image
not
available

BIBL. NAZ.
RACCOLTA
LA
E
43
NAPOLI

IOANNIS FRANCISCI RIPAE, A SANCTO NAZARIO. PAPIENSIS RESPONSA,

In quinque libros Decretalium, Inſt. vetus, Infortiatum, ff. No. & Cod.

VNA CVM ALIIS VIGINTI RESPONSIS VTILISSIMIS ADDITIS.

Quibus quid nuper acceſſerit, quod hactenus in cæteris prioribus editionibus deſiderabatur, facile ſtudioſo lectori patebit, ſi maximam diligentiam tum in conferendis his nostris cum vetuſtiſſimis codicibus, tum vel maximè in caſtigandis grauiſſimis erroribus, quibus ſingulæ ſcatebant pagellæ, nunc adhibitam perpendat.

Communes item Doctorum ſententiæ ab Authore paſſim citatæ non inutiliter curauimus, vt ſub varia literarum figura cum hac nota ☞ demonſtrentur.

NAPOLI

VENETIIS, MDCII

Rubricæ Reſponſorum celeberrimi Iuriſconſulti D.Ioan.Franciſci Ripæ.

Super primo libro Decretalium.

DE arbitris & arbitrato. fo.18
De conſtitutionibus. 2
De conſuetudine. 10
De electionibus. 12
De officio deleg. & app. 16
De procuratoribus. 17
De reſcriptis. 4
De tranſactionibus. 17

Super Secundo Decretal.

De appellationibus. fo.15
De cauſa poſ. & proprieta. 20
De exceptio. 24
De reſtitu.ſpol.& remed.can.reintegranda. 19
De ſent.& quę ſit interlo.& quę diffinitiua. 24

Super Tertio Decretal.

De conceſſio prębendę. 26
De decimis. 28
De depoſito. 27
De donationibus. 27
De eccleſiis ædificandis. 30
De inſtitutionibus. 26
De iure patronatus. 30
De iureiur. 33
De obla.eccle & collectio.earum. 31
De prębendis. 26

Super Quarto Decretal.

De ſponſalibus.

Super Quinto Decretal.

De adulteriis & purga.canonica. fo.33
De ſenten.excommunica. fol.35
De uſuris. 36

Super ff.ueteri.

De arbi.& arbitrato. fo.54
De dona inter vir.& vxo. 61
De fide inſtrum. 58
De iure dot.& exceptio.non nu.dotis. 60
De iud. & foro compe. 55
De iure gen.ciuili,ſiue ſtatu. 57
De iuriſdict.& imper. 49
De iure ciuili. 47
De fundo dotali. 61
De pactis. 50
De pactis dotalibus. 61
De prob.& præſumptio. 58
De procuratoribus. 52
De rei uendicatione. 56
De ſponſa.matri.& filia. 59
De teſtibus. 59
De tranſactionibus. 51
De vſuris. 57
Quod metus cauſa. 53

Super Infortiato.

Ad legem Falcid. fo.70
Ad Senatuſcon.Treb. 71
De hęre.inſtitu.& de lib.& poſth. 65
De lib.& poſt.hære.inſti.uel hæred.& ad Treb. 63
De ſubſti.& pac.in matri.adiectis. 66

Super ff.Nouo.

De appellationibus. fo.86
De confeſ. 81
De conditio.& ad Treb. 72
De don.& gra,perfic.& reuoca. 76
De dona.cauſa mor. 79
De ſenten.de re iud. 79
De exceptio.& pręſcrip. 83
De execu.rei iudi. 84
De munerı.& honoribus. 88
De requi.reis & quęſti. 85
De ſenten.& re iudica. 103
De verb.oblig.& pręſcriptionibus. 85
De vi,& vi arma.& remed.cano.reintegranda. 62
De vi,& reſtit.ſpolia. 82
Vti poſſidetis. 83

Super C.

Communia delegatis. fo.104
De diuerſis reſcrip. 89
De dona.quę ſub modo. 108
De hæredi.actio. 108
De iure emphyteutico. 110
De naturalibus liberis. 109
De præſcrip.actio.perſo.ad dotem. 105
De præſcrip.xxx.vel xl.anno. 104
De reuo.donatio. 107
De ſecundis nup. 102
De ſenten.& re iud. 79
De ſeruitu.vrba.prædio. 104
Noua vecti.decre.ciuil.ſtat.non poſ. 100
Si in communi,eademq; cauſa,in integ.reſt.poſtu. 99

RESPONSA IO. FRANCISCI RIPAE,

A SANCTO NAZARIO,

IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,

In Primum Librum Decretalium.

Nunc poſtremò maiori, quàm hactenus vnquam factum ſit, diligentia recognita, & caſtigata incipiunt fęliciter.

De conſtitutionibus & ſtatutis.

RESPONSVM I.

STatutum Remouens appellationem a ſnia, uel ſimpliciter, licet intelligatur de diffinitiua & non interlocutoria, tn̄ in propoſita q̄ōne ſtatutum apellationem ab omni proceſſu remouet, quare & appellonē ab interlocutoria remouere conſtat, & ideo a diffinitiua remouetur pp celeriorem litium expeditionem: quę rano inutilis foret, ſi ab interlocutoria appellare liceret, nam magis militat in interlocutoria, q̄ in diffinitiua, & pręſertim cū appellatio de qua agitur inanis ſit, quia a nullo grauamine eſt interpoſita. Nec per denegationem publicationis teſtium pars eos producens grauata dici pōt, ſed pars aduerſa, quę nihil ꝯ perſonas, ac eorum dicta opponere potuit. Et cum publicatio ēt non fuerit legitimo tpe petita, merito Iudex eandem nō admiſit. Nullo ēt iure ſnia nulla dici pōt, tanq̄ lata non viſis teſtibus, ☞ iuxta communem ſententiam: quia non iudicis negligentia, ſed partis videri non potuerunt, cui merito adſcribendum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Statutum remouens appellationem ſimpliciter, ſolum intelligitur remouere appellationem a diffinitiua.*

2 *Statutum remouens appellationem a diffinitiua ex mente eiuſdem etiam ab interlocutoria appellationem remouere cenſetur, ne contrarietas inducatur.*

3 *A denegatione publicationis teſtium licitè appellari poteſt, ſi producens publicationem petierit.*

4 *Publicatio teſtium non petita tempore in reſcripto contento, iuſtè denegari poteſt, nam iniuriam non facit, qui ius exequitur.*

5 *Reſcriptum ſubreptitium non valet.*

6 *Terminus ſubrogatus ſapit naturam ſubrogati.*

7 *Teſtes non publicati nullam fidem faciunt.*

8 *Appellatio fruſtratoria de iure reiicienda eſt.*

9 *Sententia lata non viſis teſtibus ob negligentiam iudicis eſt nulla, ſecus ſi ob negligentiam partis videri non potuerunt.*

Qui veritas eſt, me in viam dirigat veritatis.

Reſpon. interpreta.

ARticulus Decidendus breuiſſimus eſt, Iudex integerrime, & (Iuriſconſultorū Ticinenſium pace dixerim) nulli ſecundus: propterea omnium allegationum pompa omiſſa, breuib. ſubtilia motiua reſoluere conabor ¶ Et primo non obſtat deciſio Peruſini in c. paſtoralis. de appel. col. 8. in 6. q. diſponens, q̄ ſi ſtatutum remoueat appellonem a ſnia, vel ſim-
1 pliciter, q̄ intelligitur ſolum remouere † a diffinitiua, non ab interlocutoria, quia ſtatutum noſtrum remouet etiam appellonem a proceſſu, & ſic nō ſumus in deciſione pręallegata. Quòd aūt ita ſit, videantur verba ſtatuti; cātant enim hoc modo, q̄ per vicarium ad inſtantiam litigantiū, vel alterius, cuius intererit, debeat procedi, cognoſci, terminari, appellatione, & querela qualibet remota. illa enim declaratio appellatione remota, reſpicit plura determinabilia, ſ. proceſſum & ſententiam, ergo pariformiter debet determinare, ita q̄ appellatio intelligatur remota a proceſſu, per regulam l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. ſubſt. cum concord. quę regula habet etiam locum in ſtatutis ſm Ang. conſi. 41. incip. ista ſunt, in fin. & dicit Bart. in l. 4. §. cuiq; differentia. ff. vi bon. rap. q̄ quoties plura reguntur ab eodem verbo, qualitas, quæ reſpicit illud verbum, vniformiter reſpicit quo ad omnia, quæ in eadem oratione ponuntur. & Bart. ibi loquitur in materia ſtatutaria. Et ſecundo reſpondetur, q̄ licet ſtatutum non remoueret appellationem a proceſſu, tamen eſt remota per l. ante ſententię. C. quo. appella. non recip. & per aliud ſtatutum, ſiue decretum. Et ſi dicatur, immo non eſt remota, quia l. ante ſententię, non habet locum quando grauamen non eſt reparabile per appellationem a diffinitiua, ſm Bart. in l. ante ſententiam. ff. de app. recip. Reſpondetur, q̄ dicta Bart. & aliorum, loquitur in diuerſis terminis, videlicet quando eſt conceſſa appellatio a diffinitiua, ſed grauamen eſt tale, q̄ non poteſt per appellationem reparari, vt eſt q̄ō ſerui, vel alterius hominis. ſed vbi ſtatutum tollit appellationem a diffinitiua: q̄ iſto caſu cenſeatur appellatio permiſſa ab interlocutoria, certe nulla lege bene probari poteſt. Immo ꝯtrarium vr̄ verius, quia ſtatutum inductum ad correctionem iuris permittentis appellari poſſe a diffinitiua, vt ſic lis citius ex-
2 pediatur, operaretur † contrarium, ſi cenſeretur concedere appellationem ab interlocutoria, contra regulam l. legata inutiliter. ff de adimen. lega. Item tale ſtatutum extenderetur ad correctionem iuris, contra l. 1. ff. de inoffi. doti. & cap. cum expediat. de elect. lib. 6. extenderetur enim ad correctionem d. l. ante ſententiæ. C. quo. appel. reci. & alterius ſtatuti. Vel tertio reſpondetur, q̄ ſi ratio, quare fuit remota appellatio a diffinitiua, militat in appellatione ab interlocutoria, tunc ſtatuens cenſetur etiam remouere ab interlocutoria, ſm Pau. de Caſt. conſilio 14 viſo puncto, volu. 2. & ſequuntur Peruſi. in d. c. paſtoralis. in 6. quęſtio. modo ſi rectè intueatur ſtatutum, videtur quòd tollat appellationem a diffinitiua propter celeriorem expeditionem litium, vt colligitur ex illis verbis, quam ſummarius, & expeditius, &c. ſed iſta rō magis militat in appellatione ab interlocutoria, ergo &c. Vel quarto appellatio fruſtratoria a nullo grauamine cenſetur vnquam permiſſa. c. cum appellationib. friuolis. de appel. in 6. ſed iſta fuit friuola, & a nullo grauamine interpoſita, vt infra probabo, ergo &c. ¶ Et dum poſtea ſubdit M. v. q̄ ſaltem debuit poſſe appellari tanquam a notorio grauamine, de quo dr̄ in actis conſtare, quia iudex denegauit publicationem teſtium. Reſpondeo primo, q̄ pars aduerſa in hoc non poteſt dici grauata, cum ipſe produxerit teſtes, ſed potius videtur quod ſit pars mea, quæ debebat opponere contra perſonas, & dicta teſtium; ex hoc enim, q̄ teſtes non fuerunt publicati, non læditur pars producens teſtes, ſed læditur pars, contra quam producuntur, quia per denegationem publicationis tollitur ſibi facultas opponendi contra dicta, & perſonas, non autem tollitur parti, quę teſtes produxerat, quia contra eorum dicta, & perſonas nihil poteſt pars producere, vel opponere. c. de teſtibus. vbi Panor. col. 2. de teſtibus. Vel ſecundo reſpondetur, quod illud, quod dicitur, quod a denegatione publicationis teſtium poteſt
3 appellari, intelligitur ſi pars † publicationem petierit. Ita Fely. in c. cum 1. & 2. de re iud. hic autem non fuit petita, ergo &c. & ſi dicatur immo fuit petita die xix. Ianuarij, tunc ego reſpondeo, quod non fuit petita legitimo tempore, quia non fuit petita in termino quindecim dierū prorogato per reſcriptum, ita quod non erat ſaluum ius reprobandi parti meę, in ipſo termino, &
4 ſic non erat ſeruata † forma reſcripti. merito iudex potuit denegare publicationem, nec denegando partem grauauit. quod demonſtratur apertius, qui iuris diſpoſitionem exequitur, grauare partem non videtur. c. nouit. de appell. iuris enim executio nullam habet in ſe iniuriam l. iniuriarum. §. 1. ff. de iniur. modo cum termino trium menſium per ſtatutum limitato non oſtenderit de iure ſuo, quia in eo termino nullos teſtes produxit, merito ſtante ſtatuto potuit iudex & receptionem, & publicationem teſtium denegare, tanquam poſt terminum producti. l. ſcire. §. conſequens. ff. de excu. tut. Bar. & alii in l. fin. ff. de iniur. Immo ſi admiſiſſet, potius diceretur grauata pars mea, ſecundum Bart. in d. l. ante ſententiam. colum. fin. ff. de app. reci. & ſi dicatur ſtatuentium terminus fuit prorogatus per reſcriptum. Re-
5 ſpondetur, quod ſubreptitium † eſt reſcriptum, & ideo non valet, c. ſuper litteris. de reſc. non. n. fuit expreſſum Principi in ſupplicatione, q̄ hæc eſſet cāendarum, & q̄ ſtatutum aſſignaret tā longum tp̄s, ſ. tres menſes pro termino ad oſtendendum de iure ſuo. Item non expreſſit, quod elapſo dicto termino trium menſium ſtatutum denegaret poſtea audientiam; licet ergo in genere fuerit narratum de ſtatuto, & facta mentio facti, tamen ex quo non fuerunt expreſſę qualitates facti, nec ſtatuti, reſcriptum tanquam ſubreptitium inualidum cenſeri debet, ſecundum gl. in capitulo dilectus filius patris, & ibi Felyn. de reſcript. Et pro-

præterea Lud. Rom. conſi. 249. col. fi. concludit, q non valet reſcriptum impetratũ ſuper abſolutione iuri, licèt ſit facta mentio de iuſiõ q̃ fuerat iuratum ẽt non petere abſolutionem, quia oẽs qualitates non fuerunt expreſſę, & dixit Bal. in l. præſcript. col. 2. C. ſi contra ius, q reſcriptum impetratũ ſuper compoſitione condemnationum non valet, ſi non fuit expreſſa cã condemnationis. ſequitur Ale. conſi. 114 inc. ponderatis his in 1. vo. & idem Bal. in l. eam quam. C. de fideic. dicit, q non valet legitimatio facta de ſpuſio, niſi fuerint expſſę omnes qualitates ſpurietatis, & ſequitur Cur. Sen. conſi. 35. vol. 8. & eſt ratio, quia generalitas parit obſcuritatem, & magis adducit vitiũ ſubreptionis, quã tollat, vt in ſpecie concludit Franc. Curt. in d. conſi. 35. col. 8 & conſi. 50. & conſi. 73. vel poſito, q reſcriptum valeret q non creditur, tamen ex quo terminus reſcripti erat terminus prorogatus, ſeu prorogatus loco termini ſtatutarij, certe in tali termino prorogato debebat Nechus ius ſuum oſtẽdere, prout tenebatur in termino ſtatutario, quia prorogatio facta intelligitur cum ſuis qualitatib. ſm. Bart. in l. 1. §. & poſt operis. ff. de oper. noui nunc. & tex. in l. lecta vbi Alex. col. 5. ff. ſi cert. peta.

6 vel ſi eſt terminus † ſubrogatus, tanquam ſubrogatus ſapit naturam. l. ſi cum. §. quinquiennarum. ff. ſi quis cau. Sed Nechus nec ẽt in termino reſcripti ſubrogato ius ſuum oſtendit, ergo &c. & ſi dicatur teſtes produxit, dico, quod per hoc nõ dr̃ ius ſuum

7 oſtendiſſe niſi ipſis publicatis, q. a † teſtes non publicati nullã fidem faciunt. Bart. in l. geſta. C. de re iud. & ſi dicatur quo ad iudicem ſunt ſemper publicati, dico quod ſequitur, ergo iudici oſtẽdit ius ſuum, cum pars non poſſit opponere ꝯ dicta & perſonas teſtium, & ea inualidare. & propterea Saly. in l. ſi. C. de fid. inſtr. & Bart. in extrauag. ad reprimendum. dicunt, quod inſtrũm non dicetur fidem facere iudici, niſi data copia, & aſſignato termino ad opponendum. ſic ergo per exhibitionẽ teſtiũ non dr̃ fides facta iudici, niſi termino dato ad opponendum. cum ergo Nechus in termino non fecerit teſtes publicari, nec terminum parti meæ ſtatui ad opponendum, mò nec publicari petierit, certe non põt dici in termino oſtendiſſe ius ſuum. Præterea, ſtante practica, & ſtilo noſtro, quod teſtes examinentur per interrogatores electos de conſenſu partium, non dñr ẽt teſtes publicati iudici, nec ẽt põt dici, q iudex ſciat dicta eorum, & ſic q ipſi iudici fuerit oſtenſum de iure ſuo, niſi eſſent publicati. Ita Ang. in l. prolatã. C. de ſen. cuius dictũ eſt tõni congruũ valde. Præterea ſtatutũ non dicit, q ſufficiat iudici oſtendere ius ſuũ, dẽt enim ẽt pars litigans ſcire, q aduerſarius ꝯ, eum intendat. vel dato ẽt, q p̃dicta non militarẽt, examinare in termino, tñ certe debuit taltẽ Nech⁹ teſtes ſuos tali tpe examinar; & publicari facere, q parti meę eſſet ſaluum ius in ipſo termino reprobandi iuxta formam reſcripti. Sed Nechus examinari fecit teſtes ſuos in fine termini, adeo q ẽt ſi pars mea voluiſſet, poterat opponere. Sed nec in termino vnq̃ publicationem petijt, ergo &c. cũ ergo Nechus nec in termino de iure ſuo non oſtenderit, vel ſi oſtenderit, ius reprobandi ſaluum non erat parti meę, ſequitur, q non admittẽdu publicationẽ, per pceſſũ ad vlteriora non dr̃ ipſum Nechum grauaſſe, merito per appłonem tanq̃

8 † fruſtratoriã, & à nullo grauamine ĩterpoſitã reiecit, & qđ eſt fruſtratoriũ, non eſt per N. v. admitten. Stantib. pmiſſis tollitur ẽt vltimum motiuum. vnde dr̃, q ſñia lata eſt nulla, tanq lata non viſis teſtib. Nechi, iuxta doctr. Bart. in l. prolatam. quia tñ

9 detur, q illa doctrina non procedit, qñ † pars cuius teſtes fueſunt, maxime fuit negligens in producendo, & ius iudici oſtendendo, vt fuit Nechus. Ita Fel. in c. eccleſia Sanctæ Mariæ. in prima fallent. de conſtit. Laus Deo.

RESPONSVM II.

POſſeſſori Super ſuo beneficio litem habenti, qui altari ſeruit, & horis vacat canonicis, quotidianę diſtributiones non ſunt denegandæ. Quamuis eccleſiæ ſtatutum diſponat, q capitulum non teneatur beneficiato litem habenti reſpondere de fructibus redditibus, & obuentionibus quibuſcunque, quorum ſignificatione quotidianę diſtributiones minime demonſtrantur. Quę ſi ſeruientibus ſubtrahantur, diuinum cultum ſubtrahi, aut minui neceſſe eſt.

SVMMARIVM.

1 *Citatio legitime executa, an inducat litis pendentiam.*
2 *Fructuum & obuentionum appellatione, non veniunt diſtributiones quotidianæ.*
3 *Super ſtatuto ab vſu non recepto, nullum fundamentum fieri poteſt.*
4 *Iuramentum factum ſuper obſeruatione ſtatutorum, non extenditur ad ſtatuta moribus vtentium non recepta.*
5 *Confirmatio ſtatutorum, ad ſtatutũ non receptũ non porrigitur.*
6 *Confirmatio ſtatutorum a ſuperiore ſimpliciter facta, non impedit, quominus ſtatuentes potuerint prædictum ſtatutum tollere.*
7 *Spoliatus ante omnia venit reſtituendus.*
8 *Reſtituere fructus tenetur, qui auſu temerario eos percepit.*

Reſpon. interpreta.

IN ſequendo Schedulam productam contra d. Ant. Gagliardi, demõſtrabo ipſum d. Ant. fore reſtituendũ ad quaſi poſſeſſionem iuris percipiendi diſtributiones quotidianas, quæ canonicis, diuinis intereſſentibus debentur non obſtantibus deductis in ipſa ſchedula. Fundamentum d. Prępoſiti & adhęrentiũ, conſiſtit ſuper allegato ſtatuto. 47. quo cauetur, q capitulum, ſeu eccleſia S. Deſiderij, non teneatur alicui beneficiato litem habenti ſuper ſuo beneficio, rñdere de fructibus redditibus & obuentionibus quibuſcunque, niſi talis litigans fuerit in poſſeſſione pacifica per ſex menſes ante litem motam. Dr̃ autem, q d. Ant. hẽt litem ſuper ſuo canonicatu, cum do. Ant. Terrullio motam anteq̃ eſſet in poſſeſſione pacifica, per ſex menſes, ergo &c. Illud fundamentum tollitur, & ſubuertitur, pluribus rationibus. Et primo, quia probatum non fuit, q dictus Gagliardi habeat litem ſuper ſuo canonicatu. Licet. n. dicatur, q per citationem legiti-

1 me executam inducatur † litis pendentia, quantum ad effectũ, vt interim nihil ſit innouandum. Clem. ij. vt lite pend. Iſtud tñ ſane intelligendum eſt, videlicet, ſi & dummodo facta fuerit relatio citationis iudici citanti, ſm Card. Zab. ibi in vlt. q. quia non ſufficit, q quis fuerit citatus, niſi iudici conſtet. l. hæc actio. §. 1. ff. quibus ex cau. in poſ. eat. Fortius dico, q non dr̃ inducta litis pendentia, ẽt per citationem executam & iudici præſentatam, niſi actor (ad cuius inſtantiam facta fuit citatio) comparuerit in termino citationis, quia ſi non ꝯpareat, circumducit citatio. l. ad peremptorium. ff. de iud. & ibi Bal. & Pau. de Caſt. no. Facit tex. in c. 1. de dolo & contu. lib. 6. Licet ergo appareat de citatione, & citationis intimatione facta dicto Gagliardi, tñ quia non conſtat, q citationis executio fuerit iudici pręſentata, & quia non conſtat, q actor in termino coram iudice ſe pręſentauerit, non põt dici conſtare de aliqua litis pendentia. ¶ Secundo, quia ſtatutum priuans beneficiatos habentes litem ſuper beneficijs, a quibuſcunque fructibus & obuentionibus, non debet hanc interpretationem recipere, vt etiam priuet canonicos reſidentes

2 diſtributionibus quotidianis. Tum, quia † appellatione fructuum, & obuentionum, non continentur diſtributiones quotidianę, quæ pro diurno labore intereſſentibus debentur, vt eſt tex. in c. licet. de præb. & firmat Gemi. conſi. 75. col. 3. & ꝯſi. 153. ad fi. & maxime in caſu huius ſtatuti odioſi, & ꝯ ius qđ ſtrictè venit interpretandum. l. 2. cum glo. C. de noa. c. cum dilectus. de conſu. Tum ẽt, quia maximum ſequeretur abſurdum, ſi de diſtributionibus, quæ ſeruientibus debentur, intelligeretur. Nam ſi contingeret oẽs canonicatus fore litigioſos (prout poſſibile eſt & de facili contingibile, cum hodiernis tpib. vix ſine lite beneficium acquiratur) ſi nullus eſſet qui diſtributiones perciperet ꝑ litis pendentiam, deſereretũ cultus diuinus, quia ẽt nullus eſſet qui eccleſiæ in diuinis vellet deſeruire, cum ſciret ſe ex ſeruitio altaris viuere non poſſe. arg. c. cum ſm. de pręben. Nam gratis pœnitet eſſe pium. c. ſi quis. 5. q. 2. c. habebat. 1. q. 5. Imò dici forte poſſet, q ſtatutum ita generaliter intelłm non valet, tanquam ꝯ vtilitatem eccleſię c. 2. de his quæ fi. a maio. par. cap. c. 1. de conſue. Tertio, quia (vt mihi p̃ſupponitur) p̃dictũ ſtatutũ nunq̃ fuit moribus vtentium comprobatum. Vñ ſuper tali ſta-

3 tuto ab vſu non † recepto, nullum põt fieri fundm̃. c. in iſtis. §. leges. 4. diſt. tradit per gl. Pan. & alios in c. 1. de treuga. & pa. & p Old. ꝯſi. 259. impugnatur electio. & alibi ſæpe. Nõ ob. q dict. Gagliardi iurauerit ſeruare ſtatuta eccleſiæ, tam edita, q̃ edenda, qa

4 tale iurm̃ † non extenditur ad ſtatuta moribus vtentium non recepta, vel per ꝯriam conſuetudinem abrogata, ſm Bald. in prę iudicijs Feud. col. v. verſi. item nos dicimus. per tex. ubi Inn. & alij in cap. 1. de his, quæ fiunt a maio. par. cap. Item extenditur ad ſtatuta edita ꝯ vtilitatem eccleſiæ, vt eſt præſens ſtatutum, ſi ita crude intelligatur, d. cap. 1. & cap. 1. de iureiur. lib 6. ¶ Non ẽt obſtat, q d. Rutinen. Epiſcopus Vicelegatus confirmauerit ſta-

5 tuta prædictæ eccleſiæ, quia talis confirmatio † ad ſtatuta non recepta, vel alias abrogata non porrigitur, quia non ſunt amplius ſtatuta, ſm glo. ſing. vbi Bart. & alij in l. ſi quis priore. ff. ad Treb. facit, quia gñalis ſtatutorum confirmatio non trahitur ad ſtatuta inualida, ſm d. Alex. conſil. 59. colum. 4. lib. 1. & fuit deciſio Inno. Ioan. And. & aliorum in capit. dudum. de decl. eum concord. allegatis per Iaſ. in l. quamquam. C. de teſta. milit.

6 ¶ Præterea cõfirmatio ſuperioris, ſimpliciter facta † abſq; clauſula decreti, vt eſt huiuſmodi, nõ impedit, quominus ſtatuentes potuerint prædictũ ſtatutũ tollere, vt p Pan. in c. cũ acceſſiſſent. de conſtit. & licet impediat ſtatutũ tolli per vnicũ, uel binum actũ contrariũ, non tñ impedit, q per ꝯriam conſuetudinem tolli non poſſit, ſm cõmunem Doc. ſñiam, licet aliqui requirant lapſum ann. al. vt per Fel. in d. c. 1. verſ. ſeptima, & vltima declaratio. de treuga. & pace. ¶ Inſuper R. D. Vicelegatus reſeruauit ſibi ptãtem aliter ordinandi, diſponendi, corrigendi, & interpretandi, & ꝯñr non confirmauit abſolute. Vñ arbitros do. Aptenſem Vicelegatum, pro ſua æquitate & eminenti ſcientia iudicaturum huiuſmodi ſtatutũ, quod eſt ꝯ eccleſię vtilitatem,

quod

quod non fuit morib. vtentium receptum, q̄d ꝓſtat Srla conſue
tudine abrogatum, quod de diſtributionib. non loquitur nulla-
tenus videri approbatum, nec confirmatū per illam gñalem cō
firmationē do. Rutinē. ¶ Accedat alij rō, ꝙ dictus Gagliardia ſe
mel fuit admiſſus ad quaſi poſſeſſionem percipiendi diſtribu-
tiones quotidianas, in qua quaſi poſſeſſione perſeuerauit pa-
cificè per menſes, & annos, vnde non debuit, neque potuit de
7 facto ſpoliari per D. præpoſitum. Quo fit, vt ante omnia † ſit re
ſtituendus. l. ſi quis ad ſe fundū C. ad leg. Iul. de vi c. 1. de reſt.
ſpol. cum ſimi. Nec ob. ſi dicatur ſtatutum velle, ꝙ talis hñs be
neficium litigioſum, teneatur reſtituere fructus, quia non pro-
pterea ſequitur, ergo de facto venit ſpoliandus. c. in literis. de re
ſti. ſpol. præterea ſtatutum vult eum teneri ad reſtitutionē fru-
ctuum, & redditū, qui auſu temerario & ſic propria aucto-
8 ritate, & de facto, fructus percepit. Ita n. ſonant illa verba, † auſu
temerario cleme. cupientes de pœnis. cle. 1. de vſur. nō autē vult
eum teneri, qui de licentia, & beneplacito capituli fuit ad quaſi
poſſeſſionem admiſſus. Vnde concludendum eſt dictū Gagliar
di reintegrandum & reſtituendum eſſe ad ſuam quaſi poſſeſſio
nem. Et ita iuris eſſe reſpondeo ego Io. Fran. Ripen. a S. Naza-
rio, iura interpretans in florenti Academia Auenione.

RESPONSVM III.

SIcut Non poteſt a quoquam moleſtari, qui per trien-
niū pacifice poſſedit bñficium, ita nec eū in ſucce-
dens permutationis cauſa, quia ſuum ad ſucceſſorem iure
redibit beneficium, ſi ab eo euincatur permutatio.

SVMMARIVM.

2 *Iura prædeceſſorum in beneficialibus non tranſeunt ad ſucceſſorem niſi li
te cœpta & nu. 2.*
3 *Præſcriptio non currit impedito agere.*
4 *Præſcribitur actio, & ius cuicunque competens in rectoria, ſi fuerit poſ-
ſeſſa ſeptem annis cum titulo colorato.*
5 *In beneficialibus licitum eſt vti iure prædeceſſoris, quod eſt excluſiuū in
tentionis agentis.*
6 *Poſſeſſor triennalis pacificus, dicitur habere optimum ius in præiudicium
eorum, qui ius ſuum intra triennium non deduxerunt in iudicio.*
7 *Poſſeſſor triēnalis a quoquā moleſtari non debet in poſſeſſorio nec in peti.*
8 *Beneficium ſi ſit euictum ab aliquo, id iure redibit ad ſuum, quod titulo
permutationis reſignauit.*
9 *Moleſtari quis dicitur, ſi is moleſtetur, qui habet regreſſum contra eum.*
10 *Succeſſor poteſt vti defenſionibus auctoris ſui, contra quem habet regreſ-
ſum de euictione.*
11 *Proteſtatione præmiſſa debet agere, volens inſinuare poſſeſſori impedimē-
tum cauſatum ex eo, quod inſtrumentum occultabatur.*
12 *Amicus familiaris vicarij præſumitur ſcire collationem ſibi a vicario
factam.*

Reſpon Interpreta.

IN cauſa Beneficiali vertente inter Raymundum de
Suco agentē, & Iacobum Cambij ſe defen-
dentem, illud etiam quæritur, an dictus Iacobus vti poſſit
beneficio regulæ de triennali poſſeſſore, ſeu beneficio con
ſtitutionis Baſilienſis de pacificis poſſeſſoribus. Et punctus ſtat
in hoc, an Iacobus poſſit vti acceſſione ſui auctoris, qui tot an-
nos pacificè poſſedit? Et videtur quod non. Primo, quia (ut di-
xit glo. in pragmatica. tit. de pacifi. poſſeſſ. in uer. poſſedit) in be-
neficialibus nihil de iure prædeceſſoris tranſit in ſucceſſorem,
1 † n. ſi ſola lite cœpta, ut not. glo. in extrauag. Ioan. 22. ſuſcepti
regiminis. in uer. uacantium. Nam dicta regula connectit ius per
2 ſonale eius, qui pacifice poſſedit, quod non tranſit † in ſucceſ-
ſorem. l. quia tale beneficium ff. ſol. no. maxime in ſucceſſorē
in beneficio, qui metitur ius nouum, tam reſpectu tituli, quam
poſſeſſionis, ut Mat. in c. 2. lite penden. li. 6. Secundo, quia dicta
regula non uidetur procedere dato legitimo impedimento præ
tendentis non potuiſſe agere in termino triennij, ut ſonant uer-
ba Baſilienſis cōcil. ibi, Exceptio hoſtilitatis caſus, uel alterius
legitimi impedimenti. Conſtat autem ignorantiam allegatam
per Raymundum aſſerentem ignoraſſe uſque ad hæc tempora
quis fuerit notarius, qui ſuſcepit inſtrumentum collationis
ſibi factæ, cauſare legitimum impedimentum, quia ſine inſtrō
3 non potuit rator agere. Impedito autem agere † non currit
præſcriptio. l. 1. in fin. C. de annali exc. Et vbi decurſa eſſet præſcri
ptio ex capite ignorantiæ, reſtituendus vr. vt tradit Bart. in l. 1. §.
ſi quis autem. ff. de itinere actuq; priua. & late Fel. in c. ex tranſ-
miſſa de præſcrip. ¶ Sed iſtis non obſtantibus procliuior ſum
in contrariam ſniam, tribus præſertim conſiderationib. Et primum
conſidero quod do. de Sepibus, qui hanc rectoriam ſpatio ſe-
4 ptem annorum pacificè poſſedit, † cum titulo colorato, vir-
tute regulæ de triennali poſſeſſore, & Baſilien. conſti. paci. poſ.
præſcripſit actionem, & ius cuicunque competens in dicta recto-
ria, ſecundum Pan. in c. contingit. colum. 3. de dolo. & contu.
Exceptio aūt præſcriptionis, eſt excluſiua intentionis dicti Ray-
mundi, ergo ea vti poterit do. Cambij, q̄a (vt ſupradixi) ſufficit
in beneficialibus excludere petitionē, per exceptionē iuris no-
ſtri ſm Compoſt. & Io. An. in c. mandatum. de reſcri. & ſi dicat,
ꝙ hæc exceptio competit domino de Sepibus, & non do. Cam
bij, reſpondent Comp. Io. An. & Card. in d. cap. mandatum, ꝙ
5 in beneficialibus licitum eſt vti iure prædeceſſoris quod eſt ex-
cluſiuum intentionis agentis. Et idem tenent Imo. & Fely. col.
6 9 in c. capitulum. eo. tit. de reſcrip. per illum tex. ¶ Secundo con
ſidero, ꝙ triennalis poſſeſſor pacificus, dicitur habere optimum
ius in præiudicium eorum, qui ius ſuum intra triennium in iu-
dicio non deduxerunt, ut clare diſponunt regulæ prædictæ, &
Baſilien. conſtitutio. Si hoc verum ſit (prout eſt) ſequitur corol
larie, ꝙ beneficium in præiudicium negligentis vacabit per ceſ-
ſum, uel deceſſum poſſeſſoris pacifici per triennium cum titu-
lo colorato, quia quantum ad negligentes, titulus coloratus pa-
cifici poſſeſſoris per triēniū pro uero, & iuſto titulo reputatur.
Vnde ſicut poteſt Raymundus impugnare titulum do. de Sepi
bus triennalis poſſeſſoris pacifici eum titulo, ita non pot. nu im
pugnare titulum ſucceſſoris, cui collatum fuit beneficium, tan-
quam vacans per reſignationem dicti de Sepibus. ¶ Tertio con
ſidero concilium Baſilienſe non vult triennalem poſſeſſorem
7 a quoquam moleſtari poſſe in poſſeſſorio nec petitorio, † qd
eſt intelligendum directo, nec per indirectum, regula, cum qd
vna via, de reg. iu. lib. 6. Ex hoc ſequitur, ꝙ etiam nō poterit mo
leſtare d. Cambij, cui ex cauſa pmutationis collata fuit titulo
di. rectoria de Orenſiaco, quia per indirectum, & effectualiter
moleſtaret dictum de Sepibus. Nam ſi Cambio euincatur be
8 neficium de iure redibit ad ſuum. † qd titulo permutationis re-
ſignauit dicto de Sepibus, ſm Ioan. An. in c. vnico de rerum per
mu. lib. 6. & Gemi. conſi. 45. in vlti. dub. & Fed. de Sen. in tract.
de permu. benef. q. 8. Quod etiam expreſſe cautum extitit in p-
uiſione facta per Ro. Pont. d. Cambio. Et ꝙ dicatur moleſtari
9 d. de Sepibus † moleſtetur is, qui habet regreſſum contra, eum
clare probatur in l. ſi controuerſia, cum ibi not. & in l. ſi permu
tatione. C. de euict. Dicamus ergo, ꝙ pdicta regula proſit huic
ſucceſſori, rationibus ſuperius allegatis, & maxime quia ſucceſſor po
10 teſt vti defenſionibus auctoris ſui † contra quem habet regreſ-
ſum de euictione. l. emptori. C. de euictio. cū ſuis concor. ¶ Nō
obſtant adducta pro contraria parte, & primo, ꝙ non poſſit
ſucceſſor in beneficio vti acceſſione prædeceſſoris, quia verū,
quando ſucceſſor ex titulo, & poſſeſſione prædeceſſoris, vult
fundare ius ſuum, ſiue nouo tit. & nouo iure. Secus, quando
ſucceſſor ſe fundat in tit. proprio, & ad elidendum titulum alte
rius excipit de iure ſui prædeceſſoris, per iura, & rationes prædi
ctas. Non obſt. allegatum impedimentum ignorantiæ, quia re
ſpondetur, quod licèt dictus de Suco forte ignoraret nomen
notarij, non tamen ignorabat collationem ſibi fuiſſe factam.
11 † Debuit igitur impedimentum ex eo, quòd inſtrumentum oc-
cultabatur (proteſtatione) inſinuare dicto de Sepibus poſſeſſo-
ri, iuxta cle. cauſam. de elect. & hoc modo non pati, ꝙ pacifice
poſſideret per triennium, quod cum nō fecerit nō eſt amplius
audiēdus, ut declarat gl. in pragma. de pacific. poſſ. in ver. tenea-
tur. Et ſi dicatur, quis reuelauit, ꝙ dictus de Suco ſciret collatio
nem ſibi factam? Reſpondetur conſtare ex euidentiſſimis con-
iecturis, & ex confeſſione propria. Nam cum ſemper fuerit præ
ſens in ciuitate, ſiue Caſtro, ubi fuit facta collatio, uel ubi prope
(ut prætenditur) & non longe diſtans a loco domicilij conferē
tis, credendum eſt, ꝙ ſibi fuerit notificata collatio, c. quoſdam
de præſum. Item, cum dictus de Suco eſſet amicus, & familia-
12 ris d. Vicarij, qui ſibi fecit collationem, † præſumendum eſt, ꝙ
certior factus fuerit ab ipſo uicario. l. de tutela. C. de in integ. re-
ſtitu. m. n. Et ita in donatione facta abſenti conſuluit d. Gu. ſo. Pa-
pæ conſi. 33. viſo facto. col. 9. verſi. ite contractus. Et ꝙ non ſit
veriſimile, ꝙ vicarius occultauerit col'a. dicto Raymundo ami-
co, & familiari ſuo, probatur in c. conſtitutus. J. de teſti. & bene
facient, quæ ſcriſit Pan. in c. cautam. eo. tit. Et eſſet ab omni na-
turali ſenſu alienus, qui contrarium aſſeueraret. Conſtat etiam
de ſcientia collationis ex confeſſione eiuſdē de Suc. de qua in
15. art. exordiente, Item & pro collat. ubi ponendo, ꝙ ignorabat
nomen notarij, tacite, & implicite cenſetur confiteri, ꝙ ſciebat
collationem ſibi factam, licet ignoraret nomen notarij, nonne. c.
de præſ. l. cum prætor. ff. de iudi. Intelligo etiam teſtes ſup ſcien
tia concludenter depoſuiſſe. Sed quia atteſtationes non vidi, ſu-
per eis non facio fundamentum, maxime, quia apud iudicē inte
gri iudicij prædicta debent ſufficere.

RESPONSVM IIII.

REcipienda Eſt Pontificis conſtitutio, q̄ em-
ptionem annui redditus ab uſura
ſeiun,, cum certum nō ſit emptorē peccare. Quòd
ſi lex annuas frumenti, uini, olei, cæterorumq; fru-
ctuum penſiones, quæ decurſis annis quatuordecim ſortem ex-
cedunt, illicitas eſſe decernat, pecuniæ quoque numeratæ red-
ditus nullos pronunciaſſe creditur. Alioquin lex fraudari,
illudique facillime poſſet.

SVMMARIVM.

1 *Statuere non poſſunt ſummi Pontifices, quod peccatum non ſit peccatum, & quod fœnerari non ſit peccatum. nu. 2.*
3 *Determinatio eius eſt, cui data eſt poteſtas ligandi, & ſoluendi, diſcernendique nu. 4 & 5.*
6 *Emptio annui, & perpetui redditus, an ſit de iure permiſſa, & ab omni fœnore aliena nu. 7. & 8.*
9 *Prohibita an ſit actio pecuniæ, per quam fructus æſtimatur.*
10 *Prohibita an ſit actio pecunia numerata, quando cenſeatur prohibita exactio frumenti, & aliorum fructuum.*
11 *Oppoſitorum eadem eſt diſciplina.*
12 *Conſtitutio non debet eſſe ludibrioſa, nec de facili fraudabilis.*
13 *Prohibita exportatione uini, cenſetur prohibita exportatio vuarum n. 14.*
15 *Extenſio licita eſt in exorbitantibus ex identitate rationis.*
16 *Ratio expreſſa continet omnes caſus, qui ſub ea comprehendi poſſunt.*
17 *Extenſio fauore animæ permittitur, etiam in odioſis.*

Reſpon. Interpreta.

BOnæ Memoriæ Iuliani legati Auenionenſis conſtitutione cauetur, quod nullus audeat ſub excõmunicationis pœna exigere annuos redditus, conſiſtentes in frumento, & aliis fructib. ultra ſeptem pro centenario. Modo quidam emit annuam penſionẽ, conſiſtentem in pecuniam numerata ad rationem florenorũ decẽ pro centenario. Ideo quæritur an exigere valeat dictam annuã penſionem conſtitutione præmiſſa non obſtante. Et prima facie reſpondendum uĩ, quod ſic. Quia Calixtus, & Martinus, Pontifices Max. in extrauag. 1. & 2. de emp. & ven. ad rationem 14. pro cẽtenario annuos redditus emi licet poſſe ſtatuere. Nec [illegible] hos
1 pontifices non potuiſſe ſtatuere, † quod peccatum non ſit peccatũ, ut concludit Richar. de media villa in 4. diſt. 33. q. 2. ar. 2. & cõprobat Fe. in c. quæ in eccleſiarum. col. 6. de conſt. Nec potuiſ-
2 ſe ſtatuere, † quod ſit licitum fœnerari. ca. ſuper eo. de uſu. traditur per Io. And. in regula, pec. [illegible] de reg. iur. li. 6. & per Mod. in l. 1. C. de ſac. ſan. eccl. Quia iſtud uerum eſt, ubi liquido conſtat de peccato. Sed ſi heſitetur, an aliquid ſit peccatum, ſiue an cõ-
3 tractus ſit licitus, uel illicitus, eius eſt determinatio, † cui data eſt poteſtas ligandi, & ſoluendi. Matth. 18. Et cui data eſt poteſtas
4 † diſcernendi inter lepram, & lepram. c. per venerabilem. qui fi-
5 lii ſint legiti. & ad quem ſpectat † ambiguitates diſſoluere. c. in ter alia. de ſent. excom. Satis autem conſtat in Doc. tam Canoniſtas, quam Theologos, non paruam eſſe diſcordiam, an emptio annui, & perpetui redditus ſit licita, uel ne; ergo per Dei vicarium potuit ſedari huiuſmodi altercatio. Quinimò, Canoniſtę magis *communiter* arbitrantur emptionem annui, & perpe-
6 tui redditus, † eſſe de iure permiſſam, & ab omni fœnoris ſuſpicione alienam. Ita cõcludunt Inn. Io. Andr. Car. do. Ant. Pan. & alij cõmuniter in c. in ciuitate. de uſu. Et firmat Laurentius de Rodulphis in c. conſuluit. q. 11. & ſeq. eo. tit. Licita ergo uidetur exactio florenorum x. pro centenario. Nec ob. conſtitutio Iuliani, quia loquitur in exactione annui redditus conſiſtentis in frumento, & aliis fructibus. Nos vero loquimur in exactione annui redditus conſiſtentis in pecunia num. Vnde cum conſti-
7 tutio Iuliani ſit exorbitans, & limitoria † dictarum extrauagantium, non videtur extendenda ad iſtum caſum. regula, quæ a iure de re. iu. in 6. l. quod vero contra. ff. de legibus. ¶ Præmiſſis non obſtantibus in contrarium eſt ipſa veritas, quam ex pluribus oſtendo. Primo, quia ratio expreſſa in conſtitutione ea eſt,
8 † ne patrimonia egentium breui tempore deuorentur, & ne animarum pericula damnabiliter incurrant. Quæ ratio etiam adaptatur ad penſionem cõſiſtentem in pecunia nu. ergo in tali penſione locum habebit diſpoſitio. l. i. illud. ff. ad leg. Aquil. l.
9 a Titio. ff. de verb. oblig. ¶ † Secundo, quia prohibetur exactio ultra ſeptem pro centenario, habita conſideratione ad æſtimationem quę conſiſtit in pecunia. Ergo etiam cenſetur pro-
10 hibita exactio ipſius pecuniæ, † per quam fructus æſtimantur. l. 1. ff. de contrahen. emp. ¶ Tertio, quia prohibita eſt exactio frumenti, & cęterorum fructuum, quã per fructuum exactionem põt prohibitio defraudari l. ſed & Iulianus §. mutui dationem.
11 ff. ad ſena. conſ. Mace. Ergo, ut oppoſitorũ † eadẽ ſit diſciplina. c. cognoſcentes. de cõſt. l. fin. §. ſi filius ff. de lega. 2. cum ſimil. dicendum eſt, quod prohibita exactione fructuum, uideatur prohibita exactio pecuniæ, quę diſtractis fructibus percipi põt. Alioqn cõſti-
12 tutio ipſa ludibrioſa foret, † & de facili fraudabilis, qd nõ eſt permittẽdũ. l. fraus legi. ff. de leg. Qua rõne dicimus, quod prohibita
13 exportatione uini, † cenſetur prohibita exportatio vuarũ, ex quibus fit vinũ, ſm Bal. in l. quod non rõne ff. eo. ti. Et eadẽ rõne ſi
14 prohibeatur exactio frumẽti, † intelligitur prohibita exactio farinæ, ſm Bal. in l. non dubiũ col. 4 C. eod. tit. Et nihil ad rem facit, quod conſtitutio Iuliani ſit exorbitans, quia ẽt in exorbitantibus
15 † licita eſt extenſio, ex rationis idẽtitate. l. libertus. § ſenatuſconſult. ff. de ritu. nup. Maximè ubi ratio eſt expreſſe ſcripta in lege,
16 quo caſu non dr̃ fieri extẽſio. Quia ratio expreſſa † continet omnes caſus, qui ſub ea comprehendi põt, etiam ſi ſequeretur legum correctio, ſecundum gl. in c. 1. de tempo. ordi. li. 6. & in cle. 1. in uer. elegantur. de cle. traditur per Bald. & in Mode in auth. quas actiones. C. de ſacroſ. ecc. & per Cur. ſenior. conſ. 9. Ticinẽ ſi ſtatuto. col. 6. & maxime ubi agitur de fauore animæ, ut in
17 præſenti caſu. nam fauore animæ † etiam in odioſis permittitur extenſio, ut notatur maximè per Bart. in auth. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. vend. & per Alex. conſ. 225. colum. 8. lib. 1. & ad remouẽdas fraudes lex porrigitur ad caſum non expreſſum d. § mutui dationem. Et ex quo prohibetur exactio reſpectu æſtimationis, quæ conſiſtit in pecunia, proculdubio vetita etiam eſt exactio pecuniæ.

RESPONSVM V.

ARelatenſis Eccleſiæ ſtatuto, capellanos conuentualibus præferente, capitulum conceſſit conuentualibus nudum canonicale nomen, & habitum ſuo arbitrio amouendum. Quærebatur, num his veſtibus ornati conuentuales eſſent capellanis anteponendi? Ego nullum reſpondi veſtibus, ſimulatoque nomini honorem pręſtandum.

SVMMARIVM.

1 *Canonici digniores ſunt capellanis. 6.*
2 *Canonici eccleſiæ cathedralis, in proceſſionibus debent anteire abbatem, & cæteros prælatos aliarum eccleſiarum.*
3 *Canonici ſunt pars corporis epiſcopi, ideo à ſuo capite ſeparari nõ debẽt 4.*
5 *Capitulum poteſt augere numerum canonicorum etiam contra ſtatutum de certo numero, abſque licentia Papæ.*
6 *Canonici ex quo ſunt digniores Capellanis, primò ſunt viſitandi.*
7 *Canonicis eccleſiæ cathedralis cauſæ delegari poſſunt, non autẽ capellanis.*
8 *Conuentuales uti canonici canonicalem habitum deferentes de licentia, ex conſenſu prælati, non tamẽ debent aſſociari cũ clericis in proceſſionibus.*
9 *Statutum debet intelligi rebus ſic ſtantibus.*
10 *Maior, & minor, dici poteſt aliquis idem, diuerſis reſpectibus.*
11 *Conſuetudo, & ſtatutum, dant primum locum cui placet. 12.*
13 *Capellani ratione maioris adminiſtrationis, præferendi ſunt conuentualibus habentibus duntaxat officia 15 16. 17.*
14 *Archidiaconus præfertur archipresbytero, propter maiorem adminiſtrationem, licèt ſit minor in ordine.*
18 *Canonicatum, uel beneficium habere non dicitur, niſi cui ita confertur, ut perpetuò illud habeat. 9 20.*
21 *Canonicus non poteſt eſſe ſine præbenda.*
22 *Canonicus electus ſupra numerum, etiam a capitulo, habet ius agendi coram ſuperiore ad præbendam 23.*
24 *Canonici nomen ſi ſit nudum, & vanum, & ventoſum, non eſt de eo habenda ratio.*
25 *Nomina debent habere rerum conſequentiam. 26.*
27 *Canonici fictitij, & ſimulati, dici non poſſunt canonici. 28. 29. 30. 31.*
32 *Canonici nomen non poſſunt cõuentuale uſurpare, & de conſenſu capituli.*
33 *Monachum non facit cuculla, ſed profeſſio.*
34 *Canonicorũ habitum conuentuales ſumentes, ut ratione habitus pręcedant capellanos, cogi poſſunt dimittere habitum. 35.*
36 *Clerici, vel Laici, qui habitum mutant, ut eleemoſynas extorquent, acriter puniendi ſunt. 37.*

Reſpon. interpreta.

ARelatenſis Eccleſię conſtitutione cauetur, quod in proceſſionib. canonici pcedant capellanos, & capellani antecedant conuentuales. Nunc aũt canonici dederunt, & conceſſerunt, duob. conuentualib. habitum canonicalem, abſq; ulla canonia & prębenda. Qua de re ſuborta eſt altercatio ſuper proceſſo inter capellanos ex una, & conuentuales ex altera. Nam conuentuales rõne habitus canonicalis prætendunt ſe debere pręcedere lõ quæritur cũ ſummarijs. ¶ Pro conuentualib. faciunt plura. Primo facit, quia canonici tam ex forma ſtatuti, quam ex forma iuris
1 cõis, digniores † ſunt capellanis, & ut digniores dẽnt præcedere tam in proceſſionib. quam aliis actibus, ut no. Gem. in c. quãuis in §. quanquam. de præb. lib. 6. ubi fortius dixit, quod canonici
2 eccleſiæ cathedralis † in proceſſionib. dẽnt anteire abbatem, & cæteros prælatos aliarum eccleſiarum ſequitur Fel. in c. paſtoralis. in fi. prin. de off. deleg. quia ſunt † pars corporis Epi. l. 1. C. de
3 pet. bo. ſubla li. 10. & ibi no. Bald. quod canonici dicũtur collaterales Epiſcopi, & cum ſint membra Epiſcopi, † non dẽnt a ſuo ca-
4 pite ſeparari. c. 1. 12. q. 1. c. nouit de h. a quæ fiunt a prælat. Cũ igitur hi conuentuales ſint creati canonici, auctoritate capituli, quod
5 potuit augere numerum canonicorum † etiam cõ ſtatutum de certo numero abſque licentia papæ. c. cũ acceſſiſſent. & ibi. an. & Fel. col. 4 de conſt. concludendum ẽ ipſos præferendos. Et
6 quia canonici ſunt digniores capellanis, † primo uiſitandi ſunt canonici, quã capella. c. 1. de cenſi. lib. 6. Et hinc eſt, quod canonicis
7 eccleſiæ cathedralis pñt delegari cauſę, † non aũt capellanis, qa dñt eſſe in quaſi dignitate c. ſtatutũ de reſcr. lib. 6. ¶ Secundo facit, quia cum iſti duo conuentuales, uel canonici deferant ha-
8 bitum canonicalem † de licentia & conſenſu pręlati, & capituli, & ſic ex legitima, & rationabili cauſa, c. 2. ne clerici. vel mona.

na lib.vi.c.le.1.de vi.& hon.cler.nō vĕ rationi cōgruū quin pro
[illegible] oriuntur ī clericis diuerſi habitus. cle. cū tōni nō
congruat,de ele[illegible] tenendo non obſtat ſtatutum præcipiēs
9 ca[illegible]lanos cōue[illegible]tual bus, qa ſtatutum dēt intelligi † rebus ſic
ſtan[illegible]bus.l.qđ [illegible]erius.ff. de cōd.ob [illegible]am. c.cū M. Ferrarienſis,de
cōſti.n[illegible].Bal.in l.clari oris.C.de fideic. Et ſi [illegible] dēt intelligi, niſi
cūuentua es eſſi[illegible]antur canonici,vel niſi habitum deferant ca-
nonicalem. Vel videtur, φ tamē ꝯuentuales non intendunt præ
cedere,ſed tan[illegible] canonici & habitu canonicalē geſtatores,ſe pręæ
10 ferendos dīt Diuerſis.n.ref[illegible]ectibus vnus,& i[illegible]em † pōt,dici ma
ior,vel minor altero,c.lanx.2. [illegible]bi Abb.no de off. deleg.c.cum
eccleſia tua de præb.lib.vi.gl in c.ſi collu[illegible]re,de ap[illegible]el.eo.[illegible]b.
& trad[illegible] per Fel[illegible] c.[illegible] xl tens.col.1.de pr[illegible]. ¶ Pro capel
lanis faciunt [illegible]lura. Pr[illegible]mo [illegible] ſtatuit in F[illegible]cliæ præterens
11 capel[illegible] ꝯ [illegible]enrua [illegible] atuentes n.† [illegible] plerte † qnos
[illegible] ſtatuimus [illegible] maio.& ub[illegible] ¶ [illegible] lo taci pro ca[illegible]
12 lanis c[illegible]ſuetudo,† quæ dat primum lo[illegible]um,cui placet.c.audi-
tis.& [illegible] Pa[illegible] 3.10.de ele[illegible] ad hæc.de [illegible]. Arch[illegible] iuncta glo.
in [illegible] de excel.prælа.[illegible] c.[illegible] de ꝯuer.li.vi.& quæ
ſcrib[illegible] F[illegible] d.c.ſtatuimus co[illegible] ¶ Tertio taci,quia capellani
haben[illegible]cia,ac adminiſtrationem in eccleſia,conuētuales ue
ro hñt [illegible]untaxat officia, ergo præferēdi ſunt capellani ratione
13 † [illegible] adminiſtrationis.c. tranſmiſſam.de elect.Qua rōne at
14 [illegible] præfertur a[illegible]presbytero , qu.a archidiac[illegible]
[illegible]er ma[illegible]orem adminiſtrationem,licet ſit minor ordine, ſm
[illegible] & [illegible]ne.qq.2.[illegible]7 ¶ Quarto præferendi ſunt capella-
ni, [illegible] ꝯ[illegible]entuales h[illegible] ſimplex offic[illegible]m,capellani uero ſunt
o[illegible] beneficium , & pñ tanquam [illegible] in eccleſia intitulati
15 debe[illegible] præferri non titulatis,vt not.in c.cum M..de conſti &
ut[illegible]us.de præb.,ubi canonicus præbendatus præfertur ca-
no[illegible] no præbendato,& ou.per Do.in c.E[illegible]iſcopus.17.d ſt.
16 ¶ Quinto h[illegible] præferendi ſunt, † qui maiora ſtipendia conſequun
tu[illegible] C.de [illegible] mag. off.l.nemo,quam ad hoc adducit Pan.in c.
[illegible]ler[illegible] eiud.Ale.& Mod.in l.cum quid. ff.ſi cer.pet.ſed capel-
l[illegible] habent beneficia in ſtipendium ſibi dat[illegible]ca. Ep[illegible]opus.de
præb. cōuentuales uero nullum hñt beneficium.ergo [illegible]quitur
capellanos aotere ¶ Sexto,capellani [illegible] preſbyte[illegible] ſeculares,
17 ergo debent præcedere conuen[illegible]uales, rōne [illegible] utriuſq; inſtitutio
nis c.legi.epiſtolam.c.alia 16 q.1.traditur per Doc in c.ultimis 2.
de exce[illegible] præla.& in c.qualiter,& qñ.2 de accuſ per Io.An.in re
gu.[illegible]6.per Car. Ale. in d.c.Epiſcopus.17.diſt.Quid tenendū?
N[illegible]ſi conuentuales eſ[illegible] creati canonici,pro capellanis procul
dubio rñdendum eſſet. Difficultas ergo conſiſtit ex eo,φ con-
uentua[illegible] aſſecuti ſunt de nouo nomen,& habitum canoni-
corum. [illegible] ſnt ea quæ proponuntur)tale nomen,& talis habi
tus,non [illegible] uffragari ipſis conuentualibus. Ad quod demon
ſtrandum præſuppono, φ ipſius auferri po[illegible] habitus & nomē
arbitrio capituli, vt in facto præſupponitur. ¶ Quo ſtante infe-
ro,φ ipſi non pñt uere canonici nominari ex [illegible]ibus. Primo,
18 quia non cē[illegible] habere beneficium , nec canonicatum, † niſi cum ita
confertur,vt perpetuo illud habeat c.eum ex eo. de elect.lib.6.
& no.in c.peruenit.de appel. Hinc dicimus,φ habens uicariam
19 tēpalem † nō dr beneficiatus,vt traditur per Fely.in c. poſtulaſti.
per [illegible]lum tex.col.2.de reſcrip. Et hac ratione conſuluit Io.Cald.
conſi.30.in tit.de præb.φ deputatus per c. ad officium ſacriſtę,
cum hoc,φ habeat dimidiam præbēdam,nō pōt appellari ſacri
ſta, & in impetratione facienda de aliquo benefic.o.nō tenetur
facere mentionē de tali ſacriſta, a quo pōt arbitrio capituli re-
20 moueri. Et eſt ratio,q; natura bñficii eſt, † φ cōferat in perpetuū
c.pręcepta.lv.diſt.ſequit Fel.in c.nr̃a.col.xix de reſcri ¶ Secundo,
21 q; nō pōt eſſe canonicus † ſine pbenda.i.ſine expectatione præ
bēdæ.c.relatum.de cle.non reſi.& p gl.in c.r.in uer. receperint.
de cle.nō reſi.lib.6.& c.dilectus.de præb not.in d. c.cū M.Ferr.
Sed iſti conuentuales non expectant pbendā, cū ſint ſolo no-
mine uocati canonici,cū pp ipſos factus non fuerit antiquus nu
merus canonicorum,& præbendarum,cum etiam non habeãt
uocem in capitulo, nec aliud emolumentum ratione huius nu
di,& uani nominis. Nec obſt. φ aliquis poſſit eligi in canonicū
22 ſupra numerum,quia taliter electus etiam a capitulo † habet ius
agendi coram ſuperiore ad præbendam.& hoc reſpectu dr ue-
re canonicus,ut tradit per Io. An.Imo.& alios in d.c.relatū & p
Pan.in d.c.cū M.Ferr.ſuper gl.in uer.ultra numerū. ubi dicit,φ
canonici ſuper numerarii hñt ius quoddam præparatorium ad
23 integrū ius obtinēdum † Et traditur per Fel.in d. c.in noſtra.co.
3.ubi concludit de tali iure præparatorio,eſſe faciendam men-
tionē in impetratione alterius bñficii . Quæ ratio ceſſat in iſtis
conuentualibus,qui nullū ius hñt de pñti in canonia,nec prębē
da,nec quicquam expectāt in futurum. Nō ob.itaq; φ nominē
24 tur canonici,q̃a tale nomen eſt nudū, † uanum,& uétolum. Iō
de tali noīa eſt hñda ratio.C.de ou.iure.quir.tolle.l.unica.& ibi
25 no.Bal.& noīe debent hřē † rerū ꝯſequent ã,alioquin non dñt
dici oīa.Qđ dicit facere ꝯ Epiſcopos nullatenenſes,qui tamen
hñt plus iuris in ſui Epiſcopatibus,q̃ habeant iſti conuentuales
in canonicatibus.Nã epiſcopi noīe hñt titulū, & ipē,caſu quo
a manibus infidelium recuperantur ēpatus. Qui (proh dolor)
in maximū opprobrium C[illegible]ſtianorum utter iere continue cer-
tantiū iam tot annis ab immaniſſimis Catholicæ fidei hoſtib.
26 vſorpantur,& qui re pnoant. † nec oom[illegible] ſe merent. c.coepi-
ſcopi.& ibi gl.68.diſt.& [illegible]ſt copis.16.q.1.dic[illegible] aliquis.in fi.3 a.q.
4.l.a nullo.C.de ſer [illegible]s.Item fictitij, & ſimulati canonici, nō pñt
dici, nec nominari canonici, ſicut nec hō mortuus nominatur
27 homo,quia ſm adijcien[illegible] † deſtruit primū.l.ſi homo mortuus.
28 ff.de verb.obli. ſicut & [illegible]ſm ſimulatum † non ap[illegible]ellatur in-
ſtr̃m,q̃a eſt,quoddam [illegible]rpus ſine [illegible]pirito,ſm Bald [illegible]C.plus
29 [illegible] quod agit q̃ quod [illegible] con[illegible] Nomina n. ſimulata † ſunt
nomina abuſiua. [illegible] 2.§ [illegible] & ibi Bal. Ang. & Imo.ff.quēadm.
30 teſta.ape quia ſimulatio [illegible] aliud eſt,q̃ ima[illegible] quę[illegible]am,nul-
lam veritatis medullam h[illegible] ſm Bald. in l ei qui [illegible] de [illegible] pig.
31 qua ratione dicimus,φ ꝯtus ſim[illegible]latus † non e[illegible]us,cum de
ficiat [illegible]ubſtantialibus ſm Bar. [illegible]od, in l neo[illegible] pōt.de leg.1.
& Ba[illegible] Anaſtaſio.in 4.no.C.man vbi no.di[illegible] φ [illegible]us ſi
mulatus ,dr̃ depictus,& e[illegible]ratus extrinſecus apparens. [illegible]
cus vero ſubſtantiam n[illegible] h[illegible] ¶ Præterea ſine vero nt.cano[illegible]
corum non po[illegible] erunt [illegible] de conſe[illegible]
32 bi tale nom[illegible] capellanorū [illegible] de me.
[illegible] tali [illegible]
[illegible]
[illegible] capellanos, quod [illegible] di-
cto. [illegible] nō
[illegible] fa-
33 [illegible] Vel
[illegible]
n corū,cum no[illegible] pel
lano ,cog[illegible] poſſint dimittere [illegible]
34 nici. † ut eſt tex.in c[illegible] de [illegible] & ib[illegible]
35 tas,† q[illegible] ſumunt habitum [illegible] tes
in con[illegible] populum [illegible] habitu,
ne pop[illegible] conſpectus [illegible] & bene [illegible] §.
ſed & ſomnu C.de [illegible] hunc [illegible] qui ha-
36 bitum mutant, † vt [illegible] eleemo[illegible] puniendi ſunt
acriter.[illegible] tradit Lap[illegible] eadem ergo [illegible] in iſtis con
uentualibus,qui non ſunt canonici,habit[illegible] deferunt cano-
nicalem in fraudem capellanorum,& illuſionem totius popu-
li,ut ſalt[illegible] cogi poſſint dimittere talem habitum.debent enim
conuentuales habitu , & inceſſu profeſſionem ſuam plebi de-
37 monſtrare. † non veſtibus canonicalib.decorem quęrere, c. ſi.
xlj.diſt. ¶ Io.Fran.Ripen.a S.Nazario, Auenione.

RESPONSVM VI.

COnſtitutio Qua prouiſiones beneficiorū certis menſibus , vacantium ſępe re-
ſeruantur ad ſcutuſuis collationē, prouiſionemq; per
tineant , ad beneficia prius reſeruata, aut ad prouiſio-
nem legati Cardinalis (ob dignitatis prærogatiuā) vel Papę vica-
rij non porrigitur, ne a ſeipſo ſibi ipſi ſeruaſſe uideatur.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficia reſeruata non legatus, neque vllus inferior conferre poteſt.*
2 *Derogatio generalis facta per viam legis, derogat indulto, & priuilegio domini legati.*
3 *Reſeruatum ſemel, amplius videtur non poſſe reſeruari.*
4 *Beneficia vacantia per mortem alicuius prothonotarij, ſunt Pontifici reſeruata.*
5 *Reſeruationes ſunt odioſæ,*
6 *Diſpoſitio generalis in odioſis, etiā relata ad perſonas cuiuſcunq. ſint ſtatus, dignitatis, & præeminentiæ non coprehendit dominos Cardinales.*
8 *Papa, licet reſeruaſſet beneficia ſpectantia ad collationem legati, non tamen uidetur reſeruaſſe beneficia ſpectantia ad collationem vicarij ſui. & vide rationem nu.8.*

Reſpon.interpret.

IN cauſa Canonicatus, & præbendę Auenionenſis,
vertente inter d.Iac.de Peruſiis reum, & do.
Ant.Alueracium,id ſolum inquirendum uidetur,an regu-
la Adriani pontificis,de qua in themate,obſtet rr̃.d.Iac. Et
prima facie videtur,quod ſic. Quia per eandē regulam,omnia
beneficia vacantia de menſe Aprilis reſeruantur ſedi Apoſto-
1 licæ.Conſtat autem,φ nec legatus, nec ullus inferior, † poteſt
conferre beneficia reſeruata.c.2.& c.ſi beneficia de præben.lib.
6.Nec obſt. ſi dicatur, φ R.d.legatus habet ſpecialem faculta-
tem conferendi beneficia etiam reſeruata , quia illi derogatum
fuit per dictam regulam,vt patet ex illis verbis, Et φ priuilegia,
& indulta , quibuſuis perſonis & collegiis , cuiuſcunque ſint
ſtatus,dignitatis,ordinis,& ꝯditionis,per ſedem apoſtolicam con-
ceſſa nullatenus ſuffragentur. Quę generalis derogatio etiā vē
derogare priuilegio,& indul[illegible]o do.legati.cle.dudum. de ſepul.
2 maxime cum ſit facta p v ã legis, † q̃ efficacius derogat ſm Cal.
in tit de priui.ꝯſi.21 & Fel.in c.accedens.col.3. de præſc. ¶ Sed

(hoc non obſtante) [illegible] reſpondendū puto rōnib. ſubſequentib.
Primo, quia p̄d. [illegible] intelligēda eſt de beneficiis, quæ ante edi
tionem eiuſdem regulę reſeruata non erant, vt pa[illegible] et ex illis ver
bis, d collationē, & prouiſionē c eum in illis. § de præb. in vi.
Nam quę ſemel ſunt reſeruata, fruſtra iterum reſeruantur, cum
lex. Se [illegible] nihil [illegible] ff. ad l. a. C. com. de leg. l. qu[illegible] h[illegible]s idem ff. de
3 verb. obl. Et [illegible] m[illegible] t[illegible] atum, † non v[illegible] amplius poſſe re-
ſeruari, [illegible] ſub ꝯd[illegible] eſt [illegible] ff. de inuſt[illegible]
toq. teſt. Canonicatus aūt. & præbend[illegible] hm[illegible] [illegible]cantes p mor-
4 tem d. Io. de A[illegible]o, [illegible] ant [illegible] an, [illegible] m [illegible] S. R. E. [illegible] protho
notarius, vt in extra [illegible] ag. a[illegible] m [illegible] præb[illegible] ndo [illegible] ſet
5 uanores [illegible] n[illegible] m[illegible] C [illegible]
ſeptimus. ſi. & [illegible] b [illegible] ſi
6 [illegible] pō † [illegible] ta[illegible]
[illegible] & [illegible] on [illegible] dit d C [illegible]
ma. ſib. 6. quē [illegible] M [illegible] a [illegible] de
A[illegible] ne [illegible] ig. t C. t.
c[illegible] n
it [illegible] A [illegible] e
præ[illegible] l [illegible]
c[illegible] ſ.
da[illegible] a [illegible] a [illegible] a
a[illegible] co [illegible] a [illegible] t
t[illegible] e de [illegible]
A[illegible] n [illegible] & [illegible] tu [illegible] eſt [illegible] n [illegible] licet
7 [illegible] tel [illegible] n [illegible] n
[illegible]
qui [illegible] a [illegible] e
8 ip [illegible] ib
eodem a [illegible] & [illegible] a [illegible]
gari no [illegible] e [illegible] ē
totum. ff. [illegible] dicti Ant.
concernun[illegible] n [illegible] nt.

RESPONSVM VI.

LIcet Confer[illegible] e ſi
[illegible] at, tamen [illegible]
ſpi[illegible] notem non a[illegible] cla præ[illegible] q[illegible] am mors
prætat veri[illegible]iliter notetat

S V M M A R I V M

1 *Regula de non veri[illegible] nili notitia, non ex[illegible] iure communi, alias non eſſet regula.*
2 *Ordinarius p[illegible]teſt conferre beneficia ſub conditione, [illegible] vacat, etiam ignorans vacationem.*
3 *Præſumitur aſſeuerans mortem ante veriſimilem notitiam, eſſe conſcius alicuius conſpirationis.*
4 *Collatio fa[illegible] ſub conditione, ſi vacat: ſi non vacat, non tenet collatio.*
5 *Conditionaliter loquens, nil ponit.*

Reſpon. interpreta.

1 REgula De non veriſimili, non † exorbitat a iure communi, alias non eſſet regul[illegible]. l. 1. ff. de reg. iur. Imò eſt ſm ius commune, & ſm ratio-
nem, & naturalem ſenſum, ut alias [illegible] ex inf. [illegible] b. 3. [illegible] a. 1.
Non obſt. ꝙ ordinarius poſſit conferre beneficium ſub ꝯdone,
2 ſi vacat, † etiam ignoranti vacationem ſm glo. & ſcribat c. 2.
de elect. lib. 6. & L. ap. alleg. 6. quia illud fateor, licet multi aduer-
ſentur. Tñ eſt maxima rō diuerſitatis intereaſum collationis fa-
ctę pure, & aſſertiuè, de beneficio vacante per mortem bene-
ficiati, cuius obitus notus eſſe non poterat impetranti, nec col-
3 latori. Nam aſſeuerans mortem ante veriſimilem noti[illegible] † pre-
ſumitur conſcius alicuius conſpirationis factæ in mortem alte-
rius, & acceleraſſe impetrationem, ne præueniretur, & iſta pro-
pter fuit rō dictæ regulæ Hęc autem ratio ceſſat, qñ fit co[illegible]latio
4 ſub conditione, † ſi vacat: nam ſi non vacat non tenet collatio,
quia facta de beneficio viuentis, c. 2. de conceſ. præben. Si vacat,
ceſſat præſumptio conſpirationis, vel tractatus facti in mortem
5 alterius; quia ꝯdōnaliter loquens † nihil ponit. l. ſi ſub ꝯdōne
dandorum decem. ff ſi quis omi. cau teſta. Et quia non impe-
trat tanq̃ magis vacet per mortem, q̃ aliter, ſed generaliter ſi va-
cat, ex qua generalitate non poteſt inferri concludens præſum-
ptio, ſicut qñ impetratur tanquam vacet per mortem. Et ſi iſta
ad ſenſum naturalem cōferantur, prout fieri debet [illegible] l. ſcire opor-
tet. §. ſufficit. ff. de excu. tut. veriſſima videbuntur.

¶ De reſcriptis.

RESPONSVM. I.

MAndatum Apoſt[illegible]l cum præcipiens pro-
uideri, ſeu conferri beneficiū,
iuxta formā, mentem, & tenorem alicuius d[illegible]ſpoſi-
tionis, nullum [illegible] effectum, [illegible] pſtet de mente,
forma, & tenore d[illegible] p[illegible]ationis relatæ. [illegible] referēti
nō credat, niſi conſt[illegible] de relato, ſine quo o[illegible] [illegible] eſſet Nec
verbis narratiuis Papæ cr[illegible] tum narrat [illegible] ſub [illegible] ſuggeſtā.
Cōmiſſio ſeu exequutio officialis, ſeu vicario epi Valentini cō-

m[illegible] na, intelligi[illegible] ſolū cōmiſſa officiali p[illegible] ncipali, & generali. Et
ideo d Morelli deputatus vicarius in cauſam ab [illegible] Vicarii
prin[illegible]palis, in reſcripto nequaquam cōprehendi man feſtū eſt.
quapropter, etſi mandatum exequat[illegible]r, officio functus non eſt.

S V M M A R I V M

1 *Verbis narratiuis papæ, ſeu enunciatiuis credendum eſt & quomodo intelligatur, vide nu. 3.*
2 *Mandatum prouidendi iuxta formam literarum, nihil operatur, niſi conſtet de al[illegible] [illegible]erte, quia non cre[illegible]tur re[illegible]re[illegible] ſi conſtet de relato.*
3 *Verbis enunciatiuis papæ non c[illegible]e[illegible]tur, [illegible] ferat ad ſuggeſtionem par te[illegible] cum ſemper ſubintelligatur [illegible] eſſe vera ſint.*
4 *Gratia Pri[illegible] [illegible] ſi[illegible] me eſt interpretanda*
5 *E[illegible]cutio comm[illegible] of[illegible] [illegible] ariа, [illegible]tel[illegible] tur de uicario ſeu officia [illegible]eneral[illegible] [illegible]ncipa[illegible] non [illegible] ato.*
6 *E[illegible] non [illegible] ni qui [illegible] tate conſtituti ſunt, & ibi uide, eo [illegible] dicantur eſſe [illegible] n[illegible]le.*
7 *[illegible]carius [illegible] [illegible]fferunt ide[illegible] reſcri[illegible]tiom[illegible] quens de uicario ad [illegible] tem n[illegible] [illegible]tia.*
8 *Ex[illegible] non dicitur uinclus [illegible]o, [illegible] ter, vel contra formam mā d[illegible] [illegible]atur.*
9 *Inte[illegible]us ad c. ſtatut[illegible]m. de reſcrip[illegible] m ſ[illegible] ater[illegible]a.*

R[illegible] ter.

EX narratione [illegible] qu[illegible] a [illegible] Pri
[illegible] n
dati apl[illegible] ſtam pro Claudio [illegible] t
aſſectum bñ[illegible] ium de A[illegible]bata, ꝙ [illegible] ar[illegible]
v[illegible]cat [illegible] ſub iandi reſi[illegible] tat [illegible] co. [illegible] 1
[illegible] a b[illegible] on aſſabat [illegible] em [illegible] cō
[illegible] um, te [illegible] nia & te [illegible] am d[illegible]
[illegible] ctaſ des tur [illegible] ¶ Sc[illegible]
[illegible] Cam[illegible]
[illegible]e it extincta in [illegible] a ¶ [illegible] bib. n [illegible]
tu [illegible] ai[illegible] n quib c [illegible] ſi[illegible] ꝙ V[illegible] nllit nus[illegible]
ex[illegible]pet[illegible] d Morel[illegible] oil[illegible] ns v[illegible] n c[illegible] en
[illegible] ſetred. [illegible] C [illegible] ¶
du[illegible] Mor[illegible] e[illegible] [illegible] i tur [illegible] tor
[illegible] uſo [illegible] ¶ [illegible] ꝙ poſita ante
n[illegible] n pendent an ld[illegible] ꝑ[illegible] er [illegible] delegare ſub
ex[illegible]em [illegible] utin[illegible] [illegible]cuius epi.
O[illegible] gat [illegible] ¶ Circa pr
[illegible] conſideratione dicēdu, ꝑ nō fuer[illegible] neceſſa
[illegible] diſpenſatione ex pluri[illegible]b. Primo qa papa in literis
gr[illegible] a [illegible] ſſe hmōi diſpenſa. ergo ſatis [illegible] facta fides.
1 q[illegible] Papa [illegible] eſt ſiciat [illegible]is, eſt credē[illegible]dū, cle. vnic. de [illegible]
S[illegible] gratiol[illegible]s [illegible]s refertur [illegible] ſpenſatio[illegible]s tenor [illegible]
ſi[illegible] [illegible] cert. de [illegible]ptatione, & de tenore. vn[illegible] e[illegible] cedit ꝑ Io
I[illegible] [illegible]rōnē [illegible], col. 2. ff. de iureiu. [illegible] tex & [illegible] eſt q. §. lu-
lia. d[illegible] conſtipet ꝙ ſi perſona [illegible] ſua diſpenſatione faciat perfe-
cte mentionem de alia diſpenſatione, quæ conſiſtit in ſua volū
tate, & poteſt [illegible]e, tunc non eſt neceſſe fidem facere de relata di
ſpenſatione inferius, quemadmodum ſi Princeps mandat, ol-
ui collectam. [illegible] x dies ad penam quanti pluris, iuxta formā ſtatu
ti, ꝙ non e[illegible] neceſſe exhibere ſtatutum. ſequitur Alex. in auth.
ſi q[illegible]s in aliquo. C. de eden. col ſi. & pro illo fundamento ma-
gis ad terminos nr̃os facit dictum Inno. qđ dictum ſequuntur
communiter Doct. in c. inter dilectos, de fid. inſt. ubi vult, ꝙ ſi in
priuilegio confirmatorio [illegible] tenor alterius confirmati, non
eſt nece[illegible]ſſe fidem facere de primo cōfirmato. & comprobat ibi
Fel. col. 4. ex multis, q̃ non refero. & bñ facit deci. Pau. de Caſtr.
con[illegible]. 220. in cā decimali. vbi [illegible], ꝙ iſta verba, iuxta formā an-
tiquarum inueſtiturarū, nō faciūt inueſtiturā ꝯdōnalē, ſi cōſtat
de certo modo dec[illegible] mādi. & ad propoſitū cōſuluit Dec. ꝯſ. 169.
col. 4 ꝙ p iſta verba Papæ poſſit talis cōferre, ſicut conſueuerat
eps, fundata eſt intētio primi legati, et ꝙ non probet quare eps
ſit ꝓclivius ꝯferre. Tertio facit, qa iſta verba, pu[illegible] & ſimilia appo
ſita in aliqua diſpōne, dēt intel[illegible]igi, ꝙ ſint potius caſualiter quā
condōnaliter, c Abbate ſect Siluani, de uer. ſi[illegible] & per Bar. in ex-
trava ad repri[illegible] n verbo, prout. ¶ Præmiſſis & ſimilib. & non at
tentis puto, ꝙ hic ante purificatam grām per exhibitionem di-
ſpenſationis potuerit ordinarius co[illegible]la[illegible]r conferre dictum bñ-
ficium de A[illegible]b. d. Claudio iux[illegible] c. 1. de conceſ. præb. quæ cle. ꝓ-
cedit, et ꝙ in gratia appoſitum [illegible] decretum irritans, & c. ſm Ro
tam deci. 115 ſub tit[illegible] de conceſ. præb. in [illegible]ouis, quia non tene-
batur d. Abb virtute hmōi mandati prouidere ipi Claudio pro-
feſſo alterius ordinis, cōſtito ſibi, ꝙ ipſe Claudius eſſet diſpenſa
tus ad beneficia obtinenda alterius ordinis. c. cum ſingula. §. ꝓ-
hibemus. de p̄b. li. 6. Videamus ergo, an p dictas lras grāe probe-
tur d[illegible] ꝓcūrio & ex [illegible] ſ[illegible] ipt[illegible] a[illegible] tor, ꝙ nō & primo, qa cōmiſ
2 ſio, ſeu mādam[illegible] [illegible] di[illegible] ſeu [illegible] dēd iuxta formā aliarū litera-
rū, nihil opat, niſi ꝯ[illegible]ſtitutio de [illegible]s lr̃s ſm gl. in c. 1. in gl ſi. de ſi
dem[illegible] r. Scdo, qa nō cr[illegible] doc[illegible] mētio faciēti de alio mētionē,
niſi cōſtet de relato. auth. ſi quis in aliquo C. de eden. c. 1. de fide
inſtr. Tertio, qa dictio, iuxta tenorē, appoſita in cōfirmationib.
ſtat in dubio ꝯdōnal., ſm gl. in c. qm̄ Abbas. i gl. ſi. ff. de off. dele-

per

per quam ita in propoſ[illegible] no conſuluit Lud. Ro. conſ. 336. circa
propoſitum. & [illegible] verſſima ar[illegible] ex rñſionib. accomo-
dan[illegible] ad ea, [illegible] ¶ Nõ ob. [illegible] credat ver
3 bis enim [illegible] P[illegible] verũ niſi Papa † aſſerat narrata per
ipſum ſibi fuiſſe ſuggeſta, quia tũc non vult ſibi credi. ni[illegible]
veritate apparet, [illegible] de [illegible] c. ſi Papa. de priui. in 6. cle.
ſi dignitatẽ de [illegible] Card. in cle. [illegible] de proba. col [illegible]
poſito modo Papa non ſimpliciter narrat [illegible] ſe-
ciſſe, ſed addidit hoc ſi[illegible] fuiſſe ſuggeſtum, inquit n. cum quo vt
accepimus. & c. illa enim [illegible] acceplu[illegible] idẽ important ac
ſi diceret [illegible] ſi [illegible] nõ
dẽ[illegible] effectũ ſortiti[illegible] & alii tradit [illegible] 2.
& [illegible] Fel. in [illegible] col. d[illegible] reſc. & ſi a [illegible] ma uer
[illegible] oĩa fundamenta parti adu[illegible] Ad [illegible] ſi,
dum [illegible]
[illegible] tione [illegible]
mul[illegible] oſſet [illegible]
ſimi[illegible] ad
[illegible] ter in ipſẽ Ludo. Rom.
[illegible] 36. Sed [illegible] conſtat de teno[illegible] la
[illegible] pcedit qñ diſpõ de [illegible]
d[illegible] itur tex. in d. l. admon[illegible]
d[illegible] lectus [illegible] dispõ nulla eſſet [illegible]
[illegible] Dec. [illegible] in 2. dub. & [illegible]
[illegible] &
[illegible] Te[illegible] um eſſet [illegible] Pa[illegible]
[illegible] ppea ſeq[illegible]
[illegible] ſubreptionis vitio labora-
[illegible] Gem. [illegible] 92. quaſi per totũ. &
[illegible] & 138 [illegible] Alex. conſ. 114 lib. 1. tradi tur in c.
[illegible] debuit exhiber, & ſic
[illegible] de concel. præben. non
[illegible] d. c. [illegible]
[illegible] Ro. in [illegible] 336. [illegible] cap. [illegible] de reſcr.
[illegible] Papa [illegible] fundat[illegible] narratione
[illegible] onem partis, qu[illegible] ſub
[illegible] reſcrip. ut S. d. [illegible] ¶ Circa ſe
[illegible] non expedit [illegible] facta gratia de bñficio,
qu[illegible] Claudius po[illegible] onem literarum [illegible]
4 co[illegible] ca[illegible] electione ſua † acceptare [illegible] ndũ,
ve[illegible] & ſic nullo [illegible] negligentia: [illegible] Fel. in
ca[illegible] 4 de [illegible] mitans diſpõ. capi. ſi cle-
ricus. de præ[illegible] 6 [illegible] ¶ Circa tertiũ non inſiſtẽdo in verbis,
5 rñ [illegible] commiſſa offi[illegible] ſeu vicario
eṗi. V[illegible] officiali gñali & principali ſe-
cun[illegible] in ver. p̃ncipa de reſcrip. [illegible]
[illegible] Card. & Imo. videndum ergo eſt,
an d[illegible] Mo[illegible] caſum abſentiæ officia-
lis principa[illegible] principalis officialis, & p̃nt
dicatur co[illegible] Clau. & procul
dubi[illegible] Primo quia ex ſtilo cu-
6 riæ [illegible] † [illegible] in dignitate ſm
Rot. decil 369 [illegible] de reſcript. & in hoc procedit
di[illegible] c. ſtatutum [illegible] lib. 6. & qui vicarius eṗi dicitur ha-
be[illegible] dignitatem, [illegible] poſſit eſſe delegatus & exe-
cutor, d. cle. & ſi [illegible] Sed conſtitutus vicarius in caſum
ab ſentiæ alterius, non [illegible] dignitatem, vt probabo, ergo nõ erit
comprehen[illegible] quod autẽ non hẽt dignit. oñditur, qa
conſtitutus vicarius ad tps, i. durante abſentia alterius, non põt
dicere ſe principalẽ vicarium, ergo nõ erit in dignitate. probat
quia digni. eccleſiaſtica debet eſſe perpetua, aut. no. in c. veniẽs.
vbi gl. de filiis pſb. in c. præcep[illegible] 55. diſt. Arc. in c. cũ de bñficio.
de præb. in 6 no. in c. de multa, eo. tit. in antiq. & ſi dixeris, vicarius
eṗi poteſt ad nutũ eṗi reuocari, ut no. in c. ſua. de offi. vica. & in
d. cle. & ſi principalis. rñ. qñ deputatur vicarius ab epiſcopo ſim
pliciter, intelligitur deputatus perpetuo, i. donec vixerit. capi. ſi
grõsẽ. de reſcr. in 6 & p̃nt aptitudine dicitur conſtitutus in di-
gnitate perpetua, quod ſufficit. Sed qñ conſtituit vicariũ ad tps,
certe non põt dici aliquo pacto in dignitate cũ aptitudine, nec eſ
ſentialiter poſſit dici hẽre offm perpetuo, & ita tenet Fel. in c. ex
literis. col 7. de conſt. vbi per plura pprobat q. s. dicta ſunt. Scdo
pbat arg. de re ad tps, qꝫ eſt optimũ arg. l. miles ita. de re. mi. ff.
ſed vicarius conſtitutus ad certas cãs tñ non põt eſſe delegatus,
ſm gl & oẽs in d. cle. & ſi principalis, in ver. foraneo. ergo nec ẽt
in vicario conſtituto ad tps. Tertio inconuincibiliter pbatur, qa
7 deputatus à ſuperiore in locum abſentis non dr̃ vicarius, ſed † vi
cegerens. l. 2. C. de offi. eius, qui vic. alte. gerit. tradit Alex. ibi la-
te, Mo. in tub. de offi. eius, cui mã. eſt iuri. ff. Cum ergo differat
vicarius eṗi, & vicegerẽtes vicarii, non video, qũo dictus Mo-
[illegible] gerentes, & non vicarius poſſet dici comprehenſus in re-
ſcr. Quarto ſubſtitutus in caſum abſñtiæ alterius nõ põt dici prin
cipalis, ut de ſe patet, ergo nõ erit cõprehẽſus in mã. qꝫ intelligit
de principali, ut dr̃ in d. cle. & ſi princip. ¶ Circa quartũ reperio
in c. 1. de reſti. formare qõnẽ noſtrã, & dicentẽ, qꝫ ſi executor p

errorẽ [illegible] conferat bñſi[illegible] nondũ vacãs, credens vacare, qꝫ non
eſt functus offõ ſuo. Si ãt ſcienter conferat bñficium vacaturũ,
☞ ut in caſu nño, ſẽtit, qꝫ e[illegible] eius pñs. ſed Inn. & Hoſtien alii,
[illegible] in lito[illegible] s, de off. dele. indiſtinctẽ cõcludũt executorẽ inutilẽ
8 † exequent[illegible] offõ ſuo [illegible] maximẽ qñ exequitur
[illegible] dati [illegible] arbi[illegible] ¶ Circa vltimũ, vt̃ qꝫ potue
rit ſubdel[illegible] trutus [illegible] quia diſpoſitio
9 † ſtatutũ, nõ hẽt [illegible] tori[illegible] ſm Io. Mona. Arc.
& Io. An. [illegible] c. ſtatut[illegible] §. in nul[illegible] & [illegible] R[illegible] in dec. 293. 10
[illegible] q. de[illegible] ecuto. gratiũ, et [illegible] nõ hẽbit [illegible] ſubexecutorib.
vt [illegible] & inde [illegible] 69 in [illegible] qꝫ [illegible] de ſtilo curiæ nõ
deputentur executores [illegible] dignitate, tamen talis
[illegible] to[illegible] ¶ B[illegible] di execu
to[illegible] non pr[illegible] m dare certum reſponſ[illegible] diſtinguen-
d[illegible] dubitat[illegible] dico [illegible] faciendos e[illegible] duos
Pr[illegible] executo[illegible] ſubex[illegible] torib. qu[illegible]
[illegible] ex [illegible] cõmitti [illegible] in
illis [illegible] loqui[illegible] gl. Arc. & [illegible]
du[illegible] eſt in [illegible] & ſubexecu[illegible]
[illegible] ſu procede[illegible]
[illegible] ſta
[illegible]
[illegible] iuxta no. p[illegible] de
[illegible] ate, qa tales e[illegible]
[illegible]
col 3. de[illegible] ſt.
qui[illegible]
rãtur[illegible] dispoſitio [illegible]

RESPONSVM II.

SEntentia Lau[illegible] V[illegible] qu[illegible] m [illegible] cum
[illegible] vocationem in ordi[illegible] iuriſd[illegible] onẽ
[illegible] eſt. N[illegible] etiam [illegible] tentia, dom.
[illegible] Vicegerentis
ſub [illegible] poſſe cap[illegible]
[illegible] ca, q[illegible] ex[illegible] ſtrua ſeeditur.

SVMMARIVM.

1 *Per uerba audiat uicegerentes, citet, reaſſumat, iuſtitiam faciat, & rõne præuia procedat, iuriſ[illegible] non confertur, ſed ſolum excitatur.*

2 *Iudex delegatus, idẽq; ordinarius, põt ex utraq; iuriſdictione procedere.*

3 *Si ordinario cauſa una ſpecialiter demandetur, delegatus illius cau[illegible] eſſe [illegible] ſibi impartitur.*

4 *Iuriſdictio[illegible] ordinaria ſublata [illegible] reſcriptũ delegatã concedi neceſſe eſt.*

5 *Sententia ex defectu iuriſdictionis lata, nulla eſt, nullitatiſque exceptio perpetuo op[illegible] poteſt.*

9 *Sententia confirmatoria prioris inutilis, nulla eſt.*

Reſpon. interpreta.

VIſo Proceſſu, & iis, q̃ in p̃miſſo longo themate re
citantur, viſum fuit prima conſideratione ſen
tentiam ſuſtineri poſſe, qa per verba reſcripti ſolum
vĩ excitata iuriſdõ ordinaria, non ãt conceſſa delega
ta. cãtant n. in hunc modũ, auocamus, & audiat † vi-
cegerens, citet, reaſſumat, & iuſtitiã faciat. quæ verba ſolũ ſunt
excitatoria, & non conferunt aliquam iuriſdõnem iudici ordi-
nario, ut p Canoniſtas in c. licet. de off. ordi. & in cle. vnic. de off.
dele. nam n. per clam, iuſtitiã facias, daĩ aliqua forma, ſed ſolum
q̃dam monitio. c. cum dilecta. de reſc. Fel. in c. ex officii. de præ-
ſcr. minus ẽ cõfertur iuriſdio, vel datur noua forma per iſta ver-
ba, cites, audias, & rõne præuia procedas, ſm Pan. in capi. fin. de
off. dele. per Iaſ. in l. ſi. col pe. C. ſi leg. merito ſñia lata vr̃ ab ip-
ſo d. vicegerente tanquam ab ordinario, cũ alr̃ pferri non po-
tuerit. preterea dato, qꝫ per hmõi reſcriptũ fuerit conceſſa iuriſ-
2 dõ delegata, cõis tñ extat concl'o, qꝫ delegatus, † idẽq; ordinarius
põt ex utraq. iuriſdõne procedere, ſm Inn Io. An. & Fe. & cõiter
Doc. in c. cũ ex officii, de pſc. vbi Inn. Imo. & Pan. & Fel. exten-
dunt in tñ, qꝫ poſſit in vna parte iudicii procedere ex delegata,
in alia ex ordinaria, & hoc clarius concludit idem Imo. in c. niſi
eſſet. col 1. de præb. ſic ergo potuit d. Vicegerens procedere ut
delegatus, poſt modum pronunciare tanquã ordinarius. ¶ Præ-
dictis, tamen, & ſimilibus non attentis, cõtrium arbitror de iure
uerius. & pro faciliori reſolutione videndum eſt, an d. Vicege-
rens p hmõi reſcriptum fuerit conſtitutus delegatus. Et in iſto
☞ puncto Indubitanter teneo, quod ſic, ex pluribus Primo, qa cõis
eſt concl'o Inn. & aliorum, in d. c. licet, & in d. c. cũ ex officii. qñ
3 ſi ordinario † cõmittatur una cã ſpãlis, qꝫ tunc in illa cã efficiatur
delegatus, ad tex. in d. c. licet, tñ dẽt procedere, & qñ gñaliter ex-
citatur iuriſdictio ordinarii. ſecus ſi in certa cauſa. Scdo, quia
qñ cã erat extra manus ordinarii auocata, & alteri cõmiſſa, ſi
poſtea Papa, ut legans eandẽ cauſam ipſi ordinario committat,
dr̃ delegatus ea ratione, qa datur ſibi noua iuriſdictio, cum illa
cã pp commiſſionem alteri facta iuriſdictionẽ nullam habeat.
ita uolunt Car. Imo. & Fel. in d. ca. licet. & hoc veriſſimũ, in fa-

cto

cto aūt ꝑinpponit cām, hanc prius fuiſſe demandatam d. Prępoſito de Albibus. igitur &c. Et ſi dicatur d. Præpoſitū de Albib. tunc fore vicegerentē. rñdetur, ꝙ cauſa non fuit ſibi commiſſa, vt vicegerenti, ſed vt ꝓpoſito. c. qm̄ abbas. de offi. de leg. 3 quia ſi appareat, ex verbis reſcripti legatū velle, ꝙ ordinarius cognoſcatur auctoritate ſua, tunc efficitur [illegible] minimo delegatus. [illegible] cū [illegible] liquet bus. in ver. auctoritate nřa. de reſcrip. lib. 6. vt in cauſa iſta [illegible] ſti- me apparet legatum voluiſſe, ꝙ c[illegible] iuriſd[illegible] ctione delegata procederet in cauſa, ex eo, ꝙ in ipſo r[illegible] ipto [illegible] ixit auocam[illegible], per
4 quam auocationem omnis † iuriſdi[illegible] io ordinari[illegible] itur, c. vt noſtram. de appel. a cum [illegible] cō[illegible] rdan. ſublata igitur iuriſdictione ipſius ordinarij neceſſe eſt dic[illegible] re, [illegible] per reſ[illegible] ptum detur noua iuriſdict[illegible], & ſic ꝙ voluer[illegible] d. Leg[illegible] us, ꝙ ipſe [illegible] cegerent cognoſcat c[illegible] iuriſdictione noua & dele[illegible] ata ſib co[illegible] ceſſa, & iſta eſt ipſa [illegible] ritas, quam [illegible] lſem mult[illegible] ſ[illegible] b[illegible] & auctoritatibus [illegible] om[illegible] are. qu[illegible] om[illegible] o, quia res iſta de [illegible] lata e[illegible]. Ex iſtis [illegible] on[illegible] c ꝙ ſente[illegible] a eſt ipſ[illegible] iure nul[illegible]a, quia lata per d. Vicegere[illegible] en[illegible] uam iu[illegible] dicem or[illegible] at[illegible] qui nullam iu-
5 riſd[illegible] m † o[illegible] na[illegible] am habet [illegible] tamen qu[illegible] a lata erat pe[illegible] auocationem maxim[illegible] propter [illegible] de[illegible] tem dele[illegible] tio tē aite[illegible] m, & ſ[illegible] dete[illegible] ui[illegible] et co. t[illegible] ſi[illegible] on[illegible] mp[illegible] in term[illegible] c[illegible] d[illegible] Inn. in c. cum M[illegible] er[illegible] n[illegible] Pan. in d. c. cum [illegible] 5 & ibi F[illegible] co[illegible] ver. ter[illegible] s ubi dicit hoc [illegible] ſit ergo n[illegible] ur[illegible] di[illegible] onis [illegible] ſtat[illegible] o[illegible] m, ꝙ hæc [illegible] a[illegible] s e[illegible] eptio perpetuo o[illegible] g[illegible] regularem [illegible] et v[illegible] aiam, in cle. [illegible] unc [illegible] ue[illegible]. p[illegible] p- po[illegible] o[illegible] e ver[illegible] tur p[illegible] iuicio [illegible] V[illegible] egere[illegible] nar[illegible] s, & de egatu[illegible] in[illegible] a[illegible] nun[illegible] iam, ut ꝑmittit, ſe[illegible] e d[illegible] gatu, & con[illegible] equenter velle ꝓroc[illegible] ere tan[illegible] dele[illegible] at[illegible] ſi ꝓ o[illegible] ꝓ o- nunciat[illegible] ordinarius, [illegible] o[illegible] tenet [illegible] m I[illegible] cap. cum ex officij quem [illegible] ib. Fel. col. 9 Nec ob[illegible] q[illegible] d[illegible] ctum fuit ſupra, ꝙ ordinar[illegible] us idem [illegible] del[illegible] g[illegible] ꝑoſſet [illegible] ariare, & mo ꝓcedere [illegible] r[illegible] ar[illegible] u, & modo, vt delegat[illegible] ꝑu[illegible] uerum, ſi no eligit expreſſe qua uia uelit procedere. ſecus [illegible] elegit, qa tunc non poterit uariare, maxime ſi e[illegible] de re non. ita te[illegible] de & declarat ibi [illegible] Ex ꝓ[illegible] quitur, ꝙ non ualet [illegible] tentia do. Ant. de [illegible] ſ[illegible] natoria ꝓ[illegible] imę ſententiæ u. V[illegible] cegere[illegible], quia [illegible] ꝓ[illegible] tate ip[illegible] n[illegible] lla,
6 non aūt contin[illegible], [illegible] alus ēt [illegible] us dicta [illegible] confirmatoria ubi bas [illegible] ſiſtit. Prima ratio, quia [illegible] tra formam ſua comm[illegible] onis, quę forma erat diligenter obſeruanda. c. cū dilecta. de re[illegible] erat[illegible] cauſa hęc delegata ip[illegible] d. A[illegible] in terminis, in quibus erat coram d. priore S. Pontij, qu[illegible] ren[illegible] tar plus cognoſcendo de a[illegible] iculo at[illegible] tatorum, antequā cognoſceretur de cauſa principali, cui interlocutoriæ a[illegible] quieuerut partes, & merito, quia iuridica, ut eſt caſus in c. non ſolum. in ſi. ibi ante omnia, de appel. lib. 6. & pendente cognitione attentatorū inſtantia appellationis dormit ſm Pan. in c. ex ratione, de appel. relinquitur ergo ꝙ lata fuerit iſta ſententia ꝯfirmatoria omiſſo articulo attentatorum contra ius, contra interlocutoriā, quę tranſiuit in rem iudicatam, & contra ordinem reſcripti cōmittentis cognitionem, & deciſionē ip[illegible] d. Ant. ſm terminos qbus pendebat coram d. priore. ergo nulliter. l. 1. C. qn̄ prouo. nō eſt neceſ. & in terminis ꝓpriis reperio ita conſuluiſſe Gem. conſi. 57. inci. in cā arch. col. 1. qui uideatur, quia cognoſcitur ex his dictis nullitas huius ſnię. Secunda ratio nullitatis, qa lata lite nō ꝯteſt. inter partes, prout ſignanter decidit Rota decil 9 in 9. glo. & Pan. in c. Raynal. in uer. conteſtare. de teſt. lata etiam non ſeruato ordine iuris, nulla data dilatione ad probandum ex abrupto concluſo in cauſa. ergo nulliter. l. prolatam. C. de ſenten. & interlo om. iud. cum vulgaribus, & hæc ſufficiunt ad demonſtrandum quod bene fuit de nullitate dictum.

RESPONSVM III.

CLauſula, Quod ſi non oēs, in reſcripto delegatorio appoſita, concurſum oīum delegatorum in cognitione cauſę requirit, niſi conſtet de legitimo impedimento, in qua legitimatione triplex interpellatio requiritur: nec reſcriptum extenditur ad perſonam nec ad dignitatem in eo non expreſſam, hoc ideo reſcriptū cōceſſum Præpoſito Lumelli, do. Ioānem Georgium non cōplectitur, cum non ſit dicti loci Præpoſitus, ſed commendatarius. ¶ Clauſula, dummodo tempore datę pręſentium non ſit in eis alicui ſpecialiter ius q̄ſitū, in reſcripto non expreſſa, ſubintelligitur, adeo, vt prior in datę præferatur priori in collatione. Sic et per clauſulam, anteferri, non tollitur ius alteri acquiſitum ante pręſentationem breuis & gr̄æ, & ante acceptationē factā per habentē prouiſionē ad beneficia, quę duxerat acceptanda.

SVMMARIVM

1 *Clauſula, quod ſi non omnes operatur vt vnus ſine alio procedere non poſſit.*
2 *Reſcriptum delegatorium non extenditur ad perſonam, nec dignitatem non expreſſam.*
3 *Cum potui nolui, cum uolui adimplere nequiui.*
4 *Proceſſus agitatus poſt exceptionē ſuſpitionis oppoſitū, antequā de ſuſpitione cognoſcatur, eſt nullus.*
5 *Partia ſunt aliquid eſſe certum per ſe, vel per relationem ad aliud.*
6 *Reſcriptum ſurreptitium nullam tribuit iuriſdictionem.*
7 *Actio nulla ſine obligatione conſiſtit.*
8 *Promittens de rato, non tenetur ex contractu, ſed ad intereſſe.*
9 *Clauſula, dummodo tempore datæ pręſentium non ſit alicui ſpecialiter ius quæſitum in reſcripto non expreſſa, tacite tamen ſubintelligitur.*
10 *Scriptura non eſt de eſſentia gratiæ.*
11 *In correctoriis, ſeu exorbitantibus, non eſt licita extenſio.*

Reſpon. interpreta.

INtegerrime Aſſeſſor, in cauſa vertente inter hos reuerendos Canonicos, puto d. Frāciſcum de Girardis, & conſortes reos coniunctos, fore abſoluendum a petitis per d. Ioan. An. Primo, ex defectu iuriſdictionis d. Præpoſiti. Nā in reſcripto delegatorio dati ſunt
1 t[illegible] s iudices cum clauſula, ꝙ ſi non † omnes, quo caſu vnus nō poteſt procedere ſine alio, niſi conſtito de impedimento. cap. prudentiam. in prin. de offi. deleg. c. quod plures eo. ti. in 6 Nec obſt. [illegible] unt dicebant, quod clauſula oper[illegible] tur etiam quando alij nolunt procedere, quia ſatis tu[illegible] vnus impeditur, cum alius ꝓcedit, ex quo alij volunt ſecum procedere. per text. in cap. ꝓ iudentiam. § adijcimus. quia ego r[illegible] ſ[illegible] ondeo, q[illegible] od [illegible] n caſu noſtro non [illegible] on[illegible] tat legitime quod a[illegible] duo noluit procedere: nam requiſiti [illegible] ꝙ ter interpellati fuiſſent, vt debeant procedere, ſi tūc recuſ[illegible] e[illegible] t, bene poſſet procedere a[illegible] ius ¶ Secundo, cauſa [illegible] ſt commiſ[illegible] ſub nomine dignitatis tribus præpo[illegible] s, inter quos nominatur d. Præpoſitus Lumelli, ſed pa[illegible] mea negauit d. I[illegible] 3. Georgium fore pręꝑoſitum Lumel[illegible] ante [illegible] mni[illegible] aſſerc[illegible] s eum præpoſitum tenebatur probare per regu[illegible] am [illegible] ei qui de proba & idem in ſ[illegible] ē tenet Spec. in ti. de offi. deleg. §. excipꝑōt. ver. item ꝙ non e[illegible] conſtitutus. nec h[illegible] obſtat ſi di[illegible] etur, Papa in reſcripto appellat præp[illegible] ſitum, ergo [illegible] al[illegible] verba Papę al[illegible] ttiua ꝓrobant. clem. 1. de probat. cum is, q[illegible] ę copio[illegible] dicit Fel. in c. cum a nobis. col. 1. & ſeq. de teſ[illegible] quia li[illegible] t Papa aſſerat in eccl[illegible] ſia Lumelli adeſſe ꝑ ræꝑoſi[illegible] n, non [illegible] ſe[illegible] ꝙ d. Ioan. Geor[illegible] ſit ꝑ ræꝑoſ[illegible] tus illius eccleſię. Imo de [illegible] ꝑrio nom[illegible] e d. Io. Georgij verbum nullum in reſc[illegible] ꝑto, vnde [illegible] ncedit teſſtatio, quam dat Gem. in c[illegible] nſi 53. colum. penul. ꝙ ceditur ſolum expreſſis, & non omiſſ[illegible], etiam ꝙ ſint omiſſa neceſſaria ad valetudinem expreſſorum. Non ob[illegible] at, ꝙ ſit commendatarius perpetuus, quia cauſa non fuit demandata commendatario, ſed
2 præpoſito, vnde reſcriptum † delegatorium non debet extendi ad perſonam, nec ad dignitatem non expreſſam, c. qa de reſcri. Tertio dato, ꝙ reſcriptum poſſit extendi ad commendatariū, tamen adhuc eſt proceſſus nullus, quia procedit tanquam Præ-
3 poſitus, non tanq̄ Commendatarius. ergo ſuccedit r[illegible]la † quod potui nolui & c. l. multum. C. ſi quis alt. vel [illegible]. & facit, quia ſi aliquis pōt inde procedere, vt ordinarius, & ꝓcedat, vt delegatus, ſi delegatio non ualet, proceſſus etiam non tenet, ſecundum Io. An. Pan. & omnes in c. cum ex officij. de reſcr. & Bar. & legiſtas in l. 1. C. qui pro ſua iuriſ. pręꝑtermiſſa opi. Barb. in conſ. 1. vol. 2. quæ vr̄ fa[illegible] la, quia cōmendatarius non habet dignitatem, ut per Soc. conſi. 32. vol. 1. Quarto proceſſus eſt nullus, quia agitatus
4 poſt oppoſitam exceptionem ſuſpicionis † antequam fuerit cognitum de cauſis ſuſpicionū. c. ſuſpicionis. de off. dele. c. cum inter. de excep. c. ſi contra unum. c. iudex ab apoſtolica ſede. de off. dele. in 6. Ale. conſ. 89. diligenter, vol 1. Fel. in d. ca. ſuſpicionis. Nec huic ob. cum dr̄, quod exceptio ſuſpicionis non fuit legitime oppoſita, quia non fuerint expreſſę cauſæ ſuſpicionis, quo caſu talis exceptio generalis non debet releuare excipientem. l. Titiæ textores, de leg. 1. quia rñ quod in ſpecie fuerunt expreſſæ cauſę quam plures in comparendo ad ꝑſentationem reſcripti ad principium. poſtea fuit oppoſita exceptio ſuſpicionis in omnibus, & ꝑer omnia, prout antea fuerat oppoſita, & ſic
5 etiam dicitur ſpecifice oppoſita, quia † paria ſunt aliquid de per ſe in ſpecie opponere, vel per relationem ad aliud, ſan ſumma. ff. de re iu. l. a. 3. & 4. C. de ſenten. quę ſine cer. quant. & ſi pars aduerſa velit inſtare, ꝙ illa pręſentatio reſcripta fuit facta ad diuerſam cauſam, aduertat integritas veſtra, quia etiam iſto caſu, ſi pars diceret hoc, proceſſus non valeret, quia hmōi cā fundaē ꝑ reſcriptū, quod ſi non eſſet pręſentatum, proceſſus non valeret. ca. cęterum, vbi Fel. col. 8. de reſcr. & tenet expreſſe Bal. in l. 3. § 1. ff. quod quiſq; iur. tñ ſi pars aduerſa negat illam præſentationem eſſe, in hac cauſa nulla alia reperitur pręſentatio, igitur &c. Quinto, procedi non potuit ad pręceptum ſtante exceptione refectionis expenſarum, quæ eſt impeditiua proceſſus. Sexto
6 ne reſcriptū † ſurreptitium nullam tribuit iuriſdictionem. cap. ad audientiam. el 2. de reſcr. & in cap. 2. de filiis presb. ſed hmōi reſcriptum eſt ſurreptitium, igitur, &c. minor probatur, qa non eſt facta mentio litis pendentiæ coram ordinario, de qua fieri debuit. c. cęterum. vbi Fel. col. 3. eod. ti. de reſcr. & Fel. in ca. ſuper literas. col. 7. & ſeq. eo. ti. gl. & Pan. in c. prudentiam § ſexta. de offic. dele. c. inter monaſterium. de re iu. Gem. conſ. 120. col. 1. ca. 2. vt lite penden. li. 6. Eſt ēt nullus proceſſus ex defectu actionis ꝓpoſitę.

ſitæ. Primo ꝙ d. Eliſabet experitur d. Io. Angelus ſine actione,
vñ repellendus eſt, l. ſi pupi li. §. videamus ff de neg. geſt. cum
n. nihil geſtum reperiatur vñ naſci poſſit oblatio. q̃ re, aut ver-
bis, aut ↄſenſu ↄhitur. Inſti. quib. mo. re. ↄhi. obli. hæc. n. d. Eliſa-
bet in ↄtu locationis re, aut verbo non conſenſit, ergo nulla
7 oblõ, & ſic ẽt neceſſario † nulla actio. l. licet. § ea oblõ. de pcu.
ff. ꝙ verò d. Fran. & Guil. nulla ↄpetit actio locati, quia nihil cõ-
duxerunt ſuo proprio noĩe, ſed noĩe dictæ d. Eliſabet, pro qua
de rato promiſerunt, & ꝙ ratificabit. ꝙ aut facientem contractũ,
8 nomine alterius cum promiſſione rati, non datur † actio ex ↄ-
tractu, ſed competit actio ad intereſſe. l. a ff rẽ ra. hab. l. ſtipulatio-
nes n diuiduntur. ff. de ver. ob. in prin. Et ẽt nullus ex modo agẽ
di, q̃a debebat offerri libellus nõ obſtante ſtatuto, q̃a &c. ¶ Sep
timo, q̃a in prouiſione d. Bartholdi Etmini eſt inſerta clauſula
dummodo tempore datæ præſentium non ſit in eis alicui ſpe-
9 cialiter ius quæſitũ, & dato, quod inſerta non foret, tamẽ † ſubin
telligitur. c. tibi qui. c. ſi duob. de reſcrip. lib. 6. cum itaque tem-
pore datæ eſſe acquiſitum ius in eccleſia ſancti Stephani de Sã-
ctu Saturnio d. Io. auctoritate apoſtolica, bene ſequitur, quod
tanquam prior in data: & in executione dẽat præferri dicto d.
Bartholdo poſteriori. d. c. dum & in c. capitulum. de reſcrip. in
antiq. cum ſolitis concor. Qđ ãt eſſet ius q̃ſitum in dicto bñfi-
cio præfato d. Io. probatur, q̃a executor apoſtolicus illud in exe
cutione mandati apoſtolici contulerat eidẽ d. Io. per q̃ collatio-
ne n acceptam plenum ius acq̃ritur in bñficio, c. ſin. de conceſ.
pb. li. 6. c. ſi ordinario. de præb. eo li. Imo per ſolam præſentatio
nẽm mandati, & petitionẽ dr̃ acquiſitũ ius in bñficio, q̃ñ p exe
cutorem ſtetit quominus mandatum apoſtolicũ ſuum debitũ
ſortiretur effectum, adeo ꝙ is cui ex poſt facta fuit prouiſio per
Papam, cum clauſula, ſi non eſt alteri ius quæſitũ, nõ oportet
ꝓferri, qui prius ſuum mandatũ intimauit executori, ſecundũ
Rot. de conceſ. pben. deci. a in anti. & per Fel. in d. c. capitulum.
col. 4. ver. quartus caſus, &c. & plene per Fel. in c. cãm quæ. col.
13. de reſcr. verſ. clauſula anteferri. Quintũ ẽt ſit, reſpõ d. Anto-
nij Tettulii non eſt dubitandum, quia anteq̃ executor fulmina-
uerit proceſſum, & añ pſentationem ſuę ꝓuiſionis factã execu-
tori, iam erat acq̃ſitum ius in re ꝓ d. Io. ut patet ex data exe
cutorialium literarum, quæ fuit decima Iulii. & collatio fuit fa-
cta per executorem ꝓdicto d. Io. die octaua Iulii. vñ ſm ius cõ-
mune, & ſm regulas cancellariæ, breue, & clauſula anteferri nõ
tollet ius acquiſitum alteri añ pſentationem breuis, & gr̃æ ha-
bentis clauſulã anteferri, & ante acceptationẽ factam p haben
tem ꝓuiſionẽ ad bñficia q̃ duxerit acceptanda d. c. tibi qui. de re
ſcri. li. 6. tradunt Pano. & ſcriben. in c. capitulum. eod. tit. in an-
tiq. Quantum ad Ioannem de Gaudiaco nihil dico, quia nõ vi-
di ſuam prouiſionem, de iure ſufficit ſignatura. Imo ſufficit ſolã
gr̃a viuę pontificis prolata abſque ſignatura hoc mõ, fiat ut peti-
10 tur, q̃a de eſſentia gr̃æ † non eſt ſcriptura, ſm Cal. in c. quiſquis,
de ele. Bal. in l. 1. in fi. C. de con. ſeruo manumiſ. Fel. in c. Rodul-
phus col. 16. de reſcr. hinc eſt ꝙ collatio 2. ꝓ mittitur per Bald.
& Bart. in tub. de reſcr. & dato, ꝙ exigeretur ſcriptura, utpote in
priuilegiis requiritur, ut dicit gl. in c. 1. de cenſi. lib. 6. per tex. in c.
porro de priuilegiis, nam ſatis & ſufficienter dicetur diſpenſa-
tio hmõi ſcripta, ſi ſcriptum reperiatur verbũ fiat litera, & facta
eſt, nec requiritur aliqua expeditio literarum, q̃a gr̃a ex ſola ſi-
gnatura pfecta eſt, c. inſtõnis cum gl. 25. q. a. & gl. in cle. dudum.
§. ius etem. de ſepul. Pan. in c. noſtri. de ele. & in c. in nr̃a. de re-
ſcr. Nec ob. r̃am cancellariæ 29. in ordine incip. itẽ ꝙ oẽs. quia
loq̃tur in commiſſionib. cauſarum & ꝓceſſib. habendis ſup gra
tiis ad beneficia, quo tũ bullæ expeditę nõ fuerũt, vñ nõ eſt fiẽ
11 da extenſio ad diſpenſationes, cum dicta r̃a ſit exorbitans † &
correctoria, l. ꝙ uero ꝓ. ff. de legi. & tradit p gl. & ſcriben. in aut.
quas actiones. C. de ſac. ſan. eccl. & in c. tranſlatio. de conſt.

RESPONSVM IIII.

NOn Prohibetur legatus bñficia ad collationẽ Epĩ
pertinentia, antequam Eps poſſeſſionem ade-
ptus fuerit alteri conferre, q̃ ↄ indultum illi ſit, ne ſui
Epatus bñficia a quoquam alio conferri poſſint.

SVMMARIVM.

5 *Prelatus an poſſit conferre beneficia, & adminiſtrare, quàm primum eſt electus, etiam nondum naturalem adeptus poſſeſſionem.*
a *Legatus proconſuli æquiparatur.*

QVæritur An indultum reuerendiſſimi d. Cardi
nalis S. Andriani Epĩ Tolonẽſis, pro-
hibens ne per quemuis etiam legatum de latere
ↄferatur bñficia ſpectantia ad eiuſdẽ d. Epĩ electio
nem, inſtitutionem, pręſentationem, collationem, vel aliã ſimi-
lem, vel diſſimilem prouiſionem, cum clauſula decreti ↄnul-
latiua habeat annullare collationes, & prouiſiones beneficiorũ
uacantium, factas per R. d. Legatum Auenionen. ante quam
idem dom. Cardinalis adeptus fuerit poſſeſſionẽ Epiſcopatus?
Punctus propoſitæ dubitationis ſtat in hoc, an ante adeptam
poſſeſſionem poſſet Prælatus cõferre beneficia vacantia in ſua
diœceſi. nam ſi ante non hẽt ius conferẽdi ſeu prouidẽdi indul
tum effectũ non hẽbat, q̃a prohibet dũtaxat ↄferri bñficia ad ip
ſius Cardinalis prouiſionem pertinentia. Prima facie videretũ rñ-
dendũ pro indulto, quia Inn. Io. And. Hoſt. & Pan. & *cõmuniter*
Doc. c. tranſmiſſam. de elec. per illum tex. tenẽt, ꝙ Prelatus poſ-
5 ſit ↄferre † bñficia, & adminiſtrare, q̃ primũ eſt electus, & ↄfir-
matus, ſeu p ſuperiorẽ de ꝓlatura ꝓuiſus, ẽt ꝙ nondũ nactus fue
rit naturalẽ & actualẽ poſſeſ. & ſeq̃tur Pan. in ca. cum ſuper de
cau. poſ. & ꝓprie. & hĩc dicit ẽt eſſe communem ſñiam Ioan.
de Selua in tra. de bñficio. in 2 par. q. 15 ſequunt Gem. & Peru.
in §. cum qui § 1. de [illegible] 6. Præmiſſis non attẽtis ſm ea, q̃ ꝓpo-
nunt, ↄtrarium verius [illegible] & ꝓmiſſã opi. Inn. & ſequacium, quã
faci[illegible] demo[illegible]ſtrarem veris termin[illegible]s deniare, & quam repre
hendunt Archid. in d. c. cum qui. & Dyn. in regula prima, & Pe.
de Ancha. in reg. ſine poſſeſſione de re. iu. [illegible] 6. D[illegible] ꝙ ſtante
conſuetudine prouinciæ, quod Prælatus dẽat poſſeſſionem na-
ciſci antequam adminiſtret, ad Prælatum nõ ſpectaſſe, nec ſpe-
ctare facultatem adminiſtrãdi, ac bñficia conferendi ante ade-
ptam poſſeſſionem Præl[illegible], ſm Inno. in [illegible] in literis. de teſtit.
ſpo Pan. in d[illegible] & Ioan. de Selua in d. trac[illegible] ver. pri-
mus caſus, per tex. in [illegible] d. ſt. & ita dẽt limitari opi. Inn.
& ſequacium, vel alter, & [illegible] dico, ꝙ opi. Inn. non ꝓcedit in
præiudicium alteri[illegible] in poſſeſſione regendi, & adminiſtr.
ut fatentur etiam ii, q̃ adhærent ipſi [illegible] de preb.
li. 6. & facit, quia añ [illegible] ſucceſſor[illegible] non ex[illegible]rat [illegible]
proconſulis l. meminiſſe. ff de offi. procon. nec ẽt [illegible] poteſt[illegible] le-
a gati, qui proconſuli ęquiparatur. † cap. [illegible] de offic. leg. in 6. D[illegible]co
igitur delegatum potuiſſe conferre [illegible] vacantia añ adeptã
poſſeſ. epiſcopatus. Nec [illegible] ꝙ antea do. Cardinalis hẽret admi-
niſtrationẽ, & ſic ad eũ ſpectaret prouiſio, & collatio eorũ bñfi
ciorum, quia iſtud negatur duplici rõne. Primo, ꝓ ↄſuetudinẽ
pręallegatam. Scdo, q̃a dictus legatus virtute ſuæ legationis erat
in quaſi poſſeſſione ↄferendi bñficia vacãtia, & regendi, & gu-
bernandi ꝓdictũ Epatum, in cuius præiudicium d. Cardina-
lis, & Eps ante adeptam poſſeſ. non poteſt dici habuiſſe, nec hẽ-
re aliquã adminiſt. ꝓuiſionẽ, vel collationem, ſm Do. omnes in
differenter in d. c. tranſmiſſam. & in d. c. cum qui. ergo. &c.

RESPONSVM V.

IVlius Pontifex maximus, cum Abbate ſancti Victoris
diſpenſauit, vt retinere poſſet quatuor beneficia
vacatura ad ipſius collationem, prouiſionem, inſtitutionẽ,
ſeu quamuis aliam diſpoſitionem cõmuniter, vel diuiſim
ſpectantia, ſi per vicarium ad hoc deputatum, vel deputandum
(ſuper quo eidẽ facultatem conceſſit) ſibi canonicè conferren-
tur, aut eligeretur, preſentaret, vel alias aſſumeret ad illa. Quęſi
tum fuit, an vicarius Abbatis libere potuerit eidẽ contuliſſe be-
neficium electiuum? Reſpondi fuiſſe cum Abbate dontaxat di-
ſpenſatum, vt retinere poſſit quatuor beneficia ſibi collata ab
eo, qui vices ſuas gereret, modo in cęteris collatio eſſet canoni
ca. Quod etiam Alciatus compater meus diſertiſſime probauit.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula illa Papę, ad collat. ꝓuiſionẽ, &c. nõ includit bñficia electiua.*
2 *Cõſuetudo antiqua inſpiciẽda eſt, ad cognoſcẽdũ an beneficiũ ſit electiuũ.*
3 *Vicarius & commendatarius, reputantur vnum corpus.*
4 *Priuilegium in eiuſdem perſona non debet extendi & multiplicari.*

Reſpon. interpreta.

IVlius Papa his verbis diſpenſauit cum d. Roberto pre-
ſbytero, Cardinali, commendatario monaſterij
ſancti Victoris prope Maſſiliam, vt quatuor beneficia cum
cura, vel ſine cura, ſecularia, vel regularia, ad tuam vel Abbatis,
ſeu commendatarij ꝓ tpe exiſtentis collationẽ, prouiſionẽ, in-
ſtitutionem, ſeu q̃uis aliam diſpõnem cõiter, vel diuiſim ſpectã
tia, & in futurũ vacatura, ſi per vicarium tuum ad hoc deputa-
tum, vel deputandũ (ſuper quo tibi facultatem harum ſerie cõ-
cedimus) aut alias tibi canonice conferantur, aut eligaris, pręſẽ-
teris, vel alias aſſumaris ad illa vna cum aliis beneficiis, quę poſ
ſides, libere valeas retinere. Super qua diſpenſatione orta fuit
dubitatio, an vicarius pręfati d. commendatarii potuerit ipſi cõ
mendatario ↄferre bñficium ſpectãs ad electionẽ capituli ſiue
conuentus dicti monaſterij ↄtemptis electoribus? Si bñficiũ, de
quo in themate, ſit electiuũ. Rñ. nõ eſſe ↄprehẽſum in gr̃a. Nã
clauſula illa, ad collationem, prouiſionẽ, pſentationẽ, inſtitutio-
nem, ſeu quamuis aliã diſpõnem cõiter, vel diuiſim ſpectantia,
1 non includit † beneficia electiua. cle. 1. de pręb. quę ut ibi dicit gl.
procedit ẽt in bñficiis minorib. electiuis. Et quia in formatione
puncti dr̃, ꝙ ſtatuto eccl̃ię, & antiqua ↄſuetudine, electio prio-
ris ſpectat ad capitulũ, vr̃ abſque dubio, quod illud beneficium
ſit electiuũ, ſm doctrinam Io. And. in addi. Specu. titu. de act. &
peti. §. ſuper petitionib. ad fi. ver. per literas quoque. vbi ↄcludit,
a ꝙ ad cognoſcendã naturã bñficij, an ſit electiuum, † inſpicien-
da eſt ↄſuetudo antiqua, quæ magiſtra in iſtis vim habet. ca. cum

dilectus

dilectus.de conſue.ca. Abb.& ibi no.de ver. ſig. ſequitur Fely.
In c.in nſa.cor.3 a.de reſcrip.Sed etiam ſi ſola nominatio ſpe-
ctaret ad capitulum, non crederent virtute pmiſſe clauſulæ,
ſi p vicarium tuum,& c.conceſſam fuiſſe vicario facultatē pferē
di bñficia,quib. ad noiationem capituli ſolet puideri. Ad quod
demonſtrandum ꝑluppono,quod vicarius nō potuiſſet eidē d.
3 commendatario conferre beneficia abſque diſpenſatione, ſiqa
vicarius & commendatarius,qui eum pſtituit vicarium,reputā
tur vnū corpus.ca.2.de conſue li 6 nā inter pſetentem, & cū,
cui fit collatio,debet eſſe dr̄ a c.ſi.de inſti. Item Abbas non pōt
dare vicario ſuo pñtātem conferendi ſibi bñficia, quia ipſe talē
non hēt facultatem.d.c.ſi.Hoc ꝑ præſuppoſito dico,ꝙ illa ver-
ba,ſuper quo ſibi hatum ſerie concedemus facultatem,non cē
ſetur data vicario facultas conferendi [illegible] ipſi pmēdatario,
quia hęc facultas leg[illegible] conceſſa pmendatario,non vicario,ergo
dēt intelligi reſpū perſonę pmendatarij,ſ vt poſſit retinere qua
tuor bñficia ſibi collata a [illegible] vicario, q̄ alias retinere non po-
tuiſſet,vt ex præmiſſis patet.Non [illegible] intelligendū eſt,ꝙ vicarius
poſſit b[illegible]cia conferre,quæ ad alterius electionem,vel nomina
tionem pertinent Quo [illegible] ex eo conſtat, quia vicarius habet ne-
ceſſe conferre beneficia domino commendatario, cū quo ſuit
diſpenſatum,vt vicarius beneficia autem ſpectantia ad electio
nem,vel nominationem alterius,non pōt libere conferre,vt vi-
carius,in præiudicium habentium eligere vel nominare,c.que
relam.de elec.& c.qd ſicut & ibi no.eod tit & ca.decernimus.
16 q [illegible] cum [illegible],& Sed quia vicarius de iure non hēt ius
conferendi beneficia, [illegible] ab [illegible] nam [illegible] ſibi pec aliter conceſ
ſum.ca cum in generali de [illegible] ihe.vi [illegible] 6. Ordinarius āt non pōt
dare ſuo vicario ptā em, [illegible] ibi conferat beneficia niſi ſibi [illegible] à
ſede apo [illegible] o [illegible] itum [illegible] ſ [illegible] inſti. Si modo talis poteſtas
ordinario concedat,ut mo conceſſa pręendit ir,talis conceſſio
ſtrictè eſt intelligenda,vt poſſit dare pñtē libere conferend be
neficia,q̄ libere ad collationem,& diſpōnem ipſius ſpectant,nō
ēt vt poſſit libere conferre beneficia ſpectantia ad electionem,
vel noiationem alterius, aliogn in eiuſdē perſone priuilegium
4 multiplicaret [illegible] t.& extenderetur.ꝙ non conuenit. † vt notatur
p gl.in l.a diuo Pio.in p [illegible] ff.de re iud.& in l.bñ a Zenone.C.de
quadri.pręſcr.Cōprobatur,q hæc diſpenſatio ex pte commē
datarij eſt ambitioſa.ergo ſtrigide interpretanda,c. quamuis. de
ꝓb.lib.6.l ex facto.ff.de uul.& pup.Ergo dūmō in tenui expli
to poſſit aliqd operari,non eſt [illegible] lterius porrigenda,c.pen.de fil.
ꝓbr.& plene no.in c.ſi.de ſimo.vbi ex hoc inferunt, ꝙ Abbas,
cui eſt data ptās diſpenſandi cum monachis ad bñficia,non po-
tuerit diſpenſare cum ſeipſo.Satis āt operat huiōi diſpenſatio,
ſi vicarius poſſit ſibi conferre beneficia collatiua abſque eo,qď
ēt operetur,quod poſſit conferre bñficia electiua in pręiudic.ū
habentium ius eligendi. Tertio mihi vr̄,ꝙ litera gr̄æ iſtud can-
tet expreſſe.Inquit.n.ſi per vicarium tuum,vel aliās tibi canoni
ce conferatur.Pondero aduerbiū,canon.ce.1.fin regulas cano-
num.c.canon 3 diſt quod ēt tacite ſubintelligebatur,ut probat
Gemi. conſ.16 ſuper dicto dubio. Beneficia autem electiua
non conferuntur canonice,ergo,&c.Subſequitur in litera, aut
eligatis,præſentetis,vel aliās aſſumatis ſpondeta alternatiuam,
aut eligatis,quæ alternat diuerſa,ut no.in rub ff.ſi ager vecti.vel
emph.pet.Ergo datur ſatis intelligi,qď pręcedens clauſula log
tur de bñficijs collatiuis,non electiuis,alioquin alternatiua nō
foret poſita inter diuerſa.Et hæc interpretatio proculdubio ac-
cipienda eſt,cum in dubio non ſit credendum, quod Papa vo-
luerit derogare iuri eligendi tertio competenti. c.ſuper eod. de
offi.dele.l.2.§ merito.& § ſi quis a principe.ff.ne qd in lo.publ.
& in propoſito facit tex.in c.cum in illis.§.1 & §.ſeq. de ꝓbē. in
6.vbi ſi Papa mandet ordinario,ꝙ Titio aliqua conferat benefi
cia,tale mandatum non porrigitur ad bñficia ſpectantia ad ele
ctionem,aut nominationem alterius,nec ad ea,quæ ad collatio
nem ipſius,& alterius ſpectant cōiter. Et reperio, quod ita in
terminis decidunt Archid.& Dom.in c.licet 8 q.1.

RESPONSVM VI.

Nihil Proponitur, cur Papa nō potuerit parochia-
lem eccleſiā vnire collegio ſancti ſpiritus,etiā
quod collegium non petierit ab ordinario licentiam
impetrandi vnionē. Alioquin libera non eſſet ſupre-
ma Papę poteſtas. Collegio autem, cui parochialis vnita fuit,
non creditur conceſſum,vt per vicarium temporalem ab eo de
putat eum valeat parochiæ deſeruire.Rectorem itaque perpe-
tuum ibidem ab ordinario inſtituendum arbitror,nec. n. pſu-
mendum eſt Papam ordinarij iura lædere voluiſſe.

SVMMARIVM.

1 Collegio ſpiritus ſancti conceſſum eſt regimen eccleſiæ in tēporalib atq; ſpiritualibus per unionem parochialis eccleſiæ ſibi conceſſam.
2 Eccleſia parochialis dignior,an poſſit annecti collegio minus digno.
3 Collegium, an debeat deſeruire curæ parochialis eccleſiæ per vicarium temporalem,aut perpetuum.diſt.nu.4.
5 Licentiam petere ab inferiore eundi ad Papam ſuperiorem quis non tenetur.
6 Papa poteſt unire unam eccleſiam alteri inuito, & non uocato ordinario,& quid in Legato de latere nu.9.
7 Rector collegij cum licentia papa potuit apprehendere poſſeſſionem eccleſiæ parochialis.

Reſpon. interpreta.

PRo reſolutione Propoſitarū dubitationū
videndum eſt,ꝙ ius fuerit
acquiſitum rectori , & collegio confraternitatis ſancti
ſpiritus per vnionē parochialis eccleſiæ, prioratus ſan-
cti Marię Monticluſi per Leonem X.ipſis factam.Sicuti de
1 ductum eſt.ꝙ eidem fuerit conceſſum regimē † dictæ eccleſię
in ſpiritualib.& temporalib.ad redditus & prouentus eiuſdem
eccleſię,ſm Hoſt.Car. & Pan.in c.paſtoralis.de priu.hinc dice
bat Io.de Lig.in c.expoſuiſti.de præb.ꝙ ſi eccleſia parochialis
vniatur alicui collegio,tunc cura ſpectat ad collegium,non ad
ſingulos de collegio,per talem.ſ.vnionem non derogatur an-
tiquo ſtatuto eccl.d.c.expoſuiſti.ꝙ & in hac vnione ſpecialiter
exprimitur,& eſt ēt tex.in c.ſuper eo.de præb.l.6. His itaq; ſic
pręſuppoſitis ad quęſita rñ.Ad primum,dum quęritur, an ec-
cleſia parochialis dignior anuecti potuerit huic collegio minus
digno? Rñ ꝙ ſic, † per tex in d.c.paſtoralis.& in d.cap.ſuper eo.
vbi Gem in ſpecie ita notat.facit tex.in l.& ſi non ſint.§. perue-
niamus.ff de aur.& arg.leg. Ad ſm,an cura debeat adminiſtra-
ri per collegium? dr̄ ꝙ non,ſed per vicarium ibidem depuran-
dum per collegium.c.extirpan.§ quia vero.de pręb. Ad tertiū,
an collegium debeat deſeruire dictę curę per vicarium tempo-
ralem,aut perpetuum. Videtur ꝙ poſſit per temporalem dece
uire arbitrio collegij remouendum.Ita decidit gl.in cle.1.in ver.
2 ad mentiam.de exceſſ.pręla. Contrarium verius vr̄ † per tex.in
d.§.quia vero.& in c.de monachis.de pręb.Non ob.gl.in d.cle.
1.quia loquitur qñ aliquib.religioſis,ſiue alicui collegio conce
ditur eccleſia parochialis pleno iure,ſecus ſi ſimpliciter vnitur,
3 quia tunc vnio intelligitur facta † abſque,præiudicio ordinarij.
c.2.de relig do.& in c.in Lateranenſi.vbi Abb.de pręb. Habet
igitur collegium ſancti ſpiritus ius præſentandi vnum ex ſuis
pręsbyteris idoneum Epiſcopo,& Epiſcopus habet eum inſti-
tuere in vicarium perpetuū,prouiſo,ſibi de alimentis. Fructus
autem ſuperabundantes erunt ipſius collegij. Ita concludunt
Inn.& Pan.in d.c.paſtoralis. Ad quartum, vtrum valeat unio fa
cta per papam non petita licentia vniendi per collegium ab or
dinario Epiſcopo? Rñ.valere non.n.tenetur quis petere licen-
4 tiam ab inferiore † eundi ad papam ſuperiorem, alioquin per
poteſtatem conceſſam per papam inferiori remaneret reſtricta
poteſtas ipſius papæ,ꝙ non eſt deductum.c.dudum.de præb.in
6 Et ꝙ papa poſſit vnire vnam eccleſiam alteri inuito, & non
5 vocato † ordinario,eſt tex.in d.c.2.de relig.do per quē ita con
ſuluit Car.conſ.65.thema tale eſt.Imo ēt legatus de latere pōt
inuito,& non monito epo vniones facere,ſm Lap.& Car.in cl.
ne in agro.§.ad hęc.de ſta.mona. facit tex.in regula,qui pōt in-
uitis.de reg iu.Ad ultimum,an rector collegij potuerit apprehē
dere poſſeſſionem dictę eccleſię ſine licentia epiſcopi,& nō fa
cta inſinuatione bullarum? Concludo ſtante licentia conceſſa
per papam apprehendere propria auctoritate rectorē potuiſſe,
6 alias non,† vt eſt caſus in d.c.paſtoralis.vbi Card.& Ab.& alij.

RESPONSVM VII.

ETſi Hebræi Cred toris iuro papa credi volue
rit tā ſuper pignore,quam debi-
ti quantitate,ſi infra tres annos pignora redempta non
fuerint,attamen fallaci Hebręorum verbo ſtari noluiſ-
ſe reſpondi Moderatum.n.hoc triennij tempus ratus eſt papa,
quo ſtandum eſſet Iudęi iuramento, quod nec a iudice eſt reci
piendum, vbi creditor de vſurario crimine diffamatus ſit, vel
aliās fidei non probate.

SVMMARIVM.

1 Teſtis idoneus nemo eſt in propria cauſa.
2 Chriſtiano non poteſt eſſe fidelis,qui Chriſto fuit infidelis.
3 Iudæi Chriſticolarum ſanguinem ſitiunt.
4 Priuilegium,ꝙ credatur iuramento creditoris,qualiter ſit intelligendū.
5 Teſtes iurantes in facto proprio,an probent.
6 Fama publica concludenter probat infamiam.
7 Probatio per coniecturas admittitur ad probandum infamiam reſultantem ex crimine fauoris.
8 Creditor uolens iurare,debet eſſe omni exceptione maior.& quid requiratur ad eius iuramenti fidem 9.

Reſpon. interpreta.

ABſoluendum Puto tutorē Gulielmi Pero
ri a petitis per Molen Iudęū
cū victoria expenſarū,quia Moſes actor nō probauit
ſuā intētionē.l,qui accuſare.C.de edē.c.unico.vt eccl.
bñ.Nā teſtes actoris nō ꝓbāt,tū ga ſingulares.l.iuſiu.C.de teſt.
tū g i deponunt de pfeſſione Ioannis patris d.Gulielmi facta in
ab-

abſentia partis, q̃ plene nõ probat. l. certũ §. ſiqs me abſente. ff.
de conſei. Tum quia deponũt de cõfeſſione duorũ ſcutorũ au
ri, & ſie de diuerſo debito. l. quinquaginta. ff de ꝓb. Non etiam
ſuffragatur dicto Moſi iuſtũ ꝑll iuũ uigore indulti, Clemennis
exiẽtis ꝑ R. d. Legatũ ad Hebręos Comitatenſes, quia indultũ
ꝯ lõnaiter & liranuè loqt. uidelicet, ſi infra treſannos pigno-
ra redẽpta nõ fuerint Tũc. n. Papa voluit Hebræorũ iuſis cre-
ditã de quãntate credni, quam de tpe impignorationis, q̃a poſt
lapſum triũ annorũ Iudæi nõ ita cõmode ꝓbões hrere pſſt.
Ergo añ tps triũ annorũ credendũ non eſt Hebræorũ iuſis. Et
1 ſic ſtabit firma regula. † in cã ꝓpria neminẽ idoneũ teſtẽ eſſe. l.
oſo. C. de teſt. Nã cõceſſa ad tps, poſt tps cẽſent prohibita l. qua
ætate, ff. de teſta. moderatum. n. hoc triennii tps Clemens ratus
eſt, quo ſtãdũ eẽt Iudæorũ iuſis. l. i §. pueriũ ff de poſt. Nec di-
catur, q̃ ille ver. quodque dicti iudæi, & c. dẽt intelligi gñaliter,
quia abſurda eẽt, & nimis aſpera crudelis intelligentia, & ꝯ ex ꝓſ
ſa verba indulti. Fuiſſet. n. vt ita loquar, inhumanus Papa Cle-
mens, ſi gñaliter voluiſſet ſtari iuſo iudæi ꝯ Chriſtianũ vſque
ad ſummã 25 florenorũ auri, cũ nõ poſſit Chriſtiano eſſe fide
2 lis, † qui Chriſto fuit infidelis. c. nõ põt. 2. q. 7. nihil. n. aliud egiſ-
ſet Papa, q̃ dare pauperes Chriſtianos in ꝑdã Iudæis, qui Chriſti
3 colarum ſanguinem ſitiũt. † c. licet vniuerſis. de teſt. c. nonne. 1.
q. 1. Sunt. n. talia priuilegia vtpote odioſa, & contra ius & hone-
ſtatẽ ſtrictiſſime interpretanda. reg. odia de reg. iur. in 6. c. in nr̃a
de iniurijs. l. quicquid aſtringendæ, ff. de uer. obl. c. porro. de pri
uileg. Et q̃ Papa voluerit ſolũ credi iuſo Iudæi poſt lapſum
triennium & vẽdõnẽ pignorũ, patet primo, quia ille ver. qdq;
dicti Iudæi, q̃ ſtat cõtinuatiuè. Illa n. coniunctio quæ cõiungit
& qualitates ꝑcedentes repetit in cõtinuatiua clauſula ſeq. Nã
copula copulat vniformiter. l. Seiæ. §. Caio. ff. de fun. inſtr. & ibi
Baron. in gl. in l. ſi ſic. ff. quẽad. ſerui. amit. quã ſũme commen
dat Iaſ. in l. fi. col pen. de ſucceſ. edic. Patet ẽt quia in d. uer. qd-
que, aſſignatur rõ, quia debitum & impignorationis tps Iudæi
commode probare nõ pſſt, & ſic rõ priuilegij fundat ſup tem-
pore. Fuit. n. Papa motus ad cõcedendũ tale indultũ pp moiã
debitorũ, & longã tpis intercapedinẽ. Cum itaq; nõdum tran-
ſactũ ſit trienniũ, nec vendita pignora, non erit locus indulto.
Præterea, huiõi priuilegiũ, q̃ credatur iuſo creditoris, debet la
4 ne interpretari. Si creditor ſit viri † legalis & ꝓbatæ fidei, alio-
quin nõ hẽt locũ priuilegiũ, ſm Ant. & Ale. in l qui accuſare.
C. de eden. & d. Iaſ. in l. admonendi. de iureiur. & Inſti. de act. §.
ſed iſtæ. col. 19. Conſtat aũt ea depoſitionib. pluriũ teſtium, q̃
Moſes Iudæus eſt malæ, & diffamatæ vitæ, ac publicus vſurarius.
Et ſi dicatur, q̃ teſtes non probant, quia ſingulares deponen-
tes in facto proprio ad eorum commodum, quia dicunt ſe uſu
5 ras ſoluiſſe eidem Moſi. r̃ñ. q̃ imo probãt, † quia aſſerũt ſe nol-
le ex ſua depoſitione poſſe ꝯſequi bñficiũ recuperationis vſura
rum ſm Bald. in l. dictanti. C. de teſta. & Fel. in c. ueniens. 1. col.
pe. de teſt. Ferra. caut. 40. & alibi in varijs locis. Inſuper plures
ſunt teſtes qui aſſignant concludentes rationes, maxime quia
dicunt, q̃ eſt publica vox & fama, q̃ dictus Moſes eſt publicus
6 vſurarius, q̃ publica † fama concludenter probat infamiam. Ad
quã probandam non refert vñ fama originem traxit, ſm gloſ.
in cle. 1. per illum tex. de offi. ord. & Fel. in c. at ſi clerici. col. 2.
de iud. & maxime ad probandum infamiam reſultantẽ ex cri-
7 mine improbi fœnoris, ad quã probandã admittitur probõ † p
cõiecturas, ſm Cæpo. tract. de ſimul ꝯt. in vlt præſum. & Ro-
dul. in trac de vſu. q 88 & d. Phil de Peruſio in c. 1 §. & quia. de
vſur. lib. 6 Vlterius negari non põt, quin ex depoſitionib. tot te
ſtium ſit diminuta æſtimatio, & bona ſama d. Iudæi, & cõſequẽ
ter non põt Iudæus iſte dici omni exceptione maior, vñ non dẽt
8 gaudere cõmodo dicti indulti nam ad hoc vt ſit locus priuile-
gio, oportet, q̃ creditor volens iurare, ſit † omni exceptione ma
9 ior, ſecundum d. Iaſ. in d. l. admonendi. & in d. § ſed iſtæ. Itẽ ad
hoc, vt credatur iuſo creditoris, oportet q̃ de † mandato iudicis
creditor iuret, ſecundum Bal & Iaſ. in l. 3. ff. de iureiu. Sed quo
colore iudex audebit mandare, q̃ infamis Iudæus hẽat iurare
contra pauperem Chriſtianum? certe non video. Ideo repellen-
dum puto hunc Hebræum a beneficio huiuſmodi indulti.

RESPONSVM VIII.

INdultum Epiſcopo Tolonenſi conceſſum, vt be
neficia ad ſuã electionẽ, pſęſentationẽ,
uel quamuis aliam ſimilem vel diſſimilem diſpoſitionem
pertinentia, cum ſit ſtrictiſſime interpretandum, ptãtem le
gati non afficit, quominus poſſit conferre canonicatus, ad ele-
ctionem capituli noſcuntur pertinere.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio, eſt uerbum generale.*
2 *Prouiſio canonicatuum & præbendarum, ad capitulum dupliciter perti-
nere poteſt.*
3 *Verba ſunt late interpretanda in materia fauorabili, in odioſa aũt ſtricte.*
4 *Canonicus de iure communi non eligitur, ſed recipitur.*

Reſpon. interpreta.

VIdetur Quod indultum afficiat poteſtatem do-
mini legati, vt non poſſit conferre canoni
catus, q̃a per indultũ prohibet ne legatus conferat bñ
ficia pertinentia ad electionẽ, ꝑſentationem, inſtitu-
tionem, collationẽ, vel q̃uis aliã ſimilẽ, vel diſſimilẽ diſpoſitio-
nẽ, ergo ẽt prohibetur ꝯferre bñfic. a ſpectantia ad ꝯfirmationẽ
eorundem, q̃a ad eius diſpoſitionem dicunt ptinere, nam verbũ,
1 diſpoſitio, † eſt generale, comprehendens omnẽ modũ, quo ꝓ
uidetur de beneficio. capitu. 2. de præben. in 6. diſponit enim is,
qui confirmat, quia tribuit electo facultatem adminiſtrandi, ca-
pitu. tranſmiſſam. & capitu qualiter, de elect. & hæc maxime ve
ra videntur in caſu pręſenti, in quo prohibitio non ſolum inclu
dit bñficia ſpectantia ad diſpoſitionem domini Epi Tolonen-
ſis ſimpliciter, ſed etiam ad diſpõnem ſimilem, vel diſſimilem
electioni, præſentationi, inſtitutioni. & collationi: ſic non ſolũ
ad diſpoſitionem, p q̃ ꝯfert titulus (vt eſt collatio, & inſtõ) ſed
etiam p quam tribuit uia ad obtinendũ titulũ (vt eſt ꝑſentatio)
iuxta no. per gl & ſcriben. in cle. 1. de ſupplen. neglig. Pręla. Præ-
miſſis non obſtã. ꝯtrium verius exiſtimo, p cuius clariori reſolu
2 tione ꝑmitto, q̃ ad capitulum ꝑt prouiſio † canonicatuũ, & ꝑ-
bendarũ dupliciter ptinere. Primo per viam electionis regren-
tis confirmationem. Scdo, per uiã electionis non requirentis ali
quam confirmationem. Primo caſu beneficia ꝓprie dicuntur
electiua. Secundo caſu dicuntur collatiua, ut traditur per Fely.
in c. in noſtra. corolla. 32. de reſcri. Hoc ſic pręmiſſo oſtendo, q̃
indultum non porrigatur ad huiuſmodi canonicatus, quia ſũ
ſunt electiui, non comprehenditur in illis verbis ad quamuis
aliam diſpoſitionem, ut eſt caſus in cle. 1. de ꝑb. Et ſi dicatur, q̃
in d. clem. 1. non ſunt adiecta illa verba, ſimilem, vel diſſimilem,
ſed ſolum dictum erat, ad quamuis aliam diſpoſitionem. Re-
ſpon. q̃ illa verba, ſimilem, uel diſſimilem, non pñt referri ad be
neficia electiua, poſtq̃ non comprehendũtur ſub principali ver-
bo, diſpoſitionem. c. ſedes. de reſcri. Et quod ita ſit, patet ex te-
nore uerborũ ipſius indulti dũ dr̃, ad ſuã electionem ptinentia.
ergo a ꝯtrario ſenſu dicendũ vr̃, q̃ indultũ non porrigat ad benefi
cia ptinentia ad electionem alterius. Valet. n. argũ a contrario
ſenſu ẽt in priuilegiis, & indultis ſm glo. in c. licet de priuile. lib.
6. quam gl dixit ſingularem, & auream Cut. Sen. conſi. 16. col.
7. in prin. Si. n. Papa voluiſſet concedere indultũ d. Cardinali ẽt
ad beneficia ſpectãtia ad electionem alterius, facile ei fuiſſet
dicere, ad ſuam, vel alterius electionem, & c. quod cum non di-
xerit, nec voluiſſe credendum eſt. l. vnica. §. ſin autem ad deficien
tis. C. de cad. toll. Nec obſtat, q̃ verbum diſpoſitio, ſit verbũ la-
tiſſimum, & etiam beneficia electiua (quorum confirmatio ſpe
ctat ad epiſcopum) includere videatur, q̃a verum in materia fa-
uorabili, & vbi verba ſunt latè interpretanda, ſecus in materia
3 † odioſa, & ſtricte intelligenda, ſm Archi. G. m. & alios in c. cũ
in illis. § 1. & c. vlt. de ꝑb. in 6. & facit tex. in c. q̃uis, eo. tit. & facit,
q̃a iuriſdictio & poteſtas delegata, q̃ derogat iuriſdictioni ordi-
nariæ, dr̃ odioſa, & ideo reſtringenda, ſm gl. in c. 1. in ver. ꝓceſſus.
& in c. 2. in gl. a. de reſcr. in 6. Et hæc procedunt, ſi electio facta
p capitulũ exigat confirmationẽ, vt s. dixi ſi vero non exigat ali
quam confirmationem, ſed habeat vim collationis, prout in fa
cto mihi præſupponitur, & prout eſt de iure cõi. Nam canoni-
4 cus de iure cõi non eligitur, ſed recipitur. † c. cum in eccleſijs de
ꝑb lib. 6. c. cum M Ferra. de conſti. tradit p Car conſi. 103. caſus
ſup quo ver. 7. in canonicalib. & Fel. in d. c. in noſtra. d. corolla.
32. tunc clariſſime liquet, q̃ indultum cõferẽs liberam poteſta-
tem conferendi bñficia ſpectantia ad ſuã electionẽ, præſentatio
nem, vel quamuis aliã ſimilem diſpoſitionem, non porrigitur
ad beneficia ſpectantia ad omnimodam prouiſionem cap. uel
alterius, vt eſt tex. in d. c. cum in illis. §. 1. & in d. c. vlti.

RESPONSVM IX.

COllatio Facta Cogno, qui in caſtris militãdo
oculum perdidit, uirib. ñ ſubſiſtit. Cui
nõ ſuffragatr̃ legati diſpenſatio, q̃ legitima cã ñ legi
tur veſtita. & q̃ ſup irregularitate ex intereſsẽtia cõ
tracta ad irregularitatẽ ex homicidio vero, vel deli
berato non protenditur, nec corpore viciatum ad ordines, &
beneficia habilem facit.

SVMMARIVM.

1 *Miles nõ põt promoueri ad ſacros ordines, nec ad beneficia eis annexa.*
2 *Miles præſumitur in cõflictu intuliſſe uiolentas manus in hoſtes.*
3 *Probatio perfecta reſultat ab effectu.*
4 *Inhabilitas maior contrahitur ex uoluntate homicidij deducta ad actũ,
quam ex ſimplici pręſentia & intereſſentia.*
5 *Diſpenſatus ſuper defectu minori, nõ cẽſetur diſpenſatus ſuper maiori.*
6 *Diſpenſatio non licet extendere ex maioritate rationis.*
7 *Diſpenſatio facta per legatum ſine cauſa nullius eſt momenti.*
8 *Verba generalia non probant ſufficientem cauſam in actu prohibito fie
ri abſque cauſa.*
9 *Ordinarius ꝓſupponitur eẽ in quaſi poſſeſſione liberè cõferẽdi beneficiũ.*

Reſp.

Reſpon. Interpret.

IN hoc iudicio Poſſeſſorio quamquã hēat cām proprietatis annexã, iuxta tex. in l. 2 § quædam. ff. de interdict. ſufficit tamen dño Morelli ea cludere aduerſarios p nō ius ſuum, etiam ſi ſuã nō canonizaret poſſeſſionem ſm Comp. in c. mandatũ de reſcr. & Rotã deciſ. 419. in antiquis. Gem. conſ. 81. & conſ. ſeq. vbi alia adducit. Merito pſatus d. Morelli in ſuo eleganti pſ. nixus fuit demõſtrare aduerſarios nullum ius habere in prioratu, de quo contendit, qđ ego ſm ea, q̃ pponitur, veriſſimũ puto. Nam Cognus Monoculus, qui toties fuit in acie, & cõflictu militãdo regiis ſti
1 pendiis, ad ordines ſacros promoueri nõ pt, † ergo nec ad beneficia, q̃ ordines hẽnt annexos. c. pterea. de ẽta. & qual. c. ſi eo tpe. de reſcri. lib. 6 Tum quia eſt corpore vitiatus, cũ altero lumine careat c. cũ de tua de corpo. vitia. Tum quia miles, qđ ordinũ & bñficiorũ incapax, niſi de pſenſu Principis, ſub quo militat, obtineat abſolutionẽ a vinculo iur. p eum pſtiti. c. 1. & ibi Car. Alex. 53 diſt. Tum quia toties in cõflictu belli, vbi tot hominũ milia cecidere, quo caſu effectus fuit inhabilis ad ordines ſuſcipiendos, vt tradit p Ioan. de Ana. in rub. de torneamentis. Et ſi dicatur verum eſſe, ſi conſtaret ipſum al quem interfeciſſe, vel
2 contra hoſtes tela immiſiſſe. Reſpondeo, q in dubio miles † pſumitur in conflictu miſiſſe violentas manus in hoſtes, ſm gl. & ſcriben. in c. 3. de cleri. pcuſſo. alioquin argueretur in milite crimen ſegnitiei, vel contumaciæ, aut deſidiæ, qđ delictum nõ pſumitur, niſi pbetur. l. omne delictũ. ff. de re mili l. moueor. C. ſi ſeruus expor. & in Cogno patet ab effectu, quia in conflictu
3 oculũ perdidit, ab effectu † aũt reſultat pfecta pbatio. l. vnica. § ſed ſi quis homini C. de la. liberta tol. & in Aut. de nup. § ſi vero ab initio. Nec ob diſpenſatio obtenta a delegato, qa reſpondemt primo, q talis diſpenſatio non porrigitur, niſi ad caſum intereſſentiæ, ut patet ex verbis ipſius diſpenſationis. Sed Cognus non ſolũ pp intereſſentiã in exercitibus & ↄgregationib. armorum eſt inhabilis, ſed ẽt pp homicidiũ, vt late deduxit d. conſultor, ſup quo homicidio noluit d. Legatus diſpenſare, ut patet ex illis verbis, abſque eo, q aliqđ homic. diũ cõmiſerit, & vbi homicidium nõ cõmiſiſſet ſaltẽ tẽtaſſet cõmittere iniiciendo manus, & tela in hoſtes, ſup qua inhabilitate ↄcta ex volun-
4 tate occidendi ad actũ pximũ emiſſa non legitur † Cognus diſpenſatus. Maior. n. ↄhit inhabilitas ex voluntate homicidii deducta ad actum, q̃ ex ſimplici pñtia & intereſſentia, vt eſt tex. in d. c. 3. de cleri. pcuſſo. c. fi. de torne. & ibi not. & de ſe patet. Diſpē
5 ſatus † ãt ſuper defectu minori, non cenſetur diſpenſatus ſup maiori. c. innotuit. ibi Pan. col. 1. de elect. & ſtanter de minori ad maius affirmatiuè non licet arguere, vt not. per gl. in c. cum in cunctis. eo. ti. de el. c. maximè in diſpenſationib. quas nõ licet
☞ catẽdere ẽt ea maioritate † rõnis, ſm Hoſt. & alios cõiter in c.
6 poſtulaſti. de reſcr. Pan. & Mod. in c. at ſi clerici. §. de adulteriis. de iud. Fel. in c. fi. de fim. Secundo tñdet, q talis diſpenſatio nõ eſt admittẽda: Tũ qa facta abſque cã, ſine qua diſpēſatio fcã p
7 legatũ nullius eſt momẽti, ſm † Pan in d. c. ii notuit col. 2 & in d. §. de adulteriis. & Fel. ĩ d. c. poſtulaſti. col. 14 vbi dicit eẽ valde notandũ ad infringẽdas mille diſpēſationes quas faciunt legati cũ pſonis indignis. Et licẽt in Papa pſumat cã, iuxta gl. in l. relegati. ff. de pœnis. ſecus tñ in inferiore, ſm Felin. & Dec. in c. quæ in eccleſiarũ, de conſti. Et ſi dicat legatũ diſpēſaſſe cũ Cogno ob ſingulares ſuas virtutes, & caſtiſſimos, & candidiſſimos mores, vt vr colligi ex pſatione bullæ, q̃ denotat mentem diſponẽtis. l. fi. ff. de her. inſti. l. Titia. §. idem tñdet, ff. de verb. obl. Rñdeo tripliciter. Primo, q illa pſatio Motũ honeſtas, & laudabilis vita, & c. ſolet appoñi de conſuetudine notariorum, vñ nõ pbat ita eẽ, ut dicit in ſimili Bar. in l. 1. in 6. qõ. ff. de iure cod. & Soc.
8 conſ. 193. lib. 2 † Secundo, q in actu phibito fieri abſq; cã, verba gñalia non pbant ſufficientẽ cãm; ſicut dicimus in donatione phibitiua fieri, niſi ea cã mentorũ, q verba illa gñalia pp benemerita non ſufficiunt, niſi merita vera eſſe pbentur. l. qui teſt. ff. de pba. Tradit p Bar. in l. ſi forte. ff. de caſtren. pecu. & in ſortionib. terminis per Dec. cõſ. 40. p totũ. Tertio ſm ea, q̃ proponũt ↄſtat Cognũ indignũ eſſe tali diſpēſatione, vñ tanq facta ex falſa cã, nihil valet, c. qa circa. & ibi Pan. & alii not. de conſang. & affin. c. qd ſuper his. & ibi Fel. col. 1. poſt Bal. de fide inſtr. Præterea, dato q diſpenſatio valeret, & eẽt obligata inhabilitas cõtracta pp militiã, & homicidium, reſtat vitium corporis, ſuper quo non leg ẽ ſecũ fuiſſe diſpēſatũ. Cũ ergo plura ſint, q̃ ipſum Cognũ inhabilitent, & ſolũ ſit remotũ unum impedimẽtũ, reliquum ẽ, vt pp aliud impedimẽtũ veniat repellendus. c. ex tuarũ. de aucto. & viu pal. l. ſi domus. ff. de ſer. vrb. pd. Et hæc ſufficiũt, qñtũ ad inhabilitatẽ dicti Cogn. Quãtũ uero ad Terralẽ alterum aduerſariũ, placet ẽt reſolutio facta p pſatũ dictum Cõſultorẽ, q titulus eiuſdẽ Terralis ſit nullus, & inualidus ea electiõ prãux monachorum, q ipſum Terralẽ elegerũt. Nã de iure cõi collatio huius prioratus ſpectat ad ſolũ ordinarium. cap. 1. de cap. mona. c. oẽs Baſilicæ. & c. nullus. xvi. q. 7. Ex quo ſequitur, q monachi nõ habẽt ius eligẽdi: & poſito, q ius eligendi ex priuilegio
9 ſpectaret ad monachos attñ electio inualida eſſet, quia † ordinarii ut præſupponitur eſſe in quaſi poſſeſſione libere conferendi dictum prioratum quo caſu electio facta ab his, qui non ſunt in quaſi poſſeſſione, caſſanda eſt, & irritanda, c. ſuper. & ibi not. per gl. & c. cum eccleſia Sutri. de cauſa poſſ. & proprieta. c. querelam. de electio. cum ſimilibus.

RESPONSVM X.

Agenti Interdicto retinendæ. obſtat ſuppreſſi ualoris exceptio, quę incoloratum titulum reddit, & de qua etiam iudex laicus cognoſcere poteſt incidenter, cum purum contineat factum.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio inualidi tituli obſtat contra agentem interdicto retine. poſ beneficii eccleſiaſtici.*
2 *Rex, & eius ſenatores, poſſunt cognoſcere de poſſeſſoria. Item dr tit nu 3.*
4 *Titulus aduerſarij redditur incoloratus ex negatione expreſſionis ueri ualoris.*
5 *Iudices ſeculares cognoſcunt de exceptionib. conſiſtentibus in facto.*
6 *Poſſeſſio poſterior, præſumitur clandeſtina.*

Reſpon. interpreta.

Si ad colorandum Poſſeſſorium curia uelit incidẽter cognoſcere de tit. beneficii, tanquam non ſit concedendus vitioſus ingreſſus. c. 1. de reg. iu. lib. 6. profecto debet admittere exceptionem ſuppreſſi
1 ualoris, nam ↄ † agentem interdicto retinendæ poſſeſſionis beneficij eccleſiaſtici obſtat exceptio inualidi tituli, c. audita querela. & ibi Ab. in 1. no. de reſt. ſpol. de qua exceptione ſolent parlamenta chriſtianiſſimi Regis incidenter cognoſcere, ſecundũ Gui. Papæ deci. 27. qđ ſine dubio uerũ eſt, ſi in parlamento ſint aliqui ſenatores eccleſiaſtici. cõſtat. n. Regem, & eius ſenatores
2 poſſe cognoſcere de poſſeſſorio † ſm Pan. & alios cõiter in ca. li-
☞ teras. de iura. calum. Et ſi emergat qõ tituli, † ſenatores clerici
3 tanq̃ Regis noĩe ius dĩit, & pñt incidẽter de tit. cognoſcere, ſm Fel. c. cũ ſit gñale. ver. & vidi certari. de for. cõp. Admittẽda eſt igitur exceptio ſuppreſſi valoris, qđ ex duob. etiã fundamentis
4 corroboratur. Primo, quia ex † negatione expſſionis veri ualoris titulus aduerſarij redditur incoloratus, ſicut ſi negaretur impetrãtẽ eſſe clericũ, quo caſu impetrans tenetur pbare ſe clericũ ſm Inn. in c. ſup his, ad ſi. de accu. Pan. in c. bonæ. 1. col. pe. de elect. & pariter tenet pbare expreſſum ab eo valorẽ, eſſe uerũ ualorẽ, ſi negetur, ſm Pan. in c. ad aures de reſcrip. & in c. fin. de prætum. ſa. it tex. & ibi not. per Pano. in c. quia circa. de conſanguinita. & affi. & quæ diffusè ſcripſit Fel. in c. cõſtitutus. col. 1. & ſeq. de reſcrip. ſi modo audiendus eſt, qui negat expreſſionẽ ualoris eſſe uerã, nõ uideo cur non ſit audiendus, ſi uelit ſuã negationem probare. Scdo, qa exceptio ſuppreſſi ualoris eſt meri facti c. ad audientiam de reſcr. traditur per Pan. in d. c. ad aures. de
5 † exceptionibus autem conſiſtentib. in facto cognoſcunt iudices ſeculares, licet ex tali exceptione facti inferri poſſit deciſio iuris ſpiritualis. De quo nõ cõtẽditur ſcdm Bal. in auth. & qui iurat. C. nl. 9. ver. quæro qualiter. C. de bo. auc. iu. poſ. nã & de quantitate pñi, & de pacto de retrouendendo, quia facti ſunt cognoſcit iudex laicus, licet ex his inferatur ad decīſ. uſurariæ prauitatis. c. ad noſtram. de emp. & vē. c. illo uos. de pig. ſcdm Bar. &
☞ alios cõiter in l. Titia. ff. ſol. mat. & in l. omni innouatione. ubi ẽt Pau. de Caſt. C. de ſacroſ. eccl. cũ concor. adductis per Ale. conſ. 9 præſtantiſſime Doc. lib. 4. & Pan. conſ. 64. li. 1. Hinc eſt, q iudex laicus põt cognoſcere oppoſita per beneficiatum ↄ patronos, q iuripatronatus renũciauerint, quia in facto cõſiſtunt, c. ſignificauit. qd ibi no. Car. & Fel. de teſti. licet cã iuris pronatus ſit ſpũalis, ſeu mixta. c. quanto. de iud. Idẽ ergo rñdendum in exceptione ſuppreſſi ualoris, q̃ magis in facto uerſatur, quam renũtiatio, q̃ gñaliter nõ reddit titulũ inualidũ. ca. admonet. & ibi no. de renunc. ſicut facit ſuppreſſio ualoris, & tradimr in regula Bonifacij lxiii. exceptionẽ. Cõfirmat, qa ſi licet actori corã laico probare titulũ, & illũ colorare ad iuſtificãdũ poſſeſſionum, licere quoq; dẽt reo pbare exceptiones, ex quib. vult oſtendere titulũ nõ eſſe coloratũ. c. cõſtitutus. & ibi Fel. in prin. de teſtib. Facit regula, non dẽt, de reg. iu. Si uero curia velit duntaxat cognoſcere de nudo poſſeſſorio, & nõ de colore titulorum, certe debet manutenere antiquiorẽ, q pbauit ſe titulũ habuiſſe ab ordinario collatore, q dr̃ titulus coloratus, ſcdm Inn. & alios in c. cum nr̃s. de concel. præb. & Fel. in c. in nr̃a. cor. 36. de reſc. Nam ubi cõſtat de titulo colorato utriuſq; qui prior poſſidet, potior eſt iure in poſſeſſorio iudicio retinẽdæ, c. licet cãm. de proba. qa
6 poſteriori † poſſeſſio præſumitur clandeſtina, ſcdm Barto. in l ſi duo. ff. uti poſſi Bal. in l. ordinario. C. de rei vẽ. col. 4. Pe. d Anc. cõſ. 274. ad declatiõnẽ. Cur. Sen. ↄſ. 24 ſup eo. alibi ſæpe de hoc.

RESPONSVM VI.

Qui tertio Licitę affinitatis gradu coniunctos ad contrahendas nuptias poteſt habilitare, cum eis quoque diſpenſare potent, qui eodem affinitatis publicam honeſtatem coniunctam habentes gradu iunguntur, cum annexa ſint adeo, q ſeiungi non ualent.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Affinitas aliquando licita eſt, aliquando illicita.*
2 *Affinitas illicita non habet publicam honeſtatem annexam, ſed licita affinitas habet adeo coniunctam honeſtatem, ut unum ab altero ſeparari non poſſit.*
3 *Diſpenſatio quantumcunq; odioſa extenditur ad coniuncta, & connexa.*
4 *Connexorum idem eſt iudicium, & eadem natura.*
5 *Priuilegij pars una ambigua, debet intelligi ſecundum uerba clare poſita in alia parte.*
6 *Extenſio fit ex identitate rationis de caſu ad caſum etiam in facultate diſpenſandi.*

Reſpon. Interpret.

VIdetur ꝙ facultas diſpenſandi conceſſa dño Petro Sextoris per Leonem decimũ, cum tertio, aut quarto affinitatis gradu, debeat intelligi de tertio gradu affinitatis abſq; publica honeſtate ꝓ ut ꝙ dixit Io. And. in arbore affinitat. ubi tenet, ꝙ diſpenſatus ut poſſit ducere uxorē non obſtante, ꝙ ſit in tertio affinitatis gradu, non cenſetur diſpenſatus, ut poſſit ducere uxorem in tertio gradu affinitatis coniunctę cũ publica honeſtate. ſequitur Pan. in c. non dēt. de cõſan. & affini. & Gem. conſi. 33. pro expeditione dubiorũ. col. 3. cõprobatur, quia diſpenſatio res ſunt odioſę & ſtrictē interpretandę. c. i. de filijs preb. li. 6. cũ ſi. Corroboratur, quia remoto uno impedimento nõ cẽſetur remotum aliud, ergo & c. c. ex tuarũ. de auctoritate & uſu pal. l. ſi domus. ff. de leg. i. ub. præ. Dato ergo, ꝙ per diſpenſationē ſit remotũ obſtaculũ affinitatis, tñ adhuc remanet impedimentũ publicæ honeſtatis. Ex quib. uř, ꝙ nob. Iac. de Doreis, licitè recuſet traducere honeſtã mulierē Ioãnã Motetã, ꝓp impedimentũ publicę honeſtatis, ſuper quo do. Petrus Sextoris non uř potuiſſe diſpenſare. Pręmiſſis, & ſimilib. non attẽtis, ꝯtrũ reſpõdendum arbitror. Et ꝓ
2 maiori dilucidatione pmitto, ꝙ affinitas eſt aliqñ † licita, aliqñ illicita. Illicita eſt, q̃ ꝯhitur per illicitũ coitũ inter cõſanguineos maſculi & ipſam fœminã. c. veniens. de eo, qui cognouit conſan. uxo. ſuæ. Licita uero eſt illa, quę ꝯhitur per licitũ coitũ, puta cũ ſponſa de futuro, vel pñu c. ꝙ ſuper his. & ferè ꝑ totum,
2 de conſan. & affini. Secundo pręmitto, ꝙ † affinitas illicita non hēt publicã honeſtatē annexã, ſed licita affinitas adeo hēt ꝯiun ctã publicã honeſtatē, ꝙ vnũ ab altero ſeparari non pōt, ut declarat Pan. in c ſponſam. de ſpon. Illis ſic pmiſſis deſcendo ad punctũ, dico ꝙ d. Pe hēt expreſſam facultatē ſuper 3. & 4. affinitatis gradu ēt coniunctæ cũ publica honeſtate, ꝙ ſic probat. Sãctiſſimus d. nř Leo papa, conceſſit ſibi facultatē diſpenſandi ſuper 3. & 4. gradu affinitatis licitæ & illicitæ, ergo ēt ſuper tertio gradu affinitatis coniunctę cũ publica honeſtate, q̃ ab affinitate licita ſeparari non pōt, ut dixi in ſecundo præmiſſo, & illud po
3 nit gladium ad radicē, quia † diſpenſatio q̃tuncunq; odioſa extenditur ad cõnexa, ſm Io. And. in add. Spe. ti. de leg § fin. ver. 4. Hinc eſt, ꝙ diſpenſatus ad diaconatum, cenſetur ēt diſpenſatus ad ſubdiaconatũ, & diſpenſatus ſuper pluralitate bñficiorum intelligitur ēt diſpenſatus ſuper reſidentia, ſm gl. in c. ſi quis in clero. 7. q. 1. diſpenſatus ad bñficium curatũ non obſtante defectu ætatis, vř ēt diſpenſatus, ut nõ teneatur ſe promoueri ſacerdotem infra annũ ad ſacerdotiũ iuxta concilium Lateran. de quo in c. licet canon, de elec. li. 6. ſm Pan. in c. qa in tm̃. de pb. poſt gl. ibi, q̃ vult ꝙ diſpenſatus ſuper canonicatu, intelligatur ēt diſpenſa
4 tus ſuper præbēda. Facit, quia connexorũ † idem iudicium, & eadē eſt natura, c q̃io. de iud l. cũ actũ. ff. de nego. geſt. Et ſi hoc hēt locũ in diſpenſatione, quę eſt odioſa, multo magis procedet in facultate diſpenſandi, q̃ eſt fauorabilis, & latè interpretanda, ut ſtatim ſubijciã. Sed ſtatim dicet aliquis nõ ꝯſtare, ꝙ papa conceſſerit facultatē diſpenſandi, ēt ſuper tertio gradu affinitatis licitæ, quia papa in ea parte, in qua dat facultatē diſpenſãdi ſuper affinitate licita & illicita, ſeipſum reſtringit ad forũ conſcientiæ tm̃. Ad iſtud rñdeo, ꝙ ēt papa conceſſit facultatē diſpēſandi ēt in foro fori, ꝙ plurib. rõnib. demonſtratur. Primo ex illa cła, qui ex quauis licita uel illicita, & c. quæ ad vtrũq; forũ refertur. Nec obſtat, ꝙ poſtea inferius papa dicat in foro conſcientię duntaxat quo ad alios, q̃ ad illos, qui in 3. aut 4. conſanguinitatis, aut affinitatis gradu exiſtentes ꝯxiſſent, quia ibi papa declarat & reſtringit facultatē gñaliter conceſſam, dicendo ꝙ procedat generaliter in foro conſcientiæ, ſed in utroq; foro procedit tm̃ quo ad illos, qui ſunt in 3. aut 4. & c. Certum aũt eſt, ꝙ reſtrictio & declaratio dēt intelligi ſm terminos præcedentis diſpõnis, quæ reſtringitur, l. ſi. § cui dulcia de tri. ui. oleoq; lega. l. nam ꝙ liquide. § ſi. ff. de penu le. no per gl. & Bar. in l. 4. ff de reiur. Et ſi iudex bñ aduertat ad uerba priuilegij, caſus iſte ſibi uidebitur
5 clariſſimus. Corroboratur, qa una pars priuilegij † ambigua, dēt intelligi ſm uerba clare poſita in alia parte. l. utrũ. ubi Bart. ff. de pen. hær. l. quemadmodũ. ubi ēt Bar. in § hæc uerba. ff. ad l. Aq. & Pan. cõſi. 57. ii. 2. la. 1. l. qui filiab. ubi Mod. ff. de le. 1. Verba ergo illa ſup 3. aut 4. gradu affinitatis, ſi ambigua forẽt, ex verbis pręcedentibus claris declaranda & interpretanda forent, & maximè, quia præcedentia declarant ſequentia. l. talis ſcriptura, cum vulgaribus, ff. de leg. 1. Secundo, etiam ſi Papa non conceſſiſſet expreſſe facultatem diſpenſandi ſuper affinitate tam licita, quã illicita, ſed ſimpliciter, tamen in caſu occurrenti cenſeretur conceſſa facultas diſpenſandi ſuper affinitate etiam licita, & ſic cõiuncta cum publica honeſtate, quia ex identitate vel maiorita-
6 te rationis fit extenſio † de caſu ad caſum, etiam in facultate diſpenſandi, quæ fauorabilis eſt, capitu ſi. de ſimo. cap. ſi cui. de ꝑbend. in 6. & uoluit Bar. quem alij *communiter* ſequuntur in l. 2. in princ. ff. de uer. ob. Mod. maxime in c. at ſi clerici. in princ. de iud. Fel. in c. poſtulaſti. col. 13. uer. limita 4. de reſcr. & late in d. c. ſi. Sed ſic eſt, ꝙ Papa dedit poteſtatem diſpenſandi ſup ſcđo, & tertio gradu conſanguinitatis, ſuper quo difficilius ſolet diſpenſari, quam ſuper ſecundo & tertio gradu affinitatis licitę, cat. literas, & ibi notatur, de reſt. ſpo. & traditur per Iu. Lopis, in tract. de mat. in 3. char. uer. ſed quæritur ulterius. ergo etiam dicendũ, qđ facultatem diſpenſandi conceſſerit ſuper eo, quod eſt minus, arg. regulæ, non debet. de reg. iu Et ſic verba illa, ſuper ſecũdo aut tertio gradu affinitatis, ſumpto arg à poteſtate maiori, de qua ſupra erunt interpretanda tam de affinitate licita, quam illicita. Et facit ad hoc, quia ēt in odioſis verba intelligenda ſũt in potentiori ſignificatu. c. pe. de ſen. excom. & ſic illud verbũ, affinitatis, intelligendum eſt de affinitate licita, quæ eſt potentior, & ad hoc facit conſilium Cal. conſ. 1. ſub rub. de conſang. & affinit. ubi conſuluit, quod poteſtas diſpenſandi ſuper tertio conſanguinitatis gradu, intelligitur etiam ſuper tertio gradu ex vtroque parente. Nec refragantur præmiſſa in contrarium deducta, quia loquuntur in diſpenſationibus odioſis, nos in poteſtate diſpenſandi fauorabili. Item loquuntur in diſpenſatione ſuper affinitate ſimpliciter, nos in facultate diſpenſandi ſuper affinitate licita, & illicita, ac etiam ſuper conſanguinitate.

RESPONSVM XII.

ET ſi vnionis Gratia obreptitia nullius ſit momenti, non tamen religioſi, qui prioratum Montiſclauſi eccleſię ſancti Spiritus uotis impetrarunt, obrepſiſſe dicuntur. Nec enim ſuggeſſerunt Leoni X quod eccleſia foret collegiata, ſed quod ipſi collegium faciunt. Quod a uero conſtat non deuiare, cum ſimul conueniant. Rect. annalem habeant, & ſyndicum, vnoque confraternitatis ſancti Spiritus nomine nuncupentur. Quæ ad conſtituendum collegium abundè ſufficiunt, quamquam commune careant arca, dormitorio, & refectorio.

SVMMARIVM.

1 *Subreptio & obreptio uitiant ipſo iure gratias ad beneficia, & quando literæ dicantur ſubreptitiæ nu. 2.*
3 *Collegium quid ſit, & quid ad eius eſſe requiratur. nu. 5.*
4 *Priuilegium ex quanti temporis curſu pręſumatur.*
6 *Prælatus ſpecialis an requiratur ad eſſentiã collegij? & qđ pterea num. 7.*
8 *Presbyteri poſſũt cõſtituere collegiũ in aliqua Eccleſia ꝓ miſſis dicẽdis.*

Reſpon. interpreta.

QVæritur An vnio facta de eccleſia prioratus Montiſclauſi eccleſię S. Spiritus vitio ſubreptionis, & obreptionis oppoſitio, de quo in articulis mihi exhibitis, fuerit & ſit nulla. Certiſſimi. n. iuris eſt, quod ſubreptio, & obreptio vitiant gratias ad benefi-
1 cia † ipſo iure, c. ad audientiam, de reſcri. qui tex. etiam procedit in gratia vnionis beneficiorum, ſm Cal. conſ. ult. ſub rub. de rebus eccle. non alie. Old. conſi. 56 r. in quæſtione, quæ ponitur per Pan. conſi. 101. in quæſtione, quæ uertitur, in prima parte. & Dec. conſil. 168. Reueren. pater. colum. 1. vel ſaltem venit annullanda, vt per Rotam, ſub rubr. de rebus eccle. non alien. deciſ. 2. in antiquis. Videtur autem, ꝙ hmõi vnio dici poſſit ſubreptitia, quia falſo dř expoſitum Leoni X. Pontifi. Max. quod fratres ſancti Spiritus faciunt collegium, & ob id Sanctiſſimus dominus noſter motus uidetur ad vniendum aliud beneficium eidē eccleſiæ ſancti Spiritus vtc collegiatæ, quam vnionem non feciſſet, vel non ita de facili, ſi ſciuiſſet non eſſe collegiatum. c. poſtulaſti, ibi, de ſen. de reſcr. & c. ſuper literis. eo. ti. & ibi Fel. col.
2 5. inquit, ꝙ literæ unionis dřr ſubreptitię, † ſi cã expreſſa ad iuſtificandam vnionē nõ ſit uera, puta ſi aſſeratur, quod eccleſia ſit pauper, cum ſit diues, quod procedit etiam ſi vnio fuerit facta motu proprio, ſecundum Car. conſi. 96. Papa vniuit. Verum præmiſſis non obſtantib. puto ꝯtrarium de iure concludendum; tum quia verum eſt, quod dicti fratres conſtituunt collegium & collegialiter viuunt. Tum qa vnio facta fuit eccleſię ſancti Spiritus, & non collegio. Qđ autem dicti fratres conſtituant collegium, ſic ꝓbatur, Cui ꝯuenit diffinitio, dēt ēt ꝯuenire diffinitum. l. 1. § dolũ. ff. de dolo. Diffinitur aũt collegium ſic. Collegiũ
3 † eſt collectio corporũ rõnabilium, conſtituẽs vnum corpus repręſen-

tatum, ſm Car. Flor. in c. dilectus. de exceſ. prælat. vel Collegium
eſt collectio plurium corporum inter ſe diſtantium, vno nomi
ne nuncupatum, ſm Bal. in rub. C. pro ſoc. utraque diffinitio ꝯ-
uenit congregationi horū fratrū, quia ſimul habitant, & ſimul
conueniunt, & ꝗſit eſt collectio, ſm Bar. in rubr. ff. de colleg. il-
lic. Conuenit ēt verbū, corporum, Inſt. de rebus corpo. & incor
po. ēt adaptatur verbū pluriū, quia ſunt vltra tres, qui ſufficiūt
ad faciendum collegium, l. Neratius. ff. de ver. ſig. c. 1. de ele. Cō
ueniunt alia verba, l. ōn nabilium, ad ōnam gregis, & armenti, &
faciunt vnum corpus repræſentatum ſeu fictū, ꝙ ꝯfraternitas ſā
cti Spiritus nuncupatur, vt expreſse aduerſantes in ſuis articulis
continentur. Et veritas noſtræ conſultationis clarius apparebit,
ſi ipſaliter tullantur, q̄ in ꝯtrjs articulis deducuntur. Non obſtat
igitur, dum dr̄, ꝙ ex primæua inſtitutione non fuit eccleſia San
cti Spūs fundata, vt ibi eſſet collegiū; qa eſto, ꝙ ita ſit, nō ſequi-
tur, ꝙ ex poſt non potuerit effici collegiata, vel ex conſuetudi-
ne, vel ex priuilegio. Non ob. dum negāt cooſtare de aliquo pri
uilegio, vel conſuetudine, quia poſſem primo rñdere, ꝙ ex quo
ipſi fratres ſunt in quaſi poſſeſſione iuris collegialis, iam tanto
tpe cuius initii memoria non habet, ex tali curſu tpis præſumit
4 † priuilegium, ſm Bar. in l. cum de in rem verſo ff. de vſur. Ant.
& Pan. in c. peruenit, de cenſi. & in c. cura, de iurepat. Old. conſi.
296 Ale. conſi. 6. lib. 6. Scdo rñdetur, quod ex quo ſunt in quaſi
poſſeſſione exercendi iura collegialia, iam tot annis, negari nō
poteſt, quod ex tali poſſeſſione non ſit fundata eorum intentio,
5 ita quod alio non apparente habenda eſt pro collegiata † ſm
Pan. poſt alios in c. nobis. de iure patro. & Hoſt. in Summa de
exceſſ. Præl. §. 1. verſi. ſubdit uero. ibi, ſed quomodo ſcietur. ubi
ꝯcludit, quod ex uſu cognoſcitur, utrū ſit collegiata, vel nō. Si. n.
clerici ibidem deſeruientes conſueuerunt ſyndicū eligere, tra-
ctatus facere, arcam cōem, uel ſigillum cōe hr̄e, collegiata iudi-
catur. Et maxime hoc uerum eſt, ſi conſueuerint ſibi aliquem
eligere in Prælatum ſiue in caput, c. 1. de elect. Ita Pan. in d. c. no
bis, & Car. in d. c. dilecto. Cū igitur dicti fratres continue ſibi
Rectorem elegerint, ſyndicum, & tractatus fecerint, aliaq; pere-
gerint, q̄ citra ius & nomē collegii fieri non poſſunt, certe iudi-
candum eſt, ꝙ ipſi conſtituant collegiū. Nec obſtat dum dr̄, qđ
eorum Rector annalis eſt, qa ad eſſe collegii non requirit, qđ
6 habeant prælatum † ſpecialem, ſecundum Inn. in ca. cum non
ignores, de pb. Pan. in c. 1. de ele. Bar. in l. ſodales. ff. de colleg. illi.
Bald. in rub. C. pro ſo. cum concor. adductis per Fel. in c. ex lite-
ris, col. 2. de conſt. Cū igitur de eſſentia collegij non ſit, ꝙ ullus
adſit p̄latus: ſi mō deputetur p̄latus ad tps, nō deſinet eſſe colle-
gium, ut de Abbatiſſa dr̄, quæ ad tempus ſolet eligi. ita Arch. in
c. ſicut in unaquaque, 2 1. q. 2. Non obſt. denique dum dr̄, ꝙ iſti
fratres non hēnt arcā cōem, quam ſolent habere collegiati, l. 1.
ff. quod cuiuſcunque uniuer. nomine. nec ſigillum commune,
d. capitu. dilecta. nec refectorium, nec dormitorium commu-
ne, iuxta tex. in capitu. cum monaſterium, de ſtatu mona. quare
rñdetur, ꝙ licet iſta ſint quædam ſigna collegij, tamen ſunt
& alia, ſ. ſyndicum creare, tractatus facere, communiter habita-
re, & alia plura, c. tertio loco, de pb. c. inter dilectos. de do. & ad
faciendum collegium non ſunt neceſſaria omnia copulatiue,
ſed aliqua ex eis ſufficiunt, ſecundum Car. Flor. in element. ut
7 hi, qui. in 4. q. de ætat. & qualit. & ita concludunt † Hoſt. & alii
in locis p̄allegatis alternatiue loquentes. In caſu autem noſtro
fere omnia ſigna cōcurrunt, uidelicet electio ſyndici, tractatus,
communis habitatio, commune dormitorium, communis fra-
ternitas, electio Rectoris, & plura alia, quo fit ut ſine dubio cē-
dendum ſit eos collegiū facere: ultimo & ſi eccleſia S. Spiritus
non eſſet collegiata, non tñ unio dici poſſet obreptitia, qa in p̄-
cibus non dr̄, ꝙ ſit collegiata. Sed qđ in ea adeſt collegium cle-
ricorum & presbyterorum pro miſſis celebrādis, & horis Deo
pſallendis ibidem mancipatorum, & hoc ueriſſimū eſt, nā ſm
Inn. in d. c. dilecta: clerici & presbyteri poſſunt conſtituere col-
8 legiū † pro miſſis celebrandis in aliqua eccleſia, licet ipſa non
ſit collegiata. & ibi Cardin. quæſt. 7. decidit, quod omnia colle-
gia, q̄ intuitu pietatis, puta pro miſſis celebrādis, uel oppreſſis
iuuandis ꝯſtituūtur, ſūt a iure approbata. & idē tenet Bar. in d. l. 1.
§. ſed religionis. ff. de colleg. illi. & Bal. in d. rub. C. pro ſo. Sequi
tur ergo, ꝙ unio caret uitio obreptionis, & ſubreptionis, &c.

RESPON. XIII.

EXequenda eſt Pontificis gratia, & ſi ſcripta ſignataque nō ſit, ſi alter cautum ſpeciali lege non reperiatur: quæ lex cum ſit exorbitās, non eſt extra caſum ſuum aliqualiter protrahenda.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura non eſt de eſſentia gratiæ.*
2 *Collatio facta nutu, valet.*
3 *Gratiæ effectus conſiſtit in uerbo, fiat.*
4 *Gratia perficitur ex ſola ſignatura.*

Reſpon. Interpret.

DE iure Sufficit ſignatura, imo ſufficit ſola gratia ore Pontificis prolata, abſq; ſignatura,
1 hoc modo, fiat, vt petitur, non. n. ſcriptura eſt de eſ-
ſentia gratiæ, ſm Car. in c. quiſquis, de elec. Bal. in l. ſi.
C. de cōi ſeruo man. Fel. in rub. de conſt. col. pe. & in c. Rodulph.
2 col. 17. de reſcr. Hinc eſt, ꝙ valet collatio facta nutu, † ſecundū
Bal. & Barb. in rub. de reſcr. & dato, ꝙ exigeretur ſcriptura ſicut
in priuilegiis c. porro, de priu. & per gl. in c. 1. §. poſtquam; de cen
ſi. lib. 6. Satis tamen & ſufficienter dr̄ hmōi diſpoſitio ſcripta, ſi
3 reperiatur ſcriptum verbum, fiat, † quia in eo conſiſtit effectus
gratiæ, iuxta illud Geneſis, fiat lux, & facta eſt. vt per Fel. in d. c.
Rodulphus. nec requiritur aliqua expeditio literarum, quia ex
4 ſola ſignatura † perficitur gratia, c. inſtitutionis. cum gl. 25. q. 2.
& in cl. dudum. §. nos etenim, de ſepul. & Pan. in c. noſti, de elec.
in c. in noſtra, de reſcr. Nec obſt. regula cancellariæ 29. in ordi-
ne inc. Item, ꝙ omnes, quia loquitur in commiſſionib. cauſarū,
& proceſſib. habendis ſuper gratiis ad beneficia, quarum bullæ
non fuerunt expeditæ, vnde non eſt facienda extenſio ad diſpen-
ſationes, cum talis regula ſit exorbitans, l. quod vero contra, &
l. ius ſingulare. ff. de leg. cum vulgatibus.

RESPONSVM XIIII.

DEnuo Impetrāns nouam prouiſionem ſuper beneficio ſimoniacè obtento, licet nec de ſimonia, nec de c. licet canon, nec de fructib. perceptis poſt annum ante promotionem ad ſacerdotium exprimere teneri non videatur; nihilominus huiuſmodi qualitates de iure ſunt exprimendæ, quia difficiliorem reddere ſolent concedentem, vt impetrans impetratis gaudere poſſit, nec Princeps alicui ſimpliciter prouidens intelligitur derogare iuri communi, niſi id ex certa ſcientia agat.

SVMMARIVM.

1 *Impetrans nouam prouiſionem ſuper beneficio ſimoniacè obtento, tenetur exprimere quod vacat ex capit. c. licet canon. & vide nu. 4.*
2 *Beneficium congruè dici non poteſt uacare ex duplici c. & vide nu. 10.*
3 *Impetrans nō tenetur exprimere niſi qualitates uacationis in iure expreſſas, etiam ſi non expreſſe aliquantulum difficiliorem redderent concedentem. & vide nu. 6 & nu. 12.*
5 *Simoniacus non poteſt ad beneficium diſpenſari niſi per Pontificem ex magna cauſa, & miſericordia.*
Simoniacus large intruſus dicitur.
7 *Beneficium ſimoniacè obtentum de iure communi non poteſt immediatè obtineri ſine diſpenſatione, quę non præſumitur, niſi probetur.*
8 *Bonæ fidei poſſeſſor facit fructus ſuos, maximè conſumptos.*
9 *Simoniacus tenetur uerbu facere de fructibus perceptis ante nouā impetrationem, cum illos ſine titulo acquiſiuerit.*
Simoniacus tanquam fur, tenetur ad reſtitutionem fructuum.
10 *Impetrans nouam prouiſionem ſuper beneficio exprimere debet, ꝙ nō fuerit promotus ad beneficium in primo anno poſt fructus perceptos.*
Actus ex intentione iudicatur.
11 *Vnio dupliciter fit, aut per incorporationem, ſeu adiectionem, aut per confuſionem, ſeu communem mixtionem.*
12 *Eccleſię per incorporationem alteri eccleſiæ unitæ, ſunt tanquam pediſſequæ illius, cui uniuntur.*
13 *In eccleſiis ſimul unitis in dubio præſumitur illa principalis, quæ plures habet coniecturas pro ſe. & ibi uide plura de ordine ſcripturæ, et nominationis.*

Reſpon. interpreta.

QVòd Impetrās nouam prouiſionem ſuper benefi cio ſimoniacè obtēto, ꝙ vacare dr̄ etiam ex
1 cap. c. licet canon, de elec. in 6. de tali vacatura † nō te-
netur facere mētionē, ſed ſufficit dicere ſe ſimonia-
cè obtinuiſſe. Iſtud in primis probatur, quia cōis eſt Doctorum
ſnīa de modo vacationis non eſſe neceſſario faciendam mētio-
nem, ſed ſufficere ſimpliciter dicere beneficium vacare, cum per
hoc omnis modus vacationis comprehendatur, ut eſt gl. in c. ſi
pp. de reſcr. in 6. in verb. vacabunt. & in c. cupientes, de elec. lib. 6.
Lapus allegatione 6. col. 2. Fel. latè in c. in noſtra in 37. corolla-
rio. de reſc. & ibi plures concordantes. vnde præſuppoſito, ꝙ ēt
hoc beneficium ꝙ impetratur, vacet ex dicta conſtitutione, tñ
de tali vacatione non oportet facere mentionē. Secundo proba
tur, quia certum eſt ꝙ ex c. ſimoniæ ēt per aliū vt inſcio, & igno
rante commiſſę, iam vacabat beneficiū taliē de iure, tex. ſunt ad
hoc in c. pe. de ele. in c. nobis & in c. de ſimoniacè, & ibi Ab. de
ſimonia. tex. in c. præſentiū, & in c. quicunque. 1. q. 5. in extra. c. 2.
2 de ſimo. cū ergo iam vacaret ex c. ſimoniæ, nō poteſt † dici iam
plus vacare ex c. licet canon, ut tenet Rota in ti. de reſc. Fel. in c.
2. & in c. in noſtra. ver. ſcias ēt, de reſcriptis. & Rota in tit. ut lite
pen. dec. vlt. But. ꝯſ. 64. in Chriſti noie. Tertio, ꝙ ad hoc non te-
neatur

neat. facit regula generalis, quæ traditur in materia impetrationis bñfi-
3 ciorũ, q eſt, q impetrans non teneatur facere mentionẽ, niſi de
qualitatibus in iure expreſſis, quas poſuit gl. in cle. 1. de pb. quam
ipſi ſequuntur oẽs, & tenuit Cald. conſi. 6. in ti. de pb. Inn. in ca.
ſuper literis. de reſcrip. & ibi Fel. verſi. limita primo, & idem in
ca. ad aures. eo. tit. cum concordantibus per eum adductis, quæ
regula ampliatur etiam ſi eſſet talis qualitas, quæ difficiliorem
redderet concedentẽ, vt voluit Egid. Bellamera deci. 6 q 8 in-
cipien. concluſio extra Rotam, quẽ refert, & ſequitur Fely. in c.
poſtulaſti. ver. declara etiam, de reſcr. p. & Rota eo. tit. dec. 32.
in nouis, cum ergo iſta qualitas non ſit in iure expreſſa, vt ex-
primi debeat, vr concludendum dictũ impetrantem non teneri
de ea facere mentionem, & q non teneatur, eſt doctrina Card.
& Anch. in clem. ſi Ro. de præb. quam refert, & dicit multos ſe-
qui Fel. in d. c. poſtulaſti. col. pen. vbi voluit, q intruſus impetrãs
beneficium non tenetur facere mentionem de ſua intruſione.
¶ Sed his non obſt. veritatem proculdubio crederem eſſe in cõ-
trarium, & q teneatur prædictis impetrare nolens de tribus facere
mentionem. Primo, ſimoniacè beneficium tale obtinuerit. Se-
cundo, q fructus ex eo hactenus perceperit. Tertio, q bñficio
4 priuatus ſit ex conſtõne † c. licet canon. propria qualitate, q ad
eius expreſſionem teneatur facit, quia vt iam dixi. ſ. pp ſimoniã
ẽt eo ignorante commiſſam cogitur beneficium dimittere, vt
ſunt tex. in c. præſentium. 1. q. 5. & in c. ſicut tn prin. cum ſi. de ſi-
mo. Nec cum tali ſimoniaco, ut idẽ bñficiũ retinere poſſit, põt
5 per aliũ, q per † Pontificẽ diſpenſari ſcdm Pan. poſt Ant. de Butr.
in c. pen. in 2 not. de elect. per tes. ibi & idem Pan. poſt Cald. in
c. de ſimoniace. col. 2. ver. & ideo. de ſimo. Immo cum tali ſimo-
niaco, ẽt niſi ex maxima miſericordia per ſummum Pontificẽ
diſpenſatur, vt dicit tex. in d. c. quicunq; 1. q. 5. Hoſt. & Pan. in d.
c. de ſimoniace. cum ergo hæc ſit talis qualitas, q de iure om-
nino impedit impetrantem illud bñficiũ tenere, certe de ipſa erit
6 facienda mẽtio, quia de † qualitate in iure expreſſa eſt fienda
mẽtio, ẽt ſi non redderet concedentẽ difficiliorẽ, c. ſi motu, de
præb. in 6. c. ſi propónente. de reſcr. firmat ſic Fel. poſt multos
in c. ſuper literis. col. 2. de reſcr. a fortiori ñ non ſolum difficilio-
rem redderet, ſed ad omnimodo denegandum induceret. Scdo
ad fructus, nam certum eſt, q de intruſione ad beneficium, q
impetratur, eſt neceſſario fienda mentio, ſcdm Abb. in ca. cum in
di[...]um. col. 2. de pręb. Domini. in c. eum qui de præb. in 6 Fel. in
c. in noſtra. col. 8 & in c. poſtu. in fi. de reſcrip. cum concor. Sed
ſimoniacus largè intruſus ẽt ut vult gl. & ibi Card. ita illam de-
clarat in c. niſi in prin. de renun. Domini. in c. pp 19. diſt. vbi vult
illum dici intruſum, qui licet habeat titulum a ſuperiore, venit
tñ beneficio priuandus & q dicatur intruſus concludenter. p-
batur per Fel. in c. in nra. col 9. de reſcrip. Cald. tit. de pręb. cõſil.
32 & eorũ dicta pbantur ẽt reſpectu ſimoniaci ignorãtis. merito
ergo de tali ſimoniaca poſſeſſione erit fiẽda mentio. Tertio
& vltimo, illud cõcludenter pbatur, q ad hoc, vt valeat collatio
illius beneficii, nõ ſufficit ſola collatio, ſed requirit ẽt diſpenſa-
tio, aut q collatio virtualiter in ſe cõtineat diſpẽſationẽ, cũ de
7 iure cõmu. bñficiũ ſimoniace obtẽtum nõ poſſit † immediate
obtinen. d. c. fin. de ſimo. ſed ſit neceſſaria diſpenſatio, ut d. ſ.
cæterum ſi Papa informet de tali ſimonia, non poterit dici cõfe-
rendo diſpenſaſſe gno. in c. de multa. § quero. in c. extirpandę.
de pb. ubi Princeps cõferendo indigno, nõ vr diſpenſare niſi cõ-
ſtet de certa ſcientia indignitatis, vt tenuit Dñi. poſt Inn. in c. cũ
qui vlt. col. de pb. li. 6. Bal. in l. Barbarius. ff. de offi. pto. Old. cõſ.
325. Pan. in c. cũ ſocũ ſis inferiora. ſ. de elec. Fel. in d. c. poſtula-
ſti. ver. & iſta limitatio procedit, vbi expreſſe in terminis iſtis di-
xit, q ad hoc, vt valeat collatio facta ei, qui iniuſte poſſidebat,
oportet illam poſſeſſionem exprimere. v. Papam ex certa ſcia
cõferre. faciunt multa, q accumulat Fel. in d. c. poſtolaſti. ver. cir-
ca quartũ. Ad ſecundã qualitatẽ deueniendo, q eſt, nunquid de
fructibus perceptis maxime poſt annũ a tpe adẽptionis teneatur
facere mentionẽ, licet videatur prima facie dicendũ, q nõ cum
pſupponatur in facto eo ignorãte ſimoniam commiſſam, & hacte-
nus ignoraſſe dici debet bona fide poſſediſſe, & tanquam bona
8 fide poſſeſſor fructus † feciſſe ſuos l. bonę fidei. ff. de acquir. reru.
do. l. & ex diuerſo. cũ gl. ff. de rei ven. c. grauis; de reſti. ſpol. cum
ibi notatis. maxime ſi ſint conſumati. §. & ſi in rem. cum gl. Inſt.
de offi. iud. præcipue cũ iſti ſint fructus bñficii rõne ſeruitii in illi
pendiis ppetẽtes. c. cum ſcdm. de pb. vnde ad eorũ expreſſionẽ vr
non teneri, cũ non teneatur ad reſtõnẽ. ar. c. cũ contingat. & ibi
gl. de offi. dele. l. ad pbõnẽ. C. de pba. Scdo, p ea parte facit doctri.
Car. & Anch. in clem. ſi Romanus. de prob. ubi vult, q ſi impe-
trãs bñficiũ nõ facit mẽtionẽ de illicita fructuũ perceptione, non
inficit collatio, & eorũ deciſionẽ refert & ſequitur Fel. in d. c. po-
ſtulaſti. in fi. ver. primus caſus eſt. & hanc doctrinã iam ſ. allega-
ui. Tertio, pro ea parte adducit, nam cũ in iſto bñficio ſimonia
interuenerit bñficiato ignorante, ipſeq; illico ubi ad eius notitiã
peruenit illud ſit paratus dimittere, cũ petat hic ſibi de nouo cõ-
ferri, non põt dici ſimoniã cõmiſiſſe, nec illã ratam habuiſſe. c.
de regularib. de ſimo. c. 1. 1. q. 5. l. cõſenſiſſe. ff. de iud. & tali ſimo-
niaco ignorãti ius ſolũ mãdat dimittere bñficium, ut in d. c. d. re-

gularibus, in verbo dimittat. & in d. c. niſi cũ pridẽ. in prin. imò
nec dimittere poſſet ſine ſuperioris auct. in cuius manib. hẽt re-
ſignare. & [...] trob. q. tenet gl. Ant. de Bu. & Pan. non vr iſte im-
petrãs [...] aliquo deliquiſſe, cũ iam pceptio ſatisfecerit. vñ põt ad
fructuũ ſtiõne pceptorũ reſtõnẽ venit aſtringẽdus. Quibus non
obſtãtibus cõtrarium credit de iure verius, ſ. q immo teneatur de per-
9 ceptis fructibus † facere mẽtionẽ, p quo adduco. certum eſt, q
iſte titulus ſimoniacus virtute cuius iſte impetrans fructus pce-
pit, eſt inualidus, cum collatio veniat caſſanda. c. nobis. cũ ſi. de
ſimo. ſed titulus inualidus ht pro nõ ti. ẽt quantum ad fructuum
acquiſitionẽ, p ut tenet Inn. in c. cõſultationib. in prin. de iure pat.
cuius dictum approbat Bal. in l. 2 de ſerui & aqua. Lud. Ro. cõ-
ſi 354. Fel. in c. cũ cã. col. 3. ver. & ex oib. iſtis. de offi. deleg. & q
hẽatur pro non ti. eſt gl. in c. non liceat. 15. q. 2. Abb. in c. 5. de re-
bus eccl non alie. cũ ergo tales fructus ſine ti. pceperit, ad illo-
rum rõnẽ, aut ſaltẽ expreſſionẽ tenet, & ad hoc pprobandũ fa-
cit gl. [...] c. ni[...] in prin. de renun. q vult ſimoniacũ dic fur[...] & tã-
quã fur teneatur ad [...]ctũ reſtituendũ, ut dicit Ant. de Bu. in [...] du-
dũ. el. 2. in [...] nu. de ele. q quicunq; recipit fructus bñficii qñ il-
lud non eſt iure adeptũ, dr fur, & furtũ committit Immo ſcdm Pa.
ibi [...] n 5. no furtũ cum ſacril[...] gi[...] cõmit[...] tales fructus retinẽ-
do. Scdo, p hoc adduco doctrinã Spec. in ti. de diſpen. §. dicen-
dum reſtat circa fi. ver. ſed pone q aliquis vbi dicit, q non ſolũ
de iniuſta detentione, ſed ẽt de fructuũ pceptione tenet[...] impe-
trãs facere mẽtionẽ, niſi ipſ[...] in vtilitatem eccleſię puertit[...], & idẽ
ẽt tenuit d. ſuus quẽ ipſe allegat in c. poſtulaſti. de reſcr. & dicit
Io. An. in ad. [...] ad Spec. in loco ſ. allegato, q cũ Pap[...] Io. [...] al-
ſet titulũ cuiuidã ſcholaſtriæ, voluit q dimidia fructuũ pcepto-
rum cameręſuę applicaret, & illud dictũ Spe. ſequitur Mal[...]
repertorio, in verbo, gratia bñficialem, refert & cõmen[...] Fel.
in c. in [...] fa[...] 8 ver. ita in hoc [...] ti. de reſcr. Idẽ tenet Io. An in
d. c. poſtulaſti. Phil. Fran. in c. cũ g, col. 2. in glo. in verbo obt ne-
bat, de pb. lib. 6. Tertio pro hoc adduco, nã diſpẽtatio ſine ſpalita-
tate bñficiorũ nõ valet, niſi fiat mẽtio de illicita fructuũ pceptio-
ne, vt tenet Io. An. & Cõpo. in c. dudũ de elec. Abb in c. ad au-
res. ver. p hoc ẽt dicas, de reſcr. Ita nec valebit collatio huius be-
neficii illicite detenti, niſi fiat mẽtio, q il[...] tẽ detinebat fructus
inde pcipiẽdos, q a ut dicit Dñi. in c. non pt. de pb. in 6 qualitates
exprimendę in diſpenſationib. veniunt in collationib. exprimẽ-
dę, & ẽt dicit Fel. in d. c. ad aures. col. 2. & in iſta interpretatione
interueniẽte hẽbat nõ ſolũ collatio, ſed diſpenſatio virtualis ſal-
tẽ. Vltimo adduco dec. ex pſsã Fel. in d. c. poſtula. in fi. ver. ſed in
2. vbi vult, q ſi in impetratione bñficii illicitè detenti fiat mẽtio
de illicita detẽtione, ut petatur de nouo cõferri, valet collatio, li-
cet de fructib. pceptis non fiat mẽtio, tñ q ordinarius potuit in-
quirere cõtra ipſum, ſi non fuit facta cõpo. cũ camera, & iſto mõ in-
telligo ſupradicta, videlicet, q expreſſio fructuũ pceptorum eſt
fiẽda, nõ ad validandã collat. ſed ad impediẽdũ ne ordinarius cõ-
tra eũ amplius ſup pceptione fru. ingrere poſſit. Et p cõplemẽto iſti⁹
caſus nõ cũdo p mẽdicata ſuffragia, adduco tex. in extra. Pau. 2.
inci. cũ deteſtabile. in ti. de ſi. q vult, ſim. perceptos fructus ſuos
nõ facere, imo ad illorũ oium teneri reſtõnẽ, ut vr ille tex. pba-
re, ẽt reſpũ ſimoniç p aliũ, q p pontificatũ cõmiſſę, cũ in ſcdo ca-
ſu, ubi miſ[...] gi[...] excõicationẽ, expſſe dicat eos, qui p ſe, vel p alios
dederit, &c. vbi vero grauat ad fructuũ pceptorũ reſtõnẽ, indi-
ſtinctè dicat de qbuſcũq; bñficiis ſimoniace obtẽtis, ut eſt tex. in
d. extraua. cũ deteſtabile, q ẽt extẽdit ad occultos ſim. & eſt ouę
dã extrauag. Martini V. q incipit, Dã[...] abile q pcedẽtẽ ẽt extẽdit
ad occultos ſimoniacos, q in extrauag. in numero aliarũ non
reperit, ſed eã allegat Fel. in c. de ſimoniace. ver. vlt cõtra. de ſim.
& ſic teneo cõcludendo, dcm impetrãtẽ teneri de fructib. pceptis
facere mẽtionẽ. Ad cõtra facilis eſt rñſio, q a in q̃tũ in iurib allega-
tis ponderat ignorãtia ſimoniaci, illud fit reſpũ facilioris, vl dif-
ficilioris diſpẽſationis. Itẽ, ut ſciamus, an ſit ſimoniacus, & ſimo-
niace pmotus, an ſimoniace pmotus tñ, ut declarat gl. in c. pſ-
ſentiũ. 1. q. 5. Pan. in d. c. de ſimoniace. de ſimo. Nec ob. illa deciſ.
Car. & Anc. in cle. ſi Ro. q a, ut illã declarat Fel. in d. c. poſtulaſti,
un ti. pcedit, qñ ĩpetrat ſcdm bñficiũ: tũc. n. nõ eſt neceſſario fienda
mẽtio itruſionis, nec pceptionis fructuũ primi eo, q p hmõi ſe-
cũdi bñficii collationẽ ñ adiuuat iniuſtus titulus primi qn ip ipo
& fructib. idẽ pceptis priuari poſſit. Sed caſus nr longẽ d ĩpetratio-
ne eiuſdẽ bñficii, q illicite detinet, & ex quo fructus ĩdebite ſue-
rut pcepti, quo caſu p illã ſcdam collat. cõual. dat ille iniuſtus in-
greſſus, ita, q de illo nõ poterit amplius ingri, vel melius dico,
q illa deciſio pcedit tmmõ reſpũ validãdæ collationis ſcdi bñfi-
cii, qd nõ inficit taciturnitate primi illicite detẽti, ſed, ut dicit Fel.
in d. c. poſtulaſti. in fi. nõ ĩpedit qn ordinarius poſſit poſtea cõ eũ
inquirere de bñficio, & fructib. ex eo perceptis cũ priuari, & ita
dico eẽ in caſu nro, q a taciturnitas fructuũ pceptorũ nõ inficit
collationẽ, ſed tñ eps potuit nõ obſtãte illa noua collatione ĩqui-
rere de fructib. indebitè pceptis. ¶ Circa tertiã, & vltimã, d quo
dubitat, videlicet nunquid teneat ĩpetrãs facere mẽtionẽ de eo,
q ſi fuerit pmotus ad ſacerdotiũ in primo anno, & poſt fructus
pceptos, licet videat prima facie dicẽn, q non, cũ ex duplici capite
10 tale bñficiu † vacare nõ poſſit, ſi ſemel vacet, ut voluit Fel. poſt

[illegible]

Bar.in [illegible] in C de app. Fel.in c. tranſlato col. 3 de conſ. item 6
oia iura eccleſiæ unitæ tranſeũt in ipſam, cui fit vnio, tanquã in patrem fa. adoptã. [illegible] Pan. in c. 3. in 3. no. de reli. do. [illegible] adopta- uero. de prec. Vnde cũ illa eccleſia cãpeſtris principaliter noiet in quibuſcunq; actib. quæ fiunt per priorem, & noie ſuo ſoluat penſionẽ, non põt dici nec ipſa extincta, nec eius nomen, [illegible] ipſa ſit prin. ad quã ſuit fcã unio, perſuadetur. Si vero ipſarum eccleſiarum vnio facta ſuit, [illegible] neutra alteri unitetur, ſed oẽs ſi- mul, prout declarant glo. & Doc. ſ. alle. tunc & dico probari [illegible] campeſtrẽ eſſe caput, & principale pro quo adduco, qđ voluit Anch. conſ. [illegible] in [illegible] to imperante. vbi vult, [illegible] ex plurib. eccl'is ſimul vnitis, [illegible] us in dubio, q̃ [illegible] principalis, recurrendũ
14 eſſet ad [illegible] minẽtiæ dnoĩationis, oblegon [illegible] & ſimilia, cuius [illegible] ferr [illegible] cet corrupte allegeт, in d. c. [illegible] lato. v ſidi co, [illegible] cũ il [illegible] eccleſia in p[illegible]ſionis ſolutione, q[illegible] noie eç terarũ ſoluet ep [illegible] in lib [illegible] nodum prius cæteris nominetur.

[illegible]

tio in impetratione omnium benefi[illegible]orum, &c. Laus Deo.

R E S P O N. XV.

LIcet ſuccedens in bñficio ad pẽſionẽ tertio aſſignatã nullo iure eidem tertio quodãmodo teneri ui- deatur, cum proprie ſucceſſor dici non ualeat, nam nõ in iure alienus ſuccedit, ſed in nouum quoddam ius ex ſuperioris auctoritate admittitur. Contraria tñ opin. verior eſt, nam [illegible] non poteſt, beneficium per deceſſum uacaſſe, & per remotionem prędeceſſoris bñficium [illegible]ſecutum eſſe reſpe- ctu [illegible] quorum tũc penſio debetur, & cum penſio realis ſit, merito obligat quoſcunq; ad quos facultas percipiẽdi obno- xios reddĩtus peruenerit. Ið clarum eſt D. Bartholomęũ, cui S. D. N cõceſſit regreſſum ad Canonicatum eccleſię Viẽnenſ. & vicariatus ſancti Pauli per ceſſum, vel deceſſum D. Ludouici te- neri ad penſionem aſſignatam Dño Honorato per Iuliũ Pont. Max. de cõſenſu dicti Ludouici longe ante dictum regreſſum.

S V M M A R I V M.

1 *Succeſſor in patrimonialibus differt a ſucceſſore in beneficialibus in plu ribus & ibi nide.*

2 *Qui per remotionem alterius ad beneficium vacans regreditur, recte ſuc- ceſſor appellatur.*

3 *Vacare, verbum præſupponit vacationem de iure, & de facto.*

4 *Penſio alicui aſſignata ſuper aliquo beneficio, pro iure temporali, & non ſpirituali debetur.*

5 *Penſio aſſignata ſuper redditibus alicuius beneficij realis eſt, & ſequitur quoſcunque, ad quos peruenerit facultas percipiendi illos redditus.*

6 *Oppoſitum deſtruit propoſitum.*

Reſpon. Interpreta.

QVæritur in Effectu, an dominus Bartholo. cui Sanctiſſimus do. noſter ꝯceſſit re- greſſum ad canonic. ec. Viennen. & vicariatum Sancti Pauli ꝑceſſum, vel deceſſum dñi Lud. teneatur ad pẽ ſio. aſſig[illegible] dño Honorato ꝑ bonæ memoriæ Iuliũ Pon. Max. de ꝯſenſu d. Lu. lõge añ dcm̃ regreſſũ. ¶ Sup ꝑmiſſo q̃ſito illud ſolũ exq̃rẽdũ puto, an d. D Bartho. dicat ſucceſſor d. D Lud in dictis beneficijs, nã ſi dicat ſucceſſor, ꝓculdubio tenebitur, quia S. D N. obligauit d. D. Lud. & ſucceſſores ad ſolonẽ dictæ annuę pẽſionis; vnde ꝑ clariori reſolutione habenda ꝑmitto, ꝙ ſucceſ-
1 ſor in bñficio differt [illegible] ceſſore in ꝑmonialibus in pluribus & inter cętera quantum ad rẽ nrãm differt in hoc, quia ſucceſſor in benefic[illegible] gitur nõ ab illo, in cuius locum uenit, ſed a ſupe[illegible] ea nouo iure poſtea acquiſito. Succeſſor uero

vero in ſpūalibus, ius ꝯſequitur ab eo, in cuius locū ſubrogatur, & ſi mereſ ius ſuum ex antiquo iure ſui auctoris iure ut Pa nor. in c. r. de ſolu. in 1. not. Cum igitur Bartholomęus prius ius habuerit a ſuperior, dictus Ludo. vt patet ex data iuri ſuum, & ad iura ſua regrediatur vigore regreſſus, non vr. vllo modo poſſit dici ſucceſſore, quia non meretur ius ſuum ex titu. habito a ſuperiore poſt dictum Lud. Confirmatur, quia fideic. poſt mortem grauati non dr̄ ſucceſſor ipſius grauati, ſed teſtatoris, quia meretur ius ſuum ex tit. habito ante mortem grauati, & ab alio q ab ipſo grauato. l. cohēdi. §. cum filio ff. de vulga. & pupil. Contrariatur, quia ius Bartholomęi vr̄ fuiſſe ſuſpenſum vſq; ad ceſſum, vel deceſſum d. Ludo. & ſic in diem incertum, qui pro cōditione reputatur. l. dies incertus. ff. de condi. & dem. & ſic vr̄ delatum in euentū ꝯditionis, quæ purificata retrotrahitur. l. potior. l. qui balneum. ff. qui potio. in pig. habe. l. neceſſario. §. qd ſi pendente. ff. de peric. & cōmo. rei vend. ¶ Sed premiſſis non obſtā. t. b. primum verius eſſe rñd. rōnib. ſubſequentibus, primo, quia regreſſus conceditur vācantib. dictis bñficiis p ceſſum, vel deceſſum
1 dicti Ludo. ergo neceſſario dr̄ ſucceſſor † illius, qa per remotionem ipſius do. Ludo conſequitur ius in ipſis beneficiis. ſucceſſor n. Ludouici dr̄ non per repręſentationem quia non ſuccedit in aliquod ius ipſius, nec ipſum repręſentat, ſed per remotionem, qa eo mortuo ſibi acquirit ius ſuccedendi in ipſius beneficiis, c. declarum el a. de teſt. ¶ Secundo, quia beneficia dicuntur vacare per mortem Ludouici, ut dr̄ in regreſſu, ſi vacant, ergo do. Bartho. dr̄ ſucceſſor. cap. pñti. de offi. ord. in 6. alioquin ſi virtute tituli anterioris titulo ipſius defuncti regrederetur ad dicta beneficia, non dicerentur vacare per mortem Ludouici, qa verum
3 eſt vacare, ꝑſupponit uacationem de iure, & de facto c. cū nr̄ de concel. pb. & traditur per Fel. in c. in nr̄a. col. 2. de reſcr. & Gemi. conſi. 96. in cā col. ¶ Tertio, quia penſio debet pro tem-
4 poralī, † non pro ſpirituali, ſm Card. & Anto. de But. in c. conſtitutus. p illum tex. de relig. du. Sed Bar. quantum ſit reſpectu tpalitatis, q̄ ꝯſiſtit in poſſeſſione, & perceptione fructuum, procul dubio dr̄ ſucceſſor Ludouici, quia Lud. temp. ſui poſſeſſor tam ante regreſſum, q poſt, ut de Bartho. poſt mortē Ludouici adeptus eſt poſſeſſionem. ergo in hoc eſt illius ſucceſſor, vt eſt tex. in d. c. cū noſtis. in eo tenebit ad penſionē ¶ Quar-
5 to penſio aſſignata ſuper redditibus alicuius bñficii, realis † eſt, & obligat quēcūq., ad quem pertinent facultas percipiendi illos redditus. c. niſi eſſent viri prouidi. d. gl. in verb. prioratus. de præb. Ludo. Ro. conſi. 388. in caſu propoſiti thematis, & Paul. de Caſt. conſi. 51. col. pen. & traditur per Fel. in c. ad audientiam, el 2 col. 5. ver. 5. ꝯcl. de reſcr. vn̄ no. video qd obſtet, quare ētn nō ſit obligatus d. Bartho. ad quem peruenerūt beneficia, & facultas percipiendi redditus ipſorum bñficiorū ¶ Non ob. adducta p ꝯtra parte, & primum non obſt. dum vr̄, q Bartho. non pōt dici ſucceſſor Ludouici, cum ius ſuum nitatur ex titulo anteriori qa ad iſtud rñ. q oppoſitum deſtruit ꝑpoſitum, nam regreſſus ad dicta beneficia fuit eidem cōceſſus longe poſt tit. Lud. & ēt longe poſt conſtitutam penſionem, vt patet ex data. Et ſi dicatur, q Bart. regrediatur ab bñficia vigore tit. & iurium, quæ ſibi cōpetebāt ante regreſſum, rñ. q illud eſt ēt a ueritate alienum, quia Barto. l. oīb. iurib. ſibi ꝯpetentib. ante regreſſum ceſſit, & renunciauit, ut patet ex lec. regreſſus. alioquin ſi vigore tituli anteriorum regrederetur, non dicerentur ipſa beneficia uacare p mortem Ludo. ut ſ̄ dixi. nec ad rem facit, q reuertatur ad beneficia vigore regreſſus concesſi ante mortem, nā is cui prouidetur de beneficio vacaturo, habet tit. ante mortē, & tn̄ dr̄ ſucceſſor defuncti, per cuius obitum cōſequitur beneficium cap. ſi ſoli. & c. auctoritate de concel. præben. lib. 6. cum ſimilibus.

RESPONSVM XVI.

COllatio Reuerend. d. Legati primo aſpectu de iure ſubſiſtere non poſſe vr̄, cum facta fuerit poſt præſentationem mandati Apoſtolici inſinuati Capitulo, & Ordinario Vapiñ. quare affecta uidet̄. Veruntamen cum eius collatio fuerit prior in data, cęteris pręferē da eſt, cuius poteſtas cōferendi nullo iure affecta dici poteſt, cū eidem mandatum Apoſtolicum præſentandum nō fuerit, nec præſentatio alijs facta eius poteſtatem ligauit merito eius collatio, tanquam iuſta ac legitime conceſſa, tenet.

SVMMARIVM.

1 *Per ſolam præſentationem mandati beneficium dicitur affectum.*
2 *Collatione beneficiorum, prior in data cæteris præfertur.*
3 *Præſentatione mandati eius tantum ligatur poteſtas, cui tantum fit præſentatio.*

Reſpon. interpreta.

VBicunque Papa mandat ordinario, ut prouideat alicui de canonicatu & præbē da, certe executore deputato ad prouidendū in negligentia ordinarij, ut in caſu mandati emanante p Ca-
1 rolo de Dioſia apparet, & p ſolā † pñtationē mādati bñficiū dr̄ affectū. Ita, q alteri facta collatio non tenet. c. ꝑpoſuiſti de ꝯceſ. pb. c. ſi capit. eo. titu. in 6. vr̄ ergo, q collatio reuerendiſſimi do. Legati poſt pñtationē mādati īſinuati capitulo, & ordinario. Vapincen. non tenet. ¶ Sed hoc non obſtante teneo intrepide
2 collationē factā p do. leg. in Gabrieli valuiſſe, & tanq † priorē in data cęteris præferri. c. capitulū. de reſc. c. ſi a ſede. vbi Io. And. de pb. in 6. & in d. conc. dn Card. Floren. conſi. 61. incī. ad praeſa dubia, in tertio dubio, & illa ſnīa apparebit verior ex inſione accōmodanda inī. alteri. ꝯtro. rñdeo itaque q p præſentationē mandati factam epō & capitulo Vapin. Canonic. & præbenda fuerunt affecti reſp. ectu epi, & capituli, quibus erat iniunctū mādatum, nō aūt reſpectu reuerend. d. Legati cui nullū mandatū directū fuit, nā per præſentationem mandati Canonicatus, & pręhenda dñi affecti, qa ptās eius cui mandatur affecta & ligata remanet, ſm Pan. in c. propoſuiſti. in primu not. verū ptās do. Legati non pr dicta affecta, neq; ligata, qa ſibi nihil mandatur ergo &c. Sed o rñdet, q p pſentationē † ligat ptās eius, cui fit pſen-
3 tatio, ſm Gem. Philip. de Peruſi. & alios in d. c. ſi capitulo. inferentes, q ſi ſoli vicario, vel ſoli capitulo fiat pſentatio, ex hoc nō erunt ligatæ manus epiſcopi. cum ergo reuerend. do. Legato nulla facta fuerit pñtatio huiuſmodi mandati, nō pōt dici, q eius ptās pſerendi fuerit in aliquo affecta, neq; impedita. Laus Deo.

RESPONSVM XVII.

LIcet acceptans ſui beneficium, qd̄ alteri ſciebat reſeruatum, vel prius collatum, ad priorem renunciatū reuerti non poſſit, tū quia do. Tiertius ignorabat ſui beneficium alteri collatum, vel reſeruatum, ad priorem renunciatum reuertitur deſiderat. Nec ſnīa procuratoris ex aduerſo propoſita dño præiudicat, nam geſta procuratorum domino pſumuntur ignota, ex quo ꝯtrarium non ꝑbat, & ſcīa in acceptāte requiſita, ita certa eſſe dēt, ut omni dubitatione careat, quare ad primum renunciatum Tiertius redire poterit.

SVMMARIVM.

1 *Renuncians primo beneficio, ut ſecundum obtineat, an ad priorem redire poſſit, & vide nu. 8.*
2 *Legitime productum non dicitur, niſi pars citata fuerit, & data copia, ac ſtatutus terminus.*
3 *Scientia cum eſt fundamentū intentionis alterius, neceſſario venit ꝑbāda.*
4 *Non probat hoc eſſe, quod ab hoc conting t abeſſe.*
5 *Principalis pręſumitur ignorare geſta per procuratorem.*
6 *Scientia procuratoris nocet domino in his, in quibus habet procurator ſpeciale mandatum, alias ſecus.*
7 *Mandatum illicitum nunquam præſumitur.*
8 *Proteſtatio facta procuratori nunquam nocet domino, quando requiritur ſcientia domini.*

Reſpon. interpreta.

PAucis vtar, quia veritas verborum adminiculo non eget. l. 1. C. ſi aduer. vend. Punctus controuerſię, de qua agitur, conſiſtit in ſcientia, vel ignorantia do. Tiertii Michaelis. ſi n. dicamus habuiſſe notitiam collationis, ſeu reſeruationis factę p Papā de ſecūdo bñficio collato per d. Le-
1 gatum, illico ſine difficultate illud non dimiſiſſe nō poterit † ad primum reuerti: ſi vero dicamus ipſum non habuiſſe hactenus certam ſcientiam collationis, ſeu reſeruationis Papę, modo ſi certior factus uelit dimittere, ſm libere poterit ad primum renunciatum reuerti. caſus eſt de utroque in cap. ſi beneficia. de præb. lib. 6. videndum igitur eſt an d. Tiertius habuerit ſcientiā collationis, uel reſeruationis alterius? & prima facie vr̄ dicendum, q ſic, quia lata fuit ſnīa in curia Ro. ꝯtra eum, q̄ iudice tertius nō potuit niſi producto tit. collationis ſui aduerſarii. cap. cum dilectus. de fid. inſtr. Si ergo fuit productū inſtrū collationis, ergo
2 ꝯcludenter infert, q habuit ſciam illius, non. n. dr̄ † legitime productum, niſi citata parte, data copia, & ſtatuto termino ad opponendū. l. fi. C. de fid. inſtr. & Bart. in extrauag. ad reprimendum. in ver. de plano. Mo ſi habuit copiā collationis, & habita copia nō dimiſit ſm, bñ infertur, q nō poterit ad primū reuerti ex cō ſi bñficia. quē tex. ſic declarat Arch. Ioā. And. Gem. & Peru. ibi. Verum pmiſſis non obſtantibus, ſm ea q̄ proponuntur ꝯtra credo de iure verius, & pro fundamento intentionis pdicti d. Tiertii pmitto, q aduerſarius aſſerendo dictū Tiertiū habuiſſe ſcientiam collationis & reſeruationis, dēt hoc ꝑbare, qa eſt fundamē-
3 tum † ſuæ intentionis. l. 2. ff. de ꝑba. l. actor. C. de proba. c. ſciāt. 2. q. 8. & qa ꝑſumit ignorātia, niſi ſcīa probet. l. verius. ff. de ꝑb. c. pſumit. de reg. iur. in 6. Alc. ꝯſi. 2. col. 3. vol. 4. & alibi ſępe. Nec obſtāt allegata in ꝯtrariū, dū dr̄, q lata eſt ſnīa ꝯtra d. Tiertiū, & ꝯſequēter habuit notitiā dictę collationis, quia rñdet multis modis. Primo ꝯña nō infert neceſſario, potuit. n. ferri in ꝯtumaciā, vn̄
4 nō ꝑbat hoc eſſe, qd ab hoc ꝯtingit abeſſe. l. nō hoc. C. vn̄ legi. c. in pñti. a. de ꝑba. & ſi dicat ex tenore ſniæ apparere, q lata ſit, qa lata fuit ꝯtra ꝓcuratorē dicti Tiertii, & non in ꝯtumaciam: tunc rñdeo aliter, & dico, q nō ſequitur, procurator habuit notitiam collationis, ergo principalis eius ēt intelexit, nā principalis ignorare
5 † pſumit geſta p ꝓcuratorē, niſi q pōt ſcīa ꝓuulgo. ut de vſuca. p enip. gl. in l. ſi res obligata. ff. de leg. 1. l. ſi quis delegauerit. ff. noua. Alc. cōſi. 42. Sup pmiſſo. col. 2. lib. . Cor. ꝯſi. 136 Cum in cā. col. fi. in 3. pte. l. liē. §. per iam ff. de per hēd. uec ſcīa procu-

ratoris in hoc caſu pôt n... ere dño, quia requirit ſpâle manda-
6 tum † ad hoc, vt poſſit facere cadere dñm in pęnã. L... pcurator.
ff. de pdi. iudeb. & vbi requ... ... ie mandatũ, ſcia pcuratoris
nunquam dño nocet. ſm Philip. Cor. conſi. 144. Superioribus,
co... n 4 parte, mandatum. n. procuratoris ad litigandum non
ſeext... di... procurator vila collatione alterius potiori, debeat
in lite ... erſeuerare. qa hoc modo cenſeretur mandaſſe illicita q
7 noo e... ...umendum, † niſi mandatũ fuerit ſpâle. d. l. ſi procura-
tor. Præterea dixit Rot. deci. 81. vt lite pen. q do. nunquam de-
diſſe videatur mandatũ pcuratori, vt lite pend. aliquid debeat at-
tentari. ad hoc facit gl. in c. dilecto. in ver. gñalis. de pb. Ale. cõſ.
189. Pulchre ... vo n. 4 & alibi ſæpe fortificant præmiſſa, qa
ad hoc, ut acceptans ſm reſeruatum, vel alteri prius collatum,
8 inci... at ... n pęnam priuationis † iuris reuertend. ad primũ. opor
tet, quod omni dubõne careat ſm Io. And. & Peru. in d. c. ſi be-
neficia pe... tex. in c. certũ. 1. q ... c. de cætero. 1. q 1. Sed qs dicet,
q ... ola ... procuratoris ſufficiat ad hoc, q do. Tertius oĩ du-
bõne caruer... erte nemo, & ideo ſuper ſcia procuratoris non
arbitror poſſe fieri fundamentũ, & quod non poſſit fieri funda-
mentum, probatur ex his, quæ ſcribunt Alexan. & Mod. in l. nõ
ſolum §. ... rte ff. de no oper. nun. Fel ... c... M. de ... onſti. vbi
9 dicunt, quod proteſtatio facta † procurator ... nunquam no... et
domino, qu... ndo exigitur plena ſ... entia ... el qñ req... ... ur ... uod
ſcientia conſtituat dominum in mala fide, p... t tex ... in in d §. pe
tutam. Laus Deo.

RESPONSVM XVIII.

NVllo iure mul... a indi... ta contr... ... cos ac magiſtrum ſanitatis loci de ... horo ad inſtant. fiſci exequenda eſt, ci... ... eri pe... lam de... aratoriã indicta, q pcd... natoriã erat ... ferenda. N... clauſula illa ... pę... xx. marcharũ argenti, ... Quare ... nulla, nullam exequutione meretur, quæ ... ex in... quitatis capite nulla ... exeq... enda non eſt. Quare cum licite ... & reſcripti formã, ac conſuetudi... em ſecuti ... cives A... ... es ad eos confugientes ſine Syndicorum Aue... ... n literis teſtimonia... us non receperint, nullo iure mulctari potuerunt, nam quod ... ure ſit, nullam penam meretur.

SVMMARIVM

1 Mulcta r... gulariter requirit condemnationem, & uide nu. 2
3 Hæc clauſula, ſub pœna xx marcharum ar... enti, non habet uim ſententiæ latæ ſed condemnatoriam ſententiam ... erat.
4 Hęc clauſula, quam pœnam ex nunc prout ex tunc, vel eo ipſo incurrant, habet uim ſententię latæ.
5 Mulcta ſolum pro contumacia, & contemptu imponi poteſt.
6 An negans nolle comparere contumax ſit, & uide quãdo procedat nu. 7.
8 Inobedientes nõ dicũt, q cõtra reſcrip. dñi opponũt exceptiones legitimas.
9 Ingreſſus licite dene... atur uolentibus ingredi vrbes, ſi literas teſtimoniales, prout moris eſt, non deferant.
10 Actus qualificatus, pbatus dici nõ pt, niſi & qualitas reqſita probetur.

Reſpon. interpret.

Qui veritas eſt, me in viam dirigat veritatis.

EXecutionem non meretur mulcta indicta ꝯ ſyndicos, & magiſtrum ſanitatis loci d Thoro. Quia nulla mihi, & iniqua vř, vt ex ſequentibus euidentiſſime demonſtrabo. Nulla eſt, qa ſẽ-
tentia eſt declaratoria pęnæ incurſæ, & debebat eſſe cõdemna-
1 toria, nam † mulcta regulariter requirit condemnationem l. 2.
in verbo, damnabitur. ff. ſi quis in ius voca. non ierit. notat Spe.
in tit. de ſenten. & quæ ipſam ſequũtur. §. vt autem. verſi. ſi vero
2 iudex. aliud eſt. n. declarare aliquem eſſe incurſum pęnas: aliud
condemnare aliquem ad aliquam pœnam. c. cum ſm, de hęre.
lib. 6. l. ſi quis maior. C. de tranſa. tradit plene Fel. in c. cum non
ab homine. colum. 4 & ſeq. de iud. & in c. Rodulph. de reſc. cũ
itaque in m... dato reuerend. dñi ꝑcipere† conſulibus, & ſyndi-
cis, ſub p... uiginti marcharum argenti, quod non deberent
denegare introitum dominis Auenionenſib. & ſic pœna com-
3 minata tantum fuerit, iſta enim verba, ſub † pęna uiginti mar-
charum, ſunt comminatoria, & pôrtant ſententiam eſſe feren-
dam, non autem latam eſſe, ſecundum Gem. conſi. 23. dñs ãt iu-
dex non mulctauit, nec ꝯdemnauit, ſed declarauit eos incurſos
fuiſſe pœ... as prædictas, ergo male. recte. n. declaraſſet ſi reuer.
dñs ꝑcipiſſet ſub pœna uiginti marcharum, cũ cã, in quã pœnã
4 ex nunc, † prout ex tunc incipiſſe intelligantur, q cl... eſt latæ ſẽ
tentiæ, ſicut ſi eſſet dcm, in quam pęnam eo ipſo incurrant, c. le.
... cum ſimilib. de elec. ſed non inſiſtendo circa nullitatem, mi-
hi etiam uř iniqua, & inciuilis, quia non conſtitit, neque conſtat
5 iudici, q mulctati contempſerint parere mandatis dñi, nã † mul
cta ſolum pro contemptu, uel contumacia imponi pt, l. 1. ff. ſi
quis ius dicenti non ob. l. ſi qua pœna ff. de uerbo. ſigni. & niſi
dño iudici con... e de ... ontemptu, nõ iure pcedit ad mulctã. ui-
deamus ergo utrum a... pareat, q ſ... ndici, & magiſter ſanitatis de
Thoro fuerunt pttumaces in parendo mandatis dñi. Videretur
forſaſſe, q ex tr... onibus datis executori perdictos mulctatos
ſatis conſtet de inobedientia, cum expreſſe ſtaterint, nolle ci-
ues Aue... nonenſes recolligere, niſi debito temporis interual
lo in ballitis mtenrauerint, vñ quid adhuc egemus teſtibus? nã
6 qui r... det nuncio nolle comparere, dĩ † manifeſtus contumax
☞ ſecundum gl. in l. fin. ff. de integ. reſti. q ſequuntur cõiter Doc. vt
patet ex auctoritatib. adductis p Fel. in c. inqſitionis, col. pen. &
fi. de accuſ. & ego plene ſcripſi in c. 1. col. 16 de iudi. ſed certe ex
hac ratione nullo modo poteſt dici conſtare de inobedientia,
ad quod oſtendendum premitto, q mulcta viginti marcharũ
fuit per Reuerendum comminata in caſum, in quem denegaſ-
ſent introitum ciuibus Auenionenſibus, non in caſum in quẽ
dixiſſent non velle eos recolligere, aliud eſt. n. denegare introi-
tum, aliud dicere, quod volunt denegare, ſeu nolũt recolligere,
ſicut aliud eſt aſcendere arborem, aliud velle aſcendere. & aliud
vendere, aliud velle vendere ſm gl. in l. ſi emenris. C. de contra
hend. emp. & iſta rãtio eneruat penitus intentionẽ fiſci ¶ Nõ
obſt. quod is qui dicit non velle comparere, dicatur contumax
manifeſtus, & ob id abſq; alia citatione poſſit mulctari, c. venerabilibus. §. ſecus. de ſen. exc. li. 6. quia videtur, q non pt mul-
ctari ex eo, quia dixerint non velle comparere, ſed ex eo, quia
7 † non comparuerit, nam is, qui dixit nolle comparere, ... in
termino compareat, nullo modo poteſt mulctari, ſm Pan. in c.
ab excommunicato. col. 4 de reſcr. & ... l. ſi ex toto ... fin.
ff. de leg. idem dicendum ſi dixerit, non velle parere, qa ex hoc
non poteſt mulctari, niſi conſtiterit. quod non paruerit effe-
ctualiter. ¶ Præterea ipſi mulctati non dixerunt ꝑſe nolle pa-
rere, quinimo obtulerunt ſe mandatis dñi parituros, vbi ea eſſet
dñi intentio, quod Auenionenſes intromitterentur, ſed dixerũt
cauſas quare parere non tenebantur, videlicet quia ea non erat
intentio domini reſcribentis, qui non erat informatus de exceſ
8 ſibus q obueniebant in d... cta ciuitate. Non n. dĩ † inobedientes, q
ꝯ reſcriptum domini opponunt exceptiones iuridicas, im... o
laudantur ſubditi, qui recuſant parere mandato, quod non cre-
dunt proce... iſſe ab intentione mandantis, c. ſi quando. de reſcr.
¶ Sed dato, quod conſtaret, quod denegaſſent introitum aliqui
b... s ciu... s, non tamen ex hoc mulctari potuerunt, quia ut mi
hi in facto proponit, non conſtat, neque conſtare poteſt, qđ
... nquam denegauerint introitum ciuib. afferentib. literas atte-
ſtatorias a dñ... conſulibus ciuitatis Auenionenſis, quas tpe pe-
ſt... ...olentes ingredi tenebantur ſecum afferre, tã ex forma mã-
9 dati, quam † ex conſuetudine, arg. l. 1. C. de tracto. & ſtat. l. 1. C. de
... & in cuſto. l. 2. C. de curſo. & ſtatio. li. 12. cum itaque potue-
r... ... troitum denegare ciuibus non habentib. dictas literas at-
t... ... as, quas bullentinum appellamus, bñ ſequitur, quod p-
curatori ... ca... s, dicens contra formam mandati ciuilib. introitũ
10 fuiſſe denegatũ, † tenetur probare ciues detuliſſe bul... entinum,
alias non eſt audiendus, vt probatur in iurib. palleg. & in l. 3. C.
de curſu pub. lib. 12. & in l. 1. de nauic. lib. 11. ei. n. qui dicit, onus pro
bandi incumbit. l. ei. q. ff. de pba. & cum denegantes introitũ ci-
uibus non delinquant, niſi in certo caſu, bñ ſequitur q dicẽs de
negantes deliquiſſe, quod ipſe dẽt probare qualitates neceſſa-
rias ad faciendum, q denegatio ſit delictum. ita Bar. in l. nõ ſo-
lum. §. ſed ut probari. & ibi late Mod. ff. de no. oper. nun. tradit
plenè p Fel. in c. ex parte. el j. col. xii. de reſcrip. & c. a. auditis. col.
pen. de reſct. & alibi ſępe. Laus Deo.

¶ De Conſuetudine.

RESPONSVM I.

EX Impenſis in fabricam eccleſiæ (quas parochiani repetunt) conſuetudo nequaquam poteſt inducta videri, quæ onus fabricę in plebem tranſtuliſſe dicatur. Et ſi eccleſia adeo ſit arcta, q populum non capiat vniuerſum, ad eam ampliandam reficiendãque (ẽt per retentionem decimarũ) ꝑlatũ cogi poſſe nõ dubito. ¶ Tenetꝑlatus qui curã hẽt animarum, in ſuo reſidere bñficio ꝯria ꝯſuetudine non obſtante. Qui ãt ſeruiũt Põtifici Maximo, eccleſiis, qb. ꝑſunt ſeruire creduntur. Horũ igitur abſentia conſuetudo non reſidendi induci nunimè potuit. ¶ Conſuetudo quod prælatus plebi ſibi creditæ non teneatur per ſe, vel per alium prædicare, irrationabilis eſt, & animabus pniciola. ¶ Cõſuetudo quoque, quod pro Euãgelica doctrina detur concionatori aliquid temporale, ſimoniaca non caret labe.

SVMMARIVM

1 Conſuetudo inducitur in his, quæ ſunt præter ius, ex curſu decem annorum, & tacitu conſenſu populi. nume. 2.
3 Conſenſus non eſt, vbi animus non eſt, à quo dependet. & nume. 4.
5 Cunſuetudo cauſata proponitur, quando populus varys vicib. fuerit uſus actibus.
6 Conſuetudo inducitur ex vnico actu habente cauſam ſucceſſiuam.
7 Alimenta ſunt taxanda iudicis arbitrio.
8 Alendus non eſt priuatus de redditibus eccleſiæ, cui non deſeruit.
9 Contribuere, an teneatur Præpoſitus in fabrica facienda pro amplianda eccleſia nu. 10.
11 Præpoſitus licèt nõ ualeat ſe excuſare à ſolutione impenſarũ p ſua rata factarum, poterit tamẽ allegare ꝑperam impenſum ac erogatum eſſe.

[illegible]

2 [illegible] ct de ſe.
[illegible] nō eſt,
3 [illegible] ſi qs
per [illegible] pſ-
b [illegible] o es
[illegible] bue [illegible] en-
4 [illegible] rata [illegible] interp llat [illegible] lat, p p [illegible] non ſe
[illegible] expenſas ipſius pſb [illegible] ſio donā [illegible] cuandi pſat Præ-
po it a debito, quo tenebatur. l. Neſcien [illegible] ff. de neg. geſt. l.
qui aliena. §. fi. ff. de acq. hær. Scđo requirit, ꝙ pp̄ſ variis vicib.
fuerit vſus actib. † ex qu b. cāta ppon [illegible] onſuetudo, vt notat
in [illegible] mos. [illegible] diſt. & in rub. C. quæ ſit lon. conſuet. & in l. i. C. de
[illegible] aud. & p glo. Bar. & ſcrib. in d. l. de qu b. & per Pan. in d. c.
fi. [illegible] unſo p [illegible] ſo [illegible] fieri fecit iſtud pſb terin. Quo fit, ut ex
[illegible] o actu non poſſit dici inducta conſuetudo. & ſi dicatur, ꝙ
6 un [illegible] actu hūit cam ſucceſſiuam † inducitur conſuetudo.
[illegible] um, de beneficio de præb in 6 Rñ. ꝙ licet ipſum pſbyterium
[illegible] at cām permanentē non tñ agit de ipſo opere, ſed impenſa
[illegible] quæ momentaneam cā hēt, vñ ex [illegible] nica impenſa vnius
[illegible] no [illegible] t videri inducta. Scđo tñ ꝙ nec unic [illegible] s a [illegible] us inter
uenit, [illegible] ad [illegible] oc, vt ex vnico actu dicatur inducta ꝯſuetudo opor
[illegible] e vnicus actus habuerit effectum d. c. cum de bñficio. &
[illegible] Pan. in d c. fi. Sed hic actus faciendi impenſas nō ha-
[illegible] eſſe [illegible] cum populus contendat has impenſas repetere.
[illegible] s vel [illegible] ſe tueri ab onere ſabricæ, oportet ꝙ p-
be [illegible] b. [illegible] cur [illegible] tpis pcedentibus, inductam fuiſſe con-
ſ [illegible] eſt veritas clara, & nitida, & ide [illegible] latius non in
ſi [illegible] ſ n, ad quas impenſas, & pro quanta ſumma te
ne [illegible] tus, non exped [illegible] ltere, quia reſolut o patet
ex p mi [illegible] ubus conciuſ D. Præp [illegible] ſitum tenet ad quar-

[illegible]

11 [illegible] ch. Vbi in
[illegible] elatū agen
[illegible] um ſuum,
16 [illegible] cām. Ideo
[illegible] er totū. Et
[illegible] ibet ſa-
[illegible] chani exci
[illegible] oportet. ſequit
[illegible] de reſti [illegible] li. 6.
[illegible] ex [illegible] beat ſacramet cum
[illegible] Quo præſupponitur, ꝙ ma or
[illegible] reſte da [illegible] niſi amplius eccl. Et quia
17 c [illegible] eſt natai [illegible] tur, † indigaus eſt decimis.
[illegible] ma. 12 q 2 [illegible] it Hoſt. in ſuma de deci
18 m [illegible] laicus [illegible] net dare decimas † ci [illegible] nco nō
19 te [illegible] tur, ꝙd. Præpoſitus tanq̄ ſpoliatus erit
a [illegible] uendus [illegible] gs ad ſe ſuudum [illegible] ad [illegible] l. de vi, ga
[illegible] p tud ſit ſpoliū et [illegible] momentaneu [illegible] legis auxilio, vnde
redo n [illegible] concedi tu [illegible] l 3 §. cum igitur. ff. de vi. & vi armat. l. Giac-
chus. [illegible] de adulte & quia factum foret tale ſpolium ob ſalutem
20 aīa u, quo ca [illegible] denegat ir re [illegible] ꝙ ſalua [illegible] iute aīatum ſte [illegible] nō
pot. c. [illegible] tas de reſti. ſpol. E [illegible] a ta [illegible] retentio non c [illegible] at inter [illegible]
21 [illegible] eſſorium, [illegible] non ſit [illegible] acta aio ſpoliandi, ſed ob ſui aīm
cām, [illegible] laui. de eie. Alioquin ſequeretur, ꝙ agenti
non [illegible] aret [illegible] exceptio, ſi eo ipſo, ꝙ except [illegible] oppo [illegible] tur, [illegible]
teteretur actor [illegible] oliatus. Quod q̄ ſit [illegible] idet Præ-
terea, [illegible] lex concederet ret [illegible] ntione, [illegible] agent [illegible] in poſſeſſo-
r [illegible] ecup [illegible] nde, no [illegible] iceret excipe [illegible], qd non [illegible] eſt dicendū, q [illegible]
22 lex & [illegible] natura [illegible] ſtruſtra [illegible] quibus idem ff. de verb. obl.
¶ Circa q [illegible] m, quo quæritur vt u d Præpoſitus præ [illegible] pſcrit
immunitatem ab oneribus, q̄ imponuntur pro reparationibus
pontium, m [illegible] rum, & viarum publicarum uideretur [illegible] dicend [illegible],
ꝙ ſic. [illegible] dec [illegible] ſint anni centū, & vltra, ꝙ nul [illegible] us præpo [illegible]
23 tus ſol [illegible] talia [illegible] a, & ad pſcribe [illegible] immu [illegible] ta [illegible]
cā ſuffi [illegible] us. 60. annorum, ſi dicto tp. ſue [illegible]
lecte, & [illegible] fuerit ſolutu, ſm Bar. & Imo. [illegible] tano. [illegible]
ff. de pub. & vectl. p tex. in l. oēs. C. de p [illegible] 30. uel 40. anno. [illegible]
conſ [illegible] Bar. conſ. [illegible] Spolet. co [illegible] Ro [illegible]
c [illegible] one, [illegible] 4. dubio. [illegible] ex [illegible] n. 1. 5 [illegible] onde [illegible] nat [illegible]
libro 5 Et Cor [illegible] pr [illegible] rat [illegible] col. 6 [illegible]

[illegible]

RESPONSVM [illegible]

LAudabilis [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] d[illegible]hatur.

[illegible] *sacram Eucharistiam* [illegible]

AD primum [illegible] iure [illegible] [illegible] co- [illegible] [illegible] vo- [illegible] dem [illegible] [illegible] R[illegible] [illegible] per [illegible] lauda[illegible] de [illegible] [illegible]

2 malè accipit, vt bene diſpêſet, † potius grauatur, quàm iunetur c.
3 ex mult s.4.q 3 [illegible] nale antè acc pi. † qui pro ſepultura ſumit tẽporalia c.ab omnibus & [illegible] de ſepul. & latè, probaui in trac. de peſte lib. 3 ¶. [illegible] ſecundum, an idem prior cogi poſſit ad ſumptus lam
4 [illegible] ardentis ante ſacram Euchariſtiam? Reſpondeo, ꝙ te neri [illegible] ſanè § fina. de celeb. miſſa. de ſacra Eucha. Niſi conſuetu
5 do tranſtuliſſet onus horum ſumptuum in populū, † quia valet [illegible] is conſuetudo, & eſt rationabil s, ſecundum Inn. in capit. fin de his, quæ fiunt a maio. par c. & Pan. in c. t. de eccl. ędi. Sed ſi quæratur, an dicatur inducta conſuetudo ex eo, quod aliqui particulares ex deuotione fecerunt hactenus iſtos ſumptus? Reſpō deo quod non. Tum quia oportet, quod hi particulares tales
6 fecerint impenſas animo inducendi conſuetudinem, † & nō ex particulari deuotione, ſecundum Panormit. in capitu. fin col. 4. & columna nona, de conſuetudi. Ant. in c. primo. de reſc. Tum quia requiritur quod tales impenſę fuerint factæ ſcientię & cō
7 ſentiente vniuerſo populo, † vel maiori parte eiuſdem, ſecundum Cyn in [illegible] cunda. C. quę ſit long. conſuetud. Panorm ea & al [illegible] s [illegible] d. c. fina glo. Bar. & communiter Legiſtas in l. de quib. ff. [illegible] legi. Soc. con [illegible] 7. colum. penul. libro primo. Quę omnia pręſupponuntur ceſſare in occurrenti caſu, ergo &c.

RESPONSVM III.

IVs Excommunicandi pręlatis, & inferioribus a canone c[illegible] eſſum, per ſolum non vſum nullo iure [illegible] abrogatū [illegible] eſt, [illegible] actu excommunicationis, pręl[illegible] & [illegible] prohibiti [illegible] fuerint, ac prohibitioni acquieuerint, nam eo ca[illegible] ex [illegible] non vſus habet actum implicitum directè contra[illegible] [illegible] indubitati iuris eſt per huiuſmodi vſu legi abrogatū eē.

SVMMARIVM.

1 *[illegible] per non vſum abrogatur, ſi talis non vſus habeat actum implicitū directè contrarium legi, alias ſecus.*

Reſpon. interpreta.

1 PEr non [illegible] vſum ſolum abrogatur lex, ſi talis non vſus habet implicitum actum directè contrarium le[illegible], alias ſecus, ſecundum Io. An. in cap. tu. Ioannes & ibi clarius per Imo. de cleri coniuga. & Fe[illegible] [illegible] g. & pac. In propoſito noſtro dico, ꝙ iſte non vſus excommunicandi non directò contrariatur legib. & canonibus permittentibus, & concedentibus ius excommunicandi pra[illegible], & inferioribus [illegible] collegiis p̄ſunt, vel quia potuerint nō excō caſſe, quia ſibi placuit non excommunicare, ſed aliter corrigere exceſſus ſubditorum; vel quia non occurrit caſus, qui ſibi vſus fuerit dignus excommunicatione. Sic r̄ndet Card. dicens, quod ſi patriarcha a mille annis citra nō cognouit de cauſis appellationum, non propterea perdit ius cognoſcendi, quia potuit non cognouiſſe, quia ad eum non fuit appellatum, ſed ad Papam, vel quia non placuit ſibi de eis cognoſcere, vnde iſte non vſus non tollit legem dantem ſibi iuriſdictionem cognoſcendi in eum, in notis cauſarum nota 146 ad excludendum. niſi ergo probetur, quod prępoſitus voluerit excommunicare, & fuerit prohibitus, reſpondeo non fuiſſe ex tali non vſu legē abrogatam, iuxta glo in l. qui luminibus. ff. de ſer. vrb. præd. & dicta Panormita. & aliorū, d. c. Ioānes. & Fel. in d. c. 1. Laus Deo.

¶ De electionibus.

RESPONSVM I.

VAcante canonicatu, & præbenda in eccleſia Ciſtercienſi, Prępoſitus excommunicatus habens ex ſtatuto eccleſiæ duas voces, & vnus canonicus Saluatorem elegerunt. Duo autem ſua in Raymundum vota direxere dubitatum fuit, an vtriuſque electio irrita foret, quod pleriſque viſum fuit. Tum quod vocati nō fuerint abſentes, qui etiam ſm ſtatuta eccleſiæ fuerant vocandi. Tū quod duæ partes in c. minimè interfuerint. Ego vero Raymundi electionem canonicam potioremque reſpondi, cum in eū conſenſerit maior pars eorum, qui reſidentiam faciebant. Et cum ſex tantum reſiderent, ſatis fuit duas illorum partes interfuiſſe. Nec refert, ꝙ abſentes vocati non fuerint, cum hi, qui vocandi erant, contemptum minimè proſequantur.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta non vocatis abſentibus, mero iure valet, niſi non vocati contemptum proſequantur. qui etiam poſſunt ratificare electionem.*
2 *Reſidentes ſolum in electione ſunt vocandi, non abſentes in remotis partibus. 5.*
6 *Remoti qui dicantur, ſtandum eſt arbitrio iudicis.*
7 *Statutum deſiderans in electione vocari canonicos exiſtentes in prouincia, recipit iuris intellectum.*
8 *Excommunicatus eſt ineligibilis actiuè & paſſiuè.*
9 *Pręopoſitus ratione participationis cum excommunicato, ius eligendi non habet.*

Reſpon. Interpreta.

ELectus A maiori & ſaniori parte capituli, præferendus eſt electo a minori parte c. eccleſia veſtra de elect. Videndum eſt, quis dicatur electus a maiori parte. Et prima facie videretur Saluatorem Michaelis habere maiorem partem pro ſe. Nam in capitulo eccleſiæ Cillercien. interfuerunt quatuor reſidentes, apud quos erat tota poteſtas capitularis. Et d. Præpoſitus habens ex forma ſtatuti duas voces, ac Raymūdus Caſſius elegerunt ipſum Saluatorem, & ſic habet tres voces. Garinus autem non habet niſi duas, [illegible] conſtat Saluatorem præferendum. Sed pręmiſſis reiectis, [illegible] Garinū potiora iura hře, tanquam electum a maiori parte capituli. Nam ex his, qui interfuerunt in capitulo, duo ipſum elegerunt, & poſtea electionem ipſius ratificauerunt alii duo abſ[illegible], & [illegible] pro ſe quatuor voces. Pro parte [illegible] Saluatoris nu[illegible] electores [illegible] untur, qui tunc ius eligendi habeſent, vt probabo, ergo &c. Et [illegible] itas huius noſtri reſponſi per ſpicue appa[illegible] bit, [illegible] quę in facti narratione inconſ[illegible] ium adducuntur, de medio [illegible] noue[illegible] tur Dico [illegible] primo, ambas electiones [illegible] eſſe momenti tanquam [illegible] non [illegible] abſentibus, prouo[illegible] de iure. Quia ex forma ſtatuti [illegible] vocari debu[illegible] nt, c[illegible] [illegible] tus [illegible] ciat vnius contemptus qu[illegible] [illegible] [illegible] era-
bi[illegible] c. bonæ memoria de elec. [illegible] ꝙ electio fa
5 [illegible] a non vocatis abſent[illegible] meromiure valet, † nec eſt [illegible] anda, niſi non vocati proſequantur contēptum. c. quod ſicut & [illegible] Inn.
2 Pan. de elect. Et ideo non vocati poſſunt ratificare † elect. [illegible] ꝙ ſicut. [illegible] veſtra el. a eo titu. non obſtat ſi dicatur, [illegible] in
3 c [illegible] intè fuerunt duæ partes † [illegible] ex tribus, [illegible] ex [illegible] non interfuerunt niſi quatuor, ergo vtraque electio nulla eſt, [illegible] tenent [illegible] in c. 2. de no ope. nun. & Pan. in c. auditis. de electio. per tex. in [illegible] nominationum. [illegible] de decretio. [illegible] & in l. nulli. ff. quod cuiuſ. ne immiſceri. noie. quia r̄ndetur, ꝙ ſufficit in capitulo interfuiſſe duas partes eorum, qui vocandi erant. Ita procedunt præd. dicta, vt declarat Pan. in cap. cum nobis. de electioni-
4 bus Vocari autē non ſunt, niſi reſidentes, † ſm gl. in c. 1. in verbo [illegible] de teſta. lib. 6. & cum gl. ſtat cōis Doc. ſententia, teſte Fely in c cū oēs. col. 11. verſi. prima fuit opinio glo. ordinarię, de conſtitu. vel ſm aliorū opinionem ſufficit in capitulo interfuiſſe duas partes eorum, qui cōmodè vocari potuerunt. Dicūtur autem commodè vocari poſſe hi, qui ſunt in loco propin-
5 quo, nam abſentes † in remotis partib. non ſunt vocandi. c. quia propter. de electio. Immo nec omnes exiſtentes in prouincia, dnr commodè vocari poſſe, ſi prouincia ſit multum lata, tunc exiſtentes in vlt. parte prouincię non dnr poſſe vocari commodè, ſm Pan in c. coram. eo. tit. vbi tandē cōcludit eſſe ſtandū ſu-
6 per his arbitrio † iudicis. Valebit ergo electio Garini, cum duo tantū eſſent in prouincia, qui electionem ipſam ratam habuerunt. Non obſtat ſtatutum eccleſię, quia loquit in electione Pręppoſiti, & canonicorum, non in electione Capellani. Præterea ſtatutum non annullat electionē, licèt velit vocari canonicos exiſtentes in prouincia, vnde debet recipere iuris intellectus,
7 † vt electio veniat irritanda contemptus petentibus, & cōtemptum proſequentibus c. cū dilectus. de conſue. l. ſi ſeiui veſtri. cum ibi no. C. de noxali. l. 1. §. lex falcidia. ff. ad leg. falci. Non obſtat, ꝙ Præpoſitus hn̄s duas voces, & Raymūd. Caſſius organo & miniſterio p̄ſati Pręppoſiti elegerint Saluatorē, quia p̄ſupponi-
8 tur, ꝙ Raymundus erat excōmunicatus, † & ineligibilis actiuè, & paſſiuè. c. cum inter R. de elect. c. conſtitutis vbi gl. de appel. ſi celebrat. de cleri. excō. mini. Immo vl̄. ꝙ ēt d. Præpoſitus rōne
9 participationis † cum ipſo Raymundo excōicato ēt ius eligendi tunc non haberet, ut firmat gl. in c. ſi. 9. q. 1. quā ſequitur Io. Fr. in tra. de ep̄o. in 3. q. 3. partis primi libri. Quod non firmo, quia ꝯtrium tenet Archi. & Card Alex. in d. c. ſi. Nec ob. noua prouiſio obtenta per Saluatorem a Reuerend. do. Legato, quia per talem prouiſionem non intelligitur derogatum iuri iam acquiſito ipſi Catrino per electionem, iuxta gl. in c. quanto. 63. diſti. De qua late Fel. in c. cum Bertold. col. 1. de re iud.

RESPON. II.

ELectionem factam ſub cōditione, ſi Papę placuerit, inualidam exiſtimo. Licet enim hæc conditio inſit reſolutiuè, & contra uoluntatem eligentium, quia tamen ſuſpenſiuè, & ſecundum uoluntatem legitur expreſſa, conſtat electionem non eſſe puram.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas ſummi Pontifi. in omni diſpenſatione intelligitur reſeruata.*
2 *Expreſſio conditionis quæ tacitè ineſt, non facit electionem conditionalē & quid operetur, ſi eo modo quo ineſt exprimatur, aut econtro. 3.*

Reſpon. Interpret.

QVeritur, an electio do. Conradi ſit nulla ea rõ-
ne,quia facta fuit ſub conditione. ſi pla
cuerit ſummo Pontifici Nam illa verba,accedente be
neplacito ſummi Pontificis, prolata per ablatiuos ab
ſolutos cõditionem important.l.à teſtore.ff.de condi. & demõ.
& l.euictis agris.ff.de vſur. Illud quæſitum hẽt duo capita. Pri-
mum,an ſit nulla tanquam fcã ſub cõdõne,iuxta tex.in c.2. de
ele.in 6.Scdo, vtrum ſit nulla tanq̃ defecerit ↄdõ, cũ nõ appa-
reat de bñplacito ſummi Pontificis. Ad primũ vr̃ prima facie re
ſpondendum,ꝙ talis electio valeat tanq̃ fcã ſub cõdõne, q̃ taci-
1 te inſit, nam in omni diſpõne intelligitur reſeruata † voluntas
ſummi Pontificis,c venientes.de iureiu.l.fi.ff.qui ſatiſd.cog. Ex-
2 preſſio autem condõnis, † quæ tacite ineſt, non facit electionẽ
condõnalem,ſm gl.& cõiter ſcrib.in d.c.2.& in ca.ad audientiã.
de reſcr.& in c ſignificaſti de ele. Arch.in ſumma 8.q.3 Arc.
& Io. An.in c.1.de tretn.in 6 & in reg.actus legitimi. de reg.
iur.Gem.conſ. 84 Quia iſtud dubiũ,per tex.in l.3.ff de leg.1. &
in l.condõnes extrinſecus.& in l.aliquando.ff.de condi.& dem.
¶ Sed hoc nõ obſtãte contrarium verius eſſe reſpondeo, quia
electio facta ſub condõne non valet,d c.2.nam electio ex parte
eligentis debet eſſe certa; ideo concludunt Gem & alii cõiter
ibi,quod ſi totum eligentis Titium in canonicum,ſi maior pars
capituli conſenſerit , non computatur in numero tanquam in-
certum. Non obſtat,quod valeat electio ſub condõne, quæ ta-
cite inſit, ↄ eſt conditio,ſi vacat,ſi ſolitũ iuramentum præſtite-
rit,ſi priora beneficia dimiſerit, ↄ exemplificant Doc.in locis ꝓ
alle.quia videtur,ꝙ prędicta ꝓcedunt,qñ ↄ [illegible] o,q̃ tacite ineſt,ex
3 primitur eo mõ quo ineſt. [illegible] † exprimatur [illegible] inſit. l.
ſi ita.§.illi ſi volet.ff.de [illegible] ad leg. Fa [illegible] . & Ge-
min.in d.c 2. Pan.in d.c.ſig [illegible] ,in propoſito autem nr̃o fuit
aliter expreſſa condõ,quam ineſſet Ergo debet operari, ꝑ ele-
ctiõ d caus condõnalis,& ꝑñ nulla.d.c.2.Quod aũt ſit aliter expſ-
ſa,q̃ inſit, oſtẽdo clariſſimè,nã bñplacitum ſummi Pontificis in
eſt ↄ voluntatẽ eligentiũ.d.c.venientes, & d.l. fin. modo expſ-
ſa dicitur ex voluntate,ergo dẽt operari,vt eſt caſus [illegible] . Titia.
vqi facultas detrahendi Falci.ineſt ↄ voluntatem . item volun-
tas Papæ tacitè ineſt reſolutiuè,qꝛ Papa poteſt(ſi velit)priuare
electũ iure ſibi acquiſito ex electione c.fin de concel præ. tradit
lariſſime p Fel.in c.q̃ in eccleſiarũ de conſti. [illegible] expſſa fuit
ſuſpenſiuè,ergo reddere debet electiunẽ condõnalem,d.l ſi ita.
§.illi ſi volet.

RESPONSVM. III.

CAnonici, quorum electio plenum tribuit ius
electo,vel quorũ eligendi priũs gene-
ralibus Papæ reſeruationibus nõ afficitur,ius eligendi
priuilegiatum habere dicuntur. Ad hos igitur Epiſco
pi electio,non ad regem pertinebit nominatio, cum noua cõ-
cordatorum lege excipiantur , quibus ex priuilegio ius com-
petit eligendi.Canonici quoque qui Baſilienſi conſtitutione ha
ctenus vſi ſunt,eligendi priuilegio renunciaſſe non vĩr,cũ ani-
mo non renunciandi ex potuerunt ſanctione vti. Et ſi ingratus
mereatur priuilegiis ſpoliari,antequam tamen fuerit ſpoliatus
illorum beneficio carere non debet. Canonici autem Mimatẽ-
ſes,qui ſtatum & habitum regularem mutauerunt in ſecularẽ,
priuilegium eligendi Epiſcopum intuitu religionis & vtilitatis
eccleſiæ conceſſum perdiderunt,cum tranſlatio pro maiori ec-
cleſiæ commodo in ſtatum excelſiorem facta fuerit authorita-
te Pontificis Maximi, qui habitum regularem in locum ſecula
ris cum priuilegiis creditur ſubrogaſſe.

SVMMARIVM.

1 *Electio Epiſcopi ſpectat ad canonicos de iure communi, ad Papam de an tiquo. nume. 2.*
3 *Priuilegium quid,& quatenus dicatur priuilegium.*
4 *Papa poteſt reſeruare ſibi prouiſionem qualiumcunque dignitatum, etiã epiſcopalium. Et ad quos porrigat illa effectum ſuum.nu.5.*
6 *Omnino dictio,reſeruationes excludit,& quænam eius vis.*
7 *Ordinarius & delegatus poteſt ex vtraque parte iudicare.*
8 *Priuilegium,ut perdatur interueniu alterius priuilegii,quid requiratur.*
9 *Legis beneficio eſt indignus,qui committit in legem.*
10 *Priuilegia concedens põt illa,ſi velit,reuocare ratione ingratitudinis.*
11 *Ignorantia ab ingratitudinis vitio releuat ignorantem.*
12 *Papa diſponens ſuper priuilegiis abrogatis,quorum abrogationi partium non fuit,cenſetur priuilegia confirmaſſe & renouaſſe.*
13 *Priuilegium conceſſum ratione poſſeſſionis, vel officii,eatenus durat,qua-tenus durat officium.& uide nu.14.& 15.*
16 *An mutatione perſonæ mutetur priuilegium & uide nu.24.*
17 *Priuilegia concedi ſolent à Papa eccleſiæ, propter publicam utilitatem principaliter.*
18 *Priuilegii reliquias ſupereſſe ſufficit,ut priuilegium remaneat.*
19 *Mutatio ſtatus in melius,auget ius antiquum,nõ autem aufert.*
20 *Canonici ſeculares ſunt digniores regularibus,eiſque præferuntur.*
21 *Priuilegia priui cõceſſa parochia,nõ perdit eccle. parochialis erecta in ca thedralem.& nu.22.*
23 *Papa dicitur lex uiua in terris.*

Reſpon interpreta.

PRopoſita dubia non leuia ſunt, quibus ſuccintè
rñdebo omiſſa ſuperflua., & pompoſa
iurium ac auctoritatum copia; qua, nec vti ſoleo, nec
ſi vellem,poſſem hoc tempore,quo libris careo ob pe-
ſtem Auentonenſem fugitiuus. Primum dubium ſtat in hoc,
an per illa verba,decedente epiſcopo , &c. canonici Mimaten-
ſes dicantur habere facultatem eligendi epiſcopum ex priuile-
gio,ita ꝙ poſſint,& valeant ſe iuuare beneficio ↄcordatorũ. Et
prima conſideratione viſum fuit,ꝙ non,quia de iure commu
1 ni ius eligendi epiſcopum † ſpectat ad canonicos eccleſię cathe
dralis.c.ſacrorum canonum,§.ex his,63.diſt c.cum in veteri. c.
in geneſi de elec. c.cum eccleſia Sutrina.de cauſ.poſſeſ. & pro-
prie. Ergo Calixtus ſecundus non videtur vllum indulſiſſe pri-
2 uilegium canonicis; nec enim dicitur priuilegium, † ſi ita h l ꝓ-
ter generalem legem indulgeatur,c.fi.§ fi 35.q. 1. quod etiam
ex diſtinctione priuilegii apertè demonſtratur . Nã priuilegiũ
nihil aliud eſt,quàm ius ſingulare contra ius commune indul-
tum,ſecundum Hoſt.in ſumma de priuileg . quæ diffinitio nõ
conuenit huic cõceſſioni.ergo nec etiam conueniet diffinitũ
l.1.§.dolũ.ff.de dolo. Iſtud probat etymologia vocabuli, a qua
licet arguere negatiuè.l.2. §. appellata, ff. ſi cer . peta. Dicitur
enim priuilegium,quaſi priuata lex.capitu priuilegia.3.d.ſinct.
cum igitur huiuſmodi conceſſio non contineat legem priua-
tam,ſed communem,non continebit priuilegium,vt etiam tra
ditur per Bar.& Moder. in l. [illegible] n.de conſti. prin & per Modern.
in rub de reſcrip Sed pręmiſſis non obſtantibus, contrarium vo
rius eſſe reſpondeo. Et pro habenda [illegible] decisione pręmit-
3 to.ꝙ de iure antiquo ad Papam ſpectabat electio ep [illegible] te.
1.23.diſt.per quem tex.ita concludunt g. & ſcrib in [illegible] ele.
4 li 6 Item ꝓmitto.ꝙ Papa poteſt ſibi reſeruare † pro [illegible] nẽ qua
rumcunque dignitatum etiam ep̃alium c. [illegible] o epe. de reſcr.in
6 & in extrauag.Bñd.q̃ incip.ad regimẽ cũ ſeq.de pb Vltimo ꝓ
mitto. ꝙ conceſſio Papæ ↄtinens prima facie idem, ꝙ ius cõe ,
dẽt taliter interp̃tari quod aliquid noui indulgeat,cap [illegible] his.de
priui.l.1.ff.ad municip.& traditur latè per Fely.in c.1.col 4. verſ.
priuileg.de reſcrip.His ſic pręmiſſis,oſtendo ad oculum,ꝙ cõ-
ceſſio Calixti ſecundi , aliquid noui continet, & conſequenter
erit priuilegium. Aut.n.Calixtus conceſſit ius eligendi ep̃m ca-
nonicis Mimatenſib.ante,quam ius eligendi eſſet commune oĩ
bus canonicis,prout ex data priuil.conſtat conceſſiſſe.& planũ
eſt,quod talis conceſſio a prin.continebat priuilegium: aut cõ-
ceſſit poſt,& tunc etiam talis conceſſio continet gratiam, quia
5 gñalis reſeruatio quarumcunq; † dignitatũ fcã p Papam.nõ por
riget effectum ſuũ ad eccleſiam Mimatenſem in ꝑiudicium ca-
nonicorum eiuſdem eccleſiæ,quibus ex ſpãli conceſſione com
petit eligendi facultas,iuxta no.per gl.in c.1.de cap.mona.lib. 6.
in terminis noſtris p Gemi.conſ. 30.Bonifacius nonus.facit, qꝛ
gñalis derogatio quorumcunque priuilegiorũ non trahit̃ ad
priuilegia,alicui ſpãliter conceſſa.l.3.& ibi glo.no.C.de ſilẽ. lib.
12.c.cum ordinem.de reſcr.cum concordan.alle.per Alexand.
conſ.101. col. 2.li.1.nec huic rationi ob.quod poſt Calixtũ fue
rit per iura noua conceſſum ius eligendi omnibus canonicis,
quia non ꝓpea ſeqt̃ur,ꝙ ↄfuſũ fuerit,& ſublatum priuilegium
eligendi ſpãliter conceſſum canonicis Mimatenſib. ſed potius
actum,& corroboratum , qꝛ vbi prius habebant ius eligendi
ex priuilegio,mõ habent ex ſpãli priuileg.& gñali indulgentiaꝛ
& idõ ſublata grã gñali,quam aduerſantes iura cõe appellant (&
minus bñ)p ea,q̃ traduntur p gl.in c.inſinuatione. de ſimo. &
p Arc.& Do.in c.indulgentia.2.q.3. nõ tñ cenſetur ſublata grã
ſpãlis,vt in terminis conſuluit Ale.conſ.vlt.col.fi. li. 4. bñ facit
tex.in l.ſi domus.ff de ſeru.vrb.pręd.& in l.hæres.ff.de condi.et
demon.& in c.ex tuarũ.de auctor. & viu pallii. Et ꝙ mẽs Cali-
xti fuerit concedere canonicis Mimaten.ius eligendi Epiſcopũ
non obſtantibus reſeruationibus quibuſcũque patet, quia alias
conceſſio nihil operaretur, quod non eſt dicendum. capitu. ſi
Papa.de priuileg.lib. 6. & clarius apparet ex illis verbis, veſtra
volumus omnino electione conſtitui. Illa enim dictio omni-
no,reſeruationes excludit; quia tantum eſt dicere omnino ,
6 † quod omni caſu,& ſic etiam ſtantibus reſeruationibus ſecun
dum gloſ.in l.ſi cum exceptione.§.quòd ſi homo. ff. quod me.
caut.& capitu.ex parte.1.de offic.deleg.& firmat Card. in clem.
1.q.11.de vita,& hone.cler.& Bar.in,l.Grece, §.illud cõmune.
ff.de fideiuſ.& ſi Papa iux alteri omnino concedat,nihil ſibi in
telligitur reſeruaſſe propter verbũ,oĩno,ſm Io.Andre.& Hoſt.
in c.ſi bñficia.de ꝑben.in 6.& Fel.in d.c.ex parte. Propter qđ di-
ci poſſet,quod p illa verba,veſtra oĩno volumus electione cõ-
ſtitui,ꝙ Papa voluerit, ꝙ electio canonicorũ tribuat plenũ ius
electo,& habeat vim electionis,& confirmationis. Et quod ita
ſit,ſuadetur; qꝛ expreſſe vult Papa Calixtus,quod ſola electio-
ne electus,intelligatur ſubrogatus in locum defuncti,quę ſub-
rogatio non diceretur facta,niſi talis electio vim confirmatio-
nis ha-

nis haberet,c.auaritię.de elect.in 6.c.tranſmiſſam.eo.tit.in anti-
quis.Ex quibus apparet,ꝙ canonici Mimatenſes habent ius eli-
gendi priuilegiatum,& de tali iure intelligenda ſunt concorda-
ta.Immo forte intelligenda de iure eligendi ex ſpeciali conceſ-
ſione Papæ,& ꝙ nun ſit aliter ius eligendi priuilegiatū,alioquin
fruſtratoria redderet exceptio,de qua in concordatis,quia ſem
per dici poterit,ꝙ canonici habent ius eligendi Epiſcopum de
iure communi. Secundū dubium eſt,an dici poſſit canon. ami
ſiſſe priuileg.eligendi,vel quia hactenus elegerunt in vim prag-
maticę,vel quia mutauerūt ſtatutū rtarium in ſecularem. Et quia
illud dubium habet duas partes, proſequitur quālibet de ſe. Cir-
ca primam partem duo ſunt diſcutienda. Primo, an canonici di
cantur renunciaſſe priuilegio vtendo beneficio conſtōnis Baſi-
lienſis? Secundo an perdiderint priuilegium eo, ꝙ commiſe-
runt in Pontifices maximos, vtendo tali conſtitutione reproba-
ta,& damnata per ipſos Pontifices? Ad primum bī rñ. ꝙ cano-
nici etiam ſi vſi fuiſſent beneficio pragmaticæ, non propterea
cenſerentur renunciaſſe ſuo priuile. quia priuile. & pragmatica
inuicem ſe compatiuntur,& ideo vnius electione alterum non
tollitur,l.quod in hęredem.§.eligere.ff.de trib.ac.l.in cōmoda-
to.§ duab.ff.commo.& facit,qd no.gl.in cle.ſępe in verb. parti
bus,de verb.ſign.Quinimo potuerunt canonici dicere, ſe utro-
7 que iure elegiſſe, † nam ordinarius, & delegatus pt ex utraque
pote.ſua iudicare,ſm Inno.& omnes alios,excepto But.in c.cū
ex officii.de præſcript.quem Inno. etiam ſequitur Imo.in c.iiſi
eſſent de præben.Sic ēt arbitror, ꝙ delegatus poteſt uti utraque
ptāte c.ſi inter, pares & ibi Bal.de lege Conra. Ad hoc.n.vt pdat
priuilegiū † p ſum alterius bñficii,oportet,ꝙ talis uſus directo
ɔtrarius priuilegio cap.Ioan. de cle.coniuga.traditur per Pan. &
alios in c.cum acceſſiſſent,de conſti. & dixit Ant de But.in c.ac
cedentibus,col.2.de priuileg ꝙ duo ſunt neceſſaria ad hoc,ut p
vſum alterius iuris tollatur priuilegium. Primo, ꝙ talis vſus ſit
incompatibilis cum priuilegio. Secundo, ꝙ in tali vſu non ca-
dat alia pręſumptio, ꝙ̄ renunciationis. In caſu autem præſenti,
eligentes in vim pragmaticę nō fuerunt vſi beneficio ɔtrio, ne-
que animo renunciand.,ergo,&c. Ad alterum caput huius pri-
mæ partis videretur primo aſpectu reſpondendum, quod ca-
nonici perdiderint priuilegium, quia commiſerunt in Pontifi-
ces: indignus enim eſt beneficio legis,† qui committit in legē.
cap quia fruſtra.de vſu.l. filio patroni.§.1.ff.de ritu nup.& in ſi-
mili ita conſuluit Soc.conſi.49 viſo elegantiſſimo.col.1.in fin.
& ſeq.lib.1.Sed hac conſideratione non obſtante, in contrariū
veritatem eſſe puto, quia canonici utendo pragmatica non cō-
miſerunt in legem priuilegii,ſed in ſucceſſores concedentis, &
quamuis ingratos ſe ſuperiori ſuo aliqualiter reddiderint, non
t tamen per ingratitudinem perduntur priuilegia ipſo iure,† licet
concedens ratione ingratitudinis poſſit,ſi velit,ipſa reuocare,ar
gu.l.fin.C.de reuocan.donat. Ad quod allego text. qui loquitur
in priuilegio non gratuito, in l.Titius puerum ff.de obſeq.a lib.
patro. præſt.Per quem ita decidit Pau.de Caſt.in l.digna vox.C.
de leg. Et Soc.conſi 4.Super q.col.4.ver.poſtremo.lib.3. & idē
dixit Bal.in l.1.in fi C de lib.& eorum libe.Non conſtat autem
Pontifices reuocaſſe iſtud priuilegium,igitur &c Preterea, non
conſtat,ꝙ ante concordata fuerit abrogatio cōcilii Baſilien. pu-
blicata in regno Francię, ergo potuerunt canonici ſe excuſare
1 ptextu ignorantię,quę † ab ingratitudinis uitio releuat ignorā-
tem.l.ex maleficiis.in fi.ff.de actio.& obligatio. l. ſi ignorans.ff.
loca.& ita dixit in ſpecie Corn.conſi.202.licet clarum lib.3.Sed
poſito,ꝙ per vſum pragmatica utentes fuiſſent priuati priuile-
giis,attamen per concordata ſibi fuiſſent renouata. Nam Papa
Leo,cum quo inita fuere concordata,ſciebat ꝙ prælati,& cano
nici eccleſię Gallicanæ nunꝗ uoluerūt parere abrogationi,neq;
monitis Innocen.& Iulii,ut apparet ex lectura procemii ipſorū
concordatorum, & ſic ſciebat eos commiſiſſe in ipſum,& prę-
deceſſores, ſeque indignos priuilegiis reddidiſſe, & nihilomi-
nus ſuper ipſorum priuilegiis diſpoſuit. Quo fit,ut ipſa priuile-
15 gia confirmaſſe & renouaſſe cenſeatur,† cap.ex ore,de priuile.
cle.attendentes.de ſtatu mon.& ita concludit Panormi. in cap.
veniens.col.3.de fil.presby.Circa ſecundam partem,an per mu-
tationem ſtatus expirauerit priuilegium.iſta eſt difficilior & p-
babilior dubitatio,ſuper qua latius inſiſtam, arguendo ad vtran
que partem. Et pro affirmatiua arguitur primo ſic. Priuilegiū
conceſſum ratione profeſſionis,uel officii, eatenus durat,qua-
13 tenus durat † officium.l.maximarum.C.de excuſatio. mu.libro
10.& ibi not. Barto. & l.qui ſub prętextu,ubi etiam Barto. C.
de ſacroſan.eccl.l.ſemper. §. quibuſdā. & ibi quoque Bar. ff. de
iure immu.notatur in l.Licinnianos.C.de teſtamento milita.& p
Fel.in c.clerici.col.3 de iudi. iſtud autem priuilegium fuit con-
ceſſum ratione profeſſionis, ut patet in ſaluatione ibi, canoni-
cam uitam profeſſis, eorumq; ſucceſſoribus in eadem religio-
ne victuris. Ex hoc.n. ꝙ priuilegium dirigitur canonicis pfitēti-
bus rtam B.Aug. colligitur intentio ɔcedentis, ꝙ voluit priuil.
ɔcedere ſoli canonicis regularib. ut in ſili caſu conſuluit Alex.
ɔſi.86.In cā dationi.col.3.lib.1.Prætcrea,ēt in verbis diſpoſitiuis
ibi vobis vtriuſq.ſucceſſorib.in canonicæ vitæ obſeruatione mā
ſuris: Papa vr reſtringere priuilegium ad ſucceſſores rtares. er-
14 go ceſſante religione,expirauit priuilegium, † religionis intui-
tu conceſſum,vt eſt tex.clarus in c. Abb.S.Syluani.de verb. ſig.
& in c.ex parte. & c.licet.& ibi notatur de decimis.& c. ita nos.
15 §.fi.25.q.2.Secundo arguitur ſic, finita cā priuilegii † finit pri-
uilegium.l.Titia §.vſuras ff de leg. 2.l.cura.§.deficientium.ff.de
mun.& ho.c.gnalr.16.q.1.tradit per Lud.Ro.conſi.404. In ca-
ſu propoſito.& Soc.conſi.150.col.9.ver.6.ɔfirmatur.li.1.& ali-
bi ſępe Cā aūt priuil. vr fuiſſe profeſſio rtæ B.Aug.ꝗ ſtant cum
ɔñes canoni minimè pfitcant, non vr eis ɔpetere priuilegiū.
Tertio ſic, mutatione perſonæ, mutat priuilegium. l. Paulus
16 rñdet,† alias incipit,per pcuratorē.& ibi Ba.Lud.Ro.& alii.no.
ff de acq.hęre. Ad idem tex.in l.eum prōnus.ff.de leg.2. quem
ad hoc ponderauit Soc.conſi.153.Pulcra & ſubtilis.col 5.lib.2.
maxime qñ perſona fuit immediata cā priuilegii, tunc eñ cum
perſona ſp extinguit priuilegium. rña in oib ff.de reg.iur. Hinc
dicebat Soc. ꝙ bñficium ſtatum augentis ſūmam filiorum, non
tranſmitti ad hrēdes hrēditate prīs non adita, qa ɔcemit ſatione
filiorū ediτū fuit ſtatu ū Ita Soc.conſi.116 Non pt negari. col.
6.l.b.1.Sic in ppoſito,cum illud priuilegiū fuerit conceſſum ca
nonicis rtarib der ceſſare ſcā tranſlatione rtaritatis in ſecularita
tē.Premiſſis non obſtantib. ɔtrium rñdendum vr infraſcriptis
rōnib.Primo, vbi duę concurrunt cāæ, vna ſola ceſſante, non
ceſſat diſpō.l.ſi venti.§ in bonis. vbi Bart.ff.de priuil. cred. &
Inſtit.de nup.§.affinitatis.Papa aūt non ex ea cā tm,quia cano
nici erant rtares, motus vr ad hmōi priuilegium ɔcedendū. ſed
ēt vt pp vtilitatē eccleſiæ, vt aptè ſonant verba priui eiu,ibi,vt
eccleſiaſtica vtilitas Apoſtolicæ ſedis fauore vires capiat & ac-
creſcat,quæ cā vtilitatis eccleſiæ potentior, & principalis fuiſſe
17 præſumitur † ſm Cald. ɔſi. 8. ſub rub de priuileg & ɔſumitur
ſi qa futura reſpicit, vt in Auth de alienā.col. in pri & l.1.§.
ſexū.ff.de poſt.tradit per Bar.in extraua.ad repri mendū. in ver.
ne ex eorum. & qa magis vtilis & perpetua ꝗ rō religionis,vt
notat per Bal.in l gñaliter col.2 C.de epiſ & cle.L.cet ergo ca-
nonici deſierint eſſe rtares,qa tñ eccleſiæ vtilitas permanet in ca
nonicis ſecularib.pmanebit & priuilegiū,c.requiſiſti de teſtis.c.
dilecti.de fo.comp.l.ſi venit §.in bonis.vbi Bart ff.de priuileg.
cred l. liberorū § notat ff de his qui notā.infamia firmat Fed.de
Senis conſi.68. Super eo. Quod aūt vtilitas eccleſiæ maneat,&
perſeueret in canonicis ſecularibus, & lōge maior ꝗ in canonis
rtarib,patet;quia mutatio ſiue tranſlatio rtaris in ſecularem fa-
cta fuit Apoſtolica auctoritate pp eccleſiæ vtilitatem,ſic teſtā-
tibus verbis tranſlationis ibi, cum canonicos ſeculares iura ec-
cleſiæ melius tueri, & defendi poſſint. Secundo,pro hac parte
arguitur ſic.hmōi priuilegium fuit ɔconceſſum canonicis tunc
rtarib.& ſic quia canonici, & qa rtares. cum itaq; remanſerint
18 canonici,permanebit & priuilegium,cū ſufficiat reliquias † pri
uilegii ſupereſſe.l.ſi.ff de decurio.l.2 & ſeq.ff.rerum amo.l.vni.
§.ſeruus ff.de qō.notat per Io.And.in rña,decet. de reg.iur.li.6.
& per Iaſ.in l.ſciendum.§. fin.col.fi.ff.qui ſatiſd.cog.& per Fel.
in c.quæ in eccleſiarum.col 39.de ɔſtō.Tertio arguit ſic,muta-
19 tio ſtatus † in melius auget iūs antiquum,non aūt aufert.l.pe.ff.
de ſena l.falſa demonſtrō ff.ſed ſi cui.ff.de ɔd.& dem.glo.in c.ex
parte,in ver.Andegauē.de fo.comp.Canonici aūt ſeculares ſūt
20 digniores, pſeruntur q; † canonicis rtarib. c. legi epiſtolā & c.
alia,16.q.1.glo.in c.qualiter,ſcdo de accuſ.Io.And.in regula de
lictum.de reg.iur.in mercuria.Fel.in rub.de maio.& obed.col.
2.ſtatus ergo dignior ſuperueniens non mutabit priuilegia cō-
ceſſa canonicis rtalib.Et bñ facit,qd conſuluit Gem. conſi. 125.
Dubia ſine cōcſones.in 8 dubio.vbi vult,ꝙ eccleſia parochialis
21 recta in cathedralē, non perdat priuilegia † prius cōceſſa paro-
chiæ. & idem conſuluit Old.conſi. 267. Quod dño epō col. 1.
Quarto canonici rtares eligunt epm, non qa ſunt monachi,ſed
qa canonici,alioquin ſi tanꝗ monachi eligerent,electus non di
ceret Eps,ſed Abb.ut demonſtrat Pan.in c.cūm quæ.de iud.Ex
hoc elicio,ꝙ priuilegiū eligendi epm, intelligit conceſſum ca-
nonicis vt canonicis, non ut monachis; ſed qualitas canonica-
tus non fuit mutata,ergo nihil proponitur, quare debeat mu-
tari priuilegium.Quinto,poſito ꝙ priuilegium ab initio fuiſſet
conceſſum canonicis regularib. quia tñ canonici ſeculares fue-
runt ſubrogati in locum,& ius canonicorum regularium,ēt in
22 priuilegiis † ſubrogati intelliguntur. §. fuerat.Inſtit. de actio. vbi
actio ex ſtipulatu ſui natura ſtricti iuris ſubrogata in locum rei
vxoriæ,ēt in priuilegiis ſubrogata vr.& propterea habet priuile
gia actionis bonæ fidei, & tacitę hypothecæ,vt ibi legitur.bene
facit tex.in cle.1.de ſupplen.neg.plato.vbi eps ſubrogatus in lo-
cum monachorum ad eligendum Abb. intelligitur ſubroga-
tus eo.mō & forma,quib.monachi eligere debebant,iſtud pro
bat Fel.poſt Card.in c.cum acceſſiſſent.de conſti.vbi plura cō-
gerit. Sic dicantus,ꝙ canonici ſeculares ſubrogati in locum re-
gularium idem ius eligendi habent. & facit gñalis regula de
ſubrogatis, quæ,eſt vt ſapiant nām eorum,in quorum locum
ſubrogantur.l. ſi eum.§ iniuriarum.ff. ſi quis cautioni,c.eccle-
ſia.vt

ſia. vt hic pēden. & magis ad rem dixit Soc. ꝙ ſubrogatio facta a lege, ſp intelligitur facta cum priuilegiis, facta aũt ab homine, nõ niſi agatur de fauore, & vtilitate eccleſiæ. Ita Soc ꝯſi. 93. Eleganter, & ſubtiliter. lib 3. Sed hic agitur de vtilitate eccleſię, vt ſ. probaui. item ſubrogatio fuit facta a lege, i. a Papa, qui dr̄
23 lex viua in terris. † §. fi. in Auth. de conſu. in fi. ergo, &c. Et magis in ſpecie facit, quod decidunt Io. And. Gem. & alii in c. 1 §. ad hęc. de religio. do. lib. 6. ubi dñt, ꝙ is, qui donauit religioſis certa pdia ſub condõne, ꝙ rediret ad eum, ſi contingeret ipſos religioſos mutare habitum, vel a loco recedere, non hēt ius repetendi donationem, ſi mutatus fuit de licentia Papę, quia habitus mutatus de licentia Papæ, cenſetur ſubrogatus loco alterius. Sexto, cum canonici ſint in quaſi poſſeſſione eligendi vigore hmōi priuilegio (vt patet ex electionib. ꝗ plurimis ētantiquiſſimis) debent in ſua quaſi poſſeſſione conſeruari c. cum perſonę. de priuileg. in 6. donec aliter per Papam fuerit declaratum, cap. cum veniſſent. de iud vt ēt in propoſito ꝯſuluit Card. Flor ꝯſi. 52. d. Gregor. E[illegible] dicat non conſtare, ꝙ electiones fuerint factę in vim p[illegible] Rñ. ꝙ in dub. pſumendum eſt canon elegiſſe in vim tituli præcedentis habiti a ſummo Pontifice, [illegible] ſi ꝯrium probet l. quædã mulier. & ibi notatur. ff. de rei ven[illegible] firmat Bar. in l 3. C de acq poſſ. Ex his apparet, ꝙ opin. negatiua verior eſt. & iuſt[illegible]tab[illegible], quæ c[illegible]arior remanebit, ſi ad ꝯria ꝓpec[illegible] litter rñ. Non ob igitur [illegible] tima ratio, ꝙ ceſſante profeſſione debeant ceſſare priuilegia, quia talis ratio procederet ſi priuilegium conceſſum fuiſſet ratione ſolius profeſſionis, ſed illud fuit conceſſum etiam ratione vtilitatis eccleſiæ, quæ non ceſſa[illegible] vt dixi ſ. in primo fundamento partis negat[illegible]æ. Si enim priuilegium indulgeatur non ſolum reſpectu pri[illegible]egiatorum profitentium al[illegible] artem, ſed etiam fauore [illegible], vel collegii, per[illegible] anet priuilegium. ēt ꝙ priuilegiati [illegible] artem l. 1. C. de colleg[illegible]. & numm. l. lib 11. vel [illegible]cta ratio procederet, niſi profeſſio tranſlata fuiſſet in a[illegible]iam dign[illegible], vt in tertio fundamento. vel niſi profeſſio foret ſubrogata in locum primæ, vt in quinto fundamento. Non etiam ob. ſecunda ratio, ꝙ finita cauſa priuileg. expiret priuileg[illegible]um. quia profeſſio ſola nõ fuit cã priuilegii, vt i[illegible] primo fundamento partis negatiuæ: vel quia durant reliquiæ ipſius cauſæ, vt in ſecundo argumento: vel quia negari poteſt, quòd profeſſio fuerit cauſa priuilegii, vt in quarto argumento; uel quia mutata fuiſſet profeſſio [illegible]n melius, vt in tertio: vel quia auctoritate Papæ profeſſio ſecularis fuit ſubrogata in locum monachalis, ut in quinto. Non denique obſtat tertia, & vltima ratio, quod mutatione perſonę extinguatur priuilegium, quia uerum eſt, qñ ſola fuit perſona immediata
24 cauſa priuilegii, † ſm Dyn. in regula, priuilegium, de reg. iur. in 6. per tex. in l. nõ ſolũ ff. de in integrum reſtit. & in l. ea quę. C. de tempor. in integ. reſtitutio. Sed perſonæ regularium non fuerunt immediata cauſa huius priuilegii, ut ſ. probaui per quatuor fundamenta, ergo &c. Item illa regula, quod mutatione perſonæ expiret priuilegium, procedit in priuilegiis ſtricto modo, quæ contrariantur iuri communi, ſecus in priuilegiis largo modo quæ magis accedunt beneficio, ſm Bart in l. ſi pater. ſ. de ſeruitut. leg. & Mod. in d. regula, in omnibus. Iſtud autem priuilegium, quia ſolum pręiudicat concedenti (ut ſupra dictum fuit) late debet interpretari. l. fi ff. de conſtitutio. Princ. c. cum dilecti. de donatio. Pręterea, cum perſonę canonicorum ſecularium ſint ſubrogatæ in locum regularium, etiam in priuilegiis ſubrogatæ intelliguntur, ut deduxi in quinto fundamento. Ex quibus puto electionem capituli approbandam eſſe, & confirmandam. ¶ Et ita reſpondeo iuris eſſe, ego Ioannes Franciſcus Papienſis uita Auenione interpretans.

RESPONSVM IIII.

NOn Probat eccleſia ignorantiam eligentium indignum, cum ipſorum officii ſit prius examinare mores, & uitam electi. Quod ſtulta ignorantiæ cauſa fecerint, aut communi famæ crediderint, eos conſtat excuſari. Et non tantum eligentes indignum priuati ſūt ea uice eligendi poteſtate, uerum etiam qui in ſcrutinio dignũ elegerunt, & indigni electionem poſtea comprobarunt. Electio autem facta a minori parte capituli contempta maiori, uel contra formam iuris, uiribus non ſubſiſtit. Is uero, qui iurauit eligere idoneum, & ſufficientem, mihi uidetur ſecundum formam conſtitutionis Baſilienſis iuraſſe, cum huiuſmodi affirmatiua a negatiua differat uocis ſono duntaxat.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia, an ſit probanda in electione indigni, & quando excuſet.* 2.
3 *Scire, & ſcire debere, paria ſunt.*
4 *Conſentientes elec. factæ de indigno, priuati ſunt hac vice eligendi poteſtate.*
5 *Elect. facta a minori parte capituli, contempta maiori, eſt ipſo iure nulla.*
6 *Negatiua implicite, non differt à negati[illegible] explicitè.*
7 *Electio ſecunda facta, non caſſata prima, non [illegible] ſtet.*
8 *Electio, ut dicatur facta inſpiratione, uel quaſi, quid precedere debeat.*

Reſpon. interpreta.

PRæſuppoſito quod prima electio non valeat tanquam facta de illegitime nato, quæritur de duobus. Primo, an eligentes ſint ea vice priuati poteſtate eligendi. Secundo, an ſecunda electio facta per duos ex monachis, qui primę electioni conſenſerunt valeat? an pariter ſit ipſo iure nulla. Ad primum videretur prima conſideratione rñdendum, ꝙ non, quia eligentes indignum ita demum priuantur eligendi poteſtate, ſi ſcienter elegerint, non ſi ignoranter. c. cum in cunctis. §. ſi. & ibi Pan. de ele. &c. ꝑpetuo. eod. tit. lib 6. Electores autem pſumuntur ignorare defectum natalium ipſius electi, tum qa pſumitur ignorantia, niſi ꝓbetur ſciẽtia. l. ſa, pręſumitur. de reg. iu. in 6. maxime in facto alieno. l. fi. ff. pro ſuo. c. ab excõicato. de reſcri. Tum quia electores habuerunt iuſtam cãm credendi electũ fore legitimum, cũ alius dignitatib. fungeretur. Barbarius. ff. de of. pror. & qa nõ debuerunt electores pſumere delictum in parentib. electi. c. 1 de ſcruti. l. merito. ff pro ſocio. Prędictis non attentis, ꝯrium rñſum verius vr̄, & ꝯriũ determinauit Inno. tertius, in canone, innotuit de electio. † Ad ꝯria ſ. formata rñdet ibi Papa, dicens nec probare
1 cogimur ignorantiam, cum electores ex debito eorum officii tenerentur indagare de morib. & vita electi. Vbi aũt quis tenetur ſcire ex neceſſitate † officii, non excuſatur ꝓtextu ignorantiæ, ꝑ
2 illum tex. in d. c. innotuit. quem ibi no. Pan. & alii, & ſemper ad hoc ſolet allegari, & ita cum alii Al[illegible]. conſi. 102. Viſis ſcr[illegible] co- lum 5 l[illegible] paria enim ſunt ſcire † vel ſcire debere. [illegible] duo, vbi Pau.
3 de Caſt. & Mod ff de acq. hēd. & in culpa eſt, qui non inquirit, qd facilitet põt inueniri, ſm glo. l[illegible] ocus ff. de acq. poſſ. [illegible] acit text. in l. qui cum alio ff. de reg. iur. Et hac rõne Doc. concludunt, ꝙ eligentes indignum, in dubio dẽnt iudicari priuati facultate [illegible] gendi, non habita ratione ignorantiæ tanquam teneantur ſcire. Ita Inno. in c. cum inter. de elec. quem refert & ſequitur Bald. in margarita, in ver. elec Bar. in l. ſi patronus. per illum tex ff. de cõſtit. iur. & Io. Bertachinus tra. de ep̃o in 28. q. 2. partis primi [illegible]. & Fel. in c. cum olim de teſtib. Et ita tenendum, [illegible] electores probent ignorantiam, quam poterunt probare, ſi ipſe elec[illegible] ele ctus reprobatur cõiter ꝓ legitimo, nam ſi talem cõem reputationem probauerint excuſabuntur, arg. d. l. Bar. vel ſi probauerint ſe ſe feciſſe debitam diligentiã in inquirendo de vita, & perſona electi, ſm Inno. in c. innotuit arg. c. ad falſariorum. de crimine fal[illegible]. Vel forte potuerunt probare ignorãtiã, per iuramentum, arg. c. primi. de ſcruti. Et ita tenent gl. Card. Imo. & Mo d. in d. c. innotuit. & Io. Bertach. in d. q 28 Item ex alio priuati ſũt, qa non ſeruarũt formã ſacri Conc. ii Baſil. id eſt, quia non iurauerunt tam affirmatiuã, quã negatiuã, ꝓut diſponitur in §. & cũ humano. de elec. in pragmatica. Circa ſm, videretur primo aſpectu dicendũ ſcđam elec. legitimam fore: nã ſi hi, qui elegerunt indignum, ſint priuati eligendi ptãtem (ut ſ. concluſum eſt) ſequitur, ꝙ ad illos duos, ſ. Pau. & Bron. qui iurarunt affirmatiuã iuxta formã ſacri Concilii, & qui in ſcrutinio idoneũ noiauerunt, fuerit deuolutũ ius eligendi. c. cũ Vitonienſis. & ibi Pan. in 2 no. de ele. & Pan. in c. dudũ col. 3. eo tit. & c. bñ. eo. tit. Cũ itaqi ad hos duos deuolutũ ꝓponat ius eligẽdi, & ipſi idoneum elegerint ſeruata forma ſacri Concilii, nihil opponi poſſe vr̄. quare eorũ ſcđa electio non valeat, maxime cũ dicat facta ꝑ uiã ſpiritus ſancti, ꝗ omiſſio ſolẽnitatũ alias a iure requiſitarũ nõ inualidat, ſm Lud. Rom. ꝯſi. 145. Circa primum col. fin. qa q̃ ſpũ Dei agunt non ſũt ſub lege. c. licet. de reg. c. duę ſunt. 19 q. 2. Sed ꝓdictis non obſtantibus arbitror ēt hanc ſcđam elec. viribus oĩno carere, rõnibus ſubſequentib. Primo qa ēt ipſi Pau. & Brond qui
4 conſenſerunt † electioni factæ de indigno, priuati ſunt hac uice ptãte eligendi. Nam ꝑ ſolum ſuffragiũ in ſcrutinio ꝓſtitum, nõ imponit pęna priuationis, ſed per electionem. c. ꝑpetuo. de ele. lib. 6. Licet ergo Pau. & Brondel. præſtiterint in ſcrutinio ſuffragium pro indigno, & idoneo, non tñ ꝓſtiterunt in eadem ſñia, ſed electioni factæ de indigno conſenſerunt, ergo & ipſi in eadem ſunt damnatione. c. ſi cõpromiſſarius eo. tit. lib. 6. Et iſtud de plano procedit, ſi teneamus eligentes fuiſſe priuatos. Si vero dixerimus, ꝙ non ſint priuati, ut quia poſſint iuſtificare ignorantiam, quo ad eos iterato reuertitur eligendi facultas. c. cum terra. de elec. extra. c. ſi elect. eo. tit. in 6. Tunc dico, alia ratione non tenet ſecũda electio, quia facta a minori parte cap. aliis cõtemptis & non vocatis, licet. n. electio facta a maiori parte capituli aliquibus non uocatis mero iure ualeat, cap. audiuis. eo. ti.
5 in antiq. tñ facta † a minori parte contempta maiori eſt ipſo iure nulla, quia in capitulo ſaltem adeſſe debent duæ partes ex tribus. l. nulli. & l. plane. ff. quod cuiuſque uniuer. nomi. & l. nominationum. C. de decur. lib. 10. & ita in ſpecie declarat Pan. in cap. bonę. ſecundo. in 5 notab. eod. tit. de elec. Nec obſt. ſi dicatur, ꝙ alii omnes priuati remanſerunt, qa non iurarunt ſm formã ſacri Concilii, qa non iurarunt negatiuã, qa rñdetur, ꝙ iurarunt

eli-

Electio

Appellatio

[illegible] Pon[illegible] illa verba, vna poſt [illegible] [illegible] non [illegible]

[illegible]

RESPONSVM VI.

ETiam [illegible]

SVMMARIVM.

1 *Abbatiſſa el[illegible] non poteſt [illegible] maior [illegible] minorem [illegible]*
2 *Electio facta, [illegible] etiam præſumptam, non [illegible] confirmatione*
3 *Electus [illegible] conſi[illegible] petens, tenetur ætatem legitimam probare, [illegible]*
4 *Aetas ita teſti[illegible] batur, ſicut inſtrumentis.*

Reſpon. Interpret.

NOn videtur [illegible] are d[illegible], quorum alterum [illegible] electionem [illegible] alterum [illegible] confirmationem oppon[illegible] maxime [illegible] ſit [illegible] 30 an. [illegible] nō potuerit in A[illegible] [illegible] lib. 6. non [illegible]

[illegible]

RESPO[NSVM VII.]

CAnonica [illegible] quare [illegible] eodem [illegible] num [illegible]

SVMMARIVM

1 *E[illegible] cunda prima non caſſ[illegible], ut non teneat.*
2 *Pa[illegible] in electionis [illegible]*

Reſpon. Interpret.

QVia Aſſidu[illegible] pondus me prem[illegible] dubitation[illegible], qu[illegible] ſententiam breu[illegible] quare [illegible]

1 licet [illegible] caſſat [illegible] non teneat eſt quia [illegible] matrimon[illegible] ele[illegible] de el[illegible] [illegible]

[illegible]

RESPONSVM VIII.

Spurius [illegible] nen eſt.

S V M M A R I V M.

1 Dignitatis appellatione in materia reſtringibili non comprehenditur epiſcopatus.

Reſpon. interpreta.

Quia In materia [illegible] ſtringibili, vt in diſpenſationib. quæ ſunt ſtrictè interpretandæ, dignitatis † appella-
1 tione non comprehenditur Epatus, qui eſt dignitatum ſumma, ſm glo in c. 2. de præben. lib. 6. ideo d. Iacobum Tri-
[illegible] diſpenſatum, ut non obſtante defectu natalium, poſſit promoueri ad dignitates, perſonatus, & officia, non potuiſſe in epm eligi, ſm Spec. tit. de diſpen. §. poſtremo. ver. quid ſi diſpenſatum. & Inn. Card. Imo & Pan. in c. dilectus de conceſſ. preb. & Pan. in c. cum Vintonien. colum. 2. de elect. Deci. in ca. at ſi clerici. §. de adult. colum. fin. de iud.

RESPONSVM IX.

Quia Generales Pon. Maximi reſeruationes beneficiorum ad eccleſiam Albien. ſpeciali gratia nõ [illegible] attinguntur, niſi ſpecialiter exprimatur, viſum mihi fuit, quod lege concordatorum ad canonicos ſpectaret prælati electio, cum ipſorum ius eligendi priuilegiatum eſſe noſcatur.

S V M M A R I V M.

1 Electio epiſcopi de iure communi ſpectat ad canonicos cathedrales.
2 Papa poteſt ſibi reſeruare prouiſionem quarumcunque dignitatum.
3 Argumentum a contrario ſenſu in correctorijs, & odioſis validiſſimũ eſt.
4 [illegible] ſeruationes ſunt odioſæ, & ſtricte accipiendæ.
5 Diſpoſitio generalis non extenditur ad ius confirmandum per habentem poteſtatem derogandi iuri confirmato.

Reſpon. interpreta.

Facultas Conceſſa capitulo, & canonicis eccleſiæ Albienſis per Bonifacium, eſt conformis iuri communi. Ergo non poſſunt canonici prætendere, quod habeant ius eligendi paſtorem ex priuilegio. Aſſumptum manifeſte liquet, nam de iure communi ius eligendi † ſpectat ad ca-
1 no. cathe. c. ſacro. § ex his 61. diſ. c. in geneſi, c. in veteri. de ele. c. cum eccleſia Sutrina. de cauſa poſſ. & proprie. Minor quoque propoſitio notoria eſt, & eam facit tex in c. ſi aſſq. ſibi, neque enim meſſent priuilegia, ſi præter gñalem legem nulli quicquam ſpeciale indulgeretur. priuilegium enim nihil aliud eſt, q̃ ius ſingulare, õtra ius cõe indultum, ſm Hoſt. de priuil. §. 1. vnde dr priuilegium quaſi lex priuata, ſiue legem priuans c. priuilegia. 3 diſt. traditur per Pan. & alios in rub de reſcri pt. do. Alex. in l. quia tale. ff. ſol. mat. per Bart. & Mod. in l. ſi. ff de conſt. prin. Verum altius mihi contemplanti õtrium verius viſum fuit. Pro cuius
2 veritate habenda pmitto, quod Papa põt ſibi reſeruare † prouiſionem quarũcunq; dignitatum ẽt Archiepi. & Patriarch. c. ſi eo. tpe. de elect. in 6. & in extraua. Benedicti 12 ad regi. & ex eo patet, quod de iure antiquo electio epi ſpectabat ad Papam. c. 1. 22. di. per quem tex. ita dixit glo. in c. q̃q̃ de elec. in 6. Sed Papa poſtea electionem conceſſit canonicis, ergo non dubium, quod per reſeruationes põt electionẽ ad ſe reuocare, cum Papa poſſit priuilegia ſubditis conceſſa reuocare. c. veniens, de pſcri. Hoc ſic præmiſſo dico, quod facultas conceſſa c. Alb. continet priuilegiũ, quia de iure cõi gñalis reſeruatio tolleret ius eligendi ipſi c. nunc pp hanc facultatem generalis reſeruatio non porriget vires ſuas ad c. Albien. Ex hoc ſequi r. quod capitulum habet ius eligendi priuilegiatum. maiorem nullus poteſt negare, minorẽ quiſq; inficiabitur, niſi probet. ergo, quia in conceſſione Bonifacij dicitur, reſeruatione facta, ſi tũc vacabit, vel antea vacaret, ea vice in ſuo robore permanente, ergo a õtrio ſenſu vult Boni. quod ea vice excepta, reſeruationes locum non habeant in eccleſia Albien. validiſſimum. n. eſt argũ a õtrio ſenſu. l. 1. §. huius rei. ff. de offi. eius c. 1. vbi glo. 9 diſt. c. cum apoſtolica. vbi Abb. de his, quę fiunt a præla ſine conſen. c. quod eo magis procedere dẽt in caſu iſto, in quo ſi nõ ſumamus argũ. a õtrio, õceſſio Papę nil conferret c.
3 Argũ. nam a õtrio ſenſu † valet ẽt in correctorijs, & odioſis, qñ diſpõ in ſenſu directo nihil operat auth. ex teſtõ. & ibi Lu. Ro. & Mod. C. de collatio. Sed forte aliquis dicet, & ſi Boniſa. diſpoſuerit, quod reſeruationes ceſſent in eccleſia Albien. non tñ ſequitur, quod gñalis reſeruatio non porrigãt ad eccleſiam Albiẽ. Rñdeo, quod imò ſequitur õñia š. facta. Primo, quia per gñalem reſeruationem non derogatur priuilegio ſpãli. l. 3. C. de ſilen. li. ra. c. cum ordinem. de reſcrip. no. glo. in c. 1. de ca. mo. in 6. Alex. conſi. vlt. lib 4. Gemi. conſi. 30. in prin. Scdo, quia õceſſio Bonifacij (vt š. deduxi) continet in ſe clauſulam derogatoriã ad futuras reſeruationes, ergo opus eſt ſpeciali, & indiuidua derogatione. c. nonnulli. in prin. ib. Pan. & Fel. late de reſcrip. Tertio,
4 quia reſeruationes † ſunt odioſa, & ſtricte interpretandę, ſm Gemi. conſi. 94. Clemens ſeptimus. in fi. & conſilio 126. Super primo dubio non ergo porrigen. dæ ſunt ad eccleſiam Albien. habentem ſpeciale indultum, quod in ea non habeant locum reſeruationes. Quarto, quia generalis diſpoſitio non extendi-
5 tur † ad ius confirmatum per habentem poteſtatem derogandi iuri confirmato, ſecundum Ioannem And. in additio. Spec. tit. de teſtam. verſi. ſuper Gemi. in c. 1. colum. pen. de fil. presbyte. li. 6 Præmiſſa quoque iuſtificantur, quia õceſſio prima facie cõtinens idem, quod ius commune, taliter debet interpretari, ut aliquid noui afferat, capitu. in his, de priuileg. l. prima ff. ad municip. capitu. & ibi Felyn. colum. 4. de reſcrip. Dicamus ergo, quod per hanc conceſſionem fuerit derogatum futuris reſeruationibus, quo caſu generalis reſeruatio, de qua in concordatis, non erit extendenda ad eccleſiam Albien. ex præmiſſis clare colligitur ſolutio contrariorum, ideo ſpecialius non reſpondebo.

RESPONSVM X.

Monachi Nolentes eum eligere, quem Rex eligendum iuſſerat, compromiſerunt in Rom. Pont. qui in Abbatem elegit Cardinalem clericum ſecularem. Quæritur [illegible] an huiuſmodi electio iure ſubſiſteret. Reſpondi [illegible] electionem nullius fore roboris. Nec enim compromiſſarius Papa ſecularem regularibus præficere debuit, cum diuina humanaque lege non ſit cum boue, & aſino arandum. Et licet myſtica Dei præcepta in ſuperficie ſint mutabi[illegible], quantum tamen ad moralem quam ſemel receperunt [illegible], mutationem nulli [illegible] probantur. Sed an monachi, qui hanc electionem ſcienter ratam habuerunt, ea [illegible] eligendi poteſtate priuari, & an priu legijs monaſterij renunciaſſe videantur? Ego nec hos eligendi facultate, nec priuilegijs priuatos puto, cum ex reuerentia metuque electionem admiſerint. Alioquin ſi monachos dicamus ſecundum ſacroſanct. Bon. Octauam conſtitutionem ea vice perdidiſſe ius eligendi, eadem quoque lege fateri cogeremus Papam a collatione beneficiorum menſtruo ſuſpenſum eſſe, quod quam ſit abſurdum, quis non [illegible] videt.

S V M M A R I V M.

1 Compromiſſum factum in Romanum Pontificem precib. ac minis Principis [illegible] laique potentia an metu iure valeat.
2 Spontanea metu geſta ſunt ipſo iure nulla.
3 Elect[illegible] non videtur, vbi non eſt libera voluntas.
4 Papa poteſt præuenire ordinarios collatores & electores.
5 Papæ poteſtas in beneficialibus eſt abſoluta.
6 Papa poteſt ſine cauſa priuare quemcunque beneficijs eidem collatis.
7 Diuerſitas profeſſionis, & habitus ſolet generare ſcandalum.
8 Loci conſideratio, nos admonet, quæ a maioribus & anteceſſoribus noſtris vtiliter ſtatuta ſunt, non infringere.
9 Cardinalis non poteſt in monaſterio reſidere, cum ſit vocatus ad maius tribunal.
10 Compromiſſarius ad eligendum, uti procurator & nomine compromittentium, facit electionem.
11 Deus noluit contractus eſſe in manu principum.
12 Papa licet non ſit ſub lege, eſt tamen in lege. & nu. 14.
13 Papa, & Imperator neceſſitantur ſeruare iura, quæ ipſi condiderunt, & id lege honeſtatis.
15 Papa ligatur lege diuina & naturali.
16 Myſtica ſ[illegible] mutabilia in ſuperficie.
17 Diſpenſatio contra ius diuinum non fit, niſi ex magna cauſa. 18 & 19.
20 Deus ſua promiſſione etiam obligatur.
21 Gallorum affectiones integritas, & merita non meruerunt, vt Baſilienſis ſanctio male reformaretur.
22 Princeps nullum maius, aut ſplendidius ornamentum habere poteſt, quam fidem rectam.
23 Papa priuilegium conceſſum ſubditis, reuocare poteſt ante ius quæſitum, alijs ſecus.
24 Priuilegio renunciatur per contrarium factum, ſicut per verba expreſſa.
25 Monachi non conſentientes compromiſſo, poſſunt, ſi velint priuatos poteſtate eligendi admittere.
26 Priuilegiis renunciatum nunquam dicendum eſt, quando alia coniectura, quam renunciationis, capi poteſt.
27 Conuentus mandato Papæ admittens aliquem in Abbatem vel canonicum contra priuilegia eccleſiæ, cenſetur id facere potius animo obediendi, quam renunciandi.

Reſpon interpreta.

Ex prænarrato Themate quatuor reſultant dubia. Primum, an compromiſſum factum in Roma. Pontificem precibus ac minis principis, laicalique potentia metu iure valeat? Secundum data validitate compromiſſi, an ſanctiſſimus d. noſter Papa uti compromiſſarius potuerit in abbatem eligere Cardinalem clericum ſecularem? contra c. le. cum canoni. de elect. contra denique noua concordata, & contra formam compromiſſi, in quo dicebatur, ita quod de idoneo & ſufficienti prouideatur, &c. Tertium, an monachi, qui ratam habuerunt dictam electionem, vel metu principis, vel ratione cuiuſdam tranſactionis initæ cum electo Cardinali, qua conuentum cauit, quod idem Cardinalis electus ſine conſen-

conſenſu conuentus, non poſſit fauorē alicuius clerici ſecula-
ris Abbatiam reſignare, ſibi prudicauerint in aliquo, & an ex
compromiſſo, electione, & ratihabitione ſubſecutis, derogatũ
fuerit eorum priuilegiis ſuper electionib. futuris? Quarto, an
data validitate electionis, & ratihabitionis ſi idem d. Card. reſi-
gnaret Abbatiã in manibus pontificis ꝯ conuenta, & promiſſa,
an eo caſu electio eſſet Papæ, vel conuentus? Ad primũ, ſi preces,
& minæ principis tales fuerint, ꝙ iuſtũ metum habeant indu-
1 cere, † erit arbitratiũ conſideratio nã, & ꝯdõne principis, ſm
gl. Pan. & alios in c. cum dilectus. qd metus cã. & Geminia cõſi.
15. Super primo dubio. Crederem ꝯpromiſſum nullum, quia
2 † ſpual a metu geſta, ſunt ipſo iure nulla. c. cũ locũ de ſponſalib.
maxime electio, cuius libertas nullatenus eſt reſtringenda in
tm̃, ꝙ non valet conſuetudo, per q̃ derogatur libertati eligendi.
3 c. cum terra vbi Pan. de elec. Nec enim dr̃ electio, vbi † non eſt
libera voluntas. c. vbi periculum §. cęterũ. de elect. lib. 6 Cum itã
que electio com[illegible] miſſarii, imo verius electio Abbatis per viã
compromiſſi facta dicatur meticuloſa, ꝯcludendũ eſt, ꝙ ſit ipſo
iure nulla, vt concludit Pan. in c. licet de cuſtodia. col. pen. co-
tu. Ad [illegible] ſanctiſſimus dñs nr̃ elegerit Abbatem
vt ꝯpromiſſarius arbitratore eſt omẽ nullã, vel quia ꝯpromiſſum
non [illegible] qui [illegible] ꝯpromiſſarius debuit eligere ido-
neum. qd cum non fecerit [illegible] redditur ipſo facto inualida.
c. [illegible] n. de elect. c. ꝯpromiſſarius. eo. tit. in 6. & maxime, quia in
ꝯpromiſſo [illegible] forma, [illegible] ꝙ dẽat idoneo, & ſufficienti
prouidere, qua forma non [illegible], actus redditur nullus. c. cum
dilecta. de reſcrip. [illegible] genter. ff. mand. Quod aũt ſecularis non
ſit idoneus ad regimẽ eccleſiæ regularis, tatis de ſe notũ eſt. c.
cum de bñſiciis. de pb. in 6. c. cum tom. de ele. & etiã ẽt inhabi-
lem faciunt noua ꝯcordata, vt alteri non ꝓbabo. Et ſi obiciatur
ꝙ Papa põt diſpenſare [illegible] rõn. quod an ſit verũ caſu pro-
poſito ſtatim ſubijciã. & [illegible] ꝓuidendo eccleſiæ [illegible] de cle-
rico ſeculari, videatur ſecum diſpenſare. c. veniẽs. de fil. pſb. Rñ-
debo, ꝙ non elegit hunc d. Card. vt Papa, ſed vt ꝯpromiſſarius.
Vñ dico, qđ potuit voluit & c. l. multum intereſt. C. [illegible] quis alte.
vel ſibi. c. cum ſuper. de off. deleg. Si vero ꝓ ſe ipſo [illegible] contu-
lerit abbatiã p̃fato Cardinali vt Papa, tunc vr̃, ꝙ collatio value-
4 rit, quia Papa põt ꝓuenire † ordinarios collatores, & electores, tan-
q̃ concurrat cũ quocunq ordinario. c. 2. de pb. li. 6 & ſignãter de-
terminat Pan. in c. t. in 1. nb. de elec. ꝙ Papa põt ꝓuenire electo-
res. & conferre dignitates in literatis & in c. quia diuerſitatẽ. col 2.
de concel. pb. Et non ſolũ põt ꝓuenire, ſed ẽt reſeruare. c. ſi co-
tpe. de elect. lib. 6. & in extraua. ad regimen. Nec mirum, quia
poſſet ipſam abbatiã ſupprimere, vt notat in c. cum acceſſiſſent
de ꝯſtit. Et in bñficialib. non eſt dubitandũ de p̃tãte Papæ, quia
5 eſt abſoluta. † & eã hẽt, q̃ hẽ vult, cle. vt lite pendẽ. nam cum
collationes, & ꝓuiſiones in iuris poſitiui c. 1. 2. diſt. no. per gl.
in c. quanq̃ de elect. lib. 6. Papa oĩa poterit, quia eſt ſ. ius poſitiuũ.
e propoſito de conce. pb. Et licet conceſſerit priuilegiũ Capitu-
lo ſiue ꝯuentui, nõ põt qn velit illi ꝯuenire. c. veniens. de p̃cr. c. quia
ſæpe. de ele. li. 6 & licet facta fuerint noua ꝯcordata, teneatq;
Papa lege ꝯtus. c. 1. de ꝓba. l. Cæſar. ff. de publ. nõ Papa põt reuo-
care donationẽ factã ſubdito, cum facto ipſius Papæ ſubditus
ius illud acquiſierit, ſm Fel. in c. quæ in eccleſiarũ, col 13. ver. ter-
tius caſus. de cõſt. Ius aũt eligendi ꝯceſſum per Papã ꝯuentui, dr̃
gratioſum patet, nã a prin. ꝯpetebat ſol. Papæ, q ꝯceſſa gratioſe
illud cõicauit conuentib. & capitulis, ſm glo. in d. c. q̃q̃ ergo re-
uocabile erit per p̃dicta & bñ facit. quia Papa põt de p̃tãte abſo-
6 luta ſine cã priuare † quẽcunq. bñficijs eidẽ collatis ſm Arch. in
tract. de hęreſi. in 15 char. & Ant. in c. conſtitutus de. religio. do.
& iſtam puto veritatẽ, ſi loquamur (vt dixi) de abſoluta p̃tãte,
ꝯ quam me nolle, nec poſſe ſcribere proteſtor. ſacrilegij. n. cri-
mine forte notarer, ſi dicere auderem Papã non hẽre in bene-
ficialibus oĩmodam p̃tãtẽ. c. ſi quis ſuadente. §. ꝯmittit. 17. q 4 l.
2. C. de crimine ſacrilegij. Verum quia a me q̃ritur, vt ſcribam, an
Papa teneatur de honeſtate ex dictamine rationis ſtare concor
datis & priuilegiis p̃io conceſſis dictis monachis, non ingratũ
futurum arbitror iuſtiſſimo pontifici, ſi quod honeſtas ſuadet,
ſi qđ legis ſõ velit, paucis expoſuero, cum digna vox ſit maieſta
te regnantis ſe legibus alligatum ꝓfiteri. l. digna vox. C. de leg. l.
princeps. ff. de leg. Decet. n. principẽ legib. obtemperare ſuis:
tunc enim iura ſua oĩb. ſeruanda exiſtimet, cum ipſe illis reueren
tiam p̃bet. c. iuſtum, 9. diſt. Prędictis non obſtantib. ad honorẽ
12. Apoſtolorum. 12. rationib. probabo, ꝙ do. noſter Papa non
debuit eligere Cardinalẽ clericum ſecularem in Abbatẽ eccle-
ſiæ regularis. Primo non debuit rõne ꝓhibitionis. lege. n. diuina
ꝓhibetur, dicente dño per os Moyſi, non arabis cum boue, &
aſino. i. boies diuerſę ꝓfeſſionis in eo officio non ſociabis. Deu-
ter. 22. c. p. tranſlationẽ. & in c. cũ cãm. de elec. Sedo rõne ſcan-
7 dali: diuerſitas. n. profeſſionis, & habitus ſcandalũ † ſolet gñare
c. illa. 12. diſt. c. qd Deo 33 q. 5 & non ſolũ ſcandalizatur religio-
nis ſtatus, ſed ẽt Abbatis ꝑſona, dũ truitus recipitur, aut odio
habetur, aut ꝯtẽnitur: ſed ẽt ſanctiſſimi d. nr̃i maieſtas lęditur, dum
omnia ad ſuum trahit molendinum. Hinc detractionis cã, hinc
ſeminatio nonis timor, hinc omnis mali labes, vt pulchre oſten-
dit L. d. Rom conſ. 80. quæſtio eſt &c. Tertio rõne mali exẽ-
pli. Abbas n. qui ſubi, prout tenetur, inſtruere monachos ad ob
ſeruandam regulam, exemplo domini prius debet facere q̃ do
cere. Sed quõ alterius profeſſionis Abb. regulam monachalem
obſeruabit? nec. n. vtranque, ſecularem, monaſticam, vtpote
repugnantes, põt adimplere. Si Cardinalis ſecularem vitam ſe-
quatur non poterit honeſte monachos ſolitudinẽ fugiẽtes re-
prehendere, cum tacitus ſibi reſpondeat, eadem q̃ corrigo, ipſe
committo. c. primũ. 35 diſt. c. vita im. 36. diſt. Nã q aliter facit q̃
prędicat (Lactantio teſte) p̃ceptis ſuis detrahit pondus, & ſi alie-
na peccata corrigere voluerimus, neceſſe eſt, ꝙ ea ipſi non cõ-
mittamus, alioquin non veritatis diſcipuli, ſed qđ dolentes dici
mus, erimus erroris ꝑ cæteris magiſtri. ca. nos ſi incõpetenter,
2. q. 7 Quarto rõne impoſſibilitatis cohærere n. & coniungi nõ
poſſunt, quibus vota ſunt diuerſa. c. in noua. 16. q. 7. Quinto ra-
tione confuſionis. Ordo n. eccleſiæ cõfunditur, dum ſua vnicuiq;
eccleſiaſtico ordini iuriſdõ non ſeruatur. c. peruenit, 11. q. 1. Sex
to rõne authoritatis Pon. max. ꝯſeruandę. Inquit. n. Siej hanus
quintus, loci noſtri ꝯſideratiõ nos admouet, quæ ab anteceſſorib.
8 noſtris vtiliter ſtatuta fuerint, † non infringere. c. loci nr̃i. 25 q.
9. nimia. n. aſperũ, & bonis ſacerdotum moribus inimicũ, quæ
bñ ſunt ordinata reſcindere, & exemplo docere cæteros ſua qñ
que poſſe diſſolui ſtatuta. cap. inſtõnes. 25 q. 2. Papa. n. deſtruens
q̃ anteceſſores iuſte ſtatuerit, non conſtructor, ſed euerſor [illegible]
comprobatur. c. ſi ea. eadẽ cã. & qõ. Sep rõe ꝯdecentiæ. decet n.
priuilegium a principe datum perpetuo eſſe manſurum. § [illegible] in
Auth. conſti quæ, de digni col. 6. Nam priuilegia monaſterio-
rum, & eccleſiarum, ſanctorum patrum auctoritate [illegible],
nulla p̃nt probitate conuelli, nulla vel nouitate moueri, c. primo
& 2. 25 q. 2 Octauo ratione varietatis euitãdæ, quæ in prælatis
maxime reprobatur. cle. cum illuſtr. de renun. nihil, inquit Gre-
gorius, iniuriam facio, ſi fratrum meorum perturbo priuilegia.
25. q. 2 [illegible] qđ uero. omnis enim rõ, & ciuilis, & naturalis dictat,
vt quod ſemel placuit, amplius non debeat diſplicere regula qđ
ſemel. de reg. iur. c. horrendus. 12. q. 5 Nono rõne periculi aĩarũ
ipſorum monachorum. ſcriptum. n. eſt, ꝙ abſente paſtore an-
quus hoſtis oues inſidiando dilaniat. l. diſt. c. poſtq̃. Reueren. aũt
9 d. Cardinalis non põt in monaſterio reſidere, † cum ſit vocatus
ad maius tribunal. c. per venerabilem. qui filii ſint legitimi, te-
neaturq; niſi velit deponi, reſidentiam facere in tit. ſui Cardina
latus. cap. ex geſtis de cler. non reſiden. hinc ſignanter dixit alibi
tex. presbyteros, q eccleſiis quoquomodo militant, Abbates p
monaſteria eligi non permittas. c. presbyteros. 16. q. 1. ſatis enim
incongruum, ſi cũ vnum pro ſui magnitudine non poſſit ex-
plere officium, ad vtrunque velle uideri idoneus. hac rõne ſan-
cte ſtatuit concilium Latera. ꝙ conſerentes dignitatem eccleſia
ſticam non valentes reſidentiam facere, ſint ea vice priuati conſe
rendi facultate, c. quia nonnulli. de cle. non reſi. Decimo ratione
detrimenti, & ruinæ monaſterii euitandæ: ſolent enim domini
Card. & epiſcopi, Abbatias regentes ad varios vſus, vtilitare mo
naſterii non penſata, monaſterii bona diſpergere. Hæc ego non
dicam, dixit ante me Gregorius 16. q. 1. c. hinc eſt. loquẽs de quo
dam monaſterio ſito in regno Francię, & forte de illo, cui con-
ceſſum fuit priuilegium, ne Abbas ad epiſcopatum promoueri
poſſet, ne rõne epatus abbatia aliquid detrimenti pateretur. Vn
decimo ratione acceptati cõpromiſſi, & fidei datę monachis.
Nam acceptando compromiſſum ſanctiſſimus d. nr̃ cenſetur
ꝓmiſiſſe electionẽ facere noĩe ꝯuentus. Compromiſſarius. n. ad
10 eligendum vti procurator, & noĩe cõpromittẽtium † electionẽ
facit c. in cauſis. de elect. c. ſi cõpromiſſarius. eo. tit. in 6 Nõ igit
debuit, vt Papa eligere, & monachos ꝓuenire, quia non debent
decipi, q eũ vt virum bonũ diſceptatorem inter ſe elegerunt,
vt inquit iuriſcõſ. in l. 3. ff. de arbi. Nec debet inde iniuria naſci,
vnde iura naſcuntur, l. meminerint. C. vnde vi. Duodecimo rõ-
ne ꝯuentorũ, & concordatorum cũ eccleſia Gallicana, ut regu
laria regularibus, ſecularia ſecularib. conferentur. Quid. n. ma-
gis naturę humanę conuenit, q̃ pacta ſeruare. l. 1. ff. de pact. qbus
etiam ligatur Papa. c. primo, de prob. cuius contractus omnes
iudicantur bonę fidei ſm Bal. in tit. de pa. Cõſtã. §. ſi qua uero cũ
Papa iciat in quo bonam fidem exuberare oportet. nec enim
11 Deus voluit ꝯtractus † eſſe in manu principum, ſecundum Bal. in l.
2. C. de ſer. & aqua. ex iſtis liquido conſtat Papam non debuiſ-
ſe Cardinalem eligere in Abbatem. Et ſi dicatur, ſufficit potuiſ
ſe, quia multa facta tenent, quæ fieri prohibentur. c. ad apoſtoli
cam. de regu. l. patre furioſo, ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. iuris.
Iam prædixi me non diſputare de poteſtate, ſi tamen fari licet,
forte nec etiam potuit, loquendo de poteſtate regulata, quod
clariſſime patebit ex reſolutione contrariorum. Non obſt. igi-
tur, quod Papa ſit ſolutus legibus, & ſupra ius poſitiuum,
12 quia licet non ſit ſub lege, eſt tamen in † lege. Nam ea ratio-
ne aſtringitur, quę eſt parere legem, quam ipſe tuliſſet. capt. cum
omnes de conſtitutio. Propterea dicebat Bald. Papam non eſſe
ſolutum dictamine rationis, quia nemo poteſt facere, quod
non

non ſi animo [illegible] ſ. de ſeru. & aqu.
[illegible] ſte [illegible] pecus, ſi ꝯ
[illegible] de ſeu. ſuc. con-
[illegible] agna [illegible] a. ff. de
13 [illegible] lege [illegible]
ſeruate intra, quę [illegible] Mart. [illegible] in trac.
[illegible] & ideo [illegible] 2.q.96.ar.6.con [illegible] quod papa re
[illegible] uirtutis directiuæ ad bonum [illegible] & canonib. &
14 [illegible] in c. nos ſi incompetenter, 2.q.7 [illegible] eſt ſup. † ius
[illegible] miniſter Dei, non tanquam domin. [illegible] ideo non ea fa
cere debet, quæ dominus noſter non eſſet [illegible] ſturus, ſm glo.
in [illegible] antiquorum. in ver. quo [illegible] bet. de [illegible] & remiſ. Con
ſideret modo [illegible] med [illegible] habet, ſi
Deus contra tot rationes, tot iuram [illegible] candalum, in [illegible] um exē-
plum [illegible] perniciem animarum, in [illegible] monaſterii con [illegible]
ſet hanc abbatiam [illegible] Cardinali [illegible] Conſideret ēt
ſanctiſ. dominus noſter papa, ſeque conf [illegible] cuius
[illegible] us vices gerit [illegible] tenetur, quia tam [illegible] quæ non mo [illegible] et
[illegible] non dēi mouere delegatum [illegible] per literas in ſi de
15 [illegible] Secundo reſp [illegible] papa ligatur lege diuina † & natu
[illegible] quod [illegible] quidam. Videmt autem de iu
[illegible] rat. one [illegible] ergo &c.
[illegible] preceptum, non arabis cum boue & aſino, eſſe
[illegible] morale. Contra quæ multi [illegible] conſtat papam
[illegible] ut per Panor. in c. ſi. de conſuc. Reſpondeo [illegible]
16 ca † eſſe mutab [illegible] ſuper [illegible] qua deuiant a iure naturali,
[illegible] ad moralem intelligentiam mutabilitatem [illegible]
re [illegible] c. ſi §. his [illegible] 6. tit. Cum igitur huiuſmodi præce-
ptum, non arabis, & c. quantum ad mutalem [illegible] ha [illegible] ſemel
[illegible] receperit, ut homin [illegible] poteſtin [illegible] s non
ſint [illegible] cum caotam. talis moral [illegible] as debet ſte [illegible] mu-
tab. l. s. Tertio [illegible] etur, ꝙ ſi papa poſſit diſpenſare contra diuina
præcep. tam [illegible] hoc tamen ſane interpretandum eſt [illegible] legitima
cā ſubſiſtente, ſm Inn. in c. quanto. de conſue. & ibi Pan. ſubdit,
ꝙ ſi ratio naturalis non ſuadeat mutari præcepta mutari, nulla
lex, nul [illegible] contraria con [illegible] uetudo obſer [illegible] anda eſt, & ꝯ iur. diui-
17 num † non diſpenſatur niſi ex magna cā ſm Bal. in [illegible] ver. ſi du
bitetur. C. de iure aureo. anu. & omnis diſpenſat. ſine cā, dr̄
diſſipatio, ſm Arch. in c. [illegible] Pan. in c. ſignifi. [illegible] de elec.
& in c. de multa. de præ. [illegible] 2.2.q.97.ar. ult. Quinimo
18 † diſpenſatio cōtra ius canonicum fundatum in aliqua ratione
deſcendente a iure diuin. [illegible] a dictamine rationis naturalis, nō
eſt admittenda, niſi cā ſubſiſtente, ſecundum Pan. in d. c. de mul
19 ta. Inueſtigada † ergo eſt hoc loco cā, quare contra præceptum
domin [illegible] ꝯ ius canonicū diuina, & naturali rōne roboratum, ſuo
ni diſpenſatum, nunquid talis cā ſit, pp quam concedendum
fuerit ſcandalum, tolerandum ma [illegible] exemplum, damnifican
dum monaſterium, perdende aiæ monachorum, ac pontificali
autoritati derogandum? credo certiſſime nullam ſubeſſe, nec
poſſe allegari cām ltimam. Et ſi forte dicatur in papa præſumi
cām, eſto ꝙ de ea non appareat, ſm gl. in l. relegati ff. de pœnis.
Cy. in l. fi. C. ſi ꝯ ius vel util. pub. Pao. in c. cum venissent. col. 5. de
iud. & in c. in cauſis in 2. no. de re iud. Reſpondeo verum eſſe
qñ diſpenſat ꝯ ius ſimpliciter poſitiuum, quia in tali diſpenſa-
tione voluntas ſufficit pro cā, ſm Inn. in c. cum ad monaſteriū.
circa med. de ſta. mon. & Pan. in c. fraternitatis, de ſchiſma. cum
ſi. Secus autem, qñ diſpenſat ꝯ ius diuinum, vel canonicum ra-
tione diuina, vel naturali fundatum, tunc requiritur ꝙ cā ſit ex-
preſſa in diſpenſatione, ſm Panor. & cōiter Doc. in c. quæ in ec-
cleſiarum. de conſt. Immo ſm Dec. ibi oportet, ꝙ ſit expreſſa,
& iuſta ac vera, quod ineuitabiliter probatur, quia ubi aliquid
eſt prohibitum, niſi ea certa cā, non ſatis eſt cauſam exprimere,
niſi ēt cā ipſa uera eſſe probetur, ut docet Bar. in l. ſi furte. per il
lum tex. ff. de caſt. pec. & in l. ſi donatione. ubi late Moder. C. de
coll. alioquin eſſet in arbitrio papę fingendo cām & illam ex-
primendo, omnia iura diuina, & humana ſubuertere. Inſuper
dici poteſt, ꝙ in papa nō præſumitur cā, qñ nulla bona poteſt ima-
ginari, ſm Ant. & Imo in c. nam concupiſcentiam de conſt. & Fe
ly. in d. c. quę in eccleſiarū. Quis aūt in propoſito ꝯ tot rationes
poſſet imaginari ltimam cām? certe nemo. Quarto reſponde-
20 tur, ꝙ papa nihil poteſt ꝯ legem contractus, † cum Deus etiam
ſua promiſſione obligetur, ſm magiſtrum ſntarum, quem alle.
Bal. in l. 1. ff. de pac. & ſequitur Pan. in d. c. quę in eccleſiarū. nec
etiam de plenitu. ptātis licet papę a ſuo ꝯtu diſcedere, ſm Bal.
in [illegible] inceps ff. de leg. & Pau. de Caſt. in l. digna uox. C. de leg. &
Soc. conſi. 96. col. fi. lib. 4. alias non reperiretur, qui cum eo ꝯhe-
ret, & ſic careret hominum cōſortio, quo nihil grauius l. hi q.
C. de apoſt. Et ita dicit Lud. Rom. conſi. 352. quęritur primo.
& [illegible] ot. conſil. 170. ſacratiſſimę Trinitatis. Bacb. conſi. 1. & late
Iaſ. in l. ciuitas. ff. ſi cer. pet. & alibi ſępe. Penſitet modo eccleſia
Gallicana, aduertat uniuerſa Gallia, an concordata eius ſint ob
21 ſeruanda. Hoccine meruit ſincera Gallorum affectionis † erga
Pont. Max. & eccleſiam Ro. integritas, meruerunt eorū præcla
ra merita, ꝙ ſanctiſſima Baſilieſis ſanctiu Gallis, & regno ſalu-
bet [illegible] reformaretur? Nunc regnicolarum puritas, & de
uotionis ſinceritas hoc beneuolo fauore digna vr̄? ꝙ ſimul cū
reformatione [illegible] aboleatur? Hęc ſunt priuilegia? hę præro
gatiuæ, quib. Clemēs Gallos dignos eſſe teſtatur in extrau. me-
ruit de priu. Non ob. ꝙ papa poſſit electores præuenire, quia ue
rū, dummodo præueniēdo prouideat de idoneo. Preterea, cum
per acceptationem cōpromiſſi [illegible] obligauerit ad eligendū noīe
compromittētium, nō debuit datā fidem uiolare, cū nihil ma-
22 gis in principe ſplēdeat quā recta fides. l. † epiſtola inter claras.
C. de ſum. tri. & fi. cat. & late oñd [illegible] lo. Anan. c. [illegible] de cōceſſ. pb. &
Soc. conſi. 32. li. 1. It [illegible] uerum, niſi obſtaret conuentio, de qua in
ꝯcor. ub. ius eligēdi ea priuilegio illibatum cō [illegible] rmatur electo-
rib. & quo ad hoc ſacra pragmatica in ſuo permāſit robore. Nō
ēt ob. ꝙ papa poſſit priuileg. [illegible] ſub. [illegible] ceſſum reuocare, quia
[illegible] rum ante ius acquiſitum, ſed poſtea non pōt niſi ex cā, ut p
23 Abb. & alios in c. nouit. de iud. Item uerū, niſi priuilegium ſit p-
tio c [illegible] ratū, quia tunc eſt irreuocabile, tan [illegible] fuerit [illegible]
ſm Bal. in l. qui ſe patris. C. unde libe. [illegible] ex cā ingratitudin. ſm
Lud. Ro. ſin. 357. exordiēte, [illegible] mona [illegible] ſte mul
to ꝑe iſtud priuilegii [illegible]. ¶ Circa tertium quęſitum, vr̄ ꝙ
ex [illegible] one [illegible] facta [illegible] ficem
de indigno, [illegible] terminis h [illegible] ire eligendi.
& [illegible] pre [illegible] mus, papa [illegible] egiſſe d. C [illegible] iſſa-
rius, et tex. clarum in d. c. cōpromiſſar. [illegible] Sin [illegible] to pre
ſupponamus, quin papa elegerit [illegible] ratihab [illegible] abſ
que [illegible] proteſtatione [illegible] monachi renunciauerint
cor [illegible] priuilegiis. Nā [illegible] renunciatur priuilegi. ſi-
24 cut per uerba expreſſa. [illegible] de terra. de [illegible] c. cum acceſſiſſent.
de [illegible] traditur per Bar. in [illegible] C. de his, qui ipō. [illegible] Verum
iſtis non [illegible] ꝯtrium tūdendū vr̄. In primo aduertendum eſt,
an [illegible] ex monachi [illegible] compromiſſo, quo caſu ad ca
pitulū [illegible] deuolueretur electio, ut per gl. Ge. & [illegible] d. c. ſi
compromiſſarius quod [illegible] probatur in c. Vinton [illegible] de elec. &
traditur per Pan. in c. dudū el [illegible] col. [illegible] & licet hi, qui conſen
ſerunt, [illegible] ea uice priuati, ſu [illegible] hi, qui non conſenſerunt, poterūt
25 ſi [illegible] priuatos adm [illegible] ſm Pa [illegible] in d. c. Vintonieſis. in a-
[illegible] monachi [illegible] ut [illegible] plenſum
com [illegible] miſſo per metū. uel metu cōpromiſſum, & electionem
d. C [illegible] habuerint, quo caſu locus nō eſſet diſpōni d. c. ſi cō
promiſſarius iuxta ann. per gl. & Pan. in c. quiſquis. de elec. & in
d. c. cum Vintonieſis. ubi Abb. col. fi. Cum itaque in themate p-
ſupponatur metus, ergo &c. uel tertio, non crederem diſpōnem
d. c. ſi compromiſſarius, procedere papa eligente ēt uit compro
miſſario, quia ſi eſſent priuati monachi, poteſtas eligendi deuo-
lueretur ad epm c. bonę. de ele. c. [illegible] co. ti. in 6. & pariter ipſe pa-
pa eſſet ſuſpēſus a collatione bñficiorum per triennium. d. ca. ſi
cōpromiſſarius, & ſic electio interim ſtaret in ſuſpenſo. Quę oīa
quā ſint abſona, nemo nō uidet. Dicamus ergo hoc loco ceſſa-
re pęnā d. c. ſi compromiſſarius. Si uero elegit dn̄. Car. ut papa,
ēt non vr̄ derogatum priuilegiis. nō quidem per compromiſ-
ſum, quia cōpromittendo conuentus cēſetur eligere. d. c. cām.
& in c. quia pp. de ele. cum aliis ſup. alleg. Non ēt per ratihabi-
tationem, quia pōt alia coniectura capi quam renunciationis,
26 nunquam dicendū eſt fuiſſe priuilegiis renunciatum † ſm Cy.
& Bal. in l. uoluntarie. C. de exc. tu. & d. Ant. in c. accedentib. de
priu. in ſpecie infert ad caſum noſtrum, ſi papa mandet aliquē
recipi in Abbatem, uel canonicum ꝯ ſtatuta, & priuilegia eccle
ſiæ, ſi conuentus admiſerit, non cenſetur renunciare priuilegiis
27 & ſtatutis eccleſiæ, quia præſumitur † potius cā obedientiæ &
reuerentię admiſiſſe, quā animo renunciandi. ſequitur Iaſ. in l.
ſi col. pen. ff. de conſt. prin. Poſſem aliter inſtare, ſed non curo,
poſtquam præſupponitur ſanctis. do. noſtrum de nouo inno-
uaſſe priuilegia monaſterij Adolimum patet reſponſio ex pre
miſſis. Si n. dicimus prouiſionem non tenere, uacabit Abbatia
adhuc per mortem prædeceſſoris, & ſic electio ſpectabit capi-
tulo. Si uero præſupponimus prouiſionem tenere, inſpicienda
erunt concordata, & priuilegia, in quibus ſi non fiat mentio de
uacatione in curia, crederem electionem ſpectare ad pontificē,
per tex. in c. 2. de præb. in 6. qui procedit etiam in electione Ab-
batis ſecundum Gem. & communem Docto. ſententiam. & ſic
curia interpretatur, & facta eſt regula cancellariæ, non obſt. an.
concordatis, quę ſtricte ſunt interpretanda. l. quicquid aſtrin-
gendæ. ff. de uerb. obl. cum concor. Ex debito tamen officii ſan
ctiſſimus dom. noſter debebit prouidere de regulari, ut ſupra
abunde probatum fuit.

¶ De offic. deleg. & appel.

RESPONSVM I.

CVm Delegatus principis ſit potior in re delegata quoque ordinario, & maxime qñ delegatio hoc mō concepta eſt, cognoſcas prout [illegible] iuris fue rit, nulli dubium eſt nāq; hoc caſu ad delegatū oē ne- gotium & cauſæ principalis, & appellationis ſpectare, tum etiā quia partes ſuper negotio principali in eundē delegatum con- ſenſerunt, tum ēt, quia ex poteſtate ſibi cōceſſa poterat cau[illegible] auocare,

auocare,& alteri delegare. Quare ſuper vtroque negotio ſimul
& ſemel procedere potuit, iuris ordine non obſtante: nam ap-
pellatio, de qua agitur, nullum negotio principali præiudicium
parit.

SVMMARIVM.

1 *Per appellationem ab interlocutoria iudex non deſinit eſſe iudex in nego-
tio principali.*
2 *Iuriſdictio delegata eſt odioſa, ideo reſtringenda eſt.*
3 *Iudex ordinatè procedere debet.*
4 *Ex delegatione facta ſub hac forma, cognoſcat, prout communiter iuris fue
rit, omne negotium demandatum uidetur, tam negotij appellationis, quã
principalis.*
5 *Ordo iuris eſt, ut prius diſcutiatur cauſa appellationis quam principalis,
& uide quomodo procedat.*
6 *Iudicio, cui non obſtat ſententia, non obſtat litis pendentia.*

Reſpon. interpret.

PRo Reſolutione eius, quod a me quæritur, præmitto,
quod iudex delegatus, cui commiſſa eſt cã appella-
tionis ab interlocutoria, duabus rationibus impeditur co
1 gnoſcere de cã principali. Primo, quia per appellatio-
nem ab interlocutoria iudex a quo nõ deſinit eſſe iudex in ne-
gotio principali, cum talis appellatio non deuoluat, niſi articu
2 lum, c. non ſolũ de app. li. 6. Secundo, quia delegata eſt odio-
ſa, nam præiudicat iuriſdictioni ordinariæ, ideo reſtringenda, vt
non extendatur vltra comprehenſa in reſcripto delegatorio. c.
cum olim Abb. de off. deleg tradi- tur per Mo[illegible] in ſub eo. ti. Ter
tio præmitto, quod de iure iudex, ad quem deuoluta eſt appellatio
3 ab interlocutoria cum toto negotio principali, debet † ordinatè
procedendo expedire prius appellationes ab interlocutoria. ca.
1. de appel. in 6. ¶ Iſtis ſic præmiſſis, vĩ quod d. Gubernator delega-
tus in cauſa appellationis ab interlocutoria, qua pronũciatum
fuit, proclamationes fore edendas actori per cõitatem Montl-
lij, ſeu notarium actorem, non poſſit cognoſcere ſimul, & ſe-
mel ſuper vtroque procedere. hoc de iure conſtat ex prædictis.
Nec ob. reſcriptum, quo mandatur, quod cõiter procedat, quia adie
cta eſt clauſula, prout iuris fuerit, quæ clauſula importat moni
tionem quandam, vt ſi de iure poſſit cõiter procedere, proce-
dat, alias non, c. cum dilecta. de reſcr. Fel. in c. in literis. col. 4. de
offi. deleg facit tex. in l. 2. C. de iis qui latron. uel aliis cri. re. oc-
cul. ¶ Contrarium ſm ea, quæ proponuntur, credo verius, &
pro dilucidanda veritate ſciendum eſt, quod ſi appellat ab interlo-
cutoria ad R. d. Leg. & ipſe recipiat appellationem, ſi appellatus
conſentiat, quod iudex ad quem cognoſcat ẽt de negotio principa
li, tunc iudex ad quem erit iudex vtriuſque cãæ. d. c. ordi. no. gl.
Pan. & alij in c. interpoſita eo. tit. in antiq. Rot. dec. 204. de app.
in no. Hoc ſic præmiſſo, dico quod virtute delegationis factæ ſub
hac forma, Cognoſcat prout cõiter iuris fuerit. vĩ per Re. dom.
4 Leg demandatum † vtrũque negotium. ſ. appellationis, & cau
ſæ principalis, tum quia Re. Legatus, ad quem fuerat appellatũ,
recipiendo appellationem factus fuit iudex etiam negotij princi
palis, vel etiam, quia appellatus conſenſit, quod iudex ad quem, eſſet
iudex negotij principalis, vnde bene ſequitur, quod Re. d. de iure
potuit etiam negotium principale delegare, tum quia ẽt ea ſua
poteſtate delegationis põt cãm auocare a iudice a quo, & alteri
delegare. c. ſane. de offi. deleg. & quantum ad hoc, quod non cenſea
tur cõſtitutus delegatus, nih. l ob. clauſula, prout iuris fuerit. ca.
de cauſis. §. præterea. vbi Fel. in pri. de off deleg. Et ex iſtis ſunt
ſublata, quæ in primo præmiſſo dicta ſunt in fauorem partis
ſpeciæ ¶ Reſtat rñdere ad ea, quæ in ſecundo præmiſſo dicta ſunt.
Et in hoc verſatur oĩs difficultas: nam licet per clãm, prout iu-
ris fuerit, cẽſeatur cã delegata, tñ cenſetur delegata cũ iſta quali
tate, quod ſeruetur ordo iuris, & poſtea ſm iuſtitiam iudicetur, ut
5 per Fel. in c. cãmque eo. ti. de teſti. ordo † aũt iuris eſt, quod prius di
ſcutiatur cã appellationis, & eo diſcuſſo cognoſcatur de cã prin
cipali. d. c. ordi. de appel. in 6 ad iſta rñ. in forma, & dico quod pen-
dente cã appellationis ab interlocutoria, non põt procedi in cã
principali ſimul, & ſemel, qñ appellatio fuit interpoſita ab ali-
qua interlocutoria, quæ eſt præiudicialis negotio principali. pu-
ta ſi appelletur ab interlocutoria lata ſuper exceptione dilato-
ria, qua pronunciatum fuit iudicem non eſſe, vel eſſe competẽ
tem, vel ſuper aliqua exceptione peremptoria, quæ cõtinet cãm
prinia, quod ſine ea cã principalis non poſſit expediri. Secus ſi
appellatio ſit interpoſita ſuper aliquo emergenti, ſine quo cau
ſa principalis poſſit expediri, vt eſt tex. in c. ſuper eo. inſ de app.
& ibi Bal. inſert ad caſum noſtrum. pone appellatur a receptio-
ne, vel reiectione aliquorum teſtium, an interim differatur pro
ceſſus cauſæ principalis? Reſpondetur, quod ſi ex aliis teſtib. coſtet
de veritate, poterit procedi non ob. appellatione ab interlocu-
toria. ita certe dicendum in caſu noſtro, cum conſtet de veri-
tate proclamationum abſq; editione ſuper qua lata fuit inter-
locutoria, poterit ẽt procedi ad expeditionem cauſæ principa-
lis, & ẽt iudex a quo pariter potuiſſet. d. ſuper eo & ſic cum or
do iuris non repugnet, & cã ſit delegata, ſequitur cõcluſio ma-
6 nifeſta, quod vtraq; ſimul & ſemel poterit expediri quia † iudicio,
cui non obſt. ſnia, non ob. litis pendentia. l. ſed ſi ante. ff de exce.
Verum ſnia ferẽda ſuper ar. appellationis, ſ. quod cõitas teneatur ad
edendum, vel non, non poteſt in aliquo obſtare iudicio cauſæ
principalis, ergo non obſtabit litis pendentia, & illã puto merã
veritatem ſaluo iudicio cuiuslibet melius ſentientis. Laus Deo.

RESPONSVM II.

LIcet Ex collationib. eadem die factis ea potior videa-
tur, ex qua prius poſſeſſio adepta fuit. Verũ eiſi
delegatus legati ad vniuerſitatem cãrum, prout erat d.
Galeotus poſſit ſubdelegare particulares cãs, non tamẽ
poteſt omnimodas vices ſuas alteri demandare, ordinari exẽ-
plo, qui non poteſt omnimodas, uices ſuas ſubdelegare. Quare
collatio facta per Rodulphũ ſubdelegatũ prædicti Galeoti vi-
rib. non ſubſiſtit. Vndecum in beneficialib. ſufficiat reo exclude
re actorẽ per non ius ſuũ abſq; eo, quod doceat de iure, nã regula
iuris vulgata eſt, reus abſoluendus venit, & mani fe ſtè in propoſi
ta facti ſpecie, in qua de iurib. Claudij rei manifeſtè conſtat.

SVMMARIVM.

1 *In beneficialibus ſufficit reo excludere actorem per non ius ſuum abſque
eo, quod canonizet ſuam poſſeſſionem.*
2 *Delegatus legati, an poſſit ſubdelegare & uide nu 6.*
3 *Delegatus ad uniuerſitatem cauſarum, an ſubdelegare poſſit, & uide nu 4.*
4 *Delegatus ad uniuerſitatem cauſarum, & uicegerens ſeu uicelegatus, diſ
ferunt.*
5 *Qui confirmat, nihil de nouo concedit. & ibi uide, quid ſit confirmatio.*
6 *Poteſtas delegata in dubio reſtringenda eſt non ampliãda.*
7 *Conceſſione in generali non comprehenduntur impoſſibilia, ſeu aliàs in-
terdicta concedit.*
8 *Legatus poteſt exercere uoluntariam iuriſdictionem antequam ingredia-
tur prouinciam.*
9 *Conferre eſt iuriſdictionis uoluntariæ.*
10 *Legatus in pluribus prouinciis non dicitur habere plures legationes, &
facta unius prouinciæ poteſt in alia exercere, etiam ſi eam nondum
fuerit ingreſſus.*
11 *Per aduentum legati uicelegatus deſiit eſſe uicelegatus.*
Notoria ignorare non licet.

Reſpon. Interpret.

QVæritur In cã præpoſituræ Aque ſextis, an funda
ta ſit intentio d. Io. Caroli, ex produ-
ctis, & deductis in proceſſu: Nã ubi iuſtificata non ſit,
abſoluendus erit ab impetitione do. Claudius reus per
regulam vulgarem actore non probante, & c. l. qui accuſare. C.
de eden. c. 1. vt eccl. benef. c. cũ eccleſia Sutrina. de cã poſ & pro.
2 pr. Nam ẽt in † beneficialib. ſufficit reo excludere actorem per
non ius ſuum, abſq; eo, quod canonizet ſuam poſſeſſionem, vt no.
☞ per Compoſtel. & alios *cõiter*, in c. mandatum. de reſcr. p Hoſt.
in c. audita. de reſt. ſpo. per gl. in c. poſt electionem. de conceſſ.
præb. & per Spe. in ti. de teſte §. nunc videndum. ver. item agens
per Rot. dec. 419. in anti. per Ge. conſi. 92. in cã canonicatus. Pun
ctus ergo eſt indagare an ti. exhibitus, cuius uigore d. Io. agit, ſit
iudiciarius, ſeu iuridicus, & legitimus titulus non obſt. exceptio
nib. deductis pro parte d. Claudij. Et prima facie dicendum vĩ, quod
ſit legitimus ti. & potior ti. ipſius d. Claud. quia die 21. Ianuarij
ann. 1503. d. Rodul. ſubdelegatus a d. Galeoto de Ruere, delega-
tus R. d. Iuliani Cardinalis, & legati de latere in Aquenſi pro-
uincia, contulit dictã præpoſituram Fran. de Pererio, qui vigore
dictæ collationis prius poſſeſſionẽ adeptus eſt, quã Michael Bõ
der, cui d. legatus Rotomag. in ciuitate Lugduni contulit dictã
præpoſituram eadẽ die 21. vnde conſtat, quod do. Io. cui per reſigna
tionem d. Fran. fuit collata præpoſitura. habuit potiora iura quam
Claudius, cui poſtea per reſignationem Michaelis, & ſucceſſiue
per reſignationẽ Io. dicta præpoſitura pariter collata fuit, ut eſt
caſus in c. ſi a ſede. de præb. lib. 6. ¶ Nõ ob. ſi dicatur quod d. Galeo-
tus de Rue. delegatus do. Iuliani, tunc legati Auenio. nõ potuit
ſubdelegare dictum d. Rodulphũ ad cõferenda beneficia. c. cum
2 cãm. de app. l. a iudice. de iud. C. quia iſta iura non procedũt † in
delegato legati, tum quia legatus æquiparatur Proconſuli. c. 2.
de off. le. li. 6 Delegatus aũt proconſulis põt ſubdelegare. l. obſer
uare. §. ſi. cũ l. ſeq. de off. procõ. ergo delegatus legati ẽt poterit
ſubdelegare, tũ quia d. Galeot. erat delegat9 ad uniuerſitatẽ cãrũ,
3 & delegatus ad † vniuerſitatẽ cãrum põt ſubdelegare. l. cũ prop.
§. 1. ff de iud. l. 1. ff. quis & a quo. Et quod delegatus legati de latere poſ
ſit ſubdelegare, tenet Spe. e. ti. de iud. del §. iã nunc dicẽdũ. ver. ſed
nunquid ſubdelegatus. & Pan. in c. cũ Bertoldus. de re iud. Ant.
de

de Bu.in c.ſup qõnũ.de off.deleg.Phi. Fran.in d.c.cũ cãm Ang.
in l.mot [illegible] ff. [illegible] lat in d. [illegible] iudice.& iſta eſt [illegible] Doc.
ini [illegible] non obſtanti b.amplector õtiam iniam,rõnibus
ſubſequentibus. Primo,quia delegatus legati ad vniuerſitatem
cãrum,prout erat do.Galeotus,l. [illegible] poſſit ſubdelegare particu
4 lares cas,n [illegible] põt oĩmodas vices ſuas in totum ſubdelegare
& [illegible] vniuerſitatem cãrum ſubdelegatum facere exemplo ordi
n [illegible],q non põt oĩno ſuas vices ſuas alteri demãdare.l.legatus.
ff.de off [illegible] præſi. [illegible] ignanter determinat Io.de Imo.in c.ſup qõ-
num. [illegible] vero ſuper gl. in ver.nec cãm.de off.dele.& ſequitur
latius declarando Phi.de Peruſi.in c.cum [illegible] de appel.dt
[illegible] ud eſſe notandũ. Non ob.ſi dicatur,ꝙ do. Galeotus erat
v [illegible] egatus,non delegatus,& vicelegatus h̃et ordinariam iuriſ
di [illegible] nem, non delegatam,& omnia facere poteſt,quæ põt le-
g [illegible] cuius vices gerit l.a. C.de offi.eius,qui vic.alterius gerit,
quia [illegible] ud [illegible] atur Et pro intelligentia terminorum ſciendum
e [illegible],ꝙ [illegible] delegatum,ad vniuerſitatem cãrum & vicegerentẽ,
5 [illegible] egatum,ea [illegible] dña,quia delegatum dĩ,cui legatus, vel
ali [illegible] ens ordinariam , committit vices ſuas, & de illo nos
[illegible] vicelegatus, ſiu vicegerens,ſiue locum tenens, [illegible] ile,
qui a [illegible] a,vel Imperatore,aut a Rege ſubrogatur in locum al
te [illegible] vacante officio vacare & de iſto [illegible] tenente,ſiue
[illegible] q [illegible] d.l.a.C de offi. eius qui vices alte.gerit . Ita
h [illegible] nos declarat Bart. in l.1.§.a.quib.ff de leg 3 & Pa [illegible] de
C [illegible] ff.de offi eius,cui man.eſt iuriſ. Are.& Mo [illegible]
ti [illegible] do. [illegible] leotus eſſet deputatus locum tenens a lega-
to ergo d [illegible] delegatus,& non vicelegatus Et ſic bi [illegible] quitur,
6 ꝙ non potuit [illegible] alium locũ tenẽtem facere. nec al [illegible] das
vi [illegible] as committere concludunt Imo & Perul.& ſi dicatur,ꝙ
Al [illegible] let Papa confirmauit deputationem,& locum tenentiã
fa [illegible] p [illegible] in legatum de d [illegible] o Galeoto, vnde dẽt cenſeri
tanq legatus papæ,quia ea nr̃a ficimus,quib auctoritatem [illegible] am
Impar [illegible] ur l.1.§.ſed quia C.de vete.iure en [illegible] apoſtolicę.
7 de præb. 6.Rñdeo,ꝙ papa † confirmando,nihil noui cõceſſit.
l.& quia.ff.de iur.om.iu & ꝯfirmatio ꝯfirmat actum,prout eſt,c.
1 & 2.de confir.vti.vel [illegible]. Et confirmatio nihil aliud eſt,quã
iuris prius [illegible],fm Goſ & Hoſt.in ſumma eiuſdem
tit Sed Galeotus añ ꝯfirmationem erat delegatus Iuliani.& nõ
vicelegatus,& ſolũ [illegible] nem delegatam a [illegible] erat,vt ſupra
oñ [illegible],ergo illa [illegible] dictio delegata ẽt confirmata, &
non ordinaria de nouo [illegible] vñ cum Galeotus non habeat iu
riſdõnem propriã, & [illegible] in ſua perſona, ſed ſolum vſum
hẽat ex perſona [illegible] itat ꝯ ud ẽdũ,ꝙ eſſet delegatus Iuliani,
& nõ vicelegatus [illegible] a papa in locũ Iuliani.corroboratur,
quia ſi fuiſſ [illegible] vicelegatus habẽs ordinariam iuriſdõnẽ
a papa,non potuiſſet Iulianus ad bñplacitũ reuocare ipſum Ga
leotũ ab officio,nec iuriſdictionem ſibi auferre d c 1.& ibi Dec. in
ter [illegible] ꝑmiſſo poſt Pan & Fel.in c.cũ [illegible] ceſſiſſent.de conſt Cuius
ꝯrium cãtat ſubrogatio facta de ipſo G [illegible] quia eſt ꝯſtitutus
locũ tenens ad bñplacitum ipſius Iuliani.Et ſi pertinaciter inſte-
tur.ꝙ Iulianus dedit ipſi Galeoto facultatem exercendi iuriſdõ-
nem ſibi ꝯceſſam ẽr per aliũ,& papa ẽ ꝯfirmauit. Rñdeo aduer
tendũ eſſe,ꝙ Iulianus ſolũ conceſſit,ꝙ Galeotus poſſet p ſe,vel
aliũ exercere officiũ rectoriatus comitatus Veneſini Sed ꝙ poſ
ſit in prouincia prouinciæ exercere officiũ legationis per alium,
non legitur in deputatione,vñ non eſt amplianda ptas delega-
ta,imo in dubio reſtringenda, nec extendenda vltra ꝯprehenſa
in delegatione.c.cum olim.el 1.de of.dele. Et ſi iterum inſtetur,
ꝙ conceſſit Iulianus Galeoto eandem ptãtem,quã ipſe hãbat,ẽt
quo ad ſubdelegandum. Rñdeo,ꝙ licet Iulianus hẽret facultatẽ
faciendi vnũ delegatũ ad vniuerſitatem cãrum,ſiue vnũ locũte
nentem , non tñ hẽbat facultatem dandi ſuo delegato,ſiue locũ
tenenti ptãtẽ faciendi aliũ locũtenentẽ,vñ cum dederit Galeoto
ptãtẽ eã, q hẽbat ſubdelegandi,non cẽſetur dediſſe hanc quam
non hẽbat,maxime cũ in gñali conceſſione non ꝯprehendãtur
impoſſa,ſeu aliás interdicta cõcedenti l.Lucius.§. Imperator.ff.
ad muni c.a nobis.vbi Abb.de ſent.excom.¶ Confutato tit.lõ
ſupereſt,vt oñdamus titulũ Claudii fore canonicũ ad hoc,vt oc
currat gra ſi neutri.Diſcutiamus igitur,an R.d.Car. Rotoma
gen.potuerit cõferre hanc prępoſiturã in ciuitate Lugdoni an-
tequam ingreſſus eſſet limites prouincię Maſſilien.Et prima ꝯ
ſideratione quiſpiã rñderet non potuiſſe, quia facultas exercẽdi le
gationẽ ſibi reperit cõceſſa,cũ limites ſuę legationis fuerit igreſ
ſus. ita clare canrant lrę legationis,& ẽt iuris eſt. l.obſeruate.§.
poſt hæc.ff.de off. proconſ.Ego tñ ſum in ꝯria ſñia duab.rõnib.
8 Primo,quia † legatus põt exercere voluntariam iuriſdõnem an-
tequam ingreſſus ſit prouinciam,ſm Spec.in tit.de leg.§. nunc
dicamus qñ.in prin.per tex.clarum in l.a.de off.proconſ. & ꝯñr
poteſt conferre beneficia, q a ꝯferre eſt iuriſdõnis voluntariæ.
c.poſt electionẽ.de ꝯce.pb.c.qua fronte.de appell.per quæ iura
gl.Inn.& alii in c.noui.de off. deleg. dñt legatum exiſtentem extra
ſuã prouinciã poſſe bñficia cõferre,& idem dixit Spe.in d.§. nũc
dicamus.ver.poteſt ẽt extra ſibi decretum. Scdo,quia cum eſſet
Legatus Lugduni dicebatur ingreſſus limites ſuæ legationis
9 quod ſic,probatur.leg [illegible] in plurib.prouinciis non dr̃ hẽre † plu
res legationes,ſed vnicam tñ.c nouit.de off.leg.ibi,nondum ter
minos ſue legationis erat egreſſus,cũ non ſolũ in regno Franco
rum,ſed Viennen. Lugdunen.& Biſuntina prouinciis legationis
ſolicitudinem ſuſcepiſſet.ſic dicamus,ꝙ vnica eſt via,licet extẽ-
datur ad plura prædia.l.vna eſt via ff.de ſeru.ruſti.prędio. Et iõ
dicit Pan.in d. c. nouit,ꝙ legatus in plurib.prouinciis,poteſt fa-
cta vnius prouinciæ exercere in alia,quia vnica eſt legatio,& no.
ibi Io.de Imo.ꝙ iuriſdictio concernens plura ẽt tota [illegible] indi-
uidua,& tota in toto,& tota in qualibet parte totius, quod etiã
ſequitur Pan. licet velit,ꝙ legatus pluriũ prouinciarũ oõ,poſſit
in iuriſdictione contẽtioſa trahere inuitum extra ſuã prouin-
ciã.c.neminem.3.q.9. Dum igitur d.Card. Rotomagenſis eſſet
conſtitutus legatus Francię,Viennen.Lugdunen. Aquen. Nar-
bonen.omniumq; Galliarũ prouinciarum,quã primum ingreſ-
ſus fuit aliquam prouinciam Galliæ, dr̃ limites ſuę legationis
ingreſſus d.c nouit.vbi tex.clarus,qui cauillari non poteſt.Et ex
hoc correlarie duo ſequuntur. Primo ꝙ valeat collatio dictæ
prępoſiturę facta Lugduni. Scdo,ꝙ non valeat collatio eadem
die facta per Rodulphum [illegible] Franciſco de Perrero,non ſolum ra
tione ſup [illegible] dedu [illegible], ſed ẽt quia idem Rodulphus deſiit eſſe
10 vice [illegible] atus † quã primum R.do. Legatus Rotoma [illegible] ingreſſus
eſſe [illegible] legationis.l.meminiſſe ff. de [illegible] E ſi
dicatur iſtud verum eſſe,ſi idem Rodu [illegible] aduẽ [illegible]
Rotomag [illegible] l.ſi forte ff. de off. pręſ. quę [illegible] non [illegible] tiumitur [illegible]
pro [illegible] reg.præſumitur.de reg.iu in 6 Rñdeo ꝙ non [illegible] et no
toria ignorare. c.1. de poſtu. prælat. & qn.ex ſtimabi [illegible] Rodul-
phum ignorare aduentum do.Rotomagen. qui plurib. [illegible] b.&
ebdomadis iam aduenerat in De [illegible] hinatu , & Lugdun [illegible] prouin-
ciis [illegible] timis prouincię Aquen.& ciuitati Aueniõneſi [illegible] nul
lus [illegible] quoſdam,c quanto de præſum. & facile erit, vt puto,pro-
bare,ꝙ ea die fama publica erat in ciuitate Aueniõnen [illegible],ꝙ do.
Cardinalis erat factus legatus etiam in prouincia pr[illegible]uincię , &
quod aduenerat,& Lugduni moram [illegible] cebat . Laus Deo.

RESPONSVM. III.

REuerendus Dominus Nicolaus Crulli vrbẽ ingreſſus,ſuſpenſam iuriſdõnem habet Nam lex ſi.ff de off.procõſ.interpretationẽ re-c pit ab officio iuriſdictionis ẽt volũtariæ exercendę in vrbe,rõne honoris,& dignitatis ſupremæ , niſi animam redeundi in prouinciam mutarit legatus. ¶ Poteſtas,ſeu clauſula derogandi omnib.regulis canonicis legato conceſſa, non extenditur ad regulas Lateranenſis concilii de non veriſimili notitia. nam concedens ipſe dictę regulę,nullo iure derogare potuiſſet. quare clauſula,ſupplentes omnem defectum , ad ius poſitiuum reſtringitur . nam exploratiuris eſt pontificem , nec contra ius naturæ minuſque diuinum,niſi maxima,& vrgente cauſa ſubſiſtente,diſponere,aut prouidere poſſe.

SVMMARIVM.

1 *Per vrbis ingreſſum legati iuriſdictio non extinguitur,ſed ſuſpenditur .*
2 *Poteſtas derogandi omnibus canonicis regulis legato conceſſa,non extenditur ad regulam de non veriſimili notitia.*
3 *Diſpenſatio,per quam inducitur uotum captandæ mortis,eſt nulla, cum iuri diuino,ac naturali rationi repugnet .*
4 *Ratio eſt anima legis.*

Reſpon. Interpreta.

1 LEx ſi ff.de offi.proconſul.intelligitur quantũ † ad exercitium,ſiue actum iuriſdõnis exercendę in vrbe. exercitium.n.deponit legatus ẽt quantum ad voluntariã iuriſdictionem,& quantum ad inſignia ob præſentiã, & reuerentiam papę,a quo iuriſdictionem habet,non aũt quantũ ad habitum,quia non perdidit iuriſdictionem in ſua prouincia . Ita Sal.in l.in hac.C.de do.hoc vult Spe.ti.de leg.§. finitur . ver. Item quam cito.ꝙ l.ſi.intelligatur q̃tum ad exercitium in vrbe, non in prouincia ſua & in prin.ibi,ſed ſi egreditur, ut ſtatim reuertatur,iuriſdictio intermittitur,non finitur,& ſm hoc intellige ff.de offi.procon.l.ſi.merito delegatus d.legati exiſtente legato in vrbe,potuit conferre bñficium de quo agitur. nec ob. tex. in c.fin.de offi.leg. vbi dr̃,ꝙ delegatus d.legati nihil poteſt quam primum legatus egreſſus eſt prouinciam,niſi iuriſdictio delegata iam fuerit perpetua , quia loquitur ille tex.quando legatus egreditur animo non redeundi,quo caſu iuriſdictio ſua expirat etiam quo ad habitum ,ſecus ſi egrediatur animo reuertendi , ſm Hoſt.& Card ibi in 3 not.& Card.in c.nouit.in 6.q.eo.ti.ubi pręciſſe tenet,ꝙ in caſu d.l.ſi.per ingreſſum vrbis ſuſpenditur iuriſdictio legati,non autem extinguitur.& illa eſt veritas.& ita l. illam ſi.intelligunt gl. Bar. Alb.& cæter alii ibi,& in variis locis, quę non refero.& ideo parcat mihi Re.do.Nico. Caroli Chriſtianiſſimi Regis Franc.& ducis Mediolani ordinarius capellanus meritiſſimus,ſi non concurro in ſententiã aliorũ,qui p eo allegarũt . An vigore poteſtatis derogãdi oĩb. regulis canonicis, poſſit d.legatus derogare regulæ de ñ ueriſimili notitia,vr̃,ꝙ ſic; q a i ſpẽ ñ repetit iter regulas decretales,nec ſexti libri,ergo ci ir re

[illegible]

videlicet, [illegible] occaſio [illegible] data ēt [illegible], dixit glo. [illegible] extendit [illegible] dixit Spec. [illegible] Quarto [illegible] habuerit facultatem derogandi, [illegible] li derogare, quia facultas diſpen[illegible] nibus, intelligitur ſubſiſtente cā, quę [illegible] diſpenſationis ſm Inn. in c. dudum. ad ſi de elect. & ibi Ant. & Pan. [illegible] ri. § de adul. [illegible] & in c. preterea. col. pe. de teſti. cog. cum aliis alleg. per Fel. [illegible] ad audientiam. 2. col. 3. & ſeq. de [illegible] & in c. poſtulaſti. col. 16. ver. 3. caſus, co. [illegible] foro contentioſo ad [illegible] diſpenſation[illegible], quas faciunt legati [illegible] Credo autem, q nec fuerit expreſ[illegible], nec forte ſubeſt legitima cauſa diſpenſationis, igitur &c.

¶ De tranſactionibus.

RESPONSVM. I.

ETſi No. liceat in o[illegible] caſib. ſuper quota decimarum [illegible] tranſigere, tñ in [illegible] ſib. licitis compoſita tranſactio ſi [illegible] libus careat, nullo iure tenet, vt puta ſi in ea deſit capituli ac ſuperioris conſenſus, ſi deſintque duæ partes ex tribus in c. præſentium. Ideo dato, licet non conceſſo, q tranſactio d. Pet. Fran. de Malagrippa tunc Prioris, facta fuerit in caſu licito, & confirmata auctoritate cap. cum careat ſubſtantial. bus, nulla eſt.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio decimarum f[illegible] ſine conſenſu capituli & ſuperioris, eſt nulla.*
2 *Capitulariter quicquam ſtatui non poteſt, niſi duæ partes ex tribus præſentibus interſint in capitulo cum auctoritate Abbatis.*
3 *Aſſerenti incumbit onus probandi.*
4 *Papa dicitur diœceſanus monachorum, & monaſteriorum exemptorum.*

Reſpon. interpreta.

Poſito q ſuper quotam decimarum fieri poſſit tranſactio in certis caſib. de quib. per Abb. in c. ſtatuimus. de t[illegible] eſſemus in aliquo ipſorum caſuum, tñ non a[illegible] tur an ſtantibus, quę in narratione [illegible] p[illegible] tranſactiones ſ. mentionatæ. Omiſſi [illegible] non eſt [illegible] q eſt mero iure [illegible] quia
1 fa[illegible] capitulo & ſuperioris [illegible] & [illegible] torum, de [illegible] valere [illegible] on potuiſſet valere [illegible] pro ipe vitę [illegible] qua inita fuit. cap. venie[illegible] ubi caſus expreſſus, de tranſa[illegible] de illa ēt video, q non hę[illegible] ex quo p[illegible]

[illegible]

fac[illegible] Bart. in [illegible] in prin. ff. [illegible] dixit [illegible] ſub [illegible] de [illegible] co. 8 ver. [illegible] pone. S[illegible] uent [illegible] q [illegible] m [illegible] num exe[illegible]
4 q[illegible] Papa [illegible] de [illegible] &
[illegible] de [illegible] 6 [illegible] cut tran[illegible] io facta p abbatē, & mona[illegible] nos, & n[illegible] exē[illegible] [illegible] de cæteris de [illegible] tenet facta per abbatē. [illegible] Alex. [illegible] 17 [illegible] col. [illegible] 4 [illegible] 4 [illegible] prin. Gem. co[illegible] 93. incip. [illegible] exēptionum [illegible] per abbatem, & co[illegible] ntum exē[illegible] Papę no[illegible] [illegible] ngens C de [illegible] & [illegible] dicta procedunt [illegible] exemptū [illegible] eſt pleno iure in [illegible] ſum abbat [illegible] conceſſa non extitit, ſecus ſi [illegible] exp[illegible] iuriſdõnem quaſi epalem, ut ſufficit au[illegible] abbat[illegible] ſm glo in d. cle. [illegible] ideo eſto, q ita ſit q tñ non interuenit [illegible] Abbatis conſenſus, remanet [illegible] capite hanc tranſactionē carere debit[illegible] Preterea [illegible] monaſterū ſit exemptū; non tñ c[illegible] Abbatem ipſius hēre iuriſdõnem quaſi epalem, ſed [illegible] fore penes gñalem, & ſupremū miniſtrū, ſeu Abbatem, cui oia monaſteria eiuſdem ordinis ſubſunt, ſm Car. pſl. 57. incip. Reuer. pr. & Barb. in conſi. 40. ex iis patet non obſtare, quę d[illegible] ſ. q Abbates non ſun vocandi quia verum, ſi pñtes pñt ſoli actum ipſum expedire. Sed Prior Clauſtralis cum illis decem, & octo ſine auctoritate Papæ, aut ſui gñalis, vel ſaltem Abbatis, non pñt auctor[illegible] are tranſactiones quæ fiunt, de & ſuper rebus monaſterii, d. c. nullam. cum aliis ſ. alleg. merito, q per eos ſolum actum eſt, uiribus non ſubſiſtit. Laus Deo.

¶ De procuratoribus.

RESPONSVM. I.

QVemadmodum Enim ad futurā litem procurator dari pōt, ita ēt ad futura ſeu obtinenda, & renuncianda bene[illegible] procurator conſtit[illegible], & maxime cum non ſit, qui inficiet ad acceptāda beneficia procuratorē conſtitui poſſe, & [illegible] ſit de acceptatione ad renunciationē arguere. nec argumento opus eſt, vbi renunciationis verba [illegible] clara, quæ ſi clara eſſe [illegible] gentur, non dubia eſſe manifeſtè probamr, cū procuratoriū ſit conceptū cum libera, & ſub illis verbis, qcquid dñs facere potuiſſet, & ſub hac pmiſſione, promittit. n. cōſtituens gratum, & ratum habiturum quicquid per procuratorem factum fuerit, quæ operantur procuratorium cum libera, & procuratorem conſtitutum ad [illegible] nuncianda datum cenſeri.

SVMMARIVM.

1 *Procurator etiam a[illegible] futuram litem conſtitui poteſt.*
2 *Procurator ad acceptanda [illegible] nuncianda beneficia conſtitui poteſt.*
3 *Argumentum a contrari[illegible], validum eſt in iure.*
4 *Ref[illegible] cenda, ne circumueniatur concedens, procuratoria [illegible] interpr[illegible] tanda*
5 *Pr[illegible] cum l[illegible] a renunciare poteſt beneficia.*
6 *In claris non eſt opus coniecturis.*

q Ratiba-

7 *Ratihabitio domini non eſt neceſſaria in reſignatione facta per procuratorem habentem ad id mandatum, alias ſecus.*
8 *Officia non repugnantia ab uno, & eodem exerceri poſſunt.*

Reſpon Interpreta.

Ex propoſito Themate illud potiſſimè in dubiū reuocatur, nunquid valeat renunciatio beneficii facta per procuratorem ad futura, ſiue obtinenda beneficia, ſiue renuncianda cōſtitutum ſtatutū? Et bñ
ſcribendo, vī ꝙ nullo modo valeat in primis per tex. in l. item
eorum. §. ſed ſi ita. ff. quod cuiuſq. vni. no. vbi actor conſtitutus
ad quaſcunq; quę incidiſſent controuerſias, ipſo iure nullius
momenti eſt. vnde ſi iſtud eſt in actore, qui ad prophana & ſe-
cularia negotia cōſtituitur, a fortiori dēt eſſe in eo, qui ad bñfi-
cia, & ad ſpiritualia eſt cōſtitutus. ar. c. vbi periculū. de elect. lib.
6. ¶ Ad idem & ſcdo pro iſta parte adducit ar. de reſcri. ad pro-
curatoria, quod bonū eſt vt volunt Domi. de Ro. deci. 563. inci.
vtrum procuratoriſt. in antiq. Fel. in c. relatum. de offi. deleg. col.
2. Inn. in c. cum olim Abb. eo. tit. l. & quia de iure omn. iud. Sed
ſic eſt, ꝙ ipſa reſcripta nec ad lites futuras nec ad futura bene-
ficia extendantur. c. fin. de reſcrip. cle. ſi. eo. ti. ita nec ēt ipſa man
data procuratorum ad obedienda in futurum bñficia ſe debēt
extendere. ¶ Tertio adducitur, ꝙ ad renunciandū bñficia requi-
ritur ſpeciale mandatū, vt no. Card. in cle. 1. in 7. no. & in 1. opp.
de renun. ar. c. fi. de proc. lib. 6. arguendo de matrimonio carnali
ad ſpūale, de quo bonum eſt ar. c. ſicut vir. 7. q. 1. & tale manda-
tum ſpeciale ſuper bñficio nondum obtento interuenire non
potuit, cum qualitas non poſſit eſſe ſine ſubiecto. c. cum Mar-
thæ de cele. miſ. non dēt igitur tale mandatum ad futura bene-
ficia renuncianda valere. & pro iſta parte facit tex. in l. ſi quis
mihi bona. §. ſed verum. in princ. ff. de acq. hęr. & quod deciſit
Domin. de Rot. deci. 563. in antiq. ¶ Iſtis tamen non obſtan-
tib. cōtrariam partem credo de iure veriorem, & ꝙ imò poſſit dari
procurator ad futura beneficia renuncianda, pbatur in primis
1 per tex. in l. 3. ff. de procu. vbi & ad litem † futuram pōt dari pro
curator, & illud non hēt dubium. Imo, vt voluit Spec in ti. de
procu. aut fuit procurator ſimpliciter conſtitutus, ēt ad futura
conſtitutus cenſetur, ut ēt tenuit Pau. de Leaza. in cle. 1. de proc.
☞ licet de hoc vltimo *communis* ſit in cōtrium, tñ Ro. in tit. de proc.
dec. 412. fuit dubitatum. dicit ꝙ per maiorem partem Dñorum
fuit ita concluſum, & determinatum. & Spec. in d. tit. de proc. §.
3. ver. ſed quid ſi procuratorium dicit ita fuiſſe obtentum. ſi er-
go ſimpliciter datus extenditur ad futura, quanto magis vbi
hoc expreſſe cauetur prout expreſſe cautum fuit in caſu no-
ſtro, vbi & de obtentis & obtinendis, & renunciandis fuit da-
ta facultas, vt in mandato procuratorio continetur. ad id probā
dum adduco, nā cum idem ius ſit acceptandi & renunciandi,
arg. l. datū. & ibi Bald. ad hoc no. C. de le. & in l. 3. §. cum Titio,
ff. de adi. leg. & eſt in ar. tex. in c. verbum. de pęn. di. 1. Et clarum
2 ſit procuratorem ad beneficia acceptanda † conſtitui poſſe, vt
probant deci. Rot. 171. no ꝙ in antiq. & c. 73. no. ꝙ, in eiuſdem.
& Rot. in dec. 519. vtrum poſſit; in eiuſdem & in deci. Ro. in no
uiter collectis, deciſio. 4. vtrum quis poſſit. in titulo, de procu-
rat. in nouiter collectis. & tenuit Arch. de conceſ. preb. c. ne ca-
ptande. lib. 6. ergo eodem modo poterit conſtitui ad renunciā-
dum. Tertio, & vlt. pro hoc adduco, expreſſe deci. Ro. In primis
deci. 529. in tit. de proc. in anti. vtrum poſſit conſtituere procu
ratorem ad acceptandum, & permutandum beneficia in poſte-
rum obtinēda. & rñdet, ꝙ oēs Dñi tenuerunt, ꝙ poſſit. ad idem
eſt alia dec. Ro. in nouiter collectis. dec. 4. in tit. de procu. vtrum
qs poſſit. idem dicit, ꝙ oēs dñi ēt ita tenuerunt. pro quo eſt ēt
alia deci. Ro. 242. in c. nota, vbi quis, in anti. dum vult, ꝙ cōſtō pro
curatoris facta ad renunciandam certū bñficium, qđ tpe cōſtō-
nis non erat conſtituentis, non valet, ēt ſi tpe permutationis
3 eſſet dñs: quaſi innuat ſecus † eſſe ſi ad incertū bñficium fuerit
cōſtitutus, qa tunc valebit, ēt ſi ex poſt facto ad cōſtituentem pue-
nerit. Nec ob. all. in cōtrium, in primis non ob. tex. in l. item. eorū.
§. ſed ſi ita. quia illud iō eſt, pp tranſgreſſionē mandati, vt vult
ibi gl. & gl. in l. 3. de procu. Nec obſt. ex ſecundo ar. de mandato
procuratoris ad reſcriptum delegatorum, quia dico, ꝙ licet in
multis conueniant, in hoc tñ differunt, vt expreſſe dicit Fel. in
c. relatum. verſi. ſexta diffa. de offi. dele. licet eīm prohibitum ſi
4 per legem reſcriptū extendi † ad futuras controuerſias, c. fi. de
reſcrip. tñ hoc non inuenitur prohibitū in procuratore, Imò
permiſſum, vt ff. de procu. l. 2. & 3. & rō diuerſitatis pt aſſignari
qa in impetratione reſcriptorū ſæpe circūuenitr cōcedens, & vt
plurimū ſurreptitia impetrāt, idcirco adeo ſtricte intelliguntur.
c. ſedes. de reſc. ex. & c. cum in multis de reſc. in 6. ſed non ſic in
mandato procuratoris, qđ ſit a cōſtituente, & non impetrante.
iō in fauorē ipſius conſtituētis latius eſt interpretandum. Non
ob. tertio dum dr̄, ꝙ ad renunciandū requiritur ſpāle mandatū
&c. Nam rñdeo, ꝙ iſte procurator, q renunciauit, habuit ad hoc
ſpāle mandatū, vt expreſſe cantant verba procuratorij inſtrī, ibi
ſpāliter, & expreſſe an ipſius, &c. Et poſito, ꝙ illa verba deeſ-
5 ſent, adhuc tñ cum datus ſit procurator † cū libera, renūciare
potuiſſet, iuxta tex. in c. qui ad agendum de procu. & iſte libērā
hēat per illa verba in inſtro appoſita. quicqd dñs facere potuiſ
ſet, ſi præſens eſſet. quæ verba faciunt procuratorē cum libera,
vt vult Bar. in l. procurator, cui libera. ff. de procu. & idem Bal.
ibi. & Bal. in l. 1. C. de bo. mat. & Ant. & Inn. in c. fi. de dila. cū cō
cor. adductu per Phil. Fran. idē tenentē in d. c. q ad agendum. Et
poſito adhuc, ꝙ illa verba deeſſent, ſunt tñ alia in inſtro manda
ti, q̄ ēt hoc importent; pmittit. n. cōſtituens id gratum, & ratum
habiturum qcquid p procuratorē factū fuerit. q̄ uerba impor-
tant mādatū cū libera, vt dicit Bar. in d. l. procurator. p text. in l.
creditor, § Lucius. ff. man. & cuius doctr. ſequit Phil. Fran. in al-
legato c. qui ad agendū. in vltimis verbis. vnde ex oībus ſ. addu-
ctis reſtat tale mandatū fuiſſe ſufficiens ad renūciandum bene
ficia poſtmodum obtenta. ¶ An ſcdm dū dubitatur, nunquid illa
clauſula, toties quoties, aliqd operetur, &c. dico, ꝙ operatur, &
iſtud eſt clarū p l. ſicut in annos. ff. qui. mo. vſusfr. amit. & l. fidei
commiſſa. §. ſi quis decem. iuncta glo. ff. de leg. 3. Et poſito, ꝙ ni
hil operetur, tñ p hoc non minus ipſum mandatū extendit ad
6 beneficia obtinenda, cum illud † expſſis uerbis cōtineatur in in-
ſtrō mandati procuratorii. Ad tertium in quo dubitatur, nun-
quid reſignatio facta virtute mandati egeat ratihabitione dñi?
7 Breuiter rñdendo dico, † ꝙ non, cum iā extructa ſit & firma ab-
ſq; alia ratihabitione, per tex. ꝙ ibi not. in l. licet. ff. de iud. & not.
in c. cum cām. de reſt. & tunc tantummodo eſt neceſſaria rati-
habitio, cum reſignatio ſit per eum, qui non eſt procurator, vt
vult Arch. in c. cum in tua. de conſue. lib. 6. & Rot. dec. 289. inci.
not. ꝙ non procurator. in anti. ¶ Ad quartum, dum dubitatur
nunquid vicarius cum eſſet conſtitutus procurator ad ſignan-
dū, potuerit conferre? breuiter rñdeo ꝙ ſic, dūmodo habeat ſpe
cialem facultatem beneficia conferendi, iuxta c. fi. de offi. vic. li.
6. nec aliquid ſibi obſtat, ꝙ fit procurator conſtitutus ad reſi-
gnandum, tum quia nō reſignauit, tum ēt quia cum hic ſimus
8 in voluntariis, potuiſſet & reſignare, & conferre, cum iſta † ad in
uicem ſibi non repugnent, iuxta l. ſi conſul. ff. de ado. & l. acci-
pientis ff. de auth. tut. cum vul. ¶ Ad quintum, quo quæritur, an
mandatum ſit ſufficiens ad actionem in eo comprehenſam di-
co, ꝙ ſic, tum quia adeſt ſpeciale mandatum cum libera, tū quia
expreſſe conſtituens dat facultatem procuratoribus agendi qc-
quid ipſe dominus poſſet, promittens illud, & ratum, & gra-
tum habiturum, & etiam in ſpecie fuerunt conſtituti ad renū
ciandum quæcunque beneficia conſtituentis ſiue obtenta, ſiue
in poſterum obtinenda.

De Arbit. & arbitrato.

RESPONSVM I.

Licet Arbitratores etiam die feriata in honorem Dei laudare, & arbitrari poſſint, etiam citatione perē-ptoria ad ſententiam audiendam prætermiſſa. Nihilominus compromiſſum per dom. Ant. ex vna, & diſtributorem, ac capitulum ex altera collatum in Re. do. electum Aptenſem, & dom. Guhel. nullo iure ſubſiſtere potuit, nam do. Anto. pupillus ſine tutoris auctoritate compromittere nō potuit, minuſque etiam diſtributor ſine conſenſu capituli aliquid agere non valuit. Ideo compromiſſum huiuſmodi ſubſiſtere nō poſſe indubitati iuris eſt. Nec diſtributiones quotidianas, quæ tantū intereſſentibus, & diuinis deſeruientibus debentur, prædicto d. Ant. deberi conſtat, licet ætatis diſpenſationem obtinuerit, & cōſequenter fructuum, ac diſtributionum quotidianarum, niſi ſaltem per alium ex forma diſpenſationis, & ſecundum fundationis legem, & conſuetudinem deſeruit in diuinis.

SVMMARIVM.

1 *Sententia arbitratoris lata die feriata in honorem Dei tenet.*
2 *Sententia arbitratoria tenet abſque citatione peremptoria ad audiendum ſententiam*
3 *Publicus ſine auctoritate tutoris compromittere non poteſt.*
4 *Beneficiatus non poteſt fructus beneficij ad uitam alienare, niſi neceſſitas uel utilitas eccleſiæ id exigat.*
5 *Diſtributor non poteſt aliquem ad diſtributiones quotidianas ſine conſenſu capituli admittere.*
6 *Arbitri, & arbitratoris poteſtas a compromiſſo dependet.*
7 *Diſpenſatus ſuper ætate, etiam quo ad fructus, & diſtributiones cenſetur diſpenſatus.*
8 *Diſtributiones quotidianæ debentur ſolum intereſſentibus, & in diuinis deſeruientibus*
9 *Teſtator poteſt capellæ patronatæ in diuinis conditionem imponere.*
10 *Laudum contra iuris regulas, conſuetudinem, ac mentem ſtatuentium latum, eſt nullum.*
11 *Non adimplenti non eſt adimplendum.*
12 *Diſpoſitio referens intelligitur omnia includere, quæ in relato continentur.*
13 *Argumentum a contrario ſenſu, etiam locum uendicat in diſpenſationibus beneficiorum.*

Reſpon. interpreta.

CONtulit Re. do. legatus capellaniã Antonio, olim minori x. annis, cum diſpenſatione ſuper defectu ætatis, cum derogatione iuris patronatus clericalis, & cum derogatione fundationis, qua cauetur dictam capellaniam non debere conferri, niſi idoneo ad celebrandum. &c. Et cum hoc, ꝙ dictus Anto. teneatur per idoneũ preſbiterum in diuinis deſeruiri facere, iuxta fundationis continentiam vſque quo erit ætatis legitimæ, mandauitque dicto Anton fructibus, redditibus, iuribus vniuerſis plenariè reſponderi, ad cuius capellæ poſſeſſionem receptus fuit per capellanum d. eccleſiæ, & cum hoc, ꝙ idem do. Anto. deſeruiri faciat dictæ capellæ iuxta continentiam ſuæ prouiſionis. ¶ Exinde ſubrogata eſt lis, & controuerſia inter diſtributorem, ac capitulũ ex vna, & d. Anto. ex altera, ſuper diſtributionibus quotidianis, & anniuerſariis, quas capitulum prætendit non deberi do. Ant. Super qua differentia cauit compromiſſum in Re. do. electum Aptenſem, & do. Guli. de Girandis canonicum Vaſionenſem, qui tulerunt laudum, & ſententiam, per quam in effectu ordinarunt dicto Ant. eſſe reſpondendum de laudemiis, & anniuerſariis vna cum arreragiis tanquam viro beneficiato, & aggregato in eccleſia Inſulana. Quæ ſententia lata fuit, vt prætenditur, non vocatis canonicis, nec citato capitulo, & die feriato ob feſtum Diui Hier. Nunc quæritur de duobus. Primo, an laudum ſit inualidum? Secundo, an ſit iniquum, attento, quod ex forma fundationis, & ex tenore ſtatutorum, & etiam creditur de iure, quod beneficiatus tenetur deſeruire eccleſiæ, alias non debet percipere redditus eiuſdem.

Qui veritas eſt, viam veritatis mihi manifeſtare dignetur.

¶ Videtur premiſſum laudum valere non obſtantibus quæ in præmiſſa facti narratione deducuntur. In primis non obſta. ꝙ ſit tantum die feriata in honorem Dei, quia licet ſententia iudicis lata tali tempore non valeat. l. fi. C. de feriis neque etiam ſententia arbitri, ſecundum glo. in l. ſi de meis § ex compromiſſo. ff de
1 arb. Sententia tamen † arbitratoris tenet, quia laudum arbitratoris habet inſtar tranſactionis, quæ die feriato etiam in honorem Dei fieri poteſt. l. non minorem. C. de tranſ. & in d. l. fin. in verbo, tranſactiones loquantur. & ibi in ſpecie not. Bald. illum tex. ad hoc. Et idem tenuit Spec. in ti. de arb. § ſequitur, ver. ſed nunquid amicabilis compoſitur. & Bart. in l. ſi ſenalis. ff. de arb. Bald. in leg. fin. C. de contrahen. emp. & in cap. 1. de fer. Panor. in cap. Quintauallis. in decimatertia differentia. de iureiur. & iſta
☞ eſt communis Doc. ſententia, vt per Lanf. de Oria. in materia de arb. cat. 6. ver. 14 ¶ Non etiam obſtare videtur, dum dicitur non fuiſſe citatos canonicos ad audiendum proferri laudum, quia licet non valeat ſententia iudicis parte non citata peremptoriè ad audiendum ſententiam, c. conſuluit. de off. de l. properandũ. §. & ſi quidem. C. de iud. & l. ad peremptorium. ff. eo. neque etiã valet ſententia arbitri, l. diem proferre. §. ſi quis litigatorum. ff.
2 de ar. tamen abſq; citatione † peremptoria ad ſniam audiẽdum, valet ſnia, ſiue laudum arbitratoris, qui prius auditis partib. fuit informatus de negotio. ſm Bal. in l. fi. C. de cõtrah. emp. & Lanfra. de Oria. in d. tractat. de arb. char. 6. q. 10. ¶ Sed altius conſideranti mihi ꝯtra opi. viſa ſunt verior rationib. ſubſequentib. Et primo quia Ant. olim ſine auct. tu. non potuit compromittere, cũ
3 fuerit † pupillus. l. ſi pupillus. ff. de arb. quod eſt verum, etiam ſi compromiſſum ſit factum a pupillo in caſib. in quibus aliàs iure quodam ſpãli haberet legitimam perſonam ſtandi in iudicio, rõ qui non poteſt alienare, non poteſt compromittere. c. cũ tempore. de arb. & dicã. J. licèt ergo pupillus poſſit in caſu iſto ſtare in iudicio, non tamen ſequitur, ꝙ põt compromittere, & ſic alienare, ita ſignanter determinat Io. Bap. de Peru. in tract. de arb. li. 2. c. 19 Nec obſt. ſi dicatur verum eſſe, niſi ſit promiſſa pœna, & datus fideiuſſor de obtemperando, ut dr̃ in d. l. ſi pupillus, quia illud, quod ibi dr̃. procedit quantum ad effectum, ꝙ pœna poſſit exigi a fideiuſſore, non ꝙ valeat compromiſſum, neque laudum, ſm d. Ioan. Bap. in loco præallegato. Secundo rñdeo, ꝙ ille tex. loquitur in ſi. pupillo proximo pubertati, qui naturaliter obligatur, meritò pro tali obligatione poteſt interuenire fideiuſſor. obligari. §. dicendum. ff. de fideiuſſ. Secus aũt eſt in pupillo fideiuſſore proximo infantiæ, qui neq; ẽt naturaliter cõpromittendo obligatur. l. 1. ff. de noua. quia quicquid uidet ignorat. l. 1. C. de ſal. mo. & ita tenet gl. in d. l. ſi pupillus. In caſu aũt noſtro cũ præſupponat Antonium eſſe 8. aut 9. anno, dr̃ eſſe proximus infantiæ, ſm glo. in l. pupillũ. in prin. ff. de reg. iu. & Inſt. de ſti. §. ſed quod diximus. declarat Bar. in l. 1. ff. de noua. vbi vult, ꝙ diuiſo tempore, quod ſupereſt ab infantia vſque ad pubertatem per medium, cognoſcatur an quis ſit proximus pubertati, an infan-
4 tiæ. ¶ Secundo beneficiatus † non poteſt ad uitam ſuam alienare fructus beneficii. cle. 1. de reb. eccl. non al. niſi neceſſitas, vel eccleſiæ utilitas ita exigat, vbi dr̃. ergo etiam non poterit ſuper fructibus, ſeu redditibus cõpromittere, quia regula eſt approbata, ꝙ is qui non poteſt alienare, non poteſt compromittere. c. cũ tpe. vbi Pan. no. de ar. tradit Dec. conſi. 44. col. 2. & in ſpecie, ꝙ beneficiatus non poſſit ſuper fructib. beneficii futuri compromittere, voluerunt Ant. Imo. & Pan. in d. c. cum tempore. Soc. in conſi.
5 ſtatim allegãdo. ¶ Tertio ſic probatur, diſtributor ſine † conſenſu capituli non poteſt aliquem ad diſtributiones quotidianas, & ſimilia iura admittere. c. quanto. c. paſtoralis. de his, quæ fiunt a prælat. ſine conſenſu c. non ergo poſſunt compromittere. conſequentia patet ex his, quæ ſup. ſcripſi. nam qui non poteſt alienare, non poteſt compromittere d. c. cum tempore. & maximè compromittere de iure & de amicabili compoſitione in arbitratores, vt factum fuit, nam tale compromiſſum habet inſtar tranſac. §. 1. in Auth. vt. di. iud. in glo. c. expoſita. de arbi. ubi glo. conſtat autem diſtributorem, & punctuatorem habentes nudum officium diſtribuendi, & punctuandi ſibi a capitulo conceſſum non poſſe ſuper diſtributionibus, & obuentionib. eccleſiæ tranſigere ſine conſenſu capituli c. de cætero. c. veniens. de tranſa. ergo non etiam poterunt compromittere. Imo dominus Præpoſitus prælatus d. eccleſiæ, ſolus ſine conſenſu capituli, non potuiſſet ſuper fructib. & obuentionib. ad ipſum, & capitulum ſimul ſpectantibus compromittere, ſecundum Spec. tit. de arb. § reſtat ver. ſed nunquid clericus. & Soc. in conſi. 28. proſequendo ordinem. col. 2. lib. 1. minus ergo compromittere potuerunt punctuator, & diſtributor. Et licet quidã canonici compromiſſum approbauerint, nihil refert poſtquam capitulariter non conſenſerunt ad hoc. n. vt conſenſus canonicorum noceat capitulo, oportet, ꝙ talis conſenſus ſit præſtitus in communi ſm gl. in l. ſicut. ff. quod cuiuſque uni. no & in c. cum omnes, vbi Abb. & alii, de conſt. Inn. in c. in Geneſi. & in c. auditis, de elec. Ex his apparet compromiſſum fore nullius momenti, & ꝯñr, ut dictum eſt, laudum ſuper eo latum non valere. l. Pedius. §. 1. ff. de arb. nã
6 † arbitri, & arbitratoris poteſtas a compromiſſo dependet. l. nõ diſtinguemus. §. de officio. ff de arb. cum igitur partes nõ potuerint dare poteſtatem arbitratoribus arbitrandi, concluditur arbitramentum latum fuiſſe per non habentes poteſtatem, ergo &c. ¶ Circa ſecundum vſ dicendum, ꝙ dicta ſententia fuerit iuridica, & iuſta, quia licet alias de laudemiis, anniuerſariis, & diſtributionib. quotidianis nihil deberetur canonico, nec beneficiato non ualenti propter ætatis defectum deſeruire in diuinis, tamen fallit niſi ſit cum eo pleniſſime diſpenſatum ſuper ætate, puta ſi id fuerit in diſpenſatione dictum, ꝙ per omnia habeatur pro maiori, ſm Panor. in c. ex ratione. in fi. de æta. & quali. im-
7 mo glo. ibi vr̃ velle, ꝙ diſpenſatus ſuper ætate † etiam ad fructus, & diſtributiones quotidianas cẽſetur diſpenſatus. In propoſito caſu Re D. Legatus diſpenſauit ſpãliter ſuper ætate quo ad fructus uniuerſos, & redditus, & iura, de quibus uoluit ſibi plenarie reſponderi. Pondera uerbum, vniuerſos, ergo etiam de laudemiis, & anniuerſariis, quia qui totum dicit, nihil excludit. leg. a procuratore. C. mand. c. ſolitæ. de maio. & obe. Ponderandum eſt ẽt uerbum, plenarie de omnib. ſibi reſponderi. c. quãquam. in uerbo, plenarie reſtituat. de cenſi. lib. 6. faciunt quæ ad propoſitum Fel. in c. conqueſtus. de fo. compe. ¶ Verum mihi medulliter cõſideranti tam iuris regulas, quã mẽtem fundatoris, ac etiã Reu. do. Legati ꝯtrium verius uiſum fuit. Primo de iure cõi di-
8 ſtributiones † quotidianæ, quæ beneficia manualia dñr, debẽtur ſolum intereſſentibus in diuinis deſeruientib. c. licet. de præben. adeo, ꝙ contraria conſuetudo non ualet. c. uni. de cleri. non reſiden. lib. 6. ſimiliter anniuerſariorum, & mortuariorum emolumenta ſolum deſeruiẽtib. præſtanda ſunt. d. c. vnico. §. fi. cum igitur Anto. olim per ſe, nec per alium deſeruierit, non uideo cauſam quare ſibi de hmõi mortuariis. & diſtributionibus diſtributor teneat rñdere. Secũdo ex præcepto fundatoris tenetur deſeruire perſonaliter, & intereſſe omnib. horis canonicis, & miſſam celebrare, & aquam bñdictam ſup tumulo ipſius fundatoris deuota mente ſpargere, & in caſu ꝓprio ordinauit alium idoneum p̄ſentari dẽe, & ꝯñ. voluit non deſeruientem, ipſo iure bñficio eſſe priuatum, nam ſi vult alium pñtari, in neceſſarium añcedẽs vult bñficiũ de iure uacare, quia nõ põt pñtari ad beneficiũ, niſi vacet ſaltẽ de iure, vt vult Gem. per illum tex. in cap. licet eps. de præb. li. 6. & Ro. dec 465. de iure pa. l. n. Ro. conſi. 465. in re pñti.
9 potuit. n. teſtator ordinare, † ꝙ nõ deſeruiẽs capellæ ſuæ patronatæ in diuinis ſit ipſo iure priuatus, maxime accedente conſenſu Epiſcopi. c. ſignificatum. vbi Abb. de præb. qui cõſenſus Epiſcopi præſumitur interueniſſe talem ex diuturnitate temporis ſecũdum Arch. in c. nemo de conſecra. diſt. 1. Roma. conſi. 477. in caſu propoſitæ conſultationis. Fely. in c. de 4. col. 4. de præſcr. Pan. in c. de cura de iure patrona. ¶ Tertio, ex ſtatutis, & conſuetudine eccleſiæ tenetur beneficiatus intereſſe, & deſeruire in diuinis, alias priuatur diſtributionibus quotidianis & anniuerſariis, pro rata temporis, quo ceſſauerit a ſeruitio. quæ ſtatuta cum ſint rationabilia, & canonis non obuient inſtitutis, proculdubio obſeruanda ſunt. c. cum omnes. de conſt. cap. cum aliquibus. de reſcrip. lib. 6. c. conſtitutum. de uerbor. ſign. eo. lib. cum

igitur

igitur ſecundum iuris regulas,ſecundum ſtatuta eccleſiæ , ſm
voluntatem fundatoris non debeantur diſtributiones ei , qui
10 non ſeruit, non poſſum approbare † laudum dominorum ar-
bitrorum,qui hanc capituli,& diſtributionis exceptionem non
11 admiſerunt.Quarto,non adimplenti † non eſt adimplendum,
l.cum proponas. C.de pac. hic autem Antonius fuit receptus
cum hoc,quòd ſeruiret per alium in diuinis.Item cum hoc, ꝙ
ſolueret capam iuxta formam ſtatuti · quare cum non adim-
pleuerit,pro parte ſua , rationabiliter denegantur ſibi eccleſiæ
prouentus. & ſi dicatur ſtatutum non valere tanquam indu-
cens ſimoniam,c.ſimoniam,cap. Iacobus.de ſimo. reſpondeo
verum , ſi ſolutio capæ cederet ad commodum burſale cano-
nicorum,& beneficiorum, ſecus ſi cedit ad ornamentum diui-
ni cultus,vt in caſu noſtro.c.ſignificaſti.de elect.c.ſignificatum.
de præben.& ita declarat Panor.in dicto c. Iacobus.quare cum
iſtud ſtatutum valeat, dico eſſe caſum ad literam , a contrario
ſenſu,in d.cap.Iacobus. quod capitulum poteſt retinere obuē-
tiones,& diſtributiones non ſoluenti capam, iuxta ſeriem ſtatu
ti. Nec Antonio ſuffragatur diſpenſatio do. legati ,quia facta
fuit ſub conditione , ſi per alium idoneum deſeruierit vſque
quo peruenerit ad legitimã ætatem. Potuit enim collatio, &
diſpenſatio fieri ſub tali conditione.cap.relatum, de cleri. non
reſi. per quem ita determinat Gemi.conſi. 84. incip. quia iſtud
dubium. colu. 2. quare cum hactenus non deſeruiret per ido-
neum vicarium, & ſic defecerit conditio, videtur. quod non
ſolum obuentiones , & diſtributiones poſſint denegari, qui-
nimmo quod a beneficio poſſit amoueri, vt dicitur in d.c.rela-
tum, accedat quod Re.do.Lega. non ſolum voluit, quod per
idoneum vicarium deſeruiat in diuinis, ſed etiam plus voluit,
quod deſeruiat continentiam fundationis , & conſequenter,
quod niſi deſeruiat per alium , ꝙ ſit ipſo iure priuatus benefi-
cio, quia ex ſerie fundationis non deſeruiens illico, ipſo facto
priuatur vt ſ. probaui. Nam cum Re.do. Legatus ſe referat ad
fundationem , perinde eſt ac ſi ſpecificaret omnia,& ſingula,
quæ in ipſa fundatione diſponuntur, ſecundum Bald. in l.ſi de
cenſor.§ qui interrogatus per illum tex. ff.de interro. acti. quia
12 diſpoſitio † referens intelligitur omnia includere , quæ in re-
lato continentur.l.qui ſic.ff.de verbo. oblig. Tanta enim de-
bet eſſe obligatio in termino referente, quanta eſt in termino
relato , ſecundum,Bald.& Ang. in l. ſi prior. per illum text. ff.
ſolut. matri. vel dato, quòd dom. legatus diſpenſauerit, quòd
poſſit omnes redditus & prouentus conſequi deſeruiendo per
alium idoneum,non tamen diſpenſauit,quod non deſeruiendo
per alium poſſit prædictas diſtributiones,& obuentiones obti-
nere. Immo contrario ſenſu Re. do. Legatus voluit , quod
niſi deſeruiat per alium idoneum,quod nihil habeat. quòd ar-
gumentum a contrario ſenſu eſt validiſſimum.l.1. §. huius rei.
13 ff.de off.eius.& etiam habet locum † in diſpenſatione ad bene-
ficia,& in quibuſcunque literis gratioſis , & priuilegiis , ſecun-
dum gloſ. ut in cap.licet.de priuileg.lib 6. Ex hoc apparet,ꝙ eſt
fragile fundamentum,ſi dicatur , quod hic puer vult deſeruire
per ipſum,tamen quia non eſt idoneus,iuxta tradita. in cap. ſu-
per ordinata,de præben.& in c.ex eo.de elect.lib 6 Ideo Re.do.
Legatus ita demum voluit de fructibus ſibi reſponderi , ſi per
alium idoneum,iuxta continentia fundationis, deſeruiuerit in
diuinis,vt ſupra,aliunde oſtenſum fuit.

Reſpon. acutiſſimi I.V.D. Ioan.Franc.Riper.a Sancto Nazario, explicit Lib.1.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE,

A SANCTO NAZARIO, IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,

In Decretalium Librum Secundum abſolutiſsima Reſponſa,

Nunc poſtremò maiori, quam hactenus vnquam factum ſit, diligentia recognita, & repurgata.

De reſtit. ſpol. & remed. Cano. reintegranda.

RESPONSVM. I.

Vm Gaucherius bonæ fidei, iuſtique tituli ſit poſſeſſor, Quintella vero malæ fidei exiſtat, certetq; de expreſſo dolo, & lucro captando in præiudicium dicti Gaucherii, certe ex aduerſo nihil proponi pôt, cur ipſe Gaucherius a petit. dictę Quintellę non ſit abſoluendus nec remedium reintegrandę malæfidei poſſeſſori ɔ iuſto titulo, bonaque fide poſſidentem ex cõi ſententia competit.

SVMMARIVM.

1 *Remedium canonis reintegranda, non competit malæ fidei poſſeſſori.*
2 *Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis, & quomodo procedat in donatione*
3 *Nemo ſe iuuare poteſt ex eo, quod nititur impugnare.*
4 *Iuramentum habet vim clauſulæ, rato manente pacto.*
5 *Non obſeruans contractum iuratum, ipſo iure cadit a cõmodo contractus.*
6 *Donatio rei alienæ quomodo, & quando valeat.*
7 *Remedium cano. reintegranda, non datur contra poſſidentem cum titu. & bona fide.*
8 *Iudex in iudicando non habet recedere a communi opinione Doctorum, alias facit litem ſuam.*
9 *Exceptio doli, & fraudis, quando obſtet agenti recuperandæ.*

Reſpon. interpreta.

1 REmedium Canonis reintegranda, 3. q. 1. non † cõpetit malæfidei poſſeſſori ſm Imo. in c. ſępe. de reſti. ſpol. Soc. in l. 1. § nobis. in 4. dub. nõ. 2. q. prin. ff. de acq. poſ. & in ɔ 1. 39. col 3 lib. 3. Alex. conſi. 94 lib. 5. ideo dixi illud remediũ non ɔpetere Quintellę, qa mala fide poſſideret, ſi poſſeſſio aliqua apud eam eſſet, quod non credo, vt ĩ. oſtendã. ꝙ ſit in mala fide, oſtendo; qoia ſciębat Tonetã eſſe excõicatam, ex eo, qa ɔuenerat donõni ſibi factæ per Peronã, in non alimentando eã vt iurauerat, & ɔñr ſciebat dñium bonorũ donatorũ retro translatum fuiſſe in ipſam Peronã iuxta. l. 1. C. de don. quę ſub mo. & l. ſi qs maior. C. de tranſa ꝙ aũt ſciret Tonetam ɔueniſſe, & ob id fuiſſe excõicatam, pbaui in ɔſilio meo, qa nemo pôt ptendere ignorantiã excõicationis publicę. c. 1. de poſtul. pręla. Nec huic fundõ obſtat, dum dr̃, ꝙ in caſu iſto non pt hr̃e locum diſpõ l. ex eo, qa in ɔtu donõnis eſt appoſitum pactũ ꝙ Perona poſſit, & valeat in caſum ɔuentionis capere de fructibus bonorum donatorũ p ſe alimentando; vñ talis prouiſio
2 † hoïs dẽt facere ceſſare puiſionẽ legis. l. fi. C. de pac. ɔuen. maxime qñ puiſio legis eſt inducta de iure ſpãli, vt in caſu d. l. 1. ſm Bart. in l. ſi cum dotẽ. in prin. ff. ſol. matr. & in l hẽr. § 1. ff de pc. qa ad iſtud rñdi, ꝙ illa rła procedit qñ pactũ, per qđ quis ſibi puidet, eſt obligatorium, nã tunc tenet illi puiſioni ſtare, ſecus ſi puiſio ſit collata in libertatẽ ſibi puidentis: nam tunc eſt in arbitrio ſuo illi ſtare, aut ad puiſionẽ legis reuerti. verba. n. puiſionis ſonant, ꝙ Perona poſſit capere, quod verbũ poſſit, denotat libertã facultatẽ, q. d. ſi velit, poſſit capere; ſin aũt aliter ſibi, p nt iuris fuerit puidere, ſm gl. ĩ l. ſępe audiui. ff. de offi. pſi. Pau. de Caſt ɔſi. 295. li dicta pignora col 2. ſm antiq̃ impſſionem. cum igit hæc puiſio nõ ſit pciſa, ſed facultatis, nihil hẽt obſtare pręmiſſa rła. Scđo rñdeo, ꝙ dicta regula pcedit vbi puiſſio hoïs eſſet gñalior & pinguior. q̃ puiſio legis, ſecus eɔ ſm gl. & Sal. in d. l. fi. Iaſ in l. 2. C. de iu. emp. Lu. Ro. ſin. ſuo 292. in 2. parte, incip. legatarius. dicit. n. Rom. licet teſtõr pro legato dederit legatario ſpãiem hypothecam, nun tñ ceſſabit hypotheca gñalis, a lege introducta ſpãli fauore legatorum, vt in l. 1. & 2. C. cõ. de leg. ad hoc a. leg. tex. ſingularem in l. fuodus. de an. leg. ff. facit, qa remedium ordioariũ non facit ceſſare extraordinariũ, quod puidet pinguius & gñalius. l. in puiocialı. §. ꝙ ſi ſocius. ff. de no. ope. nũ. vbi Bart. & ſcribco. & imò dicebat Bald. in l. vbi adhuc. C. de iu. dot. ꝙ ſi mul. et prouideat ſibi de lj ãli hypotheca in certo fundo in caſum dotis reſtituendæ, non tñ ceſſabit puiſio legis, q̃ vult ſpãli fauore dotis cętera bona fore hyphotecata; in caſu nr̃o pingulor & gñalior eſt puiſio d. l. 1. qa puidet tã circa fructus, q̃ circa dñiũ, & poſſeſſionẽ. Tertio rñdet, ꝙ puiſio hoïs ſcã in vno caſu, facit ceſſare puiſionẽ l. in caſo poſito, non in alio, ſm Bar. in l. ſi ɔſtante. in prin. in q. 5. q. 2. ff. ſol. mat. Alex. ɔſi. 126. col. fi. lib. 5. & Bart. in d. l. ſi cũ dotẽ. vbi dicit ꝙ iſta rła procedit vbi puiſio hoïs, & legis tendunt ad idẽ, ſecus ſi ad diuerſa. In caſu aũt ppoſito, puiſio hoïs tendit puidere in caſu, quo donans velit ſtare ɔtui, puiſio legis tendit ad puidendũ caſu quo donans velit diſcedere a ɔctu. ergo cũ tendant ad diuerſa, vna nõ facit ceſſare aliã. Non ob. dũ dr̃, ꝙ pœna d. l. 1. & l. ſi qs maior. C. de trans. cenſet̃ remiſſa per Peronã eo ipſo ꝙ egit ad obſeruantiã ɔtus, ſicut de dño qui petit penſionẽ ab emphyteuta qui ceciderat a iure ſuo, nã petendo vr̃ caducitatẽ remittere, vt p Albe. & Mod. in l 2. C. de iu. emp. qa ad iſtud ẽt rñdeo multiplr. Et primo, ꝙ poſſet pcedere ſi Toneta acceptaſſet petitionẽ, & ſe ſatisfacere, & adimplere ɔuenta obtuliſſet, ſecus ſi petitionem impugnauit. & petita adimplere contempſit, prout fecit ex eo
3 enim † ꝙ quis impugnat, non pôt ſe iuuare, rła ex eo. de reg. iur. in 6. cum ſuis concor. Scđo rñdeo, ꝙ ſi ẽt petendo obſeruati cõuentia cenſeat̃ remiſſa pęna reſolõnis ɔtus, cãta pp ɔuentiones pdictas ptetitas, non tñ cẽſetur remiſſa pęna pp ɔuentiones futuras, ſicut nec dñs remittẽdo caducitatẽ cãtam, intelligit̃ remittere caducitatẽ cãtam pp penſiones in futurõ non ſoluẽdas, vt per gl. & Doc. in d. l. 2. In ppoſito licet Perona per petitionẽ ſuã petendo obſeruari ɔuenta, cenſeat̃ remiſiſſe pęnã reſolõnis donõnis cãtam ipe petitionis pp denegata alimẽta, tñ qa Toneta exinde poſt iudiciũ inchoatũ & finitũ, ceſſauit in ſolõne alimẽtorũ ipſo iure reſoluta, iterata fuiſſet donõ, & ſi ɔtriũ diceremus, ɔtumacia, & mora ipſius Tonetæ in non parendo iudicato, & non adimplẽdo, ſibi foret pficua, & dãnoſa Peronę inſtãti, ɔ c. mora. de reg. iu. 106. & petitio iudicialis, quæ magis hẽt grauare morã debitoris, induxiſſet liberationẽ a mora, ſi amplius non poſſet Toneta moroſa incidere in pęnã. poſſem iſta ɔprobare ex plorib ſed qa patẽt ad ſenſum nãlem, nõ aliter inſtabo, ſequẽdo tex. in l. ſcire oportet. § ſufficit. ff. de exc. tu. & fruſtra leges, & ſimilia allegamus, vbi nãliter ſentimus, ſm Philoſo. relatũ per
4 Mod. in l. illã. C. de col. Tertio qa iurm̃ † hẽt vim clę, rato manente pacto. d l. ſi qs maior. ſi ɔuentus ad obſeruantiã ɔctus, recuſat parere, qs dubitabit ꝙ is q obſeruabit ɔtum p parte ſua virtute clę, rato manente pacto, poterit ſaltẽ ex eo ꝙ alter regſitus non adimplet, allegare aduerſariũ incidiſſe in pęnã d. l. ſi qs maior. nõ obſtãte petitione ſua, cui aliter ɔtraxit, ſeu parere ɔtẽpſit, & eſt caſus in d. l. ſi quis maior. & in l. q fidẽ. ff. de tranſ. Ad tertiũ dum dr̃, ꝙ error iuris intricati excuſat a periurio, aliter nõ
5 rñdeo, qa ĩdubitati iuris eſt, ꝙ nõ obſeruãs ɔtũ † iuratũ ipſo iure cadit a commodo ɔtus. d. l. ſi qs maior, & expeditũ eſt, ꝙ ſi donatarius non pſtat alimenta pmiſſa ẽt ſimplici pmiſſione abſq. iurõ, ꝙ ipſo iure perdit ɔmodũ donõnis. d. l. 1. & vbi eſt caſus legis nulla pôt ſubeſſe dubitatio. l. ancillę. & ibi Bald. C. de fur. & ſic cum Toneta, & Quintella ſcirent donõnem factã per Peronam, eſſe reſolutã, & dñium retro translatũ in ipſam Peronam, bñ ſequitur, ꝙ cum mala fide Quintella acceptauit donõnem bonorũ, quę ſciebat aliena, merito ei dẽt denegari remedium canonis reintegrãda, vt dixi ſ. Ex alio ẽt dico remedium dicti canonis non ɔpetere ipſi Quintellę, qa conſtitutũ, cuius ptextu ptendit ſe fuiſſe in poſſeſſione, eſt nullũ, ex eo quia ɔtus donõnis factę Quintellæ non valuit, vt probaui latius in alio cõ-
6 ſil. Non ob. dum dr̃, ꝙ donõ † rei alienę valet, quia rñdeo, ꝙ donatio rei alienę non valet, qa donatio eſt doni datio. i. dñij trãſlatio, qđ dñiũ non pt traſferri per non dñm. & ꝙ non valeat, eſt tex. in l. in ædib. §. fi. ff. de dona. & ſi dicatur, valet ſaltem quo ad transferendũ viucapiendi ɔdõnem, & ſic quantum ad tranſlationem poſſeſsionis, toto ti. ff. & C. pro dona. Item valeat q̃tum ad obligandũ donantẽ de euictione. l. Ariſto. § Labeo ff. de dona. rñdeo dupłr. Primo, ꝙ pcedunt pmiſſa qñ donans donat rẽ alienã ignoranti eã eſſe alienã, ſecus ſi ſcienti; tunc talis ɔtus

a lege

a lege dānat, nec ēt transfertur vſucapiendi ɔdō. l. a. ff pro dona. nec ēt donans ei tenetur de euictione ſm glo. in d. §. Labeo qñ ergo donat res aliena ſcienti, donatio (maxime in ꝑiudiciū dñi) eſt totaliter nulla. d. l. a. ergo ēt ɔſtituerit nullū. & ſi dicatur hic, ɔſtus non teneat in ꝑiudicium verī dñi, tñ poſſeſſio transfert. l. ſi aliq̃ rem. ff. de acq. poſſ. q̃a verū eſt, ſi transferatur per veram traditionē, ſecus ſi per fictam, puta per precarium, vel conſtitutū, ſm Pau. de Caſt. & Soc. in l. 1. §. ſi vir vxori. de acq. poſ. ff cum ergo Toneta donauerit bona aliena Quintellę ſcienti vt ſup. ꝓbaui, ſequitur ɔclō, ꝙ donatio non tenuit, & ɔſtr nec ɔſtitutū. Quarto dixi remedium canonis reintegranda, non competere
7 ɔ Gaucherium poſſeſſorem † cum tit. & bona fide, ſm Bar. in l. rem quæ nobis. ff. de acq. poſ. Non ob. dū replicatur ꝙ plures ſūt qui tenent oppoſitum. q̃a rñdeo dupl. Primo, ꝙ opinio Bar. eſt cōis ſm Soc. in ɔſ. 309. in tertia parte. vnde in iudicando ab ea
8 nō eſt recedendū, aliàs iudex † faceret litem ſuā ſm Bar. in l. cum prolatis. ff. de re iud. Scdo rñdeo, ꝙ iſtud ɔnum dēt intelligi qñ ſingularis ſucceſſor habuit titulū a vitioſo auctore. opinio Bar. & cōis loquitur in ſingulari ſucceſſore hñte cām ab alio bonæ fidei poſſeſſore. Ita ego ɔcordo opiniones iſtas ɔrias in c. ſæpe. de reſt. ſpol. & reperio, ꝙ hanc cōcordiam tradidit Soc. ɔſ. 266. col. 6. lib. 2. Gaucherius aūt poſſidet cū titulo, & bona fide, & habuit cām a d. Borelli auctore bonæ fidei, ergo &c. Nec ob. ſtat dū dr̄, ꝙ opinio Bar. fundatur in l. ſiue aūt. §. ſi duob. ff. de publi. & ɔſequenter dēt intelligi eo caſu, quo titulus hr̄ a diuerſis ꝑſonis, prout ille tex. loquitur, ſecus ſi ab eadē, quia tunc prior dēt præferri. l. quoties. de rei vendit. C. ad iſtud omiſſa diſputatione, an cōis opinio quę generalis eſt, dēat reſtringi ad iſtos terminos tñ nihil facit ad caſum nrm̄, quia Gaucherius habuit ſuum titulū a dicto Borelli, Quītella vero habuit a Toneta, & ſic a diuerſis, ergo ſumus in terminis dicti §. ſi duob. Quīntō, dixi donationem factam Quintellæ, fuiſſe fcām in fraudem futuræ donationis faciendę d. Borelli: & ſic in fraudem futuri creditoris, tōnibus de quib. abunde in primis allegationibus, quib. non video aliqd obſtare, ex iis quæ in ɔrijs allegationib. ad eneruandas coniecturas, & fraudes deducūtur. Ideo alter ſuper hoc nō inſiſtam, ſed circunſpectus, & prudens iudex ipſe poterit oīa rimari, & ſi factū. & ſeriē rei conſiderabit diligenter, occulta fide cognoſcet. Ad illud aūt, quod dr̄, ꝙ exceptio fraudis venit opponenda & diſcutienda in iudicio, petitū ex eo, ꝙ ad reuocandū alienata in fraudem creditorū agendum ſit actione reuocatoria. §. item ſi quis in fraudem. Inſt. de act. Exceptio doli & fraudis non vr̄ obſtare agenti remedio canonis reintegranda, cui nulla exceptio proprietatis obiici pōt. ſm Alex. conſi. 90. & ſeq. li. 5. Dec. cōſ. 57 col. 1. ad illud. n. rñdeo, ꝙ illud, ꝙ dr̄, ꝙ exceptio proprietatis non
9 poſſit opponi agenti poſſeſſorio † recuperandę, procedit niſi ſit talis exceptio, q̃ ita ɔcludat in poſſeſſorio, ſicut in petitorio, ſm Bal. in rub. de pace Conſtan. in verbo, reſtituitur. per c. accepta. de reſt. ſpo. Rota decit. 16. in nouis. Alex. in l. naturaliter. §. nihil cōe. vbi ēt Bal. ff. de acq. poſ In propoſito exceptio fraudis, q̃ cōcludit, donatio fuerit facta in fraudem Borelli & Gaucherii, eodem mō cōcludit, ꝙ cōſtitutum in ea donatione appoſitum fuerit in fraudē factū. Idō ſicut exceptio doli obſtaret agenti petitorio, ita obſtabit agēti poſſeſſorio. Et ꝙ exceptio doli, quę concludit ɔ poſſeſſorē, ſit admittēda, voluit Ang. in l. dolo. ff. de excep. Et maxime ɔ agentem remedio cano. reintegranda quod non competit malæfidei poſſeſſori, vt ſ. deduxi, in primo fundamento. Satis ex iis puto r. ſoluta, q̃ latius contra cōſultationem meam obiiciuntur, abſoluendumque fore Gaucherium poſſeſſorem cum titulo oneroſo & bonæfidei a petitis per Quintellā, quę cum mala fide, & expreſſo dolo certat de lucro capiendo in ꝑiudicium, & odium dicti Gaucherii. Laus Deo.

RESPONSVM II.

REmedium Canonis reintegranda, non ſolum poſſidenti per conſtitutum competit, ſed etiam ficte poſſidenti competere iudicatum eſt, atque etiam prior vigore conſtituti poſſideos, poſteriori actualiter poſſidenti etiam in petitorio præfertur.

SVMMARIVM.

1 *Remedium canonis reintegranda, competit etiam poſſidenti vigore conſtituti, cum is vere poſſideat, qui per conſtitutum poſſidet.*

2 *Remedium canonis reintegranda, etiam ficto poſſeſſori competit.*

3 *Prior poſſidens vigore conſtituti, etiam in petitorio præfertur poſteriori actualiter poſſidenti.*

Reſpon. Interpreta.

1 NOn eſt dubitandum, an remedium † canonis reintegranda. 3. q. 1. competat poſſidenti vigore cōſtituti, quia poſſeſſio acquiſita per conſtitutum eſt vera poſſeſſio, & dicitur vere poſſidere is, qui vigore conſtituti poſſidet, licet actus acquirēdi poſſeſſionem dicatur fictus. l. quod meo. ubi Ale. & Mod. ff. de acq. poſ. Quinimo ſunt qui velint, ꝙ remedium dicti canonis non ſolum competat vero poſſeſſori, ut eſt poſſeſſor vigore conſtituti, ſed ēt competit
2 † ficto poſſeſſori, vt eſt poſſeſſor, in quē ſine vlla apprehenſione ꝑ ſe, vel ꝑ aliū eius noīe facta lex ipſo iure trāſfert poſſeſſionē ſm Soc. in l. rē quæ nobis in 5 q ff. de acq. poſ vbi illud expreſſè firmat. ꝑſuppponēs nullū dubiū eſſe, ꝙ nō competat poſſidēti in vim ɔſtituti, q̃a illa eſt vera poſſeſſio, & ꝙ etiam datur tale remedium ficto poſſeſſori, quod plus eſt, ſequitur Bal. in rubr. de cau. poſ. & propri. & Deci. con 84. excellentiſſimi doctores, & ꝙ competat poſſidenti in vim conſtituti, tenent Alex. & alii, quos deduxi in meo conſi. in hac cauſa reddito Et pro certo in hoc non eſt hęſitādum, & adducta pro Guid. Papæ q. 112. loquunē in petitorio, videlicet in caſu l. quoties. C. de rei uen. & faciunt pro hac opinione, quia communis eſt ſententia, ꝙ prior
3 † poſſidens in vim conſtituti præferatur in petitorio, iuxta terminos dictæ l. quoties. & ibi Iaſ. in quinta limitatione. Ergo idē dicendum in poſſeſſorio. Laus Deo.

RESPONSVM III.

LIcèt agens narrando proponat rē pleno iure ad ſe ꝑtinere, ex medio vero concludendi petat ſe ſpoliatum re integrari, ex huiuſmodi propōne remedium canonis reintegranda, deductum vr̄, cum qualitas actionis propoſitæ ex medio concludendi dignoſcatur. Ideo Ioannes Fabri proprietatis ceſſionarius poſſeſſionis iudicium intentatum recte proſequitur, vitio litigioſæ poſſeſſionis, non obſtāte.

SVMMARIVM.

1 *Ex medio concludendi cognoſcitur, quòd iudicium fuerit intentatum.*

2 *Remedium canonis reintegranda, competit ceſſionario proprietatis.*

3 *Vitiū litigioſi non inducitur per ceſſionē proprietatis, de qua non cōtēdit̄.*

4 *Multa conceduntur in conſequentiā, quæ principaliter non concederētur.*

5 *Tertius pro iure, & intereſſe ſuo, poteſt litem ab alio inſtitutā proſequi.*

Reſpon. interpreta.

IN cauſa præſenti, conſtat ex medio concludendi, intentatum fuiſſe remediū canonis, reintegrāda. 3 q. 1. quia in concluſione petitur ſpoliatum reintegra-
1 ri, nam ex medio † concludendi cognoſcitur quæ actio fuerit intentata, ſm Bar. in l. certi condictio. in prin. ff. ſi cer. pet. Nec refert, ꝙ in narratiua ſit dictum, rem ad agentem pleno iure ꝑtinere, quia non inſpicitur narratio, ſed cōcluſio. ita in terminis noſtris conſuluit Dec. conſ. 136. in cauſa reuerendi. hoc ſic præſuppoſito, vr̄, ꝙ Io. Fab. cui fuit ceſſa proprietas vineę, & domus de cuius poſſeſſione contenditur, recte poſſit proſequi iudiciū intentatū per Antoniū de Ilia cedentem, non obſtante uitio liti-
2 gioſi, quia † in ceſſionariū proprietatis tranſit remedium canonis reintegrāda, vt ɔſuluit Bal. conſ. 309. ſup quo. lib 3. & firmat Soc. in l. rem quæ nobis, ff. de acq. poſ. & comprobauit in c. ſæpe. col. 6 ver. 3. quæritur, an competat ceſſionario de reſtit. ſpo. Nō
3 obſtat uitium litigioſi, quia per ceſſionem † proprietatis, de qua non contenditur, non inducitur uitium litigioſi. auct. litigioſa. C. de litig. & ſi d caī vitiū litigioſi eſſe ſup poſſeſſione, de qua ɔtenditur, rñdetur, ꝙ Antonius de Ilia non poteſt dici alienaſſe poſſeſſionem, quam non habebat, & q̃ non fecit per ceſſionē proprietatis alienam, vt de ſe patet. Iura. n. quæ loquūtur de ceſſione poſſeſſionis litigioſa intelliguntur ex parte rei, nō ex parte actoris. Et ſi inſtetur dicendo, ꝙ actio ſiue condictio ex d. canone reintegranda, erat litigioſa, aduertēdum eſt, ꝙ Ant. de Ilia non ceſſit condictionem ex d. canone reintegranda, nec poſſeſſionem principaliter, ſed ſolū proprietatē cū iuribus ipſius proprietatis, & non condictionē ex dicto canone, quæ eſt actio perſonalis. Inſt. de act. §. in perſonam. Et ſi dicatur quo mō ergo in re Io. Fab. pōt proſequi illud iudicium? Rñdeo, ꝙ hæc actio, ſiue condictio tranſit in ceſſionarium proprietatis in ɔñiam, ne penes eum ſit proprietas inutilis. ut dixi tenere Bald. & Soc. ubi aūt actio quæ denegabatur tranſit in conſequentiā proprietatis
4 nō incurrit uitium litigioſi, quia multa † conceduntur in conſequētiam, quæ principaliter non concederentur, l. quidā, ff. de re iud. do. l. in modicis, cum gl. ff. de contrah. em ponas exemplū, in iure patronatus, quod tranſit in laicum in ɔñiam venditionis vniuerſalis, quod tñ de per ſe non poteſt alienari, c. ex literis. de iure patro. & illud probatur in d. l. fi. C. de litig. ubi in conſequētiam diuiſionis tranſit res, & actio litigioſa in alterum abſque pœna litigioſi. Comprobatur, quia pendente lite ſuper poſſeſſione, uel actione perſonali, non prohibetur litigans alienare proprietatem, c. 1. & ibi no. de conſtit. uti. vel inuti. ergo ſatis datur intelligi, ꝙ nec ēt prohibetur alienare iura. & actiones, quæ tranſeunt in emptorem ſiue ceſſionariū proprietatis, alioquin per indirectum nō, poſſet alienari ꝓprietas. Pręterea, cum dictus Io. Fab habeat proprietatē abſq; uitio litigioſi, non prohibetur pro iure, & intereſſe ſuo proſequi iudicium poſſeſſionis, quia ter-
5 tius † pōt proſeq litem ab alio inſtitutā. C. cū ſup. de re iud. c. veniens. de teſti tradit Bal in auct. nunc ſi hæres. C. de litig. &c.

De cauſa poſſeſſ.& proprie.

RESPONSVM I.

COllatio Facta ab ordinario Carpentoratē. exiſtenti in quaſi poſſeſſione, quandam capellam conferendi D.Hieron.in præiudicium patronorū, ipſorum inſtitutione de D. Gulielmo ſecuta non obſtante,ſm ea quæ proponuntur,de iure ualida eſt, præſertim attenta quaſi poſſeſſione,ſcientia,uſu, & patientia dictorum patronorum comprobata,nam huiuſmodi quaſi poſſeſſio in ſimilibus cauſis ſingularis ſpeculationis eſt.

SVMMARIVM.

1 *Collatio eſt fructus iuris conferendi,præſentatio eſt fructus iuris patronatus.*
2 *Ad poſſeſſorem, ſeu quaſi ſpectat ius conferendi in præiudicium eorum, ad quos ſpectat præſentatio.*
3 *In materia collationis,præſentationis,& iurispatronatus,quaſi poſſeſſio eſt principalis intentionis.*
4 *In quaſi poſſeſſione tria requiruntur, uidelicet ſcientia ſeu patientia aduerſarii,item ius proprium,nec non,& bona fides.*
5 *Malæfidei poſſeſſor non facit fructus ſuos.*
6 *Scientia,& patientia aduerſarij,articulanda,& probanda eſt.*
7 *Epiſcopus præſumitur ſcire qualitates beneficiorum exiſtentium in ſua diœceſi.*
8 *Vnicus actus electionis,præſentationis, & collationis,quaſi poſſeſſionem ipſorum actuum acquirit.*
9 *Collationes ſine ſcientia patronorum,ſunt ipſo iure nullæ.*
10 *Beneficia in dubio præſumuntur libera,& non patronata.*
11 *Sola fama excuſat a mala fide,necnon a cauſa temeraria & iniuſta.*
12 *Extincta deſcendentium linea,& ſic agnatione, ius patronatus extinguitur,& eccleſia libera efficitur.*
13 *Ius patronatus non præſcribitur contra eccleſiam, quæ ſemel libera fuit.*
14 *Ex non uſu quaſi poſſeſſio iuris patronatus amittitur, & eccleſia libertatem præſcribit.*
15 *Clauſula,ſi non ſit alteri ius quæſitum in reſcriptis tacitè ſubintelligitur.*

Reſpon.Interpreta.

PVnctus huius controuerſiæ, Vt mihi vr,
totus conſiſtit in quaſi poſſeſſione vigore conferēdi capellam.de qua agitur: in qua quidē quaſi poſſeſſione ordinarius Carpentoratenſis eſſe prætenditur in præiudicium patronorum,medio duarū vltimarū collationum immediatè pcedentium. Et vt cognoſcatur,ꝙ punctus ad hoc reducatur,ſubiicio duas veriſſimas concluſiones. ¶ Prima concluſio, collatio
1 † eſt fructus iuris conferendi,& præſentatio eſt fructus iurispatronatus ſm Pan.poſt Inn. & alios in c. conſultationib.de iure pat.Inn.& Ant.i c.2.de in integ.reſt.& in c.in literis,de reſt. ſpo.
2 & alibi ſæpe. ¶ Secunda concluſio,ad poſſeſſorē,ſeu † quaſi ſpectat ius conferendi in præiudicium ēt eorum, ad quos ſpectat præſentatio ſm Rot.deciſ.476.de iure pat.in antiq. Inn.& Pan. & alii in d c.2.de in integ.reſt.& in c cū olim. & c.cum eccleſia Sutrina.de cau.poſſ.& proprietatis.cū ſoliis concor.quas breuitatis cā omitto. Ex his infertur,ꝙ ſi dicamus epm fore in poſſeſſione liberè conferendi, neceſſario ſequatur concludendum,ꝙ collatio pdictæ capellę facta per ipſum ualuerit in pīudiciū patronorū. hinc cōſuluit Car. ꝙ collatio facta per papam ēt non facta mentione iuris patronatus ualet,qñ epſ eſt in quaſi poſſeſſione libere cōferendi, & patroni in quaſi poſſeſſione præſentandi.ita Card.conſi.69.quo ad primū.uer.ad ſin dubium. Dec. conſi.117. colu.5. vbi alia adducit. Ex quib.concluditur,ꝙ in iſta
3 materia eſt attendenda † quaſi poſſeſſio,& in ſpē, & in terminis noſtris ita concludit Rota deciſ. 457. ſub tub. de impetra.& colla.in anti. Si uero dicamus epm non eſſe in quaſi poſſeſſione libere conferendi,collatio ut pote facta ſine cōſenſu patronorū erit ipſo iure nulla.c.decernimus 15.q.7 ca. illud. vbi Pan. & alii de iure pat.cum cōcor. ¶ Reſtat ergo diſcutere virū epſ Carpentoraten.dicatur in quaſi poſſeſſione libere conferendi in pīudicium patronorū & prima conſideratione uiſum fuit, ꝙ non. nam quaſi poſſeſſio,ſeu ius libere conferendi ēt cuilibet rei in-
4 corporalis,nō acquir.ſ niſi trib.† concurrentib.primo niſi data ſcientia primi poſſeſſuris,l.2.C.de ſeruit.& aq.& in noſtris terminis tenet Cal.conſi.vlt.in ti.de cau.pol.& propne.Pan.& alii in d c.cum olim.& d.c.cū eccleſia Sutrina. Bart.in l.1.§. hoc interdicto,ff.de iti.actuq; pri. & hoc eſt manifeſta,quia ſubiectum huius quaſi poſſeſſionis eſt vius,& patiētia aduerſarii.l.quoties. ff.de ſeru. quę patientia non pōt eſſe ſine ſcia, ergo neceſſario requiritur ſcīa Scdo requirit,ꝙ epſ conferat iure ſuo libero, & nō iure deuo uto.l.ſi.ſ quemad.ſeru.amit. Tertio requiritur,ꝙ bona fide cōf.pat.credens ſibi ius illud conferendi competere. l.1.§. Anſl o.ff de aqua quur & æſti. ſaltē quantum ad effectum, vt collatio valeat,ſm Pan.in d.c. cum olim.& d.c.cum eccleſia Sutrina quē oēs nemine diſcrepante ibi ſequuntur.& hoc eſt euidens,quia vt s dixi,collatio eſt fructus iuris cōferendi. ergo ma-
5 læfidei † poſſeſſor non facit tales fructus ſuos.c grauis.de reſt. ſpo.l.in fundo.l.ex diuerſo.ff.de rei uend. Conſtito ergo de mala fide,collatio caſſanda erit,vt per Ab. & alios ubi ſupra. ¶ Iſtis attentis,bñ vr dicendū epo per dictas duas collationes nō fuiſſe requiſitā quaſi poſſeſſionē libere conferendi, quia non conſtat in proceſſu ꝙ patroni habuerint ſciam geminatę uocationis, & duplicatę collationis, quę ſcia erat probanda pro parte dicti do.Oliuarii,ut concludit Bar.in l.2. C.de ſeruit.& aqua, & in l.1. §.deniq;.ff.de aqua plu.arc. vbi inſtruit nouos practicantes, vt
6 articulent † de ſcientia aduerſarii,& probent.ſequitur Pan.conſi.13.col.fi.in 2.par.non ēt apparet de bona fide do. Epi cōferentis,ꝙ crediderit ſe iure ſuo,qa pſumitur, ꝙ ſciret dictā capellā
7 fore iuris patronatus laicorū, nam Epſ † præſumitur habere notas qualitates bñficiorum exiſtentium in ſua diœceſi ſecundum Hoſt & Io. And.in d.c.cum noſtris.de cōceſ.præb. Fel.in c. in noſtra.de reſcr.iſta ſunt,quæ ɔ̄ do. Hieronymum Oliuarum valde urgent. ¶ Sed ulterius conſideranti mihi ɔ̄ria ſnīa uiſa ſuit
8 verior,quia ex unica † electione acquiritur quaſi poſſeſſio iuris eligendi,& ex vnica præſentatione quaſi poſſeſſio præſentandi, & ex unica collatione quaſi poſſeſſio conferendi,cū ſint actus, qui cōiter non ſolent fieri niſi a poſſeſſorib.ſm gl.Inn.& alios in d.c.cum olim.& d.c.cum eccleſia Sutrina. & probatur in ca. ex literis.de iu.pat.& in d.c.conſultationib.eod.tit.& Inn.in c.2. de in inte.reſt. Pan.& alii in c.querelā de elec.& alibi ſæpe. Nec ob.pręmiſſa.primo nō obſtat dum dr,ꝙ hæc cōcluſio procederet,ſi patroni ſciuiſſent,& paſſi fuiſſent,quia eſto ꝙ ita ſit,tñ ex ſerie facti cōſtat de ſciētia patronorum.& ꝙ ɔ̄ter.oſtēditur ſic, patroni pſentauerunt D.Gulielmum ad dictā capellā tanquam vacātem per mortem quōdam D. Claudii prædeceſſoris immediati,cui epſ libere,& iure ſuo ordinario contulerat tāquam vacaret per reſignationem factam ex cā permutationis p Paulū. ex hoc colligo ſcientiam patronorum, quia niſi ipſi ſciuiſſent collationes factas,& illas approbaſſent, non dicerentur uacare per mortem dicti Claudii, ſed per reſignationē Pauli,qui ante dictas collationes ex præſentatione patronorum fuerit inſtitutus,io tñ,ꝙ obtinens beneficiū patronatus ſine conſenſu patronorum,dr vſurpator,& occupator.c.ex inſinuatione.de iu.pat.
9 & collationes ēt factæ ſine † ſcientia patronorum ſunt ipſo iure nullę.ut ſup.dictū fuit.& ibi no.Pan.ſed per mortem vſurpatoris non dr,nec pōt uacare,ut no.in c.ſuſceptū.de reſcr.in 6.neceſſario ſequitur ſi uacauit per mortē dicti Claudii, ꝙ ualuerit eius collatio,valere aūt non pōt, niſi pſupponamus acquiſitam quaſi poſſeſſionem ɔferendi ipſi Epo,acquiri aūt non pōt quaſi poſſeſſio,niſi data ſcīa, & patientia, ergo a primo ad ultimum ſeſſat corollarie dicendū, ꝙ ipſi patroni ſciuerſit, & paſſi fuerunt. Non ob.dū dr,ꝙ requiritur,ꝙ Epſ ɔtulerit bona fide,credens ad ſe ſpectare ius ɔferendi, quia in caſu illo ēt Epſ qui contulit erat in bona fide, & credidit ad ſe ſpectare,quia oīa beneficia in diœceſi ſpectant ad eius collationē.c.oēs baſilicæ.16.q.7.
10 c.ſic quidam.& c.regenda,10.q.1.& in dubio † bñficia pręſumūtur libera,& non patronata,ſm Arch.in ca.decernimus.16.q.7. Pan.in d.c.querelam.in 3.not. Dec.conſi.117 col.1.& conſequēter eum ius cōe, & iuris pręſumptio ſit pro ordinario collatore,legitime potuit credere ſibi licere iure ſuo conferre,argumēto c.ad decimas,de reſt.ſpol.lib 6.fortius concludit Pan.in d. ca. cum olim.& dicto c.cum eccleſia Sutrina.& in ca.ſi diligenti. de præſcr.& Barto.in d.§.hoc interdicto. ꝙ quælibet probabilis coniectura ſufficit ad cāndam præſumptionem bonę fidei.& excludendam præſumptionem malęfidei. & in propoſito dicunt,
11 ꝙ † ſola fama,ꝙ ius cōferendi competat alicui,excuſat a mala fide,quanto fortius diſpoſitio iuris cōis. Nec obſtat ɔ̄ria pręſumptio,ꝙ pręſumitur ſcire omnes qualitates beneficiorum exiſtentium in diœceſi,& ſic ſcire capellam fore iuriſpatronatus laicorum. Ad iſtud reſideo multipliciter.& pro fundamento reſpōſionis meæ pręmitto unam ueram, & cōem cōcluſionem, ꝙ bona fides nō ſolum ex iuſtis,ſed ēt ex temerariis, & iniuſtis cauſis cāri poteſt ſm gl.in l.1.C.ubi cau.ſtat. quam ibi multum commēdat Bal.& ſequitur Alex. conſi.127. viſa inquiſitione.col.3.vol.4. & ꝙ temeraria cā excludat malam fidem poſſeſſoris,eſt tex.quem ibi no. Are.& Iaſ.in d.l.clā poſſidere. in princ.ff. de acq. poſſ. & Bar.in l.1.§.per ſeruum qui in fuga.ff.eo. Barb.conſi.28. col. antepe.vol.2. redeūdo ad propoſitum,ſi ordinarius,qui contulit, ſciebat capellam,de qua agitur, eſſe iuriſpatronatus, & ſciebat, ꝙ erat iuriſpatronatus ex fundatione Simonæ. relictæ quōdam Ioannis Zelzerii,quę reliquit ius patronatus filiis,& deſcendentib. Roſtagni de Arnulphis, alıàs de Buto, quorum deſcenden-
12 tium linea extincta † eſt,& cōſequenter extinctum ius patronatus, & eccleſia effecta libera,ut traditur in c. 1. de iur.pat. hac de cā potuit legitimè credere ſibi licere iure ſuo cōferre dictam capellā,quia aſſerti patroni nō ſunt de deſcendētibus dicti Roſtagni,nec de agnatione.& nō eſſet ponere os in ecclā,nec a iure deuiaremus tenere,ꝙ ad aſſertos patronos non ſpectat iuſpatronatus dictę capellæ,cum (ut dixi) non cōſtet,ꝙ ſint de deſcendētib. ſupraſcriptis. Nec quicquā facit ſi diceſcitur,ꝙ Ioanna Algeſe

mater

mater Margaritæ,quæ præſentauit d. Gulielmum,præſcripſe-
13 rat iuſpatronatus,quia ꝯ eccleſiam † ſemel effectam liberã nõ põt
laicus præſcribere iuſpatronatus ſm Pan.conſi. 106 uer.ſecun-
do principaliter.in 2.vol.Car.in cle.ſi plures.in 5 q.de iure pa.
Alc.conſ.75.viſis,in fi.uol.4.licet poſſit præſcribere ꝯ ueros pa
tronos,ſm Io.Andr in c.quod alicui.de reg.iur & iſtam diſtin-
ctionem comprobauit hoc anno in rub.de iud. Ex his apparet,
ꝙ dicta Margarita nec ius hẽt , nec quaſi poſſeſſionem aſſertã
iuriſpatronatus, merito epiſcopus potuit iure libero conferre
hanc capellam prædicto d.Hierony Oliuario. Vel aliter dico,ꝙ
vbi agitur de acquirenda poſſeſſione libertatis, quæ acquiritur
ex non vſu priuilegiati,non exigitur bona fides,ſed ex ſolo nõ
vſu perditur c.cum acceſſiſſent,vbi glo.de conſti.tradit Ant.in
c.peruenit.col.fi.de cenſ. Ius autem patronatus,quod habẽt pa-
troni,eſt gratioſum,& ex priuilegio eccleſiæ, ut per Panor.in
c.querelam,de elec. ergo &c. Et niſi dicamus,ꝙ ex non † uſu
14 ſolo perdatur quaſi poſſeſſio iuris patronatus,certe impoſſibi-
lis eſſet communis concluſio ꝙ poſſit eccleſia præſcribere li-
bertatem aduerſus ius patroni , quia opponi ſemper potuit,ꝙ
epiſcopus ſciebat,uel ſcire præſumebatur,eccleſiam eſſe patro
natã.vel aliter poſſet rñderi,ꝙ mala fides prælati non nocet ec-
cleſiæ , cui per collationes liberas acquiritur quaſi poſſeſſio,ut
per gl.Panor.& alios in c.fi. de præſcri.Vel aliter reſpondet ꝙ
in facto præſupponitur has liberas collationes fuiſſe factas per
vicarium & gubernatorem,in quibus non cadit præſumptio,
ꝙ ipſi ſciuerint eccleſiam eſſe iuriſpatronatus,quia ipſi non ſunt
qui viſitent,ppter quam viſitationem epiſcopus præſumitur ſcire
qualitates beneficiorum,vt declarat Fel.in c.2.col.1.de excep.
Dec.conſi.135.in fi. Ex iſtis liquido conſtat collationem factã
d Hieron.de iure ualidam fore.Quo fit,vt inſtitutio dicti Guliel
mi poſtea ſecuta nullius ſit roboris & momenti,& maxime at
tento,ꝙ eſt facta cum expreſſa clauſula,ſi non erat alteri ius q̃-
15 ſitum,quæ etiam tacite † ſubintelligitur.c. ſuper eo.de offi.dele.
l.2.§ ſi quis a principe.ff.ne quid in loc.pub.cum igitur per col
lationem prius factam d Hierony.per ordinarium eſſet ius ac-
quiſitum per prædicta,ſequitur ꝙ inſtitutio,& prouiſio domi.
legati ſubſequens non habet aliquem effectum . Laus Deo.

RESPONSVM II.

LIcèt In beneficialib. iudicia poſſeſſoria cenſeantur hẽre
annexam cauſam proprietatis , tamẽ de titulo nõ
eſt adamuſſim diſcutiendum, cum ſufficiat habere titu
lum coloratum. Quare poſtquam illuſtris curia Ioannẽ
Alardi in poſſeſſione manutenuerit prioratus de Calma,de ti
tuli validitate,vel colore amplius quærendum non eſt. Nam ei
ſufficit excludere Michaelem Rodulphi actorem per non ius
ſuum,cuius collatio,vti ſubreptitia,& ſuſpenſio facta, uirib.nõ
ſubſiſtit. Nec eidem Ioanni obſtat,quod prioratus,de quo agit,
ſit monachalis,& regularis, qui non poteſt clericis ſecularibus
conferri. Verum cum prædictus prioratus a duobus immediate
prædeceſſoribus ſecularibus clericis conferri poſſe deciſum eſt.
Quare manifeſte cõſtat Ioannem Alardi, Michaele Rodulpho
potiorem eſſe.

SVMMARIVM.

1 *In iudicio poſſeſſorio ſufficit habere titulum coloratum,nec eſt de eo ada
muſſim diſputandum.*
2 *In interdicto retinendæ is potior eſt,qui fidem facit de antiquiori poſſeſ-
ſione,& ſufficit reo excludere agentem per non ius ſuum.*
3 *Ius conferendi de iure communi pertinet ad epiſcopum.*
4 *Collatio nulla nullum præſtat titulum.*
5 *Gratia ſubreptitia eſt ipſo iure nulla.*
6 *An uerbis narratiuis, ſeu aſſertiuis notarij credatur ?*
7 *Collatio facta ſuſpenſo non ualet.*
8 *An prioratus monachalis uel regularis conferri poſſit alijs quam regula
ribus eiuſdem ordinis,uel prioratus.*
9 *Paria ſunt non habere titulum,uel habere,ſed inualidum.*

Qui veritas eſt,me dirigat in viam veritatis.

Reſpon. Interpret.

LIcèt In beneficialib. iudicia poſſeſſoria cenſeantur ha
bere annexam cauſam proprietatis.l.2.§. quædã.
vbi glo.ff.de interdic. & ideo requiritur probatio tituli
ad colorandam poſſeſſionem ,ne detur uitioſus ingreſ-
1 ſus.c.1.de reg.iur.lib.6.tamen in poſſeſſorio † iudicio non eſt de
ualiditate uel inualidate tituli adamuſſim diſputandum, ſeu di-
ſcutiendum,cum ſufficiat habere titulum coloratũ, quod ma-
xime procedit in iudicio retinendæ , in quo militat ratio dandi
uitioſum ingreſſum,cum iam ingreſſus datus ſit,& maxime co
ram iudicib.laicis, qui ſolũ cognoſcere poſſunt de nudo & me
ro poſſeſſorio ſm Panor.in cap.literas.de iura.cal. ¶ Cum itaq;
excellens curia præciſè aliquando d.Io. Alardi manu tenuerit in
poſſeſſione prioratus de Calma in vim tituli colorati,non vĩ ꝙ
amplius ſit quærendum de colore, & validitate illius tituli;ſed
id ſolum diſcutiendum eſt,utrum in hoc iudicio retinendæ,po
tior ſit,an Michael Rodulphi actor,an ipſe Alardi reus. Et pau
cis agendo intrepide rñdeo ipſum Alar. potiorem eſſe,quia cõ
ſtat eũ prius fuiſſe poſſeſſionẽ prioratus aſſecutũ, & p curiam
præciſe manutentum,annalemq; poſſeſſionẽ,& ultra foreante
2 litem motã p Mic.in iudicio † aũt retinendæ,uincere is debet,ꝙ
fidẽ facit de antiquiori poſſeſſione, quia iunior p̃ſumit̃ clande-
ſtina.c.licet cãm.de prob.ubi Panor.& alii. Et docet Bar.in l.ſi
duo ff uti poſſi.& Bal.in l.ordinarii.C.de rei uendi. Sed ſi liber
validitatem tituloꝝ diſcuteret,ẽt potiorem eſſe puto d. Alardi,
cui in hac cã reo ſatis eſt excludere agentem per defectum iuris
agentis,abſq; eo, ꝙ teneatur aliter ſuã poſſeſſionẽ colorare al o
titulo ſm Cõpoſt.& Io.An.in c.mandatũ.de reſcri. Rota,deciſ.
54.in antiq.Gemi.cõſi.18.pro clarion.in prin.ſi mõ demonſtre
tur agentem nullum hẽre ius in dicto prioratu,apparebit d.Alar.
iterum manutenendũ in ſua uera, & iuridica poſſeſſione. ¶ Qđ
aũt d.Michael actor non habeat titulum coloratum, probatur
ex pluribus. Primo,quia titulum habet a dño præpoſito mo-
naſterii de plebe Martirum Vlcien.ordinis S.Aug. a quo dr̃ de
pendere prioratus iam dictus , ad quem propoſitũ non ſpectat
3 ius conferendi.Non quidem de iure cõi,quia de iure † cõi perti
net ad epiſcopũ.c.omnes baſilicę 16.q.7.c.cum epiſcopus.de of.
ord.lib.6 c.1.de c.mona. c. cum ex iniuncto. de hæret. Non etiã
ex priuilegio de quo non conſtet Non ẽt ex conſuetudine , de
qua non appareat.Quinimo ex productis collationibus,maxi-
me ultimis,conſtat ius conferendi ſpectare,& pertinere ad præ
poſitum,& capitulum ſimul,& ſemel, uel ſaltem conſtat capi-
tulum eſſe in quaſi poſſeſſione,conferendi ſimul cum præpoſi
to. Ex quib. ſequitur noſtra concluſio,ꝙ collatio facta Michae
li a ſolo præpoſito abſque conſenſu capituli,eſt ipſo iure nulla
tanquam facta a non habente p̃tãtem conferendi.c.cum in il-
lis,§ fi.de præben.lib 6 c.poſtulaſti.de conceſ.præben. & idẽ ſi
collatio ſpectet ad ſolum præpoſitum cum conſenſu capituli,
quia collatio facta non habito conſenſu,ẽt nulla eſt capit.1.§ 1.
& ibi gl.in verbo,aſſenſu ne ſede vac.lib.6 Cum igitur collatio
huiuſmodi ſit nulla ut pote facta abſque capitulo, non præſtat
4 † titulum coloratum ſecundum Pan.in c.quia diuerſitatem.de
conceſ.præb. ¶ Secundo, nulla eſt aſſerta collatio, quia facta
Mich.uti monacho expreſsè profeſſo, de cuius expreſſa p̃feſ-
ſione non fuit fcã fides litmè, put fieri oportuit ab ipſo impe
trante.c.quaſtio.vbi Pan.no.de ꝯſang & aff. & comprobat late
Fel.in c.conſtitutos.colu.1.de reſcriptis. Non enim ita de facili
impetraſſet collationem prioratus ab Abbate,ſeu præpoſito,ſi
non fuiſſet eiuſdem ordinis, & monaſterii profeſſus.c.nullus.
5 c.obitum lxi.diſt.ergo ſi non probetur profeſſio,erit gratia † ip
ſo iure nulla.c.poſtulaſti.de reſcrip.facit l.ſi pater.C.de hære.in
ſti.ubi probatur , ꝙ donatio uel legatum factum alicui uti mo-
nacho profeſſo,non ualet ſi profeſſus non erat, quia profeſſio
creditur cauſa finalis gratię,& donationis;quæ ſi ſit falſa,uitiat
gratiam,l.demonſtratio falſa.§ fi.ff.de cond.& demon.c.ex par
te.c.dilectus.de conceſ.præb.Gemi.conſi.119.in princ.Fel.in ca.
quod ſuper his.col.1.de fide inſtr.Non obſtat, ꝙ fuerit exhibitũ
inſtrm cuiuſdam receptionis,& profeſſionis , de quo in folio
lxx.factæ in manibus d Bartholo.Paſchalis, quia talis profeſſio
eſt nullius effectus, & ipſo iure inualida , ut pote recepta a non
habente p̃tãtem ipſam profeſſionem recipiendi, ut eſt tex.in c.
porrectum.& in c.ad audiẽtiã,& utrobiq; Pan.de reg. niſi.n.fue
rit profeſſio recepta ab Abbate , uel de eius mandato,nihil ua-
let,ut ibi dr̃. Et licet idem notarius atteſtet̃ ſe rogatum de com
miſſione recipiendi profeſſionem factam d.Barth. per uicariũ
prępoſiti;tñ ſibi non creditur niſi aliter fides fiat,quia ſunt uer
6 ba aſſertiua notarii eorum,quę per ipſum geſta dñr. Quibus †
uerbis aſſertiuis non iure credit,ſm Pan.in c.cum cauſam.de te
ſti.Et Iaſ.late in l.ſenium.col.1.in fi.& ſeq.C.qui teſta.face.poſ.
ſum quia non eſt credendum notario exprimenti aliquid,quod
ſpe inſtrumenti factum non fuit,ſm Bart.in l.ſi quis in aliquo.
col.fin.C.de eden.& ibi late Iaſ.& idem Iaſ.in l.nequicquam.§.
ubi decretum.col.xii ff.de offi procõſ.& Feli. in c.quoniam ꝯ
falſam col.16.de proba.præterea, & ſi conſtaret de commiſſio-
ne facta per dictum vicarium,non apparet,ꝙ uicarius habuerit
p̃tãtem ſubdelegandi talem receptionem. ¶ Tertio , quia ipſe
Michael origine Gallus citramontanus non potuit ſine literis
dimiſſoriis habitis a ſuo dięceſano,uidelicet Archiepiſ. Ebredu
nenſi,ordinari in Italia ab epiſcopo Aſtenſi, & Salutiarum,&
ordinatus ſine literis dimiſſoriis continentibus cauſam, quare
remittitur,eſt ab executione ordinis ſuſpenſus. c.1.de temp.or.
7 li.vi.collatio † autem facta ſuſpenſo non ualet. c. inquiſitionis.
de accu.c.per tuas,de ſimo.c.quæſitum.de temp.ord. Et ſtantib.
pręmiſſis non expediret aliter defendere tit.ipſius d.Alardi a q-
buſdam obiectis,quia,ut dictum eſt,ſatis eſt reo excludere acto
rẽ ꝑ defectum iuris non ſui. Et quia tñ in uim eiuſdẽ tituli ip-
ſe Alardus fuit p̃ciſè manutẽtus,attñ , ut nihil omittat , ad unũ
ſuper quo ſe aduerſarius maxime fundat, rñdeo uidelicet,ꝙ di-
8 ctus † prioratus ſit monachalis , & regularis, ut ex conceſſioni
bus

bus ſummorum Pontificu dr̄ apparere;quo fit,ut collatio facta
dño Alardi clerico ſeculari ſit ipſo iure nulla.c.cū de beneficio
de pb.li.6.& hoc comprobatur ex indulto ſpāli dño Prępoſito,
& Capitulo cōceſſo,ut nullis niſi regularibus prædicti ordinis
prioratus p apoſtolicæ ſedis legatos ɔferatur.Primo,ꝙ à duob.
immediatis prædeceſſorib.clericis ſecularibus fuit dictus prio-
ratus rectus,& gubernatus,vt ex initīs collationū,& depoſitio
nibus teſtium clare apparet, quo fit, vt dicatur effectus ſecula-
ris q̄tum ad hoc. ꝙ ſecularibus ɔferri poſſit,& expſſe dr̄ in d.c.
cū de bñficio;& ibi Gem.& alii ita ɔcludunt.Fel.in c.eā te.col.
17.de reſcr.Scdō rñdetur,ꝙ diſpōni d.c.cū de beneficio alr̄,fuit
indulto derogatū ampliſſimè p Reuerendiſſimū dñm legatum
habentem ad hoc ſpālem facultatē derogādi; non obſtat ſcdo,
dū dr̄,qd ipſe Michael eſt prior in data, ergo potior eſt iure.
c.duobus,de reſcr.li.6.c.ſi a ſede de pręb.eo.li. Q ua reſpondet
dupliciter. Primo,qd in poſſeſſorio retinendæ, non ſufficit qs
ſit prior in data,ſed qs ſit prior in poſſeſſione,d.c.licet cām. qd
abſque dubio verū eſt,qñ is,qui eſt prior in poſſeſſione, habet
titulum coloratum.c.cum q uis de præb.li.6 & d capit.licet cām.
de probatio.Scdō rñdetur,qd non poteſt Michael allegare bñ
8 priorem in data ſtante nullitate ſui tituli,qa † pari ſunt,nō ha
bere titulum, vel habere inualidum, l. quoties. ff. qui ſatiſd.
cogantur,cum vulga.Laus Deo.Ita iuris eſſe reſpōdeo ego Frā
ciſcus de Ripa iuris interpres,ſaluo ſaniori iudicio.

RESPONSVM. III.

CVm in interdicto retinendæ is potior ſit,qui de an
tiquiori poſſeſſione,& potiori titulo fidem fe
cerit,ideo d.Ioan.Alamandi in collatione prępoſitu-
ręæ qua agitur,d.de Aualone anteponendus eſt, qa
poſſeſſionē prius obtinuit,& titulum ſuum meliorem eē edo-
cuit:nam duplici collatione pro iure ſuo conſeruando,& exce-
ptionis ope vti potuit;& maximè cum poſſeſſio iuncta cū titu
lo eiuſdem datę pįlationis effectum operetur.

SVMMARIVM.

1 *In interdicto retinenda,is potior habetur, qui antiquiorem poſſeſ. probat.*
2 *Venerabilis curia parlamenti Delphinalis in interdicto retinendæ, ſolet de poſſeſſione,& proprietate ſimul cognoſcere.*
3 *An quis poſſit ſe iuuare duabus prouiſionib & quomodo pcedat,nu.6.*
4 *Idem operatur oppoſitum in oppoſito,quod propoſitum in propoſito.*
5 *In pari cauſa potior eſt conditio poſſidentis*
7 *Reus pluribus defenſionibus uti poteſt etiam contrariis.*
8 *Res facilius conſeruatur, quam de nouo acquiratur.*
9 *Ea,quæ dependent ab animo alicuius,eiuſdem iuramento veniunt pbāda.*
10 *Regula cancellariæ non habet locum extra curiam.*
11 *In dubio ſtandum eſt opinioni,pro qua iudicauit collegium,maxime collegium venerandum Domi.de Rota.*
12 *Fama publica excuſat à dolo præſumpto,delicto,ac intruſione.*

Reſpon.interpreta.

PAucis agendo,vt conſultorem decet, ſi omiſſa va-
liditate tituloru̅ vtriuſque partis quæratur
quis debeat obtinere in interdicto retinendæ poſſeſſio-
nis huius præpoſituræ,proculdubio ad me eſt,qd Reuer.
d.Ioan. Alamandi dēt obtinere,quia probauit de † antiquiori
poſſeſſione.c.licet cauſam.de proba.& ratio eſt,quia præſumi-
5 tur continuata, & ſcda poſterior præſumitur clandeſtina, vt
ibi dr̄ ,& declat Bar.in l.ſi duo.ff.uti poſſi.& in conſi.112.qdam
accuſatus,& Bal.in l.ordinarii.C.de rei vend. Anch.conſi. 274.
ad declarationem.Cur.ſenior conſi.24.ſuper eo. col.2. & alibi
ſæpe.& certè illo caſu non eſſet vlterius quærendum quis ha-
beat iuſtiorem titulum,quia tunc demum in interdicto retinē-
dæ præfertur is,qui docet de meliori titulo, quando probata
eſt poſſeſſio æqualis ipſis , ſecus ſi alter probauit de antiquio
ri,ſm Bar.in d.l.ſi duo.Cur.ſeni.in d.conſi.24 & conſi.62.col.3.
Barba.conſ.6.Pao.& alii in d.cap.licet.ſed quia illuſtr.curia par-
lamenti Delphinalis in illo interdicto retinendæ , ſolet ad fi-
2 nes poſſeſſoru etiam cognoſcere de † titulo, ut declarat Gui-
do Papæ q.71.& q.85 Reuocatur in dubium quis titulus horū
dominorū colitigāniū melius iuſtificare,& colorare hēbat poſ
ſeſſionem.Et prima facie uiderer dicū,qd titulus Io.de Auelo
na pluribus rōnib.primo,quia titulus d.Io. cuius vigore adepta
fuit poſſeſſio,eſt poſterior.c.capitulum.de reſcr.Scdo habitus
à legato,& titulus d.de Auelona habitus à S.Papa, & ſic ꝓpter
concedentis maiorem prærogatiuā præferendus.ca.ſi a ſede.
vbi caſus.de pręb.lib.6.Nec obſtare videtur vinculum,ſup.quo
d.Io. facit ſuum principale fundamentum , videlicet qd ipſe ha
bet duas puiſiones,& collationes à dño legato, vnam videlicet
poſteriorem,alteram eiuſdem datę, & prius adepta fuit poſſeſ
ſio,quo fit,ut potior ſit ɔdō poſſidentis,vt decidit in d.ca.ſi à
ſede.in ſimili,quia rñdetur dupl'r.Primo,ꝙ d.Io.adeptus eſt poſ
ſeſſionem vigore poſterioris tituli, vñ non dēt hīc locum di-
3 ſpō d.c.ſi a ſede,tū quia nemo pōt ſe iuuare † duabus prouiſioni
bus,c.vt quis duas.de elc.li.6. tum quia eligit unā ſedæ prouiſio:

ni ; & ſic ui renunciaſſe primæ,ut ibid.& l.qd in hæredem.§. eli-
gere.ff.de trib. & via q̄ elegit,ſibi pateat.regula, cū qd vna uia
de reg.iu.& c.qd ſemel.eo.tit.in 6.& ꝙ diſpoſitio c.ſi à ſede. nō
ꝓcedat,qñ virtute poſterioris tituli habiti à legato prouiſus adi
piſcitur poſſeſſionem,ſuadet rō,qa præſumit,quod is qui pri
us habuit poſſeſſionē,prius ēt impetrauerit pp ꝓuentionē ī adi
piſcēda poſſeſſione,q̄ rō ceſſat iſto caſu,quia ɔſtat,ꝙ alio poſte
riori titulo ſit adeptus fuit,vñ in claris non eſt opus coniecturis, l.
continuus,§.cum ita.de ver.ob.Immo ex quo noluit vti prima
collatione in adipiſcenda poſſeſſione,pſumendum eſt,quod ſit
4 poſterior,& ſic ita ſe hēt oppoſitū † in oppoſito,ſicut propo-
ſitum in ꝓpoſito,c.cognoſcentes.de ɔſt.l.fi.§.fi.de le.3.& ſtante
iſto fundamēto,ꝙ d.Io.adeptus fuerit poſſeſſionem in via titu-
li poſterioris,poſſet dici,ꝙ nullam acquiſiuit poſſeſſionē ꝓpter
clauſulā decreti appoſitā in prouiſione do.de Auelone anterio
ri.c.ſi poſt q̄.& c.ſi bñficia de pb.li.6.& c.1.de conceſ.pręb.ca.li.
Scdo,ēt ꝙ d.Ioan.poſſet vti prima collatione eiuſdem datæ,tñ
vr̄,ꝙ dicta prima collatio nihil ſuffragetur propter rlām de nō
veriſimili notitia , q̄ hēt clauſulā decreti, ɔ prouiſiones obten-
tas añ veriſimilē notitiam mortis.q̄ regula non vr̄ diſcrepare à
iure cōi,ut dicit ibi gl.attenta ſaltem rōne dictę rlæ,ne det occa-
ſio captandæ mortis.Nec obſtare vr̄,ſi dicatur,ꝙ do.de Auelo
ne in ſua grā obtinuit derogationē dictę regulæ, vñ ipſe nō dēt
poſſe excipere ɔ ꝓuiſionē d.Io quia dēt pati legē ɔ ſe, q̄ ęquam
putauit ɔ alios.c.cū omnes.de ɔſt.& qa ēt in priuilegiis,& gratis
hēt locū retorcitio,p rlām l.1.ff.qd q̄ſ iur.ſm Bar.in auct. quas
actiones.C.de ſac ſan.eccl.qa rñdetr̄,ꝙ in caſu iſto vbi adeſt clau-
ſula decreti,ēt ꝙ d.de Auelone nihil opponeret,tñ eius conſen
ſus non haberet validare titulū aduerſarii nullum,ſm gloſ.&
Pan.in c.dilecto.de pb.& in c.ſtatutū,circa fin.prio.de reſc.in 6.
traditur per Fel.in c.cęterum.col.2.eo.tit.in antiq. Iaſ. in l. oīū
col.4.C de teſta.¶ Pręmiſſis, & ſimilibus non obſtantibus ar-
bitror contrarium iure poſſe defendi,& pro fundamento do.
Io.dico eſſe caſum in d.c ſi ſede. ꝙ data paritate pferendus eſt
5 prouiſus à legato,q obtinuit † prius poſſeſſionē, & eo fortius
procederet illa concluſio ſi d.Ioan.probaſſet horā ſuę collatio-
nis,quia tunc talis collatio vti certa pſumeretur anterior colla-
tione alterius,de cuius hora nō ɔſtaret,ſm So.in l.1.ff.ſol. mat.
col.2.& Dec.ɔſ.169 col.fi.quicquid dixerit Fel.in c.paſtoralis.de
reſcr.q̄tñ non vr̄ ab hac ſnīa totaliter declinare,& iſta ɔcluſio
in propoſito nrō verior apparebit ex his,quæ ſubiiciam pro iſtā-
ſione conſi. quæ ſupra in ɔtrium fuerunt allegata . Non obſtat
6 itaq; primo dū dr̄,ꝙ d.Ioan.non poteſt ſe iuuare † duplici colla
tione.d.c.vt quis duas;qa tñ deo verū eſſe ad effectum impetrā-
di ɔſirmationē,ꝓut loquitur ille tex. & ſic in iure bñficii acqui-
rendi,ſecus in iure q̄ſito conſeruādo.c.poſt electionē. de ɔceſſ.
pb.& ita declat Gem. poſt alios 10 d.c. vt quis duas. inferens in
ſpecie, ꝙ quis pt petere poſſeſſionem bñficii virtute duplicis
collationis,ēt factæ à diuerſis,& ante eum idem tenet Lap.alle
gat.vlt.Cald.conſi.7.in tit.o.de elect. & ratio eſt multiplex. pri-
mo , quia dñium acquiri non poteſt niſi ex vna cauſa, poſſeſ-
ſio,vero ex plur.b.l.3 §.ex pluribus.& §.ex ɔtrio.ff.de acq.poſ.
Scdo,qa ɔfirmatio exigit decretum ſuperioris , qd non pōt in-
terponi niſi ſuper certo.c.1.de conceſ.pręb.li. 6 Non ſic qñ tra-
ditur poſſeſſio,q̄ poteſt tradi ex pluribus cauſis,vt latius decla-
rat Lud.Ro.ɔſi 433.quo ad primū,ī vltimo dubio, vel alr̄ rñde
tur,ꝙ c.vt quis duas;pcedit agendo,tunc non poteſt quis ſe fū
dare ſup duobus titulis,ſecus excipiendo ſecundum Pan.in d.c.
poſt electionem.in 3.no.iō diuerſitatis , quia reus ſe defenden-
7 do non prohibetur vti pluribus † defenſionibus ēt ɔtriis,reg. l.
nullus pluribus.de reg.iur.inferens, ꝙ ſi quis dubitat de prima
prouiſione,impetret ſcdam,qa poterit excipiendo vti vtraque.
ſequitur Card.in c.inter dilectos.col.fi.de fid inſtru.& latius iſta
deducit Fel.in c.nrā.col.2.de reſcr.Non obſtat dum ſcdo diceba
tur,ꝙ diſpoſitio c.ſi à ſede.non ꝓcedit quando prouiſus à lega-
to prius adeptus eſt poſſeſſionem vigore poſterioris tituli,quia
dico,ꝙ procedit gnalr̄,ſiue in uim tituli concurrentis cū data ti-
tuli habiti à Papa,ſiue poſterioris,ſiue vtriuſque.In primis loq
tur indiſtinctè,& gnaliter ergo generaliter debet intelligi, c.ſo
licę.de maio.& obed.l.de pretio.ff de publi.ſecundo rō prælatio
nis eſt ipſa poſſeſſio,vnde non refert, uñ habita fuerit poſt quā
cauſa prælationis iuſtificatur,l.1.§.& poſt opens.ff.de noui ope.
nun.l.3.C.de inſti.& ſubſt.Tertio in retinenda, & conſeruanda
poſſeſſione habita ex poſteriori titulo poſſum agere iudicio adi
piſcendę poſſeſſionis , vt ſupra late oſtenſum fuit, à fortiori
poſſum uti utroque iudicio poſſeſſionis conſeruandæ,quia faci
8 lius † res conſeruat,q̄ de nouo acquirat.l.patre furioſo.ff.de iis
qui ſunt ſui,uel alie.iu.c.ad apoſtolicam de reg.Nec ob. ēt dū
dicebat,ꝙ rō c.ſi à ſede,ea eſt,quia pſumit,qd diligentior in adi
piſcenda poſſeſſione,fuerit diligētior in habendo titulo , quia
nec iure probatur,nec iuridica eſt talis pſumptio.Immo rō d.c.
ſi à ſede,ea fuit,quia in pari cauſa pro poſſeſſore iudicandū eſt,
l.in pari.de reg.iur.ff.& reg.in pari.eo.ti.in 6 & ibi gloſ. expſſè
hoc atteſtatur;& rō rationis illa fuit,qa in dubio pro reo iudicā-
dum

dum l.fauorabiliores.ff.de reg.iu.& quia promptiores ſumus in
dando ius q in ꝓcedendo de nouo,ſm Gemi.in d.c.vi qs
duas.& iſtę rõnes militant quocunque modo reus poſſideat. et
go militatur diſpoſitio.l.a Titio.ff de verbo. obl.iuſtificatur,qa
doctores oẽs,maxime Petr in d.c.ſi a ſede.dñt, ꝙ ſola poſſeſ
ſio iuncta cũ tit.eiuſdẽ datæ operat̃ effectum ꝑlationis, ſed iſta
poſſeſſio iungit̃ cũ primo titulo,vt ſ.ꝓbaui, ergo neceſſario di
cendũ eſt,ꝙ ſequi debeat iſte effectus ꝑlationis. Præterea poſſet
probabiliter dici,ꝙ ex quo do. Ioã.impetrauit duas collationes
ad cautelam , licet adeptus fuerit naturalem poſſeſſionẽ vigore
ſecũdę prouiſionis , ꝙ tñ aĩo eodem inſtanti fuerit adeptus ciuilẽ
vigore primę collationis, nã naturalis pot ex vna cã acquiri, ci
uilis ex altera. Ita Cat.in d.c.inter dilectos col.fi.tradit̃ in d.§ ex
pluribus, & ita ciuilis poſſeſſio eſt illa, q̃ eſt cauſa prælationis,
aliàs ſi naturalis ſola eſſet cã ꝑlationis, ſequeretur, ꝙ violentus
poſſeſſor,qui hẽt naturalem,c.in literis,de reſtit.ſpo.eſſet præſe
rendus,cuius ꝯtrium oẽs negant in d.c.ſi a ſede.& ſi dicatur non
conſtare , ꝙ animo adeptus fuerit poſſeſſionẽ ciuilẽ in vim pri
9 mi tituli.tñ deo ſtandum eſſe iuramento ſuo in his,q̃ † dependẽt
ab eius aĩo ſm gl in c.ſignificaſti.de homi.cum vulg. & præſu
mitur adeptum fuiſſe omni meliori modo quo potuit.l.3. de
teſt.mil.Non ẽ obſtat,dum dr̃,ꝙ clauſula decreti appoſita in li
teris aduerſarij inficit poſſeſſionem, quia ꝓſſet eſſe verum niſi
poſſeſſio adepta in vim poſterioris tit.coadiuuaretur in vim pri
mi concurrẽtis cũ tit.aduerſarij. Non ob. denique regula de
10 non veriſimili notitia , quia † regula cancellarię non habet lo
cũ extra curiã,ſm Anch.conſi.297 efficacib. Card.conſi.99.di
co,ꝙ acceptatio. Fel.in c.a.de ret.ſal.l.1.col.5.ff.ſi cer.pet. Et ꝙ
talis regula non habeat locũ in legato,tenet Rota,q ita iudica
uit,vt atteſtat̃ gl. ibi. & licet opinio ꝯria aliquibus forte rõnibus
iuſtificari poſſit,tñ in dubio ſtandum eſt opinioni, pro qua iudi
11 cauit † collegiũ ſm Pan.in c.prudẽtia.de offi.deleg. maxime ve
nerandũ,& ſapientiſſimum collegiũ dñorum de Rota,quo nul
lum aliud excellẽtius,& cuius deciſiones tam vti cano.videmus
obſeruari,& licet ſuper hoc puncto multa dici poſſint, tñ arbi
trandũ eſt , ꝙ dñi tñc in iudicio poſſeſſorio retinendæ non de
beant iu ꝑiudiciũ poſſeſſorij velle iudicare poſſeſſorem admo
nendũ,qa ad obtinendũ in poſſeſſorio ſufficit oſtendere tit.co
loratum,licet aliquo iure in petitorio forte poſſit impugnari.
c.conſtitutus 2.de appel.c.accedens. de ac. & ita in terminis nīs
voluit Cal.in d.conſi.7 Præterea, & ſi altàs regula de non veriſi
mili ꝓcedat ẽt in prouiſione habita a delegato,ea rõne finali,ne
det occaſio captandę mortis, tñ cũ rõ finalis ceſſet in caſu iſto,
ceſſabit ẽt diſpõ,c.cũ ceſſante de appel.iuxta in d.lo.non poteſt
conſiderari occaſio captandę mortis ſui ꝑdeceſſoris ſtante ſama
publica,ꝙ erat mortuus ꝑplures dies ante impetrationem, quę
12 † fama excuſat a dolo.l.cum quidam.§.qđ dr̃.a.ff de acq. hær.&
a præſumptio delicto.l.miles.§ mulier.ff.de adul. c. quia veriſi
mile.in verb.loci fama.de præſump.vbi Fel.& fama excuſat ab
intruſione,ſm Fel.in c.in noſtra.de reſcrip.allegantem Old.con
ſi.304 infraſcr.allegatio.& gl.in c.1.de concel. præben.

RESPONS. IIII.

QVemadmodum enim legatario ſine li
cẽtia teſtatoris, vel hę
redis poſſeſſionẽ rei legatę apprehendere nõ licet,ita
etiã poſſeſſio beneficij collati ſine collatoris,uel exe
cutoris licentia a beneficiato apprehendi non poſſe vr̃, cum id
ex ſtylo curiæ obſeruetur.Cõmunis tñ doctorum ſnĩa eſt in cõ
trarium,nec valet argumentum legatarij ad beneficiatũ,cum le
gatarius de damno tractet hęredis. Beneficiatus vero nemini
damnum præbet ex ſua poſſeſſionis apprehenſione, cui ſenten
tiæ tanquam veriori aſſipulamur. In adipiſcenda poſſeſſione
ſufficit poſſidenti excipere de meliori,& anteriori titulo, & do
minio,& huiuſmodi exceptiones obſtant agenti. In interdicto
vero recuperandæ ſpoliatus ante oĩa reſtituẽdus venit;& ibi vi
dere licet quomodo procedat regula de triennali poſſeſſore.

SVMMARIVM.

1 *Ingrediens poſſeſſionem beneficij ſibi collati propria auctoritate,an priue*
tur iure ſuo, & vide nu 3.
2 *Collatio facta per Papam, uel eius legatum tribuit plenum ius, etiam*
in beneficijs electiuis abſque inſtitutione.
4 *Pœna priuationis iuris nunquã debet imponi,niſi expreſſo iure caueatur.*
5 *Agenti interdicto adipiſcendæ obſtat exceptio dominij.*
6 *Regula de triẽnali poſſeſſore in quibus procedat,& quib. non vide nu.7.*

Reſpon. interpreta.

SEquendo ordinem dubitationũ , q̃ proponuntur,
breuibus pro tenuitate ingenij rñdebo .
Circa primũ, vr̃ prima conſideratione dicendum , ꝙ Petro
ante fulminatum ꝓceſſum non licuerit poſſeſſionẽ ꝓria
tus apprehendere,arg.c.auaritię.de elect.lib. 6. & quia non licet
legatario ſine licentia teſtatoris,vel hr̃dis apprehendere poſſeſſio
nem rei legatæ.tot.ti.ff.quo.le.ergo abſque licentia collatoris,
uel executoris, nec licet beneficiato , qui aſſimilatur legatario,
& donatario,ut no.in c.1.ꝯtũ.de ꝑb eũ ſi.Iõ ꝯcludẽdũ vr̃, ꝙ Pe
trus ſit priuatus iure,ꝙ hẽbat in bñficio,ſicut electus.d. c.auari
tiæ,& ſicut legatarius. l.nõ eſt dubiũ.C.de legi.& facit,qa victo
ri poſt ſniam diffinitiuã ꝓpria auctoritate apprehendere poſſeſ
ſionẽ rei ſibi adiudicatæ non licet.Sed his, & ſimilibus non attẽ
tis,arbitror Petrum potuiſſe ſine licentia executoris, & abſque
fulminatione ꝓceſſus apprehendere poſſeſſionẽ : & poſito,ꝙ
1 ingreſſus non fuerit † licitus,non tñ fuit priuatus iure , qđ ha
bebat in ipſo bñficio,& pro fundamento præmitto, ꝙ in bene
ficijs collatiuis ſñ operatur collatio , quantũ in electiuis electio
& confirmatio,put no.Pan.in c.dudum.col.3.in fin.de elec. no.
etiam in c.cum olim de cauſa poſſeſſio.& proprie.& alibi ſępe.
hoc ſic ꝑſuppoſito,infero ꝙ ſicut electus, & cõfirmatus põt poſ
ſeſſionẽ ꝓpria auctoritate apprehendere,d.c.auaritiæ. & c. nr̃is.
& c.qualiter.eod. tn. in antiq. eodẽ mõ is,cui eſt facta collatio,
poterit ſua auctoritate poſſeſſionẽ ingredi. Collatio.n.facta ꝑ
2 Papã,vel eius legatũ (vt in caſu iſto) tribuit plenum ius, etiam
in bñficijs electiuis abſque inſtõne. Pan.& Felin.in c.eam te.col.
2.de reſcr.& ita vult Gem.in c.eum qui.de præb. lib. 6. Ex ijs pa
tet rñſio ad ꝯtrium d.c.auaritiæ.qa facit pro,& nõ ꝯ,inducendo
vt ſ.ad diſpoſitionem tituli,quorum legatorum , ſpecialiter re
ſpondetur,ꝙ procedit vbi hæres pretẽdit ex tali apprehenſione
fuiſſe ſibi præiudicatum in detractione falcidię,ut glo.& ſcrib.
expreſsè ibi declarant, verũ cũ non tractatur de præiudicio hæ
redis,de cuius manibus eſt capienda poſſeſſio,ceſſat interdictũ;
at in caſu iſto cũ non tractetur de præiudicio executoris, de cu
ius manibus erat capienda poſſeſſio,dẽt ẽt ceſſare interdictum,
& ſic vr̃ licuiſſe ipſi bñficiato ceſſante omni ꝓhibitione intrare
poſſeſſionẽ beneficij. Nõ ob.l.non eſt dubium, qa loquit̃ in ap
prehendente poſſeſſionem ab alio occupatã, quo caſu nõ licet
bñficiato ſpoliare aliũ d.c.cũ qui.de ꝑb lib. 6. in caſu vero occur
renti ꝑſupponit poſſeſſionẽ tpe mortis fuiſſe uacantẽ,& repe
rio,ꝙ ita ꝯcludit Gem.in d.c.cũ q.& Pano.in c. tranſmiſſam de
electio.dicit hanc eſſe *communẽ* opinionẽ doctorũ, quia lñ mul
3 ti tenẽt oppoſitũ,& qa intelligo auditores curiæ † practicare ꝯ
iſtã opinionẽ , q̃ mihi non diſplicet, quam cõprobat Bellame
ra ꝯſi.10 col.5 Dico,ꝙ poſito,ꝙ apprehenſio ſine licentia exe
cutoris, vel collatoris non foret lícita , quantũ ad producẽdos
effectus poſſeſſionis,attamẽ ꝑ talẽ apprehenſionẽ non dr̃ intru
ſus,nec incidit in pęnã priuationis iuris ſui,ita Arch & Gem.&
cõiter ſcrib.in d.c.auaritiæ.& in d.c.tranſmiſſam.& hr̃ facit,qa
4 pœna † priuationis iuris ſui nunq̃ dẽt imponi, niſi expreſſo iu
re caueat,in c.inuentũ 16.q.7.§. optimũ.in Auth. de non eligẽ.
ſecun.nub.gl.in c.fi.de iure patr.cũ ſimilibus.Circa ſm, vr̃ mihi
parũ expedire , ꝙ ꝓducatur inſtrumentũ ſcdæ apprehenſionis
factæ in executione ꝓceſſus executorialis , & quia non vidi ꝓ
ceſſum,ꝓbabo p argm̃ a partibus ſufficiẽter enumerans:nã poſt
quã Petrus ſolus eſt in poſſeſſione,eſt neceſſe, ſi alter uult age
re poſſeſſorio,ꝙ agat uel interdicto adipiſcendæ,uel recuperan
dæ,primo caſu ſi agat adipiſcẽdę, ſufficit Petro excipere de an
teriori,& meliori titulo,vt not. in c.paſtoralis. de cauſ.poſſ. &
5 proprie.obſtat.n.agenti adipiſcendę † exceptio dñij.l.ſi de vi.cũ
glo ff.de iudi. Bart. in l.naturalr.§.nihil cõe.ff.de acq.poſ. Aut
agitur interdicto recuperãdę,& tũc malè agit,cũ,& ante ipſum
agentẽ,& poſt ſemp fuerit in poſſeſſione,c.ꝯſultationibus , de
offi.deleg.cũ ſimilib. Circa tertiũ,maxima eſt hęc dubitatio, ut
oſtendũt ſcripta cõmentatoris in rła, de triennali poſſeſſore, q̃
eſt 33.in ordine.verba.n.rłę faciunt ꝓ poſſidente,dum dr̃ in ea,
antiquas lites penitus extinguendo: practica uero dñorum au
ditorum eſt in ꝯrũ,ut atteſtat̃ idẽ cõmentator, vñ minimè vñt
mutanda, q̃ interpretationẽ certã ſemel habuerunt. l. minime.
ff.de legi. Et iſtã opinionẽ dñorum de Rota credo veriorẽ ſal
tẽ in caſu ſuppoſito,ꝓ cuius opinionis veritate oſtendẽda præ
mitto,ꝙ per ſolam citationem executam inducitur litis pendẽ
tia,ſm gl.in clemen.a.vt lite pen.Pan.& Fel.in c.cãm quæ. in fi.
de teſti.Soc.in conſi.38.col.4.vol.1.Secundo ꝑmitto , ꝙ ſi ei cui
6 poſt apprehenſam poſſeſſionem mota fuit lis,non dicitur † pa
cificus poſſeſſor.c.commiſſa.cum gl.de electio.lib.6. Gem.cõ
ſi.78.col.3.Iſtis ſic ꝑmiſſis , infero ꝙ Petrus poſt adeptã poſſeſ
ſionẽ citatus non poteſt dici pacificè poſſediſſe per cõtinuum
trienniũ.primo quidem triennio non,quia in illo fuit turbatus
per citationẽ: ſcdo vero triennio,nec ſequentibus,non, quia is
cui ſemel mota lis eſt , veriſimiliter dẽt ſuſpicari aduerſarium
perſecuturum litem,arg.l.1.ff.de eden. & donec ſuſpicatur tur
bationem motam duraturam, non põt dici pacifice poſſidere,
l.clam poſſidere in prin.ff.de acq.pol.& ſi ita dixeris ſm cõmen
tatorẽ, ſtãte iſta regula elapſo triennio ſuſpicat̃ aduerſariũ ceſ
ſiſſe liti,tibi rñſio patet ex verb.regulę in verbo pacifice,qa ve
rum eſt elapſo triẽnio,quo poſſeſſor pacifice poſſederit:ſed mo
ta lite ante triẽniũ poſſeſſori, non põt dici de cętero ipſum paci
fice poſſidere, ut ſ. ergo non habebit locũ rła ſi vlterius dixeris
tenendo practicã curię, qđ rñdes ad illa verba antiquas penitus
amputando, ſuper quibus ſe firmat cõmentator? Rñdeo, ꝙ illa
verba debẽt intelligi de antiquis litibus pendentibus tpe regulę
motę

motę ꝯ eos, qui iam poſſideãt pacifice ꝑ trienniũ,& ſic regu-
la illa trahitur ẽt ad lites pendẽtes.arg.tex in l.antepe.& fi.C.de
ſacr.ſan.eccl.& ꝙ ita ſit clarè elicitur ex verbo,motas & eſt par
ticipiũ pręteriti,& ex verbis ꝓcedentibus,impetrationes quaſli-
bet ſup beneficijs poſſeſſis pacificè factas,& ſi iterũ inſtet,natu
ra legis eſt,ꝙ propriè trahat ad futura negotia,non ad ꝓterita.c.
fi.de conſti.l.leges.C.de le.concedo, & dico, ꝙ regula illa trahit
ad lites antiquas motas tpe regulæ ꝯ eos, qui iam poſſideãt pa
cificè per triennium, quia in regula ita expreſſe cautum reperi-
tur,vt in d.l.antep.& in fi.nõ trahi etiam dẽt ad lites futuras mo
7 uendas.ſ.poſt triennium, & hoc modo † regula hẽt locũ tam
in litibus pendentibus,q̃ futuris motis, & mouendis ꝯ eos qui
pacificè iam per trienniũ poſſederint, ſed iſte non eſt caſus nr̃,
q̃ lis fuit mota ante triennium,igit &c. ſm iſtũ intellectũ hæc
regula non erit contra deciſ. Rotæ,quæ vult,ꝙ lis nunq̃ finitur
niſi ꝑ ſniam;non ẽt erit contra cõem concluſionẽ,q̃ vult,ꝙ in-
ſtantia de iure canonico nũquã perẽat. cap. pen.de iud.& iõ iſte
intellectus eſt tenendus,quia minus derogat iuri cõmuni, quã
intellectus commentatoris,c.cum dilectus.de conſue. cum gl.
& in l.ſi ſerui veſtri,C.de noxa. cum ſimili.   Laus Deo.

RESPONSVM V.

QVaſi poſſeſſio curati de Spinaſijs licèt iure cõmu-
ni ſuffulta videatur, ex quo territorium de
Altis ripis ſub ſua parochia reperitur. Verum.n.vero
cum poſſeſſio tanto iuſtior, exiſtimetur, quanto ma-
gis a iure & proprietate foueatur. Ideo non ab re quaſi poſſeſ
ſio curati de Roſeto potior iudicata fuit, cum is de antiquiori
probauerit, & per plures ac potiores teſtes rem manifeſtam fe-
cerit. Ex quibus probationibus ius cõe dicti curati de Spinaſijs
prorſus eliditur, ꝓſertim cũ de ſua quaſi poſſeſſione nullam fi-
dem fecerit, minuſque eundem de Spinaſijs iuuant ſui teſtes, q
ſingulares dubia, & incerta deponentes, nihil præſtant.

SVMMARIVM.

1 *In interdicto retinendæ is obtinere debet; qui habet ius commune pro ſe, & vide nu 4.*

2 *Tanto enim iuſtior eſt poſſeſ. quanto magis eſt a iure, & proprietat cãta.*

3 *In interdicto retinendæ is potior eſt, qui antiquiorem poſſeſ. probat.*

5 *Noua poſſeſſio ſtante antiqua non relenat probantem, nam clandeſtina præſumitur.*

6 *Teſtes indefinitè deponẽtes debẽt reduci ad cõcordiã, ut falſitas, ſeu periuriũ euitetur, & indefinita in dictis teſtium nõ æquipollet uniuerſali.*

7 *Teſtes deponentes contra confeſſionem partis, nunquam reducuntur ad concordiam ad effectum probandi.*

8 *Teſtes ſingulares non probant.*

9 *Intellectus cap. ad decimas. de reſti ſpolia.in 6.*

10 *Iuſte poſſidet, qui auctoritate Pontificis poſſidet iuſtè.*

Qui veritas eſt, me dirigat in viam veritatis.

Reſpon. Interpreta.

PEtit Curatus de Roſeto, ſe manuteneri in ſua quaſi
poſſeſſione exigendi decimas in territorio de Al
tis ripis,& compelli curatum in Spinaſijs ceſſare ab om
ni moleſtia, & conſequenter agit interdicto retinendæ,
in quo concludit vt in cap. licèt cauſam. de probatio.& ibi Pan.
no. Et quia in tali interdicto ille debet obtinere, qui melius pro
bat ſuam poſſeſſionem, idcirco videndum eſt quis iſtorum cõ
tendentium melius probauerit, videtur primo aſpectu dicen-
dum, ꝙ curatus de Spinaſijs, qui per 37. teſtes nixus fuit probare
ſuam quaſi poſſeſſionem, debeat obtinere, q̃a vltra poſſeſſionẽ
1 habet ius † commune pro ſe, ex quo territorium de Altis ri-
pis eſt ſub ſua parochia.c.1.de dec. & ita in iſto iterdicto vti poſ
ſidetis concludunt Inn.& can.in c.auditis. de pręſcri. dicentes ra
tionem eſſe, quia teſtes deponentes de poſſeſſione eius, qui ha
bet ius commune pro ſe, deponunt veriſi. Et idem tenent Ioan,
And.& d. Ant.in cap.licèt cauſã.de probatio, Rn. conſi. 271.in-
2 ci.vis tota.tanto.n.† iuſtior eſt poſſeſſio, quanto magis eſt a iu
re & proprietate cauſata, ſm Bal in l.data opera.col.fi. C. de ac-
cuſ.non poſ.& in l.non ignorat.C.de fruc.& lit.expe. Et in pro-
prijs terminis noſtris videtur caſus in c.ad decimas.de reſti. ſpo.
lib 6.ibi in interdicto recuperandæ, ꝙ eſt fauorabilius, non reſti
tuitur ſpoliatus quaſi poſſeſſione decimandi, quam habebat in
aliena parochia, niſi probet titulum ſuæ quaſi poſſeſſionis, eo
quia talis poſſeſſio, ſeu quaſi, habet ius cõmune contra ſe, ſic
ergo vr̃ in interdicto retinendæ, in quo vterque cõtendit ſe poſ
ſidere, ſeu quaſi, debet ergo curatus de Roſeto ſuccumbere, q̃a
habet ius cõe contra ſe, niſi ꝓbet cãm ſuę quaſi poſſeſſionis, q̃
non fuit ꝓbata in caſu iſto. Igitur &c.¶ Sed iis & ſimilibus non
attentis, arbitror curatũ de Roſeto in iſto interdicto retinẽdæ
habere potiora iura, q̃a melius probauit ſuã quaſi poſſeſſionẽ.
probauit.n.poſſeſſionẽ diuturnã ẽt annorum c. & ſic lãtis tpis,
cuius nõ eſt memoria in ꝯriũ, & in iſto poſſeſſorio ille uincit,
3 qui probat de † antiquiori poſſeſſione.cap.licèt cãm.de proba
tio, vbi caſus eſt clarè deciſus, & firmat Barto.in l.ſi duo.ff. vti
poſſ.& in ꝯſi.112.incip.accuſatus.& Bald.Cynus, & alij in l.pe.
C.vti poſs.& Bal.in l.ordinarij.col.4 C.de rei vendi. Anc conſi.
274.incip.ad declarationem. Probauit ẽt ſuam quaſi poſſeſſio-
nem per plures teſtes,nu.xl.& in iſto iudicio ille palmam obti
net, qui per plures probat, vt formaliter concludit Pan. in cõſ.
55.in fi in 2.parte.& Bar.in d.l.ſi duo.facit tex.in c.nr̃a,de teſt.&
in l.ob carnẽ,ff.eo. Et ꝙ melius probauerit, clarius apparebit ex
reſponſionib. dandis teſtibus productis pro parte curati de Spinaſijs.
Non obſtãt adducta ſ.in ꝯrium.& primo, ꝙ in iſto poſſeſſorio
4 ille debeat obtinere, q̃ hẽt ius cõe pro ſe, † quia nerũ eſt data pa
ritate probationum vtriuſq; partis, ſm Ant. in d.c.licet cauſam.
in 3.col.poſt Io.And.de probatio.& in c.nr̃a, extra de teſti.uerũ
in caſu nr̃o curatus de Spinaſijs nullo mõ probauit ſe fore in
quaſi poſ.vt ſtatim deducam. Imo ex confeſſione ipſius aperte
conſtat curatũ de Roſeto eſſe in quaſi poſſeſſione decimandi
vinũ vinearũ antiquarum in altis ripis: unde in confeſſum nihil
aliud reſtat, q̃ ꝯdemnatio.l.ꝓinde.§.fi.ff ad leg. Aqui.cũ vulgari
bus.nulla.n.melior eſt ꝓbatio q̃ partis aduerſę confeſſio. c.per
tuas de proba.l.gñaliter, C.de non nu.pe. nec obſtant depoſitio
nes teſtiũ,nu.38.productorũ ꝑ curatũ de Spinaſijs, q̃a non con
cludunt, nec aliq̃d ꝓbant.duodecim.n.ex eis ſuper iure decimã-
di in Altis ripis nihil deponunt. Itẽ decẽ uariant & ꝯtrãtur pri-
mis eorum depoſitionibus factis in executione, unde non pro
bant.l.qui falſa, vel varia, ff.de teſti. Bar.in l eos.ff.de fal.tres ſeu
quatuor alij deponunt ſolũ de poſſeſſione annorũ duorum, uł
5 triũ, q̃ poſſeſſio † noua tã modici tpis, ſtante antiqua poſſeſſio-
ne,& longiſſima dicti de Roſeto, nihil opitulaṫ curato de Spi-
naſijs, q̃a ꝓſumiṫ clandeſtina ſm Bal. in terminis huius interdi-
cti in l.arboribus.§.nam & ſi agrũ.ff.de vſuf.Bar.in l.1.C.uti poſ
ſi hic.n.q prior eſt in poſſeſſione, impedit, ne ſequẽs poſſideat,
ſm Bal.in c.ſi diligenti.de pręſcrip. & hoc q̃n ſequens poſſedit
ꝑ decenniũ, ꝑ Bal.in l.ſi minorẽ, C.de integ. reſti. Bart.in l.ſi de
eo.§.ſi forte, ff.de acq. poſ.cũ ſolius concordantib. quas omit-
to. vnus eſt frater ipſius de Spinẽſijs, q non ꝓbat rõne ꝯſangui
nitatis.gl.in c.in literis.de teſtib.& ĩ c.1.3.q.v.Sed & alij oẽs te-
ſtes tribus ꝯſideratis nihil ꝓbant, ad quorum euidẽtiam ꝓmitto
tria. Primo, ꝙ in loco de Altis ripis colligũtur decimę antiqua-
rum vinearũ, & decimæ noualium, vt ex dictis teſtium, & cõfeſ
ſione curati de Spinaſijs apparet. Scdo pręmitto diſpõnẽ c.cũ
contingat.& c.cum in tua.de deci.vbi decimę noualium deben
tur curato ſub cuius parochia sũt ſita noualia, licet alius pręſcri
pſerit decimas antiquorũ ꝓdiorũ in ipſa parochia. Tertio prę-
mitto, ꝙ in dictis teſtiũ indefinita non ęquipollet uli, ſm Inno.
& alios in c.auditis.de pręſc.& rõ eſt, q̃a non concludit per ne-
ceſſe ſm Alex.conſi.108.col.pe.vol 2 & Fel. in ca.cum omnes.
de conſti. His ſic pręmiſſis infero, ꝙ teſtes producti pro parte
curati de Spinaſijs non probant concludenter, quia deponunt
indefinite ipſum percepiſſe decimas, nec dñs omnes, nec quas.
unde dẽnt intelligi de decimis noualium, & non de decimis an
6 tiquarũ uinearum, & hoc modo erunt † concordes cum teſtib.
productis per curatum de Roſeto, & cũ confeſſione ipſius de
Spinaſijs, & iſta interpretatio capienda eſt & conſonat auribus
meis.& dictis ipſorum teſtium; & per hanc euitaṫ falſitas & ꝑ-
iurium & ideo huic adhęrendum, c.cũ tu.extra, de teſti.vel poſi
to, ꝙ velimus capere deteriorem partẽ, ꝙ intelligantur de deci-
mis antiquarũ uinearum. tunc ẽt nõ ꝓbarent, q̃a tũc ꝯtrarentur
7 ꝯfeſſioni partis, q̃ eos ꝓduxit, quo caſu nunq̃ nulla admittiṫ † cõ
cordia ad effectũ ꝓbandi. Inn.in c.cũ cõtingat, in princ. de offi.
deleg. Bar.& alij in l. 2.§.creditũ.ff.ſi cer.pe. Pan.in c.cũ Io.de fi.
inſtr. Pręterea non põt inficiari, ꝙ hęc ꝓbatio nõ ſit dubia, cum
poſſit trahi ad alterã, uel alterã decimã, ergo non relenabit ꝓbã
tẽ.c.in pñna.de ꝓba.l.non hoc. C.vnde legi. Itẽ aduertẽdũ eſt,
ꝙ fere oẽs, q deponunt curatũ de Spinaſijs eſſe in quaſi poſſeſ-
ſione a tpe eorũ recordationis, ſunt oẽs ſingulares, q̃a dñt ſe
ſcire, ꝙ ipſi ſoluerunt curato de Spinaſijs: ſunt.n.omnes in dicto
8 ſuo ſingulares, & † ſic nõ ꝓbãt. Ita in terminis Pan.cõſ.42 ꝙ in
cipit ex multis agitatis.ubi rephẽdit alios, q aliter intelligũt. Inn.
in c.qualiter, & q̃n.el 2.de accuſ. Non obſtat ẽt tex. in c.ad deci-
9 mas q̃a rñdeṫ multipliciter. Primo, ꝙ loquitur q̃n ſpolians deci
mas quas poſſidebat in aliena parochia, pauco tpe poſſederet,
ſecus aũt ſi lõgo, ut in caſu nr̃o. Ita Gem. *cũter*, et alij in d.ad deci
mas.in uerbo, aliquãdiu. Pã.& ſcribẽtes. ĩ c.cũ eccleſia Sutrina.
col.fi.de cau.poſ.& ꝓprie.ita intelligũt tex.in d. c.ad decimas.in
verbo, aliquãdiu. Scdo loqṫ q̃n is q hẽt ius cõe ꝓ ſe, reperiṫ poſſi
dere.tũc denegaṫ ſpoliato reſtõ, q̃a multa fcã tenẽt q̃ fieri ꝓhibẽ
tur.l.patre furioſo, ff.de his q ſunt ſui vel alie. iu.in c.ad apoſto
licã de reg. ſecus ſi is, in cuius parochia ſunt illæ decimę nõ poſ-
ſideat, nõ.n.dãda eſt ẽt dño rei licẽtia alterũ poſſeſſorẽ ſpoliãdi
l.ſi q̃s in tãtã l.meminerint.C.unde vi.in caſu uero nr̃o, ꝯſtat ẽt
ex ꝯfeſſione ipſius de Spinaſijs ꝙ ñ poſſidebat. Ergo nullo mõ
in iudicio poſſeſſorio eſt audiẽdus. Tertio rñdeṫ, ꝙ iuſtificata
eſt poſſeſſio curati de Roſeto ex curſu lõgiſſimi tpis, quæ hẽt
uim tituli.l.3.§.ductus aquę.ff.de aqua quoti. & ęſti. cap. ſuper
quibuſdam.§.pręterea, de uerb.ſig.& ſic põt dici, ꝙ quaſi poſſeſ
ſio curati de Roſeto iuſtificaṫ ex titulo pſcriptionis, q̃ ex curſu

annorum

annorũ quadraginta cõpleta fuit.c. de quarta de præſcript. qđ loquit in pſcriptione decimarũ,& ſi dicatur, q non potuit eu-ratus de Roſeto pſcribere, ga vr fuiſſe in mala fide, ex quo ius commune ſemper fuit pra ſe,arg.l.quemadmodũ.C.de agr & cenſi.lib. 11.ad hęc reſpondet Oldra.c.244.qđ incipit,ad obie-ctus.col.2.verſ.ſcđo opponit,qđ ex quo Papa ſtatuit tale ius ſic
10 poſſe præſcribi,nõ poteſt pſcribenr hēre malam fidē,cũ † autho ritate Papæ poſſideat,cuius ſunt omnia,12.q.3.c. cuncta per mũ dum,& ita etiam rñdet Hoſt.in cap.ſignificauit, extra de cenſi. Præterea ex curſu longi tpis præſumit bona fides Inno. in ca. cũ veniſſent,de in integ.reſt.Bar.in l fin.C.vnde vi. Alex.conſil. 151.col.2.vo.5. Pan.conſi.89.col.3.vol.pe. Are.conſi.112.Cur.ſe-nior conſi.71. cum multis alijs authoritatibus, quas conſulto omnino ſub filentio ne ad oſtentationem videar implere. Laus Deo.

RESPONSVM VI.

QVoniam interdicta retinendę, & recuperandæ,ↄtria ſunt, ga interdictũ retinendę, agentem poſſidere,aliud vero actorē poſſeſſione ſpoliatũ eē deſiderat.Iđ ſnīam latā in fauorē Reuerēdiſſimi d.Archiepi Arelatēſis in ea pte,qua pnunciatũ fuit eiſ-dem Reue.d.Epm.& eius eccleſiā reintegrandā,& reſtituendā eē in poſſeſſionē,ſeu quaſi,exigendi cētum ſalmatarũ quatuor annonę rōne molendini ↄtentioſi nullā fuiſſe, & eſſe reſpondi tanquam non conformis libello,& ſup non petitis latā,nā Clauarius pdicti Reuerendiſ.d.Archiepi ppoſuit remediũ dũtaxat retinendæ,quare iudex nullo iure potuit pnunciare ſup poſſeſſorio recuperandæ,repugnante regula ↄtrietatis, q̄ hmōi interdicta cumulari non patit, ēt in ſummariis iudicijs, nec clauſula, ius,& iuſtitiam miniſtrari, operat remedia ↄtria deducta videri poſſe, quimmo libellus ita conceptus nullo iure defendi pōt, nec ēt hmōi repugnātia ex dictione quatenus, q̄ & cauſatiuè, & condōnalr accipit defendi poteſt,qa iudex ↄtrius ſit ſaltē deſiſtendo, q̄ ēt ſnīa ob expreſſum iuris errorem ſuſtineri non pt. Nec ſcđa ſnīa primę confirmatoria,cum eodem nullitatis laboret vitio,de iure pariter admitti pt, tum etiam, quia hmōi ſnīa iniqua ac iniuſta eſt.eo quia actor extrema dictorum(vt oporteret)interdictorũ nō pbauit. Nec oēs pariter teſtes pducti quicquā pbãt,cum pars eorũ uarii ſingulares,nōnulli ↄtrij, ebrij, & de diuerſis tēporib,ac ſolutionibus deponant. Quare reſpondi Gardellam reā ſm ea,q̄ proponuntur,iniuſtè, ac inciuiliter cōdemnatam fuiſſe,& ſententias ipſas nullas de iure eſſe.

SVMMARIVM.

1 *Sententia conformis libello,& ſuper non petitis lata,eſt ipſo iure nulla, & uide nu.5.*

2 *Interdicta retinendæ,& recuperandæ, cumulari non poſſunt, obſtāte regula contrarietatis.*

3 *Clauſula ius,& iuſtitiam miniſtrari, nūquam operatur remedia contraria deducta uideri poſſe.*

4 *Sententia continens contraria,eſt ipſa iure nulla.*

6 *Sententia continens expreſſum iuris errorem,eſt ipſo iure nulla.*

7 *Secunda ſententia confirmatoria primæ ſententiæ nullæ,eodem nullitatis vitio pariter laborane,nulla eſt.*

8 *Agenti dictio retinendæ duo incumbunt probanda,videlicet poſſeſſio,ſeu quaſi,& inquietatio tam tempore motæ, quam conteſtatæ litis.*

9 *Quaſi poſſeſſio percipiendi annuos fructus, per denegationem ſolutionis amittitur.*

10 *Agenti interdicta recuperandæ dua incumbunt probanda,poſſeſſio videlicet,& ſpolium.*

11 *Teſtes ſingulares,maximè in tempore,nihil probant,& uide nu.15.*

12 *Teſtis in uno falſus,non probat in reliquis.*

13 *Teſtis contrarius nihil probat.*

14 *Ebrius teſtis eſſe non poteſt, & ibi videre licet,an aduerſarius rixoſus, iniurioſus,& inimicus admittatur in teſtem.*

16 *Res inter alios acta alijs etiam quo ad dominium,& poſſeſſionem nō præiudicat.*

17 *Poſſeſſio,neque dominium per cataſtrum probatur.*

18 *An teſtes ſingulares ſuſpiciant,quando agitur de probanda poſſeſſione in genere,& uide nu.20.*

19 *An interdicto recuperandæ, ſufficiat probare poſſeſſionem de præterito, & allegare poſſeſſionem de præſenti.*

Reſpon. Interpret.

EX longo Et inflato proceſſu cauſę vertentis inter Clauarium Reuerend. d. Archiepi Arelatenſis agentem, & honoſtam ſiliam honoratam Gardellam ſe defendentē, duo dubia reſultant. Primũ, an ſententię latæ in interdicto recuperãdę,ſeu ſup remedio can. querelam,de electi. tanquam non ſint conformes libello, poſſint dici nullę.ſecundum, an iniquæ? ſiue latè proponantur in poſſeſſorio retinendæ,ſiue recuperandæ. ¶ Circa, primum vr ſententiam,in ea parte,in qua pronunciatum fuit Reuerend. d. Archiepiſcopum,& eius eccleſiam reintegrandam,& reſtituēdam in poſſeſſionem,ſeu quaſi, exigendi centum ſalmatarum
1 quatuor annonæ dicti molendini, &c. fuiſſe,& eſſe nullam † ga non eſt conformis libello,& lata ſuper non petitis, l. vt fundus ff.commu.diuid.c. licèt Heli. de ſimo. quæ concluſio procedit etiam in iudicijs ſummarijs,cle.ſæpe.de ver.ſig.maximè in iudicio poſſeſſorio,ut conſuluit Cor conſi. 56.licet in hac, col.3.li. 2. Nam in libello Clauarius petit ſe manuteneri in ſua quaſi poſſeſſione exigendi, & ſic intentauit interdictum retinendę, quod aduerſatur poſſeſſorio recuperandæ,quia vnum pręſuppomit agentem poſſideri,& actorem poſſeſſione priuatum;&
2 ideo non poſſunt iſta duo † interdicta ſimul cumulari obſtante regula contrarietatis,ſm gl.in l.ſi de vi.ff. de iudi. non etiam in l.incerti.C.de interd.per Bar.in l.naturaliter.§.nihil commune.ff.de acquiren.poſ.cum igitur fuerit intentatum poſſeſſoriũ retinendę, non debuit, neque potuit iudex pronunciare ſuper poſſeſſorio recuperandę,nec huic concluſioni obſtat clauſula illa vulgaris appoſita in calce libelli,ſuper quibus ius,& iuſtitiã
3 miniſtrari.quia talis clauſula † nunquam operatur,quod actor videatur deduxiſſe remedium contrarium remedio intentato; quia ſi fieret tranſitus ad remedium contrarium, reſultaret repugnantia,ad quam ſaluandam cauſula aſſerta nullam uirtutē habet,ſecundum Bald.in l.2.C.de proba.& in l.edita.in fin.in repet.Peruſina.C.de eden.quem refert,& ſequitur Dec.conſi.63. in cauſa,quæ agitur.& in noſtris terminis ita conſuluit Soc.cōſil.122.in cauſa dominę Iacobæ,colum 1.in vlt.lib. Vlterius ſi pertinaciter dicere velimus virtute clauſulæ,ius,& iuſtitiam miniſtrari intentatum fuiſſe poſſeſſorium recuperandæ,quod cōſtat falſum eē, non tamen poſſumus dicere vtrunque remediũ, videlicet tam retinendæ,quam recuperandæ,fuiſſe cumulatum quia vt ſupra dixi,regula contrarietatis obſtat,vt etiam Bal.dicit in d.l.edita, in ſecunda regula impeditiua. & ſi fuiſſet vtrunque cumulatũ,non poſſet libellus contraria continens ſaluari vllo modo,etiam pretextu dictæ clauſulæ,ſm Soc.in d.cōſ. 122. Hoc ſic præſuppoſito,neceſſe eſt fateri inuitis dentibus,quod ſententia,qua mediante iudex pronunciauit Reuer.dn. & eius eccleſiam fore manutenendam,& reſtituendam,ſit nulla:nam ſentē
4 tia † continens contraria eſt ipſo iure nulla,ſecundum gloſſ.in c.ſi is qui §.cum ergo.2.q.3.& Bar.in l.duo.ff.de re iu. Bal. in l. 1.col.5 C.de fur. Nec nb.ſi dicat, quod iudex non iudicauit Rediñm,& eius eccleſiam eſſe manutenendam, & reintegrandam ſimpliciter,ſed quatenus opus eſſet. Pronunciauit.n eccleſiam manutenendam,& quatenus opus ſit reintegrandam,quia non propterea euitatur contrarietas,aut.n.illa dictio,quatenus, ſtat cauſatiuè,pro quia,ut in l.certũ.ff.ſi cert.pet.& in l.ſi quis rogatus.ff.de fideic.liber.& tunc ſtat repugnantia,quia ſi opus eſt, q eccleſia reſtituatur ad quaſi poſſeſſionem exigendi cenſum,ergo non poſſidet,& ſic non dēt manuteneri. Aut dictio, quatenus,ſtat condōnaliter,i.ſi opus eſt,vt no.per Bar.in l.1.ver.quæro de aduerbiis quantitatis.ff.de condit.& demon.& nn.in l.Stichum,qui meus erit,ff de leg.1.& tunc licèt iudex non ſit contrarius perſiſtendo,eſt tñ contrarius deſiſtendo,ſecundum Bal. in d.l.1.col.5.ver.nota,q interdũ.vult.n.iudex deſiſtere,& recedere a ſnīa per eum lata de manutinēdo eccleſiam in ſua quaſi poſſeſſione ſi opus ſit.i.ſi non poſſideat, quo caſu eam reintegrandam pronunciat. Et credo, q iſta fuerit iudicantis intentio. Sed tunc dico hanc ſententiam eſſe mero iure nullā, & inualidã,qa ſi dixerimus,q iudex verè, & certitudinalr receſſerit à iudicio retinendę, & ſolum voluerit pronunciare ſup poſſeſſorio recuperandę,tunc clarum eſt,quod non potuit,neq; de-
5 buit,qa remedium † reintegrandę non fuit in iudicio deductũ, neq;petitũ,vt ſ̄ concluſũ fuit. Si vero dixerimus,q iudex nō diſceſſerit verè,& certitudinalr à iudicio retinendę, ſed ſub condōne,ſi opus eſſet,i.ſi non eſſet eccleſia in poſſeſſione, & tunc ſententia erit conditionalis,& incerta,ergo nulla.§ curare. Inſt. de act l.1.& 2.C.de ſent.quæ ſi.cer.quanti.cum ſi. ¶ Preterea dicta ſnīa continet expreſſum iuris errorem,dum in ea dicitur qđ clauſula,ius & iuſtitiam,&c.facit contineri in libello interdictũ reſtituendæ,cum nullibi in iure ſcriptum reperiatur, immo to-
6 tum oppoſitũ,vt hic deducitur,ergo ipſo † iure nulla,l.cum prolatis ff.de re iud.l.1.C.quã.prouo.non eſt neceſſ.l.1. in prin.ff. q̄ ſenten.ſine appel.reſcin.in capitu.1.extra de re iudi.pręſertim qa continet iniuſtitiam,ut per Pan.in capitu. inter cęteras. col. 2.eo.tit. Et iſta cauſa nullitatis fuit ęquè principaliter deducta in iſta cauſa appellationis: & ideo poteſt ſuper ea ferri ſententia,non obſtante deſertione appellationis, ſecundum Ange.de Are.in l.ſi expſſim,col. 12.ff.de app.& maximè,qa cã nullitatis fuit conceſſa,& ſuper ea lis conteſtata,& de ea conſtat ex proceſſu,vt ſ̄.deductum fuit. Et quia ſententia prima nulla eſt, vt ex p-
7 dictis apparet,concludendum reſtat, q ēt ſcđa † ſnīa confirmatoria,dicat etiam nulla,quia vitiũ nullitatis,q eſt in prima, trāſfuſum eſt ēt in ſcđam. Sed poſito q vitio nullitatis nō peccaret, ſaltem retractandæ veniunt, qa iniquitatis, & iniuſtitiæ morbo labore vñr.ad qđ oſtendendũ pmitto illã vulgarem regulam,q actore nō pbante,reus ēt ſi nihil pręſtiterit, eſt abſoluendus,l.qui accuſare.C.de eden.capit.1.vt ecc.bñf.c.cũ eccl'ſia Sutrina. de cau. poſ.& proprie. Si mō demonſtrauero intentionem

tionem actoris non probari,neq; iuſtificari ex his,quæ deducta
fuerunt in proceſſu,erit ꝯcludendum Gardellā ream iniuſtè,&
inciuiliter fuiſſe condemnatam. Agit Clauarius interdicto vti
poſſidetis,vt ex medio concludendi apparet,ſm Barto.in l.certi
condictio in prin.ff.ſi cer.pe,& multoties idem Clauarius, ſiue
eius procurator ſe intentaſſe dictum interdictum vti poſſide-
tis ꝯfeſſus fuit, vt apparet ex actis, & maxime in cedula exor-
diente,ex hoc proceſſu. in quo interdicto debuit idem Claua-
8 rius duo † ꝓbare,videlicet ꝙ Reuer.dñs turbatus fuit in ſua qua
ſi poſſeſſione,& ꝙ tempore turbæ,& litis conteſtatæ,quaſi poſ
ſideret,l.1 §.interdictū.ff.vti poſſi.c.licèt cām.de ꝓba.Verū nō
ſolū Clauarius non ꝓbauit Reue.dñm,ſiue eccleſiā eſſe in qua-
ſi poſſeſſione tpe motæ litis,quinimo teſtes pro pte ſua produ
cti probant totum oppoſitum , videlicet ꝙ tpe motæ litis non
erat in poſſeſſione,ſeu quaſi,exigendi dictum cenſū. Nā Ioan-
nes Petronis notarius, teſtis productus pro parte ipſius Claua-
rii ſuper 14.art.in quo articulauit,ꝙ ipſa Gardella de ſoluendo
extraiudicialr requiſita diſtulit , & prolongauit ſolutionem eo
modo poſſeſſionem ipſius Reuerendiſſimi turbando,deponit,
ꝙ ipſa nomine pręfati Reuer.do. interpellauit ipſam Gardellā
ante litem motam,quæ expſſe recuſauit velle ſoluere:qua recu
ſatione ſtante,non poteſt dici Reue.d.eſſe tpe litis motę in qua-
ſi poſſeſſione exigendi dictū cenſum ab ipſa Gardella, quia ſi
9 alia in quaſi poſſeſſione fuiſſet,eo ipſo,ꝙ ſibi denegata † fuit ſo
lutio annui cenſus.dr̄ amiſiſſe ſuā quaſi poſſeſſionē,vt eſt caſus
in c.querelam.de elec.& ibi Pan.in 3.no.qui dicit netum, ſi em
phyteuta recuſat ſoluere,quia noluit,ſecus ſi differat ,quia nō
poſſit,intercidit.n.poſſeſſionem dñi,quia ſibi ſoluere penſio
nē recuſat,vt etiam notatur in l.malè agit.C.de præſcr.trig. vel
quadr.anno.In c.ſuborta.de re iud. & iſta eſt concluſio notiſſi-
ma Et quod Gardella ante litem motam recuſauerit,ſatis iuſti
ficatur,quia non apparet,ꝙ ipſa vnquam aliquem cenſum ſol-
uerit,& etiam ipſa in reſponſione, quam facit ad 14 articulum
expreſsè fatetur ſemper recuſaſſe,& de nouo recuſare ſolue-
re,prætendens molendinum pleno iure ad ſe ſpectare patet igi
tur interdictum retinendæ,malè fuiſſe impetratum, & malè ac
peius iudicatum fuiſſe ſuper eo. ¶ Reſtat,vt inquiramus , an in
interdicto recuperandę,ſiue remedio reintegrandę,fundata ſit
intentio actoris Et licet ſuperuacuum mihi videatur ſuper hoc
inſiſtere,quia vt ſ. dixi,remedium reintegrandæ,non poteſt di-
ci vllo modo intentatum, neque iudex potuit ſuper non petitis
iudicare,tñ vt exuberātius appareat de bono iure dictæ Gardel
10 læ liberi vlterius vagan Vñ ꝓſuppono,ꝙ agēs interdicto † recu-
perandæ,dꝫ probare duo,ſ.poſſeſſionē,& ſpolium.c.ꝯſultatio
nibus de offi.dele.quinimo opus eſt articulare de die ſpolij,&
probare,ꝙ eo die directus dominus poſſidebat,l.1.§. hoc inter-
dictum.ff.de vi,& vi arma,& tenet Inn.in cap.quaſr,& qñ.2.de
accuſ.Cur.Senior.ꝯſi.70.ſuper controuerſia,col.2 Ego autē in
proceſſu non reperio articulatum de ſpolio, nō ēt puto ſuffi-
cienter ꝓbatū,ꝙ Reue. dñs vnq̄ exegerit cenſū dictarū ſalmarū
quatuor,nam teſtes examinati in fauorē Re.d.ſunt oēs in dicto
& tōne dicti ſingulares, qa quilibet de diuerſo tpe, & diuerſa
11 ſolutione;ꝯſtat āt,ꝙ teſtes † ſingulares non ꝓbāt.l.iuriſiurandi.
C.de teſti.c.iāl r̄is.ex eo.& maximè,qñ ſunt ſingulares in tpe,c.
nihilo minus.3.q.9.c.cū dilectus.de ele.cum ſi. Et ꝙ ſint ſingu-
lares in tpe & in ſolutione,patet,qa Ioannes Berengarij primus
teſtis loqtur de ſolutione ſibi(vt dixit)facta p Ioan Gardellam
de anno 1497. quo tpe dicit dictum Gardellā habuiſſe molendi-
num ab hr̄dibus Bernādi Boerij.Nullus aūt teſtis eſt,q de ſolu-
tione facta ipſi Ioanni Berēgario , nec de tpe illius anni depo-
nat,immo iſte teſtis ꝯuincitur de mēdacio,& falſitate, q ex in-
ſtr̄is ꝓductis p ipſū Clauariū, videlicet ex inſtr̄o rogato p ma-
gr̄m Io.Petroniſ ꝯſtat,ꝙ Ioānes Gardella de anno 1493. nōdū
tenebat neq.poſſidebat dcm̄ molendinum,immo hr̄des dcī Ber
trādi tenuerūt,& poſſiderūt illud vſq.ad an.1496.ſi bñ inſpiciā-
tur documēta exhibita,p pte Re.d. vñ probat in aliquo, qa te-
12 ſtis falſus in I vno,non ꝓbat in reliqs,ſm Ale.ꝯſi 57 in cā , & li-
te.l.1.8 p ter.in c.teſtimoniū.de teſtib. & per alia deducta p ipſū.
Itē eſt ſibi ipſi ꝯtius,qa in prima eius depoſitione habita in pri
ma inſtantia deponit,ꝙ Bertrādus Boerij vendidit aliam medie
tatem dicti mollēdini Ioāni Gardellę;in ſcd̄a verò depoſitione
13 dicit,ꝙ hr̄des dicti Bertrādi vēdiderūt,ergo † nō ꝓbat, l. q falſa,
vel varia.ff.de teſti.c.cū tu.ex eo. cū ſi.Scd̄s teſtis Abel eulaque,
q deponit,ꝙ ipſe tanq̄ rēderius exegit cēſū à dicto Ioanne Gar
della p annos quatuor,videlicet p annis 1494 & tribus ſequenti
bus,eſt āt ſingularis,qa loqtur de diuerſis ſolonibus,& diuerſis
tpibus,de quib.nullus alius deponit.Itē eſt ꝯtrius Berengario ter
tio teſti,qa dicit,ꝙ Io.Gardella habuit molēdinū ab hr̄dib.Ber-
trādi,& Berēgarius dicit,ꝙ habuit ab ipſo Bertrādo, vnde neu-
ter ipſorū ꝓbat aliquid,d.l.qui falſa. Tertius teſtis Berēgarius
filius Bertrādi Boerij(vt dixi)ꝯtrat Abeli ſcd̄o teſti Itē ꝯtrat ſibi
ipſi,qa in depoſitione ſua habita in prima inſtātia. & in ꝯrñſio-
ne ad ſm art.dicit, ꝙ Ioānes Gardella habuit ipſum molendi-
num à Bertrando patre ſuo, in rñſionibus vero ad octauum,&
nonum arti.dicit,ꝙ Ioannes Gardella poſt mortem Bertrandi
ſui patris habuit ipſum molendinum ab ipſo & fratrib. ſeu à
matre ſua tutrice ipſorum fratrum , in depoſius verò in ſecun-
da inſtantia,deponit totum oppoſitū,dicendo,quòd pater ſuus
pręten debat,quod molendinū non faceret cēſum,licet coactus
fuerit à Ioanne Gardella tūc renderio ꝓ arreragijs remittere ſi-
bi medietatem molendini, & ꝓ expenſis ſoluendis eidem Ioā-
ni Gardellę poſtea aliā medietatē.Itē ꝓbat, ꝙ eſt ꝯtinuè ebrius
14 & temulētus. † Ebrius āt non poteſt eſſe teſtis,ſm Bal.& Fel in
c.i.de teſti.Itē habuit litē cū ipſis Gardellis ſup hoc molēdino:
vñ nō eſt integer teſtis ꝯ Gardellā,§.ſi verò aliter.in Aut.de te-
ſti.tradit p Pan.in c.eū oporteat.& in c. inqſitionis. de accuſ. &
in c.i.in no.& ibi ſen pſi.de iud.Itē iactauit ſe velle iterum litem
inſtaurare ſuper dicto molendino ꝯ ipſā Gardellam, ergo nō ē
teſtis idoneus.dr̄.n.aduerſarius dictę Gardellę, etiam qd non
dum litem inchoauerit,ſm And.Sicul.& Mod.in d.ca.1.de iudi.
Quartus teſtis Iacobina Aſtro, eſt ſingularis, qa deponit de ſo-
lutione cenſus facta per Seuerium eius maritum,& ſic de diuer
ſis tpibus,diuerſis ſolutionibus,& a diuerſa perſona,de qb.nul
los alius verbū facit.Itē non concludit eius depoſitio,quia dicit,
quod maritus ſuus,& ipſa neſciebāt , qua de cauſa ſoluerent ip
ſum cenſū, ſeu neſciebant an molendinū faceret dictum cen-
ſum:ſed iō ſoluebant,qa anteceſſores ſui ſoluerant ip dcm̄ cē-
ſum.vñ cum potuerint ſoluere alia de cā q̄ pp dictum molendi.
nihil ꝯcludit,qa non ꝓbat hoc eſſe, qd ab hoc cōtingit abeſſe.
l.nō hoc.C.vnde legiti.c.in pſentia.de ꝓba.Itē ꝓbatum fuit ꝙ eſt
riſoſa,iniurioſa,& mala mulier,ergo teſtis eſſe ꝓhibetur,c. ſu-
ſpectos.3.q.5.quē tex.ad hoc reputat ſingularē Lud.Ro. ſing.
314.Item eſt inimica dictę Gardellæ , ergo ꝯ ipſam non facit fi-
dem.c.repellantur.de accuſ. Quintus teſtis dñs pſbyter Geruaſius de Illtio,pariter eſt ſingularis,quia deponit , ꝙ ipſe exegit
vt renderius à Bertrādo Boerij. & ſic de diuerſis ſolutionib. &
diuerſo tempore.Sextus teſtis Raymūdus Chaleri q̄tū ad quaſi
poſſeſſionem dicti cenſus,ſolū deponit,ꝙ Ioannes Gardella, tā
quam firmerius redditū archiepiſcopatus,capere fecit medie-
tatem dicti molēdini à Bertrando Boerij, tunc poſſeſſore dicti
molendini pro arreragijs & in hoc ꝯtrat primo,ſecūdo,& ter
tio teſti,qui dicunt quod Ioannes Gardella capere fecit medie-
tatem dicti molendini ab hęredibus ipſius Bertrandi . Itē tem-
pore depoſitionis erat domeſticus & familiaris pręfati Re. do.
ergo non idoneus.l.2.C.de teſt.c.in literis.extra eo.& c.cum P.
Manconella.de accu.Item erat & eſt amicus Intimus,ergo inha
bilis,& minus idoneus ad teſtificandum pro amico,capitu.quo
ties,& ibi Pan.& alij,de teſt.c.ſi teſtes.§.item teſtes 4.q.3. & ꝓ-
pter intimam amicitiam ex toto teſtis repellitur à teſtimonio
ſecundum Specu.titu.de teſt.in princ.Bald.in capitu.1.eod.titu.
Item erat tempore ſuæ depoſitionis procurator fiſcalis,& nego
tiorum geſtorum pręfati Reuer.domini.ergo ſuſpectus.l. fi. ff.
de teſti.Septimus & vltim.teſtis,dominus An.Barralis, eſt etiā
ſingularis,quia deponit de ſolōnib ſibi factis tempore,quo erat
renderius,& de diuerſis temporibus.Item contrariatur Ioanni
Petronis teſti examinato in prima inſtantia, quē ipſe ſeptimus
teſtis in reſponſione ad 11.articulum allegat ꝓ conteſte;dicit.n.
ꝙ Ioannes Gardella ſibi vti renderio ſoluit ſcuta duodecim pro
arreragijs annorum quatuor in pręſentia Ioannis Petronis. Ip-
ſe autem Ioannes Petronis ſuper eodem met. artic. interroga-
tus, reſpondit nihil ſcire,ꝙ Ioannes Gardella ſoluerit aliquem
cenſum,niſi auditu dici.Item tempore ſuæ depoſitionis erat &
eſt magiſter domus præfati Reu.dñi,familiaris, domeſticus, &
amicus intimus, prout probatum fuit; vnde nulla fides ſibi eſt
adhibenda,l.&r.C.de teſti.& per ea, quæ ſ.ſcripſi ꝯ perſonā qu-
ti teſtis.Cum itaq; teſtes ſint varii,& ꝯtrij,ſuſpecti,& ſingulares,
bñ ſeqtur ,ꝙ nō ꝓbans intentionem actoris.Immo ſi teſtes ſint
tm̄ ſinglares,vt qa vnus deponat de ſolutionib.ſibi vt renderio
factis,alius de alijs ſolutionib & alijs temporib.ſibi vt renderio
15 factis,nō ꝓbāt ſufficiēter,† ꝙ dñs, cuius noīe exegerunt, ſit in
quaſi poſſeſſione exigendi,ut in ſpē,& i teris nr̄is cōſuluit Phi
lip.Cor.ꝯſ.315.vr̄ in hoc l.4.p tot. Nec ob. inſtr̄m inueſtituræ
factum in Amadonū Capucij de anno 1416 & recognitio ſcā p
dcm̄ Amadonū,qa q̄tū ad Gardellā tertium poſſeſſorē, eſt res
16 inter alios acta,q̄ † in ꝓiudicium tertij non ꝓbat dñiū,neq; poſ-
ſeſſionem.c.inter dilectos.ad fi.& ibi Pan.& alij,de fide inſ. &
l.ad ꝓbationē,vbi Bal.& Sal.C.locati.& in l.ad ꝓbōnē.C.de ꝓ
17 ba.Nō ēt ob.liber Cataſtri,ſiue terrenj,qa p † Cataſtrū nō pro-
baē poſſeſſio neq; dñiū,vt eſt tex.quē ibi no.Bar.& clarius Bal.
& alij,in l.fi.pr̄.C.de acti.emp.Nō ēt ob.qđ decidūt gl.& Bar.in
18 l.ob carmē.§.fi.ff.de teſti.qa ꝓcedit qñ agiē de ꝓbanda poſ.† in
gñe,ſecus ſi agaē de ꝓbanda poſſeſ.certi tpis,quia tunc teſtes ſin
gulares nō ꝓbant,niſi ſint ꝯteſtes in tpe, ita ſeipſos declarāt gl.
& Bar,& ita ēt vult Bal.in l.fin.in 15.opp.C.de edi.diui. Ad.tollē.
in caſu nr̄o reqritur probō certi tpis, nā in interdicto retinēdæ
reqriē,ꝙ probetur agentē poſſidere tpe turbæ , & tpe litis cont.
(vt dixi ſ.)& firmat Bar.in l.1.§.fi.ff.vti poſſi.in interdicto recu-
perandæ reqriē,ꝙ ꝓbeē agentē poſſidere tpe ſpolii.d.ca.conſul-

tatio

rationis de offi deleg. & d.l.1. §. interdictum autem hoc. ff. de vi & vi arma. E[illegible] dicatur sufficere [illegible] probatio peludat prel[illegible]
19 pture, [illegible] sufficiat probare † po[illegible]ssionem de præterito, & allegate possessionem de præsenti, qu[illegible] tunc præsumitur posse[illegible]io de [illegible] præterito continuat[illegible] que ad diem [illegible] vt [illegible] Pan. & alii [illegible] cum ad [illegible] de rest. spoli. & in l. [illegible] possidens. C. de proba. Respondeo, quod istud est verum, [illegible] ummodo probet po[illegible]ssio alicuius t[illegible]po[illegible] præt[illegible], & sic [illegible] obetur aliqu[illegible] ini[illegible]t am, super quo funda[illegible] possit præsum[illegible]io cōtinuation[illegible] ad [illegible] manentem illu[illegible], oportet quod testes sint [illegible] te[illegible] int[illegible] impor[illegible] ipsius [illegible] nec singul[illegible] testes [illegible] cunt, vt [illegible] tex[illegible] c. ap. licet [illegible] de pro ba. Et [illegible] decidit
[illegible] [illegible] queru al[illegible] *communiter* sequ[illegible] tur [illegible] C[illegible] ff. de [illegible] Et ta[illegible] iam cont[illegible] A[illegible] consil. 51. [illegible] pr[illegible] cel[illegible] d fi lib. 1. [illegible] 27 [illegible] 3. od. l. & expre[illegible] o[illegible] 315. vbi [illegible] loquitur in terminis nostri[illegible] imo Pan consi. 4[illegible] ex multis [illegible] probat per plures ur[illegible]
20 g[illegible] an[illegible], quod [illegible] sufficia[illegible] testes singulares, etiā quod aga[illegible] tur de [illegible] do [illegible] ns, [illegible] & Bart. in d. l. ob carme[illegible] no[illegible] [illegible] P[illegible] æterea, [illegible] testes singulares proba[illegible] [illegible] onem, [illegible] tame[illegible] ad [illegible] con[illegible] p R[illegible] dus [illegible] A[illegible] opus no[illegible] po[illegible] eba[illegible] [illegible] nt latæ ut [illegible] [illegible] tato debet [illegible] [illegible] es [illegible] singulares [illegible] & ta[illegible] [illegible] non [illegible] nec [illegible] ad [illegible], ut patet ex prædictis. Laus Deo.

¶ De exceptio.

RESPONS. I.

QVanquam Exceptio d[illegible] proprietatis opponi [illegible] pos[illegible] ne locati per conductorem, [illegible] modi exceptione cond[illegible] cto[illegible] qua[illegible] pos[illegible] sue suam perc[illegible] piendi pen[illegible], [illegible] nec de [illegible] excep[illegible] nec [illegible] propri[illegible] ve nire pro[illegible] [illegible] est, qa hmōi [illegible] quæ [illegible] quinimmo [illegible] exceptionū ([illegible]) [illegible] ter [illegible] exceptiones propri[illegible] ones, tur [illegible] æquitate. S[illegible] Ray mun[illegible] agenti [illegible] nes prædictę opponuntur. [illegible] ter ce[illegible] ratio ob[illegible] dubiū nō est.

S[illegible] M A R I [illegible] M.

1 *A[illegible] agenti a[illegible] ionem, seu arreragia, opponi possit exceptio pr[illegible] do m[illegible] vide nu. 2 6. [illegible] 7.*
3 *An conduct[illegible] intrafor[illegible] contractu locationis in[illegible] ? & an e[illegible] lineri[illegible] vide nu 9 & nu. 4.*
4 *I[illegible] suos, immo tenetur ad illorum re[illegible] em, [illegible] &[illegible]*
5 *[illegible] a[illegible] lione l[illegible] ati, obstat exceptio doli, & quæ exceptiones [illegible] nu. 8. [illegible]*
6 *R[illegible] excipere de iure tertij coniuncto cū suo. Sem[illegible] fac[illegible] [illegible]*
[illegible] *Quoties æquum est dari reo exceptionem, iudex semper debet audire reū excipientem.*
10 *Spolium in necessarium antecedens præsupponit possessionem, vel quasi, sicut priuatio habitum.*
12 *[illegible] quis iurat soluere rectori an teneatur soluere rectori intruso, & ibi vide, an huiusmodi iuramentum sit obli[illegible]torium.*
14 *Exceptiones, quæ obstant cedenti, cessionario etiam obstabunt.*

Qui veritas est, me iu viam dirigat veritatis.

Respon. interpreta.

IN causa Quę iā diu vertit inter magistrū Petrum Alibertū cessionariū quondā presbyteri Raymūdi Clementis agentē, & d. Gulielmū Francolis reum, & se defendentē, plura sunt examinanda. ¶ Primo, an ꝯ locatorē agentē actione locati ad pēsionē, siue arreragia opponi possit exceptio ꝓprietatis, & dñij, put ꝓponit p ꝓfatū do. Guliel. dicentē redditus ad se spectare, qa fuit pñtatus a pronis, & legitimè institutus rector capellanię, de cuius fructibus agitur, & nō ad d[illegible] presbyterū Ray. locatorē, stante snia lata p Papā, p quā su[illegible] dec[illegible] aratus inhabilis ad bñficia obtinenda in ecclesia son. S. Iuliani, pp sacrilegiū ab eo cōmissum. ¶ Scdo, ubi obstet locatori ced[illegible] u, an ēt obstet cessionario. ¶ Deueniēdo ad primū, vi-
1 detur quod exceptio † dñij opponi non posset pluribus rōnib. Primo qa denegans soluere mercedē locatori, dr̄ eum spoliare sua quasi possessione pcipiendi suā pēsionē. c. q̄relā de elec. & ꝯtra nō vr̄ audiendus sup exceptione ꝓprietatis, q ꝯ spoliatū opponi nō pōt. l. si qs ad se fundū. C. ad l. Iul. de vi. c. r. de resti. spol. Et qa ꝯ agentem locatorē possessorio iudicio non obstat exceptio ꝓprietatis. l. si quis conductionis tit. C. locati. Scdo, qa ꝯ locatorē

2 [illegible] age[illegible] actione lo[illegible] mercedē, [illegible] ctor non pōt excipere de dñio alte[illegible] us, l. [illegible] sur. ff. cōm[illegible] ed[illegible] nus ff. de pi gn. actio. [illegible] dñs asit G[illegible] lielmus hoc [illegible] potiere exceptionem [illegible] qa [illegible] ment[illegible] nō [illegible] or dictæ capellaniæ, licet e[illegible] post [illegible] nō eo tpe nullum ius haberet [illegible] [illegible] æ, ō suo. Ten[illegible] ur [illegible] oluere [illegible] & [illegible] es [illegible] ctas, vñ exci[illegible] currit p[illegible] q[illegible] dēt ꝑpel[illegible] us [illegible] si bra [illegible] ne ad [illegible] petēdū. c. [illegible] de[illegible] rel. [illegible] uis is
3 qui cōdu[illegible] red[illegible] intr[illegible] ex[illegible] cat[illegible] u[illegible] liberat[illegible] D[illegible] ba n[illegible] ff. de ꝯd. i[illegible] d[illegible] Pan. [illegible] alios [illegible] nē de ele. ¶ [illegible] non o[illegible] m ver[illegible] pro[illegible] ræ
4 nu[illegible] p[illegible] e tur ad [illegible] m[illegible] d. c. [illegible] qu[illegible] onem. Old. c[illegible] ns. [illegible] & [illegible] in [illegible] n. Et [illegible] fe[illegible] sus [illegible] ca[illegible] on[illegible] eg[illegible] nē [illegible] ff. de ff. [illegible] 6 [illegible]
5 [illegible] o
6 ne[illegible] go Ray[illegible] c[illegible] n[illegible] sta bit ex. c[illegible] ietat[illegible] e[illegible] p p[illegible] qu[illegible]
7 [illegible] loca[illegible] excep[illegible] ve[illegible] te[illegible] locat[illegible] re dñ[illegible] an t[illegible] ecle si[illegible] cū [illegible] ex[illegible] ce[illegible] tertia [illegible] §. [illegible] d & [illegible] ff. [illegible] tenu.
8 ¶ Quarto, [illegible] exceptio in ten[illegible] & notoriu[illegible] dicto posses[illegible] in [illegible] & not. [illegible] 3. §. ibi em, ff. ad ex[illegible] & per P[illegible] rest. spo[illegible] & per Bar. & Modin l naturali[illegible] r, §. nih[illegible] rec[illegible] q pos[illegible] ubi dñt, quod et contra intrusum agētē [illegible] recuperādæ, obstat exceptio defectus titu. quā opponēs offert se pbaturū incōtinenti. Magis ergo obstabit agenti actione locati, [illegible] notat. in d[illegible] qs ꝯductionis titu. vbi Bar. & ali[illegible] [illegible] ludunt excep[illegible] proprie[illegible] tis, & dñij ꝓprij ob[illegible] are agenti actione locati, q[illegible] obstare, si ageret remedio possessorio illius legis, & maxime verū est, si hæc exceptio opponat ꝯ [illegible] nō possidē[illegible] put nō possidet p Ray[illegible] n[illegible] ū, sm Pan. [illegible] i col. pe. de ele. in casu autem nro cōstat de defectu tituli, & [illegible] intrusione per infirm[illegible] sententiæ latæ p Pa[illegible] quę facit [illegible] cum olim de uer. sig. & not. per Bal. [illegible] de fac. [illegible] cet cām. in ver. euidentissime, de proba. cum [illegible] de quibus per lat[illegible] l. admonēdi. col 55. de
6 iur[illegible] ¶ Quinto, actori agēti o[illegible] exceptio, quod solutione facta sibi, reus non liberatur [illegible] a quā diu. ff. de bon. liber[illegible] ff. de exce. [illegible] & ibi Bar. concl[illegible], quod reus siue apponat exceptionē iuris [illegible] siue alte[illegible] ius tert[illegible], sp audiendus est, si dicat nolle soluere, qu[illegible] solueret, non liberat[illegible], sed cogeretur alieri soluere, & hęc excepto ex ęquitate ip[illegible] nascitur. quoties. n. ęquum est dari reo exceptionē, iudex sp debet audire reū excipientē. l. q æquitate. ff. de doli excep. Sed si Gulielmus ꝯductor soluisset, uel solueret pensionem hanc intruso, vel eius cessionario, nō liberaretur, vt probabo ꝯ[illegible] dendo ad vltimū fundamētū pro ꝯtra parte, ergo &c. Ex quib[illegible] apparet, quod ꝯ Raymūdū locatorem obstant quatuor exceptiones, videlicet doli mali, proprietatis, defectus tituli, seu intrusionis, & in factū ex ęquitate. Nec obstāt ꝯtria supius formata. Et primo nō ob quod spoliatus sit añ oīa restituēdus, qa rñdet multis modis. Primo. quod hic nō agitur possessorio recuperādæ, sed acti[illegible] ne locati, q est psonalis, ut apparet ex medio ꝯclu dēdi, de quo in libello actoris, q petit Gulielmū ꝯductorē ꝯdēnan ad pensionē ꝯuentā, iuxta formā locationis, qd est mediū cōcludēdi in actione locati, siue ex stipulatu, & hoc [illegible] sp[illegible] endū est sm Bar. in l. si prius, in § oppo ff. de no. ope nun in l. certi ꝯdo. ff. si cer. pet. in prin. Condictio aūt ex canone querelā, est remediū possessoriū, ut in eo ꝯcludit, qa per den[illegible] tionem rei, actor fuit spoliatus sua pos[illegible] ꝯsi possessione pci[illegible] dt pēsi[illegible] nē, & nō, qa pētio ꝓmissa [illegible], ut tradit p Dec. cō. 136. in cā tenere. &c. ergo de uno ad aliarū non recte [illegible] tur. l. naturaliter, §. nihil cōe. ff. de acq. pos. & eodem mō [illegible] detur ad [illegible] si quis c[illegible] ductionis, quod loqtur in reme[illegible] o possessorio ꝓ obtinēda restitutio

ne rei

ne rei locatæ contra conductorem, qui finita locatione rē reſti-
tuere detractet, nec locum hēt in actione ex locato intētāda ꝓ
☞ penſione haben la, ſm Cyn. Bar. Bal. Sal. & cœter alios ibi Scđo
reſpondetur, ꝙ ad hoc, vt quis agere poſſit remedio poſſeſſorio
ad penſionē, plura requiruntur: inter cætera requiritur, ꝙ actor
10 aliqñ exegerit talē penſionem, alioquin non pōt dici † ſpoliari,
nec turbari in quaſi poſſeſſione exigendi penſionē, quam nun
quam exegit, vt patet ad oculum, & firmant l. no. Pan. & alij in
d. cap. querelam & in c. fin. col. 3. & ſeq. de cauſ. poſſ. & proprie.
in caſu aūt noſtro non conſtat, ꝙ Ray. locator [illegible] nquā ipe
exegerit aliquā mercedem, ſiue pēſionē a Gulielmo, ergo, &c.
Tertio [illegible] ſpōdetur, ꝙ in iſtis bñficialibus ꝯ agentē interdicto poſſeſ
11 ſorio [illegible] ob. † exceptio notorij defectus tituli, ſi-
ue notor [illegible] ionis, ut probatum fuit ſupra in quarto fun-
da[illegible]nto [illegible] qd vet [illegible] ſt, et ſi agat remedio l. ſi
q[illegible]ond [illegible] A [illegible] l. aliquā rem, [illegible] col. ff. de
a[illegible]p [illegible] d. §. nihil cōe, & ibi ſcripſi alias auctoritates col
lige[illegible]do quas [illegible] ttanſ[illegible] o. Non ob[illegible] nt funda-
mentū, ꝙ [illegible] mus no[illegible] poſſe excipere d[illegible] dno ec-
c[illegible]tæ, cum videatur o[illegible] ponere de iure tertij. Quia [illegible] ondetur,
ꝙ oppon[illegible] de iure ſuo, & [illegible] leſiæ [illegible] prout d[illegible] c poteſt, per
ea quæ d[illegible] ſupra [illegible] o, & [illegible] no fundamentis Non
o[illegible] iuſm, qu[illegible] ius iuramt [illegible] e[illegible] enſionem pr[illegible] dicto
12 Raymundo [illegible] ſtæ capellaniæ [illegible] † in [illegible] & ta
[illegible] & id[illegible] eſſ [illegible] on e[illegible] puente
ſuo [illegible] ergo N. de iureiu. ibi Pan. [illegible] no.
& alij poſt [illegible] m preçato, & [illegible]
[illegible] gatur [illegible] canon ce[illegible] trant. b.
nam qu[illegible] on intrat can[illegible] c, & [illegible] m, non eſt rector &
prælat[illegible] & [illegible] & 23. q. 4. cap. tres p-
ſonas. & [illegible] o i[illegible] a reſ[illegible] ea [illegible] o deciſ[illegible] em in terminis
Pan in [illegible] certatis. co[illegible] ver. in aut[illegible] m te[illegible] p[illegible] ligetur de iure
in. [illegible] decidit ꝙ iurans ſolue[illegible] aliquid Titio v[illegible] piſcopo, non
eſt periurus, ſi rec[illegible] ſoluere Ti[illegible] depoſito ab e[illegible] copatu,
quia iura mentum præſtitum alicui ſub contempl[illegible] tione digni-
tatis, vel offici. [illegible] ſtante dignitate, vel officio, non [illegible] gat iuran
tem. ar. c. venera. [illegible] de ele. Et hæc ſolutio meo iudicio remo
uet omnem a [illegible] biguitatem. ¶ Secundo reſpondetur, ꝙ Gulicl-
mus iurauit ſoluere, ut priuata perſona, non vt recto[illegible] dictæ Ca
pellaniæ, nec vt capellanus: vnde cum excipiat, ut rector, & no-
mine ſuæ capellæ, & vt non priuata p[illegible] ſona, & ſuo nomine, nō
dicitur contrauenire ſuo iuram[illegible] Aliud eſt ſe opponere, vt
rector, & Capellanus, aliud vt Gulielmus, ſeu vt priuata perſo-
na. Et aliud ſe opponere nomine ſuo proprio, & aliud nomi-
ne ſuæ Capellæ. l. furti. §. ſi quis alieno. ff. de iis, qui no. inſa. cum
ſi. ¶ Non ob. ꝙ ſolutio facta intruſo liberet conductorem, qui
ab eo conducit bona eccleſiæ, quia verum ſi conductor ignora
13 bat locatorem intruſum. † Sed ſi ſcienter ſoluit, non liberatur,
ſm Ang. Pau. & Iaſ. in d. l. ſi vibana per tex. in l. ſi te. ff. de ſolu. &
idē voluit Inn. in d. c. in literis. & Bal. in l. 2. ver. ſed quid de ſex-
to. C. de ſeru. & aqua. Item aliud eſt quærere, an ſolutio facta in-
truſo liberet ſoluentem. Aliud an poſſit opponi exceptio intru
ſionis, & ideo ſuper hoc fundamento nō eſt inſiſtendū. ¶ Cir-
ca ſm, An exceptio doli, proprietatis, intruſionis, & in factum
ex æquitate, quas conſtat ex pmiſſis obſtare cedenti, obſtent ēt
14 ceſſionario. Et omiſſa diſputatione, rñdeo, † ꝙ ſic, tum qa hu-
iuſmodi exceptiones ſunt tales, ex quibus ſoluti repetitio cōce
dit, ergo ēt ꝯ ceſſionarium opponi pñt. ff. de doli excep. l. Iulia-
nus. in 2. rñſo. & ff. de dona. l. ſi cum filiusfa. §. item ſi ei. & tradi
tur p Bar. in l. doli. ff. de nona. tū qa tales exceptiones cohęrent
rei, & ꝯpetūt rei ꝯtēplatione, ergo ēt obſtare debēt ceſſionario.
l. in hoc iudicio. §. ſi inter. ff cō. diuid. l. fi. ff de exec. rei iud. cū ſi.
vt traditur p Bar. in d. l. doli. & p Ale. ꝯſi. 54 col. fi. lib. 2. cū cōcor
dantibus infinis, quæ adduci poſſent. Ita iuris eſſe rñdeo ego Io.
Fran. de Ri. I. V. D. & in fidem ſubſcripſi, ſaluo tamen iudicio.

De ſententijs, & quæ ſit interlocutoria, & quæ diffinitiua.

RESPONSVM I.

LIcèt Appellatio ab interlocutoria debeat proponi in
ſcriptis, & cum expreſſione grauaminum, tñ ap-
pellatio ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ erat
in ſcriptis redigenda, nec cum grauaminibus proponen
da venit: quare cum ſententia relaxationis iuramenti vim diffi-
nitiuæ habeat, quia ſubſtantialem dirimit, nec ſcripturam, nec
grauamina deſiderat. Et licèt non ſoluens in termino conſueto
(ut iurauerat) periurus ſit, cum dies interpellauerit, & debitorē
in mora conſtituerit, ab huiuſmodi iuramento abſoluēdus nō
videtur, ne perſeueret in periurio: tamen huiuſmodi iuramen-
ti relaxatio poſtulata de iure impartienda eſt, nam abſentia cre-
ditoris à loco, in quo ſolutio fieri debet, debitorē excuſat à mo
ra, & conſequenter a peri[illegible]rio, a quo quælibet iuſta cauſa excu-
ſat, præſertim mulierem, quę errore iuris tuetur.

SVMMARIVM.

1 *Omnis ſ[illegible]ia quę negociū principale nō diffinit, interlocutoria appellatur.*
2 *Sñia relaxationis iuramenti, licèt ſit interlocutoria, habet tamen vim dif-
finitiuæ & ibi vide quomodo id procedat.*
3 *Qui non ſoluit in termino conuento, ut iurauit, periurus eſt, nec uenit ab-
ſoluendus, & ibi uide quando dies interpellet, & conſtituat in mora.*
4 *Relaxatio iuramenti rectè procedit effectum agendi, & excipiendi, niſi
periurium ſit iam incurſum.*
5 *Qualibet iuſta cauſa excuſat a periurio.*
6 *Abſentia creditoris a loco, in quo dēt fieri ſolutio excuſat debitorē à mor.*
7 *M[illegible]ieres ab errore iuris excuſantur.*

Reſpon. interpreta.

1 OMnis Sententia, quæ † nō diffinit negociū princi-
pale, poteſt dici interlocutoria ſm glo. in c.
ei, qui appellat. § diffinitiua. 2. q. 6. & cle. 1. de ſeq. poſ.
& fruct. & Bar. in l. titia. ff. de accuſ. Sñia relaxat onis
iurī ad effectū agendi, & excipiendi, nō dirimit ipſum principa-
le negotiū, ergo, eſt interlocutoria, merito diſpoſitio ca. 1. de ap
pel. lib. 6. l. ꝙ appellatio ab interlocutoria dēat in ſcriptis propo
ni cum expreſſione grauaminum, vī habere locum ēt in appel-
latione a ſñia relaxationis iuramenti, qa [illegible] eſt ſñia interlo-
cutoria. ¶ Sed pręmiſſis, & ſimilibus non obſtantibus, ꝯ[illegible] um ar
2 bitror de iure verius, quia ſñia † relaxationis iuramenti li. èt ſit
interlocutoria, tñ hēt [illegible] im diffinitiuę, qđ [illegible] enditur, oīs ſētē-
tia, q̄ fertur ſup eo, qđ principaliter de[illegible] e in iudicio ꝓponitur, li
cet non diffiniat totum negocium, tñ habet vim diffinitiu[illegible] m
Imo. in l. 1. §. ſi. de pręto. ſtip. ff. quem refert & ſequitur F[illegible] in
rub. de re iud. col. 3. ſed iſta eſt [illegible] modi, vt de ſe patet, ergo & [illegible] e
cundo, omnis [illegible] ia, quæ dirimit vnam part[illegible] ſubſtā[illegible] lē, [illegible] nō
diffiniat totū, hēt uim diffinitiuę, ut ſñia reſt[illegible] nis in integrū [illegible] in
tra vt[illegible] c. ff. de mino[illegible] ū ibi no. per Bart. hinc ſñia remiſſ[illegible] onis ad
forū eccleſia[illegible] u, uel econtra ad forum ciuile, dr interlocuto-
ria habens diffinitiuæ, ſm Fed. de Senis c[illegible] 98. caſus talis eſt,
hinc [illegible] ia qua qu[illegible] pnunciare ſe competentem, nū dr niſi [illegible] in-
terlocutoria, ſe[illegible] bet naturam diffinitiuę, ſm gl. in auth. habi-
ta. C. ne fili. pro patre Bat. in l. [illegible] ff. de appel. rec[illegible]. Sed iſta eſt hu
iuſmodi, quia dirimit vnā partem ſubſtantialē iudicij, immo fe-
re totū p indirectū, ergo & [illegible] bene facit glo. in cle. ſi. in glo. 2. ubi
Car. & Imo. de app quæ uu[illegible], ꝙ oīs [illegible] ia lat[illegible] p aliqua exceptio
ne peremptoria hēat vim diffinitiuę. poſſem ex plurib. alijs cō-
probare, q̄ cogerunt Alex. & Mod. in rub. ff. de iud. & Felyn. in
rub. eo. ti. cum ergo talis ſñia nō [illegible] it interlocutoria ſimpliciter,
ſed teneat mixtā naturā inter diffinitiuam, & interlocutoriam,
ſequitur, ꝙ diſpoſitio d. c. 1. in tali appellatione locū non hēbit.
ita ſignanter decidit Io. An. in c. peruenit. 2. de appella. Abb. &
Car. in cle. appellāti, eo. tit. Ro. deciſ. 13. in nouis. Fely. in d. rubr.
de re iu. & clarius Soc. in ſuis regulis reg. 30. in 2. fall. & hęc ſuf-
ficiant qtū ad dubiū incidens. ¶ Circa dubitationem principalē,
vī ꝙ ſñia relaxationis iniuſta fuerit, quia d. Auguſtina iam incur
3 ſa fuerat piuriū p lapſum diei abſoluēdū. † Qui. n. non ſoluit in
termino cōuento, ut iurauerat, periurus eſt. l. ſi quis maior. C. de
tranſac. c. q̄relā. de iu. iur. cū ſuis cōcor. & rō eſt, qa dies interpel-
lat, & ꝯſtituit debitorē in mora. l. magnam. C. de ꝯtrahen. empt.
l. ſi ex legati cā. ff. de verb. obl. l. traiectitię. §. de illo. ff. de act. &
obl. vbi aūt ꝯhens incurſus eſt periuriū, nō eſt a iurō habilitan-
dus, ne pſeueret in piurio, & qa non eſt dignus abſolutione, q
iā incidit in piuriū ſm Pan. & Fel. in c. 1. de iu. iur poſt Fed. de Se-
nis ꝯſi. 199. q̄rīt an dña. Imo. in c. debitores. eo. tit. Anch. ꝯſ. 198.
pdictus ſubtiliter. Ale. ꝯſi. 83. interrogatus. in 5. lib. & alibi ſępe,
Corn. conſi. 6. in hac col. pen. in 1. lib. Nec ob. ꝙ p pte d. Augu-
ſtinæ dī, ꝙ dies nō interpellat, nec ꝯſtituit in mora, qñ debitor,
& creditor ſunt diuerſi fori, nā creditor uadit ad locū debito-
ris, & ſolutionē ſibi fieri petit. l. item illa. ff. de conſti. pec. p quē
ibi poſt Bar. ita firmat, & cōſuluit Ale. conſi. 49. in 5 pte, qa rñ-
det, ꝙ ſolus dies ꝯſtituit in mora, ēt ſi creditor ſit diuerſi fori.
Ita pcedit rña d. l. traiectitiæ. §. de illo. cū ſi. quæ nō limitantur p
tex. in d. l. itē illa. ſed declarantur, ut talis mora nō bēat nocere
debitori, nā adueniente die adſit in loco debitoris, creditor, vel
eius pcurator, cui ſolui poſſit, ſi uero non adſit aliquis ea die
cui debitor poſſet ſoluere, tunc excuſaī a mora. Sed ad hoc, ut
talis excuſatio ſit lītima, vī neceſſarium, ꝙ debitor adueniente
die ſolutionis corā teſtibus ꝓteſteī in loco domicilij ſui ſe pa-
ratū ſoluere ſi adeſſet, q ſolōnem reciperet. ita declarat Bart. in
d. l. itē illa. q dicit, ꝙ debitor dēt eſſe cautus, ꝙ faciat ſuā ꝓteſtatio
nē redigi in ſcriptis p notarium. Immo Bar. in l. ſi reus paratus.
ff. de proc. in fi. uoluit, ꝙ debitor abſente creditore adueniente
die dēat ꝓteſtari, & facere depoſitū pecunię debite penes offi-
ciū, uel ædē ſacrā, pro quo vī tex. in l. fi. ff. de leg. commiſ. ¶ Sed
pmiſſis non obſtantib. credo de iure do. Vicariū Regienſem po
4 tuiſſe relaxare † iurīm pdictæ do. Auguſtinæ ad effectum agen
di, & excipiendi, iuxta tradita in d. c. 1. & in c. debitores, & in ca.
quēadmodū. de iureiu. Solū reſtat videre, An Auguſtina tēpo-
re relaxationis, iā eſſet incurſa periuriū, quo caſu relaxationi b.
habilitatio nulla foret. p ea quæ. ſ. adducta ſunt ꝓ parte ꝯtraria,
& nō inſiſtendo circa ſuperflua, dico ꝙ nō, duplici cōſideratio
5 ne. Primo, qa qualibet cā † apparēte iuſta excuſaī periurio. c. bre
ui. de iureiu. tradit ēt in c. q̄relā, eo. tit. In caſu nro conſtat, ꝙ ēt ſi

voluiſſet

ſet d. Auguſtina ſoluere die ſtatuta non potuiſſet, qa non aderat creditor, cui poſſet ſoluere, igitur &c. & ſi dixeris, non conſtat q creditor non adeſſet. Rñdeo cũ creditor & debitor ſunt diuerſi fori, pſumitur creditorẽ abeſſe a loco debitoris, in quo loco debet fieri ſolutio, niſi probet ſe illa die affuiſſe. l. arbiter calendis. ff. de arbitr. per quam ita determinat Bar. in d. l. item illa. & in l. continuus. § cum ita. ff. de verbo. obli. ¶ Scdo, nulla alia ratione dici poteſt Auguſtinam incurſam fuiſſe periurium, niſi quia fuit in mora ſoluendi in termino conuento, ſed clare dicitur in tex. in d. l. item illa. & per Alexan d. conſi. 45 & Cor. cõ-
6 ſi. 79. viſo proceſſu. col. ſi. lib. 3. q abſentia † creditoris a loco, in quo debet fieri ſolutio, excuſat a mora debitorem, ergo corollarie excuſabit a periurio. Et ſi dicatur abſentiam creditoris excuſare debitorẽ a mora, ſi fecerit legitimam proteſtationem & obtulerit ſe paratum ſoluere, ſi adeſſet qui reciperet, ut dicit Bart. in d. l. item illa, alias ſecus, ad illud in quo tota difficultas iacet, reſpondetur multipliciter, & primo dicitur, q illa deciſio Bar. eſt
☞ communiter damnata, vt per plura oſtendit Alex. Doct. veritatis cõſi 92 perſpectis iis. col. pen. in 1. lib. Secundo, eſto q in aliqua culpa fuiſſet iſta mulier, quia non fuiſſet proteſtata, & de proteſtatione non fecit fieri inſtrumentum, tamen non eſt talis culpa pp quam poſſit dici incurriſſe periurium, qd nõ incurritur ſine dolo l. qui iuraſſe. in prin. ff. de iureiu. & not. Bal. in l. obſeruare. §. proficiſci. col. 3. ff. de offic. procon. Præterea ſi non fuit
7 proteſtata, proceſſit ex errore iuris, qui excuſat † mulieres a proteſtationibus & editione inſtrumentorum omiſſis. l. 1. §. ſi. ff. de eden. & maximè ne incurrat periurium, in quo incurrẽdo (ut dicitur) exigitur dolus & a dolo error iuris, qui excuſat, ſm gl. in l. 1. C. ad l. Fau. de plagi. quis enim exiſtimabit, q iſta honeſta mulier voluerit incurrere periurium, potius, quàm dicere hęc ſimplicia verba, ſoluerem ſi creditor adeſſet? certè nemo. dicamus igitur, ea ratione ſaltem iuris ignorantia excuſari, vt notabiliter vult Alex. in d. conſi. 92 ad fi. Laus Deo.

¶ De appellationibus.

RESPONSVM I.

RECtè Riteque ab ordinatione, ſeu interlocutoria dñi vicerectoris appellatum extitit: nã cũ idẽ vicerector laicus foret, in cauſa ſpolij contra Ioannẽ clericum coniugatum ius dicere non potuit, & cuius iuriſdictio nullo iure prorogata cenſeri poterit iuribus repugnãtibus, & ſtatuto id expreſsè prohibente, tum etiam, quia libellus generaliter conceptus eſt, quare ad vlteriora ante ſingularẽ declarationem libelli iudex progredi non potuit, & eo quia vlterius proceſſit, cauſam appellandi præſtitit.

SVMMARIVM.

1 *Iudex laicus in clericum nullum ius dicere poteſt.*
2 *Clericus non poteſt iuriſdictionem laicalem prorogare, cum non poſſit etiam cum iuramento huiuſmodi iudicem ſibi conſtituere.*
3 *Prorogatio non inducitur niſi verbis expreſſis, vel facto partis.*
4 *A pronunciatione procedente ſuper generalitate libelli rectè appellatur.*

Reſpon. Interpreta.

IN cauſa Appellationis interpoſitæ per Io. de Chaluſio ab ordinatione, ſiue interlocutoria vicerectoris videtur bene appellatum; quia cũ ipſe vicerector eſſet lai
1 cus, † non vr̃, q poſſet in cauſa ſpolij ius dicere cõtra ipſum Io. clericum coniugatum c. vnico de cle. coniug lib. 6. Non obſt. q ipſe Ioannes prorogaſſet iuriſdictionem petendo ſe ab impeti
2 ris abſolui, qa non potuit prorogare † iuriſdictionem laici. c. ſi diligenti, de foro comp. & hoc voluit glo. in d. c. vnic. in verbo, clericalis. & dato, q potuiſſet, tñ ſtante ſtatuto in actis allegato, q alterius iuriſdictio non poſſit prorogari niſi expreſſe, iſto caſu cũ non vĩr expreſsè prorogaſſe. non cenſetur prorogata, q aũt litigando ſimplr̃ non ſubditus dicatur tacitè & non expreſſe prorogare, tenet gl. in l. 1. C. de iur. om. iud. l. 1. C. vbi de crim. agi opo. & rõne ſuadetur, quia per contumaciam ſimpliciter non prorogatur iuriſdictio, ſm Bal. in l. ſi qui ex conſenſu. C. de epi. aud. nec etiam per ſolã patientiã partis patientis iudicem procedere ꝯ ſe prorogatur iuriſdictio, niſi interueniat aliquod propoſitũ partis, ſm Ioan. in c. inter monaſterium. de re iud. Declarat in ſpecie Maria. Soc. in c. ſignificaſti. in 6. art. prin. de for. comp. Eſt ergo neceſſe ad hoc, ut inducatur prorogatio, q vel
3 verbis † expreſſis, vel facto. i. propoſitione, ſeu petitione partis fiat, & ideo duplex eſt, i. tacite & expreſſe fieri dr̃, ſm Bart. & oẽs in l. 1. ff. de iudi. ea aũt, quæ verbis expreſſis fit, hoc modo fit, prorogo & conſentio in iudicẽ, quam conſtat tacite non fieri, ergo alteram tacite fieri neceſſe eſt. ¶. Scdñ, vr̃ bene appellatum ex alio, quia petitio vr̃ generalis in ea parte, in qua dicebat molendinũ fuiſſe in vos tranſlatũ, nec ſpecificat eũ, quo titulo, ſeu ꝯtu, ad effectũ, ut ſciret idem de Chaluſio an cederet, uel contenderet, & tñ dñs iudex ſubaudiendo pceſſit ad vlteriora. Nec obſtat vr̃ q in caſibus ſummariis non requiratur libellus. clem. ſæpe. de verbo. ſign. qa verum eſt, q nõ requirit ſolẽnis, tñ requirit petitio qualis qualis, p q̃ certificet reus qd ab eo petat, & per q̃ reus poſſit cognoſcere, vtrũ cedat, vel ꝯtẽdat. l. 1. ff. de edẽ. declat Cat. & alii in ca. de libel. obla. & in d. clem. ſæpe. verũ cũ petitio vr̃a in interdicto recuperandæ fundaret ſuper conſtituto, & annullato ꝯſtu, & conſtitutũ cenſeatur inefficax, vr̃ q parte petente iudex deberet ordinare debere ſpecificari articulum illum, in quo dicebatur in gñe molendinũ in vos fuiſſe tranſlatum, & poſtea p ꝯſtitutum tranſlatam poſſeſ. qd cum non fecerit. immo pcedendo ad ulteriora tacitè ꝯtrium pronuncia
4 uerit, licitè appellari † potuiſſe vr̃, l. à procedente. C. de dilat. & q à gñalitate libelli poſſit appellari, ſi non ſpecificetur parte petente, eſt tex. in ca. ſignificantibus. de appellat. Laus Deo.

RESPONSVM II.

DOminus Caſtri noui licet in termino ſibi aſſignato ad recipiendum apoſtolos non comparuerit, non tñ ſuæ appellationi renunciaſſe videtur, nec clement. quamuis ꝯueniſſe vr̃, cum bis ante comparuerit, nã prædictę cle. ſanſit, ſi bis compareat appellans. Verum cum prædicta cle. requirat binam comparitionẽ coram iudice grauaminis, idcirco cum procurator dicti dñi Caſtri noui non bis coram iudice grauaminis comparuerit, appellationi renunciaſſe non dubitatur, attenta præſertim ipſius contumacia in termino ſibi ſtatuto non comparentis, recta ſanctaque fuit ordinatio, quia cautum fuit, vt lite pendente nihil innouetur, ne partes inſurgant ad rixas; quare ab huiuſmodi pronunciatione prouocare ridiculum eſt, cum à nullo grauamine appelletur, nam iudex non grauare, ſed rixas ſedare cogitauit.

SVMMARIVM.

1 *Vide intellectum cle. quãuis, de appel. & quomodo procedat regula, quæ habet appellantem non teneri tertio comparere.*
2 *Appellatio fruſtratoria non deuoluitur.*
3 *Ab ordinatione iudicis partib. inhibitoria ne quid fiat, ut rixa euitetur, appellari non poteſt.*

Reſpon. interpreta.

NOn Videtur quod dñs Caſtri noui appellans renũciauerit ſuæ appellationi, ex eo quod non cõparuerit in ſecundo termino ad recipiendum apoſtolos, qa diſpõ cle. q̃uis. de appella. non procedit qñ appellans bis comparuit coram iudice à quo ſm gl per oẽs, maxime Imo. & Car. approbatam in d. cle q̃uis. in verbo, vr̃, de appel ſed procurator prædicti dñi licet non comparuerit in ſcdo termino, tñ ante bis comparuit corã d. Rectore pro apoſtolis recipiendis, & ẽt ſemel in primo termino corã d. Vicerectore, igitur &c & hoc voluit dñs Guido Papæ deciſ. 25. ſed præmiſſis non obſtantibus credo appellationem deſertam, & ẽt nõ deuoluere: deſertam quidem ea ratione, quia fuit contumax in nõ veniendo in termino ſibi aſſignato pro apoſtolis recipiendis, iuxta tex. in d. clem. quamuis, & plene trad. per Peruſ. & Fel. in c. perſonas. de appel. Nec obſtat, q non teneatur appellans vltra binam vicem comparere, qa verũ dũ mõ ꝯpareat corã iudice, à
1 quo ſuit grauatus, vt pbat tex. in d. † cle. q̃uis. & in c ſi. de appel. in antiquis. ſed in caſu occurrenti nõ reperio, quod corã vicerectore, q grauauit comparuerit niſi ſemel; igr̃ &c Nec ob. ſi dicatur, q domini rectoris, & vicerectoris idem eſt tribunal. c. 2. de ꝯſue. li 6 non tñ Eps dr̃ grauaſſe, ſi vicarius ipſius tulit ſniam, vt eſt de ſe notorium, probatur ex no. per Gem. & alios in ca. Romana. in prin. de appellationibus, li. 6. Præterea cle. a. ſm oẽs intelligitur, q debeat bis comparere coram iudice, qui eſt daturus apoſtolos, & hoc nemo negabit, cum ergo dñs vicerector eſſet iudex in hac interlocutoria dandi apoſtolos, ergo appellãs debuit bis coram eo comparere, quod autem ipſe iudex eſſet, patet ex ſnĩa interlocutoria lata per dominum rectorem, q remiſit appellationem ad d. vicerectorem, qui grauauerat, eſt. n. omne verbum iudicis ſnĩa interlocutoria, ſm glo. in §. 1. ad excludendas. in verbo, interlocutionibus, de iugio. c. ei qui. § diffinitiua. 2. q. 6 hęc autẽ interlocutoria tranſiuit in rem iudicatã, cum ab ea non fuerit appellatum. l. ab eo. C. quomodo, & quã. iud. hoc ergo ſic præſuppoſito quod d. vicerector eſſet iudex, et qui grauauerat, & q conſenſu appellantis erat electus iudex, ẽt in cauſa emergenti dandi apoſtolos, certè benè neceſſariò ſequitur, & debuit appellans bis coram eo pro apoſtolis ſaltem cõparere. Quod cum non fecerit, proculdubio appellationi renũciauit, d. clementina q̃uis. quod & Mat. in notab & Cæp. in cautel. optimè comprobauerunt. Inſuper puto non deuoluere, qa appellans, qui non detulit appellationi ſui aduerſarii innouando, ea nõ obſtante non poteſt poſtea allegare ſuã appellationẽ, nec ſuper ea ſe fundare, vt eſt tex. & ibi Ab. in 4 nota in c. bonæ memoriæ, i. de elec. ſed domi. Caſtri noui nõ detulit appellationi, ſiue recurſui, q licet ſint appellationis, l. ſi ab arbitro, & ibi not. ff. q ſatiſd. cog. qa nõ obſtat recurſus, vt apparet ex pceſſu,
2 igitur &c. Præterea appellatio † fruſtratoria non deuoluit iuribus nouiſſimis, at illa vr̃ proculdubio fruſtratoria tanquã interpoſita

ſua a nullo grauamine: conſidero enim ꝙ quælibet res præſumitur libera, l. altius. C. de ſerui. & aqua. ſi ergo lata fuit ſententia, ꝙ non moleſtetur dominus in ſua quaſi poſſeſſione libertatis, per modum interim, i. donec conſtiterit de quaſi poſſeſſione ſeruitutis allegatæ, tamen non video in quo fuerit grauatus. Itẽ conſidero, quod inhibitiones continent illud idem, quod diſponit ſententia. At cum do. Caſtri noui acquieuerit inhibitionibus, tranſiuerintque in rem iudicatam, non video in quo ipſa ſententia lata pro conſeruatione inhibitionum grauauerit appellantem Item conſidero, hic non tractari de petitorio, nec de
3 poſſeſſorio præiudiciali, ſed ſolum † iudicium per uiam inhibitionum ordinatum fuit ad effectum, ne lite pendente aliquid innouetur, & ne partes ad rixas, & arma deueniãt, iuxta l. equiſſimum. ff. de vſufr. & vt ordinetur lis ſuper poſſeſſorio, vel petitorio, l. liberis §. ſi. ff. de liber. cau. & habetur iſta practica p text. & Inn. in c. eum veniſſent. de iudi. & ad hos fines etiam tendit dicta ſententia: ergo non eſt præiudicialis, ſed legitima, & ſancta, a qua non debuit appellari.

RESPONSVM. III.

CVm Excommunicatus ab excommunicatore ueniat abſoluendus: a præpoſito excommunicatus, qui ad vicarium appellaret, ab eodem vicario ad eundem præpoſitũ remittendus eſt; & hęc iniuſtè excommunicato procedunt: ſi vero iniuſtè excommunicatus ſit, nullo iure remittitur: vbi vero, de ſententiæ iuſtitia, uel iniuſtitia dubitari contingit, honeſtatis gratia, & non neceſſitatis lege, remitti poteſt: iure ergo a vicario abſolutus fuit appellans.

SVMMARIVM.

1 *Appellans a ſententia excommunicationis, quando ad ſuperiorem ſit remittendus.*

2 *Præpoſitus de iure communi ordinariam iuriſdictionem habeat in clericos ſuæ eccleſiæ. vnde ſi rebelles, & contumaces ſint, illos excommunicare poteſt.*

Reſpon. Interpreta.

QVia In hac cauſa appellationis, quæ vertitur inter Reueren. do. Prępoſitum S. Deſiderij appellantem, & do. Lud. appellatum in prima inſtantia, in qua ampliſſime ſcripſi: nunc repilogando, paucis aperiam, in quibus conſiſtat difficultas huius controuerſiæ, quæ (ut video) principaliter conſiſtit in duobus. Primo, an do. Vicarius debuerit remittere prædictum do. Ludo. excommunicatũ, abſoluendus ab ipſo do. Præpoſito, a quo fuerat excommunicatus? Secundo, vbi dominus vicarius, potuerit eum abſoluere, an idem do. Prępoſitus habeat iuriſdictionem in canonicos, & alios de eccleſia delinquentes intra tecta, & eccleſiam ſuam, maxime circa diuina officia, ita ꝙ poſſit excommunicare rebelles. & contumaces, in non parendo eius mandatis?

1 ¶ Prima dubitatio deciditur per tex. † in c. venerabilibus ſanè. de ſenten. excommunicationis, lib. 6. ſed quia ibi diſtinguuntur tres caſus. Primus eſt, quando conſtat ſententiam excommunicationis eſſe iniuſtam, & ſuperior debet abſoluere, & non remittere. Secundus, quando conſtat fuiſſe iuſtam, & tunc debet ſuperior excommunicatum remittere ſuo excommunicatori. Aut dubitatur, & tunc de honeſtate ſuperior remittere dẽr: ſed ſi noluit, poteſt abſoluere: hæc deciſio clariſſima eſt. Sed dubitatur ad quem caſum referenda ſit huiuſmodi cõtrouerſia, Reueren. do. vicarius arbitratus eſt dubium eſſe, an ſententia excõmunicationis in Ludouicum lata, fuerit iuſta, vel iniuſta. Ideo ſpreta honeſtatis lege, maluit abſoluere, q̃ remittere, vt dicetur in tertio membro, d. §. ſanè. Ego autem arbitror de iuſtitia dictæ ſententiæ conſtare, & hęſitari non debuiſſe, nec debere cũ fuerit lata ex iuſta cauſa, & pro manifeſta contumacia. c. ex parte, el primo, de verbo. ſignifica. & alibi latè dixi.

¶ Circa ſecundum, ſi ad ius commune cõtrouerſia refricetur,
2 certiſſimum eſt do. Præpoſitum † habere iuriſdictionem ordinariam in canonicos, & clericos ſuę eccleſiæ, ac poteſtatem illos excommunicandi, ſi cõtumaces fuerint, & rebelles eius mãdatis. c. irrefragabili. c. ad reprimendam. de offic. ord. vnde cum nihil proponatur in aduerſum, ſeruanda eſt lex cõmunis. c. primo, de conſtitu. At opponitur, do. Præpoſitum de conſuetudine non habere poteſtatem excommunicandi, nec corrigendi exceſſus canonicorum, ſed reſpondetur non conſtare de allegata conſuetudine; quæ cum ſit facti, probanda fuit. c. primo, de conſtitu. libro ſexto, ut dicit Bald. in l. de quibus. ff. de legi. Et vbi conſtaret reſpondetur, quod talis cōſuetudo non ualet, nec ſeruanda eſt, d. c. irrefragabil. Dicitur etiam, dom. Prępoſitum non poſſe canonicorum exceſſus corrigere, & eorum mores reformare abſque aſſenſu capituli, ſic diſponentibus ſtatutis eccleſię: ſed ego non uideo exhiberi aliqua ſtatuta, quę iſtud diſponant, imo ex tenore ſtatutorum, maximè primi in ordine, apparet correctionem, & iuriſdictionem competere ſoli ipſi Præpoſito. Et ſtatuta, quę in contrarium allegantur, nihil ad rem faciunt, ut ex illorum lectura euidenter dignoſcitur, & ad illa alibi reſponſum fuit.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE, A SANCTO NAZARIO, IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,

In Decretalium Librum tertium abſolutiſsima Reſponſa,

Nunc poſtremò maiori, quam hactenus vnquam factum ſit, diligentia recognita, & repurgata.

De inſtitutionibus.

RESPONSVM I.

LIcèt Do. Petrus de Arnis inſtitutus p
D Legatum in quadam Capella
ad pñtationẽ Ioannis Caradi, p̃ferendus
videatur D Marino Angleſii inſtituto in
eãdẽ Capella p reuer. D Epm Carpento
ratẽ. ſeu eius uicarium, ad pñtationẽ Ioã-
nis Gualqui, Antonii, & Ioannis Gaſini
cõpatronorum, tũ quia prior in data, tũ
ẽt q̃a habẽs titulũ a Legato p̃fert hñti ti
tulũ ab ordinario. Verũtñ q̃a ex pluribꝰ idẽ Petrus de Arnis inha
bilẽ reperii, q̃a ẽt idẽ reuerẽ do. Legatus ſine ꝯſenſu omniũ patro
norũ eũdẽ de iure inſtitu. non potuit. id ſufficit ipſi Angleſio
poſſeſſori expellere agẽtem per exceptionẽ iuris nõ ſui, q̃ tñ ca-
nonice, ac legitime a uicario p̃dicti epiſcopi Carpẽtoratẽ. inſti-
tutus fuit, q̃ vicarius de iure pręſentatos ad beneficia iuris patro-
natus a patronis, ad quos oẽ ius erat deuolutũ, inſtituere potuit.
Igitur eũdẽ Marinum Angleſii d. Petro de Arnis in capella de
qua agitur, vti potiorem pręferendum eſſe certi iuris eſt.

SVMMARIVM.

1 *An habens titulum a legato, præferatur habenti titulum ab ordinario, uide nu 2.*

3 *Inſtitutio facta ab ordinario de beneficio uti uacante per mortem, quod per reſignationem uacabat, non ualet.*

4 *Beneficium in præiudicium patronorum uacare non dicitur, ſi inſtitutus renunciauerit ſine eorum ſcientia & uoluntate.*

5 *Beneficium an conferri poſſit inſtituto contra formam fundationis; & uide nu. 11.*

6 *An Legatus ſine conſenſu, & in præiudicium patronorum, poſſit inſtituere ſemel tantum, contra formam fundatoris.*

7 *In re communi pluribus ut ſingulis, exigitur conſenſus omnium, & in re communi potior eſt conditio prohibentis.*

8 *Penitus illiteratus incapax eſt omnium beneficiorum, adeo quòd nec papa poteſt cum eo diſpenſare.*

9 *Inſtitutio facta de debilitato, ſeu corpore uitiato, non tenet.*

10 *Sufficit poſſeſſori repellere agentem per exceptionem iuris non ſui.*

Qui veritas eſt, me in viam dirigat veritatis.

Reſpon. interpreta.

1 VIſum Fuit prima cõſideratione dicẽdũ, q̃ † inſtitu-
tus per D. Legatum ad pñtationem Ioannis
Carati, ſit pręferendus inſtituto per epm Carpẽtoratẽ
ſẽ, ſeu eius uicariũ, ad pñtationẽ Ioãnis Gualcqui, An
tonii, & Ioannis Caſini compatronorum, ex pluribus. ¶ Et pri
mo, quia prior in data, c. capitulum, de reſcr. c. duobus. eo. titulo
6 ¶ Sc̃do, quia data paritate p̃fertur habẽs titulũ a † Legato ha-
bẽti ab ordinario. c. ſi a ſede. de p̃b. in 6 Nec ob. q̃ Marinus An
gleſii inſtitutus ab ordinario fuerit pñtatus a maiori numero pa
tronorum, & ſic uideatur anteponẽdus. c. 3. ubi Doc. de iur. pa-
tro q̃a rñdetur, q̃ in iure patronatus, & cõiter Io. Car. ſolus ex
Ioãna Mazabonis ſucceſſit in dimidia, & alij patroni ex Cathe
rina Mazabonis in alia dimidia, & ſic æqualem uocẽ habent. er
go ſtantib. pręd ictis potiora iura obtinet inſtitutus a Legato.
¶ Tertio capella, de qua agitur, uacaſſe ꝓponitur per liberã reſi
gnationẽ Petri Carati, & ad pñtationẽ d. Ioannis Carati, fuiſſe io
ea inſtitutũ D. Petrum de Arnis a reuerẽ. D. Legato, quod ſi ita
3 ſit, non teneret † inſtitutio facta per ordinarium, quia proponit,
q̃ fuit facta inſtõ ad pñtationẽ aliorũ cõpatronorum tanq̃ ua-
caret per mortem D. Girardi de Fanis. c. ſuſceptum, de reſcr. li 6.
Sed pręmiſſis nõ obſtantib. ſtn ea q̃ in themate recitantur, con
trarium credo abſq; dubio fore de iure uerius, infraſcriptis cõſi
derationibus. Primo conſidero, q̃ in pręiudicium patronorum
4 non dr̃ uacare † bñficium, ſi inſtitutus renunciauit ſine eorum
ſcia & uoluntate, ſm Inno. in c. ſi. de renun. Pan. in c. ſignatum.
in ol. no. de p̃b. q̃tũ ergo in pręiudiciũ Io. Guaſeq, & conſortũ,
capella non põt dici uacaſſe per reſignationem d. Girardi. ¶ Se
cundo cõſidero, q̃ Petrus Carati, pñtatus per Ioannem Carati,
5 non erat, cui poſſet conferri d. Capella, quia ex † forma fundatio
nis requiritur, q̃ tpe pręſentationis ſit ſacerdos. Ita probãt il
la uerba, & alium ſacerdotem eligere, i. pręſentare, c. 1. de iurep.
& ſic tpe pñtationis exigit, q̃ p̃ſentatus ſit ſacerdos, q̃a q̃ñalitas
adiecta verbo, dẽt verificari ſm tps verbi, l. in delictis, §. ſi extra-
neus. ff. de noxa l ex facto, ff de vulg. & pup. vbi Bar. ipſe aũt Pe-
trus (vt p̃ſupponitur) erat ætatis ann. 14. ergo &c. Nec ob ſi dicat,
6 q̃ de † conſenſu p̃ronorum p̃t Legatus pro vna vice inſtitue-
re pñtatum ꝯ formam fundationis, ſm Pan. & *communiter* alios,
in d. c. cum acceſſiſſent, de ꝯſti & ibi Fel dicit, ſe ita ꝯſuluiſſe her
rariç, q̃a (vt mihi dr̃) Legatus nõ diſpenſauit, ſed ſi diſpenſaſſet
talis diſpenſatio (vt puto) nõ valeret, q̃a nõ interuenit conſen-
ſus ꝯpatronorum, prout neceſſario dẽt interuenire, ſm Imo. &
Car. in cle. q̃a ꝯ ingit. in 5. q de reli. domi. Nec ob. ſi dicat, inter
uenerit conſenſus Ioãnis Carati, vnius ex ꝯp̃ronis, q̃a nõ ſuffi
7 cit. ſed requiritur conſenſus oĩum, q̃a in † re cõi plurib. vt ſin-
gulis, exigitur conſenſus oĩum ita q̃ nõ ſufficit conſenſus ma-
ioris partis, reg. quod oẽs, de reg. iu. in 6 vbi gl. l. per fundũ ff de
ſerui. ruſt. p̃d. & quia in re cõi potior eſt ꝯdõ probibentis, l. Sa-
binus, ff. cõi diuid. & maximè ſi diſſentiat, nec ſocius vtatur re
cõi ad vſum non deſtinatũ, ut in caſu nr̃o. l. parietẽ ff. de ſerut.
vrb. p̃d l. in tñ. §. in cõc aũt ſepulchrũ, ff. de rer. diuiſ. iũ q̃a Lega-
tus nõ p̃t diſponere de iure patronatus laicorũ in p̃iudiciũ p̃ro-
norum. d. c. dilectus. de offi lega. c. cũ dilectus. de iure patro. mi-
nus ergo vr̃, q̃ diſſentiente altero ex duobus compatronis, poſ-
ſit in pręiudicium ipſius diſſentientis derogare primææ fun-
dationi teſtatoris. & cum illud ius derogandi nõ competat iu-
re legationis, fundata eſt intentio nr̃a, quod legatus nõ poſſit,
niſi doceat de poteſtate. Derogare. n. vltimæ voluntati, & fun-
dationi teſtõris, eſt ꝯ ius, & ſoli Papæ conceditur plenitudine
poteſtatis, ſm gl. in d. cle. quia contingit, in ver. apoſtolicę, quã
ibi ſequitur Imo. & Car. ¶ Tertio conſidero, q̃ d. Petrus nõ erat
idoneus alio reſpectu, quia penitus illiteratus, vt ponitur in fa-
8 cto. Illiteratus † autem penitus eſt omnium incapax beneficio-
rum, in tñ q̃ Papa non poteſt cum eo diſpenſare, ſm Inn in c.
cum nr̃is, de conceſ. p̃b. Fel. in c. ſi q̃n. col. 9. & ſeq de reſcr. & po
ſito q̃ Papa poſſit diſpenſare, ſi tñ non diſpenſauit, collatio eſt
ipſo iure nulla, vt per Fe. in c. querelam. de iur. iu. & in d. c. ſi q̃n.
& in c. inquiſitioni. de ſent. excom. Ex iſtis benè, & concluden-
ter ſequitur, q̃ inſtitutio de d. Petro facta per reuerẽ. do. Lega-
tum eſt mero iure nulla, & inualida. Sequitur etiam, quod in-
ſtitutio exinde fcã per prędictum dñm Legatum de Petro de
Arnis ad præſentationem dicti Ioannis ad dictam capellam,
tanquam vacantem per reſignationem ſupraſcripti Petri Cara-
ti, de iure viribus non ſubſiſtit pluribus rationibus. Primo, quia
non uacabat per reſignationem dicti Petri, ex quo nullum
ius habebat in ea: ſed vacabat vel per reſignationem, vel mor-
tem dicti de Fanis. Secundo, quia d. Ioannis compatronus, per
pręſentationem factam de inhabili, & non idoneo, erat priua-
tus illa vice poteſtate pñtandi, & erat ius deuolutũ ad alios compa-
tronos, ſm Hoſt. & Pan. in c. cũ uos, de. off. ord. & in ca. cũ aũt de
iu pat. cũ ꝯcordantib. quas omitto, q̃a iſtud eſt expediti iuris, cũ
ergo ius p̃ſentandi eſſet apud alios, non potuit d. Legatus ſine
ꝯſenſu illorũ iſtituere. c. decernimus. 16. q 7. c. illud. de iure patr.
d. capl. cum dilec. eodem tit. vitio etiam perſonę non eatur in-
9 ſtõ, & pñtatio facta de dicto Petro de Arnis, quia † mancus, ſeu
bilitatus vno brachio, ut in fcõ narratur. c. 1. & fin. de corp. vitia.
c. p̃sbyterũ. de clerico ægrotante. ¶ Et iſta ſufficerent ad victo-
riam Angeleſii poſſeſſoris, dato q̃ titulũ ſuũ aliter non iuſtifica-
10 ret, q̃a ſufficit † poſſeſſori repellere petẽtẽ p excep. iuris nõ ſui,
dato q̃ de iure ipſius nullã fidẽ faciat, ſm Io. An. in c. mãdatũ. de
reſcri. & Gem. ꝯſ. 91. incip. præmitto, q̃ poſſeſſori tamen demõ-
ſtrabo pñtationẽ, & inſtõnẽ d. Angleſii, fore canonicã, quia pñ
tatus fuit à p̃ronis, ad quos, ut ſupra dixi, erat deuolutum totũ
ius pñtandi pro illa vice, ſecundũ Panor. in d. c. cum uos, & fuit
inſtitutus à reuerẽdo d. Vicario Epi Carpentoratenſis, cui de
iure ſpectat ius inſtituendi præſentatos ad beneficia iuris p̃rona
tus ſuę diœceſis. capitu. ex frequentibus. de inſtitut. & etiam ha-
bet ex poteſtate delegata p Reuerendum Domin. Epiſc. ad quẽ
ſpectat d. c. ex frequẽtibus & cap. cum vos. de offi. ord. Non ob-
ſtat, dũ dr̃, q̃ fuit pręſentatus ad dictã capellã tanq̃ vacantẽ per

mortem de Fan... quod dr̄ falſum, cū uacaret p reſignationem
dicti de Fanis, quia r̄ndetur, q in pręiudiciū ꝑpatronorū, qui non
ꝯſentiunt reſignationi, & qui poſtea ꝓſentarūt d. Angleſium,
non dr̄ uacare p reſignationē, vt ſ. deduxi in prima cōſideratio
ne. Non obſt. etiam ſi dicatur, q Angleſ. non eſt ſacerdos, ꝗ ro-
3 ut ex fundatione requiritur, quia licet non ſit † ſacerdos actu
eſt tñ habitu, cum ſit in ætate legitima, & velit, ac poſſit ꝗ annū
promoueri ſe facere ad ſacerdotium & ubi ex fundatione, pri
uilegio, conſuetudine, vel ſtatuto, eccleſia habet ordinem anne
xum, ſufficit q infra annum poſſit inſtitutus ad ordines requiſi
tos promoueri, vt in terminis noſtis eſt caſus in c. 2. de inſti. lib.
6. Pan. in c. dudum. 2. de elec. & in c. cum in cunctis, § inferiora,
eo. tit. Car. in c. nobis, §. cæterum, de iu. pat. Laus Deo.

De prębendis.

RESPONSVM I.

INfirmarius, Qui infirmariæ renunciauit, vt obtine
ret eleemoſinariā, quam ſciebat eſſe in
fauorem alterius, & ſibi de facto collatam, ad infirmariam
renunciatam nullo iure redire poteſt, licet in acceptatione elee
moſinariæ proteſtatus fuerit ad infirmariam ſe habiturum re-
greſſum caſu, quo eleemoſinariam obtinere non poſſet, nam
proteſtatio in ijs, quæ dependent a iuris diſpoſitione proteſtan
ti non prodeſt.

SVMMARIVM.

1 *Infirmarius, qui infirmariæ renunciauit ut obtineret eleemoſinariam, quā ſciebat in fauorem alterius, & ſibi de facto collatam, ad infirmariam renunciatam nullo iure redire poteſt.*

2 *Proteſtatio in ijs, quæ dependent a iuris diſpoſitione, non releuat proteſtantem.*

Reſpon. Interpret.

SI Grilus, habita notitia prouiſionis eleemoſina-
riæ in fauorem Bartatem, ipſam eleemoſi
nariā de facto ſibi collatā, illico abſq; difficultate non di-
miſit, indubitati iuris eſt, q ad infirmariam, † quam prius
obtinebat, reuerti non poterit, vt eſt caſus in cap. ſi beneficia. de
præben. lib. 6 Cum itaque proponatur, Grilum habita notitia
noluiſſe abſque lite dimittere, bene ſequitur, quod ad priora be
neficia reuerti non poterit, quia, ſi litem fecit, non dr̄ abſque 3
difficultate, nec illico dimiſiſſe, vt per quam plura iura probant
Arch. Io. And. & Gem. in d. c. ſi beneficia. Nec eum excuſant ꝓ-
teſtationes in acceptatione eleemoſynariæ per ipſum factæ de
habendo regreſſum ad ſuam infirmariam, quia tales proteſta-
tiones recipiunt intellectum iuris, ſi omni difficultate ſublata di
miſerit eleemoſinariam ſibi de facto collatam, cum proteſta-
2 tio in ijs, † quæ dependent a iuris diſpōne, non releuat proteſtā
tem, c. cum M. Ferrarienſis. & ibi Pan & alii, de conſt. & l. alimē
ta, C. de neg. geſt. & ꝗ iis cōe proteſtatio non ualet, ſm Pan. in c.
præſentium. col. 2. de teſt. facit tex. in l. nemo poteſt, de leg. 1. bñ
verum eſt, q illa proteſtatio prodeſt quantum ad hoc, q ſi ſine
difficultate dimiſiſſet eleemoſinariam, poſſet libere reuerti abſ-
que noua collatione ad infirmariam, tanquam non videatur 4
ſimpliciter reſignaſſe illam infirmariam, vt voluit Fed. de Se-
nis in tract. per mutationum beneficiorum, in octaua quæſtio-
ne. Laus Deo.

¶ De conceſſ. præben.

RESPONSVM I.

QVia Capitulum inferioris eccleſiæ de iure cōi nul
lam ꝑtātē hēt conferendi beneficia, niſi iſtud
ſibi competeret ex priuilegio, vel approbata conſue-
tudine comprobaret, merito dicendum eſt, colla
tionem ... Gaſpari, cui Clemens Batagliæ reſignauit capella
niam, de qua agitur, per duos canonicos ſancti Agricolæ, de iu
re non valere, & Gauſredum potiorem eſſe. Ideo capellaniam 5
ſecundum ea, quæ proponuntur, eidem adiudicandam fore.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum inferioris eccleſiæ de iure communi nullam habet poteſtatem conferendi.*

2 *An collatio, quæ communiter ad capitulum, & prælatum ſpectat, mortuo vel ſuſpenſo prælato ad capitulum pertineat, & vide n. 3. & an abſens habeatur pro mortuo, vide nu 4.*

5 *Ius capitale dicitur eſſe apud fugitiuos, non culpa propria, ſi maiorem faciant capituli partem.*

6 *Conſenſus particularis non ſufficit ad actum, qui collegialem conſenſum deſiderat.*

7 *Ad accipiendam poſſeſſionem beneficij, per quam ius acquiritur, requiritur ſpeciale mandatum.*

8 *Ratihabitio ſpēda eſt eo tempore, quo actus expediri poteſt, alias eſt nulla*

9 *Geſta a falſo procuratore, tanquam nulla ratificari non poſſunt.*

10 *Capitulum non habet poteſtatem recipiendi reſignationes, licet habeat poteſtatem conferendi.*

Reſpon. Interpreta.

VIſo Et bene pro tenuitate ingenioli mei ꝯſiderato
præmiſſo themate, cognoui Gaufre ſum Iacobi
hēre potiora iura in capellania, de qua agitur, & ipſam
Capellaniam fore ſibi adiudicandam, & non Clemē
ti Batagliæ, neque Gaſparo, in cuius fauorem Batagliæ reſigna-
uit dictam Capellaniam in manib. capituli ſancti Agricolæ. De
monſtrabo igitur collationem factam d. Batagliæ, fore nullā, et
poſito q eſſet ualida, oſtendam Gaufredum præferendum eſ-
ſe. Nulla eſt collatio facta Batagliæ per duos tm̄ canonicos S.
Agricolę capitulariter conuocatos ante portam dictæ eccleſiæ
ꝑꝑ peſtem, quia facta per non hñtes ꝑtātem conferendi: de iure
1 communi certiſſimum eſt, q capitulum inferioris eccleſiæ † nullā
habet ꝑtātē cōferendi, niſi ex conſuetudine, priuilegio, vel ſta-
tuto eccleſiæ a Papa cōfirmato, bñficiorum collatio ad ipſum
ſpectaret. c. uni. §. ubi uero. & ibi no Gem. & alii, ne ſede uac. li 6.
Neceſſe eſt ergo, q capitulū ꝓtendēs hēre facultatē cōferendi, ex
hibeat priuilegia, uel fidem faciat de conſuetudine hñ. Verum
vt in themate præſupponitur, cū capitulum allegat priuilegium
Ioannis ..., cuius tenor dr̄ eſſe talis, Hebdomadariæ uero capel
lanię & alia inferiora ipſius eccleſię officia, conferantur per ip
ſos decanos, & capitulū abſq; epō. Inde retur forte dicendū, q vi
gente peſte in abſentia decani, & aliorū canonicorū, potuerint
illi duo canonici repræſentantes totū capitulū, ꝯferre dictā capel-
laniā ipſi Batagliæ, p text. in d. c. uni. in prin. ... dr̄, q ſi collatio
ſpectet cōiter ad capitulū, & ꝓlatū, eo caſu ſolū capitulum mor
tuo ꝓlato, vel ſuſpenſo, poterit cōferre, ergo ēt ꝯferre poterit ꝓ-
lato abſente, quia abſens, q intereſſe nō pōt, mortuo hr̄, c. præſen
tara. & ibi no. Per. Pan & alios, de teſt. ¶ Sed his non obſtātib. ar
bitror collationē fore nullā, tanq̄ factā a non hñtib. ꝑtātē ꝯferē
di de iure cōi, ut dixi: nā capitulū S. Agricolę nō hēt ꝑtātē ꝯfe-
rēdi: nō et hēt ex priuilegio ſ. noiato, q priuilegiū nullam trt-
buit facultatē ſoli cap. ſed decano, & cap. cōiter ꝑꝑ copulam, &
q ꝯcurſū copulatorū ſimul reqrit, l. ... ff. de cōd. inſt.
& q copulat ęqualiter, ſi qs Titio, ff. de v. ... l. reos. §. cū in
tabulis, ff. de duobus reis, cū ſuis ꝯcor. & a virtute huius priuile
gii collatio dicatur ſpectare cōiter ad decanum & cap. firmant
Hoſt. Io. An. Pan. & alii, in c. poſtulaſtis p illū tex. de cōceſ ꝓbē. &
Fed de Sē cōſ. r. ꝓtoū. & p Iaſ in l. ſi pī, la 1. ff. de vul. & pu. Nec
ob. q ſolū capitulū mortuo, vel ſuſpenſo decano, potuiſſet ꝯfer
re beneficia ſpectantia ad collationē ipſius c. & decani cōmuni-
3 ter, no tñ abſente † ꝓlato poterit ſibi vēdicare ius ꝯferendi inſo-
lidū, vt ꝓbaī in d. c. vnic. §. fi. dī ibi, q cps hñs conferre bñficiū cū
ꝯſilio alterius, ſi ille ſit abſēs, nō poterit ꝯferre, niſi ꝯſtet, & ab-
ſens non ſit reuerſus intra tempora data ad offerendum, nam
tunc poterit libere ꝯferre non expectato abſente: q in expectan
do poſſet vacanti bñficio periculū imminere, ergo ſi is ad quē
ſpectat collatio inſolidū, licet hēat expectare ꝯſiliū alterius, nō
poſſit cōferre nō expectato ꝯſultore p tps legitimū, multo mi-
nus poterit capitulū non expectato decano, ad quē ſimul col-
latio ptinet. Reſtat ergo dicēdū, q illi duo canonici ſoli nō po-
terūt illico poſt vacationē conferre hāc capellaniā, cū in expe-
ctādo nullū immineret periculū uacāti bñficio, & cū non cōſta-
ret decanū poſſe in debito tpe ſibi a lege cōceſſo ad ꝯferendum
4 reuerti. No ob. q abſens pro † mortuo reputet, d. c. ꝓſeruatæ. quia
uerum qñ conſtat, q nō pōt reuerti, & intereſſe actui celebran-
do in termino ſtatuto. Ita ꝓcedit ille text. ſecus ſi ſit poſſe in ter-
mino adeē, d. c. vnic. §. fi. & in propoſito abſentia nō ęquiparet
morti, vel ſuſpēſioni, firmant ca ꝑſſe Gem. & Phil. Fran. in d. §.
fi. & poſſem ex infinitis ſimilibus comprobare, q omitto, poſtq̄
in terminis q̄ōnis nr̄ę hr̄ clara deciſio in illo text. quem Gem.
col. fin. & alii ponderant. Scdo rñdeo, q apud illos duos cano-
nicos reſidentes tpe peſtis abſente decano, & maiore parte ca-
nonicorum, nō remanſit ꝑtās conferendi, neq; auctoritas capi
tuli cōgregandi, ſed ꝑtās cōuocādi caplm̄. & ꝯferēdi fuit, & erat
penes maiorē partē canonicorū, q fugerūt ꝑꝑ peſtem, ſm In. in
5 c. 1. de no. ope. nun. ubi concludit, q ſi fugitiui † abſq; culpa ꝑpria
faciāt maiorē partē capituli, apud eos dr̄ eē ius ipſius capituli, le
gitur Bal. in aut. decernimus, in fi. C. de ſac. ſan. ec. Io. Bap. in trac.
de epō, in 2. par. primi li & Im. in l. ſi qs a filio, § ſi quis plures,
alias eſt l. ſi qs plures, ff. de l. 1. Fel. in c. cū oēs, col. 13. de conſti. &
idē ego firmaui in tractatu meo de peſte, priu. 8 primę particu-
lę 2. par. prin. vnde poſito, q eſſemus in caſu, in quo capitulū poſ
ſet conferre abſq; decano, tñ quia ad illos duos canonicos non
erat ius capituli, bene ſequitur q collatio ab eis facta, eſt mero
iure nulla, ut dicit Imo. in d. §. ſi quis plures. ff. de leg. 1. nec ratifi-
catio ꝓcētoris, & alterius canonici abſentiū hēt cōualidare dictā
collationem, tū quia facta fuit talis ratificatio ñ capitulariter, &
6 conſenſus particularia nō ſufficit ad † actū, qui collegialiter dēt
expediri, c. in geneſi. de ele. tum q ſi facta fuiſſet talis ratificatio
collegialiter a maiori parte capituli, tñ non conualidaret colla-
tionē, ut ex tūc, ſed ut ex nūc, ſm Pan. in c. auditis. & in c. q ſicut
§. ſuper. eo, poſt gl. de ele. ideo non pręiudicaret collationi prius
factę d. Gaufre. ca. duob. de reſc. lib. 6. reg qui prior. de reg. iur. li.
6. cum

Vi.cum ſim. Sed poſito, ꝙ apud illos duos reſidẽtes fuiſſet ius capituli, & conferre potuiſſent, nihilominus adhuc adiudicandũ eſſet beneficium do. Gaofredo, tanquam habenti potiora iura. Nam collatio facta d. Gaufr. per reuen. d. legatũ eadem die, qua fuit facta collatio per ordinariũ dicto Bataglie abſenti, præualet pp̃ concedentis maiorem prærogatiuam, ut eſt caſus in c. ſi a ſede, de præb. lib. 6. Nec ob. ſi dicatur, ꝙ prius fuit apprehenſa poſſeſſio per procuratorẽ dicti Bataglię, quo caſu collatio ordinarii pp̃ commodũ poſſeſſionis, prǽfertur collationi ipſius legati, vt dñ in d. c. ſi a ſede, in ỹ. ver. quia rñdeo dupliciter. Primò, ꝙ illud verum eſt, ſi is qui prius acceptauit poſſeſſionem, & prius acceptauerit collationem ſibi factam, alias qui prius collationẽ ſuam acceptauit, præferendus eſt habenti ab ordinario, & ſi prius ab ordinario prius fuerit adeptus poſſeſſionẽ, vt ſignanter determinat Fel. in c. capitulum S. Crucis, col. 5. ver. de duab. col la. de reſcr. Ex narratione facti mihi proponitur, ꝙ Gaufredus acceptauit collationem ſibi factam a d. Legato [illegible] quam Bataglia acceptauerit collationem ſibi abſenti factam per illos duos canonicos, ergo &c. Secũdo rñdeo, ꝙ Gaufredus ẽt prius fuit adeptus poſſeſſione. Nec obſt. ſi dicatur, ꝙ Bataglia prius per procuratorem ſuum acceperit poſſeſſionem dicti beneficii, q̃ mihi [illegible] ſupponitur, ꝙ non cõſtat de aliquo mandato, de quo [illegible] con

7 ſtare [illegible] eccleſ. eſt: q̃a ad accipiendã poſſeſſionẽ beneficii † requiritur ſpeciale mandatũ, [illegible] & Gem. in c. ſi tibi abſenti. de pb. [illegible] cet [illegible] ot. dec. 290. [illegible] ſub ru. de proc. & Phi. Fran. [illegible] d. c. ſi tibi abſenti [illegible] gl. pdictam. vt pcedat quãtũ ad rec[illegible] poſſeſſionẽ, p q̃ acquirit ius in bñficio, & [illegible] quãtum a[illegible] poſſeſſionem, ſecus quantũ ad adipiſcẽdã poſſeſſionem corporalẽ, quæ eſt [illegible], quia [illegible] acciperẽ quẽlibet am[illegible], & negotiorũ geſtorẽ, [illegible] n [illegible] quia [illegible] agitur de adeptione da poſſeſſione bñfi[illegible], per [illegible] quæritur ius in bñficio ipſi Bataglię, qui ante adeptam poſſeſſionem per non legitimũ pcuratorem nondũ acceptauerat collationem ſibi factam. Secũdo, q̃a requiritur [illegible] ipſis, cuius nomine ſuit a[illegible] poſſeſſio per non habentẽ mandatũ, ratifice[illegible] rem integra idest anteq̃ alius ritime adipiſca[illegible] Fran. [illegible] d. [illegible] tibi abſenti, & etiam voluit Rota de

8 [illegible] abſente [illegible] fieri eo tpe, quo [illegible] expedit pt, [illegible] rem ratam hão & plura ad hoc addunt Deci conſ. 347. [illegible] in 2. parte. Ferri [illegible] Rota [illegible] procede[illegible] re, q̃ [illegible] hen [illegible] poſſeſſionẽ noĩe alterius, tanq̃ amicus, [illegible] mandatũ: ſecus dicendum eſt, ſi quis tanquã falſo procurator [illegible] miſſus in poſſeſſionẽ, q̃a non vr̃ ꝙ geſta ab

9 [illegible] ratificari, maximè in præiudiciũ Gaufredi, vt ſcri[illegible] parte de reſcr. & in c. cãm eſt t. de iudi. & Bal. in [illegible] C. de fur. ſuper hac in vltim. [illegible] nõ fa[illegible] n ppca, q̃ [illegible] unt Card. Pan. & [illegible] y. in c. nonnul [illegible] reſcr. & [illegible] C. de pro[illegible]. Stante igitur [illegible] concluſione, ꝙ collatio facta Bataglię [illegible] nulla, vel taltẽ no habeat impedire effectum collationis factæ do. Gaufredo, ſequitur correlariè, ꝙ collatio facta Gaſpar lo [illegible] nulum de hoc beneficio tanq̃ vacante ob reſignationẽ Batagl[illegible] nihil ualeat. c. inſpectũ. de reſcr. lib. 6 falſum. n. eſt, ꝙ vacet per reſignationẽ bataglię, ut patet ex pmiſſis, & eo maxime, q̃a reſignatio

10 facta ſupponitur in manib. e. q̃d non habet † poteſtatẽ recipiẽdi reſignationes, licèt habeat [illegible] conferendi [illegible] Panor. poſt [illegible] in c. accepta, in fi. de reſt. ſp[illegible] & [illegible] in c. q̃d [illegible] de renun. & ẽt quia capitulũ abſq; Decano conferre nõ potuit iſtud bñficiũ d. Gaſpardo, vt patet ex iis quæ ſ. abundè dixi. Laus Deo

¶ De depoſito.

RESPONSVM. I.

QVoniam Ex contractibus initis inter Lancellotum & prǽlatũ, ac capitulũ S. Antonini, manifeſte conſtat eundẽ prǽlatũ cum conſenſu totius capituli, ac nomine ipſius eccleſię realiter, & in pecunia numerata a ſupradicto Lancelloto libras 80. recepiſſe, in emptione quorundam prǽdiorum, exponendas ad vſum cuiuſdam pbendæ: ideo indubitati iuris eſt, ex huiuſmodi contractibus eccleſiã teneri, & ſi dictæ pecunię p eundẽ Lãcellotũ non probentur in vtilitatẽ eccleſiæ verſę, quia ſingulare eſt in mutuo, ergo in cęteris eſt ius cõe, & maxime cũ fuerint confecti cõtractus inueſtiturę, & depoſitiones, ſeu cõmendæ per ipſos d. Præpoſitum & canonicos capitulantes nomine, & vice dictæ eccleſię, aĩo deliberato, pluries cõicato conſilio p bono, & vtilitate ipſius eccleſiæ, prout legitur in inſtrũo: ꝙ eo magis, q̃a de fructibus eccleſię do. Franc. Mondaor præbendario ſatisfieri pôt, nã eo caſu ẽt in mutuo, non cogitur mutuans probare mutuũ in vtilitatẽ eccleſiæ verſum eſſe, ſecus ſi de diſtractione bonorum immob. & pcioſorũ eccleſiæ ageretur. Qui ppoſitus, & canonici ſatis ex dict. interpellati ſunt, & ideo morosi. Nec iniquum eſt, Præpoſitum & Canonicos modernos, qui nullas pecunias receperunt, ad hmõi reſtõnem teneri, quia nullo iure collegiũ mutatũ dici poteſt per mortem prælati & canonicorũ, in quorum vices alii ſuffecti ſunt. Quare rñdi modernos capitulares, & Prǽpoſitum de fructib. cõ. b. ipſius eccleſiæ teneri dictam pecuniarum ſummam d. Fran. præbendario reſtituere. Quemadmodũ, n. tutor ſi ex pupillari pecunia prǽdia nõ emerit, ad intereſſe, & legitimas vſuras tenẽ: ita ẽt p̃latus, qui eccleſię pecunias in emptione fundorũ non cõuertit, eidẽ eccleſiæ ad vſuras, & intereſſe tenetur, cum minor eccleſia, & pupillus de iure æquiparentur: quare moderni Prǽpoſitus, & canonici, ad huiuſmodi intereſſe & vſuras nomine eccleſiæ agere, ac experiri poterunt contra bona tunc dñorum, Præpoſiti, & canonicorum, ſi quæ ſint.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia tenetur ex contractibus per prælatum cum conſenſu totius capituli, nomine ipſius eccleſiæ celebratis.*
2 *Ciuitas indiſtinctè obligatur ex mutuo à ciuitate, ſeu conſilio accepto.*
3 *Mutuans pecunias eccleſiæ, quando teneatur probare pecunias verſas fuiſſe in vtilitatem eccleſiæ.*
4 *Prǽlatus habet liberam adminiſt. fructuum, & eos diſtrahere poteſt.*
5 *Depoſitum penes eccleſiam factum dicitur, ſi fiat præſentibus prælato & capitulo.*
6 *Monitio an ſit neceſſaria ad conſtituendum quem in mora.*
7 *Collegium mutatũ non dicitur per ſubrogationẽ modernis cano. et prælati.*
8 *Prælatus in acquirendo poteſt deteriorem conditionem eccleſiæ facere, aliorum adminiſtratorum exemplo, licet ad intereſſe teneatur.*
9 *Prǽlatus & canonici ſancti Antonini, tenẽtur ad vſuras legitimas, & intereſſe d. Fran. Mondoni eo quod non collocauerunt eius pecunias in emp. præd. & ibi vide de tutore, & cæteris adminiſ. & nu. 11.*
10 *Eccleſia minor, & pupillus æquiparantur.*

Reſpon. interpreta.

IN cauſa d. Fran. Mondani, contra dñm Prǽpoſitũ, & canonicos ac capitulum S. Antonini pro fundamento præſuppono, ꝙ pecuniæ, de quib. in inſtrõ inueſtituræ, depoſita, & commendatæ fuerunt Prǽpoſito, & canonicis ibid. n[illegible], & ſic capitulo noĩe ipſius eccleſię, ſi bñ & accurate notent verba ipſius inſtr. Nã in prin. ſr, conuocato & cõgregato capitulo dictæ eccleſiæ de mãdato dñi Prǽpoſiti, &c. in quo interfuerunt Prǽpoſitus & tales canonici, &c. dicẽtes, pleſt anteç, ꝙ ſunt, & repręſentant totũ capi. ipſius eccleſiæ, &c. citatis aliis canonicis ad cameras per hoſtiariũ, &c. viſis prius per eos, & diligenter inſpectis cõſideratis, & examinatis expõne, & tribus tractatibus factis per, & inter ipſos dominos Prǽpoſitum, & canonicos, & capitulum, de quibus tribus inſtrumentis, &c. pro bono, & euidenti vtilitate ipſius eccleſię. & c. ſponte & ex certa ſcientia nomine & vice ipſius eccleſię, & capituli inſtituerunt, &c. Lancellotum, & c cũ pacto, ꝙ ipſe Lancellotus teneat, & debeatur, ac obligatus ſit, & ita ſolenniter pmiſit eidẽ dñis dicto nomine pñubus, ſtipulantibus, & recipientib. exburſare de pñti libras 80. ca emendi [illegible] terras, & proprietates, q̃ perpetuis temporibus ſint, & eſſe debeant ipſius pbendæ, &c. Circa finẽ vero ipſius inſtr. dr̃, & inſuper ipſi dñi, Prǽpoſitus, canonici, & capitulum p[illegible] dictũ, dictorum noĩe, ſponte, & ex certa ſcientia, fuerunt confeſſi manifeſtè habuiſſe, & recepiſſe à ſupſcripto Lancellotto dictas libras octoginta, quas ibidẽ habuerũt re vera in pecunia numerata auri, & argenti, cõuertendas mõ & forma, ac ſecundum [illegible] ea, prout in dicto inſtr. inueſtituræ, &c. Ex quib. verbis ſtrictè [illegible], & diligenter ponderatis, clarè apparet cõtus hmõi factos fuiſſe per prælatum cũ conſenſu totius capituli noĩe ip-

1 ſius eccleſię, quo fit, vt eccleſia † ipſa teneatur ex ipſis cõtrib. iuxta no in c. 1. depo. & in c. ꝙ quibuſdã de fideiu. & utrobiq; per Pano & alios. Idem in ſimili notatur ẽt per Legiſtas in l. ciuitatis. ff. [illegible] cer pe. & ibi late p Iaſ. in q̃rum Bart. ibi dicit, ꝙ ſi ciuitas, ſeu conſiliũ, ꝙ totam ciuitatem repręſẽtat, cõtrahat mutuũ, tũc

2 † ciuitas indiſtinctè obligatur ex mutuo, vbi latè per eos: & tanto magis cũ facti fuerint cõtrus inueſtituræ, & depõnes, ſeu cõmendæ p ipſos dños Prǽpoſitũ, & canonicos, capitulantes nomine, & vice dictæ eccleſiæ, animo deliberato pluries communicato conſilio, videlicet tribus tractatibus prǽcedentibus, ac p bono & euidenti vtilitate ipſius eccleſiæ, vt apertiſſimè, & expreſsè dicitur in ipſo inſtrumento. quo fit vt non fuerit, nec ſit neceſſe domino Franciſco probare dictas pecunias verſas fuiſſe in vtilitatem eccleſiæ, vt dicit Pan. in d. c. 1. depo. qui dicit, ꝙ in caſu d. c. 1. fuit neceſſe probare verſum, quia pecunia nõ fuit commendata eccleſiæ, ſed particulari de eccleſia; ſecus dicitur a contrario ſenſu, ſi fuiſſet commendata eccleſię: nam tunc cõmendata & depoſita penes eccleſiam, cum facti fuerint cõtus cum p̃lato & capitulo, qui repręſentant eccleſiam. c. requiſiſti de teſta. iuncto c. ſcire. 7 q. 1. in gl. & in glo. d. c. 1. depo. in fi. Prǽte-

3 rea eſt ſpeciale id † in mutuo, vt pbetur verſum in vtilitatem eccleſię, non aut in aliis cõtrib. etiam ꝙ fuerit gra concedentis tñ ſm Inn. in d. c. 1. depoſ. qui licèt primò dixerit cõtriũ, tñ ut & ibidẽ refert Pan. poſtmodũ dixit, ꝙ eſt ſpeciale in mutuo, in aliis

ve õ ꝯtibus initis cū eccleſia, nõ eſt neceſſe ꝓbare verſum, q̃a non reperit iure cautum, niſi in mutuo, auth. hoc ius porrectū. C. de ſac.ſan.eccl. Si ergo vendo eccleſiæ, vel emo ab ea, vel cõmodatū ꝯcedo, poterro agere ꝯ eccleſiā, licèt non probem verſum in vtilitatem ipſius, & eſt notab dictum, & quotidie allegatur, ſm Pan.ibi, qui aſſignat rõnē ſpecialitatis eſſe in mutuo, q̃s p̄lati ſunt prompti ad recipiendū mutuum, & fœneratores promptiores ad mutuandū: vnde ſi indifferenter teneretur eccleſia, tunc de facili bona eccleſię alienarentur, fuit ergo his caſibus obuiatū Quinimo ſubdit ibidē Pan. ꝙ Inō ibidē idē Inn. ſm vnā opin. elegantiſſimè hoc dictū ſuum vī reſtringere, dicens ꝙ cõiter in mutuo eſt neceſſe probare verſum, q̃n ꝓ ſatiſfactione oportet peruenire ad diſtractionem rerum immobilium, quaſi ſecus ſit ſi poſſet ſatiſfacere de fructib. x.q. 2 c.ea.n. §.hoc ius porrectū, in ver.is creditor. qđ dictū dixit ibide Pan.
4 eſſe ſingulare, pro quo aſſignat ēt rationem, quia † p̄latus habet liberā adminiſtrationem fructuū, vt in c.cū nobis.de elect. & in c.is cui.co.tit.lib.6. Vñ quēadmodum põt fructus diſtrahere, de nouo ꝯhendo, ita debet poſſe diſtrahere pro ꝯtractib. initis. Itē q̃a in fructibus agitur de p̄iudicio ipſius, q̃a ex eis viuere dēt, de qua materia latius ēt p eundem Pan. in d. c.qđ ꝗbuſdam. de fide in. & per Alex. & Iaſ. latè ac alios legiſtas, in d. l. ciuitas, ff. ſi cer. pet. & latè ēt per Card. Flo in conſi 71. in pe. col. in ver. quartū principale quæſitum & in conſi. 90 in fi. & Cald. in conſi. 95 incī. Abb. in ſi quis omnino videatur. nunc autem eſt conſi 4 ſub tit. de locato, & latius ac plenius nimnibus alijs per Io. de Imo. in d. c. 1. depoſi. ibi latè examinat hanc materiam poſt Ant. de Bu.
☞ & Flo. ibi in quibus verbis habetur, & *communiter* per p̄fatos Doc. concluditur, ꝙ ſi præſente prælato, & capitulo, ſint depoſi
5 ti. dr ſactū † penes eccleſiam, & obligatur eccleſia ad reſtitutionem; nec eſt neceſſe, ꝙ per depoſitiones probet verſum in vtilitatem eccleſię, & tanto magis cū de fructib. poſſit ſatisfieri creditori, vt in caſu noſtro, cum capitulum habeat bona cõia, & fructus cõmunes, ex quibus põt ſatisfieri prædicto d. Franciſco p̄bendario, & ſic non eſt neceſſe, ꝙ deueniatur ad diſtractionem bonorum immobilium, nec pretioſorum, quo caſu neceſſe eſſet ꝓbare verſum in vtilitatem eccleſiæ, vt dicit ēt Car. in d. cõſi 90. in fi. Nec dicatur, ꝙ dicti domini Præpoſitus & canonici, tam mortui q̃ p̄ſentes, nõ fuerunt in mora, ſeu negligētia, cum nunq̃ interpellati fuerint ſup emp. dictorū p̄diorū, iuxta ea q̃ habentur in l. id qđ pauperibus. C. de epi. & cle. & p Are. in conſi. 94. & per Car Zaba. in cõſi. 55. & Fel. in c. ſi ain. ver. negligentia. extra de reſcr. Quia reſpondetur, ꝙ licèt p̄dicta ꝓcedant, & ſint vera, diſtinguēdo tñ, ſm pulchrā diſtinctionē, quam ponit Bal. in auth. hoc amplius, in 2. ſu. ver. quæritur vtrū monitio. C. de
6 fideicom. vbi dixit, ꝙ ſi q̃ritur, an ad cõſtituēdū quē in † mora requiratur monitio, diſtinguēdū eſt, quia vbi eſt dies, non requiritur monitio: ſi vero non eſt dies, & tunc aut q̃s punitur pp factum, & idem. ſ. ꝙ non requiritur monitio: aut pp negligētiā, ut eſſet in caſu noſtro, & tūc requiritur monitio, ſm Inn. in c. ex tuæ parte, de p̄n. & no. Arch. in c. pp. 18. d. ſi. prædicta tamen limitauit, & dixit Bal. ibi eſſe vera, niſi in iis, q̃ debentur eccleſijs, quia tūc ꝯtrahitur mora irregularis, ut ff. de leg. 2. l. Titia Seio. §. vſuras. quo caſu bene eſſet neceſſe ꝓbare verſum in vtilitatē eccleſiæ, ut dicit ēt Car. in d. conſi 98. in fi Nec dicat, ꝙ cū Præpoſitus & canonici, qui habuerunt, & receperunt ipſas pecunias, mortui ſint, vī iniquū modernos Præpoſitū, & canonicos teneri ad huiuſmodi reſtõnē: quia rñdetur ꝙ nulla ſubeſt iniquitas, cum nõ ipſi, ſed eccleſia teneatur ad huiuſmodi reſtõnē, & de eius fructibus fieri debet ipſa reſtõ, ut ſ. dictum fuit, nec illi qui receperunt, eo ꝙ ſint demortui, habentur in conſideratione, cum idem ſit collegium, qđ in præſentiarū eſt, & illud qđ tūc tpis erat, nam per mortē illorū p̄lati & canonicorū, & p ſubrogationē aliorū
7 modernorum, non dicetur † mutatum collegiū. l. ꝓponebat. & ibi Bal. in 2. no. ff. de iu. q̃ alī. Dyn. ad hoc in l. ſi ita §. ſi domus. ff. de le. 1. Non ēt obſtat ſi dicatur, ꝙ delictum p̄lati non nocet eccleſiæ. iuxta ea, quæ hñtur per gl. & Doct. in c. 1. de dolo & con
8 tu q̃a rñdetur, ꝙ imo ēt ſolus † p̄latus in acquirendis põt deteriorem eccleſiæ ꝯdõnē facere, nec in hoc exigitur aliqua ſolemnitas, q̃a non agitur de alienando, vt firmat Pan. in d. c. 1. de do. & ꝯtu. verſ. & gñaliter, cū q̃rit, pro quo all. c. cū dilectus, iuncta gl. de conſue. c. qm̃. de decimis, & qđ no. Inn. in ca. 2. de do. & glo. 56 q. 5 c. ſi in fi. multo fortius præiudicat factū p̄lati, & capituli in caſu nřo, ſm Pan in d. c. 1. de do. & contu. Subdens, ꝙ non eſt mirum, ſi hoc caſu, ſ. q̃n agitur de non acquirendo, ꝙ per factū iſtorū, ſ. prælati, & capituli p̄iudicet eccleſiæ, quia idem eſt in facto aliorū adminiſtratorum, puta tut. & cura. l. quicquid. C. arbi. tute. alle. ēt bonū tex. iuncta gl. in c. 2. 12. q 4 p q̃ iura dicit ſe putare, ꝙ ſi ſolus p̄latus fuit in culpa ēt non acquirendo, tenetur eccl. de ſuo ad intereſſe, ſicut dñorum. & cu, per iura p̄dicta. Reſtituant igit & ſoluant moderni dñi capitulares de fructib. cõibus ipſius eccleſiæ do. Fran. præbendario, ſeu capellano, & poſt modū agat ipſi ad recuperationē ipſarū pecuniarum, & ad intereſſe ſuæ eccleſię ꝯ bona tunc dñorū p̄poſiti & canonico

rum, ſi voluntis in minus, agāt ipſi, quia de eorum cõmodo, &
9 incõmodo hucuſq̃ tractatur. † Circa aliud autem, de quo dubitatur, ſ. vtrū p̄dicti dñi p̄poſitus, & canonici S. Antonini, teneantur ad intereſſe, & ſoluere legitimas vſuras prædicto d. Fran. ex quo nō expenderunt pecunias prędictas, ſ. libras 80. in empt. p̄diorū, quę eſſent p̄bendę p̄dictę, ſeu capellę. Quod teneātur, decidit pulchrè, & in terminis Pan. in c. conqueſtus. in fi in verſic. 12 caſus eſt, de vſur. vbi dicit, ꝙ ipſa ratione adminiſtrationis tenebatur quis collocare pecuniam in emp. p̄d. ut tutor. ſi n non collocet pecunias pupilli, tenetur ad vſuras. l. tutor qui repertorium §. ſi poſt depoſitionē. & § ſi deponi. ff. de admi. tu. ubi Bar. 30. alle. ad hoc ēt gl. no. in §. mixta. alias eſt §. ex maleficijs, verſi. in iudicium, Inſti. de act. quā Iaſ. dixit ibidē ꝓpterea tenendam cordi, & eſſe ſingularē; quæ dicit, ꝙ ſicut fauore minoris mora contrahitur, vt ipſa abſque vlla interpellatione cõmittatur, ut eſt tex. in l. in minorum, C. in qui. cau. reſt. in inte. non eſt neceſ. & ad hoc dic eſſe text. no. in l. Titia Seio. §. vſuras. ff. de leg. 2. ꝙ idē eſt in eccleſia, & alijs venerabilibus locis, & ſic ꝓhr illa gl. extendit ſingulariter illā l. in minorū, loquentē tm̃ in minore. ut ēt licēt locū in eccl ꝙ gl. ēt reputat ibid. ad hoc valde not. Nico. de Neap. in 17. q. eandē ēt ſniam in eccleſia tenui Lud. Ro. alle. illam gl. q̃ dicit eſſe valde ſing. in l. ſi ex legati ca. ff. de verb. obl. p qua gl. dicit Iaſ. ubi benefacere, q̃a minor & eccleſia ęquiparantur, ut eſt gl. not. in l. reſpub. verſi ſolent, & ibi Bar. & alij, C. ex quib. cau. ma. & dicit de hoc eſſe tex. expreſſum, & notat ca. auditis. in fi. extra de in integ. reſt. & ibi glo. not. in ver. eccleſia fungatur iure mino & in c. ſi ſr. 16. q. 1. imo dixit plus ibidē Iaſ. ꝙ eccleſia nedū ęquiparatur minori tm̃, ſed pupillo, ſm Io. Fa. Ang. Are. ibidē. pro quo dicit, ꝙ alleg glo. & non bene, in l. ſi ut proponis, in gl. non negabit. C. de rei vend. quæ nõ loquitur in pupillo, ſed in minore ſimpliciter. ipſe autem alegat pro hoc gl. not. & expreſſam, in l. liber. in ver. adminiſtrauerit. C. de execu. tu. quę expreſſe dicit, ꝙ eccleſia loco pupilli eſt, & gl. in d. l. reſpub. in ver. ſolet. ad fi. C. ex quib. cau. maio. & pro hoc ego alle. tex. expreſſum in l. orphanotrophos, in pri. C. de epi. & cle. Cum
10 ergo eccleſia ęquiparetur † pupillo & minori, vt ex prædictis apparet, ex hoc ego iſero, & adduco gl. p̄dictā in uer. in iudiciū, in d. §. mixta, Inſti. de actio. pro deci. Pan. in d. c. ꝯque ſus. de uſu fru. & Bar. in d. l. tutor, qui repertorium. in § ſi poſt depoſitionem, iuncto §. ſi deponi. ff de admi. tut. de q̃b. ſ. qui uoluerunt in
11 effectu, ꝙ ſicut † tutor, q̃ fuit negligens in emendo p̄dia ex pecunia pupilli depoſita, tenet ad vſuras, quantum ex fructibus percipi potuiſſet ex prædiis emptis, ita & prælatus negligens ex pecunia eccleſię depoſita tenetur ad vſuras & intereſſe, ut ſup. dictū fuit Nā dicit illa gl. iuncto text. ibi, ꝙ ſi debitor eccleſiæ fuit in mora ſoluendi legata eccleſiæ, currūt uſuræ, & fructus debētur ex mora, ēt re ipſa. ſ. ſine interpellatione. q̃ morā dicit committi ad inſtar minorum, quibus legata debētur, ut in d. l. in minorum. in qui. cau. in integ. reſti. non eſt neceſ. Laus Deo

¶ De donationibus.

RESPONSVM I.

IAcobus In lecto languens, capellam titulo diui Iacobi conſtrui ordinauit; cui pro dote donauit nomen debitoris ac florenos ſexcentos, libros, veſtes, & tapeta ſua, cū onere unius Miſſę magnę illic quotidie decantādæ. Paulopoſt Titio interroganti, an vellet donationem irritam eſſe ſi non adeſſet dñs Dalon, & an eam uellet reducere ad florenos mille rñdit, ita bene. Deinde capellę diui Iacobi conſtruendę, ꝓ una parua Miſſa quotidie celebranda, donauit libros, veſtes, tapeta ſua, & partem nõis dicti debitoris. Dubitabatur, an a prima donatione diſceſſum fuerit? Reſpondi donationem eccleſiæ factā retractari non potuiſſe, ēt quod ab aliquo acceptata non fuerit, cum Deo facta cenſeatur, p̄ſertim cum Iacobus iurauerit, nunq̃ ſe aduerſus donationem quidpiam facturum. Sed nec ab ea diſcedere voluiſſe puto, nam cum Titii interrogatio ob repugnantiam nihil ponat, ſequitur vt maxime languentis rñſio nihil diſponat. Per ſecundam autem donationē, ſi idem capella facta proponatur, non poteſt uideri a prima receſſum: ſed id quęri põt, an idem redonatum, bis debeatur. Si uero alteri capellę facta dicatur (quod vix crediderim), eatenus primę ademptum erit, quatenus datum fuit ſecundę. Et quia ambas conſtat eſſe re coniunctas, concurſu faciunt ſibi partes.

S V M M A R I V M.

1 *Donatio perfecta, in aliquo mutari, vel retractari non poteſt; antequam autē ſit acceptata, poteſt reuocari & mutari. a quod limita, nu. 5. & 6.*
3 *Bona vbi pluribus donantur, ille præfertur, cui bona ipſa prius tradita fuerunt.*
4 *Omiſſio inſinuationis, an vitiet donationem ad pias cauſas, & nu. 10.*
7 *Donatio facta a conſtituto in extremis, cenſetur donatio inter uiuos, niſi ſit facta mentio mortis.*
8 *Donator, quando donauit etiā rem eccleſiæ, tunc donatio facta ad pias cau-ſas*

ſas valet, et iam quod nullus ſit praeſens, qui acceptet.
9 *Quae bis donata reperiuntur, an bis debeatur.*
11 *Iuramentum ſupplet defectum inſinuationis.*

Reſpon. interpreta.

PRima Dubitatio hēt quatuor capita. Primum, an valeat conſtitutio prima dotis, & non ſecunda. Secundū, an valeat ſecunda, & nō prima. Tertium, an vtraque. Quartū, an neutra. Et in ſin͞cla diſputatione poſſet vnumquodque in dubium reuocari; ſed quia veritas a me q̄ritur, & non diſputandi modus, præpoſitis dubitandi rationibus hinc inde, breuem ſubiicio concl͞onē. Vr̄, quod prima præ-
12 ualeat, quia perfecta † donatio in aliquo mutari vel retractari n̄ p̄t. l. perfecta. C. de dona. q̄ ſub mo. Do. Iacobus donauit bona deſcripta in prima erectione capellaniæ ꝑpetuę pro dote dictæ capellæ, ergo ipſam donationem non potuit reuocare, nec alterare. Nam quæ à principio ſunt voluntatis, ex poſt facto ſūt neceſſitatis, l. ſicut. C. de ac. & obli. & maximè ſtante iur͞o de non ꝯueniendo in totum, vel in parte, q̄ iur͞m ſemp ſeruandū, niſi vergat in diſpendiū ſalutis æternæ, c. ſi verò, c. quemadmo. iurecā contingat de iureiu. Qd̄ ꝑualeat ſecunda, facit primo, quia
13 donatio † antequam ſi accepta, poteſt reuocari & mutari. l. abſenti. ff. de dona. l. qui abſenti. ff. de acq. poſ. etiam ſi ſit donatio ad pias cauſas, quia nihil valet antequam fuerit acceptata, ſecūdum gl. & Doc. in l. illud. C. de ſac. ecc. Secundo facit, quia fundator, ſeu erector capellaniæ, paulo poſt eā reuocauit ad interrogationē d. Tutti dicētis, nonne vultis expectare d. Dalon? & nōne vultis quod fundatio per nos fcā nihil valeat, niſi adſit d. Dalon? & nō vultis, quod fundatio ſit totū de mille florenis? Rn̄dit, ouy bien. nā ad interrogationē alterius, legatū, & donatio fieri poſſunt, dato q̄ donans ſolū ānuat, ouy bien, l. Pamphilo §. ꝓpoſitū ff. de leg. 3. Bar. & alii, in l. 1. § ſi quis ita. ff. de ver. obl. ſicut ergo valeret donatio capellaniæ fcā ad interrogationē do. Tutti, pari modo debet valere reuocatio & limitatio, q̄a oēs res ꝑ eaſdem cās diſſoluuntur, per quas ēt naſc. t. c. 1. de regu. iu. in antiquis. Nec ob. q̄ donatio perfecta reuocari non potuit, quia verum eſt, poſtq̄ eſt ꝑfecta; ſed in illo caſu ꝑſupponitur, q̄ paulu poſt, & ſic incontinenti reuocauit. Quæ āt incontinenti fiunt, cenſentur ineſſe actui, l. lecta. ff. ſi cer. pet. & ſic videtur reuocata donatio, & dotis conſtitutio, anteq̄ haberetur ꝓ ꝑfecta, quo caſu à donatione licitum fuit diſcedere. l. pctus. C. de fid. inſtru.
8 Tertio vr̄, q̄ hęc ſcda ꝑualeat, quia eadē bona plurib. † donantur (vt in caſu noſtro) ille ꝓfertur, cui bona ipſa prius tradita fuerunt. l. quoties. C. de rei vendi. ſiue autem. §. ſi duob. ff. de publi. in caſu iſto capitulum prius acceptauit ſecundam fundationē, & fundator in fauorem huius ſecundæ prius videtur ceſſiſſe iura ſua eccleſiæ, ergo &c. Quarto, quia prima donatio fuit facta ab ipſo fundatore tunc infirmo, quo caſu talis donatio pōt reuocari: donatio enim facta ab infirmo, ex cauſa mortis facta cēſetur, ſm Ant. in c. 2. ꝑ illū tex. de conſue. & ide n̄ tenet Io. And. in c. hiſ de ſepul. per illū tex. ſeqtur Ale. conſ. 81. viſo inſtr͞o, lib. 1. Quinto facit tex. in l. libertis, quos. in prin. ff. de alleg. 1. vbi vr̄ reuocatum legatum maioris ſummæ, ſi eiſdem legetur. poſtea in alia voluntate minor ſumma. Quod autem vtraque poſſit ſuſtineri, oñditur ex ꝓſcriptis, nam ex ſola ratione ſecunda potior vr̄, quia capellæ fundator donando eadem bona ſecundæ, quæ prius donauerat primæ, vr̄ ademiſſe à prima. §. transferri. Inſti. de ademp. le. l. ſicut, & l. translatio, ff. eo. ſi mō oñdatur, quod nihil fuit ademptum à prima, ceſſabit omnis difficultas, vnde pro fūdamento huius opi. quod vtraque valeat, præſuppono vnā cōcluſionem, q̄ ſi vni relinquatur certa q̄titas, & poſtea q̄titas ea relinquatur alteri, quod à primo nihil ademptū vr̄, ſm Barto. &
☞ *communiter* ſcrib. in l. re ꝯiunctī, in 1. q. ff. de leg. 3. per tex. in l. quinquaginta. ff. de prob. inducendo à fortiori. nā ſi in perſona eiuſdem, cui ead. quantitas bis donatur, ꝓſumitur multiplicatio donationis, vt ibi, à fortiori idem dicendum in perſona diuerſorum, in quib. facilius præſumit multiplicatio, q̄ in ꝑſona vnius, l. omnes, & l. ii, qui. ff. de actio. & oblig. l. quid ergo. §. ſi quis duos. ff. de leg. 1. Et iſtud maximè dēt locū habere, q̄n donatur eccleſiæ, cū omnis immēſitas, q̄ eccleſijs donat, mēſura ſit. §. ſinimus. in Auth. de nō alienā. ſi ita eſt q̄n relinquitur eidē, vel diuerſis eadē quantitas, quanto magis idē dicēm, ſi fuerit donata diuerſa ea q̄titas, vt in caſu nr̄o? Nam diuerſa q̄ntitas facit præſumere diuerſitatem donat. l. triticum. ff. de ver. oblig. l. cum cētum. ff. de adi. legat. Siue ergo dicamus fundatorem eidem capellanię, eandem donaſſe quantitatem, ſiue diuerſis, vel diuerſum, omni caſu ꝓſumenda eſt multiplicatio donationis, nec dicatur, q̄d fundator non donauit eandē q̄t. ſed potius eandē ſpeciem, quo caſu ꝓſumitur adēptio, nō multiplicatio. d. §. tranſferri, quia ad iſtud rn̄detur multipliciter, in primis quātum ad donationem 300. florenorum, in qua nobilis Aymarius tenet, nō poteſt dici donata eadem ſpecies, nā prius donator donauerat capellaniæ ſancti Iacobi per ipſum fundatę florenos ſexcentos, recipiendo de bonis ſuis, videlicet florenos quadringentos ſuper dicto nobili Aymario Pondera, quòd demonſtratio debiti, ad quod tenetur dn̄s Aymarius, in prima donatione adducitur executioni ſubſtātiæ, nō donōnis, q̄a donāt florenos dc. & poſtea pro executione donatur addit, 400. eſſe recipiendos à prędicto d. Aymario, quo caſu demonſtratio nō reſtringit legatū, nec donōnem ad debitū demonſtratū, l. qdā teſtō. & ibi Bar. ff. de le. 1. l. Paulo. §. fi. ff de le. 3 q̄a non vr̄ donator voluiſſe limitare donōnē, ſed demonſtrare, vn̄ facilius ſumma donata haberi poſſet, vt dicunt iſta iura. Idē certe voluit ille fundator qui prius donauit florenos dc. de bonis ſuis in gn̄e, & ſic donatio fuit ſimplex; vnde licet poſtea in ſequenti orōne addat recipiendos eſſe 400. ſup nobili Aymario, nō dēnt ſequētia addita executioni limitare ſubſtantiam donōnis, maxime cū ſit fcā ad pias cās, quo caſu non reſtringit legatū, nec donō, etiam ſi donans in eadē orōne demonſtrauerit rem, vel debitorē, à quo velit ſatisfieri, ſm Lud. Ro. ſing. ſuo 429. incip. quæritur, an teſtator. vbi dicit, q̄ talis demonſtratio potius cenſetur facta ad oñdendum, q̄ illæ res, ſiue illud nomen debitorū, ſic hypothecatū pro ſumma donata, & allegat tres gl. videlicet glo. in l. Caius. ff de annu. lega. & in lega. & in l. Lucius. ff. de alimētis. & in l. ſi ff. de contrahen. emp. & ſic fauore pię cāæ, talis demōſtratio non taxat, neq; reſtringit donōnē, & ita limitat l. ſi ſic. §. 1. ff. de leg. 1. q̄tum verò ad tapeta, & veſtes; ꝓīndeo, q̄ pro dote vnius debebuntur libri, & veſtes, ꝓ dote alterius vr̄ debita æſtimatio, vel ſaltem concurſu fient partes. l. ſi plurib. ff. de leg. 1. l. ſi Fortidianum. C. de legatis. Qd̄ neutra valeat ex ꝯoñdit, q̄ neutra fuit inſinuata, ergo vtraq; nulla, cū ſit vltra ſummam ꝑ rętaxatā à lege. l. ſancimus. C. de donōnib. l. illud. C. de ſacroſanctis eccleſiis. & ibi Bal. & Pau. de Caſt. expreſſe volunt, quod etiam omiſſio inſi-
14 nuationis † vitiet donationem ad pias cauſas. Ex iſtis patet, nō hic annulus eſt totus nodis plenus. ¶ Quid ergo ꝯcludendū? pro veritate habenda duo ſunt diſcutienda. Primū, an fundator potuit recedere à prima donatione & fundatione? Secundum, an voluerit ab ea diſcedere: & ſi voluit, an in totū, vel ꝓ pte, primā dotē reuocauerit? Circa primū dubiū vr̄, q̄ potuerit diſcedere, q̄a (vt ſ. dixi) prima donatio fuit facta ab infirmo, & ſic reputanda vr̄ donatio fcā cā mortis, q̄ p̄t ꝓ libito reuocari: l. non omnis. ff. ſi cer. pet. l. 1. ff de dona. cā mortis. & quia ēt do-
15 natio inter † viuos nondū acceptata retractari p̄t, maxime incōtinenti, vt dcm̄ fuit ſ. ¶ Sed his non obſt. puto intrepidè cōtrarium eſſe de iure verius, & pro fundamēto ꝓmitto, q̄ dono inter viuos perfecta nullā recipit retractationē nec mutationem,
16 niſi conſentiente † donatario. d. l. perfectā. & l. ſi donationē, & l. velles, C. de reuo. don. & dicit Lud. Ro conſi. 171. ꝓ ꝓſenti, qd̄ qui dicit donōnem pfectā nō poſſe reuocari, hēt rīam pro ſe, & intentionem fundatam, niſi allegetur lex ſpecialis concedens reuocationem, q̄a in dubio ſtandum eſt rīæ, l. 1. ff. de teſt. l. mutus. cum ſimilibus, ff de procu. Huiuſmodi autem prima donatio pro dote dictæ capellæ, eſt donatio inter viuos facta in piā cauſam, & perfecta, ergo &c. Primum, quod ſit inter viuos, oſtenditur ex eo, quod fundator promiſit Notario ſtipulanti nunquā talē donōnem reuocare, quo caſu ēt ſi eſſet facta in tali donatione mentio mortis, nihilominus cenſeretur donatio inter viuos. l. vbi ita donatur. ff. de do. cauſa mortis, & conſuluit Aleſand. conſ. 11. in primo dubio. lib. 1. Bald. conſi. 108. domina Ioanna. li. 3 Qd̄ ſit perfecta, patet, quia interuenit ſtipulatio Notarii pro eccleſia. Dicitur autem perfecta donatio ſola ſtipulatione, etiā quod traditio non fuerit ſubſequuta. §. perficiuntur. Inſti. de donatione, & hodie etiam nudo ꝑ acto conficitur. l. ſi quis argentum, § fin. C. de donationibus. ¶ Non obſtant, quæ ſ. in contrarium fuerunt adducta; & primo, quod donatio facta ab infirmo cenſeretur donatio facta cauſa mortis, tanq̄ fcā ex cā, & cogita-
☞ tione mortis, q̄a iſtud non eſt verū, & in ꝯtrarium eſt cōis opi. per tex.
17 in l. Seia. §. fi. ff. de dona. cau. mor. vbi donatio facta † à conſtituto in extremis, reputatur donatio inter viuos, niſi ſit habita mentio mortis, & per illum textum ita tenet Imo. in d. c. 2. de conſuetudine, reprehendens Anto. ibi, & ita etiam tenet Bart. Bald. Imo. & communiter Doct. in l. quæ dotis, ff ſolu. matri. & ibi Ale. in ſpecie reprobat opinionem Anto. & Ioan. And. & ita ꝯſuluit Socin. conſilio 130. viſa facti contingentia, columna penultima, lib. 1. & conſ. 235. colum. penul. & iſtam communem ſētentiam latè defenſaui, in tractatu meo de peſte, in 16. ſpeciali contractuum. folio 31. & vbi alias præſumeretur donatio cauſa mortis, tamen non procederet in caſu noſtro, in quo expreſſe donator promiſit, & iurauit nō reuocare, quo caſu dicit donatio inter viuos, ēt quod expreſſè ſit fcā mentio mortis. d. l. vbi ita donatur, & tradit Bal. conſi. 108. domina Ioanna, lib. 3. ¶ Non obſtat ſecūdum, quod non fuerit acceptata, quia iſtud negatur, q̄a fuit acceptata per Notarium ſtipulantem nomine eccleſię, & ſufficit, quod donationem aliquis acceptet pro donatario, ſm Ludouicum Romanum in d. conſi. 171. maximè ſi ſit Notarius, qui poteſt alteri ſtipulari, l. 3. ff. rem pup. ſal. fu. & maximè fauore piæ cauſæ, pro qua non ſolū Notarius, ſed qui

libet aliis recte ſtipulatur, ſm gl. in c. quoties cordis. 1. q. 7 quā in hoc approbant Bal. in d. l. illud. C. de ſac. ſan. eccle. Ang. in § cum aūt Inſt. de adopt. Iaſ. poſt alios, in l. ſtipulatio iſta. § alteri ff. de verborum obliga. Secundo reſpondetur, q̄ iſta donatio fuit facta pro dote capellæ, & fauore dotis quilibet alteri ſtipulatur. l. Caius. ff. ſolu. matri. l. pactum. C. de pact. conuen. Tertio reſpondetur, q̄ iuramentum de non reuocando, & non contra ueniendo, operatur q̄ non poſſit reuocari, etiam q̄ non fuerit facta præſente parte & acceptante. Ratio quia iuramentum uidetur præſtitum Deo, c. de illo re. de iureiur. & Deus ſupplet præſentiam partis, c. 2. de arbi. li. 6. l. properandum, §. ſin autem reus, in uer. Dei præſentia. C. de iud. ¶ Facit, q̄ iſta donatio cēſetur facta Deo, qui præſens erat, & pro ſua eccleſia acceptaſſe uidetur. argu. l. nulli cum auth. ſeq. C. de epiſc. & cler. Præterea, ſm Albe. in d. l. illud, quando donator donauit rem certā eccleſiæ,
8 tūc donatio facta ad pias cauſas valet, ēt q̄ nullus ſit præſens, qui acceptet. l. ſi §. ſed & ſi in redēptionē, C. de ſacroſ. ecc. Si uero donauit quantitatem, licet non valeat donatio quantum ad hoc q̄ cēſeatur tranſlatū dñium, valet tñ quo ad obligationem perſonalem, ſm gl. in l. 2. ff. de pollici. & ideo Bar. in d. l. illud, dicit, q̄ fauore pię cauſæ valet donatio in vim pollicitatiōis, & cuiuſdam uoti & ſic obligatur donator perſonaliter, d. l. 2. de pollicit. & ſeq. Pau. conſi. 61. col. fi. libro 2. quę obligatio tranſit in hæredes l. 1. C. vt actio. ab hæredi. & contra hæred. incip. ¶ Non obſtat tertium fundamentum, q̄ fundator reuocauerit huiuſmodi donationem ad interrogationem d. Tirtii, ante q̄ illam habuerit pro perfecta, quia etiam iſtud eſt a veritate & a iure deuium, contractus. n. erat perfectus & abſolutus, & ex eo ius acquiſitum, q̄ñ per notarium fuit vulgarizatus & publicatus, ſm gl. & alios in dicta l. contractus. C. de fi. inſtr. Alex. conſi. 10. col. fi. li. 1. vnde cum contractus donationis, & fundationis dictæ capellę tempore, quo d. Tirtius interrogauit fundatorem, eſſet iam abſolutus, & publicatus per notarium, non poteſt dici teſtatorem reuocaſſe donationem incontinenti, & ante quam habuerit contractum pro abſoluto, ſm Saly. & Moder. in l. in bonæ fidei. C. de pact. & d. Alex. in d. conſil. 10. ad finem. ¶ Cum igitur donationis contractus eſſet abſolutus, & ius eccleſiæ acquiſitū, conſtat ipſum donatorem non potuiſſe amplius pœnitere. ſſ. l. ſi donationem. & d. l. perfectam. Ex his liquido conſtat, q̄ fundator non potuit reuocare primam donationem, vnde non eſt opus inſiſtere. Circa ſm dubiū, an etiam reuocare voluerit, ſi libet ſingula intelligere, duo videnda ſunt. Primo, an per rñſionē datā interrogationi d. Tirtii, cenſeatur fundator diſceſſiſſe a prima donatione. Secundo, an ſaltē per ſecūdam donationem, &
10 fundationem, videatur retractaſſe primā. Et mihi vr. q̄ nō, quia interrogatio d. Tirtii non hēt vllū in ſe ſenſum, ergo nec rñſio fundatoris, quia rñſio ſimplex ad terminos, & ſenſum interrogationis refertur, & ab ipſa interrogatione regulatur. §. præterea. Inſt. de inut. ſtipula. l. de ætate, §. qui interrogatus. ff. de interroga. act. ¶ Quod aūt interrogatio nullū contineat ſenſū, probatur ſic, q̄ñ propoſitio nihil ponit, q̄ in nullo eſt ſenſus, ſm
11 Bal. in l. 1. col. 5. ver. iuxta prædicta q̄ro. C. de furtis. Facit tex. in l. ubi repugnantia. ff. de reg. iu. Sed d. Tirtius in ſua interrogatione ponit duo cōtraria implicantiē, ergo &c. dicit enim, vultis, q̄ nihil valeat, niſi adſit dominus Dalone & eodem contextu dicit nonne vultis, q̄ ſolum fundatio ſit de mille florenis? iſta duo implicant contrarietatem, quia nihil valere, & pro ſumma mille florenorum valere, contraria ſunt, quia vniuerſalis negatiua non poteſt ſimul ſtare cum aliqua particulari affirmatiua, l. ſi is qui ducenta, § utrum. & ibi Bar. ff. de rebus dubiis. Præterea, q̄ñ dñs fundator rñdit, ouy bien, erat infirmus, vt in facto præſupponitur. ¶ Infirmi autem interrogati ab his, maxime quibus aſſiciūtur, ſolent ſic rñdere, ouy bien, nō q̄ voluntatē ita diſponēdi habeant, ſed quia infirmitate oppreſſi non hñt aptius, & dulcius verbum, quo mediante rñdeant, ſm Io. And. in addi. Spe. tit. de teſta. per illum tex. in arg. & Pau. de Caſt. in d. §. ſi quis ita. ¶ Et ad hoc tenendum me mouet experientia rerum magiſtra, ele. diſpendioſam, de iudic. c. quām ſit. de elec. lib. 6. Inſuper, ſi pertinaciter aliquis inſiſteret dicendo, q̄ in caſu iſto illa verba ultima, nonne vultis, q̄ fundatio ſit ſolum de mille flor. ſtēt correctiue, & conſequenter ſtandum ſit vltimo verbo, iuxta textum in l. Stichus, imo Pamphilus, ff. de manu teſt. quod qualiter fieri poſſit non video, tamen adhuc ualeret prima donatio pro ſumma florenorū mille. ¶ Videamus ergo, an per ſecundam fundationem, & donationem dicatur reuocata prima. Si tenеamus, q̄ per reſponſionem factam interrogationi dñi Tirtii prima fundatio, & donatio reducta fuerit ad quantitatem florenorum mille, tunc abſque dubio utraque fundatio, & vtraq; donatio ualebit, quia per primam capellaniæ ſancti Iacobi cum onere vnius magnæ miſſæ donatur quantitas certa, l. mille florenū in genere, quæ quantitatis donatio nunquam per ſecundā donationem eidem factam ſiue de eadē quantitate, ſiue diuerſa, ſiue de certa ſpecie, vel certo tēpore, intelligitur reuocata, cum vtraque valere poſſit, l. quinquaginta, ff. de proba. l. plane § 1. ff. de lega. 1. l. cum centum, ff. de alimen. leg. no. per Bar. & alios, in l. triticum, ff. de verb. oblig. ¶ Si uero teneamus, q̄ per primam fundator donauerit certa corpora, ſeu certas ſpecies, quod uerisſimum credo, reſpectu donationis totius eius ſummæ, quā debet eccleſia ſanctæ Crucis, ſiue capitulum, l. ſi ſic. §. primo, ff. de lega. 1. & etiam reſpectu donationis librorum, ueſtium, & taperorum, tunc fruſtra quęritur an ſit inducta reuocatio, eo q̄ eidem ſpecies donata dicuntur: ſed eſt uidendum, an quia bis do-
9 nata reperiuntur, bis ēt debeantur: & iſto caſu vr̄ dicendum, q̄ non, quia quū eidem bis donatur eadem ſpecies, amplius quā ſemel non debetur, d. l. plane. §. 1. & l. Mæuius, §. eum qui ff. de leg. 2. l. qui bis idem, ff. de verb. obli. uerum ergo eſt, q̄ nullo caſu pōt dici reuocata prima donatio, non obſtat tex. in l. l. bertis, quos, in prin. ff. de alim. leg. ubi per legatum minoris ſummæ factam eiſdem, cenſetur reuocatum legatum maioris ſummæ, quia procedit quando legatur, vel donatur minor ſumma eidem, ex cauſa non reiterabili, videlicet ex cauſa alimentorum: tunc quia cauſa non admittit reiterationem, cenſetur reuocata donatio maioris ſummæ, ſecus quando donatur eidem ſecundo loco minor ſumma ex cauſa reiterabili, ut in caſu noſtro, in quo cauſa donationis fuit peccatorum redemptio, ſecundum Bar. in l. alimenta, §. baſilicæ, ff. de aliment. leg. Et ſi quiſpiā pertinax inſtaret, q̄ ſecunda donatio non videatur facta eidem capellę, præſupponendo q̄ duę capellanię ſancti Iacobi fuerint inſtitutę per fundatorem, una promiſſa magna, & altera promiſſa parua? Rñdebo aſſumptum eſſe falſum, quia plura onera nō conſtituunt capellas duas, nec capellam S. Iacobi ſcindunt in duas, cum vna & eadem eccleſia poſſit uariis onerib. grauari, cle. 1. de ſurrepat. cum ſimi. & ſic non eſt uerum, q̄ ſecunda donatio cenſeatur facta alteri, & diuerſę capellę. & poſito, q̄ ita eſſet, per ſecundam non eſſet ſublata prima, niſi pro ſumma donata ſecundę capellę, l. cum quęſtio. ubi gl. & ſcrib. C. de lega. ſuit. n. totum, q̄ debebatur fundatori, ab eccleſia ſanctę Crucis donatum primę, pars uero dicti crediti fuit poſtea donata ſecundę, ergo ſolum pars adempta dicetur, ut tradit Bar. in d. l. re coniuncti, ff. de le. 3. in 1. q. Quo uero ad ueſtes, libros, & rapeta, ſi præſupponamus duas capellanias, tunc erunt ambę re coniunctę, & ex hoc concurſu erit facienda diuiſio. l. coniunctim. & l. re coniuncti. ff. de leg. 3. §. ſi eadem Inſt. de leg. l. triplici, ff. de uer. ſig. & ſic oī caſu totum debetur capellę S. Iacobi, ſi ſit una tm̄. prout eſt. vel oē, quod fuit donatum primę, diuidi dēt cum ſecūda capella, ſi duę ſint, mō & forma pmiſſis. Non ob. inquantum dixi, q̄ neutra vr̄ ualere ex defectu omiſſę inſinuationis, quia ſm cōem
10 ſnīam, donatio facta ad pias cāſ ualet, ēt q̄ nō ſit inſinuata, ſm Bart. & Alb. in d. l. illud. Io. And. in addi. Spe. in tit. de inſtr. ed. §. porro. in add. ſuper uerbo, illud iſta leſ. Io. Cald. conſ. 3. ſub rub. de don. per tex. in l. ſi quis pro redemptione. C. de donat. ſeq. Lud. Rom. in l. Modeſtinus. de dona. Abb. in c. relatum, de teſtis Fel. poſt dom. Ant. & alios in c. eccleſia S. Marię, col. 30. de conſtit. ubi alias adducit authoritates. Pręterea utraque donō fuit iura-
11 ta. iurām autem ſupplet defectum inſinuationis, ſecundum Io. And. in addi. Spec. in d. §. porro. in ult. add. Pan. in c. cum contingat. & ibi Imo. col. pen. de iureiu. Fede. de Senis. conſi. 181. Ale. conſi. 12. & conſi. 125 lib. 1. & conſi. 53. lib. 3. Are. conſi. 2. Ale. & Mod. late in l. nemo poteſt. ff. de lega. 1. Duo alia dubia non diſcutiam, tum quia frequentia nuncii non patitur, tum quia non puto, ſtantibus præmiſſis, opus eſſe alia diſcuſſione.

De decimis.

RESPONSVM. I.

QVemadmodum enim agēti ad decimas obſtat exceptio adimpleti non ſecuti pro parte agentis, ita etiam hmōi exceptio agenti interdicto recuperandę ſtabit, cū licite, & iuris auctoritate ſpoliatus fuerit, quare nullo iure reſtituendus eſt: nam hmōi exceptio habet vim exceptionis prioris ſpolii, quę agentē oīno repellit, & ita excipiens ante omnia eſt reſtituendus, cū primo fuerit ſpoliatus. Si ergo do. Prępoſitus agat tanq̄ ſpoliatus quaſi poſſeſſione decimandi, recte inſultant excipient ſe prius ſpoliatos quaſi poſſeſſione audiendi diuina, & percipiendi eccleſiaſtica ſacramenta. Nec laici tenentur ſoluere decimas ſacerdoti non, ut licet, ac decet, ſeruienti, licite ergo decimę a particularibus retinentur, donec eiſdem eccleſiaſtica reſtituantur.

SVMMARIVM.

1 *Laici non tenentur ſoluere decimas ſacerdoti non facienti debitā ſeruitia.*
2 *Agenti interdicto recuperāda, obſtabit exceptio, q̄ licite & iuris auctoritate ſpoliatus ſit, nec ita ſpoliatus reſtituendus eſt.*
3 *Remedium poſſeſſorium non datur contra negantes ſoluere canonem iuſta cauſa.*
4 *Agenti interdicto recuperanda, obſtat exceptio prioris ſpolii.*
5 *An quis ad rūdo indirē, & ſic uiā iuris, amiſerit uiā facti? & quō prędat.*

Reſpun.

Reſpon. Interpreta.

AGenti Ad decimas obſtat exceptio adimplemẽti
non ſecuti pro parte agentis, vt aliás reſpõ-
di. Nunc reuocatur in dubiũ, an hmõi exceptio obſtet
agenti interdicto recuperandæ,& vĩ ꝙ non, quia ſpo
liatus ante oĩa venit reſtituendus, l. ſi quis ad ſe fundũ. C. ad le. Iul.
de vi. c. de reſt. ſpol. Sed hoc non obſtante, ꝯtrarium verius eſſe ꝯſi-
dero, quia iſtud ſpolium eſt fomentatũ iuris auxilio in fauorẽ ſpo
liantium, quib. ius retentionẽ ꝯcedit, ſi p̃latus non deſeruiat ĩ di
uinis,& ſacra debita non miniſtret, vel minus commode mini-
ſtret, vt dñi Doct. per me allegati. Et firmat. Fel. in c. cũ inter, de
excep. in fine. & Hoſt. in Summa, de decimis. §. & quare in fi. vbi
1 concludit laicos † non teneri ſoluere decimas ſacerdoti, non fa-
cienti debita ſeruitia, ſed eas dẽt dare ſuperiori, qui eas cõuertat
2 in vtilitatẽ eccleſiæ. Obſtabit † igĩ exceptio, ꝙ licite,& iuris au
ctoritate fuit ſpoliatus, quia non adimpleuit pro parte ſua. Spo-
liatus aũt auctoritate legis non eſt reſtituendus. l. 3. §. cũ igitur.
ff. de vi,& vi arm. Facit l. Gracchus. C. de adulter. In ſup talis retẽ
tio, ſi ſpolium dici poſſit, fieret ꝑꝑ ſalutẽ aĩarũ, ut parochianis ꝓ
uideatur de loco, vbi poſſint cõmode audire diuina,& ut ꝑpoſi
tus iã tandẽ inducatĩ ad faciẽdũ, ad q̃ tenetĩ pro ſua, & ſubditorũ
ſalute peragere, quib. caſib. reſtõ non eſt facienda, niſi demũ ſal
ua ſalute, c. lĩas,& ibi no. de reſt. ſpo. Pręterea exceptio retentio
nis decimarum ad fines ꝑmiſſos nõ cãt interdictũ poſſeſſoriũ,
cũ non fiat animo ſpoliandi, ſed ꝑꝑ neceſſariã cãm conſequẽdi
pabulum aĩab. ſalutare. Nã ꝯ eos, qui negant ſoluere debitũ ca-
3 nonẽ, vel penſionẽ annuã ꝑꝑ iuſtã † cãm non datur remedium
poſſeſſoriũ, ſed ſolum ꝯ eos qui ſola voluntate moti detractant
ſoluere, vt dñm ſua poſſeſſione ſpoliẽt, ſm Pan.& alios in c. q̃re
ſam. de elec. Alioquin ſequeretur, ꝙ agenti non obſtaret exce-
ptio ſolutionis, nec alia legitima exceptio, ſi agẽs eo ipſo, ꝙ ex-
ceptio proponitĩ, diceretĩ ſpoliatus, ꝙ q̃ ſit abſurdũ, quis nõ uidet?
Sed vt omnib. cauillationib. pręcludatur via ꝯ agẽtẽ poſſeſſorio
4 recuperandæ, hoc loco proponatĩ † exceptio alterius ſpolii, c. fi.
de or. l. cogn. Si ergo dñs præpoſitus agat tanq̃ ſpoliatus quaſi
poſſeſſione decimãdi, excipiant Inſulani ſe ſpoliatos prius quaſi
poſſeſſione audiendi diuina. Nam dñs ꝑpoſitus non exhibẽdo
ſacra,& diuina miniſteria in loco, vbi commodè quilibet poſſit
intereſſe, dr̃ ſpoliare ſuos parochianos quaſi poſſeſſione audiẽ-
di,& percipiendi eccleſiaſtica ſacra,& officia diuina, ſm Lapum.
5 in alleg 67.& Fel. in d. c. cum inter. Paria n. ſunt non exhibere
ſacramenta, vel minus liĩa exhibere. l. quoties ff qui ſatiſd. cog.
cum vulgare Si igitur proponatur ſpolium pro parte dñi præ-
poſiti, articuletur & excipiatur de alio ſpolio,& priori,& exce-
ptionib. ſupra deductis. ¶ Ad aliud quæſitum, An particulares
hoc anno,& ſucceſſiue poſſint retinere decimas, donec eccleſia
reſtaurata,& ampliata fuerit? Prima fronte videretur reſpõden
5 dum, ꝙ non: quia adeundo † iudicem ſuper refectione,& am-
pliatione, videntur perdidiſſe beneficium retinendi decimas, ꝓ-
pria auctoritate, per ea, quæ ſcribit Bal. in l. a. verſi. ro. quæro, C.
de ſeruit.& aqua. traditur per Iaſ. in l. 2. col. 59 C. de iure emphy
teu. vbi dñt, ꝙ is, qui habet ius propria auctoritate expellẽdi em
phyteutam, ſi petat licentiam a iudice, non poterit amplius lite
pendente expellere propria auctoritate, ne iudicium inĩtiatum
reddatur eluſorium,& quia qui viam iudicii eligit, meticuloſus
videtur, ideo viam facti perdit, l. de pupillo. § meminiſſe, ff. de no
ui oper. nunc. Sed hoc non obſtante, ſm ea, quę proponuntur,
Reſpondeo contrarium verius eſſe, ad quod demonſtrandum
dico, multum intereſſe, an quis incęperit uti uia iudicii, & tunc
procedunt contraria; An uero incœperit uti uia facti,& poſtea
pro conſeruatione ſui iuris,& eorum, quę propria auctoritate
geſta fuerunt, itum ſit ad prætorem ſiue iudicem, & tunc dici
non poteſt, ꝙ is qui poſt uiam facti iuit ad iudicem, uideatur
meticuloſus,& ideo non perdit ullo modo uiam facti. Caſus eſt
de utroque in d. § meminiſſe, quem allegat Bal. pro ſua opinio
ne: nam qui iactu lapilli nunciauit nouum opus, nõ perdit poſ
ſeſſionem, & ſi poſtea prætor adeatur pro conſeruatione ſuæ
nunciationis factæ per iactum lapilli, ſecus ſi nũciatio prius fiat
per prætorem. Cũ igitur Inſulani incæperint retinere decimas,
& ex poſt pro conſeruatione ſuæ retentionis,& iuris retinendi,
adiuerunt iudicem, non uideo quare in ſua quaſi poſſeſſione
retinendi, perſeuerare non poſſint. Nec video, ꝙ hoc loco iudi-
cium reddatur ludibrioſum, cum fuerit ad hos fines intentatũ.
Forſitã bene redderetur iudicium eluſiorum,& immortale, ſi In-
ſulani non ualeant uti ſolita retentione, quod latius deducerẽ,
niſi ipſi Inſulani oculos haberent,&c. Laus Deo.

RESPONSVM II.

ETſi præſcriptione centũ annorũ oĩs tollatur actio, at
tamen ius decimarũ olei,& amigdalarum, ſnullo
iure Menamenes preſcribere potuerunt, et ſi per tẽpus
immemorabile poſſederint: tum quia iuri diuino, pręce
ptiſq; moralib. nunquam pręſcribitur, tum ẽt quia ſm Cano-
nes, malęfidei poſſeſſores nunquam præſcribunt, nec ex diutur
nitate tpis diminuitur, ſed magis augetur peccatum. Nec ꝯtra
conſuetudo valet, cũ peccati nutritiua ſit, nã iuri diuino huma-
noque repugnat. Nec iura illa oĩa canonica, dicentia ſuper iure
decimarũ conſuetudinem ſpectandã, repugnãt; quia in ſolutio-
ne,& quota conſuetudo ſpectanda eſt. & hanc iura illa omnia
interpretationem habent. Solutionẽ uero decimarum rectè in-
tuenti non negant & ſi hmõi conſuetudo extaret, nequaquam
a Pontifice toleranda eſt. Nec mutatio formæ prædiorum deci
mas eiſdẽ prædiis impoſitas prius mutare põt, ſi dolo mutarũt
formã, ſecus ſi gratia ꝯmodi ſcolatũ agri mutata fuerit forma,
cũ de ſimilib. prędiis eccleſię decimæ non debeantur Ad pręte
ritas etiam decimas Menamemes teneri conſtat, licet pro annis
elapſis petitæ non fuerint, nam ſi peccatũ eſt cum diminutione
ſoluere, error peior priore eſt, nihil ſoluere, ſed totum retinere,
& cum ex decimarũ retentione locupletiores in dubio fiant, ni
hil ex aduerſo proponi poteſt, cur non teneantur, nam & bonę-
fidei poſſeſſor ad reſtitutionem fructuum tenetur, eo quia locu
pletior factus, ſaltem de fructibus a triennio perceptis. qui pſcri-
bi non potuerunt, ac extare præſumuntur. Quare Menamenes
ad vigeſimam tam olei, quàm amigdalarum, ſicut de aliis fru
ctibus ſolui conſuetum eſt, tenetur pręſcriptione,& conſuetudi
ne non obſtantibus.

SVMMARIUM.

1 *Oliuarum, & amigdalarum, Deo decima debetur de iure diuino, & huma*
no. uide nu. 16.
2 *Ius decimarum, etiam per tempus immemorabile, præſcribi non poteſt.*
3 *Malefidei poſſeſſor nulla iure præſcribit.*
Diuturnitas temporis non minuit peccatum, ſed auget.
4 *Conſuetudo non ſoluendi decimas, uti reproba non admittitur. & ibi ui-*
de quomodo procedat & nu 15.
5 *Argumentum a contrario ſenſu non ualet, quando reſultat abſurdus intel*
lectus.
6 *Conſuetudo non ſoluendi decimas titulo tranſactionis, uel priuilegio Pa-*
pæ approbata, ualet.
7 *Lapſus temporis centum annorum inducit tempus immemorabile, de quo*
hominum memoria non eſt.
8 *Libertas ſoluendi decimas, an præſcribatur ſpatio centum annorum.*
Idem operatur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito.
9 *An mutantes formam fundi in fraudem decimarum a decim. liberẽtur,*
& uide quando mutatio dicatur facta in fraudem.
10 *Laici pro annis præteritis, an cogi poſſint ad ſolutionem decimarum reten*
tarum, licet ad interpellati non fuerant. & uide nu. 12.
Bonum eſt argumentum a conſequenti deſtructo.
11 *Ad deſtruendam conſequentiam uniuerſalem, ſufficit dare inſtantiam.*
Si peccatum eſt ſoluere decimas cum diminutione maius peccatum eſt ni
hil ſoluere.
13 *Bonæfidei poſſeſſor tenetur ad reſtitutionem fructuum, ex quibus factus*
eſt locupletior. & ibi uide, quando præſumatur locupletior.
Fructus naturales dicuntur, qui abſque cultura, & impenſa percipiuntur,
ſed a natura potius producuntur.
14 *Bonæfidei poſſeſſor tenetur ad fructuum naturalium reſtitutionem, quia*
ex eis factus eſt locupletior.
Fructus uſque ad triennium præſcribi non poſſunt, & uſque ad triennium
præſumuntur extare.
Conſuetudo contra præcepta moralia legis diuinæ non ualet, ſecus ſi contra
præcepta iudicialia.

Reſpon. Interpreta.

PRior Prioratus eccleſiæ ſancti Petri de Menamenis,
qui ab antiquo ſolitus eſt hactenus percipere
decimas oĩum,& quorumcũque fructuum intetritorio
dicti prioratus excreſcentium exceptis, oliuarum, vult
de pñti petere & exigere decimas oliuarum ibidem excreſcen-
tium. Sed poſſidentes ibi olıueta, recuſant illas ſoluere eo pręte
xtu, quia a centum annis citra poſſident ibi olineta,& nunquam
ſoluerunt decimã oliuarum ibidem excreſcentium. Et iõ poſi-
to caſu, ꝙ decima de illis dẽretur, eandem præſcripſerunt. non
ſoluendo p tot tpa, cuius memoria in ꝯtrium non extat. ¶ Quæ-
ritur, vtrũ poſſint cogi ad ſoluendum dictã decimam nõ obſtã.
ꝑſcriptione,& ꝯſuetudine non ſoluendi per tot, tempora. ¶ Itẽ
poſito caſu, ꝙ prædicta præſcriptio, ſeu ꝯſuetudo nõ ſoluendi,
locũ hẽat. Si quis hẽat ꝑdiũ, in quo creſcat bladum, vel vinũ de
quib. debet decima & ſoluit, & curſu tpis alteretur conditio ꝑ-
dii, plantando videlicet arbores oliuarũ, aut in pratum conuer-
tendo. Quęritur vtrũ debeatur decima de iis rebus, uidelicet oli-
uis,& fœno, uel aliis rebus ſimilibus, puta Zafrano, amigdalis,
nucibus,& cardonibus ad parandum pannos, de quib. nõ dẽtur
decima extante dicta præſcriptione, ſeu cõſuetudine nõ ſoluẽdi.
¶ Itẽ poſito caſu, ꝙ debeatur decima, an poterit peti,& exigi ꝓ
annis ꝑteritis poſito caſu, ꝙ debitores nõ fuerint requiſiti,& in
terpellati tempore congruo de ſoluendo dictam decimam.
¶ Item poſito caſu, ꝙ dẽatur decima de dictis oliuis,& aliis ſimi
libus rebus, de quib. non fuit ſoluta decima durante prædicto
tempore, an poterit exigi ad rationem uerę decimæ, i. decimæ
partis? An uero ad rationẽ uigeſimæ partis, ad quam prędictus.
Prior ſolitus fuit,& ſolet exigere decimas oĩum fructuũ in di-
cto

Go territorium excreſcentib.? Quia propoſitę dubitationes notā-
dæ ſunt & a Doctorib. ſæpe diſcuſſę, paucis rñdebo. Et pro fun
1 damento præſuppono, q ẽt oliuarum, † & amigdalarum de-
betur decima de iure diuino, vt hr Deuter. c. 14 ibi, Decima fru-
menti, vini, & olei, ac primogenita de armentis. & 18 & Leuit.
c. fi. ibi, da fructib. arborum, quod ẽt humano iure cõprobatum
fuit. c. ad apoſtolicæ, c. non eſt, de decimis. Quo pſuppoſito rñ-
2 deo Menamenes non potuiſſe præſcribere † libertatẽ a ſolutio-
ne decimarũ olei, & amigdalarũ, ẽt per tps immoderabile. Tum
quia, laici tenentur ad decimas rõne ſupremi dñi, quod eſt Dei,
nā terra eſt dñi, & eam dedit filiis hoium, retentis decimis in
ſignum maioris dñii, decimæ. c. reuertimini. 16. q. 1. c. tua. de deci-
mis. Vñ ſicut emphyteuta nullo tpe pſcribit ꝯ dñm. l. male a-
gitur. C. de pſcr. trig. uel quadrag. anno. Ita filii hominum nun
quā pſcribent ꝯ Deũ, eorum verum, & ullũ dñm, & ſicut poſ
ſidens precario, quia dño poſſidet. l. certe. §. 1. ff. de precar. & nõ
☞ poteſt ſibi præſcribere ſm gl. communiter receptam, in c. cũ non
liceat, de præſcr. Ita nec nos mortales, quia Deo tenemus oĩa, ẽt
animam, præſcribere poſſe debemus. Nec. n. ſubditis permiſſum
eſt præſcribere ꝯ ſupremũ dñm, ſm Pan. in d. c. cum non liceat.
quare ergo licebit pſcribere ꝯ Deũ, qui eſt rex regum, & dñs
dominantium? Tũ, quia is, qui decimas nõ ſoluit, mala fide agit:
nam ſacrilegiũ cõmittit, c. qñ. 16. q. 1. olimq; prædonum crude-
litatem ſuperat. c. decimas. 16. q. 7. ergo præſcribere nequibit re-
3 ſiſtẽre peccato, & mala † fide. c. fi. de pſcr. r. l. malęfidei. de reg.
iur. lib. 6. & quanto magis decimas retinet, tanto magis infęli-
cem animam affligit. c. quanto, de conſt. Nam diuturnitas tpis
non minuit peccatum, ſed auget, c. non ſatis. de ſymo. Solet etiā
pro hac ſnĩa allegari tex. in c. cāin. de pſcrip. ſed parum facit,
quia loquitur in laicis uolentibus præſcribere ius decimandi in
præiudicium eccleſiæ. Ita rñ oẽs Canoniſtæ ibi concludunt poſt
Hoſt. in Summa, de deci. uerſi. an pſcribi poſſint. Et Bald. fir-
mat in trac. præſcr. 5. parte. & eadem quoque rõne non puto ua-
4 lere conſuetudinẽ non † ſoluendi decimas olei, & amigdalarũ,
quia eſt nutritiua peccati. c. fin. & ꝯ ius diuinum & humanũ ut
ſ. probatum fuit. & Exodi 22. Deuter. 14. Leuit. 27. Nume. 4. & c.
1. de deci. in 6. & in cle. de dec. per totum. ¶ Non obſtat ſi d ca-
tur, q plura iura uideantur determinare ꝯtrium, uidelicet tex. in
c. cum ſint homines, de deci. & c. ad apoſtolicę. & in c. fi. de paro.
quia iſta iura loquuntur, de conſuetudine ſoluendi magis iſti, q̃
illi eccleſiæ. Nos uero loquimur in conſuetudine non ſoluendi
iſti, nec illi eccleſiæ, quæ non ualet, quia eſt nutritiua peccati.
Non ẽt obſtat tex. in c. dilecti, eo. tit. ibi, de quib. decimas ſoluere
conſueuerunt, quia non probat, niſi ſumatur argumentum a ꝯ-
rio ſenſu, q hoc loco nõ bene aſſumi põt, tum quia ſtat ſimul,
q papa mãdet ſolui decimã prædiorum. de quib. conſueuerunt
ſoluere, & tñ nõ approbet ꝯſuetudinẽ nõ ſoluendi de iis de qb.
non conſueuerunt ſoluere, uel quia de illis uoluerint ſibi cogni
tionẽ reſeruare, uel quia potuerint de aliis ſoluere alia rõne, quā
rõne conſuetudinis non ſoluendi, puta rõne priuilegii, quod ex
cuſat non ſoluẽtes rõne aliquorũ bonorũ. c. quãuis, c. phibemus
de dec. uel rõne tranſactionis, c. ex multipli, eo. tit. c. 2. ueniens, de
5 tranſa. Vñ q non licet † arguere a ꝯrio ſenſu, quoties reſultat
ſenſus iniquus, ſm Bar. & alios, in l. ꝯuenticulā, C. de epi. & cler.
Impium aũt eſt, & iniquũ, q defendat conſuetudo peccati nutri
tiua. d. c. fi. de ꝯſue. ergo &c. ¶ Nõ ẽt aduerſatur tex. in c. aliquib.
in fi. eo. ti. ibi, uel ex conſuetudine loci approbata, quia loquitur
de cõſuetudine ſoluẽdi alias decimas ultra eas, quæ de lege diui-
na dẽntur, non aũt de conſuetudine non ſoluendi decimas Deo
debitas, ita intelligunt illũ tex. Hoſt. d. Ant. & Pan. ibi uel aliter
6 poteſt rñderi, q loquitur de † cõſuetudine loci approbata tranſa
ctione, uel priuilegio, Papę, q̃ pp titulum defenditur, ut ſ. dictum
fuit. ¶ Et q non ſit recipienda conſuetudo non ſoluendi deci-
mas in totum, vel in parte, firmat Hoſt. in Summa de deci. §. 7. q̃-
ritur. Gem. & Petuſ. in c. 2, de dec. in 6. ubi Gem. ingt, nõ ualere ta
lem conſuetudinẽ, ẽt ſi papa ſciuerit, aut tolerauerit. Idem tenẽt,
☞ d. Ant. Hoſt. Pan. & alii cõiter in d. c. in aliquib. & in d. c. ad apo-
ſtolicę, poſt Inn. & Card. ibi. & Car. in cle. 1. q. 6 de pœnis. Henr.
Boic. in d. c. ex multiplici, Fel. qui alias adducit auctoritates, in d.
c. cãm, col. 1. & ultra. eundẽ, idẽ reſpondet Alex. conſi. 60. Rom.
eccleſia. lib. 4. & hanc dicit eſſe cõmunem Doctorum ſententiā.
Do. pręceptor meus, Rochus Curtius, in d. c. fi. col. 6. de cõſuet.
quam veriſſimam arbitror, quantum ad decimas prædiales, de
quibus nunc agitur, ſed quantum ad perſonales, contraria ſnĩa
verior eſt, & crebrior, vt ex auctoritatib. præallegatis colligi faci-
le poteſt. Sunt etiam, qui dñt valere conſuetudinem ſuper quo-
ta, licet non valeat ſuper tota, quia ſufficit, q Deus recognoſca-
tur in aliquo, ſm Imo. in c. ſtatuimus. col. fi. de tranſac. quod non di
ſcutio, quia in occurrenti caſu agitur de conſuetudine nihil ſol-
uendi de oliuis, & amigdalis, pro quib. conuenit, vt etiam Deus
recognoſcatur. Concludo itaq;, Menamenes cogi poſſe ad ſolu
tionem decimarũ, præſcriptione, & conſuetudine non obſtan-
tib. Et ſi inſtetur, q Menamenes non ſe tueantur clypeo præſcri
ptionis, uel conſuetudinis, ſed priuilegii, aut trãſactionis, ad quę
probandi produxerunt conſuetudinem tpis immemorabilis, ex
cuius curſu tpis præſumitur priuilegium, uel tranſactio. Si alle-
getur c. cum apoſtolica, ubi Bal. Card. & Imo. notant, de his, q̃
fi. a præl. & docet Bar. in l. cum de in rem verſo, ff. de vſu. Ant.
& Pan. in c. peruenit. de cenſi. Old. conſi. 296. Alex. conſi. 6 lib. 1.
conſi. 84. col. 2. & in terminis conſulit Raph. Cu. conſi. 84 qa
eſt decimalis. & Raph. Fulgo. conſi. 166. in qõne, quæ vertitur
quia rñdetur dupliciter. Primo ſi uerum eſt, vt præſupponitur,
q nondum ſunt centum anni, q oliueta, & amigdalę fructum
fecerint in terra illa, falſum eſt aſſumptum, q decurſum ſit tem
17 pus immemorabile. Oportet enim q decurſi ſint centũ † anni
ad hoc vt dicatur non extare, vel extare memoriam hominũ,
ſm Inno. Hoſt. & Car. in c. quid per nouale. de uerb. ſig. ubi do-
cent modum probandi, non extare hominis memoriam, & do
cet etiam Spec. de prob. §. 1. verſi. vlti. ſequitur, & ſequ. Secundo
reſpondetur, quòd non eſt ſatis probare, & allegare curſum
centum annorum, & vltra, niſi etiam probetur, & allegetur fa
ma priuilegii, ſeu tranſactionis, ſecundum Car. & Fel. in d. c. 2.
§. ſicut. de deci. Fel. in c. accedens. col. 4. de præſcr. & licet Bald.
in d. tractatu dicat Doct. cõiter ſentire ꝯtrium, tñ concordantur
18 † diſtinguendo inter ſpecialem, & determinatam famam priui
legii habiti a tali Pontifice, aut tranſactionis initæ cum tali pręla
to, nam probatio talis ſpecificæ famæ, videtur quodammodo
impoſſibilis. Et iſto modo procedat ꝯ opinionem Bal. & ſequa
cium, & famam indeterminatam priuilegii, & tunc procedat
opinio noſtra, nam facile probari poteſt, q fama eſt non ſolui-
ſe Menamenes, quia priuilegiati fuiſſe dñr. Alioquin ſi dicere-
mus, ſufficere curſum tpis abſque probatione famæ in genere,
nunquam procederet, nec verificari poſſet communis, & uera
ſnĩa Doctorum, q libertas decimas ſoluendi præſcribi non põt
ẽt curſu annorum mille, quia ſemper allegabitur priuilegium,
& hoc modo prohibitio pręſcriptionis erit uenioſa, & uerba-
lis ꝯ l. 2. C. communia, de leg. & cum cauſa. de elec. & dabitur oc
caſio fraudibus, & maliciis, contra l. venire. ff. de pac. dot. c. ſedes
de reſcr. Ideo amplectenda mihi videtur huiuſmodi diſtinctio,
quę æquiſſima eſt & hominũ maliciis occurrit, quam uiſa fuit
amplecti Capella Tholo. deciſ. 439. incip. item fuit quęſitum, &
ego quoque amplexus ſum in c. 2. colum. fi. de iud. Sed poſita
parte affirmatiua in pręcedenti, quęritur ſecundo, an ſaltem de-
beatur decima de oliuis, & amigdalis prędiorum, quę erãt cul
tiuata, vel uineata, ſeu uitibus plena, de quibus decima ſolui cõ
ſueuit? videretur decimam deberi, per text. in c. commiſſum. de
deci. vbi dicitur, q ſi paſcua cõuerſa ſunt in terras cultas, vel do
mus in uineas ſoluẽda eſt decima, ſicut prius ſoluebatur: & ecõ
tra, ſi prius non ſoluebantur, non etiam modo ſoluenda uide-
tur. Cum igitur prius de uino, & frumento dictorum prędio-
rum ſolueretur decima, de oliuetis, & amigdalis nunc quoque
ſoluenda videtur. & pro hac ſententia facit, quia non licet em
phyteutę mutare formam rei, puta reducere formam in uineã
& domũ ad aream, ſm Flori. in l. haſtenus, §. Caſſius, ff. de vſu
fru. Iaſ. in l. 1. col. pen. C. de iur. emph. ergo non etiam licuiſſe v
Menamanſibus mutare uineas, & culturas in oliueta, in pręiu
dicium eccleſię. Tertio facit tex. in l. repeti. §. fin. ff. quibus mod
uſusfruc. amit. in l. ſi eo loco, §. ſi uſufructuarius, ff. ſi ſeru. uendi. ubi d
citur quod proprietarius, qui mutauit formam rei in damnum
vſufructuarii, de dolo actione tenetur, quia eius facto extinctũ
fuit ius utendi fruendique. Sic quoque nunc dicendum videtur
in caſu pręſenti, ut de dolo teneantur Menamenſes, quia eorũ
facto extinctum foret ius decimandi. In contrarium facit, quia
ſi oliueta, de quib. nulla debetur decima, reducta fuiſſent in vi-
neas, uel terram cultam, ſoluenda foret decima vini & bladi, ut
decidit Card. Flor. in clem. 1. q. vi. de deciſ. ergo ita dicendum e-
contra, ut ita ſe habeat oppoſitum in oppoſito, ſicut propoſi-
tum in propoſito, capitu. cognoſcentes. de conſtitu. l. fin. §. fin.
ff. de lega. 3. ¶ Et quia contrariorum eadem eſt diſciplina, l. 1. ff.
de iis qui ſunt ſui, vel alie. iur. cum concor. Quid tenendum? mi
hi uidetur inſpiciendam eſſe mentem Menaſimenſium, nam
19 ſi mutauerint in fraudem, eos teneri puto, aliter non. Ita vult &
Card. Flo. in d. capit. commiſſum. ad fin. poſt Hoſti. Ad cogno-
ſcendum autem, vtrum mutauerint in fraudem puto inſpicien-
dam fore naturam prædiorum. nam ſi aptiora ſui natura ſint
ad vineas, & culturam, quam ad amigdalas & oliueta, conſtat
de dolo, quia commodo eorum conſtat non fuiſſe mutatam
formam prędictorum, ſi uero magis conueniant oliuetis, & a-
migdalis, tunc non crederem conuerſionem factam in frau-
dem, quia licuit eis mutare, & conuertere formam, d. capitulo,
commiſſum, & ſuo commodo mutarunt, ergo nihil propo-
nitur, cur pręſumenda ſit fraus, vel dolus, qui regulariter
non pręſumitur, niſi probetur. l. quoties, §. qui dolo, ff. de
probat. nec ea hac mutatione poteſt eccleſia pretendere lę-
ſionem, cum non ſit receptura decimas eorum prędiorum
de quibus non debentur, ſi commodo incolarum redigantur
ad culturam, vel vineas, argumen. l. fideicommiſ. C. de tranſa-
ctio. & l. ſi pater puellę. C. de inoffi. teſta. ¶ Ad tertium reſpon-
des

det Hoſt.in Summa, de deci.verſi.8.quęritur, vbi dic.t, ad prete-
10 ritas † decimas cogi poſſe, conſuetudine non obſtāte, licet pau-
peribus ſint remittēdę, donec ad pinguiorem fortunam per-
uenerint, per tex.in c.cum homines.ibi, & de reteutis ſatisfactio-
nem facere procurent, de deci. Ad idem tex.clariſſimus in c.oēs
decimæ, xvi.q.8 & ad hoc iura abundant. In ɔ̄trium facit, quod
decidit idem Hoſt.in c.a nobis col.pen.eo.tit. de deci. vbi dicit,
Papam cenſeri diſpenſaſſe quo ad pteritas, ne tot animæ rema-
neant illaqueatę. ſequitur Pan.in d.c.in aliquibus, & clarius in
Summa Ang. verſi decima il 2. Item pro hac parte facit, quia
decimę vr̄ debitæ ſi petantur, ſm Arch.in c 1.de deci.lib 6 er-
go debitor non condēnabitur a tpe petitionis. Hanc ɔ̄clūam
in terminis facit Rota de deciſio.xxv.in antiquis.ſequitur Fel.in
c.ſi autem, colum.4. de reſcrip. quod etiam ſequitur Bal.cum
temperamento, ſi ita ſe habeat conſuetudo, ꝙ non debeantur,
ſi non petantur; quaſi cenſeatur, ꝙ de iure debeantur ēt ſi peti-
tę non fuerint. Ita concludit in d. trac.in 7.q. prio e particulę
quintæ partis principalis. quod vltimū, ſ. ꝙ debeantur, ēt ſi non
petantur, veriſſimum mihi vr̄. quia decima vr̄ eſſe in dominio
eccleſiæ, c.tua nobis, & ibi no. Pan.de deci.in fin. ꝙ pōt rendica
ri, & pro eis agi ɔ̄tra donum, & tertiū poſſeſſorē, quia pro decimis
res ipſa, ſeu fundus obligatus eſt, ſicut pro tributo, vt conclu-
d Hoſt.I And. Pan.& alij, in c.paſtoralis, de dec., nec eſt bo-
na ſit a facit Rota. Ita d. entur ſi petantur, ergo non tene-
tur poſſe ad pteritas, ſed ſolū a die petitionis. quod ſic oñdi-
tur, non tenentur fratres ſororibus ad ſupplementum liīæ, niſi
petat ir, l. cimus. C.de inoffi. teſta. & tñ cum primum petitur,
no tantum tenentur ad fructus perceptos poſt petitionē, ſed ēt
ad oēs præteritos, l.Papinianus, §.vnde ſi quis.ff.de inoff. teſta.
& firmat Fabia in repe.auth.nouiſſima, in 7.q. C.de inoff. teſta.
Card. or conſi.80. ſuppoſito ſtatuto. Alex.conſi 69 ſuper
primo, lib.1.Cor.conſi.265.circa primum, col.1.li.t.& cōſi. 265.
in hac col.fi lib.5. Similiter emphytheuta cum cadit in cōmiſ-
ſum, non tenetur ad fructus rei, quę cecidit in commiſſum, niſi
petatur, l.2.C.de iure emphy & tñ ſi petatur, tenetur ad fructus
tet perceptos a die commiſſi, ſm Spec.tit.de loca.§ nunc a-
11 qu verſi. Ex his deſtruitur premiſſa ɔ̄clūa, ad q̄ † deſtruendā
t ſtet d re inſtantiam, §.pauonum. Inſti.de re.diui.no.per glo.
12 in c.licut vrgeri.1.q. & in l ſi ventri, ff.de priuil.credi.vnde mi-
hi vr aliter dđm. Aut † quęritur, an tertius poſſeſſor poſſit con-
ueniri ad decimas pteritas ab alio perceptas, & tunc refert, qua
ſi one agatur, iam actione perſonali conueniri non pōt, l.pri
ma.§.ſi l s ff.ad Treb l.ſi ff.de ɔ̄hen.empt.an vero reali, videli-
cet hypothecaria, & tunc licet multi teneant eum conueniri
poſſe, vt traditur in d.c.paſtoralis. Tamen ſtante conſuetudine,
dicerem ɔ̄ eos non poſſe hypothecaria conueniri, maxime ſi
petitę non fuerint co tpe.quo alius poſſidebat, & iſto caſu pro-
cedit opinio Rotæ, & ſequacium. Aut quęritur, an is qui deci-
mas non ſoluit, ſed retinuit, poſſit conueniri ad retentas deci-
mas, & puto intrepide cum teneri per iura, & rōnes pręallega-
tas Nam ſi peccatum eſt cum deminutione ſoluiſſe, c.ex parte.
de deci. vtique peccatum eſt nihil ſoluiſſe. Sed poſito, ꝙ ita de-
mum deberentur, ſi petantur, adhuc is qui eas retinuit, dēt cum
petuntur, perſoluere, ſi aliud non alleget, niſi ꝙ petitæ non fue-
rint, d.l.ſcimus. & ſi dicatur, ꝙ ſint in bona fide donec fuerint pe
titæ, admittantur, ſi velis. Quid ergo ſequitur? dices ſequi acqui-
ſitionem fructuum, quos bonæfidei poſſeſſor facit ſuos, vt nota
tur per glo.& alios.in l.fructus ff de rei ven.d.Reſpō.verum, niſi
13 ſit factus † locupletior, ſm Bart, & oēs ibi Pan.& can.in c.gra-
uis, de reſtit.ſpol. In dubio aūt p̄ſumitur factus locupletior ex
perceptione fructuum, ſm glo.q̄ ibi ſummè notat ad hoc Ang.
in l.verum.ff.de pet.hęredi & iſtud verius eſt, q̄ id qđ dicit idem
Ang.in conſi.160.D.Catherina, col.fi. vbi dicit ɔ̄trium, & male.
& ꝙ in dubio p̄ſumatur factus locupletior, quatenus fructus va
luerint, firmat d. Alex.conſi.63, col.2.lib.2.& Soc.conſi.82. lib.
4 Pręterea conſtat, ꝙ amigdalę ſunt fructus nales, quia abſque
cultura, & impenſa percipiunt, vt poma, in quib.plus operatur
nã, q̄ induſtria.l.ſi eius fundi, ff.de rei vendi.no.per gl.& Bart.in
14 l.ex diuerſo.ff, eo.tit. Ad reſtitutionem aūt fructuum † nalium
tenetur ēt bonæfidei poſſeſſor, ſm gl.& Bart.& alios, in d.l.&
ea diuerſo. & Pan.in d. c.grauis. probat in l fructus.ff.de vſur.
At dicetur fructus fuiſſe a bonęfidei poſſeſſore p̄ſcriptos, quod
qualiter in hoc caſu dici non poſſit, non video, cum poſſeſſor
ſciat ſe dēre, ſaltē ſi petentur; aūt nullus negabit, fructus a men
ſe circa perceptos dēri, quia antea p̄ſcribi nō potuerunt.l.ſe-
quitur §.fructus ff. de vſucap.& vſque ad triennium p̄ſumunt
extare, ga tpe durare pñt, ſm glo.in l.1. C.de aduer. vſucap. vbi
Bald.& no.Ang.& Imo.in l.diuortio.§.interdum.ff.ſol.mat.&
in l.1 in §.quęſitum fuit, ff.ad Treb. Ad vltimum dico, de oliuis,
& amigdalis deberi vigeſimam, ſicut conſuetum eſt ſolui de
alijs fructibus, quia licet non valeat conſuetudo, ꝙ non ſoluat
15 decima, valet † tñ, vt ſoluatur alia quota, q̄ decima. & ratio di-
uerſitatis eſt, q̄ ꝙ ſoluatur aliquid, & ſic recognoſcatur Deus,
eſt pręceptū morale & iudiciale, ſed ꝙ ſoluatur decimas ma-
gis alia quota, eſt pceptum iudiciale duntaxat. ɔ̄ autem pcepta
moralia legis diuinæ non valet conſuetudo, d.c.fi.& ſupra pro
batū fuit, ſed bene valet ɔ̄ precepta iudicialia, quia talia ſunt iu-
ris poſitiui, ſm Hoſt.in locis pallēg. Imo.in d. c. ſtatuimus. Pan.
in d.c.in aliquib.clarius in d. Summa verſi.x.§.decima. Nec di-
catur, ꝙ conſuetudo nunq̄ fuit de oliuis ſoluere vigeſimam, ſed
de alijs fructibus quia rōdetur, ꝙ conſuetudo de alijs extenden-
16 da eſt ad oliuas, & amigdala, quia datur rō † diuerſitatis, ergo
ex vi rōnis idem eſt in oliuis dđm, per ea, quæ traduntur per
Rochum Curtium in d.c.fi.Card.xvij verſi.vltimo limitatur, &
ēt quia reſpectu decimę amigdala, & oliuæ comparantur x le-
ge ver-ri cæteris fructibus, vt ſup.probatum fuit, ergo conſuetu
do ſuperueniens ſuper alijs fructib. habebit locum ēt in oliuis,
& amigdalis, ſm glo.& Bart. in l.ſi quis ſeruo perſuaſerit. C. de
furt.& Rochum vbi ſup.verſi.3.limitatur. Ita iuris eſſe reſpon-
deo ego Franciſ.de Sancto Nazario.

De iure patronatus.

RESPONSVM L.

VIliter Facta prima fronte vr̄ prçſentatio & in
ſtitō in fauorem Claudij Robertet, tum
quia patroni non ſemel conuenerunt, nec ſimul eī-
dem p̄ſentauerunt, tum ēt quia p̄ſentatus, & inſtitutus
fuit ante, q̄ beneficium vacaret ɔ̄ conſtōnem c.1.de conce. p̄ben.
Verum enim vero cum iſte Claudius a maiori parte patrono
rum & p̄ſentatus, & inſtitutus fuerit, neminem latet cęteris p̄ſta-
tis, & inſtitutis anteponendum, non obſtantibus ex aduerſo
adductis: quia patroni ex cōi ſnīa, nec ſimul conuenire, nec p̄ſta
re tenentur; nec qui ignoranter ad beneficium ex fama publica
vacans præſentatur, & inſtitutus fuit, inhabilis dici poteſt; quia
ignorantia & fama publica excuſantur a pœna & dolo, & ma-
xime cum inſtitutus ſub hac conditione ſi vacat, inſtitutus non
dicatur, ſi per rerum naturam non vacet.

SVMMARIVM.

1 *Patroni in præſentando, an teneantur ſimul conuenire, & ſimul præſen-
tare, & vide num 4.*
2 *Præſentatio, & inſtitutio ad beneficium antequam vacet, eſt nulla, & prę
ſentatus ad huiuſmodi beneficium, an ſit inhabilis ad illud obtinendū.*
3 *Præſentatus & inſtitutus a maiori parte patronorum, an alijs præſenta-
tis, & inſtitutus ſit præferendus.*
5 *Intellectus c.1.de conceſ. preben explicatur. & vide nu 7.*
6 *Ignorantia iuncta cum fama publica, excuſat a dolo, & pęna.*

Reſpōo Interpreta.

Videretur Ex duobus, quòd p̄ſtatio. & inſtō in fauo-
rem Claudij Robertet nihil valeat. Primo,
quia p̄ſtatio eius. Claudij facta fuit contempto, & non vocato
Nicolao Torquo, hñte maiorem partem iuris p̄ronatus: vn
1 de vr̄ nulliter facta, quia in p̄ſtando, † patroni ēt laici dēnt ſi-
mul conuenire, & ſimul p̄ſtare, ſecundum Pan.c.qm̄, de iure
patr.in fi.& in c.cum omnes, col pen.de conſt.& 10 c.in Geneſi.
col.pen. & in c.venerabilem.in 13.nota.de electi. Fel.in d.cap.
cum omnes.mou, quia etiam in actu, qui expeditur à pluribus
vt ſingulis, vnus poteſt alterum trahere in ſuam ſententiam, er
go ſimul actus expedien. vr̄, ſecundum Bar.in l. omnes populi,
ff.de iuſt.& iur. Secundo ex alio non videtur valere, quia idem
Claudius ab eiſdem patronis, antequàm vacaret fuit præſenta-
tus, & inſtitutus, & ɔ̄ſequenter effectus ſuit inhabilis ad ipſum
2 beneficium poſtea obtinendum, c.1.de ɔ̄ceſ. præben. † Prçmiſ
ſis non obſtantibus, teneo intrepide p̄ſtationem, & inſtitutio-
nem valere, tanquàm factam à maiori parte patronorū, ideo
3 cenſeo Claudium omnibus alijs † anteponendum eſſe, cap.3.
de iure patr.cum ſimilibus.ad contraria rñdeo clariſſimè. Ad
primum reſpondeo, quòd *cōis* opin.eſt contra Pan. † quod
4 patroni poſſint ſeparatim p̄ſtare, nec vnus alterum tenetur re
quirere, ita concludit Ioan. An. Ant.Car.& omnes alij, in d.c 3.
Fed.de Senis conſi.102.nobilis quidam. Cal. conſ.9. & conſil.
15.ſub ti.de iure pat.& Pan. ſibi contrarius, conſi. 76. inuocato
Chriſti auxilio.lib.2.vbi atteſtatur, quod iſta opin. eſt commo-
nis, & quod in practica obſeruatur. & ſequitur Dec.in d.c.cum
omnes. vbi etiam dicit, quod iſta opi. contra Abb. eſt commu-
nis, & reſpondet ad rationem ſupra factam, quod procedit in
iudicialib.tantum. vel aliter reſpondetur, quod opin. Pan. proce
deret ſi patronus non vocatus inſtaret proſequendo contēptū,
vt p̄ſtatio ſine ipſo facta irritet, ſecus ſi eam ratificauerit, ſm
Rochum in trac.de iur.patr.in ver.honorificum q.lx.circa me-
dium.& vltra eum ɔ̄probatur, quia elect.ratificata ab ijs, qui nō
fuerunt vocati, valet, & manutenenda eſt, ſm Pan. in c. auditis,
& in c.ꝙ ſicut, de el.& ꝙ ratificari poſſit præſentatio ab iis, qui
præſen-

pñtationi nõ interfuerũt, pbat ex ijs, q̃ dixit Io. And. i c. i. p vr̃as. de iure patr. vbi concludit, q̃ collatio facta ab Epõ ſine cõſenſu patroni, quæ eſt ipſo iure nulla, c. decernimus, 16 q. 7. manutenenda eſt, ſi patronus poſtea eã ratificauerit, & ſequitur Gemi. conſi. 45. conſuetudo eſt Mutinę col. fi. Ad ſm rñdeo, q̃ diſpõ
5 d. c. i. de conceſ. pb. procedit † in eo, qui ſcienter pmotus fuit ad bñficium viuentis, ſecus in eo, qui fuit ignoranter inſtitutus & pñtatus ad bñficium illius, quem credebant eſſe mortuum, ſm
☞ glo. Hoſt. Car. & cõiter oẽs, in d. c. i. p illũ tex. ver. pellendus eſt, quia ignorans nõ deliquit, & pñr non eſt puniendus, l. ſi ignorans. ff. loca. l. ex maleficiis. § i. de act. & obl. c. a. de conſti. c pñtium. 7. q. i. c. in lectum, 14. q. i. Et ſi dicatur dẽt ſibi imputari, qui non inueſtigauit, an intitulatus in illo beneficio viueret. arg l. qui cum alio, ff. de reg. iur. paria enim vñr, ſcire, vel ſcire dẽre l. ſi duo ff. de acq hęr. & debuit in dubio credere eũ eſſe viuum, qa quilibet pſumitur viuere vſq; ad cẽtum annos. l. fi. C. de ſac. ſan eccl. vnde cum pſumptio ſit ꝯ Claudium, q̃ ſciret, vel ſcire deberet, pdeceſſorẽ ſuum adhuc viuere. non vr̃ excuſandus, niſi iuſtam cãm adducat, quare credere debuerit illũ eſſe mortuũ, & illam cãm probet. Sed ad illud ẽt rñdetur, q̃ Claudius adduxit, & probauit famã publicam eſſe in eo loco, q̃ ille erat mor-
6 tuus; quæ publica fama pſtat iuſtam cãm credulitatis ad † excuſandum pmotum a pęna, d. c. i. de conceſ. pb. ſm Old. qui in proprijs terminis ita conſuluit. conſi. 304. in infraſcriptæ allegationes. Nam fama, q̃ aliquis ſit mortuus (q̃ naturæ conſonat) credibilis eſt. l. ſi ff. de hær. inſti. l. a. cum ſeq ff quis ord. in bon. poſ. ſerue. & iſtam decil. Old. refert, & ſequitur Fel. in c. in nr̃a. de teſtib. Facit, q̃ fama excuſat a dolo, l. cum quidam § quod dẽ. ff. de acq hẽd. & excuſat a delicto, c. quia veriſimile, in ver. loci fama. & ibi Fel. de pſump. l. mulier. ff de aduit. Scdo rñdeo, q̃ di-
7 ſpoſitio d. c. i procedit, † qñ quis fuit promotus ad beneficiũ viuentis purè, & ſimpliciter, ſecus ſi fuit pmotus ſub ꝯdõne, ſi va-
☞ cat, ſm glo. cõiter approbatam, in c. a. de elect. lib. 6. Et illud maxime procedit in pręſentationibus, in quib. admittuntur vota patronorum incerta, cle. fi. de iure pat. & ꝯdõnalia, ſm Lap. alle. 8. quem ſequuntur Gem. & Peruſi. in d. c. a. & licet Rochus in tract. de iure pat. in ver. honorificũ, in 8. q. teneat, diſpõ d. c. i. ẽt habeat locum in pñtationibus, tñ de eo nõ eſt curandum, qa ſolus eſt, & quia mouetur mala ratione; licet enim patroni teneantur pſentare intra quatuor menſes, non tñ ſequitur, ergo non pñt intra quadrimeſtre præſentare ſub condõne. Præterea quicquid ſit, an diſpoſitio d cap. procedat in pſentationibus, tñ nihil ad caſum noſtrum, videlicet in conditione ſi vacat, quia illa non tenet pſentationem, neque electionem, vel inſtõnem in ſuſpenſo, cum ſit de præſenti certa per rerum nãm. ſi enim tunc non vacat, non dr̃ pręſentatus neque inſtitutus, & pñr non poteſt hr̃e locum pœna d. c. i. quod loquitur in promoto ad beneficium viuentis, cum promotus ſub conditione, ſi vacat, non cenſeatur promotus, vbi non vacet, l. cum ad præſens, ff. ſi certum petatur. Laus Deo.

¶ De eccleſijs ędificandis, vel reparan.

RESPONSVM I.

Beneficiati Omnes quartã partem reddituum bñficiorum ſuorum exponere debent pro reparatione eccleſiarum ſibi creditarum, niſi conſuetudo onus fabricę in ſingulos clericos, vel populũ tranſtulerint; nam huiõi conſuetudo ſeruanda eſt, & impenſæ neceſſariæ, ſiue vtiles, per populũ ad id non aſtrictum pro reparatione eccleſiarũ factæ, actione vel negotiorum geſtorũ, vel in factum repeti pñt. Hęres defunctorũ nullo iure cogi pñt clericis pro lecto ſepulturæ ſatisfacere, ita Inno. iij. Alexanderq; iij. rectè ſanctiq; ſtatuerunt. Quinimo nec pro ſepultura quicq̃ exigi licere ẽt a ſponte dantibus, hoc vno probatur argumento, ne qui pro ſpiritualib. dat temporale, credat domum Dei pecunia comparere poſſe, quo nihil abſurdius contingere poſſet.

SVMMARIVM.

1 Quarta pars reddituum beneficiorum applicanda eſt pro fabrica eorum.
2 Onus fabricæ eccleſiarum, in populum transferri poteſt ex conſuetudine.
3 An quæ vtiliter a populo impenſa ſunt, pro refectione eccleſiarum repeti poſſint
4 Pro ſepultura defuncti quicquam clericis exigere non licet, etiam ſi ipſis ſponte detur, & ibi vide, an valeat conſuetudo in contrarium.

Reſpon. interpreta.

Quæritur Primo, an prior de Bonilis teneatur reparare eccleſiam? Ad quod breuiter reſpondeo,
1 quod tenetur conuertere quartam † partem reddituum prioratus in fabricam eccleſiæ, capitulo quatuor. cap. ſeq. xij. q. 2. c. 1. cap. de his. extra de eccleſ. ędif. Nec enim ferendus eſt prior, qui lucrum amplectitur, & onus fabricę ſubire recuſat. l. manifeſtiſſimi, §. pen. C. de fur. quod verum eſt, niſi conſuetu-
2 do † onus fabricæ tranſtuliſſet in populũ, ſm Inn. in c. fi. de his, q̃ fi. a mai. par. c. quem ſequuntur Car. Flo. Hoſt. & Pau. in c. i. e. tit. Quæritur ſecundo, an prior teneatur ad impenſas iam factas?
3 ad hoc ẽt reſpondeo, q̃ † ſi vtiliter, & non animo donandi populus fecit impenſas, actione negotiorũ geſtorũ, vel actione in factũ repetere poterũt ab ipſo Priore. l. ſi quis negotia, l. a. & l. ſed an vlti ò. §. i. & l. q̃ vtiliter. ff. de neg. geſt. ¶ Quæritur tertio, & vlt. an hæredes, defunctorũ cogi pñt ſoluere lectum ſepulturæ: ad qd rñdet Inn. iij. in hęc verba, Abolendę ꝯſuetudinis peruerſitas inoleuit apud Montem Peſſulanũ, vt non prius permittat effodi ſepultura, q̃ pro lecto ſepulturæ certũ pretiũ eccleſiæ
4 pſoluatur, ideo tibi Magalonenſi Epõ mandamus, quatenus † inhibeas clericis tuæ diœceſis, ne quicq̃ oĩno pſumant exigere hac de cã. ita cantat tex. in c. abolendę, de ſepul. itẽ determinauit Alex. iij. ita inquiens, Pro ſepultura nulla cuiuſq; pretij exactio attentetur, nec ſub obtentu cuiuſc; cõſuetudinis reatũ ſuũ quiſpiã tueatur, quia diuturnitas tpis non diminuit peccata, ſed auget, ut legitur in c. nõ ſatis &c. ſeq. de ſimo. Imo alias ego tñ ſi. pro ſepultura ex more quicq̃ exigendum non eſſe, ẽt q̃ exactum locat in anniuerſariũ a prælato cõuerti, quia vitiũ ſimoniæ, q̃ in ea accipiendo ꝯmittitur, bene diſpenſando non diſſoluitur. c. ex multis, i. q 3. Quinimo ſacerdoti non puto licere quicquam pro ſepultura capere, ẽt a ſponte dantib. quia qui pro ſpiritualib dat tpale, credit domũ Dei pecunia ꝯparare ẽt q̃ vltrò offerat. & accipiens terrena pro diuinis, gratiã ſancti ſpũs a ſe abdicat. d. c. ex multis. i. q 3. & ita late probaui in trac de peſte, in §. accedo nunc ad vltimã partẽ, nu. 108. & ſeq. ver. 3. q̃ro, an liceat parochiali ſacerdoti. & ad ibi dicta me remitto, quã ea puto veriſſima. Laus Deo.

RESPONSVM II.

QVia Conſuetudo (vt proponitur) onus fabricæ in laicos nondum tranſtulit, ſit eo de eccleſiaſticis redditib. eccleſiam reficiendam. Quilibet. n. in eccleſia Dei beneficiatus, ſecundũ nouas veteresq. ſacrorũ canonum traditiones, quartam partẽ reddituum ſui beneficij in fabricam eccleſiæ conuertere tenetur ¶ Si gabella uini pro muro rum, pontium, ſortium, viarũq; pub. earum reparationib ſit inſtituta, aut laudo, tranſactione ve clerici ab his oneribus fuerint ea lege liberati, ut vini datium ſoluerent, inique agit Præpoſitus, qui contendit minutatim uinum vendere abſque ſolutione gabellæ. Et quãquam a gabella Præpoſitus immunis eſſet, eius tamen colonus nulla poteſt ratione ab huiuſmodi datio ſe defendere, cum vinum, pro quo gabella debetur, eccleſiæ eſſe deſierit, cumque æquum non ſit eum, qui negociatur, perfrui eccleſiaſtica immunitate.

SVMMARIVM.

1 Onus fabricæ, & refectionis eccleſiæ, regulariter ſpectat ad prælatum.
2 Laici non tenentur de iure aliquid erogare in fabricam, uel refectionem eccleſiarum, canonici uero, & capellani tenentur pro rata reddituum. nume. 3.
4 Præpoſitus non tenetur ſoluere datium uini, quod ex vineis eccleſia percipit.
5 Prælatus tranſigens, an poſſit obligare ſucceſſores?
6 Eccleſia tenetur ad onera, communem utilitatem concernentia.
7 Clerici poſſunt compelli ad ſolutionem datij vini, impoſiti pro oneribus ad quæ tenetur eccleſia.
8 Prælatus non poteſt ſine conſenſu Papæ renunciare priuilegio exemptionis, nec de ipſo compromittere.
9 Prælato licitum eſt rem uiliorem cum precioſiore permutare ſine conſenſu capit.
10 Papa poteſt concedere laicis facultatem collectandi, & taliandi clericos, & ecc.
11 Papæ conſenſum neceſſarium ad ualiditatem actus interueniſſe præſumitur ex curſu temporis.
12 Conductores prædiorum fiſcalium, & Cæſaris, gaudent immunitate.
13 Statutum, quod colonus eccleſiæ, teneatur ſoluere collectas pro eccleſia, nõ ualet, & quid de emphyteuta eccleſiæ? num. 14.
15 Perſona inſpicienda eſt, cui imponitur datium.
16 Datium uini reſpicit fructus, onus uero fructuum ſpectat ad colonum, qui uineas colit.
17 Negociantes, etiam clerici, non habent immunitatem a ſolutione datiorum. uide contraria non obſtantia, nu 18. & 19.
20 Datium præſumitur inductum authoritate ſuperioris.
21 Statutum, quando obliget colonum eccleſiæ.

Reſpon. Interpreta.

EX præmiſſo Themate tria reſultant dubia. Primum, an dñs Prępoſitus teneatur ad onus fabricæ? Secundũ, an teneatur ad ſolutionẽ datij pro uino, q̃ minutatim eius nomine vẽditur? Tertium, an ẽt conductor reddituum præpoſituræ poſſit ſe eximere a ſolutione dicti datij, pp eccleſiæ priuilegium? Ad primum rñdeo tradẽdo doctrinam magiſtralẽ, cum omnis hæſitatio ad ius referatur. onus fabricæ † & refectionis eccleſię, ſpectat regulariter
1 ad prælatum, qui percipit redditus ipſius eccleſię, ca. i. & ç. de his

dę

de eccl ædifi.nec.n.ferendus eſt, qui lucrũ amplectitur, & onus fabricæ recuſat.l.manifeſtiſſimi.§.pen.C.de furt. Hinc dici ſolet, commoda qui ſentit, [illegible] onus emolumentis. l. ſecundum naturam.ff. de reg. iur. Quarta.n.pars reddituum conuertenda eſt in fabricam eccleſiæ.c. quatuor,& c.ſeq.12.q.2. & ibi glo.di-
2 xit, laicos † non teneri de iure aliquid erogare in fabricam, vel refectionem eccleſiarum,& antiquorum canonum traditione tertia pars reddituum erat in fabricam conuertenda c.decreuimus.10.q.1. Et etiam canonici & capellani † contribuere tenen-
3 tur pro rata redditium.c.ſi monachus.16.q.1.cap.fi.de his,quæ fiunt a maio par.c.& ita conſuluit Fed.de Sen.conſi 217. quem refert & ſequitur Card.Flor.in cap.ad audientiam.in fi. de eccl. ædifi.quę concluſio ſane intelligenda eſt, ſ. detractis neceſſariis alimentis prælati,& clericorum,d.ca. de his.Item procedit niſi conſuetudo onus fabricæ tranſtuliſſet in populum, ſecundum Inn.in d.c.fi Hoſt,Car.& Pan.in d.cap.1.Item niſi ad hoc eſſent deputati certi redditus ſufficientes ad fabricam,c.venio.10. q. 3. Et ubi redditus eccleſiæ non ſuffi[illegible]unt, honeſtum eſt, q laici parochiani adiuuent clericos, a quibus recipiunt ſacramenta, ſecundum Panor.in d.c.1. Ad ſecundum videtur,quod d. Prępoſitus non teneatur. Sunt n.clericorum & eccleſiarum bona,ac perſonę immunes ab omnib.collectis, angariis, & perangariis, & [illegible] vniuerſis,tam de iure diuino,quam humano,vt habetur Gene. 47.& [illegible] ſdræ 1.cap.7. [illegible] in l.placet.C.de ſacr ſan.eccl. & in auth.item nulla communitas,C.de epiſ.& cle. [illegible] in c. fin. de vi.& hon cle.& in cap.non minus.de immu.eccl.& in c.clericis.§ i.eod.tit.lib 6 & in c.quanquam,de cenſi.eo. [illegible] .& in cle. 1.eo tit. Et quod d. Præp[illegible]ſitus non teneatur ſoluere datium vi-
4 ni, † quod ex vineis eccleſiæ percep[illegible], etiam ſi de ipſo vino negocietur, conſuluit Fed.de Sen.conſi.207. nos Gr ſolus quia iura,quæ volunt clericos teneri ſoluere gabellas rerum, de quib. negociantur maximè text.in d.cap. quanquam. & in d.cap.fin. ſunt intelligenda de rebus patrimonialibus, aut emptis cauſa negociandi,non de fructibus natis in prediis eccleſię ſecundum eum,quia delictum prælati negociantis non dēt nocere priuilegio conceſſo eccleſię,reg.delictum,de re[illegible]iur. Sequitur Pan. in d.c fin.& Gem in d cap.quanquam. Et quod eccleſiaſtici poſſint vendere vinum ſuum minutatim abſque ſolutione gabellæ,conſuluit D.Hieron.Zanne.quem refert & ſequitur Io. Ber. in tract.de gabellis,in 7.q 7. partis prin.uer.an autem poſſint,& ita conſuluit Pan. conſi 6. Caſus ſuper quo ad fin. diſtinguens inter vinum natum in proprietatibus eccleſiæ, & vinum emptum cauſa negociandi. Nec huic concluſioni obſtare uidetur tranſactio,de qua in themate, per quam olim Præpoſitus obligauit ſe,& ſucceſſores ad datium ſocheti,ſic enim appellatur a prouincialibus datium vini,quod minutatim venditur, quia reſpondetur, q ille præpoſitus tranſigens, non videtur potuiſſe
5 obligare ſucceſſores, † cap.veniens. de tranſa.l.iubemus.2 C.de ſacr.ſanc.eccl.& no.in l.ſeruus.maxime per Mod.C.de pac.Sed prædictis non obſtantibus,arbitror d.Præpoſitum teneri ad datium ſocheti,& Retiam macelli,duabus vrgentibus & concludentibus rationibus. Primo,quia etiam eccleſia tenetur ad refectionem murorum,pontium,viarum publicarum,& ad omnia
6 onera † communem utilitatem tam clericorum quam laicorũ concernentia.l.ad inſtructiones.C.de ſac.ſan.eccl.per quem tex. ita communiter concludunt Legiſtę ibi,& Canoniſtæ in d.cap. non minus.de immu.eccl. & dixi late ſup.cap.20.ergo etiam tenebitur ad datium vini,& carnium impoſitum ad releuandum clericos & laicos,ſicut ab oneribus pontium,murorum,& ſimilium, vt dicitur in punctu.& firmant in propoſito Iaco Butr. & Bal.in d.l.ad inſtructiones,vbi dicunt eccleſiam teneri ad gabellam plauſtorum impoſitam pro reparatione uiarum publicarum.& quod ad ſolutionem datii uini impoſiti pro oneribus,
7 ad quæ tenetur eccleſia,poſſint compelli etiam clerici,† determinat in ſpecie Pan.in d.c.non minus in fin.& bene facit doctr. Bal.o l.1.col.4.C.de mulier.& in quo loco.lib.10. & quæ tradũtur per Mod.in l.4.§ actor.vbi ſcripſi,ff.de re iud.Secundo,quia contra clericos lata olim fuit ſententia arbitramentalis,quam conſtat obſeruandam,cum ab ea non fuerit vnquam reclamatum,l.cum antea.C.de arb.Nec obſt.ſi dicatur,quod laudum arbitratoris obtinet vicem tranſactionis, auth. ſi vero contigerit, & ibi not.& in corpore vnde ſumitur.C.de iud.quæ tranſactio non nocet ſucceſſoribus.d.c.veniens.& eo maxime,quia præla-
8 tus non potuit ſine conſenſu papæ renunciare † priuilegio exēptionis,nec de ipſo compromittere,ut eſt caſus in c.cum tempore.de arbit. quia reſpondetur,quod prædicta procedunt,quando prælatus ſolus tranſegit ſine conſenſu capituli,non etiam ſi tranſegit ſine conſenſu capituli,vt legitur in d.c.veniens. In caſu autem occurrenti præſupponitur interueniſſe conſenſum capituli & totius cleri,ergo &c.Item prædicta procedunt,quando per laudum arbitratoris repetitur læſa eccleſia, non ſi ſit eius conditio melior effecta,vt in caſu iſto, vt tradit Panor. in d. ca.cum tempore.Comprobatur in l.filius pacitcendo.& in l.ſeruus,C.de pact.& in cap.primo.de tranſact. eccleſia enim & ec-

cleſiaſticę perſonæ, fuerunt per huiuſmodi laudum liberatæ ab oneribus murorum,pontium,& ſimilium, & grauatæ duntaxat ad datium uini, & carnium vendendarum ab ipſis eccleſiaſticis perſonis minutatim, quod eſt quid modicum grauamen reſpectiue ad commodum exemptionis ab oneribus prædictis, a quibus fuerunt liberatæ, & immunes declaratę, ergo
9 &c. Nam prælato licitum eſt rem uiliorem cum precioſiori † permutare abſque conſenſu capituli,cap.1.& cap.ad quęſtiones,de rerum perm.ac rem alienare pro alia maiori habenda,c.conſenſus.de reb.ecc.non alie.Item prædicta non procedunt,ſi poſtea
10 papa ratificauerit ipſum laudum,d.ca.cum tēpore. Papa † enim poteſt concedere laicis facultatem colle[illegible]tandi & talandi clericos,& eccl[illegible]ſias.cap.clericis.ibi,abſque auctoritate ſedis eiuſdē, de immu.eccle.lib.6 fuit autem huiuſmodi laudum auctoritate apoſtolica approbatum. Igitur,&c Et ſi dicatur non conſtare de approbatione: reſpondeo,quod ſatis eſt eam allegaſſe,& iuſtificaſſe quaſi poſſeſſionem collectandi, & collectas exigendi a perſonis eccleſiaſticis,a tanto tempore, cuius initii non extet memoria hominum,ut [illegible] themate deducitur:nam ex curſu tē-
11 poris præſumitur, † conſenſum papæ neceſſarium ad ualiditatem actus interueniſſe,ſi allegetur,cap. [illegible]on inebatur,& ibi D. Ant.de But circa fin. de his,quę fiun[illegible] a præla.ſine conſen. cap. & Soc.tradit conſi.15.libro primo,& communiter tenent Doct. quod ſolemnitas neceſſaria ex diuturnitate temporis præſumatur interueniſſe in alienatione rei ecc[illegible] [illegible] [illegible] Dec[illegible]o ſi.36 colu.pen.& conſi.135. colum.1.Et quod papę confirmatio præſumitur ex tanti tem[illegible]ris defluxu,conſuluit idem [illegible] ec.conſi.152.colum.fin.& Bar[illegible] conſi. 5. ſapienter ſcribitur eo. antepen.lib.2.& eo maxime,quia ſedes apo[illegible]oli[illegible] tunc reſidebat in ciuitate Auenionis proxima per mediam dietam,arg c quanto, de præſum.Quis enim diceret genus clericorum auariſſimum, ca.auar[illegible] cæcitas,de elect.lib.6.huiuſmodi angarias tanto tempore ſu[illegible]uiſſe, [illegible] laudo re[illegible]re potuiſſet,certe nemo.ergo nec nos dicere debe[illegible]mus.cap.quia veriſimile,de præſump. Et ex[illegible]ſtis patet re[illegible] [illegible] contraria [illegible] formata, ideo al[illegible] non inſiſtam. Ad tertium præſupp[illegible], q[illegible] dom.pręfoſitus eſſet immunis, [illegible] eade[illegible] debe[illegible] immunitate gau-
12 dere [illegible] prędiorum [illegible] potiantur immunitate l. ſemper, §. conductor[illegible] immu.l prima.C.de priuileg.dona. Aug.libr[illegible] debent,eſſe immunes conductores prędiorum eccleſiæ,[illegible] cap. duo ſunt.96. diſt. Secundo,quia iſtud datium vid[illegible]tur extraordinarium, cum neque ſenatuſconſulto, neque decreto Principis fuerit indictum, ergo tranſibit in conductorem priuilegium exemptionis,ſecundum doct. Bar.in l.licitatio,§.fin.ff. de pub. Tertio,quia decreta communitatis,quibus grauantur eccleſiaſticæ perſonæ, & etiam per indirectum ſunt ipſo facto nulla & irrita.cap.fin.de immu.eccl. libro ſexto,
13 & ideo non valet † ſtatutum, quod colonus eccleſiæ teneatur ſoluere collectas pro eccleſia, quia per tale ſtatutum grauatur eccleſia per indirectum:non enim inueniret ſaltem eodem precio colonum,quo inueniret,ſi colonus non grauaretur, ſecundum Bar.in l his penes.C.de agri.& cenſi.lib.11.& Bal.in l.prima. C.de epiſ.& cle. Ang.in Auth.de non alien.§. quia vero.& Ioã. Ber.in tract.de gab.in 7.quęſt.7.par.non enim dēt licere per indirectum,quod directè non conceditur. regula,cum quid vna via.de reg.iur.lib. 6 ſic in propoſito,ſi colonus domini Præpoſiti non poſſit minutatim vendere vinum,& carnes abſque ſolutione gabellę,non tanti conducet redditus eccleſiæ. Quarto facit tex.in l.priuatę C. de exc mu. libro 10. per quam determi-
14 nat ibi Bar.& emphyteuta eccleſię † non tenetur pro emphyteuticis prædiis eccleſiæ ſoluere collectam. Quinto facit tex.in l.ſecunda.C.de epiſc. & cle. & in cap. eccleſiarum ſeruos.12. q. ſecunda,& in d.cap.non minus.de immu. eccleſ. vbi deciditur, quod ſerui & mancipia eccleſiarum eadem potiuntur immunitate, qua eccleſiæ. Sed præmiſſis non obſtantibus, arbitror in contrarium eſſe veritatem. Primo, quia iſtud datium vini, & carnium, imponitur perſonæ pro rebus, quo caſu inſpicienda
15 eſt perſona, † cui imponitur. l. reſcripto,§. fin. de mun. & hono.l.indictiones,& ibi no.C. de anno.& trib.lib.decimo,& not. etiam in rub.C. de mu.patri.eo. lib.hęc enim collecta imponitur uendenti vinum & carnes, & cum colonus vendens ſit laicus,eius perſona inſpicienda eſt, & non perſona d. Prępoſiti, vel eccleſia. Secundo, quia datium vini reſpicit fructus, onus
16 autem fructuum † ſpectat ad colonum, qui numis colit, eo quod fructus a ſolo ſeparati, ſunt ipſius coloni.l.c. prima.& ibi not.Barto. C. de agri. & cenſi. lib.vndecimo, & hac ratione deciditur, quod onus decimę ſpectat ad colonum, cuius ſunt fructus, ſecundum Innoc. in capit.cum non ſit. de deci. & Cardi. in capit.tua nos. eodem titulo. Tertio,quia negociantes,
17 † etiam clerici, non habent immunitatem a ſolutione datiorum,c.ſi.de ui.& hon.cle.ergo nec coloni,qui negotiandi cauſa conducunt redditus eccleſiarum,& ita per hanc rationem decidit gl.quam ibi Imo.& alii cõiter ſequuntur,in clem. pręſenti,de cenſi.

cenſi. Et idem tenent Arch.Io. An.Gem.& Phil. Fran.in c. quāquam,eo.n.lib.6.Sequuntur Spe.Io.And.in tit.de immu.ec. ad fi.Dyn.& Pau.de Caſt.in l.licitatio.§.fi.ff.de pub.Sal.in l.vniuerſi.C.de vect.& com. Prae.Pap.in forma li.quo ad ſolut.pedag. Bar.in l.1.C.de naui.lib.11.vbi idem determinat in emptore prædiorum fiſcalium,& Guid. Papæ dec.208 iuxta materiā.Io.Ber.in d.tract.in 7.q.7 partis,& ita conſuluerunt Feder.de Sen.conſ.111.Quæſtio talis eſt,an d.ęceſanus,& Bal.conſi.496. Punctus quæſtionis talis eſt,lib.4.& Car.conſi.12.Nec obſtant contraria.
18 Primo,non ob.tex.in l ſemper.§. † conductores,quia loquitur de immunitate a munerib.perſonalibus ciuilib.puta decurionatus,tutelæ & huiuſmodi,a quibus conductores prædiorum arcentur fauore publico.Nam propter cōductionem,in qua ſunt impliciti,non creditur talia officia eis conuenire.Non obſt.tex.
19 in d.l.1.† quia ille tex.& ſimiles loquūtur de oneribus,quę imponuntur ratione proprietatis prędiorum fiſcalium, aut Cæſaris:nos de oneribus,quę imponuntur ratione fructuum a ſolo ſeparatorium,quę ſunt ipſius coloni,ſecūdum Sal.in d.l.vniuerſi. Vbi concludit,colonos fiſci teneri ad datium fructuum,qui importantur in ciuitatem,ad quod etiam tenentur coloni Eccleſiarum,ſm Fed.in d.conſi 111.& Gem.in d.c.quamquam. in fi.Vel aliter reſpondetur,vt ſtatim ſubiiciam. Non obſt.etiam doct. Bar fundata in d.l.1.quia reperio,ꝙ eam damnat Card. in d.conſi.12 vel poſito,ꝙ eſſet vera,non ſeruit in propoſito,quia iſtud datium poteſt dici ordinarium,cum habeat certam,& determinatam præſtationem,videlicet quartum denarium, & ſit impoſitum auctoritate Pont.Max.ſm duc.& Barto.in l.1. C.de do mo.& in q.10 lo.& in d l licitatio,§.fi & Pan in d c.non minus, & Iaſ.in d. l.placet.C.de ſac.ſan.eccl. Et ſi d catur non conſtare de auctoritate papæ, reſp.ōdeo ſatis conſtare ex inſtrumento compromiſſi,in quo legitur,ꝙ clerus fatetur auctoritatem Clementis ſeptimi,& aliorum Pon. & d.Legatorum Auenion fuiſſe in dictum,quæ confeſſio abunde probat.c.per tuas. de prob. l generaliter.C.de non nu pe. Item iuris præſump.tione pręſu-
20 mitur † indictum auctoritate ſuperiori,ſine qua indici non poterat.l.1.C.no. uect.inſt.non poſſe. Nam cum vniuerſitas ſit in quaſi poſſeſſione a tempore immemorabili,credendum eſt, ꝙ impetrauit licentiam exigendi neceſſaria per ea, quę dicta fuerunt ſupra in ſecundo dubio Nō obſtat tertia ratio,quia reſpondet Bald.in d.conſi 496 ꝙ procedit,quando onus imponitur colono in conſequentiam obligationis eccleſiæ,quam conſtat nō teneri,tunc nec etiam tenetur colonus,& ſtatutum obligans co
21 lonū † non valet.l 1.§.exceptiones ff.quar.rer act.nō dat. Secus vero dicendum eſt,quādo onus imponitur colono ratione bonorū,vel fructuū ipſius coloni, & ratione obligationis fundatæ ſolum in perſonā ſuā,tunc valet ſtatutū,licet per indirectū auferatur eccleſiæ aliquod commodū.l.ſi venditor.§ fi ff.de ſer. exportan.nec.n.cōitas debet pro alienis commodis pati iacturam & in rebus ſuis difficultates inuenire.l.2.C.de ſeru & aqua. Ad deciſionē Bar.in d. l.prouſię,reſpōdetur, ꝙ procedit in oneribus quę imponuntur colono pro rebus eccleſiæ,nos in oneribus,q̄ imponuntur colono pro rebus.& fructib.ipſius coloni. Et contra iſtam deciſionem conſuluit And. Sicu.conſi.14 lib.2.quē refert Cur.conſ.72 col.fi. Ad l.2.& ad c.eccleſiarum ſeruos, & ſimilia.reſpondetur,ꝙ loquuntur in colonis aſcriptitijs,& ſeruis eccleſię, nos in conductoribus liberis, inter quos maxime differt, ſecundum Feder. in d. conſ.111. & Gem.in d, capit.quanquam, in fine.

De oblatio.eccleſ. & collectio.earum.

RESPONSVM. I.

LAici Fabricerij nomine prelati nudum miniſterium fabricę exercere poſſunt, ſi id prælatus conſtituat,& clerici ab huiuſmodi onere ſubleuabuntur. Nec ipſis laicis ob id officiū vllum, aliquaue pręeminēntia, ab Epo impartitur,ꝙ ſuo noīe,ſuoque iudicio negotia fabricæ agere nō poſſunt. Et quemadmodū regulariter quiſque pro gubernationib.creditis,ac negotiis quibuſcunque gęſtis pōt ad rōnē reddendam ſuæ villicationis,ita ēt de receptis oblationibus rōnem reddere aſtringitur. ¶ Quare cū Antonius Capuſij,& cæteri ſint mere laici,ſuoque noīe,ac iudicio fabricę intendāt, nec vllam pręlato rōnem reddere exiſtimēt,ab hmōi putatiuo officio remouendos eſſe,indubitati iuris eſt. ¶ Quoniā contingere poſſet dubitari,cui applicandę,ſeu adiudicādę ſint oblationes,q̄ imagini fiūt,an vniuerſitati,quę capellam cōſtruxit,an Epo?an vero Rectori illius parochię,in qua reperitur depicta imago? Ideo recte decitum eſt ex communi ſnīa,Rectori & parochiali eccleſię adiudicādas huiuſmodi oblationes fore, & nō cęteris. ¶ Cū cuilibet permiſſum ſit ſua agere negotia, prout cautius poteſt, ideo licere vē fabricerijs blando ſermone pios allicere homines potius pro fabrica,q̄ Rectoris & imagini offerre,niſi verſutia, fraude,vel dolo hmōi eleemoſinas procurent,nam eo caſu pro damnis preteritis ad intereſſe conueniri a Rectore licite poſſunt, pro futuris vero iudicis officio cogi poterunt ad deſiſtendum ab huiuſmodi dolis,verſutijs,ac machinationibus.

SVMMARIVM.

1 *Laici an poſſint eſſe operarij,ſeu fabricerij rerum eccleſiaſticum.*
2 *Laici,An poſſint eſſe collectores oblationum,quæ fiunt eccleſiæ. & cuius ſint oblationes, quę fiunt imagini exiſtenti in capella. & vide nume. 5. 6. 7.*
3 *Laici non poſſunt recipere oblationes conſiſtentes in rebus ſacris.*
4 *Laici non poſſunt recipere oblationes de altari.*
8 *An Epiſcopus poſſit eligere laicos fabricerios contra voluntatē Rectoris.*
9 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum inhabili, niſi in caſibus a iure expreſſis,quia contra ius ſtatuere non poteſt.& vide num.10.*
Epiſcopus caſtos eſt canonum.
11 *Delegati de cauſis ſibi delegatis non iure proprio,ſed delegantis,nomine cognoſcunt.*
12 *An valeat conſuetudo,quod laici poſſint eſſe collectores oblationum? & quomodo procedat.*
Oblata pro fabrica,fabricæ acquiruntur.
13 *Fabricerij an teneantur reddere rationes de oblatis.*
14 *An liceat allicere perſonas,vt potius offerant fabricæ,quam rectori, & imagini.*
Cuilibet permiſſum eſt facere negotia ſua,prout melius poteſt.
Excommunicatione digni ſunt religioſi,qui legata,vel eleemoſinas,ſibi vel ſuis monaſterijs in pręiudicium aliorum fieri procurant.
15 *Operarij,ſeu fabricerij ſi dolo,fraude in aliorum præiudicium eleemoſinas procurent,quomodo veniant puniendi,& quando fraus procurata dicatur,vide num.16.*

Reſpon. interpreta.

Qui veritas eſt, me dirigat in ſemitam veritatis.

IN cauſa Vertente inter Antonium Capuſij,& conſortes operarios ex vna,ac do. Gaſparē Quiuni, priorem prioratus de Cobiniaco ex altera, ſunt plura
1 videnda ¶ Et primo,vtrum † laici poſſint eſſe operarij ſeu fabricerij Pan.in c.decernimus,de iud.rńdet ꝙ ſic,tribus rationibus. Primo,quia cura temporalium poteſt committi laicis,ergo etiam cura fabricę. Iſta ratio nihil valet, quia cura rerum tpalium eccleſiæ,non poteſt demandari laico,vt arbitrio ſuo diſponat,vt in ſumma, 89 diſtin.& in cap.iudicatum, ead. diſtin. Secundo mouetur,quia laici ſunt magis ad exercitium fabricæ experti, ſed nec iſta ratio concludit per neceſſe. Tertio mouetur,quia clerici diſtraherentur a diuinis, ſi fabricę intenderent; ergo conuenit, vt laici potius ſint fabricerij, quam clerici. Sed nec ratio iſta viget, quia ea attenta, clerici deberent omnem curam rerum temporalium demandare laicis,quam tñ curam ipſi clerici non prohibentur habere,c.epiſcopum, 1 a.q. 1 x.q.s. cap.nobis.& cap. Vltra.cum ſeq.Imo & cōiter ſerib. in c.decernimus.de iud.& hanc partem ampleaos fuit Ioan.Cald.conſilio 1.ſub rubrica,de conſuetu.& conſil.29.ſub rub.de pręben. & Deci. conſil. 129. colum. 4. Contrariam ſententiam, quòd laici non poſſint eſſe fabricerij, ideſt prępoſiti fabricę eccleſię firmat Ant.de But.& per tex.in d. c. decernimus.vbi dr̄, ꝙ laici non debent præſumere tractare negocia eccleſiaſtica.Secundo, quia non poſſunt laici ſuo iudicio diſponere de rebus eccleſiaſticis,d.c.decernimus. Tertio,quia dicerentur laici habere officium in eccleſia,quod conſtat interdictum laicis, c. Meſſana. de elect.Quid tenendum? Ego ex dictis Pan.& aliorum in d.c.decernimus,facio duos caſus. Primus eſt,qñ fabricerij habent nudum miniſterium fabricæ, illud exercentes nomine prælati & ſm voluntatem eiuſdem reddentes de geſtis rationem ipſi pręlato,& hoc caſu etiam laici pñt eſſe fabricerij,quia hoc mō releuantur clerici ab hoc onere,& laicis nullum conceditur offm̄, nullaque pręeminentia in eccleſia, & in iſtis terminis loquitur Pan.& in iſtis terminis procedat conſultatio Io.Cal.qui tñ loquitur ēt in laicis conuerſis, & deferentibus habitum clericalem, & ita ēt procedit conſultatio Decij aut fabricerij hñt offm̄, & ſuo nomine,ſuoque iudicio gerunt negotia fabricę,& hoc caſu laici non poſſunt eſſe fabricerij,quia pręeminentiam haberēt in eccleſia & offm̄, quod non licet, & ita procedat opinio do. Ant.& ita vult Pan.in d.c.decernimus.& ego ēt probaui ibi,col. 16.verſi.4.dubitatur. Vnde cum Ant.Capuſij,& cęteri, ſint puri laici,ſuoque nomine, & ſuo iudicio intendant fabricę, nec vllam rationem prælato reddant, mihi videtur ab huiuſmodi officio eos fore amouendos. ¶ Secundo dubitatur, an
2 † laici poſſint eſſe collectores oblationum? Pro reſolutione huius dubitationis videndum prius eſt cuius ſint, & eſſe debeant oblationes, quę fiunt imagini exiſtenti in dicta capella, an vniuerſitatis, quæ capellam conſtruxit? an Epiſcopi? an uero rectoris illius parochiæ, in qua repentur depicta imago? Super iſta queſtione multa dici poſſunt, & eam ampliſſime Troylus Mauetus,vt legit in tra. ſuo de oblati. eccleſ.

cleſ.vel alia.in 3.dubio. Ego omiſſa diſputatione adhæreo ſen-
tentiæ Hoſt. Ant. Pan.& Imo.in capitulo paſtoralis,de his quæ
fiunt a præla.ſine conſen.cap. vbi per illum tex. deciduni obla-
tiones deberi rectori,& eccleſiæ parochiali, non autem epiſco
po, nec capellano illius capellæ, & ad hoc adducunt etiam tex.
in cap.ad audientiam,j. de eccle.ædifi. per quem ita decidit ibi
Ant.de Bui.& in rub.de paro. Ad idem facit tex.in c.quoniam,
quemad hoc ibi not. Pan.de deci.& ad idem facit tex. in cap.ex
tranſmiſſa. de præſcrip.quem etiam ad hanc quæſtionem not.
Pan. in reportatis ſuis, & idem vult ibi Io. And. Idem etiam
voluit Innoc.in rubr. de paroch.& Pet.de Peruſi. in ſua cano-
nica.capi.4.verſi.16.& ſequen.& iſta eſt *communis* ſententia, te-
ſte prædicto Trohylo. & licet ipſe aliter diſtinguat, attamen a
communi non eſt recedendum,cap. ne innitaris. de conſtit. &
opinionem communem ſequitur Deci.conſi. 148.in ſecundo
dubio,& hanc etiam ſequitur,& dicit eſſe communem,Soc.in
tract. oblatio.in 18. libello. verſi. venio ad ſextum. Hoc ſic diſ-
cuſſo, præſens dubium plura habet capita. Primum, an laici
poſſint eſſe collectores oblationum de iure communi? Secun-
do, vbi de iure communi non poſſint, an valeat conſuetudo,
contraria? Tertio, vbi non valeat conſuetudo, an poſſint ſal-
tem colligere ea, quæ offeruntur pro fabrica? Quarto, an de
receptis teneantur reddere rationes Priori,ſiue Rectori? an eis
liceat in præiudicium prioris incitare deuotas perſonas, vt po-
tius ipſi in fabricam,quam ipſi imagini,& altari offerant?
¶ Circa primum ponam aliquas concluſiones,ex quibus reſul-
3 tabit clara dubitationis reſolutio Prima concluſio,laicus † non
poteſt recipere oblationes conſiſtentes in rebus ſacris,quia lai-
cis ſacra tangere prohibitum eſt, cap nemo.cap in ſancta & c.
ligna.de conſecra. diſtin. prima. & eſt de mente Socin.in dicto
4 tract.lib. 19. Secunda concluſio, † laici non poſſunt accipere
oblationes de altari ſecundum Archidiaco. & Docto.in capit.
ſanctorum, 10. quæſtione 1. ¶ Tertia concluſio, laicus iure
5 † proprio, & ad ſuam vtilitatem non poteſt collector eſſe ob-
lationum, quia laici incapaces ſunt ſpiritualium, capitu. cau-
ſam,quæ de præſcrip.& c.quamuis.de dec. & ibi infert Abb.ad
caſum noſtrum,& eſt tex.in d.cap.ſanctorum.& in cap.quia ſa-
cerdotes. & cap. hanc conſuetudinem, 10.quæſt.1. Et has tres
conclu.indifferenter approbant omnes in d.capit. decernimus.
6 ¶ Quarta concluſio, laici † contra voluntatem rectoris non
poſſunt colligere oblationes, de quibus rector poteſt libere &
abſolute diſponere, vt ſunt hæ, quæ ſimpliciter offeruntur,non
expreſſo in quam cauſam ſint conuertendæ. nam cum ſint re-
ctoris abſolute, non debent, neque põt laici ſe impedire de re
aliena inuito dño.l.fi.C.de neg.geſt.Nec.n.quæpiã decet rei alie
næ ſe immiſcere dño ɔ̃dicente. ¶ Quinta concluſio (& hæc eſt
7 aliquantulum ambigua) laici † põt eſſe collectores oblationũ,
quæ offeruntur fabricæ, & ad vſum fabricæ ſunt conuertendæ,
adeo q in alium vſum conuerti non põt,cle.2. de relig.do. Iſta
concluſio põt dupliciter intelligi primo,vt poſſit de licentia,&
beneplacito prælati,ac eius nomine,& tunc plana eſt,quia nu-
dum miniſterium exhibent laici ad vtilitatẽ rectoris & eccleſiæ,
nam & nomine prælati põt colligere decimas. c. veſtra. de loc.
& tradit Dec.poſt alios,in d.c.decernimus.col 6. & ibi dixi col.
17.ver.6 dubitatur.Secundo põt intelligi,vt inuito rectore poſ-
ſit. & iſto caſu dubia vr; nam cum rector ſit adminiſtrator
dictarum oblationum,& omnium bonorum eccleſiæ,iuxta no.
per Inn. & alios,in c.cum ſuper.de cauſ.poſ.& propne.& per
gl.in c.cum ex eo,de elect.lib 6.non vr, q eo inuito poſſint laici
dictas oblationes recipere, & earum adminiſtrationem habe-
re ɔ̃trum nõ vr velle Pan.& Mod.in d.c.decernimus,& Deci.in
conſi.148.in 3.dubio. vbi concludunt, quòd de licentia epiſco-
pi licet laicis colligere oblationes,& eas conuertere in aliquam
piã cauſam, quia tunc laici exhibent nudum miniſterium no-
mine eccleſiæ. Mihi videtur, quod punctus difficultatis ſit ad
8 hoc reducendus, vtrum epiſcopus † poſſit eligere laicos fabri-
cerios contra voluntatem, & in præiudicium rectoris? & iſte
eſt caſus noſter, quia dominus Epiſcopus dicitur hos laicos de
putaſſe operarios dictæ capellæ, qui operarij virtute huius offi-
cij oblationes colligere dicuntur. Et videretur prima conſide-
ratione dicendum quod ſic, quia epiſcopus poteſt delegare
cauſas eccleſiaſticas laicis ſecundum gloſſ.& *communiter* Doct.
in dicto capitulo decernimus & in c.peruenit,95. diſtinctio. er-
go etiam debet poſſe laicis demandare opus fabricæ. Item fa
cit,quia epiſcopus poteſt dare laico vnam præbendam in eccle-
ſia,ſecundum gl.communiter approbatam,in c.cum M. Ferra.
de conſti.ergo etiam ſibi conferre poterit officium fabricæ. In
contrarium facit,quia conſtitutio ſindici,procuratoris, œcono-
mi, & ſimilium, ſpectat ad rectorem. nec Epiſcopus poteſt
ſolus defenſorem deputare eccleſijs inferiorib.niſi in negligen-
tiam inferiorum prælatorum,vt firmant Inno.Pan.& alij, in c.
Imperatorem. de iura.calu.ergo etiam ſolus, & ſine conſenſu
rectoris non poterit conſtruere operarios,ſeu fabricerios Item
facit, quia epiſcopus non poteſt aliquid ſtatuere in ꝑiudiciũ in-
feriorum prælatorum, & inferiarum eccleſiarum, ſecundum
Inn.& Pan.in c.veſtra.de loca.quẽ ſequuntur d.Ant.Imo.& Fe.
in c.cum omnes. de conſt.quid tenendum? Mihi videtur, q re-
ſolutio huius dubij pendeat ab his, quæ dicta ſũt ĩ primo dubio:
nam ſi laici poſſint eſſe de iure operarij,crederem,quod ab Epi
ſcopo eligi poſſint,& deputari, quia poteſt epiſcopus ſubſiſtẽ-
te c.ꝑiudicare inferioribus prælatis,dummõ præiudicium nõ ſit
enorme,ut per glo.& Pan.in ca. ɔ̃ſtitutus.de reli.domi. & c. ec-
cleſiæ,16.q.1.nam etiam laicis poteſt Epiſcopus concedere pri
uilegium liberæ ſepulturæ in eccleſijs inferioribus, ſecundum
Io.And.in c.certificari,de ſepul.& cura omnium eccleſiarũ ſuæ
diœceſis ſpectat ad eum,c.oẽs baſilicæ,16.q 7.capitu.regenda. 2.
q.1.Si vero laicus de iure non poſſit eſſe fabricerius,non pote-
rit Epiſcopus eum habilitare in præiudicium prioris,quia Epi-
9 ſcopus † non poteſt diſpenſare cum inhabili, niſi in caſibus ex
preſſis in iure,c.dilectus filius,de temp.ord.& c. fin.de filiis pre-
sbyte.nec poteſt Epiſcopus ſtatuere contra ius,cap.quod ſuper
his,de ma.& obe.no.in c.cum dilectus.vbi gl.& Pan.de ɔ̃ſuetu.
nam cum Epiſcopus cuſtos ſit canonum,cuſtodis officium,nõ
diſſipatoris dẽt ꝑſtare,cap.cum quibus,& c.ſeq 24 q.3.& §.r.21.
10 diſt.ex his conſtat,Epiſcopum † non poſſe eligere laicos in fa-
bricerios, qui habeant officium, vel præeminentiam in eccle-
ſia,& qui ſuo arbitrio,ſuoque nomine diſpenſant redditus fa-
bricæ abſque conſenſu rectoris, cum laici de iure non poſſint
habere aliquod officium in eccleſia, vt concluſum fuit ſ.in pri-
mo dubio. Non obſtant contraria ſupra deducta,quòd epiſco-
pus poſſit eccleſiaſticas cauſas delegare laicis,quia iſtud reperi-
11 tur conceſſum.delegati † enim delegantis nomine, non autem
iure proprio,cognoſcunt de cauſis ſibi delegatis.capitu. ſuper
literis.de reſcri.ſic nos concedimus,quod laici poſſint nomine
prioris intendere officio fabricæ,ſed negamus eis officium pro-
prium,quod Anton.Capuſſij,& conſortes vſurpant: nam tan-
quam habentes officium in eccleſia,nomine proprij officij ope
rariorum cuncta gerunt, non curantes de prioris auctoritate,
ac conſenſu. Nihil etiam facit,quod laicus poſſit habere præ-
bendam in eccleſia, quia non propter ea dicitur habere ali-
quod officium,nec aliquam præeminentiam,ſed dumtaxat cer
tum temporalem redditum. quicuicunque pauperi laico po-
teſt aſſignari hinc eſt,quod talis laicus habens præbendam, nõ
habet aliquam vocem in capitulo,ſecundum Innocentium, &
Cardinalem in dicto capitulo cum M. Ferranen. & ſi epiſco
pus non poſſit,multo minus poterit vniuerſitas, quæ ius nullũ
habet diſponendi de rebus eccleſiæ. ¶ Circa ſecundum, an va-
12 leat † conſuetudo, quod laici poſſint eẽ collectores oblationũ.
Videtur,quod non,per textum in capitu. hanc conſuetudinẽ,
decimaquæſtione prima, vbi huiuſmodi conſuetudo damna-
tur. Secundò,quia non valet conſuetudo, quod laici habeant
iuriſdictionem,vel præeminentiam ſuper clericos,capitu. cle-
rici,de iud.capitu.ad audientiam noſtram.de conſuetu. Tertio,
quia non valet conſuetudo contra honeſtatem,capitu. irrefra-
gabili,& ibi not.Pan.de offic.ordin. capitu. cum decorem, de
vita,& honeſtate clericorum.no.idem Pan.in capitu.cum inter
de conſuetudi.vnde non valet conſuetudo, quod laici ſimul cũ
clericis ſedeant in choro,clementina prima,de vita,& honeſta-
te clericorum.ergo non valet conſuetudo, quod laici colligãt
oblationes,quia videtur contra honeſtatem, quod laici habeãt
præeminentiam in eccleſijs, ut ſupra dictum fuit:in contrariũ
facit,quia conſuetudo facit de incapaci capacem, & de ineligi-
bili eligibilem,capitu.nos conſuetudinem.vbi gloſſ.12.diſtinct.
& capitu.cum olim.de cler.coniug.& l.non tantum.ff.de decur.
in fin.& ita de facto ſeruari uidemus. vnde cum ita ſit conſue-
tum,credendum etiam eſt,quod ſit rationabile, quia in dubio
pro communi obſeruantia eſt præſumendum,capitulo, illa .&
ibi gloſſ.12.diſtinct.capitulo cor epiſcopi. 65.diſtinct. Quid te-
nendum? ego ex mente Deci.in dicto conſilio 148. in tertio du-
bio colligo concordiam. Aut loquimur in oratorijs, & frater-
nitatibus laicorum, & in talibus locis conſuetudo poteſt dare
poteſtatem laicis colligendi oblationes, quæ ſibi ſponte fiunt.
Aut loquimur in eccleſijs,& tunc valet conſuetudo,quod laici
ſint collectores oblationum nomine rectoris,& eccleſiæ; nõ
autem valet,quod ſuo iure, & proprio eorum officio, poſſint
eleemoſinas colligere per rationes præallegatas: & credo, qđ
ita ſe habeat communis obſeruantia, vt de conſenſu rectoris
eligantur operarij,qui nomine eccleſiæ intendunt fabricæ,ſed in
uito rectore,quod eligantur operarij,qui iure proprio,nomine
ſuo colligant oblationes, non credo conſuetudinem valere,
nec probari poſſe.
¶ Circa tertium aduertendum eſt, quia reſolutio dependet ab
officio fabriceriij:nam cum oblata pro fabrica acquirantur fa-
bricæ,non autem priori,prout tenet Soc.in dicto tractatu obla.
libel.uer. 19.ſecundo loco.& verſicu. ad ſecundum. conſequẽs
eſt, quod a fabricerijs poſſint colligi. vnde his caſibus, quibus
laici poſſunt eſſe fabricerij, eiuſdem caſibus poterunt oblatio
nes colligere. Quando autem, & quibus in caſibus poſſint lai-
ci eſſe

IOANNIS FRANCISCI RIPAE, A SANCTO NAZARIO, IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,

In Decretalium Librum quartum abſolutiſsima Reſponſa,

Nunc poſtremò maiori, quam hactenus vnquam factum ſit, diligentia recognita, & repurgata.

De ſponſalibus.

RESPONSVM I.

LIcèt Beneficia per ↄtractum matrimonium ipſo iure vacent, per ſponſalia non ↄtracta nullo iuro vacare conſtat; nam prædictorum diuerſa eſt rō, minusq; dicta de futuro ſponſalia per oſculum, munera, & nexum copulæ tranſeunt in matrimoniũ, niſi copula ſubſequatur, & eo caſu beneficia vacare neminem latet. Nec Pontifex ex poteſtate ordinaria ſolet literas ad beneficia vacatura impartiri, licet de poteſtate abſoluta omnia poſſit, cum ſit ſupra ius.

SVMMARIVM.

1 *Contrahens matrimonium, ipſo iure beneficio priuatur.*
2 *Per ſponſalia de futuro beneficia nullo modo vacant.*
3 *Spõſalia de futuro nõ tranſeunt in matrimoniũ, niſi ſecuta carnali copula.*
4 *Papa non ſolet dare literas ad beneficia vacatura de poteſtate ordinaria, & ibi vide quid de abſoluta.*

Reſpon. Interpreta.

DE tribus Effectualiter quęritur conſilium. Primo, an per ſponſalia de futuro vacent bñficia?
Scđo an ſponſalia de futuro per oſcula, munera & nexum copulæ, tranſeant in matrimoniũ, ita ꝙ beneficia ex tunc vacare cenſeantur? Tertio, poſito ꝙ non vacent, an Papa poſſit dare literas gratioſas ad bñficia, ↄhenti ſponſalia ſub ↄdõne, ſi vacabunt per ſubſequens matrimoniũ? ¶ Circa primũ videret prima facie, ꝙ per ſponſalia de futuro vacent beneficia ipſo iure
1 nam per ↄtctũ matrimonii vocant. & ↄhens † matrimonium eſt ipſo iure priuatus. c. quod a te. c. diuerſis fallaciis. de cler. cõiuga. ergo idem dđm in ↄhente ſponſalia, quia ꝓhibito matrimonio, cenſentur prohibita. l. oſo. ff. de ſponſ. & idẽ iudicandũ eſt de principio principiante, ꝙ de ipſo principato. l. matinis. C. de procu. vbi not. Pau. de Caſt. & Mod. & idem iudicandum de præparatoriis, quod de præparato. l. ordinarii. C. de rei vend. & traditur plene per Mod. in rub. extra de iud. ¶ Præmiſſis nõ obſtantib. ↄtrium, ꝙ non vacent, tenent cõiter Doct. ut atteſtatur Pan. in c. 1. de cler. coniugs. & Rota. decit. 16. in tit. de reſcriptis in no. & Franc. Pau. in trac. de ſede vacan. in vii. præmiſſo. ver. 3. per ↄtum. Ratio eſt, quia per ſponſalia non alligantur ſponſi ↄhere matrimonium, ſed poſſũt mutuo conſenſu diſcedere a ſponſalib. c. 2. de ſponſ. ſicut autem acceptans ſcḋm beneficium non priuatur, niſi plene conſecutus fuerit ſcḋm, c. cum in cunctis, de ele.
2 ita per ſponſalia de futuro † non priuabitur ſponſus, quia non dr̃ plene tranſlatus de matrimonio ſpirituali ad corporale. requiritur enim ad hoc, vt vacent beneficia promoti ad epãtum, ꝙ epũs ſit conſecratus, & plene tranſlatus c. ſi quis iam tranſlatus, 20 q. 2. & ideo ante conſecrationem, & adeptã poſſeſſionem non poſſunt alteri ſua beneficia conferri, c. poſt electionem. de conceſ. pręb. confirmatur, quia beneficia ingreſſi religionem ante profeſſionem expreſſam, vel tacitam, non vacant per ſimplicem ingreſſum, quia infra annum poteſt libere exire, nec vr̃ ante profeſſionem plene tranſlatus ad religionem, c. beneficiũ. de reg. lib. 6. & ibi expreſſe dr̃, ꝙ ante lapſum anni non debeant beneficia ſua alteri conferri. ſic ergo per ſponſalia nõ vacabũt, quia non vr̃ plene ad matrimonium tranſlatus, cum poſſit dari caſus, per quem non ſequetur matrimonium, d. c. 2. & iſta eſt ipſa veritas. ¶ Circa ſcḋm rñdeo, ꝙ ſponſalia de futuro per oſcula, munera, & nexum copulę, non tranſeunt in matrimonium,
3 niſi ſequatur † copula carnalis. c. fi. de ſponſ. c. 1. de matr. cõtrac. cont. interdic. eccl. Imò ſi ſponſus de futuro traduxerit ſpõſam ad domum, dummodo eam perfecte nõ cognoſcat. i. nõ ſequatur ſanguinis commixtio, non trãſeunt adhuc ſponſalia de futuro in matrimoniũ, ſcḋm Pan. Car. & cõiter Doc. in d. c. fi. ex quo ſequitur, ꝙ etiam non vacabunt beneficia, niſi ↄhatur matrimonium per verba, de præſenti, vel interueniat copula. ¶ Ad tertium, ſi quæratur de poteſtate abſoluta, non negabo Papam poſſe, quia in beneficialib. Papa eſt ſupra ius, c. propoſuit. de conceſ. præb. & habet omnia beneficia ſibi manualia, clem. 1. vt lite pend. Si quæratur de poteſtate ordinaria, dico ꝙ Papa nõ ſolet
4 † dare literas ad beneficia vacatura, c. 1. de conceſ. præben. lib. 6. nam de conſuetudine ratione curiæ beneficia electi, & conſecrati, ante adeptam poſſeſſionem epiſcopatus conferuntur, licèt electus non ſit plenè tranſlatus, ſcḋm gl. in d. clem. 1. in ver. collato. & Rom. conſi. 235 Quo ad primum, non credo tamen ꝙ de conſuetudine curiæ conferantur beneficia ſponſæ de futuro ante contractum matrimonium, quia ut ſupra dixi, ſponſus poteſt diſcedere a ſponſalibus, non ſic epiſcopus conſecratus, quia ordo, & caracter iam impreſſus, ab eo auelli non poteſt, c. 1. & per totum, de ſacra. non reiteran. & ſi daret, non eſt dubium, quod ea poterit reuocare. Leius eſt nolle ff. de reg. iu. nam ẽt ſine cã poteſt (ſi velit) auferre beneficium ei, cui iam erat plenum ius in beneficio acquiſitum, ſcḋm Ant. de But. in c. conſtitutus, de relig. dom. & etiam priuilegia per ipſum conceſſa poteſt, qñ vult, reuocare. c. veniẽs. de pręſcr. vnde eſto, ꝙ daret literas, remedium erit, ꝙ illi quib. voluerit ſponſus reſignare, obtineãt prouiſionẽ a Papa cum derogationib. & reuocationib. quarumcumq; conceſſionum in forma ampliſſima. poſſem pręmiſſa aliis iurib. rationibus, auctoritatib. comprobare, ſed quia omnia clarè procedunt, non implebo folia, ubi non eſt opus. Laus Deo.

RESPON. II.

LIcèt Ex iis uerbis, promitto non accipere aliam in uxorem, niſi ipſam Ioannam, matrimonium contractum dici non poſſit: quia uerba in futurum concepta ſunt, minuſq; ſponſalia ex ui dictionis niſi, nec utrũque ex ui proteſtationis factæ per ipſam Ioannam contractum uideatur, ex qua proteſtatione actus ſequentes declarantur. Nihilominus ſecundum ea, quæ proponuntur, non ſine peccato Alexan. prædictam Ioannam dotatam famoſamq; eius uxorem, & ita ab eo appellatam, & cum qua diu cohabitauit, & ex qua liberos ſuſcepit, nullo iure recuſare poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Verba menti deſeruiunt, & non intentio uerbis, quare de uerbis non curatur ſi de mente conſtet.*
2 *Inſtrumentũ dotis ſeparatũ a cõtractu matrimonij, matrimonium probat.*
3 *Eſt in electione deflorantis uirginem, aut eam capere, aut dotare, uel pœnã corporalem ſubire de iure canonico; ſed de iure ciuili relegatur, & dimidia bonorum ſuorum confiſcatur.*
4 *Duo teſtes etiam fœminæ ſufficiunt ad probandum matrimonium.*
5 *Mutua confeſſio coniugum pro matrimonio facta, matrimonium probat.*
6 *Sponſalia de futuro ſecuta copula, tranſeunt in matrimoniũ præſumptum, contra quam præſumptionem non admittitur probatio.*
7 *Nominatio, cohabitatio, & fama, iuncta cum conſtitutione dotis, plenè probant matrimonium.*

Reſpon. interpreta.

IN cauſa Matrimoniali nobilis dominæ Ioannę Bonæ, adeo copioſè, & ſubtiliter ſcripſit eximius Doctor do. Petrus Alberti, ut uix quicquam addi poſſe uideatur, qui tamen exoratus fui, ut iuridicam prædicti d. Alberti conſultationem comprobarem, hæc pauca uolui pro eius deſiderio, non pro rei exigentia, ſubiungere. Solom in pręſenti cauſa dubitationem facere uidentur uerba illa negatiue cõcepta, promitto non accipere aliam in uxorem, niſi ipſam Ioannam, non enim per hęc uerba poteſt dici contractum matrimonium, quia de futuro, nec etiam uidentur contracta ſponſalia, quia dictio illa, niſi ipſam, iſto caſu habitum tantum ponere uidetur, & non actum, dictio enim, niſi, adiecta diſpoſitioni negatiuæ illud tantum ponit, quod præcedens diſpoſitio negabat, l. actione. C. de tranſactio. c. cum acceſſiſſet, de conſtitutio. uerum in caſu iſto pręcedens diſpoſitio negabat habitum, & potẽtiam ſolum, non actum, ergo dictio, niſi, ſequens, ponit potentiam

& habitum tm̄,nō autem actum,& ſic ſenſus erit, ꝙ ipſe Alex.
poſſit,ſi velit, ipſam Ioannam deſponſare,& non poſſit aliam.
Aliud etiam vr̄ dubitationem augere, quia d. Ioanna non erat
præſens,qn̄ fuerunt prolata ſupraſcripta verba, & ideo licet ex
poſt per ſigna exteriora ipſa d. Ioanna videatur conſenſiſſe, tn̄
conſenſus alterius ex interuallo ſubſequens vitiat ↄtractum matri
monij,ſicut ēt vitiat ſtipulationem.l.1.§.qui præſens.ff.de verb.obl.
Ita determinat Arch.in c.ſufficit.27 q. 2. & tanto magis in caſu
iſto, quia proteſtatio præcedens declarat , quo animo gerantur actus
ſubſequentes.l.Neſennius.ff.de neg.geſt.l.qui in aliena.§. fi. ff.
de acq.hær.ſicut ergo prius d.Ioanna proteſtata fuit amoroſe,
& non animo ↄtrahendi matrimonium, Alex.ſui copiam feciſſe,
hinc cætera ex poſt amoroſe facta præſumuntur.bene facit qđ
conſuluit Gem.conſi.61.incip.ſuper promiſſo dubio,vbi in ter
minis dedicit, ꝙ ſi præceſſit proteſtatio, per q̄ vir dicat , tu erit
amaſia mea,ſi poſtea dicat eidem conſentienti,poteris ita te be
ne hr̄e,ꝙ ego ſolennizarem matrimonium in faciem eccleſiæ:
per talia verba non ēt ſponſalia ↄtracta intelliguntur , nec matri-
monium ſecuta copula. ſed iis, & ſimilibus non obſtantibus,
quod ſ. pro ueritate per prædictum clariſ. d. Petrum conclu-
ſum fuit, verius exiſtimo ex fundamentis , & rōnibus per eum
ornatè recitatis,& ex inſtrumentis. Primo,quia illa verba, pro-
mitto non hr̄e aliam in vxorem,niſi Ioannam, licet ſint de fu-
turo,tn̄ ubi ex ↄiecturis pōt apparere, ꝙ volebat ↄtrahere de præ-
ſenti,inducitur matrimonium,ſm̄ Car. Flor.in c.ex literis. & in
c.ex parte.de ſponſ.quia ineptitudo verborū non vitiat conſen-
1 ſum,c.tua nos.eo.tit.verba † enim deſeruiunt intentioni,& nō
intentio verbis. c.ſecundo requiris.de appel.l.cum virum.ff. de
fideic.& verba ſubſint conſenſui tanq̄ ſuo originali,dixit Bald.
in c.mandatum.de reſcrip.In propoſito caſu non vna, ſed plu-
res ſubſunt coniecturæ,ex quibus apparet ꝙ Alex.volebat ↄtrahe-
re de præſenti.Prima ↄiectura eſt,quia inter ipſum Alex. & pa-
trem dictæ Ioannæ prius agebatur de ↄtrahendo matrimonio , vt
dicunt duo religioſi,& duo laici,& iſta ſola eſt ſufficiens ad de-
clarandum illa verba ambigua.ita Spec. in tit. de ſpon. in princ.
ver.quid ſi ita dixero,quem ſequuntur Moc.in d.l.actione. Se-
cunda coniectura eſt,quia in ꝓbōne,& ſcriptura talium verbo-
rum fuit conſtituta & ꝓmiſſa dos,quæ non pōt eſſe ſine matri-
monio.l.fi. C.de don. ante nup.l.3.ff.de iu do.hinc eſt,ꝙ per in-
ſtrm̄ dotis quo ad ipſas partes , probatur matrimonium, vt eſt
tex. ſingularis in §. illud.in Auth. vt fratrum filij, col. 9. quem
ſingularem adhoc appellat Bald.in auth.ſi quis in aliquo. C. de
edan.Bal.conſi.195.in 3.par.Inno.in c.illud.de præſump.ſi ergo
2 inſtrumentum † dotis probat matrimonium,quando eſt con-
fectum,ſeparatum a ↄtractu matrimonij , fortius probabit, ſi dos
fuerit conſtituta in ipſo contractu, vt clare dicit Card.in d.c.il-
lud.Tertia coniectura, quia incontinenti in eadem met cedula
Alex.appellat,& nominat eam vxorem ſuam, vnde ex ſequenti-
bus declarantur præcedentia.l.ſeruum filij.§ fi.ff.de leg.1.cū alijs
allegatis per Mod.in l.talis ſcriptura eo.tit.Quarta coniectura,
quia in cedula ipſa matrimoniali ineſt pactum, per quod pater
d.Ioannæ obligatur retinere ipſam Ioannam in domo ſua vſq;
ad beneplacitum ipſius Alex.ex quo pacto,arguendo a contra-
rio ſenſu, quod argumentum valet etiam in contractibus.l. in
ter ſocerum.§.cum inter.ff.de pac.dot.qui tex.loquitur in pacto
inter ſocerum,& generum,vt nos loquimur,ergo colligitur,ꝙ
dictus d.Franc. pater dictæ Ioannæ ſit obligatus tradere dictam
Ioannam ipſi Alex.volenti eam traducere.illud autem pactum
implicitum neceſſario præſupponit verba illa, promitto nō ac-
cipere illam in vxorem,niſi Ioannā,importare matrimonium
de præſenti,quia ſi vult vnum,vr̄ velle omne neceſſarium ante
cedēs,l.illud.ff.de acq.hær.l.2.ff.de iuriſd.om.iud.c.de cauſis.de
offi.deleg.facit l.oratio.ff.de ſponſ.non enim pōt alius obligare
patrem ad tenendum ſibi filiam ſuam, niſi maritus.c. ex tranſ-
miſſa.de reſt.ſpol.& c.literas.eo.tit.& nulli alteri cōceditur ven-
dicare filiam,niſi marito.l.1.§.per hanc.& ibi legiſl.ę.ff.de rei vē
dicatione in d.c.illud.de præſump. per illum tex. Quinta coniectu-
ra colligitur ex copula præcedenti, ꝑ quā copulā ipſe Alex.te-
3 nebatur eam in vxorem † capere,cum eſſet,vt præſupponitur,
virgo,aut dotare,aut pœnā corporalem ſubire. & in electione
ipſius eſt de iure can.c.2.ubi Abb.& alij,de adul.de iure ciuil.de
buit regulari,& eius bona cōfiſcari pro dimidia.Inſti.de pub.iu.
§.3.& §.ſi vero.Vnde cum eſſet in electione ipſius Alex.vel do
tare, vel eam ſibi in vxorē eligere, dico, ex verbis infinitum
tate, vel eam ſibi in vxorē eligere, dico, ex verbis infinitut
tpis,ut ſunt illa promitto non ducere aliam,niſi ipſam,vr̄ ele-
giſſe eam in vxorem & ex electione ipſa inductum fuit matri-
monium de præſenti. ita in materia electionis probat tex. in l.
apud Aufidium, ff. de opt.leg. vbi ſi legatarius bn̄s ius eligendi
vnam ex pluribus rebus legatis,dicat promitto,vel volo accipe-
re iſtam.ex hoc ſtatim conſummata eſt electio, & tunc illa res
electa efficitur ſua,ergo idem in caſu iſto.bene facit doc.Bar.in
l.ſerui electione, in prin.ff.de leg.1.cum ibi copioſe adductis p
Mod.Si enim Alex.interrogatus a iudice dixiſſet, promitto non
accipere aliam,niſi eam, videretur elegiſſe eā traducere, & non
dotare, ſi eidem ſi interrogetur a patre, idem reſpōdit, nam tunc
verbum niſi,non pōt ponere potentiam tm̄, quia tenebatur al-
terum præciſe facere,d.c.2.de adul.& ꝙ iſta fuerit intentio par-
tium,conſtat ex dictis illorum duorum religioſorū qui ſubſcri-
pſerunt ſe in dicta cedola,& qui aperte deponunt,ꝙ Alex. tem-
pore d.dictæ cedulæ,dixit,& cōfeſſus fuit,ꝙ d.Io erat eius vxor,&
ꝙ eam pro ſua vxore tenebat.iſtis enim duob.viris,maximè re-
ligioſis,plene creditur.c.conſultationi.de ſponſ. & ꝙ credatur
teſtibus,qui ſe ſubſcripſerunt,qn̄ deponunt perfecte de conten
tis in apocha,firmat Bar.in auth & ſi ↄtractus.C.de fide inſtr. Pan.
in c.2.eo.tit.Mod.ꝑclare in l admonēdi,de iure iur. & hoc quo
ad cedulā,verum ēt ex ſolis teſtib.vr̄ concludenter probatū ma
4 trimonium, ꝓ cuius dilucidatione præmitto ꝙ duo † teſtes, ēt
fœminæ,ſufficiant ad probandum matrimonium.c.ſuper eo,el
2.de teſti.ſi modo diſcutiantur dicta teſtiū diligenter,inuenietur
ꝓbatum matrimonium non ſolū a duob. verum ēt a plurib. &
non vno medio,ſed diuerſis. Primo,ex ↄfeſſione ipſius Alex.de
qua ponit Fran. Melini primus teſtis.& Lud.Brito.& confeſſio
5 ne ipſius Ioānæ de qua cōſtat ex dictis plurium quæ ↄfeſſio † ꝓ-
bat,qn̄ agitur de matrimonio,ſm̄ gl.Pan.& alios. in c.ſuper eo.
qui cog.conſan.vx.ſuæ.& eſt tex.in c.2. & ibi nn. Pan. de clan.
de ſpon.Hoſt. in Summa de matri.col.2.§.& qualiter.ver ſed ſi
ambo.Ro.ſing 614.inc.Tu audiuiſti.tex.in l.fi.C.de tranſ.Scđo
nec ob.ꝙ ſit facta abſente parte, quia quicquid ſit de iure ciuili,
de æquitate canonica non requiritur partis præſentia,ſm̄ Ant.
☞ Card.Imo.& Mod. in c.ſi cautio. de fid inſtr.& iſta opi. eſt cōis
ita Dec. loquens in cā matrimoniali conſi. 163. col.2.in princ.
Prætetea iſta confeſſio fuit reiterata præſente dicta d. Ioāna &
acceptante,ut atteſtātur Ioāna,teſtis nonus & Lud.decimus te-
ſtis. Scđo conſtat matrimonio ex dicto ꝓdictæ Ioānæ teſtis, &
Ludouici, qui conteſtes clariſſime deponunt Alex. & dictā d.
Ioannā in eorum præſentia per verba de præſenti dicēdo.Ego
do tibi meum corpus in ſignum matrimonij , & tangendo ſibi
manum inuicem ↄtraxerunt matrimoniū, per quæ verba cum cō-
ſenſum demonſtrent matrimoniū,legitime ↄtractum fuit.c. ſi in-
ter virum.de ſpon. Tertio,poſito ꝙ per verba, de quib.in cedu-
la,nec per aliqua alia non eſſet ↄtractū matrimoniū de pn̄ti,tn̄ ne-
gari non pōt quin per talia verba,de quib. in cedula, non ſint
6 ↄtracta ſponſalia de futuro, quæ ſecuta † copula tranſeunt in ma-
trimoniū præſumptū tali præſumptione,ↄ quam non admittit̄
ꝓbō in ↄtrium,c.is,qui fidem. de ſponſ. & hoc latius deductum
fuit per prædictū d.conſulentem. Et eo maxime,quia vltra ſpō-
ſalia, & copulam conſtat de cohabitatione , de conſtitutione
dotis denominatione , de oſculo ,de procreatione liberorum,
de confeſſione partium, de trāſmiſſione munerum,de tractatu
matrimoniali,de ſama,quæ licet ſingula non probent,unita tn̄
probant, ut ſupra dixi , ut eſt caſus in dict. cap. illud , de præ-
ſump.ubi ex nominatione,† cohabitatione,& ſama, maxime ſi
appareat de ↄſtōne dotis , dr̄ concludenter probatū matrimo-
nium,& quanq̄ in hoc caſu iſta cohabitatio non fuerit decenna
lis,tn̄ concurrunt talia plura indicia, quæ operantr̄ tm̄ quantum
cohabitatio diuturna. Non enim diuturnitas cohabitationis
eſt neceſſaria,vbi alia indicia ſufficienter cōcurrunt, vt conclu-
dit ibi Car.& Ant.¶ Ex præmiſſis remanent reſoluta ſ.in oppo
ſitū deducta, & ſpecialiter rn̄dendo ad primum, dum dr̄ ꝙ uer-
ba illa ſunt de futuro , & ↄſr̄ non inducunt matrimonium de
pn̄ti. Ego rn̄deo verum eſſe, niſi alter appareat de mente ꝑar-
tium, de qua apparet in caſu iſto,ut patet ex ſ. allegatis.nec re-
fragatur,ꝙ d.Ioāna eſſet abſens,& conſenſerit ex interuallo,qa
☞ cōis opi.eſt ↄ. Arch.ꝙ matrimonium ualeat, dato ꝙ conſenſus
alterius ſubſequatur ex interuallo,ſm̄ Hoſt. Io. And.& alios.in
c.dilectus.de ſponſ. Hoſt.& Car. in c.ex literis.el 2.eo.tit. Præte-
rea,ut dr̄, pater dictæ Ioānæ habebat mandatū ſpeciale ad hoc;
certum aūt eſt ꝙ per procuratorē,imō per nunciū,matrimoniū
ↄtrahi poſſet,c ſi.de proc.lib.6.Pan.in c.ex parte,el 2.de conuer.cō-
iug.non obſtat dum dr̄, ꝙ verba illa ponunt tm̄ potentiā, & ſic
non inducūt ſpōſalia de futuro,quia in ↄtrium eſt cōis opnio, vt
per Pan.& alios,in d.c.ex literis.& ſi recte ↄſiderentur prima ver
ba negatiua,abnegant actum iuris,licet non actum facti,ergo di
ctio,niſi,ſubſequens ponit potentiā,& actum iuris. Non ob.ꝙ
proteſtatio præcedens declarat, quo animo gerantur actus ſub-
ſequentes,qa verum in dubio, ſecus ſi clare conſtet de ↄtraria vo-
luntate,prout conſtat manifeſte in caſu iſto. Tertio rn̄detur,ꝙ
remota ēt cedula, dr̄ ex teſtib. conſtare de uero matrimonio,
vt ſ. demonſtraui. Ex quib. oīb. concludendum reſtat,d. Alex.
nō poſſe ſine peccato recuſare eam famoſam vxorem attento
maxime(ut præmiſſum eſt)ꝙ liberos ſuſcepit. Laus Deo.

RESPONSVM III.

CVm Regulariter duo teſtes ſufficiant ad proban-
dum quodcunque negotium , ideo videbatur
prima fronte bene iudicatum,& ritè ac rectè relatum
iuramentum ſuppletorium fuiſſe Ioanni Paulo , qui
matri

matrimonium contractum in forma per verba præſentia inter
eum,& Gaſpardam Chaberræ,per duos teſtes probauit,etiã da
to q vous teſtis integer non eſſet,dummodo alter omni exce-
ptione careat. Veruntamen quoniam ſm ea, quæ proponũtur,
teſtes pro parte Ioannis producti nõ ſunt omni exceptione ma
iores,prout in matrimonio requiritur,ſed vani,& cõtrarii ſunt,
ac vnus eſt amicus amicitia inordinata , ideo nullam penitus fi-
dem faciunt. Quid,q etſi dictum matrimonium ſemiplene pro
baretur,nullo tamen iure iuramentum ſuppletorium eidẽ Ioã
ni per iudicem erat deferendum,quia iuramentum huiuſmodi
deferri non debet,niſi probo viro,& cui n lit opponi poſſit,et
maxime deferendum non eſt veriſimiliter deieraturo. Sed Ioan
nem ob inteſtinum amorem, quo dictam Gaſpardã proſequi-
tur non deieraturum quis affirmabit?aut ſaltem non præſumat?
cum amantes amẽtes eſſe facile conſtet. Quare male iudicatum
per iudicem a quo, & bene per Clementẽ a delatione prædicti
iuramenti appellatum eſſe reſpondi.

SUMMARIUM.

1 *Regulariter duo teſtes ſufficiunt ad probandum quodcunq; negotium. & quid in cauſa matrimoniali, uide nu. 4.*
2 *An iuramentum ſuppletiuum parti ueniat deferendum, & quomodo procedat & uide nu 18.*
3 *An in cauſa matrimoniali liceat deferre iuramentum ſuppletorium? uide quomodo procedat nu 15.*
5 *Amicitia inordinata repellit teſtem a teſtimonio.*
6 *Teſtis habens affectionem ad cauſam, generaliter repellitur.*
7 *Teſtis ratione conuerſationis, & familiaritatis, repellitur a teſtimonio.*
8 *Teſtis ratione paupertatis redditur ſuſpectus adeo, quòd non eſt omni exceptione maior.*
9 *Teſtis contrarius non admittitur & uide nu. 12.*
10 *Teſtis uilis, exercens artem uiliſſimam, non admittitur.*
11 *Minor uiginti annis repellitur a teſtimoniis in criminalibus.*
13 *Teſtes contrarij reducuntur ad concordiam, non ut probent, ſed ut excuſentur a periurio.*
14 *Teſtes utentes eiſdem uerbis, eodemque ſermone, ſubornati præſumũtur.*
16 *An ualeat argumentum de matrimonio ſpirituali ad carnale.*
17 *Deciſio Panor & ſequacium in c mulieri, quomodo procedat.*
18 *Geminianus fuit maximus Canoniſta.*

Qui ueritas eſt, me dirigat in uiam ueritatis.

Reſpon. interpreta.

VIſis Sentẽtia,& atteſtõnib. productis in cã matrimo
niali , quæ vertitur inter Ioannẽ Pauli actorem
ex vna,& Clementẽ de Puteo, & Gaſpardã Chaber
tæ reos ex altera. Prima conſideratione videbatur mi
hi bene iudicatũ,quia duob. teſtib. probatur matrimoniũ prius
fuiſſe ꝯctũ inter ipsũ Ioannẽ & Gaſpardam. Regulariter.n.duo
1 †teſtes ſufficiunt ad probandum quodcunq; negotiũ.c.in omni
negotio de teſtib.l.vbi numerus,ff.eo.ẽt ad ꝓbãdũ matrimoniũ
c.ſuper eo.el 11.extra eod. tit Duo enim teſtes,uidelicet Grego-
rius Martini,& Honoratus Baiolt,deponunt qualiter itinere pu
blico Apres de celuy ſainct Piere de piere, dictus Ioannes dixit
ipſis duob.teſtibus, Vous autres me ſerex teſmoingz commẽt
Gaſparde me dõne ſon corps. Ne ſais tu pas Gaſparde? La quel
le reſpondit,ouy bien. Et idem Ioannes reſpodit,& ie le recois.
Et poſtea ipſe Ioannes dixit. Et ie te dõne mon corps,co no de
mariage.& ipſa Gaſparda reſpondit,& ie le recois. Et tunc le in
uicem oſculati ſunt,&c. Per quæ verba cum ſint de præſenti,&
prolata in forma matrimonii , procuidubio videtur contractũ
verum matrimonium.c.ex literis.c.tua nos.de ſponſa. Nec obſ.
videtur,q Gregorius primus teſtis ſit amicus, & familiaris dicti
Io quia cũ Honoratus,alter teſtis,ſit integer, & omni exceptio-
2 ne maior,potuit iudex a quo deferre † iurm dicto Ioanni in ſup-
plementum probationis, ex quo iurm ſuppletorio reſultat perſe
cta probatio.l.in bonæ fidei.C.de reb.cred.c.fin de iureiur.& ſi-
cet gl.in c.mulieri,eo.tit.& in l.ait prætor,la 2.ff.eo.ti.in fi.prin.
& ibi Bar.& alii ſãiter concludãt,in cauſa matrimoniali non eſ-
ſe deferendum iurm in ſupplemẽtum, quia cauſa matrimonia
3 lis dicitur † cauſa ardua, ſm Spec.in tit de reſcrip.præſenta. §.ra-
tione quoque formæ.& Pan.in c.cauſam matrimonij.de offi.do
leg.cum concordantib.de quib.per Mod.in c.ſi pro debilitate.
eo.tit. Tamen vbi reperitur, actorem pluſquam ſemiplene pro-
baſſe,põt iudex,cõſiderans qualitatib.perſonarum,& cauſæ,de
ferre iurm in ſupplementum,puta ſi actor fuit vir optimæ vitę,
neq; ſit inferior puella,contra quam agit,& habeat duos teſtes,
vnum integrum,alium nõ omnino integrũ.ita formaliter con-
cludit Pan.in c.mulieri.col.3.ver.ego in dubio crederem quem
ſequuntur Pau.Sal. Alex & Iaſ.in d.l.ait prætor.la 1.ad fi.princ.
ff.de iureiur.& idem Iaſ.in l.admonendi,eo.ti.& Iaco. Aufreri.
Toloſana deciſ.171.& Alex.conſil. 519.alias 522. uiſo proceſſu.
lib.2.& Bal.conſ.523.cauſa matrimonialis lib. 2. Quorum aucto
ritatibus do,Iudex a quo motus fuit ad deferẽdum iuramẽtum
ipſi Ioanni,& iudicandũ pro eo.Pręmiſſis tñ non obſtantibus,
intrepidè reſpondeo,male & peſſime fuiſſe iudicatum, & bene
appellatum. Et ad iſtud clariſſime demonſtrandum duo faciam.
Primò oſtendã non fuiſſe ſemiplene probatũ matrimoniũ in-
ter ipſum Ioannem & Gaſpardam. Secundo demonſtrabo ẽt ſi
fuiſſet pluſquam ſemiplene probatũ, non tñ iudicem debuiſſe,
nec potuiſſe deferre iurm in ſupplementum ipſi Ioanni actori.
Pro cuius dilucidatione pręſuppono vnam concl. notiſſimã in
4 cã † matrimoniali, maxime quando agitur de diſſolutione alte
rius matrimonii,requiruntur teſtes omni exceptione maiores ,
ſecundum gl.in c.1.& ibi Pan.in quarto not. de conſan.& affin.
& in c.in literis.in gl.fi.de teſtib. And. Sic.conſi.45. col.5. lib.1.&
conſi.54 col.3.eo.lib. Decius conſi.310.uiſis diligenter. Et requi
ritur,q ſint rogati ſecundum Spec.tit.de teſti.§.1. verſi. Item q
non ſuit rogatus.& gl.in c.teſtes.§.de his.3.q.9.& in c.ſi teſtes.4.
q.3. And. Sic.in d.conſ 45.col.5.& Decius in d.conſi.310. Iſtis ſic
pręmiſſis, reſpondeo matrimonium non fuiſſe ſemiplene pro-
batum per Ioannem actorem.duo.n.tantum deponunt de huiuſ
modi pręteoſo matrimonio.ſ.prædicti Gregorius, & Honora-
tus, & neuter poteſt dici teſtis omni exceptione maior.nã Gre-
gorius primus teſtis eſt amiciſſimus ipſius Ioannis , ut patet ex
depoſitione eiuſdemmet Gregorii,qui deponit, q poneret uitã
5 pro ipſo Ioanne,amicus.n. † qui pro amico teſtificatur , non dr
integer teſtis,nec omni exceptione maior, ſecundum Anto &
Pan.1mo.& alios,in c.quoties.de teſt. Alex.conſi 13.& conſ.18.
lib.1. & Dec.conſi.163. ubi dicit,quod teſtis beniuolus parti,non
poteſt dici omni exceptione maior . immo propter amicitiam
inordinatam non ſolum fides diminuitur , ſed etiam poteſt te-
ſtis a teſtimonio repelli,ſecundum Bal.in c.1.de teſt. Conſideret
autem integritas iudicis ad quem,an iſte teſtis,qui affirmauit,ꝑ
poneret uitam pro Ioanne , ſit ei amicus amicitia inordinata .
Nam ſi uitam poneret pro eo,etiam teſtimonium ueriſimiliter
mutabit. Secundo non eſt integer teſtis alia ratione.quia interro
gatus reſpondit quod uellet ipſum Ioannem reportare uicto-
riam. Ex hoc arguitur q haber affectionem ad cãm in fauorem
ipſius Ioannis,ergo eius teſtimonium reiiciendum. Ita in propo
ſito decidit Cępolla caut 74. teſtib.examinandis.& generaliter
6 habens † affectionem ad cauſam,repellitur. l.fi. de teſtib.maxi-
me in cauſa matrimoniali,ſecundum Panor.in cap.uidetur.qui
matrim.accuſ.poſſ.& Dec.in d.conſi.100. col.5. Tertia ratione
ſuſpectum eſt teſtimonium huius teſtis , quia eſt familiaris , &
conuerſatur quotidie in tabernis , & popinis cum dicto Ioan-
ne,ut ipſemet teſtis fatetur,& aliis teſtibus comprobatur. Ratio
7 ne autem conuerſationis , † & familiaritatis repellitur teſtis. c.
repellantur.de accu bene facit quod dicit Bar.in l.1.§.pręuarica-
torem.ff.ad Turpil.& traditur per Guido.in trac.malefi.in ti. de
prin.& ind.eo.5. Item quarta ratione non eſt integer teſtis,quia
8 nihil poſſidet,& ſic † pauper. Ratione autem paupertatis teſtis
redditur ſuſpectus , ita q non poteſt dici omni exceptione ma-
ior.l.3.ff.de teſti.& in cauſa matrimoniali,quæ equiparatur cau
ſę criminali,propter eius arduitatem. Nam de ſtatu hominis,&
perpetua ſeruitute tractatur,ſecundum Alex.conſi.143. quoniã
abunde,lib.2. Item quinta ratione hic teſtis nullam fidem facit ,
9 quia eſt ſibi † contrarius.c.cum tu.de teſti.l. qui falſa,uel uaria.
ff.eo. nam prius deponit,quod neſciebat, an Ioannes eſſet talia
facturus,poſtea in ſecundis interrogatoriis reſpondet , quod in
itinere Ioannes ei prædixerat, quod Gaſparda expectabat eũ ad
S Petrum,quæ uolebat eum alloqui,& q dẽret ſecum ire. Plu
ribus etiam aliis rationibus teſtimonium huius teſtis non eſt re
cipiendum,quas ſerioſius deduxerunt preſtantes domini Aduo
cati dicti Clementis,ad quos me remitto. Secundus etiam teſtis
Honoratus Baiolt,non poteſt dici integer teſtis,quam pluribus
10 etiam rationib. Primo,quia eſt uilis † perſona, exercens artem
11 uiliſſimam macellarius. Secundo,quia eſt minor † uiginti annis,
qui in criminalibus repellitur a teſtimonio,l.in teſtimonium,ff.
de teſti. ergo etiam in cauſa matrimoniali, quę cauſę criminali
par eſt,ut ſup.dixi. Tertio,quia ꝯtrariatur Gregorio primo teſti in
12 pluribus,unde cum ſint inter ſe † contrarii,& uarii, neuter pro-
babit,dic.c.cum tu.& d.l.qui falſa. Contrariantur primo in tpe,
quia unus deponit ꝯtum fuiſſe matrimonium circa meridiẽ.1.
11.& 12.horam,alter dicit inter meridiem,& ueſperas diſcordãt
etiam in loco,quia unus deponit, q Gaſparda erat in itinere ꝓ-
pe oratorium S.Petri,quando Ioannes uocauit ipſos teſtes , ut
adeſſent matrimonio. Alter uero dicit,quod uidit Gaſpardam
dans le iardin de Carmentray.& quod a uia diſceſſit Ioannes, &
acceſſit ad eã, & paulo poſt idem Ioãnes uocauit ipſos teſtes, ut
illuc accederent . Ecce aperta diſcordia, & contrarietas,quia u-
nus dicit,quod tranſeundo ante oratorium S. Petri inuenerunt
ibi Gaſpardã,& ibi fuerunt rogati, ut eſſent teſtes. Alter dicit ,
quod eundo omnes tres uerſus S. Petrum,viderũt Gaſpardam
a longe uenientem du iardin de Carmentray . & quod ab ipſis
teſtibus receſſit Ioannes , & iuit ad Gaſpardam , & poſtea ip-
ſi teſtes uocati illuc etiam acceſſerunt, & ſic diſcordant in duo-
bus . Primo in loco, in quo inuenerunt Gaſpardam . Secundo

in loco, in quo dī celebratum matrimonium. Item in alio diſcordant, quia vnus deponit, ꝙ ꝯcto matrimonio Gaſparda iuit verſus ſuum iardinum. Alter vero dicit, ꝙ iuit verſus S. Petrum. Nec vlla concordia vř poſſe adaptari & vbi aliqua ſubtili conſi-
13 deratione poſſent concordari, tñ talis concordia † admittēda foret ſolum, vt teſtes euitarent periurium, non ut probarent ſm Io. And. in add. Spe. in tit. de teſt. §. nūc de interrogatoriis. Ant. & Pan. in d. c. cum tu. Alex. in conſ. 116. li. 1. Adde, ꝙ alia ratione
14 non videntur integri teſtes, quia eiſdem verbis, † eodemq; ſermone vtuntur in eorum depoſitionibus; quo caſu ſubornati pſumuntur, vt in cā matrimoniali ſcribit Dec. conſi. 163. Adde ēt, ꝙ non fuerunt rogati prout requiritur, & licèt fuerint requiſiti per Ioannem Pauli, vt eſſent teſtes, tñ hoc non ſufficit, qa oportet, ꝙ ab ambab. partib. rogentur, vt per gl. in §. nos autē, in Auth. de tab. & per Ange. in §. & licet, in Auth. de teſt. ſuper hoc tñ non facio magnam vim, quia plures ſunt, qui volūt, ꝙ in cā matrimoniali non requiratur rogitum teſtium, quod in propoſito refert Dec. conſi. 163. col. 4. Aliis ēt rationib. reprobatur teſtimonium huius ſecundi teſtes per dños Aduocatos d. d. Clementinis, quas non repeto. Ex quib. oīb. clariſſimè conſtat, ꝙ nec plenè, nec ſemiplene, probatur hmōi clandeſtinum matrimoniū. cum nullus adſit integer teſtis. Quib. ſtantib. non oportet q̄rere de iurō ſuppletiuo, ꝙ nunquam defertur, niſi ſit ſaltē ſemiplenè probatum, iuxta tradita per glo. Bar. & alios in l. admonendi. ff. de iure. Vt tñ veritas clarius eluceſcat, venio ad ſecundum, & dico non fuiſſe, neceſſe deferendum iurm in ſupplementum d. Ioanni, ēt ſi pluſquam ſemiplenè probaſſet intentionem ſuā, quia in cā matrimoniali, vtpote in cā graui, & ardua, in qua de
15 ſtatu hominis perpetuo agitur, non defertur iurm † in ſupplementum, ſm gl. & *communiter* Doc. in d. l. ait prætor. la. 1. in pri. & in d. c. mulieri. Alex. conſi. 149. qm̄ abundè. lib. 2. Gem. conſi. 60. ſuper pręmiſſo dubio. col. fi. Dec. in d. conſi. 133. & conſi. 146. & conſil. 310. Nec ob. dū dř, ꝙ eſt in arbitrio iudicis deferre, vel non deferre conſideratis qualitatib. perſonarū, & cauſę, ſm Pan. in d. c. mulieri. & alios ſ. alleg. Quia reſpondetur tripliciter. Primo, ꝙ opinio Pan. & ſequacium, non eſt vera, & contrarium tenent Car. & Imo. in d. c. mulieri, vbi Car. inquit, ꝙ ſi Pontifices voluiſſent in cā matrimoniali locum eſſe iurō ſuppletorio, veriſimiliter ſtatuiſſent in aliquo canone, cum tot & tanta iura fecerint in hac materia, & in ꝯnum adducit tex. in c. ſuper eo. de teſti. & contrarium tenet Gem. in d. conſi. 61. vbi erat probatū matrimonium per vnū teſtem integrū, & plures alias præſumptiones, & tñ dicit non eſſe deferendū iurm in ſupplementum, & idem voluit Dec. in d. conſi. 183. & 110. Contrarium ēt conſuluit Soc. in 3. volu. conſi. 136. Præſtantiſſime Doctor, quod eſt repetitum in 2. vol. conſi. 153. pro quo ēt adduco Fel. in c. veniēs.
16 el 3. in vlt. no. de teſti. Ergo comprobo arguendo † de matrimonio ſpirituali a d carnale, quod eſt optimum argumentum. c. inter corporalia de trāſla. pręla. Nam in cauſis beneficialib. ad præbendum titulum non defertur iurm in ſupplementum, qa ſunt cauſę graues, & quia magnum eſt periculum, ꝙ eccleſia tegatur per intruſum, ſm Bal. in d. l. in beneficii. & traditur in c. 1. de reg. iur. li. 6. eſt tex. & ibi no. per Gem. in d. c. 1. de eo, qui mit. in poſ. cau. rei ſeruan. col. fi. ita ergo dicēdum in cā matrimonii carnalis ad probandum titulum matrimonii, ꝙ non ſit deferen-
17 dum iuramentum. Secundò reſpondetur, ꝙ deciſio † Pan. in d. c. mulieri, & ſequacium, ꝙ ſit arbitrarium, procedit qñ agitur ſolum inter virum prætendentem ſe contraxiſſe, & mulierem negantem, quæ alteri nondum eſt deſponſata, nun autem procedit, qñ agitur de diſſolutione alterius matrimonii, de quo legitimè conſtat. Ita notabiliter declarat Pau. de Caſt. in d. l. ait prætor, in fi. prin. quem dom. Iudex a quo allegat pro iuſtificatione ſuę ſententiæ, ſed eam deſtruit, vt patet ad oculum. Et ꝙ ita ſit intelligenda opi. Pan. & ſequa. patet euidentiſſimè: quia vbi agitur ſolum inter virum, & mulierem non nuptam alteri, pbatio per vnum teſtem, famam, & confeſſionem, eſt ſufficiens probatio. c. 3. de appel. c. veniens. el 3. & ibi no. de teſti. ſi uero agatur inter duos contendentes de fœdere matrimonii eiuſdem mulieris, ſi vnus probat prius contraxiſſe matrimonium clādeſtinum per vnum teſtem, famam, & confeſſionem mulieris, & alter pbat ſecundo loco contraxiſſe per duos teſtes legitimos, vel per inſtrumentū, dēt ſecundus obtinere, & illi adiudicanda eſt vxor, ☞ ſm Vincen. Doct. antiquiſ. Anton. & alios *cōiter*, excepto Cardinali in c. 2. de cland. deſpon. & ita tenet Soc. conſi. 270. conſideratis iis, col. 2. lib. 2. Pro iſta opi. notanter decidit Cappella Toloſana deciſ. 171. & 172. & ibi uideatur glo. quæ optimè in terminis cautam decidit, quam videre neceſſe eſt. Non ergo habet locum delatio iuři, qñ agitur de ſponſa duorum, & vnus plenè probauit, & alter non. & ita ſignanter conſuluit Gem. maximus Canoniſta, conſi. 27. ſuper dubiis. vbi diſtinguit, aut diſputatur inter duos de fœdere matrimonii eiuſdem puellæ, & tunc ſi pares ſunt probationes, ferenda eſt ſententia pro primo matrimo. c. ſi inter. de ſpon. & ſpon. duorum quaſi per totum. Aut probationes non ſunt ęquales, quia primum matrimonium non eſt plene probatum, ſm autem eſt plene probatum, & tunc ferēda eſt ſententia pro ſecundo matrimonio plenè probato. c. ſicut. de teſti. & c. tenor & ibi gl. in uerbo. ſubarraſſet. de re iud. Tertiò reſpōdetur, ꝙ poſito ꝙ alias in cā matrimoniali iudex poſſit deferre iurm in ſupplementum. oportet ꝙ actor, qui petit illud ſi-
18 bi deferri, ſit † vir optimæ vitæ, & talis, cui nihil opponi poſſit. ita dicit ipſemet Pan. & probatur, quia, vt ſup. dixi, teſtes i cā matrimoniali debent eſſe omni exceptione maiores. Is aūt, qui petit ſibi iurm deferri, ſuccedit loco vnius teſtis. l. fi. C. de fideicom. ergo ēt ipſe dēt eſſe omni exceptione maior, & non ſolū in cā matrimoniali, ſed ēt in qualibet alia cā iurm non defertur in ſupplementum perſonæ uili, vel aliàs infami ſm Bart. in d. l. admonendi col. fi. unde fœneratori non eſt deferendum ſm Io. And.
☞ & *cōiter* Canoniſtas in d. c. fi. & Legiſtas in d. l. bonæ fidei. item iſtud iuramentum nunquam deferendum eſt ueriſimiliter deieraturo ſm Bal. in l. 2. in 2. no. C. de ind. vid. tol. & in l. quæ ſub cōdi. ff. de cond. inſt. Nec ei, contra quem vehemens ex facti qualitate pręſumptio inſurgit, ſecundum Fel. in c. 2. col. pen. de conſtit. & no. per gl. in l. 1. C. qui, & aduer quos. Quę omnia ſi conſideraſſet do. iudex a quo, non detuliſſet, nec deferre debuiſſet iuramentum in ſupplementum Ioanni Paulo ueriſimiliter deieraturo, cum eſſet, & ſit captus amore dictæ Gaſpardæ, ut ex atteſtationib. plurimorum apparet. Amantes enim ut fruantur amica, utque compotes fiant, cœlum & terram deſtruerent, milleque periuria facerent. unde ait Amoris præceptor Ouid.

Iupiter ex alto periuria ridet amantum.

& alibi inquit Poeta.

Improbe amor quid non mortalia pectora cogis?

cum aliis adductis in Sylua nuptia. fol. 4. ad fi. 4. col. ubi inter cætera dicitur, ꝙ omnia uincit amor, qui ducet omne fas atq; nefas, & ꝙ igneus ille furor neſcit habere modum. hinc eſt ꝙ dictus Ioannes tentauit ueneno, variiſque inſidiis perdere ipſum Clementem, vt ex proceſſu criminali dř apparere. Ex facti etiā qualitate inſurgit uehemens præſumptio, ꝙ nunquam cōtraxit matrimonium cum dicta Gaſparda, quia in termino bannorū non ſe oppoſuit iuxta no. in l. ſi eo tempore. C. de remiſ. pign. & c. fi. de clandeſti. deſpon. & c. cum in tua. qui mat. accuſ. poſſ. Item ex eo, quod poſtquam ſciuit contractum fuiſſe matrimonium in faciem eccleſię cum dicto Clemente, proteſtatus eſt, ꝙ ipſe uolebat quærere aliam vxorem, & ꝙ faceret dictam Gaſpardam portare. Laguſtere, & ire ad lupanar, quæ ſunt euidentiſſima, argum. quod non contraxerit cum d. Gaſparda. Ex quibus, & aliis, de quibus in allegationibus deductis per alios dominos allegantes pro Clemente, mihi uidetur pronunciandum bene appellatum, & male iudicatum, & ita ego pronunciarem, ſi huius cauſæ iudex eſſem, ut in ſimili cauſa matrimoniali atteſtatur Dec. in d. conſi. 133. in fi.

RESPON. IIII.

NOn Creditur Ludouico aſſerēti ſe cognouiſſe Odiliam uxorem Andreæ fratris, niſi idoneis teſtibus, uel aliis legitimis probationibus id cōprobenit. Verum cum huiuſmodi teſtes producti partim uarii, partim ſingulares, partim infames, & non ueriſimilia deponentes manifeſte probentur, nihil ideo probant, nullamque fidem facit Odilæ confeſſio facta Iacobo parochiali presbytero; tum quia ambigua, tum quia confeſſio coniugis cōtra maritum nullius eſt momenti, niſi contenta in cōfeſſione per teſtes idoneos probentur, ne ſit in facultate coniugis proſilire ad cōfeſſionem contra matrimonium, & hac captione a matrimonio pro arbitrio diſcedere, quare prædictum matrimonium nullo iure diſſolui poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus c. de illo, de eo qui cogno. conſang. uxo. ſuę.*
2 *Teſtis uarius non probat.*
3 *Concordia teſtium admittitur non ad effectum probandi, ſed ut excuſentur a pęnis.*
4 *Infames de iure a teſtimonio repelluntur, nec non uiles perſonæ, & pauperes.*
5 *Confeſſio coniugis contra maritum nihil probat niſi adſint idonei teſtes.*
6 *Teſtis ſingularis, & non veriſimilia deponens, idoneus non eſt.*
7 *Idoneus teſtis is dicitur, cuius fides nulla exceptione elidi poteſt.*

Reſpon. interpreta.

IN Dubiis cauſis maxime ſpiritualibus, ſemper putaui periculoſum facere iudicium. Et ideo in cā hac ſeparationis matrimonii libentiſſime recuſaſſem reſpondere, niſi probitas Odiliæ de Pigono multiplici teſtimonio mihi fuiſſet commendata. Studendo breuitati conabor demonſtrare non fuiſſe probatum, ꝙ Lud Germ. frater Andreæ, vnquam cognouerit carnaliter prædictam Odiliam, & ideo non eſſe diſſoluendum matrimonium prætextu illicitę affinitatis. Et pro fundamē-
1 to aſſumo tex. in c. de illo, † de eo qui cog. conſang. uxo. ſuæ. vbi dicitur, ꝙ non creditur fratri aſſerenti ſe cognouiſſe uxorē fra-

tris

tris ante contractum matrimonium, niſi aliis idoneis teſtib. hoc fuerit probatū. & in caſu noſtro fratris teſtimonium ſuſpectiſſimum videri dēt, ex eo, quia frater neque dum tractaretur matrimonium, neque poſt per longa tp̄a, reuelauit [illegible] impedimentum affirmatum illegitime, [illegible] non euiti verisimile vt, ꝙ tant[illegible] tpe fuerit [illegible] dand[illegible] internam monitionem [illegible] de iud. eſt etiam ſuſpectiſſimum ipſius teſtimonium, quia agitur de diſſoluend[illegible] matrimonio fratris, qui [illegible] ſuperat ipſam Odiliam paupere[illegible] comp[illegible] ad ipſum Andream, arg. [illegible] ſuper eo, c[illegible] de teſt. [illegible] Papa non vo[illegible] teſtimonium fratris requirantur [illegible] duo teſtes ido[illegible] D[illegible] mamus ergo teſtes [illegible] hac cauſa examinatos, & videa[illegible] du[illegible] idonei teſtes, qui ſuper copula [illegible] Ludo. & O[illegible] dicta deponunt. Tres ſeperio teſtes depoſuiſſe Pri[illegible] [illegible] Stephanus Trolett. qui [illegible] vnum dicit in iudicio [illegible]

3 al[illegible] in iudicio [illegible]. Ideo tanq̄ varius [illegible] non probat. l. quit [illegible] vel varia. ff. de teſtib. c. ſi teſtes omnes § qui falſa, vel varia 4 q. 3. Nec obſt. ſi d[illegible] [illegible] ſtandum eſt primo dicto in iudicio [illegible] ſicut de teſt. per quem ita tenent ēt Card [illegible] c. veniens [illegible] pen[illegible] & Dec. conſi. 185. [illegible] ad illud [illegible] oppoſi[illegible] [illegible] qui côce[illegible] ꝙ primum d[illegible] præualet, [illegible] qui[illegible] Doct. in d. co, ꝙ [illegible] dicto [illegible] per ſin[illegible] & [illegible] negant Do[illegible] volunt. ꝙ [illegible] non [illegible] teſt[illegible] integer & idoneus, ita [illegible] de [illegible] teſtis non [illegible] iudex deferre [illegible] Pan. & Felin. [illegible] de teſt. [illegible] teſt.s [illegible] magnam [illegible] onem [illegible] Lu[illegible] ratti, qui [illegible] ad dictam O[illegible] [illegible] per dictū Trolet, ipſe vero [illegible] miſit ſolum dimidiam [illegible] item [illegible] nullus aderat, quādo cognouit dictam Odiliam, niſi duo [illegible] quos [illegible] ſpecie nominat, & inter quos non eſt nominatus dictus Trolett, & tamen ipſe atteſtatur, ꝙ erat præſens, quando [illegible] do. cognouit ipſam Odiliam, & conſequenter eſt [illegible] nus ex teſtibus contra Suſannam Nec obſt. ſi quis vellet [illegible] [illegible] huiuſmod. côtrarietates per actiuum multiplicationem. [illegible] c. cum tu, de teſt. quia tam † concordia non admit[illegible] [illegible] ꝙ teſtes probēt, ſed vt excuſentur a pœna fal[illegible]

4 [illegible] Doct. in l. ſi ff. [illegible] & in [illegible] ff. de noui ope. nunc. gl. & canoniſtæ [illegible] c. in noſtra, de teſt. Ant. & Pan. in d. c. [illegible] Alex. conſi. 16. [illegible] cum aliis infinitis auctoritatibus, quas omitto. Item idem Trolet fatetur de mandato dicti Ludo. [illegible] dictam mediam tomaram frumenti patri ipſius Ludou[illegible] per furtum, [illegible] vt ipſe reus furti dicatur, tanquam opem furto dederit [illegible] & pariter furti tenetur idem Lud. l. ſi quis [illegible] § ſed ſi filius. ff. de fur. Fur autem eſt infamis. l. non decet. ff. de dolo. ergo neuter † nō pōt dici idoneus teſtis. l. 3. §. lege Iul. ff. de teſt. c. licet ex quadam. c. teſtimonium, e. ti. Item eſt vilis perſona deponens in cauſa ardua, ergo minus idoneus, ſm Spec. tit. de teſt. §. 1. verſ. item ꝙ eſt artifex, & in ſpecie ꝙ vilitas operetur, ꝙ teſtes non dicantur idonei ſir mat Andr. Sic. conſi. 32. col. 8 lib. 1. & ēt dictum Bar. in l. 1. §. idē Cornelio. ff. de quæſtio. Item eſt pauper, ergo non integer propter præſumptionem, ne locri cauſa fuerit teſtificatus, ſm Spe. [illegible] d. §. 1. verſ. item ꝙ eſt pauper. & Barb. in d. conſi 32. colum. [illegible] Secundus teſtis, d. presbyter Iacobus parochialis ſacerdos deponit, ꝙ interrogata ab ipſo, ſi cōfeſſa fuerat Andreæ eius marito, ſe antea fuiſſe cognitam a dicto Lud. reſpondit ipſe ſcire cauſam. hæc reſponſio negari non poteſt, quin ſit ambigua, & ideo declaratio ſpectat ipſ. Odiliæ. l. ſi quis intentione ambigua, ff. de iud. Et dato, ꝙ ſonaret in affirmatiuam, q. d. ipſe Andreas ſcit cauſam quare ſuerim confeſſa, tamen ſonaret in affirmatiuam ſuſpectam q. d. ipſe ſcit, ꝙ non fui confeſſa ſponte, ſed fortè ꝑ metum, & minas, aut verbera, vel ob aliam cauſam compulſiuam. Præterea dato ꝙ ipſa fuiſſet confeſſa expreſſe, tamen con

5 feſſio coniugis [illegible] contra maritum nihil probat, niſi contenta in confeſſione probentur, per teſtes idoneos, c. ſuper eo de eo, qui cog. conſang. vxo[illegible] ne ſit in facultate coniugis proſilire ad cōfeſſionem contra matrimonium. & hoc modo pro arbitrio diſ[illegible] matrimonium, vt ibi dicit Papa. Item ipſe teſtis in hoc eſt [illegible] ſingularis, & ad probandum confeſſionem requiſitūt duo teſt[illegible] in ſpecie per Bar. in l. admonendi. ff. de iureiu. Nec ob. ꝙ ipſa Odilia promit[illegible] ſtare eius dicto [illegible] quo caſu vnus teſtis probat plene, ſecundum Bar. in l. Theopompus. ff. de do. [illegible] qui[illegible] verunt in his, quib[illegible] pars [illegible] teſt[illegible] renunciare probat[illegible] & [illegible] pro arbitrio præ[illegible] Secus in cā matrim[illegible] cuius diſſolutio non pendet a facultate alicuius partis, ſecundum Pa[illegible] qui pe[illegible] illam rationem [illegible] quod in [illegible] a matrimonii non defertur iuramentum a parte [illegible] [illegible] mentum probationum, Gem. conſi. [illegible] concor. & ea ratione, qua [illegible] propria confeſſio non p[illegible] contra matrimonium, eadem ratione non præiud[illegible] [illegible] [illegible] conſenſus & promiſſio ſtandi dicto [illegible] ad alia ſufficiens probatio. d. ſuper eo. [illegible] Tertius teſt[illegible] G[illegible] idem deponit non [illegible] ſimilia, & ſibi inuicem rep[illegible] dic[illegible] ꝙ vidit Ludouicum tunc eius dominum vo[illegible] [illegible] rare Odiliam, & eam amplexantem, & ꝙ ſe occultauit, donec op[illegible] eſſet conſummatum, poſtea ſubiuit, ꝙ ingreſſus d[illegible] dño [illegible] bene inſanus. Conſideret quilibet [illegible] an [illegible] verisimile ſeruum reprehendere do[illegible] de [illegible] cui poterat obuiare, & noluit. Certe non [illegible] ſcrupulo ſocietatis occultę, q[illegible] manifeſto [illegible] [illegible] error cui non reſiſtitur, approbatur c. error. & [illegible] tit. 83 d. c. qui conſentit. 11. q. 3. Si ergo error [illegible] approbaſſe quomodo veriſimile eſt, ꝙ poſtea redargueri[illegible] magiſtrum, quis credit hoc? Scriptum eſt. n. apud Apoſtolum, maiorem ſe ne re-

6 darguas. cum itaq; veriſimilia non deponat, nō eſt idoneus † teſtis, imò ſuſpectus de falſo vt dicit Pan. in c. quia veriſimile. de præſum. Barb. conſi. 47. nu. 33. vol. 1. Præterea eſt ſingularis dicit .n. ꝙ vidit Lud. cognoſcere Odiliā de die paulo ante veſperas. Trolett vero dicit, ꝙ vidit de nocte, & ſic tanquam ſingulares non probant. l. iuſiuran. C. de teſtib. c. in omni negocio, cū vulg. de teſt. ſic. n. deponebāt teſtes contra Suſannam, vnus. n. dicebat ſub pinu, alter ſub ficu. Ex præmiſſis reſtat concludēdum, ꝙ nul

7 lus iſtorum teſtium dicitur idoneus, † quia is idoneus teſtis dicitur, cuius fides nulla exceptione elidi poteſt, ſm glo. in §. itē verborum, in verbo, idoneos. Inſt. de inut. ſtip. Reſtat etiam concludendum, non fuiſſe probatam copulam Lodouici cū dicta Odilia, quia vltra confeſſionem ipſius Lud. requiruntur alii duo teſtes idonei, d. c. de illo, qui non reperiuntur in hac cauſa, igitur &c. Et credendum eſt, ꝙ ſi dicta Odilia haberet amplum patrimonium, ꝙ Andreas, qui cum ea ſtetit ſpatio plurū annorum, non recuſaret eam, d. c. ſuper eo. de teſt. Laus Deo.

Reſponſa acutiſſimi I. V. D. Ioan. Fran. Ripen. a S. Nazario, explicit lib. 4.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE,
A SANCTO NAZARIO, IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,
In Decretalium Librum quintum abſolutiſsima Reſponſa,

Nunc poſtremò maiori, quam hactenus vnquam factum ſit diligentia recognita, & repurgata.

De adulteriis & purgatione canonica.

RESPONSVM I.

MOnachus Adulter, & ex confeſſione [illegible] adul[illegible] & [illegible] tentus, a [illegible] de adulterio a[illegible] ſtan[illegible] indicium [illegible] quem manifeſte ne[illegible] & [illegible] quicri[illegible] nec car[illegible] ten[illegible] & [illegible] fuit [illegible] de [illegible] ius alteri ap[illegible] pa[illegible] p[illegible] carce[illegible] eſt, [illegible] de co[illegible] ce[illegible] ne canonica purgare habeat.

SVMMARIVM.

1 *Unus teſt[illegible] facit indicium ad tort[illegible], alias ſec[illegible].*
2 *V[illegible] detentus non admittitur ad teſtificandum contra aliquem [illegible].*
3 *Clericus etiam ſi [illegible] indicia ſufficientia, non eſt torquendus, niſi prius ſit de tali crimine diffamatus.*
4 *In criminalibus probationes luce meridiana clariores requiruntur.*
5 *Clericus ad [illegible] purgandam non poteſt incarcerari, niſi prius [illegible] fateatur vel de crimine conuincatur.*
6 *Purgatio canonica inducitur etiam ad tollendam infamiam facti.*

R[illegible]ponſ. [illegible]terpr[illegible].

QVidam Monachus adulter, & de adulterio ex confeſſione propria conuictus, imputauit [illegible] accuſauit alium monachū ſiſt de adulterio. Itē exiſtente dicto monacho adultero in carcere, alius ab eo accuſatus noctis tpe ad inſtigationē, & vocationem alterius carcerati in contiguo, ac carcerē venit ad cellam dicti accuſati, dicendo ꝙ accuſator carceratus volebat eum alloqui, & ſibi narrare cās, quare eum falſo accuſauerat, qui ad carcerē acceſſit, & quē primum ibidē fuitis, q eum vocauerat, carcerē clauſit, ꝑp quod Abbas volle[illegible] procedere ꝯ dictū monachū, tam ob acceſſum, ꝗ ob accuſationē dicti adulteri, & quia noctis tpe ſine licen[illegible]tia iuit ad dictum carceratū, quē iam quatriduo cū pane, & aqua, & quatriduo ſine aqua in carcere detinuit, & q examinatus fuit relaxatus. Nunc ꝗritur, an dictus adulter, qui aliū accuſauit, qui ad eum acceſſit tpe noctis, faciat ſufficiens iudiciū ad torturā, ſiue ad detentionē in carcere cū pane & aqua, ſeu habeat ipſum infamare, ita ꝙ neceſſaria ſit purgatio canonica? Chri beatorumq; Siri, & Auguſtini, Patronorū meorum implorato ſuffragio. Circa primū, an faciat dictus adulter iudiciū ad torturā; breuib. ꝯcludendo arbitror, ꝙ nō, qa ad hoc, vt vnus
1 teſtis † faciat iudiciū ſufficiens ad torturā, oportet ꝙ ꝯ eum nihil poſſit opponi. [illegible]ma[illegible]itus. ubi Bart. ff. de quæſt. At adulter non ſolū nō eſt integer teſtis, imo nullatenus admittitur, ſed totaliter repellitur. c. conſtituimus. 3 q. 5. vbi caſus expreſſus. & rō eſt, qa eſt infamis, vt ibi dr. dignum quippe eſt, ut vita innocētis pernicioſo accuſatore non maculetur. c. dignū, 3 q. 9. & criminoſus maxime ꝯ clericum repellitur a teſtimonio, c. ſuper eo. de teſti. debet. n. eſſe probatę vitæ, qui crimen obiicit c. teſtimoniū. c. licet
2 vniuerſis, & c. in literis, eo. tit. Scdo, qa detentus in † vinculis, vel in carcere, non admittitur ad teſtificādū ꝯ aliquē in cā criminis. c. ſi teſtes. §. item ſex lul. 4 q 3. Poſſem ad illud ꝯprobādū infinita adducere, [illegible] ſuperfluū puto, qa clarū & notoriū eſt. Tertio, quia de [illegible]e confeſſio aduerſus alium in eodē crimine nō eſt credendū c. veniēs el [illegible] de teſti. & ibi Pan. in vlt. no. qd fortius, ēt ſi
3 extarent multe indicia † ſufficiētia, non dēt clericus poni ad torturā, niſi ſit de tali crimine diffamatus, ſm ſingulare dictū Abb. in c. grauis, de depo. ſequitur Pan. in c. cum in ꝯtemplatione. de regu. & Io. de Ana. in c. 1. col. 8. de cler. percu. ergo hic clericus monachus nondum diffamatus torqueri non poterit. Item accuſat[illegible] excōmunicatus, quia introduxit fœminam in clauſtro

ꝯ ſtatutum monaſterij, ergo eius teſtimonium nullam [illegible] fidem facit c. veniēs. s. de teſti. c. ſi hæreticus, 2 q 7. c. infamis. 3. q. 7. Non aū a[illegible] indicia ſufficit acceſſus nocti[illegible] ad [illegible] carcerē, qa aut ſumus dicere p acceſſit [illegible] accuſator [illegible] ad [illegible] adulter [illegible] A[illegible] ſumus [illegible] cere, p acceſſit, [illegible] accuſatione. [illegible] ſtimon o pbat[illegible] d. eſt in ꝯnā pa[illegible] tē, & [illegible] qa f[illegible] tum p[illegible] nu[illegible] de pbat[illegible]
4 n e m[illegible] g[illegible] bon[illegible] ēt eſſe [illegible] r[illegible] C. de p[illegible] q 8. & ita[illegible] Pe. de V[illegible] 53. in q. [illegible] C[illegible]a ſm a[illegible] ſacat[illegible] m[illegible]
5 c[illegible] ad [illegible] carceri[illegible] vel de c[illegible] pꝑ
6 li. 6. Circa tertiū, arbitror, ꝙ d[illegible] ius mon[illegible] in amiā d[illegible] purgare [illegible] gat one [illegible] ii q 5. H[illegible] Summa, de [illegible] q 1 §. [illegible] mine. Si th ppona[illegible] al[illegible] monac[illegible] car[illegible] culatoris, inde [illegible] purgatio canonica [illegible] ſemū [illegible] presbyter. c. q[illegible] de purg. [illegible] & [illegible] accuſ[illegible] cto diffamatus apud graues viros [illegible] ꝙ accuſato[illegible] deſtituiſſet, poſſet purgatio om[illegible] c. cum dilectus. eo. tit.

De vſuris.

RESPONSVM [illegible]

QVoniam [illegible] ꝯſtitutū eſt ꝑ florenis 100. annu[illegible] ſionē floren x. p Martinu 4. & C[illegible]ū [illegible] Pot Max. ꝯſtitui licite poſſe. [illegible] exceptio [illegible] vſurariæ prauitatis ex aduerſo propoſita nullo iure admittenda eſt, & maxime cū d. Honoratus ſm ea, q̄ [illegible] ponunt, vti fideiuſſor d. Capardi tuſte ſe ꝯtēdat indēnē, ac iniquū ab eo. leuari ꝑ ſūma flor. xl. annuę penſionis ꝑ qb. xl. iā idē Capardus ab eo. d. Honorato flor. 400. receꝑerat, quare nihil iuſti [illegible] nihilq. ſāctū ex aduerſo ꝑ poni pōt, cur Capardus bonā fidē fideiuſſoris agnoſcere non teneat.

SVMMARIVM.

1 *Contractus continentes penſionem annuam de decem pro centenario cum pacto luendi, [illegible] iudicati ſunt.*
2 *Fideiuſſor, qui inuenit ſoluere vſuras, licite eas ſoluere poteſt, & illas repetet a fideiuſſore, pro quo fideiuſſit.*
3 *Nemo iactare ſuum velle præſumitur.*
4 *Principalis tenetur fideiuſſorem indemnem releuat.*

Reſpon. interpreta.

DOminus Honoratus Ruffi ꝑ florenis mille vendidit penſionē annuā flor. centū dñæ Abbatiſſę, & monialib. S. Marię de Nazaret, ciuitatis Aquē. ſuper oīb. bonis ſuis, & ſpālr ſup caſtris de Ancono, & de Alamano cū pacto luendi pñte dñu Ant. Capardi, cui idē do. Honoratus dic immediate ſeq. tradidit flor. quatuorcentū ex dictis florenis mille. Pro quib. idē Capardus vēdidit eidē do. Honorato penſionē annuam flor. xl. cum pacto luendi. Et in oīb. & per oia, prout ipſe tenebatur dictæ Abbatiſſæ, & monialib. Nunc do. Honoratus agit ꝯ Capardum, vt ſibi ſoluat penſionem, q̄ ſibi cōſtituit, & pro eo ſoluit ꝑ ſtato monaſterio, aduerſus hanc actionem Capardus opponit exceptionem vſurariæ prauitatis.

Quæritur, an huiuſmodi exceptio admittenda ſit?

Qui veritas eſt, me dirigat in ſemitam veritatis.

¶ Si argumenta & rōnes h[illegible] q̄ ſup hūmi dubitatione tā p Iuriſtas, q̄ p Theologos adduc[illegible] in mediū, ꝑponerent, lōgus fieret tractatus; ſed qa q[illegible] determinata fuit per Martinū, 4. & C[illegible] 3. vt patet in extrauag. cōib. ſub rub. de emp. & vend. exordientib. regimini. Ideo no tentabo os in cęlum ponere. Deciſa
1 eſt ibi hęc dubitatio, ꝙ hmōi ꝯctus nō reputātur † illiciti, nec in [illegible] ſaudem vſurarū ꝯtecti. Sed poſita parte affirmatiua pro vera, mihi vr ꝙ Capardus non bona fide agat proponendo exceptionem

nem vſurariæ prauitatis ꝯ dñm Honoratum,qui ſolum agit,vt
releuetur indemnis , & ſic vt non ſit in damno, vt ex ſęnore
a ditetur. & pro fundamento pręmitto, ꝙ fideiuſſor, † qui mira-
uit ſoluere vſuras licite eas ſoluere poteſt , & illas repeter a de-
bitore,pro quo fideiuſſit.c. peruenit.& ibi gl.& Pau.eatra de fi-
deiuſ.no.per Io. And.& alios in ſtl,dãnum.de reg.iu.li.6 Et ra
tio ibi aſſignatur,quia non debet fideiuſſor damnum pati,vnde
bnm.&gratias deberet reportare.Ita vř poſſe dicere dominus
Honoratus,qui re vera nomine ipſius Capardi fideiuſſit pro pẽ
ſione 40 floren. licet ſuper bonis ſuis vendiderit illam penſio-
nem prædicto monaſterio,ſpe ductus, quod dictus Capardus
ſimilẽ penſionẽ ſibi faceret, & ea medlante eum indemnẽ rele
uaret Quod ſic demonſtratur;vbi pecunia eſt ad aliquem ꝑuẽ
tura, ſi alter pro ea pecunia ſe obliget, cẽſetur fideiubere ꝑ eo,
a quem pecunia debet peruenire.l quamuis.§.ſi cũ eſſem.ff.ad
Velei l.ſed & Iul § 1.ff.ad Maced. iſti ãt quatuor centũ floreni
recepti per dominum Honoratum à monialibus,quæ forte no
lebant ꝯhere cum Capardo,erant peruenturi in ipſum Capar-
dum,prout illico peruenerunt,ergo do. Honoratus cenſet pro
eo fideiuſſiſſe,& venditio penſionis florenorum 40 conſtituta
ipſi d.Honorato ſuper bonis ipſius Capardi,ceſſit in cauſã obli
b gationis,quia Capardus tenet † indemnem releuare dom.Ho
noratum l inter cauſas.§.abeſſe,ff.mãd.l.ſi pupilli.§ 1.ff de ſol.
bene facit.quod dixit Bar.in l.ſingularia,col antepe.ff.ſi cer. pe.
& Lu Roma conſ.465 conſultatio pſens. col. 2. corroborant
pręmiſſa,quia idem Capardus ſimul acceſſit cum do Honora
to ad monaſterium pro recipiendis dictis pecuniis,& die imme
diate ſequenti recepit ab ipſo do. Honorato florenos quatuor
centum,vnde præſumendum eſt,ꝙ mandauerit pfato do.Hono
rato,vt dictam ſummam pro eo reciperet, quia quoties cele-
bratur aliquis actus , qui communiter ſpectat ad agentem. &
alterum,tunc ſi alter ſciat,& approbet,ſola voluntas,ſiue ap-
ba mandatum inducit.l 1.ff.mand. per quã ita punctualr cõ-
cludit Bar in l.poſt decem.col.2.ver.texto in odo.ff.ſol.mar. Et
ſi conſtet, ꝙ contractus celebratus cum monaſterio non ſpe-
ctet communiter ad ipſum Capardũ,& do.Honoratũ,ſed ſo-
lum ipſũ d.Honoratum tñ dec ,ꝙ & ſi figura verborum oñ-
deret contractũ ſolum ſpectare ad d Honoratũ, tñ nullus erit adeo
obtuſi ingenij,qui non dicat ad cõem utilitatem illũ ꝯctũ fuiſ-
ſe celebratum,quis n..liceret vnq̃ d. Honoratum, alioquin vi-
rum prudentem,recepiſſe florenos quatuorcentũ ſub annua pẽ
ſione florenorũ decem pro centenario, vt illos pro ſimili pen-
ſione traderet Capardo,niſi fuiſſet ad ita faciendum depreca-
tus per ipſum Capardũ:nemo enim præſumitur uelle iactare
ſuum l.cum de indebito ff.de proba. Præterea, ex eo ꝙ inconti.
dictus d.Honoratus habitis dictis florenis quatuorcentum, il-
los tradidit ipſi Capardo,præſumitur actum,& tractatum fuiſ-
ſe,ꝙ Honoratus illos a monaſterio reciperet pro ipſo Capar-
do.l. ventri.§.in bonis.ff.de priuil.cred. cum multis auctorita
tib.quas adducere poſſem,& bñ in propoſito facit quod con-
ſuluit Dec.pſ 182.col.4 Et ſi dicatur,ꝙ do.Honoratus non de-
dit dictas pecunias incontinenti,imo fuit internallũ vnius diei.
Reſpondetur, ꝙ internallum vnius diei non impedit, quomi-
nus actus debeat dici factus Incontinenti, ſm Cæpo. in tract.de
ſimulat.contrac.col. ver. 2.caſu, . n. dicatur factum incontt-
nenti,relinquitur arbitrio iudicis.ſm Angel.in d.§. in bonis, &
Lud. Ro.in l.1.§.j.ff.de ver.obl. Vltimo nõ video,qua rõne iſte
contractus debeat iudicari fœneratius. Cur enim nõ conuenit
diffinitio,non conuenit diffinitum.l.1 §.dolum.ff.de dolo. Vſu-
ra autem eſt lucrum ex mutuo intentum ſecundum Summi-
ſtas,& late explicatur per Laud.de Rodulph ſ in trac.de vſur.In
2.q Ea parte autem domini Honorati nullũ lucrũ, nullave lu-
crãdi intentio,cum eandem penſionem pro illiſmet pecuniis
faciat monaſterio, ergo &c.agnoſcat igitur Capardus bonam
fidem,& amicum ſuum releuet indemnem. Laus Deo.

De ſententia excommunicationis.

RESPONSVM I.

QVia Conſtat Ioannam de Bellacõba omne,
ꝙ ea bonis mariti habuit reſtituiſſe , &
ſi quid habet, ea uoluntate dicti mariti hẽt, nõ
obſtantibus depoſitionib. teſtiũ in hac cã pro-
ductorum,q tanq̃ ſingulares,partim pauperes,
partim inimici,& partim ſe referẽtes ad depoſi
tiones,de quib.non ꝯſtat,& partim non legiti-
time ꝯcludẽtes nihil ꝓbãt, iñ monitorio nõ adſtrictã facile con-
ſtat.Quare iterũ rñdemus,a dicto monitorio ipsã abſoluẽdam
fore,nec nõ ab eccleſiaſticis cẽſuris,cui non obſtat, ꝙ plus fru-
menti ac pecuniarũ habere, ac habuiſſe pręſumat q̃ reſtituerit,
qa excõicatio non ea pręſumptionibus, quę ex depoſitione ip-
ſius Ioannæ eliſę quodammodo videntur,ſed veris probationi
bus admittitur, nec præſump tionibus temere iudicandum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Monitorium,quod regulariter loquitur de indebitè,ac iniuſtè detentis,ha
bitis,& perceptis,ad licitè,ac iuſtè detenta ac habita, non porrigitur.*
2 *Per ſententiam condemnatoriam non probatur quis aliquid indebitè deti
nere,niſi quatenus conſtat ex actis,vel in executione liquidatur.*
3 *Aſſerenti incumbit onus probandi.*
4 *Teſtis deponens extra articulata,nullam fidem facit.*
6 *Allegans errorem tenetur illum probare.*
*Teſtis,qui tractat de ſe exonerando,& alium grauat,& qui in facto pro
prio deponit,nullam fidem facit,& uide nu.14.*
7 *Teſtis ſingularis non probat .*
8 *Teſtis inimicus,pauper,& non productus in cauſa,nihil probat.*
9 *Teſtis ſe referens depoſitioni,de qua non conſtat,nihil probat.*
10 *Teſtis ratione incertitudinis,nihil praſtat.*
11 *Dominium,an ex poſſeſſione probetur.*
12 *Denunciatio iudicialis tendens ad ſalutem animæ,& intereſſe partis,non
admittitur niſi pro notorio peccato.*
13 *Teſtis non reddens rationem ſui dicti,nihil probat.*
15 *Teſtis ſe referens ad depoſitionem imperfectam,nihil probat.*
16 *Non probat hoc eſſe,quod ab hoc contingit abeſſe.*

Reſpon. Interpreta.

ITerum Mihi vř,honeſtam mulierem Ioannã de Bel-
lacomba relaxandã a monitorio,& iud io il
lius per rationes,& fundamenta iã deducta,quæ nec rantil
lo eliſa fuerunt ex replicationib.in aduerſum propoſitis ,
quib.non expediret rñdere,cum collatis hincinde ſcripturis re
ſolutio pateat manifeſtè, tñ petenti ſatisfiat,ſuccinctè reſpon
dentur conſtare, Ioannam plura bona accepiſſe de bonis , &
hæreditate Panterii ſui mariti ea inſtrumẽtis compromiſſi, &
laudi inde ſecuti , quia in compromiſſo petit ſe manuteneri in
poſſeſſione bonorũ hæreditariorum ſui mariti,& in laudo con
demnatur ad reſtituẽdum oĩa bona mobilia dictæ hæreditatis,
quæ manutentio,& reſtõ,vt ex aduerſo prætenditur. præſuppo
nunt ipſam Ioannã aliqua bona habuiſſe.l.decem. cum ulg ff.
de uerb.obl.Quia ad iſtud fuit multipliciter reſponſum Primò,
1 ꝙ † monitorium loquitur de habitis & percepti.illicitè . & in-
debite c.per tuas. de ſent excom. Petitio autem Ioannæ petẽtis
ſe manuteneri,loquitur de poſſesſione licita,non ui,non clam,
non precario habita.l.1.in fi.ff uti poſſ c.licitè cãm,de probatio.
& ſic petitio Ioannæ,de qua in compromiſſo,nihil facit ad ꝓba
tionem,ꝙ ipſa indebitè & illicitè quicquam detineat in bonis
mariti Non ẽt probat laudum,quo fuit condemnata ad reſtituẽ
2 dum bona mobilia hæreditaria mariti,tum quia † per ſentẽtiam
condemnatoriam nõ probatur,eam aliquid indebitè detinere,
niſi quatenus in actis probatum legitur,vel in executione l qui
dabitur,cum ĩ iudicio uniuerſali,ſine petitione hęreditatis actũ
eſt.ſm Io. And.in add.Spec.in tit.de ſent.§.qualiter.ver. quid ſi
iudex.Bar.in l.fi.C.de ſent.quæ ſine quantita.profe. glo.in l.1.ff.
de eden. Alioquin ſi ex actis,vel in executione non appareat de
quib.bonis,ſententia nullã meretur execu.l.1.& 2.C.de ſentẽ.quæ
ſine certa quãtitate.no.Bar.& alij,in l.ait prætor,§.ſi iudex.ff. de
re iud. Cum itaque non appareat,nec ex actis,nec ex aliquib.te-
ſtib.in executionẽ dicti laudi productis , aliqua bona eſſe penes
dictã Ioannã,nõ poſſumus dicere,quod ſententia probet penes
ipſam eſſe,quia ſententia,quę condemnat in genere ipſam Ioã
nam ad reſtituendum bona,quę habet, intelligitur ſi quæ habe-
re conſtiterit l.Stichum qui meus erit.ff. de leg. i. l. nuper.ff.de
leg 2. Præterea cum fuerit paritum laudo, fruſtra impetrat mo-
nitorium.Quod autem paruerit,conſtat ex quitãtia in actis pro-
3 ductis.Et qui velit † aſſeuerare eã habere plura alia quæ non re
ſtituit,dẽt ipſe probare.l.ei qui.ff.de prob. ¶ Non obſtãt aſſertę
depoſitiones teſtium , quia vt plene & abunde oſtenſum fuit ,
nullam fidem faciunt rationibus per me & alios, qui pro dicta
Ioána allegarunt,clare deductis, quæ vt dixi ex replicatione , &
ſaluatione per partem aduerſam factis in aliquo non fuerunt
eliſæ. dicebatur primo,quod Ioãnes de Ponte,primus teſtis,nõ
probat.quia nõ fuit receptus ſuper articulo ſexto vſurpationis ,
4 ideo ſua depoſitio non facit fidem, quia depoſuit extra † articu
lum non iuratus.c.de teſti.extra de teſti.l.ſi quando.C.eod.nam
ipſe fuit ſolum receptus ſuper 7 & 8 & ipſe depoſuit ſuper ſex-
to. Ad iſtud replicatur,quod notarius errauit, quia debuit dice-
5 re ſuper ſexto,ſed iſtud nihil eſt, quia qui † errorem alleg. tene-
tur illum probare,ut per Bar.& alios,in l.errore ſcribentis.C.de
teſt.maxime quando notarius non proponit errorem,iuxta no.
per Barto.in l.fin.ff.de tab.exhib.pręſumitur enim pro notario ,
ꝙ nõ errauerit,nec aliter ſcripſerit,quàm fuerit dictum,arg. no.
in l.1.quemadm.teſta.aper.ff. cum concordantibus . & licet hic
teſtis ſe referat ſuæ relationi,non tamen fuit receptus,nec iura-
tus ſuper contentis in dicta relatione,& hic deponit extra articu
6 lum,ut dictum eſt . ¶ Dicebatur ſecundo , quod hic teſtis † tra-
ctat de ſe exonerãdo,quia dixit ſe recepiſſe in cuſtodiam aliqua

bona a dicta Ioanna, iō non probat. replicatur, ꝙ licèt non ſit ei
credendū, quatenus ſe exonerat, ſaltē credendū eſt ei, quatenus
onerat dictā Ioannā, voluiſſem ꝙ iſta theorica fuiſſet pbata ali-
qua rōne, vel lege, quia Bar. in l. deferre. de iure fiſc. expreſsè cō
cludit, ꝙ ei nō credit, quatenus aliū grauat. & quia fides teſtis eſt
indiuidua, & quia non credit teſti deponenti in facto proprio.
7 l. nullus, de teſt. Dicebatur tertiò, ꝙ hic teſtis † eſt ſingularis. rñ-
detur, ꝙ imò hēt cōteſtē Ioanē de la Palude, ſed ſi cōferantur v-
triuſq; dicta, nō videbunt ꝯteſtes, imo ſingulares ſingularitate
8 obſtatiua. ¶ Dicebat̄ ēt, ꝙ hic teſtis eſt † inimicus, pauper, non
productus in cā, ſed loco eius quidā Claudius de Pōte. ad illa ni
hil replicat̄ Ex quib. ſtat nr̄a ꝯcluſio, ꝙ huic teſti nō eſt, nec ve-
nit fides adhibenda. ¶ Contra ea, q̄ aduerſus ſextū & tertiū teſtē
oppoſita ſunt, nihil replicatur, iō ſuper quolibet ipſorū non eſt
faciendū fundamentū ¶ Dicebat̄ ēt, ꝙ Matthæus Nagueti non
facit aliq̄ fidē, q̄a ſe refert iuxta depoſitioni factæ corā Mūdanelli
9 notario, de qua † non ꝯſtat, replicat̄ conſtare fol. proceſſus 31. &
ſeq. Sed ego non legi, nec video ꝙ in dicto fol. proceſſus 33. &
ſeq. idē teſtis fecerit ali depoſitionē corā Mundanelli, iō iudex
videat ſcripturam, & ſi conſtabit, quis factū melius videat, &
ſi depoſuerit, non probat ronib in ꝓximum allegatis. ¶ Scdo, cōtra
10 hunc teſtē dicebatur, ꝙ non probat rōne incertitudinis: quia
ſi dicat, ꝙ dicta Ioanna portauit ad domū ſuā vnū ſaccū plenū
vtenſilib. ſubiicit tñ ꝙ neſcit quid intus eſſet quia nō curauit vi-
dere qd eſſet intus. replicatur, ꝙ ſatis eſt, ꝙ ſciat ſaccum eſſet ple
nū vtenſilib. qualiacunq; ſint Sed parte nō adi citi dñs replicās,
ꝙ is qui dixit nō introſpexiſſe, q̄ intus eſſet, non pōt pro certo
aſſeuerare ſaccū eſſe plenū vtenſilib. cū non illa ſint a ſenſu cor
poreo aliena l. teſtium ff. de teſt. l. ... Petri ... per tactum:
tñ deo hunc teſtem non deponere ꝙ tetigerit, & ſi tetigiſſet,
ex ſolo tactu non pōt certè ſcire quid ſit in ſacco, ꝙ expreſsè fa
tet ipſe teſtis, dū ſubiicit, q̄ ... intus eſſet, ... neſcire. Tertio im-
pugnatur depoſitio huius teſtis, quia non dicit, ꝙ vtenſilia dela
ta ad domū ſuā eſſent vtenſilia mariti. replicatur, ꝙ teſtis depo-
nit ſaccū fuiſſe portatū a domo mariti Planteri, iō probat, ꝙ v-
tenſilia exiſtentia in dicto ſacco, erant ipſius mariti, quia ea quę
ſunt reperta in domo ſua, præſumuntur fuiſſe ſua, vt concludunt
Bal. & Sal in l. ob maritorū C. ne vxor pro mari. & Soc. conſil.
128. Iuſtiſſime iudex. in tertia concluſ. in 1. volu Quia ad iſtud
replicat̄ multis modis. Primo, ꝙ hęc præſumptiua probatio lo
11 cum hēt, qñ agitur † de dñio incidenter, tunc ex eo, ꝙ reperiunt̄
in domo alterius, pręſumuntur ſua, quia ex poſſeſſione præſu-
mitur dñium, qñ de eo agitur incidenter, ſm Bar. in l. quidam in
ſuo. ff de cond. indl. & Pau. lo c cum adſedem. col. 6. de teſt. ipo.
& ita loquuntur Bald. & Sal. in d. l. ob maritorum, & Soc. in d.
conſ. 128 agebatur. n. ibi de executione rei iudicatæ in bonis ma
riti repertis in eius domo. & ſic tractabatur principaliter de exe
cutione. incidenter aūt quęrebatur, an bona exiſtentia in domo
mariti eſſent mariti, vel vxoris volentis impedire executionem
per exceptionem ſui dñij. rñdetur, ꝙ ex poſſeſſione præſumun
tur mariti, quia quæritur de dñio incidenter. Et in propoſito de-
clarat Aret. conſi. 153. conſultatio propoſita. Sed vbi agit̄ princi
paliter de dominio, vt in caſu pñti, ex poſſeſſione non præſumi-
tur, nec probatur dñium. l. cum res. C de prob. & ibi oēs notāt.
c. fi. de cā poſſ & proprie. ..o. Bar. & Pau. in locis pręalleg ēt ſi eſ
ſet probatum, ꝙ poſſeſſor tenebat, & poſſidebat bona, de quo-
rum dñio agitur principaliter pro ſuis, & tanquam ſua, ſm Bar.
in l. 1. ff. pro ſuo. Alex. conſi. 137. col. 2 lib 2. ēt ſi probetur, ꝙ te-
nebatur. & reputabat̄ dñs palā, & publicè, ſm dominos de Rot,
deci. 330. in no. Soc. conſi. 112. viſo proceſſu. col. fi. lib. 4. ¶ Secū
do reſpondetur, ꝙ in iudicio conſcientiæ, de qua quæritur ad pñ-
ſens, non poteſt quiſpiam denunciare, nec declarare permane-
re aliquem in peccato, niſi appareat apertè, & manifeſtè de ip-
ſo peccato. c. nouit. de iudicijs. vbi Panor. & alij ita concludunt.
non obſtat, dum dr̄ id verum eſſe, ſi ageretur euangelica denun
ciatione, cuius finis eſt fauor animæ denunciati duntaxat, vt li-
beretur a peccato, ſecus hoc caſu quo agitur denunciatione iu-
diciali, cuius finis eſt fauor animę denunciati, & intereſſe partis,
12 quia iſtud retorquetur. Nam † denunciatio iudicialis tendēs ad
ſalutem animæ & intereſſe partis, non habet locum niſi pro no
torio peccato, pro quo non competit actio parti de iure ciuili,
vel cano c. epiſcopus. 35. q. 6. l. ea quidem. C. de accuſ. declarat Pa
nor. in d. c. nouit. col. 13. verſi. nunc condeſcendo. Non poteſt au
tem in caſu noſtro peccatum dici notorium, cum non probe-
tur vllo modo verè, nec pręſumptiuè, vt dictum eſt. Et ubi præ-
ſumptiue probaretur, vt aſſerit aduerſarius, non tamen eſſet no-
torium, c. fi. qui matri accu. poſſ. Et dum ſubijcitur, quod d. Bel-
lacombe non reuelauit pertinenter, quia dixit bona eſſe ſua ni-
hil ad rem, quia cum ipſa prętendat ſua, non tenetur aliter exo-
nerare ſuam conſcientiam. Et ſi prætendat probatum eſſe, quod
ſint mariti, agat via iuris, porrigat libellum, & diſcutietur cuius
eſſe debeant, non autem inſiſtat ſuper conſcientia ipſius Ioanę.
¶ Dicebatur etiam, quod iſte teſtis non probat, quia non reddit
13 † rationem ſui dicti, prout tenebatur, etiam nō interrogatus: ad

illud nihil replicat̄, adde ꝙ hic teſtis tractat de ſe exonerando,
quia dixit dicta vtenſilia fuiſſe portata ad domū ſuā, quo caſu
tenetur illa reſtituere ei, cuius ſunt, & vult ſe excuſare ex eo, qđ
fuerunt ad ſe delata, cū forte ea doloſè ſurrepuerit, iō nō ei cre
dendum, ut dicit Bar. in d. l. deferre. ¶ Succeſſiuè ad defenden-
dū depoſitionem magiſtri Ioannis, dū opponitur ꝙ ſe refert re
lationi ſuæ factę corā dño vicegerente, de qua nō cōſtat: repli
catur conſtare fol. 24. & ſeq. Sed aduertatur, ꝙ relatio, de qua
fol. 24 & ſeq. non legitur fcā corā dño vicegerente, ſed corā of-
ficiali. ergo non eſt illa, ad quā ſe refert. Cęterū vbi eſſet illa, non
14 probaret, quia tractat de ſe † exonerando, cū deponat apud ſe
eſſe duos ſaccos menagij, quos aſſerit ad ſe fuiſſe delatos p an-
cillam d. Ioannæ, forſan ſubornatæ ab eo ad illa ſubtrahenda ipſi
Ioannæ, vel hęredibus mariti, ergo non probat, ſm Bar. in d. l.
deferre. ¶ Item non probat, quia potuit ancilla portaſſe inſcia
15 dicta Ioanna dña ſua, nec ēt probat, q̄a ſe refert † ad depoſitio-
nem imperfectā, videlicet ad relationem factam ſine iuramen
to, quæ non affert teſtimoniū nec fidē facit, ſm Fel. in cap. cum
in tua. de teſt. nec replicatio, ꝙ communis opi. ſit in ꝯtrariū, quic
quam facit, quia vt dicit Fel. communis opi. ... non pro-
cedere, quando teſtis ſe refert ad ſcripturam, vel depoſitionem
ſuam imperfectam. ¶ Item eſt ſingularis, & licet Iñeta Miſſo
na vita ſit deponere, ꝙ vidit ancillam dictæ dñæ Ioannæ por-
tantē vnā copertā, & vnā culcitrā penes ipſam Ioannā, nō tñ di-
cit ꝙ portauerit: aliud enim eſt vidiſſe portare, aliud ſcire, qđ
portauerit. ¶ Item dato, ꝙ eſſent concordes in hoc, tamē eorū
16 depoſitio non probat, † q̄a non concludit, quod ancilla porta-
uerit volente, ſciente, & mandante dicta Ioanna. Ex quibus pa-
tet, ꝙ depoſitiones dictorum teſtium non probent dictam Ioā-
nam aliqua bona dicti quondam ſui mariti tenere, maxime in-
debite & iniuſte, & ſic quicquid habuit reſtituere conſtat & dici-
tur, quod non eſt, qui non præſumit ... longe plus bladi &
pecuniarum habuiſſe, q̄ reſtituerit, nihil facit ad cauſam. quare
pręſumat tenere iudicandū q cū̄ modo conſcientia Ioannę ſa-
na ſit, nam res hęc præſumptionib. decidenda eſt. Nec ... mus dñs iudex in hac cauſa, in qua dēt ſibi ... ne cōſtare de
peccato dictæ Ioannę, habebit eam excommunicare abſq; veris
probationibus. Poſſem alter reſpondere, videlicet depoſitio-
nes dictorum teſtium non facere vllam fidem, ſed q̄a præmiſſa
ſufficiunt, & dñs iudex, quæ omiſſa ſunt, pro ſua diligentia ſup-
plebit, & cuncta ſtutinabit, ideo finem facio. Laus Deo.

RESPONSVM. II.

Quoniam monitorio, ac cenſuris eccleſiaſticis, illi tan tum adſtricti cenſentur, qui contra volun-
tatem defuncti bona iniuſte, ac indebite occupant: ideo Ioanna
Bellacomba, quæ ex voluntate defuncti bona habet & tenet,
monitorio adſtricta nullo iure dici poteſt, imò cum ſibi à teſta-
tore licentia data fuerit, bona ipſa ꝓpria auctoritate capien
di, & alienandi, iure potuit ea ſine hæredis licentia capere ac di
ſtrahere. Nec teſtes contra eam producti, ſecundum ea quæ pro
ponuntur, quicquam probant: quare relaxandam, & abſoluen
dam dictam Ioannam, tanquam cenſuris in aſſerto monitorio
communitatis, non adſtrictam eſſe reſpondi.

SVMMARIVM.

1 *Actore non probante reus abſoluendus eſt, etiam ſi nihil pręſtiterit.*
2 *Cenſuris eccleſiaſticis non tenetur, qui rem iuſtè, ac legitimè detinet.*
3 *Teſtes mille ſingulares non plus pręſtant, quam unus.*
4 *Referenti non creditur, niſi conſtat de relato.*
5 *Teſtis examinatus ſuper articulis impertinentibus, nihil probat.*
6 *Relatio facta parte non citata, & abſque iuramento, nihil probat.*
7 *Teſti deponenti in ſui exonerationem, & commodum, non creditur.*
8 *Teſtis non productus, neque iuratus, nihil probat & uide nu. 13.*
9 *Teſtis ſingularis, & apponēs de credulit. & nō veritate, nullā fidē facit.*
10 *Teſtis contrarius non admittitur, & uide quomodo procedat.*
11 *Ratio teſtis debet eſſe concludens, & vide quomodo procedat.*
12 *Probatio incerta non releuat probantem. & uide nu. 14.*
15 *Teſtis imperfecte deponens nihil probat.*
16 *Teſtis deponens ſe uidiſſe de nocte reprobatur, niſi reddat quod luna lucebat, vel lumen habebat.*
17 *An qui compenſat dicatur reſtitutionem facere?*
18 *Licentia a teſtatore conceſſa capiendi, & alienandi bona propria auctoritate, operatur bona ipſa de iure abſq; hæredis miniſterio capi, & vēdi poſſe*
19 *Monitorio adſtringūtur, q bona voluntate defuncti tenent, & poſſident.*

Reſpon. Interpreta.

1 PLuribus Rōnib. relaxāda vī honeſta mulier Ioā na de Bellacōba. primo, q̄a † actore nō
probante, reus abſoluendus eſt, ēt ſi nihil pſtiterit. l. qui
accuſare. C. de eden. c. eccleſia. vt lite pend. Ex adductis
āt productis non apparet Ioannā q̄cquam detinere de bonis hę
reditarijs quōdā Ioannis Pīaterij eius mariti indebite, & iniuſte.
2 ergo non ē ligata † cēſuris ꝯminatis in aſſerto monitorio, & ex-
tende de fulminatis, vt ſignāter decidit Claua. in ſua Sūma, §. de-
nūciatio. ver. fi. & dixi in tract. de peſte, lt. 3. uer. inſup q̄ro. ou. tis.

circa ſi.lib.nõ ob.depoſitiones aſſertorum teſtium, q nihil pe
nitus probant,q: ſunt in eorum dictis oẽs ſingulares,q nõ plus
3 probant,q̃ vnus,ẽt ſi eſſent † mille,l.iurisiu.vb Bal.C de teſt.c.li
cet cãm.de pb c. icẽt ex quadã.& vtrobiq; Fel.latiſſimè.de teſ.
& qa ſunt varij,& ꝯrij,qb.non eſt credendum,l.qui falſa,vel va
ria.§.de teſt.Et qa ſe referunt ad reuelationes eorum,de qb.nõ
4 cõſtat,ergo † fidẽ non faciunt niſi ꝓbetur de relato.l.ſi quis in ali
quo.C.de eden.l.admonendi.cũ gl. & ibi Bar.& alij,ff.de iureiu.
& quia exceptiones gñales non ita ſolent mouere, ſicut ſpecia-
les,ſo liber accedere ſpecialiter ipſos teſtes,qui ſunt 15.quorum
nullus eſt,qui fidem faciat Primus teſtis G[illegible]elm.de Pu[illegible]te,ſup
ſexto articulo,qui de vſur[illegible]atione.occupatione, & indebita de-
tentione loquitur,non fuit examinatus,ſed dumtaxat ſuper x &
5 [illegible] nihil rem faciunt. Et licet in relatione viſus fuerit d[illegible]pone
re, q habuerat aliqua bona mobilia,in cuſtodiam ab ipſa Ioãna,
6 quæ deinde poſtea reſtituerat,tamen relationi † non creditur,qa
parte non citata,& abſque iuro facta c.nuper nobis, de teſti. §.ſi
qũ,C.eo.tit.& quia eſt in dicto ſuo ſingularis, d.ca licet.& quia
7 tractat de ſe exonerando,dum deponit reſtituiſſe. Teſti aũt † ali-
quid dicẽti in ſui exonerationem,& commodũ,nihil creditur,
l nullus,ff.de teſtib l omnes, C.de teſti. docet in terminis noſtris
Bar.in l deferre,ff.de iure fiſci Alex.conſi.146.in cauſa c[illegible] l.pe.
& fi. [illegible].5.item eſt pauper,ideo nõ eſt integer teſtis l.3.ff de teſ.
Item inimicus dictæ Ioannæ,vt ex depoſitionib. duorum teſtiũ
[illegible]lat.ergo non probat.c.cũ oporteat.de accu.c.repellantur,eo.
t[illegible] ẽt ſi inimicitia ſuborta ſit ex lite,§.ſi vero odioſam,in Auth.
8 de teſt c.quoties,eo tit.ubi latiſſime Fel.præterea iſte teſtis † nõ
fuit productus, neque iuratus, ſed ſolũ qdã Claudius de Ponte
[illegible] frater.Secundus teſtis Anto.Chartroſij,q deponit,ꝙ dicta
Ioanna poſt mortem mariti vendidit ſibi 40 ſalmas bladi uide-
9 [illegible],non e[illegible] fidem facit ex plurib.primu,q: † ſingularis. Scdo,
quia deponit per verbum,videri ſuo, nam dicendo,uideri meo,
d[illegible]n t de credulitate,non de veritate,ſm Bart.in l.quid tñ,§.ſi
aratier,ff.de arbit.in l.1.ff.de vent.inſpi.& in tract.de pelle,uer.3.
& tractatur plene per Fel.in c.quoties,de teſti. per Iaſ.in rub.ff.
de iureiur.& quia non deponit,ꝙ bladum eſſet dicti quondam
Planterij,non probat,quia ſtant ſimul,ꝙ emerit bladum a dicta
Ioannina,& tñ non ſit bladum dicti Planterij, & non ꝓbat hoc
eſſe,ꝙ ab hoc contingit abeſſe,c.in pñtia,de prob.l.non hoc,C.
vnde legitimi.Imo in dubio ꝑſumitur ꝙ ſit venditoris,niſi ap-
pareat de ꝯtrio.l.magis,ff.de ſol. Et licet in depoſitione tandem
videatur ſe referre ſuæ depoſitioni factæ pro informationibus
10 ſecretis,adhuc non probat,q: in ea depoſitione † aduerſatur ijs,
quæ deponit in ultima. Nam ibi dicit,ſe emiſſe ſalmas decem a
d.Ioanna,hic dicit emiſſe quadraginta. Et licet iſta nõ videatur
ꝯtrarias repugnans,cum id qđ pluris eſt, vtique tanti ſit,l.cũ ſur-
ti,ff.de in litem iuran.& regula,in eo. de reg. iur. Tñ in teſte dr̃
ꝯrietas obſtitura ꝑꝑ variationem,vt p Ale.& Mod.in l.1.§.ſi ſti-
pulanti,ff.de verb.ob.Itẽ ubi locus relationi eſſet,tñ non ꝓbatur
ex relatione,ad quam fit relatio,ꝙ decem ſalmæ, de qb.reuelat,
ſint de blado d. Planterij,qa rõ in reuelatione aſſignata non cõ-
cludit,nec eſt bona.inquit.n.hic teſtis, ꝙ erant de blado qñdã
Planterij,qa ipſa Ioanna erat in domo eiuſdem Planterij,& re-
11 gebat bona.Iſta rõ † nihil facit, qa ſtant ſimul, ꝙ eſſet in domo,
& regeret,& tñ bladum p eam venditũ nõ eſſet de blado defun
cti mariti.unde huic teſti nulla eſt danda fides,tum qa dictũ non
concludit,d.l.non hoc, tum qa in probando dñio teſtis fidẽ nõ
facit,niſi adducat ſufficientem cãm,ẽt non interrogatus,cũ aga
tur de probando id,qđ non ꝑcipit ſenſu corporeo,ſm Inn.in c.
cum cauſam,& ibi Fel.col 2.in fi.de teſti.& Bal.in l.cum res,C.
de prob.Pau.de Caſt.& Are.in l qui teſtamento, §.fi.ff.de teſti.
Ang.in §.& licet,colla.7.in Auth. de teſti. Item deponit ſe poſt
mortem emiſſe abſque determinatione temporis. Et ſic põt eſ-
ſe,ꝙ emit poſt tranſactionem,& traditionem, 70. ſalmas fru-
12 menti,factam ipſi Ioannæ per actorem,unde † incerta probatio
non releuat probãtem,d.c.in pñtia. Tertius teſtis ſe refert rela-
tioni factæ corã vicegerenti.Item facit Pet.Queyroti, ſextus te-
ſtis.Item quoque facit Bar.ſeptimus teſtis,de quib.reuelationib.
non conſtat,ergo & cætera. Et poſito,ꝙ de reuelationibus con
ſtaret,nõ tñ eorum depoſitiones fidem facerent,qa teſtis ſe refe
13 rẽs ad id,qđ dixit † ſine iuro extra iudicium,vel corã arbitro,nõ
ꝓbat,qa refert ſe ad teſtimonium imperfectũ rõne iuri deficien
tis,vel forma iudicij,ſm Sal.in l.fi.C.de teſti. Idem ergo in caſu
iſto,cum reuelationes non ſint teſtimonia, cum non ſint factæ
cum iuro,nec in figura iudicij. Et ita vult Fel. in c.cum in tua,de
teſti.vnde non obſt.qđ dixit Bar.in l.eos,ff. de fal.quia loquitur
in teſte,qui refert ſe ad id,qđ dixerat in alio iudicio,& in alia ꝯã.
Matthæus Naui, quartus teſtis ſe refert depoſitioni factæ corã
eodem notario, videlicet coram Mondanelli,de qua non con
ſtat,licet.n.coram Ioanne Bruneri, ſubſtituto Dalmaſij,pro in
formationibus ſecretis depoſuerit,non tamẽ reperitur,ꝙ depo-
fuerit coram Mondanelli,ad quem ſe refert. Et ſi tu velis intelli
gere,ꝙ ſe referat ad depoſitionem ſecretam factam corã dicto
Bruneri, qđ uerba non admittunt: adhuc uidetur,ꝙ depoſitio
iſta nullam fidem facit,quia deponit, ꝙ dicta Ioanna poſt obi-
tũ mariti ꝑortauit ad domũ ipſius loquentis unum ſaccum ple
num utenſilibus de domo dicti quondam Planterij ſubiungen
do,ꝙ neſcit qd intus eſſet. Iſte teſtis in hoc nihil concludit,quia
non ponit,quæ nam eſſent utenſilia, quæ erant in dicto ſacco,
14 & ſic † rõne incertitudinis probatio vitiatur, d.c.in pñtia. Et con
ſuluit Alex.conſ.133.col.5.lib.1.Item non deponit,ꝙ utenſilia,
q̃ [illegible] erant in dicto ſacco, eſſent de bonis dicti quondam Planterij,
& ubi deponeret,ſi [illegible]em non facit,qa non aſſignat rõnem ſuffi
cie[illegible]tem,ut §.ꝯ dictum ſecundi teſtis. Præterea eſt ſingularis,er
go &c. Ex his patet,ꝙ primus,& ſeptimus teſtes,non ꝓbant,mi
nus aũt probãt reliqui ſeptem. Nã octauus dicit,nihil ſcire. No
nus videlicet Io.Rigandi,qui deponit Ioannam uendidiſſet unã
quad[illegible]gatam bladi Planterij, ut ſibi dixit d.Ioanna,eſt ſingula-
ris,qu[illegible]tenus dicit,& d Ioanna ſibi dixit, quod erat bladum d.
Planterij,& ſic in hoc non facit fidem. item ſingularis eſt in di-
cto,ꝙ ancill[illegible] Ioannæ portauerit ad domum Ioannis Naqueti,
certa bona mobil[illegible] in banaſtono, & licet ancill[illegible] portaſſet,
nihil ad rem facit,niſi probetur de mandato ipſius Ioannæ. Itẽ
ſeptimus dicit,ꝙ neſcit cuius eſſent dicta bona mobilia,quæ erat
in banaſtono. Decimus teſtis,Iacob Iordani,qui deponit uidiſſe
paulo poſt mortem d Ioannis, ipſam Ioannam onerari faciẽtẽ
vnam quadrigam de nocte bladi,& bonis mobilibus d. Ioannis
Planterij,eiſdem rationibus non probat,quib. præcedentes dixi
non probare. Et ulterius non deponit, quod dicta Ioanna fece-
rit exportari bladum,& bona onerata ſuper quadriga,& ſic de
15 ponit † imperfecte,ergo nõ probat,ſm gl in l.Luc.ubi ſcrib.no.
ff.de inſt.Bal.in c.1 col.2.ſi de inueſt.inter dom.& uaſſa.lis ona.
Iac.in l hac conſultiſſima,§ ex imperfecto, C.de teſtam.Item di
xit,ꝙ uidit de nocte,& eſt octogenarius. Teſtis autem,qui dicit
16 ſe uidiſſe † de nocte,naturaliter reprobatur,niſi addat,ꝙ luna lu-
cebat,vel lumen habebat ſm Iaſ.poſt Old.& Bal.in l.ſi non ſpe
ciali,col.[illegible] C.de teſt. ¶ Vndecimus Iacobus Manche,ſe refert re
lationi factæ coram domino uicegerente, de qua non conſtat.
¶ Duodecima Catherina Romera,quæ deponit emiſſe unũ pi
ſtrinum,quod habebat in domo conducta a d.Planterij,nõ pro
bat,qui[illegible] ſingularis,& quia tractat de ſe, maritum exonerando
ab onere obligationis reſtituen.ipſum piſtrinum, qđ reſtituere
tenebatur uirtute dictæ locationis,& conductionis, d.l.nullus,
cum ſimil. ¶ Decimustertius teſtis Iammeta Manche, ſe refert
relationi factæ coram domino uicegeren. de qua non conſtat.
Et ſi dicatur, quod uoluit ſe referre depoſitioni factæ ſuper in
formationibus ſecretis,quod non admittitur, quia uerba repu-
gnant,& aliud eſt relatio,quæ fit ſine iuramento,aliud depoſi-
tio in ſecretis,quæ fit cum iuro, attamen non probat, quia ne-
ſcit quæ vtenſilia eſſent in ſacco,ut ſ.dixi,& firmat Bar.in l.cum
ſeruus,in fin.ff.de cond.& deni per tex. in l.1.§.ſi ciſta,ff.depo.
Item non dicit,ꝙ dicta uter ſilia eſſent quondam Planterij,& ſi
dixiſſet,non eſſet ei credendum,niſi aſſignaſſet bonam,& con-
cludentem rationem,d.c.cum cauſam,ubi Fel.poſt alios. ¶ De-
cimusquartus teſtis,Iammeta Malane,quæ deponit de duob.ue
ſtib.eſt ſingularis,nec aſſignat rõnẽ, ꝙ dictæ ueſtes eſſent dicti
quondam Planterij,quia ſtant ſimul,ꝙ uiderit eas penes dictum
quondam Planterij,& tñ eſſent dictæ Ioannæ uxoris, l.maritus.
& ibi no.C.de proc. ex qbus ſatis conſtat abſoluendum Ioannã
qa actor nõ probauit. Sed ponamus eſſe probatum de una qua-
drigata bladi,de qua uiſi ſunt deponere ſextus, quintus,nonus,
& decimus,dico, ꝙ ex productis ipſius Ioannæ conſtat de reſtõ-
ne non ſolum unius quadrigatæ, ſed ẽt trium. Conſtat.n.longe
ante monitorium eandem compenſaſſe uiginti quinque ſalmas
bladi,quas confeſſa fuit habuiſſe de blado d. Planterij,cum debi
to ſeptuaginta ſalmarum per actorem eidem dari promiſſarũ
ut conſtat inſtrumentis,ſiue arbitramẽtis, & quietantis in actis
17 exhibitis. Nam qui † compenſauit dr̃ reſtitutionem feciſſe.l.ſi de-
bitor.ff.qui poti.in pig.hab l.uel permutauit, ff.de libera. cauſa.
& dato, ꝑ conſtaret,ipſam uendidiſſe unum piſtrinum,uel plu-
ra alia,id iure facere potuiſſet pro exoluendis legatis piis,& exe
quiis faciendis,cum eſſet executrix data,& conſtituta per dictũ
Planterij,ut conſtat ex tenore inſtri teſtamenti inſerti in proceſ-
18 ſu.is.n. † qui licentiam habet a teſtatore capiendi bona propria
auctoritate,iure poteſt ea capere, & uendere abſque hæredis li-
centia.l.Titia cum teſtamento,§.Lucius de leg. 2.non igitur po-
teſt argui de inobedientia,ꝙ non reuelauerit, & paruerit moni
torio,quia illud intelligitur,imo expreſſe loquitur de detentio-
19 nibus,& occupationibus indebite,non † de uoluntate defuncti,
ut in c.cum contingat,ubi Pan.not.de off.deleg Ita iuris eſſe mi
hi Franciſco de Ripa Iureconſul. Papienſi uidetur,ſaluo ſaniori
iudicio. Laus Deo.

Reſponſa acutiſſimi I.V.D. Ioan.Fran. Ripæ a S.Nazario,explicit Lib. 5.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE,

A SANCTO NAZARIO, IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI.

In Digeſtum Vetus abſolutiſſima Reſponſa.

Nunc poſtremò maiori, quam hactenus vnquam factum ſit, diligentia recognita, & repurgata, incipiunt fœliciter.

De iure gentium ciuili, ſiue ſtatutis.

RESPONSVM I.

STatutum Diſponens, ꝙ cõtra Inſtrumẽtum nulla admittatur probatio, requiſitam nihilominus qualitatem nullo iure reijcit, quominus opponi poſſit. & quem admodum exceptio deficientis requiſiti ſemp opponi poteſt, ita etiam exceptio qualitatis deficientis opponi potent. Proinde admittenda ueniũt capitula do. Gulielmi patrui honorandiſſimi, non obſtante ſtatuto allegato, & maxime cum ſecundum ea, quæ proponuntur, in huiuſmodi inſtrumẽto ſtatutum nullo iure locum ſibi uendicare poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Qualitas a lege, uel ſtatuto requiſita, neceſſariò uenit probanda.*
2 *Exceptio deficientis requiſiti ſemper opponi poteſt.*
3 *Ad ueritatem copulatiuæ, requiritur copulata omnia uera eſſe.*
4 *Inſtrumentum confectum ſuper confeſſione recepti, non dicitur confectum ſuper contractu, nam contractus proprie eſt ultro citroque obligatorius.*
5 *Statutorum uerba proprie ſunt intelligenda.*
6 *Statutum loquens ꝙ pro quolibet contractu ſoluatur gabella, non habet locum in ſtipulatione pœnali.*
7 *Inſtrumentum confeſſionis non habet executionem paratam de iure communi, cum non ſit confectum ſuper principali debito, nec ex eo debitor dicatur ſed debitum ſolum ſubeſſe.*
8 *Confeſſio inter alios facta, alijs non præiudicat.*

Reſpon. interpret.

ADmittenda Sũt Capitula D. Gulielmi de Santo Nazario, patrui mei honorandiſſimi, non obſt. ſtatuto allegato, ꝙ contra inſtrumentum non admittitur probatio. ¶ Primo, quia ſtatutum requirit, ꝙ in inſtrumento ſit renunciatum probationibus teſtium, & ſic non ſolum requiritur, ꝙ ſit inſtrumentum, ſed requiritur ꝙ ſit inſtrumentum qualificatum, videlicet, ꝙ ſit renunciatum probationibus teſtium. unde ſuccedit ista concluſio, ꝙ quando
1 lex † vel ſtatutum, requirit annum cum qualitate, non ſufficit probare annum, niſi probetur etiam qualitas l. Fulc. § cum hoc. & §. quod ſi, ff. quib. ex cau. in poſſ. eat & in l. 1. §. quod autem, ff. ne quid in ſl. pub. Bart. in l. non ſolum, §. ſed uidetur probari, ff. de no. ope. nunc. cum ſimilibus concordantibus, de quib. per Fely. in c. 2. uer. reſtringetur. de reſcrip. & in c. licet cauſam. & ſeq. de proba. & in c. audins. de præſcrip. ut per Iaſ. in l. 1. §. in eum, ff. ne quis eum, qui. & magis ad proxima in terminis noſtris, tenet ita Fel. in c. ex parte, in ſecunda fallen. quam dicit ad illud ſtatutum. de offi. deleg. allegatur Bal. in l. 3. C. ſi pend. app. mors interuene. ſed in præſenti inſtrumento non renunciauit do. Gulielmus probationi teſtium verius partem aduerſam, igitur &c. ¶ Quoties ſtatutum remouet exceptionem propter aliquem actum, ſemper
2 poteſt opponi, ꝙ ille actus non interuenit, & ſic † exceptio deficientis requiſiti. ita Bald. in l. Diuus, ff. de teſta. mil. ubi dicit, ꝙ ſi ſtatutum dicit, ꝙ contra inſtrumentum publicum non poſſit aliquid opponi, non tamen intelligitur excludere, quin poſſim opponere, ꝙ ille qui rogatus fuit de inſtrumento, nõ erat notarius: & ſic, ꝙ deficiat vnum requiſitum, videlicet, ꝙ inſtrumentũ non
3 ſit publicum. ¶ Secundo, quoties ſimul copulatiue † plura requiruntur a ſtatuto, nunquam ſtatutum habet locum, niſi omnia interueniant. ita ſignanter Pan. in c. licet de vitanda. col. 3. de elec. alleg. Bar. in l. oẽs populi, ff. de iuſt. & iure facit regula l. reos, §. cum tabulis, ff. de duob. reis. & l. ſi hæredi plures, ff. de cõd. inſti. Sed hic renunciatio probõibus teſtium deficit, igitur &c. ¶ Secundo principaliter dico, ꝙ ſtatutum non loquitur, nec militat in caſu iſto, quia ſtatutũ dicit, ꝙ ſi in aliquibus ꝯtractibus ſit probationibus renunciatum per inſtrumẽtum, &c. vult. n. illud ſtatutum, ꝙ inſtrumentũ ſit confectum ſuper aliquo ꝯtractu. ſed inſtrumentum confectum ſuper confeſſione recepti, non dr̃ confectum ſu-
4 per ꝯtractu, quia † ꝯtractus proprie eſt ultro citroq; obligatorius. l. a beo, §. ꝯtractum. de uerbo. ſign. vbi in ſpecie Bart. dicit, nota, ꝙ in
5 ſtatutis † verba ſunt proprie intelligenda. Propterea decidit Alex. poſt Bar. in l. ſiue apud acta. in prin. C. de tranſ. ꝙ ſi ſtatutum dicat, ꝙ contractus mulierum non valeant ſine certa ſolennitate, non habet locum tale ſtatutum, quando mulier facit aliquam liberationem, quia liberatio nõ eſt proprie ꝯtractus. cum non ſit vltro citroq; obligatoria, vt per iſtam etiam concluſionem dixit Bal. in l. 1. col. 4. C. de iure emph. ſtipulatio pœnalis non eſt ꝯtractus. un-
6 de ſtatutum † loquens, ꝙ pro quolibet ꝯtractu ſoluatur gabella, non habet locum in ſtipulatione pœnali. fortius glo. & Bal. in l. cõtractus, C. de fide inſt. dixerunt, ꝙ donatio, & tranſactio, proprie nõ ſunt contractus, quia eius finis non eſt, vt naſcatur vltro citroq; obligatio, licet contingeret, ꝙ obligentur aliqualiter. ¶ Tertio principaliter dico, dictum ſtatutum nõ habere locum, niſi in talia inſtrumenta, quæ habent executionem paratam, vt patet
7 in ver. ſed debiti executio præciſe fiat. † Sed inſtrumentum allegatæ confeſſionis non habet exequutionem paratam, non quidem iure communi, l. minor annis vigintiquinq; cui fideicommiſſum, ff. de mino. non etiam iure ſtatuti, quia ad hoc, vt inſtrumentum de iure noſtro ſtatutario hẽat executionem, oportet, ꝙ per inſtrumẽtum quis ſit obligatus, & inſtrumẽtum fiat ſup debito principali, ita cantat ſtatutum quintũ, ſed per inſtrumẽtum confeſſionis quis nõ dicitur debitor, ſed bene debitum ſubeſſe. Probatur, quia ex confeſſione nulla oritur actio, ſed ſolum probatio reſultat. l. Publia, §. fi. ff. de po. Bat. & alij, in l. tribunum, ff. de verb. obl. cum ergo de obligatione non ſit confectum inſtrumentũ, ex quo agi poſſit executiue, ſed ſolum inſtrumentum confeſſionis ad debiti probationem, non debet agi executiue, ergo nec habet locum ſtatutum, ꝙ contra inſtrũm, &c. Quarto quatenus dictum ſtatutum inſtrumentis confeſſionis daret, etiam priuilegium, vt ꝯ ea probari non poſſit, debet tamen intelligi, quatenũ reſpiciat talis probatio præiudicium illius, cui eſt facta cõfeſſio,
8 † non autem reſpectu illius, cuius intereſt. l. pro te. & ibi in terminis Bal. C. de dot. promiſ.

RESPONSVM II.

CVm Legitima parentibus iure poſitiuo debeatur, dubium non eſt eandem legitimam iure ſtatutario penitus aboleri poſſe, nam iura ciuilia contrario ciuili iure perimi, ſæpe iudicatum eſt. Et ideo ſtatutum Montis Baruti matrem iure priuare potuit in totum a ſucceſſione filij, & legitima, ſtantibus agnatis, licet uerba, ſtantibus agnatis, nonnunquam ex ſtatuentium intentione, nonnunquã ex verborum ſtatuti interpretatione, filiorum, id eſt, fratrum, & ſororum perſonas, non egrediantur, adeo ut alij agnati matrẽ minimè excludant.

SVMMARIVM.

1 *Legitima de iure naturali debita, per ſtatutum non poteſt in totum tolli, ſecus in legitima, de iure poſitiuo debita.*
2 *Legitima aſcendentibus, de iure poſitiuo debetur.*
3 *Statuta circa ſucceſſiones facta ſũt ſeruada, & ſtrictiſſime interpretãda.*
4 *Statuta iuris communis correctiua, ſunt reſtringenda, ut quàm minus fieri poſſit ius commune lædatur.*
5 *Fœmina eſt finis ſuæ familiæ, & caput alterius.*
6 *Verba, ſtantibus agnatis, ex ſtatuentium intentione reſtringuntur ad agnatos primi gradus.*

Qui veritas eſt, me in viam dirigat veritatis.

Reſpon. interpreta.

REquiſitus, An ſtãtibus agnatis p ſtatutum Montis Baruti mr̃ potuerit in totũ legitima priuari? Et quia præſtantiſſimi Dñi hincinde allegantes adduxerũt uaria Doctorum conſilia, quę inuicem uidẽtur aduerſa. Quid ego ſentiam, breuibus aperiam. Dico igitur hincinde allegata non eſſe aduerſa, ſed diuerſa, &

hoc

hoc modo debere concordari, præſertim de legitima debita de
1 ſcendentibus, & q legitima † tanquam eſt debita iure natu[illegible] al.
non pôt p ſtatutu tol[illegible] totû, cum ſuccedat in locû alimēto-
rû ita loquitur B[illegible] l. T[illegible] centû, §. Titio genero. ff. de [illegible] &
demon. cum [illegible] alleg[illegible] d. aduocatû, allegantê pro [illegible]
& Soc. con[illegible] 5. in prin. & [illegible] 30. col. [illegible] lib. 1. Rot. deci[illegible] 18. in no
u. s, & alib[illegible] ſpe[illegible] t quæritur de legitima debita aſcendentibus
[illegible] caſu occurrēti, & [illegible] loca[illegible] p[illegible] ma in totum [illegible] ga
2 [illegible] ma † aſcendentibus debetur [illegible] e iure poſitiuo, ſm B[illegible] n.
[illegible] ius naturale, ff. de iuſt. & iu. & [illegible] d [illegible] em opi. Pau. de
C[illegible] ſt quem refert Alex [illegible] 4 & [illegible] ter
[illegible] o [illegible] Lud. Ro [illegible] in-
m[illegible] N[illegible] omittu, q Dec [illegible] 9 co[illegible] t,
[illegible] op[illegible] q [illegible] legitima de[illegible] to[illegible] &
[illegible] verum eſſet, [illegible] dam in [illegible] de-
[illegible] aſcendētibus, [illegible]
[illegible] & bene examinato ſtatuto, [illegible] ſuit m[illegible] mē
[illegible] priuare matrē a legitima, [illegible]
[illegible] ſtatuto [illegible] & ſtatut[illegible] maxime c[illegible]
[illegible] ſeruanda ſunt ſm Bald in c[illegible]
[illegible] iure Lombar[illegible] feu. da. pol [illegible] & Bar. in l. a [illegible]
24 [illegible] Cur. conſi. [illegible] 4 [illegible]
[illegible] q [illegible] entes [illegible]
matrem [illegible] extant [illegible] tribus [illegible]
[illegible] ſtatuent[illegible] intentionē [illegible] ro
4 [illegible] ergo re
[illegible] q [illegible] poſſib[illegible] reſtri.
C[illegible] s. de col[illegible] minus a[illegible] corrigitur ius cō
m[illegible] de [illegible] matrem excludi p fratres defunct[illegible] per oēs
[illegible] S. do[illegible] odioſum [illegible]
5 A[illegible] 14. c[illegible] go reſtringendum regula, ordia.
[illegible] reſtringi, [illegible] vero
[illegible] matrem ex[illegible]
[illegible] pondero ſtatuto [illegible]
[illegible] ſtatuto [illegible] & ſi aliqui, [illegible]
[illegible] ſi [illegible]
[illegible] aliqua, [illegible] de
[illegible] pulchro [illegible]
[illegible] & ſequitur Felin[illegible] noſtra de rele.
[illegible] erg[illegible] pluribus filiis aliqs deceſſer[illegible] mater non
[illegible] & [illegible] fratribus mater reperitur ex[illegible] &
n[illegible] alr, & [illegible] q a fratres ēt de iure excludunt
matrem ab aliqua parte, [illegible] defuncto. [illegible] ad [illegible] per
ſt[illegible] excludit in totû. [illegible] q eēnſeat excluſa extan-
[illegible] cunq; agnati, et in decim[illegible] gradu, inquitatē conne-
n[illegible] ta vltima interpretatio reij[illegible] enda c. erit, a ſit lex 4 dil.
Q[illegible] to conſidero, q ſtatutû ſimpliciter, & gñaliter, nulla ex-
[illegible] excludit matrem, quo caſu cu gnati excludat, generali
[illegible] deberet intelligi, ſiue extant. bus agnatis, ſiue cognatis, ſiue
non extantib. l. [illegible] § & gñaliter. ff. de leg. ptgſt. l. de preno. de pub. ff.
ſed iſte intellectus non cadit, (ut [illegible] in ſanum caput, quia
ſic ſtatuentes, crudeles, & irrationabiles fuiſſe dicerent, qđ non
eſt [illegible] umēdû, ſm Bal. in l. qđ vero. ff. de leg. & in l. i. C. de ſacroſ.
ec[illegible]. Vñ neceſſario tale ſtatutû uenit reſtringendum. Vnde ſi di
catur reſtringendû eſſe, ut velit excludere matrem fauore agna
tionis conſeruandæ, & extantibus agnatis tñ, rñdebo, q hęc rō
cōſeruandæ agnationis no capitur in ſtatuto, & ideo quod
non fuit dictû, non pſumitur cogitatum, ſm Bald in l. uni. §. ſin
a ſit ad deficientis, C. de cad tol p[illegible] tex. & ſi dicat, nulla alia rō
pôt aſſignari, niſi rō conſeruandę agnationis. Rñdeo, q nullam
poſse aliâ rônem aſſignari non eſt credendû, ſm Saly. in l. ſi ſer
ui veſtri. C. de noxa. & Alex. in l. ſi pſtante. in prin. ff. ſo. mat. ſal.
in l. i. col. 4 C. de ſuccet. edic. Cur. Iunior. pl. 81. col. pen. in fin. & q
[illegible] uor conſeruandæ agnationis non fuerit, rō ſtatuti ſic manife-
ſtat extantibus ſororibus defuncti, ſtatutû vult matrē excludi.
Ita vult ſtatutum in illis verbis, aliquis dictorum filiorû, uel fi-
liarû verum cû fœmina uocat, rō conſeruandæ familiæ non cō
templatur, q a fœmina † eſt finis ſuæ familię, & caput alterius. l.
pronunciatio. §. familiæ. ff. de verb. ſignifi. cum ſimil. cum ergo
pateat, q ratio agnationis conſeruandæ non eſt rō motiua ſta-
tuentium, & ſic reſtringendum ſtatutû, certe neceſſario dicen-
dum, q dēat reſtringi, ut minus lædat ius cōe, quâ ſit poſſibile,
6 & [illegible] q habeat † locû ſtatutû extantibus fratribus, uel ſororib.
defuncti, & non alr, & eo maxime attento, q verba ſtatuti con-
ueniunt l. 4 § toties. ff. de dam. infe. l. qđ pſtitutû. ff. de teſt. nihil.
ſolum huic intellectui obſtare vñr illa verba ſtatuti, relictis filio
uel filiis, ſeu filia, uel filiabus, ex quibus verbis comprehendit,
q ſi filius, vel filia vnica ſit, & moriatur, q adhuc mater dicatur
excluſa. Huic conſiderationi, quę fortiter vrget, puto neceſſario
ſic dēre rñderi, q [illegible] la diſiunctiua, ſeu filia, dēat reſolui in cōiun
ctam, iuxta gl. vulgarem in l. eas cās. ff. de condi. & demon. &
ſic ſenſus erit, q ſi aliquis moriat relictis filio, uel filia, vel filiis
aut filiabus, mater excludatur, & q diſiunctiua ponatur pro co-

pulatiua, eſt caſus in l. cum q[illegible] dam [illegible] de verb. ſign. ubi multa &
per Moder. in l. generaliter, in prin. [illegible] de inſt. & ſubſt. vbi fauore
filiorum diſiunctiua reſoluitur in [illegible] ad excluſionē ſub-
ſtituti, ita ē fauore matris in caſu noſ[illegible] ro d ſiun[illegible] reſolueu
[illegible] eſſe in [illegible] m. & ex [illegible] ſimul iun[illegible] probabili-
ter concludendum [illegible], matrem admitti debere excluſis agnatis
vltra primum gradum, & ſic exceptis fratribus, & ſororibus,
qui ſunt in primo gradu de iure canon[illegible]. Laus Deo.

R E S P O N.

DEfuncto Nobiliſſimo [illegible] o A[illegible] Duce, & Per[illegible] Comite, quæſ[illegible] n
[illegible] tores [illegible] Ducatu & Comitatu iure [illegible] edāt Q[illegible]
[illegible] nem [illegible] ex Regni, qua fœminæ prohibentur
[illegible], quæ regno a[illegible] etiam ſi appana-
g[illegible] utar, ſi [illegible] Regum donata proponātur.
N[illegible] ab[illegible] a donatæ [illegible] D. [illegible] ippo Francorum
R[illegible] Lu[illegible] ouico, Petro ei[illegible] ſi d[illegible] edere
ſi[illegible] em ſuam, qui regnum poſſideret [illegible]
[illegible] dice-
[illegible] p[illegible] tolo
V[illegible] conſ[illegible] aſſu-
[illegible] Re[illegible] putabantur [illegible]
[illegible] qu[illegible] Ego [illegible] o-
[illegible] etu[illegible]
[illegible] dignit[illegible] ſucce[illegible] ini.
N[illegible] Sal[illegible] ad ie[illegible] ex [illegible] eſt
[illegible] regno [illegible] fue[illegible] Phi
[illegible] priuat[illegible]
H[illegible] Valeſ[illegible]
[illegible] Ducatum [illegible]
[illegible]
[illegible] ſucceſſorem, aut excep[illegible] one repe[illegible] ad
[illegible] nem condemnandû ſuadent iuris rō, & [illegible] mina
[illegible] vbi Ducatus ad Regem ſm legem reg[illegible], cu ap
p[illegible] pertineret, dubitabant an Caſtra, quæ Duci ſ[illegible] facto
D[illegible] acceſſere, ſint Regi quoq; adiudicāda? Qđ pleriq; arbi-
trabantur, [illegible] onis naturā q vnita ad eādē reduci eſſentiam.
Sed q[illegible] ap[illegible] pecunia Ducum empta, & Ducatui vnita, vt
in ſucceſſores q[illegible] olcunq; tranſmitterentur, a Ducatu ſeparāda.
& ſororib[illegible] nāda [illegible]. Deniq; quæſitum fuit, an Ducis hęre
des, interdicto recuperandæ poſſeſſionis, miniſterio ſolius con-
ſu[illegible] tudinis acqu[illegible], rite agant? Bald. (cui communis Doctorum
ſchola ſtipulatur) interdictum reſtitutorium, pro ficta ciuiliſſi-
maque poſſeſſione, hæredibus non competere docuit. Contra
autem Soc. & Dec acutiſſimi Interpretes, quorum ſententiam
nouis, & vt arbitror veris rationibus ſum ſequutus.

S V M M A R I V M.

1 *Ducatus Alentonij, & Comitatus Pertici, an ſint de demanio Regis Franciæ, & vide nu. 3. & nu. 9.*
2 *Donatio facta Regi, an cenſeatur facta dignitati, an perſonæ. & vide nu. 5. & nu. 6.*
4 *Vnio, & incorporatio aſſerta, cum ſit quid facti, venit probanda.*
7 *Dignitas Comitatus unita regno p īcorporationē extinguitur, aliâs ſecus.*
8 *Vnio non præſumitur, niſi probetur.*
10 *Bona eo iure ad ſub[illegible] itutum pertinent, quo ab inſtituto poſſidebantur.*
11 *An donatio Alenconij, & cæterorum caſtrorum, facta à Rege Ludouico Petro ſecundo, aut tertio genito, cenſeatur facta tanquam de proprio patrimonio ipſius Ludouici, an tanquam de demanio Regis.*
12 *Actus ad poteſtatem agentis reſtringendus eſt.*
13 *Vnio nihil aliud eſt, quàm diſſipatio, ſeu alienatio, & vide nu. 37.*
14 *Ducatus Alentonij, & comitatus Pertici, an cenſeantur donati Comitib. & Ducibus eorum in appanagium, & quot ſunt neceſſaria, ut proprie dicatur appanagium. nu. 15.*
16 *Vnio, quid ſit.*
17 *Poſſidens præſumitur ex titulo præcedenti poſſidere.*
18 *Appanagium non ex perſona patris, ſed liberorum, ipſis liberis cōpetit.*
19 *Hæreditario iure, aut pro legitima relictum iure dominij, ſpectat ad eum, cui relinquitur, non iure appanagij.*
20 *Verba hęc, ſine hæredibus ex ſuo corpore, comprehendunt tam maſculos, quàm fœminas.*
21 *Portionem cohæredibus faciens, eodem iure capit, quo cæteri cohæredes.*
22 *Vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet omnia pariformiter determinare.*
23 *Proprium dicitur, in quo alius ius prætendere non poteſt.*

Diuiſio

24 *Diuiſio inter liberos, dicitur vltima voluntas.*
25 *Rex Franciæ dñs appanagij, tenet ſubminiſtrare panē deſcendētib. ex eo.*
26 *Bona per aliquem poſſeſſa, propria fuiſſe præſumuntur.*
27 *Princeps non præſumitur tenere quicquam in præiudicium ſui regni.*
28 *An verba enunciatiua prolata a Principe, uel a Rege, plene probentur.*
29 *Traditione ſequuta, transfertur dominium, uel uſucapiendi conditio.*
30 *Rex Franciſcus, hæres dicti Philippi, factum ipſius Philippi improbare nequit.*
31 *Verba hæc, & habentibus cauſam ab eis, admittunt quemlibet ſucceſſorē etiam particularem.*
32 *Verba hæc, tanquam inſolidum hæredibus, oſtendunt ſaltem feuda eſſe hæreditaria ſecundum quid.*
33 *Verba hæc, & habentibus cauſam ab eis, oſtendunt feuda eſſe hæreditaria, ſimpliciter.*
34 *Reſeruatio ſolius ſuperioritatis, arguit nullum aliud Regi competere.*
35 *Comitatus unus, & idem, non debet diuerſo iure cenſeri.*
36 *Vnio facta in fauorem, non debet in odium interpretari.*
38 *Appanagium non eſt transmutabile neque ceſſibile.*
39 *Aſſertio erronea non debet nocere Ducibus, tractantibus de damno euitando, & nu. 40.*
41 *Verba, & [illegible] quid importent.*
42 *Inducta ad unum effectum, [illegible] operari contrarium.*
43 *[illegible] ſpe[illegible], non [illegible] beneficio [illegible] communi.*
44 *Pri[illegible] non eſt ita interpretandum, ꝙ tollat beneficia competentia priu[illegible]*
45 *[illegible] arbitrorum, non uidetur [illegible] a iudice ordinario.*
46 *Poſſidet [illegible] ex duabus cauſis, non [illegible]*
47 *Ordinarium, ne extraordinarium remedium, non facit ceſſare alterum, quod [illegible] ſalubrius eſt.*
48 *[illegible] fœminas [illegible] poteſt.* *(int.*
49 *Dignitates [illegible] demanio, & ap[illegible] Regis, per Re[illegible]*
50 *Ducatus [illegible], & Comitatus Pertici a principio erant de Ducatu Normaniæ.*
51 *Intellectus ad legem [illegible]alicam.*
52 *Alienatio omnium, quæ ſpectant ad Regnum, eſt Regibus interdicta.*
53 *Iuriſdictiones ſupremæ, ſunt ſacrum ſacrorum.*
54 *Actus per eaſdem cauſas diſſoluitur, quibus contrahitur.*
55 *Exceptio eundem agentem repellit, quem de euictione tenet actio.*
56 *Cohæres an teneatur cohæredi de euictione, ſi bona feudalia, uel appanagia ad dominum reuertantur, & quid ſi eo caſu fuerit ſtipulatum.*
57 *Alienationes factas per Reges hæ perſonis, quæ nō ſunt de genere, lex Salica non comprehendit.*
58 *Caſtra unita Ducatui Alenconij, & Comitatui Pertici, an aſſumpſerint naturam appanagij, & nu. 59*
60 *Contrahere prohibitus ſine conſenſu curatoris, uel propinquioris, non cēſetur prohibitus contrahere, & alienare in ſui utilitatem.*
61 *Diuiſio, ſimilis eſt permutationi.*
62 *Fœminæ illuſtres, an poſſint de iure ſuccedere ī dignitatib. feudalib. n. 63.*
64 *Expreſſum facit ceſſare tacitum.*
65 *Vnionis natura eſt, ut unita reducat ad unam eſſentiam.*
66 *Vnio alteri acceſſoria, aſſumit naturam rei principalis, cui annectitur.*
67 *Vniri poteſt una res alteri, ita ut utraque retineat ſua priuilegia.*
68 *Acquiſitum ex uſufructuario, ſeu appanagio, non ad proprietarium, ſed ipſum fructuarium pertinere dixit Iulianus.*
69 *Fœminæ in feudis, regulariter non ſuccedunt.*
70 *Feudales conſtitutiones in regno Franciæ ſunt abrogatæ.*
71 *Conſuetudo præſcripta, pro lege recipienda eſt.*
72 *Conſuetudo ualet, quòd fœminæ ſuccedant in feudis.*
73 *Exceptiones feudi, & appanagij, an obſtent genti interdicto adipiſcendæ.*
74 *Fœminæ ſuccedere poſſunt in feudis, & quæ traxerunt originem a fœmina.*
75 *Conſuetudine ſtante, ꝙ poſſeſſio defuncti continetur in hæredem, an competat hæredi interdictum recipiendæ.*
76 *Fœminæ etiam de iure ſuccedunt in feudis pecunia comparatis.*
77 *Feuda remuneratoria tranſeunt ad fœminas.*
78 *Feudorum relatio ad ſtipitem facienda eſt.*
79 *Poſſeſ. acquiſita iuris, ſeu conſuetudinis miniſterio uera eſt, & non ficta.*
80 *Poſſeſſio ciuiliſſima, in quo differt a ciuili.*
81 *Diſpoſitio ficta, in nullo differt a uera in his, quæ ſunt iuris.*
82 *Lex fingit actum corporeum, continuatum per hæredem.*
83 *Interdictum recuperandæ, competit pro recuperanda uera poſ. ex actu ficto reſultante.*
84 *Poſſidentes clam debent ſuccumbere in interdicto uti poſſide.*
85 *Exceptio proprietatis, admittitur in interdicto retinendæ.*

Reſpon. interpreta.

PRO Reſolutione qōnis ꝓpoſitæ, ſex ſunt prīcipalr dicēda. Primū, an Ducatus Alēconii, & comitatus Pertici de qbus principalr ꝓ̄diti, ſint de demanio regio, qd̄ lege regni, q̄ Salica dr̄, in fœminas transferri phibet. Scd̄m, an ſi [illegible] de appanagio, in quo fœminæ nō ſuccedūt. Tertiu, poſito, ꝙ ſint de appanagio, an potuerint alienari p Reg[illegible] quartū, an caſtra unita eiſdē, aſſumpſerint naturā appanagii [illegible] ubi nō ſint de Demanio, nec de appanagio, an fœminæ de iure [illegible] his poſſint ſuccedere. Sextū, an ꝯ illuſtriſſimas ſorores d. ſūcti Caroli, agētes iudicio ad ꝓ̄ſcēdū, vel recuperādū poſſeſſ. obſtet exceptio ꝓprietatis & appanagii. In quorum reſolutionib. ea vtar breuitate, ut nec aliqd ꝑ̄termiſiſſe, nec obſcuritatē videar affectaſſe. Circa primū videret ꝑ̄ prima ꝯſideratōne
1 dicēdū, ꝙ ſint de Demanio, † ex plurib. Primo ex īſtrō donōnis p Heliā ſororē, & hr̄dē Roberti, Comitis Alēconii, Philippo Frācorū Regi his verbis factę. Damus, & ꝯcedim' dño nr̄o Philippo, [illegible] Frācorū Regi, & eius hr̄dib. ī ꝑpetuū, Alēnū, & Alē
2 cenē [illegible], &c. Ecce, ꝙ donō † fuit fc̄ Regi, & ſic dignitati, & nō ꝑ̄ſonæ. Ergo Alēnū, &c. donata, fuerunt regno acquiſita l. qd̄ Principi. ff. de le. 2. l. annua. §. Attica. ff. de ann. leg. Nec ꝯ̄re eſſe, ꝙ antepoſitū ſit nomē ꝓpriū, cū ſi fuerit antepoſitū ſimplr, ſed cū qualitate denotāte dignitatē, & dñiū, ut ſonāt illa verba, dño nr̄o, ꝑ̄cedētia nomē ꝓpriū. l. ſi cōis ſeruus ita ſtipuler. ff. de ſtip. ſeruo. Scd̄o, ex inſtrō donōnis factæ p S. Ludouicū Frācorū Regē Petro filio ſuo, cui ita ſubſtituit: Qd̄ ſi forte ꝯtingeret eūdē fi[illegible]m, vl̄ hr̄des ſuos, ſine hr̄de ex ſuo corpore ꝓcreat[illegible] decedere [illegible]cta oīa ad hr̄dē, ſeu ſucceſſorē nr̄m [illegible] cūq, ꝓ p[illegible] regn̄ Frāciæ tenuerit) libere [illegible] ubi [illegible] locus fuit qa Petrus ſine liberis mortuus eſt. Ergo ſeqr, ꝙ ad Rege[illegible] teg[illegible] nētes fuerint deuoluta. [illegible] ad [illegible] ſta. § cū qs ff. de le. 1. Pręmiſſis nō obſtātib. rn̄deo hos Ducat. & Comit[illegible],
3 eē dignitates [illegible] regn[illegible] penitus ſeparatas. Quia ex tenore d[illegible] nis factę [illegible] Heliā Philippo Reg[illegible] ꝯſtat, ꝙ an d[illegible] donōn[illegible] erāt de demanio. V[illegible] ꝓcurator regius, q mō dic[illegible] has [illegible] tes Philippo donatas fuiſſe regno vnitas, & acq[illegible]s, ipſe ꝓba[illegible]
4 dēt, l. ei. [illegible] ff. de ꝓba. l. actor. C. eo. Et ꝙ vltimo, † & [illegible]porato bāda [illegible] ab eo, q eā allegat, ꝓbat[illegible] tvacātia. ibi. [illegible] de bon. uac. l. x. Et rōne ē[illegible] incorporatio, eſt [illegible] facti, qd̄ n[illegible] pbet. l. [illegible] bello. §. factæ. ff. de cap. & poſ[illegible] l. de ꝓſ. [illegible] poſſit demōſtrare ꝙ ex [illegible] duct[illegible] omnib. al[illegible] p ꝓcuratore regiū, nō ꝓbat aliqua [illegible] gtē ꝓbat ex inſtrō ꝑ̄miſſę donōnis factæ [illegible] Helia reg[illegible] imo ex ipſius lectura appatet, ꝙ nō ſūt de demanio. Et ꝓ [illegible] demōſtrōne ꝑ̄m[illegible] ſtētū eſt, ꝙ Reges Frāciæ, [illegible] regno [illegible] Imꝑatores, c. venerabilē. q [illegible] ſint legib. [illegible] dup lex [illegible] cui Imꝑator. V[illegible] priuatū, & ꝓpriū, alter[illegible] imp[illegible] ale, ſiue regiū l. 2. §. hoc īterd[illegible]. ff. ne qd in lo. pub. [illegible] Ze[illegible] ore. C. [illegible] quad. ꝑ̄ſc[illegible]. Quo ſic ꝑ̄miſſo, rn̄deo, ꝙ Helia donauit has dignitates Philippo Regi, vt illi eēnt ꝓpriū ac priuatū ꝑ̄imoniū, ꝙ ex [illegible]
5 iuſtificat. Primo, qa donauit Philippo, † ut Philippo, & [illegible] ꝑ̄ſonæ, nō aūt regiæ dignitati, neq, regno. Qd̄ ex eo patet quia prius fuit expreſſū nomē ꝓpriū, q̄ nomē dignitatis, quo caſu donatio cēdit ſcd̄ā ꝯtēplatione ꝑ̄ſonæ, non aūt dignitatis, d. l. ſi cōmunis ſeruus, & c. qm̄ Abbas de of. dele. Nec illa verba, dño [illegible] nr̄o, q̄ ꝑ̄cedūt ꝓpriū nomē, referri pn̄t ad dñiū, reſpectu regni, neq; ēt ad regiā dignitatē, cū ꝑ̄ſupponat, ꝙ Helia Comitiſſa Alēconii nō eēt dictę donōnis ſubdita Regi Frāciæ. īō talia verba honoris, aut amicitię, vel affinitatis grā, ꝓlata intelligunt. Quo caſu donō cēſet ſcd̄ā ꝑ̄ſonę, & nō dignitati, ēt ſi ſolū nomē dignitatis fuiſſet expſſū, c. regīſti. de teſt. c. Pōtifices. 12. q. 3. & no. per gl. in c. ſcd̄o. de teſt. li. 6. & p Bar. [illegible] ciuib. ff. de reb. dub. & p Pan. ꝯſ. 93. in qō. li. 2. Scd̄o, qa ꝓ̄dicti Comitatus fuerūt p Heliā donati Philippo Regi, & eius hr̄dib. in ꝑpetuū, ergo nō fuerūt dona-
6 ti regiæ dignitati, † neq; regno, qd̄ nunq̄ morit, & ꝑ̄ nō pōt hr̄dē hr̄e. c. ſi gratioſe. de reſcri. li. 6. l. ꝓponebat. ff. de iud. alioqui ſi dignitati, nō aūt ꝑ̄ſonæ doaſſet, fruſtra de hr̄dib. mētionē feciſſet, qd̄ nō eſt ddm. l. ſi qn̄. ff. de leg. 1. c. ſi Papa de priuil. lib. 6. Tertio, qa Helia donōnē fecit, ea lege, ut quatuor parochiæ, & nōnulla alia Caſtra eēnt de dñio Alēconii, qd̄ ſtare nō poſſet, ſi uoluiſſet Alēconium donare, & vnire regno. Quia p incorpora
7 tionē dignitas Comitatus † vnita regno, abolita, & extincta remāſiſſet. l. in rē. § ſi qs rei ſuæ. ff. de rei vē. d. & § illud tñ. in arg. in Auth. vt iu. ſine quoquo ſuffra. coll. 2. Et ſic ꝓbat Rota deci. 370. in antiqs, & tradit p Fel. ſc nr̄a. in 33. corolla. de reſcr. Vn̄ cū ex hoc cognoſcat intētio Heliæ donātis, ꝙ noluit Comitatū Alēco. acqri regno, nō refert, utrū nomē dignitatis fuerit aꝑ̄poſitū, uel dūtaxat expreſſū, cū ex ſequētib. declaretur ꝑ̄cedētia, l. q ſinabus, & l. ſi ſeruus plurīū, §. fi. de leg. 1. & ita firmāt Pan. & alii, in d. c. qm̄ Abbas. Cęterū, nō legē, fcā fuit donō Regi, ergo res donatæ ſūt de regno, qd̄ ſuis finib. diſtinguūtur, ſ'm Bal. in c. 1. §. ꝑ̄terea Ducatus, ver. Sed qd ſit. Marchionib. de ꝓhib. feud. al. e. p Fed. vbi dicit, ꝙ nō ſeqi. ꝙ res donatæ Marchionib. ſint de Mar-
8 chia, niſi vnitæ fuerint Marchiæ. Quæ unio nō ꝑ̄ſumit, niſi ꝓbetur, vt ſ. ꝓbatū fuit. Inſup, & ſi ꝯſtaret, ꝙ aliqn̄ fuerint de Dema-
9 nio, tn̄ ex quo annis ſ. trecētū ſteterūt ſub ſpālib. † dñis, deſiiſſent eē de Demanio, ēt in ꝑ̄iudiciū fiſci regni, ſ'm And. de Iſer. in [illegible] § ꝑ̄terea. vet. nec dñs. col. 3. ubi etiā dicit, ꝙ onus ꝓbandi, ꝙ ſint de Demanio, incūbit ꝓcuratori regio, qn̄ poſſeſſio eſt penes aliū, ut in caſu nr̄o, & dicā in vltimo dubio. Ex qb. oīb. facio hic ꝯclōnē, ꝙ Comitatus Alenconii, qui prius erat de Ducatu Normaniæ, puenit tt. lucratiuo ad Philippū Regē Franciæ, non uti Regē, ſed uti priuatā ꝑ̄ſonā. Qua ꝯcluſione ſtāte, ſic, ut ſup. ꝯprobata, ſegt clara ſolo ad aliud argūm ꝓcuratoris regii, funda-

ſum

tū ſup ſubſtõne facta Petro, filio S. Ludouici. Nã purificata cõ-
dõne ſubſtõnis Alēconiū, & cętera bona ſubſtõni ſubiecta re-
10 uerſa fuerunt ad hr̄des Regis Ludouici eo iure quo prius per
ipſum ſubſtituentē poſſidebant. Sed prius poſſidebantur tanq̃
priuatum p̄rimoniū, vt pbatū fuit, ergo tanq̃ priuatū patrim o-
nium reuerſa ſunt ad ſucceſſores. Et quod ita ſit, patet ex mul-
tis. Primo, ex natura ſubſtõnis, q̃ in deficiētis locum ſubſtitutū
ponit. l. vnica. §. ſinãt ad deficiētis. C. de cad. tol. Ad Petrū autē
qui deceſſit ſine liberis, & ſic qui deficit, bona ſpectabāt tanquā
ppriū & priuatū p̄rimoniū. ergo ēt eo iure ſpectabūt ad ſubſti-
tutos. ar. l. ſi eū, §. q iniuriarū ff. ſi qs cau. c. eccleſia, ut lite pē. Se-
cundo, ex natura illius verbi reuertūtur, quo res reponit in anti
quū ſtatū, antiquūq; dñium. l. ſi totas. C. de ino. don. l. ſi vnq̃.
C. de reuo. don. Tertio, q̃a qualitas adiecta donõni factæ Petro,
intelligitur repetita in ſubſtõne eidem fcã. l. j. C. de imp & aliis
ſubſt. Et prima volūtas trahit ſe ad ſcdam. l. ſi mihi & tibi §. ſi.
ff. de leg. 1. ſed diuus Lud. donauit Alēconiū, & cętera caſtra Pe
tro, ac ſi eſſēt de proprio, ac priuato p̄rimonio ipſius Regis, vt
ſtatim probabo, ergo neceſſario ſeqtur, q̃ vocauerit ſubſtitutos
ad dicta bona, tanq̃ ad propriū p̄rimoniū ipſius ſubſtituentis.
Qđ āt d. Lud. pdicta donauerit Petro, tanq̃ eſſēt de pprio p̄rimo
11 nio & nō de Demanio, pbo plurib. rõnibus. † Primo, q̃ dona-
uit, & aſſignauit, p portione ipſius Petri, vt ſonāt verba dona-
tionis. In demanio āt Petrus ſcđo, ſeu tertio genitus nullā habe
bat portionē, lege Salica ita diſponēte, vt c. licet. de voto. Ergo
dicamus, q̃ donauerit p portione, pptij, & priuati p̄rimonij, in
qua habebat portionē. Scđo, q̃ pdicta donauit, & pceſſit Petro
in feudū ligiū, q̃ de ſui natura trāſit ēt ad fęminas, vt dicā j. in
tertio principali dubio. Ergo dicām, q̃ donauerit tanq̃ eſſent pro
pria & p̄rimonialia bona, non āt tanq̃ eſſent propria de Dema
12 nio, q̃ in feudū ligiū concedi non pt, † q̃a actus ad prãtē agētis
reſtringēdus eſt, & adaptādus. l. Lucius ff. ad munic. cum agens
pſumatur velle facere actū validū, l. 4 ff. de teſt. mil. Et ea ſemper
interpretatio capiēda eſt, q̃ facit actū ualere. l. quoties. ff. de reb.
dub. l. quoties dubia. ff. de reg. iur. Tertio, q̃a dicta bona donata
voluit teneri, & poſſideri per Petrū, put tenebantē & poſſide-
bantur per ipſū Lud. Sed p ipſum Ludouicū tenebantē, & poſſi-
debantur, vt priuatū p̄rimonium ergo &c. Ex quib. apparet, q̃
noluit prædicta cõcedere Petro in appanagiū, q̃ filiis ſcđo geni-
tis ſolet p leges aſſignari loco alimentorū, iuxta tradita p Ioan.
And. Pan. & alios in d. c. licet. q̃a pſtat, q̃ conceſſit in feudū ligiū
q̃ conſtat longe differre ab appanagio. Et q̃a ſi dediſſet in appa
nagiū, fruſtratorie fuiſſet ſubſtõ fcã ſub pdõne, ſi ſine liberis, cū
appanagium non tranſeat ad alios, q̃ ad liberos maſculus, vt p-
ſupponitur in themate. Et probatur, q̃a quæ ad vtendū fruen-
dumq; donantur, ad hęredes non tranſmittuntur, l. donationes.
§ ſpes & ibi notat ff de dona. § finitur. Inſt. de vſuf. l. antiqui-
tas, C. eo. Nec pmiſſis obſtant illa verba, ad hr̄des, & ſucceſſures
meos, q regnum Franciæ tenuerint, q̃ vīr innuere, quod ſubſti-
tutio fuerit facta contemplatione regni, quia talia verba fuerūt
adiecta ad excludendos cohr̄des proprij p̄rimonij, qui nõ eſſēt
Reges. Et ad excludēdos cohr̄des pprij p̄rimonij, qui p tpe Re-
ges eſſent vano, & nudo noīe. qui reges nullatenenſes nominā
tur, vt de Ep̄is nudo noīe dixit Bald. in l. vnica. C. de nu. iu. Quiri-
tum tol. Non āt adiecta fuerūt, vt oſtenderet ſe velle ſubſtituere
Regē, qui non eſſet cohr̄s proprij pri. Et quod ita ſit probat ex
illo relatiuo q regnū Franciæ tenuerint, poſito ſine copula, cu-
ius natura eſt reſtringere ſuum antecedens, ſalua, & retēta qua-
litate ipſius aīrīs. l. cunctos populos, quos clemētiæ nr̄æ regit
imperiū, &c. C. de ſum. Tri. & fide cat. l. ca tū adiectio. ff. de le. 3.
Senſus ergo fuit, ſubſtituere illum ſolū hr̄dē proprij p̄rim. qui
ēt eēt ſucceſſor i regno, nō āt ſubſtituere omnes cohr̄des proprij
p̄rimonij. Et p iſto ſenſu non ſolū ſeruātūr verba, & fundamēta
de quib. s. ſed ēt rõ nãlis. Quia nemo pſumitur velle diſſipare pro-
priū l. cū de indebito. ff de pb. ergo nõ eſt pſumēdū, q̃ voluerit
ſubſtituere regē, vt regē, & bona pprie venire regno. Quia vnio
13 † nihil aliud eſt, q̃ diſſipatio. c. tua, de his, q̃ fiu. à pl. cl. ſi vna. de re
bus eccl. nõ ale. & tradit p Ge. pſ. 87. col. 1. Ex qb. patet reſolo pri
mi dubij. Venio nūc ad ſcm. An ex deductis, & pductis pſtet, q̃ p
dicti Comitatus fuerint dati Comitib. de Alenconio, & Pettica
14 in † appanagiū? Et, ut punctus intelligatur, ego nomino appa-
nagium illud, q̃ relinqitur, vel dat à regib. Franciæ, filiis ſcđo,
& tertio genitis, q non ſuccedūt in regno, vt no. in d. ca. licet. de
voto. Quo pſuppoſito, vr̄. p pdictę dignitates Alēco. & Pertici
ſint de appanagio. Primo, q̃a à diuo Lud. Rege donatæ fuerūt
Petro, & deinde reuerſę ad Reges, donatæ fuerunt à Philippo
Rege Carolo Valeſio eius filio, à quo origine traxit Carolus
nouiſſimè defunctus, de cuius ſucceſſione nūc agit. Ergo erūt
de appanagio, ſi verū ſit, q̃ id dicat appanagiū, q̃ à Regib. eorū
filiis ſcđo, vel tertiò genitis relinqt, vel donat. Scđo, q̃a ex inſtrõ
electionis Comitatus Alēconij, in Ducatū apparet, q̃ duces A-
lēconij, tenent dcm̄ Ducatū à Regibus Francię, in paria ſeu pa-
ritate. Ex quo vr̄. quod ſit de appanagio, & de demanio, ſicut
Regnum, alioquin non eſſet aliqua paritas inter eos. l. apud

eum. ff. de manumiſ. & de notis feudorū. §. notandū. Tertio, qđ
ſint de appanagio, conſtat ex propria confeſſione ipſorū Co-
mitū, quæ eſt omnium probationum ſuperlatiua. l. gñaliter. C.
de non nu. pec. c. per tuas, de prob. Nā in eorum variis ſupplica-
tionibus aſſeruerunt, ſe prędictas dignitates tenere in appana-
gium regale. Supplicantes āt cenſentur fateri omnia in precib.
narrata vera eſſe, l. cum precum. de libe. cã. l. pdõni. C. de inſti. &
ſubſt. ſub pdi ſact. & ibi Mod. & tradit per Io. And. c. cum in po
ſitionibus, de iur. iu. lib. 6 & per Pan. in cap. examinata. de iudi.
¶ Sed his, & ſimilibus non attentis reſpondeo, prędictas digni-
15 tates non fuiſſe, nec eſſe † appanagiū. Et p clariori reſolutione
16 pmitto q̃ ad hoc, vt pprie dicat appanagiū, † plura ſūt neceſſa-
ria. Primum, q̃ ſit datū, vel relictum à Regibus filiis poſterio. q
nõ pñt in regno ſuccedere. Scđm, q̃ datum, vel donatū ſit de
ptinentib. ad regnum. Tertium, qđ datum vel donatum ſit pro
pane quotidiano, & ſic pro vſu, & alimentis, vt ſonat ipſum ver
bum, & tradiut p Io. And & Pan. & alios in d. c. licet, de voto.
Hoc ſic pmiſſo, demonſtro has dignitates non eſſe appanagiū,
q̃a deficiunt requiſita neceſſaria ad appanagium; deficit. n. ſcm
requiſitū, q̃a non ſunt de regno, nec de pertinentib. ad regnū, vt
abunde oſtenſum fuit in præcedenti dubio. Deficit etiam tertiū
q̃a non fuerunt conceſſę pro vſu, & alimentis, ſed iure domi-
nij, vt ex quam plurimis documentis apparet. Et incipiendo à
Carolo Valeſio primo Comite, a quo originem duxerunt cęte
ri Comites Alenconij, progenitores defuncti Caroli, & dñarū
ſororū agentium, apparet publico inſtrõ, q̃ eidē Carolo Vale
ſio relictæ fuerunt a Philippo Rege eius pr̄e, iure pprio, & iu-
re dñij, non in appanagium, decem mille libræ annui redditus
in terris, cõputato valore Comitatus Valeſij. Pro quibus qui-
dem x. millibus libris, ſeu illarum ſupplemento habuit Comita
tum Alenconij a Philippo pulchro eius fratre Rege, & cohæ-
rede Philippi communis pr̄is. Et ſi dicatur, q̃ ex inſtrõ prædicto
non apparet, q̃ Comitatus Alenconij fuerit aſſignatus pfato
Carolo Valeſio pro ſupplemento dictarū x. milliū librarū an-
nui redditus: videtur ſatis pſtare ex eo, q̃ apparet p inſtrm de-
ciſionis, q̃ idē Carolus fecit inter eius liberos de conſenſu, & be
neplacito Regis Philippi Pulchri eius fratris, ipſum fuiſſe Comi
tem Alenconij, & poſſediſſe Comitatum. Quoties enim pcedit
titulus ad rem, & poſtea habens titulum reperitur tenere, &
17 poſſidere, pſumitur ex illo titulo præcedenti poſſidere, l. a. &
ibi Bar. C. de acq. poſ. & eſt gl. ord. in l quædā mulier, quam ibi
no. Bar. & alii, ff de rei vend. & Ang. pſ. 161. viſo puncto, & Lu-
douic. Rom. pſ. 448. pro plena diſcuſſione. col. 5. Et ſi inſtrm, qđ
es inſtro aſſignationis dictarum libratum decem milliū annui
redditus in terris, non conſtaret, q̃ terræ fuerint aſſignatæ iure
dñij, magis quam iure appanagij, reſpondetur ſatis conſtare, q̃
non fuerunt aſſignatæ iure appanagij ex eo, q̃ fuerunt ſibi aſſi-
gnatæ pro portione, & oī, & toto eo, q̃ hr̄e poterat, & debebat
in bonis, & hr̄ditate Philippi Regis, eius patris. Pondero, q̃ pa
ter aſſignat filio ſecundo genito pro portione ſpectante in bo
nis ſuis, quod intelligendū eſt in bonis ſuis priuatis, & nõ in re-
gno, cuius nulla portio ſpectat filiis poſteriorib. d. c. licet, & ibi
notat. Itē pondero, q̃ aſſignatio fcã fuerit pro iure hr̄ditario,
& pro portione ipſi Carolo ſpectante, poſt deceſſum pr̄is, &
18 ſic hīa. † Id āt, quod iure hæreditario, vel pro ltīma datur, iure
dñij ſpectat ad eum, cui relinquitur, nõ autem iure appanagij, l.
his verbis ff. de hæred. inſt. l. ſcimus. § repletionē. C. de inoſ. teſ.
Itē pondero, q̃ dictæ terræ redditus decem milliū librarum fue
runt relictæ Carolo, & eius hæredibus ex ſuo corpore deſcen-
dentib. non ergo iure appanagij, quod ad hr̄des non poteſt trā
ſmitti, cum ad vtendū fruendūq; tm̄ concedatur, l. antiquitas,
C. de vſufr. & licèt liberi maſculi videãtur pr̄i ſuccedere in ipſo
appanagio, tn̄ non dñr hæredes pr̄is in ipſo appanagio, cū aliud
ſit appanagium patris, aliud liberorū. l. ſtipulatio iſta, §. quis
ita, ff. de ver. obl. & l. repeti. ff quib. mod. vſusfructus amit. Pręte
19 rea, liberi maſculi capiunt appanagium † iure ſuo, & nõ ex per-
ſona pr̄is, neq; vt heredes, cum eadē ratione, qua Rex tenet fra-
tribus puidere de appanagio pro alimentis, eadem rõne teneat
filiis fratrū, l. ſi qs a liberis. §. item reſcripſerunt. alias reſcriptū
eſt, ff. de liber. agn. Itē pondero ſubſtitutionem factam dcõ Ca-
rolo, ſi decederet ſine hæredibus ex ſuo corpore, quæ fuiſſet ſu
perflua, ſi donatio, & aſſignatio eſſet eidē facta pro appanagio,
q̃ abſq; ſubſtõne reuertitur ad Regem, caſu quo habens appa-
nagium moriat ſine liberis maſculis. Non eſt autem dicendū,
q̃ pr̄ Philippus fruſtratorie ſubſtituerit, d l. ſi quando. ff. de leg.
1. cum ſolitis concor. Item pondero, qđ Philippus pater voluit
ſubſtitutioni locū eſſe, ſi Carolus decederet cum filia hęrede.
20 Illa. n. verba, ſine hęredibus ex ſuo corpore, cõprehendunt tā
fœminas, q̃ maſculos. l. ex facto §. ſi. ff. ad Treb. l. 1. & ibi notat,
C. de cond. inſer. Nec obſtat, ſi dicatur, qđ verbū, ſine hæredib.
ex ſuo corpore, ex natura appanagij, debet intelligi de maſcu-
lis duntaxat, ac etiā ex natura rerum feudaliū, c. 1. & ibi Bald. de
ſucceſ feu. c. 1. quēadmodum feu. ad filiam perti. q̃a videtur du
pl̄e. Primò, q̃ fruſtra allegatur natura appanagij pro intelligen-
tia

tia illorū verborū, ſine hæredibus, niſi prius probetur, ꝙ iſtud
ſit appanagium, nam hoc eſt id, de quo diſputatur, vnde ꝓ fun
damento fruſtra allegatur. Scđo rñdetur, ꝙ hmōi ſubſtō nō po
teſt intellectū recipere ab ipſo appanagio, cum eius natura nul
lam recipiat ſubſtōnem, vt ſ. probatum fuit. Ad naturā rerum
feudalium tñ, leo in penultimo dubio. ¶ Scđo, ꝙ non fuerint
ĉōceſſæ prædictę dignitates Comitibus Alenconii, & Pertici
iure appanagii, apparet ex inſtrumento diuiſionis, ꝙ inter libe-
ros ſuos fecit præfatus Comes Carolus Valeſius. Ex inſtrumē-
to (inquam) primæ diuiſionis Comitatus Alenconii, fuit aſſi-
gnatus pro portione hæreditaria filiis maſculis naſciturіs ex ip
ſo, & Matilda tertia vxore, vna cū quibuſdam aliis caſtris, quę om
nia voluit permanere ꝓpria hęreditaria ipſorum naſciturorū.
Pondero prædictum Comitatum relictum fuiſſe pro portione
hæreditaria, ergo iure ꝓprio, & nō in appanagium. Nā q portio
nem facit cohęredibus, † eodem iure capit, quo cęteri cohęre-
21 des, l. vnica. C. qñ nō peten. par. & l. ſi duob. in principio, & § fi.
& l. huiuſmodi, §. ſi Titio, ff. de leg. 1. & ſic vocati ad Comitatū
Alēconii, &c. caſtra, pro ſua portione hęreditaria dñi uocati iu-
re dominii, & iure proprio, ſicut vocati fuerunt cæteri cohære-
des ad reliqua bona patrimonialia, quæ conſtat non eſſe ap-a-
nagium. Item pondero, ꝙ filii naſcituri vocati fuerunt ad dictū
Comitatum Alenconii, & ad nōnulla alia bona, præſertim ad
redditum templi Pariſienſis pro ſua portione hæreditaria, er-
go eodem iure vocati ſunt ad Comitatum, quo vocati fuerunt
ad dictum redditum, qa vna determinatio reſpiciens plura de-
terminabilia, † debet omnia pariformiter determinare, l. iā hoc
22 iure, ff. de vulg. & pup. l. quamuis, C. de impub. Conſtat autem,
ꝙ ad dictum redditum, & pleraq; alia caſtra, uocati fuerū iure
hęreditario, & proprio, non aūt iure appanagii, ergo eodem iu-
re uocati cenſentur ad dictum Comitatū. Itē pondero illa ver-
ba, permaneant propria hęreditaria, ergo non appanagium,
qđ non poteſt dici proprium, neque hęreditarium, cum ad uſū
duntaxat concedatur, ſalua proprietate, Regi, & coronæ. Id.n. ꝓ
prium † dī, in quo alius ius prendere nō poteſt, Inſt. de pat. pot.
23 §. 1. Et id proprium eſt, qđ iure dñii, & iure proprietatis debet,
non autem iure appanagii, & uſusfructus, l. ſi procurator, ff. de
acq. rer. do. & l. ſi fructuarius proprietatem, ff. de vſufr. quemad-
modum caue. Itē pōdero, ꝙ Carolus Valeſius, primus Comes,
iure inſtōnis, & vltimę voluntatis diſpoſuit in dicto Comitatu.
nā illa diuiſio facta † inter liberos, dicitur vltima uoluntas, l. fi.
24 C. fam. ercif. notatur in l. licet. C. de pact. de quo veriſimiliter nō
diſpoſuiſſet, ſi fuiſſet ſibi cōceſſus in appanagium nō tranſmiſſi
bile ad heredes, vel veros hęredes, per ea, quæ ſ. dixi. Item pon-
dero in dicta diuiſione filii iam nati, ſ. Philippus, & Carolus, pa
tre requirente renunciarunt omni iuri ſibi ipſis competenti, &
competituro in dicto Comitatu ratione ſucceſſionis, & legiti-
mæ portionis. Ex hoc elicio, ꝙ Carolus pater non tenebat, neq;
poſſidebat dictum Comitatum iure appanagii, quia in appana-
gio filii non habēt aliquam legitimam, neque ius ſuccedēdi pa-
tri, ut declarat Pan. in d. ca. licet. Sed totum ius metiuntur ex
perſona propria, cum rex Franciæ, dominus appanagii, teneat
25 ſubminiſtrare panem deſcendentibus ex eo, & fratribus, fratrū
que filiis, l. ſi quis a liberis. §. 1. & §. itē reſcripſerunt, aliàs reſcri-
ptum eſt, ff. de lib. agn. quæ iura licet loquantur in fratribus, tñ
extendenda ſunt ad filios fratrū, ſecundū Ioannē Crotum in l. fi
liusfamilias, §. Diui, col. x. ff. de leg. 1. poſſem pōderare plura alia
verba poſita in dicta prima diuiſione, ſed quia fere omnia pon-
derabūtur in aliis diuiſionibus, ideo reſeruo ibi dicendū. Ex in-
ſtrumento quoque ſcdæ diuiſionis factę per dictum Carolū ap
paret, ꝙ Comitatus Alenconii, & Pertici, non ſunt appanagiū,
rationibus, & pōderationibus, quibus ſ. Et ēt quia ſubſtituit Lu-
douico, cui reliquerat Comitatum Alenconii, & Pertici, ſi ſine
liberis decederet, Phil. & Carolum, ipſius Ludouici fratres, quā
ſubſtitutionē facere nequiuiſſet ſi fuiſſet appanagiū, qđ ad fra-
tres non eſt tranſmiſſibile, iuribus, & rationibus p̄allegatis ꝓ
rudine ēt, ut proponitur approbatis. Ex inſtrumento etiam ter
tię diuiſionis factæ per dictum Carolum, qui tit. diuiſionis etiā
pro portione hæreditaria aſſignauit Comitatū Alenconii, &
Pertici Carolo ſecundogenito, cui ſi ſine liberis decederet, ſub
ſtituit Philippū primogenitum: apparet, ꝙ dicti Comitatus non
fuerunt relicti in appanagiū rationibus, quibus ſ. Et etiam quia
caſu quo præmoreretur Philippus, & Carolus, ſubſtituit ſuperui
uentes in ea parte, & portione, in qua ſm̄ cōſuetudinem patriæ
ſuccedere deberent. Et qa caſu, quo præmoreretur Ludouicus
ſine liberis maſculis, ſubſtituit filias in ea portione, quæ de con-
ſuetudine eius debetur. pondero, ꝙ virtute harū duarū ſubſtitu
tionum uocantur filiæ fœminæ, ergo non appanagium, ꝙ ad fę
minas nullo caſu eſt tranſmiſſibile. Et ſi dicatur, oīa fundamen-
ta elicita ex diuiſionibus, & vltima uoluntate Caroli, corruere
ex eo, ꝙ appanagium non erat in cōmercio Caroli, nec de eo
quicquam poterat diſponere in pręiudicium coronæ. Reſpon-
detur dupliciter. Primo, ꝙ licet de appanagio non potuit diſpo
nere, tñ procurator regius, qui dicit, ꝙ Carolus tenebat dictos
comitatus in appanagium, debet iſtud probare, cum ſit funda-
mentum intentionis ſuę, vt ſ. deduxi. Et facit, qa in dubio bona
26 † poſſeſſa per Carolum, præſumuntur fuiſſe propria, l. ſcda, C.
ne uxor pro marito, & ibi Bal. notatur per gl. Bart. & alios, in l.
qđā in ſuo, ff. de cond. inſti. per Are. conſi. 154. conſultatio præ-
ſuppoſita, maxime cum fuerint poſſeſſa ꝑ dictū Carolū, & eius
hęredes tanquam propria, & hęreditaria, iam annis ſupra trecē-
tū, l. ſi filius, C. de petiti. hęr. Scđo reſpondetur, ꝙ Philippus Pul-
cher, & Carolus frater, & nepos Caroli Valeſii Regis Franciæ,
authorizauerunt, approbauerunt, & confirmauerunt oīa, & ſin-
gula diſpoſita, & ordinata in dictis diuiſionibus, quæ certe non
approbaſſent, ſi prædicti Comitatus fuiſſent de appanagio, qa
27 Princeps non † p̄ſumitur tentare quicquam in præiudicium ſui
regni, qđ ſūmis vigiliis, maximis laboribus, maturiſq; cōſiliis,
& conſeruare, & augere ſtudet, l. fi. in fi. C. de quadrien. præſcri.
& in Auten. de hære. & falc. in prin. Et ex hac auctoritate fa-
cta per Carolum Regem, elicio vnum aliud maximum, & ſo-
lidum fundamentum. Quia Rex ipſe expreſſe fatetur, ꝙ Caro-
lus Valeſius fuit, & erat dominus, & proprietarius dictorū Co-
mitatuum, & omniū bonorum, de quibus in dictis diuiſionibus.
Inquit.n. Rex, Noſtræ intentionis non eſt, ꝙ Carolus Valeſius,
patruus noſter, ꝑꝑ has diuiſiones deſinat eſſe dominus, & pro-
prietarius omnium bonorum inter liberos diuiſorum, ſed uo-
lumus, ꝙ de his poſſit ad libitum ſuæ voluntatis diſponere, do-
28 nec vixerit, quæ verba a Principe, & Rege prolata, † plene pro-
bant, cle. 1. de probatio. etiam ſi ſint enunciatiua facti ſui prędc-
ceſſoris, ut in terminis noſtris concludit dominus Alex. conſil.
35. viſis narratis, col 2. lib. 5. Si ergo fuit, & erat dominus, & pro-
prietarius dictorum Comitatuum, ergo ei dati minime fuerāt
in appanagium, l. proprietatis dominium, C. de probatio. & l. ſi
tibi, ff. vſufr. quemad. caue. Si vult, ꝙ non deſinat eſſe dominus
ēt ꝓprietarius, ergo etiā antea dominus erat, & proprietarius.
l. decem, ff. de verb. obl. & ff. de reg. iur. l. non poteſt videri deſiiſ
ſe, & l. Titio vſusfructus, ff de condi. & demon. c. dilecto, de pb.
Et ſi Carolus potuit diſponere ad libitū uoluntatis, ergo nō erat
de appanagio, de quo appanagiatus ut vſuarius diſponere ne-
quit, d. l. antiquitas, C. de vſufructu. & l. denique. ff. de vſu, & ha-
bit. Nec dicatur hanc Regis confeſſionem fidem non facere ex
eo, ꝙ diuiſio ſuum non fuerit ſortita effectum, quia ꝓpter hoc
non corruit confeſſio expreſſa in inſtrumento diuiſionis, tum
quia ſeparata eſt ab ipſa diuiſione, tum quia non reprobatur
inſtrumentum, licet filii noluerint talem diuiſionem admitte-
re, ſm Inn. & Mod. in c. cum venerabilis, de excep. & Bald. in l.
alia, C. de his, quibus, ut indig. Ex inſtrō etiam tranſactionis fa-
ctę inter Carolū, & Philippum filios, & cohęredes pręfati Ca-
roli Valeſii oſtenditur, ꝙ Comitatus Alenconii, &c. caſtra ob-
uenta Carolo, non ſunt de appanagio rationibus antedictis, &
ēt pluribus aliis. Primo, quia Philippus, qui poſtea fuit Rex, de-
dit & tradidit præfatū Comitatum, ꝙ reliqua bona Carolo fra-
tri ſuo, pro omni iure ſibi ſpectante in hæreditatibus, & bonis
paternis, & maternis, & ſic titulo trāſactionis ſibi obuenerunt,
non autem iure appanagii. Nā ex cauſa tranſactionis, traditio-
29 ne ſequuta, † transfertur dñium, vel vſucapiendi conditio, l. ex
cauſa tranſactionis, C. de vſuca. pro empt. vel tranſactione, & l.
ſi pro fundo, & l. tranſactionem, quę dñij. C. de tranſa. Ex cā au
tem appanagii trāsfertur ſolus vſus, ergo &c. Nec refert, ꝙ Phi-
lippus tunc non eſſet Rex, tum quia poſtea Rex factus tranſa-
ctionē ratam habuit, vt patet ex alio inſtrō tranſactionis initæ
inter ipſum Philippum Regem, & dictum Carolum, tum quia
de euictione cauit ꝓ ſe, & hæredib. ſuis. Vnde modernus Rex,
30 hęres dicti Philippi, † factum defuncti nequit improbare. l. cum
a matre, C. de rei vend. Et qa quem de euictione tenet actio,
eundem agētem repellit exceptio, l. uendicantem. ff. de euictio.
Scđo, quia dictus Philippus dedit, & aſſignauit pręfato Carolo,
dictum Comitatum pro ſe, & hęredibus ex ſuo corpore pro-
creatis ac habentibus cām ab eis, & ſic non ſolum deſcendenti-
bus hæredibus maſculis, & vſibus, ſed ēt fęminis, & ſucceſſori-
31 bus particularibus extraneis. Nā hæc verba, † & habentib. cām
ab eis, admittunt quemlibet ſucceſſorem etiam particularē, &
ex quacunque cā, ut eſt tex. in c. 1. de feud. nō hab. prop. nat. feu,
Et traditur per Alex. poſt Ang. in l. qui Romę, §. duo fratres, in
vlt. char. ff de verb. obl. & conſi. 189. uiſo, col. 5. lib. 2. Tertio, qa
præfatus Philippus dedit, & aſſignauit dictum Comitatū Alen-
conii, & reliqua dicto Carolo, ea lege, ꝙ ſi decederet ſine hęre-
dibus, ex ſuo corpore procreatis, reuerterētur ipſi Philippo, &
hęredibus ſuis, & ſucceſſoribus, ac habentibus cām ab eis, tan-
quā in ſolidum ueris hęredibus, & ſucceſſorib. Caroli Valeſii co-
rum patris. Ex quibus conſtat, ꝙ dictus Comitatus, &c. caſtra
32 ſunt hęreditaria, & non appanagia. Illa enim uerba, tanquam in-
ſolidum hęredibus, &c oſtendunt illa eſſet feuda hæreditaria,
ſaltem ſecundum quid, ſecundum And. de Iſer. in c. 1. §. hoc quo
que, col. 2. de ſucceſ. feu. & in c. 1. qui ſucce. ten. & in c. 1. de alien.
33 feu. pat. ꝙ Alex. conſi. 39. & conſi. 26. lib. 5. Et illa uerba, † ac ha
bentibus cām ab eis, oſtendunt illa eſſet feuda hęreditaria ſim-
pliciter

pliciter quia tranſitoria ad quoſcũque ſucceſſores etiam extra-
neos, d.c.1.de feu.nõ hab.nat feu. Et traditur per Bal.in l. cũ vi-
rum, col.fi.C.de fideicom. & per Modernos in l. Gallus, §.etiam
ff.de libe.& poſth.& in c.in præſentia, de proba. Item ex inſtrõ
alterius trãſactionis initæ inter dictos Philippum Regem, & Ca
rolum ſuper ſucceſſione, & hæreditate quondam Ludouici eo
rum fratris apparet, quod Vermilium, Caſtrum Nouum, & cętera
Caſtra ibidem deſcripta nõ ſint de appanagio. Quia Philippus
Rex illa dedit Carolo Comiti Alenconij, pro ſe, & hæredibus ac
ſucceſſoribus quibuſcunque tenenda, & poſſidenda, tanquam pro-
pria, & hæreditaria iura, in compenſationem portionis hæredi
tariæ dicti quondam Ludouici ſibi debitæ, & l. cẽtũs, nihil re-
ſeruato ipſi Philippo Regi, niſi ſolũ, & dũtaxat regali ſuperio-
ritate, homagio, & fidelitate. Ergo ſequitur, quod dicta caſtra non
ſunt appanagia, tum quia hæreditaria, & propria, tum quia ſpecialis
34 reſeruatio † ſolius ſuperioritatis arguit nullũ aliud ius Regi cõ-
petere, l.nam quod liquide, §.fi.ff.de pen.leg.l.quæſitum, § denique
ff.de fund.inſtru.& c.a.de coniug.lepro. Item, quod comitatus, &
nunc Ducatus Alenconij, non ſit appanagium, ẽt apparet ex in
ſtrõ cuiuſdam permutationis factæ inter Ioannem Regem, Phi
lippi Valeſij etiam Regis filium, & Comitiſſam Alenconij pro
liberis ſuis, ibi, promittẽtes, noſque, & ſucceſſores noſtros obli
gantes, ad garantizandum, & ſoluendum dictam terram dictæ
de Alenconio, & ſucceſſoribus ſuis, ac cãm ab eis habituris, ec-
ce, quod dicta terra permutata cum domo eſt alienabilis, & trãſmiſ
ſibilis ad quoſcunque hęredes, & ſucceſſores, ergo nõ eſt de ap
panagio, per rationes, & iura ſ. allegata Et ſi dicta terra, quæ eſt
membrum comitatus, & eiuſdem naturæ, & conditionis, cuius
eſt cætera terra dicti Comitatus, ut expreſsè cantat tenor dicti
inſtrumenti non eſt de appanagio, bene ſequitur, quod etiam cæte
ra terra non erit appanagium, alioquin eſſent diuerſæ naturæ,
& cõditionis, quod negat ipſa exæquatio, l.1.ff.de leg.1.c.fundamẽ
ta, circa medium de elec.lib.6. Alioquin vnus, & idem Comita
35 tus, cenſeretur † diuerſo iure, quod non eſt admittendum, l.cũ qui
ędes, ff.de viucap.c.cum tua, de decimis. Alioquin pars diſcorda
ret a toto, quod non conuenit, l.ſi quis cum totum, ff de excep.rei
iu.& membrum diſcederet a capite, qd non decet, c.non decet
22.diſt.& in Auc.de eccleſia.tit.in prin. Item, quod Comitatus Alã
conij non ſit appanagium, probatur ex inſtrõ vnionis caſtri de
Dampfront, vniti dicto Comitatui per Regem Carolum, in fa
uorẽ Petri Comitis Alenconij, ibi, per ſe ſuoſque hæredes. & ſuc
ceſſores, ſeu cãm ab eo habituros. & ibi, mandantes, ne dictum
Comitem cõſanguineum noſtrum, ſuos ne hæredes, aut ſucceſ
ſores ſeu cauſam ab eo, vel eis habituros, contra tenorem præſentis
vnionis, minime turbare præſumant. Ecce, quod habituri cauſam
a d. Petro Comite, vel eius hæredibus, & ſic ẽ: ſucceſſores extra
nei, & ſingulares, c.1.de feud. non hab. natu. feu. turbandi non
ſunt in vnione facta Comitatui, ergo Comitatus alienabilis eſt
& tranſmiſſibilis etiam ad extraneos ſucceſſores, & pñt nõ po
teſt dici appanagium rõnibus prææallegatis. Inſuper conſtat ex le
ctura dictarum vnionum, quod fuerunt factæ in fauorem dictorũ
Comitum, & ſucceſſorum, qd ſtare non poſſet, ſi dictus Comi
tatus eſſet appanagium. Nam ſi dixerimus, quod vnita fuerũt prędi
cta caſtro Comitatui reſpũ appanagij, vnio nullius fuiſſet mo-
menti, quia proprietas non accedit vſufructui, ſeu appanagio, l.
item ſi fundi, §. huic vicinus tractatus eſt, ff.de vſufr. Si vero di
xerimus vnita fuiſſe Comitatui reſpũ proprietatis, & dñij, talis
vnio ceſſiſſet, cederetque in damnum ipſorum, quia per talẽ vnio
nem perdidiſſent dominium, & proprietatem, & omne illud, quod
36 habebant in ipſis caſtris. Nam rem ſuam alienat, † qui eam vnit,
& incorporat rei alienæ, c.tua, de his, quæ fiũt a Præl.in fi.& tra
ditur per Gemi.cõſi.136.col.1. Item, quod dicti Comitatus nõ ſint
appanagium, luculenter probatur ex inſtrumento diuiſionis fa
ctæ inter Petrum Comitem Alenconij, & Robertum eius fra
trem Comitem Pertici, tam ex rõnib antedictis, quam ex ſequenti-
bus. Et primo, quia ex lectura eiuſdẽ apparet, quod Petrus, & Rober
tus ſucceſſerũt in dictis Comitatibus, Carolo, mediante religio-
nis ingreſſu, & Philippo, Rothomagenſi Archipræſuli, median
te ceſſione eorum fratribus facta. Ex hoc conſtat, quod nõ ſunt ap
37 panagium, quod non eſt neque † ceſſibile, neque trãſmiſſibile ad
hęredes, maxime tranſuerſales. Scdo, quia ex ſubſtitutione, & re
ſeruatione, de qua in dicta diuiſione, caſu quo ipſe Petrus, &
Robertus decedant ſine hæredibus ex ſuo corpore, uocatur di-
ctus Philippus, & eius hæredes, vel habentes cauſam ab eo, er-
go ẽt vocantur extranei ſucceſſores etiam particulares, d.c.pri
mo, & pñt non ſuit appanagium. ¶ Tertio, quia in dicta diuiſio
ne eſt adiectum pactum de non alienando prædictos Comita-
tus, abſque licentia dicti Archiepiſcopi, quod fuiſſet vanum, &
fruſtratorium, vbi dicti Comitatus eſſent ſubiecti appanagio, qd
conſtat eſſe alienabile. ¶ Quarto, quia in pęnam alienantis Co
mitatus applicantur dicto Archiepiſcopo, & hæredibus ſuis, uel
habentibus cauſam ab eo, & ſic etiam extraneis, & ſingularib.
ſucceſſoribus, qd non conuenit appanagio, vt toties ſupra di-
ctum fuit. ¶ Quinto, quia promiſerunt mutuo, & viciſſim pro ſe
hæredibus, & ſucceſſoribus, ac habentibus cauſam ab eis, atten
dere, & obſeruare omnia, & ſingula. Ex quibus ẽt verbis pñtat
quod non ſunt appanagium. ¶ Itẽ pmiſſa iuſtificant ẽt ex inſtrumẽ
to vnionis caſtri de Argentau dicto Comitatui factæ per Regẽ,
inducẽdo, vt ſupra induxi, inſtrumentum permutationis, & in-
ſtrumentum vnionis caſtri de Dãpfront. Itẽ comprobãtur prę
dicta ex alio inſtrumento vnionis terræ de Tinet, & nonnullo
rum aliorum caſtrorum, dicto Comitatui per præfatum Regẽ Ca-
rolum, ponderando, & inducendo, vt ſ. Item fortificantur ex
diuiſione, quam fecit Petrus Comes Pertici, & Alenconij, in-
ter filium ſuum maſculũ, & filias fratris, quib. reliquit quam plura ca
ſtra, quæ eia relinquere minimè potuiſſet, ſi eſſent appanagiũ,
& in qua atteſtatur ſe eſſe proprietarium dictorũ Comitatuũ;
ergo non tenebat, nec poſſidebat eos, vt appanagium per ea, quæ
ſupra pluries fuerunt repetita. Item corroborantur præmiſſa ex in-
ſtrumento erectionis dic. Comitatus Alencon. in Ducatũ ibi de
cernẽtes dictũ Io. conſanguineum noſtrum, & ſuos, in dcõ Du
38 catu ſuccedentes, Duces appellari. Ex illis verbis, & ſuos, oſten-
ditur, quod h.c Ducatus eſt hęreditarius, non autem conceſſus in
appanagium, vt conſuluit Alc.conſ.26.ponderans bis, lib. 5. Ex
his, & aliis, quæ ex dictis documentis eliciũtur, & quæ conſultò
prętermiſi, ſatis ſum iſta ſufficere, quia apparet, quod dicti Comita
tus & caſtra eiſdem vnita, ſunt hęreditarii, & hęreditaria. Id tñ
ſupereſt, vt remoueamus contraria ſ. alle ¶ Non ob. igitur dũ primò
loco dicebatur, quod id dicitur appanagium, qd à Regib. datur, vel
relinquitur filiis poſterioribus, quia hmõi diffinitio eſt falſa, cũ
non conuertatur cum diffinito, l.1.§. dolum, ff.de dolo. nã ſi qd
detur, qd non ſit de regno & de quo Rex poſſit diſponere, nõ
dr appanagium, vt dixi ſ. ſed de iſtis Comitatibus potuerũt Re-
ges diſponere, prout diſpoſuerunt, cum ſint hęreditarii ſimpli-
citer, & de patrimonio proprio, & priuato, ut ſupra luculenter
fuit probatum, ergo &c. ¶ Non ob. dum ſecundo dicebatur, quod
Comites tenent dictos Comitatus in paria, ſeu in paritate, quia
non ſequitur, ergo tenent in appanagium. Imò iſtud retorque-
tur, quia ſi ſunt in paritate cum Regibus, tenebunt Comitatus
pari iure, & ſic ut veri domini, & non vt vſufructuarii, & ap-
panagiarii. Aliter ẽt 3. reſpondebo Non deniq; obſtat, dum ter-
tio dicebatur, quod ex pluribus documentis conſtat Comites fuiſ-
ſe cõfeſſos, ſe tenere dictos Comitatus in appanagiũ. Ad iſtud,
in quo tenuo Regium procuratorem facere ſuum præcipuũ
fundamentum, reſpondeo tripliciter. Primo, quod talis confeſſio,
ſeu aſſertio præſum tur ſcã per errorem, ex quo conſtat ex do-
cumentis antea meris, rem aliter ſe habere, ideo talis aſſertio nõ
debet nocere ducibus, tractantibus de damno euitãdo, l.ſi poſt
diuiſionem C.de iu & fac ign. l.ſed ſi me putem, ff.de cond. in-
de. & l.cum de indebito, in prin.ff.de proba. traditur per Bar. in
l.non fatetur, ver. ſed quæro, qualiter probabitur error. ff.de cõ
feſſis. Confirmatur hæc reſponſio, quia confeſſiones, de quibus
in ſupplicationibus dictorũ Comitum, ſunt relatiuæ ad anti-
quam prædeceſſorũ ſuorum poſſeſſionem, ad antiqua tpa, &
documenta. Nam in literis impetratis anno 1484. eſt hæc clau-
ſula, Sicut prædeceſſores ſui tenuerunt, & poſſederũt, ita ipſe te
neat a nobis in paritate, & appanagio, & ſicut tenuerunt tẽpo-
ribus retroactis. Item in literis impetratis anno 1487. ita contine
tur, Nobis expoſitum fuit ex parte dilecti noſtri cõſobrini Du-
cis Alenconij, quod ex antiquiſſimo tempore, & iure appanagij re
galis, ipſe & pdeceſſores ſui habuerunt, & habent ius, & iuriſdi-
ctionem eſquerię. &c. Et in conceſſione, & gratia Rex non ſim
pliciter petita conceſſit, ſed ſub hac forma, videlicet, ſecundum
modum, & formã, quibus ſui prædeceſſores vſi ſunt tempore
prętерito. Vnde de errore ſatis dr conſtare eo ipſo, quod conſtat p-
deceſſores poſſediſſe iure proprio, & hęreditario, non autẽ iure
appanagii, l.2.C.de erro.aduo. notatur in c.inter dilectos, de fi-
de inſtr. vbi Pan. col.5.& tradit Bald.in l.alia, C.de his quibus, vt
indig. Addiderunt.n. Duces in ſuis precibus ſe tenere Ducatũ
in appanagium, credentes ita eſſe, & vt facilius impetrarent iu-
39 dicem appellationum, quẽ eſquierium appellarunt. Vñ † talis
erronea confeſſio, non debet eis, nec ſucceſſoribus nocere, l.fi.
verſi.& qui addidit epiſtolæ iuę, ff de conſti.pec. quam ad hoc
notauit Bal.in rub.C.eo.tit.col.1.& in l.ſi abſentis, col.fi.C.ſi cer.
pet.& Fel in c.cũ venerabilis, col.6.de exce. vnde in propoſito
dicebat Bal.in c.1.§ fi.col.fi.de feu.guar. quod ſi recognitio feudi ſit
aliter facta per errorem, quam ſolito more, quod non nocet aliqualiter
poſteris. ¶ Secundo reſpondetur, quod Comites nunquam cõfeſ-
ſi fuerunt ſe tenere dictos Comitatus in appanagium verum
& proprium, ſed ſolũ confeſſi fuerunt ſe habere ius, & priuile-
gium appanagii, & ſe tenere has dignitates in appanagium fi-
ctum, & ex priuilegio. Ita ſonant verba reſcripti impetrati an-
no 1484. ibi, cum oĩbus iuribus pariæ, & appanagii, ac aliis pri-
40 uilegiis, &c. illa.n. dictio, † & aliis priuilegiis, implicat iura pa-
rię, & appanagii, competere dictis Comitibus ex priuilegio. l.q-
dam relegatus, cum gl.ff.de reb.dub.& notat etiam per glo. &
ſcribentes, in l.3.C.de ſer.fug. Ale.conſ.119.colum.2.lib.2. vnde
cum fuerint conceſſa iura, & priuilegia appanagii, & parię, in
corum

eorum fauorem, non dẽnt in odium retorqueri,l.ꝙ fauore, C. de legib.fuerunt.n.eis conceſſa priuilegia appanagii,& par.ç ad finem vt ipſi Comites poſſent iure eſquerar,& haberent iudicem appellationum, vt ex tenore reſcriptorum euidẽter ap-
41 paret.† Ergo inducta ad vnum effectũ nun dẽnt ꝓrium operari,l.non eo minus.C.de procur.l.legata inutiliter,ff. de adi. leg.
42 †Nã conceſſa de iure ſpeciali, non tollũt nec excludunt beneficium iuris cõis,l.in bello,§.ſi quis ſeruũ,ff.de cap.& poſt li.reuer & traditur per Bar.in auc.quas actiones,col.2.C. de ſacroſ.
43 eccl.Nec priuilegiũ eſt ita interpretandum,† quod tollat beneficia competentia priuilegiato ex alio iure,aliave cã, l. ſi Ruſſinus,C.de teſt.iu.l.& Bar.l.3 §.ſi emancipatus.ff.de bo.poſ. ꝯtra tab.vbi infert, ꝙ priuilegium ciuitatis conceſſum forenſibus ſcholaribus, nõ tollit alia priuilegia ſcholaribus eiſdem competentia.Et ad iſtud propoſitum plura congerunt Ale.& Moder.in d.l.ſi Ruſſinus,& per Fel.in c.dilectus filius,2.col.4.de reſcr ¶ Tertio uĩdetur,ꝙ ex quo ea antiquis in lr̃is, & regiis cõceſſionibus conſtat,ꝙ hmõi dignitates fuerunt conceſſę iure ꝓprio,& hęreditario,etiam ad fœminas tranſmiſſibili, non dẽr ſubſequens recognitio in appanagium nocere filiabus,qn poſſint ſe fundare in primo iure, priusq; conceſſionib. plenorib. & fauorabilioribus , a quibus non uidetur receſſum per recognitionem appanagii non ita fauorabilem, nec plenã, ſicut per
44 electionem arbitrorum †non vĩ receſſum a iudice ordinario. l.
45 ſi tñ.C.de tẽp.app. † Neceſt nouum, vt qs ex duabus cauſis rẽ poſſideat.l.nõ eſt nouum.ff.de ac.emp.l.3.§.ex plurib.ff.de acq. poſ.q̃ per iura Alber.de Roſ.poſt Vbertũ de Bobio,in l.fi. col. fi.& ibi & Iaſ.colum fin.C.de iure emphy.decidit filiam eius,ꝙ recognouit ſe in feudum tenere rem, quam ab eodẽ prius habuerat in emphyteuſim, ſuccedere in ipſa re vt emphyteutica, quia per recognitionem in feudum minus fauorabilem,nõ fuit receſſum à ꝯtctu emphyteutico,quominus filia hæres ſui patris poſſit vti prima inueſtitura,per quam pinguius,& amplius ſibi prouidet. Vnum.n.remedium,ſiue ordinarium, ſiue extraordi-
46 narium,† non facit ceſſare alterum, quod pinguius eſt, & ſalubrius.l.in prouinciali,§.1.& ibi Bar.& alii,ff.de ope.no.non.Cõprobatur ex his,q̃ in propoſito tradit Bal.in conſi. 215. propo-
47 nitur,ꝙ inueſtituræ.lib.2.† vbi concludit,ꝙ fœmina poteſt venire ad ſucceſſionem feudi virtute antiquiſſimæ inueſtiturę,per quam vocantur fęminæ , non obſtantibus poſterioribus, quæ maſculos tantum vocabant.Et dicit Pau.de Ca.conſi.51.viſis,& ponderatis in 1 parte,ꝙ a prioribus conceſſionibus non eſt re-
48 cedendum, †niſi in poſterioribus expreſſe appareret,ꝙ cõi cõſenſu ſublatæ fuerunt primæ.Et idem firmat Iaco.Alua.conſ.j. poſt lecturam feudorum,& Card.conſ.92.fauendo pupillis,&c, Imò in ꝑęiudicium filiarum non ꝑt mutari forma primæuę inueſtiturę, quia inhærendum eſt primæ radici, nec curandum
49 quo tramite feudũ deſcendat, †ſed quale fuerit principiũ,ſecũdum Bal.in c.1.per illum tea.de eo,qui ſibi,& hęr.ſuis.& in ca. 1.§.ſi verò,de ſucceſſio.frat.vel de grad.ſucceſ.& ad iſtud ꝓpoſitum plura poſſem cumulare, quæ breuitatis gr̃a ꝓmitto. ¶ Vel quarto reſpondetur,poſito,ꝙ per hmõi conceſſiones, & recognitiones,hæc dignitates factæ eſſent de appanagio, nihilominus in eis ſuccedere poſſunt fœminæ,quia ex præmiſſis ꝯſtat,ꝙ anteceſſores ipſarum recognouerunt in appanagium hos Ducatum,& Comitatũ,quos iure proprio,& hæreditario antea tenebant & poſſidebant. Vñ ſuccedit ſolenne dcm̃ Iac.Alu.in c.1. col.antepe.de eo,qui ſibi,& hęr.ſuis,vbi dicit,ꝙ ſi parentes recognouerunt ſe ab alio in feudum tenere feudum proprium, in tali feudo fœminæ non prohibentur ſuccedere.Idem ergo dicendum,ſi proprium feudum, & hæreditarium recognouerĩt in appanagium:non.n.per talem recognitionem debet mutari prima natura feudi,c.1.de ben.frat.ca.1.qui.mod.feud.cõſti.poſ. Et hæc vltima ſolutio corroboratur ex ſequentibus. Fingamus igitur has dignitates a principio fuiſſe de Demanio,& appanagio , videamus an potuerint Reges illas alienare in Carolum Valeſium, in quem cõſtat alienatas, & translatas pro ſe, & hęredibus,&c. vt latè ſupra oſtenſum fuit. ¶ Et videretur primo aſpectu reſpondendum,ꝙ non.Quia lege Regia,quę Salica nũcupatur,interdicta eſt Regibus alienatio omnium,quæ ſpectãt ad regnum,& etiã creduntur Reges in coronatione iuraſſe iura regni,& honorem coronæ illibata ſeruare.ergo alienationes
50 factę non valẽt, † etiam ſi hi Reges, qui alienarunt , iuraſſent alienata nunquam reuocare,c.intellecto, de iureiuran. Et dicit Hoſt.in c.cum dilecti,de maio.& obe. quem refert Bal. in c.1.§. generali,ſi de feu.fue.cõtrouer.inter do.& agna.vaſ.ꝙ Rex Frãciæ inuitis ciuibus , non poteſt alienare vnam ciuitatem regni. Et dixit Bal.in d.c.intellecto,ꝙ iuriſdictiones ſupremæ ſunt ſacrorum canonum,ideo non ſunt in marſupio principis,qui nõ poteſt vrbem habere venalem. Et refert hæc,& alia Fel.in c.ad audientiam,de præſcrip.col.2.¶ Sed præmiſſis non obſtantibus contrarium (ſecundum ea,quæ proponuntur) verius eſſe reſpõdeo quinque rationibus,vt puto concludentibus. ¶ Primò, qa conſtat ex donatione facta per Heliam Regi Philippo,ꝙ hę dignitates

51 gnitates† erant de Ducatu Normaniæ,& ſic conſtat,ꝙ nõ erãt a principio de regno. Vñ poſito, ꝙ (vel ex dicta donatione, uel alia Regum volũtate) fuiſſent regno vnitæ,ꝯtra Regum voluntate ſeparari potuiſſent , quia omnis res per eaſdem cauſas diſſoluitur,quibus contrahitur,regul.omnis res,de reg. iur. extra. Et quia quælibet res de facili reuertitur ad primæuam naturã, c.ab exordio,35.diſt.l.ſi vnus,ver.qđ & in ſpecie. ff. de pac. qb. rationibus ita in terminis reſpondit Soc.cõſi. 4. ſuper quęſtione,lib.1.nouorum conſiliorum,alias lib.3 ¶ Secũdo,qa lex Salica prohibens alienationem eorũ, quæ ſunt de Demanio , intelligatur de alienatione,per quam grauatur,& lęditur dignitas Regalis,& ſic de alienatione magna,non de alienatione modica,c.Abbate ſane,de re iud.lib.6.& traditur per Inno.Panor.& alios in d.c.intellecto.per Bar.in l.prohibere.§. plane, ff. qđ vi, aut clam. Et bene facit tex.in c.terrulas, 12.q.2. Et poſſem infinitis iuribus,& ſimilitudinibus comprobare, quæ conſulto ꝑtermitto.¶ Alienatio autem dictorum Ducatus , & Comitatus , debet dici modica,cum tempore donationis non eſſent redditus quatuor,ſiue quinque millium librarum, vt ex inſtrumẽto diuiſionum (de quibus ſupra) manifeſte probatur. Redditus au-
52 tem quinque millium librarum,conſiderata excellentia,& potentia Regis † Franciæ , qui ſupra omnes Reges obtinet coronam liberalitatis,& magnanimitatis,teſte Bal.conſi. 218.petita venia.lib. 3.& in c.1.§.fi.de prohib.feu.alie.per Fed. eſt quid minimum vt de donatione facta per Comitiſſam Aoranidam dixit gl.in l.ſed ſi ſuſceperit,ff.de iud. ¶ Et cõſiderata qualitate ꝑſonarum,cauſa dicitur modica,vel magna,vt traditur per Bar. in l.admonendi,circa fi.& ibi late Iaſ.ff.de iu. Tertio põt dici,ꝙ lex Salica non comprehendit alienationes factas per Regem his perſonis,quæ ſunt de genere,ut per plura comprobat Old. cõſi.94.eleganter.quaſi per totum. ¶ Quarto , quia lex Regni debet intelligi de totali alienatione etiam directi dominii , non de alienatione utilis dominii, & iuris vtendi fruendiq; retenta fidelitate,& directo dominio,ut pulchre oſtendit Bal in prælu. feu.col.7.ſecundum nouam impreſſionem. ¶ Quinto, qa lex,
53 quæ interdicit alienationem,† debet intelligi de alienatione dãnoſa,non de alienatione utili,& lucroſa,c.ut ſuper,§.fi. de reb. eccleſiæ non alie.ubi permittitur alienatio rei eccleſiaſticę (alias prohibita) pro re vtiliori conſequenda.¶ Sic etiam minor, qui prohibetur contrahere ſine conſenſu curatoris,vel propinquioris,non cenſetur prohibitus contrahere,& alienare in ſui vtilitatem,ut ſi permutet rem cum alia utiliori,ſecundum Ang in l. 2.ff.de accep.& plura adducit Fel.in c.cauſam, col. 4. de iud. & idem vult Pan.conſi.22.quamquam,in 1. parte.& Lud. Rom. conſi.316.circa propoſitum. Alex.conſi.59.viſo proceſſu , li.2. Conſtat autem huiuſmodi alienatione fuiſſe factam a Rege Philippo,pro aliis Comitibus , & reb. longe maioris redditus, & emolumenti,videlicet pro Comitatibus Andegauiæ, Cenomaniæ,& Carnotenſi,& aliis pluribus dominationibus, & caſtris pro dimidia ſpectantibus Carolo Valeſio , iure ſucceſſionis maternæ, & fraternę,quæ omnia idem Carolus tit.diuiſionis ceſſit, & remiſit prędicto Regi Philippo , ut idem Rex ſibi cederet,& remitteret Comitatus Alenconii,& Perticĩ,prout factum fuit. Et ſic Rex Philippus permutauit dignitates cũ aliis
54 longe maioribus.Diuiſio enim ſimilis eſt † permutationi,l. cũ pater.§.hęreditatem,el 2.ff.de leg.2.ergo locus non erit legi Salicę,quæ loquitur de alienatione damnoſa. Et ubi indebite prętendatur illi locum eſſe , certe Carolo, & eius hęredibus, & ſic præfatis dominabus ſororibus (ſaltem re ipſa deceptis) ſuccurrendum eſt per nouam diuiſionem faciendam de dictis Comitatibus Andegauię,Cenomanię,& Carnotenſi,ac cęteris bonis patris,& matris pręfati Caroli.l.maioribus. C. cõmunia vtriuſque iud. Et vbi Fran. Rex moder. hęres prælibati Regis Philippi detrectet nouam diuiſionem,repelli poterit exceptione , qa tenetur de euictione ipſis ſororibus ſi ab eis auferãtur huiuſmodi dignitates, quę tit.diuiſionis obuenerunt Carolo , l. ſi familię,C.famil.erciſcun.l.ſi fratres,C.communia vtriuſque iudi.&
55 quem de euictione tenet actio,† eundem agentem repellit exceptio,l.vendicantem,ff.de euict. & ita in propriis terminis firmat Oldr.conſilio 95.ex forma iſtius ſtatuti,ad fin.Nec obſtat, ſi dicatur has dignitates rediiſſe ad coronam ex natura appana-
56 gii,& ſic euictione extinctam fuiſſe ex natura rei . Pro† qua euictione non competit actio,etiam ſi is,a quo euicta eſt,expreſſe ſtipulatus fuerit de euictione,ſecundum glo. Barto. Bald.Salyce.& alios communiter,in dicta l.ſi familiæ. Sequitur Franc.de Are.conſilio 3.Cur.Senior, conſilio 48.columna 17.& conſil. ſequen.col 61.& ſequen.quia reſpõdetur illud procedere poſſe,ſi Carolus ſcienter acceptaſſet has dignitates tanquam appanagium,quia tunc cenſeretur eas acceptaſſe cum ſua qualitate,& natura,l.puto,§. item ſi ſeruus, ff. familię erciſcundę, ſed idem Carolus eas non accepit , nec Rex Philippus eius frater Carolo tradidit , ut appanagium , ſed ut hęreditarias , & pro ſe, ſuiſque hęredibus, & ſucceſſoribus adhibituris cauſam ab eis , ut ex lectura diuiſionis expreſsè apparet , ut ſupra abun-

de

de probatum fuit. Quo caſu cōperit actio de euictione, ſm Pau.
de Caſt. in d. l. ſi familiæ. Et ratio eſt manifeſta, quia expreſſum
57 † facit ceſſare tacitum, l. cum filio, ff. de vulg. & pup. Nam cū ap
pareat expreſſe, Carolum acceptaſſe has dignitates cum ea qua
litate, q̄ tranſeant ad hæredes & ſucceſſores ēt extraneos, vt ſo
nant illa verba, habituris cauſam ab eis, c. 1. de feud. non haben-
te na. feu. ergo ceſſabit tacita præſumptio, q̄ videatur acceptaſ-
ſe cū natura appanagii, nō ſit trāſmiſſibilis ad hæredes, nec alie
nabilis vllo modo. ¶ Item Rex Philippus, qui has dignitate fra-
tri tradidit vt hæreditarias, alienabiles, & trāſmiſſibiles ēt ad ha
bituros cauſam ab eo, in culpa fuit, cum debuerit tradere vt ap
panagium. Ergo ſi ex natura appanagii euincatur, de euictione
obligatus erit, l. & hæc diſtinctio, ff. loc. debuit. n. ipſe proſpicere
eas euinci poſſe iure appanagii, vnde ſibi debet imputare, ſi alio
iure tradidit, & de euictione cauit. ¶ Sed ponamus (citra verita-
tis præiudicium) eſſe ea de Demanio, & appanagio, & non po
tuiſſe alienari, Regemq́; modernū de euictione minime teneri.
58 Inquiramus, an caſtra † vnita prædictis Comitatui, & Ducatui,
per vnionem aſſumpſerint nām appanagii, ita q̄ transferri ne-
queant in fœminas, ſicut nec appanagium? Et prima facie vide
retur q̄ ſic. Quia ea eſt natura vnionis, vt vnita reducat ad vnā
eſſentiam, l. in rem, §. item ſi quęcunque, & ibi no. Bal. ff. de rei
vend. l. ſed ſi plures, § filio, & ibi Ang. & Imo. ff. de vul. & pu. c.
ſuper eo. de præb. li. 6. & ib. Gemi. poſt alios. Et quod vnit alte-
ri acceſſorie, aſſumit naturam rei principalis, cui annectit l. ēt,
ibi Cy. & Sal. C. de in. do. l. quoties, §. fi. ff. de admi. tut. l. inter ſo
cerum, §. cū inter, ff. de pac. dot. cū concordan. & ſimilib. abūde
cumulatis p Curtium. conſi. 56 ſup eo. col. 6. & duab. ſeq. & per
Fel. in c. tranſlato, col. 3. de conſt. & in c. nſa col. 16 & de teſt. &
Iaſ. in l. de ac §. in pſonā ¶ Sed prædictis & ſimilib (q̄ pro hac
parte adduci poſſent) nō attentis, ꝯtrariū (ſm ea, q̄ pponunt) verius
59 eē exiſtimo. † Quia caſtra nō fuerūt ſimplr vnita Comitatui, ſed
cū ea qualitate, vt tranſirent ad hr̄des & ſucceſſores quoſcūq;,
qđ aduerſat nāę appanagii. vt ſonant uerba unionis factę p Re
gē Ioannē de terris Ioannis Maleti, ibi, obligantes ad garentizā
dum, & ſoluendum in terra ſcriptis Alenconio, & ſucceſſo
rib. eius, ac cām ab eis habituris. Et alterius vnionis factę p Re-
gē Carolū de caſtro, & caſtellania de Dunfort. ibi, q̄ dictū Co-
mitē ſuos ut hr̄des, & ſucceſſores, ſeu cauſam ab eo, uel eis ha
bituros ꝯtra tenorē huius pñtis unionis turbare præſumant. Et al
terius unionis caſtri, & caſtellanię de Argēteau eiſdē uerbis cō
ceſſę. Et alterius unionis caſtri de Tinet. ibi, ita q̄ ipſe Comes,
vel hr̄des, & ſucceſſores, ac habituri cām ab eis, uti ſint poſſint
dicto caſtro, remota quacunq; exceptione. Hęc. n. verba clare,
& ſpecifice demōſtrant q̄ hmōi caſtra fuerūt unita Comitatui
Alenconii ea lege, vt quātum ad ius ſuccedendi nō hn̄t natu-
ram appanagii. d. c. 1. de feu. non hab. propri. nat. feu. v̄ſi non ob
ſtat, q̄ vnitorum eadē ſit natura, q̄a verū in dubio, ſed vbi ꝯſtat
de ꝯtrario, id ſeruandum eſt, ſm Bal. conſ. 154. d. Papa, li. 4. & Gem.
60 cōſ. 55 duo ſūt. in fine. Nam una res ita vniri poteſt alteri, † ut
vtraque retineat ſua priuilegia, ſuamque primęuam naturam,
vt traditur per gl. & Doc. in c. 1. ne ſede vacan. & ine. ſicut ueni
re, de excel. prēla. ¶ Item rñdetur, q̄ vnitorum eadem eſt nā, ſi
vnio fuit pleno iure facta, ſecus ſi quo ad gubernationem & p
ſeſſionem, vel ad quędam particularia duntaxat, vt in caſu nr̄o,
in quo unio ſm ficta proponitur, quo ad iuriſdictionē elige-
rię, & ſic quantū ad protectionē. Ita formaliter dicit Ang. cōſi.
247. pūctus, Papa unium, ſm meā impreſſionem, & ſequitur Feli.
in d. c. tranſlato. ¶ Cęterum ſi pertinacius, quam deceat, inſtet,
q̄ hęc caſtra unita cedant Comitatui, id ſaltem nemo negabit,
q̄ facto, cauſa, & induſtria dominorum Comitum non fuerint
acquiſita, & demum ad eorū ſupplicationem Comitatui vni-
ta, quia ita cantāt uerba unionū. Ergo cum modo Comitatus,
ſiue Ducatus proponatur p defectum generationis maſculinę
ad Regem dn̄m deuolutus, ad ęſtimationē, aut ad ſeparationē,
& diuiſionem ipſorum caſtrorū, conſtat Regem teneri. c. ſi va
ſallus. hic finitur lex Conra. per quam ita decidunt glo. And. de
Iſer. Iac. Aluaro. & cōiter Feudiſtę, in c. 1. §. econtrario, de inueſ.
de re ali. fac. Nam quod ex re uſufructuarii, ſeu appanagiarii,
61 † acquiritur etiam, amiſſo uſufructu, nō ad proprietarium, ſed
ad ipſum fructuariū Iulianus pertinere dixit, cuius ſnīa uti hu-
manior recepta eſt, reiecta Marcelli & Martiani rigoroſa opi. l.
ſed ſi quis ſtipuletur, § qd ergo amiſſo. ff. de uſufr. Ea his iā ap-
62 parēt reſoluta grauiora dubia. ¶ Venio ad qntum. An † pręlatę
illuſtriſſimę ſorores poſſint de iure ſuccedere ī iſtis dignitatib.
feudalibus? Et ex duobus uidetur reſpondendum q̄ nō. Primo,
quia fœminę regulariter non ſuccedunt in feudis, c. 1. §. filia, de
ſucceſ. feu. c. 1. quemad. feu. ad fili. pertin. c. 1. an mu. uel alias int
perfectus &c. Maxime in feudis dignitatum, ut notatur in c. 1. et
ibi Iac. Alu. ad ſi. quis dica. Dux, Comes, uel Marchio. & in l. fę-
minę, ff. de reg. iu. cum ſi. ¶ Secundo q̄a Philippus Rex tradidit
Ducatum Alenconii, & comitatum Pertici, Carolo Valeſio,
& hr̄dib. ex corpore Caroli deſcēdētib. Sed iſtę ſorores nō poſ
ſunt dici deſcendentes de corpore Caroli fratris ſui, nouiſſime
defuncti, cum ſint in linea tranſuerſali, auc. ceſſante, C. de le. hę.
& ff. de grad. l. Iuriſconſultus, §. ſunt ex lateribus. ¶ Sed, prædi-
63 ctis non obſtantibus, reſpondeo has illuſtriſſimas † ſorores de
bere ſuccedere fratri, ita in iſtis dignitatibus feudalibus, ſicut in
patrimonialibus cum ſint illi proximiores agnatę, §. nos autē,
Inſt. de leg. ag. ſucceſ. d. auc. ceſſante, & in corpore vnde ſumitē,
C. de legi. hæ. Nec obſtant conſtitutiones feudales, quę nolunt
fęminas ſuccedere in feudis. Quia huiuſmodi conſuetudines
64 ſunt abrogatæ † in Regno Franciæ, & vniuerſis Galliarū pro-
uincijs, in quibus feudalia ſunt redacta ad inſtar patrimonialiū,
maxime quantū ad iura ſucceſſionis ſecundum Ioannem Fabri,
olim maximum Francię Cancellarium, Inſt. de leg. agn. ſucceſ.
§ cęterū, ad fi. & de rerū diui. in prin. & de emp. & ven. in prin.
& in procemio Inſt. & in auc. ingreſſi, C. de ſac. ſan. eccl. & Iaſ. in
l. de quibus col. 16. ff. de leg. & Guido Papæ conſi. 18. viſo caſo,
col. . quæ conſuetudo etiam in Comitatibus & Ducatibus p-
ponitur hactenus obſeruata, maxime in Ducatu Andegauiæ,
Comitatibus Cenomaniæ, & Carnotenſi. Vnde cum talis coo-
ſuetudo ſupponatur præſcripta, eſt abſque dubio pro lege re-
cipienda, d. l. de quibus & c. conſuetudo, 1. diſt. Valet. n. huiuſmo
65 di ꝯſuetudo, q̄ fęminę † ſuccedant in feudis, ēt ſi ſint dignitates,
ut eſt tex in c. ſignificauit, de reſcrip. & ſi. maut And. de Iſer. Ia-
co. de Bel. Bal. & Alua. in d. § filia, & in § & quia uidimus, qui
feu. da. pot. & Bal. in c. 1. §. hoc quoque, de ſucceſ. feu. & exempli
ficat in regno Apuliæ, in quo non extantibus maſculis, de coo
ſuetudine dicunt ſuccedere fœminas. Et ita ꝯſuluit Bal. . . 75.
qđ pro 17. lib. 2 & Car. Flo. ꝯſi. 64 nobilia dn̄a Nera & Alex. ꝯ-
ſi. 29. col. . lib. 1. & Dec. ꝯſil. 424 prop onitur, q̄ magnific. Nec
procurator Regius pōt ſine rubore inficiari, q̄ fœminæ non ſucce
dant in hoc Ducatu Alenconij, & Comitatu Pertici, cum Rex
ipſe ius ſuum metiatur, & prætendat hr̄e ex donatione ſibi fcā
per fęminā. videlicet, per Heliam ſororē quondam Roberti, Co
mitis Alenconii. Nec. n. ſucceſſor iure poteſt improbare titulū
ſui authoris, l. ex qua perſona. ff. de reg. iur. l. poſt mortem. ff. de
adop. l. cum a matre, C. de rei ven. Fateantur itaque has dn̄as ſo-
rores iure ſucceſſiſſe Carolo fratri, ſicut fatetur Heliam ſucceſ-
ſiſſe Roberto fratri ſuo. Et quod ęquum ſemel eſt arbitratus, id
iniquum non p̄ntet iniquum, eodēq; iure vtatur ꝯtre, qđ pro ſe qſq;
recepit, ut ff. qđ quiſq; iur. c. cum oēs, de conſti. ¶ Sed vbi ceſſa-
ret conſuetudo, rn̄detur ſedo, q̄ in huiuſmodi feudis, q̄ (quantū
ad Regem) ſumpſerunt originem a fęmina, i. ab Helia ſorore
66 Roberti, † iure debent ſuccedere fęminæ, quia dicuntur feuda
fęminæ, quorum fęminæ ſunt capaces, ca. 1. de na. ſucceſ. feu. &
☞ ſi moiat gl. in d. §. & q̄a vidimus, quem ſequūtur ibi cōiter Docto
res, & conſuluit Pet. de Anch. conſi. 34 in hac cauſa, & ꝯſil. 25.
uiſis, & diligenter ruminatis, & Lud. Ro. ꝯſi. 367 circa primū.
67 col. fi. ¶ Vel tertio reſpondetur, q̄ hęc ſūt feuda † ligia, ut cōſtat
donatio facta per diuum Ludouicum Petro filio, in quibus ſuc
cedunt fęminæ, ſecūdum Spec. tit. de feud. § quoniam, & ibi Io.
Andr. in addi. uer. 21. Sequitur Alex. conſi. 30. quoniam omne
datum li. 1. & Dec. conſi. 139. in prin. conſi. 108. col. 2. & 424 co
lum. 3. ¶ Vel quarto poteſt reſponderi, q̄ iſta feuda habita fue-
runt a Comitibus Alenconij, in recompenſationem Ducatus
Andegauenſis, & Comitatus Cenomanen. & Carnotēſis. In q-
bus ſuccedunt fęminæ, quaſi per pecuniā acquiſitis. Nam pecu
nię ſignificatio ampliſſima eſt, l. pecunię, ff de verb. ſig. In feu-
68 dis enim pecunia comparatis de iure ſuccedunt † ēt fęminæ, ſe
cundum Odofr. in Summa, qui feud. dare poſſunt, & ſequitur
Bal. in d. l. & quia vidimus. & in d. c. ſignificauit, & in titu. de pac.
Conſtan. in verbo libellariæ. & in l. liberti, libertæque, C. de op.
lib. & Lud. Rom. cōſi. 35. Alex. conſi. 136. viſo, & examinato. li. 1.
Soc. conſi. 157. viſis inueſtituris, lib. 2. & Dec. conſi. ſupra alleg.
69 Et facit, quia feuda remuneratoria † tranſeunt ad fęminas, c. 1.
quemad. feud. ad fili. pert. ¶ Vel quinto poſſem reſpondere, q̄
hæc feuda ſunt hæreditaria pure, & ſimpliciter, ut probaui in
pręcedentibus dubiis, quibus feudis hæreditariis certiſſimū eſt
fęminas ſuccedere. ¶ Sed quia pręmiſſa ſatis ſuperque ſuffici. ūt,
ſuper hęc diutius non inſiſtam. ¶ Non obſtat, quòd hę nobiliſ-
ſimæ ſorores non ſint deſcendentes de corpore fratris, quia &
ſi non ſint deſcendentes de corpore fratris, ſunt tamen de deſcē
dentibus primi acquirentis, de quo corpore loquitur acquiſitio
& conceſſio, capitu. 1. de eo, qui ſibi vel hęredibus ſuis. & ibi no
tat, Iacobus Alua. in primo notabili. Si enim fiat relatio ad ſti-
70 pitem, ſiue principium (prout eſt maximè † in feudis facienda,
cap. primo, de benefi. ſęm. cap. 1. qui. mod. feud. conſtitu. poſſ)
veriſſimum erit, quòd iſtę ſorores deſcendunt de corpore pri-
mi acquirentis, qui dicitur ſtipes in propoſito. Et iſtud proba-
tur in Auc. de hęred. ab inteſta veni. in principio. iuncta gloſ. in
§. ex his autem quæ, & tradit Bald. in l. 1. C. de conditio. incert. &
in cap. 1. §. filia, de ſucceſ. feud. ad fi. & conſi. 13. punctus talis, qui
dam teſtator. lib. 3. & dicit Ludo. Ro. quòd conceſſio pro ſe, &
deſcēdētibus ex ſuo corpore, non ſolū comprehendit nepotes
& pronepotes ex filiis maſculis, ſed etiam filiabus fęminis. Ita
Ludo. Rom conſi. 148 viſis quia in his eſt continuatio ſangui-
Reſpon. do. Ioan. Franc. Ripæ. F nis.

nis, vnde immediatum dr, qđ equid per naturam continuatur.
Hinc omnes dicuntur deſcendiſſe ex corpore Adam primi pa
rentis,adeo qđ ſi viueret,cum aliqua contrahere m. [illegible]monium
non poſſet.§.inter eas,& ibi glo.no.Inſtit. de nup. ¶ Reſtat,ut
videamus an hęc exceptio,qđ fœmina nõ ſuccedat in feudis,vel
hęc exceptio,qđ huiuſmodi dignitates ſint de appanagio (cuius
incapaces ſunt fœminæ) admittenda ſit in iudicio poſſeſſorio,
intentato per has dominas ſorores? Et quia mihi non proponi
tur,qđ remedium poſſeſſorium fuerit intẽtatum, oportet latius
euagari. Et quia proponitur extare conſuetudinem,qđ poſſeſſio
71 defuncti † continuetur in hęredes, quæ conſuetudo valet, c.a.
de conſuet l.ſi C.de ſacroſ.eccl. l raptores.C.de epi.& cle.repro
bata ſententia Bal qui 3rium d[illegible] in l 1. C. cõtra de leg. quã ibi
damnat lat.col 3 Videndum eſt. an intẽtari potuerit interdictũ
quorum bonorũ, quod eſt inter [illegible]ctum adipiſcendæ poſſeſſio-
nis l.1.ff.quo.bon.Et videretur,qđ nõ quia poſſeſſio ſuit acqui-
ſita virtute conſuetudinis. Contrarium [illegible] verius eſt, quia ſi p-
pter cõſuetudinem ac[illegible]ſita ſit [illegible]oſſeſſio iuris,non tñ acquiſi-
ta fuit [illegible] facti, [illegible] qua conſequenda [illegible] interdi-
72 cto [illegible] adipiſcendę quorum bonorum,ſm Bald.[illegible] Cyn in l.ea
lege.C. de condi ob cauſam.& in Auth defuncti [illegible] ad Treb &
in c.1 de controuer, inte[illegible] m [illegible] & ſcrib. Et hęc eſt *communis*
Doct.ſententia, quã con[illegible] bat Alex in l cum heredes [illegible]
ff.de acqu [illegible] [illegible].& eq. [illegible] & [illegible] poſſ [illegible] alt.&
Alex.in [illegible] [illegible] rori, C [illegible] ure de [illegible] quo [illegible] ultra
73 dubitatio,an [illegible] ſmodi exc[illegible] [illegible] [illegible] agen-
tibus interdicto adipi[illegible] [illegible] breuius agendo, [illegible] qđ non,
quia exc[illegible] [illegible] proprietatis non obſtat agenti i. edicto quorũ
bonorum. [illegible] & Bar C.quo[illegible] [illegible] per Bar in l.na-
turaliter §.[illegible] commune,in 4 [illegible] ff.de acquir. poſſ.
Et in terminis,quod [illegible] exce[illegible], fœmina nõ ſuccedat in feu
do , non poſſet o[illegible] contra [illegible] agentem inter[illegible]cto
adipiſcendæ,firmat Ioan. A[illegible] ad [illegible] Spec[illegible] de teſtamentis §.
pen ad fi. [illegible] obſtare [illegible] agentem re-
medio [illegible] C.de edic.diui Adriani [illegible] Alex. in fi-
cta l.ſi.col.ſi & lat.col 9 per tex in c.a[illegible] de [illegible] controuer.
inter do & agna. Et idem tenet Bal.in ca[illegible] de quarto,
de conten.inter maſcu.& [illegible] de benef Et Cur[illegible] in tra-
cta.feu.in 2 parte,quæſt a 1.[illegible] hęc exceptio, qđ non ſuccedat
in feudo(quæ iuris eſt) non [illegible] [illegible]ſſionem [illegible] poſſeſſionẽ,
minus [illegible] al[illegible]era exceptio a[illegible], quæ habet mixturã
facti,& altiſſimam acquirit indaginem , ut patet ex deductis,in
74 2 3.& 4 du[illegible].Sed quia in interdicto ad[illegible] [illegible] admittitur [illegible] ex-
ceptio [illegible] proprietatis,quę incontinenti [illegible] poteſt, ſecundum
gl.Bar.& ali[illegible] in l.[illegible] de o[illegible].ff de iudi & [illegible] Bart.in d.§.nihil cõ-
mune,& per [illegible]lo.& ſcrib. in c.1.de reſti.ſpol. Forte procurator
harum ſororum potuit intentaſſe poſſeſſorium recuperãdæ,pu
ta interdictum vnde vi,vel remedium can.reintegranda, 3.q. 1.
contra quod nulla admittitur exceptio proprietatis,etiam ſi of-
feratur probatio in promptu,& incontinenti,ut dicunt Docto
res in locis prællegatis. Remedium can.reintegrãda, etiã com-
petit contra titulo poſſidentem,ſm Inn.& cõmuniter Cano.in
c.cum ad ſedem,de reſti. ſpo. Et ibi Abbas dicit, qđ illa eſt *com-*
munis Doctorum ſententia,& eam dicit cõmunem Alex. conſi
lio 9[illegible] lib 3.Decius conſi. 57 & late probaui in c.ſæpe, de reſtit.
ſpol.¶ Videamus ergo, an ſtante prædicta conſuetudine inten-
75 tari † potuerit poſſeſſorium recuperandæ: videretur quod nõ.
Quia ſi ſtante cõſuetudine prędicta , competit hęredibus inter
dictum adipiſcendæ. ergo non poterit competere interdictum
recuperandę,ſm Bal.in auct.defuncto,q.3.C.ad Senatuſc. Ter-
tu.& ita tenet Ioan. Fab.in §.ſui.Inſtit.de hæred qua.& diſ. & d.
Alex.in l.in ſuis ff.de libe.& poſthu & in l.ſi ſorori.C.de in. de-
libe.& conſi.37 in cauſa mota,lib.1.& cõſi 83.viſa,lib.2.& And.
Sicu.conſi.18.ſapienter ſcripſit,col. 12. & ſeq.lib. 2. Mouetur,
quia hæc eſt ficta poſſeſſio, quæ veritati debet ſuccumbere. Et
ſi Carolus,harum ſororũ frater,tenebat has dignitates in appa-
nagium, & ſic tanquam uſufructuarius, hæc conſuetudo non
videretur habere locum in caſu iſto,quia Carolus vſufructua-
rius ſolam naturalem habuiſſet morte eius finitam, ciuilis au-
tem fuiſſet ſemper penes Regem proprietarium, l. naturaliter.
ff.de acqui poſſ Non eſt autem veriſimile,qđ conſuetudo volue
rit poſſeſſionẽ naturalem continuare in hęredes , ad quos non
tranſit vſusfructus.l.antiquitas C de vſuf & ita in terminis deci-
dit Io de Imo.conſi. 16. viſo caſu. Et iſta vĩr maximè vrgere ,
& proceſſum annullare, poſito qđ intentatum fuerit poſſeſſo-
76 rium recuperandæ. Sed iñ (præmiſſis non attentis) vĩ mihi † con
trarium poſſe iure defendi , & qđ ſtante huiuſmodi conſuetudi-
ne cõ intẽtari potuit remedium recuperandę, probatur. Quia mi
niſterio cõſuetudinis acqſita fuit hęredib. poſſeſſio ciuiliſſima, quã
artificioſam uocat Bal.in rub. de cauſa poſſ. & propri. Quę poſ
77 ſeſſio ciuiliſſima non differt † a ciuili in aliquo, niſi in modo ac
quirendi, ſecundum Alex. Fran. Are.& Iaſ.in l 1.in prin.de acq.
poſ.ſed ciuilis poſſeſſio patit interdictum recuperandę,l.1. §.ſi-
ue autem.ff.de vi,& vi arma.ergo idem pariet ciuiliſſima; alio-

quin differrẽt effectu qđ expreſſe Alex & alii negant & ita te-
net Sec.in l.rem,quæ nobis,in 5 quæſt.ff.de acq poſ & Decius
conſi 84.excellentiſſimi Doct.& fuit de mente Bal in d.rub.de
cauſa poſſ.& propri.licet præfati Docto.non adducunt rõnẽ
ſupra factam, & hæc ſnſa verior apparebit ex reſolutione 2nd
rum ¶ Non obſtat itaque prima ratio, qđ competat hæredib.
interdictum adipiſcendæ,ergo ceſſet interdictum recuperãdæ,
quia reſpondetur dupliciter. Primo,qđ poſſeſſio defuncti continua-
tur in hæredes,ſi ipſi uelint vti beneficio conſuetudinis. Quia
78 beneficia legis,& conſuetudinis recipiunt ꝓtẽnem,† ſi is,in cu
ius fauorem fuerunt cõceſſa,eis vti velit, l.ſi. C.de execu.rei iu.
iuncta l.debitoribus,ff.de re iud.& ibi no. Alex.& alii Ad dent
tex in l uniuerſa,& ibi late Moder.C.de preci.Imper offerend.
& in l.ſcimus,in prin. iuncta glo.C.de inoff. teſtam facit tex in
l.inuito,ff de reg iur. Hinc ſumpta eſt regula,qđ quilibet poteſt
fauori ſuo renunciare,l.ſi quis in conſcribendo. C.de pact ſed
ſi nolint uti,non prohibentur agere interdicto recu. erandę.et
ſic non prohibentur vti beneficio ſingulari,cum ſit in electio
ne eius,qui habet plura remedia,vt in quo[illegible] [illegible],l.quod [illegible] hære
de[illegible],§ eligere,ff.de tribu.& l.nemo ex his,§ quoties,ff de reg.
iur.quando autem hæres eligit interdictum [illegible]iſcendæ, tũc
vĩ tunc uti beneficio iuris communis,ſed q[illegible] [illegible] interdi-
ctum recuperandæ poſſeſſionis acquiſitæ miniſterio conſuetu
dinis,tunc cenſetur velle ſe iuuare beneficio ſtatuti, & hæc in
tell[illegible] ſententia admodum conſtat. ¶ Non obſtat ſecũda ratio qđ
po[illegible] ficta debeat ſuccumbere veritati [illegible] negamus,qđ poſſeſ
ſio acquiſita iuris,ſine conſuetudinis [illegible] dicatur [illegible],
79 imo eſt vera poſſeſſio,licet modus acquirẽdi ſit [illegible]ctus,ſicut
poſſeſſio acquiſita per cõſtitutum eſt vera poſſeſſio, l [illegible] ff.
de [illegible] reca.licet mo[illegible] acquirendi ſit fictus,l.qđ meo,& [illegible]
Ale.ff.de acq.poſſeſſ Et poſito qđ eſſet fic[illegible] tamen [illegible]
80 ſio ciuiliſſima [illegible] ius inſiſtendi [illegible] non [illegible] poſſet [illegible]
producere ciuiles effectus,vt no in l[illegible] ff.de acq poſſeſſ maxime
per Bar Et probatur in l.peregre [illegible] poſſeſſ[illegible],[illegible]
Et de[illegible] in caſu de ficta poſſeſſione [illegible] Quia in
81 ea [illegible] ſunt, ficta diſpoſitio [illegible] ſicut a ne [illegible]
Bar.in l.ſi maritus,§.legis,ff.d adul & in l.ſi [illegible] qu[illegible]
[illegible],in [illegible] q.ff de vincu [illegible] per Iaſ in l [illegible] quem [illegible]
libe [illegible] poſthum. ¶ No[illegible] denique obſtat alia ratio,dum [illegible] qđ
licet virtute conſuetudinis ſit acquiſita poſſeſſio [illegible]
men ſuit acquiſita facti,quæ dicitur corporalis Quia [illegible] reſpondetur
tur dupliciter Primo,qđ ſufficit acquiſitam fore ciuilem , quæ
producit ius inſiſtendi,& cæteros ciuiles effectus. Et ideo ſi ciui
lis poſſeſſor veniens,ut inſiſtat,non admittatur,dicitur [illegible]
ſua ciuili,pro qua competit interdictum recuperandæ , [illegible]
poſſidere,§ qui ad nundinas,ff de acquir.poſſ.Secundo reſpon
82 detur,qđ lex fingit actum corporeum continuatum † per hære
dem,ſecundum Bal.in c.contingit, per illum tex in verſ.iterius
poſſeſſor de dolo,& contu.ubi inquit, Mirabile eſt,quod uera
poſſeſſio acquiratur ſine actu corporeo. Sed illud ideo eſt,quia
actus corporeus defuncti fingitur cõtinuatus per hæredes. Vn
de cum interuenerit fictus actus corporeus,& per hunc actum
fictum ſit acquiſita uera poſſeſſio,nihil uideo proponi,cur pro
83 recuperanda hac uera poſſeſſione , non debeant competere †
remedia recuperandæ,ſicut etiam competunt pro recuperãda
poſſeſſione acquiſita per aſpectum,vel conſtitutum,& ſic per
actus fictos,d.c.contingit,& d.l quod meo, cum ſuis concord.
¶ Si vero procurator dominarum ſororum propoſuit interdi
ctum retinendæ,dicendo ſe turbari in ſua ciuiliſſima poſſeſſio
ne,per occupationem naturalis,ſiue corporalis,iuxta no.in d.l.
clam poſſidere,conſtat aduerſarios debere ſuccumbere. Quia
ſtante conſuetudine,per quam fuit acquiſita ciuilis,imo et na-
turalis,& uera poſſeſſio,vt ſ.deduxi , ſequitur,qđ aduerſarii clã
84 poſſident † ab ipſis ſororibus,ergo debẽt ſuccumbere in interdi
cto vti poſſidetis,l.1.in ſi ff.uti poſſid.c.licet cauſam,de probat.
87 Nec cõ agentem interdicto retinẽdæ † obſtat exceptio proprie-
tatis,ſm gl.& Bart.in d.l.ſi de eo,& Bar.in d.§.nihil commune,
& in l.ſi de eo,§.ſi.ff.eo.tit.& conſil 81.Martinus Forniconis,
Bal.in l.ordinarii,C.de rei ven. Pan.in c.1o literis,col.3,de reſti.
ſpol.cum ſolitis concord.

RESPONSVM IIII.

ET ſi lege ciuili Mantuæ generaliter in nõ ſup
poſitos iuriſdictioni,& oneribus ſtatuẽ
tium bonorum alienatio quouis titulo interdi
cta ſit,ſiue huiuſmodi lex in rẽ, ſiue in perſonã
concipiatur, ea tamen Clerici nullo iure aſtrin
guntur,& præſertim Epiſcopi,& Cardinales,cũ
odia ſit. Quare Reuerendiſſimum Dominum Cardinalẽ Man
tuanũ eius pr̃imonialia bona Illuſtriſ. Dom.Galeazio Sfortię
ſtatuto hoc non obſtante,libere alienare potuiſſe indi. Qui ẽt
illuſtris do.Galeaz. iure inſtitũnis dominæ Geneueræ uxori ea
dem bona,ſtãli phibitione non obſtante,relinquere potuit ſi,
petc

per huiuſmodi alienationē publicæ vtilitati, & ſic ... ſtatuti non derogatur, tum quia res ſemel alienabilis effecta, ... perpetuo alienatur & quam alienationem, non obſtante cō ... igna tione & traditione facta curare habet Reueren. d. Cardinalis illuſtrem do. Marchionem Mātuæ ratam habiturum; tum quia ad id ex lege contractus tenetur; tum etiam, quia illuſtris Marchionis ratificatio, & ſtatuti derogationem, & alios plures operatur effectus. Inſuper cum domina Geneuera ante ueram traditionē ciuis Mantuæ effecta ſit; quæſtionis eſt, an alienatio in eam deductis bonis facta per ciuitatem ſubſecutam in præiudicium communis conſideratur, quod & verum eſſe reſpōdi. Nam alienatio nulla habetur, niſi vera traditio ſequatur; ſi ſta autem traditio & præſertim nulla, & fruſtratoria, nullam pœnā pant ante veram traditionem, proinde etiam reſpondi ipſi dominæ Geneueræ, caſu quo bona in commiſſum ceciderint, contra dominum Cardinalem actionem competere, eo quia alienando res prohibitas in forenſes alienari, in dolo fuit manifeſto, & culpa, unde certi iuris eſt, eum ... ſu actione de dolo ... ad intereſſe eundem teneri, præſertim cum ſolenni ſtipulatione omnia damna & intereſſe relaturum promiſerit.

S V M M A R I V M.

1 *Statutum prohibens bona alienari in non ſuppoſitum, an liget etiam clericos, ... nu. 5. & 7.*
2 *Statutum prohibens bona alienari in non ſuppoſitum, ligat etiam eos, qui post vinculum iniectum, aſſumpſerunt clericatum.*
3 *Statuta laicorum generaliter loquentia, ſiue in rem, ſiue in perſonam, licet ligent clericos, non tamen debent ligare clericos Cardinales.*
4 *Statutum prohibens bona alienari, eſt odioſum.*
6 *Ratio ſtatuti amplias, & reſtringit ſtatutum ad metas rationis.*
8 *Statuti verum interpretatio ſumenda eſt illa, quæ magis conformat iura cōmunia cum ſtatutis.*
9 *Statutum quando dicatur iniecisſe vinculum ante clericum.*
10 *Alienatione prohibita in certas perſonas, cēſet et prohibita heredis inſtitutio.*
11 *Statutum prohibens alienationem in non ſuppoſitum, non habet locum in forenſi vendente bona, quæ habet in territorio.*
12 *Statutum prohibens forenſes emere bona immobilia, exiſtentia in territorio, non intelligitur forenſis prohibitus vendere.*
13 *Alienari prohibita, ſemel alienata, perpetua durant alienabilia.*
14 *Statutum eſt iuriſdictionis, quam non habent ciues in forenſes.*
15 *Ratificatio ... approbatio Marchionis, multos effectus operatur, ultra derogationem ſtatuti.*
16 *Confirmatio principis facta ex certa ſcientia, nunquam intelligitur confirmare actum inualidum in præiudicium tertij.*
17 *Fictio nunquam operatur in præiudicium iuris tertio acquiſiti.*
18 *Statutum applicans ipſo facto communitati rem alienatam in forenſem, intelligendum eſt, ſi vera traditio ſubſecuta fuerit.*
19 *Datio incerta & imperfecta, dominium nullo iure transfert.*
20 *Per conſtitut ... non poteſt dici facta vera traditio, ſed ficta.*
21 *Emphyteuta non incidit in pœnam l. fi. C. de iure emphyteu. per tranſlationem poſſeſſionis.*
22 *Actus vbi nullus, nulla legis, vel ſtatuti pœna ſequitur.*
23 *Paria ſunt nil fieri, aut fieri ſub conditione, quæ non fuerit purificata.*
24 *Statutum prohibens alienationem fieri in forenſem ſub certa pœna, non habet locum in alienatione facta ſub conditione, & 25.*
26 *Res ubi non eſt in commercio acquirentis lege prohibente, tunc acquirenti non debetur aliquod intereſſe.*
27 *Forenſis præſumitur ignorare ſtatuta ciuitatis, & etiam ciuis nouellus.*
28 *Præſumitur quilibet ſcire ſtatuta ſuæ ciuitatis.*
29 *Statutis ſui marchionatus Mantuæ derogare poteſt.*
30 *Promiſſio, quod tertius ratificabit, & approbabit, an ſit obligatoria, et nu. 31.*

Qui veritas eſt, me dirigat in ſemitam veritatis.

Reſpon. interpret.

PEroptaſſem Non vrgeri de iure reſpōdere hiſce tēporib., quibus Minerua (furente Marte) a nobis abeſſe compellitur. Poſtquam tamen illuſtris dom. Geneuera, & honorādus d. Io. An. Comes Gābaranæ, Iureconſ. integerrimus, conciuis, & amicorum ſpecimen, ita tulerunt; quinque dubia quæ mihi proponuntur (ſemota allegationum pompa) pro tenui ingenioli mei facultate, & pro turbulenta & anxia mente breuiſſime reſoluam. ¶ Circa primum, an ſtatutum ciuitatis Mantuæ, prohibens bona immobilia quouis tit. alienari, in non ſuppoſitum iuriſdictioni ciuitatis, liget Reuerendiſſimum do. Cardinalem Mantuanum, ut non poſſit alienare bona patrimonialia, de quibus in themate. Illuſtri quondam fœlicis memoriæ d. Galeazio Sfortiæ? ¶ Vī prima conſideratione dicendū quod ſic. Quia ſtatutum in a. ver. loquitur in rē. Cantat. n. in hæc verba. Item nulla res poſſit alienari, &c. ſubiiciendo, ita quod prædicta res ſit omnino inalienabilis affecta. Quo caſu ſtatutū ligat
1 † ēt clericos, ſm Pan. in c. quod clericis. ver. quinque ſtatutum, de foro compe. dicentem, quod ſtatutum prohibens dotalia alienari, ligat ēt clericos, vt non ēt poſſint talia bona acquirere. Quia potuerunt ſtatuentes rebus ipſis onus imponere: & ſequi. Fel. in c. eccleſia S. Mariæ, de conſt. col. 33. Scdo pro hac parte facit, quia huiuſmodi prohibitio à ſtatuto fcā fuit antequā do. Cardinalis
a eſſet clericus, quo caſu ſtatutū hēt ēt effectū ꝯ eos, † qui poſt vinculū iniectū aſſumpſerunt clericatū, ſm Io. And. in reg. ſine culpa, de re iud. li. 6. vbi vult, quod ſtatutum pferens primogenitū in hæreditate alijs poſtea genitis, hēat ēt effectū ꝯ eos, qui effecti ſūt clerici & ſequuntur d. Anto. Imo Panor. & cōiter Mod. in dicto cap. eccleſiæ S. Mariæ. & idē voluit Panor. & communiter ſcriben. in d. c. quod clericis. Vbi decidūt, quod ſtatutū excludens fœminas ab hæreditate extantibus maſculis, excludit ēt fœminā, & ſi maſculus eſt ingreſſus monaſterium. Et faciunt, quæ tradit Pano. poſt alios in c. 1. de obli. ad ratioci. & Bar. in l. 1. ff. de pen. vbi cōcludunt, quod vbi præſumptio eſt, vel poteſt eſſe, quod clericatus ſit aſſumptus in fraudem legis vel ſtatuti, tunc clericatus nō pdeſt. ¶ Præmiſſis non obſtantibus ꝯtrarium de iure concludendū exiſtimo pluribus rationib. & fundamentis. Primo, quia ſtatuta laicorum non ligant clericos, ex defectu auctoritatis & poteſtatis. Non enim datū ē ius imperandi illis, quos obſequendi manet neceſſitas c. bene quidē, 96. diſt. & c. ... laicis, de rebus eccle. non
3 alie. & d. c. eccleſia Sanctæ Mariæ. Scdo, quia etiam † quod alias ſtatuta laicorum generaliter loquentia, ſiue in rem ſiue in perſonam, ligarent clericos, non tñ dēberent ligare clericos Cardinales, pp prærogatiuā excelſæ dignitatis Cardinalatus. Sunt n. Cardinales pars Papæ, ... vbi no. Arch. de pœn. li. 6. & Io. An. c. 1. de offi. leg. li. 6 & Hoſt. in c. antiqua. de priui. Vbi decidunt, quod Cardinales tanquam membra Papæ. & ei inhærentes, nō tenentur iurare ... Et p ... ad amplitudinem dignitatis Cardinalatus reduxit And. Sicul. de pſtan. Cardi. in 1. q. Nā q̃ ſunt ſpāli nota digna, nunquam includuntur in gñali diſpōne l. nē apud Labeonē §. hoc edictū ff. de iniur. Et ita expſſe deciſum in cap. quia periculoſū, de ſen. excom. li. 6. Vbi in diſpoſitione odioſa, nunquam intelliguntur ꝯprehēſi epī; ergo nec ēt Cardinales, qui ratione adminiſtrationis digniores reputantur, ut late p And. Sic loco pal. ergo ēt a fortiori non erunt comprehenſi hi, qui ſimul ſunt & epī, & Cardinales, vt dom. Cardinalis Mantuanus.
4 ¶ Quod ... ſtatutum, de quo agitur, ſit odioſum, † patet ex his, q̃ ... Barba. conſ. 43. col. 9. & ſeq. uol. 1. vbi comprobat, quod ſtatutum eſt ꝯtra ius diuinū, q̃ humanū. Et quod ſit odioſum, oſtenditur. Quia vltra id, quod ſit ꝯ ius cōe, eſt ēt pœnale. Nam & rem alienatā fiſco, ſeu cōitati aſcribit, & ꝯtractum annullat, q̃ annullatio ē ... pœna, c. 2. vbi Pan. & alii late de conſtit. Et in terminis magis ad rhumbū, quod ſtatuta odioſa ēt apoſtolica gñalr loquētia nō includāt Reue. Cārdinales, conſuluit Pet. de Anch. conſi. 295. quod incip. pro clariori euidētia, col. 2. & fuit originalis deci. Io. Mona. q̃ ibi ſequit Io. An. in c. 1. de ſchiſmat. li. 6. & Ludo. Ro. conſ. 498. in caſu, quo q̃ritur. & And. Sicu. in d. trac. de pſtā. Cardin. 7 q. Baſiliæ. ¶ Tertio, quod tale ſtatutū non liget clericos, nec eos impediat bona ꝓpria liberè alienare, ſic oſtendit. Nā tale ſtatutum nō ligat clericos acquirere volētes à laicis, & in pꝛiudiciū
5 † clericorum volentiū acquirere, tanq̃ ꝯ libertatē eccleſiaſticam, ſtatutū nō valet, ſm Bar. in l. filiusfa. §. diui. ff. de leg. 1. & in l. dudū, C. de ꝯtrahen. emp. & eſt tex. in c. fi. de immu. eccle. li. 6. vbi Gē. poſt alios, & Pau. conſ. 89. quod incip. poſſet quis dicere, lib. 2. Non ergo ēt ligabit clericos, maxime Cardinales, quin poſſint vēdere propria bona, quib. placet. Ita. n. vna via, ſicut altera à ꝓmotione ordinum retrahuntur, ergo idem ius; & ſic vtroq; caſu vē tale ſtatutū ꝯ libertatem eccleſiaſticam, vnde non valet, vt in auc. caſſa, & ibi Bar. in ſpecie, C. de ſac. ſan. eccle. Et iſtud ēt comprobat natura correlatiuorū. l. ſi ita C. de ind. vidu. tol. l. 1. C. de cuptel. lib. 11. ¶ Quarto iſtud oñditur per arg. à ceſſante rōne ſtatuti, quod eſt validiſſimū. capitu. cum ceſſante, de app. l. adigere, §. quis. ff. de iur. pat. Rō. n. ſtatuti eſt illa, quæ ampliat & reſtringit ſta
6 tutum † ad metas, & terminos ipſius rōnis, l. cū vē. §. dulciſſimis. ff. de le. 3. Sub iugo. n. rationis ꝯſiſtunt verba ſtatuti, tanquā ſub ſuo ꝓprio originali, ſm Bal. in c. mandatū, de reſcr. Nā rō expreſſe colligitur ex verbis ſtatuti, videlicet, quia non ſubditi non ſupportant onera, & functiones cū cōi Mantuæ, nec ſubſūt iuriſdōni ipſius cōis. Idō ēt publico fauore inductū fuit, vt nō poſſint acquirere bona ꝯſiſtentia in agro Mantuano ab illis, qui ſupportant onera, & ſunt ſub iuriſdictione Mantuæ. Iſta rō ceſſat quñ clerici vendūt bona ꝓpria, quia ipſi nō ſūt ſubditi cōis, nec de eius iuriſdōne, ca. ſignificaſti. de fo. compe. Nec ipſi, nec eorum bona ſuſtinent onera cū cōi. c. fi. de vit. & hone. cle. c. non minus, de immu. eccl. c. q̃ 3. de cenſ. li. 6. & ſic ceſſat pub. fauor, pp quē cauſata fuit prohibitio ſtatuti. ¶ Quinto, quod ſtatuta laicorum generalia non ligant clericos quoad eorum bona pīmonialia,
7 † in terminis ſtatuti noſtri tenet gl. 3. in ca. eccleſia Sanctæ Mariæ, de ꝯſt. q̃ ibi ſequit d. Ant. & p q̃ ibi Pan. col. pe. decidit, quod ſtatutum ꝓhibens ꝯductorē poſſe expelli a domo ꝯducta, ſi ſoluere velit ꝯuentā penſionē, nō ligat clericos, qui locauerūt pp nas. domos & ſequitur Bar. in l. cūctos populos, in 5. q. C. de ſum. Tri. & fid. cath. Et eſt rō vna, quia ſi ſtatuētes laici poſſent per ſtatuta

ſua ligare clericos reſpectu bonorum pr̃imonialium, ſaltem p
indirectum haberent ius imperandi clerici, quod nuſq eſt dicē
dum,nec concedendum,c.duo ſunt.96.diſt.& d.c. bene quidem.
Et ꝙ clerici gaudeant priuilegio clericorum,etiam quo ad bo-
na pr̃imonialia,tenet gl.in cap.I.ꝑs.de præb.Pan.in c.cum ſit ge-
nerale,de fo.compe.col.2.& in c.conſtitutis, de in inte.reſt. vbi
ſentit deciſionē q.nſæ,dum dicit, quod ſtatutū, ꝙ affines poſ-
ſint infra annum luere rem alienatam,prodeſt clerico ſatim b quia
fauorabile,ergo in ea parte,qua ſtatutum eſt odioſum,vt eſt iſta-
tutum nſm,non ligaret clericos. Et ſic ſi affinis vellet luere rē
alienatam per clericum,qui poſſiſſet manutenere, non valeret
tale ſtatutum,quia odioſum,& præiudiciale clericis, & hſi ꝓbat tex.
in [illegible] ver.eccleſijs,aut eccleſia[illegible] ꝑſonis,C.de epiſc.&
cler.& ibi [illegible] hī de iſta gñali concluſione ¶. Vltimo [illegible] mo
[illegible],& cur tot fundamentis iſtud probare contendo? Nunc ſta-
tutum in ultimo ver.a gñali prohibitione de [illegible] alienando ex-
cipit eccleſiaſticas perſonas, & religioſas, [illegible] quibus & quo ad
eas iuris communis obſeruari mādatur? Et ſic cum in verbis ſtatuti
nulla [illegible] ambiguitas,non eſt admittenda interpretationis qō, l.
ille,aut ille,§ cum in verbis,ff. de lega.3. Ne dicas p
ſtatutū intelligi [illegible] a exce[illegible]
[illegible]
[illegible] Nam [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
8 [illegible] per [illegible] magis [illegible] ſtatutis, & [illegible]
minus læditur [illegible]
[illegible],de conſue [illegible] tant
actiue,quam paſſiue quo ad [illegible]
& item verba ſtatuti ſunt [illegible] ſatiſfatoria,
l.ſi qñ ff.de leg.2 c.ſi Papa,de [illegible]
exceptionem , vt in clericos [illegible] alienari [illegible] eſſet
fruſtratorium Quia & ꝙ nihil [illegible] non [illegible] a
ſtatuto,ſm Bar.in d §.diui,& dixi in 3 fundamento. Et ergo
intelligi exceptio in alio quoque [illegible],in quo ſtatutum poteſt
operari. ¶ Nō obſtāt modo adducta pro [illegible] parte. Et primo,
dum dr̃,ꝙ ſtatuta quæ loquuntur in [illegible],ligant & clericos quia
ꝑt procedere,qñ ſtatuta loquuntur in rem, de qua poſſunt ſta-
tuentes diſponere, vt ſi loquantur in rem laicorum ſtatuentib.
ſubditorū. Secus quo ad res,de quib. ſtatuentes non poſſint di-
ſponere,vt de rebus eccleſiarum,& clericorum,vt ſ.in 5.funda
mento. ¶ Scđo tñdico,ꝙ ſtatutū ēt ꝙ loquatur in rem,itē ꝙ ha-
beret ligare clericos; nō tñ ligat in caſu noſtro, quia ſtatutum in
vltimo ver.clarē ſe declarat,ꝙ non vult eccleſiaſticas perſonas
arctare. ¶ Tertio poſſum probabiliter dicere, ꝙ ſtatutum lo-
quatur in perſonam,& nō in rē. Patet,quia in prin. cantat facien-
do regulā,ꝙ nulla ꝑſona de diſtrictu poſſit alienare, &c. Nec
quicꝗ facit,ꝙ in 2.ver.dicat.Item. ꝙ nulla res poſſit alienari, &
ꝙ ſit vitio inalienab.[illegible] affecta,quia dēt itelligi,ꝗtum ad ꝑſonas de
diſtrictu,de quibus regulam fecerat,inter quas perſonas nō in-
cluduntur clerici,vt ſ.abunde oſtenſum fuit. Et ꝙ ita ſit,clare li-
cet intueri ex verbis,q̃ ſequuntur,dū dicit ſtatutū, ꝙ res ſit vitio
inalienabili affecta,ꝗtum ad ꝑdictas ꝑſon q̃ verba,quū ad prædi-
ctas perſo.referenda ſunt tā ad ꝑſonas vendentes, [illegible] perſonas ñ
ſubditas acquirentes,vt ſit plena & perfecta relatio,prout eſſe de
ber.l.talis ſcriptura ff.de le.1.ca. [illegible] quitis de appellationib.
¶ Scđo corroboratur ex illa dictione itē q̃ eſt repetitiua oīum præ
cedentium,tā qualitatū,ꝗ perſonarū,l.3 ff.ad l.Iul.de vi c.patlo
ralis,§.1.de offi.dele.erit ergo ſenſus illius 2.verſic l ē nulla res
poſſit alienari [illegible] aliꝗ perſonā de ciuitate, & ſit vitio inalienabili
affecta,quo ad eas perſonas. Et [illegible] mō [illegible] gendo ſtatutū lo-
quetur in perſonā,& non in rē. ¶ Minus facit, qđ ſ. ſcđo loco
dictū eſt,[illegible] ꝙ ſtatutum iniecerit vinculū prohibitionis ꝑdicto R.
dño anteꝗ eſſet clericus,& Cardinalis,quia iſtud eſt a veritate lon
ge alienū Nā,ꝗtum ad terminos, ſtatutū ita demū dr̃ iniecisse
9 vinculum añ clericatū,† qñ caſus,de quo q̃rit,eſſentiā & princi
pium ſumpſit añ clericatū,vt eſt caſus de primogenito,ſed oge-
nito,ante clericatū,& ante ingreſſū religionis. Sed ſi caſus, de
quo agit. eſſentiam & principium habuit poſt clericatū, vt eſt
caſus pñtis alienationis, quæ fcā & inchoata fuit etiā poſt Car-
dinalatū,tunc nō pōt dici,ꝙ [illegible] vinculū fuerit iniectū añ clericatū,
& ꝙ ſtatutū antea ꝑ multa ſecula ꝯditū fuerit. Ita declat Pe.de
Anc.in regula ea q̃ de re.iur.col ſi & Cuma.cōl. 85. Et ſi aliter di-
ceretur,oīa ſtatuta laicorū ligarent clericos,cum ſit antiqua, &
nullus naſcatur cū charactere quo nihil abſurdius eſſet. Præterea
cū ſtatutū ipſum ex[illegible] eccleſiaſticas ꝑſonas,ne[illegible] de iure di-
canī incluſ[illegible] certe non ꝑt dici,ꝙ eis ſit vinculū iniectū, ꝙ [illegible] li-
gei. Et hæc quo ad primū ſufficiāt. ¶ C[illegible] ſoi,vr̃ & dicendum,
ꝙ d Galeaz. non potuerit titulo inſtitutionis prædicta bona re-
linquere dñæ Geneuræ,eius vxori Quia ſtatutum eſt expreſ-
ſe prohibet alienationē in non ſubditos p viam ultimæ volūta
tis,procedens annullando. ¶ Scđo,quia prohibita alienatione in
10 certas perſonas,vt in caſu iſto, cēſetur & prohibita hr̃edis inſtō.
l.eodicillus,§ mater,& l peto,§.fratre, & ibi Bart. ff.de lega.2.&
Bar. in l.ventre,ver.tertius caſus,& ibi expreſſe Are col.16 ff.de
acq hr̃.idem Are.in l Pamtonius,§.1.col.2.eod.tit. ¶ Sed his non
obſtantibus, ꝯtrariū credo ſore de iure cōcludendum pluribus
rationibus. Primo [illegible] ante concluſione,de qua in præcedenti du-
11 bio,ratio ſtatuti ceſſat in [illegible]renſi.† vendente bona,quæ habet in
territorio.Nam cum ipſe non ſubſit iuriſdictioni [illegible] nō ſu[illegible]
neat onera,certe alienando in alium forenſem,publicæ vti[illegible]
(quæ fuit cā motiua ſtatuentium) nihil derogatur.non ergo ha
bebit locum ſtatuti diſpoſ.l.generaſr,C.de epiſ & cle c[illegible]
[illegible] cta,de conſtit.uti.uel inutile [illegible]m ceſſante,de app I.[illegible] ideo in ter
minis dicit Bar.in l.multum,ff de verb. oblig ꝙ ſtatutum prohi-
bens forenſes emere bona immobilia exiſtentia in territorio,
12 † non intelligitur forenſis prohibitus vendere, quia ceſſat ratio
ſtatuti quo caſu non habet locum [illegible]
c.1 de loca.& [illegible] le.1.de conſangui ¶ Scđo [illegible] & ſtante e[illegible]
ne,de qua in præcedē[illegible] du[illegible],ꝙ d Cardinalis potuerit [illegible] bo
na alienate in prædictum d.Gal[illegible]
prohibitione ſtatuti , ſucced[illegible] ꝙ res [illegible]
[illegible] maxime inter certas perſona[illegible]
13 [illegible],† [illegible] perpetuo alienab[illegible] patet ſi [illegible] § quidam,ff.
de [illegible] & ibi no Bart [illegible]
delegati [illegible] principe,eſt perpetuo deleg[illegible]
eius. Et ad iſtud propoſitum multa reduci[illegible] iusſ.§.Diui
co[illegible] ff.de leg.1. Et bene quadrat op[illegible] cap quei[illegible]
per [illegible] text de elect. quæ eſt, quod ſu[illegible] tronatus poſſi[illegible] per
laicos præter[illegible] ex quo ſemel [illegible]
poſſint per fundationem,conſtructionem, vel [illegible]onatione [illegible]
tere,& poſſidere iuſpatronatus,vt in [illegible] 16 [illegible]
[illegible] dicendum eſt,ꝙ [illegible] habilitat [illegible]
dum. Cum ergo fuerit habilitatus [illegible]
immobilia,pariter omnes perſonæ [illegible] oēs
forens ad illa bona acqui[illegible] habilit[illegible]
ne faci,quod [illegible] Pan.in c.quę in [illegible]
de conſl.vbi decidit,ꝙ ius [illegible]
petuo limitabile,a fortiori ergo ius [illegible]
tutum ſemel limitatum in perſona do.Cardin[illegible]
tabile in perſona [illegible] & eius hęre[illegible] ¶ Tertio [illegible]
tenendo,ꝙ ſtatutum ipſum loquat in perſona [illegible]
tum in præcedenti dubio [illegible] dicendum, ꝙ ſtatutum [illegible]
14 beat ligare forenſ[illegible],quia ſtatutum † eſt iuriſd[illegible]
Bar.io l oēs populi,in 1 q.ff.de iuſt. & iur.q[illegible] iuriſdictionem
hñt ſtatuētes in forēſes,[illegible] ut ai[illegible] de ꝯſti,li.6. [illegible] ff de iuriſ om.
iud.l.1.C.de ſum. Tri.& fid.cat.& ibi Bar & uoluit Pau. de Caſt.
in d.conſil 89. Et ex iſtis ſatis clare patet reſponſio ad duo, quę
ſ.adducta fuerunt in ꝯtrium. ¶ Circa tertium,poſito ꝙ alienatio
ualeat non obſt.ſtatuto,& ꝙ facta ſit conſignatio,& traditio,an
d.Cardinalis teneatur amplius operam cum effectu dare,ꝙ [illegible]
ſtris Marchio Mantuæ eius frater approbet,conſentiat,& ratifi
cet contractum? Non puto expediens inſiſtere, quia iſtud nō hēt
probabilē dubitationē,quis. n. adeo eſt obtuſi ingenii ,craſſęve
mineruę,qui aſſeueret obligatū ad plura copulatiue (ut eſt ꝑdi-
ctus d.Cardinalis , q tenet tradere & curare ꝙ illuſtris Marchio
[illegible]ctum,& traditionē approbet)fore liberatum per adimplemen
tū unius tm̃ certe nemo l ſi hr̃di plures, ff.de condi. inſti.cū ſuis
cōcor. Et quia dī p agentes noīe ꝑdicti Cardinalis ſtante ualidita-
te ꝯtus nō ob.ſtatuto) fruſtratoriā eſſe,atq; illuſoriā ꝯfirmatio-
nem,& diſpēſationem illuſtris Marchionis, ergo tanꝗ fruſtrato
ria nō eſt exigenda,l.hęc ſtipulatio,§.Diuus Pius,ff.ut leg.nomi.
cau.cū lex actus fruſtratorios abhorreat, l.qui bis idē,ff.de uer.
obl.certe iſta obiectio a viro experto non eſſet opponenda, quia
ratificatio,& approbatio Marchionis poteſt infinitos alios effe-
15 ctus operari † ultra derogationem ſtatuti. Operari.n.pōt eo caſu,
quo haberet Marchio hypothecam in d ctis bonis,quia per cōſen
ſum ſuum tolleret,l.a C.de remi.pign.& no in l. ſicut.§.noo v r̃
ff.quibus mo.pign.uel hyp. ſol. Vel poteſt operari renunciatio-
nē fideicommiſſi,ſi qđ prętēderet [illegible] Marchio. l.cum pater,§.
libertis,ff.de leg.2.& traditur per Bar.& alios in l qui Romę,§.
duo fratres,ff.de uerb.obl. Vel & poſſet operari dñij amiſſionē,
ut no.in l.ſi ſeruus communis,ff.de dona.inter uir.& uxo. Et ꝙ
requiratur confirmatio Marchionis non ſolum ad effectū de-
rogandi ſtatuto,ſed & ad effectum excludendi ius proprium,&
priuatum ipſius Marchionis, apparet ex uerbis inſtrumenti , ex
quib requiritur,ꝙ dñs Franciſ.non tm̃ conſentiat ut Marchio,
ſed ut Franciſcus, & frater germanus ipſius do. Cardinalis: quę
uerba ad fraternū ius referuntur,ut not.in l.ſi ſeruus cōis ita ſti-
pulatur. ff.de ſtip.ſeruo.& notant Can.in c.quoniā Abb.de offi.
deleg. ¶ Ad quartum,an ſi domina Geneura efficiatur ciuis,&
ſubijciatur oneribus ciuitatis Mantuę , conualideturalienatio?
videretur ꝙ non , quia ex forma ſtatuti , ipſo facto res alienata
in

in forenſem applicatur cõmunitati, ergo in præiudicium cõis
(cui res fuit applicata,) non uidetur alienatio confirmari. Nam
confirmatio etiam Principis, facta ex certa ſcientia, nunquam
16 intendit igitur confirmare actũ inualidum † in præiudicium tertii,
cui ius erat ante confirmationem acquiſitũ, ſm gl. & cõiter Ca
no. in c. ſi de confirma. uti. uel inuti. ſequitur Bal. in præludiis
feu. facit tex. in c. quamuis, de reſcr. in 6 & c. ſuper eo. de offi. de
leg. & in l. 2. § ſi quis a Principe, ff. ne quid in lo. pub. cum ſimili
bus. Confirmatur, quia ꝙ contractus a principio nullus eſt poſt
facto conualidetur, ita ꝙ valeat uſq; a principio, non poteſt eſ-
ſe niſi ex fictione. Sed certum eſt, ꝙ fictio nunquam operatur
17 † in præiudicium iuris tertio acquiſiti, §. licet, in Auct. quibus
mod. nat. effi. legitimi, & §. illud, in Authen. quib. mod. nat. effi.
ſui traditur per Bar. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum, ff. de lib. &
poſt. ¶ Sed iſtis non obſtantibus, plurima ſunt, quæ me in con-
trarium trahunt ſniam. Primo, quia ſtatutum applicans ipſo fa
cto cõi rem alienatam in forẽſem, ſane intelligendum vĩ, ſ.
18 ſi rei traditio † fuerit ſubſecuta, ſm Bal. in c. 1. §. aut ſi libellario.
quibus modis feud. amit. & in c. imperialem, col. 1. de prohi. feu.
al. per Fed. gl. in l. 1 §. ſi rem depoſitã, ff. depo. Iaſ. in l. bluſfa. §.
diui, in 2. lec. col. 8. ff. de leg. 1. Corn. conſi. 12. in præſenti. col. 1.
lib 3. Simile uidemus in emphyteuta alienãte ſine conſenſu do
mini, qui non cadit a re emphyteutica, niſi ſecuta traditione,
ſm Spec. tit. de emphy. §. nunc aliqua. q 95. & ſequitur Iaſ. poſt
Alb. & Saly. in l. fi. C. de iure emph. & Ant. de Bu. conſi. 17. viſo
puncto. Ale. conſi. 177. viſo themate, col. 2. lib. 2. & d. Ant. & cę-
teri, in c. potuit de loca. Et ratio eſt, quia non dicitur contractus
alienationis perfectus, niſi res tradita. §. uenditæ, Inſtitu. de rer.
diui. cum Ioan. de ...de inſtr. in caſu antem noſtro nulla fuit ſe
cuta traditio. Non quidem per contractum factum Piſauri, quia
traditionibus, non nudis pactionib. dominia rerum transferun
tur l. traditionib. C. de pactis. nec per talem cõtractum, quo me
diante do. Cardinalis dedit tot ex bonis ſuis ſtabilibus, ex qbus
percipi poſſit redditus mille ducatorum, dici poteſt trãſlatum
19 dominium, cum datio ſit incerta, † & imperfecta, nec ſint præ-
dia per nomina & confinia demonſtrata. l. cum ſeruo. §. ſi ff de
ꝯhend. emptione. & no. in l. Titius hæres, ff de actio. empt. Nec
per illa uerba poſita in inſtrumento, Dedit, tradit, & conſigna-
uit, poteſt dici ſubſecuta traditio. Per talia. n. verba ſolum vide-
tur conceſſa facultas intrandi, & apprehendendi poſſeſſionem
propria authoritate. l. ꝓdia (ſm lec. Iac. de Are. & Are. & Bar) ff.
de acquir. poſ. & ſequitur Ale. conſi. 4 col. 2. lib. 2. Nec etiã pee
20 conſtitutum † poteſt dici facta vera traditio, quia per conſtitu-
tum res traditur iuris fictione, ſm gl. in l. ab emptione, ff. ſi pac.
& tradit per Ale. & alios in l. ꝙ meo, ff. de acq. poſ. Quæ fictio
non poteſt habere locum in caſu noſtro, in quo bona (de quo-
rum traditione quæritur) nõ ſunt certitudinaliter alienata, ſed
in genere. Et ſuper incertis non cadit fictio, ſm gl. in l. 1. §. acce
dit de rei uxo. act. & in l. pen. in gl. exiſtimari, ff. quod me. cau
ſa. Nã ſi uoluerimus dicere, ꝙ conſtitutum operetur traditionẽ
bonorum etiã incertorum, neceſſe erit fateri, ꝙ operetur incer
tam traditionem, & conſequenter inutilem & inualidã, quia in
certitudo uitiat oẽm actum. l. triticum, ff. de verb. obl. & l. ita ſti
pulatus, ff. eod. titu. Vnde cum conſtitutum & traditio inde re-
ſultans, propter incertitudinem ſint nulla, non debet ex actu
nullo ſequi vlla cõfiſcationis pęna. l. filium, §. ſi quis cõtra tabu
las, & quod ibi decidit Bar. tit. de le. præſt. l. 2. & ibi Bal. C. de eu
nuchis. cum ſimi. Et pro corroboratione huius rationis, & pro
deciſione adduco caſum legis in l. 3. §. incertum, ff. de acq. poſſ.
vbi dicitur, ꝙ res incerta ratione loci, & quotæ, non poteſt poſ
ſideri, & ibi Bartol. in ſpecie decidit hanc dubitationem, ꝙ ſi
venditor vendat centum iugera terræ in ea parte, in qua em-
ptor elegerit, & conſtituat ſe tenere & poſſidere, nõ poteſt uir
tute huiuſmodi conſtituti videri translatam poſſeſſionem, &
ſequuntur *communiter* Doc. ibi, & ita etiam conſuluit idem Bar.
conſi. 63. pactum tale eſt, Petrus Nicolæ donauit Nicolæ. & idẽ
tenet Ang. in l. quæ de tota. §. 1. ff. de rei ven. & Dec. conſi. 226.
magiſter Ioãnes, in 2 parte, &c. Præterea, & ſi eſſemus in caſu
in quo poſſet dici per conſtitutum translatam fuiſſe poſſeſſio-
nem, tamen per talem translationem fictã ſecutam non videre
tur commiſſa pęna, ſicut per translationem poſſeſſionis factã
21 per conſtitutum † non incidit emphyteuta in pœnã, l. fin. C. de
iure emphy. vt determinat do. Guido Papæ in deciſionibus par
lamenti Delphinatus, deciſ. tot. ſi quis rem, &c. dicens ita etiã
ſeruari in illa curia. Non etiam per conſignationem & traditio
nem factã aſſerto procuratori præfati do. Galeazij poſſunt dici
bona ipſa cecidiſſe in cõmiſſum & applicata fuiſſe cõi Mantuę,
quia talis traditio & conſignatio fuit nulliter, & fruſtratorie fa
22 cta. Et ex actu nullo, & fruſtratorio, † non cauſatur pœna legis,
vel ſtatuti, vt ſ. dixi tenere Bar. in d. §. ſi quis. & idem tenet Bar.
in l. vbi pactum. C. de tranſac. & Bal. in l ea quidem, per illũ tex.
C. ſi manc. ita ſue. alt. &c. Quòd autem talis traditio nulliter fa-
cta fuerit, cõſtat ex pluribus. Primo, quia facta fuit non habẽti
mandatum. Secundo, quia facta fuit ſub cõditione, ſi prænomi
nati d. Cardinal a, & Galeaz, ratificarent ipſam conſignationẽ
illinc ad feſtum Paſchæ. Quæ ratificatio dicitur non ſecuta. Vñ
perinde eſt, ac ſi nunquam fuerit vlla facta traditio, & conſigna
23 tio cum paria ſint nihil fieri, vel fieri ſub condõne, † quæ non
fuerit purificata, l. pecuniã. ff ſi cer. pet. Nec ſtat utrũ prohibẽs
alienationem fieri in forenſẽ ſub certa pęna, locũ habet in alie
24 natione facta ſub condõne, † cũ forenſis pendẽte cõdõne poſſit
fieri ciuis. l. cętera, in prin. & ibi Iaſ. in 7. no. ff. de le. 1. & facit tex.
in l. ſi rem meam. ff. de ver. ob. rõ eſt, quia ante euentũ condõ-
nis nihil ponitur in eſſe. l. ſi quis ſub condõne dãdorũ decẽ, ſi
quis omi. cau. teſt. ff. Et ſi dicatur, quod dicta traditio nõ fuit ꝯ-
dõnalis, ſed pura in euentũ condõnis reſoluenda, cũ fuerit facta
p ec, adiecto pacto, ꝙ non valeat, niſi ſecuta ratihabitione præ-
diorum domi. Cardinalis, & Galeazi: quæ dictio, niſi, addita ver-
bo; prętereũs tpis in ꝯtu nõ facit actũ ꝯdõnalem, ſed reſoluen-
dum in ꝯdõnis euentu, ſm Bar. & Iaſ. in l. ſi cũ, §. qui iniuriarũ
ff. ſi quis cautio, quia rñdetur, ꝙ illa theorica Bal. nõ procedit,
qñ in ꝯtu fuerunt appoſita alia verba ſuſpenſiua, ſeu denotan-
tia, actũ non eſſe perfectũ, niſi ſequatur effectus ſub dictione,
niſi, exceptiue comprehenſis, ut eſt tex. clarus. & ibi gl. & Iaſ. in
l. 2. ff. de in diẽ addic. in caſu iſto conſtat, ꝙ ptes noluerunt tradi-
tionem tenere & perfectionẽ habere, niſi ſecuta ratihabitione,
igit &c. Et bñ facit, ꝙ de emphyteuta alienante rẽ cũ pacto, qđ
venditio non valeat, niſi directus dñs ꝯſenſerit, dixit Bal. in c. 1.
col. x. quib. mo. feu. 1. amit. & c. 1. §. hoc quoq; de ſuccel. feudi, cir
ca fi. vbi tenet emphyteutã hoc caſu non incurrere pęnã cadu-
citatis, & ſequitur Pan. in cap 2. de feudis, ꝙ late ꝓſequit Iaſ. in l.
fi. C. de iur. emphy. & in l. nõ ſolũ. §. morte. ff. de no ope nũ. Vel
ẽt, eſto, ꝙ diceret traditio reſoluẽda in euẽtũ condõnis, qa iñ re
ſoluta fuit traditio ꝑ defectũ ꝯdõnis, nihil eſt, ꝙ proponat, qua-
re, bona dicantur applicata cõi, ut concludit in ſimi. Gul. & Cu.
Bal. & Ang. in l. ab emptione, ff. de pac. & Cur. ſenior ꝯſ 8. col. fi.
ergo ſtantibus, quod nondũ ſit fcã traditio, & ꝯſequẽter, ꝙ bo-
na ipſa non ſint in ꝯmiſſũ, nec cõi applicata, reſtat ꝯcludẽdũ, ꝙ
ſi d. Geneuera faceret ſe ciuem, & oneribus ſe ſupponeret, eui-
taret pęnalem in diſpoſitionẽ dicti ſtatuti. ¶ Sed fortius dici poſ
ſet, ꝙ ẽt ſi bona acquiſita, & ꝯfiſcata fuiſſent cõi, nihilominus ſi
do. Geneuera ante traditionẽ efficiatur ciuis, cõualidabitur con-
25 tractus † ẽt in ꝓiud. cõis, nõ obſt. adductis in ꝓtiũ. Quia ꝓcede-
ret, vbi eius acquiſitũ cõi traheret cãm aliunde q̃ ab ipſo ꝯtu,
& alienatione facta in forẽſem, ſecus vbi trahit cãm ab ipſa alie
natione, prout in caſu nõo, l. ſiue libertus, ſiue ꝓnus, ff. de iure
pat. ubi ꝓnus reſtitutus recuperat iuſpatronatus, quod ipſo fa-
cto per deportationem amiſerat, per quem tex. ita concludunt
Cy. Ang. Ale. & Are. in l. Gallus, §. & quid ſi tm̃, ff. de lib. & poſt
hu. vbi dñt, ꝙ reſtitutus recuperat etiam bona, tertio acquiſita
ex ſolo banno & delicto, ſecus ſi ex ꝯtu Principis. Et ita ẽt te-
nẽt Pet. de Anch. & Mod. in c q̃uis, de reſcr. in 6. & Abbas ꝯſi.
94. in 1. parte. in q hrẽdũ. col. 5 ¶ Quo vero ad vltimum, poſito,
quod prædia ꝯſignata ceciderint in cõmiſſum, an do. Geneueræ
competat actio ad intereſſe ꝯ d. Cardinalẽ? Prima conſideratio-
ne videretur, ꝙ nõ, quia ubicunq; res non eſt in cõmercio acquiren
26 tis lege ꝓhibẽte, tũc acqrenti † non dẽtur aliquod intereſſe. l.
multum intereſt; & ibi Bar. exemplificat in terris huius ſtatuti,
ff. de ver. ob. & ibi alii *communiter* ſequunt, & Ale. & Mod. in d. l.
cętera. § fi. ff. de leg. 1. ¶ Verũ (hoc nõ obſt.) ſm ea, quæ proponũ
tur, ꝯtrarium verius exiſtimo. Ad quod oſtendendum præmitto, ꝙ d.
27 Galeaz perſona forẽſis, præſumitur ignoraſſe † ſtatuta Mãtuę,
c. vt animarum, & ibi no de conſt. li 6. traditur in l. cũctos popu-
los, C. de ſum. Trin. & fid. cath. Et nõ ſolũ forẽſis, ſed ẽt ciuis no
uellus præſumitur ignorare diſpoſitiones ſtatutorũ, l. qui cum
vno. § fi. & l. qui cõmeatus, ff. de re mil. Quæ iura extollit Ludo.
Roma. ſingul 73. nunquid ciui nouello, & cõſilio 228. colũna
tertia, & conſ 251. & Bal. in l. data opera. C. qui accu. non poſſ.
Ale. in l. poteſt. ff de acqui. hæred. Fel. in c. 3. de exceptio. & alibi
ſæpe. ¶ Secundo præmitto, ꝙ do. Car. cuius originarius, & pri-
marius ciuitatis Mantuæ, præſumitur habuiſſe, & habere ſcien-
28 tiam, & notitiam † ſtatutorum ſuę ciuitatis, l. leges. 3. & ibi Bal.
C. de legi. Bar. in l. bonorũ, ff. de bo. poſ. tit. gñali, no. in d. c. vt ani
marum, & in aliis locis ſ. alleg. ¶ Iſtis ſic pręmiſſis, infero ꝙ d.
Car. ſcienter alienando res prohibitas alienari d. Galeazio forẽ-
ſi, & ignoranti diſpõnem dicti ſtatuti, fuit in manifeſto dolo, &
culpa, vñ in ſubſidium ſaltem actione de dolo ad intereſſe tene
tur. l. eleganter. §. 1. & l. quod venditor, ff. de dolo. Et licet hic do
lus non dederit cãm contractui, non tñ cũ agatur de contractu
innominato (qa do. Card. promiſit dare redditũ ducatorum mil
le do. Galeacio, ut ꝓ eo do. Galeaz. relaxaret arcem, & cętera (di-
co ꝙ actione de dolo, vel præſcriptis verbis, propter dolum te-
netur ad intereſſe. l. naturalis §. ſed ſi dedi. ff de præſcrip. verbis.
¶ Præterea do. Cardin. promiſit per ſolennem ſtipulationem
bona prædicta conſignare, & cõſignata manutenere, & defen-
dere à quacunque perſona, collegio, & vniuerſitate, ſub obliga-
tione expreſſa ſoluendi omnia dãna & intereſſe, vñ tenet actio
ne ex ſtipulatu, non obſt. excep. prædicti ſtatuti. Ita in ſpecie, &

in terminis determinat Fra. Cur.ſenior, ſummus practicus,& optimus Iuriſc.conſi.27 Mag.uiri.d.Vgrino, in pen.dubio,col. fi. ¶ Item.& tertio ſi d Card.operã cũ effectu dediſſet, q illuſtris Marchio eius fr.cõprobaſſet alienat onẽ,prout tenebatur, non ſuffet cõmiſſa pœnalis diſpoſitio allegati ſtatuti,tũ q ſtatutũ permittit alienationẽ accedente licentia Gñalis,& conſequenter & licentia Marchionis,qui eſt ſ. Gñalem.tum q illu-
29 ſtris Marchio põt derogare ſtatutis ſui Marchionatus,ut nor, p Bar.in l.5 ff.de uerb.obl.& in l.oẽs populi,ff.de iu.& iu.cum ig tur non adimpleuerit cõuenta,reſtat cõcludendũ,q cõmiſſa fuerit ſtipſo ad intereſſe. Et ſi dicat q promiſſio,q Marchio ap
30 probabit & ratificabit,nõ eſt obligatoria, †quia eſt promiſſio facti alieni.l.ſtip ſo iſta,habere licere,in prin.ff.de uerb.obl.& In ſt.de inutil.ſtipu §.ſi quis alium, R.ſideo, q & ſi non ſit obligatoria quantũ a [illegible] eſt tñ obligatoria quantũ ad intereſſe, ſi factũ nõ fuerit [illegible] ſecutũ,vt expreſſe dr in d.iuribus. Item reg. d.l.ſtipulatio illa hr̃ licere,nõ procedit in promiſſione de rato l.quoties quis,ff.de uerb.obl.& toto tit.ff.rẽ rat.hab.l ẽ nõ procedit in promiſſione iuriata,tunc.n.p piurẽm,qd facit ualere actũ oĩ meliori mõ,quo põt,ſm mei p.n.iſto, c.ſi.s,c.ſicut,de ſpõl. & in robiq:gl & gl.in c.ex reſcripto,& ibi Pan.& alii,de iureiu. Non ẽt dicat.q debuit D Cardina s interpellari, ut faceret, q illuſtris Marchio ratificaret.quia [illegible] detur, q is qui promiſit,q
31 alius ratificabit, ſtatim abſq;vlla interpellatione tenet curare, q alius ratificet,ſm Bal in c.1.§.ad hæc,in t t hic fin.ĩ ex.in vſi. ſeu.ſequitur Are.conſi 142. ex ſtcto proponit Alex.conſi.42. ſuper præmiſſo,lib.1.Feli. in d. ex reſcripto,col. qd maxime verũ eſt,ubi interuenit iuiãm,q habet uim interpellationis, ſm Ab.& Ant in c. [illegible] cum.de iureiu.& Iaſo in l.ſi ex legati cauſa,ff. de verb.obl.at in caſu noſtro interuenit iuiẽm,ergo &c ¶ Quarto poſſet probabiliter dici,q ſtatutũ ſolũ prohibet ciues alienare,quo fit,q prædia alienanda non dicuntur in cõmercio ciuiũ, non aũt negatur cõmerciũ forenſibus.Vnde ciuis alienans nõ excuſatur ab obligõne damnorũ,& intereſſe, vt eſt caſus in d.l. multũ intereſt,in a.iii.& ibi gl & Bar.exẽplificat in Iudęo phibito vendere ſeruũ Chriſtianũ,non tñ ſuper hoc fundamento ſicio magnãuim. ¶ Vltimo forte põt attentari, q bona dicant in comercio,ex quo põt alienari de licentia Generalis, qd non diſcutio,quia prædicta ſatis, ſuperq;ue ſatis ſufficiunt ad victoriam d.Geneueræ,& iuſtificationem noſtræ conſultationis.

RESPONSVM V.

Filia dotata ſuccedit matri,excluſo fratre germano,ẽt ſi ſtatuto caueatur,quod mulier dotata partẽ nõ faciat cum fratribus utrinque coniunctis,uel ex uno latere tantum,in hęreditate paterna,materna, frater, uel auita.Quia reſpectu matris (de cuius ſucceſſione quæritur) germanus non recte poteſt dici frater.

SVMMARIVM.

1 *Frater germanus,& ex parte patris duntaxat frater, an frater recte appellatur & nu 12.*
2 *Statuta ſunt ſtricti iuris,ita quòd non recipiunt interpretationem , nec ſubauditum intellectum.*
3 *Voluntatis quæſtio nõ eſt admittẽda quando in uerbis nõ eſt ambiguitas*
4 *Statutum ideo ſorores ſtantibus fratribus,excludit, ut bona in familia & agnatione conſeruentur.*
5 *Statutum,quando vnam rationem tantum recipit,illa ratio habetur pro expreſſa,& ex illa ampliari,& reſtringi poteſt.*
6 *Argumentum eſt ſolidum,& efficax a ceſſante ratione.*
7 *Adoptiuus frater non excludit ſororem,etiam dotatam ab inteſtato.*
8 *Argumentum a paribus remotis eſt optimum,& concludens.*
9 *Qualitas adiecta uerbo,debet intelligi ſecundum tempus uerbi.*
10 *Dictio reſpiciẽs plura determinabilia,aẽt ad ea æqualiter determinare.*
11 *Mater,eſt nomen correlatiuum.*
12 *Frater non dicitur ex parte matris.*
13 *Lex quantumcunq; generalis diſtinguitur per rationem ipſius legis , & ibi unde de ſtatuto.*
14 *Statuta,quam interpretationem recipiunt.*
15 *Priuilegia patiuntur interpretationem.*
16 *Teſtamentum ueriſimile,iuſtam reſtrictionem non abijcit.*
17 *Edicta prætoris,rationabili interpretationi acquieſcunt.*
18 *Conſuetudo reſtringitur a ratione,quæ eam induxit.*
19 *Statutum diſponens uerba debere intelligi ad litteram, non remouet legitimas interpretationes.*
20 *Clauſula,appellatione remota,remouet ſolum friuolas.*
21 *Statuti mens,& ratio.magis eſt attendenda,quam uerba.*
22 *Statutum correctorium iuris communis,eſt interpretandum vt minus corrigat,quam ſit poſſibile.*
23 *Statuta ſunt conformanda iuri,& æquitati,quamuis uerba non patiãtur.*
24 *Statutum unum etiam poſterius,alterum declarat.*
25 *Statuta reſtringenda ſunt per aliud ſtatutum, ut contrarietas euitetur.*
26 *Dictio monoſyllaba,cum eſt cõiunctiua,& actum ſimultaneum requirit*
27 *Partem quæ nullam de iure facit,ad partem non admittitur.*
28 *An pater dotans filiam poſt mortem matris cenſeatur eam dotare de bonis matris,ſeu de proprijs,an utriliter.*

Reſpon. Interpreta.

AGit Ioannina de Rugnonibus cõtra Hieronymũ fratrem germanum ex ſecũdo matrimonio, & alia matre natum, hæredem quondam Petri Ant. cõis patris,ad dotem & hęreditatem Inidæ matris,uti ſua & hæres. Dubitatur an rite agat. De iure cõi propoſita cõſultatio non habet in ſe probabilem dubitationem . Nam certiſſimo iure ad ipſam ſpectat vniuerſa hẽditas matris,ſic diſponente Senatuſcon Orfi. Et ſi Hieronymus eſſet frater conſanguineus,& ſic ex utroque parente,recte ageret ad dimidiam,cũ non ſit inculanda natura,cui eam fęminam generauerit,l.maximum uitium.C.de libe.præte l.lege.C.de leg hære.& Inſti.de exhæ.lib.§.noſtra,ẽt q fuerit dotata.l.1.& ibi Bal.C.de leg.hær. Sed dubitatio(ut video) ſola verſatur ſuper ſtatuto Papie.quo cauetur,q mulier dotata, ab inteſtato non faciat partem cũ fratribus in hẽditate paterna,materna,fraterna, nec auita ¶ Chriſti redemptoris,eiuſq;glorioſiſſimæ genitricis,ac diui Auguſ. implorato ſuffragio,viſo dicto ſtatuto & diligenter,ac mature ſingulis verbis conſideratis , viſum fuit prima conſideratione reſpõdendum hẽditatem Inidæ ſpectare,& pertinere Hieronymo,excluſa Ioannina,ſic clare diſponente ſtatuto,& excludente ſororem extantibus fratribus. Clarũ aũt eſt Hierony. fratrẽ
1 nominari,†licet ſit germanus,& frater dũtaxat ex parte patris l Lucius,§.quæſitũ,ff.de leg.3.no.in l.1.in gl.pen. & ibi Ang.ff. de moffi.teſt.Nec dicatur,q frater germanus non eſt proprie fr̃ prout vi dicere Ang.in d. l.1. tanq non ſit ſimpliciter frater, ſed ſm quid,vt in ſimili dicunt Doc.in d.§.quæſitũ,de fratre patrule,& proſequuntur Mod.Senen.in rub.ff de vulg.& pu.ga & ſi non diceretur de proprietate ſermonis proprie frater, tñ de cõi vſu loquendi fr̃ nominat ſm Fel.in proœ. Greg.col.1 Sed cõis uſus loquẽdi præualet propriæ ſignifi.l.cũ de lanionis § aſinã ff de fun.inſt.ẽt in mã ſtatutaria,ſm Pan.in c.intelligentia.de uer.ſig & in proœ.Decre.& ibi late Fel. & late etiam per Alex & Mod in rub ff.de no.ope.nun.Sc̃do , quia ſtatutũ loquitur gñalr & indiſtincte,non diſtinguẽdo de quibus fratribus,ergo nec nos diſtinguere debemus,vulgata.l.de pretio. ff.de pub.c.ſi Romanorũ,19.diſt.& l.quãuis,vbi do.meus late,ff.de in ius uo. Et eo maxime,q ſtatuta ſunt ſtricti iuris,& ſteriliа tanquã mu-
2 læ,†ita q non recipiunt interpretationem,nec ſubauditum intellectũ,ſed ſm eorum verba ſtricte & frigide,ſunt intelligenda.l.1.§.ſi is,qui nauem,ff.de exerc.l.q conſtiturũ,ff.de teſt.mili.cũ ſolitis concor. maxime quia in calce ſtatutorũ ciuitatis Papiæ cauetur q omnia ſtatuta intelligantur ad literã, & prout litera ſonat ¶ Tertio,q ſtatutũ in illis uerbis, & intelligatur de fratribus & ſororibus,ſiue ex vtroq;parente,ſiue ex parte patris tm̃,clariſſime vr̃ excludere Ioanninã extãte Hieronymo fratre,
3 ex parte patris tm̃.Vnde cũ in verbis non ſit ambiguitas, †non eſt admittenda voluntatis q̃ſtio.l.ille,aut ille,§.cũ in verbis,& l.non aliter,ff.de leg.3.& in claris non debemus hæſitare.l cõtinuus.§.cum ita.ff.de verb.obl. Et quãuis durum uideatur p̃ſens ſtatutũ & iniquum,eſt tñ obſeruandũ.l.proſpex.it,ff.qui.& a q. gnitio ſi caſus eſſet dubius,melius eſt verbis edicti ſeruire.l.Publius.§.1 ff.de cond.& demo.uelle.n. nimiũ ſubtiliſare,vbi res eſt clara,nihil aliud eſt,quàm pniciosè errare,ſm Bal.in l.precibus,C.de impu.& ali.ſubſt. Prædictis tñ non obſt.cõrium rñdendũ duxi infraſcriptis conſiderationibus. Primo cõſidero,q rõ
4 ſi.huius ſtatuti nulla alia eſſe potuit, †q̃ vt bona conſeruarẽtur in familia & agnatione,vt in terminis firmat Bald. in l.maximũ vitiũ,C.de lib.præte.& in l.Titia cũ teſtõ.§.Lucius.2.ff.de le.2. & in l.cũctos populos,C.de ſum.trin.& fide cath.& in l.a.C.de in ius uoc.& Io.no.in l.ſi vero.§.de viro,ad fi.ff.ſol.mat.& ſentit Bar.in l.s.§.videndũ,ff.ad Tert.& expreſſe Ang.conſ 68.Martinus,Io.de Flor.& Pau.de Caſ.conſ.40.in 2.parte,p̃ñs caſus modicã habet dubitationẽ,col.1.Ex hac rõne motus Lud. Ro.cõſ. 56.viſo themate,determinat,q illud ſtatutũ(quatenus loquitur de fratribus)intelligat tã de fratrib. defuncti p̃ris, vel defunctæ matris,& ſic tã de patruis & auũculis, q̃ de fratrib. filiarum,q in omnib.militat prædicta rõ.Quæ cũ ſola poſſit aſſignari,hr̃ p
5 expreſſa,†ita q ex illa ſtatutũ põt ampliari & reſtringi,iuxta gl. ſing.in l.q̃uis C.de fideic.de qua faciũt ſeilũ Bal.& Raph.Cum. in d.l.maximũ uitiũ , q̃ gl.ẽt Iaſ.dixit procedere in correctoriis, in l.2.in 2.lect.ff.de leg.2.& Inſti.de act.§.1.Fel.in c.tranſlato,in fi.de cõſti.& in c.ſi qñ,col.8 de reſcr.Imo rõ,q̃ ſola põt aſſignari hr̃ p expreſſa,ẽt in pœnalib.ſm Pan.in c.ſi.de reſcr. ¶ Et q hæc
6 fuerit rõ huius ſtatuti,probat a ceſſante rõne, †q eſt ſolidũ,& efficax arg.l gñalr.C.de epiſ.& cle.l.adigere,§.quãuis,de iur.pa. c.cũ ceſſante,de appel.c.quod pro neceſſitate,1.q.1.c.cum infirmitas,de pœ.& remiſ.Nam frater†adoptiuus(ſtante prædicto
7 ſtatuto)non excludit ſororẽ,quia in eo ceſſat prædicta rõ,vt determinat Iaſ.poſt alios,per eũ relatos,in l.quicunque,§.prætor ait,ad fi.ff.de in ius voc.Similiter frater arrogatus non excludit filiã legitimã,& naturalẽ ſororẽ ſuã,q ceſſat in eo dicta rõ,ſm Io.de Ana.cõſ.27.uiſo caſu.ſequitur Iaſ.in l.gñalr.§.cũ aũt.C.de iſt. & ſubſti.Sed p̃allegata ratio magis ceſſat in Hier.fratre ex parte patris

patris tm̃. qui reſpectu Iniḍ de cuius hæreditate agitur penitus
eſt extraneus nullo ſanguinis vinculo, nullo [illegible] gradu
coniunctus, imo nec legatarius, prout frater [illegible] in hmõi ſta
tut beneficium denegatur. Vnde multo magis [illegible] ar-
bitror [illegible] Hiero. ¶ Conſiderando, ꝑ ad hoc, vt frater excu-
dat ſororē, ſtatutū requirit, ꝙ bona ſint aut fraterna, aut auita,
8 aut paterna, aut materna. Sed arguendo a prohibentius, † quod
eſt optimū, & concludentius argū. ſm gl. in [illegible] qui ſe patris, in verb.
[illegible] C. vñ liberi. oſtendo, ꝙ bona, de quibus agitur respe-
ctu Hieronymi non poſſunt dici fraterna nec auita, vt de ſe pa-
[illegible] cum non agatur de hæreditate fratris, nec aui. Non etiā pa-
[illegible] quia hic agitur de hæreditate Iniḍ [illegible] primæ vxoris [illegible] Pe
[illegible] patris, & non de hæreditate ipſius patris. Nec dica-
[illegible] Pet. Ant. pater ſucceſſerit Iniḍ [illegible]
[illegible] matrimonialibus & ſucceſſiue Hieronymus ſucceſſerit pa-
[illegible] prætextu ſtatuti, quia iſtud eſt a veritate alienum, quia
ſtatutum de lucris matrimonialibus, non vult extantibus [illegible]
[illegible] maritū ſuccedere, niſi in vſufructu. Vnde cū
ex [illegible] prima vxore extet Ioannina, vnica [illegible] concludendū
[illegible] forma dicti ſtatuti de lucris matrimonialibus [illegible]
[illegible] matri ſuccedere, & non Pet. Anton. maritus, [illegible]
Hi[illegible] frater ex ſecundo matrimonio ¶ Non [illegible] dic [illegible] mater-
[illegible] præditur) [illegible] rationibus Primo [illegible]
9 [illegible] dēt [illegible] verb. [illegible] po
[illegible] effectū l. in delictis. § ſi extraneus ff de [illegible] T [illegible]
[illegible] per Bar. & ſcribentes l. ex fcō ff de vulg. &
pup. Sed iſta qualitas materna relata ad ipſum Hieronymum nullo
[illegible] verificari [illegible] cū nō ſit filius Iniḍæ. de cuius hered.
a[illegible] ¶ Hinc dicunt Doctores per iſtam regulam, ꝙ filius Regis
n[illegible] coronationem, non dēt ſuccedere in Regno, tanquā
[illegible] Regis, ga iſta qualitas, filius regis, non militat in
[illegible] ante regnū adeptū, ſm Bal. in l. in ſuis. de libe. & poſth.
ff. & in l. imperialis, § his illud. C. de nup. Bar. in l. Senator. C. de
[illegible] 12. & [illegible] ultra auctoritates, quas adduce re poſſem, vt p
[illegible] per tex. in c. Cenomanenſem, 56. diſt. vbi [illegible]
n[illegible] quam p̄ eſſet ſacerdos impropriè dī filius ſacerdotis. &
[illegible] tenere gl. in c. [illegible] 1. q. 4 Sed ſic eſt, ꝙ iſta qualitas
in bonis maternis, [illegible] fratrib. non ſuccedit in
bonis maternis, [illegible] Hiero non verificatur [illegible]
quam [illegible] tpe, quo [illegible] effectū. & ſic tpe ſucceſſionis
[illegible] reſpectu ipſius Hiero. nati ex alia matre) bona dictæ Iniḍæ
non [illegible] dici mīa. cū ipſa Iniḍa ſolum gn̄auerit ipſā Ioanni-
nam. Scđo, quia vna determinatio reſpiciens plura determina-
10 bilia, † dēt ea æqua [illegible] determinare, l. iā hoc iure ff. de vul. & pup.
dēt ergo hæc determinatio bonorū maternorū, reſpiciens fratrē,
& ſororem pariformiter ambos reſpicere, & ꝯñr requirit, ꝙ am
bo ſint filii ipſius matris, de cuius bonis quęrit, ſed ipſe Hiero.
non eſt filius, ergo determinatio non refertur ad eum. Tertio
11 [illegible] nomen maternū eſt correlatiuum nomē, † vt de ſe patet,
& no. Ang. Inſt. ad Orfi. in prin. ſed reſpectu Hiero. nati ex alia
mr̃e, nullā in caſu nr̃o pōt correlatiōnē facere, igit &c ¶ Et hęc
nr̃a concluſio [illegible] clarior & verior apparebit ex rationib. accom-
modandis ad ꝯria. Nō obſtat itaq. prima ratio, ꝙ Hiero. ſit fra-
ter: Quia poſsū reſpōdere vt ſ. dixi, ꝙ eſt frater impropriè, & nega
re ꝙ de cōi. vſu loquēdi dicatur frater. Nec obſtat authoritas Fe
ly. in dicto pœmio Grego. col. 3. quia rn̄deo, ꝙ de cōi vſu loquē
di in Ticinenſi patria, non potuit diuinare. Forte credendum ſi
bi eſſet, ſi q̄reretur de communi vſu loquendi Ferrarienſis pa-
triæ, vñ ortundus fuit, vel de communi vſu loquendi in ciuita-
te Romana, vbi cum dignitate, & officio Auditoris Rotæ mo-
ram faciebat. Secus autem ſi de communi vſu loquendi alterius
regionis. c. 1. de conſt. li. 6. Et traditur per Ioan. And. in c. a. funda-
menta, de elect. lib. 6 Vel aliter, & verius, concedo, quod frater
germanus dicatur frater reſpectu patris, ſed reſpectu matris (&
12 ſic Iniḍæ) negatur aperto ore, † ipſum dici poſſe, vel nominari
fratrem cum reſpectu matris ſit penitus extraneus. ¶ Non etiā
obſtat ſcđa ratio, quod ſtatutū loquat̃ indiſtinctè de fratribus.
Quia reſpondeo, quod lex quantuncunque generaliter loqua-
13 tur, debet tamen reſtringi per rationem ipſius legis, † cum vltra
terminos rationis lex non trāſgrediatur, nec ſit extendenda. l.
cum pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. 2. Ratio enim ſtatuti, eſt aīa il-
lud viuificans, l. 2. cum gloſ. C. quæ ſit long. conſue. Et ad me-
tas rationis lex coarctatur, ut p Pan. in c. fi. de reſcr. & per Fely.
in c. 1. in prin. de re iud. & in c. tua nos, de iureiur. Et non ſolum
ſtatutum coarctatur ad terminos rationis expreſsè, ſed etiam ꝯ-
iecturatæ, c. ſuggeſtum, & ibi no. de appel. Et ratione autem dicti
ſtatuti, vt bona conſeruentur in agnatione maſculorum illius,
de cuius bonis agitur, & ex aliis, ſupra adductis pro Ioannina, ia
us conſtat ſtatutum reſtringendū ad fratres reſpectiue, id eſt ad
fratres, qui reſpectu eius (de cuius ſucceſſione tractatur) dīnt fra
tres, & non generaliter ad quoſcunque fratres ¶ Non enā ob-
ſtat tertia ratio, ꝙ ſtatuta ſint ſtricti iuris, & ſterilia tanq̄ mulæ,
non recipientia interpretationem. Quia & ſi ſterilia ſint, tñ reci-
piunt interpretationē per punctū rōnis, a qua regulantur, vt patet

ex ſupra deductis. Et firmat Bal. in c. 1. de ꝓſti. & manu. ingreſ-
ſi, col. 2. C. de ſac. ſan. eccl. & do. meus in l. 2. col. 3. C. de ſucceſ.
edi. Quinimo ſtatuta, quāquam ſtrictiſſimè ſint interpretāda,
interpretanda tñ ſunt non ſolum declaratiua interpretatione,
14 † ſed extenſiua, reſtrictiua, & correctiua, ut late per Bar. in l. om-
nes popul. ff. de iuſti. & iure. per Pet. de Anch. in c. canonum ſta
tuta, de conſti. per Alb. & Bal. in tract. ſtatutorum. Nec eſt incō
ueniens, quod quælibet lex, quantuncunque odioſa, vel fauora
bilis, interpretationem admittat. Nam & priuilegia, quæ ſunt
15 ſtrictiiuris, † & Principum beneficia, quę fauorabilia ſunt, pa-
tiuntur interpretationem, l. fi. vbi late Mod. ff. de conſt. Prin. &
latiſſime Fely. in c. cauſam, q̄ col. 8. & plurib. ſeq. de reſcr. Simi-
liter & reſcripta ad lites, quamquā odioſa, non reiiciunt inter-
pretationē, d. c. cauſam, quę & c. cum dilecta, eo. tit. Similiter re
16 ſtant [illegible] † verſimilem, & iuſtam reſtrictionē, nō abii-
17 ciunt, [illegible] plurib. § li. ff. de leg. 1. Sed edicta Prætoris, † ra
tionabil[illegible] interpretationi, l. ab hoſtibus, ff. ex quibus
cau. ma. [illegible] plebiſcita, l. non quemadmodum, § 1. ff.
ad leg. A[illegible], l. item S[illegible] conſulta, l. item ſi filius, §. ſi mutuum,
& l [illegible] ff. ad Macedon. & [illegible] ſi filius. C. eo. t. idem Reſpōſa pru
d[illegible] dicere, §. 1. ff. de arb. Idem Principū placita l. ex facto,
18 ff. [illegible] & pup. [illegible] de eden. Sed & cōſuetudo † reſtringit a
ratione [illegible] quæ eam induxit, & ab illa ratione ampliatur ad ſimi-
lia, l. 2 [illegible] quæ ſit long. conſue. l. 1. C. de emancip. lib. de quibus, &
ibi late [illegible] habetur, ff. de legi. Cur igitur ſtatuta non interpretabū-
tur. Non etiam aduerſatur quarta ratio, ꝙ ſtatuta ſint intelligē-
da ad literam, & prout litera ſonat, ut cauetur in calce volumi-
nis ſtatutorum. Quia ſtatutum diſponens, quod verba intelli-
19 gantur ad literam, non remouet † interpretationes legitimas,
ſed ſolum [illegible] ſecundū Bar. in l. omnes populi, in 6. q. prin.
ff. de iuſti. & iure & ibi Iaſ. ſequitur Bal. in l. quamuis, & ibi etiā
Iaſ. C. de impu. & idem Iaſ. in l. iam hoc iure, ff. de vulga. & pup.
& l. quamuis. ff. de in ius uoc. & in l. fin. C. de ſucceſ. edicto. Ale-
xan. in l. 1. ff. ſi certum petatur, & conſi. 50. & conſi. 80. col. 4 li-
bro primo, & conſi. 113. col. 2. & pe. lib. Pan. in proœmio Gre-
go. & ibi Fel. col. 3 Pau. de Caſtr. conſi. 194. Aret. cōſi. 109. Barb.
conſi. 39 col 2. & conſi. 21. colum. 11 lib 1 & conſi. 7 col. 13. lib.
20 2. & [illegible] lib. ſępe. Faciunt, quæ dicuntur de clauſula, † appellatio-
ne remota, per quam cenſetur ſolum remota friuola appella-
tio, [illegible] ff. a quibus appel. non lic. vbi Bar. idem dicit de clau-
ſula, nulla exceptione obſtāte, pro quo eſt tex. in c. ex parte, vbi
la. c. Fely. de [illegible] de leg. & traditur per Alexan. conſil. 133 ſuper
quæ in [illegible] colum. [illegible] & ſequen. lib. 5. & aliquid Fely. in c. ſi quādo,
de reſcrip. & [illegible] cauſam, quæ col. 7 eo. tit. & in c. cum dilecta, col.
17. eod. tit ¶ Non denique obſtat vltima ratio, ꝙ ſtatutum ſit
clarum, dum ſe declarando dicit, & intelligatur de fratribus ēt
ex parte patris tantum, quia reſpondeo, ꝙ ſi uelimus adhærere
ſolum verbis literæ (prout faciunt Iudæi) forte videbitur clarū
ſtatutum contra Ioanninam; ſed ſi velimus conſiderare mentē,
& rationem ſtatuti, quæ magis eſt attendenda, quam verba,
21 † quæ debent intentioni deſeruire, & non econtra, cap. 2. ſequi-
tis, de appellationibus, l. cum virum, C. de fideicom. l. ſi quis a fi-
lio, & l. ſi enim ff. de leg. 1. abſit enim, quod verborum uis tantum
valeat, quod melior ſenſu exiſtat, lib. 3. de libe. præte. nam ſub iu
go mentis conſiſtunt verba tanquam ſub ſuo proprio origina
li. Eſt enim mens, radix verborum, tanquam prima ſubſtantia,
teſte Bal. in cap. mandatum col. 1. de reſcrip. maxime in ſtatutis,
quorum ratio ante omnia eſt inquirenda, ſecundum Bal. in l. ſi
quis ſermo perſuaſerit, col. fi. C. de furtis. apparebit euidenter, ꝙ
iſta verba de fratribus ex parte patris, intelligenda ſunt quando
agitur de hæreditate patris, ut patet ex fundamentis ſupra factis
pro Ioannina. Et maxime ex ratione præalleg. ut bona conſer-
uentur in agnatione illius, de cuius hęreditate agitur, quæ ratio
non militat in fratribus ex parte patris tantum coniunctis, n. ſi
quando agitur de hęreditate ipſius patris: ſecus quando tracta-
tur de hæreditate matris, prout in caſu præſenti. Quod multis
aliis fundamentis oſtenditur. ¶ Primo, dictum ſtatutum eſt cor
rectorium iuris communis, videlicet Senatuſconſulti Orficia-
ni, & d. l. maximum vitium, ergo ita interpretandum eſt, ut mi-
22 nus corrigat, † quam ſit poſſibile, c. cum dilectus, de conſuet. l.
ſi ſerui venditi, cum gl. C. de nox. intelligendo autem ſtatutum,
quādo agitur de hęreditate cōis patris tm̃, minus corrigitur ius
cōe, ergo talis interpretatio capiēda eſt. Sunt enim ſtatuta con-
23 formanda † iuri, & ęquitati, q̄uis verba non patiantur, d. c. cum
dilectus, & ibi not. Pan. & Iaſ. in l. q̄q̄, C. de teſta. mil. Confor-
memus igitur iſtud ſtatutum cum rōne, & æquitate, ut nō intel
ligat excludere ſororē a luctuoſa matris hæreditate fauore fra-
tris ex parte patris tantum, cum reſpectu matris non dicat̃ fra-
ter. Eſt. n. huiuſmodi ſtatutū rigoroſū, ſm Bal. in auct. res quę,
col. pen. C. cōia. de leg. Itē eſt odioſum, ſm Bald. in l. certum in 1.
no. C. vnde cog. ergo reſtringendū, reg. odia, de reg. iu. lib. 6. Im-
mo fortius, ad quid laboramus tantū circa interpretationē dicti
ſtatuti, cū ſ. concluſum ſit, ꝙ ipſe Hieronymus reſpectu ipſius
In. de, de cuius bonis agitur, nō poſſit aliquo modo dici frater.

34 ¶ Secundo probatur ſic, unum ſtatutū & poſterius, † declarat aliud, l. ſed & poſteriores ff. de leg. ſirmar [illegible] de pręſcr. & in l. omnes populi [illegible] caſi ff. de iuſ. & iu. & [illegible] in glo. a. ff. de ver. ob. [illegible] qui [illegible] ex argentarius, § [illegible], in 3. no. ff. de edi. Modo poſt dictum ſtatutum ſequitur ſtatutum de lucris matrimonialibus, quo cauetur, ꝙ mortua vxore [illegible] nati ex ea illi ſuccedant, vſuſructu marito reſeruato. Si modo diximus, quod fratres naſcituri ex ſecunda vxore, debent ſuccedere, oportet, quod interim hæreditas non deferatur filiabus natis ex vxore defuncta, ſed ſtar [illegible] in ſuſpenſo, quod eſſe non pt. l. hæreditas ex die, ff. de hær. inſt. & re uera iſte caſus non habet probabilem dubitationem. Præterea ſi recte aduertatur, ſi frater ex præpoſito excluderet ſororem ex prima vxore natam, qñ de eius ſucceſſione agitur, certe primum ſtatutum corrigeret ſecundum: nam primum ſororem excludit ſtante fratre, ſi vero [illegible] filiū natum ex matre, vſufructu marito reſeruat, ſed Ioan[illegible] filia nata ex matre, quæ [illegible] ex [illegible] eius ſucceſſi[illegible] agitur, ex [illegible] ſtatutum [illegible] fratrem ex parte [illegible] qñ de pat[illegible] hæreditate tractatur, ut [illegible] Bal. [illegible] q. 6 q. princ. & in extrauag. ad [illegible] verb non [illegible] in [illegible] ctio legum, ff. de poen. Io. An[illegible] in 6. & Bal. in l. pe [illegible] ex [illegible] C. de exec. [illegible] ordinis [illegible] ſtatutum corr[illegible] non [illegible] ultima, C. [illegible] [illegible]

35 [illegible] tum, ut [illegible] cuntetur. [illegible] ſeruabitur ſtatutum in caſu [illegible] interpretatio capienda eſt, § 1. & 5. [illegible] & maxime cum [illegible] agendū [illegible] æquius: nam iuſt[illegible] & æquius eſt, filiam potius debe[illegible] ſucc[illegible]ere matri ſuę, q. Hieronymum, qui [illegible] dotis ma[illegible] extraneus penitus hẽ, [illegible] C. de lib. pt. Nam omnis interpretatio æquitatem deſiderat [illegible] ff. de [illegible] & ſem. Bal. in l. cum allegas, ad [illegible] C. de vſur. & [illegible] auth. ad hæc [illegible], ꝙ illa verba, ex parte patris tm, ſint intelligenda, qn agitur de hæreditatibus patris, & non qñ diſputatur de hæreditate primæ vxoris, probatur clariſſime ex verbis præcedentibus & ſequentibus, iuxta text. in l. ſi ſeruus plurium § fi. de leg. 1. In primis pondero verba ſub. quæ ſunt negatiua, & conſequenter priuatiua, videlicet, minores non veniant ad ſucceſſionem cum fratrib. Ex iſtis verbis colligitur, intentionem ſtatuentium fuiſſe denegare ſucceſſionē ſororibus eo caſu, quo fratres ſimul cum ſororibus ſuccedere

36 poterant. Illa n. dictio monoſyllaba, [illegible] eſt coniunctiua, & actū ſimultaneum requirit, l. ſi mulier ff. de vſuſ. accreſc. traditur p Bal. in l. Gallus, § 1. ff. de lib. & poſth. [illegible] in rub. C. de inſt. & in l. 1. § ubi at C. de cadu. tol. ¶ Item pondero illa verba poſita in nigro, non faciant partem [illegible], quæ priuant ſorores ſucceſſione eo caſu, quo fratres faciebant partem cum ſororib. Et clarius iſtud probatur ex illis verbis. [illegible] ibi contingente. Sed Hieronymus eſt frater ex [illegible], ergo nõ pt dici, ꝙ

37 faciat partem, † q̃a de iure non admittitur ad patrem, l. ſi duobus. in prin. & § fi. & [illegible], § fi. [illegible], ff. de leg. 1. Item non poteſt dici, quod Ioannina priuetur parte, & portione ſibi [illegible] contingente, cum non ſit, qui unquam cum ea partem fecerit, cũ priuatio preſupponat habitum, l. decem, de verb. obl. [illegible] de [illegible] impub. ſed in pręſenti caſu iſta verba, nõ veniat ad ſucceſſionem, & non faciant partem cum fratribus, nõ poſſunt eſſe priuatiua, quia de iure compertum non habeo, qđ frater ex diuerſa matre excludat ſororem a dote matris ipſius ſororis, quia ſi a ſuccedit matri, [illegible] ad [illegible] ſupra probatum, & ſic [illegible] ipſa ſoror non veniebat cum fratre, ſed in totum ſuccedebat. Ergo reſtat concludendum, quod ſtatutum non procedat in caſu noſtro, quia verba non conueniunt, l. 4. §. toties. ff. de dam. infec. & l. quod conſtitutum, de teſt. mil. ſequitur ẽt declaratio illorum verborum, de fratribus ex parte patris tantū, vt effectum habeant, qñ agitur de hæred. patris, quo caſu ſoror faciebat partem fratri, & c̃. Nec quiſpiam dicat, quod ex quo Pe. Antonius pater ipſius Ioanninæ ſimpliciter eã dotauit poſt mortem dictæ Iudæ matris ſuæ, ꝙ vĩ potius eam dotaſſe de bonis mẽis, & ſic de dote materna, q̃ nunc petit ipſa Ioannina, q̃ de propr[illegible] patrimonio ipſius Pe. Antonij, quia in [illegible] habemus caſum in l. fi. C. de dot. promiſ. vbi eſt caſus in fortioribus

38 terminis, ꝙ ẽt ſi pater dicat ſe dotare de bonis ſuis, † & m̃inis, ꝙ tñ adhuc ſolum intelli[illegible] de ſuo proprio dotare, & plane approbat, & ſequitur [illegible] in § fuerat. Inſt. de act. [illegible] text. [illegible] Doct. Peruſini, ꝙ ẽt ſi pr̃ daret mille in dotẽ filię computato omni eo, quod habere poſſet tam in bonis patris, quam in bonis matris, quod etiam illis uerbis non obſtantibus, poterit filia petere, ac conſequi hæreditatem maternam, quos ſequitur, & refert Bald. Nouellus Peruſinus in tractatu, de dote, in 6. parte. in 6.

pr[illegible] in [illegible] conſtante matrimonio. & dicat ſe de hoc ultimo ſuo dotare.

RESPONSVM. VI.

Mater In [illegible] filij ſuccitate pferẽ amitę, vel [illegible] quod cont[illegible] [illegible] municipalem [illegible] lege caueatur, quod [illegible] ab inteſtato non ſuccedant, vel quod religioſi non gaudeant beneficio ſtatutorum, nec enim libertati eccleſiaſticæ [illegible] lantur ſtatuentes, qui ſtatutorum ſuorum beneficia clericis conferre recuſant.

SVMMARIVM.

1 *Amita dicitur conſanguinea paterna.*
2 *Statuta prohibentia, ne re[illegible] ſuccedant non valent.*
3 *Laici beneficia ſuorum ſtatutorum denegare poſſunt clericis; ſed aliquid in eorum præiudicium ſtatuere non poſſunt.*
4 *Clerici agentes in foro ſeculari, tenentur ſeruare ſtatuta laicorum.*
5 *Statuta [illegible] beneficio [illegible] clericis, [illegible]*
6 *[illegible] legiũ referens ſe ad ali[illegible] [illegible] probat, ſi non [illegible]*
7 *[illegible] non facit [illegible]*
8 *Ra[illegible] diſpoſitio[illegible]em, etiam [illegible] comprehenſum.*
9 *Statuti [illegible] beneficia, clericis incolis ratione [illegible] ſpiritualis [illegible] ceduntur.*

Reſpon. Interpreta.

Tres Præ[illegible] conſtitutiones municipales, quar[illegible] ne de[illegible] [illegible] in reliquo uero ſucced[illegible] [illegible] ponitur, quod [illegible] benef[illegible] ſtatutorum [illegible] Epiſcopus [illegible] ſtatutorum in foro [illegible], & [illegible] modo iis [illegible] ꝙ dedicati, vel [illegible] aliquam [illegible] ſuccedant ab inteſtato. Contingit, q. [illegible] amita profeſſa in religione [illegible] Dubitatur an hæc amita excludat matrem a bonis [illegible] ante prima [illegible] de qua ſupra. Et ſuper hoc conſtitutionum quæ [illegible] memoratis ſtatutis, & eorum verbis mature conſideratis, prima facie contra matrem reſpondendum videbatur ex eo, quia amita

1 dicitur conſanguinea prĩa, † cu ſit ſoror patris, in tertio autẽ gradu. Inſti. de gradi. Soror enim omnia iura conſanguinitatis vere obtinet. § nec ideo Inſti. de leg. agn. ſucceſ. Quinimo [illegible] vterina poteſt dici conſanguinea, ſecundum Io. And. in rub. de conſang. & affin. Vnde cum verba ſtatuti conueniant in capite admiſſiuo, conſequens eſt, quod conueniat diſpoſitio l. 4. § toties. ff. de dam. infec. l. quod conſtitutum, ff. de teſta. mil. Nec obſ. ſi dicatur, quod hæc amita cum ſit profeſſa, non debet gaudere beneficio ſtatutorum, nec ab inteſtato ſuccedere, iuxta tenorem aliarum duarum conſtitutionum, de quibus in themate. Quia prædictæ duæ conſtitutiones ſunt ipſo iure nullæ, & inualidæ tanquam contra libertatem eccleſiaſticam, auth. caſſa, & irrita. C. de ſacroſ. eccl. Et quod ſtatuta prohibentia, ne religioſę

2 ſuccedant, † non valeant, firmat in ſpecie Bart. in l. fin. C. de pac. diſtinguendo an per verba pręteriti temporis, an per verba pręſentis temporis, ſtatutum excludat religioſas perſonas; nam ſi per verba præteriti temporis loquatur, vult Bart. ſtatutum non ualere. Cum igitur præmiſſę conſtitutiones loquantur per verba præteriti temporis, certè non valebunt. Imo cõis opinio eſt, quod etiam non valeant, ſi loquatur per verba præſentis temporis ſecundum dominum Alex. conſi. 139. viſo themate, lib. 2 & idem atteſtatur dominus meus in d. l. fi. per tex. in l. Deo nobis, C. de epiſc. & cler. & per plura alia, quæ videri poſſunt. Vnde videtur ꝙ amita profeſſa poſſit acceptare ſtatuta laicorum, quatenus pro ſe faciunt, cętera autem præiudicium afferentia reprobare, c. eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſti. c. bene quidẽ. 96 diſt. traditur per Pau. de Caſt. poſt Bar. in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iur. & in cõſi. 304. primum dubium, in 1. parte, in prin. ¶ Prædictis nõ obſt. Chriſti eiuſq; genetricis, duorumq; Siri, & Auguſtini, Patronorum meorum inuocato præſidio, [illegible] amplector [illegible] vti veriorem. Proemiis declaratione præmitto, qđ mater excludit de iure cõi amitã in ſucceſſione hẽ. l. filij, auth. defuncto. C. ad Tert. & Inſt. eo. § 1. Hoc ſic præmiſſo, dico, ꝙ mater debet etiam huc loco excludere amitam, non obſt. primo ſtatuto, cuius beneficio amita uti non poteſt triplici ratione. ¶ Primo, quia ex forma ſecundæ conſtitutionis, profeſſæ prohibẽtur vti beneficio ſtatutorũ. Et licet laici non poſſint ſtatuere in pręiudiciũ religioſorum. d. capit. eccleſia Sanctæ Mariæ, poſ

3 ſunt tamen denegare religionis † beneficia ſuorum ſtatutorũ vt eſt tex. in l. ſi quis curialis. ibi, prodeſſe non patimur. C. de epiſcop. & cler. & ibi Bal. & Ful. ex illo tex. Et idẽ dicit Pau. de Ca. poſt Bald. & alios, in d. authen. caſſa, quod valet ſtatutum laicorum,

[illegible] diſponens ſpecie [illegible] beneficii [illegible] ſtatutorum, niſi ipſi [illegible] academ [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] eccleſia ſan ctę Ma [illegible] [illegible]. Nec ſi conſtituit [illegible] cuit contr [illegible] ex quo in [illegible] autem [illegible] ſit aliquid [illegible] de [illegible] ut ex ge [illegible] [illegible] in lexto [illegible] Dec. conſ. 114 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cenſuit [illegible] hab. [illegible] dica [illegible] conſti [illegible] ſtatu totu [illegible] eligenda veniat [illegible] dem [illegible] rub. qualiter [illegible] bus & [illegible] ad verbum, modum [illegible] [illegible] ſtatuti [illegible] Reſp [illegible] q [illegible] hæc aliter debeat redd [illegible] [illegible] [illegible] pro ge [illegible] d [illegible] [illegible] tiniend, adaptanti [illegible] que [illegible] red [illegible] [illegible] in [illegible] & [illegible] [illegible] & [illegible] ſ. Proſpec [illegible] conſtitutio [illegible] diſtinendi ſolum rete [illegible] [illegible] ſuperuacua fo [illegible] quia reſpectu [illegible] clerici agentes

[illegible] fo ſeculari, † tenentur [illegible] [illegible] ſecundū [illegible] approbati in [illegible] [illegible] [illegible] etiam quò [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non decidi [illegible]. ¶ Secund [illegible] [illegible] ſ [illegible] † debent pati [illegible] [illegible] ſecun [illegible] Bal. [illegible] C. de ſacroſ. eccle. [illegible] [illegible] determinat, [illegible] cum [illegible] [illegible] ponere exceptionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ſ [illegible] viuus ſtatuti cuntra eccleſi [illegible] agente beneficii [illegible] ſtatuti [illegible] mag. ſin terminis dixit P [illegible] l. 4 [illegible] [illegible] [illegible] c [illegible] volens [illegible] ccedere in exec [illegible] ſtatuti, [illegible] rant alterius ſtatuti detrahentis Fal [illegible] dixit [illegible] Ba [illegible] C. d [illegible] n. emphy. q clerici volentes ſe iuuare bene [illegible] teneantur ipſa ſtatuta ſeruare. Intel [illegible] ergo, q cum hęc amita p feſſa, velit vti adminicu [illegible] primi ſtatuti, tenecatur pati cenſuram [illegible] ſtatuti duorum ſt [illegible] torum, de quib. in themate, & [illegible] [illegible] [illegible] terminis [illegible] [illegible] conſ [illegible] 114. per totum, vbi tenet, q ſtatutum q profeſſi non ſuccedant, va [illegible] quantum ad excu [illegible] dendum profeſ [illegible] a beneficio ſucceſſionis, quæ defertur a le ge municipali. ¶ Tertio, quia h [illegible] amita incapax eſt ſucceſſio [illegible] [illegible] profeſſam regulam beati Franc. cle. exiui de paradi [illegible] de verb. ſignif. Nec ob. duo priuilegia mihi exhibita. Primū C[illegible]mentis IIII quia eſt [illegible] derogatum per Clementem V in al le cle. exiui Non etiam obſt. ſecundum priuilegium Leonis X. concedentis huic monaſterio omnia priuilegia conceſſa reli g[illegible] S. Auguſtini, quia in actis nu [illegible] la fuerunt edita priuilegia re [illegible] S. Auguſtini. Vnde illud ſecundum priuilegium, rete

6 [illegible] le ad alia priuilegia, non probat, † cum non conſtet de re lato, auct. ſi quis in aliquo documēto C. de eden. l. in teſtamen to [illegible] de cond. & demon. Et poſito, q conſtaret dictam amitam ex priuilegio aliquo ſucceſſionis eſſe capacem, tamen nihil pri uilegium operatur in caſu, de quo agitur; tum quia amita ex for ma iuris communis, tum ēt ex forma ſtatutorum, ut ſ. deduxi, reperitur excluſa. Ex iſtis ſatis patet reſponſio ad contraria ſ. de ducta. Nec ēt obſtat ſi dicatur, q ſtatutum q dedicati non ſuc cedāt, & ſtatutum quòd exiſtentibus fratribus, eſſent ſuperflua, ſi ſtatutum, qualiter reddi debeat ratio clericis, intelligeretur etiam loqui de ſtatutis reſpicientibus deciſoria litis. Quia incon ueniens non eſt, facere legem generalem pro regula, deinde ſubnectere aliquas leges ſpeciales, ut ff. de reg. iu. per totum, iun ctis iuribus ſpecialibus. Præterea, ſtatutum, qualiter reddatur ratio, & c. loquitur limitatiue, niſi ipſi clerici obſeruauerint ea dem ſtatuta in foro ſuo. ergo non erit ſuperfluum, quia addit ius ciuile, cum ſimilibus. ff. de iuſti. & iure. Nihil etiam facit, quòd ſtatutum in rub. loquatur de clericis forenſibus, & hæc

7 monialis origine ſit Papienſis, quam originem † non perdidit per monachatum, ſecundum Bart. in l. 1. ff. ad municipa. & Pan. in cap. poſtulaſti. de reſcrip. Quia reſpondetur pluribus modis. Primo, quod nigrum generalius eſt rubro, vnde non debet re ſtringi a rubro, vt in Auth. vt eccleſ. Roma. gaud. & c. colla. 2. Secū do reſpondetur, quod ratio ſtatuti ea fuit, quia clerici & religio ſi non vtuntur ſtatutis in ſuo foro, quę cuoi militet etiam in cle ricis & religioſis non forenſibus, militabit etiam diſpoſitio, l. 2 Titio, ff. de verb. obl. & l. illud. ff. ad leg. Aquil. Ratio enim am

8 pliat diſpoſitionem, † etiam ad caſum non comprehenſum ex verbis, l. cum pater, §. dulciſſimis. ff. de leg. 2. Tertio reſpon detur, quod hęc monialis eſt religioſa forenſis, quia noo habi tat in agro Papienſi, nec ſuſtinet onera ſpiritualia, quorum cō

9 templatione ſtatutum noluit denegare iuris beneficium † re ligioſis incolis & non forenſibus, ſecundum Pau. de Caſt. con ſi. 414 ad primum, in 2. parte. Nam qui ſuſtinent onera ſi ſtaha in locu, & quorum orationib. conſeruatur ciuitas, debent etiā gaudere beneficiis ſtatutorum, ut per Ancha. conſi. 60. iſta que ſtio eſt parum dubia, verſicu. præterea. & Lap. alleg. 101. colu. 7. verſi. item illud. & Dec. in d. conſi. 114. col. 3. cum igitur ſit pro

feſſa in monaſterio Terdon. nec ſupport[illegible] onera ſpiritualia cum Papienſ neceſſario gaudebit beneficiis ſtatutorum, cum ſit religioſa forenſis.

RESPONSVM VII.

NEpotibus Matris hæredibus legitimam pe tentibus, obſtat maternæ renun ciationis exceptio quinquam ex propria perſona agant ſi mater [illegible] contenta nihil aliud petere iu rauerit. Conſid[illegible] [illegible] prouincialis ſtatuti cenſura, qua nepotibus d[illegible] materna in legitimam imputatur, ſi non niſi ſupplementi, niſi renunciatum ſit cum iuramento. Quod ſtatutum etiam inter clericos obſeruandum eſt, cuoi pri uilegio clericorum non aduerſetur.

SVMMARIVM.

1 Verba [illegible] ſunt [illegible] [illegible] da ſecundum iuris diſpoſitionem.
2 Iuditum ma[illegible], non n[illegible] ect[illegible].
3 Nepotes [illegible] præm[illegible], a[illegible] iuente auo habeant ius petendi legitimā ex p[illegible] [illegible] ſi [illegible] mater eidē denunciauerit [illegible] meto.
4 Tempus a[illegible] dotis loc[illegible] [illegible] biogatur loco [illegible] paterna.
5 E[illegible] intel[illegible] [illegible] cundum terminos [illegible] ſionis præcedentis, nu. 6.
7 [illegible] [illegible]
8 [illegible] [illegible] ſus
9 Argumentum [illegible] [illegible] [illegible] ſtat[illegible] et.
10 Statut[illegible], debet declarare [illegible] [illegible] ob[illegible].
11 S[illegible] tum [illegible] obſeruandum eſt et an inte[illegible] [illegible] ſ[illegible] totum iuerit vinculum ante [illegible]
12 [illegible] [illegible] plemento, an renunciatum vid[illegible] [illegible] bonis paternis renunciauit ex cauſa cuiuſdam ſi pu lat[illegible] pacti, & nu. 13.

Reſpon. Interpreta.

VIſo, Et pro tenuit[illegible] ingenio mei, cōſ[illegible] rato ſta tuto, de quo in themate, prima conſideratione [illegible] bat[illegible], q ſtatutum in [illegible] [illegible], in qua [illegible] un [illegible] [illegible] excludit nepote[illegible] ſupplemento legitimæ [illegible] in hæredi[illegible] aut maternæ, inte[illegible] tendunt [illegible] [illegible] [illegible] ſuppleme[illegible] [illegible] [illegible] bus [illegible] [illegible]. ¶ Primo quia verba ſtatuti ſunt conti[illegible] quibus, qui ex perſona propria petunt integrā legitimam, [illegible] bilitate, quorum mater fuerit dotata de bo nis aui, in [illegible] litis. ff. de acq. hæred. ergo non con ueniet diſpo[illegible] quod conſtitutum eſt de teſtam. in l. 3. §. to tus de [illegible] ¶ Secundo, quia præcedentia declarant ſe quentia, [illegible] plurium. § ſi ff. de leg. 1. Cum itaq. in præceden ti ſtatutum diſponat, q liberi ſuccedant in dote materna, po ſtea dicatur q ipſis liberis ſaluum ſit ius agendi ad ſupplemen tum legitimæ in bonis aui, niſi renunciatum fuerit cum iuro, ſi ſtatutum intelligendū de legitima debita liberis, tanqhæredi materis, & non ex perſona propria. ¶ Tertio (& illud apud me maiorem vi dubitationem facere, quia illa verba, niſi renun ciatum ſit cum iuro, viſ intelligenda, niſi ſit renunciatum ab

3 ipſis nepotibus, non ſi a prædefuncta matre) quia in dubio ver ba ſunt intelligenda † ſm iuris diſpoſitionem, ut per Bart. in l. heredes mei, § cum ita. ff. ad Treb. & non ſunt trahenda ad ſen ſum iniquum l. ſi §. in computatione. C. de iu. delibe. ſm autem ius cōe renunciatio matris non præiudicat filiis, & ſic nepotib. reſpectu aui, quoniam ex perſona propria poſſint agere ad le gitimam, ſm cōem Doct. opi. [illegible], de qua in d. l. qui ſuperſtitis.

2 ¶ Item, inquam vi, q pacti inter matris † noceat filiis, l. ſi vnus, §. ante omnia, ff. de pac. l. non debet. ff. de reg. iur. ergo vt effu giamus iniquitatem, & iuris correctionem, quę eſt euitanda. l. vnica. C. de inoff. do. e. cum expediat. de elect. lib. 6. dicamus q il la verba, niſi renunciatum ſit cum iuro, intelligantur de renun ciatione nepotum, non filiæ. ¶ Præmiſſis non obſtantibus, ad hæc eo reſponſis celeberrimi Iureconſ. de Laugen, qui iuridi ce abſoluit præſentem articulum. Et ante q demonſtrem ex ver bis ſtatuti clariſſimè nepotes excludi, liber (pro maiori iuſtifi catione ipſius ſtatuti) oſtendere ēt (ſemota municipali conſtō ne) dicere cōi ſm ea, quæ proponuntur, nepotes hoc loco nō eſſe admittendos ad petitionem legitimæ, etiam ex perſona

3 propria. Licet enim Doct. coiter teneant, q nepotes ex filia mor tua, † viuente auo, habeant ius petendi legitimam ex perſona propria, etiam q eorum mater renonciauerit legitimæ cum iu ramento, ſm Bar. & cōiter Doc. in d. l. qui ſuperſtitis, & in l. pa ctum, quod dotali. C. de colla. ea ratione, quia matris renuncia tio cenſetur facta ſub conditione, ſi eidem deferatur, quæ dela ta non poteſt dici, niſi poſt mortem aui, l. 1. §. ſi impuberi. ff. de colla. bono. vnde (cum deficeret conditio præmortua filia) non debet renunciatio effectum habere, & nepotibus præiudicare, vt traditur per Bar. in l. 1. §. ſi ſit nepos ff. de collat. do. & quoniā ex perſona propria, lege ſic diſponēte, legitima debetur in hæ reditate aui, §. aliud quoque capitulum in Auth. vt cum de ap pel. cog. Tamen iſta com opio limitatur, ut procedat in renun ciatione

ciatione ſimplici, ſecus in renunciatione cum iuramento, ſm
Lud. Rom in d. l. qui ſuperſtitis, quem ſequitur Dec. conſi. 181.
ſatis nota eſt quæſtio. col. 3. & in l. pactum. vbi idem tenuit Bal.
C. de colla. ¶ Et ſm hanc opin. quando nepotes ſunt hæredes
matris, quæ renunciauit cum iurõ, & vocauit ſe tacitam & cõ-
tentã pro dote ſibi tradita pro ſua legitima, recolo me alias cõ-
ſuluiſſe, quia ſi mater vixiſſet pluſquam pater, ſtãte renunciatio
ne, nepotes, nec ex perſona ppria, nec ex perſona matris, poſ-
ſent petere legitimam in hæreditate aui. Idem qñ mater, quæ re
cepit ſuam legitimam viuente patre mortua eſt antequam pa-
ter. ratio, quare idem dicendum ſit, euidens eſt; quia tempus ac
ceptationis ſubrogatur loco tpis mortis paternæ Vnde ſicut ſi
mater recepiſſet legitimam poſt mortem ſui patris excluderẽ-
tur nepotes; ita qñ recepit in vita, & confeſſa fuit illam integrã
habuiſſe. arg. l. in contractibus. C. de non nu. pecu. & hac ratio-
ne dicitur, ... ſi ... in vita patris accep... aliquid loco ſuæ legiti-
mę & poſtea augentur facultates patris, ꝙ nihil vltra habebit,
4 quia tempus acceptationis dotis loco legitimę. † ſubrogatur lo-
co temporis mortis paternæ. ſequitur Bald. in ... quamuis, C. de
fide. ... Bart. in c. cum M. Ferrar. de conſtitu. ... eſt ẽtiã opin.
... per ... ſen. conſi. vlt. Vnde ſi ... excluderentur nepotes a le-
git ... mater eam recepiſſet poſt mortem patris ... dicamus
eos e...clud, qñ mater recepit legitimam in vita aui. & ... Pau.
de ... Alex in d. l. pactum tenuerint ꝯ Lud R ... & Dec. non
tñ q... quam adducunt, quod vigeat. Nam illa ratio, ꝙ mater
cen... atur renunciaſſe legitimę ſub hac cõditione, ſi ei deferatur,
ceſſat in illo caſu, quia cenſetur renunciaſſe, quia eam habuiſſe
vr ... mortem patris, cum tempus acceptationis tralatum, &
ſubrogatur loco tpis mortis ¶ Non etiam obſtat ... la rõ, ꝙ ma-
ter ... non poſſit præiudicare nepotibus in legitima eis debita ex per
ſona p... , ... ita ... ſi non eſſent hęredes matris. Sed quia
ſunt hæredes matris quę cenſentur legitimã recepiſſe poſt mor
tem patris excluduntur. quia legitimam habuerunt ex perſona
matris, ... quæ legitima ad eos peruenit cum ea cauſa, cum qua
... ad matrem. Et ſic nepotes excluduntur, non quia mater
... renunciauerit, ſed quia in legitima ſucceſſiſſe vſc patri ſuo. Nõ
o... ſi dicatur, ꝙ mater non habuit integram legitimam, quia
re... ondeo, quod nepotes non poſſunt contrauenire confeſſio
ni maternæ, quę confeſſa fuit cum iuramento ſe tacitam, &
contentam pro integra ſua legitima, l. cum a matre. C. de rei
vend. cum vul... confeſſio defunctæ matris, cenſetur confeſſio
hæredis, vt in Auth. de iureiur. a mor. præſt. cum ſi. & ꝯ propriã
confeſſionem nullus auditur. l. generaliter. C. de non nume. pecu.
c. per tuas. de probat. Et ſic iſta opin. Lud & Dec. hoc modo de
clarata, vr in puncto iuris verior, quã etiam amplexus vr Old. cõſi.
40. breuiter vr. & Bald. conſi. 403. punctus talis eſt. lib. 1. Et dato,
ꝙ ſuper iſto puncto eſſet heſitatio inter Doct. in ſtatuentibus
op. Lud. Ro. & ſequacium viſa fuit iuſtior, & probabilior. Et ꝙ
ſtatuẽtes hoc voluerint, & diſpoſuerint, oſtẽdo ad oculũ ¶ Sta-
tutum hẽt tres partes, & in omnib. tribus declarat dubitatio-
nes, quę ſunt inter Doc. circa intellectum, l. dos a patre. C. ſolu.
mat. de quib. ibi per ſcrib. & per. Bart. & alios in l. poſt dotem.
ff ſol. mat. In prima reſoluitur dubitatio, qñ pater non eſt ſtipu-
latus ſibi reddi dotem profectitiam, an mortua filia ad patrẽ,
vel ad liberos filiæ dos debeat pertinere. In ſecunda reſoluitur
dubitatio, qñ pr̃ eſt ſtipulatus dotem ſibi reſtitui. In tertia reſol
uitur dubitatio, qñ ex forma ſtatuti, vel ex pacto mortua vxore ma
ritus dẽt lucrari dotem. In prima parte (in qua verſatur diſputa
tio noſtra) deciditur, ꝙ ipſi liberi habeant dotem maternam, &
in ipſa ſuccedant, quam ſuccedendo cõputare debent in legiti-
mam, quodq. prędictis liberis ſit ius ſaluum agendi ad ſupple-
mentum legitimę in bonis aui eis debitę, niſi renunciatũ fuiſ-
ſet cum iurõ. Hęc verba ſunt ſtatuti, quę mihi vñr clariſſime deci-
dere caſum ꝓ̃ ęſentis dubitationis, quia ſi liberi ſint hęredes ma
tris, tenentur dotem imputarem in legitimam eiſdem liberis de
bitam. nec pñt petere ſupplementum, ſi illi ſit renunciatum
cum iurõ. Vnde dicam cum Bald. Habes ſtatutum, tertia ſtatu-
tum. maxime ſi de modo ſuccedendi diſponat, ut per Cur. ſen.
conſi. 11. col. 4. & conſi. col. x. Quod aũt iſtud ſtatutum exclu-
dat nepotes petentes legitimam ex perſona propria, ꝓbatur ex
illis verbis, legitimę eis debitę. Non. n. põt dici legitima eis de-
bita ex perſona matris defunctę, d. l. 1. §. ſi impuberi. eſt ergo ne-
ceſſario dñm, ꝙ ſtatutum loquatur de legitima eis debita ex p-
ſona propria. Exceptio ergo illa, niſi renunciatum fuiſſet cum
iurõ, debet intelligi, ſecundum terminos precedentis diſpoſitio
5 nis. † a qua tacta fuit. l. nam quod liquide, §. fi. ff. de pe. leg. no. in
l. 3. ff. de reg. iur. Eſt ergo ſenſus ſtatuti, ꝙ in bonis aui nepotes,
computata dote materna, agere poſſint ad ſupplementum legi-
timę eis debitę ex perſona propria, niſi renũciatum fuiſſet ſup-
plementu cum iuramento. Exceptio. n. extrahitur de corpore
6 precedentis diſpoſitionis, † & ponit contrarium eius, quod in
ea continetur, ut pulchre oſtendit Cur. ſen. conſi. 64. col. 3. Et
hic intellectus verior, & clarior apparebit ex reſponſionib. con-
trariorum. ¶ Non obſtat ergo, dum primo loco dicebatur, ꝙ
verba ſtatuti non conueniunt nepotibus agentib. ad legitimam
ex perſona propria, quia oppoſitum deſtruit oppoſitum. Nam
adeo bene conueniunt, ꝙ aliter interpretari non pñt, ut patet
ex prædictis. Nec refragatur illud verbũ, ſupplementum; quia ex
quo ſtatutũ vult dotẽ maternam computari nepotib. in legiti
mam eis debitam; hoc reſpectu nepotes dicuntur agere ad ſup-
plementũ ex perſona propria. ¶ Non obſtat ſecunda rõ, quia
fateor ſtatutũ velle, ꝙ liberi ſint hęredes matris, ad hoc vt dos
eis cõputet in ltĩmam: & ad hoc ꝙ renunciatio matris eis pre-
iudicet, non aũt vult nepotes agere ad ſupplementũ. tanquam hęredes
matris. Quia mr̃i mortuæ ante auũ nulla debet legitima, d. §. ſi
impuberi ꝯñt agere nepotes nõ pñt ad ſupplemẽtũ ex perſona
matris ¶ Non ob. tertia rõ, ꝙ illa exceptio, niſi renunciatum ſit
cum iurõ, debeat intelligi de renunciatione nepotũ; quia tñdeo,
ꝙ ſtatutũ de renunciatione matris intelligendũ eſt, duab. rõni-
7 bus. Primo, quia lex & ſtatutum † dẽt intelligi in caſu dubitandi.
l. quod Labeo, ff. de Carb. edic. l. 1. in fi. & ibi gl. ff. de nunc. & di
xit Pan. in c. quia V. col. 2. de iud. ꝙ ibi ex ſtatuto pñt elici duo in
tellectus, quorum alter eſt dubitabilis, alter non. nos debemus
ſequi intellm dubitabilem. In propoſito, ſi intelligamus ſtatu-
tum de renunciatione nepotũ, nullam habebit ſtatutũ rõnem
8 dubitandi. Quis. n. dubitat, ꝙ remittentibus iura ſua † non ſit re
greſſus dandus. l. quæritur. §. ſi venditor, ff. de ędil. edic. maxime
cum iurõ, c. quãuis, de pac. lib 6 Imo cõis eſt Doct. ſententia, ꝙ
renunciatio generalis cum iurõ, pręiudicet renunciantib. etiam
in legitima, ſm Bald. & Mod. in l. ſi qñ. §. & generaliter, C. de inoffi.
teſta. & Dec. ꝯſi. 26 cum ſi. intelligamus ergo ſtatutum, ꝙ volue
rit ... mouere illam magnam debitationẽ & altercationẽ, quę
eſt inter Doct. An renunciatio matris pręiudicat filijs eius hęredi
bus in legitima Contrariatur, quia ſtatutum aliter intellectum eſſet
fruſtratorium. & nihil operaretur vltra ius cõe, ꝙ non eſt dicen
dum, l. ſi qñ. ff. de leg. 1 traditur per Bart. in l. 4. §. prætor ait, ff. de
dam. infe. ¶ Tertio, ꝙ de renunciatione matris, non nepotum
ſit interpretandũ, oſtenditur ſic. Statutum negat nepotes poſſe
agere ad ſupplementum legitimæ eis debitæ, vbi renunciatum
fuit cum iurõ. & ſic vult legitimam, ſine ſupplementũ eſſe d...
tum, ſed obſtare renunciationem. Iſtud ſtare non poteſt, ſi in-
telligatur ſtatutum de renunciatione nepotum, quia ſi nepotes
renunciaſſent, nõ poſſet dici legitima eis debita, l. debitor ff. de
uer. ſig. & l. creditores. ff. eo. tit. Quarto, nepotes excludũtur per
ſtatutũ a legitima eis debita, ſi dos tradita matri per auum aſcen-
dat ad ſuã ltĩmam. Ita ſonant illa verba, Si dos data ad ltĩmam
nõ aſcẽdat, a ſenſu ꝯtrario. l. 1. §. huius rei fortiſſimũ eſt argumen-
9 tũ. ff de off. eius. quod arg. † maxime procedit in ſtatutis loquẽti-
bus in caſu non diſpoſito a iure cõi, vt in caſu nr̃o, in quo nõ re-
peritur deciſio facta per legem aliquã ſm Bart. in l. oẽs populi, in
6. q. prin. ff. de iuſt. & iu. Mod. in d. §. huius rei. poſtea ſequitur,
niſi renunciatũ fuiſſet cum iurõ. & ſic renunciatio, & dos aſcen
dens ad integram legitimã æquiparantur quantũ ad effectũ ex-
cludendi nepotes: ſed ꝑ dotem aſcendentem ad legitimam ex-
cluduntur nepotes facto matris. Idem dicamus in renunciatio-
ne, & ſic ꝙ facto matris, ꝙ renunciauit, excludantur: nã renun-
ciatio loco dotis aſcendentis ad legitimam ſubrogatur. Ergo di
camus, ꝙ ſtatutum intelligatur de renunciatione matris, ut ſit bo-
na ęquiparatio, & ſubrogatio dicatur facta cum ſuis qualitati
bus ꝯdõnib. quæ inſunt in eo, in cuius locum facta fuit, vt per
Dec. conſi. 190. circa primum, col. 3. & facit reg. l. ſi eum. §. qui in-
iuriarum, ff. ſi quis cau. & c. eccleſia, vt lit. pen. ¶ Vltimo, nõ ob-
ſtat ſi dicatur, ſtatutum debet intelligi, qñ matrimonium ſolu-
tum fuit morte mariti, quia (vltra reſponſiones datas per dñm
primo conſulentẽ) rñdetur, ꝙ ẽt ſtatutũ loquit qñ matrimoniũ
ſolutũ fuit morte vxoris. Patet, quia ſtatutũ in vlt. parte remouet
dubitationem, qñ ex pacto, vel conſuetudine, dos cedit lucro
10 mariti. Vnde una pars ſtatuti clara, † debet declarare aliam par
tem obſcuram. l. vtrum, vbi Bart. ff. de peti. hære. Inſtit. ad leg.
Aquil. § ex hoc tamen capite. Ex ſequentib. declarantur pręce-
dentia, iuribus vulgaribus. ¶ Circa ſecundum, An in foro eccle
11 ſiaſtico † obſeruandum ſit prędictum ſtatutum inter clericos?
Ad iſtud (quia modicam habet dubitationem) rñdeo deciſiuè,
ꝙ ẽt inter clericos obſeruandum eſt, quia ſtatutum iniecit vin-
culum ante clericatum c. conſtitutus de in integ. reſt. Hinc dice-
bat Ioan. And. in regula, ſine culpa, de reg. iur. lib 6. ꝙ ſtatutum
diſponens, ꝙ primogenitus ſuccedat excluſo ſecundogenito;
excludit etiam clericum ſecundogenitum, quia ſtatutum liga-
uit ſecundogenitum ante clericatum. Similiter decidit Pan. in
c. quod clericis, de foro comp. quod ſtatutum excludens fœmi-
nas extantibus maſculis, ligat etiam fœminas ingredientes re-
ligionem, & ſequitur Feli. qui alia adducit, in cap. eccleſia San-
ctę Mariæ, poſt Panor. ibi, de conſtitu. & Bald. conſi. 30. lib. 1. &
plene Soci. conſi. 541. circa primam difficultatem, lib. 2. Et ma-
xime, quando agitur de bonis laici, vt per eundem Soci. conſil.
230. in tio teſtamento. eodem lib. & firmant Anton. Aren. & alij,
in d. c. quod clericis. Nam cum iſtud ſtatutum excludat nepo-
tes propter dotem, & renunciationem matris, nec redundet

contra

contra ea,quæ ſunt conceſſa clericis in priuilegium, ſeruari debet in vtroq; ſoro,ſm Bar in l.cunctos populos,in 5.q.prin.C. de ſum.Trin.& fid cath. Poſſem alijs rationibus,& authoritatibus innumeris comprobare: ſed non expedit, cum hæc ſit cõis Doct.concluſio,&c. ¶ Circa tertium reſpõden,ꝙ renunciatio matris,nullo modo põt dici ſacta per errorem, quia apparet de ipſius expreſſo conſenſu,qui errorem tollit,l.ſi per errorem,ff. de iuriſd.om.iud. Non obſt.ſi dicatur, ꝙ mater renunciauit legitimæ,& eius ſupplemento ea ſalſa cauſa, cum renunciauerit
15 ex cauſa cuiuſdam ſtipulationis ſiue pacti, † de renunciando bonis paternis,cuius vigore non intelligebatur conuentum de renunciando legitimæ,& eius ſupplemento,ſecundum Bal. Alb. Sal & alios communiter, in l.ſi quando, §.& generaliter,C.de inoſ teſt Quia rñdeo dupliciter.Primo,ꝙ promiſſio de renun-
13 ciando † bonis paternis (cum ſit vlr, ſeu indefinite concepta) eſt etiam apta comprehendere legitimam,& illius ſupplementum,cum indefinita æquipolleat vniuerſali,l.ſi plurib. ff de leg. c.quia circa,de priui. Aliàs (ſi generalis, & indefinita renunciatio non includeret legitimam) ſalſa eſſet illa cõis concluſio, ꝙ renunciatio bonorum paternorum iurata excludat filiam renunciantem legitimæ ſupplemento, iuxta tex. in c. quamuis, de pact.lib.6.quam concluſionem firmant Bal. & Mod.in d §.& generaliter,& Alex.conſi.181.perſpectis,lib.5. & Dec.conſi.26. col 2 Quia vbi non eſt conſenſus, ibi iuramentum nullas vires habet,l fi.C.de non nu.pec.declarat Bar. in l. ſi quis pro eo,col. ſi ff.de fideiu Stante hoc aſſumpto,ꝙ renunciatio generalis,& ex verbis & ex mente,poſſit includere legitimam,& ſupplementum illius,ſequitur quod ſi filia,quæ promiſit renunciare bonis paternis,poſtea atteſtetur,ꝙ per talem promiſſionem erat obligata etiam renunciare ſupplemento legitimæ,& ſi ob hãc cauſam renunciet, non video quomodo dicatur renunciaſſe ex falſa cauſa. Ad illud,quod dicunt Doct.ꝙ per generale pactum de renunciando bonis paternis, non cenſeatur conuentum de renunciando legitimæ,reſpondeo, ꝙ illud procedit,quia lex requirit ſpecialem renunciationẽ , vel pactum de renunciando,alias non credit lex filiam conſenſiſſe renunciare legitimæ, quę ratio ceſſat,qñ filia expreſse proteſtatur,ꝙ etiam intelleait de legitima.Tunc.n.pręſumptio cedit veritati, c qui contempta veritate.8 diſt.Secundo reſpondeo,ꝙ in his,quæ dependent a voluntate diſponentis (vt in caſu noſtro) ſalſa cauſa vitiat diſpoſitionem,ſi cauſa eaprimatur conditionaliter,ſecus ſi cauſaliter tũc tunc ſalſa cauſa non vitiat , niſi probetur,ꝙ renuncians nõ erat aliter renunciaturus, ſecundum Bar.in l.demonſtratio ſalſa,§. ſi.ver.4.quæro.ff.de cond.& demonſtr.

RESPONS. VIII.

AVdiendus eſt tertius,liti ſe opponens,ꝑ ſuo intereſſe etiam poſt diem a lege præſcriptam,ſi litis notitiam prius non habuit,vel incontinenti poſt terminum venit.

SVMMARIVM.

1 *Statutarius terminus cenſetur præfixus in modum pręſcriptionis.*
2 *Statuti beneficio non poteſt quis vti,niſi cum ſua forma,& ſuis qualitatib.*
3 *Paria ſunt,aliquid in termino facere,vel incontinenti poſt.*
4 *Lex licet reconuenire volenti terminum ante litem conteſtatam præfixerit,ſi tamen reconuentio ſtatim poſt litem conteſtatam fiat, admittitur.*
5 *Moræ purgatio admittitur ex interuallo,circa præparatoria iudiciorum.*
6 *Statuta condita ab inferiore,æquiparantur edictis prætorum.*
7 *Prætorum tempora ſunt ſemper a principio vtilia, & nunquam currant ignoranti.*
8 *Remedium l diffamari,non ſolum in actis perſonalibus, ſed etiam in realibus locum habet.*

Reſpon.Interpret.

IN cauſa Do. Io.& fratrum de Speltis ex vna,& Io.Chriſtophori.de Mãgianis ex altera , difficultas cõſiſtit ſuper ſtatuto poſito ſub rub.de eo,qui ſe liti oppoſuerit,num. 38 pp quod vr̃,ꝙ do.Io. non ſit audiendus quia non ſe oppoſuit liti intra decẽ dies a tpe motæ litis , iuxta formam dicti ſtatuti.Terminus.n.ſtatutarius cenſeẽ
1 præfixus † in modum præſcriptionis,ſm Inn.in c.cum in tua, g mat.accu.poſ.& quilibet terminus legalis cenſetur perem ptorius,l.ſacta,§.ſi qs bonorũ,ff.ad Treb.tradit Bal. in c.ſancimus, in ſi.quo tpe miles,in vſi.ſeud. Nec põt Ioan. vti beneficio dicti
2 ſtatuti,† niſi vtatur cũ ſua forma,& ſuis qualitatibus,ſm Bal.in l.oĩ innouatione,C.de ſacroſ.eccl. & in l.ſi.§.ſi vero poſtquam, C.de iur.delib.& Iaſ.in l.de quibus, col.3.ff.de leg. ¶ Iſtis nõatte.ntis , puto cõtrarium de iure rñdendum eſſe. Primo, quia d.Io.ſe oppoſuit incontinenti poſt 10.dies,vnde perinde eſt ac ſi in ter
3 mino decem dierũ ſe oppoſuiſſet, † cum paria ſint,aliquid facere in termino,vel incontinenti poſt,ſm gl.in l.Pompo.§.cauſa

bitionis,ff.de procur.& in §.tutor.Inſt.de auth.tut.nam quę incontinenti fiunt,vĩr ineſſe,l.lecta. ff.ſi cer.per cum ſim 1.Et bene facit quod dixit Bal.in c.cũ veniſſẽ t,col.pe.de iud. ibi vult,ꝙ
4 licet lex præfixerit terminum volenti reconuenire, † vt ante litem conteſt.reconueniat,c.1.& 2.de mutu.peti. tñ incontinenti poſt litem conteſt. concedit reconuentio , & ſequitur Iaſ.ꝙ alia lex tnſha congregat,in l.edita,C.de eden. ¶ Secundo,quia circa
5 præparatoria iudiciorũ , admittitur purgatio moræ,† ẽt ex interuallo,l.& ſi poſt tres.ff.ſi quis cau.& ſequit in propoſito noſtro Iaſ.in l.ſi col.5. ff de ſer. vbi ꝗuam ad præparatoria iudicij impugnat dictum Inn. in d.c.cum;tua, ꝗ ſi poſt lapſum termini ſtatutum a iudice, admittitur purgatio moræ,prout cõcedit Inn.multo magis dẽt admitti poſt terminum ſtatutũ a lege, cum qua mitius agitur,ꝗ cum hoie. l. Celſus.ff.de arb.Maximè in mã purgationis moræ,ſm Bar.in l.ſi inſulam, vbi late ſcripſi. ff.de verb.ob.Tertio,ꝗ ſtatutum volens,ꝙ tertius dẽat ſe opponere infra decem dies,vr̃ intelligendum, dummodo tertius habuerit notitiam litis motæ,& ſic dummodo lis fuerit ſibi der ũ
6 ciata,quod ſic probatur. Statuta condita ab inſeriore,† æquiparantur edictis prætorum,ſm Bar.in l.5.in princ. ff.de verb.obl. traditur per Mod.maxime Iaſ. Inſti.de act.§.ſed iſtę, col 4 tpa &
7 prętorum ſemper † a prin.ſunt vtilia,& nunꝗ currunt ignorãti.l genero,& ibi Bald.in.ad terminos noſtros.ff.de his,qui no. infa.Inſt.de perpe.& tempo.act § ſi.dictus aũt Ioan.aſſerit habuiſſe notitiam litis incontinenti ſe oppoſuiſſe , ergo &c.Et ſi aduerſarius proponat,ꝙ d.Ioan. habuerit notitiam litis vſque a prin. probet ipſe,quia in dubio ſcientia non pręſumitur, reg.ignorãtia,de reg.iur.in 6. maxime in factis alienis. l ſi ff.pro ſuo,tradit per Bar.in l.Celſus,ff de vſuc.& alibi ſępe.¶ Quarto,negatur ꝙ dn.Ioan.intentauerit remedium dicti ſtatuti,quia non ſe oppoſuit liti,ſed agit remedio l.diffaman.C.de inge.man. petendo, ꝙ aduerſarius deſiſtat a vociferatione, quam facit de volendo ingredi poſſeſſionem prædij contentioſi,virtute licentię ſibi concedendæ,quia ipſe do.Ioan.eſt poſſeſſor dicti prædij.Certum autem eſt,quod aliud eſt remedium d.l.diffamari,aliud remedium dicti ſtatuti. ¶ Item do. Io.eſt actor, qui cum remedio d.l.diffamari,intentauit remedium alterius ſtatuti,ꝙ non detur licentia alicui intrandi poſſeſſionem, niſi citato poſſeſſore: quæ remedia inuicem ſe compatiuntur.¶ Et non ſolum remedium d l.diſ-
8 ſamari, † locum habet in actionibus perſonalibus, ſed etiam in realibus. Et non ſolum in petitorio, ſed etiam in poſſeſſorio,vt tradunt Are. & Fel in c.in præſentia, col.2.de prob. ¶ Præterea ſtatutum de eo,qui ſe oppoſuit liti , loquitur quando tertius ſe opponit ad effectum, ꝙ cognoſcatur de iuribus ſuis cum iurib. litigantium,do.autem Ioan.non vult, quod ſimul cognoſcatur de iuribus ſuis cum iuribus collitigantium cum aduerſario ſuo. Ergo ſtatutũ non militat in propoſito, nec eſt extendendum extra terminos ſuos,cũ ſit ſtricti iuris.l.quicquid aſtringendę.ff.de verb.obl.l.3.§.hęc verba.ff.de neg.geſt.c.in noſtra, de iniurijs.

RESPON. IX.

VNiuerſitas Suas poteſt locare gabellas,licitatione quacunque poſtpoſita, quã quam ſindici,& adminiſtratores, lege prohibente id non poſſint. A locatione autem, licitationiſq; omiſſione grauatus,iure prouocat.

SVMMARIVM.

1 *Statuta recipiunt interpretationem.*
2 *Ratione ceſſante,ceſſare debet diſpoſitio.*
3 *Dolus,neque fraus,non ſit volenti.*
4 *Statuti verba vbi non conueniunt,nec diſpoſitio conuenire debet.*
5 *Actio,& paſſio,in eodem ſubiecto cadere non poſſunt.*
6 *Vniuerſitas poteſt ſtatuere contra ius ciuile,& canonicum , circa ea quæ reſpiciunt adminiſtrationem ſuorum bonorum .*
7 *Decreta reſpub.non poſſunt dici ambitioſa , cum vniuerſus populus conſentit.*
8 *Decretum vniuerſitatis nociuum alicui,vti ambitioſum reſcindendũ eſt.*
9 *Exceptio doli competit contra ſtatutum vniuerſitatis,ſi ex eo aliquis lędatur.*

Reſpon. interpret.

PVnctus Quæſtionis eſt,an populus loci de Carumbis poſſit locare datiũ macelli , omiſſa forma ſtatuti editi per Iulia. Legatum,& Vicarium gñalem ſanctiſ,ſ.dñi noſtri Papę? Et ſic vr̃ ꝙ ſic, quia per ſtatutum Conſules, Sindici,& adminiſtratores, prohibentur vẽdere & locare iura cõitatum, niſi ad publicum incantũ,vnde non eſt noſtrũ eatendere,ut ẽt intelligatur prohibita ipſa cõitas locare,
1 ſi uelit:quia ſtatuta ſunt ſtricta tanꝗ multæ,† & non ſunt trahẽda ad caſum non comprehenſum ea verbis, l.3.§.hæc uerba.ff. de neg.geſt.c.in noſtra,de iniurijs. ¶ Secundo,quia ratio ſtatuti eapreſſa in pręfatione (ut occurratur fraudibus adminiſtratorum,qui in damnũ Reipublicę clam diſtrahunt redditus gabellarum)

de ordinen.lib.2. Iſtud poſſem diffuſius comprobare, ſed quia caſus iſte apud me non habet dubium, [illegible] tam prociam ita principia iter tendant ad [illegible] prædicta Azardis, vlterius non inſiſtam. Ioan. Fran a Ripa.

De iure ciuili.

RESPONSVM I.

Mercatoris Hæres, qui artem non exercet, debitores non mercatores de re mercantili [illegible] non recte vocat [illegible] mercatorum iudicibus, quibus ſtatutum inter mercatores, & nõ mercatores iuriſdictionem dedit, cum mixto rei mercantilis, & perſonæ artem profitentis fauore, eiſdem iuri [illegible] d ſtatuto conceſſa naſcitur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum fauore mercat* [illegible] *editum, non extenditur ad hæredes mercatorum non mercatores, vide nu.3.*

2 *Mercator* [illegible] *habet fori prærogatiuam, quando agitur de re mercantili.*

4 [illegible] *tum conceſſum mixta ratione perſonæ & loci, non extenditur ad* [illegible]

5 [illegible] *tudo, dans iuriſdictionem mercatoribus, cenſetur dare cumulatiue.*

Reſpon. Interpreta.

Quæritur, An ſtatutum diſponens cauſas vertẽtes inter mercatorẽ, & non mercatorem [illegible] mittẽdas eſſe iudicib. mercatorum, locum habeat, [illegible] controuerſia de re mercã. inter hæredem mercatoris, non mercatorem agentem, & [illegible] non mercatorem reum conuentum. ¶ Refert, an fauore perſonæ ipſius mercatoris editum fuerit ſtatutum, an fauore cauſæ. Primo caſu

1 diſpoſitio ſtatuti eſſet extendenda † ad hæredem mercatoris, nõ mercatorẽ, l. [illegible] ſi reſtituatur, in princ. & ibi gl. Bar. & alij no. [illegible] priuilegium fori conceſſum perſonæ, nõ egreditur perſonam, ff. de iud. Secundo caſu ad hæredem etiam non mercatorem porrigi debet, quia eadem eſt cã in perſona hæredis, l. [illegible] C. de [illegible] lib. x. no. Bart. in l. 1. ff. de conſt. princ. Io. [illegible] Perus in regula priuilegium, de reg. iur. lib. 6. ¶ Videamus ergo, an illud priuilegium fori, cenſeatur conceſſum intuitu perſonæ, vel cauſæ. & vñ, q nec ratione perſonæ tantum, nec ratione cauſæ tm fuerit conceſſum. Nam ſi rõne perſonæ conceſſum foret, mercator hẽret tale priuilegium, ẽt q non ageretur de re mercantili: conſequens eſt falſum, vt probabo, ergo & antecedens. arguendo a cõſequenti deſtructo. l. apud antiquos. C. [illegible]. Quod pñs ſit falſum, patet, quia ſm communem Doc. ſententiam, mercator ſtante prædicto ſtatuto ſolum habet fo-

2 ri prærogatiuam, qñ † agitur de re mercantili, ſm Bald. in l. fi. C. de [illegible] om. iudi. & in l. 2. C. vbi de ratioci. agi oportet. cum concor. adductis per Fel. in c. cum ordinen. de reſcri. & p Iaſ. in l. age, C. de tranſac. non etiam intuitu cauſæ, q ſi ſtatuẽtes voluiſſent dare illud priuilegium ipſi cauſæ mercantili, non oportebat ſtatuere differentiã, an agatur inter mercatorem, & non mercatorem, ſed ſimpliciter ſtatuiſſent cauſam remittendã iudicibus mercatorum, vbi de re mercantili ageretur. Videtur ergo, q mixta conſideratione cauſæ, & perſonæ, factum fuerit ſtatutum. Et quia in hæredẽ non mercatorẽ agentem cõ nõ merca-

3 torem, † non concurrit ratio mixturæ, cũ non ſit mercator, nõ vñ locum eſſe diſpoſitioni huius ſtatuti, ſm Inn. in c. bonæ, in fi. de poſtu. prçla. vbi dicit, q priuilegium conceſſum mixta ratio-

4 ne loci, & perſonæ, † nõ extenditur ad alium locum, vel aliam perſonam, ſequitur Bal. in l. 2. q. 1 & C. de ſeruit. & aqua. Et facit, quia verba ſtatuti etiam non conueniunt, ergo nec diſpoſitio. l. quod conſtitutum, ff. de teſta. mil. Corroboratur, quia ſtatutum ſlitd eſt odioſum, cũ detrahat iuriſdictioni ordinariç. Licet. n. lex, vel cõſuetudo, det iuriſdictionem iudicib. mercatorum, ta-

5 men [illegible] iuriſdictio data cenſetur † cumulatiuè, & nõ priuatiue, l. fi. C. de iuri. om. iud. modo per iſtud ſtatutum conceditur priuatiuè, ergo odioſum. vnde non debet extendi ad perſonas nõ comprehenſas in ipſo ſtatuto, ſicut nec reſcriptum, c. ſignificauit, de reſcr. Quod ẽt non extenditur ad ſucceſſorem, niſi cauſa ſit inchoata cum defuncto, c. quia V. de iud. Et iſta eſt veritas. Et expedito conſilio, reperi q idem per alia media cõſuluit Raph. Fulgo. conſi. 106 in propoſita quæſtione, per totum.

RESPONSVM II.

Licèt Captura domini Ludouici ciuilis, ac de iure facta uideatur, tam ea forma ſtatuti Aueniοnenſis diſponentis ſuſpectos de fuga debitores detinendos eſſe, quã etiam ea iudicis decreto, decernentis cautione præſtita de iniuria, & expenſis per d. Alloaudi, iuxta formam ſtatuti, d. Lud. eius fratrem carcerandum eſſe. Tamen quia huiuſmodi captura a iudice ex plurib. incompetenti fuit conceſſa, tum q actor & reus ſunt forenſes, ambo fratres, ambo habitatores Maſſani, diœceſis Carpentoratenſis, igitur nullo iure detendi põt: eſtq; inſuper do. Ludo. carceratus clericus, in quem laicus iudex dicere non poſſe manifeſti iuris eſt. nullus etenim lege, conſuetudine ve fieri poteſt, vt clericorum carceratio ad laicum ſpectet iudicem, nempe, quia eccleſiaſticæ libertati repugnat. nec obſtat ſi opponatur, clericum de fuga ſuſpectum a laico detineri poſſe, quod verum eſt in ipſo actu fugæ, quem etiam eo caſu propria auctoritate & abſque iudicis licentia capi poſſe certum eſt, & quia captus nõ ad laicum, ſed ad eccleſiaſticum [illegible] ducendus eſt, nullo enim [illegible] ſuſpectus [illegible] poteſt, cum [illegible] ſuo ſoluendo ſit, quẽ ẽt conſtat p literas inhibitorias a ſpirituali curia C[illegible]entoraren. emanatas clericum eſſe, & ideo relaxandum eſſe reſ[illegible]ondi etiam literis clericalibus non exhibitis [illegible] etiam cap[illegible] modo capturam nullam dicimus, quia ſtatuti forma, quæ ad vnguem ſeruanda erat, ſeruata non eſt, [illegible] ſtatutum [illegible] forma deſiderat [illegible] creditorem requirentem debitorem carcerari idoneè cauere debere de iniuria & expenſis, quam cautionem do. Io. non præſtitit, ergo nulla eſt captura [illegible]; nec cautio [illegible] pro[illegible] quoniam ſtatutum [illegible] iuratoriam cautionem admittit, aliter caueri non poteſt. Sed cum do. Io. diues ac potens ſit, habeat [illegible] agnatos & cognatos, [illegible] rator è cauendo ſtatuto [illegible] quare hmõi cautionem [illegible] rator am [illegible] [illegible] nec iuuat fideiuſſ[illegible] poſt carcerationem præſtitus, quia [illegible] cautio ante carcerationem [illegible] requiritur, nõ [illegible] ſi poſt carcerationem præſtetur, nulla etiam fugæ cauſa allegata, & probata eſt, & ſi qua fugç [illegible] conſtet, remouetur, ſi carceratus forenſis in loco dom[illegible] immobilia, penſionem e poſſideat, nec etiam do. [illegible] debiti cauſam, & quantitatem expreſſit. Quare hmõ carcerationem ea cauſis, quibus ſupra, nullam, ac inciuilem eſſe reſpondi.

SVMMARIVM.

1 *Carceratio conceſſa per iudicem incompetentem inciuilis eſt.*

2 *Carceratio poteſt fieri in loco delicti, niſi præuentio facta fuerit per iudicem competentem.*

4 *Carceratio ob ſuſpitionem fugæ, ab incompetenti iudice fieri poteſt.*

5 *Clerici non poſſunt a laico iudice diſtringi, nec poteſt lex, vel conſuetudo contrarium diſponere 6*

7 *Priuilegium fori conceſſum clericis, eſt de iure diuino.*

8 *Clericus ſuſpectus de fuga, an a iudice ordinario detineri poteſt.*

9 *Clerici ad hos fines a laicis capiũtur, vt capti traducantur ad ſuos iudices.*

10 *Iudicis incompetentis auctoritate, an capi poſſit debitor ſuſpectus de fuga, & vide quomodo procedat.*

11 *Iudex laicus detinens clericum in carceribus incidit in canonem, ſi quis ſuadente diabolo.*

12 *Iudex ſecularis, tenetur parere inhibitionibus factis per iudicem eccleſiaſticum.*

13 *Captura inordinata nullius eſt momenti.*

14 *Statuti forma ad vnguem eſt ſeruanda, nec ſufficit quod ſeruetur per æquipollens, nu.15. 6. & 25.*

17 *Res effectus, optima eſt probatio.*

18 *Cautionem iuratoriam præſtare volens loco fideiuſſoris, debet allegare, & iurare impotentiam fideiubendi.*

19 *Ablatiui reſoluuntur in conditionem.*

20 *Conditio debet adimpleri in forma ſpecifica.*

21 *Actus vitiatur, ſi forma, quę debet præcedere, omittatur.*

22 *Ratihabitio non æquiparatur mandato, quando pro forma requiritur, quod mandatum pręcedat.*

23 *Conſenſus vbi præcedere debet, non ſufficit quod ſubſequatur.*

24 *Captus non pręcedente legitima ſuſpitione fugæ, debet relaxari.*

26 *Cautio præſtita poſt actum conſummatum, non poteſt dici incontinenti pręſtita.*

27 *Statutum recipit interpretationem a iure communi.*

28 *Carcerari nemo debet quis vti ſuſpectus, de iure communi, niſi prius fuerit legitima ſuſpitionis cauſa allegata.*

29 *Fugæ ſuſpitio allegata a creditore fortaſſis tollitur, ſi forenſis debitor in loco domicilij bona immobilia vel annuam penſionem poſſideat.*

30 *Captura ſine cauſa conceſſa, iniurioſa eſt, & iniuriarum confirmatio nulla eſt.*

31 *Debiti cauſa, & quantitas ante capturam exprimi debet.*

32 *Statutũ volens forenſem arreſtari, debet intelligi, quod ſit debitor in ſumma notabili.*

33 *Querimonia verbum, idem eſt quod libellus.*

34 *Iudici debet fieri fides de debito, antequam quis vti ſuſpectus carcerari poſſit. num.35.*

Reſpon. Interpreta.

Viſis, Et diligenter conſideratis, ſtatuto Aueniο. de ſuſpectis debitoribus detinendis, donec cautionem, vel pignora dederint, & decreto iudicis decernentis, cautio per do. Io. Alloandi (iuxta formam) dom. Lud. eius fratrem carcerandum eſſe, inciuilis, & inhoneſta mihi viſa fuit captura, rationibus ſubſequentibus. ¶ Primo, quia

4 peccat ratione fori, cum fuerit conceſſa † per iudicem incõpetentem,

tentē, eo tit. C. ſi a nō compe. iu. & c. at ſi clerici, de iud. & talem c:pturam non valere in ſpecie conſuluit Bal. conſi. 275 qa
non eſt, lib. 1. Sunt tam actor, q̄ reus forenſes, ambo fratres, ambo habitatores Maſſani diœceſis Carpentoratenſis. & ſic rōne
domicilii Iudex Auenionen. non pōt dici competens. Non ēt
rōne alicuius prætenſi delicti, quia nullū delictum præſupponi
2 tur commiſſum in diſtrictu Auenionen ita q rōne delicti † potuerit ibi conueniri, iuxta tex. in c. fi. de fo comp. Et vbi rōne de-
3 lictis alias potuiſſet ibi cōueniri, tñ obſtaret prœuentio † facta per
iudicē Carpen. c. ſignificaſti, eo. tit. & quia prǣuentione ſtāte, ſicut non potuit Auenione. cōueniri, ita nec ēt carcerari, ſm Bal.
4 in d. conſi 285 & q captura ob ſuſpicionē fugę † fieri nō poſſit
per iudicem incompetentē, ſimilia idem Bald conſi. 318 illa captura, lib. 4. & dixit Bal in c. cūm matrimonii, de offi deleg q facien carcerari aliquem per iudicem incompetentē, debet pdere cām; Et ita conſuluit Dec. conſi. 75 col. 1. quod maxime verum erit in caſu noſtro, in quo iudex eſt omnino incapax, & inhabilis, quia laicus eſt, & d. Lud. detentus eſt clericus. Conſtat
5 aūt laicum non poſſe ius dicere † in clericum, c. 1. & 2. c. ſi diligenti, de fo comp. Nec ob conſuetudo, ſeu ſtatutum allegatū,
6 qa vt poſſint clerici a iudice laico diſtringi, † nulla lex, nullave
conſuetudo facere pōt, quia eſſet ꝯ libertatem eccleſiaſticam,
auct. caſſa & irrita, C. de ſac ſan. eccl. & eſt tex. in terminis noſtris, c. clerici, & ibi glo & alii no. de iud. Nam privilegium fori
7 conceſſum clericis, † eſt de iure diuino, ſm glo. in c. imperator, 96. di. cui etiam Papa non poſſet derogare. ſm Pan. in c. at
ſi clerici, in prin. de iud. & Fel. d. c. ſi diligenti, col. 5 ¶ Non ob.
8 ſi dicatur q clericus ſuſpectus de fuga, † poteſt a laico detineri,
vt concludunt Pan. & alii, in c. cum non ab homine, de iud. &
Bart. in l. ſi quis in ſer. iure, ff de fur. Quia reſpondetur dupliciter. Primo, q deciſio Pan. & ſequa. in d. c. cum non ab homine,
debet ſane intelligi videlicet in clerico, qui eſt in actu fugæ, qui
poteſt etiam capi a creditore propria auctoritate, abſque licentia alicuius iudicis, ſecundum Bart. in l. ait prętor, § ſi debitorem, per illum tex. ff. de his, quę in fraudem creditorum, ergo
etiam auctoritate iudicis incompetentis, arg. eius, quod no. per
gl Inſt. de iure perſo. §. pen. ſecus autem dicendū eſt in clerico,
qui ſolū allegatur ſuſpectus de fuga. Differunt. n. inter ſe q̄ maxime, eſſe in actu fugæ, vel eſſe de fuga ſuſpectū, vt declarat Soc.
conſi 99 circa primū, lib 4. & latius patebit ex his, quę in ſequētibus deducentur. Hinc eſt, q licet Hoſtien. And. Siculus, & Decius, in d. c. cum non ab homine, velint licere laico capere clericum, & repertum in flagranti crimine, vel eum capere, vt obuiet futuro delicto, tamen concludunt poſt alios, poſt commiſſum delictum non eſſe conceſſum laicis capere, vel detinere
clericum criminoſum. ¶ Secundo rñdetur, q Doc. concludentes q laici poſſunt capere clericos, loquuntur ad finem tradu-
9 cendi † clericos captos ad iudicem eccleſiaſticum, non autem
volunt, q liceat eos ducere ad iudicē laicum; nec ēt volunt, q
liceat iudici ſeculari licentiam impertiri, vt clericus capiatur: &
ſi aliter quis intelligeret, pernicioſe erraret & ita concludit Bar.
In l. cum eo, ff ad leg. Iul. pecu. Et ſtante hac reſolutione non inſtabo aliter in perquirendo, an ſtatutum debeat intelligi, qñ
agitur inter ſubditos. vel inter ſubditum, & forenſem tantum,
an etiam inter duos forenſes, vt in caſu noſtro. ¶ Non obſt.
10 quoque ſi dicatur, q ſuſpectus de fuga pōt capi auctoritate † iudicis incompetentis, vt conſuluit Pet. de Anch. cōſi. 192. in auxilium veritatis. & Lud Ro conſi. 242. vnum eſt. quia eorum reſponſa procedunt in vero fugitiuo, vel reperto in fuga cum exportatione rerum; ſecus autem eſt dicendum in ſuſpecto, quia
forenſis, vel quia non poſſidet immobilia, ſm Cur. in tract. de
ſequeſt. q. 17. & Io. Ioan. Bapt. in tractatu de debi. fugit. in 41 q.
prin. & Decium in d. conſi. 75. ad finem. Item procedunt, quando non poſſet haberi copia iudicis competentis, & non aliter,
ſm Bart in d. §. ſi debitorem. & Bald. in l. 1. C. ubi quis decur. vel
cohor. Alex. conſi. 135. col. 2. lib. 1. Item procedunt in laico carcerato auctoritate iudicis incompetentis, ſecus autem in clerico
carcerato auctoritate iudicis ſecularis, in executionē ſtatuti editi
per laicos, quod nullus eſt momenti in prǣiudicium clericorum, vt ſ. dixi. Imo ſm Hoſt. & Mod. in d. c. cum non ab homi-
11 ne, Iudex laicus detinens clericum in carceribus, † incidit in
can. ſi quis ſuadente diabolo, 17. q. 4 In caſu autem præſenti,
conſtat dñm de Fara, non eſſe vere fugitiuum, imo nec prǣſumptiue, cum in foro ſuo ſit ſoluendo, & habeat bonos reddi
tus. Item conſtat, q hēri potuit copia iudicis cōpetentis. Item
per literas inhibitorias emanatas a curia ſpirituali Carpentoraten. conſtat, eum eſſe clericum. Quibus inhibitionibus, vos domine Iudex ſecularis, tenemini parere, & carceratum relaxare,
ēt q inſtrumentū clericatus vobis non exhibeatur, alias incur-
12 retis cenſuras † tam a lege, quam ab homine comminatas, c. ſi
iudex laicus, de ſent. excommun. lib. 6. per quem ita conſuluit
Raph. Fulg. conſi. 124. prǣſuppoſitis ſtatutis. qui loquitur in clerico coniugato non incidente in habitu, & tonſura. ſequitur
Bald. in l. ſi qua per calumniam, C. de epiſc. & cler. nam clericus
(etiam coniugatus) nullo modo poteſt auctoritate iud. cis laicæ
incarcerari etiam pro debito pecuniario, ſecundum Lapum allegat. 41. ſequitur Ioan. de Imo. in c. ex parte. de cler. coniuga. &
Phil. Fran. in c. vnico, per illum tex. in ver. diſtingui. eo. tit. lib. 6.
Et iſta volui ſubiungere ad tollendum tacitum obiectum, ſi forte diceretur, quod do. de Fara, nuperrimè deſponſauit vxorem.
¶ Secundò peccat in forma, quia non fuit ſeruata forma ſtatuti,
ergo carceratio nulla, l. cum hi §. prętor, ff. de tranſac. inordina-
13 ta enim captura † nullius eſt momenti, l. 1. C. de exec. rei iudic. l. 1.
C de prohib. ſequeſtr. pec. l. cum vnus, ff. de bon. aucto. iudic. poſſid. tradit Bal. in d conſi. 318. lib. 4. & maximè, quando non ſer-
14 uatur forma ſtatuti, † quę ad vnguem ſeruanda eſt, ſecundum
Baldum in l. 2. C. quo, & quando iud. vbi dicit vnum non ſufficere edictum peremptorium pro trib. ſi ſtatutum loquatur de trina citatione, licèt aliàs de iure ſufficiat vnum pro tribus, l. nonnunquam, ff. de iud. & idem tenet Bal. in c. 1. poſt gl. de mil. vaſ.
qui contu. eſt. & dixit Bal. in l. 2. C. de patri qui fil. diſtra quod ſta-
15 tutum eſt ad literam obſeruandum, † nec ſufficit, q ſeruetur per
ęquipollens, & idem dixit Ang. in l 2. ff de libe & poſthum. &
Alex. conſi. 132. in cauſa. & lite, col. 4 lib. 2. Requiritur autem ex
forma ſtatuti, quod creditor, qui petit debitorem incarcerari, pſtet idoneam cautionem de eo, & ſuper expenſis, & iniuriis, quā
ſatiſdationē do. Ioan. non præſtitit, ergo &c. Nec obſtat in quantum dr. quod ſtatutum alternatiue loquitur, vel quod præſtetur idonea cautio, vel cautio iuratoria, quæ dicitur præſtita ante
16 capturam. Quia ſtatutum ab eo, qui poteſt ſatiſdare, † requirit
cautionem idoneam, aliàs vult ſufficere iuratoriam, & ſic conditionaliter ſtatutum admittit cautionem iuratoriam, ſi creditor
fideiubere non poſſit Nullus autem, vt puto, erit, qui dicere audeat do. Ioan. condominum Maſſani ditiſſimum, & potentem,
qui habet agnatos, & cognatos in ciuitate Auenionē & ſub eodem Principe, non poſſe reperire fideiuſſorem ſuper expenſis,
& iniuriis. Et licèt tex. in Auth. de depoſ. §. fi. ad fi. dicat, non eſſe
facile omnibus dare fideiuſſorem, tamen a contrario prǣſupponit aliquibus eſſe facilè Quod certe de diuitib. & cognitis intelligendum eſt. Et quòd do. Ioan. poſſet fideiubere patet ab effectu,
17 quia poſt capturam fideiuſſorem dedit. Rei autē effectus, † optima eſt probatio. l. vnica. §. ſed & ſi quis homini, C. de lati. liber.
tol. & in Auth. de nup. § quod eis ¶ Prǣterea, qui vult iuratoriā
18 cautionem præſtare loco fideiuſſionis, † debet allegare. & iurare impotentiam. l. fideiuſſor. §. ſi neceſſaria. ff. qui ſatiſda. cog. in
auth. generaliter, & in corpore vnde ſumitur. C. de epiſco. & cleri. Sed dominus Ioan non iurauit. nec allegauit ſe non poſſe dare fideiuſſorem, ergo &c Imo ſi videatur iuratoria cautio, ex lectura conſtabit, & ex propria confeſſione, quod poterat fideiubere. vnde ad quid opus eſt teſtibus, & coniecturis, c. per tuas de
proba. ¶ Non denique obſt. dum dicitur, quod fuit præſtita fideiuſſio poſt capturam, quia non ſufficit, ex quo ſtatutum requirit pro forma, quod prǣſtetur ante. Et decretum carcerationis
etiam pro forma exigit, quod cautio præſtetur ante. Ita ſonant
illa verba, cauto per eum, iuxta formam ſtatuti. nam cū ſint pro-
19 lata per ablatiuos abſolutos, † reſoluuntur in conditionem, l. a
teſtatore, ff. de condit. & demonſt. l. euictis agris, ff. de vſur. Quæ
20 conditio debet adimpleri † in forma ſpecifica. l. qui hæredi, & l.
Mæuius, ff. de condit. & demonſtr. & conditio. cenſetur eſſe de
forma, vt traditur per Bal. in auc. matri & auiæ. C. quando mulier tut. offic. fun. poſſ. vbi autem pro forma requiritur, quod fideiuſ-
21 ſio præcedat, ſi talis forma omittatur, † actus vitiatur, nec conualidatur, etiam quod ſubſequatur fideiuſſio. Ita concludunt Ioā.
And. & alii, in c. quanquam, de vſu. lib. 6. vbi diſputant an cautio,
de qua ibi, requiratur pro ſolennitate, quia ſi pro forma requireretur cautio in teſtamento vſurarii, non ſufficeret, quod præſtaretur, & idem tenet Pet. de Anch. conſi. 422. viſo, & diligenter
ponderato. Idem vult Bald. in l. executorem, C. de execu. rei iud.
22 col. 5. & ſeq. vbi etiam dicit, quod ratihabitio † non ęquiparatur
mandato, quando pro forma requiritur, quod præcedat mandatum. ſequitur Fel. in c. cum dilectæ, verſi quarum ſignum, de re-
23 ſcrip. Facit, quia vbi conſenſus † alicuius debet pro forma prǣcedere, non ſufficit, quod ſequatur, licet regulariter quando conſenſus interueniat, habeat actum validare, ſecundum Innoc. &
alios, in c. cum conſuetudinis, de conſuet. Anto. de But. & Ioan.
de Imo. in c. 3. de his, quę fiunt a prælat. traditur per Alexan. &
Mod. in l. ſi quis mihi bona, §. iuſſum, ff. de acquirend. hæred. &
Soc. conſi. 15. lib. 1. Poſſem plura alia adducere, quæ omitto. ſolum adducam quod in terminis propoſitæ quæſtionis decidit
Ludo. Rom. conſi. 241. ſpectabilea domini, vbi vult, quod captus
24 non præcedente legitima ſuſpicione fugæ, † debeat relaxari, etiam q poſt capturam fuerit facta legitima probatio ſuſpicionis, quia pro forma requiritur, quod præcedat ſummaria cognitio ſuſpicionis. Sequitur Fel. in d. cap. cum dilecta. colū. 3. nam
25 ut dixi. forma ſtatuti † non poteſt adimpleri per æquipollens, l.
prima, in princip. iuncto §. ſi quis ita, ff. de verbor. oblig. ¶ Non
obſt. dum dicitur, quod fideiuſſio fuit præſtita incontinenti, &
quæ incontinenti fiunt, videntur ineſſe, l. petens, cum ſi. C.

de præ. quia iſtud non procedit, qđ pro forma requiritur, vt fideiuſſio præcedat, vt patet ex prædictis. ¶ Prætereà falſum eſt, q
26 fuerit præſtita in continenti, † cum fuerit præſtita poſt actum cõſummatum, vt traditur per Bar. & alios, in l. contractus. C. de fide inſtr. & no. gl. Bar. & alij, in d. §. iuſtum, dum tex. dicit pſecto negocio. & ipſi exponunt conſũ. tamen conſummato. i. ante q actus habitus fuerit pro abſoluto. Debuiſſet ergo do. Ioan. fideiubere antequam frater ſuus eſſet deductus ad carceres, quod nequaquam fecit, ſed longe poſt, ergo &c. ¶ Tertio peccat in cauſa, quia non apparet de ſuſpicione fugæ, nec q d. de Fara, ſit pſona ſuſpecta, prout debuit apparere antequam iud. x decerneret ipſum carcerandum, ſic diſponente ſtatuto ibi, ſi porrecta quærimonia fuerit, & apparet ſuſpecta perſona, &c. Et vbi ſtatutum hoc non exprimeret, deberet tamen ſubintelligi: quia illud ſta-
27 tutum † recipit interpretationem a iure communi. l. 1. § lex Falcidia, ff. ad leg. Falc. & ita in terminis huius ſtatuti dixit Bar. in l. fin. C. de ſpon. & Alex. conſi. 19. lib. 3. Pau. de Caſt. conſi. 472. in cauſa capturæ. col. 1. De iure autem communi nullus ut ſuſpe-
28 ctus † debet carcerari, niſi prius fuerit legitima ſuſpicionis cauſa allegata, & approbata per duos teſtes, ſecundum Ang. Aret. in ſt. de actio. in prin. Cuius opi. cõiter practicatur, & a Doctoribus approbatur, vt per Decium in d. conſi. 75. vbi alia adducit. Et licèt ſint, qui velint ſufficere, quod creditor iuret debitorem ſuſpectum, tamen iſta opinio non tenetur. Et dato, q vera eſſet, pro ut non eſt, tamen adhuc ſtat propoſitum noſtrum: quia do. Ioannes, neque allegauit aliquam cauſam ſuſpicionis, neque probauit etiam per iuramentum, ergo captura iniuſta fuit. & iniurioſa, vt in proprijs terminis conſuluit Bald. in conſi. 338 Primò allegatum, lib. 4. Et re vera non potuiſſet dom. Ioannes (citra periculum ſuæ ſalutis) putare eius fratrem ſuſpectum de fuga, cum ipſe confiteatur ſe illi, & ſuis debere annuam penſionem florenorum ducatorum, & partem dotis maternæ. Et licèt bona ſint in Comitatu Venaſcini, non tamen dominus Ioannes (qui etiam eſt forenſis, non magis poſſidens immobilia in agro Auenien. quàm frater) poteſt dicere fratrem ſuſpectum, quia nihil Ca na Cethego, l. in arenam, C. de inoffic. teſtamen. Et ad tol-
29 lendam ſuſpicionem allegatam a creditore forẽſi, † ſufficit quod debitor forenſis poſſideat immobilia, vel annuos redditus perciperet in loco domicilij, ſecundum Bald. conſi. 312 in cauſa Baptiſtæ, lib. 5. & ſufficit, quod annua penſio ſit idonea ad ſatisfaciendum debito, quod petitur, l. ſciendum, & ibi not. lat. ff. qui ſatiſd. cogan. & ita conſuluit Aret. conſi. 94. Reſpondeo breuiter.

¶ Quartò peccat in modo proponendi, quia debuit dom. Ioan. exprimere cauſam, & quantitatem debiti, & non debuit iudex ante expreſſionem cauſæ, & quantitatis debitæ, capturam concedere quia quod non eſt allegatum ante capturam, non poteſt poſtea allegari ad confirmandam ipſam capturam. Nam ſi ſi-
30 ne cauſa concedatur, iniurioſa eſt, † & iniuriarum confirmatio nulla eſt, l. ſi eum nulla, ff. de re iudic. Quod autem debeat prius
31 exprimi cauſa, & quantitas debiti, tenet Bal. in d. conſi. 338. & ratio eſt in promptu, quia ſtatutum volens forenſem arreſtari, debet intelligi, ſi prætendatur, quod ſit debitor de ſumma nota-
32 bili, † non autem de modica ſumma, ſecundum dom. Ioan. Bapt. in d. tracta. de debit. fugi. quem ſequitur Dec. in d. conſi. 75. ſiculum, quæ traduntur in l. cætera, §. pen. & fin. ff. de lega. 1. Exprimenda eſt ergo cauſa, & quantitas debiti, vt liqueat iudici, an captura ſit concedenda, l. hoc autem, §. 1. ff. ex quibus cauſ. in poſſ. eat. aliàs ſi ſibi non liqueat, ſaltem per informatoriam narrationem, non poteſt iuſtè decernere, ſecundum Innocen. in cap. ſolet, in fin. de ſenten. excommu. ¶ Sed quid moror ſuper iſtis? Non ſolum ex forma iuris communis, ſecundum quam illud ſtatutum debet interpretari, vt ſupra probaui, ſed etiam tenore eiuſdem ſtatuti requiritur, quod ante capturam fiat iudici quere-
33 monia per creditorem. Pondera verbum, querimonia, † quę idem eſt, quod libellus ſecundum glo. in l. ſi ex multis, C. de anna. excep. & in l. ſi quis ſuper, & ibi glo. in verbo querimonia. C. fin. reg. Pondera etiam, quod ſtatutum requirit, quod querimonia fiat per creditorem, ergo in querimonia, id eſt in petitione, debet narrari per creditorem debitorem eſſe ſuſpectum. Sed quomodo iudici apparebit debitorem eſſe ſuſpectum, ſi non exprimatur cauſa, & quantitas debiti? Imò (ſecundum ius com-
34 mune) debuit iudici fides fieri, † ſaltem ſummariè de debito, ſecundum Ang. in l. nemo carcerem, C. de exact. trib. Sed illud non proſequor, quia non expedit. D. autem Ioan. neque ſe creditorem dixit, neque cauſam, aut quantitatem aliquam expreſſit, ergo &c. ¶ Non obſtat in quantum allegatur, ſtylum & conſuetu-
35 dinem eſſe in contrarium, quia iſta ſunt facti, † quæ probari debuerunt ante capturam, c. 1. de conſtit. li. 6. Nec, ut intelligo, vnquam probabitur aliquis ſtylus, vel conſuetudo, quod forenſis poſſit carcerari facere forenſem clericum per iudicem laicum nulla præſtita ſatiſdatione, non facta fide ſummaria de ſuſpitione, non expreſſa cauſa, & quantitate debiti. Prætereà captura nõ fuit conceſſa in executione alicuius conſuetudinis, ſed vigore ſtatuti, ergo illius forma ſeruanda fuit, quia via, quam elegiſti, &c.

Nec quicquam fecit dicere, quod Auenio ſit communis patria quia eſto quod ita eſſet, debuiſſet ergo captura concedi, ſecundum formam iuris communis, quo vtitur communis patria, & ſic debuiſſet fieri fides de debito, & de ſuſpicione, quæ minimè facta fuit. ergo vertat ſe dom. Ioan. quo voluerit, nunquam poterit hanc iniuſtam, & iniurioſam capturam iuſtificare. Et ſi contra abſtinentes ſtatuto idem ius diceretur, vt pareſſet, l. 1. ff. quod quiſque iur. c. cum omnes, de conſtit. noſtram procul dubio interpretationem, tanquam ipſum euangelium admitterent, & probarent &c.

RESPON. III.

TRiturantes Pro ſuo tritico mercenario nõ tenentur gabellam ſoluere, quę per ſtatutũ importantibus bladum ad vendendum in ciuitatem impoſita eſt. Nam ſi verum ſit, quod triturantes triticum vendant falſum tamen eſt, quod vendendi gratia in vrbem intuliſſe dicantur.

SVMMARIVM.

1 *Præſcribitur gabella triturantium a tempore immemorabili, quo nũquã ſoluta fuit gabella.*
2 *Ad præpoſitio, oſtendit modum, & cauſam finalem.*
3 *Statutum, q nullus poſſit emere bladum in platea, niſi pro vſu ſuo ſub certa pœna, locum non habet in eo, qui a principio emit cauſa vſus ſui, & ſi ex poſt eo non vtatur, & nu. 4.*
5 *Statutum prohibens exportare bladum extra territorium, non ligat forenſes, qui agros colunt in territorio, quominus poſſint eorum partem, quam collegerunt, exportare.*

Reſpon. Interpreta.

QVæritur An ſtatutum de ſoluenda gabella rerum, quę importantur in ciuitatem, vel territorium Auraicenſe ad vendendum &c. obliget vendentes blada recollecta, & comparata in territorio, pro trituratione, ſeu calcagio bladorum? Super præmiſſo quæſito paucis inſiſtam. Quia ſi verum eſt, quod in themate pręſupponitur, quod tempore immemorabili, vendentes trituragia nunquam ſoluerint gabellam, res tranſit ſine difficultate: nã tanto tempore clarum eſt præſcribi libertatem, ſeu immunita-
1 tem † non ſoluendi gabellas, cap. ſuper quibuſdam. §. pręterea, de verb. ſignifi. traditur per Cor. conſi. 268. in hac. col. 1. & ſequ. lib. 4. ¶ Sed (remota præſcriptione) non puto eum triturατores teneri ad ſoluendam (vt verbis interrogãtis utar) pro trituragijs per eos venditis in territorio, vel ciuitate. Tũ quia verba ſtatuti non conueniunt: loquitur enim de importantibus, non de colligentibus in territorio: vnde non etiam conueniet diſpoſitio, l. quod conſtitutum ff. de teſtam. milit. l. 4 §. toties. ff. de dam. infect. Accedat, quod huiuſmodi ſtatutum, vtpotè odioſum, ſtrictè venit interpretandum. cap. in noſtra, de iniur. l. quicquid aſtringendæ.
2 ff. de verborum oblig. Tum, quia illa præpoſitio † ad, oſtendit modum, & cauſam finalem. l. quibus diebus. §. fina. & ibi no. Albe. de Roſa. ff. de condit. & demonſt. & ſic ſtatutum debet intelligi de importantib. blada in territorium, principaliter cã vendẽdi, l. quæ vtiliter, in princ. ff. de neg. geſt. & ibi gloſſ. Non ergo locum ſibi vendicabit in triturατoribus, qui non important, & ſi importarent non venderent, principaliter importarent, ſed ut ea aliquo in horreo reponerent, ne deperirent in areis, & in campis. vnde licèt ex poſtea vendere contingat, non dẽnt ad gabellam teneri. Ad quod bene facit, quod decidit Bart. in l. cętera. §. ſed & ſi parauerit. ff. de leg. 1. vbi concludit, ſtatutum, quod nul-
3 lus poſſit emere bladum in platea, niſi pro uſu ſuo, † ſub certa pœna, locum non habere in eo, qui principio emit cauſa vſus ſui, licèt ex poſt contingat, quod ex cauſa non vtatur, ut quia ab futurus ſit ex aliqua neceſſaria, vel probabili ratione. Sat. n. eſt,
4 q principium † fuerit licitũ. l. 1. §. vnde quærit Offilius. ff. de exer. act. & ibi Iac. de Bel. Bal. & Alb. Idem dicunt Alex. & Mod. in d. §. ſed & ſi parauerit, & Io. Fir. in trac. de gabel. in 2. par. 8. par. pri. q. 1. Adducitur etiam, quod in ſimili conſuluit Cor. conſi. 241. in cauſa inquiſitionis, col. 2. lib. 4. vbi conſuluit, ſtatutum prohibẽs
5 exportare bladum extra territorium, † non ligare forenſes, qui agros colunt in territorio, quominus poſſint eorum partẽ, quã collegerunt exportare, ratione publicę vtilitatis. l. vt incitentur forenſes ad excolẽdos agros. Idem ergo nos etiam dicamus, vt ſtatutum non obliget triturατores forenſes, quominus poſſint libere ſua trituragia vendere, vel exportare. Alioquin per indirectum ciues, & incolæ Auraicenſes immunes ab ipſa gabella, cogentur pro triturατorib. ſoluere, quia non tam modico ære reperirent, qui velint eorum blada triturare, vt in ſimili dixit Bar. in l. priuatæ. C. de excu. mu. lib. 10. & Bal. in l. 1. C. de epiſ. & cle. & Angel. in Auth. de non alie. § quia vero.

RESPON-

RESPONSVM. IIII.

NObiles Nobiliter viuentes, qui Valriacum incolebant, dum Delphinus ibi dominaretur lege Delphinali, ab omnibus oneribus immunes erant. Quæſitum fuit, cum nunc Comitatui Venaſcini vnit im fuerit, an eadem debeant immunitate potiri? Reſpondi Romano iure, Comitatusque conſuetudine, nobiles oneribus fore obnoxios, abolita Delphinali lege, cum Valriacum adeo acceſſerit Comitatui, vt etiam Delphinatus nomen titulumque perdiderit.

SVMMARIVM.

1 *Nobiles lege communi immunes eſſe, probatur.*
2 *Tranſlatio Valriaci in Comitatu, an ob id Valriacum ſubiectum primis legibus, & ſtatutis videatur, nu. 3.*
4 *Nobiles lege Romana, ſubijciuntur oneribus locorum, quos inhabitant, vel ubi bona poſſident.*
5 *Abolito titulo Regis, aboletur titulus ſuæ legis.*
6 *[illegible] ſlatia an cenſeatur fieri cum ſuis legibus, & ſtatutis 7.*
8 *[illegible] do dicitur iuſtificata ex tribus ſententijs in actis productis.*
9 *C[illegible] ultima tollit primam*
10 *[illegible] xemptionis renunciaſſe uidentur, qui ſæpe quotizati munera ſoluunt nulla conſeruatoria proteſtatione præmiſſa 11 12.*

Reſpon. interpreta.

NObilis Do. Gaſpar Claretl, do. de trib. canutis, iuridicè proponere videtur ſe immunem
eſſe a taleis, & collectis impoſitis per ſindicos, & homines
loci Valriaci: quia tam cõi iure, quã lege Delphinali
quæ vigebat in d. loco, antequam acceſſiſſet Comitatui
Venaſcini) Nobiles nobiliter viuẽtes (prout viuit idem Gaſpar)
videntur immunes ab oneribus etiam realibus Quod ſint immu-
1 nes nobiles † lege communi, probari videtur per text. in l. 3. §. j.
ff. de mune. & hono. & in l. non tantum, §. 1. ibi, propter inclytã
nobilitatem. ff. de excuſ. tut. Quod etiam lege Delphinali ita caueatur,
atteſtatur Guido Papę deciſ 384 exordiente. ſed quid de
nobilibus. Et licèt Valriacum ſeparatum fuerit a Delphinatu,
2 † adhuc tamen ſubiectum videtur primis legib. & ſtatutis, ſecũdum
Bal. in l. cunctos populos, col. 2. C. de ſum. Tri. & ſi catin. &
Alex. conſi. 114 col. fi li. 4. & licèt tranſlatum fuerit in Põtificem
Maximum ſanctamque Romanam eccleſiam, tamen tranſlatio
3 intelligitur facta † cum ſuis legib. & decretis, quibus antea vtebatur,
ſecundum Barto. in trac. Tybenadis, ſub rub. de inſula, &
Soc. conſi. 79 ſi eſſemus, col. 4. lib. 3. ¶ Præmiſſis non ob. reſpondeo,
d Gaſparem nulla ſe poſſe lege eximere a prædictis oneri.
Non quidem Romana lege, quia ſecundum legem Romanam
etiam nobiles onerib. locorum, quos inhabitãt, vel vbi bo-
4 na poſſident, † ſubijciuntur, l. munerum, §. patrimoniorum, &
ibi no. Bar. ff. de mun. & hon. Ad contraria iura reſpondendum
eſt, vt dixi in 4. reſponſo, ſub rub. de pręla. & prin gratis, in a. dubio,
vbi latè de nobilium immunitate diſputaui. Non etiã lege,
5 ſeu conſuetudine Delphinali, † quia abolito tit. Regis, aboletur
tit. ſuæ legis, c. tranſlato, de conſt. ¶ Nec ob. ꝙ tranſlatio credatur
in dubio facta cum ſuis legibus: quia diſtinguendũ qualiter,
& q̃uõ ſit facta. Nam ſi fiat ſimpliciter, & principaliter in per-
6 ſonam alicuius, ita ꝙ is ſit dominus ſeparatus, † & principaliter
illius loci tranſlati, & tunc tranſlatio vr̃ facta cum ſuis ſtatutis,
& conſuetudinib. & ſecundum antiquas leges dẽt gubernari, vt
Comitatus Tholoſæ, & Comitatus Prouinciæ, Ducatus Mediolani
& Delphinatus, qui peruenerunt ad Regem Franc. non tanquam
vniti regno, ſed ut principales de per ſe eſſent, vt illis Rex
dominaretur non tanquam Rex, ſed tanquam Dux, & Comes.
Et in iſtis terminis procedunt contraria. ¶ Si verò tranſlatio
7 fiat acceſſoriè, † ita ꝙ locus tranſlatus accedat, & vniatur alteri
dignitati, puta Regno, vel Comitatui, & tunc quia efficitur portio,
& membrum illius dignitatis, cui adijcitur, dẽt gubernari ſecundum
leges ſuas antiquas, ſm gl. in c. 1. ne ſede vac. & Bar. in
l. ſi conuenerit §. ſi nuda. ff. de pig. act Et iſte eſt caſus noſter, ꝗa
Valriacum vnitum fuit acceſſoriè Comitatui Venaſcini, & ſanctiſſ
D. noſter Papa illi dominatur, tanquam Comes, & non tanquam
ſeparatus do. Valriaci. Et ita ẽt cõcludunt d Ale. & Mod.
in l. 3. ff de leg. 1. vbi alias congerunt auctoritates. Et ita etiam diſtinguũ
Alex. in d. conſi. 114. & Mar. Laud. in trac. de prin. verſi.
73. Card. Alex. in c. ius ciuile. 1. diſt. & in c. quadrageſima, 4. diſt.
And. Sic. conſi 4 ſcribitur 1. Regum. colu. 7. & ſeq. lib. 1. & Cur.
ſen. conſi. 57. ſuper eo, col. 5. Seruandum ergo eſt ius cõe, quo vtitur
Comitatus Venaſcini, ſecundum ꝙ nobiles nõ ſunt immunes
(vt ſ̃. dixi) & in quo eſt conſuetudo contraria conſuetudini
Delphinatus, toties obſeruata in d. loco Valriaci, vt conſtat ex
8 trib. ſententijs in actis productis, † ex quib. dr̃ legitima conſuetudo
iuſtificata, ſecũdum gl. & ſcri. in l. de quib. ff. de leg. & Pan. in
9 c. fi. col. 9. ver. 7. requiritur. de conſue. Quæ vlt. conſuetudo tollit
primam, l. Mel. §. 1. ff. de alie. & ciba. glo. 3 §. diuus ff. de ſepulc.
uiol. maxime quando vlt. eſt conformis iuri communi, vt in caſu
noſtro, vt probat abunde Fel. in c. cum acceſſiſſent, col. 13.
de conſti. Accedat ad corroborationem præmiſſorũ, ꝙ parentes
eiuſdem d. Gaſparis ſæpe iſta munera ſponte ſoluerũt nulla
conſeruatoria proteſtatione præmiſſa. Quo fit, ut priuilegio
10 † exemptionis (ſi quod haberent) renunciaſſe videantur, l. 1. &
ſeq. C. de his, qui ſpon. mu. ſub. lib. 10. & ibi no. Bar. ſequit Alex.
conſ. 106 in cã & lite, col. 1. li. 2. & licet in hoc ſit aliqua inter
11 Doc. hæſitatio, tñ qñ per 30. ann. † priuilegiatus ſponte ſoluit, ↄcordant
oẽs, ꝙ perdatur immunitas, vt per Ale. conſ. 33. ponderatis
his, li. 5. Ex depoſitionib. autem teſtium cõſtat, quod anteceſſores
d. Gaſparis ſemper ſoluerunt taleas, & collectas, iuxta
quotizationem factam per agens nole vniuerſitatis. Et etiã cõſtat
ex libris & regiſtris collectarum, quib. probatur, qui fue-
12 rint quotizati, & qui ſoluerint, ſm Bar. in l. quædã, §. numularios,
ut in vlt. no. ff. de eden & in l. admonendi. ff. de iureiu. & in
auc. & ſi contractus, C. de fide inſtr. & maximè, vbi conſuetudo
talibus libris auctoritatẽ dedit, l. 1. C. de emanc. li. c. 2. de fid. inſtr.

RESPONSVM V.

Iniqua Lex eſt Ciuitatis Grilonis, quæ pauperibus vetat, ne eorũ capras, & pecudes in communia paſcua depaſcendas inmittant. Nec quod a maiori parte populi impiè actum eſt, ratum haberi debet.

SVMMARIVM.

1 *Statuere poteſt uniuerſitas circa ea, quæ concernunt adminiſtrationẽ bonorum ſuorum.*
2 *Statutum a maiori parte populi obſeruandum eſt, ac ſi omnes ſtatuiſſẽt.*
3 *Statuti confirmati amplius de inualiditate non eſt dubitandum.*
4 *Appellare a ſtatuto grauante Remp. vel aliquos particulares, licitũ eſt.*
5 *Decreta alieni nociua ueniunt officio iudicis reſcindenda.*
6 *Exceptio doli competit grauatis contra ſtatutum alteri perniciaſum.*
7 *Ius depaſcendi animalia cuiuſcumque generis in publicis paſcuis, competit cuilibet de populo, 8 & uſque ad nu. 12.*
12 *Paſcuorum quædam æſtiua, quædam hyberna.*
13 *Paſcua pinguiora, & magis læta eſſent, ſi in eis pecudes, & capræ hybernarent, & ſtercorarent.*
14 *Reg. l. quod maior. ff ad munic quãdo procedat, & quãdo non. 15. 16. 17.*
18 *Reformatio ſi ſit iniqua, confirmatio eiuſdem pariter erit iniqua.*
19 *Confirmatio nullum robur tribuit confirmato, ſi aliàs ſit iniquũ, & iniuſtũ.*
20 *Confirmatio intelligitur facta ſine præiudicio tertij.*
21 *Sanioritas non conſiſtit in numero perſonarum, ſed in facto & operõne.*

Reſpon. interpreta.

Antiquo Loci Grilonis ſtatuto hactenus obſeruato cauetur, ꝙ quilibet de populo poſſit a feſto omnium
Sanctorum, vſq; ad feſtum S. Matię de menſe Martij, in
publicis paſcuis, & in qualibet illorum parte animalia cuiuſcunque
generis depaſci facere. Nunc verò maior pars hoĩum reformauit
dictum ſtatutum, & ſtatuit, quod nullus poſſit in certa
parte paſcuorum depaſci facere aliqua animalia quouis tempore,
niſi aratoria, & laborantia. a qua reformatione, & ſimiliter
ab impoſit. pęnarũ, quæ exceſſiue dñr contrauenientibus impoſitę,
nonnulli appellarũt, prætendẽtes non licuiſſe maiori parti
diſcedere ab antiquo ſtatuto, contradicentib. ipſis appellantib.
Ideo q̃ritur, an iuridica ſit horum appellatio & veniat reformatio
retractanda ¶ Videretur primo aſpectu male appellatũ, ꝗa
1 vniuerſitas Grilonis hẽt auctoritatẽ ſtatuendi † in his, quę concernunt
adminiſtrationem bonorum ſuorũ, l. 1. & l. ambitioſa,
ff. de decr. ab ord. faci. traditur per Bar. in l. oẽs populi, in 1. q. ff.
de iuſt. & iu. per illũ tex. qui ẽt procedit, ſi vniuerſitas velit ſtatuere
ↄ̃ antiqua ſtatuta, ſm eundẽ Bar. ibi, in 4 q. 3. q. prin. ¶ Nec
vr̃ diſſenſus, & appellatio vnius, vel pluriũ. quia ꝙ maior pars
2 facit, † eſt obſeruandũ ac ſi oẽs conſenſiſſent, l. aliud. §. refertur,
ff. de reg. iu. & l. quod maior. ff ad munic. Quod maxime verum
vr̃ hoc caſu quo R. domi. Legatus. & Vicarius Sanctiſſimi
3 nñi i Comitatu Venaſcini, ſtatutũ hmõi † ↄ̃firmauit. Vñ ñ vr̃ de
inualiditate amplius dubitandum, c. j. de confirma. vti. vel inuti.
c. cum M. Ferra. & c, cum acceſſiſſent, de conſt. ¶ Sed p̃miſſis nõ
obſt. in ideo bene appellatũ, & male fuiſſe decretũ, & ordinatũ
a maiori parte. Et pro fundamento præſuppono, ꝙ a ſtatuto gra-
4 uante Remp. vel aliquos particulares, † licitum eſt appellare, l.
1. §. ſolent. ff qñ appe. ſit. Firmat Bar. in l. oẽs populi. in fi. 5. quęſ.
prin. ff. de iuſt. & iu. & in d. l. ambitioſa. col. pe. ff. de decre. ab ordi.
fac. traditur per Pan. & Moder. in c. conſuluit. de appell. per
Ale. conſ. 190. mature digeſtis, li. 2. conſ. 106, vſo. li. 3. Et decreta
5 alicui nociua, † offõ iudicis ueniunt reſcindenda. l. q ſe grauatos.
6 C. de cenſ. lib. 11. & ↄ̃ ſtatutum alteri perniciosum † ↄpetit
grauatis exceptio doli. Si modo oñdatur, reformationẽ antiq ſtatuti
de oĩum ↄ̃ſenſu ↄditi, & hactenus obſeruati, fore iniquã &

appellantib. ac vniuerſis pernicioſam, iuſtificata remanebit ap-
pĕlo, retractādaq. erit ipſa reformatio. Ad hāc nugiatē demon-
ſtrādā pmitto, ꝙ cuilibet de pp̄lo ius competit depaſcēdi aīalia
7 ſua cuiuſq. gnīs in paſcuis publicis, † cū ſint oīb. cōia, l. in tm̄. §.
vniuerſitatu, ff. de rer. diui. l. 1. C. de paſc. pub. lib. 11. Hoc ſic præ
miſſo, rñdeo hmōi reformationē, qua incolæ arcentur a paſtio
ne eorū in paſcuis cōib. iniuſtā eſſe, & iniq̄, pluri b. rōnibus. Pri-
8 mo, quia iniuſtū eſt, ꝙ qs non poſſit vti re cōi † ad vſum deſti-
natū, d. l. 1. de paſc. pub. d. l. in tm̄. §. in cōe aūt ſepulchrum, & l.
arboris §. nauis, ff. de vſufr. & l. ſi ædes, ff. cōmu diui. Et ſi dicat,
ꝙ hæc iura loquunt̄ in re cōi plurib. vt ſingulis; rñdetur, ꝙ idē
ſdmeſt in re cōi plurib. vt vniuerſis; maxime, qñ ex tali re per-
9 cipit ꝯmodū a ſingulis, vt percipit † ex publicis paſcuis, ſm Cæ-
po in tra. ſeruit. ruſti. ſub rub. de ſeru. iuris paſcendi & prob. ſi in
l. a ciuitatib. de leg. 1. tunc n. ead. ſubeſt rō, ut non debeat quispiā
phiberi vti re cōi ad vſum deſtinatū, vt ēt pbatur in d. l. 1. & ſeq.
de paſcu. publi. & priua. Et ſi dicat, ꝙ appellātes non pñt dici
ſe fuiſſe grauatos, cum lex ſit oīb. cōis, & gñalis, nulliq. permit-
tat facultatem depaſcendi. Rñdetur ex eo dici grauatos, ꝙ non
10 hñt vſum paſcuorū ſm eorū indigentiā; † nam publica paſcua,
ad vſum publicum deputata, debent eſſe parata vſui cuiuslibet,
ſm eius indigentiā. Vt ſi habeat pecora, eiuē debent eſſe parata
ad vſum pecorum, ſi vero ſolum armenta, ad vſum armento-
rum, qa eſt natura iuris vtendi, fruendiq. l. vſus pars, ff. de vſu, & ha-
bi. l. pro parte, ff. de ſerui. l. per fundū, ff. de ſer. ruſti. pdi. Qua rō-
ne dñt Old. & Alb. in d. §. vniuerſitatis, ꝙ de vſu paſcuorum, &
nemoris Reipublicæ quorum vſus eſt cōis, tm̄ dēt hr̄e pauper
11 † pro ſua neceſſitate, ꝗtum diues arg. l. vtrum. §. fi. ff. de reb. dub.
& in l. 1. C. de conſor. eiuſ. lit. & l. Paulus, ff. de re iu. Stante autē
reformatione, non ita habebit vſum pauper, qui tres ſolas poſſi
det capras ꝗtum diues, qui triginta hēt boues: quare negari nō
pōt, ꝙ hęc reformatio non ſit ab omni equitate aliena ¶ Scdo
quia hyemali tpe paſcua conueniunt ſolis minutis aīalibus, vt
12 ſunt pecudes, & capræ. Paſcuorum enim † quædam æſtiua sūt,
& hæc ēt armentis eo tpe conueniunt; Quędam hybetna, &
hęc armentis minime conueniunt. Animalibus ſaltem ariato-
rijs, vt docet experientia rerum magiſtra, cap. quam ſit, de elect.
lib. 6. Clemen. diſpendioſam de iudi. probatur in l. qui ſaltum, ff.
de leg. 3. Vnde hæc reformatio dignoſcit pernicioſa reipublicæ,
quia eo tpe vtilius foret, ꝙ minuta animalia in paſcuis eſſent,
in quib. grādia illo tpe nequeunt paſtum quęrere. Nec dicatur,
ꝙ paſcua fertiliora erant ęſtiuo tpe pro animalibus groſſis, ſi
hyemali conquieſcant, & non depaſcant a minutis: quia illud
non eſt concedendum ea ratione, quia pinguiora, & magis lę-
13 ta eſſent paſcua, † vberioreſque producerent herbas, ſi illis
pecudes, & capre hybernarent, ſtercorizarentq. l. pecoris paſ-
cendi. ff. de ſer. ru. prędi. & traditur per gl. in l. ſylua cædua, §. in-
tegra, ver. paſcendi gratia, ff. de verb. ſig. & iſtud notiſſimum eſt,
adeo ꝙ non indiget probatione. Ex quib. apparet, antiquum ſta
tutum eſſe rationabilius, & populo vtilius, ideo cōcludendum,
vt concludit Imp. in d. l. 1. de paſcu. pup. Iudicem dēre decer-
nere eam manere depaſcendi neceſſitatem, ꝗ ſtatuit antiquitas.
Id ſolum reſtat, vt rñdeatur regulę l. quod maior, ff. ad munic.
Ad quam reſpondeo, & primo regula procedit in actu neceſ-
ſario, ſecus in voluntario, prout nos loquimur, qui uno appel-
14 lante † reuocari debet, c. continebatur, de his, que fiunt a pręla.
c. quis aūt. 54. diſt. & ita concludunt glo. Inno. Hoſt. Ant. Imo.
Fel. & Barb. in c. cum oēs, de conſt. Bald. in l. 1. in prin. ff. de mag.
conue. ubi vr̄ decidere caſum præſentis controuerſię. Inquit
enim, ſi maior pars faciat ſtatutum ꝙ ſi quis aliquid fecerit incī
dat in pęnam pecuniariam, vel aliam, puta excōicationis, ſoli
15 conſentientes † tenentur. nec obſtat regula l. quod maior, quia
procedit, qñ maior pars exercet actum neceſſarium, nec con-
ſuetum. Idem tenuit Io. And. in c. vnico, de rer. permu. lib. 6. & in
regula, quod omnes, de reg. iur. lib. 6. & Inno. in c. humilis. de
maio. & obed. & Lap. alle. 13. infraſcripta ſunt. Et idem in pro
poſito conſuluit Andr. Sicu. conſi. 7 Clementiſſimi Dei, colu. 2.
lib. 1. Et iſta eſt *cōis* ſnīa, teſte Dec. in d. c. cum oēs. Et licèt plures
ſint, qui non recipiunt hanc intelligentiam, inter quos fuerunt
Pan. & Car. in d. c. cum oēs, & Iaſ. in l. Iurigentiū, §. fi. ff. de pac.
dicentes ſtandum eſſe ſtatutis a maiori parte, mō qđ ſtatutum
fuit, vtile ſit, licet non neceſſarium. Horum tñ ſnīa ꝯſultationi
noſtrę non aduerſatur, cum hmōi reformatio non fuerit, nec
ſit neceſſaria, nec vtilis, vt patet ex pręmiſſis. ¶ Secundo rñde-
tur, ꝙ regula d. l. quod maior, non pcedit, qñ maior pars vult ſta
16 tuere † ꝯ id, qđ ab oīb. prius fuerat ſtatutū, & ordinatum, vt fuit
in caſu occurrent; tunc. n. neceſſarius eſt oīum conſenſus ſm
Inn. in c. accedentib. circa mediū, de priuil. vbi vult, ꝙ unus ſolus
poſſit contradicere. ſequitur Pan. in c. veniens, col. 5. de pręſcrip.
& Ludu. Roma. in rub. de arbit. colum. 10. & licet Bald. & qui-
dam alij illud non admittant, tamen de eorum auctoritatib. nō
puto curandum, tum qa ſufficit, ꝙ p nobis ſit communis opi-
nio, tū quia opinio ꝯtra pcedit, qñ maior pars aliquid ſtatuit ex
cauſa neceſſaria ſecus ſi uoluntaria, ut in caſu noſtro, ſm And.
Sic. & Felin. in d. c. cum omnes, & Iaſ. in d. § fin. tum quia cōtra
ria ſnīa poſſet pcedere, qñ maior pars aliquid diſponit ꝯ anti-
qua ſtatuta, antiquasq; conſuetudines, circa ea, quorū commo-
4 dum, vel incommodum tangit ſingulos, † vt vniuerſos; ſecus ſi
tangat ſingulos, vt ſingulos, qa tunc requirtur conſenſus oīum.
Vnde cum in occurrenti caſu agatur de iure depaſcendi in pa-
ſcuis communibus, & ſic de pręiudicio tangente ſingulos, vt
ſingulos, cōſequitur ꝙ nō potuerit antiquum ſtatutum tolli, ni
ſi communi omnium conſenſu: nam in hoc militat ratio regu
lę. quod omnes tangit, de reg. iur. in ſexto. ¶ Ad confirmatio-
nem Re. domini tripliciter rñdetur. Primo ꝙ eadem iniquitas
eſt in confirmatione, quę eſt in reformatione, c. ex parte, & ibi
5 no. † Pan. in ult. de teſti. unde eiſdem rōnibus iuſtificatur appĕlo
a confirmatione interpoſita, quibus a reformatione. ¶ Secūdo
reſpondetur, ꝙ confirmatio in dubio cenſetur facta in forma
cōi, nullumq; robur tribuit ꝯfirmato, † ſi alias ſit iniquū & iniu
ſtum, c. ex parte, & ibi gl. & Card. de conſt. nec quicquam ualet,
ſi actus confirmatus ſit nullus, c. inter dilectos, de fi. inſt. c. quia
diuerſitatem, de conceſ. prębē. & c. pe. de confir. uti. uel inut. &
conſuluit Anch. conſ. 389. uiſis diligenter. Et confirmatio intel
6 ligitur facta † ſine pręiudicio tertij, ſm Bal. in l. 1. in prin. ff. de con-
ſti. Prin. & Alc. conſi. 125 col. 2. lib. 2. per tex. in l. authoritatem
C. vnde ui. Et facit regula generalis l. 1. §. ſi quis a principe, ff. ne
quid in loco publ. & in c. ſuper eo, de of. deleg. cum ſi. ¶ Tertio
reſpondetur, ꝙ Re. d. Le. confirmauit hāc reformationem, mō
fuerit facta a maiori, & ſaniori parte. Sed non pōt uideri facta a
ſaniori, cum non ſit nec ęqua, nec rationabilis: non. n. ſanioritas
7 conſiſtit in numero perſonarum, † ſed in facto, & operatione,
ſm gl. in c. ea noſcitur, de his, quę fi. a pręla. & uoluit etiam Pan.
in c. eccleſia. ult. de elec. Ex quibus apparet bene appellatum; &
male ſtatutum, & ordinatum.

De iuriſdictio. & impe.

RESPONSVM. II.

OPtimo Iure moueri vīr Procurator ſanctiſſimi Do. Do. noſt. & Nobiles de Anceduna agentes contra nobilem d. Alanum reum, & eius au ctores in actione negatoria propoſita, cum hmōi agenti ſufficiat negare ius non eſſe parti aduerſæ, quæ ſi nō probet ius eſſe, facile ſuccumbet, ipſosq; agentes multum opitularetur ſnīa d. Roſtagni, ex qua dominium, ſeu quaſi acquiritur, & cui nihil opponere pōt, cum confeſſus fuerit omnia contenta in ea vera eſſe. Verum enim vero d. Alanum, potiorem fore clariſſimi iuris eſt, tum quia prædicti agentes nec ſe dominos, ſeu quaſi, nec inquietationes (prout eis incumbebat) probarunt nihilque probat ſententia per eos allegata quo ad dominium, cum traditio, ſeu quaſi ex ea ſecuta non fuerit, quæ etſi ſecuta fuerit, tñ cum nec articulata, nec probata extiterit, agentibus non prodeſt ſtum ēt quia ipſe do. Alanus ſe condominum loci Cadaroſiæ optimis inſtrumentis, & validis teſtibus, ad merū, & mixtum imperium ſuum comprobauit, ergo ei licuit, ut facinoroſos homines iuxta demerita animaduertere.

SVMMARIVM.

1 *Agens actione negatoria, tenetur actor ſe probare dominium, vel quaſi.*
2 *Agens actione negatoria inquietationem probare tenetur.*
3 *Sententia licet præſtet iuſtum titulum praſcribendi, non tamē ex ea probatur dominium, niſi ſecuta fuerit traditio, uel quaſi.*
4 *Iuribus incorporalibus ſcientia, & patientia aduerſarij uenit articulanda, & probanda ad commodum præſcriptionis & quaſi traditionis.*
5 *Imperio ex uniuerſali non rectè arguitur imperium particolare.*
6 *Inſtrumentum ſententiæ ſuper mero, & mixto Imperio idem imperium rectè probat.*
7 *Confeſſio facta in uno iudicio, probat in alio.*
8 *Libellans omnia libellata uera eſſe fatetur.*
10 *Priuatis carceres habere non licet, niſi habentibus merum, & mixtum imperium.*
11 *Inſtrumenta recognitionum, & præſtationū homagij, & fidelitatis, probāt merum, & mixtum imperium.*
12 *Ex conſtitutione officialium communi facta nōie probatur condominatio.*
13 *Longa quaſi poſſeſſio Iuriſdictionis, validis titulis ac probis teſtibus iuſtificata, data patientia ac ſcientia aduerſarij, iuriſdictionem plene probat.*
14 *Teſtes producti in una cauſa, an fidē faciant in alia, ibi uide quomodo procedat.*

Qui veritas eſt, me dirigat in uiam lucis, & ueritatis.

Reſpon. Interpreta.

NE clarum ius ſtrenui militis do. Alani Raynaudi uerbola allegatione obtenebretur, paucis utar, & eo maxime, qa ueritas uerborū adminiculo nō eget. l. 1. C. ſi unus ex plurib. hære. qa ubi cōſtat de ueritate, nō eſt cūdū p ambages, ſm Bal.

in c.1.de noua for.fi le. Agunt d. procuratores ſanctiſ. D.D. noſtri,& Nobiles de Anceduna 9 d. Alanum actione negatoria, quam actionem negatoriam deduxerunt tam in cauſa appellationis interpoſitæ a ſententia d.N officialis prædicti d. Alani [illegible] in cauſa inhibitionis, & literarum obtentarum, negando dictum Alanum vnquam per ſe, neque per autores ſuos habuiſſe aliquod merum, vel mixtum imperium in terra Cadaroſiæ, quo circa videndum eſt, nunquid pro parte agentium ſint probata neceſſaria in actione negatoria. Secundo videndum eſt, an pro parte d. Alani rei conuenti ſit probatum ei competere merum & mixtum imperium in dicto loco. Circa primum, ſi quæritur, an pro parte agentium ſit fundata intentio in actione negatoria, prima facie videtur dicendum quod ſic, quia de natura actionis negatoriæ ſufficit agenti negarens parti aduerſæ competere, l.x in princ.& l.loci corpus.§.competit,ff.ſi ſeruit.vend.no.in §. æquè.Inſtit.de act.& niſi reus probet ius ſibi competere, debet ſuccumbere, ſm Spec.tit.de iure emp.§.1.ver.56. Guido Papæ conſi 91 circa proceſſum venalium, col 2. Præterea conſtare videtur ex inſtru. in literarum per d. R[illegible]lagnum, per quam ſolam acquiritur dominium, vel quaſi, vt per Bart.in l. ex hoc iure,ff.de iuſt.& iur.& ſola trib[illegible] titulum [illegible], vt per Alex [illegible] terminis noſtris, conſi 24 lib.5 per l.P[illegible]onius,§.ſi iuſſu,ff.de acq poſſ. & 9 dictam literam nō poteſt [illegible] Alanus venire, quia eam produxit, & ſic cuſtodius ſit contenta in ea vera eſſe ſm B[illegible] poſt legatum,ff. de h[illegible] qui ut in d. [illegible] Præterea, conſtat per quos [illegible] teſtes productos in cauſa appellationis ſanctiſſimi do N. prædictos de Anceduna eſſe iam longo tempore in quaſi poſſeſſione exercendi merum, & mixtum imperium in [illegible] loco, ergo &c. Sed præmiſſis non obſtantibus d. Alanus non intendat illud in dubium reuocare, ſi poſſet probabiliter dici non eſſe probata in [illegible] pro parte agentium ex infra ſcriptis. Primo in

1 actione † negatoria tenetur probare actor [illegible], vel quaſi eius rei, quam negat ad alium pertinere, quia actio negatoria eſt actio realis,§.æquè.Inſti.de act.& non datur poſſidenti tm̃, ſed domino vel quaſi,& non aliter.l.vtrum,ff.[illegible] d.[illegible] §. compenit. declarat Spec.in tit.de pu.& ſeru, § negatoria. [illegible] & no.& clarius Alex.conſi.136 in cauſa & li-

2 [illegible] 3.lib.2. Secundo tenetur actio probare † turbationem, quod aduerſarius turbat,& non patitur ipſum actorem vti ſuo iure ſuo,l & ſi forte,§.3.& l.iharum,& l.egi ff.ſi ſeru.vend.l. ſi prius ff de nou.oper nunc.c.examinata, de iud. quæ extrema non uideo concludenter fuiſſe probata. nec obſt.inſtrũ allegatum in [illegible]

3 quia & ſi ſententia † præſtet iuſtum titulum [illegible] §. ſi iuſſu, non tñ probat dñium, niſi fuerit ſecuta traditio, uel quaſi,

4 ſm Bart.in d.l ex hoc iure, quæ quaſi traditio in † iurib. incorporalibus conſiſtit in uſu illius iur s, cum patientia aduerſarij, l. quoties.la a ff.de ſerui.ſed nec in proceſſu primo, nec ſecundo, Sanctiſ.d.noſter, nec prælati d.de Anceduna, probauerunt, nec articularunt, quod unquam uſi fuerint mero uel mixto imperio in territorio Cadaroſiæ, ſcientibus & patientibus prędicto d. Alano,& auctoribus ſuis, ſeu aliquo condomino, ergo &c. ſi ultetius inſiſtere uoluerit d. Iudex ſuper dicta ſnia, dico quod illa facit totaliter ad uictoriam d. Alani, & deſtruit intentionem agentium, ut infra lariſſime probabo. Non obſt. aſſerti teſtes producti pro parte actorum, quia nullatenus probant, quod d. agentes habeant quaſi dñium alicuius iuriſdictionis in dicto loco; & licet deponant quod ſanctiſ.d.noſter, & prælati nobiles de Anceduna, aliqñ exercuerunt gladij poteſtatem, non tñ probant eos fore in quaſi poſſeſſione meri, & mixti imperij in præiudicium d. Alani, & ſuorum actorum, quia non deponunt, quod prædicti agẽtes exercuerint illam glad.j poteſtatem, ſcientibus & patientib. prædictis d. Alano, & auctoribus, prout neceſſarium erat, d.l. quoties, la x ff.de ſer.& in l.1.& 2.C. de ſer. & aqua. & ibi Bart. inſtituit iuuenes aduocatos, quod debent articulare, & probare ſcientiam,& patientiam aduerſarij.& idem ſentit Pan.conſi.18, li.cã & qõm adſi.lib.3. & conſi. 23. col 2.eo. lib. & alibi ſæpe. Nec obſt.ſi forte diceretur, quod ſanctiſ.d.noſter eſt ſupremus dñs totius comitatus Venayſini, quia poſſet dici non conſtare, quod locus Cadaroſię, ſit de comitatu, Venayſini.& ideo debuit articu-

5 ri,& probari.uel eſto, quod ita ſit, non tñ † ſequitur, ergo ſanctiſ.d. noſter hẽt merum, & mixtum imperium in dicto loco, quia Imperator eſt dñs totius mũdi.l.deprecatio,ff.ad leg Rho.de iac. & tñ merũ. & mixtũ imperiũ nõ hẽt in quolibet loco totius mundi, intelligitur enim hẽre ſupremum dñium quo ad protectionem ſm Bar in proſe.ſloſu, ſtat enim ſimul, Papa ſit vlis dñs Comitatus Venayſini,& habeat merum,& mixtum imperium in vniuerſo, non tñ habeat merum,& mixtum imperium vnius caſtri particularis, puta Cadaroſię, ſm Bart.in l.1.§. hanc, ff.de rei vend. Hinc dicebat Bald.in l.1.C.vñ cog quod ſtat ſimul, quod regnũ Apuliæ ſit de v[illegible] dñio Eccleſiæ,& tñ caſtra regni particularia ſint de directo dño Regis,& ſequit Iaſ.in l.1.in prin. col.2. ff.ad Treb Poſſem aliter comprobare. ſed quia d. Alanus non intendit inſidere, niſi ſuo uero iure, o clariſſime demonſtrabo primũ, d. Alanum probaſſe ſe eſſe pdñm dicti loci Cadaroſię,& in eo hẽre merũ & mixtum imperiũ,& põſſe ei licuiſſe & licere aiad. uertere i[illegible] nocoſos hoi[illegible] iuxta demerita.l 3.de iuri.om.iud. Probauit primo d. Ala.cãm hñs, a Petro Biſqueni, ſeu Iuliano eius filio,& hẽ de vñ, ſe eſſe pdñm dicti loci,& hẽre merũ,& mix

6 tum imperiũ in eo, per inſtrũ[illegible] dictæ ſniæ: qđ inſtrm̃ † facit probat onẽ eadem [illegible],c.licet cãm,in verbo.euidentiſſime pſtat per inſtrm̃, de prob.Bald.in l.l cet Imperator,ff de ſtatu homi. cũ ſol.ius pcord ibi in aduncatis Sanctiſſimi Do. fatet expreſſe Petrũ Biſqueni hẽre merũ & mixtum imperiũ ibi, D. Guihel de Anceduna nunc agẽs, & nunc reus pfitetur Petrũ Biſqueni eſſe pdñm dicti loci,& ad quẽ ſimul cum alijs pdñis aſſerit ſpectare ius puniendi facinoroſos, licet dicat locum eſſe præuentioni,

7 quod nunc et ſibi [illegible] denegare: & confeſſio † facta in uno iudicio, probat in alio ſm Inno. in c.2.de cap.mona. Fel.& alij. in c. at ſi clerici,de iud.in prin.Alex.& al j in l.1.C.de eden. nec d caſ, quod non fatetur Petrũ Biſqueni eſſe pdñm, licet dicat ad inſtantiam aduocati,& Petri Biſqueni fuiſſe ſibi inhibitum, &c. quia in princ.ſuæ narrationis confitetur adhærentes do. Aduocato fiſcali in cã inhibitionis fore pdños dicti loci, vnde vna pars inſtrũ dẽt declarari per aliam,l.qui filiabus,& l ſi ſeruus plurũ §. ſi ff.de leg 1.nec dicatur, quod licet fateatur eos eſſe pdños, non tñ propterea infertur, quod al j pdñi habeant merũ, vel mixtum imperium in ſontes; quia [illegible] aduertendum [illegible] vt vnico verbo concludam quod p[illegible] Do.de Anceduna in libello ſuo porrecto in cã inhibitionum, olim ſibi factarũ ad inſtantiam prędicti D. Petri, in quodam ver. ita concludit, [illegible] & cæteri pdñi faciendo ergo iſtam pñam, Talis eſt pdñs Cadaroſiæ, ergo hẽt ius exercendi merum,& mixtum imperium in delinquentes cum facultate puniendi alios pdños, ſi olim libellando ita concluſit cur modo tam [illegible] enim a propoſi-

8 tis in libello diſcedere licet, quia † oĩa vera eſſe fatetur libellum, [illegible] cum ſua c.C. de lib.cau. ex hoc inferendo [illegible] dod [illegible] teſtiu pductorum p parte fiſci, & dictorum de Anceduna cum dicto inſtrumento [illegible] pbatam eſſe intentionem d. Alani, quia oẽs teſtes pducti pro parte fiſci, & dictorum de Anceduna fatentur do. Alanum eſſe pdñm: inſtrm̃ autem pbat, omnes pdños Cadaroſiæ hẽre iuriſdictionem cum mero & mixto impe-

9 rio, ergo &c. Bonum eſt [illegible] enim argñ a coniunctione duarum propoſitionum, ſicut a coniunctione duarum legum,l.Gallus,§.ſi ſe caſus,ff.de lib.& poſth.& ibi d.Alex. & tanto magis, quia in caſu iſto non agitur de coniunctione, ſed de declaratione, pbo ſecundum declaratur per allegatum in ſtrm̃ ſniæ, & in hoc nulla eſt difficultas, quia in vna pbo aliquantulum ambigua declaratur per inſtrm̃, quamuis antiquiſſimum,l non eſt nouum,cum leq.ff. de legi.Scdo, probant teſtes producti p parte agentium, intentionem d. Alani ex alio: quia oẽs concorditer deponunt d. Alanũ eſſe pdñm, & hẽre & tenere carceres in domo ſua, ſicut cæteri con-

10 dñi habent † hẽre autem carceres in domo non licet, niſi hñnb. merum,& mixtum imperium,l.1.C.de priua carce.& ibi Bald. dicit, ſm Iac.But. quod hẽre carceres deputatos ad detinẽdos quoſcunque, eſt ſignum meri imperij,& ſi quis vtatur, cum non habeat imperium, incidit in crimen læſæ maieſtatis, Nec ob. ſi dicatur, quod teſtes non deponunt, quod do. Alanus nunquam vſus fuerit dictis carceribus, niſi in caſib. quibus nunc diſputatur, quia reſideo, quod per plantationem furcarum pbatur quaſi poſſeſſio meri,& mixti imperij, licet non pbetur, quod in eis vnq̃ aliquis fuerit ſuſpenſus, ſm Bald & Flo.in l.arboribus §.de illo, ff.de vſuf. Bar.in l.in filijs,C.de decur.lib.x.ita ergo dd.o per deputationẽ carcerũ, licet nullus vnq̃ fuerit carceratus. Præterea, ex dictis teſtium pductorum p parte d. Alani ſatis conſtat quod auctores ſui vſi fuerunt dictis carceribus, exercendo merum & mixtum imperium. Tertio pbatur, do. Petrum Biſqueni & pñr do. Alanum hñtem cãm ab eo, eſſe pdñm, & hẽre merum,& mixtum imperium per inſtrm̃ alterius ſniæ latæ de anno 1509. per d. Io. de Moore Bruno, quod inſtrm̃ plene pbat, ut dixi s. & traditur in l.1.in prin maxime p Mod. ff.de nou.oper.nunc & ſnia pſtat iuſtum titulum, ſm Alex.in d.conſi.24.Cęp.in tra. ſeru.in c.1.ſub

11 rub.de aquæduc. circa medium. Quarto pbatur † per inſtrã recognitionũ,& pſtationum homagij, & fidelitatis, quæ pſtationes homagij,& fidelitatis, plumptiue probant inueſtituram & titulum, ex quo nemo de iure recipi dẽt ad præſtationem iuri fidelitatis,& homagij, niſi prius fuerit de feudo inueſtitus, ca.1. quid pręced.deb. in inueſti. no.in c.1.de no. for.fide. Quinto, ex dictis trium vltimorum teſtium pductorum p parte prędicti d. Alani apertiſſime cõſtat, pdictũ do. Petrũ de Biſqueni, ſimul & cõiter, cum pdictis dñis de Anceduna, deputaſſe clariſſimum I. V. D. d.Claud.[illegible], iudicem dicti loci Cadaroſiæ, tam in criminalibus, quam in ciuilibus, & cęteros officiales dicti loci

12 cõiter conſtituiſſe; † ex qua pſtione officialium cõi nomine facta pbatur pdñatio, ſicut ex actu cõi nomine celebrato probatur ſocietas, ſm Bar.in l. Titium, aut Mæuium,§.altero, ff.de ad mi.tu.& in terminis nẽis ita voluit Alex.conſi.25.attentis narratis,vol.4. Item ex depoſitionibus oium teſtium productorum pro parte prędicti do. Alani conſtat de quaſi poſſeſſione exer-

cendi

[illegible]

cunt in hoc remanſiſſe incorrectus. eſt verum. ꝙ in hoc contrarium tenet Pan.& Mod.ibi,& Bald.in auct æqualitas,tamen opi.Card.inm ꝓpeius auctoritatem, tum quia conſuetudo ita interpretatur, debet ꝓualere.l.minime,ff.de legi. Tertio ridetur, ꝙ pactum inæquale non debet reduci ad æqualitatem, qñ
5 coniuges † iurarunt pacta ipſa inæqualia ſeruare, & in nullo contrafacere, nec contrauenire, renunciando omni legum auxilio,prout iurarunt, & renunciarunt Tangudus & Ioanna,nã tali auxilio d.auth.æqualitas, cum ſit inductum fauore coniugum,potuerunt renunciare,l.ſi quis in conſcribendo,C.de pac. maxime cum iuſo, quod eſt ſeruandum oĩn ,cum non vergat in detrimentum ſalutis æternæ.c.cum contingat, de iure iur.c. quamuis,de pact.lib.6 cum ſimilibus. Inſuper non eſt expedita i a opin. ꝙ illa verba, vita perdurante, reſtringant donationem proprietatis, & ꝯrium tenuit Paus in d. §. 1 ita, & ea ampleᴄti vř Tho.Ferra. caut.s.pro ea vř caſus in l.ſpecie, ff. de aur. & arg.leg. vbi illa verba,quoad viues, non reſtringunt ad fideicommiſſum,niſi aliter exprimantur,vt ibi fuit expreſſum Et ſi deniq; dicatur,ꝙ d.Tangu.non ſtipu' ,pro ſuis hæredibus,ſed pro ſe tm: videtur,ꝙ in ꝯctibus mentio hæredum nõ eſt neceſſaria,quia ſubintelligitur ẽt pro hæredibus,licet nõ ſit expreſſum,l.ſi pactum, ff. de prob.l.cum qui, §.1.& ibi Iaſ.& l. ſtipulatio iſta,§.ſi quis ita,ff.de verb.obl. uſinper etiam hæredibus cautum fuit,& expreſſe ſtipulatum,vt in principio dicti inſtrumenti,& etiam in pacto donationis clare legitur.

¶ De tranſactionibus.

RESPONSVM I.

RAtificatio Facta per particulares, & ſingulos, particulariter, & ſeparatim de vniuerſitate Soleriorum ratificantibus tantum nocet;nõ ad præiudicium vniuerſitatis, vel collegii,collegialis & ſimultaneus conſenſus requiritur, & iden ipſa communitas nec portare,nec conduci facere lapides,& maſtras,vllo iure cogi poteſt:nec tranſactio ſyndicorum,ſine mandato collegii facta vllam actionem parit contra collegium. licet particulares, ſeu ſingulares,particulariter & ſeparatim ratificantes ad prædicta cogi poſſint;qui,proteſtatione incitatoria præcedẽte in modo & forma probante, non adimplendo adimplenda, & non obſeruando conuenta, in mora conſtituuntur quapropter nõ tantum ad metam,& catillum, ſed ad omnes neceſſarios lapides, ad cæteraq; conuenta tenentur,quanquam prædictorum particularium,& ſubditorum iuramenta inſolita homagii & fidelitatis preſtita, ipſos nullo iure ligent, attamen donatio ab ipſis facta inſinuata,& iurata reuocari non poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Conſenſus ſingulorum de vniuerſitate ſeparatim præſtitus ; vniuerſitati non præiudicat.*

2 *Tranſactio ſyndicorum ſine mandato a particularibus ratificata, ratificantibus tantum obeſt.*

3 *Tranſactio ſyndicorum facta ſine mandato vniuerſitatis vel collegii, eſt ipſo iure nulla.*

4 *Communitas,& particulares requirendi ſunt proteſtatione incitatoria.& ibi vide praxim proteſtandi.*

5 *Oratio infinita æquipollet vniuerſali.ideo qui promiſit conducere lapides neceſſarios,ad omnes lapides neceſſarios tenetur.*

6 *Dictio,ita tamen,excipienda determinat præcedentia: nam omnis exceptio firmat regulam in caſu non excepto.*

7 *Iuramenta fidelitatis,& homagii,contra antiquam conſuetudinem præſtita,ſunt nulla,quia præſumuntur per impreſſionem extorta.*

8 *Principi,& legari,& donari rectè poteſt.*

9 *Iuramentum ſecundũ communem Doctorum ſententiam ſupplet inſinuationis defectum.*

Reſpon. Interpreta.

MVnus Conſolendi publicum eſt, & neceſſarium adeo ꝙ quilibet Doctor, etiam inuitus tenetur exercere, poſtquam illud exercendum aſſumpſit.l. ſancimus,la t. C. de aduo diuer.iu. vbi Bart.& Sal.os.tradit Fel. in c.ſi pro debilitate,colum.fi.de offi. deleg.Compellor itaque tum ratione officii,tum ratione amicitiæ rñdere conſultationibus mihi propoſitis per Magnificum do. de Soleriis, auctorẽ meum bene dilectum. Nec mihi exprobet cõitas Solerii, pro qua his proximis diebus approbatur elegans conſi.Do. Andreæ Alciati, compatris mei honor. quia a dicta conſultatione diſcedere nec volo nec debeo : ſed ea ſalua quæſitis rñdebo. Ad primum,an ratificatio facta per ſingulos particulariter, & ſeparatim,validauerit tranſactionem factam per ſyndicos ſine man
1 dato.Prima facie videtur reſpondendum, quod non :quia † in actibus alicuius vniuerſitatis, vel collegii, conſenſus ſingulorum ſeparatim præſtitus non præiudicat,ſecundum glo.ſingularẽ in c.in geneſi.de elec.ſequit Bar.in l.oẽs populi,col 6.ver 3. dixi omnes.ff.de iuſt & iu.Pan.in d.c.in geneſi,& in c.cum oẽs, vbi late Mud.de conſti.nec ſufficit, ꝙ vnus ſeorſum & ſeparatim ab alio conſentiat.qñ pactum vnius põt alteri præiudicare etiam,ꝙ ſimus in caſibus,in quibus plures conſiderantur vt ſinguli l.& iuum.§.hodie,& ibi not. Alex.in s.col.ff.de pact.& l.fi. ubi not.Bal.C.qui bon.cede.poſſ.In contrarium,quod conſenſus ſingulorum particulariter præſtitus conualidet tranſactionem,videtur tex.in l.per fundum.ff de ſerui.ru.præd & ibi Albe.de Roſ.in ſpecie infert ad ſimilem quæſtionem . Quædam perſonæ caſtri de Carumbo conceſſerunt cuidam Cardinali aquam quorundam fontium·fuit quæſitum,An hi,quorũ prædia irrigabantur ex dicta aqua, debeant omnes conſentire , & an conſenſus ſeparatim,& ex poſt præſtitus ſibi præiudicet,dicit Alb.in curia Romana determinatum fuiſſe, ꝙ ſic,per text. in d.l.per fundum.ſimiliter dicit ibi,ꝙ conſenſus in alienatione rei eccleſiaſticæ poteſt ſeparatim præſtari,quod etiam tenet gl. in c.1.de reb.ecc.non alie. in 6.traditur in authen.hoc ius porrectum,vbi Bal.& alii,C.de ſac.ſan.eccl. & poſſem ad iſtud propoſitum infinita congerere, ꝙ conſenſus poſſit ex poſt ſeparatim adhiberi,ſed non curo Quid ergo dicendum?in caſu iſto recolo me reſpondiſſe ſyndicis dicti loci de Soleriis, aduertendũ eſſe,an ſingulares perſonæ ratificauerint tranſactionem tanquã nomine vniuerſitatis factam, an tanquam nomine priuato ipſorum ratificantium celebratam: nam illo vltimo caſu quo ad
2 ea quę tangunt ſingulos vt ſingulos,ratificatio nocebit † ratificantibus,licet non præiudicet vniuerſitati. & in iſtis terminis procedit tex.in d.l.per ſundum cum ſi.& illam arbitror eſſe puram veritatem . quia ſecundum Bart.refert . an ſimul an ſeparatim conſentiat. & dicit Bald.in l.1.in 9.q.ff de offi conſ. ꝙ requiritur collegialis conſenſus , quando agitur de ꝓiudicio collegii, vel vniuerſitatis,vel quando ex facto aliquorum aliis etiam ut ſingulis præiudicium generaretur, & in iſtis terminis loquuntur contraria,ſed ubi non agitur, niſi de ꝓiudicio ipſorum,qui conſenſerunt,ſeu ratificarũt,tunc quilibet poteſt ſeparatim ratificare,& ita loquitur tex.in d.l.per fundum & iſta in effectu fuit diſtinctio Barto.ibi, & in d.l.omnes populi, col.6. Ex iſtis ſequitur reſolutio ſecundi dubii,cum a principio actus eſſet nullus,an communitas ergo poſſit portare,& conducere
3 lapides & maſtras:& dicendum eſt, † ꝙ non , niſi tranſigentes habuiſſent mandatum ad tranſigendum nomine vniuerſitatis,vel niſi conſilium repræſentans totum populum,iuxta glo. in rub.C.quæ ſit long. conſue. tranſegiſſet cum domino. nam iſtis caſibus tranſactio ligat vniuerſitatem, vt voluit Barto.& alii,in l.ciuitas.ff.ſi cer.pet.& Iaſ.in l.præſes , C.de tranſ.Si vero quæritur,an ſingulares perſonæ , quæ ratificarunt compelli poſſunt,& tunc recurrendum eſt ad diſtinctionem ſup.factam, aut nomine priuato ratificarunt,aut non: & ab iſto etiam procedit reſolutio tertiæ dubitationis,qua quæritur, an cõitas ,& particulares recuſantes conducere,& conduci facere lapides,& maſtras,incidant in pęnas conuentionales. Ad quartam dubitationem,qua quæritur de modo requirendi ipſam communi-
4 tatem & particulares. Breuiter rñdeo,ꝙ proteſtatione † incitatoria ſunt requirendi,ut portent,ſeu conducant lapides,& maſtras,& prout tenentur ex forma tranſactionis,quæ ipſis cõitati, & particularibus eſt inſinuanda, cum facto anteceſſorum ſuorum, & non proprio ſint obligati, aliter non conſtituerentur in mora,ſm Bar.in l quod te,ff.ſi cer. per.& in l. non ſolum,§. morte.in 3.prin.q.ff.de no.ope.nun.& in l.ſi quis ſignificatus,ff.depo.& quia hic agitur de conducendis lapidibus , & maſtris ad molendinum conſtruendum, in proteſtatione incitatoria deſignandus eſt locus certus,ad quem ſint lapides conducendi liẽ exprimendi ſunt lapides,& maſtræ,ubi ſint, & in quo loco certo,alias proteſtatio, & requiſitio utpote incerta non conſtitueret proteſtatos in mora,l.aut qui aliter, §.1. & 2. ff.quod ui,aut clã.l.3 §.ſi qs inſulã.ff.de eo,quod cer.lo.& qa Do.de Soleriis eſt obligatus cõſtrui facere dictũ molendinũ,proteſtatur per ſe non ſtare,quin illud conſtrui faciat adimpletis adimplendis per dictos homines,contra quos in caſu, quo denegent conducere, & cõduci facere maſtras & lapides,proteſtatur de omni mora,dolo,& negligentia ipſorum hominum, & de inobſeruantia conuentorum . Tunc do.excuſabitur ab omni mora,& ab incurſione pœnarum,cum per ipſum non ſtet quominus cõuenta adimpleat.non enim poteſt D de Soleriis dici moram facere ſuis hominibus qui moram prius faciunt domino ſuo,l.ſi per emptorem,ff.de acti.emp.l.illud. ff. de pen & commo. rei uend.Circa quintã dubitationem . An ii, qui promiſerunt propriis ſumptibus conducere , & conduci facere lapides neceſſarios ad dicta molendina,tam conſtructa,quam conſtruenda,teneatur conducere omnes lapides neceſſarios,etiam ad conſtructionem,ædificium molendinorum,an ſolum lapides molares tm̃,ſuꝑ,ꝙ teneantur ad conducendum molares tantum,i.ad metam,quæ eſt inferior pars molæ, & catillum quæ eſt pars ſuperior,l.cum de lanionis,§.idem conſultus,ff.de fun. inſtru.Nam molendinum dr̃ a molis,ſine quib.nõ ꝑ dici molendinum,ſm Bal.in c.1 §.ſi quis de mapio.de controue.inueſti. & conſi.407.

cogitan, lib. 5. vnde qui tenetur ad lapides molendini, non vr obligatus ad lapides ædificiorum, quia non ſunt lapides molendini quod a molis nomen accipit. Item quia in dubio ſtipulatio ita interpretanda eſt, vt minus intelligatur promiſſum. l. ſemper in obſcuris, ff. de reg. iur. Sed præmiſſis non obſtantibus arbitror promiſſores teneri ad conducendū etiam lapides neceſſarios ad conſtructionem ædificiorum ipſius molendini, quia
5 indefinite ſe obligarunt conducere lapides neceſſarios, quę † indefinita æquipollet vli, l. ſi pluribus, de leg. 1. c. quia circa, de priuil. etiam in contractibus, l. ſi ſeruitus, de ſeru. vrb. præd. l. ſi. vbi Bald. C. quæ res pign. ſi ergo promiſerunt conducere omnes lapides neceſſarios ad molendina, ergo etiam neceſſarios ad conſtructionem conducere tenebuntur, quia qui totum dicit, nihil excludit c. ſolitæ, de maio. & obed. l. a procuratore, C. mand. l. Iulianus, de lega. 3. & pro hac ſententia facit illa ratio inconuincibilis: quia lapides neceſſarios ad molendina conſtruenda conducere promiſerunt; ſi neceſſarios ad conſtruenda, ergo & lapides neceſſarios pro conſtructione tenebuntur. Nam qualitas conſtruendorum molendinorum qualificat diſpoſitionē tam ex parte ſtipulatoris, quam ex parte ſtipulantis, l. ſi quis vina, in rei deguſtanda, ff. de peri. & commo. rei vend. & bene facit, quod de geruſdio dicunt Bal. & Salic. in rub. C. de eden. Vltimo pro iſta opi. ponderanda eſt illa dictio, ita tamen. & hoc intellecto, quod vniuerſitas & particulares ducant lapides. quæ dictio, ita † tamen, excipiendo determinat præcedentia, l. negandis, C. de his qui accuſ. non poſ. Præcedentia autem loquuntur de lapidibus etiam neceſſariis ad conſtructionem, quia in præcedentibus eſt, q̄ do. teneatur conſtrui facere molendina; ergo exceptio poſita per hæc verba ita tamen, &c. debet intelligi ſecundum terminos diſpoſitionis præcedentis: quia exceptio extrahitur de corpore regulæ, l. nam quod ... c. §. fin. ff. de pen. leg. no. in l. 1. ff. de reg. iu. tradit Curt. in conſ. 183. & conſ. 84. & ita tenendo non obſtant contraria. Ad primum fateor, q̄ molendinum non dr̄ molendinum conſtructum, & in eſſe ſuo formatum ſine molis. Sed molendinum conſtruendum bene dr̄ molendinum conſiderato futuro euentu. vnde fateor, q̄ ſi conuentio loqueretur de molendinis conſtructis tantum, iſto caſu ad molas forte eſſet obligatio referenda: ſed in caſu noſtro conuentio cantat de molendinis conſtruendis, ad quæ conſtruenda ſunt lapides & cęmenta neceſſaria, & licet denominentur a molis, tamen etiam ædificia, tecta & parietes ſunt neceſſaria ad faciendū vnum totum integrale, l. cum qui ædes, de vſuc. ff. ſunt enim ædificia partes integrales molendini, vt declarat Bart. in l. in re conſtanti, col. 3. ff. de leg. 3. & in l. qui vſumfructum, ff. de ver. obl. cum lapides ædificiorum ſint neceſſarii ad molendina conſtruenda, bene ſequitur concluſio, q̄ ad illos ēt lapides obligatio porrigi debeat. Ad ſecundum indico, q̄ nos ſumus in claris, quia ſe obligarunt homines ad conducendum lapides neceſſarios ad conſtruenda molendina, & indiffinite, & ſic ad omnes lapides: nam a verbis contractus non eſt recedendum, l. non aliter, ff. de lega. 3. l. quicquid aſtringendæ, ff. de verb. ob. & regula l. ſemper, procedit vbi ex verbis contractus non poteſt de mente contrahentium apparere, vt ibi legitur in litera. & tradunt glo. & ſeq. ibi in l. veteribus ff. de pact. Ad ſextam dubitationem, an hoīes dicti loci, qui iuramentum homagii, & fidelitatis iurauerunt ire ad molendinum, oliuas & blada eorum in molēdinis dn̄i portare, & ēt ire ad coquendum panes in furnis dn̄i, teneantur obſeruare iuramentum. Bn̄, ſi in antiquis iuramentis fidelitatis, & homagii non erant ſoliti dicti hoīes iurare, & ſe obligare ad huiuſmodi ſeruitutes, cogi poterit dn̄s huiuſmodi iura-
7 menta remittere: quia iura fidelitatis, † & homagii contra antiquam conſuetudinem præſtita, præſumuntur extorta per impreſſionem, ſm Bal. in tr. de pace, Conſt. in ver. pactiones. & Io. And. in c. 1. de præſcrip. lib. 6. & ita dixit Bal. rn̄diſſe amico ſuo in c. 1. per illum tex. qual. val. iu. debe. fide. & ibidem tenet Iac. Alua. refert & ſequitur Iac. de S. Georgio in tractatu ſuo de feud. in verbo, qui quidem Inueſtit. & maxime ſi iniuant ſubire grauamina inſolita, quæ illis dn̄s imponere non potuiſſet, vt dicit Bal. conſi. 435. ſuper eo. lib. 5. & pro iſta ſn̄ia vr̄ tex. in c. dilecti. de maio. & obe. Circa vltimum, an donatio facta per Bartho. ſubditum dn̄o ſuo de Solertiis valeat, quia nulla dubitandi ratio proponitur, paucis me ab-
8 ſoluam. Dico itaq; donationem ſubſiſtere; nam † ēt principi & legatum & donatio fieri pōt, l. q̄ Princip. ff. de leg. 2. edictum. n. de donationibus, nō eſt prohibitorium, licet omnes perſonę, & omnibus perſonis, quæ nō reperiantur prohibitæ donare, & donari poſſint. l. affectionis, ff. de don. Nec iſta donatio infringitur, ſeu nulla dici pōt rōne omiſſę inſinuationis, iuxta l. ſancimus, C. de donat. tum quia hęc donatio (vt arbitror) non excedit ſummā
9 ibidem præfixam, tum quia † iuſm ſupplet defectū inſinuationis ſm cōem Doctorū ſniam, q̄ approbant Ioſo. Car. Pa. & omnes Mod. in c. cum contingat, de iureiur. Fed. de Sen. conſi. 281. caſus talis eſt. Alc. conſi. 4. col. 5. vbi alias auctoritates congerit, lib. 1. & conſi. 13. col. 2. eo. lib. vbi plura conſilia adducit. & poſſem addere infinita. Sed quia iſta opi. eſt inter Doct. canonizata, non puto expedire implere folia auctoritatibus.

RESPON. XI.

VNiuerſitas ſiue collegium, ex transactione facta per ſyndicos ſine mandato non obligatur, licet ſingulares de vniuerſitate ſingulariter & ſeparatim ratificantes tranſactionem nullam, ex ea ligentur, niſi prius altera partium contrauenerit; nam tunc licite pars aduerſa abſq; metu pœnarum ab inobſeruatis capitulis reſilire poteſt, quicquid ad conuentionales pœnas expetiti poſſe contra partem primo non obſeruantem dubium non eſt, iuramenta contra antiquam conſuetudinem præſtita, ſubditos non ligant, nam inſolita grauamina per dominos ſubditis iniungi non poſſe indubitati iuris eſt.

S V M M A R I V M.

1 *Tranſactio facta per ſyndicos ſine ſpeciali mandato, uel ſine conſilio, vniuerſitatem nullo iure ligat.*
2 *Tranſactioni iuratæ cui prius per partem contrauentum fuit, licite a parte aduerſa receditur.*
3 *Capitula cum connexis, & correſpectiuis non ſeruata ab altera partium, minime ab aduerſa parte ſeruanda erunt.*
4 *Iuramenta fidelitatis, & homagii, contra antiquam conſuetudinem præſtitā, ſubditos non ligant.*

Reſpon. Interpreta.

VIſo Flegranti conſilio Compatris mei honor. do. And. Alciati, quia tranſactionem non vidi, & dubia ſimpliciter proponuntur. Et quia ipſe D. Conſultor magiſtraliter proceſſit, ſatis fuiſſet ſolo calculo, & ſola ſubſcriptione conſultationem comprobare, tamen vt pariter ſatisfaciam, omiſſo primo dubio, circa quod non intendo aliquid ſcribere, aliqua ſubiiciam quo ad alias conſultationis partes. Circa 1m dubium, nunquid tranſactio facta per ſyndicos obliget vniuerſitatem, puto dicta per primum D. Alcia. eſſe vera, & ſi conſilium ciuitatis conſtituiſſet ſyndicos ſpecialiter ad tranſigendum, tunc tranſactio valida eſſet, & multo fortius valeret ſi vna
1 cum ſyndicis conſiliū tranſegiſſet, vt traditur per Bart. & Mod. in l. e. omnes, ff. ſi cer. pet. & per Alex. & Mod. in l. ſi ſe non, §. actor ff. de re iud. puto ēt aduertendum, an ſingulares perſonæ ratificauerint dictam tranſactionem tanq̄ noīe vniuerſitatis factā, an tanq̄ noīe priuato ipſorum ratificantium celebrat. quia tunc quo ad ea, quæ tangunt ſingulos ut ſingulos ratificatio præiudicabit his, qui ratificauerunt, licet non præiudicet vniuerſitati & diſtinguit An. de But. in c. ſi diligenti, col. 4. de fo. comp. & tradit Felin. in c. cum oēs, de conſt. Circa tertium, quo quæritur, an abſque metu pęnarum vniuerſitas, & particulares poſſint contrauenire tranſactioni iuratæ, cui prius contrauenit Dn̄s? & in hoc ēt ſentio cum his quæ prudenter concluſa fuere in prædicta conſultatione, q̄
2 abſque dubio † poſſent, per tex. in l. cum proponas, C. de tranſact. ēt q̄ in tranſactione eſſet clauſa, rato manēte pacto, quia talis clauſula non operatur, niſi in fauorem obſeruantis, & nihil prodeſt ei, qui primo contrauenit, vt no. in l. qui fidem, ff. de tranſa. & per Alex. conſi. 1. a s. opportune conſiderato ad finem, li. 1. & tenent Sal. & Mod. in d. l. cum proponas, & ēt q̄ in tranſactione ſit clauſula, q̄ toties committatur pœna, quoties contrauentum fuerit, ſm Pau. de Caſt. in dict. l. qui fidem, & in l. qui ſeruum, ff. de verb. obl. Alex. conſi. cxv. viſo themate, col. 3. lib. 4. & non incidit in pœnam. l. ſi quis maior. C. de tranſac. qui non obſeruat tranſactionem quam pleniter aduerſarius non adimpleuit, conſuluit Cor. conſi. 246. viſo hac, lib. 3. nec etiam incidit in pœnas conuentionales, vt plene tradit Alex. in l. ſemel mora, ff. ſol. matr. fortius dico, q̄ vniuerſitas quanquam ſecundo loco contrauenit, nihilominus poterit agere ad pœnas contra dn̄m, qui primo contrauenit, & ipſa non poterit conueniri ad aliquas pœnas, ſm Bart. in l. 1. §. cum arietes ff. ſi quad. paupe. fec. dic. & in l. cum pater, §. libertis, ff. de leg. 2. & Alex. in d. conſi. cxv. & in d. l. cum proponas. & Aret. conſi. 24. in 5. dubio. tradunt Mod. Taurinenſes in d. l. ſi quis maior. in vlt. charta. An autem vniuerſitas poſſit cogi de cætero ad obſeruandum contenta in tranſactione? cōis eſt diſtinctio adiecta per D. Conſulentem, q̄ non poterunt
3 obſeruare capitula † quibus dn̄s contrauenerit, nec etiam capitula connexa, uel correſpectiua; cætera vero adimplere quilibet tenetur, ſm Pet. & Bald. Alex. & Riminal. in d. l. cum proponas, per illum tex. iuncta l. ſi duo, ff. de dolo. cum ibi not. quę autem dicantur connexa vltra ibi adiecta, declarat Bald. in c. tranſlato, io ſi & ibi Nod. de conſtit. Circa quartum, & vltimum dubium veriſſima eſt *cōis* Doctorum ſententia, † q̄ iura homagii, & fidelitatis contra antiquam conſuetudinem non obligant ſubditos, quia præſumuntur extorta per impreſſionem. ita dicit Bal. rn̄diſſe cuidam amico ſuo in caſu ualde arduo, in c. 1. per illum tex. & ibi ēt no. Iac. Alua. poſt alios, qualit. val. iura debe. fide. refert ēt, & ſequitur Iac. de S. Georgio, in tract. ſuo feud. in ver. q̄ quidem inueſtiri præſtiterint iuram. Et maxime ſi præſtant iuſm de ſoluendis grauaminibus inſolitis, quæ feudatarius nullo modo poteſt imponere ſubditis, ſm Bald. conſi. 435. ſuper eo. lib. 5. & pro iſta concluſione vr̄ caſus in c. dilecti, de maio. & obed.

RE.

RESPON. III.

Quia Tranſactio nullo dato, retentove, aut promiſſo, nulla eſt: ideo tranſactionis iure Petrus Caualerij remittit domino de Caſtolio ſupraualentiam baſtitæ venditæ. Et D. de Caſtolio vice verſa, pro eadem valentia, liberat ipſum Petrũ ab omnibus obligationibus, in quibus eidem D. de Caſtolio ex quauis cauſa vſque in diem præſentem tenebatur: licet huiuſmodi liberatio generalis ſit, menſura tamen baſtitæ, ſecundum ea, quæ proponuntur, nullo iure remiſſa cenſetur.

SVMMARIVM.

1. Tranſactio nullo dato, promiſſo, uel retento, minimè procedit.
2. Tranſactio eſt contractus innominatus; & ideo ſi tranſacta non obſeruentur, competit actio ad intereſſe.
3. Pœnal ſi quis maior, non uendicat ſibi locũ in ſecũdo contrauenientie, quia contrauenicns in primo loco, non poteſt non poſtremo adimplenti obiicere.
4. Venditio tunc dicitur facta ad menſurã, cum pretium formatur a menſura.
5. Tranſactio generalis generaliter intelligitur de cogitatis.
6. Tranſactio generalis non porrigitur ad incogitata.
7. Tranſactio generalis non porrigitur ad ſingulariter excepta.
8. Tranſactio generalis non porrigitur ad caſum doloſum.

Reſpon. interpret.

1 TRanſactio Fit aliquo † dato, promiſſo vel retento. aliàs, non valeret, l. tranſactio. C. de tranſa. Ideo tranſactio inita inter D. de Caſtolio ex vna, & Petrum Canalerij ex altera, viribus ſubſiſtit: qa Pet. Caualerij remittit do. de Caſtolio ſupraualentiam baſtitæ venditę, & dominus de Caſtolio p̃ ſupraualentia baſtitę, quam remittit, liberat ipſum Petrum ab omnibus obligationibus, in quibus ſibi tenebatur quauis ex cã. Modo contingit dubitari, an Do. de Caſtolio intelligatur remiſiſſe ſupplementum menſuræ dictæ baſtitæ ſibi ad menſuram venditæ per dictum Petrum. Ego aliàs ſcripſi, ꝙ ſupplementum menſuræ remiſſum nõ vr̃: & arbitror veritatem dixiſſe, per iura, & rationes per me deductas, quibus nihil video deduci, qđ obſtet. Et quia ex verbis, & tenore tranſactionis apparet quod Do. de Caſtolio non remiſit ſupplementum menſuræ; ꝙ ſic demonſtratur, pro ſupraualẽtia baſtitæ retenta, & ſibi remiſſa, do. de Caſtolio remittit omnes actiones, & oĩa credita ſua ipſi Petro, ſi retinet ſupraualentiam baſtitæ ſibi remiſſam: ſequitur neceſſario, ꝙ retinet ſibi ſupplementum menſuræ; qa ſupraualentia baſtitæ, ɔ̃ſiſtit in integritate menſurę, vt patet ad locum. Nõ obſtat, ꝙ tranſactio, & liberatio inuicem facta ſit gñaliſſima, qa talis gñalitas nõ extendit̃ ad ea, q̃ tranſigentes noluerunt includi, in ipſa gñalitate in ſupplementũ deficientis menſuræ, qa ſibi retinuit ſupraualentiam, nec ẽt Petrus voluit liberari ab obligatione deficientis menſuræ, qa donauit Do. de Caſtolio ſupraualentiam dictæ baſtitæ: nihil. n. donaſſet, neque remiſiſſet Do. de Caſtolio, ſi baſtita non eſſet maioris pretij q̃ vẽdita fuerit: ſed qñ erit maioris pretij, ſi de ſexaginta duabus ſomatis venditis tollantur decem: & qñ dabitur ſupraualentia, ſi non detur integritas rei venditæ. vnde infero, Do. de Caſtolio, q liberauit Petrum ab oĩbus, q̃ ſibi debebantur ob hanc cãm, qa Petrus donauit ſibi ſupraualentiã, non reperta aliqua ſupraualentia, potuiſſe agere actione p̃ſcriptis verbis, oriente ex ɔ̃ctu tranſactionis ɔ̃ Petrum ad intereſſe, in quo intereſſe hñda eſt rõ deficientis mẽſuræ, l. naturalis. §. 1. ff. de preſcri. verbis, gl. & ſcrib. in l. ſiue apud,

2 C. de tranſ. ex quib. apparet, ꝙ fundamenta aliàs per me facta in aliquo non fuerunt eliſa nec ſublata. non ob. in quantum dr̃, ꝙ D. de Caſtolio incidit in pęnas l. ſi qs maior, agendo ad frumentum, ſeu eius valorẽ; qa eſto ꝙ agere nõ potuiſſet ad iſtud frumentum, non tñ põt Petrus prætendere, ꝙ Do. de Caſtolio inciderit in pœnas l. ſi quis maior. quia prius ipſe ɔ̃uenerat, &

3 qui prius fuit in mora adimplendi tranſactionem † iuratam, nõ põt obiicere alteri non adimplenti, ꝙ inciderit in pęnas, in quas prius ipſe inciderat, vt late conſuluit Cor. conſi. 246. vr̃ in hac, lib. 3. Alex in l. cum proponas, C. de pact. & in l. ſemel mora, ff. ſol. mat. ſequitur Taurinen. in repe. d. l. ſi qs maior, in 8. not. ꝙ autẽ Petrus prius ɔ̃uenerit non adimplendo promiſſa patet, qa tenebatur intra triduum tradere ſexagintaduas ſomatas prædicto do. de Caſtolio, quas quadragintaduas ſomatas in termino tridui non tradidit, vt iurauerat, ergo &c. Nec ob. ſi dicatur, ꝙ in tranſactione Petrus nõ iurauit tradere ſexaginta duas ſomatas: ſed baſtitam venditam, quia reſpondeo, ꝙ ſi iurauit tradere baſtitam venditam, ſatis iurauit tradere ſexaginta duas ſomatas, quia baſtita uendita fuit ad menſuram lx. duarum ſomatarum, non ad corpus, vt probaui in primis allegationibus, quibus nihil ex aduerſo reſpondetur, & dicere, ꝙ dicatur pfecta venditio, licet non tradat̃ integra menſura, non vr̃ iuridica propoſitio q̃tũ ad terminos noſtros, videlicet q̃tum ad hoc, ꝙ venditor dicat perfecte impleuiſſe ɔ̃ctum pro parte ſua. qui. n. uendidit ſexaginta duo iugera terræ, non dr̃ perfecte ɔ̃ctum adimplere, niſi oĩa ſexaginta duo iugera tradat, l. ſi ſo qualitate, l. ſu. §. ſi Titius, cum mille concord. ff. de act. emp. In cã d. de Caſtolio ɔ̃ Petrũ Caualerij duo dubia reſultant. Primum eſt, an per iſta uerba, uendiderit ſeu alienauerit baſtitam cum ſexaginta duabus ſomatis tam terrarum, pratorum, q̃ hermaſij, uineæ, & orti, pretio pro qualibet ſumata prati florenorum decem, & pro qualibet ſomata terræ, & hermaſij florenorum decem, & pro qualibet ſomata uineæ, & orti, florenorum quinquaginta, dicatur facta uenditio ad menſuram uel ad corpus: nã primo caſu actor obtinebit ſupplementum menſuræ, ſcđo caſu non. Secundum dubium, an per tranſactionem & liberationem gñaliter factã hincinde poſt uenditionem, do. de Caſtolio cenſeatur remiſiſſe ſupplementum menſuræ, qđ nunc petitur. Omiſſa diſputatione, q ſuperfluam arbitror in caſu iſto claro. Rñdeo ad pri-

4 mũ, ꝙ uẽditio dr̃ facta ad mẽſurã † ubi. n. pretiũ format̃ a menſura, & nõ a totalitate rei, tunc dr̃ celebrata uẽditio iuxta menſurã, ſm Bal. in rub. C. de ɔ̃h. emp. & ſm Bar. l. Iul. §. ſi Titius, ff. de act. em. ꝗ̃ probatur in l. q fundu §. qa gñ. ibi, ad ſingula iugera, & in l. qđ ſæpe, §. nẽ in his. ibi, in ſingulos modios, ff. de ɔ̃h. emp. hic aut p̃tiũ formatur a menſura, & in ſingulas ſalmatas cõſtituitur, igitur &c. Circa ſm dubium prima facie mihi ſuit, ꝙ do. de Caſtolio remiſerit ẽt ſupplementũ menſuræ. illa. n. uerba de oĩbus, q̃ uſq; in diẽ p̃ſentẽ inſimul agere habuerint, cum ſint gñalia, gñalr ſunt intelligenda. l. 1. § & gñaliter, ff. de lega. p̃ſt. & gñalis liberõ, q̃ ſalua rõne recti ſermonis reſtringi non p̃t, gñaliter liberat l. pluribus, & l. & uno, § 1. ff. de accep. ſimiliter gñalis tranſactio impedit litis ingreſſum quo ad oĩa, l. ſub p̃textu, C. de trãſ. & in ſpẽ, ꝙ liberõ facta p̃ iſta uerba, uidelicet ab oĩbus, q̃ uſque ad p̃ſentẽ diẽ agere in ſimul habuimus, operetur liberationẽ gñalẽ quo ad oĩa, firmat Bald. in d. l. ſub p̃textu, & Iaſ. in l. ſi de certa, C. e. & ſm Bar. in d. l. ſi de certa, & Pan.

5 in ca. 1. de tranſ. Tranſactio † gñalis liberat ab oĩbus, de quibus tranſigentes in gñe ſaltẽ cogitarunt, de quibus autem in gñe cogitarint, cognoſcitur ex uerbis, uel actione intentata ſecundum eos, quos tñ ſequuntur hic: ex uerbis vr̃ apparere, ꝙ ẽt de iſto ſupplemento cogitauerint, tum qa uerba gñalia ſunt de oĩbus, q̃ uſque ad p̃ſentẽ diẽ agere & ɔ̃here habuerunt cũ incidentibus, emergentibus, & dependentibus ex eiſdẽ, tũ qa excipiunt ſolũ q̃dam, ergo in certis firmat liberatio. ca. q ad agendum, de procur. lib. 6. & in ſimili caſu ita ɔ̃ſuluit Alex. conſi. 11. li. 2. Sed p̃miſſis nõ obſtantibus ɔ̃trium dicendũ vr̃, & vt intelligatur qõ, dico ꝙ punctus reducitur ad hoc, an tranſigentes cogitauerint de iſto ſupplemento. Nam ſi cogitauerunt, male agit do. de Caſtolio per prędicta, ſi non cogitauerunt, bene agit, quia gñalis li

6 beratio non trahitur † ad incogitata, l. cũ Aquiliana, ff. de tranſ. ꝙ aũt nõ cogitauerint, pbo multiplici rõne. Primo conſidero, ꝙ hmõi liberatio facta fuit gñaliter pro minori valẽtia baſtitæ venditæ ita cantant verba liberationis. verum ſi dẽt dari aliqua maior valentia ipſius rei uenditæ, neceſſe prius eſt dari rem ipſam, cum qualitas nõ poſſit reperiri ſine ſubiecto, l. 1 & 2. ff. de vſufr. Scdo conſidero, ꝙ ex pacto ſpãli actum fuit, ꝙ Petrus teneatur infra triduũ rẽ, ſeu baſtitã venditã tradere, & dimittere prædicto do. de Caſtolio, & ɔ̃ñr ad menſurã tradere, qa baſtita non fuit uendita ad corpus, ſed ad mẽſurã, ut ſ. in 1. dubio. nã venditio ad mẽſuram facta, non dr̃ pfecta, niſi ſecuta mẽſura, l. quid ſæpe, §. in his, ff. de ɔ̃h. emp. licet ergo liberatio ſit gñalis,

7 tñ non dẽt extẽdi ad pactũ † ſpãle factũ in ɔ̃nũ, tum quia gñi p̃ ſpẽm derogatur, reg. gñi, de reg. iur. tum quia gñalis diſpoſitio trahitur ad ſpecificata, l. doli clauſula, ff. de ver. obl. Accedat alia rõ, voluerunt tranſigentes ſe inuicẽ liberare, cũ hoc tñ ꝙ Petrus teneretur ad perfectionem ɔ̃ctus uenditionis, quod tã ex pacto præallegato dignoſcitur, q̃ ex liberatione per do. de Caſtolio facta, ex eo ꝙ baſtita maioris pretii p̃tendebatur. ſed ſi diceremus remiſſum eſſe ius deficientis menſuræ, reſultaret abſurdus ſenſus, qui omnino eſt fugiendus. l. nã abſurdum, ff. de bo. li. reſultaret ẽt repugnantia, & ɔ̃trarietas q̃dam in ſubiecto, certum aũt eſt in ɔ̃ctibus, reiiciendam eſſe interpretationem, per q̃ inducitur contrarietas, ſecundum Bart. in l. fi. §. idem quæſitũ ff. de cond. indebi. nec unquam relationem eſſe fiẽdam ad id, qđ ɔ̃trietatẽ inducit, ut probat Dec. conſi. 163. col 9. qs. n. imprudentior fuiſſet d. de Caſtolio, qui tñ (ut nouimus oẽs) ſagaciſſimus, & in rebus agendis experiiſſimus eſt, ſi pro maiori ualentia baſtitæ venditæ remiſiſſet ius menſuræ faciendæ, ſic etiam ipſam ſupraualentiã a Petro venditore ſibi donatam eidẽ uenditori illico remiſiſſet & ſic cãm liberationis, & ipſam liberationem idẽ eſſe uoluiſſet, quo nihil abſurdius, cũ cauſa a cauſato penitus, diſtinguatur, l. licet, §. ea obligatio, ff. de proc. l. manumiſſiones, ff. de iuſt. & iu. Contrarietatem demõſtro, ſi dicamus remiſſam menſuram, neceſſe eſt fateri fuiſſe remiſſam perfectionem uẽditionis, quæ perfectio dependet a menſura, d. §. in his. ſed perfectioni cã maioris ualentiæ refragatur, qa maior ualẽtia ɔ̃ſiſtit in mẽſura rei uẽditæ, nã ſi nõ reperitur integritas rei, qñ poterit dici rẽ vẽditã eſſe pluris? & ſi Petrus tenetur rẽ uẽditã di

mittere.quo dimittet, ſi non i pentur in ſua integritate ? quid
plura ſi Petrus donat æſtimatio cm quanti pluris quo p̃t dice
re ſibi remiſſam menſuram ab emptore, niſi ſibi ↄ̃dicat æſtimõ
enim qu plurimi conſiſtit in mentem a: nam ſi ſexaginta duarũ
ſalmarum venditarum deſiciãt decẽ,vel viginti,vñ poſtea repe
rietur æſtimatio quanti plurimi ? Sed quid moror ? aut Petrus
venditor ignorabat menſuram , & tunc fateri vĩ ſe ad talem
caſum non conſideraſſe , aut ſciebat (quod eſt magis creden-
dum.quia in re propria non capit ignorantia probabilis,l.fi. ff.
pro ſuo.c. ab excommunicato, de reſcrip.) & tunc cum fuerit
5 in dolo, ad talem † doloſum caſum tranſactio generalis non
porrigitur l.ites fratres, ff. de pact. Bart. in l. ſub prætextu.2.C.
de tranſact.

RESPONSVM IIII.

COmmunis Sententia eſt, mandatum ex curſu
temporis ẽt mille annorum nun-
quam præſumi ; quare tranſactio ex defectu ſyndica-
tus nulla, nullo iure mãdata præſumi põt. Ideo quaſi
poſſeſſio iuris paſcendi pro cõi probata dici non põt, licet pro
batum extiterit animalia ſingularium perſonarum in loco con-
tentioſo de paſci viſa fuiſſe , niſi de mandato , ſeu nomine,ac
ſyndicorum ſcientia,ſeu communitatis ratihabitione legitime
ſubſecuta fides fiat. Nec particulares vniuerſitatis pro ea depo-
nentes,teſtes idonei dici poſſunt, cum de eorum commodo ta-
cite agatur; quare nullam fidem faciunt, tanquam teſtes in cau-
ſa propria.

SVMMARIVM.

1 *Ex diuturnitate temporis nunquam præſumitur mandatum ex communi
Doctorum ſententia.*
2 *Quaſi poſſeſſio communis iuris paſcendi probata non dicitur, licet probetur
animalia particularium depaſci viſa fuiſſe in palude contentioſa pluries, ſi
nec acie, nec mandato, aut conſenſu communis , id factum eſſe probetur.*
3 *Cum agitur de commodo tacite ſingulorum vniuerſitatis, non poſſunt parti
culares ipſi pro eadem teſtes eſſe.*

Reſpon. Interpreta.

BEne D.geſta fuit conſultatio , & inordinate abſo-
luta per d.Pet. Alb.cui nihil reſtat addẽdum,
quia copioſe & eleganter expedita fuit per eum.& qa
virtus p̃ntis conſultationis tota conſiſtit in inſtꝰ tran
ſactionis , & probationibus mihi non exhibitis , neſcirem
quid vltra ſcribere. Vt tñ videar ſcripta ſua diſcurriſſe, circa pri
mam concluſionem, in qua concluditur tranſactionem nullã
ea defectu ſyndicatus pro parte cõitatis,& tutelæ pro parte do.
Alexię matris nomine Pontij, quæſtio prima facie dubitabilis
viſa fuit, quia ex diuturnitate temporis præſumitur ſolennitas
extrinſeca, l. ſciendum, ff. de verb.obli. vbi Bart.& alij in l.quun
que,§. fi.de pub. in rem act. & in ſpecie, ꝙ ex diuturnitate tp̃s
præſumatur mandatum, tenet Fran de Curte alleg. infinitos ita
tenere, In conſi 77.per totum. Deci conſi.199 in fi.& Iaſ. in d.l,
ſciendum,col. 8. Sed prædictis non obſtan. teneo , ꝙ per prædi-
☞ ctum conſultorem concluſum fuit,quia cõis opi.eſt in ↄ̃trium,
1 ꝙ ex curſu † tp̃is ẽt mille anno. non præſumatur mandatum, vt
tenet Bald.in l.a.C.ſi ea ſal.inſtr. & in l.1.C.de re.alie.non alien.
Alex.in l qui in aliena,in prin.ff.de acq. hæred. & conſi. 1, lib,
4.Felin c.ſicut de re iu.Mod.in l. 1. C.qui admi. Fran. de Cur,
ſibi ↄ̃tius, conſi.49.col.5.& col.18 Corn. & Socy, in variis con-
ſilijs,quæ non refero. Placet ẽt illa concluſio, ꝙ non ſit proba-
ta intentio dictæ communitatis, videlicet , quaſi poſſeſſio iuris
2 paſculandi, quia † non ſufficit probaſſe , animalia ſingularum
perſonarum paſculaſſe in dicta palude, niſi probetur ꝙ nomi-
ne communitatis,& de eius mãdato vel ratihabitione oppor-
tuno tempore facta,ſeu ꝙ nomine communitatis , & de ſcien-
tia eorum qui gubernabant communitatem, ut conſuluit egre-
gie Raph. Cu.conſi. 158. viſis inſtrumento, col. pen. & quia in
3 hac cauſa , in qua agitur de commodo ſingulorum † de vni-
uerſitate, ipſi de vniuerſitate non ſunt idonei teſtes , ſecundum
Inn.& Alios in c. cum nuncius,de teſti. Pan & Fely. in c.ſuper,
eo.tit. Pan.conſi.16.ad claram deciſ.col. 2.lib.1. Lud.Ro. conſi,
7 viſis neceſſarijs.col. fi. Bal.conſi.148 lib. 4.& etiam conſi. 443,
lib.5.& 445. eo.lib.& alibi ſæpe.

De procuratoribus.

RESPONSVM I.

Licet procurator in criminalibus ad cauſas abſentię alle-
gandas,& ad cauſas cauſę conſtitui poſſit; procura-
tor tamen in cauſa principali nullo iure admittatur, nam delin-
quens etiam in arbitrarijs perſonaliter cogitur comparere. Et iõ
in cauſa querelæ porrectæ per Clau. contra Toſſanum , Toſſa-
nus non per procuratorem, ſed perſonaliter comparere debet,
& maxime ſtante ſtatuto Comitatus Venoſini, id expreſſe di-
ſponente.

SVMMARIVM.

1 *In cauſa pęnã ſanguinis afflictiua non admittitur procurator de iure,ſuper
principali negotio.*
2 *Etiam in arbitrarijs, vbi pęna corporalis poteſt imponi, procurator nullo iu
re admittitur.*
3 *Per clauſam,ius & iuſtitiam miniſtrari, omne ius, & omnis actio propoſi-
ta videtur.*
4 *Statutum Comitatus Veneſini rectè procuratorem in criminalibus reijcit.*

Reſpon. Interpreta.

Ad demonſtrandum ꝙ in cã querelæ porre-
ctæ per Claud. contra
Toſſanum Boſſę, non debuit admitti procurator: & ſic ꝙ iudex
iuſte proceſſit, & fruſtratorie fuit a non admiſſione appellatũ,
ſubijcio infraſcriptas concluſiones, ex quibus apparebit reſpon
ſio ad ea, quæ in contrarijs allegationibus deducuntur. ¶ Vbi
1 ingerit ut † pœna ſanguinis afflictiua, non admittitur procura-
tor l.pe.§.ad crimen, ff.de pub.iud c.veniens, de accu.vbi ſ o-
b que traditur per Doct. Si modo demonſtrauero, quòd in iſta
cauſa criminali veniat imponenda pœna corporalis, appar et
veritas concluſionis pręmiſſę, ſcilicet, quòd non debuit admitti
procurat. quòd autem pœna corporalis imponi poſſit pro v
tiete, eſt tex. in cap.1. §. ſi quis alium, de pac.tenen. in vſib.feud.
vbi imponitur pœna amputationis manus. Et licet videatur ille
tex. loqui, quando vulneratus etiam violat p cem, tamen Alua-
ro. in d.c.1. in princ. per illum tex. dicit quod Imperator intendit
facere legem generalem. ſed quia forte allegabitur conſuetudo
in contrarium, quæ tamen eſſet probanda, ſecundũ Bar. in l La-
beo, de ſupel.leg. Bal. in l. de quib. col. antepen. ff. de legi. eſt tex.
in c. 1. de conſti. lib 6 Ideo ſecundo loco comprobo, quia ex di-
ctis teſtium appar. t, quòd Toſſanus iam rixa ſedata vulnerauit
Claudium in capite cum tonchono, & ſic ex genere teli, & ex
loco percuſſionis conſtat, ꝙ animo occidendi vulnerauit, ergo
habebit locum pœna legis Corneliç de ſicarijs , quę eſt capita-
lis, l 1. § Diuus, vbi Bar. & alij. ff. de ſic. & l. ſi is, qui cũ telo, C. co.
2 vbi Sal. Tertio clarũ eſt, ꝙ vbi pęna eſt arbitraria, item † ꝙ poſ-
ſit eſſe corporalis uel pecuniaria, ꝙ nõ admittitur procurator. ſe
cundũ Bar. & oẽs, in d.§ ad crimen. exemplificant omnes in l. ſi.
ff. de iniu. & in l. fi. C. e. videlicet in actione iniuriarũ, de qua a p
ſens agitur Claudius enim in ſua querela pro vulneribus ſibi il
3 latis petit ſibi ius, & iuſtitiam miniſtrari. per † quam clauſulam
omne ius, omnemque actionem ſibi competentem di propo-
ſuiſſe, ſecundum Pan. in c cum dilectus, de ord.cog. Iaſ. Inſt de
act §.1.col. 20.& conſequenter etiam actionem iniuriarum , q̃
ſibi pro vulneribus datur, §. 1. & §. 2. Inſt. de iniu. videtur dedu-
xiſſe. Quarto ſtãte ſtatuto in Comitatu Veneſini, ꝙ in cauſis cri-
minalib. denunciatus, vel accuſatus teneatur in propria perſo-
na, ſine miniſterio alicuius procuratoris, vel cedulę reſpondere
4 iuſte fuit † reiectus procurator: valet.n. tale ſtatutum, ut proba-
tur per argumentum a fortiori in l. fi. uer. niſi quoſdam forte,
C. de proc. Nec obſtat , ꝙ etiam in cauſis criminalibus admittit
procurator ad allegandam cauſam abſentiæ, vel etiam ꝙ in caſu
noſtro poſſit allegare cauſas cauſæ, quia quantum ad reſpondẽ
dum iuſtis, nullo pacto ſtante dicto ſtatuto debet admitti. vnde
infero, ꝙ dictus procurator iuridice reiectus fuit , quia petit co-
piam titulorum cum termino ad deliberandum : & ſic compa-
ruit in caſu, in quo non habet ius. ſ. reſpondendi, & conſequen-
ter nec deliberandi, igitur &c.

RESPON. II.

Licet fœminæ ab omnibus officiis publicis remotæ ſint,
mater tamen pro filio abſente procuratrix eſſe põt.
Et ex conſuetudine Regni Francię , mulieres clariſſimæ pariter
iudicare poſſunt, ad negotia vero procuratrices conſtitui poſſe,
indubitati iuris eſt . Ideo clariſſima domina Antonetta de Cla-
romonte, procuratrix magnifici domini de Carumbo rectè cõ-
ſtituta eſt, quare iure potuit de magiſtratibus in dicto loco pro-
ℴdere, ratione iuriſdictionis ſibi competentis. Et inſtrumentũ
(ſecundum ea , quæ proponitur) a perſona legali, bonæ famæ,
probatæque vitæ ac ęſtimationis productum, non viciatum, ne
que abolitum, neque in aliqua ſui parte ſuſpectum, indubitatã
fidẽ facit, non obſtantibus quibuſcunq; ex aduerſo oppoſitis.

SVMMARIVM.

1 *Licèt fęmina procuratrix eſſe non poſſit ad iudicia, Fallit tamen in matre,
quæ pro filio abſente agere, & defendere poteſt.*
2 *Ex conſuetudine Galliæ, clariſſima mulier iudicare poteſt.*
3 *Intellectas ad clem. religioſus, de procu.*
4 *Dignitas, bona fama, & uita, relenant producentem inſtrumentum, ut de eo
fidem facere non teneatur.*
5 *Si mandatũ ex ſigillo & ſubſcriptione domini probatur, multo magis per
inſtrumentum in forma publica & probante confectum, comprobatur.*

Reſpon-

Reſpon. interpret.

Licet ſit ſœmina non poſſit eſſe procuratrix ad iudi-
cia l. fœminæ, ff. de regu. iur. l. neque fœmina. ff de
proc. quia abſente, & l. aliena, C. eo. tñ ... in ma-
1 tre, † q̃ pt eſſe procuratrix pro filio abſente, ſm Ale.
& ceteri ſcrib. in l. fœminis, ff. de procu. Sal. Ale. & cõteri alii, in d.
l. aliena, quicquid dicat ibi Iaſ. qui ſolus eſt, & ſingularis in cõ-
traria opinione Bal. in l. exigendi, ad fi. C. de procur. uoli, ꝙ ma-
ter maior 25. annis ſine mandato poſſit agere pro filio abſen-
2 te pſtita tñ cautione de rato. Licet etiam ſœmina † regulariter
non poſſit exercere officia publica, d. l. fœminæ, tamen fallit in
mulieribus clariſſimis, quæ ſecundum conſuetudinem appro-
batam in omnibus partibus Gallicanis poſſunt iudicare, c. dile-
cti, de arbi. & c. cum deuotionem, 1 a q. 2. Licet enim mulier
non poſſit eſſe procuratrix ad iudicia, tamen poteſt eſſe procu-
ratrix ad negotia, l. idem, §. ſi cui mandauero, verſic. ſi mater. ff.
mand. cum ſuis concor. ¶ Iſtis ſic ueris exiſtentibus, reſpondeo
ad ea, quę obiiciuntur contra perſonam do. Antonet
tæ de C... ramonie, matris & procuratricis magnifici de Caũ-
bo Et primo dum opponitur, quod fœmina non poteſt eſſe p-
curatrix ad iudicia reſpondeo, quod fallit in matre pro filio ab-
ſente, ut ſup. in primo pręmiſſo. Secundo dum opponitur, q̃d
non poteſt conſtitui procuratrix ad deputandum officiales in
loco Caũmbi, quia ipſa non poteſt iudicare, l. cum prætor, §.
non autem ff de iud. & qui eſt inhabilis ad actum, non poteſt
conſtitui procurator ad ſubſtituendum alium ad illum actum
exercendum, cle. religioſus, de procur. Nam ad iſtud reſpon-
deo multipliciter. Primo dico, quod regula cantat hoc modo,
qui non poteſt conſtitui procurator ad unum actum exercen-
dum, non poteſt alium ſubſtituere ad illum actum, d. clem. reli-
gioſus, ſed mater poteſt conſtitui procuratrix pro filio abſen-
te, tam ad iudicia, quam ad negotia, ut ſupra probaui, ergo po-
tuit etiam conſtitui procuratrix ad deputandos officiales, ſiue
talis conſtitutio dicatur actus iudicialis, quod eſt falſum, ſiue
extraiudicialis, prout eſt. Cum igitur ipſa poſſit eſſe procura-
3 trix omni caſu, nihil obſtat regula, Clem. † religioſus, allegata
in oppoſitum, quia non militat. Secundo reſpondeo, quod mu
lier parte non opponente poteſt eſſe ut procuratrix in iudicio,
ſm gl. in l. ita demum, C. de proc. ſi ergo antequam fuerit op-
poſitum ſubſtituat, ualebit ſubſtitutio non obſtante reg. cle. re-
ligioſus, ſm Sal. in l. q̃d quis, col. 2 in 3. q. C. de pcur. ſed anteq̃
fuerit oppoſitum, q̃d mulier nõ pt conſtitui procuratrix, ipſa de
putauit officiales, ergo &c. Tertio reſpondeo, q̃d procuratrix
deputans officiales nomine ſui principalis, non dicitur ſubſti-
tuere alium, loco ſui, ut loquitur reg. ꝯtra, ſed ipſamet mandatũ
& actum ſibi iniunctum exequitur, vnde inepte adducitur reg. d.
clem. ita Doc. Bar. & Mod. in l. 1. §. ſi ĕ ægrinus, ff. de acq. poſ. ſed
credo ꝙ Do. aduocatus aduerſariũ uelit dicere, q̃d ſicut de iu-
re cõi mulier nõ pt iudicare, §. non ãt, ita non dẽat poſſe cõſti-
tui procuratrix ad deputandum officiales. Sed pro certo illa nõ
eſt paniſſima conſequẽtia, nec eam probauit aliquo iure. & cõ-
trarium oſtenditur euidẽter, nam vt aiunt Dialectici, ad tollendũ
conſequentiam ſufficit dare inſtantiã, ſm gl. in c. ſicut vrgeri, 1.
q. 1. & l. ſi uẽri, ff. de priui. cred. probatur in §. pauonũ. Inſti. de
rer. di. Inſtantia autem inſtantiã; mulier de iure communi habẽs iu-
riſdictionem non pt iudicare, d. l. fœminæ. & tñ nullus dicit, q̃d
non poſſit deputare officiales, qui habent ius dicere inter ſubdi-
tos, quia illud ius dãdi iudices competit rõne iuriſdõnis, quã ha-
bet, l. 1. de offi. eius. l. imperiũ, & ibi no. ff. de iur. om. iud. ſimile
Epiſcopi, & cęteri Eccleſiaſtici habentes iuriſdõnem meram
& mixtum imperiũ, non pñt iudicare in cauſa conſanguinis,
ac ſalam ſanguinis, ne clerici, vel mona. & tñ poſſunt deputare
alios iudices laicos, qui iudicant, c. ſi. ne cle. vel mon. li. 6. ſed etiã
aſſumptum non eſt verũ, quia d. Antonetta cum ſit clariſſima
& præcellens, poſſit etiam iudicare ſtante conſuetudine gene-
rali in partibus Gallicanis, d. c. dilecti. de arb. cum ſim. Ex iſtis
puto clariſſime reſoluta oĩa, q̃ ꝯ pſonã d. Antonettæ oppoſita
fuere. Supereſt ut diſſoluamus, quæ ꝯ inſtrm mandati deducun
tur. dr̃ n. inſtrũ exhibita nullã fidẽ facere, quia non ꝯſtat illũ, q
dr̃ rogatus de dictis inſtrĩs, fore notariũ; dẽt n. producẽs inſtrm
fidem facere, quod is, qui confecit inſtrm, ſit notarius, ſi pars ne
get, ſm Spe. de inſt. edẽ. §. reſtat. ver. ſed quid ſi producitur. ma
xime ſi inſtrm ſit ꝯfectũ in longinquis, ut in caſu iſto, in quo in
ſtrm editũ fuit in Anglia remotiſſima ab iis nr̃is regionib. ſm
Spe. ibi, & uer. & ſcias, & in uer. illud, & Ale. conſ. 166. viſo pun
cto, d. 2. q. ergo ita rñdeo, ꝙ prædicta pcedũt, niſi pducens inſtrm ſit p-
4 ſona † legalis, bonæ famæ, & exiſtimationis; nã iũc attẽta qua
litate perſonę, quæ non pſumitur uelle uti falſo inſtrõ, ſecun-
dum Azo. in Sum. de fid. inſtr. & pro hoc bene facit dictũ Inno.
in c. illud, de præſump. & quæ late ſcribit Fel. in ca. ſuper iis. col.
pe. & ff. de accuſa. ubi enumerat molta ſpecialia ꝯ ius conceſ-
ſa ratione bonæ famæ, & integræ vitę, & licet alii contradicant,
tñ opi. Azo. ꝯcurrentibus aliis indiciis, ex quibus iuſtificari poſ-
ſit ueritas inſtrĩ, veriſſima eſt, & a iudicibus amplectenda; quæ
n. ſing... non prod. ſunt, collecta ſimul iuuant ff. de excuſ. tut. l. 2.
§. ſi. & l. ſi pedonẽ, § qui iuta multa, eo. ti. vltra coniecturam eli-
ctam ex bona fama, & dignitate, & excellentia Magni. do. Anto-
nettæ, veritas mandati iuſtificatur ex ſigillo ipſius d. de Caũbo
quo ſigillatum reperitur dictũ inſtr. cui ſigillo et appoſito in
priuata ſcriptura ſtandum eſt, c. peruenit, de fideiuſſ. c. poſt ceſ-
ſionem, vbi gl. & Doc. de prob. ſi ergo ſolum ſigillũ operatur,
quod credendũ ſit dictæ ſcripturę, calumnioſa erit exceptio, ꝙ
non conſtat ꝙ rogatus de inſtr. ſit tabellio, eo maxime, quia da-
to ꝙ non eſſet tabell. o mandatũ per ipſũ ſcriptũ, ſigillo dñi ſi
gillatũ liquido probatur, d. c. poſt ceſſionẽ, accedat tertia cõie-
ctura, ꝙ eſt ſubſcriptũ manu principalis, cui ſubſcriptioni ſtan-
dum eſt perinde ac ſi eſſent literæ ipſius dñi, nã uirtualr tñ ope
ratur ſubſcriptio, q̃tũ ſi totũ eſſet ſcriptum manu ſubſcriben-
tis, l. emptor, §. Lucius, vbi Bar. ff. de pa. late p. Ale. in l. ſi ita ſti-
pulatus, la 2 §. Griſogonus, col. 2. ff. de uerb. obl. Sicut ergo lite-
ris dñi, maxime ſigillatis ſuo ſigillo, probatur mandatũ, ſicut p
inſtrũ publica, l. ſi procuratorẽ, ff. de procu. cle. 1. ubi in ... s, vel li
teris, & ibi gl. de procu. ita fortius probabitur p inſtrm ſubſcriptũ,
& ſigillatũ manu, & ſigillo principalis. nec obſtat, ꝙ non fue-
rit comprobatũ, ꝙ ille ſit notarius; quia ſimilibus præm... ꝯie-
cturis, & indiciis ſufficientib. ad probandũ ipſum mandatũ. de
quo q̃rit, dico, ꝙ fruſtratoria eſſet probatio, q̃d ille eſſet nota-
rius, & fruſtratoriæ probationes non sũt faciendæ ... 2 de ... bat. l.
hæc ſtipulatio, §. diuus. ff. ut leg. no. cau. & ſi ſubſcriptio & ſigil
5 lum probant † mandatum, multomagis ſi exhibeatur ... nũ ta
bellionatus; & inſtrumẽtum in publica forma confectum, nõ
abolitum, non uitiatum, nec in ulla ſui parte ſuſpectum, l. ... de
edic. Diui Adria. toll. cum ſimilibus.

RESPON. III.

Licet ꝯfeſſio procuratoris generalis in contentioſa iu-
riſdictione dño præiudicet. cũ ex ui contentioſæ
iuriſdõnis rñdere cogatur, ſecus in uoluntaria iuriſdi-
ne. Ideo ſecundum ea, quæ proponuntur, confeſſio pro
curatoris generalis dño non pĩudicat, & licet obeſſet, nihilomi
nus miſſio in poſ. ex primo decreto nullo iure fieri potuit, cum
ſp in iudicio perſonalr contendens ſe nullo iure teneri exhibe-
re. præſertim cum nouiter ſucceſſeris probabiliter, itaque po-
tuit allegare ſe ignorare inſtrumenta, de quibus agitur, & ipſius
iuramento præſens controuerſia terminabitur, ac dirimetur.

SUMMARIUM.

1 *Confeſſio procuratoris generalis in iuriſdictione uoluntaria domino non præiudicat, ſecus ſi in contentioſa.*
2 *Vbicunque reſpondens addit, vel detrahit interrogationi, additio dicitur diuerſa diſpoſitio.*
3 *Confeſſio procuratoris in uno iudicio, non præiudicat in alio.*
4 *Miſſio ex primo decreto procedit, quando cõuentus contumaciter latitat.*
5 *In actione ad exhibẽdũ, non fit miſſio rei petitæ, ſed tãtum pro intereſſe.*

Reſpon. Interpreta.

Conſideratis his, Quæ in themate ore te-
nus mihi recitata ſunt,
prima facie viſum fuit, ꝙ confeſſio procuratoris gñā-
lis habuerit præiudicare dño, & ꝯfiteri, ꝙ ſtãte ꝯfeſſio-
ne prędicta principalis teneat edere dictũ inſtrm, ẽt ad intẽtio-
nem ſuã fundandam, vt eſt caſus in l. nequiſq̃, ff. de edẽ. q̃ ãt p-
iudicauerit non ungẽdo, ſed ad radicẽ eius deſcendendo, pbat
ex diſtinctione Bar. in materia, in l. certũ. §. ſed an ipſos, ff. de cõ
feſ. q̃ formalr ſequtur Pan. in c. 1. vt lite non conteſt. d. ſtinguit. n.
vtrũ confeſſio procu. gñalis pĩudicet dño, aut pcurator gñalis
1 voluntarie † ꝯfitetur, & tunc non præiudicat, aut per viã ꝯtentio-
ſæ iuriſdõnis, puta rñdendo poſitionibus, vel articulis, & tunc
quia coactus tenetur rñdere, pĩudicat, maxime, quia iſta includũ
tur in mandatu gñali, & iſtam opinionem ſequuntur cõiter Do
cto. vbique, & Ale. conſ. 96 col. 3. in prin. uol. 2. C. ęp. conſ. 21. uo
lum. 4 in fi. Cos. conſ. 19. in fi uol. 2. & 144. & 175 uol. 4. & iſtis
terſis vr̃ eſſe pñs confeſſio, quia interrogatus a iudice procura-
tor confeſſus fuit, tenetur. n. ui iuriſdõnis contentioſæ interro-
gatus a iudice rñdere, ſecundum gl. in c. 1. de iud. glo. Pan. & alij
in c. pe. de iuramen. calum. l. ubicunq; ff. de interro. actio. ¶ Cõ
trarium (ſi vera ſunt, quæ in facto pręſupponuntur) credo ve-
rius: dr̃. n. ꝙ iudex interrogauit procuratorẽ, vtrũ hẽret inſtrm
pcuratæ penes ſe, & iuſſit vt cũ iuſto rñderet. Ipſe uero procura-
tor rñdit, ꝙ penes ſe non hẽbat; ſed erat penes principalem in
vrbe hoc ſic pĩuppoſito, dico, ꝙ inquantũ ꝯfeſſus fuit, ꝙ erat
penes principalẽ, talis confeſſio dr̃ ſponte, & uoluntarie fcã, er-
go cõis diſt. & theorica ſ. allegata probat, quod talis confeſſio
nõ dẽt præiudicare, ꝙ autem fcã ſit confeſſio uoluntarie ... q̃
ſit quod inſtrumentum ſit penes principalem, probo ...
2 tabiliter. vbicunque reſpondens † addit, vel detrahit interroga-

tioni,

al,additio dicitur penitus diuerſa diſpō.l.1.§.ſi quis ſimpliciter.
ff.de ue.ob.vbi Moderni addunt infinita. inquantum ergo pro-
curator in reſponſione ſua addidit, quod inſtrumentum erat
penes principalem,dicitur ultra interrogationem reſpondiſſe.
ergo fuit reſponſio uoluntaria, & conſequenter non præiudi-
cabit,facit quia teſtis,qui deponit extra articulos, nihil probat
pro,nec contra,quia de iis,quæ ſunt extra articulos, non repe-
ritur interrogatus,nec iuratus,ut not.in l.ſi duos,§.idem Iulia-
nus.ff.de iureiur. & alibi ſæpe. Secundo ex alio non uř præiu-
2 dicare quia confeſſio procuratoris † in vno iudicio,nō p̄iudicat
in alio,ſm Spe.in tit.de confeſ.§.nūc videndū.Fely.in d.cap.1. in
prin.col.pe.ut lite nō ꝯteſt.ſed,vt intelligo,ꝯfeſſio fuit fcā in iu-
dicio rei uendicationis, & nunc deducitur in iudicio editonis
diuerſo a iudicio reali.eſt.n.actio ad exhibendū penitus diuerſa-
ſis,ab actione rei uendicationis, ut de ſe patet ex una. n. eſt per-
nalis.l.3 §.eſt āt perſonalis hæc actio,ff.ad exhiben.altera rea-
lis ergo &c.Circa ſecundum,poſito,ꝙ præiudicaret,dico nō eſ
ſe tiendam miſſionē in poſſeſſionē rei petitę ex plurib. Primo,
4 miſſio ex primo decreto,fit,qn̄ conuentus † contumaciter abeſt
l.ſi finita.§.Iulianus.ff de dam.inſe c.qm̄ frequēter,§.fi.ut lit.nō
conteſt.cum ſimi. & in caſu noſtro hęres principalis non lati-
tat,imo contendit in iudicio ſe non teneri ,ergo non fit miſſio,
ſed ormanda erit ſnīa,an teneař,& quidē neceſſario in eius fa-
uorem,ſtantibus p̄alleg. & ēt quia hęres qui nouiter ſucceſſit
poterit probabiliter allegare non inueniſſe inſtřm in hędiiate ;
attento,quod principalis, apud quē (vt dicitur) erat,deceſſit in
partibus remotis ab vrbe.vnde ſtabitur iuřo ſuo,donec probe-
tur contrar.ū,ut per Iaſ.in l fi.§ licentia.C.de iure libe.Et maxi-
me ſi dicat,non inueniſſe niſi talia,& talia , & nō vltra,iuxta gl.
vulgarem in l.cū de lege.ff de probat.& eo maxime,quia perdi-
tio inſtrumentorum,ſubſiſtente præcipue legitima conie ctura
(ut in caſu occurrenti)probatur iuřo,l fi.C.de fid.inſtr. Poſtre-
mo in oēm euentum dico , ꝙ iudex ēt ſi contumaciter abeſſet
reus conuentus ad exhibendum,quod tn̄ non eſt fienda miſſio
in poſſeſſionem rei petitæ, ſed ſolū miſſio in poſſeſſionē pro
quantitate intereſſe,ſm Spe.in ti.de primo & ſcdo decreto, §.
reſtat ver.qd ſi agatur ad exhibendum, & qa actio eſt perſona-
lis,& intereſſe non eſt liquidum, non uideo ꝑ quanta ſumma
deberet fieri miſſio,& poſito,quod intereſſe eſſet liquidū,tamē
miſſio prius eſſet faciēda in rebus mobilibus,& c.d.c.quoniam
frequenter,§.fi.cum ſimi.ut declarat Spe.in d.§ reſtat,verſic.1.
Et iſtud ultimum uolui dixiſſe non pro exigentia rei , ſed vt
tollatur omnis ambiguitas de cordibus uolentium malignari.

¶ Quod metus cauſa.

RESPONSVM. L.

SVmme aduertendum eſt in re ſuſpicioni ſub
iecta,an teſtis diues, pauper ve fuerit,
& an parte nō citata deponat:nam huiōi teſtis in cā
mřimoniali nullam fidem facit. Et ideo quæſtio
metus geſti in mřimonio de quo ꝯtendit,per produ
ctos teſtes probata non fuit,cū mřimonium plenam & indubi-
tam exigat fidem, metuſq; ēt purgatus dř , tam per contractū
matrimonii ſponte celebrati,quam per dotem parentū ſubſe-
quutam,ac petitam,ſecundum ea,quæ proponuntur.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis pauper, & uериſimilia nō deponēs , non dicitur oī except. maior.*
2 *Teſtis ſimpliciter de auditu deponens, non ēt de uiſu, nullā fid.præſtat.*
3 *Teſtis parte non citata deponens,nihil probat.*
4 *Ad probationem metus,legitima probatio requiritur.*
5 *Metus purgatus dicitur,ſi matrimonium ſponte celebretur,& dos a pa-
rentibus conſtituatur.*
6 *Qui uult conſequens,cenſetur uelle omne neceſſarium antecedens.*

Reſpon.Interpreta.

PLacet conſiliano dom. Alciati,compatris mei ho
norandiſſimi,eleganter, copioſe , & iur idi-
ce,ac abſolute fcā. In primis placet concl̄o,quod nō
ſit probatus metus per teſtes in cauſa examinatos p
fundamenta,& rōnes ſuas.Et quia primus teſtis, qui deponit ſe
5 audiuiſſe altercationem ,ultra quod non deponit † veriſimilia,
& ſic non poteſt dici omni exceptione maior,ut per Barb ꝯſi.
47.col.pe.in 1.lib.eſt etiam pauper, & ſic illo reſpectu non po
tuit dici omni exceptione maior,ſecundum Spec.in ti.de teſte,
§.1.in finalibus uerbis. eſt enim ſumme animaduertendum in
re ſubiecta ſuſpicioni,an teſtis ſit pauper vel diues.l.3.ff.de teſti.
Accedat etiam,ꝙ eſt vilis,quo caſu qn̄ paupertas, & uilitas cō-
currunt,nunꝗ teſtis dř idoneus,ut pulchre per Barb. conſi. 32.
ſcribit præclare,colum.8. in princip.& in cauſa matrimoniali ,
ēt ad probandum matrimonium,firmat idē Barb.cōſi.54 col.j.
uol.1. Inſuper ex dicta depoſitione ſua conſtat, ꝙ ſic altercatio-
nem ad cām habuit,qa reddit rōnem ſuſpectā; videlicet, ꝙ pſo-
næ,quas altercantes audiuit,non poſſunt eſſe aliæ, ꝗ nominatę
per eum, cuius voces perſępe fallaces ſint, & vnus poſſit Imitari
vocē alterius,ut per Imo.& Mod. in c. præterea , de teſti.qui.n.
aſſignat rōnē non credibilē,nec ꝯſonātē,ſuſpectus eſt ſm Bald.
in l.actor,col 3.C.de pb.& ſuſpectus teſtis ꝯ matrimoniū nul-
lo pacto eſt idoneus,ſm Spec.tit.qui matri accu.poſſ.in princ.
verſi.teſtis omnis in hac cauſa repellitur,&c. ¶ Secundus teſtis
non probat , quia non cognouit perſonas altercantes ad voc
2 prout neceſſe eſt in teſte deponente de auditu † ſimpliciter , &
non etiam de viſu,ſm oēs ſcrib. in l.ſi non ſpeciali,C.de teſt.&
In d.c.præterea,maximè per Imo.Nec ob ꝙ dictū vnius ſupplē-
dum ſit ex dicto alterius , quia non procedit , qn̄ dictum vnius
eſt imperfectum,& non concludens,ſm Bald.in l.cum antiqui-
tas, C.de teſt.prout in caſu noſtro , in quo dictum teſtis nec de
auditu propter pariete intermedio non concludit, neque perfe
ctum dř,niſi audiens cognouerit loquentes ad voces. Non ob.
3 depoſitio Iacobinæ, quia vltra ꝙ non pbat(qa parte † non cita-
ta,vt ornatè deduxit Do.Conſultor) eſt ēt aduertendū , an hæc
mulier ſit nobilis,ſicut ſunt illæ pſonę,inter quas dř ꝯctum ma
trimonium,alias nō erit idonea,ut per Barb.in d.conſi 54. col.
9.ita limitans tex.in c.ſuper eo,de teſt.¶ Dubitabilis tn̄ vila fuit
illa concluſio,ꝙ fuerit purgatus metus,ſi quis receſſit; quia
ad probandum purgationē metus , licet ex poſt notificauerit,
4 tamen ad metum geſtum requiritur † legitima probatio,cap.j.
quod met.cau.ibi,legitimè probatū fuerit.vbi aūt requiritur le
gitima probatio , oportet ꝙ fiat fides indubitata, c.ſuper eo, de
pato.per quem Fely.in rub.de prob.col.3.tenet,ꝙ plus eſt legi-
time probare,ꝗ fidē indubitatam facere.In caſo noſtro non vř
facta fides indubitata,quia licet teſtes concludant, ꝙ oſtiū erat
apertum,& poterat abire,non tamen concludunt , ꝙ ſecure abi
re poterat,nā dř durare metus donec is,qui metū intulit inſtat
vt alius ab eius oculis effugere non pōt.Ita Barb.in d. conſi 54.
In fi.& probatur in l.naturaliter,in prin.iunctis iis, quæ ibi dicit
Bar ff de acq.ter.do.& per ea,quæ ſcribit Fel.in c. ego.n.de iure
iur.Item licèt per petitionem videatur purgatus metus, tn̄ talis
purgatio non vř ſufficiens ad conualidandum matrimonium a
principio nullum,prout eſt matrimonium metu celebratum,c.
cum Icum. de ſpon. quia ubi actus dependet a conſenſu duo-
rum,non tenet a principio ſolo cōſenſu alterius celebratus,nec
ꝯſenſu alterius ſubſequenti vř poſſe cōualidari,l.j. §.qui p̄ſens,
ff de verbo.obl.per ꝗ in matrimonio ita ſenſit Arch. in c. ſuffi-
ciat 27.q.2.non.n.pt dici adeſſe conſenſum altero tm̄ approbā-
te matrimonium;quia conſenſus dř ſimultaneus ſenſus,ſm gl.
in l.conſenſu,ff.de act. & obl. Nec obſtare vřr conſilia, & ra-
tiones allegatæ per do.meum Alciatum,qa loquũtur,qn̄ actus,
ex qbus purgatur metus,fiūt ſimul inter ipſos coniuges,tunc
bene ex illis purgatur metus,quia reſultat cōis ꝯſenſus,prout ēt
in cā matrimoniali,& in iſtis terminis loquitur glo.in c. literas,
de deſpon.imp.& tex.& ibi gl.in c.vnico,eo.tit. in 6. In ver. ſeu
alias.verbo,aut facto.Sed iis,& ſim.non ob.veriſſimū puto, qđ
5 peū iuridice ꝯcluſum fuit, † purgatus fuerit metus p ꝯctū † ma-
trimonij ſponte celebratum,& parentū dotem ſubſecutam,c.
de muliere de deſpon.Nec ob.qđ dixit Barb. in d.conſil.54.ad
fi.qa q pōt fugere,nō pt metū allegare,ut dñr glo. & oēs in c.ad
Id,de ſpon.& ſignanter declarat Abb.in c.1.in gl. fi.quod met
cau.cū ergo teſtes mulieris cōcludunt,ꝙ poterat fugere , ſequiř
ꝙ metus non interceſſit in ipſo ꝯctu: & ſic ſi non intereeſſiſſet
purgatus remanſit.Id autē qđ dixit Barb. ꝓcedit, qn̄ cum armi
aſtarent aliqui parati ad vulnerādū,ſi fugere voluiſſet; & opor
tet,ꝙ fuerint taliter parati,ꝙ infra 12.paſſus poſsēt capere uolē-
tem fugere,ut declarat Pariſ.in tract.ſyndi.in §. captura.ver.an
ſi iudex proceſſerit metu Abb.in d.c.ad id, conſiderat oppor-
tunitatem recedendi, quis autem in caſu iſto negabit opportu-
nitatem,aperto oſtio,nullis ibidem armatis aſſantibus , & præ-
ſentibus quampluribus honeſtis perſonis,qui veriſimiliter eū a
violentia defendiſſent? certe nemo,& dixit Saly. in l. & ſi con-
tra.C.de nup.ꝙ ſi puella ꝯhat cum officiali per nutū, ſeu impreſ
ſionē, functo officio ſi ſimul continuo non cohabitauerunt,re
quiritur nouus cōſenſus ex parte utriuſq; : purgatus ēt ſuiſſet p
6 petitionem dotis,† qa actio ad dotem marito non competit,ni
ſi p̄ceſsent matrimoniū ualidum.l.ſtipulationem,ff.de iure do.
Nec ob.ꝙ requiratur nouus & cōtēporaneus cōſenſus vtriuſq;
qui non ſignificatur p petitionē dotis,niſi ex parte petētis:quia
falſum eſt , ꝙ requirat contēporaneus.Imo ex interuallo unus
pt ꝯſentire poſt alterum in cā matrimoniali carnali, concludūt
☞ Hoſt.Io. An.Car.& alii *cōiter* in c.dilectus.& in c.ex literis , el 2.
de ſpon.& in ſpirituali firmat Pan. in c.cum inter canonicos,de
ele.reprobans gl. in d.l.ex ꝯſenſu. cum ergo mulier a principio
ſponte ꝯſenſerit, & ex poſt uir p petitionē dotis ratificauerunt,
matrimoniū ualebit, vt dř in d.c.de mul. nec credo, ꝙ requirat
nouus ꝯſenſus,qa qui ſemel conſenſit,p̄ſumitř pmanere in eadē
uoluntate,l.3.& l.cum,qui.ff.de prob.& qa regula,d.c.de mulie
re,non requirit nouum conſenſum , niſi ex parte metū paſſi,&

poſſit,

poſito, ꝑ requireretur notitis, ſatis de nouo cõſenſu mulieris apparet, ex quo agit ꝯ maritũ, vt pſtet obſequia maritalia, & cęt. Præterea inficiari non pt, ꝙ petẽdo dotẽ non fateatur matrimoniũ fuiſſe validũ, d. l. ſtipulationẽ, & l. in rebus, §. ſi eo. titu & ꝯhr ex vi ꝯfeſſionis ꝓprię ſic eo probatũ fuiſſe, quod in ꝯctu matrimonij nullus interfuit metus, a quo non foret ualidum, d. c. cum locũ. confeſſio ât ẽt implicita eſt optima probo, l. cũ præcũ. C. de lib. cau. l. gña ſr. C. de nõ nu pec. c. per tuas. de ꝓba. hinc dicimus ꝙ ꝑ inſtr̃m dotis inter partes vr̃ ꝯ traẽ matrimoniũ §. illud. in Au. ut fiat. fibi col. 9. ꝑ quẽ ita d. cũ Inn. in c. illud, de pſũ, Bal. in auth ſi quis in al. quo. C. de eden. & in cunſ 145. in 2. par.

De arbitris, & arbitra.

RESPONSVM I.

CVm non ſolum de iure do. Thomas Nauta a do. Salis Ianuę impetratrice licentiã tranſuehendi ſal, ſed ẽt ex pacto id agere teneretur. Ideo culpa ſua, & non uectorum, ad damnũ illatũ, nec non ad intereſſe omne teneri dubium non eſt. Nam periculum nauis dam no nautæ cedit, niſi † vectorum culpa contingit: nec vectorũ tranſfretatio a loco Arcarum, ad locum vadi dictis vectoribus nocet, eo quia negligentia non eſt improbanda, quibus diligentia nihil fuiſſet profutura. Iudices, Arbitri, & maxime arbitratores, officio functi non dicuntur, ſi actum ſententiandi pro abſoluto non habuerint, ideo iure taxationem galeoni, & expenſarũ, in craſtinum differre potuerunt, quia ſolennitates iuris ciuilis ſequi nullo iure tenentur, quare laudum cauillari non potuiſ; ideo huiuſ laudo contrauenientes ad pœnas conuentas teneri dubium non eſt, licet ab eo appellari poſſit, ſi immodice laudatum ſit, cui appellationi renunciatum intelligitur, ſi in termino ad comparendum aſſignato non compareat appellans.

SVMMARIVM.

1 *Periculum naui cedit damno nautæ, niſi culpa vectorum acciderit; & maxime ſi id pacto cantum ſit.*
2 *Negligentia non eſt improbanda, ex quo diligentia non eſt profutura.*
3 *Iudex arbiter, & arbitrator, officio functi non dicuntur, niſi habuerint actum ſententiandi pro abſoluto.*
4 *Ex forma compromiſſi depꝛehenditur, an quis arbiter, an arbitrator conſtitutus fuerit.*
5 *Arbitratores non tenentur ſequi ſolennitates iuris ciuilis, ſed debent ſecundum æquitatem, & veritatem iudicare, ſecus in arbitris.*
6 *Arbitramentum magis contractui, quã iudicio applicatur, ſeu accõmadatur.*
7 *Promiſſa pœna in compromiſſo appoſita, intelligitur appoſita ſub conditione, ſi arbitrator immediate non laſerit.*
8 *Contrauenient compromiſſo ẽt nulla ex pacto tamẽ corroborato, pœna compromiſſi tenetur, q̃a ꝑ pactũ exceptio nullitatis opponẽda impeditur.*
9 *A ſententia arbitratoris, ſi modicam contineat læſionem, appellare non licet, alias ſecus.*
10 *Clem. quamuis de appella. non uendicat ſibi locum in laudo, quia de iure canonica non reperitur, quod fiat ab arbitratore petendi apoſtolis.*

Qui ueritas eſt, me dirigat in uiam ueritatis.

Reſpon. Interpreta.

VIſo conſilio Dñi mei Dñi Bordini, & conſiderato tenore facti prout in ipſo conſilio recitatur, quia alr̃ proceſſum non vidi, ſequendo dubia per eũ propoſita. Primo diſcutiã, an laudũ fuerit iuſtũ, vel iniquum. Scdo, an ſit ualidum, & rite prolatum, aut nullum & inualidũ. Tertio, an Thomas petendo reductionem ad arbitrium boni uiri efficaciter inciderit in poena ꝯpromiſſi? Quarto, an a ſnia reductionis potuerit appellari? Quinto, an appellãs, & non comparens in termino præfixo, intelligatur appellationi renunciaſſe? Circa primum breuitati ſtudendo (ut Iuriſconſultũ decet) clarũ eſt periculum nauis cedere dãno nautę, niſi culpa vectorũ nauis perierit, l. 1. ff. de exerci. act. Videndũ ergo eſt, an culpa d. Thomę, q non obtinuit licẽtiã tranſuehendi ſal a dñis officiali. ſalis Ian. nauis hęc, inciderit in commiſſum. Et non inſiſtẽdo in verbis, mihi vr̃ ꝙ fuerit in culpa, quia d. Thomas a dñis ſalis Ianuę nõ ſolum de iure tenebatur impetrare licentiã tranſuehendi ſal, l.
1 fi. C. de vect. & ꝯmiſſ. ſed ẽt ex pacto. † quare cũ ꝑp non habitã licentiam nauis ꝯbuſta fuerit, bñ ſequitur, ꝙ culpa ipſius dãnũ cauſatum fuerit, & ppea tenetr̃ ad totalem intereſſe, l. colonus. §. nauem, ubi hr̃ caſus nr̃. ff. locat. facit conſiliũ Raph. Cu. 21. incip. Mattheus dedit, nec obſtat, ſi dicatur, ꝙ patronus nauis, qñ applicuit ad locũ vadi, in quo loco ꝓmiſerat d. Thomas tradere licentiam ipſi patrono, fuit in culpa vltra tranſmeare, poſt q̃ ſibi non expediebatur licentia iuxta ꝯuenta, iõ ſibi imputet, reg. dãnum, ꝙ qs. de re. iur. in 6. Nã ſi dñs nauis ſciẽter recipiat merces illicitas, cũ poſſit nõ accipere, ſuo periculo ꝯfiſcatur nauis, l. cotem ſetro, §. dñs. ff. de pu. & ꝗ. ſi locator, q potuit reſiſtere aduerſus periculũ, nõ hẽt actionẽ aduerſus ꝯductorẽ, l. ſi quis domum. §. pe ff. loc. cum ſolitis concor. q̃a uidet. ꝙ ſtãte ſtatuto, de quo fit mentio in allegato ꝯſ. a nauis trãſfretãdo a loco Arcarũ ad locũ vadi erat ꝯfiſcata, ... q nolluiſſet transfretare vltra locũ vadi, nihilominus non euitaſſet pęnã, iõ falsũ eſt ꝙ potuerit
2 reſiſtere aduerſus piculũ, vñ negligentia † non eſt improbanda ex quo diligẽtia nihil fuiſſet ꝓfutura, l. ſi vehenda. §. ſi ea. ff. ad leg. Rho. de iac. Circa ſcm, viſũ fuit prima ꝯſideratiõne ſniã arbitrorũ fore nullã quia incerta; nõ ẽn. ꝯtinet aliquã ſommã, ergo nulla, l. quid ſi ñ. § Põpo. ff. de arb. l. pe & quaſi ꝑ totũ, C. de ſen q̃ ſi. cer. quã. Nec obſt. ꝙ die ſequẽti fuerit addita certa ſũma, q̃a iã arbitri erãt functi officio ſuo, & ſuã ſniam incertam, & nullam die ſequẽti non potuerũt addendo, & ſupplendo certificare, l. Pau. la j ff. de re iu. q̃ lex hẽt ẽt locũ in arbitris, ſm gl. Bart. & ſcrib. in l. q̃a arbiter, ff. de arb. Imo. ale. & Mod. in d. l. Pau. per tex. in l. dicere, §. ſi ff e. quẽ tex. Imo. in c. Quintauallis. in 18. differentia. & ibi Pan. in 1 §. dña de iureiu. extẽdere vr̃ ad arbitratorem. & ... plulib. Raph. Cu. conſi. 160 inci. Ser Petrus. ẽt ſi ſit data poteſtas ſemel, & pluries arbitrandi, quia intelligitr in capitulis, ſuper quib. non fuit arbitratum, ſm Bar. & Bal. in l. qdtamẽ, in prin ff de arb. Inn. in d. c. Quintauallis, in 2. Iaſ. Ra. Ful. ꝯſ. 144. Syn ... cõis cau ... P ... nullis non obſtan. ſm ea, q̃ ꝓnuntur, ꝯ ... de iure ... ſcriptis ꝯſideratiõib. Primo cõſidero, ꝑ d ... iura, videlicet tex. in d. l. Pau. & in d. l. dicere, loquũtur, qñ iudex vel arbiter habuit actu ſniãdi pro abſoluto,
3 nã tunc ... functus ſ. officio, & ita illa iura intel ... Ang. ꝯſi. 42. inc ... col ſi ... hoc ſatis patet recte ſentiẽ ... In caſu ãt iſto, arbitratores non habuerũt actu pro abſoluto, ex quo diſtulerunt taxat. ... pcii dicti Galeoni & expenſarũ in craſtinum, ... ergo reducitur ad hoc, an dicti arbitratores potuerint reſeruare ſibi taxationẽ pcii Galeoni, mercedis, & expenſarum in die ſequẽti. de expenſis & acceſſorijs non eſt dubiũ. l. terminato. vbi Bar & alij, C. de fru & lit. expen Pau. Ale. & alij contra ... Pau Rot de re iud. deci ... in anti. Ab. in c. 1. de ſequeſt ... col. & ſi uc. de principali, ꝙ poſſint ſibi reſeruare taxationẽ, ... dubitandum, quia facilius conceditur iudici, & arbitro. ... omiſſa circa acceſſoria, quant circa principale, per d. l. Pau. & ꝑ ea, quæ conſuluit Alex. conſ 90. fere oĩs, uol. 1. diffinitiua ... vnico contextu proferenda eſt, l. 2. C. de ſen. ex breuireci. c ſi. de re iud. ſi ergo diuertit ad extraneos actus (niſi reuereretur) non ualebit, facit tex. in l. 1. §. qui pręſens, ff. de uer. oblig. ſed in ẽt non obſtan. arbitrorũ, hos arbitratores potuiſſe reſeruare taxationem in craſtinum ex infraſcriptis cõſiderationib.
4 Conſidero. n. quod ex forma † compromiſſi pdicti duo, q tulerunt laudum, erant electi arbitri, & arbitratores. Scdo conſidero, quod ad cognoſcendum utrum electi iudicauerint tanq̃ arbitri, an tanq̃ arb. cognoſcit ex mõ procedẽdi ſm Bat. in l. 1. ff de iud. cũ ſolitis, & infinitis auctoritatib. quas ꝯſulto omitto, in occurrenti caſu ſatis liq̃t, q ꝓceſſerũt, & iudicarũt, ut arbitratores, ſm Bal & Ang. in l ſi ſeruus plur ũ. §. fi. de le. 1. Imo in l. nemo poteſt, eo. in ... tius ſi ꝓceſſiſſent a principio ut arbitri; tñ ſuſtinebitur ſententenita, ſi ex ſerie ſententię appareat, qđ pronunciauerũt ut arbitratores, ſecundum Bal. in l. 2. ff. de teſt. mili. Fely. in c. cum ordinem, col. 2. de reſcr. in c. pręſentata, col fi. de teſt. Tertio conſidero, ꝙ proferre ſniam ſvnico contextu, et eodẽ die, vel eadẽ hora, eſt ſollennitas iuris ciuilis, d. l. Pau. & d. l. 2. no. Bar. in l. prolatã, C. de ſen. & inter. om. iu. de iure. n. nãq̃ conſiderat ſola ueritas, & non ritus iudiciorum, ſm Bal. in l. reſcripta, C. de pc. imp. off. inferens, quod ſententia principis, quæ eſt ſup. ius poſitiuum, ualeat omiſſis iſtis ſolennitatib. Idẽ uoluit Bal. in l. unica, C. vt quæ deſunt aduo & eſt, vulgata ꝯclo, q̃ cõprobat Cur ſenior conſ 65. ex pmiſſa narratione, ex iſtis modo ꝯſiderationib. infertur deciſio huius dubitationis, ꝙ valuit laudum iſtorũ dñorũ, qui pronunciauerunt, ut arbitratores, qui ar-
5 bitr. non tenẽtur † ſequi ſolennitates iur. ciu. ſed pñt qũo velint, ſequendo ęquitatẽ & ueritatẽ iudicare, & hæc eſt ſubſtantialis dñia inter arbitriũ, & arbitratorẽ, q̃a arbiter tenetr̃ ſeruare ordinem iuris, l. 1. & l. ſi de meis. §. recepiſſe. ff. de arbitr. arbitrator uero non; q̃a electus vr̃ tanquam compoſitor, & mediator inter ptes. vnde ſicut ptes procedunt extraiudicialr̃ ad concordiam interpellatis horis qũo volũt, ita arbitrator. iſta ſunt verba Inn. in d. c. Quintauallis, & ibi Pan. in 2. dña. Bar. in l. ſocietatẽ, §. arbitrorum. ff. ꝓ ſoc. in l. ſi. de uar & extraor. cog. vbi dicit, ꝙ arbitrator eſt q̃dam proxeneta electus ad componendas partes. ac-
6 cedit. n. † arbitramentum magis ꝯtcui, q̃ iudicio, vt ibi late per ſcrib. Alex. ꝯſ. 119. uol. 2. & alibi ſęp e. & tanto magis, cum ex forma compromiſſi ſit ipſis data poteſtas pronunciandi, qũo ipſis uidebitur, & placuerit; q̃ verba importani, ꝙ ſint liberi a regulis, & ſolennitatib. iuris ciuilis, ſecundum Bar. extrauag. ad repr. in verbo, uidebiť, cũ concor. all. per Fel in c. 1. de conſt. & in varijs locis. Itẽ dcm̃ eſt; quod poſſint ꝓcedere de fcõ, quæ verba, de fcõ, importãt tm̃, ac ſi eſſet dictum, quod debeant iudicare ſine vlla forma iuris, ſed prout facti ratio ſuadebit. Lud. Rom.

in rub.

in rub. de arb. q. 17. Bar. in extrauag. ad repr. in d. verbo, nidebitur,
uer. quid ſi dicatur in ſtatuto, &c. Cor. conſi. 113. uiſa petitione,
li. 3. vbi vult, ꝙ arbitrator non teneatur iudicare, ut iudex, nec
ut arbiter, ſed ſm fantaſiā ſui capitis bene facit, quod conſuluit
Socy. conſi. 124 præſens conſultatio, col. 2. uol. 1. Iaſ. in § bonę
fidei, col. 5 & ſeq. Inſt. de actio. poſſem ēt inſtare, ꝙ ſm iuris ri-
gorem iſta ſnia, ēt ſi eſſet lata ab ipſis tanquam arbitris, value-
rit: ſed quia ſtantibus prędictis, ſatisfit petentibus cōſilium, nō
alr ſuperuacue implebo folia. Circa tertium ſtantibus p̄dictis,
1 per ea, quæ apparet laudum fore iuſtum & validū, ꝯcludendū
reſtat, ꝙ dictus Thomas petendo reductionē ꝯ conuenta iuſo
vallata inciderit in pœnam cōpromiſſi, vt eſt tex. in c. dilecti, de
arb. & l. ſi quis maior, C. de tranſac. quinimo ſi foret nullū, ad-
huc ꝯueniendo incidiſſet in pœnā, quia licet ſm communem opi.
7 ꝑmiſſio † pęnæ intelligat̄ ſcā ſub conditione, ſi arbitrator im-
modice non lęſerit, d. c. Quintaual. & ſ. ubi Ab. & alii, & l. ſi liber-
tus. la 3. ff. de oper. liber. tā non intelli facta ſub conditione, ſi
8 laudum validum erit; quia licet ſit nullum, † validatur ex pa-
cto, eo quod per tale pactum impeditur pars nullitatem allega
re ſm Bar. in l. vlt. pactum. col. pen. C. de tranſact. Ange. conſi.
287. incip. A. & B. ꝯxerunt. Ale. conſi. 32. optime conſiderato,
col. 2. vol. 2. Circa quartum, vtrū ſunt opiniones, & ꝓnō poſ-
ſit appellari a ſententia reductionis, tenuerunt quamplurimi, ꝑ-
ut in dictis conſi. recitatur, & ſequitur Oria. 10 tract. de arbit. q.
22. vbi alias auctoritates alleg. ſequitur Panor. conſi. 38. caſus iſt
effectu, in ult. oo dubio. alleg. int idem tenere Imo Raph. Ful.
conſi. 113. arbitrator. Cæ. conſ. 179. factum tale eſt, in ultimo du
bio, & conſi. ſeq. in 4 dubio, & licet ſi computentur auctorita
tes, iſta eſt cōis ſnia, tā ego non audeo prædictam opinionē ſe-
qui, quia do. Ale. conſi. 115. uiſo themate. in 3. lib. dicit ꝯriā opi.
eſſe veriorem, æquiorem, & a maiori parte ſcribentium com-
probatam, quā etiam ſequitur Pau. de Caſt. conſi. 21. circa pri-
mum, in 3. dubio, ſecundum antiquam impreſſionem. Placet
9 tamen mihi, ut ꝓ iſto puncto diſtinguamus, aut iudex grauat † in
modico, & procedat opinio Bar. in d. l. 1. in fi. ff. de leg. 2. quod
non liceat appellare, aut enormiter grauat, & tunc liceat, ita di
ſtinguit Bal. in l. unica. C. de iis, quæ pæ. no. quem ſequitur Lud.
Ro. conſi. 261. ſuper eo. videatur ergo, quibus ex cauſis fuerit ap
pellatum. Circa vltimum dubium, caſus eſt clarus in cle. quam-
ois, de appel. ꝙ ſi appellas non compareat in termino præfixo
ad recipiendos apoſtolos, quod intelligitur appellationi renun
ciaſſe. hinc Cępola l ſuis caut. & Maria. in attic. 7. de cita. iſtruūt
iudices illaqueare appellantes, eſt verum, ꝙ forte dubitari poſ-
ſet, an diſpoſitio d. cle. quamuis, procedat in appellatione inter
poſita a ſententia reductionis, cū quod iudex reductionis ē ſub-
rogatus loco arbitratoris, ergo eius ſententia habebit eandem
naturam, q habet laudum arbitratoris, l ſi cū. §. qui iniuriarum.
ff. ſi quis cautio. quod firmat Saly. in l. ſi ſocietatē. §. arbitrorū,
q. 15 ff. pro ſoc. Socy. conſi. 121 in cauſa. col. fi. li. 3. verum in lau-
10 do non habet locum diſpoſitio † d. cle. quamuis, quia non repe
ritur, quod ſint ab arbitratore petendi apoſtoli, ſecundū Cardi.
11 Flor. in d. conſi. 139. col. pe. ergo non etiam locum habebit † in
appellatione à ſententia reductionis, & iſta opin. forte eſt ve-
rior, quia diſpoſitio d. clem. quod cenſeatur renunciatum ap-
pellationi, uidetur odioſa, ergo ſtricte interpretanda, reg. odia,
de reg. iur. intelligamus ergo cam ſententiam latam a iudice ut
iudice, non à iudice, ut arbitratore, contrarium tamen ſuſtine-
ri poteſt per ea, q̄ ſcibit Alex. conſi. 106 uiſo themate, colum. 3.
uerſi. non obſt. lib. 3.

RESPONSVM. II.

ARbitrator lato primu laudo, nō iterū arbitra
ri poſſe manifeſti iuris eſt, niſi a
partibus poteſtas ſemel, vel pluries arbitrandi, corri-
gendi, interpretandi, vel mutandi eidem impartit a
1 fuerit. Et maximè ſi laudum primum à partibus emologatum
fuerit. Quare Pontius Colletæ ſororius laudata recuſans, in cō
promiſſi pęnam incidiſſe uidetur? Sed ſm ea, q̄ proponunt, nō
teneri uerius exiſtimo, cū ſibi licuerit noīe uxoris ſuę ꝯtra Col-
letam excipere, q̄ contra formam laudi emologati oīa petebat.
nullo igitur inite Pontius laudo non paruiſſe dici pt, ſi exceptio
nem retentionis, ſeu iura pignoris, & hypothecæ propoſuerit r
hæc in oī adiudicatione ſemper tacite ſubeſſe receptum eſt, nul
loque etiam compromiſſi capite contra eundem Pontium
fiſcus ad poenam agere potuit.

SVMMARIVM.

1 *Compromittentes concedere poſſunt arbitris, ſeu arbitratoribus, p̄tātem ſe*
mel, & pluries arbitrandi, &c. & quomodo intelligatur, uide num. 5.
2 *Emologatio laudi, operatur uim pacti & tranſactionis.*
3 *Qui obligatus eſt a far bono, intelligitur ad ſoluendum pretium, uel rem*
tradendam obligatus.
4 *Exceptiones ex laudo prouenientes excuſant a pœna.*
6 *Contrauenient laudo nullo, nullam pęnam meretur.*
7 *Sńa adiudicationis ſemper intelligitur ſaluo iure pignoris & hypothecæ.*
8 *Condemnatus ad omnia onera, & ad onus reuelandi fideiuſſorem, de ac-*
ceſſimys etiam tenetur.
9 *Prohibitus opponere contra ſententiam, poteſt nihilominus opponere ex-*
ceptiones ex ea prouenientes.
10 *Dilatio aſſignata ad ſoluendum, non aufert ius pignoris.*
11 *Pendente compromiſſo, ſeu compromiſſi declaratione, actio nulla efficax*
competit.
12 *Non dicitur ſponte ſoluere, qui per iniuriam iudicis ſoluere compellitur.*
13 *Purgatio moræ de æquitate canonica ſemper admittitur.*

Reſpon. interpreta.

VIdetur, ꝙ Pontius de Buſo inciderit in pœnā com
promiſſi, quia recuſauit tradere capſas ad-
iudicatas do. Colletæ per laudum vltimo loco probatū,
nec dicatur, ꝙ arbitrator non potuit lato primo laudo amplius
arbitrari, l. non diſtinguemus. § fi. ff. de arbi. quin poſſet proce-
dere, niſi eſſet data poteſtas ſemel & pluries arbitrandi, ut dici-
tur in l. quid tñ, ſi co. tit. in caſu autem iſto data eſt poteſtas in-
terpretādi, mutandi, corrigendi, ſemel & pluries, quam poteſta-
1 tem † corrigendi partes dare potuerunt, ut expreſſe firmat Bar
to. in d. l. quid tñ Scdo vr, ꝙ ſit cōmiſſa pœna ex alio quia Pon-
tius recuſauit tradere vaſa argentea adiudicata prædictę d. Col-
letæ: nec dicatur ꝙ ipſe Pontius non eſt condemnatus ad tradē-
dū, quia emologando laudum tacitè vr̄ promiſiſſe dicta naſa
2 tradere. Emologatio † enim laudi operatur vim pacti & tranſa-
ctionis, auth. ſi vero contigerit, C. de iud. gl. in l. a. C. cōmu. vtriuſ-
que iud. Quod hoc ſit verū, patet, qa viribus ꝓpriis cōpulſus tra-
didit vaſa prædicta, per quorum traditionem tacite fateri videt̄
ſe cōmiſiſſe, & ꝓinde in pęnam incidiſſe, arg. l. ad ſolutionē, C. de
re iu. Imo ex verbis laudi cōdemnatus apparet ipſe Pontius, dū
di, ꝙ ipſe ſit obligatus à far bon la vaſcell ad'argento. qui eſt a
3 obligatus à far bono, † intelligitur ubligatus ad ſoluendū pre-
tium, vel ad rem tradendam, ſm Soc. conſi. 65. concluſio. 5. fir-
mitur. col. 1 lib 4. Præmiſſis non obſt. ſm ea, quæ proponūtur,
ſentio ꝯrium eſſe verius, quia non cōſtat, Pontiū in aliquo con-
trauenisse, & minus laudo lato in executione dicti cōpromiſſi.
Primo non ꝯuenit denegando tradere dictas capſas d. Collerę
petenti eas, tanq̄ in ſolidum eidē adiudicatas. quia in primo lau-
do eſt expreſſe concluſum, ꝙ omnes res non ſpecificatæ in ip-
ſo laudo ſint, & eſſe debeant cōes inter ipſas cohæredes. licuit
4 ergo prædicto Pontio † excipere noīe ſuę uxoris cohęredis con
tra d. Colletā petentē contra formam laudi totū, l. ſi quis cū to-
tum, ff. de excep. rei iud. l. qui ſolidū, ff. de leg. 2. Non obſt. ꝙ in
ſecundo laudo declarauerit dictas capſas ſpectare p̄dictę d. Col-
lectæ, & ſic correxit primum, quia non potuit. ad ꝙ probandū
ꝓſuppono, ꝙ partes ante latum vltimum laudum, emologaue-
runt primū, & ſic oēs ꝯſenſerāt, ꝙ dictæ capſę eſſent cōes, & ſic
quo ad dictas capſas oīs lis, & quæſtio erat ſopita, & ꝯñ ceſſa-
bat ſubiectū compromiſſi, merito ſuper illis non potuit poſtea
ꝯrium indicare. ita clare decidit Pet. de Ange. ꝯſi. 221. diſcutien-
5 dum eſt primo. Nec ob. ꝙ fuerit data ptās corrigēdi, qa dēt † in-
telligi talis poteſtas durante lite, & antequā cōpromiſſum fue-
rit emologatum: aliàs ſm Anch. ſequeret̄ abſurdū, ꝙ arbitra-
tor electos ad ſedandas lites, poſſet pro arbitrio eas reſuſcitare
in dies mutando ſniam, qđ eſſet calūniam ſuper iam deciſis im
ponere, l. pe. C. de decur. lib. x cū ergo non inueniatur in aliqua
parte laudi emologati, ꝙ iſtę capſę fuerint adiudicatę d. do. Col
latæ, reſtat ꝙ non dicatur Pontius ꝯtrauenisse laudo lato per ar
bitratorem, nec ꝯpromiſſo, & ſi ꝯtrauenisſet ultimo, non tñ in-
6 cidiſſet in pęnā, qa ꝯtrauenicns † laudo nullo, non incurrit aliq̄
pœnā, l. arbiter ex cōpromiſſo, ff. de arb. Barb. in l. 3. §. ſi ſeruus.
ff. de pecu. gl. & Pan. in c. ſignificantib. de offi. dele. Soci. conſil.
tar. in cauſa reclamationis, lib. 3. & Alexā conſil. 32. & 119. lib. 5.
Scdo, & ſi laudū ultimum teneret, tñ nullo mō pōt dici, ꝙ Pon
tius incideret in pęnam, quia arbitror adiudicauit dictas capſas,
& dictas vaſa argētea in partem d. do. Colletæ, & aduerſus hanc
ſniam nullo modo ꝯtradixit Pontius, ergo &c. Vnde pro de-
monſtranda ueritate p̄mitto in facto, ꝙ Pontius recuſauit tra-
dere p̄dicta vaſa & p̄dictas capſas, qa aſſeruit ſibi pignoratas &
hypothecatas. Scdo p̄mitto, ꝙ ſnia, p q̄ p̄dicta fuerunt aſſignata
in partē p̄dictæ d. Colletæ, dr̄ lata in cauſa diuiſionis hr̄ditatis in-
ter do. Colletā & ſorores, & non inter d. Colletam, & ipſum
Pontium, qui ſuo priuato noīe compromiſit ſuper quibuſdā
ſuis creditis, & non ſuper diuiſione hr̄ditatis p̄dictæ, hoc ſic p̄-
miſſo, infero ꝙ non dr̄ Pontius retinendo prædicta bona iure
pignoris ꝯuenire laudo in ea parte, p q̄ dicta bona adiudicātur
portioni ipſius do. Colletæ, qa talis exceptio retētionis non im-
7 pugnat ſniam, l. a diuo Pio, §. ꝙ ſi res. ff. de re iud. ubi ſnia † adiu-
dicationis intelligit̄ ſaluo iure pignoris, & hypothecæ alterius.
Nō ob. ꝯtraria, qa ad oīa clare rñdetur, & ex rñſionibus manife-
ſtiſſime apparebit, pęnā cōpromiſſi cōmiſſam nō eē, & primo,
quo ad retētionē capſarū rñdetur duplr. Primo, ꝙ licuit eas ſuo
mio uxori retinere donec diuidātur, quia cōes ſunt, nō ob. vlti
mo laudo, qa non valet, vt s. demōſtraui. Scdo rñdetur, ꝙ licet
eas

rũ intellig. de origine propria, vel paterna, vt declarat gl. in d. l. aſſumptio, ſed cum ... q̃ ... Io. An. eſt Mediolani ciuitas, vt de primis teſtis, ... probata, quia probũ dubia, &c.

RESPONS. V.

ACtor forum rei ſequi, niſi decreta, ſeu ciuitatum ſtatuta repugnent. Stante igitur decreto Papienſi de maiori magiſtratu adeundo, in differentia inter ciuem, & exemptum a iuriſdictione oriatur, dicendum eſt exceptionem fori declinatoriam do. Zanino incolæ Mortarij non prodeſſe, quominus coram Papienſi prętore cõueniri potuit, ſecundum ea, quæ proponuntur.

SVMMARIVM.

1 Iura municipalia iuri ciuili generali derogant.
2 Eſt in facultate agentis vel agere in loco originis, vel in loco patrimonij eius ...
3 Priuilegium non extenditur ad perſonas in eo non expreſſas.
4 Qualitas ſatis dicitur probata, ſi per publicam vocẽ, & famam probetur.
5 ... itas patris, pręſumitur in filio, niſi contrarium probetur.
6 In facultate mulieris eſt agere in foro ſuę originis, ſiue ea peteri in foro viri.

Reſpon. Interpret.

PRo reſolutione tumuli(?) uni motiuorum in eã nobilis d. Ioannæ de Amphoſio factorum, aduertendũ eſt, q̃ licet verum ſit, q̃ do. Zaninus Coſta, reus conuentus, ſit incola terræ Mortarij, & ibi dẽ forum ſuum ſortiri ... in caſu tamen non procedit
1 † regula c. cum ſit gñale, de for. compe. cum ſimi. q̃ hẽt, q̃ actor ſequitur forum rei quia ſtãte diſpoſitione decreti de maiore magiſtratu: ceſſat prędicta regula. vult n. decretum q̃ ſi contingat oriri dĩtam inter ciuem, & exemptum a iuriſdictione ciuitatis, vt puta q̃ habitet in terra iuriſdictionem ſeparatã hẽte, q̃ ipſis talibus differentijs ſit iudex competens maior magiſtratus, q̃ eſt prior Papię & propterea tale decretum, venit ad limitationem dictæ regulæ, quæ igitur in caſu iſto nullatenus hẽt obſtare. Non ob. ſm motiuũ, q̃ d. Io. tenetur agere in loco, vbi eſt ſita res, de qua agitur, & eo maxime cũ agat hypothecaria, per c. ſane. de foro compe. quia rñdetur, q̃ nõ cogitur actor agere in loco vbi eſt ſita res, bene verũ eſt q̃ poteſt agere in dicto loco ratione rei ſitæ, ſi vult, ſed in facultate ſua
2 † eſt, & ita loquit. & intelligitur tex. in d. c. ſane, & tex. in l. actor. C. vbi in rem actio. & alium ſolutionem accommodant Pan. in d. c. ſane & gl. magna, ad fi. in d. l. actor. nam videmus, q̃ rõne contractus quis ſortitur forum. l. hæres abſens, §. proinde ff. de iud. c. Romana, §. contrahentes de foro compe. in 6. & tñ eſt in facultate actoris conuenire reum in loco contractus, ſi eum ibidem repeniat. Vltimo non obſt. q̃ vxor pro conſeruatione dotis ſuæ, dẽt agere in foro viri, l. exigere dotem. ff. de iu. ſed vir do. Ioannæ erat incola terræ Mortarij, & dicebatur de terra Mortarij, ergo ibidem dẽt dotẽ ſuã exigere. quia rñdendo dr, q̃ illud procederet ſi intenderet d. Ioanna ea exigere dotem ab hæredibus viri, ſed cum agat contra extraneos poſſeſſores, priuilegium illius l. exigere dotem, non ſe
3 extendit ad eos vt ibidem loquuntur & declarant Doct. Secundo rñ ſetur, q̃ hoc motiuum facit in fauorem prædictæ do. Ioãnæ, cũ in exigendo dotẽ teneatur ſeq forum viri, & vir eius fuerit ciuis Papien. Igitur vigore præallegati decreti de maiore magiſtratu, ſortitur d. Ioã ... forũ in ciuitate Papien. & q̃ d. Io. An. de Mileus eius vir, fuerit ciuis Papien. demonſtrat euidentiſſime. Et primo ſuppono vnã coẽm concluſionem, q̃ habemus in iure, q̃ quandocunque quis vult probare aliquã qualitatẽ vnius hoĩs puta talem hoĩem fuiſſe diuitẽ, vel pauperẽ, aut ciuem, aut nobilẽ, iſto
4 caſu qualitas probari põt p vocem & famã. † ita probat tex. in l. prou denſũ, in prin. & p illũ tex. no. Bal. C. de poſt. Sed cũ do. Ioã. produxerit duos teſtes clare deponẽtes qualitatem dicti d. Io. An. & q̃ eius predeceſſores hẽbant, & tractabant publice, ac habiti & tractati fuerunt ciues Papien. & de hoc publica vox & fama erat, & tanq̃ ciues ſemper cogniti, & tractati fuerunt per ipſos teſtes, & cõiter p alios de ciuitate, ergo manifeſte apparet qualiter prędictus do. Io. Ant. erat ciuis, & p conſequens cũ teneatur do. Ioanna ſequi forũ viri, habebit locũ diſpoſitio premoratĩ decreti. & bene faciunt notata p Bar. in l. 1. §. ibidẽ Iul. ff de l. agn. vbi vult, q̃ qualitas filiationis probatur et hoc mõ, q̃m quis hẽbatur & tractabatur tanq̃ filius: ita in ſimili iſta qualitas, q̃ fuerit ciuis, probatur hoc mõ, q̃ habebatur & tractabatur tanq̃ ciuis. Nec ob. ſi dicatur, q̃ d. Do. Io. An. non poterat appellari ciuis, cũ nunq̃ ſubierit onera ciuitatis, ſed onera terrę Mortarij, vt probatũ fuit per partem aduerſam. quia rñdetur, q̃ dato et ſine veri pręiudicio, q̃ fuiſſet probatũ ipſum ſubiuiſſe onera terræ Mortarij, & q̃ ibi habitabat, tñ hoc non facit quominus potuerit dici ciuis, nec p iſtã vnq̃ deſinit eſſe ciuis. ita Bar. in l. 1. col. 4. ver. contrarium dico, ff. ad munici. Alua. conſ. 157. col. 4. in 2. vol. Pręterea clarũ eſt, q̃ d. Iac. pater prædicti An. fuit ciuis Papię, vt ex dictis teſtiũ apparet, nec contra hoc aliquid fuit oppoſitum: ſic, cũ do. Ioã. fuerit ciuis, neceſſario et eſt dicendũ
5 do. Io. An. † eius filiũ fuiſſe ciuẽ, ar. eorũ q̃ hñr in l. ſiue poſſidetis, C. de prob. Item facit, q̃ illa ciuitas, q̃ alias fuit, hodie præſumitur eſſe, niſi probetur contrarium. ita Doct. in l. ex perſona, C. de pb. licet iſta ex abundanti dicta ſint, cum ... ſit plene probatum ipſum do. Io. An. fuiſſe ciuem. Pręterea pręſuppoſito (quod fortius eſt) q̃ Io. An. non fuiſſet ciuis Papiæ, tñ ex quo negari non põt, d. Ioannam eſſe ciuem (quod probat ex inſtrũ ſuo dotali) certe eſt in caſu dicti decreti, nec refragatur tex. in l filij libertorũ, §. vidua, ff. ad munic. & tex. in l. 1. C. de mulieribus, & in quo loco. & l. fi. C. de inco. l. 1. a. vbi hr. q̃ vidua ſequitur forum viti: quia illa iura non dñt hoc. bene dñt, q̃ vxor dum remanet vidua, vti
6 tur foro viri & ſic iſta iura volũt, q̃ ſit in facultate † ipſius viduę ſequi forum viri, aut forum ſuæ originis. volunt Bal. in l. Imperator. §. item reſcripſerunt. lo x. ad muni. per tex. in l. aſſumptio, ff. eo. tit. & per iſta puto fuiſſe ſublata in contrarium adducta, & intentionem Do. Ioan. eſſe optime, & clare fundatam per ea, quæ p veritate ſentire potui. in cęteris ſuppleat integritas Do. iudicare debentis, cui pro iuſtitia hanc pauperem viduam commendo.

RESPONSVM VI.

ET ſi clericus licite videatur inhibitiones obtinuiſſe, ne a iudice la. coĩ poſſeſſione domus, quã detinebat, inquietaretur. Tamen quia licebat do. Ceſariſtę propria auctoritate dictę domus ſibi relictę (vt hęredi particulari in ea inſtituto) poſſeſſionem ingredi, maxime ex voluntate defuncti, multo magis eidem licuit id auctoritate iudicis laici, qui & in propoſita facti ſerie incompetens recte dici non poteſt, cum laicum in poſſeſſionem rei prophanæ (maxime conſentientib. partibus) immittere potuerit. Nec do. Ceſariſta ſub conditione negatiua inſtitutus, ſcilicet ſi ab hærede ſummam ducentorum non peteret, de non petendo cauere debet, tum quia poſſeſſionem domorum & cęterorum conſentiente Petro apprehendit, tum quia prælegatum ſemper eſt hęredem liberare, & ideo pro eo iudicandum eſt. Condemnandus etiam eſt idem Petrus in expenſis eiuſdem litis, cum perperam a die porrecti libelli vſque ad litem conteſtatam litigauerit, exceptiones inutiles proponendo. Abſoluendus tamen venit ab obſeruatione iudicij, ex quo lite pendente domum euacuauit.

SVMMARIVM.

1 Quod licet auctoritate propria, multo magis licet auctoritate iudicis, etiã incompetentis.
2 Clericus an poſſit prorogare iuriſd. iudicis laici & quomodo procedat.
3 Iudex laicus quantum ad interponendum decretum & auctoritatem ſuã non dicitur incompetens inter laicum & clericum, maxime in realibus, & conſentientibus partib.
4 Cautio Mutiana quando remiſſa videatur.
5 Litigans perperam, ac malitioſe a tempore porrecti libelli vſque ad litẽ conteſtatam, licet poſt litem conteſtatam verum fateatur, an ſit in expẽſ. condemnandus, & quomodo abſoluendus.
6 Promiſſio, & conuentio facta in iudicio corã incõpetenti iudice, an valeat.

Reſpon. Interpreta.

EX proceſſu Cauſę vertentis coram Reuerẽ. d. Vicario & officiali Caualien. inter magnũ d. Ceſariſtæ ex vna, & nobilem d. Pe. de Boſiques ex altera, plura reſultant dubia. Primum eſt an prædictus do. Pe. iure impetrauerit inhibitiones contra do. Ceſariſtã? Secundum, an iure idem d. Pet. cõtendat ſuper relaxatione & euacuatione domus, de qua in libello do. Ceſariſtę? Tertium an vẽdat idem do. de Boſiques relaxandus a petitis cum victoria expenſarum? ex eo quod pretendat euacuaſſe domum ante lit. cõteſt. ¶ Circa primum videtur intrepide dicendum licuiſſe præfato Pet. clerico ſoluto impetrare inhibitiones, de quibus in actis, quia non debuit auctoritate iudicis laici in poſſeſ. dictæ domus turbari, c. 1. & 2. extra de foro compet. & contra iudicem laicũ poteſt clericus impetrare inhibitiones. c. ſi iudex laicus, de ſenten. excom. lib. 6. ſed hoc non obſtante contrarium verius puto
1 tribus rationibus. Primo, quia † quod licet facere authoritate propria, multo magis licet authoritate iudicis incompetentis, ſecundum Fely. poſt alios, in c. cum non ab homine in glo. 1. de iu. & traditur per Barto. in l. ait prætor, la x. §. ſi debitorem. ff. de his, quæ in frau. cred. verum licebat domino Ceſariſtę hęredi particulari inſtituto propria authoritate ingredi poſſeſſionem rerum, in quibus fuit inſtitutus, tum quia fuit ſibi a teſtatore data licentia intrandi propria auctoritate, quam licentiam teſtator potuit concedere, l. an Titia, §. Lucius, cũ gl. ff. de leg. 1 firmat Bar. & alij in l. nemo poteſt, ff. de l. 1. tũ quia hęres inſtitutus in re certa, abſque vlla teſtatoris expreſſa licentia põt propria authoritate apprehendere poſſeſſionẽ rerum, in quibus fuit inſtitutus ſecundum Bar. in l. ex facto, ff. de hęr. inſt. & Gem. in c. ſi pater, col. 3. & ibi Phi. de Peruſio, de teſta. lib. 6. ſi ergo licuiſſet propria authoritate, ſequitur q̃ etiam licuit authoritate iudicis laici, q̃uis incõpetentis. Secundo, quia conſenſerat do. Pe. q̃ authoritate iudicis laici prædictus do. Ceſariſta mitteretur in poſſeſſionẽ, ergo nõ debuit amplius poſſe reclamare, & inhibitiones obtinere, reg. qd ſemel, de reg. iur. in 6. nec obſtat, dum dr quod

† clericus

2 † clericus non pt prologare iuriſdõnẽ iud. c s laici, c. ſi diligen
ti, de fo. compe. quia iſtud verũ eſt, quantum ad actiones perſo-
nales, quibus diſtinguitur perſona clerici, ita loquitur tex. in d.
c. ſi diligenti. ſecus ſi agatur actione mere reali, vt in caſu nr̃o,
tunc quia non ꝓ ſupponitur perſona clerici obligata, ſed tñ de
re pſana quæritur, pt clericus pſentire in laicũ, qui reſpectu rei
eſt iudex competens, & ita tenet Collect. in ca. qualiter, de iudi.
quẽ refert & ſequitur Hoſt. in Sũma, de fo. compe. §. 2. & licet
Pan. & alii cõiter, in d. c. quaſr, teneant ꝯtum, tñ utraq. sñia ve-
ra eſt, ſi recte intelligatur; nam opinio Collecta. procedit con-
ſentiente clerico in iudicem laicũ: õis vero opinio procedit cle
3 rico declinante iuriſdõnem iudicis laici. Tertio, quia iudex † lai
cus, quantum ad interponendum decretũ, & authoritatẽ ſuã, nõ
dr̃ incompetens inter la cum & clericũ, maxime qñ perſona cle-
rici nõ obligatur, nec aſtringitur a laico, ſm Rotã dec. 207. in
anti. ſub rub. de iud. & Gem in c. ſi. e. ti. vbi dñt, iudicẽ laicũ poſ-
ſe interponere decretũ in emancipationibus clericorum, vñ nõ
video, cur non ẽt conſentientib. partibus non poſſit mittere lai
cum in poſſeſſionem rei profanæ, & auctoritatẽ & decretũ in-
terponere. ¶ Circa ſm videret ẽt pro d. Pet. rñd. qa d. Ceſariſta
fuit inſtitutus hęres in dicta domo, & aliis prędiis, ſub ꝯdõne
qood poſſit idẽ do. Ceſariſta petere ab herede ſuo ſũmã 200.
ſcutorum, & ſic ſub condõne negatiua de non petendo, ꝯdõ
ſuſpendit effectum inſtõnis, donec fuerit præſtita cautio Mutia
na, l. Mutianæ, ff. de cond. & dem. Sed hoc non obſtante pro
d. Ceſariſta pronunciandũ puto, tum quia dom. Pe. cooſenſit,
4 † φ d. Ceſariſta apprehenderet poſſeſ. dictæ domus, & cęiero-
rum prędiorum abſq; nlla cautionis pſtatione, ut conſtat ex p-
ceſſu requiſito, quo fit ut caotionẽ ipsã remiſiſſe uideatur, l. pe-
ro. §. fin. ubi, φ ſi cautio non fuerit deſiderata, ff. de leg. 2. tñ quia
relictum alicui ſub condõne, ſi debitũ non petierit, in dubio
intelligitur, ſi non petierit de iure, ſm Bar. in d. l. Mutianæ. quia
condõ pt adimpleri in uita grauati ad non petendũ ſi ſit ſepara
tus debitũ acceptum ferre, ergo nõ exigit̃ cautio aliqua, ſed ſa-
tis eſt quod grauatus fuerit ſp paratus liberare hſdẽ p ſolennẽ
acceptilationẽ, put paratus eſt, & ſp fuit idẽ d. Ceſariſta, & ſp ad
id ſe offert: & iã pridẽ obtulit, l. 3. §. nũc de effectu. ff. de le. l. mu-
lier, ff. de cond. in ſti. ¶ Circa tertiũ, quia etiam ex proceſſu con-
ſtat quod d. Ceſariſta produxit ſuũ libellũ die 15. Ianuarii, & die
25. Februarii, eũ d. Petrus confiteatur ſe tenere, & poſſidere dictã
domum ut conſtat fol. proceſſu 61. a tergo, licet poſtea dixerit
poſſediſſe, domũq; vacuaſſe, nihilominus condemnaodus ve-
nit in expẽ. φφ ab obſeruatione iudicii abſoluendus foret, cũ tẽ-
pore porrecti libelli in ea cã eſſet, ut dãnari dẽret, ſm Io. Fabia.
5 Ang. & alios in §. fi. de ppet. & tẽp act. malitioſe † ri litigaſſet a
die porrecti libelli uſq; ad litẽ conteſt. vt ſic fruſtrateẽ actoiẽ. il
la n. exceptio quod nõ eſſet lis ꝯteſtanda (qa pẽdebat terminus
trium menſiũ ad cõficiendũ inuentariũ) nõ fuit, nec eſt iuri-
dica ad impediendũ litis conteſt. nec pceſſum, ut patet ex his, q̃
fuerunt cedula ra parte prædicti, d. Ceſariſtæ, fol. pceſſus 174.
& fol. 185 & hac ratione non dẽt effugere condẽnationẽ expẽ.
& hæc exceptio inuentarii ꝯficiẽdi reiecta fuit p inlam iudicis, q̃
tranſiuit in rem iud. Itẽ non credit, ipsũ d. Pet. pbaſſe ſe domũ
euacuaſſe añ litis conteſt. q̃ fcã fuit 27. Feb. & licet ẽt ex pceſſu
appareat, quod d. Pet. die 23. Feb. conduxerit aliã domum, non
tamen ſequitur, quod euacuauerit domum, de qua agitur ante
litem conteſt. quæ quatuor dieb. poſt conductionem ſequuta
fuit. Cæterum, cum idem d. Pet. claues detineat, nec illas unquã
conſignauerit, non poteſt videri domum plene uacuaſſe, cum
dicatur adhuc poſſidere propter clauium retentionem. l. clauι-
bus, ff. de contrahen. emp. Cęterum aduertendum ad libellum
d. Ceſariſtæ, in quo plura petuntur, & inter cętera petitur, qd
apprehenſio poſſeſſionis auctoritate iudicis Inſulani, & de cõ-
ſenſu ipſius d. Pet. approbetur, & confirmetur, ita quod liceat ei
dem domino libellanti uti frui domo prædicta iuxta promiſſa
& conuenta p ipſum d. Pet. & ordinata p teſtatorem. Quæ cer-
te apprehenſio poſſeſſionis, & promiſſio, ac ꝯuentio, approbã
dæ ueniunt, ut patet ex iis, q̃ dicta fuerunt in primo dub. & ubi
pertinacius inſtaretur, φ poſſeſſionis apprehenſio, pmiſſio, & cõ
uentio eſſent nullæ tanq̃ factæ auctoritate iudicis laici, qd con-
ſtat non eſſe verum, attamen negari non poteſt, quod prouiſio
6 † & conuentio facta in iudicio coram incompetenti iudice, nõ
ualeat ut extraiudicialis conuentio, & in uim tranſactionis, quã
tenẽtur partes obſeruare, l. 2. cũ gl. & ibi Bar. & alii notant, C.
cõia vtriuſq; iud. l. an inutilis. ff. de accepti. firmat Bar. in l. licet,
C. de iud. Bal. in l. 1. C. qui pro ſua toriſd. vñ cũ d. Pet. tpe porrecti
libelli, & ſic tpe accipiendi iudicii, non euacuaſſet domũ, & ubi
euacuaſſet ꝯteſtatus eſt litẽ ſuper hoc, φ nõ tenebat̃ euacuare,
& ſup hoc, φ immiſſio in poſſeſ. ac prouiſio, & ꝯuẽtio facta co-
ram iudice laico nõ erãt approbãdæ, mihi videtur pronunciã-
dũ denegationes, & ꝯdõnes d. Petri fuiſſe inutiles, & qa lite pẽ-
dente domũ euacuauit, abſoluẽdũ in hac parte ab obſeruatio-
ne iudicii: ſed qa tpe dati libelli, & accipiendi iudicii non euacua
uerat, in expẽ. ꝯdẽnandũ fore, ut concludũt Io. Fabia. & alii in d.
§. fin. Inſtit. de perpe. & temp. actio. ita iuris eſſe reſpondeo.
Laus Deo.

De rei vendicatione.

RESPONSVM I.

Poſſeſſio planiciei, de qua agitur, nullo iure per cõitatem probata dici poteſt, licet probauerit animalia particularium ſua fuiſſe depaſci in dicta planicie. longe namque differt poſſeſſio fundi a poſſeſſione depaſcendi. Iõ ex diuerſis non congrue infertur manifeſte etiam patet, ſingulos ab uniuerſitate differre, nam uniuerſitati a ſingulis ſine mandato, conſenſu, aut voluntate non acquiritur: & ſi eidem ius acquiſitum per ſingulos conſeruetur, Dominus vero Maligiorum ſuam poſſeſſionem ex actibus, qui citra veram poſſeſſionem fieri non poſſunt, vt puta ex cultura, et fructuum perceptione, ac ſimilibus iure optimo, & per plures teſtes, necnon & meliores comprobauit. Ex quibus facile pſtat prędictum dominum in interdicto retinendæ potiorem eſſe. In petitorio pariter iudicio ex iis iura potiora habet, quia per quamplures teſtes carcerationem depaſci facientium & eorum condemnationes, nec nõ bannorum, & mulctarum exactiones probauit, conſtat etiam in inſtrõ donationis producto dominũ planiciei per Principem in eundem dominum Maligiai trãſlatum eſſe; quare cũ oppoſitũ deſtruat propoſitum, non eſt q ſit inficiaturus eundem etiam in petitorio obtinere debere.

SVMMARIVM.

1 *Quaſi poſſeſſio iuris depaſcendi, ſeparata eſt a poſſeſſione fundi, ideo ex eis non recte infertur.*
2 *Poſſ: ſis probata intelligitur ſi actus poſſeſſorij (qui citra ius, & nomen poſſeſſionis fieri non ualent) probentur.*
3 *Poſſeſſio, ſeu quaſi alicuius iuris, per particulares homines acquiſi nõ po teſt, communicati ſine mandato.*
4 *Poſſeſſio ſemel acquiſita uniuerſitati per particulares, abſque mandato eidem vniuerſitati conſeruatur.*
6 *Teſtes deponentes in cauſa eorum communitatis non probant, vel ſaltem modicam fidem faciunt, quia de commodo eorum agitur.*
7 *Is potior eſt interdicto uti poſſidetis qui poſſeſſionem ſuam per plures, et meliores teſtes comprobauerit.*
Interdicto retinendę is præfertur, qui poſſeſ ſuam tit. iuſtificauit.
8 *Quaſi poſſeſſio iuriſdictionis per carcerationes, condemnationes, & exactiones bannorum, & mulctarum probatur.*
9 *Deſtinatione domini prędia fines accipiunt.*
10 *Ex donatione principis, transferi dñiũ ſine ulla poſſeſſionis apprehẽſione.*
11 *Appellatione territorij, dominium prædiorum non comprehenditur.*
12 *Sine poſſeſſione, uel quaſi, præſcriptio nullo iure procedit.*
13 *Allegans conſuetudinem, illam probare tenetur, nam conſuetudo facti ẽ.*
4 *Quod requiritur ad hoc, ut inſtrumentum exemplatum fidem faciat.*
15 *Inſtrumentum exemplatum ſine commiſſione Iudicis, & à non Notario nullam fidem facit.*

Reſpon. Interpreta.

In cauſa Vertente inter communitatem Iunſqearum agentem, & dñm de Maligio ſe defendentem, cumulatum fuit petitorium cũ poſſeſſorio retinendæ, ut patet ex iudicis interlocutoria lata de partium conſenſu. Idcirco videndum eſt, quis melius ſuam poſ. probauerit, & ſic quis dẽat in poſſeſſorio retinendæ obtinere. Scdo, quis melius dñm iuſtificauerit, & ſic quis in petitorio potiora iura obtineat.

Qui veritas eſt, me in viam dirigat veritatis

¶ Circa primum, pro intelligentia præmitto, φ poteſt qõ poſ-
ſeſſorii tripliciter intellig. Primo de poſſeſſione pdiorũ, ſeu ip-
ſius planiciei. Scdo de poſſeſſione, ſeu quaſi ſeruitute depaſcen-
di. Ius. n. depaſcendi animalia in fundo alieno, eſt q̃dã ſeruitus. l.
pecoris paſcẽdi. ff. de ſerui. ruſt. pd. & l. 1. § pdiis, e. n. & ſi dẽat tõ-
ne pdii dñantis, in quo pecora iacẽt. & recipiunt̃, vel ſtercorãdi
cã tenent, ſeruitus eſt pdialis, ſicut ãt dr̃ perſonalis, ut per glo. &
Doct. in d. l. pecoris, & iſta ſeruitus, ſeu quaſi poſſeſſio illius eſt
ſeparata à dñio, et poſſeſſione fundi ſeruientis, l. ſi prius, ff. de
no. ope. non. cũ ſuis ꝯcor. Tertio de quaſi poſſeſſione iuriſdõ-
nis exercendę ꝯ delinquentes in dicta planicie. Hoc ſic permiſ-
ſo, dico cõitatẽ ipsã non probaſſe aliquãr ſe eſſe in poſſeſſio-
ne dictæ planiciei, licet. n. pbatum fuerit, φ aĩalia hoĩum dicti lo
ci viſa fuerint depaſci ipſam planiciẽ. non tñ infertur, quod ipſa
1 cõitas poſſederit eã, qa † quaſi poſſeſſio depaſcendi eſt φ ſepara
tum a poſſeſſione fundi, in quo aĩalia depaſcũtur, ut s. dixi. et ſi
dicat̃, φ tõne iuris, ſeu dñii, ẽt poteſt dicta cõitas habere ius de-
paſcendi. Rñdeĩ verũ eſſe, ſed dicta cõitas non probauit aliquẽ
titulum, nec aliquam cãm dñii, et ideo ex quaſi poſſeſſione de-
paſcendi non concludenter infertur probatio poſſeſſionis
dictæ planiciei. Quinimo, ut infra demonſtrabo, non etiam pro-
batum

batũ fuit cōitatem eſſe in quaſi poſſeſſione pecoris depaſcen-
di in dicta planicie. Et ſi ꝓponitur inſtrm̄ lnl.x, ſeu verius tran-
ſactionis exhibitũ pro parte cōitatis, oſtendit locũ contentio
ſum eẽ in territorio dicti loci, ex quo inſtrō dicta communitas
ꝑtendit ſe dñam,& poſſeſſorē,& legitimũ titulum habere,iuxta
doct.Bar.in l.ex hoc iure,ff.de iuſti.& iure.Reſpondebo, ꝙ tale
inſtrm̄ nullã fidem facit,vt inf.oñdam luculenter. Dico autẽ d.
2 Maligiotũ probaſſe poſſeſſionē † ipſius planiciei,quia probauit
non ſolum eius animalia depaſci feciſſe in loco contentioſo,
ſed ẽt ſe feciſſe aliqua prædia arari, cultiuari, ſeminari, & fru-
ctus colligi,qui actus citra ius, & nomē poſſeſſionis fieri non
poſſunt,ſecundum Bar.in l.s C.de acq. poſ. & traditur p Bald.
in l.3.C.fi.reg. Dico ẽt, dictã cōitatē nō probaſſe ſe eẽ in quaſi
poſſeſſione iuris depaſcendi aĩalia in dicta planicie.licet.n.pro-
batum extiterit, ꝙ hoĩes dicti loci depaſci fecerint eorũ pecora
in dicta planicie,non tñ ex hoc infertur ꝑt cōitatē ipſam poſſide
re,quia aliud ſinguli,aliud vniuerſitas,l.ſed ſi hac,§.qui manu-
3 mittitur,ff.de in ius voc.& qᵃ † cōitati poſſeſſio,ſeu quaſi alicu
ius iuris acquiri nō ꝑt per hoĩes particulares ipſius cōitatis ſine
legitimo mandato,l.1.§ fi.vbi Bar.ff.de acq.poſſ.nam.n. per ci-
uem,vel incolam acqritur ciuitati rōne ſubiectionis,ſm Bar. in
l.ita ſtipulatus.§.Griſogonus.ff.de ver. obl. quanto minus ratio
ne ſubiectionis acquiri debet villæ per ruſticum ipſius villæ,ut
in terminis conſuluit Raph.Cu.conſ. 158.viſo inſtrumento pu
blico, & expreſsè determinat ẽt Bar. Veronen.in tract.de ſerui.
ſub rubri.de ſeruitutis paſcen.col 8.& iſtud volunt Bar. & Pa.
de Caſt.in l.ſicut,§.1.ff quod cuiuſ. vniuer. nomi. rñdentes ad
gl.ibi,q̃ vr̄ velle ꝯtrium,vt procedat quo ad retinendam,& con
ſeruandam poſſeſſionem ſemel acqſitam,quæ per ſingulos de
4 vniuerſitate bñ poteſt † ipſi cōitati conſeruari abſq; mandato,
non ãt acquiri,& ita pluries conſuluit Cor.conſi.148 viſi. ad fi.
lib.1.& 46.in cauſa vertente,col. 3.lib.3.& conſi.63 & ſi in hac
col.2.lib.4 vbi ampliat,ẽt ſi teſtes dicerint,quod homines ibidē
paſculabant,& boſcabant tanquam in re communitatis. Cum
igitur in proceſſu non appareat , quod hoĩes depaſci facientes
aĩalia, illa depaſci faciant de mandato ſyndicorũ d. cōitatis, &
vniuerſitatis,nec de eorũ ſciã,& voluntate,bñ ſeqtur,ꝙ nō fuit
probatũ aliqualiter ipſã cōitatem eſſe in poſſeſſione d. plani-
ciei,nec ẽt in quaſi poſ.iuris depaſc. Præterea multi ex teſtib.ꝓ-
5 ductis ꝓ ipſa cōitate † nullã,vel ſaltē modicã fidē faciunt, quia
ponunt in cã ſuæ cōitatis, in q̃ua de ꝯmodo ſingulorũ agit, vt
ꝯcludunt Inn.& alij in c.cũ nuncius,de teſti.Pan.& Fel. in c. in-
ſuper,eo.ti.Cep.in d.rub.de ſer.iur.paſc.Pan. conſ.16.ad clarã
deciſ.lib. 1.Lud.Ro conſ.7.viſis neceſſarijs, Bal.conſi. 167.li. 2.
inſuper d.de Maligiao probauit ſuã poſſ. p plures, & meliores
6 teſtes,ergo in interdicto,† vti poſſidetis dēt palam reportare, l.
ob carmen,ff.de teſti.firmat in ſpecie Bar.in l.ſi duo.ff.vti poſſi.
Ex his liquet cōitatem in poſſeſſorio retinēdæ dēre ſuccumbe-
re;& tanto magis,quia dato,ꝙ pro parte cōitatis ita bene eſſet
ꝓbata poſſeſſio, ſicut pro parte d.de Maligiao , tñ cũ poſſeſſio
7 d.de Maligiao iuſtificetur † titulo priuilegij,& donōnis habitę
à do. Principe Auriacenſi.ipſe dēt in poſſeſſorio retinendæ ꝑ-
ferri,ſm Bar.in d.l.ſi duo.ff.vti poſ.probatur in c.cũ eãm de ꝓ-
bat.vbi Pan.& alij,& idē firmat Bar.in l.ſi de eo,§.ſi ſeruum,ff.
de acq.poſ.Cur.conſi.165. ꝑſuppon.ẽ in facto, vbi alia adducit
Barb.conſi.6.col.11.& ꝯſ 81.col.14 li.2.& Alc.in varijs conſilijs
q̃ breuitatis cã omitto,ipſa ãt communitas nullo titulo colora
uit ſuam poſſeſ.ut ĩ.pater,ergo &c. Dico etiam , ꝙ ipſa cōitas
probauit ſe eſſe in quaſi poſſeſſione iuriſdōnis exercendę,quia
non articulatum , nec deductum pro pte ipſius cōitatis, ſed be-
nè hoc fuit probatũ ꝓ parte d.de Maligiao, ut ĩ.dicam. Tran-
ſeo nunc ad petitoriũ,in quo vr̄ prima facie cōitatem hr̄e potio
ra iura:conſtat.n. ex deſignatione confiniũ territoriũ dicti loci
Iuniſquearum,& d.de Maligiao,de quibus in inſtrumento tran-
ſactionis ſeu ſententiæ exhibito per cōitatem,ꝙ d. planicies eſt
intra fines territorij d.loci,ergo in dubio ꝑſumendum eſt,ꝙ ſit
in dñio ipſius cōitatis,intra cuius fines iacet,ſm Pau.de Caſt. in
l.1.ff.de acquir.poſ.in ꝓin.quem ſequitur ibi Soc.bñ facit,quia
confinia rem deſignant , & quicquid eſt intra confines inclu-
dunt,l.a de ſacra,ff.de contrahen.emp. Nec huic fundamento
obſtat,ſi dicatur,quod confinia,de quib.in inſtrō donationis,&
fundōnis caſtri, iuriſdōnis , & bonorum Maligiarum demon-
ſtrant,ꝙ iſta planicies eſt ſita in territorio Maligiarũ, ergo fun
dm̄ dēt retorqueri contra ipſam cōitatē:qa rñdetur,ꝙ confinia
arbitrio poſſeſſorũ variant, l. in finalib. ff. fin.regũ. uerũ ex cō-
uentione,& tranſactione,ſeu ſnīa emologata per ptes,laſa lon
go tpe poſt dictã iuriſdōnem,variata fuerunt confinia,quib.ne-
ceſſariò nũc eſt ſtandũ,& non antiqs limitib. vt expſſe deciditur
in d.l.in finalib.& l.2.C.eo.tit.Præmiſſis non retentis,arbitror ꝓ
d.Maligiao,& in petitorio ꝓnunciandũ eſſe, & pro clariori de-
monſtratione eorũ,q̃ dicturus ſum,præmitto,quod iſta qō pe-
titoni ꝑt tripliciter intelligi.Primo poteſt diſceptari de dominio
ipſius planiciei,l. ad quem ſpectet fundus. Secundo de iuriſdi-
ctione ipſius loci. Tertio de ſeruitute iuris paſcendi. Et in quo
libet dubio amplector partes dñi de Maligiao, habētes titulum
& poſſeſſionē loci contentioſi.de poſſeſſione fundi probatum
fuit ſup.de quaſi poſſeſ. Iuriſdictionis probatur ex quamplurib.
teſtib.deponentibus,ꝙ hoĩes boſcantes,& animalia paſci facien
tes in dicta planicie,ſæpius carcerati fuerunt, & bãnum ſoluere
coacti ſunt,nam per carcerationem , & per condemnationes ,
8 & per exactiones bãnorum,& mulctarum,probatur † quaſi poſ
ſeſſio iuriſdictionis,l imperium,ff.de iur.omn.iud.nam bannũ,
& molta ſunt fructus iuriſdictionis,ſm Bar.in l.vlt.ff.ſol.mat. &
ex perceptione fructuum probatur poſſeſſio,vel quaſi,vt ſup.di-
xi,l.quamuis,§.ſi conductor,ff.de acq.poſſ.c.inter dilectos,de fi.
inſt.poſſem ex multis comprobare,ſed quia iſta notoria ſunt,
aliter non inſiſto.conſtat de iure ex allegato inſtrō donationis,
potuit enim princeps ſua liberalitate trãsferre dominium dictę
planiciei in d.de Maligiao , maximè quia zerbida erat & incul-
ta,prout ẽt eſt ferè tota de pñti.& de iure terræ guaſtæ, & zerbi
dæ,præſumuntur eſſe in dñio illius,in cuius territorio ſunt ſitæ,
vt ſup.dixi determinare Soc.in l.1.in prin.ff.de acq.poſſ.poſt Pa.
de Caſt. cum igitur totum territorium Maligiai,& totum terri
torium dicti loci Iuniſquearum tpe donationis eſſet Principis,ſi
ne dubio potuit illud diſtiguere & limitare dñium illius,& zer
9 bidorum prædiorum in dñium Maligiai transferre:nam † deſti
natione dñi prædia fines accipiunt,l.c.quod in reditum,§. pe.ff.de
le.1.l.ſi quis duas,§.ſi quis partem,ff.com.præd.& in ꝑtāte prin-
cipis eſt in propria iuriſdōne mutare fines territorij, & iuriſdō-
nis,ſm Bal.in l.1.per illum tex.C.fini.reg.Et ꝙ Princeps potuerit
transferre dñium dictorum zerbidorum in dñm Maligiai,facit
quia principis donatio adeo effectualis eſt vt abſque apprehen-
10 ſione † poſſeſſionis,ſolo ipſius donationis tit. transferatur do-
minium in donatarium,ſm Bal.in c.1.in tit.quid ſit inueſti.& in
c.ad audientiam,de præſc. Ang.in l.officium,de rei ven. ff. Alex.
conſi.3.ex ijs,col.pen.li.5.& conſi.187.lib.2.& iſta eſt cōis opin.
quicquid dicat Iaſ.in l.traditionib.C.de pac.& vltra adducta pro
☞ cōi opi.de quib.ibi per eum,idem tenet Marti. Lau.in tract. do
Prin.ver.181.& verſi.a 91. & Dec.conſi.182.col.pe.Ex ijs conſtat
de ꝑtāte,conſtat de voluntate ex expreſſione confinium,quæ in
cludũt omne,ꝙ eſt intra fines, vt ſupra dixi,& firmat Bal.in rub.
C.de ꝯth emp.q. 22.Non.n.territorium Podij Giraudi, & territo
rium S. Antonij,poſſunt confinare cũ territorio Maligiai,vt vo
luit princeps per ſuam donationem,niſi planicies, de qua diſce-
ptatur,ſit de territorio Maligiai . cum igitur Princeps potuerit
terminare confinia horum territoriorũ, & transfere dñium pla
niciei in dñm Maligiai voluerit,reliquum eſt,vt voluntas effe-
ctum ſortiri dēat,c.cum ſuper,de off.deleg.l.2.§.poſt originem,
ff.de ori.iuris.remaneat itaque ex inſtrō dictę donationis, & in
fendationis fundata intentio do.de Maligiao . ſupereſt ſolũ vt
deſtinator intentio cōitatis ſe fundantis in inſtrō ſententiæ, ſeu
tranſactionis. rñdeo itaque,ꝙ reſpectu dñi ipſius planiciei , ſeu
prædiorũ exiſtentiũ in ea,non probatur,ꝙ ipſa cōitas habeat ali
quod ius. ſolum.n.dicti iudices,de cōſenſu partium terminaue-
runt,& poſuerunt confinia in territorium Maligiai , & territo-
rium dicti loci Iuniſquearum. vnde licet per nouos confines di-
cta planicies effecta eſſet de territorio dicti loci, non tamen in-
fertur,ergo dñium ipſius tranſlatũ fuit in cōitatem,quia dñium
11 † prædiorum non comprehenditur appellatione territorij , &
adeo ſeparatum eſt dñium proprietatum a territorio, & diſtri-
ctu,ꝙ nulla penitus cognatione funguntur,vt formaliter deter
minat Old.conſi.176. factum tale eſt,in vertice cuiuſdam mon-
tis eſt quædam planicies.&c.& ideo Ab.Pan.in c.ſi diligenti,in
2.no. de præſ. decidit,ꝙ licet princeps habeat fundatam inten-
tionem quo ad iuriſdōnem,& quo ad oĩa loca,quæ ſunt intra fi
nes territorij,tñ quantum ſit reſpectu proprietatum,& dñij ꝑ-
diorum exiſtentiũ intra limites,non hēt fundatam intentionem
niſi aliter probet tit.ſuũ. Nam Imperator eſt dñs totius mundi,
l.deprecatio,ff.ad leg.Rod.de iac. & tñ non habet dñium ꝑdio-
rum particularium,ſm Bar.in proœmio ffor ũ,& in l.1.§.per hãc,
ff.de rei vend.& ꝙ aliud ſit hr̄e territorium, & diſtrictum,& ſic
ius exercendi iuriſdōnem,aliud dñium prædiorum, & ſic ꝙ nō
bene agitur de vno ad alterum,comprobat Soc.conſi.127. viſis
capitulis.li.1.tali rōne,alluuione extendũt fines prædiorum quo
ad dōium,Inſt.de re.diui.§.item per alluuionem,& ff de acq.re.
do.l.adeo,§.1.& tñ fines territorij & iuriſdōnis per alluuionem
non mutantur,ſm Bar.in trac.Tiberiadis.in 1.lib.;per le.in agris,
ff.de acq.re.do.Ergo nō eſt bona illatio de territorio ad dñium,
licet ergo do. Maligiai conſenſiſſet,ꝙ fines ſui territorij reſtrin
gerentur,non tñ intelligeretur cōſenſiſſe , ꝙ mutarentur fines,
quo ad dñium ſuarũ ꝓprietatũ,per prædicta , & ſic q̃tũ ad dñ.ũ
clarũ eſt dñum Maligiai hr̄e potiora iura.nec obſt.in quantũ ſ.
dicebã poſt Pau.de Caſt.ꝙ in dubio oĩa ꝑdia quę sũt intra fines
territorij,præſumuntur eſſe cōitatis,intra cuius fines ſita ſunt qa
illa deciſio procedit duob.concurrentibus . Primo,ꝙ ſumus in
dubio,& ſic non appareat cuius ſint ipſa prædia , vt per Soc. in
d. conſil. 127. Secundo,ꝙ territorium ſit ipſius communitatis ,
& ſic habeat ipſa communitas ius terrendi,leg. pupillus,§. ter-

titorium .ff. de ver.ſig.ſm Soc.in d.l.r. col 4 Sed nos ſumus in
caſu claro;in quo apparet, φ dicta planicies eſt in dñio dñi de
Maligiao, vt ſupra probaui.Itē conſtat, φ territoriū nō ē ipſius
cōitatis,ſed Principis,q dñium ſuū, ſeu ius ſuū, trāſtulit in do-
minium de Maligiao ; & ēt per renouationē antiquæ infeuda-
tionis nuper fcām in magnifi.do Io.de Punico,modernū dñm.
Ergo ipſa cōitas tā reſpū dñij, quam iuriſdōnis, nullum ius pōt
ptendere virtute dictę tranſactionis. Non ēt poteſt dicta cōitas
ptendere ſe hr̄e ſeruitutē paſcendi aīalia, q̄ ſeruitus paſcēdi nō
pt alicui deberi,niſi ratione prædij dñantis,in quo pecora reci-
piuntur agri ſtercorādi cā; nec.n. dr̄ ſeruitus pdialis, alias nō eſt
ſeruitus,ſed ius perſonale,ſm gl.in d.l. pecoris. & in d.l. vt po-
mom eo.ti.p Bar.in l.Mela,§.fi.ff.de alu.leg.Cæp.in d. tract.ſub
rub.de ſer.iut.paſcē.cū igit nō pſtet cōitatē h̄re pdium dñantē,
in quo ipſius prędij grā iaceant ipſa pecora, non video qūo de
ſeruitute paſcendi tractari poſſit,nō ēt conſt it de obligatiōe p-
ſonali,qua teneāt do.Maligiai verſus ipſam cōitatem. Et ſi di-
12 catur,φ præſcripſit cōitas ius depaſcendi.rñdetur,φ ſine † poſſeſ
ſione,vel quaſi nō pſcribitur,reg.ſine poſſeſſione,de reg.iur. in
6.l.vſucapio,ff.de vſuc.Sed cōitas nunq̄ poſſedit, vt ſup. oñſum
eſt,ergo &c. Preterea fuiſſet toties interrupta per carcerōnem
eius poſſeſſio,& per capturā aīalium fcām pro parte do. de Ma
ligiao,c.illud.de præſcr.l.naliter,ff. de vſuca. cum concor. & ſi
dicatur conſuetudinem extare in d.loco, φ quilibet poſſit depa
ſci facere eius aīalia in terris zerbidis,& guaſtis exiſtētib. in eius
territorio, & ſic cum ipſa planicies ſit de territorio d.loci,vt cō
ſtat ex allegato inſtrō tranſactionis , q̄libet poterit in ea h̄re fa-
cultatem depaſcendi Rñdeo, φ in proceſſu nō fuit articulatū,
13 neque probatū de tali conſuetudine, q̄ cum † ſit facti , probari
debuit c.1,de pſt.lib 6 p Bal.in l.de qb.ff de legi Nō omitto aliā
rñſionem q̄ accomodarunt venſſimus Doctor Stephanus Ber-
trandi,& cæteri,qui in cā hac conſuluerunt,φ tale inſtrm nullā
fidem facit, quia ad hoc vt inſtrm exēplatum per aliū Notariū,
14 qui non fuit de eo rogatus,fidem faciat,ſex † requiruntur, q̄ re-
fert Pan.in c.cum P.Tabellio,de fi.inſt. Inter cętera requiritur,φ
vterque fuerit Notarius,& ſic,tam ille,q fuit rogatus q̄ ille qui
exemplauit,& redegit in auth.formam. Itē φ ex commiſſione
iudicis fuerit exemplatum,d.c.cum P. Tabelli.& licèt Pan. ibi,
& Bar.in l.ſi quis ex argentarijs.§ cogentur,ff. de eden. dicant
iſtud non procedere in hr̄de,vel legatario,ſeu donatario Nota
rij,qui fuit rogatus;tñ *cōis* opi.& obſeruantia ē in contrariū, vt
per Ale.& Ia.in d.§.cogentur, qui auctoritates adducunt . & p
Fel.in d.c cum P. Tabellio.ita atteſtatur ſeruari in veneranda cu
ria Delphinali Gui.Pap deci 2.& 118.inci.Notarius,&c.& licet
ibi dicat,quod curia ſolet talib.inſtris fidem adhibere,qñ fuerūt
groſſata de antiquo.tamen ipſe dicit verum,qñ Notarius expli-
cans, in explicatione atteſtatur ſe groſſaſſe de commiſſiōe iudi
cis;cum res ſit de antiquo,creditur ſibi atteſtanti de commiſſio
ne,iuxta tradita in l.ſciendum,ff.de uer.ub.ſed in caſu nr̄o Nota
rius,qui exemplauit,non atteſtatur de cōmiſſione iudicis groſ-
ſaſſe,ſed ſolū atteſtatur prothocolla ſibi fuiſſe donatā , de qua
donatione non conſtat;& ſi etiam conſtaret,nihil ad rumbum
poſtquam de cōmiſſione non apparet;cum igitur non conſtat
de commiſſione, etiam per atteſtationem ipſius aſſerti Nota-
rij explicantis , nec quod iſti fuerint notarij , nec de dona.pro-
thocollorū, nec interuenerint alia ſex requiſita neceſſaria , con-
cludendum eſt,quod nulla fides eſt ei adhibenda. Laus Deo.

De uſuris.

RESPONSVM I.

Regulariter Teſtes, commodum, aut vtilitatem ex
eorum depōnib. ſperātes nihil probant,
niſi prius proteſtentur,quod non intendunt ex eorum depoſi-
tionibus aliquod commodum ſe ſequuturos eſſe:& licet ſingu
lares teſtes non probent,ſingularia tamen teſtimonia,ſup actu,
qui reſultat ex actibus particularibus de iure probant,maxime
accedentibus fama publica,vſurarum cauſa, & perſonę qualita-
te, nam Iudæos a communiter accidentibus ſœnerari , nō eſt,
qui ſit negaturus,quę omnia manifeſtum ad torturam indiciū
præbent.

SVMMARIVM.

*1 Teſtes deponentes ratione eorum utilitatis ac commodi,ex eorum depoſi
tionib. nihil probant niſi prius proteſtentur ſe nullum commodum ex
eorum depoſitionibus penitus conſecuturos.*

*2 Vſuras recipiens ita delinquit ſicut mutuans:nam ſi non eſſet, qui recipe
ret,non eſſet,qui daret,& ibi uide quomodo intelligatur .*

3 Teſtes ſingulares uſurarum an probent,& ibi uide quomodo procedat.

4 Vſurarius ex fama iuncta cum aliquibus adminiculis probatur .

*5 Fama publica cum uno teſte,licet in criminalibus non ſufficiat ad condē
nationem,fallit tamen in crimine uſurarum.*

A communiter accidentibus arguere licet.

Reſpon. Interpret.

Quæritur Vtrum ex dictis teſtium numero ſeptende
cim deponentium a ſe fuiſſe extortas vſuras
per Titum Iudęum, poſſit criminaliter procedi contra ipſum
Iudæum,maxime ſi ipſi teſtes in eorum depoſitionibus prote-
ſtantur,quod noluerunt ex teſtificatis per ipſos aliquod com-
modum poſſe conſequi,& maxime accedente publica fama, φ
ſit idem Titius ſolitus fœnerari.

Qui veritas eſt,me in viam dirigat veritatis.

¶ Tria ſcio poſſe obijci ꝯ perſonas , & dicta eorum teſtiū. Pri-
mò φ ipſi teſtes videntur deponere in cā ppria rōne vtilitatis &
1 commodi,qđ reſultat ex eorum depoſitionib.ergo nō idonei,
l.nullus,cum ſi.ff.de teſti.l.oīb.C.eo pp q̄ rōnē Fed. de Senis pſ.
64.Ro.ſing.355.inci.volo probare. Rodul. in ſuo trac.de vſur.
& *cōmuniter* Doc.conſentiunt, φ non ſint idonei teſtes, ſed iſta
rō in caſu occurrenti me non mouet pp proteſtationem,d qua
in themate,qua mediante tollitur rō pmodi,ſm Bald. in l.dictā
tib.C.de teſt.or. Fel in c.veniens,1 col.pen de teſtib.Veron.caut.
xl.teſtimonium teſtis,& cum alijs ſuis actoritatibus,quas breui
2 tatis grā omitto. Scdo,quia † recipiens vſuras ita delinquit ſicut
mutuans,c.1.& cap.ſuper eo,de vſur.vbi Ioan And.Si enim nō
eſſet,qui reciperet,non eſſet qui daret:unde qui occaſionē dā-
ni dat,damnum dediſſe vī,c fi.de vſur.l.qui occident.§. in hac,
ff.ad leg. Aqu:.cum ergo ſint hi teſtes ſocij, & participes crimi-
nis, non erunt idonei, capitu. 1.de confeſ.l.qm̄ liberi,C.de teſ.
l.fi.de accu.& Ale.conſi.128.qm̄ abundè,col.fi.vbl.4.vbi cōclu-
dunt,φ ſocius criminis non facit indicium ad torturam.ſed nec
iſta rō quicquam operat in propoſito.& eidē rñdet Fel in c. p-
ſonas,de teſt.poſt Cat.conſi.pe.in ti.de teſte,φ nō eſt peccatum
recipere ad uſuras a uero ſimiliter fœneratitio , imò ět non pec-
cat recipiens,gl. Abb.& Mod.in c.debitores,de iur.iu.& late cō
cludit Laur.de Rodul in ſuo tract.de uſu.in 9. q. niſi recipiens
directò cām fęnerandi pſtaret,alias non ſęneratoro.Preterea ꝓe
dici,quod recipiens ſub uſuris pecunias a Iudæis , omnino non
peccat,prout tenet Ale.conſi.1.col.2.Tertio (& in hoc ſtat diffi
cultas præſentis dubitationis)q̄a ſunt ſingulares , & cum unuſ-
quiſque deponat de ſua particulari ſolutione uſurarum , unde
3 † non probant,l.iuriſiurādi.C.de teſt.c.licet ex quadā,eo.ti. & in
terſis φ nō pbant,pſuluit Ale.conſi.72.inſpecto diligenter pceſ
ſu.uol.1.ubi alle.Ant.Fed.& Rodul.ita tenere. ſed adhuc ſecū-
dum ea,q̄ proponuntur,arbitror hos teſtes eſſe idoneos ad ing
rendum ad torturā.in primis reperio Cal.pſi.5.in tit.de teſt.cō
ſuluiſſe ꝯ Ale.φ ex teſtib.ſingularib pbatur quis uſurarius,quia
ad probandum aliquē actū, q reſultat ex actib. particularib. ut
eſſe uſurarium teſtes ſingulares plene pbant:ſecus ad probandū
aliquem actū pro ſe,& pp ſe:tunc teſtimonia ſingularia nō ſuf
ficiunt:& iō Bal.in l.ob carmen,§.fi.ff de teſt.& conſi.33 incip.
uerba teſtñ.col.1.concordādo opin.ꝯrias in iſto pūcto diſtin-
guebat,aut agitur de probando actū in gñe,puta quē hæreticū
uel uſurarium,& ſingularitas nō nocet; ſecus ſi agatur de pro-
bando,φ talis fecit certum ꝯctum uſurariū,& ſimulatum;tamē
quia multi ꝯdicunt,non tenerē cum Cald. mō ſupponit pro-
batā eſſe famā publicā,teneo indubitāter, φ pbent, quia fama
4 † iūctis aliquib.adminiculis,probat aliquem fore uſurariū mani
feſtum,& in ſpecie ita conſuluit Gemi.conſi.59. dubiū tale eſt,
per totum,allegat gl. expreſſam in ca. cū in diœceſi,de uſur.ubi
Car.Ant.& Pan.ſequuntur.& ibi Car.no.ex tex.φ ad probandū
crimen uſurarū,admittitur pbatio p coniecturas, & argumen-
ta,q̄ alias non admitterentur.Cęp.titu.de ſimul.ꝯc.in ult.pſum-
ptione.ēt in ſpem Rodu.in dicto.tract.q. 88. decidit, φ licet ex
fama,iunctis aliquib. argumentis , non dicatur quis uſurarius
manifeſtus,tñ dr̄ manifeſtandus,q̄a iudex poterit eum publica-
re,& condemnare tanq̄ uſurariū, Arch.in c.1.& 2.de uſur.li. 6.
Ful.pſ.137.ullo pcepto.Abb.pſi.81.ex themate,in 2.parte.& li-
cet ipſi non dicant,in caſu tñ iſto ita rñderē,q̄a negari nō pt,qđ
iſti teſtes ſingulares non faciant ſemiplenam pbōnē, cū nō ſint
ſingulares ſingularitate obſtitura, ſed adminiculatiua,prout de
clarat Bald.in rub.de controuer.inueſt.col.1.& in capit.licet cau-
ſam,de probō.& in l.de quib.colum.antepe. ff. de leg. & Fel. in
cap.licet ex quadam.colum.2.eo.tit.iuncta igitur fama plene p-
babitur,c.1.de app.Bar.in l.admonendi,uer.his præmiſſis, ff. de
iu.iur.& licet in criminalibus fama cum uno teſte non ſufficiat
ad ꝯdēnationem,ſm gl in c.ueniens,el 1.de teſti.fallit tamen in
5 crimine uſurarū,ſm Phil.de Peru.in c.1.§.& q̄a,de uſu.in 6.& li
cet Gemi. ibi illud ſolum admittat, quantum ad effectum infli
gendi pęnam excommunicationis,non autem quantū ad alias
pęnas,tñ in caſu iſto neceſſe eſt fateri, quod fama cum decē &
ſeptē teſtib. pbat quantū ad alias pęnas,quia agitur ꝯ Iudæum,
in quo pęna excōicationis transfert in corporalē , q̄a excōicari
non pt,c.gaudemus,de diuor.ita pbatur in cap.conſtituit,& ibi
gl.17.q. 4 & q̄a in caſu iſto cum fama concurrit multitudo te-
ſtium,licet ſingularium,Gem.āt loquitur qñ ſolū cū fama con
currit unus teſtis,dēt.n. numerus teſtium augere fidem,l.3.ff.de
teſt.late Cur. antiquior in ſuo tract. de teſti.in princ.& quia ul-
traſa-

tra famā,& numerum teſtiū.alia coniectura elicit ex qualitate
perſonæ inquiſitæ, quę dānata eſt: nā Iudæum eſſe,eſt ſpecies
delicti,arg. tex.in l.cum ſeruus,§.in vſurariū, ff. de leg.1.& bla-
ſphemi, Iudæi nominari poſſent, vt eſt tex.in c.8. & c. cum ſit
nimis,de Iud.& oīs rigor ꝯ eos ſeruandus eſt,ſm gl.approbatā
in c.1.de Iudæ. peiores.n.ſunt Sodomitis,& Gentilib.iō acrius
puniendi, c.nonne,2.q.1.& ibi aſſignat rōnes. Sed cæteris eorū
ſcelerib.omiſſis,ne videar maledicta verbis veritati huius con-
ſultationis detrahere,nullus eſt qui ignoret,oēs Iudæos in hanc
ſnīam concordare, ꝙ eis liceat fęnerari Chriſtianis , quaſi nos
non ſimus eorum fratres,& ob hanc reprobā eorum ſnīam ni
tunt̄ omni conatu,omni fraude,& ſimulatione, vſuras a Chri-
ſtianis extorquere ꝗ ſnīam confirmat Pan.& alij in c.poſt mile
6 rabilē, de vſu.cum ergo ita ſit, ꝙ † cōiter fęnerantur,ut expe-
rientia docet,vel ſaltem negari non poſſit, ꝙ non ſint Iudæi de
hoc crimine ſuſpecti,certe licet alias fama cum vno teſte in cri-
minalib.plene non probaret,tñ ꝯ perſonas alias ſuſpectas quis
audebit negare teſtium multitudinem nō probare? dixit enim
Bald. ꝙ in crimine vſurarum concludit dubia probatio , quæ
alias non admitteretur, c.in pręſentia,de proba qa ipſi Iudæi a
cōiter contingentib ſunt vſurarij. Ita Bald.in c.ſi vaſal us,t.ſi de
feu.fue.cōtro.inter do.& agna.vaſal.Iaſ.in l.non hoc,C.vnde le
gi.vel poſito,ꝙ plene non probarēt,ſaltem concludendum eſt,
ꝙ faciunt indicium ad torturam, vt per Bart. in l.fi. ff. de quæſt.
poſſunt enim inquiſiti de edicto vſurarum pro veritate haben
da poni ad torturam,ſm Socinum,conſi.219. in ſi.in 2. parte.

RESPONSVM II.

VEndentes Res conſiſtentes in pondere, nu-
mero, & menſura, Paulo cariori
pretio ad tps,quam tpe vēditionis valeret,vſurā nul-
lam recte perſpicienti committunt. Et ideo in foro
contentioſo de iure conueniri non poſſunt,& præſertim cum
non cōſtet in propoſita facti ſpecie de vſura re ipſa, & de facto
commiſſa.quare vſura tantum verbalis nullam in foro conten-
tioſo pęnam meretur, tum ēt, quia non conſtat de intentione
corrupta, ex qua actus iudicatur , cum ille plus vendere potue-
rit ratione laboris & expenſarum fiendarum pro debiti conſe-
cutione, videmus nanque, & ſæpe cum magnis ſumptibus ac
incommodis, magnaque anxietate animi mercatores ſua pro-
ſequi debita tum etiam quia mercatori ratione lucri ceſſantis
ad tempus Paulo cariori pretio vendere licet ; tum etiam quia
de minimo lucro agitur, quare in contentioſo foro nec quæ-
ſtio haberi , nec pœna aliqua imponi pro huiuſmodi modico
lucro poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Vendens rem conſiſtentem in pondere,numero,& menſura, cariori pretio ad tempus , quam tempore venditionis valeret , an in foro contentioſo conueniri poſſit & vide nu 4*
2 *In foro contentioſo,an quis poſſit puniri pro vſura verbali,& mentali.*
3 *Vſura non aliter puniri poteſt .quam conſtet de intentione deprauata.dato quod pars vſuram fuit confeſſa.*
4 *Ratione laborum,& expenſarum fiendarum pro recuperatione debiti,intereſſe,ac lucri ceſſantis,licet mercatori Paulo cariori pretio vendere ad tempus.& vide nu 5.*
6 *Pro minima vſura fęnerator in foro contentioſo puniri non debet.*

Qui ueritas eſt, me dirigat in uiam lucis, & ueritatis.

Reſpon. Interpreta.

VIdetur Prima facie bene iudicatum per iudicē
a quo,licet.n.tex. in c.in ciuitate, & in c.
conſuluit,de vſur.diſponant vendentem res,quæ pō-
dere, numero, menſurauè conſiſtunt, ad tps cariori
pretio,quam tpe venditionis valerent,de vſura in foro conten-
tioſo non poſſe conueniri,tñ illud uerū eſt in dubio: ſecus vbi
1 ex confeſſione, † vel ex libris ipſius venditoris appareret, ꝙ ca-
riori pretio vendiderit,ꝑꝑ dilationem tpis datam ad ſoluendū,
ſm Hoſt. Card. & Pan.in d.c.in ciuitate, & in d.c. conſuluit,&
probatur in c.nauiganti,eo.tit. & ideo Pan.in c.ad noſtram,de
empt.& vend. atteſtatur ſe conſuluiſſe tales venditores nō poſ-
ſe teſtari,niſi ſeruata forma c.ꝗꝗ,de vſu.lib.6. Sequitur Soc.ꝯſi.
179 col.pen.in 2. parte. Dec conſi.481.col.1.in cā aūt iſta conſtat
per confeſſionem ipſius Arnandi condēnari, igitur &c. ¶ Præ-
miſſis & ſimilib.non attentis, arbitror male iudicatum rōnib.
infraſcriptis Prima rō,in foro contentioſo non ṗt quis puni-
2 ri pro verbali † vſura,aut mentali, niſi ſequuta receptione vſu-
ræ, quia ante exactionem delictum non dr̄ eſſe conſummatū.
Ita Ioan. And.& Gem.in d. c.ꝗꝗ, dicentes ꝙ non ſufficit pro-
bare aliquē dediſſe ad vſuram,niſi ēt ꝓbetur,ꝙ eā receperit.ſe-
quit̄ Fel.in c.in pńtia,col.6.de ꝓb. allegat Pet. Anch.conſi.137.
inci.ſcđo dubitatur. verū in cā pńti,licet Arnaldus confeſſus fue-
rit vendidiſſe cariori ṗtio ꝑꝑ dilationem: vel verius licet ex con-
feſſione inferatur,non tñ ꝯſtat, ꝙ quicꝗ exegerit,ergo ſolum de

peccato erit iniungenda pœnitentia ſalutaris in foro conſcien-
tiæ, non aūt puniendus in foro contentioſo. ¶ Secunda rō, ad
hoc vt vendens cariori ṗtio poſſit conuinci de vſura in foro cō-
tentioſo,non ſufficit, ꝙ ꝯſtet de ꝯfeſſione venditoris, ꝙ vendi-
3 derit cariori ṗtio ad tps.ꝗ in numeratis, niſi ēt ꝯſtet de † inten-
tione deprauata ipſius venditoris, ꝙ habuerit aīum deprauatū,
ſm Pan. in d.c. ꝯſuluit, ꝗ ſubdit ꝙ ſi vēditor neget ſe habuiſſe
intētionē deprauatā,ꝙ iſto caſu (cū ꝯtctus ex ſui forma non ap-
pareat celebratus in fraudem vſurarū)nullo modo venit puniē-
dus. Sed in caſu nr̄o Arnandus negat expreſſè ſe habuiſſe intē-
tionē deprauatam, cum dicat ſe vendidiſſe aliquo modico plu-
ri ad tps.ꝑꝑ impenſas & labores, quos patitur in eundo ad ca-
ſtra,& oppida debitorū pro exigendis pecuniis ſibi debitis, quæ
4 expenſę & labores dēnt † cōſiderari , cum debitor & creditor
ſint diuerſi fori,teneaturꝗ; creditor accedere ad domum ipſius
debitoris,l.itē illa,cum ſua gl.& ibi Bar.ff.de conſti.pec.& po-
ſito ēt ꝙ debitores tenerentur accedere ad domum ipſius Ar-
nandi, tñ de honeſtate Arnandus tenet̄ mittere interpellatorē
ad domos debitorū,l.qdā Hyberus,ff.de ſerui.vrba.prædio.aliaſ
ꝑderet expenſas citationis,ſm Lud.Rom. ſing 396. inc. alio ſe-
ro. Accedat experientia,quæ eſt rerū magiſtra,a qua licet argue
re,c.ꝗ ſit,de ele.lib.6.cle.diſpendioſam,de iud.c.multis, 44. diſt.
videmus enim quotidie creditores cū maximis impenſis,& ma
gna animi anxietate,& ſæpe cum vitæ periculo inſequi debito-
res.nulla ergo rō ſuadet cur dictorum laborū , & expenſarū rō
haberi non dēat. Tertia rō,quia in articulis, & in puncto ꝓſup-
5 ponitur Arnandum eſſe mercatorē,ꝗ rōne intereſſe† lucri ceſ-
ſantis pōt uēdere res cariori pretio ad tps.late Bal. & Sal.in aut.
ad hæc.C.de vſur.dicentes,ꝙ ſi mercator habuiſſet ṗriū tpe cō-
tractus, in alias mercantias implicuiſſet , ea rōne licuit vendere
res ſuas ad tps cariori precio,ſequitur Pan.in c ꝯqueſtus,de vſu.
Dec.in d.ꝯſi.481.col.5. vbi alias auctoritates ꝯgerit. ¶ Inſup ad-
uertendū fuit, ꝙ ſolū ꝯfitetur ſe uendidiſſe ſex ſomatas Paulo
plus cariori pretio,& modico pluri uidelicet pro groſſis duob.
Non deponit ſe in numeratis uendidiſſe groſſis 45. & plus, ad
credentiā uero ꝯfitet̄ vendidiſſe partē groſſis 46. partem groſſis
47.& ſic ſex ſomatas tm̄ florenis 4. ex qua uenditione reſultat
minimus exceſſus,& minima adiectio. unde ꝓ tam modica uſu
6 ra † (ſi vſura foret) non debuit in loco contentioſo puniri,ſm
Bal.in l.1.C.de ædi.lact.& Alex.in conſi.104.inſtaurū. vel. pręc
terea.uol.1. ¶ Ex iſtis remanet ſublatum fundamentum factum
ſuper confeſſione ipſius Arnandi, quia nō confitetur ſe exegiſ-
ſe. licē ex tali confeſſione apparet ipſum non habuiſſe intentio
nem deprauatam. Item licuiſſe uendere , quia mercator propter
intereſſe lucri ceſſantis,& propter labores & expenſas viatici in
eundo ad debitores,&c. Laus Deo.
¶ Ita iuris eſſe cenſeo ego Io.Fran.de Ripa,I. V. D.& de colle-
gio Papien.& ordinariam iuris ciuilis cathedram regēs in flo-
rentiſſima Aueniononenſi academia, & in fidem me ſubſcripſi
& ſigillaui, ſaluo ſemper iudicio ſaniori.

De probatio. & pręſumptio.

RESPONSVM I.

LIcèt Regulariter debiti remiſſio non ꝓſumit̄,iure tñ
quodam ſingulari,ſi diu inter fratres,& ſępe,ac
uariis ex cauſis rō reddita ac habita fuerit , fratri remiſ-
ſionē factam Paulus fideicommiſſi rñdit,ꝗꝗ fideicom-
miſſi ratio nunꝗ deſiderata fuerit.Sed cū in propoſita facti ſpe-
cie, nullo agnationis uinculo litigantes teneant̄, neq; inter eos
ſępe,neque ex variis cauſis rō nec reddita, nec habita ſit, & nō
agatur de lucro remittendo , ſed de damno uitando quęratur,
nullo iure dicendum eſt l. Procula, de prob.diſpoſitionē (quę
exorbitās eſt) ad huiuſmodi cām trahi,neq; accōmodari poſſe.

SVMMARIVM.

1 *Exceptiones præſcriptionis, & ſolutionis plurium debitorum non ſufficiunt ad inducendam præſumptionem donationis,& remiſſionem debiti, & ibi vide intellectum l.Procula,ff.de prob. & uide nu. 2.*
3 *Illatio ex diuerſis non admittitur.*
4 *Ratio ſanguinis,& fauor agnationis conſeruandæ , ſępe impellit homines ad donandum.*
5 *Lex Procula,non extenditur ad cognatos,cum ſit exorbitans .*
6 *Argumentum de maiori ad minus non procedit affirmatiuè .*
7 *Dictio ,ſæpe, duos actus ſaltem deſiderat.*
8 *Teſtibus deponentibus ſe cognoſcere ſcripturam , an ſit credendum , & quæ requirantur ut eis credatur*
9 *Ratio non eſt par amittere debita.& lucra non capere.*
10 *In dubio pręſumitur ignorantia, niſi probetur ſcientia.*

Qui veritas eſt, me in viam dirigat ueritatis.

Reſpon. interpreta.

SI repetere, Et reaſſumere uellem, quæ in hac cauſa
uertente inter nobilem Ioan. Agaſtini
agentem ex una,& do. Nauarroos reos ſe defendentes ex
altera,ſcripta & allegata fuerunt , huiuſmodi conſultatio
iniuſtum uolumen aſcenderet , & quidem ſuperuacuo, cum

ſuper duab. primis exceptionib. pſũptionis, & ſolutionis,ſa-
tis ſuperq; ſatis ſit diſputatũ, fateanturq; rei illas non militare,
1 cum ad pręſumptionem † donationis,& remiſſionis debiti,cõ
fugiant,dicentes,ex affinitate,tpis longinquitate,reiterata calcu
latione pręſumptionem remiſſionis debiti reſultare, iuxta text.
in l.Procula,ff.de ꝓbatio. Videndũ igitur eſt, an pſumptio dictę
legis conueniat,& militet in occurrẽti caſu? Et paucis agendo re
ſpondetur ꝙ nõ. ad qđ demonſtrandũ ſciendũ eſt, ꝙ ad hoc ut
2 ſit locus illi pſumptioni, requiruntur † tria copulatiue, uideli-
cet ꝯſanguinitas,tpis diuturnitas,& tertiũ(qđ eſt principale)cal
culatio ſępius facta,q̃ tria ponderant a Iurecõſulto in illa l.Pro-
cula,& ibi firmant Bar.& alij,maxime Iaco.de S. Georgio, ubi
inquit uos firmiter teneatis hæc tria eſſe neceſſaria,quicquid di
cat Imo.& ita prius firmauerat gl in l libertis,quos.§.1.vbi Bar
☞ to.ff.de ali.& cib.legat.& eſt *communis* opi.ut per Alex. & Mo-
der.in l.quæ dotis,ff.ſo.mat.ſequitur Ludo.Ro.conſi. 144 licet
variet Alex.ꝯſ.56.in præſenti,lib 4 In caſu noſtro deficiunt duo
potiſſimũ requiſita. Primũ,ſ.conſanguinitas , nam inter Agaſ-
ſinos,& Nauarinos nulla intercedit conſanguinitas;& licet for
ſan probata ſit aliqualis affinitas,hoc nihil ad caſum d.l. Procu
la,quę exigit conſanguinitatẽ. Aliud.n.affinitas, aliud cõſangui-
nitas,ut in rub.de conſan.& affi.illa.n.copula,& copulat diuerſa,
ſm gl.in rubr. ff. de iur & fac.igno.notatur per Pan.& alios,in
c.a.vbi late ſcripſi,de reſcriptis. Non.n. eadẽ eſt rõ remittendi de
bitum,aut ſaltem tanta affinitas, quę eſt remittẽdi ꝯſanguineo,
3 in quo rõ ſanguinis,& fauor ꝯgnationis conſeruandę,ſępe ani-
mum ꝯſanguinei vrget ad donãdũ. Non ſic rõ affinitatis,q̃ mor
tua uxore(cuius cã ꝯtracta fuit)ſolet parui eſſe momẽti, ſm gl.
in l.ſed hoc ita,ff.de re iu.q̃ inquit,ꝙ ſicut mortua uxore affini-
tatis,ita & amoris uinculũ ſoluitur,& dñt ibi Mod.ꝙ ſicut mor
tua uacca pdit ſocula , ita mortua uxo. pdit affinitatis amicitia.
Sed fac illã pſumptionem militare inter affines, & cognatos ſi-
cut inter conſanguineos & agnatos: uideamus an inter omnes
locum habeat. Mihi vr̃ reſtringendũ ad fratres & ſorores,prout
loquitur illa lex,non ad remotiores , maxime ad cognatos exi-
ſtentes in quarto gradu. Ita ꝓbatur in d.l.Procula,vbi Paulus Iu
reconſ.ſe fundat in fraternitatis affectione, ut ibi,a fratre ſibi de
bitum,& ibi,a fratre quãdiu uixit deſideratum,& ibi,ſępe tu ra-
tionẽ fratris; & ibi,quaſi tacite fideicõmiſſum, fratri remiſſum
& ita in ſpecie dixit Bal.in l.cũ ꝓponas,la j.C. de pa. & in l.ſi cer-
tis annis col.4.C.co.ti.& Flo.in d.l.Procula,ibi ſignãter ponde
rat manifeſtam perſonarum proximitatem,pp quã iuncta mul
tiplicata calculatione,& tpis diuturnitate,dicit pſumptionẽ do-
nationis a Iurecõſulto admitti,& ad hoc ẽt aĩaduertit dñs Alc.
conſi.56.aut ſi. Cum igitur illa lex loquatur in fratre & ſorore,
& Legiſlator ſuper fraternitate faciat ſundm̃ , non vr̃ extenden
4 da † ad affines , & cognatos exiſtentes in quartu gradu, contra
rẽam iuris ab uſu ſans, ſuperque ſatis receptam, ꝙ donatio nõ
pſumitur,l.cum de indebito,ff.de probationib. & l. ſi donatio,
C.de do.ẽt inter pr̃em & filiũ,l.cũ pater.§.pr̃ plurib. ff. de leg. 2.
Et notatur in l.ſi donatione,& aut.ex teſtu. C. de coll.cẽt.n.ar-
5 guere de maiori ad minus affirmatiue,qđ conſtat † nõ licere,
ut no.in c.cum in cunctis , in prin. de ele.iatis.n.conſonat auri-
bus, ꝙ nõ militat tãta affectio erga affinẽ in quarto gradu,quã
ta erga fratrem qui dr̃ fere alter,& cuius charitate nulla maior,
l.nemo,§.q frater,ff.de hẽdib. inſti. Deficit aliud principale, vide
licet ſępius facta cõpenſatio:ex his.n.quę exhibita leguntur , nõ
probatur ſaltem gemina calculatio, prout requiritur,vt ibi,ſępe
6 in tõne fratris,&c. Dictio † enim , ſępe, non niſi duab.calcula-
tionibus verificatur,vt no.per gl. in §. qa vero mult,in Aut. de
teſtib. & in c.qa ſępe,de elec.lib.6.& l.liceat, C.de aſſeſſo nõ n.
probatur illa ratiocinatio. Non ex priuatis ſcriptis ipſorum Na
uarinorũ , quæ ꝓſcribentib. nullã fidẽ faciũt, ne ſit in pãteali-
cuius ſibi ꝓbationes ſuo arbitrio parare,l.exemplo, C. de ꝓb.&
l.rões,C.co. Nõ p inſtrm̃ debiti 800.ſcutorũ , qđ ſolã obſonẽ
mutui,nõ aũt rõnis cõputationẽ enunciat. Nõ p inſtrm̃ ſolutio-
nis ipſorum 800.ſcutorũ,qa præſumptio donationis,& remiſ-
ſionis,de qua in d.l.Procula. Non ſup ſolutione, ſed ſup gemi-
nata,& reiterata calculatione fundatur, & ſiñ,qa per ſolutionẽ
debiti non arguitur,ꝙ ſoluens nihil dẽat hr̃e ab eo, cui aliquid
ſoluit,l.ſi cum duos,ubi no.Bar.ff.rerum amota. Nõ denique p
aſſertas literas, q̃ dñr ſcriptæ per pr̃m ipſius dicti agentis, quia
cũ nõ ſint recognitæ, nec ꝯparatione lr̃atum cõprobatę , nihil
ꝓbant,l.ſi.ff.de ꝓb.l.non nudis,l.inſtrũa domeſtica, C.eo.ti.tradi
tur p Bart.& alios,in l.admo.ff de iure iu. Nec dicatur, ꝙ plu-
7 res teſtes † depoſuerunt, ſecognoſcere ſcripturã eſſe ſimilem
ſcripturis dictis Agaſſini, qa horũ depoſitiones nihil ꝓbãt: nec
eis iura fidẽ vllã pſtant,niſi deponant,ꝙ erant pñtes,& viderunt
illas literas ſcribi,& rõ eſt,qa ſimilitudo literarũ põt de facili de
cipere teſtes , cũ de facili poſſint ſimiles literæ formari a perito
in arte ſcribendi, ut in Aut. de inſt. cau. & fide.in prin. & §.ſi gs
igitur.no.Bar.in aut. & ſi contractus. C. de fi in.Bal.in aut.ſed
nouo iure,C.ſi cer.pe.Iaſ.poſt alios,in l.admonẽdi,de iur.iu.Prę
terea ubi teſtes depoſuiſſent ſe vidiſſe illas lr̃as ſcribi,adhuc abſ-
que literarum comparatione non plene probarent,ut traditur
☞ per Bart.in d.l.admonendi,& Iaſ.poſt alios , & eſt *cõis* opin.
vt ibi oẽs fatentur. Minus ergo probant abſque vlla literarum
comparatione,& abſque eo, ꝙ viderint talem ſcripturam ſcri-
bi non igitur curandum de depoſitionib.talium teſtium. Cæte
rum alia rõne diſpoſi.d.l.Procula,non ſeruit in propoſito,quia
ibi agitur de remiſſione fideic.& ſic de lucro remittendo , hic
agitur de debito dotis,& ſic de damno patiendo,ex tali præſũ-
8 ptione remiſſionis. Vnde non eſt par † ratio lucri & damni,l.ſi.
C.de codicil.ita in terminis reſpondet Soc.conſi. 25.proſequen
do ordinem,col.3.li.4. ¶ Inſuper aduertendum eſt , ꝙ ibi præ-
ſupponitur pro conſtanti,ſororem hr̃e notitiam fideicommiſ
ſi ſibi debiti,ut probant illa verba,nunquam a fratre deſidera-
tum,alioquin ignorans non põt videri remiſiſſe, l.tres fratres,
ff.de pac.l.ſi ignorans,ff.l.ne. non conſtat autem ꝙ pater domi
ni Ioannis agentis habuerit notitiam huius debiti dotis, & in
9 dubio præſumitur ignorantia,niſi probetur ſciẽtia,regula,præ
ſumitur,de regu. iur.in 6. l. uerum de probat. Denique pon-
derandũ eſt,ꝙ non ſolũ reqritur,ꝙ ſæpe ſit facta calculatio,ſed
ꝙ ea varijs cauſis facta ſit,& ꝙ ſp ſoror remanſerit debitrix,&
ſemper ſponte ſoluerit id. in quo fuit reperta reliquatrix nunq̃
opponendo exceptionẽ compenſationis. Ex hmõi autem præ
miſſis calculis,ubi de eis legitime appareret,non conſtat quod
Agaſſinus ex uarijs cauſis ſemper fuerit reliquator, & ſp vltro
ſoluerit. Ergo concluditur diſpoſitionem d.leg. Procula , non
poſſe adaptari ad caſum præſentis controuerſiæ .

¶ Allegationes do.Io.de Ripa pro Agaſſino contra Nanatinos.

¶ De fide inſtrumẽtorum.

RESPONSVM I.

Si notarius Quia impeditus atteſtatur ſe inſtrm̃ per a-
lium ſcribi feciſſe, tunc inſtrm̃ diuerſa ma-
nu ſcriptum,& diſſimilibus caracteribus,admittitur. Verũ cum
in propoſita facti ſpẽ huiuſmodi atteſtatione nulla fides fiat,&
inſtrm̃ diuerſa manu , diuerſiſque caracteribus ſcriptum inter-
linearum,& marginatum reperiatur, nullam ob id fidem face-
re conſtat,nec ex eo actio,vllaue exceptio oriri põt,nec aucto-
ritas prætoris huiuſmodi inſtrumento ſuffragatur.

S V M M A R I V M.

1 *Inſtrumentum diuerſis manibus,& diſſimilibus caracterib. ſcriptũ,inter lineatum,& marginatum,nullam fidem facit, & ibi uide quõ ꝓcedat.*
2 *Exemplum,ſi de exemplari non conſtat ſumptum,nullam fidem facit.*
3 *Inſtrumentum nullum nullam præſtat opem , nec ex eo præſcribi poteſt, & ibi uide quando citatio interrumpat præſcriptionem .*
4 *Ex citatione generali interrumpitur præſcriptio xxx.annorum.*

Reſpon.Interpret.

Si vera Sunt,q̃ ꝯ inſtrm̃ exhibitũ opponũtur in quadã ce-
dula eao ordiente,magiſter Gulielmus Saluati, &c.
1 crederẽ dictũ inſtrm̃ nullam fidẽ facere. Nam inſtrm̃ † diuerſis
manib.& diſſimilib.caracter.cõſcriptum pſumitur falſum,§.&
qđ ſæpe,in Aut.de trien.& ſemiſ.col.3.quẽ ad hoc dixit ſingu
larẽ Bal.in l.ꝯtractus.C.de fid.inſt,col.3. de quo miratur Lud.Ro.
ſing.236.inc.an diuerſitas , qa eſt de hoc ẽt text.in c.inter dile-
ctos.de fid.inſt.& hoc maxime uerũ eſt,ſi originale,ſeu protho
collũ ſit diuerſa manu ſcriptũ. Nã prima nota,& primum pro-
thocollũ,non debet ſcribi niſi manu eius Notarii,qui fuit de in
ſtr̃o rogatus,§.nos aũt,in Auth.de Tabel.col.4. & ibi gl.tradit.
Spe.tit.de inſt.edit.§.inſtrm̃ el.2.uer.itẽ opponitur, ꝙ nõ eſt cõ
fectũ. Accedat,qđ dixit Bald.in l.fideicõmiſſa,§ quoties de leg.
2.ubi dixit,ꝙ in breuiatura notarij ad hoc ut fidẽ faciat,debet eſ
ſe in mundũ redacta ita,ꝙ ibi nullũ appareat vitiũ, alias non eſt
ei fides adhibẽda,& omiſſis auctoritatibus quas diffuſè poſſem
hic adducere , ſat erit allegare patrem ueritatis Alex. qui ita in
ſpẽ conſuluit,conſ.41.viſo tenore, col.1.li.1. & idẽ conſulendo
dixit Soc cõſ.24 viſis,col.9.li.1.ubi ex hoc colligit rõnem,qua-
re Notarius,qui fecit exemplũ ſui originalis ſcribi p aliũ, debet
in ſubſcriptione atteſtari,ꝙ impeditus p aliũ ſcribi fecit, nam ea
fuit rõ,quia niſi atteſtaretur ita inſtrm̃ vt pote de falſitate ſuſpe
ctũ, non ꝓbaret.cum itaq; inſtrm̃ proponatur diuerſis manib.
ſcriptũ, interlineatum,& marginatũ,certe non eſt ei ulla fides
adhibenda, d.c.inter dilectos,& ibi Abba.& Mo.late. Secundo
non probat, quia dicitur non conſtare de originali , & baſtar-
dello quodã Bernardi Pichoni,q dr̃ rogatus de dicto inſt. vnde
nõ uideo à quo ſõte exẽplũ p Claudiũ Valẽceru,cui(ut aſſerit)
ꝯmiſſa fuerũt ꝓthocolla dicti quõdã Bernardi , ſumi potuerit.
nã ſine exẽplari non põt ſumi exẽplũ, l.in teſtõ,la j.ff.de cond.
& dem. Nec huic fundamento obſtat,qđ not.Bald.in rub.C.de
fi.inſ.col.6.uer.ſcdo quæro.quia illud dcm̃ Bal.procedit qñ No
tarius, qui rogatus de inſtr̃o , exemplum parti in forma tradit,
tunc

tunc tale exemplũ ꝓbat,licet originale non reperiatur, eo qa tale
exẽplũ confectũ ab eo,qui fuit principaliter rogatus,loco origi
nalis hr:nam cũ ab eodẽ met notario de eodẽ ꝯtu duæ ſcriptu
ræ conficiunt,ambę originales dici pñt,ſm Bald.ibidẽ qui ita ex-
preſſè loquit,& Bar.in l.Sempronius.quem ẽt Bal.adducit,ff.de
leg.2.Secus aũt in exemplo ſũpto per vnum Notariũ ex ori-
2 ginali alterius: tunc de originali dẽt conſtare, alias † exẽplum
nihil valet, d.l.in teſtõ, & ibi declarat Iaſ. in l.fin.C.de edic.diui
Adria.toll.Nec ẽt huic rõni obſtat,ſi ꝑtendatur conſtare de ori-
ginali inſtrũ dicti Pichoni ea ſcriptura exhibita, quia ẽt ꝙ ꝯſta-
ret illam ſcripturã eſſe ſcriptã manu eiuſdem Pichoni,nõ non
probat, tanq̃ originale inſtrũ, cum idẽ Pichoni non atteſtetur
ſe rogatũ de ipſo inſtrõ,cum non ſit in principio dictum, Nota
breuiarij,ſeu prothocolli mei, &c. Nec ẽt in fine ſit dcm̃,& me
Bernardo Pichoni, &c. prout de iure eſſe debuit,alias reputatẽ
ſcriptura priuata, & iõ fidem non facit, ſm Bart. in l. ſi quis ex
argentariis,§.initiũ,col.antepe.ver.8.dixi,ff.de eden.cum igitur
3 tale inſtrũ nihil † probet, ceſſat prima exceptio oppoſita per
reum,ꝙ ipſe poſſideat eũ ti.auctore ꝑtore. Non credo ẽt,ꝙ mi
litet exceptio ꝑſcriptionis,tũ qa fuit interrupta,tũ qa ex capite
ignorantię danda eſſet reſtõ in integrum,ſi peteretur. Nec obſt.
dum dr̃,ꝙ citatio gñalis non interrumpit præſcriptionem, ſm
Bart.in l.ſi.in ſi C.de anna.exc.quia diſtinguendum eſt inter ci-
tationẽ ſimplicem, qua citatur reus ĩfuturis petitionib. & iſto
caſu,quia actor nihil ponit,per hanc citationem non interrum-
pitur præſcriptio. ita loquitur Bart. & iſte non eſt caſus noſter.
Et inter citationem gñalem , per q̃ inſinuatur reo, ꝙ eſt obno-
xius actori,vel bona ſua vſurpat: tunc licet iſta ſit gñalis, nec in
ipſa ſpecificetur obligatio,vel non nominentur bona in ſpẽ,tñ
4 interrumpitur † præſcriptio xxx.annorum, vt eſt caſus ad literã
in d.l.ſi.& ibi no.Bart.in vlt.nota.& rõnem aſſignat Iaſ.in l.fin.
colum.x. ff. de eo, per quem fac.oti. Et in iſtis terminis proce-
dit thema quæſtionis noſtrę,quia non ſolum fuit propoſita ci-
tatio gñalis quo ad petitiones porrigendas, ſed ẽt fuerunt pro-
poſita interrogatoria non tm̃ gñalia,per quę inſinuabitur reo,
ꝙ occupabat bona actoris in genere, ſed ẽt in ſpecie certifica-
tum fuis,ꝙ occupabat,& vſurpabat illicitè,& indebitè prædia,
de quib.contenditur. ergo, &c. Et hæc breuiſſime perſtrinxi,
qa corã doctiſſimo,& iuſtiſſimo Iudice cã diſcutit. Laus Deo.

¶ De teſtibus.

RESPONSVM I.

LEge Iulia Apia, mulier ꝯ maritum teſtis eſſe prohi-
betur, & rectè nam coniuges vna & eadem per-
ſona exiſtimantur:& quem admodum in cauſa propria
nemo ꝯ ſe teſtificari cogitur. ita etiam coniuges contra
ſe teſtificari non poſſunt, ne diſcordia ex eo oriatur quam iu-
ra abhorrent. Imo nec etiam conſentiente viro,teſtificari cogi-
tur fauore ipſius mulieris, licet com plures legem Iuliam non
admittant,ſi alij teſtes inueniri non poſſunt.

SVMMARIVM.

1 *Lege Iulia Apia mulier in cauſa mariti tam actiue, quam paſſiue teſtis*
eſſe prohibetur,& vide fallentiam nu 4
2 *Iudices,ſiue partes iuramentum perſonæ veriſimiliter deieraturę defe-*
rentes,non tantum peccant,ſed etiam veniunt puniendi.
3 *Mulier etiam conſentiente viro,in cauſa contra eum mota , cogi non po-*
teſt teſtificari.

Reſpon. Interpreta.

DIco Ergo vxorẽ Ipſius Vgheti ꝯ ipſum pro Ioan-
ne Maria de Oliua non poſſe cogi ad teſtifi-
candum, nec ẽt pro Vgheto, tex.eſt in l.lege Iulia,&
ſequenti,ff.de teſt.Cano.in cap.ſi teſtes,§.lege Iulia,
4.q.3.inducendo a fortiori;nam ibi dr̃,quod ſocer contra gene
rum , & econuerſo ; nec libertus vxoris contra maritum , nec
econuerſo , poſſunt cogi inuiti ferri teſtimonium,nec aliæ per-
ſonę ibi narratæ. Si ergo gener non cogitur contra ſocerum,
quanto magis vxor contra maritum. facit teſtes, §. parentes, 4.
q.3.& facit ẽt glo.in c.1.3.q.5.& licet nunquam haberemus tex.
ego probo multis rationib. Primo habemus,ꝙ ꝯ ſeipſum in cã
propria nemo cogitur teſtificari,l.omnib.C.de teſti. eſſet enim
incongruum ꝙ propria tela ꝯ meipſum inducerem : quod ni-
mis graue eſt,l.nimis graue, C eod. ſed cauſa mariti dr̃ propria
vxoris;nam in rebus mariti vxor dr̃ quaſi domina,l. 1. ff.rerum
amota. ſunt enim oĩa proſpera, & infortunia, inter virum &
vxorem cõia,l.ſi cum dotem,§.ſin aũt in ſæuiſſimo, ff.ſol. mat.
& dr̃ vxor ſocia diuinę,humanęq; dom.&,idem corpus,& ea-
dem caro. vt l.aduerſus,C.de crimi. expi.hære.l. 1. ff. de ri. nup.
Secundo probatur euidentiori rõne, qa non dẽt dari occaſio
delinquendi & periurandi,l.ꝯuenire ff.de pac.do.l.3. in prin.de
2 iureiu.ff.Imo peccat,& eſt grauiter puniendus iudex,† & etiam
pars , qui deferunt iurãm perſonę , quæ veriſimiliter periura-
bit ut no.in aut.ſacramenta puberum,C.ſi aduer.venditio.Mo-
do ego habeo, ꝙ vxor ꝑp metum mariti , maximè talis,qualis
eſt Vghetus, veriſiſt deierabit: eſt enim talis metus mariti iu-
ſtus & licitus,l.ſi.C.de fur. Lud. Rom.& Phil.Cor.in l.pactum,
quod dotali. in 2 col.& ibi Iaſ. in ſi.C.de colla. Tertio probatur
rõne machinationis euitandæ,nec fauore pris ipſius vxoris,con
cordes in mr̃imonio coniuges turbari debent: amant enim le-
ges inter coniuges concordiã, & amorẽ reciprocũ,l.ſi.in fine,
C.de fur. & oĩs via incidenda eſt, qua gñatur inter conſortes
diſcordia,l.diſſentientis,C.de repu.& d.l.1.C.rer.amo. Sed ſi co-
geretur teſtificari ꝯ Vghetum maritũ , poſſet gñari inter ipſos
diſcordia,& ſi qua eſſet augeri, quod non eſt de mente iurium.
3 Fortius dico, ꝙ ẽt ipſo Vgheto ꝯſentiente,† non pt̃ cogi ad te-
ſtificandum, quia hoc non ſolum fuit inductum fauore ipſius
Vgheti mariti, ſed ẽt fauore ipſius vxoris.ita dicit Bart.in d.l.le-
ge Iulia.eſt verum,ꝙ Lud.Ro. in ſing.393.tenet, ꝙ qñ non pñt
4 † inueniri alii teſtes, ꝙ tunc d.l.Iulia non haberet locum , ſed
hoc non militat in caſu noſtro, cum ibi tria ſint pluſquam tre-
centi homines,qui potuerunt ſcire, vtrum ipſe Io.Maria ſolue-
rit, vel ne,facit ẽt l. ſeruos,i.C. de quæſtio. & in terminis vide
Pan.in c.in literis,ad ſi.extra de teſtibus. Laus Deo.

¶ De ſponſa.matri.& filia.

RESPONSVM I.

QVia Natum ex dãnabili coitu, vt puta ex virgine,
vel vidua,matri nullo iure ſuccedere poſſe ex
ploratũ eſt;iõ Ioannes Panicia pro matris ſucceſſio-
ne obtinenda,matrimonium ipſius ꝓbare dẽt, cum
ſit ſuæ intentionis ſcopus quod nullo iure ꝓbatum dici pt̃ per
verba de futuro ẽt iurata mutuoq; per apocham , nec a teſtibus
nec a partib. recognitam. & licet ex ea de ſponſalibus conſtet,
nulla tamen matrimonij probatio ſequitur, cum prædictorum
ſeparata ſit ratio. Verum enim vero cum in propoſita facti ſpe-
cie cauſa matrimonialis ſit incidẽs & acceſſoria, & non princi-
palis ſpeculationis, Ideo non eſt qui ſit inficiaturus q̃libet ma-
trimonij,etiam pręſumptam probationem,in huiuſmodi cau-
ſa admitti debere,quæ alias ad probandum principaliter matri-
monium nuſquam admitteretur. Quare cum ipſe Ioannes ſm
ea,quę proponitur, perfectum matrimoniũ, identitatemq; ſui
legitime ꝓbauerit , clarum eſt eidem de iure hẽditatẽ ꝯpetere.

SVMMARIVM.

1 *Natus ex damnabili coitu,matri nullo iure ſuccedit*
2 *Verba de futuro, etiam cum iuramento , non inducunt matrimonium,*
ſed ſponſalia.
3 *Cedula non recognita nihil probat.*
4 *Sponſalibus probatis matrimonium probatum nullo iure inferri poteſt,*
niſi copula ſubſequens probetur.
5 *Matrimonium non probatur fama etiam iuncta cum nominatione.*
6 *Vbi agitur de matrimonio principaliter,probationes plenę requiruntur,*
ſecus ſi incidenter de eo tractetur.
7 *In probando matrimonio antiqua probatio admittitur , quæ alias non*
admitteretur.
8 *Scriptura priuata ſuffulta comparatione literarum,ac recognitione,& de*
poſitione vnius teſtis,plene probat.
9 *Sponſalia per copulam probata tranſeunt in matrimonium.*
10 *Sola fama probat matrimonium,quando de eo agitur incidenter.*
11 *Sola nominatio coniugis inter coniuges probat matrimonium quo ad legi-*
timationem filiorum.
12 *Sponſalia etiam abſque præſentia vtriuſque partis,& contemporaneo con*
ſenſu rectè contrahuntur.
13 *Actus in dubio præſumitur factus tempore licito.*

Qui veritas eſt, me in viam dirigat veritatis.

Reſpon. Interpreta.

EX tribus Quę proponuntur , duo tantum diſcen-
tiam, quibus abſolutis,patebit reſolutio
tertij: & ſtudebo breuitati,quia virtus conſiſtit in dicen
do multum, non multa. Circa primum vr̃ , ꝙ non ſit
concludenter probatum matrimonium quod neceſſario tene-
tur Ioannes Panicia petens probare,ſi vult ſuccedere matri no-
bili. Nam *communis* concluſio eſt, ꝙ natus † ex coitu damnabi-
1 li puta ex virgine,vel vxorata,non ſuccedit matri,ſm glo.in l ſi
qua illuſtris,C.ad Orfici.& ibi in ſpecie Bal. p tex.in ſi.in Auth.
quib.mo.na.eff.ſui.ſequitur Pan.in c cãm,quę el 2.qui filij ſint
legit & hanc dicit communem Soc.conſi.148.inci.memini,col.
2.in 1.parte. cedula enim exhibita non probat matrimoniũ qa
verba illa,iuro accipere Ioannam hinc ad Paſcha,ſunt verba de
2 futuro , quæ † ẽt cum iurõ non inducunt matrimonium , ſed
ſponſalia tantum , vt eſt caſus in c. ex litteris 2. extra de ſpon.
Quid fortius? vr̃, ꝙ dicta cedula non probet ſponſalia ex duob.
3 Primo, † quia non fuit recognita a partib. neq; a teſtib. l. ſcri-
ptas,C.qui pot.in pign. hab.l. Publia, §.fi. ff. depo.etiam ꝙ oẽs
teſtes eſſent mortui,adhuc non probaretur c. 2. de fide in ſtru.

Scđu,qa ad ɔ̃hēdum ſponſalia,vel mřimoniū. vř quod requira
tur pñtia utriuſque ſponſi & ſponſæ, & ɔ̃ſenſus ɔ̃tēporaneus,
ut in ſtipulōne,iuxta l.1.§ qui p̄ſens.ff.de ver.ob.put tenuit Ar-
chid.in c ſufficit,27 q.2.ſed in ɔ̃hēdis hmōi ſponſalib.nō appa-
ret,q̄ Ioanna fuerit,ſeu,eſſet p̄ſens.igr̄ &c. Nec obſtat, quod in
cedula noīetur ipſa Ioanna,qa ſūt verba enunciatiua,quæ non
ꝓbant,l.ex hac ſcriptura.ff.de don cū ſi Nec obſtat, q̄ pr̄ Ioan-
næ ſe ſubſcripſit,qa non poteſt pr̄ pro filia pubere ɔ̃here ſpon-
ſalia,niſi ipſa filia conſentiat,c.tuę.de ſpon. Et poſito, q̄ cedula
4 probaret ſponſalia,nō tñ infert,† q̄ ſit ꝓbatū mřimoniū niſi ꝓ-
betur copulam fuiſſe ſubſecutā,iuxta tex in c.ſi, q̄ fidē, de ſpōſ.
q̄ copula nō vř probata nā primus teſtis,qui deponit de oſculo
& de actib ɔ̃uenientib ɔ̃iug.nihil dicit de copula.Cæteri aūt a-
ctus citra copulam,vt ſunt oſcula,amplexus,mutua dona, & ſi
ſimiles,nō faciunt ſponſalia transferri in mřimonium,c.i.de ma
tri.ɔ̃tā.cō.inter eccl. Pan.in c. ſi.de ſponſ. per illū tex. vbi ad-
dit,q̄ ēt ſi ſponſus de futuro ita duxerit ſponſam ad domū, nō
ꝓpter hoc ſponſalia conuertūtur in mřimonium de pñti. Præte-
rea ſponſalia erant reſtricta ad diē,ergo vř, quod nō ſufficit ꝓ-
bare copulam,niſi probetur interueniſſe intra tps, nam elapſo
die diſſoluta ſūt,tanquam dies ſit apposita cā limitandę oblgō
nis.l.eum qui ita,§.qui ita,de ver.ob. Hoc ſic p̄ſuppoſito infe-
ru,q̄ ēt ſi probata eſſet copula,nō tñ diceret ꝓbatū matrimo-
nium,quia non fuit probatum, q̄ copula fuerit ſubſecuta ante-
quam ſponſalia eſſent diſſoluta,put requiritur,ad hoc vt copula
faciat ſponſalia in mřimonium trāſferre,c.veniens,2.& ibi Io-
an.And.& Præpo.ad hoc no.de ſpon. Scđs teſtis, q̄ deponit de
ɔ̃feſſione Ioānæ ɔ̃fitentis mřimoniū & copula,eſt ſingularis.et
poſito,q̄ eſſet probatum. q̄ inuicē ſe ɔ̃iuges appellabant, tñ ſo
5 la noīatio non probat matrimoniū.† Imo nec fama iuncta cū
noīatione,c.illud,de p̄ſump.vbi Abb.& alij hoc firmant expſſe,
& Soc conſ.19 incip.viſis & inſpectis,in prima parte, vbi in ſi-
mili caſu ad ꝓbandum mřimoniū ad effectum ſuccedendi con
cludit, q̄ requiruntur quatuor,ſaltem diuturna cohabitatio,&
q̄ ſe inuicem tractent tanq̄ vxor & maritus. Tertio, q̄ probet
tractatus in ſpecie. Quarto publica fama inter vicinos & notos,
q̄ omnia non uidentur probata in caſu pñti,&c. Præmiſſis nō
obſtantibus amplector contrariam ſniam,tanq̄ veriorē. Pro cuius
clariori demonſtratione præmitto , quod aliqñ agitur de mři-
6 monio † principalr̄,qa maritus vēdicat vxorē,vel eǭ. & iſto ca
ſu altera negāte requiruntur ꝓbationes plenę, & q̄ teſtes ſint
oī exceptione maiores,c.1.de conſangui.& affi. qa cā mřimo-
nialis dr̄ grauis cā,ut no.per Abb.& alios,in c.ſi pro debilitate,
de offi.dele.& p Alc.conſ.150.151.152.& 153.lib.5.Barba.conſ.
53.col.3.& ſeq.vol.1.Qñq; agitur de hr̄ditate pr̄is,vel matris prin-
cipalr̄,& incidenter quæritur de mřimonio,qa negatur,q̄ filius
ſit legitimus,& iſto caſu ſufficit q̄libet ꝓbō,ēt p̄ſumptā,& quæ
alias ad probandum mřimonium nō admitteret, ſi de eo princi
palr̄ ageretur,vt ꝓbat tex.in c.cā ſi,el 2 q ſilii ſint leg. p quē ita
diſtinguit Gem.maximus Canoniſta,in ɔ̃ſ.27 inci.ſup dubiis.&
illud p̄ optime comprobari ex deciſ.Bal.in l.filium diffinimus,
de iis q ſunt ſui,vel alie.iu.vbi decidit,q̄ licet inſtr̄.n dotis nō ꝓ
bet cōcludenter matrimonium, ſi de eo agatur principalr̄,ſm
opi.Inn.& ſequacium in d.c.illud,tñ qñ de matrimonio q̄ritur
incidenter,inſtr̄m dotis plene ꝓbat mřimonium.& ita p̄t intelli
gi tex.in Aut.ut fra.filii.§.1.coll.9 & bene facit deciſio Bart. &
☞ cōiter approbata,in l.quidam in ſuo.ff.de ɔ̃d.inſt. vbi ea poſſeſ-
ſione probatur dominium , ſi agatur de eo incidenter , ſecus ſi
7 principaliter. Item p̄mitto, q̄ in probādo mřimonio † antiquo
admittitur probatio,q̄ alias non admitteretur,ſm Hoſt.in d.ca.
illud.Iſtis ſic præmiſſis,videamus Primo, an ſint probata ſpon-
ſalia.Secundo an ſit probata copula. Tertio, an ſit probatū ali-
quid aliud,per qđ,in caſu occurenti poſſit dici probatū mřimo-
nium.Circa primum tñdeo, q̄ ſic, nā ut in ſcđō p̄ſup, oñt, hæc
priuata ſcriptura iuuabitur comparatione lr̄arum, quo caſu ſo-
la tunc facit ſemiplenam probōnem.§.ſed & ſi inſtr̄a,& §.ſiue
to.in Aut.de inſt.cau.& fide.& hoc comprobat Pan.in d.c.2 et
☞ ſequitur *communiter* ſcribētes in l.admonendi,ff.de iureiu.& tā-
to fortius,quia recognita eſt ab uno teſte,q ſe ſubſcripſerat. Se-
cundo adeſt idem teſtis,qui deponit perfectè de dictis ſponſa-
lib.& oīb.contentis in cedula,qui teſtis facit ſemiplenā probō
nē,ſm Bar.in aut.& ſi ɔ̃tius.C.de fi.inſt.dicēte, q̄ duo teſtes de
ponentes de ɔ̃tentis in cedula,ꝓbant plenè ɔ̃tenta in ea, licet ñ
fuerit aliter recognita,ergo unus facit ſemiplenā, prout ēt facit
8 tr̄,vt tradit in d.l.admonēdi ɔ̃iungēdo ergo hāc priuatā † ſcri-
pturā comparatione lr̄arū roboratā.& dcm̄ illius teſtis , ac eius
recognitionē,erunt plene probata ſponſalia. & q̄ ita ſimul cō
iungi poſſint ad faciendā pfectā probōnē,expreſſe firmat Pan.
in d.c.2.de fi.inſt.cū quo tranſeunt ibi Mod. & ſi iſta ɔ̃iungūtur
in alia materia,ēt vbi principaliter agit de mřimonio, à fortiori
ꝓbabunt,& coniungentur vbi agitur de ſpōſal.incidēter, p ſ.
9 d.ſ.Circa ſm,dico ēt ꝓbatā copulā.p q̄ † ſpōſalia trāſiuerūt in
mřimoniū.d.c.is,q fidē.& q̄ ſint ꝓbata adducit ɔ̃feſſio nobilis
Dñi ci ſponſi, de qua in ſcđō dr̄ apparere p inſtr̄m publicū,quę

ɔ̃feſſio ſponſi ɔ̃fitentis,... atteſtātis cognouiſſe ſponſā.& ex ea
ſuſcepiſſe filium,plenè probat,c.ɔ̃tinebat,& ibi Pan.& ca.duo
pueri.de deſpon.impub Nec ob.ſi diceretur verum, ſi conſta-
ret q̄ aliqñ ſimul cohabitaſſent,put loquitur tex.in d.c. contine-
batur,qa procedit ſponſa negante,at in caſu propoſito non cō
ſtat,q̄ unquam vxor negauerit.Imo confeſſa fuit,vt apparet ex
dicto vnius teſtis atteſtantis Ioannam confeſſam fuiſſe copulā,
& matrimonium,q̄ confeſſio iuncta fama publica, plenam ꝓ-
bationem inducit.¶ Circa tertium,audeo maiora dicere, quod
ſemotis ſponſalib.legitimo iuſtificatum, & ꝓbatum mřimonium
fuit,qa vt in themate narraī,ꝓbata eſt pub.fama,& cōis opī.vi
cinię, q̄ præfatus Imbertus,& Ioanna,tenebantur & reputabā
tur vir & vxor, q̄ fama, licet ſola non ſufficiat ad probandum
10 matrimonium principaliter,tamen idoneam † facit probōnem
matrimonii incidenter,q̄tum ad lḡimitatem ꝓbandam, ſecun-
dum gl.in c.lator,q̄ ibi valde commendat Pan.& Hoſt.q ſi.ſint
leg.Sequitur Io And.& Pan.in c.peruenit,eo.tit.ſequit Gem.in
d.conſ.27.col.2.ver.hanc p̄tem: & ego adduco tex. in c.p tuas,
eo.tit.ubi no.Pan.q̄ ad probandum filiū fore lḡimum,ſat ē pro
bare, q̄ parentes à maiori parte viciniæ reputabantur legitimi
ɔ̃iuges: ſi ergo illa cōis fama probat lḡimationem,fortius pro-
babit in caſu iſto, in quo cōis fama coadiuuatur ſponſalib. &
confeſſione partium,vt iam demonſtrabo,ſcđm q̄ in themate
p̄ſupponitur ɔ̃ſtare , q̄ Imbertus ɔ̃feſſus fuit Ioannā eius vxo-
rem,& ēt ɔ̃ſtat p vnū teſtē,q̄ Ioanna ɔ̃feſſa fuit Imbertum fore
eius maritū,q̄ ɔ̃feſſio ɔ̃iugū plenè ꝓbat mřimoniū,c.ſup eo,&
ibi no.Pan. maximè qñ non agit de p̄iudicio alterius matrimo
nii,de eo qui cog.ɔ̃ſ.vx.ſuæ.Bal ɔ̃ſ.193.in hac cā.lib. 3. Imo ex
11 ſola † noīatione coniugū inter ſe,q̄tum ad lḡimationē probatur
mřimoniū ſcđm Inn.in c.ex parte,de reſ. Pan.in d.capit.lator,
Dec.conſ.153.inci.in effectu,col.2. nec ob.ſi dicatur, quod de ɔ̃-
feſſione Ioannæ,non conſtat,niſi per vnū teſt.ergo reſpondeo,quod
ſi ɔ̃iungatur cū fama publica, erit perfecta probō , etiam ſi de
matrimonio q̄reretur principalr̄, vbi non agitur de præiudicio
alterius mřimonii,ſm Vinc.Car.Pan.& cōiter alios in cap.2.de
clande.deſpon.Aret.conſ 82.col.3. & ſeq. Dec. conſ.163.in cā
mřimoniali. Nec ob.q̄ iſtæ ɔ̃feſſiones non faciāt fidem,quia ab-
ſente altero ɔ̃iuge factæ fuerint,ſeu ſaltem non apparet, quòd
pñte parte fuerint emanatæ,qa q̄,quid ſit de iure ci.de ęquitate
canonica clarū eſt,q̄ confeſſio ēt abſente parte facta probat ſecū
dum Aut.& alios cōiter,in c.ſi cautio.de fi.inſt.per gl. in capit.
☞ quoties cordis oculus.2.q.7 & iſta ē cōis opi.teſte Dec.loquēte in
cā mřimoniali,in d.conſi.163.reprobata opi.Alc.& ſequacium
ɔ̃ſi.180. in cā Anglorum. vol.2 Attentis ſupraſcriptis, quę ſin-
gula per ſe probant, vt ſ. oſtendi. q̄to audacius hoc affirmatio
ſi oīa ſimul iungantur,ſ.ſponſalia,copula,noīatio, confeſſio ɔ̃
iugum,& publica fama . & q̄ agatur de matrimonio antiquo,
& de mřimonio incidenter, ex iſtis (ſequendo verba Dec.in
allegato conſilio) dēt mens iudicis adeo informari de tali mřī-
monio ɔ̃ctō, q̄ aliter credere non poſſit. Et hęc veriora appa-
rebant,ſi de medio tollantur,q̄ ſup. in ɔ̃trium allegata fuerunt.
Non ob.igitur primo,q̄ illa verba ſint de futuro , qa conceditr̄,
q̄ ſolū ſpōſalia inducūnt,tñ ſecuta copula trāſierūt in mřimo-
nium. Non ob.ſcđo,q̄ cedula non fuit recognita, quia & ſi nō
ſit recognita,tñ ſuffulta comparōne lr̄atum facit ſemiplenā ꝓ-
bōnem,& iuncto vno teſte probō iuuaī per p̄dicta. Non ob.
tertium,q̄ Ioanna non eſſet pñs,qñ fuerūt ɔ̃cta ſponſalia, qa ɔ̃
trium recitatur in ipſa cedula. Non ob. q̄ ſint verba enunciati-
ua,quia hoc caſu probant pñtiam,vt eſt tex.ad literam in l.opti
mam.C.de ɔ̃hen.& commit.ſti.quia talia verba ſunt enunciati-
na principaliter pp ſe,vt not.in d.l.ex hac ſcriptura, & in l. ex iis
verbis,C.de teſt.ind.Imo Bar.in apocha,uī uelle,q̄ p̄ſumatur p̄-
ſentia,licet non fuerit enunciata,ita Bar.ubi late Mod. in l. Ti-
tia,§.idem r̄ndit,el 2.ff.de uer. obl. & tanto fortius in caſu iſto,
qa eſt unus teſtis,qui deponit ipſam fuiſſe pñtem.Prætereà fal-
12 ſum eſt,qđ in ſponſalib.requirit pñtia † partis, & ɔ̃ſenſus ɔ̃tem
poraneus; ſufficit.n.quod vnus ēt ex interuallo ɔ̃ſentiat poſt al-
terū.Ita Hoſt.Io.And.Car. & cōiter Canoniſtæ in c.dilectus,de
ſpōſ.& in c.ex lr̄is,el 2.eo.tit.reprobātes opi. Arch.in d.c.ſuffi-
cit.eſt ergo,quod tunc nō fuiſſet pñs,tñ ea poſt conſenſit,vt pa
tet ex dicto primi teſtis, & ex dicto ſecūdi, & ex publica fama.
Non ob.dum dr̄, quod ſponſalia erāt reſtricta ad diem Paſcha-
tis,& ſic ea die elapſa fuerunt diſſoluta,qa negatur,q̄ eſſent re-
ſtricta ad illā diem, eo qa tps in caſu nr̄o fuit adiectum diſpōni
hōis cām momentaneā, & iō vř potius adiectum cā differēdę
oblgōnis,l.oblgōnum fere,§.1 ff.de ac.& ob.& iō remota die
remanent ſponſalia.& ppea nihil ob.tex.in d.§. cum q ita.quia
loquit qñ tps fuit adiectū cā limitandæ & multiplicandæ obli-
gōnis vt ibi no.Bart.& ſequuntur cęteri.Pręterea,& ſcđo dato
q̄ ſponſalia eſſent reſtricta,tñ r̄ndetur,q̄ ex quo probata fuit co
pula,dēmus dicere,q̄ tpe licito, & ſic intra diem interuenerūt
13 qa quoties actus pōt fieri tpe licito,& illicito,in dubio † p̄ſumi-
tur factus tpe licito,ſm Bart.in l.nō ſolum,§.ſed ut probari,ff.
de no.oper.nun. cum mille auctoritatib. ibidē adductis p Mo.
quod

quod ampliat Fel.in c.nonnullis,§.ſunt & alij,col.7. extra de re-
ſcr. vt procedat,ēt ſi cã,pp quã actus dr̃ licitus,illo tp̃e nõ fuerit
plene probata,& ſic tanto fortius dicendũ in caſu nr̃o,ubi ſpon
ſalia fuerunt plene probata,ut ſup.oſtenſum fuit. Non ob.tex.
in c.illud,ſuper quo ſe fundat Soc.in alle.conſi. 39. quia proce-
dunt, qñ de probando mr̃imonio principaliter agitur, ſecus ſi
agatur de ꝓbando mr̃imonio incidenter,quia tunc ſi ſufficit ſo
la fama,vel noiatio per prædicta,a fortiori publica fama,iuncta
cum noiatione,& ſponſalib.& ꝓſeſſione paruũ. Scd̃o uidetur,
ꝙ nõ procedit diſpõ d.c.illud,qñ agitur de probãdo mr̃imonio
antiquo,ſm Hoſt.ibi.& intelligo,ꝙ illud eſt antiquũ vltra quin
quaginta ann.& ſm cum in iſta materia erit arbitrandũ,an dica
tur antiquũ,iõ non expedit intrare difficultatem,quæ ſãgitur in
l.cum aliquis,C.de iu. deli. an requiratur ſpãs 100. annorum,an
verò 40.annorum,quia in caſu noſtro eſt arbitrandum, vt ſup.
Tertiò uidetur,ꝙ diſpõ d.c.illud,& conſi.Soc.non loquuntur,
qñ conſtat de ſpõſalib.& copula,quia illa duo ſufficiunt,d.c.is,
qui fidem,vel qñ cõſtat de confeſſione cõiugum, quia illa ple-
nè probat,qñ ſtat pro mr̃imonio,d.c.ſuper eo. Sed quia parum
prodeſſet Petro probaſſe mr̃imonium,niſi ēt probaſſet,ꝙ ipſe
ſit natus ex ipſius iugalib.ideo tranſeo ad ſecundam principalẽ
dubitationem,vtrum ſit probatũ,ꝙ ſit filius dictorũ Ioannę,&
Imberti.& viſum fuit prima conſideratione quod non. Primo,
publica fama ſola nõ facit ad probãdum filiationem,ſm Sal. in
l.teſtium,ff.de teſti.Ale.conſi.25.inc.in cã vertente.vol.4.teſtes
aũt non deponunt de filiatione in ſpẽ,niſi vnus,qui deponit,ꝙ
Ioanna cõfeſſa eſt ſe peperiſſe filium noĩe Petrum ex dicto ma
trimonio,ſed iſte eſt ſingularis,cõfeſſio aũt Imberti ēt non vr̃
probare,quod ſit filius Ioãnę,de cuius hęreditate agitur, q̃a cõ-
feſſio vnius ētcum iuñ nõ nucet,neq; prodeſt alteri,l.nã & po
ſtea,§.fi.cum l.ſeq.ff.de iuxei. Et ideo text.in c.per tuas,extra de
prob. requiritur,quod fuerit noiatus filius ab ambob.parentib.
Præterea,ſola affeueratio nõ probat filiationem,l.neque profeſ
ſio,C.de teſt. Vltimo ad probandum filiationẽ vr̃ ſtatum neceſ-
ſarium,ꝙ probetur quod fuerit tractatus a parentib.tanq̃ filius,
& quod ſit oſtus in domo uicinis ſcientib.ſm Bart. in l.filium
diffinimus,ff. de ijs,qui ſunt ſui,vel alieni iuris,quæ nõ fuerunt
probata, igitur &c. Sed præmiſſis minimè refragantib arbitror
ſufficienter probatum dictũ Petrum fuiſſe natum ex dictis Ioan
na & Imberio iugalib.pro cuius clariori demonſtratione ſubij
cio Infraſcriptas concluſi. ¶ Prima concluſio eſt,publica fama
14 †(ſi nihil probetur in oppoſitũ)ſufficit ad probãdã filiationem
vel ſaltẽ ad ꝯſtituendũ filiũ in quaſi poſſeſſione filiationis,ſm
Iac.But.in l. quidã,ff.de prob. Ant.in c.ex tranſmiſſa,q̃ ſi. ſint
legit. Ale.cõl.31 viſo & diſcuſſo,vol.1. per quã quaſi poſſeſſionẽ
trãſfertur onus probandi in negantes,l.non modis. l.nõ epiſto
lis,& l.neq; natales,C.de prob.Ang.conſ.87.inc.ſpurius in fi. in
caſu iſto præſupponitur in facto probatam eſſe hanc publicam
famam,igitur &c.ſed quia ſunt,qui diſcrepant ab iſta ſententia,
15 ſubijcio ſecundam.Secunda cõcluſio,fama publica† coadiuuata
aliquib.adminiculis ſufficit ad probandam filiationẽ, vel ſaltem
operatur ꝙ transferatur onus probandi in aduerſarium. Iſtam
concedunt tenentes ꝙ ſola fama non probat.Ita Alex.in d.conſ.
25.& Sal.in d.l.teſtium. Videamus mõ,an cum fama concurrãt
aliqua adminicula,& certè plura.primo confeſſio ipſius Ioãnæ,
quę ſola, ſi eſſet plene probata,conſtitueret dictum Petrum in
quaſi poſſeſſione filiationis,l.quod Senatus,§.1.& ibi Bar. ff.de
lib.agno.l.fi.ff.de prob.Bal.conſi.27 col.3.& ſeq.vol.1.& ſi di
cat,ꝙ vnus teſtis tantum deponit de iſta confeſſione,& ſic ꝙ nõ
eſt niſi ſemiplene probata,iuxta traditam d.l.admonendi,illud
quidem fateri neceſſe eſt. tamen dico,ꝙ iſta ſemiplena proba-
tio adminiculat famę, quæ fama coadiuuata aliquibus indicijs
ſufficit,ut in hac ſecunda concluſione. Imo,vt ſupra dixi,fama
cum vno teſte ſufficit ad probandum matrimonium, ergo e-
tiam ad probandum filiationem,quę cum non poſſit ita directo
probari,ſicut matrimonium,l.Lucius,& ibi no.ff.de condi.&
demon.iuſtificatur,& probatur ex leuioribus cõiecturis,ut not.
Bal.in d.l.filium diffinimus,& Pan.in d.c.per tuas. Secundo con
feſſio Imberti mariti & patris,quæ fuit,vt narratur in themate,
plene probata, & quę confeſſio ſola ſufficit per prædicta. Ex
præmiſſis ſatis apparent remota contraria, ſi tamen ea ſpecia-
lius remoueri deſideratur;ad primum,ꝙ ſola fama non probet
poteſt reſponderi,ꝙ quantum ad conſtituẽdum filium in quaſi
poſſeſſione filiationis,ſatis probat per prędicta, vel dato, quod
ſola non probaret,adminiculata tamen fidem facit plenam.Ad
ſecundum, ꝙ vnus teſtis tantum deponit de confeſſione Ioan-
næ reſponſum fuit ſup. Ad tertium,ſola confeſſio patris nõ pro
bat quantum ad matrem. poſſet dici verum ea negante, ut dixi
de copula, at in caſu iſto ſaltem ſemiplene conſtat etiam de
confeſſione matris,vel dato,ꝙ dicto patris non pręſtetur plena
fides, non tamen poteſt inficiari quin habeat vim unius teſtis,
& ſic faciat ſemiplenam probationem, quę coadiuuata ea con-
feſſione matris dr̃ pluſquam ſemiplena, & iuncta poſtea cum
publica fama erat pleniſſima, nam in caſib.in quib.vnus teſtis,
& publica fama non coniunguntur ad faciendum integrã pro-
bationem,puta in criminalib.tamen vbi ultra vnum teſtem ad-
16 eſſet alia cõiectura,tunc fama † iuncta cum illo teſte,& concur
rente alia coniectura,plene probat,ſm Gem.in c.1.§. & quia,de
vſur.in 6. Ant.in c.veniens,col.7. de teſtib. Dec. in d.conſi.163.
col.fi. Ad vltimum,ꝙ requiratur,ꝙ probetur eũ natum fuiſſe in
domo,& ꝙ probetur tractatum,& alia de quib.per Bar.in d.l.fi-
17 lium. Reſpondetur,ꝙ non requiruntur† cõpulatiue,ſed alternati-
ue,ſm Ale.in d.conſ.51.& Dec.conſi.54.col.fi.& affeueratio pa
rentum probat,qñ eſt facta principaliter per ſe,ut in iſto caſu,d.
l.fi.ff.de prob. Fel.in d.c.per tuas,ver.4 concludo. vel ſaltem pro
bat,cum eſſe in quaſi poſſeſſione filiationis,quæ ſufficit ad pro-
bandum,alio non apparente,ſecundum Bar.in d.l. qđ Senatus.
& Ale.& Iaſ.in d.l.neq; profeſſio.Sed vltra p̃dicta,ſuboritur du
bitatio,an ſit probatum,ꝙ Petrus agens dicatur ille Petrus filius
dictorum Iugalium,& vr̃ concludendum,ꝙ non , quia teſtis il-
le,qui deponit,ꝙ Ioanna confeſſa fuit ſe peperiſſe filiũ nomine
Petrum,non deponit,ꝙ iſte ſit ille,ergo cum probatio ſit dubia,
non releuabit probationem,c.in pręſentia,de prob. l. non hoc,
C.vnde legit. Teſtes ēt deponentes de publica fama non vidẽtur
cõcludere,quia licet dicant,ꝙ eſt publica fama,ꝙ Petrus de Cor
nib.ſit filius dictorum Iugalium, non tamen ex hoc neceſſario
18 infertur,ꝙ iſte Petrus ſit ille,ut ſup.dixi & ꝙ teneatur † proba-
re ipſe,ꝙ ſit ille Petrus genitus ex ipſis,faciunt notata per Bar.
in l.inter ſtipulantem,§.ſi Stichum.ff.de verb. ob.l. Diuus,circa
principium.ff.de cuſto. reo. vbi ſi ſit captus aliquis Titius ban-
nitus,ante executionem dẽt iudex inueſtigare,an ſit ille Titius,
de quo loquitur bannum,ſequuntur Ang. & Mod.in l.nomi-
natum,ff.de liber.& poſth. Sed iuxtib.præmiſſis non credo pro-
batum eſſe, ꝙ ſit ille Petrus filius dictorum iugalium ex duob.
pomo,quia dicta teſtium in dubio referuntur ad articulos,ſuper
quib.interrogantur,§. præterea Inſt.de inuti.ſtip.l.de ætate. §. q
interrogatus ff.de interro.acti. cum ergo omnes teſtes dicant ,
dictum Petrum ſup.articulantem,eſſe tentum,& reputatum ꝓ
filio dictorum Iugalium,ergo intelligitur de ipſo,& non de alio
19 non nominato. Secundò,quia† ubi nomen & cognomẽ conue
niunt,præſumitur,ꝙ ſit ille,niſi contrarium probetur,ſufficit.n.
demonſtrare perſonam duab.demonſtrationibus,ſecundũ Bar.
in l demon.col.pen.ff.de cond.& demon. Ale.conſi.133. col.3.
vol.1. Dec.conſi.13. col.fi.cum ſim. Ad contraria reſpondetur,
ꝙ procedunt,quando eſſet probatum, ꝙ reperirentur plures e-
iuſdem nominis & agnationis,tunc probatio redderetur dubia,
aliàs probatio concludit. Ita declarat Fel.in c.cum Ioannes,col.
4.de fide inſtr.poſt Bal.conſi.ſuo incip.cum appareat. & eſt con
ſi.70.in 4.parte. Laus Deo.

De iure dotium,& excep.non num.dot.

RESPONSVM I.

ANtonius Nanariol Catharinæ ſorori ſuæ in dotem cõſtituit florenos mille octo
centum,quos promiſit ſoluere Guglielmo,ſpõſo &
marito d.Catharinę,ſub certis ſolutionibus inter eos
conuentis exſoluendis. Conſtat de ſolutione actuali mille & du
centum florenorum ipſi Guglielmo facta,ad reliquos uero ſex-
centum agunt hæredes dictæ Catharinæ contra eundem Anto
nium,ſeu eius hæredes, qui ſolutionis exceptionem opponunt,
& quam dñt per dotale inſtrumentum probari,in quo ipſe Bu-
ſaſſi confitetur ſe ab eadem Catharina incluſis quibuſcunq; ſo-
lutionib.& recognitionibus,quitãtijs,& appodicis exinde factis ,
habuiſſe, & recepiſſe in dotem, & pro dote Catharinæ uxoris
ſuę,uidelicet ſexcẽtum florenos.Quęſtionis eſt,an per huiuſmo
di confeſſionem integra ſolutio dictę dotis probetur, quæ pri-
ma fronte tam per inſtrumentum publicum de mille & ducen-
tum florenis,quam per confeſſionem de ſexcentis florenis inte
gra ſolutio probata videtur. Verum hæredes prædicti integram
ſolutionem probaſſe nullo iure dici poſſunt cũ recognitio , ſeu
confeſſio de florenis ſexcentum non Antonio,ſed Catharinę fa
cta fuerit,a qua potuit ſumtuam illam ex alia cã recepiſſe, & ex
obligatione propria Catharinę pręſumuntur, quare nõ probat
hoc eſſe,quod ab hoc contingit abeſſe. Quinimo huiuſmodi re-
cognitio, quia omnibus incluſis confiteur habuiſſet florenos
ſexcentum,nihil ultra illam ſummam habitum & receptũ pro-
bat,ſi uerba rectè notentur,uel ſaltem inficiari non poteſt hanc
confeſſionem dubiam eſſe,quæ non releuat.Ideo & male appel
latum,& bene iudicatum eſſe reſpondi.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio hoc modo concepta,incluſis,quibuſcunque ſolutionib.recognitio nibus,quitantijs,& apodicijs exinde factis in dotem. & pro dote confi- teor me habuiſſe ſexcẽtum,an probet integram ſolutionem dotis. & uide nu.4 & nu 10.*

2 *Inſtrumentum an faciat rem notoriam.*
3 *Confeſſio eſt omnium probationum ſuperlatiua.*
5 *An recognoſcẽs, ſe recipiſſe quandam ſummam ab uxore nomine dotis, cenſeatur recepiſſe nomine eorum, qui dotem promiſerunt, an nomine ipſius uxoris.*
6 *Vnuſquiſque id nolle creditur, quod non loquitur.*
7 *An ex perſonarum diuerſitate diuerſitas obligationum præſumatur.*
8 *Ex promiſſione dotis non ſolum marito, ſed etiam uxori actio acquiritur.*
9 *An ſolutio dotis facta per uxorem præſumatur de propria pecunia uxoris, an ſuorum*
11 *An marito neganti ſummam in inſtrumento contentam credatur.*
12 *Ab experientia rectè arguere licet.*
13 *Probatio dubia non releuat probantem.*

Reſpon. Interpret.

ANtonius Nauarini conſtituit in dotem Catha
rinæ ſorori ſuę florenos mille octo-
centũ. quos promiſit ſoluere Gulielmo Buſaffi, ſpon
ſo & marito dictę Catharinę, in certis terminis. Con
ſtat de ſolutione mille & ducentum florenorum actualiter fa-
cta dicto Buſaffi, ad reliquos ſexcentum reſtantes agũt hęredes
Catharinę contra dictum Ant. ſeu eius hęredes. opponitur exce
ptio ſolutionis, ad quã probandũ exhibetur inſtrũ confeſſionis do
tis in quo ipſe Buſaffi confitetur ſe ab eadem Catharina habuiſ-
ſe & recepiſſe, incluſis quibuſcunq; ſolutionib. recognitionib. q-
tancijs & appodicijs exinde factis in dotẽ, & pro dote Catharinę
vxori ſuę, videlicet ſexcentum florenos, quemlibet 14. ſolidorũ,
quos eis de reſtitui, & ſolui uoluit de bonis, & hæreditate ip-
ſius teſtatoris, & vlterius eidem legauit florenos cc. Dubitatur,
2 an per talem † confeſſionẽ probetur integra ſolutio dictę do-
tis, ita ꝙ agentib. ſit imponendũ ſilentiũ, & abſoluendos reos a
petitione. Vr̃ primo aſpectu pro reis reſpondendum, quia conſtat de
actuali ſolõne florenorũ mille & ducentum, facta die nuptiarũ
2 per inſtr̃m publicum, ꝙ † facit rẽ notoriam, l. ad probationẽ, &
ibi Bal. C. de prob. cũ concurdantib. adductis pleniſſime per Iaſ.
in l. 1. ff. de noui oper. nunc. Item conſtat de recognitione, & cõ
3 feſſione ſexcentum, quæ † confeſſio eſt omnium probationum
ſuperlatiua, l. gñaliter, C. de non nu. pec. ergo cõſtat de integrali
ſolutione totius dotis mille octocentũ, & gñaliter agentib. ob-
ſtare dẽt ſolutionis excep. Inſtit. quib. mod. tol. oblig. in prin. nec
huic fundamento obſtare ur̃, ſi dicatur, ꝙ recognitio dẽt intelli
gi de comprehenſis, & incluſis in dictis mille & ducentũ, quia
ex diuerſitate ſummarũ præſumitur diuerſitas ſolutionum, arg.
l. quinquaginta, ff. de prob. l. ſi diuortio, ff. de verbo. obl. Et quia
ſolutio dictarum ſexcentũ librarum vr̃ facta plurib. vicibus, &
plurib. ſolutionibus vt ſonant illa uerba, incluſis quibuſcunque
ſolutionibus, recognitionib. quitantijs, ac appodicijs exinde fa-
ctis, quę cum ſint prolata per verba pluralis numeri, oſtendunt
illa ſexcentum fuiſſe in diuerſis vicib. ſoluta, l. ubi numerus, ff. de
teſti. ergo non poteſt dici, ꝙ iſta ſexcentum ſint de incluſis in di
ctis mille & ducentum, quę fuerunt unica ſolutione numera-
ta, vt cantant verba inſtr̃i. Et ꝙ hmõi recognitio ſexcentũ flore-
norum includat ſolũ ſolutiones, recognitiones, & appodicias
factas poſt ſolutionem illorum mille & ducentum, patet ex illo
verbo, exinde factarum, ꝙ debet intelligi exinde, quę a die nu-
ptiarum, & conſequenter a die ſolutionis mille & ducentũ. quæ
fuit facta ſimul cum matrimonio, & quia impoſſibile eſt, ꝙ ma
ior ſumma includatur in minori, l. 1. §. ſi ſtipulanti ff. de ver. obl.
& patet ad oculum. ¶ Præmiſſis non obſt. ego puto exceptionẽ
4 † integrę ſolutionis nõ probari uirtute allegatę recognitionis,
& conſequenter reos eſſe condemnatos. ad quod demonſtran-
dum cõſidero, ꝙ teſtator recognoſcit, & confitetur ſe habuiſſe
florenos ſexcentum ab eadem Catharina uxore ſua incluſis om
nib. ſolutionib. recognitionibus, quitantijs, & appodicijs exinde
factis, non ab Antonio debitorẽ dotis ipſius Catharinę; itẽ con
ſidero, ꝙ non recognoſcit habuiſſe ſexcẽtum pro dote promiſ
ſa, & conſtituta per Antonium, ſed ſimpliciter pro dote ipſius
5 Catharinæ. Iſtis ſic præmiſſis oſtenditur, ꝙ talis † recognitio ni-
hil probat in fauorem dicti quondam Antonij & hęredum, quia
cum non loquatur de dote promiſſa per Antonium, ſed de do-
te ipſius Catharinæ (quæ dos eſt nomen uniuerſale, ut conclu-
dunt Bar. & alij in rub. ff. ſol. mat.) dẽt intelligi de dote promiſſa
per ipſam Catharinam, ita ſignanter determinat Bar. in l. ſi Sti-
chum, §. fi. de nouat. Sunt. n. ſimul, ꝙ Ant. promiſerit dotem, &
quod poſtea uxor aliam ſummã promittat & ſoluat, ut in d. §.
fi. quia (vt dixi) dos eſt quid uniuerſale, recipiens augmentum, l.
ẽt, C. de iure dot. & iſte ſenſus vr̃ uerior, quia ſi intellexiſſet teſta
tor de ſexcentum reſtantib. per do. Ant. facile exprimere potuiſ
6 ſet, ꝙ cum non fecerit, de illis non creditur † locutus, l. uni. §. ſin
autem ad deficientis, de cadu. toll. C. adde, ꝙ ſi de illis ſexcentum
loqueretur, dixiſſet pro reſtãte ſumma, ut oſtẽderet ſe recepiſſe
alia mille & ducẽtum, ſm gl. Ang. & Imo. in l. ſi ex plurib. in uer
bo, reſiduum, ff. de ſolut. quam ſingularem, & not. allegat Lud.
Ro. in ſuis ſingul. & in ... eo eſt 699. uerba illa. in ſecunda parte,
Corn. conſi. 13. col. 4. lib. 2. Et cum non addat pro reſto, ſatis da-
tur intelligi, ꝙ non erat ſibi integre ſatisfactum, quia reſtabant
ſibi ſexcentum promiſſa per dictum Ant. & cum non dicat pro
reſto, & ſolutio facta ſit ab uxore præſumitur facta ex diuerſa
7 obligatione: quia ex diuerſitate † perſonarum præſumitur diuer
ſitas obligationum, ut dicit Iaſ. in propoſito in l. triticum, ff. de
ver. obl. per tex. iuncta deciſio. Bar. in d. §. fin. & ſolutio facta per
uxorem alio non apparente, præſumitur facta pro obligatione
propria & non alterius, l. & magis, ff. de ſol. & ita intelligendo
ceſſant omnes ponderationes in contrarium ſup. adductæ. Sed eſto
ſine veri præiudicio, ꝙ talis recognitio loqueretur de dote pro-
miſſa per Ant. eſſetq; Antonius per ſolutionem factam per Ca
tharinam liberatus a marito iuxta tex. in l. ſolutione, & l. ſi pro
me, ff. de ſolu. non tamen fuiſſet, nec eſſet liberatus ab actione,
qua tenebatur ipſi Catharinæ, nam ut aliàs concluſum fuit, per
promiſſionem dotis factam per dictum Ant. nomine dictę Ca-
tharinę, pñte Gulielmo Buſaffio eius marito, notario ſtipulantu
8 omnib. acquiſita fuit † actio, non ſolum marito, ſed etiam ipſi
uxori, cuius nomine fuit dos conſtituta, l. ad exactionem, C. de
do. promiſ. maxime per notarij ſtipulationem, l. 1. ff. rem pu. ſal.
fo. Et ſolutione facta per uxorem acquiſita fuit ipſi uxori actio
negotiorum geſt. l. ſoluendo, cum glo. ff. de neg. geſt. d. §. fin. vbi
Bar. & ſi dicatur non conſtare, ꝙ vxor ſoluerit de ſua propria pe
cunia. reſpondetur ꝙ in dubio præſumitur de ſua propria pecu-
nia ſoluiſſe, l. a. vbi Bar. & alij notent, C. pro ſocio. Bar. in l. Titiũ,
aut Męuium, §. altero, ff. de admi. tut. l. ſi patruus. C. comm. utri.
9 iud. Cor. conſi. 9. circa primum, li. 1. vbi concludũt non eſſe recur
9 rendum ad † præſumptionem, l. Quintus, ff. de do. int. uir. & ux.
Et dato, ꝙ hoc loco haberet locum præſumptio, l. Quintus, unde
licet ꝙ præſumeretur donatio, hęc faceret pro Catharina & eius
hæredib. quia nihil ad Antonium, ſi maritus donare uoluit. nec
obijci poteſt per hæredem Antonij, ꝙ donatio ſit nulla, tanquã
facta inter uir. & uxo. tum quia eis non licet opponere de iure
tertij. l. 2. de excep. rei iud. tum quia cõfirmata fuiſſet morte ma-
riti, l. Papinianus, ff. de do. int. vir. & uxo. cum concord. Cęterum
vbi prædicta ceſſarent, adhuc mihi vr̃ per talem recognitionem
10 florenorum ſexcentum non probari † integram ſolutionẽ mil
le & octo centum florenorum, ſed potius probari ꝙ maritus
recognoſcens non habuit niſi florenos ſex centum, & ſibi re-
ſtant mille, & ducentũ, quia oĩb. incluſis confitetur habuiſſe ſex
centum, quo caſu talis confeſſio probat, ꝙ nihil habuit aliud, ni
ſi ſola ſexcentum, & concludunt Bar. & alij *cõmuniter*, in l. triti-
cum, ff. de verb. ob. Et ideo confeſſio iſta potius facit pro hære-
de Catharinę, quam pro hærede Antonii. Nec ob. ꝙ ſupra in ad
uerſum dictum fuit, ꝙ dẽt intelligi computatis oĩb. ſolutionib.
exinde factis, i. ab hora ſolutionis mille & ducentum, quia iſta
eſt diuinatio. Ego aũt intelligo exinde, i. ab hora concluſi ma-
trimonii, ſeu ab hora dotis promiſſę. quæ intelligentia magis
conuenit uerbis ipſius confeſſionis, quia cõfitetur habuiſſe ſex
centũ quibuſcunq; ſolutionib. pro dote, & dotis nomine exin-
de factis, & ſic uerbũ gñale refertur ad tp̃s debiti. non ad tp̃s ip-
ſarum ſolutionum. non deniq; obſtat, ꝙ maior ſumma nõ poſ-
ſit includi in minori, quia iſtud conceditur, ſed negatur, ꝙ cõfeſſio
florenorum ſexcentum probet, ꝙ ipſe habuerit illam ſummã
minorem, imo probat ꝙ non habuit niſi ſexcentum oĩb. inclu-
11 ſis. Et ſi inſtetur, non potuit maritus † negare, ꝙ non habuerit il
la mille & ducentum, quæ apparent realiter ſoluta per publicũ
inſtr̃m rñdetur ꝙ ſi quæratur, vtrũ potuerit negare, ita ꝙ credẽ
dũ ſit potius ſibi quã inſtr̃o, tunc concludo, ꝙ non potuit, ſed ſi
quæratur, vtrũ illa cõfeſſio probet ipſum aſſeuerare, ꝙ non ha-
buiſſe niſi ſex centũ oĩb. cõputatis, dico ꝙ potuit: quid. n. prohibet,
ꝙ ipſe potuerit dicere, ꝙ non habuit niſi ſex centum, dato ꝙ fue
rit cõfeſſus habuiſſe mille & ducentum? certè nihil, & iſte eſt ca
ſus noſter. vnde dico, ꝙ aduerſantes, qui ſe fundant in dicta con
feſſione, ad probandũ integram ſolutionem mille & octocẽtũ,
deficiunt in ſuo ſalutari, quia talis cõfeſſio potius eſt eis nociua:
quia non probat, ꝙ ipſe maritus habuerit unquã niſi ſexcentũ.
& forte ita eſt ueritas, quia non eſt uériſimile homines ſtatim
morituros quicq̃ ſalſitatis aſſerere, vt no. per Ang. & alios in l.
ſi quis in graui, §. ſi quis moriens. ff. ad Silla. Et quia ſolent nubẽ
tes pro maiori dotis cautione, & pro honore ipſorum facere nu
merationem totius dotis, uel maioris partis. & poſtea pecunia
retrahitur, ut docet Bar. in l. pe. §. pe. ff. ſol. mat. Et hoc docet expe
12 rientia, † a qua licet arguere, cle. diſpendioſam, de iud. & ſi præ-
dicta non admittantur, prout tñ admittenda videntur, id ſaltem
concedendũ nobis erit, ꝙ hæc cõfeſſio, ſeu recognitio ambigua
eſt. Et incertum eſt, an recognoſcẽs cõfiteatur ſe habuiſſe ſexcẽ
tum duntaxat computatis oĩb. ſolutionib. ab hora promiſſionis
dotis factæ, an uero ſex centum pro integrali ſolutione mille
13 & octocentum. dubia † aũt probatio non releuat probatẽm, c.
in præſentia, de prob. l. non hoc, C. unde legi. unde cũ probatio
huiuſmodi recognitionis non releuet appellantem, concluden
dum eſt male appellatum, & bene iudicatum. Laus Deo.

¶ De

¶ De pactis dotalibus.

RESPONSVM I.

STipulatio Ac donatio his verbis concepta, ită cō
uenitū, & actum ſuit, ꝙ vltra, & ſ. dotē
eidem Catharinæ conſtitută ſperantes ꝙ ipſa, & eius vir,
erunt nobis Franciſco Iconardi, & Ioannæ Corderię cō-
iugibus obſequentes, ac nobis ſubuenient, maxime in ſenectu-
te nr̃a. Nos dabimus, & valere faciemus partem ſucceſſionis, &
bonorum noſtrorū d. Catharinæ ad minus libras mille Turon.
& ex nunc, prout ex tunc, ſi contingat, ꝙ in fine dierum noſtro
rum aliter diſponamus, donamus, & aſſignamus ſuper oīb. bo-
nis nr̃is dictam ſummā librarum mille, percipiendā ſuper oīb.
bonis. Et ſi prima fronte hmōi ſtipulatio, ac donatio, de iure nō
ſubſiſtere poſſe videatur, tum quia conuentio de dando mille
pro quota, & portione ſucceſſionis de iure non admittitur, iū
quia ēt hereditas, & hr̃ditatis quota pacto dare non pt̃, tum ēt
quia donatio ſub illa ↄdōne, ſi contingat, &c. tanq̃ ſub ↄdōne
torpi concepta, & tanq̃ auferena liberā teſtaodi facultatē reij-
cienda vr̃. Verū quia rectè ↄſideranti in propoſita qōne, nec de
hr̃ditate, nec de hr̃ditatis quota agit̃, ſed de certis bonis ↄueniū
eſt: ideo hmōi ↄuentio recepta eſt, cū nec ꝯ legem, nec ꝯ bo-
nos mores admittat̃, nec rectè inferī ex pacto de futura ſucceſ-
ſione ad pactum de legitima conſeruanda, & certis bonis par-
ticularib. gratia matrimonij ꝯhendi dandis & impartiendis, &
mille per dictos coniuges libræ Catharinę ſimul, ac ſimpliciter
donatę pro vtili donatæ credūtor. Et ex hmōi donatione, vel
dotis ↄſtōne, ius legitimæ aliorum filiorum nequaq̃ minui po-
tuit, nam ſi inofficioſa donatio fuerit hmōi donatio, manifeſti
iuris eſt retractanda, quatenus legitimę aliorum ꝑiudicat. Nec
teſtm̄ Ioannæ penitus caducum effectum eſt per mortē mariti
hęredis inſtituti ipſa teſtatrice ſuperſtite, cum poſt mortē mari
ti Catharina ſubſtituta ſit, & ſubſtitutio compendioſa conti-
neat vulgarem, a qua teſtm̄ vires aſſumere certi iuris eſt. nec
actiones confuſę dici pnt, quia in reſtitutione fideic. veniunt
explicandæ. Et licet recognitio, ac confeſſio in teſtō facta, de
iure ſubſiſtere nō videatur, quia inter coniuges donatio repro-
bata eſt, tn̄ hmōi donatio ſi iurata ſit, ex magis cōi ſnīa admitti-
tur, prout eſt hmōi confeſſio, & recognitio. Item quia Ioanna
ab inteſtato deceſſiſſe noopotuit, fruſtra quęritur, an venien-
tes ab inteſtato Trebellianicam detrahere poſſint ex perſona
defuncta, ad quos ita ſuccedentes omnia iura & actiones de iu-
re tranſmittuntur.

SVMMARIVM.

1 *Pacto non datur hęreditas, nec hæreditatis quota.*
2 *Donatio facta ſub conditione turpi, & in pœnam mutationis vltimæ vo-*
luntatis, non valet & vide nu 4.
3 *Conuentio de certis bonis admittitur, & ibi vide de pacto futuræ ſucceſ-*
ſionis, & quotę hęreditatis, ac legitima.
5 *An teſtamentum Ioannæ fuerit caducum in totum per mortem mariti hę*
redis inſtituti, & ante ipſam Ioannam præmortui?
6 *Subſtitutio compendioſa continet vulgarem, a qua teſtamentum vires*
aſſumere poteſt.
7 *An actiones per confuſionem elidantur.*
8 *An confeſſio, & recognitio dotis in teſtamento facta valeat. & vide nu. 9.*
10 *Donatio inter virum, & vxorem, iuramento firmatur ex magis cōi ſnīa.*
11 *An libræ mille donatæ per coniuges Catharinæ eorum filiæ, pro uirili*
debeantur.
12 *An venientes ab inteſtato Trebel. detrahere poſſint ex perſona defuncta.*
13 *An donatio, vel dotis conſtitutio, poſſit fieri in præiuditium legitimæ.*

Qui veritas eſt, me dirigat in viam veritatis.

Reſpon. Interpreta.

VErba Stipulōnis ita ſonant, conuentum, & cōcor
dat ū fuit ꝙ vltra, & ſ. dotem ↄſtitutam ei-
dem Catharinæ, ſperando ꝙ erit bona filia, & ꝙ ip-
ſa & eius maritus erunt nobis Franciſco Iconardi,
& Ioannę Corderiæ coniugibus obſequentes, & nobis ſubue-
nient, maxime in noſtra ſenectute. Nos dabimus, & valere fa-
ciemus partem ſucceſſionis & bonorum noſtrorum dictę Ca-
tharinæ ad minus libras mille Turon. Et ex nunc, prout ex tūc,
ſi contingat ꝙ in fine dierum nr̃orum aliter diſponamus, dona-
mus & aſſignamus ſuper oībus bonis noſtris dictam ſummā
librarum mille percipiendam ſuper dictis bonis noſtris, hęſita-
tur virum donatio ꝓmiſſis verbis concepta iure defendi poſſit?
Præmiſſa dubitatio non leuis vr̃, nam conuentio de dando mil-
le pro quota portione ſucceſſionis, a iure non recipitur, quia
1 † pacto non datur hęreditas, nec vlla hęreditatis quota, l. pactū,
quod dotali, C. de pact. l. hæreditas, C. de pac. conuen. Bar. ↄſil.
512 promitto tibi. Pet. de Anch. & Imo. in rub. extra de teſtam.
col. fi. Ale. in l. fi. ad fi. poſt Bar. C. de pac. cum ↄcordantib. Nec ēt
vr̃ valere donatio dictarū librarū mille facta ſub conditione, ſi
non faciet Catherinę hr̃e ſummam dictam pro parte ſucceſ-
a ſionis, tanq̃ facta ſub † ↄdōne turpi, & in pœnam mutationis
vltimę voluntatis. vt firmat Bart in l. ſi quis in prin. teſtamenti,
col. pe. & ibi alij cōiter ſequuntur, ff. de leg. 3. Bald. in l. ſancimus,
C. de teſt. & in l. hr̃edes palam, §. fi. & ibi Pau. de Caſt. ff. eo. tit. Sed
ꝓmiſſis non obſtātibus, & ſtipulationē, & donationem validā
3 puto. valet enim † promiſſio de faciendo habere, & valere par-
tem ſucceſſionis Catharinæ libras mille vltra dotem, quia eſt
cōuentio de certis bonis, nō de quota hæreditatis, quæ a iure re-
cepta eſt, cum non ſit contra legem, nec cōtra bonos mores; nō
enim aufert liberam teſtādi facultatem, ſicut aufert pactum fu-
turę ſucceſſionis hęreditatis, aut certę quotæ. ita ſignanter con
ſuluit Bar. conſi. 72. ex facto proponitur. & Dec. conſil. 225. in
cauſa, quæ quondam, & in d. l. pactum, quod dotali, col. fi. verſi.
2. limita. & voluit in fortioribus terminis Bal. in d. l. fi. verſic. ſed
quid ſi quis donat. qui loquitur in quota hæreditatis, & dicit pa-
ctum valere, quia remanet libera facultas teſtandi in reliquis,
qđ non pono pro conſtanti in quota hęreditatis, ſed in certis
bonis certiſſimum eſt pactum ſubſiſtere. Alia quoque ratione
puto pactum defendi poſſe, quia illa verba, partem ipſius Ca-
tharinæ, nō aliter intelligi poſſunt, q̃ de legitima eiuſdem, quæ
eſt illa pars, q̃ eſt ipſius Catharinæ patre uiuente, & eo mortuo,
l. Papinianus. §. 4. ff. de inoffi. teſt. & auth. nouiſſima. C. eo. tit. ꝓ
legitima autem ualet pactum maxime reſtrictum ad certam
ſummam, per quam non alteratur libera teſtandi facultas, ua-
let enim pactum conſeruatiuum futurę ſucceſſionis, §. fi. Inſti.
de leg. agna. ſucc. & firmant Bar. & alij, in d. l. fi. C. de pac. Et pro
conſeruatione legitimę firmat Dec. in d. l. pactum, col 5. verſ 3.
ampliatur. Ex quibus patet, ꝙ allegata in contrarium nihil ob-
ſtant, quia loquuntur in pacto de futura ſucceſſione habēda, nos
in pacto de conſeruāda legitima. Itē loquuntur in pacto de hę-
reditate, uel certa quota hr̃dā, nos in pacto de certis particulari
bus bonis dandis ꝓ Conſeruatione legitimę. Corroborantur
ꝓmiſſa, quia hmōi pactū fuit factū in ꝯtractu matrimonij, & ut indu-
ceret maritus ad ꝯhēdum matrimoniū ſpe huius promiſſionis:
vñ fauore matrimonij dēt pactū valere, ar. ca. t. de filii. na. ex ma-
trimon. ad morga. ꝯtrac. in vſib. feud. nec dēt maritus decipi,
nec ſua ſpe fruſtrari, alioquin ꝯ hęredes dictorū coniugum dan-
da eſſet actio de dolo, l. eleganter, § ſeruus pactionis, ff. de don.
4 & qđ ibi decidit Bar. & Dec. in d. l. pactum, col. 2. Valet ēt † do-
natio facta ſub ↄdōne ꝓdicta, ſi ↄtingat ipſos coniuges aliter di
ſponere, quia facta ſub cōdōne reuocationis pacti ꝓallegati de
iure validi, vt ſ. dictū eſt, & non in vim reuocationis teſtamenti,
ut loquitur Bar. in d. l. ſi quis in prin. teſtamenti. & quia ualet dona
tio ſub ↄdōne reuocationis legati, cū p eā non infringat̃ liberā
teſtandi facultas, ſm̄ Bal. in d. l. ſancimus. & Lud. Ro. ↄſi. 193 ꝓ-
ſuppoſito. ergo idē dđm in caſo nr̃o, quo agitur de reuocatione
ꝓmiſſionis librarū mille, q̃ legato par eſt, cū ſit facta ex cā lucra
tiua, ſi ita velint aduerſarij, l. Męuius, §. duob. ff. de leg. 2. uel ſi
aduerſantes uelint, ꝙ agatur de reuocatione ultimę uoluntatis:
quia tñ agitur de reuocatione certæ ſummę, & ſic certorū bono
rum, & non alicuius quotę hr̃ditatis, abſque dubio donatio ua
let. Et idē ēt uoluit Lud. Ro. ↄſi. 171. pro deciſ. col. 2. Præterea cū
Franciſcus deceſſerit non reuocata donatione, non vr̃ hęſitan-
dū ſup ualiditate eiuſdē donationis, quia etiam donatio omnium
bonorum inter uiuos facta in teſtamento ualet, ſi non reuoce-
tur, ut docent Pau. de Caſt. & Mod. in d. l. hæredes palam. §. fi. ff.
5 de teſta. Ad ſm̄ quæſitum, an † teſtm̄ Ioannæ effectum fuerit
caducum in totum per mortem mariti hæredis inſtituti, qui ui
ua uxore teſtatrice ꝓmortuus eſt? : rñdeo non eſſe caducum, quia
poſt mortem mariti legitur ſubſtituta Catharina, quæ ſubſtitu
6 tio cum ſit cōpendioſa, † continet ēt uulgarē, ſm̄ Bar. in l. Cen
turio. in 2. q. 1. partis, & in l. 1. col. 2. ff. de uulg. & pu. ſubſti. a qua
ſubſtitutione uulgari teſtamentum uires ſumit, l. 3. in fi. ff. de li
be. & poſth. & docet Bar. in d. l. 1. in 4. q. prin. & eſt text. in l. uni.
§. pro ſecundo, ibi, niſi ſubſtitutus, uel coniunctus eos antece-
7 dat, C. de cad. tol. Ad tertiū rñdeo, actiones † nō eſſe omnino
ↄfuſas, ſed in reſtitutione fideicōmiſſi reuiuiſcere, l. ſi hæres pe-
cuniā, §. cū ex Trebel. ff. ad Trebel. l. ſi quis ædes, ff. de ſer. urb.
ꝓd. uel ubi actiones confuſæ forent p aditionē hr̃ditatis, tñ te-
nebitur uxor ſummam recognitā reſtituere Catharinę fideicō-
miſſarię actione ex teſtamento, quia aditio hæreditatis hoc ca-
ſu uim ſolutionis obtinet, ne damnoſa ſit aditio fideicommiſ-
ſarię, l. Stichū, §. aditio, ff. de ſo. Nec ob. l. cum ſm̄, C. de fideicō.
quia ibi fideicōmiſſarius debitor, qui ſucceſſit creditori, nō fuit
grauatus alteri reſtituere, nam ſi ibi grauatus fuiſſet, uel nō eſſet
cōfuſa actio ex toto & perpetuo, ſed ad tēpus, quo elapſo reui-
uiſceret, d. §. cū ex Trebel. uel aditio uim ſolutionis obtinuiſſet
perinde ac ſi ante aditam hęreditatem ſoluiſſet creditori, d. §.
8 aditio. An autem † recognitio, ſeu confeſſio in teſtamēto facta
ualeat? uidetur quòd non, quia talis confeſſio, non facta fide de
impenſis, & ſic de cauſa debiti, ſed donationis habet quę inter
uirum, & uxorem non recipitur, l. 1. & per totum, ff. de dona.
inter uirum, & uxo. ergo confeſſio non probat, ut docet Barto.
in l. ſi forte, ff. de caſtr. pec. & in l. ſi donatione, ubi latè Alex. &
Mod.

Mód.C.de collatin. Et quia talis confeſſio non conſtito de cauſa debiti, vim legati obtinet, l. Lucius, §. Sempronię. ff. de leg. 3. & l. qui Romę, ff. de aur. & arg. leg. cum ſim. qđ legatũ eēt hoc loco effectum caducum pp mortem mariti legatarij, d. l. uni. §. pro ſecundo. Sed illis non obſtan. tib. ꝯrium uerius eſſe rñdeo,
9 tum quia hmōi confeſſio, † & recognitio fuit iurata, qđ iurm facit ut probet, quod alias non probaret, ſed vim legati haberet, l. cum quis decedens, § codicillis, ff. de leg 3. & traditur per Fel in c. olim. col. 5. de reſcrip. & in c. ſi cautio, col. 5. & ſeq. de fid. inſtr. tum quia facta fuit parte præſente, & ſtipulante, quo caſu etiam probationem inducit, ut per Bar. in d. §. codicillis. & in d. l. Lucius, §. antepe. de leg. 3 & Alex. conſt 45. habita ſuper his, in 2. dub. lib. 1. Nec ob. ꝙ talis confeſſio videatur habere vim donationis, quia etiam ꝙ ita eſſet, cōīs eſt † ſententia noſtrorum
10 patrum, ꝙ talis donatio inter vir. & vxo firmatur iuramẽto, ſecundum Bar. in l. ſi quis pro eo, ad fi. ff. de fideiu. & in l. Seius & Augerius, ff. ad leg Fal. Ale atteſtatur hanc eſſe Doct. magis cōmunem ſniam, in conſi 8. vol. 2 & idem dicit Iaſ. in l. pacta, quę contra, C. de pact. Imo. & Pan. in c. cum contingat, de iureiu. & hinc eſſe cōem, & veram comprobaui, & defendi rñſorũ lib. 7. cap. 6. ideo aliter non ꝓſequor. valent ergo recognitio & cōfeſſio, dato ꝙ aliter de cā debiti non conſtaret. Ad quartum, an li-
11 brę † mille donatę per dictos coniuges Catharinę eaſolvendæ ſint pro dimidia de bonis mariti, & pro dimidia de bonis vxoris, non expedit rñdere, quia non ceſſit, nec uenit dies ſolutionis, niſi poſt mortem uxoris, quæ (ut ꝑtendit) hrdē fecit dictam Catharinā, ut ſ. dictum eſt in 2. dub. Et ubi eā hrdem non feceritt, qa ambo ſimul & ſimplr donauerunt, pro uirili donaſſe credunitur, l reos, §. cum in tabulis, ff. de duo. rei. Ad quintum nō ēt rñdendum eſt, quia ſtante reſolutione ſecundæ dubitationis, non ꝑt Ioanna ab inteſtato decedere ubi aūt declararet ſe uelle ab inteſtato decedere, quod facere poterit, ut ſcripſi reſponſo-
12 rum lib. 3. c. x. expedit iuris eſt, ꝙ uenientes † ab inteſtato potuerunt detrahere Treb. ex perſona defuncta, quia ad hęredes etiā ab inteſtato tranſmittunt omnia iura & actiones, l. 1. & l. pro hęreditariis, C. de hęre. act. ergo ēt tranſmittitur ius detrahēdi Trebellian. 8, l hęres, ff. ad Treb. c. 1. de teſta. lib. 6. cum concor. Sextum quoqꝫ quæſitũ non hēt ꝓbabilem rōnem dubitandi, quia omni caſu legitima debetur filiabus, ſiue bona ſint materna; ſiue paterna, ideo ſtultum eſt ꝓcere quartā. Nā in ꝑiudicium legi-
13 timę non potuit fieri † donatio, vel dotis ꝯſtō, quin ſi ſit inofficioſa habito reſpectu ad tps donationis, uel ꝯſtōnis dotis non veniat retractanda, l. 1. & ibi no. C. de inoffi. dot. imò ſi ex futuro euentu inofficioſa appareat, retractabitur uſque ad ltīmam, ſm Pau. de Caſt. in auth. unde ſi parēs, C. de inoffi. teſta. quem ſecutus ſum reſponſorum lib. 3. cap. 10. Laus Deo.

De ſundo dotali.

RESPONSVM I.

LEx Iulia de fundo dotali, & auth. ſine a me, C. ad Velle. locum ſibi nō uendicat in ſpontanea, uel ſpontaneè ratificata alienatione coniugum iurō firmata, quare tum mulier, q̄ hæredes ex hmōi iuramento tenentur, licèt ſint, qui uelint ea huiuſmodi contractu mulierem tantum teneri, cum iuramentum perſonale ſit; quare per ipſam alienata poſt eius obitum per hæredes eius reuocari poſſe affirmant. Quibus non aſſentio, cum hæres defuncti animam a periurio releuare teneatur, ne detrimentum patiatur, licet iuramento nō obligetur. Ideo Io. Flor. abſque ullo periculo iacturę impenſarum in, & ſuper pręditis in emphyteuſim perpetuam a Romano quondam uiro Ioanne emptis libere ędificare potuit, maxime cū ei exceptionis ope ſuccurratur, denunciatione Io. Aſtoandi nouiſſimi mariti dictę Ioannę non obſtante.

SVMMARIVM.

1 *Lex Iulia de fun. dot ff. & aut. ſine a me, C. ad Vell non uendicat ſibi locum muliere ſponte alienante, ſeu alienationem per maritum factā ſponte ratificante cum iuramento.*

2 *Licèt contractus mulieris de rebus dotalibus iuramēto non firmetur quò ad hæredes ſecundum quoſdam hæredes, tamen tenentur releuare eius animam a periurio.*

3 *Exceptio, quę obſtat cedenti, obſtat ceſſionario.*

Reſpon. Interpret.

NOn obſtan. denunciatione nobilis Io. Aſtoandi uti mariti, & dñi rerum dotalium Ioannę relictæ quondā Romani Sperandei, pōt libere & abſqꝫ ullo periculo ꝑditionis impenſarũ Io. Florētij ædificare in, & ſup ꝑ prædiis emptis in emphyteuſim perpetuā receptis a dicto quondam Romano: & qa ſi dicamus ipſa prędia fuiſſe tradita in dotē ęſtimata, dñium ſpectabit, & pertinebit ipſi Romano, l. ſi ęſtimatis, ff. ſol. matr. & iſto caſu ut dñs, & arbiter in re ꝓpria potuit alienare, l in re mandata. C. mãda. Si uero dicamus prędia ipſa fuiſſe tradita in dotem inęſtimata, & ſic remanſerunt pdia dotalia, tunc quia Ioanna ꝑdictis alienationib. conſenſit, & quatenus expediebat pariter alienauit, cum iurō de non ꝯueniendo, tales alienationes retractari prohibent: lex. n. Iulia
1 de fund. do. & auth. ſiue a me, C. ad Velle. ceſſat qñ vxor † ſpoote ratificat alienationes factas per maritũ cũ iurō, & eſt caſus in c. cum ꝯtingat, de iureiu. & c. licet mulieres, eo. tit. in 6. & Io. Faber Inſt. qb. ali. lic. vel non, in prin. voluit ꝯtum alienationis nō firmari iurō, licet mulier obliget ex iurō. & ob id inferi, ꝙ mortua muliere, hrdes eius potuerunt res dotales alienatas vendicare, qa obligatio iurī eſt perſonalis, c. veritatis, de iureiur. & ex hoc infert Ant. In d. c. cum contingat, ꝙ ceſſionarius ſiſr potuit vendicare. Sequit Iaſ. poſt Bald. & Raph. per eum adductos in auth. ſacra puberũ, C. ſi aduer. vendi. qa cōis opi. eſt in ꝯriũ, videlicet ꝙ ꝯtus firmet iurō, vt atteſtat Pan. in d. c. cum contingat, & ſequunt Io. Cal. Io. And. Card. & Imo. & Bar. in l. ſi quis pro eo, ff. de fideiuſ. ver. quinto prohibetur, Corſ. in repe. de iureiur. in rub. priuil. 13 glo. in d. auth. ſacrā puberũ. & gl. in d. c. cũ
2 contingat, & dato ꝙ ꝯria opi. verior eſſet, tñ † hrs tenetur releuare aiam mulieris a periurio, c. fi. de ſepul. & ſic licet nō teneatur obſeruare iurm, quia nō tranſeat ad ipſum reatum periurij, tenetur tñ obſeruare, ne lædat aiam defuncti, c in literis, de rap. ſiſr ceſſionarius ea cā lucratiua tenetur ad obſeruantiam iurī, qa exceptio, quę obſt. cedenti, obſtat ceſſionario, l. apud Celſum, §. de auctoris, & §. cum ltīma, ff. de do. excep. ceſſionarius ēt ea cā oneroſa tenebitur obſeruare ꝯrium, nō quia ꝯtus fuerit firmatus iurō, ſed qa ex iurō mulieris conſentientis alienationis oritur exceptio, quæ quantum ad ratificationem rei obſt. oībus, quibus obſtaret ꝯtus, ſi fuiſſet iurō firmatus, ſm An. & Pan. in d. c. cum contingat, & ſic ex omni parte tutus eſt Ioannes Florentij, ſiue teneamus cōem, quam tenere neceſſe eſt, ſm Bart. in l. cum prolatis, ff. de re iud. ſiue teneamus ꝯriam opi. quia ea non obſtante ſuccurritur ipſi Ioanni Florentij remedio exceptionis, vt ſupra concluſum fuit. Laus Deo.

De dona. inter virum, & vxorem.

RESPONSVM I.

QVintus Mutius credidit ea, quę vxor acquiſiuit, ad eā perueniſſe a viro turpis quæſtus euitandi grā, quod Ponponius ꝓbauit. Sed quæ mariti pñte comparauit (ſi ꝑtium ipſa ſoluerit) propria eſſe Sal. & Alex. putant. Idem rñderunt Bal. Ro. Coi. & alij plures, ſi vxor ante acquiſitionem honeſte negociaretur. Dominium quoque earum rerum, quę de pecunia viri emptę ſunt, ad vxorem noſcitur pertinere, nec illas maritus vendicare poteſt ab ea, ſi pretium ſaluum ſibi eſſe poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Acquiſita per mulierem honeſtam, an præſumatur acquiſita de bonis viri, ꝙ ſic, vt euitetur ſuſpitio turpis quæſtus. & quando ceſſet ſuſpitio turpis quæſtus uide nu. 2. & 3.*

4 *Mulier tenetur operari ad utilitatem mariti. Opera autem multiplices, & quas illa teneatur præſtare marito? nu. 5.*

6 *Donatio iurata inter uirum & uxorem, ualet & irreuocabilis eſt.*

Reſpon. Interpreta.

LIcèt Plura dubia formentur in ꝑmiſſa lōgi facti narratione, tñ reſoluto vno omnia reſoluta remanebunt, cum ab vno principali cætera dependeant. Videndum eſt igitur, an acquiſita per honeſtam mulierē Margaritam Arnaldam ꝑſumantur acquiſita de bonis ſui mariti, an de proprijs pecunijs? Prima conſideratione mihi videba-
1 tur, ꝙ acquiſita ꝑſumantur de bonis † mariti, vt euitetur ſuſpitio turpis q̄ſtus, l. Quintus, vbi caſus clarus, ff. de don. inter vir. & vxor. nec huic ꝑſumptioni refragari vr, ſi dicatur debere ꝑſumi acquiſita ex induſtria ipſius vxoris, quia mulier tenetur operari marito, a quo recipit alimenta, l. ſicut, ff. de oper. liber. ergo acquiſita per vxorem ea ipſius induſtria, debent eſſe mariti, cui operarum fructus debent, arg. l. ſi defunctus, C. arb. tute. Non ēt obſtare vr, ſi dicat, ꝙ maritus tacite confeſſus fuit ꝑdicta bona fuiſſe acquiſita de proprijs pecunijs, cum interuenerit in ꝯtib. & inſtrīs, in quib. expreſſe dr. ꝑdicta bona fuiſſe empta de pecunijs proprijs ipſius vxoris, quia talis confeſſio habet vim donationis inter vir. & vxorem, l. vir vxori, ff. de dona. inter vir. & vxo. l. qui teſtm. ff. de probat. quæ donatio eſt reprobata, l. 1. per totum, ff. de don. inter vir. & vxor. & iſtæ rōnes dubitandi efficaciores vñr, q̄ illæ, quę de monacho proponuntur. nam monachus nihil proprium poteſt habere, c. cum ad monaſterium, in fi. de ſtatu. mona. vxor autem pōt hrē proprium triplicis ſpeciei, videlicet dotem, bona paraphernalia marito tradita, & bona propria & ſeparata a marito tam rōne dominij, q̄ fructuum, l. marius, & ibi declarant Bart. & ſcrib. C. de proc. Pręmiſſis nō obſt. intrepidè ſecundum ea quę proponuntur, dico præſumi, & conſulo pręſumendum eſſe, acquiſita per Margaritam, fuiſſe de proprijs ipſius acquiſita, tam iuris miniſterio, quam vir-

tute

pite donationis ſib factæ p uir ar tũ, & ea ſpectaſſe ac ptinuiſſe
vſq. ad prin. ipſi Margaritæ ex infraſcriptis. Primo, quia in iuſto
5 dr q̄ p̄dicta bona fuerūt acqſita de pecunijs ꝓprijs ipſius vxo.
ris marito p̄ñte, cōſentiente, & ſcīētia acqrētē dante, quo caſu
ceſſat p̄ſumptio turpis q̄ſtus, nec habet locū diſpō d. l. Quintus
ſm Sal. ibi adducentem optimum tex. in l. cum propria. C. ſi qs
alie. vel ſibi, & ibi in ſpē Sal. in fi. not. q̄ ſi uxor conſtāte matri
monio emat aliquas res, & in inſtr̄o contineatur, quod fuerint
de pecunia propria ipſius vxoris marito p̄ſente & patiente, tūc
creditur inſtr̄o & ceſſat p̄ſumptio, quod pecunia fuerit de bo-
nis viri, quæ alias inducitur per d. l. Quintus. illud ēt voluit Ale.
cōſ. 54. viſis dubijs, col. 1, 1, 4 & Sal. in l. ſi mater, C. de ꝯh. emp.
Scdo, quia diſpō d. l. Quintus, limitatur vt non procedat in vxo
3 re, quæ licita negotiatione ſ publice negotiatur, ſcdm Bald. in l.
cum oportet, C. de bon. quæ li. & in conſi. 299. dñi Pet, & Cy. ad
fi. lib. 1. non. n. procedit præſumptio l. Quintus, qñ uxor aliunde
potuit licite acquirere l. ēt, C. de don. inter vir. & vxo. nisi præ-
ſumitur, quod vxor acquirat de bonis uiri, vt euitetur ſuſpitio
turpis quæſtus: quæ iō ſuſpicionis ceſſat, vbi mulier negotiatur
licita negotiatione, & ꝯſr debet ceſſare diſpoſitio d. l. Quintus.
Hinc dicebat Are. conſil. 31. conſiderata diligenter, quod in ter-
minis d. l. Quintus, ſi concurrant duæ præſumptiones reſpicien
tes delictum, videlicet vna reſpicit delictum furti facti ab vxore
marito, alia reſpicit adulterium, quod illo caſu capienda eſt il-
la præſumptio, quæ includit minus delictum. Quanto ergo for
tius capienda eſt illa præſumptio, quæ eſt cuiuslibet delicti ex-
cluſiua, iuxta l. merito, ff. pro ſoc. cū ſimi. Dicamus ergo, q̄ Mar
garita præſumatur acquiſiuiſſe prædicta de pecunijs proprijs
ſ. lucratis ex offō cauponæ, & ex parte mercantili, & ex locatio-
nib. prædiorū. quæ oīa, vt dr̄ in themate, ſuo proprio & priuato
nomine exercuit, & nō ex bonis mariti, prout etiam conſuluit
Ro. conſ. 159. ſuper eo. colu. ii. vbi plura ſimilia uideri poſſunt.
veritas huius cōcluſionis clarior apparebit ex rñſionib. accom-
modādis rōnibus dubitādi ſu. in ꝓriū adductis. Nō ob. itaq; pri-
ma rō dubitandi fundata ſup d. l. quintus, qa ſup. dupliciter rñ-
ſū fuit. Nō ob. ſcda rō, q̄ mulier teneat operari ad vtilitatē mari-
4 ti, ſ quia diſtinguendū eſt inter operas obſequiales, & operas fa
briles, & induſtriales. Primo caſu uxor tenetur marito præſtare
operas obſequiales, ita procedit gl. in d. l. ſicut, & gl. in c. qđ Deo
33. q. 5. quæ vult, q̄ maritus hēat duplex ius in vxore. Vnū quo
ad debitū carnis, alterum quo ad miniſterium in alijs. gl. & Do
cto. volunt, q̄ vxor remaneat in poteſtate patris, & ei acquirat
ſi patrē hēat, ſi uero non habeat, ſibi acquirat, iuxta notata in l.
cū oportet, C. de bon. lib. ita declarat Bal. in l. ſi vxore, C. de cō-
di. inſer. poſt Pet. inquie. o. cum uxor poſſit ꝯhere ſocietatem cū
viro ſuo, l. ex diuerſo, §. item ſi mulier, ff. ſol. mat. l. alimenta §.
fi. ff. de al. leg. poſſitq; ſimul cum viro ꝯhere, vt not. in l. ſeri-
puræ, C. de fide inſtr. ergo acquirit ſibi, & non viro, & inter ope
ras dicit Bal. multum intereſſe: q̄dā. n. ſunt ſeruitia obſequialia,
& quædam operæ patriæ æſtimationis: iſtas tenetur vxor pręſta-
re in domo mariti, ſm qualitatem perſonarum. Cęterū, ſi uxor
faceret aliquā artem, vel mercantiam, vel eſſet chirugica, uel ob
ſtetrix, quę nō ſunt operę domeſticę, nec familiares, tūc quic-
quid acquirit ex aſtis operis, ſibi acquirit. nō. n. ad pręceptū ma-
riti tenet negociari, ſe. gt. Ale. cōſ. 132, nec e crudelis vr̄, lib. 4. ubi
idē dicit, ſi mulier cōducat prædia, ut in caſu nr̄o, qa ſibi acqrit.
& in terminis d. l. Quintus idem dicit Bald. in d. cōſi. 599. ubi in-
5 quit, ad operas ubiegales nō artificiales, & ſabriles vxor ſ mari-
to tenetur. Nō ob. tertia & vlt. rō, q̄ confeſſio mariti hēat vim
donationis inter vir & vx. prohibitæ, qa rñdet Sal. in d. l. ſi ma-
ter, q̄ ꝓcedit in caſu, in quo maritus exburſaſſet ipſe pecuniam,
& ꝯfiteretur eſſe de pecunia vxoris, tūc bn̄ inſurgit præſumptio
donationis, & ita loquūtur ꝯtra, ſecus aūt qn̄ pecunia exburſa-
tur & ſoluitur p vxorē, tanq ꝓpria ipſius vxoris marito p̄ſte, &
patiente, d. l. cū propria. Sed qd tñ elaborādū? ēt ſi cōſtaret ve
re vel præſumptiue, q̄ p̄dicta bona eſſent empta p vxorē de pe
cunijs mariti, qa tñ ex poſt maritus donauit ei oē ius ſibi com-
petens, & cōpetiturum ſuper dictis bonis & melioramentis fa
ctis, & ſiendis cum iuramento, non vr̄ q̄ amplius poſſit præten
☞ dere ius ullum habere in dictis bonis, quia cōis eſt Doctorum
ſnīa, q̄ donatio inter uir. & vxo. iurata ualet, & irreuocabilis eſt
ſm Bar. in l. ſi quis pro eo, ad ti. ff. de fide. cuius opin. communē
appellant Pau. & Iaſ. in l. pacta, quæ ꝯ. C. de pac. & ſm iſtā opi.
ꝯſuluerūt Fed. de Senu, Pan. Lud. Ro. Pa. de Caſ. Ale. Cor. Gui.
Papæ, & plures alij, quos alias adduxi in facti cōtingētia, ſed hic
non implebo folia, poſtq̄ iſta opi. canonizata eſt inter Doct. In
ſuper & ſi donatio ualeret, & de pecunia mariti acquiſita præ-
ſumeretur, qd conſtat falſum eſſe per prædicta, adhuc crederē
marito ad dominium dictorum bonorum & ad fructus nullū
ius competere, quia dominiū rei acquiſitę ex pecunia alicuius
acquiritur ementi & acquirenti, non autē ei, cuius eſt pecunia
l. ſi. C. ſi quis alte. uel ſibi. & idem in uxore acquirente de pecu-
nia mariti diſpoſitum reperitur, l. multum, C. eo. tit. & ſolū ma-
rito competit actio perſonalis ad pecuniā, realis ad ipſam rem

comparatam de ſua pecunia in ſubſidium tñ & nō alias, l. uxor ma
rito. ff. de don. inter vir. & vxo. & in terminis noſtris ita conſul
tuit Bald. conſil. 67. punctus talis eſt. domina Magdalena, lib. 5.
Ex his itaq; concludendū reſtat, marito non competere ius ul-
lum in dictis bonis acquiſitis per uxorem, ſed ad ipſum ſpecta
re, & pertinere pleno iure, de ipſis habere liberam diſponendi
poteſtatem, tam inter viuos l. in re mandata, C. mand. quam in ulti
ma voluntate. §. diſponat, in Auth. de nup. l. 1. C. de ſacroſ. eccl.
Ex hoc etiam corollarie ſequitur, q̄ ea quę in futurum acquiren
tur per d. Margaritā ſuo proprio nōie de pecunijs proprijs, erūt
ipſius, & non mariti, cum nūc & exercitium licitum, & bona p-
pria habeat, unde poſſit acquirere, & maxime cum ſeorſum a
marito viuat, & ſeorſum negocietur, quo caſu non habet locū
diſpoſitio d. l. Quintus, ſecundum Bal. conſi. 423. an ea, quę lu-
cratur lib. 5. &c.

RESPONSVM II.

Licèt communi calculo receptum ſit, vt donatio facta cō
iugi promiſſorio iur̄o reprobetur, nō idem tamē re
ſpondendum puto, ſi donator per ſacras ſacerdotis manus ſe
vxori bonorum ſuorum partem donare aſſeueret. Nec morte
coniugis confirmatur donatio, quę uera traditione exequuta
minime reperitur.

SVMMARIVM.

1 *Donationes inter uir. & uxo an iuriſiurandi religione firmētur & an il-
lud ſit ſeruandum iuramentum, uide Doc. opi. in utranque partem.*
2 *Donatio inter prohibita non firmatur iuramento præſtito, ut crederetur
marito aſſerenti ſe totum donare uxori, non ut donatio firmaretur.*
3 *Iuramētum eſt ſtricte interpretandum, nec extendendum de caſu ad caſū.*
4 *Donatio inter uir & uxo non ualidatur iuramento aſſertorio.*
5 *Donatio non confirmatur morte, niſi interuenerit uera traditio.*

Reſpun. Interpreta.

Maiores noſtri amorem honeſtum ſolis animis exiſti
mantes, nec concordiam precio conciliari vi-
deretur, inter vir. & vxo. donationes irritas eſſe voluerunt, l. 1. &
per totum, ff. & C. de donatio. int. virum & uxorem. Verum in
ter antiquos modernosq; legum interpretes non parua extitit
eſt altercatio, an huiuſcemodi donationes iuriſiurandi religio-
ne firmentur? Pleriq; putarunt iur̄m, vt pote ꝯbonos mores,
ſeruandum non eſſe, quorum numero aſcribuntur Dy. Cy. Bal.
Fulg. Sal. Ang. Soc. Io. Andre. Card. & alij plures, quos breuita
1 tis cā ſilentio inuoluam. Alij aūt ſ ꝯ, vt Fed. de Sen. s, Bar. Raph.
Cum. Nico. de Neap. Lud. Rum. Pau. de Caſt. Alex. Iaſ. Dec. Io.
de Imo. Anto. de But. Pan. Corn. Guid. Papę. ac plerię; alij, cum
iuramentum ſeruari poſſit abſq; ſalutis ęternę diſpendio. & ho
rum ſane ſnīa crebrior eſt, & meo quidem iudicio verior, nā cū
moribus apud veteres receptum ſit, ne inter coniuges donatio-
nes valeant, ꝯtris recentium moribus donationes recipi poſ-
ſe conſtat, ergo recipiendę quoq; ſunt, ſi iuriſiurandi religione
firmentur, quo argumenti gñe vtitur Bar. in l. fi. C. de pac. & Bald.
in l. 1. C. de ſac. ſan. ecc. Et ita alias me recolo ſēſiſſe, ac oīa diſ-
ſoluiſſe ꝯria. Sed nūc a me q̄ritur, an idē iuris ſit maritus, qui di
xerat ſe donare bona ſua vxori, interrogatus an donaret totum
vel partē ſūderit, p has ego ſacras ſacerdotis manus dono to-
tū. Et p̄io aſpectu videretur idē iuris eſſe, qa nō refert, an per
creatorē, uel creaturā iuretur. c. & ſi Chriſtus, de iureiu. Sed ue-
2 tius vr̄ ſ donationē iure prohibitam non reprobari hmōi iur̄o,
quod præſtitum fuit, vt crederetur marito aſſerenti donaſſe to
3 tum, non vt donatio firmaretur. Eſt enim ſ iur̄m ſtricte interpre
tandum, & idem non extendendum de caſu ad caſum, cap. pe.
de iureiu. c. cum clerici, de verb. ſig. Ad hoc enim vt ꝯtus alias
prohibitus confirmetur, oportet q̄ iuretur formiter, i. q̄ nō re-
tractabitur ꝯtus, ſed ſeruabitur, authē. ſacra pub. C. ſi aduerſus
vendi. & c. cum cōtingat, de iureiu & ſic ad validandum ꝯtū in
ualidū opus eſt iur̄o promiſſorio, q̄ nō legitur in caſu occurrē
ti; non ergo ualidabitur iur̄o aſſertorio, q̄ ſit per atteſtationē, ut
eſt hmōi, per ſacras ſacerdotis manus dono totū. Et q̄ non uali
4 detur ſ donatio inter vir. & vx. iur̄o aſſertorio, firmat Io. d Imo.
in d. c. cū contingat in x. mēbro. char. 25. & Felyn. in c. ſi cautio,
col. xix. de fide inſtr. licet eius lectura ſit aliqualiter corrupta. Et
ſm hanc diſt. concordantur ꝯriæ quæ in hoc articulo reperiun-
tur Doctorū ſnīæ, ut altera ꝓcedat in iur̄o ꝓmiſſorio, altera in
iur̄o aſſertorio. Sed ad aliud aduertēdū vr̄, qa & ſi non referat,
an iuretur p creatorē vel creaturā, attamē ſtāte cōſuetudine, q̄
iurēt ſup ſcripturis, omiſſio tactus ſcripturarū uitiat actum, ſm
gl. in c. vt circa. in ver. corporali. de elec. li. 6. & traditur per Fel.
poſt Pan. in c. ſraternitatis, col. fi. de teſti. Cęterū, in hac re nō vr̄
ꝓbatū aliqđ iur̄m, nec aliqua donatio, qa duo teſtes, q de dona
natione & iur̄o depoſuit, ſunt varij & ꝯtrij, vñ nō ꝓbant, l. q fal
ſa, vel varia. ff. de teſti. nā primus Claudius Cōſinus curatus Cr-
triſtinus, deponit de iur̄o ꝓmiſſorio, dū iugi Laurētium donaſ
ſe oīa ſua bona, deinde dixiſſe, & ita ꝓmitto & iuro, alter uero
teſtis Claudius Godoini depoſuit de iur̄o aſſertorio, qa deponit
q̄ ad eius interrogationē Laurentius rñdit, p has manus dono
totum. Itē vous deponit, q̄ iurauit ſ. manibus ſuis, alter q̄ iura

uit

uit p has manus ſacras, qđ eſt lōga diuerſum, nec vlla poteſt fieri cōcordia ad fines, vt ꝓbāt, licet ad fines euitādi falſum poſſit forte fieri aliqua ſubtilis, & eaquiſita concordia, ſm Pan. in c. cū tu, & ibi Fel. i. ite, de teſt. Alex conſi. 116 lib. 8. Et hoc ſtante nō eſſet opus inquirere, an hmōi donatio fuerit morte mariti donatoris cōfirmata, iuxta tex. in l. Papinianus, ff. de dona. inter vir. & vxo. & l. cum hic ſtatus §. 1, ff. eo. & certe cum nulla interuenerit traditio, non pōt videri confirmata morte, d. l. Papinianus. Nec obſ. ꝙ mulier tpe donationis eſſet pñs, & in poſſeſ. inſiſtēs, quia vxor exiſtens in domo cum marito non dr̄ poſſidere, nec detinere bona mariti, nec illa penes ſe hr̄e, ut traditur per Pau. de Caſt. & Alex. in l. qui iure familiaritatis, ff. de acq. poſ. Soc. in conſi. 131. in pñti conſultatione, col 3. lib. 1. & per Dec. cōſ. 232. dura amodum. ſed maritus ipſe dr̄ poſſidere, & detinere. Vñ cū hic maritus donator poſſideret, nec vnquam poſſeſſionem dimiſerit, donec vixit, non poteſt dici, quod fuerit tranſlata poſſeſſio in uxorem cohabitantem cum eo ea ſola patientia ipſius mariti, quia ad hoc, ut per patientiam tradita dicatur poſſeſſio, oportet ꝙ patiens non detineat, nec poſſideat. Alioquin nō pt̄ videri pati res ab alio poſſideri, quas ipſe poſſidet l. 3. §. ex cōtrario, ff. de acqui. poſ. li. ēo oportet, ꝙ res ſint penes alium, quem donans patitur poſſidere aliquo titulo, & aliqua cā legitima §. interdum. Inſti. de rer. diui. in caſu aūt nr̄o res donatæ, tpe donationis non erant penes uxorē aliquo titulo, nec cauſa, ſed penes maritū, qui permanſit in poſſeſſione uſq; ad mortem, ergo &c. Inſup p patientiam nunquā transfertur dñiū, niſi titulos, & patientia fuerint ordinati ad trāslationē faciendam, ſm Bal. & ibi Iaſ. col. 8. in l. ex hoc iure, ff. de iuſtit. & iur. non crediderim autē maritum donatorem, qui perſeuerat in poſſeſſione, ex aīo pati vxorē ſecū eſſe, ut a ſe poſſeſſionē transferat in vxorem, nec eo animo donaſſe, ut illico ſeipſum ſpoliaret, ergo &c. Cæterum Alex. Pau. de Caſtr. & Aret. in l. 1. § ſi uir. ff. de acqui. poſſi. in ea
3 fuerunt ſola, ꝙ non cōfirmetur donatio † morte, niſi interuenerit uera tradō. & ſequitur Pa. de Caſt. conſi. 138. iſta donatio. li. 2. non credo ēt, ꝙ uxor inſiſteret in bonis mariti, licet eſſet in domo, quia quantum ad prædia, & bona mobilia, quæ erant ſub clauibus mariti, non poterat tunc dici inſiſtere. Poſſem aliter ēt reſpōdere, ſed non inſtō. quia hoc loco nō poteſt dici facta traditio a marito, qui ſemper poſſedit.

RESPONSVM III.

Quæ maritus a prima uxore oneroſo in ſolutum dationis titulo aſſequutus eſt, filiis primi matrimonij ſeruare non tenetur. Si quid tamen ea pretio rei remiſſum ſit id illis ſecundum Diuorum Theophi. & Valentini conſtitutionem ſeruandum reſpondi. nam inſolutum dationem, quę pro non debito facta eſt, Vlp putat commendatiuam.

SVMMARIVM.

1 *Donatio remuneratoria, non eſt proprie.*

2 *Donatio ob cauſam, & donatio remuneratoria, quatenus excedit cauſam vel merita, dicitur ſimplex donatio.*

Reſpon. interpreta.

Duo ſunt, quæ ſuadent, ꝙ Henricus de Pane canal. h. nō fuerit obligatus cōſeruare filiis primi matrimonii ea, quæ habuit a Magdalena Faſſatina prima vxore. Primo, quia quicquid habuit titulo in ſolutum dationis, recepit pro impenſis factis in conſeruanda & defendenda hr̄ditate ipſius Magdalenæ a litibus & proceſſibus, quibus erat inuoluta. Nec. n. tenetur maritus conſeruare filijs primi matrimonij, quæ oneroſo titu. excepit, ſed ea duntaxat, quæ ea cauſa lucratiua ſibi tradita fuerunt l. fœminæ, l. gñaliter. C. de ſecun. nup. & ſatis de ſe patet quia uxor defuncta, quæ in ſolutum dedit bona, de quib. agitur Henrico eius marito, pretium ipſorum recepit, & ꝯñr creditur ipſum, ſiue eius hr̄des, ipſa bona in ſolutum data, adhuc penes ſe hr̄e. nam quantum ad hoc, quod fictè dicatur rem hr̄e, q̄ pretium hēt, uera eſt concl̄o, quod pretium ſuccedit loco rei ēt in particularibus, ſm glo. in l. ſi quis pro eo, in prin. ff. de fideiuſ. & no. Bal. in l. cogi. C. de peti. hæred. Sc̄o, quia diſpō d. l. fœminæ, & d. l. generaliter, quæ loquitur in don. legatis, & inſtōne, non vr̄ extendenda ad dona. factam in recompenſationem meritorum,
1 rum, cum donatio † remuneratoria non ſit proprie donatio. l. ſi quis pro oxore. §. 1. ff. de don. int. vir. & uxo. & l. ſi pater, §. 2. ff. de don. Hinc eſt, quod diſpoſitio l. ſi unq̄, & l. fi. C. de reuocā. don. non hēt locum in don. remuneratoria, ſm Alb. & Ang. ibi, ubi ſcripſi late, q. 14. & traditur per Iaſ. in l. ex hoc iure ff. de iuſti. & iur. Præmiſſis non obſtātib. arbitror, quod in ſolutum data præcipua eſſe debeant filiis primi matrimonii, quatenus in ſolutum datio excedit cām impenſarum, pro quib. fcā fuit, per tex. in d. l. fœminæ, & d. l. gñaliter qa in exceſſu dr̄ proprie donatio l. ſi ſponſus, §. circa. ff. de don. int. vir. & uxo. Hinc eſt, qđ in ſolutū datio quatenus reper. ē fcā ꝓ nō debito, reuocat̄ pp ſuperuenientiā filiorū, ſicut uera donatio ſm Cyn Bald. & alios ſcriter, in l. 1. C. de pac. & ita tenet ēt Bald. in d. l. ſi unq̄ ubi ſcripſi, q. ix. Nec refert, quod a ꝯhētib. denominetur inſolutū datio, quia non ſimulata verba ꝯtrahentiū, ſed effectus inſpiciendus eſt l. ſi inſulā, ff. de preſcr. verb. l. ſi olei, C. eo. tradit per Barto. in l. 2. ff. ſi cer. pet. & p Bal. in l. 2. C. cōmo. Hinc ēt ꝯcludunt Ang. & Imo.
2 in l. Aquilius Regulus, ff. de don. ꝙ donatio † ob cām & donatio remuneratoria, quatenus excedit cām vel merita, dr̄ ſimplex donatio, & ſic iura loquentia de ſimplici & pura donatione, habent locum in quocunque ꝯtū, quatenus excedit cām ꝯtus, & idē tenet Bald. in auth. ex teſtō, C. de colla. & in auc. vñ ſi parēs, C. de inoffi. teſt. & Cor. conſi. 45. licèt in hoc. col. 2. li. 4. Nō ēt ob. dū dr̄, qđ hmōi donatio fcā fuit pp benemerita: quia ſeruitia maritalia, de qb. in themate, non merētur remunerationē. l. filia. C. de pa. pot. & tradit p Bar. & Mod. in l. ſi donatione, C. de colla. & p And. Sicu. inter ꝯſ. Cur. ſen. ꝯſ. 67. ſapienter optimus. pt̄ ēt tñdem, quod aſſertio meritorū facta inter coniuges, qbus eſt iterdicta donatio, nō ꝓbat merita, niſi aliter ꝓbent l. q teſtm̄, ff. de ꝓba. & firmat Bar. in l. ſi fortè, ff. de caſt. pec. & late tradit p Alex. in d. l. ſi donatione, ſup quo non facio magnā vim, ſtāte iur̄o uxoris donantis, per ea quę dixi ſupra in nono reſponſo.

RESPONSVM IIII.

Maiores noſtri honeſtū amorē ſolis animis exiſtimantes, ne concordia ꝑtio ꝯciliari videret̄, inter vi. & vxo. donationes irritas eſſe voluerunt, ſed inter antiquos modernoſq; legum interpretes non parua exorta eſt altercatio, an iur̄m non vi, dolo, metuve pręſtitum donationi vires tribuat. Pleriq; exiſtimant iur̄m uti ꝯtra bonos mores, ſeruandum non eſſe. Alii cōtra, cum non vergat in detrimentum ſalutis æternæ. Et horū ſanè ſn̄ia crebrior eſt, & mihi verior viſa fuit, nam cū moribus apud veteres receptum ſit, ne inter coniuges donationes valeant, ꝯtus recentiū moribus donationes recipi poſſe conſtat. Ergo admittendæ quoque ſunt, ſi iuriſiurandi religione firmentur, quo argumenti gñe ēt Bar. & Bal. vſi ſunt frequenter.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter virum & vxorē, eſt contra bonos mores, ideo prohibita.*

2 *Actus vbi eſt nullus fauore publico, nunquam firmatur iuramento, & num 9.*

3 *Donatio inter virum & vxorem, an iuramento firmetur.*

4 *Alienatio rei dotalis, de iure non valet, iuramento tamen firmatur.*

5 *Alienatio & donatio facta per minorem, ſine debitis ſolemnitatib. non valet iurata tamen valet.*

6 *Pactum legis commiſſoria in pignorib. reprobatur propter improbitatē creditorum, iuratum tamen tenet.*

7 *Pactum de non faciendo, non valet, iuratum tamen tenet.*

8 *Donatio inter patrem & filium, non valet, iurata tamen valet.*

Reſpon. interpreta.

Vulgatiſsima eſt pñs dubitatio, an iur̄m validet, & cōfirmet donationem factam & iuratam inter vir. & vxo de iure prohibitam. In quo pūcto legimus Bar. cōtra morem & ſtabilitatem ingenium ſui variaſſe, nā in l. 1. ff. de don. inter vir. & vxo. tenuit partem negatiuam, qđ donatio iur̄o nō roboretur. Et iſtam partē ſequitur Bal. & Card. in c. cū contingat. de iureiu. idē ꝯſuluit Bal. conſi. 29 caſus, lib. 1. & conſi. 398. ſuper eo. lib. 1. vbi tenet non firmari iur̄o, & ſi firmaretur, iur̄m eſſe ab epō relaxandū, & ēt vr̄ voluiſſe idem Bal. conſi. 294 donatio cauſa mortis, lib. 4. ubi cōcludit, ꝙ præmortuo donatario euaneſcit donatio inter vir. & vx. q̄uis iurata. Idē vult Dy. & poſt eum Bal. in l. ſi quis inquilinos. §. fin ff. de le. 1. & in l. cum mulier. C. de don. ante nup. Sal. & Fulg. in d. l. r. adē firmat Card. in cle. 1. §. fi. in 5. q de iureiu. Subdit tñ, ꝙ nō dēt donator ꝓpria temeritate abſq; iur̄i relaxatione ꝯtrauenire, idem tenet Cyn. in l. 1. ad fi. C. de ſac. ſan. eccl. Ang. in l. ſi qs ꝓ eo. ff. de fideiuſ. Et viſus eſt amplecti Io. And. in addi. Spec. ſup. rub. de do. poſt diuor. reſti. & Soc. conſi. 65 Circa primā q. col. 6. lib. 1. allegat ēt Laud. & Henri. Boic. ita tenere, & conſi. ſeq. ubi alleg. Lu do. Ponta in rub. de iureiu. in 1. conclu. & Anto. de Canario in diſpu. in c. maritus debitis inuolutus, & ſecundum iſtam opi. cōſuluerunt Io. de Pap d. Ray. de Forliuio, d. Ray. de Mōte, quos adducit Cępo. in aut. ſtatim allegāda, & pro iſta opi. latiſſime ꝯſuluit Cur. conſi. 66. ſapienter optimus, col. 2. & plurib. ſequē. Pro hac ſn̄ia adducunt, q̄ plura fundamēta. Primo, donatio in-
1 ter vir. & vxo. ꝓhibet̄, qa ꝯtra bonos † mores. l. 1. & 3. ff. de don. inter vir. & uxo. ergo non dēt firmari iur̄o, qđ pſtitū ꝯtra bonos mores nō obligat, c. non eſt obligatoriū, de reg. iu. in 6. Secundo, donatio inter vir. & uxo. ꝓhibet, ne amoris vehementia inuicē bonis ſpoliētur, d. l. 1. ſed eo corrupto amore, quo inducunt̄ ad donādū, īducerent̄ ēt ad iurādū, arg. l. doli. §. diuerſum. ff. de noua. ergo iur̄m vr̄ indiſcretum, & ꝯñr nō dēt eſſe obligatoriū, cum iur̄m dēat habere tres comites, veritatem, iudicium & iuſtitiam, c. fi. §. quod autem, 22. q. 4. Tertio prohibetur hęc donatio, ne concordia pretio inter coniuges conciliari videatur, l. 3. ff. eo. & ne ditior pauperior fieret, & ne detur occaſio diuortiis ineuentorum, quod alter alteri donare recuſet, & ne auferatur ab eis ſtudium educandi liberos, & ſic ratione peccati euitandi etiam prohibetur, ergo iuramento non debet conualidari, ne vigore iuramēti reſultet peccatum, c. inter cęteras,

22.q.4 eſt.n.tale iuramentum contra tria bona matrimonii. vi
delicet prolem, quia reſiſtit educationi. Item contra ſacramen-
tum, quia propter indignationem contractam ex denegata do
natione contrahitur diuortium. Item contra fidem, quia pp di-
ſcordiam coniux deſpicitur, & alter diligitur ſecundum Bald. in
d. l. cum multæ. Quarto maritus & uxor ſunt ſocij diuinæ hu-
manæque domus. C. de cri. expi. hęre. l. aduerſus, & duo in carne
vna, c. 1. ad Corinth. 6. ergo iniuſtum videtur vt coniuges hẽant
aliquid, ꝙ inter eos commune non ſit, & hac ratione prohibi-
tam fuiſſe donationem inter vir. & vxo. refert Plutarchus, di ee
go iuramento non corroborari, quia iuramentum, cui iuſtitia
contradicit, ſeruandum non eſt, d. §. quod autem. Quintò, vbi a-
a ctus eſt † nullus fauore publico, nunquam firmatur iuramẽto,
c. ſi diligenti, de fo. compe. Sed in matrimonio, & liberorum e-
ducatione verſatur publica utilitas, & l. 1. ff ſol. mat. quib. con-
trariatur donatio inter vir. & vxo. vt patet ea præmiſſis, ergo iu-
ramento non conualidabitur. Sexto, facit quod decidit Bart. in
l. cum quis decedens. §. Titia. ff. de le. 3. vbi vult, ꝙ confeſſio dotis
receptæ facta a marito conſtante matrimonio (quia ſapit uim
donationis, cum illam non receperit) non firmetur iuramento.
& ante eum idem tenet Pet. & Cy. in l. 1. ad fi. C. de ſacroſan. Fel.
in c. ſi cautio, col. 19 de fid. inſtr. Pręmiſſis non attentis ample-
☞ ctor contrariam ſententiam quæ *communiter* tenetur, ꝙ donatio
3 † inter vir. & vxo. iuramento firmetur, & in primis illam opi. te
net Bar. in l. ſi quis pro eo, ad fi. ff de fideiuſ. alle. Guliel. de Cun.
in d. l. 1. & in l. ſed & ſi poſſeſſori, §. item ſi iurauero, ff. de iureiu.
Vbi etiam Alb. de Ros. idem comprobat. Sequitur etiam Bar. in
l. Seius & Augerius in fi. ff ad leg. Fal. & ibi Nic. de Neap. & Ale.
atteſtantur ſe pro iſta parte ſępius conſuluiſſe. idem tenet Pau.
de Caſt. & Iaſ. in l. pacta, quę contra. C. de pac. Imo. & Moder. in
d. l. ſi quis inquilinos, §. fi. Ang. in l. pe. § mulier. ff. ſol. mat. Pan.
& Imo. in c. cum contingat, de iurei. Raph. Cum in d. l. ſi quis pro
eo, Corſe in repet. rub. de iurei. priuilegio 25. Bal. ſibi contrarius,
in l. 2. col. 49 ff de iureiur. Cępo. cau. 112. Io. de Ligna. in cle. Ro
mani, de iurei. Pan. in c. fi. de don. inter vir. & vxo. & pro iſta opi.
conſuluerunt Fed. Senis conſi. 140. punctus quæſtionis. Pan. con
ſi. 95 factum ſic proponitur, lib. 2 Lud. Ro. conſi 44. ex ſup. nar
ratu. Pau. de Caſt. conſi. 290 eum tempore contractus, uol. 1. Ale.
conſi. 8. viſis & conſideratis, li. 2. & conſi. 57. viſo inſtrumento
donationis, col. pe. eo. li. Corn. conſi. 118. li. 1. & 153. li. 2 Pap. conſ.
204. in cauſa nobilis Margaritæ. col. fi. ubi allegat Henri. Boic. in
repeti. aut. ſacramenta puberum. C. ſi aduer. vendi, & iſtam opi.
dicunt communem Lud. Ro. Alex. Pau. & Gui. conſiliis præal
legatis. Pan. in d. c. fin. Dec. conſi. 202. col. 1. & 2. & illam partem
credo eſſe veriorem ex infraſcriptis rationibus. Primò quia iu-
ramentum ſemper ſeruandum eſt, niſi uergat in diſpendium
ſalutis ęternæ. c. quemadmodum, c. ſi uero, de iureiur. ſed in ca-
ſu noſtro maritus donans ſi viueret obſeruando donationem,
non peccaret, ergo non debuit poſſe contrauenire. Secundò,
4 quia alienatio rei dotalis de iure † non ualet, toto tit. ff. de fun.
do. firmatur tamen iuramento, c. cum contingat, de iureiu. ergo
etiam firmatur donatio inter uir. & uxo. Tertiò, quia alienatio,
5 & † donatio facta per minorem ſine debitis ſolemnitatibus nõ
valet, l. magis puto, §. non paſſim, ff. de reb. eo. & tamen infirma
tur iuramento, authen. ſacramenta puberum, C. ſi aduer. uendit.
6 Quartò, pactum legis commiſſoriæ † in pignoribus reprobatur
propter improbitatẽ creditorum. C. de pac. pig. l. 1. & 3. tamen
iuramento validatur, ca. ſignificante, de pig. Quintò, pactum de
7 non ſuccedendo † non valet, l. pactum, ꝙ dotali, C. de colla. & ta
men iuramento corroboratur, c. quamuis, de pac. lib. 6. Sextò fa
8 cit, quia donatio † inter patrem & filium non ualet, l. donatio-
nes, quas parentes, C. de don. inter uir. & uxo. & tamen iuramen
to confirmatur, ſecundum Bal. in leg. fi. ad fi. C. de vſuc. pro do.
☞ Ale. & *communiter* Doc. in l. ſi donatione, C. de coll. & in l. frater
& fratre, ff. de cond. indeb. ergo dicamus etiam donationes in-
ter vir. & vxo. iuramento conualidari, cum iſtæ donationes inter
patrem & filium, & inter vir. & vxo. æquiparentur, d. l. donatio-
nes, quia cõſuetudine induci poteſt, ꝙ donatio inter vir. & vxo.
valeat, & ſit obſeruanda. Nam conſuetudine & morib. vetitum
reprobatur, l. 1. in prin. ff. de don. inter vir. vxor. ergo contraria
conſuetudine poteſt concedi, l. de quib. ff. de legi. vt etiam in ſi-
mili dicunt Bal. & Alex. in l. morib. ff. de vulg. & pupil. ſi conſue
tudine validari poteſt, ergo & pacto iurato, arguendo de conſue
tudine ad pactum iuratum, vt arguit Bar. in l. fi. col. 3. C. de pact.
Bal. in repe. l. 1. C. de ſacroſ. eccl. & clarior, ac verior videbit iſta
opi. ſi contraria fundamenta tollantur. non igitur ob. prima ra
tio, ꝙ iuramentum contra bonos mores non ſit obligatorium,
quia verum ſi ſit contra bonos mores naturales, ſecus ſi contra
bonos mores ciuiles vt patet ex fundamentis adductis ſup. pro
communi opi. ita dicunt Bal. Pau. de Caſt. & Iaſ. in d. l. pacta, quę
contra. & regula, non eſt obligatorium, procedit quando obſer
uatio iuramenti, ꝙ prætenditur eſſe contra bonos mores, indu
ceret peccatum, ſecus ſi obſeruatio iuramenti nullum habeat in
ſe peccatum, ſm Ale. in d. conſ. 157. col. fi. Non ob. ſecũda ratio,
ꝙ eadem ratione propter vehementiam amoris pręſumatur in
raſſe, quę pręſumimur donaſſe, quia ratio amoris non eſt illa, qua
prohibetur donatio, imò regulariter donationes procedunt ab
amore. l. nec adiecit. ff. pro ſoc. ſed alię fuerunt rationes & cau-
ſę prohibitionis. Prima cauſa fuit, ne inuicem bonis ſpoliaren-
tur, ſed iſta ratio non impedit, ꝙ iuramentum non conualidet
donationem: nam eadẽ ratione prohibetur alienatio fundi do-
talis, ne mulier dotata depauperetur, doteque priuata non inue
niat ſm maritum, aut a primo deſeratur, & tamen iuramentum
conualidat alienationem, d. c. cum contingat. Secunda cã, ne ma
trimonia fiant venalia, ſeu ne detur occaſio diuortij. reſpõdeo,
ꝙ hodie ceſſat iſta ratio, quia hodie diuortia ſunt prohibita. c.
gaudeamus, de diuor. c. ex publico, de conuerſ. coniug. cũ ſimi-
libus. Tertia cã ne tollatur ſtudium educandi liberos, iſta etiam
non habet tollere efficaciam iuramenti; quia iſta cauſa non eſt
cauſa propinqua, ſed remota, quæ dr̃ occaſio, vt notatur in c. ſo
litę. de maio. & obe. & occaſiones, ſeu cauſæ remotę non impe
diunt virtutes iuramenti, ſm gl. fi. in c. quamuis, de pac. l. 6. & in
c. ſi vero, de iurei. Quarta cauſa, quia iniuſtum videtur, vt coniu-
ges aliquid habeant, ꝙ inter ſe commune non ſit, eſt euidenter
falſa, quia vxor in bonis mariti, & etiam maritus in bonis vxo-
ris, nullum ius habet, l. maritus, C. de proc. in rationem, ꝙ vxor nõ
poteſt facere eleemoſinam de bonis mariti, nec econtra vir, per
Bar. in l. 1. ff re. amo. & licèt Plutarchus eam rationem adducat,
non tamen ſequitur, ꝙ Iuriſcon. aut aliquis Iuriſta ipſam appro
bauerit, minuſue retulerit. Non ob. quinta ratio, ꝙ actus prohi-
9 bitus fauore publico non roboretur † iuramento, d. c. ſi diligen
ti. quia verum, quando prohibetur fauore publicæ vtilitatis prin
cipaliter, vt in d. c. ſi diligenti, ſecus ſi prohibetur principaliter fa
uore priuatæ vtilitatis, & ſecundario fauore publicę vtilitatis, vt
in prohibitione alienationis fundi dotalis, d. c. cum contingat. &
ita in prohibitione donationis inter vir. & vxo. quę principali-
ter prohibetur fauore ipſorum coniugum, ne inuicem ſpoliẽt,
fiatque diuortium. ſecundario, vt per matrimonia concordãtia
repleatur ciuitas liberis hominib. l. 1. ff. ſol. mate. Secundo reſpõ
deo, ꝙ verum eſt, ſi ratio prohibitionis habeat fauore publico
perpetuam cauſam prohibitionis, ſecus ſi non habeat perpe-
tuam cauſam, tunc roboratur iuramento, ſecundum Pan. in d.
conſ. 95. ſed cauſa prohibitionis non eſt perpetua, quia valet do
natio inter vir. & vxo. morte confirmata, & in plurib. alijs caſib.
& per Cępol. in alleg. cautel. 112. ergo &c. Non obſtat deciſio
Bar. in d §. Titia, quia reſpondent Imo. in d. c. cum contingat, in
10. membro. Rom. in d. conſ. 44. Fel. in d. c. ſi cautio, col. 19. quod
deciſio Bar. procedit in iuramento aſſertorio ſuper facto de pręę
terito, nos loquimur in iuramento promiſſorio ſuper facto de
futuro. Ratio diuerſitatis eſt, quia iuramentum aſſertorium ſu-
per facto de præterito, ꝙ eſt falſum, vt quando maritus confite-
tur eum iuramento habuiſſe dotem quam non recepit, dicitur
interpoſitum ſuper ficta confeſſione, quæ ficta & ſimulata con
feſſio non roboratur iuramento ſecundum gl. in l. emptione,
C. plus va. quod agi. quam quod ſimul. ſed quando interponitur
iuramentum ſuper vera donatione de præſenti, vel de futuro,
bene validatur, quia ceſſat ſimulatio, & quando fit ſuper actu
de pręterito falſo arguitur fraus facta legi, ſecus quando ſuper
vera donatione iuramentum interponitur poſſem latius inſiſte
re, ſed iſta ſufficiant attento, quod iſta opin. quod donatio firma
tur iuramento eſt communis & in practica, & theorica iam ca
nonizata.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE,

A SANCTO NAZARIO,

IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,

In Infortiatum abſolutiſſima Reſponſa.

Nunc poſtremò maiori, quàm hactenus vnquam factum ſit, diligentia recognita, & caſtigata incipiunt feliciter.

¶ De libe.& poſth.hered.inſti.vel exhæredan.& ad Trebell.

RESPONSVM I.

TEſtamentum Iacobi Martini vitio præteritionis nepotũ præmortuo patre nõ inſtitutorum, vel vt oportet, non exhæredatorum, de nullitate argui poſſe vĩ, quia non ſufficit hos nepotes ſub caſuali conditione inſtitutos eſſe, niſi in defectũ conditionis exhæredentur. Verum ijs minime obſtantib. teſtamentum iure optimo defendi poſſe reſpondi, idq; Galli Aquilij exẽplo, qui hac lege nepotes inſtituendos docuit, Si filius meus me viuo morietur, nepotes hæredes ſunto, ne eorum præteritione teſtamentum irritum fiat, cur ergo irritandum, ſi nepotes inſtituti ſint, ſi pater eorum nõ viueret, nec hæc proprie conditio dici poteſt, cum ad tempus præſens referatur, tum ẽt quia viuo teſtatore fuerit reſoluta, cumq; etiam, quia in ſtiã inſtituti leguntur, de qua omnis conditio reijcitur, cuius ratione pure inſtituti creduntur. ¶ Nullo etiam iure præteriti dici poſſunt, eo quia ſex teſtamentarij ac neceſſarij teſtes deponant non audiuiſſe teſtatorem hos ſubſtituiſſe nepotes, ſi eorum nõ viueret pater: quia licet communis ſit, cum tres quatuorve teſtes inſtrumento repugnant, credendum non eſſe inſtrumento, maxime quia ſolẽt Notarij vti verbis, In præſentia mei Notarij & teſtium infraſcriptorum. atteſtatur ergo Notarius ipſos teſtes audiuiſſe & intellexiſſe, alioqui non congrue præſentes dici poſſunt, ſi non audierunt. Quia huiuſmodi teſtes non ſunt omni exceptione maiores, nec tales, quib. nulla poſſit opponi exceptio, prout requirit, vt inſtrumentum reprobari poſſit, nam ſecundum ea, quę ꝓponuntur, leguntur varij, periurij, & infames alijq; plurib. de cauſis fides eis nulla accommodari poteſt. ¶ Quęſtionis inſuper eſt, an inſtrumentum in uno capitulo falſum, in cæteris falſum habeatur, ꝙ verum eſſe de iure reſpondi verum cum in propoſita ſpecie teſtes capitulum reprobantes in cęteris inſtrumentũ probẽt, ideo reſpondi veritatem per falſum non tolli. ¶ Nouiſſime q̃ritur, admiſſa ſubſtitutionis falſitate, & per cõs ꝙ ij nepotes fuerint pręteriti, ac teſtamentum irritum, an virtute clauſulæ codicillaris ij nepotes portionem hæreditatis ab inteſtato eis obuentam ſcriptis hęredib. reſtituere teneantur? quod & verũ ẽt de iure reſpondi, nis nempe hmõi clauſulæ eſt, vt venientes ab inteſtato grauati credãtur adimplere uoluntatem defuncti, & maxime ij nepotes, qui iã nati pręteriti fuere. quid ſi teſtator poſt natiuitatẽ poſthumorũ ignoranter pręteritorum tãto ſuperuixerit tpe, ut mutare teſtm̃ potuerit, & non mutauerit, codicillarem clauſulã tunc operari dixi, cum teſtator in eadẽ uoluntate deceſſiſſe velle uideatur. Hinc q̃ritur, an dicti nepotes duas poſſint detrahere quartas, legitimam. ſ. & Trebellianicã, & in hmõi propoſita ſpecie detractioni tantum legitimæ locum eſſe reſpondi, cum dicti nepotes pure grauati ſint, quo caſu unica tantũ quarta, tam de iure, quàm de conſuetudine locum habet.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtamentum vitio præteritionis nepotum eorum patre præmortuo non inſtitutorum, nec exhæredatorum, an argui poſſit de nullitate.*

2 *Filij vel nepotes, qui in locum defunctorum filiorum ſucceſſerunt ſub conditione caſuali inſtituti, & in defectum conditionis non exhæredati, an præteriti dicantur? & ibi vide conſilium Galli.*

L. ſi pater, C. de inſt. & ſubſt. & l. 1. §. item ſciendum, ff. de ſuis, & leg. procedunt in nepote tenente primum locum.

3 *Filij vel nepotes inſtituti, ſi pater eorum non viueret, non cenſentur inſtituti ſub conditione caſuali, cum huiuſmodi conditio ad tempus præſens referatur per rerum naturam. & ibi vide, quod dato ꝙ eſſet caſualis, ſuſtineretur tamen teſtamentum, ex quo viuo teſtatore fuit purificata.*

4 *Præteritione nepotum ita demum annullatur teſtamentũ, ſi filius eorum pater prædeceſſerit.*

Expreſſio eorum, quę tacitè inſunt, nihil ſolet operari.

5 *Teſtamentum vitio pręteritionis nepotum, vti ſub caſuali inſtitutorum conditione, nullum argui non poteſt: quia fuerunt in legitima inſtituti, de qua reijcitur omnis conditio.*

6 *Teſtib. ſex teſtamentarijs deponentibus ſe non audiuiſſe teſtatorem ſubſtituiſſe nepotes, ſi eorum pater non viueret, an magis credatur quam teſtamento. & ibi uide, quando inſtrumento, vel teſtibus ſit ſtandum.*

7 *Teſtis neceſſarius diſcrepans ab inſtrumento facit vacillare inſtrumentũ.*

8 *Notarius dicens, in præſentia mei Notarij, & teſtium infraſcriptorum. atteſtatur ipſos teſtes intellexiſſe, nec teſtes rectè præſentes dici poſſunt, qui non audiunt.*

9 *Teſtes omni exceptione maiores eſſe oportet, ut per eos inſtrumentum reprobari poſſit. & nu. 9.*

10 *Teſtes deponentes contraria, periurio ac infamia notantur.*

11 *Teſtium depoſitioni primæ, an ſit ſtandum, non obſtantibus periurio, & infamia incurſit, & an primæ vel ſecundæ depoſitioni teſtium ſit ſtandum vide nu. 12. & nu. 13.*

14 *Teſtibus deponentibus contraria, ſtandum eſt in eo dicto, in quo continentur veriſimiliora.*

15 *Exceptio qualibet leuiſſima repellit teſtes inſtrumento aduerſantes.*

16 *Inſtrumentum in uno capitulo reprobatum, an in reliquis reprobatum credatur. & nu. 17.*

Falſitatis præſumptio ceſſat, ubi de ueritate conſtat: nam veritas nũquam tollitur per falſum.

18 *Clauſula codicillaris, an operetur teſtamentum irritum præteritione nepotum ſuſtineri ab inteſtato?*

Clauſulæ codicillaris natura, & proprius effectus eſt, ut uenientes ab inteſtato cenſeantur grauati adimplere uoluntatem defuncti, & ſic reſtituere ſcriptis hæredibus.

19 *Clauſula codicillaris concepta per uerba de futuro iuncta infinitiuo, quod extenſiuum eſt etiam ad tempus futurum, ſuum operatur effectũ, etiam ſi poſthumi fuerint ignoranter præteriti.*

Teſtator non mutando teſtamentum, uidetur uelle decedere in eadem voluntate.

20 *Nepotes pręteriti, & virtute clauſulæ codicillaris grauati per fideicommiſſum reſtituere eorum portionem, an duas quartas detrahere poſſint.*

21 *Grauati purè fideicommiſſo unam tantum detrahunt quartam.*

22 *Quartę duæ detrahantur de fideicommiſſo ſub conditione relicto, de quo diuerſo tempore detrahuntur.*

Reſpon. Interpreta.

EX themate Propoſito plura reſultant dubia. primum eſt, an teſtamentum Iacobi Martini vitio præteritionis nepotum, qui præmortuo patre erant inſtituendi, vel ut oportet, exhæredandi, l. poſthumorum, ff. de iniuſto rupto, irri. teſta. & Inſtit. de 1 exhære. lib. §. poſthumorum, argui poſſit de † nullitate. Et iſtud dubium habet duo capita. primum eſt, an ideo pręteriti dicantur, quia ab auo fuerunt inſtituti ſub conditione, ſi Bertrandus 2 eorum pater non viueret, quę eſt caſualis, & ſub qua † caſuali conditione non poſſunt filij, neque nepotes, qui in locum defunctorum filiorum ſucceſſerunt inſtitui, niſi in defectum conditionis exhęredentur, l. ſi pater, C. de inſt. & ſubſt. l. 1. §. idẽ erit dicendum, ff. de ſuis & legi. quę iura licèt loquantur in filio, tamen etiam procedunt in nepote, qui tenet primum locum, ſecũdum glo. Bar. & alios *communiter* in l. ſuus quoque, & in l. ſed & ſi, §. nepotes, ff. de hęr. inſtit. cum ergo nepotes non fuerint in defectum conditionis caſualis exhæredari, conſequitur ut ex hoc capite teſtamentum ſit nullum, Inſtit. de exhęr. lib. in princ. Sed hoc non obſtante, reſpondeo teſtm̃ optimo iure defendi, quia Gallus Aquilius eodẽ modo nepotes inſtituendos docuit, ne ſi pręmortuus eſſet filius nepotũ pręteritione teſtm̃ irritum ſit, l. Gallus, in prin. ff. de lib. & poſth. quod ſi ita eſt, q̃ñ nepotes hoc mõ inſtituuntur ſi filius me viuo moritur, nepotes hęredes ſunto, prout Gallus cãtat, idem magis reſpondendum in caſu iſto, in quo nepotes inſtituti fuerunt, ſi pater eorum nõ viueret, quæ non poteſt dici conditio, cum ad tps pñs referatur, certũq; ſit per naturam an tũc pater viueret, uel non, l. cum ad pñs, ff. ſi cer. pet. & inſtit. de ver. obl §. conditiones. Ex quo patet, ꝙ nepo-
3 tes non dicuntur inſtituti † ſub aliqua conditione. Sed poſito, ꝙ forent inſtituti ſub condĩone caſuali, quia tñ talis cõditio purificata fuit viuo teſtatore, ſuſtineretur teſtamentum, ſcdm And

&

4 & Alex. & Iaſ. in d.l. pater, ꝑ tex. in l. poſthumus, verſi. idem &
circa, ff. de iniu. rup. vel aliter, & tertio rñdetur, ꝙ pteritione † ne
potũ ita demũ annullat̃ teſtm̃ ſi filius eorum pr̃ prędeceſſerit,
d.l. poſthumorũ. Si ergo inſtituantur nepotes ſub ꝯdõne, ſi eo
rũ pr̃ nõ viuat, tales nepotes dñr inſtituti ſub ꝯdõne, quã tacite
inuenit ad ſummouẽdam nullitatem teſtamenti, ergo expręſſa
nõ vitiabit inſtõnẽ l. uentre, & l. cũ qdã, §.1. ff. de acq. hæ. & d.
l. Gallus, in prin. facit vulgata regula, q̃ eſt, ꝙ expſſio eorũ, q̃ taci
te inſunt nihil ſolet operari, l. nõ recte. C. de fideiuſ. l. 3. ff. de le.
1. Sed poſito, ꝙ nepotes forent inſtituti ſub condõne caſuali, nõ
5 tñ teſtm̃ uitio præteritionis eẽt † nullũ, q̃ fuerint inſtituti in
legitima, de qua reiicitur oĩs ꝯ lõ, l. oĩmodo, & l. qm̃. C. de inoffic.
teſta. & ſic reſpectu legitimæ dñr pure inſtitut., & ſic nõ habe
bat locũ diſpõ d.l. ſi pr̃, ſm̃ Bar. & cõiter ſcrib. ibi. & licet iſtud
reuocari poſſit in dubium, tñ a cõi non puto diſcedẽdum in hoc
caſu, quo nepotes fuerũt inſtituti in ſola legitima. Secũdum ca
put eſt, an nepotes dicant̃ eã rõne prima pteriti, ꝙ ſex teſtes te-
ſtamentarii deponãt nõ audiuiſſe ꝙ teſtator ſubſtitueri nepo-
tes, ſi pr̃ eorũ nõ viueret? Pro reſolutione huius capitis plura ue
ra ueniũt examinanda. Primũ, an magis credẽdum ſit inſtr̃o &
Notario, pro quo ſtat unius teſtis dictũ, q̃ ſex teſtib. q deponũt
nõ audiuiſſe, ꝙ nepotes fuerint in legatum ſubſtituti. Secundũ
poſito, ꝙ teſtibus aſſerentibus non audiuiſſe fieri hanc ſubſtõ-
nẽ, magis credendũ foret? An teſtm̃ adeo vitietur, ꝙ in reliquis
nulla ſit danda fides inſtr̃o? Tertium, poſito ꝙ teſtm̃ ſit nullum
vitio pteritionis, an nepotes pteriti teneãtur reſtituere hr̃ditatẽ
ſcriptis hr̃dibus virtute clauſulæ codicillaris? Circa primũ, vide-
6 retur prima facie dicẽdum ſtandũ eſſe teſtibus, & non inſtr̃o, quia
quoties vnus ex teſtibus neceſſariis diſcrepat ab inſtr̃o, facit in
ſtr̃m vacillare, l. 1. §. ſi quis neget, ff. quẽad. teſt. aper. l. optimã, C.
de ꝯtr. & commit. ſtip. c. cũ Ioãnes heremita, & ibi no. de fid. in
ſtr. c. tertio loco. ubi gl. de proba. c. tam literis, de teſti. licet ſint,
qui velint ſtandum inſtr̃o, qñ unus ſolus teſtis ꝯdicit inſtr̃o, tñ
qñ tres, aut quatuor ꝯdicũt, indifferenter oẽs ꝯcludũt inſtr̃o nõ
eſſe credendum id ergo in caſu noſtro, in quo ſex diſſentiũt in
inſtrumento in ea parte, qua legitur, nepotes fuiſſe filios ſub-
ſtitutos in legitima. & ita decidit Sal. in l. in exercẽdis, ad fin. C.
de fid. inſtr. ubi format q. in filia dicente ſe prætеritam, quia ni-
hil iure inſtõnis fuerit ſibi relictum, quamq̃ Notarius ſcripſerit
ſibi legata centum iure inſtõnis, & reſpondet filia ſe fuiſſe præ-
teritam, quia per teſtes inſtrumentarios probatur, ꝙ teſtator nũ
quam protulit illa verba iure inſtõnis. & ſi dicatur, ꝙ teſtes di-
centes ſe non audiuiſſe, directo non ꝯdicunt, cum potuerit teſta
tor ſubſtituiſſe nepotes, & tñ teſtes nõ audiuerint. Rñdetur, ꝙ
7 Notarius dũ dicit, in præſentia mei † Notarii, & teſtiũ infraſcri-
ptorum, atteſtatur ipſos teſtes audiuiſſe & intellexiſſe ſubſtõnẽ
nepotum, quia non dñr teſtes pñtes, qui non audiunt, ut in ter
minis decidit Bar. in l. diẽ proferre § corã, per illũ tex. ff. de arbi.
Ang. in trac. maleſi. in verbo, falſario. Pau. de Caſtr. conſi. 204.
ad plenã. Ale. cõſ. 43. viſis & ponderans, col. 3. li. 4. Fel. in proœ.
Grego. col. 6. & in c. cũ cãm. col. 7. & ſeq. de teſtibus. Sed præmiſ
8 ſis nõ obſtãtibus ꝯtrũ rñdẽdũ puto, q̃ † ad hoc ut per teſtes re
probetur inſtr̃m, oportet, ut ſint omni exceptione maiores, &
tales, quib. nulla poſſit opponi exceptio, ſm̃ Pau. Ino. & alios
☞ tradit in d. c. cũ Ioãnes, ꝑ tex. in d. l. optimã, & idem firmat Sal. in
d. l. in exercendis, & Iaſo. in d. §. ſi quis neget. Sed illi teſtes non
9 ſunt omni exceptione maiores, q̃ ſunt varii, † periuri, & infa-
mes, nã in cã Notarii, q teſtm̃ ſumpſit, examinati diſpoſuerunt
omnia ꝯtẽta in ipſo teſtõ vera eſſe, & rñdẽdo ad quartum arti-
culũ fatent̃ ſubſtõnẽ nepotũ in legitima factã & publicatã fuiſ
ſe, licet in eorũ reuelationibus, & in cã nepotũ prius depoſuiſ-
ſent non audiuiſſe: vñ cũ varie, & ꝯtria deponant, conſtat eos nõ
10 eſſe integros teſtes, l. qui falſa, uel varia. ff. de teſt. l. eos. ff. de fal.
& quia ꝑ ꝯtrietatẽ incurſi ſunt piuriũ, & ꝯñr † infamiã, ut tradit
11 Dec. conſi. 189. Lætatus ſum. col. 7. Nec ob. ſi dicatur, ꝙ nõ ob-
ſtante periurio & infamia ſtãdum ſit primæ † depõnis, ut tradit
Inno. in c. pterea, de teſtib. cog. ſequuntur Cardi. Pan. & alii in
c. cũ in tua, de teſtib. ꝑ tex. in c. ſicut nobis, eo. tit. ubi Aret. idem
cõcludit, quia reſpondetur multis modis, primo dici põt, ꝙ Bar.
in d. l. eos, uelit neutri eſſe credẽdũ, & ſequit̃ d. Ant. de But. in d.
c. cũ in tua. & Pet. de Anch. in cle. 2. de teſti. & Bal. in l. fi. col. 2.
12 C. de re iud. Sed q̃ ſnĩa Inno. cõiter tenetur, ut teſtat̃ Dec. in d.
conſi. 189. Rñdetur ſcd̃o, ꝙ ſtandũ eſt primæ † depõni factæ cũ
iur̃o, ſecus ſi prima depõ non fuerit iurata, quia tunc ſtandum
eſt potius ſecũdæ iuratæ, quàm primæ non iuratæ, ſm̃ Bald. in
d. l. fi. & Fel. in d. c. cũ in tua. Bal. & Pan. in c. literas, per illũ text.
de pſũmp. & in c. cũ ꝑ tuas, de ꝓbatio. Soc. conſ. 255. In cã. colu.
2. li. 2. In cã autem pſenti reuelationes horum ſex teſtium factæ
prius in foro præſentiali nõ fuerunt iuratæ, ſed depõnes in cau-
ſa notarii factæ poſtea fuerunt cum iuramento, ideo illis ſtan-
13 dum. Vel tertio rñdetur, ſtãdũ eſſe hoc loco ſcd̃æ † depõni factę
in cã Notarii, q̃ continet ea, quæ ſunt uериſimiliora, nam teſta-
tor dubitabat de uita Bernardi filii, ut paret ex inſtitutione eiuſ-
dem, in qua teſtator eum inſtituit ſi u. u. r, nã monoſyllaba, ſi

dubõnẽ importat & incertitudinem, etiam ſi adiiciatur verbo
pñtis, vel preteriti tpis, d. l. cum ad pñs, ff. ſi cert. pet. & l. 1. & l. de
monſtratio, ff. de cõdi. & dem. vñ cũ dubitaret de vita filii, veri-
ſimile eſt, ꝙ in aliquo inſtitueret nepotes ex filio, ne prætеritio
ne nepotũ inutiliter teſtaret̃, cum quilibet pſumatur velle face-
re teſtm̃ validũ, nec credatur elegiſſe viã, per q̃ poſſit ſua uolũ-
tas ſubuerti. l. 4. ff. de teſta. mil. vbi autẽ teſtes deponunt vnum
14 in vno iudicio, & aliud in alio, ſtandum eſt dicto † continenti
veriſimiliora, d. c. literas, de præſump. Soc. in d. conſi. 253. Dec.
conſi. 175. col 7 & d. conſi. 189. col. 7. Rñdetur, ꝙ vbi alias ſtan-
dũ eſſet primę depõni, non ꝓcederet hoc caſu, quo agitur de re
probatione inſtrumenti, ad quam reprobationem faciendam
requiruntur teſtes, quib. nulla poſſit impingi macula, vt s̃. dixi.
Teſtib. enim qui in diuerſis inſtantiis diuerſa & ꝯtria depoſue-
runt, põt impingi macula variationis, & ꝯtrietatis, & periurii &
infamiæ, ergo &c. & ita firmat d. Alex. conſi. 143. Viſis & ponde
15 ratis, col. 5. lib. 4. vbi dicit, ꝙ omnis leuiſſima † exceptio repellit
hos teſtes, qui inſtr̃o aduerſantur. & ꝙ hmõi exceptio ꝯtrieta-
tis operetur, patet, quia etiam vbi non agitur de reprobatione
alicuius inſtrumenti, attamen vbi primum dictum eſt ſecundo
ꝯtrium, adeo debilitat̃ ꝙ eius vigore non pr̃ deferri iur̃m in ſup-
plementum, ſm̃ d. Card. in c. veniens. de teſti. Pan. & Fel. in d. c.
cum in tua. & ita ſeipſum declarat Inno. in d. c. pręterea. Circa
ſcd̃m poſito ꝙ credendum eſſet reuelationibus prius factis, & an
16 ex iis corruat † fides inſtrumenti in reliquis? & videtur ꝙ ſic,
quia inſtr̃m in vno falſum, in totum creditur falſum, maximè
qñ vitio Notarii reperitur falſum, ſm̃ Inno. Pan. & alios in cap.
☞ fraternitatis, de hæret. Bart. & alios *communiter* in l. ſi ea falſis,
C. de tranſac. per tex. in l. ſi quis ex argentariis, §. 1. & ibi no. ff. de
eden. & in l. ſi aliquid, C. de ſuſcept. & archa. lib. x. verum hoc nõ
obſtante, intrepidè rñdendum puto, teſtm̃ in reliquis non vitia-
17 ri, † ex depoſitionibus ipſorum teſtium, qui ſuper falſo capit.
ſubſtitutionis depoſuerunt, & qui ad impugnandum teſtm̃ fue-
runt producti, conſtat reliqua in teſtõ diſpoſita vera eſſe; vbi
autẽ conſtat de veritate, ceſſat pręſumptio falſitatis cap. veritate
manifeſta, 8. diſt. c. nuper, de biga. l. iubemus, C. de teſtam. & di-
xit Bald. 405. Quõ eſt, ſi inſtr̃m, lib. 4. ꝙ nõ inſtr̃m falſum in vno,
cenſeatur falſum in relinquis, quia veritas non põt haberi ex re
probo inſtr̃o. & ideo ꝙ non reprobatũ opprimitur, c. ſi ad ſcri-
pturas, 9. diſt. l. 1. §. cũ ad ꝗſ. in ſui rõne, ff. de verb. ob. ſed ſi aliũ
de conſtat de veritate, illi ſtandum eſt, q̃ veritas nunq̃ tollitur
per falſum. & ideo ſi per teſtes deponentes ſuper falſitate vnius
capituli ſeparati ab aliis, conſtet reliqua capitula vera eſſe, tunc
non vitiatur inſtr̃m in capitulis non reprobatis, vt in caſu nr̃o,
ita in terminis ꝯſuluit idem Bal. conſi. 228. In quodã inſtr̃o, lib.
2. & idem ſi arguens inſtr̃m de falſo in vno capitulo non inficia
tur alia capitula, vt etiam contingit in caſu iſto, ſm̃ Sal. Alex. &
Iaſ. in d. l. ſi ex falſis. Bald. in l. iubemus, C. de teſta. & Imo. in l. 1.
§. ſi quis ſimpliciter, ff. de verb. obl. & Fel. in d. c. fraternitatis, ſic
intelligentes loqui glo. in l. 2. C. de fal. Vnde pſuppoſita, ſed nõ
admiſſa, falſitate ſubſtõnis nepotũ, & ꝯñr conceſſo ꝙ fuerint
pteriti, & ſic pteritione nepotum teſtm̃ irritum ſit, videndum
18 eſt an vigore clauſulę † codicillaris teneantur ipſi nepotes por-
tionem hr̃ditatis, quæ ab inteſtato ſibi obuenit, reſtituere hære-
dib. ſcriptis. & ꝓculdubio rñdendum eſt, ꝙ ſic, quia ea eſt natu-
ra, & proprius effectus huius clauſulæ, vt venientes ab inteſtato
cenſeantur grauati adimplere voluntatẽ defuncti, & ſic reſtitue
re hereditatem ſcriptis hr̃dib. iure codicillorum & fideicom-
miſſi, l. ex teſtõ, & ibi no. C. de fideicom. l. generaliter, §. ex teſta-
mento, ff. de fideicom. liber. l. ſi quis cum teſtm̃ nullum, & l. ab
inteſtato, ff. de iure codicil. quod indubitanter verum eſt in caſu
pſenti, in quo ſcienter fuiſſent pteriti nepotes iam nati, vt fir-
mat Bart. quem oẽs indifferenter ſequuntur, in l. 1. in 5. q. de iur.
cod. & in auth. ex cã, vbi d. Alex. C. de lib. pręt. & idem Alex. ꝯſi.
26. circa primum, col. 3. lib. 1. & conſi. 123. col. pen. & fi. eo. lib.
☞ Quinimo cõis Docto. ſententia eſt, ꝙ clauſula codicillaris con-
cepta per verba de futuro, vt in caſu noſtro, in quo cl̃a fuit cõ-
19 cepta per verbum, † potuerit, iuncto verbo infinitiuo valere,
quod eſt extenſiuum, etiam ad tempus futurum, ſm̃ Barto. in
propriis terminis in l. ſi ita, col. pen. ff. de auro, & argen. leg. de-
beat operari hunc effectum, etiam quando poſthumi fuerunt
ignoranter pteriti, ꝙ videantur grauati venientes ab inteſtato
per fideicommiſſum reſtituere hæreditatẽ ſcriptis hæredib. ſm̃
d. Alex. qui omnes authoritates & rationes citauit in d. auth. ex
cã, & in d. conſi. 123. & conſi. 142. Circa primam lib. 2. & conſi.
30. Ponderatis, lib. 3. Old. conſi. 149. ſuper prima. Pau. de Caſt.
conſi. 168. Ad primum, in 1. parte. Lud. Rom. conſi. 132. Circa id.
Corn. conſi. 225. Antequàm aggrediar, lib. 3. & licet glo. Bart. &
plerique alii hoc vltimo caſu, qñ pteritio fuit ignoranter facta,
velint hanc clãm nihil operari (quia nondum erant concepti,
nec nati poſthumi, quorũ ſnĩam defenſaui in repet. l. ſi virg̃.
C. de reuoc. dona. in xxi. q.) tamen eam limitauit, vt non proce-
dat, qñ teſtator poſt natiuitatem poſthumorũ ignoranter pte-
ritorum tanto tpe ſuperuixit, ꝙ potuiſſet mutare teſtm̃ ſi vo-
luiſſet.

iuſſet; nam hoc caſu clauſula debet ſuum effectum operari, quia habita notitia poſthumorum præteritorum, & non mutando teſtamentum, videtur velle teſtator decedere cum eadem voluntate, arg. l. tractabatur, ff. de teſta. mili. & l. athletę. §. dat remiſſionem, ff. de excu. tu. & ita firmat Pau. de Caſt. in l. 1. C. de poſthu. hęred. inſtit. & in d. conſi. 168. & Alex. in d. conſi. 30. & Corn. in d. conſi. 225 & in Auth. ex ea, in ult. char. & ſi hoc caſu, quo poſthumi fuerunt ignoranter præteriti, ſuſtinetur effectus clauſulæ codicillaris pp ſuperuenientem ſcientiam ipſorum poſthumorum, quanto magis defendendus eſt effectus huius clauſulæ in caſu noſtro, in quo ipſi nepotes erant iam nati & cogniti ipſi teſtatori tpe teſtamenti. Concludo itaque, ut in primo & ſecundo dubio dilucidatum extitit. Et ubi fuiſſent præteriti, nihilominus ſuſtineri debere teſtm̃ in vim codicillorum pp clauſulam codicillarem, ut ex præmiſſis liquidiſſimè conſtat. Sed adhuc reſtat una difficultas reſoluenda, poſito φ nepotes dicantur præteriti, & pp clauſulam codicillarem grauati per fideicomiſſum reſtituere eorum portionem ſcriptis hæredibus; An
30 ipſi nepotes † potuerunt deducere duas quartas, legitimam, ſ. & Trebellianicam. vr̃ φ ſic, per tex. in c. Raynutius, & in c. Raynaldus, de teſta. ubi vr̃ caſus expreſſus. Sed prædictis iuribus & aliis, quæ adduci poſſent, non obſtantibus, in õrium eſt ipſa veritas, videlicet φ non poſſint deducere niſi ſolam legitimam, quia iſti nepotes fuerunt & ſunt pp hanc clauſulam, ſi non va-
31 let iure teſtamenti, & c. purè grauati reſtituere, quo † caſu unica tantum quarta de fideic. puto detrahi poteſt, ſm glo. Card. Pan. & alios *communiter* in d. c. Raynutius, glo. Bart. & Legiſtas in l. Papinianus, §. meminiſſe. ff. de ino. ſti. teſtam. Bart. & Ang. in l. q. j. C. ad leg. Falc. Non obſtat tex. prealle. in d. c. Raynutius, & in c. Raynaldus, quia procedunt in fideicommiſſis relictis
32 † ſub conditione, de quib. diuerſo tempore detrahuntur duæ quartę, videlicet legitima tpe mortis teſtatoris, & Trebellianica tpe euenientis conditionis, ſecus in fideicommiſſis purè relictis, de quibus eodem tpe non poſſunt duę deduci quartę. & iſta eſt cõis ſnia ſm d. Alex. conſ. 45. lib. 3. Old. conſi. 158. Fatium tacet. & conſi. 205. Prima dubiũ & latiſſimè comprobat d. latan l. filium quem habentem, col. 5. ff. fam. erciſ. ubi etiam dicit, φ iſta cõis ſnia eſt etiam de conſuet. approbata. & idem dicit d. Fabia. de Giochis in auth. nouiſſima, q. 24. C. de inoffi. teſtam. & Dec. conſi. 55. col. 5. vertant igitur dicti nepotes ſe in quam partem velint, omni caſu, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, nequeunt obtinere niſi ſolam legitimam, ut patet ex præmiſſis quę potuiſſem ex aliis quam plurimis ampliare; ſed melius pauca putaui idoneè effundere, quam multis inutilibus legentium mentes grauare, l. ſecunda. C. de uete. iur. enuc.

RESPONSVM II.

ANdræas Baiuli infirmus, dubitans mori, ſuum condidit teſtamentum, in quo hæredem ſibi inſtituit Collinum eius filium, & uentrem uxoris ſi prægnas fuerit, ſi maſculum unum ſeu plures pepererit. Si uero filiam unam, uel plures pepererit, cuilibet dictarum filiarum naſciturarum legauit florenus centum, in quibus eas dotauit, & quas iure particularitas tacitas eſſe uoluit; uxor uero tunc temporis prægnas non erat, ſed longo tempore poſt reconualeſcentiam eadem uxor duas ſucceſſiuè peperit filias. Quæſtionis eſt, an iſtud teſtamentum ſit nullum ratione præteritionis, quaſi teſtator uentrem uxoris inſtituens, ſenſerit, ſi tunc pręgnans fuerit, cum ex inſeparato conualuerit; An uero de quocunque & quandocunque naſcituro intellexerit, argumento poſthumum inſtituentis, qui de omni poſthumo ſenſiſſe iudicatur, idque maxime ex illis uerbis ſi prægnans fuerit apparet: quæ & in præteritum, & in futurum accipi poſſunt, ergo eam recipient ain interpretationem, ex qua teſtm̃ ſuſtineretur, licet plures inopinati partus apparuerint, de quibus uerſimiliter teſtator diſpoſuiſſet, ſi de eis cogitaſſet. Verum cum teſtator non ſe diutius uiuere cogitaret, uerba ſi pręgnas fuerit, ex uerſimili mente teſtatoris ad præſens tp̃s reſtricta reſpondi, nullo etiam iure inficiari poteſt, filias quibus legauit titulo rei ſ̃tutũ eſt pręteritas non eſſe, cum non ut decuit inſtitutę neque ut oportuit exhęredatę fuerint. Quare ſm ea, quę proponuntur hmõi teſtamentum nullum eſſe rñdi, licet per clauſulam codicillarem per uerbum, poteſt, conceptam, quod eſt extenſiuum in futurum, quia uerbo infinitiuo iungitur, in uim codicillorum defendi poſſit.

Quęſtionis inſuper eſt, an hęc filia pręterita è fideicommiſſo duas poſſit detrahere quartas legitimam ſcilicet, & Trebellianicam. Breuiter reſpondi, poſthumum poſt teſtamentum natum præteritum, & ex ui clauſulæ codicillaris grauatum, duas poſſe detrahere quartas, alias ſi poſthumus pręteritus pe teſtamenti natus ſit cum a principio teſtamentum ſit nullum, & ex communi ſententia huiuſmodi poſthumus purè grauatus credatur, ſolam legitimam detrahere poteſt.

SVMMARIVM.

1 *An teſtator inſtituens uentrem uxoris, ſi prægnans fuerit, cenſeatur quoſcunque, & quocunque tempore poſthumos naſcituros inſtituiſſe: uide n. 2. & 3.*

4 *Præteritus ille dicitur, qui non eſt inſtitutus, nec ut oportet exhæredatus.*

5 *Legitima relinquenda eſt filio titulo honorabili inſtitutionis, alias teſtamentum eſt nullum etiam de iure canonico ex magis communi ſententia & uide nu 8 & nu 12.*

6 *Teſtamentum, in quo leguntur legati floreni centum filiabus nullum eſt ratione pręteritionis.*

7 *Notarij imperitia uoluntati teſtatoris obeſſe non debet.*

9 *An uerbum relinquo, additum certæ rei importet legatum? an inſtitutionem? etiam quando eſt relictum pro legitima.*

10 *Actus in dubio potius interpretatur ut ualeat, quam pereat.*

11 *Verbum lego, licet ex l. xii tab. olim commune fuerit tam ad legata, quam ad inſtitutiones, nunc tamen ad inſtitutiones nullo iure accommodatur.*

13 *An filię præterita virtute clauſulæ codicillaris teneantur filio inſtituto hæreditatem per fideicommiſſum reſtituere?*

14 *Verbum, poteſt, iunctum infinitiuo, eſt extenſiuum etiam in futurum.*

15 *An clauſula codicillaris concepta per uerba habentia tractum in futurũ, ſuum ſortiatur effectum.*

16 *An filia præterita per clauſulam codicillarem grauata, è fideicommiſſo duas poſſit detrahere quartas.*

Reſpon. Interpret.

ANdræas Baiuli infirmus, dubitans mori, ſuum condidit teſtm̃, in quo hęredem ſibi inſtituit Collinum eius filium, & ventrẽ vxoris, ſi prægnans fuerit, ſi maſculum vnum, ſeu plures pepererit ſi vero filiam unam vel plures pepererit, tunc eundem Collinum eius filium inſtituit hæredem, & cuilibet dictarum filiarũ naſciturarum legauit florenos centum, in quibus eas dotauit, & tacitas eſſe voluit iure particularitatis. ¶ Tunc vxor prægnãs non erat, ſed longo tempore poſt reconualeſcentiam eadem vxor ſucceſſiue duas peperit filias; dubitatur, an iſtud teſtamentum ſit nullum ratione præteritionis, quaſi teſtator inſtituẽdo ventrem uxoris, intellexerit ſolum ſi tunc pręgnans eſſet, & de filiis ſeu filiabus naſcituris poſt mortem ſuam, cum exiſtimaret ſe ex illa infirmitate moriturum, & non de filiabus naſcituris longo internallo poſt reconualeſcentiam.

Qui veritas eſt, me in viam dirigat veritatis.

¶ Videtur, φ teſtamentum non poſſit aliquo pacto dici nullũ
1 ratione pręteritionis, quia teſtator inſtituendo † uentrem uxoris ſi pręgnans fuerit, cenſetur inſtituiſſe quoſcunque naſcituros quocunque tempore, l. placet. ff. de libe. & poſth. ubi ſi teſtator inſtituat poſthumum, cenſetur inſtituiſſe omnẽ poſthumũ naſciturum, ſiue ex uxore pręſenti, ſiue ex altera ſuperinducta. paria n. ſunt inſtituere uentrem, uel poſthumum, l. 3. §. nominatim, ff. de iniuſt. rup. teſta. qui tex. fortius probat, φ paria ſunt dicere, uenter hęres eſto, uel dicere, quicunque mihi naſcetur: ſed iſta uniuerſalis inſtitutio, quicunque, omnes comprehendit, ergo & iſtam, uenter hęres eſto. ¶ Secundo facit, quia illa uerba, ſi pręgnans fuerit, demonſtrant φ teſtator non erat certus, φ uxor eẽt pręgnans, illa enim monoſyllaba, ſi, incertitudinem deſignat, l. Titio. ff. quando dies leg. l. cum ad pręſens, ff. ſi cer. pet. ſed quando teſtator ignorat ventrem pręgnantem, videtur intelligere de quocunque naſcituro, ſecus ſi ſciret, quia uidetur ſe referre ad eum, qui eſt in uentre, ſecundum Pau. de Caſtr. & Raph. in d. l. placet & probatur in l. ſi quis ita, §. ſi poſthumis, ff. de teſtam. tute. ¶ Tertio facit, quia illa uerba ſi pręgnans fuerit, poſſunt uerificari in pręterito, & in futuro, ergo debent intelligi prout caſus occurrer. l. 3. in princ. ff. de adimen. lega. l. hæc conditio, § fin. ff. de condi. & demon. & ſic cum caſus euenerit de futuro, ita interpretanda ſunt. ¶ Quarto, quia illa interpretatio eſt facienda, per quam teſtamentum ſuſtinetur ſecundum gl. in l. Gallus, §. quid ſi quis. ff. de liber. & poſthu. intereſt enim reipublicæ teſtamenta ſuſtineri, l. vel negare, ff. quemadmo. teſta. aperian. facit, quia l. quoties, la ſecunda, ff. de reb. dub. cum vulga. ¶ Quinto facit, quia teſtator cogitauit de uno ſaltem partu: licet ergo pter ſpem plures poſtea partus interceſſerint, non debet teſtm̃ uitiari, quia ſi teſtator conſideraſſet, uerſimiliter idẽ diſpoſuiſſet, l. Titius, §. Lucius, ff. de liber. & poſthu. ¶ Sexto facit, quia ſi teſtator inſtituit poſthumum, qui ex uxore ſua naſcetur, & contingat duos naſci, uterque cenſetur inſtitutus fauore teſtamenti ſuſtinendi, ſecundum Fed. de Senis conſ. 48. teſtator inſtituit. & Ang. conſi. 301. Factum tale. & in terminis ita quęſtionem noſtram decidit Io. An. in addi. Spe. in rub. de teſta. Ang. conſi. 51. incip. Simon Notarius. ſequuntur Alę. & Mod. in d. l. placet. & reperio Bal. conſi. 128. ad intelligentiam, in primo lib. decidere qõnem hoc modo, aut teſtator di-
2 xit, ſi prægnãs eſt, † & tunc teſtm̃ ſit nullum, quia cogitauit de eo, qui erat, uel eſſe credebatur in uentre, ſecus ſi dixit, ſi prægnans eſſet, quia intelligitur quandocunque, argum. l. fin. C. de poſthu.

poſthu.hæred.inſtituen.& d.l. placet.& ita etiã conſuluit Baro.
conſil.6. Vbi Chriſtus,in primo dub.volu. 3. ¶ Præmiſſis non
obſtantibus,ſecundum ea quæ proponũtur, contrarium vi̇de
iure verius,q̃a in facto pſupponitur,ꝙ iſte teſtator exiſtimabat
ea infirmitate illa potius decedere, quã euadere, quo caſu ſm
cõem Doctorum ſententiam,illa verba,ſi ꝑgnans eſſet,†intel-
liguntur de præſenti,& ad futurum nullatenus pñt adaptari, cũ
mens teſtatoris eſſet amplius non poſſe viuere,& ꝑñr nõ poſ-
ſe amplius vxorem impregnare.ſm Ang.in allega.conſil.51.Si
mon Notarius.quem ſequitur Pau.de Ca.conſi.409.in 2.parte
Caſus iſte,ad finem. ſequuntur Alex.& Mod. in d.l.placet. &
bene probatur in l.fina.C.de poſthu.hęr.inſtitu. iunctis iis,quæ
ſcribunt Doct.ibi,& in l.commodiſſime,ff de lib.& poſth.pro
concordia illarum legum dicunt,ꝙ in d.l.fina.teſtator putabat
ſe moriturum.ideo dixit, qui mihi intra 10. menſes naſcetur.
ideo intelliguntur de poſthumo, qui tunc erat in ventre, ſiue
in vita,ſiue poſt mortem,& per iſta tolluntur omnia ꝯtria,quia
procedunt quando teſtator non credebat mori ex illa infirmi-
tate.¶ Sed quia dura videri poſſet illa interpretatio iudici timo
ratæ conſcientiæ, ideo alia ratione ꝓbo iſtud teſtamentum
fore nullum ratione præteritionis, etiam ꝙ teſtator cogitaſſet
de quibuſcunque filiabus naſcituris poſt teſtamentum. Et ad
4 hoc comprobandum præmitto,ꝙ ille dicitur† pręteritus, qui
non eſt inſtitutus,nec vt oportet, exhæredatus, licet ei aliquid
legatum fuerit,l.inter cætera, ff. de libe.& poſthu.l.ita tñ,§ qui
5 rogatur,ff.ad Trebel Hinc dicimus,ꝙ legitima † debet relinqui
filio honorabili titulo inſtitutionis, alias teſtamentum eſt nul-
lum,§.aliud quoque capitulum, in Auth. vt cum de appel.co-
6 gno.Hoc ſic pręmiſſo,dico huiuſmodi†teſtamentum nullum,
quia filiæ fœminæ naſcituræ fuerunt præteritæ, i.non exhære-
datæ,nec aliquid titulo inſtitutionis ſibi relictum.& ꝙ ita ſit pa
tet per inſpectionem teſtamẽti,per quam probatur optime ne
gatiua coarctata ad ſcripturam teſtamenti,l.Titiæ textores, &
ibi not.maxime per Mod.ff.de leg.1. Non ob.ſi dicatur, ꝙ fuit
inſtitutus venter, quia verum ſi naſceretur maſculus,ſi vero na-
ſcerentur fœminæ,teſtator tunc legauit cuilibet florenos 100.
& cum hęc verba ſatis clara ſint, ideo non eſt aliter hęſitandũ.
l.ille,aut ille,§.cum in verbis,ff.de lega.3. illa enim dictio,ſiue
ro,disiungit ſenſum,& verba,vt per Barto.in l. ſi quis ita,ff.de
au.& argu. leg. & eſt inchoatiua alterius orationis ,& diuerſi-
ficatiua pręcedentis,l.precibus.§.ſi vero.C.de impub.cum ſim.
Non obſt.ſi dicatur, quòd illa verba, iure particularitatis, ad
ſaluandum teſtm̃ debent exponi, i. iure inſtõnis, ne imperitia
7 †Notarij obſit voluntati teſtatoris,vt in ſimili dicit Bald.in l.ſi
cum ante,C.de don.ante nup.ibi decidit. ꝙ ſi Notarius dicat,ꝙ
pater iure reſtitutionis reliquit,ſaluatur teſtm̃, & dẽr intelligi,
iure reſtõnis, i. inſtõnis, quia verbum reſtitutionis facilè trahi-
tur ad directum, vbi intentio teſtatoris non repugnat l. quę-
rebatur,ff. de mili. teſt. Item ibi non apparet, quod magis titu-
lo inſtitutionis, quam legati reliquerit. Item propter conſo-
nantiam dictionum, ibi ſatis conſtabat de imperitia Notarij.
Ideo iſto caſu non debet nocere voluntati teſtatorum,ſecus in
caſu noſtro,vbi apparet de voluntate teſtatoris, ꝙ titulo legati
reliquit illa 100. quo caſu nulla fit impropriatio ad ſuſtinen-
dum teſtamentum, poſtquam apparet de ſua intentione, ſm
Bald.in l.quoties,ad fi.ver.ſi autem teſtator, C.de hæred. inſtit.
Et illa verba,iure particularitatis,nullo pacto admittunt iſtam
Impropriationem idest, iure inſtitutionis, unde teſtamentum
hoc modo ſuſtineri non poteſt. Hinc eſt, ꝙ ſi teſtator dixerit,
relinquo filiæ 100. pro ſua benedictione, teſtamentum erit
nullum tanquam filia fuerit pręterita;& illa verba, pro ſua be-
nedictione, non admittunt hanc expoſitionem,i.pro ſua inſti-
tutione,ſm Imo.in l his verbis,ff.de hære.inſtit. Phil.de Peru.in
c.ſi pater,de teſt.in 6 Alex. in l.nam quod, §. non omnis, ff. ad
Treb.& in conſi.ſtatim allegando. Iaſ.in auth.nouiſſima, C.de
inoffi.teſta.col 8. Non obſt.ſi dicatur,ꝙ per illa verba,iure parti
cularitatis,apparet,ſaltem ꝙ teſtator voluit legare illa 100. pro
parte ſua,quo caſu ſi teſtator reliquit filię pro parte ſua, intelli-
gitur reliquiſſe pro ſua legitima,ſm Bart.in l. pero, in princ. ff.
de leg.2.etiam tunc ſuſtinetur teſtamentum,quia iure inſtitu-
tionis cenſetur uoluiſſe relinquere,ſm Bart. Bald. Fulg. & Pau.
de Caſt.in auth.vnde ſi parens,C.de inoffi teſtam. Bart. in l.fi.
ff.de pec.leg.ſequitur Bart.conſi.151.incip. Marſilius. & conſi.
ſeq.Pau.de Caſt.conſi.149.in 1.parte.Ro.in d. §.non omnis, &
Car.in c.Raynutius,de teſta.Bald.& Pau.in l.humanitatis,C.de
impub. vbi in ſpecie dicunt, ꝙ ſi pro parte ſua teſtator aliquid
relinquat,ualet teſtm̃, & ſubintelligitur iure inſtitutionis, licet
nõ addiderit teſtator iſta uerba,in quibus eum inſtituo. & idem
uoluit Cor.conſi.298.ante omnia.col. 5. in 1. lib. & iſtam dicit
eſſe *communem* Dec.in d. l. humanitatitis, quia iſta opinio non
eſt uera,& poſito ꝙ ſit uera,nihil facit in propoſito. In primis
ꝯtrium tenuit Petrus de Eugubio inter conſilia Bar. ꝯſi.153.quã
tus maximi Doctores.& ꝯtriam conſuluit Alex.conſi.70.incip.
ĝuo conſilio, in 2.lib, & ꝯtrium tenent Io. And. & Io.de Imo.

& And. Sicu.in d.c. Raynutius.Iaſon in d.aut.nouiſſima. Phil.
de Peruſio in d.c. ſi pater,col.11.Mathe.in ſuis notab. Alex.in
d.l.humanitatis, & in §.non omnes, Salyc.in d.l. quoties.Soc.
conſil. 76. viſo teſtamento, in 3.parte.Et iſta ſine dubio eſt ve-
8 rior, quia pro forma requiritur, ꝙ titulo † inſtitutionis relin-
quatur.d.§.aliud,& quia *communis* eſt ſententia, ꝙ verbum re-
9 linquo, † additum certę rei, importat legatum, non inſtitu-
tionem,l.cogi.§.& generaliter,ff.ad Treb. non obſtat reſpon-
ſio Deci dicentis,ꝙ iſta communis opin fallit, quando eſt reli-
ctum pro legitima, quia iſta fallentia aliquo iure non proba-
tur,& expreſſe contrarium probat tex.in dict.§.aliud,in ver.vel
alium quemcunque modum. Et poſito, ꝙ contraria opinio
eſſet verior, tamen nihil ad caſum noſtrum, quia procedit,
quando aliquid fuit relictum filiæ pro ſua legitima, per ver-
bum, relinquo: ſecus ſi per verbum,lego.ratio diuerſitatis eſt,
quia quando datur aliquid in teſtamento per verbum, relin-
quo, tunc poteſt intelligi dupliciter, vel iure inſtitutionis, vel
iure legati; ideo in dubio fit interpretatio,vt datum intelliga-
10 tur iure inſtitutionis, vt actus † potius valeat, quam pereat, l.
quoties.ff.de reg.iur.& quia neceſſitas nos vrget ita interpreta-
ri,& hoc modo verificatur ratio Bart.in dicto conſil.151. ſecus
quando per verbum, lego, quia tunc apparet de volutate, ꝙ
teſtator voluit relinquere iure legati, ideo ceſſat interpretatio,
vt in ſimili dicit Bart.in l.centurio, columna quarta,ff. de vulg.
& pupilla. faciendo propter hoc differentiam inter verba dire-
cta ciuilia, & directa non ciuilia, & iſtud præciſe eſt,quod vo-
luit Bald in d.l.quoties, ad fidem, dum dicit,ꝙ ſi iure legati ali-
quid relinquatur,tunc teſtamentum eſt nullum,quia licet olim
11 ſecundum legem duodecim tabularum, verbum † lego, eſſet
commune, l. verbis legis, ff de verbo. ſignifi tamen hodie di-
ſtincta ſunt iſta nomina, vt patet in titu. de hæred. inſtitu. &
in titu. de leg. alias ſi contrarium diceremus, ſequeretur ꝙ di
ſpoſitio dicti §. aliud quoque capitulum, eſſet ludibrioſa, nec
in rerum natura vnquam poſſet verificari, quod non eſt dicen-
dum. Non obſtat,ſi dicatur,ꝙ nos ſumus in terris eccleſiæ,vbi
debet ſeruari ius canonicum, ſecundum quod *communis* opi-
nio eſt,ꝙ ſufficiat relinquere legitimam quocunque relicti titu-
lo, vt dicit Alexan. in dicta l. inter cætera, ff. de libe.& poſt-
hum.qui Alexand. malè dicit, quia magis communis eſt, ꝙ de
12 iure † canonico debeat relinqui honorabili titulo inſtitutio-
nis, ſecundum Iaſonem in dicta authent. nouiſſima, Barba.in
dicto cap. Raynutius. Philip. de Peruſio in dicta ca. ſi pater. co-
lum.16.& ſequenti.vbi auctoritates& rationes refert,quas bre-
uitatis cã omitto,quia iſta opin.ꝙ ẽt idem ſit de iure canonico,
ꝙ eſt de iure ciuili,obſeruatur vbique,& eſt veriſſima, cum nõ
repertatur ꝯtrium deciſum de iure canonico,ca.1.de nou. oper.
13 nunc.Stantibus præmiſſis,videndum nunc eſt,an ſtante † clau-
ſula codicillari in forma, de qua fit mentio in dicto teſtamen-
to,teneantur filiæ præteritæ reſtituere hæreditatem fideicom-
miſſum filio Inſtituto. ¶ Secundo poſito ꝙ ſic, an poſſint de-
trahere de earum portionibus legitimam & Trebellianicam.
Circa primum videtur dicendum,ꝙ in caſu noſtro clauſula co-
dicillaris nihil operatur,quia *communis* eſt ſententia, ꝙ quando
clauſula codicillaris eſt formata per tempus pñs tantum: puta,
ſi non valet iure teſtamenti, &c.tunc rupto teſtõ ex natiuitate
poſthumi non ſuſtinetur etiam vt codicillus, ſm Bart. in l. 2.ff.
de iure codici.quia cum ſemel a principio valuerit,defecit con
ditio illa, ſi non valet. Contrarium credo verius in caſu oc-
currenti duplici conſideratione. Primo quia clauſula codicilla-
ris eſt concepta cum verbo,põt,iuncto Infinitiuo. dicitur enim
in teſtõ, ꝙ teſtator voluit valere & iure teſtamenti, & iure co-
dicillorum,& omni meliori modo, quo valere poteſt,quo ca-
14 ſu verbum, † põt, iunctum infinitiuo eſt extenſiuum etiam in
futurum ſm Bart.in l. ſi ita, col. pen. ff. de auro, & argen. leg.
¶ Secundo, quia teſtator ſuperuixit per tantum tempus poſt
natiuitatem filiorum ꝙ potuit mutare teſtamentũ. unde bene
colligitur, ꝙ uoluit ualere ſaltem in uim codicillorum ſm
Pau.de Caſt.cõſi.268 inci.Ad primum,in 1.parte, & conſi.ſeq.
per l.athletæ, §. dat remiſſionẽ,ff. de excu.tuto. Alexan. conſil.
30. Ponderatis his,in 3.vol.Corn.conſi.195.In hac,col.pen.lib.
1.& conſi.225.Antequam aggrediar,col.pen.in 3.lib. Præterea,
ut ibi dicit Alex.magis *communis* opinio eſt, ꝙ indiſtinctè clau-
15 ſula † codicillaris concepta per uerba habentia tractum in futu-
rum operetur effectũ ſuum.& idem firmat Alex.& Iaſ.per ꝑla
in d.auth.ex cã,C.de lib.pter.& in uariis conſiliis,quę referre nõ
expedit.Bart.in d.conſi.6.in 2.dubio. ¶ Vltimo uidendum eſt,an
hæc filia ꝑterita poſſit deducere de fideicommiſſo lĩtimam, &
Trebellianicam. Et ꝑculdubio cum cenſeat̃ purè grauata, vt̃ cõ
cludendũ,ſm *cõem* Doctorũ ſnĩam, ꝙ ſolum lĩtimam ualeat
deducere,ſm Bartol.in l.Papinianus,§.meminiſſe,ff. de inoffi.
teſta.& in ſpecie dicit, ꝙ qñ teſtm̃ eſt nullũ pp defectũ teſtium
uel alia rõne, puta defectum ꝑteritionis filiarũ, tunc virtute clæ
codicillaris uenientes ab inteſtato cenſentur rogati reſtituere
ſtatim, ideo detrahunt unam tm̃ quartam, allegat not. in auth.

ex cã. C. de lib. pter q̃ loquitur qñ teſtm̃ eſt nullũ vitio preteritionis, & ꝙ grauatus teſtituere ſtatim, nõ poſſit duas quartas detrahere, firmant Canoniſtę in d. ca. Raynutius. & in ca. Raynaldus de teſta. Bal. & Legiſtę in l. quamquam. C. ad leg. Fal. & latiſſime Faber in repe. aut. nouiſſima, in 24 q. in antep. chat. C. de inoff. teſt. dicens ita vbique ſeruari de plurcitudine, & in caſu pteritionis tenet Ale. conſi. 26. Circa primum, col. fi. vol. 1. Barba. conſi. 20 Factum ſic ſe habet. Bald. conſi. 36. Proponitur. in 3. parte. Bal. conſ. 391 Factum tale eſt, ea. parte. ¶ Cõtrariũ, quod

9 imo poſthumus pteritus, † granatus p clam codicillarẽ poſſit detrahere duas quartas, tenet Pau. de Caſt. in d. aut. ex cã. colum. pe. ver. ſed nũc quęrit, & Iaſ. col. antepe. ver. tertia quęſtio gloſ. eſt. & Pau. de Caſt. in d. §. meminiſſe. Ang. conſ. 99. Pet. de Vrbe. Faber in d. aut. nouiſſima. vbi dicit, ꝙ ita conſuluerũt Frã. Tig. Bar. Bal. ad contraria ſidet, ꝙ loquuntur in pteritione filii nati tempore teſtamenti. quia tunc a principio teſtamentũ eſt nullum, & ſic pure grauatus cenſetur, ſecus ſi ſuit præteritus filius naſciturus, quia tunc valuit a principio teſtamentum, & cenſetur pręteritus grauatus ſub conditione, ſi teſtamentum non valebit, quę eſt proprie conditio, cum ſit de futuro, vt notatur in l. cum ad pñs. ff. ſi cer. pet. Et iſta vltima opinio videtur amplectenda, attento quod fuit opinio aliquorũ, ꝙ indiſtincte filius detrahat duas quartas, ſiue pure, ſiue ſub conditione grauetur, quam firmat Io. And. in d. cap. Raynutius. licet communis ſit in contrarium, vt ſ. dixi intelligamus igitur opinionẽ Io. Andr. procedere in omni grauato ſub conditione ſaltem de futuro. Attento etiam, ꝙ fuerunt plures alii, qui tenuerunt, ꝙ clauſula codicillaris non operetur effectum vllum, quando teſtm̃ ẽ nullum vitio pręter tionis, prout tenuit gl. in d. aut. ex cã, ſm quam conſuluit Bal. conſ. 387. Quædam domina, in 5. parte vbi dicit, quod licet Doctores quamplures teneant contrariũ, tñ in tanto diſcrimine bonum eſt adhęrere opi. gl. licet ergo velimus tenere pgl. vt tenent communiter Doctores, tñ dicendũ eſt, ꝙ dicta clauſula reſtringatur, vt minus operetur quam ſit poſſibile, argumen. nota in l. ſerul veſtri, C. de noxali. & iſta opinio placet, quia per eam reducuntur opiniones in puncto iſto difficili ad concordiam. Laus Deo.

¶ Ita iuri eſſe cenſeo ego Io. Fran. de Ripa ex nobilib. de Sancto Nazano, I. V. D. & iuria ciuilia interpretans in floretiſſima Auenionenſi Academia, in cuius fidem ſubſcripſi & ſubſignaui, ſaluo iudicio ſaniori.

De hęred. inſti. & de libe. & poſthu.

RESPONSVM I.

TEſtatrix Honoratum nepotem hæredem inſtituit, eiq; Carolũ his vebris ſubſtituit. et ſi contingat hęredem ſine liberis ex ſuo corpore legitime pcreatis, aut alias ſine illis, q ſuorum appellatione eidẽ in futuru ſuccedere quõodlibet poſsẽt, ab hoc ſeculo migrare: tũc & eo caſu eidẽ, & ſuis ſic decedẽtib. d. Carolũ ſubſtituit. Quęſtionis ẽ, an cõſobrinus hæres inſtitutus a nepote hęrede ſine liberis legitimis defuncto deficere faciat conditionem fideicommiſſi. Dubitationem augent illa verba, qui ſuorum appellatione, & cadeſt an is cõſobrinus ſuis commode annumerari poſſit, & maxime cum huiuſmodi dictio ſuus, de iure plures recipiat interpretationes, verum quia a verborum proprietate, niſi mens diſponentis repugnet, nullatenus recedendũ eſt, & ex verbis teſtatricis manifeſte appareat eam non tantum de agnato ſucceſſore cogitaſſe, vt ex illis verbis aut & quomodolibet in futurum ſuccedere poſſent, recte ponderatis, niſi cauillemur, manifeſte patet: quare reſpondemus ex inſtitutione hęredis de dicto conſobrino ab eodem nepote facta fideicommiſſum de iure expiraſſe.

SVMMARIVM.

1 *An conſobrinus, hæres inſtitutus a nepote hęrede defuncto ſine liberis, præferatur ſubſtituto ipſi nepoti ſine liberis decedenti.*

2 *Edictum de teſtamentis, an prohibitorium ſit.*

3 *Suus quinque modis in iure accipitur, & ibi vide declarationem.*

4 *Argumentum a partibus remotis licite a iure admittitur.*

5 *Alternatiua, aut, debet alternare diuerſa.*

6 *Suorum ſucceſſorum appellatione non tantum deſcendentes, agnati, tranſuerſales, ſed etiam cognati comprehendantur.*

7 *Dictio, quomodolibet, adeo vniuerſalis eſt, quod omnia ea, quæ ſub ea complecti poſſunt, comprehenſa videantur.*

8 *Suorum hæredum appellatione ij tantum veniunt, qui a lege ciuili inter ſuos hęredes connumerantur.*

9 *Agnationis & cognationis differentia de iure nouiſſimo ſublata eſt, & vide nu. 10.*

11 *Verba teſtamenti ambigua, ab aliis clarioribus verbis interpretationem accipiunt, & vide nu. 13.*

12 *Non honoratus, grauari non poteſt.*

13 *Mulier conſilio Galli non aſtringitur, cum filios in poteſtate non habeat.*

14 *Omnis oratio, quæ variis modis accipi poteſt, eam recipit interpretationẽ, quæ vitio caret.*

16 *Declaratum debet interpretari, & ſenſum recipere a declarante, & non econtra.*

17 *Dictio, ſeu, declaratiuè accipitur.*

18 *Verba geminata mentem teſtantium adeo indicant, vt interpretationem contrariam non admittant.*

19 *Verba generalia reſtringuntur, ne negatoria diſpoſitio intelligatur.*

20 *Verba in fauorem inſtituti adiecta, in eius fauorẽ latiſſime ſũt interpret.*

21 *Ea interpretatio in dubio ſumenda eſt, ex qua perplexitas euitatur, & actuum nullitas reiicitur.*

22 *Pluriũ verborũ impꝓprietas nõ admittitur, licet vnius pſæpe recipiatur.*

Reſpon. Interpreta.

TEſtatrix Honoratum nepotem ſuum hęredem inſtituit, eique ſubſtituit Carolum iis verbis: & caſu quo cõtigeret hęredẽ ſine liberis ex ſuo corpore legitime procreatis, aut alias ſine illis, qui ſuorum appellatione eidem in futurum ſuccedere quomodolibet poſſent, ab hoc ſeculo migrare: tunc & eo caſu contingente, eidem, & ſuis ſic decedentibus, ſubſtituit Carolum, &c. Quęritur,

1 an † conſobrinus hęs inſtitutus a nepote hęrede defuncto ſine liberis faciat deficere conditionem fideicommiſſi, tanquam ſit de illis, qui ſuorum appellatione poſſunt eidem nepoti ſuccedere? Conſtat conſobrinum eſſe in quarto gradu de iure ciuili, §. quarto autem gradu. Inſtitu. de gradibus, & ceſſante linea aſcendentium, non extantibusque tranſuerſalib. proximioribus, hęditatem ad eum deferri ſublata dr̃ia agnationis, & cognationis, aut. ceſſante, & aut. poſt fratres, & in corpore vnde ſumitur, C. de legitimis hęredibus, & ideo conſtat eum eſſe de illis, qui poſſunt ſuccedere ab inteſtato, & ex teſtamento, cũ

2 † edictum de teſtamentis nõ ſit prouibitorium, id eſt ꝙ omnis habet factionem teſtamenti actiue, & paſſiue, & ſic omnis poteſt hęres inſtitui, qui non reperitur pꝛhibitus, l. filiusfamil. ff. de teſtamen. Sed quia non omnis, qui poteſt ſuccedere, legitur poſitus in conditione, ſed ii tantum, qui pñt ſuccedere, vt ſui, idcirco hęſitatur, an ꝯſobrinus hoc loco dici poſſit de illis, qui appellatione ſuorum continentur, & qui vt ſui ſuccedere pñt?

3 ¶ Pro cuius hęſitationis reſolutione pręmitto, ꝙ † quinq; modis poteſt dici ſuus. Primo dicitur ſuus, qui ſit de liberis in poteſtate parẽtis, & primum locum teneat, & dr̃ ſuus, quia domeſticus, & quaſi dñs eſt ẽt patre viuente, Inſti. de hęd. qualit. & differen. §. sui, in prin. & ff. de lib. & poſthu. l. in ſuis. Secundo dicĩ ſuus hęs omnis, qui a lege ciuili, & pręloria, inter ſuos hęredes numeratur, inter quos ſunt omnes deſcendentes, aſcẽdentes, & tranſuerſales agnati, Inſtit. de legi. agnat. & cognat. ſucceſ. in prin. Nã cognati, qui a pretore ſolo vocãtur, inter ſuos hędes non pñt dinumerari, quia p̃tor p̃t aliquẽ faceri directo hędẽ, §. quos autem, Inſt. de bon. poſ. Tertio, oĩs dr̃ ſuus, qui ab inteſtato p̃t ſuccedere: cęteri vero, q ex teſtõ tm̃ ſuccedunt, extranei nominantur, l. hęditas, cũ ſua gl. C. de pac. conuen. in Aut. de hęd. & fal. §. ſi vero oblatũ. collatio. 1. l. qcũq, la 2. C. de omni agro deſer. lib. 11. c. filii, ad ſi. de hæret. li. 6. Quarto, oĩs hæres etiam extraneus ex teſtõ vocatus, dr̃ ſuus, quaſi in ſuum ius & locũ ſucceſſerit, l. ſi poſt diem, cum gl. ff. qñ dies lega. ced. ¶ Videndũ eſt ergo de quib. ſuis ſenſerit teſtatrix, nã ſi ſenſerit de lib. ſm primum modũ, vel de aſcendentib. & traſuerſalibus agnatis, vt in ſecundo loco dcm̃ eſt, certũ eſt condõnem eſſe defectã, & eſſe locum fideicom. qa ꝯſobrinus nõ eſt de liberis, neque de agnatis, cũ ex fęmina, i. ex ſorore coniunctus ſit, Inſt. de leg. agna. tu. §. 1. Si vero ſenſit tã de agnatis, q̃ de cognatis, vel de oĩ hęrede, ꝯſtat cõdõnem nõ defectã eẽ, qa hic ꝯſobrinus eſt cognatus, d. §. 1. & eſt hęs ex teſtõ. Ego exiſtimo teſtatricẽ ſenſiſſe de ſuis tã cognatis q̃ agnatis, q ab inteſtato huic nepoti ſuccedere potuiſ-

4 ſent, quod probo † argumento a partib. remotis, quod eſt validiſſimum argm̃, ſm gl. in l. qui ſe patris. C. vñ libe. de ſuis, ſ. liberis, quorũ appel. veniũt oẽs deſcendentes. l. liberorum. ff. de ver. ſig. Nõ pñt intelligi hęc verba, aut alias ſine illis, qui ſuorũ appe. eidẽ in futurũ qũolibet ſuccedere pñt, tum quia alternatiua (aut) poſita inter liberor, & illos qui ſuorum ap. ſuccedere pñt,

5 dẽt alternare diuerſa, † ſm gl. in rub. ff. ſi ager, vecti. vel emphi. pet. & in l. vbi pactũ, & ibi Bar. & alii no. de tranſ. tum quia ſi illa verba, aut alias ſine liberis, vel illis, qui ſuorum appellatione continentur, reſtringerẽtur ad liberos, quos teſtatrix poſuit in prima pte ꝯdõnis alternatiuę, eẽt altera pars alternatiuę, quę de ſuis loquitur, fruſtra adiecta, ꝙ non poſſumus, neq; debemus dicere. l. ſi qñ. ff. de leg. 1. c. ſi Papa, de priuil. li. 6. Nõ ẽt de ſuis, ſ. deſcendẽtibus, & trãſuerſalib. agnatis duntaxat intelligi pñt. Tum qa teſtatrix loquit de ſuis, q̃ pñt ſuccedere, & ſic de ſuis ſucceſ-

6 ſoribus nõ de ſuis, ſ. hędib. † ſuorum ãt ſucceſſorũ app. nõ tm̃ deſcendentes, & agnati trãſuerſales, ſed ẽt cognati ꝯprehenduntur, qa & ii ſucceſſores dicuntur, l. ſtiplõ iſta, in prin. vbi gl. & ſcrib. ff. de ver. ob. & l. q̃ dã, §. nihil. ff. de edẽ, tũ quia teſtatrix poſuit in ꝯdõne ſuos, q pñt ſuccedere qũolibet, & ſic ſuos, qui non tantũ iure agnationis, ſed ẽt iure cognationis pñt ſuccedere, nam di-

7 ctio, † qũolibet, eſt vlis ꝯprehẽdẽs quicqd p̃t ſub ea comprehendi,

hendi, ſm gl. in cle. a. in verbo, quolibet, de ſnĩa excom. c. indẽni-
tatib. circa mediũ, in verbo quolibet. i quocunq; mõ, de elect. li.
6. l. 1 ff. de teſt. milit. l. a. ff. de pac. dotal. cum ſimi. de quib. p Dec.
conſi. 47. col. 1. uol. 1. Soc. conſi. 5. col. 9 li. 1. Cur. ſen. cõſi. 50. Vn
8 de nihil facit ad rũbum, ꝙ appel. † ſuorum hæredum, ii tantum
veniant, qui a lege ciuili inter ſuos hẽdes ꝯnumerantur, in quorũ
numero non ſunt cognati, quia rñdetur dupliciter, ꝙ hic nõ q̃ri
tur de ſuis heredib. ſed de ſuis ſucceſſoribus, & non quæritur de
ſuis ſucceſſoribus ſimpliciter, ſed de ſuis ſucceſſoribus quolibet,
quo caſu non eſt dubium ẽt cognatos contineri, ut late per Iaſ.
poſt Ale. in d. §. nihil, & in l. 2 § prætor ait, ff. de eden. & in l. cum
filio, ff. de leg. 1. Scdo, quia hodie cognati vocãtur a iure ciuili, &
9 a conſtõne Iuſtiniana, nulla habita † dñia agnationis uel cogna-
tionis, §. ſi quis igitur. in Auth. de hæredib. ab inteſt, ergo etiam
cognati hodie connumerantur inter ſuos hẽdes, cũ ii, qui a cõ-
10 ſtitutionib. Imperialib. ad hẽditatem uocantur, inter † ſuos cõ-
putentur, patet in nb. vulgarib. Quæ regula licet forte facta fue-
rit ante conſtõnem d. §. ſi quis igitur, attamen ad futuras conſtõ-
nes porrigitur, l. non eſt, ff. de leg. maxime cum lex antiqua pro
cedat per viam interpretationis, interpretando quod omnis vo
catus a lege, uel conſtitutione principis, inter ſuos hæredes ſit
numerandus, quo fit, ut conſtitutiones futuræ interpretatæ intel
ligendæ ſunt ſecundum leges antiquas interpretantes, vt eſt tex.
in Auth. de filiis ante dotalia inſtrumenta natis, in princ. & do-
cet Pan. in c. fi. de reſcrip. & alibi ſæpe.

Qui veritas eſt, me in uiam dirigat ueritatis.

¶ Punctus totius controuerſiæ conſiſtit in intellectu horum uer-
borum, ſi Honoratus heres deceſſerit ſine liberis ex ſuo corpo-
re legitime procreatis, aut alias ſine illis, qui ſuorum appel. eidẽ
Honorato in futurum quomodolibet ſuccedere poſſent: utrũ
illa verba, aut alias ſine illis, intelligenda ſint de deſcendentibus
duntaxat: an vero etiã de tranſuerſalib. agnatis & cognatis? Si de
ſolis deſcendentibus intelligantur, purificata erit conditio ſub-
ſtitutionis fideicommiſſariæ. Si etiam de agnatis & cognatis, erit
ipſa conditio defecta. ¶ Reſpondi ſuperioribus diebus de agna
tis & cognatis, qui dicuntur ſui ſucceſſores, interpretationem
faciendam tribus rationibus. Primo, quia alternatiua, aut, poſi-
ta inter duas conditiones debet alternare diuerſa. Secundo, quia
illa alternatiua, aut, alias ſine illis, qui ſuorum app. quolibet ſuc
cedere poſſet, eſſent fruſtratoria, ſi de deſcendentibus ſolis in-
telligatur, cum in prima parte alternatiuæ, & in prima cõdõne
forent poſiti liberi, quorum app. ueniunt oẽs deſcendentes. Ter
tio, quia illa verba, quolibet ſuccedere poſſent, clariſſime demõ
ſtrabant oẽs, qui ut ſui poterant ſuccedere, fuiſſe in conditione
poſitos. Vnde cũ in uerbis nulla ſit ambiguitas, mihi uiſum fuit
amplectendum ſenſum, quẽ uerba demonſtrant. ¶ Verum ex
aduerſo intelligo alium ſenſum dari, & de ſolis deſcendentib.
illa uerba, aut alias ſine illis, intelligi rationibus ſeq. Primo, quia
11 illa uerba dñr † ambigua, ergo p alia uerba teſtamenti declaran
da, l. qui filiabus, in prin. ff. de leg. 1. l. ſed utrum, ff. de petitio. he-
redi. dr̃ autem factam fuiſſe mentionẽ ſuorum in inſtõne, qua
teſtatrix inſtituit Honoratum & ſuos, quæ inſtitutio ſuorum uĩ
facta iuxta conſilium Galli, & ſic neceſſario intelligitur de libe-
ris do. Honorati hẽdis inſtituti, q per uulgarẽ cenſentur ſubſtitu
ti, ne ex præteritione teſtm̃ annulletur, l. Gallus, ff. de liber. &
poſthu. docent Barto. & alii in eadem l. §. ſi modo uerbum ſuos
poſitum in inſtõnib. q. ipſi honorantur, intelligitur pro deſcen
dentibus: ita quoq; intelligendũ uĩ uerbũ ſuorũ, poſitum in cõ
dõne. Quæ interpretatio ſuaderi dr̃ ex eo, ꝙ ſui in cõdõne poſi-
ti leguntur grauati, ut probant illa uerba, & ſuis ſic decedentib.
&c. Ex hoc grauamine arguitur, ꝙ teſtatrix ſenſit de ſuis, quos
honorauit in inſtõne, & ſic de liberis, alioqnin nullũ foret gra-
12 uamẽ, quia q † nõ honoratur, grauari nõ põt, l. ab eo, C. de fideicõ.
l. ſed & ſi ſic, ff. de leg. 3. Iſta conſideratio primo aſpectu admo-
dũ ſubtilis, & arguta uĩ. ſed ſi intentius animaduertatur, appare
bit falſa, & nihil concludere. ¶ In primis aduertendum eſt, quod
13 hic agitur de teſtatrice † fœmina, in qua uĩ ceſſare cõſilium Gal
li, quia non hẽt filios in ptãte, l. illud, §. ad teſtamenta, ff. de bon.
poſſ. contra tab. & eſt tex. Inſti. de exhẽd. lib. §. mater. Sdo aduer
tendum eſt, ꝙ uerbum, ſuos, in inſtõne ponitur indeterminate
14 ut probaui in aliis allegationibus. Omnis † enim oratio, quæ ua-
riis modis intelligi põt, in ea interpretatione ſumẽda eſt, q̃ uitio
caret, l. quoties in ſtipulationib. ubi gl. declarat, ff. de uerb. obli.
Tertio aduertendum eſt, ꝙ uerbum, ſuos, non ponitur in con-
ditione ſimpliciter & indeterminatè, ſed declaratiuè, & ſpeci-
ficè, ut ſonant illa uerba, aut alias ſine illis, qui ſuorum appella-
tione eidem Honorato quomodolibet ſuccedere poſſunt. il-
lud relatiuum, qui ſuorum, &c. declarat uerbum illis, ut intelli-
gatur de ſucceſſoribus, qui ut ſui poſſunt quolibet ſuccedere,
l. 1. C. de ſacroſan. eccl. l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure. Si ad
iſta duo aduertatur, apparebit conſiderationem aduerſatiuam
retorqueri, & contra eorum intentionem facere. Quia conce-
ditur, ꝙ una pars teſtamenti ambigua declaretur per aliam cla-
15 ram & certam: ſed † nos dicimus ꝙ illa dicitur ambigua, quæ
eſt generalis, & indeterminata, illa dicitur clara & certa, quæ
reperitur declarata & determinata. Ideo ſequitur, ꝙ uerbum,
ſuos poſitũ in inſtitutione (quia fuit gñaliter & indeterminate
prolatum) dẽt intelligi, & declarari a uerbo, qui ſuorum ap-
pellatione quolibet pñt ſuccedere, quod ſtat declaratiue. Decla
16 ratum † enim dẽt interpretari, & ſenſum recipere a declarante,
non eꝯ, l. hẽdes palam, §. ſi quod poſt, ff. de teſta. l. aſſe toto ff. de
here. inſti. & l. ſi quis a filio, §. 1. ff. de leg. 1. Dicamus ergo, ꝙ uer-
bum, ſuos, indeterminate poſitum in inſtõne, intelligatur de
ſuis, qui ab inteſtato ſuccedere poſſint ipſi Honorato, de quib.
reperitur facta ſpãlis & determinata mentio in eodem teſtõ, d.
l. qui filiabus, in princ. Comprobatur hic ſenſus, quia etiam in
alia parte eiuſdem teſtamenti ſeipſam declarauit teſtatrix, de
quibus ſuis intelligeret, & ſubiungit, ꝙ hæres ſuus I. nomina-
tus & ſui, ſeu illi, qui in futurũ quolibet in bonis ſuis ſuccedere
17 poſſent. pondera illam dictionem, ſeu, quæ † coniungit, ſeu de-
clarat ſenſum illius uerbi, ſui, l. fi. §. hæc omnia munera, ibi, ciui-
lia ſeu publica, ff. de muner. & hono. & l. ad protegendum. C.
de in lit. dan. tuto. docet Bart. in l. ſi quis ita, ff de auro & argen.
legato. ex hac geminata declaratione conſtat de enixa mente
teſtatricis, ꝙ intellexit de ſuis, qui quoquo modo poterant ut
18 ſui ſuccedere, & non de ſuis deſcendentibus duntaxat † gemi-
natio enim demonſtrat enixam mentem, & auſert omnem in-
terpretationem contrariam, l. Baliſta, ff. ad Treb. Et quod illa
verba, inſtituit Honoratum & ſuos, intelligenda ſint de iis, qui
ab inteſtato vt ſui ſuccedere poſſunt, voluit Pau. de Caſt. conſi.
374. Viſis omnibus, lib. 1. in nouis. vbi dicit iſte eſt communis
teſtantium ſenſus & communis vulgaris loquendi modus, non
autem ꝙ intelligatur de ſuis, qui ſunt in poteſtate, & ſunt de de-
ſcendentibus duntaxat. & idem dixit Pau. conſi. 40. 4. lib. 1. Duo
videnda ſunt. quod tanto magis dicendum eſt in hac teſtatrice,
quæ ſeipſam talem ſenſum habere bis declarauit. ¶ Secundo
intelligo adduci aliam rationem, videlicet ꝙ intelligendo ver-
bum ſuos, de iis, qui ab inteſtato vt ſui ſuccedere poſſunt, nu-
gatoria quodammodo foret ſubſtitutio facta de Do. Gauchar-
do, quem tñ amantiſſimum appellat. quia raro vel nunq̃ eueni-
re poteſt, ꝙ quis decedat abſque agnatis, vel cognatis, ergo re-
19 ſtringenda eſt conditio, vt de † liberis intelligatur, ſicut in ſimi-
li dr̃ de hac conditione, ſi ſine hærede, quæ reſtringitur ad libe-
ros, ne teſtator videatur feciſſe fideic. nugatorium, cum nun-
quam ſoleat quis decedere ſine hærede attento ꝙ in defectum
omnium ſuccedat fiſcus, l. 1. C. vnde vir, & vxor. & facit tex. in
29 cap. coram, ibi, cum raro, vel nunquam, de offi. delegat. † iſta ra
tio vĩ multum perſuaſiua, ſed ſi bene attendatur apparebit
eam eſſe fallacem & pernicioſam, quod ſic detegitur. Conſtat
teſtatricem magis dilexiſſe Honoratum quam Gauchardum.
quia hunc hæredem fecit, illum ſub duplici conditione alter-
natiua ſubſtituit, leg. Publicus, §. 1. ff. de condit. & demon. Con-
ſtat ẽt illas duas condõnes alternatiuas fuiſſe in ſubſtitutione
adiectas fauore ipſius Honorati, & non Gauchardi, l. filiusfam.
§. cum quis, cum ſimilibus, ff. de leg. 1. fuerunt etiam liberi ipſius
Honorati, & ii, qui appellatione ſuorum ſuccedere pñt, in
conditione poſiti, ad excluſionem ipſius Gauchardi, vt traditur
per glo. in l. Lucius, ſa ſecunda, ff. de hæredi. inſtit. & per Senen.
in l. heredes mei, §. cum, ita, ff. ad Treb. ergo hæc verba condi-
tionalia, ſunt interpretenda, & intelligenda magis in fauorem
ipſius Honorati, quam Gauchardi, leg. in conditionibus, §. ſi
patronus. ff. de condi. & demon. vbi hæc conditio, ſi primus hæ-
res non erit, quia fauore primi adiecta ad excluſionem ſubſti-
tuti late interpretatur, vt hæc conditio, ſi hæres non erit, intelli-
gatur etiam ſi non erit bonorum poſſeſſor, & ſic tam in ſucceſ-
ſoribus iuris pretorii, quam ciuilis conditio purificatur. ita hæc
conditio, aut ſic ſine illis, qui ſuorum appel. quoquo mõ ſucce-
20 dere pñt adiecta in fauorem Honorati, debet † intelligi de illis,
qui pñt ſuccedere tam de iure pretorio, vt ſunt cognati, quam
ciuili, vt ſunt deſcendentes, & agnati. Nihil ergo facit. quod te-
ſtatrix appellauerit Gauchardum conſobrinum dilectiſſimum,
quia conſtat eam prædilexiſſe Honoratum quem p̃ſumitur mi
nus grauare voluiſſe q̃ fieri poſſit. l. vnum ex familia, §. ſi rem,
ff de leg. 2. l. nummis, ff. de leg. 3. cum ſimilib. Ideo, donec ſibi eſ-
ſet aliquis de agnatione proximior, vel cognatione, noluit ſub-
ſtitutioni locum eſſe; & ſi aliter illa conditio ſine illis intelliga-
tur, fruſtra adiecta foret in fauorem ipſius Honorati, cuius tm̃
fauorem adiecta legitur, vt ex prædictis patet. ¶ Ad rationem
contrariam, ꝙ raro vel nunq̃ ſubſtitutio potuiſſet habere effe-
ctum, reſpondetur, ꝙ imo poterat habere effectum in euen-
tum, ꝙ Honoratus deceſſiſſet ſine agnatis vel cognatis, ex quo
patet nihil ad rem facere. ſimile in leg. ex facto, §. fi. ff. ad Treb.
quia ibi ſub conditione, ſi ſine hærede ſimpliciter, hic ſub
conditione ſi ſine ſucceſſore ab inteſtato. Ideo ibi reſtrin-
gitur ad liberos, quia ſunt heredes ſanguinis, non ad hære-
des bonorum; quia non eſt dare rationem, quare magis ad
heredes ex teſtamento, quam heredes ab inteſtato reſtrin-
genda ſit, in caſu vero noſtro reperitur facta reſtrictio per

teſtatorē ad hēdes ab inteſtato, merito non recipit aliam reſtrictionem, & hoc caſu non procedit deciſio d. §. ſi, Ita ſignanter determinat ibi Ale. col. fi. vbi poſt Rap. Cum. dicit, ꝙ ſubſtitutio facta ſub conditione, ſi ſine hērede legitimo deceſſerit, intelligitur ſi ſine hērede ab inteſtato, & valet. pro quo eſt tex. in l. ſi quis ita hēs inſtituatur, ſi legitimus, ff. de hē. inſtit. Soc conſ. 95. col. 8. lib. 4. & ſi diceretur, Gauchardū eſſe de illis, qui ab inteſtato ſuccedere pñt Honorato, ergo ſm hunc noſtrū intellectum perplexa eſſet ſubſtitutio, quia ipſe eſſet in conditione poſitus ad ex
21 cluſionē ſuiipſius, quod non eſt dicendum cum in dubio † ſit euitanda perplexitas, quæ ſubſtōnem inutilē facit, l. ſi Titius, ff. de cond. inſtit. Rñdetur, ꝙ cōdō illa, ſi ſine illis, qui vt ſui ſuccedere pñt quolibet, intelligitur de ſucceſſorib. ab inteſtato ꝓximioribus, ipſo Gauchardo; quod patet ex eo, quod loquitur de iis, qui pñt ſuccedere, ergo de proximioribus, quia remotiores non pñt ſuccedere ipſo Gauchardo volente hēditatem adire, l. i. C. de ſucceſ. edic. & hoc modo ceſſat perplexitas, ceſſat ēt illa cōſideratio, quod ipo Gauchardo decedēte ſine liberis ſint ſubſtituti fratres ipſius, quia ipſi non ſunt proximioribus ipſo. §. ſi plures. Inſt. de legi. agna. ſucceſſione. Ceſſat etiam diſpoſitio d. § ſi l ex facto, quia conditio intelligitur de quocunque hēde ab inteſtato, quo caſu ceſſat illa diſpō, vt ſ. dictum eſt. Imo non intelligitur de omni ſucceſſore ab inteſtato, ſed proximiore ipſo Gauchardo ſubſtituto, & ita rñdet Baldus conſi. 354. Titius inſtituit ſororem, lib. 1. Mihi autem videtur ſtandum verbis, & non diuinandū: non. n. puto verba conuertenda, & penitus tranſmutanda propter noſtras imaginationes defendendas, prout video fieri in hoc caſu, vbi alternatiua reſoluitur in expoſitiuam, & dictio, aliàs, quæ diuerſitatem deſignat, conuertitur, ut identitatem donet. Item illa verba, quolibet ſuccedere pñt, quæ ſui nā ſunt generaliſſima, & quæ quoſcūq; ſucceſſores ab inteſtato, tam de iure prætorio, quam ciuili, in conditione poſitos deſignant, reſtringantur ad ſolos deſcendentes, licet enim
25 aliquando tolleretur improprietas † vnius verbi, tamen nusꝗ duorum vel trium, & minus plurium, vt de ſubauditione dixit Vlpia. in l. 1. §. legi autem, ff. de hæred. inſtitu. Laus Deo.

De ſub. & pac. in matri. adiectis.

RESPONSVM I.

Nobilis Ac potens Do. Antonius de Claramonte dominum Ioannem eius filium hæredem inſtituit, & eo decedente ſine liberis, plures ſuos filios gradatim ſubſtituit, & vltimo morienti ſine filiis domi. Triſtandum de Claramonte, & eius filios gradatim ſubſtituit. Quæſtionis eſt, an ſubſtitutio expirauerit, cum domi. Ioannes deceſſerit cum liberis maſculis, & fœminis, & quoniam etiam Domi. Triſtandus & eius filii non domino Ioanni, ſed vltimo morienti ſubſtituti ſunt. Verum quia dominus Antonius Ioanni alternatiuè ſubſtituit, videlicet ſi Ioannes eius hæres ſine liberis, vel ſi liberi dicti Ioannis ſine liberis decederent maſculis, & vltimo ſic decedenti dominum Triſtandum, & eius filios ſubſtituit: quæ quidem conditio purificata eſt, nempe quia dominus Iacobus, Guido, & Ioannes, filii prædicti domini Ioannis ſine liberis deceſſerūt, ideo ſubſtitutioni locum eſſe reſpondi, præſertim quia dominus Triſtandus non ſimpliciter, ſed alternatiuè ipſi domino Ioanni ſubſtitutus eſt, ſed ad veritatem alternatiuè ipſi domino Ioanni ſubſtitutus eſt, ſed partem veram eſſe, maxime etiam cum huiuſmodi ſubſtitutio vltimo ſine liberis decedente, facta ſit compendioſa, quæ fideicommiſſariam continet: in fideicommiſſaria autem ſubſtitutione peremptis gradibus præcedentibus hæreditas remanet penes grauatum cum onere reſtituendi ſubſtitutis in gradibus ſubſequentibus, qui etiam filii domini Ioannis in conditione poſiti ex veriſimili mente teſtatoris tanquam honorati & ſubſtituti grauari potuerunt, licet communis ſētētia repugnet, quæ limitationē recepit a præſumpta voluntate teſtatoris, & iudex a cōi concurrente aliqua coniectura diſcedere facile poteſt. ¶ Et licet in huiuſmodi fideicommiſſaria ſubſtitutione ea tm̄ veniant, quę ex vltima voluntate capiūtur, & ideo bona ipſi Ioanni donata in fideicommiſſo contineri nō videantur: tñ ſm ea, quæ proponuntur, in fideicōmiſſo contineri rñdi, & omnia bona dicti dñi Antonii iure fideicōmiſſi ad filios dicti domini Triſtandi ſpectare detracta legitima, & Trebellianica, ſi ꝓhibita non fuerit. ¶ Ioannes pdictus, filius, & hēs dicti dñi Antonii teſtm̄ pariter condidit, in quo inſtitutus legitē Iacobus ipſius teſtatoris filius, & velis hēs; & ſi dictus Iacobus ſine filiis maſculis deceſſerit, eidem Ioannem eius fratrem ſubſtituit, & eidem Ioanni ſine filiis maſculis decedentibus, ſubſtitutus eſt ſecundo genitus domus de Claromonte habilis ad ſuccedendum, & ea lege ne ſit eccleſiaſticus. & ꝗa dicti Iacob. & Ioannes ſine liberis deceſſerunt ſuperſtitibus tribus liberis domini Triſtandi, videlicet Reuerendiſſimo dño Franciſco Cardinali, & Legato Auenionenſi, ſecundo genito; necnon magnificis dominis Petro, & Guidone tertio, & quarto, reſpectiue genitis, & longe antequam ſubſtitutioni locus fuerit, prędeceſſerit dominus Ludouicus primogenitus. Iō qōnis ē, an hmōi ſubſtitutio caduca ſit, cum Reuerendiſſimus dñs Legatus ſecundo genitus eccleſiaſticus ſit, & vbi caduca non ſit, quæritur ꝗs hoc loco ſecundogenitus habeatur, Petrus ſcilicet, an Guido? Et licet Reuerendiſſimus dominus Legatus ſecundogenitus probetur, quia ſecundo loco natus eſt, tamen huiuſmodi ſubſtitutionem nullo iure caducam eſſe reſpondi, quia Reuerendiſſimus dominus Legatus reſpectu ſubſtitutionis, de qua agitur, ſecundogenitus dici non recte poteſt, nam qualitas requiſita ad actum, debet adeſſe tempore, quo de illo actu agitur. & eo tēpore, quo actus conſumat effectum, & maxime in ſubſtitutionibus, in quibus oportet qualitatem adeſſe tempore, quo ſubſtitutionis diſpoſitio ſumit effectum, ideo Guidonē, & ſi quartogenitus ſit loco, hoc tamen caſu ſecūdogenitum habilē ad portandum nomen, & arma domus de Caſtro nouo reſpondi. dominus vero Petrus, & ſi tertio ſit loco genitus, hoc tamen caſu primogenitus de Claromonte habetur, cum nullus ſit reſpectu domus & familiæ de Claromonte, qui eum præcedat: dimidia igitur bonorum domini Antonii ex eiuſdem teſtamento ad omnes filios domini Triſtandi deuoluitur, dimidia verò bonorum, quę fuerunt quondam domini Ioannis filii domini Antonii, ex eiuſdem teſtamento ad Guidonem ſpectat. Quia nec hēditas, nec hēditatis quota, pacto dari non poteſt, cum huiuſmodi pacta contra bonos mores recipiantur, ꝗa liberam teſtandi facultatem tollunt, ideo huiuſmodi pacta etiam in contractu matrimonii celebrata nullo iure defendi poſſunt, nec iuramentum contra bonos mores præſtitum obligatorium eſt, quare reſpondi huiuſmodi pactum (quo cauetur, ꝙ fauore dicti matrimonii Ioannes ſit hæres vniuerſalis Antonii eius patris reſeruatis vſufructibus eius vita durante, & ſexcentis libris annui redditus, de quibus libere diſponere poſſit) de iure non ſubſiſtere. Quod etiam in vim donationis defendi nullo iure poteſt, quia ex verbis teſtamenti conſtat Antonium non donare, ſed iudicium ſuum vltimum in Ioannem conferre voluiſſe, ex quo ipſum hēdem vniuerſalem appellat. Nec iuramentum poteſt operari, quod actus teſtandi in donationem reſoluatur, cum non ſoleat iuramentum vltra conſenſum operari, nec diſpoſitionem auget, ſed quam reperit, confirmat. Quæſtionis inſuper eſt, an donatio Caſtri noui, & Claromontis, in primo pacto matrimoniali ſcripta, ſoli Ioanni facta videatur, cum non fuerit Ioanni, & liberis, ſed ſoli Ioanni fauore matrimonii & liberorum ex eo naſciturorum facta, & ſic verba diſpoſitiua donationis non ſunt concepta in perſonam liberorum, nec per Ioannem pro illis fuit recepta donatio. Quare reſpondi ipſis liberis ex huiuſmodi donatione nullum ius acquiſitum eſſe, licet fauore filiorum facta legatur, potuitque Ioannes de eiſdem bonis liberè diſponere, de quibus etiam grauari non potuit, ex quo iam effecta erant propria ipſius domini Ioannis per retentionem vſusfructus illorum a teſtatore, nam in fideicommiſſo vniuerſali non veniunt bona propria hæredis grauati. Sed poſito, quod ex ſuperiori pacto Caſtra illa liberis ex illo matrimonio naſcituris ordine ſucceſſiuo poſt mortem domini Ioannis data intelligantur, prout mens donationis appare. ceterum dubitari contingit, an in huiuſmodi donatione filiæ fœminæ comprehendantur? quod manifeſtè negamus, quia ex diſpoſitione declarata non acquiritur, niſi quatenus in declarāte continetur; ſed in diſpoſitione declarante filiabus nulla donatio facta legitur de dictis Caſtris, nec de aliis bonis, ſed solū iubentur dotari in ſumma ſcutorum quinque millium, licet dici poſſit filiis maſculis ex eodem matrimonio naſcituris dicta Caſtra donata cenſeri poſt mortem domini Ioannis, ſaltem in vim modi adiecti per illa verba, fauore liberorum pro illis educandis, &c. nam dictio illa, pro, modum inducit, & excluſio filiarum, mediantibus quinque millibus ſcutis, incluſionem maſculorum aperte demonſtrat, & quia maſculi ex illo matrimonio grauati dotare filias, honorati manifeſtè arguuntur, & licet liberi in conditione poſiti, honorati nullo iure probentur, ſi tamen fideicommiſſo grauentur, tunc honorati iudicantur, ex quibus ſequitur domi. Ioannem non potuiſſe dicta Caſtra ſuis filiis maſculis relinquere, nec de illis in præiudicium maſculorum in extraneos diſponere poſſe.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutus ultimo ſubſtituto, an cenſeatur ſubſtitutus primo inſtituto.*
2 *Subſtōnis condōne deficiēte, deficit ſubſtitutio, & ecōtra, uide nume. 4.*
3 *Non honorati grauari nō poſſūt: & ibi uide, an poſiti in condōne, cēſeantur poſiti in diſpoſitione, & vide nu. 8 & nu 9. & nume. 11.*
5 *In ſubſtitutione fideicōmiſſaria, peremptis gradibus pręcedētibus, hæreditas remanet penes grauatum cum onere reſtituendi ſubſtitutis in gradibus ſubſequentibus.*

6. An

6 *An ſubſtitutio facta ſecundonato, eo non nato euaneſcat, & ibi uide declarationem ad deciſionem Oldr.*

7 *In ſubſtitutionibus conditionalibus, & alternatiuis, ſufficit alteram partem veram eſſe.*

11 *Iudex concurrente aliqua conlectura poteſt a communi opinione dubia recedere.*

12 *In ſubſtitutione fideicommiſſaria, an bona hæredi donata comprehendantur & vide nu 13.*

14 *An ſubſtitutio Ioannis facta de ſecundo genito domus de Claromonte habilis ad ſuccedendum, reddatur caduca, quia ſecundogenitus eſt eccleſiaſticus.*

15 *Qualitas requiſita ad actum debet adeſſe eo tempore, quo actus conſummat effectum, maxime in ſubſtitutionibus.*

16 *Subſtitutio facta de ſecundogenito domus Claromontis, intelligitur de ſecundogenito tempore mortis. & vide nu. 17.*

18 *Mens coniecturata defuncti non minus obſeruanda eſt quam expreſſa.*

19 *An pactum, quo cauetur, ꝙ fauore dicti matrimonij Ioannes ſit hæres vniuerſalis Antonij eius patris, reſeruatis vſusfructibus eius vita durante, & ſex centis libris annui redditus valeat?*

20 *Hæreditas pacto dari non poteſt.*

21 *Pactum de particulari ſucceſſione a iure reprobatur.*

22 *Vſusfructus reſeruatio maxime reſtricta ad vitam, non conſeruat facultatem teſtandi.*

23 *Iuramentum contra bonos mores præſtitum non eſt obligatorium.*

24 *Lex non propter bonos ſed propter malos facta eſt.*

25 *Vbi lex præſumit, & ſuper præſumptione ſtatuit, tunc nobis non licet contrarium allegare, nec præſumere.*

26 *Conſuetudo contra bonos mores non recipitur, neque valet.*

27 *Nobilitas ſine virtute & probitate, conſiſtere non poteſt.*

28 *Conſuetudo peccati etiam mortalis nutritiua, vel ſolius prauitatis inductiua & contra præcepta decalogi, non admittitur.*

29 *Facultas teſtandi non eſt de iure ciuili, ſed naturali.*

30 *Intellectus ad tex in l apud Labeonem ff de iniur.*

31 *Si in contractu matrimonij contrahens aliquem ſuum dicat, vel faciat hæredem, cenſetur in eam ultimum iudicium conferre.*

32 *Iuramentum non amplias diſpoſitionem ultra conſenſum, ſed quam reperit, confirmat.*

33 *Pactum, quod de conſuetudine, aut ſpeciali nobilitatis prærogatiua defenditur, in vim vltima voluntatis ſuſtinetur, & id fauore militiæ. nume 34.*

35 *Diſpoſitio iudicatur ſecundum tempus, in quo conſertur.*

36 *An donatio Caſtri noui. & Claromontis. in pacta matrimoniali appoſita ſoli Ioanni, aut eius filijs, ex illo matrimonio naſcituris, iuſta intelligitur.*

37 *In fideicommiſſa vniuerſali non veniunt bona propria hæredis grauati.*

38 *Ex diſpoſitione declarata ius non acquiritur, niſi quatenus in declarante continetur.*

Dictio, pro, modum inducit.

39 *Filij fideicommiſſo grauati honorati cenſentur.*

40 *An caſtra acquiſita filijs maſculis do Ioannis æqualiter omnibus, an uni tantum acquiſita intelligantur.*

41 *Diſpoſitio non extenditur ad perſonas in ea non expreſſas.*

Reſpon. Interpreta.

VT breuius Quo fieri poſſit, reſolutio ſol quæſito, ū habeatur, duo tm̃ proſequemur, cætera, q̃ ex longa facti ſerie proponū̄tur, vtpote nō neceſſaria omittā. Prima itaq; huius conſultationis portio verſabit circa ſubſtōnes, quib. vocauit filii do. Triſtādi de Claromonte. Secunda vero verſabitur circa pacta adiecta rā in contractu matrimonij contracti inter do. Catharinam ſororem dñi Io. de Lanion ex vna, & dominū Ioannem ipſius dñæ Catharinæ patrem & dñam Mariā matrem, q̃ in renunciatione hæreditatis paternæ, & maternæ facta per dictam Catharinā Quib. diſcuſſis apparebit de quib. bonis potuerit teſtari d. Io. vltimo defunctus abſq; liberis. & ꝙ ius ſpectet d. Petro virtute allegatarum ſubſtitutionum, & ꝙ virtute inſtitutionis hæredis. & pariter patebit an modernus dñs de Lanion filius d. do. Catharinæ habeat ius vllum in bonis, quę fuerunt quondam dñi Io. & Mariæ eius reſpectiuè aui, & auiæ maternæ. ¶ Veniendo ad primā partē in qua quæritur primo, vtrum euanuerit, vel locum ſibi vendicauerit ſubſtō, qua d. Antonius poſt multos ſubſtōnum gradus, quibus gradatim vocauit filios ſuos vltimo morienti ſine liberis maſculis ſubſtituit d. Triſtandum de Claromonte, & eius filios gradatim. ¶ Videretur prima conſideratione rñdendum, ꝙ euanuerit duplici rōne. Primo, quia dñs Triſtandus, & eius filii non le-
3 guntur ſubſtituti dño Ioāni hæredi inſtituto, ſed vltimo † filio ſubſtituto, ergo non poſſumus nos dicere, ꝙ teſtator voluerit Ioanni ſubſtituere, cum iſtud non reperiatur a teſtatore diſpoſitum, l. quidam cum filium, vbi Bal. & alii not. ff. de hær. inſt. l. unica. §. ſi autem ad deficientis, C. de cadu. tollen. qua rōne cōſuluit Oldr. conſi. 177. inc. teſtator in ſuo vltimo, ꝙ ſi teſtator inſtituit filium primo naſciturū, & ſi in pupillari ætate, vel aliás quōcū que decederet, ſubſtituerit ſecundo naſciturū, & ſi ſecundus in pupillari ętate, vel alias quōcunque moriatur ſine liberis, ſubſtituerit Bernardum fratrem. concludit Old. ꝙ non nato ſecundo ſubſtō euanuerit, quia Bernardus fuerat ſubſtitutus ſecundo hęredi inſtituto. Sequitur Io. And. in add. Spe. d. tit. de teſt. ſuper rub. in ad-dit. magna. ver. occurrit ēt caſus nouiſſimus. ¶ Secundo, quia cō-
2 ditio † ſubſtōnis deficit, nam do. Ioan. deceſſit cum liberis maſculis, & fœminis, ergo quantum ad dñm Io. ſubſtō expirauit, l. filiusfam. §. cū quis, ff. de le. 1. l. ex facto, §. pen. ff. ad Treb. cū concord. Nec dicatur, ꝙ do. Triſtandus, & eius filii fuerint ſubſtituti ēt vltimo liberorum ipſius dñi Ioannis, tum quia ſubſtō iſtud non cantat, tum quia ſi ſubſtituti fuiſſent vltimo liberorum decedenti ſine filiis, ſubſtō non valuiſſet, quia ipſi liberi non legun-
3 tur † honorati nec inſtituti, ergo grauari minime potuerunt, l. ab eo, C. de fideic. Quod aūt nō fuerint honorati, patet: quia tm̄ leguntur poſiti in condōne, ergo nōn ſunt in diſpōne, & ſic nō dñi honorati, quia condō nihil ponit, l. ſi quis ſub condōne dandorum decem, ff. ſi quis omiſſa cau. teſt. Et ꝙ poſiti in condōne non cenſeantur ſubſtituti tenuit glo. fi. in l. Lucius, ia 2. ff. de hær. inſt. & ſequūtur *communiter* Doctores, vt atteſtatur Io. de Imo. in d. §. cum quis, & Ale. in variis conſilus, relatus per Iaſ. in l. 1. C. de pac. & cōprobat latiſſime Cur. Senior conſi. 42. quia inquit Bal. & Soc. in l. cum auus, in fi. ff. de cond. & dem. & conſi. 93. lib. 4. ¶ Verū p̄miſſis non obſtantib. vr̄ ſubſtō. ni locū fore, & ſic filios dñi Triſtandi ad hæreditatem, & bona quondam dñi p̄d. cti Antonij admittendos, quia præſupponitur teſtatorem ſubſtituiſſe Ioanni hędi ſuo Guidonem, & gradatim cęteros eius filios ſub dupl ci condōne alternatiue, videlicet, ſi Ioannes eius hæres ſine liberis, vel ſi liberi dicti Ioannis ſine liberis maſculis decederēt, & vltimo ſic decedenti dr̄ ſubſtituiſſe d. ctum Triſtandū, & eius filios, quę condō euenit, quia oēs liberi dicti quondam domini Io. ā. 1. la. Gui. & In. deceſſerunt ſine liberis, ergo locus eſſe debet
4 † ſubſtōni, d. l. ex facto, § antep & l. hęredib. ff. eo. tit. cū ſi. & hæc noſtra cōclō ex rōnib. contrariorum cōprobabitur cōfirmab. itaq; & veriſſima ſolidaq; apparebit ¶ Non ob. igitur prima rō, ꝙ filij d. Triſtandi non fuerint ſubſtituti Ioanni hędi, ſed poſt huius filio vltimo loco vocato Quia rñdetur, ꝙ hmōi ſubſtō facta poſt mortē oīum filiorum vltimo decedenti ſine filiis dr̄ compēdioſa, quæ cōtinet ēt fideic. ſm Bar. in l. Centurio, ff. de vul. & pup. de
5 qua fideic. ſubſtōne tractatur ad pñs; in fideicōmiſſaria † aūt ſubſtōne peremptis gradib. pręcedentib. hæreditas remanet penes grauatum cū onere reſtituendi ſubſtitutis in gradib. ſubſequentib. l. vnic. § pro ſcdo, C. de cad. tol. per quem tex. ita determinat Bar quē Imo. Pau. & alii ſequuntur in l. q̃ſitū, la 2. in fi. ff. de acq. hær. & ſequitur ēt Pau. de Ca. in conſ. 152. in 1. parte, pñs dubium. Soc. cōſ. 52. vt verā teſtatricis, li. 1. Cor. cōſi. 199. vr̄. li. 3. Ad deciſio-
6 nē Old. rñdetur, ꝙ procedit in directa † ſubſtōne, & nō in fideic. ſm Soc. in d. cōſi. 52. & ita diſtinguit, & cōcludit nouiſſime Dec. in cōſ. 427. licet in caſu, per totū. Non ēt ob. ſcda rō, ꝙ cōdō ſubſtōnis defecerit ex eo, ꝙ Io. hęres deceſſerit cū filiis, quia rñdetur, ꝙ Io. hęs fuit grauatus, ſub duplici cōdōne alternatiuę, vcz ſi ipſe, aut eius filij decederēt ſine filijs, licet ergo defecerit altera, quia ipſe defecerit cū filiis, quia tm̄ altera euenerit cū oēs eius filii, & vl. Io. Io. deceſſerint ſine filiis, locus eſſe dēt ſubſtōni; nā ad veritatem
7 alternatiuę, ēt † in condōnib. ſufficit alterā partem veram eſſe, l. ſi hęredi plures, ff. de cond. inſt. l. cū pupillus, §. 1. ff. de cond. & demō. l. ſi is, qui ducenta, §. vltū, ff. de reb. dub cū n. grauetur hęs ſub duplici condōne, ſi ipſe, vel poſt eū ſui deceſſerint ſine liberis, grauamen dr̄ in rem ſcriptū, ideo afficit rem ad quēcunq; vadat, vt declarat Sal. poſt Rayn. & Bal. in l. p̄cib. C. de impub. & ita ē cōcludit Bar. in l. Centurio, in vlt. q. tertii mēbri, ff. de vul. & pup. Ale. cōſi. 13. l. 4. Cor. cōſi. 226. quem q̃ lib. 4. Non deniq; ob. tertia rō, ꝙ filij d. Io. hæredis inſtituti non potuerint grauari, cū non fuerint honorati, ſed ſolū in cōdōne poſiti, quia ad iſtud ſe offert duplex rñſio. Prima, ꝙ grauan. ē non fuit iniunctū fil. s ipſius d. Io. in cōdōne poſitis, ſed ipſi Ioāni hędi inſtituto ſub dupli ci cōdōne, vt ſ. dictū eſt, nā hoc caſu grauamē eſt in pſonā hędis, qui grauari potuit, ut dicit Bar. quē alii ſequunt, in d. l. Cēturio. Sal. in d. l. p̄cib. ubi ſubdit, ꝙ filii in cōdōne poſiti, & eorū hędes detrahunt Trebellianicā ex pſona hędis inſtituti, qui fuit grauatus. Scda eſt rñſio, ꝙ in occurrēti caſu filii d. Io. ī cōdōne poſiti, fuerūt
8 † honorati & ſubſtituti, ergo grauari potuerunt, d. l. ab eo. Nec ob. cōis opi. gl. in d. l. Lucius quia nō procedit abſq; difficultate, & cōtrariam ſnīam tenēt plurimi excellētiſſimi Doc. inter quos fuerunt Ol. Bal. Sal. Ra. Cu. Pa. de Ca. Mari. Soc. An. de Prato vetere, An. de Rotel. & And. Sic. quos referunt Cur. in d. conſi. 42. & Cor. in cōſi. 146. col. 5. li. 2. q̃ ſnīam, utpote magis cōſonā voluntati teſtantiū, alias recolo defendiſſe, ſed q̄a iudices non ſolent a cōi opi. Doctorū diſcedere, malētes errare cū plurib. q̃ ſancte iudicare cū paucioribus, ideo rñdeo, ꝙ cōis op. limitat, & declarat, ut nō pro-
9 cedat, quoties ex diſpoſitis ī aliqua parte teſti colligi pōt † cōiectura voluntatis teſtatoris, ꝙ voluerit filios ī cōdōne poſitos ſubſtituere pñi hędi inſtituto, ſm Soc. in d. l. cū auus, ubi ſubdit quot, quę, & quales cōiecturę ſufficiāt ad demōſtrādū hanc voluntatē, iudicis arbitrio relinquēdū eſt, ut dicit Corn. ī d. cōſi. 146. ꝙ pp var. etatē opinionū, & pp rōnea hincinde efficaces, q̃ reddunt cōem opi-

10 nem glo. in d. l. Lucius, ...biam, ab ipſa cõi iudea † concurrente aliqua coniectura diſcedere facile pt. In caſu aũt noſtro concurrunt ꝙ̃ plurimæ coniecturę, quæ efficaciſſime oſtẽdunt mẽtem teſtoris fuiſſe ſubſtituere liberos maſculos in ↄdõne poſitos, ergo ſequitur nr̃a ↄclo, ꝙ d. Ant. teſtõr potuit ab eis relinquere ſi, etc. ↄiecturæ aũt huius volũtatis ſunt quatuor. Prima
11 elicitur ex eo, ꝙ teſtor ſolum maſculos † in ↄdõne poſuit, quod nulla alia rõne fcm̃ creditur, niſi quia volebat teſtõr, vt bona cõſeruarentur in familia, & agnatione ſua, vt traditur per Io. And. in addi Spec. ſuper tub. de teſt. & ita in terminis noſtris firmat Guido Papæ deciſ. 584 & idem tenet Fran. Cur. in l. emancipata. C. qui admitti, vbi atteſtatur, ſe vidiſſe multa conſilia præſtantiſſimorum Doctorum totius Italiæ. & ita nouiſſimè conſuluit Dec. conſ. 318 in cãſſorum nobilium, in 3. vol. quæ coniectura conſeruandæ agnationis coadiuuatur ex eo, quod ipſe teſtõr in defectum maſculorum ſuę familiæ voluit, ꝙ filii do. Triſtandi ſubſtituti portarent nomen & arma ſuę familiæ, & agnationis. Secunda coniectura colligitur ex eo, quod voluit ſuos liberos maſculos excludere filios do. Triſtandi ſubſtitutos, & ipſos filios do. Triſtandi ſubſtitutor excludere ſuas filias, neptes, & proneptes fęminas. Et ſic voluit, ꝙ extantibus liberis maſculis filiæ fęminæ non admitterentur ad ſucceſſionem honorum, ipſius teſtatoris, quod glo. & cõiter Doctores in d. l. Lucius, intelligunt ab inteſtato. ita, ꝙ voluerit teſtator conſeruare liberis maſculis ius legitimum ſuccedendi ab inteſtato eorum parentib. quę cõis intelligentia ſtare non pt, qñ ſolum liberi maſculi ſunt in ↄdõne poſiti, & filiæ per teſtõrem excluſæ ab hęreditate eius, vt in caſu noſtro; quia ſi contigiſſet, prout contingit d. Io. hæredem grauatum decedere cum filiis maſculis, & fęminis, ſequeretur, ꝙ ipſæ filię ſuccederent patri ſimul cum maſculis, quod teſtator noluit, vt ergo ſaluetur voluntas, arctamur fateri, ꝙ teſtator voluerit filios maſculos in ↄdõne poſitos eorũ patri ſubſtituere. Ita per hanc (nr̃o iudicio) concludentem rõnem conſuluit Corn. conſ. 80. vĩ prima facie, col. pen. lib. 4. & Soc. conſ. 116. lib. 3. col. 5. vbi dicit, ꝙ iſta rõ eſt veriſſima & ineuitabilis. Tertia coniectura deducitur ex eo, ꝙ filias dotare voluit, &c. nam cum filias, quas non poſuit in ↄdõne, & excluſit fauore maſculorum, honorauerit in certa ſumma, in igit arq; magis credendum eſt, ꝙ voluerit honorare, & ea teſtõ vocare ipſos liberos maſculos in ↄdõne poſitos ad excluſionem ſubſtitutorũ, qui fęminas excluſerunt, arg. l. ſi viua matre, C. de bo. ma. Quarta coniectura reſultat ex eo, ꝙ teſtator digreſſus eſt ad plures ſubſtitutionum gradus, ſ. vocando maſculos, & in defectum maſculorum vocando d. Triſtandum, & eius filios: quo caſu cenſetur teſtator etiam ſubſtituiſſe liberos maſculos in ↄdõne poſitos eorum patri, ſm Pet. de Anch. conſ. 74 ↄ Phil. & licet ſint, qui velint hanc coniecturam non ſufficere ſolam, tñ iunctã cũ aliis multum dñt operari, arg. l. a. ff. de excu. tut. & ita dicit Soc. in l. cum auus, char. vlt. & in d. conſ. 116. col. pen. poſſent fortaſſis aliæ coniecturæ elici ex verbis teſta. Sed quia non fuit exhibitum, ad illud me remitto, cum p̃dictæ ſatis ſuperque ſatis ſufficiant. Cum igitur do. Io. vltimo defunctus, fuerit honoratus & ſubſtitutus d. Io. eius patri, nihil proponitur, quare non debeat eſſe locus ſubſtitutioni, vel ex perſona d. Io. patris grauati ſub duplici ↄdõne, vel ex perſona ipſius d. Io. filij vltimo defuncti tanq̃ grauati & q grauari potuit, cũ fuerit honoratus, & ſubſtitutus eius patri, &c. Sed quia d. Ant. teſtator contẽplatione matrimonij donauit dicto d. Io eius filio terras, & dominationes Caſtri noui & Calmontis, ac eum fecit hæredem omnium bonorum ſuorum, reſeruatis libris ſexcentis annui redditus, de quibus poſſit diſponere; Quæritur an in prædicta ſubſtitutione
12 fideic. comprehendantur bona donata dicto d. Ioanni? an dumtaxat bona reſeruata, videlicet ſexcentę libræ annuę? Videretur primo aſpectu dñi, bona donata in fideic. non contineri, quia Io. hr̃s ea habiturus fuiſſet, ẽt ſi hr̃s non extitiſſet, ergo in fideic. non comprehendent, in quo ea tñ veniunt, quæ ex vltima voluntate capiuntur, vt eſt caſus in propriis terminis in l. ſequens qõ, ff. de leg. 2. Pro reſolutione tñ plura in caſu p̃nti conſiderandã veniunt. Primo conſiderandum eſt, ꝙ do. Ant. in ↄctu matrimonij tria fecit. primo donauit Ioanni ſuo filio terras, & dñationes Caſtri noui & Calmontis. Secundo, conuenit, ꝙ filius maſculus, & hr̃s d. Ioannis, habebit in ↄctu matrimonij terram, & dominationem de Chaſtardo. Tertio fecit d. Ioannem hæredem vniuerſalem. Circa duo prima, videlicet caſtra, & dominationes Caſtri noui & Calmontis & Chaſtardi, aduertendum eſt, an d. Ant. ante eius obitum tranſtulerit dominium dictorum caſtrorum in d. Ioannem donatarium traditione vera, vel ficta; puta per conſtitutum, vel precarium, aut alia via. ſ. per retentionem vſusfructus, prout eſt in caſu noſtro, & tunc talia caſtra donata non veniunt in fideic. d. l. ſequens qõ. Si vero nõ tranſtuliſſet dñium ante eius obitum, tunc eſt aduertendum, an d. Io. hæres, & donatarius adiuerit hæreditatem abſque beneficio inuentarij; tunc quia aditione hæreditatis confuſa eſſet actio competens Ioanni ad bona donata. l. Stichum, §. aditio, ff. de

sol. l. ſi. §. ſi vero, C. de iure delib. talia caſtra comprehenderentur in fideic. ſm Guido. Papę conſil. 203. ſequuntur vndecim quęſita, cn l. 4. Circa vero alia bona, in quib. do. Ant. pacto fecit hęredem Ioannem, conſtat illa in fideicom. contineri, quia tale pactum non valet. l. hæreditas, C. de pac. conuentis. Et vbi valeret, ſuſtineretur in vim vltimæ voluntatis ex priuilegio, vel conſuetudine ſm gl. Bar. & alios *communiter* in l. licet. C. de pact. er-
13 go in fideicom. continebunt, quia † omnia, quæ vltima voluntate capiuntur, in fideic. comprehenduntur. d. l. ſequens quęſtio, & l. cum virum, C. de fideic. & l. quid ergo, ff. de le. 1. Ex quib. apparet, ꝙ omnia bona dicti quondam Ant. iure fideicõ. ſi ectant ad filios dicti Triſtandi detracta lña filiorum, quæ cum eſſent decem liberi, erit ſemis, aot. nouiſſima. C. de inoff. teſta. & Trebellianica, ſi non ſit prohibita detractio. Si vero ſit prohibita, dubitari poterit an valeat prohibitio. Et communis eſt, ꝙ in filiis primi gradus non valeat, per l. iubemus, C. ad Treb. Sed quia ↄtra opinio ſeruatur in curia Tholoſana, quam etiã ab obiectis aduerſantium defenſam in l. nemo poteſt, ff. de leg. 1. ideo nõ expedit circa hoc inſiſtere. Et hęc quantum ad ſubſtitutionem factam per dominum Ant. dixiſſe ſufficiat. Veniamus nunc ad te-
4 ſtm̃ dicti quondam d. Io. filii, & hæredis d. An. in quo legitur inſtitutus hæres vlis Iacobus ipſius teſtatoris filius. Et ſi d. Iac. decederet ſine filiis maſculis ſubſtitutus eſt D. Ioan. eius frater, & ſi d. Ioan. decederet ſine filiis maſculis ſubſtitutus eſt ſcd̃o genitus do. de Claromonte, habilis ad ſuccedendum, proviſo ꝙ non ſit eccleſiaſticus. Et quia vtraque ſubſtitutio purificata fuit (quia Iac. prius deinde Io. mortui ſunt ſine liberis, ſuperſtitibus trib. filiis d. quondam Triſtandi de Claromonte, videlicet Reuerendiſſimo d. Fran. Card. & Legato Auenionen. ſecundo genito. Magnificis dñis Petro & Guidone 3. & 4. reſpectiuè genitis, cũ longe antequam ſubſtõni locus fuerit, prædeceſſerit d. Lud. pri-
14 mogenitus) dubitatur, an dicta ſubſtõ † reddatur caduca, cũ Reuerendiſſimus Do. Legatus ſecundo genitus ſit eccleſiaſticus, & vbi non ſit caduca dubitatur, an dictus Petrus vocatus ſit, an vero do. Guido? Circa iſta dubia plura dicenda ſe offerunt. Sed nos more noſtro pauca agemus. ponendo ſolum rõnem dubitandi & decidendi. Ratio aũt primæ qõnis, quę dubitationẽ mouet, ea eſſe vr̃, quia Reueren. d. Legatus, qui eſt ſecundo genitus d. Triſtandi, eſt vir eccleſiaſticus, ergo ſubſtõ vr̃ irrita & caduca, cum legatur ſubſtitutus ſecundo genitus habilis qui non ſit eccleſiaſticus. Quod aũt Reueren. D. Legatus ſecundo ſit genitus probatur, quia ſecundo loco natus eſt: nec refert, ꝙ d. Lud. eius frater ante euentum ſubſtõnis deceſſerit, quia prima & ſecunda genitura eſt quędam qualitas naturalis, ſicut qualitas minoris, vel maioris ętatis, vt declarat Soc. conſ. 55. col. 6. vet. ponderanda eſt, l. i. a. ergo eſt immutabilis, § fi. Inſt. de leg. agn. tutel. & ↄñt omni tpe erit ſecundo genitus. ſed hac rõne dubitandi non obſtante, arbitramur ſubſtõnem non fore caducam, quia Reuerend. d. Legatus reſpectu ſubſtõnis, de qua agitur, non poteſt dici ſecundo genitus, ad quod probandũ præſupponimus, ꝙ qua-
15 litas † requiſita ad actum, debet adeſſe tpe quo de illo actu agit, l. e. in delictis. §. ſi extraneus, ff. de noxa. & tempore quo actus cõſumat effectum, l. 2. ff. de aus. & arg. lega. docet Bar. in l. ex facto, ff. de vul. quod maxime verum eſt in ſubſtõnibus, in quib. oportet qualitatem adeſſe tempore, quo diſpõ ſubſtõnis ſumit effectum, l. ex facto, §. ſi quis aũt ſuſceperit, ff. ad Treb. per quẽ tex. Alex. ibi determinat qõnem noſtram. dicit. n. ꝙ recipiẽs feudum vel emphyteuſim ita, ꝙ ſemper tranſeat in primo genitum vel ſecundo genitum, intelligitur de primo genito tempore mortis eius, de cuius ſucceſſione q̃ritur, & ante eum idem determinat Bal. in l. a. C. de iure emph. hmõi ergo ſubſtõ, qua vocatur ſecundo genitus domus de Claromonte ſub condõne ſi Io. moriatur ſine filiis maſculis proculdubio intelligenda eſt de eo, qui erit ſe-
16 cundo † genitus tpe, quo morietur Io. ſine filiis maſculis, vt patet ex prędictis, & confirmat multipliciter. Primo, quia ſcd̃o genitus indeterminate ponitur, ergo talis indeterminata locutio a futuro dependet euentu, ergo a futuro euentu declaranda eſt, l. cum incertus, ff. de leg. 1. & ↄñt de eo interpretanda, qui reperiẽt a. genitus tpe, quo ſubſtõ ſumit effectum. Secundo, quia teſtator volebat ſubſtituere ſcd̃o genitum, & ſic do. Fran. ſi eſſet ſecundus, & d. Pet. ſi eſſet ſecundus, & do. Guidon. ſi eſſet ſecũdus, Nam participium iſtud, ſecundo genitum, condõne facit, vt docet Bar. in l. i. ff. de ↄd. & demon. & probatur, quia participiũ reſoluit in relatiuum, & verbum, ſm gl. in cle. 1. de pręb. et ad. Bar. in l. Centurio, in pen. qõne ſecundę qõ prin. ff. de vulg. & pupil. relatiuum autem iunctum verbo futuri tpis condõnẽ importat, l. e. Stichum, qui meus erit, ff. de leg. 1. l. nuper, de le. 3. Sed quoties teſtator ſub condõne ſubſtituit, ſi cõndõnem extitiſſe ſciebat, & adhuc in futurum poterat euenire, expectandũ eſt adimplementum, ꝙ a futuro pendet, vt eſt tex. clarus in l. ſi iam facta. ff. de cõdit. & dem. dictus autem Io. Patẽr do. Ioã. qui ſubſtituit ſecundo genitum, ſciebat tpe quo teſtatus eſt, d. Triſtandum hr̃e primo, & ſecundo genitos, & ſic condõnem extare, & nihilominus noluit ſe reſtringere ad ſcd̃o genitum, qui tũc erat, ergo de eo intellexit

tellexit,qui reperitur ſecundo genitus tpe, quo ſubſtō purificabit. Tertio ꝓbatur rōne,nō ſenſu, ꝯcludēti:qa teſtator non ſubſtituit ſcdo genitū d. Triſtandi, ſed ſcdo genitum domus de Claromonte.certū aūt eſt,ꝙ do. Legatus non eſt ſecundo genitus domus,id eſt non eſt ille,qui teneat ſm locum domus, licet ſit ſecundo genitus do. Triſtandi. nam cū miniſterio teſtōr uocauit ſecūdo genitū domus,ut oſtenderet, ꝙ nolebat ſubſtituere eum,qui eſſet hrs do. Triſtādi,& portaret nomē & arma domus de Claromonte,nec eū q eēt ſcdo genitus ſm naturam, ſed ſm reſpectum domus,i.reſpectu ſucceſſionis & armorum: d.aūt Legatus nō eſt ſecundo genitus reſpectu domus & armorū,nec eſſe pōt,cū ſit eccleſiaſticus,ergo &c. Ex quo patet duplex rñſio ad rōnē dubitandi. Primo rñdetur, ꝙ non intellexerit de ſcdo genito ſm naturā,ſed de ſecundo genito domus. Secundo, rñdetur,ꝙ teſtōr ſenſit de ſecundo genito,q tpe quo ſubſtō purificaretur,teneret locū ſecūdi,ut ex pręcedentib. apparet,ſed eo tpe do. Legatus tenebat,& tenet primum locum,ergo de ipſo non eſt interpretanda ſubſtō. Nam ēt in primo genitura ſuccedit ſecundus ꝑmortuo primo,& in locū ſecūdi ſuccedit tertius, vt eſt text.& ibi oēs not.in c.licet,extra de uoto. ſi. n quæratur, quis ſit primus,quis ſecūdus tpe purificatæ cōdōnis,ſeu ſubſtōnis, fateri cogimur Reuer.do. Legatū eo tpe eē primum,quia nemo eum tūc antecedit,§.diſcipulū,in proœmio ffoꝝ,l.proximus.ff.de uerb. ſigni. cū ſimilib. Et ſic cōcluditur Reueren.do. Legatū non eſſe ſecundo genitū,& ꝯñr ſubſtōnē non eſſe caducā. Sed reſtat hæſitatio, uter ſit ſecundo genitus, an do. Petrus, an d. Guido? Et vr̄ ꝙ d. Petrus,quia eū ꝑcedit d. Legatus,& quia eſt habilis,& tpe purificatæ ſubſtōnis ſecundus vr̄ ipſe vocatus & non do Guido,qui vr̄ tertius. Sed hoc non obſtante,in vero ſenſu credimus vocatum do. Guidonē,quia ipſe eſt ſecundo ge

17 nitus † domus,habilis ad portandum nomen & arma domus: nā d. Petrus hrs vlīs eſt primo genitus domus de Claromonte, cum nullus ſit qui reſpectu domus,& hęreditatis,& repræſentationis eum præcedat,atq; eſt inhabilis ad portandum nomē & arma domus de Caſtro nouo,cum ipſe non poſſit duo diuerſa arma deferre,videlicet de Claromonte,& de Caſtro nouo turpeq; ſit d. Petrū deferre arma patris & familiæ ꝓpriæ,cuius eſt hrs,& truncus,ſiue ſtipes,& accipere aliena. Et hæc eſt rō,quia teſtator uoluit ſubſtituere ſecundo genitum domus de Claromonte habilem & non primo genitum, quia ſciebat primogenitum domus teneri deferri arma propria ipſius domus,& hac ratione non vocauit ſecundo genitum domus de Claromonte ſimpliciter,ſed uocauit habilem,intelligendo,habilē,qui poſſet propagare familiā de Caſtro nouo,per ſuſceptionem prolis legitimę,& portare arma & nomen,adeo ut noluerit,ꝙ eſſet eccleſia

18 ſticus. Ita nos docet coniectura,atq; mens defuncti, quę non minus obſeruanda eſt,quam expreſſa, l. cum res,ubi late Iaſ. in 6. no.ff.de leg.1.& l.cum proponebatur,ff. de leg. 2. Iſtud ēt nobis oſtendit rerū experientia,a qua licet arguere,c.multis.44.di.c.q̄ſit. de ele. Dimidia igitur bonorum d. Ant.ca teſtō eiuſdem d. Anto.ſpectat ad oēs filios d. Triſtandi.dimidia aūt bonorū,quæ fuerunt quondam dñi Io.filii d. Ant: ex eiuſdem teſtō ſpectat ad dñm Guidonem. Nam cum dñs Io.deceſſerit ſuperſtitib.quinque liberis,eorum lītima in qua non potuerunt grauari, eſt ſemis,d auth.nouiſſima. Eſſet tunc deueniendum ad teſtm̄ Iacobi. Verū quia ipſe ſubſtōnem a Ioanne eius patre factam de ſecūdo genito domus de Claromonte comprobauit & repetiit,nō expedit aliter inſiſtere,quia dicta & concluſa circa teſtm̄ Io repetita uideri pñt circa teſtm̄ Iac.idem diſponentis. Veniamus ergo ad ſecūdam partem conſultationis propoſitę, videlicet ad pacta mrīmonialia,circa quæ de plurib.dubitatur. Et primo diſcutienda ſunt pacta inita in ꝯtu mrīmonii quondam d. Io.& do. Mariæ de Culant. Ex quib.plurimę oriuntur dubiōnes, qua

19 rum prima eſt vtrum † valeat pactū illud,quo cautum eſt,ꝙ fauore dicti matrimonii Io.ſit hrs vlīs Anto.eius patris reſeruatis vſufructib.eius vita durante & ſexcentis libris annui redditus, de quibus dictus d. Anto.poſſit libere diſponere. Et prima facie vr̄ rñdendum,ꝙ valeat, quia ſtante reſeruatione prædicta conſtat tale pactum non eſſe de vlī ſucceſſione,ergo vr̄ validum,cū non auferat liberam teſtandi facultatem, qua ratione dicit Bal. poſt Pe.in l.fi.col. fin.C.de pac.quod valeat donatio certę partis hæreditatis.& ita vr̄ velle Alex.conſi 19 perſpectis,colu.4.lib.5. Et quia d. Ant.iurauit non ꝯuenire, quo caſu uidetur ſeruandū iurm̄,cum poſſit ſeruari abſque detrimento ſalutis ęternæ, cap. quemadmodum,de iureiur. & quia iurm̄ facit actum valere eo modo,quo valere poteſt,l.cum pater.§.filius matrem,ff. de leg. 2.cum ergo tale pactum poſſit valere in uim donationis inter uiuos,vt dicit Bal.in d.l.fi.Bar.& alii in l.ſtipulatio hoc mō concepta,ff.de uerb.ob.ubi firmant ualere donationem particularē collatam poſt mortē,& ꝯñr ualebit iſtud pactum,vt donatio, quia eſt particularis,ſtante reſeruatione præmiſſa,& quia ubi tale pactum non valeret de iure communi,tñ vr̄ ſuſtinēdum per conſuetudinem, quę (ut aliqui dicunt) uiget in Gallia, ut in contractu matrimonii poſſit hæreditas dari pacto. Ita Bald. in l.cū Archimedorū.col.fi.C.vt in poſſ.leg.in c.1.§.filii nati,per illum tex.ſi de feu.fue.contro.inter do.& agna.vaſa. Et ſtante huiuſmodi ꝯſuetudine ita determinat Steph. Auſſerii in addi. ad Capel. Tholoſa.deciſ. 462. vbi ſubdit ita fuiſſe per plura arreſta deciſum inter nobiles. Pręmiſſis non ob ꝯtrium (ꝙ non valeat

20 tale pactū) probatur,quia pacto † dari non pōt hæreditas,l. hæreditas.C.de pac.cōuen.& ratio eſt multiplex. Primo,quia alia pacta tollunt liberam facultatem teſtandi, ꝙ eſt ꝯ bonos mores,l.ex eo.C.de inuti. ſtipul.l. pactum,ꝙ dotali,C. de pac.cum ſimi. Scdo,quia inducit votum captādę mortis.l.fi.C. de pact.c. deteſtanda.de conceſ.præb.li.6. Tertio,quia neceſſitat ad id,qđ liberi arbitrii eſſe dēt,l.1.C.de ſacroſ.eccl. & ita concludunt oēs ſcrib in d.l.pactum.& in d.l.fi.& in d.l.ſtipulatio hoc mō concepta,& firmat late Ale.conſi.28.lib.3.& auctoritates ad hoc abūdant. Et iſta ꝯcl̄o veriſſima apparebit,ſi allegata in ꝯtrium tollātur. Non obſt.itaque,dū dr̄,ꝙ pp reſeruationem non eſt pactū

21 de vl̄. ſucceſſione. Quia rñdetur dupliciter;primo ꝙ ēt † pactum de particulari ſucceſſione eſt a iure reprobatum,ut eſt tex.in d. l.pactum,ꝙ dotali,quem ibi no Dec.in 4.ampliatione. & ita firmat Pet.de Anch.in rubr.de teſt.ad fi. Alex.in d.l.fi.col.fi. Dec. conſi. 84.col.4. Bar.conſi.ſtatim allegando.militat.n.ratio voti captandæ mortis ēt in parte,nec libera foret teſtandi facultas in ea parte,qua valeret pactum. Sequereturq; eūdem poſſe decedere cum plurib.teſtīs,& vlt. voluntatib.qđ eſt in iure abſonum. Scdo reſpondetur,ꝙ hoc pactum eſt de vlī ſucceſſione,vt patet ex contextu verborum ibi,ꝙ ſit hrs vniuerſalis. Nec reſeruatio diſponendi de ſexcentis libris annuis facit ꝙ Ioan.nō ſit hrs vniuerſalis,quia ſi do. Ant.non diſpoſuit de illis ſexcentis libris,tūc accreſcunt ipſi hæredi,l.1.§ ſi ex fundo.ff.de hæred.inſt. Si uero diſpoſuit inſtituendo alium in dictis ſexcentum, ille inſtitutus in re certa erat legatarius,l. quoties.C.de hæred.inſt.l.cum quidam,ff.de liber.& poſth. & idem de reſeruatione vſuſfr. dicen

22 dum eſt.pręterea reſeruatio vſuſfr. † non conſeruat facultatem teſtandi,quia vſuſfr.finitur morte,§. finitur,Inſti. de vſuf. quod maximè dicendum eſt,quia hmōi reſeruatio legitur reſtricta ad vitam,vt ſonant illa uerba,la uita durant. Et ita in propoſito rñdet Pau.de Caſt.in d.l.fi.& conſi.73.in 2.parte notandum eſt. Sequitur Cor.conſi.176.in pñti,li 5. Et Dec.conſi 30.col.5. Simili

23 ter non ob iurm̄,quia tale † iurm̄ pręſtitum ꝯ bonos mores nō eſt obligatorium,reg.non eſt obligatorium, de reg iur. in 6. Et pactum de futura ſucceſſione non firmetur iurō,firmāt Cy. Bar. Ang.& Pau.& alii oēs,nemine diſcrepante,in d.l.pactum,& in d.l.fi.firmant omnes Canoniſ.in c.cum contingat.de iureiu. Bart. in l.ſi quis pro eo,ff.de fideiuſ.& ita concludit Ale in d.conſ 28. Nec quicquam facit,ꝙ dicit Bal.in d.c.1.§ filii nati,ſi de feu.fue. controu.inter do.& agna.vaſ. quem ſecutus eſt Auſr. in loco ꝑalle.quia nec rationes ſuæ concludunt,& ipſi fuerunt varii.& ꝯtrarii;nam Bal ꝯtrium firmat in d.l.pactum.& in d.l.fin.ubi dicit,ꝙ tale iurm̄ non obligat,quia ꝯ ius diuinum,& ꝯ omnem rōnem, & ipſe Auſre.teſtatur ſeipſum toties uariaſſe. Quod eorum rōnes ſunt friuolę & non concludentes,patet. Mouētur.n.primo per tex.in c.2 de pac.li.6. qui loquitur in pacto negatiuo de non ſuccedendo quod nō inducit votū captandę mortis,ideo firmatur iurō ſm Bart.in d. l.ſi quis pro eo,& ſequuntur oēs in l.pactum,C.de coll. Mouentur ēt unica ratione,uno pernicioſa ꝑſuaſione. dicunt.n.ꝙ non dēmus dicere,ꝙ tale pactum inducat votum captandę mortis,quia neſcimus quid ſit in aīo paciſcentium, ſed bñ ſcimus ꝙ iurm̄ ſeruari poteſt ſine interitu ſalutis ęternæ. Sed licet neſciamus nos quid ſit in animo paciſcentium, id ſaltem ſcimus, ꝙ tale pactum præſtat occaſionem captandæ mortis,& ſic ſcimus,ꝙ eſt ꝯ bonos mores, ergo nulla ratione dēt iurō firmari,d.reg.non eſt obligatorium. Item id ēt ſcimus, ꝙ in aīo paciſcentis pōt eſſe hmōi votum mortis captandę, ergo non refert,ꝙ ēt poſſit non eſſe cū lex nō ſit facta pp bonos,

24 ſed propter malos.cap. licet,de reg.§ quia vero,in Aut.vt ſine prohib. matr. & licet ſit poſſibile reperire aliquos bonos viros, quod rariſſimum eſt,teſte Satyrico Iuuenale inquiente, Rari qppe boni,&c. nam & Filius ante diem patrios inquirit in annos, vt inquit elegans ille poeta Ouid. non tamen in eis ceſſat legis vigor,qui ad obuiandum fraudibus,& hominum malitiis inuētus eſt l.1.§.ſexum,ff.de poſtu.nota.Mod.in cap. ſedes,de reſcri. Præterea hæc eſt præſumptio iuris,& de iure,cum hac præſumptione voti captandæ mortis lex ſtatuerit pactum huiuſmodi

25 non eſſe recipiendum,d.l.ex eo,& d.l.pactum,vbi autem † lex præſumit,& ſuper præſumpto ſtatuit non licet nobis contrariū allegare,nec pręſumere;quia præſumptio legis ſuperat præſumptionem hominis,c.iuuenis,de ſponſ.not.in aut.ſed tantū neceſſe,C.de don.an.nup.& opin. Bal.in d.c muribus reprehendit Iaco. Aluar.ibi,& Ale.in d.conſi.28.licet non ita aperte reſpondeant rationibus adductis per Bal.non obſt. pręterea conſuetudo,quæ ſecundum Bald.in c.1.§.filii nati,ſi de feu.fue.contro.inter domin. & agnat. vaſa.poteſt inter nobiles habere aliquod motiuum æquitatis fauore matrimonii, quia ſub tali pacto nobiles inueniunt nobiliores vxores, & inde creſcit nobilitas,

quia qui allegat conſuetudinem, debet illam probare, cum ſit
facti, c. 1. de conſt. li. 6. tradit Bal. in l. de quibus, ff. de legi. Et ubi
26 probetur, reſpondetur, ꝙ talis conſuetudo † non valet, nec eſt
recipienda: quia ubi aliquid eſt prohibitum deduci in pactum,
tanquam contrarium bonis moribus, tale pactum nunquam iu-
ramento, neque ſtatuto, neque conſuetudine validari poteſt,
cum idem uitium ſit in conſuetudine, quod eſt in ipſo pacto, ita do-
cet Bat. in l. omnes populi, in 3. q. princ. ff. de iuſti. & iur. & ita cō-
cludit Capella Toloſana in d. deci. 452. quicquid ibi aſtruat Au-
fre. quem miror uoluiſſe talia pacta ualere inter nobiles, & non
inter plebeos, quaſi nobilitati ſit magis condonandū, quod poſ-
ſit captare mortem alterius, & turpia pacta inire, quod nihil
aliud eſt, quam nobilitatem ipſam reprobam facere, q̄ tamen
27 † ſine uirtute, & probitate conſiſtere nequit, c. nunquam, 56. diſt.
c. nos qui præſumus, al. d. ſt. c. pe. de præb. Animus. n. eſt, qui (teſte
Seneca) nobilē facit hominem, & ſm Claud. exaltat uirtus no-
bilitate patens, certe uī ipſum Aufrerium, cui Bald. adſtipula-
tur, ꝙ iſtud ſit ſpāle fauore nobilitatis, conceſſiſſe unum perniſe-
rum priuilegium nobilibus, ut inuicem poſſint vitæ inſidiari, vt
facultatem teſtandi ſibi valeant adimere: ab hoc tene priuile-
gio liberet nos dominus. Nec refert, ꝙ per ſtreſiā ita quūq; fue-
rit iudicatum, vt ille aſſerit, quia exemplis non eſt facienda lex,
nec iudicandum, l. nemo, C. de ſen. & interl. om. iud. nec quod fa-
ctum fuit, ſed quod fieri debuit inſpiciendū eſt, vt no. in l. ſed licet.
ff. de offi. pꝛ. Et certe (ſalua ſemper ſnīa ſpectabiliū Dn̄orum) non
vī hmōi conſuetudo recipienda, nec nobilitatem putamus tali
impuro fauore dehoneſtandā. Nec dicat, ꝙ doct. Bart. in d. l. oēs
populi, pcedit, qn̄ pactū nō eſt ꝯ bonos mores, quia ꝯtinet turpi-
tudinem, vel inducit homines ad peccandum, ſecus ſi tractū ſit
contra bonos mores iuris ciuilis, & turpitudinem nō cōtineat,
ut vī in iſto caſu, ſm Dec. in d. l. pactum, vbi dicit, ꝙ libertas te-
ſtandi eſt de iure ciuili, ergo poterit tolli p cōſuetudinē, ſm eū.
28 Quia rn̄detur, ꝙ talis † conſuetudo eſt peccati nutritiua, & ꝯtra
præceptum decalogi, non occidēs, quod pceptū ēt de homicidio
mentali intelligitur, c. homicidiorū. c. periculoſe, ca. ſi cui, de pen.
diſt. j. Ergo talis conſuetudo, quæ dat occaſionē uoti captandæ
alienæ mortis, tanquam nutritiua peccati, erit nullius momēti,
c. fi. de præſcr. & ibi ampliatur p Abb. & Imo. vt pcedat, ēt ſi cō-
ſuetudo ſit nutritiua peccati venialis tm̄. Et procedit non ſolum
ſi re ipſa contineat in ſe peccatum, ſed ēt ſi ſolum præſtet occa-
ſionem, vel pronitatē delinquendi, c. ex parte, quē ibi not. Pan.
de conſue. & idē dicit Pan. in c. fi. col. 3. eod. tit. & c. ad noſtram,
ibi Fely. de proba. vbi dicit, ꝙ conſuetudo, & lex nutritiua pecca-
ti, uel inductiua ſolius pronitatis, dī peſtis in prouincia, adeo quod
non poteſt per principem ꝯfirmari, per tex. in c. illa, 12. diſt. Cæ-
terum falſum eſt, ꝙ facultas teſtandi ſit de iure ciuili, ut dicit
29 Dec. Imò eſt de † iure naturali, vt legitur in teſtamento vete-
ri, firmat Bar. in l. interdum, ff. de condi. licet forma & ſolenni-
tas ſit de iure ciuili, l. a. ff. de teſta. Non ēt refragatur quod dicit
Dec. hanc conſuetudinem non videri contra bonos mores,
poſtquam à ciuibus, & nobilibus approbatur, per text. in l. itē
apud Labeonem, in prin. ff. de iniur. quia ſua ꝯria non eſt veriſ-
ſima, alias ſi conſuetudo ciuium & nobiliū eſſet facere ꝯtus il-
licitos, vel furta, aut homicidia, ſequeret, ꝙ talis conſuetudo nō
diceretur ꝯ bonos mores ciuitatis, qa à ciuib. approbatur, ꝙ ꝯ-
ſtat ēt falſiſſimum, d. c. fi. de præſcr. & d. c. fi. de conſue. & ita con-
cludit Iaſ. in l. ſingularia, col. pen. ff. ſi cer. pet. Nec ob. tex. allega-
tus per eum, in d. l. apud Labeonem, quia quidam ſunt boni mo-
res vnius ciuitatis non improbati, nec approbati in alia, nec a
iure. Quidam ſunt boni mores approbati a iure, & in alia ciuita-
te; quidam ſunt mores a iure reprobati. Ad cognoſcendum aūt
vtrum aduerſus bonos mores ciuitatis factum ſit, dicit tex. in d.
l. apud Labeonem, eſſe inſpiciendum locum ciuitatis, & ſic loq-
30 tur † de bonis morib. vnius particularis ciuitatis, q non ſunt a
iure reprobati, & hoc caſu tenet ꝯria; ſunt approbati, ergo non
dicitur feciſſe contra bonos mores, qui tales mores obſerua-
uit. Nos autem loquimur de cōſuetudine, ꝙ pacto dēt hæredi-
tat, quæ licet approbetur a ciuib. tamen talis conſuetudo, & ta-
lis mos, eſt damnatus a iure pp votū captandæ mortis, d. l. ex eo.
ergo nihil facit illa lex ad punctum nrē qōnis, quicquid dicat Dec.
qui ad illa nō aiaduertit, & ꝯtrarium conſuluit ipſemet Dec. ꝯſ. 225.
in cā, quæ quōdam. vbi reprobat conſuetudinē, & pactū etiā fa-
ctum in ꝯtu mrīmonij de hrēditate tota, vel de quota, vt ibi late
per eum. Nō deniq; obſtat, ꝙ hmōi pactum poſſit ſuſtineri in
vim donationis inter viuos, quia ex verbis conſtat, quod d. An.
volebat vltimum iudicium in Ioannem ꝯferre, nō āt donare, cū
eum vellet eſſe hrēdem vniuerſalem. ita dicit Bar. in l. tale pactū. §.
31 fi. ff. de pac. vbi inqt, ꝙ ſi in ꝯtu mrīmonij contrahens † ali-
quē ſuū dicat hrēdē, cēſet in eū ꝯferre ultimū iudiciū, ubi āt con-
ſtat aliquē nolle donare, iuſm non poteſt operari, ꝙ actus teſtā-
di conuertatur in donōnem, quia iuſm nō operatur ultra con-
ſenſum, l. fi. C. de nō nu. pecu. c. ueniēs, de iureiu. nō. n. iuſm am-
32 pliat † diſpōnē ultra ꝯſenſū, ſed q̄ reperit confirmat, teſte Bald.
conſ. 249. ſup eo. li. 3. Nam ſi du. Anto. noluiſſet donare, facile
ei fuiſſet exprimere, ſicut expreſſit de Caſtro nouo, & claro mō-
te, q̄ legitur donaſſe, & poſtea addidiſſe. Et vltra voluit ꝙ Ioan-
nes prædictus ſit ſuus hæres vniuerſalis. Et ꝙ pactum de futu-
ra ſucceſſione ēt particulare, non ſuſtineatur in vim donationis
inter viuos; patet, quia *communis* eſt concluſio, ꝙ tale pactū nō
firmetur iuro vt s. dictum fuit, q̄ certe cōis concl̄o eſſet falſa, vel
deriſoria, ſi mrī̄n ſuſtineret pactū in vim donatiōis īter viuos.
Idcirco Doctores ad cognoſcēdū, vtrū tale pactū ꝯtineat dona-
tionem īter viuos collatam poſt tps mortis, iuxta tradita in d. l.
ſtipulatio hoc modo concepta, an vero ſit pactū futuræ ſucceſ-
ſionis, dīt inſpicienda eſſe verba vtrum paciſcens vſus fuerit
verbo, donare, vel ne, prout loquitur Bal. in d. l. ſi. dum dicit, poſ-
ſe donari partē hrēditatis, nā ipſe vtitur verbo donare; ſecus autē
ſi vtatur verbo, inſtituere, vel hrēdem eſſe, ſm Mod. ibi ita decla-
rantes terminos. Et ſi neutro horum verborū vſus fuerit, tūc pō-
derandum eſt, vtrū per modum obligationis cōſtituendæ poſt
mortem, an per modum dandæ ſucceſſionis. Primo caſu valet pa-
ctum, ſcdo caſu nō ualet; ita declarat Old. conſi. 139. ad hrēdam.
& Bar. in conſ. a ta. pmitto tibi, §. tu mihi. Cōſtat āt in caſu oc-
currēti, ꝙ pactū fuit conceptū per viam dandæ ſucceſſionis, & hæ-
reditatis, vt ſonant verba illa, ꝙ ſit hrēs vniuerſalis, l. ꝗ. l. iis verbis.
ff. de hæred. inſti. & d. l. pactum quod dotali, in verbo, hæres eſ-
ſet. Nam quotiēs obligatio non originatur in perſonam hrēdis,
ſed bona ipſius poſt mortem transferuntur, dī conuentio de fu-
tura ſucceſſione, l. licet ibi, res eius pertineret, C. de pac. Et opti-
me tradit Cur. iunior conſ. 15. circa præmiſſam. vbi dicit, ꝙ niſi
ita diceremus, eſſet manifeſta iuris repugnantia inter d. l. ſtipula-
tio hoc mō concepta, qa valet pmiſſio oīum bonorū poſt mor-
tem, & dictam l. ex eo, & l. pactū, quod dotali, quæ uolūt, ꝙ nō ua-
leat pactū de futura ſucceſſione, ēt p pte, & hæc eſt ipſa veri-
tas, & Doc. recepta ſnīa, cui aduerſari ſine temeritatis, & inſolē-
tiæ uitio nemo pt. Sed fac, tale pactum iure ſubſiſtere, an lice-
bit prī filium, quem ex pacto hrēdem fecit grauare, vt ſi ſine libe-
ris maſculis deceſſerit, hrēditatem alteri reſtituat? Nos intrepide
tenemus, licuiſſe prī grauare filium onere fideicommiſſi, qa tale
33 † pactū, quod conſuetudine, aut ſpāli prærogatiua nobilitatis de-
fenditur, in uim ultimæ voluntatis ſuſtinetur, & nō in uim con-
tractus, ut eſt caſus, quem ibi gl. Bar. & oēs not. in d. l. licet. C. de
34 pac. ubi deciditur, ꝙ pactū de futura † ſucceſſione fauore milita-
ri valet in uim ultimæ uoluntatis, & ſupremi iudicii, & ſic pt
reuocari in totum, ergo longe magis poterit mutari in parte, ui-
delicet, & poſt mortē hrēditas alteri reſtituatur, & ita ibi Ale. &
alii concludunt. Et ſi pactū de futura ſucceſſione inter milites
ſolum defenditur in uim ultimæ uoluntatis, certe non aliter in-
Paganos defendi poterit. ad idem tex. in d. l. fi. ubi dī, ꝙ ita demū
pactū ſuſtinetur, ſi is, de cuius hrēditate agitur, conſenſerit, & in
tali conſenſu uſque ad extremum uitæ ſpatium perſeuerauc-
rit. ſi ergo non perſeuerauerit, ſed in totum mutauerit volun-
tatem, uel in parte, pactū non tenebit in parte mutata, & iſtud
expreſſe uoluit Bart. in terīs nrīs in d. l. tale pactum, §. fin. ubi di-
cit, ꝙ ſi prī conſenſerit extremū iudiciū in ꝯtu inito cū filio, tale
iudicium ſuſtinebit in uim ultimæ uoluntatis cū duobus teſtib.
ꝙ inter alios non ualeret, niſi adeſſent ſeptem teſtes neceſſarij
ad tale extremum iudiciū, l. fi. C. de teſt. & ita etiam tenet Io. Fa-
br. Pau. de Ca. Bal. & alij *cōiter*, in d. l. fi. Itē facit, qa effectus hu-
ius pacti, ꝙ Ioannes ſit hrēs, confertur poſt mortē abſque ulla ob-
ligatione ſumptura exordium in pſonā hrēdis, cum idē paciſcēs
ſit futurus hrēs, & eidē contra eundē non poſſit dari actio & ob-
35 ligatio. l. Vranius ff. de fideiu. diſpō tāt iudicatur ſm tps, in ꝙ cō-
fertur, l. ꝙ ſpōſæ, C. dē do. añ nup. l. in fuga, C. ad le. Flaui. dē plagi.
ergo talis diſpō iudicari dēt ultima uolūtas, nō ꝯtus īter uiuos,
& ita p hāc rōnē ꝯcludit Bar. in ꝯſ. 76. prī filio. & cū ſit ultima uo-
luntas, legī ꝙ Ioānes filius, cui etiā dicto pacto hrēs effectū ul-
timæ uoluntatis acquirebat, potuit onere fideicōmiſſi grauari, l.
translatio, de adimen. le. l. ab eo. C. de fideic. Itē facit, qa prī pōt
grauare filiam in dote, quatenus excedit legitimā, l. Titia, §. Lucius,
& l. fi. §. filiæ ff de le. 2. Ergo multo magis poterit eā grauare in
hrēditate, q̄ prī illi dedit. Et hāc ſnīam amplexa fuit Capella To-
loſana, & eā dicit veriorē eſſe Aufrerius ibi, licet dicat qſiqne ni-
diſſe iudicari ꝯtrū: & licet ibi adducat quaſdā rōnes p ꝯtra pte,
ad illas tn̄ patet clara rñſio, quia procedunt retenta opinione eo-
rum, qui dīt tale pactū ualere in uim donōnis inter uiuos, & in
uim ꝯtus, quod conſtat eſſe falſum, ut patet ex pdictis. Iō circa ta-
les rōnes non expedit inſiſtere, cū nihil penitus ſeruiāt in propo-
ſito, retēta cōi ſnīa, ꝙ tale pactum ualeat in uim ultimæ uolun-
tatis. Circa donationem Caſtri noui, & Claromontis, in primo
36 pacto mrīmoniali ſcriptā dubitatur, an dicta † caſtra fuerint do-
nata ſoli Io. an ēt filiis eius ex illo mrīmonio naſcituris? Et uī,
ꝙ ſoli Ioanni facta ſit illorum donatio, ita ꝙ filij nec accumula-
tiuè, nec ordine ſucceſſiuo donatio facta ullo modo uideantur.
Non. n. fuit donatio facta Ioanni & liberis eius, ſed Ioanni ſoli
fauore mrīmonij & liberorū ex eo naſciturorum, &c. & ſic uer-
ba diſpoſitiua donatiōis non ſunt ꝯcepta in pſonam liberorū,
nec p Ioānē p illis fuit recepta donatio, iō ipſis liberis non uī
facta

facta donatio, nec ex ea ius aliquod illis acquiſitum, licet fauore ipſorum facta dicatur, l. ſi pro parte, vbi Cy. Bal. & alij no. C. de do. pmiſ. vbi ſi dos pmittať viro p muliere, & in eius fauorē, tñ ipſi mulieri non acquirit ius agendi ea tali promiſſione. facit qđ nota. in l. quęcunq; gerimus, ff. de act. & obl. & in l. hmôi, in prin. ff. de leg. 1. Item facit, quia inferius declaratur qualis ſit, & in quo conſiſtat ille fauor liberorum, & nuſquam dr̃ q do. Ioã. donatarius teneať illa caſtra reſtituere, vel dimittere dictis eius liberis. Sed tm̃ dr̃, q filius maſculus, q erit hęres do. Io. teneatur dotare filias, &c. Ideo videtur, q dicta caſtra ſoli Ioanni donata intelligi debeant, ita q de eiſdē ipſe liberè potuerit diſponere & non potuerit in illis a patre fideic. grauari, ex quo iam erāt effecta propria ipſius do. Ioan. per retentionem vſusfru illorũ, l. ſi quis argentũ. §. ſed ſi quidem, & l. quiſquis, C. de don. Nam

37 in fideic. vniuerſali non veniunt bona propria heredis grauati, l. cohæredi, §. cum filię, ff. de vulg. Et p̃miſſa pcluſione ſtāte, bene ſequitur, q filiab. dicti do. Ioan. non intelliguntur vllatenus donata dicta caſtra. Et maxime q̃a in cæteris capitulis matrimonij filiæ ſemper excluduntur a ſucceſſione & bonis donantis mediante dote 5000. ſcutorũ. Et ex p̃miſſis ēt erāt ſopita alia dubia in ſecundo quæſito formata. Sed poſito, q ex illo pacto intelligeretur donata illa caſtra liberis ex illo matrimonio naſciturs, ordine ſucceſſiuo poſt mortem do. Ioan. prout magis vr̃ eſſe de mente donantis: adhuc tamē nullatenus in tali donatione cõprehenderentur filiæ fœminę, niſi prout inferius dictũ &

38 declaratum reperietur, quia ex diſpoſitione † declarata non acquirit, niſi quatenus in declarante cõtinentr, l. aſſe toto, ff. de hæred. inſti. l. ſi ita ſcripſero. ff. de condi. & demon. ſed in diſpoſitione declarante non legitur aliquatenus facta donatio filiabus de dictis caſtris nec de alijs bonis, ſed ſolum iubent dotari de ſumma p̃dicta 5000. ſcutorũ, ergo &c. Et illud, q filię fœminę ſint oĩno excluſę a p̃dictis bonis donantis, non vr recipere pbabilem dubitationē. Filijs autem maſculis ex eodē matrimonio naſcituris vñr ēt donata caſtra p̃dicta poſt do. Ioan. & hoc in vim modi adiecti per illa verba, fauore liberorum, pro illis elocandis, ad reſtandis, ſeu inſtituendis, & puehendis, ut J. declarabitur, nã illa dictio, pro, inducit modum, ſm Bar. in l. quib. dieb. §. Terminus, ff. de cond. & demon. Sed ex modo appoſito in donatione in fauorem tertij aquiritur illi tertio ius, & actio ſine ceſſione, & hoc fauore exercēns liberalitatē, caſus eſt in l. quoties, C. de do. q̃ ſub mo. p quē ita in terminis dñt Pau. de Caſt. & Corn. in l. 2. C. de his, quæ ſub mo. cum ſimilibus traditis per Soc. qui idē tenet, in cõſi. 236. placet, col. 1. in 2. parte. Cõprobať iſta pcluſio. Primo, quia niſi ita dicamus, illa verba fauore liberorum, & p illis elocandis, &c. fruſtra viderentur appoſita, & nihil viderentur operari, ƺ l. ſi qñ, ff. de leg. 1. Secundo, q̃a poſtea excludendo filias mediantib. 5000. ſcutis, vr̃ ſatis declarare donans ſe velle, q illa Caſtra pertineant maſculis, quia excluſio filiarum, eſt incluſio maſculorum, l. cum p̃tor, ff. de iud. Tertio, quia grauando maſculos naſcituros ex illo matrimonio, ut maritent, & dotent filias eiuſdem matrimonij, ut legitur in ſeptimo c. matrimonia li, videtur eo ipſo declaratum, q dicta caſtra donata pro maritãdis & adreſtandis p̃dictis liberis ſpectent, & remaneant maſculis tm̃, q̃a ſic grauando, cenſetur eos etiam ita honoraſſe, attēto maxime quod iam in dicto 1. pacto voluerat eiſdem maſculis p uideri de prædictis Caſtris. & ſic ad illa erant expreſſe vocati modo J. declarando, pro quo bene facit illa communis, & recepta concluſio, q licèt liberi in conditione poſiti non intelligantur

39 honorati, tamen ſi grauentur † fideic. tunc cenſentur honorati, ut tradit Corn. in l. ab eo, C. de fideicom. & Moderni communiter poſt Barto. in l. Centurio, ff. de vulg. per tex. not. in l. denique, §. interdũ, ff. de pec. lega. fortius ergo in caſu noſtro, in quo maſculi fuerunt expreſſe honorati in vim modi, ut dictum eſt. Ex quibus infertur, q do. Io. pater non potuit relinquere d. Caſtra filijs ſuis maſculis, & non potuit de illis in extraneos diſponere, nec tale pactum in præiudicium maſculorum alterare, ut poſt Bar. in terminis tenet Alex. in l. qui Romæ, §. Flauius. ff. de verb. obl. & alibi Soc. in ſcđa concluſione, an aũt dicta caſtra in

40 telligantur acquiſita oĩb. filijs maſculis † æqualiter, vel vni ſoli, quem d. Io. pro hæde ſuo elegit? vř tractatorium diſputare, attēto qđ oēs dicti maſculi diſpoſuerunt de illis caſtris ſm voluntatem ipſius primi donantis, l. quod deficientibus omnino maſculis ex aliquo ipſorum, dicta Caſtra, prout cætera bona, peruenirent in proximiorem domus de Caſtronouo. Ideo cum nihil referre vř, ſint acquiſita vni tm̃, an omnibus in hoc inſiſtendũ non vř. ¶ Circa illud dubium, ſ. an inſtitutio hæredis vniuerſalis facta de ipſo do. Ioanne in ſcđo capitulo matrimoniali, dēat cenſeri facta eodē fauore liberorum, quo legitur facta donatio dictorũ Caſtrorum immediate pręcedens. Et paucis agendo reſpondetur quod non, q̃a ſi donans hoc voluiſſet, veriſimiliter expreſſiſſet, id quod facile potuiſſet ſi voluiſſet, ut prius fecit, q̃ñ voluit, vnde cum non expreſſerit, dicendũ eſt, quod hoc noluerit, ideo debet haberi p omiſſo, ar. l. vnicę, §. ſin autem ad deficientis. C. de cad. tollend. c. ad audientiã, extra de decim. bene facit l. ſi cum dotem, ff. ſol. matr. cum ſim. Et hoc modo arguunt Doctores ſępiſſime, vt eos refert Dec. in conſi. 139. & illa eſt

41 regula firma. q † diſpoſitio non habet locũ, niſi in perſonis in ea expreſſis, ideo pōt ſemper dici, de re non loquitur diſpoſitio, & ſi vis dicere contrarium, habes neceſſe probare, ſm Ioannē And. in addi. Spec. tit. de teſtamentis, §. 1. ver. occurrit, in fin. Old. conſi. 21. thema tale eſt, cum concordantibus traditis p Soc. conſi. 61. col. 3. & conſi. 63. col 8. & conſi. 66. col. 4. in fin. vol. 3. hinc eſt, q vna perſona ſubſtituta in vno caſu, nõ cenſetur ſubſtituta in alio caſu diuerſo, niſi dictum ſit, vt per Soc. conſi. 67. col. 2. & 3. vol 3. & Dec. pſ. 384. col. vlt. bene facit, qđ poſt Aretinum dicit Dec. in conſi. 314. col. 2. & conſi. 208 col. 3. & conſilio 394 col. 4. in fin. Et quia in contractibus non debet perſona extranea ſubaudiri, l. ſi ita ſtipulatus, §. Chryſogonus. ff. de verbo. obl. Et iſta diſputatio tunc eſſet neceſſaria, ſi talis vniuerſalis inſtitutio valuiſſet in vim donationis irreuocabilis. Sed cũ nos teneamus, eam non valere, niſi vim vltimę voluntatis, ad nutũ reuocabilis, ideo ſtandum eſt diſpoſitioni teſtamētariæ per do. Anto. donantem factę, quo ad omnia bona, exceptis caſtris prædictis. Laus Deo Opt. Max.

Ita iuris eſſe reſpondemus de Ripa & I. Montaigne.

RESPONSVM II.

Et ſi conditio ſubſtitutionis factæ in codicillis per hæc verba, Plus ordonne que ſe ledict Baldeſsar veſquit plus que monſieur Iehan ne que Thomas, le ſubſtitue en la ſegneurie de Senas, ſi eul ſue onthericiés maſſes da leus corps, defeciſſe videatur, q̃a dñs Baldeſſar defunctus ſit ante dom. Thomam, & maxime, cum Ioannes cum liberis deceſſerit maſculis, quæ liberorum conditio cum copulatiuè adiecta fuerit, in perſona vtriuſque erat adimplenda. Et quemadmodum ſubſtitutio, ſi neque Titius neque Męuius hæredes erunt, neutrum hęredē eſſe deſiderat, ita huiuſmodi ſubſtitutio amborum delectum requirit, nec fideicom. ſubſtitutio habet locum in perſona præmorientis, quando grauati inuicem erant ſubſtituti, maxime quando inſtitutus ex veriſimili mente teſtatoris prædilectus ſit ſubſtituto, quo caſu nec pluralitates in ſingularitates reſoluuntur, & conditio appoſita in perſona plurium in omnium perſonam eſt adimplenda Verum ſecundum ea, quæ proponuntur, huiuſmodi ſubſtitutionem fideicom. pluribus factam in perſonam vnius verificari reſpondi: nam quemadmodum teſtatorem omnem ſubſtitutum habere voluiſſe creditur, ſi omnium perſona defecerit, ita etiam exiſtimatur partem ad eum deferri voluiſſe, ſi vnius perſonã defecerit, & pręſertim ne codicillaris ſubſtitutio inanis iudicetur, ſi non aliter intelligatur ac ea plicetur, quàm ſubſtitutio facta in teſtamento, quę etiam ſingulari fauore ipſius do. Baldeſſaris facta legitur, ut ipſe teſtator in codicillis aſſeruit, idq; etiam manifeſte patet ex illis verbis, cętera vero in teſtamento contenta approbat, teſtamento addidiſſe, vel detraxiſſe, nam per ſpãlem diſpõnem codicillorum, ab vniuerſali teſtamentaria receſſum vř: quia etiam in fideicommiſſis voluntas magis quàm verborum quęſtio attenditur, ideo cum cõſtet teſtatorem in quodam primo teſtamento ipſum d. Baldeſſarem in portione ipſius domini Ioannis ſine filiis decedentis ipſi dño Thomæ prætuliſſe, ita per hmôi ſubſtitutionem in codicillis factam eundem præpoſuiſſe, creditur. nec obſtat, quod illud teſtamentum fuerit reuocatum, quia etiam ex teſtamento reuocato teſtatoris voluntas argui poteſt, & præcipuè cum ex huiuſmodi interpretatione omnia ad antiquã & primæuam teſtatoris voluntatem, & filij ēt ad æqualitatem reducãtur. Quare reſpondi do. Arnandum, filium dicti Baldeſſaris, in parte do. Ioannis præmortui, ſaltem in dominatione de Senaſio, virtute ſubſtitutionis fideicõmiſſariæ admittendum fore.

SVMMARIVM.

1 *An ſubſtĩõ ita cõcepta, ſi dominus Baldeſar plus vixerit quàm dom. Ioannes, & quam Thomas in perſona vtriuſque conditionē euenire deſideret.*

2 *In fideicommiſſaria ſubſtitutione pluralitas quando reſoluatur in ſuas ſingularitates, & vide nu. 19.*

3 *An coniunctus ex veriſimili mente teſtatoris præferatur ſubſtituto aduenitate caſu ſubſtitutionis in perſonam primi, & vide nu. 18. & 20. & ibi vide, quando perſona dicatur magis dilecta.*

4 *An conditio facta in toto, & appoſita in perſona plurium, in perſona vnius impleatur, & vide plenius, nu. 16. & 21.*

5 *An teſtator pręſumatur mutare voluntatem ſuam, & an correctio præſumatur, & vide nu. 22.*

7 *Subſtitutio repetita codicillis, debet intelligi cum aliquo effectu, ne fruſtratoria cenſeatur.*

8 *Subſtitutio facta in fauorem alicuius, non debet in odium retorqueri.*

9 *Subſtitutio facta in augmentum non debet operari diminutionem, nec contra, vide nu. 10.*

11 *Teſtator voluiſſe non præſumitur, quod non dixit.*

12 .An

12 *An ſubſtitutioni vniuerſali factę in teſtamento, derogetur per ſpecialem factam in codicillis.*

13 *An arguere liceat a teſtamento renocato, quantum ad adhibendam declarationem diſpoſitorum in teſtamento.*

14 *In dubio pater præſumitur æqualitatem ſeruare voluiſſe inter filios, & in ſubſtitutionibus.*

15 *An ſubſtitutio facta ſub duabus conditionibus, in utraque conditione ſit verificanda.*

17 *An conditio, quæ tacitè ineſt ſi exprimatur, reddat conditionalem diſpoſitionem, & ibi vide optimam declarationem.*

18 *An ſubſtitutio codicillaris fideicommiſſaria facta de Signoria de Senaſio intelligatur facta vltimo morienti, & in parte ſua tantum.*

Dirigat me, qui veritas eſt, in viam ſalutis & veritatis.

Reſpon. Interpreta.

Quia Dominus Baldeſar mortuus eſt antequã Thomas, videtur quod conditio ſubſtitutionis factæ in codicillis per hęc verba deſecent, Plus ordone, quę ledict. Baldeſar velquit plus que monſieur Iean, neque Thomas, le ſubſtituit en la ſeigneurie de Senas, ſi eulx non heritiers males de leurs corps. Et conſequenter, quod ſubſtitutio euanuerit, l. vnica, §. ſin autem ſub conditione, C. de cadu. toll. Quod autem conditio defecent, probatur, quia facta fuit ſub duplici conditione. Prima, ſi dominus Baldeſar plus viueret quàm dom. Ioan. neq; Thomas. Secunda ſi dicti Ioan. & Thomas filios hæredes non habuerint, & vtraque defecit. prima quidem, quia dom. Baldeſar non ſuperuixit pluſquam dom. Ioan. tamen quia conditio fuit copulatiuè adiecta in perſona do. Ioan. & Thomæ, neneſbat in perſona vtriuſque adimplenda. l. ſi hęredi plures, ff. de cõ di. inſti. illa dictio, neque, habet incluſam copulam, ſecundum gl. in l. ſi filiæ, C. de donatio. ante nupt. & ibi Bald. & glo. in l. & quia. ff. de iuri. omni. iudi. & ideo iſta ſubſtitutio, ſi Baldeſar ſuperuixerit pluſquàm Ioan. & Thomas, debet requirere concur

3 ſum vtriuſque copulati, & ſic ꝙ Baldeſar † debuerit plus viuere quàm do. Ioan. & quàm do. Thomas ſicut iſta ſubſtitutio, ſi neque Titius, neque Sempronius hæredes erunt, requirit ꝙ neuter ſit hęres, l. quidam teſtamento Proculum, ff. de vulg. & pup. l. ſi is, qui ducenta, §. item ſi paterfami. ff. de reb. dub. deficit etiã ſecunda conditio, quia Thomas deceſſit cum filiis hędibus, & illa cõditio, ſi hędes maſculos non habuerint, cum fuerit concepta p verbũ pluralis numeri, ſi non habuerint, de pprietate ſermonis in perſonas vtriuſque erat adimplenda, ſm Pau. de Caſt. cõſ. 14. viſis & conſideratis, & ſic requirebatur, quod neuter habuiſſet filios hędes, l. ſi ita quis ſtipulatus. ff. de verb. obl. & d. l. ſi is, qui ducenta, §. vlti. ff. de reb. dub. & dicit Ang. in l. hędes mei, §. cũ ita, ad Treb. quod licèt ex mente teſtatoris admittat ſubſtitutus in perſona vltimi morientis, quando ſubſtitutio eſt facta poſt mortẽ plurium per nomina collectiua ꝯ proprietatẽ ſermonis ex mente teſtatoris, d. §. cum ita, tamẽ perſona primi morientis nunq̃ admittitur contra proprietatem uerborum ſubſtitutionis copulatiuę, ſm Ang. in d. §. cum ita, & Pau. de Caſt. in l. qui duos, ff. de vulg. & pup.

2 ¶ Secundo cõfirmatur, quia licet aliàs in fideicõmiſſo † plura ſinas reſoluat in ſuas ſingularitates, & in cuiuſcunq; perſona cõditio adimpleat, habeat in parte illius locũ ſubſtõ fideicom. l. Lucius. §. Caio, ff. ad Treb. tñ fallit, qñ grauati erant inuicẽ ſubſtituti, tunc nunquam hẽt locũ fideicom. in perſona primi morientis, ut patet ad ſenſum, & eſt caſus in d. l. hędes mei, §. cũ ita, ff. ad Treb. verum d. Io. & Thomas grauati per fideicommiſſum in teſtamento fuerunt inuicem ſubſtituti, ergo &c.

3 ¶ Tertio fortificatur, quia vbi ſupereſt aliquis inſtitutus, quem veriſimiliter teſtator voluit pferri ſubſtituto, tunc non ſufficit, qđ condõ adimpleatur in perſona primi, l. pe. C. de impub. quæ licet loquatur in pupillari, tñ omnes Doctores extendũt ex idẽtitate rõnis ad fideicom. ut per Bar. & alios, in d. §. cum ita, conſtat autem teſtatorem magis dilexiſſe d. Thomam, quia eũ prætulit Baldeſari in ſubſtitutione, ergo &c.

¶ Quarto corroborat, qa ſubſtitutio facta fuit in donatione de Senaſio, & ſic in tota, cu indefinita æquipolleat vlt., l. plurib. ff. de leg. 2. c. qa circa, de priui. & quod teſtator intellexerit de tota donatione apparet ex verbis teſtamẽti, ex qb. inſertur ad declarationẽ verborũ prolatorum in codicillis, l. talis ſcriptura, §. fi. cum l. ſeq. ff. de le. 1. In teſtõ aũt ordinauit, quod donatio de Senaſio teneat ſp p vnũ tñ, ergo & idẽ dicendũ, q uoluerit teneri eã inſolidũ p d. dn. Bal uerũ ubi † ꝯdõ facta eſt in tota, & cõ

4 ditio eſt appoſita in pſona plurĩũ, non ſufficit, qđ ꝯdõ impleatur in pſona unius tñ, quia alii grauati cenſeant inuicem ſubſtituti, l. Titia Seio §. Seia, ff de leg. 2. & hoc firmat expreſſe Pau. de Caſt. in d §. cũ ita, & ꝯſi 404. doo vidẽda ſunt in prima parte, & Bar. Bal. & Ale. in d. l. qđã teſtõ. Ang ꝯſi. 80. Io. ſuũ ꝯdidit teſtm̃,

5 ¶ Quinto facit, quia teſtator † non pręſumitur mutaſſe uoluntatem, l. ſancimus, C. de teſta. l. filiæ cuius, C. fami. ercis. c. cum Matthę. de celebra. Miſſa nec pſumitur ſe corrigere, l. nã ad ea. ff. de cond. & dem. & gñaliter non pſumitur correctio. l. 1. C. de inoſ. dat. l. verũ ſi dicimus cõditionẽ illã ſi ſuperuixerit plus quã do. Io. neque do. Tho. copulatiuè eſſe adimplendam, & pluralitatẽ non reſolui in ſingularitates, diſpoſita in codicillis concordabuntur cũ diſpoſitis in teſtamento. Si vero dicimus locũ eſſe fideicõ. in perſonam primi, in cuius perſona euenit conditio, tunc ſubſtitutioni reciprocæ factæ in teſtamẽto de Caſtro & Segnoria Senaſii inter do. Io. & Thomã, erit totaliter derogatum, quod non eſt præſumendum teſtatorem voluiſſe, per prædicta. & maxime, quia ex tenore teſti apparere vr̃ teſtatorẽ feciſſe reciprocam ſubſtitutionem inter do. Ioan. & Thomam potius contemplatione dictæ Signoriæ, quam aliorum bonorum, capienda igitur erit illa interpretatio, per quam ſalua ſit reciproca, ut ſic ſcripturę concordentur, c. cum expediat, de electio. lib. 6. Et ſi præmiſſa uideant multũ vigere ꝯ do. Arnaud. ſilium dñi Bal. attamen illis non obſtãtib. ꝯtrariam puto fuiſſe mẽtẽ teſtatoris rõnib. maxime infraſcrip. ¶ Primo, p do. Arnan-

6 do facit, quia regula eſt affirmatiua † in cuiuſcunque perſona euenit conditio ſubſtitutionis factæ pluribus, in illius perſona hẽt locũ ſubſtitutio fideic. l. Luc. §. Caio, ff. ad Treb. l. fin. § filiũ, ff. de leg. 2. quia cuiuſlibet fides rogata cẽſetur de per ſe, ſm la. Bar. Bal. & alios, uel quia ſicut teſtator uoluit ſubſtitutũ habere totũ euenienre cõdõne in perſona oĩum, ita credendũ eſt voluiſſe ſubſtitutũ hẽre partẽ eius, in cuius perſona euenit condõ,

7 vt declarat Imo. in d. § cũ ita. ¶ Secundo, quia ſubſtõ † in codicillis dẽt intelligi facta cum aliquo effectu, ne alias fruſtra teſtator ſubſtitutionem illam feciſſe dicatur, l. ſi qũ, ff. de leg. 1. cum ſolitis concordantib. vñ ſi intelligamus, teſtatorẽ uoluiſſe ſubſtituere dñm Bal. poſt mortẽ dñorũ Io. & Thomæ copulatiuè ſi ſine filiis hędib. decederent, ſubſtõ facta in codicillis erit fruſtratoria, qa in teſtõ teſtõr ſubſtituerat d. Bal. poſt mortẽ amborum copulatiuè, ſi ſine filiis hędibus decederent, non tñ in Caſtro Senaſii, ſed & in oĩb. bonis, ergo &c. ¶ Tertio, quia ſubſtitutio facta in codicillis, fuit factã ipãli fauore d. do. Baldeſaris ut expreſſe in præfationib. codicilli ipſe teſtator proteſtatur, q̃ præfationes declarant uerba dubia appoſita in codicillis, l. fi. ff. de hæred. inſti. l. Titia, § 1 ff. de uerb. ob. uerũ ſi illa uerba, plus q̃ do. Io. neq; do. Thomas, intelligantur copulatiuè, & illa uerba, ſi hędes ex ſuo corpore non habuerint, non reſoluantur in ſin

8 gularitates, illa ſubſtitutio facta in codicillis retorqueretur † in odiũ, l. quod fauore, C. de leg. Nã deficiẽte cõdõne illa, ſi filios hędes non habuerint, in perſona unius ſm iſtum ſenſum, totaliter per talem codicillatem ſubſtitutionẽ excluderetur do. Bald. & tñ per ſubſtitutionem factam in teſtõ non excludebatur, qa etiam filiis dictorum do. Ioannis & Thomæ ſubſtitutus erat, & non ſolum ipſe, ſed eius filii etiam ſubſtituti fuerant, qui tamẽ per ſubſtitutionem codicillarem non fuerant uocati.

¶ Quarto, quia ſubſtitutio facta in codicillis, ſine dubio facta

9 fuit, ut aliquid adderet † ſubſtitutioni factæ in teſtamẽto, quod non ſolum, ut dixi, ex præfationibus colligitur, ſed etiam ex illis uerbis, plus ordinatione, l. ſi ſic, & l. ſi ibi pure, ff. de leg. 3. uerũ ſi illa uerba ſtãt copulatiuè, nec pluralitas reſoluatur in ſuas ſingularitates, non plus ordinaſſet, quam in teſtamento. Imo minus, & quidem multo minus, quia in teſtamento, caſu quo ambo decederent ſine filiis, non ſolum ipſis do. Io. & Thomę, ſed etiam eorum filiis ſubſtituerat dominum Baldeſ. & eius filios vniuerſaliter in omnibus bonis, in codicillis uero in uno Caſtro tantum, & ipſis dominis Io. & Tho. totum, & ipſum dñm Baldeſ. tantum, & non filios. Quinto, quia illa uerba, cætera † ue

10 ro in teſtamento contenta approbata, aperte præſupponunt diſpoſita in codicillis, uel ſupplere, uel corrigere diſpoſita in teſtamento, auth. ex cauſa, C. de libe. præte. ibi, cætera namque firma manent. Sed ſi copulatiuè prima conditio intelligatur, & ſecunda non reſoluatur in ſingularitates, illa dictio, cętera non ſtabit aduerſatiue, nec ſeruabit naturam ſuam, igitur &c.

¶ Sexto, quia ſi dicamus dominum Baldeſarem ſubſtitutum fuiſſe in caſu tantum, quo ambo præmorerentur, & conſequenter, quòd ſit ſola reciproca reſpectu Segnorię de Senaſio, dicendum videtur, ꝙ fuerit ſubſtitutus in dicta Segnoria vltimo loco morienti, l. qui duos, ff. de vulg. & pup. ſed iſta interpretatio non eſt admittenda, patet, quia in teſtamento ſubſtituendo dictum dominum Baldeſarem uniuerſaliter ſubſtituit eum expreſſe ultimo morienti, & ſi uoluiſſet etiam in particulari ſubſtitutione dictæ Segnoriæ eum ſubſtituere ultimo morienti,

11 ita † expreſſiſſet, ſicut facit in uniuerſali, argumento l. unicæ. §. ſin autem ad deficientis, C. de cadu. toll.

¶ Septimo pro domino Arnaudo facit text. in l. libertis, quos, in principio, ff. de alimen. & cib. lega. ubi per ſpecialem diſpoſitionem factam in codicillis, uidetur receſſum a generali factã in teſtamento, & econtra, & ibi Bartolus dicit iſtud procedere in diuerſis uoluntatibus, & reperio Cur. ſen. conſi. 42. quia inquit Bal. col. fi. decidentem, quod ſi teſtator ſubſtituit in teſtamento aliquos in ſtirpes, & poſtea eoſdẽ ſubſtituit in codicillis

abſque

abſque illis verbis, in ſtirpes, ꝙ cenſetur conſultò omiſiſſe illa
verba, in ſtirpes, & in hoc receſiſſe a prima ſubſtitutione facta
in teſta. ita dicendū in caſu noſtro, ꝙ cum in ſubſtitutione fa-
12 cta vniuerſaliter † in teſtamento ſubſtituerit dominum Balde-
ſarem vltimo morienti, & in codicillis ſubſtituerit in Segno-
ria de Senaſio particulariter, ſimpliciter abſque illis verbis, vl-
timo morienti, ꝙ in hoc voluerit recedere a ſubſtõne vniuerſa-
li, & ſubſtituere cuilibet de per ſe. facit quod dicit Bald. conſi.
404. Præmittendum eſt, ad finem, lib. 4. vbi expreſſe dicit, ꝙ ſi
in teſtõ ſit factum fideicommiſſum vniuerſale ſub condõne,
in codicillis vero fideicommiſſum particulare abſque conditio
ne, ꝙ conditio cenſetur adempta in codicillis, & fideicommiſ-
ſum particulare remanebit purum. Ita dicemus in caſu occur-
renti, ꝙ voluerit de fideicommiſſo vniuerſali facto vltimo mo-
rienti adimere donationem de Senaſio, & in illa ſubſtituere
cuilibet in parte ſua, cum hoc fideicommiſſum particulare fue
rit factum vltimo morienti, ſicut vniuerſale. ¶ Octauo, ꝙ fue-
rit intentio teſtatoris per ſubſtitutionem factam in codicillis
vocare dominum Baldeſarem ad portionem Do. Ioannis præ
morientis, clariſſimè apparet ex ſubſtõne facta in primo teſta-
mento, in quo ipſum D. Baldeſarem prętulit ipſi domino Tho
mæ in portione domini Ioannis præmorientis ſine filijs. Et li-
cet illud teſtamentum fuerit reuocatum per ſecundum, §. po-
ſteriore, Inſtitut. quibus mo. teſta. infir. tamen quantum ad de-
13 clarandum † diſpoſita in vltima voluntate, licitum eſt ſumere
argumentum a teſtamento reuocato, l. fi. ff. de reb. cor. Bart in
l. 2. § teſtamentum, ff. quemad. teſta. aperi. vbi dicit, intereſſe
noſtra habere teſtamentum imperfectum, vel reuocatum plu-
ribus ea cauſis, & maxime quia per tale teſtamentum declara-
tur intentio alterius vltimę voluntatis. Hinc dicit Imperator,
prodeſſe ſcire antiqua iura correcta, quia per illa declarantur
noua, l. vnica, §. primo, C. de cadu. tol. c. fuerunt, diſt. 7. glo. in c.
nouit, de iud. cum ſimilibus. Cognouerat enim prudentiſſi-
mus pater, ꝙ iniuriam fecerat dom. Baldeſari filio ſuo obſe-
quentiſſimo, & bene dilecto, vt ipſe atteſtatur in præfatione co-
dicillorum, reuocando per vltimum teſtamentum ſubſtitutio-
nē vniuerſalem factam in primo teſtamento. Idcirco voluit
per viam codicillorum occurrere tantæ iniuriæ, reuocando ip-
ſam ſubſtitutionem ſaltem in Segnoria de Sena. capienda eſt
igitur interpretatio huius vltimæ ſubſtitutionis factę in codi-
cillis, quod teſtator voluerit, quod locus ſit fideicommiſſo in
perſona domini Ioannis præmorientis, quia per illam reducen
tur omnia ad antiquam, & primęuam voluntatem teſtatoris,
argumento gloſſ. in cap. 3. in verſi. numerandum, de præbend.
lib. 6. cum alijs, quæ accumulat Fel. in c. cum acceſſiſſent. col. 2.
de conſti. ¶ Et quia ita interpretando filij eiuſdem teſtatoris
reducentur ad ęqualitatem, nam ſubſtituerat teſtator domi-
num Ioannem & dominum Thomam hæredes uniuerſales,
Baldeſarem uero hęredem particularem in modico reſpectiuè.
Ideo in primo teſtamento voluit prę̨ferre in ſubſtitutione fa-
cta domino Ioanni ipſum dominum Baldeſarem dicto Tho-
mę, vt eueniente caſu ſubſtitutionis ipſe dominus Baldeſar eſſet
æqualis cum Dom. Thoma. ¶ Et quia cognouit idem teſta-
tor, ꝙ per ſecundum teſtamentum reuocauerat hanc ſubſtitu-
tionem, fecit codicillos, denuo ſubſtituendo ipſum dominum
Baldeſarem in Segnoria de Senaſiu tam ipſi domino Ioanni,
quam domino Thomæ, vt aliquando eueniente caſu fidei-
commiſſi in perſona alterius eorum, reduceretur diuiſio hære-
ditatis ad aliquam æqualitatem. in dubio enim præſumendum
14 † eſt, patrem voluiſſe ęqualitatem ſeruare, l. penultim. C. com-
mun. vtriuſ. iudi. l. quęſitum, §. ſed & ipſe Papinianus, ff. de
fund. inſtruc. quam interpretationem iudices ſequi debent, ſe-
cundum Socinum, conſilio 108. caſus, Ser Franciſcus, in fine,
libro 3. bene facit tex. in l. cum pater, §. cunctis, ff. de leg. 2. &
quod dicit Angel. per illum tex. in §. illud quoque. in Authent.
de nuptijs. Et ea reſponſionibus accommodandis ad allegata
in contrarium, manifeſtius cognoſcetur, hanc fuiſſe defun-
cti intentionem. ¶ Non obſtat igitur primum, quod ſubſti-
15 tutio † facta fuerit ſub duabus conditionibus, quę ambæ di-
cuntur defeciſſe; quia reſpondetur, quod immo vtraque pu-
rificata fuit in perſona domini Ioannis, qui ſine filijs mortuus
eſt ante dominum Baldeſarem. non obſtat dum dicitur, quòd
prima conditio, ſi dominus Baldeſar, magis quam dominus
Ioannes, neque dominus Thomas, eſt copulatiuè facta per
dictionem neque, habentem incluſam copulam. Quia re-
16 ſpondetur, quod ex mente † teſtatoris ſufficit, quod conditio
ſubſtitutionis factę poſt mortem plurium, etiam copulatiuè
eueniat in perſona vnius tantum, ſecundum Bartolum &
communiter Doctores in dicto §. cum ita. & Alex. Imolam, &
Modernio. in d. l. quidam teſtamento Proculum, per textum
in dicto §. Caio. quia non poteſt aſſignari ratio differentię, an di-
cat teſtator poſt mortem amborum, vt dicit in dicto §. Caio.
an dicat prius moriatur dominus Ioannes, & Thomas. & licet
aliqui faciant differentiam an ſubſtitutio ſit facta per copu-
lam expreſſam, an per copulam tacitam incluſam in dictione
neque, tamen Alexander in dicta l. quidam, iſtud reprobat. &
in caſu noſtro non poteſt adaptari, quia facientes differen-
tiam inter copulam &, & copulam neque, loquuntur quando
ſubſtitutio facta pluribus fuit facta per copulam affirmatiuam,
tunc dicunt locum eſſe fideicommiſſo in perſona cuiuslibet,
ſecus ſi fiat per copulam negatiuam, vt ſi neque Titius, neque
Meuius hæredes erunt. & licet illi non dicant, ratio poteſt
eſſe, quia negatiua negando plus excludit, quam affirmatiua
affirmando affirmat, ſecundum gloſſam in l. hoc genus, ff. de
condit. & demonſtrat. in cap. cum dilectus, de conſuetu. Hinc
eſt quod ſolo primęuo actu negatiua non adimpletur, ut per
Iaſon. in l. duob. § ſi ei, qui. colum. 2. ff. de iureiur. ¶ Præterea
textus in dicta l. quidam teſtamento, loquitur in ſubſtitutione
vulgari facta pluribus ſub conditione negatiua appoſita in
perſona plurium copulatiuè. Nos loquimur in fideicommiſ-
ſaria. & ratio differentiæ eſt, quia in ſubſtitutione fideicom-
miſſaria cuiuslibet fides rogata videtur de per ſe, ut ſupra dixi,
ſecus in vulgari, vt latius declarant Doctores in dicto §. cum
ita, & in l. prima, ut dici, ff. de vulgari & pupilla. & quòd in vul-
gari requiratur, quod omnes repudient, & ſic ꝙ eueniet con-
ditio in perſona omnium, eſt tex. in l. quamuis, C. de impube
& alijs ſub. ſti. ſecus in fideicommiſſo, dicto §. Caio & ratio-
nem diuerſitatis latius explicat Alexander conſilio 103. pon-
deratis hic, colum. ſexta, lib. 4. quod legitur ad plenum in con
ſilio vndecimo, lib. 3. in caſu autem noſtro, ſi intelligimus ꝙ
dictio neque, copulet negatiuè, ut eſt ſua propria natura, &
ſic appunatur pro id eſt, & non quam dominus Thomas, vt
in Authentica. de non aliena §. primo, dicta l. quidam teſtamen-
to, cum ſimilibus. Certe clara erit intentio teſtatoris, quod
mortuo domino Ioanne, erit locus fideicommiſſo. Si vero
intelligamus, quod copulet affirmatiue, ut ſit ſenſus, ſi domi-
nus Baldeſar magis vixerit quam dominus Ioannes, & quam
dominus Thomas, tunc ſecundum omnes, eſt locus fideicom-
miſſo, etiam in perſona primi morientis, dicto §. Caio. & quod
ſit verum, oſtendo aliter. aut uolumus referre conditionem
illam, ſi domin. Baldiſar magis vixerit, ad perſonam ipſorum
dominorum Ioannis, & Thomę, & tunc perinde eſt ac ſi te-
ſtator dixiſſet poſt mortem amborum, & tunc caſus eſſet in
dicto §. Caio, quod in cuiuslibet perſona euenit conditio, lo-
cus eſt fideicommiſſo: aut uolumus referre illam conditionem
ad ipſum dominum Baldeſarem, ut uerba ſonant, & iſto caſu
dico, quod reſpectu ipſius domini Baldeſaris, illa verba (ſi ma-
gis uixerit, quam domini Ioannes, neque Thomas) non fa-
ciunt conditionem, quia tacitè inerat, & conditio † quę tacitè
ineſt, non reddit conditionalem diſpoſitionem, l. tertia, ff. de
leg. 1. capit. ad audientiam. ſecundo, de reſcrip. cum uulg. Quod
reſpectu ipſius ineſſet, patet; quia mortuo fideicommiſſario
ante grauatos ſub conditione, ſi deceſſerint ſine liberis ex ſuo
corpore (ut in caſu iſto) fideicommiſſum euaneſcet, l. unic. §.
ſin autem ſub conditione, C. de caducis tollendis, nec tranſmit-
titur etiam ad deſcendentem, l. unic. C. de ijs, qui ante apertas
tabulas, quę probat per locum a ſpeciali, & ita tenet gloſſ. fin.
in dicto § cum ita, cuius opinio eſt *communiter* approbata
ſecundum Senio. ibi, reprobata gloſſ. in l. is cui, ff. de actio.
& obligat. quam reprobat Bartol. in l. prima, quem alij ſequun-
tur, ff. de legat. 1. Iaſon. in l. tertia, C. de fideicommiſſ. cum ſo-
litis auctoritatibus, quas omitto. & ſi dicatur quod debent
operari, quia exponuntur aliter quam infinit, l. ſi ita legatum, §.
illi ſi uolet, ff. de legatis ſecundo: nam inerat disiunctiuè, dicto
§. Caio, & expreſſa fuit copulatiuè. ¶ Reſpondeo aduerten-
dum eſſe, quod talis conditio disiunctiue in perſonam cu-
iuslibet tacite ineſt ex legis interpretatione, præſumentis teſta-
torum uoluntatem fuiſſe disiunctiuè loqui, licet uerba con-
trarium ſonent, ut expreſſe dicit text. in dicto §. cum ita, &
ſequuntur Doctores communiter, ut ſtatim dicam. Ineſt etiam
copulatiua reſpectu amborum & totius donationis. hoc ſic
præſuppoſito, dico quod talis conditio ſemper ineſt, ad hoc
enim ut disiunctiuè ſuccedat, neceſſe eſt ut magis quam alter
uiuat, eſt etiam neceſſe, quod magis quam uterque uiuat, ſi
utrique, & in tota donatione debet ſuccedere.

¶ Reſpondeo igitur in forma, quod licet uerba ſint copulati-
ue concepta, tamen legis interpretatione, quo ad quid, haben-
tur ac ſi disiunctiuè prolata eſſent; quo uero ad totum ſtant in
ſua figura. utroque tamen caſu ineſt tacitè conditio ipſa, ſi ſu-
peruixerit, ergo nullo pacto reddet conditionalem ſubſtitutio-
nem, ſed ſolum erat contemplanda altera conditio, ſi hæredes
ex ſuo corpore non habuerint, quę ſine dubio eſt reſoluenda
in ſuas ſingularitates per iura pręallegata, quę hoc manifeſte
uolunt, & per fundamenta prædicta, quę hanc ſententiam
apertiſſime demonſtrant. ¶ Non obſtat primo dictum Ang.
in dicto §. cum ita, & Pauli de Caſtro in dicta l. qui duos, quòd
lex interpretetur locum eſſe fideicommiſſo in perſona ultimi
morientis tantum in parte ſua contra proprietatem uerborum
copula-

copulatiuè prolatorum, quia *communis* opinio eſt contra Angelum & Pau. de Caſt. & contrarium tenent Bart. Imo. Alexan. & Senen. & in contrarium dicit eſſe communem Alexan. in l.
18 ſi pe C. de impub. col. pe ubi oēs cōcludunt locum eſſe fideic. in perſonam primi, niſi ſuperſit perſona magis dilecta, quæ ex veriſimili mente teſtatoris excludat ſubſtitutum. Ita Corneus conſi. 47. videtur prima facie lib. 1. & poſſem allegare infinita conſilia, quæ conſultò prætereo, quia non puto expediens eſſe iſtud aliter comprobare. ¶ Non obſtat ſm fundamentum, dum dicitur, quòd ſtante reciproca ſubſtitutione inter grauatos, plura-
19 litas † non reſoluitur, quia per ſubſtitutionem particularē factam in codicillis de Segnoria Senaſij, receſſit teſtator a reciproca vniuerſali facta in teſtamento, vt ſupra probatum fuit per octo fundamenta. Bald. ſuper gloſ. in l. diuus Pius, ff. de peti. hæred. hoc adnotat non ineleganter, pluralitatem reſolui in ſuas ſingularitates. nam gl. illic in verbo, quorum iudiciorum, intelligit, hoc eſt iudicij. & pro hoc facit tex. apertus in l. falſa demonſtratio, §. fin. ibi nam hunc ſermonem, licet pluralis ſit, pro eo accipi oportet, ac ſi ſeparatim dixiſſet, & cæt. ff. de cond. & demonſtr. Et iſtud facit pro ſtatuto puniente falſos teſtes producentem, vt etiam locum habeat in producente vnum.

¶ Sed & illud non inconcinnè adijciendum puto, pluralem diſpoſitionem verificari in ſingulari per ſuas ſingularitates, l. 2. C. de pact. can. 2. diſtin. 1. Quod tamen ſex modis declarat Ludo. Gozad. in dicta l. 1. & adde textum in l. a §. exactis deinde Regibus. & ibi gloſ. quam ibi ſequitur politiſſimus Vdalricus Zaſius, ff. de origi. iuris. Ex proprietate tamen verborum pluralis diſpoſitio non reſoluitur in ſingularitates hoc probat text. in l. Iulius Phebus, quæ eſt lex poſtrema, ff. ad Senatuſcon. Trebellia. idque regulare eſſe tradunt recentiores interpretes in l. quamuis, C. de impub. & alijs ſubſtitutionibus. Nam (vt ait Modeſtinus Iureconſultus in l. non aliter, ff. de legat. 3.) non aliter a ſignificatione verborum recedi oportet, quam cum manifeſtum eſt aliud ſenſiſſe teſtatorem & facit tex. in l. vbi numerus, ff. de teſtibus. in argumentum. dicit ibi Domitius Vlpianus, Pluralis enim locutio duorum numero contenta eſt. Ergo (data inſtantia) minori numero contenta non erit.

¶ Ad tertium reſpondetur, quod maior eſt vera, ſed minor eſt
20 falſa. Verum quidem eſt, ſi ſupereſt perſona † magis dilecta, quòd excludetur ſubſtitutus; ſed falſum eſt quòd dom. Thomas, tunc ſuperſtes, dicatur perſona magis dilecta, quæ habeat excludere dominum Baldeſarem ſubſtitutum. dicitur enim tunc ſupereſſe perſona quæ ex veriſimili intentione teſtatoris habet excludere ſubſtitutum, quando ſupereſt perſona prior in grado, & alias ſola ab inteſtato ſucceſſura, ſecus ſi ſit in pari gradu cum ſubſtituto, vt in caſu iſto test. eſt ad literam in dicto §. cum ita. Et ita declarant Barto. & omnes ſcribentes ibi, & Socinus conſilio 94 pro clariori intelligentia, columna tertia, libro quarto. ¶ Nec quicquam facit, quod teſtator prætulerit in ſubſtitutione vniuerſali ipſum dominum Thomam, quia verum eſt, quantum ad portionem ipſius domini Thomę. Sed quantum ad portionem relictam domino Ioanni, de qua agitur, non prætulit dominum Thomam ipſi domino Baldeſari, & ideo quantum ad hoc, non poteſt dici magis dilectus. ¶ Ad quartum reſpondetur: quod *communis* opi-
21 nio eſt, ꝙ etiam ſi ſubſtitutio † fideicommiſſaria ſit facta in tota, & integra hæreditate, vel in tota donatione, vt in caſu noſtro, ꝙ nihilominus habeat locum ſubſtitutio in perſona cuiuslibet de per ſe, per tex. in d. l. fin. §. filium, & in d. §. cum ita, & ita Ang. Imol. Pau. Raphael Cumanus, & Alexand. in dicta l. quidam teſtamento, & ibi Alex. dicit, ꝙ iſta eſt communis opinio contra Bart. & ſequaces. idem tenent Angel. Imo. Alexan. & Senen. in dicto § cum ita. Matheſi. nota. 168. Pau. de Caſtr. in l. Lucius ff. de vulg. & pupilla. Antonius de But. conſi. 31. viſis conſilijs. Alex conſilio 91. ponderatis ijs, lib. 1. vbi dicit quod magis communis eſt contra Barto. quam ſemper legendo, & conſulendo ſecutus fuit, & idem Alexan. conſilio 92 ſuper eodem, libro 3. & conſilio 14. ſuper quæſtione propoſita, libro 4 Bald conſil. 471. libro 3. Alexand. conſilio 203. libro 4. quod ſepenumero eſt, vt ibi videre licet. & Socin. mei in dicto conſilio 94. non videtur approbare ſimpliciter, ſed in caſu ſuo tantum, qui non eſt caſus noſter. ¶ Ad text. in dicto §. Sen. reſpondetur quod ibi alia plura concurrebant, quæ non ſunt in caſu noſtro, ibi erat facta ſubſtitutio in toto, & vltimo morienti, & prohibita alienatio totius & alia, quæ ponderat Alexander in l. pater filiam, §. fin. ff. ad legem Falcid. & Iaſon in dicta l. quidam, & l. vel ſingulis, eodem titulo. & in l. penultima, C. de impuber. Alexander conſilio 55. proſpectis his, columna 8. libro 4. Præterea ſubſtitutio fideicommiſſaria facta in codicillis, eſt facta per verba indefinita, quo caſu eſt perinde, ac ſi per verba ſimplicia facta foret, ſecundum Alexandrum poſt alios,
22 in dicto § cum ita, colum. 3. ¶ Ad vltimum, ꝙ teſtator † non præſumatur mutaſſe voluntatem. Reſpondetur verum eſſe, niſi contrarium appareat tacite, vel expreſſe: hic autem conſtat ipſum mutaſſe voluntatem, quò ad donationem de Senaſio expreſſe, & ex coniecturis, & rationibus, quibus ſupra. Nam in vltimis voluntatibus ita obſeruanda eſt voluntas tacita elicita ex coniecturis a veriſimili intentione teſtatoris, ſicut expreſſa, l. cum res, & ibi Iaſ. in ſexto notab. ff. de leg. 1. l. Titius, §. Lucius, ff. de libe. & poſthum. ¶ Nam taciti & expreſſi par eſt virtus in vltimis voluntatibus, vt colligitur ex d. §. Lucius. Nam verba etiam ex mente accipienda ſunt, l. nominis & rei. §. verbū ex legibus, ff. de rerum & verbo. ſignific. qui text. licèt de legib. expreſſim loquatur, tamen ampliari poteſt ad vltimas voluntates, idque fauore earum. Coniecturæ autem tacitæ voluntatis, vnde ſumi debeant, notant Doctor. in l. virum per illum tex. de donatio. inter virum & vxo. ff. ¶ Quod autem ſuperius dictum eſt, voluntatem teſtatoris ſequendam eſſe & ſeruandam, hoc probat text. formalis in l. in conditionibus primum locum, ff. de conditio. & demonſtra. & in l. ſi ita ſit ſcriptum, ff. de lega. primo, vbi dicitur, quod uoluntas teſtatoris etſi verbis expreſſa non fuerit, ſeruari debet, vnde Paulus Orianus in repetitio. l. 1 numero 44. ff. de offic. eius, cui manda. eſt iuriſdictio. dixit, Barto. ſcripſiſſe in l. penul. C. de neceſſ. ſer. quod lex voluntatem teſtatoris ſequitur, ſicut venator leporem, nec immerito, nam voluntas teſtatoris habetur pro lege. §. diſponat, in Auth. de nupt. colla. 4. vbi dicit Imperator, diſponat itaque vnuſquiſque in ſuis, ut dignum eſt, & ſit lex eius voluntas, ſicut & antiquiſſima nobis lex, &c. ¶ Sed reſtat ſcrupulus, quia uidetur, ꝙ coniecturæ, de quibus ſupra in ſecundo, tertio, & quarto fundamentis adductis pro domino Arnaudo, poſſint faciliime elidi, ſi intelligamus teſtatorem voluiſſe ſubſtituere vltimo morienti ſine filiis, dato quòd primus eſſet mortuus cum filijs, ſecundum caſum propoſitum in dicto §. cum ita. nam hoc modo erit ſalua reciproca, & ſubſtitutio facta in codicillis non erit fruſtratoria, & ſine effectu, quia niſi facta fuiſſet codicillaris ſubſtitutio, dominus Baldeſar excludebatur per filios primi præmortui: ſic enim expreſſe diſpoſuerat teſtator in ſecundo teſtamento, & ad iſtum finem poteſt intelligi facta ſubſtitutio codicillaris & ſecundum iſtum ſenſum teſtator nō feciſſet ſubſtitutionem codicillarem fruſtratorie. ¶ Sed reſpondeo, quod iſte intellectus ſtare non poteſt, nec iſta fuit intentio teſtatoris: & quod ita ſit, demonſtro, prius præmittendo, quod reciproca facta in teſtamento inter dominos Ioannem & Thomā eſt pura & ſimplex, etiam ſi primus moriatur cum filijs.

¶ Secundo præmitto, quòd in caſu §. cum ita, reciproca ſubſtitutio non erat pura & ſimplex, ſed conditionalis, ſi alter prædeceſſerit ſine filiis. ¶ Hoc ſic pręmiſſo, demonſtro quod in caſu
23 noſtro ſubſtitutio † codicillaris fideicommiſſaria de Segnoria de Senaſio non poteſt intelligi facta ab vltimo moriēte in parte ſua tantum, nec ab ipſo tantum, quia mors vtriuſque videlicet tam domini Ioannis, quàm domini Thomæ, eſt poſita in conditione, & quia liberi utriuſque ſunt etiam in conditione poſiti, & vterque grauatus, ſi hæredes non habuerint, conſequenter non poteſt dici, quòd teſtator voluerit, quod ſalua ſit ſubſtitutio reciproca ſimpliciter & pure facta in teſtamento: quia ea ſalua, non eſſet primus grauatus, euenient e conditione in perſona ſui, nec expiraret fideicommiſſum, deficiente conditione in perſona ſui, ſed ſolum ultimus grauatus eſſet, ſola mors vltimi, ſoli vltimi morientes eſſent in conditione poſiti. ¶ Cum igitur verba ſubſtitutionis codicillaris non conueniant huic intellectui, nec ipſa ſubſtitutio ſtare poſſit, ſalua illa ſimplici reciproca. ¶ Dicamus, vt ſupra concluſum fuit, per codicillarem ſubſtitutionem receſſiſſe teſtatorem ab illa reciproca quantum ſit reſpectu dictæ Segnoriæ: in caſu uero dicti §. cum ita, poterant verificari verba ſubſtitutionis fideicōmiſſariæ in perſona vtriuſque grauati, quia reciproca erat conditionalis in perſona vtriuſque, ut ſupra dixi, igitur nihil ad caſum noſtrum.

Laus Deo, de Ripa.

¶ Ad legem Falcidiam.

RESPONSVM I.

CVm portio ex prælegatis cohęredi acquiſita, non prælegata; quia a ſeipſo ſibupſi legari non poteſt, ſed hæreditaria propriè appelletur: ideo dubium non eſt, quin Petrus quartam partem bonorum ex præallegatis ſibi obuentorum alienare liberè potuerit, cum pro quarta teſtatoris hęres extiterit, ac pro ea parte bona hęreditaria, & non prælegata dicantur. Quare male, ac inique iudicatum eſſe reſpondi contra Nauarrinos, ac litis conſortes dictę quartę partis emptores.

SUMMARIUM.

1 *Portio habita ex prælegatis factis cohæredi a cohærede, non prælegata, ſed hæreditaria propriè appellatur.*
2 *Hæres grauatus reſtituere hæreditatem, cenſetur grauatus reſtituere portionem prælegatorum, quam iure hæreditario capit.*
3 *Rogatus reſtituere prælegata non cenſetur grauatus reſtituere portionem prælegatorum ſibi iure hæreditario obuentorum.*
4 *Hæres teſtatoris pro quarta, pro eadem quarta partem bonorum ſibi prælegatorum alienare poteſt.*
5 *Portio habita ex prælegatis in falcidiam computanda eſt.*

Qui veritas eſt, mihi viam veritatis aperiat.

Reſpon. Interpreta.

Vera, & induhitata concluſio eſt, quod portio † prælegatorum factorum cohæredi, quæ ipſum hæredem tangit, non dicitur prælegata, quia a ſeipſo ſibiipſi legari non poteſt, l. legatum, tertia, §. 1. ff. de leg. 1. l. Titia, §. Lucius, ff. de leg. 2. ¶ Ratio rationis, qua dicitur, a ſeipſo legari non poſſe, eſt, quia nemo ſibi donare poteſt, & inter donantem & accipientem oportere eſſe differentiam placuit, idque optimè probatur in capitulo ſecundo, de inſtitut. in volumine Gregoriano, & ibi no. interpretes. Atqui legatum eſt donatio a defuncto relicta ab hærede præſtanda, ita definit Imperator in §. 1. Inſtit. de leg. Legari itaque inutiliter ab hærede, vt ſibiipſi præſtet, ſcribit Modeſtinus in d. l. legatum, tertia, §. primo, ff. de leg. primo. ſic enim ait ibi Iuriſconſultus Modeſtinus. Hæredi a ſemetipſo legatum dari non poteſt, a cohærede poteſt. Dare autem eſt dominium in alium transferre, ita probat textus in §. ſic itaque, Inſtitut. de actio. & adde textus notabiles in cap. inter dilectos, extra de fide inſtrumentorum, & cap. ſi diligenti, de præſcrip. in antiquis. Quatenus vero pertinet ad §. Lucius, l. Titia, ff. de lega. ſecundo, ſuperius citatum, nullo certè modo congruit propoſito, ad quod citatus eſt, atque inductus, immo eſt ibi ſpecies diſſimilis, caſusque omnino diuerſus, & illum §. Lucius, pro contrario allegat Accurſiana glo. in d. l. legatum, 3. §. primo. Audiamus igitur Modeſtinum ita loquentem in d. l. legatum, §. Lucius. Lucius (inquit) Titius in teſtamento ſuo ita cauit, Octauianæ Stratonicæ, dulciſſimę filiæ meę, ſalutem. Volo eam a ſeipſa accipere villam cum impoſitionibus ſuis omnibus. Et paulo poſt quęrit Iuriſconſultus in hæc verba. Quæro, an huiuſmodi ſcriptura integrum prædium ſingulis hæredibus datum eſſe videatur, an vero partem hæreditariam duntaxat contineat, cum inutiliter a ſemetipſo quenquam eorũ, quã habebat partem, accipere voluerit. Modeſtinus reſpondit, non ſic interpretandam ſcripturam, de qua quæritur, vt fideicõmiſſum inutile fiat. Ponderatis illa verba, vt fideicommiſſum, &c. Nam actus interpretandus eſt, vt potius valeat, quàm pereat, l. quoties, ff de reb. dub. cum ſi. Videre contrarium, & velut antinomiam, quã ita conatur diluere gl. in d. l. legatum, § 1. Vt illa lex legatum, 3 §. 1. procedat, quando hæres eſt ſolus, §. autẽ Lucius, quando habet cohæredem. Ego uero aliter hoc contrarium dilui, & diſſolui poſſe puto, ponderatis verbis dari, & accipere. Vt verum ſit legatum ab hærede ſibiipſi dari non poſſe, quia nemo ſibi dat, ut ſuperius probaui per c. 2. de inſtitut. extra. & ita loquitur d. l. legatum, §. 1. accipere autem hæredi licèt ſuo iure, ut probatur in l. Titia, §. Lucius, & in l. in quartam. ibi, ſed & ſi accepta pecunia, hæreditatem reſtituere rogatus, ff. ad legem Falcidiam, quod notandum eſt. ¶ Illi l. in quartã, in principio, videtur obſtare textus l. filium, quem habentem, C. familiæ erciſ. vbi imputatur in quartam etiam pro partibus, quæ capiuntur a cohęredib. Soluit Cyn. vt l. in quartam, procedat, qñ grauatur reſtituere alijs, lex autem, filiũ, quando cohęredib. ar. l. Neſennius, ff. ad leg. Fal. Et quod dicitur in illa l. in quartam, q datum gratia conditionis implendę non computatur in quartam, hoc procedit reſpectu falcidię, non autem Trebellianicæ.
2 Et ratio diuerſitatis aſſignatur in d. l. in quartam. Ideo † cohęres rogatus reſtituere portionem hęreditatis ſibi relictam, tenetur reſtituere portionem prælegatorum, quę ipſum tangit, quia pro rata ſua cohęres percipit prælegata iure hęreditario, non iure prælegati, l. in fideicommiſſariam, §. fin. ff. ad Trebel. quo fit, ut econtra † rogatus reſtituere prælegata non teneatur
3 reſtituere, niſi quæ a cohæredibus percepit, non quæ a ſemetipſo, quia pro ſua portione non ſunt prælegata. Male ergo iudicatum videtur contra Nauarrinos & litis conſortes, quia do. Petrus potuit alienare quartam partem bonorum ſibi prælega
4 torum, cum fuerit hæres teſtatoris † pro quarta parte, pro qua quarta bona dicuntur hæreditaria, non prælegata, d. l. in fideicõ
5 miſſariam. § ſi hinc eſt, q ſuam † portionem non tenetur in falcidiam imputare, quia eam capit iure hæreditario, l. in quartam. ff. ad leg. Falc.

¶ Ad Senatuſconſultum Trebel.

RESPONSUM I.

SVbſtitutio in proximiorem de genere ſuo concepta fratres patrueles, & non ſororis filios, vt alieni generis & cognominis admittit, nati namque ex ſorore, non matris, ſed patris familiam ſequuntur: cenſetur enim teſtator huiuſmodi ſubſtitutione non ſolum ex fœmineo ſexu deſcendentes, verum & proprias filias excludere, cum conſeruandæ familiæ & agnationis ratione ita ſubſtitutum fuerit proinde patrueles omnes proximiores uocari certi iuris eſt, qui ſi coniunctim vocentur, æquas partes cõcurſu inter eos ſortientur. ¶ Fideicommiſſo ea lege grauatus, vt portio unius deficiens ad alium confluat, & ad nouiſſimum tota hæreditas deuoluatur, perceptiones quoque reſtituere tenetur, præſertim cum in propoſita facti ſpecie tam ex ordine literæ, quàm intellectus fideicommiſſum præceſſerit grauamen ſimpliciter iniunctum nulla bonorum facta commemoratione. Hinc quæſtionis eſt, an de iis perceptionibus Trebellianica detrahi poſſit, quæ alio iure quàm fideicommiſſi ad cohæredẽ peruenit, ergo in reſtitutione non uenit: de portione uero Claudiæ ad Petrum obuenta, conſtat eundem Petrum, necnõ eius hæredes Trebellianicam detrahere non poſſe, cum ipſa Claudia prohibita fuerit ipſam detrahere ex iis uerbis grauata, omnia bona, & tota hęreditas pleno iure, &c. & ubi non eſſet detractioni locus, inficiari tamen non poteſt, quin fructus iudicio teſtatoris percepti ante reſtitutionem non ſint in Trebellianicam imputandi. nec repugnat diſpoſitio l. iubemus, C. ad Trebellianum, quia reſpondi in pręſenti caſu locum ſibi non uendicare, ſecundum ea, quę proponuntur. Proinde dixi integram medietatem hęreditatis Domini A'ziarii fratribus patruelib. reſtituendam abſque detractione tum Trebellianicę, tum legitimę, in qua legitima ipſe Petrus imputare habet partem hęreditatis ipſi donatam. ¶ Cum ſacerdotib. nec aliis liceat procurare, nec teſtatores incitare eorum eccleſiis, vel ſibi, vel aliis aliquid in aliorum pręiudicium relinquere, ideo reſpondi eccleſiam maiorem ſuggeſtionibus fraudulentis, clamoribus ac inſtigationibus Claudij de Pomerio eiuſdem eccleſię canonici in locum D. Saluatoris ſubſtitutam prius a teſtatore nominati ab eodem excludendam eſſe. nec repugnat, q blando ſermone, illecebris, & precib. permiſſum ſit iudicium teſtatoris in ſe prouocare, quia fraudulentis doloſiſque ſuaſionibus teſtatorẽ a propoſito diuertere prohibitum eſt.

SUMMARIUM.

1 *Subſtitutio de proximiore, ſeu propinquiore de genere facta, excludit proximiores per lineam fœmininã, qui patris & non matris familiam ſequuntur. nec fœminæ hoc caſu comprehendũtur, multo minus filij nu. 2.*
3 *Subſtitutio de proximiore de genere facta, omnes patrueles proximiores admittit, qui ſi coniunctim uocentur, concurſu æquas ſortientur partes.*
4 *Coniuncti re & uerbis, concurſu ſibi partes faciunt.*
5 *Grauatus reſtituere portiones ſimpliciter, ad perceptiones quoque grauatus cenſetur.*
6 *Fideicommiſſum, quod præcedit grauamen ſimpliciter iniunctum tam ex ordine literæ quam intellectus, nulla facta mentione bonorum, perceptiones quoque continet.*
7 *Trebellianica an detrahi poſſit de perceptionibus reſtituendis.*
8 *Trebellianica prohibita cenſetur, ſi quis grauetur reſtituere omnia bona, uel totam hæreditatem pleno iure.*
9 *Fructus percepti iudicio teſtatoris ante reſtitutionem, an ſint imputandi in Trebellianicam.*
10 *Filij an teneantur imputare fructus in Trebellianicam, & ibi uide intellectum l. iubemus, C. ad Trebellianum.*
11 *Filius tenetur imputare ſuam legitimam partem hæreditatis ſibi donatã in contractu matrimonij.*
12 *Sacerdotibus non licet procurare, & incitari teſtatorem ad aliquid eis relinquendum in alterius damnum.*
13 *Teſtatoris iudicium licet in ſe procurare precibus & blando ſermone, nõ autem doloſis, & fraudulentis ſuaſionibus.*

Qui veritas eſt, me in viam dirigat veritatis.

Reſpon. Interpreta.

Bene digeſta, & iuridice reſoluta fuerunt omnia propoſita dubia per pręſtantem Iureconſultum d. Iuannem Montaigne. Veriſſima eſt enim prima concluſio, q ex ſubſtitutione his verbis concepta, eiſdem
1 & vltimo decedenti ſubſtituit proximiorem, † ſeu propinquiores de genere ſuo, & cognomine Antardi & ſuos, cenſentur uocati fratres patrueles, & non filii ſororis alterius generis, &

cogno-

cognominis: nati enim ex ſorore non dicuntur de genere, &
cognomine aut materni, quia qui naſcuntur, patris & non ma-
tris familiam ſequuntur, Inſti. de leg. agnat. tu. §. 1. & c. ubicun-
que, de pœnis, lib. 6. ideo teſtator ſubſtituendo proximiorem
de genere ſuo, cenſetur excludere proximiores per lineam fœ-
mininam, vt in terminis decidit Philip. Fran. poſt Bald. in ca. ſi
pater, col. antepe. de teſta. lib. 6. Videtur enim teſtator voluiſſe
per talem ſubſtitutionem conſeruare bona in ſua agnatione
ſecundum eos, quo caſu in ſubſtitutione facta fauore conſer-
uandæ familię non comprehenduntur fœminę, nec deſcen-
dentes ex eis, ut pręclare oſtendit do. Philippus Corn. conſil.
55. pro deciſione, libro 1. & conſil 36. videretur prima facie
dicendum, lib. 1. Qua ratione & alias recolo reſpondiſſe in hu
iuſmodi facti contingentia, matrem horum conſobrinorum
2 † non fuiſſe a dicto Alzario teſtatore uocatam, quo ſit ut non
ſit aliqualiter dubitandum ſuper huiuſmodi quæſito: nam ſi
mater non vocatur, minus filij, l. ſi viua matre, C. de bonis mat.
Veriſſimum quoque eſt ex his verbis, proximiorem ſeu proxi-
3 miores † de genere ſuo, vocari omnes patrueles, qui eodem
proximiori gradu exiſtunt, l. cum ita. § in fideicommiſſo, & l.
petu, §. fi. ff. de leg. 2. & l. ſi cognatis, ubi Raph & Mod. ff. de reb.
dub. Et cum collectiuè & coniunctim vocentur, equæ inter
eos partes fieri debent, l. interdum, ff. de hæred. inſt. Sunt enim
4 coniuncti re & uerbis, † ergo concurſu faciunt ſibi partes, ut
per Bartol. in l. re coniuncti, in tertia quæſtione principali pri-
mę partis, ff. de leg. 3. Et hæc prima conſultationis pars adeo
clara eſt, ꝙ non videtur probabilem dubitationem recipere.
Certa quoq; puto, q̄ in ſecunda parte conſultationis recitantur,
ꝙ in reſtitutione fideicommiſſi, non ſolum veniat portio Ga-
brielis, ſed etiam portio Claudiæ eidem Gabrieli obuenta, quia
ex contextu fideicommiſſi apparet, ꝙ teſtator voluit de uno in
5 alium portionem † deficientem peruenire, & ad vltimum to-
tum peruenire. ergo in reſtitutione totum dicitur comprehen-
ſum, ut per Corn. conſil. 330. placet, libr. 1. Quod abſque dubio
verum eſt in caſu præſenti, in quo tam ex ordine literæ, quam
6 intellectus fideicommiſſum præcedit † grauamen ſimpliciter
iunctum, nulla facta mentione bonorum, ſm Barto. & Pau. de
Caſt. in l. Scæuola, & in l. Marcellus, §. quidam liberis, ff. ad Tre.
Bal. conſi. 406. in q̄ōne, quæ vertitur, li. 1. Alexander cōſ. 25. lib. 2.
Corn. conſi. 20. videtur, lib 4. Decius conſi. 86. uiſo puncto. col.
7 pe. Sed id abſque dubitatione non tranſit, an Trebellianica † de
trahi poſſit de portione Claudię & Gabrielis: nam ſi Petrus fuit
hæres Gabrielis, & dictæ Claudiæ, videtur quòd ex perſona
ipſorum Gabrielis, & Claudiæ poſſit detrahi, quia tum Tre-
bellianica ad eum peruenit alio iure, quam iure fideicommiſſi,
ergo in reſtitutionem non uenit, l. qui fundum, § qui filium, ff.
ad leg. Falc. & conſuluit in propoſito Bart. conſi. fi. Dominus
Cato, &c. Sed hoc non obſtante quantum ſit ex perſona Clau-
dię, conſtat Petrum, nec eius hęredes poſſe detrahere Tre-
bellianicam, quia ipſa Claudia erat prohibita illam detrahe-
8 re per illa uerba, omnia bona, & tota hęreditas pleno iu-

re, &c. quæ geminatio oſtendit expreſſam voluntatem loquentis
fuiſſe, ut nihil detraheretur, arg l. Baliſta, ff. ad Trebel. Præterea
ibi non ceſſat detractio Trebellianicæ, id non negabitur, quin
9 fructus percepti † iudicio teſtatoris ante reſtitutionem nō ſint
imputandi in ipſam Trebellianicam, l. in fideicommiſſaria, ff. ad
Treb. qua imputatione facta nihil erit, vt præſupponitur, q̄d ve
10 niat detrahendum. Nec ob. quia Petrus eſt de liberis, † qui non
tenentur imputare fructus in Trebellianicam, l. iubemus, C. ad
Trebel. quia reſpondetur dupliciter. primo, ꝙ diſpoſitio d. l. iu-
bemus, ſolum procedit, quando liberi primi gradus ſunt grauati
reſtituere hæreditatem ſuis fratribus, uel fratrum filiis, ſecus,
ſi alteri perſonæ ſecundum Rayner. Fran. de Ramp. & Cy. in d.
l. iubemus, per illum text. in fi. & licet Sal. & vterque Imol. in l.
quod de bonis. §. quod auus, ff. ad legem Falc. cōtrarium tenue
runt, non tamen ab hac ſententia antiquorū eſt diſcedendum,
quia eſt *communis*, ſm quam conſuluerunt Ludo. Rom. conſilio
23 a quatuor ſunt quæſita, Pano. conſi. 79. illud de iure quærit,
in 1. parte, & Raph. Com. conſi. 123. Bartholomęus. col. fi. & ſe-
quitur d. Alex. ſibi contrarius, in d. l. in fideicommiſſaria. Secun
do reſpondetur, ꝙ diſpoſitio loquitur in liberis primi gradus,
qui fuerunt hæredes patris teſtatoris, & ut hæredes grauati, nō
autem in liberis, qui repudiarūt hæreditatem patris, ut fecit hic
Petrus, vnde ad hunc caſum non poſſumus illam legem exten-
dere, quia Imperator ibi in fine prohibet omnem extenſionē
extra caſum, & perſonas ibidem nominatas. Tertio non pōt
inficiari, quin fructus percepti per Claudiam & Gabrielem nō
veniāt imputandi, cum ipſa Claudia ſit extranea, & Gabriel de
liberis ſecundi gradus, in quibus ceſſat vigor d. l. ut ibi expreſsè
deciditur. Accedo igitur in ſententiam prædicti d. Conſultoris,
ut integra medietas hęreditatis dicti do. Alzarii ueniat reſtituē
da fratribus patruelibus abſque detractione Trebellianicæ, &
abſque detractione legitimæ ipſius Petri, quia tenetur in ſuam
11 legitimam † imputare partem hæreditatis ipſi Petro donatam
in contractu matrimonii, l. quoniam nouella, C. de inoffic. teſta.
Circa vltimum, conſtito teſtatorem ſuggeſtionibus fraudulen
tis, clamoribus, ac inſtigationibus Claudii de Pomerio cano-
nici eccleſiæ maioris, ſubſtituiſſe ipſam eccleſiam in locum do
mini Saluatoris prius a teſtatore nominati, placet concluſio
d. Conſultoris quòd eccleſia excludatur a domino Saluatore,
per tex. in cle. 1. §. quibus etiam, de priuileg. vbi dicitur, non licet
12 † ſacerdotibus, nec alteri procurare, & incitare teſtatorem, ut
aliquid relinquat eccleſiæ in damnum alterius, ut procuratum
dicitur a dicto Claudio Canonico, & quibuſdam aliis. Quam-
uis blando ſermone, illecebris, & precibus, permiſſum ſit iudi-
13 cium † teſtatoris in ſe prouocare, l. fi. C. ſi quis aliquem teſta. p-
hib. Fraudulentis tamen ſuaſionibus teſtator a propoſito diuer
tere, prohibitum eſt, l. 1. in fin. ff. de doli ma. excep. & eſt text. in
propoſito noſtro optimus, quem ibi nota. Barto. in l. Lucius, §.
Sempronia, ff. de leg. 2.

Laus Deo Optimo maximo.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE,

A SANCTO NAZARIO,

IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,

In ff. Nouum abſolutiſsima Reſponſa,

Nunc poſtremò maiori, quàm hactenus vnquam factum ſit, diligentia recognita, & caſtigata incipiunt fęliciter.

¶ De donationibus, & ad Trebel.

RESPON. PRIMVM.

EX poſſeſsione regulariter dominiũ nõ probatur cũ agitur de dñio principaliter, ſecus ſi incidenter, q̃a ex poſſeſſione dñiũ ꝓbať. quare fundatã hñt intẽtionem filii quondã Delphinæ actricis ꝯ Petrũ Blanchetti, ꝓbãdo res eidẽ donatas fuiſſe in bonis donatricis, licèt de dñio nihil ꝓbauerint, recteq́; agunt ꝯ hr̃des donatricis vigore donationis ad rẽ tradẽdã, cũ tradendi facultatẽ habeant ex tenuta corporalis poſſeſſionis per hæc verba, & ea vita functa, vel ſi ꝯtingat eã ſcdo maritari, fructus, redditus, & ꝓuentus ꝯſolident cũ ꝓprietatib. fideicõmiſſũ inducit quò ad viumfructũ formalẽ, non quò ad cauſalem, cũ nunq̃ a proprietatib. ſeparatus dici potuerit, merito in fideicommiſſo continetur.

SVMMARIVM.

1 *An ex poſſeſſione pſumatur dominiũ, ibi vide quõ ꝓcedat, & vide nu 3.*
2 *Intentio donatariorum ſatis probata dicitur, quo ad obtinendam traditionem rei donatæ, ſi probent rem donatam donationis tempore fuiſſe in bonis donatricis, licet de dominio nihil probauerint.*
4 *Sicut clauus clauum trudit, ita præſumptio pręſumptionem excludit, & ibi vide intellectum l. Quintus, ff. de don. inter vi. & uxo.*
5 *Vſusfructus q̃dam cãlis, quidã formalis eſt, et uide quid ſit de utroque.*
6 *In legato generali uſusfructus, non uenit uſusfructus cauſalis ex uериſimili cogitatione teſtatoris.*
7 *Hæc uerba, ea uita functa, uel ſi cõtingat eã ſecundo maritari, fructus, redditus, & prouentus, conſolidentur cum proprietatib. ab uſusfructu formali, interpretationẽ recipiunt nõ a cãli, qui nunquã ſeparatus dici potuit.*

Reſpon. interpreta.

VIſis, & bene, quantũ licuit, ꝯſideratis iis, q̃ hincinde fuerunt allegata ꝑ p̃ſtantiſſimos dños Cõſulentes. In cã vertẽte inter filios q. Delphinæ actricis ex vna, & Petrũ Blanchetti, reũ ex altera viſa fuit verior ꝯſultatio illa, q̃ intẽtionẽ agẽtiũ fuiſſe ꝓbatã optimis ra-
1 tionib. demonſtrauit, q̃ ꝯſultationẽ ꝯfirmare curabo † Primo, licet rĩr ex poſſeſſione non ꝓbetur dñiũ, qñ de eo principaliter q̃rit, ut ꝑ Bar. in l. q̃dã in ſuo, ff. de condi. indi. tñ talis rĩa nõ procedit, qñ agit ꝯ eũ a quo agẽs p̃tendit cãm dñi, ſm Bart. in l. ſi rẽ alienã, ff. de pig. act. Bal. & alii in l. cũ res, C. de ꝓb. nã illo caſu ꝓbata poſſeſſione, ẽt ꝓbatũ dr̃ dñiũ. Bene facit, qđ dñt Bart. & alii in l. a diuo Pio, §. ſi ſuper reb. ff. de re iud. vbi ꝯcludunt, ꝙ ſi creditor petat executionẽ iniç, vel inſtrũ in bonis debitoris, ſufficit ꝓbare debitorẽ poſſidere, q̃a ex poſſeſſione p̃ſumit̃ dñium ꝯtra debitorẽ, l. a. vbi Bar. C. ne uxo. ꝑ mari. glo. in l. 1. C. de priui. fiſ. Cũ igit̃ donatariæ agant ꝯtra hr̃des donatricis ad res donatas,
2 ſufficienter fundatunt † earũ intẽtionẽ, ꝓbando res ipſas fuiſſe in bonis donatricis, licèt non ꝓbauerint utiliũ, ſeu cãm dñi. Et ꝑfecto abſonũ eẽt ꝯtratiũ tenere, q̃a ſic eẽt in facultate donatoris, & hr̃dũ ſuorũ, reuocare ꝑfectã donõnẽ ſaltẽ ꝑ indirectũ cõtra l. ꝑfectã, C. de don. q̃ ſub mo. ꝙ nõ eſt dđui, reg. cum q̃d vna via, de reg. iur. q̃uo. n. veriſimiliter poterit donatarius ꝓbare dominiũ, ſi donator, vel eius hr̃des, negẽt ſe dños? certe nunq̃. & in facto alieno nunq̃ cadit ꝓbabilis ſciẽtia, l. ſi q̃s delegauerit, ff. de noua. l. fi. ff. ꝑ ſuo. Scđo mouerit, vbi agit̃ de dñio incidenter
3 † ex poſſeſſione p̃ſumit̃ dñiũ, ſm Bar. in d. l. q̃dam in ſuo. Pan. in in c. ad ſedẽ, in a. char. de reſt. ſpo. & hoc nõ inficiat, q̃ ꝯſuluit ꝯtra has rõnes Doctorũ, ſed hic nõ agit̃ de dñio principaliter, ſed incidẽter. minor iuſtificat, agũt. n. filiæ donatariæ actione ꝑſonali ꝓueniẽte ex ꝯtractu donõnis ad tradendũ ꝯtra hr̃dẽ donatricis hñtẽ facultatẽ rei tradendæ, cũ ſit in tenuta & corporali poſſeſſione, l. ex empto, ff. de act. emp. Modo hr̃s donatricis ad ſe defendendũ, ne teneat̃, excipit de dñio alieno, ergo incidẽter uenit q̃ò dñii in iudicio. Fortius dico, ꝙ non põt reſtricare q̃õnem dñii, ſm Bar. in d. l. ſi rẽ alienã cũ ſolitis ꝯcor. Præterea exceptio iuris alterius iſto caſu non eſt excluſiua intentionis agentis ipſo iure, cum teneant̃ hr̃des, ẽt ſi non ſint dñi, tradere, d. l. ex empto.

Huic ꝯclõni non ob. tale fundm̃; dr̃. n. ꝙ p̃miſſa ꝯclõ ꝓcedit p̃ſumptiuè, quæ pręſumptio debet ceſſare in caſu iſto propter
4 aliã ꝯtrariam pręſumptionem, q̃a ſicut † clauus clauũ trudit, ita præſumptio præſumptionem excludit, l. Diuus, ff. de in integr. reſtit. cum vul. in propoſito, cum donatria ſit vidua, ut euitetur ſuſpitio turpis q̃ſtus, p̃ſumẽdũ ẽ talia bona fuiſſe mariti, l. Quintus, ff. de do. int. uir. & vxo. l. ẽt, C. eo. Sed huic iuridice rñdet dñs ꝯſultor, q̃ partes filiarũ tuet̃, ꝙ diſpõ d. l. Quintus, nõ ꝓcedit qñ mulier tpe mr̃imonii hẽbat aliqua bona vltra dotẽ, ea quorum fruct. veriſimiliter potuerit acquirere, ꝑ qua rñſione ultra deducta ꝑ eũ, allego Ludo. Ro. ꝯſi. 119. ſup eo. col. a. placet ẽt alia rñſio, ꝙ d. l. ꝓcedit, qñ mulier ꝯſtãte matrimonio, uel ſaltẽ ꝯ tẽpus luctus acquiſiuiſſet, ſecus ſi poſt mortẽ, & poſt annũ luctus potuit acquirere, ut ꝑ Ang. cõſi. 141. in c. ſup primo puncto, uel alr̃ rñdet̃, ꝙ d. l. Quintus, ꝓcedit, qñ maritus, vel eius hr̃s ageret ꝯ uxorẽ uel eius hr̃des, ſm Bal. in l. ſi uxorẽ, C. de cõd. inſer. Alex. in l. q̃ iure familiaritatis, ff. de acq. poſ. & maxime in caſu iſto, vbi ipſa donatria, & eius hr̃des non pñt reſtricare q̃õnẽ dñii, ut ſ. dixi. Circa ſcđam dubitationẽ, an illa verba, & ea vita functa, & cõnducãt fideicõmiſſum poſt mortẽ Ioãnonę, non vr̃ expedicẽ iſiſtere, ſi uerũ eſt cohr̃des Ioãnnonę, p̃mortuos fuiſſe, ut p̃ſupponit̃ in ꝯſilio ſcđi ꝯſulẽtis, q̃a ẽt ꝙ talia verba importaſſent fideicõmiſſũ, tñ poſt mortẽ ſubſtiturorũ ante Ioãnonã grauatã effectũ fuiſſet fideic. caducũ, ſeu quaſi, l. vni. §. ſi autẽ ſub ꝯdõne, C. de cad. tol. ſi tñ libet vlterius indagare, adhæreo opi. ꝯſulẽtis ꝓ filiab. ꝙ talia verba nõ inducãt fidei. ꝓ cuius ꝯclõne, & clario
5 ri declõne p̃mitto, ꝙ duplex eſt vſusf. cãlis, ſ. † & formalis; ut ꝑ gl. in l. a. ff. de vſuſr. vſusfruc. cãlis ſeparari non põt à ꝓprietate, a qua cãtur, l. ſi cũ teſtñ, §. ſi fundũ, ff. de exce. rei iu. vſusfru. formalis, eſt q̃dã ſeruitus impoſita ꝓprietati, & eſt ſeruitus ꝑſonalis debita ꝑſonę, ut ꝑ gl. in rub. ff. de vſufr. ea iſtis infert̃ correlariè, ꝙ teſtõr inſtituẽdo Ioãnonã in tertia pte, vr̃ ẽt reliquiſſe eidem uſumfructũ cãlẽ, q̃a ꝓprietate Ioãnonæ relicta ſeparari non p̃t, d. §. ſi fondũ, & ꝓbať in l. ſi Titio uſusfruc. cũ ibi no. ff. de uſuſr. infert̃ ẽt, ꝙ in illa parte ẽt Ioãnona non potuit habere vſumfr. formalẽ, q̃a erat hæres, & ꝓprietaria bonorũ dictæ portionis, & in re ꝓpria nõ cadit ſeruitus, & ꝯñt uſusfru. formalis, l. nemo. ff. de ſer. urb. p̃di. l. uti frui, ff. ſi uſuſr. pet. Itẽ infert̃, ꝙ legatũ uſusfru. oĩm bonorũ relictũ d. Ioãnonæ, dẽt intelligi de uſufr. formali, & ſic de uſufr. aliarũ duarũ partiũ, in q̃b. erãt inſtituti alij cohr̃des, nõ aũt de vſuſructu portionis ipſius Ioãnonæ, q̃a ſatis eã inſtituẽdo reliquit eidẽ ẽt uſumfructũ dictæ tertiæ partis, & ꝙ in tali legato gñali nõ includat̃ uſuſſr. dictæ tertię partis ꝓbať, q̃a in diſpõne gñali nõ ueniunt prius ſpecificata, l. doli clã, ff. de verb. obl. Itẽ nõ ꝯprehendunt̃ ea, de q̃b. non eſt uериſimile teſtatorẽ cogitaſſe, l. cum res, ubi Iaſ. in 6. not. de leg. 1. verũ cum prius inſtituẽdo Ioãnonã, ſatis eidẽ reliquiſſe vr̃ uſumfructũ dictę tertię partis, ut ſ. ꝓbaui, non eſt dicẽdũ, ꝙ in gñali relicto ue
6 niant prius relicta. † Itẽ non eſt ueriſile, ꝙ bis uoluerit eidẽ relinquere, q̃a ſm legatũ eẽt ſuperfluum, ꝯtra l. ſi q̃s, ff. de le. 1. Iſtis ſic p̃miſſis ꝓbať clariſſime, ꝙ illa verba, & ea uita functa, uel ſi ꝯtingat eã ſcđo maritari, fructus, redditus, & ꝓuentus ꝯſolidentur cũ ꝓprietatib. & ꝑtineãt ad hr̃des p̃dictos, nõ important fideic. in illa tertia parte, in qua fuit Ioãnona hr̃s inſtituta. Sed ſolũ ꝑ illa verba, teſtõr uoluit uſumfr. formalẽ relictũ Ioannonæ extingui, & finiri, ſi trãſierit ad ſcđa uo. hoc patet ex plurib. Primo, q̃a verba illa, q̃dq́; ea uita functa, referũtur ad legatũ uſusfruc. relicti d. Ioannonæ, de quo ꝓxime erat facta mentio; nam relatio facienda eſt ad ꝓxima, l. ſi idẽ cũ eod. ff. de iuriſd. om. iud. Itẽ repetit qualitates ꝓxime p̃cedentes, l. Seia, §. Caio, ff. de fundo inſtr. uerũ legatum uſusfru. de quo facta erat mẽtio, dẽt intelligi de vſufructu formali, ut ſ. demonſtratum fuit, ergo etiã grauamen annexum intelliget̃ de uſufructu formali. Scđo, poſito ꝙ legatum gñalis uſusfruc. ẽt includeret uſumfructum dictę tertiæ partis, tñ includeret eum tanq̃ uſumfructũ cãlẽ, & annexũ ꝓprietati, cũ nunq̃ fuerit ſeparatũ, nec poſſit dari uſusfructus in re ꝓpria: uerum uerba illa, & ea uita functa, uel tranſeunte ad ſecunda uota, uerificari nõ p̃ñt in iſto uſuſructu cauſali, quia cauſalis uſusfructus nunquã fuit ſeparatus a ꝓprietate, ergo nõ cõ-

ſolidan-

ſolibitur,e.ad diſſoluẽdum de deſp.Impu.& iſtud etiam oppor
tunè prius deduxit prędictus do,Conſulens,& quicquam me-
lius adduci non poteſt. Tertio teſtator in dubio non præſumi-
tur velic grauare hæredem aliquo onere fideicom. l. vnum ex
familia.§.ſi rẽ.ff de leg.2.cum vulg. Sed ego non video verbũ,
neque ſyllabam in dicto teſtamento, per quam teſtator videa-
tur oneraie Ioãnonã aliquo fideicõmiſſo,maxime quãtũ ad ꝓ
prietatẽ,ergo nec nos iſtud diuinabimus ꝯ præſumptionem iu
ris.Et certe optaſſem,ꝙ ꝓlantiſſimus conſulens,q conatus eſt
demõſtrare,ꝙ clauſula illa,quodq;ea vita functa,includat tam
caſum mortis,ꝙ caſum tranſitus ad ſecũda vota laboraſſet po-
tius demõſtrando,ꝙ per talẽ clauſulã fuerit inductũ fideic.etiã
in proprietate tertiæ partis bonorũ relictorũ ipſi Ioannonæ,qa
in hoc ſtat punctus cõtrouerſię. Et ego nõ negarim includi ẽt
caſum mortis,qa verba ſunt clara:tamen dico, ꝙ includuntur
quantum ad extinctionẽ vſusfructus formalis tantum,nõ quo
ad reliqua.& per iſta remanent ſublata omnia fundamenta ꝓ-
dicti do,Conſulentus contrarium. Laus Deo.

RESPONSVM II.

DOnatio quõdã Claudij Corferij Nobili Domi.
Ioannę facta,exceptionibus ex aduer-
ſo propoſitis elidi nõ põt,cui non repugnat exceptio
nullitatis prouenientis ex inobſeruantia ſtatuti De-
lphinalis,cũ donatio in prouincia facta a Delphinali ſtatuto nul-
lo iure comprehendatur,certaq;ſit iuris regula,in ijs, quę con-
cernunt ſolẽnitatẽ ꝯtus,locũ ꝯtus nota dignũ eſſe, & ubi for-
ma ſtatuti non eſſet obſeruata, ea iureiurando interpoſito re-
pletur. Quod ẽt ſtatutum donationi obeſſe non põt donatore,
dum dixi tacente,nec querelante. Nec obſtat exceptio nullita-
tis propoſitæ ex defectu perſonæ donantis, qui mente captus
ac demens aſſeritur,quia non ſufficit aſſertio,ubi eſt neceſſaria
probatio,cum quilibet ſanæ mentis præſumatur. Nimisq; repu
gnat exceptio legitimæ prętenſæ debitæ matri,quia cum legi-
tima quota ſit bonorum, quæ habebat defunctus tpe mortis,
donatio autem huiuſmodi in bonis defuncti dici nullo iure po
tuit ſtante conſtituto & precario in donatione appoſito, quib.
in donatariam dominium fuit tranſlatum, non obſtante que-
rela donationis inofficioſę proponenda, quæ non propoſita,
nec intentata non releuat,proinde condemnandos eſſe reſpon
di Bartholomęum,& Ludouicam matrem, & filium ad rela-
xandum bona, quę fuerãt dicti quondam Claudij dictę Domi
næ Ioannę de Robiaco donata,ſaluis iuribus matris.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Delphinale non porrigit effectum ſuum ad donationem in pro
uincia factam, ideo exceptio nullitatis propoſita ob formam ſtatuti non
ſeruatam,nulla eſt.*

Contractus locus inſpici debet in ijs, quæ concernunt ſolẽnitatẽ cõtractus.

2 *Iuramentum operatur,contractus non irritari propter ſtatuti ſolemnitatẽ
omiſſam,nec laici potuerunt de uiribus iuramenti ſtatuere.*

3 *Statutum annullans donationem,non procedit tacente donatore, & non
querelante donationem.*

4 *Exceptio nullitatis donationis ex defectu perſonæ donantis, non probata
non releuat.*

Præſumptio eſt,quemlibet eſſe ſanæ mentis.

5 *Exceptio conſtitutionis fideicommiſſariæ, non obſtat donationi,maxime
ceſſante beneficio inuentarij.*

6 *Exceptio detractionis legitimæ debitæ,non obſtat donatario,cum donatio
deſiderata non eſſet in bonis defuncti,de quibus debetur legitima.*

7 *Querela inofficioſæ donationis non propoſita,nec intentata,non releuat.*

Qui veritas eſt,me in viam dirigat veritatis.

Reſpon.Interpreta.

COndemnandos puto Bartholomęum &
Ludouicam matrem &
filium,ad relaxandum & dimittendum bona,q̃ fuerãt
quondam Claudij Corferij, Nobili Dominę Ioannæ
de Rabiaco in vim donationis eidem dominę factę per dictũ
Claudium, non obſtantibus friuolis exceptionibus in cõtrariũ
oppoſitis & deductis. Et primo non obſtat, dum opponitur ex-
ceptio nullitatis,ex eo ꝙ non fuit ſeruata forma ſtatuti Delphi
1 nalis.Quia reſpondetur multipliciter. Primo,ꝙ tale ſtatutum
non porrigit effectum ſuum ad cõtractus donationum factos
extra territorium,& conſequenter non porrigitur ad donatio-
nem iſtam celebratam in prouincia, l.qui fundus,ff.de euictio.
per quem traditur regula, ꝙ in his, quę concernunt ſolẽnitatẽ
ꝯtus,vt ꝙ donatio non valeat niſi cum certa ſolẽnitate, inſpi-
ciendus eſt locus ꝯtus,ita docet Bart. in l.cũctos populos,uer,
nunc veniamus ad gl.& ver 6.videndum eſt,C.de ſum. Trin.&
2 fid.cato. Scdo rñdetur,ꝙ ubi eſt interpoſitũ iurãm.ut in præſen
ti caſu,donatio non irritatur propter omiſſam ſolẽnitatem ſta-
tuti,quia laici ſtatuentes non potuerunt diſponere de viribus
iuramenti,ſecundum Ioan. And.in additionibus Specu.in titu.
de inſtr.editi.§.porro,in ultima additione. Ang.in l.ſancimus,
§.fi.C.de dona.Ioan.de Imo.in c.cum contingat, charta penu.

& ibi Pan.& alij,de iureiur. Ped.de Senis conſi 281. Caſus talis
☞ eſt,& hęc eſt communis Doc.ſnia, ut probat d. Iaſ.in auth ſacra
puberum,C.ſi aduer.l.vendit.& comprobant rñſorum li.13 c.1.
3 ꝙ ſtatutum † non procedit tacente donatore,& non querelan-
te in vita,prout hic donator tacuit, & non querelauit. Nec in-
telligentia,qua mediante aduerſantes hanc rñſionem conãtur
effugere,ſtare põt,pp implicatiuam,etiam,quę implicat caſum
nõ ſeruata ſolemnitate; & qa fruſtra ſtatuentes ſtatuiſſent que-
relã,ſiue ius dicẽdi dationẽ nullã,non tranſire ad hẽdes,ubi do
natio de iure ſubſiſteret, quia tñ non vidi verba ſtatuti,non au
deo ſup hac rñſione pedẽ figere. ¶ Nõ obſtat alia exceptio nul
4 litatis ex defectu pſonę † donantis, qui dĩ ꝙ erat mẽtecaptus &
demẽs,qa nõ fuit hmõi exceptio probata prout neceſſe fuit,cũ
qlibet pręſumatur ſanæ mentis,vt firmant gl.Bar.& alij in l.nec
codicillos,C.de codi.Soc.cõſ.42.col.1.lib. 1.imo pro parte dñæ
Ioannę legitur melius probatum, ꝙ dictus donator erat ſanæ
5 mentis,&c. ¶ Non obſtat alia exceptio † ſubſtitutionis fideicõ.
quia confuſa fuit actio competens dicto Bartolomęo ad bona
reſtitutioni ſubiecta, ex eo ꝙ adiuit hæreditatẽ donatoris gra-
uati abſque beneficio inuentarij,l. ſi § pe.C. de iure deliberan.
6 ¶ Non obſtat exceptio detractionis † legitimæ debitæ, vt præ-
tenditur mrĩ,quia aduertendum eſt,ꝙ legitima eſt quota bono
rum,quę defunctus habebat tempore mortis, l. Papinianus §.
quarta,ff.de inof.teſ. bona autem donata Dñę Ioannæ non erãt
in bonis donatoris eius filij tpe mortis, quia ſtante conſtituto
& pcario in donatione appoſito, dñium fuerat tranſlatũ in do
natariã,l.ꝙ meo,ff.de acq.poſ.l.certe,ff.de precario. ergo in illis
matri nulla debebatur litĩa.Sed dicet quiſpiã,donationẽ eẽ inof-
ficioſam,matrique competere q̃relã inofficioſæ donationis,l.
ſi filius tuus,C.de inoffi.donat.illud non negauerim, ſed id dixe
7 rim,ꝙ hmõi q̃rela † non fuit ꝓpoſita,nec intentata per mrẽm,
& vbi intentet,erit neceſſaria cãæ cognitio, & verificãda erunt
extrema neceſſaria. Ideo nunc adiudicanda ſunt bona donata
Dominæ Ioannæ donatariæ, ſaluis iuribus matri quærelandi
donationem,ſi voluerit & potuerit. Et vbi Bartholomęus con
feciſſet inuentarium,eſſent adiudicanda bona, quæ fuerant di-
cti quondam Claudij præfatę Dominæ Ioannę,detractis bonis
reſtitutioni ſubiectis,liquidandis in executione ſententiæ.

Laus Deo Optimo Maximo.

RESPONSVM III.

Quanquam Secunda donatio facta magiſtro Gerra
ſio Dulci tonſori, potior videatur dona-
tione facta magiſtro Auguſtino Portæ anteriori,quia prius tra
ditio facta eſt huic nouiſſimo donatario, ex quo prius lauda-
tus & inueſtitus fuit, & tunc traditio terũ emphyteuticarũ fieri
dr,cum per inueſtituram a directo dño factam poſſeſſio appre
henditur,merito donatarius prius inueſtitus præponẽdus credi
tur, nec conſtitutum in priori donatione appoſitum in bonis
feudalibus,& emphyteuticis conſideratur: nã huiuſmodi bo-
na alienari prohibẽtur,niſi dñi inueſtitura ſequatur. Tñ ſm ea,
quæ proponuntur, priorem donationem potiorem eſſe rñdi.
Nam cum primus donatarius tam in tit.quam poſſeſ.ſit prior,
ergo de iure potior,prior quidem eſt iure conſtituti in prima
donatione appoſiti,ex quo poſſeſſio vero transfertur.nec ob-
ſtat quod ſupra. diximus in bonis videlicet feudalibus & em-
phyteuticis conſtitutum conſiderari, ꝙ & verum eſt niſi ipſis
emphyteutis ius alienãdi a directis dominis conceſſum ſit,pro
ut ex illis verbis manifeſte conſtat,bona ipſa alienare liceat pro
ſuis hæredibus,quibuſcunque dederit,ex quibus verbis facultas
data cenſetur emphyteutæ dicta bona ita conceſſa alienandi:
cum igitur donatio,& traditio facta dicto magiſtro Aug. uali-
da fuerit, vti anterior potior habetur poſteriore. Quæ alienan-
di ptãs,& ſi ipſis emphyteutis conceſſa non ſit, tñ quia poſt in-
ueſtituram factam ſecũdo donatario legitur dños directos prio
rem donatarium laudaſſe,& inueſtiuiſſe,ideo ex approbatione
directorum dominorum ſubſecuta potior iudicat. Nec prior
traditio ſecundo donatario facta eidem prodeſt, quia ſecundũ
ea, q̃ proponuntur, prędicta bona longe ante donationem ſibi
factam alteri donata non ignorabat; quare reſpondi bona in
fraudem prioris donatarij alienata,de iurę reuocanda.

SVMMARIVM.

1 *An is donatarius,cui prius traditio facta eſt,potior habeatur eo,cui do-
natum prius eſt.*

2 *Res emphyteuta tradi dicuntur,ſi facta inueſtitura a directa domino poſ
ſeſſio apprehendatur.*

3 *An per conſtitutum transfertur poſſeſſio,& ibi uide limitationem,*

4 *Primus donatarius prior titulo,tempore,& poſſeſſione,potior eſt ſecundo,
cui prius res tradita fuit.*

5 *Conſtitutum factum primo donatario, an operetur prioritatem tituli &
traditionis,& uide declarationem,& limitationem nu.6.*

7 Emphy.

7 Emphyteuta etiam per fictam traditionem factam abſque conſenſu domini incidit in pœnam commiſſi.
8 Pœna commiſſi non incurritur, niſi propter contemptum domini.
9 Donatio facta magiſtro Auguſtino primo donatario, vti facta conſenſu directorum dominorum, poſteriori præfertur.
10 Emphyteuſis, ſeu feudum his verbis conceſſum, pro ſe ſuiſque hæredibus, & quibus dederit, etiam in donatario verificatur, & emphyteutæ poteſtas alienandi data intelligitur, & vide nu. 11.
12 An ſi poſt inueſtituram ſecundo donatario factam primus donatarius inueſtiatur per dominum iſte primus donatarius ſecundo præferatur.
13 An donatio & traditio duobus facta, ſi dominis directis placuerit, puriſicata ſit ex ratihabitione dominorum, & an prior ſecundo ſit potior.
14 An traditio prius facta ſecundo donatario, ſciente bona longè antequam traderentur, alteri donata, vt in fraudem facta, ſit reuocanda.

Reſpon Interpret.

Videretur fortaſſe ſecundam donationem factā magiſtro Geruaſio Dulci tonſori, præferendā primæ factę magiſtro Auguſtino Por-
3 tæ, qa iſt† donatarius in detinendo dño potior hr̄, cui prius fuit facta traditio, l. quoties. C. de rei vendi. l. ſiue autem, §. ſi duobus, ff. de publica. cum ſi. Reſpectu aūt bonorum emphyteuticorum conſtat traditionem prius factam ſecundo donatario, ergo ſecundus præferendus. ¶ Quòd autem fuerit ei prius facta traditio ꝓbatur, quia fuit prius laudatus & inueſtitus. Nam
4 per † inueſtituram factam a directo dño, ſecuta apprehenſione poſſeſſ. res emphyteuticę ſ. dicuntur tradi, ca. 1. §. rei, de inueſt. de re. alie. fac. Merito ꝓfertur donatarius prius inueſtitus. Ita tenent Io. Fab. quem ſequitur Iaſ. in d. l. quoties, in 12. fal. Idem tenet Iac. Alu. in c. ſi facta. ſi de feu. fue. controuer. inter do. & ag. vaſ. Cępol. cautę. 130. ſi dñs inueſtiuit. Petruc. in repr. de iureiu. in 3. char. in t. effectu iuramenti. d. Guid Pap. dec. 46. an emphyteuta. & decil. 81. ſi debitor. & Deci. conſil. 249. in caſu, ad fin. ¶ Nec vr̄ obſtare, ſi dicatur ꝙ in prima donatione legitur ap-
5 poſitum conſtitutū, ꝑ qđ † transfertur poſſeſſio in donatariū, cuius nomine donator ꝯſtituit ſe poſſidere, l. quod meo, ff de acq poſſ. l. certe, ff. de preca. Quia reſpondent Doc. ꝓalleg. ꝙ procedit in bonis allodialibus non ēt in emphyteuticis & feudalibus quorum alienatio nulla eſt, niſi ſecuta inueſtitura dñi, c. 1. de ꝓhib. feu. alie. per Fe. l. fi. C. de iur. emphy. Et ita firmat d. Stepha. Bertran. conſ. 107. illud palam eſt, lib. 2 ¶ Prædictis non obſtā. ſm ea, quæ proponuntur, rñdeo primam donationem præferēdam duob. rōnib. Primum, quia tempore prior eſt iam in titu.
4 ꝗ in aſſecutione poſ. ergo † potior in iure. reg. q prior, de reg. iur. & d. l. quoties, cum concor. q̄ hoc loco retorquentur, cum priori donatario ſit ēt prius facta traditio. ¶ De prioritate tituli, & de prioritate traditionis conſtat ex ꝯtextu donōnis, vbi legitur donatricem conſtituiſſe ſe poſſidere nomine dicti magi-
5 ſtri Auguſtini primi donatarii, quo caſu† pręfertur primus, ſm Guil de Suza. in d. l. quoties, & in l. fi. C. de ſac. ſan. & vtrobique Iaſ. & idē vult Bal. in rub. C. de ꝯhen. emp. q. 16. Ale. cōſ. 14 circa primum, in fi. lib. 1. & conſi. 35. Viſo teſtō, col. fi. lib. 3. Ferra. cautel. 48. cautela ſi quis vendidit rem vni. & do. Ales. conſi. 228.
6 ꝓderatis, lib. 6. ¶ Nec ob ꝙ conſtitutum † nihil operetur in rebus emphyteuticis, quę ſine conſenſu directi domini prohibētur alienari, d. l. fi. C. de iur. emphy. & d. c. 1 de prohi. feu. alie. per Fe. Quia rñdetur uerum eſſe, ſi in inſtrumento emphyteuſis & inueſtiturę, directus dñs non dedit licentiam emphyteutę alienandi rem emphyteuticam cui uoluerit, ita procedunt contraria. Et in iſtis terminis procedunt, quæ tradunt Docto maximè Iaſ. in d. l. fi. ad fi. & Iac. de S. Georg. in tract. feu. in ver. Et cū pa-
7 cto de non alienando, col. 2. vbi concludit, emphyteutam † ēt per fictam traditionem factam abſque conſenſu domini, incidere in pœnam commiſſi. Quod ēt uoluit Pau. de Caſt. in l. 1. §. ſi rem depoſitam, ff. depoſi. Sed ſi directus dñs in inſtrumēto emphyteuſis dedit licentiam alienandi, quia tunc emphyteuta cū conſenſu domini alienauit, non incurrit aliquam pęnam, quę
8 † non incurritur, niſi propter contemptum domini, d. l. fi. ¶ In caſu aūt noſtro donatrix donauit, & tradidit magiſtro Auguſtino primo donatario de conſenſu directorum dominorum, er-
9 go † valuit alienatio, & ſic præferenda poſteriori. ꝙ autem donauerit, & tradiderit eum uoluntate, & conſenſu directorū dominorum, probatur ea lectura inueſtiturę, ex qua apparet ipſi donatario fuiſſe datam licentiam a directis dominis alienandi bona ipſa in quos voluerit. ita ſonant illa verba (pro ſe, ſuiſq; hæredibus, & quibus dederit) c. 1. de feud. non hab. prop. natu.
10 feu. & illa verba, pro ſe, † hęredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque, quæ etiam de ſucceſſoribus ſingularibus, & ſic de donataria intelliguntur, l. 1. §. permittitur, ibi, neque ad hæredem, uel qualemcunque ſucceſſorem, ff. de aqu. quo. & æſti. Et ꝙ hæc verba, & ſucceſſoribus quibuſcunque, tm̄ importent, quantum verba, quib. dederit, firmat Bal. in l. 1. q. 34. ff. de rer. diui. & in cap. imperialem in prin. col. 4. de prohi. feu. alie. per Fe. Lud. Ro. & Alex. in l. ēt, ff. ſol. mat. Ales in l. qđ dr̄. la 2 in vlt. char. ff. de ver. obl. & in l. ſi ꝓmi, col. pen. ff. ad Treb. & in l. q̄dam, §. nihil inter eſt, vbi ēt Iaſ. ff. de eden. & Iaſ. in l. a §. prætor ait, ff. qui ſatiſ. cog. & in l. 2 q. 14 extra gl. C. de iur. emph. & in prælu. feu. col. xv. Andr. Barb. in l. cum acutiſſimi, char. lxa. C. de fideicom. Fel. in c. in pñ 1, col. 11. de prob. & in c. quia G. colu. penult. de iudi. Georg. Nat. in c ꝗuis, col. 586. de pac. in vi. & Cur. Iunior conſil. 2. col. 8.
11 & ſeq. & conſi. 4. colu. 2. & ſeq. Et ꝙ per talia, & ſimilia † verba cenſeatur emphyteutæ data facultas alienandi, id eſt, dominiū transferendi, facit § venditæ. Inſtit. de re. diui. & c. cum Ioannes, de fid. inſt. adeo, ꝙ tradendo ſine alio conſenſu, non cadat emphyteuta, firmat Alb. de Rol. in d. l. fin. de iur. emph. & ſequuntur cōiter alii, teſte Iaſ. ibi, col 3. per text. in l. cum eſſent, §. 1. & ibi Ang. in ſpē no. ff de ſer. ruſt. præd. ſequitur Ale. poſt Ang. in l. q Romæ, § duo fratres, in vlt. char. ff. de ver. obl. & conſi. 189. Viſo, col. 1. lib. 2. Dec. conſ. 164. Non fuiſſet propoſiti, col. 3. uer. 2. reſpondetur. vbi tenet alienationem hoc caſu valere ſine alio conſenſu directi dñi, & dicit hanc eſſe cōem ſniām Doc. a qua in iudicando recedendum non eſt, c. ne inuitaris, de conſti. tradit Bar. in l. cum prolat s. ff. de re iud. Cum igitur donō, & traditio facta magiſtro Auguſtino fuerit & ſit valida, & anterior, ſequitur, vt potior ſit poſteriore, d. regula, qui prior. Sed fac, ꝙ directi dñi non dederint licentiam donatrici alienandi in primum:
12 quia tñ præſupponitur in facto, ꝙ poſt inueſtituram † factam ſecundo donatario aliqui laudarunt, & inueſtiuerunt primum, exiſtimo primū præferendū, qa donō & traditio per cōſtitutū facta primo, non fuit a principio nulla ipſo iure, licet fuerit facta abſq; conſenſu dñi, ſm Io. de Imo. in c. fin de præſc. & in c. 1. col 9. de feu. Imo valet a principio, niſi dñs nullā eſſe uelit, vt tradit d. Ale. conſ. 27. Viſo themate, col. 2. lib. 6. & conſ. 82. In cā & lite, lib. 7 Et ſic valuit ſub cōdōne reſolutiua, niſi directi dñi alienationē & traditionem improbauerint: quæ cum non fuerint improbata, ſed approbata, ſequitur, vt prior potior haberi debeat, l. ij. ff. de act. emp. l. 3. ff. de ꝯh. emp. Sed iterum fac, ꝙ donō & traditio ita demum valeant, ſi directis dñis placuerit, & ſic
13 alienatio cōdōnalis, † ſi directi dñi voluerint: cum purificata ſit cōdō ex ratifica dñi, cōſequens eſt, vt ipſa alienatio vtq; a prin. valida fuerit, & ſic tanq̄ prior potior ſit, qa condō retrotrahitur ad diē donōnis & traditionis per conſtitutum factæ, l. qui balneū. §. 1. ff. qui pot. in pig. hab. & l. ſi prior creditor, §. ſi prior, ff. eo. Sed iterum, pone ſine veritatis præiudicio, ꝙ ſit prima facta traditio ſcđo donatario, quia tñ ſecundus, vt proponitur, hēbat longe ante donationem ſibi factam uerā ſcientiā prioris donationis alteri factæ, ratione fraudis poſſunt per actionē
14 reuocatoriam bona † ſibi prius tradita ab eo euocari, ſecundū Bal. in rub. C. de reuoc. iis, quæ in frau. cre. in prin. quem ſequuntur Alb. Salv. & Iaſ. in 2a. limitatione, in d. l. quoties, & Iaſ. in l. fi. col. pen. C. de ſac. ſan. ecc. & Ferra. in alleg. cautel. 48. dicens, hoc eſſe notandum, & menti tenendum.

RESPONSVM IIII.

Antonius quindecim annos nondum natus, curatorē habens Ioannem fratrem, abſtinuit ab hæreditate patris, qui eum inſtituerat hæredem in duobus caſtris. Facturus annorum ſexdecim eadem caſtra donauit fratri curatori ſuo, reſeruatis ſibi florenis 200. annuis expreſſā cā, quia presbyterari intendebat, expletis annis 2. & 8. quo tempore frater deſiit curator eſſe, nam vſque ad eam diem curā pater in ultimo elogio ſibi crediderat, conuentum fuit, ꝙ frater eum etiā alere teneretur, & quod redditus reſeruatus extingueretur, ſi donans ſine liberis occumberet. Dubitabatur, vtrum huiuſmodi donatio virib. ſubſiſteret? Pleriſque viſum fuit, perfectam donationem geminato donatoris conſenſu, ſacra iuriſiurandi religione, affinium præſentia, iudicis decreto roboratam, retractari minime poſſe. Ego autem ratus ſum minorem dolo curatoris ſeductum fuiſſe, ꝙ ex enormi lęſione, affinium mendacio, q minori credulo ſuaſerunt donationem in euidentem eius utilitatem cedere, & ex falſa donatarii ſuggeſtione, qui dicta caſtra alteri fore hypothecata commentus eſt, patere reſpondi. Quib. argumentis ſuffragatur præſumptio legis, quæ curatorem doloſum putat, ſi minorē ꝯhendo lædat. Sed reuerentia q̄ minor præſtabat fratri maiori, metus coniecturam facit, q̄ cū enormi minoris dāno coniuncta dictum aperte demonſtrat. Sed id etiā proponebatur, utrū noua prole donata reuerterentur in donatoris arbitriū. & ditionē manſura. Quod multi negabant, tū ꝙ ex lectura tranſactionis cōſtare donātē de filiis cogitaſſe, cū ꝙ donatori nō liceret ꝓprio iuſſo ꝯtrauenire, tū ꝙ ob cauſam donō facta uideretur. Ego aūt diui Cōſtantini legē ſeruādā rñdi, ēt ſi de filiis ſit cogitatum, modo cogitans non ſperaret iuſtos filios procreare, ꝓut non ſperat, qui ſacerdotii aſſumendi ſpe addonādū inducitur. Nec iuſiurandū uiolat, qui huius legis bñficio vtitur, cum non credatur fuiſſe mentis donatoris unquam illi renunciare. Fateor autem Conſtantinum loqui de donatione ſimplici, ſed huiuſmodi donationem, quatenus cauſam excedit, ſimplicem Vlpia. putat, ne noſtri inficiantur interpretes

SVMMARIVM.

1 *Donatio omnium rerum immobilium facta a minore, cum decreto, ipſo iure eſt nulla: ſuſtinetur tamen propter iuriſiurandi religionem. Et quid ſi minor reperiatur enormiter læſus, nu. 2.*

3 *Donantis plenam deliberationem, quæ dolum excludit, interueniſſe præſumitur in donatione reiterata.*

4 *Læſio nulla poteſt præſumi in donatione ex liberalitate proficiſcente.*

5 *Decretum iudicis tollit doli & metus præſumptionem. Item præſentia affinium & amicorum, donantis & donatarij 6 quod limita nu. 15.*

7 *Iuramentum debet habere tres comites, iudicium, veritatem, & iuſtitiã.*

8 *Meticuloſus contractus, non validatur iuramento.*

9 *Contrahens cum adoleſcente ſtatim conſumptore, doloſè agit.*

10 *Iuramentum de obſeruando laudo, non obligat iurantem laudo arbitratoris enormiter læſum.*

11 *Contractus eſt ipſo iure nullus, ſi minor contrahat cũ tutore & curatore.*

12 *Cõtractus inualidus alia rõne, quã minoris ætatis, nõ validatur iuramẽto.*

13 *Iuramẽtũ relaxare cogit recipiẽt. ſi ex parte ipſius cõtineat turpitudinẽ.*

14 *Læſio non attenditur in donatione, ſi donatio fiat a ſciente & volente, abſque vlla fraude.*

16 *Donatio iuriſiurandi religione, affinium præſentia, & iudicis decreto roborata, natiuitate filiorum reuocatur.*

17 *Iuramentum non impedit donationem poſſe reuocari propter ſuperuenientiam filiorum.*

Reſpon. Interpret.

1 LIcèt donatio rerum immobilium † a minore facta, ẽt
cum decreto iudicis, ſit ipſo iure nulla, l. fin. C. ſi
maior factus alie. rat. hab. tñ pp iuriſiurandi religionem
ſuſtinetur. auth. ſacramenta puberum, C. ſi aduer. vend.
quæ locum hẽt etiam in ɔ̃ctu donationis, ſecundũ gl. Barto. &
☞ cõiter ſcrib. ibi, & Fel. in c. in pñtia, col. 4. de prob. & Cor. conſi.
258. ɔ̃ɔ̃. lib. 4 vbi conſuluit, donationem firmari iurõ, ẽt ſi ſit facta
ab impubere doli capace, & conſuluit Soc. donationem factam
a minore valere abſq; auxilio reſt. õnis in integrum, cõſil.
279. viſa donatione, lib. 2. Sed reuocatur in dubiũ, an idem dicẽ
2 dum ſit, ſi minor pp donationem iuratam reperiatur enormiter
læſus, vt quia dimidiam, vel maiorem partem fortunarum
ſuarum donauerit, vt in themate præſupponitur. Viſis inſtrumentis
donationum, & tranſactionis ſubſequutæ, & cõſideratis
diligenter, quæ in narratione facta recitantur, conſultationem
hanc duxi diuidendã in 2. partes. In prima diſcutiemus, an
dñs de Fara poſſit iuſte dicere ſe fuiſſe enormiter læſum, & ſic
videbimus, an diſpõ d. auth. ſacramenta puberum, procedat, ẽt
ſi in ɔ̃ctu interueniret dolus re ipſa. Secundo inquiremus an
dñs de Fara iure prætẽdat ſe fuiſſe deceptum dolo & aſtutia dñi
Aſtoandi eius fratris, & ſic an rõne doli ex propoſito poſſit ɔ̃uenire
propter iuramento. Quibus expeditis, apparebit reſolutio
alterius dubitationis, an iurãm ſit a iudice eccleſiaſtico relaxandum?
Circa primum, vr̃ q dñs de Fara non poſſit iuramento
ɔ̃uenire prætextu alicuius læſionis, ex pluribus. Primo, quia
iurãm poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ, ergo violandũ
non eſt, c. quemadmodum, c. ſi vero, de iureiu. cum ſimi. & vr̃
caſus in c. quamuis, de pac. lib. 6. qui tex. etiam procedit, qñ filia
renunciat gratis hæreditati paternæ, nulla dote ſibi data vel cõ
ſtituta, ſm Gem. & Imo. ibi, & Ludo. Ro & Are. in l. qui ſuper
ſtitis, ff. de acq. hær. & Alc. conſi. 25 col 8 lib. 1. Cur. Senior cõſ.
43. ſuper contingentia, in vlt. dubio. Et ſic patet, q ille tex. excipiens
caſum doloſæ renunciationis, intelligendus eſt de dolo
ex propoſito, & non re ipſa, ita ergo dicendum vr̃ in caſu præſenti.
Secundo, quia donatio iſta fuit ex interuallo geminata &
implicata, in donatione autem reiterata præſumitur interueniſ-
3 ſe † plenam donantis deliberationem, quę dolum excludit, ſm
glo. in c. ſi quis iratus, 2 q. 3. & quæ reiteratio facit præſumi errorem
abeſſe, ſm glo. in c. ex literis, de diuor. & ideo ɔ̃ actum
reiteratum nihil opponi poſſe vr̃, ſm Bal. in conſi. ſchiſmatis,
poſito poſt titulum, ff. ſi quis aliquem teſta. prohibu. & aduerſus
contractum reiteratum cum iuramento non vr̃ reſtitutio
cõcedenda, ſm Philip. Dec. conſi. 281. ſatis not. eſt q. col. 3. Ter-
4 tio, q̃ non vr̃, q in donatione, † quę ex liberalitate procedit, vlla
poſſit conſiderari lęſio Hinc eſt, q venditor, qui donauit id,
quod plus eſt, non poteſt allegare lęſionem, etiam ſi vltra di-
☞ midiam iuſti precii fraudatus dicatur, ſm Barto. & Doct. cõiter
in l. 2. C. de reſcind. vend. & Alex. conſi. 53. lib. 3. & Soc. conſ. 48.
lib. 4. Quarto, quia idem dñs de Fara iurauit non contrauenire
prętextu minoris ętatis, lęſionis, doli, aut deceptionis, vnde audiendus
non vr̃, etiam ſi reſtitutionem petat, ſm Bart. & alios
in d. l. 2. & Soc. in d. conſ. 48 & hoc caſu Pan. in c. cũ cõtingat, de
iureiur. tener minori non eſſe relaxandum iuramentum ratione
doli re ipſa, & ita etiã reſpondet idem Pan. conſ. 72. quamque
dubia, in fi. lib. 1. & idem tenet Pau. de Caſ. in d. auth. ſacramẽta
puberum. Quinto, pręmiſſa coadiuuantur ex decreto iudicis
5 quod interuenit in hac donõne, nã iudicis † decretum facit ceſſare
doli & metus pręſumptionem, ſecundum glo. in l. 1. C. de
prędiis decur. lib. 10. Sexto confirmantur, quia huic donationi
pręſentes fuerunt aliqui affines, & amici vtrinſque, quorũ prę-
6 ſentia † excludit pſumptionẽ doli & metus, l. tranſactionẽ, C.
de tranſ. & ibi late Mod tradit p Bar. in l. fi. ff. ſi q̃s aliquẽ teſt.
prohibu. Pręmiſſis non obſt. contrarium mihi videt iuſtius, &
ęquius, rationibus ſubſequentibus. Primo, quia pp enormem
lęſionem pſumitur lęſus dolo circumuentus, l. ſi ſuperſtite, C. de
dolo, l. cõs, § Lucius, ff. de his, quę in fraud. cred. vbi aũt dolus
interuenit, iurãm nihil operatur d. c. q̃uis, & c. Abbas, quod met.
cau. c. ſi vero. cũ ſim. de iureiu. Nec refert, q iſte ſit dolus re ipſa,
q̃ effectualiter ęquiparatur dolo ex propoſito, l. ſi quis cum
aliter, ff. de uerb. ob. l. 2. §. ſi quis ſine, ff. de excep. doli. & hac rõne
conſuluit Pet. de Anch. vt ipſe refert in regula, acceſſorium,
de reg. iur. ſororem, quę cum iurõ renunciauit fratri hęreditatem
4000 florenorũ pro ſexcentis, poſſe ɔ̃uenire iuro pp enormem
lęſionem. Hinc dixit Bald. in c. 1. §. item ſacra, de pa. iu. fir.
q boni pręſides faciunt talia iuramenta remitti per capturam
pſonę, per tex. in l. illicitas, ff. de of. pręſid. & q ex enormi lęſione
pręſumatur minor dolo circumuentus, docet Bald. in l. fi. ff.
de pręto. ſtip. & idem tenuit Pet. de Anch. in c. cannonum ſtatuta,
char. 2 a. ver. ergo ẽt cõnſulit, de conſt. ſequuntur Ant. Imo.
& Pan. in d. c. cũ contingat, de iureiu. Secundo, quia iuramen-
7 tum debet habere tres † comites, iudicium, veritatem, & iuſtitiã:
alioquin iam non eſt iuramentum, ſed periurium, c. innocens,
22. q. 4 ca quarto, de iureiu. vnde Bal. gloſſando diffinitionem
iuramenti traditam per fratrem Raynaldum de Perra ſorti, dicentis,
iuramentum eſt dictum, aſſertum, vel promiſſum, ſacrę
rei atteſtatione firmatum, addebat, verum, iuſtum, & ex animi
deliberatione, certaque ſcientia procedens, quę certe diffinitio
non conuenit verbo huius dñi de Fara, qui non ex propoſito,
neq; certa ſciẽtia donauit, q ea enormi lęſione dignoſcitur Nã
ſm Bal. in d. §. item ſacramẽta ex enormitate facti pręſumitur
conſilium animi, & ex ſimplicitate minor & mulier contraxiſſe
creduntur, quoties ɔ̃ctus eſt eis damnoſus, ſm Bald. in rub. C.
de rerum permu. circa fi. Cum itaque in hoc iuramento deſit iudicium,
nec conueniat diffinitio iuramenti, non ẽt conuenit
diffinitum, l. 1. § dolum, ff. de dolo. deeſt ẽt veritas, quia ex falſa
cã donauit, nec. n. intendebat presbyteram, quod rei euent. ſ demonſtrauit.
Tertio, quia iuramentum regulatur a conſenſu, ſine
quo iurãm nihil operatur, l. fi. C. de non nu. pec. & d. c quamuis,
& d. aut. ſacramenta puberum, in verbo, ſponte. data autem
enormi lęſione, non pręſumitur lęſus habuiſſe notitiã valoris
rei, ſm Bart. & alios in l. 2. C. de reſcin. vendi. ergo iurãm non porriget
vires ſuas ad hunc caſum, nam ad ignorata non extenditur
effectus ipſius contractus. l. cum Aquiliana, ff. de tranſac. &
8 l. mr̃ decedens, ff. de inoff. teſt. Quarto, meticuloſus ɔ̃ctus † non
validatur iurõ, d. c. quamuis, cum cõcor. Minor aũt ɔ̃hẽs cum
fratre maiore, immodice lęſus metu reuerentiali pręſumitur
ɔ̃xiſſe, & ideo contractus venit reſcindendus, ſaltẽ iudicis officio,
l. 1 §. quę onerandę, ff. quarum rerũ actio non detur, & ita
in terminis conſuluit Soc. conſi. 263. capio primũ, col. 3. lib. 3. q
reſpondet ad cõem Doctorũ ſententiã, q metus reuerentialis
non ſufficiat ad reſcindendũ contractũ, niſi probentur minæ,
vel verbera, q hęc cõis ſententia limitatur, vt non pcedat data
enormi lęſione, pp quam pręſumitur verus metus in minore,
ſm Pet. de Anch. & Pau. de Caſt. in conſiliis infra allegandis.
Quod bene quadrat in propoſito caſu. Nam nemo ſanę capitis
negabit, d. Io. non rogaſſe & inſtantiam feciſſe erga fratrem minorem,
vt ſibi donaret dicta caſtra, importunę aũt preces facile
minori non diſtant a metu, ſm Inno. in c. petitio, de iureiur. &
Bart. in tract. de Tyran. q. 6. Suadetur, quia dñs de Fara erat ſub
ferula, cura, & regimine ipſius Ioannis, viri ſagaciſſimi, & cum
eo habitabat. Ex quibus reſultat coniectura metus reuerentialis,
ſm Pet. de Anch. quem refert & ſequitur Pan. in d. ca. cum
contingat, char pe. & in terminis noſtris ita firmat Are. conſi.
9 24. quatuor dubia, &c. Quinto contrahens † cum adoleſcente
ſtatim conſumptore, doloſè agit. l. ſi vero, §. ſi adoleſcens, ff.
man. l. ſi quis cũ ſciret, ff. pro emp. & propter hunc pręſumptũ
dolũ recipientis, contractus non firmatur iuramento, ſm Pan.
in d. c. cum cõtingat, char. pen. minus ergo firmabitur iurõ minoris,
qui contrahendo & donando conſumit. Sexto facit, quia
10 iuramentum de obſeruando † laudo, nõ obligat iurantem laudo
arbitratoris enormiter lęſum, l. ſi libertus, la 2, ff. de ope. lib.
& notatur in c. Quintauallis, de iureiu. & per Bar. in l. ſi ſocietatem,
§. arbitrorum, ff pro ſocio. idem ergo dicendum in caſu
iſto. Nec obſtat, ſi dicatur, q hic lęditur facto proprio, ibi facto
tertii. quia eadem ratio utrobiq; videtur, tum quia minor enormiter
lęſus creditur ignoraſſe, qđ egit, ſm Bar. in d. l. 2. C. de reſcin.
uend. tum q̃ pſumitur circumuentus dolo eius, cum quo
contraxit, vt patet ex pręmiſſis. Ex quib. conſtat, q dolus re ipſa,
& dolus ex propoſito ęquiparantur, quantum ad impediendum
vires iuramenti. Et ita tenẽt Bal. & Iaco. Alua. in d. §. item
ſacramenti. & Georg Natta in d. c. quãuis, col. 12. & ſeq. Pe. de
Anch. conſi. 38. pro elatiori & conſi. 138 vilis & conſi. 185. uiſa,
& conſi. 375. in ſupradicta. Cald. de iureiura. conſil. 8. duę puel-

læ

ſe. Fed. de Senis. conſi. 199 quæritur. Ant. de Butr. conſ. 45 iuris rigor. Panor. conſ. 8. Laurēna. & conſ. 107. quatuor dubia, alias quatuor ſunt, li. 2. Raph. Co. conſ. 180. vſ prima fronte. Paul. de Caſt. conſi. 175. contra ſuperius, in 1. parte. Aret. conſi. 91. viſo le gato. And. Sicu. conſi. 21. col. 3. lib. 1. & conſi. 93. li. 2. Soc. conſil. 251. capio primum, in ſecundo dub. lib. 2. Corn. conſi. 154 in ultum diffuſe, lib. 3. & conſi. 51. & conſi. 214. viſo puncto, eo. lib. & hanc opinionem dicit æquam, & iuſtā Alex. in l. ſtipulatio hoc modo concepta, ff. de ver. obl. & conſi. 53. col. 7. lib. 2. & latiſſime Decius idem conſuluit, conſi. 180. per totum, dicens hanc eē
☞ *communem* opi. Doct. & ſi Ale. (qui dixit ɔtram ſniām eſſe cōem in d. conſ. 125. & conſ. 42. lib. 1. & conſ. 53. col. 7. lib. 3) vidiſſet p̄miſſas auctoritates, nunq̄ ita dixiſſet. Sit igitur concluſio communis, & vera, q̄ diſpoſitio d. auth. ſacramenta puberum, & d. c. quamuis, non procedit data enormi læſione. Ad contraria r̄ndebo ſtatim prius diſcuſſo, an in caſu præſenti poſſit dici hūc minorem fuiſſe circumuentum dolo & machinatione dicti do. Io. & ſic an interuenerit in hac donatione dolus ex propoſito. Nam vbi talis dolus intercedit, nullus eſt, qui non fateatur iuramentum nihil operari, d. c. q̄uis. ibi, non dolo, vi, metu, &c. & rō eſt euidens, quia dolus remouet conſenſū, a quo depēdet potentia iuriſiurādi, c. veniens, de iureiu. & l. fin. C. de non nu. pec. Videamus ergo, an poſſit detegi dolus ex p̄poſito. Et mihi uī ſm ea, quę proponūtur, patere de dolo manifeſto ex pluribus. Primo, quia d. Gaſpar, dñs Vallis clauſulæ, ſocerius dicti dñi de Fara, & d. Ant. Man. iudex ordinarius, interpoſitione decreti faciē da examinati, & interrogati iureiu. teſtificati ſunt huiuſmodi donatione. n fore utilē ipſi minori, & in eius commodū cedere. Quibus hic minor facilis ad decipiendū, & credulus, fidē adhibuit, qđ facere non debuit cū tanta ſui iactura, & hac rōne mihi uī dolo inductus ad donandū; & ita per hāc rōnem r̄ndet Pan. in d. conſ. 109. in ſecundo dubio, li. 2. Sedo patet de dolo, q̄a Ioānes doloſè & falsò ſuggeſſit huic minori Caſtrū Valleronis eē alicui hypothecatum p̄ ſatis notabili ſumma, qđ uerū nō erit, unde ratione huius falſę, & doloſę ſuggeſtionis, minor facilis ad credendum, motus pręſumitur ad donandum, & iurandum ſm Fed. de Senis. d. conſi. 199. falſum autem commentum, calliditas, & machinatio, dolus eſt, l. 1. §. dolum, ff. de dolo & dixit Cur. Seni. in d. cōſil. 43. quod licet dolus re ipſa non impediat uirtutem iuramenti, ſecundum opinionem multorum, quos ſ. retuli, ſi tamen pręceſſerunt aliqua mendacia donatarij, ut in caſu noſtro, tunc contractus non firmatur iuramento propter do
11 lum ex propoſito. Tertio ſi minor † contrahat cum tutore, uel curatore, & lędatur, contractus eſt ipſo iure nullus, propter pręſumptum dolum, & malam fidem tutoris, ſeu curatoris, l. pupillus, §. item ipſe tutor, ff. de auth. tut. Eſt enim iuris, & de iure præſumptio, quod minor fuerit inductus ad contrahendum dolo ſui curatoris, vbi reperitur minor lęſus, quamuis in modico, quia curator dēt utilia facere, & inutilia prętermittere, ſecundum Bal. in l. cū ipſe, C. de contrahen. emp. per tex. in ſimili, in l. fundus. q. ff. de reſcin. uend. & idē ſentit Bart. in d. §. item ipſe tutor, ad fi. in caſu iſto proponitur, donationem factam fuiſſe dicto Ioanni tunc curatori ipſius donantis, ergo donatio nō firmabitur iurā p̄p dolum a lege pręſumptum, qui etiam impedit effectus iurā. ſm Panor. in d. c. cum contingat, in 3 char. poſt Ant. & Imo. inferentes, iurā nihil operari ſtante ſtatuto, q̄ cōtractus celebratus cum minore pręſumatur dolo initus, vt etiā tenuit Bar. in l. omnes populi. in 2. q 3. q prin. ff. de iuſti. & iur. Panor. conſi 71. quinque dubia, lib. 2. Ludo. Rom. conſi. 13. viſo facto. Alc. conſi. 59. viſo inſtrumento, li. 1. & conſi. 38. uiſa petitione, lib. 3. & conſi. 30. lib. 4 Quarto, vbi alia ratione, qui minoris
12 ætatis, contractus † eſt nullus, non validatur iurō, ſecūm Bar. in d. auth. ſacramenta puberum, col. 4. & in l. 2. col. 2. C. de reſcin. ven. Iſte autem contractus eſt nullus, quia curator prohibetur contrahere cum minore, d. § item ipſe tutor, ergo &c. Quinto cogitat recipiens iuramentum † relaxare, ſi ex parte ipſius contine-
13 at turpitudinem, c. 2. & cap. de iureiu. tradit Panor. in d. c. cum cōtingat, chart. pen. verſic. ſeptimus caſus. Item relaxandum eſt iuramentum, non tantum ſi contineat turpitudinem ex parte recipientis, vel peccatum ex parte iurantis, ſed etiam ſi poſſit præſtare alteri occaſionem peccandi, c. cum ab omni, de vita, & honeſtate clericorum. At iuramentum huius minoris cōtinet turpitudinem ex parte Ioannis recipientis, quia ipſe recipiens iurauerat vtilia facere, & inutilia prætermittere, & tamen contra proprium iuramentum induxit hunc minorem (cuius curam gerebat) ad ſibi donandum, & ſic ad perdendum bona ſua, donare. n. p̄dere eſt, l. filiusfamilias, ff. de don. in princ. Sexto alia vrgenti coniectura detegitur dolus donatarij, quia ipſe hēs uniuerſalis communis pñs d. Honorati, & curator teſtamentarius fratris ſui, induxit ipſum fratrem nōdum ætatis xv. ann. ad repudiandum particularem inſtitutionē, qua pr̄ relinquerat eidē dicta Caſtra, vt iure accreſcendi obuenirent ipſi vniuerſali hęredi, ſed poſtea conſultus, q̄ p̄ talem repudiationē nō erat ſibi q̄ſitū ius irreuocabiliter, l. 2. C. ſi mi. ſe ab hæredi. pa. abſtin. aſtutia, & calliditate procurauit, q̄ dictus minor eadem Caſtra ſibi donaret; dubitans ne etiam donatio valeret, vtpote facta per minorē ſuo curatori: induxit fratrem adhuc minorem ad tranſigēdum ſuper dicta donatione, vt nouo conſenſu confirmaretur, unde ſicut repudiatio fuit fraudulenta, cætera exinde ſecuta, quis nō exiſtimabit doloſa, & fraudulenta, tam ab exordio tituli poſterior formatur euentus, l. 2. C. qñ & quibus 4. pars deb. li. 10. ex tot. n. multiplicatis, repudiatione, donationibus, & tranſactionibus, dolus & fraus elicitur, vt in ſimili conſuluit Bal. ɔſi. 464 videamus, lib. 3. Septimo, donata ob cām iure repetuntur ob cauſam non ſecutam, l. 1. de don. quæ ſub modo. l. ſi ut proponis, C. de ɔdi. ob cau. præſupponitur aūt, q̄ hæc donatio ob eā cauſam; quia Ioānes frater promiſit fratri operam eum effectu dare, quod ſibi ɔferrentur bñficia redditus florenorum mille, & hac rōne in ipſa renunciatione & in ipſis donationib. exprimitur cā. q̄a minor intendebat p̄sbyterari. Cum igitur opera dicti Io. idem minor nulla fuerit aſſecutus beneficia, retractari potuit donatio ob cām non ſecutam, & ſi iſtud probaretur, non eſſet opus impetrare abſolutionem a iurō, in quo ſubintelligitē conditio, ſi alius cōuēta ſeruauerit, c. peruenit de iureiu. Cōſtat igitur ex p̄miſſis nō ſolū de dolo re ipſa, ſed ēt de dolo ex p̄poſito, & ideo r̄nden donationem iurō nō roborari. quæ iñ hō uidebitur verior, ſi ɔtra diſſoluantur. Non obſt. itaque prima rō fundata in d. c. q̄uis, qđ habet locū ēt in renunciatione gratuita
☞ ſm *communem* ſniam Doc. q̄a r̄ndetur, q̄ loquitur in renunciatione hęditatis paternę facta ipſi patri ſuperſtiti, & ſic loquitur in renunciatione iuris conſiſtentis in ſola ſpe, per q̄ renunciationem nō pōt filia renuncians dici læſa, cū poſſit contingere, q̄ nihil ſit habitura, ut q̄a p̄moriatur, iuxta l. nā & ſi parentibus. ff. de inoffi. teſta. uel pr̄ facultatibus labatur. Ita tñ ſer Pau. de Ca. in d. cōſi. 174 dicens multum referre, an per renunciationē p̄iudicetur minori in hæreditatem acquiſita, an in acquiren. nā quādo filia patri remittit ius ſuccedendi, nō iniuriaẽ a pr̄e, cū nō habebat patre viuente aliquod ius formale in eius hæredit. l. 1 § ſi impuberi, ff. de colla. bono. q̄ rōnes ceſſant in renunciatione iuris iā acquiſiti: nā enormis lęſio ſolū ea dr̄, q̄ ius q̄ſitum tollit, non q̄ iuri q̄rendo derogat, l. ſi ſponſus, §. ſi maritus, & l fi. ff. de dona. inter virum & vxorem. Nec obſt. tex. in dicta aut. ſacramēta puberū in verbo, inuiolabiliter: quia vt ſ. dixi diſpō illius aut. non p̄cedit, ubi interuenit dolus, ſiue ex propoſito, ſiue re ipſa,
☞ ſm *communem* Doct. ſniam, quæ verior eſt & benignior ad mitigandū rigorem illius auth. q̄ Henricus ſeptimus, vt refert Alb. de Roſ. ibi, ſtatuerat abrogare, quia nimis eſt minoribus periniurioſa. Non obſtat ſecunda rō fundata ſuper reiteratione & confirmatione eiuſdē donationis, q̄a eadē rō doli militat in reiteratione & ɔfirmatione. eadē n. ætatis facilitate, eademq; leuitate, & credulitate, q̄bus inductus fuit ad donandum, ēt fuit inductus ad ɔfirmādū donōnē, l. doli, §. diuerſum, ff. de nouat. Et q̄ confirmatio donōnis facta p̄ minorē nō credaẽ hr̄e deliberatū ɔſenſum, p̄batur in d. l. fi. C. ſi maior fac. alt. ra. hab. vbi requiriẽ, q̄ donatio facta a minore, ɔprobetur expreſſe, uel tacite per lapſum decennij ab eo, cū erit factus maior, ergo confirmatio facta antēq̄ fuerit effectus maior, ſibi nō nocet, nec donōnē inualidam corroborat. Et ita in terminis conſuluit Pau. de Caſtr. cōſi. 305. Notandū eſt, li. 2. ſm nouiſſimā impreſſionē. Non obſtat tertia rō fundata ſup donatione, in qua dr̄ nō poſſe ɔſiderari læſionē, cum donō liberalitati aſcribatur, d. l. 1. & q̄a volenti donare nō infertẽ dolus, l. cū donōis, C. de trāſact. q̄a r̄ndetur multipſr. Primo, q̄ ēt volens interdū dolo decipitur, vt ſi calliditate aliquis ſeductus ſit ad donādū vult. n. tunc ſeductus donare, ſed p̄ dolū, l. 3. §. ſi quis volentem, ff. de libe. ho. exhib. l. 1. § 2. ff. de ſer. corrup. & ita euenit huic minori, & ita r̄ndet Pau. de Caſt. in d. con
ſi. 174. Itē uerum, q̄ in donōne nō attendit læſio, † ſi donō fiat 14
a ſciente & uolente abſq; ulla fraude, ſecus ſi per dolum, qui facit uerū ɔſenſum abeſſe. l. ſi ſuperſtite, C. de dolo, l. 1. ff eo. tit. ita r̄ndet Cor. in d. ɔſi. 154. lib. 3. Itē ſtāt. ib. ɔuētionib. in themate p̄ſuppoſitis, ſ. q̄ minor donauerit ea lege, vt ɔſequeretur beneficia florenorum mille opera donatarij, & q̄ donatarius teneretur eidē minori donāti dare annuos ducentos florenos, hæc donatio potius cenſeẽ ɔtractus innominatus, do ut facias. & des l. naturalis, §. 1. ff. de p̄ſcr. uerb. & licet nūẽ donō, attamen effectus, & nō verba ɔtentū ſunt inſpiciendi, ſm Bal. in l. 2. C. cōmod. p̄ tex. in l. ſtulā, ff. de p̄ſcr. verb. & ita r̄ndet Dec. in d. conſi. 180. col. pen. Non obſt. quarta rō, q̄ dñs de Fara renunciauerit exceptioni doli mali, læſioni, & oī legū auxilio, quia r̄ndetur, vt ſ. dixi, q̄ eadē facilitate, eodēq; dolo, q̄bus inductus fuit ad donandum, eiſdem inductus fuit ad renunciādū, ſm Bar. in l. fi. §. idē q̄ſit. ff. de condi. indebi. argu. d. l. doli. §. diuerſum, ff. de noua. & ita etiā in ſimili r̄ndet Alex. conſi. 179. Viſa ſcriptura, col. 2. lib. 2. & in terminis noſtris ita reſpondent Anto. & Pan. in d. c. cum contingat, char. penul. vbi concludunt minoribus relaxandum eſſe hmōi iurm, & ſi iuraſſent non contrauenire rōne enormiſſimę læſionis, & ita etiam reſpondet Soc. in dicto conſi. 263. col. 5. & Dec. in d. cōſi. 180. col. pe. Propterea hic minor renūciauit exce-

ptioni læſionis ſimplr, quia non pottigit ad enormen læſio-
nem, ſm Pan. & alios in c. Quintaualliſ, de iureiur. & Cot. in d.
15 conſi. 124. lib. 3. Non ob. decretū iudicis & p̄ſentia † affinium &
amicorū, quia tñ dicitur q̄ iſta nihil faciunt ad conualidandā do
nationē factā a minore, d. l. ſi. vbi caſus. Itē reſpondetur, q̄ iſta ſa
eiunt ceſſare p̄ſumptionem doli & læſionis, ſed vbi de læſione
conſtat, ceſſat p̄ſumptio doli, quæ venit in ꝯſiliū læſionis. Ita re
ſpōdet Imo. in l. ſi quis cum aliter, ad ſi. ff. de verb. oblig. & Cor.
in d. conſi. 124 & conſi. 214. Ex quibus ſaltem ſimul iunctis cō
ſtat donationem eſſe ipſo iure nullam, & non fuiſſe iur̄o robo-
ratam. Vnde non expediret inſiſtere ſuper alio dubio, an natiui
tate filiorū reuocetur dicta donatio virtute l. ſi vnq̄, C. de reuo.
do. ſuper quo prima facie credidi, q̄ non, quia diſpoſitio d. l. ſi
vnq̄. limitatur, vt non procedat, qñ donans cogitauit de filijs na
ſcituris, & nihilominus donauit, & declarant oēs ſcrib. ibi &
Bat. in l. Titia, §. Impetra ff. de leg. 2. Imo. & Cano loc. ſi. de don.
Bal. & Legiſtę in l. 1. C. de inoffi. dona. eſt. n. diſpoſitio d. l. ſi un-
quam, ſundata ſuper præſumpta mente donantis, qui ſi cogi-
taſſet de filijs, veriſimiliter non donaſſet, ar. l. cum acutiſſimi, C.
de fideicom. & l. tale pactū. §. fi. ff. de pac. quæ iō p̄ſumptę men-
tis ceſſat, qñ conſtat, q̄ donans cogitauit de filijs, & nihilomi-
nus donauit, ergo ēt ceſſabit diſpō, l. adigere, § quāuis, ff. de iu-
re patro. Conſtat aūt, q̄ dñs de Fara cogitauit de libe. ex pacto,
de quo in tranſactione, quo conuentū, vt reſeruatio florenorū
ducentorū euaneſceret caſu, quo ipſe dominus de Fara decede
ret ſine libens, ergo &c. & propterea ꝯſuluit Soc. conſi. 53. Vi-
ſo inſtr̄o. col. 3. lib. 4 q̄ donatio quā fecit filia ſtatim nuptura, nō
reuocatur propter ſuperuenientiā filiorum, q̄a præſumitur co-
gitaſſe de lib. ex quo erat de proximo nuptura. Secundo, non
vr̄ locus eſſe diſpoſitioni d. l. ſi vnq̄, q̄a d. de Fara iurauerit non
ꝯtrauenire, &c. Seruandum. n. eſt iur̄m, qñ nō vergit in detrimē-
tum ſalutis ęternę, c. quēadmodum, de iureiu. cum cōcordan.
Tertio, q̄a diſpō. l. ſi vnq̄, non procedit in donatione ob cām, q̄
non eſt ꝓpria donatio, ſm Ang. in d. l. ſi vnq̄. Alex. cōſi. 29. Præ
clare, col. fi. lib. 3. Soc. conſi. 147. lib. 1. ſed iſta donatio vr̄ ob cām,
ſcilicet, vt donās cōſequeretur a donatario florenos 200. & be-
neficia, ergo &c. Præmiſſis non obſtantibus arbitror donatio-
16 nem hanc † poſſe natiuitate filiorum reuocari, per tex. in d. l. ſi
vnq̄. quē puto locū habere ēt in hoc caſu, non obſtantibus con
trarijs. Et primo, non obſtat, q̄ donator cogitauerit de filijs, q̄a
& ſi cogitauerit de filijs, non tñ ſperabat ſe filios habiturū, quę
duo copulatiue requiruntur ad hoc, vt non ſit locus diſpōni d.
l. ſi vnquam, c. fi. 17. q. 3. ibi, non haberet, nec ſperaret habere, &
ita ꝯſuluit Soc. conſ. 126 Viſum fuit. lib. 3. vbi cōſuluit natiuitate
filij reuocari donatio. factam a ſene habente vxorem quinqua
genariā, etiam q̄ in dona. fuit habita mentio filiorū: q̄a & ſi ſe-
nex cogitaret de filijs, non tñ ſperabat filios ſibi debere naſci
pp ſenium ipſius & vxoris. Hic autem donans & ſi cogitauerit
de filijs, non tñ ſperabat, nec credebat filios ꝓcreare, q̄a intende
bat p̄sbyterari, & eadē rōne, qua donauit, quia p̄sbyterari vole-
bat, eadē ēt voluit reſeruationē florenorum 200. extingui, ſi fi-
lios non hēret: nō q̄a crederet hr̄e, ſed q̄a pp ſacerdotium aſſu-
mendū deſperabat de filijs. & ita ēt conſuluit Soc. inter conſi.
Cur. ſenio. conſi. 2. col. fi. Hæc. n. tō ſacerdotij tacit abeſſe oēm
ſpem prolis ligimæ, qua ſola reuocatur donatio, ſecundū Alex.
conſi. 40. Super primo, col. fi. lib. 4. Nec huic rationi naturali &
veriſſimæ obſtat, ſi dicatur, quod in tranſact. non exprimitur
hæc rō, quia intenderet donans presbyterari. Rñdeo ſatis eſſe,
q̄ fuerit expreſſa in donatione, ad quā tranſac. refertur, q̄a virtu
te relationis oīa dcā in donatione, cenſentur tranſcripta in trā-
ſac. l. ſi ita ſcripſero: & ibi Bar. ff. de cōdit. & dem. & ita ēt tñdet
17 Soc. in d. conſi. 126. Non obſt. iur̄m, † quia non impedit dona-
tionē poſſe reuocari pp ſuperuenientiā filiorū, ſm Bar. & *com*
☞ *muniter* ſcrib. in d. §. Imperator. Imo. in d. c. fi. Albe. in d. l. ſi un-
quā, Bal. in l. 1. C. de inoffi. dona Oldra. conſ. 238. Cum mulier.
Lud. Ro. conſ. 269. Non eſt dubium. Soc. in d. conſi. 126. & cōſi.
22 col. 2 lib. 4 allegans Spec. & Io. And. idem tenere, & idem cō
ſuluit Aret. conſi. 24. Quatuor dubia. Cor. conſ. 11. col. 8. lib. 3. &
conſ. 30. lib 4 quia iuramentum regulatur ſecundum naturam
ꝯtctus, ſuper quo interponitur, l. fina. C. de non nu. pecu. & quia
ſm Ol. iur̄m non addit obligationem, ſed ei intra ſuos fines ma
nenti addit religionis vinculum, arg. l. Titius, in fi. ff. ad Trebel.
Quod uerum puto, ēt ſi donās iuraſſet ex quauis cā non ꝯuenı
re, q̄a talis generalitas nō trahit ad caſum non ſimiliter nō cogi
tatum, arg. l. fiſtulas, § frumenta, ff. de contrahen. empt. & ita ui-
ſum fuit Bal. in l. 1. col fi. C. de inoffi. dona. Imo ſunt qui tenent
q̄ donans non poſſit renunciare beneficio d. l. ſi vnq̄. quia in-
troductum fuit fauore filiorum ſm eos, & in præiudicium ipſo
rum iur̄m p̄ris nihil dēt operari, c. quāuis, in fin. de pact. lib. 6. &
ita tenet Soc. conſi. 127. lib. 1. & conſil. 126. col. pen. libr. 3. & cō
ſil. 22. lib. 4. & Cur. ſenior cōſi. 1. per totum. ſuper quo tñ nō fa-
☞ cio fundamentum, quia alij Docto. *cōiter* ſunt in contraria ſen-
tentia. Non denique obſtat, quod diſpoſitio d. l. ſi vnquam, non
vendicat ſibi locum in donatione ob cauſam, quia iſtud uerum

eſt, quatenus donatio correſpondet cauſę; ſed in eo, in quo do-
natio excedit cām, reuocat̄, iuxta diſpoſitionem d. l. ſi vnquam.
ſecundum Ang. ibi, & ita conſuluit Socyn. & non inficiatur
Dec. conſi. 20. colum. fin. nam in exceſſu dr̄ propria, & ſimplex
donatio, l. ſi ſponſus. §. circa. ff. de dona. inter uirum, & vxor. &
tradunt Ange. & Imo. in l. Aquilius Regulus, ff. de do. Bald. in
auth. ex teſtamento. C. de colla. & in auth. vnde ſi parēs, C. de
inoff. teſt. & Saly. in l. 1. C. de do. ante nup. Inſuper reſpectu flore
norum ducentorum, quos dominus de Fara ſibi reſeruauit, nō
videtur donatio ob cauſam, cum de proprijs redditibus illos ſibi
retinuerit. Et ſi donatarius ſe fundet in cauſa beneficiorum, cō
ſtat donationem poſſe reuocari, cum ipſe donatarius conuenta
non impleuerit, l. fina. C. de reuoca. dona.

R E S P O N. V.

Legem Donationi adiectam, quæ donātis, vel hæredum fauorem cōcernit, poteſt donator pro arbitrio re
mittere, quacunque ſtipulatione etiam iuramento roborata nō
obſtante.

S V M M A R I V M.

1 *Actio ſemel acquiſita hęredi, an ſine facto ipſius ab eo auferri poſſit.*
2 *Pactum, quod in fauorem hęredis fit principaliter, dicitur fieri in perſo-
nam paciſcentis pro hęrede.*
3 *Donatarius ſi uigore pacti teneatur poſt mortē ſuā rē donatā reſtituere
alicui tertio gr̄a ipſiꝰ donātis, ea tn̄ ſū p̄t ſolus donator modū remittere.*
4 *Stipulator, q̄ filijs & hr̄d. ſuis fundū, vel emphyteuſim ſtipulatus eſt, p̄t g.
arbitrio renunciare feuda & emphyteuſi, in præiudicium filiorum.*
5 *Pater, qui acquiſiuit feudum pro ſe & filijs ſi alienet feudum, filij nō poſ
ſunt reuocare alienationem, & quid ita.*
6 *Acquiſitū nobis irreuocabiliter, non p̄t a nobis auferri ſine fcō noſtro.*
7 *Hæres adeūda hæreditatē, uidetur rata habere oīa geſta per defunctum.*
8 *Renūtiari non poteſt his, quæ ſunt liberæ facultatis, etiā cum iuramento.*

Reſpon. Interpreta.

Vt Noſcatur, an nobilis Margarita de Lac', potuerit donare
manſum (de quo in themate) domino Lud. filio, nō ob-
ſtante pacto in donatione facta, de dicto manſo præſatæ domi-
nę Margaritæ per quondam dominum Albet. de Boniaco: vi-
dendum eſt, an prædictus d. Albertus donator, potuerit vxori
ſuæ donatariæ remittere modum in dicta donatione adiectū,
q̄ poſt mortem ipſius vxoris donatarię bona donata reuertan
tur, & deueniant ad hæredem ipſius Alberti donatoris. Nā ab
hoc puncto pendet reſolutio propoſitæ quęſtionis, an domina
Margarita potuerit donare dictum manſum domino Ludoui,
qui non eſt hæres inſtitutus a domino Alberto. Et ſuper hac q̄-
ſtione quæ apud me modicam, vel nullā dubitationem habet,
paucis agam reiectis ſuperfluis. Videretur prima facie dicendū,
q̄ d. Alber. donator in pręiudicium hæredis ſui non potuerit re
mittere modum illum, q̄a per illum modum vr̄ acquiſita utilis
actio hæredi futuro, l. quoties, C. de dona. quæ ſub mo. Actio au
1 tem † ſemel acquiſita hęredi, non vr̄ ſine fcō ipſius ab eo auſer
ri poſſe, l. id, qd̄ noſtrum, ff. de regu. iur. l. ſi ff. de pac. per quam
rōnem Pa. de Ca. Lu. Ro. & nonnulli alij tenuerunt, q̄ ſi ali-
quid donetur Titio hoc adiecto, q̄ poſt mortē eius ſit eccle. vel
alterius, q̄ non p̄t donator remittere Titio modū, quo ſuit gra
uatus reſtituere donata alteri. Scđo, quia promiſit idē donator
cum iuramento non reuocare p̄dictam donōnem, ſed oīa & ſin
gula perpetuo obſeruare, & in aliquo nō ꝯuenire: nam cum iu-
ramentum poſſit ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ, uidet̄ obli
gatorium, vt iurans nō poſſit ꝯuenire, vbi alias poſſet, c. cum cō
tingat, de iur. iu. c. licet, eod. titu. in 6. c. quāuis, de pac. eo. li. Ter-
tio, quia Notarius ſtipulatus fuit pro hærede donatoris, quo ca
ſu videtur, quod donator poſſit remittere tanquam ſit ex ſtipu-
latione Notarij acquiſitum tempore donationis ius hæredi, li-
☞ cet. n. Barto. & alij *cōiter*, in l. qui Romę, §. Flauius, ff. de ver. ob.
velint, q̄ donator poſſit talem modum remittere donatario, tñ
Raph. Commen. Ale. Are. Iaſ. & alij indifferenter limitāt iſtud
non procedere, quando donator, vel donatarius ſtipulati ſunt
pro tertio, & in eius fauorem fuit adiectus modus, & ſequitur
Dec. conſi. 58. Et pro tenui facultate mea viſo diligenter, col. 2.
Præmiſſis non obſtantib. prout vere nō obſtāt, rñdeo Albertū
potuiſſe in ſua vltima volūtate legare dcm̄ manſum vxori, &
dare libertatem vxori diſponēdi de dcō māſo arbitrio ſuo in p̄-
iudicium hr̄dis ipſius Alberti ex plurib. Et primo, q̄a teſtator
nō ſolū p̄t vxori legare rem ꝓpriā, verū ēt p̄t legare rē ipſius hr̄-
dis. l. ſi hr̄dis ſeruus, ff. de le. 1. l. unū ex familia. §. ſi rē, ff. de le. 2. Ex
hoc inferī deciſio qōnis, q̄ d. Albe. potuit ius (ſi qd̄ fuiſſet acqſi-
tum hr̄di) legare vxori. Et pp hāc rōnē nō vr̄ mihi, q̄ qō iſta ha
beat probabilē dubitandi rōnem. Secundo, quia pactum adie-
ctum in donatione, quod poſt mortem vxoris manſum re-
uertatur ad hęredem donatoris, appoſitum fuit gratia ipſius
2 donantis tantum, & eius mero fauore; nam pactum † quod in
fauorem hęredis fit principaliter, dicitur fieri in perſonā paci-
ſcētis ꝓ hr̄de, l. ſi pactū. ff. đ ꝓb. & l. eū, q̄ ita, §. 1. ff. đ ver. ob. rō āt ē
ſt pater, q̄a hr̄s repſentat ꝑſonā defuncti, §. 1. in Auth. de inte-
ſtatis.

turan. a mo. præſti. Qui. n. ſtipulat, primo ſibi, & in conſequentiam hǣdi cenſetur ſtipulari, vt dr̄ in d. l. ſi pactū, & no. in l. pollu lante, ff. ad Trebel. vñ cū ſtipulatio interpoſita pro ſe, & hæredibus, dicatur interpoſita in fauorem ipſius ſtipulantis, non video rationem, quare ipſe, qui ſtipulatus eſt pro hærede ſuo, nō poſſit illi ſtipulationi renunciare, cum cuilibet liceat ſuo fauori renunciare, l. ſi quis in conſcribendo, C. de pac. & ideo Lud. Ro. in l. pecuniam, ff. de cond. ob cau. & Alex. in d. §. Flauius, &
5 alij communiter concordant, q̄ ſi † donatarius vigore pacti teneatur poſt mortem ſuā rem donatam reſtituere alicui tertio gr̄a ipſius donantis, q̄ eo caſu ſolus donator p̄t modū remittere p tex. in l. 3. de ſer. exportan. Tertio, ſtipulator, qui ſibi & hæredi-
4 bus ſuis † fundū, vel emphyteuſim ſtipulatus eſt, p̄t arbitrio renunciare feudo, vel emphyteuſi, in præiudicium filiorum, ſm Bar. in l. vt iuſiur. §. ſi liberi, ff. de ope. libe. Bal. in auth. ſi qua [illegible] nas, C. de ſacroſ. eccle. Ludo. Ro. conſi. 45. a fortiori ergo p̄t remittere modum adiectum in fauorē hæredum ſuorū. Quarto,
5 pater qui acquiſiuit feudum † pro ſe & filiis, quo caſu ſm Bar. in d. §. ſi liberi, non p̄t præiudicare filiis: tñ ſi alienet feudum, filij qui ſunt hæredes patris, non poſſunt renocare alienationē, quia tenentur approbare geſta per defunctum, cuius ſunt hæredes, p regulam l. cum a matre, C. de rei ven. & regulam. ex qua perſona, ff. de reg. iu. Si ergo hæres non p̄t ꝯtrauenire alienationi factæ p defunctū de eo, qd ad ipſum hrdē ſpectabat iure ſuo, multo minus poterit ꝯuenire voluntati defuncti ſuper eo, qd ad ipſum hǣdem erat deuoluen. tñ iure hæreditario. Non ergo p̄t impugnare remiſſionem modi adiecti in hac donatione in fauorem ipſius hǣdis, cum dictū maxime ex ſtipulatione, de qua in dicta donatione, vbi non eſſet remiſſa, ad ipſum vt hæredē ptineret, & non aliàs. Quinto, ſi diceremus, q̄ ſtipulator nō poſſit renunciare ſtipulationi per ipſum factæ in fauorem hæredū ſuorum, ſequeretur vnū abſurdiſſimum. q̄ ſtipulator nec noua re, nec acceptum ferre poterit, quia omnis ſtipulatio intelligi facta in fauorem hæredum, ēt ſi de eis mentio habita non ſit, vt dixi ſ. & l. iurig. §. pactorum, & l. tale pactū, in prin. & l. niſi, ff. de pac. & dicit Bal. in l. 1. p illum tex. C. quo rū leg. q̄ noiato ꝯtrahente cenſetur noiatus eius hæres Si in ſūt præiudicium hæredis non p̄t fieri nouatio, vel acceptilatio, ſequeretur, q̄ nulli de nouat. & acceptil. eſſent fruſtratorij, qd eſt abſonum dictu, & non admittendū, l. nā abſurdum, ff. de bon. liber. cum ſi. Poſſē hanc nſam conſultationē multis aliis rōnibus & fundamentis comprobare, ſed in re tam clara turpe vī verba, & chartā perdere. Contrariorum autem ex præmiſſis patet reſolutio. quia tñ ex reſolutione ꝯtiorum clarior apparebit nſa ꝯſilio, quia mos inoleuit, vt ſingula ꝯtraria ſpāliter remoueantur, ad primum re-
6 ſpondeo tripliciter. Primo, qd id qd eſt nobis acquiſitum † irreuocabiliter, non p̄t a nobis auferri ſine facto nr̄o, & ita procedit regula l. id quod nr̄o, in ꝯtrarium allegata: ſecus autem ſi ſit acquiſitum reuocabiliter, l. ſed & ſi quis, in prin. & §. 1. iuncta gl. ff. de vſufru. Actio aūt, ſiue ius, non p̄t dici ante mortem teſtatoris, ſeu ſtipulantis acquiſitum hǣdi, l. qui ſuperſtite [illegible] hæres ergo is, qui ſtipulatus fuit, poterit hæredi illud auferre, & ita tradit Imo. in c. potuit, col. fi. de loc. & in d. § Flauius, vbi Alex. & alij idem firmant. Secundo rñ detur, q̄ [illegible] teſtatoris reputatur [illegible] perſonæ repuſentur, vt ſupra dixi. & ita in propoſito notat gl. in l. ſi ſeruus, in ver. intereſt, ff. de cond. furti. Tertio reſpondetur, q̄ hæres ipſe remiſit modū adiectum donationi in eius fauorem, & ius omne ſibi competens, & ſic ſuo facto ius omne (ſi quod habebat) amiſit: nā
7 adeundo † hǣditatē, vī rata habere omnia geſta per defunctū, ſm Bar. in l. ſolutum, §. ſolutam, de pig. act. Dico igitur, q̄ hæres d. Alb p aditionē hǣditatis ratificauit legatum factū vxori, & cenſet ſe illi obligaſſe ad obſeruanda voluntatē defuncti, ergo fruſtra nititur ꝯtrauenire. Non ob. q̄ iuramentū ſit obligatorium, & firmet ꝯtractū alias inualidū, & ſit ſeruandū, ꝗ auerū, qñ iur̄. n. p̄ſtat in fauorē tertij. Tunc. n. non licet tali iur̄o ꝯtrauenire in p̄iudiciū alterius, ſecus ſi p̄ſtat in fauorē hǣdis ſui. Rō autē diuerſitatis eſt euidens, nā hr̄s adeūdo, approbat ꝯtrauētionē, ſi ꝗ defunctus feciſſet, ut dixi ſ. Approbādo āt cēſet relaxare iuramentū ꝗ relaxatio hēt vim apoſtolicæ relaxationis, c. 1. & 2. de iureiu. Vel aliter, & ideo rñdeō, q̄ his, ꝗ ſūt liberæ facultatis,
8 nō p̄t renūciari † ēt cū iur̄o, ſm glo. in c. fi. de pc. lib. 6. Io. An. in reg. qđ ſemel, de reg. iur. lib. 6 Fel. late in c. ſi diligenti, col. pe. de fo. ꝯp. In facultate aūt libera eius eſt, q ſtip̄latus fuit hǣdi, ſtipulationē remittere, & hǣdē ſuū grauare ēt in re ꝓpria, ut ſ. oſtēſum fuit, ergo &c. & iō Bar. in l. ſi qs in prin. teſtī. col. fi. de leg 3. concludit, q̄ is q ꝓmiſit hǣdi inſtituto nō reuocare teſtm̄, poterit nō obſtante iur̄o mutare, & alterare ꝓ arbitrio, & ſequuntur cōiter oēs ſcrib. Quare cōcludit, q̄ d. Albertus potuit legare uxori dictū māſum, ēt ſi prius illud pſectè, & irreuocabiliter donaſſet hǣdi inſtituēdo, q a donaſſet ei vt hǣdi, quē p̄t teſtōr grauare, ꝓ ut vult, etiā iore propria ipſius hæredis, d. l. hæredis ſeruus Vlt. non obſt. q̄ donatarius fuerit ſtip̄latus hǣdi inſtituendo, q a cum ſtipulatus ſit ei vt hǣdi, ex ſtipulatione ſola nihil ſibi ſuiſſet acquiſitum, niſi fuiſſet inſtitutus hǣs. In queſtione āt ex teſtamento potuit illum inſtituere cum onere p̄ſtandi dcm̄ manſum vxori, vt patet ex p̄miſſis, ergo &c. Poteſt ēt dici, q̄ ipſo fcā hǣdi tacite ſubintelligebatur, vt p plura alia ꝓbat Iaſ. in l. ſi ſic, ff. de verob ergo expreſſa a Notario, nihil operabitur, l. 3. ff. de le. 1. Sed quia p̄dicta ſatis, ſuperque ſufficiunt, non inſiſtam vlterius.

RESPONSVM VI.

Ioannes Titiodonauit ius Caſtri Boconię domino ſuo deuolutum. De viribus huius donationis diſceptatur. Quidam putant donationem rei alienæ a ſciēte ſcienti factam, nullius eſſe momenti. Ego autem exiſtimo optimo iure defendi poſſe; quæ res ita effectum habebit, ſi ius Caſtri dñi ceſſione cęperit eſſe donatoris ꝓpriū, qd Vlpianus notauit, & Io. ab Imol. ſua erudiſſima interpretatione probant.

SVMMARIVM.

1 *[illegible]atio rei alienæ, quæ fit a ſciente ſcienti, non valet ipſo iure.*
2 *[illegible]tor, qui non eſt in dolo non tenetur de euictione, niſi per ſtipulationē vel pactum nudum ſe obligaſſet.*
3 *Infe[illegible] ſimpliciter facta pro ſe, & aliis intelliguntur tam de natis, quā naſcituris, ſecus quando apparet ſolum facta pro naſcituris.*
4 *Con[illegible]matio [illegible]*
5 *Gr[illegible] obrepti[illegible]*
6 *Clauſula ex certa [illegible] ſeu ſubreptitia, non iuuat impetrantem.*
[illegible] expreſſa, ſi ex aliis [illegible], & ſi non ſit literis expreſſa, habetur tamen pro
7 *Clauſ[illegible] ex certa ſciētia in verbis expreſſis de certa Principis ſciētia [illegible] non habere ſcientiam [illegible]peratur in iis, in quib. Princeps p[illegible]ſumitur. de rebus, quæ potuiſſent [illegible], nec quando ſuperior non fuerit certificatus*
9 *Confirmatio principalis quando [illegible] ad denegandum conceſſa, &. ſi preces veritate vitiantur, ita tamde. recipit tacitam interpretationē.*
10 *Donatio rei alienæ facta ſcienti, quatenus ſoluns clauſula acceſſoria.*
11 *Donans ſcienter rem alienam, & promittens no. naſſe conditione, ſi illa res aliena cęperit eſſe ꝯuenire, cenſetur do-*

Reſpon. Interptera.

Aut donationis tpe Caſtrum Boconię non erat [illegible] uolutum, & vr̄ donationem eſſe futilem, & in[illegible] deius duntaxat donatum fuerit Titio, qđ per mortem Ol[illegible] Comitem deuolutum credebatur. Aut ad pręfatum Comi[illegible] iure erat deuolutum, & videtur etiam donationem nullius eſſe
1 momenti: quia donatio † rei alienæ, quę fit a ſciente ſcienti, nō valet mero iure, cum dñium acqri non poſſit ei, cui donatur. l. in ędib §. fi. de do. ff. ſm vnum intellectum. Et licet aliqui impugnent, q a dñium p̄t acquiri donatario per p̄ſcriptionē, cū donatio p̄ſtet uſucapiendi conditionē, l. 1. & per totū. ff. de vſuca. ꝓ don. Tñ iſtud dici non p̄t, qñ fit donō a ſciente ſcienti, ꝓp malā fidē, quæ [illegible] p̄ſcriptioni, c. fi. de p̄ſc. re. poſſeſſor malæ fidei, de reg. iur. li. 6. Nec [illegible] q̄ donō rei alienę hoc caſu valeat, q̄tum ad effectum agendi de [illegible] vel de dolo ad intereſſe
5 donantē, iuxta tex. in l. Ariſto. §. fi. ff. [illegible] quia iura, quę donatario concedūt actionē de euictione, vel ad [illegible] donantem, procedunt qñ donatarius ignorabat rem eſſe alienā, [illegible] ſi ſciebat, ſm gl. in d. l. Ariſto. nam ſciens nō decipitur, ſed ſemet ipſum decipit, l. ea, quę. § pe. ff. de ꝯhend. emp. l. 1. in fin. ff. de act.
2 emp. l. quętiē. § fi. ff. de Aedil. edic. & l. ſi feudum. C. de euic. l. ſi
3 fratres, C. commu. vtr. iud. Et donator, † q non eſt in dolo, non tenetur de euictione, niſi p ſtip̄lonē, vel pactū nudū ſe obligaſſet, vt traditur p gl. & ſcrib. in l. 2. C. de euic. & licet Io. donator ex ꝯceſſione, & gr̄a Comitis, ex poſt acqſiuerit ius ipſius Comitis, non tñ ꝯualidatur donō, q̄tum ad effectū, vt donatario ſciēti detur actio ꝯ ipſm donatorē, ſed ſolum q̄tum ad excipiendū. l. illicite. ff. de reb. c. Pro reſolutione huius nodoſi queſiti, neceſſario prius diſcutiendū eſt, an p̄dictū Caſtrū p mortē Oliuę iu-
4 re fuerit ad Comitem deuolutū & attēto tenore primę infeudationis factæ p Regē Renatū Męuio, & Oliuæ coniugib. pro ſe & ſuis, ac q buſlibet ipſorū liberis ab inde in antea naſcituris, & ſuis lītime deſcēdentib. ab eidē, vī Caſtrū fuiſſe deuolutum p̄dicto Comiti p mortē Oliuę, quæ deceſſerit nullis relictis liberis ex Męuio coniuge. Nā deficiētibus deſcendentibus ab infeudatione vocatis, feudum non ouū reuertit ad dñm ēt exclūſis agnatis, c. 1. de fratribus de nouo bñ. inueſt. & c. 1. ne bñfi fratris. Et ſi dicatur, q̄ Oliua deceſſit ſuꝑſtite Ioanne filio tpe infeudationis nato ex primo viro: reſpondetur, q̄ ſolū p dictam infeudationē vocantur filij naſcituri, & ꝯn̄r excludūtur prius nati ex alio matrimonio, l. cum p̄tor. ff. de iud. l. ex eo, ff. de reſti. licet. n. infeodatio
3 † facta ſimpliciter pro ſe & filiis, intelligatur de filiis tam natis q̄ naſcituris, ut tradit p Alua. in c. 1. de eo, q ſibi & hr̄. ſuis. col. pe. tñ ſecus dicendū, qñ apparet fcā ſolū pro naſcituris, ca. 1. §. mulier, ſi de feu. fue. controuer. inter do. & agna. vaſa. Non. n. diſcedendum eſt a tenore inueſtituræ, c. 1. de duob. fratr. a Ca. inueſt. & ibi Bal. & c. ſi cui, de extraord. ca. Contra aduerte, quia huiuſmodi capl̄a extraordinaria hodie non extant cum concor. allegatus p Cur. ſenior. ꝯſ. 49. & conſ. ſeq. Attēto āt tenore ſecudę

Infeudationis factę p R.gē Carolū Oliuæ, & Ioanni filio ex
primo viro, nō vř deuolutū. qa mortua Oliua, vocatur Ioan-
nes expſſe notatus in infeudatione, c.1. de ſucc. feu. Nec obſtare
vř ſi dicatur, φ gr̃a Caroli non eſt noua infeudatio, ſed ɔfirma
tio infeudationis factæ p Regē Renatū, vt ſonāt illa verba. Qua-
re his, & aliis ɔſideratis dictas lr̃as pdicti nr̃i quōdā auūculi lauda
4 mus, ratificamus, & confirmamus, &c. Cōfirmatio † aūt nihil
aliud eſt, q̃ iuris prius quæſiti corroboratio, ſm Summiſtas in
tit. de confir. vti. vel inutili. nō pt̃ extēdi vltra, q̃ actus confir-
matus ſe extendat, ſm Bal in l. nouationem, ad fi. C. de ap. & Pau.
de Caſt. ɔſ. 187 in 2. parte, notādū eſt, in prin. Ale. ɔſ. 152 Viſo pũ
cto, li. 4 Corn. ɔſi. 278. Viſis conſiliis, li. 2. Infeudatio autem Re-
nati confirmata non porrigitur ad Ioānē iā natū, vt ſ. oſtenſum
fuit, ergo nec ēt ad ipſū extendenda eſt ɔfirmatio Caroli, quia
ſubdet, φ iſtud poſſet procedere, ſi ɔfirmatio Caroli eſſet ſimplr
ex cer. ſcia, & in forma cō., ſecus ēt dicendū qñ eſt facta cum ex-
preſſa extēſione, & ex certa ſcia, vt eſt in caſu iſto, in quo Carolus non ſo
lum confirmat infeudationē Renati, ſed ēt quatenus opus ſit, ex
ſpeciali gratia de nouo donat, cedit, & infeudat dictū caſtrum
pdictis Oliuæ, & Ioanni p ſe & hr̃dib. ac ſucceſſorib. d. Io. noue
illa verba, quatenus opus eſt, de nouo concedit, hñt ſuo inue
infeudationis, capit. 1. de eo, qui fi. fe. agn. ibi, quaſi de præmiſſis
ſtiuerit. & c. 1. de duob. fiat. de no. benefi. inueſt. es, non poſ-
ſet nonattentis, arbitror, φ do. Ioannes, vel ſui, quia talis iceſt
ſint ſe iuuare beneficio huius ſcdæ infeudatis innouatio facta
da infeudatio, imo vetus antiq infeudatio Oliuę: obreptitia
fuit per obreptionē eiuſdē, & ſubreptio, c. ad nr̃am, & c. por
5 ãt vel ſubreptitia gr̃a non iuuat impe. de fid. inſt. c. cęterū. c. ſu
recta, de confir. vti. vel inuti. c. φ ſub, ptitia, ſeu obreptitia ſſeu-
per lr̃as, c. poſtulaſti, de reſc. & ēt ū, in c. 1. §. 1. de feu. guar. Falſo,
datione, eſt tex. ſm vnū itaφ Renatus Rex ipſi Oliuæ infeu-
n. d. Oliua ſuggeſſit C. ſe, & hr̃dib. & ſucceſſoribus eū pro ſe
dauerat dictū Caſt. ſecundo mr̃imonio duntaxat eſſet ſeuda-
& filiis naſcituris. Carolus de nouo, quatenus opus fuit, dcm
ex qua rōne dixit d. Oliuæ & Ioāni eius filio nato ex matri-
Caſtrum hr̃di, & ſucceſſori futuro Quod profectò nō io-
monio, ſaltem non ita de leui, ſi ſciuiſſet poſt mortē Oli-
feudationē expirare, & nō tranſire ad ipſum Ioannē natū
primo matrimonio. Nec obſtat, ſi dicatur, φ illa clauſula, &
quatenus opus eſt, de nouo donauit, oſtendit Principē donaſſe
ex certa ſcia, ēt ſi vigore donationis primæ nō ɔpeteret ius ip-
ſi Ioanni hr̃di futuro. Sufficit. n. φ per aliqua verba expreſſa ap-
pareat de certa ſcia Principis, licet in lr̃is nō ſit appoſita clauſu-
6 la, † ex certa ſcia, ſm Pan. in c. paſtoralis. §. pterea. in 2. no. de offi.
dele. & gl. in cle. 1 de iud. cū concor. de qb. per Fel. in c. cum in-
ter, col. 2 de exc. qa videtur, φ clauſula, ex certa ſcia, ēt in lr̃is ſpe
cificata, nō purgat vitiū obreptionis, & ſubreptionis, ſm Pan.
in c. 2. de confir. vti. vel inuti. & Ro. ... co. tit. in nouis. Bñ
facit, quod no. Bald. in l. ... ū. 2. C. ſent. reſcin. nō poſ. vbi di
cit, φ in his ... Princeps non præſumitur hr̃e ſciam, hęc
7 clauſula ... nō operatur. ſequitur Ale. conſi. 125. Viſo titulo qōnis,
... li. 2. & Cor. conſ. 189 Quamq̃ col. 3 li. 4. & Pau. de Ca. ɔſil.
84. Qō illa vertitur, col. fi. in 2. pte. & tradit Fel. in d. ca. cū inter.
8 col. 3. & dicit Pan. in d. §. pterea. φ clauſula, † ex certa ſcia, non
operat aliquē effectū, qñ ſi. pior nō fuit certificatus de oīb. q̃ po
tuiſſent eum mouere ad denegandū ɔceſſa, & idē voluit Pan. in
c. inter dilectos, col. 6. de fid. inſt. & ɔfirmat Dec. ɔſ. 196. col. pen.
9 quia ſicut principalia † ɔfirmatio recipit tacitā interpretationē.
ſi preces veritate nitantur, c. 2. de reſc. ita eādē interpretationē reci-
piunt clauſulæ acceſſoriæ, vt docet B. in l. ſi abſentis, C. ſi cer.
pet. & in rub. C. de conſt. pe. & in l. ex teſtō, C. de fideicom. Ex q
bus apparet, ſmi in iatā per olim dños magiſtros rōnales fuiſſe
& eſſe iuridicā Hoc ſic diſcuſſo, redeo ad principalem q̃ſitum,
cui tñdeo nihil proponi, quare huiōi donatio ſuū non dēat ſor
tiri effectum Nā ſi dixerimus, φ Ioannes donator tpe donatio-
nis ex ſua largitione Comitis eſſet dñs dci Caſtri, put in facto
pſupponitur, pſtat euidenter Ioannē donaſſe ius, deuolutū Co-
iti, vt ſuum, & ſic donaſſe ius ſibi per Comitē ceſſum, nō aūt do-
naſſe ius deuolutū Comiti, vt alienū, l. ipſius Comitis, l. ſi do-
mus. §. fi. ff. de leg. 1. vbi dř, φ is qui legauit rē, in dubio creditur
legaſſe ius, qđ hēbat in re ipſa, ſic Ioannes vř donaſſe ius ſibi cō
petēs in iure deuoluto ipſi Comiti, & clarius pbatur in c. paſto
ralis. de don. vbi donās eccl. intelligitur donare ius pr̃onatus, qđ
hēbat in ea, & ibi Imo. ad fi. infert, φ donās Caſtrū cēſetur dona
re ius, φ hēt i caſtro. Ad idē text. in l. pdia. ad fi. C. de loc. pdi. ciu.
li. 1. & ibi no. Bar. φ hñs aliqđ iuris in re donata, cēſet in dubio
illud ius donare. Sic ergo Io. qui donauit ius deuolutū, Comiti
donaſſe dř ius ſibi iſte competēs in illo iure deuoluto donato,
& ɔſit donauit ius ſibi ceſſum per Comitem, & idem tenet Bal.
io l. monumēta, C. de ie. & Ale. in d. l. ſi domus. §. fi. vbi multa ad
ducit in propoſito, q̃ hic pro repetitis habeantur. Si vero di-
xerimus, quod Ioannes tpe donationis nullū ius hēbat in dicto
caſtro, ſed ex poſt fuiſſe ſibi per Comitē ceſſum, & donatū, qđ

erit magis dubitabilis, ſed nihilominus pro Titio, ſeu eius filio,
& hr̃de donatario rñdēdū putro, qa ex ſuperueniēti iure ɔfirmata
fuit donatio, l. ſi quis alienā, ff. de ac. emp. l. rē alienā, ff. de pi. ac.
l. cū ees. C. ſi al. en. res pig. da. ſit. & l. a Titio, ff. de rei uend cū ſi.
Nec ob. dum ſ. dicebam, φ confirmatur ſolum quantū ad exci-
piendum non quantū ad agendū, per tex. in l. illicite. ff. de reb.
c. quia tř videtur, φ ɔtrium procedit, qñ contractus a principio fuit
oīno nullus, ita φ ex eo nulla nata fuerit efficax obligatio: tunc
verum, φ non confirmatur, niſi quantum ad exeipiendum. Sed
qñ contractus non fuit oīno nullus a principio, tūc ex iure ſup-
ueniente authori meo ɔfirmatur ēt quantū ad agendū publicia
na actio, ɔ authorē meū effectū dñm ex iure ſuperueniēti, l. d.
10 l. ſi a Titio, & l. pe. ff. de pub. ita Bar. & clarius Imo. in l. cū vir, ff.
de vſuc. & iſte eſt caſus nř, nā donatio rei alienæ, † ēt ſcā ſcienti,
valet a principio q̃tum ad hoc effectū, vt donator teneatur tra-
dere, licet non valeat quantū ad hoc, vt teneatur de euictione,
nam donator hñs facultatem rei tradendæ, tenetur rē tradere, l.
ſi quis argentum, §. pe. C. de do. Io. n qui donauit poſt mortem,
ius deuolutum Comiti conſtituendo Titium donatariū, procu
ratorē in rem ſuam, & c. effectualr dř promiſiſſe poſt mortem
tradere ipſum ius deuolutum, i. cedere, & trāsferre illud in ipſū
Titium, qa ceſſio in incorporalibus, ut nota. per Bar. in l. 1. C. de
ac. & ob & in l. 1. per gl. C. qñ fiſc. vel priu. Et ſi dicatur, φ tpe do
nationis Ioannes donator nō potuit cedere aliqđ ius deuolutū,
cū apud eū, tunc nullū ius eſſet, & nemo dat qđ nō hēt, l. tradi-
tio. ff. de acq. re. do. Rñdeo ſatis eſſe ante mortē hr̃e rem dona-
tam, vt eſt caſus in l. ſtipľo iſta, hr̃e licere, § quęſitum, ff. de ver.
ob. Et ſi replicetur, φ tex. ille loqtur in ſtipulatiōe, hr̃e licere, tū
deo verū eſſe. Sed in hac donatione appoſita fuit ſtipľo, contro
uerſiam non mouere, ſeu in aliquo nō ɔtrauenire, facere, vel veni-
re, quæ ɔpollet ſtipľoni hr̃e licere, d. l. ſtipľo, §. 1. & §. ſi qs for-
te, & ibi no. maxime per Iaſ. col. 3. ver. 2. p hac opi. Nec dicat φ
ſtipľo nō contradicere, facere, vel venire, differat a ſtipľone,
cōtrouerſiam non mouere, ſeu hr̃e licere, qa & ſi verbo videa
tur differre, ſenſu tñ & effectu non differt, imo ſtipľo non ɔue
nire, eſt efficacior hac ſtipľone, ɔtrouerſiā nō mouere, qa pri-
ma committitur, ſi ɔueniatur tā in iudicio, q̃ extra iudicium, &
tā agendo, quā excipiendo, l. ſi quis maior, C. de trāſac. Scda ve-
ro, ſ. controuerſiā nō mouere, intelľr agendo, vel excipiendo p
viam iudicii, ut traditur p Bar. in l. amplius nō peti. ff. rē rat. hab.
Non deniq; obſt. ſi dicatur Io. qui donauit ius Comiti deuolu
tum, nō videri donaſſe ius acquirendū ab eo in futurum, cū de
eo iure nulla ſit ſcā mentio, arg. l. qui cum tutorib. ff. de trāſ. &
l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de ver. ob. qa tñ cēetur, φ donans
11 ſcienter † rem alienam, & promittens non ɔuenire; cenſetur do
naſſe ſub conditione, ſi illa res aliena cęperit eſſe ſua, d. §. quæſi
tum. & ita reſpondet Imo. in d. §. ſi quis fortè, ad fin.

RESPONSVM VII.

Donatione adimitur legatum, etiam φ ita donetur, ſi aliter nō diſponatur, quia donatio qua legatum tollitur, ab ipſo legato ſubuerti nequaquam poteſt.

SVMMARIVM.

1 *Legatum, an cenſeatur ademptum per donationem ultimo loco factam hac lege, ſi non diſpoſuerit de reſeruatis.*
2 *Conditio, & diſpoſitio non poſſunt eſſe idem.*
3 *Diſpoſitio importata per hac verba, ita quod non diſponendo, dēt intelli- gi de alia diſpoſitione, quam de legato, quod prædicta cōdōne adimitur.*

Reſpon. Interpreta.

Catharina Forbina donauit propter nuptias nonnul-
la bona immobilia Martinę nepti ſuę reten
tis ducentis aureis, de quibus poſſet diſponere, &c. quos du-
cētos aureos ſubinde in eius teſtō legauit Adæ de Vento. Poſt
quod legatum, & teſtamentum, donauit bona ſua alteri reſerua
tis ſibi dictis ducentis aureis, de quibus poſſit & valeat diſpone-
re pro libito ſuę voluntatis, ita quod non diſponendo com-
prehendantur in ipſa donatione. Et quia dicta Catharina ali-
ter poſtea non diſpoſuit, dubitatur an dicti ducenti aurei ve
niant in donatione, an vero dicatur vigore legati prius facti
diſpoſuiſſe. Pro reſolutione huius quæſiti, illud inquiren-
dum eſt, an per donationem vltimo loco factam ſub conditio-
1 ne, ſi non diſpoſuerit, † cenſeatur ademptum legatum. Et pla
num eſt videri ademptum, ſi conditio euenerit, l. quod ſi alij, ff.
de adi. leg. & l. quod pure, ff. qñ dies leg. ced. Sed an conditio eue
nerit vel defecerit, hoc loco ambiguū eſt: vř φ euenerit, qa nō
conſtat, φ donatrix poſt donationem aliquid diſpoſuerit. In cō-
trarium, φ defecerit, ex eo apparet, φ donatrix legatū nō reuoca
uit, neq; teſtm̃ mutauit. Ergo cū eadē voluntate, & diſpoſitio
ne deceſſiſſe, & legatū reſeciſſe vř, l. idē erit, & l. tractabatur, ff.
de teſt. mil. Quid dicendū? Prima mihi ſententia verior vř, quia
adempto

ademptio l.gal facta ſub cōdōne,ſi non diſpoſuerit,dēt neceſ
ſario differre ab ipſa condōne:nā vt dicit Bar.in l.1.in 6.q.prin.
2 ff.de cond.& dem.impoſſibile eſt,ꝙ diſpō, † & condō ſint idē,
3 ex quo ſequitur,ꝙ†cōdō importata per hęc verba ,ita ꝙ non
diſponendo,debet intelligi de alia diſpoſitione, quam de lega-
to,quod ſub prędicta conditione adimitur.

RESPONSVM VIII.

LIcèt ex pluribus donatariis is potior habeatur, cui res
prius tradita fuit,non tñ prius tradita videri poteſt
ei,in quem donans,ſi ſine liberis deceſſiſſet, rem peruenire
voluit, & ſi pro eo ſe citius conſtituerit poſſidere,
cum alterum purificatę conditionis tempore poſſeſſorem eſſe
proponatur.

SVMMARIVM.

1 *Cōſtitutū licet per verba uideatur purum & ſimplex, tamen recipit omnes conditiones & qualitates, quas recipit contractus principalis, cuius cauſa ſit conſtitutum.*
2 *Principale dominat acceſſoria,& illud reſtringit & ampliat,prout libet.*
3 *Conſtitutum non habet aliquem effectum , niſi præcedat clauſula habilis ad transferendum dominium & poſſeſſionem.*

Reſpon.Interpre.

LIcèt Dec conſ.547.& pręfati clariſſimi Conſultores
uideant conſtitutū,de quo in donōne, ſi donans
ſine liberis deceſſerit,nihil operari, tanq̃ collatū in tpa
inhabile poſt mortē conſtituentis,quo tpe ipſe conſti-
tuens deſinit poſſe & ſuo,& alterius noīe poſſidere, ſm Ange.
& Mod.in l q̃uis,ff.de acq.poſ. Attñ hmōi conſtitu prima conſi
deratione dubia mihi vīa fuit,quia nihil prohibet, quominus
donans conſtituere poſſit ſe de preſenti tenere,& poſſidere no
ie illius,cui ſub condōne bona donauit,prout in caſu occurren
ti factum vr̃. Et licet effectus conſtituti ſint in pendenti , donec
fuerit purificata conditio donōnis, ipſum tñ conſtitutum purū
vr̃ & ſimplex,l.cum hic ſtatus.§.ſiue autem res ibi , non ipſam
acceptilationem,ſed effectum eius pendere, ff.de don.inter vi.
& uxo.Condōne autem purificata,ꝯñs eſt,vt effectus conſtitu-
ti nunquam cenſeantur fuiſſe ſuſpenſi,§.ſi ab hoſtib. Inſt.qui.
mo.ius pa.po. ſolui. Sed hoc non obſtante adhęreo reſponſis
prefatorum dominorū Conſulentium,quia hmōi conſtitutum
1 eſt conditionale ſicut ipſa donatio.nam †conſtitutum q̃ ſm
verba videatur purum & ſimplex, tñ recipit omnes cōditiones
& qualitates,quas recipit ꝯctus principalis.cuius cā ſit cōſtitutū
l.ꝙ ſub conditione,ff de conſti.pec.& ratio eſt, quia principale
2 †dñatur acceſſorio,& prout vult illud reſtringit,& ampliat,l.p̄-
diis,in prin.ff.de leg 3.Confirmatur hęc ſententia, quia ſi dixe
rimus conſtitutum appoſitum ſuper donōne conditionali eſſe
3 purū,nullius erit momēn,quia cōſtitutū †nō hēt aliquem effe-
ctū,niſi precedat cā habilis ad transferēdū dñiū & poſſeſſionē,
ſm Bar.in l.ꝙ meo,col.1.ff.de acq.poſ per tex in l.ſi a quo,ff.de
vſuc. Et ſic ante condōnis euentū conſtitutum non potuit ope
rari translationem dñii nec poſſeſſionis , quia nulla ſuberat ha
bilis cauſa,poſt vero euentum conditionis ēt non potuit,quia il
lo tpe conſtituens deſierat poſſidere, tum quia mortuus,tū q̄a
poſſeſſio & dñium erant penes emptorē. Ex quib. liquido con-
ſtat donatarium minus iuridice ſe fundare ſuper allegato con
ſtituto,quo ſit vt tpe,in quem prius translatum fuit dñium , &
naturalis ac ciuilis poſſeſſio,ueniat preferendus,iuxta l.quoties,
cum ſuis concor.C.de rei vendicatio.

¶ De dona.& gratijs perficiendis,& reuocandis.

RESPON. PRIMVM.

DOnauit Gabriel pratū Catharinę,deinde ſi Ca-
tharina decederet ſine liberis, illud Lu
douico dari voluit. Dubitatū fuit , an perfecta dona-
tio eam legem reciperet?Quidam putabant talē legem
adijci nō potuiſſe,ego ꝯ.tum ꝙ incontinenti adiecta fuiſſet,tum
ꝙ Catharina,ſm ea quę proponunt,conſenſiſſe vr̃. Illud ēt pro
ponebatur,an donōnis translatio in Ludouicum facta eo prę-
mortuo euanuerit?Quod mihi viſum non fuit, cum ꝯctus non
ſoleant caducari. Quęſitum quoque fuit,an ꝯ hr̃des Catharinę,
quę ſine liberis deceſſit rite ageretur ad reſtōnem prati,adiecta
cauſa,quia ad agentem pertinebat? Reſpondi,cum ad eū quo-
que,qui perſonalem habet actionem , res pertinere dicatur,
nihil proponi,cur inepta uideatur actio propoſita,ſed etiam li-
beralitatis fauore pratum vendicari poſſe exiſtimo, quod Spe.
viſum fuit,& Decius probat.

SVMMARIVM.

1 *Donare quis poteſt rem ſuam ad tempus certum,uel incertum .*
2 *Emptio & venditio fieri poteſt in diem,uel ad diem, & ſub conditione.*
3 *Vaſallus uel emphyteuta,ſi alienauerit ſaluo cōſenſu domini,et nō aliter, nec alio modo,non perdit feudum, nec emphyteuſim,quod limita nu.5.*
4 *Regula quod nihil detrahi , vel addi poſſit contractui perfecto quatenus ſit vera.*
6 *Diſpoſitio.l.vnica,§.1.C.de cad.tol non procedit in contractibus.*
7 *In libello actionis realis concluditur ad declarandū agentem eſſe dominum, & in conſequentiā reum debere cogi ad reſtituendā rē petitam.*
8 *Clauſula , petit iuſtitiam ſibi miniſtrari , & ſuper omnibus & ſingulis ius dici, omni modo,via, & c quid operetur.*

Reſpon. interpreta.

GAbriel de Tullia,noīe & ad opus Catharinæ Sex
toris pupillæ , & liberorum hr̃dum ſuorum
legitimorum & naturalium,& non alias, aliter ,
nec alio modo emit de propriis pecuniis pratū a Ioan
ne Sectoris,qui Gabriel illico & incontinenti coram eiſdem te
ſtib. & Notario declarauit ſe emiſſe dictum pratum noīe & ui
ce d.Catharinæ,& liberorum,& ex legitimo matrimonio pro-
prio corpore procreandorum,& non alias,aliter , nec alio mō,
& propterea eiſdem Catharinę , & liberis ex proprio corpore
procreādis legitime donauit dictum pratum,cōſtituendo, ſe te
nere & poſſidere noīe d.Catharinę, &c. transferendo &c. Et ſi
contingeret ipſam Catharinā decedere ſine liberis lītimis,& na
turalibus,ut ſ.ex nunc,prout ex tunc,& ecōuerſo, donauit di
ctum pratum d. Lud.Sextoris ibidē p̄nti & ſtipulanti pro ſe,&
hæredibus ſuis quibuſcunque, ceſſitque d. Gabriel eidem Lud.
oīa iura & omnes actiones ſibi cōpetētes & cōpetituras, in & ſu
per dicto prato. ſucceſſu tpis deceſſit d. Ludo relicta Magdalena
Sextoris hr̃de vr̃ ;poſtmodū deceſſit d. Catharina nullis relictis
liberis. Ea pp agit Magdalena ꝯ Agneſiā de Petra hr̃dē d. Ca-
tharinæ,ac poſſeſſorē dicti prati,recuſantis reſtituere dictū pra-
tum,& tribus potiſſime rōnibus. Et primo, quia poſt ꝯctū em-
ptionis factum noīe ipſius Catharinę non potuit Gabriel aliquā
ꝯdōnē,vel pactum adijcere rei ipſi Catharinæ acquiſitæ,l. perfe
cta,C.de do.q̃ ſub mo.l.ſi ad reſoluendā,C.de pręd.min.l.item
Labeo,§.ſed ſi purè,ff.fam erciſ.cum ſi. Scđo,quia d. Lud.mor
tuus fuit ante Catharinā, & ſic donatio facta d.Lud.ſi Cathari
na decederet ſine liberis,euanuit,tanq̃ caduca,l.vnica, §.1. C. de
cadu.toll. Tertio , quia Magdalena agit rei uendicatione, quæ
minime ſibi competere vr̃. rei.n.vendicatio requirit dñium ex
parte agentis,l.vnica,C.de alie.iud.mutan.cauſa facta,§.1. Inſti.
de act.l.in rem,ff.de rei vend.c Abbate ſanè, de re iud.lib.6. cū
ſi. Dñium autem dicti prati ex donatione facta Catharinæ fuit
per traditionē in eā translatum,l.traditionib.C.de pac.& ſucceſ
ſiue ad reas ꝯuentas hr̃dis ipſius Catharinæ tranſmiſſum,l.cum
hr̃des,ff.de acq.poſſ.l.hæreditas,ff de reg.iu. nec vigore pacti,ꝙ
mortua Catharina ſine liberis,pratum eſſet D.Lud.& hr̃dum ,
translatū fuit dñium,quia nuda cōuentione, ſine ea ſolo iu.do-
minia rerū nulli acquiruntur l.nunq̃ nuda,ff.de acq.re. do.poſi-
to.n.caſu,ꝙ Gabriel potuiſſet poſt mortē Catharinæ primę do
natarię donare pratum p̄dicto d. Lud.præſenti & ſtipulanti, &
actio cōpeteret hr̃dib. ipſius d.Lud.illa eſſet actio perſonalis,ſci
licet actio ex ſtipulatu,uel actio cōdictitia, l.quoties, C. de don.
quæ ſub mod.& non actio in rē , & ſic abſoluendę vñt rea ab
obſeruatione p̄ntis iudicij,tanq̃ ineptè egerit Magdalena,c.exa
minata,de iud.c.Abbate.& l.habebat, ff. de inſti. Præmiſſis non
ob.ꝯtrā ſnīam (utpote veriorē) amplector. & pro clariori dilu
cidatione hn̄da,ſubijcio duas ꝯclones. Prima ꝯcluſio, p̄t qs do-
1 nare † rem ſuā ad tps certū vel incertum,l.2.C.de do. q̃ ſub mo
do. Scđa ꝯcluſio, pōt quis emere rē noīe alterius ad vitā illius tā
tum, & tunc cenſet poſt mortem illius ſibi & ſuo noīe emiſſe:
nihil.n ꝓhibet,quominus quis poſſit emere alteri ad tp̄s,& poſt
tp̄s ſibi,l.fi.C.ſi quis alt.uel ſibi,ſicut non prohibetur emere par
tem rei alteri,& partem ſibi,l fundus ille,ff.de ꝯhen. emp.nam
2 emp.& venditio fieri pt in diē, uel ad diē, † & ſub ꝯdōne,§.pe-
nul.de emp.& vend.l.Labeo ſcribit,ff.eo.cū ſi.Deducēdo mo
do ad ꝓpoſitū Gabriel emit pratū noīe Catharinæ , & liberorū
ex lītimo matrimonio procreandorum,& non aliter,aliàs , nec
alio modo,& ſic ad vitā Catharinæ & liberorū, nā illa verba ,
& non aliter,alias,nec alio mō,ſunt p̄ciſa & operantur,ꝙ mor
tua Catharina ſine liberis , emptio intelligit facta noīe ipſius
euentus,& nō hr̃dū ipſius Catharinæ,ſm gl.ſing.& ibi no. Bal.
in l.ſi quidē,C.de exce.Dec.conſ.281.viſo ꝯpuncto. & dicit Bald.
in c.1.§.fi.ad fi.q̃ fuit prima cau.bñſ amit.ꝙ ſi vaſallus, vel em-
3 phyteuta † alienauit ſaluo ꝯſenſu dñi,& nō aliter,nec alio mō,
ꝙ nō p̄dit feudum,nec emphyteuſim,ēt ſi ſecuta ſit traditio:quia
illa verba ,non aliter, nec alio mō, ſunt reſolutiua ꝯtractus ip-
ſius vendōnis. Sequuntur Car Pan. & *communiter* Canoniſtę in
c.fi.de feud.& Cur.ſenior in ꝯſ.8. Viſo inſtrō venditionis, & di
xit Soc ꝙ hęc verba ſunt adeo p̄ciſa,& p̄gnantia, ꝙ non patiunt
diſpoſitionē,cui adiciuntur,recipere alium ſenſum q̃ uerba ip-
ſa ſonent.ita Soc.cōſ.251.Q̄m in præſenti,col.5.lib.2.Accedat ,
ꝙ talia verba ſunt ſæpe & ſæpius reiterata, & non ſolū gemina
ta, ſed triplicata , & quadruplicata: quo fit, vt eximam uolunta-
tem Gabrielis emptoris oſtēdant, quod voluerit pratum mor-

tus Catharina ad eum reuerti,l Baliſta,ff.ad Treb.Bar. in l cum
ſcimus,per illũ tex.C.de agri.& cenſi.lib. 11.traditur p Fely. in
c.ſi cautio,col,9.de fide inſtru & ſ.1.c,1,verſi.priuilegium,& in
c.ſi qñ,ver geminatio,& in c.nonnulli,uer. fallit ſcdo. & uerſi,
quinta cõcluſio, de reſcrip. Cũ igitur Catharina mortua ſit ſi-
ne liberis,reſtat cõcludẽdum,q̃ pratũ reuerſum fuerit ad Lud.
donatarium,cui facta eſt donatio dicti prati ſub ꝯditione, ſi Ca
tharina moreretur ſine liberis,& iſta ꝯcluſio ſolida remanebit,
ſi allegata in ꝯtrium de medio tollantur, & in primis dum dici-
tur q̃ Gabriel non potuit adiicere aliquã ꝯdõnem emptioni
perfectæ, neque rei emptę nomine ipſius Catharinę abſque
ꝯſenſu d.Catharinæ, r̃ndet, q̃ iſtud minus ad ꝓpoſitum uidetur
adduci cum Gabriel non emerit pratum noĩe Catharinæ, &
hẽdum ſuorum, ſed ſolum noĩe ipſius, & liberorum ex legiti-
mo matrimonio procreandorum,& nõ aliter, nec alio modo,
Non diſcedendo igitur ab ipſa emptione, apparet Gabrielem ſibi
emiſſe,eueniente caſu,q̃ Catharina decederet ſine liberis. vt ꝓ-
baui in 3.cõclu.& iſtud ius ceſſit & donauit d.Lu. vñ nullã dici
tur adiecisse ꝯdõnem ipſi emptioni, ſed ſ̃m ꝯditionẽ, quæ ine-
rat,& adiecta erat,ius ſuum donaſſe Ludo. qđ ius conditionale
potuit cedere,vel donare,& ad heredes tranſmittere,§.ex condi
tionali Inſti. de verb. obl. Scdo r̃ndet, q̃ illud, qđ dr̃,nihil addi
4 poſſe,vel detrahi contractui † perfecto,verũ eſt ex interuallo, ſe-
cus ſi adiiciatur incontinenti, quia quæ incontinenti fiunt, cen
ſentur ineſſe,l.lecta,ff.ſi cer.pet. Et dr̃ incõtinenti fieri, q̃ fit pau
lo ante,vel paulo poſt,l.3.C.de Aedil actio.gl.& Bar. in l.bonę
fidei,C.de pac.Bal.in l.ꝯtus,C.de fide inſtr. Sed eiſdem die, lo-
co,teſtibus & Notario, Gabriel declarauit ſe emiſſe dictum pra
tum nomine Catharinæ,donec vixerit,& poſt mortem nomi-
ne eius liberorum, ſi quos habeat; aliàs ſi decederet ſine libe-
ris, voluit q̃ dictum pratum eſſet Ludo. & hæredum ſuorum,
& ſic incontinenti, nam quæ eiſdem teſtibus,die,loco, & No-
tario fiunt,præſumuntur incontinenti, & eodem contextu fuiſ
ſe facta,ſ̃m Bal.in l.ſ.circa ſi C.de ope. lib.& in l.legẽ,C. de pac.
& in l.pe.§.mulier,ad fin.ff.ſol.matr.Iaſ.in l.1.col.ſi ff.de verbo.
oblig. Hinc eſt,q̃ licet extraneus dans dotem pro muliere, cen-
ſeatur donare ipſi mulieri.l.vnic.§.accedit,C.de rei uxo.actio.ta
men ſi incontinenti ſtipuletur eam dotem ſibi reddi ſol. mat.
tunc eueniente caſu, ipſe vel hæredes ſui repetere poſſunt, l.ex
morte,C.de pac.conuen. Et q̃ donans poſſit incontinenti adii-
cere conditionem vel pactum, quòd certo caſu res donata ad
ſe reuertatur,conſuluit Soc.conſi.66.Fruſtra plenitudini, in vl-
timo dubio.lib.1. Tertio, auſim dicere, q̃ Catharina conſenſit
huic pacto & conditioni, quo caſu ceſſat diſpoſitio.l.perfecta,
5 C.de don.quæ ſub modo,quia procedit inuita parte, † cui ex cõ
tractu ius quæſitum erat, ſecus ea conſentiente, l. ius noſtrum,
de reg.iur. Et ſi dixeris,quomodo probatur, q̃ conſenſerit? r̃n-
deo probari ex eo,q̃ per emptionem ipſius Catharinæ nomi-
ne factã Gabriel non cenſebatur donaſſe ꝓtium prati ipſi Ca-
tharinę, niſi incontinenti declaraſſet ſe emiſſe aĩo donandi di-
ctũ pratũ ipſi Catharinę,& liberis tñ,l.1.C.ſi quis alteri, vel ſi-
bi.& quia Catharina acceptauit pratum, nec pretiũ exoluit,præ
ſumendũ eſt,q̃ donationis tit.acceptauerit,& ꝯñt, q̃ ratã habue
rit donationem ſibi incontinenti factam cum onere reſtituen-
di ipſum pratum Lud.& eius hẽdib. ſi deceſſerit ſine liber. Nã
qui retinet rẽ,ſeu pecuniam, quã non p̃t niſi mediante tit. præ-
ſumitur illã retinere ex tit.præcedenti,ut no. per gl.& ibi Ange.
in l.qđã mulier,ff.de rei uendi.& in l.3.& ibi Bar. C.de acq.poſ.
Ang.conſi.166. Viſo puncto. dicamus ergo, q̃ Catharina reti-
nuerit pratum ex titulo donationis, & ꝯñt donationẽ inconti-
nenti ſibi factam cum onere prædicto ratã habuerit, aliàs licitè
illud retinere non potuiſſet,& a cõiter cõtingentibus præſumẽ-
dum eſt, q̃ Gabriel, vel notarius rogatus de ambobus inſtru-
mentis, notificauerit ipſi Catharinę tempore,quo realẽ & na-
turalem poſſeſſionem apprehendit, vel qñ inſtr̃m emptionis
ſuo noĩe factæ recepit, q̃ Gabriel donauerat ſibi pratum cum
onere prædicto,ut in ſimili dixit Pan.cõſi.18.In cauſa, & quę-
ſtio.col.4.lib x. vñ cũ poſtea pratum retinuerit, abſque dubio
cenſetur ex tali retentione onus adiectum acceptaſſe, nã ſcien-
tia cũ aliquo actu poſitiuo operatur, q̃ non improbans actum
videat approbare,l.ſi filius,ff.ad Maced.& eſt doc. Bar.in l.quo.
enim.ff.rem rat.hab. Ex his ſatis apparet elilia prima oppoſitio.
Venio nunc ad ſcđam,in qua dr̃ onus adiectũ, ꝓmortuo Ludo.
euanuiſſe,p l.vni.§.1.& § ſin autem, C.de cad toll. & ad id r̃ndet
6 dupliciter. Primo,q̃ diſpõd.l.vnicę, non † ꝓcedit in ꝯtibus, ut
eſt caſus in d.§ ex condõnali, Inſti.de verb.oblig. Scdo r̃ndetur,
q̃ emptio noĩe Catharinæ facta per mortem ipſius abſq; pro-
le legitima expirauit,& res reuerſa fuit ad Gabrielem,& eius hę
redes,& ꝯñt ad hẽdes Ludouici, quibus Gabriel omnia iura,
& omnes actiones ceſſit,ut oſtendi in 2. concl. & ꝯñt ſic onus
iniunctum in donatione expiraſſet,q̃ eſt falſum, nõ tñ euanuiſ-
ſet ceſſio iurium facta p d.Gabrielẽ hẽdibus d. Lud. & hæc ſuffi
ciant pro reſolutione 2.oppoſitionis. Reſtat,ut remoueatur ter
tia exceptio,quæ ad ꝓceſſum opponitur,non ad merita,dicitur
intẽtatam fuiſſe actionẽ in rẽ quæ nõ cõpetit Magdalenæ, d.
l.quoties,cũ ſuis §.alleg. Ad iſtud r̃ndeo tripliciter. In primis
negatur intentatã fuiſſe actionẽ in rẽ,q̃a in libello actionis rea
7 lis,concluditur ad declarandum † agentẽ eſſe dñm, & in ꝯñtiã
reum dr̃e cogi ad reſtituendum rem petitam, c.Abbate, de re
iud.lib.6.declarat Prac.Papien. in forma libelli actionis realis,
in ver,declarent.in caſu vero nõ libellum nõ cõcludit iſto mo
do,ergo &c. Nec obſt. ſi dicatur,q̃ concludit ad reſtituendum,
& relaxandum pratum,quo caſu tñ neceſſarium antecedens cẽ
ſetur agens petere ſe declarari dñm, vt ſignanter determinat
Bar in l.ex diuerſo,§.vbi autem,ff.de rei vend.& Pan.in c.a.col.
6 de libel.obla.quia verum, ſi agens petierit reum cogi ad reſti
tuendam rem petitã adiecta cã, q̃a dñs, vel quaſi,tunc cenſetur
ẽt petiiſſe pronunciari ſuper cã, & ſic ſuper dñio. Sed in caſu
noſtro Magdalena actrix petit reas cogi & cõdemnari,adiecta
hac cauſa,quia iure hæreditario pratum ad ſe ſpectat,& perue
nit,quod eſſe p̃õt ẽt rõne actionis perſonalis; competentis con
tra reas ad reſtituendum,& retradẽdum ipſum pratum,l.verbũ
illud pertinere,ff.de verb.ſig.l.a.§ peruenisse, ff.de hær.vel act.
vendit.ſunt enim verba cõia,ut per Bar.in l.centurio, col.pe.ff.
de vul. Nam qui petit reum cogi & condemnari ad reſtituen-
dam & relaxandam rem,quia ad ipſum peruenit, cenſetur de-
ducere ius ſuum vndecunque, & qualitercunque ſibi compe-
tens. Ita ſignanter determinat Practi. Pap. in forma libelli actio
nis in rem,in uerbo,iure dominii vel quaſi. col.5.uer.nunc aut
quæritur,quid ſi libellus,per tex.in d.c.Abbate,de re iud & in l.
ſi mater,§.eandem,& l.an eandem,§.actiones, ff.de except.rei
iudi. Secundo reſpondetur, quod clauſula illa ſalutaris in calce
libelli appoſita,per quam Magdalena petiit ſibi ius & iuſtitiam
miniſtrari, & ſuper omnibus & ſingulis ſibi ius dici,in omnibus
melioribus modo,via,iure,& cauſa,quibus melius, &c.opera-
8 tur, † vt uideatur intentaſſe actionem perſonalem, ſi ſibi com-
petat,& non realem,ſ̃m Panor.in c.cum dilectus,chart. pe.de
or.cogni.cum concordan,adductis per do.Iaſ.in §.1.col.20.Inſt.
de actio.& per Maria.Soc in c.3.char.24.q.prin.de libel.obla.
vbi refert ſex mirabiles effectus huius clauſulæ, ad quos poſſẽ
infinita conſilia adducere,ſed omnia conſulto omittam, quia
trita eſt materia huius clauſulæ. Tertio reſpondetur, quod etiã
male non fuiſſet intentata rei vendi. quia mortua Catharina ſi
ne liberis fauore liberalitatis dominium ipſo iure ad hæredes
Ludouici tranſlatum fuiſſet,ſecundum Spe.tit.de emphyteo.§.
nunc aliqua,ver. 70.quæritur.ubi notabiliter concludit, quod
ſi eccleſia conceſſit rem in emphyteuſim pacto adiecto,q̃ para
præmorientis in ſuperſtitẽ perueniat,altero præmoriente ſuper
ſtes agere poterit actione reali contra heredes præmortui,arg.
d.l.quoties,C.de do.quę ſub modo.& ſic vult,q̃ etiam in caſu
d.l.quoties,ſecundus donatarius poſſit non ſolum agere condi
ctitia actione,ſed etiam rei vendicationem poſſit intentare con
tra heredes primi donatarii,& ſequitur Dec.conſi.239. Primo
non videtur,col.pen.quę deciſio ſi vera eſt,tollit omnem dubi
tationem,ſed & ſi iuridica non foret,adhuc ſtat firma conclu-
ſio ſupra facta, cum non fuerit ſpecialiter propoſita actio rea-
lis,vt ſupra plene probatum fuit.

RESPONSVM II.

CErtiſsimi iuris eſt, eũ qui nuda pacto donare promiſit, efficaciter poſſe conueniri. Sed ad idem r̃ndendum ſit,ſi per epiſtolam ita ſit ſcriptum, tibi donabo aureos? Variarunt acutiſſimi iuris interpretes. Quidam putarunt nouiſſimam Iuſtiniani ſanctionem,quę de nuda donatione loquitur, ad pactum de donando protrahendam non eſſe,cum ſit exorbitans, Alii vt Azo, Accurs.Bar. quibus Nouiſſimi aſſentiunt, diui Iuſtiniani mentem latius interpretantur,cum donantis propoſitum etiam hoc futuri temporis verbo,donabo,clariſſime exprimatur,quod mihi non diſplicet. Nam ſi is, qui nuda conuentione donare promiſit, iure conuenitur,non video,cur etiam contra eum,qui ſe donaturum teſtatus eſt,non rectè agatur.

SVMMARIVM.

1 *Verbum, donabo, licet ſit futuri temporis, non tamen impedit contractum donationis perfici de præſenti.*

2 *Donatarij uerba licet ſe ad futurum referant reſpectu executionis, obligatio tamen ad præſens refertur.*

3 *Epiſtola nullam fidem facit, ſi anno & die careat.*

Reſpon. Interpreta.

SI aliquid per epiſtolam donatum tibi probetur, breuitas chartulę donationi quicquam non derogat, l.ſi aliquid,C de donatio. Nec ambigẽdum donationem per epiſtolam abſenti fieri poſſe, l.nec ambigi, C.eodem titulo. Sed ſi in ſua hęſitatur,

heſitatur,an uerba,de quib.in epiſtola ſubſequentis tenoris.ego de mi a quolibet anno uobis donabo 90.aut 100.lib.mõ die no ctuq; ſtudeatis philoſophiæ,ſint obligatoria.& certè probabilis eſt hæſitatio,ſuper qua Doctores conflictantur. Pro parte negatiua, non ſint obligatoria,tenent Imo.in l.in ædib.§.1.ff.de do.Sal.in l.ſi quis argentũ,§.fi.C.eo.ti.& in l.a.C.de cõ.ob cãm,& Alc.in l.iuriſgentiũ,in prin.col.fi.ff.de pac.facit,quia hæc verba,ego donabo,nõ important donõnem de præſenti,ſed miſſionem,ſeu pactum de donando, longè differt a donat.nõ ſecus, differat promiſſio de vendendo ab ipſa venditione,l.in bonæfidei,cum gl.ff.de eo, ce.loc.no.gl.in l.Titius.ff.de pig act.& in c.pe.de elec.li.6 & facit tex.in l.ſi quis ſtipulatus,ff de ver.obl.Vnde ſi non ſit donatio,ſed pactum de donando,ſequitur, ſit ineſſicax,quia nudum,d.l.iuriſgentium.§.igitur nuda. Nec obſtare v tex.in d.l.ſi quis argentum,§.fi.vbi deciditur,actionẽ naſci ex nudo pacto, quia loquitur in nudo pacto donationis. ſ cum ſit correctoria,ſeu limitatoria iuris antiqui,non v extẽ denda ad nudũ pactũ de donando,regula,quę a iure,de reg.iur.li.6 & l.ſi vero,§.de viro,ff.ſol.mat.cum ſi.in.Pro affirmatiua, imo ſint obligatoria, & nudum pactum de donãdo ſit hodie ef-

1 ficax ad agendum,primo facit,quia licet verbũ,donabo, † ſit futuri tpis,non tñ impedit, actus donationis non perficiatur de præſenti. Nã & ſtipulatio per verba futuri tpis concipitur,l.5.§.ſtipulatio,ff.de ver.obl.tñ eſt actus ſtatim perfectus. Qua rõne mouetur Azo,qui ita decidit in Summa ſua C.de du. Secundo facit,quia tñ eſt dicere,donabo,quantum.promitto donare.In quit.n.Chriſtus Petro,dabo tibi claues regni cęlorum,i.promitto dare,vt no.in c.in nono,21 diſt. Hęc aũt cõuenio,promitto donare,actionem parit.d.§.fi.& firmant Sal.in d.l.2.ergo & iſta idẽ faciet. Tertio facit,quia qui dicit ſe donaturũ,hoc vnum promittit, liberalitatem continet.i.donandi propoſitum.Qđ propoſitum promiſſum nihil aliud v,quam ipſa donatio,ergo talis promiſſio erit inefficax ad agendum, vt clarè ſonant verba d.l.ſi quis argentum,§.fi. Et ita tenent gl.Io.Fab.& Chriſt.Porc.in §.perficiuntur,Inſt.de do.& Bar.in d.l.iuriſgentium,in fi.prin.& ibi idem firmat For.Garzia,col.33.aliter inducens pro hac parte tex.in d.§.fi.Et idem voluit Ang.in d.§.fi.& ſenſit Odof.qui ppea exponit verbum, donauerit,i. donare conuenit,& fuit de mente Bal.ibi in figuratione caſus.Non obſtat, is,qui promittit ſe donaturum,ad futurum ſe referat, quia & ſi referat ſe ad

2 futurũ reſpectu exceptionis, obligatio tñ ad præſens † refertur, d.l 5.§.ſtipulatio,& ab hac ſnia non puto diſcedendum,cum ſit cõis,maximè,quia eã tenent gl.& Bar.quorum opinio in Hyſpania,quæ eſt horũ colligantium pña,prefertur cæterorum ſententijs,vt refert Neuiz.in ſilua nuptiali,fol.113 & Ferd Loazes in l.filiusfa §.diui,ff.de le.1. Sed ſi quis ſit adeo pertinax, nolit aſſentire cõi ſniæ,neq; Az.gl.& Bar.id ſaltem fatebitur, pactũ nudum de donando parit obligationem naturalẽ,d.§.igitur nuda,quã hic donaturus in penſationẽ rectè deducit.l.eĩ.C.de cõ-

3 penſatio.Sed aliud ſentio opponi, hæc epiſtola † nullã fidem facit,quia anno dieq; caret,arg.l.optimã. C. de hẽda & commit.ſtipul.& l.1.§.editiones,ff.de eden.& l.a §. diem,ff.quemadmo.teſt.aperi.& qđ dixit gl.in l.gñali,C.de tab.li.10.Quod credo verũ,ſi dubitetur de die,& anno,quib.ſcripta fuit.Sed ſi dubitetur,an probet ſcribentẽ promiſiſſe ſummã in ea recitatam,tñ ueo, optime probat,ſi ſit per ſcribentem recognita,vel per literarum comparationem,l.Publia,§ fi. ff.depo. Poterit etiã dies & annus probari per teſtes,l.in exercendis,C.de fid.inſtr.

RESPONSVM III.

OMnium bonorum,ẽt futurorum donatio inutiliter fit,ẽt ſi iuramento roboretur,aufert.n.liberam teſtandi facultatem, bonis haud conuenit moribus.Sed ſi donans vſumfructum, qui morte finitur,vel quid aliud in vita,aut ad vſum certum ſibi reſeruauerit,idem iuris eſſe ſ leriq; putarunt. ¶ Alter filius matri, ſibi & fratri donauerat omnia bona ſua pręſentia & futura,exceptis quibuſdam,legauit portionem ſibi donatã, fratrem autem condonatarium vniuerſalem inſtituit hęredem.Dubitatum fuit,an filio ſuperſtiti,cui ẽt futura matrem donaſſe cõſtat,portio redonata dẽetur,an matri præcipua eſſe deberet? Quidam filio condonatario totũ,alij portionis legatæ dimidiam deberi reſpondebant. At ego nihil,tum mater ex perſona filij præmortui ius concurrendi habeat, tum quod ſuperſtes donatarius, qui alteri hæres extitit,defuncti voluntatem nequeat improbare.

SVMMARIVM.

1 *Donatio omnium bonorum,præſentium & futurorum,non ualet,quia aufert liberam teſtandi facultatem. Item non firmatur iuramento, & quid ita nu.2.*

3 *An donatio omnium bonorum,præſentium & futurorum, reſeruato vſufructu,valeat.*

4 *An donatio omnium bonorum,præſentium & futurorum,reſeruatis florenis centum,de quibus donans poſſit teſtari,valeat.*

5 *Portio bonorum retrodonatorum donatori per alterum ex condonatarijs iam dudum mortuum,an ſpectet ad donatarium ſuperſtitem.*

6 *Ius accreſcendi & non decreſcendi tranſit in ceſſionarium.*

Reſpon. Interpreta.

SVper Primo quęſito,an donatio omnium bonorum præſentium & futurorum,reſeruato vſufructu & florenis centum, de quib.donans poſſit diſponere pro anima ſua,& anteceſſorum,valeat,eſſent plura dubia examinanda.Primum,an donatio omnium bonorum pręſentium & futurorum valeat.Secundũ,poſita parte negatiua in pręcedẽti,an firmetur iuramento.Tertium,an ſi non firmetur iuramento,valeat eo caſu,quo reſeruatur vſusfructus.Quartũ,vbi ẽt nõ ſuſtineatur pp reſeruationem vſusfructus, an defendi poſſit pp reſeruationem florenorũ centum,de quib.poſſit donãs diſponere pro anima.Et quia pręmiſſa dubia frequentiſſima ſunt,& per Doctores in varijs locis reſoluta procedã deciſiue. Ad primum

1 reſpondeo,† donatio omnium bonorum,præſentium & futurorum,nullius eſt momenti,quia aufert liberã teſtandi facultatem,ſm Bar.& alios rõter in l.ſtipulatio hoc mõ concepta,ff.de verb.obl.& licet Bal.ibi & Sal.in l.fi.C.de pac.& Ang.in diſputatione,incipien in reſulgẽti Palatio,& Guid. Papę conſ.60.ſunt in cõria ſententia,attamen non eſt in iudicando,nec conſulẽdo,recedendum a cõi,vt in propoſito dicit Cor.conſi.176.In pręſenti cõſultatione.col.3.lib.2.Et ita cõſuluerunt Io.Cal.conſi.2.ſub rub.de dona.Lud.Ro.conſi.171.pro deciſ.Geml.conſi.339.In cã.& Guid.Papæ conſi.214 Circa materiam.Ad fin ẽt

2 Doc.cõiter ſñdent, donatio † omniũ bonorũ,pñtium & futurorum,nõ firmatur iuramento, quia tale iurãm eſt cõ bonos mores.c.non eſt obligatorium,de reg iu.lib.6.& ita tenent Bart.& alij rõiter in d.l.ſtipulatio.Pan.& alij in c.cum contingat,de iurei.& hęc ſententia probabilior mihi v,quicquid dicat Cor.cõſi.251,Primo videndum eſt,lib.3.Circa tertium diſcordant legũ interpretes Alc.& Iaſ.in d.l.ſtipſu,tenent donõnem valere reſer-

3 uato vſufructu,quia donans de † fructibus,teſtari poterit, ſicut ualet venditio omnium bonorum,pręſentium & futurorum, quia venditor poterit teſtari de precio,quod non comprehenditur in venditione.Contrarium conſuluit Pau.de Caſt.conſil.339 Dico non obſtante,in 1.parte,quia vſusfructus finitur morte,§.finitur,Inſt.de vſufruc.ideo de illo teſtari non poterit, nec de fructib.futuris,quia veniunt in donatione futurorum,& idẽ voluit ipſe Pau.in l.fin C.de pac.Sequitur Cor.conſi.176.in pręſenti conſultatione,col.pe.lib.2.& ita conſuluit Dec.conſi.30.col.2.& conſi.251.In cauſa magnificæ dominæ. Et hanc opin.veriorem puto,ex quibus reſpondendum v, pręſens donatio iure defendi non poſſit,& eo maxime,quia donatria videtur ſolũ ſibi reſeruaſſe vſumfructum,& fructus ad vitam duntaxat,vt ſonat illa clauſula,Et ipſa ſit vſufructuaria,gubernatria,& legitima adminiſtratria bonorum donatorum, donec uita duxerit in humanis,quo caſu conſtat, de illis teſtari non poteſt, vt in propoſito conſuluit Bar.conſ.76.Pater filio emãcipato.& Cor.in d.conſi.176.Sed hoc non obſtante,puto hanc donationem viribus ſuis ſubſiſtere, quia Hugoneta non ſolum ſibi reſeruauit vſumfructum,ſed etiam fructus percipiendos ex vſufructu,de quibus potuit teſtari, cum non comprehenderentur in donatione futurorum,pp expreſſam reſeruationem. Non ob.dum ſup.dicebatur, quod non fuit facta reſeruatio fructuum,niſi in uita: quia,illud negatur,immo fructus reſeruati fuerunt ſimpliciter, & abſolute. Nec quicquam facit illa clauſ.& ſit vſufructuaria,&c.quia non eſt ad reſeruationem fructuum referenda, duplici ratione. Nam ad ſpecificata non trahitur ſequens clauſula generalis,l.ſed & ſi per prætorem,§.deinde,ff ex quib.cau.maio.l.doli clauſula,ff.de verb.obl.traditur per Bar.& alios in l.talis ſcriptura,ff.de leg.1. item ad ea non eſt facienda relatio, propter quæ actus redderetur nullus,l.cum vulgari,ff.de dot.pręlega.& docet Bar.in d.l.talis ſcriptura,nam ſi ad fructus ſemel reſeruatos referatur illa clauſula,annullaretur ipſa donatio, ergo

4 &c. Ad quartum videtur, donatio defendi poſſit † ex altera reſeruatione florenorum cẽtum,quia de illis poterit teſtari.Sed contrarium verius exiſtimo,quia ſtante pacto prędicto,conſtat donatria poteſt duntaxat pro anima de illis diſponere, conſequens ergo eſt, non poſſit de eis libere teſtari.Nam & hac ratione Bar.in d.conſi.76.reſpondet donationem non valere ſtante reſeruatione fructuum.de quibus donans poſſet in uita diſponere. Non.n.libera eſt hmõi reſeruatio,ſed in uno caſu duntaxat.Fortius facit,quod conſuluit Dec.d.conſi.251.Vbi dixit uniuerſalem donationem non ualere,etiam donans ſibi reſeruauerit uſumfr.& florenos ccc.de quibus poſſet diſponere in uita,& in morte,quia ſi in vita diſponat de illis,non remanet ſibi ſalua libertas teſtandi, ſuper qua deciſione non inficior me hæſitare,ſed ad propoſitum ſatis ſeruit ratio per eum allegata.Nam

ubi

ubi per reſeruationem non remanet ſalua facultas teſtandi, do
nationem irritam eſſe conſtat. & ita ẽt conſuluit idem Dec. con
ſi. 203. ut uera reſolutio. Super ſecundo principali dubio apud
3 me ualde ambiguo & diſputabili, utrum portio † bonorũ retro
donatorum Hugonetæ donatrici per alterum ex cõdonatariis
iãdudum mortuũ ſpectet ad condonatarium ſuperſtitem. Iſtud
quęſitum hẽt tria ca. Primum, an ad eum ſpectet inſolidũ. Secũ
dum, an pro dimidia. Tertium, an nihil, ſed integre & libere re-
uertatur ad Hugonetã mrẽm & donatricem. Vr̃ prima frõte rñ-
dendum, ꝙ portio retrodonata pertineat inſolidum ad alterũ
ꝯdonatarium, quia hi duo donatarii, re & uerbis cõiuncti ſunt,
cum eos rerũ donatarum, & uerborũ cõplexus iungat, l. triplici,
ff. de uerb ſig l. re ꝯiuncti, ff. de le. 3. ubi aũt alter ex cõiunctis re,
nõ uult cõcurrere, alter totum capit iure ſuo, l. uni. §. ſi uero nõ
oẽs, C. de ca. to. l. cõiunctim, ff. de leg. 3. ur̃ aũt, ꝙ is qui retrodo-
nat, nõ uelit ꝯcurrere in portione redonata, alioquin nõ redona
ret portionẽ bonorũ præſentium & futurorum ſibi donatam,
imo ur̃, ꝙ ad alterũ ſpectet dimidia dictæ portionis redonatæ,
quia hæc portio dr̃ de nouo acquiſita per Hugonetam, ergo cõ
prehenditur in donatione oĩum bonorum pñtium & futurorũ
per ipſam Hugonetã facta ambob filiis, cõdonatariis, & ꝑñt di-
midia ſpectabit ad alterũ, l. ſi quis Titio, ff. de uſufr. accreſcen. l.
interdum, ff de hæred. inſt. l. legata inutiliter. § fin. ff. de leg. 1. Sed
imo ur̃, ꝙ nihil de portione redonata pertinere debeat ad alterũ,
quia is qui retrodonauit, ſemel acceptauit portionem oĩum bo
norum pñtium & futurorũ ſibi donatam, quo fit vt tali portio
ne ceſſet iur accreſcendi, ꝙ poſt acquiſitionem non põt locum
hẽre, l. 1 §. interdum, ff. de uſufr. accreſcen. l. aquam, ff. quemad ſer
ui. amitt. Ceſſat etiam ius nõ decreſcendi pp cõcurſum inter cõiun
ctos factum, nam ubi fit cõcurſus, impeditur ius nõ diminuẽdi,
d. §. ſi uero non oẽs, & d. l. cõiunctim. unde cũ non ſit locus iuri
accreſcendi, nec decreſcendi, ſequitur ꝙ integra portio libero
ſpectabit ad Hugonetam. Quid igitur in hac perplexitate ddm?
punctus huius nodoſi quæſiti, ut mihi vr̃, in hoc ꝯſiſtit, an ꝯcur-
ſur ab initio factus in redonata portione bonorũ, ẽt futurorum
ceſſet pp retrodõnem vel nõ? & (meo quidem iudicio) cõcurſus
ab initio factus inter cõdonatarios, adhuc durat & perſeuerat.
Nec. n. deſinit ꝯcurrere, qui retrodonat, immo retrodonãdo, ite
rum cõcurſum facit, & acceptare ur̃ bona præſentia & futura, q̃
retrodonat, ſm Pau. de Caſt. in l. ſi actionem, C. de pac. & in l. pa
ctũ, quod dotali, C. de coll. Soc. conſi. 34. Viſa renunciatione, li.
4 Et ſi dicatur, is qui redonauit, nõ cõcurrit, ſed eſt ipſa Hugone
ta, apud quam reperitur portio ſibi retrodonata, quę concurrit, &
quam conſtat ſtante donatione bonorũ futurorum facta per ip
ſum alteri cõdonatario non poſſe partem facere. Iſtud cõcedo,
ſi ex perſona ſua cõcurreret, & partem facere vellet, ſed hoc lo-
co ꝯcurrit, & partem facit ex perſona cõdonatarii, qui ſibi retro
donauerit, nam uti ceſſionaria, & donataria cõcurrit, non ut do
6 natrix. In ceſſionariã n. tranſit † iur accreſcendi & nõ decreſcen
di, ſm Bar. in d. l. re cõiuncti, & Soc. conſi. 34 ad fi. li. 4 Et ſi intelle
gur, ꝙ Hugoneta ius cõcurrendi de nouo acquiſitum donauerit
ſaltem pro dimidia alteri cõdonatario, cum ambobus cõiũctim
donauerit oĩa bona, ẽt futura, rñdeo ꝙ ius cõcurrendi nõ poteſt
videri cõprehenſum in donatione futurorum, quia donationi
repugnat; nã donare futura, & donatario partem facere, ſimul
ſtare non pñt, cum ſint oppoſita. ergo bene ſequitur, ꝙ in dona
tione futurorũ non ꝯprehenditur ius cõcurrendi. non. n. reci-
pienda eſt interpretatio, ẽt in ꝯtu, qui in ſe repugnantiam vel
perplexitatẽ cõtineat, ſm Bar. in l. ſi. § idem quæritur. ff. de cond.
inde. Bal. in l. cum falſa ad fi. C. de iu. & fac. ign. Pan in c. gratum,
de offi. deleg. in prin. cum concord. adductis per Dec. conſ. 143.
col 9. & conſ. 168. col. 1. & ſeq. Inſuper, quia in facto preſuppo-
nitur, ꝙ filius, qui ſuam portionem Hugonetæ matri legauit, in
ſtituit hæredem fratrem condonatariũ, qui hæreditatem adiuit.
Alia rõne rñdeo, ꝙ portio retrodonata non comprehẽditur in
donatione futurorum, quia in donatione futurorũ non conti-
nentur bona præſentia donata, ſi cõtingat, ꝙ donator illa reac-
quirat de cõſenſu donatariorum, arg. l. fi. C. de remiſ. pig. ꝑ quã
ita cõcludit Alex. in l. ſtipulatio hoc mõ cõcepta, col. 3 ff. de ver.
obli. Hanc aũt portionem Hugoneta reacquiſiuit de conſenſu
amborum. Nam ẽt ſuperſtes condonatarius hæres alterius, qui
ſuam portionem matri legauit, adeundo cõſenſit legato, l. ex ma
leficiis, §. hæres, ff. de act. & obl. Et ſi inſtetur, ꝙ cõſenſerit uti hę
res, & non vt donatarius, rñdeo ꝙ ſtat ea, quæ proponuntur, ẽt
eum vti donatarium conſenſiſſe. Nam in facto præſupponitur,
ꝙ legatum, ſiue donatio huius portionis, matri facta fuit verbis,
Item lego matri meæ caſu, quo moriar, & non aliter, partẽ bo
norum quam mihi donauit. & volo ꝙ d. bona ad eã reuertãtur
pleno iure, & volo, ꝙ d. donatio locum non habeat. Pondero
illa verba, pleno iure, quæ important liberam alienandi facul-
tatem, ſm Bald. in l. fœminæ. §. illud, C. de ſec. nup. Item ponde-
ro, ꝙ teſtãt voluit bona donata reuerti ad matrem, ac ſi mater
nunquã feciſſet ſibi donationem. Ex quib. liquido conſtat volũ-
tatem teſtãtis fuiſſe, ꝙ mater poſſet de portione ei retrodata di-
ſponere. Et huic volũtati acquieuit; & acquieſcere tenetur hę
res, d. § hęres, & quẽ teſtator poteſt grauare, vt ẽt patere. ut in a
ſtem diſponere de hac portione. Et ſi fuiſſet reuerſura alio iure
ad ipſum heredem, qui ẽt in re propria grauari poteſt. l. ſi hanc
dis ſeruus. ff. de leg. 1. vnde concludendum eſt, ꝙ teſtator habẽs
notitiam donationis factę fratri, quem inſtituit hęredem, volue
rit eum etiam ut donatarium grauare, vt pateretur matrem di-
ſponere de portione eidem legata, &c.

RESPONSVM IIII.

PErona donauit nonnulla bona Tonetę, ut aleret ab ea, Deinde Tonera eadem bona dona-
uit duob. Primum Quintellę eius nouercę, mox Gerar-
do ea lege, vt Peronam pñtem & ſtipulãtem veſtire, nu
triteq; dẽret. Quęſitum fuit, vter in donatis reb. potior eſſet? Vi
debatur Quintella, cui prius per conſtitutum traditio facta fue
rat ꝑferenda. Sed ego Gerardum in detinendo dñio potiorem
eſſe rñdi, tum ꝙ Toneta in fraudem Gerardi prius Quintellæ
bona donaſſet, ꝙ ea tpis breuitate, & ea perſonarum qualitate,
& ex longo Quintellæ ſilentio, fraudulenter paſſa fuit Gerardũ
alere Peronam annis 12. quib. vixit, & bona pacificè poſſidere,
tum ꝙ Toneta, que cõuenta, iurata non impleuerat, donationis
rpe nullum hẽret dñium, quod in Quintellam transferre potue
rit. Sed quia in euentum, ꝙ Perona non alimentaretur a Tone-
ta, conuentum fuerat, ꝙ ſibi liceret fructus prædiorum donato-
rum ſua authoritate capere, dicebar donationem ob alimenta
non præſtita, minimè fuiſſe reſolutam. Ego autem ſui pactum
Interpretatus in Peronę fauorem, vt poſſet, ſi a contractu diſce-
dere nollet, ſua manu fructus capere.

SVMMARIVM.

1 Confirmationis natura eſt actum non extendere.

*2 Iurans ſoluere alimenta, & adimplere omnia conuenta, ſi contrafaciat, per-
dit dominium & omnia iura, quæ habebat in bonis.*

*3 Pactum in alicuius fauorem appoſitum, non debet retorqueri & interpre
tari in eius odium.*

*4 Donatio facta in fraudem creditoris venit reſcindenda, ſi appareãt aliqua
ſigna fraudis.*

5 Breuitas temporis detegit fraudem & ſimulationem.

6 Excommunicationis publicæ notitiam quilibet præſumitur habere.

Exceptio dominij non admittitur in poſſeſſorio recuperandæ poſſeſſionis.

Reſpon. interpreta.

IN cauſa Quintellę ꝯ Gaucher. Blagerij, viſum fuit prima facie iudicandum bona repertã ſeu
eorum poſſeſſionem reſtituendam, & relaxandã ipſi Quin
tellæ primę donatarię, quia primus donatarius ſtante con-
ſtituto, per quod transfertur vera poſſeſſio, l. quod meo, ff. de
acq. poſſ. l. certè, ff. de precar. præfertur ſecundo, q̃uis exiſtẽti in
naturali & actuali poſſeſſione, l. quoties, C. de rei vend. l. ſiue aũt,
§. ſi duob. ff. de pub. & in ſpecie ita conſuluit Alex. conſi. 14. cir
ca ptimum dubium, col. fin. lib. 1. Præmiſſis non obſt. in ꝯtrium
eſt ipſa veritas. Vñ & pro clariori reſolutione pręmitto, ꝙ Tone
ta nõ potuit plus iuris trasferre in Quintellã eius nouercã, quã
ipſa habebat, l. nemo, ff. de re iu. & quia nemo dat, quod nõ hẽt, l.
traditio. cũ vulg. ff. de acq. rerũ do. tpe aũt, quo Toneta donauit
bon. (de quib. agitur) dictæ Quintellę, nullũ ius hẽbat, qđ oſten
ditur: quia Perona donauerat dicta bona Tonetę cũ pacto, ꝙ te
neretur alimentare, veſtire, & calciare ipſam Peronam, q̃ alimẽ
ta ẽt interpellata exhibere recuſauit, pp quam alimentorũ recu
ſationem ipſo iure dñium retro tranſlatũ illico fuit in ipſã Pe-
ronam, l. 1. C. de do. quæ ſub mod. c. verũ, cũ gl. de cond. appo. &
ita ꝯſuluit Bal. conſi. 250. in 3. parte. Lud. Ro. conſi. 284. ſtiplici
ex capite. Cor. conſi. 102 in cã. col. 2. lib. 1. ergo dñium retro trãſ
latum erat, bene ſequitur, ꝙ non potuit illud in alium transfer-
re, & ita in ſpecie. & in caſu iſto decidit Sal. in l. ea lege, co. 3. C.
de cond. ob cau. Nec iſtis cõſiderationib ob. ſi dicatur, ꝙ Pero-
na cõfirmando ſecundã donationẽ factam per dictam Tonetã
d pr̃bytero Girar. Borelli, vr̃ cõprobaſſe donationẽ eidem Tone
tæ factam. Quia rñdetur, ꝙ talis ꝯfirmatio tacla fuit ad effectũ,
ꝙ iura (ſi quę cõpetebant ipſi Tonetę.) transferrentur in dictũ
presbyterum, qui ſe obligauerat alimentare ipſam Peronã, &
ſoluere eius debita, ſergo nõ operabitur, ꝙ ipſa Perona videatur
de nouo tranſtuliſſe dñium in ipſam Tonetam: quia confirmãs
non dr̃ dare, ſecundum Bal. in l. maiore, ff. de iur. om. iud. & confir
1 mationis † natura eſt actum non extendere. l. Aurelius, §. teſtõ,
ff. de lib. leg. Alex. conſi. 23. illo puncto. col 6. lib 4 Secundo re
ſpondetur, quod ſi dicta Perona cõfirmando donationem fa-
ctam dicto presbytero Gerard. cenſeatur de nouo donaſſe, ex
eo quod confirmans actum, cuius validitas dependet a ſua po-
teſtate, cenſeatur de nouo facere, l. quærebatur. ff. de teſt. mil.

Licẽt

l. ſicet, ff. de in. & per Bart. in d. l. more, col. 1. tñ talis confirmatio non operabit, ꝙ ipſa Tonneta habuerit aliquod dñium qđ potuerit ante ꝯfirmationẽ transferre in Quintellã triplici rõne. Primo quia ꝯfirmatio nõ trahitur retro, ſed operat̃ a die ipſius cõfirmationis dũtaxat, l. obſeruare, in fi. de offi. Procon. p Bar. in l. leges, col. fi. C. de legi. Scdò, quia talis confirmatio fit ad effectũ, ꝙ dñium trãsferat̃ in d. pſbyterum Girat. ergo operabitur tñ, quo ad hunc effectum, quia limitata cã limitatũ producit effectum, l. age, C. de tranſ. vbi ſpecialis tranſactio ſpecialem producit effectum, ſic ẽt ſpãlis confirmatio ſpãlem producit effectum poſſem plura adducere, quæ omitto. Tertio, qa confirmatio dẽt intelligi facta abſque præiudicio iurium ipſius confirmantis. ſm Bald. in c. venientes, col. pe. de iureiur. Fel. in c. 2. col. 16. de reſcrip. Nun ergo debet intelligi, ꝙ intelligatur voluiſſe comprobare donõnem factam eidem Tonetę ad effectum, ꝙ Toneta potuerit alienaſſe d. bona in alios, q̃ in dictum presbyterum, quia ſic ipſa Perona non potuiſſet cõſequi alimenta a dicto do. presby. Girar. & ꝯñr talis confirmatio ceſſiſſet in caput ipſius Peronæ, quod non eſt dđm per prædicta Secundo, quia eo ipſo ꝙ interpellata per Peronam non ſoluit alimenta, nec

2 alia cõuenta adimpleuit, prout iurauerat, †. perdit dominium, & oia iura, quæ habebat in d. ctis bonis, & translata fuerunt in ipſam Peronam, per text. in l. ſi quis maior, C. de tra. l. 1. C. de donat. quæ ſub mod. quæ iura hñt locum in omni ꝯtu de modo, ſm Bar. & *communiter* ſcriben. ibi, & ſpãliter in caſu nro, prout ꝯſuluit Cor. in allegato conſi. 102. ver. & inſuper. Nec ẽt præmiſſis rõnib. obſt. ſi dicatur, ꝙ Toneta non erat p̃ciſe obligata ad obſeruantiam ꝯuentorum ſtante pacto, ꝙ Perona poſſet accipere de vſufructib. pro ſuis alimentis, caſu quo Toneta non obſeruaret conuenta, quia hoc deuiat a vero rationis tramite, nam illud pactum appoſitũ fuit in fauorẽ Peronę, vnde debet intelligi, ſi Perona voluerit perſiſtere in ꝯtu donationis ꝙ iſto caſu ſibi liceat capere de fructibus, ſed ſi noluerit ſtare

3 ꝯtui, vt poſſit pro arbitrio diſcedere, nam pactũ † in fauorem, alicuius appoſitum, non dẽt interpretari in eius odium, l. c. q̃uis. ff. de pig. act. & ibi Bar. Bald. Pau. & Mod. inſeruot, ꝙ ſi debitor promiſit in paſchate ſoluere, vel dare pignora, nihilominus creditor poterit adueniente paſchate cogere debitorẽ volentẽ dare pignora, vt p̃ciſe ſoluat, quia pactum fuit appoſitũ in fauorẽ creditorũ, & optimè ad caſum nrãt facit tex. in l. cãm, §. puellã, ff. de manum. vbi pactũ, ꝙ liceat puellam (ſi non manumittat̃) auferre ab emptore, intelligit̃, ſi venditor noluerit p̃ciſe cõpellere emptorem, vt manumittat, & in fortiorib. terminis cõſuluit Dec. conſi. 12. per totũ, vbi conſuluit, ꝙ ſi debitor in ſolutum dederit prædium caſu, quo in terminis non ſolueret, nihilominus poterit creditor, eum præciſe cogere ab ſoluendum, quia ſolutio cenſetur fcã in fauorẽ ſuum, ſi eam voluerit acceptare. facit l. quod fauore, & ibi no. Sal. C. de legi. corroboratur ex verbis pacti, videlicet verbo, poſſit, & valeat, quæ denotant libertatẽ ſm glo. in l. ſæpe audiui Cæſarẽ, ff. de offi. pręſi. & ſic ſenſus verborũ pacti fuit, ꝙ poſſit, ſi velit, capere fructus, ſin minus, recedere a ꝯtu, ita in ſimili dicit Pau. de Caſt. conſi. 295. ſi duas pignora, col. 2. in 2. part. Nec ẽt obſt. pactum, ꝙ non liceat donatorem illa ex cã reuocare, qa tale pactũ non impedit, quo minus pp inobſeruantiam ꝯuentorũ non reuocet̃ donatio, vel liceat donatori reuocare, c. peruenit, de iureiur. & probatur in d. l. ſi quis maior. Non deniq; obſt. ſi dicat̃, non ꝯſtare ꝙ ipſa Perona pp inobſeruantiã conuentorũ voluerit Tonetam incidiſſe in pœnam d. l. ſi quis maior, nec ẽt voluerit a ꝯtu donationis reſilire: quia ſatis conſtat eo ipſo, ꝙ ipſa Perona prædicta bona de nouo alteri donauit, videlicet d. pſbytero Girardo, nam per ſecundam donationẽ conſtat donatorẽ recedere a prima, & illam tacitè reuocare, l. rem legatã, ff. de adi. leg. & in caſu nro ita conſuluit Rom. in d. conſi. 284. in fi. Et ex quo ipſo iure erat translatũ dñium in ipſam Peronã, & hẽbat ꝯdõnem ob cãm, & rei ven. ad dicta bona, d. l. 1. & ibi no. C. de do. q̃ ſub mo. donando oĩa bona ſua. & cedendo oẽs actiones ſibi cõpetentes, cenſetur de rei vẽnd. & cond. ob cãm ceſſiſſe p̃dicto d. Girardo & ſucceſſoribus ſuis. quia qui totũ dicit, nihil excludit, l. a pcuratore, C. mand. Gaucherius ergo ſucceſſor d. Girardi poſſet, ſi non poſſideret. agere ꝯ diõne ob cãm, vel rei vendicatione, ergo multo magis poterit excipere. Cui. n. datur actio, multo magis conceditur exceptio, l. initius. §. cui damus, ff. de reg. iur. Ex his tatis apparet, non obſtare fundãm l. quoties. quia pcederet, ſi per primam donationem factã Quintellæ eſſet in eam translatum dñium, alias p̃ſertur ſecundus, ut ibi dr̃; ſed alia rõne non ob. qa dolus & fraus dederunt cãm donationi factæ ipſi Quintillę, cũ dolus & fraus non debeant nocere ꝯtui inito cũ d. Girar. & ſucceſſoribus, qui occaſione ceſſionis ſibi factę ſe obligauit ſeruare indemnẽ dictam Tonetã, alere dictã Peronam, & alia facere, de quib. in inſtro ꝯtus, prout effectualit oĩa & ſingula adimple-

4 uerunt. Nã donatio facta † in fraudem futuri creditoris, venit reſcindenda, ſi appareant aliqua ſigna fraudis, ſm glo. in auth. ſed iam neceſſe, C. de do. ante nup. & ibi Bart. & Bald. in l. ait p̃tor, & ita demum, ff. de his, quæ in frau. cred. Dec. conſi. 66. viſo puncto, & expreſſius poſuit Bald. in rub. C. de reu. his, qui in frau. cre. ver. quæro, pone cũ ꝯcepiſſem. & pbat̃ in ca. ſi mali de renũ. lib. 6. hic aũt apparent ſigna fraudis multipliciter. Primo, quia donatio fuit facta Quintellæ nouercæ ſuæ, quæ loco matris reputatur, § ſocrum, Inſt. de nup. & ex qualitate perſonæ donatariæ arguitur fraus & ſimulatio, l. data, § pen. ff. de bo. li. Bart. in l. poſt ꝯtum, in 11. p̃ſumptione, ff. de do. Scdo conſtat de fraude ex breuitate tpis inter donationem factam nouercæ, & ceſſionem factam d. Girardo, inter quas non interuenit interuallum

5 24 horarũ. Breuitas † enim tpis detegit fraudem & ſimulationem, l. ſi ventri. §. fi. ff. de priuil. cre. & ibi Bar. & in d. l. poſt ꝯtũ, in v. p̃ſump. & Cęp. tra. de ſimul. ꝯct. col. 6. ver. 2. caſu principali. vñ cum donatio prius facta Quintellę, fuerit facta in fraudem, ac ſimulatè ex mera cã lucratiua, ceſſio vero facta d. Girardo fuerit facta ex cã onerosa, vt patet ex tenore conuentionũ, ergo nãlis ratio, & ſumma æquitas ſuggerunt, ꝙ ſit p̃ferendus Gaucher. qui tractat de damno euitando do. Quintellæ, quæ tractat de lucro captando cum fraude & iniuria ipſius Gaucher. l. ait p̃tor, §. hęc actio, ff. de his, quę in frau. cre. ubi tex. no. & in propoſito dicit Bald. in rub. C. de his, qui in prio. cre. lo. ſucce. quod d. l. quoties, non hẽt locum qñ is, cui prius res eſt tradita, hẽt titulum lucratiuũ, & alius hẽt titulũ onerosum: & licet loquatur qñ ſcds, cui prius res eſt tradita, hẽt titulum lucratiuũ & prius onerosum. tñ eadem rõ idẽ innuit eſſe in caſu oppoſito, pp regulã ꝯtrariorum, quæ vult, ꝙ ita ſe habeat oppoſitũ in oppoſito, ꝙ propoſitũ in propoſito, c. cognoſcẽtes, de conſt. l. fi. de leg. 2. Et ſi dicatur, verũ eſſe ſi ꝯſtaret, ꝙ ipſa Quintella participaſſet de fraude: rñdetur, ꝙ quantũ ad reſpectu ꝯtus donationis, ſufficit donantẽ in fraudem alterius donaſſe, licet donatarius nõ participauerit de fraude, ſm Bart. in d. l. poſt ꝯtum. ver. quartus caſus. & ita in terminis nrĩs vult d. Iaſ. in l. d. quoties, in 2. fall. poſt Bald. in d. rub. C. de his, qui in prio. cred. lo. ſucce. Secundo rñdetur, ꝙ p̃ſumendum eſt, ipſam Quintellam participem fuiſſe huius fraudis. elicio aũt hanc p̃ſumptionem ex eo, ꝙ ſciebat priuignam ſuam fuiſſe excõicatam pp inobſeruantiam cõuentorum inter ipſam & Peronam, ſciebatq; ipſam non hr̃e modũ adimplendi promiſſa, & ꝯñt neceſſe eſſe, ꝙ implorarer auxilium d. Girardi vel alterius. Si aũt diceris, non conſtare, ꝙ ipſa ſciret, rñdetur, ꝙ excõicationẽ non poterat ignorare, quia fuerat publicata in eccleſia, & excõicationis publicę notitiam quilibet

6 † pręſumitur hr̃e, c. 1. de poſtu. prelat. præſumitur ẽt ſcire vires patrimonij dictæ priuignæ, quia coniunctus præſumitur ſcire facta coniuncti, l. octaui, ff. vnde cogna. l. de tutela, ff. de in integ. reſt. mino. tradunt Bart. & Mod. in l. 1. ff. ſi cert. pet. & eo maxime, quia inhabitabant ſimul in eadem domo, l. 1. §. hoc aũt. ff. ad Silla. ſciebat ẽt priuignam teneri ad alimenta pręſtanda dictæ Peronæ, quia ſibi lectum fuit inſtrm per Notarium, l. j. & l. 2. §. inſpectio, ff. quem ad. teſt. apert. cum ſimi. ſciebatque poſtea die ſequenti, p̃rem & priuignam ſimul ceſſiſſe iura dictę donationis prædicto d. Girar. ad effectum, vt a cenſuris reuelaretur priuigna, quæ ſcientia pręſumitur ex eo, quod prædicta ceſſio fuit fcã in domo, in qua habitabat ipſa Quintella, d. l. 1. §. hoc aũt. & per priuignam, quæ nouercalibus furijs ſubdita non creditur, inuita nouerca ceſſiſſe p̃dicta iura, ar. l. 2. ff. de inoffi. teſta. ꝙ ita ſit, ꝙ conſcia eſſet oĩum actorũ. nec vllum vnq̃ verbũ fecerit, niſi poſt mortẽ d. Peronæ, quæ annis deinde 15. poſt. pręſtita alimenta per Gaucher. ſuperuixit, quis negabit eam non fuiſſe fraudis participem, & eam tacuiſſe, durante uita d. Peronæ, ut non ſubiret onus eam alimentandi. Quare cum malitijs hominũ non ſit indulgendum, c. ſedes, de reſ. deroganda oĩno veniſſet petitia per d. Quintellã: & ubi ſecũdus ſcit rem prius alteri fuiſſe ceſſam, tunc p̃fertur primus, ẽt ꝙ res fuit tradita prius ſcdo, a quo per actũ p̃toriam põt reuocari, ſm Tho. Ferra. cau. 48. Cõſtat itaque ex p̃dictis per donõnem factam d. Quintellę nullum ei fuiſſe acquiſitũ dñium, p̃ferendumq; Gaucher. ceſſionariũ ex cã onerosa. Et ſi dicatur, ꝙ in p̃nti iudicio agitur poſſeſſorio

7 recuperandæ poſſeſſionis, † in quo non admittitur exceptio dñij, l. ſi quis ad ſe fundum, C. ad l. Iul. de vi, c. 1. de reſt. ſpol. rñdetur multis modis. Et primo, ꝙ admiſſi fuerunt articuli p̃dicti Gaucherij reſpiciẽtes petitorium, ut patet ex proceſſu, & idõ cumulatum fuit petitoriũ cum poſſeſſorio, quo caſu audit̃ exceptio dominij, d. c. 1. & Cęp. cau. ſua. 133. res mobilis. Bar. in d. l. ſi quis ad ſe fundũ. & in l. 1. §. ſed & ſi is cui in fi. ff. de nou. oper. & iſto caſu petitoriũ abſorbet poſſeſſorium, c. paſtoralis, de ca. poſ. & ppt. Secundo rñdetur, ꝙ apud Quintellam nulla vnq̃ fuit poſſeſſio, quia ex quo ꝯtus donationis ſibi factæ non valet (vt ſup. latè probaui) ſequitur, ꝙ ꝯſtitutum per qđ Quintella p̃tendit ſe poſſidere, ẽt fuit nullum, & inane, ſm Bal. in l. ex teſtõ, C. de fideic. Alex. conſi. 83. li. ij. Iaſ. in l. 1. §. ſi quis ita. ff. de verb. obl. Ideo cum exceptio proprietatis oppoſitæ per Gaucher. ſit talis, quę concludat Quintellam nunq̃ poſſediſſe, illa hẽt obſtare ẽt agenti poſſeſſorio, ſm Bald. in titu. de pace Conſtant. in verb. reſtitui, & per Alex. in l. naliter. §. nihil cõe, ff. de acq. poſ. & alibi ſępe

bi ſępe. Tertio rñdetur q Gaucher. eſt ſucceſſor ſingularis cum ti. & bona fide, & ideo ꝯ eum non competit interdictum vnde vi, l. ſi de eo, §. fi. ff. de acq. poſſ. & latis de ſe patet. Non etiam contra eum datur conditio ex can. reintegranda, quia non competit contra ſingularem ſucceſſorem cum titulo & bona fide, ſecundum Bart. in l. rem, quæ nobis, ff. de acq. poſ. cuius opin. dicit eſſe *communem* Socin. conſi. 30. in 3. parte. & licet in hoc quamplures contradicant, tamen in caſu, quo ſingularis ſucceſſor habet cauſam ab alio bonæ fidei poſſeſſore cum titulo & bona fide, ut in caſu noſtro, videtur tenenda opin. Bar. & ſequacium, vt dixi in cap. ſæpe. de reſtit. ſpol.

RESPONSVM V.

PAter Quinque numorum millia donauit Frãciſco, & Michaeli filijs ſuis abſentibus, quos ex euſdem dominationis contextu conſtat tunc fuiſſe emancipatos, & inuicem ſubſtitutos, ſi eorum alter abſque liberis prædecederet, quia emancipatio donationem ſequi videbatur, & quia abſque principis reſcripto Diui Imperatores Ant. & Conſt. abſentes emancipari vetant, & quia in actis donatio regiſtrata minimè fuit, videbatur pleriſque donationem nullius eſſe momenti. Contrariam ego ſententiam ob religionem iuriſiurandi, & filiorum ratihabitione m puto probabiliorem eſſe. Dubitatum quoque fuit, an pro legitima filiorum portione reijcienda eſſet ſubſtitutio. Reſpondi Iuſtiniana lege ea reijci onera, quę tacitis & inuitis filijs, non quę conſentientibus, legitimè adijciuntur.

SVMMARIVM.

1 *Filijs emancipatis pater donare poteſt.*
2 *Actus plures vbi reperiuntur celebrati eodem die, vel eadem hora, ille præſumitur præceſſiſſe, qui debuit præcedere.*
3 *Donatio facta ob cauſam non requirit inſinuationem.*
4 *Donatio facta filijs in poteſtate iurata valet, & quid ita.*
5 *Filius poteſt non ſolum grauari in legitima, ſed ex toto exhæredari, ſi exhæredationi conſentiat.*

Reſpon. Interpreta.

DVo Dubia ex ſerie Inſtrumenti donationis naſci videntur. Primum eſt, an donatio valuerit. Secundum poſita parte affirmatiua, an ſubſtitutio inter donatarios facta valeat ſaltem reſpectu legitimæ. Circa primum videtur, quod donatio non valeat, quia facta a patre Franciſco, & Michaeli filijs in poteſtate conſtitutis, quibus pater donare non põt rõne reflexionis; nam cũ ſint in poteſtate, quicquid ſibi datur a patre, cum ſit profectitiũ, illico reacquirit ipſi patri, l. placet, ff. de acq. hære. quæ lex adhuc ſtat incorrecta reſpectu peculij profectitij. & q donatio facta filio in poteſtate non valeat, ſunt iura notiſſima in d. l. donationes, quas parentes, C. de don. int. vir. & vxo. cum ſuis ꝯcor. Nec obſt. ſi dicatur, q fuerunt illico emancipati, vt apparet ex tenore inſtrumenti; quia rñdetur, q ſufficit, q donatio momento præceſſerit, quia eodem momento bona donata redeunt ad patrem, dicta l. placet. Præterea, emancipatio Michaelis, cuius portione agitur, non vr̃ valere, cum tunc eſſet abſens. Ad hoc enim ut filius abſens poſſit emancipari, requiritur, q impetretur reſcriptum Principis, l. iubemus, C. de emanc. li. quod reſcriptum non fuit impetratum in caſu noſtro. Item requiritur quod emancipatio filij ẽt præſentis fiat coram iudice competenti, l. fi. C. eo. ti. ſed præſens emancipatio abſque p̃ntia iudicis facta reperitur, ergo non poteſt de iure ſuſtineri. Non ẽt vr̃ obſtare, ſi dicatur q donatio fuit iuro roborata, quia etiam donatio facta filijs in poteſtate cum iuramento, non videtur valere, prout tenet Pau. de Caſt. conſi. 345. do. Vber. miles in 1. parte. & Raph. Ful. conſi. 199. viſis inſtrumentis, &c. Phil. Cor. conſi. 9. in hac conſultatione, lib. 2. quia iur̃m non poteſt impedire, quin dominium illico reuertatur ad patrem ratione patriæ poteſtatis, quæ durat etiam q pater iuret donationem obſeruare. Præmiſſis non obſtan ꝯtrium arbitror de iure verius,
1 tum quia hmõi donatio facta fuit filijs † emancipatis, quibus patrem donare poſſe conſtat, d. l. fi. & l. frater a fratre, ff. de condit. indeb. Nec obſt. dum dicitur, quod fuerunt emancipati poſt donationem, quia ꝯtrium eſt in facto verius: licet enim ex ordine literæ ipſius inſtrumenti videatur pręceſſiſſe donationem, tñ ex ordine intellectus arctamur dicere, q præceſſerit emancipatio ex duobus. Primo, quia in his, quę fiunt eodem contextu, & eadem ſcriptura, non inſpicimus ordinem literæ, ſed ordinem intellectus, l. 2. §. prius, ff. de vulg. & pupil. vbi ſi in eodem teſtamento fiat primo ſubſtitutio, deinde hæredis inſtitutio, prępoſteratio non obſtat, quia ſm ordinem intellectus inſtitutio prępoſita vr̃, & ſi in eodem inſtrumento primo oppoſita ſit exceptio ꝯ actorem, poſtea contra iudicem, intelligitur prius propoſita exceptio declinatoria in ordine intellectus, ſm Bar. in l. quidam conſulebant, col. 11. ff. de re iudi. & ibi late Alex. & alij. Secundo, quia vbi eodem die, vel eadem hora reperiuntur
2 plures actus celebrati, † ille præſumitur pręceſſiſſe, qui debuit p̃cedere, l. cum in teſtã. § hæc verba, ff. de hær. inſtit. per quẽ tex. Bal. Ang. & Imo. decidunt in ſpecie q̃ſnẽ noſtram. dicũt enim, inſtrũm emancipationis in dubio intelligi præceſſiſſe. & facit qd decidit Ro. de reſc. & appel. deci. ccx. in nouis. dicens, q ſi eadem hora reperiatur facta appellatio, & appellationis commiſſio, credendum eſt appellationem præceſſiſſe: & ad propoſitũ faciunt plura alia, quæ reducit Fel. in c. paſtoralis, col. 3. de reſc. Non ẽt obſtat, dum dicitur, q abſens non potuit emancipari niſi reſcripto Imperiali, d. l. iubemus. quia ſufficit, q abſens poſt emancipationem ratificet, vt eſt tex. in §. generaliter, in Auth. quib. mod. na. eff. ſui. arguendo de legitimatione ad emancipationem, prout arguit legislator in d. §. generaliter, & Bar. Bald. Ang. & Sal. in d. l. iubemus. Et q legitimatio abſentis conualidetur per ratificationem, firmat Fran. de Cur. ſenior conſ. 4. p̃dictus, de quo quæritur. Ad tex. in d. l. iubemus, inquantum exigit reſcriptum Imperiale, rñdetur, q in hoc ille tex. corrigitur per l. fi. C. eo. tit. & §. noſtra, Iuſt. qui. mo. ius pat. po. ſol. & ita volunt glo. Od. & alij *communiter* ibi. Non denique ob. dum dr̃, q non fuit facta coram iudice, & ſic non fuit inſinuata, prout ẽt hodie requiritur, d. l. fi. & d. §. noſtra. Emancipare. n. filium coram iudice, nihil aliud eſt, quam emancipationem inſinuare, d. l. iubemus, in ver. apud cõpetentẽ iudicẽ inſinuare. quia ad hoc rñdetur, q iur̃m ſupplet defectũ inſinuationis, ſm cõem, & apud Legiſtas & Canoniſtas canonizatam opi. vt p. d. Ale. conſi. 83. lib. 2. & conſi. 12. li. 1. & conſi. 20. col. 2. & conſi. 21. col. 3. lib. 5. Pan. & alios, in c. cum contingat. de iureiu. & idem Pan. conſil. 107. col. 2. li. 2. cum alijs innumerabilibus auctoritatibus, quas breuitatis cã nõ referam. & ea hoc patet ẽt rñſio, ſi diceretur, q pręſens donatio ſex millium ducatorum requirat inſinuationem iuxta l. ſancimus, C. de do. quia iur̃m ſupplet defectum inſinuationis omiſſæ. Poſſum etiã dicere, q huiuſmodi donatio facta fuit pro legitima ipſorum filiorum, & ut renũciaretur bonis pa-
3 ternis, & ſic fuit donatio facta † ob cãm, q̃ non reqrit inſinuationem, ſm gl. Bart. Imo. & alios *cõiter* in l. Aquilius Regulus, ff. de do. & Bal. in l. illud, C. de ſac. ſan. ec. cum concor. alleg. per Ale. in d. conſi. 12. col. 2. li. 1. & in d. conſi. 83 col. fi. lib. 2. Secundo principaliter, ẽt q donatio facta fuiſſet dictis Frã. & Michaeli, exiſtentibus in patria p̃tãte, adhuc certiſſimi iuris eſt, q valeret, quia *cõis Doct.* ſententia eſt, q donatio † facta filijs in poteſta-
4 te iurata valeat; virtus. n. iuramenti operatur validitatẽ talis donationis, ſm Bal. in l. 3. C. pro dona. & Card. Pan. & Imo. late in d. c. cum contingat. Soc. conſi. 91. viſa & diligenter, &c. col. 4. li. 1. Dec. in auth. ex teſtamento, col. 4 C. de col. & hanc dicit eſſe magis communem Alex. conſi. 8 viſis & conſideratis. li. 2 per totum, & ratio eſt, quia vbi eſt iuramentum, quod eſt de iure naturali & diuino, ca. & ſi Chriſtus, de iureiur. non eſt curandũ de patria poteſtate cum in his quæ ſunt iuris naturalis, non attendatur patria poteſtas, l. item in poteſtate, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iuri. Circa ſecundum, quia prædicta donatio facta fuit, & in teſtamento patris confirmata pro legitima ipſorum filiorum, videretur dicendum, q pro ea ſumma, quam capit legitima, grauari non potuerint ſubſtitutione fideic. quæ dr̃ onus & grauamen, l. cohæredi, §. cum filia, ff. de vulg. & pup. nam de legitima reijcitur omne grauamen, leg. quoniam in prioribus & l. omnimodo, C. de inof. teſta. Contrarium tñ in caſu iſto tenendum puto, quia ipſi Franc. & Michael, filij donatarij conſenſerunt, quod tale onus fideic. imponeretur ſuper eorum legitima, quo caſu ceſſat diſpoſitio d. l. quoniam in prioribus, vt eſt tex. in l. ſi quando, C. de inof. teſt. & facit tex. in l. non putauit, §. ſi quis ſua manu. ff. de bo. poſ. ꝯ tab. quibus iuribus probatur, q
5 filius poteſt non ſolum grauari in legitima, ſed ex toto † exhæredari, ſi exhæredationi conſentiat. Et ſi dicatur non ſufficere præſtari conſenſum in genere, ſed oportere q in ſpecie filius conſentiat oneri impoſito ſuper ipſa legitima, vt dicitur in d. l. ſi quando, §. 1. Quia reſpondetur dupliciter. Primo, quòd dicti filij donatarij approbarunt in ſpecie dictam ſubſtitutionem, ex quo approbarunt omnia, & ſingula contenta in inſtrumento donationis, quę verba ſunt diſtributiua, & habent vim ſpecialis dinumerationis omnium & ſingulorum contentorum in ipſo inſtrumento, ſecundum Bald. in l. ſi Stichum, §. ſtipulatio, ff. de verbo. oblig. & eſt tex. & ibi Arch. in ca. vt circa, de elect. lib. 6. Secundo dicti filij approbarunt contenta in d. inſtrumento, & promiſerunt non contrauenire cum iuramento, quod habet vim expreſſi, & virtutem ſpecialis, & ſpecificæ approbationis, ſecundum Bald. in l. 1. colum. pen. in 2. quæſt. C. commoda. Et quòd ſufficiat generalis conſenſus cum iuramento, in terminis d. l. ſi quando, §. 2. tenet ibi Iaſ. col. 2. allegans ita determinaſſe Ludo. Rom. in l. 1. §. ſi quis ita, colum. ix. ff. de uerbo. obli. & ita etiam decidit Georgius Natta in repe. c. quamuis. colu. 8. & ſeq. de pact. li. 6. & ſequuntur plures alij, quos refert, & ſequitur

Alex.

Ale.conſi.181.perſpectis,li.5.& Dec.conſi.26.col.2.& probatur in d.c.quamuis,de pac.lib.6.

De donationibus cauſa mortis.

RESPONSVM I.

Peſtiferatus creditur in dubio mortis cã donaſſe,ſed vbi inter viuos ſe donare teſtatur, nullius eſt coniecturæ locus. Quę pater filio ob benemerita donauit,cõferenda non ſunt,ẽt quod merita non fuerint probata vel ſpecificata,dummodo pater ſe ob benemerita donaſſe teſtauerit. Credendum.n.eſt donatori merita generaliter proponenti, vbi abſque vlla meritorum aſſertione donatio defendi põt. Recepta autem eſt eorum ſententia, qui donationem in filium non merentem,a patre cum iuramento factam,tuentur.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum confectum a Notario publicè excommunicato, non probat & an tempore peſtis factum a Notario non matriculato,valeat & fidem faciat nu 2.*
3 *Donatio facta a patre peſtiferato filio in poteſtate,an conferri debeat donatio cauſa mortis an inter viuos.*
4 *Donatio facta ab infirmo in dubio præſumitur donatio cauſa mortis.*
5 *Donatio an dicatur cauſa mortis, ſi quis donat poſt mortem omnia bona ſua tit.donationis. Et quid ſi donator promiſerit donationem habere ratam & gratam & nullo vnquam tempore illam reuocare.6.*
7 *Donatio inter viuos cenſetur,ſi dicatur in inſtrumento, quod pater donauit filio pro ſe & ſuis*
8 *Donatio,quæ morte confirmatur,non confertur,quia habet vim relicti.*
9 *Donatio ſimplex valida a principio,venit conferenda, remuneratoria autem nequaquam.*
10 *Aſſertio meritorum, quamuis generalis,in caſu occurrenti plenè probat.*

Reſpon.Interpret.

1 Circa Primum dub.ſi cõis Doctorũ ſnĩa eſt,ꝙ inſtrm confectũ a Notario publicè † excõicato nõ probet,ſm gl.& cõiter ſcribẽ c.d. cum moa,de ſnĩa excõi.li.6.& ibi Io. An. Anch.Gem.& alii,& ita ẽt tenet Spec tit.de inſtr.edi.§. reſtat, ver.quid ſi inſtrm ↄfectum eſt a tabellione,&c.& firmat Pan.in proœ.Greg.ver.Greg.ſed dubitatio ſtat,an iſta cõis opi.procedat ẽtiã in inſtrũ rogatis ab excõicato tpe peſtis,quo tpe alterius Notarii copia haberi non poſſet?& probabiliter dici poteſt,ꝙ non per id,ꝙ decidit Ang.in l.ſi vacantia,§.fi.ver.item patet ex prædictis,C.de bo.vacan.li.10.vbi vult,ꝙ tpe peſtis inſtrm confectũ
2 a Notario non matriculato,valeat & fidẽ faciat,† non obſtã te ꝙ ſtatutũ diſponat inſtrã rogata per Notarios non matriculatos nullam fidem facere.ſequitur Ale in l.fi.C.de teſt.& Io.Firma,in trac.de gabellis,q.24.2.partis.Scdo facit,quia tpe peſtis valet ↄctus mulieris,de quo rogatus ſit vnus Notarius non obſtã te,ꝙ ſtatutum diſponit ↄctum nõ valere, niſi de eo ſint rogati duo Notarii,ſm Ang.in §.ꝙ aũt,per illum tex.in Auth. de non alie.ſequitur Iaſ.in d l.fi.& ↄprobatur ex eo,ꝙ decidunt Bal in l.ad perſonas egregias,ff.de iureiu.Fel. in c.propoſuiſti,col.2 & in c.cũm,in 6.no.de prob.& qđ volunt Bar.& alii,in l.1.§.fin.de ver ob.Tertio facit,quia tpe peſtis in ſubſidium mulier pot eſſe teſtis in teſtõ,ſm Iaſ.in d.l.fi.licèt alias non poſſit,§. mulier,I q teſtõ,ff.de teſt.Quarto facit,quia licet prohibitum ſit ſub excõicationis pœna Chriſtianis Iſirmis vti opera,& medicina Iudęorum,c.nullus,28.q.1.eũ fallit,qñ non reperitur in loco alius medicus,ſm Fel.in c.tua nos,de homicid. & bene ꝓbatur in c. qm̃ multoa,11.q.3.& in c.cũ voluntate,§.ꝑdicatores,de ſent.excom. vbi probatur,ꝙ ẽt ab excõicatis licite quis recipit neceſſaria, qñ non hr̃ copia aliorũ non excõicatorum,qui ſubminiſtrẽt, & in iſtis terminis ſaluari põt opi.eorũ,qui tenẽt,ꝙ inſtrã confecta a Tabellione excõicato,fidẽ faciant,niſi ſint ↄfecta a Tabellione excõicato pp hereſim,qui ꝑ annũ,ſuſtinuerit indurato corde cẽſuras,ut ſtatuit Inn.in c.pię,de exce.li.6.& Fed.de Senis cõſi.74. & Bar.in auth.credentes,C.de hęr.& Io.de Lig.in c.veritatis,de do.& cõtu.Vnũ non omitto pro inſtructionẽ donatarii,ꝙ ſi teſtes inſtrãti fateãtur contenta in inſtrõ eſſe uera,ꝙ virtute probõnis factæ per teſtes obtinebit,dato quod probõ inſtrãlis corruerit,cũ ſcriptura non ſit de ſubſtãtia dõnis,l.ↄſtitut.ff. de pig.
3 Circa ſm,an donatio facta † a pr̃e peſtiferato filio in ptãte,cenſeatur donõ cã mortis,an vero dici dẽat donõ inter uiuos. videretur rñdẽdum,ꝙ dici dẽat donatio cã mor.ex pluribus. Primo, quia ubi fit mẽtio mortis,præſumitur donatio cã mortis,l.Seia, ff.de do.cã mortis,l.Seia,ff.de do.pręle. in caſu iſto & ſi mortis mentio non fuerit facta per uerba expreſſa,tñ vr̃ facta mẽtio ipſo facto pp inſtans periculũ mortis.voluntas n.ita datur intelligi facto,ſicut uerbo,l.repħendenda,C.de inſt.& ſubſ. Scdo,pro hac parte vr̃ tex.in c.2.de ↄſue.a ↄtrio ſenſu,per quẽ tex.not. ibi
4 Ant.de Bu.ꝙ donõ † facta ab infirmo in dubio ꝑſumitur donõ cũ cã mor. Tertio,facit tex.in c.de his,de ſepul.quẽ ad hoc ibi ponderauit Io.An. Quarto facit,quia in dubio capienda eſt interpre per quã actus ſuſtineẽ,l.quoties,de reb.dub. & l.quoties, de reg.iu.Dicamus ergo,ꝙ pater uoluerit donare cã mortis, ga talis donõ ualet,& nõ inter viuos,quia nõ valet,l.donõnes quas parentes.C.de do.inter uir.& uxo.Et ꝙ donõ in dubio cẽſeatur do.cã mortis, qñ nõ põt ualere donõ inter viuos, vr̃ caſus in l. apud Celſum,§.1.ff.de exce.du.ꝑ quẽ ita tenet Lud Ro.in l.quæ dotis,ff.ſol.mrĩ.& ita ꝑ al.qu a ex ꝑdictis ↄſuluit Cor. ↄſi.154. licet in hac,li.4.Accedat,ꝙ in hac do.adhibiti fuerũt quinq; teſtes neceſſarii in donatione cã mor.l fi.C.de do.cã mor.l.fi.C. de codi.ex quo licet ↄiecturari,ꝙ pater uoluerit donare cã mortis,ga in donatione inter uiuos ſufficiunt duo teſtes, ſicut in reliquis ↄtrib.l.ubi numerus,ff.de teſt.c.in omni negotio,e.n. Prędictis non obſtantib.ſcdm ea,quæ proponũtur, in ↄtrium arbitror ueritatem. Rñdeo itaq; hanc eſſe donationẽ inter uiuos, nã ut in themate ꝑſupponiẽ,donator tit.puræ & meræ donõnis,quæ fit, & fieri dr̃ inter uiuos,donauit &c.vñ cũ ſimus ĩ caſu certo & claro,fruſtra dubitatur,quia ubi uerba ſunt clara,ceſſant ↄiecturę, l.cõtinuus,§.cũ ita,ff.de uer.ob.& cũ in verbis nulla eſt ambiguitas,nõ eſt admittenda uoluntatis qõ,l.ille aut ille §.cum in uerbis,ff.de le.3. Et ꝙ verba,ſ.do.inter viuos, tollant oẽm dubitõnem,firmat Bar.in l.ſtipulatio hoc mõ cõcepta,ver.ſ'ro,aliquis
5 vult,ꝙ ſi quis donat † poſt mortem oĩa bona ſua tit. donõnis inter uiuos.ꝙ talis donõ non dicatur donõ cã mortis, ſed ſimplex donatio inter uiuos,dato ꝙ ſit facta mentio mortis. illa ergo uerba,inter uiuos, tollunt omnem dubõnem, & potentius operatur,ꝗ mortis mentio habita in ipſa donatione.& pro hoc eſt tex.in l.cum maritus,§.fi.ff.de pac.do.ſm unum intellectum gl.ibi cõiter approbatum,per quem tex.Bar.in l.quę dotis,col. ff.ſol.ma.dicit,ꝙ diſpoſito l.Seia,ff.de don.cã mor. quę vult,ꝙ vbi fit mentio mortis,dicatur donatio cã mortis,procedit in dubio,ſecus qñ ex lectura inſtrĩ aꝗ paret,ꝙ donatio facta fuit inter viuos,quia tunc ſtamus certo,& idẽ dixit Cyn.in l. 2. C. de iure do. Præterea, arbitror licet non uiderim, ꝙ in inſtrõ donator
6 † promiſerit dictam donationẽ habere perpetuo ratam & gratam,& nullo uñꝗ tpe illi ↄuenire,nec reuocare,&c.quo caſu ẽt ſi eſſet facta mẽtio mortis,tñ iudicari dẽt donatio inter uiuos, l.ubi ita donatur,ff.de don. cã mortis,& per pędicta ita ↄſuluit Alex conſi.14.circa primum,col.1.& ſeq.li.1. vbi allegat idẽ conſuluiſſe Ang.& Pau.de Caſt.ut ibi latius habetur. Confirmatur & tertio,quia credo ꝙ in inſtrõ donationis dicatur, ꝙ donator donauit filio pro ſe, & ſuis &c. quo caſu licèt ſit facta mentio
7 mortis,tñ pp mentionẽ hæredũ ipſius donatarii exiſtimat † donatio inter viuos,ſm Bal.& Sal.in l.fi.C.de iure dot. Et per ꝑdicta ita diffusè conſuluit Soc ↄſi.53.in pñti cõſultatione,lib.1.& ita cõſuluit Cor.in conſi.280.li.4 & iſtis ſtantib apparet,ꝙ ↄtria nihil obſtant.ſed ſpecialiter reſpondendo,veritas huius conſultationis clarius apparebit. Rñdeo itaq; ad primũ dupliciter. Primo rñdeo,ꝙ licet fuiſſet facta mentio mortis verbis expreſſis, prout facta non fuit,quia tñ pater dixit ſe donare inter viuos,talis donatio potius iudicanda eſt inter viuos,quã donatio cã mortis per prædicta. Secũdo rñdetur,ꝙ nulla fuit facta mẽtio mortis.& dato ꝙ pater eſſet peſtiferatus tpe donationis, non ex hoc ſolo põt dici donatio cã mortis,quia ẽt donatio a conſtituto in articulo mortis ſimplr̃ facta abſque mentione mortis,in dubio reputatur donõ inter viuos,d.l.Seia,§.fi.ff.de don.cã mor.ſecũdum cõem intellectum,per quem tex.ita tenent Bar.Bal,Imo. Alex.& cõiter Doc.in d.l.quæ dotis,ff ſol.mat.& ibi in ſpecie d. Alex.reprehendit d.Ant de Butr. in d.c 2. quem ẽt reprobat ibi Imo.& ſequitur Soc.conſi.130.viſa facti contingentia,col.pen. lib.1.& conſi.235.col.pen.lib. 2. Circa vltimum,an talis donatio ſit cõferenda,plura dicenda eſſent ſi dicamus hãc eſſe donationem cã mor.non eſſet ↄferenda,l.pen.ubi gl.ff.de colla.bo. & l. a patre,C.de colla. Si dicamus,ꝙ ſit donatio inter uiuos, prout eſt,& ſup.cõcluſum fuit,tunc diſcutienda eſſent duo dubia. Primo,an talis donõ a principio naluerit pp iurñ. Nam ſi diceremus,ꝙ nõ,tunc certum eſt,ꝙ ↄferri nõ dẽt: quia ſi a principio nõ valuit,reliquum eſt,ꝙ morte fuerit cõfirmata,d.l. donõnes,
8 quas parentes.donõ † aũt quæ morte ↄfirmatur,nõ ↄfert.quia habet vim relicti,ſm gl.& *communiter* ſcri.in auth.ex teſtõ,C.de coll.& ꝙ donõ inter pr̃em & filium non firmetur iurõ,ↄſuluit Pau.de Caſt. ↄſi 345.Dnm.Vber.miles,in 1.par.& Cor.cõl.5.in hac ↄſultatione,li.2.& idẽ tenuit in auth.ſacrã puberũ,C. ſi aduer.vend.& Ful ↄſi.199.viſis ſupraſcriptis &c.vbi ex hoc in ſpẽ infert,ꝙ ppea donõ nõ eſt ↄferenda.ſed licet hmõi opi. vrgentib.rõnib fundetur,tñ eã ſequi nõ audeo,quia cõis eſt in ↄtrium. Quinto,ꝙ donõ inter pr̃em & filium firmetur iurõ,& ualeat vſque a principio,firmant Bal.in l.3.C.pro don.Car.Pan.& Imo. in c.cũ cõtingat,de iureiu.& hanc dicit eſſe cõem,& ſequiẽ Alex. cõſi 3.viſis & conſideratis,li.5.per tntũ.ex quo ſequitur,ꝙ venit cõferẽda,quia hoc caſu nõ hẽt uim relicti,put ſignãter ↄſuluit Soc cõſ.91.Viſa & diligenter,&c.co.4.li.1.Cor.ↄſ.289.circa primũ,col.10.ver.hoc ꝑſuppoſito,li.4.& Dec.in d.aut.ex teſtõ,col. 3 Scdo diſcutiendũ eſſet,an iſta ſit donõ ſimplex,an uero remuneratoria.ſi.n.ſit donõ ſimplex,procedũt ꝗ ſtatim dicta ſũt in ꝑcedenti.

9 ce ſenti dubio, ꝙ donō ſimplex † valida a principio venit ɔferen
da. Si vero ſit donatio remuneratoria, tunc nō eſſet ɔferenda, vt
per gl. & ſcrib in l. ſi donatione, C. de colla. uideamus ergo, an
ſit remuneratoria. & vr ꝙ non, quia non conſtat de benemeri-
tis, & licet pater aſſerat, ſe donare pp benemerita præcedentia,
talis aſſertio non probat, quia inter patrem, & filium in poteſta
te eſt prohibita donatio, l. 3. C. de inoff. don. & d. l. donationes,
quas parentes. & inter perſonas prohibitas donare, niſi pp bene
merita, aſſertio meritorum ēt in ſpecie non probat, l. ſi forte,
ubi Bar. ff. de caſt. pec. no. per glo. & ſcrib. in d. l. ſi donationes.
Quinimo inter perſonas non prohibitas aſſertio meritorū in
genere, ut hic, non vr ſufficienter probare, ſm Soc. conſi. 195.
in cā ɔ filios, lib. 2. Verum prædictis non attentis, ɔtrium uerius
10 eſſe puto. Quinimo, ꝙ aſſertio meritoru m, † quāuis generalis,
in caſu occurrenti plene probet. Et pro fundamento præſuppo
no, ꝙ pater non prohibetur filio in poteſtate donare cum iuro,
ſm cōem opi. de qua ſup. neq; prohibetur pater donare filio in
poteſtate, quia ſibi ſit interdicta facultas donandi, ſed quia in ꝓ-
fectitiis iuris miniſterio reacquiritur ſtatim ſibi res donata, tō-
ne patriæ poteſtatis, quam religio iuris facit teſtitie, ut declarat
Alca. conſi. 8. li. 2. hoc fundamento præſuppoſito, dico quod aſ
ſertio meritorum, quāuis generalis, probat inter eaſdam perſo
nas non prohibitas ɔhere, nam inter prohibitas aſſertio præſu-
mitur facta in fraudem legis prohibentis donationem, l. qui te-
ſtm. ff. de prob. quę ratio fraudis ceſſat, qñ permiſſa eſt donatio,
Cum igitur pater non prohibeatur cum iuro donare filio, bene
ſequitur ꝙ aſſertio meritorum non dr facta a perſona prohibi-
ta, ergo inter ipſos ɔhentes plenè probabit, l. optimam. C. de ɔ-
hen. & commit. ſtipu. Nec obſt. ꝙ ſit aſſertio generalis, quia etiā
generalis aſſertio inter perſonas non prohibitas ſufficienter pro
bat benemerita, vt late conſuluit Dec. conſ. 20. in cauſa illorum
fratrum, per totum. Cuius opin. optimè comprobauit, & defen-
ſauit ɔ Soc. in l. ſi unquam, q. 10. C. de reuo. don. Er ꝙ collatio fa
cienda non ſit, ſuaderi alia ēt ratione poteſt nam ſi dixeno ius te
ſtatorem verum dixiſſe res plana erit. Si dixerimus donantem
mentitum fuiſſe, tūc videndum erit, ad quos fines mentitus ſit,
& proculdubio fateri compellemur nulla alia rōne mentitum
fuiſſe, niſi quia volebat huiuſmodi donationem totum effectū
donationis remuneratoriæ alias ſ. uſt ta mētitus eſſet, quod non
eſt dicendum, l. ſi quando, ff. de leg. 1.

De ſententia, & re iudicata.

RESPONSVM I.

Cum proceſſus coram incompetenti iudice agitatus ſit de
iure nullus, meriro proceſſus agitatus coram d. Lu-
do. & Belliualle Seneſcallo prouinciæ, defectu iuriſdictionis p
auocationem cauſæ Sereniſſ. Regis, viribus non ſubſiſtit, nā auoca
tio agit nullitatē actorum per inferiores poſt auocationem: nec
reſcriptum delegatorium Seneſcal uni inuat, quia coram eo tā-
quam coram ordinario agebatur, qui et ordinarius poſt auoca
tionem de cā cognoſcere nullo iure poterat, nulluſq; momentu
eſt cōſenſus in eundem Seneſcallum a partib. in ea cā præſtitus:
nam iudicium principis ab arbitrio partium pendere iura non
ſinunt, ne hac via principi illudatur, nullo ēt iure inferiorib. fa-
cultas impartitur ſupplendi nullitatis defectus inſtarum, nam in
delegatorio reſcripto id non cauebatur, nec ex generali reſcri-
pto delegationis ēt q̄uncunq; ampliſſimo, ſingularia principis
demandata dici poſſunt, nec in dubio ɔpręhenduntur. Cum ergo
auctoritate dictæ ſententię nullæ d. de Aquialono ſpoliatus fue
rit, æquò reſtituendus venit atque ſi de facto ſpoliatus foret.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata contra formam reſcripti, eſt ipſo iure nulla.*
2 *Pro ſententia præſumendum eſt, ſi de antiquo tempore agatur.*
3 *Sententia lata a iudice incompetenti eſt nulla & uide nu. 10.*
4 *Reſcriptum delegatorium ante præſentationem factam, nullam tribuit iu-*
riſdictionem.
5 *Proceſſus agitatus per procuratores, de quorum mandato non conſtat, eſt*
nullus.
6 *Sententia lata ſine cauſa cognitione, eſt ipſo iure nulla.*
7 *Sententia lata abſq; legitima citatione ad audiendum ſententiā, eſt nulla.*
8 *Citatio ad audiendum ſententiam, debet fieri in perſonam domini litis, a-*
lias non tenet.
9 *Sententia lata abſque concluſione in cauſa, eſt nulla.*
11 *Auocatio operatur nullitatem quorumcunque actorum per inferiores poſt*
auocationem.
12 *In quacunque ampliſſima delegatione, non intelliguntur conceſſa reſerua*
ta principi.
13 *Sententia lata ex falſa cauſa, & expreſſo iuris errore, eſt nulla.*
14 *Negatiua coarctata ad ſcripturā, ex inſpectione ſcripturę uenit probāda.*
15 *Sibi conſulaes, qui ſe offert paratum executioni ſententia nulla, ut de nul*
litate agere poſſit in futurum, nec ex huiuſmodi oblatione eam approba
re uidetur.

16 *Spoliatus uirtute ſententię nullę, perinde reſtituitur ac ſi de facto ſpolia-*
tus eſſet.
17 *Ius dicendi ſententiam nullam, xxx. anno. ſtatim præſcribitur.*
18 *Sententia euidenter nulla, nullo temporis curſu cōfirmari poteſt, ideo nec*
præſcribitur.
19 *Præſcriptio conuentionalis inchoata contra maiorem defunctum, currit*
contra minorem etiam pupillum ſine ſpe reſtitutionis, ſecus in præſcri-
ptione legali & uide nu. 20.
21 *Præſcriptio xxx. vel xl anno contra pupillum tempore pupillaris ætatis*
quieſcit, & eo adulto facto currit.
22 *Reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem xxx. vel xl an. ex capite*
ignorantiæ ex communi ſententia admittitur.
23 *Præſcriptio iuris dicendi ſententiam nullam, & nullitatem proſequendi,*
non currit contra hæredes ignorantes ſententiam fuiſſe latam.

Reſpon. Interpret.

Non Videtur, ꝙ ſnīa lata per quōdam do. Lud. de Belliual
le Seneſcallum prouinciæ, & cāę delegatum, ſubiicia
tur vitio alicuius nullitatis. & proſequendo ſingulas nullitates
dr primo, ſnīam latam non ɔſecuta opinione dñorū Doctorū
Petri de Spaſauilla, & Arnaldi Guilliermini, nullam eſſe vipo-
1 ſe latam † ɔ formam mandati, c. dilecta. de reſcr. c. nouit, de his,
quæ fiunt a præl. vbi vr caſus iſte decidi. & gl. expreſſa in c. non
eſt, de ɔſuet. li. 6. cum ſimil. Ad iſtam nullitatis exceptionē pōt
dupl̄r rñderi. primo, ꝙ is, qui hēt decidere cām cum cōſilio &
opinione Iuriſperitorum, licet teneatur requirere & expectare
eorū opinionē, vt factum fuit per do Ludo. nō tamen tenetur
eam ſequi, c. cum olim, de arb. & c. cum in ueteri, de ele. & vtro
biq; no Pan. Bar. in l. 1. §. ſi plures, ff. de exerci. plene per Fel. in c.
ea parte, de cōſt. & per eundem & cæteros, in c. ſi pro debilitate,
de off. deleg. & ſi dicatur, ꝙ ex forma mandati tenebatur etiam
eam ſequi, quia in mandato dr ſecuta opinione dñorum Docto
rum, &c. Potuit. n. rex Sacratiſſimus Renatus delegare cām cum
hoc, ꝙ delegatus dēat ſequi cōſilium Doct. ſm Hoſt. Imo. Pan.
& *communiter* ſcriben. in d. ca. ſi pro debilitate, quicquid dixerit
And. Sicul. ibi, poſt Inn. & ita ēt tenet Bar. in d. §. ſi plures, & Bal.
in rub. C. de exerci. Rñdetur, ꝙ illa verba, ſecuta opinione Doc.
nō habent hunc ſenſum, ꝙ delegatus teneatur ſequi opinio. ip
ſorum, ſed habent alium intellectum, videlicet quod poſtquā
fuerit ſecuta opinio do. Lud. habeat iudicare, nō ante, & ſic illa
verba dant formam reſpectu temporis tantum, vt in auth. ſi ap
pellatione ſecuta, C. de tempo. app. Sed et iam dato, ꝙ ſenſus Re
gis fuerit, ꝙ do. Lud. ſequeretur opinionem Doct. tamen ſi le-
gatur ſententia & cōſilium, videtur ꝙ in omnib. ſecutus fuerit
cōſi. prędictorum Doc. Nec ob. ſi dicatur, ꝙ dēbat ſm cōſilium
iudicare ſententias, a quib. fuerat appellatum, nullas, non eas cō
firmare, quia rñdetur, ꝙ cōſilium habet duo capita primum eſt
ſententias cōfirmandas eſſe, vbi Principi placeret nullitatū defe
ctus ſupplere: ſm ceſſante ſuppletione defectuum ſententias fo
re infirmandas. ſed d. Ludo. ſecutus eſt primum caput, quia ſup
plens defectib. nullitatum, eas cōfirmauit. Non ēt obſtat ſi repli-
cetur, ꝙ debebāt defectus ſuppleri per Principem, quia ex quo
tales defectus ſupplebant per conſtitutiones regias, vt dr in ſen
tentia, ſatis per Principem dñr ſuppleri. & ſi perſeuerāter inſte
tur, ꝙ de talib. cōſtitutionib. non apparet: ideo ꝙ ppea, ꝙ nunc
non apparet, ex quo poterant tunc adeſſe, non vr ꝙ poſſit dici
ſnīa nulla, argumento eius, ꝙ dixit Bar. in l. admonendi, in 4 lec.
2 col. 2. poſt gl. primam. ff. de iurei. & vr præſumendū † pro ſnīa,
ꝙ illo tpe adeſſent hmōi conſtitutiones, ex quo iam lapſi ſunt
ſexaginta duo anni, & ſic agitur de antiquo tempore, arg. l. ſi fi-
lius, C. de petit. hæred. & c. cōtinebatur, de iis, quæ fiunt a præla.
3 Proponitur ſecundo ſnīa lata nulla, quia lata a iudice † incōpe-
tenti, co. ti. C. ſi a nō cōp. iud. c. at ſi clerici, in prin. de iud. incōpe
tentia demōſtratur, quia appellatum fuerat ad Regem, & corā
eo cā appellationis introducta, pp ꝙ inferioris pīās affecta erat,
vt de illa cā nullatenus valeret ſe intromittere, c. licet, de off. leg.
& quia per introductionē cāę appellationis coram Rege factā
cenſetur Rex auocare iuriſ. inferioris ad ſe, quo ad illā cām, ſm
Inn. in c. nrm, de āpp. & in d. cum M. Ferra. ad fi. de conſt. & ibi
Hoſt. & alii. non ergo potuit Renatus, nec ēt Seneſcallus ſe de
dicta cā intromittere. Sed certe exceptio nullitatis non vr face-
re in propoſito, quia d. Ludo. Seneſcallus iudicauit, vt delegatus
Regis, de cuius delegatione ɔſtat in actis, ergo cenſetur Rex ip
ſe iudicaſſe, c. ſane, el 2. de off. deleg. c. ſtuduiſti, de offi. leg. Secun
do, quia partes cōſenſerunt in dictum Seneſcallum, ex quo ſpō
te coram eo proceſſerunt. Non obſtat ergo, dum dr, ꝙ inferior
nō pōt ſe impedire de cā euocata, quia verum, niſi partes proro
gent eius iuriſdōnem, arg. c. P. & G. de offi. dele. ergo, &c. Dedu
citur tertio ſnīam fore nullam, quia & ſi cōſtat de delegatione,
nō tamen conſtat de productione reſcripti delegatorii, quo fit
ut do. Seneſcallus virtute cōmiſſionis ſibi factæ non poſſit dici
4 habere aliquā iuriſd. nam reſcriptum † delegatorium ante prę-
ſentationem factam, nullam tribuit iuriſd. ſm Inn. & Hoſt. in c.
ex cōqueſtione, de reſt. ſpol. Bal. in l. 3. ff. de iuriſd. omn. iud. facit
tex. in c. ſuper eo, 2. in fi. de app. Sed & iſta exceptio nō vr proba-

bilis

bilis ex duob. Primo, qa ex quo reperiẽ reſcriptũ regiſtratum
in actis. p̃ſumit̃ pductũ ab eo, q impetrauit, ſicut diximus de ci-
tatione, q̃ nihil valet, niſi fiat parte petẽte, l. pperãdum, § & ſi q-
dẽ, in ver. requirente parte, C. de iud. c. pꝓpoſuiſti, de fo. cõp. ſi iñ
reperiaẽ citatio regiſtrata in actis, p̃ſumitur facta parte requirẽ
te, ſm Pan. & alios *communiter* in c. i. de iudic. q̃ opinionem ibi
defendi ab obiectis Nouiſſimorũ, & eã puto veriſſimam. Scđo
non vr̃ pbabilis, qa delegatus verè abſq; p̃ſentatione reſcripti
habet iuriſd. habitu ſaltẽ, ſm Io. And. in cap. eã te, & ibi Fel. col.
17. de reſcri. & iõ ſi partes ꝯſentiant, ꝙ pcedat in cã, valet proceſ
ſus agitatus ante p̃ſentationẽ, ſm Bald. in l. ne qcq̃, §. vbi decre-
tum, ad fi. ff. de offi. pconſu. & Decius in d. c. ſuper eo. & in c. de
cauſis, col. 3. de offi. deleg. Allegaẽ quarto pceſſus nullus, tanq̃
5 agitatus p pcuratores, † de quorũ mãdato non ꝯſtat, ſed & iſta
non vr̃ iuridica. Nã ſi modernus d. de Auriaſono pponit defe-
ctum mandati in pcuratore ſuorũ anteceſſorũ, non dẽt audiri,
qa antiquus d. d̃ Auriaſono an⁹ ſuus ꝯparuit q̃nq; in cã citra re
uocationẽ pcuratorũ, ut apparet ex pceſſu, & ſic ulũs fuit actio-
ne per dictos p̃dictos pcuratores, quo fit vt oĩa cenſeanẽ ratificaſ-
ſe ſm Rotã deci 455. in nouis. ſi uero pponat defectũ manda-
ti in pcuratorib. aduerſariũ, r̃ñdetur non poſſe, vel qa diutur-
nitate tpis p̃ſumit̃ mandatũ, ſm Cur. conſi. 77. ſuper motiuis, di
cens ꝙ Bald. in l. 3. C. ſi ex fal inſtru. (qui tenuit ꝙ nunq̃ p̃ſu-
maẽ mandatũ, ẽt ex lapſu mille annorũ) locutus eſt ſine lege,
& rõne, & ex ſuo capite, ut ſæpe fecit. Sed ꝙ deciſio Bald. repro
betur *cõiter*, patet ex adductis per eũ, & Iaſ. in l. ſciendũ, ff. de ver.
obl. aliter r̃ñdeo ꝙ deciſio Bald. non pcedit, qñ in inſtrũ man-
datũ enunciatur, tunc verba enunciatiua, quæ alias non pbarent
iuncta cum diuturnitate tpis plenè pbant, ita ſinglr̃ r̃ñdet Deci.
conſi. 36. diligenter ponderatis oĩb. col. 4 in fi. ibi ẽt dicit deciſio
nẽ Bald. non pcedere, qñ ſumus in caſu, in quo non eſt veriſi-
mile alium ſine mandato actum facere, ſm Rotã dec. 23. in anti.
& Deci. conſi. 42. in 5. dub. vel aliter, & tertio r̃ñdeẽ, ꝙ ex quo
pcurator p̃dicti do. de Auriaſono, nec ipſe principalis, qui ẽt cõ
paruit in cã, non oppoſuerunt exceptionẽ deficientis mandati
ante litẽ conteſtatã, non p̃ot hęc lata ſnĩa ꝯ eorũ perſonas am-
plius opponi, l. ita demum. C. de procu. ¶ Adduciẽ texto, ꝙ ſnĩa
6 eſt nulla, quia lata † ſine cãæ cognitione, l. cum hi, §. ſi p̃ior, in
verbo, nullius erit momenti, ff. de tranſact. l. magis puto, §. non
paſſim, ff. de reb. cor. cũ concor. alle. per Alex. in l. 1. col. 4 C. de
eden. & intẽñ ſnĩa lata ſine cãę cognitione dr̃ nulla, ꝙ miſſus in
poſſeſſionẽ vigore talis ſnĩæ non facit fructus ſuos, ſm Inn. in
c. ꝯſtitutionib. de in repa. Bald. in l. a col. pen. C. de ſerui. & aqua.
Rom. conſi 454. in rep ñti, &c. Quod aũt fuerit lata ſine cãę co-
gnitione apparet, qa de mane fuit emanatũ reſcr. deleg. & eadẽ
die lata ſnĩa, quo caſu ex breuitate tpis p̃ſumit̃, ꝙ iudex non in-
ſtructus, nec diſcuſſis iurib. partiũ, ex abrupto motus odio, vł fa
uore proceſſerit ad ſnĩam, c. ſciendũ, de pę. diſt. 2. et ibi ſpẽ Doc.
Inferunt ꝯ iudicẽ delegatũ, qui de mane accipit reſcriptũ, & de
ſero iudicat. iniquitas. n. oĩa p̃cipitat, c. inter hæc hiteũ, de pę.
diſt. 3. & eſt in terminis tex. i cle. paſtoralis, de re iud. ibi, dici nec
ergo meruit ſnĩa, l. a. C. de ſent. ex pericul. reci. in ver. non ſubi
tas, cum concordã. alleg. per Fel. in c. eccl. S. Marię, de conſtit. &
in c. qm̃ ꝯ falſam, de proba. conſuluit Alex. conſi. 123 col. 8. lib.
4. Anch. cõſi. 188. & ꝯſi. 255 &. Cuma. conſi. 50. col 2 & ꝯſulue
runt aliqui quamplures ſed ẽt iſta exceptio nõ vr̃ in facto mili-
tare, tum, qa in dicta cã prædictus do. Lud. añ conceſſum reſcr̃.
diu pceſſerat vti Seneſcallus, & vt ordinarius iudex, tum quia in
reſcripto delegatorio Rex atteſtaẽ a ſe, quo fit introducta ap-
pſo corã eo ꝯmiſiſſe oretenus cãm hanc p̃dicto d. Lud. cui Re-
gi de p̃dicta cõmiſſione credendũ vr̃, cle. literis, de pbat. & ꝯñr
cum de cã diu añ cognouiſſet vel ut ordinarius, vel ut delegatus,
certe & ſi reſcriptũ fuiſſet emanatũ eadẽ die, iñ non ppea ſequi
tur, ꝙ ſnĩa fuerit lata ſine cãę cognitione. Aſſeritur ſeptimo
7 ſnĩa nulla, tanq̃ lata abſq; † legitima citatione facta ad audien-
dũ ſnĩam, & ſi p̃ceſſerit citatio, tñ non ꝯſtat ꝙ ad petitionẽ par-
tis fuerit decreta, put requirit̃, alias citatio non tenet, l. prope-
randũ, §. & ſi quidẽ, C. de iud. l. ad peremptoriũ, ff. eo. Bar. & alij
in l. ſi finita, § Iuli. de dam. infec. Sed nec aliquid ſeruit iſta exce-
ptio, quia procedit parte opponente, ſecus ſi ꝯ citationem pars
citata nihil opponat. ſm Bald. in l. unic. C. ut quæ dei. aduo. facit
quod voluit glo. *cõiter* approbata. in l. a. ff. de fer. & quæ cu-
mulat Fel. in c. illud, i ver. quarta declaratio. de p̃ſcr. Alex. conſi.
123. viſo proceſſu, lib. a. uel aliter r̃ñdetur, ut ſ. r̃ñdi ad tertiam
nullitatem. ¶ Opponitur octauo ꝯ dictam ſnĩam, ꝙ eſt nulla, qa
8 debuit citari † procurator dñs litis, & non do. de Auriaſono
principalis, ut voluit Bart. in l. 1. C. de ſent. & interlo. omn. iud. &
in l. ſuriolo, ff. de re iud. Ad illud ẽt p̃ot r̃ñderi, ꝙ procurator
p̃dictus do. de Auriaſono erat præſens ſnĩæ: & in decreto citatio
nis mandatur citari ipſe procurator, vel eius principalis; & in re-
latione citationis dr̃ citationem executam, ut in ea continetur.
Vnde intelligendum eſt, ꝙ fuerit citatus ipſe pcu. tũ qa ipſe cõ
paruit in termino, tũ qa illa interpretatio facienda eſt, p q̃ actus
ſuſtineatur, l. quoties, ff. de reb. dub. l. quoties, ff. de re iud. ¶ Impu
9 gnatur ẽt dicta ſnĩa, qa lata abſq; † ꝯfeſſione in eã, & ꝯñr nulla
redd ẽ, c qm̃ ꝯ falſam, de pba c. cũ dilectus, de fide inſtr. firmat
Ro. dec. 1. 5. in nouis, Fel. in d. c. cũ dilectus, col. 6. Sed iſta ẽt exce
ptio in facto vr̃ falſa, qa in pceſſu apparet, ꝙ d. Lod. excluſit ptes
ab vlteriori pductione teſtiũ, ſtatuendo ſibi vltimã dilationem
peremptoriam, & in fi. p̃t enim iudex ipſe poſt debitas dilatio-
nes partibus aſſignatas ꝯcludere, ſm glo. in cle. ſæpe, ad fidem, in
ver. ꝯcluſionẽ, de verb. ſig. q̃ dicit ſing. Iaſ. in l. admonendi, ff. de
iureiur. Prætetea & ſi ex p̃dictis exceptionib. vel aliqua earum
redderet̃ nulla, tñ ex quo antiquus do. de Auriaſono approba-
uit, eã expreſſe offerendo ſe illi pariturũ, nõ p̃ot modernus do.
eius ſucceſſor amplius ꝯ eam opponere de nullitate. l. a. & ibi
glo C. commu vtr. iud. cũ concor. allegatis per Fel. in c. ſignifi-
caſti. col. 2. & ſeq. de fo. ꝯpe. Cæteras nullitatũ exce. in libello de
ductas non proſequor, qa non reſpiciunt ſubſtantiam, ſed il-
lius executionẽ ¶ Præmiſſis iñ non ob. arbitror ꝯtrium de iure
ſuſtineri poſſe, duab p̃ſertim rõnib. Primo, quia proceſſus vſq;
ad ſnĩam excluſiuè agitatus fuit coram conſilio, ſeu corã dño
10 Seneſcallo iudice incõpetenti, & ſic ex defectu † iuriſdõnis eſt
nullus ipſo iure, tot. ti. ſi non a compe. iu. c. at ſi clerici. de iud.
Quod aũt conſiliũ, & do. Seneſcallus eſſent iudices incompetẽ-
tes, oſtendit̃, quia cãm ipſius applonis iam commiſſam do. Gu-
lielmo Blegen ſereniſſimus Rex ad ſe auocauit, per q̃ auoca-
tionem aufertur iuriſdõ oĩb. inferiorib. c. ut nr̃m. de appel & ta-
11 lis auocatio † operatur nullitatẽ quorumcunq; actorũ per in-
feriores poſt auocationẽ. c. 1. de conceſ. p̃b. lib 6 & ibi Inn. & idẽ
Inn. in c. cũ ꝯtingat, de reſcr. & Imo. in c. cęterũ. col. 4. co. ti. Præ
poſi. & Alex in d. c. vt nr̃m, ad ſi ẽt ſi pceſſus agitatus fuerit co-
ram inferiore ignorãte auocationẽ, vt per Gemi. conſi. 47. ſup-
plicatur Papæ. ſi ergo pceſſus totus nullus eſt, ſequiẽ ꝙ ſnĩa ẽt
mero iure erit nulla, qa lata abſq; pceſſu, citatorio libello, litis
conte. & alijs ſubſtantialib. actis, de quib. in l. prolatam. C. de ſen.
& interlo. omn. iud. nã perempta inſtantia, pereunt quoq; acta,
l. cum lite mortua, ff. iud. ſol. ergo ſnĩa lata non tenet, quia ſine
actis neceſſarijs ad validitatem ipſius reperitur lata, l. 1. C. qñ
pruo. non eſt necel. Nec obſtant quę ꝯ hanc nullitatẽ ſ. in ſe-
cũda exceptione deduxi. & primo nõ ob. ꝙ Rex. cãm delegaue
rit p̃dicto Seneſcallo, quia do. Seneſcallus ante latã ſnĩam nunq̃
pceſſit ut delegatus. & licet ptulit ſnĩam vt delegatus, iñ dicta
ſnĩa nulla eſt, quia lata ſuper pceſſu nullo defectu iuriſdõnis,
cum ſit actum corã Seneſcallo, tanq̃ coram ordinario, qui vt
ordinarius nullo mõ poterat de cã auocata ſe impedire. Non
ob. ꝙ partes conſenſerunt, qa non eſt in p̃tãte partiũ dare iuriſdi
ctionem inferiori ſuper cã auocata ad principẽ, c. bonæ memo
rię, el 1. de poſtu. p̃la. vbi aſſignatur vitia rõ, ne iudiciũ principis
ab arbitrio partium pendere videatur, poſſitq; ſi velit, principi
ſuo illudere facit tex. in d. c. licet, de offi. leg. & firmat Peruſi. in
d. cap. vt nr̃m. Scđo nulla eſt ex defectu p̃tãtis, qa do. Lud. non
hẽbat facultatẽ ſupplendi defectus nullitatis ſnĩarum, quas cõ-
firmauit, prius ſupplendo oẽs & quoſcunq; defectus nullitatis.
Nam ut Seneſcallus non potuit, qa nullus inferior p̃t vti cłá,
ſupplentes oẽm defectum, niſi ſit ſibi ſpecialiter ꝯceſſa facultas,
cle. ne Romani, de ele. tradiẽ in c. 1. de reſcr. non ẽt voluit ut Se-
neſcallus ſupplere, quia pronunciauit delegatus: Nec vt delega
tus potuit, qa in reſcripto ſuæ delegationis non ꝯcedit ſibi talis
p̃tãs, ergo &c nã in delegatione quantũcunq; ampliſſima non
12 intelligunẽ † conceſſa reſeruata Principi, ut eſt p̃tãs ſupplendi
defectus nullitatũ, c. quod tranſlationem. de offi. leg. Nec in du
bio p̃ſumitur Principem ſibi ſpecialiter reſeruata alteri deman
daſſe, ſm Ant. Pan. Fel. & *cõiter* Canoniſtas in c. cum in iure, de
off. leg. Nec ob. ſi dicatur, ꝙ ſuppleuit defectus nullitatũ aucto-
ritate ꝯſtitutionũ Regiarũ, prout exp̃ſſe dr̃ in ſnĩa; qa nulla in
facto p̃ſupponiẽ adeſſe Regia ꝯſtõ, per q̃ inferiori a Principe deẽ
facultas ſupplendi tales nullitatum defectus. vnde ẽt dici poſſet,
13 ꝙ ſnĩa fuit lata ex falſa cã, & ex p̃ſſo iuris errore, & ꝯñr nulla, l.
qui teſtã, §. item quæro. ff. de excuſ. tuto. & ibi Bar. late per Pan.
& alios in c. inter cęteras, de re iud. Non ob. ſi dicaẽ, p̃ſumendũ
eſſe ꝙ extaret aliqua ꝯſtõ tpe ſnĩæ q̃ nunc non habemus, ex
quo enunciatur in ſnĩa, & lapſi ſunt tot anni, iuxta glo. in l. ad-
monendi, ff. de iureiur. Quia r̃ñdetur, ꝙ illud procedit in mã, in
qua enunciãs diſpoſitionem legis, vel ſtatuti, quod non reperi-
tur, hẽt p̃tãtem illud idem ſtatuendi: alias ſecus, ut in caſu nr̃o,
ſm Alex. in d. auth. ſi quis in aliquo, col. fi. C. de eden. & confir
matur, quia vbi actus non valet. niſi ubi enunciatio vera ſit. iũc
nunq̃ creditur nuncianti, niſi fides fiat, l. ſi forte, de caſt. pec. ff.
plane per Moder. in l. ſi donatione, C. de collat. alias eſſet in fa-
cultate cuiuslibet iudicis iudicare ꝯ ius pro arbitrio enuncian-
do conſtitutionem in fauorem ſuæ ſnĩę, quod quam ſit abſur-
dum, nemo eſt, qui neſciat. Et poſito millies, ꝙ incũberet onus
probandi do. de Auriaſono, ꝙ tpe latæ ſnĩæ non adeẽt conſtitu-
tio, per quam attribueretur iuriſdictio, & p̃tãs ſupplendi defe-
ctus nullitatum, tñ dico ꝙ facillimè pbare poterit, pducendo
librum, ſeu regiſtrũ ꝯſtõnum, in quo nulla reperitur conſtitu-
14 tio enunciata in ſnĩa: nam negatiua † coarctata ad ſcripturam
proba-

probaē p inſpectionē ſcripturę, l. Titię textores. ff. de le. 1. & ibi Mod. ponunt plura exempla, & per inſpectionē regiſtri probaē donationem nō fuiſſe inſinuatā, ſm Bar. conſi. 81. Martinus Forniconis, & per regiſtri collationē probaē āliquē non hře titulū in beneficio, ſm Fel. in c. illud. col. 3. de præſum. & ex hoc tollitē præſumptio, quę ſuper antiqtate tpis fundaē, qua talis præſumptio cedit euidēnę rei, q̄ ex inſpectione ſcripturę reſultat, vt per Felyn. in c. ſicut, col. 15. ver. 3. & vlt. de re iud. & illis duabus nullitatibus nō obſtat, qđ vltimo loco ſup. dicebam, videlicet, ꝙ antiquitus do. de Auriaſono cōſenſerit ſnię latæ per prædictum do. Lud. quia rñdetur, ꝙ nō ꝯſenſit ſnię, ſed executioni ſe paratum obtulit, quo caſu cum eſſent latæ tres ſnię conformes, offerens ſe illis paritutum, nō cēſetur eas approbare. Imo ꝯſilium

15 tēſt, ꝙ offerat ſe executioni, ſi vult, poſſe agere de nullitate, alias non poſſet: caſus eſt, & ibi gl. in verbo, nullatenus dixit, vltro ergo ſe offerat, in cle. vt calumnijs, de re iud. q. ii. ſe offert pariturū ſnię ex neceſſitate, non vř eam approbare, ſm Pan. in ca. qđ ad conſultationem, de ſnia, & re iud. & in ca. ſolicitudinem, in fin. de appella. Gem. in ca. fi. §. 1. in prin. eod. titu. li. 6. Fely. in cap. gratum, col. 3. de offi. dele. qui poterant allegare gl. in cle. vt calumnijs, decidentem caſum nřm, vt ſ. dixi. Cū ergo auctoritate dictę ſnię (vt præmittitur) nullæ, d. de Auriaſono fuerit ſpoliatus

16 poſſeſ. dictorū caſtrorū, ita reſtituendus eſt, ac ſi † per vim fuiſſet ſpoliatus, c. cū cā. & cap. cauſam matrimonij, vbi glo. Panor. & ſcriben. de offi. dele. & tex. in c. conquerente, de reſti. ſpol. & ibi Pan. pulchrè loquitur in propoſito, & alia adducit Fel. in c. eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſti. Imo ingrediens poſſeſſionem auctoritate ſnię nullæ priuatur iure ſuo, ac ſi de facto ingrederetur, l. fin. C. ſi per vim, vel alio mo. facit l. meminerint. C. vnde vi. & idō conſuluit Ale. ꝙ ſtatutum poniens ingredientem poſſeſſionem alterius, habet ēt locum in eo, qui ingreditur poſſeſſionem alterius, virtute ſnię inualida, qđ tenuit Barto. in l. iuſte poſſidet, ff. de acqui. poſ. & in terīs nřis, ita ēt conſuluit Gem. ꝯſi. 3. alleg. glo. in ſumma, 3. q. 1. & ita ēt dēt intelligi gl. in c. præſentium, 7. q. 1. ¶ Circa dubiū pręſcriptionis, duo ſunt diſcutienda. primum, an ſit præſcriptum iuri dicendi ſnīam nullam, ſm poſt ꝙ ſic, an d. Ant. competat reſtitutio ī integrū ex capite ignorantiæ, & minoris ętatis? Circa primū vř, ꝙ ius dicendi ſnīam nullam ſit p̄ſcriptū, qa ſunt decurſi 6. anni, & vltra a tempore latæ ſnię, & a die ſcīę do. de Ventaitello, ꝯ quē lata fuit: nā ſpa-

17 tio † 30. anno. tale ius præſcribitur, ſicut ēt actiones, offiī iudicis, & ſimilia iura incorporalia, 30. anno. curriculo tolluntur, l. ſicut, vbi gl. & l. omnes, C. de pręſcr. 30. vel 40. anno. & ita ex p̄ſſe decidit Ang. in d. l. ſicut. §. Pract. Pap. in forma appellationis a ſnia diffinitiua. in ver. fuiſſe, & eſſe nullam, gl. in c. 1. 35. q. 9. ¶ Sed hoc non obſtante, puto ius dicēdi hanc ſnīam nullā non eſſe præſcriptum, quia quando nullitas eſt euidens, p̄t de tali nul-

18 litate ꝑpetuo dici, nec aliquo tp̄s curſu ſnīa euidenter † nulla confirmari poſſet, ſm Bald. in l. data opera, col. antepe. C. qui accuſ. non poſ. Salice. in l. 2. C. quo. & quan. iud. Ale. conſi. 59. in ſo titulo, li. 4. & hanc dicunt eſſe cōem Doctorum ſententiam Mod. Taurien. in tracta. pręſcrip. in 32. q. 4 partis, hic autem dř conſtare euidenter de nullitate, quia ex actis oſtenditur, & quia de tali fides fieri poteſt in promptu, vt per Ale. in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iud. & in d. conſi. 59. & per Taurinē. in loco præallegato, & ratio eſſe poteſt, licet Docto. non aperiant, quia ingrediens poſſeſ. virtute ſnię euidenter nullę, dř in mala fide. §. ſane in hac actione, Inſtit. de bono vi. rap. & dř ſpoliare aduerſarium vt ſ. dixi, & propterea teneatur ad reſtitutionem fructuū, vt declarat Fely. in c. cum cauſa, de offi. deleg. cum ergo mala fide non careat, qui vtitur ſnīa nulla, merito non poteſt p̄ſcribere ius dicendi ſententiam nullam alteri competens, c. fi. de p̄ſcr. regu. malæ fidei, de re iu. in 6. ¶ Circa ſm, an dño Anto. competat reſtitutio aduerſus pręſcriptionem caſu, quo præſcriptio cauſata foret; videretur prima facie dďm, ꝙ non, non quidem dan-

19 da videtur reſtitutio ratione minoris ętatis, quia pręſcriptio † inchoata contra minorem defunctum currit contra minorē, etiā pupillum hæredem ſine ſpe reſtitutionis. l. Aemilius, ff. de mino. non etiam ex capite ignorantiæ videtur concedenda reſtitutio, quia illud quod dicitur, ꝙ aduerſus præſcriptionem competit reſtō ex capite ignorantiæ, intelligitur de pręſcriptione 30. annorum, ſed aduerſus præſcriptionem 40 annorum nō videtur de iure concedendam reſtitutionem ex capite ignorantiæ, l. omnes, C. de præſcri. 30. vel 40. annor. l. fin. C. de fund. patri. lib. 11. quę iura ad hoc nouiſſime Dec. multis modis ponderauit in cōſil. 29. per totum, vbi latiſſime conſuluit in iſto puncto non eſſe dandam reſtitutionem, & iſtam opin. ſequuntur plures relati per Feli. in c. vigilanti, col. 2. de pręſcr. & ſm iſtam opi. conſuluit Ale. bis, & Cur. Senior ꝯſilio penult. ¶ Sed iſtis non attentis, in ꝯtrarium eſt veritas, ꝙ d. Ant. tam ex capite minoris ętatis q̄ ex capite ignorātię dāda ē reſtitutio, ꝙ ex capite minoris, ętatis ꝯpetat reſtitutio, eſt text. in l. vnica, C. ſi aduer. vſucap. traditur in lege fin. vbi Barto. C. in quibus cau. in integr. reſtitut. non eſt neceſ. Non obſtat text. in d. l. Aemelius, cū ſi. quia procedit in præ-

20 ſcriptio † ꝯuentionali, procedente ex ꝯtu defuncti, nam aduerſus lapſum termini conuentionalis inchoatum in perſona defuncti non datur minori reſtitutio. Sed aduerſus præſcriptionem legalē, ēt inchoatā cū defuncto, bñ conceditē reſtō minori, d. l. 1. & de iſta p̄ſcriptione nos loquimur, imo præſcriptio

21 † 30. vel 40. annorū ꝯ pupillum, durante tpe pupillaris ætatis, dormit, & ꝯ eum factū adultum incœpit currere, ſed datur reſtitutio, l. ſicut, & ibi declarat Bal. C. de pręſcr. 30. vel 40. ann. & latius ꝑſequuntur Mod. Taurinen. in d. tra. præſcriptionum. in vlt. parte, verſi. 23. caſus, ꝙ aūt cōpetat reſtitutio in integrum ex

22 capite ignorantię, ēt aduerſus præſcriptionē quadrag. annorū, conſuluit Alex. ſeptē vicib. & illam cōem eſſe opinionē dicit, & eam ſequit Fel. in d. c. vigilanti, vbi alias auctoritates adducit, q̄ ſequiť, & cōem dicit Soc. conſi. 86. in cā cōnat. s, lib. 1. & ſm illā opinionē conſuluit Corn. ꝯſi. 166. me ſubſcripſi, vol. 1. ſequunē Soc. & Iaſ. in l. cum filiusfamilias, §. in hac. ff. de verb. obl. Nec obſt. tex. in d. l. oēs, & in d. l. fi. qa & ſi gñaliter ibi diſponatur, eū qui p̄ſcripſit longiſſima præſcriptione, nullā debere pati moleſtiam: non iō cenſetur excluſa reſtitutio in integrum, qa gñalis excluſio oīum actionum & bñficiorū, dēt intelligi de actionibus, beneficijs, & remedijs, quę competunt de iure cōi, non aūt de his, quę ꝯpetunt de iure ſpāli, ſm glo. & ibi late Iaſ. in l. poſtq̄ lit. C. de pact. & ꝙ non intelligatur ſublata reſtō in integrum per legē gñalem renun. glo. in c. 1. §. præterea ſi qs infeudatus de ꝑhib. feu alien. per Fed. Non omitto, ꝙ ſunt, qui teneant, ꝙ præ-

23 ſcriptio iuris dicendi † ſnīam nullam & nullitatem proſequendi, non currit ꝯ hæredes ignorantes ſnīam fuiſſe latam, vel eis deliberantibus, vel hæreditate iacente, per tex. in l. fi. C. ſi penden. appellat. mors inter. vbi Baldus in ſpecie idem dicit de nullitate, ꝙ ibi deciditur de appellatione, ꝙ non diſcutio, quia etſi præſcriptio curreret, competit in integrum reſtitutio, ſm communes & veras Doctorum ſententias, a quibus in iudicando & conſulendo temerarium eſt recedere, vt per Alex. conſi. 24. in fi. lib. 1. cum ſolitis concord. Laus Deo.

RESPONSVM II.

QVia Confeſſio veri procuratoris fines tñ mandati excedentis dño nullo modo pręiudicat, ac exceptio falſi procuratoris iudicium retro agitatum nullum reddit, ideo iudicatum ſuper eiſdem confeſſionibus emanatum, nullum eſſe reſpondi; ꝙ etiam ex eo nullum dicimus, quia ad receptionem teſtium proceſſum eſt parte non citata, contra iuris regulam, qua cauetur, in omni iudicio quantumcunque ſummaria (etiam vbi proceditur omni iuris ſolennitate prętermiſſa) iuramenta teſtibus parte citata fore deferenda, & maxime quia idem iudicatum ſine cauſę cognitione prolatum fuit. Nec ſecundum pariter iudicatum, primū ſimpliciter vti ritè ac rectè prolatum, ac cum cauſæ cognitione emanatum confirmans, nullo iure admitti poteſt: nempe quia ex cauſa errone a per relationem ad acta prolatum, nullum eſſe manifeſtè conſtat, quod etiam nullum ex alijs pluribus de cauſis (ſm ea, quę proponuntur) apparet: quare huiuſmodi iudicata nulla, ac iniqua eſſe rñdeo, & dictos de Ianelli, & Bomomo in periurium aliquod, ſi difficultatis ratio habeatur, quæ in obligationibus facti a mora, periurio, & pęna excuſat, non incidiſſe, ac licite potuiſſe (ſm ea, quæ præponuntur) priſiam cōſtruere eo, quo alias conſtructa fuit loco, dixi: merito pronunciandum eſt, eos bene appellaſſe, & male ac perperam contra eos iudicatum eſſe.

SVMMARIVM.

1 *An confeßio veri procuratoris fines mãdati excedentis domino præiudicet.*
2 *Exceptio falſi procuratoris reddit iudicium retro agitatum nullum.*
3 *In omni iudicio quantumcunque ſummario, etiam ubi proceditur omni iuris ſolennitate prætermißa, teſtibus iuramenta deferenda ſunt parte citata, alias iudicium eſt nullum.*
4 *Nulla pœna maior eſt, quam excommunicatio, & ideo claras & dilucidas probationes deſiderat.*
5 *Stilus contra ius gentium non admittitur.*
6 *Iudicatum conceßum ſine cauſæ cognitione, eſt nullum.*
7 *Secundum iudicatum ſimpliciter confirmans primum, quod eſt de iure nullum, pariter nullum eſt.*
8 *Iudicatum conceptum in perſonam eorum, qui in iudicio nunquam interfuerunt, nec citati fuerunt, eſt nullum.*
9 *Verba ſententiæ arbitramentalis impersonaliter, ac dubiè concepta, quam interpretationem recipiant.*
10 *Verba ſententiæ reſpicientia plura determinabilia, æqualiter omnia determinant.*
11 *In obligationibus difficultas facti excuſat a pœna, mora, & periurio, & vide nu. 16.*
12 *In omni diſpoſitione ſufficit habere, ſeu ſeruare principale propoſitum. Licitum eſt tranſgredi legem dummodo ſeruetur finis legis.*

Non

Non eſt curandum de modo, dummodo habeamus effectum
13 *An liceat alicui cum aliquali incommodo ſuo alienæ magnæ indemnitati conſulere.*
14 *Qui concedit conſequens, cenſetur conceßiſſe omne neceßarium antecedēs.*
15 *In obligationibus facti non ſuccedit obligatio ad intereſſe.*
Improbe Neptunum accuſat, qui ſecundo naufragium facit.
17 *Paria ſunt non eſſe & non apparere.*
Poſitionibus iuratis ſtandum eſt.
18 *Ex identitate rationis ſequitur eadem diſpoſitio.*
19 *Paria delicta, mutua compenſatione tolluntur.*
20 *Scienti non fit iniuria, neque dolus.*
21 *In dubio, præſumptio delicti excluſiua eſt capienda.*
22 *Incōmoditates modici momenti non cōtinent intereſſe, nec cōſiderantur.*

Reſpon. interpreta.

QVod Iudicatum conceſſum in fauorē d. Raphaelis ꝯ d. Ianelli, & Bomorno pro eo, quod ꝯueniſſe dn̄r ſn̄iæ arbitramentalis emologatæ, & iuratæ, in faciendo fieri quandā priſiam, ſiue aperturam per tranſuerſum fluminis Medæ, fuerit nullū & iniquum, ex infraſcriptis demonſtrēt. Primo quia fundatus ſuper ꝯfeſſione Matthęi Dalmatij aſſerti procuratoris ſpecialis dictorū Ianelli & Bomorno, expſſe confitentis eos teneri, & eſſe obligatos ad faciendū, & patiendum, ꝙ in priſia facta, & facienda ſit vna apertura modo & forma, de quib. in ſn̄ia arbitramentali, quem non conſtat eſſe talem, quia inſtr̄m generalis conſtitutionis procuratoris de ipſo nōn loquitur: nec ēt ex actis apparet, ꝙ ſit talis, vt comprehendatur in illa gn̄ali conſtōne, & ēt vbi fuiſſet procurator, excellit fines mādati confitendo dictos eius principales eſſe obligatos ad faciendum priſiam cum apertura, quia nec in dicta ſn̄ia, nec emologatione, nec in ꝯſtōne procuratoris id continetur; quo caſu di-
1 cta † confeſſio dn̄o nocere non poteſt, l. cum mandati, C. man.
2 l. diligenter, ff. co. l. procurator, C. de procu. & exceptio † falſi procuratoris reddit iudicium retroagitatum nullum, l. licet, & ibi Bart. C. de procu. & vti fundatum ſuper falſa cā per relationem ad acta eſt nullum, Bart. in l. 1. ff quæ ſent. ſine app. reſcin. Bald. & alii, in l. 1. C. de erro. calc. & ēt quia errauit in fundō ſuæ intentionis, arg. no. per Bat. & alios, in l. multum, ff. de condi. & dem. Quia conceſſum eſt ex informationib. receptis ſuper alle-
3 gata ꝯuentione parte non citata, & tñ in omni † iudicio, quantumcunq, ſummario, & ēt vbi proceditur omni iuris ſolennitate omiſſa, teſtes debent iurare parte citata, Bart. in l. filiusfam. ff. de don. & in extrauag. ad reprim. in ver. & figura, & aliter recepti non faciunt ēt indicium, Bart. in l. maritus, ff. de quæſtion. Nec teſtes examinati ſuper articulato ſtilo, de quibus in proceſſu, probant per ea, quæ not. Abb. in c. fi. extra de conſue. maxime in 4 & 7. quæſtionib. & quatenus foret probatus aliquis ſtilus, non eſt validus in caſu noſtro, vbi agitur, de ꝯuentione tranſactionis iuratæ. & ſic vbi agitur de periurio & infamia, l. ſi quis maior, C. de tranſac. & de inferenda excōicatione qua nulla eſt
4 maior † pœna, c. corripiantur, 24. q. 3. vbi probationes debent eſſe plenè, & luce meridiana clariores, l. fi. C. de probat. imò ta-
5 lis ſtilus non † valet, cum ſit ꝯ ius gentium, Abb. in c. fi. col. fin. extra de conſue. nam tollendo citationem: tolleret defenſionem, quę omnia ſunt de iure nāli, cle. paſtoralis, de re iud. Bart. in extrauag. ad reprimen. in ver. & figura. Ex quibus infertur, fuiſſe conceſſum ſine cauſæ cognitione, l. in cauſę, la 1. §. cā autem cognita, ff de mino. l. fi. C. ſi per vim, vel alio modo & ſic
6 † nullum. Bart. in l. prolatam, C. de ſent. & interlo. omnium iudicum. Infertur etiam, ſm iudicatum conformans ſimpliciter primum, vt conceſſum rite & recte, & cum cauſæ cognitione,
7 eſſe nullum † ea cauſa erronea per relationem ad acta, vbi non conſtat de aliquo ordine iudicij obſeruato, nec de aliqua cauſæ
8 cognitione adhibita. Eſt † nullum, ex quo conceptū fuit in perſonam dictorum Ianelli, & Bomorno, qui nunq̄ interfuerunt in iudicio, nec citati fuerunt, l. 1. cum ibi no. per Bart. C. de ſent. & interlo. omn. iud. Abb. in c. querelam, col. 6. verſi. 3. caſu, extra de electio. vbi dicit non ſufficere, ſi dicatur in perſona procuratoris, condemnamus dn̄m ſi nunq̄ fuit in iudicio. Eſt iniquum, inquantum ꝯdemnat dictos Ianelli & Bomorno ad fa-
9 ciendum dictam priſiam cum apertura, quia verba † ſn̄iæ arbitramentalis ſunt imperſonalr̄ concepta, & dubia, & ſic ꝯ eum intelligenda, qui ſe fundare vult ſuper eis, l. veterib. ff. de pactis. Nec aliter intelligi debet dicta ſn̄ia de priſia in poſterum facien-
10 da, quod de iam facta, ex quo † ęqualiter determinatur, l. iam hoc iure, ff. de vulg. & pup. Sed clarum eſt, quod in priſia tunc facta non debeant facere aperturam virtute dictæ ſn̄iæ, ergo nec in poſterum fienda, quia vna pars alternatiuę declarat alteram, l. 1. ff. de reb. dub. Sed ſatis eſt, eos præſtare patiētiam dicto Rapheli volenti dictam aperturam facere, ad q̄ ſolum ſunt obligati, vt confitetur dictus Raphael in ſuis poſitionibus, cuius confeſſioni ſtandum eſt, l. cum præceptum, C. de libe. cau. Doct.
in c. fi. de iureiur. lib. 6. Bal. in l. 1. C. de ꝯfeſ. Dato ēt ꝙ ex verbis ſententię dicti Ianelli, & Bomorno tenerentur ad dictam priſiam cum dicta apertura, tñ excuſantur propter difficultatē, de qua conſtat teſtibus examinatis pro parte dictorum Ianelli, & Bomorno. ex quibus apparet, quod ſi deberent m̄ ... ucnere dictam priſiam cum dicta apertura, haberent neceſſe plus expendere, quam redditus poſſeſſionum ſuarum, & vicinorum aſcen-
11 derent q̄ † difficultas in obligationib⁹ facti excuſat a mora, a periurio, & a pęna, ita Bar. in l. quod te, ff. ſi cer. peta. cap. breui, de iureiur. gl. in capit. quemadmodum, extra eo. vbi ponit conditiones, quę inſunt in iurō, quas ēt ponit Bal. in l. fina. C. de nō num. pec. vbi dicit, ꝙ defectus iuri ip impedit̄ data difficultate, & nunquam obligat, niſi data facultate. Abbas in d. c breui, & rō eſt, q̄a dr̄ deeſſe conſenſus, Bar. in d. l. fi. in prin. C. de nō nu. pecu. & ꝑpterea infert, ꝙ ſi qs iurauit ſtare ſn̄ię arbitri, intelligr̄ de ęquitate 1 no. in c. Quintauallis, extra de iureiuran. Quare his attentis, dicendum eſt, non teneri ad dictā priſiam cū dicta apertura, cū eſſet valde iniquum, quod deberēt plus expendere, quā reſultaret commoditas, quę exinde percipi poſſet, l. mediterraneę, C. de anno. & trib. li. 10. Fely. in c. nonnulli, col. 1. extra de reſcri. bonus tex. in §. hęc conſiderantes, ad finem in auth. vt omn. obed. iudici. col. 5. ibi, aut plures expen. pati, quam rei ęſtimatio eſt. Principale propoſitum, & finalis intentio dictorum dominorum arbitrorum fuit, vt dicti Ianelli, & Bomorno ex vna, & dictus Raphael parte ex altera ęquali hērent commoditatem dictæ aquę diebus ſibi aſſignatis, ita apparet ex primo capit. dictæ ſn̄ię, vt ēt atteſtatur fore uerū dictus Raphael in eius articulis. Et illud capitulum de priſia cum apertura fuit ordinatū, ne dicta principalis intentio impediretur, vt ſonant verba dicti ca.
12 Et in omni † diſpoſitione ſufficit ſeruare principale propoſitū, l. ſi quis nec cauſam, cum ibi plene no. per Mod ff. ſi cer. peta. & facit, ꝙ in pulchro caſu no. Abb. in c. q̄m ꝯ, in vltimo nota. & ibi late Fely. extra de ꝓbō. vbi dicit eē licitū trāſgredi legē, dummō ſeruet̄ finis legis. Sed per teſtes examinatos pro pte dictorū Ianelli, & Bomorno probatur, eandē Rap. hēc eandē ꝯmodi tatē ac ſi aqua trāſiret per priſiā cum dicta apertura. igitur &c. & facit regula, quod non eſt curandū de modo, dummō habeamus effectum, l. ſi mater. C. de inſtitutio. & ſubſtitutio. cum ibi not. & maxime ſtāte dicta difficultate, adeo quod ſi aliter intelligatur, ſequeretur maximum abſurdum (quod in omni caſu vitādum eſt. l. nā abſurdū, ff. de bon. liber. l. diuortio. ff. ſolu. matri.) videlicet, quod habent plus expendere, quam ſit commoditas; aut omnino omittere conſtructionem priſiæ, & pati aquam labi per alueum, & in totum carere vſu aquę, contra expreſſam arbitrorum intentionem. Suppoſita eadem commoditate, reſpectu Raphaelis, licuit dictis Ianelli, & Bomorno mutare locū aquęductus, glo. Bart. & Paul. de Caſt. in l. ſi cui, ff. de ſerui. pręd. l. 2. §. penul. ff. de religio. & ſump. fun. immo licitum fuit eis cū
13 † aliquali incommodo dicti Raphaelis ſuccurrere eorum magnę indēnitati, l. 1. §. ſunt autem, iuncta gloſſ. in verb. iniuria, ff. ne quid in flumi. pub. & l. ſecunda. §. item Varus, iuncta gloſ. in ver. nociturum, ff. de aqua plu. arcē. Facta fuit dicta priſia, patiēte, & non contradicente dicto Raphaele. vt per teſtes dicti Raphaelis conſtat, quo caſu nullam habet actionem, niſi ad intereſſe. l. Labeo, ff. de aqua plu. arcen. & ibi Paulus de Caſt. plurimū notans dictum textum. Virtute dictæ ſententiæ arbitramentalis & dictę emologationis obligatus eſt cum iuramento, ad patiēdum, quod dicti Ianelli, & Bomorno cum effectu habeant a-
14 quam diebus ſibi aſſignatis. ergo debet pati omne † neceſſariū antecedens ad illud. l. illud, ff. de acquiren. hæred. l. ad rem mobilem, ff. de procur. l. 2. ff. de iuriſdictio. omnium iudi. & ſic debet pati dictam priſiam, ſiue aperturā, cum ſine ea non poſſit habere aquam diebus ſibi aſſignatis, vt ſ. demonſtratū eſt. Nō obſtant in contrarium adducta; & primo, quod ex quo dicti Ianelli, & Bomorno iurauerunt ſeruare ꝯtenta in ſententia, dēnt precise compelli, & non ſufficit ſoluere intereſſe, nec adimplere per æquipollens iurib. allegatis per eos: q̄a reſpondetur, prædicta poſſe militare, quando fuiſſet promiſſum ex̄pſſe † aliquid
15 fieri. Sed in caſu noſtro non conſtat dictos Ianelli, & Bomorno promiſiſſe facere dictam priſiam cum apertura, ſed ſolū emologarunt ſententiam arbitramentalē, quæ in hoc capitu. loquitur imperſonaliter, nec condemnat dictos Ianelli, & Bomorno, magis quam dictum Raphael. vt ſupra dictum eſt, igitur &c. Itē etiam vbi promiſiſſent expreſſe ſtante dicta difficultate eſſent excuſati, vt ſupra dictum fuit in quinto fundamento a mora, periurio, & a pęna & intereſſe, per notata per Bat. in l. 1. C. de ſent. quę pro eo, quod intereſt, dum diffinit intereſſe. Non obſtat, ꝙ
16 ita demum difficultas † excuſat, quando debitor adhibuit omnem diligentiam, l. qui commeatum, ff. de re milita. quia reſpōdetur dictus Ianelli, & Bomorno egiſſe quicquid debeant; q̄a primo fieri fecerunt vnam priſiam cum dicta apertura modo, & forma, vt in ſententia continetur, quæ ex poſt breui tēpore ꝓpter aquam tranſeuntem per dictam aperturam ruit, & exinde conſuluerunt peritos, & expertos, qui dixerunt eſſe plu-

rimum difficile & damnoſum tenere dictā priſiam eſt dcā apertura in dicto flumine, ex quo per aperturā fit debilior, & fundus dicti fluminis eſt arenoſus, & aqua tranſiens per dictā aperturam dieb. aſſignatis dicto Raphaeli excauat fundū priſiæ ita, & taliter, quod quælibet & lenis inundatio eam ſubuertit, & ruit, & ſic diligentia maior adhiberi non poteſt quàm per rei experientiam, c. quā ſit, de elec. in ſexto, & quod conſulere in arte peritior, gl. in § Præterea, & ibi Ang. late, Inſtit. de rer. diui. Nec debuerunt d. Ianelli & Bomorno ſpreta d. experientia, & conſilio, aliam facere. Nā apud publium. In prouerbio fuit, Improbe Neptunum accuſat, qui ſecundo naufragium facit. nec fuiſſent ſagaces & ſapientes, vt articulat Rapha. ſed fatui. Nec obſtat, quod ex quo dicta difficultas erat vſq; a principio, ſibi ſunt imputandū, quod dictę difficultati ſe aſtrinxerint, l. ſi fideiuſſor, §. pe. ff. qui ſatiſd. cog. cum aliis allegatis. Videtur, quod difficultas circa priſiam cum apertura nota fuit dictis Ianelli & Bomorno poſt dictam ſoſam, & poſt conſtructionem dictę priſiæ cum dicta apertura, tunc ipſius rei experientia, & atteſtationib. expertorū, de quib. ſ. & rōnib. per eos adductis cōpertum eſt, quanta foret difficultas in manutenenda dicta priſia cum apertura, quo caſu perinde eſt ac ſi talis difficultas poſtea eueniſſet de nouo, cap. vt circa, verſi. alioquin. ibi (aut aliqua antiqua in opponentiū notitiā de nouo peruenerunt) de

27 elect. lib 6. quia paria † ſunt, non eſſe, vel eſſe, & non apparere, l. in lege fundi, ff. de contra. empt. & quod fuerint ignorantes de dicta difficultate, atteſtantur in ſuis poſitionib. cum iurō, quibus eſt credendum, c. paſtoralis. de except. & cap. vt circa, de electio. lib. 6. c. ſi uero, 2. de ſent. excom. & id ēt non eſt veriſimile, cum nemo præſumatur voluiſſe iactare ſuum. l. cum de indebito, ff. de proba. & tantæ difficultati ſe aſtringere maxime dicti Ianelli & Bomorno prudētes & ſagaces, vt de ipſis articulat idem Rapha el. Præterea quib. rōnib. volumus dicere d. Ianelli & Bomorno

28 ſciuiſſe dictam difficultatem, iiſdem met † eſt dicēdum, dictos arbitros ſiſt ſciuiſſe, ergo inique & doloſe ordinaſſent dictum capitulum de dicta priſia cum dicta apertura: quia in effectu repugnat & deſtruit capitulum primum, vbi ordinauerunt dictos Ianelli & Bomorno hēre debere tantam cōmoditatem aquæ, ſicut dictus Raphael, quod non eſſet, ſi deberent manutenere dictam priſidam cum dicta apertura, quod non eſt dicēdum, vt ſ. dictum eſt, l. vbi repugnantia, de reg. iur. facit præſumptio. l. merito, pro ſoci. Aut dicere uolumus eos ignoraſſe, & tunc idem dicēdum eſt de dictis Ianelli & Bomorno, cum nulla poſſit diuerſitatis ratio aſſignari. quia oēs ſunt eiuſdem loci. Inſuper eiſdem rōnib. debuit eſſe nota d. Raphaeli, ergo cum & ipſe ſit in culpa recipiendo obligationem, & in deferendo iurā. in tanta dif-

29 ficultate non pōt alios redarguere, † l. viro atq; vxore, ff. ſolu. matr. & hoc caſu perinde eſt, ac ſi nemo fuiſſet i culpa. Iti Purpu. in l. quod te, col 9. ver. limita 3. ff. ſi cer. pet. Imo hoc caſu dictus Raphael fuiſſet plus quàm homicida: occidiſſet enim animas dictorum Ianelli & Bomorno, quos ſciebat ob difficultatem obſeruare non poſſe promiſſa. Item & animam ſuam, c. ille, 22. q 5. c. clericos, de coha. cleri. & mul. & ibi Abb. Et facit, quia dictus Raphael. non pōt dicere ſe fuiſſe deceptum ex tali promiſſio-

30 ne, arg. l. pen. ff. de iure dot. ex quo erat † ſciens de dicta difficultate qua pp melius fore reputo capienda eſſe præſumptio-

31 nem excluſiuā † delicti videlicet, quod oēs fuerunt ignorantes tantę difficultatis per regulam l. verius, ff. de proba. & c. præſumitur, de reg. iur. in 6. Non obſt. quod licuit mutare locum aquę ductus in pręiudicium, & incommodum dicti Raphaelis, quod eſt hmōi; quia nunc hēt tranſire totum alueum, & ante non. Itē quod priſia nunc eſt in loco remotiori. & quod cum minori libertate ſeruitores capiunt dictam aquam, vbi nunc capienda foret, quàm in aluęo puplico. Et quod cum tpe ſucceſſores dictorū Ianelli & Bomorno poſſent denegare vſum dictæ aquæ ex eorum pręd ijs.

32 Quia videtur, quod hmōi † incommoditates ſunt modicæ momēti, ut patet ad ſenſum, nec continent intereſſe damni emergentis, aut lucri ceſſantis, ſm Bart. in l. vnic. C. de ſent. quæ pro eo, quod interēſt. & ſunt cogitationes vani timentis, quæ non ſunt cōſiderandæ, l. vani timoris, ff. de reg. iur. & maxime cum dicti Ianelli, & Bomorno voluerint cōſtituere ſeruitutem in certis pdijs pro dicta aqua capienda, vt apparet in actis eorū. Præterea, dato quod verteretur aliquod intereſſe, eſt modicū, quod non debet impedire, quominus conſulatur tanię indemnitati dictorū Ianelli & Bomorno, l. 1. § ſunt aūt, cum glo. in ver. minutia, ff. ne qd in flumi. publ. l. 1. § Item Varus, ff. de aqua plu. arcen. cum glo. in ver. nociturum. Videmus ſtante dicta difficultate, & tale intereſſę non eſt in conſideratione, vt ſupra dictum eſt, quia intereſſe eſt æſtimatio alicuius vtilitatis non habitæ pp alicuius factum iniuſtum, vel ceſſionem iniuſtam, ſm Bart. in d. l. vnic. Ex quib. concluditur dictum iudicatum tanq primum, quàm ſm, fuiſſe nullum & iniquum, & dictos Ianelli & Bomorno non incidiſſe in aliquod periculum, & potuiſſe facere priſiam eo in loco, vbi facta eſt, & pronunciandū eſſe bene per eos appellatum & male contra ipſos iudicatum. Et ita prout ſupra, eſſe de iure reſpondeo ego Ioan. Franc. de Sancto Nazario, de Ripa I. V. D.

De confeſſionibus.

RESPONSVM I.

SOcietatis Etiam tacite contractę ea nā eſt, vt ſociorum bona æqualiter diuidantur: quare cum ſocietas tacite cōtracta præſumatur ex actib. qui circa nomen ſocietatis gn̄alis fieri nequiuerunt inter Ioannem ſeniorem & fratres nunc puberes, & maxime itante confeſſione propria eiuſdem Ioannis, hæſitādum non eſt prædictorum fratrum bona iure tacitæ, & gn̄alis ſocietatis (nō obſtantib. ex aduerſo ppoſitis) æqua lance ſortienda fore.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio propria reuocatur per præſumptam circunſtantiam allegatam.*
2 *Error probatur, ſi probetur rem ſe aliter habere.*
3 *Ruſticus nunquam excuſatur a contrarietate, quando potuit conſulere peritiores, præſertim ſi ſit ſagax*
4 *Illatio non neceſſaria, non releuat probantem.*
5 *Confeſſio ſuffecit præſcriptionem iuris, & de iure.*
6 *Societas omnium bonorum ex promiſcuis actibus cum pupillis contracta non præſumitur.*
7 *Fratres puberes in communi habitantes, viuentes, & omnia negotia promiſcue gerentes, lucraque reponentes, tacite ſocietatem omnium bonorum contraxiſſe intelliguntur.*

Qui veritas eſt, mihi viam veritatis aperiat.

Reſpon. Interpreta.

SVper Dubijs omnibus formatis in themate non eſt expediens inſiſtere, quia poſito, quod vel adoptio, vel ſocietas cōtracta per Spinium cum Pet. Ant. de cuius bonis agitur valeret, adhuc tn̄ medietas omnium bonorum dicti Petri Ant. peruenifſet in Seruiam filiam dicti Petri, & cōſt in Ioannem ſeniorem, & eius ſororem, filios & hæredes dictæ Seruię eorum matris. Vis ergo tota conſiſtit ſuper ſocietate omnium bo. quæ proponitur tacite cōtracta inter ipſum Ioannem ſeniorem ex vna, & Io. iuniorē & alios fratres ex altera, qua ſocietate ſtante bona omnia veniunt ſm nām ſocietatis ęqualiter diuidenda. Et quia Ioannes ſenior rn̄dendo articulis confeſſus fuit ſocietatem gn̄alem oīum bonorū, tam reſpectu proprietatis quàm fructuū cōtractā fuiſſe, quæ confeſſio eſt ſuperlatiua oīum prob. c. per tuas, de prob. l. gn̄aliter, C. de non nu. pec. cum cōfeſſus in iudicio pro iudicato habeatur, l. 1. ff. de confeſ. cum ſimilib. quod partes iudicis ſolum ſint de cōdemnando cōfeſſum, l. proinde ſi occiſſus, ff. ad l. Aquil. & iſta cōcluſio proculdubio procederet, niſi confeſſio fuiſſet per d. Ioannem ſeniorem reuocata tanquam erronea ſolum ergo inſiſtam ſuper hoc dubio, an potuerit talis confeſſio reuocari docto de errore, & an error ſtantib. iis, de quibus in articulis ipſius Ioannis ſenioris, dicatur lit̄me probatus. Omiſſa ſuperflua diſcuſſione argomentororū ad partes, licet rēt in facto proprio non ſit tolerabilis error, l. ſi. ff. pro ſuo. cap. ab excōicato, de reſcript. & ideo non audiatur uolens reuocare confeſſionem propriam prætextu erroris conſiſtentis in proprio facto: tn̄ ſi volens reuocare confeſſionem allegat aliquā

1 † circunſtantiā, ex qua præſumi poſſit error, tunc auditur allegans errorem, ēt in facto proprio, ſm Bart. in l. non fatetur, ff. de confeſ. & Pan. in c. ſi. ext. eo. Lanfr. in rep. c. qm̄ cōtra falſam, col. 409 de prob. inter alias aūt circunſtantias ſm pallegatos Doctores, vna eſt, ſi volens reuocare confeſſionem & pbare errorē, dicat perſuaſione aduerſarij ita ponens ſe fuiſſe ſeductum, ar. l. 1. in fi. & ſeq. ff. quan. actio. de pec. eſt anna. & ita ēt tenet Bar. & alij, in l. error, C. de iur. & fac. ign. cum igitur in caſu iſto Io. ſenior alleget in articulis ſuis, ſe fuiſſe ſeductum perſuaſione aduerſarij, pculdubio vr̄ audiendus; & licet ſuper hoc multa dici poſſent, tn̄ non inſiſtam alr̄, ſed tranſgrediar ad punctū. Poſito quod Ioannes ſenior pbaſſet oīa contenta in articulis, an ex his dicatur lit̄me probaſſe errorem ſuper quo puncto oīb. diligēter examinatis negatiua opinio viſa fuit mihi uerior, & p demonſtra-

2 tione huius meæ ſn̄iæ pręmitto, quod error pbatur † probando rem alr̄ ſe hēre, l. cum de indebito, ff. de prob. l. ſed ſi me putē, ff. de condi. ind. l. ſi poſt, C. de iur. & fac. ign. Bart. in d. l. non fatetur, Cor. conſi. 239. vol. 2 Alex. conſi. 111. vol. 3. Scd̄o pmitto, quod aſſerens perſuaſione aduerſarij ita ponentis ſeductum, licet audiatur cōtra confeſſionem propriam, tamen tenetur probare errorem, & cōſt aliter rem ſe hēre, ſm Alex. conſi. 47 vol. 1. & ita debet intelligi doctr. Bar. in d. l. non fatetur, alias ſi ſufficeret ad probandum errorem, allegare ſe ſeductum fuiſſe perſuaſione aduerſarij ita ponentis, ſeu articulantis; certe *communis* ſn̄ia, quod nō audiatur aliquis cōtra confeſſionem propriam, niſi docto de errore, eſſet impoſita verbis, cōtra legem ſedam, C. commu. de leg. & c. cōceſſa, de elec. in 6. Iſtis ſic pmiſſis infero non eſſe probatum errorem, quia non eſt probatū cōcludenter rem alr̄ ſe hēre, nec ſuffragantur articulata p parte d. Io. ſenioris. Primo nō ſufficit

allegare,

allegare,ꝙ ſit ruſticus & literarum ignarus,& ꝯſr ꝙ nō bñ per-
ciperet ſenſum & intellectum trigeſimę poſitionis,ſeu articuli:
3 quia ruſticus † nunꝗ excuſatur a ꝯfeſſione,qñ potuit conſulere
peritiores ſm Bal.in l.ſcripturæ,C.de fi.inſtr. Sal.in l.ſi aduerſa-
rius,in fi.C.eo.dicentes,ꝙ diſpō illius legis hēt locum ēt in ru-
ſtico,qui potuit cōſulere peritiores,& dicit Bal.in d.c ſi co 5.de
confeſſ. ꝙ ruſticus non auditur volens reuocare confeſſionem
aduocati ꝑtextu ruſticitatis,qñ potuit conſulere peritiores,a for
tiori non poterit reuocare propriā cōfeſſionem. Imo gñaliter
dixit Fel.in c.imputari.de fi.inſtr.ꝙ nunꝗ vř,ꝙ prætextu ruſtici-
tatis poſſit reuocari confeſſio iudicialis,quia iudicium ſemper
eſt plenum peritis.Ideo nunꝗ poterit ruſticus veriſimiliter alle
gare ſe non intellexiſſe,ꝗ agitabantur in iudicio,cum ibi ſit co
pia peritorum,quos potuit ꝯſulere,& dicere qi eius procurator
ſeu aduocatus,qui eſt peritiſſimus ,non intellexit literalē ſenſū
dictæ poſitionis,eſt ab oī rōne deuium,arg.l.2.§ Seruius autē
Sulpitius,ff.de orig.iur.Præterea audio,ꝙ ipſe Ioannes,licet ru-
ſticus,tñ ſagax,& ēt literatus,iō nullatenus excuſandus,l. athle-
tæ,§.de militis,ff.de exc.tut.Bal.in l.iuris ignorantia. C.qui ad-
mi.Sc͂do,nihil prodeſt allegare ꝙ negauerit articulos facientes
mentionē de promiſcuis actib.quia ex hoc non cōcludenter in-
fertur,ꝙ confeſſio fuerit erronea. Nam ita e͂uo ſtante confeſ-
ſione ſocietatis inferri pōt,ꝙ negatio illorum articulorū fuerit
4 erronea.vnde cum illatio † non ſequatur neceſſario,reſtat con
cludendum ꝙ non releuat probantem,in c.pñtia,de prob.l.nō
hoc,C.vnde legi.& ꝙ negatio promiſcuorum actuum fuerit er
ronea,& non ꝯfeſſio,oñditur ex plurib.ēt documentis,quib.di-
ctus Ioannes ſenior cōi noie ꝯxit & ꝯdiſtraxit, ꝗ inſtr̄a aperte cō-
probant veritatem confeſſionis,vt inf.ſubiiciam. Prqterea ex hu
iuſmodi negatione nō iuſtificatur rem aſt ſe hře,prout requi-
ritur.Inſuper & ſi ex negatione oriatur aliqua p̄ſumptio,tñ cō-
5 funditur per ipſam ꝯfeſſionē,ꝗ ēt ſuffocat † p̄ſumptionē iuris &
de iure,ſm gl.in auc.ſed iam neceſſe,vbi Bar.& alii,C.de don.añ
nupt.traditur in c.is,qui fidē,de ſpon.& per Inn.in c.pleriq;,de
immu.eccl.& per Ab.in c.nouit,de iud Tertio non ob ꝙ cōfeſ
ſio fuerit facta die feriata in honorē Dei,quia ꝯfeſſio facta corā
arbitratorib.coram quib.non eſt in iudiciū,nec iudicialiter proce-
ditur,ſm Inn.in c.Quintauallis,de iurei.valet & probat tanquā
ꝯfeſſio extraiudicialis,ſm Bal.in l.1.in prin.C.de cōfeſ. & in ſpē
Ale.conſi.13.ex iis ꝗ in themate,col.3.vol 1.Præterea & ſedes,fe
riæ licet vitient iudiciū,non tñ annullant ꝯfeſſionē,quia ꝯfeſſio
non requirit regulam iudicii,ſm Inn.in c.qualiter & qñ,in 2.gl.
de acc.Mate.not.53.nota vtilem regulā.Pan.Fel.& Mod.late in
c.at ſi clerici,in prin.de iud Quarto nihil operatur dicere,ꝙ tē-
pore mortis eorum patris Ioannes iunior.& conſortes fratres
erant impuberes,& ꝙ ipſe Ioannes ſenior fuit conſtitutor eorū-
6 dē in teſtō patris,quia fateor,licet regulariter non p̄ſumat † ex
promiſcuis actib.ꝯcta ſocietas generalis omnium bonorū cum
pupillis,l.vt in conductionib.ff.pro ſoci.firmant Bar.& alii in l.
ſi patruus,C.commu.vtri.iud.& in l.Titium.& Mçuium,§.alte
ro,ff.de adm.tut.vbi Bar.& Ang.conſi.85 pater habens. alias,
ex themate.Tamen iſtud nihil ad propoſitum,quia iamdudum
Ioānes iunior,& ceteri fratres ſunt effecti maiores ēt annis 25.
& 30.ab eo tpe,quo effecti ſunt maiores,vel circa potuit d.Ioā-
nes ſenior ſocietatem generaliter ꝯxiſſe cum fratribus ſuis.Ideo
ex eo ſolum,ꝙ tempore mortis alii fratres eſſent minores,non
infertur concludenter, ꝙ confeſſio ſocietatis generalis p̄ſumať
erronea,cum potuerit ꝯhi talis ſocietas poſtquam effecti fuerūt
maiores,vnde non probat hoc eſſe,ꝙ ab hoc contingit abeſſe,
in nb.vulgaribus.Secundo licet cum pupillis ſocietas ēt expreſſa
contrahi nequeat,quia pupilli obligari non poſſunt,tamen ſi cū
eis quiſque cōtractus fuerit & ipſi quam primum pupillarem æ-
tatem excefferint , ratam ſocietatem habuerint,confirmabitur
ſocietas.ita ſignanter determinat Ale.conſi.49 inc.mature pon
deratis vol.1.vnde cum ſubſequentem ratihabitio.potuerit con
firmari ſocietas,non video,quare confeſſio præſumi dēat erro-
nea. Tertio,fateor ꝙ ſocietas non poteſt contrahi cum pupil-
lo,ita ꝙ ipſe obligetur,ita loquitur in d.l.vt in conductionibus.
ſed bene valet vt alii obligentur ipſis pupillis,§.pupillus,inſt.de
auct.tut.ita in ſpecie Cor.conſi.187. vř in hac cōſultatione,vol.
3.Quarto,vltra cōfeſſionem vř iuſtificata ſocietas generalis om
nium bonorum,quia(vt in facto narratur) poſt pupillarem æta
7 tem fratres ſimul † vixerunt,ſimul habitauerunt,omnia nego-
tia promiſcue egerunt , ēt lucra hincinde in communione po-
ſuerunt abſque reddenda ratione,& ex iis de iure tacite contra-
cta eſt ſocietas omnium bonorum , ſecundum Bar. & Doc.in
locis prçallegatis,& Alex.in d.conſil 49.qui uideatur,vbi alias
auctoritates adducit,& conſi.37.vol.4. Anch.conſi.308.mate-
ria,de qua quçritur.Ang.in conſi.85 pater habens.alias,ex the-
mate,in fi.& Rom.conſi.191.cum iſti fratres.Deci.conſi.66.de
duob.quçritur.& conſi.68.pro reſolutione caſus,colu.2.& licet
forte poſſet dubitari,nunquid communes actus fuerint tales, q
fieri non potuerint circa ius,& nomen ſocietatis generalis, ta-
men ſtante confeſſione,non uidetur aliter hçſitandum .

De vi,& vi armata,& remedi.Can.reinteg.

RESPONSVM I.

MAgnifico domino Ioanni Panicia ceſſiona-
rio iurium loci,& caſtri Vedenę in
terdictum vnde vi,vel remedium Cano.reintegran
da,cōpetere explorati iuris eſt,cum ille ipſe poſſeſ-
ſionem & ſpolium manifeſte probauerit:nam & pręd ícta reme
dia competere probāt ſub.pręſumptam poſſeſſionem, poſt mul
tam diſceptationē deciſum eſt. præſumpta autem di poſſeſſio,
ſi ante ſpolium probata fuerit, nam & in pręſenti præſumitur,
niſi contrarium probetur. Recte ſancteque pro eodem domi-
no Ioanne iudicatum fuit in interdicto retinendę,cum ipſe lon
ge melius Galienis poſſeſſionem comprobauerit ſuam . Nec
Galienorum antiquior poſſeſſio recentiori domini Ioānis prę-
ferri poteſt,cum illa non cōtinua, hęc uero continua fuerit per
decennium & ultra,quo tempore omnis Galienorum & aucto
rum ſuorū expirauit poſſeſſio,ergo & huiuſmodi interdictum
expiraſſe inconfeſſo eſt.[1]

SVMMARIVM.

1 *Remedium Can reintegranda,competit ceſſionario & ſingulari ſucceſſori.*
2 *Agenti interdicto recuperanda , vel can reintegranda , duo incumbunt probanda,poſſeſſio uidelicet,& ſpolium.*
3 *Oppoſitum deſtruit propoſitum.*
4 *Agenti interdicto recuperanda,ſufficit probare poſſeſſionem præſumptā quæ probatur ſi poſſeſſio ante ſpolium probetur.*
5 *Exceptio proprietatis non obſtat agenti interdicto recuperandæ in odium ſpoliati .*
6 *Interdicto uti poſſidetis, is obtinere dēt, qui probat de antiquiori poſſeſſione,cum iunior poſſeſſio clandeſtina præſumatur. & uide nu.8 & 9.*
7 *In interdicto uti poſſidetis potior habetur, qui poſſeſſionem melius iuſtificat .*

Reſpon.interpreta.

VEriſsima eſt illorū opinio, qui tenent reme-
dium can.reintegranda,3.q.1.cōpe
1 teret † ceſſionario & ſingulari ſucceſſori,quam tenēt
& cōprobant Moderni Senen.in l. rem,quæ nobis,
ff de acqu.poſ.& licet in ſingulari poſſeſſore,in quem fuit facta
alienatio ſine ceſſione dubitauerim ego in c.ſępe,col.7. verſi.4.
dubitatur,de reſt.ſpo. tñ ꝙ competat ei,cui fuerunt iura ceſſa,
cōprobaui per tex.in l.ꝙ ſi in dicm.§.lul ff de pet.hę.ubi eſt ca-
ſus,ꝙ interdictum vnde vi,poteſt cedi,cū itaque in Mag. d. Io.
Paniciam ſint ceſſa omnia iura caſtri,& loci Vedenæ: Reſtat cō
cludendum,ꝙ pro recuperatione turris & Caſalis ſibi compe-
tunt vel interdictum vñ vi, vel remedium cano.integranda,ſed
quia agens interdicto vnde ui,uel remedio reintegranda,debet
2 † duo probare,poſſeſſionē,ſ.& ſpolium c. cōſultationibus, ubi
no.Pan.de off.dele.c.cū ad ſedem,de reſt.ſpo.cum ſimilib.Ideo
videndū eſt,an pro parte d.Ioannis agentis ſit fundata eius intē-
tio,& ſic an ſint probata illa duo extrema neceſſaria. Et prima
fronte vř ꝙ non , quia ad hoc vt interdicto vñ ui,actor obtine-
re poſſit,requiritur ꝙ probet ſe poſſediſſe eo die,quo fuit ſpo-
liatus,l.1.§.interdictum aūt hoc nulli.ibi,niſi ei,qui tunc cū deii-
ceretur,poſſidebat,ff.de vi & ui ar.per quem tex.,ita conſuluit
Cur.ſen.conſi.72.magnifice uir.Nulli aūt teſtes ſunt, qui depo
nant d. Antonium Gardini eo die,quo fuit deiectus, poſſidere,
ergo &c.Verū iſtis non obſtantib.arbitror in hoc interdicto par
tes actoris fuiſſe optime iuſtificatas,& ideo ipſum eſſe reſtituen
dum.probauit.n.extrema neceſſaria,ſ.poſſeſſionem,& ſpoliū ,
ut conſtat ex depoſitionib.tertii,quarti,ſexti,ſeptimi,ii.12. 15. &
16.teſtium in cā productorum.Non obſt.dum ſupra dicebatur,
ꝙ teſtes non concludenter probant do.Antonium Gardini ſpo
liatum poſſediſſe eo die,quo ſpoliatus fuit,quia reſpōdetur du
3 pliciter. Primo,ꝙ † oppoſitum deſtruit propoſitum. Nam Ioan
nes de Furno,quartus teſtis,Iacob.Taliola,ſextus teſtis,Th. Bo
neti,undecimus teſtis , Philippus de Podio,decimuſquintus te-
ſtis,& Gulielmus Melti,ultimus teſtis,omnes conteſtes conclu
denter probant,ſpolium & poſſeſſionem ſpoliati eo die, quo
fuit do.Ant.deiectus,nam eorum quidam non opinari,ſed ſci-
re,non audiuiſſe,ſed uidiſſe,non interfuiſſe , ſed egiſſe dicunt .
4 Secundo reſpondetur,ꝙ ſufficit probare † agenti interdicto re-
cuperandæ,præſumptiue ſe poſſidere eo die,quo fuit deiectus,
ſm Io.And.Hoſt.& Pan in c.cum ad ſedē,de reſt.ſpo. Pręſum-
ptiue autem uř probare ſpoliatus, ſi probauerit ſpolium , & ꝙ
antea poſſidebat,l.3.§.in amittenda,& §.quod ſi ſeruus. ibi,nā
conſtat nos poſſidere,donec noſtra uolūtate diſceſſerimus, aut
ut ui deiecti fuerimus.ff.de acq.poſ.ſequitur Pan.in c.cum eccle
ſia Sutrina,in glo.2.de cā poſ.& proprie.& illa præſumpta pro
batio ēt ſufficit in probanda pręſcriptione & interdicto retinē-
dæ,ſm Soc.cōſi.39.li.3.at in caſu noſtro ſi temerarie negaretur
ꝓbatū fuiſſe agentē poſſidere ex ſpoliationis die, nō tñ quuquā
negare audebit id, ꝙ aperto ore oēs teſtes fatentur, Antonium

Gardini actorem ante ſpolium poſſediſſe, ergo iuris præſumptio-
ne ſequitur, q̄ ēt tempore ſpolii poſſidebat, cum non ſit ab ad-
uerſant. probatum contrarium. Non ēt obſtabit, ſi dicatur pro-
ſtare de iu. & proprietate Galienorum, quia in facto falſum eſt,
nam quo ad recuperationem Turris & Caſalę contigua, de qb.
agitur, neque titulus probatur, neque deducitur. & ſi probatus
5 eſſet, reſtitutionem non impediret, quia exceptio proprietatis
non obſtat agenti interdicto recuperandæ, in odium ſpoliati, c.
t. de reſt. ſpo. l. ſi quis ad ſe fundum, C. ad leg. Iul. de vi, gl. in l. ſi
de vi. ff. de iud. tradit ur per Bar. in l. naturaliter, §. nihil cõe, ff. de
acqu. poſſ. & alibi ſæpe. & hæc de primo dubio dixiſſe ſatis ē-
rit. Quo vero ad interdictum retinendæ intentatum reſpectu iu-
riſdictionis dicti loci Vedenæ, videretur pro Galienis iudicādū,
quia ipſi mediante perſona auctorum ſuorum probant de anti
6 quiori poſſeſſione, & in interdicto uti poſſidetis, † is obtinere
debet, qui de antiquiori poſſeſſione probat, c. licet cauſam, de
prob. ratio autem huius concluſionis eſt, quia iunior poſſeſſio
præſumitur clandeſtina, vt declarat Bar. in l. ſi duo, ff. vti poſſi. &
conſi. 152. quidam accuſatus reus, Bald. in l. ordinarii, col. 4. C. de
rei vend. & Pet. de Anch. conſi. 574 ad declarationem, &c. pſtat
autem de antiquiori poſſeſſione Galienorum ea plurib. inſtrīs
in cauſa productis, quæ inſtrumenta plenam probationem fa-
ciunt, ſm Bal. in l. ad probationem, C. de prob. cum vulgarib. au
ctoritatibus, de quib. per Moder. in l. 1. ff. de noui oper. nun. & in
repetitione l. admonendi, ff. de iu. iu. in prin. conſtat inquam ex
inſtrumento, & ex actis exhibitis fol 939. & plurib ſequētibus,
vt ex inſtrumentis & actis productis, fol. 1008. & 125. & plurib.
ſequentibus, & fol. 745. & pluribus ſequentibus. Nec vr̄ obſta-
re, q̄ Mattheus Ritii, & Ant. Gardini ſoli per aliquot annos fue
rint in quaſi poſſeſſ. iuriſdictionis dicti Caſtri, quia (ut dixi) præ-
ſumitur clandeſtina, quia poſſeſſio ſemper remanſit apud Ga-
lienos & eorum auctores, q̄ ēt oſtenditur ex ſententia produ-
cta in proceſſu, fol. 1019. per quam ordinatum fuit Baiulum Mat
thei de Ritiis debere officium ſuum exercere nomine omniū
condominorum, citra præiudicium iurium ambarum part um.
Præmiſſis non attentis pro d. Io. puto pronunciandum eſſe, q̄ a
7 in interdicto vti poſſidetis, is potior habetur, qui † poſſeſ. me-
lius iuſtificat. ita Bar. in l. ſi duo, ff. vti poſſ. dr̄ autem melius ſuā
poſſeſſio. iuſtificare, qui probat ſe poſſediſſe per plures & me-
liores teſtes, ſm Bar. ibi, per tex. in l. ob carmen, ff. de teſt. & ſe-
quuntur Canoniſtæ, maxime Fel. in c. licet cauſam, de prob. ſed
actor probauit ſe poſſidere per ſexdecim teſtes, per acta, & in-
ſtrumenta, quib. apparet ipſum actorem die ceſſionis ſibi factę
de anno 144. vſq; ad diem litis cōteſtatæ continue poſſediſſe. Ga
lieni autem rei conuenti, neq; per teſtes, nec per acta, probarūt
poſſeſſio. vel ſaltem non ita bene, vt ſtatim demonſtrabo, ergo
&c. Non ob. in quātum Galieni videtur probaſſe de antiquiori
poſſeſſione, quia illa talis antiquior poſſeſſio nihil poteſt ſibi in
caſu iſto ſuffragari, duplici ratione. Et primo, quia illud, q̄ dr̄ in
interdicto retinendæ illum dēre vincere qui probat de antiquio
ri, ſane debet intelligi, videlicet dum tñ ēt probet illam antiquo-
rem poſſeſſ. continuaſſe vſq; ad diem motæ litis, ſecus ſi aduer
8 ſarius probat de iuniori poſſeſſione † continuata per decenniū,
tunc ille debet obtinere ſm Bar. in l. Celſus, ff. de vſuca. quia per
lapſum decennii præſumitur obliuio. qua mediante perditur ēt
ciuilis poſſeſſio, quæ animo retinebat. l. peregre, ff. de acq. poſſ.
ſm Bar. in l. ſi de eo, §. ſi forte, ff. eo. ti. & ita in ſpecie tenent Bal.
conſi. 20. col. fi lib. 5. Cur. ſenior conſi 24 ſuper eo. col. 2. Cum
igitur actor probauerit de iuniori poſſeſſione continuata non
ſolum per decennium, ſed ēt per annos 25. vt ea dictis teſtium,
& ex actis, & inſtrīs exhibitis luculenter apparet, reſtat conclu-
dendum in hoc interdicto, q̄ ipſe vincere debeat. Non ob. alle-
gata ſententia, qua fuit ordinatum Baiulum Mathæi de Ritiis,
a quo cauſam habuit do. Ioannes actor mediāte perſona Anto
nii Gardini, dēre exercere baiulatus officium nomine aliorum
condominorum, quia non conſtat q̄ illa ſentētia vnquam fue
rit mādata executioni. vnde quo ad poſſeſſorium nihil probat,
l. fundi, & ibi not. ff. de acq. poſſ. Præterea a die latę prędictæ ſen
tentię, vſq; ad diem turbationis decurrerunt decem anni vel cir
ca, quo tpe continuato, actor mediante perſona auctorum ſuo-
rum perſeuerauit in quaſi poſſeſſione totius iuriſd. ctionis dicti
caſtri, vnde & ſi Galieni auctoritate prędictæ ſentētię fuiſſent
miſſi in poſſeſſionem quondam caſtri & iuriſdictionis, tamen
per lapſum decennii illam perdidiſſent, non ſolum naturalem,
ſed etiam ciuilem, ſm Bart. in d. l. ſi de eo, §. ſi forte. Secundo re-
ſpondetur, q̄ ſi antiquior poſſeſſor ſciret ſuam poſſeſſionem
eſſe occupatam ab altero, & negligat inf. modicum tempus re-
cuperare naturalem, tunc perdit & ciuilem, quia ſuſcipiatur ſe
9 † poſſe repelli, l. clam poſſidere, § qui ad nundinas, iuncta l. ſeq.
ff. de acq. poſ. quia ciuili deperdita non poteſt amplius agere, ne
que excipere in interdicto uti poſſidetis, l. 1. §. interdictum, & ibi
Bar. ff. vti poſ. & ita in terminis declarat Fel. in d. c. licet cauſam.
Galieni autem, & eorum auctores, nedum per modicum, ſed
per longiſſimum tempus neglexerunt auocare naturalem, quę
erat penes Ant. Gardini, & eius auctores, ergo perdiderant ciui
lem, ſi quam habuiſſent, merito in hoc interdicto, in quo requi
ritur poſſeſſio, vel quaſi, obtinere nullo modo poſſent.

De vi, & reſtitutionibus ſpolia,

RESPONSVM I.

Quia Dominus de Carumbo ſuam quaſi poſ-
ſeſſionem exigendi iura incantus, tū per
inſtrumenta, tum per teſtes probauit, ac ſpoliū
eiuſdem iuris manifeſtum fecit. Nemini dubiū
eſt, eundem etiam pro incorporalibus recupe-
randæ remedio vti poſſit, etiam contra commu
nitatem eiuſdem loci, quam cōuentiones inter prædictum do
minum & ipſam communitatem initæ (ſecundum ea, quę pro-
ponuntur) nullo iure defendunt.

SVMMARIVM.

1 *Agenti interdicto recuperandæ, incumbit onus probandi poſſeſſorium, & ſpolium, ut obtinere poſſit.*
2 *Agens interdicto recuperandæ, non habet cauſam ſuæ poſſeſſionis probare, licet ipſam in libello deduxerit.*
3 *Probatio non neceſſaria non releuat probantem.*
4 *Quaſi poſſeſſio iuris collectandi, per unicam ſolutionē collectæ probatur.*
5 *Qui conuenit ſuper ſolutionibus alicuius debiti, debitum aperte fatetur.*
6 *Vniverſitas, fiſcus, & ſimiles, loco priuatorum habentur, ubi ſpeciali priuilegio non iuuantur.*
7 *Quaſi poſſeſſio per duos teſtes plene probatur.*

Reſpon. Interpreta.

AGit Dominus de Carūbo, ſeu eius firmarius, poſ
ſeſſorio iudicio ad ſolutionem unius groſſi
pro floreno, quem ſibi prætenditur dēri pro iure in
cātus quod iudicium poſſeſſorium rectę proponitur
contra eos, qui denegant ſoluere iura gabellarum, incantuum,
& ſimilia. c. querelam, de elect. ratio eſt ſm Pan. ibi, quia eo ip-
ſo, q̄ penſio ſolita percipi pro iurib. incorporalibus (vt eſt ius
incantus) denegatur, tunc vr̄ quis ſpoliari facultate, ſeu poſſeſ-
ſione exigendi. Et quia agitur poſſeſſorio, videndum eſt an ſint
probata pro parte actoris duo ad obtinendum in poſſeſſorio re
1 cuperandæ, videlicet † poſſeſſorium & ſpolium. Nam iſto iudi-
cio actor nō tenetur probare cām quare, ſibi debeatur groſſus
2 unus pro floreno, ēt libello deduxiſſet, ſm Inn. in d. c. querelā,
in fi. ſequitur Ang. in l. 1. in prin. col. 2. de eden. Dec. conſ. 136. in
cauſa reueren. ubi pulchre & late loquitur. In propoſito vr̄ non
eſſe probatum primum requiſitum. ſ. do. Carumbi eſſe in qua-
ſi poſſeſſione exigēdi groſſum vnum pro floreno, per teſtes. n.
non vr̄ probata aliqua poſſeſſio, quia ſolū deponunt d. Carūbi
ſolitum eſſe exigere groſſum vnū pro floreno a particularibus
perſonis vēdentib. aliquid ad incantū publicū, ſed q̄ a cōitate ſit
ſolitus exigere nihil dnt. vnde cum aliud ſint particulares, perſo
næ, aliud vniuerſitatis, l. ſed ſi hac, §. qui manumittitur, ff. de in
ius voc. non recte infertur de vno ad alterum, l. ſi ff. de calu. ſtat
.n. ſimul, q̄ particulares ſoluant groſſum vnum, & tñ cōitas nō
3 teneatur quicq̄ ſoluere, & probō † quæ neceſſario non cōclu-
dit, nihil probat, c. in præſentia, de prob. l. non hoc, C. vñ leg. per
inſtrā ēt non probata vr̄ intentio actoris, quia in ipſis inſtrīs ſo-
lutionum factarū per ſindicos & theſaurarios vniuerſitatis, nō vr̄
poſſe fieri fundm̄ ex eo, quia ſolōnes fuerunt difformes, & in
difformib. actib. non reſultat certa probō, vti in ſimili cōſuluit
Cor. conſi. 296. circa primū conſultationis art. lib. 4. Sed pmiſſis
non ob. arbitror probatū fuiſſe vtrūq; neceſſarium ad victoriā
actoris, ſ. quaſi poſſe. & ſpoliū. Probatur in primis quaſi poſſeſ-
ſio exigendi iura incātus a cōitate per inſtrā exhibita, ex quibus
conſtat per ſindicos & theſaurarios cōitatis pro iure incantus
fuiſſe factas quā plures & ſucceſſiuas ſolōnes. Clarum aūt eſt,
4 per vnicam ſolōnem collectę probari † quaſi poſſeſſionem iu
ris collectandi, & ſic per vnicam ſolōnem probari quaſi poſſeſ
ſionem exigendi iura incantus, ſm Lud. Ro. conſi. 311. in cām
propoſitæ conſultationis, in fi. Bal. conſi. 451. Sententia, lib. 3. &
in iurib. corporalibus ex unico actu acquiritur quaſi poſ. vt per
Pan. & alios in c. cū in eccleſia Sutrina, de cau. poſ. & ppriē. nec
huic fundō obſtat, q̄ ſolōnes, de quib. in dictis inſtrīs, ſint diffor
mes: quia videtur, q̄ licet ex ipſis nō reſultet certa probō reſpe
ctu q̄titatis, tñ reſpectu quaſi poſſeſſionis iuris exigendi reſultat
clara probatio, q̄ d. Carumbi eſt in quaſi poſſeſſione exigendi
iura incantus ab ipſa cōitate. quanta aūt ſit quantitas huius iuris
exigendi, probatur tam ex ipſis inſtrīs, quā ex aliis probationib.
maxime ſi ſimul coniungantur. dico in primis probari, q̄ quātitas
iuris incātus eſt groſſus vnus pro floreno ex ipſis inſtrīs, nam
poſtq̄ ex ipſis conſtat d. Carūbi eſſe in poſſeſ. exigendi iura in-
cantus, & poſtq̄ ex ipſis apparet cōitatē ex humanitate dñi, &

ſuorum

ſuorum negotiorum geſt. conſecutā fuiſſe ſingulo anno gſam
de ſoluendo minorē quantitatē, q̄ eſſet ſua incātus.ita eſt cā-
tant inſtr̄a ſoſoum,dum dr̄ ꝙ de accordio. & ex cōuentione
5 facta cum exactorib.qui eſt † conuenit ſuper ſoſonib.rōne ali-
cuius debiti, proculdubio fatetur debitum.l.qm̄, ff. de iis, qui
no. infa. ſecuta igitur confeſsione ſindicorum toties facta, ſe-
quitur ꝙ do. Carumbi hēat ius exigendi iura incantus ab ipſa
cōītate,ſtantibuſq; tot conuentionib. factis ſuper ipſo iure in-
cantus,dico ꝙ credendum eſt dño affirmanti, ꝙ illud ius, ſuper
quo conuenerunt,eſt groſsus vnus pro floreno,niſi ipſa cōitas
probet pro quo , & quoto iure ſolueru, & totica conuenerit.
Sicut ſi dubitetur pro qua re emphyteuta ſoluerit canonem,
ſtatur dicto dñi aſſerentis toſones fuiſſe factas pro certo præ-
dio,vel oīb.prædiis ipſius emphyteutę,niſi emphyteuta ipſe pro
bet pro qua re ſoluerit,ſm Spec.tit.de emphyteu §.nunc aliqua,
ver.67.& ſequitur Alb.de Roſ.in l.ſi certis annis, C.de pac. Si-
cut ēt ſi dubitetur ſuper q̄ntitate feudi,ſtatur dicto dñi aſſeren-
tis totum eſse feudum,niſi vaſallus probet finea & quantitates
feudi,ſm Bal.in c.1.de vaſal.qui ꝯ conſt. Lothai feu.alie. ſequi-
tur Iaſ.in l.a C.de iure emphy. ideo dico conſtare, ꝙ illud ius,
ad ꝙ tenetur cōitas,eſt groſſus vnus pro floreno, tam ex teſtib.
q̄ ex confeſsione ſindicorum.conſtat eſt ex teſtibus & confeſ-
ſione reorum,ꝙ quælibet perſona priuata & particularis tene-
tur ſoluere groſſum pro floreno.conſtat etiam ad ius incantus
teneri cōitatem,vt ſ̄.deduat,ſed dubitatur, an etiam ipſa tenea-
tur ad groſſum. Ego ſuper iſto dubio dico,fundatam eſſe inten-
tionem dñi,niſi cōitas probet,ꝙ non teneatur ad dictum groſ-
6 ſum.qđ ſic demōſtro. Vniuerſitas, † fiſcus,& ſiſes,vbi non con-
ſtat eos hr̄e priuilegium, loco priuatorum hñtur. & idem ius
ꝙ dr̄ cuilibet priuato,ita & ipſis dđm eſt l.item veniunt,§.in pri-
uatorum,ff.de pet.hær.l.cum glo.C.eo. l.ob pecuniā, ff. de fur.
cum ſimilib glo.magna in rub. C. de iu.reipub. lib.11.niſi ergo
cōitas oſtēdat priuilegiū,ꝯcludendū eſt eam dr̄e vti iure,quo ſin
guli particulares vtunt.cum itaq.ſinguli ſoluāt groſsum, & ip-
ſam groſsū ſoluere neceſse eſt. & pro iſta rōne adduco tex. in
l.maxima rū.ibi,vt nō ſingulis indulta pſonis,ſed in cōe dignita
ti,vel corpori hūi bñficia doceant fuiſse ꝯceſsa,C.de ex cu. mu.
lib.2.Tertio ꝯſtat ēt duob.teſtib. videlicet primo & 14.ꝙ do.de
7 Carumbo eſt in quaſi † poſseſsione exigendi groſsū vnū pro
floreno,qui teſtes cum ſint duo,plene probant,c.1.omni nego-
tio,de teſt.l.ubi numerus, ff. de teſti. iſti namq; duo teſtes dñt
ꝯtenta in articulis vera eſse.& ſi dicatur, ꝙ articuli nihil dñt de
cōitate,ſed ſolum ꝙ d.Carumbi eſt in quaſi poſ.exigendi groſ-
ſū unum a q̄buscunq perſonis,q̄ ēt ea allegationib. aduocato-
rū,de q̄b.in actis appſone pſonę ꝯphēdit vniuerſitas,l.mortuo,
ff.de fideiuſ.& licet vniuerſitas ſit ficta perſona.cū tñ articulis lo
quant de q̄buſcunq.perſonis,ēt de ficta pſona loqui neceſse eſt:
aſs vniuerſalis affirmatiua falſa eſset,l.ſi q̄s ducēta,§.vtrū,ff. de
reb dub.præterea ea rōne aſsignata per primum teſtem appa-
ret,ꝙ intelleait etiam de vniuerſitate.ratio enim declarat & am
pliat dictum,l.cum pater,§. dulciſſimis, de leg.2. Laus Deo.

Vti poſſidetis.

RESPONSVM I.

QVemadmodum In interdicto retinē-
dæ directo poſſeſsio,
& inquietatio ad victoriam neceſſario ſunt agen-
ti probanda : ita ēt agenti vtili interdicto retinendæ
iā obtinet , qui melius ſuam poſſeſsionē, ſeu quaſi
iuſtificat. Quare cum do.Gaucherius(ſm ea,quę ꝓponuntur)de
ſua quaſi poſſeſſione, & inquietatione cum plurib. teſtib. tum
documentis fidem indubitatam fecerit, dubitandum non eſt,
cur ſibi benignū iudicium implorauit nō veniat impartiendū ꝯ
d.Lud. dicti loci ꝯdñm, cum ꝓhibitione , ne eundem Gauche-
rium de cętero in ſua quaſi poſſeſſione tam animalia in d.ter-
ritorio depaſcendi,q̄ præconizationes faciendi,q̄que ēt portio
nem ſuam tum mulctarum condemnationem,tum confiſcatio
nem exigendi vexet ac moleſtet,donec & quouſque de plenio-
ri poſſeſſorio,ſeu petitorio aliter fuerit ordinatum.

SVMMARIVM.

1 *Subditi pro domino deponentes ſuſpecti ſunt, & q̄uo procedat, vide nu.4.*
2 *Teſtis deponens contra eum cum quo alias lis fuit, non caret omni exce-
ptione, quomodo procedat, vide num.7.*
3 *Conductor nullo iure poſſidet.*
5 *Numerus teſtium ſupplet fidem, vbi de fide dubitatur.*
6 *Dictum teſtis aliqualiter ſuſpecti confirmatur ex dictis aliorum non ſu-
ſpectorum.*
8 *Ex probatione, & confeſſione condomini, quaſi poſſeſſio probatur.*
9 *Par in parem non habet imperium.*
10 *Locutio limitata limitatum producit effectum.*
11 *In interdicto retinendæ vtilis obtinet , qui poſſeſſionem ſuam per plures
teſtes comprobauit.*

Reſpon.Interpret.

IMplorauit Benignum offm̄ veſtrum
Magnificus d.Gaucherius
de Bianchaiis, dñs de Ceſariſta de Robione,
condominus de Tagliatis,ꝯ d.Lud.Vaſſadelli,
dominum de Vacharicio turbantem ipſum
d. Gaucherium in ſua quaſi poſſeſſione depa
ſcēdi animalia ſua in territorio de Tagliatis,& in ſua quaſi poſ
ſeſſione, præconizationes faciendo in d. loco & in ſua poſſeſ-
ſione exigendi ſuam debitam partem mulctarum,& condēna-
tionum,ac confiſcationum,ad effectum vt prædicto dño Vaſ-
ſadelli inhibeatur,ne ipſum d.Gaucherium turbet & moleſtet,
donec ſit cognitum de pleno poſſeſſorio,ſeu petitorio , iuxta
tex.in c.cum veniſſent,vbi Inn.de reſt.in integ. Et quia in hmōi
iudicio agens tenetur duo probare,videlicet ſe fuiſſe turbatum,
& ſe tpe turbationis poſſidere,ac ſi ageret interdicto retinēdę,
l.1.§ hoc interdictū,& §.fi.vbi Bart.ff.vti poſſi.& per Ale.cōſ.
136.col.2.lib.2.Vidēdū eſt primo,an pro parte actoris ſint hæc
duo neceſſaria ad victoriam ſufficienter probata. Et prima fa-
cie videretur dđm,ꝙ nō, q̄a teſtes fere oēs ſunt ſubditi prædicti
1 d.Gaucherii.conſtat autem ſubditos † deponentes pro dño eſ
ſe ſuſpectos,l.idonei,ubi gl.ff.de teſt.gl.vbi Pan.& alii,in c.acce
dens,1.vt lite non conteſt. Bar.in l.lege,ff.de teſt. cum ſimi. Et
dñs Elias de Podio,alius teſtis nō ſubditus,eſt etiam ſuſpectus,
2 nec ei fides eſt etiam adhibenda, quia hēt † litem cum do Lud.
contra quē depoſuit,§.ſi vero aīt,in Auten.de teſti.præterea,
& ſi omnes teſtes idonei forēt,tamen eorum depoſitio nō no-
ceret d. Lu.eo,quia ex inſtr̄o arrendamēti ſiue locationis, ꝓdu-
cto per ipſum dñm Ludouicum,declarātur depoſitiones teſtiū
vt intelligātur actor & reus auctores,videlicet eius pater,& du.
Iacobus de Folchacherio, qui conduxerunt iuriſdictionem &
emolumenta dicti loci de Tagliatis a do. Carolo Vaſſadelli de-
paſci feciſſe aīalia in dicto territorio proclamationes feciſſe fie-
ri,& mulctas eaegiſſe ti.cōductionis & arrēdamēti.conſtat aūt
3 ꝙ † ꝯductores non poſſident, ſed poſſeſſio dicitur penes dñm
locatorem,cuius noīe poſſidetur,l.quamuis,§.ſi conductor.ff
de acq.poſſ.imo conductor non poteſt contra locatorem reſri
care q̄onem dñii,neque poſſeſſionis,l.ſi quis conductionis tit.
C.loca. Verum præmiſſis nequaquam attentis, cenſeo contra-
riū eſſe verus,uidelicet probata eſſe oīa neceſſaria , & ꝯſr̄ inhi
bendum eſſe per noſtram ſnīam d Lud.ne moleſtet prædictum
d.Gaucherium in ſua quaſi poſſeſſione,&c.probat.n.turba.nō
ſolum per teſtes productos a d.Lud.nec eā diffitetur ipe d.Lu.
Probata ēt fuit poſſeſſio ipſius dñi actoris tā per teſtes, quā p
inſtr̄a.nec obſtāt adducta ſ.in ꝯtrium,quia rñdetur quatuormo
4 dis. Primo ꝙ ſubditi rōne iuriſdictiōis tñ ſunt † idonei teſtes ꝓ
domino ſm Spe.ti.de teſte.§.1.ver.12.Io.An.& Fel.& Imo.in c.
litens,de teſt.nec obſtant allegata in ꝯtrium,q̄a ꝓcedunt q̄n p-
ſona dñi eſſet terribilis ſuis ſubditis , taliter ꝙ ꝓlumi poſſit eū
inferre uiolentiam teſtibus, niſi ſuo mō deponant: alias ſecus
ſm Io. An.& Pan.in d.c.accedēs,& Fel.in d.c.in literis.col.2.nō
conſtat autē,ꝙ d.Gauche.ſit talis perſona , quæ velit violentiā
vllam inferre ſubditis.nec hoc fuit deductum, neq;probatū,er
go &c.Scđo rñde,ꝙ licet alias vnus teſtis ſubditus poſſit dici ali
qualiter ſuſpectus , multitudo tñ teſtiū tollit oēm ſuſpicionē,
5 quia vbi deficit aliqd de fide,ſupplet † numerus teſtium, ſm gl.
& Iac.But.in l.3.§.1.ff.de teſt.per illum tex.& Imo.in l.q teſtō,
col.1.ff.de teſt.& Ale.conſi.5 col.3. & conſi.93.lib.1. Tertio rñ
detur,ꝙ depōnta teſtium ſubditorum, coadiuuantur ex depo-
ſitionibus aliorum non ſubditorum , & ex inſtr̄is productis in
cauſa,de quibus infra dicam,vnde ſufficienter probant,quia di-
6 ctum teſtis aliquālr † ſuſpecti, & ſtabilitur & cōfirmatur ea di-
ctis aliorū nō ſuſpectorū,l.ſi q̄s ex argētariis,§.1.ubi Bal.& alii,
ff.de edēn.& ꝙ ita tenet Ang.conſ.1. Pau.de Caſ conſ.380.cū ſi
milibus. Quarto rñdetur,ꝙ ēt detractis teſtibus ſubditis,p alios
non ſubditos ꝓbatur intētio actoris.vñ nihil hēt obſtare,ꝙ aliq
ſint ſubditi,vt per Bar.in l.1.§.ſi q̄s neget, poſt gl.ibi,ff.quemad
mo.teſta aper.traditur p Ia.i d.l ſi q̄s ex argētariis,§.1.col 1. Nō
obſt.ꝙ d.Helias de Podio,vnus ex teſtib.non ſubditis, hēat litē
cum d. Lud.ſuper quadam pignoratione, quia rñdeo , ꝙ eſt lis
7 † ſuper re modica,vnde ꝓpterea nō redditur eius teſtimoniū ſuſpe
ctum,ſm Pan & alios in c.1.de iu.vbi ēt ſcripſi, & in c.cū opor
teat,& in c inquiſitionis,de accuſ.ubi dicit Pan.ꝙ eſt arbitrariū
iudici credere tali teſtimonio,ꝯſiderata lite, & pſonarū qualita
te.Nō ob.dū dr̄,ꝙ ipſe d.Gaucherius,& pr̄,ac do. Ia.depaſci fe
cerunt eorum aīalia in dicto territorio, & proclamata fieri fece
ſūt ut cōductores,& non iure proprio,quia oppoſitū deſſ iure
propoſitū. Et pro clariori rñſione accommodāda, præmitto,ꝙ
do.Carolus tanquā condominus loci de Tagliatis locauit red
ditus,& emolumēta ſibi ſpectantia in dicto loco prædicto d.Ia
cobo ēt condño loci,vſq;ad tres ann. ita cantat inſtr̄m locatio
nis,ſiue arrendamenti.hoc præmiſſo, retorqueo fundamentū
d.Ludouici ſe fundantis in dicto inſtr̄o cōtra ipſum,nam ſi ue-

8 rum ſit (prout eſt) quod do Gaucherius ſit cõdñs, vt dr † in dicto inſtrũ, & confitetur do. Ludo per productionem ipſius inſtri. ſm glo. in l. fi. C. de lib. caut. bene ſequitur, q ratione ſui condominij dicatur in quaſi poſſ de paſci faciendi animalia in dicto territorio. quia aut paſcua ſunt cõdñorum territorij, aut publica: ſi cõdñorum, & tunc & licuit prędicto d. Gaucherio, & anteceſſoribus ſuis vti dictis paſcuis, vt no Pau. de Caſt. & Soc. in l. i. in prin ff de acq. poſ & c, aut ſunt publica, ſiue vniuerſitatis: & tũc & ipſi d. L. u. licuit, liceta. vti ipſis paſcuis, § flumina. & §. vniuerſitatis, Inſt. de rer. diui. & ſi cõdña eſt d. Gaucherius cum ipſo do. Lud. vt ipſe fatetur & conſtat ex inſtris q pluribus in actis exhibitis. bene ſequitur q eo iure, quo ipſe do. Ludouicus tanq̃ condñs fieri fecit proclamata, & mulctas exegit q eodem etiam iure prædicta exercere, & exigere potuerit idem d. Gaucherius:
9 quia cõdñs † non poteſt turbare, vel impedire exercitium iuriſdictionis alterius cõdñi, vt per Bart. in l. inter tutores, in fin. ff. de adm. tut. cum concor. adductis per Iaſ. in l. ſtipulationes non diuiduntur. in t. opp. ff de verb. obl. & per Fel. in c. quæ in eccleſiarum, col. pe. de conſt. niſi ſit diuiſum territorium & iuriſdõ, quia tunc vnus non põt exercere iuriſdõnem alterius, nec immittere animalia in partem alterius, vt no. in c. i. §. præterea ducatus, de proh. feu. alien. per Fed. Ex his ſatis euidenter patet q d. Iaſ. & ſucceſſiue pater do. Gaucherij, & ipſe do. Gaucherius iure ſuo. & non alieno, immiſerunt animalia in dicto territorio, & proclamata fieri fecerunt, & alia iuriſdõnalia exercuerunt. Præterea & ſecundo, in dicto inſtrõ locationis do. Carolus vti cõdñs locauit partem ſuę iuriſdõnis, & emolumentorũ & non totum, vnde recte infertur ad portionem ipſius do. Iacobi etiam cõdñi, quia locatio eſt limitata ad partem ipſius do. Caroli, quę
10 limitatum † effectum producit, quo ad illam partem tñ, l. in agris, de acq. rer. dom. ff. l. age, C. de tranſa. cum ſim. Tertio ex actis, fol. 5aa. conſtat de titulo cõdñij prędicti do. Gaucherij, & dicti d. Iac. auctoris ſui, ergo bene ſequitur q virtute illius tituli dr eſſe, & retro fuiſſe in quaſi poſſeſſione iuriſdõnem exercendi pro ſua portione, & animalia ſua depaſci faciendi in dicto territorio, quia exiſtens in poſſeſſione pręſumitur poſſidere ex titulo proprio pręcedenti, ſm glo. Bart. & alios in l. quædam mulier, ff. de rei vend. & Bart. poſt glo. in l. 2. ff. de acq. poſ. Quarto ex actis, fol. 212. & pluribus ſeq. conſtat, qualiter paſturagiũ fuit cõi nomine dñorum Lud. Vaſſadelli, & auctorum do. Gaucherij cõdñorum loci de Taglianis venditum. Item conſtat q Lod. & do. Gaucherius tanq̃ cõdñi cõi nomine conſtituerunt iudices in dicto loco de Taglianis, & gñr conſtat, q do. Gaucherius, & ſui auctores iure proprio fuerunt, & ſunt in quaſi poſſeſſione pabuli, & iuriſdõnis pro ſua debita portione. Vlt. eſto q per parte d. Lud. probatum fuiſſet ſe aliqñ turbaſſe prędictum d. Gaucherium, & ſuos, ſeu aliqñ exercuiſſe inſolidum iuriſdõnem, q tñ probatum non fuit. Attamen in hoc iudicio, in quo agitur ne prædictus d. Gaucherius turbetur ad ſimilitudinem interdicti retinendæ, debet ipſe d. Gaucherius obtinere,
11 quia per plures teſtes probauit ſuam poſſeſſionem, vel quaſi, l. ob carmen, in fi. ff. de teſti. & profecto non video probabilem rationem dubitandi, quare non ſit inhibendum do. Lud. ne moleſtet ipſum do. Gaucherium in ſua quaſi poſſeſſione, donec aliud fuerit petitorio, vel pleno poſſeſſorio ordinatum.

De exceptionibus & præſcriptionibus.

RESPONSVM I.

LIcet Agenti interdicto recuperãdę, ſeu remed lo can. reintegranda, nõ obſtet exceptio dñij tñ ſi exceptio pprietatis, q̃ alias nõ erat admittẽda, admittatur, & parte non opponente probetur, excludit ex hmõi remedijs agentes. Verum cum in propoſita facti ſpecie exceptio proprietatis cum conſenſu partis ſimpliciter nec admiſſa, nec probata fuerit, nullo iure opponentib. prodeſt, quare reſtitui, ſeu reintegrari expoſtulans, ante omnia (prætenſa pręſcriptione non ob.) venit reſtituendus.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio proprietatis, quæ alias non erat admittenda; ſi admittatur, & parte non opponente probetur, excludit agentem poſſeſſoria recuperandę & remedio can. reintegranda.*

2 *Admiſſio articulorum ſaluo iure impertinentium, non prodeſt articulantibus, ſi articuli impertinentes reperiantur, & teſtium depoſitio ſuper eiſdem redditur nulla.*

3 *Reſponſio poſitionibus impertinentibus iubente iudice facta, conſenſum non inducit.*

4 *Approbans actum ſimpliciter, videtur cum ſua qualitate approbare.*

Reſpon. Interpreta.

LIcet Agenti interdicto recuperandę, non obſtet exceptio dñij, l. ſi quis ad ſe fundum, C. ad leg. Iul. de vi. nec & obſtat agenti remedio can. reintegranda, vt tradit in c. ſępe, de reſti. ſpol. Et q exceptio proprietatis, de qua agitur, & non obſtet agenti remedio reintegranda, tenuit Alex. conſi. 100. viſo, & diſcuſſo. col. pe. lib. 5. & conſi. 6 lib. 3. & alias memini me cõſuluiſſe. Tñ vr, q iſto caſu hẽat obſtare, quia articuli dati pro parte reorum, fuerunt admiſſi, & exceptio
1 fuit pbata conſentientib. actorib. quo caſu † exceptio proprietatis, quæ alias non erat admittenda: admiſſa tñ & probata, parte non cõdicente, habet excludere agentẽ poſſeſſorio recuperãdæ, vt eſt caſus in c. 1. de reſt. ſpol. & hoc non ignorauit Cæpol. qui ex hoc facit vnam cautelã. q aũt actores cõſenſerint, patet q poſt admiſſionẽ articulorũ, & ordinationẽ, q rñderet ipſis articulis, pcurator actoris petiit dilationẽ ad rñdendũ, quo caſu cenſetur acquieuiſſe admiſſioni, arg. l. ad ſolonem, C. de re iud. & dato, qd petendo terminum ad rñdendũ cenſeret cõſenſiſſe, tñ ex quo poſtea principales ab admiſſione iſtorũ articulorũ reſpicientiũ petitoriũ appellarunt, & in terminis iuris non fuerũt proſecuti, ita q deſerta remanſit applo, proculdubio cenſetur ſuæ applõni renunciaſſe, & admiſſioni conſenſiſſe, c. ab eo, de appel. lib 6 facit tex. in l. ab eo, C. quo & quan iudex. c. quod ad conſultationem, de re iud. Prędictis non obſtantib. credo quod hmõi exceptio proprietatis & probata pñti iudicio, non releuet opponentes, quia (vt ſ. dixi) talis exceptio non obſtat agenti poſſeſſorio recuperandę, d. l. ſi quis ad ſe fundum. difficultas igitur, & punctus huius dubitationis conſiſtit ſuper admiſſione articulorum, & aſſerto conſenſu agentium. Dico igitur q admiſſio dictorũ articulorum nihil prodeſt reis opponentib. quia
2 factum fuit cum temperamento & reſeruatione, videlicet, † ſaluo iure impertinentiũ, & non admittendorum; quæ reſeruatio operatur, q & poſt admiſſionẽ diſputari poſſit, an articuli ſint admittendi, vel impertinentes: & reperio quod ſint impertinentes, ipſo iure nulla eſt depoſitio teſtiũ facta ſuper dictis articulis, ſm Bart. in l ſi duo patroni, §. idem Iulianus, ff. de iu. iu. vbi Alex. & Mod & Bal. qui proprie loquitur in terminis qõnis noſtræ, in l. fi. C. qui legi. perſo. habeant ſtan. in iu. Spe in tit de teſte, § nunc videndum. poteſt. n. iudex dubitans ſuper aliqua exceptione reſeruare eius diſcuſſionẽ in fine litis, ſm Bal. in auc. ſi dicatur, C. de teſt. & traditur per glo. Pan. & Cano. in c. cũ contingat, de offi. deleg & per Vital. in tracta clauſularum, c. 5. & ſeq Patet ergo, quod admiſſio nihil ſuffragatur reis. Minus & eis opitulatur aſſertiua conſenſus (vt dr) adhibitus per actores, quia falſum eſt, quod nunq̃ conſenſerint, quod admitterentur articuli concernentes petitorium, vt patet ex actis. Non obſtat, quod procurator actoris petierit terminum ad rñdendum, quia ex hoc non propterea ſequitur, quod conſenſerit admiſſioni, niſi eo modo facta fuerat, & ſaluo iure pertinentium. Non enĩ plus dẽt operari petitio termini ad rñdendum, q̃ ipſa rñſio, cum petitio termini fiat ad finem rñdendi & finis ſit illa, qui regulet actus directiuos ad finem l. verum eſt, la 2. & l. qui iniuriæ, ff.
3 de fur. rñſio † autem facta poſitionib. impertinentib. iudice iubente rñderi ſaluo iure impertinentium, non inducit conſenſũ, q intelligitur ſm interrogata, l de ętate, §. qui interrogatus, ff. de interrog. actio. §. præterea, Inſt. de inuti ſtipul. & ſic intelligitur facta cum proteſtatione, ſaluo iure impertinentium, prout intelligebatur interrogatio. & ita expreſſe determinat Bart. in d. §. idem Iulianus. Pan. in d. c. cum contingat. Vital. in d. tra. c. 5. Non obſt. quod appellantes patientes labi terminum datum ad ſequendã applõnem, videantur conſenſiſſe admiſſioni, a qua appellarũt: quia eſto qd ita eſſet, tñ nõ pt alr videri cõſenſiſſe, q̃ diſponat admiſſio, a qua appellarũt. Sed ſic eſt, quod admiſſio eſt facta cum reſeruatione, ergo & videbuntur conſenſiſſe cum ſua reſerua-
4 tione, † quia approbans actum ſimplr, vr approbare cum ſua qualitate, l. i. § ſi quis ſimpliciter, ff. de lib. leg. & ideo poteſt dici, quod appellantes non fuerunt appellationem proſecuti, quia ſciebant etiam deſerta appellatione ius ſuum durare, vt in ſimili dicit Iuriſconſultus in l. ſicut, §. non videtur, ff. quib. modis pign. vel hypote. ſolu. Laus Deo.

RESPONSVM II.

IVdicio, Cui non obſtat ſententia, litis pendentiam non obeſſe indubitati iuris eſt. Et ideo pendente arreſto per iudicis officium implorato ad cautionem obtinendam, ab actione principalis debiti pro eiuſdem cõſecutione nunquam deſiſtendum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Pendentia litis ſuper arreſto, non impedit proceſſum ſuper actione principali: nam iudicio, cui non obſtat ſententia, non obſt litis pendentia.*

2 *Imploratur officium iudicis ſuper arreſto pro cautione obtinenda, & ideo cautione præſtita reuocatur arreſtum. ita etiam obſeruat communis practica.*

3 *Cumulatio arreſti, & cauſæ principalis, nullo iure eſt prohibita.*

4 *Regula ordinis in diuerſis iudicijs locum non habet.*

5 *Contrariorum eadem eſt diſciplina.*

6 *Libelli oblatio eſt duplex, & libellus ad varios fines offerri poteſt.*

7 *Acceſſorium concomitatur ſuum principale.*

Reſpon.

Reſpon.Interpreta.

QVia arbitror clariſſimi iuris eſſe, ꝙ pendente lite ſu
per arreſto poſſit procedi in negotio princi-
pali, per iura & rõnes allegatas alias per me: ideo di-
xi, ꝙ iſta concl'o patebat tonſonib. noo elationis gra-
tia, non animo iniuriandi præſtantiſſimum Adoocatum partis
aduerſæ ſed ad demonſtrandum, ꝙ ſuper iſto art. non eſt hæſita
tum. Scio n. ꝙ d. Aduocatus ſcit Bar. & cęteros Doctores cõiter
ſolere vti ſimilib. verbis, & efficacionb. quando volunt demon-
ſtrare ſuper aliquo caſu non eſſe laborandum. Quare exiſtimo,
ꝙ pro ſua modeſtia arbitrabitur me non eſſe labe elationis ma
culandum. Sed ad rem deueniendo dicebam primo, ꝙ penden
1 tia † litis ſuper arreſto non impedit proceſſum ſuper actione
principali, per te. l. ſed ſi ante, ff. de exceptio. quæ eſt, ꝙ iudicio,
cui non obſtat litis pendentia, dicit reſpondendo d. Aduocatus
ꝯtr. partis, ꝙ illa rſa procedit, qñ duo diuerſa iudicia intentãtur
ad diuerſos fines & effectus. Ita procedat ille tex. & in hoc bene
loquitur. Sed iſte eſt proprie caſus noſter, quia fuit duo diuerſa
iudicia, diuerſa remedia ad diuerſos fines propoſita, videlicet
2 imploratum fuit officiũ iudicis † pro arreſto ad finẽ cautionis:
poſtea propoſita fuit actio ex ſtipulatu principalis pro conſecu
tione credin. & pro cõfirmatione allegat tex. in §. ſed neque, in
Auc. de fidei. vbi admittitur ꝯcurſus principalis actionis & hy-
pothecariæ. & per illum tex. Soc. in d. l. ſed ſi ante, colũ 3 infert
pro confirmatione prædictæ concluſionis, ꝙ vbi duo iudicia,
quorum alterum eſt acceſſorium alterius, non dantur ad idem,
licet ad eundem finem tendere videantur, tunc concurſus non
impeditur. & certe tex. in d. §. ſed neque, non poſſet clarius de-
cidere qõnem noſtram. licet. n. iudicium arreſti videatur habere
aliqualem concomitantiam cum iudicio principali, tñ cũ inten
3 tetur ad illud, non impedietur † cumulatio ſicut hypothecaria
coadiuuat actionem principalẽ, & tñ cõcurrit cum ea. Nec aliqd
puto facere ad rumbuoi, dũ dr̃, ꝙ obſtat rſa ordinis, quæ eſt ꝙ
4 prius qõ emergens ſit decidenda, qa vt alias dicebã, iſta ſunt † di
uerſa iudicia, & ideo vnum non poteſt dici emergens alterius.
Secundo, quia illa regula ordinis procedit, quando emergẽs eſt
talis naturæ, ꝙ pronunciatione non facta ſuper ea, impediretur
proceſſus ad vlteriora, ſm Pan. in d. c. 1. col. 4. de ord. cog. per ꝓdi
cta vero ſatis apparet, ꝙ ẽt ꝙ non pronuncietur ſuper arreſto,
nihilominus põt procedi in ca principali. Igitur ſuper emergen-
tib. non eſt amplius laborandum, & hoc videns do. Aduocatus
(vt arbitror) nihil ad ea, quæ s. dixi, rñdet, licet iterum alleget re
gulã ordinis. Dicebã ſecundo, eſſe caſum in cle. vnic. de ſequeſt.
poſſeſ. & fru. & in l. ſi fideiuſſor, §. ſi. qui ſatiſd. cog. rñdet do. Ad
uocatus, ꝙ illa iura loquuntur, qñ mihi opponitur ꝯ ſequeſtrũ,
ſeu arreſtum, vnde ipſe vellet habere tex. qui loqueretur, qñ ali
quid opponitur ꝯ arreſtum. ſed certe illa iura loquuntur gene-
raliter, ergo generaliter intelligenda, iuxb. vulgarib. Secundo di
co, ꝙ cle. vnic. loquitur qõ ſequeſtrũ oppugnabatur, vt patet in
illis verbis, ſi quis aũt ſequeſtrationem hmõi impedire, &c. Ter
tio vellem ꝙ d. Aduocatus rñderet, quare ſicut pendente lite ſu
5 per cã principali, põt peruenm ad arreſtum, cur non eõ † pẽden
te lite ſuper arreſto, non poſſit procedi in cã principali. ſi. n. re-
gula ordinis obſtaret, ita obſtaret in vno caſu, ſicut & in altero,
& ſi cauſę eſſent inuicẽ pręiudiciales, vnoq; caſu proceſſus ſuper
vna impediret proceſſum ſuper altera, §. ꝓiudiciales, Inſt. de act.
ſed reneta indubitati iuris eſt, ꝙ inuicẽ ſe ꝯpatiuntur, & concur-
rere pñt. Non obſt. illa conſideratio d. Aduocati, in qua vr̃ face-
re totale fundm̃, ꝙ idem libellus fuit propoſitus ante arreſtũ. &
idem libellus poſtea fuit oblatus ſcdo loco, & ꝯñt ſm eum, aut
eſt idem iudicium, & tunc non potuit libellans ab eo recedere,
auc. qui ſemel, C. quõ, & qñ iudex. aut diuerſum eſt iudiciũ, erit
ſaltem connexum vel attingens iudicio cœpto; ideo exceptio
ſm eum, erit emergens, quia pro rñſione ſciendũ eſt, ꝙ duplex
6 † eſt libelli oblatio, vna, q̃ fit iudici; altera, quę fit parti, vt p Ab.
in c. 1. de lib. obl. Bar. in fi. rub. C. de in ius voc. Item ſciendum eſt,
ꝙ quis põt offerre libellum iudici ad varios fines. Primo ꝓ im-
plorando officio iudicis pro ſecuratione crediti, l. 1. & ibi tradit
Bar. ff. de iur. om. iu. Scdo pro vocanda parte ad iudicium, vt per
Pan. in d. c. 1. col. 2. Iſtis ſic præmiſſis, rñdeo ad prędicta; primo,
ꝙ libellus primo loco fuit oblatus ſoli iudici pro implorando
officio iudicis, ꝙ eſt implorandũ pro arreſto facta narratione
crediti ſui & cã, ꝑ quam petitur ipſum arreſtum. l. aut prętor,
§. ſi debitorem, ff. de iis, quæ fiunt in frau. cred. tradit Iaſ. Inſt. de
act. §. 1. Scdo loco fuit oblatus parti, vt intelligeret, an vellet cede
re, iuxta l. 1. ff. de eden. & ſi vellet contendere, litem conteſtaret,
iuxta l. 1. C. de lit. conte. & ideo auc. qui ſemel. nihil facit ad ꝓpo
ſitum. tamen quia loquitur, qñ libellus fuit ſemel propoſitus
parti, vt ibi in verbo, aduerſario cognitis, & poſtea vult ab eo di
ſcedere totaliter, ꝙ non cadit in caſu noſtro, quia parti ſemel
tantum fuit libellus oblatus; tum, quia dñs Ioannes nõ diſcedit
ab eo aliqualiter, imo inſtat expeditionem negotij; tum quia &
ſi bis libellaſſet, tamen ex quo ante litem cõteſtatam obtuliſſet,
non propterea proceſſus ad vlteriora impediretur, vt eſt caſus
in l. edita actio, C. de edẽ. n. 101. quam emendari, vel mutari poſſe
conſtat ergo multo fortius repeti. inſertur ẽt ꝙ iudicium ſuper
libello oblato parti non dr̃ emergens, eo ꝙ videatur connexũ,
ſeu acceſſorium. primo rõne eiuſdem libelli bis reproducti, qa
vt ex pręmiſſis patet, fuit libellus reproductus ad diuerſos fines,
& licet iudicium arreſti eſſet acceſſorium, nõ tamen ꝓpea inſer
tur, ergo impeditur concurſus, immo ꝯtrium potius vr̃ dicendũ,
7 quia † acceſſorium cõcomitatur ſuum principale, l. cum princi
palis, de re iu. ff. & in propoſito patet, ꝙ concurrunt eodem tem
pore per iura ſup. allegata, & maxime per tex. in d. clem. vnic. &
tex. in d. §. ſed neque, vbi iudicium hypothecarię concurrit cum
iudicio actionis principalis, &c. & illa ſufficiant explicata ad cla
rificandum veritatem huius articuli. Laus Deo.

RESPONSVM III.

SEntentia Abſolutoria lata ſuper arreſto, non pa-
rit exceptionem rei iudicatæ ſuper prin-
pali iudicio, quare eodem tempore ſuper vtroq; ſimul &
ſemel procedi poteſt, cum vtrunque iudicium diuerſum
& ſeparatum eſſe, diuerſę actiones diuerſique effectus demon-
ſtrent. Quapropter ſancta, atq; iuſta fuit interlocutoria domini
Iudicis, a qua inique & perperam prouocatum fuit.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia abſolutoria ſuper arreſto, non parit exceptionem rei indicatæ in iudicio principali.*
2 *Officium iudicis imploratur ad obtinendum arreſtum pro cautione debiti.*
3 *Vbi plura remedia, pluresvè actiones competunt ad diuerſa, proceſſus vnius non impedit proceſſum alterius.*
4 *Cumulatio regulariter eſt licita, niſi reperiatur prohibita.*
5 *Ex ſeparatis non infertur.*

Reſpon.Interpret.

IVdicio cui non obſtat ſñia, non ob. litis pendẽtia, l. ſed
1 ſi añ, de exc. ff. ſñia † aũt lata ſup arreſto abſo-
lutoria non parit exceptionẽ rei iudicatæ in iudicio inſtã-
to pro ꝯſecutione crediti, vt patet ad oculũ. ſequitur ergo, ꝙ
ſuper vtroq;, videlicet ſuper arreſto, & ſuper actione cõſecutio-
nis crediti vno & eodem tp̃e, ſimul & ſemel, procedi poteſt. Sã
cta itaque fuit interlocutoria do. Iudicis, & inique & iniuſte ab
ea prouocatum fuit. & licet iſta clariſſimi iuris adeo ſint; ꝙ pu-
deat inſiſtere, vt tñ ſatis faciam do. Ioanni de Buzafis, petenti tñ
deti obiectis ꝯ hanc interlocutoriam, breuib. demonſtrabo, ꝙ
poteſt ſimul ſuper vtroq; iudicio procedi, & adducta in oppoſi
tum, nihil faciunt ad propoſitum. Et in primis præmitto, ꝙ pro
2 arreſto, † cõpetit officium iudicis, ꝙ imploratur pro cautione,
& ſecuritate crediti, l. aut prætor, §. ſi creditorẽ, ff. de iis, quæ in
frau. credi. Actio vero ex ſtipulatu competit pro conſecutione
crediti, & oritur ex pręmiſſis, & identitate, de qua in inſtrumen
3 to. Hoc ſic ꝓmiſſo, ſuppono aliam ꝯcluſionem, ubi plura † reme
dia, pluresvè actiones ꝯpetunt ad diuerſa, proceſſus vnius nõ im
pedit proceſſum alterius, l. ſi idem cum eo. ff. de iu. om. iu. in ca-
ſu noſtro officium iudicis competit pro ſecuritate & cautione.
Pręceptum in vim ſubmiſſi, ſed actio ex ſtipulatu competit pro
conſecutione, & ſic ad diuerſos fuerunt propoſita, ergo proceſ
ſus ſuper uno, non impedit procedi poſſe ſuper altero. Tertio.
4 cumulatio † regulariter eſt licita, niſi reperiatur prohibita, ſm
gl. Bar. & alios in l. edita, C. de eden. ſed in caſu noſtro non repe
ritur prohibita, ergo &c. Imo dicit, ꝙ eſt expreſſe permiſſa, cũ
poſſit ſequeſtrum pro ſecuritate crediti fieri ẽt lite pendente, c.
fi. de ſequeſt. poſſ. & fructu. & probatur in l. ſi fideiuſſor, §. fi. ibi,
vel lis finem accipiat, ff. qui ſatiſ. co. voluit Sal. in l. vni. ver. quæro
ſeptimo, C. de prohib. ſequeſt. pec. Cur. in tra. de ſequeſt. in 13.
q̃ſito. Nõ obſt. allegata in ꝯtriũ & primo non obſt. l. edita, C. de
eden. per quam dr̃, ꝙ d. Ricarda non debuit proceſtib. inuolui,
quia loquitur, qñ plures libelli ad idem proponuntur, vel quan
do poſt litem conteſt. libellus mutatur. Nos autem loquimur,
qñ plura remedia inuicem ſe competentia competunt ad diuer
ſa quę poſſunt ſimul (ut prędixi) cumulari. Item non obſt. dum
dr̃, ꝙ pronunciandũ fuit prius ſuper arreſto tãquam ſuper emer
genti atticulo: quia rñdetur dupliciter. Primo, ꝙ iſta iudicia ſunt
5 penitus ſeparata, † vñ vnum non põt dici incidens, vel emergẽs,
ꝗñ ad aliud, l. ñ. ff. de cal. ad hoc. n. vt exceptio dicatur emergẽs
vel incidens, oportet ꝙ emergat, vel incidat in iudicio, de quo
tractatur, c. ruam, cum vulgari. de or. cog. Scdo rñdetur, ꝙ uerũ
eſt, ſi qõ, ſiue exceptio emergens, ſit ꝓiudicialis proceſſui, i. ſi ꝓ-
nunciatione nõ facta impediretur proceſſus ad ulteriora, ſecus
ſi non impediretur, ſm Pan. in c. 1. col. 3. verſi. ſed conclude, de
ord. cogn. in caſu nr̃o proceſſus vnius cãæ nõ impedit ꝑ proceſ
ſum alterius, vt ſ. probaui. & ꝙ ſtãte ſequeſtro poſſit in cã ꝓce-
di, liquet ẽt tonſorib. cle. vni. de ſequeſt. poſ. & fru. Et hæc ſũm
ad iuſtificandũ interlocutoriam dñi iudicis, qui ſapiẽter ordina-
uit litẽ eſſe ꝓteſtandam. Circa vero arreſtũ, an fieri potuerit, non
eſt pñtis ſpeculationis, quia corã alio iudice hęc cã diſcutitur, &
inſtructo ꝓceſſu qd iuris ſit opportune diſcutietur. Laus Deo.

RESPONSVM IIII.

CVm manifeſte conſtet exceptionem refectionis ex
penſarum dilatoriam eſſe, ideo in litis ingreſſu
& non poſt abſolutum proceſſum proponenda erat,
merito proponenti non prodeſt, quæ etiam eidem nõ
prodeſſet, & ſi in litis exordio propoſita fuiſſet, ſecundũ ea quę
proponuntur, nempe quia facto aduerſarii domina Firmina
Banetona uariare, ac mutare iudicium coacta fuit, idq; iure per-
mittente egit, quare nihil proponi poteſt cur pœnã mereatur.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio refectionis expenſarum dilatoria eſt.*
2 *Exceptio dilatoria fruſtra opponitur poſt litis ingreſſum.*
3 *An liceat in iudicio uariare abſque expenſarum refectione.*
4 *Quod lege permittente fit, nullam pœnam meretur.*

Reſpon. Interpret.

SEro Opponitur abaculans exceptio refectionis expen
ſarum rõne mutati libelli, ſeu verius mutati iudi-
cii. Cum prius fuerit per honeſtam mulierem d. Firminã
Batietonam intentatum interdictum retinendæ, & varian
do poſtea propoſuerit interdictum recuperandæ, ſeu ꝯdõnem
1 ex lege municipali, ſiue ex ſtatuto Comitatus, quia huiõi † exce
ptio eſt dilatoria, vt de ſe patet, vt vult Bal. in l. edita, in repetitio
ne Peruſina, C. de eden. idem Bal. in l generaliter, §. iis de pñuib. C.
2 de reb. cred Fel. in c. 2. col. fi. de li. oblatio. Exceptio † aũt dilato-
ria fruſtra opponitur poſt litis ingreſſum, arg. l. ita demum, C.
de procur. l. exceptiones, ff. de excep. c. inter monaſterium, de re
iud. ſi modo videatur proceſſus, apparebit hanc exceptionẽ pro
poſitam, poſtquam fuit lis conteſtata poſt productos articulos,
& ſuper cõdõne ex ſtatuto Comitatus poſt factas probationes,
& poſt completum, & cõcluſum proceſſum, ergo ſero oppoint
tur. Preterea, ubi prius ſupra dicta domina Firmina ꝓpoſuiſſet
interdictum retinendæ, quia tñ fuiſſet poſtea lite pendẽte ſupra
3 interdicto vti poſſidetis ſpoliata, licuiſſet † abſque refectione
expenſarum variare, & intentare interdictum recuperãdę, quia
facto aduerſarii fuiſſet coacta variare iudicium per tex. in l. 1. §.
quis autem, cum ibi notat. ff. quo. lega. nam quoties poſt litẽ co
teſtatam variatur factũ, permiſſa eſt variatio, & mutatio actio-
nis ſecundum Bar. in d. l naturaliter, § nihil commune, in 2. lect.
ff. de acq. poſſ. ergo non debet varians teneri ad expenſas, quia
4 ꝙ fit lege † permittente, pœnam non meretur, l. Gracchus, C.
de adul. cum ſi. & ita dicit Bar. in d. §. nihil commune, in 2. lect.
☞ quem alij communiter ſequuntur.

De executio. rei iudi.

RESPONSVM I.

SEntentia generalis, & incerta, in iudicio ge-
nerali admitti poſſe receptum eſt,
quæ in executione uenit liquidanda, ideo ſententia
lata, ut iura omnia Regię curiæ percipi ſolita in Ca
ſtro & territorio de Barles d. Lud. pertineat, & ſpe-
ctẽt de iure, iuribus ſubſiſtit, licet in executione huiuſmodi ſen-
tentiæ iura (ſi iure cõi non competant) veniant explicanda ſeu
probanda. Et uerba illa, exigi poſſit ab uniuerſis & ſingulis tenẽ
tib. poſſeſſiones, & hoſpitia, licet copulatiue ꝯcepta ſint, tamen
cum copula iungatur in generali ſubiecto, non copulat plures
qualitates, & in altero tantum uerificatur. quare tenentes poſ-
ſeſſiones tantum, & hoſpitia tantum, eidem curiæ Regiæ tene
ri inficiari non poteſt.

SVMMARIVM

1 *Sententia generalis, & incerta ualet in generali iudicio, & in executione liquidatur.*
2 *Curiæ regiæ competunt, quæ de iure communi probatione non egẽt, ſecus ſi ex conſuetudine, uel ex conuentione eidem competant.*
3 *Quaſi poſſeſſio iuris exigendi a tenentibus & poſſidentibus, recte per libros rationum probatur.*
4 *Inductio in poſſeſſionem fundi, & patientia aduerſarij, tunc requiruntur, cum agitur de translatione iuris, & quaſi poſſeſſionis, ſecus ſi de quaſi poſſeſſione ſola agatur, quia tunc ſola patientia officio iudicis præſtanda uenit.*
5 *Executio auenæ, & annonæ debita domino, fieri non debet, niſi contra tenentes & poſſidentes, non contra communitatem.*
6 *Copula ſi iungatur generali ſubiecto, non copulat plures qualitates.*

Reſpon. Interpreta.

IStud Iudicium, in quo petitum fuit oĩa iura Regiæ ca-
meræ adiudicari & reſtitui Magnificę do. Ludoui
cæ de Autiaſono, eſt generale ſm Mati. de Senis in c. ſigni-
ficantib. in 18. q. principali, poſt d Aor. & alios ibi, de libelli
1 oblati. in iudicio generali † ualet ſentẽtia generalis, & incerta,
& in executione fieri dẽt liquidatio, ſm gl. Bar. & alios in l. 1. ff. de
eden. Bar. in l. 2. C. de ſen. quæ ſine cer. quant. unde reſtat cõclu-
dendum, qđ Vicecomes de Cadenero, heres prædictæ d. Ludo
uicę e ius matris, petens executionem ſentẽtię, per quam fuit iu
dicatum, iura omnia, quæ Regia curia percipere ſolebat in Ca-
ſtro, & territorio de Bareles, pertinere & ſpectare prædictæ d.
Ludouicæ, & Dionyſium vſurpatorem dictorum iurium tene
ri ad reſtõem una cum fructib. teneatur probare, & iuſtifica-
ſe, quæ & qualia ſint iſta omnia iura, & hoc eſt expeditum, &
clarum. Si modo quæratur, qualiter d. Vicecomes probabit, re-
ſpondet Card. in c. conquerente, in 7. q. de ordi. quędam ſunt iu
ra, quæ competunt Regiæ curiæ de iure cõi, quædam ſunt, quæ
competunt de iure conſuetudinario, quędam ex ꝯuentione ea
2 quæ cõpetunt de † iure cõi, ut ſunt mulctarum exactio, confir-
mationes, & ſimilia, nõ exigunt aliquam probationem, ſed quo
ad ea ſnĩa mandatur executioni ipſo facto. quę vero cõpetunt
ex conſuetudine, exigunt probationem cõſuetudinis, qua cõſue
tudine probata, ſnĩa executioni mãdatur, ẽt quo ad ea. Quæ aũt
ꝯpetunt l. cõuentionis, requirunt probationem, ipſius conuen-
tionis, l. 2. ibi, probare poteris, C. de pac. cum ſi reducendo ꝓdi
cta ad caſum nrm, dico d. Vicecomitem qui in executione petit
ius exigendi ſingulis annis triginta ſextaria auenæ, & decẽ ſexta
ria annonæ ab uniuerſis & ſingulis tenentib. poſſeſſiones & ho
ſpitia a Regia camera, dẽre probare illud ius ſpectare Regię cu
riæ, quia conſtat Regiæ curię, tale ius non cõpetere de iure cõi,
& hoc ẽt eſt clarum. Sed dubitatio tota (ut video) cõſiſtit, an li-
ber archiui ſufficienter probet ius iſtud exigẽdi ſpectare Regię
curiæ, ita ꝙ poſſit fieri executio ꝯ cõitatem loci de Barles, quæ
ſe oppoſuit executioni, & cuius exceptionib. non obſtantib. iu-
dicatum fuit ſnĩam plenarie exequendam eſſe quo ad omnia iu
ra, de quib. in d. libro. Pro reſolutione huius dubitationis, puto
aduertẽdum, qualr petatur executio. aut d. Vicecomes petit exe
cutionem iuris, aut facti. l. aut petit ſe remitti in quaſi poſſeſſio-
nem iuris exigẽdi prædictam ſummam auenæ, & annonę, a te-
nẽtib. poſſeſſiones & hoſpitia a Regia curia, aut petit effectualr
ipſam ſummam auenæ, & annonæ ſibi pręſtari. Primo caſu ga
ex libro conſtat, ius illud tenẽtib. &c. pertinere ad Regiam cu-
3 riam, & pñr ad d. Vicecomitem, arbitror † executionem facien
dam, & d. Vicecomitem mittendum in quaſi poſſeſſione iuris
exigẽdi, quæ quaſi poſſeſſio eſt potentia quędam deducendi ius
ipſum exigendi in exercitium, ꝯ tenentes prędia, & poſſeſſiones
a Regia curia, ſm Ang. & Imo. in l. 1. ff. de acq. poſſ. & ſi dicatur,
qualiter poſſit mitti in quaſi poſſeſſionem exigendi a tenẽtibus
cum non conſtet de perſonis tenẽtib. poſſeſſ. & hoſpitia, nec ip
ſis prædijs, & ad acquirendam quaſi poſſeſſionem iuris incor-
poralis, ꝙ exercetur, requiritur inductio in poſſeſſionem fundi,
& patientia aduerſarii, l. 3. §. dare, ff. de vſufr. & l. 1 in fi. ff. de ſeru.
ruſt. pręd. Reſpondeo, ꝙ refert, an agatur de tranſlatione iuris,
4 & quaſi poſſeſſionis ſimul, tunc ſequitur inductio in † poſſeſ-
ſionem fundi & patientia, ita loquuntur iura pręallegata, aut agi
tur de tranſlatione ſolius quaſi poſſeſſionis, vt in caſu iſto, &
tunc ſufficit, ꝙ officio iudicis permittatur d. Vicecomiti vti iure
ſuo exigẽdi, & vniuerſitas, quę ſe oppoſuit executioni, & ſuccu
buit, cogatur patientiam pręſtare, ſm Senen. in l. 3. in princ. ff. de
acq. poſſ. dicentes, ꝙ officio iudicis inducitur vſus & patientia.
Secundo caſu non puto deuenire poſſe ad executionem facti, i.
5 ad executionẽ auenæ, & annonæ, niſi † ꝯ tenẽtes poſſeſſiones et
hoſpitia a Regia curia, quia illud participium, tenẽtib. quod eſt
pñtis tpis, demonſtrationem facit, ſm Bar. in l. 1. in 7. q. ff. de cõd.
& dem. & perinde eſt ac ſi dcm̃ eſſet, qui tenet. quia participiũ
reſoluit in relatiuum & verbũ, ſm gl. in cle. 1. in uerb. dignitatib.
de ꝓb. ꝙ relatiuũ additũ verbo pñtis tpis ꝯſlet demonſtrõnẽ fa-
cere, probat tex. in l. Stichũ, qui meus erit, ff. de leg. 1. & diſpõnẽ
ſeſtringit, l. cũctos populos, ubi late Bar. & alii, C. de ſum. trin. vñ
niſi probet, ꝙ vniuerſitas teneat aliquas poſſeſſiones, & hoſpi-
tia a Regia curia, non poterit cõpelli ad ſolõnem dictæ auenæ,
& annonę. Circa vltimum dubium, an requiratur concurſus
copulatorũ, i. ꝙ vniuerſi & ſinguli teneant poſſeſſiones, & ho-
ſpitia copulatiue a Regia curia? viderer ꝙ ſic, qa eſt nã copula-
tiuæ, ut copula coniungat, & ea ſimul uera eſſe ꝯcludat, l. ſi hæ-
redi plures, ff. de cõd. inſt. maxime, qñ ponitur inter duo ſubſtã
tiua, ut in caſu nrõ, ſm Bar. in l. 1. ff de iuſt. & iur. & in l. ſi is, q du
cẽta, §. vtrũ, de reb. dub. ff. Qđ ẽt in odioſis & pęnalib. procedit,
ſm gl. in c. 1. in uer. iuſtitiã, de re iu. li. 6. Late traditur p Fel. & a-
lios, in c. x. de teſter. in ꝯrñ, ꝙ ſufficiat alterũ tm̃, i. ꝙ teneant ho
ſpitia, uel poſſeſſiones, probatur ex theorica Bal. in l. 1. ff. de iuſt.
6 & iur. ubi vult, ꝙ ſi copula † iungat gñali ſubiecto, tunc non co
pulat plures qualitates. vñ infert, ꝙ ſi fiat legatum Doctorib. iu
ris Ciuilis, & medicinæ, nõ requiritur, ꝙ petẽs legatum ſit Doc-
tor iuris & medicinæ copulatiuè, ſed ſufficit ꝙ in altero tm̃ ſit Doc.
Sic ergo in caſu nrõ, quia illa uerba ab uniuerſis, & ſingulis te-
nẽtib. poſſeſſiones & hoſpitia, hñt copulã adiectam gñali ſubie
cto, alterũ ſufficere vr̃, et doc. Bald. ſequit Iaſ. in d. l. 1. in 8. limi. &
Alc. ꝯſ. 10. põderans, q̃ in thema. li. 3. Bñ, ſi q̃rat̃ an collectiue re-
quirat̃ ꝯcurſus copulatorũ? dicerẽ ꝙ ſic. Si uero q̃rat̃ an diſtributi-
ue requirat̃ ꝯcurſus copulatorũ? dicerem ꝙ nõ, per deciſ. Bar. in
d. l. 1.

d.l.i.& ideo ſi probetur, aliquos tenere hoſpitia, aliquos tenere poſſ. d. Vicecomes obtinebit. quia & ſi diſtributiue copulatiue ſimul non concurrant, tamen collectiuè concurrunt, ꝙ ſufficiat per prædicta.

De verborum obligationibus, & præſcriptionibus.

RESPONSVM I.

NVlliter, & ſine iure agūt Auguſtin⁹ Maria, & fratres de Becaria, cōtra d. Octauianum ſimiliter de Becaria hæredem d. Luchini, eo quia quondam d. Luchinum eiſdem ſimpliciter obligatum contendant, cum ipſe Luchinus non ſimpliciter, ſed hac lege ꝓmiſerit ſe curaturum d. Boniſortum, vt de mille ſatisfaceret, & eo deficiente ſe ſoluturum cōſtituit. Quare prædictum d. Octauianū, qui præſcriptionis exceptio 40. ann. non interrupta defendit, & cōtra quā reſtitutio non admittitur a petitis abſoluendū fore nō eſt, qui ſit inficiaturus; attento maxime, ꝙ idē Luchinus, a quo ipſe Octauianus cauſam habet, in bona fide deceſſit.

SVMMARIVM.

1 *In quacunque petitione medium concludendi attendi debet, nu. 2.*
3 *Obligatio de conſtituta pecunia dicitur acceſſoria, ideo regulatur ſecundum naturam principalis.*
4 *Exceptio præſcriptionis 40 ann. repellit agentem etiam a reſtitutione ex capite iuſta ignorantia, licet ſecus ſit in præſcriptione 30. ann.*
5 *Mala fides defuncti nocet hæredi, ne poſſit etiam ex propria perſona præſcribere.*

Reſpon. Interpret.

CLariſsime Doctor, Iudex integerrime, d. Octauianus de Becharia abſoluendus venit a petitis per magnifi. dom. Aug. Mariam, & fratres ſimiliter de Becharia, & cum rōne inepti iudicij, & proceſſus male agitati, tum ēt ratione meritorum; & pro maiori expreſſione præmittendum eſt, ꝙ quondam d. Luchinus promiſit duo, ſ. ſecuraturum, ꝙ J. 4. an. d. Boniſortus daret mille. Secundo promiſit, ꝙ ſi non ſolueret, ꝙ ſol. de ſuo. Præmitto ēt ꝙ do. Luchinus deceſſit ante completos dictos 4. ann. Iſtis ſic pmiſſis, dico ꝙ pdicti d. Auguſtinus Maria, & fratres inepte, & nulliter agunt. Nam ſi ꝓtendunt d. Octauianum hrēdē d. Luchini teneri, qa non ſit curatū, & cū effectu operatū, ꝙ d. Boniſortus daret, tunc ea defectu ineptæ petitionis debent ſuccūbere, quia qui agūt ex tali ſtipōne, debent concludere in ꝯcluſione, quia non fuit curatum, alſ ſi mediū concludendi non cāiet illo mō, petitio non valet, ſm Bar. in l. inter ſtipulantē, in prin. ff. de ver. ob. & Ang. in §. ſi quis aliū, Inſt. de inu. ſtipu. ſed ſi inſpiciat mediū concludendi in petitione prædictorum dñorum fratrū mediū ꝯcludēdi aliter deducitur, quia d. Luchinus ꝓmiſit ſoluere in certo termino, ergo non recte, neq; tūc eſt iſta ꝯclo gñalis, qđ mediū ꝯcludēdi † in quacunque petitione attendi dēt, ca.
1 dilecti, de ma. vbi Pan. cū ſi. Scdo, ſi prædicti do. fratres agūt ex iſto capite, qa non curauerit d. Luchinus, ꝙ Boniſortus ſolueret male, & indebite, ac ſine actione agunt, qa ꝓmiſſio iſta continet meriū fcm ꝓmiſſoris, l. ſtip. oiſta, hſe licere, in princ. & ibi oēs, ff. de verb. ob. Sed ꝓmiſſio, ſeu oblo meri facti nō trāſit ad hrēdes, l. a. §. itē ſi in facto, ubi Bar. & alij, ff. de ver. obl. ergo actio ꝯ do. Octauianum hęredē dari non pōt ipſis d. fratribus: ergo qa
2 tanq̃ ſine actione experiuntur, non dēnt audiri, l. 1. ſi pupilli. §. videamus, ff. de neg. geſt. Si vero agunt ex ſcdo capite, quo conuentū eſt, ꝙ d. Luchinus de proprio ſoluet, caſu quo Boniſortus non ſolueret, ſeu ſatis nō fecerit, dico ꝙ ex iſto capite agere nō pñt, nec eis aliqua actio competit; & conſidero, ꝙ iſta oblo nihil aliud eſſe pōt, q̃ ꝯſtitutū, qa d. Luchinus caſu, quo cū effectu non pōt operari, ꝙ d. Boniſortus ſolueret, conſtituit ſe de ꝓprio ſoluere, & iſta obligatio dr̄ obligatio de ꝯſtituta pecunia, ſm qđ declarat gl. & oēs in §. ꝯſtituta, Inſt. de ac. Sed hmōi obli
3 gatio † de ꝯſtituta dr̄ acceſſoria l. id quod, ff. de conſtit. pec. ergo dēt iſtari ſm nām principalis oblonis, cui accedit, re. acceſſoriū naturam, de re iu. in 6. Videamus ergo cui obloni accedit iſtud ꝯſtitutū, & certe cū ipſe d. Luchinus eēt obligatus curare cū effectu, ꝙ d. Boniſortus ſolueret, d. cēdū eſt, ꝙ oblo acceſſoria de ꝯſtituta ſequens magis accedere debeat ꝓpriæ obligationi, quā obloni alterius, l. & magis, ff. de ſol. Sed qa iſta obligatio accedit obloni principali ipſius d. Luchini, q̄ erat, ꝙ curaret, &c. ergo dēt intelligi ſm eius naturā: eſt autē eius natura, ꝙ nō tranſit ad hrēdes, qa factū promiſſoris nō tranſit ad hrēdes; & ſi trāſit nō fuit intentata iſta via, qa ex medio concludendi eſt intētata alia actio, igitur &c. Obſtat præterea ꝯ ipſos d. fratres agētes pre
4 ſcriptionis † exceptio quadraginta annorū, l. oēs, & l. ſicut, C. de præſcr. 30. uel 40. ann. Nec huic fundamēto obſtant quæ ſubulirer adduxit clariſſimus Doctor do. Io. Ang. ꝯ vera & iuridica motiua facta per integritatem do. Vicarij. Et primo nō obſtat dum dr̄, ꝙ ex clauſula, ſi qua mihi iuſta cā, & c. cōpetit reſtō in integrum aduerſus talē præſcriptionem ex capite ignorantię, iuxta dictū Bar. in l. 1. §. ſiquis aūt, ff. de itin. actuq; priua. ꝙ cōiter approbatur, ut late oſtdit Fel. in c. vigilanti, de præſcr. & magis in ſpē adducit conſi. Ale. 51. vol. 5. vbi conſuluit hrēdi creditoris dari reſtōnem aduerſus pręſcriptionem pp iuſtam ignorantiā, quā habet ſuccedens in ius alterius. qđ dictum Bar. in d. §. ſi qs aūt, & *cōiter* opi. prævalli. procedit in pręſcr. 10. ann. ſed in præſcriptione 40. an. non habet locum deciſio cōis, quia aduerſus præſcriptionem 40. an. nulla datur reſtō ēt ex capite ignorantię. Ita Ale. conſi. 151. viſo themate, in fi. & conſ. 162. viſo proceſſu, vol. 2. Et ſi dicatur, ꝙ Ale. conſi. 169. viſo themate, col. pe. vol. i. dicit ꝙ *cōis* opi. eſt, ꝙ contra pręſcriptionem 40. an. ēt datur reſtitutio ex capite ignorantiæ, dico, ꝙ illa eſt cōis, qñ eccleſia peteret reſtitutionem, ſecus ſi aliquis priuatus, quia tunc procedit ꝯria opinio, vt non detur aliqua reſtitutio pręterea ignorantiæ. Ita per plura ſubtiliter conſuluit Phi. Dec. conſi 29. per totum. vbi refert omnia, quæ adduci poſſent. & quia eius rationes, & iura videri poſſunt, ideo aliter non refero, & iſtud ponit gladium ad radicem. & ita ēt conſuluit Fran. Cur. Senior conſi. pe. col. 3. vbi dicit, ſe ſæpius obtinuiſſe & defendiſſe ſuos clientulos ab iſta ratione petita ex capite ignorantię. Secundo reſpondeo, prout reſpondet prædictus Fran. in d. conſi pen. col. 2. vt procedat dictū Bar. qñ ignorantia cauſata fuit ex aliquo extrinſecus impedimēto, puta abſentiæ, vel infirmitatis, ita ꝙ non potuiſſent fratres ipſi perquirere eorum iura. Secus, qñ cauſata fuiſſet, ſine procederet a ſimplici ignorantia. Tertio reſpondetur, ꝙ procedit qñ ignorantia eſt veriſimilis, ſecus quando aliqua pręſumptio ſciētię militaret contra allegantem ignorantiam. Ita Practicus Papien. in for. excep. rei conuenti, in ver. præſcriptionis. Fel. in d. c. vigilanti, col. 4. ſed in caſu noſtro, ex quo tutores ſciebant hanc actionem competere ipſis fratrib. & exigerent partem huic crediti, non eſt veriſimile, ꝙ ēt ipſi fratres non intellexerint pdicta, ſaltem qñ tutores reddiderunt rationes, nam dicendum eſt ꝙ etiam reddiderint rationes de hac parte crediti exacta, & ſic ꝙ tunc ſaltem deuenerit ad notitiam ipſorum fratrum, & iſta eſt legitima præſumptio, ex quo prædicti fratres nunquam cōqueſti ſunt de ſuis tutorib. l. 1. §. officio, ff. de tut. & ratio. diſtrahēdi. Item ex quo prædicti fratres ſunt prudentiſſimi, & in rebus ſuis exactiſſimā diligentiam hēre ſoliti, non eſt dicendū ꝙ tāto tpe ſteterint ad habendū notitiam hmōi crediti, attento maxime, vt ſupra dixi, ꝙ illud ſcire potuerunt ab eorum tutorib. qui notitiam habebant, & quos compellere poterant actione tutelę ad edendum librum rationū, d. l. 1. §. officio. Non obſt. vlt dū prædictus d. Io. Angelus per multa vr̄ in effectu concludere, ꝙ ſicut pp malam fidem do. Luchinus non potuiſſet pręſcribere, c. ſi. de præſcr. pari modo nec d. Octauianus eius hæres, quia mala fides
5 defuncti † nocet hæredi, vt non poſſit ēt ex propria perſona etiā pręſcribere, & ēt late comprobant Moder. in d. l. Pomponius, §. cum quis, ff. de acq. poſſ. col. fi. quia hoc argumentum procederet, ſi dom. Luchinus tpe eius mortis fuiſſet in mala fide. Sed ut multum iuridicè do. Vicarius ſcripſit, qñ deceſſit do. Luchinus ipſe non erat in aliqua mala fide. Ideo nulla macula potuit impedire eius hęredes, qui ex propria perſona præſcribere potuerunt. Quod aūt deceſſerit exiſtens in bona fide, patet, quia nondum venerat dies obligationis, & facit, quia ubi aliquis eſt debitor, ſed non eſt in mora niſi interpelletur, puta quia obligationi non eſt appoſita dies: iſto caſu poteſt pręſcribere, quia non dr̄ in mala fide, niſi ſecuta interpellatione, ſecundum Pan. in c. qđ clericis, de for. comp. Fel. in d. c. fin. col. 2. ergo etiam ille, qui eſt debitor in diem, vel ſub conditione, non debet poſſe dici in mala fide ante euentum diei vel conditionis, quæ tacite interpellant, l. ſi ex legati cauſa, ff. de verb. obl. Et ex iſtis credo liquere, dominum Octauianum fore abſoluēdum a petitis per hos magnificos dominos fratres, &c. Laus Deo.

De requir. re. & quæſtio.

RESPONSVM I.

CVm cuilibet accuſato innocentiam ſuā probare liceat de iure cōi: ideo dubium non eſt, qn Robertus Canardi petere potuerit ſe ad purgandum admitti. Nec eiuſdem Roberti fuga, cum fuerit poſt accuſationem & inquiſitionem inſtitutā ſubſecuta, nullam pręſcriptionem ꝯ eundem Robertum facit, quia vexationis cauſa creditur aufugiſſe. Nec probata fuit fuga ſeu diſceſſus ex cā homicidij commiſſi. Potuit namque ex alia cauſa receſſiſſe, & præſertim cū ſponte cōparuiſſet, nam per ſubſequentē & ſpōtaneam ꝯparitionem oīs fugæ ſuſpitio purgaē, minuſq; pſumptiones ex aduerſo ꝓpoſitę eidē nocent, cū alijs, & validiorib. & veriorib. adductis præſumptionib. elidant. quare nullo iure torquendus,

eſt

eſt, nec mulcta pariter pro ficta cōtumacia imponi de iure ſit, quæ etſi impoſita teneat, tñ parte petēte reuocari ſtatio, quo pceſſit, Imperio pōt: & ſi non reuocetur, licet ab ea appellatur, nec pęna l. fi. ff. de ret. diuiſ. idem Robertus tenetor, nam pęna d. l. ſingularis eſt ꝯ violantes muros ciuitatis Romæ, quæ cum pęnalis ſit, non extendenda, ſed reſtringenda venit, nec pœna impoſita tranſcendent muros, ad egredientem per aquæductum extenditur, licet idem Robertus ob violatam foueam aliqua arbitraria pœna veniat mulctandus.

S V M M A R I V M.

1 *Accuſatus nullo iure ſummouetur, quominus innocētiā ſuā purgare poſſit.*
2 *An fuga faciat indicium ad torturam, præſertim occurrentibus alijs indicijs, & uide nu. 3. & nu 8.*
4 *Suſpitio, quæ oritur ex fuga, per ſubſequentem & ſpontaneā comparitionē purgatur.*
5 *Qualiſqualis præſumptio ex alia præſumptione potentiori tollitur.*
6 *Qualiſqualis præſumptio ex dicto unius teſtis tollitur. & uide nu 9.*
7 *Tranſactio alicuius nomine celebrata, eidem non præiudicat, niſi illam ratificauerit.*
10 *Duo teſtes concordes, & plene deponentes, & omni exceptione maiores, deſtruunt omnes præſumptiones contrarias.*
11 *Verus contumax de iure mulctari poteſt, nec mulcta reuocanda uenit, quæ indicta fuit.*
12 *Mulcta pro ficta contumacia imponi non poteſt, quæ tamen impoſita petēda eſt reuocari. & ibi uide aliqua de reuocatione.* *ſuum.*
13 *Diſpoſitio l. fi. ff. de rer. diuiſ. quæ pænalis eſt, extēdēda nō eſt extra caſum*
14 *Pæna impoſita tranſcendenti muros, non uendicat ſibi locū in eo, qui egreditur per foueam factam ſub muris.*
15 *Violans foueam aquæductus, ſ. exeundo per eam de ciuitate, arbitrarie uenit puniendus.*

S V M M A R I V M.

IMputatur Robertus Canardi filius d. Iacobi, domini Loci de Aquileni, Vapineñ. diœceſis, de homicidio perpetrato in perſonā Ioannis Bocardi de menſe Septēbri proxime præterito, in loco Buxi. Itē imputatur de violatione murorū, quia dr̄ cōmiſſo delicto, ſeu homicidio aufugiſſe, & egreſſum feciſſe per aquæductum deſuetem ſubtus muros dicti loci; & quia dictus Robertus arripuit incontinenti fugam, fuit citatus trib. edictis, & ob cōtumaciā, & cōtēptū ipſius nō cōparentis, nec mādato iudicis parētis, fuit mulctatus pęna librarū quinquaginta turoñ. Nūc vult dictus Robertus purgare cōtumaciā, & oſtēdere eius innocētiā, ideo quęrit, ſeu dubitatͬ, de pluribus quarū dubitationū reſolo petitur. Primo dubitatur, an dictus Robertus audiendus ſit, ita quod cōſtito de innocentia eius dēat pjudicare q eū trib. edictis citauit, abſoluit. Scđo, an duo teſtes deponentes Robertū nō pcuſſiſſe occiſū, ſed proclamaſſe delictū phibēdo, ne occiſus offenderet, deponentesq; ipſum Robertū a caſu ſe repeiſſe in loco, & actu cōmiſſi homicidii, hēat iuſtificare ſuā innocentiā, & tollere pſumptionē ſubortā ꝯ eū pp fugā, ppq; dcm̄ occiſi, aſſerētis ſe fuiſſe primo pcuſſū a dicto Roberto, & pp trāſactionē initā inter hr̄des occiſi, & cognatos dicti Roberti, ſup dicto homicidio. Tertio, an eo abſoluto, mulcta librarū quinquaginta ſit in totū annullanda, vel moderāda? Quarto, an conſtito quod egreſſus fuerit locū Buxi p aquęductū ſubtus muros deſuetē, dēat puniri pœna capitali, iuxta diſpōnem l. fi. ff de ret. diuiſ. Rñ agendo, vt conuenit cuilibet rñdēti de iure. Ad primum, dico, admittēdum eſſe dcm̄ Robertum ad ſe purgandū, & oñdendū ſuā innocentiā, vt eſt caſus in l. 1. & 2. C. de requi. reis. & in l. 1. §. pe. & fi. ff eo. vbi dr̄, quod nulla ipis

1 præſcriptiōe a cāæ defenſione † accuſatus ſummoueatur. ad idē tex. in l. Diuus, §. ſic & Diuus, ff. de cuſto. reo. vbi Bar. dicit iſtud indubitāter pcedere de iure cōi. Cum ergo nullū pſupponatur ſtatutū in ꝯoū, ſtabimus iuri cōi. Circa ſcdam dubitationē, duo diſcutiēda ſunt. Primo an fuga iūcta depoſitione occiſi, & trāſactione prædicta faciat plenā probōnem, quod Robertus aliud non probans poſſit cōdēnari, vel ad torturam poni. Scđo, poſito quod plene pbet, vel faciat indiciū ad torturā an talis pbatio elidatͬ, & tollatur p dicta teſtiū deponētiū in fauorem dicti Roberti. Ad primum rñdeo, quod cōis opi. eſt, quod fuga faciat indiciū † ſufficiēs ad

2 torturā, ſm Bar. in l. fi. ff. de q̄ſt. & i l. lege Cor. ff. ad Silla. & hanc dicit cōem eſſe ſniam dñs Fel. in c. nullus. de pſumpt. & Iaſ. in l. admonēdi. col. 72. ff. de iurei. Et in caſu pñti, quod faciat indicium ad torturam, non vr̄ dubitandū, quia cū fuga cōcurrūt alia indicia, videlicet aſſertio occiſi atteſtantis ſe fuiſſe percuſſū a pdicto Roberto, quæ defuncti ꝯfeſſio & depoſitio, licet nō faciat plenā, nec ſemiplenā pbōnē, l. ſi qt in graui, §. ſi qs moriēs, vbi Bar. & alii, ff. ad Silla. in facit aliqualē præſumptionē, ſm glo. & Bal. in l. fi. C. de calum. Soc. ꝯſ. 5 inc. viſis teſtib. col. pe. li. 3. accedat alia ꝯiectura, quia fuit viſus hora patrati delicti pꝑe locū homicidij cū enſe, pp quod pſumitͬ, quod ipſe interfecerit, ſm Bar. in d. l. fi. col. pe. Gād. i trac. malefi. ſub rub. d pſūp. & indiciis. ver. ſexū ſdiciū Soc. i d. ꝯſ. 54 co. 3. Roboratͬ pmiſſa ꝯiectō ea trāſactiōe habita per cognatos Roberti cū hr̄dib. occiſi, nā qui tranſegit de delicto, de quo imputatͬ, fateri vr̄, l. qm̄, ff. de his, q no. infa. & licet ipſe Robertus nō tranſegerit, & nō poſſit dici, quod ipſe videatͬ fateri; tñ negari non pōt, quin oriatͬ ſuſpicio ꝯ eum, quia nō eſt veriſimile quod cognati trāſegiſſent, ſi de delicto non culpabilis eēt. Præmiſſis non obſtāntib. ſm ea, q̄ proponontor, arbitror pmiſſas coniecturas ēt indicium ad torturā non facere dato, quod Robertus nihil pbaſſet in oppoſitū. & poſito quod ſufficerēt, dico eas eliſas penitus p probationes ꝯtrias factas p parte Roberti. Primo conſidero, quod fuga ita demum facit indicium ad torturā, ſi ante criminalem accuſationem & inquiſitionem reus aufugeret. Se-

3 cus † ſi poſt, quia tunc pſumitͬ cā vexationis euitandæ aufugiſſe, ſm Lu. Ro. in d. l. lege Cor. arg. eius, quod dicit Bar. in l. miles, §. ſocer. p illum tex. ff. de adul. ſequitur Iaſ. in d. l. admonendi, col. 71. Fel. in d. c. nullus. vñ ſi Robertus aufugiſſet poſt citationē emanatā, & cōminatā, fuga nihil probaret ꝯ eum, ſed quia in facto iſtud clarè non deducitur, ideo tranſeo ad aliā conſiderationē. Cōſidero itaq; ſcđo, quod ad hoc vt fuga probet, oportet quod appareat concludenter, quod Robertus ex cā dicti homicidij receſſerit a loco, alias diſceſſus ſimplr̄ probatus non probat, nec facit indiciū ꝯ eum, cum potuerit ea alia cā receſſiſſe, arg. c. cū contumacia, de hętetic. lib. 6. quod admittit Arch. niſi ex aliis indicijs cōuincatur diſceſſiſſe ex cā delicti, ita Arch. in c. nihilominus, 3. q. 9. & Soc. in d. conſ. 54. col. pe. & facit, quod nō probat hoc eē, quod ad hoc ꝯtingit abeſſe, l. non hoc. C. vnde leg. ca. 10 pñtia, de pb.

4 Tertio ꝯſidero, quod ſuſpicio, q̄ ſubonitur ex fuga, purgatͬ † p ſpontaneam cōparationē ſequentem, l. 1. C. de requi. reis. & ibi Sal. dicit, quod ſi cā non liquidata receſſit reus, ſi reuertatur. ī. annū, ut in caſu iſto, ſufficit quod purget ſe per iurm iurando quod nō eſt culpabilis de tali delicto. Si vero cā liquidata receſſit, tunc dēt ſe purgare per tales pbationes, per quas diffinitiue abſoluatur, & etiā pbatur in d. c. cū contumacia, de hæret. in 6. vbi ſi inculpatus de hæreſi aufugiat, & infra annū ſpōte reuertatur ad iudicium, tollitur ſuſpicio hæreſis ſuborta contra eū ex ſola fuga, & dicit Bal. in l. 1. C. de ſer. fu. quod aufugiens ea carcerib. ſi ſponte redeat, nō tenetͬ pęna impoſita fugienti de carcere, quia nō dr̄ diſceſſiſſe, q hēt aīum reuertēdi, l. retro credit, ff. de capti. & poſtlimi. reuer. & licet Bal. dicat ſi cito reuertatur, tñ in pꝓoſito ſtō dr̄ cito, & optime reuerti, qui reuertitͬ intra annum, d. l. 1. C. de requi. reis. apparet igitur ex pmiſſis, quod fuga nihil pbat ꝯ Robertū, uel quia nō ꝯſtat quod ex cā homicidij pdicti imputati diſceſſerit, vel ubi ꝯſtaret, dr̄ quod vexationis timore ſibi inferēdę aufugiſſet, uel tandē oīs ſuſpicio ea noua & ſpōtanea ꝯparatione ſublata extitit. Non ēt obſtat depoſitio occiſi, quia licet alias faciat qualem qualem pſumptionē, tñ attenta qualitate ipis (quia de nocte dr̄ cō-

5 miſſum dictū homicidiū) in caſu iſto nullā faciet † pſumptionē, immo teſtis, q dicit ſe vidiſſe aliquem interfeciſſe alterū de nocte, naturaliter reprobatur, tanq̄ falſarius, niſi addat rōnē, quia luna lucebat, vel luminaria accēſa aderat, ſm Old. Bal. Alex. & Iaſ. in l. ſi nō ſpāli, C. de teſta. Ang. in trac. malefi. in gl. in ver. ꝯparentē dicti inquiſiti ad ſi. obſcuritas. n. noctis impedit offm̄ oculorū. Præterea (ut ſupra dixi) aſſertio occiſi nō facit indicium ſufficiēs ad torturā, & ita iam late concludit Alex. ꝯſ. 14. inci. ponderatis, lib. 3. & C. de emend Codi. D. Iuſti. l. prima. in verſi. noctis obſcuritate, ideo dixit magiſter.

Conſule de facie, corporibusque diem.

6 Et ēt iſta † qualis qualis pſumptio tollitͬ ex dicto unius teſtis pducti pro parte fiſci, q dixit, quod apparebat primo aſpectu ſibi, quod Robertus eēt ille, q pcuteret dictū occiſum, ſed cognouit poſtea quod nō erat ille. ſicut. n. illi teſtes primo aſpectu decipiebantͬ in cognitione d. Roberti, ita ēt decipi potuit oculus, maxime, vt dixi, attēta noctis caligine, q̄ cuiuslibet uiſum q̄uis linceum, facile deſraudat. Non ēt obſtat, quod illo ſero viſus fuerit prope locū homicidij, vel loci pede deambulare, quia ita demū ex hoc oritur probabilis coniectura, ſi nullus alius tūc viſus fuerit armatus in illo loco, ſm Ale. in d. ꝯſi. 14. Itē verū eſt, niſi in illo loco viſus eſſet ex ꝯſuetudine per illū trāſire, ſm Bar. in d. l. fi. at in caſo iſto pſupponitͬ, quod Robertus erat ſolitus ire p illū locū, eūdo ad domū ſuā. Itē pſupponitͬ deeſſe illo tpe plures armatos, & repertos fuiſſe in illo loco, imò dr̄ ꝯſtare de homicidis, ergo &c. Nō deniq; ob. tranſactio, quia eſt res inter alios acta, qui nihil pbat ꝯtra ipſum Robertum, toto ti. C. res inter alios acta. & pactū vnius alteri obeſſe nō dēt, l. ſi uo us, §. an oīa. de pac. & alteri p alterū nō dēt iniqua ꝯdō afferri, reg. nō dēt, de reg. iu. alias eēt in facultate cuiuslibet cognati trāſigere ſup delicto, & trāſigendo aggrauare bonā famā ſui cognati. quod certe nō eſt admittendū, eo magis, quia cognati in caſu iſto trāſigerūt ſuo pprio noīe, & non noīe Roberti, & ſi tranſegiſſent ēt noīe ipſius Roberti,

7 ex quo ipſe nō † ratificauit trāſactionē, nō ſibi dēt pjudicare, c. cū ad ſedē, de reſt. ſpol. cū ſi. Præterea diſpō d. l. qm̄, q̄ uult tranſigentē uideri fateri delictū, procedit in crīb. in qb. nō licet trāſigere, ut ſup adulterio, & falſitate: ſecus ſup homicidio quia ſup tali crīe licet trāſigere, l. tranſigere. C. de tranſac. ita Ale. Gād. in trac. malefi. ti. de pac. & tranſac. in malefi. col. 8. verſi. itē quæro. Ad ſm, poſito quod pdictę coniecturæ & indicia ſufficerēt ad tor-

8 turā, tñ illud pcederet, † ſi aliter ſi eēnt eliſę, & ſublatæ p ꝯtias pbatio

hrioues, verum probationes pro parte Roberti ſunt tales, per
quas apparet ipſum Robertum diffinitiuè ab imputatione di-
cti homicidij abſoluendum, ergo elident, & eneruabunt p̃miſ-
9 ſas pręſumptiones, quia vna præſumptio, † & vna probõ vi-
gentior tollit aliam, l. Diuus, ff. de in integ reſti. l. non ſolũ, §. itẽ
q̃ cũ vno. ff. de ri. nup. c. lr̃is, de p̃ſump. In propoſito vltra ſ. ad-
ductaadſunt fortiores, p̃bões, & p̃ſumptiones, p parte Rober-
ti. Prima pręſumptio, q̃a eſt vir nobilis, bonę vocis, condõnis,
& famę, nunq̃ repertus in ſimili delicto, vt dñt plures teſtes, er-
go in dubio pro eo pręſumit. l. nõ omnes, §. a barbaris, ff. de re
milita. bona n. fama, & pacifica vita ſing ſiti, minuit indicia, & p̃-
ſumptiones, ſi quæ poſſint dici militare ꝯ ipm. l. a. §. ſed ſi ex im
prouiſo, ff. eo. ti. & ibi Bar. & Gand. in trac. malefi. in tit. de p̃ſum
ptio. & indici. ad fi. Bal. in l. 1. C. loca. io l. fi. C. de prob. Ale. in d. cõ
ſil. 14. & Cępo. conſ. a. & alibi ſępe. Scd̃a p̃ſumptio, quia obuia-
uit delicto acclamando, nam acclamatio tollit oẽm p̃ſumptio.
delicti, quia ſi uoluiſſet ipſe occidere, non clamaſſet in auxilio
ipſius occiſi, l. 1. §. potuiſſe, ff. ad Sylla. l. itaq; §. 1. ff. ad leg. Agl.
Cępo. conſi. x. col. 3. ergo &c. Tertia pręſumptio, quia vt in ſcõ
pręſuppon itur, duo ſunt teſtes concorditer deponentes, Ro-
bertum non percuſſiſſe defunctum, necopem præſtitiſſe, ſed a
caſu, dũ homicidium committeretur, illac tranſiſſe; q̃ duo ple-
10 ne probant, † & deſtruũt quaslibet p̃ſumptiones ꝯrias. nec ob
ſtat ſi dicatur, q̃ deponũt ſup negatiua, q̃ ſui nã eſt impoſſibilis,
l. actor. C. de pba. c. cũ eccleſia Sutrina, de cau. poſ. & ppte. quia
verum, ſi deponerẽt ſup negatiua nullo loco, vel tpis tctio co-
arctata, ſecus ſi deponatur ſup negatiua coarctata loco, & tem-
pore, l. hoc iure, & in l. in illa, vbi Bar. ff. de ver. ob. l. optimã. C. d
ꝯ. & cõ. ſtip. c. tertio loco, de pba. ſed hic deponunt ſuper nega-
tiua coarctata loco, & tpe homicidij, ergo &c. Circa tertiam du
bitationem, an mulcta poſſit reuocari; puto diſtinguendum, aut
Robertus fuit verus contumax, q̃a perſonaliter fuit citatus, &
iſto caſu cum fuerit iuridicè molctatus, nõ video quare debeat
11 reuocari, pt. n. iudex vero † contumaci mulctã de iure indicere,
l. 1. C. de mo. mulct. l. 1. & per totũ, ff. ſi quis ius dicẽ. nõ obtẽp.
Aut Robertus fuit verus cõtumax, quia non fuit pſonalr cita
tus, & iſto caſu puto, mulctã poſſe in totũ reuocari, q̃ pbaĩ ſic;
mulcta nõ pt imponi pro ficta ꝯtumacia, l. 1. §. ſi pcurator. ff ſi
quis ius dicẽ. nõ obtẽp. in tñ, q̃ licet ꝯ latitãtẽ poſſit perueniri
ad ſm decretũ, l. Fulcinius, §. qd ergo ſi duas, ff. ex qui. cau. in
poſ. ea. tñ ꝯ latitantẽ nõ pt procedi ad mulctã, ſm Bar. in l. 1. §. fi.
& ibi exclamat Iaſ. col. pe. cũ ergo ꝯ ius fuerit impoſita, cõclu-
dendum eſt oia fore reuocanda. Sed dubitatur a quo iudice ve-
12 niat reuocanda. Rñ rñdeo, p̃mittendo, q̃ licet mulcta nõ debeat
imponi pro ficta contumacia, tñ impoſita tenet pp auctoritatẽ
iudicis, nõ ab ea appellandũ, l. & in mulctis. C. de appe. habita igi
tur notitia dictę mulctæ, petendũ eſt eã reuocari per iudicem, a
quo; & quatenus non reuocatur ꝯ. tpa limitata, appellandũ eſt
ab ea, alias tranſiret in rẽ iudicatã. Hoc ſic p̃miſſo, dico eã reuo
cari poſſe ẽt per iudicẽ, a quo quia mulcta eſt ſnĩa interlocuto
ria, ſicut bannũ, nã bannũ, & mulcta equiparãtur, ſm gl. in l. 1. §.
ea teſcripto, ff. de vent. inſpici. Bar. in l. illicitas, §. fi. ff. de offi. pręſ.
ſed bannũ dr̃ ſnĩa, ſm Bald. in l. 1. C. quomo. & quand. iu. auc. itẽ
nulla, in vltimo no. C. de Epi. & cle. cum aliis auctoritatibus cu-
mulatis per Fel. in rub. de re iu. col. pe. quę interlocutoria p̃t re-
uocari per iudicem, a quo, c. cum ceſſante, de appe. l. q̃ iuſſit, ff.
de re iud. & q̃ molcta ſit interlocutoria, quæ p̃t reuocari per iu
dicem, qui eã induxit, probatur; quia oĩs ſnĩa, quę nõ diffinit ne
gotium principale, vel aliquam partem ipſius negotii principa-
lis ſubſtãtialem, dicitur interlocutoria omnino habẽs vim diffi
nitiuæ, & talis p̃t reuocari, licet pręiudicium ipſius non ſit repa-
rabile per aliam ſnĩam diffinitiuam, ſm gl. in l. intra vtile, ff. de
minori. declarat Ale. in rub. ff. de re iu. & Are. in ꝯſi. a. in quæſt.
& cã, in primo dubio, vbi dicit, q̃ illa interlocutoria dr̃ hr̃e vim
diffinitiuę, quę parat plenũ præiudicium ſuper negotio princi-
pali, vel aliquo ſubſtantiali fundamento ipſius, ſecus ſi ſup alio
incidenti, uel extrinſeco, licet p̃iudiciũ illud non ſit reparabile;
ſed mulcta eſt hmõi, q̃a concernit ꝯtumaciã, quæ eſt qualitas ex
trinſeca a crimine homicidii, de quo agitur, nec cũ eo cõcurrit
loco, neq. tpe, ergo eſt qd extrinſecũ a negotio principali, ſecũ-
dum Bal. in d. l. & in mulctis, C. de app. Pręterea, oĩs ſnĩa lata ad
puniendã ꝯtumaciã, p̃t per iudicẽ, a quo reuocari, nam ſententia
excõicationis, quę ſolũ per contumaciã infert, c. abſit. c. certum,
11. q. 3. Abb. in c. ex tenore, & in rub. de ſen. excõ. gl. in c. Epiſco-
pi. 11. q. 3. põt reuocari per iudicẽ a quo. cap. ſacro, ubi Abb. in 3.
no. de ſen. excom. & in c. ex parte, el 1. de uerb. ſig. ergo & mul-
cta, quia excõicatio, & mulcta ęquiparantur, d. c. ſacro, Pan. in
c. 1. de iud. ſic etiam primum decretũ in pœnam, & odiũ contu-
macis interpoſitum, p̃t reuocari per iudicem a quo, ſm Bar. & *cõiter*
Doc. in d. l. quod iuſſit, & Bart. in l. non uidetur, 1. ff. de iudi. ſic
etiam bonorum annotatio in pœnam delinquentis contuma-
cis reuocatur, d. l. 1. C. de requi. reis. & ſimiliter omnis interlocu
toria, quę iudicis officio nobili expeditur, poteſt per iudicem a
quo reuocari, licet habeat uim diffinitiuę, l. quamuis. ff. de re

bus eorũ Bar. & alii in d. l. quod iuſſit. Confirmatur, quia iudex
ex cauſa poteſt mulctam iuridice impoſitam remittere, l. cos. in
fi. C. de app. l. illicitas, §. fi ff. de offi. pręſid. cur ergo non poterit
mulctam iniuſte iodictam etiam reuocare? Circa quartam dubi
tationem, an dẽat puniri pęna capitis, propter murorũ violatio
nẽ: nõ mulctũ inſtabo, quia in ſcõ pręſupponitur nõ fuiſſe pro
batum ipſum Robertũ egreſſum fuiſſe ſubtus muros, tñ ſi ꝓba-
retur dico ipm nõ poſſe puniri pœna capitis, quia diſpoſitio
13 d. l. fi. ff. † de rerum diuiſ. ſolum hẽt locũ in eo, qui violat muros
ciuitatis Romæ, ſm Bar. Matt. Saly. & Alb. d̃ Roſ. in d. l. fi. Azo.
in ſumma eiuſdem ti. Ang. & Iaſ. in §. ſanctę, Inſti. de rerum diui.
Bal. in l. ſacra, §. muros, ff. eo. tit. rõ, quia cũ illa lex ſit pęnalis, nõ
debet extendi extra caſum ſuum, reg. factum, §. in pęnalib. de re
gu. iur. l. interpretatione, ff. de pęnis, & quia Ciuitas Romę eſt
priuilegiata in multis, quæ priuilegia non habent locum in aliis
ciuitatib. & oppidis, l. 1. & ibi gl. ff. ad leg. Iul. maie. & l. 4. §. fin. ff.
ad le. Iul. pec. Sed an ſaltẽ Robertus, ſi ꝓbetur egreſſum fuiſſe
ſubtus aquęductum, dẽat puniri pęna arbitraria? Doc. oẽs in d.
l. fi. tenent violantem muros alieni caſtri, vel alterius ciuitatis, q̃
Romę, puniendum eſſe arbitrio iudicis. Vnde videndum eſt, an
tranſiẽs ſubtus muros per foramẽ ibidẽ ſcm̃ ex cã aquęductus,
dicatur violare muros; & prima facie viſũ fuit, q̃ ſic; q̃a rõ aſſigna-
ta in d. l. fi. ea ẽ, q̃a nõ liceat alr̃, q̃ p portas egredi ciuitatẽ, vbicũ
que ergo q̃s egreditur p foramẽ exiſtẽs in muris, vr̃ violare mu
ros, cũ nõ liceat p talẽ foramẽ exire. In ꝯriũ facit, q̃a pęna impo
14 ſita tranſcendẽti muros, nõ hẽt locũ in eo, q egreditur p foueã ia-
ctã loco murorũ, l. deſertorẽ, §. in bello. ff. de re mil. in ꝓpoſito
foramẽ, ſeu fouea aquęductus repleta aquę, loco murorũ eſſe
dr̃, ergo pęna impoſita violanti muros, nõ hẽbit locũ in violan-
te foueã aquęductus. Cõprobatur, quia pęna impoſita frangẽti
carceres nõ hẽt locũ in eo, qui aufugit reperto oſtio carceris apto
ſm Ang. in l. verũ, a. in prin. de fur. ff. de effrac. Iaſ. in d. l. admonẽ
di, ff. de iureiu. Nõ tñ negauerim, eum aliqua pęna mulctandũ
15 † arbitrio iudicis imponenda, quia non egreſſus per portas, non
tamen tantam debet iudex pœnam arbitrari contra violantem
foueam aquęductus, quantam arbitrari poſſet contra violantẽ
muros, arg. d. §. in bello. Laus Deo.

R E S P O N. II.

Voniam ſententia q̃õnis pferri nõ dẽt, niſi legitima ꝓpoſita, ac ꝓbata fue-
rint indicia. Iõ cũ in hac q̃õne indicia ex plurib.
legitima nõ ſint, tũ quia Brunus ſolus mãdatari⁹
p̃tẽſus, & criminis ſocius, nullũ penitus indiciũ fa
cit ꝯ eũ, qui mãdaſſe dr̃, tũ quia de mãdato ꝯum-
eiĩ ex depoſitione ancillę, nec ex hoc, q̃ Brunus interrogari pri-
mũt, arguere licet, q̃a eius ꝯfeſſio facit indiciũ ad torturã, nec ei
fides eſt adhibẽda, nec vita cuiuſuis ꝓbatiſſimi hoĩs in manu v-
nius ſceleratiſſimi viri poſita videaĩ, tũ q̃a idem Brunus, & infa-
mis, ac reꝓbę fidei ẽ, aliosq. ẽt pſonę defectus patitur; nec argu-
mẽta, nec ꝯiecturę ex aduerſo ꝓpoſita iuuãt, nẽpe q̃a aliis vali-
diorib. ꝯiecturis, & argumẽtis deſtruũtur, & quẽadmodũ clauus
clauũ trudit, ita pręſumptio pręſumptionem tollit; malè, inique
ac perperam iudicatum, benè vero, ac legitime reſpondi.

S V M M A R I V M.

1 *Mandatarius, ſiue ſocius criminis, non facit indicium ad torturam.*
2 *Homicidium fuiſſe p craſſatores ꝑpetratũ, q̃mo probetur, & quot requirã tur ad probandũ huiõi homicidiũ, & vide ibi, qui dicãtur craſſatores.*
3 *An indiciũ ad tort. vllũ faciant, quæ delictũ principaliter nõ cõcernunt.*
4 *Craſſatores nullũ faciunt indiciũ ad torturam contra eũ, a quo aſſerunt mãdatum ſuſcepiſſe, & ibi vide quando fidem faciant nu. 5.*
6 *Indicium nullũ facit ad torturã vir nõ probatæ fidei, nec omni exceptione maior, & ibi vide de teſte vili, paupere, vario, ac infami.*
7 *Coniectura ita coniecturã excludit, ſicut clauus clauum trudit, & ibi vide nõnullas coniecturas, ex quibus inimicitia tollitur.*
8 *Coniectura homicidij non oritur, niſi ex inimicitia capitali, vel grauiſſima & ideo ſtatur ſuper hoc arbitrio iudicis.*
9 *Caupo ex natura officij tenetur occiſores hoſpitari, & eis victum pręſtare.*
10 *Præſumptio excluſiua delicti p̃ualet ꝯtrariæ, & ibi uid. nõnul. d̃ bona fama.*

Reſpon. interpreta.

AD hoc vt Trophinus poſſit torqueri pp mandatum, vel pp homicidiũ ſecutum ob
ſuũ mãdatũ, oportet, q̃ indicia mandati ꝓcedãt to
talr̃ ad torturã, l. 1. ff. de q̃õ. & l. de minore, § fi. l ma
ritus, ff. e. & l. fi. C. de falſis, cũ ſi. Nõ vñr ãt ꝯ Trophinũ adeſſe in
dicia mãdati ſufficientia ad torturã, q̃a ꝯ eũ ſolũ deponit dictus
Bruni p̃tẽſus mãdatarius q̃ nullũ, vel ſaltẽ leue indiciũ facit plu-
1 rib. rõnib. Primo, q̃a † mãdatarius vtpote ſocius criminis nõ facit
indiciũ ad torturã, l. fi. C. de accuſ. l. ſicuti, & ibi notãt Cy. & Sal.
C. de q̃õ. maxime in cã homicidij, quod per odiũ committitur,
& nõ pp vtilitatẽ priuatã principalr̃, quo caſu, ẽt ſm theoricam
Bar. in l. repiti, §. 1. ff. de q̃õ. ſocius ñ facit indiciũ ad torturã ꝯ ſo
cium, & q̃ confeſſio eius, q̃ aſſerit ſe ſuſcepiſſe mãdatũ occiden-
di hominẽ, nõ faciãt indiciũ ad torturã ꝯ eũ, q̃ dr̃ mãdaſſe, firmat
Bal. conſi. 429. an mãdatarius, li. 3. & Pet. de Anc. ꝯſi. 24. vila ingu
tiu·

tione. Decius conſi.189.ignatus ſum.col.3.volu.1. Nec ob. ſi dicatur, hic agi de aſſaſſinamento, ſiue de homicidio pattato p aſſaſſinos, iuxta tex.in c.1.de homic.lib.6. in quo vr̄ ſpāle, q̄ ſocius poſſit interrogari de ꝯſociis, & mādatore, ſm Bal.in l. nō id minus, C.de accuſ. Ang.in trac.maleſi. ver.& Sēpronium Rodulphi, &c. qa negatur, q̄ ſumus in caſu d.c.1.de homi.li.6. quia ad hoc
2 vt dicat † homicidiū ꝯmiſſum per aſſaſſinos, oportet ꝯſtare, q̄ mandator dederit interfectoribus aliquā pecuniā p homicidio faciendo, ſm Bar.in l.ſolū.§.ſi mādato, ff.de iniuriis, & Bal. ꝯſi. 436. quanq̄ li.2. nā ij dn̄t aſſaſſini, q accepta pecunia locant operas ad necandos hoīes, d.c.1.de hac āt qualitate, q̄ Trophinus dederit precium ſanguinis interfectoribus nullatenus apparet, niſi depoſitione huius Bruni, qui in hoc conuincitur de mendacio ex depoſitione ancillæ, q̄ dedit pro conteſte, quæ in hoc dicto Bruni expreſſe contradicit, vnde conſtat horum teſtimonia reijcienda eſſe, c.cū tu, de teſti.l.qui falſæ, ff.e. Præterea hæc qualitas probanda fuit teſtimonio duorū, quia ea quę delictum princi-
3 paliter nō ꝯcernunt, ſed ſolum qualificant, nō faciunt indiciū ad torturam, niſi per duos teſtes probentur, ſecundum gl. & Bart. in l.ſi. C. fa. ercil. & Bar.in l.ſi.ff.de quæſtio. & in ꝑpoſito firmat Bal.conſ.384. Bectonus de Ceuo, ad fi.li.5. Et vbi eſſemus in caſu d.c.1. in quo ſocius pt̄ de ſociis interrogari, nō ſequitur, ergo eius confeſſio facit indicium ad torturā. Ita formaliter concludunt Cyn.Oldra & Ang.in l.ſi certus, ff.ad Silla.& Saly.in l.
4 ſi.C.de accu.Pan.in c.veniens, de teſ.& in ſpē in † aſſaſſino, q̄ nō fiat indiciū ad torturam contra eū, a quo aſſerit ſuſcepiſſe mandatum, conſuluit Deci.in d.conſil 189.colum.6.& licet Petr.de Bellapert.in d.l.ſi.& Panor.in d capitu.1.de confeſſis, videantur contrarium admittere Mihi tamen opinio Cyn.Oldra.Ang.& ſequacium ſemper viſa fuit verior, ne vita cuiuslibet hominis & probatiſſimi, poſita videatur in manu unius ſceleratiſſimi viri, & quia iura tantummodo dicunt ſocium criminis, in quibuſdam caſibus ſpecialibus poſſe interrogari de ſociis, non āt dn̄t ſocio dandam eſſe fidem, tanquam teſti integro, & idoneo. Vn̄ iſtud cum lex non dicat, intelligamus, quod poſſit de ſocus interrogari, & ei danda ſit tanta fides, quanta de iure datur vni criminoſo, quem conſtat non facere indicium ad torturam, c.2.teſtimoniū, de teſti.& ſtatim ſubiiciam. Et ſi dicatur, ad quid prodeſt ſocios interrogare de ſociis, niſi eorum confeſſio probet? reſpondetur, quod prodeſt, & probat ſufficienter ad effectus inquirendi, ſeu articulos formandi contra conſocios, non āt probat ad effectus torquendi, ſm Ang.& Dec.in locis præallegatis. Cęterum vbi iura admitterent, q̄ teſtimonium principis in crimine faceret indicium ad torturam, quod conſtat eſſe falſum: attamen ſane iſtud intelligendum foret, ſi ſocius criminis alias
5 ſit teſtis † fidei probatæ, quia probō, quæ extorquetur a delinquente per torturam, eſt ſuppletoria ad probōnem conſocii criminis, & nō per ſe ſtans, ergo ad hoc vt poſſit deueniri ad torturam, & ſic ad probōnem ſuppletoriā, oportet, q̄ probō, quæ a tortura ſupplenda eſt, ſit ſemiplena, ſm Bal.conſ.259.ver.verba inquiſitionis, li.1.& Ale.conſi.14.ponderatis, colum.2.libr. 3. conſtat autem dictum ſocii criminoſi non facere ſemiplenam probationem, quia non eſt integer teſtis, & omni exceptione maior, prout requiritur ad hoc, vt faciat ſemiplenam probationem ſecundum Bart.in l.admonendi, ff.de iureiuran. & indiciū ad torturam, ſecundum Bart.in l.lege Cornelia, per illum text. ff.de falſis. Vnde poſito, q̄ iſte Bruni, q dicitur ſocius criminis, eſſet idoneus teſtis, nō obſtante exceptione ſocietatis, quod dixi
6 falſiſſimum eſt, quia aliis rationibus conſtat eū eſſe † virum probatæ fidei, & integrum o exceptione maiorem, dico, quod non facit aliquod indicium ad torturam. Nam ex productis conſtat eum eſſe furem, & ambigeum, qui a teſtimonio repellendus venit, c.ſuper eo, el 1.de teſt. Spe.ti.de teſte.in ver. itē quod non eſt probatæ fidei. & in ver.item excipitur, q̄ eſt infamis. Cōſtat etiam eum eſſe vilem, & pauperem, qui etiam non dicitur integer teſtis, & omni exceptione maior, ſm Specu.in titu.de teſte, §.opponitur, ver.item quod eſt artifex. Alber.de Roſ.in tract.de teſte, ſub rub.quando teſtes repellantur ratione defectus perſonæ, & firmat Ale.conſi.150.colum 3.lib.5. & And. Sicul. conſil.32.col.8.li.1.& conſi.47.colum.9.& col.pe.eo.lib. Itē cōſtat, hunc Bruni fuiſſe, & eſſe varium, & contrarium, vt ex primo, et ſecundo, ac repetitis examinibus eius apparet, ergo non probat d.l.qui falſa, & d.capit.cum tu, de teſt. ex quibus reſultat clara cōcluſio, quod dictum huius ſceleratiſſimi hominis non facit indicium contra Trophinum. Nec obſtat ſi dicatur, q̄ dictum huius Bruni coadiuuantur pluribus argumentis, & coniecturis, videlicet inimicitia, quę erat inter occiſum, & ipſum Trophinū, & ex eo, q̄ occiſores viſi ſunt eo die comedere, & epulari in domo dicti Trophini, vel fodere eius ortum, quia iſtæ cōiecturæ facilitet remouentur contrariis ꝯiecturis, & argumētis, ſicut .n.
7 clauus clauum trudit, ita coniectura coniecturam excludit, l. Diuus, ff.de in integr.reſt capitu.literas, de pręſump.& in primis coniectura inimicitiæ tollitur ex reconciliatione ſuperuenienti, l.4.ff.de adimen.leg & l.anteꝑe.§.Lucius, ff.de le.2. cum ꝯcordan.& traditur in ſpecie per Bal.in auc.ſi dicat̄. C.de teſtib Dr̄ autem probata reconcialiata ex dictis plurimorū teſtium aſſerentium poſt habitā rixam, & ꝯtractam inimicitiam occiſum fuiſſe viſum conuerſari, colloqui, bibere, & comedere, ac ſe inuicē ſalutare, qui ſunt acta amicitiæ, & reconciliationis, vt notatur per gl.in §.ſi.Inſt.de iniurijs. Item ad hoc, vt ex inimicitia oriat̄ coniectura homicidij, oportet q̄ ſit inimicitia capitalis, & grauiſſima, ſecus ſi inimicitia ſit orta ex leui offenſa, qa ex tali offenſa nō reuocatur legatū, l.4.ff.de adi.leg.& multo minus oritur præſumptio, q̄ pp talem leuem inimicitiam debuerit aliqs hominem interficere, ſecundum Bal.in d.auc.ſi dicatur, ubi di-
8 cit q̄ vtrum † inimicitia ſit capitalis, vel grauiſſima, ſtatur iudicis arbitrio, & eſt tex.in c.peruenit, de ſent.excom. Verum inimicitia ſuborta inter Trophinum, & occiſum, ex eo q̄ occiſus prætenderet Trophinum inſtigaſſe armigeros, vt hoſpitarentur in domo occiſi, & ex verbis, ex rixa inter eos habitis, nō poteſt meo iudicio dici capitalis, nec grauiſſima, cum non fuerit ſuborta ex iactura maioris partis bonorū, prout vr̄ neceſſariū ad hoc vt pp iacturam bonorum dicatur contracta capitalis inimicitia, vt probat tex.in l.ſi.ver.iactare molem.C.de reuoc.dona.& in §.item propter litem, Inſti.de excuſa tutorum. & in c.frequens, de reſtit. ſpol. nec propter rixam, vel uerba inter eos plorata etiam arbitrarer hanc dici poſſe inimicitiam capitalē, vel grauiſſimam, cum nulla fuerit perſonalis offenſa. Non. n. eleuatio maiorum, & verborum rixantium prolatio iniuriam facit atrocem. l.item apud Labeonem, §.1.ff.de iniur. nec ex pſona, loco, vel tēpore, poteſt dici atrox, vt §.atrocē, & in §.atrox. Inſt.eo. Nec eo, quod die antecedenti occiſores viſi fuerunt in
9 domo dicti Trophini bibere, & comedere, vel ortum ſodere, † quia ex rōe officij cauponę, quam exercebat dom. Trophinus tenebatur dictos occiſores hoſpitari, & victum eis præſtare, l. 2.ff.furt.ad ver.nau.caup.ſtabul.& no.per Bart.poſt gl.in l.1.ff. naut.caup.ſtabul. conſtat enim eos occiſores veniſſe ad cauponam do.Trophini, vt viatores euntes Caſtrum ad audiendam cauſam nouam vt ex depoſitionib. Bruni & teſtium examinatorum in proceſſu apparet, ergo ex hoc quod hoſpitati fuerint ea die in domo d.Trophini, non poteſt elici vlla probabilis cōiectura mādati, quia vt caupo eos recipere tenebatur, vnde ex neceſſitate officii non alia ratione præſumitur Trophinus eos recepiſſe, & cum eis comediſſe, & bibiſſe, & conuerſatū fuiſſe, l.nauta.ibi, vt viatores manere in caupona patiatur, ff.naut. caup. ſtabul. & hæc præſumptio præualet contrariæ præſum-
10 ptioni, quia eſt excluſiua delicti, quod in dubio non præſumitur, l.merito, ff.pro ſocio, l.1.C.ſi ſeruus extero emi.ſe mandauerit, lib.4. Nec uериſimile eſt, q̄ palam & publice hos viatores in caupona tenuiſſet, ſi ad homicidium eos acceſſiſſet. Cæterū bona fama dicti Trophini contrarias coniecturas elidit, & operatur, q̄ ex coniecturis, & indicijs dubitatis torqueri non poſſit. Ita Alb.Gand.in trac.male.ſub rub.de præſum.& indi.dub. col.4.& Bal.in l.ſi.C.de proba.& in l.1.ubi Iaſ.ad fi.C.cōmunia de leg. Accedat, q̄ Trophinus procurauit hunc Bruni capi, & carcerari iam pro abacta equa, quam pro præſenti homicidio, quod veriſimiliter non procuraſſet, ſi eius mandato tale homicidium perpetraſſet, ex quibus mihi videtur bene appellatum. & male iudicatum.

Ita iuris eſſe puto ego Franciſ.de Ripa, & in fidem ſubſcripſi, ſaluo iudicio ſaniori.

Laus Deo Optimo Maximo.

De appellationibus.

RESPONSVM I.

NOn ſine iniuria d.de Carūbio ab edicto ipſius Baiuli, quo cauebatur pro omnium dicti loci ſalute, ne ſuſpecti de peſte recipiantur ſubditi appellare potuerūt. Nā p Carūbi cuſtodia ac ꝯſeruatione edicta nulla ſubdio, ſiue cuſtodes facere potuerunt, qa edicta facere iuriſdōnis eſt. Inſaniūt igitur qui dn̄i iuriſdōne ſe uti, ac poſſidere temere aſſerunt, ac defendunt, eos igitur notabili mulcta afficiendos eſſe non eſt, qui ſit negaturus, eorum aſſertis friuolis & inanib.rationib.non obſtantibus, ex quibus manifeſte conſtat nō iure aliquo, ſed ſumma iniuria appellaſſe ac experiri.

SVMMARIVM.

1 *Temere appellantes, de iure ſunt mulctandi.*
2 *Edicta maxime pænalia decernere, & ꝓclamata facere, iuriſdictionis eſt.*

Reſpon. Interpre.

EOs meritò Circumueniunt incōmoda, q ſpreuerunt cōmoda, quo fit vt appellātes ab edicto do. Baiuli loci Carumbi, ne ſuſpecti de peſte intromittant, qa cōmodū maximum negligunt, ſanctamque legem contemnunt, non ſolum pœnis in edicto noīatis, &

1 tis, & inſertis puniri deãnt, verum ẽt pp † temerariã appellatio-
nem notabili mulcta ↄdemnandi ſunt, & ita fieri debere dicit,
& inſtat ꝓcurator fiſcalis dicti loci, nõ obſtãtibus aſſertis friuo-
lis, & non militantibus rõnib. imò abuſionib. deductis in aſſer
ta appellatoria cedula. Dñt appellantes onus cuſtodiæ ad ſe ſpe
ctare, qđ & ſi idẽ ꝓcurator poſſet diffiteri, negare tñ non uellet,
hẽant igitur onus cuſtodiæ, ad qđ ẽt, & cogi, & ↄpelli poſſunt
inuiti, tã captis pignorib. quã mulcta indicta, hẽant ẽt cõmoda
ſuæ cuſtodię, quare ſi bene, & fideliter (vti dibent) cuſtodiã fe-
cerint, eam horrendã contagionis labem euitabunt, ſed eius fa-
ciendi edicta ꝓ cuſtodia, & defenſione Carumbi dimittant do
mino, & eius officialibus ad quos ſpectat iuriſdictio: eſt enim
2 † iuriſdõnis edicta maxime pœnalia decernere, & ꝓclamati fa-
cere l. ſi quis id, qđ ff. de iuriſ. omn. iud. & cuſtodes ac ſindicos
ꝓbibere, ne ſuſpectos intromittant, neuè aliqd acceptẽt, qđ vni-
uerſis, vel ſingulis dãnũ aliqđ afferre poſſit, ad quẽ.n. ſpectat, ma
gis ſalus Reip. & ſubditorũ, q̃ ad dñm l. 3. ff. de offi pſe. vigil. acce
ptent igitur reuerenter vtiliſſimũ & iuſtiſſimũ edictũ pro ſalute
Carumbi, edictũ ab eo, cui cura, & ↄſeruatio ipſius p dñm cred i
ta fuit, nolintq; temerarie ſibi vſurpare iuriſdõnem, niſi forte
imperij aculeos uelint experiri. Proponunt inſup appellãtes, ſe
fore in quaſi poſſeſſione immemorabili cuſtodiendi, ſuſpectos
expellendi, non ſuſpectos intromittendi, in qua quidẽ quaſi poſ-
ſeſſione manuteneri, & non turbari debuiſſe proclamant. Va-
na quidem, & inſulſa exclamatio, ut potiantur ſua quaſi poſſeſ-
ſione, ſi quam habẽt: aliud eſt enim portas cuſtodire de mãda-
to, & licentia eorũ dñi, aliud edicere ne tales intromittant ſub
certa poena. primũ ↄtinet nudũ factum, ſcdm vero ius, & iuriſdi-
ctionem hẽt incluſam. Iniquitatem ẽt edicti exprobrant. Quod
Claudium virum (vt aiunt) nobilem, addant & patricium bona,
domum, agros, vineas, olueta, & centum nummorum milia (ſi
velit) poſſidentẽ in loco Carumbi recipere uetet. leuis ſane ini-
quitatis cã ridicula potius, an ne nobilitas, an Craſſi diuitiæ tã
magnarũ virũ, ſunt vt eas peſtis hoſtilitas aggredi formidet?
Negant præterea, Claudium fuiſſe ſuſpectum, cum & ſi Carpẽ-
toratẽſis Ciuitas, q̃ leuiter locis in duob. ↄtaminata ſit longe tñ
eius habitatio a contagioſis locis diſtat, ſeqꝫ celeri pede exemit,
& cũ buletino Siriani ad dictum locum Carumbi ꝓperauit, &
calumnioſa, & cõmentitia negatio, dñt ſane appellãtes clariſſi-
mum iureconſultum dñm Andreã, virum certe circunſpectũ,
boniſq; morib. ꝓdotatum, iudicẽ ordinarium dicti loci Carũ-
bi, ꝙ ab ingreſſu arceſſarint, qa a Carpentorate veniebat gloſsẽt
ſuũ cõmentũ an eodẽ die eũdem Claudiũ, eadẽ ex cã pariter ar-
ceſſerint, an ne eos ſuſpectos tunc habuerint? Sed cur ꝓ Deo
ĩ. iudiũ ceſſauerit ſuſpicio? adducant, ſi poſſint, alias cãs & re-
ſpondeãt cur iudicẽ recuſant, exterum admittunt, dicant quare
iudicẽ p d. Carumbi admiſſum eiiciunt? Claudiũ ꝓhibitũ intro
mittunt, q̃ rõ? q̃ voluntas? imò q̃ inſania eos mouerit ↄ̃ præce-
pta pœnalia? ↄ̃ dñi voluntatẽ? ↄtra ſalutẽ reipu. talẽ leniter in-
ſurgere; nec ſatis excogitari põt, an grauabuntur. Sed uellẽt (ut
eſt in prouerbio) in eorum manu eſſe, clauigero Petro claues,
& Michaeli ſtateras auferre, & rurſus pro libito reſtituere. Cre
debant, inquiunt, poſtq̃ buletinũ a loco Siriani detulerat inſpe-
ctũ amplius non eſſe ꝓut euentus iudicauit, at inſpectus eẽ po-
terat, nec ſuſpitio purgata erat, ergo cauendũ, fuit credendũ po
tius edicto, & illi parendũ, q̃ ſuæ irrõnabili credulitati, q̃ nec eos
excuſat, immo potius inſtabiles eos eſſe oñdit, qui modo vt ſu
ſpectum eiciant, imò ut nõ ſuſpectum intromittant, ſeu intro
ducant. Sũt pterea aliæ, q̃ plures ſuſpitiones, q̃ edictũ iuſtificãt,
& q̃ ſi opus fuerit, deducẽtur, potuiſſentqꝫ ipſis ſyndicis, & ho-
minib. exprimi, ſi ante itromiſſionẽ dicti Claudii eas petiiſsẽt,
ꝓut eas petere debuerunt, & nõ ſuo ſenſu viuere, ex qb. ↄcludẽ
dum eſt appellationi ꝓdictæ uti friuolæ, non eſſe deferendum.

RESPONSVM II.

APpellans. Appellationi ſuæ renunciare põt inuito applõ ſi appellati nõ interſit & res integra ſit, & ideo renunciet, qa in iuſtã cauſam fouet. Secus ſi ad expenſas euitandas duntaxat renunciet. Quare cum Antardus expenſarum ratio ne appellationi renunciauerit, Anſelmus de cauſa huiuſmodi pro ſuo intereſſe cognoſci recte deſiderat, ne in futurum Antardus de re plene cognita iudicium ualeat inſtaurare.

SVMMARIVM.

1 *Appellans an appellationi ſuæ renunciare poſſit inuito appellato, & vide nume. 2.*

3 *Quoties appellati intereſt, non obſtante renunciatione appellantis, de cauſa eſt cognoſcendum.*

4 *Renuncians appellationi, liti, cauſæ, & inſtantia, in dubio cenſetur renunciaſſe, quia iniuſtam cauſam fouet.*

Reſpon. Interpret.

LIcet Sunt, qui velint, appellantem † poſſe renunciare ſuæ appellationi inuito appellato, qñ non intereſt ipſius appellati. horum tamẽ opinio procedit re integra, & anteq appellatio fuerit introducta, & effecta cõ-
munis, ſcdm Inn. in c. ex parte. el 5. de reſcr. & Io. de Ana. in c. ſi co
lum. 5. de crim. fal. & Peru. in c. interpoſita. §. ille deniq., de ap. &
tõ nihil ad tẽ facit, l. poſtquã liti, C. de pac. quia ꝓcedu pte acce
ptante renunciationem. Itẽ loquitur in applõne iã effecta cõi.
Et vbi horum ſnĩa vera foret, ꝙ appellans poſſit ab applõne deſi
ſtere, & liti, & cãę renũciare, qñ nõ intereſt appellati, iuxta d. l.
poſt 3. & l. deſtituiſſe, de iud. In caſu tñ nõ itereſt Anſelmi de Po-
merio appellati, ꝙ ꝓferat̃ tertia ſententia, qa dictus Antardus
2 nõ renũciauit applõni, liti, & cãę ea rõne, qa credat † ſentẽtias
primas eẽ iuſtè latas, ſed ad euitandas expẽſas, vt paret ex inſtr̃o
oblationis, & depoſiti, vbi dr̃, ꝙ licet primæ ſnĩæ latæ, ſint nullę,
nihilominus ad euitandas maiores expenſas offert ſe ſoluitu-
rum, ꝙ petitur. Ex hoc apparet, ꝙ non renunciauit ſimplr̃, &
ex cã iuſtitię, ꝓut requirit, d. c. interpoſita, §. ille deniq; Itẽ. appa-
ret, ꝙ intereſt appellati, ꝙ ↄfirmetur ſnĩa, ne iſte appellãs poſtea
in futurum ageret ↄdõne indebiti, iuxta tradita in l. Iulianus, ff.
de condi. inde. vel nec obiiceret ↄpenſationis exceptionẽ ↄ̃ alia,
q̃ idẽ Anſelmus ſibi dẽri prætendit, & ſup quib. ẽt litigat̃. Nã ſi
appellans ſoluat metu expẽſarũ, & nõ qa ſit verus debitor, poſ-
ſet ſp ꝑtendere ſoluiſſe debitũ, & iõ agere, vel excipere, & ↄpẽ-
ſare poſſet, aut ſaltẽ ſup hoc litẽ inſtituere. iõ intereſt appellati
quod confirmentur primę ſententię. Item intereſt Anſelmi
nõ recipere ſolũnẽ virtute ſnĩarũ, quas appellans ꝑtẽd. eſſe nul-
las, qa ſic indebite reciperet, vt ergo ſciat, an ſint nullæ, vel nõ,
3 intereſt ſua † vt cognoſcat, ergo renũciatio non obſtat, quia (vt
d xi) opus eſt, ꝙ renũcians iõ renunciet. qa credat ſe malam cau
ſam fouere, & nõ ad euitãdas expenſas duntaxat. In caſu autem
noſtro conſtat ex proteſtatione, ipſius Antardi, ꝙ nõ renun-
ciauit, quia malam cauſam habeat, cum adhuc ꝑtendat ſnĩas
eſſe nullas, ergo &c. Fateor ẽt, ꝙ ſi non appareat de mẽte ipſius
4 Antardi, ꝙ in dubio † crederetur renunciaſſe liti, cãę, & inſtãtiæ,
ſeu applõni, qa malã cãm hẽret, & ſic qs eſſet verus debitor, ſe
cundũ gl. in l. ſi maritus, §. ſi negauerint, ff. de adul. & hoc caſu
non intereſt aduerſarij, in cuius fauorẽ fit renũciatio, ꝙ feratur
ſnĩa. Sed in caſu nõ conſtat clare ex uerbis ipſius Antardi, ꝙ
nõ renũciauit liti, & cãę, ſeu appellationi, qa hẽat malã cãm. iõ
intereſt Anſelmi appellati, ꝙ feratur ſnĩa ad hoc, vt ſciat an ca-
piat tanq̃ debitũ, vel indebitũ, ꝓ iura, & rõnes ꝑallegatas. Poſſet
ẽt ꝑtendere intereſſe, vt videatur, an priores ſnĩę ipſũ appellatũ
lęſerint in aliquo, & uideo in melius reformari, l. ampliorẽ, C.
de ap. Sed quia nõ uidi ſẽtẽtias, nõ ulterius ſup tale intereſſe inſi
ſtam. Laus Deo, de Ripa, Iur. Vtri. Doctor, ita iuris eſſe ſuadeo,
ſaluo ſaniori iudicio.

RESPONSVM III.

CVm appellatio de iure notorie prohibita nec executionem, nec iuriſdictionem iudicis a quo afficiat, merito alimenta adiudicata tradenda ueniunt, inhibitione iudicis ad quem non obſtante.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione, de iure prohibita, an impediat executionem, & iuriſdõnem iudicis a quo. & uide nu 3.*

2 *A ſententia ſuper alimentis de futuro, non licet appellare.*

Reſpon. interpreta.

DVbitatur an appellatio a ſententia lata ſup alimentis de futuro, ſecuta inhibitione
iudicis ad quem, impedire habeat executionem ſen
1 tentiæ, uidetur, ꝙ non, nam appellatio † de iure pro
hibita non impedit executionẽ, neque ſuſpendit iuriſdõnẽ iu-
dicis a quo, c. ſi ſolũ ĩ prin. ibi exceptis caſib. ĩ qb iura poſt ſentẽ
tiam prohibent appellare, de app. li. 6. a ſententia ãr ſuper alimen
2 tis de futuro prohibita † eſt appellatio, l. fi. & ibi Bar. ff. de app. re-
cip. ergo ſequitur concluſio, quod talis prohibita appellatio nõ
impedit executionem. Qđ etiam uoluit Old. in fin. conſ. 18. in
3. dub. in contrarium facit, quia iudex ad quem, eſt iudex in co-
gnoſcendo, an appellatio ſit recipienda, uel reiiciends, eſto ꝙ
iudex a quo illam reiecerit, ſcdm gl. in cle. unic. in glo. mag. ad fi.
de dolo, & contuma. uñ ergo dicendum, ꝙ iudex ad quẽ poſſit
inhibere, ne fiat executio donec cognouerit, an talis appellatio
ſit de iure prohibita, & ↄñt reiicienda, an uero admittenda, &
pro iſta concluſione eſt caſus ad literam in c. Romana, §. ſi aũt
de app. li. 6. Quid dicendum? Bñ diſtinguendũ eſt, aut iudex ad
quem inhibuit poſtq̃ incepit cognoſcere, an ſit appellans in cau-
ſa a iure prohibito, & tũc impeditur executio, an inhibuit ante,
& non tenet talis inhibitio, & conſequenter non ligantur ma-
nus iudicis a quo. iſta duo probantur in d. §. ſi autem, & iſta di
ſtinctio, & ille tex. procedit ubi dubitari poteſt, an appellatio ſit
3 interpoſita in caſu prohibito, uel ne. ſecus † ſi notorie cõſtaret
appellationem fuiſſe interpoſitam caſu prohibito, tunc nec ap-
pellatio, nec inhibitio impedit executionem, c. ut debitus, ca. cũ
Romana, de app. & ita declarat Gem. in d. §. ſi autem, & dicit
idem Gem. in d. ca. non ſolum, in gl. in uerb. exceptis caſibus, ꝙ
ſi ſit facta executio & petatur per appellantem, ꝙ reuocetur an
tequam attẽtatum appellatione pẽdẽte, poterit appellatus exci-

pere

pote non eſſe retractandam executionem,ex eo quia,& appel-
latio,& inhibitio ſunt a iure prohibita,& ſi replicetur,q nō cō
ſtat,potent triplicare ſe eſſe paratū ſocuntinēti iſtud demōſtra
re,& hoc modo impedict attentata renocari, &c. Laus Deo.

RESPONSVM IIII.

TErtius Pro intereſſe ſuo tribus modis poteſt in cā alterius interuenire poſt ſnīam latā, ſ. aut proſequendo appellationem interpoſitam, aut ppriā appellationē inſtituendo,aut ɔparere pōt ad executionem Impediendā Verum cū applo Do.de Molēdos deſerta fuerit,non pōt do.de Sindone deſertam applonem pſequi,& pręſertim cū eandē applonem ipſi do.de Sandone non ratificaue sint intra tpa requiſita, ideo executionem ſnīæ impedire nō po tuerint. Qui nobiles de Sandone ſi ppriam appellationem inſtituant, poſſeſſionē contentioſi prati tam a Dño Bartholomęo Olonio,quam ab ipſo do. de Malendos intrepide vendicabunt.

SVMMARIVM.

1 *Quo modis poſt ſententiam latam tertius comparere poſſis.*
2 *An appellans pro recipiendis Apoſtolis coram iudice a quo, tertio comparere teneatur.*
3 *Acceſſorium ſequitur naturam principalis.*
4 *Tertius adherens appellationi alterius pro intereſſe ſuo, nihil petere poteſt, ſed ſibi licet cauſam defendere, & ibi vide de iuribus tertij, numero 5.& 6.*

Reſpon Interpret.

1 TErtius pro ſuo intereſſe poſt latam ſententiā, tribus † modis pōt comparere. Primo,vt proſequatur appellationem interpoſitam per condemnatum,l.a ſnīa,§.idem reſcripſit,ff.de appel. Scdo pōt cōparere appellando ab ipſa ſnīa, & propiam applonem pſequendo,c.cum ſuper,de re iu.l.ſi perluſorio,§.1.ff.de appel. Tertio, pōt comparere ad impediendam executionem ſnīæ, l. a Diuo Pio,§.ſi ſuper rebus,ff.de re iud. † ergo, q Nobiles de Sādone audiendi ſint,volentes pro ſuo intereſſe proſequi appellationē interpoſitam per Molendos condemnatos. Nec ob. ſi dicatur, q appellatio eſt deſerta,quia condēnatus eam non introduxit, & pōt non vr̃,q amplius do. de Saudone eā proſequi poſſint, quia videtur, q condemnatus non poteſt præiudicare iuri iam acquiſito ipſis de Sandone ex proſecutione,quā inchoatant ante deſertionē,ſm Bar.in d.l.idem reſcripſit, & Pan.in d.c.cum ſuper col.penul. Nec dicatur, q ante proſecutionem inchoatā per dños de Sandone erat appellatio deſerta, cum appellans non comparuerit in termino tertio loco ſibi aſſignato ad recipiendos Apoſtolos,quia idem Malendos bis cōparuit, ſeu eius
2 procurator in termino, quod ſatis fuit, nec tenebatur † tertio pro apoſtolis recipiendis coram iudice a quo ſe præſentare,ſe
☞ cundū glo. *communiter* approbatam in cle.quāuis de appel. Præmiſſis minime attentis arbitror dños de Sandone non eſſe audiendos eo modo quo cōparēt, videlicet ad pſequendā appellationem interpoſitam p Malendos,qd probo a ſufficienti partiū enumeratione,aut.n.ipſi,quo ad proſequendam huiuſmodi appellationem venerunt, aut appellatio erat deſerta, aut non, primo caſu res clara eſt,q non ſunt audiendi,quia tertius dēt proſequi appellationem in eo ſtatu,in quo reperitur, ideo ſi ſit nulla appellatio,eam vti validam non pōt proſequi,l. cum vnus, ff. de bo.aut.iud. poſ. ſi ſit deſerta eam non poterit facere renunciare,ſm Bal.in auth.hodie,C.de appel Ratio huius eſt,quia ſi appellatio eſt inutilis appellantibus,ēt inutilis eſſe debet tertio uenientibus ad eam proſequendā, cum veniat pro ſuo intereſſe, tanquā adminiculum,& acceſſorium ad audiendum appellan-
3 tem,& q inutile † in principali,non debet prodeſſe in acceſſorio,l.eos C.de vſur.reg.cum principalis,de reg.iur. & hāc rōnē aſſignat Old.in conſi. 2. vbi ſunt duę pcuſiones, uel rō elarior pōt aſſignari,quia ſuper nō ente,nō ædificatur,l.2. ff.de vſufru. & c.ſi Paulus,2.q.1.Secundo caſu, ſi dñi de Sandohe inchoarunt ſuam proſecutionem ante deſertionem,ēt puto eos non eſſe au
4 diendos, ad qd oſtendendum pmitto,q tertius adhęrens † appellationi alterius pro ſuo intereſſe,non poteſt petere aliquid ſibi adiudicari,ſed ſolum pōt eām defendere,& condemnatum tueri, ad effectum ne ſnīa lata cōtra reū ſibi pıudicet ſm Bald. in d. auth.hodie ad fi.& ſnīa ferenda erit in perſonam appellantis, & nō tertij,qa cū eo lex fuit inchoata,ſm Inn.in d.c.cū ſup.Hoc ſic pmiſſo infero, q do. de Sandone non pñt proſequi hāc appellationē, & ſi eam proſequi pñt, non tñ eorum proſecutio poſſet impedire executionē ɔtra appellantem in eius præiudiciū pp non introductionē,& non proſecutionē, appellatio deſerta remāſit. Primum,q non poſſit cām proſequi probo multipliciter. Primo,qa ad hoc,ut tertius poſſit adhęrere,& pſequi
5 applonem alterius, oportet q ipſam † appellationem ratificet intra terminum datum ad appellandum,ſm Bal.in d. auct. hodie, Ale.in addi.ad Bar.in d.l.ſi perluſorio, no.gl.in c.ut circa, in ver.vt ſi qñ aliqui,de elect.in 6.Rota decı.128.in nouis. Nō conſtat autem,q do.de Samone nec adhæſerint,nec ratificauerint appellationem in termino dato ad appellandum, imò poſt deſertionem appellationis (vt præſupponitur) ad proſequendum appellationē hanc venerūt,ergo &c. Secundo,qa articuli exhibiti per do.de Sādone fuerunt reiecti in cā principali, & a reiectione appellatū,quæ appellatio deſerta remanſit, vñ ad producendum eoſdem articulos non ſunt amplius audiendi,qa tenētur proſequi cām appellationis in eo ſtatu,in quo eſt,vt ſ. dixi,& quantum ad pſecutionem, ius tertii regulatur ſm ius principalis,ſm Lap.& Pet.de Anch.in cle.conſtitutionē, per illum text. de elect. quod maxime verum eſt, ſi tertius ſciebat cām agi, qa tunc acta ita ſibi ſcienti pıudicāt,ſicut ſnīa ſm Pan.Imo.& alios in d.c.cū ſuper,tunc autem do.de Sādone ſciebant cām agi,quia ſolicitatorem ad oīa inſtruenda conſtituerant, vt patet in proceſſu primę inſtantiæ,vbi procurator Malendos petiit terminū ad loquendum cum ſolicitatore dominorum de Sādone inſtructo de huiuſmodi lite. Tertio, vt ſ. dixi proſequens appellationem alterius,non poteſt petere aliquid ſibi adiudicari. Sed ſi velit aliquid ſibi adiudicari,debet ipſe tertius appellare,& propriā appellationem proſequi,vnde non video qualiter do. de Sādone proſequendo appellationem alterius poſſint petere,q declaretur nob. Bartholomęum Olonium cecidiſſe pp nationem in emphyteuſim a iure ſuo,quod habebat in prato,de quo agitur inſuper, & ſi nob. de Sandone pro ſuo intereſſe admitti deberent ad proſecutionē huiuſmodi appellationis,tñ non pñt impedire executionē fieri ɔ Malendos nō proſequētē ſuam appellationē,vt ſignanter determinat Imo.in d.c.cū ſuper, in 4. not. vbi facit differentiā, an tertius proſequatur ppriā appellationē,
6 an proſequatur appellationem alterius condēnati:primo caſu tertius pp ſuam appellationem poteſt impedire executionē: ſecundo caſu, vbi proſequitur appellationē alterius, tunc ſi appellans non proſequatur ſuam appellationem,ɔtra eū dēt fieri executio,non obſtante,q tertius velit eā proſequi, & maxime qa ſi do.de Sandone bonū ius foueant, ſecuta ſnīa ita poterunt poſſeſſionē prati obtinere a dicto Bartholomæo, ſicut ab ipſo Malendos,quo caſu nō dēt impediri executio,iuxta tradita per Bar.& alios in l.a Diuo Pio,§.ſi ſup reb.ff de re iud. Laus Deo.

RESPONSVM V.

CVm inſtrumentum de conſenſu partium cancellatum, & annullatum nullam prorſus nec in iudicio,nec extra fidem faciat, merito ex eo carceratio valida obtineri nullo iure potuit, quare carceratione obtenta per do. de Bellis ſuper cancellato tranſactionis inſtrumento de eorū conſenſu, tanquam ex efficaci cā contra Ioſue Iudæum impetrata, necnon a relaxatione dicti Ioſue legitime requiſita,& per iudicem non admiſſa, obſtante metu allegato non liquido,nec ante creationē(put iuris eſt)nō pbato, & qui probatus non pdeſſet, cū altiorem requirat indaginē ac ab inciuili admiſſione pbationum in fauorē ipſorū de Bellis pıudicē emanata,iure optimo ab eodem iudice per eundem Ioſue tanquam ex pluribus grauatum recte appellatum eſſe reſpondi.

SVMMARIVM.

1 *Qui ante diem petit, male petat.*
2 *Inſtrumentum nullum,nullam meretur executionem.*
3 *Carceratio impetrata ex cauſa inefficacis debiti cancellati, & annullati non tenet.*
4 *An cancellatio,ſeu liberatio metu facta valeat? & ibi vide,an coacta voluntas, voluntas ſit.*
Ad factum nemo preciſe cogitur.
5 *Debitor per metum liberatus ſi priſtinam obligationem ſubire recuſat,ex edicto q metus cauſa,in quadruplum condemnatur.*
6 *Metus purgatus dicitur per ſpontaneam cancellationem ſubſecutam, ſeu liberationem.*
7 *Tranſactionis commoda priuatur,qui promiſſa iurata non ſeruat.*
8 *Conuentus qui nō dicitur contrauenıſſe,a quib. prius pars aduerſa receſſit.*
9 *Quod non eſt allegatum ante capturam,an poſſit poſt allegari ad capturæ confirmationem.*
10 *Pro debito non liquido captura concedi non poteſt.*
Homo cunctis rebus eſt dignior.
11 *Impetrās capturam quādo ſit audiendus, & qūo ſtyllus curiæ procedat.*

Qui veritas eſt, me dirigat in viam veritatis,

Reſpon. interpreta.

CArceratus Proponitur Ioſue,qa ante diē, ɔuentū coegit d.de Bellis debi
5 tores ad ſatisfaciendū. Qui aūt † ante diem petit, male petit,§.plus,Inſt.de ac. & licet venerit dies, non tñ ceſſit,i.cedere diē,ff.de verb.ſig. Qd aūt Ioſue egerit ante diē,& ſic ɔuenerit ɔuētis,ac dñ factis,dr̃ probatū inſtrumento cuiuſdā tranſactionis,de quo in actis, & hac ratione iuſtificatur carceratio. Pro parte Ioſue dr̃ carce-

carcerationem fuiſſe per dictos de Bellis iniuſte, & inciuiliter imperata, quia dictũ inſtrũm tranſactionis fuit de cõſenſu partiũ cãcellatũ, & ipſi Iudæo ſatisfactũ, & q virtute inſtrumenti cancellati nõ debuerunt, nec potuerunt ipſi Belli impetrare dictã
2 carcerationem, † cum inſtrũm cãcellatũ nullã mereat executionem, l. inductũ, C. de ſolutio. l. nihil intereſt, ff. de adim. le. Imò tale inſtrũm nullam fidem facit in iudicio, nec extra ſin lo. An. addi. Spe. in tit. de inſtr. edi. §. oſtenſo in addi. inci. dixit Rolãdus quod uerum eſt, & ſi non ſit per Notarium re ipſa cancellatũ, ſed a partibus pro cãcellato habitum, l. emptor, §. Lucius, & ibi Bar. ff. de pact. Ex aduerſo replicatur, q dicta cancellatio fuit, & eſt nullius momenti, quia meticuloſa, & viribus ꝑiuræ extorta. Pro parte Iudæi replicatur, q hac replicatione non obſtante debet relaxari, tum quia non eſt liquida, & requirit altiorẽ indaginẽ, tum q̃a ꝓbata nõ relevat ipſos de Bellis. Quib. non obſtantib. dñs iudex denegauit relaxare dictum Iudçũ articulos ad verificandã replicationẽ metus admittẽdo. A quib. quidem denegatione, & admiſſione fuit appellatum ad Reuerendiſſimũ dominum Legatum. Iõ q̃ritur, an bene vel male fuerit appellatũ. Ego omiſſis nõ neceſſariis hincinde argumẽtis, q̃ adduci poſſent, puto bene appellatum, & carcerationem fuiſſe per iniuriã impetratam a dictis de Bellis, qui ſciebãt inſtrũm, cuius vigore ipſam carcerationem impetrarũt, ſuo conſenſu fuiſſe cancellatũ,
3 quia impetrata fuit ex cauſa † inefficacis debiti cãcellatione obliterati, & acceptilatione extincti, rõib. ꝑallegatis, & aliis notiſſimis. Nec ob. aſſerta replicatio metus, quia videtur, q metus replicatio non relevat do. de Bellis ad iuſtificãdam carcerationẽ
4 rõnib. infraſcriptis. Et primo, q † cancellatio, vt liberatio metu facta valet, & liberat debitorem, qui metũ intulit, l. interpoſitas C. de tranſa. c. Abbas, extra de iis, quæ vi metus ve cã fiũt, q̃a voluntas coacta, voluntas eſt, l. ſi mulier, §. ſi metu, ff. eo. ti. dato ergo, q probetur metus, non tñ liberatio, & acceptilatio eſſet ꝓpterea nulla. Nec obligatio ſemel extincta vires reaſſumeret. Et ſi dicat, q coactus liberare debitorẽ, hẽt actionẽ q metus cã, qua mediante pt agere, vt liberatus reponatur in priſtinã oblõnẽ, l. metum, §. ex hoc edicto, ff. eo. Illud non negaverim, ſed nihil ad rẽ facit, tum q̃a non poteſt debitor liberatus præciſe cogi, vt in priſtinam obligationem ſe conſtituat, quia ad factũ nemo præciſe cogit, l. ſi quis ab alio, §. fi. ff. de re iu. Hinc eſt, q ſi debitor
5 † recuſet ſubire priſtinam obligationem, edicto q metus cã cõdemnatur in quadruplũ, d. §. ex hoc edicto, ergo non cogitur præciſe, ſed cauſatiue. ſi nolit condemnari in quadruplum, tũ quia obligatio ſp eſt extincta, & inefficax, donec fuerit ꝓ pñiam repoſitus debitor in eadem obligatione. Ex quib. conſtat, q ini què do. de Bellis impetrarunt hmõi carcerationẽ vigore inutilis, & inefficacis extinctæq; obligationis, in q̃ oblõnem non poteſt dictus Iudæus carceratus inuitus reponi, & vbi poſſet reponi, non tñ legitur repoſitus, & ante repoſitionem conſtat non ſubeſſe veſtigium vllius obligationis acceptilatione ſublatæ. Secundo videtur, q licet exactio debiti fuiſſet viribus præturę obtenta per dictum Iudæum ante diem, & ante tpſ in trãſactione conuentum, nihilominus cancellatio, acceptilatio, & mutua inter ipſos de Bellis, & dictũ Iudçum, liberatio, & quietantia nõ fuit extorta virib. præturæ, nec coactione iudiciaria, ſed ex ſpõ
6 tanea ipſorum de bellis voluntate. Vnde per † ſpontaneam cancellationem, & liberationem ſubſecutam fuiſſet purgatus metus ꝓcedentis exactionis, l. 5. C. de iis, quæ vi, me. ve cau. fiunt, vbi tex. clarus. Nam cum ipſi do. de Bellis poſt ſolutionem, vt ipſi aſtruunt coactam, liberauerint d. Iudçũ a quacunq; oblõne, & petierint ſe quoq; liberari, mãdauerintq; caſſari quæcunque inſtrumenta, certe iatam vñr habuiſſe ſolutionem, & coactionẽ l. ſi ob turpem, ff. de cond. ob turp. cãm. Tertio, quia dicti de Bellis non pñt allegare metum, quem ſibiipſi intulerunt, d. l. ſi mulier, in prin. ubi liberta ingrata, quæ ſoluit aliqd, vel promiſit patronæ metu, ne in ſeruitutem reuocetur, non habet actionẽ, q metus cauſa, quia ſola ꝓp ingratitudinem hunc ſibi metũ intulit. Sic dicendum in propoſito. q dicti Belli ingrati daræ ſibi dilationis ad ſoluendum vitiure tranſactionis, non erubuerũt venire aduerſus ipſam tranſactionem, ſupplicando Reuer. dño, & impetrando reſcriptum ſuper reſciſſione d. tranſactionis, ob quod effecti fuere ingrati beneficii receptæ dilationis. Ingratus
7 enim eſt, qui conuenta violat, l. fin. C. de dona. quæ ſub mo. & a commodo tranſactionis cadit, q promiſſa iurata non ſeruat, l. ſi quis maior, C. de tranſ. & licitum fuit, & eſt ipſi Iudço aduerſus tranſacta a dictis de Bellis impugnata venire, l. cum propo nas, C. de tranſ. l. qui fidem, ff. eo. tit. c. peruenit, de iureiur. Quo
8 fit, vt idem Hebræus non dicatur † ꝯueniſſe conuentis, quibus prius conuenerant dicti dom. de Bellis, l. enim pater, §. liberis, ver. cæterum, ff. de lega. 2 & ibi no. Bar. & ſequitur Pan. in c. bonæ, in 4. no. de elect. Quarto vbi alias daretur replicatio metus, quia tñ conſtat oblõnem cancellatam, & extinctam, & non cõſtat de allegato metu, dicitur bene appellatum a denegatione relaxationis, tum quia domi. de Bellis ſcientes obligationem, cuius vigore impetrarunt carcerationem fuiſſe cancellatam, debuerunt deducere metum ante capturam, & illũ iuſtificare, q̃a
9 quod non eſt † allegatum ante capturam, non põt poſtea allegari ad confirmandam ipſam capturam, quia ſi non fuit informatus iudex, ſaltem per informatiuam narrationẽ captura fuit iniurioſa, iniuriatum añt nulla conceditur confirmatio, l. ſi cũ nulla, de re iud. Ita conſuluit Bal. conſi. 318. iſta captura, li. 4. Tũ quia hmõi replicatio metus non eſt liquida, & requirit altiorẽ indaginem, ergo non eſt admittenda ad impediendam executionem cãcellationis liquidæ, ſm Barto. in l. 4. §. condẽnatũ, ff.
10 de re iud. Nam pro debito † non liquido nõ pt concedi captura, ſm Bar. in l. apertiſſimi, C. de iud. & probatur in l. nemo carcerem, C. de exac. tribu. lib. x. & ſatis iſtud de ſe patet, q̃a ſi ante liquidatum negotium non debet concedi captura bonorum, l. meminerint, C. vnde vi, minus eſt cõcedenda captura perſonę quæ eſt dignior cunctis rebus, l. iuſtiſſime, ff. de Aedil. edi. Si modo non põt concedi captura, niſi conſtito de metu, ergo et non debet confirmari antequam conſtiterit. Nam ad iuſtificandã capturam, quam conſtat indebite factam, nulla dilatio danda eſt impetranti in pœnam præteriti facti. id eſt, iniuſtæ impetrationis, l. ſi §. nullo tpe, ff. de libe. homi. exhib. per quam ita decidit Lud. Ro conſi. 130. hæc horum quinq; captura, ad ſi alio quin ſi daretur dilatio ad probandum inſtrumenta cancellata, aut eſſet meticuloſa, aut falſa, aut dolo extorta, & eſſet in facultate cuiuslibet ribaldi facere carcerari quemuis optimum virũ, eum q̃ ſo aliqñ ꝯxit, & tenere eum in carceribus, donec de viribus ſuæ exceptionis ꝯ quietantiam, & cancellationem oppoſitæ cognitum ſit, quo nihil impius, nihil crudelius dici poteſt. Nec obſ. ſi dicatur, audiendos eſſe impetrãtes capturam, ſi poſt velint fidem facere de debito, vt tota die ex ſtylu curiæ fieri vi
11 demus, quia aduertendũ eſt, † qua rõne fuerit quis carceratus, aut. n. fuit carceratus ꝓp ſuſpitionem fugæ, quia forenſis, & tũc fateor ſtylum non eſſe a iure multum alienum, quia fit vt debitor ſatiſdet, l. ſi fideiuſſor, § fi. & l. ſciendum, ff. qui ſatiſda cogan. aut fuit carceratus ad fines, vt ſoluat, vel det, & tũc nõ põt captura iuſtificari poſt, nec facta valet, ſi debitum eſt incertum & non liquidum. Ita declarat Pau. de Caſt. conſi. 89. pro pleniori declaratione, in 1. volum. Ex quibus mihi vr̃, q dictus Ioſue fuerit grauatus duppliciter. Primo, quia non fuit relaxatus. Secũdo, quia admiſſi fuere articuli ad iuſtificandum iniurioſam, & iniuſtam capturam, qui non fuerunt admittendi ad impediendã relaxationem, & qui probati non releuarent, c. cum contingat, & ibi not. Pan. & alii, de offi. dele. cũ ſolitus concoe. Laus Deo.

De mune. & hono. tam nobi. quàm cleri.

RESPONSVM I.

ETiam clerici, & Doctores tenentur ſubire munera murorum, pontium, fontium, & his ſimilium, acq̃ horum loco ſubrogantur. Ab oneribus vero hoſpitandi milites & a collectis hoſpitationum cauſa impoſitis conſtat clericos & Doctores actu legẽtes immunes eſſe. Cæteros autem, qui publice non docent, his muneribus obnoxios credidit Bar. cõprobant Ang. Paulusq; de Caſt. Et idem viſum fuit Taurinen. Parpalliæ. Ego autem Anch. & Aecolto, aliiſq; pleriſq; ꝯdicentib. aſſentior, mõ non ſint nudo nomine Doctores. Sed monetarii, quos Auriacenſis Princeps ab omni onere immunes eſſe voluit, prædictis munerib. aſtringuntur. Nec. n. inferior Princeps quenq̃ põt in damnum tertii immunem facere. Nec generalis immunitas a munerib. præmiſſis quempiam defendit. Cæterum monetarii, qui monetam actu cudunt, vel qui magiſtro monetæ operas locant, immunitatis priuilegio minime potiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Clerici an aliquid teneantur conferre in collectas.*
2 *Collecta non imponitur perſonis clericorum pro rebus.*
3 *Clerici non tenentur milites hoſpitari.*
4 *Collecta impoſita aliquib. onerib. realibus aut perſonalibus, regulatur ſecundum naturam onerum, in quorum locum ſubrogatur.*
5 *Eccleſia tenetur ad onera refectionis viarum, pontium, fontium, & murorum. 6.*
7 *Eccleſia tenetur ad ſolutionem collectæ impoſitæ pro redimẽda uexatione, & incurſione hoſtium. Item pro conſeruanda uel liberanda ciuitate a peſtilentia, nu. 8.*
9 *Doctores, an teneantur ad ſolutionem collectæ.*
10 *Excuſatur nemo ab onerib. guarniſonum, & hoſpitationum, niſi a lege ſpecialiter eximatur.*
11 *Collecta impoſita per adunãtiã populi generalem. dicitur onus ordinariũ.*
12 *Inferior a ſuprema Principe non poteſt immunitatẽ alicui concedere in præiudicium tertii.*
13 *Priuilegium immunitatis a munerib. patrimonialibus, non eſt cuiuſquã momenti, niſi in eo ſit adiecta clauſ. non obſtante, & an eo uti poſſit inferior, nu. 14.*
15 *Priuilegium eximens a talea, caualcata, & aliis ſeruitutib. quomodo ſit intelligendum, & interpretandum.*

16 Ia.

16 *Inferior imponens aliqua onera communitati, detrahere debet de ſumma, quantum ſoluerent monetarij exempti ab illis oneribus.*
17 *Priuilegium conceſſum propter artem, catenus prodeſſe debet priuilegiato, quatenus exercet artem, & an id extendatur ad omnes, numero 18 quod limita nu 19.*

Reſpon Interpret.

Ciues & incolæ ciuitatis Astiacæ a certis annis citra
paſſi ſunt intolerabilia damna, & incredibiles
impenſas pp hoſpitationes militum, feruientem pe-
ſtem, ac pp neceſſariam murorum, pontium, fontiũ,
viarum, & ſimilium reparationem, adeo q coacti fuerint indi-
cere collectã per ęs, & librã. Cõtra quã inſurgũt nobiles, clerici,
Doctores, & monetarij, ſe ptendentes immunes, & exẽptos ab
ipſa collecta. Q̃a de re q̃rit iuris rñſũ, vt ciuitas ſciat, an dẽat
cedere, vel contendere. Pręmiſſa ↄſultatio licet vnica videat. tñ
hẽt quatuor capita, ſicut quatuor ſunt gña perſonarum, q̃ im-
munitatem hẽre pręetendunt, ideo diſtincte pcedã. Circa primũ
genus perſonarũ, videlicet circa nobiles, rñdei vt ſ. e. ti. e 4. in a.
1 dub. † Circa ſm, videlicet circa clericos, an teneant ↄferre in di-
ctas collectas, iſtud dubiũ poteſt dupliciter intelligi. Primo, an
teneantur pro bonis eccleſię, & certum eſt, q non, l. item nulla
cõitas. C. de epiſc. & cler. & c. nõ minus. & c. aduerſus. de immu.
ecc. Secundo poteſt intelligi pro bonis patrimonialib. & idem a
2 rñdendum eſt, quia collecta † nõ imponitur perſonis clericorũ
pro rebus, vt oo. per Bar. in l. reſcripto, §. ſciendum. de mun. &
ho. & p Pan. in c. 1. de ↄſuet. Alex. conſi. 68. viſo, li. 5. Et laici nul
lam hñt auctoritatem in perſonis clericorum. c. eccleſia S. Ma
rię. de ↄſt. vbi Pan. & Mod. maxime Dec. inferũt ad caſũ pñtis
dubij, concludentes clericos gaudere priuileg o clericatus, etiã
bonis patrimonialib. qñ perſona principaliter ↄſideraẽ. Et hoc
veriſſimũ puto, ſi hmõi collecta fuiſſet impoſita pro metatis,
3 ſiue guarniſonib. militũ, quos clerici non tenẽtur hoſpitari, l.
1. C. de epiſ. & cler. c. 1. de immu. eccl. l. fi. § fi. ff. de mune. & hon.
Sed ſi collecta fuit impoſita pro reparationib. viarum, pontiũ,
& murorum, & pp peſtem, arbitror clericos teneri, quia hmõi
collecta ſubrogatur loco prędictorum onerum, ad quę teneẽ
eccleſia, ut ſtatim probabo. Nam collecta impoſita pro al qui-
4 bus oneriß. realib. vel mixtis, aut pſonalib. regulatur ſm † naturam
onerum, in quorum locum ſubrogatur, iuxta regulam l. eũ q.
§. iniuriarum, ff. ſi quis cau. & ad illam collectam tenentur oẽs
illi, qui oneribus, in quorũ locũ collecta ſucceſſit, grauari potue-
rant, ſm Bart. in l. 1. colu. 3. ver. quęro ergo vtrum, C. de mulct.
& in quo loco, lib. 10. & in l. 4 §. actor. ff. de re iud. Pan. in d c. nõ
minus. in fi. de immu. ecc. Bal. conſ. 408. ad euidentiam. li. 5. Ec-
5 cleſia autem tenetur † ad onera refectionis viarum, pontium, fon
tium, & murorum. l. ad inſtructionem. C. de ſacro. ecc. Et licet
Pan. in d. c. non minus, & conſ. 3. lib. 1. uelit dictã l. ad inſtructio-
nem, eſſe correctam, tñ Cy. Iac. But. Bar. Bal. Alb. & Mod. in d. l.
ad inſtructionem, ſunt in ↄ̃tra ſententia, & ↄ̃trium tenent Inno.
☞ Car. & cõiter Cano. in d. c. non minus. Et q etiã eccleſia tenea
tur ad collectam † impoſitam pro faciendis, vel reficiendis mu-
6 ris, foſſatis, fontibus, & ſimilib. cõſuluit Bald. cõſ. 313. ſi de iure
cõmuni. lib. 3. Gui. Pap. deciſ. 78. vbi dicit ita fuiſſe obſeruatũ tpe
ſuo, quo guerra vigebat inter Delphinum, & Ducẽ Sabaudię,
& idẽ tenet Io. Fir. in tra. de gabel in 7 par. & Cor. cõſ. 71. i hac,
li. 4. & hac rõne dicebat Ia. But. Bal. & Mod. in d. l. ad inſtructio
nem, q eccleſia tenetur conferre in gabellam plauſtrorũ, quæ
ſoluitur in portis, pro refectione uiarũ, & idẽ determinat Bald.
in tit. de pace Conſtan. in e. t. uer. item collectę. Et eadem rõne
eccleſia tenetur ad onera impoſita pro aquæductibus purgan-
dis, vel reficiendis, ſm Io. de Pla. in l. ad reparationem, pilũ tex.
C. de aquæduc. l. b. 11. per tex. in l. ad portus, C. de publ. uã & do
mus Auguſta, & Imperialis celſitudo a ↄſtructione, & repara-
tione viarum, pontium, fontium, murorum, & ſimiliũ, nõ ex-
cuſaẽ, l. abſit, C. de priuil. do. Aug. ubi Ang. li. 10. & l. 2. C. de im-
mu. nem. ↄced. lib. 10. Et ita ẽt decidit Cæp. in trac. ſer. ruſtic. ſub
rub. de ſeru. viæ. Et gñaliter, vbicunq; tractaẽ de vtilitate clerico
rum, & laicorum ſimul, & æque principaliter, ẽt clerici tenenẽ
contribuere, ſm Pe. de Anch. & Ant. de But. in d. c. nõ minus. in
ferentes ad aggeres faciẽdos pro arcenda inũdatione aquarum
teneri ẽt clericos pro rata ſuorum prædiorũ, quia cõmune pe
riculum eſt, & ęque bonum. & iõ dicebat Bar. in l. nullus, C. de
cur. pub. lib. 12. q eccleſia tenetur ad ſolonem collectæ † impo
7 ſitę pro redimenda vexatione, & incurſione hoſtium, qui uole
bat patriam deprędari, quia talis collecta fuit impoſita pro eõi
vtilitate, tam clericorum, quam laicorum. & idem tenet Pet. de
Anch. licet de Bar. non faciat mentionem, conſil. 69. ſup dicto
dubio, & Barb conſ. 1. lib 3. & licet aliqui ↄ̃dicant, Bar. in id ad-
mittit, qa collecta imponi pp periculũ imminẽs tã clericis, q̃
☞ laicis, illa deciſio Bar. cõiter tenẽt, ſm Iaſ. in l. placet, col. 3. C. de
ſacroſ. ecc. Et eadem rõne dico, clericos teneri ad collectã im-
8 poſitam † pro cõſeruanda, vel liberanda ciuitate a peſtilẽtia, qa
talis collecta pp communem clericorum, & laicorum vtilitatẽ
impoſita fuit, & quia pu... tatem reſpicit. Nulla enim maior pie-
tas, quam pauperes, debiles, infirmosq. iueri, & patriam ſuble-
uare, c. ſorttiendo. e. nõ inferenda. 23 q. 3. Ibi. n. concurrit pietas,
& communis vtilitas, & Pan. qui alias diſſentit, (vt ſupra diai)
modo conſentit, q clerici teneantur, & ita poſt multa ↄcluſi in
trac. de peſte, in ti. de remedijs pręſeruatiuis contra peſtem, no
no remedio pręſeruatiuo Nec ob. q laici non pñt grauare cleri
cos, cum nullam in eos habeant iuriſdõnem, quia fateor, q au-
ctoritate laici nõ pñt cogi ad ſolutionem, ſed bñ pñt cogi aucto
ritate Epi ad ↄſentiendũ, & ↄtribuendũ, arg. c. nullus. de iure pat.
Et ita tenet Cyn. in d. l. ad inſtructionẽ. Pan. io d e. nõ minus. co-
lum, fi. Guido Papę in d. dec. 78. Iaſ. in d. l. placet, & nullus diſſẽ-
tit. Circa tertiũ genus, videlicet circa Doctores, an teneãtur ad
9 ſolutionẽ huius collectę † Ad iſtud rñdeo. quatenus impoſita
fuit pro reparatioib. murorũ, pontiũ, fontiũ, aquæductus publi
ci, & p ↄſeruanda, & liberãda ciuitate a contagione, Doctores
teneri p eaſdẽ rõnes, quib. clericos conueniri poſſe, demõſtra-
ui, ſed quatenus impoſita fuit pro meatis, ſiue guarniſionib. ſuſtẽ
tandis, vel ſuſtinendis, non paruũ vẽ dubiũ, q̃ ↄſiſtit ſup intelle-
ctu, l. medicos, C. de profeſ. & medic. li. 10. vbi medicis, literarũ
pfeſſoribus, & legũ Doc. conceditur immunitas ab omnib. o-
neribus ordinarijs, & extraordin. & maxime ab oneribus hoſpi-
tationum, quas nos caualcatas, & guarniſiones dicimus. Modo
quæritur, an omnibus legũ Doc. an actu ſolũ legentib. hoc im-
munitatis priuilegium conceſſum intelligatur, Barto. ibi rñdet,
actu legentes duntaxat hac prærogatiua honeſtatos fuiſſe. Seq-
tur Pa. de Caſt. in prima Cod. cõſtit. col. 2. & Tho. Parpa. in re-
pet. d. l. placet, col. 19. Ang. in §, itẽ Romæ, cõl. fin. Inſti. de excuſ.
tut. quorum fundamentum ſtat in eo, q Imperator ibi atteſta-
tur ſe conceſſiſſe huiuſmodi priuilegium, quo facilius liberalib.
ſtudijs, & memorans artibus multos inſtituant, quę ratio con-
ceſſionis ad legentes tñ adaptatur, ſecundum eos, ergo ad legẽ
tes ſolos reſtringenda diſpoſitio, quæ a ratione regulatur, l. cum
pater, §. dulciſſimis. ff. de le. 2. l. regula, §. ſi quis. ff. de iu. & facti
ignor. Contrariam opinionem, q diſpoſitio d. l. medicos proce
dat generaliter etiam in Doctoribus legentibus, tenet Petr. de
Anchar. in cle. 2. de magiſtr. & Aret. conſi. 94. Rñdeo bñ. & e. in
prin. & Guido Papæ in d. deciſio. 88. Nec ob. fundamentũ Bart.
ſecundum Aret. quia ille tex. quatenus loquitur de ſalarijs præ-
ſtandis, quo facilius multos inſtituant, nõ refertur ad Doctores
legum, nec ad medicos, ſed ad pfeſſores literatum. Et cõtra Bar.
recolo me conſuluiſſe in fauorem magnifici domini Ioannis
Panieri, Doctoris clariſſimi, quia ille tex. non ſolum eximit ab
omnibus oneribus literarũ profeſſores, ſed etiam Doctores, er-
go etiam eximit Doctores non profitentes. Alioquin Impera-
tor ſuperuacuè addidiſſet legum Doctores, quia Doctores pro
fitentes ſatis continebantur ſub illis verbis, & literarum profeſ-
ſores. Item pro hac ſententia contra Barto. & ſequaces, adduco
tex. in l. ſi. ff. de muner. & honor. vbi medici & Philoſophi, & ſic
iurium Doctores, q veram ſectantur philoſophiã, l. 1, §. 1. de iu-
ſti. & iu. eximuntur ab hoc munere, nec ille tex. ſe reſtringit ad
legẽtes, ergo nec nos reſtringere dẽmus, l. 1. §. gñalr, ff. de leg. p̃-
ſtan. Mouebatur ẽt, quia Doctores, & ſi non legant, ſua tamen
doctrina inſtruunt iudices, & clientulos. l. Aduocati. C. de ad-
uoc. diuer. iudic. nec vlla ratio ſubeſt, quare aduocati nõ etiam
immunes eſſe dẽant, qui peregrina negocia ad ſua trahũt mo
leſtias, vt laboribus ſubueniãt alienis, ſm Caſſiodo. qui ſi vt de-
cet, poſtulauerint, duriorem melioremq. vitam agunt, quã fra-
tres Prędicatores & mendicantes, ſecundum Hoſtien. in proę-
mio ſuę ſummę, col 4. Et bene facit text. in capitu. ſi Rector. 43.
diſt. & hãc opi. quod d. l. medicos, ſit gñaliter intelligenda, viſus
eſt amplecti Matth. in notabili 95. incip. nota, q Doctores le-
gum, & Paris in tract. de ſindica, in verſi. mandauit Rex. Et in ea
dem perſiſto ſentẽtia, declarando tamen, vt procedat in Docto-
ribus doctis, & qui legendo, & poſtulando multos inſtituunt,
vt dicitur in d. l. medicos, ſecus in Doctorib. ſolo nomine, q ne-
ſciunt, vel nolunt docere, arg. l. qui ſub pṫextu, & quod ibi notat
Bar. C. de ſacroſan. eccl. & ita declarat Alex. in l. Centurio, colu.
3. & ibi Nouiſſimi, col. 7. ff. de vulg. & pup. Nam priuilegia con
ceſſa Doctorib. non competunt Doctorellis, qui neſciunt doce
re, vt probat Andr. Sicul. in proę. col. 13. quod credo verũ in pri-
uilegijs conceſſis pp doctrinam, vt in d. l. medicos, ſecus in pri-
uilegijs conceſſis propter ſolam dignitatem Doctoratus, & ita
intelligo, quæ ſcribit Arch. in cap. clerici, col. 2. de iudic. & Fely.
in rub. de maior & obed. Quinimo Doctor inutilr legẽs, neduũ
ſalario, ſeu Doctoratu priuandus eſt, ſi alr neſciat docere, ſecun
dum Bar. io l. 2. C. de pfeſ. & medic. lib. 10. Circa quartum genus,
videlicet circa monetarios, ſi quęratur, an de iure cõi ſint mone
tarij exempti a collectis, dicẽdum eſt, quod non, quia collectæ
ſunt onera patrimonialia, ut per Barto. in l. 1. C. de mu. & i quo
loco. & Pan. in d. c. nõ minus, a quib. excuſatur, niſi expſſo iure
caueatur, l. 5. C. de mu. patri. li. x. Et quod monetarij teneãtur ad
onera patrimonialia, eſt tex. iuncta gloſſ. in l. primicerium, C.
de fabricẽ. libr. 11. qui vult, quod ſolus primicerius fabricenſiũ,
(ſecundum

ſm Io.de Pla.in rub.C.de vete num.pſtate. eodē lib.)hēat priuilegium exēptionis a muneribus pſonalib.& facit tex.in l.eos C.eo.tit.Si aūt quæritur an priuilegium ɔceſſum pretro Principes Auriacēſes mihi exhibitū tribuat immunitatē monetarii a dicta collecta.Pria ſiōte rñdēdū vī q ſic,ga priuilegiū eos eximit ab oī talea,caualcata,ac ab oīb.ſeruitutibus & viagiis, ergo & ab hac collecta,ga qui totum dicit, nihil excludit,c.ſolitę,de mai.& obed.l.a procuratore,C.mand. Et quia priuilegium cōcedit illis immunitatem, qua gaudent monetarii Delphinales, qui ſunt exempti a ſubſidiis Delphinalib. vt aneſtatur Gui.Pa.decifio.402 Sed quid de monetariis Sed præmiſſis nō obſ. ɔrium verius eſſe rñdeo.infraſcriptis rōnib. Primo, quia hmōi collecta ſubrogata ſuit loco onerum reparationis murorū,pōtium,viarum, & ſimiliū,ac pp peſtē,a gb.onerib.nemo exemptus eſt,nec & eccleſiaſt.ex pionæ,ut ſ.abunde dictū.Itē ſubrogata fuit in locū onaris guarniſonū,et hoſpitationū,a gb.nemo
10 excuſat,niſi q a lege ſpecialiter eximit, † l.3.§.eos mil.tes,ff de mune.& hon.l.ſi ſunt munera,ff.de vacatio.mune Nec gñalis immunitas ab oībus oonib extenditur ad onus hoſpitandi milites,l 3.C de muneri.patri.lib.x. Sedo,ga priuilegium immunitatis generaliter cōceſſum nō eximit priuilegiatū ab onerib.ordinariis,l.ſi §.pe ff.de mun.& hono.l.is, q, & l in honorib.§.q muneris,ff.de uaca.mune. Collecta autem impoſita per adunā
11 tiam populi generalem,dī onus † ordinatum , ergo &c.Et ita p hanc ratonē determinat Bart.in l hi qui,ff de iure immu & in l.1.C.de ſuperind.li.x.& Parpa.in d.l.placet,col.fi. Tertio,ga inferior a ſupremo Princ pe nō pōt immunitatē alicui cōcedere
12 re † in præiudicium tertii,maxime reip.ſm Pan. in c.peruenit, col.fin.de immu.eccle.& maxime a muneribus patrimonialib. quæ conſiſtunt in ſolo ſumptu ſbiq; labore corporis , ut eſt pſens collecta,nam priuilegiū immunitatis ab onerib. patrimo
13 nialibus,nullius eſt momenti,† niſi in eo ſit adie&ta clā,non obſtante,l.euacuatis,C.de decur.libr. x.inferior aūt non poteſt uti
14 † clauſula,non obſtante,ut late pcedūt Ale.& Moder. in l.nemo poteſt,ff.de leg.1.& per Fel.in c.1.col.1.de reſc.Ex hoc bene ſequitur,q inferior non poteſt a patrimonialibus immunitatem alicui cōcedere in alterius pīudicium . Nunigit monetarii iure pſit ab hac collecta ſe excuſare , tū quia iuuat priuilegiū non vendicat ſibi locum in onerib.ſubrogatis loco refectionis murorum,& ſimilium. Tū quia nō trahit ad onera ordinaria; tū ga Principes Auriacenſes recognoſcentes ſuperiorē, nō potuerunt eos eximere in pīudiciū aliorū;ex quo infero,q quate
15 nus priuilegiū eos eximit a talea,& caualcata.† & cęteris ſeruitutibus,& uiagiis,debet intelligi de taleis & caualcatis, & ſeruitutibus condecentibus debitis,& per eos impoſitis,non d collectis impoſitis per uniuerſitatē p neceſſitatib.reipublicæ, quā nemo creditur uoluiſſe concedere,niſi quod potuit,l.Lucius,§. Imprator,ff.ad municipa.l.prior.§.fi.ff.de adminiſt.rerum ad ciuitat.pert.c.a nobis,de ſenten.exc.& tañ dēt ītelligi,q inferior,
16 qui imponeret aliqua onera cōitati , detrahat † de ſumma tantum,quantum ſoluerent ipſi monetarii exempti ab illis oneribus,ſm Io.And.d.Ant.& Pan.in d.c.peruenit, & Pan.& Feli. in c.accedens,de pręſcr.Vlterius,poſito q Auriacēſes Principes iure potuiſſent dare monetariis immunitatē etiam a collectis impoſitis per concilium gñale,etiam pro reparationib.mœniorum,eſſet tamen reſtringenda immunitas ad monetarios actu cudentes monetam, quia priuilegium conceſſum propter ar-
17 tem, † eatenus prodeſſe dēt priuilegiato , quatenus exercet ipſam artē,l.ſp §.negotiatores,§.pe.& ibi Bar.ff.de iur.immu l. q ſub pīextu,ubi & Bar.C.de ſacroſ.eccl.nec ſufficit qñq. cudiſſe,& artē exercuiſſe,ſi modo non uacant artificio,ſm Guido.in d.deciſ 403 & uerū dicit,per tex.in l.1.C.de collegia.& nummu. ubi inquit Legiſlator,obuiandum eſt nummulariorū fraudib . qui cum manus non impleant,ſe tamen aliis munerib.ſubtrahere conantur.Inſup nō omnes cudentes, ſed magiſter generalis
18 † ſolū eſſet immunis,ſm eundem Guido.deciſi. 403. qd autem de magiſtris.Q? gabellariorum ſimilitudine comprobatur, nā
19 principales † gabellarū conductores immunitate duntaxat perfruuntur,non etiam participes fideiuſſores,exactoreſque,ſecūdum Io.Firmi.tract.de gabel.in 2.parte,quæſt.17.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE,

A SANCTO NAZARIO IVRISCONSVLTI EXCELLENTISSIMI,

In Codicem abſolutiſsima Reſponſa.

Nunc poſtremò maiori, quàm hactenus vnquam factum ſit, diligentia recognita, & caſtigata incipiunt fęliciter.

De diuerſis reſcriptis.

RESPONSVM I.

Litio Princeps indulſit,ut litigioſa molendina poſſet impune diſtrahere. Quęſitum fuit,an is ea uendere potuerit iudici delegato? Ego abſque ſpeciali gratia non potuiſſe reſpondi,ſed uenditio defenditur,ſi noui Principis cōſenſu ſuerit ſpecialiter approbata. At ſi Princeps gratiam ſuam reuocauerit, contractus ſe ritus erit,non tamen uenditor litigioſi ul tio notabitur,ne auctoritate reſcripti illaqueatus dicatur . Qui autem proteſtatur conditionem rei litigioſę pro infecta habere,ubi ius non aſſiſtat,ſi rei traditione proteſtationis fines tranſgrediatur, a pœna minime releuabitur,a qua nec recuperatione rei tueri ſe poterit.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio facta ſuper uno defectu,non porrigitur ad alium.*
2 *Diſpenſatum cum iudicibus,ut poſſint contrahere cum ſubditis,nunquā cenſetur per generalem gratiam, ſed opus eſt ſpeciali & indiuidua.*
3 *Mentionem ſpecialem exigentia,non cōprehēduntur ſub generali gratia.*
4 *Iudex cum quibus contrahere poſſit,& cum quibus non.*
5 *Cedens iura ſua litigioſa potētiori,hac pœna plectitur,ut talia iura in aduerſarium transferantur.*
6 *Proteſtatio declaratoria in quibus excuſet proteſtantes a delicto.& quando,num.7.*
9 *Princeps nullam fraudem debet adhibere in præiudicium ſubditorum.*
Clauſula,non obſtantibus primis reſcriptis , ſolum operatur,quantum ad diſpoſitionem ſpecificatam.
10 *Feudatarius,qui feudum alienauit irrequiſito domino , etiam quod ille recuperauit,non euitat commiſſum.*

Reſpon.interpreta.

AD primum An gra obtenta a principe per Ralpallum de alienando molendino,non obſtante litis pendētia,fuerit ſufficiēs ita quod potuerit Raſpallus vendere dicta molendina iudici delegato,coram quo cauſa ipſorū molendinorū pēdebat? Rñdeo,quod non,ga ɔ talē ɔtum obſtant duo,videlicet vitium litigioſi,l.2.de litig.& defectus ex parte iudicis,q prohibetur contrahere cum hñnbus litē corā eo, & aliis ſubditis, l. non licet,& l.quæ officii,ff.de ɔhen.emp.& l.aufertur. §. quod
1 a præſide,ff.de iure fiſc.cum concordan. Diſpenſatio † autem fcā ſuper uno defectu,non porrigitur ad alium,l.ſi domus. ff. de ſerui.vrb.prædio.c.ex tuatum,de auctoei.& vſu pal Firmar Old.conſi.147.Factum tale eſt,Io.And.in addi.Spec.ſuper rub. qui filii ſint legi.& Bal.in l.eam,quam,col.8.C.de fideic. & in l. 1.col.pe.C.de fur.vbi dicit,q non ſufficit clā generalis,non obſtante,vbi ſunt plura obſtacula,ſed requiritur ſpecialis mentio ſingulorū,& ad iſtud ppoſitum plura cumulauit Fel. in ca.poſtulati,col.1.& ſeq.de reſcr.& Dec.in c.ad aures,col.6 eo.titu.
2 Præterea nūq p gñalē grām cenſetur cum iudicibus † diſpenſatum,ut poſſint ɔhere cū ſubditis,ſed opus eſt ſpāli, & indiuidua grā,l.1.C.de ɔt.iud ibi,niſi ſpāli noſtri numinis hoc eis permittēs diuinam reſcriptionē hēe meruerint,& d.l.non licet ibi,
3 niſi ſpāliter hoc eis conceſſum eſt; quæ. n. exigunt † ſpecialem mentionem,nō ɔprehenduntur in grā gñali,ſm gl.in clem. 1.in ver.& ſpāliter,de iud.& Io.And in c.1.de excep.lib.6. Et ad hoc plura congeſſit Iaſ.in l.1.& ſeq.ff.ſi quis in ius voc.nō ie.Nec dicatur,q nullus erat defectus in hoc iudice,cum eſſet iudex perpetuus,qui non phibetur ɔhere cum ſubditis,l.præſidis prouinciæ,ff.ſi cer.petat.quia quantum ad Raſpaldum forenſem non erat iudex ppetuus,ſed dūtaxat q̄tū ad cām ſibi delegatam. Præterea,& ſi iudex perpetuus nō prohibetur ɔhere cum ſubditis
4 gñaliter,credo tñ q phibeaī contrahere † cū his,qui cauſas agūt coram eo,quia & cum his ɔtrahere prohibentur & Aduocati, l.gſquis,§.pręterea,C.de poſt.c.infames.§.præterea,3. quæſt. 7.

Nec ẽt obſtare, ſi dicatur q iſte iudex delegatus nõ cognoſcit amplius d[illegible] ſed eius locũtenẽs q eũ ſubdelegauerit cauſã in [illegible] ſed ptẽ[illegible] nõ deſijt eẽ iudex, licet eius locũtenẽs cognoſceret. N[illegible] poterat hic delegatus quoties voluiſſet cãm reaſſumere, & ĩ ſe illã cognoſcere, vt no. in c. ſup qõnũ, in pnn. de offi. del. Sz ẽt ſubdelegaſſet cãm ſuo locũtenẽti n[illegible] ſoiũ añ emptionẽ, ẽt [illegible] eũ [illegible] ẽt amplius iudex, d. c. ſuper qõnium. §. porro, &c. Ad ſm, an [illegible] gr̃a hẽat prodeſſe, ita q pualidet [illegible] Rñdeo q ſic, q̃a talis gr̃a ſuit ſpãlis, quã ſtãte valet [illegible] C. de [illegible] & d. l. nõ licet. Nec ob. ſi dicatur, q ſtãte inualiditate [illegible] gr̃æ acqſitũ erat ius aduerſario, q per ſcd̃ã gr̃am nõ [illegible] potuiſſe, cũ non poſſet Princeps auferre pęnã ſemel parti applicatã ſm gl. & Mod. in l. a. C. de in [illegible] qui. [illegible] cedũt [illegible] litigioſa potentiori, hac
5 pęna plectitur, & [illegible] in aduerſariũ trãsferunt, l. fi. C. ne lic. poten. Quia ad iſtud rñdet, q p alienatõi ẽ rerũ corporaliũ litigioſarum nõ agitur a[illegible] quid aduerſario, l. [illegible] ff. de alie. iud. mut. cau. fcã, ſed ſolũ ↄpellitur emptor reſtituere rẽ vẽditori, ſoluta æſtimatione fiſco, l. fi. C. de litig. nec ẽt p alienatõnẽ [illegible] iudicẽ res vendita applicat parti collitigãti, d. l. [illegible] §. [illegible] ff. de iu. fiſc. vnd̃ fruſtra p ptẽm allegatur ius fuiſſe q̃[illegible]. Nõ ob. tex. in d. l. fi. C. ne lic. pot. q̃a loqtur in ceſſione actionũ, ſm gl. ibi, nos loqmur in alienatione rerũ corporaliũ, & ita decłat Azo in Sũma. C. de liti. Sed poſito, q aliqd̃ ius ptĩ acqſitum fuiſſet illi ex diſpõne legis editę a Principe, potuiſſet Princeps ipſe tale ius auferre, ſm Ang. in l. Antioch. ff. de priu. cred. & in l. Lucius, ff. de euict. & pſa ad iſtud ppoſitũ adducit Fel. in c. q̃ in eccleſiarũ, colum. xvj. ver. [illegible] decſo de conſti. Nõ obſtãt tradita in l. a. C. de in ius voc. q̃a pcedũt ĩ Principe recognoſcẽte ſupiorẽ, ut patet ex doc. Bar. ibi, nos vero loqmur in d. Delphino, q̃ in ſuo Delphinatu tenet locũ ſupremi Principis, q̃ ptĩ ius acqſitũ ex legis diſpõne auferre cui vult, vt patet ex pdictis. Adqnartũ, an illa ↄteſtõ q verditio habeatur p nõ fcã, vbi ei ius nõ aſſiſteret, excuſet ↄhẽtes a vitio litigioſi, videret rñdendũ q ſic, q̃a in his, in q̃b fcñ regulatur, &
6 modificat ab aĩo, ↄteſtõ † declaratoria excuſat ↄteſtantes a delicto ſm gl. in l. [illegible] ver. nec vi. C. vti poſ. ↄquã ita ducet Bart. in d. l. a. & in l. nõ ſolũ § morte, col. 6 ver. circa quartũ, ff. de no. oper. nun. ↄtus ãt reſõ[illegible] pendet ab aĩo ↄhentium, l. [illegible] & 2. C. qñ lic. ab emp. diſce. ergo, &c. ad hoc facit optimũ ſiſc. de em[illegible] hyteuta, q̃ alienauit rẽ emphyteuticã, ſi, & dñi nõ directo dño placuerit. Nã talis ↄteſtatio eũ excuſat a cõmiſſo, quia nõ dr̃ fcã alienatio, ſi dñs nõ ↄſentiat, ſm Albe. de Ros. in l. fi. C. de iure emphy. & Iac. Alua. in c. [illegible] in prin. de [illegible] alie cum concor. ad [illegible] p Cur. ſenior. conſi. 8 viſo [illegible] Cõtrariũ verius, q̃a ↄteſtatio ↄtra fcõ in his, q̃ depẽdẽt a ptãte iuris, non ãt ptium, nihil opat, l. alũnẽta, C. de neg. geſt & c. cũ M. Ferrarien de conſt. non depẽdet ãt a ptãte ptium alienare rẽ litigioſã, aũq vitio litigioſi, ergo &c. Nec ob. dũ dr̃ q ↄteſtõ excuſat ↄteſtãtẽ a delicto in caſibus, in quib. fcm regulat ab aĩo, quia pcedit qñ animus tollit vitium a fcõ, ſicut loqt gl. in d. l. [illegible] C. vti poſ. l. quando qs ingredit poſſeſſionẽ alterius, ↄteſtãdo q nõ vult poſſeſſorẽ deiicere; ſe-
7 cus qñ aĩus non tollit † vitiũ a fcõ, vt in caſu nr̃o, in quo vẽditor tranſtulit dñiũ, & poſſeſſionẽ rei litigioſæ in iudicẽ. Nã aĩus nõ tollit vitiũ tranſlationis poſſeſſionis in alterũ, & [illegible] emphyteuta, q̃ ↄteſtatus eſt ſe vẽdere, ſi dño placuerit, nõ excuſat vitio rẽ talis ↄteſtõnis, ſi rẽ tradidit emptori, ſm Bal. in c. Cumana, ver ſicu. & pdicta facitũt, de ele. & in c. q̃ in eccleſiarũ. col. [illegible] de ↄſt. Refert ergo, an Raſpallus trãſtulerit poſſeſſionẽ mo[illegible] in emptorẽ, an vero ſteterit in puris finib. ↄteſtõnis ſuæ. Ad tertiũ an p vltimũ reſcriptũ fuerit derogatũ primis duob. q̃b. conceſſa fuerat alienandi facultas, ẽt in dcm̃ iudicem, nõ obſtãte vitio litigioſi: iſta qõ pt dupliciter intellig. Primo, an princeps, ſiue eius locũtenens potuerit. Scdo, an derogare voluerit. Ad primũ q̃tũ ad effectũ, q alienatio nõ valeat, crederẽ principẽ potuiſſe, ſed q̃tũ ad hoc, q commiſſa ſit pęna litigioſi, vel alienantis in iudicem, non crederem potuiſſe, ne authoritate reſcripti ↄhentes illaqueati reperiantur. l. 1 C. de his, q̃ vẽ eia. impe. Alioqn eẽt in ptãte principis facere, qñ vellet, impetrantes gr̃as ↄ ius incidere in pęnas, reuocando ipſas gr̃as pro ſuo arbitrio, quod eſt abſonum, & crudele dictu. nõ n. dẽt princeps fraudẽ vllam adhibere
8 in † præiudicium ſubditorũ, c. ptuas, de do. nec inde iniuriarũ naſcẽda eſt occaſio, vñ iura naſcũtur, l. meminerint, C. vñ vi. Ad ſm, an voluerit derogare, non poſſum dare certũ cõſilium, q̃a non fuit mihi exhibita copia reſcripti. Ex his tñ, q̃ præſupponũtur in narratione fci, arbitror q voluerit derogare primis in ea duntaxat parte quatenus p prima reſcripta imped[illegible] pt, ne iudex cognoſcat de cauſis dictorũ mulendinorũ ſimul cũ cã poſſeſſorij, de qua in themate. Qua illu[illegible] q principalr mãdat p vltimũ reſcriptũ emanatũ cũ cl̃a, nõ obſtantib. primis reſcriptis, q̃
9 † cl̃a † ſolũ operatur q̃tum ad diſpõnẽ ſpecificatã, c. paſtoralis, ibi, q̃tum ad ea, quæ ſpecialr exprimũtur, de reſcr. Præterea non eſt veriſimile, q princeps uoluerit derogare primis, quantũ ad effectum, vt Raſpallus venditor, & iudex emptor incidãt in pęnam ob alienationẽ, fcãm auctoritate dictorũ reſcriptorũ, q̃a nõ poteſt illud facere, nec ↄuenit Principi, vt ſtatim dixi. ↄceſſio ãt principis in dubio reſtringenda eſt, ut id ſolũ voluerit ↄcedere, q̃d ſuæ eſt ptãtis. l. Lucius, §. Imperator, ibi, cum ad ea, quæ mãdati pr̃t, voluntatẽ dediſſe videatis, ff. ad munt. Ad vltimũ, q habet duo capita, videlicet, au [illegible] pęnæ vitii litigioſi & alienationis in iudicem, ſi iudex in vim dicti pacti reſolutiui rotro tradiderit molẽdina Raſpallo vẽditori? Ad iſtud primũ caput rñdeo nõ euitari, q̃a ſemel dolũ fecit Raſpallus, cũ vẽderet, & traderet, l. 1 § ſi rẽ. ff. depoſi. nam feudatarius, q̃ feudũ aliena
10 uit † inreqſito dño, ẽt q illud recuperauerit, non euitat commiſſum, c. 1. in titu quid iuris ſit, ſi vaſal. feu. recupe. Et idem in emphyteuta dixit Ba. in l. ſequitur, §. item Labeo, in fi ff. de vſucapio. & ſequuntur communiter Doct. teſte Iaſ. in l. ſi volunt. antepen. C. de iure emph. & Dec. conſi. 16[illegible] in vltimo dubio.

RESPON. II.

SVppletione iuuanda eſt concedentis intentio; et ad eum ſenſum verba trahenda ſunt, qui repugnantiam non admittit, & loquentis poteſtatem non excedit.

SVMMARIVM.

1 *Imperator non poteſt reuocare donationem factam eccleſię.*
2 *Iura conceſſa creduntur inſolidum eccl[illegible] Arelatenſi a Ludo. Contrado & Fed. Principib. per hæc verba ad ius & proprietatẽ eccleſiæ ptinẽãt.*
3 *Obuenire dicimur, quod iure noſtro & [illegible] titulo poſſidemus.*
4 *Copula æqualiter copulat, & æque partes d[illegible]buit.*
5 *Donata Prælato, & ſucceſſoribus [illegible], differunt in uſu, a donatis eccleſiæ. Locutio indefinita æquipollet uniuerſali.*
6 *Confirmatio firmat rem prout eſt, & quid ſit confirmatio.*
7 *Pro indiuiſo verbum, cõmũe cum alio denotat, & quæ eius uis ſtereæ.*
8 *Facere nemo præſumitur uoluiſſe id, quod non poterat.*
9 *Imperialis maieſtas eſt, tueri iura eccleſiæ, non diminuere,*
10 *Confirmatio regalium & paſcuorũ Archiep[illegible] & eccleſię Arelaten. per Fed. fca [illegible] ſecundũ antiquam & rõnabilem prædeceſſorũ conceſſionem, nihil nouum inducit, ſed antiquam conceſſionem approbat.*
11 *Recedendũ non eſt a uerbis claris, adeo ut inte[illegible] pretationẽ nõ admittant.*
12 *Copula, quæ copulat ſimpliciter, dicitur copula cauſa coniungendarum orationum ſub eodem verbo, non autem coniungere copulata.*
13 *Verba ſunt ita interpretanda, ut [illegible] repugnantiam.*
14 *Subaudi i[illegible] permittitur ad tollendum contrarietatẽ & abſurditatem.*
15 *Eccleſia ponitur pro capitulo, ſiue clero.*

Reſpon. interpreta.

LVdouicus Cõradus & Federicus, dñi Principes, dono dederunt regalia vrbis Arelatenſis, & totius Archiepatus, nec nõ paſcua cãpi lapidoſi & alia plura Archiepõ & eccleſiæ Arelatẽſi, deinde Federic[illegible] s pdictas donõnes his verbis confirmauit; ſm antiq̃ & rõnabilẽ pdeceſſorum nrorum Regũ & Impatorũ ↄceſſionẽ, ↄfirmamus tibi R[illegible]ymũ[illegible] venerabilis Archiepe, & p te tuiſq. ſucceſſoribus regalia totius diœceſis Arelatẽ eccleſiæ. & ipſam ciuitatem p indiuiſo, & plenã iuriſdõnẽ in ciuitate in creandis Cõſulib. ad retinendã ciuitat. ad ſeruitiũ imperii, & dñi Impatoris, & alia, quæ ptinẽt ad iuriſdõnẽ tuã, ſicut ſunt Toloneã, pedagia iuſtitiæ, lud[illegible], corda quintale, farnaria, moneta, portus ſtagna, lacus, paludes, flumina, & paſcua de lapidoſo agro, videlicet vt de oĩ fructu, & utilitate, quæ ex his, quæ ſ. deſcripſimus, poterunt ↄuenire, eccleſia Arelatẽſis, & tu venerabilis Archiepe, habeas & poſſideas medietatẽ, & p te tui ſucceſſores, eandẽq; mediam ptẽ tibi, tuiſq; ſucceſſorib. pñti ſcripto confirmamus. Quęritur, an vigore earũ largitionũ impialium integra regalia, & integra paſcua ſpectent ad Archiepũ, an p dimidia parte duntaxat. Pro reſolutione huius quæſiti ante omnia diſcutiendũ eſt, an regalia & paſcua prius fuerint per Lud. Cõradũ & Federicum donata Archiepo inſolidum, vel p pte. Nã ſi inſolidũ donata ſint, conſtat Federicũ (ẽt ſi voluiſſet) non potuiſſe adimere partẽ; & ad ſe, vel aliũ transferre, q̃a ẽt Imperator nõ pt reuoca-
1 re † donõnem fcãm eccleſiæ, ſm Inn. in c. nouit, de iu. nam Imperator vinculo iuramenti præſtiti in coronatione, tenetur iura eccleſię defendere, nõ autem ſubuertere, c. 1. de iureiu. in 6. c. fundamenta, de ele. eo. li. Nã donata ecclę, cenſentur donata Deo, a quo auferri nõ pñt, ẽt pp ingratitudinẽ pręlatorũ, c. verum, de cond. app. & ibi Car. Pa. & alii no. & plene [illegible] repe. legis ſi. C. de reuo. dona. q. 5 a. & firmat Fel. vbi alia adducit, in ca. eccła S. Mariæ, col. 56. de conſti. Facit tex. in l. perfecta. C. de dona. quę ſub mo. & l. ſi uelles, C. de reuo. dona. Si primã Ludouici donationem inſpicimus, eccleſię S. Stephani omnia donata legũtur. Inqt. n. Lud. Manaſes Sanctæ Arelatẽſis eccleſiæ Archieps, propinquus nr̃ chariſſimus, portũ Toloneum, cũ moneta ad ius, & pprietatem eccleſiæ S. Stephani teneat, & ppetuo poſſideat, & oẽs res, quas anteceſſores ſuus ab añceſſore meo obtinuit, præfata eccleſia perpetuo obtineat. Ex quib. verbis colligitur, q inſolidum-

ſolidũ d. iura fuerunt donata eccleſię, c. 2. de in integ. reſt. ibi, &
2 ius † & proprietatem eccleſiæ Romanæ, &c. & c. 1. §. ꝯhentes.
ibi, bonorũ, q in alia diœceſi obtinere noſcuntur, de ſo. cõp. lib.
6. & no. per Arch. in c. ſi graioſe, de reſcr. eo. li. vbi cõcludit, ꝙ
3 idẽ dicimus obtinere, † qđ iure noſtro, & canonico titulo poſ
ſidemus. Si uero donationem Conradi contemplemur ibi, tibi
Arelatẽ. eccleſiæ Archiepiſcope, & ꝓ te eccleſiæ tuæ nr̃a rega-
lia in vrbe. Arelatẽ. & totius tui Archiep̃atus cõcedimus, & ibi,
tibi iam dico Reueren. & Arelaten. eccleſiæ & ſucceſſorib. tuis
concedimus, vñr donata regalia & paſcua Archiep̃o pro dimi
dia. & eccłiæ ꝓ altera dimidia: qa copulatiuè vtriq; leguntur dona
ta, q̃ copula æquaſt copulat, l. reos, §. cũ in tabulis, ff. de duob.
4 re. & æquè ptes † diſtribuit, l. interdũ, ff. de hę. inſt. l. ſi qs Titio,
ff. de vſuf. accreſ. Et ſi dicat̃, ꝙ donata p̃lato intuitu p̃laturę, cẽſẽ
tur donata eccleſię, qa qcqd acqrit Prælatus, acqrit ſuę eccleſię,
c. 1. & ibi no. de pec. cler. & c. inquirendũ, eo. tit. Iſtud non nega
5 uerim. Sed dico, ꝙ dr̃ia eſt in vſu, qa donata † Prælato & ſucceſ
ſorib. ſuis, cenſentur donata eccleſię pro vſu ipſius prælati. ſed
donata eccleſiæ intelliguntur donata ad oẽs uſus neceſſarios, ꝓ
ſeruitiis & neceſſitatib. ipſius eccleſię, l. ciuitatibus, & ibi not. ff.
de leg. 1. & ſic quantum ad ius & proprietatẽ, regalia & paſcua
fuerunt donata per Conradum eccleſię Arelaten. inſolidũ, non
aũt pro dimidia, ſed q̃tum ad vſum dimidia fuit donata eccle-
ſię, dimidia uero archiep̃o. Nam cũ Conradus indefinite ſim-
plr̃ donauerit eccleſię & Archiep̃o ſua regalia & paſcua cãpi
lapidoſi, cenſetur donaſſe omnia regalia & integra paſcua, quę
ſua erant tpe donationis, l. ſi ita, ff. de auro & argen. leg. l. ſerui
electione, §. fi. & l. quod in rerũ, §. ſi qs poſt. & ibi no. ff. de leg.
1. & facit indefinita locutio, q̃ ęqpollet vñ, l. ſi plurib. ff. de leg. 2.
c. qa circa. de priui. ſi ẽt intueamur ꝯfirmationem primo loco
factã per Federicum tibi tuiſq; ſucceſſorib. ꝯfirmamus, & c. quę
Romani Reges & Princeps prouincię eccleſię Arelatẽ. tuæ cõ
ceſſerũt. Idem dicendũ eſt, qđ ſ̃ proxime, l. ꝙ oĩa ſunt eccleſię
6 donata, qa ꝯfirmatio † ꝯfirmat rẽ ꝓut eſt, l. Aurelius, §. teſtõ, ff. d
lib. leg. nã ꝯfirmatio nihil aliud eſt, q iuris prius quęſiti corro-
boratio, ſm Hoſt. in ſumma de ꝯfirmatione uti. uel inut. & cõ
firmatio commenſuratur ad actum ꝯfirmatũ, ſm Bal. in l. noĩa
tiones, ad fi. C. de app. Sed ſi tenorem ſcdę ꝯfirmationis factę p
D. Federicũ diligenter aduertamus, vr̃ dicendum ꝙ Archiep̃o
& eccleſię ſimul non fuerit donata niſi dimidia regalium &
paſcuorũ. Inquit. n. Federicus, ꝯfirmamus tibi Raymũde, vene-
rab lis Archiep̃e, & pro te tuiſq; ſucceſſorib. regalia totius dię-
7 ceſis Arelaten. & ciuitatẽ ipſam pro † indiuiſo. Pondera uerbũ
pro indiuiſo, qđ cõionem cum alio denotat, l. ſine hr̃de, §. Lu-
cius, ff. de admi. tut. Senſus ergo Federici vr̃ fuiſſe cõcedere re-
galia & ciuitatẽ pro dimidia. Nã uerbũ, pro indiuiſo, vr̃ ẽt quali
ficare uerbũ regalia, qa qualitas in or̃one poſita totã qualificat
or̃onem, l. 4. §. eniq; dr̃ia, & ibi Bar. ff. de vi bo. rap. Item ſubiicit
Federicus, ita videlicet, ut de oĩ fructu & vtilitate, q̃ ex his, q̃ ã.
deſcripſimus, poterunt prouenire, eccleſia tua & tu venerabilis
Archiep̃e habeas, & poſſideas medietatẽ eandẽq; mediã partem
tibi tuiſq; ſucceſſorib. confirmamus. Ecce uerba clariſſima, qb.
apparet, ꝙ nõ fuit donata niſi medietas emolumẽtorũ. unde cũ
in uerbis nõ ſit ambiguitas, nõ ẽt vr̃ admittenda uolũtatis qõ, l.
ille, aut ille, §. cum in uerbis, & l. non aliter. ff. de leg. 3. Illa. n. uer
ba, eccleſia tua, & tu habeas, & poſſideas medietatẽ, clara vñr,
qa copula coniungit eccleſiã & Archiep̃m ad unam dimidiã,
l. Titius, & l. interdum, ff. de hęr. inſti. l. Męuio, & ibi no. ff. de le.
2. ſunt. n. coniuncti re & uerbis, qa eos verborum & rei cõple-
xus iũgit, l. triplici, ff. de uerb. ſig. & l. re coniũcti, ff. de leg. 3. ſed
quãquã ex uerbis apparere uideatur Federicũ nõ uoluiſſe cõce
dere niſi medietatem, attñ aliã puto fuiſſe eius mentem. Et ad
demonſtrãdũ aliã fuiſſe Federici uolũtatẽ, cõſidero plura. Pri-
8 mo ꝯſidero, ꝙ nemo præſumitur †, voluiſſe facere, qd nõ pote
rat, l. Lucius, §. Imperator, ff. ad muni. c. a nobis. de ſen. exc. Sed
Federicus nõ poterat reuocare donationẽ ſemel factã eccleſię,
& pro parte, ut oſtẽſum fuit, ergo non creditur uoluiſſe. Scđo cõſi-
dero, ꝙ idẽ Federicus, q iam confirmauerat donationẽ regaliũ
& paſcuorũ, integraliter & inſolidum in p̃fatione ſecũdę ꝯfir-
mationis aſſerit ad maieſtatem imperialis eminentię pertinere
iura & poſſeſſiones eccleſię tueri, & ne prauorum hominũ in-
quietudine turbentur, ſui priuilegii munimine roborare. Hęc
9 autem exordialis † aſſertio denotat mentẽ Federici non fuiſſe
diminuere iura eccleſię, l. fi. ff. de hęre. inſti. & l. cum hi, in prin.
cum ibi no. per Bar. ff. de tranſa. Et traditur etiã per Bar. ĩ l. am-
bitioſa, ff. de decre. ab ord. facien. & per Canon. in cap. 2. de cle.
coniu. p Ale. conſi. 19. col. fi. & conſ. 46. col. 2. lib. 1. & alibi ſæpe.
Tertio conſidero, ꝙ idem Fed. in 2. confirmatione expreſſe cõ
firmat Archiepiſcopo & eccleſię Arelatenſi regalia & paſcua,
ſm antiquam & rationabilem prędeceſſorum Regum & Im-
peratorum conceſſionem, ergo ꝯfirmat regalia & paſcua inſoli
dũ & integraliter, ſicut a prędeceſſorib. fuerunt donata. Illa etiã
10 uerba, ſm † antiquam & rationabilem prędeceſſorum conceſ
ſionem, oſtendunt mentem Federici fuiſſe concedere eccleſię
regalia & paſcua, prout & quẽadmodũ ꝯceſſerãt anteceſſores,
q integraliter conceſſerant, c. Abbate, de ver. ſig. ibi, ſm p̃teriti
tpis morem, & c. examinata, de confir. vti. vel inuti. & traditur p
Rom. conſ. 136. circa propoſitam, & facit, qa diſpõ relata cen
ſetur eſſe in referente, l. aſſe toto, ff. de hær. inſt. l. ait p̃tor, §. 1. ff. de
re iud. l. qui teſtõ, ff. de excu. tuto. cum ſi. Et ſi dicatur hęc oĩa eſ
ſe conſideranda, vbi res eſt dubia, ſecus vbi verba ſunt clara, qa
tunc a verbis non eſt recedendum, d. § cum in verbis. Rñdeo,
ꝙ vis verborũ non tm̃ dẽt operari, vt melior ſenſus exiſt. l. fi. C.
de hær. inſt. & l. cũ virum, C. de fideic. vel aliter rñdetur, ꝙ a uer
11 bis † non eſt recedendũ. qñ ſunt adeo clara, vt interpretationẽ
non admittant. Alioquin ſi interpretationẽ pñt recipere, tunc
ea eſt admittenda, quæ menti diſponentis conueniat. quia ver-
ba dẽnt menti deſeruire. c. ſcđo requis, de app. & ſubiugo men-
tis eſſe, & ab ea rĩari, ſm Bal. in c. mandatũ, de reſcri. Quod aũt
verba Federici poſſint interpretari, vt voluerit ꝯfirmare & do
nare regalia & paſcua inſolidum, patet manifeſte, qa (vt ſ̃. dixi)
Fede. ſimpliciter confirmauit donationes regalium & paſcuo-
rum per prædeceſſores ſuos factas his verbis, ꝯfirmamus tibi re
galia & ciuitatem pro indiuiſo, item paſcua, &c. Ad verbũ, ꝓ in
diuiſo, rñdetur, ꝙ ad ciuitatem duntaxat referendũ eſt, non ẽt
ad regalia. Nec ob. ꝙ qualitas debeat qualificare totã orationẽ,
12 d. l. 4. §. eniq; dr̃ia, quia aduertendum eſt ꝙ copula, † q̃. plura co
pulat ſimplr̃, nõ aũt reſpectu alicuius accidẽtis, dr̃ copulare cã
coniungendarum or̃onum ſub eo verbo: non autem dr̃ coniũ-
gere copulata, l. 1. ff. de his, qui no. infa. vbi prætor ait infamẽ eſ
ſe damnatum furti, ui bonorum raptorũ, de dolo, tutelæ, & de
poſiti, & pro ſocio. & tñ ad hoc vt incurratur infamia, ſatis eſt
furti dãnatũ fuiſſe, qa copula, ſiue pũctus loco copulæ, repetit
principale uerbũ ad ſingula copulata, ita ꝙ tot dñt orationes,
quot ſunt copulata, ſm Bar. in l. 1. ff. de iuſt. & iu. & ibi ẽt allegat
tex. in l. 1. ff. de ſica. vnde Fed. per hæc verba, tibi regalia & ciuita
tem pro indiuiſo & tolonea, pedagia, flumina, montes, & pa-
ſcua, &c. voluit copulare plura ad effectum coniungendi ſenſũ
plurium orationum, vt breuius loqueretur, & ſic verbũ, cõfir-
mamus, ſubaudiendum eſt ad ſingula copulata. Vñ ſm rectã
loquendi normã cẽſentur tot or̃ones, quot ſunt copulata, vt ſit
ſenſus: confirmamus tibi regalia. Item confirmamus ciuitatem
ꝓ indiuiſo. Quo ſtãte apparet, ꝙ qualitas pro indiuiſo qualifica
re dẽt dũtaxat ſuã or̃onẽ, & ſic ad ciuitatẽ dũtaxat referri dẽt, qa
ſubaudiẽdo uerbũ, ꝯfirmamus, ꝓut eſt ſubaudiendũ, illa verba
conſtituunt vnam orationem de per ſe, d. l. 1. ff. de inſam. Scđo
rñdetur, ꝙ qualitas dẽt omnia præcedẽtia qualificare, & ad oĩa
referri præterq̃ ad ea, quæ ſi fieret relatio, induceretur ꝯrietas, l.
ſi idem cum eodẽ, ff. de iuriſ. om. iu. & traditur per Bar. in l. talis
13 ſcriptura, §. fi. ff. de leg. 1. ſunt. n. verba † ita interpretanda, vt effu
giat repugnantiã, §. quibus, in 1. conſt. Cod. no. Bar. in l. fi. §. idẽ
quæſiit, ff. de condi. indebi. maxime in conceſſionib. Principũ,
c. inter dilectos, §. cæterũ, de fide inſtr. quẽ ad hoc ponderat Pã.
in c. cum tu, de teſti. & conſuluit Pau. de Caſ. conſi. 311. circa id,
quod primo quæritur, in 1. parte. & Dec. conſi. 192. col. 2. ad fi.
nam ſi verbũ, pro indiuiſo, referatur ad regalia, Feder. eſſet ſibi
ꝯrius, quia in præfatione aſſerit ſe uelle iura eccleſiæ tueri, & cõ
ſeruari. Item dicit, velle conceſſionem prędeceſſorũ ſuorũ con
firmare. Modo ſi uerbũ, pro indiuiſo, referatur ẽt ad regalia, il-
lico ſibiipſi ꝯdiceret qa diminueret & auferret dimidiã, qđ nõ
eſt dcm̃ ꝓ p̃dicta. Tertio rñdet, ꝙ qualitas or̃onis ñ dẽt referri ad
ea, ad q̃ ſi referatur, iuris vel intentionis norma offendit̃, c. eccl̃a
Vulterana, de elect. & ibi notat Pan. & cõſuluit Car. Flo. conſ.
69. quo ad primũ, & tradit̃ per Fel. in c. cãm, q̃. col. v. ver. de reſc.
& p Mod. in d. l. talis ſcriptura. Hic autem facta relatione verbi,
ꝓ indiuiſo, ad regalia, offendit̃ rectitudo iuris, qa ꝯ ius reuocat̃
donatio medietatis regalium ab eccleſia, d. c. fundamẽta, de ele
ctio. Itẽ offenditur intẽtio Federici intendẽtis ꝯfirmare iura ec
cleſiæ & non infirmare, ergo &c. Non denique obſtãt illa ver
ba, ita ꝙ de fructu & vtilitate eccleſia tua, & tu habeas medieta
tem, &c. qa rñdet dupliciter. Primo, ꝙ ad euitandã ꝯrietatem &
abſurditatẽ poſt uerbũ, eccleſia tua, ſubaudiendum eſt uerbũ,
medietatem, ut ſit ſenſus, ita ꝙ eccleſia tua medietatẽ, & tu ha-
beas medietatẽ. nã ad tollendã ꝯrietatẽ & abſurditatẽ permittit̃
14 ſubauditio, † c. ſuper quęſtionum, in princ. & ibi Pan. in tertio
no. de offi. del. & no. gl. in c. 1. in uer. defenſorem, & ibi Car. Ale.
15. diſt. & ſimilem ſubauditionem faciunt Doct. in d. l. Męuio,
ff. de leg. 2. & ſm hanc ſubauditionẽ, cõfirmatio Federici ſimi-
lis erit confirmationi & donationi factę per Cõradum, ut ſ̃. de
duxi. Et ſi uoluit Federicus diuidere vſum redditus, ut archiep̃s
vteretur fruereturq; dimidia, & altera dimidia frueretur eccl̃a ſi-
15 ue capitulũ, ꝓ neceſſitatib. eccl̃ę incũbẽtib. Nã eccl̃a † ponit̃ pro
capitolo ſiue clero, ut no. p gl. in c. q̃relã, ne p̃la. vic. ſuas, & p Pã.
in c. relatũ, 2. de teſ. Scđo rñdet, poſito ꝙ Federicus non ꝯfirma
uerit dõnes aliorũ ſuorũ p̃deceſſorũ, niſi ꝓ dimidia fructuũ, qa
tñ nõ diſpoſuit de alia dimidia, donationes aliorũ reſpũ ꝓprie-
tatis non infirmauit, dico ꝙ debetur eccleſiæ, cuius eſt proprie
tas, & dominium omnium regalium & paſcuorum, ut ſupra
oſten-

oſtenſum fuit, Nam fructus ſequuntur dominum, & ad ipſum iure ſpectant. l. fructus. l. in fundo, l. & ex diuerſo, ff. de rei vend. l. fructux, ff. de vſu. l. 1. C. de pact. pigno. cum ſimi. &c.

RESPONSVM III.

VBi conceſſionis ratio, uel noua Principis conſtitutio a ſuis beneficiis fœminas excludit, ad ſororẽ non tranſmittitur pedagium ea lege fratri donatũ, ne extra agnationem etiam ex teſtamento transferatur, & ſi agnationis verbo ſoror proprie contineatur.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum a contrario ſenſu, fortiſſimum eſt, & valet in gratijs & priuilegijs.*
2 *Sorores coniunctæ per virilem ſexum an ſint de agnatione.*
3 *Fœmina nupta retinet omnia priuilegia, & omnes prærogatiuas familiæ paternæ, per quas non diſtrahitur a ſeruitio mariti.*
4 *Priuilegium conceſſum alicui, & eius deſcendentibus, tranſit etiam in filias nuptas.*
5 *Inferior a Principe, gratiam & donationem factam etiam ſubditis ſuis, reuocare non poteſt*
6 *Ratio inductiua priuilegij reſtringit & declarat ipſum priuilegium, quæ ratio ex præfationibus colligi poteſt, vide nu. 7.*
8 *Prædeceſſores, verbũ, tam ad mediatos, quam immediatos accõmodatur.*
9 *Princeps poteſt antiqua priuilegia declarare, & reſtringere.*
10 *Emphyteuſis conceſſa pro ſe & liberis deſcendentibus per lineam maſculinam ſeu agnatorum, an tranſeat ad filias, vel neptes ex filio.*
11 *Priuilegium conceſſum deſcendentib. maſculis, & fœminis, non tranſit in nuptas.*
12 *Datia et pedagia, licet ſint incorporalia, tamẽ inter immobilia cõputãtur.*
13 *Dux Mediolani in ſuo dominio habet iura imperij, & omnia poteſt, quæ ſunt conceſſa Imperatori.*

Qui veritas eſt, mihi viam veritatis aperiat.

Reſpon. Interpreta.

VIſis inſtrumentis donationis datiorum & pedagij factę nobilibus Confaronenis de Candia per fœliciſſimę memorię Franciſcum Sfortiã, olim Ducem Mediolani, ac decretis, de quib. in themate. Prima conſideratione viſum fuit, ꝙ Franciſca & Camilla hęredes ex teſtõ Thomę Cõfaronerii earum fratris, debeant ſuccedere in portione datiorũ & pedagii, quę ſpectabat d. Thomæ, excluſis Io. Aug. & conſortibus ipſarum fratribus patruelibus. Ad quod demonſtrandum ad radicem protinus accedendo, omiſſis leuibus aſſumo verba conceſſionis. Dr̃ in gratia, ſeu donatione, ꝙ d. vtilitas non poſſit modo aliquo ẽt per viam vltimæ voluntatis transferri extra eorũ agnationem. Pondera illa verba, extra eorum agnationem. inter agnatos ergo non eſt facta prohibitio, quia cum vnũ ꝓhibet, cætera conceſſa intelliguntur, l. cũ prætor, ff. de iud. l. ex eo, ff. de teſti. & eſt no. & tritia regula, ꝙ vnius incluſio, alterius eſt excluſio, l. maritus, C. de proc. e nõne, de ꝑſump. & hoc ẽt colligitur a ꝯrio ſenſu, qđ eſt fortiſſimum ar. l. 1 §. huius rei, ff de of. eius, c. qualis, 25 di. c. cũ apoſtolica, de his,
1 q fiunt a pla. qđ argm̃ ẽt valet in priuilegiis † & gratiis, ſm gl. in c. licet de priuile, lib. 6 q̃ ad hoc auream & ſing. appellat Cur. ſenior conſi. 16. col. 7. in prin. & iſtud ꝓbatur in l. filiuſfa. §. cũ pater, ff. de leg. 1. & l. pater filium, §. quindecim, ff. de leg. 3. Si ergo oñdero, ꝙ Frãciſca & Camilla ſunt de agnatione, reſultabit clara ꝯcluſio, ꝙ Thomas potuit per viam ſuæ vltimæ voluntatis eiſdem relinquere ꝑdicta datia & pedagia, ꝙ autẽ ſint de agna-
2 tione, ſatis eſt manifeſtum, quia ſunt ſorores dicti Thomæ, † & ſic coniunctę per virilem ſexum, ergo agnatę. §. ſ. Inſti. de leg. agna. ſucceſ. & C. de legi hęre. l. lege 12 ta. 10. & l. & clarior tex. in §. nos vero. ibi, ex agnatis autem mulieribus nulli penitus, niſi ſolis ſororibus ad agnatorum ſucceſſionẽ patebat aditus. Inſti. de agna. ſucceſ. & in tm̃ procedere vr̃, ꝙ ẽt ſorores nuptę extra familiam dñr agnatę & ſic priuilegiũ extenditur ẽt ad nuptas, vt eſt tex. in l. voluntas, C. de fideic. vbi dr̃, ꝙ alienare extra familiam prohibitus, non cenſet prohibitus donare ſorori nuptæ, quia ipſa non deſinit eſſe de familia patris, dato ꝙ ſit nupta extra familiam, prout in terminis conſuluit Cat. Flor. conſi. 91. A. viura
3 ius man. ſetius, & facit, quia fœmina nupta † retinet oĩa priuilegia & omnes ꝓrogatiua familię pr̃nę, per quas non diſtrahitur a ſeruitio mariti, ſm Bar. in l. fi. §. nẽ reſcripſerunt, ff. ad munici. & Ale. ꝯſi. 20. in fi. lib. 2. cũ aliis authoritatibus plene reductis p Cur. ſenior. ꝯſ. 27. Magnificus vir. col. 12. & p iſta dixit Aleã. in l. cũ q̃dã puella, in prin. ff. de iur. om. iu. ꝙ priuilegiũ ꝯceſſum ali-
4 cui & eius deſcendentib. † trãſit ẽt in filias nuptas. Sequit Felin c. nouit, de iu. allegãs ita ꝯſuluiſſe Maria. Soc. in ꝯſ. exordiẽte, Reuerendus dñs B. Rouerella, & idẽ tenuit ꝯſi. 177. col. fi. lib. 4. & bene facit tex. in l. 1. in fin. ff. de iure immun. vbi probatur a ꝯ- trario ſenſu, ꝙ priuilegiũ ꝯceſſum alicui & poſteris, & ſuo generi, tranſit in filias nuptas, licet non tranſeat in filios filiarum, & ſi dicatur pro parte maſculorum, ꝙ licet iſtæ fœminæ admitti videantur ex vi & tenore donationis, tñ excluduntur per decreta Ducalia, quæ expreſſe bona donata p illuſtres Duces Mediolani vo lunt transferri in fratres. Rñdeo aduertendũ eſſe, ꝙ d. decreta fuerunt edita poſt donationẽ, vñ nõ potuit Dux per ſua decreta pfectam donationẽ cõceſſam ẽt fœminis reuocare, vel immutare, l. pfecta, C. de dona. quæ ſub modo, & l. velles, C. de reuoc.
5 don. Nam inferior a Principe † gratiã & donationẽ factã etiã ſubditis ſuis, reuocare non põt, ſm Ant. & Imo. in c. q in eccleſiarũ, de ꝯſti. ẽt p viam decreti, ſeu legis, ſm Pan. in c. ai ſi clerici, §. de adulte. col. 4. ver. a. membro, de iud. Bal. in l. a col. 6 verſi. Item nota, ꝙ ſi Papa, C. de ſerui. & aqua. & Fel. in d. c. nouit, col. 9. Secũdo rñdeo, ꝙ dicta decreta prohibẽt bona immobilia tñ transferri in fratres, ſed datia & pedagia ſunt iura incorporalia, & tertia ſpecies bonorũ inter mobilia, & immobilia, l a diuo Pio, § in venditione, ff. de re iud. traditur ẽt per Bart. in l. mouentium, ff. de verb. ſig. Præmiſſis non attentis ꝯtrium rñdendũ puto, quia ſtantibus decretis, & maxime decreto vltimo edicto p illuſtrem Ducem Io. Galeaz, verba illa, extra eorum agnationem, ſolos maſculos includunt, qđ ſic oñditur. Rõ inductiua priuilegij
6 † reſtringit & declarat ipſum priuilegium, l. cũ pater, §. dulciſſimis, ff. de leg. 2. l. fi. C. de reſti. mili. firmat Rom. conſi. 180. ſi admittimus, col. 2. ver. ꝑmiſſis non obſtantibus. Ratio autem inductiua huius gratię & conceſſionis colligitur ex præfationibus
7 † ipſorum decretorum, in l. fi. ff. de hęred. inſti. & tradit Ludo. Ro. in d. conſi. 180. & conſi. 90. viſo themate. & Alc. conſil. 46. col. 2. lib. 1. ex præfationibus maxime vltimi decreti colligitur hęc rõ cõceſſionis, vt nobiles de Confaroneriis exercẽtur ad fidelitatem ſeruandã & operas exhibendas ꝯcedenti, quę rõ ceſſare vr̃ in fœminis, q̃ p Principe arma ſumere, nec honeſta ſeruitia præſtare põt, ergo &c. Scdo, verba vltimi decreti clariſſima ſunt, & expreſſe cauent, ꝙ donationes factæ per illuſtriſſimos Duces non tranſmittantur ad fœminas, vñ non eſt admittẽda voluntas quo, l. ille, aut ille, § cũ in verbis, ff. de leg. 3. Legitur. n. in ipſo decreto, ꝙ quorumcunq; bonorum immobilium ꝯceſſione a gratuitæ, quas tam ꝑdeceſſores noſtri, q nos fecimus, & poſt hac fecerimus, neque legis miniſterio, neq; facto hominis in fœminas transferri valeant. Huiuſmodi ergo conceſſio facta p illuſtrẽ Ducẽ Franciſcũ auum, & ſm immediate pdeceſſorẽ eſt
8 expreſſe ꝯprehenſa in hoc decreto, quia verbũ ꝑdeceſſores, tam ad mediatos, q̃ immediatos accõmodat, c. pret hoc, 32. diſt. & ibi nn. Doct. ſequitur Fel. in c. quia V. in fi. de iud. Nec eſt mirandũ, ſi d. vltimũ decretũ declarat & reſtringit antiquas gratias & priuilegia, l. non eſt nouum, ff. de legib. Et ꝙ Princeps poſſit ſua
9 antiqua priuilegia declarare, † & reſtringere, decidit in ſpecie Ang. in §. ius autem ciuile col. x. Inſtit. de iur. natu. gen. & ciu. ſequitur Fel. in d. c. nouit. p tex. qui bene probat, in c. r. de iura. calum. & bene ẽt ꝓbatur p tex. in c. ſuggeſtũ, de decimis. Potuit ergo Princeps reſtringere & declarare illa uerba, extra eorũ agnationem, ut nõ includant fœminas, licet alias eſſent apta includere. Et facit qđ decidit Pau. de Caſt. in l. maritus, C. de procu. vbi vult, ꝙ emphyteuſis conceſſa pro ſe, & liberis deſcendentibus
10 per lineã maſculorũ ſeu agnatorũ, non tranſeat ad filias, † nec neptes ex filio, quia vbi intentio ꝯcedentis eſt, ꝙ res ꝯceſſa nõ deueniat in cognatos, nõ admittuntur fœminę, licet ſunt agnatę, ne p ipſas res deueniat in cognatos. allegat Spec. tit. de loca. §. nunc aliqua. ſequitur Ale. in l. Gallus, §. nunc de lege Vell. ff. de lib. & poſth. & Cur. ſen. conſi. 40. cũ in pſentiarum, col. 5. Et ſi non ꝯprehenduntur fœminę nuptæ, a fortiori erunt excluſę iã nuptæ, p no. per Bar. in l. quoties, C. de priuileg. ſchol. lib. 12. vbi
11 per illum tex. concludit, ꝙ † priuil. cõceſſum deſcendentib. maſculis & fœminis, non tranſit in nuptas, & ſequuntur ibi Ioan. de Plat. & Ang. & Lud. Rom. in l. 1. ff. ad Sylla. Lu. Ro. & Iaſ. in d. l. cũ q̃dam puella, ꝯ Ale. ibi, & idẽ tenet Brix. in repertorio, in ver. poſſeſſori, dicens ita fuiſſe iudicatum, & Iaſ. in l. fi. de conſtitu. Princ. vbi dicit hoc dictũ Bar. eſſe ſingulare & *cõiter* approbatum, licet Alex. contrarium voluerit, in d. l. cum quædam puella. Ex his patet, non obſtare, ꝙ dictę ſorores ſint agnatæ. Nõ ẽt obſt. ꝙ datia & pedagia ſint iura incorporalia, quia rñdeo, ꝙ licet
12 ſint incorporalia, tñ inter immobilia † computantur, cum loco cohæreant, & prohibita alienatione immobilium ẽt prohibita cẽſet alienatio pedagiorũ & datiorũ, c. 1. & ibi Bal. de cogn. feu. & firmat Alexã. loquens in terminis dicti decreti, cõſi. 103. viſis ſcriptis, lib. 5. ver reſpondeo, & Gemi. conſi. 40. Titius condidit teſtm̃, vbi ex hoc infert, ꝙ mẽdicantes prohibiti poſſidere immobilia, etiã prohibiti ſunt poſſidere datia & pedagia, per tex. in cle. exiui, §. cũ annui, de verb. ſig. & eſt tex. in §. hæc nos, in Auc. de non alie. & in l. iubemus, la x. C. de ſacroſ. eccl. & plures cumulat Iaſ. in l. ſciendum, col. 4. qui ſatiſd. cog. Et generaliter iura incorporalia, de quibus non reperitur ſeparata deciſio, inter immobilia numerãtur, ſm Ale. & Mod. in l. a Diuo Pio, §. in vẽditione, ff. de re iud. & Ale. conſi. 31. col. 2. lib. 2. & maxime hoc dicẽdum in caſu noſtro, ubi ratio decreti ad talia ſe pariter extendit, d. §. dulciſſimis. Minus etiam obſtat, dum dicitur, quòd inferior

inferior non poteſt ſuum priuilegium reuocare,tum,qa aliud
eſt reuocare,aliud declarare ſeu reſtringere. Tum quia dux Me
13 diolani † in ſuo dominio habet iura imperij, & omnia pôt,quæ
ſunt conceſſa Imperatori,ſm Pau.de Caſt conſi 226 ſuper pri-
mo,in 2.parte. Alex.conſi.2.col.3 l.1 Cur ſenior conſi.16.col.
2 conſi 49 col 2 & conſi 50 col.2 & conſi. 66.col.1 & ſeq.di-
cens Ducem Mediolani hr̃e iura imperij tam de conſuetudine,
quam ex priuilegio,& idem tenet Iaſ.in l.ex hoc iure,col.3 de
iuſti.& iu Poſſum aliter reſpondere, ſed non curo quia iſta re-
ſponſio ponit ſecurim ad radicem.

RESPONSVM IIII.

SI ſupremus Dominus conſentit,ꝙ nouum vecti
gal exigatur,fruſtra conqueritur feu
datarius, cui regalia conceſſa ſunt , ꝙ ab ipſo non fuerit
obtenta licentia,cum apud Principem, qui regalia dedit,
maior poteſtas permãſerit. Quanquam ſine iuſſu Principis no-
ua datia inſtitui nequeant, vniuerſitati tamen libere permittit̃
incolis extraordinarium munus indicere,& habitatores dunta
xat ad certum farinagij datium grauare, nam ciuib. ſuis abſq;
ſuperioris licentia quamlibet poſſunt legem dicere.

SVMMARIVM.

1 *Datiorum impoſitio eſt de regalibus,quæ ſoli Principi conceduntur.*
2 *Vniuerſitas quibus caſibus poſſit imponere collectam vel indicere nouũ*
munus extraordinarium,& quando ſuperior ſubditis. nu.3.
4 *Præſcriptio pedagiorum & vectigalium quanti temporis lapſum requi*
rat,& nu 5 & 7.
6 *Nobilitatis prærogatiua,an immunitatem onerum afferat.n 8 & nu 9.*
10 *Priuilegia in ſuis finibus ſunt tenenda.*
11 *Præſcriptio & conſuetudo in quo differant.*
12 *Præſcriptio reſtringenda eſt,non extendenda , & ad eam iuſtificandam*
quæ requirantur.13 & qua actione agendum.14.

Reſpon Interpret.

PLura conſule proponuntur ſed duo reſultant prin-
cipalia dubia. Primo,an cõitas Montiſlimarii
ſtantibus priuilegiis olim ſibi conceſſis, ſucceſſiue fir-
matis per Chriſtianiſſimos Reges & Delphinos,ꝙ poſ
ſit vintena facere, taleas & impoſitiones pro negotiis publicã
vtilitatem tangentibus indicere, potuerit imponere datium ſi
ue collectam farinagii piſtoribus,ad rationem ſexdecim dena-
riorum pro ſextario,& aliis incolis ad rationem octo denario
rum Secundo,an nobiles non reſeruati,qui de nouo venerunt
ad habitandum in d.loco,vel in futurum venient,teneantur ad
ſolutionem dicti farinagii, non obſtãte quaſi poſſeſſione liber
tatis non ſoluendi,in qua nobiles ibidem habitãtes vſq.ad hęc
tpa perſeuerarunt. Iſtis duobus reſolutis patebit reſolutio alio
rum dubiorum quia oĩa emergerunt ex prædictis Circa primũ
duo videnda ſunt. Primũ,an d. vniuerſitas potuerit imponere
dictum datium abſq; licentia ſuperioris. Secundum,an licẽtia,
de qua in themate,fuerit ſufficiens. Primum vr̃, ꝙ vniuerſitas
1 non potuerit imponere tale datium , quia talis impoſitio † eſt
de regalibus,quæ ſoli Principi conceduntur, c 1.quæ ſint rega.
& vr̃ caſus in l.2 C.no.vectig.Inſt.non poſſe, vbi expreſſe dr̃,
nec vectigalia noua decreto ciuitatum inſtitui poſſunt. Immo
nec dñs inferior poteſt in caſtris ſuis ſine licentia dñi ſupremi
imponere aliquam collectã.l.1.C.de ſuperindi. vbi Bar.& Bald.
in l.cum multa,C.de bo.quæ lib. Sal.in d.l.2. Ale.cõſ.155.qm̃
abunde,lib. 2.Hinc conſuluit Pan.cõſ 6.in q. quæ vertitur,li.2.
ꝙ vniuerſitas caſtri montis Annaſati nõ potuit imponere, nec
exigere gabellam carnium ſine licentia domini habentis rega
lia.Et ſi dicatur,ꝙ in c.1.quę ſint rega.nõ connumeratur datiũ
farinagii inter regalia.Rñdetur,quod ibi enumerantur datia &
gabellæ ex conſuetudine,ergo ẽt datiũ farinagii,ut de datio pi
ſtrini cõſuluit Soc.cõſi.7.lib.3 Præmiſſis his & ſimilib.quę deſe
ctum poteſtatis arguunt nõ obſtantib.ſm ea,quæ proponunt,
arbitror ꝯnum de iure reſpõdendum,qa prędicta oĩa ꝓcedunt,
qñ uniuerſitas recognoſcens ſuperiorem vult nouum datiũ ge
neraliter imponere exigendum ẽt a forenſib quibuſcunq;, tūc
non poteſt ſine licentia ſuperioris habentis regalia,ſed inter ip
ſos de uniuerſitate pro neceſſitatibus ipſius uniuerſitatis cõce-
2 ditur et imponere collectam † vel indicere nouum munus extra
ordinarium ſm Bar.in d.l.1 §.h.per illum text.ff. quod cuiuſq;
vniuer.nomine.& in l.4 § actor,ubi etiam Ang.Imo.Alexa.&
Mod.ff.de re iud.glo.& ibi Fel.in col.pen.poſt alios in c.cũ di-
lecta,de reſcrip.Alexan.conſi.124.ſuper primo,lib.4.Gemi.cõ
ſil.116.quia prædicti,col.1.& Card.conſi.12.in dubiis præmiſſis.
bene facit,quia quilibet populus poteſt ſtatuta facere abſque li
centia ſuperioris in his,quę pertinent ad adminiſtrationem bo
norum ſuorum l.1.ff.de decre.ab ordi.facien. Bart. in l.omnes
populi,in 1.q.& alii ſequuntur,ff.de iuſt.& iure. Et poſito,ꝙ eſ
ſet neceſſaria authoritas ſuperioris,dico ꝙ ex tenore priuilegio
rum,de quibus in themate,ſatis cõſtat de licentia ſuperioris; &
ſi dicatur impetratã fuiſſe licentiam a dño loci inferiore haben
te regalia. Rñdeo,ꝙ licet feudatarios habeat regalia, non tamẽ
ea proprio iure ſic poſſidet, ꝙ dñs ſuperior non poſſit licentiã
3 imponendi noua datia † ſubditis concedere,c.dudum, de pręb.
lib.6 vbi ſic inquit Papa,& ſi Cardinalibus noſtris,uel aliis po
teſtatem dederimus conferendi beneficia; apud nos tamen ea-
dem,imò maior poteſtas remanſit. Ex his reſoluta apparet pri
ma dubitatio, ex qua reſultat reſolutio quamplurium quæſito-
rum,de quibus in themate,& maxime illius, quo quæritur an
communitas inciderit in aliquam pęnam propter impoſitionẽ
huius datii,nam ſtantibus præmiſſis apparet,ꝙ non . Item etiã
illius,an cõmunitas teneatur exhibere initiũ licentię; patet re
ſponſio ꝙ non,cum potuerit ſine ulla licentia tale datium im
ponere. Et poſito,ꝙ requireretur licentia , ſat erit exhibere pri-
uilegium antiquum conceſſum de anno 1385. cum interinatio
ne facta in Senatu Toloſano. Ad illud autem quæſitum, an cõ-
munitas ſpacio annorum 40. præſcripſerit ius exigendi dictum
datium farinagii. Reſpondeo,ꝙ hęc dubitatio ſtantib. præmiſ-
ſis, eſt fruſtratoria ac ſuperflua. attamen ſatisfaciam dñ.ſyndi
cis dicti loci,qui curioſe ſatagunt cuncta intelligere,dico ꝙ illa
dubitatio poteſt tripliciter intelligi. Primo, an præſcripſerit in
præiudicium Delphini ſupremi domini. Secundo, an cõtra do-
minum inferiorem Tertio,an contra incolas. Circa primũ re-
4 ſpondeo,quod ad pręſcribendum † ius exigendi pedagia,guida
gia,vectigalia & ſimilia , quæ ſunt de reſeruatis in ſignũ ſu, re-
ſtitę poteſtatis requiritur lapſus tanti temporis, cuius initii non
reperiatur memoria,c.ſuper quibuſdam.§.præterea, de verbo.
ſig. Et ita Panor.& alii,in c.cum nobis olim,de præſcr. & Bald.
in l.1.C.ne rei don. vel templ.& alibi ſępe. Circa ſecũdũ,an con
tra feudatarium Reſpondeo (cum huiuſmodi datium habeat
cauſam continuam, ſecundũ Bar.in l.iuſto, §. non mutat, ff. de
vſucap.) vniuerſitatem ſpacio decem annorum inter pręſen-
5 tes,& viginti inter abſentes potuiſſe præſcribere † ius exigendi
tale datium,l.ſi quis diuturno,ff.ſi ſerui. vendi. & tenet Iaſ. in l.
imperium,col.11.ff.de iuriſd.omn.iudi.& Bald.in tracta.pręſcr.
in 5 parte,col.44. verſi. circa primam. Circa tertium non expe-
dit dubitare,poſtq̃ datium fuit impoſitum de conſenſu habitã-
tium,nam qđ ordo decurionum ſtatuit, omnes ſtatuiſſe dicun-
tur,ſm glo.in rubr C.quæ ſit long conſuetu. & in l.al.ud. § re-
fertur,ff de reg iu & decreta ordinis omnes ligant,niſi ſint am
bitioſa,l.fin.& l.ambitioſa,ff.de decr. ab ord.faci. Et quod ma-
ior pars facit,ab omnibus ſeruandum eſt . l. quod maior, ff. ad
mun.c.cum omnes,de conſti. Veruo ad ſm , pro cuius faciliori
reſolutione præmitto, ꝙ transferens domicilium ad patriã vxo
ris,vel ad alium locum rõne incolatus , obligatur omnibus mu
neribus illius loci,l.ſi in patria uxoris,C.de incol.lib.10.l.domi-
cilium,ff.ad mun.qui ergo tranſtulit ſe,& domicilium ad locũ
Mõtiſlimarii,tenetur ſubire onus dicti farinagii,niſi habeat pri-
uilegiũ immunitatis a Principe, vel a lege. Videndum ergo reſtat,
an dictus nobilis iuridice ꝑtendat ſe immunẽ ex prærogatiua
6 nobilitatis. † & videtur,ꝙ ſic,per tex.in l.certa,§.1. ff. de mune.
& hon. ibi,his , qui in caſtris operam dant,nullum municipale
munus imponi poteſt , & per illum textum dicit Guido Papæ
deciſio.184.ex ordine,ſed quid de nobilibus,quod in confectio
ne certum ſtatutorũ patriæ Delphinalis pro ſubſidiis inducendis,
excipiuntur nobiles nobiliter viuentes. Bene facit tex in l. non
tantum, §. 1. ibi, propter inclitam nobilitatem pleniſſima im-
munitas tributa eſt,ff.de excu.tuto. Secundo facit,quia præſup-
ponitur,ꝙ alii nobiles, qui hactenus ibidem habitarunt , ſunt
in quaſi poſſeſſione libertatis in annis 40.& vltra, quo tempo-
7 re præſcribitur † immunitas a futuris oneribus, vt cõſuluit Bar-
to.conſi.59.commune Spoleti Alexan.conſilio 30.ponderatis,
libro 5 in 5.dubio.& facit text.in capitu.de quarta, de præſcrip.
per quem idem conſuluit Petr. Phi. Corn. conſilio 22. in præ-
ſenti conſultatione,colum.5.libro 3 Et ſic videtur inducta con
ſuetudo,quòd nobiles non teneantur ad ſolutionem dicti fari
8 nagii,quæ conſuetudo † poteſt dare priuilegium immunitatis
non habenti,l.fin.C. de vectigalibus & commiſ. l. publicanus ,
§.fina.& l.licitatio,§.earum rerum,ff de public. cum ſimilibus.
Sed præmiſſis non obſtantibus,arbitror nobiles, qui nondum
præſcripſerunt immunitatem , teneri ad onus dicti farinagii ,
per textum,in l.ciues,& d.l.ſi in patria,C.de incolis, lib. 10.cum
ſuis concordantiis. Nec prærogatiua nobilitatis aliquem excu-
9 ſat, † l.munerum, §. patrimoniorum , & ibi not. Barto. contra
nobiles, ff.de mune. & hono. & firmat latius Alb. de Roſa.in
rub.eod. tit. col. 22.verſicu.quęro nunquid nobiles.ubi dicit, ꝙ
non ſolum non excuſantur ab oneribus patrimonialibus ut
eſt onus farinagii , ſed etiam non excuſantur a perſonalibus ,
per tex.in § interim.ibi, ſed inuicẽ vniuerſi nobiliores,in Auc.
de defen.ciuita.& idem tenet dom Bonus de Curtili in ſuo tra
cta.nobilitatis, in quinta parte priui. Nec obſtant contraria ſu-
pra adducta,& primo tex.in d.l.3.§.1.qa loquitur in militibus ar

ctis militantibus,& ſic nobilibus nobilitate armorum & virtu-
te ꝓpria,nos loquimur in nobilib.nobilitate generis, ad quos
10 non eſt facienda extenſio,quia priuilegia in ſuis finib.ſunt tenē
da,l.1.ff.de conſtit.Principum.Imò ille tex. clare probat,ꝙ no-
biles nobilitate generis non excuſantur, dum dicit,cæteri autē
priuati,licet militum cognati ſint,legib.patriæ parere debēt,&
ibi.Iliumtex ꝯ nobiles no.Alb.de Roſa.Item ille tex.loquitur,
☞ quātum ad munera perſonalia,ſm gl. ibi totaliter approbatam.nos
vero loquimur de patrimonialibus, ad quæ tenētur ēt milites,d.§.
patrimoniorum.Nō ēt ob.tex.in d.l.nōim.§.1.quia illud priuilegiū
nō fuit conceſſū ꝑ nobilitatē perſonarum,ſed ꝑ nobi.ciuitatis,
imò ille text. probat oppoſitū,dum dicit,ꝙ ſolis Illicienſibus,&
ſic particularibus quibuſdam ꝯceſſa fuit immunitas ꝑ inclitā no
bilitatem ciuitatis,ergo aliis nobilibus denegatur. Itē non ſolū
ibi ꝯceditur priuilegiū immunitatis ꝑ nobilitatē ciuitatis, ſed
ēt ꝑ originē habitam ab vrbe Romana.vb.ergo nō ꝯcurrit cō
curſus horum duorū,non habebit locū illud priuilegiū,l.ſi hæ
redi plures,ff.de condi.inſti.cum ſim. Ad vltimum videtur cla
riſſime, ꝙ quãquã alij nobiles iam lōgiſſimo tempore ſint in quaſi
poſſeſſione libertatis non ſoluendi,nō tñ pōt dici inducta ꝯſue
tudo quo ad nobiles,quia pauco tpe venerunt,vel in futurū ve
nient ad habitandum dictū locū.Ad quod oſtendendum,præmit
11 to differentiam eſſe inter præſcriptionem †& cōſuetudinē,nam
per præſcriptionē acquiritur particularib.perſonis tm̃,per cōſue
tudinem acquiritur vniuerſis,& cuilibet de populo,ſm Pan.in
c.cum dilectus,col.fi.& c.fi.col.antepen.de conſuet. Hoſt.c.&
Pan.in c.cum eccleſia Sutrina,de cauſa poſ.& proprie.ubi Pan.
dicit,ꝙ ibi non agitur de cōſuetudine,quia non acquirebatur ius
cuilibet de populo,licet omnibus de clero.Sequitur Gem.cōſ.
123.pro clariori deciſione Ab.conſ.18.in cauſa,& q.libe.2.Al.
cōſi.6.viſo,col.fi.lib.1.Cum ergo in caſu noſtro agatur de acq-
rendo iure immunitatis nobilib.tm̃,dicere debemus,ꝙ tractē
de præſcriptione,nō ꝯſuetudine.Vnde eſt ſine veri præiudicio,
ꝙ aliqui nobiles ꝑ longiſſimam quaſi poſſeſſionē præſcripſiſ-
ſent immunitatem,non tñ inferri pōt, ergo oēs nobiles, ēt qui
nuper venerunt ad dictum locū debēt eſſe immunes,tū quia ex
ſeparatis non infertur,l. Papianus exuli,ff.de mino.l.fi.ff.de cal.
tum quia ex multis particularibus nihil ſequitur c.in geneſi,de
electio.Et quia quo ad nobiles,qui non præſcripſerūt,pōt vni-
uerſitas dicere,quo ad vos integrum eſt ius nrm̃,& liberæ nrę
ædes,l.binas ædes,ff.de ſerui.vrb.præd. Eſt,n.pſcriptio reſtrin-
12 genda,†& non extendenda ad eos,q non fuerunt in quaſi poſ-
ſeſſione,l.1.§.ſi quis hoc,ff.de itin.actuq;priu.& ibi Bar. & ple-
ne traditur p Fel.in c.auditis,col 6 & ſeq.de præſc. Præterea aīa
duerteret cōitas,an ſit legitime probata præſcriptio,ad quã iuſti-
13 ficandum †ſunt quatuor neceſſaria. Primo,ꝙ nobiles fuerint ali
quñ requiſiti,vt datium farinagij ſoluerent, l.litibus itinctis no.
ibi p Bar.C.de agri.& cenſi.lib.11.Secundo,ꝙ ipſi nobiles requi
ſiti ſoluere recuſauerint, ſm gl.in l.q luminib.ff.de ſer.vrb.pd.
Tertio requiritur ſcientia & patientia vniuerſitatis,l.2.vbi Bart.
C.de ſerui.& aqua.Pan.in d.conſi.18.in cā.lib.5 & cōſi.22.col.
fi.eo.lib.Quarto requiritur bona fides,ſm Pan.in c.ſi diligenti,
de præſc.Ale.cōſi.30.viſo themate,col 2.quod hodie eſt expe-
ditum,c.fi.vbi Ab.& Fel.de præſc.Et ꝙ hęc quatuor requirantur,
firmat Ale.ꝯſ.136.in cā,& ſite,col.pe.li.2. Et licet Ale.ibi videa
tur dicere hanc eſſe ꝯſuetudinē,tñ large & abuſiue loquitur p ea,
quæ ſ.dixi,& in ſpē aīaduertit Bal.in trac.præſcrip.in v.parte col.
14 51.ver.7.qō.Circa vltimum,qua actione agendum ſit.†Reſpon
deo actione confeſſoria,ſm Sal.in l.2.C.noua.vect.Inſt.nō poſ
ſe.& Bar.in l.ſi ꝑ us,ff.de no.ope.nun & forma traditur p Io.
Pet.de Ferra.in forma libelli,in actione cū teſſoria. Laudarem
tamen, ꝙ ꝯ nobiles non exiſtentes in quaſi poſſeſſione liberta-
tis,fieret executio eo modo, quo fieri ſolet ꝯ alios,quia vtilius
eſt ſubire partes rei,quam actoris , l.qui accuſare,C.de eden.§.
commodum,Inſti.de interdic.

SVper dubitatione ſuborta non expedit inſiſtere , quia
ex deductis in meo primo reſponſo patet cla-
ra reſolutio,nam quantum ad habitantes in loco , com-
munitas potuit abſq; vllo priuilegio ſtatuere , ꝙ quilibet
nedum octo denarios,ſed ēt viginti pro ſextario ſoluere tenea
tur,& ēt poſſet de nouo ſtatuere pro neceſſitatib cōitatis, ſm
Bar.in l.1.§.fi.ff.quod cuiuſq; vniuer.nomine , ſed ēt ſi voluerī-
mus inſiſtere verbis priuileg is , dico quod cōitas vigore dictis
priuilegij potuit edere iſtud ſtatutum,quia illa copula,& alias,
prout in eorum libertatibus continetur , nō ſtat reſtrictiue,nec
copulatiuè,ſed ampliatiuè,quod ſic probatur,vbi mens diſpo-
nentis refragatur copula mutat ſuam naturam,& reſoluitur in
alternatiuam,vel diſiunctiuam prout intētioni melius adapta-
tur,ſm Alex.conſi.130.attentis verbis,in fi.lib.2.ſicut eꝯ diſiun
cta ponitur pro coniuncta,l.ſi is, qui ducenta,§.item ſi paterfa.
ff.de re.dub.facit tex.in l.ſi Titio,ff de vſufru.leg.& glo.vulga
ta in l.cas cauſas,ff.de cond.& dem.Deducēdo ad propoſitum,
Princeps voluit, ꝙ cōitas Monaſterij poſſit tam pro fortifi-
catione villæ,quã pro alijs quibuſcunq;negotijs imponere quaſ-
libet exactiones:modo ſi dicamus,quod illa verba,& alias pro
ut in eorum libertatib ſtent reſtrictiue , ita ꝙ non poſſit impo-
nere niſi exactionem unius oboli,fruſtrabitur intentio conce-
dētis.Fortificatiue,quia illa verba ſtarent copulatiuè, & reſtri
ctiuè,ſm priuilegium nihil operaretur , cum iam per primum
cōitas poſſet imponere exactionem vnius oboli pro ſextario.
hoc autem non eſt dicendum,c.porro,de priui.l.ſi qñ.ff.de leg.
1.ergo.&c.Corroboratur,quia in ſecundo priuilegio dī,ꝙ con
ſiliarij valeant vintena facere,taleas imponere,& alias exactio
nes pro fortificatione villæ, & alias pro negocijs cōem vtilita-
tem tangentibus,& alias prout in eorum libertate continetur.
Pōdera verbum,& alias,quod eſt ampliatiuum,c.cum in mul-
tis,de reſcrip.in 6.c.ſedes,eo.tit.in antiquis,& l.ſi fugitiui, cum
glo.C.de ſeruis fug. Ergo conſiliarij non exactionē unius obo
li,prout cōtinet in primo priuilegio,ſed alias, ſi ſibi videbitur,
imponere poterunt. Comprobatur,quia copula iuncta cū illo
relatiuo,alias diſpoſitionem auget,l.ea tñ adiectio ,ff.de leg.3.
Senſus ergo eſt , ꝙ conſiliarij poſſunt nedum olim conceſſas,
ſed ēt alias exactiones indicere,quod ēt ea conceſſionis,videli-
cet pro communi utilitate dictæ villæ , ſatis oſtendit . Nam rō
communis vtilitatis eſt generalis, quæ debet ampliare diſpoſi-
tionem,quatenus ratio ipſa ſe extendit, l.pater filium,§ fundū,
ff de leg 3.& ibi Bart.& l.cum pater,§ dulciſſimis, ff. de leg.2.
cum ſolitis concor.

RESPONSVM V.

TOlonenſium priuilegia confirmat Princeps
his verbis,Immunitates, in qua
tum ſunt poſſeſſione,confirmamus , ita ꝙ ſint liberi,
prout ſunt , retroque fuerunt. Cæleſtinis poſtea idem
Princeps donauit datium Taraſconis priuilegiis ꝯtrarijs quibuſcun
que non obſtan.quæ quatenus huic donationi aduerſentur,ir-
rita eſſe voluit. Reſpondi confirmationem nullum immunita
tis ius tribuere Tolenſibus,cū non conſtiterit,eos in quaſi poſ-
ſeſſione libertatis fuiſſe eo tempore, quo confirmationem im
petrarunt.Nec credendū eſt illis aſſertiuis verbis,prout ſunt,re
troq;fuerunt,cū Tolonenſium ſuggeſtione princeps ita eſſe af
firmauerit. Cæterum cum motu proprio,certaque ſcientia pri-
uilegiis quibuſcunq;derogatum fuerit, immunitatem ēt Tolo
nenſiū ſublatā puto,quod Lu.Ro.viſum fuit,& Dec.probat.

SVMMARIVM.

1 *Inferior a Principe,poteſt ſuis ſubditis immunitatem concedere.*
2 *Priuilegia conceſſa ab eo,qui poteſt de nouo concedere, probant illa om
nia,quę in eiſdem clare referuntur.*
3 *Aſſerens ſe immunem a gabellis,& vectigalibus, illud probare debet.*
4 *Tenor dat legem priuilegio.*
5 *Pront.dictio,relata ad poſſeſſionem, de qua non apparet,ſtat conditio-
naliter,& niſi conſtet de relato, priuilegium & confirmatio nihil diſpo
nunt.nu.6.*
7 *Verba aſſertiua Principis,non probant.& nu 9.*
8 *Princeps pluribus negotijs impeditus,præſumitur immemor etiam pro-
priorum negotiorum.*
10 *Clauſula ex certa ſcientia,non purgat vitiū obreptionis,& ſubreptionis.*
11 *Illatio ex quaſi poſſeſſione de præſenti,non ſequitur ad quaſi poſſeſſionem
de præterito,ſecus econtra.*
12 *Princeps poteſt reuocare donationes & immunitates ſuis ſubditis conceſ
ſas,ſicut & priuilegia,ac etiam feudi conceſſionem.nu.13.& 14.*
15 *Reuocatio generalis omnium priuilegiorum, non derogat priuilegijs ha-
bentibus clauſulam derogatoriam, niſi de eis fiat ſpecialis mentio.*

Reſpon.interpret.

IN cauſa Immunitatis, quã prendunt Tolonenſes a da-
tiis & gabellis loci Toraſconis donationis p
Regē Renatum,& Reginam Ioannam Priori,& conuen-
tui Cæleſtinorū ciuitatis Auenionenſis, viſum fuit primo
aſpectu Tolonenſes fore immunes, & in eorū fauore pronun
ciandū eſſe tam in petitorio,quã in poſſeſſorio quia cōſtat de pri-
uilegio immunitatis eiſdem conceſſo per præfatum Regē,quē
1 cōſtat habuiſſe facultatem concedendi. Nã ēt inferior †a Prin
cipe poteſt ſuis ſubditis immunitatē concedere,ut concludit ex
pſſe Pan.in 2.col. anp.de immu. eccl. Princeps vero non reco-
gnoſcens ſuperiorē pōt quibuſcunq; priuilegiū immunitatis dona
re,l.ſp.§.fi.de iu.imm.l.1.C.de vac.publ.mu. l.placet,C.de excu.
mu.lib.2.traditur p Bar.in l.a.C.de decr.decur.eo.lib. & p Ale.
conſi.30.ponderatis,lib.v.Nec ob.inquantum dī,ꝙ tale priuile
gium non debet opitulari Tolonēſib. quia eſt confirmatoriū an
tiquorū priuilegiorū & antiquarū ꝯſuetudinū, de quib.nō con
ſtat.quia videtur,ꝙ priuilegia ꝯfirmatoria conceſſa ab eo,q pt de
2 nouo ꝯcedere,pbant † illa oīa, quæ in eiſdem clare referuntur,ca.
Abbate ſane,& ibi no.Ant.de But.in 8.notabili,de uerb.ſig.fir
mant Inno.in c.inter dilectos,de fide inſtr. Bart.& Moder.in l.
admonendi.col.2 ff.de iureiu.in gl.in c.vt ueterum, 9.diſt.& in
c.ſi Romanorum,19.diſ.Car.conſi.118.monaſterium ſancti Iu-
liani.

liani. Aret. conſi. 116. diligenter viſis, in 3. dub. Pau. de Caſt. con-
ſil. xvij in cauſa decimali, in ſecunda parte. De. in conſi. 13. in cau
ſa poſſeſſionis, & ad hoc authoritates abundant. Præterea, vt ꝓ-
ſtire de relata conſuetudine, & quaſi poſſeſſione libertatis, ergo
ceſſabit obiectio auꝺ. ſi quis in aliquo. C. de eden. Quod cõſtet,
oſtenditur; nam pro parte Tolonenſium probatum fuit ꝑ plu-
res teſtes, ꝙ ipſi excepta turba p̃ſenti ſp fuerũt in quaſi poſſeſſio
ne ſoluendi: vnde ex quaſi poſſeſſione tam longiſſima, & tãto
tpe ꝯtinuata, vt reſultare ꝓbõ, ꝙ ẽt tpe ꝯfirmationis priuilegio
rum antiquorũ eẽnt in eadẽ poſſeſſione, cũ poſſidẽs de p̃ſenti
retro credat̃ poſſediſſe, niſi ꝑ negãtes ꝯñũ ꝓbet̃, ſicut e ꝯ ea poſ
ſeſſione de p̃ſenti infert̃ ꝓbõ poſſeſſionis de p̃ſenti, l. vti poſſi-
detis, & ibi no. Bar. C. vti poſ. tradit per Pan. & alios, in c. cum ad
ſedem, de reſt. ſpol. Sed p̃miſſis non obſtantibus, amplector ꝯñã
ptem. Et pro fundamẽto pręmitto, ꝙ duo datia donata Cœle-
ſtinis fuerũt indicta, & conſtituta ꝑ ſuperiores retro Principes,
& Comites prouinciæ, qui authoritatem imponendi habeant
l. 2. & ſeq. C. no. vecti. inſti. non poſſe. & de hoc non dubitatur.
Item præmitto, ꝙ dicentes ſe immunes a gabellis, & vectigali-
3 bus impoſitis ab habentibus poteſtatem, tenentur ꝓbare † im-
munitatem, alias non eſſet, qui pro datiis obolum ſolueret, ſi cre
deretur allegantis immunitatem. l. 1. ff. de vaca. mu. & generali-
ter ei, qui dicit, onus probandi incumbit, l. eum qui, ff. de prob. l.
actor. C. eo. Si modo demonſtrauero Tolonenſes non ſufficiẽ-
ter probaſſe eorum intentionem, videlicet ſe eſſe immunes, ſta-
bit noſtra propoſitio, quæ eſt Tolonenſes teneri ad ſolutionẽ
datiorum & gabellarum, ſicut cæteri tenentur. Duo deducunt
Tolonenſ. priuilegium, & quaſi poſſeſſionẽ non ſoluendi, ſed
neutrum iuſtificatur. Priuilegium ad ſupplicationem Tolonen
ſium conceſſum ita cantat. Confirmamus frãcheſias, libertates,
immunitates, omniaque priuilegia eis indulta per noſtros præ-
deceſſores, in quib. fuerunt, & ſunt in poſſeſ. ſeu quaſi, ita ꝙ ipſi
ſint, eſſeque debeãt, & prout ſunt, iamque retro fuerunt, ſicuti
volumus, frãchi, liberi, &c. Ponderandus eſt diligẽter tenor hu-
ius priuilegij, c. porro, c. accepimus, de priuil. quia tenor dat legẽ
4 † priuilegio, ſm Bar. in c. 1. §. denique, quæ fue. prima cauſa be-
nefi. amit. & in c. 1. col. 7. an agn. vel fil. Et quærentib. inſpicien-
dus eſt ſermo ſtipulationis, l. ſi quis ſtipulatus ſit Stichũ, aut Pã-
philũ, ff. de ver. ob. Ex tenore ego colligo, ꝙ iſtud nõ eſt nouũ
priuilegium, ſed confirmatorium antiquorum, vt oſtendit ver-
bum, confirmamus, c. cũ dilecta, de ꝯfir. vti. vel inuti. Item colli-
go, ꝙ voluit Rex confirmare ea ſola priuilegia, & eas ſolas im-
munitates, in quibus ſupplicantes fuerant, & tunc erant in qua-
ſi poſſeſ. vt cõſtat ex illis verbis, & prout ſunt, iãque retro fue-
runt, c. quia diuerſitatem, ibi, ſicut iuſte & pacifice poſſidentur,
& ibi gl. & Pan. no. de concel præb. Niſi ergo Tolonẽſes fuiſ-
ſent tunc in quaſi poſſeſſione exemptionis a datijs & gabellis
locis Taraſconis, priuilegiũ nullum Tolonenſibus ius tribuet,
5 neque ꝯfirmatur. Dictio. n. prout relata ad poſſeſſionẽ, † de qua
non apparet, ſtat conditionaliter, & niſi conſtet de relato, pri-
6 uilegium, & confirmatio nihil diſponũt, † l. ſi ſic, ff. de lega. 1. l.
ꝙ ſi in venditio. ff. de hær. uel act. uend. Et ita declarat Fel. in c. 1.
2. col. 3. ad fin. de reſc. quod maxime verũ eſt in confirmationi
bus, quę fiunt ſine cauſæ cognitione, ſm Barto in extrauag. ad
reprimendũ, in uer. prout, & bñ facit quod conſuluit Old. ꝯſi.
clxiiij. viſo priuilegio. Et ꝙ mens Regis fuerit cõfirmare ea pri
uilegia, quib. Tolonen. tunc fruebantur, patet ex illis uerbis, de
quibus fuerunt, & ſunt, &c. Illud. n. relatiuum, de quibus, poſitũ
poſt vniuerſalem diſpoſitionem, reſtringit gratiam ad ea tantũ
priuilegia, quibus ſupplicantes tunc gaudebant, l. cunctos popu
los, & ibi no. Bar. & Moder. C. de ſumma Trinit. & fide catho.
Et ſ'r relatiuum ſine copula reſtringit ſuum antecedens l. ea ta
men adiectio, ff. de le. 3. Corroboratur, quia incertum eſt an To
lonen. tempore dictæ confirmationis eſſent in quaſi poſſeſſio-
ne non ſoluendi prædicta datia, ergo illa uerba, prout ſũt, iamq.
retro fuerũt relata ad incertum, ſtabunt limitatè, & reſtrictiuè,
ut docet Bar. in l. edita, colum. pen. C. de eden. Et niſi limitatio
relata ad aliud iuſtificetur per demonſtrationẽ relati, tunc di-
ſpoſitio, utpote incerta, nullius erit effectus, d. auc. ſi quis in ali
quo, ubi Ale. ad fi. & idẽ Alex. conſil 3. in cauſa & lite. libro 2.
Non igitur põt Tolonen. ſ. fundare ſuper prædicta confirmatio
ne relata ad antiqua priuilegia, & quaſi poſſeſſionis libertatẽ, d
quibus non conſtat, & huic rationi non obſtat, ſi dicatur, ꝙ illa
uerba, & prout ſunt, retroque fuerunt, probant, quod tpe impe-
trationis, & confirmationis erant in quaſi poſſeſſione immuni
tatis a datiis, & gabellis quorumcunque locorum, quia reſpõ
7 detur tripliciter. Primo, ꝙ uerba aſſertiua † Principis non pro-
bant, c. ſi Papa, de priuil. lib. 6. traditur per Cal. de conſi. 2. eo. tit.
Old. conſi. 258 Inn. Epiſcopus maxime quando ſunt narratiua
facti alieni, de quo Princeps non præſumitur habere ſcientiã, c.
ab excõicato, de reſc. l. fin. ff. pro ſocio. nam Princeps tot negotiis
implicitus eſt, ut etiam negotiorum propriorum oblitus,
8 † & immemor eſſe præſu natur, ca. cęterum, de reſcr. capitu. ex
8 e, ſ. de offi. dele. Secundo reſpondetur, qd inducta ad reſtrin-
gendum, non debet operari ꝯtrarium effectũ, i. ampliationem
ff. de adimen. leg. l. legata inutiliter. Si autem illa verba, ꝓut ſunt
retroq; fuerunt, ꝓbarent, ꝙ Tolonen. tunc eſſent in quaſi poſſeſ
ſione immunitatis a datijs & gabellis quorũcunq; locorũ, Rex
nõ reſtringeret, ſed ampliaret ſuã grãm, non ſolum ad immu-
nitatem a ſuis progenitoribus conceſſam, ſed ẽt ad vſurpatã, in
cuius quaſi poſſeſſione eſſent, qd dicendum non eſt. Tum quia
abſurdũ d. l. nam & abſurdũ, ff. de bon. liber. tum quia ad iniqui-
tatem non eſt trahenda grã, l. ſi qñ, C. de inoffi. teſt. cum vulga-
ribus. Tertio, ſi ꝑtinaciter inſtetur talia verba probare, qa Prin-
ceps ex certa ſcientia aſſerit ſe confirmare antiqua priuilegia, &
antiquam quaſi poſſeſſionẽ. Reſpondebo, nec dabitur replica-
tio, ꝙ ad ſuggeſtionẽ Tolonẽſium Rex aſſeruit, eos eſſe in qua
9 ſi poſſeſſione, quo caſu verba aſſertiua Regis nihil probãt, † ni
ſi conſtet vera eſſe ſuggeſta, c. inter dilectos, ad fi. de fide inſtrũ.
vbi dr̃, ꝙ ſi Papa ad petitionem partis confirmet priuilegia tan-
quã prius habita & poſſeſſa (vt in caſu noſtro) talis confirma-
tio nihil operatur, niſi appareat, & fides fiat de priuilegiis prius
habitis, & poſſeſſis, & idem Oldra. in d. cõſi. 258. & generaliter
impetrans, ſi vult vti & gaudere impetratione tenetur probare
ſupplicata per ipſum vera eſſe, c. quia circa, & ibi Panor. not. de
conſanguini. & affini. c. conſtitutus, de reſcrip. Tenentur ergo
Tolonen. probare, ꝙ eſſent tẽpore impetrationis in quaſi poſ
ſeſſione non ſoluen. datia Taraſconis, vti aſſeruerunt, prout in
terminis quæſtionis noſtræ conſuluit Soci. conſi. 164 viſa bul-
la, col. 2. ver. a. loco. lib. 2. Nec quicquã facit, ꝙ Rex confirmaue
10 rit ea certa ſcientia, quia clauſula, ex certa ſcientia † non purgat
vitium operationis, ſm Pan. in c. 2. de confirma. vtili, vel inutili,
cum concor. aucto. adductis per Dec. in c. 1. col. 3. ver. prima eſt,
eo. tit. nec certa ſcientia releuat impetrantem a probatione eo-
rum, de quibus nullo modo apparet, ſecundum Aret. in d. con-
ſi. 76. col. 3. Non obſtant depoſitiones teſtiũ, quia non probãt,
ꝙ Tolonenſes eſſent in quaſi poſſeſſione tempore confirma-
tionis priuilegiorum, quod eſt neceſſe, ut patet ex præmiſſis. Et
licet deponant de quaſi poſſeſſione immunitatis a datio Regio
Taraſconis poſt confirmationem, non tamen ex quaſi poſſeſ
11 ſione de præſenti † recte infertur ad quaſi poſſeſſionem de præ
terito, ſecundum Bal. in l. ſi hi, ad fi. C. de adulte. & conſi. 12. quı-
dam do. Matthæus, in fi. lib 1. vbi concludit, ꝙ licet ex poſſeſſio-
ne de præterito inferatur præſumptio continuationis vſque in
præſens, d. l. vti poſſidetis, cum ibi nota. tamen econtra, ſcilicet
ex poſſeſſione de præſenti, non infertur poſſeſſio de p̃terito, qa
ex contingenti, quod ſe habet ad diuerſa, non recte infertur, c.
in præſentia, de proba. Præterea vbi conſtaret Tolonen. tempo-
re confirmationis fuiſſe in quaſi poſſeſſione libertatis & priui-
legiorum, non tamen poſſent ſe iuuare dictis priuilegiis, quia ꝑ
gratiam factam Cęleſtinis omnia priuilegia, & omnes immu-
nitates a datiis Taraſconis prius conceſſa fuerunt reuocata, ut
patet ex tenore gratiæ & donationis factæ ipſis Cęleſtinis ibi.
Nam volumus priuilegium ipſum, & omnia ac ſingula in eo
contenta perpetuo valere, priuilegiis, literis, reſcriptis, ritibus,
vſibus, conſuetudinibus, & aliis iuribus contrariis quomodo-
libet nõ obſtantibus, quæ nec obſtare ſimiliter volumus. Item
ibi, donationes qualitercunque hactenus per nos factas quouis
prætextu, reſpectu, occaſione, vel inquantum poſſunt, ſeu poſ-
ſent huic noſtræ donationi in aliquo derogare, obſtare, vel af-
ferre præiudicium quouiſmodo, de medio tollimus viribuſq;
& efficacia penitus & totaliter vacuamus, quæ claram & expreſ
ſam voluntatem Regis reuocantis omnia priuilegia omneſque
donationes, quæ poſſent derogare donationi Cęleſtinorum in
12 aliquo. Conſtat autem Principem poſſe reuocare † priuilegia
& donationes ſubditis ſuis factas, cap. veniens, de præſcrip. cap.
in noſtra, ſecundum vnum intellectum, & ibi Panor. col. fin. de
iniuriis, firmat gl. in c. decet, de reg. iur. lib. 6. & late traditur per
Pan. & Mod. in cap. nouit, de iud. & ſicut poteſt reuocare priui
13 legia pro libito, ita & donationes † ſecũdum Ange. in l. Antio-
chen. ff. de priui. cred. & in l. Lucius, ff. de euic. vbi vult Princiꝑẽ
poſſe auferre acquiſita ex præſcriptione, quia acquiſita dicũtur
beneficio ſuę legis, & ideo poteſt ea ad libitum auferre, ſicut
donationem ſuã poteſt pro libito reuocare, & non ſolum pri-
14 uilegia, ſed etiam poteſt conceſſionem feudi † reuocare, ſi ſit
grauiuna, ſm Bal. in l. qui ſe patris, C. vnde liberi. ac tex. in l. q fun-
dos, ff. de omni agro deſer. lib. 11. Rex autem Renatus (vt audiui)
habebat iura Principis, nec ſuperiorem recognoſcebat, ergo &
ipſe ſuas potuit donationes ſuaque priuilegia reuocare, & ſic
conſtat de poteſtate, conſtat etiam de voluntate ex illa clauſu-
la, priuilegiis non obſtantib. & ex illa cl'a, donationes qualiter-
cunque, &c. quę clauſulæ ſufficiunt ad oſtendendam volunta-
tem reuocantis, c. quia ſæpe, de elec. lib. 6. c. cum aliquibus, de re
ſcrip. eo. lib. Nec obſt. ſi dicatur, ꝙ requirebatur ſpecialis dero-
gatio, iuxta tex. cum glo. in l. 3. C. de ſilen. lib. 12. quia reſponde-
tur, ꝙ imò ſufficit generalis reuocatio, ſeu derogatio non obſtã
tibus aliquibus priuilegiis, ſm Pau. de Caſt. in propriis termi-
nis, in l. ſi mihi & tibi, §. in legatis, ff. de le. 1. vbi reſpondet, ꝙ nõ

ſufficeret generalis diſpoſitio, q quilibet, nemine excepto, ſol-
uat datia, qa tūc cōprehenduntur exempti, & ita procedit text.
cū gl. in d. l. 3. Sed bene ſufficit ghalis clauſula derogatoria, non
obſtante quacunque immunitate, ſeu priuilegio, & ita ēt tenet
Iaſ. in l. 1. col. fi. ff. de conſti. Prin. & Ale. conſi. 101. viſis inſtrīa,
5 col. pe. l. 1. vel aliter, & ſecundo fidel, q ghalis † reuocatio om
nium priuilegiorum non derogat priuilegiis habentib. clauſu
lam derogatoriam derogatoriorū, niſi de eis fiat ſpecialis men-
tio, ſm Cy. in l. vnica, C. quan. Imper. inter pu. & ita pcedit text,
cū glo. in d. l. 3. Sed iſte non eſt caſus nr̄, qa in gr̄a facta Tholo-
neñ. nō repetitur inſerta clauſula derogatoria derogatoriorū,
vel ēt poſito, q eſſet in ea gratia inſerta cl̄a derogatoria, adhuc
in caſu noſtro ſufficit gn̄alis derogatio, quia gr̄a cōceſſa Cęle-
ſtinis fuit facta motu proprio Regis & Reginę (ut apparet ex
lectura gratiæ) quo caſu per generalē reuocationem tolluntur
oīa priuilegia, ēt de qb. mentio ſpecialis alias habēda erat, ut in
terminis noſtris decidit Lud. Ro. conſi. 327. hęc ſunt rationes.
vbi concordant ōnes Doctorum opiniones fœdere diſtinctio-
nis, vt in ſecundo priuilegio conceſſo ad poſtulationem par-
tis non ſufficiat clauſula generalis, non obſtantibus priuilegijs
alteri pceſſis, ſed bene ſufficiat in ſecundo priuilegio conceſſo
motu pprio, quam concordiam tradit idem Ro. in l. ſed ſi qs,
§. quæſitū, in fi. ff. ſi quis cau. Refert & ſequitur Decius conſil.
165. viſo tenore, col. pe. Ex quib. puto intrepide iudicandū To-
lonenſes non eſſe immunes vertute allegati priuilegij.

RESPONSVM II.

Federicus Imperator, Barbarubea nun cupatus, vrbem Valentiæ cū pedagiis, regalibuſque vniuerſis donauit eccleſiæ Valentiæ: ciues deinde a tiragiis voluit eſſe immunes. Reſponderunt nonnulli, Principem non potuiſſe ius perfectę donationis, vel titulo minuere. At ego contra, cum Imperator ſupremæ poteſtatis iura a ſe non oīno abdicauerit, quod Pan. aperte probauit. Quæſitum quoque fuit, his temporibus, quibus nulli licet ſalem vehere, niſi qui vehendi ius a Rege conduxerit, utrum Valentinus licitator tali debeat immunitate potiri? Reſpondi eam fuiſſe concedentis intentionem, ut ciues Valentini immunes eſſent, qui iure ſuo non etiam alieno ſalem traherent, & eo tēpore, quo cunctis vehere licebat, non hodierno, quo ſolis Regis conductoribus permittitur. Nec enim obſeruandum eſt priuilegium aliquando æquum, ſi poſtea efficiatur iniquum.

SVMMARIVM.

1 *Appellantes qui ſemel præſentarunt, ſeu introduxerunt appellationem coram iudice immediato, amplius variare non poſſunt, neque alium iudicem mediatum adire.*
2 *Petitorium cum poſſeſſorio retinendæ, an poſſit cumulari.*
3 *Impedimentum contrarietatis ceſſat, quando actio confeſſoria competit.*
4 *Actio confeſſoria cōpetit pro iure exigendi datium, ſicut pro ſeruitutib.*
5 *Poſſeſſorium in pronunciando præmittendum eſt, in exequendo autem petitorium.*
6 *Teſtes idonei non ſunt Valentini in cauſa immunitatis datij ſalis eorum, cum in huiuſmodi cauſa ipſis, ut ſingulis commodum quæratur.*
7 *Credendum non eſt magis libris mortuorum vniuerſitatis, quam eorum viua voci.*
8 *Deſidia conductorum nolentium exigere, non conſtituit ciues non ſoluentes in quaſi poſſeſſione immunitatis, in præiudicium Epiſcopi, cui conuentam penſionem ſoluerunt.*
9 *Donatio facta Eccleſiæ per Conſtantinum, an valeat.*
10 *Papa licet poſſit priuilegia ſuis ſubditis conceſſa reuocare, non tamen non ſubditis.*
11 *Imperator ratione ſupremæ poteſtatis poteſt quoslibet eximere ab oneribus etiam in præiudicium feudatariorum.*
12 *Alienare qui non poteſt rem, an poſſit de ea compromittere. q non.*
13 *Confirmatio Papę præſumitur ex curſu longiſſimi temporis.*
14 *Priuilegium Principis non eſt obſeruandum, vbi ex poſtfacto incipit eſſe nociuum, quia in omni priuilegio intelligitur exceptum omne graue damnum. nu. 16. & quomodo debeat intelligi. 18.*
17 *Rex tenetur ad datium tiragij, ſi ſalem ipſe vehat negotiandi cauſa.*
19 *Arreſtum, ſeu ſententia Curiæ lata in poſſeſſorio, an pariat exceptionem rei iudicatæ in iudicio petitorio. diſting. per nu. 20.*
21 *Cauſa pia æquiparatur cauſę ſtatus, ſeu libertatis.*

Reſpon. Interpreta.

DVo Tantum dubia ſunt, a quibus dependet vis,
& effectus pn̄tis controuerſię, videlicet, an im-
munitas ciuiū & habitatorū Valentiæ porrigat ad ca
ſum firmę clauſæ, & an arreſtū curiæ pariat exceptio-
nē rei iudicatæ pra Reuerē. du. Epm Valentinū. Vt tn̄ Reuerem.
do. Legato, & Ep̄o Valentino domino meo præcipuo ſatisfa
ciam, proſequar ordinem quæſitorum, quibus rn̄deo iuxta ſe-
riem facti, cum acta mihi non fuerint exhibita. Et ſi reſponſa
mea ſterilia, antiquitatemq; redolere videbuntur, dāda erit mi-
hi venia: nā pupillus ſum, & verboſam conſultationem ſp ab-
horrui; & ſi ſuperba conſultatione vti vellē, nō poſsē hoc tpe,
quo libris careo ob peſtē fugitiuus. Ad primū, a ſn̄ia lata in poſ-
ſeſſorio retinēdæ p iudicē Valentinū trāſiuerit in rē iudic. eo q
appellātes, qui introduxerūt applōnē corā immediato iudice,
nō cōparuerint in termino pfixo ad audiendū tītulum ſuper articu
lo applōnis recipiendę, vel ex eo, quia appellantes non fuerunt
pſequuti appellationem coram illo iudice, quo eam introdu
xerunt, ſed coram ſuprema curia, ad quam per viam ſupplica-
tionis recurſum habuerunt? Paucis reſpondeo, q appellantes,
qui ſemel præſentauerunt ſeu introduxerunt appellationē corā
judice immediato, variare amplius nō poſſunt, † neque alium
1 iudicem mediatū adire, & coram eo appellationem proſequi p-
ceditur, etiam ſi alternatiuè appellaſſent ad iudicem immedia-
tum, ſeu ſupremum: quia vno electo, ad illum ſolum cenſetur
appellatum, ſecundum Ioan. And in addi. Spec. in titu. de appel-
lationibus. § nunc tractemus. in fi. quem refert, & ſequitur dom.
Phil. de Peru. in c. dilecti, col. fi. in fi. eo. tit. & idē voluit Saly. in
l. ſi quis libellos, col. 1. eo. ti. Ex quo ſequitur, q ſententia tranſi-
uit in rem iudicatam, tum quia appellantes non fuerunt proſe-
cuti appellationem coram iudice appellationis in termino iu-
ris, iuxta tex. in auth. ei qui, C. de tēp. appe. & in cle. ſicut, de app.
tum quia ſe nō præſentarunt in termino ſibi præfixo ad haben
dum reſponſum ſuper articulo appellationis recipiendę, iuxta
plene notata in c. perſonas eo. tit. Circa ſecundū, & ſi ſtrictè cōclu-
2 ſio ſit, q ab vno & eo. non poſſit cumulari petitoriū † cum poſ
ſeſſorio retinendæ, obſtante regula contrarietatis: nam propo-
nens poſſeſſorium retinendæ aſſerit ſe poſſidere, l. 1. §. hoc inter
dictum, ff. vti poſ. Proponens āt petitorium aduerſarium facit
poſſeſſorem, alias ſibi non competeret rei vēd. l. 1. C. de ali. iud.
mu. cauſa facta. merito vnus, & idem non poteſt vtrunq; iudi-
cium cumulare, quia vti contrarius non eſſet audiēdus, l. 1. C. de
fur. Tn̄ hęc concluſio non procedit quando agitur pro iurib.
incorporalib. iuxta tex. in l. ſicuti, §. Ariſto, ff. ſi ſerui. vēd. qa tūc
3 ceſſat impedimentū contrarietatis, cum actio cōfeſſoria, † qua
vendicātur iura incorporalia, competat & poſſeſſorio, l. vti frui,
§. fi. ff. ſi vſusfr. pet. l. ſi prius, ff. de no. ope. nū. & ita declarat Bar.
in l. naturalis, §. nihil commune, ver. combinatio, & ibi omnes
alii indifferenter ſequuntur, ff. de acqui. poſ. Cum igitur fuerit
intentatum interdictum retinendæ, & poſtea cumulatum peti-
torium pro iure exigendi datium tiragij, quod eſt incorporale,
4 Inſt. de rebus corp. & incorpor. in prin. † & pro quo cōpetit a-
ctio pfeſſoria, p ſeruitutib. ſm Bar. & ſcribā in l. ſi publicanus, §.
in vectigalib. ff. de pub. non video, quod cumulationi poſſit ob-
ſtare, ceſſant. n. oēs ſex regulæ impedītinę cumulationis, de qb.
per Bar. in d. §. nihil cōmune, & per Can. in c. paſtoralis, de cau-
ſa. poſ. & pprie. & ita in ſpecie pſuluit Bal. conſi. 160. proponi-
tur, li. 3. Circa tertium, an deductis & productis dicatur fcā cu-
mulatio, non poſſum dare certum reſponſum, quia deducta, &
producta nō uidi. Circa quartū aduertendum eſt, an fuerit fcā
cumulatio petitorii, & poſſeſſorii retinēdæ, & vbi facta reperia-
tur non erit opus reſcripto, quia de iure cōi utrunque iudiciū
eſt eadem vnicaque ſentētia terminandum. Et in pronuncian-
do præmittendum eſt poſſeſſorium, in exequendo petitorium,
5 † ut eſt tex. ſm vnum intellectum, in c. cū dilectus, de cā poſ. &
proprie. & optime declat Soci. conſ. 198. iuſtiſſime iudex, li. 3. vbi
vero non reperiretur fcā cumulatio, non erit inutile impetra-
re reſcriptum, tā ſuper cumulatione, q ordine, maxime quia a-
bundans cautela nō nocet. l. teſtām nō 16, C. de teſt. Circa qntū,
qd merita concernit, videlicet qs melius iuſtificauerit poſſeſſo-
riū, qa atteſtationes nō uidi, rn̄deo ſm ea, q proponuntur motæ
Scęuolę, q R. do. Ep̄s melius pbauit. Pro cuius rei clariori de-
mōſtratione, pmitto, q in interdicto retinendi ſuccūbere dēt q
clam ab aduerſario ſuo poſſidet, l. 1. §. fi. & l. ſi duob. in princ. ff.
uti poſſi. & l. 1. C. eo. ti. Hoc ſic pmiſſo oſtēdit, q ciues pcēdētes cū
D. Ep̄o non probarunt ſe eſſe in quaſi poſſeſ. non ſoluendi tira
gium, & ſi pbarunt, talis poſſeſſio utpote clandeſtina, nō eos
iuuat in hoc vtili interdicto, vti poſſidetis. In primis ſciendū eſt,
6 q ciues Valentini in hac cā nō ſunt idonei teſtes, † quia agitur
de commodo uniuerſitatis, q concernit ſingulos, ut ſingulos, nō
uniuerſos, ſm Inn. & alios in c. cū nuncius, de teſtib. Pan. in cap.
inſup eo. titu. Cæp. in trac. ſeruit. ſub. tub. de ſerui. iuris paſcen-
di. Iaſ. poſt alios, in l. ſed ſi hac, §. qui manumittit, ff. de in ius uo-
can. Pan. pſ. 16. ad claram, col. 9. li. 1. Lud. Ro. conſi. 7. uiſis, ad fin.
Bal. conſi. 168. li. 2. & alibi ſæpe. Item ſciendū eſt, q ſi uiua uox
ciuium eſt ſuſpecta rōne proprij commodi, ut dixi, eo modo e-
rit ſuſpecta uox mortua, & conſequenter maiores ipſorum ci-
uium, q aliqn̄ fuerunt conductores tiragij, nō etiā probarunt,
7 † cū nō ſit credendum magis defunctis, q ipſorum uiuæ uoci, ſe-
cundum Pe. & Cy. in l. in bonæ fidei, C. de reb. credi. ēt probatur
per

per tex.in l.exēplo,C.de prob.traditur per Mod.maxime Iaſ.in
l.admonendi,col.63.ff.de iureiu. Tertio aduertendū eſt,quia ſi te
ſtes deponentes,ꝙ ciues Valētini ſunt in quaſi poſ.non ſoluēdi
tiragiū,nihil dicant de ſcientia & patientia d. Epi,non ꝓbabūr,
quia ſubiectū huius quaſi poſſeſ.eſt vſus & patientia,ſm Bar. in
l.2.C.de ſerui.& aqua.& Alex.in terminis multis cōſi.136.in cā
& ſue.col.pen.li.2. Et ſi dicatur,ꝙ conductores nunq̄ exegerunt
8 tiragiū a ciuib.rñdetur,ꝙ deſidia cōductorū † nolentium exige
re, non cōſtituit ciues non ſoluētes in quaſi poſſ. immunitatis
in præiudicium d. Epi,cui cōuentā penſionem ſoluerūt,l. ꝗuis,
§.cōductor,ff.de acqu.poſ.nec deſidia vel fortè dolus,aut collu-
ſio ipſorū cōductorum,qui ciues erant,præiudicat dño,nec ſuę
quaſi poſſeſſioni exigendi tiragiū,l.fin. C.de acq.poſ.conſuluit
Bal.conſi.330.ſtatuto cauetur,li.1. Nec dicatur,ꝙ diſpō d.l.ſi. &
d.§.ſi conductor,loquūtur in poſ.rerum corporaliū,quia de cor
poralib.ad incorporalia valet arg. & idē eſt iudicium,l. ſi pater
mulieris,ff.de iu.dot.& l.ſicut,ff.qui.mo.pig.vel hypo.ſol.& ſta
tuta loquentia de poſſeſſione rerum corporalium procedūt ēt
in quaſi poſſ.iurium incorporalium,ſm Aret.in rub. ff.de acq.
poſ.ad fi.& cōſi.30.ſuo themate,col.pen.per dictū Spe.in ti.de
prob.§.videndū,verſi.ſed pone. Et hoc in propoſito noſtro vo
luit Bar.in l.1.ff.vti poſ.bene facit tex.in c.olim,3.de reſt.ſpo. cū
ſim. Et ſi fortè dolo vel deſidia ꝯductorū foret acquiſita aliqua
quaſi poſſeſſio ciuib.illa eſſet fraudulēta & clandeſtina habita in
ſcio dño Epo. Omnis.n.poſſeſſio acquiſita inicio uero poſſeſ
ſore,dr clandeſtina,l.ſi ancillā,ff.pro ſuo.& firmat Bal.in d.con
ſi.330.& ꝯñ in hoc iudicio ſuccūbere dēnt ciues,quia clam poſ
ſident ab aduerſario,d.l.1.cū aliis ſ.alle. Ad textū,an Federicus
potuerit ꝯcedere immunitatē Valentinis in pręiudiciū eccl.cui
anteceſſores ſui donauerant ciuitatē cū pedagiis ac regalib.uni-
uerſis? Præſuppoſita validitate donationis,cum ſit cōis opi.ꝙ do
9 natio facta eccl. † per Conſtantinū ualeat,vt atteſtatur Pan. in
c.inter dilectos,col. 7.de fid.inſtr.per tex.in cap.fundamenta,de
elec.li.6.ēt abſq; inſinuatione,l.ſancimus ius,in fi.cum auc.ſeq.
& ibi Bal.C.de don. Vr̄ rñdendum ꝙ nō,quia perfecta donatio
nec retractari pōt,nec alterari,l.perfecta.C. de do.q̄ ſub mō. l.
velles.& l.ſi donōnem,C.de reuo.do. & maximè donatio facta
ecc.l.priuilegia,cū auc.ſeq.C.de ſacroſ.eccl.& Princeps tenetur
obſeruare ꝯctus ſui prædeceſſoris,c.1.de prob. Corroboratur,ꝙ
10 licet Pricēps poſſit priuilegia ſubditis ſuis cōceſſa reuocare,† c.
veniens, de pręſcr. non tñ pōt reuocare priuilegia cōceſſa non
ſubditis,vt tradit per Pan.& alios in c.nouit,de iud. Conſtat aūt
Epm & eccleſiam Valentinā nō eſſe ſubditos Imperatori,c.be
ne quidē,96.diſt.ergo &c.& ita ꝯſuluit Lud.Rom.conſ.298.cir
ca pmiſſā.& Pau.de Caſt.conſi.317,viſo,& examinato pūcto.in
2.par. Contrariū fortè uerius eſt,quia Imperator donādo ciuita-
tem Valētinā cū regalib.eccleſiæ,nō abdicauit a ſe ius ſuperio-
ritatis & ſupremę ptātis. Patet,quia(vt in facto pſupponit) Eps
pro iurib.tpalitatis recognoſcit Imperatorē,ſeu Chriſtianiſs. Re
gem habētē iura imperii. Potuit ergo Imperator rōne ſupremæ
11 ptātis eximere quos voluit ab oīb.oneribus,† ēt in præiudicium
feudatariorum,ut tradit per Pan.in c. accedētes, de pręſcr. &
in c.peruenit,de immu.eccl. & facit tex.in l.1.& per totū,ff.de iu.
immu.& in l.ſunt,munera,ff.de vaca.mune. Imo vr̄,ꝙ Impera-
tor potuiſſet penitus & in totum hmōi pedagium & tiragiū ex-
tinguere,l.1.C.de ſuperind.li.10. & maxime ſi nō eſſet licitè im
poſitū,l.illicitas,ff.de off.præſid.& de pa.iura.fir.§.illicitas,i vſi.
feu. vnde non vr̄ dubitandū,ꝙ ēt non potuerint in parte,l.ſi qs
cū totum,ff de excep.rei iud. Ad ſeptimū,an laudū prolatū per
Archiepm Viennę,& trāſactio factæ Auenioni corā Patriarcha
Antiocheno,& aliis cōmiſſariis Apſicis de iure ſubſiſtāt, & præiu
diciū afferant eccl. Valentinę. Prima ꝯſideratōne vr̄ rñdendum ꝙ
non,quia Prælatus ſine authoritate ſuperioris nō potuiſſet ꝯce-
dere immunitatē ciuib. Valentinis,c. Epi,c.fi.de reb.eccl.nō alie.
nā ēt adminiſtratores Reipub.nō pñt ſine Principis authoritate
alicui ꝯcedere immunitatē,l.1.C. de immu.nem.ꝯced.l.euacua-
tis,C.de decur.li.10.traditur per Bar.in l.2.ff.de iure immu.ergo
nec ēt potuit ꝑ tranſactionē,ne indirectè ꝯcedatur,ꝙ directè ꝓ-
hibet,vt eſt tex.in c.veniēs,de trāſa.& firmant Pan.in c.contin
git,co.ii. Sicut nec Præſes puinciæ,nec adminiſtrator Reip.pñt
ꝑ trāſactionē remittere iura ciuitatis clara & liquida, l. præſes,
C.de trāſa. Iſtud.n.ius tirag.ꝗ donatū eccl.erat liquidiſſimum ēt
ꝯ ciues, ꝯ quos pſupponit latā fuiſſe ſniam per Imperatorē, q̄
ſnia imperialis ꝯſtituit ius certiſſimū,l.fi.C.de legi.nec ab ea re-
clamare licet,l.1.ff.a qb.app.non lic. Nō valuit ergo trāſactio
tanq̄ ſuper deciſis & clariſſimis facta,l.poſt rē,ff. de tranſ. Sic ēt
non valet laudum Archiepi,quia Eps Valentinus nō potuit cō-
12 promittere † ſuper iurib.gabellarū: nam qui nō pōt rē alienare,
non ēt pōt de illa ꝯpromittere,c.cū tpe,& ibi no. Pan. & alii,de
arbitr.& firmat Lap.alleg.3.& latè Lud.Rom.ꝯſi.396.circa pri
mū,in 3.dub.Soc.ꝯſ.18.col.12.lib.2.Dec.ꝯſ.44.col.2.Sed Eps in-
cōſulto Romano pōtifice,nō potuit remittere iſtud ius tiragii,
vt ſ.ꝓbaui,& eſt tex.in c.ꝙ qs,35.q.9.& facit tex.in auct. hoc ius
porrectū,C.de ſacroſ.eccl.ergo nec ēt potuit ꝯpromittere. Et

hanc partē amplector,niſi ciues allegent laudum & tranſactio-
nes fuiſſe per papā cōfirmata. & ad probandū ꝯfirmationē de-
ducant curſum tanti tpis,cuius initii non exiſt memoria; nam
13 ex curſu tā longiſſimi tpis pſumitur † papæ confirmatio,ſi alle-
getur,vt in ſimili caſu immunitatis ꝯſuluit Dec.conſi.158. in cā
exemptionis,col.fi.& Barb cōſi.35.ſapienter ſcribitur,col.ante-
pen.& ſeq.lib.2.per no.in c.cum apoſtolica,de his,q̄ fiunt a pla.
ſine conſen c.& in l.cum de in rē verſo,ff.de vſu.& plenè tradi
tur per Ale.conſi.6.li.1.Old.conſi.316.Raph.Cum.cōſ 83.quia
cā decimalis.Fulg.conſ.166.in qōne,quæ vertitur,& alibi ſæpe.
Ad octauū,a quo(vt video)dependet pūctus totius ꝯtrouerſiæ,
an hæc conceſſio immunitatis laudo,tranſactione,& forte pa-
pæ priuilegio roborata,extendatur ad caſum firmę clauſę. Vide
retur ꝙ ſic, quia huic ēt caſui conueniunt verba exemptionis &
14 priuilegii,ergo ēt conueniet diſpoſitio,cum ex tenore † priuile-
gii cognoſcatur intentio cōcedentis,c. porro,c.receptionis, de
priuil. Intelligitur.n. Federicus conceſſiſſe immunitatē omnib.
caſib.qui ſub verbis cōprehendi poſſunt,l.Gallus,§.quidā recte,
ibi,q̄ ex uerbis concipi pñt,ff.de lib.& poſth.& l.ſi quis ſtipula-
tus ſit Stichū, ibi,quęrentib.inſpiciendus eſt ſermo ſtipulatio-
nis,ff.de ver.obl. Verū pdictis & aliis,q̄ ex lectura priuilegii,lau-
di,& tranſactionis extrahi poſſent,non obſtantib. ꝯtrariam ſenten
tiam tanq̄ iuri & ęquitati magis cōſonam amplectendam arbi-
tror,infraſcriptis rōnibus. Primò quia credendū non eſt Impe-
ratorem uoluiſſe priuilegiare Valentinos ciues eo caſu,quo cō-
15 tingeret eccleſiā immodice † lædi,c.cū ad hoc,de cler. nō reſid.
& ibi no. Pan & alii,ꝙ priuilegiū principis non eſt obſeruandū,
qñ ex poſt facto incipit eſſe ualde nociuū. Tertio,ad idē eſt me-
lior tex.c.ſuggeſtū,de deci.vbi priuilegium immunitatis a ſolu
tione decimarum,non eſt obſeruandum eo caſu, quo priuile-
giatus poſtea acquirat tot pdia, pro quib.ſi decimas non ſolue-
ret,inferretur enorme damnū eccleſiæ. Ita dicendū in caſu nro,
quia ſi priuilegiū immunitatis cōceſſum Valentinis traheret ca
ſum firmæ clauſæ,q̄ ex poſt ſuperuenit, enormiter imo totali-
ter læderetur eccleſia in ſuo iure tiragii. Nā tpe cōceſſionis pri
uilegii,laudi,& tranſactionis,cuilibet conceſſa erat facultas tra-
hendi ſalē, & licet tunc Valentini forent exempti a ſolōne ti-
ragii,alii tñ oēs trahentes ſoluebant tiragiū do. Epo. At nunc ꝙ
Chriſtianus Rex clauſit fores,ſi cōtingat Valētinos eſſe firma-
rios & conductores tiragii,quia alic non licebit aliis ſalē trahe
re,ſi dixerimus Valētinos firmarios fore exemptos,eccleſia fru
ſtrabitur in totū ſuo iure tiragii. Quē caſum ſi Imperialis Maie
ſtas conſideraſſet euenturū,non eſt credendū,ꝙ in talem euen
tum voluiſſet Valentinos vti illo priuilegio. Hinc dicebat Card.
Flor.in cle. in plenti,in vltimis verbis,de cenſi.ꝙ tales exēptio-
nes tanq̄ tendentes ad noxam,admittendæ non eſſent, per tex.
in d.c.ſuggeſtū,& hac rōne dicebat gl.in c.reſcripta,25. q. 2. ꝙ
priuilegium ſtatim vires perdit, q̄primum incidit priuilegiū in
iniquitatem & dicit Fel.poſt Aret.in c.nouit,col.6.de iud.ꝙ nō
ſolū reſoluitur priuilegium,ꝙ ex poſt enormiter lædit tertiū,vt
in d.c.ſuggeſtum,ſed ēt quod ex poſt grauiter lędit ipſum cōce
dentē pręter eius intentionē,arg l.Seio,§.medico,ff. de ann.le-
ga.& l.fiſtulas,§.frumenta,ff.de ꝯh.emp.& dicūt Alex.& Mod.
in l.ſi ex toto,ff.de leg.1.in prin. ꝙ priuilegium immunitatis nō
trahitur ad caſum veriſilr non cogitatū per concedentē, iurib.
præallegatis, & priuilegiū exemptionis a procurationib.conceſ
ſum clericis alicuius loci,nō eſt obſeruandum caſu, quo adeo
multiplicati ſunt clerici illius loci,ꝙ omnem fere procurationē
abſorbeant,ſm Card & Fel.in c accedentes,de pręſcr. in omni
16 .n.priuilegio intelligitur exceptum graue damnum † alterius,l.
2 §.ſi quis a principe,ff.ne qd in loco pub.l.nec auus,C.de emā-
cip.li.c.quamuis,de reſcr.li.6. Et priuilegium a principio æquū
dēt euaneſcere,ſi ex poſt efficiatur iniquum,ſm Old.conſi.268.
qō eſt vtrum,col.1. Secūndo quia Valentini, qui conduxerunt
firmam ſalis a Chriſtianiſſimo Rege,iam non amplius trahunt
ſalem uti ciues Valentini,ſed uti Regis firmarii: alioquin ſi uti
Valentini ualerent trahere ſemotā conductione,ēt cuilibet Va
lentino liceret,ꝙ ipſi firmarii lato ore negant. Dato ergo,ꝙ Va
lentini eſſent immunes vti Valentini,non tñ erunt immunes uti
17 firmarii Regis. Nam ēt Rex † ipſe tenetur ad datium tiragii, ſi
negociandi cauſa ſalem vehat,ſm Bal.conſi.226. cauetur ſtatu-
to Mōtis Politiani,ſm meam impreſſionem,ēt ꝙ ipſe pedagiū
& tiragium donauerit eccleſiæ. Nō ob.tex.in l.licitatio,§.fiſcus,
de publ.& vectig. & commiſ. quia procedit quando fiſcus, &
princeps vſus ſui gratia transfert res ſuas de loco ad locum nō
mercandi cauſa,& idem tenet Bart.in l.1.de naui.lib.10. Aret.in
l.cætera,§.hoc Senatuſconſultum,ff.de leg.1. nec etiam immu-
nis eſt eccleſia,qñ negotiatur,cle fin.gl.& Cano.de cenſi. Cū igi
tur Rex teneatur,non uideo rationem, quare eius firmarii de-
beant eſſe immunes.bene facit tex.in l.apud Iulianum,§.1.& ꝙ
ibi notatur,ff.ex quib.cau.in poſſ.eat.& 10 l. heres abſens,ff. de
18 iudic. Tertiò,quia priuilegium † exemptionis dēt taliter intelli-
gi, quod non contineat iniquitatem, vel abſurditatem, ſecun-
dum glo.ſolemnem in c.paratus,23.q.1.Bald.in l.1.in 4. notab.
C.de

C. de legi, & Iaſ. in l. ſi col. 4 in fi. ff. de conſt. Prin. Hæc aũt interpretatio, q̃ et firmarij ſint immunes, continet maximã iniquitatẽ, quia ſic eſſet in arbitrio cuiuslibet Valentini licitãdo firmã, ſubijcere ius Ep̃i in totum, ergo fugienda & abijcienda eſt talis iniqua, & abſurda intelligentia. Non obſt. verba priuilegij, qa mens concedentis p̃ualet verbis, ca. q̃to, de prio. c. 2. requiris, de app. Mens aũt Federici non fuit priuilegiare ciues Valentinos in euentum firmę clauſæ, vt ſ. probatum fuit, ergo &c. Ad nonũ, an pp̃ euentum firmę clauſæ priuilegiũ Valentinorum reuocetur in totũ, vel ad aliquam moderationem ſit reducendũ? Pan. in d. c. ſuggeſtum. r̃ndet, q̃ reuocatur in totum, quia non apparet pro qua parte poſſet cõſiſtere, arg. l. 1. §. Trebatius, ff. de aqua quot. & eſti. & c. deteſtãda, de cõceſſ. p̃b. lib. 6 Ex quo datur intelligi, q̃ ſi poſſet quoquõ cõſtare, quot modia ſalis veriſimiliter traheret Valentini ſingulo anno, ſi firma clauſa non eſſet, pro ea quantitate d̃ret conſiſtere priuilegium, nam firmarij ſubrogantur in locũ omnium perſonarũ, quę poſſent ſalem trahere, ſi firma nõ eſſet, ergo pro portione Valentinorum, in quorum locũ ẽt ſubrogantur, dẽnt vti poſſe priuilegio, §. fuerat, vbi Iaſ. col. 1. Inſt. de ac. c. eccleſia, vt lite pend. Ad decimũ, an fuerit enormis læſio iuſtificata, non inſiſto, tum quia non vidi acta, tũ quia re ipſa apparet de enormi læſione. Imò fere de totali, cum nulli alieni liceat ſalẽ trahere. Ad vndecimum, an arreſtum, ſeu ſn̄ia curiæ patiat exceptionẽ rei iudicatę in hoc iudicio. Super iſto puncto poſſunt multa iura citari, ſed concluſiue procedẽdo r̃ndeo.

58 Aut ſn̄ia lata fuit in poſſeſſorio, † & conſtat non obſtare in iudicio petitorio, l. & an eandẽ, §. fi. ff. de excep. rei iud. Aut lata fuit in petitorio, vt quia ciues propoſuerunt actionẽ negatoriam, & adhuc ſm ea quæ proponuntur, r̃ndeo tale arreſtũ non parere exceptionem rei iudicatę ꝯ d. Ep̃m nunc agentem cõfeſſoria infraſcriptis rationibus. Primò quia talis exceptio firmæ clauſę non fuit expreſſe reiecta per arreſtũ. & licet cenſeatur ta

60 cite reiecta, l. a. C. de ord. cog. & c. 1. extra eo. tñ talis reiectio † tacita non obſtat quominus illa exceptio poſſit deduci in alio iudicio per modum agendi, ẽt ad eundem finem, l. ſi aũt, §. fin. ff. de neg. geſt. l. q̃ in diem, §. ſi rõnem. ff. de cõpen. per quę iura ita determinat Pau. de Caſt. in l. 1. col. 4. C. de ord. iud. & Bar. in d. §. fi. quod maxime verũ eſt, ſm eum, ſi de tali exceptione non ſit plenarie cognitum, l. ſi quis a liberis, §. ſi vel parens, ff. de lib. agn. Secundò, quia ſententia lata in pręiudicium ingenuitatis ſeu libertatis, cuius exceptio propoſita fuerat, non patit exceptionẽ rei iudicatæ in alio iudicio, ẽt inter eaſdẽ perſonas, d. l. 1. & ibi gl. & oẽs indifferenter, C. de ord. iud. Ergo non ẽt pariet exceptio-

61 nem rei iudicatę in p̃nti ciuium præ cauſæ, † quæ æquiparatur cauſæ ſtatus, ſeu libertatis, ſm Bar. in l. proxime, §. nomen, ff. de his, quę in teſta. delentur. Tertio, quia ſn̄ia lata per curiam, poteſt eſſe vera abſq; eo, q̃ intelligatur pronunciatum ſuper exceptione firmæ clauſæ. Ergo non obſtabit in alio iudicio, vt declarat Bar. in d. l. ſi aũt, §. fi. & in d. l. 1. & in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verb ob. Nam intentarunt negatoriã, quia ciues, non quia ciues firmarij. Vnde licet Ep̃s exciperet, q̃ firmarij non debent gaudere beneficio immunitatis, non tñ talis exceptio elidebat intentionem agentium ex ea cã tantum, quia ciues. Merito ſententia lata in fauorem ciuium ſimpliciter, non proderit firmarijs. Nec obſtabit in alio iudicio D. Epiſcopo agẽti ꝯ firmarios, quia limitata cã limitatum producit effectum, l. age, C. de tranſ. l. in agris, ff. de acq. rer. do. Et ita expreſſe declarat Bart. in l. & an eandem, §. actiones, col. a ff. de except. rei iudicatę.

RESPONSVM VII.

PRinceps Qui læſo ſatisfacto crimen indulget, veniã dediſſe creditur reo ſub cõditione, ſi offenſo ſatiſfecerit. Nõ eſt itaq; recipiẽda gratia, niſi cõditio fuerit purificata. Satisfeciſſe autem reus non dicitur datione fideiuſſoris, cui læſus fidem accommodare recuſat.

SVMMARIVM.

1 *Verba illa, ſatisfaicta a partie, reddunt gratiam Regis conditionalem, qua conditio niſi purificetur, non eſt obſeruanda diſpoſitio, nu. 2.*

3 *Cauſa criminalis ſine incommoditate ciuilis in iudicio mixto ſeparari non poteſt.*

4 *Satisfacit is, qui fideiubet. & vide quomodo procedat.*

5 *Pœna inſolidum committitur, & ſi in vno tantum conuentionis capitulo contra uentum ſit, etiam ſine auxilio exceptionis.*

6 *Pœna adiecta dationi non debetur, tanquam præſumatur adiecta in fraudem uſurarum.*

7 *Pœna non debet excedere quadruplum.*

8 *Rex Franciæ in ſua ditione dicitur Imperator, cum neminẽ recognoſcat.*

Reſpon. Interpreta.

1 VErba illa, ſatisfaicta a parție, cũ ſint prolata p ablatiuos abſolutos reddũt gr̃am Regis † cõditionalẽ, l. euictis agris, ff. de viu. l. a teſtore, ff. de cõd. & dem. l. ab emptione, ff. de pac. Et iõ niſi purificetur

2 condõ, non eſt obſeruẽda diſpõ. † l. iubemus, §. ſin autem. C. ad Treb. Conditio aũt nihil ponit in eſſe, l. quę ſub condõne dandorũ x. ff. ſi quis omiſ. cau. teſt. niſi fuerit purificata, l. qui hær. §. fi. ff. de cond. & dem. Et q̃ ablatiui abſoluti nihil diſponant, niſi condõ purificetur, traditur per Cald. conſi. 1. ſub rub. de ver. ſig. per Bal. conſi. 498 q̃ritur, ſi creditores, lib. 5. & alibi ſæpe. R̃ndeo igitur non eſſe interinandã gratiã conceſſam Magnificæ D. Meritæ Triuitiæ relictæ quondã Magnifici D. Ludouici de Boleris olim Dñi de Centralo, & eius filijs, niſi prius ſatisfecerint Magnificis Dñis Vicecomiti de Cadeneto, & Catharinæ de Claromõte iugalib. de omnib. & ſingulis damnis intereſſe, & expenſis taxatis & liquidatis, & de quib. in inſtr̃o tranſactionis, q̃ nõ ſolum rõne prædicta iuſtificatur, ſed ẽt authoritate cõprobatur. Ita n. determinauit in propoſito Bal. in l. 1. col. fi. C. de furt. Inquit. n. ſi per ſtatutum remittatur tertia pars pœnæ cõfitenti delictum, nihil remiſſum vr̃, niſi prius fuerit facta cõfeſſio; quia illa verba, cõfitenti delictũ, &c. licet ſint datiui caſus, tñ æquiparantur uerbis prolatis p ablatiuũ abſolutũ, & ſicut per ablatiuũ redditur gratia condõnalis, ita & per datiuũ. Sequuntur Mod. Ta. in ru. b. ff. ſol. mat. & idẽ voluit Alber. Gand. in trac. malefi. in ti. de tranſ. & pac. in malefic. & ita in ſimili cõſuluit Guido Papæ cõſi. 205. circa pceſſum, col. antep. vbi vult, q̃ hæc verba, Proueuque ſoit ſatisfaita partie, reddunt diſpoſitionẽ conditionalem, quia illud verbum, prouiſo, fuit prolatũ per ablatiuum abſolutum. Alia ẽt rõne probatur noſtra cõcluſio, quia in dubio non eſt credendũ, q̃ Rex voluerit p̃iudicare iurib. p̃lorũ coniugum, l. 1. §. ſi quis a principe, ff. ne quid in lo. pub. c. ſuper eo, de off. deleg. c. q̃uis, de reſcr. in 6. ẽt in aliquo minimo, c. cum olim, & ibi no. de pluet. Non ergo eſt præſumendũ, q̃ voluerit concedere gratiã & abolitionem criminũ & proceſſuum criminalium anteq̃ parti fuerit ſatisfactum, quia per abolitionẽ iudicij criminalis præiudicatur parti in iudicio ciuili, q̃ colore iudicij criminalis fauorabilius et efficacius reddebatur, maxime quia intereſſe dñorum coniugũ, hẽt connexitatẽ cũ intereſſe fiſci reſpectu pœnę quinquaginta millũ ſcutorũ auri, cõis parti & fiſco, l. 1. C. de vend. rerum fiſc. coniun. cũ priua. lib. 10. Eſt. n. hoc iudiciũ pęnæ cõia fiſco & priuato miſtum, c. tuæ, de proc. traditur per Pan. & alios in rub. de

3 iud. & in iudicio miſto nõ põt ſeparari † cã criminalis ſine incõmoditate ciuilis, vt per Ale. conſi. 85. in cã vertente, in vlt dubio, lib. 1. Ex p̃dictis liquido conſtat ſatisfaciendũ eſſe patri prius, quã gratia interueniret. Sed forſan dubitabitur de mõ ſatisfaciendi, an ſatisfiat fideiubere de ſoluendo. ſatisfacit. n. ẽt is, qui fideiubet,

4 † l. ſolonis verbũ, & l. ſatisfactio, ff. de ſol. Contrariũ tñ hoc loco r̃ndendum eſt per tex. in auc. ſi q̃ñ, C. de conſt. pec. & in l. fi. ff. ſi cer. pet. & per tex. in l. 4. §. ait prętor, vbi caſus, ff. de re iud. Nec ob. q̃ fideiubens dicat ſatisfacere, qa verũ, vbi agitur de ſatisfaciendo debito legali, vel vbi pars tali ſatisfactione ꝯtentat, alias ſecus, ſm Bar. & ſcrib. in l. 1. ff. qui ſatiſd. cog. Dubitari quoq; poterit, an ex eo, q̃ dñs de Centralo non ſoluit 2000. ſcutos auri in termino cõuento, & ſic pp̃ ꝯuentionem in uno e. cenſeatur cõmiſſa pęna inſolidum? & ratio dubitandi eſſe poterit, quia plura ſunt facta, & plures ſtipulõnes plurium factorũ, l. ſcire debemus, ff. de ver. obl. & ꝯñ videretur ſolum cõmiſſa pœna pro rata ꝯuentionis, vel ſaltem vr̃, q̃ ex æquitate cõpetat exceptio pro capitulis, quib. non fuit ꝯuentũ, l. ſi ſeruus, § 1. ff. ſi quis caut. Sed

5 p̃miſſis non obſtantib. r̃ndeo pęnã † cõmiſſam fuiſſe in ſolidũ, abſq; auxilio exceptionis, per tex. in l. ſi is qui ducenta, §. cũ ita, ff. de reb. dub. per quem ita firmant Bar. & *cõiter* Doct. in l. 4. §. Cato, in 10. opp. ff. de verb. obl. Et rõ eſt, quia reſpectu pęnæ vnica eſt ſtip̃lo pœnalis, & illa plura facta promiſſa hñr pro vno, reſpectu ſtipulationis pœnalis, licet reſpectu oblõnis primitiuę, p̃miſſiones & ſtipulationes, ſm Old. dicãtur diuerſæ in conſ. 29. de rigore iuris. & iſtud eſt, q̃ dixit Bar. in d. l. ſcire dẽmus. dum dicit, q̃ ſi plura copulentur ad unum effectũ, vnica tñ erit ſtipulatio, l. ſi hæredi plures, ff. de cond. inſt. Cum igitur unica ſit pœnalis ſtip̃lo quinquaginta millium ſcutorum, per ꝯuentionem in vno, erit commiſſa pęna in ſolidum. Tertia forte proponet dubitatio, q̃ agi non poſſit ad pœnã, quia non fuerunt perſoluta duo millia ſcuta in termino conuento, quia ſic pœna uideretur

6 adiecta dationi, † quo caſu non dẽtur, tanq̃ pręſumatur adiecta in fraudem uſurarũ, ſm Bar. & alios in l. rogaſti, §. ſi tibi, ff. ſi cer. pet. & in l. cum allegas, C. de vſur. Sed certe hæc rõ non militat in caſu iſto, in quo non petitur pęna ex eo, q̃ non ſit ſoluta pecunia, ſed ex eo, quia non ſit paritum ſn̄iæ & rei iudicatę p principem: nã ſi arbiter iubeat dari pecuniam certo die ſub pœna, tunc ceſſat vſurarũ præſumptio, & integra pœna dẽtur, ſi non fuerit ſententię paritum, c. dilecti, de arbit. Item non ſolũ agitur hoc loco ad pœnã, quia non ſit ſoluta pecunia, ſed quia nõ fuit repręſentata filia per do. Antonium hæredem domini Ludouici iuxta conuenta, & ſic agitur ad pœnam, quia non factũ, q̃ fieri debebat, quo caſu ceſſat pręſumptio vſurarum, & pœna cõmiſſa debetur, l. 5. §. fi. ff. de verb. obl. traditur per ſcrib. in l. ſtipulatio iſta, §. alteri, eo. ti. & in d. §. ſi tibi. Pręterea, q̃ñ pœna adijcitur dationi in contractu tranſactionis, non conſideratur p̃ſumptiõn uſurarum, niſi tranſactio inita foret ſuper cõtractu mutui, ſm Bald. in d. l. cum allegas, & Imo. in d. §. alteri. nam tunc agitur ad pœnam, quia agens adimpleuit contractũ pro parte ſua, & ad-

& aduerſarios non adimpleuit, &c. Poterit deniq; dubitari, an
7 hęc pœna dicatur exceſſiua, q̄a excedit † quadruplum ꝯ̄ §. oēs,
Inſt. de ac. & l. vni. C. de ſent. quæ pro eo, quod inter. Nam ta-
les exceſſiuæ pœnę non v̄r exigi poſſe, ſaltem de iure canoni-
co, c. ſuam, de pęn. Sed ꝯ̄rium reſidendum eſt. Nam ſi teneamus
opi. glo. & Dyn. in d. l. vnic. ꝙ pęna conuentionalis appoſita in
ꝯ̄ctu per nomina ſimplicia poſſit in infinitū aſcendere, ſecus ſi
per nomina multiplicatiua: res clara erit in caſu iſto, quia pęna
fuit adiecta per noīa ſimplicia. Si vero teneamus opi. Bar. in d. l.
2. & in d. §. alteri, ꝙ pœna adiecta in ꝯ̄ctu certum in ſe continen-
te poſſit aſcendere ad eam ſummam, q̄ velint ꝯ̄hentes, ſiue ſit
adiecta ꝑ nomina ſimplicia, ſiue multiplicatiua, noſtrū inſtum
verius eſſe comprobatur. Et hanc ſequuntur Ang. Aret. & Iaſ.
in d. §. alteri. Si vero amplectamur opi. Pet. de Bellap. & ſequa-
cium, ꝙ pęna conuentionalis non poſſit aſcendere ad quadru-
plum, adhuc ſint ea, quæ proponuntur, v̄r, ꝙ in ſolidum exigi
poſſit, quia ſm̄ Ang. & Imo. & ſi ꝯ̄hentes non poſſint facere,
ꝙ pœna aſcendat vltra quadruplum, tn̄ hoc pōt facere lex, &
legis authoritate ꝯ̄hentes ideo pſt̄. Verum in caſu iſto autho-
ritate Chriſtianiſſimi Regis, & ſic authoritate leg. viuæ, adie-
8 cta fuit in ꝯ̄ctu hmōi pœna, ergo &c. Nam Rex Franciæ † in
ſua ditione dicitur Imperator, cum neminem recognoſcat, c.
per venerabilem, q̄ fil. ſint leg. & conſequenter dicitur lex vi-
ua in terris, vt ſicut Imperator, §. fi. in Auct. de conſuet. Acce-
dat, ꝙ commiſſa fuit pœna non ſolum propter moram in ſol-
uendo duo millia ſcuta, ſed etiam propter moram in repręſen-
tando filiam matri, quorum omnium intereſſet forte, ſi qua-
druplicitet aſcendat ad eandem ſummam.

RESPONSVM VIII.

CArolus Quartus Romanorum Rex priuilegium exigendi pedagium ita confirmauit, iura & pedagia, & ſi prout tu Gaugerie, & progenitores tui (vt aſſeris) ritè & rationabiliter habuerunt, & pacificè poſſederunt, ex certa ſcientia ꝯ̄firmamus & innouamus. Dubitatum fuit, an Arnaudus huius confirmationis vigore iu-te poſſit ab incolis Montilij pedagium exigere? Ego nequaq̄ poſſe reſpondi, cum non probauerit ſe vel in parte Gaugerij hæredem eſſe, nec progenitores Gaugerij tempore confirmationis, & antea pacificè poſſediſſe.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio facta ex certa ſcientia Principis, validat quod ante erat inualidum.*
2 *Priuilegium ſatis probat certam ſcientiam Principis, ſi in eo ſcriptum ſit de certa ſcientia & plenitudine poteſtatis.*
3 *Priuilegij tenor ante omnia diligenter inſpiciendus eſt.*
4 *Supplicans debet probare omnes qualitates expreſſas in precibus, veras fuiſſe tempore ſupplicationis.*
5 *Priuilegium, vel reſcriptum, non faciens mentionem de colorata poſſeſſione aduerſarij, nullius eſt momenti. & quid ita, nu. 6.*
7 *Ius exigendi pedagium habens ex priuilegio Principis, non poteſt illud vendere ſine Principis licentia.*
8 *Scientia certa quando roboret actum inualidum.*
9 *Priuilegium confirmatum cenſetur eſſe maioris authoritatis.*

Reſpon. interpreta.

VIdetur Aperto ore dicendum, d. Arnaudum ꝑbaſſe ſibi competere ius exigendi pedagium per inſtr̄m priuilegij ſibi per Carolum Quartum Romanorū Regem ꝯceſſum, q̄ tale priuilegiū
potuit concedere, c. ſuper quibuſdā, §. præterea, de verb. ſign. &
to. tit. C. no. vect. ſine iuſſu Princ. &c. Sacrilegij n. eſſet, dicere
Imperatorē iſtud non poſſe, l. 2. C. de cri. ſacrile. c. ſi quis ſuadē-
te, § committitur, 17. q. 4. De p̄tāte itaque non eſt dubitandum,
de voluntate autem v̄r etiam conſtare. Verba enī priuilegij cla-
riſſima ſunt. Inquit enī Carolus, ſe ex certa ſcientia confirma-
re, & quatenus opus eſt, de nouo ꝯcedere ius & facultatē exigē-
di dictum pedagium, vnde cum in verbis nulla videatur ambi-
guitas, non eſt adinuenda voluntatis qō. l. ille, aut ille, §. cum in
1 verbis, ff. de leg. 3. Confirmatio enim † facta ex certa ſcientia
Principis, validat quod ante erat inualidum, c. 1. & c. veniens, vbi
glo. in ver. ꝯfirmatam, de tranſa. & voluit Bar. in l. priuilegia, C.
de ſacroſ. ecc. Card. conſi. 44. ꝙ ratificatio. Pan. ꝯſi. 42. illud, col.
2. lib. 1. Alex. ꝯſi. 39. viſo, lib. 4. & ꝯſi. 1. col. 14. lib. 5. Et ſi diceretur
non conſtare de certa ſcientia Principis, eſſet a veritate deuiare,
& expreſſe calumniari, quia in priuilegio expreſſe fit mentio de
2 certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, ex cuius lectura † ſatis
dicitur probata certa ſcientia, ſm̄ glo. fi. in cle. & ſi principales,
de reſcrip. & in c. ſtatutum, in gl. eo. tit. lib. 6. Pan. in c. examinata,
de confir. vti. vel inuti. Lud. Rom. conſi. 227. Iſtę ſunt rationes.
& Alex. in d. conſi. 39. & facit tex. in clem. 1. de proba. Verū his,
& ſimilibus nō attentis, contrarium verius eſſe reſpondeo, in-
fraſcriptis conſiderationibus. Conſidero. n. tenorem priuilegij,
3 qui eſt ante omnia diligenter † inſpiciendus, c. accepimus, alias
recepimus, de priuil. quia dat legem priuilegio, ſm̄ Bald. in c. 1.
§. denique, quæ fue. pri. cauſa benef. amit. & in c. 1. ad agna. vel
filij, Ieſun. & Curt. ſeni. conſi. 49. memoriæ recolendæ Dux ter-
tius Philippus, col. 8. & alibi inquit Iureconſ. quęrentib. inſpi-
ciendus eſt ſermo ſtipulantis, l. ſi quis ſtipulatus ſit Stichum, aut
Pamphilum. ff. de verb. obli. Sic in caſu noſtro inſpiciendus eſt
ſermo huius priuilegij, qui talis eſt. Singula iura & pedagia prę-
ſcripta, ſi & prout eadem ipſe Gaugerius, & ꝓgenitores tui (vt
aſſerit) ritè, & rōnabiliter habuerunt, & pacificè etiam (vt præ-
fertur) poſſederunt, confirmamus & innouamus. Ex quib. ver-
bis apparet, ꝙ Imperator noluit ex hmōi innouatione nouum
aliquod ius concedere, ſed antiquum, ſi quod Gaugerius ha-
bebat, ꝓprobare, vt formaliter inquit tex. in c. cum dilecta, de
confir. vti. vel inuti. voluit enim concedere pedagia, quatenus
ritè & rōnabiliter habita & pacificè poſſeſſa ſint, cap. inter dile-
ctos, de fide inſtr. Tm̄ igitur fuit Gaugerio conceſſum, quantū
ante ꝯceſſionem poſſidebat. Nihil ergo iuris ei confertur, niſi
quatenus antea ſibi competere, & vſum fuiſſe oſtendatur, l. ꝙ
ſi in venditione, ff. de hęre. vel act. vend. l. ſi ſic, §. 1. ff. de leg. 1. l. ſi
nō deſignata, C. de fal. cau. adiec. leg. ita in ſpecie, & in ſimili ca-
ſu cōſuluit Old. conſi. 164. viſo priuilegio. Niſi ergo D. Arnau-
dus probet, ꝙ ante conceſſionē priuilegij ſui anteceſſores eſ-
ſent in quaſi poſſeſſione huius pedagij, non erit eius intētio iu-
ſtificata. Nam eum priuilegium ſe referat ad titulū & poſſeſſio-
nem anteriorem, nihil probat, niſi conſtet de relato, auct. ſi qs
in aliquo, C. de edendo. Corroboratur, quia Princeps ſe refert ad
ſupradicta, vt patet ex ver. ut aſſerit. & ver. vt p̄fertur. vnde ni-
hil dr̄ ſupplicanti conceſſum, niſi conſtet ſupplicata eſſe vera, c.
quia circa, & ibi no. Pan. de cōſan. & affi. tenetur ſupplicans pro
4 bare † omnes qualitates expreſſas in precibus veras fuiſſe tp̄e
ſupplicationis, c. conſtitutus, ꝫ. de reſcr. vbi Fel. col. 1. & conſu-
luit in propoſito Soc. conſi. 164. viſa bulla, lib. 2. ꝙ non valet pri-
uilegium conceſſum impetranti aſſerenti ſe eſſe in longa & an-
tiqua poſſeſſione, niſi fides fiat de tali antiqua poſſeſſione, q̄a
Princeps non ita de facili cōceſſiſſet ſi ſciuiſſet impetrantē non
poſſediſſe. Nec enim Imperator voluiſſet priuare homines
Montilij ſua quaſi poſſeſſione libertatis. Hinc dicimus priuile-
gium vel reſcriptum, non faciens mentionem de colorata poſ-
5 ſeſſione † aduerſarij vt potè ſubreptitiū, nullius eſſe momen-
ti, c. dudum, de priuil. c. cum noſtris, de conceſſ. præb. nam &
6 ſubreptio & obreptio † vitiant priuilegium & confirmationē,
c. ad noſtram, & c. porrecta, de confir. vti. vel inuti. & benè facit
dictum Ioan. And. in addi. Spec. tit. de cau. poſſ. & propr. §. 1.
ver. quid de colligentib. Id ēt ex abundanti addo, ꝙ dn̄s Arnau-
dus non pōt ſe iuuare hmōi priuilegio, niſi probet ꝙ ſit ex hę-
redib. & ſucceſſoribus vlibus pręfati d. Gaugerij, quia habens
ius exigendi pedagium ex priuilegio Principis, non poteſt illud
7 vendere † ſine Principis licentia, ſm̄ Bar. in l. quidem, in fi. prin.
ff. de aqua plu. arc. quem ſequitur Io. Bert. in tract. de gabell. in
1. parte, q. 14. Ex his liquido conſtat non eſſe fundatam intentio
nem d. Arnaudi. Nec obſtat, ꝙ certa ſcientia roboret actū inua-
lidum, quia verum, ſi cōceſſio, ſeu cōfirmatio inualida fiat ſim-
8 pliciter, ſecus ſi clauſula adiecta, prout ritè & rōnabiliter † ha-
buiſti, & pacificè poſſediſti, quia tunc actus confirmationis ap-
paret celebratus ſub conditione, quæ nihil ponit, niſi appareat
de purificatione conditionis, ſm̄ Pan. in c. 1. & in c. examinata,
de confir. vti. vel inuti. & probatur in c. quia diuerſitatem, de
conceſ. pręb. Et ita ꝯſuluit Pan. in d. ꝯſil. 62. & D. Alex. in dicto
conſi. 39. Et ſi dicatur, ꝙ fruſtra fuiſſet impetrare confirma-
tionem, ſi nullum ius de nouo tribueret; reſpondet idem Pan.
in d. cap. 1. quòd talis confirmatio prodeſt ad plura. Primo quia
9 priuilegium confirmatum † reputatur eſſe maioris auctorita-
tis, c. quis neſciat. 11. diſtin. Item magis timetur, & efficacius
obſeruatur, c. quamquam, 23. diſt. c. ſi aduerſus, de hęret. & ſol-
lent impetrari, ne videantur exigere pedagium abſque ſcientia
ſuperioris, ſecundum eum.

RESPONSVM IX.

QVæritur, An Hyſpano Cæſaris militi ab incolis Caſtitarum bonis ſpoliato, & vulneribus affecto, detur actio contra eius loci moderatorem, qui attentis inducijs ſecuritatem illi dederat. Prima facie videtur reſpondendum in Prętorem actionem dandam non eſſe, cum vis tunc nulla fuerit Hyſpano illata, ſed demum cum ex Maſſilia Caſtitas repeteret. Cōtrariam tamen ſententiam veriorem puto, quia ſtantibus inducijs ſecuritatis, fides a loci defenſore ſeruanda omnino fuit.

SVMMARIVM.

1 *Securitas an cenſeatur data tantum pro prima vice, an donec durauerint induciæ.*
2 *Officialis tenetur tueri popularium quietem.*

Reſpon.

Reſpon.interpreta.

TRiplici Ratione tenetur Caſſitarum baiulus ad damna, intereſſe, necnon expenſas ſtrenuo Capitaneo Diegos de Paredes. Primo ratione ſalui conductus, & ſecuritatis præſtitæ, iuxta tradita in l.ne cuius.§ ne potentiores, ff.de offic.præſi.& per Barto.in l.j. ff.ad leg.Iul.maieſt. Nec huic rationi obſtat, dum ex aduerſo op-
1 ponitur, quod intelligitur data † prima vice tantum, ut firmat Bar. in l.dotis, 2.ff.de iure dot. & quod d. Diegos antequam ſpoliaretur receſſit, & iuit Maſſiliam, & iterum reuerſus eſt ad locum Caſſitarum, quia ad illud, in quo totum fundamentum ipſius baiuli conſiſtit, reſpondeo dupliciter. Primo, quod Capitaneus non dicitur diſceſſiſſe a loco Caſſitarum, licet iuerit Maſſiliam ibi propinquam, quia cum equis dicti baiuli, & eius ſeruitore Maſſiliam iuit, vt ſine mora reuerteretur, quo caſu nec diuertiſſe videtur, l.diuortium, ff.de diuor. l pleruque, ff.de ritu nuptiarum. Secundo reſpondetur, quod ipſe baiulus promiſit ſecuritatem præfato Capitaneo, quia factæ erant induciæ inter Cæſaream Maieſtatem, & Chriſtianiſſimum Regem. Quo fit, vt ſecuritas promiſſa non intelligatur pro prima vice, ſed donec durauerint induciæ, & ſic donec durat cauſa, propter quam fuit data ſecuritas, per ea, quę not. Barto.in l.fideicommiſſa, § ſi quis decem ff.de legat. 1.& Fely.in capitu.2.col.fin.ver.fallit quinto, de treuga & pace. Item ſtante cauſa induciarum, propter quã fuit præſtita ſecuritas, non poterat Capitaneus iure offendi, c.1.eod. titu de treu.& pace. Vnde ex hoc ſequitur, quod ſecuritas data, eſt latiſſimè interpretanda, vt non ſolum prima vice, ſed donec durauerint induciæ, data cenſeatur, ſecundũ Cald. in diſput.exord. octo ſtudentibus, quem ſequitur Feli.in d.c.2.col.pen & ad deciſionem Barto.in l.dotis, reſpondet, quod loquitur in ſecuritate pręſtita bannito, qui iure offendi poterat, & prohiberi ab ingreſſu territorij. Et ratio diuerſitatis eſt, quia ſecuritas data bannito, eſt odioſa, ergo ſtrictè interpretanda, l.cum quid, ff.de liberis, & poſthumis. Secundo tenetur ratione officij, quia officia-
2 lis † tenetur tueri popularium quietem, l.1.§. quies, ff. de offic. pręfecti vrbis, per quem textum dixit ibi Bal. quod officialis videns duos rixari, tenetur ad damna, ſi ſe non interpoſuerit, & idem firmat Cyn.poſt Petrum, in l.ſeruus, per illum tex. C. de noxalib.& ibi dicit Cyn.quod magiſtratus videns alterum offẽdi, ſi non prohibeat, proprius ſceleris iudicatur, l.2.in fi. C. de commer.& mercat. & comprobat Paris de Puteo in tract. de ſyndi. in ver.negligentia. Non obſtant depoſitiones quorundam teſtium, qui viſi ſunt deponere, quod ipſe baiulus fecerit debitam diligentiam de obuiando, prout tenebatur. Ad hoc enim, vt officialis, qui ſcit maleficium committi, excuſetur, oportet, quod ſe interponat, & obuiet, vt ſtatim dixi, nec ſat eſt duos interpellare, & poſtea non obuiare. Tenetur enim officialis probare, quod omnem fecerit diligentiam quam potuit, ne delictum cõmitteretur, & poſt commiſſum feciſſe debitas diligentias, vt delinquentes caperentur & punirentur, l.fin. C.de his, qui latro.occultauerint, l.vnica, §.finãt, C.de raptu virg. Et ſi dicatur, quod ipſe baiulus non habebat, nec habet milites & apparitores, quibus poſſet prohibere: reſpondetur, quod poterat, & debebat edictũ proponere, & pręſentibus incolis mandare ſub formidabilibus pęnis, vt dictum Capitaneum tuerentur, & malefactores perquirerent, & caperent, l.1.§ occiſorũ, ff.ad Syllan. Quod cum non fecerit, de negligentia manifeſta conuincitur, vt in propoſito tradit idem Paris in dicto tractatu, in verſi. negligentia, § qualiter arguatur. Debuit enim fidem facere, quod illico poſt rapinam, & violentiam factam perquiri fecerit per omnia loca ibi propinqua, quo raptores confugere potuerant, l.3. §. Nerua, ff.de acquirenda poſſeſ. quod conſtat non fuiſſe factum. ergo ex hoc conſtat de negligentia, vt docet Barto.conſ.102. Clariſſime Domine. Ex quibus mihi videtur, quod Magnificus Dominus Locumtenens debuerit dictum baiulum condemnare ad reſarciendum omnia damna, intereſſe, & expenſas præfato Domino Capitaneo.

R E S P O N. X.

FEudalibus Conſtitutionibus, ſpecialibuſque priuilegiis conſtat Orgonẽſes non poſſe cogi nouum agnoſcere dominum. Sed quia Raymundo de Agnnio, Comitibuſque Validimontis nouis ſucceſſoribus obedientiam præſtiterunt; hæſitatur, num etiã Titio, qui a moderno Comite Orgonum emit, fidelitatis iuramentum præſtare teneantur? Erunt fortaſſe, qui arbitrabuntur huiuſmodi caſtrum toties conſentientibus ſubditis alienatum, nouiſſime quoque diſtrahi potuiſſe; nec Orgonenſes poſſe ſe tueri priuilegiis, quibus aliquando renũciaſſe viſi. Ego autem reſpondeo integra eſſe Orgonenſium priuilegia, cum Raymundum recognouerint citra iurium ſuorum præiudiciũ. Tum quod eorum Princeps poſt refutationem a Raymundo factã eidẽ priuilegia renouauerit: Comitibus autem Validimontis obediẽtiam denegare minimè debuerunt, cum ſanguinis iure principis ſucceſſores extiterint, quib. & ſi vltro paruiſſent, nihil tamen proponitur, cur Titio longe opibus & nobilitate inferiori, nulla dignitate, nullaque honoris prærogatiua honeſtato homagium facere teneantur.

S V M M A R I V M.

1 *Dominus poteſt alienare ſuum directum dominium inuito, & non requiſito emphyteuta. & vide oppo.nu 3.*
2 *Argumentum de emphyteuſi ad feudum, validum eſt, & quando non procedat. 14 & 15.*
4 *Dominus non poteſt inuitis vaſallis alterare naturam feudi.*
5 *Epiſcopus ſine conſenſu Capituli non põt diuidere vnã parochiã in duas.*
6 *Iurantes fidelitatem domino, non poſſunt eo inuito ſe alteri ſubijcere, & fidelitatem iurare.*
7 *Dominus, ac ſubditi, ſeu vaſalli, ad paria iudicantur.*
8 *Diſponere de re ſua quilibet poteſt, & id quomodo. 12. & 13.*
9 *Principes noui nihil afferunt, præter ſubſidia, præſtantias, & collectas.*
10 *Subditi gaudent maiori ſecuritate ſub potentiori domino. & nu. 11.*
16 *Ducatus alienandi facultas domino, an interdicatur.*
17 *Conſuetudo valet, quòd vaſallus poſſit alienare ius ſuum irrequiſito domino.*
18 *Conſuetudo non eſt extendenda de loco ad locum, nec de perſona ad perſonam.*
19 *Alienari prohibitum, ſemel alienatum perpetuo eſſe debet alienabile.*
20 *Priuilegijs negatiuis per vnicum actum ↄ̃trium dicitur renunciatum.*
21 *Conuentio Principis non alienandi caſtra inuitis ſubditis, quã ſit efficax.*
22 *Clauſula decreti irritantis alienationem ex nunc, prout ex tunc, impedit omnem effectum alienationis.*
23 *Obedientiam denegare ei, in quem facta fuerit alienatio, quando vaſallis liceat.*
24 *Proteſtatio de non derogando priuilegijs vaſallorum valet, & conſeruat priuilegium in futurum quod limita nu. 25*
26 *Prohibitio de nõ alienãdo facta a lege, vel ab homine, intelligitur de alienatione in extraneos, non autem coniunctos genere, quod limito numero 27. & 28.*

Reſpon.interpreta.

ID in effectu Quæritur, an ſtantibus priuilegijs, de quibus in themate, Dominus Comes Validimontis potuerit alienare caſtrum & iuriſdictionem loci de Orgone in alium non Comitem longè inferiorem opibus, & nobilitate, ita quod incolę dicti loci ſi nolint, iure poſſint denegare obedientiam huic emptori? Pro reſolutione propoſitæ quęſtionis tria principaliter videnda ſunt. Primo, an de iure cõi Dñs poſſit, inuitis ſubditis & vaſallis feudum alienare? Scđo, an poſſit de conſuetudine? Tertio, vbi ius, vel conſuetudo permittat alienationem inuitis ſubditis, an obſtare habeant priuilegia pręallegata? Circa primum videretur audacter tenendum Dñm poſſe primum caſtrum, propriamque iuriſdictionem vendere, donare, & pro libito alienare inuitis ſubditis, quia in re ſua quilibet eſt moderator & arbiter, l. in re mandata, C.mãda. & ſi velit abuti, l.ſed ſi lege.§.conſuluit, ff. de peti. hęr. Et quia æquitati naturali nihil magis conuenit, quam ratam hr̃e voluntatem dñi volentis de re ſua diſponere, §.per traditionem, Inſti.de rer.diui. Alioqui nõ ſi alienare non poſſet inuitis ſubditis, non hr̃et verum dominium, quod nihil aliud eſt, quam ius perfectè diſponendi de re ſua, ſm Bart. in l.ſi quis vi, §.differentia, ff.
1 de acq. poſſ. Hinc eſt, quod dñs poteſt alienare † ſuum directum dñium, inuito & non requiſito emphyteuta, ſm Spec.tit. de iure emph. §.nunc aliqua, q.93 quem ſequitur Io.de Imo.in c.potuit, in gl.2 de loca.& Sal.in l.fi. C.de iure emph. & probatur in l.prædia, C.de loca. præd.ciui.lib.11. Ergo idem dicendum in dño feudi, arguendo de emphyteuſi ad feudum, prout licet ar-
2 guere, † ſm Spec.in tit. de feud §.qm̃, & Bart.in l.vt iuriſiurandi, §.ſi liberi.ff.de oper.lib. & Bald. in auct.ſi quas ruinas, C.de ſacroſ.eccle. Corn.conſi 97. primo conſultus, col. 6 lib.1. Sed præmiſſis non obſtantib. veritas eſt in ↄ̃trarium, quæ legibus, canonibus, & rationibus comprobatur. Et quod dñs non poſſit feu-
3 dum alienare † inuitis vaſallis, probatur quampluribus iurib. Primo per tex.in c.1.§.ex eadem, de leg. Conra.vbi caſus ad literam. Secundo per tex.in c. 2. quo tempore miles. vbi dicitur, quod alienatio pro non facta hr̃. & iſta iura not. Bald. And.de Iſer. Alua.& alij omnes. Tertio, per tex.in c.1. §. pręterea ducatus, in fi.de prohib.feu.alie.per Fed. Quarto probatur per tex.in arg.in c.dilecti de maior. & obed. vbi deciditur, quod Ep̃s non põt ſe ſubijcere Metropolitano in caſibus, in quibus non ſubijcitur inuito clero. Et ex illo tex.inferunt Hoſt.Car.Pan.& alij, quod ſubditi poſſunt reſiſtere domino, ne alienet caſtrum & iuriſdictionem, vt non ſubijciantur alteri domino. Et hanc deciſionem Hoſt.referunt & ſequuntur Bal.& Præpoſ. Alex. in d.c.2. quo tempore miles. & idem firmat Bal.in c 1. §. generali, ſi de feu.fue.contro.inter dom.& agn.vaſal.ubi ex hoc infert, quod Rex Francię non põt alienare vnam ciuitatem regni inuitis ſubditis,

& ideo

& ideo ſubijcit,ꝙ Conſtantinus Imperator cum conſenſu po-
puli donauit vrbem Syluestro Pontifici,vt patet in c.Conſtan-
tinus,96.diſt.Quinto probatur per tex.in arg.in l.inuitus,ff.de fi
deic.lib.vbi is,cui fideic.libertas relicta eſt,inuitus trad non pōt
alteri,vt manumittatur,& fiat alterius libertus,ꝙ illius,qui roga
tus eſt manumittere,& ibi glo.expreſſe notat arg.ad qōnē pro-
poſitam,ꝙ dñs non poteſt alienare feudum inuito vaſallo.Sex
to confirmatur per tex.in l.in adoptionib.ff.de adoptio vbi pa-
ter non poteſt tradere filium inuitum alteri adoptandum,& ita
per illum tex.Pet.Cy.& Sal.in l.4.C de noua.reprehendūt quoſ
dam,qui volunt poſſe dñm ſubijcere vaſallos ſuos alteri,dum-
modo ſubiciat maiori vel ęquali; quia non licet ēt patri ſubii-
cere filium alteri parenti adoptiuo ēt maiori,ſi filius nolit,quan
to ergo minus licebit Comiti nobiliſſimo ex ſtirpe Regia pro
genito ſubijcere ſubditos priuato & mediocri viro?Septimo fa
cit,quia filii inuiti non emancipantur,§.generaliter in Auc.qb,
modis natu.effic.ſui.Et ita ēt tenet Azo in q.incipiente,Domi-
nus Rex.& Io.de Imo.in c.ad qōnes,in no.de rer.perm.& idem
tenet Bal.in l i.col.a.C.commu.de leg.vbi dicit,ꝙ hoc caſu ſub-
diti non tenentur iurare fidelitatem emptori. Idem tenuit Io.
And in add.Spec.in tit.de feud.§.a.in add.incip.Et hanc rationē
ſequuntur Dyn.Alex.& Mod.in l.a in fi.prin.ff.ſol. mat. Octa-
4 uo facit,quia non poteſt dñs inuitis vaſallis † alterare naturam
feudi,vt not.in c.i.de eo,qui fi.fecit agna. nec mutare formam
antiquitus conſtitutam,l.quidam decedens,in prin.ff.de admin.
tut.Et traditur per Bal.conſi 327.pridie.n.conſului,lib.4. & per
Aluar.conſi.1.& poſt trac.feu.Nono facit quod decidunt gl.Pa
nor.& alii,in c.ad audientiam,de eccl. ędific. vbi dicunt,ꝙ Epi-
5 ſcopus ſine conſenſu capituli non poteſt diuidere † vnam paro
chiam in duas,& recolo alias me conſuluiſſe,dominū nō poſſe
ſeparare partem territorii inuitis ſubditis.Decimo probatur ra
tione,quia uaſalli non poſſunt inuito dño alienare ius ſuum, c.
1.de prohi.feu.alie.per Loth nec homines,qui iurarunt fidelita-
6 tem domino,poſſunt eo inuito,alteri ſe ſubiicere,† & fidelitatē
iurare,ſm Inn.in c.olim,el 3.de reſt.ſpol. & in c.2. de in integ.
reſt.& Pan.in c.cum dilectus,de relig. dom. ergo nec ēt domi-
nus debet poſſe homines ſuos inuitos ſubiicere alterius impe-
7 rio,quia dñs,& ſubditi,ac uaſalli ad paria iudicantur,† c.1. ad fi.
de no.ſor. fi.de. vbi dī,ꝙ dñs & ſi non teneatur iurare fidelitatē
ſuis vaſallis,tamen etiam ipſe tenetur ad omnia contēta in iurō
fidelitatis ſibi præſtito a ſuis ſubditis. Et hæc concluſio uerior
apparebit ex reſolutionib.ɔ̃riotum . Non obſ.itaque primo ra-
8 tio ɔ̃ria,ꝙ quilibet poſſit pro arbitrio diſponere de re ſua, † qa
uerum dummodo diſponendo non præiudicet alteri,ſm Are.
in d.§. differentia,qui ppea addit in diffinitione dñii,ſaluo iure
tertii,in caſu autem noſtro dñs alienando præiudicat ſubditis,
quorum intereſt non mutare dominum,ſm Inn.in c.auditis,de
præſcr.& in c.expoſuit,in prin.vbi Ioan.de dilat.& Ioan.ac Fel.in
9 d.c.dilecti.& Pan.in c.deputati,de iud.Nam noui principes † ni
hil afferunt,niſi ſubſidia, præſtantias,& collectas,ſm Neuiz. in
ſylua nuptia.ſol.10 a.col.1. vbi refert exemplum eius,qui abigit a
corpore ægri muſcas ſemiſaturas,credens prodeſſe,& tamē no
cet, quia recentes muſcæ fameliçę ſuperueniunt mordaciores
& acriores,ꝙ toties imprudens experitur Inſubria.hoc autē in-
tereſſe maxime conſiderandum eſt,qñ fit alienatio in alium in-
feriorem ingenio,viribus,& dignitate,ut in caſu occurrēti. Nā
10 ſub potentiori dño ſubditi † gaudēt maiori ſecuritate,§.nos igi
tur,in Auct.de defen.ciu.Et ſubditorum conditio fit deterior,ſi
ſubiiciantur alteri dño non ita nobili pp iurām fidelitatis , quę
turpiter iurarent non ęque nobili,ſm And.de Iſer.& Aluar.in d.
11 §.ex eadem.infęlices.n.ſunt,quib.pauper, † vel ruſticus dñatur,
vt inquit Aegidius de legi.prin.lib.1 Vel aliter rñdetur,ꝙ qlibet
eſt moderator & arbiter rei ſuæ,modo diſponat, & arbitretur
12 ſm iuris normam,† ſ diſponat,in Auct de nupt.iuncta l.nemo
pōt,ff.de leg.1.Vel tertio rñdetur,ꝙ dñs poteſt diſponere pro li-
13 bito de reb.ſuis,modo ſint ſuę abſolute & ſimplr̃,† ſecus ſi nō
ſint ſuę abſolute,ſed modificatiue,ut in caſu noſtro,in quo dñs
non habet dñium iuriſdōnis in ſubditos liberum & abſolutū ,
ſed cum modis & conditionib.de quib.in iurō fidelitatis,d.c.1.
de no.ſor.fide.ſicut hæres,qui habet dñium hęreditatis cū ſuis
oneribus,l.1.C.de hęr.act.& qui tenetur adimplere iuſſa per de-
functum caſu,quo prohibuerit alienationem fieri ſine cōſenſu
propinquorum ſeu amicorum,l.filiusfa.§. Diui, & §.cum pa-
ter,ff.de leg.1.& l.voluntas,C.de fideic. cum ſim. Nō ob.argm̄
14 de emphyteuſi ad feudū,quia non procedit, † vbi ſubeſt diuer-
ſa ratio,ſm Bald.in l.liberti,col 9.C.de oper.lib.& Iaſ.in l.1.col.
12. C.de iure emph. conſtat aūt non ita intereſſe emphyteutę
mutare dñm, ſicut intereſt ſubditorum,ergo &c. Idem rñdet,
15 ꝙ de emphyteuſi ad feudum non valet argm̄,quoues† ɔ̃riū re-
peritur expreſſe deciſum per conſtitutiones feudales,ſm glo.&
Bal.in c.1.de feu.cogn.& Iaſ.in d.l.1. Non denique obſtat,ſi dicat,
ꝙ prædicta cōcluſio procedit,qñ dñs alienat ius vaſallorū abſq;
territorio & curia,tunc non poteſt,ſecus ſi velit totum feudum
vna cū territorio & curia alienare , prout alienauit Dñs Valdi-
montis,& prout concludit Bal.in l.a. C.de don.& Iac.de Are.in
d.l.a.ff.ſol.mat.& D.Alex cōſ.25.attentis narratis,col.pen.lib.5.
quia rñdetur,ꝙ huiuſmodi noſtra concluſio procedit,ēt qñ dñs
alienat caſtrum ſiue ciuitatem cū omnib.ſuis pertinentiis,& ſic
cum toto territorio & curia,vt patet ex adductis ſ.pro ɔcluſio-
ne.& ita firmat Alua.in d.c.a.quo tpe mil.& Fel.in d.c.dilecti.
Et ego pondero ad hoc eſſe tex.in d.c.1.§.ex eadem,de leg Con
ra.vbi dī,ꝙ dño non licet feudum alienare ſine voluntate uaſal
lorū,niſi Mediolani,vbi dñs poteſt alienare,dummodo alienet
totum æquali vel maiori. Pondera exceptionē factā de Medio-
lanenſib.modo totū alienent,ergo in aliis ſtabit regula, ꝙ non
licebit,ēt ſi totum velint alienare,quia exceptio confirmat re-
gulam in caſib.exceptuatis,l.nā ꝙ liquide,in fi.ff. de penu leg. ꝓ
quęſitū,§.denique ff.de fun.inſtr.c.dñs,32 q.7.c.2. in fi. de coniu.
lepr.Et licēt quædā diſtrahi poſſint cum vniuerſitate bonorū,q̄
per ſe vendi non poſſint,l.quędā,ff.de acq re.do.l in modicis,ff.
de ɔ̃b.emp.c.ex literis,cum glo.de iure pat. Attñ non dī qs vē-
dere vniuerſitatem bonorū,niſi vendat omnia ſimul , videlicet
feudalia,& non feudalia.& ita dēt intelligi,ꝙ dicit Bald.in d.l. a.
& Alex.in d.conſi.25.& in d.l. a.in fi.princ.ff.ſol.mat.& Pan.in c.
auditis,col.4.ver.in ſecularib.de præſcr.& Rom.conſi.26. ad fi.
Et ita declarat Fel. in d c. dilecti,& niſi ita intelligatur diſpō d.
§.ex eadem,q̄ loquitur de alienatione feudi,non aūt iuris vaſal-
lii,ſtare,vel practicari minimè poſſet. Et hæc ſufficiant quan-
tum ad primum articulum. Circa ſm,an conſuetudinario iure
liceat dño alienare caſtrum inuitis ſubditis? Rñdeo,ꝙ iura ſeu-
dorum cōſuetudinaria ſunt,vt dī per Bal.& alios in prælud.feu.
& in feudalib.conſi.videlicet per tex.in d c. a. & in d.§.ex eadē ,
16 & in d.§.præterea.Quod aūt Ducatus† interdicatur dño facul-
tas alienandi,ſatis apparet , ꝙ iure conſuetudinario non licet.
Sed ſi quæratur,an valeat ɔ̃ria conſuetudo? Rñdeo vtique ualere,
vt eſt tex.in d.§.ex eadem.Et firmat Pan.in d.c. auditis,col.5. &
17 Fel.in d.c.dilecti.& confirmatur,quia valet conſuetudo,† ꝙ ua
ſallus poſſit alienare ius ſuum irrequiſito domino,ſm Bal. in l.
1.C.ad Velle.& conſi.328.quidā nobilis,lib.2.& D.Rochum de
Cur.in c.fi.col.17.de cōſue.& Io.Ray.in c.1. §. habito,col.23.de
prohi.feu.alie per Fel.vbi reſpondet ad tex.in d.c.1.qui vr̄ pro-
bare oppoſitum,ſequitur Fran.Cur.in trac.feud.in 4.par.q.19.
Ergo etiam valet conſuetudo,ꝙ dominus poſſit alienare feudū
abſq; conſenſu vaſalli,alioquin non eſſet paritas inter eos.Cu-
ius contrarium dicitur in d.c.1.ad fin.de no.for.fid. Imo plus li-
bertatis haberet vaſallus,quam dominus,quod non conuenit,
vt per Aluar.in c.1. §.& cum datur,de conſuet. recti feud. Et ſi
ſeruo licet,cur non licebit domino? iuxta illud Maronis,

Quid domini facient,audent cum talia fures?

Vnde ſi emptor allegat pro ſe conſuetudinem ɔ̃riam,dēt illam
probare,quia conſuetudo eſt quid facti,c.1.de ɔſt.li.6. traditur
per Bar.in l.a.C.quę ſit lon.conſuet.& in l.omnium ētorum,ff.de
au.& arg.leg. nec ſat ei erit probare,ꝙ dñi ſoliti ſint alienare ca
ſtra ſua,niſi alienauerint inuitis ſubditis, nec ſat erit probare, ꝙ
aliqui dñi alienauerint,ſed opus eſt probare,ꝙ dñi huius loci Or
gonis ita ſunt ſoliti alienare,quia cōſuetudo eſt localis,nec extē
18 denda † eſt de loco ad locum,l.1.§.ſi qa hoc interdicto,ff.de itin.
actuq; pri.& ibi Bart.l.ius ſingulare,ff.de leg.nec de perſona ad
perſonam,ſm Bar.in l.a.in 4 char.C.de ſer.& aqua. & traditur
per Are.conſi.44.in ꝓpoſita conſultatione.& conſi.13 a.in cā,q̄
uertitur,col.pen.Oportet ēt,ꝙ probetur talē conſuetudinē fore
præſcriptam,iuxta traditā in l.de quib.ff.de legi. ubi Bar.& alii,
& in c.fi.vbi Ab.& Mod.de conſue.Quod non proſequor,quia
in themate nulla præſupponitur ɔ̃ria cōſuetudo, &c. Circa ter-
tium,an alienatio hmōi valeat , priuilegiis de quib.in themate
non obſtantibus? Videretur prima conſideratione ualere,quia
iſtud caſtrū poſt conceſſionē priuilegiorū fuit plurĭes alienatū.
Primo in Raymundū de Agūto dñm Saltus: deinde in dñm Va.
lidimontis & eius anteceſſores,conſentientib.& non ɔ̃dicentib.
hominib.dicti loci. vnde cum non attētis priuilegiis dictum ca
ſtrum alienari prohibitū effectū fuerit alienabile,dēt eſſe perpe-
19 tuo alienabile,† l.pater filiū,§.quindecim,ff.de leg.3.ſic res ſpiri
tualis prohibita alienari in laicos,ſemel alienata(quāuis de gra
tia vtriuſ patronatus eccleſiarum)durat perpetuo alienabilis,& a
laicis præſcribi poteſt,ſm Io.And.in c.querelam,de elec.Sequi
tur Gem.conſi.23.& dec.conſ.117.dicēs opi.Io.And.eſſe cōem,
quicquid dixerit Pan.in d.c querelam. ſic ius diuinū ſemel limi-
tatū perpetuo durat limitabile,vt tradit Fel.in c.q̄ in eccleſiarū,
col.3 de conſt. Videntur.n.Orgonenſes conſentiendo aliena-
tionib.pdictis,renunciaſſe eorum priuilegiis negatiuis,quib.per
20 vnicum actum † ɔ̃rium dī renunciatū.l.a.C.de iu.do.impe.&
ibi Bal.no.& in c.cū acceſſiſſent,de ɔſt.vbi glo.Pan.& alii. Et io
exēptus a collectis,ſi ſemel ſoluat,renunciaſſe credit priuilegio,
vt non teneatur ſoluere collectas,ſm Bar.in l.a.C.de his,qui ſpōte
mu.ſub.li.x.& in l.fi.ad fi.ff.de ɔſt.prin.cū ſim. Nec proteſtatio
facta p Orgonēſes in actu alienationis factę D.Raymūdo vr̄ eis
prodeſſe,qa ɔ̃tratur facto, proteſtatio aūt ɔ̃ria facto,non iuuat
ꝓteſtantē,l.cum plures,§.locator horrei,ff.loca. traditur p Bar.

in

in l. non ſolum, §. morte, ff. de noui ope. nun. & per Can. in c. cũ M. Ferrar. de conſt. Sed his non obſtantib. rñdeo alienationem pdictam nullius eſſe momenti, obſtantib. pdictis priuilegiis, qb. nullatenus arbitror derogatum. Primo, quia conſtat dictum caſtrũ fuiſſe, & eſſe de Demanio D. Comitis, & Comitatui incorporatum, ergo minimè potuit a D. Comite ſeparari, qui iurauit dictum caſtrum non alienare, c. intellecto, de iureiu. Secundò, quia Comites promiſerunt non alienare dictum caſtrum inuitis ſubditis, quæ cõuentio cum ſit conformis iuri cõi, vt patet ex his, quæ dicta ſunt in primo dub. adeo efficax eſt, vt non poſſit fieri
21 alienatio † ẽt in caſib. in quib. de iure ſpeciali fieri potuiſſet, in tñ, q ẽt in dictis caſib. per talem alienationẽ nullum transfert dñium, §. ſanctiſſimas, in Auct. de alie. & emph. per quem ita cõcludunt Bar. & alii, in l. filiusfa. §. diui, ff. de leg. 1. & in l. ſi ita quis promiſit, §. ea lege, ff. de verb. obl. Et in terminis noſtris decidit Bal. in l. ſi creditor, §. fi. ff. de diſtr. pig. vbi inquit, ſi dñs pmittat feudatario non alienare proprietatem, alienatio erit impoſſibilis, & ex hoc infert Opizo concíuis meus in d. §. Diui, col. 73. q ſtante promiſſione facta per dominum de non alienando caſtrum, non ẽt valebit alienatio facta in eccleſiam, quæ alias valuiſſet, iuxta tex. in c. 1. §. ſi vero de allodiis, & bene facit, q decidit Pau. de Caſt. in l. ea lege, C. de ꝯd. ob cau. vbi dicit, q alienatio facta per proprietarium, qui promiſerit vſufructuario nõ alienare, eſt ipſo iure nulla, nec de ea transfertur dñium. & licet Bal. ibi diſſentiat, tñ opinio Pauli præualet, ſm Ale. in l. q abſenti, §. 1. ff. de acq. poſ. quia talis conuentio de non alienando facta fuit cum eo, qui hẽt ius in re, vt dicit Bal. in d. l. ſi creditor, § fi. & idem tenuit Raph. Fulg. conſi. 113. do. Simonia. Tertio, quia priuilegio adiecta eſt clã reſolutiua ꝯtus, quæ impedit tranſlationem dñii, vt traditur per Bar. in l. qui abſenti, § 1. de acq. poſſ. &
22 Bal. in d. l. ea lege, & clã decreti † irritantis alienationẽ ex nunc, prout ex tunc, q̃ ipſo iure impedit omnẽ effectum alienationis, ſm gl. in cle. 1. de immun. eccl. cum concor. adductis per Fel. in c. fi. col. 2. de conſt. & in c. 1. de conceſſ. pręb. li. 6. Quarto, quia in
23 caſum alienationis data fuit ſubditis facultas † reſiſtendi de facto, & manu armata, q̃ operatur, vt liceat illis denegare obediẽtiam ei, in quem facta fuerit alienatio, l. nec magiſtratib. ff. de iniu. c. ſi quã, cum ibi no. & in c. ex literis, de off. dele. Et ita tenendo non obſtat, q Orgonenſes conſenſerint alienationib. factis in d. Raymundum de Agouto & antecesſores prælati dñi Comitis Validimontis. Et ſic non obſt. q dictum caſtrum effectũ fuerit alienabile, quia rñdetur multis modis. Et quantum ad alienationem factã in d. Raymundum, rñdetur, q Orgonenſes illi cõſenſerunt cũ debita proteſtatione, q non intendebãt derogare eorum priuilegiis, ẽt cum pacto expreſſo, q in futurum ſaluũ eſſet pactum de alienando, vt legitur ex tenore iurĩ fidelitatis, & ex tenore primi capĩi libertatũ ꝯceſſarum ipſis Orgonenſibus. Hæc
24 aũt proteſtatio, † valet & ꝯſeruat priuilegia in futurũ, ſm Bart. in d. l. 2. per illum tex. C. de his, qui ſpon. mu. ſub. lib. 10. Pan. & alios in d. c. cum acceſſiſſent, Bal. in c. plerunq;, de reſcr. & Lud. Rom. conſi. 152. pro deciſionũ, in fi. & Iaſ. in d. l. fi. col. pe. ver. 5. limita. nec iſta proteſtatio quantum ad futuras alienationes, ꝯ-ſiatur facto, imò limitat & reſtringit conſenſum ad pñtem alienationem tñ, l. 2. ff. ſi quis cau. declarant Mod. in c. ſolicitudinẽ, de appel. & Iaſ. in d. l. fi. Secundò rñdetur, q D. Raymundus remiſit illud caſtrũ Lud. Regi & Comiti prouincię, & ſic reuer-
25 ſum fuit ad antiquũ ſtatum & primæua iura, † vt not. in c. 1. de vaſal. qui ꝯ conſt. Loth. Facit tex. in l. ſi vnus, §. pactus ne peteret. ibi, ad priſtinã nãm rediit, ff. de pac. & c. ab exordio, 35. diſt. & faciunt quæ congeſſit Fel. in c. cũ omnes, col. 3. & in c. cũ acceſſiſſent, col. 2. & col. 12. de conſt. q maxime uerum erit hoc caſu, quo princeps (cui facta fuit remiſſio) reconfirmauit oĩa priuilegia tam per anteceſſores, q̃ per D. Raymundũ refutantem & remittentẽ conceſſa, quæ confirmatio hẽt vim renouationis priuilegiorum, vt notatur in c. ex parte, el 1. vbi Pan. de priu. c. 1. & in c. examinata, vbi Imo. Pan. & Mod. de cõfir. vti. vel inuti. Ad alienationẽ vero factã in anteceſſores D. Comitis Validimontis rñdetur, q iure ſanguinis peruenit ad dñm Comitem, & eius anteceſſores de ſanguine Andegauenſium, ſicut ẽt Ducatus Lotoringiæ peruenit ad fratrem pſati Comitis, qui ex ſanguine Regum Neapolis & Hieruſalẽ, Comitũ puinciæ Lotoringiæ Ducum originem trahunt, quo fit vt per talem alienationẽ non dicatur caſtrũ effectum alienabile duplici ratione. Primo, quia prohibitio de non alienando facta a lege, vel ab hoie, intelligitur
26 de alienatione in extraneos, & non in eos, q ſunt de genere, † vt per plura oñdit Old. cõſi. 94. Eleganter, quaſi per totũ. Secũdo, quia prohibitio de non alienãdo caſtrum Orgonẽſib. intelligit
27 per viã ꝯtus, & non per viã ſucceſſionis † ab inteſtato, nec ex teſtõ, caſu quo prohibitus rem relinquat ſucceſſuro ab inteſtato, l. cum pater, §. cum inter, ff. de leg. 2. l. codicillis, §. matre, eo. ti. & traditur per dec. conſi. 182. in occurrenti caſu. Quod ẽt ex tenore priuilegii cõprobatur, nã per hęredes & ſucceſſores ſuos voluerunt Comites caſtrũ perpetuo retineri, & poſſideri, ergo ad eos voluerũt illud peruenire, qui ſucceſſuri erãt. Item rñdetur, q licèt hmõi caſtrum conſenſu Orgonenſium eſſet effectum alienabile i illos de ſanguine Comitum prouinciæ, & in Duces Lotoringię, & Comites Validimontis, non tñ eſſet effectũ alie-
28 nabile in alios, qui non eſſent de ſanguine † nec Duces, nec Comites, quia limitatus fuiſſet Orgonenſium conſenſus, & ex limitata cã, quia hi, in quos fiebat alienatio, erant de ſanguine Comitum, & quia erant ẽt Comites & Duces, vnde limitatum pduxiſſet effectũ, l. in agris, ff. de acq. rer. do. l. age cũ Geminiano, C. de tranſac. vbi latè Iaſ. & latius per Fed. in c. cũ ordinem, col. 3. & ſeq. de reſcr. nam permiſſio alienationis in certũ genus perſonarum, dr̃ limitata, & extra illud genus non extendit, l. qui Romę, §. cohæredes, ff. de verb. ob. & l. cum pater, §. libertis, ff de leg. 2. & ſi Orgonenſes conſenſerunt caſtrum alienari in æqualem, ſ. in alium Comitem, vel maiorem, ſ. in Ducem, nulla ratio dictat, q cenſeantur conſenſiſſe poſſe alienari in priuatum hominem, c. 1. §. ex eadem, de leg. Conra. &c.

RESPONSVM XL

QVia Imperator priuilegiũ exigendi pedagia de iure concedere põt, quinimò qui hmõi poteſtatem Imperatorẽ negaret habere, crimen læſæ maieſtatis incurreret. Ideo dicendum vr̃ ex priuilegio Caroli IIII. Rom. Imp. D. Arnaudo dño loci Montis Cocherii de exactione pedagii ꝯceſſo non ſolum antiqua priuilegia inutilia ꝯfirmata, verum ſibi de nouo cõceſſa iã ex illis uerbis, ex certa ſcientia, q̃ ex illis, cõcedimus & innouamus. Sed quia tenor priuilegii adamuſſim eſt ꝯſiderandus, quia ab eo legem accipit, q ſi rectè ꝯſideretur, nec inutilia priuilegia cõfirmantur, minuſq; ẽt de nouo cõceduntur, nã qui confirmat, nihil noui agere inſtituit, idq; ex illis verbis manifeſtè patet, prout poſſederũt, & vt pſertur. Ex quib. verbis Imperator non nouũ ius, ſed antiquum ſi q erat confirmat, quare per huiuſmodi priuilegiũ do. Arnaudi intentio nec plenè, nec ſemiplenè probata dici potuit. Licèt ex quaſi poſſeſſione tanti tpis, cuius initii memoria nõ extitit, non minus ius exigendi pedagiũ, q̃ ex priuilegio Cæſaris acquiratur, attñ quia idẽ do. Arnaudus neceſſaria ad quaſi poſſeſſionem inducendã nullo iure probauit, cõtrarii eius prætenſa quaſi poſſeſſio pedagium exigendi non præiudicat. Maximè cũ præſcriptio exigẽdi ſtricti iuris ſit, nec rerum ante non exactarum, nec perſonarum extenſionem recipit, quæ cum facti ſit præſumi nõ poteſt. Et quia teſtes in cauſa propria recipi prohibitum eſt, ideo ſinguli de uniuerſitate in re uniuerſitatis, ex qua proprium commodum ſingulis acquiritur, teſtes eſſe non poſſunt, ſecus ſi commodum ipſis vt uniuerſis competat.

SVMMARIVM.

1 *Imperator poteſt concedere priuilegium pedagia exigendi.*
2 *An confirmatio facta ex certa ſcientia Principis confirmet, q antea erat inualidum, uide nu. 7. & quando certa ſcientia probetur.*
3 *Tenor priuilegii eſt ante omnia conſiderandus, nam ex eo priuilegium legem accipit.*
4 *Priuilegium ſe referens ad ius, titulum & poſſeſſionem anteriorem, nullum nouum ius concedit ſed antiquum confirmat.*
5 *Priuilegium Imperatoris conceſſum ad ſupplicationem partis ſi ſubreptitium, uel obreptitium ſit, non ualet.*
6 *Ius exigendi pedagium ab Imperatore conceſſum, ſine concedentis conſenſu uendi non poteſt.*
8 *Quaſi poſſeſſio exigendi pedagium tanti temporis, cuius initii memoria non extitit, tantum operatur, quantum expreſſum priuilegium Imperatoris, quo ad acquirendum ius pedagii.*
9 *In præſcriptione tanti temporis, &c. aduerſariorum nec ſcientia, nec patientia requiritur.*
10 *Ius exigendi pedagium reſpectu eorum, a quibus exigitur, dicitur eſſe quadam ſeruitus.*
11 *Quæ requiruntur ad acquirendam quaſi poſſeſſionem iurium incorporalium hic uide.*
12 *Sine quaſi poſſeſſione iura incorporalia non præſcribuntur.*
13 *Factum & ſcientia unius, non debet alteri præiudicare.*
14 *Per conſuetudinem ius in publicum acquiritur, per præſcriptionem vero ius particularibus acquiritur.*
15 *In præſcriptione libertatis ſcientia non requiritur.*
16 *In præſcriptione ſeruitutis ſcientia & patientia partis aduerſę articulanda ac probanda eſt.*
17 *Præſcriptio ſtricti iuris eſt, ideo non dicitur præſcriptum niſi in quantum poſſeſſum conſtat.*
18 *Singuli de uniuerſitate in re uniuerſitatis, ex quo ipſis & ſingulis commodum quæritur, teſtes eſſe non poſſunt. Secus ſi ut uniuerſis eis utilitas accedat.*

Reſpon. interpret.

IN cauſa Quæ vertitur inter D. Arnaudum, dominũ loci Montis Cocherii ex una, & cõitatem Azonulii, duo principaliter examinanda veniunt. Primò, an uirtute priuilegii Caroli IIII. Rom. Imp. per cuius effectũ confirmatur, & ex certa ſcientia de nouo conceditur ius exigendi

gendi pe lagiū loci Montilij, dicaſ fundata intentio ꝑ l ctā dñi
Scđo, ſi non iuſtificau t bene iuriſus vigore dicti priuilegij, an
ſaltē vigore antiquiſſimæ quaſi poſſeſſionis exigendi d. iũ pe-
dagiũ fuerit cõtra pſcriptio? Circa primum, vr aperto ore dđm
prædictũ d. Arnaudum iuſtificaſſe, & probaſſe ſibi cõpetere iuſ
exigendi pedagiu per inſtrũm dicti priuilegij, ſeu cõfirmationis. cer
1 tũ n eſt Imperatorẽ poſſe cõcedere tale † priuilegiũ, c ſuper qui-
buſdã, § præterea, de verb ſign. Spec. tit. de cau. poſ. & propr. § 1.
ver. qui ſ de colligentib. Bal. in l. ſi plures, col. pe. C. de cõd. inſer.
& qui negaret Imperatorẽ nnn poſſe, incideret in crimen læſę
maieſtatis, l. 2. C. de crimi. ſacr. 7 q 4. ſi quis ſuadente diabolo, §.
cõmittunt, ergo reſtat videre, an voluerit cõcedere. & vr ſine du-
bio q ſic, quia verba ita ſonant. vnde cũ in verbis non ſit ambi-
guitas, non vr admittenda uoluntatis qõ, l. ille, aut ille, § cum in
verbis, ff. de leg. 3. imò per ſua priuilegij apparet, q ex certa
ſcientia voluit cõfirmare ius & facultatẽ exigendi d. iũ pedagiũ,
& quatenus eſſet expediens ex eadẽ certa ſcientia de nouo con-
2 ceſſit, quo fit, vt nõ videtur dubitan ũ, quia cõfirmatio † facta
ex certa ſcientia Principis, validat q antea erat inualidũ n, c. 1.
c. veniens, vbi gl in verbo cõfirmatũ, de tranſa. Bart. in l. priuile-
gia, C. de ſacroſ. eccl Car cõſ. 404. inci. q tauſicino. Pan. cõ 6 inci.
illud, 2 col. iiii. par. Alex. cõſ 310. viſo, in 4 vol. & cõſ. 1. conſi. 13.
vol. 5 & ſi diceret non cõſtare de certa ſcientia, eſſet a veritate de
uiare, qa expreſſe in priuilegio dr, ex certa ſcientia, & de plenitu
dine poteſtatis quo caſu dr probata certa ſcienta, ſm gl. in cle. & ſi
principalis, de reſc. & in c. ſtatutũ, ubi gl. eo. tit. lib 6 Pan in c. exa
minata, de cõfir. vti. uel inuti. Lud. Ro. cõſ. 327. incip. illæ ſunt rõ-
nes, Alex. in d. cõſ. 39. & facit tex. in cle. vni. de prob. Verũ iis &
ſimi. non attentis, in cõtrariam ſuiam trahor ex ſubſcriptis. cõſidero. n.
3 tenorẽ priuilegij, qui † ante oia eſt diligenter attendendus, ca.
porro, c. te accipimus, de priui Dat. n. tenor legẽ priuilegio, ſm
Bal. i. c. 1 §. deniq. quæ ſunt pri. cau. benef. amit & in c. 1 an agn. vel
fil. defun. & c. Curt. ſen cõſ 49. inci. recolẽdæ memorię Dux Phi
lippus, col 8 & ſeq. & dicit Iureconſ. in l. ſi quis ſtipulatus ſit
Stichũ. aut Pamphilũ, ff. de verb obl. quęrentib. inſpiciendus eſt
ſermo ſtipulãtis, hic q̃rendus eſt ſermo huius priuilegij, qui talis
eſt, ſingula iura, & pedagia pſcripta ſic, & prout eadẽ ipſe Gau-
cherius & progenitores ſui, vt aſſerunt, rite, & rõnabilr habuerũt,
& pacifice, vt pſeruit, poſſederũt, cõfirmamus, & innouamus
&c. Ex quib. uerbis apparet, q Imperator nõ voluit ex huiõi in
nouatione priuilegij nouũ ius cõcedere, ſed antiquũ, ſi qđ erat
cõprobare, ut dicit tex. in c. cũ dilecta, de cõfir. vti. uel inuti. voluit
eñi cõcedere pedagia ibidẽ recitata, tanq̃ prius rite, & rõnabilr
habita & pacificè poſſeſſa, vt inquit tex. in c. inter dilectos, ad fi.
de fide inſtr. iñ. n ſuit Gaucherio & ſucceſſorib. p Caroliũ Im-
perat. cõceſſum, q̃tum ante cõpetebat. nihil ergo iuris cõfert, niſi
quatenus antea cõpetere oſtdatur, l q ſi in venditione, ff. de hære.
vel act. vend. l. ſi ne, § r. § de leg. 1. l. & uõ deſignata, C. de ſal. cau.
audiec. leg ſi ergo d. Arnaudus nihil aliud probet, q̃ per allega-
tũ priuilegiũ, certiſſimũ eſt, q non plenè, nec ſemiplenè pbata
eſt intentio ſua, & ita in ſpecie cõſuluit Old. cõſ. 164. uiſo priuile-
4 gio, quod uideatur, quia factũ quod immò vr ad deciſionẽ du-
bij facit, quia dictum priuilegium refert † ſe ad ius, & titulũ, &
poſſeſſionẽ anteriorẽ. unde nihil dr pbare, niſi cõſtet de relato.
auth. ſi qs in aliquo documento, C. de eden corroboratur, quia
5 Imperator cõceſſit tale priuilegium ad ſupplicationẽ † partis,
imò ſe refert ad ſ. dicta, dum dr. ut aſſerunt. item ibi, ut pſertur,
quo caſu nihil dr eſſe cõceſſum. niſi cõſtet ſ dicta fore uera, c qa
circa, de cõſan. & affi. & ibi no. Pan. q impetrans tenet pbare oẽs
qualitates expſſas fuiſſe veras eo tpe, quo exprimuntur, & idem
uoluit Pan. in c. cõſtitutus, ubi Fel. col. 1. & c. dilectus, ſ. de reſcr. &
bene ad terminos noſtros conſuluit Soc. cõſ. 164. viſa bulla Bo-
nifacij in 2. par. q ſi impetrans expreſſit ſe eſſe in lõga, & anti-
qua poſſeſſione, non ualebit priuilegiũ, niſi cõſtet de tali poſſeſ-
ſione: quia nõ ita de facili cõceſſiſſet Imperator, ſi ſciuiſſet impe
trantẽ non poſſediſſe per longa tpra ante cõceſſionẽ priuilegij,
non. n. præſumendũ eſt uoluiſſe priuare homines Mõtilij ſua
quaſi poſſeſſione libertatis, & ppea quotidie dicimus reſcriptũ,
ſeu priuilegiũ non faciens mentionẽ de colorata poſſeſſione
illius, in cuius pudiciũ petitur, tanq̃ ſubreptitium non ualere, c.
dudũ, de priuil. c. cum noſtris, de conceſ. præb. Et q non ſolum
obreptio, sed ẽt ſubreptio uitiet priuilegium, patet ex iis, quæ
dixit Io. And. in add. Spe. tit de cau. poſ. & propr. § j. uer. quid de
colligentibus vbi decidit, q priuilegium exigẽdi pedagium ab
aliquo loco, non ualet ſi impetrãs tacuit, q locus ille tunc erat
grauatus aliis pedagiis, arg. c. duob. de reſcr. lib. 6. & in c. manda-
tum, eo. tit. in antiq. & vtrobiq. notant Doc. & hoc in materia
cõfirmationis, vt diſponit tex. in c. ad noſtram, & in c. porrecta,
de confir. uti uel inuti vnum addo ex abundanti, poſito, q tale
priuilegium foret legitimum, & plenum ius tribueret, q d. Ar-
naudus non põt ſe illo iuuare, niſi probet, q ſit ex hęredibus,
& ſucceſſoribus uniuerſalib. dicti quondam Gaucherij. hoc di-
6 co, quia ius exigendi † pedagium cõceſſum a principe alicui no
bili, non põt uendi ſine conſenſu Imperatoris concedentis, ſm
Bar. in l. in dnẽ, ff. de aqua plu. arc. Sequit In. Bapt. in trac. de ga-
bel. in 4. q primę par. aduertam igr. Conſules Montilij, an hic
do. Arnaudus ſucceſſerit in locũ dicti do. Gaucherij tanq̃ hæres,
an tanq̃ particularis ſucceſſor. Ex iis liquidè cõſtat allegatũ pri-
uilegiũ non pbare intentionẽ pdicti d. Arnaudi. Nec ob. dum
dr. q Imperator potuit quia illud non negatur, ſed dr q noluit,
q aũt noluerit, apparet ex pmiſſis. Nec ob. dum dr q innoua-
tio, & cõfirmatio ſcã ex certa ſcientia roborat actum inualidũ,
7 quia † verum, ſi ex certa ſcientia ſit facta cõfirmatio, vel cõceſſio
ſimplr. ſecus qñ eſt facta ſub tali forma, videlicet prout ritè &
rõnabiliter habuiſti, & pacificè poſſediſti, per fundamenta ſ. de
ducta dr n. tũc cõfirmatio cõditionaliter facta, quę nullũ ius tribuit,
vt ſignãter decidit Pan. in c. 1. & in c. examinata, de confir. uti.
vel inuti. & probatur in c. quia diuerſitatẽ, de conceſ præb. &
Pan. in d. conſi 62. & Alex. in d. conſi 39. & ſi dicatur, ſi nullũ
ius tribuit, ergo ſuit ſuperuacaneum priuilegiũ, quod non eſt dđm, c.
ſi Papa, de priui l lib 6. Rñdet Pan. in d. c. 1. q ſolent impetrari ſi-
milia priuilegia, non vt videatur ſine licentia Imperatoris exi-
gere pedagia, ſed vt magis tueantur, ſeu timeantur, c. õ ſ, 23. diſt.
c. ſi, aducitus, de hæret. & v ius cõfirmatum ſit maioris auctori-
tatis, c. quis nel jar, 11. diſt. Circa ſm dubium videretur procul-
dubio dđm fundatam fore intentionẽ d. Arnaudi ex quaſi poſ-
ſeſſione longiſſima. proponit. n. q iam tanto tpis ſpatio, cuius
initij memoria hõium non exiſtit in cõtrium, eſſet in quaſi poſ-
ſeſſione exigẽdi pedagium ab hominib. dicti loci Montilij quæ
8 quaſi poſſeſſio † tanti tpis operatur, ſm quo ad acquirendum
ius pedagij, q tantũ ex ſe, ſicut priuilegium Imperatoris, vt eſt
tex. ad literã, in d. c. ſuper quibuſdam, §. præterea, de verb ſig. facit
l. hoc iure, § ductus aquæ, ff. de aqua quot. & æſti. & quæ ad ppo-
ſitum reduxit Felin. in c. cauſam, col. 1. & ſeq. & in c. cum ex
off. col. 6 de præſcr. Iaſ. in l. quominus, col. 8 de flumi. ff. & ita
concludit Bart. in l. ſi publicanus, §. in oib. de pub ff. Pan. & alij
In c. cum nobis, de præſcri. vbi volunt, q requiratur ſcientia, &
patientia Imperatoris & ſuorũ officialium. tñ cõtra opi. eſt ſ Bar.
9 q in pſcriptione † tanti tpis, & c. non requiratur aliqua ſcien-
tia, nec patientia, qa talis pſcriptio hẽt fundm a leg. & vim ſta-
tut., & priuilegij, ſm Alex. conſi. 6. viſo themate. vbi loquitur
in pſcriptione pedagij, vol. 1. & Iaſ. in l. imperium, vbi alias au-
ctoritates adducit, de iuriſd. om. iud. Bald. in trac. præſ. in 2. & 4.
q. 5 q. prin. quintę part. vbi loquitur in terminis noſtris, & licet
tex. in d. §. præterea, requirat tps, cuius initij memoria hoĩs non
exiſtat in cõtrium, quia agitur de pręſcribendis pedagiis, quæ ſunt
de reſeruatis, & agitur de præſcr. cõ Principem, tñ in caſu noſtro,
vbi agitur de præſcr. cõ priuatos, ſufficeret tps x. anno. Inter pſen
tes, & viginti inter abſentes ſtante confirmatione Imperatoris,
vt ſ. facta in forma cõi, quę licet non tribuat ius perfectum, vt
ſ. dictum eſt, tñ ſufficit pro tit. ad cauſandã pręſcriptionem ſm
Abb antiquũ. in c. dudum, de elect. Inn. in c. 1. de dec. Bal. in mar
garita, i ver. elect. Io. Bapt. in tract. de Epõ, in 3. par. 2. par. prin.
3. lib. Dec. in c. 1. de confir. vti. vel inuti. facit l. ſi quis diuturno, ff.
ſi certũ. vend. Sed cõtrium, ſm ea, quæ proponuntur, verius exiſti
mo dr enim in themate, cõtras ipſa probabit cõtrium, ſ ſe eſſe in
quaſi poſſeſſione libertatis; & ſi hoc verum foret, non oporte-
ret implere folia. ſed quia exiſtimo, q cõtras probabit aliquos
tranſiiſſe ſine pedagio, & ex aduerſo do. Arnaudus pbabit exe-
giſſe pedagiũ ab aliquib. videndũ eſt, an ex hoc do. Arnaudus di
catur cõcludenter probaſſe ſe eſſe in quaſi poſſeſſione exigendi
d. pedagiũ a quibuſcunq. de dicto loco Montilij, & in hoc arbi-
tror, q non. & pro clariori reſolutione ſubiicio ſ. ſcriptas cõclu-
10 ſiones. Prima cõclo, ius exigẽdi † pedagiũ reſpectu eorũ, a quib.
exigitur, dr quædam ſeruitus, ſm gl. & ibi Bal. in l. ſi alii vſus, ff.
de vſufr. & in l. cũ ſeruum, ad fi. C. de ſer. fug. & in l. 2. C. de ſer-
uit. & aqua. & hoc eſſe notũ, probat tex. in c. ſeruitiũ, 18. q 2 per
quem ita cõcludit Bal. cõſ. 370. verba reſcr. lib. 3. eſt ẽt incorpora-
le, quia iura ſunt incorporalia. Inſti. de reb. corp. & incor. §. in-
corporales, cũ ſim. Scđo cõclo, ad acquirendã quaſi poſ. ſeruitu-
11 tũ, iuriumq; incorporaliũ, plura ſunt neceſſaria. Primo vſus, &
exercitiũ illius iuris, & hoc ſatis liquet, l. 1. §. hoc interdicto, ubi
Bar. ff. de iti. actuq; pri. Scđa, ſcientia & patientia eius, cõ quem
pſcribitur, l. quoties, la 2. ff de ſerui. c. cũ eccleſia Sutrina, de cau.
poſ. & prop. Tertio, q credat ſe uti iure ſuo, l. ſi. ff. quemad ſeru.
amit. declat, Bart. in d. §. hoc interdicto, & Pan. in d. c. cũ eccleſia
12 Sutrina. Tertia cõclo, ſine † quaſi poſſeſſione iura incorporalia
non pſcribuntur, reg. ſine poſſeſſione, de reg. iur. in 6. l. 2. ff. de
vſucap. & pbatur in iurib. prælle. & hanc nullus negabit. Quar-
13 ta cõclo, factum † & ſcientia vnius non debet alteri pręiudicare,
quia alteri per alterum non debet iniqua conditio afferri, reg.
non dẽt, de reg. iur. in 6. hinc dicebat in terminis noſtris Pau. de
Caſt. in l. ſeruitutes, ff. de ſer. q ſcientia emphyteutæ ſoluẽtis pe-
dagiũ non pudicat directo do. facit, quia factũ & ſcientia pro-
curatoris nõ nocet dño in iis, in quib. non habebat mandatũ, l.
ſi procurator, ff. de procur. nec in iis, quæ directo mandatũ non
reſpiciebant, ſm Bar. in l. 1. §. ſi pcurator, ff. ſi quis ius dicen. nõ
obtemp. & ad terminos noſtros hoc Flor. voluit in l. ſi cõi, & in

l. per

l. per fundum, ff. de ſer. ru. l. ꝓd. facit tit. res inter alios acta, &c. Ex iis ꝯcluſionib. elicit clara deciſio qōnis ꝓpoſitæ, ꝙ d. Arnaudus nō ꝓbauit ſe eſſe in quaſi poſſeſſione exigendi pedagiū ab vniuerſo populo, ſeu ab oib. habitantib. loci Montilij, quia deficit primū requiſitū, videlicet vſus & exercitium iuris exigendi, quo ad vniuerſum populū. Itē deficit ſm, qa non conſtat, ꝙ vniuerſus populus habuerit vnq̄ ſcientiā dicti vſus & exercitij. Itē poſito, ꝙ ſciuerit, deficit tertiū. ſ. patientia; qa in themate ſupponitur, ꝙ aliqui nō ſoluerint aliquod pedagiū, & ꝑ ꝑdicta in individuo hoc determinat Pan. in conſi. 18. in cauſa & qōne, col. fi. in 9. par. & dicit And. de Baru. in l. 1. C. de iis, qui mor. ſibi conſci. ꝙ ſi aliqui particulares ſoluant pedagiū, ꝙ talis ſolutio nō præiudicat cōitati hñti immunitatē, ſequit Fel. in c. cū acceſſiſſent, de ꝯſtit. Aduertant igit Dñi ꝯſulentes, & ſint cauti articulare, & probare, ꝙ pluries, & plures de illis ſunt res, tranſiuerunt ꝑ locū, & territoriū Montis Buchaſii abſq; ſolōne pedagij. Ex his arbitror, non ſore neceſſariū inſidere ad ꝯtria, qa ea facio, & præmiſſis, patet clara ꝯcluſio, ut tñ oīs ambiguitas tollat, inſideo lacilliter. Et primo, dū dr, ꝙ D. Arnaudus eſt in longiſſima quaſi poſſeſſione, qua mediāte ꝑſcripſit ius dicti pedagij, iſtud lato ore negatur, qa non ꝓbauit extrema neceſſaria, ut ſ. oñſum fuit, & ſi dicat, nō ſequitur, ꝙ probetur ſcientia, l. m Alex. in d. ꝯſ. 6. poſſū dicere, ꝙ eſto, ꝙ ita eſſet, tñ taliē requiritur, ꝙ ꝓbetur vſus & exercitium quoad vniuerſum populū, q̄ nō fuerunt ꝓbata, imò ꝯtrarium ſupponitur. Scdo inſideo, ꝙ illa opinio. q̄ vult, ꝙ requiratur ſcientia aduerſarij, ꝓcedit qñ agitur de inducenda ꝯſuetudine, ſecus ſi agatur de ꝑſcriptione, ita ſeipſum declarat Alex. conſi. 16. in eā & lite, col. 5. vol. 5. in caſu aūt iſto non ꝑōt dici, ꝙ agatur de inducenda conſuetudine, qa tunc dr agi de conſuetu
14 dine inducenda, qñ † tractatur de acquirendo ius in publicū, ex ꝑſcriptione aūt tractatur de acquirendo ius vni vel plurib. particularibus, ut in iſto caſu declarat Pan. in c. cū dilectus, col. fi. & in c. fi. de ꝯſue. Gemi. conſi. 123. pro clariori decīone. Tertio inſidetur, ꝙ ꝓcedit vbi agitur de ꝑſcriptione pedagij ꝯ Imperatorem, vel alium hñtem prius tale ius, ſecus ſi agatur de ꝑſcriptione pedagij ꝯ priuatas ꝑſonas: rō aūt eſt, qa qñ agitur de ꝑſcriptione ꝯ Impe. vel alium Principē, agitur potius de præſcriptione libertatis, vt quis poſſit exigere pedagiū abſq; eius ꝯſenſu, & non ob-
15 ſtante eius imperio: vbi aūt agitur de ꝑſcribēda libertate, † non requiritur ſcientia, l. ſi partē, §. ſi per fundū, ff. quemad. ſer. amit. & ſic intelligit Sal. in d. l. 2. C. de ſer. & aqua. Sed qñ agitur de ꝑſcriptione pedagij in ꝑiudicium eorū. qui erant liberi, agitur de
16 ꝑſcriptione ſeruitutis, vt ſ. in prima conclu. & iſto caſu † requiritur ſcientia, qa ſeruitus nō inducitur ſine patientia, l. quoties, la 2. ff. de ſerui. patientia nō datur ſine ſcientia, ergo &c. Ita Bart. in d. l. 5. qui docet practicātes, vt articulent de ſcientia. Circa tertiū dubium, ꝙ poſtea fuit mihi tranſmiſſum, in quo q̄ritur, poſito ꝙ do. Arnau. ꝓbet tpe debito ad cauſandā ꝑſcriptionē exegiſſe pedagiū de qbuſdā rebus. An ea hoc poterit agere de oīb. inſi-
17 deo ꝙ non, qa ꝑſcriptio eſt † ſtricti iuris, & ideo non extendenda; & ꝓpea dicimus tm̄ ꝑſcriptum, quantum poſſeſſum, & non vltra, l. 1. §. ſi quis hoc interdicto, ff. de itin. actuque pri. & ibi in terminis Bar. infert ad deciſionē huius dubij, & idē in ſpecie decidit Bar. in l. ſi publicanus, §. in oīb. vectigalibus, in fi. ff. de pub. Sal. in l. vectigalia, C. no. vect. Io. Baps. in trac. de gabel. in 1. q. primæ par. facit, qa ꝑſcriptio decimandi in vno fundo nō extendit ad aliū, Inn. in c. tua 2. de deci. Pan. in c. cū ꝯtingat, eo. tit. faciunt quæ vſq; ad ſaturitatē ſcribit Fel. in c. audius, col. 5. & ſeq. de ꝑſ. & vltra eū poſſem multa ſimilia adducere, ſed ſolū ꝯtētus ero allegare Bal. conſi. 557. incip. qō vetiēs, vol. 2. vbi decidit, ꝙ dñs alicuius loci, q ꝑſcripſit iur collectandi quò ad certas perſonas, non pōt imponere collectam alijs perſonis, a quibus nunq̄ exegit collectā, allegat decīſ Bar. in d. §. in oīb. vectigalibus; & quia præſcriptio eſt, q̄ facti, q̄ non recipit extenſionē perſonarum, neq; rerū, c. dilecto, de offi. Arch. Circa quartum, an illi de vniuerſitate ſint idonei teſtes in hac cauſa, omiſſis ſuperfluis puto, ꝙ non qa cōmodum & incommodum dictæ cauſę ſpectat ſingu
18 lis de populo, † vt ſingulis, nō vt vniuerſis: vñ qua rōne nō poſſet aliquis eorum in cā propria teſtificari, eadē rōne nec in iſta, ſm Inn. in c. cū nuncius, de teſti. Bar in l. in tm̄, §. vniuerſitatis, ff. de rer. diuiſ. vnde ſi eſt qō de nemore, vel paſcuis cōitatis, ſinguli de vniuerſitate poterunt eſſe teſtes, ſi reddituus in totū applicentur cōitati, ſecus ſi ſinguli habēt ius incidendi ligna & paſcēdi ſua aīalia, vt cōprobat Fel. poſt Pan. & alios in c. inſuper, de teſt. col. 3. ver. fallit quinto. & vltra eū bene facit ad terminos conſilium Lud. Rom. conſi. 7. viſis neceſſariis, col. fi. Et hęc ſufficiant, omiſſis multis alijs, quæ potuiſſem cumulatè adducere,

R E S P O N. XII.

Allobrogum Dux, qui Delphinus vocitatur, Romanēſi populo indulſit, vt nouum poſſit vectigal cōſtituere. Dubitatur, an id potuerit abſque Archiepi Vienenſis, & capituli eccleſiæ B. Bernardini condominorum conſenſu? Quęſtionē mouet, ꝙ in ea in regione ſupremi Principis perſonā gerit ſed cum pro ſua parte caſtrum a Pontifice Maximo recognouerit, ꝯſtat ſupremū eiuſdem loco imperium ad eum minimè pertinere; eumq; iureiurando promiſerit nullā hoībus de Romanis impartiri licentiā inuitis ꝯdñis, æquum nō fuit a ꝯuentis diſcedere, a quib. nec eum recedere voluiſſe puto. Tum ꝙ non fuit de iure ꝯdñorum ab impetrantibus plene certioratus, tum quòd gratia ad concedentis poteſtatem eſt reſtringenda.

S V M M A R I V M.

1 *Ius exigendi noua vectigalia, eſt de maximo imperio.*
2 *Dominus ſupremus an habeat iura Imperij in particulari loco.*
3 *Recognoſcens caſtrum aliquod a Papa, an cenſeatur in eum omnem ſuperioritatem transferre.*
4 *Confeſſio procuratoris non nocet domino, maximè reſultans ex productione poſitionum, & libelli.*
5 *Confeſſio Archiepiſcopi & Capituli non nocet Eccleſiæ.*
6 *Iudex ad quem, an poſſit eſſe minor, & inferior iudice a quo, & in quib.*
7 *Princeps ſupremus conuentionali lege obligatur.*
8 *Conuentio facta ex cauſa lucratiua, an poſſit reuocari.*
9 *Iuſiurandum obligat Principem.*
10 *Conceſſio omnis facta eccleſiæ, habet in ſe cauſam.*
11 *Priuilegium conceſſum ſubdito, eſt reuocabile, non ſubdito, nequaquam.*
12 *Conſenſum Capituli ac Prælati ad actum neceſſarium, ex curſu longiſſimi temporis præſumitur interueniſſe.*
13 *Tacens in fauorabilibus habetur pro conſentiente.*
14 *Collectæ ſolum exiguntur ab incolis, vectigalia autem, datia, & alia tributa a quibuſcunque.*
15 *Inferiores ex priuilegio habere poſſunt iura vectigalium.*
16 *Titulus præſumitur ex quaſi immemorabili poſſeſſione ſi allegetur.*
17 *Iuriſdictiones non debent eſſe venales. rationem vide nu. 18.*
19 *Feudum pecunia vendi poteſt.*
20 *Donatio vel priuilegium eccleſiæ, non poteſt reuocari per ingratitudinem Prælati.*
21 *Diſponens ſimpliciter de re cōi, intelligitur ſolum diſponere de parte ſua.*
22 *Motus proprius licet excludat vitium ſubreptionis, non tamen facit vt Princeps habeat intentionem præiudicandi tertio.*
23 *Prout dictio, relata ad actum præteritum, de quo conſtat, ſtat limitatiue.*
24 *Priuilegium non extenditur vltra poteſtatem concedentis.*
25 *Impetratio noui priuilegij vitio ſubreptionis eſt irrita, non facta mentione poſſeſſionis & veterum iurium. & nu. 28. & 29.*
26 *Taciturnitas tranſactionis vitiat reſcriptum. Item taciturnitas inſi. 27. Item ſententiæ taciturnitas. 30. Item conſuetudinis. 31.*

Reſpon. interpreta.

PRO Perfecta reſolutione propoſitæ conſultationis duo dubia principaliter veniunt diſcutienda. Primum dubiū, an illuſtris Delphinus ſolus potuerit impartiri licentiam vniuerſitati & hominib. de Romanis, exigendi noua vectigalia abſque conſenſu, & voluntate Reuerendi Archiepi Vienenſis, & capituli eccleſiæ B. Bernardi cōdñorum dicti loci? Secundum dubium, an idem Delphinus voluerit ſolus impartiri licentiā prædictā? Et his duobus reſolutis patebit deciſio principalis controuerſię, quæ vertitur inter prędictos dños Archiepm & capitulum ex vna, & vniuerſitatem loci de Romanis ex altera, ſuper validitate & inualiditate reſcripti nouiſſimè obtenti a Gubernatore Delphinatus, & illius interinationes exinde ſequutæ. Et diſcutiēdo hęc duo principalia dubia, examinabo dubia emergentia, quæ ex prolixa facti narratione ſapientes fuerunt elicita. Circa primum, vr ꝙ Do. Delphinus potuerit concedere facultatem Romanenſi populo exigendi noua uectigalia abſque conſenſu Archiepi & Capituli, quia
1 ius exigēdi nouum vectigal † eſt de maximo imperio, & de reſeruatis ſupremo Principi, l. vectigalia, C. no. vectig. inſtitui nō poſſ. c. l. quicquid, C. de vect. & cōm. c. 1. quę ſint regalia, c. ſuper quibuſdā, §. præterea, de uerb. ſign. & ideo ad ſupremū Principē ſpectat ius dandi licentiā imponendi noua vectigalia, & nouas exactiones, non ad feudatarios & inferiores, ſm Sal. in d. l. vectigalia. Spec. in tit. de cau. poſ. & props. § 1. uer. qd de colligētibus. Vr ergo, ꝙ ad Delphinum ſolum ſpectat facultas ꝯcedendi nouas exactiones, quia ut ꝑſupponimus, in terris ſuis Delphinus habet iura imperij, & ſic neminē recognoſcit. Quòd aūt ſupremus ſit, & maior dñs loci de Romanis, conſtat confeſſione procuratoris dñorū Canonicorū, qui in lx. poſitione poſuit, ꝙ dñi canonici, vt capitulum recognouerunt dñm Delphinum in eorū ſuperiorē, & iurm fidelitatis eidē ꝓſtiterunt. Ponens eīm confitetur oīa, quæ ponit, vt no. in c. 2. de ꝯfeſ. lib. 6. & in l. 8. §. quod obſeruan, C. de iura. cal. nulla aūt eſt melior probatio, quā partis confeſſio, l. gñalr, C. de non nu. pec. cum uulg. quinimo & apparet de ipſa recognitione & fidelitatis iurō per publicum inſtrm actis inſertum, fol. 104 Conſtat ēt de ſuperioritate, quia ad ipſum deuoluunt applones. eſt. n. appellatio, inferioris ad ſuperiorē prouocatio, ut tradunt Summiſtę in tit. de appel. & gl. in c. 2. de conſuet. li. 6. Præmiſſis non obſtantibus inſideo Delphinum

num

rum non potuiſſe abſq; conſenſu Abbatis & Capituli ꝯdño-
rum dare liniam prędictis hoīb. exigendi noua vectigalia. Et pro
clariori dilucidatione huius articuli, duo faciã. Primo oſtendam
dn. Delphinum non eſſe ſupremũ dñm loci pdicti de Romanis.
Scdo, poſito ꝙ eſſet dñs ſupremus, nõ (ſm ea, quæ proponun-
tur) non potuiſſe impartiri dictam liniam abſq; conſenſu Ab-
batis & capituli. Circa primũ, ꝙ dñs Delphinus non ſit ſupre-
mus dñs, ex eo conſtat, ꝙ idem dñs Delphinus recognouit ſe te-
nere medietatẽ dicti caſtri pro indiuiſo, cum pręfato d. Archi-
epo & Capitulo in feudũ a ſanctiſſimo dño nro Papa, ſanctaq;
Romana eccleſia, cui pſtitit homagium, & fidelitatis ſacrum.
vt conſtat publico documento ꝯfecto de anno 1344 in actis ex-
hibito, & alio documento inſerto in pceſſu fol. 12 a. In quo d.
Delphinus confitetur ſe non hře dñium, & iuridõem in dicto
loco, niſi pro media parte. Nec obſt. ꝙ Delphinus in toto Del-
phinatu habeat iura imperij, quia rñdetur dupliciter. Primo, po
ſito, ꝙ conſtet, ꝙ habeat imperij iura in vniuerſo, non tñ ſequit
2 ꝙ ſit ſupremus dñs, & habeat iura imperij in particulari † loco
de Romanis, l. 1. ad fi. & ibi no. Bart. per illum tex. ad hoc ff. de
rei vend. vbi deciditur, ꝙ vnus pt eſſe dñs gregis collectiue & in
vniuerſo, & tñ aliqua corpora gregis erunt alterius, & idem no.
Bar. & Bald. in procemio ffoꝝ, & Bal. in l. 1. ad fi. C. vñ agna-
ti. dicens, ꝙ licet regnum Apulię ſit eccleſiæ Romanæ ꝯſidera-
ta vniuerſitate regni, caſtra tñ particularia dñr de directo dño,
& maiori ſignoria Regis & traditur per Alex. conſi. 1. col. an-
tepe. lib. 5 Secundo rñdet. ꝙ Delphinus recognoſcendo caſtrũ
ſiue locum prædictum a ſanctiſſimo dño noſtro, oēm ſuperio-
3 ritatẽ † cenſetur tranſtuliſſe in Papã, l. cenſualis, C. de do. & fir-
mat Bal. in c. 1. col. antepe. de Cap. qui curiam vend. & d. Iac. de
S. Georgio in trac. feu. in ver. dictiq. vaſal. promiſerunt recogno
ſcere, col. pen. Non obſt. ꝙ procurator d. Archiepi & Capituli
confeſſus fuerit d. Archiepm & Canonicos recognouiſſe ſuam
medietatẽ a d. Delphino, & eidem pſtitiſſe iurãm fidelitatis: quia
confeſſio pcuratoris non nocet dño, l. certum, §. ſed an ipſos, ff.
4 de confe. maxime qñ confeſſio reſultat † ex productione libel
li & poſitionum, quia eſt voluntaria, ſm Pan. poſt Ant in c. 1.
de confeſ. tradit per Alex. conſi. 86. viſis dubitationib. lib. 2.
& alibi ſæpe. Fortius dico, ꝙ confeſſio Archiepi & Capituli ſi-
5 mul non noceret † eccleſiæ. Ita concludit glo. & ibi Iacob. de
Belu §. ſi vero. in Auth. de non ali. & traditur in cap. 2. de rebus
ec. non alie. lib. 6 & per Soc. conſi. 15. viſis prædictis, col. 2. vbi
alia iura & auctoritates adducit, lib. 1. & conſi. 29 col. 2. eod. lib.
& per glo. Pan. & Fel. & alios, in cap. fi. de præſcr. Immo reco-
gnitio & pręſtatio fidelitatis & homagij facta p Archiepm, &
Cap. non noceret eccleſię, quia factum Pręlati in acquiſitis nõ
præiudicat eccleſię. clem. 2. de reb. eccle. non alien. l. filius paci-
ſcendo, & ibi no. C. de pac. Et ſi eccleſia lædatur ea facto Præla-
ti, reſtituenda eſt c. 1. de in integ. reſt. & ibi late per Ant. & Pan.
Præterea, ſi canonici iuraſſent fidelitatem, ſaluis oib. iurib. &
prærogatiuis ꝯpetentib. qua reſeruatione ſtante, cui d. Delphi-
nus acquieuit, nullũ fuiſſet generatum præiudiciũ ipſi eccleſię.
l. ſi debitor, §. 2. ff. quib. mo. pig. vel hypo. ſolu. c. ſolicitudinẽ,
de app. traditur per Iaſ. in l. non ſolum, §. morte, in pe. cha. ff. de
nou. oper. nunc. Non deniq. obſt. ꝙ appľones deuoluantur ad
d. Delphinum, quia non ppterea ſequitur, ꝙ ipſe ſit ſupremus
dñs uel habeat iura imperij, tum quia talis deuolutio fit ex ſpe-
ciali pacto, de quo in infeudatione facta eidem Delphino per
ſummum Ponti. vt legitur ex lectura eiuſdem, tum quia pt eſ-
6 ſe, ꝙ iudex ad quem, ſit † minor & inferior iudice a quo, qtũ
ad regalia & c. alia iuriſdictionalia, licet quantum ad hunc actũ
deuolutionis, ſit maior, ut oſtẽdit Io. And. in c. Romana, de ap.
lib. 6 Gemi. in d. c. Romana, Peru. rub. de appel. col. 4. tum quia
ſtat ſimul ꝙ appellationes deuoluantur ad do. Delphinum, &
alius, puta Papa, ſit ſupremus dñs, d. c. Romana, §. debet, traditur
per Peruſi. in d. rub. Sed poſito, ꝙ Delphinus eſſet ſupremus
dñs dicti loci, ꝙ conſtat eſſe falſum, ut patet ex præmiſſis, non
vř potuiſſe impertiri licentiam exigendi aliqua vectigalia ſiue
tributa abſq. Cap. ꝯſenſu, & voluntate, quia d. Hubertus Delphi
nus ſpeciali pacto iurõ roborato promiſit & conuenit ac ſe &
ſucceſſores ſuos obligauit, ꝙ nunquam concederet hominib.
dicti loci licentiam vel auctoritatem, ꝙ ipſi hře poſſent aliquid
cõe, & ꝯſr ꝙ nec etiam daret licentiam ꝙ poſſent exigere ue-
ctigalia, & tributa Communitatis nomine. nec ad cões uſus.
Nam qui totum dicit, nihil excludit, l. a procuratore. C. manda-
ti. c. ſolitę, de maio. & obed. quod pactum fuit confirmatum ẽt
7 per Regẽ modernum. Conſtat aũt ſupremum principẽ † con-
uentionali l. obligari, c. 1. de prob. ẽt ſi Princeps ꝯhat cum ſub-
dito ſuo, ut ibi probatur, & in c. abb. de re iud. lib. 6 & nedum ſu
premus Princeps mortalis, ſed ẽt Deus ipſe immortalis, & uipo
tẽs ſua pmiſſione obligareť, ſm Magiſtrũ ſnĩarum, quẽ refert
Bar. in l. 1. in prin. ff. de pac. Nec põt Princeps pacto ꝯuenire, etiã
de plenitudine ptãtis. ſm Pau. de Caſt. in l. digna uox, C. de leg.
Alioquin non eſſet Princeps, qa cogeretur hominũ carere cõ
ſortio: nõ. n. reperiret, q cũ eo ꝯheret, ſi poſſet a ꝯctu p abitrio,
diſcedere, ſm Lud. Ro. ꝯſi 352. quæritur primo, ad fi. & Bal. in l.
Princeps, ff. de leg. & poſſem infinita ad iſtud ppoſitũ cumula
re, q latiſſime hñr in d. c. 1. & ibi Fel col. 1. poſt Abb. Quare non
uideo rõnem, qua modernus Delphinus, ſeu eius Gubernator,
potuerit ꝯcedere hanc facultatem exigẽdi tributa abſq; uolun-
tate Cap. Nec obſtat, ſi dicatur, ꝙ hmõi conuentio potuit a Del
8 phino reuocari, vtpote facta ex cã lucratiua, † vt voluit Aret. in
d. c. 1. in 2. col. quia rñdetur, ꝙ opi. Are. non eſt iuridica, vt ibi oñ
dit Dec. Nam ſi priuatus pacto nudo, & ſic ex ſola obligatione,
obligatur ſeruare ꝯctus donõnis, l. ſi quis argento, C. de donat.
multo magis dẽt obligari Princeps, cuius proprium eſt & præci
puum exercere liberalitatem, c. 1. de do. l. 2. §. fi. eo. tit. Et princi-
pis ꝯctus, qñis alś ſit ſtricti iuris, tñ pp fidem Principis hẽt nãm
bonæ fidei, ſm Bal. in tit. de pa. Conſtan. §. ſi quis vero. itẽ poſſet
procedere in donõne facta a priuatę perſonę, ſecus in donõne fa
cta a ecclię, q cenſetur facta Deo, quę nullo mõ põt reuocari, ẽt
pp ingratitudinẽ Prælati, c. verũ, de cõd. apposi. & ibi no. Panor.
☞ poſt Vinc. & firmat Pan. & alij cõiter in c. fi. de do. & ſequit Fel.
auctoritates ꝯgerens in c. eccleſia S. Marię, col. 39 de conſ. Nam
ꝙ datur Deo ſeu eccleſiæ non dř proprie donari ſed reſtitui, ſi-
ue reſignari, quia Dei ſunt oĩa, vt in propoſito dñi cõiter ſcribẽ
tes, qui defendunt donõnẽ factã in ecclia per Conſtantinũ Im-
peratorẽ. Quotũ rõnes & fundamenta pñt adaptari ad rem no
ſtrã, ſed non tranſcribo, quia notiſſima ſunt. Et ſi donõ facta p
Conſtantinum ecc. Ro. per q Imperator perdidit Romã oĩum
vrbiũ caput, & fundm, defenditur & irreuocabilis hř, multo ma
gis hmõi cõceſſio, per q in nihilo, uel modico diminuiť Delphi
nalis iuriſdõ. Nam ſm Bar. in l. phibere, §. plene, ff. ꝙ vi, aut clã,
donõ facta per Regẽ, non piudicat ſucceſſorib. qñ regnum non
multũ diminuitur. Prętereа, ubi alias ꝯctus eſſet ſui nã reuocabi
9 lis, attñ pp iurãm obſeruandus eſſet, quia iuiurandũ † ẽt obligat
Principẽ, c. 1. de iu. iur. lib. 6 nã iurãm, & votum ſunt de iure diui-
no, cui ẽt Princeps ſubijcit, c. ſunt quidã, 25. q. 1. & cui ẽt papa al
ligatur, ita ꝙ nõ poſſit ſeipſũ abſoluere, nec alij abſolutionẽ de-
mandare ſm Ant. & Imo. in c. 1. de ꝯſt. ꝙ verũ eſt indubitanter,
qñ nulla ſubeſt cã, quare papa ſit abſoluendus. Cum itaq; Mo-
dernus Rex, Delphinuſque ꝯfirmauerit, & hmõi cõuentionem
ratã & gratã habuerit, nihil proponi uideo pp ꝙ aduerſus eam
Gubernator Delphinalis venire poterit. Non ẽt obſt. ſi dicať, ꝙ
hmõi conuentio abſq; cã facta, potius ſit priuilegium, ꝙ poteſt
a concedente & ſucceſſorib. reuocari c. veniens, de præſcri. c. in
10 nřa, de iniur. quia rñdetur, ꝙ oĩs † conceſſio facta eccleſiæ hẽt in
ſe cãm, quia creditur facta pro ſalute aĩæ. d. c. verum, de cond. ap
poſi. & ſic non eſt ſimplex priuilegiũ, ſed potius donõ ub cãm.
vt ibi dř. Item reſpondetur, ꝙ ꝯtrum procedit, qñ priuilegiũ con
11 ceditur ſubdito. Secus ſi concedať non ſubdito, † quia tunc eſt
irreuocabile, ſm Pan. & Fel. late in c. nouit, de iud. eccleſia autẽ,
cui conceſſum eſt hmõi priuilegium, ſi ita poſſit appellari, non
dř ſubdita, imo eſt dña gentiũ c. bene quidẽ, 96. diſt. c. eccleſia S.
Marię, de conſt. ergo & c. Hinc dicimus, ꝙ priuilegia ad pias cãs,
ſunt perpetua & irreuocabilia, ſm Bar. in l. priuilegia, C. de ſa-
croſ. eccl. de quo per Fel. in d. eccleſia S. Mariæ, q. 12. & ita ꝯſu-
luit Lud. Ro. conſ. 218. circa præmiſſam. & Pau. de Caſt. cõſi. 117.
viſo & examinato puncto. Non deniq; obſtat, dum dř, ꝙ Caro-
lus IIII. Romanorũ Imperator, & ſucceſſiue Carolus Delphi-
nus conceſſerit hominib. dicti loci, ꝙ poſſent ſyndicos & Con-
ſules habere & uniuerſitatẽ cõgregare, & collectas imponere,
quia rñdetur multipľr. Primo, ꝙ talia priuilegia fuerunt ſubre-
ptitia, & obreptia reuocata & annullata per ſnĩam latam p Gu-
bernatorẽ Delphinatus ad hoc ſpãliter delegatum per pręfatũ
Carolum Delphinatus ut conſtat publico documẽto, de quo in
actis. Secundo rñdetur, ꝙ fuerũt conceſſa ſaluo iure tertij, ut ap
paret ex eorũ lectura, & tacite ſubintelligitur, l. cum auus, C. de
eman. li. l. 2. §. ſi quis a principe, ff. ne quid in loco publico, c. ꝗ
eo, de oſ. dele. & ſic ſaluo iure capli & Archiepi. Et ſi inſtet̃ pro-
batũ fuiſſe, ꝙ dicti hoies hẽnt Conſules & vniuerſitatẽ, & ſunt
in quaſi poſſ. iã longiſſimo tpe, cuius initij non hř memoria, &
th non ꝯſtat de ꝯſenſu dñorum Archiepi & Capli. Rñdetur de
ꝯſenſu ſatis ꝯſtare ex eo, ꝙ erat neceſſarius, vt apparet ex inſtrõ
conuentionis initę cũ Delphino Humbergo longe ante ꝯceſ-
ſionẽ Caroli IIII. & Caroli & Ludouici Delphinorũ, in qua re
ſeruatũ fuerat ius ecclię cuiuslibet alterius. Ex curſu aũt longiſſi
12 mi tpis pſumit † interueniſſe ꝯſenſũ Capituli & Prælati, neceſſa
riũ ad actũ, c. cũ aplica, & c. ea noſcitur, ubi Io. An. & alij, de his,
q fiũt a Prała. ſine ꝯſenſu Ca. & firmat Barb. ꝯſ. 35. ſapiẽter ſcri
bit. col. añp. & ſeq. li 2. & Dec. ꝯſ. 152. ĩ cã exẽptionis. vbi dñt, ex
curſu tãti tpis pſumi actũ fuiſſe ꝯfirmatũ a Papa, ſi eius ꝯfirma
tio erat neceſſaria. Et firmat Ale ꝯſi. 6. lib. 1. Old. conſi. 269. Ra
ph. Cu. ꝯſi. 84. qa cã tradit per Bar. in l. cũ de in rẽ uerſo, de uſur.
& auctoritates ad hoc abũdãt. Tertio rñdeť, ꝙ taciturnitas Ar-
chiepi & capituli pro conſenſu reputatur quantũ ad conſeruan
13 dum ius ipſorum, nã tacẽs in fauorabilibus hř pro conſentien
te, vt in reg. qui tacet, de regu. iur. Et per Iaſ. in l. quę dotis. ff. ſo
lu. matr. & propterea dñs, qui ſcit vaſallum alienaſſe feudum

ſi tacent, vr̃ conſentire, & ex tali conſenſu conſeruat ius ſuum di
rectum. quod hēt in feudo, ſm gl. in c. j. de prohib. alie. feu. p Lo
tha. Quarto rñdetur, ꝙ licet negligentia p̃latorum Archiepõ-
rum, & Capituli p̄iudicaſſet eccleſiæ quantum ad facultatē eli-
gendi Conſules, & imponendi certas collectas, nō tñ p̄iudicaſ-
ſet eccleſiæ, quantum ad facultatē exigēdi vectigalia, & tributa,
quia talia ſunt ſeparata, & ex ſeparatis nihil ſequitur, l. Papinia
nus exul, ff. de mino. l. ſ. ff. de calū. nam collectæ exigūtur ſolū
ab incolis, quos vniuerſitas pōt collectare abſq; conſenſu, &
14 licentia † ſuperioris, vectigalia aūt, datia, tributa, & ſimilia exigū
tur a quibuſcunq;, & talia onera non poſſunt per vniuerſitatē
imponi abſq; licentia ſuperioris, quia ſunt de regalibus, vt de-
clarat Bar. in l. j. C. de ſuperindict. li. x. & in l. 4. §. actor, vbi Mod.
ff. de re iu. & in l. 1. in § fi. ff. quod cuiuſq; vniuer. nomine. Ale.
ɔſi. 145 qm̃ abunde, lib. 2. & ɔſ. 124. ſuper 1. lib. 4 Gemi ɔſ. 116.
quia prædicti, col. 1. Et hæc de p̄tāte ſufficiāt, nunc de voluntate
dd̃m Hand. n. ſufficit ptās, niſi adſit voluntas, cū ſuper, de off. de
leg. vnde poſito ꝙ do. Delphinus ſolus poſſit p̄ſtare faculta-
tem exigendi vectigalia, & tributa, diſcutiamus an ſolus volue-
rit hanc facultatem concedere per nouiſſimum reſcriptum,
de quo contenditur. Et pro clariori reſolutione huius ſecundę
dubitationis tria faciam. Primo demōſtrabo, ꝙ ius dandi hoīb.
dictam licentiam exigēdi vectigalia, & tributa, cōiter ſpectat ad
duos Archiepm, & Capitulū, & ad dñm Delphinum. Secundo
oſtēdā, ꝙ do. Delphinus noluit per dictū reſcriptum concede-
re licentiam vniuerſitati, & hominib. prædictis abſq; conſenſu
dñi Archiepi, & Capituli. Tertio probabo hmōi gratiam eſſe
inualidam, nullam, & ſurreptitiam, & ex his concludā vniuer-
ſitatē, & homines de Romanis, non potuiſſe, nec debuiſſe vir-
tute dicti reſcripti exigere prædicta vectigalia, niſi prius habito
ɔſēſu d. Archiepi, & Capituli. Circa primū, ꝙ ius & facultas dādi
p̄dictā licētiā ſpectet, cōiter ad Archiepm, & Capitulū, ac D. Del-
phinum, patet ex plurib. priuilegiis tam per ſereniſſimos Impe
ratores, q̄ per ſanctiſſimos Pontifices Eccleſiæ S. Bernardi de
15 Romanis conceſſis. Nā & inferiores † ex priuilegio hn̄t p̄nt iu-
ra vectigaliū, c. ſuper quibuſdā, § p̄terea, de verb. ſign. & tradit
per Bald. in l. ſi publicanus, §. in oīb ff. de pub. Primo conſtat de
priuilegio p̄ſumpto ex quaſi poſſeſſione tanti tpis, cuius initii
memoria non hr̃. Nam ex poſſeſſione immemorabili p̄ſumit
16 † titulus, ſi allegetur, vt in terminis noſtris decidit Sal. in l. vecti-
galia, per tex. in l. ſi filius, ff. de pet. hære. traditur s. per Bart. in d.
l. cum de in rem verſo. & hr̃ in variis conſiliis, de quibus facta
fuit mentio, & in ꝓpoſito ita concludit Io. Fr. in tra. de gabel.
in 1. parte primæ partis, col. 7. dicens poſt Sal. in d. l. vectigalia, ꝙ
vtilius eſt alleg. titulum, & illum iuſtificare ex quaſi poſſeſſio-
ne, q̄ allegare p̄ſcriptionem, quia in præſcriptione perficienda re
quiritur, ꝙ probetur ſcientia & patientia eius, ɔ̄ quem p̄ſcribit,
vt traditur per Bart. in d. §. in oīb. & in l. 2. C. de ſer. & aqua. De
quaſi aūt poſſeſſione eccleſiæ dandi licentiā hoīb. & incolis de
Romanis exigēdi vectigalia tributa, collectas & ſimilia onera,
ɔſtat ex documentis q̄plurimis deſignatis in narratione facti.
Ex quib. apparet, quod ab anno 1283. vſq; ad annum 1531. & ſic
vſq; ad impetrationē reſcripti cōtentioſi, eccleſiam ſp perſeue
raſſe in quaſi poſſeſſione dandi, & ꝯcedendi p̄dictam licentiā.
Item ɔſtat de priuilegio eccleſiæ conceſſo per Fed. 1. ɔfirma-
to per Sigiſmundū Imperatorē, & per Inn. & Clem. Pont. Ma-
ximos, quib. fol. ꝓceſſus 189. & ſeq. hi. n. diui Principes eccleſię
donarunt regalia, ſ. nundinas, portum, pedagium & datia aīaliū,
quæ ab alio p̄ter, q̄ ab eccleſia exigi noluerint. Quo fit, vt ad ec-
cleſiam ſpectet facultas concedēdi exactionem p̄dictorum ve-
ctigalium, c. 1. quę ſint rega. d. c. ſuper quibuſdā, §. p̄terea, de
verb. ſign. Itē conſtat de priuilegio ex inſtr̃o cōcationis, & in-
feudationis mediæ partis dicti loci, q̄ Clemens ſextus Hūberto
Delphino cōcauit. Ex quo apparet, ꝙ eccleſia S. Bernardi de
Romanis, & Delphinus feudatarius ſanctiſſimi noſtri, hn̄t pro
indiuiſo oēm iuriſdōnem altam, & baſſam, & omne imperiū,
merū, & mixtū, & ɔn̄r ēt iura vectigalium, q̄ de maximo impe-
rio, vt dicit Sal. in d. l. vectigalium, & traditur per Bar. in l. impe-
rium, & clarius ibi per Bal. ff. de iuriſd. om. iud. itē conſtat de pri
uilegio eccleſiæ de Romanis ex inſtr̃o tranſactionis initæ inter
Delphinum Humbertū, & Capitulū dictæ eccleſiæ, in quo idē
Delphinus fatetur eccleſiam eſſe ɔdñam, & obligat ſe nunq̄ da
turum facultatē hominib. dicti loci habendi aliquid cōe abſq;
voluntate capituli ɔdñi, quæ conuentio tribuit ius, & titulum
ipſi eccleſiæ, vt s. abundè deductum fuit. Item conſtat ex reſcri-
pto Caroli Delphini Francorum Regis primogeniti, qui con-
fitetur conceſſionem creandi Conſules, & Rectores cōiter ſpe-
ctare ad Delphinum, Archiepm, Sacriſtam, & Capitulū, vt legi-
tur in proceſſu fol. 110. & ſeq. & alio reſcripto eiuſdem Caroli.
fol. 178. in quo idem Carolus declarat ius concedendi exactio-
nem tributorum, vectigalium, diuumque, & iuriſdōnem in oīb.
cauſis, tam ciuilib. q̄ criminalib. cōiter ſpectare ad ipſum, ac Sa-
criſtam, & Capitulum d. eccleſię. Quæ Princeps dilucida voce
teſtatur per ſuum reſcriptum, proculdubio confeſſionis, vel le-
gis ſeu donationis vim obtinēt, l. 3. C. de legi. nec aduerſus cō-
feſſionē propriā licitū eſt venire, c. per tuas de prob. l. gñaliter,
C. de non nu. pec. & minus aduerſus donationē factam eccleſię
c. fundamenta, de ele. lib. 6. & d. c. verū, de cond. appoſ. cum ſim.
Deniq; conſtat de titulo, & iure eccleſiæ per ſniam alias latam
per delegatū ſpāliter ad hoc deputatū auctoritate, & reſcripto
p̄fati Caroli, q̄ ſnia titulū ꝓſtat, vt p Bar. in l. ex hoc iure, ff. de
iuſt. & iu. & pro veritate hr̃, l. res iudicata, ff. de reg. iu. nō obſtat,
dum dr̃, ꝙ Archieps, & Capitulū ſe reddiderunt indignos priui
legiis pp abuſum cōmiſſum in ꝯcedendo exactiones vectigaliū
vniuerſitati, & hoīb. p pecuniam, & p̄cium appreciatum, ꝙ nō
17 vr̃ licitū, qa iuriſdictiones non dēnt eſſe venales, §. cogitatio, in
Auc. vt iud. ſine quoquo ſuffrag. priuilegia. n. meretur amittere,
cū fuerint priuilegiorū p̄tāte abuſi, c. vt priuilegia de priui. c. qa
fruſtra, de viur. quia ad illud, ſuper quo vniuerſitas ſe maxime
fundare vr̃, rñdetur dupl̃r. Primo, ꝙ hmōi licentia, ſiue gratia le
18 uandi vectigalia, † vendi pōt abſq; aliquo vitio, qa non habet
adminiſtrationem iuſtitiæ coniunctā, quæ ſimul vēdat, ſm Bar.
in l. Barbatius, col. 4. ff. de offi. Prætor. & Pan. in c. tuam, col. pen.
de ęta. & quali. nam iuſtitia exactionis non vēditur, ſed talis re-
manet penes Archiepm, & Capitulū, ac dñm Delphinum, ſeu
eius officiales, qui habent cognoſcere de iuſtitia, vel iniuſtitia
exactionis, ſi quiſpiā querelā porrexerit, l. qui ſe grauatos, C. de
cenſ. lib. 11. Licet. n. vniuerſitas virtute licētiæ ſibi impartitę poſ
ſit vectigal indicere, & imponere tributū, ſi tñ ex impoſitione
hmōi aliquis indebitè grauaretur, poſſet grauatus recurrere ad ſu
periorē, & exceptione doli aduerſus ſtatutū vniuerſitatis ſe tue
ri, l. 1. in fi. ff. de doli excep. vel appellare a tali grauamine, l. 1. §.
ſolet. 1, ff. ꝗ appel. ſit. Firmat Bar. in l. ambitioſa, col. pe. ver. quę-
ro quo iure, ff. de decret. ab or. fac. Vñ cū per hāc gratiā, ſeu licē
tiam non vendatr̃ iuſtitia, ſed facultas exercēdi regalia ad certū
tps, nihil ꝓponit quare p̄tio vendi non poſſit, nā feudum pecu-
19 nia vendi † pōt, c. 2. de bene. frat. vbi Bald. & alii, in c. 1. quemad.
feu. ad fil. pert. & c. 1. de inueſti. in ma. fac. c. 1. qb. mo. feu. amit. in
fi. & c. 1. §. Titius, ſi de feu. fue. cōtro. inter dom. & agn. vaſal. Et
ſi dñs pōt vendere feudū totū, ac regalia, cur non ēt vendi pote
rit facultas, exercendi regalia ad tps? Scdo rñdetur, ꝙ ſi delictū
fuit vendere hāc licentiā, non dēt eccleſiæ nocere, reg. delictum
20 pſonæ, de reg. iu. lib 6. (nā vt s. dixi) pp ingratitudinem † Præla-
ti non pōt reuocari donatio, nec priuilegium conceſſum eccle
ſiæ, ſm Card. Pan. & alios, in c. fi. de dona. Et licet in d. c. verū, de
condi. appo. videatur ſentire, ꝙ pp ingratitudinem Prælati, &
☞ Capituli ſimul, poſſit donatio reuocari, tñ cōis Doctorū ſenten
tia ɔ̄trium tenet, qa ſi p̄latus cū Capitulo non pōt p̄iudicare ec-
cleſię ɔ̄hendo abſq; debitis ſolēnitatib. c. ſine exceptione, 12. q.
2. multo minus dēt poſſe delinquendo, c. quāto, de diuor. Et ita
tenet Spe. tit. de do. § 1. vbi dicit ꝙ ſi Abbas, & Monachi fuerāt
ingrati erga Baronem, qui fundauit, & dotauit monaſterium,
non propterea deſtruendū eſt monaſterium. Sed Abbas & mo
nachi ingrati ſunt inde expellendi, & alii eorum loco ſubrogā-
di, ſequuntur Pet. de Anch. Ant. Imo. & Pan. ſibi ɔ̄trius, in d. c. fi.
& idem tenet Pan. in c. 1. de dolo, & ɔtu. Fortius dico, donatio-
nē factā eccleſiæ nulla ingratitudine reuocari poſſe, quia cenſe
tur facta Deo, d. c. verum, qa non pōt dici ingratus, cū ſit omniū
gratiarum largitor, c. reuertimini, 16. q. 1. Pręterea in caſu noſtro
non deliquit Archieps Prælatus, ſed qdam particulares canoni
ci, vt legitur ex documentis exhibitis p vniuerſitatem. Vñ nihil
facit Pan. ēt ſi iuridica loret. Et ex iſtis ſatis remanet fundata in
tentio eccleſiæ, ꝙ ad ipſam, & ad d. Delphinum cōiter ſpectat iu
riſdictio alta, & baſſa, & omne imperiū, & regalia in dicto loco
de Romanis. Quib. ſic ſtantib. oſtēdam clariſſime, ꝙ do. Delphi-
nus p nouiſſimū reſcriptum, de quo diſputatur, noluit concede
re, nec impartiri licentiam vniuerſitati p̄dictę leuandi, & exigē-
di vectigalia, data, tributa abſq; ɔſenſu, & volūtate do. Archiepi,
& Capituli ex q plurimis ronib. Primo, qa diſponens ſimplici-
21 ter de re, quæ eſt cōis, intelligitur ſolū diſponere de parte † ſua,
l. ſeruū electione, §. fi. ff. de leg. 1. & l. qui concubinā, §. qui fundū,
ff. de leg. 3. Hinc dicebat Bal. in l. legatis vxori, ff. de lega. 2. quod
ſi aliquis det immunitatem habitantibus in caſtris ſuis, nō cēſe-
tur dediſſe immunitatem habitantibus in caſtris cōib. qa iuriſ-
dictio cōis eſt ꝓmiſcua. Ideo neceſſarius eſt conſenſus alterí cō
domini, l. ꝓprium, ff com. prædio. Hinc eſt, ꝙ mandatum de ꝓ-
uidendo de aliquo beneficio directū alicui Epō, intelligitur de
beneficio ſpectante ad ſolam collationem ipſius, non de bene
ficio, qđ ad eius collationē, & alterius ſpectare dignoſcitur, c.
cū in illis, §. fi. de p̄b in 6. Secūdo, qa Princeps per ſuam gratiā
nunq̄ cenſetur velle p̄iudicare iuri alterius, c. quis, de reſcr. in
6. in d. l. 2. §. ſi quis a Principe, ff. ne quid in loco publ. ēt ſi motu
ꝓprio Princeps gratiā faciat, ſm Hoſt. Ant. & alios, in c. cām, de
22 teſtib. Licet. n. motus † proprius excludat vitium ſubreptionis,
non tñ facit, ꝙ Princeps habeat intentionem præiudicandi ter
tio, vt per plura probat Felyn. in certum col. 5. de reſcript. nec
creditur Principem voluiſſe concedere priuilegium eccleſiæ,
etiam modicum, ſecundū gl. in c. cum olim. de conſu. nā ſi pri-
uile-

uilegium enormiter læderet eccleſiam, non valeret, c. pe. & ibi Pan. de cleri. non reſi. & in dubio non pſumatur Princeps voluiſſe præiudicare iuri alterius, ꝓbat latiſſime Fel. in c. cũ, quæ. col. 5. de reſcr. Dicamus ergo, quod non fuit mens d. Delphini, quod vniuerſitas poſſet leuare ſubſidia & tributa abſq; conſenſu Archiepi & capituli alioquin iurib. eccleſiæ voluiſſet præiudicare, quod non eſt pſumendum, ut confirmat Alex. ꝯſi. 125. viſo tit. lib. 2. vbi conſuluit per donationem factã per Sigiſmundum Imperatorem de Villa Gamberulæ, non videri præiudicatum cõitati Lenziani in exigendo datium vini, quod ex conſuetudine ſolebat exigere in dicta Villa Gamberulę, & idem in ſiſi caſu conſuluit idem Alex. conſ. 35. viſo proceſſu, li. 4. & auctoritates, & iura abundant in propoſito. Tertio, quia dñs gubernator dedit vniuerſitati licentiam leuandi tributa & vectigalia, adiecta clauſula prout hactenus fecerunt, & ſic hæc gratia, ſeu licentia reſtringitur ad metas præteritæ conſuetudi-
23 nis: quia dictio, † prout, relata ad actum præteritum, de quo conſtat, ſtat limitatiue, l. edita, & ibi Bart. col. pe. C. de edendo. & idẽ firmat Bar. in extraua. ad repnmẽ. in ver. prout, & Fel. in c. qm̃. Abb. col. 3. de offi deleg. Alex. ꝯſi. uiſa & accurate conſideratis, col. pe. lib. 1. Conſtat aũt de præfata conſuetudine, quod vniuerſitas ſolita eſt leuare tributa habito conſenſu oĩum ꝯdñorum, non aũt ſolius do. Delphini, ut patet ex documentis deſignatis in proceſſu & in præmiſſa narratione facti. Ergo non aliam conſtat fuiſſe mentem d. Gubernatoris, qui nouiſſime cõceſſit facultatem exigendi tributa, prout hactenus ſolitum eſt. Quarto, quia Princeps concedẽdo aliq̃ gratiam, vel priuilegiũ, intelligitur eatenus concedere, quatenus ſua poteſtas ſe exten-
24 dit, † non aũt vltra, l. Lucius, §. Imperator, ff. ad municipa. c. a nobis, & ibi no. Pan. de ſent. excõ. & traditur per Pau. de Caſt. ꝯſil. 295. in cauſa, in 2. parte. ſm nouam impreſſionem, & per Cur. conſi. 60. col fi. Verum cum do. Delphinus non poſſit dare hãc facultatem in pręiudicium eccleſiæ ꝯdñę, niſi accedat conſenſus Pręlati & Capituli, vt oſtenſum fuit in primo dubio, dicendum eſt quod voluerit do. Gubernator hanc facultatem concedere, quatenus tangit portionẽ dñi Delphini. Et quod iſte fuerit ſenſus, ſuadetur, quia ſe refert ad antiquas conceſſiones pdeceſſorum, in quib. maxime in lnia ꝯceſſa de danno 1464 Lud. Regis primogenitus Delphinus ſapienter lniam ꝯceſſit, adiecta cl'a, in quantũ partem noſtrã tãgit, quę cl'a cenſet in pñti noua lnia, quia relatum eſt in referente, l. aſſe toto, ff. de hęre. inſt. l. quiſie, ff. de verb. obl. Ex prædictis ſatis ſuperque diſputatum fuit de ptãte & voluntate, nunc videndum eſt de ſubreptione, ex qua apparebit, ꝙ d. Gubernator talem lniam ſolus non dediſſet, ſi habuiſſet notitiam iurium competentium eccleſię, de quibus debuit vniuerſitas in precib. mentionem facere. Nam ea omnia ſunt per impetrantem expedienda, quę concedentẽ pñt mouere ad concedendum, vel difficilius concedendũ, c. ſuper literis, c. poſtulaſti, in ver. de leui, de reſcriptis. maxime in impetratione priuilegij, quia ſubreptio ipſo iure vitiat priuilegia & literas gratioſas, c. ad aures, ubi Pan. & alij, eo. tit. tacuerunt impetrantes Reue. do. Archiepm & Capi. eſſe in quaſi poſſeſſione exercendi regalia, & ſignanter impartiendi lniam. & authoritatem exigendi noua vectigalia ſimul cum Delphino; de qua
25 quidẽ quaſi poſſeſſione † mentionẽ facere debuerunt, alioquin impetrationẽ vitio ſubreptionis irritam eſſe cõſtat, c. cum noſtris, de conceſ. præben. & licet ille tex. loquatur in impetratione beneficij, tñ ratio illius cap. militat in omnibus impetrationibus: quia ſi fuiſſet expoſitum, quod eccleſia erat in quaſi poſſeſſione ſimul cum do Delphino, ſolus non dediſſet licentiam niſi accederet conſenſus Pręlati, & Capituli ꝓdñorum. & ꝙ ille tex. procedat generaliter etiam in alijs impetrationibus, probatur, in c. 2. ubi gl. de deci. lib. 6 & in c. dudum, extra eo. & firmat Fel. in c. noſtra, col. 24 ver. 9. no. de reſcr. Scd̃o conſtat hmõi impetrationem eſſe ſubreptitiam, quia non fuit facta mentio de tranſactione inita inter eccleſiam, & quondam do. Hubertũ
26 Delphinum, taciturnitas tranſactionis uitiat † reſcriptum ſm glo. in c. ex literis, de offi. deleg. poſt Cardinalem con. ſtr 36. factum ſic ſe habet, & idem firmat Socin. conſi. 530. circa primũ, lib. 4. Tertio, dato quod fuiſſet facta mentio tranſactionis, alia ratione eſſet ſubreptitia, quia non fuit facta mentio iuramenti pręſtiti per præfatum quondam do. Hubertum, nam taciturni-
27 tas iuramenti † reddit gratiam ſubreptitiam & inualidam, c. cõſtitutus, de reſcr. & firmat Lud Ro. conſi. 369. circa primũ, col. 3. & Alex. conſi. 125. col. pen. lib. 1. & traditur per Ferra. cau. 60. Quarto, hmõi gratia eſt infecta vitio ſubreptionis, quia non fuit
28 facta mentio tot, † priuilegiorum tam per Imperatores & Delphinos, q̃ etiam ſummos Pontifices conceſſorum, c. cum ordinatẽ, de reſcriptis, c. veniens, de ṗſcr. l. 3. C. de ſilent. lib. 12. & traditur per Fel. late in c. 1. ver. 2. diſpoſitio, de reſcriptis. Quinto, ex alia redditur ſubreptitia, quia non fuit facta mentio, ꝙ priuilegia & trãſactio ac libertates ꝯceſſæ eccleſię fuerint ꝯfirmatę per Franc. Modernũ Regẽ & alios pdeceſſores, Reges, & Delphi-
29 nos, de qb. ꝯfirmationib. † hñda quoq; mẽtio fuit, alias gratia vitio ſubreptionis nullius eſt momenti, ſecundum gl. in clem. dudum, in verbo, pacta, de ſepulturis. Alex. conſi. 125. col. 3. lib. 2. Curt. Senior conſi. 35. in fine. Sexto eſt ſubreptitia alia ratione, quia non fuit expreſſum concedenti, ꝙ alias fuerit lata ſententia contra ipſam vniuerſitatem, ꝙ non liceret impetrare facultatem indicendi nouas exactiones abſque conſenſu Archiepiſcopi, & Capituli, quę iam longiſſimo tempore tñſiuit in rem
30 iudicatam, taciturnitas enim ſententię, † vitiat priuilegium, c. ex poſita, de arb. & ibi glo. & Fel. col 8. in c. ſuper literis, de reſcr. niſi in gratia ſit appoſita clauſula, non obſtante re iudicata, l. fin. C. ſent. reſcind. non poſſ. Nec ſufficit, ꝙ talis clauſola ſit appoſita in precibus, ſed oportet, ꝙ ſit inſerta in corpore gratiæ, ſecundum Alex. conſi. 36. col. 2. lib. 2. Nec valet priuilegium contra rem iudicatam, niſi ſit conceſſum parte citata, & cum prędicta clauſula, non obſtante, ſecundum Alex. conſi. 123. ad finem, eodem lib. Septimò, quia impetrantes tacuerunt, ꝙ vniuerſitas cõ
31 ſueta † ſit petere licentiam impetrandi & exigendi vectigalia et a pręfato domino Archiepiſcopo & Capitulo, ideo gratia quoque redditur ſubreptitia, c. 1. de conſuet. li. 6. & traditur per Alexan. in d. conſ. 130. col. 3. de quibus omnibus ſi do. Gubernator fuiſſet (vt iuris erat) ad plenum informatus, non conceſſiſſet dictis vniuerſitati & hominibus prædictam licentiam ſimpliciter & abſolute, ſed ita demum ſi accederet conſenſus domini Archiepiſcopi & capituli condominorum. Quare concludo non licuiſſe vniuerſitati & hominibus exigere aliqua vectigalia ſeu tributa, abſque conſenſu omnium condominorum, quia dominus Gubernator non voluit ſolus talem impartiri licentiam.

RESPONSUM XIII.

ARelatenſes Nullo iure onere reſtituendi ptij per Chriſtianiſſimum Regẽ exacti ab emptoribus officiorum Viguerarus eiſdem Vigueria ab eodem Sereniſſimo Rege grauati cenſentur. Idque ex tenore verborum Regis aperte deprehenditur afferentis, en exbourſant tou ſtesfoys par leſdictz gens dudict pais &c. per quę verba pſonæ ſeu homines trium ſtatuum expreſſe grauantur, & præſertim cum ad eorum ſupplicationem, & non Arelatenſium, hęc fuerint per Principem conceſſa. Quipanter Arelatenſes, vt adhærentes nullo iure adſtricti cenſentur, cum nulla æquitatis ratio patiatur iuſtiſſimum Regẽ adhærentes non ſupplicantes grauaſſe, & pecunias eis inuitis extorquere voluiſſe. Quare Arelatenſes & ſi adhærentes, non tamẽ ſupplicantes, nec ſupplicantibus acquieſcentes, non grauatos eſſe reſpondi.

SVMMARIVM.

1 *Verba ſeu clauſula in fine poſita, referuntur ad pręcedentia eis correſpondentia.*
2 *Relatio in dubio fit contra ſupplicantem.*
3 *Relatio, ſeu interpretatio, nunquam fit ad ea, ex quibus reſultaret iniquitas.*
4 *Edicti Regij declaratio, ad ipſum Regem ſpectat.*

Reſpon. interpreta.

NOn creditur Chriſtianiſſimum Regẽ uoluiſſe grauare Ciuitatem Arelatanſem onere reſtituẽdi pretium, ꝙ ipſe recipit ab emp. offici Viguriatus rationib. ſeq. Primo, quia illa verba reductionis Regiæ, en exbourſãt touteſfoys par leſdictz gens dudict pais, ceulx que en vertu de noſdictes letres ont obtenu leſdictz offices perpetuez, referenda ſunt imo expreſſe referuntur ad gentes trium ſtatuum pręmemoratas, ita ſonant il-
1 la uerba, per leſdictz, quæ † reſpiciunt præcedentia l. i. §. cũ qui, alias eſt §. hoc edicto, & ibi not. Bar. ff. de poſt. docet Bar. in l. talis ſcriptura, col. fi. ff. de le. 1. Soc. conſi. 62. col. 1. lib. 4. Secundo, quia dicta reductio facta fuit ad ſupplicationem gentis triũ ſta-
2 tuum, ergo, † ad ipſas in dubio facienda eſt relatio, c. inter dilectos, de fide inſtr. Inſt. de inut. ſtip. §. præterea. Cum igitur Arelatenſis reſpublica (vt proponitur) non ſit de gentib. trium ſtatuũ, nec in trib. ſtatibus comprehenſa, bene ſequitur, ꝙ ipſa nõ intelligatur grauata. Non ob. ſi dicatur, ꝙ licet non ſit de gentib. trium ſtatuum, eſt tñ de terris adiacentibus, quia in pręcedẽtib. legũtur nominatæ, quia videtur, ꝙ quatenus Chriſtianiſſimus Rex ſe refert ad terras adiacentes, intelligitur de terris adiacentib. quæ ſimul cum gentib. trium ſtatuum ſupplicarunt, & petierunt reductionem, offerentes ſeſe exoluturos pretia emptorib. officiorum, ita probant verba præfationis dictę reductionis ibi, requeſtes & complaintes, &c. a quib. ipſa reductio omnino regulatur, l. fi. ff. de hær. inſt. non. n. iuſtiſſimus Rex intelligit velle grauare terras adiacentes non ſupplicantes, nec velle auferre ſe

enniam de burſa Arelaten.aſtum,eis inuitis,ſm Bald. in l.3.C.de
ſer.& aqu.co.10 & Rip Cn.in l.fi.C.ſi Ꝯtus,vel vtil.pub.cõpro
bat Fel.in c.quę in eccleſiarũ,col.13.de conſt.alioquin ſi ad ter
ras adiacentes non ſupplicantes fieret relatio,reſultaret ſumma
iniquitas. ſic ſi Rex voluiſſet vendere officia & precia recipere
cum damno ſubditorum,quos voluiſſet reddere pretia emptio-
ribus contra omnem æquitatem,ſic.n.in effectu.& per indire-
ctum voluiſſet extorquere pecunias ipſis ſubditis inuitis,ergo
non dicamus, ꝙ relatio ſit facienda ad terras non conſentientes,
nec ſupplicantes duntaxat,quia ſugienda eſt illa interpretatio,p
quam reſultat iniuſtitia,vel iniquitas,ſm glo. & Bar.in l.fi.in f.
3 t.C.de libe.pręte Nec † relatio facienda eſt ad ea,ex quib.reſul
tat abſurditas,c.cum eccleſia Vlter.de elec.Old.conſi.158 incip.
factum tale eſt.traditur per Iaſ.in l.1.C. de lib.pręt. Cum igitur
Ciuitas Arelatenſis non ſupplicauerit, nec ſupplicanti conſen-
ſerit,bene ſequitur ꝙ ipſa nõ cenſeatur grauata. Et ſi inſtetur,
quis ergo erit grauatus,ſeu quis remborſabit dictum Viguerũ?
4 Reſpondetur,ꝙ declarare habeat † Chriſtianiſſimus Rex, qui
reductionem fecit,l.fi.C.de leg.

RESPONSVM XIIII.

ALlobrogum conſuetudine nobilib.nobili-
ter viuentibus munerũ immu
nitatem pręſtante proponebatur, num Baldeſar ex
Ioanne illuſtris Delphini Barbitonſore natus,genere
nobilis eſſet? Plerique reſpõderunt,ex nobili parente originem
ducere etiam eum,qui ex principis coquo deſcẽdit. Ego autem
dixi inferioris Principis non decorari radiis, quem artis vilitas
ignobilem facit,ꝙ vulgi opinione comprobari dicitur, & natu
rali conſtat exemplo. Minoribus.n.aſtris ea non eſt illuſtrandi
vis,quæ Phœbo omnium aſtrorum maximo.id etiam quęreba
tur,an immunitas a Delphino conceſſa Ioanni, eiuſque hære-
dibus & ſucceſſoribus ex ſuo corpore,& legitimo matrimonio
procreatis conceſſa quoque foret Baldeſari nepoti inſtituto in
re certa a Ludouico,filio & hærede. Ego verba priuilegii ſtri-
ctiſſime interpretans,filiis hæredibus vniuerſalibus,non etiam
nepotibus hęredibus particularibus immunitatem donatam re
ſpondi,ſed nec a muneribus a Principe indicendis exemptos a
collectis,quæ populi decreto pro communi vtilitate imponun
tur,puto poſſe defendi.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes ſunt de deſcendentibus,& ex corpore aui.*
2 *Nobilitatem tenetur probare qui ſe ſuper ea fundat.*
3 *Barbitonſor propter artis vilitatem non differt a mechanico, & plebeio,*
& numero 5.
4 *Coquus Principis dicitur conſtitutus in dignitate.*
6 *Princeps ſupremus poteſt domeſticos ſuis radiis nobilitare,non autẽ Prin*
ceps inferior.
7 *Delphinus non recognoſcit ſuperiorem. Iura tamen loquentia in Impe-*
ratore non habent locum in eo,licet ſit aqua poteſtas.& nu 8.
9 *Conſuetudo & exiſtimatio communis in materia nobilitandi alterum,*
magis ſpectanda eſt,quam lex.
10 *Nobilitas,vt praſcribatur, quanti temporis vſus requiratur,idem de pri*
uilegio non contribuendi nu.11.
12 *Taleas ſoluere dicitur,qui ſponte ipſis remittit,quod ſibi debetur.*
13 *Teſtium plurium depoſitio de nobili uita ratione,non probat nobilitatẽ.*
14 *Plebeius poteſt eſſe exemptus a datiis & taleis.*
15 *Hæres hæredis eſt etiam teſtatoris hæres.& qualiter hac regula intelli-*
gatur. nu.16.
17 *Succeſſoris appellatione in dubio uenit uniuerſalis hæres nõ particularis.*
18 *Filius inſtitutus in re certa,dicitur hæres.*
19 *Priuilegia immunitatis,ſunt contra publicam utilitatem,& num. 24.&*
ideo ueniunt ſtrictiſſime interpretanda.
20 *Nepos an ex aui matrimonio,aut eius corpore dicatur natus.*
21 *Priuilegium unum ſuppletur,& declaratur per aliud.*
22 *Argumentum a contrario ſenſu,valet etiam in priuilegiis.*
23 *Impoſitis & imponendis,participium reſolutum,& reſoluendum,prout*
decet,diſpoſitionem reſtringit ad terminos relatiui uerbi.
25 *Hoſpitari milites quilibet tenetur, niſi ſpeciali priuilegio fuerit exem-*
ptus.
26 *Collecta impoſita ob communem utilitatem,regulantur ſecundum natu-*
ram onerum,in quorum loco ſubrogantur.

Qui veritas eſt,mihi viam veritatis aperiat.

Reſpon.Interpret.

VIdetur Reſpondendum Baldeſarem duplici iu
re immunem eſſe a collectis,ſubſidiis,
cęteriſq; munerib.ciuitatis Dienſis. Primo ex nobi-
litatis prærogatiua, nobiles.n.immunes ſunt a con-
tributione onerum facienda cum plebeis tam cõi iure,quã con
ſuetudine Delphinali,ſm Guid.Pap.deciſ. 384. quæ incipit,ſed
quid de nobilibus,vbi allegatur tex.in l.3.§.1.ff.de mu.& ho.Et
pro eius ſententia facit ẽt tex.in l.non tantum,§.1.de excuſat.tu
to. Secũdo de priuilegio,nam illuſtris olim Delphinus exemit
Ioannem auum pręfati Baldeſaris & eius hæredes,& ſucceſſo-
res ex ſuo proprio corpore & legitimo matrimonio deſcẽden
1 tes. Conſtat aũt nepotes eſſe de deſcendentibus, † ex corpore
aui,ſm Bal.& Mod.in l.1.C.de conditio.inſer.& in c.1. §.filia,de
ſucc.feu.ad fi.& Lud.Rom.conſi.168.viſis,loquentes in fortio-
rib.terminis Dicunt.n.ꝙ conceſſio facta ſibi & aliis ex ſuo cor-
pore naſcituris,ẽt cenſetur facta nepotib.ex filia,quia in nepo-
te eſt ſanguinis continuatio, vnde immediatum dr. quicquid
per rerum naturam continuatur, ꝙ maxime verificabitur in de
ſcendentibus. Verum.n.eſt omnes ex proprio Corpore Adæ,
& Euę deſcendere,vt eſt gl.in l nuptiæ cõſiſtere.ff. de ritu nup.
& docet Bal.conſi.141.punctus talis eſt,quid.m.lib.5. no.gl.in
§.ergo non omnes,Inſt.de nup. Conſtat etiam illuſtrẽ do. Del
phinum,ẽt ſi ſuperiorem recognoſceret, potuiſſe concedere
immunitatem dicto Ioanni & deſcendentib.ſubditis ſuis,l.pla-
cet,C.de excuſa.mune.li.10.traditur per Pau.in c.2. col. pen. de
immu.ecc. per Alex.conſi 30.ponderatis,lib.5 ergo nihil vide-
tur propoſi,ꝙ huiuſmodi priuilegio aduerſetur Verum ſecũ-
dum ea,quæ proponuntur, arbitror Baldeſarem nullo iure ſe
poſſe a munerib.tueri,non quidem ex prætogatiua nobilitatis,
quia non conſtat ex actis,ꝙ ipſe ſit nobilis tenetur enim nobi
2 litatem probare,† qui ſuper ea ſe fundat,ſecundum Bal.in c.1.
§.ſi ruſticus.per illum tex.de pac.ten. & in l.non ignorat,col.2.
C.qui accuſ.non poſſunt. Soc.conſ 246 eleganter & ſubtiliter,
col.1.lib.2.quod inſertum fuit inter conſilia Curtii Senioris cõ-
ſil.18 Quinimo ex productis per Baldeſarem conſtat, ꝙ origi-
nem trahit ab auo,barbitonſore quõdam do. Delphini,quem
3 conſtat non differre a mechanico,& plebeio propter artis † vi
litatem,l.1.C.de exc.artifi.lib.10.& l.ne quis,& ibi not. C.de di-
gnita.lib.12. Nec dicatur,ꝙ barbitonſor Principis dicitur habe-
re dignitatem,cum etiam coquus Principis dicatur conſtitutus
4 in dignitate,ſecundum Bal.in rub.de feud.Guardiæ,& Ludou.
Rom.in ſuis ſingula.nec etiam dicatur barbitonſorem domini
5 Delphini dici nobilem,quia aſſiſtat eius lateri,† iuxta tex.in l.1.
C.de præpoſit.laborum.lib.12. ibi,quos noſtri lateris Comita-
tus illuſtrat.per quem tex.dicunt Ang.& Iaſ in l. omnium, C.
de teſta.ꝙ quicunque adhęret lateri Principis,dr nobilis.& idẽ
tex.in l.1.C.de dome.& protecto.ibi,ſi his honos nõ deferatur,
qui contingere noſtram purpuram digni ſunt exiſtimati. Quia
ad iſta omnia reſpondetur dupliciter. Primo,quod iura quę vo
lunt domeſticos Principis nobilitari radiis ſui domini, loquun
6 tur in domeſticis Imperatoris † & ſupremi Principis: vnde nõ
recte protrahi poſſunt ad domeſticos inferioris,qui de iure nõ
7 poteſt † aliquem nobilitare,ſm Bar.in l.1.col.9.C.de dig.lib.12.
Et dato,ꝙ do. Delphinus non recognoſceret ſuperiorem,non
8 tamen ſequitur,ꝙ iura loquentia † de Imperatore,habeant lo
cum in Delphino,in quo non eſt tanta maieſtas,quanta in Im
peratore vt probat in ſimili Soc conſi. 273. in cauſa fratrũ,col.
2.vol.2.poſt Imo.in l.infamen,ff.de iud.& conſtat exemplo ſtel
larum,quarum ſplendor non ęque lucet,ſicut ſplendor Solis.
Secundo reſpondetur,ꝙ ſi de iure barbitonſor, & coquus Del
phini forent nobiles,quod vix crediderim, tamen de conſuetu
dine non reputantur nobiles,quæ conſuetudo,& cõis exiſtima
9 tio in hac materia eſt magis inſpicienda † quam lex,ſm Bar.in
d.l.1.col.fi & Pau.de Caſt.in l.3.de epiſc.audien.col.2.& Soc. in
d.conſi. 265. col. 3. Et ꝙ barbitonſor Delphini non reputetur
nobilis,licet coniecturari ex impetratione priuilegii. Nã ſi fuiſ-
ſet nobilis, fruſtra impetraſſet priuilegiũ imunitatis a ſubſidiis
Delphinalib.a quib.ſm mores patrię nobiles nobiliter viuẽtes
ſunt exempti,fruſtra.n. precib.impetratur, ꝙ cõi iure concedi-
tur,l.1.C.de theſau.li.10. Item, ꝙ non eſſet dictus barbitonſor
nobilis,conſtat ex tenore dicti priuilegii, in quo legitur filium
Regis Delphinum mandaſſe trib.ſtatibus,vt præfatũ barbiton-
ſorem deſcribant in numero exemptorum, & non ſoluentiũ,
non aũt mandauit,ꝙ deſcriberent in numero nobiliũ. Tres.n.
hominum ſunt ſpecies,quę ſolent in trib.ſtatutib.Delphinalib.
deſcribi,eccleſiaſtici.ſ.nobiles,& exempti,ſeu non ſoluentes,vt
patet ex productis tam per actorem quã per reos.Cum igitur fue-
rit poſitus in numero exemptorũ ex priuilegio,conſtat,ꝙ non
fuit receptus in numero nobilium,l.ſeruorum,ff.de ſtatu hom.
cũ ſim. Et ſi prędicta non videntur ſufficere ad oſtendendũ con
ſuetudinẽ,articuletur,& probetur qualiter barbitonſores,coq.
& ſimiles ſeruitores d.Delphini non hñt,neq; reputant.ac nec
habiti,nec reputati fuerũt retroactis tpib.nobiles,&c. Nõ ob.ꝙ
d.Baldeſar probauerit ſe in ſubſidiis contribuere cum nobilib.
quia non pptea ſequitur ꝙ ſit nobilis, nam ad hoc vt ex vſu &
10 quaſi poſſeſſione pſcribatur † nobilitas,requiritur uſus tãti tpis,
cuius initii memoria non ſit in ↄtrium,ſm Io. And. in ca. Abb.
de priu.lib.6. & Ludou.Rom.ſingula.289.aliquid vſus,&c.qui

viſus

vſus tanti tpis non fuit deductus neque probatus. Et dato qđ a
certo tempore citra contribuerit cum nobilibus, non tamen ſe
11 quitur ꝙ ſit in quaſi poſſeſſione non contribuendi † cum ple-
beis: quia ad hoc vt quis dicatur in quaſi poſſeſſio. non ſoluēdi
& non contribuēdi cum his, cum quibus de iure tenetur contri
buere, plura ſunt neceſſaria. Primo, quod dictus Baldeſar fuerit
aliquando requiſitus, vt contribueret, l. litibus. cum ibi not. per
Bar. C. de agri. & cenſ. lib. 6. Scđo, ꝙ requiſitus ſoluere recuſa-
uerit, ſm glo. in l. qui luminibus. ff. de ſer. vrb. præd. Tertio, ꝙ v-
ſus fuerit prærogatiua nobilitatis ſcientibus & patientibus his
qui præſunt regimini ciuitatis Dienſis, ſm Bart. in l. 2. C. de ſer.
& aqua. & Pan. conſi. 18. in cā, lib. 2. & conſi. 33. col. fi. eo. li. Non
conſtat autem ex actis de prædictis, nec de his fuit articulatū. er
go &c. Quinimo requiſitus Ioā. auus vt ſolueret, ordinatū fuit
per curiam quod idem Ioānes ſolueret, cui ordinationi paritū
fuit, vt legitur ex proceſſu. Nec obſtat trāſactio inita inter agē
tes nomine ciuitatis, & quondam Ludoui. eius patrem, per quē
conuentum fuit, quod vniuerſitas nō poſſet taleare, nec cotiza-
re dictum Lud. eius vita durante. Quia rñdetur, quod vniuerſi-
tas, ſeu agentes pro ea, ideo promiſerunt non taleare eum pro
tempore eius vitæ, quia remiſit vniuerſitati ſummam 12 a. flo-
renorum ſex ſolidorum, & quindecim denariorum, ita capitur
tranſactio. Vnde ſtante hac remiſſione, ſatis dicit ipſe Lud. ſol-
12 uiſſe taleas Soluere † enim dr̃ taleas, qui pro ipſis remittit, quod
ſibi dētur, l. ſi debitor, ff. q pot. in plg. hab. l. uel permutauit, ff. de
liber. cau. l. ſi qui delegauerit, ff. de noua. cum ſimi. Præterea ta-
lis promiſſio non fuit facta ex cā nobilitatis, ſed ex cā officij, qđ
habebat ipſe Lud. quia erat receptor patriæ pro Illuſtri d. Delphi
no, pp quod officium idem Ludo. obtinuerat literas exemptio
nis a præfato do. Delphino, quæ exemptio catenus durauit,
quatenus durauit officium, & non vltra, l. maximarum, C. de
excuſa. mune. lib. x. & ibi notat Bar. in l. qui ſub pretextu, vbi Bar.
de collegi. & carh. lib. xi. C. & in l. qui ſub prætextu, C. de ſacr.
ſan. eccl. & l. Scriniarius, C. de teſt. mil. Et hac rōne uniuerſitas
tranſegit cum receptore ad eius vitam. Non denique obſtant te
ſtium depoſitiones, quia & ſi plures deponant, quod Baldeſar
13 viuat nobiliter, non tamē ſequitur quod ſit nobilis. † Nam ad
hoc, vt quis ſit immunis a taleis & ſubſidijs quæ ſoluuntur per
plebeios, duo ſunt ſm mores patriæ neceſſaria. Primum quod
ſit nobilis. Secundum, quod viuat nobiliter. Itē teſtes aſſignāt
rationem minime concludentem, & quam conſtat eſſe falſā,
ergo nullam fidem faciunt, l. iulam, cum ibi notatis, C. de teſt.
traditur per glo. & Canoniſtas in c. cum cauſam, co. ii nam oēs
teſtes dñt, quod Ioannes & Lud. pater & auus d. Baldeſaris ha-
biti & reputati fuerunt nobiles, quia non contribuebant cū ple
beis. Iſta ratio non concludit, ſtat n. ſimul, quod aliquis nō con
14 tribuat cum plebeis, & tñ non ſit † nobilis, cum poſſit eſſe ple
beius, & exemptus, ut ſ. dictū fuit. Itē conſtat, qđ hęc rō aſſigna
ta per teſtes eſt falſa. Quia cum conſtat, quod Ioannes & Ludoui. nō
contribuebant cum plebeis, non pp prærogatiuam nobilitatis,
ſed pp priuilegium eiſdem ſpecialiter cōceſſum, unde de depo-
ſitionibus dictorum teſtium non eſt habenda rō. Ex his patet,
quod Baldeſar non poteſt ſe iuuare ea prærogatiua nobilitatis,
cum non conſtet ipſum eſſe nobilem, & ubi conſtaret de no-
bilitate, niſi eſſet conſuetudo patriæ, rñderem audacter, qđ non
poſſet prætextu nobilitatis ſe excuſare a contributione onerū
occurrentium in d. ciuitate, quia nobiles de iure tenentur one-
ra patrimonialia ſubire, ſicut quilibet plebeius, ut fuit cōclu-
ſum ſ. in 4. tāſo, in ij. dub. Videamus modo, an Baldeſar iure ſe
prætendat immunem ex priuilegio conceſſo Ioāni auo & eius
hrēdib. & ſucceſſorib. deſcēdentib. de ſuo proprio corpore? Mi-
hi, ſaluo ſanioribus iudicio, vr̃, qđ nec ēt uigore huius priuile-
gij Baldeſar ſit immunis. Tum quia Baldeſar non eſt hęres nec
ſucceſſor d. Ioannis. Nō ob. ſi dicat̃, qđ eſt filius, & hrs Ludoui
ci filij, & hrēdis d. Ioannis, & ꝯñt vr̃ ēē hęres ipſius Io. cum hę-
15 res hrēdis † ſit etiam teſtatoris hęres, l. fi. C. de hęr. inſt. l. ſi pfamili-
las, in fi. ff. de hęr. inſt. Quia rñdetur quod hęc ratio pcederet, ſi
Baldeſar eſſet hęres vlis dicti Ludo. ſed in facto preſupponitur,
quod ipſe non eſt hæres vlis, ſed particularis, qui loco legata
rij hr̃, l. quoties, C. de hę. inſt. Legatarius, autem hrēdis nullo mo
do poteſt dici primi teſtatoris vlis hęres, ergo &c. nam illa re
gula, hęres hrēdis, &c. intelligitur de hrēde uniuerſali, ut uolunt
Bal. Iaſ. & alij in d. l. fi. Accedat, quod illa verba priuilegij loquē
16 tia de hęredib. intelligenda ſunt de hęredibus † vlibus, l. fideiuſ
ſor, §. qui interrogatus, ff. de interro. act. Et quod appellatione
hęredis, in dubio non cōprehendatur ſingularis ſucceſſor, fir-
māt Bal. & d. Phi. de Peru. in c. ſi pater, de teſt. li. 6. & Fel. in c. q a,
col. fi. de iud. Et ꝙ appellatione hęredis, non comprehendatur
particularis ſucceſſor, patet ad oculū, quia hęreditas, a qua nomē
hrēdis deſcendit, eſt ſucceſſio in vniuerſum ius defuncti, l. hrēdi-
tas, ff. de reg. iur. l. pecuniæ, §. hęreditas, ff. de uer. ſig. Et ſi dicat̃,
qđ priuilegium non ſolum fuit cōceſſum hrēdib. ſed ēt ſucceſ-
ſoribus, & ideo uerbum, ſucceſſorib. debet intelligi de ſucceſſori
bus particularibus, ut aliquid operetur, c. ſi Papa, de priuileg. li.
6. l. qñ, de leg. 1. Rñdeo, ꝙ ēt appellone ſucceſſoris in dubio venit
17 † vlis ſucceſſor, non autem particularis, l. quędam, §. nihil, ff. de
eden quod procedit etiam ſi diſpō loquatur de hæredib. & ſuc-
ceſſorib. ſimul & geminate, ſm Bal. in l. emptorem, col. 3. C. lo-
ca. Imo. & Mod. in l. quod dr̃, la 2. ff. de verb. obl & late Cur. iun.
conſi. antepe. Nec ob. dum dr̃, quod verbum, ſucceſſorib. debet
aliquid operari, quia iſtud conceditur: ſed rñdetur, ꝙ verbum,
hæredibus, intelligitur de hr̃ibus vlibus de iure ciuili, verbum
ſucceſſoribus, de ſucceſſoribus vniuerſalibus de iure pretorio,
l. ſtipulatio iſta, in prin cum gl. in uerbo, cæterorum ff. de verb.
obl. & ita rñdet Imo. in d. l. quod dr̃, col. pen. & Alex. in d. §. ni-
hil, & Cur. in d. conſi. antepe. Non denique obſtat, ſi dicatur,
18 quod filius inſtitutus in re certa, † dicatur hæres, & ideo ſucce-
dat in feudo conceſſo alicui pro ſe & hrēdib &c. ut tenet Bart. in
l. ut iuriſiurādi, §. ſi liberi, ff. de ope. lib. & conſi. inci. d. Amatus,
quod eſt conſi. 55. &c. quem ſequitur Imo. in l. ex facto, la grā-
de, ff. de hrēd. inſt. quia ꝯtrium tenēt Bal. Ang. & Sal. quos refert,
& ſequitur Alex. in d. §. nihil. & poſito, quod dicta Bart. vera eſ-
ſet, nihil facit ad rem nr̃am, quia loquitur in cōceſſione feudi,
& ſic in beneficio Principis, quod latiſſime eſt interpretandū,
l. fi. ff. de cōſti. prin. c. cum dilecti, de do. nos loquimur in priuile
gio, quod eſt ſtrictiſſime, & propriiſſime intelligendum, l. ſi qñ
C. de inof. teſta. l. ex facto, ff. de vulg. & pup. traditur per gl. Abb.
& Fel. late in c. cauſam, quæ. de reſcri. Et ſi reliqua priuilegia
ſunt reſtringenda, & ſtricte interpretanda, a fortiori veniunt re
19 ſtringenda priuilegia immunitatis, † quia ſunt ꝯ publicā utili-
tatem, ſm Pau. de Caſt. l. maritum, ff. ſol. mat. & Alex. in l. quia
tale, ff. eo. tit. & conſi. 125 col. 3. lib. 2. Hinc eſt appōne poſtero
rum, & appōne generis, & appōne deſcendentium in priui-
legio immunitatis non veniunt deſcendentes ex filia, quia tale
priuilegium eſt odioſiſſimum, l. prima. ff. de iure immun. licet
in alia mā fauorabili contineant̃ & nepotes ex filia. Ita in ppo-
ſito rñdet Dec. conſi. 233. in caſu propoſito, per totum. Alia ēt
rōne non vr̃, quod Baldeſar ſit de ꝯprehenſis in d. priui. quia nō
eſt de hrēdib. & ſucceſſorib. deſcendentib. & procreatis ex cor-
pore & lrīmo matrimonio Io. aui. Nam cum ei non conueniāt
verba priuilegij, non ēt conueniet diſpō, c. porro, de priuile. l. 4.
§. toties, ff. de dam. infec. l. conſtitutum, ff. de teſt. mil. Nec obſt.
quod nepos dicatur deſcendere ex corpore; non tñ fuit procrea
tus ex corpore aui, & ex matrimonio per auum ꝯtracto, prout ex
tenore priuilegij diſponitur. Nepos enim non dr̃ natus, nec p-
20 creatus ex aui mr̃imonio, † nec ex eius corpore, ut eſt tex. cla-
rus in l. nam ciuiū, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. licet enim
omnes deſcendamus ex corpore Adę, non tñ ex eis Euæ ma-
trimonio, & corpore fuimus omnes procreati. Et ſi negetur, ꝙ
ex tenore priuilegij requiratur, ꝙ hrs ſit de deſcendentib. pro-
creatis ex matrimonio & corpore Ioannis aui; rñdeo, ꝙ impro
ba & calumnioſa eſt hmōi negatio. Priuilegij tenor talis eſt, Io.
de Pererio & eius hrēdes, & ſucceſſores, deſcendētes de ſuo pro-
prio corpore & lrīmo matrimonio, eximimus, &c. Pondera il-
lam copulam, & lrīmo matrimonio, quę copulat uniformiter,
& qualitates pręcedentis copulati repetit in ſequen. ſm glo. in
l. ii ſic, ff. quemad. ſer. amit. q̃ extollit Iaſ. in l. fi. col. pe. C. de ſuc-
ceſ. edic. Pro qua facit, quod decidit Bart. in l. ſi legatarius, ff. de
leg. 3. & quod decidit Lud. Ro. conſi. 231. præmiſſorum Docto
rum & Soc. conſi. 280. conſiderata, lib. 2. & ſi in ſequenti copu-
lato reperitur illa pręcedens qualitas, prout repetenda eſt, ex
ſuo, & proprio corpore, ſolum erunt exempti, qui ex ſuo &
proprio corpore, & ex ſuo & proprio lrīmo mr̃imonio deſcen
dunt, & procreati ſunt. Et ſi inſtetur, quod tenor huius priuile-
gij loquatur de deſcendentib. non aūt de procreatis: rñdeo qđ
ſuppleri dēt uerbū, & procreatis, quia ita cantat tenor alterius
priuilegij declarantis primū. ſuppletur. n. priuilegiū & declarat̃
21 † per aliud, c. inter dilectos, de fid. inſtr. l. verum, ff. de pet. hær.
Et ita no. Bal. in c. auditis, per illum tex. de pręſcr. & Iaſ. in l. ſi qs
ex argentariis. §. ſi initium, in 4. no. ff. de eden. & in l. triticum,
ff. de verb. ob. Facit tex. in l. ſed & ſi poſteriores, ff. de leg. Potuit. n.
do Delphinus, qui priuilegium conceſſerat, illud declarare, ſup-
plere, & reſtringere, c. inter alia, de ſent. excō. c. t. de iura. cal. Et
traditur per Fel. in c. nouit, col. 9. de iud Sed ponamus quod Bal
deſar ſit uirtute huius priuilegij immunis, videamus a quib immu
nenb. Priuilegij verba hæc ſunt, Io. barbitōſorē nr̃m eximimus
ab oīb. ſubſidiis, auxiliis, taleis, & donis gratioſis impoſitis, &
imponendis per gentes trium ſtatuū nr̃i Delphinatus & Comi
tatus, a qb. exonerauimus & exoneramus ciuitatem nr̃am Dien
ſem, &c. Ex horum verborum meta, q̃ tranſgredi non licet, c.
recepimus, c. porro, de priuil. arguēdo a ꝯtrio ſenſu, ꝯſtat fuiſſe
ꝯceſſam immunitatē Baldeſari ab his onerib. quæ p gentes triū
ſtatuū, non aūt ab his, q̃ per vniuerſitatē p cōi & publica utilita-
22 te imponunt̃. ualet. n. ar. a ꝯtrio ſenſu ēt † in priuilegiis ſm gl. in
c. licet, de priu. li. 6 q̃ dicit aureā & ſingularē Cur. ſenior ꝯſi. 16.
col. 7. in prin. & iſtud ēt pbat̃ ex pricipio illo, īpoſitis & īponen-
23 dis p gētes trium ſtatuū, qđ pricipiū † reſolutū in relatiuū, & uer
bum, out reſoluēdū eſt, ſm gl. in cle. 1. in uerb. dignitatib de pb.

diſpōnem reſtringit ad tertios verbi relatiui. l.cunctos pplos.C. de ſum.trin & fi cath. Et ꝙ illuſtris Delphinus voluerit dūtaxat ꝯcedre immunitatē a ſubſidiis,& taleis, quæ imponunt̃ p tres ſtatus,ſeu quę debent̃,ſoluunt̃ ipſi Delphino.patet ea eo ꝙ exonerauit ciuitatē. Rōe eñ exonerationis non conuenit,nec adaptari pōt oneribꝰ.quę imponuntur per vniuerſitatē pro cōi ciuium
24 vtilitate,ergo ad ea onera nō eſt immunitas protrahenda, † ſm Io. And.& Pan in c.peruenit,de immu.eccl.& Fel.in c. accedētes. de præſcr. Sed vbi Delphinus dediſſet Baldeſari immuni-
25 tatē ab oīb. & quibuſcunq; munerib † non tñ cenſeretur dediſſe immunitatē ab onerib. hoſpitandi milites, a quib. nullus cēſetur exēptus,niſi ſpeciali priuilegio ꝯcedatur l.3 C.de mun. pñ li a & l.3.§.eos milites.ff.de muner.& hono.& l.ſunt munera.ff.de va.mu.nec ab onerib.refectionis murorum pōtiū, fontium,& his ſimiliū,quæ pro cōi oīum vtilitate imponunt̃,nam ad talia onera tenetur ēt eccleſia, cui iure plenariā concedunt immunitatē,l.ad inſtructionē,C.de ſacroſ. eccl. & ibi Cyn. Iac. But. Bald. Albe.& Mod ita firmant,& ſequuntur *cōiter* Cano. In c.non minus,de immu eccl.reiecta ſnīa Pan.ibi,& conſi.3.li.1. Nam domus Auguſta,& celſitudo Imperialis,a talib. onerib. non excuſantur, l.abſit, C.de priuile.do. Aug.l.2. C.de immu.nemi.conced.lib.xj.dicit Bal.in ut.de pace Conſtan.in ver. munitione.ꝙ ēt eccleſia tenetur conferre in gabellam plauſtrorū, quę ſoluitur in portu pro refectione viarum;& ad onera,quæ imponuntur pro aquæductib.purgandis,vel reficiendis ēt tenetur eccleſia,& quilibet alius hñs gñalem immunitatē,l.ad reparationem, & ibi no. per Io.de Pla. C. de aquędu.lib. xj. & l. ad portus,C.de op.pub.& Cępo.in trac.ſeru.ruſt.ſub rub.de ſerui.viæ.ſiſr exempti,& priuilegiati non excuſantur ab onere faciendi aggeres pro inundatione aquarum arcenda,quia cōe periculum eſt,& cōe bonum,ſm Ant.de But.& Pet.de Anch. in d. c. non minus. Nec ēt excuſantur a collecta impoſita pro redimēda & repellenda hoſtium incurſione,ſm Bart. in l.nullus,C.de curſu publi.lib.12.& Pet.de Anch. conſi.96. ſuper dicto dubio. & And.Sic.conſi. 1.lib.3 & do.Iaſ.in l.placet,col.3.C.de ſac. ſan. eccl.qua rōne dico,Baldeſarem non eſſe immunem ab onerib. quę per vniuerſitatem imponuntur pro conſeruanda, vel liberanda ciuitate a peſtilentia,vt late pbaui in tractatu de peſte,li.3.in ſeptimo remedio præſeruatiuo, in s.q. princ.verſi.diſcuſſa qōne de munere pſonali. Et ſicut Baldeſ.non excuſatur virtute prędicti priuilegii a metatis militum,ab oneribus pontium,fontium,viarum publicarum & ſimilium, eadem rōne non excuſabitur a collecta, quæ pro præmiſſis munerib. ſoluendis &
26 ſuſtinendis, imponuntur, quia tales collectæ † regulantur ſm nām onerum,in quorum loco ſubrogantur,ſm Bart.in l.1.ver. quęro ergo utrum,C.de mulie.& in quo loco,lib.x.& in l 4 §. actor,ff.de re iud. Pan.in d.c.non minus,in fine.Bal.conſi. 448. ad euidentiam lib. 5. & conſi. 496 punctus quęſtionis,lib.4.& conſi. 313.ſi de iure, lib.4 & alibi ſæpe. Et ab hac ſententia non diſcrepat Guido Papę deciſ. 78. ubi dixit etiam eccleſiam pro talibus oneribus fuiſſe collectis grauatam tempore, quo uigebat bellum inter Delphinum & Ducem Sabaudię, quod æquidem uerum & æquum ſemper putaui.

Si in commu. eademque cauſ. in integ. reſtit. poſt.

RESPONSVM L

Licet Prępoſitus, & Caſtelinus, frēs de Georgiis uideantur incurſi pœnam caducitatis ob canonē iam annis trib.non ſolutum, nihilominus, & ſi ceciderint,ea perſona fratris eorum minoris reſtituendos eſſe indubitati iuris eſt:cum in indiuiduis minoris priuilegiū, maiorib.prodeſſe ſępe conſtitutum fuerit: Neque ēt prædicti fratres pœna l.ſi quis maior,tenentur:ā n licet ꝯctum approbauerint, ſuper eo tñ iuramentum nullum præſtiterunt; nec fratris iuramentum ad fratres porrigitur,nam iuramenta perſonalia ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium minoris in cauſa communi indiuidua,etiam ad maiores fratres porrigitur.*
2 *Nonnunquam quis ex perſona alterius conſequi poteſt, quod ex perſona ſua conſequi nullo iure poterat.*
3 *Incorporalia per naturam indiuidua ſunt, licet vſus, ſeu facultas ipſorum commode diuidatur.*
4 *In contractibus innominatis non habet locum pœna caducitatis, quia in eis ſolum ſuccedit actio ad intereſſe.*
5 *Regula l ſi pecuniam.ff de condi cauſa data,non ꝓcedit ſi,in inſtrumento contractus innominati adſit ſtipulatio.*
6 *Iuramentum non ligat, niſi expreſſe iurantes.*

Reſpon.interpreta.

Super eo, De quo conſilium quæritur, procliuior ſum in ſententiam, quod dominus Prępoſitus, & Caſtelinus.nobiliſſimi fratres de Georgiis, nō fuerint incurſi aliquam pœnam caducitatis propter canonem iam annis tribus non ſolutum, poſito quod præſens contractus ſit contractus locationis,non ex perſona ipſorum fratrum, quia etiam per biennium ceſſando a ſolutione quis cadit a tota locatione, vt per Bartolum in l.quæro,§.inter locatorem,ff.locati.late Iaſ. in auth.qui rem,col.4.C.de ſac.ſan.eccl. ſed ex perſona ſociorum,qui ſunt minores,dico prænominatos fratres,poſito ꝙ ceci diſſent,debere reintegrari; nam minores pp moram non cadunt in pœnam caducitatis,ſm glo.& Bald. in l.ſi tutoris,C.de admini.tut. Et poſito,ꝙ cadant,eis eſt danda reſtitutio,l.ſi ex cā.
1 §.ſi in commiſſum,ff de minori. Sed reſtitutio † minoris in cā cōi indiuidua prodeſt ēt ſociis maiorib.ſm Barto.in l.1.C.ſi in cōi,eademq; cā reſtit.poſtu.ſequitur concluſio, ꝙ reſtitutis minoribus erunt ēt reſtituti prænominati fratres. Et pro iſta concluſione vr caſus deciſus in l.ſi cōem,ff.quemadmo.ſerui.amit. vbi perſona minoris retinet maiorem ſeruitutem vię,quā per non uſum perdiderat. ꝓpterea dixit eleganter Bal.in c.1.col.3. quib.mo.feudum amit. ꝙ ſi unus vaſallus habens feudum cōe perdiderit eundem feudum ea perſona ſua,vel quia offenderit dominum,vel quia noluerit iuuare; quod ſi alius frater adiuerit, vel innocens fuerit ex perſona fratris innocentis retinebit feudum. confirmatur ex trita regula, quod quis conſequitur
2 † ex perſona alterius, quod ex propria conſequi non poſſet,l. illud,§ fi.ff.de contra tabulas.l. Ariſto,ff quę res pig. obli.pñt, cum ſuis concordantibus. Corroboratur præmiſſa cōcluſio ex infinitis ſimili.qq.quas ſeriatim cumulat Fel.in c.prima.col. 3. & ſequenti.de præſcri.& poſt eum Iaſ.in l.ſi emancipati, col.3. C.de collationib. quę omnia omitto, ne videar uelle implere folium.ſed vltra ea optime quadrat in propoſito, quod conſuluit ſubtilis Franciſcus de Aretio,conſi.27.quod incipit,viſo themate ad me tranſmiſſo,col.5. vbi laicus beneficio fratris clerici poteſt prohibere vicinum,ne ędificet ſuper muro cōi,non obſtante ſtatuto laicorū quod vicinus poſſit inuito vicino ędificare ſuper muro cōi,quia tale ſtatutum fratri laico beneficio fratris clerici nō præiudicat. Et ſi dicatur,pręmiſſa cōcluſio,qđ beneficio minoris reſtōnis reſtituantur fratres maiores,ſolum procedit in cauſa indiuidua,ſm Bar.in l.1. C.ſi in commu.eadē q; cauſa in integ.reſt.poſtu.ſequitur Aret.in præalleg conſi.25. & in ſpecie Rom.conſi.165. ſed hmōi octo vncię aquæ locatæ ſunt diuiduæ,vtpote conceſſit per modū quantitatis & per numeralia,quæ quantitas diuiſionem recipit,l.in executione, in prin.ff de ver.ob.& etiam nomina numeralia diuiſionē demōſtrant,l.ſi ex toto,§.fin.ff de lega.1. Et quod ductus aquæ ſit diuiſibilis,videtur tex.in l.ſi quis per diurnum,C.de aquæductu. lib.11.ubi ſi inter ſocios diſceptat̃ de vſo aquę, diuiſio fit arbitrio iudicis.& clarior tex.in l.ſi partē, in verſ.pro mō agri detētis eius quę diuiſio fiet,ff.de ſeru.ruſt.pręd.quia reſpondetur negando aſſumptum ꝙ iſtud ius dicendi octo vncias aquę ſit diuiduum,ſed dico eſſe indiuiduum,quod ſic demonſtratur:nā aut volumus conſiderare iſtud tanquam ius incorporale, & ſic tā quam ſeruitutem conſtitutam ad tēpus,quę de ęquitate iuris ex pacto fieri potuit, l.ſeruitutes,a.ff.de ſeruituti. & ſine dubio erit indiuiduum,quia incorporalia, quę nec tāgi, nec videri poſ
3 ſunt † per naturam,ſunt indiuiſibilia,ſm Bart.in l.ſtipulationes non diuiduntur,in 4 q.ff.de verb.obli.& l. prima,§.quędam,ff. de rer.diuiſ.§.incorporales.Inſtitu. de rebus corporalib. & incorporalib.aut volumus conſiderare facultatem vtendi, & tūc non videtur quid indiuiduum, quia ſi aqua diuiditur, non pręſtabit ipſis minoribus tantam utilitatem in parte reſpectu partis,quantam in toto reſpectu totius,vt de ſe patet, ergo eſt indiuidua ſm Doctores,Bar.& alios,in l.4 §.Cato,ff.de verbo.obl. & eſt tex.in l.in executione,§.ſecunda ſpecies,ff.eo. tit.& quod ius ducēdi aquam ſit indiuiduum, eſt tex.ad literam,in l.uia,ff. de ſeruituti.Nec obſtant allegata in contrarium, quia ea omnia iura,quę pręſupponunt aquam poſſe diuidi, intelliguntur quātum ad commoditatem vtendi, videlicet, vt alternis dieb. ſocii aqua uti poſſint,non quod ipſum iur aquę ſit diuiduum.ita formaliter rñdet glo.in d.l.ſi partem,ff de ſeruitu. ruſtic.pręd.Nā etiam quodlibet aliud genus indiuidui,ſm commoditatē utendi,ſecerni poteſt,prout eſt tex.in l.uia, §.1.ff.de ſeruitu.per quē tex.ita dicit Bar.in d.l.ſtipulationes non diuiduntur, in ſcđa oppoſi.unde licet commoditas ſit indiuida, nō tamen ſequitur,ergo ipſa res eſt etiam diuidua, vt patet in iuriſdictione, quę eſt quid indiuiduum,& tamen adminiſtratio & exercitiū ipſius poteſt diuidi ſm Bar.in l.inter tutores,circa finem per illum tex.ff. de adminiſt.tuto.& Bal.in c.Imperialem, §.pręterea ducatus,de prohib.fe.aliena.per Federi.& Alexan.conſi.25.uolumine v.& conſi.18.col.2.uolumine 2.Barto.conſi..82.Cur.Seni.conſi.25. col.fin.late Felin.& Barb.in cap.prudentiam,in prin.de offi.dele.Et ſic ex iſtis ſtat firma cōcluſio in fauorem pręfatorū nobilium fratrum de Georgiis.Ea alio quoque uidetur, ꝙ fratres ipſi non ceciderint in aliq̃ pęnam caducitatis,quia ſi recte capiātur termini iuris, pręſens ꝯtus non poteſt dici contractus loca

tionis

tionis,ſed potius 3ctus innominatus,qa hic agitur,vt ab vtraq;
parte detur,ergo eſt 3ctus innominatus,l.ſi.ff.de cond.ob cãm.
per quem ita declarando terminos iuris,ita vult Bar.in l 2.in fi
4 ne principij,& ibi latè Mod.ff.ſi cert.pet. ſed in 3ctibus † inno-
minatis non habet locum pena caducitatis contra non implen-
tem 3ctum pro parte ſua,ſed ſolum datur actio ad intereſſe cõ
uentorum,quę appellatur actio pręſcriptis verbis,l.naturalis,de
præſcr.verb.ff.& ſi replicetur,q non adimplenti conceditur pę
nitere,l.ſi pecuniam,ff.de cond.cã da. reſpondetur verum eſſe
re integra,vt ibi habetur,ſed hic res non eſt integra,quia iã pro
aliquib.annis ipſi fratres ſoluerunt.vel alter,d.l.ſi pecuniã,pro-
5 cedit,† niſi in inſtrumento 3ctus innominati ſit appoſita ſtipu
latio,ſm Pau.& Mod.in rub.ff de ver.obl & Iaſ.in d l.ſi pecu
niam,in 10.fallen ſed in inſtrumento adeſt ſtipulatio, ergo &c.
& ſi pars aduerſa inſtet oppoñendo ipſos fratres cecidiſſe in pę
nam l.ſi quis maior,C.de tranſac.quia contractus eſt iuratus;re
ſpondetur,q ipſi fratres, quorum nomine fuit celebratus con-
tractus,non iurauerunt. vnde dato q ipſi contractum approba-
uerint, tamen ad eos iuramentum non extenditur,quia requi-
6 ritur ad hoc,vt iuramentum † liget,& extendatur expreſſo con
ſenſu,q interueniat expreſſa iuratio,c.pe.de iureiur. per quę ita
dicunt Mod.in l.1.§.& poſt operis,col.3.ff.de no.oper.nunc.eſt
.n.iuramentum perſonale,c.veritatis,extra de iureiur.vnde non
migrat de ſubiecto in ſubiectum,l.quia,ff ſol.mat.cum concor.
& ita fore iudicandum dico & conſulo, ſaluo ſemper iudicio
rectius ſentientis. Laus Deo.

De hæred. actio.

RESPONSVM I.

ET ſi hæc verba, en remburſant toutes ſoys præala-
blement pais les gens dudit pais,ceulx,q par ver
tu de noſtres dictes lettres de edict, ont obtenu leſdiz
offices perpetuelz,reuocationem officiorum perpetua
liter,ſiue in gerundium,i.ſatiſfaciendo, ſiue per ablatiuos ab-
ſolutos,i.ſolutis prius,&c.reſoluantur,conditionalem facere vi
deantur,& non aliter reuocata dici poſſint officia illa perpetua,
niſi prius conditioni paritum ſit,cum ante purificatam condi-
tionem obſeruandi non ſit diſpoſitio,præſertim cum d.Caro-
lus Grillieti deceſſerit anteq iam ſibi ſatiſfactũ foret, quare ver
bi prædicta quouis ex capite intelligantur,eo pendente condi-
tione mortuo,quę ſ onem faciebant,& ob id nullum ius omlia-
que ad hæredes ſpes (fideicommiſſi exemplo) tranſmiſſa vr,&
prędicta officia perpetua vacare cenſentur. Verum quia manife
ſte conſtat eidem Carolo Grillieti actionem,ſiue conditionem
ex lege,ſiue officium iudicis nobile, ex quouis ſenſu accipian-
tur,competere. Ideo nihil ex aduerſo proponi poteſt,cur actio
defuncto competens ad cohæredes non tranſmittitur.Nullo pa
riter inte hæc reuocatio cõditionalis dici potuit,ſi Regis ratio,
ex qua actus regulatur,recte perſcrutetur, nam gerundiũ mo-
dum ac onus potius quam conditionem,ſm ea, quæ proponũ
tur,operatur.Nec ablatiui abſoluti conditionem tantum, verũ
etiam diſpoſitionem inducunt. Et quemadmodum cohæres
adeundo pro parte ſua adſtrictus cenſetur omnia contenta in
inſtrumento adimplere,& ſic partem cohæredis ſibi relictam
datis ab eo centum,& ad id cogi poteſt,cur pariter non poterũt
perſonæ trium ſtatuum ſatiſfacere iis,quib.ſatiſfieri iubent lite
ræ Regiæ officiorum reuocationis quas & acceptarunt,& inte
rinauerunt,& quibus adſtringi deſiderauerunt. Ex quib.facie cõ
ſtat reuocationem officiorum perpetuorum puram,& nõ con
ditionalem fuiſſe,& ſpem purificationis actus inter viuos ab eo
dem Grillieti hæredes ſuos tranſmiſiſſe.

SVMMARIVM.

1 *An reuocatio officiorum perpetuo conceſſorũ his verbis concepta,ſi prius officialibus reſtitutæ pecuniæ fuerint,conditionalis,ſeu pura cenſeatur, & ibi vide nonnulla de gerundio,& ablatino abſol.& uide nu.12.*
2 *Conditio non purificata nihil diſponit.*
3 *An actio competens Carolo Grillieti ab officio nondum deſtituto,qui pendente conditione remburſationis mortuus eſt,ad ſuos tranſmittatur hæredes,& uide nu.4.& 5.*
6 *Ex contractu Regis actio officialibus deſtitutis acquiritur contra offerentes pecunias reſtituere.*
Ex contractu papæ actio ſubditis acquiritur.
7 *Gerundia quando diſpoſitionem,& quando conditionem inducant.*
8 *Gerundia neceſſitatem inducunt.*
9 *Actus a rationibus regulatur,& indicatur.*
Conditio denotat cauſam finalem.
10 *Contractus Principis habetur pro lege, quantum ad obligandum ſubditos.*
11 *Hæc uerba,en remburſant præalablement,modum,& onus,& non conditionem inducunt.*
13 *Qui legem acceptat,ad illius obſeruantiam adſtringitur.*
14 *In actibus inter uiuos ſpes purificationis actus ſemper ad hæredes tranſmittitur.*

Qui veritas eſt,mihi viam veritatis aperiat.

Reſpon.interpreta.

BEne & quantum licuit, cõſideratis verbis literarũ
reuocationis perpetualitatis officiorũ,& om-
1 nibus, quæ in facti ſerie recitantur. Viſum fuit prima
conſideratione,q huiuſmõi reuocatio † ſit conditionalis,
ſi prius fuerint reſtitutæ pecuniæ officialibus ad vitam electis.Il-
la enim verba,& en remburſant toutesfoys præalablemẽt par
les gẽs dudit pais ceulx qui en vertu de noſdictes lettres de edict
ont obtenu leſdicts offices perpetuelz,aut reſoluũtur in gerun
dium,videlicet;remburſando tamen prius: aut in ablatiuos ab-
ſolutos,videlicet,reſtitutis tamen prius.& vtroque caſu vĩr fa-
cere reuocationem conditionalem. De gerundio probatur in
l.ſi tu ex parte,vbi glo.not.ff.de acq.hęr. De ablatiuis abſolutis
probatur in l.a teſtatore,ff.de cond.& dem.& in l.cunctis agris,
ff.de vſuris. Et ſic illa verba remburſando,vel remburſatis vidẽ-
tur reſoluenda,ſi remburſabuntur pecuniæ per gentes triũ ſta-
tuum,&c.Quæ ſi ita reſoluantur,videtur facere reuocationem
conditionalem,ſi reſtituantur pecuniæ,non alias. Ante ergo pu
rificationem conditionis non poſſunt dici officia reuocata,quia
conditio nihil ponit,l.ſi quis ſub condi.ff ſi quis omiſſa cau. te
2 ſta. Et ſi non fuerit † purificata conditio,non eſt obſeruanda di
ſpoſitio,l.iubemus,§.ſin autem,C.ad Treb. Cum igitur domi-
nus Carolus Grillieti mortuus fuit ante remburſationem pecu
niarum,ſequitur quod vacauerit officium per mortem ſuã tan
quam perpetuum,cum nondum eſſet ab officio deſtitutus, &
3 ſi pendente conditione mortuus eſt,vr nullum ius † trãſmiſiſſe
ad hæredes,ẽt ſuos,iuxta notata per gl. *communiter* approbatã,
4 in l.vnica,C.de his,qui ante aper.tab.quæ vult,q ſpes † fideicõ-
miſſi non tranſmittatur etiam ad ſuos hæredes,quam ſequitur
Bar.& alii in l.hęredes mei,§.cum ita,ff.ad Trebel.& in l.1.& l.
cum filio,ff.de leg.1.Præmiſſis non obſtantibus intrepide reſpõ
deo, dominum Carolum tranſmiſiſſe actionem repetendi pe-
5 cunias per ipſum Regi perſolutas,quia actio † competens ipſi
defuncto tranſit ad hæredes, vt ex diffinitione hęditatis, de qua
in l.hæreditas,ff.de reg.iur.clare patet,& probatur in l.1. per to-
tum,C.de hæred.actio.id ſolum ergo demonſtrandum eſt,q a-
ctio competeret domino Carolo contra gentes trium ſtatuum
ad ſuas pecunias,quod ſic clare oſtenditur, aut reuocatio offi-
ciorum facta per Regem tranſiuit in contractum cum gentib.
trium ſtatuum offerentibus reſtituere dictas pecunias Rege re-
uocante perpetuitatem officiorum,prout reuocata fuere ipſius
tribus ſtatibus reſtituentibus pecunias iuxta eorum oblationẽ,
6 Et ex † tali contractu Regis acquiſita fuit actio officialib. deſti
tutis contra gentes trium ſtatuum,vt firmat Martinus Lauden.
in trac.de prin.ver.181.ſicut Imperator.per id,quod vult glo. in
procemio Decretalium, quę vult ex contractu papæ acquiri
ſubditis actionem.videtur.n.huiuſmodi reuocationis edictum
tranſiiſſe in contractum innominatum, facio vt des,i.reuoco
officia perpetua ea lege,vt nos ſupplicantes reſtituatis.&c.l na-
turalis,§.at cum do.ff.de præſcriptis uerbis. Conceſſiones enim
Principum factę ex cauſa pretij,vel alterius adimplementi ſecu
tuti partem eius,cui fiunt,habent naturam contractuum,ſecun
dum Baldum in l.qui ſe patris,C.vnde liberi.refert Fel.in cap.a.
col.2.de probationibus. Aut talis reuocatio habet uim legis.&
perpetui edicti,& ex ea orta fuit condictio ex lege,l.1.ff.de con-
dictionibus ex lege. Aut ſaltẽ quia illius executio dirigitur ma-
gno Seneſcalco,& ſupremæ Curię,& ex ea competit officium
iudicis nobile,quod ſuccedit loco actionis,ſecundum gloſſam,
& doctores in l.ſi ſoror,C.de collatio.& in l.3. ff. de alimentis,
& cibar.lega.Non obſtat ratio dubitandi ſupra in contrarium
adducta,quod huiuſmodi reuocatio ſit conditionalis, quia re-
ſpondetur dupliciter. Primo negatur,quod ſit conditionalis,nã
poſito quod illa uerba,en remburſant,ſint gerundiua, & ex-
ponantur remburſando prius,&c.non tamen conditionem im
portant,ſed potius orationem modificant,& qualificant, quia
7 hoc loco † gerundium non reſpicit uerbum, vel participium
futuri temporis,quo caſu inducit conditionem,vt in dicta lege
ſi tu ex parte.Sed reſpicit verbum pręſentis temporis, quo caſu
inducit modum,l.vim facit,ff.de vi,& vi armata.& docent Bar.
& alii in d.l.ſi tu ex parte. Hæc itaque reuocatio his verbis facta
remiſimus,& remittimus officia ad primũ ſtatum,en rembour
ſant præalablement,&c.eſt pura cum hoc,quod gentes triũ ſta
tuum debeant remburſare pecunias habitas per Regem ab of
8 ficialibus. Verba †.n.gerundiua neceſſitatẽ imponant ſm gloſ
ſam,& ſcribentes in rub.C.de eden. Et ita de iis verbis,en rẽbũt
le pris,concludit excellẽs Doctor,ac Iurecõſul. Bartholomæus
Chaſſaneus (vt ferũ) electus prouinciæ meritiſſimus Præſes pũ-

31. Hugo, & Martinus, c. ii ſiu. Confirmatur ea illis verbis, de la chargetouſiours, quæ idem ſonant, q̄ cū onere tamen. ecce q̄ remburſatio appellatur onus, & declarat, q̄ illa verba, en remburſant, importāt neceſſitatem, vt ſit ſenſus reuocauimus & reuocamus officia cum hoc onere, q̄ teneantur, officiales facere ſindicatum, & cum onere q̄ gentes trium ſtatuum, priuſquā remoueantur officiales a poſſeſſione officiorum, teneantur eis rēburſare ſuas pecunias. ecce verba clara. Vnde non vr̄ admittenda uoluntatis q̄ō, l. ille, aut ille, §. cum in verbis, ff. de leg. 3. Corroboratur ex plurib. rationib. expreſſis in literis reuocationis, videlicet pro bono publico, & ut adimpleamos volūtatem teſtamentariam Regis Caroli, cuius hæredes ſumus, & vt ſeruemus libertates, & priuilegia patriæ a nobis confirmata obſeruare volentes remiſimus, & remittimus officia in priſtinum ſtatum, hæ
9 rationes inſluunt, † & oſtēdunt reuocationē eſſe puram, & nō conditionalem, quia ſi eſſet facta ſub hac conditione, ſi per gentes trium ſtatuum remburſarentur pecuniæ, non ex rationibus preal. fuiſſet motus Rex ad reuocandam perpetualitatem officiorum, ſed pp futurum adimplementum cōditionis, quæ loco cauſæ habetur, l. a Titio, ff. de verb. ob. l. cum ad præſens, ff. ſi cer. pet conditio. n. denotat cauſam finalē, teſte Bar. in l. fi. ff. de don. probatur in l. 4. §. 1. ff. de cond. inſt. Comprobatur. quia, aut volumus, q̄ huiuſmodi reuocatio habeat uim legis, & tunc natura legis, quę dēt eſſe certa, non admittit conditionem, c. erit autem lex, 4. diſt. maxime conditionem, quę pendet a voluntate ſubditorum, alioquin non princeps, ſed ſubditi vigorem legi darent, ꝯ l. ſi C. de legi. Aut volumus dicere, q̄ habet uim ꝯctus, & conſtat ēt reuocationem non eſſe conditionalem, quia ſi dicatur. q̄ ſit conditionalis, hoc vnum dr̄, q̄ ꝯctus fuit collatus in liberam voluntatem alterius ꝯhentis, videlicet trium ſtatuum, ſi vellent remburſare pecunias, ergo eſt nullus, l. in vendentis. C. de ꝯtrah. emp. Quod non eſt dicendum maxime in Rege & Principe ꝯ-
10 hente cum ſubditis, cuius † ꝯctus habetur pro lege, quantū ad obligandum ipſos ſubditos, l. Cæſar, ff. de publ. pe. C. de don. inter vir. & vxo. & tradit Fel. in d. c. 1. & quia nemo preſumit velle actum inutilem facere, l. 3. ff. de milit. teſt. & quia ꝯctus hic claudicaret. eſſet. n. Rex ligatus, & gentes trium ſtatuum in libertate, q̄ non eſt dicendum, l. litigatores, ff. de arb. l. ſolemnus, ff. de iud. eſſetq; in poteſtate trium ſtatuum illudere legi, & ꝯctui differendo ſolutionem poſt mortem eorum, quib. non ſtatuiſſent ſoluere, vel poſt mortem omnium, ſi nulli uellent ſoluere, q̄ eſſet nugari de Principe, cuius reuocationem vellent firmam manere, remburſationem aute ꝯ obiatā mutſamq; non facere, ꝯ tex. in c. noli frater, 9. diſt. l. Iul. ff. ad exh. b. & l. ſi. §. vbi autem. C. de bo. quæ lib. c. commiſſa, de elect. li. 6. l. ſi prętor, ff. de iud. Me
11 rito concluditur, q̄ hæc uerba gerundiua, † en rēborſant præalablement, modum & onus important, non conditionē, & illud verbum, prçallablement, reſpicit executionem facti, non ſubſtantiam reuocationis, quę executio remburſationis quādo fieri debeat, bene potuit in arbitrium gentium trium ſtatuum conferri, l. Lucius, ff. depo. per quem tex. Sal. poſt Bal. in d. l. in uendentis, dicunt ꝯctum eſſe purum, q̄ ſi locus & tempus ſolutionis confertur in arbitrium unius, non autem pretium, & alia ſubſtātialia ꝯctus. Ex ijs iam patet reſponſum ad primum fundamentum, q̄ gerundium conditionem importat. Non obſt. modo ſi dicatur, q̄ illa verba, en remborſant, non ſī gerundium, ſed in ablatiuos abſolutos reſoluēda ſunt, ſ. reburſat s prius, &c. Quia vltra reſponſiones præcedentes, quę ſeruiunt ēt, q̄ illa uerba reſoluantur in ablatiuos abſolutos, reſpōdemꝰ alio modo, q̄ abla
12 tiui † abſoluti non conditionem tantum, ſed ēt diſpoſitionem inducunt, l. fideicommiſſa, §. cum eſſet, ff. de leg. 3. l. in quartam, ver. ſed & quod implendę conditionis cauſa. ff. ad legem falc. ubi deciditur, q̄ hæc uerba, acceptis a cohęrede tuo centum, reſtituas illi hæreditatem, non tam cōditionem reſpectu vnius, quam diſpoſitionē reſpectu alterius important. Ideo dīt iſta uerba, duplex fideicommiſſum induci, vnum quo alter grauat hæreditatē reſtituere, aliud quo alter cohæres poteſt cogi dare centum cauſa condictionis implendæ. Nec ob. q̄ ablatiui abſoluti faciant conditionem, quia ēt faciunt diſpoſitionem. Ita declarat Bar. in d. l. a teſtatore, & cātius Pau. de Caſt. & Ale. in l. in rōne, la 2. §. iam & ſi, ff. ad leg. Fal. Sic ergo in caſu noſtro illi ablatiui abſoluti non tam conditionem faciunt, quam ēt diſpoſitionē, quantum ad hoc q̄ gētes trium ſtatuum teneantur condōnem adimplere, vt dr̄ in d. §. cum eſſet. Et ſi inſtetur, quę eſt ratio, q̄ in caſu d. §. cum eſſet, cohæres poteſt cogi dare centum cā conditionis implendæ ꝯ reg. l. quæ ſub condit. ff. ſi quis omiſ. cauſa teſt. Reſpondeo, q̄ cohęres adeundo pro parte ſua cenſetur ſe obligare adimplere omnia contenta in teſtō, & ſic acceptare aliam partem cohęredis ſibi relictam datis ab eo centum. Merito poteſt cogi conditionem adimplere, i. centum dare, l. ex maleficiis, §. hæres, ff. de act. & ob. Illa ratio militat in caſu, in quo gentes trium ſtatuum pp oblationem ab eis factam de remburſando pecunias officialib. propter acceptationem literarum reuocationis officiorum, & pp illarum interinationem eis inſtantio. factam, & pp decretum de ſatisfaciendo officialib. ſe obliga-
13 runt cōditionem adimplere, nam qui legem † acceptat, ad illius obſeruantiam ſtatim ligatur. c. cognoſcentes, de conſt. no. in c. 1. de treuga & pace. & per Bar. in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure. Et in hac ratione ſe fundat Rex Chriſtianiſſimus in vltimis literis, in quib. attenta oblatione literarum, reuocationis acceptatione, explicatione, & interinatione mandat remburſationē fieri, &c. Tertio reſpondetur, q̄ illi ablatiui abſoluti vbi ſolum facerent conditionem, non tñ ſubſtātiam reuocationis, ſed executionem duntaxat ſuſpenderent. d. l. Lucius, ff. depo. quod etiā declarauit Rex per vltimas ſuas. Quarto reſpondetur, q̄ vbi facerent reuocationem conditionalem, quia tamen ſtent per ipſos adimplere debentes, talis conditio debet haberi pro impleta in eorum odium, l. iure ciuili, ff. de cond. & dem. & maxime quia fuerunt interpellati per dictum dn. Carolum ſe offerētem ſuas pecunias recipere, & poſſeſſionē officii remittere, quo caſu in odium moræ eorum, qui potuerunt adimplere, hētur pro impleta. & a die interpellationis dies ceſſit, l. ſi poſt diem, §. uē ſi qua, ff. quando dies legati ced. & in ſimili caſu conſuluit idem Chaſſa. conſ. 41. qu. a caſus, colu. 6. Vltimo vbi reuocatio eſſet conditionalis, prout non eſt, quia tamen nos loquimur in contractu, vt ſupra oſtenſum fuit, ſeu in edicto Principis. Reſpon-
14 detur ſpem † purificationis actus tranſmitti ad hęredes, quia in actib. inter viuos ſemper ſtat viua ſpes in debitum iri. Inſtitut. de verb. obligat. §. ex conditionali.

Noua vect. decre. ciui. ſtat. non poſſ.

RESPON. PRIMVM.

ET ſi prima facie licere non videatur ordini Conſiliariorū ciuitatis Autiacę ſine Principis venia ſtatuere non poſſe vēdentes, ementesve vinum, frumētum, boues, & c. huiuſmodi teneri ad certam ſummam in neceſſitates vſuſque publicos conuertendam; quia edicto diui Seueri & Antonini cautū eſt, noua vectigalia ſine conſenſu ſuperioris ciuitatem decreto inſtitui non poſſe, quid quod nec inferioob. dñis fas eſt ſine ſupremi Principis approbatione quoduis ſuperindictum imponere. Eſt. n. indictio onerum de regalib. quæ ſupremo Principi in ſuperioritatis ſtigma competunt, cæteris vero ablata. Et vbi prædicta ciuitas ex priuilegio vel conſuetudine regalia haberet, nihilo ſecius non ſolus Conſiliariorum ordo noua vectigalia, datia, taleas, collectas, impoſitiones indicere poſſe vr̄. Cōtrarium tamen de iure verius eſſe reſpondi, poſſunt namque ciuitas & conſiliarii ſtatuta, quo ad eorum bona, & pro illorum adminiſtratione, ſuis ciuib. ſuperiori domino irrequiſito, modo ambitioſa non ſint, facere pro numero capitum, vel iugerū, maxime ſtante altero priuilegio Principis quo ſit vt noua non ſit opus venia, q̄ & priuilegium obſeruandum fore neminem fugit. Generalia autem decreta Forenſes etiam comprehendentia nullo iure ſtatuere poſſe certi iuris eſt, & ſic oppoſita procedunt. Conſtat itaq; ciuitatis Autiacę cum iure communi, tum priuilegio ſingulari, ius eſſe imponendi ciuibus collectas, taleas, angarias, perangarias, cæteraſque impoſitiones.

SVMMARIVM.

1 *Conſiliariorum ordo ciuitatis Autiacæ, an poſſit ſtatuere, ut ementes vinum, bladum, boues, & alia huiuſmodi ſine licentia Principis certā ſoluant ſummam in vſus publicos conuertendam, & nu. 4. 5. 6. & 8.*

2 *Vectigalia noua ſtatui Ciuitatum decreto ſine licentia ſuperioris non poſſe diui Seuerus & Anto ſanxerunt, & ibi quæ dicantur uectigalia.*

3 *Regalia ſupremo Principi ſunt reſeruata, & cęteris ablata.*

7 *Ciuitas, quæ habet a iure communi poteſtatem indicendi collectas, non ſolum angarias, ſed perangarias, & exactiones ciuibus imponere poteſt, & unde quæ dicantur angariæ, & perangariæ.*

9 *Ciuitas imponens onera pro aliqua donatione facienda, & non pro neceſſitatibus reip. non conſentientes tali impoſitioni nullo iure cogere poteſt ad huiuſmodi onera.*

10 *Conſiliarij taleas & collectas imponere poſſunt, ſi eis a Principe, vel populo huiuſmodi poteſtas ſit conceſſa.*

Qui veritas eſt, mihi viam veritatis aperiat.

Reſpon. Interpret.

1 QVæritur an ordo † Conſiliariorum ciuitatis Autiacæ poſſit ſiue licentia domini Principis ſtatuere, q̄ quilibet ciuis vendens, vel emēs vinum, bladum, boues, & ſimilia, teneatur ſoluere certam ſummam, in neceſſitates & in vſus publicos conuertendam. Videtur prima conſideratione reſpondendum, nō licere ordini talia ſtatuta facere abſque ſuperioris ſententia, quia noua

2 noua vectigalia ciuitatum decreto ſtatui non poſſe, ſtatuerunt
Diui Seuerus, & Anton.in l.2.C.noua vecti.inſtitui non poſ.quã le
gem loquentẽ in vectigalib. q̃ pſtari mãdãtur p rebus, q̃ vehun
tur in ciuitatẽ, extendit ibi Sal.ad datia, & gabellas q̃ imponun-
tur pro rebus, quæ vendũtur in ciuitate, & q ibi naſc ſint. Imò
inſcriptres dñi noo pñi abſq; cõfirmatione ſupremi Principis ſu
perindictũ imponere, l.1.C.de ſuperind.li.x. Eſt.n.indictio one-
3 rũ de regalibus, q̃ ſunt † reſeruata ſupremo Principi.c.1.quę ſint
regalia. Quæ aũt reſeruantur Principi, a cęterorũ ptãte eximun
tur, l.1.C.ut.aut.an.& ppea Pan.cõſi.6 in q.li.5.cõſuluit ciuita-
tem non hñtẽ regalia, non poſſe exigere, & inſtituere datiũ car-
niũ, & hac rõne, q datia ſunt de regalib.cõſuluit So.conſi.7.li.
1.ſuper q.q Dux hñs datia ex priuilegio, nõ pt illa vendere, &
alienare ſine licentia Principis, jtũ ad proprietatẽ, licet poſſit
alienare quantũ ad cõmoditatẽ. Et ſup hoc, q datia ſint de reza
lib. non eſt inſiſtendũ, nec heſitandũ, q eſt caſus clarus in d.c.
1. Sed vbi alias ciuitas Auriacenſis ea priuilegio uel ea conſue-
4 tudine † haberet regalia, non tñ ordo cõſiliariorũ ſolus videre-
tur poſſe nouas impoſitiones indicere, p tex.in l.prohibere, §.pla-
ne, ff. q vi aut clam, p quem ita cõcludit Sal.in d.l.2.in 1. par. q.
5.poſt Bar.in l ambitioſa, col.4. ff. de decre.ab ordi facien. Pro
5 cõtra licia, q ciuitas † & cõſiliarii poſſint imponere, & indicere
nouas exactiones, & noua onera ipſis ciuibus, pbatur iuribus,
& rõne. Primo, q ciuitas, & cõſiliarii poſſunt ſtatuta facere quã
tũ ad ea, q̃ cõcernũt eorũ bona, & illorũ adminiſtrationẽ abſq;
licentia ſuperioris, mõ nõ ſint ambitioſa, l.ambitioſa, ff. de de-
cret.ab ord.fac. firmat Bar.quem alii ſequuntur, in l.oẽs popu-
li, in 1. q. ff.de iuſt.& iu. Scdo p tex.in l.oẽs puinciarũ, C.de ope.
pub.& l.p Bytin.ã, C.de immu.nemi.conce.lib.x.& in auc.item
nulla cõitas, C. de epiſ. & cle. qb. iuribus apertiſſime probatur,
q cõitas pro neceſſitatib. ſuis põt munera indicere, uel p nume
ro capitũ, uel p numero iugerum, vel alias angarias, & perangar
rias indicere. Quid igitur tenendũ? paucis agendo rñdeo, q ciui-
tas põt collectas, & taleas, &c. alias impoſitiones pro ſuis neceſ
ſitatib. ipſis ciuib. indicere abſq; Principis licentia per ea, q̃ vlti
mo loco deducta ſunt, p q̃ ita concludit Bar.in l.1.§.fin.poſt gl.
ibi, ff. q cuiuſq; vniuer.nomi.& ita tenẽt Ang.Imo & alii cõiter,
in l.4.§.actor, ff.qđ cuiuſq. vni.no.& vbi requireretur principis
6 licentia, ſtante † altero priuilegio ciuitas poterit abſq; noua li-
centia taleas, & impoſitiones facere. Valet hmõi priuilegiũ, &
eſt obſeruandũ, c.ſup quibuſdam, §.pterea, de verb.ſig.extra fir-
mat Spe.tit.de cã poſ.& pprie.§.1.ver.quid de colligentibus, et
Bar.in l.ſi publicanus, §.in oĩb ff.de pub. Nec dicatur, q Doct.
in d.l.4 §.actor, loquantur de collectis, & nõ de datiis, & gabel-
lis, q ſciendũ eſt, q collecta dr̃ omne munus, q indicitur perſo
nis pro rebus; ut docet Bar.in l reſcripto, §. ſciendũ, ff.de mun.
& hon.& ſic cõſtat, q ciuitas, quæ habet a iure cõi ptãtem indi-
cendi collectas, poterit pro rebus tam mobilib. quam immobi-
libus, & pro qb. videbitur ciues grauare. Itẽ tex.in d.auc.itẽ nul-
7 la cõitas, q non poteſt ſolum collectas, ſed ẽt † angarias & perã
garias, & exactiones ciuibus laicis imponere, & ſic non ſolũ one
ra realia, ſed etiam perſonalia, ut angarias, uel perſonalia, & rea
lis ſimul, vt perangarias indicere, iuxta declarationem gloſſę in
l.neminem, C.de ſacroſ. Eccle. quæ angarias appellat, qñ perſo
nę opera exigitur, perangarias qñ, & perſonæ opera, & rerũ im-
pendia poſtulantur, & l.his oneribus, §. non idem angariatum
ff.de uaca.mun.& l.1.& rub.C.de curſu pub. & ang. & peranga.
lib.12. Sed vbi iure cõi ciuitas ſola poſſet collectas imponere
ex priuilegio, tamen ius indicendi taleas, aliaſque impoſitiones
habere dignoſcitur. Talea.n.eſt nomen generale maioris effi-
caciæ, & importantiæ, quã collecta, cap.1.ibi, collectas & taleas,
ac alia huiuſmodi, de immun. eccleſia.in 6. Illa.n.copula, &, di-
uerſa copulat, ſm gl.in l.ſi duo, C.per quas perſo.nob.acqui.&
in rub.de iuris, & fac.igno. & copulata auget, l. ea tamen adie-
ctio, ff.de leg.3. taleæ ergo differunt a collectis, & maiorem ha
bent grauaminis efficaciam, quas ex priuilegio ciuitati ius eſt
indicendi, ſed adde, q non ſolũ collectas, & taleas, ſed alias quo
que impoſitiones eis indicendi conceſſa eſt facultas. Ponderan
da ſunt illa verba, alias impoſitiones, q̃ adeo generalia ſunt, vt
omnia onera includantur, quia omnia dicuntur imponi, ut in
rubr.C.de indic.& l.indictiones, C.de anno.& tribu.lib.x.l.mu-
nera, C.de mune patri.l.2.C.de vaca.pub.mun.lib.x. & d.c.1.de
immu.eccle.in 6.& cle.vnica, §.1.de ſupplen.negli.prælatorum.
8 Conſtat itaq; ciuitatem Auriacam tam iure communi † quam
priuilegio ſpeciali habere ius imponendi collectas, taleas cæte-
raſq; impoſitiones ciuib. ſuis. Nõ obſtant rationes, & iura in cõ
trariũ allegata, quia procedunt in vectigalibus & munerib. im-
poſitis generaliter quo ad omnes etiam forenſes vehentes, uel
euntes ad uendendum, uel emẽdum bona in ciuitate, ita loqui-
tur tex.in d.l.munera, & in l.1.C.de ſuperind.lib.x. ſecus quo ad
ciues, qui poſſunt a ſtatuto populi, uel conſilio grauari, ſecũdũ
Bar.in d.l.1.§.fi.ff.quod cuiuſque vniuer.no.& in d.l.1.C.de ſu-
perind illud tñ ſciendum eſt, q ſi ciuitas onera imponat pro
9 aliqua donatione facienda, † & non pro neceſſitatibus reipubli
cæ, q ad talia onera non tenebuntur illi, qui non probabuntur
conſentiſſe, ſecũdum Bar.in d.l 1.§.q ſi nemo, ff. quod cuiuſq;
vniuer.nomi.& bene pbatur in d.l.ambitioſa, & ibi Bart. & idẽ
firmat Bar.in l.1.colum.3.verſi.quæro, hic primum, C.de mulie
ribus, & in quo loco, lib.x.& Gem.conſi.116.quia prædicti, col.
1. Ad aliud, q requiratur adunantia generalis, nõ impugno, ſed
10 id ſane intelligo verum, niſi a Principe, vel populo † data ſit po
teſtas conſiliariis. ita determinat Saly.in d.l.2.C.no.vecti. inſtit.
non poſſ. Cum itaque proponatur, conſiliarios ex priuilegio
Principis, & ea adunantia habere facultatem imponendi huiuſ-
modi onera, concludo, q conſiliarii iure poſſunt taleas, & col-
lectas imponere cuilibet abſq; alia Principis licentia, ſaluo ſem
per iudicio melius ſentientis.

Laus Deo Optimo Maximo.

De iure emphyteutico.

RESPONSVM I.

ETſi conſuetudo diſponẽs, q emphyteuta nõ
ſoluens debitum canonem nullo tempo
re cadat, ualeat, & emphyteutam a pœna libe-
ret, conſuetudo tamen diſponens, q dominus di
rectus teneatur ad domum emphyteutę pro ſo-
lutione recipienda licet valeat, non tamen libe-
rat emphyteutã a pęna, niſi prius proteſtatus fuerit emphyteu
ta die ſolutionis fiendę ſeparatum ſoluere, ſi adeſſet qui ſolutio
nem reciperet, & de huiuſmodi oblatione fidem faciat. Nam
cum huiuſmodi conſuetudo ſit contra ius, ſtricte venit inter-
pretanda, vt minus quam ſit poſſibile operetur, & ſic de hac cõ
ſuetudine teſtes deponere videantur, tamen quia de ea non eſt
articulatum, nihil ideo probant, & maxime quia non depoſue
runt de actibus, ex quib. conſuetudo conſtituitur. Ex quibus fa
cile patet, Dagu nas fuiſſe, ac eſſe in mora ſoluendi debitum ca
nonem per annos iam duodecim, & conſequenter a iure em-
phyteutico cecidiſſe, nec poſt tam longam moram ac executio
nem tam a lege quam ab homine factam, ac litis conteſtationẽ
purgationi morę locus eſſe poteſt. Quibus etiam neca ſſerta in
integrum reſtitutio non petita, non cognita, nec prout iuris eſt
terminata, vllo iure prodeſt.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo, q emphyteuta non ſoluens canonem debitum, nullo tempore cadat, valet, & excuſat a pœna caducitatis.*
2 *Conſuetudo, q dominus directus teneatur ire ad domum emphyteuta pro ſolutione recipienda, an valeat, & an excuſet a pęna caducitatis.*
3 *Conſuetudo contra ius ſtricti iuris eſt, & ideo minus operatur quam ſit poſſibile.*
4 *Teſtes deponentes de conſuetudine non articulata, non probant, tanquã de ea non iurati.*
5 *Actus, qui poſſunt iure facultatis fieri, conſuetudinem non inducunt, niſi eo animo facti probentur, & ibi vide nonnulla requiſita ad probandam conſuetudinem.*
6 *Conſuetudo reſpiciens litis deciſionem, plene probanda eſt, ſecus ſi iudicij ordinem concernat.*
Vide nonnullos caſus, in quibus moræ purgatio non admittitur, nu.7.
8 *Voluntas non minus factis, quam verbis declaratur.*
9 *Homo prudens, & ſagax, non præſumitur apprehendere poſſeſſionem ex titulo nullo, & inualido.*
10 *Reſtitutio in integrum non admittitur, niſi ſpecialiter petatur, & eius cauſa plene cognoſcatur.*
11 *Clauſula, omni meliori modo, non operatur vim libelli, ubi petitio incerta, & confuſa remaneret.*
12 *Petitio incerta, & confuſa, an admittatur.*

Reſpon. interpreta.

1 VAlet conſuetudo, † q emphyteuta non ſoluens
debitum canonem, nullo tempore cadat, &
hoc excuſat emphyteutam a pœna caducitatis, ſm
Panor.cõſi.82. Circa primum, lib.1.& Io.de Ana. con
ſi.84. Videndum eſt, ad ſi. ſed de illa non agitur, quia neq; de ea
2 articulatum extitit. Valet etiam cõſuetudo, † q dñs directus te
neatur ire ad domum emphyteutæ pro ſolutione recipiẽda, ſed
iſta non excuſat a pęna, niſi emphyteuta proteſtatus fuerit die
ſolutionis faciendæ, q p ipſum non ſtabat, quominus ſolueret
ſi adeſſet qui reciperet. Et de hoc dẽt fidem facere emphyteuta
alioquin non releuatur a pęna, ſm Bar.in l.item illa, ff. de cõſti.
pecu. Bar.in l.acceptam, qo.12.C. de uſu. Et clarius Iaſ.in l.2 qõ.
37.C.de iure emphyteu. bene facit tex.in l.ſi. ff de lege commi.
Satis.n.ẽ ſi dicta cõſuetudo, q̃ ẽ cõtra ius, releuet emphyteutã ab one
re portãdi penſionẽ ad domũ, abſq; eo, q ẽt releuat a pęna, eo ca
ſu quo nõ cõſtat per ipſum ſteuiſſe, quominus ſolueret ſi adeſſet,
3 q reciperet. Cõſuetudo.n.cõtra ius eſt ſtricti iuris, & reſtringenda,
vt

vt minus operetur, q̃ ſit poſſibile, c. cũ dilectus, de ↄſue. l. ſi ſer-
ni veſtri, C. de noxa. & ibi notatur. Et de hac viſi ſunt teſtes vel-
le deponere, qui tñ nõ probant talẽ conſuetudinẽ adeſſe, tũ qa
4 de hac ẽt cõſuetudine non fuit articulatũ, vñ & ſi † teſtes de ea
aliqd deponerẽt, nõ tñ ꝓbarẽt, qa extra articulos deponerẽt, &
ſic nõ iurati, c. de teſt. extra de teſti. tũ qa non dñt teſtes, ꝙ dire-
cti dñi hactenus fuerint, vel miſerint procuratores ad domos
emphyteutarũ animo inducendi ↄſuetudinẽ, vnde non ꝓbãt.
Nõ. n. pt dici inducta ↄſuetudo, niſi ↄſtet, ꝙ ciues aĩo inducẽdi
ↄſuetudinẽ fuerint, vel miſerint ad domos emphyteutarũ ſm
5 gl. in c. ↄſuetudo, i. di & gl. Pa. & alios, in c. fi. de ↄſue. Iſti. n. ſũt
actus, q pñt fieri uoluntarie, & mere facultatis, vnde niſi ↄſtet de
animo ↄtrio, non põt dici introducta cõſuetudo, ſm Pan. & ſcri
ben. in c. cũ eccleſia Sutrina, de cauſ. poſ. & propne. & in c. ſuã
de Symo. Fel. in c. cum M. col. 4. de cõſti. Item non dñt, ꝙ uni-
uerſus populus cõſenſerit huic cõſuetudini, ergo nõ cõcludẽ-
ter ꝓbatur conſuetudo, ſm Pa. conſ. 53. in prędicta cã, li. 2. Vbi
dicit, ꝙ multi credunt probaſſe ↄſuetudinẽ, q longe fallunt, qa
eſt multũ difficilis, imò quaſi impoſſibilis probatio conſuetudi
nis, & idem dicit Io. An. in d. c. fi. vbi ẽt Mod. cõſ. 97. Nec obſtat
dum dr̃, ꝙ iudex põt a ſeipſo ſe informare de tali cõſuetudine,
licet non ſit probata, vt per Bar. in l. legẽ Iulia. ff. de teſti. qa rñde
tur, ꝙ illud ꝓcedit, qñ agit̃ de ↄſuetudine, q̃ ↄcernit ordinẽ iudi
6 cij: Secus ſi agatur de conſuetudine † reſpiciente litis deciſionẽ
ut in caſu occurrenti, tunc eſt talis ↄſuetudo plene ꝓbãda, l. iu-
dices, C. de iud. per q̃ ita concludit Bar. in l. de quibus, in repe. in
3. q. principali, ff. de legi. & in l. 1. q. 27. C. quæ ſit longa conſuet.
Ex quib. patet non obſtare fundm̃ conſuetudinis, ſuper quo
conſiſtit omnis aduerſariorum ſpes, quo remoto intacta inuio-
lataq; perſiſtunt fundamenta no. b. d. Clementis, nã ceſſante cõ
ſuetudine conſtat, Daguinas fuiſſe in mora ſoluendi debitũ ca-
nonẽ per annos duodecim, & ↄſr a iure emphyteutico cecid. ſ
ſe, nec aduerſus tã lõgã morã admittitur vlla purgatio, ut alias
late dictũ fuit, quia non ſolum longa mora, per ſe ſufficit, ſed
ẽt executio tam a lege, q̃ ab homine facta, ac litis cõteſtatio hoc
7 loco impediunt purgationem † moræ. Et dũ dr̃, ꝙ dñs directus
nunq̃ expreſſe, uel tacite declarauit caducitatem, ita ꝙ dici poſ
ſit facta executio. Ad illud ẽt alias fuit rñſum, ꝙ directus dñs ap
prehendendo poſſeſſionẽ bonorũ emphyteuticorũ tacite dr̃
8 declaraſſe caducitatẽ, qa nõ minus † factis, q̃ uerbis datr̃ uolũtas
intelligi, ut in ꝓpoſito dicit Lud. Rom. in conſi. 103. viſo ꝓpoſi
tæ qõnis, & Iaſ. in d. l. 2. Et dũ ſubijcitur p̃ſumendũ eſſe, ꝙ dñs
de Cauiſmontib. occupauerit poſſeſſionẽ dictorũ bonorum in
vim tituli emptionis habiti ab Antonio Daguin, iuxta not. in
l. q̃dã mulier, ff. de rei vend. Cum nõ ſit veriſimile, ꝙ vir tã pru-
dens, & vt p̃dicitur auarus, voluerit profundere ſuas pecunias,
ſi alio titulo potuiſſet bona ſua conſequi, arg. l. cũ de indebito,
ff. de prob. Rñdetur retorquendo p̃ſumptionẽ ↄ̃ Daguinas, ꝙ
homo prudens, & auarus non præſumitur velle poſſeſſionẽ ap
9 prehendere ex titulo nullo, & inualido, ne ↄtingat ipſũ fruſtra
agere, & oleũ, vt aiunt, & operã ꝑdere, l. 3. ff. de teſta. mil. Et iõ
cũ dñs de Cauiſmontib. vir ſane prudentiſſimus, hr̃et titulũ ca
ducitatis habilẽ ad accipiendã poſſeſſionẽ dictorũ bonorũ pro
pria auctoritate, & titulũ emptionis nullũ, & inualidũ, p̃ſumẽ-
dũ eſt, ꝙ poſſeſſionẽ apprehenderit ex titulo habili, vt ſignãter
conſuluit Bar. conſi. 207. In qõne inter Franciſcũ, litis conteſta
tio ẽt impedit purgationem moræ. Nec obſtat dum dr̃, & cele-
ri ſatisfactione Daguinæ ſe obtuleruit purgare moram, qa vt
dixi poſt litem conteſt. nõ poteſt videri moroſus vnq̃ celeriter
ſatisfacere. Non obſtat dũ replicatur, ꝙ illud procederet, ſi mo
ra eſſet commiſſa ante litem conte. Secus ſi in ipſa litis ↄteſta
tione ſit ↄ̃cta mora, quia omiſſa diſpõne huius puncti, in caſu
noſtro reiecta conſuetudine, conſtat moram commiſſam lõge
ante litis conteſtationem. Nõ deniq; obſtat dum dr̃, Daguinas
eſſe in integrum reſtituendas, quia omiſſo hoc articulo, an ſint
10 reſtituendæ, rñſum fuit, ꝙ † reſtitutio petita non fuit, neq; de ea
cognitum cauſa cognita, prout prius cognoſci debuit, l. in cãæ,
§. cauſa ante cognita, ff. de minoribus. Nec qcq̃ facit illa cl̃a,
omni meliori modo, quia cum reſtõ ſit præparatoria rei vendi
cationis, per Daguinas intentatæ, debuit dari libellus in cã re-
ſtitutionis, & ſuper eo cã cognita procedi, & demum ſñia ꝓfer
ri antequã bona ipſa vẽdicari potuerint, ſm Bar. in l. ab hoſtib.
§. ſed quod ſimpliciter, ff. ex quib. cauſis mai. Non. n. pronũcia-
ri poteſt ſuper uñli actione in rẽ reſciſſoria, niſi prius fuerit diſ
finitum iudicium reſcindens, vt per Io. An. in addi. Spe. de reſti.
in integ. ſuper rubr. Cum igitur in caſu noſtro non fuerit por-
rectus libellus ſuper reſtitutione in integrum, nec de cauſa co-
gnitum, Minuſue diffinitũ, nõ põt ꝓcedi ſuper reſciſſoria actio
ne, niſi abſoluendo reum a petitia. Nec vbi requirit̃ libellus in
11 ſpecie, cl̃a, † oĩ meliori modo, poteſt operari vim libelli, quia
eſſet petitio incerta, & confuſa, q̃ non ſufficit ad petẽdum reſti
tutionem, quia requiritur expreſſio cauſę, ſm Bar. in l. minor ãt
magiſtratus, §. 1. ff. de minori. & in d. §. ſed quod ſimplr. Præte-
12 rea, † petitio incerta, & confuſa, ẽt parte non opponente non
recipitur, niſi in proceſſu ſit facta ſpecificatio, & declaratio ſm
Pan. in cap. 2. de libel. obla. quæ non legitur facta in caſu iſto,
merito iudices debuerunt abſoluere reum, quia ſuper iudi-
cio reſcindente præparatorio iudicij reſciſſorij, nulla præceſſit
petitio, nulla cognitio, nulla ſententia. Laus Deo.

Ita Iuris eſſe reſpondeo ego Ioannes Franciſcus de Ripa, Iu-
ris vtriuſque Doctor, ſaluo iudicio ſaniori.

RESPONSVM II.

QVia Omnis libellus maiorem, minorem, & con-
cluſionem habens legitimus eſt, ideo libellus
magnificorum dominorum Ludouici, & Iuliani de
Pernicijs ↄ̃ dñm Garzeanum, Iainardum, tanquam
aptè, & legitime formatus de iure ſubſiſtit, cum negari non
poſſit, eundem dñm Garzeanum ab emphyteuta ius habere, &
ſi libellus dubius quodammodo eſſe diceretur, clauſula tamen,
ius & iuſtitiam miniſtrari, in eo appoſita, dubium omne tollit,
nam omne ius actoris ex huiuſmodi clauſula deductum eſſe,
ad omnemque libelli partem accommodari, conſtat.

SVMMARIVM.

1 *Prędia ab emphyteuta alienata domino irrequiſito, & recognitione non facta per acquirentem, & canone non ſoluta incidunt in commiſſum.*
2 *Libellus habens maiorem, minorem & concluſionem legitimus eſt.*
3 *Clauſula, ius & iuſtitiam miniſtrari, in libello appoſito, operatur deductum videri omne ius actoris.*

Reſpon. Interpret.

IN Chriſti nomine Libellus magnificorum
Dominorum Ludouici,
& Iuliani de Pernicijs contra nobilem dñm Garzeanum
Iainardum aptè, & legitime formatus mihi vr̃, agunt enim
nobiles de Pernicijs ad prędia reſcripta in libello, quę incide-
1 runt in commiſſum † propter alienationem factam ab emphy-
teuta in ipſum dñm Garziam irrequiſito dño, & ꝑꝑ canonem
non ſolutum, & non factam recognitionẽ ab ipſo dño de Gar-
zia, qui libellus continet oĩa requiſita in actione ad caducitatẽ,
de quib. per Practi. Pap. in forma libelli, quo agitur ad facti præ
ſtationem, ad rei relaxationem, qui videatur, quia fruſtra recita
rem talia requiſita, & his verſibus continentur.

Quis, quid, coram quo, quo iure petatur, vt a quo.
Recte compoſitus quiſque libellus habet.

2 Vt ſm Bart. in l. ſi prius, ff. de no. ope. nun. oĩs libellus hñs † ma
iorem, minorem, & ↄclõnem, legitimus eſt ad inſtar ſyllogiſ-
mi, ſed vnum tñ eſt, quod obſtet, quia ↄ̃ tertium poſſeſ. non vr̃
poſſe agi ad caducitatem, nec ad commiſſum, quia tertius põt
dicere agẽti, Amice quo ad te liberas ædes habeo l. binas ędes,
ff. de ſeru. vrba. prædio. nec inſtr̃m inueſtituræ, & recognitionẽ
factarum ab emphyteuta probant contentum, c. inter dilectos,
& ibi no. de fi. inſtr. l. ad probationem, C. de prob. cum ſi illud
non auſim negare, verum tñ dico, ꝙ libellus procedit, & ſi pro
betur tertium poſſeſſo. habuiſſe cãm ab emphyteuta, nam tunc
agi pt ad ↄmiſſum ↄ̃ tertium poſſeſ. ſucceſſorem in locum em-
phyteutæ, ſicut ↄ̃ emphyteutam, ſm Sal. & Iaſ. in l. fi. C. de iur.
emph. per tex. in auct. qui res iam dictas, cum ibi notatis, C. de
ſacroſ. eccl. videatur ergo ſi ſit hoc ꝓbatum, alias ꝓbetur. Scdo
rñdere poſſem, ꝙ dñi de Pernicijs agunt rei venditione, prout
agere pñt ratione directi dñij, l. in rem, & l. offm̃, ff. de rei vend.
l. 1. C. de alie. iud. mutandi cã facta l. 1. ubi no. ff. ſi ager vect. vel
emph. peta. Quod aũt ſit intentata rei vendicatio, patet, dum in
narratione dr̃, ꝙ dñs Garzia prædia prædicta indebite detinet, &
3 vſurpat. Et in concluſione petitur, † ius & iuſtitiã miniſtrari ſu-
per pmiſſis, & quolibet p̃miſſorum, & ſic ſuper indebita deten
tione, & vſurpatione, quo caſu libellus rei vẽdicationis ſuſtine-
tur, ẽt ꝙ actor non potuerit ſe dñm declarari, ſm Spec. in ut. de
cau. poſ. & propr. §. notandũ. Bar. in l. ex diuerſo, §. pen. ff. de rei
ven. Pan. & alij, in c. 2. de lib. obl. nec obſt. ſi dicatur, ꝙ petitũ eſt
in ſpecie, & narratum in ſpecie, ideo ↄſolidatũ eſſe dñium dire-
ctum cũ vtili ꝑꝑ alienationẽ, & ꝑꝑ canonem non ſolutũ, & qa
cl̃a illa, peto ius, & iuſtitiam, eſt tantæ potentiæ, ꝙ comprehen
dit omne ius actoris, & adaptatur ad illam partem, libelli, ad q̃
adaptantur ꝓbõnes, ſm Inn. Bar. & Pan. in c. 2. de ord. cog. Spe.
in ut. de ſen. §. qualiter ver. quid ſi is. Alex. conſi. 121. viſo pro-
ceſſu, col. 2. ver. alio fundamento, vol. 1. cum mille conſilijs, &
auctoritatib. quas poſſem ad propoſitum huius clauſulæ alle-
gare, & quas breuitatis cauſa tanquam ſuperfluas omitto.

RESPONSVM III.

IVre Optimo Ioachinus de Sandone, vti in rem ſuam
procurator, ac dom. Gardini ceſſionarius, contra
curatorem decretum hæreditati vacanti quondam do. Io.
nobiliſſimi do. Gardini p̃dictæ emphyteutæ agere, & expe-
riri

rhi potuit petendo declarari ac pronunciari emphyteutā ob ca
nonem tempore cōgruo non ſolutum a iure cecidiſſe ſuo, &
dñium vtile, cum directo, & poſſeſſionē naturalem cū ciuili cō-
ſolidata eſſe, ꝗ legitime deſiderat eundem curatorem ad debi-
tum canonem perſoluendum (prout iuris eſt) eiſdē condemna
ri. Ex diuerſo āt iure idem Ioachinus in eodem libello contra
Petrum Lucam, vti vineæ contentioſæ poſſeſſorem, ſeu detento
rem, experiri potuit, requirendo eundem condemnari ad vacuā
ac expeditam eiſdem poſſeſſionem dimittendā, & relaxandā,
petens in, & ſuper ꝑdictis omnibus ac ſingulis ius & iuſtitiam
miniſtrari omni meliori, quo de iure, licet via, forma, & modo,
ex vi etiam clauſulæ iuris oē iā ſui actions, quam ipſius proponen-
tis deductum conſtat, ac ea omnis actio inſtructa eſt, ꝗ libellan-
ti eſſe ſeſe precum vtilior iudicatur. Quare cum idem Ioachi-
nus iudicij tam poſſeſſorij, quā petitorij, nec nō can. reintegran
da, fidē potiorē, ac indubitatā ꝓſtiterit; nihil ꝓponi pt, cur iuſte
ac legitime petitis vti, ac frui, & legali titla potiri non debeat.

S U M M A R I U M.

1 *Libellus contra duas perſonas diuerſimode dirigi poteſt.*
2 *Libellus conceptus contra emphyteutam ob canonem non ſolutum, quomo do concludere debeat.*
3 *Inſtrumentum inter partes in eo nominatas plene probat, & dicitur probatio probata euident, & manifeſta.*
4 *Inſtrumentum locationis, quando probet dominium, & poſſeſſionem, & an conductor, vel emphyteuta poſſint refricare quaſtionem dominij.*
5 *Clauſula. iur. & iuſtitiam, & c. omni meliori modo, & c. operatur oē actio nem ꝓpoſitā videri, ꝗ libellanti utilior iudicari poteſt, & uide nu. 11.*
6 *Nulla eſt melior probatio, quam partis aduerſæ confeſſio.*
7 *An confeſſio contra cōfitentem plene probet.*
9 *In iudicio recuperādæ, ſufficit ꝓbare ð antiquori poſſeſſione, & uide nu. x.*

Reſpon. interpreta.

LIcèt ex iuris allegationibus non minus ſubtibilib. quam copioſe compoſitis per ꝓſtantiſſimū Iureconſultum d. Aduocatū, d. Ioachini ſandone actoris, ſatis, ſuperque fatis demōſtratū fuerit de optimo eius iure, vt de ijs apparet in proceſſu. Attamē
pro faciliori reſolutione dñi iudicētis, latius duxi alijs conſide-
rationibus demōſtrare de iure dicti actoris, & ex ijs euitare tot
difficultates, in quib. plurimū dñi Aduocati vtriuſq; partis labo-
rauerunt. In primis nāque conſiderandū eſt, quod dictus d. Ioa-
chini dirigit eius libellum, de quo in proceſſu char. 56. contra
1 duas perſonas, equidem diuerſimodè. Quod † fieri poteſt, vt p
Marian. Soc. cap. 1. octauo princ. art. extra de lib. obla. Et ſic tot
ſunt libelli, l. ſcire dēmus, cum ibi no. per Mod. ff. de verb. oblig.
& contra vtrunque habet fundatam ſuam intentionem. Nā agi
tur primo contra curatorem decretum hæreditati vocāti, quō
dā Io. Sinere emphyteutę vltimi dicti Gardini de vinea, de qua
agit, vt apparet ea inſtrō in ꝓceſſu regiſtrato. Cōtra quē curato
rem dictus actor ea iure ſibi competenti virtute conceſſionis
habitę a dicto Gardini, de qua in proceſſu, char. 53. petit decla-
2 rari † dictum emphyteutam cecidiſſe a iure ſuo propter cano-
nem debito tempore non ſolutum, & dominium vtile eſſe cō-
ſolidatum cum directo, & naturalem poſſ. cum ciuili; nec non
& condemnari ad eiſdem ſoluendum debitum canonem, & in
ijs dictus actor hēt fundatam intentionem ſuam cōtra dictum
curatorem ea dicto inſtrumento recognitionis, & emphyte. in
quo in ampla forma dictus Io. Sinere recognouit dictū Gardi-
ni in dominum directū, eiq., ac ſucceſſoribus ſuis qbuſcunque
in perpetuum promiſit ſoluere canonē, de quo in libello fit mē
tio. Quæ iura cōpetentia dicto Gardini, modo competūt dicto
Ioachino actori virtute dictæ ceſſionis, ex illo iure potuit agere
ex perſona ſua, prout egit, iux. no. p Bar. & Pa. de Ca. in l. qui ſti
pendia, C. de proc. & ſic tanquā ſuccedens in locum dicti Gardi
ni habet ſuam intentionem fundatā ea memorato inſtrumēto
recognitionis, ſicut ipſe Gardini haberet, Bal. in l. ad probatio-
3 nem; l. 1. C. de proba & inter partes in inſtrumento † noīatas, in
ſtrumentum plene probat, & eſt probatio probata, euidens, &
manifeſta, l. fi. C. de reb. cred. Bar. in l. 1. in prin. col. 3. ff. de oper.
4 no. nun. & ibi Iaſ. & licet ex inſtrō locationis non probetur † do-
minium, neque poſſeſſio, tamen inter partes probat, Felin. poſt
Rot. in c. inter dilectos, col. 2. ver. in tea. ad idem, extra de fi. inſt.
Et faciunt no. per Bal. & Pau. de Caſt. in l. cum falſa, C. de iur. &
fac. ig. l. gñaliter, C. de non nu. pecu. l. optimam, C. de contrahē.
& commit. ſtip. inſtro nec poteſt refricare quæſtionem domini,
nec poſſeſſionem per l. ſi quis conductionis, C. loc. quæ diſpoſi-
tio habet certum locum in emphyteuta, Dec. conſi. 28. volum. 1.
Et propterea non eſt dubium, quin dictus curator, contra quē
competunt actiones paſſiuę, & qui tenetur ſoluere creditorib.
hæreditarijs, l. 1. & 2. ff. de cur. bon. dan & ibi Bar. in l. pe. ff. de bō.
aut. iudi. poſ. debeat ꝯdemnari verſus dictum actorem iuxta per
tum petita, cum in ijs optime ſit fundata eius intentio. Scđo agi
tur ꝯ dcm̄ Petrū Lucam tanquam poſſeſſorē, ſeu detentorem
dictæ vineæ petendo ipſum condemnari ad eiſdem tradendum
& dimittendum, & relaxandū vacuā, & expeditā poſſeſſionem
petens in ꝑdictis, & circa prędicta oīa, & ſingula, ius, & iuſtitiā,
&c. & oī meliori mō, &c. ꝯ quem dictus actor potuit intentaſſe
petitorium, & poſſeſſoriū recu. cum in eius libello deducat con-
cernentem petitoriū. pſſi ſimul cumulari, Bart. in l. naturaliter,
§. nihil commune, ff. de acqui. poſſ. col. 9 & ibi late per Mod. &
5 illa actio vr̄ intentata, † ꝗ colligi pōt ex narratiua libelli, l. Gal-
lus, §. quidā recte, vbi Pau. de Ca. & Ale. ff. de lib. & poſth. & ꝗ
magis fauet libellanti, l. ſi quis intentione ambigua, ff. de iudi.
mō ſi dicimus intentatū eē petitorium, ſunt probata reqſita, ð
quib. in l. in rem, & l. officium, ff. de rei ven. videlicet dominium
in agente, & poſſeſſorium in conuento. Nā primo probatū eſt
dictum Ioachinum actorē, eē dominum dictæ vineę ex confeſ-
6 ſione dicti Petri Lucæ, qua † nulla melior probatio, l. gñali, C.
de non nu. pecu. l. ꝗ ſententiā, C. de pę. l. 1. de con. ſeſ. apparet. n.
in proceſſu, char. 102. 103. 104 ꝙ procur. dicti Petri Lucę obtu-
lit dicto Ioachino actori, velle facere debitum ſui principalis, &
ei ſoluere laudimium pro dicta vinea. Petijtq; eligi debere æſti-
matores, qui eam æſtimare dērent, & ita fuit ordinatum per d.
tunc iudicem eligendos eē, vt in char. 102. Et tunc dictus Petrus
Lucas ꝓ ſui parte eligit, vt in char. 103. & eandem electionē etiā
facit dictus eius procurator, vt in char. 104. & ſic ex ijs dictus Pe
trus Lucas expreſſe fatetur dictū Ioachinū actorem eſſe domi-
num directum, cum non aliter poſſet ſoluere oblatum laudi-
mium, nam qui vult ꝯñs, vult oē neceſſarium añs ad illud, ff. de
acq. hær. l. illud, & l. ad rē mobilē, & l. ad legatū, ff. de procu. Bald.
7 in l. & ea diuerſo, §. 1. ff. de rei vē. ꝗ confeſſio † plene probat cō-
tra ipſum ſic confiteorem, Bar. Bal. & Pau. de Ca. in d. l. cum fal-
ſa, C. de iur. & fac. ign. vbi concludunt, ꝙ licet ea confeſſione nō
trāſferatur dñium, m̄ ex ea probatur, ꝯ confitentē, donec proba
uerit ꝯrium, imò qñ fit in iudicio, prout fuit hæc, habetur tūc ac
ſi eēt condemnatus in rei vend. Bar. in d. l. cum falſa, in fi. Pau. de
Caſt. in l. gñaliter, col. 5. ver. itē quando confeſſio eſt facta in cā
reali, C. de non nu. pec. Et ex iis conſtat eſſe probatum primū
requiſitum. Alterum vero, videlicet conuentum poſſidere pro
batum eſt ex reſponſione facta per dictum Petrum Lucā articu
lis dicti actoris. De qua in proceſſu, char. 138. articu. 18. Qua
propter cum omnia requiſita ex pte dicti actoris ſint verificata,
ſequitur ſine dubio dictum reum eē condemnandum ad dimit
tendum, & relaxandum dictā vineam dicto actori tanquam do-
mino ipſius. Inſuper ſi dicimus eſſe intentatum poſſeſſorium
reſtituendę, quod dicendum eſt, vtpote vtilius, iuxta conſilium
Iuriconſulti in l. is, qui deſtinauit, ff. de rei vend. & quod reme
dium can. reintegranda, 3. q. 1. per quod magis actori ſubuenitur
8 propter clauſulam, de qua in libello, † ius & iuſtitiam. &c. om-
ni meliori mō, &c. l. ſi quis intentione ambigua, ff. de iud. l. quo
9 iudicio ſufficit probari de † antiquiori poſſeſſione, ſcđm Pano. in
c. Sæpe. extra de reſt. ſpo. Senen. in l. rem, quæ nobis. ff. de acqui.
poſ. modo in caſu noſtro probatur dictum Gardini, & conſe-
quenter dictum actorē, qui in eius locū ſucceſſit, fuiſſe in poſ-
ſeſſione dictæ vineæ ex trib. inueſtituris factis per dictum Gar-
dini, diuerſis emphyteutis, q fuerūt in poſſeſſione dictæ vineæ
noīe dicti Gardini, vt credit p teſtes eſſe probatum, & ea poſſeſ
ſione coloni, & inſtrumento inueſtitu. probatur poſſeſſio. ita
Bar. in l. ad probationem, C. de ꝓba. Fel. in d. c. inter dilectos. col.
5. extra de fid. inſt. Et quia dicti emphyteutæ poſſiderunt dictā
vineā, vt apparet ea rei euidentia, quia tempore inueſtiturarum
erat fundus incultus, modo redactus ad pulchram vineam; nec
eſt dicendū, quod alio iure poſſederint, quam iure emphyteu-
tico, l. ꝗdā mulier, ff. de rei vend. & hęc ēt dicti emphyteutę ex-
preſſe ꝓteſtantur, vt ꝯſtat in ioſtrīs dictarū inueſtiturarū, vbi ꝓte
ſtatur tenere & poſſidere noīe dñi directi, poſſeſſio vero dcī Pe
tri Lucæ vtpote iunior, & ꝗ incępit poſt mortē dcī Ioannis vlti
10 mi emphyteutę, † ꝓſumitur clādeſtina, & violēta, l. clā poſſidere,
in prin. & in § q ad nūdinas, ff. de acq. poſ. Et ꝯñr fuit, & eſt reſti
tuenda, & reintegrāda dicto antiquiori poſſeſſori per dictum ca.
reintegranda, & p no. per Panor. in d. c. ſæpe, etiam dictus iunior
poſſeſſor eēt in bona fide. & ibi dicitur hoc maxime fieri debe-
11 re propter † clauſulā ius & iuſtitiā, &c. qua attenta etiam quod
eſſet concluſum in petitorio, ſi eſt deductum, & probatum in
poſſeſſorio, poteſt ferri ſnīa in poſſeſſorio, Ang. in § omnium
autem actionum, Inſt. de ac. ver. ſed vnum tene menti. Ex ijs re-
manet fundata intentio dicti actoris, tam contra dictum curato
rem, quam contra dictum Petrum Lucam, & etiam remane-
ret ſublata, quæ adducebantur per dominos Aduocatos partis
contrariæ, de quibus in eorum cedulis in proceſſu, char. 203.
209. 205. 293. & 298. quia nō eſt verum, ꝙ ꝯ dcm̄ Petrum Lucā
agatur actione pſonali, vt ſ. dcm̄ eſt, ſed ea eſt intentata contra
dcm̄ curatorem, quæ ꝓponi debuit, & potuit, l. 1. & 2. ff. de cura.
bon. dand. l. pe. de bo. aucto. poſ. ſed contra dictum Petrum Lu-
cam potuit eſſe intentatum aut poſſeſſorium, aut petitorium,
au-

aut petitorium,& in vtroque habet fundatam intentionem ſuã
ſuper altero quod eſt melius probatum & quod magis expedit
libellanti, poteſt ferri ſententia per dictam clauſulam, ius & iuſti
tiam &c. & per Ang. in d. §. omnium, & ita prout ſupra de iure
eſſe reſpon. ideo ego Ioannes de Ripa a Sancto Nazario, iuris v-
triuſque Doctor, ſaluo ſemper ſaniori iudicio.

De ſecundis nuptijs.

R E S P O N. I.

LIcèt lex hac edictali, locũ ſibi vẽdica-
re videaẽ eo caſu, quo maritus ſe
cundus eſt grauatus filijs ſcdi mrĩmonij
mr̃nam hẽd reſtituere; nã licet maritus
incapax ſit, filij tñ ſcdi mrĩmonij, ſi ltĩma
filijs prioris mrĩmonij ſalua ſit, cęterorũ
omnium ſunt; nemine diſcrepãte, capa-
ces. Nã vulgata iuris ẽ rẽa, φ is, q ſolidũ
capere nõ pt, vt ſibi hẽat, capere pt, vt al-
teri capaci reſtituat; verũ enimuero, qa dolus, & fraus nemini
patrocinari dẽt, & quod in fraude legis fit, ſuũ non dẽat ſortiri ef
fectũ; iõ receptũ eſt fideicõmiſſũ vitrico relictũ, & filijs ſcdi mrĩ
monij reſtituendũ poſt vitrici mortem, vel ſub cõdõne, vel ex
die in fraudẽ, l. hac edictali, ſcdm cẽteri, i. fauore vitrici, & nõ fi-
liorũ rõne celebratũ, nã actus factus inter ꝓhibitos, in fraudẽ fa
ctus iudicaẽ, niſi pure vitricus grauareẽ ea lege, ne ꝯmodũ vllũ
ſentiat; nã eo caſu ceſſãte rõne legis ceſſabit quoq; lex. Fruſtra
igit q̃ritur, an fideicommiſſum mortuo vitrico ſuum ſortiatur
effectũ, qa cũ fideicõmiſſũ ſit nullum, nihil ex eo ſequi pt, licet
Bal. eã ductus rõne, quia pater plus poteſt relinquere vni ex fi-
lijs, quam alteri ſenſerit, & non quidem recte, filios primi mrĩ-
monij, ſi æqualitatẽ a vitrico conſequuti fuerint, cogi potuiſ-
ſe ad fideicõmiſſi reſtõnẽ, cui non aſſentio, cum fideicommiſ-
ſum ſit nullũ, & filij ſecundi matrimonij ſubſtituti perſonę in-
terpoſitæ iudicentur, eoq. caſu Bal. ratio admitteretur, ſi filiorũ
rõ principalis fuiſſet intentionis: ſed ſecundum ea, quæ propo-
nuntur, vitrici ratio potior habetur, ſed data opinione Bal. du-
bitari ſolet, an filię ſecundi mrĩmonij, acceptando fideicommiſ-
ſum añ mortẽ, conditionem vel diẽ ſibi ꝓiudicauerint; qđ Bald.
negat, cum filijs primi matrimonij actio in factum competat
ad intereſſe contra filias ſecundi matrimonij propter reſtitutio
nem fideicommiſſi paſſam, allucinatur etiam in hac ꝑte Bal. nã
fraus legis hoc caſu manifeſte patet, quæ ipſis filiabus patroci-
nari nullo iure poteſt, & maxime attenta nullitate fideicommiſ
ſi. Quoniam vulgata iuris eſt regula, mulierem non poſſe plus
relinquere ſecundo viro, q̃ vni ex filijs prioris mrĩmonij, cui mi
nus reliquerit. Ideo quæri ſolet, an vitrico tantũ debeatur qđ
relictum eſt, & ſi ltĩmam non aſcendat, an eius portio vſque ad
legitimam diſtinguatur, quod, & Bal. placuit; abſurdum alias tã
que foret, ſi nihil vni ex filijs priori matrimonij relinqueretur,
nihil etiam ſecundo viro relictum affirmemus. Quare & ſi mi-
nus legitima vni filiorum relicta ſit, ex teſtamento tamen ſup-
pleatur, ita etiam minor portio viro ſecundo relicta, quam filio
rum legitima non aſcendat, ad inſtar legitimę ex mente Bal. ſup
pletur. Quod, & nos falſum dicimus, nempe quia certũ eſt qđ
a lege ſuppletur, nequaquam dici poſſe a matre relictum. Qua
re ſi nihil vni filiorum prioris mrĩmonij relinquatur, nihil etiã
marito relictum communiter recte iudicatum eſt, idq; etiam
Bald. ſibi contrarius fatetur. Et ſi maxima ſit inter Doctores al
tercatio, an detrahenda prius ſit legitima, antequam reſiduũ di-
uidatur ſecundum formã l. hac edictali: an vero ſit communi-
canda ſtanten, quia in iudicando a communi non eſt receden-
dum, iõ bñ, & ea cõi ſola, tñ ideo filios prioris mrĩmonij eorum
ltĩmã ꝓcipuam hr̃e, & reliquum ad formam prędictæ l. hac edi-
ctali, ęqua lance ſortiendum fore, & ꝓſertim cum Bar. in hac re-
ſideat parte, in quo veritatis ſubſtantia reſidere ſolet, & qui iure
merito [omnium iudicio] pater iuris appellatus eſt.

S V M M A R I V M.

1 *An lex hac edictali, habeat locum, quando ſecundus vir eſt grauatus re*
ſtituere hæreditatem filijs ſecundi matrimonij. & vide nu 4.
2 *Filij ſecundi matrimonij ſunt capaces totius ſubſtantiæ maternæ, ſalua le-*
gitima filiorum primi matrimonij, & vide nu. 6.
3 *An is, qui ſolidum capere non poteſt, vt ſibi habeat, poſſit capere vt alte*
ri capaci reſtituat, & quomodo procedat.
Quod in fraudem legis fit, nullum ſortitur effectum, & ibi vide, quomo-
do probetur fraus fieri legi, l. hac edictali.
Verborum veſtigia ordinem voluntatis demonſtrant.
5 *Actus factus inter prohibitos, præſumitur in fraudem factus.*
7 *An fideicommiſſum mortuo vitrico ſuum ſortiatur effectum in filias ſecũ*
di matrimonij, quib ante euentum fideicommiſſi reſtitutio facta fuit.
8 *Filij ſecundi matrimonij ſubſtituti per fideicommiſſum eorum patri, in-*
terpoſitæ perſonæ cenſentur ratione vitrici, & ideo huiuſmodi fideicom
miſſum nullum eſt.
9 *Pater an plus poſſit relinquere vni filiorum quam alteri, & an mater*
plus poſſit filijs ſecundi matrimonij, quam filijs primi relinquere, & quo
modo procedant.
Querela inofficioſi teſtamenti quomodo differat a beneficio l. hac edictali.
10 *Filiæ ſecundi matrimonij acceptantes fideicommiſſum ante euentum, &*
diem fideicommiſſi, an ſibi præiudicauerint ſecundum Bal.
11 *Ex actibus poſterioribus priores actus cognoſcuntur.*
Semel fraudulentus, ſemper præſumitur fraudulentus in eodem genere
fraudis.
12 *Hęc iuris regula, φ vitricus non ſit plus habiturus a muliere, quã vnus*
ex filijs, cui minus relictum eſt, quomodo intelligatur.
13 *Quod a lege ſuppletur, nullo iure dici poteſt a matre relictum.*
14 *Communis intellectus ad l. hac edictali, explicatur.*
15 *In Bartolo ipſa ſubſtantia veritatis reſidere ſolet, & omnium iudicio*
merito pater iuris appellatus eſt, qui omnes Doctores æquitate & veri-
tate præcellit.

Qui veritas eſt me, in viam dirigat veritatis.
Reſpon. interpreta.

DVbia, quæ proponuntur, difficillima ſunt, & ſup
eis inter Doc. maximus fit ꝯflictus. Ordina
te procedendo videndum eſt, an diſpoſitio l. hac edi-
1 ctali, in principio habeat locum in caſu, quo coniux
inſtitutus eſt grauatus poſt mortẽ ſuam reſtituere hr̃ditatem fi
lijs ſecũdi matrimonij, prout proponitur in themate, & prima
facie videbaẽ dicendũ, φ nõ licet n. ſit incapax eius, qđ ſibi plus
eſt relictum, quam vni ex filijs primi matrimonij, d. l. hac edicta
2 li, tñ filij † ſecundi matrimonij ſunt capaces totius, ſalua legiti-
ma filiorum primi matrimonij, §. pe. in Auct. de nup. vñ ſucce-
dere vr̃ diſpoſitio l. cogi, §. hi, qui ſolidũ, ff. ad Trebel. vbi deci-
3 ditur φ is, qui ſolidũ capere non põt, vt ſibi habeat, põt m̃ ca-
pere, ut alteri valenti capere reſtituat, vt formaliter contingit in
caſu iſto, Et ꝑ illum text. deciditur ſimilis q̃ſtio de filio naturali,
cui non põt pater exiſtentibus legitimis relinquere, niſi alimen
ta, vel certam partem, §. ſi quis aũt. in Auct. quibus modis natu.
efficiun. ſui auct. licet, C. de natura. liberis. vt poſſit nihilominus
ei totum relinquere, ut alteri reſtituat, ſalua legitima filiorum
legitimorum, ſcdm Ang. & Imo. in l. in tp̃s, ff. de hęr. inſt. quos ſe-
quitur Alex. in d. §. hi, ſolũ. Præmiſſis, & ſimilibus, non obſtanti
bus, amplector contrariam ſnĩam infraſcriptis rationibus, & au
4 ctoritatibus. Prima ratio, † quia d. l. edictali, diſponit plus reli-
ctum vitrico, quam vni ex filijs primi matrimonij applicari fi-
lijs primi matrimonij, omni circumſcriptione & fraude remo
ta, verum iſtud fideicom. de reſtituendo filijs ſecundi matrimo
nij, eſt factum in fraudem & ad excludendam prouidentiam le
galem: ideo fraude remota nihilominus hẽbit locũ diſpõ legis,
vt ibi clare dr̃, & in §. optime, in Auct. de nup. vbi dr̃ nullã machi
nationẽ in hoc eſſe tolerãdã, qđ. n. fit in fraudẽ legis. non dẽt ef
fectum ſortiri, ſed pęna plecti, l. hæres meus, §. qđ in fraudẽ, ff.
de cond. & demon. l. non dubium, C. de legi. l. fraus legi, ff. eod.
cũ ſi. & ſi dicatur, Vñ ꝯſtat de fraude tñ deo, in dubio præſu
5 mitur factũ in fraudẽ, ex † quo actus fuit factus inter prohibi-
tos, l. qui teſtm̃, ff. de proba. Vel aliter dr̃ ꝯſtare de fraude quan
do apparet, φ cõtemplatione vitrici, qđ relinquitur filijs ipſius
vitrici: tunc. n. perinde eſt, ac ſi ipſi vitrico relinquereẽ, l. ſed ſi
plures. §. in arrogato, ff. de vulga. & pup. & ſi dicaẽ non conſta-
re, φ ꝯtemplatione vitrici, patris filiorũ ſecundi matrimonij, fa
ctũ fuerit hmõi fideicõmiſſum. Rñdeo, qđ apparet ex eo, quod
mr̃ ꝓdilexit maritũ, patrem eorum, illum faciendo directũ hęre
dem, & filios poſt eius mortem ſubſtituendo, l. pupillos. §. ſi. ff.
de condi. & demon. veſtigia. n. verborũ demonſtrant ordinem
voluntatis, & eius qualitatem, & utrum quis eẽt alias facturus,
necne, l. Pacumeuius Androgenes, ff. de hære. inſt. Et per iſtam
rõnem cõſuluit Pau. de Caſt. cõſi. 170. Viſo caſu, col. ſi. in s. par-
te, qđ ſi coniux inſtituat filias ſecũdi matrimonij, & ſubſtituat
patrem ipſarũ filiarum in vſufructu toto tp̃e vitæ ſuę, qđ erit lo
cus d. l. hac edictali, quia ꝓſumuntur filiæ ſecundi matrimonij
inſtitutę ad contemplationem patris, & ſic in fraudem quanto
ergo fortius in caſu nr̃o, in quo fuit ipſe pr̃ inſtitutus, & filiæ
ſubſtitutæ, & per ꝓdicta cõſuluit Bald. conſi. 161. q̃dam nobilis,
in prima parte, φ ſi vxor inſtituit ſcdm maritum, & illud plus, qđ
capere non poterit, pure relinquat filijs ſecundi matrimonij iu
re legati, φ erit locus diſpoſitioni d. l. hac edictali, qa in fraudẽ
factum hoc vr̃: quanto magis habebit locũ in caſu iſto, in quo
totum eſt relictum marito, & filijs ſubſtitutis ꝯdõnaliter. eſt. n.
fideicommiſſum factum poſt mortem inſtituti ꝯdõnale reſpe-
ctu fideicõmiſſarij, qa ſubintelligiẽ tacita ꝯditio, ſi ipſe fideicõ-
miſſarius ſopuiaſſet, l. vni. §. ſin aũt aliqđ ſub ꝯdõne, C. de cadu.
& per iſta ꝯſuluit Bal. conſi. 336. amplius ſciendum eſt, in tertia
parte, φ vulgaris ſubſtõ in perſona filiorũ ſecũdi matrimonij, fa
cta marito inſtituto in caſum, ſi filius hęres eſſe non poterit,
eſt ipſo iure nulla, qa cenſetur facta in fraudem legis. pro qua de
ciſione adduco optimum tex. in l. Iulianus, ff. ſi qs omiſ. cã teſta.
Et pro deciſione huius dubij allego text. in l. Sulpitius Mar-
cello,

cel lo, quæ alias incipit mulier, ff. de do. inter vi. & vxo. Vbi dona
tio facta marito, vt poſt mortē bona donata filio reſtituat, nihil
valet. Ad ꝯriū, videlicet, ad text. in l. cogi, §. ij, q ſolidū, & ad ſiles,
rñdetur dupl'r, & ex rōnib. apparebit veritas huius ꝗſtionis. Pri
mo rñdetur, ꝙ non ꝓcedunt, qñ non capaci totus relinqueret
6 † in fraudē legis, ſm Bal. in d. l. hac edictali, in ver. omni circuit
ſcriptione ceſſante, per quē tex. ibi determinat, ꝙ ſi pater relin-
quat ſpor.o, vt alteri reſtituat, ꝙ veriſimiliter ipſi ſpurio totum
dimittat, puta, ſi inſtitueretur ſpurius, & grauetur reſtituere Re-
gi Franciæ, vide Bal. cōſi. 236. in 4. vol. Amplius, vbi hoc clarius
ponit, quem ſequitur Alex. in d. §. ij, qui ſolidum, & Imo. in d.
l. in tempus. Secundo rñdetur procedere, ſi pure incapax graue
tur reſtituere totum capaci, ita ꝙ nullum cōmodum ſit reman-
ſurum ēi ad tempus apud ipſum grauatum, ſecus ſi poſt mor-
tem, vel poſt diem certum, vel ſub conditione incapax fuerit
grauatus. Ita declarat iſta iura Imol. in d. l. tēpus, & hoc expreſ-
ſe dicit Iuriſcon. in d. l. Sulpitius Marcello, alias mulier. Vnde cū
vitricus in caſu iſto non fuerit grauatus pure, ſed poſt diem in-
certum, immo ſub conditione reſpectu filiorum clare concludi
tur quod plus relictum ipſi vitrico, dēt applicari filiis primi
matrimonii iuxta diſpoſitionē d. l. hac edictali, & hoc quo ad
7 primū Secundo videndum eſt, † an fideicommiſſum mortuo
vitrico debeat ſortiri effectum, ita quod filię ſecūdi matrimo-
nii, fideicōmiſſariis, & ſubſtitutis patri, qbus fuit facta reſtitutio
ante euentum, & diem fideicōmiſſi, cōpetat ꝯ filios primi ma-
trimonii exceptio, dolo petiis quod eſtis reſtituri. Pro ſolutio-
ne, videndum eſt, an ſi filii primi matrimonii fuiſſent conſecuti
æqualitatem a vitrico, tenerentur reſtituere adueniente caſu
mortis filiis ſecundi matrimonii, in quo puncto Bald. in d. l. hac
edictali, col. penul. tenuit, quod ſic, quia pater poteſt plus relin-
quere vni ex filiis, quā alteri, § penul. in Auct. de nup. Sed ego
teneo contrarium, quā pluribus rōnibus. Et primo, quia vt ſu-
pra concluſum fuit, tale fideicōmiſſum eſt ipſo iure nullum, ꝓ-
8 ſumpſit enim lex, quod in tali caſu † filii ſecundi matrimonii
ſubſtituti per fideicommiſſum, ſint perſonæ interpoſitæ pro vi
trico, & ideo ſicut omne relictū vitrico habetur pro non ſcri-
pto, ēt fideicōmiſſum hē pro non ſcripto, §. optime, in Auct. de
nup. & d. l. hac edictali. Secundo, quia tale relictum, incontinen
ti mortua uxore teſtatore in pœnā iniuriæ illatę filiis primi ma-
trimonii, per legē applicatur eiſdem, d. l. hac edictali. Ergo ius
ſibi ſemel acquiſitum, non dēt ab eis auferri poſtea abſq; facto
ſuo, l. ius noſtrum, ff. de regu. iuris. Tertio, quia vitricus fuit gra
uatus reſtituere hæreditatem filiis ſuis, ſed illud relictum, quod
in pœnam defertur filiis primi matrimonii beneficio legis, diſ-
membratur, & ſeparatur ab hæreditate, ſm Bald. in d. l. hac edi-
ctali, col. 3. & in conſi. 191. in prima parte, qui ex hoc infert, qđ
illud applicatur filiis primi matrimonii, ēt quod non ſint hęre
des teſtatoris, ergo non veniet, nec comprehendi poterit in fi-
deicommiſſo, argu. l. ſi Titius, ff. de leg. 3. Vbi in reſtitutione fi-
deicōmiſſi ſolum veniunt, quæ hæreditario iure capiunt. Quar-
to, ſi annullatur inſtitutione facta, de vitrico tanquam de inha-
bili ad ſibi, & alteri capiendum, ut ſupra probatum eſt, ergo etiā
vitiabitur fideicōmiſſum, ſm glo. Bar. & alios cōiter, in l. eā quā
C. de fideicōmiſ. Ad fundamentum Bal. reſpondeo faciliter pri
9 mo quod procedit ſi pater relinquat † vni filio plus quam alte
ri intuitu, & contemplatione ipſius filii, quia eum magis diligit,
ſecus ſi intuitu vitrici, & eius contemplatione, quia eſt perinde
ac ſi reliquiſſet ipſi vitrico, ut ſupra probaui. Vnde cum om-
nia relicta vitrico reuocentur per d. l. hac edictali, pariter reuo
cabitur tale fideicommiſſum, quia cenſetur peculium profecti
tium a vitrico receptum d. §. in arrogato, & quia fuit in fraudē,
vt ſupra latius deduxi. Secundo reſpondeo, quod mater poteſt
vni ex filiis ſecundi matrimonii plus relinquere, quando inte-
gram legitimam, relinquit filiis primis, alias ſi ad ſecundam de-
clinet prolem, non relinquendo filiis primi matrimonii inte-
gram legitimam, præſumitur inſtigatione, & fraude ſecūdi toa
tiu ſeducta ad relinquendum plus filiis ipſius ſecundi mariti,
quam primis. Ita probat tex. in d. §. penult. quem hac de cauſa
fuiſſe additum dicit Saly. in dicta l. hac edictali, in prin. colum. fi.
inferens ex hoc, quod ſi ſecundus maritus ſtipuletur, quod ea
præmoriente filii ſui naſcituri lucrentur dotem, erit locus be-
neficio l. hac edictali, quia licuit matri contra officium pietatis
etiam per contractum tradere dotem filiis ſecundi matrimo-
nii, non derelicta integra legitima filiis primis. At in caſu noſtro
nedum non reliquit totam legitimam primis filiis, ſed nec de-
cimam legitimæ, cum præſupponatur hæreditatem eſſe ualo-
ris viginti quatuor milium florenorum, & mater ſolum reli-
querit florenos ducentos, & ſic vigeſimam legitimę. Nec dica-
tur: quod ſufficit relinquere aliquam minimam titulo inſtitu-
tionis, quia lex ſupplet poſtea vſque ad legitimam integram, l.
omnimodo, l. ſcimus, C. de inofficio. teſtamen. quia uerum,
10 † quantum ad tollendam querelam inofficioſi teſtamenti, non
autem quantum ad tollendum beneficium d. l. hac edictali. ita
probat tex. in d. §. penul. & ratio eſt, quia lex illo caſu noluit ſup
plere, quia præſupponitur, quod mater fuerit ſeducta, & ſtimula-
ta ſtimulis, & machinationibus ſecundi mariti ad relinquendū
plus filiis ſecundis, ex eo quod non reliquit integram legitimā
primis filiis non ingratis, non enim lex potuit cogitare talem
impietatem proceſſiſſe iſto caſu a viſceribus maternis. Præte-
rea dico, quod Bal. contrariū cōſuluit in d. conſi. 336 vbi expreſ
ſe, & per bonas rationes concludit, quod ſubſtitutio vulgaris fa
cta ſecundo marito de filiis ſuis, nō valet tanquam fraudulen-
ta, ſed in totum applicatur filiis primis beneficio dictę leg. hac
edictali, quare ergo non idem dicendum in ſubſtitutione fidei
commiſſaria? certe a fortiori idem concludendum eſt per ea,
quæ dicit Imo. in d. l. in tempus, & parcat mihi ingenium Bald.
quia in hoc defecit. Circa tertium, ſi teneamus opinionē Bald.
poſt mortem vitrici fideicommiſſum debeatur filiæ ſecundis.
Reſpondeo, quod filiæ ſecundę acceptando fideicōmiſſum an-
11 te diem, † non ſibi præiudicarunt, licet filię primæ poſſint age-
re actione in factum cōtra filias ſecundas ad intereſſe paſſiuū
propter reſtitutionē fideicommiſſi factam ante diem, vt est ca-
ſus in l. ait prætor, §. ſi eum in diem, & in l. omnes. §. fi. ff. de his,
quæ in fraudem credito. non obſtat tex. in d. l. patrem, cod. tit.
quia reſpondet glo. & Bart. ibi reſtitutio fiebat filiis emancipa-
tis. Item non erat ordinata principaliter ad fraudem creditorum,
vt in caſu noſtro. Sed ego non puto opinionem Bald. procede
re de iure, ut ſupra dixi, maxime in caſu iſto, in quo vitricus nō
contentus, ꝙ ſuis ſtimulis coegerit matrem ad fraudandum fi-
liae primas, & prouiſionē legis aliā fraudem adhibuit reſtituen
do fideicōmiſſum ante diem, nam ex poſterioribus actibus co-
gnoſcitur quales fuerint præcedentes, l. ſeruū filii, §. fi. ff. de leg.
3. Et repertus ſemel fraudulentus, præſumendum eſt ſemper,
ꝙ fuerit fraudulentus, ſaltem in eodem genere fraudis reg. ſe-
12 uel malus, de reg. iu. cum ſi. Circa quartū; an † vitricus debeat
habere tantum, quātum fuit relictum vni ex filiabus primi ma
trimonii computato ſupplemento legitimæ, quę ſuppletur ꝑ
legem, an vero tantum, quantum fuit per teſtatricem relictum,
non computato ſupplemento legitimę? videtur ꝙ debeat habe
re tantum quantum legitima eſt, quia licet ſuppleatur a lege,
tamen dicitur filius eam conſequi ex teſtamento, iure quodā
accreſcendi, ſecundum Bal. in d. l. hac edictali, ubi tenet iſtā par
tem, & quod filius conſequatur ex teſtamento, firmat Soci. con
ſi. 30. incip. Quamuis, col. 2. lib. 1. adducens rationem quia ſi ali-
ter diceremus, ſequeretur quod & cauſa teſtati, & inteſtati ſi-
mul concurrerent contra reg. ius noſtrum, de reg. iu. Cum er-
go hoc petatur ex teſtamento, bene ſequitur, quod dicetur te-
ſtamento relictum, ergo habebit locum diſpoſitio l. hac edicta
li, & idem tenet ibi Bal. in 2. lectura, quia alias ſm eum ſequere-
tur, ꝙ ſi mater nihil filio relinqueret, quod maritus nihil debet
habere. Secundo pro iſta parte facit text. in l. qm̄ prætoritæ, C.
de ſecun. nup. in verbo, danda vel relinquenda, qui tex. non ſo-
lum, & factum relictū, ſed ꝙ fieri, & relinqui debuerit animad-
uertit. Sed iis non obſtantibus, amplector contrariam ſenten-
tiā, per tex. in d. l. hac edictali, per quē ita ibi firmat Saly. vbi tex.
in prin. expreſſe dicit, non ſit matri licitū vitrico in teſtamento
13 plus relinquere, quā vni, &c. reliquerit. Verū id, quod † ſupple-
tur per legem, non dicitur relictum a matre, l. omnimodo, C.
de inofficio. teſtamen. quod clarius probatur ex his, quæ dicūt
glo. & alii ibi, vbi volunt, ꝙ ſi filius petat ſolum relictū in teſta-
mento, non diceretur petere ſupplementū legitimę, igitur &c.
Ad cōtraria patet reſponſio, ad primum, dum dr̄ ꝙ filius conſe
quitur ſupplementum actione ex teſtamento, reſpondeo, ꝙ ſi
filius eſt prohibitus petere, ut in caſu iſto, non agitur ex teſta-
mento, ſed conditione ex lege, ſm Saly. in d. l. ſcimus. Vel ali-
ter, licet petatur ex teſtamēto, verum tamē eſt dicere, ꝙ nō fuit
in teſtamento relictum, ſed lex pro conſeruatione teſtamenti
ita ordinauit. Præterea licet petatur ex teſtō, tamen vel præter
voluntatem, uel contra voluntatem teſtatricis petit, quādo ꝓ-
hibuit plus petere tale ſupplementū petitur, vt concludunt oēs
in d. l. omnimodo, & in d. l. ſancimus. Ex quo infero aliud fun-
14 damentū pro iſta parte, † ꝙ non debeat habere tm̄, quantum
lex ſupplet, quia l. hac edictali, voluit ꝙ filius haberet in pęnam
iniuriæ ſibi illatæ, quæ iniuria dr̄ illata ēt in eo, ꝙ lex ſupplet, q̄a
illud filius hēt ꝯ volūtatem huius teſtōris. Ad l. qm̄ prætoritę,
rñdet ibi Sal. ꝙ intelligatur habito reſpectu ad ſm maritum,
non habito reſpectu ad filios primi matrimonii. Ad rōnē Bal.
ꝙ ſequeretur ꝙ maritus nihil deberet habere, ſi nihil uni filio eſ
ſet relictum. Rñdeo, quod iſtud non erit inconueniēs, imo præ
teritione filii lex ſtatuit, ꝙ teſtamentum ſit nullum, l. filio ꝑter
to, ff. de iniuſto rupto teſta. cum ſim. Et ꝙ tunc vitricus, nihil
☞ debeat habere, tenet glo. Bar. Bal. Saly. & *cōiter* Doct. in d. l. quo-
niam ꝑteritæ. Ex his patet, ꝙ opinio Bal non eſt vera, nec iuridi
ca. Et ſi put aliquis vellet eam tenere, reſpondeo ꝙ poſſit proce
dere, vbi filii primi matrimonii, prius petiſſent ſupplementum
legitimę, qui intentaſſent cōdōnem d. l. hac edictali. ſic. n. diſtin-
guebant antiqui, put refert Saly. in d. l. hac edictali. Cui diſtin-
ctioni (data veritate opinionum pro concordia) ſtandum eſt, l.

apud

apud antiquos, cum vulgar. C. de fur. cũ ergo in præſenti caſu prius fuerit intentata cõditio ea lege, res tranſit ſine periculo. Circa vltimum, vtrum in computatione confundatur legitima primarum filiarũ eo, quod reuocatur, an vero dettahenda ſit prius legitima, & poſtea reſiduum ſit diuidendum, ſm formam d. l. hac edictali, multa eſſent dicenda, quia gl. & Doc. ſunt inter ſe, ua ruſtã quia in conſulẽdo nõ eſt a cõi recedendum: eſt. n. nimium ignauis, qui conſuluit ꝯ communem opi. ſm Ang. in l. fi. C. de pęna iu. l. qui male iud. deferendum. n. eſt cõi opinioni, quia difficillimum reputatur ſnĩas maiorum reuoluere, c. veniã, 35. q. 9. l. fi. C. de lib. præte. ita inquit Bar. in diſpu. incip. iudex per imperitiã, paria. n. ſunt ꝯ communem, vel contra legem iudicare, ſecundũ Bar. in l. cum prolans, ff. de re iudic. Teneo igitur ꝙ filiæ primæ debeant prius dettahere ſuam legitimam, deinde cõputandum reliquum, ſm formam d. l. hac edictali, eo quia iſta eſt cõis, ita etiam communem affirmat Raph. Comen. conſi. 109. incip. Domina Ioanna, in x. dub. & quia hanc tenet Bar. in quo reſidere ſolet ipſa ſubſtantia ueritatis, ſm Rom. conſi. 469. inc. Quo ad primũ, & Cor. Sen. conſi. 56. Sup eo. & ſm Pan. in c. cũ nobis, col. pe. de præſcri. Bar. pater iuris, omniũ iudicio, cunctos Doc. æquitate, & veritate præcedit. Refert Curtius plura alia in laudem Bar. in conſi. eo. col. 3. hanc enim opi. tenet Bart. & ibi Hug. Odof. Bal. & Ang. ſequuntur in l. vnica, C. de rei vxo. act. iſta opinio probatur, quia remedium d. l. hac edictali, nouiter inductum, non tollit remediũ petẽdi legitimam, §. optime in Auth. de nup. Vnde cum ſint duo remedia ad diuerſa tendẽtia, & ex diuerſis cauſis, poterant ſimul concurrere, & vnũ nõ abſorbet aliud, l. quoties, ff. de act. & obl. ſm iſtam ſnĩam cõſuluit Raph. Fulg. conſi. 69 Inci. Antonius tranſiens ad quinta uota, & ibi rñ det obiectis, quæ fiunt ꝯ iſtam partem, non tamẽ ſi negauerim quin articulus ſit ſubtilis, ſed mihi ſat communi adhærere.

Laus Deo. Io. de R. pa.

De naturalibus liberis.

RESPON. I.

Licèt Indubitati iuris ſit, auum paternum nepotib. naturalib. ex filio legitimo, prole legitima ſibi ſuperſtite, nihil penitus eis relinquere poſſe: Auia tñ paterna huiuſmodi nepotes, & hæredes particulares, & uniuerſales facere poteſt, cui non obſtat Iuſtiniani conſtitutio de auo concepta, quæ cum ſit pœnalis, & odioſa, ac iuris antiqui correctiua, nullo etiam iure ea identitate rationis ad auiam extendenda eſt. Quare reſpondi auiam paternam legitime potuiſſe nepotib. naturalib. legare, prole legitima non obſtante, ꝙ legatum nullo etiam iure impugnari poteſt ex eo, ꝙ teſtatrix non declarauerit qualiter eſſet exſoluendum, prout ſe facturam denunciauerat, quia lege deciſum eſt defectum cõditionis, uel demonſtrationis de futuro dependentem a uoluntate defuncti, legatum non uitiare, & perinde eſt ac ſi conditio, uel demõſtratio nulla adiecta foret, ſed pure legatum eſſet.

SVMMARIVM.

- 1 *Maſculinum, an concipiat fœmininum. & uide nu. 3.*
- 2 *An l. fi. C. de natur. lib. extendatur ad auiam.*
- 4 *Auia paterna, an poſsit hæredem vniuerſalem inſtituere filiam ſpuriã conceptam ex coitu non accuſabili, etiam extante prole legitima.*
- 5 *Coitus cum ancillis, & pediſſequis ſolutis, non eſt accuſabilis, nec punibilis.*
- 6 *Nati ex coitu quamuis damnato, modo non ſit punibilis de iure ciuili, matri & auiæ ſuccedunt.*
- 7 *Nepotes ſpurii ex filio legitimo, & naturali præmortuo non poſſunt ab inteſtato ſuccedere auiæ paternę, ſtante prole legitima, ſecus ex teſtamento.*
- 8 *Diuerſa ratio deformat legem.*
- 9 *Lex correctiua iuris antiqui reſtringenda eſt ut minus corrigat, quam ſit poſſibile, nec licita eſt extenſio, etiam ex identitate rationis.*
- 10 *Defectus conditionis, vel demonſtrationis de futuro, dependentis a uoluntate teſtatoris, non uitiat legatum.*

Reſpon. Interpret.

IVſtinianus noluit, auum paternum quicquam poſſe nepotibus naturalibus ex filio legitimo relinquere, ſuperſtite ſibi legitima prole. An idem dicendum in auia paterna, vt nec ipſa poſſit nepotibus naturalib. & minus ſpuriis aliquid relinquere.

Qui veritas eſt, me in viam dirigat veritatis.

Propoſita dubitatio mihi uidetur admodum ardua, & difficilis. Et prima cõſideratione quilibet diceret, nihil uideri poſſe proponi, quare non idem eſt rñdendum in auia, licet enim lex Iuſtiniani, quæ eſt lex fi. C. de natura. lib. loquatur in auo, vt oñdunt illa verba, nepotem habet auus: quia tñ maſculinũ † con-
1 cipit fœmininum etiam in odioſis, ſi odium ſit rationale, l. ſi quis id quod, ff. de iuridic. omnium iudicum, l. tres fratres, ff. de pac.
2 & no. in c. generali, de elec. lib. 6. & in cle. 1. de ſepul. idẽ vř † extendenda ad auiam, & ita extendendam eam dicit Fran. Are. in l. Gallus, §. quod ſi is, ff. de liberis, & poſthumis. Qua ratione eſt, ꝙ in prole legitima cõſeruetur ſucceſſio, & idem viſus eſt uelle Fran. Accur. in additio. quam facit ad dictam legem, in verbo, aperuimus. Contrarium, ꝙ nõ procedat in auia, & ſic ꝙ auia poſſit hẽdem particularem, & vniuerſalem facere nepotẽ ſpurium ex filio legitimo, decidit Pau. de Caſ. in d. §. quod ſi is, col. fi. Quia illa lex fi. eſt odioſa, & pœnalis, quia priuat auum ptãte
3 relinquendi bona ſua nepotibus, ergo † maſculinũ non dẽt cõcipere fœmininum, l. quicunq; C. de ſer. fugi. pro quo facit, qđ dicit Bald. in d. l. quicunque, vbi vult, ꝙ ſtatutum excludens auũ paternum a ſucceſſione nepotis extante patruo, non cenſetur excludere auiam maternam, quia ſtatutum eſt odioſum, & nõ rationabile. idem ergo dicendum in caſu nřo, quia diſpoſitio dictę legis fin. eſt odioſa odio irrationabili, cum puniat auũ pro delicto ſui filij, & nepotem pro delicto ſui patris, ſm gl. ibi in verbo, extendimus. vbi autem vnus ponitur pro delicto alterius, maſculinum non cõcipit fœmininum, l. quiſquis, C. ad leg. Iul. Maieſt. & docet Bar. in l. 1. ff. de verb. ſig. & Are. conſ. 39. in facto, vbi rñdet, quod conſtitutio puniens rebelles, & ſocios, non cenſetur punire fœminas filias, quia eſt pœnalis, & odioſa odio irrationabili. Priuare aũt auum facultate diſpẽſandi de reb. ſuis, & nepotem iure ſuccedẽdi, pęna eſt, l. de ſpoliatorum, C. de pę. l. a C. de bonis proſcrip. c. quamquam, de vſuris, lib. 6. c. 1. de ſciſma. eo. lib. cũ ſimilib. ergo &c. Scđo, ꝙ dicta lex fi nõ habeat locum in auia, probatur rõne, iudicio meo, inconuincibili, cui conceditur quod eſt plus, vtiq; conceſſum intelligitur quod minus eſt reg. non debet, de reg. iur. l. Marcellus, ff. de dona. cau. mor. c. cum in cunctis, de elect. in prin. & c. per venerabi-
4 lem, qui filij ſint legiti. auiæ † aũt conceditur, quod poſſit hæredem vniuerſalem inſtituere filiam propriam ſpuriam, ſi ſit concepta ex coitu non accuſabili, ẽt extante prole legitima, niſi eſſet illuſtris, l. ſi qua illuſtris. C. ad Orfitia. & gl. & oẽs notant, & firmat Spec. in tit. de ſucceſſione ab inteſtato. §. ſed nunquid ſpurij. ergo dẽt ſibi multo magis concedi, quod poſſit inſtituere hæredem particularem nepotem ſpurium ex filio legitimo, & ancilla ſolutis conceptum, in cuius nepotis conceptione nullam contraxit maculam, nec eſt quod ipſi auiæ poſſit imputari, ſicut in conceptione filij ſpurij. Si ergo ſpurij poſſent ſuccedere huic teſtatrici ex teſtõ, ſi eſſent eius filij, non obſtante macula ꝯtracta ex conceptione propria, multo magis debent poſſe ſuccedere cum ſint nepotes concepti abſq; macula ipſius teſtatricis, qđ aũt iſti ſpurij non dicantur nati ex coitu accuſabili, pba-
5 tur, quia nati ex ancilla ſoluta. † Coitus aũt cũ ancillis, & famicellis ſolutis non eſt accuſabilis, nec punibilis ſm leges; Ang. in l. ſi vxor, per illum tex. ff. de adulte. Matthæus de Vbaldis in trac. de ſucceſſio. ab inteſt. col. fi. Ant. de Bu. in c. tanta, ad fi. qui filij ſint legitimi. Cardinalis in c. cum deberet, de eo, qui duxit in matrimonium quam pol. per adulte. & cõprobat per plura. Soc. in d. l. Gallus, § quod ſi is, & latius in conſi. 168. Memini, lib. 1. cui ſe ſubſcripſit Bartholomæus de Bartho. vt ibi latius habetur. Nec obſtat, quod talis coitus ſit pęnalis de iure canonico, quia eſt uerum quantum ad forum ſpirituale, ſed quantum ad hoc, quod filius prohibeatur ſuccedere matri, & auiæ, oportet quod ſit natus ex coitu punibili ſecundum leges, patet, quia concubinatus eſt prohibitus de iure canonico, & punibilis in foro ſpirituali, & tamen nati ex co cõcubinatu ſuccedunt matri & auiæ, d. l. ſi qua illuſtris, ergo requiritur quod coitus ſit punibilis ſecundum iu-
6 ra ciuilia, alioquin nati † ex coitu quamuis damnato, mõ non ſit punibilis ſecundum ius ciuile, ſuccedunt matri, & auiæ, & ita tenet Mathæus de Vbaldis in d. trac. col. 8. Anto. in c. lator, ☞ qui fil. ſint legitimi Pan. in d. cap. tanta, & ſequuntur alij cõiter, vt atteſtatur Soc. in d. § quod ſi is, & in d. conſil. 168. Ex quibus mihi videtur, quod valeat factum per auiam iſtis nepotib. ſpurijs ex ancilla ſoluta, & ex filio legitimo & naturali conceptis. Non obſtat auctoritas Franciſci Accurſii, & Are. tenentiũ opinionem contrariam, quia Accurſius in d. l. fin. in verbo, aperuimus, loquitur in ſucceſſione ab inteſtato, & rõ diuerſitatis aſſignatur per Pau. de Caſtr. in d. § ſi is, quia nepotes ſpurij ex filio legitimo, & naturali præmortuo non pñt ab inteſtato ſuccedere auiæ paternę extãte ꝓle legitima, niſi ex pſona pr̃is ſui. Sed ip-
7 ſi ſpurij, † ſtante prole legitima, non pñt ſuccedere patri, d. l. fi. et Auten. licet, C. eodem titulo. ergo nec auię ex perſona ipſius patris, quæ ratio ceſſat in ſucceſſione ex teſtamento, quia ipſi ſpurij ſuccedunt ex perſona propria, & ex voluntate auiæ, non ex perſona patris, & eius medio. Item reſpondetur, quod opinio Accurſii, & Areti procedit in nepotibus ſpurijs con-

ceptis

ceptis ex coitu damnato, & punibili de iure ciuili, puta ex adulterio, vel inceſtu, vel alias ex tali coitu, ex quo nõ poſſẽt ſuccedere matri, vel auię, ſecus in nepotib. conceptis ex coitu nõ ac coſabili, nec punibili, quia ij põt ſuccedere matri etiam ſtante ꝓle legitima, ergo multo magis auiæ, quæ nõ ceſſat in auo paterno, quo ſtante prole legitima non potuiſſet quicquam relinquere iſtis, ſi eſſent filij ſui etiam ex concubina, d.l.fi.& d.auct.licet, & ex hoc tollitur fundamentum Aretini, quod ſit facienda extenſio de auo ad auiam ex identitatis ratione, l. filium habeo,

8 ff.ad Macedo.quia non eſt par rõ, immo longe † diuerſa, ergo etiam erit diuerſum ius, l.interpoſitas, C.de tranſac. confirmator præmiſſa, quia diſpoſitio d.l fin.eſt correctiua iuris antiqui, vt probatur in d.l.fina.in verbo, extendimus, quod eſt nouum iuris promulgatiuum, capit.final & ibi nota de cler.vel mona. Et etiam probatur ratione, quia ratio iuris antiqui, vt vitium paternum reſtenetur, ceſſabat in auo, qui non eſt in vitio, & qui pro filio puniri non debebat, l.s.& per totum, C.ne fil.pro patre. Cũ

9 igitur ſit correctoria, ergo reſtringenda, vt minus corrigat quã ſit poſſibile, l.2.C.de nota.l.1.C.de noſſi dot.nam in correctorijs, non eſt licita extenſio, etiam ex rationis identitate, auc.quas actiones, C.de ſacroſanct.Eccle.& nota.in l.ſi vero, §.de viro, ff.ſoluto matrimonio.ſequor itaque opinionem Pauli de Caſt. hoc caſu quod iſti libere poſſint ſuccedere auię paternę, ac ſi eſſet eorum mater Odofred.Albe.& Cy.& Ang.in d.l.fin. Alexã. conſ.139. Eleganter fuit conſultum, in l.1.& vt cõſ.,& vera ſententia, a qua in iudicando temerarium foret diſcedere, l. fina. C. de pœna iud.qui male iud.& traditur per Barto. in l. cum prolatis, ff.de re iud.ex quibus apparet legatum factum nepotib.ſpuriis non vitiari defectu poteſtatis, non etiam vitiatur ex eo, quod teſtatrix non declarauit, qualiter eſſet exſoluendum legatum, pro vt enunciauerat ſe facturam, vt ſonant illa verba, iuxta declara-

10 tionem quam faciet, quia defectus † conditionis, vel demõſtrationis de futuro, dependentis a voluntate teſtõris, non vitiat legatum, ſed perinde eſt ac ſi adiecta non foret aliqua condõ, vel demõſtratio, & ſic legatũ remanet purũ, l.cũ pr̃,§ fina.vbi caſus ff.de legatis ſcdo, & l.ſi quis ita ſcripſerit, ff.de hęredib.inſtituẽ. inſtõ, ff.de condi.inſtito.l.penulti.vbi late per ſcriben.C.de inſt. & ſubſtitu.& quia dubitatio ita deciſa reperitur per dicta iura, fatuum eſſet ſuper ea amplius dubitare, l.ancillę, C.de fur.

Laus Deo.

Ita iuris eſſe cenſeo ego Ioannes Franciſcus de Ripa, Papienſis Iureconſultus, & in fidem me ſubſcripſi, ſaluo ſemper ſaniori iudicio.

Commu.de leg.

RESPONSVM I.

LIcet Ingens ſit inter Doctores altercatio, an auc. res quę; C.communia de lega.vendicet ſibi locum in dote conſtituta, & ſoluta poſt grauamen iniunctum, & poſt mortem teſtatoris. Verum quia dos dupliciter conſiderari poteſt, ideo reſpondi dictam auctẽn.in dote confeſſata locum ſibi non vendicare, quia huiuſmodi confeſſio in fraudem facta pręſumitur, ſed ſi dos vere tradita fuerit, tunc etiam diſtinguendum puto, nam ſi mulier fideicommiſſum ignorauerit, dotis fauore mulieri ſubueniendum eſſe reſpondi, ſi vero ſciuerit, quędam colluſio inter cõiuges contracta cenſetur.

SVMMARIVM.

1 *An auth res quæ.C.commun.de leg.vendicet ſibi locum in dote conſtituta, & ſoluta poſt grauamen iniunctum, & poſt mortem teſtatoris.*

Qui veritas eſt, me in viam dirigat veritatis.

Reſpon.interpreta.

1 PVlchra Et ſubtilis propoſita eſt dubitatio, An auth †res quę, C.cõmunia de lega.procedat in dote conſtituta, & ſoluta poſt grauamen iniunctum, & mortem teſtatoris? Ioan.de Ana.conſi.61. Viſis, & conſideratis, reſpondet ꝙ ſic, & ſequitur ibi Bologni. in addi.& idem reſpondet Paul.de Caſtr.conſi.15. Circa ea, quę ſuperius, in prima parte, & hanc ſententiam amplexus eſt Ioannes Crotus in l.filiusfamilias, §.Diui, in pen.char.ff.de leg.1. per textum in Authen, de reſt.& ea, quę parit in vndecimo men. vbi textus dicit, non eſſe iuſtum mulierem ignorantem bona mariti ſubiacere reſtitutioni, decipi, & dote ſua defraudari. Contrariam opinionem tenet Angelus in dicta Auctẽn. de reſti. & ea quę parit, & Iaſ.in d.auctẽn.res quæ, quia maritus grauatus facillime poterit eludere grauamen, ſi dixerimus eum poſſe obligare bona reſtitutioni ſubiecta pro dote reſtituenda. Ego in hoc puncto conſideranda puto plura. Primo, an dos conſtituta poſt grauamen fuerit confeſſata, an realiter tradita, primo caſu procedat opinio Angeli, & Ia. quia talis confeſſio pręſumitur facta in fraudem fideicommiſſi, & ita determinat Bal.No.in trac. de dote, in 6.parte, priuilegio 13. & vltra adducta per eum probatur, quia pro augmento dotis, & donationis propter nuptias non poteſt diminui fideicommiſſum, quia augmentum pręſumitur factum ad circumueniendum, §.ſancimus, in Auth.reſtitutio.& ea quę parit, & ibi gl & Ange. idem dicunt in dote confeſſata, ꝙ in augmento Secundo caſu, aut vxor tempore dotis traditę ignorabat fideicommiſſum, & tunc ſuccurrendum puto mulieri, ne ignorantia illi iacturam afferat, & ita loquitur tex. in d. Auct.de reſt.§. 1.& hoc fauore dotis, l.1.ff.ſoluto matr. Nã alias imputaretur contrahenti cũ alio, ſi nõ explorauit eius cõditionem l.qui cum alio.ff.de reg.iu. Aut ſciebat, & caſus iſte eſt apud me valde dubitabilis. Nam data ſcientia, non poteſt vxor dici decepta, l.1 §.vſque adeo, ff de iniu. Et data ſcientia, videtur inter maritum, & vxorem facta quędam colluſio in fraudem fideicommiſſi. In contrarium facit, quia conceditur marito pro donatione ꝓp nuptias diminuere fideicommiſſum, ſi legitima nõ ſufficiat, dicta auth.res quę, quæ donõ eſt pro dote concedenda, ergo etiam poterit diminuere pro dote reſtituenda, ſed quia non credo, ꝙ Ioannes Giuualolus fideicommiſſarius poſſit probare ſcientiam, idcirco nunc aliter non decidam.

Ita vt ſupra concluſum eſt, iuris eſſe reſpondeo ego Franciſcus de Sancto Nazario, alias de Ripa, I.V.D.& in fidem ſubſcripſi, ſaluo ſaniori iudicio.

De præſcrip.xxx.vel xl.anno.

RESPON. I.

SVffredus de Alboroſſo, hęres Magradę ex capite minoris ętatis reſtituendus nullo iure videtur aduerſus pręſcriptionem ſupplementi legitimę dictę Magradę debitę, eo quia dicta pręſcriptio contra Magradã maiorem inchoata fuit, minuſque etiam ex capite ignorantię reſtitui poteſt, quia ignorare ſupplementum legitimæ deberi, eſt iuris ignorantia, quæ non admittitur, quare legitimę ex aduerſo pręſcriptum uidetur. Verum cum præſcriptio ipſa ab eadem Magrada tam ex oppoſitione eiuſdem in ꝓclamationibus facta, quam etiam ex propoſita aſſertione iuris ſibi competentis in bonis paternis interrupta fuerit, ideo præſcribentibus non patrocinatur. Nam poſt multas diſceptationes tandem receptum eſt, etiam actionem perſonalem nullo vnquam tempore cum mala fide præſcribi poſſe, quare cum ipſo iure ſupplementum legitimæ debeatur, Stephani hæredes nõ tantum ad ſupplementum legitimæ debitæ tenentur, ſed ad fructus ex eo perceptos teneri ſummo iure ſanctitum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio inchoata contra maiorem currit etiam minorib.hæredibus ſine ſpe reſtitutionis in integrum.*

2 *Aduerſus præſcriptionem datur reſtitutio ex capite ꝓbabilis ignorãtię.*

3 *Ex pręſcriptione xxx. vel xl.anno. tollitur omnis actio perſonalis, nõ currit huiuſmodi præſcriptio non petentis negligentia, & ĩõ odioſa vocatur.*

4 *Præſcriptio interrupta præſcribentibus non prodeſt.*

5 *Exceptio ſeu petitio generalis, ſufficit ad interrumpendam pręſcriptionẽ, 30.annorum.*

6 *Actio perſonalis cum mala fide nullo nunquam tempore præſcribitur.*

7 *Vti poſſidetis titulus ipſo iure tollitur, poſſidens ad rem reſtituendam cũ fructib.tenetur.*

Reſpon.interpreta.

DVbitabilis prima facie mihi viſa fuit pręmiſſa elegans ꝯſultatio domini mei, domini Leonardi, quia pręſcriptio inchoata erat cõtra Magradam maiorem, & finita cum hęredib.ma

1 ioribus, quo caſu currit præſcriptio ſine † ſpe reſtõnis in integ. ex capite minoris ętatis, l.etiam, la 2.cum ibi plene traditis per Bar.& alios, in l. Aemilius, ff.de mino.& ſic ex capite minoris ætatis Suffredus de Alboroſſo non videtur reſtituendus aduerſus pręſcriptionem. Non etiam ex capite ignorantię, quia aduertendum, ꝙ licet Bar.in l.1.§.ſi quis autem, ff.de itine. actuq; priua.& in d.l.Aemilius, & in l.cum filiusfam.§.in hac, ff.de verbo.ob. Alex.conſ.51.omnipotẽtis inuocato ſuffragio, li.5. Fely.in ca.

2 ea.vigilanti,de pſcr.& alibi in mille locis dñt, aduerſus † pſcriptionem dari reſtitutionem ex capite ignorantię, tamē intelligunt ex capite ignorantiæ probabilis, ſecus ex capite ignorātiæ non probabilis,i.talis ignorantiæ, quę non tollat negligentiā, ſm Bal.in l.fin.C de pręſcrip.longi temporis.Imol.in capitu.fi. de præſcr.declarat Bald.in trac.præſcriptionum,qō.29 4. partis. Sed in propoſito hæredes domi. Magradę non poſſunt dicere ſe ignoraſſe,vtrum Magrada deberet ſupplementum legitimę, quia hoc eſt iuris, cuius ignorantia non eſt tolerabilis,l.iuris ignorantia,C.qui admit.Non etiam poſſunt ignoraſse, an Magradæ fuerit ſatisfactum,quia faciliter poterant explorare,& requirere ab hæredibus do. Stephani, an ſatisfeciſsent, ergo hæc ignorantia non eſt talis,quæ habeat excludere negligentiā, merito non erit ſufficiens ad obtinendum reſtitutionē, vt conſulnit Curt.conſi.58.ſuper præmiſſa,colum.3.verſic. 3. ſolido, & principali fundamento.Præmiſſis,& ſimilibus minime attentis concurro in ſententiam prædicti Domi.Conſultoris, & pro clariori reſolutione habenda præmitto,quod præſcr.30.vel 40. anno.qua mediante præſcribitur conditio ex l.oīmō, C. de inoffi-
3 cio.teſtamen.& omnis † actio perſonalis eſt odioſa,quia currit es ſola negligentia non petentis,ſecundū gl.approbatam, in l. fi.C.de edict.diui Adria.tol.cum ſolitis concor. Secundo p̄mitto,ꝙ *communis* op.eſt,quod condictio ex d.l.oīmodo, ſiue alia actio competens ad ſupplementum legitimę non præſcribitur niſi ſpatio xxx.anno. vt tenent cōmuniter ſcribentes in l. ſi quis filium,C.de inofficio.teſtamē.& Alexan.conſi.158. per totum, lib.1.& Cor.conſi.264 in 1.parte Iſtis ſic pręmiſſis dico,non eē perfectam neque cauſatam præſcriptionem sss.annor. in caſu
4 occurrente,quia de anno 1495.do.Magrada † interrupit pręſcriptionem huiuſmodi ſe opponendo proclamationibus aſſerēdoque ſe in bonis,& hæreditate quōdam patris ſui, ius & intereſſe habere,quo fit,vt interrupta,et ꝑpetuata fuerit inchoata pręſcri.c.illud,vbi Canoniſtæ,de præſcr.Bar.& alii,in l.fi.ff.de eo, p quem fac.erit.Nec obſtat ſi dicatur,ꝙ illa oppoſitio fuit gene-
5 ralis, & incerta,quia quantum ad interruptionem † præſcriptionis xxx.anno. ſufficit exceptio, & petitio generalis,l.fin. vbi Bar.C.de anna.exce.& rō eſt,quia præſcriptio 30.annorū currit (vt dixi)ſola negligentia non petentis, quę negligentia tollitur ex petitione generali,quo ad omnia,quę ſub genere illo cōprehendi poſsunt.Nec obſtat ſi dicatur fuiſse aſſignatum terminū domi.Magradę ad deducendum libellum in ſpecie, qui poſtea non fuit oblatus,quia ſufficit illa petitio generalis,ſecundū Bar. in d.l.fi.vnde cum effectus interruptionis fuerit ſemel cauſatus ex ipſa generali petitione,nihil obſtat poſtea ſi non porrigatur libellus ſpecialis,ſecundū Bald.in terminis,in addi.Spe.ti.de pręſcri.in ver.item præſcriptionē,quem ſequitur Iaſon.in l. fi. col. 2.ff.de eo,per quem fac.erit.Et tanto magis iſta concluſio procedit in caſu noſtro, qoia ſecundum Canoniſtas, etiam actio
6 † perſonalis non præſcribit vllo vnquam tempore cū mala fide ſecundū do.An. Imo.& Fely.io capitu.fin.de præſcr. Et licet in iſto puncto varię ſint Doctorum opiniones:tamen in caſo iſto, in quo non poteſt conuinci Magrada de omnimoda negligentia,& in quo conſtat de mala fide Stephani,& hæredū, qui ſciebant de iure ſupplementū legitimæ dēti, teneo intrepidè præſcriptionē non fuiſse cauſatam.Circa fructus; videntur hæredes dicti Stephani ad fructus non teneri,quia ſupplenētum non debetur,niſi petēti,l.ſcimus C. de inofficio. teſta.& quia hæredes poſsunt p̄tēdere ſe bona fide poſſediſſe,l.& ex diuerſo,ff. de rei vendicatio.cum concor.Contrariū credo verius, q̄a ſupplemē-
7 tum legitimæ debetur ipſo iure,d.l. ſcimus, & vbi ipſo iure † titulus poſſidētis tollit,poſſidens ad reſtituendā vna cū fructib. tenetur,ſm gl.in auct.de inceſtis nup in ver.imminere,col.2.& in ſpecie in caſu noſtro ita conſulut Card.Flor.conſi.80. incipiē. præſuppoſito ſtatuto,ſequuntur Nouiſſimi repetentes in l.Cēturio,in vltima charta,ff.de vulga.& pupilla.

De ſerui.vrba.prædio.

RESPONSVM I.

SEruitus coquendi ad furnum,& eūdi ad molendinū,nullo iure conſtituta, vel pręſcripta pręſumitur, niſi probetur cum ſint merę facultatis, in quibus huiuſmodi regula recepta eſt.Seruitus eundi ad furnum,vel molendinum, etiam per mille annos pręſcribi non p̄t, niſi prohibitus alio accedere prohibitioni acquieuerit,ſed ſecundum ea,quę pronuntur,prohibitio nulla probatur, quare dubium non eſt homines de Lutio facultatis,& non ſeruitutis iure ad furnum Epiſcopi Ciſtercien.acceſſiſſe coquendi cauſa,& in poſterum accedere licere.

SVMMARIVM.

1 *An facultas coquendi ad furnum, uel molendi ad molendinum, pręſcribi poſſit.*
2 *Seruitus negatiua coquendi ad furnum, tunc incipit vigere,cum prohibiti prohibitioni acquieuerunt.*
3 *Quæ ſunt facultatis poſſunt pręſcribi ſpatio tanti temporis, cuius initij memoria non habetur.*
4 *Sine titulo ſeruitus non conſtituitur,nec ſine poſſeſſione pręſcriptio, uel quaſi procedit.*
5 *Tranſactio non porrigitur ad non cogitata.*
6 *Ad tollendam conſequentiam ſufficit dare inſtantiam.*

Reſpon.Interpret.

PRima Facie præmiſſa conſultatio viſa mihi fuit dubitabilis,quia illa concloſio Cœpo.in ti. de ſeruit.vrba.prædio.ſub rub.de furno,comprobata per do.Conſulentes,& quam etiam ſequitur Iac. de Sācto Georgio in tractatu ſuo,verſi.& cum molendinis,in fi.& Balb. in tract.de præſcr.in 4.parte v.principalis q & Guido.q. 208.
1 procedit, †niſi præſcripta,vel cōſtituta aliquo iure ſeruitus negatiua,vel obligatio perſonalis fuerit,vt notatur in l.qui luminibus,ff.de ſeru.vrb.præd.& in l.1.C.de ſerui.& aqua.& iſtud cōcedunt etiam prædicti Dom.Conſulentes, in caſu iſto videtur non ſolum præſcripta ſeruitus, ſed etiam per allegatam tranſactionem conſtituta via,iſta ſeruitus negatiua, qood non poſſunt homines de Luno ire ad coquendum panes ad alium fur-
2 num, incipit † currere quam primum prohibiti prohibitioni acquieuerunt,l.ſi quis diuturno,ff.ſi ſerui.vend. l. hæc autem,ff. de ſer.vrb.præd.& iſtud etiam admittit Cœpo.in loco pręallegato,& in terminis de furno firmat Pau.de Caſt.in l.de gb.ff.de legi.Sed prædicti homines videntur prohibitioni acquieuiſſe, quod ſic oſtenditur ſuper huiuſmodi iuribus furni vertebatur controuerſia,vt colligitur ex inſtrumento tranſactionis, quæ dicitur tranſitiua lite,l.s.ff.de tranſactio.in trāſactione acquieuerunt prohibitioni,quia recognouerunt ſe conſueuiſſe ſoluere quadrageſimam,& fornaliā,ſiue ligna neceſſaria ad coquendum, ergo cum ab illo tempore ſint decurſi circa centum anni,& vltra,ſine dubio fuit completa præſcriptio,nam tanto tēpore pręſcribitur etiam ſeruitus diſcontinua,etiam ſi debeantur a perſona perſonæ,vt notatur in l. fi. C.de præſcriptioni.longi temporis,in l.3.§.ductus aquæ,ff.aqua quotidia. & æſti.l.1.§.denique,ff.de aqua plu.arc.Nec obſtat ſi dicatur,ut dicuntur prędicti Conſulentes, qnod licet prædicti homines in tranſactione recognoſcant ſe teneri ad ſoluendum quadrageſimam,non tamen propter hoc infert,qnod fateantur ſe teneri ad coquendum,cum illa ſint ſeparata,quia ſciendum eſt, quod homines de Lutio confitendo ſe conſueuiſſe ſoluere quadrageſimā pro decoctione panis eorum,videntur etiam confiteri ſe conſueuiſſe ire ad coquendum ad furnum prædicti domini Epiſcopi, q̄a hoc eſt neceſſarium præambulum ad coquendum, l.binas,l.s. §.non autem,ff.de ſerui.vrba. præd.Es tali autem confeſſione probatur ſeruitus,l.Publia,ff.depoſitio.quod probetur,oſtenditur ſic in iis,quæ ſunt meræ facultatis, noo cadit conſuetudo, ſecundum Pan.in c.inter cæteras,de reſcr.Cum ergo fateantur homines conſuetudinem eundi ad dictum furnum,neceſſario fateotur ſe iuiſſe iure ſeruitutis, & non iure facultatis.Secundo dubium mihi faciebat etiam,quia quę ſunt facultatis, † poſſunt præſcribi ſpatio tanti temporis, cuius initij memoria non habetur,ot tenet Ioan. And.in c.peruenit,de cenſib.Barto.in l. cum de in rem verſo,ff.de vſur.Ang.in l.ſi certis,C.de pact.Fely.in c.cum M.Ferra.de conſti.Iaſo.in l.quo minus, colu.6.de flu & in caſu præſenti homines de Luno ante tranſactionem erant conſueti ire,& poſt tranſactionem etiam decurſi ſunt anni centum,& quinque,& ſic lapſum eſt tātum temporis,cuius hominum memoria noo habetur,ergo &c.Verum his non attentis concurro in ſententiam prædictorum Dominorum Cōſulentium,qui & iuridice,& ſubtiliter conſultationem hanc expediuerunt,& pro fundamento præmitto,quod ſine titulo nō conſtituitur ſeruitus,§.fi.Inſtit. de ſerui.& ſine poſſeſſione uel quaſi,non præſcribitur,regu. ſine poſſeſſione de regulis iuris in ſexto l.vſucap.ff. de vſucapio.in caſu iſto non conſtat de nullo,nec de quaſi poſſeſſione,ergo d. Epiſcopus non poteſt vllo iure prætendere ſibi ſeruitutem deberi. Quod autem non conſtet de titulo,eo ipſo probatur,quod titulus non iuſtificatur, l. doce ancillam,C.de rei vendicatio. Quod non conſtet de vlla quaſi poſſeſſione,probatur ſic, in quaſi poſſeſſione huius negatiui, quod homines de Lurio non poſſint ire ad coquendū ad alium furnum,nunquam potuit eſſe Reuerend.domi. Epiſcopi Ciſterc.niſi aliquando prohibuiſſet, & prohibitioni homines de Lurio acquieuiſſent,vt ſ.dictum fuit, & plenius iſtud deducunt Domini Cōſulentes poſt Pan.& alios,in c.ſignificāte,de

appel.

appoſ[illegible] in caſu vero p[illegible]m[illegible] nec apparet quod dictus Epiſco pus moderniu[illegible] antece[illegible]res v[illegible]uam [illegible]ohibuerit:& mi nus apparet quod p[illegible]a [illegible]mmunitas [illegible]uri acquieuerit, ergo bene [illegible] q[illegible] diſti huiesſi retroactis temporibus d[illegible] unt [illegible]mum, quod id fecerunt i[illegible]e [illegible]s,& [illegible]a conc[illegible] anior rem [illegible] m a[illegible]a de medi[illegible] to lantur. Non ob[illegible] o[illegible] cebat, quod per trãſactionem [illegible]at [illegible] omnes [illegible]hibition acquieuerint [illegible] lu[illegible] onſ[illegible] [illegible]cie[illegible] dum [illegible] ume [illegible]um nõ ex[illegible] pt[illegible] n[illegible] em [illegible]pr[illegible]mo.& dum [illegible] rat[illegible] d. furni, fuit receſ[illegible] pt[illegible]n. re[illegible] [illegible] om [illegible]

3 [illegible] trã fact[illegible] d[illegible] a [illegible] con ſueti [illegible] ad [illegible] re oeatur ire ad [illegible] ſolis erat [illegible], q[illegible] omnines detra[illegible]lan[illegible] cu[illegible] ve[illegible] ſoluere quando [illegible] o[illegible] ad [illegible] contrariũ prętendeb[illegible] E[illegible] op[illegible] & [illegible] tom. Ad ſecu[illegible] m[illegible] a [illegible] fiteor cõſuetum ſo[illegible] de[illegible] ne pan[illegible] qu[illegible] nam, e[illegible]o cõfiteor me [illegible] ad oque[illegible] ex[illegible] io eſt vera, ſed in le[illegible] n[illegible] no ſequitur, fateor me tene[illegible] ergo fateor me obligatum [illegible] acia per

6 inſtantiam, nam ad [illegible] endum [illegible] que[illegible] dare inſtantiam, §. pauonem [illegible] de re[illegible] cap[illegible] o. ſicut vrgon, [illegible] ma q[illegible] ſtion[illegible] ima, & [illegible] ff. de priuil. credito. Datur autem inſtantia ma[illegible] e la. [illegible] tranſeuntes per pontem Rodani conſueuerunt [illegible] etiam [illegible], vel pro tranſitu, vel pro qualibet alma me[illegible], & [illegible] fatentur, qui haſtenus trãſiuerunt, non tamen [illegible] quod fateantur ſe obligatos venire ad tranſeundum pe[illegible] pontem, imò ſalua ſibi e[illegible] libertas eundi alio, quo [illegible] ergo [illegible] prætenti caſu ſalua e[illegible] libertas dictis de Lucio eundi ad coquẽdum quo velint pro [illegible] voluntatis. Ad vltimum reſpondetur, quod procedit data poſſeſſione tanti temporis cuius [illegible] memoria non reperitur. Sed in caſu noſtro negatur quod unquam Reuerend. Do. Epiſcopus fuerit in quaſi poſſeſſione, quia talis poſſeſſio incipit tempore, quo prohibitus acquieuit prohibitioni, de qua prohibitione, & acquieſcentia non apparet, & ideo Cępo. & omnes in caſu noſtro concludunt, quod etiam per mille annos nõ poſſet pręſcribi ſeruitus eundi ad furnum, uel molendinum, niſi prohibitus ſemel prohibitioni acquieſcat, ita reſpondet etiam Alb. in l. ſecunda. §. denique. ff. de aqua plu. arcenda. Laus Deo.

De præſcrip. actio. perſo. ad dotem.

RESPONSVM I.

Licèt ex ſententia Hoſt. Bar. & adhærẽtium, actiones perſonales cum mala fi[illegible] pręſcribi poſſint, cum id creditor[illegible] negli[illegible] a contingat, tamẽ communis opinio ei[illegible]dem refragatur, quæ & verior uidetur, cum qu[illegible] a iura canonica manifeſte huiuſmodi pręſcriptione[illegible] negãt de æquitate nam generaliter negatiue loquuntur, [illegible] diſcrimine pręſcriptio[illegible], quorum ratio generalis e[illegible] hinc inioria reſtringi non poteſt, & pręſertim in propoſita q[illegible]ione, in qua Dominus Petrus Gaufredi, qui pręſcriptior e[illegible]tur, certo die in obligatione expreſſo ſoluere promiſit, & [illegible] quare cum ſit in mora, nemine diſcrepãte actionem do[illegible] oppoſitam nullo iure præſcripſiſſe potuit, ne commodum e[illegible] a conſequatur. Nullo pariter iure Antonius filius & hęre[illegible] domini Petr[illegible] præſcriptione huiuſmodi vti poteſt, etiam ſi ex per[illegible] ona ſua pręſcripſiſſe aſſeueret, nam mala fides defuncti, poſt plures Doctorum ſententias, hęredi nõ prodeſt.

SVMMARIVM.

1 *L. omnes, & l. cum notiſſimi, C. de pręſcriptio. xxx. vel xl. anno. ex cõmuni ſententia Legiſtarum, Canoniſtarum, ac Theologorum de iure canonico corriguntur.*
2 *Lex generaliter loque[illegible] generaliter debet intelligi.*
3 *Vbi eſt eadem ratio, idem [illegible] ſtatui debet.*
4 *Ratio in l. expreſſa, etiam in correctorijs extenditur ad caſus ſub ea comprehenſos.*
5 *Actiones perſonales de iure præſcribi nõ poſſint, & ibi vide quomodo procedat.*
6 *Mala fides defuncti non nocet hæredi inchoanti pręſcriptionem ex perſona ſua ſecundum D[illegible] ſequa[illegible] vide nu. [illegible] 8.*
9 *Hæres tenetur ex[illegible] are animam defuncti, quia non remittitur peccatũ niſi [illegible]tuatur ablatum.*

Reſ[illegible] interpreta.

Dubia ſupe[illegible] quibus peritiſſimi hincinde Aduocati [illegible]llegarunt, ſub[illegible]ia ſ[illegible]nt, & diſp[illegible] tẽ vellem, max[illegible] s auctoritatib. & c[illegible]mi[illegible] rerib. diſputando tuerì poſsẽ: [illegible] o tenemur eorum opi ſeq Do[illegible] c[illegible] ſh Qu[illegible] capitulo, [illegible]imus, 1
de re[illegible] ſig.c[illegible] a q[illegible] debeo, [illegible] ſoleo communem [illegible]nte[illegible] di[illegible] as la[illegible] ſeparare, quã nimis im[illegible] d[illegible] ſtul[illegible] m[illegible] ſm Ale[illegible] ſ. ur fi. lib. 1. C[illegible] le[illegible] 69 ver[illegible] pa[illegible] dicare p[illegible] gẽ, & [illegible] eo in [illegible] m[illegible] lar[illegible], ff. [illegible] dic. a. & in l. 5 en. de pęn[illegible] q[illegible] na [illegible] aq[illegible] tatione omni[illegible], con[illegible] lo[illegible] at[illegible] le[illegible] Du[illegible]tatur [illegible] o perſonales ad doc[illegible] in com[illegible] tes præter [illegible] pa[illegible] o [illegible] ngiſſimi temporis, adon[illegible] o [illegible] l. q[illegible] e[illegible] qu[illegible]ta[illegible] uer ſoluere [illegible] a ndo[illegible] o[illegible] do, poſ[illegible] oq[illegible] n indem p[illegible] D[illegible]ni. [illegible] præſcribe[illegible] A[illegible] & [illegible] h[illegible] do p[illegible] [illegible] on[illegible] tion, poſ[illegible] præſcri[illegible] ere non obi[illegible] ni a [illegible] auí oris ſui. Circa primum dubiũ, Barto[illegible] , in leg[illegible] tur. §. fi[illegible] ff. de [illegible]ca pio. & [illegible] n l[illegible] S[illegible]mma, de pęſ[illegible]ptio. § quęro, tenent qu[illegible]d a[illegible] p[illegible]n[illegible]les cum [illegible] al[illegible] præſcribantur,
8 iuxta [illegible] n[illegible] l. cum notiſſimi, C. de præſcrip. 30. vel 40. annorum, [illegible] eos non corriguntur per ius Canonicum, [illegible] poſſeſſor malæ fidei de reg. iur. in 6. & capitulo fina[illegible] d[illegible] o [illegible] poſſeſſore malæ fidei, & ſic in pręſcr[illegible]one, [illegible] ex poſſeſſione; ſecus in præſcriptione, qu[illegible] curr[illegible] t[illegible] ex negligentia non petentis, vt in pręſcriptione actio[illegible] perſonalium, in quibus ex parte pręſcribentium nulla eſt poſſeſſio, l. ſecunda, ff. ſi cer. pet. ſed præ[illegible]bit propter negligentiam creditoris, vel potius creditor perdit, quam debitor præſc[illegible]bat, vel etiã quia potuit domi Petrus cogitare, quod creditor eo[illegible]em vo[illegible] ſib. donare, aut maiorem gratiã in ea[illegible] pect[illegible] facere, ex quo non petijt ſibi ſolui, arg. c. [illegible] de cõmo. & in l. commodato, §. ſicut, ff. commo. & ideo ſi creditor differt petere per tantum tempus, quod ſit completa præſcriptio, videtur potius quod ſit imputandum ſuę negligentię, quam facto debitoris, & per iſtas rationes quamplurimi tenuerunt cũ Bart. & Hoſtien. & maxime Soc. in cõſi 203. lib. ſecundo, allegatas per do. Bordinum, pręſtantiſſimum Aduocatũ, & ſecundum opin. Barto pluries conſuluit Philip Cor. vt referunt Modei. Taurinen. in ſuo pręſtantiſſ. tractatu preſcri. quęſtione, 13. tertię partis. & maxime conſi 277. ad euidem[illegible], lib. 4. Sed contrariam opin. quod correcta ſint iura ciuilia, etiam quo ad præſcriptionẽ actionum perſonalium, vt non poſſit præſcribi cum mala fide, tenẽt gl. Inno. & cõiter Can. in d. capitu. fin. contrarium etiam tenent Ang. Lud. Rom. & Imo. in d. § ſi viam, Bald. in l prima, C. de ſer ui. & aqua. & in auth. ad hæc, C. de vſur. hanc etiam opinionẽ dicit communem Fel. in d. c. ſi. allegat Pet. de Anch. Ant. de But. & Alex. ſępius ita conſuluiſſe; hanc etiam opinionem tenent omnes Theologi, vt refert Alc. conſi. 51. videretur pro deciſione, lib. 5 vbi & ipſe ſequitur, & lato ore teſtatur. ab ea (utpote a communi, & vera ſententia) non eſſe diſcedendum, ſecundum iſtam opinionem etiam conſuluit Fulg. & dicit communem; pariter etiam conſuluit Rapha. Cu. conſuluerunt que plures alij, quos referunt, & ſequuntur Taurine. in d. tractatu, quæſtione 103. 3. partis. & vltra eos reperio quod idẽ conſuluit Bal. conſi. 386. quidam M. deceſſit, lib 5. vbi tandem concludit, quod ſecundum æquitatem & conſcientiam, etiam actiones perſonales cum mala fide pręſcribi prohibentur, idem voluit Pan. conſi. 14 circa medium libro 2. & ita etiam conſuluit Imo. conſil. 46. in caſu pmiſſo, & omiſſis auctoritatibus, pro hac ſententia videtur caſus in d. capitu. fi. vbi generaliter dicitur, quod nulla tam Canonica quam ciuilis abſque bona fide valeat præſcriptio, quia omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt ponderandum eſt, quod text. ille
2 generaliter † loquitur, nec diſtinguit inter actiones rea[illegible]es, & per ſonales, ergo nec nos diſtinguere debemus, l. de pretio, ff. de pu bl. & eo maxime, quia tex. vtitur vniuerſa[illegible] propoſitione, videlicet nulla præſcriptio, ergo nec etiam præſcriptio actionum perſonalium, d[illegible] ctio. n. nulla, omnem præſcriptionem includit, lege, oliam, C. de infant. l. nulli, C. de iudi. Item ponderanda eſt ratio, quia omne peccatum eſt, quæ ratio non minus militat in perſonalibus quam in realibus; ergo etiam militabit diſpoſitio,
3 † l. illud, ad leg. Aquil. ff. Nec obſtat vna reſponſio, quæ datur ad illum text. per eos, qui tenent, quod ille text. loquitur in pręſcriptione rei alienę. Quia qui præſcribit actionem perſonalē

alteri competentem, ſatis dicitur præſcribere rem alienam, cum
rei appellatione etiam actiones perſonales comprehendãtur,
ſm gl. in l. prima. ff. de ſtatu hom. Eſt. n. rei ſignificatio generaliſ
ſima, l. i. in fi. ff. ſi cer. pet. & l. rei appellatio, ff. de verb. ſig. & da-
to quod ille tex. loqueretur in præſcriptione cãta ex poſſeſſio-
ne rei alienæ, tñ ratio peccati, ſuper qua ſe fundat ille tex. mili-
tat etiam in præſcriptione actionum perſonaliũ. unde cũ rõ ſit
4 expreſſa in lege, etiam in † correctoriis fieri debet extenſio ad
caſus ſub ratione cõprehenſos, ſm Bal. & Mod. auct. quas actio
nes, C. de ſacroſ. eccl per tex. in l his ſolis, C. de reno. dona. & l.
cum mulier. §. primo, ff ſol. ma. & ẽt vbi agitur de peccato vi-
tando in correctoriis, licita eſt extenſio fauore animæ ſm Bal,
in auct. ſacra puberum, C. ſi aduer. vend. Io. And. Are. & Pan. in
c. ex tenore, qui filii ſint legi. Iaſ. in d. auct. quas actiones, Fel. in
c. tranſlato, col. vi. de conſti. & poſito, quod opi. Bar. & Hoſt. eſ
ſet vera ea ratione, qua mouetur Hoſt. & clarus Cor. in alle-
gatis conſiliis, quia debitor non põt dici in mala fide, nequ in pec
cato, ex quo nunq̃ fuit interpellatus, & quia ſi non interpelleť,
vř retinere debitum ex voluntate creditoris, quo caſu argui nõ
poteſt de peccato; in caſu noſtro non põt iſta opi. procedere, tũ
qa dies eſt appoſita in oblione, quæ hẽt interpellare & conſti-
5 tuere debitorem in † mora, l. magnam, C. de cõh. & com. ſtipu.
l. ſi ex legati cã, ff de verbo. obl. tum quia do. Pet. debitor iura-
uit certo die ſoluere, & iurẽm habet uim interpellationis, vt tra-
ditur late per Mod. in l. quod te, ff. ſi cer. pe. probatur in l. q ma-
ior, C. de tranſlact. peccat. n. grauiter, qui fidem iuratam non ſer
uat, & per totum tit. de iureiu. & ratione huius peccati non po
teſt præſcribere. Ita ſeipſum declarat Hoſt. in d. §. quæ res, Pan.
in d. c. fi. Soc. in alle. conſi. 203. & idem in eo, qui non ſoluit die
conuenta, licet non iurauerit, uoluit Pan. in d. c. fin. quia Deus
non facit differentiam inter iuramentum & ſimplicem loque
lam, c. iuramenti. 22. q. v. procederet ergo opi. Bar. & Hoſt. cõr-
ter tamen, vt dixi, ab aliis reprobata, in debitore non exiſtente
in mora ſoluendi, ſecus in debitore cõſtituto in mora, cui ſua
mora prodeſſet ſi præſcriberet, quod non eſt dđm. l. nõ fraudã-
tur, §. nemo. ff. de reg. iur. l. mora, de reg. iu. in vi & nemo debet
ex ſua culpa cõmodum reportare, l. itaque fullo, ff. de fur. Cir-
ca ſm, tres reperiũtur principales opiniones. Prima opi. fuit Dy
6 ni in reg. poſſeſſor, de reg. iur. in vi quod † mala fides defuncti
non nocet hrđi inchoanti pręſcriptionẽ in perſonam ſuã, ſm
æquitatẽ canonicã, licet rigor iuris ciuil. ſ contradicat, l. cũ hrſ,
ff. de diuer. & tem. præſc. Iſtam opi. ſequitur Bar. ibi, & in l. uitim,
C. de acq. poſ. & Io. And. in reg cum quis, de reg. iur. Ang. in l.
2. C. de præſcr. longi tempo. & ſm hanc opi. conſuluerũt Pan.
de Ca. Cor. & Ale. ſibi contrarius, ut referunt Mod. Taurinẽ. in
d. tract. præſcrip. Iaſ. in l. Pomponius. §. cum quis, de acquir. poſ.
& vltra eos repeno, quod idem conſuluit Bal. cõſ. 180. præſup-
poſitis uerbis, lib. 1. Scđa fuit opin. Bald. diſtinguentis in l. eum,
qui. §. in hæc, ff. de pub. & in l. nihil, C de vſu. pro her. uidelicet,
aut quæritur de præſcriptione, in qua requirit̃ titulus, & ſic in
7 præſcriptione x. uel xx. ann. & tunc † mala fides defuncti nocet
hrđi etiam uolenti inchoare præſcriptionem ex perſona ſua, et
ita procedit d. l. cum hrſ, quia tex. neceſſario debet intelligi in p̃
ſcriptione lõgi temporis, cum præſcriptio lõgiſſimi temporis
nõ eſſet cognita de iure Digeſtorũ, ſm gl. in l. Iulianus, ff ex qb.
cau. maio. aut non requiritur titulus, & tũc ſecus & iſtã diſtin-
ctionem facit etiam gl. in d. reg. cum quis, ſequitur Aret. in d. §.
cum quis. & hanc diſtinctionem approbat Socy. conſi. 203. lib.
3. Cor. conſil. 176. ad euidentiam, libr. primo Tertia fuit opinio
Ant. quem ibi ſequuntur Imo. Pan & Fel. in c. ſi diligẽti, de præ
8 ſc. quia indiſtincte mala fides † auctoris etiam in actionib. per-
ſonalibus nocet hæredi, ut non poſſit inchoare præſcriptionẽ
ex perſona ſua, hanc ſequuntur Lud. Ro. Rapha. Cum. Alex &
Iaſ. in d. l. Põponius, §. cum quis. vbi Iaſ. atteſtatur iſtam eſſe ma
gis cõem ſententiam Doct. & ueram, & eã etiam dicit approba-
ri fere ab omnibus Fel. in d. c. ſi diligenti, & ſecundum hãc ra-
tionem conſuluerunt Lud. Ro. Pan. & Ale in uariis conſiliis
relatis per Iaſ. in d. §. cum quis. & per Taurinen. in d. tractatu. &
vltra eos repeno ſm iſtam ſententiã ultimo loco cõſuluiſſe Soc.
atteſtantem iſtam eſſe ueram & communem, ideo ab ea nõ eſ
ſe recedẽdum. ita Soc. conſi. 106 libenti animo, lib. 3. fundamen
9 tum huius communis opi. eſt, quia † hæres tenetur exonerare
animam defuncti, c. ſi. de ſepul. c. in literis, de rap. Et iſtud funda
mentum uerisſimum apparebit, ſi ſuſtulero reſponſionem illi
accommodatã per Are. inquit. n. Are. quod hęres præſcribẽdo
releuat animam defuncti, quia præſcriptio habet uim ſolutio-
nis l ſi pupillus, ad fi ff de admi. tut. Iſta certe rãſio non procedit
ex cõſcientia, ſed ex ſubtilitate ingenii, ficte. n. ſatisfacit, qui pręſ
cribit, quia habet exceptionem præſcriptionis, quam põt obii-
cere, ita cãtat litera ĩ d. l. ſi pupillus. Sed anima defuncti ex obie
ctione pręſcriptionis, & ex hac ficta ſolutione, reſpõdeat mihi
Aret. an liberetur a peccato? fateretur quidem, ſi poſſet nobiſ
cum loqui, eam non liberari, quia non remittitur peccatum, niſi
ſi uere reſtituatur ablatum, quando datur facultas reſtituendi,
& ſatisfaciendi, regula, peccatum, de regulis iuris. in 6 & ſi forte
dicatur, quod imputatum eſt creditori, qui paſſus fuit hæredem
ex perſona pręſcribere, & non defuncto, aduertat qui hoc ve-
lit aſtruere, q̃ defunctus in culpa eſt, qui dedit cãm hęredi, vt p̃-
ſcriberet; vnde cũ ipſe fuerit cã cauſę, cẽſetur ẽt cã p̃ſcriptionis
cãę, l. manumiſſiones, ff. de inſti. & iur. vnde forte in iſto p̃ſcto
poſſet diſtingui. aut defunctus antequam moreret erat in mora
& tũc qa mortuus fuit cũ peccato p̃p morã nõ ſoluẽdo, procedat
cõis opi. q̃ heres nõ põt pręſcribere ẽt ex perſona ſua, cũ tenea-
tur aiam defuncti releuare. Aut defũctus non fuit in mora, &
procedat opi. Bal. q̃ poſſit heres ex perſona ſua p̃ſcribere cum bo
na fide ſpacio longiſſimi tpis. & hoc mõ concordabũtur opinio-
nes Docto. Cũ igit d. Petrus fuerit in mora, vt p̃ſupponitur in al
legationib. clariſſimi d. Gia. Ideo in eius ſuiam concurro, & te-
neo q̃ hmõi pręſcriptionis exceptio nõ ſit admittenda ad im-
pediendam litis conteſtationem, ſed nec ad perimendam inten-
tionem nobiliũ Alzarii & conſortum Burgũdionũ. Laus Deo.

De ſenten. & re iudi. ſuper poſſ. & an ab ea liceat appel.

RESPONSVM L.

ALlegatio ſuſpecti iudicis adeo eius iuriſ-
dictionẽ afficit, q̃ ſnia poſt alle
gationem ſuſpecti lata ſit ipſo iure nulla, & ſe-
cundũ iuris ciuil. rõnes ſimplex iudicis recuſatio
eius iuriſdictionem afficit, licet aliqua ſuſpicio-
nis cã nec deducatur, nec probetur, nã per ſim-
plicem recuſationem dubius redditur iudex. Licet a ſnia ſuper
mero poſſeſſorio lata de iure ciuili appellari non poſſit, tñ ſi nis
quæ euidenter appareat, quis inficiaturus eſt appellari nõ poſſe?
quæ ẽt (nemine diſcrepãte) nulla dici põt, & maxime ſnia, de qua
agit̃, q̃ interlocutoria eſt, a qua appellare licere receptũ eſt. Cũ Be-
rengarius ſubſtitutus ſimili ac portoris titulo vtat̃ cõ inſtitutũ, du
biũ nõ eſt eũdẽ ſe legitime opponere poſſe miſſioni in poſſeſ-
ſionẽ fiẽdę ex edicto diui Adri. attẽto q̃ inſtitutus eſt incapax
ad ſuccedendũ, & ſublato primo gradu inſtõnis teſtm̃ vires a ſe-
cundo gradu aſſumere indubitati iuris eſt; nam quilibet, cuius in-
tereſt, legitimus dr̃ cõtradictor, ſi de agentis perſona legitime non
cõſtet, quare nõ appareat, an Claudius ſit ille met, de quo cõtendi-
tur, & an ẽt legitimatus ſit, conſtet autem ipſum ſpuriũ eſſe, & cõ
ſequenter inhabilem ad ſuccedendũ, dicendum eſt Berengariũ
quo ad exceptiones, quæ ad perſonã actoris opponunt̃, mixta
conſideratione perſonę legitimũ contradictorem eſſe. Nec aſ-
ſerta legitimatio per ipſum Claudium eidẽ vllo iure prodeſ-
ſe põt, cũ legitimatio ex falſa cã, & per ſubreptionem obtẽta, ac
impetrata fuerit, & in ea circũuentus fuerit legitimans: quare
de iure ſubſiſtere non põt, quæ etſi valida foret, nihilominus cũ
agatur de emphyteuſi eccleſiaſtica, communis eſt ſcribentium
ſchola in hmõi emphyteuſi legitimatum ſpuriũ nullo iure ad-
mitti poſſe, licet pro ſe & filiis ſuis, vel pro ſe & hęredib. quibuſ
cunque, quibus ſors dederit, ſuſcepta ſit: nam ad ſpurios & re-
probos hæredes hmõi conceſſio non pmittitur, & quorum cõ
ceptui reſiſtit eccleſia: iure ergo potuit Berengarius miſſioni in
poſſeſſionem fiendę ſe opponere ac contradicere.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata poſt allegationem ſuſpecti iudicis, eſt ipſo iure nulla.*
2 *Iudex certus eſſe debet ſuę iuriſdictionis.*
3 *Licet a ſententia ſuper mero poſſeſſorio de iure ciuili appellari non poſſit nulla tamen dici poteſt. & vide nu. 4.*
5 *Ab interlocutoria meri poſſeſſorii appellari poteſt.*
6 *Expreſſa pupillaris continet tacitam vulgarem.*
7 *An vitiato expreſſa tacitum vitiari ſit neceſſe. & vide nu. 13.*
8 *Subſtitutus inſtituto potior, legitimus eſt contradictor ad impediendam miſſionem in poſſeſſionem.*
9 *Sublato primo gradu inſtõnis, teſtamentum aſſumit vires a ſecundo.*
10 *Quæ requirantur ad probandam legitimationem.*
11 *Perſona petens ſe mitti in poſſeſſionem plene legitimari debet.*
12 *Exceptiones dubiæ non dicuntur, ſi ex apertura librorum & inſtrumentorum probari poſſunt.*
14 *Spurii largo ſumpto vocabulo, naturales recte appellari poſſunt.*
15 *An aſſerenti ſe filium incumbat onus probandi, & ibi vide an nominatione probetur filiatio.*
16 *Quilibet tenetur probare fundamentum ſuæ intentionis.*
17 *Ex identitate nominis identitas corporis præſumitur.*
18 *Infans an legitimari poſſit.*
19 *Legitimatio ex falſa cauſa facta nullius eſt momenti, & quid de ſurreptitia, uide nu. 20.*
20 *Dictio, tunc, iuncta verbo præteriti temporis, eſt abnegatiua præſentis.*
21 *Spurius legitimatus an ſuccedere poſſit in emphyteuſi eccleſiaſtica, & vide num. 13.*

In

34 *In contractibus & ſtatutis eccleſiæ, appellatione filiorum non ueniunt ij, quorum conceptui reſiſtit eccleſia.*

Reſpon. interpreta.

PRoſequendo Ordinem propoſitarum dubitationũ,paucis vt decet,conſultationibus reſpondebo. Circa primum dubium:an ſententia lata per iudicem recuſatum,ſit ipſo iure nulla,poſſem plura ſcribere,ſed quia articulus tritus eſt,& notiſſimus;deciſiue procedam ſequẽdo cõem opinionem. Rñdeo itaq; ſniam poſt propoſitam exceptionem re
1 cuſationis latam, † eſſe ipſo iure nullam , quia ſtatim ꝙ iudex allegatur ſuſpectus,eius iuriſdictio affecta remanet,l.1.C.ſi qua cun.prędi.poteſt.per quam legem ita determinat Bar.& Imo. & Alex.in l.quia poterat,ff.ad Treb.& fuit originalis opi.gl.in c.quoties,el 1.2.q 6 ſequũtur Hoſt.& Io.An Car. Pan.& Pręp. in c.cum ſpeciali,de app.Gem.& Pet.de Anch.in c.iudex,de officio dele.lib.6 Sal.in l.apertiſſimi,C.de iud.& in auth.offeratur, C.de lit.conte.Bal in c.ſuſpicionis,de offi dele. & in d.c.cũ ſpeciali,ubi aliam rõnem adducit,nã propoſita recuſatione,iudex redditur dubius de ſua iuriſdictione, ergo proceſſus factus ab
2 eo non ualebit, qa † iudex dẽt eſſe certus de ſua iuriſdictione,l. quęro,in fi.ff.de eo,qui pro tut.tradit Bar.in l.multum intereſt. ff.de ꝯdi.& dem.probatur in c. delegati,in prin.de offi dele.& ſm iſtam opi.conſuluit Pau.de Caſt.conſi.231. viſis actis , circa principium,in 1.parte.Lud.Ro.in conſi 230.circa primum . & pleniſſime Alex.conſi.89.diligenter conſideratis, lib.1.nec diſcrepat Dec.conſi.175.in cauſa falſitatis,col.1. & iſta opinio eſt abſq; dubio uera de iure ciuili , quia ſm iuris ciuilis diſpõnem ſimplex recuſatio afficit iuriſdictionẽ iudicis, abſq; eo ꝙ deducatur,& ꝓbetur ſuſpicionis cã,ut no.per gl. & alios,in d.l.quia poterat,& ibi per hanc rationem ita tenet Lud. Roma.qui etiã ꝯſulẽdo tenuit idẽ in cõſ.192.circa primũ ꝯſultationis articulũ. & idem ante eum tenuerunt Matthe.in c.inſinuãte,de offi. dele.& Imo.in d.c.cum ſpeciali,& in l.quidã ꝯſulebãt, ff.de te tu. ex quo apparet,ꝙ opinio Inn.& ſequaciũ non reſragat,tum quia cõis eſt in contrarium, tum quia illa procederet de iure canonico,& in terris eccleſię,non in terris quib. ſeruatur ius ciuile. Item non procederet in caſu,in quo per ſtatutum propoſita recuſatione transfertur iuriſdictio in alterum,ut ꝓponitur in caſu iſto ſm eundem met Inno.in d.c.inſinuante. qui ita rñdet ad l.1.C.ſi quacun.prędi.pot.ut ibi idem uoluit Bal.ſequitur Ang. & ibi refert Alex.in d.l.quia poterat.Imol.& Mod.in d.c.cum ſpeciali. Ad ſm rñdeo,ꝙ licet a ſnia lata ſup mero poſſeſſorio
3 non poſſit † de iure ciuili appellari ſm magis *cõem* opinio. Doctorum ita intelligentium,l.vni.ſi de mom. poſſ. C. tñ poteſt dici nulla,ſm Bal.in d.l.uni.quem ſequitur Sal. & licet Sal. dicat eſſe uerũ,ſi nullitas ſimpliciter propoſita fuerit,ſecus ſi additum ſit & ſi qua ſit,appello:tñ opinio Sal.in hoc ultimo cõiter reprobatur,ut late oſtendit Ale.cõſi.2.lib. 3 & Iaſ.in l Tinc textores,§.1 ff.de leg 1.ubi ipſi concludunt ſententiam ſuper poſſeſſorio poſſe dici nullam,nec propoſitionem nullitatis uitiari, licet additum ſit,& ſi qua ſit, appello, rõnibus adductis p eos, quas non refero,ne fruſtra trãſferatur charta in papirum. & ꝙ ſententia lata in poſſeſſorio adipiſcendæ virtute l. fi.C.de edi.diui Adr.tol.poſſit dici nulla,tenẽt Alex.& Mod.in d.l.fi.& eſt ip
4 ſa ueritas,quia a ſententia ſup mero poſſeſſorio euidenter † iniqua,licet appellare,etiam de iure ciuili , ſecundum Bald.in d.l. uni.quem ſequitur Ale.in l.4 §.condemnatum,ff.de re iu.ergo etiam de nullitate dici poterit,quia nullitas, & notoria iniuſtitia paribus paſſib. ambulant,c.inter cæteras,de re iud.& ꝙ poſſit ſententia ſuper mero poſſeſſorio dici nulla,firmat etiam Iaſ. in l.1.C.de bon.poſſeſ.contra tabu. nec ab hac ſententia aliquis diſcrepat,quẽ viderim . Ideo latius nõ inſiſtam.Sed videtur,ꝙ non ſolum licuerit proponere nullitatem ipſius ſententiæ ,ſed etiam licuerit appellare , quia licet ab ipſa ſnia lata in poſſeſſorio non appelletur , tamen ab interlocutoria lata in cauſa poſſeſſoria bene licita eſt appellatio,ſecundum Bal.in l.poſt ſententiam,C.de ſenten.& inter.omn.iud.ubi formaliter dicit, ꝙ licet
5 a ſententia poſſeſſorij non appelletur,tamen ab † alio grauamine poteſt appellari,puta ſi interloquatur teſtes , vel poſitiones nõ eſſe admittendas,idem tenet Saly.in d.l.uni.C.ſi de momẽ. poſ.fue.appell.& dicit Bald.in cap.ex cõqueſtione,de reſt.ſpol. ꝙ in cauſa poſſeſſorij ab inordinato proceſſu appellatio eſt ꝑmiſſa,& illud dictum dicit ſingulare Iaſ.nec alibi legiſſe,in d.l. 1. C.de bono.poſſeſſio.contra tabu.ſed idem tenuit Bal. in l.incerti,C.de interdi.& in capitu. 1.de mili. uaſa.quem refert , & per ſimilia comprobat Paris de puteo in tract.,ſynd.cha.a.uer. an ſtante dicto ſtatuto ualida ergo eſt appellatio Berengarij ab interlocutoria,qua reiectę ſunt poſitiones & articuli, & ab ea interlocutoria,qua reiecta fuit ſuſpicionis exceptio,& ab inordinato proceſſu,nam videtur ad huiuſmodi ſententiam proceſſum inordinate,quia ſine citatione.citatio enim proceſſit ad audiendũ eius ordinationem,& ſic ad vnam tantũ, & tamen tres ſimul, & ſemel iudex protulit ſententias,contra notata per gl & ſcriben.in cle.ſæpe,in ver.poſt dationem,de verb.ſign.debuit n.ad vnamquanq; pars ſpecialiter citari,vt ẽt not.ibi in ver.ad id,& in c.conſuluit,de offi.deleg.1& in l.conſentaneum , C.quõ & qñ iudex.concluditur ergo. ꝙ per iudicem nullitatis & appellationis reuocanda eſt immiſſio,vt in ſimilib.terminis cõſuluit Ludo.Ro.ꝯſi 220.circa primũ,col.1.Circa tertiũ,qd tangit negotium principale,de quo diſceptatur , duo ſunt principaliter diſcutienda Primũ an Berengarius ſubſtitutus dicatur legitimus contradictor ad impediẽdam miſſionem in poſſeſſionem petitam per inſtitutum.Secundo,poſito ꝙ dicatur legitimus ꝯdictor, an exceptiones oppoſitæ contra inſtitutum ſint efficaces ad impediendam miſſionem in poſſeſſionẽ,& an ſublatæ fuerint ex adductis,productis, & replicatis per inſtitutum.quo ad primum aut Berengarius dicit ſe ſubſtitutum per fideicommiſſum,& tunc non erit legitimus ꝯdictor,qa ſubſtitutio fuit concepta in forma pupillaris ſubſtitutionis, quæ nõ continet fideicommiſſum,nam vt not.in l. 2.& in l.centurio,ff.de vulg.& pupil.aut dicit ſe ſubſtitutum pupillariter,& tunc non poteſt dici legitimus ꝯdictor , quia caſus pupillaris ſubſtõnis non euenit, cum viuat ipſe pupillus inſtitutus:aut dicit ſe ſubſtitutũ vulgari
6 ter,quia expreſſa † pupillaris continet tacitam vulgarem,l.iam hoc iure,in prin.ff.de vul.& pup. & tunc ẽt videtur dicẽdũ,ꝙ non ſit legitimus contradictor, quia vulgaris expirat adita hęreditate per inſtitutum,l.poſt aditã,C.de impu.in caſu iſto Claudius hęres inſtitutus adiuit,ergo &c.& ſi forte dicatur,ꝙ Claudius hæres eſſe non poteſt,quia ſpurius,& conſequenter locus debet eſſe vulgari tacitæ, quæ intelligitur facta in caſu voluntatis,& in caſu impotentiæ,l.cum proponas,C.de hęred.Inſti adhuc non vr legitimus contradictor,quia ſubſtitutus dicendo,ꝙ inſtitutus eſt ſpurius,impugnat pupillarem ſubſtitutionem de ipſo factam,quæ ſolum fieri poteſt liberis legitimis pupillis,& in poteſtate teſtatoris conſtitutis,ut no.in l.moribus,ff.de vul. & pup.non autem ſpurijs & naturalib.tantum,l. Lucius,ff.eo. Si modo Berengarius prætendat expreſſam pupillarem continentem tacitam vulgarem non valere , etiã videtur neceſſario fateri tacitam vulgarem contentam in expreſſa pupillari non te
7 nere,quia vitiato expreſſo, † & tacitum uitiari neceſſe eſt, l 3. §.qui habet,ff.de ſerui.ruſti. prædi. Præmiſſis non obſtantibus, credo firmiter Berẽgarium poſſeſſorem fuiſſe & eſſe legitimũ cõtradictorem, quia allegat ſimilem titulum inſtitutionis,quẽ dicit eſſe potiorem titulo primi inſtituti.quo caſu Alber. Bal.
8 & omnes in d.l.fin.concordant † talem eſſe legitimum cõtradictorem:ꝙ autem ſubſtitutus allegat ſimilem titulum ſatis conſtat,quia dicit ſe inſtitutum hæredem. nam omnis ſubſtõ dicitur ſecunda inſtitutio,vt per glo.& ſcriben.in rub.ff.de vulga. & pupill.& omnis ſubſtitutus dicitur inſtitutus,l.in ratione legis falcid.l.a 1.§ penul.ff.ad legem Falcid.& licet primus inſtitutus pferatur ſubſtituto regulariter,tñ fallit , qñ primus inſtitutus eſt incapax,vel alias inhabilis ad ſuccedendũ ,quia tũc ſubla
9 to primo gradu inſtitutionis,teſtamentum † aſſumit vires a ſecundo gradu ſubſtõnis,l.3.in fine ff.de libe.& poſth.tradit Bar. in l.1.in ſecundo effectu, ff de vulga.& pupilla.vbi ſpecie tangit caſum noſtrũ ,quando inſtitutus non eſt natus ex legitimo matrimonio,tunc teſtamentum incipit a ſecundo gradu,l 2.C.de hęredibus inſtituen.& ſi dicatur forte,licet in iudicio petitorio ſubſtitutus vulgariter pręferatur inſtituto incapaci, tñ quia vitium inſtitutionis nõ eſt viſibile ex inſpectione teſtamẽti,non dẽt poſſe ſubſtitutus impedire quominus inſtitutus mittatur in poſſeſſionem,l.ſecunda,& fi.C.de edic.diui Adri.tol.unde nõ videtur legitimus contradictor. Reſpondeo , ꝙ imò etiam in poſſeſſorio ſubſtitutus dicitur legitimus contradictor,ſi prętẽdat inſtitutionem nullam eſſe tali nullitatis vitio,de quo poſſit incõtinenti apparere,vel niſi de vitio nullitatis appareret ex ipſo teſtamento.ita concludunt Barto. Salyce. Pau. Iaſ.& omnes in l.prima,C.de edic.diui Adria.tollen. in caſu noſtro opponitur vitium nullitatis,de quo apparet ex teſtamento,nam teſtator appellat Claudium inſtitutum filium naturalem:& licet addat ipſum eſſe legitimum, tamen teſtatori non creditur,niſi de legitimatione fides fiat,per ea quę not.glo & omnes ſcriben in l.ſi donatione,C.de collatio.& per Bart.in l.ſi forte, ff de caſtr. pecul. & ſi forte dicatur factam fuiſſe fidem de legitimatione. Reſpondetur dupliciter . Primo,quod non dicitur facta fides,
10 niſi inſtrumenta legitimationum producta † ſint citata parte, & dato termino ad opponendum,ut concludit Bar.in extrauagan.ad reprimendum.in verbo,de plano,per tex.in lege finali, C.de fide inſtru.Secundo,poſito ꝙ ſint exhibita inſtrumẽta legitimationum ſeruatis ſeruandis,qđ factũ non fuit,tñ aduerſus ipſam legitimationem audiendus fuit.& eſt Berengarius, ẽt in iſto iudicio poſſeſſorio , tum quia vt ẽ.dixi, ſi inſtrumenta debent legitime exhiberi,neceſſe eſt, ꝙ ſtatuatur Berengario ter-

minus ad opponendum, tum quia in poſſeſſorio iudicio perſona
11 petens ſe mitti in poſſeſſionē dēt plene † legitimari, adeo quod
quilibet, cuius intereſt, dicetur legitimus ꝯtradictor, quo ad exce-
ptiones, quas ponit ꝯtra pſonā agentis, iſta eſt theorica glo. Bar.
& Saly. & omnium in l. 2. C. de edic. diui Adria. tollen. quā Do-
ctores extollunt ibi, & in varijs locis, de quibus per Iaſ. in rubr.
C. qui admitti. nunquam n. cenſentur excluſę exceptiones, quæ
reſpiciunt inhabilitatē, ſeu illegitimitatē pſonę ſm Fel. in c. ex
parte, col. 2. de offi. del. debet ergo in iſto iudicio poſſeſſorio ple
ne conſtare de perſona Claudij, qđ ſit ille Claudius in teſtamē-
to nominatus, & quod vere ſit legitimatus, & quo ad illas exceptio
nes, Berēgarius, & quilibet poſſeſſor eſt legitimus cōtradictor,
ſm Bal in d. l. fin. verſi. differunt tñ. Præterea, & tertio reſpon-
detur, quod non poteſt dici, qđ exceptiones, quas opponit Berē
garius, requirant altiorem indaginem, quia ſunt tales, qđ ex par
te ipſius Berengarij non exigunt aliquam probationem, neque
dilationem expoſtulant, nam exceptiones ꝯ perſonam Claudij
oppoſitæ eo ipſo probantur, quod ex aduerſo contrarium nō
iuſtificatur. Exceptiones vero oppoſitæ contra legitimationes
conſiſtunt in iure, & ex apertura librorum veritas earū ſit om-
nibus manifeſta, ergo non dicunt requirere altiorem indagi-
nem, quia quæ ſunt iuris, dicuntur certa, liquida & notoria, l. or
namentum, vbi Bar ff. de auro, & argento lega. non enim poſ-
12 ſunt dici dubiæ exceptiones, † quarū deciſio ex apertura libro-
rum pōt reperiri, vt concludunt Bald. & Saly in l. cū proponas,
C. de rebus cre. & Iaſ. in l. pen. col. pen. C. de pac. & in terminis
noſtris idem potuit Iaſ. in l. 1. in fi. C. de edic. diui Adriani tollē.
vbi iſtud fundamentum fecit contra Bart. ibi, quod fundamen-
tum in ſe veriſſimum eſt, licet in caſu illo nō ſtringat cōtra Bar
tolum vt videri poteſt, quod hic non diſcutio, quia nihil ad ca
ſum noſtrum. Sit igitur concluſio, qđ Berengarius, quantum
ad has exceptiones quę ad perſonam actoris opponuntur, vel
ad merita cauſæ mista conſideratione perſonæ & cauſę, dr̄ le-
gitimus contradictor, & ita in ſpecie quando opponit, qđ inſti-
tutus non eſt capax inſtitutionis, quia ſpurius, ſtatuit Baldus in d.
l. fi. col. 10. ver. 8. ſtudeat reus. Non obſtat in quātū ſupra dicebā,
quod Berengarius dicendo pupillarem expreſſam eſſe nullam:
etiam tacitam vulgarem, ſuper qua ſe fundat, nullam aſſerere
videtur, quia iſtud eſt a veritate deuium, ſtat enim ſimul ꝙ pu-
pillaris expreſſa non valeat, & tamen ſuſtineatur tacita vulgaris
in ipſa pupillari comprehenſa, ſecundum Bart poſt Gul. quem
☞ *communiter* Docto. ſequuntur, in l. 1. in vlti. q. ff. de vulg. & pupil.
13 in primo. 2. & 3. requiſito, ff. eod. quia vitiato † expreſſo, non vi-
tiatur tacitum æque principale, l. ſi fideiuſſor, ff. de leg. 1. Venio
nunc ad ſm articulum huius tertiæ dubitationis, videlicet ad di
ſcuſſionem exceptionum, quas deducit Berengarius. Primam,
quæ fundatur in errore teſtatoris, qui inſtituit Claudium tanq̃
naturalem cum ſit ſpurius, non puto militare, quia largo ſum
14 pto vocabulo, etiam ſpurij dicuntur † naturales, ſecundum gl.
Panor. & omnes, in c. per venerabilem, qui fil. ſint legiti. & glo.
in l. quoties idem ſermo, ff. de reg. iu. & eſt tex. in c. innotuit, de
elec. & ex legitimationibus, ad quas teſtator ſe refert, conſtat
teſtatorem intellexiſſet Claudium eſſe ſpurium, licet ipſum na-
turalem ſimpliciter nominauerit. Imò ex quo teſtator præten-
debat Claudium fore legitimum, non debuit amplius ſpurium
appellare, tam in legitimatione vltima, quam in teſtamento, &
eſt tex. pro hoc dicto Bal. in l. Imperialis, quem ibi no. idē Bald.
& Saly C. de nup. & Alex. conſi. 1. vol. 1. col. 4. Secundam autē
exceptionem, quod Claudius non ſit audiendus, niſi prius pro-
15 bet ſe eſſe filium teſtatoris, quilibet diceret militare, quia † qui
dicit ſe filium, ſi negetur, probare debet, l. 1. & l. ei, qui. ff. de pb.
& in terminis noſtris ita conſuluit Bal. conſi. 180. mortuo filio,
lib. 1. In contrarium facit, quia teſtatori nominanti eum filium
credendum videtur, niſi per negantes contrarium probetur, ut
ſignanter determinat Bar. in l. quod Senatus, §. idem per contra
rium, ff. de lib. agnoſ. per tex. in l. quidam. ff. de prob. ubi caſus, &
in ſpecie, qđ nominatio in inſtitutione filij præſumptiue pbet
filiationem, & transferat onus probandi in aduerſarium, tenet
Inn. & Are. & Fel. in c. per tuas, de prob. glo. Bald. & Sal. & alij
☞ *communiter*, in l. neque profeſſio, C. de teſta. dicentes, quod illa
lex, quæ vult, quod profeſſio patris non probet, ſane intelligi-
tur, id eſt, non probat aliter filiationem, quin ſi per aduerſariū
probetur teſtatorem erraſſe, & non mittetur legatum & inſtitu
tio, ſed tamen inducit præſumptionem talem, quod onus pro-
bandi transfertur in aduerſarium, ut etiam tenuit Bal. in caſu no
ſtro, in capitulo ex tranſmiſſa, col. 2. de reſtitu. ſpo. & licet Iaſ.
in d. l. neque profeſſio, dicat ſe dubitare, tamen loquitur quo ad
probationem neceſſariam: nam quo ad illam fateor, quod ex
inſtitutione non probatur filiatio probatione neceſſaria, per
tex. in l. ſi pater, C. de hæred. inſtit. ſed bene probatur præſum-
ptione, quæ præſumptio transfert onus probandi in aduerſariū,
d. l. quidam, ff. de probatio. Tertia exceptio, quod Claudius nō
ſit ille, qui fuit inſtitutus, & nominatus magis videtur vrgere,
quia tenetur Claudius probare, quod is ſit ille Claudius, ſi nege

16 tur, cum ſit † fundamentum intentionis ſuæ, l. cū qui, de prob.
& Lactor, C. eo. tit. & bene faciunt ea no. per Bar. & alios, in l. inter
ſtipulantem, §. 1. ff. de verb. obl. & per Fel. in c. cum Ioannes he
remita, de fide inſtru. ſed adhuc ſuper iſta exceptione non vide
17 tur inſiſtendum, quia probato quod ille vocetur Claudius Siene
rij, præſumendus erit ꝙ ſit ille, quia † identitas nominis facit
præſumi idētitatem corporis, l. qui habebat, ff. de manu. teſt. per
quem tex. conſuluit Bal. conſi. 70. cū apparet, lib. 4. & hoc maxi
me verum erit in caſu noſtro, in quo inſtrā legitimationū repe
riuntur apud ipſum Claudium, quo caſu pſumitur, ꝙ ſit ille, q
nominatur in eis, ſecundum Bald in l. ſi qua per calumniam, in
fine per illum tex. in argumen. C. de epiſcop. & cleri. cum cōcor
dantibus allegatis per Fely. in c. coram, col. 3. de offic. de lega.
arbitror etiam quod Claudium poſſet probare tractatus, & cō
munem famam, ꝙ ſit ille Claudius, & ꝙ ſit filius, quibus proba
tis conſtaret de perſona, & filiatione, vt traditur in d. c. per tuas,
de probatio. & in cap. per tuas, qui fil. ſint legi. ideo non multū
puto laborandum ſuper iſtis friuolis, ſed ad fundamenta magis
realia deueniendum eſt, videlicet ad legitimationes, ſuper qua
rum validitate conſiſtit victoria Claudij, & ſup inualiditate con
ſiſtit palma Berengarij ſubſtituti: in proceſſu duæ legitimatio-
nes reperiuntur inſertæ, ideo particulariter de vtraque eſt vidē-
dum. Circa primam, multa poſſent dici: ſed omiſſis ſuperfluis
arbitror abſq; dubio, qđ talis legitimatio nihil proſit ipſi Clau
dio pluribus rōnib. Et non inſiſtendo ſup articulo, an infans le
☞ gitimari poſſit, quia *communiter* ſententia eſt, † ꝙ ſic, vt per Bar.
18 & ſcriben. in l. iubemus, C. de emancipa. liberto Barto. conſilio
105. & conſilio 119. libro quinto, vbi vult, quòd licet infans non
poſſit conſentire, tamen legitimatio tenet, & quo ad patrē ſta-
tim ꝙ eſt legitimatus, trāſit in eius poteſtatem, adeo ꝙ tanquā
legitimus adminiſtrator poterit eamde petere, quòd legitime-
tur, etiam quo ad ſucceſſionem maternam, & alibi dicit, ꝙ in-
fans & furioſus poteſt a Principe legitimari, nec obſtat, quód
requiritur quod legitimatus conſentiat, §. generaliter, in Auth.
quibus mod. natura. effici. ſui. quia infans, & furioſus finguntur
conſentire, cum agatur de eorum commodo, & fauore. Con-
cludendum intrepide puto hanc legitimationem fore nullam
19 ex infraſcriptis rationibus. Primo, quia legitimatio † facta ex
falſa cauſa nihil valet, l. 3. ff. de nata. reſtitutio capit. quia circa, de
conſangui. & affin. cap. quod ſuper, vbi Bal. & Moder. maxime
Fely. col. 1. de fide inſtrumentorum. nam ſicut vitiat inſtitutio-
nem, l. ſi pater, C. de hæred. inſti. & l. fin. eod. titu. & ſententias, l.
qui teſtamento, ff. de excuſatio. tuto. cum ſimi. ita vitiabit legi-
timationē. Iſta aūt facta fuit ex falſa cauſa, quod ex eo patet, qa
Chriſtianiſſimus Rex aſſerit ſe inclinatum moribus, & virtuti-
bus, quibus coruſcat ipſe Claudius, quod certe falſiſſimum eſt,
cum Claudius tunc eſſet infans annorum trium, qui nihil ſcire,
vel diſcernere poterat, l. 1. C. de fal. mone. l. pupillus, ff. de acqui.
heredita. accedat, ꝙ dicta legitimatio facta dicitur ad inſtantiā,
& poſtulationem dicti Claudij, qui neque adhuc fari ſciebat,
vnde de falſitate ſuſpecta dicitur, ſeu redditur iſta legitimatio,
apparetque Regem fuiſſe circumuentum, ergo ea deficiēte cau-
ſa finalis erit legitimatio inualida. Et per iſta reperio, ita in ter-
minis decidere hanc quæſtionem Per. de Anch. cōſi. 241. ex te-
nore priuilegij, quem refert & ſequitur Fely. in d. cap. quod ſu-
20 per, columna prima. Secundo, quia ſurreptio † ita vitiat legiti-
mationem, ſicut cętera reſcripta, & diſpenſationes, d. l. 1. de na-
ta. reſtituen. & comprobat latiſſime Cur. ſenior. cōſi. 113. ſtatu-
to Ianuæ. eſt aūt huiuſmodi prima legitimatio ſurreptitia, quia
Claudius tacuit, ꝙ Dominicus eius pater haberet tunc vxorē,
quod ſi expreſſiſſet, forte gratiam non impetraſſet, aut ſaltē nō
ita de facili obtinuiſſet, ergo ſurreptitia, cap. poſtulaſti, cap. ſup
literis, de reſcript. & per hanc rationem ita iudicando conſu-
luit Oldra. conſilio 247. factum tale eſt, quidam Rex. & Alexā.
conſilio 193. aſſumo, libro ſecundo. vbi ampliat etiam quòd le-
gitimatio ſit facta cum clauſula de plenitudine poteſtatis, & Al-
be. de Roſa. in rub. C. de natu. liber. columna 2. & Aret. in l. ex
facto, col. 6. ff. de vulg. & pup. per tex. in §. ſi quis. vero, in Auth.
quibus modis natu. effici. legi. quinimo falſitatem expreſſit, qa
dixit patrem tunc coniugatum non eſſe. Illa enim verba, tunc
vxorati, abnegāt, quod tempore legitimationis pater eſſet vxo-
ratus, tum quia dictio, tunc, extremitatem temporis tantū deſi-
21 gnat, l. 4. §. 1. ff. de condi. & demonſtratio. & iuncta † cum verbo
præteriti temporis eſt abnegatiua præſentis, vt no. in cap. ſoli-
tę, de maioritate. & obedien. & in l. 3. §. lege Iulia, ff. de teſtam. ſed
illud falſo expreſſum fuit, ergo tanquam offendax precator ca-
rere debet impetratis, l. fin. C. de diuer. reſcrip. cap. ſecundo, de
reſcrip. cum vulga. Accedat, quod non fuit Rex certificatus, qđ
Claudius eſſet infans; quod ſi fuiſſet expreſſum, non ita faciliter
conceſſiſſet, ergo legitimatio tanquam ſurreptitia non valebit,
dicto capit. poſtulaſti. ea enim, quæ difficiliorem reddere Prin-
cipem poſſunt ad concedendum gratiam, ſunt Principi notifi-
canda, alias legitimatio non tenet. faciunt dicta Philippi Corn.
conſilio 245. licet colum. 1. in fine lib. 1. infantes autem nō ita de

facili

facili legitimatur ſicut maiores, eo quia rediguntur in patriam poteſtatem abſque eorum conſenſu, ut per Ful. in l. fi. ff. de iis, q ſunt ſui, vel alie.iur. hinc eſt ꝙ habens poteſtatem ab Imperatore, vel Rege, legitimandi ſpurios & inceſtuoſos, non tamē cenſetur habere poteſtatem legitimādi infantes, quia iſtud princeps difficilius concedit, ſm Ang. in l. iuuin. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie.iur. per illum tex & Curtius ſenior cõſi. 19. viſo priuilegio, col. 1. & Soc. cõſi. 395. in cauſa contra filios, col. pe. lib. 2. Et hęc de prima legitimatione dixiſſe ſat erit. fateor enim, ꝙ plura alia contra dictam legitimationem dici poſſēt, ſed quia pręmiſſa ſufficiunt ad demonſtrandū illius nullitatem, prolixior non ero. Circa ſecundam legitimationem obtentam a d. Seneſchallo, nō inſiſtam, quia eius validitas vel inualiditas dependet a poteſtate d. Seneſchalli, quam videre vellent antequam quicquam ſcriberem, ne in incerto vagarer. Circa vltimum dubium, poſito ꝙ legitimatio valeret, an ſpurius legitimatus ſuccedat in emphyteſi eccleſiaſtica, *communis* eſt concluſio, ꝙ legitimatus non ſucce-

22 dat in emphyteuſi eccleſiaſtica † ſuſcepta pro ſe & filiis ſuis, ita late concludit Alex. in l. ex facto, §. ſi qs rogatus, ff ad Trebel. et in cõſ. 64 & 128. li. 1. & cõſi. 60. col. 1. & ſeq. li. 2. & in hoc abūdāt auctoritates: ſed difficultas eſt, quod ſi emphyteuſis eccleſiaſtica conceſſa fuerit pro ſe & hæredib. ſuis quibuſcūq;, quibus ſors dederit, an tunc naturales legitimati ſuccedant in tali emphyteuſi? Super iſto puncto reperio Decū notabiliter adhuc tenere, ꝙ

23 legitimatus † non admittitur ad emphyteuſim eccleſiaſticam, quia talis clauſula pro ſe & hæredibus, & quibus dederit nō intelligitur de hęredibus reprobans, contra Petrū de Anch. conſ. 71. in cā venerabium. quod ego etiam credo veriſſimū, qa nō eſt veriſimile, ꝙ eccleſiæ ſeu plati, qui noīe eccleſiæ fecerūt inueſtituram, intellexerunt de filiis hēdib. qui ſine peccato concipi nō pñt, ſecundum Gemi. in capit. ſtatutū, s in fi. de hære. li. 6. vbi generaliter concludit, quod in contractib. & ſtatutis eccleſiæ appel

24 latione filiorum non veniunt ii, quorum † cōceptui reſiſtit eccleſia, quod etiam uoluit Ange. conſi. 2 exoriente, ſuper primo. Ex iis puto ſatiſfactum omnibus quæſitis, quibus potuiſſem latioribus verbis reſpondere. Sed quia iſta ſufficiunt, nolui ſuperfluis & inutilib. animos legentium grauare. Laus Deo.

RESPO N. II.

Tertio prouocare nemini de iure licet, & maxime ſi in omnibus ſententiis repetita ſit clauſula, bene iudicatum, & male appellatum. Verū in propoſita facti ſpecie tertio prouocare licuit, nā aſſertæ ſententię nullomodo conformes dici pñt, quod neceſſarium eſt, vt appellatio vlterius non procedat, nam per duas primas poſſeſſorium, per tertiam & ultimam petitorium diffinitū. nullo ... tertia pręcedentibus, quibus addit, conformis dici poteſt, tum etiam quia Do. Lazarum ad inquellandum cogit, cum neque ... de iure agere, vel experiri cogatur, quare nulla eſt, ... contra iura ſit lata Nec clauſula, bene iudicatū, et male appellatum, in tertia appoſita operatur conformitatē, qa intelligitur cum additionibus & quantitatibus in ea expreſſis, vnde quod profertur cum adiuncto, non eſt proprie tale, & ſic ſimpliciter conformis; quare huic ſententiæ nullitatis, & manifeſtę iniquitatis exceptio obſtabit.

SVMMARIVM.

1 *Poſt tres ſententias conformes, tertio prouocare non licet.*
2 *Proprietas nihil commune habet cū poſſeſſione, & ideo ſentētia lata ſuper poſſeſſione non dicitur conformis ſententiæ latę ſuper proprietate.*
3 *Medium concludendi in quocunque iudicio attenditur.*
4 *Sententia, quæ aliquid addit, vel detrahit, conformis dici non poteſt.*
5 *Sententia lata contra iura, eſt ipſo iure nulla.*
6 *Verbum debet, ſi verbo poteſt, iungatur, neceſſitatem importat.*
7 *Appellatione arborū glādiferarū, arbores vtiles & nō ſteriles cōtinētur.*
8 *Quod profertur cum adiuncto, non eſt proprie tale.*
9 *Exceptio manifeſtæ nullitatis. & iniquitatis, impedit executionem etiam trium ſententiarum conformium.*

Reſpon. interpreta.

Quia Officiales Do. Lazari de Cruce, domini de Mōteſilico, inquiſitionē & titulos criminales fecerunt ꝯ hoīs dicti loci, eo ꝙ dicti homines laborauerunt terrā guaſtā, reducendo eā ad culturā, & eo qa quercus ibi exiſtētes ſciderūt, & eo quia glādes, ꝯ dictum territorium exiſtens legerunt communitas, & homines pręedicti, pręetendentes eſſe in quaſi poſſeſſione pręmiſſorum iurium intentarunt interdictum retinendæ, petendo ſe manuteneri in dicta ſua quaſi poſſeſſione, & officialibus prædicti domini iuberi, & præcipi, vt ab omni moleſtia & turba deſiſtant.

Super huiuſmodi iudicio poſſeſſorio latæ reperiuntur tres ſententiæ, quarū tenores ſubiiciuntur. Tenor primæ talis eſt, Quia reperimus vniuerſitatem, ſiue homines eiuſdem, non eſſe in poſſeſſione aſſerta, ſed dominium fore & eſſe in poſſeſſione. ideo ab impetitis ipſius vniuerſitatis, & hominum eiuſdē, dictum Do. Lazarum, dicti loci dominū relaxamus, & relaxatū dicimus & pronunciamus. eademq; noſtra ſentētia eſſe in poſſeſſione reſponderi faciendi per ſuos officiarios dictos hoīes terram guaſtam accipientes propria auctoritate, arboreſq; glandiferas vltra modum depopulantes, territorium glandium, terram guaſtam exteris ſingulis annis vendēdo, cui vult. Et defenſam faciendi & glandas legentibus prohibendi dicimus & pronunciamus, &c. Tenor ſecundæ, Dicimus & pronūciamus, bene & ſancte fuiſſe per officiales a quibus proceſſum & ſententiatum, dum prædictum do. dicti loci ab impetitis dictæ vniuerſitatis relaxarunt, & dum declarauerunt do. de Monteſilico eſſe, & fuiſſe in quaſi poſſeſ. reſponderi faciendi per ſuos officiarios prædictos homines terram guaſtam accipientes, & ad culturā redigentes auctoritate propria, arboreſq; glandiferas ultra modum depopulantes, male & inique fuiſſe pronunciatū, quo ad prædicta capita remittentes partes iudicib. a quib. pro executione facienda. In quantum vero declarauerunt prædictum d. eſſe in poſſeſſione territorium glandium, terram guaſtam exteris, cui vult alienandi, defenſam faciendi, glandes legentibus prohibend. dicimus & pronunciamus male & inique fuiſſe cognitum & iudicatum. Tenor tertiæ ſententiæ ſic ſe habet, Ex quib. prædictis in dicta tranſactione ſcriptis & comprehenſis, iūcto inſtrumento in hac noſtra inſtātia pro parte domini producto apparet quod pabulum glandium erat, & eſt ipſius dñi, & non vniuerſitatis in non ſpecificatis & non reſeruatis, & ſic non licuiſſe vniuerſitati depopulare nemus glandiferū, & ad agriculturam reducere, nec uti vltra tranſacta, & aliter faciendo, & utēdo ꝗ in l. ſiue in trāſactione dicatur, potuit, & debuit dñs inquieſtate ꝯ facientes, & nemus ad terram guaſtam reducentes, prout dñi primo & ſecundo loco iudicātes rōnib. & motiuis in eorū ſententiis exaratis (quas approbamus) declarauerunt, bene iudicatum pronunciando, & male ad nos appellatum, ſilentium quo ad illud caput imponentes conformitate trium ſententiarum denlatæ in eo ſolo articulo. Quātum vero ad aliud caput, pronunciauit tranſactionem alias inter partes initam obſeruādam fore. Ab hac ultima ſententia fuit prouocatum & appellatum ad ſupremā curiam Parlamenti, pro parte do. Lazari dicēt non licere tertio prouocare, cum ſint latæ tres ſententiæ (ut ab ipſo proponitur) conformes, ideo cōſilium quæritur an prædictæ tres ſententię in primo capite conformes dicātur, ita ꝙ veniant exequendæ. Conſideratis petitione, & ſententiis, de quib. in præmiſſo themate, viſum fuit prima conſideratione dictas ſententias fore conformes quo ad primum caput, & conſequēter non licere tertio † prouocare, vt C. ne lice. ter. prouo. in rubr. & nig. videbantur autem, ꝙ eſſent conformes ex eo, ꝙ per ſecundam & per tertiam pronunciatum fuit, bene iudicatum, & male appellatum a prima ſententia, & quando pronunciatur bene iudicatum, & male appellatum, conſtat clare de cōformitate, ſecundum Bar. in l. ſi expreſſim, ff. de app. & Alex. conſi. 3. viſo themate, lib. 5. Verum prædictis non obſtantib. arbitror ultimam nullo mō eſſe cōformem primis duabus, rationibus ſubſequentibus. Primo per primas diffinitur poſſeſſorium, per ultimam uero deciditur petitorium, ergo difformes, cum nihil cō-

2 mune hēat proprietas † cum poſſeſſione, l. naliter, §. nihil commune, ff. de acq. poſ. quod autem ultimus iudex pronūciauerit ſup petitorio, apparet ex medio concludēdi, de quo in ipſa ſnīa. Nā ex medio cōcludendi cognoſcitur, an fuerit pronunciatū in petitorio, aut poſſeſſorio, ſicut ex eo. medio concludēdi dignoſcitur, an actor deduxerit petitorium an poſſeſſorium, ut in terminis conſuluit Ale. in cōſi 69. Conſideratis his, lib. 10. & Dec. conſi. 62. in cauſa, col. 2. & hoc eſt generale documētum, ut in

3 quocunque † iudicio inſpiciatur medium concludēdi, ut tradit Bar. in l. certi condictio, in prin. ff. ſi cer. peta & in l. ſi prius, ubi Mod. ff de no. ope. nun. medium autem concludendi in ultima ſententia tale eſt, quia pabulum erat, & eſt d. Lazari, & quia nō licuit hominibus aliter uti quam in l. tranſactionis dicatur, &c. iſtud certe concludit in petitorio, & quo ad dominiū, nō quo ad poſſeſ. tum quia genit. Lazari denotat dominiū, l. 2. ff de relig. & ſump. fun. l. ſeruum Titii ff. mand. tum quia ſuper tit. trāſactionis fundatur tanto ſententiæ. qui tranſactionis titulus dominiū importat, l. trāſactionem quæ dominii, & l. ſi ſuper poſ. C. de tranſ. Scdo, per ultimā ſnīam quātum ēt ad primū caput

4 plura addunt primis duabus, ergo † difformes, qa ubi aliqd additur uel detrahiī antiquo iuri, nouū ius efficiī, l. ius ciuile, ff. de iuſti. & iure. & ubi additur, uel detrahitur, ſtipulatio uitiatur, aut noua inducit, l. 1. §. ſi quis ſiōplr, ff. de uerb. obl. ſic ubi ſentētia addit, uel detrahit alteri ſententiæ, diuerſa & noua ſententia reputatur. ita in noſtris terminis dixit Alexan. conſi. 77 in ca..., & lite, lib. 2. quod autem ultima addat primis oſtēditur ſic, per

primas declaratur Do.Lazarum eſſe in poſſ. reſponden faciẽdi
per ſuos officiarios homines popria authoritate terrã guaſtã.
accipientes,& arbores gland.feras vltra modum depopulan-
tes,&c.Per vltimam declaratur,quod Do.Lazarus potuit,& de
buit inqueſtare homines, nemus ad terram guaſtam reducen-
tes prout domini.1.& 2.loco iudicantes declararunt. Iſta certe
vltima ſententia in verb.& in oĩ effectu differt a primis.ponde-
randum eſt primo,qđ in hac vltima dicitur,quod do. Lazarus
potuit inqueſtare,in primis dicitur quod in poſſ.reſpunderi fa-
ciendi,&c.ſtat enim ſimul, quod ſit in poſ. faciendi homines
reſpondere per officiales ſuos,& tamen ipſe do. Lazarus non
poſſit inqueſtare obſtante ſibi aliqua exceptione dilatoria,
q̃ non obſtabit officialibus ſuis,& vt ex pluribus vnam ſpẽ de-
ducatur,ea eſt,quia ſi ipſe inqueſtaret dictos homines corã ſe,
ſibi obſtaret exceptio,quod ipſe in cã ſua propria non poteſt eſ
ſe iudex,l.qui iuriſdictioni.ff.de iuriſdictio.omniũ iudi.ſi corã
officialibus ſuis,eadem exceptio obſtaret,quia cum ſint iudices
ipſius do.Lazari,vnum & idem tribunal reputatur, vel ſaltem
exceptio ſuſpitionis contra iudices ipſius do.Lazari opponi poſ
ſet,cap.poſtremo,cap.cum ſpeciali,de appella.cum ſimi. ſecus
autem ſi ad inſtantiam procuratoris fiſcalis ; aliud enim eſt fi-
ſcus,aliud dominus loci,vt nota per gl.& ſcribentes in rubrica.
C.de iure fiſci,lib.10.& aliud eſt procurator do.Lazari,aliud p-
curator fiſci,ut traditur in rubr.ff.de officio procura. Cæſa. da-
to ergo,quod ſit in poſſeſſione iurium , de quibus diſceptatur,
ea eo,quod quandoq; ad inſtantiã procuratoris fiſcalis coactt
fuerunt p̃dicti homines reſpondere titulis criminalib.vt dicitur
in primis duabus ſententiis,non tamen ſequitur,ꝙ domi.Laza
rus poſſit inqueſtare,vt dicitur in vltima ſententia. bene ſeque
tur ergo,quod in hoc addit primis,& differt ab eis, ergo &c.Se
cundo ponderandum eſt verbum, & debuit inqueſtare. Nã in
hoc additur primis,quia licet per primas iudicetur domi. Laza-
rum eſſe in poſſeſſione faciendi reſpõdere,&c. non tamẽ ſeqĩ,
ꝙ teneatur inqueſtare ſi nolit, & tamen vltimus iudex (neſcio
quo iure)iudicauit do.Lazarum teneri inqueſtare,&c.& quidem
male,& contra totum tit.C.vt nemo inui.age. vel accuſa.cog.
& in maximum p̃iudicium dictorum hominũ,quia (ſtante dicta
ſententia)non poſſet do. Laza.remittere dãna illata per aliquẽ
5 ex eis,neque pœnam,quod eſt † contra oĩa iura, maxime con-
tra c.in noſtra.de iniur.& quia cuilibet licet iuri ſuo renunciare,
l.ſi quis in conſcribendo, C. de pac. Nec dicatur, ꝙ verbum de-
buit, quandoque reſoluitur in liberam facultatem, & exponitẽ
debuit,i.potuit,vt in l.3.vbi Bar.C.de pig.l.poſt edictum,ff.de iu
di.quia procedit ubi verbum,debuit,de per ſe reperitur appoſi-
tum in oratione, tunc rõne ſubiectæ materię poteſt reſolui in
liberam facultatem,ſecus ſi in oratione reperiatur appoſitũ vtrũ
que verbum,potuit,& debuit,vt hic, nam tunc neq; rõ recte lo
quendi,neq;ſenſus ullus patitur,ꝙ vnũ reſoluatur in alterũ, iõ
6 tunc quodlibet ſeruatur,ſ.in propriam ſſãm, & ſic verbũ † de-
buit,neceſſitatem importat,vt l.ſępe audiui Cęſarẽ,cum gl.ff.de
offic.Pręſi.Tertio,ponderandum eſt verbum,nemus,ꝙ ↄplecti
tur locum quibuſcunque arborib.refertũ, & ſic non tm̃ arbo-
ribus glandiferis,ſed ẽt quibuſcũque aliis,& differt a luco,& ſil-
ua cędua,quia gñalitatem quandam in ſe habeat pluſquam lu-
cus,& non eodem mõ ceditur prout ſilua cædua,ſecundũ Fel.
in c.Rodulphus,col.25.de reſcrip.per primas deciditur , ꝙ dicti
homines non poſſunt vltra modum depopulare arbores glan-
7 diferas,appellatione enim arborum glandiferarum ſolũ † ar-
bores fructum facientes comprehenduntur,l.vni.ff. de glan.le-
gen.& ſic illis primis additur per vltimam,vt ẽt non poſſint di-
cti homines alias arbores nullũ fructum faciẽtes ſcindere, ergo
difformes per ea,quæ ſ.dixi.Quarto ponderandũ eſt dum in vl-
tima dicitur,nemus terrã guaſtã reducentes , in hoc differre a
primis,quia per primas iudicatum ſuit do. Lazarũ eſſe in poſ-
ſeſ.inqueſtandi reducentes terram guaſtam ad culturã, per vlti-
mam iudicatur do. Lazarum poſſe,& debere inqueſtare reducẽ
tes nemus ad terrã guaſtam,ergo difformes;quia aliud eſt redu
cere nemus,aliud eſt reducere terram guaſtam. Nemus.n.diſ-
fert a terra guaſta,tum rõne arborum,tum ratione amenitatis,
vt patet ex iis,quæ ſcribit Felynus in d.capi.Rodulphus; aliud ter
ra eremа,aliud nemus,ex quo vtilitas plurima percipi poteſt,l.
qui vtilia.C.de omni agro deſer.lib.11.Item aliud eſt reducere
terram guaſtam ad culturam,aliud terram bonam & fructiſe-
ram (vt eſt nemus)ad terrã guaſtam reducere,vt patet ab effe-
ctu,& ad naturalem ſenſum.Cũ igitur differat vltima a primis,
qa diffinit petitorium,primæ vero poſſeſſorium; & quia decla-
rat dominum Lazarum poſſe inqueſtare, primæ vero eſſe ĩ poſ
ſeſſione,& quia declarat dominum Lazarum teneri inqueſtare,
& in hoc addit primis,quia addit,quod nemus per dictos homi-
nes non poſſit reduci ad terram guaſtam quod eſt dicere, quod
dicti homines non poſſint ſcindere vllas arbores, quod eſt di-
uerſum a primis, quibus iudicatur non licere reducere terram
guaſtam ad culturam,non nemus ad terram guaſtam,vt ſ.abũ.
de deduxi,concludendum eſt has ſententias non eſſe vllo mo
do conformes.Et præm.ſſę concluſioni per me vt ſ.comproba
tę,nõ obſtat qđ vlterius pronunciauerit bene iudicatum,& ma-
le appellatum,quia rñdeo dupl̃r,& primo,ꝙ ſi ſimpl̃r nihil ad-
dendo,vel diminuendo,pnunciaſſet bñ iudicatũ,& male appel-
latum,illo caſu eſſent conformes,& pcederet doct.Bar.in d.l.ſi
expſſim,ſecus vbi aliquid addit,vel detrahitur,tũc nõ põt dici cõ
formes,ſm Alex.in d.conſi.77.Secundo rñdeo,quod vlterius iu-
dex non pronunciauit ſimpliciter bene iudicatum.ſed limitati-
8 ue,id eſt cum † additionibus,& qualitatibus expreſſis in dicta vl
tima ſententia;nam illa verba,prout domini primo,& ſecundo
loco iudicantes declarant,referuntur ad illa verba,potuit,& de-
buit inqueſtare,& ſic dictio,prout,reſpicit ea quę fuerunt addi-
ta,& conſequenter ſtat limitatiue.vt l.edita,C.de eden.vbi Bat.
& ſcrib.& per eundem Bart.in extrauag.ad reprim.in verb. put,
& per Cano in c.prout,de dolo.& cõtu.Inſup aduertẽdũ puto,
quod hmõi vltima ſñã in ea parte,in qua vult dominũ Lazarũ
teneri inqueſtare,eſt euidentiſſime nulla,qa contra ius expreſſũ,
videlicet ↄ totũ tit.C.vt nemo inui.age.vel accuſ.cog.& põt nul
la,l.1.& 2.C.qñ prouo.nõ eſt nec.vbi autẽ ſententia eſt manife-
ſte nulla,tunc exceptio talis euidentis nullitatis impedit execu-
tionem non obſtante cle.vt calumniis,de re iudicata . ſecundũ
Alex.in d.conſi.77.& conſi.106 li 3.Imo exceptio nullitatis, vel
9 † iniquitatis,quam appellans offert te incontinenti probatu-
rũ,licet non appareat notorie de tali iniquitate,ſeu nullitate,ni
hilominus habet impedire executionem,ſecundum Saly.in l.1.
C.ne lice.ter.prouoca.traditur per Alex.& Modernos in l.4.§.
condemnatum,poſt Bar.ff.de re iudicata.Vltimo, quia vltimus
iudex pronunciauit has ſententias fore conformes,ab hac inter
locutoria licitum eſt appellare,ſecundum Saly.in d.l.1.& proba
tur in c.ita nobis,de appel.& maxime licebit iſto caſu, in quo
conſtat manifeſte quod non ſunt conformes , vt ſupra proba-
ui,& vbi dubitaret,an eſſent conformes,in dubio recipienda eſt
appellatio,ſecundum Bald.in l.de ſtatu.ff.de teſt. cum ſolitis &
vulgaribus auctoritatibus. Laus Deo.

De reuocandis donatio.

RESPONSVM I.

PRincipis Conſtitutio,quia ad euitandas fraudes
irritat donationes iudicis decreto non
approbatas,ad liberalitates,quas parentes erga liberos
exercent,non eſt(vt arbitror)porrigenda. Nec enim in-
ter liberos,& parentes doloſitatis quicquam lex ſuſpicatur.Nõ
etiam donationes iuramento roboratas ſanctio laicalis poteſt
infringere,cum ſuper iuramento nulla diſponendi facultas lai-
cis conceſſa legatur.Contendunt inter ſe Barto.& Bald. Perusi
nus,duo iuris fulgentiſſima ſydera,an dos data filiæ imputanda
ſit nepotibus in legitimam. Pro nepotibus reſpondet Bal.contra
vero Bar.cui,communis Doctorum calculus adſtipulatur. Sed
vtrunque recte ſenſiſſe docet Paulus Caſtren. Nam ſi dos a ma
tre,vel auo materno tradita ſit,vera mouet Bald . Sed ſi a patre,
auoque paterno ſit conſtituta , iuſta æquaque habetur Barto.
ſententia. Alia quoque diſtinctione vtrunque defendit nobi-
liſſimus illorum compatriota Corneus. Si enim dos data filiæ
ea mortua reuerſura eſt ad prẽ,quod euenire ſolet,qñ dos
fuit ſimpliciter conſtituta,recipienda videtur Bar.ſententia. Idẽ
quoque reſpondendum,ſi auus ſtipulatus fuerit dotem reddi
nepotibus,cum ab auo ipſam dotem habere noſcantur. Si ve-
ro dotem ſtipulatus ſit reddi filię, vel eius hędib. Bald. putat aſ
ſentiendum,cum dotem vti matris hæredes conſequantur,quã
diſtinctionem plerique non leuis authoritatis,prius tradiderũt.
Donationem quæ tempore mortis patris inſpecto,legitimam
filiorum minuit, Paulus de Caſtro inofficioſam putat quam-
quam a principio pater præfatam donandi menſuram non
excesſerit.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta a matre in præſentia mariti,& patris donationi conſenſũ,*
& auctoritatem præſtantium reuocari non poteſt.
2 *Statutum prohibens mulierem contrahere ſine conſenſu duorum propin*
quorum,non procedit in contrahente cũ patre,vel matre.& quid ita.
3 *Statuta prohibentia donationes,niſi cum decreto iudicis,vel conſenſu ꝓ*
pinquorum,non vendicant ſibi locum in donatione iurata.
4 *Donatio ſimplex,quæ in vita donantis valuit,non imputatur in legiti-*
mam.
5 *Dos data filiæ non imputatur nepotibus in legitimam,quando nepotes ha*
bent dotem a matre vt hæredes ipſius matris.
6 *Legitima, an ſit commenſuranda ſecundum quantitatem bonorum, quæ*
ſuperant tempore mortis teſtatoris,an tempore donationis factæ.
7 *Donatio dicitur inofficioſa,etiam ſi ex poſtfacto inofficioſa reperiatur.*

Reſpon.

Reſpon. Interpret.

SVper Dubijs mihi propoſitis elegātee & iuridicè ſcri
pſerunt clariſſimi Domi. de Mota, & de Doe-
na, quorum reſponſa nudo calculo approbaſſem, niſi me
conſulens ini, uoluiſſet, vt quid ſentirem, latius explicarem.
Pro corroboratione igitur aliqua ſubiiciam, vt rem videar ali-
qualiter delibaſſe. Circa primum placet mihi, quod donatio fa
cta per Ioannam Geneueſiam quondam Iſabellæ eius filiæ, va-
leat, & non potuerit reuocari in teſtamento eiuſdem Ioannæ,
per .ex. vbi caſus de utroque in l velles, C. de reuo. dona. ubi dr
donationem factam a matre filiæ, non poſſe reuocari prætex-
tu abſentiæ mariti & aliorum liberorum; quanto ergo minus
1 reuocari poterit donatio † facta a matre in præſentia mariti, &
patris, donationi conſenſum & auctoritatē præſtantiū, vt in ca
ſu præſentis donationis, ad idem tex. in l. his ſolis, & in auct. qd
mater, eo. tit. Non obſtant Delphinalia decreta, quia nō cedo,
quod procedant in donatione facta filiæ propter naturalem af
fectionem, quæ veriſimiliter cadit in matre, vt concludunt Bal.
& Lud. Ro. in l. pactum, quod dotali, C. de colla. ubi dicit, quod
2 ſtatutum, † prohibens mulierem contrahere ſine cōſenſu duo-
rum propinquorum, non procedit in cōtrahente cum patre, vel
cum matre, quia in eis ceſſat rō fraudis præſumptæ, pp quam
ſtatutum voluit fieri ɔ̄ctum abſq; conſenſu propinquorum, ſe-
quitur And. Sicu. in c. matrimonii, col. 3 de offi. deleg. Alex. cō
ſil. 59. Præclare, col. pen. lib. 3. quæ ratio præſumptæ fraudis ab
ſque dubio ceſſat in hac donatione: tū, quia fuit facta cum præ
ſentia, conſenſu & auctoritate patris & mariti (præſentia enim
propinquorum maxime patris & mariti, excludit omnē ſuſpi-
cionem fraudis, doli, metuſque, l. tranſactionem C. de tranſac.
ubi late Moder. Itum, quia fuit facta cauſa æqualitatis ſeruandæ
inter filias, cum eadem die tantundem alteri filiæ donaſſet. lex
enim adhortatur parentes, ut non faciant unum filium, & alte-
rum priuignum, ſed vt eos æqualiter tractare debeant, §. illud.
& ibi no. Ang. in Auct. de nup. imò ubi non eſt æqualitas inter
filios obſeruata, creditur dolum interueniſſe, l. quæſitum, § ſed
& ipſe Papinianus, ff. de fundo inſtru. quem no. Bal. in l. filiæ cu
ius, in 7 q. C. fam. erciſ. & Bar. in l ſi pater, in prin. ff. de don. Soc.
conſi 4 in prima parte, & Dec. conſi 63. ad fin. Cum igitur ceſ
ſat rō ſtatuti, ceſſabit etiam diſpoſitio, l. adigere, § quamuis, ff.
3 de iure patr. c. cum ceſſante, de app. Secundo talia † ſtatuta pro
hibentia donationes, cum decreto iudicis, vel conſenſu propin
quorum non vendicant ſibi locum in donatione iurata, ſm Io.
And. in addi. Spe. tit. de inſtr. editio. §. porro. in vlt. additio. Ang.
in l ſancimus, § ſi C. de dona. Imo. in c. cum contingat, in peu.
char. & ibi Ab & Mod. de iureiu. Fed. de Senis conſi. 282. Caſus
talis eſt. Ang. conſi. 94 Cū ſis. Ale. conſi 4 & conſi. 72 & cōſil.
83. in fin. & 158. in fi. lib. 1. & conſi. 20. col. 3. lib 3 & eſt *cōis* opi.
& iā canonizata, vt dñt Mod. in d. ca. cū cōtingat, & in l. ſi quis
pro eo, ff de fideiuſ. Bñ facit, quia ſtatutū, qp mulier, & minor nō
poſſint ɔ̄here ſine ɔ̄ſenſu ꝓpinquorū, non ꝓcedit in ɔ̄ctu iura
mento roborato, ſm Imo. in d. c. cū contingat, chart. 16 cū ſeq.
Fel. in c. ſi quis, col. 2. de mai. & obedi & Ale. conſi. 59. Viſo in-
ſtrumento, lib. 1. & latiſſime Iaſ. in auct. ſacrā puberum, C. ſi ad
uer. uend. qa laici ſtatuentes non potuerunt de uinculo iuramenti
diſponere, & eſt cōis opi. quicquid dixerit Bar. in d. l. ſi quis pro
eo. vnde aliter non inſtabo, quia in conſulendo a cōi nō eſt di-
ſcedendum, c. ne innitaris, de conſtit. & quia in pūcto mihi for
mato quæritur, an huiuſmodi donatio dicatur donatio pp nu-
ptias; illud quæſitum habet duo capita. Primum eſt, an dicatur
donatio propter nuptias, de qua loquitur tit. C. de don. propter
nupt. & tex. in §. eſt & aliud, Inſt. de don. & certum eſt, qđ non,
quia illa eſt donatio, quæ fit a ſponſo ſponſæ pro ſecuritate do
tis, l. profectitia, ff. de iure dot. l. fi. C. eo. declarat Azo in Sūma-
ti. de donatio. ante nuptias. Secūdum caput eſt, an dicatur facta
contemplatione matrimonii, ita quod donatrix fuerit mota ad
donandum propter matrimonium: & iterum reſpondendum
puto quod non, ſed mota fuit ad hanc donationem faciēdam
Iſabellæ, quia unam tertiam donauerat alteri filiæ. Ita clare can
tant uerba donationis. vnde cum ex uerbis clare colligatur, intē
tio & cauſa finalis, non eſt alia exquirenda, nec cōiectutāda cau
ſa, l. ille, aut ille, § cum in uerbis, ff. de leg. 3. cum ſimilib. Circa
ſecūdum, quo quæritur, an donatio facta Iſabellę filię, ſit impu
tanda nepotibus in legitimam eis debitam, ex perſona ꝓpria, cū
Iſabella mater deceſſerit ante auum. & prima fronte viſum fuit
qp ſic: qa dos data matri ab auo, imputatur nepotibus in legitimā
ſecundum Bartolum in l. in quartam, ff. ad l. Falc. cuius opinio
☞ *cōiter* recepta a Doctoribus, vt atteſtatur ibi Picus & Dec. con
ſi. 151. Satis nimia eſt quæſtio, col. fin. & Fabia. de Monte in repe-
ti. auth. nouiſſima, in 8 char. C. de inoffi. teſt. ſicut ergo imputa
tur dos, ita dicamus, quod imputatur donatio. Verum hoc nō
obſtante concurro in ſententiam Dominorum meorum, qui
ante me conſuluerunt, duab. præſertim rationibus. Primo, quia
huiuſmodi donatio eſt pura, & ſimplex, & inter uiuos, quę
non imputaretur in quartam debitam iure naturę ipſi Iſabellę,
4 ſi viueret. Nam ſimplex donatio, † quę in vita donantis valuit,
non imputatur in legitimam, l. ſi quando. §. fi. C. de inoffi. teſt.
l. ſi non mortis, ff. eod. l. & l. §. ſi debita, ff. de bon. liber. firmant
Bar. Ang. & alii in d. l. in quartam, Alex. conſi. 7. col. 1. lib. 5 & di
citur donatio inter viuos ſimpliciter facta, niſi ita aliter dictum,
ſecundum Bar. in l. peto, in prin. ff. de le. 2. & in l illud, C. de col
la ſi ergo non imputaretur Iſabellæ, cum non ſit donatio facta
in cauſam dotis, vel donationis propter nuptias, vt ſupra oſten
di: multo minus dēt imputari nepotibus petentib. legitimam
ex perſona propria. Secundo, quia dos data filię, nō imputatur
5 nepotibus † in legitimam, quando nepotes habent dotē a ma
tre vt hęredes ipſius matris. Quod eſt, quando pater in conſti-
tutione dotis ſtipulatus fuiſſet, ſoluto matrimonio eam reddi
filię & eius hęredibus ſecundum Bald. & Salyc. in l. illam, C.
de collatio. Nec obſtat opinio Bartoli communiter approba-
ta, quia procedit qñ pater ſimpliciter dotaſſet filiam, quo caſu
dos ſol. matr. ad patrem reuertitur ratione patrię poteſtatis, l.
dos a patre profecta, C. ſol. matr. vel quando ſtipulatus fuiſſet
eam reddi nepotibus, quo caſu nepotes eam dicerentur habe-
re ab auo. Secus autem, quando nepotes dotem habent ut hę
redes matris. ita concordat opi. Corn. conſil. 190. pro deciſio-
ne. li. 2. in caſu autem pręſenti donatio facta fuit a matre. Nota
rio ſtipulante pro Iſabella, & eius hęredibus & ſucceſſoribus
quibuſcunque. & dato quod non eſſet facta ſtipulatio pro hę-
redibus, tamē ſubintelligebatur, l. ſi pactum, ff. de probationib.
cum donata bona non reuertantur ad donatorem ſecuta mor
te donatarię, niſi ſit expreſſe cautum, l. ſecunda. C. de don. quę
ſub modo & propterea concludo, quod opinio Bartoli in di
cta lege in quartam, non procedit in dote data filię a matre uel
auo materno, vt & conſuluit Pau. de Caſt. conſi. 108. Dubiò pre
ſentis. in ſecunda parte. Circa primum, & multo minus in do-
6 natione inter viuos. Tertio quęritur, an ſit commenſuranda † le
gitima ſecundum quantitatem bonorum, quę ſupererant tem-
pore mortis auię, an tempore factarum donationū? rñdet unus
ex Conſultoribus inſpiciendum eſſe tempus donationum, per
tex. auth. vnde ſi parens, & in corpore unde ſumitur, C. de inof
ficio. teſtamento. ſed illa ſententia videtur dubitabilis, quia ille
tex. loquitur in donatione facta alicui ex filiis ɔ̄ officium pieta
tis, & in fraudem legitimæ aliorum. ſed in caſu noſtro, cū utri-
que filię ſit tantundem donatū, non pñt d. ci donationes inof-
ficioſę, nec in fraudem legitimę aliorum factę, cum nulli filii ſu
pereſſent. Pręterea, ex alio non pñt hmōi donationes videri im
menſę ſeu inofficioſę, cum fuerint donatę ſolū duę partes bo
norum, reſeruata tertia parte bonorum immobilium, ac omni
bus iuribus mobilibus ac actionibus, quę non cōprehenduntur
appellatione immobilium, l. a diuo Pio, §. ſi ſuper reb. ff. de re
iud. l. mouentium, ff. de uer. ſig. uidetur ergo, quod legitima ho
rum nepotum ſit commenſuranda ſecundum quantitatem
bonorum tempore mortis, l. cum quęritur. C. de inoffic. teſta. l.
etiam, & l. ſi patronum, ff. de bon. liber. Sed iſtis non obſtantib.
opin. d. Conſultorum amplectenda uidetur, quia licet donatio
matertetę horum nepotum a principio non eſſet inofficio-
7 ſa, tamen † effecta fuit ex poſt, quod ſufficit, quia fingitur retro
fuiſſe inofficioſa, ſecundum gloſſam in l. 1. in uerſic. nono quę
ro, C. de inoffic. donat. in propoſito autem caſu licet a princi-
pio non eſſet inofficioſa, quia reſeruauerat ſibi donatrix trien-
tem & ultra: tamen, quia illud, quod reſeruauerat pro legitima
ipſorum liberorum totum reliquit uni titulo inſtitutionis hęre
dis, apparet, quod alii liberi reperiuntur fraudati medio dona-
tionis factę ipſi matertetę hęredi uniuerſali. Nam ex ſequenti-
bus declaratur, qualis fuerit animus in pręcedentibus, l. cū qs,
uerſicu. neque enim, C. de natu. lib l. ſed Iulianus, §. quod dici-
tur, ff. ad Macedonia. Ita magiſtraliter declarat Pau. de Caſt. in
d. auct. unde ſi parentes, dicens ſe ita conſuluiſſe in quadam
cauſa ſibi tranſmiſſa de Bononia, in qua plures Doctores decipi
tabant, non conſiderantes, qp eſſet effecta donatio inofficioſa
ex poſt, licet a principio non eſſet. Circa quartum, an clauſula
conſtituti operetur tranſlationem poſſeſſionis, non expedit in
ſiſtere, quia cumulatum reperitur petitorium cum poſſeſſorio
per utranque partem, quo caſu ſententia in petitorio habet ab
ſorbere effectum poſſeſſorii, c. cum dilectus, de cau. poſ. & pro
prie. declarat Soc. conſi 98. iuſtiſſime iudex, lib. 4.

De dona. quæ ſub mo.

RESPONSVM I.

DIui Principis Valentini legem contra donatores,
qui promiſſa alimenta non pręſtant ſapienter
editam, etiam ſi nulla pręſtandorum alimentorum
dies expreſſa fuerit, ſeruandam putamus. Dies enim
quę huic ineſt obligationi, ſatis promiſſorē tacite interpellat.

Quod maxime verum erit, ſi donatarius iureiurando fidē ſuam aſtrinxerit.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum habet vim interpellationis.*
2 *Dies tacita ſubintellecta a lege in obligatione, ita interpellat ſicut expreſſa.*

Reſpon. interpreta.

Iuſtè, & ſanctè fuit iudicatum per Iudicem a quo, in fauorem do. Ioannę petitæ & nō inſiſtendo ſuper inualiditate ſecundæ donationis factæ Ioanni Roleto, circa quam multa dicta fuerūt per præſtantes primos Conſultores & Aduocatos, dico ſecundam donationem etiam ſi a principio valida fuiſſet, ipſo iure reuocatam propter alimenta non præſtita donatrici iuxta conuenta, & quia de hoc eſt caſus legis in l. 1. C. de dona. quæ ſub mo. non curabo argumentis & rationibus aliter comprobare. Eſt enim ibi caſus expreſſus, quòd ſi donatarius non præſtat alimēta promiſſa donatrici, quod bona donata poterunt a donatrice vendicari; ergo donatio cēſetur a iure reuocata, & dominium iuris miniſterio tranſlatum in donatricem, alias ei non daretur rei vendicatio, quæ præſupponit dominium in agente, l. 1 C. de alienatione iudicij mutādi cauſa facta. c. Abbate, de re iudicata. li. 6. & ad idem eſt tex. cum glo. in c. verum, de condi. appo. & ita cōſuluit Bal. conſi. 350. in 3. parte. Lud. Rom. conſi. 284. triplici ex capite, Cor. conſi. 102. in cauſa, col. 2. lib. 1. Non obſt. ſi dicatur, quod diſpoſitio dictę legis primæ procedit, ſi donatarius ſit in mora præſtandi alimenta, quæ mora non fuit probata in caſu iſto, cum nunquam Roletus fuerit interpellatus, & vbi nō eſt appoſita dies, mora non committitur ſine interpellatione, l. quod te, ff. ſi cert. pet. l. ſi ex legati cauſa, ff. de verb. obli. quia reſpondetur dupliciter. Primo, quod iuramentum ipſius Roleti eum continue interpellabat vt promiſſa ſeruaret: habet enim iuramentum virtutem interpellationis, ſecundū Spec. tit. de aduocatis, §. 1. verſi. ſed nunquid is, qui iurauit, Panor. in cap. breui, de iureiuran. Secundo reſpondetur, quod hic eſt dies tacita & expreſſa. Tacita quidem, quia cū venter dilationem non patiatur, obligatus ad alimenta, ſtatim dicitur in mora, ſaltem pro primo anno, ſecundum quoſdam vel ſaltem pro primo menſe, l. 1. vbi Bar. & alij ff. de alimen. leg. & l. libertis, quos, § 1. ff. de auro, & argento lega. eſt etiam dies expreſſa multiplicādę obligationis gratia adiecta, videlicet tamdiu, quamdiu vixerit, l. ſi in
3 ſingulos annos, cum ſimil. ff. de ann. leg. dies autem † tacita ſubintellecta a lege in obligatione ita interpellat, ſicut expreſſa, l. idem erit, ff. de verb. oblig. late Iaſ. in l. quoties in diem, ff. eod. tit. ſimiliter dies adiecta multiplicandæ obligationis gratia, ita interpellat ſicut dies ſolutionis adiecta, ſm Bar. in l. ita ſtipulatus, magna in 3. q. 2. q princi. ff de verbo. oblig. Præterea, cum dictus Roletus iurauerit præſtare alimenta, & non præſtiterit, ſequitur dicendum ipſum cecidiſſe ab omni cōmodo cōtract. donationis, per tex. vulgatum in l. ſi quis maior, C. de trāſa. quæ habet locum in omni contractu, ſm Bar. & *communiter* ſcriben. ibi, & in ſpecie, quod habeat locum etiam in contractu donationis, in quo donatarius non præſtiterit alimenta conuēta, conſuluit Cor. in d. conſi. 102. ver. & inſuper. non etiā obſtat, ſi forte diceretur, quod diſpoſitio d. l. ſi quis maior, procedit in donatrice volente diſcedere a contractu, & quod in caſu noſtro non conſtat donatricem vnquam reuocaſſe donationem propter alimenta non præſtita, quia (vt mihi dicitur in facto) contrariū eſt verius, & dato quod expreſſe non appareret tamē quia donatrix donauit poſtea, & tertio loco, omnia bona ſua dictę do. Ioannæ, ex hoc ſolum videtur deceſſiſſe a donatione facta dicto Roleto, l. rem legatam, ff. de adim. le. & ita in individuo reſpondet Roma. in d. conſi. 284. in fi. Concludo ergo bene iudicatum, quia ſi bona eſſent apud dictum Roletum virtute vltimę donationis omnium bonorum factæ dominæ Ioannæ, vna cum ceſſione iurium & actionum, prædicta Ioanna poſſet vendicare ipſa bona, d. l. 1. C. de donatio. quæ ſub modo. ergo a fortiori poterit vti retentione, cui enim damus actionem, multo magis retentionem concedimus, l. inuitus, §. cui damus, ff. de regu. iur. l. 1. §. is autem, ff. de ſuperficie.

Præſtantiſſimi Iuriſconſulti D. Ioan. Ripen. abſolutiſſima reſponſa, Deo clementiſſimo fauente, explicitunt.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE, A SANCTO NAZARIO IVRISCONSVLTI CLARISSIMI,

Viginti Reſponſa ad vetera addita.

Nunc poſtremò in ſtudioſorum gratiam accuratiſſimè recognita, & repurgata.

LEgatum Quaſi filio relictum ei, qui filius non eſſe conuincitur ab hæredibus teſtatoris ualet, eo maxime, quia pietatis intuitu, & vt ait, pro amore Dei relictum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Filius quis iuſtus, aut iniuſtus.*
2 *Generatio quæ tempeſtiua, & intempeſtiua quæ.*
3 *Patrini ad quid filiolis tenentur.*
Iuſtus preſumitur, qui ex coeuntibus coniugibus natus eſt.

M. Antonianus recenſuit.

Reſpon. 200. Interpretatio.

AGit Alzianus actione ex teſtamento, ad alimenta ſibi relicta amore Dei, cõtra nobilem Petrum Autardi, heredẽ alterius d. Petri Autardi teſtatoris. Opponitur legatum relictum fuiſſe ipſi Alziano per errorem, & ex falſa cauſa, quia teſtator falſa opinione ductus reliquit alimenta eidem quaſi filio nãli, nõn legaturus ſi alterius filium credidiſſet. Id concluditur tale legatũ non deberi per tex. in l. ſi pater, C. de hered. inſt. & l. neque profeſſio, C. de teſta. Preterea dubitatur, an ex deductis per heredem fuerit probatus error teſtatoris. Viſis hinc inde articulis, atq; particula teſtiũ, quę legatum alimentorum continet: primo aſpectu putaui poſſe ſuaderi actorem probaſſe, qđ teſtator falſa filiationis opinione deceptus, legauerit alimenta prefato Alziano, tum quia probatum fuit quidem teſtator quandiu vixit, ipſum tractauit Alzianum ut filium. Nam ei ſp preſtitit alimẽta in domo propria iis modis, & formis, ac ſi uere filius eius eſſet, preceptoribus, quib. eum erudiendum tradidit, mercedes perſoluit. Ex quo tractatu præſumitur, ꝙ teſtator crederet eũ eſſe filium ſuum, vt dr̃ de fratre, ꝙ tractans aliquem vt fratrem preſumitur credere eum eſſe ſuum fratrem, gl. in l. nemo. §. fi. ff. de hær. inſt. quam ad iſtud propoſitum allegat Fel. in ca. per tuas, col. fi. de probat. Nam ex tractatu pſumitur filiatio, d. c. per tuas, vbi late Pan. & alii, & gl. & Pan. in c. trãſmiſſe, qui filii ſint leg. Tũ quia d. teſtator, dũ eſſet inhumanis noiabat d. Alzia. filium ſuum, & eũdem Alzia. appellabat d. teſtatorẽ patrem. Non eſt aũt pſumendũ, ꝙ quis nominet aliquem in filium, niſi credat verũ eſſe, ꝙ aſſeuerat, l. Iul. § ꝙ aũt, ff. de act. emp. Nã verba, ſm philoſophũ, ſunt notę earũ, quę ſunt in aïo paſſionũ & nullũ eſt maius mentis teſtimoniũ, quã qualitas inſpecta verborũ, ſm Bal. in c. ſup literis. de reſ. & non credimus hominem velle, niſi illud qđ dicit, ſm Bal. in l. voluntatis, ad fi. C. de fideic. Et ꝙ is, qui nũiat aliquem filium, pſumatur illum credere filiũ ſuum, firmãt Bar. & alii, in d. l. neq; profeſſio, C. de teſt. Tertio probatur, quia noïe baptiſmali hic Alziar. fuit noïatus Petrus, licet in chriſmate fuerit nomẽ variatum, & ſic vocabatur eodem noïe, quo teſtãr, & eodẽ agnomine Auſtaredi a teſtatore agnominatur in teſtõ. Ex identitate aũt nois & agnominis reſultat preſumptio filiationis, & multo magis credulitatis, vt eſt tex. ſing. in l. uxorem, ff. de manu. tex. quem ad hoc alleg. Bal. in c. tuam, de ordi. cogni. Ex iſtis vr̃ apparere, ꝙ teſtator crederet Alzianum eſſe filium ſuum. Quod conſtat eſſe falſum, cum ſit natus ex Ioanna nupta Bernardo Bertrãdi, vnde preſumptione iuris præſumitur filius ipſius Bertrandi, l. filium diffinimus, ff. de iis, qui ſunt ſui, vel alien. iur. & ſi probaretur ꝙ Ioãna fuerit cognita a teſtatore, ſm Pan. in c. cum ex officii, de pœniten. & remiſ. Bal. conſi. 73. Verba dñi, conſi. lib. primo. Premiſſis non obſtantibus, prout non obſtant, ꝯtrum, ꝙ legatum valeat, nec dicatur teſtator falſa filiationis opinione deceptus, veriuſ caſtiſmo ex infraſcriptis. Primo, quia ad hoc vt legatum, vel inſtitutio irritetur ex eo, ꝙ teſtator fuerit falſa filiationis opinione deceptus, oportet quod filiatio fuerit cã legati, vel inſtitutionis, vt clare dicit Imperator in d. l. ſi pr̃, in ver. non inſtituturus ſi alium noſcet, & ſic quod error fuerit in cã fi. Et ideo iura, q̃ dñt legatum, vel inſtitutionem vitiari, ſemper loquuntur, qñ teſtator legauit ei, qui filius non erat, vti filio, nominando eum filium in teſtõ, d. l. neq; profeſſio, & d. l. ſi pater. Sed teſtator in teſtõ non nominauit Alzianum filium, neq; ei quaſi filio legauit, ſed tanq̃ extraneo, cum ei tanq̃ pauperi amore Dei alimenta reliquerit. Vnde liquidiſſime conſtat, ꝙ ſumus extra terminos d. l. neq; profeſſio, & d. l. ſi pater. Et ſi dicatur, licet ex tenore teſti nõ appareat, ꝙ teſtãr legauerit eidem Alziano uti filio, tñ probari poteſt, ꝙ contemplatione filiationis teſtator legauerit. Iſtud non inficiabor. Verũ dicam, ꝙ actor nihil penitus probauit, nec quicquam deduxit, ꝙ faciat ad probandum, ꝙ ipſe teſtator intuitu filiationis fecerit huiuſmodi legatum: alias nõ factures, ſi alienum, ꝙ teſtator nunquam crediderit Alz. fore eius filium. Deinde rñdebo ad coniecturas, & præſumptiones allegatas per actorem. Quod teſtator nũquam crediderit Alziar. ſi eſſe filium ſuum, demõſtratur. Primo, quia idem teſtator erat prudens & ſapiens, & rerum humanarum expertiſſimus, & cõſequenter preſumitur, ꝙ ſciret ea omnia, quæ vnus prudẽs expertus ſcire dẽret, l. §. is quoque cuiu ſim. ff. de act. & obl. Prudens autem non exiſtimabit uxorem 1 alterius ad quam maritus accedit, concepiſſe ex ſeipſo. Tum quia preſumitur, iuris pſumptione, eſſe contrarium, vt ſup. dixi, & fatetur actor in 7. articulo. Tum quia vix maritus poteſt præſumere natum ex vxore ſua, eſſe filium alterius, l. quia ſemper ff. de in ius vocan. l. Lucius. ff. de cond. & demon. Et ſi dicatur non conſtare, ꝙ Ioãna eſſet maritata, neq; quod maritus cohabitaret cum ea. Reſpõdeo, ꝙ actor non poteſt honeſte iſtud negare, quia cõtrarium poſuit in 8. poſitione. ſcđo, quia in x. poſitione fatetur, ꝙ Ioãna etiam tempore quo morabatur cum teſtatore, pluribus ſe proſtituebat, & quod erat de hoc publica fama. Ex hoc elicio, quod teſtator ſciebat eam alios viros, vltra maritum admittere, quia quilibet præſumitur ſcire ea, de quib. eſt publica vox, & fama, l. ſi tutor petitus, cum gl. C. de periculo tuto. c. de poſtul. præla. Sed quis vnquam iudicaret prudentem virum exiſtimare natum ex muliere alteri coniugata, & multorum libidini expoſita, eſſe filium ſuum? certe nemo, quia natus ex ea, quæ ſe multorum libidini exponebat, dr̃ vulgo quęſitus, tãquam natus ex meretrice, c. vidua, 34. diſt. & ibi gl. & Are. & Soc conſ. 54 Viſis teſt. li. 3. Nati aũt ex meretrice, vulgo quæſiti dñr, quia nullum patrem pñt demõſtrare, §. vulgo quæſitos, inſt. de ſuc. cog. Tertio, quia actor in xv. & xvi. & ſequentib. poſitionibus fatetur, ꝙ teſtator erat inhabilis ad generandum, quia in ſua florida ętate duas habuerat ſpecioſas uxores, quarum altera ex primo marito filios conceperat, & tñ ex neutra unquam filios ſuſcepit. Et
a quia tpe conceptionis d. Alziani excedebat † ſexageſimũ annum. Nam vir ſexagenarius, & mulier quinquagenaria, naturaliter inhabiles ſunt ad generãdum. de viro eſt tex. in l. ſi pater, § fi. cum gl. ff. de adop. de fœmina eſt tex. in l. ſi maior, C. de legi. her. & ideo, quia ad prolem ſuſcipiẽdã inhabiles ſunt hoïes, & fœminę in tali ætate conſtituti, olim prohibebantur per leg. Papiã nuptias ꝯhere. licet hodie lex Papia oblita ſit, l. ſancimus, C. de nup. non quia credantur habiles ad generãdum, ſed quia in ſenib. eſt legis obſequium & humanitatis ſolatium, ſecundũ gl. in c. a. de trig. & malefi. Et ſi contingat aliquem ſexagenarium habere potentiam generandi, miraculoſum eſt, vt d. text. in d. l. ſi maior, & gl. in l. ſi ſterilis, ff de act. emp. Ex iſtis elicio inconuincibilem rationem, argumentumque fortiſſimum, ꝙ teſtator nunquam credidit ex ſuo ſemine generaſſe Alzianũ. Quia cum eſſet inhabilis & impotens, ſibique foret magis nota ſua impotentia q̃ alteri, cum facta propria quiſque nota habeat, l. fi. ff pro ſuo, l. quãquam, ff. ad Velleia non eſt præſumendum, quod crediderit feciſſe quod facere poterat, niſi miraculoſe. Impoſſibilia n. ſm naturam, nemo præſumitur nedũ credere, ſed nec cogitare, §. & hęc dicimus. in auth. ut hi, qui ſe prohib. hab. res mino. Hinc eſt, ꝙ in generali diſpoſitione nõ comprehenduntur impoſſibilia ipſi diſponenti, quia non creditur cogitaſſe id, de quo diſponendi facultatem nõ habet, l. Lucius, § Imperator, ff. ad muni. c. a nobis, vbi Ab. de ſent. excom. Hinc eſt quod ſexagenarius nunquam pſumitur cogitare de poſthumis, quia natura reſiſtit, ſecundum Soc. conſi. 127. Viſum fuit, lib. 3. Nec etiam qui ex vxore ſecunda non potuit generare pſumitur credere ſe poſſe generare ex altera, ſecundum eũdem Soc. inter conſilia Cur. conſi 2. col. fin. Quarto quia in proceſſu conſtat, ꝙ teſtator hunc Alzianum leuauit de ſacro fonte. Ex hoc etiam elicio aliud fundamentum, ꝙ teſtator non credebat hunc eſſe filium ſuum, quia non leuaſſet eum de ſacro fonte.

te, ſi eum filium ſuum eſſe putaſſet. Quod ſic demõſtro. Pater naturalis prohibetur tenere filium in ſacro lauacro, alias grauiore pœnitentia plectendus, eſt. c. 1. & c. dictum, & ſeq. 30. q. 1. c. ſi vir. de cogn. ſpi. 11. Et iſta prohibitio eſt omnibus notiſſima, & eã quilibet ſcire præſumitur, l. leges, C. de legi. Cum igitur ſacri canones prohibeãt, ſicque peccatum leuare proprium filium ex baptiſmali fonte, & ꝯ legem prohibitiuam venire, c. a. de maior. & obedien. non eſt præſumendum ꝙ teſtator voluiſſet delinquere, & filiũ, quem ſuum naturalem eſſe credebat, ſibi in ſpiritualem, lege reſiſtente transferre, l. merito ff. pro ſocio. l. ſi qs ſeruum, ff. de ſeruo corrup. Quinto coniecturandum eſt, ꝙ ſi teſtator credidiſſet Alziatium eſſe filium ſuum, ꝙ ei vt filio legaſſet alimenta, quæ de iure ſibi legare potuiſſet, ſi filius ſpurius eſſet. c. cum haberet, de eo, qui dux. in matri. quam polluit per adul. Quod ēt procedit de iure ciuili, ſm Bar. in l. ſi. ff. de his q. ſb.

☞ vt indig. eſt cõiter doctrina, licet Ang. & quidam alii tenuerint ꝯtrarium, ꝙ nõ diſcutio, quia ſumus in terris eccleſię. Et ſi dicatur quod hic teſtator voluit legare alimenta vti filio ſpurio, quia centum floreni annui excedunt alimenta, & quia volebat excedere modum alimẽtorum, non nominauit eum filium in teſtõ, nec ei vti filio expreſſe legauit. Ad iſtud reſpondeo defendẽdo hãc coniecturam, licet non ſit opus, cum aliæ quatuor ſupra deductę ſatis ſuperq; ſufficiant, quod centum floreni annui pro victu & veſtitu d. Alziati, ſi filius ſpurius eſſet dicti teſtatoris, qui deceſſit ſine prole legitima attenta conditione ipſius teſtatoris qui erat nobilis, & attentis facultatib. ipſius, qui reliquit ſaltem annuum ccc. florenorum hæredi ſuo, non diceretur excedere modum alimentorum, quæ pro modo facultatum, & perſonarum qualitate a iudice taxanda veniunt. In qua taxatione iudex non tam ad cibaria, quam ad veſtes, tectum ſiue domum, medicinas, pręceptorum mercedes, & omnia ad vſum, ſanitatem, doctrinamque neceſſaria, dēt animaduertere, l. ius alimentorum, ff. vbi pupil. educ. debe. l. cum alimenta, ff. de alimen. le. l. quęro, ff. de iur. do. c. eps. de præb. cum glo. c. quoniam, de vita & hone. cle. Quæ omnia ſi conſiderentur, nullus eſt, qui non fateatur filium vnius nobilis, egere ſingulis annis florenis cẽtum pro cibariis, veſtib. & aliis ad vſum neceſſariis. Quæ omnia ſub nomine alimentorum continentur, l. legatum, ff. de ali. & ciba. leg. l. verbo victus, ff. de verb. ſig. Ad ꝯtrias coniecturas reſpondeo facillime. & primo reſpondeo duab. ſolutionibus generalibus, poſtea particulares & indiuiduas accommodabo rñſiones. Et primo gñaliter rñdetur, ꝙ ex ꝯtriis coniecturis, & p̄ſumpt. ſup. adductis pro Alziatio, eneruantur coniecturę hęredis. Sicut n. clauus clauo retũditur, ita p̄ſup. pręſumptione excluditur, l. diuus, ff. de in inte. reſt. Secundo reſpondetur † quod & ſi teſtõr aluerit Alziat. vt filium, id fecit ex debito & obligatione, qua tenebatur. Nam Alz. ei filius erat ſpũalis, & ꝯ ipſe teſtõr erat illi pater, c. 1. 30. q. 1. c. 1. & per totum, de cog. ſpir. pr̄ aũt ſpũ in ſubſidiũ tenetur alere filium exemplo pr̄is adoptiui, ſm Bal. in auct. niſi rogati, col. pe. C. ad Treb. Sicut ēt in ſubſidiũ teneẽ epſ alere promotos ad ordines ſacros, c. cps, de præb. Sicut dioes parochianus in ſubſidium tenetur alere Rectorem, qui ſibi eſt pr̄ ſpũ. ſm Pan. in c. ex parte, 1. & in ca. veniens, de teſt. cũ igitur eſſet pater ſpir. teneretur que eum alere, cum parentes naturales vix ſeipſos poſſent nutrire, non pot ex nominatione, et tractatu filiationis, extrahi concludens coniectura, quod teſtator crederet eum eſſe filium ſuũ naturalem, quia expreſſe conſtat, ꝙ erat filius ſpũalis, & expreſſum facit ceſſare p̄ſumptum, l. cum ex filio, ff. de vulg. & pup. & quia non probat hoc eſſe, qđ ab hoc contingit adeſſe, l. non hoc, C. vñ leg. c. in pręſentia, de prob. Nam cum potuerit eum tractaſſe vt filium ſpũalem, non ſequitur quod ex tractatu crederet illũ eſſe ſtor filium nãlem. Et ſpecialiter rñdendo, non obſtat tex. in d. l. ſi pr̄. & in d. l. neq; profeſſio, quia illa iura (vt dix.) procedunt qñ teſtõr nominauit eum cui legauit, filium in teſtõ. Tunc filiatio præſumitur fuiſſe cã finalis legati, vel inſtõnis, & noĩatio filiationis pp inſtõnem & legatum præſumitur facta ex propoſito quę ratio non eſſet, qñ extra teſtm̃ nominaſſet aliquem in filium quia potuit tunc in noĩatione p̄ſumptoria, ſm Aretin. d. l. neque poſſeſſio, & d. l. ſi pater. Vel aliter, & ſecundo reſpondetur, ꝙ ēt ſi nominaſſet Alz filium in teſtõ, adhuc nõ vitiaretur legatum, quia cũ nulla proponatur cã quare Petrus ſciens ſe impotentem ad generandum, ſciensque matrẽ Alziati eſſe coniugatam & plurimorũ libidini expoſitã, debuerit credere Alziatium eſſe filium ſuum potius amoris & dilectionis cã, quam filiationis, filiũ nominaſſe præſumendũ eſt, l. nemo, §. ſi ff. de hęc. inſt. l. 1. § Põponius, ff. de Carbo edi. q̄ ſic intellexit Pau. de Caſt. in d. l. neq; profeſſio. vel tertio rñdetur, ꝓ nominatio filiationis hoc caſu vera eſt, cũ Alzi. ſit filius ſpũalis, de hac filiatione eũ intellexiſſe credendũ eſt. Nec obſt. ſi dicaẽ, ꝙ quoties concurrunt duæ cauſę, quarũ altera eſt naturalis, altera ciuilis, amplectẽda eſt naturalis vel potior & finalis, l. q hēr. ff. de iur. Quia verũ eſt, ſi ꝯſtaret liquido qđ ambæ ꝯcurrerent, & ſibi inuicẽ repugnarent, alias ſecus, l. cũ pr̄, ff. de iur. do. Sed in caſu noſtro nõ cõſtat de cauſa nãli prout liquido ꝯſtat de iure ciuili, nec earum effectus repugnant. Ergo non poſſumus aſſerere, qđ nãlis filiatio fuerit cã finalis huius legati. Vel quarto rñdeẽ quod ex ꝯfeſſione aduerſarii, q̄ eſt ſuperlatiua oĩum pbõ. c. p tuas, de p̃b. l. gñaliter, C. de non nume. pe. ꝯſtat ꝙ teſtõr, pluries teſtatus eſt, ſe non credere Alzi. eſſe filium ſuum, vt legitur in pceſſu, in rñſione data ad 7. poſitionẽ ipſius Alziati. Nec ob. quod aduerſarius qualificauerit ſuam ꝯfeſſionem dicendo, ꝙ credit Pet. Autardi teſtõrẽ teſtatum fuiſſe, quod non credebat Alz. eſſe filiũ ſuum, ſed qđ timore iuſtitiæ ita fuit ꝓteſtatus, quia Al. acceptauit ꝯfeſſionẽ quatenus pro ſe facit, qualitatẽ reiecit, & verã eſſe nõ dixit, qđ facere potuit, cum p̄ſumptio ſit ꝯ qualitatem annexam. Sicut in ſimili pt̄ quia acceptare ꝯfeſſionẽ eius, quia confitetur ſe occidiſſe ad ſui defenſionem, & negare qualitatem, l. Aurelius, §. idem quæſiit, & ibi Bar. ff. de liber. leg. l. 1. C. de ſica. l. ſi non ꝯuicti, C. de iniu. Et quod p̄ſumptio hoc loco ſit ꝯ qualitatẽ, ſatis deſe patet. Tum quia nemo p̄ſumitur vnum dicere, & aliud in corde hr̄e, d. l. Iulia §. quod aũt, ff. de act. emp. Tũ quia talis qualitas continet in ſe delictũ adulterii. Si n. metu iuſtitiæ ita dixiſſet, ergo neceſſario p̄ſupponitur adulterium, qđ eſt ꝯ iuris præſumptionem, ſm q̄ nemo p̄ſumitur deliquiſſe, l. merito, ff. pro ſoc. l. ſi ſeruus extero, C. manda. Tum ēt quia ꝯ hanc qualitatẽ obſtat impotentia, qualitas vitæ Ioannæ matris Alz. Petri ſapiẽtia, & oĩa ſ. deducta, quib. mediantib. credendũ eſt, quod Petrus teſtator pro veritate ſic fuerit proteſtatus, & non metu iuſtitię. Non ēt obſt. quod nomine Petri Autardi Alz. fuerit baptizatus: quia iſta non eſt vrgens neq; concludens ꝯiectura, quod Petrus Autardus crederet eum eſſe filium ſuũ, ſm d. Iaſ. in d. l. neq; profeſſio. Nec tex. in l. vxorem, ff. de manu. teſt. aliquid probat vt aduertit d. Iaſ. ſed ēt nos ſumus extra terminos illius l. quia ſm ꝯſuetudinem huius patrię, patrinus ſolet filiolum ſuum nominare in ſacro fonte nomine ſuppſitus patrini, quæ conſuetudo cum ſit notoria, ſufficit eam allegare. l. ſi adulteriũ cum inceſtu, § idem Pollioni, ff. de adul. & vt iudex ex officio pt̄ pro parte allegare leges ſcriptas, l. vni. C. vt quæ deſ. aduo. ita põt allegare conſuetudinem notoriam quia dr̄ potius allegatio iuris q̄ facti, quæ primo caſu apparet per aperturam librorum. 2. caſu per ipſam notorietatem, ſm Bal. in l. filiusfa. §. veterani, ff. de procu. ceſſat igitur coniectura elicita ex nomine & cognomine, tum quia non concludit, tum quia non põt procedere ſtante allegata conſuetudine. Ex quib. omnibus concluditur legatum deberi, neque dici poſſe teſtatorem per errorem legaſſe.

EPITOME.

PHilippus Quiſpiã, cũ ſoluta certa pecunię ſumma, negaret ſe maiorẽ accepiſſe, hue nomine ſunt a fiſco, velut ob denegatum depoſitum conuentus eſt, ſed perperam & inique. Primum, quod inficiendo depoſitum nemo facit furtum. Deinde quod ab ipſo fiſco, eam pecuniam pondere numeroque depoſitam fuiſſe proponeretur. Tum quod maiorem illum accepiſſe ſummam, imò nec apud eum depoſitam fuiſſe probatum ſit.

SVMMARIVM.

1 *Furtum ſine contrectatione rei inuito domino committi non poteſt.*
2 *Negans depoſitum, vt furtum facere dicatur, quæ neceſſaria ſint.*
3 *Depoſitum, vt ſit, actum eſſe debet, eadem corpora reddi.*
4 *Teſtes varij & contrarij non probant, nec vt aliquid ſaltem probent, in criminalibus ad concordiam reducuntur. nu. 5.*
6 *Teſtes de ſe exonerando & excuſando tractantes, nihil probant.*
7 *Frater in criminalibus non eſt pro fratre teſtis idoneus.*
8 *Famulus non eſt, ne in ciuilibus quidem, pro domino teſtis idoneus.*
9 *Ebrius continuo a dicendo teſtimonio repellitur.*

Reſpon. 201. interpreta.

VIſis Libello & depoſitionib. & omnib. materię penſatis, conſultationẽ hanc diuidendam duxi in duas partes. Prima erit, an hmõi cã, potuerit agi criminaliter. Scda, poſita parte affirmatiua in pręcedenti, an ex deductis & productis verificata fuerint neceſſaria ad ꝓbandum furtum ꝯmiſſum ob nõ reſtõnem depoſiti. Circa primum videretur prima facie potuiſſe criãliter agi ꝯ dñm Philippum, quia qui recuſat depoſitũ reſtituere, furtum vr̄ facere. Nam ſpoliat dñm poſſeſſione rei depoſitæ, l. ſi quis rem, ff. de acq. poſ. & ꝯſit furtum facit, qđ vel p rei ꝯtrectationẽ, vel per detentionẽ committiẽ, l. alienum, C. de fur. & ita tenet Raph. Cu. & Alex. in l. 3. §. ſi rem, ff. de acq. poſ. Rñdẽ. ad illũ tex. ꝙ ibi depoſitarius ꝓpoſuerat denegare depoſitũ, non aũt petenti denegabat reſtituendũ. Et ꝓ illa opinione faciunt iura, quę dñt depoſitariũ vtentẽ re depoſita inuito dño, furti eſſe teneri, l. qui furtũ, ff. de ꝯdi. fur. Inſt. de obli. quæ ex quaſi deli. naſc. §. itaq. ſiue creditor. Pręmiſſis non obſtantib. ꝯtram ſnãm amplector tanq iuriũ terminis, & rõni magis conſonã.
1 Nam † furtum ſine cõtrectatione rei inuito dño, cõmitti non poteſt, vt ex definitione furti in qua l. 1. ff. de fur. dilucide apparet, & clarius ita ꝯſuluit Iureconſultus in l. ſi qs vxori, §. neq. ff. de

de fur.Cul.n. non determinat definitio, nec definitū adaptatur
l.1.§.dolum,ff.de dolo. Et hæc eſt rō, quare negās depoſitū, nō
incidit in ritū furti, qa negādo ſuſcepiſſe depoſitū, nō ppea rē
ɔtrectat, l.inficiādo, ff.de fur. Si mō oñdero d.Philip. nō contre
ctaiſſe ſummā penes ſe depoſitā, apparebit ɔpoſitionē nřam eſ-
ſe veriſſimā. Qđ aūt non ɔtrectauerit, patet qa d.Philip.nunq̄ re
cuſauit reſtituere depoſitū, & poſito, ꝙ negaſſet ſummā in titu
lis deſignatā integraliter fuiſſe penes ipſum depoſitam, ex hac
tū ſola denegatione non dř ſummam depoſitā ɔtrectaſſe, qa ſo
lo verbo nō fit cōtrectatio rei.d.l.inficiando, & d.§ neq;, & ſic
ex hoc ſolo nō potuit ɔ eum formari inquiſitio de furto. Sed
poſito falſo pro vero, ꝙ denegaſſet integrā ſummā reſtituere,
adhuc ſtat fixa. & firma noſtra propoſitio, ꝙ d Philip.non enim
2 incidit furtū. Etenim ad hoc vt negās reſtituere depoſitū † cū
mittat furtū, plura ſunt neceſſaria. Primo, ꝙ ſit depoſitū. Secun
do, ꝙ rē depoſitam cōtrectet inuito dño. De primo ɔſtat, quia
negans reſtituere mutuum, non tenetur furti, eo ꝙ mutuans
tranſtulerit dñiū rei mutuatæ in ſuſcipientē, & ei non dederit fa
cultatē rei vēdæ, l.a.§.appellata, ff.ſi cer. pe. Similiter qui negat
ſummam promiſſam per pactū vel ſtipulationē ſoluere, furtū
non facit quia rē alterius non contrectat, aliud n.eſt eſſe rem al
terius, aliud ſibi deberi, l.ſingularia, ff ſi cer. pe l.Quintus, §.argē
to, & §.cū ita, ff.de auro, & argento leg. Conſtat ēt, ꝙ requiri-
tur ɔtrectatio inuito dño, vt ſ. demonſtraui. Iſta autem ɔſigna
tio facta d.Philip.non pōt dici depoſitū, ſed hēt naturā mutui
potius, vt probabo, ergo &c. Qđ non dicatur depoſitum, ɔbat
3 ſic. Ad hoc vt dicatur depoſitum, † oportet ꝙ actum ſit, ꝙ ea-
dem corpora nummorum reddantur. Nam ſi, vt tantundē ſol-
ueretur, ɔuenit, egreditur ea res notiſſimos depoſiti terminos
l.Lucius, ff.depoſ. Et ſic oportet, ꝙ quantitas pecuniarū ſit de-
poſita, non vt quantitas, ſed vt ſpecies, & ſic ꝙ ſit depoſitus ſac-
cus, vel crumena repleta pecuniis obſignata, alias ſi ſit depoſita
pecunia ad pondus, vel ad menſuram, non dř depoſitū, nec de-
negans reſtituere, furtum facit, l.ſi ſacculū, ff. depo. & rō eſt eui
dens, qa deponens pecuniā ad pondus, vel numerum, cenſetur
dare licentiā depoſitario, vt ea pecunia vtatur, & tantundē in ge
nere ſuo reſtituat, ſm gl.in l.die ſponſaliorū, ff.depo. & probat
in l.a.ff.ſi cer.pe.& Bal.conſi.353.quidā A.lib. 3. ſed in caſu nřo
fiſcus articulat pecuniam fuiſſe depoſitā partim ad pondus, par
tim ad numerum, ergo bene ſequitur, ꝙ non eſt ɔprie depoſi-
tum. Sequitur ēt, ꝙ tacite actū fuit, ꝙ tantundē in ſuo gñe red-
deretur. Ex iſtis ſequitur cōcluſio, ꝙ do. Philip. ēt ſi vſus fuerit
pecunia, & ēt ſi reſtōnem denegauerit, ꝙ furti actione conueni
ri non pōt. ita in ſpecie concludit Sal.in d.l.die ſponſaliorū, di-
cens hunc eſſe effectū reſultantē ex hoc, ꝙ depoſitū egredie-
tur notiſſimos depoſiti terminos, vt dř in d.l.Lucius. Et clarius,
& magis diffuſe ita caſum noſtrum determinat Albe. de Roſ.
in d.l.inficiando, inquit enim, qui denegat reſtituere pecuniam
apud ſe depoſitam ad pondus, vel ad numerum, non credo qđ
furtum cōmittat, qa potuit vti ea pecunia, & conſumere, & po-
ſtea tantundē reſtituere, male igitur fiſcus intentauit actionem
furti, &c. Sed poſito, ꝙ verum eſſet, prout non eſt, ꝙ ſolam de-
negationē depoſiti cōmitteretur furtum, videndū eſt, an ſint
ɔbata neceſſaria ad conuincendum d. Philippum de furto. Et
ita erit ſecunda pars noſtræ conſultationis. Pro cuius declara-
tione præmitto, ꝙ fiſcus agit actione furti, quia d.Philip. non re
ſtituit, niſi ſeptingenta ſcuta auri, ad ſolem, & viginti ſolidos,
cum longe maiorem ſummā in depoſito receperit, & ɔñ fur
ti agit, qa integrum depoſitū non reddidit. Inquirēdū ergo eſt,
an fiſcus maiorē ſummam fuiſſe depoſitam probauerit. Diſcu
tienda igitur ſunt dicta teſtiū. Et quidem ſeptem teſtium, licet
variantium depoſitiones, tñ vňr probare. Nam cōſtat, ꝙ in om
ni negotio ſufficiunt duo teſtes, etiā in omni negotio, de teſtib.l.
vbi numerus, ff.eo.tit. quāto magis vbi adſunt ſeptem, & vltra,
& ēt vbi reperitur teſtiū, qđ dř probatio probata, & non pro-
bāda, ſm Bal.in l.imperator, ff de ſtat.hominū, & gl.& Pan. in
c.cum olim. de cenſibus. de numero plurium ducatorum con-
ſtat, &c. Sed ɔmiſſis nō obſtantib. ſentio non fuiſſe probatum
4 prædeſignatū pondus, nec numerū, quia † teſtes ſunt inuicē va-
rij, & contrarij ɔp quam variationem non eſt eis fides adhiben
da, l.qui falſo, vel varie, ff de teſtib.c.cum in tua, eo.ti.cum ſimi.
Et ſi dicatur, ꝙ reducendi ſunt ad concordiā, vt ſaltem probēt
de ſex libris auri, & de libris viidecim argenti, tum qa in maiori
ſumma minor ineſt, l.cū furti, ff.de in lit.iurand. nā vbi teſtes de
eodē actu deponunt, probant ſaltē de minori, ſm Alex.in l.1.§.
ſi ſtipulanti, ff.de verb.obl præa.in l.Sēpronius, ff.de leg.1. tum
quia ex depoſitione. P. teſtes ipſi ad concordiam reducuntur,
ſtandū eſt enim ei, qui aliq̄ua diſtinctione concordat teſtimo-
nia, d.c.cū in tua, & ibi Fely.late de teſtib. Sicut vbi reperiuntur
opiniones Doctorū variæ, & ɔtrię, ſtatur opinioni Doctoris di-
5 ſtinguentis, & ſcripturas concordantis, quia † prędicta poſſent
procedere in ciuilibus, ſecus tñ in criminalibus, in quibus requi-
runtur probationes luce meridiana clariores, l.ſi.C.de ɔb. Nā te
ſtes, qui deponunt de minori, videntur negare maiorē, ſecūdū
Sal.poſt Bal.in l.2.C.de reſcinden.vend.Io.de Imo.in c.fin.de
empt.& vend. Are.conſi.65 in præſenti conſultatione, ex quo
reſultat, ꝙ ɔtrariantur deponentib. de maiori ſumma, vel ſaltem
quia deponentes de maiori, negant minorem, ſequitur hæſita-
tio, qui veritatem dixerint, vnde in criminalib. non vňr liquido
probare, ergo &c. Præterea, & ſi ɔdicti teſtes bene probarent,
tñ talis probatio non facit fidem in præiudicium d. Philippi q̄
non erat præſens tpe pōderis, & numerationis, neque accepta
uit depoſitum iuxta prędictorum pondus, & prædeſignatum
numerum. Vnde videndum eſt, An fuerit probatū, ꝙ dictæ pe-
cuniæ fuerunt depoſitæ, & conſignatæ eidē Philippo in ponde
re, & numero prænarratis. Et mihi vř, ꝙ non, ex pluribus. Pri-
mo Alzarius Bocardi, qui pecunias ponderatas, & numeratas
in loco de Caſimontib. portauit ad ſucū Caſtri noui, & Clau-
dius Calumbi qui conſignauit, & depoſuit, ac Petrus Celetii
Dñicus Talierii, & Ioannes Valleta, comites, & ſocii deputati
ad aſſociandum, & comitandam dictam pecuniam, nihil pro-
9 bant, quia † tractant de exunerando, ſm Bart.in l deferre, ff. de
iure fiſci. Pan. in c. inſuper, de teſtib. Rapha. Co.conſil.68.in
præſenti quæſtione, circa ɔinc. Dec.conſi.356.in cauſa inqui-
ſitionis. Item vbi teſtis deponit in cā, in qua poſſet redargui de
mala cuſtodia vel adminiſtratione, ei credendum non eſt etiam
in ciuilibus, ſm Io. And.in addit.ad Spec.in tit.de teſte §.1.ver.
ſed pone ꝙ adminiſtrator ſequitur do.Ant. in c. cum a nobis,
de teſtib.& in c cum ex literis, & ibi Imo.de tranſactio. Alexan.
conſi 86 viſis dubitationib.& Dec.in d.conſi.356.ſed iſti teſtes
tractant de ſe exonerando. Nam ſi omnem pecuniā non con-
ſignaſſent, ſed inter ſe partiti fuiſſent, tenerentur ipſi ad reſtō-
nem, & ab iſta obligatione ſatagunt ſe exonerare. Item ſi dili-
genter non animaduertiſſent, cuſtodiſſentq; ne Alzarius, qui
pecunias deferebat, quicq̄ vſurpaſſet, in culpa fuiſſent, vnde nō
eſt eis credendum, quia deponunt in eorum laudē, & ad ſe ex-
8 cuſandum a culpa, & negligentia. Item Claudius Columbi † eſt
frater querelantis. cōſtat autem, ꝙ in criminalib. frater non eſt
idoneus teſtis pro fratre, vel ſorore, c.1.a.q.5.c.in literis, de te-
ſtib.late per Pan.in c.literas, de ɔſumptio. Soc.conſi.xx.lib.1.&
9 alibi ſæpe. Item Alzianus † eſt famulus querelantis, qui non eſt
idoneus teſtis, pro dño, ēt in ciuilibus, l.a.C. de teſtib. etiam ſi
poſt litem motam, vel præparatam fuerit expulſus, ſm Spec.in
tit.de teſte, §.1.ver. quid ſi olim, & maxime ſi ſimulate fuiſſet
expulſus, vt aliqñ ad famulatum rediret, ſecundum Bart.in l.vir
mulieri, ff. de dona. inter vi. & vxo per Fel.in c.literis.de teſti.
10 Item Petrus Celetii eſt † continue ebrioſus: ebrius autem re-
pellitur a teſtimonio ſecundum Bald. & Fely. in c.de teſtibus.
Alij etiam teſtes fuerunt alijs rationibus obiectati, vt patet in
proceſſu. Ex quib. ſatis liquido conſtat, quod illi teſtes qui di-
cunt detuliſſe, & conſignaſſe omnem pecuniam prædictū Phi-
lippo, tripliciter non probent, maxime in criminalibus. Et ſi cal
culetur hmōi pondus, non excedit ſeptuaginta ſcuta auri, & ſo-
lidos viginti, ſeptuaginta duo enim ſcuta auri, ſm antiquam
monetam, in qua tantum auri erat in materia quantum in for-
ma, l.1.§.1.ff.de ɔhē.empt.no.Bar.in l.Paulus, ff.de ſolutio.& in
l.2 §.1.ff.ſi cert.pet.Pan.& alij.in c.quanto, de iureiuran.faciunt
vnam libram auri, l.quoties, C.de ſuſcept. & archa. lib. x. not.
per gloſ. in l.fi. ff. de in ius vocan. ſecundum vero monetam
noſtri temporis, propter expenſas, quæ fiunt in cudendo, nona
ginta ſeptem ducati Bononienſes, vel centū ſcuta Regis Fran-
cię, conſtituunt libram auri, ſm Io.de Platea in d.l quoties, & x.
libræ argenti puri valent libram auri, l.1.C.de argen.prçi. quod
in theſaurum infertur, lib.x. viginti vero librę æris valent vnum
ducatum, l.1.C.de colla.ęris, lib.x. Libra vero æris contaminati
valet 4.aureos, & plus vel minus, ſm minorem vel maiorem
contaminationem, vt notatur in dicta l.1. Et ſic ſex libræ auri fa-
ciunt ſexcenta ſcuta. Vndecim libræ ſolidorum facerent qua-
draginta quatuor ſcuta, licet intelligerem, ꝙ non faciunt niſi
quadraginta. Triginta ſex duplices ducati facerent ſeptuaginta
duos areos, ſed quia non erant oēs eiuſdem valoris, cum alii eſ-
ſent nobiles, alii Alfonſini, non poteſt taxari verus numerus,
ſed ex libro ipſius Philippi apparet, ꝙ non faciunt niſi quinqua
ginta aureos, qui liber facit probationem etiam pro ſcribente,
ſi ſit homo legalis, bonuſque mercator, ſm Bart.in l.admonen
di, ff.de iureiur.per tex.in l.rationes, C.de proba. Quinimo dicit
Spec.in tit.de inſtru.edi.§.nunc dicendum, circa medium, ꝙ li-
ber mercatoris facit ſemiplenam probationē, & pro ipſo mer-
catore cum vno teſte facit plenam probationem. Imò dicit
Bald. ꝙ liber mercatoris legalis poſt mortem ſuam plene pro-
bat ēt pro eo, & eius hæredib. ita Bald.in l.vnic. C. de confeſ. in
cap.iurauit, de teſtib. Soc.conſi.clxi. pro deciſione, li.a. Conſtat
autem, ꝙ ex dictis, & depoſitionib. teſtium, & ex publica fama,
ꝙ d. Philippus eſt homo legalis, & fidelis, ergo & c. omnibus
computatis ſumma eſt ſexcentorum nonaginta aureorum ſiue
teſtonis dominus Philippus reſtituit ſex. ſcuta, & xx. ſolid.
Inique ergo, & inciuiliter fuit intitulatus.

EPITOME.

QVia Hodie pater æque ac mater ſimul cum fratribus & ſororibus filio inteſtato defuncto ſuccedit, iccirco fit vt velut mater propter ſecunda vota ſucceſſione iſta priuetur.

SVMMARIVM.

1 *Correllatiuorum idem ius eſt etiam in pœnalibus.*
2 *Pater qui ad ſecundas nuptias tranſiuit, filijs primi matrimonij ab inteſtato mortuis non ſuccedit.*
3 *Pœnæ iuris ciuilis ſecundo nubentium, vt infamia, & ſimiles, iure canonico ſublatæ ſunt, ſed ſucceſſionis priuatio durat.*

Reſpon. 202. interpreta.

Mortuis Filijs ab inteſtato pater, & fratres, & ſorores defunctorum filiorum vtrinq; coniuncti, ſimul ſuccedunt in viriles portiones, auc. defuncto, & in corpore vnde ſumitur, C. ad Tert. Vnde infero rñſionē eius, q̄ q̄ritur, q̄ Io. Bardeti niſi conuolaſſet ad ſecundas nuptias ſucceſſiſſet liberis defunctis ſimul cum fratrib. & ſororib. defunctorũ vtrinq. coniunctis in capita, ſeu in viriles. Sed Io. pater tranſiuit ad ſecunda vota, q̄ritur, an per talē tranſitũ, priuatus remanſerit beneficio ſucceſſionis. Et vř prima facie, q̄ non qa nulla lex eſt hoc dicens, ergo nec nos dicere debemus, cum nemo ſit iure ſuo priuandus, niſi expreſſa lege caueatur, l. & ſi quis, §. Diuus, ff. de religio. & ſumpt. fune. cano. cāç inuentū aũt, 10. q. 7. & ad hoc ſolet allegari gl. in c. fi. de iure patr. & in propoſito noſtro vř tex. in §. optimũ, in Auct. de non eli. ſecund. nubent. ibi, patres non priuari filiorum ſucceſſione, licet ſcdas ꝯtraxerint nuptias, nec eſt lex ulla hoc dicens. Sed pręmiſſis, & ſimilib. non obſtantis, rōis Doc. ſnia amplectitur ꝯtrariam ſniam, ſ. q̄ pater priuetē ſucceſſione filiorũ pp tranſitũ ad ſcda vota, ſicut priuatur mater per tex. in l. fęminæ, §. illud ēt, C. de ſecun. nup. & licet illa lex loquatur in matre, eā tñ extendunt ſapientes ad p̄rem, per tex. in §. & hæc cōis mulieris, & viri nulla ſit poſita, in Auc. de nup. qua rōne vtebať Imperator in d. §. optimũ, corrigēdo tex. in d. §. illud, ita cantat tex. in §. hinc nos alia euocet rō. in Auct. de nup. & p̄ iſta
1 cōi ſnia facit † regula correlatiuorũ, quæ p̄cedit ēt in pęnalib. l. vnic. C. de cupreſſ. li. x. & l. fi. C. de indic. vi. toll. & ita in terminis tenent gl. Bar. & Sal. in d. §. illud. Az. in Summa de ſecun. nup. ad fi. Mar. in tractatu ſucceſſionũ ab inteſt. Pet. de Vbal. in eo. trac. in 5. par. q. 5. Old. conſi. 32. quod habuit vaorē Lud. Rom. conſi. 182. in caſu p̄poſito. Arc. conſi. 24. proſequendo ordinem lib. 1. & con. 114. ī ns conſultatio, lib. vii. & Deci. conſi. 88. pro reſolōne. Nec obſtāt ſupra fundata, qa Doctores rñdent, q̄ pater ante diſpōnem d. Auc. defuncto, non poterat priuari ſucceſſione filiorũ, qua carebat, cum antea excluderetē a fratrib. & ſororib. filiorũ defunctorũ, licet nō excludatur mř. l. fi. C. ad Tertul. & l. ſancimus, C. com. de ſucceſ. & ideo nulla erat tunc lex dicēs patrem pp tranſitum debere priuari, & ſm illa tpa loquitur tex.
2 in d. §. optimum. Sed † cum hodie ita pater, ſicut mater ſuccedat ſimul cum fratrib. & ſororib. d. Auct. defuncto, dd̄m eſt, q̄ pp tranſitum ad ſecundas nuptias ita debeat priuari pater, ſicut mater, cum non ſubſit vlla rō diuerſitatis, imò ſm Arc. in d. cōſil. 72. quia magis iniuriatur filijs primi matrimonij, q̄ mater, vt patet ab effectu, vnde iuſtiuæ eſt, q̄ priuetur pater, q̄ mater. Non denique obſtat ſi dicatur, q̄ pœnæ ſcdo nubentiũ abolitæ fuerint per Chriſtianam legem pp dictũ Apoſtoli ad Corint. 7. c. mulier, inquit, uiro ſoluta, nubat in dño, cuius Apoſtoli dicto lex Canonica audiens, negat mulierē nubentē intra annum luctus infamem eſſe, ut eſt tex. in c. fi. de ſecun. nup. & ibi expreſſe Pan. tenet diſpōnem dicti. §. illud, correctam eſſe per ius Canonicũ, & ſequitur Fel. in c. eccleſia S. Marię, ubi alias addit auctorita-
3 tes, de conſti. Quia ad omnia illa rñdetur, † q̄ pœnę appoſitæ per ius ciuile ꝯtra nub. ſecun. nuptias in odium ſecũdi matrimonij, abolitę fuerunt per ius canonicum, vt eſt pęna infamiæ, & ſimiles, & ita loquitur tex. in d. c. fi. ſed pœnę appoſitæ in fauorem filiorum primi matrimonij firmæ remanſerunt, ſm Inno. Hoſt. Car. & cōiter alios in d. c. fi. & ibi Pan. atteſtatur ita tenere cōiter Doct. licet ipſe diſſentiat, & ita etiam tenent Doc. in conſilijs ſ. allegatis, & Soc. conſi. 29. lib. 1. & Lud. Ro. ſing. 259 Cur. conſi. 72. Io. de Ana. conſi. 102. Alex. conſi. 139. li. 4. Lud. Ro. ꝯſ. 182. cum alijs infinitis auctoritaob. quas breuitatis gřa miſſas facio, &c. concludens q̄ Ioannes Bardeti nullam habet partem in ſucceſſionib. ſuorum filiorum, qui obierunt poſtq̄ ſcdis nuptijs funeſtatus, ſed defunctorum filiorum hęreditates inſolidum ſpectant ad fratres, & ſorores vtrinq; coniunctos proximiores in gradu patre remoto, d. auct. defuncto.

EPITOME.

Pater Dimidiā partē oīum bonorũ ſuorũ p̄ntiũ. & futurorũ reſeruans ſibi fructib. & adminiſtratione, filio ſuo pp nuptias donauit, hoc tñ inter cætera, pacto adiecto, q̄ p̄ quibuſcunq; onerib. hæreditatis ipſius donatoris ipſe donator nō poſſit, neq; valeat pro ſupportatione onerum ipſorum imbrigare, neq; quouis mō obligare, ſeu hypothecare, niſi quartam partē dictæ partis dimidiæ. Ex quib. illud primum cōſtat, patrē de dicta quarta in aliorum filiorũ fauorem directe alienando, cum illius dña eſſe deſiſſet, fructuum, ſ. reſeruatione tranſlato dñio, diſponere non poſſe, ſed tñ vi pacti, per indirectum obligādo, & hypothecādo. Deinde idē legatorũ, quę ipſe teſtātor reliquerit, q̄ ipſa hæreditaria ſunt onera, facere poſſe. Cęterũ filijs alijs ſi eos integram legitimam non habere, detracto ære alieno cōtingeret, ſupplementũ ex trib. illis partib quas donatarius frater ex dimidia illa, ſine onere ſaluas habet, petere licet.

SVMMARIVM.

1 *Donatio bonorum, deductis omnibus oneribus intelligitur.*
2 *Pactum illud, q̄ pro quibuſcũq; oneribus hęreditarijs obligare, ſeu hypotecare quouis modo non poſſit, quem ſenſum verū habeat, & nu. 3. & 4.*
3 *Dominium, fructuum reſeruatione transfertur.*
4 *Legata & fideicommiſſa, onera dicuntur hæreditaria.*
5 *Verbum uniuerſale, quibuſcunque tam ad impropria quam ad propria refertur.*
6 *Supplementum legitimę conſequuntur filij ex ipſis fratri etiam propter nuptias donatis rebus.*

Reſpon. Interpret.

IOannes de Cruce Romanē. donauit Petro filio ſuo pp nuptias, medietatem bonorum ſuorum pręſentium, & futurorũ, ſub certis pactis, & coditionib. & maxime cum pacto tenoris ſequentis. Item, q̄ pro quibuſcunq; onerib. hæreditarijs ipſius Ioannis donatoris, idē donator nō poſſit, neq; valeat pro ſupportatione ipſorum onerum imbrigare, neq; quouis mō obligare ſeu hypothecare, niſi quartam partem dictæ medietatis, quæ quidem quarta pars ex nunc, prout ex tunc, & ecō, ſit & remaneat hypothecata pro medietate dictorum onerum. Super quo pacto contingit dubitari, an illius vigore pater poſſit de dicta quarta parte medietatis bonorum diſponere in fauorem cæterorum filiorum. Non poteſt prædicto q̄ſtio clare rñderi, niſi prius intelligatur mens ꝯtra-
1 hentium, nam donatio † medietatis bonorũ pręſentium, & futurorũ, intelligitur deductis omnib. onerib. l. ſubſignatũ, §. bona, ff. de verb. ſig. traditur in l. ſtipulatio hoc mō concepta, ff. de ver. obl. Si ergo pactum prædictum non eſſet ſolũ, intelligetur donata medietas bonorũ quæ ſuper ſunt deductis omnib. onerib. Quid ergo voluerunt ꝯtrahentes paciſcendo, q̄ donator non poſſit pro onerib. hęreditarijs obligare, niſi quartam partē dictæ medietatis? non. n. ad quartam partem bonorum futurorũ requirendorum referri vř pactum, quia nō dñr acquiſita bona, niſi detractis onerib. d. §. bona. Referendum eſt ergo pactum ad bona, q̄ erāt in bonis donatoris, tpe factæ donōnis, vt ſic donator, qui reſeruauerat ſibi fructus, & adminiſtrationē ipſius medietatis, non poſſit pro onerib. hæreditarijs ſupportandis obligare, niſi quartam partem medietatis bonorũ tunc pręſentium. Vnde reſultat alia dubitatio, quæ ſint huiuſmodi onera hæreditaria. Nā quantũ ad ipſum donatorem non p̄nt onera dici hęreditaria, niſi ea quę eſſent in hęreditate patris ſui, vel alterius, cui ſucceſſiſſet. Nam onera, ad quę tenetur ex alia cā, nō poſſunt dici hęreditaria, l. hæreditarium, ff. de bon. auct. iudici. poſſid. Videretē ergo q̄ ſolum poſſet obligare hanc quartam pro onerib. ad quæ teneretur ex cā hęreditatis ad ſe deuolutę, & non aliter. Et ſi verba pacti diligenter diſcutiantur, iſte vř intellectus ipſorũ verborũ. Sed aliam arbitror fuiſſe mentē ꝯtrahentium, vnde abſit, q̄ vis verborũ tñ valeat, q̄ melior ſenſus exiſtat, l. 3. C. de lib. pręterit. ſunt. n. verba ſub iugo mentis, tāquam
2 ſub ſuo proprio originali, teſte Bal. in c. mandatũ, de reſcr. † Senſus ergo ꝯtrahentium fuit q̄ medietas omnium onerum, quibus reperietur onerata hęreditas donatoris poſt eius mortē ſoluēda eſſet per donatorē, alia medietas per alios hęredes, quia ut dixi, bona dñr deductis onerib. d. §. bona Sed quia poſt donationē, tot onera ſine debita potuiſſent ꝯhi, q̄ annihilaſſent ipſam donationē, factum fuit hmōi pactũ, q̄ donator nō poſſit pro onerib. hæreditarijs ipſius donatoris, t q̄ reperientur in hęreditate ipſius, obligare, niſi quartam partē medietatis bonorũ, q̄ quartā uoluerunt eſſe, & remanere obligatam pro medietate dictorũ onerũ His ſic pro clariori intelligentia diſcuſſis, venio ad punctum qōnis. An donator poſſit diſponere de dicta quarta in fauorē aliorũ libertorum. Et proculdubio reſidēdum eſt
3 q̄ non, quia donator nō habet dñium dictæ quartæ partis, † cũ per reſeruationē vſusfructus fuerit tranſlatũ in donatariũ, l. quiſquis, C. de donat. Et cũ donatio fuit pfecta, īmutari minimè pōt, l. pfecta, C. de don. q̄ ſub mod. q̄ verũ intelligo directe alienādo dictā quartā partē, ſecus per indirectũ, eam obligando, & hypothecādo uirtute prædicti pacti. Sed tũc ſubintrat alia dubitatio,

an

an donator poſſit obligare dictam quartã partem in ultima voluntate, pro legatis, & relictis per eum? Punctus ſtat in hoc. An legata & fideicõmiſſa dicãtur onera hæreditaria. Et prima facie vr̃ ꝙ non, per tex. in d. l. hæreditarium, vbi dr̃, ꝙ illud dr̃ ęs alienum hęreditarium, ꝙ ex obligatione defuncti originẽ trahit, quãq̃ poſt mortem exoluendum ſit, ſecus ergo ſi non trahat originem ab obligatione defuncti. Et quia appellatione hæreditatis non comprehẽduntur legata nec fideicommiſſa, l. ſi Titius. ff. de le. 3. traditur ẽt per Bar. in l. liberto, §. filium, ff. de ann. leg. & vr̃ tex. in l. a. C. ad Treb. ibi, ſucceſſionis onera, ſeu legatorum præſtationẽ, ponderando diſiunctiuam, ſeu, quæ ſolet poni inter diuerſa, ut nor. in rub. ff. ſi ager uectig. uel emph. petat.

2 Cõtrarium credo uerius, & † ꝙ legata, & fideicommiſſa dicantur onera hæreditaria, probatur in l. ſin. §. ſin autem hoc aliquis, in fi. C. de iure delib. ibi omnib. in ſolidum hæreditariis oneribus teneatur ad idem tex. Inſt. de fideic. hæredi. § 1. aut alio, ibi, ipſe onera hæreditaria ſuſtinebat, huius emptor hęreditatis, q[uia] tenetur ad onera hæreditaria, l. 1. §. ſi ꝙ public. & §. ſeq. ff. de hęred. vel ac. vend. etiam tenetur, quia ipſa onera hęreditaria ſunt l. hęreditatem, ff. eo. Et actiones, quæ cõpetunt pro legatis ꝯ hęredes, l. 1. C. ut actio. ab hęredi. l. 2. C. commu. de lega. dñt onera hæreditaria, l. pro hęreditariis, C. de hęr. act. Et hęres a quo legata relicta ſunt, dr̃ oneratus onere legatorũ, l. ratiõne, §. ſi filio, ff. ad leg. Falc. & dicit Soc. conſi. 4 quãtum ad primum lib. ult. ꝙ onus idẽ eſt ꝙ grauamen, & oneris appellatione veniũt, non ſolum ea, ad quæ quis inuitus obligatur, ſed ẽt ea, quę quis ſpõte facit, quamq̃ in caſu noſtro legata dicãtur reſpectu hæredis, qui inuitus cogitur ea ſoluere, & non reſpectu teſtatoris, qui ea fecit, & dñt hęreditaria, quia ratione aditæ hęreditatis debẽtur ab hęrede, l. ex maleficiis, § hęres, ff. de actio. & obl. Ad ꝯtra patet reſponſio. Et primo ad tex. in d. l. hęreditarium, quia & ſi velit hæreditarium ęs alienum dici, ꝙ erat debitum per teſtatorem, licet eſſet ſoluendum poſt eius mortem, non tñ negat ꝙ legata ẽt non dicantur ęs alienum hęreditarium, immo in implicatiua ibi poſita infertur, ꝙ ẽt dicatur hæreditarium ęs alienum, ꝙ incipit deberi ab hęrede, ꝙ etiam probatur in d. l. 1. C. vt act. ab hęr. & ꝯ hær. Pręterea nos q̃rimus, an legata dicantur onera hæreditaria, non autem non dicantur ęs alienũ Ad text. in d. l. ſi Titius, quæ vult, ꝙ grauatus reſtituere hæreditatem nõ cenſeatur grauatus reſtituere legata. R̃ndetur, ꝙ licet appellatione hęreditatis non contineantur legata, non tñ ſequitur, ꝙ non dicantur onera hæreditaria, quia aliud eſt hr̃ditas, aliud onus hęreditarium, immo onera legatorum minuunt hr̃ditatẽ, Inſt. de leg. Fal. §. 1. & per totum, nam impenſa funeris non eſt hæreditas, nec appellatione hæreditatis cõprehenditur, & tñ eſt onus hæreditarium, l. 1. §. ꝙ ſi funere, ff. de hær. vel act. vend. Ad tex. in l. 1. C. ad Treb. r̃ndetur, ꝙ vel ad maiorem expreſſionem, vel pp difficultatem, de qua ibi glo. tex. ille diſiunctiuè locutus eſt. Poſſem aliter reſpondere, ſed non curo, quia expediti iuris eſt, ꝙ legata dicantur proprie onera hæreditaria, & licet large dicerentur onera hæreditaria, tamen cum donator hẽat facultatem obligandi quartam partem pro quibuſcunque one-

3 rib. hæreditariis, etiam pro impropriis poſſe obligare, q[uia] † verbum illud vniuerſa etiam ad impropria, quam ad propria refertur, l. metum autem, §. animaduertendum, ff. de eo quod me. cã, cum ſimi. Concludo igitur, ꝙ donatarius tenebitur etiã ad onera legatorum quatenus aſcendit valor huius quartæ partis, cęterum quia filius donatarii habet tres partes vnius medietatis ſaluas, & ſine onere dictæ donationis cæteri filii, ſi detracto

4 ære alieno non habeãt † integram legitimam habito reſpectu ad quantitatem bonorum, quæ erant tpe factæ donationis, poterunt petere ſupplementum ex dictis tribus partibus, vt ſupra donatis, Auct. de immen. donatio. per totum. Ex his remanẽt ſoluta omnia quæſita, quæ ab vno tantum dependent, nam ſi pater poteſt obligare quartam partem pro quibuſcunque oneribus etiam pro debitis contrahendis per patrem pro alimentis, & doctrina aliorum filiorum, dictam quartam poterit obligare. Et quia hęc oĩa arbitror clariſſima, omitiã auctoritates, & allegationes, quib hanc conſultationẽ exornare potuiſſẽ.

E P I T O M E.

Qui Spuriam a patre naturali dotatam duxerat uxorẽ, dotis inſtrumento, in quo illa naturalis filia dotantis dicebatur, promiſerat ſe in caſum dotis reſtituendę, eam illi cui de iure reſtituenda eſſet, reſtituturum, ſeſe pro obſeruatione huius promiſſionis, carcerib. & arreſtis ſubmittens. Itaq; cum reſtitutionis caſus eueniſſet, eaq; de cã iudicis authoritate in carcerem coniectus fuiſſet a d. Vicario Auenionenſi, pronunciatũ eſt, illius carcerationem fuiſſe inciuiliter obtentam, hac cã expreſſa, quia inſtrumentum debiti ſubmiſſionis liquidum non eſſet. Sed hanc ſententiam retractandam, & annullandam fuiſſe palam eſt. Primum, ꝙ eſt expreſſa falſa cauſa, ꝙ tum ex lectione inſtrumenti ipſius, tum ex rei reſponſione apparebat ipſo iure nullã eſſe. Deinde, ꝙ paratas probationes Vicarius admittere noluerit. Tum quia lata non citata parte fuit.

S V M M A R I V M.

1 *Dos data filiæ ſpuriæ, ſoluto matrimonio reſtituenda eſt patri, uel eius hæredibus, non hæredibus, aut ſucceſſoribus filię ipſius.*

2 *Naturalis filiæ appellatione ſpuria continetur, maxime ſecundum uſum loquendi communem.*

3 *Reſpõſionis intellectus ex interrogatione, ad quam omnino referri debet niſi palam repugnet accipiendus eſt.*

4 *Reſponſio obſcura, & ambigua contra reſpondentem interpretanda eſt.*

5 *Negatio ſola rem dubiã non facit, ubi contrarię probationes ſunt in promptu paratę, & oblatæ.*

6 *Sententia non citata parte lata, eſt ipſo iure nulla.*

Reſpon. 204 interpret.

SEntentia Qua dominus Vicarius Auenionenſis pronunciauit, carcerationem Egidii de Grangii fuiſſe inciuiliter obtentã, quia inſtr̃m debiti, & ſubmiſſionis non eſt liquidum, retractanda, & annullanda mihi vĩ ex infra dicẽdis. Primo, quia ſnĩa lata ex falſa cã expreſſa in ſnĩa eſt ipſo iure nulla, l. qui in teſtõ. ff. de excu. tut. l. a. C. qñ prouoc. re non eſt neceſſ. traditur per Bat. & ſcriben. l. q Romæ, § duo fratres. in oppo. ff. de uer. obl. Cũ igitur do. Vicarius declarauerit carcerationem nullã, & inciuilẽ, quia inſtr̃m non eſt liquidum, & ſic ex falſa cã, cum d. inſtr̃m liquidiſſimũ, bene ſequitur ꝙ talis ſnĩa ſit nulla. Quod autẽ inſtr̃m liquido prober intentionẽ ceſſionarii dñi Antonii Angleſii, oñdo clariſſime præſuppoſita una concluſione in iure quę talis eſt, dos

1 † data filię ſpurię ſol. matr. reſtituenda eſt patri vel eius hæredib. & non hęredib. aut ſucceſſorib. ipſius filiæ, ut in terminis conſuluit Pan. conſi. 50. & conſi. 1. 6 li. s. & rõ eſt, quia p̃r non poteſt donare aliquid filiæ ſpuriæ ultra alimenta, c. cum hẽret, de eo, qui dux. in matri q̃ poll. per adulter. vnde donatio facta ſpuriæ ex cã dotis, ſolum valet in um alimentorũ ſm̃ Bart. in l. ſi. §. ſi a ſocero, ff. de his quę in fraud. cred. q[uia] alimenta ceſſant mortua filia. §. finitur aũt, inſt. de vſufr. l. alimenta, §. baſilicę, ff. de alimẽ. leg. merito poſt mortem filię ſpurię dos ad patrem redire dẽt. Immo ſunt, qui tenent, ꝙ pater, qui dedit dotẽ filię ſpurię excedentẽ alimẽta, poſſit id, ꝙ ſupereſt deductis alimentis, repetere a marito filia viuente, quia dos in exceſſu non valuit vſq; a principio, ſm̃ Bar. in l. ſi ff. de his quib. vt indig. & Bal. in l. eam q̃, ver. pone, dicit decretum, C. de fideic. & Soc. coſ. 2. li. 4 & per hãc rõnẽ ita ꝯcludit Nic. de Vbal. in trac. de ſucceſ. ab inte. Hac ꝯcl'one, per aſſumpto, ſiue maiori ſic p̃miſſa, ſubiiciã pro minori aliã in facto, quę conſt̃ ex inſtr̃o, ꝙ Egidius ꝓmiſit in caſum dotis reſtituendę eã reſtituere illi cui de iure reſtituenda erit, & pro obſeruatione huius promiſſionis ſe ſubmiſit carcer. b. & arreſtis, ex iſtis infero ꝯcluſionẽ, ꝙ inſtr̃m clare, & liquido probat d. Egidiũ promiſiſſe patri reſtituere ſibi dotem ſol. mat. & pro reſtõne ſe ſubmiſiſſe arreſtis, & carceribus. Vnde non vr̃ quod Vicarius potuerit proferre talem ſnĩam ea de cã, quia inſtr̃m non ſit liquidũ. Sed ſentio tacite mihi r̃nderi, ꝙ illa mea ꝯcl'o procedit, ſi conſtaret ex inſtr̃o, ꝙ filia Angleſii eſſet ſpuria, ſed ex lectura inſtr̃i non legitur ꝙ ſit ſpuria, & licet in inſtr̃o nominetur filia nãlis, non tñ ex hoc liquido ꝯſtat, ꝙ ſit ſpuria, quia põt eſſe nata ex concubina, cui filię natę ex cõcubina pater põt donare, auc. licet, C. de n̄. liber. Ad iſtud ſu-

2 per quo credo d. Vic. fundaſſe ſuã ſnĩam, r̃ndeo, ꝙ † applõne filię nãlis continetur ẽt ſpuria, c. per venerabilem, & ibi in gl. qui fil. ſint legit. & maxime ſm̃ cõem vſum loquendi, ſm̃ quẽ verba ſunt exaudienda, l. Labeo, ff. de ſupel. lega. nam ſm̃ cõem vſum loquendi quilibet illegitime natus appellatur filius nãlis, ſm̃ Spe. & Io. And. quos refert, & ſequitur Pa. in c. innotuit, de elec. qua rõne conſuluit Bal. limitationẽ factam a Principe de filia nata ex ſoluto, & ſoluta ex furtiuo acceſſu, & non in ſchemate concubinatus, non dici obreptitiam, quia ẽt baſtardi nati ex reprobato coitu dñt nãles. item Bal. conſi. 116 factum proponitur, lib 2. Ex lectura ergo inſtr̃i, in quo Magdalena appellatur filia nãlis, capiendo filiam nãlem pro nata ex ſoluto, & ſoluta extra matrimonium concubinatũ, apparet iudicẽ iuſte decreuiſſe Egidium iure carcerib. mãcipandum, & eo maxime, cum pactione ceſſionarii proponatur dotẽ filię nãlis mortua filia de iure patri reddendam, vt rei gerendę, i. carcerationis faciẽdę ſermo conueniret, uerbum naturalis ad filiam natam extra concubinatum referri debuit, & dẽt, l. quoties idem ſermo, ubi exemplificat in caſu noſtro, ff. de reg. iu. Cum igitur dos filię naturalis, capiendo naturalem pro nata ex furtiuo acceſſu, ſit de iure reſtituenda patri, & ex lectura inſtr̃i conſtet hanc eſſe naturalẽ, & Egidium pro reſtitutione dotis eſſe ſubmiſſum carcerib. nõ poteſt dici probabiliter carcerationem fuiſſe indebite obtentam. Et ſi dicatur, ex quo Egidius negat hanc eſſe ſpuriam, nõ põt dici inſtr̃m eſſe liquidum, & clarum, cum d. Magdalena potuerit naſci ex concubina, quo caſu eſſet proprie naturalis, ut Auct. quib. mo. nat. effic. legit. Ad iſtum punctum huius dubita-

3 tionis reſpondeo. primo, † ꝙ Egidius reſpondẽdo ſecundę poſitioni, in qua ponitur, quod Magdalena fuit filia ſpuria Angleſii,

gleſſi, non negat ipſam eſſe filiam ſpuriam, ſed rñdet ſimplr. ꝙ credit eã fuiſſe filiam nãlem d. Ang. Quę rñſio relata ad poſitionẽ, prout refert dñi, §. prętерea, inſt. de inuti. ſtip. l. de ætate, §. interrogatus, de interro. actio. intelligenda eſt de filia naturali, i. ſpuria, prout in propoſitione nominatur. Nam, vt dixi, tam de iure, q̃ de cõi vſu loquendi ſpuria ẽt dr̃ naturalis. Cũ igitur non negauerit Egidius poſitionẽ, ſed rñderit ſimplr, ꝙ credit eam filiam naturalẽ, dico ꝙ cẽſetur fateri ꝙ fuerit ſpuria, cum verba rñſionis non repugnent interrogationi. Et ſi forte dicatur, ꝙ illa rñſio Egidij poteſt ẽt itelligi de filia naturali nata ex concubina, rñdeo retorquendo ſundũ, quo vtitur Egidius ꝯ inſtrm, dicendo ꝙ ſit ambiguum, quia verbũ, naturalis, poteſt multipliciter intelligi. iſta ſua rñſio eſt ambigua, iõ dẽt declarari per interrogationẽ claram, d. §. prętерea, & c. inter dilectos,
4 de fid. inſtr. item † rñdeo, ꝙ obſcura, & ambigua rñſio interpretanda fuit, & eſt ꝯ rñdentẽ d. l. de ætate, §. nihil intereſt, & paria ſunt poſitionẽ fateri, vel ambigue rñdere, nã vtroq; caſu hr̃ poſitio pro confeſſata, c. a. & ibi gl. de confeſ. lib. lib. 6. Vel aliter, poſito, ꝙ Egidius negaſſet expreſſe Magdalenam fuiſſe filiam ſpuriã, tñ per talẽ negationẽ non põt dici inſtrm non liquidũ, quia cum ea lectura inſtri appareat carcerationem legitimè eõ
5 ceſſam, vt ſ. probaui, ſola † negatione non redditur res dubia, vbi aduerſarius offert probationes paratas ad conuincendam negationem, ſm gl. ſing. in l. poſt rem, ff. de tranſ. per quam ita concludit Iaſ. in l. quidã exiſtimauerunt, ff. ſi cer. pe. & maxime qñ pręſumptio eſt ꝯ negantem, ſm Inn. in c. ex parte, circa medium, de ver. ſig. & Fel. in c. ſi clericus laicum, de for. com. ut in caſu noſtro, in quo non præſumitur concubinatus, niſi probetur, cum ſit facti, ſicut ẽt non p̃ſumitur filius natus ex matrimonio, niſi probetur matrimonium, quia eſt facti ſm Philip. Corn. & Dec. in l. ſi emancipati, C. de collat. Cum igitur ceſſionarius obtulerit probationes paratas, non debuit d. Vicarius procedere ad relaxationem, & ſniam hoc pręteream, ꝙ inſtrm non
6 eſſet liquidum. † Ex alio quoq; capite ſnia relaxationis eſt ipſo iure nulla, quia lata parte non citata, l. de unoquoque, ff. de re iudi. l. nam ita Diuus, ff. de adopt. tradiuit pleniſſime per do. Iaſ. poſt Bar. in l. nec quicquam, §. vbi decretum, ff. de offi. procon. Nec obſt. ſi dicatur, ꝙ immo fuit citatus ad videndum portari proceſſum iudici ad effectum ordinãdi, & ꝙ ita fuit ordinatum d. Ant. Pariſij præſente, quia reſpondetur, ꝙ huiuſmodi ordinatio, & concluſio in cã fuit tacite reuocata per ipſum D. Vicarium, qui ex poſt miſit teſtes ad iurandum, & examẽ ipſorum.

S V M M A R I V M.

1 *Subſtitutio, ſi ſine liberis, euaneſcit, ſi cum liberis decedat.*
2 *Subſtitutione hac, ſi contingat illos omnes ſine liberis decedere fratrem meum & ſuos ſubſtituo, filij fratres per fideicom ſuccedunt.*
3 *Subſtituti copulatiue, intelliguntur ſimul, & ſemel vocati.*
4 *Subſtitutis ordine ſucceſſiuo, bifariam, i. negatiue, vel affirmatiue intelligi poteſt, & quæ ſit vtriuſque ſenſus, vis, & poteſtas.*
5 *Subſtitutionis huius, eiſdem fratribus ſubſtituo, quæ ſententia ſit.*
6 *Subſtitutionis etiam fideicommiſſariæ proximo gradu perempto, ſequenti locus eſt.*
7 *Legitima fideicom. grauari non poteſt, nec Trebellian. filio prohiberi.*

Reſpon. 205. interpret.

1 DE tribus agitur ſubſtõn. b. Prima † ſubſtõ facta Ant. de Brianſone, ſi decederet ſine liberis maſculis, euanuit, quia ipſe Ant. deceſſit cũ filus maſculis, videlicet Io. Geor. & Hugo. ut ꝯſuluit Old. conſ. 21. thema tale eſt. ſequitur Io. And. in add. Spe. tit. de teſt. §. in primis, in vlt. q. & Pau. de Caſt. in l. ex facto, §. pen. ff. ad Treb. & conſi. 98. ne improprijs utamur vocabulis in 2. parte Pan. conſi. 40. venio ad primum in 1. dub. li. 1. Alex. cõſi 31. ponderantibus, in prin. li. 3. Dec. conſi. 269. conſultus ab illuſtri, li. 2. Secunda ſubſtõ facta per Ant. Io. eius filio, & hrẽdi in tertio gradu, ſi Io. Hug. & Geor. decederent ſine liberis maſculis, effectũ habuit, quia oẽs deceſſerunt ſine liberis, l. ex facto, §. ſi quis, & l. hęredes mei, § cum ita, ff. ad Treb. Cum igitur Anton. tertio gradu ſubſtituerit Io. Cui. frem ſuũ, & ſuos, ſi Io. Hu. & Geor. oẽs decederent ſine liberis, & euenerit condõ ſubſtõni, ꝯñs eſt
2 ꝙ Petrus Claudius & Ioannes filij do. Guigonis † ſubſtituti ſucceſſerint per fideicõmiſſum in bona d. Au. teſtõris, l. cohęredi, §. cum filiæ, ff. de vul. & pu. Nec obſt. ſi dicat ẽt iſta ſubſtõ euanuit, qa Guido frater teſtõris ſubſtitutus vna cũ filiis ſuis maſculis, deceſſit ante Ioannẽ grauatũ, iux. tex. in l. vni. §. pro ſecũdo, C. de cad. tol. qa iſtud eſt euidenter falſum, ꝙ oſtendo a partib. remotis, iuxta gl. in l. qui ſe patris, C. vnde li. Aut Guigo & filij per illa uerba, ſi ꝯtingeret ſupradictos nobiles Ioannẽ, & Georgium, oẽs decedere ſine liberis maſculis, ſubſtituit eiſdẽ fratrib. nobilẽ Guigonem ipſius teſtatoris fratrem, & ſuos, intelligun
3 tur † vocati ſimul, & ſemel, ꝙ certe verũ vr̃, qa fuerunt copulatiue uocati, d. l. unica §. ſi ita. & l. duob. ff. de le. 1. & firmat Ale. ☞ dicens ita tenere cõiter Doc. in l. Gallus, §. quidam recte, ff. de li. & poſth. & conſ. 52. viſis, li. 3. & tunc non poteſt ſubſtõ caduca dici, quia portio Guigonis patris præmortui accreuit filijs ſimul ſubſtitutis, d. l. vni. §. ſinantem ſub ꝯdõne. Aut fuerunt vo-
4 cati ordine ſucceſſiuo, quod põt dupliciter intelligi, negatiue idest ſi Guigo ſubſtitutus nollet, vel non poſſet ſuccedere, admittantur ſui filij. & affirmatiue, ideſt, exiſtente Guigone hærede, illo præmortuo, ſuccedant ſucceſſiue eius filij, vt declarant ſcribentes in d. §. quidam recte, & Dec. conſi. 205. Scdm primũ ſenſum, quem arbitror veriorem, conſtat filios admittendos, quia Guigo morte p̃uentus non potuit ſuccedere, & iſtũ ſenſum amplexus fuit Soc. poſt Are. & alios q̃plures in d. §. quidã recte, verſi. quartus caſus. & ſic ꝯſuluit Pet. de Anch. ꝯſi. 27. non ſeruato ordine, & Soc. conſi. 73. expiendo primum, lib. 4. Secundum vero ſenſum ſiue intellectum ſecundum. f. affirmatiue, non puto hoc loco admittendum, quia verba illa, eiſdem fratrib. ſubſtituit Guigonem, & ſuos, apertiſſime hanc interpretationem reijciunt. Nam ex iſtis verbis clare apparet, quod teſtator non ſubſtituit filios Guigonis ipſi Guigoni, ſed eiſdem fra-
5 trib. † i. Ioanni Hugoni, & Georgio filijs ipſius teſtatoris. ita ſonant illa verba, eiſdem fratrib. q̃ in ſimi ſubſtõne ponderat Soc. conſi. 249. in ſtetia præſentis conſilij, lib. 2. Sed dato quod quiſpiam pertinaciter vellet huic interpretationi adhęrere, adhuc
6 firmum ſtabit noſtrum propoſitum, quia † perempto proximo gradu ſubſtitutionis, locus eſt ſequenti, vt ſignanter in ſubſtitutione fideicommiſſaria determinat Bart. in l. quandiu, ver. in vltimis verbis, ff. de acq. hęr. & ita conſuluit Pau. de Caſt. ꝯſi. 351. pręſens dubium videtur forman. verſi. ſm caſum tangit. 1. parte, per tex. in d. l. vnic. §. pro ſecundo. Cum igitur Ioannes hęres Antonij teſtatoris nullis relictis liberis deceſſerit inſtitutis hæredibus dictis Petro, & Claudio, reſtat concludendum, ꝙ bona dicti quondã Antonij peruenerant in dictos Petrũ & Clau-
7 dium pro dimidia iure ſubſtõnis, † nam Ioannes filius & hæres Antonij non potuit grauari onere fideicommiſſi, in l. quantum in prionb. C. de inoffi. teſta. nec etiam fuit prohibita detractio Trebellianicæ, imò prohiberi non põt filio, l. iubemus, vbi Bal. ☞ & Sal. uo. C. ad Trebel. & eſt cõis opinio, vt per Iaſ. in l. Marcellus, ff. eo. & Dec. conſi. 81. cum ſi. Pro alia vero dimidia peruenerunt in ipſos Petrum, Claudium, & Ioannem filios Guigonis iure ſubſtõnis fideicommiſſariæ, vt patuit. Tertia ſubſtitutio facta per Ioannem teſtatorem Petro & Claudio in ſecundo gradu pariter effectum habuit, qa ambo deceſſerunt ſine filijs maſculis, d. l. ex facto, §. cum quis autem, & per ꝯñs in bonis quę fuerunt Ioannis, ſuccedere debet Ioannes de Brienſone dominus eybem, detracta Trebellianica, quę prohibita nõ fuit. Concludo itaque, ꝙ ad Arnaudã filiã Claudij pertinet dimidia hæreditatis quondã Antonij de Brienſone, vti hæredẽ eius patris, & Petri, & Ioannis patruorum ſuorum, ad quos dicta dimidia peruenit per fideicommiſſum relictum in teſtõ Antonij. Item quarta pars hæreditatis dicti Io. ratione Trebellianicæ, l. 1. ff. ad Trebellia. Inſtitu. de fideicommiſ. hęredita. per totum.

EPITOME.

LIcet Dominorum directorum pars maior emptorẽ laudarit, & inueſtierit, in ea tamen cauſa ſunt alij, vt idem facere non cogantur, ſed ſibi retinere poſſint, quanquam non ſuam tantum partem inuito emptore, ſed aut totum retinere aut totum dimittere debent. Conſentire vero empto. partem retineri, pretij iam conuenti ratio habenda eſt. Cęterum totum inuito etiam emptore retinere poſſunt, quia contractus claudicare non debet.

S V M M A R I V M.

1 *Communi iure potior eſt conditio eius, qui vult vti re ad vſum deſtinatum, licet maior pars ſociorum contradicat.*
2 *Emptor, qui rem a duobus emit cum retrouendendi pacto, non tenetur altero nolente redimere alteri partem, ſed totum ſi velit retrouendere.*
3 *Pretij conuenti ratio habenda eſt, ſi contingat partem retineri, niſi eam emptor pluris eſſe contendat.*
4 *Totum retineri, vel ipſo emptore inuito poteſt ab ijs, quib. qui pro ſua parte illum inueſtire volunt.*
5 *Contractus claudicare non debet.*

Reſpon. 206. interpreta.

FRequens Eſt, & difficilis propoſita dubitatio, pro cuius declaratione, quia habet plura membra, expediam prius ea, quæ minorem habent dubitandi rationem. Primum membrum eſt, an Antonius, & Philibertus, directi domini, pro quarta parte poſſint cogi laudare, & inueſtire emptorem, ex quo alij directi domini, videlicet Reuerendiſſ. Andegauen. Eps pro vna dimidia, & d. de Podio; auto, pro vna quarta laudarunt, & inueſtiuerunt emptorem: vr̃ quod teneantur laudare, & ſequi iudicium maioris partis dñorũ, l. 2. C. qñ & qb. quarta pars debeat. lib. 11. & l. maiorem,

1 tem, ff. de pac. cum ſimil. Contrarium eſt verius, q † non com
mu[illegible] ndit o eius, qui vult vti re a[illegible] eſt natū
l. n tm, § in[illegible] e ſepul. hmm. ff. de rer. diu. & q[illegible] ex lo-
ci[illegible] eſt al[illegible] n iure ſuo præiudic re, [illegible] incerto.
ff. tam er[illegible] & per [illegible] textum ita in terminis decidit Alberi-
cus [illegible] in d. ff. de ter. et tul. ico[illegible] pr[illegible] & poſ-
ſem [illegible] comprobare, ſed q[illegible] in hoc [illegible] di[illegible]re
pa[illegible] non m[illegible]. Hoc ſic ꝑ ſuppoſito, qđ Antonius, & Phi
libertus non tenea[illegible] tur ſequi voluntatem aliorum ꝯdomino-
rum, ſed poſſint ret[illegible]re, nunc ſecunda d[illegible] poſſint
retinere quartā partem [illegible] ito emptore. & in hoc puncto
Doctores [illegible] qđ inuito emptore non [illegible] ſolū
quartam retinere, [illegible] aut totu re[illegible]nere, aut totum di
mittere. quia emptor non [illegible] empturus partem, niſi totum
emiſſet, [illegible] qđ aũt, § ſi [illegible] ff. de in diem a[illegible]. & quia
nemo inuitus cogitur [illegible] in communionem, [illegible] non ſolū.
§ [illegible] centum, ff. de condi. indeb. Et per has rationes in ſimili
quæſtione dec[illegible] Bart. in l. cuius uſuſfructus, ff. de uſufru. lega. cui
vſuſfructus, ff. de vſufru. & in [illegible] ff. de fo[illegible] bi tenet,
2 † quod is qui emit rem a duob. cum pacto retrouendendi, qđ
cogitur [illegible] retrouendere partem ſuam, niſi altero nolente par
tem ſuam totum velit redimere, ſequitur Bal. in [illegible] C. de pac.
inter emp. & vendi. & ita conſuluit Bal. conſi. 195 Angelus &
Andreolus, Socy & Iaſ. in l. ſtipulationes non diuiduntur, in 8.
oppo. Bar. ff. de verb. obl. & do. Fab. de Monte Sauino in tracta.
de empt. & vend. in 7. q. & probatur in l. [illegible] § [illegible] ff. de ꝯhē.
emp. & in l. quod [illegible] § Marcellus. ff. de Aedili. e[illegible] & ita
in terminis decidit quæſtionem noſtram G[illegible] l. de Cun. & Al-
ber. de Roſate in l. ſi duo patroni, in prin. ff. [illegible] & Guid.
Papę deci. parlament. de [illegible] 308. pone aliquis [illegible]
terminis loquitur, inquit enim. Aliquis emit [illegible] in quo
ſunt quamplures & diuerſæ poſſeſſ[illegible]
ſorum dñorum mouentes [illegible] directus domi-
nus vult retinere vnā poſſeſſionem, quæ eſt de [illegible] dominio
ipſius, quæritur, an poſſit? determinat ipſe quod non, quia em-
ptor non fuiſſet tenementum empturus, niſi totum & integrū
habuiſſet, d. l. quod aũt. § 1. & [illegible] ſimili conſuluit Soci. con-
ſi. 43. lib. 1. & conſi. 16. anno dñi. 10. 4. Tertia dubitatio eſt, quod
3 ſi † cōſentiat emptor, quod d. Antonius & Philibertus retineāt
ſuam quartam, an teneatur ſolum ſoluere quartam partē pretij
conuēt[illegible], an illa quarta pars ſit extrahenda de mea? Alber. in d.
l. per fundum, dicit ſtandum eſſe pretio iam conuento, per l. fi.
C. de iure emphyteu. qđ credo verum, niſi emptor prætendat
plus eſſe quartam, quam intendunt dicti fratres retinere, l. 2.
C. quando & quib. quar. pars debea. Quarta & vltima eſt dubi
4 tatio, † an dicti fratres totum retinere poſſint inuito empto. &
in iſta Doctores diſcordant. Alb. de Roſa. in d. l. ſi duo patroni,
tenet qđ non poſſint retinere niſi partem ſuā p tex. l. in bello. §.
ſi ſeruus complurium, ff. de cap. & poſtli. reuer. idē tenet Paul.
de Caſt. in l. [illegible] quia al[illegible], ff. de ſolu. quia vnus dñorum non debet
præoccupare ius aliorum ſine eorum voluntate, dicunt Angel.
& Mod. & Alb. de Roſa. in l. cōis libertus, ff. de in ius vocando,
quod ſi ſunt duo directi domini, & vnus conſentiat alienationi
factę per emphyteutam, alter non, emphyteuta non cadit, niſi
a parte eius, qui non vult conſentire, per tex. in c. 1. de vaſal. qui
cont. conſti. Lotha. benefi. aliе. & illud ſapit ęquitatem. Cōtra-
rium ſcilicet, qđ poſſunt totum retinere, tenent Socyn. & Iaſ. in
d. l. ſtipulationes non diuiduntur, in 7. oppo. Bar. & Socy. in l. 1.
§. ſed & quoties, ff. ad Treb. in d. conſi. 16. lib. 4. & Pau. de Caſtr.
in d. l. quod aũt, §. pen. & fin. in reccollectis Florentinis. & idem
Pau. conſi. 341. in hoc paſſu. vbi conſuluit, qđ ſtante ſtatuto, qđ
vicinus, vel proximior poſſit ab emptore redimere rem vendi-
tam intra annum, quod ſi ſint duo æquè proximi, & ęquè vici
ni, & vnus nolit redimere, alius poterit rem integram redime
re inuito emptore. quia illud ius eſt indiuiduum, cū contineat
rem tradi ex parte emptoris, qui tenetur rem tradere proximio
ri, quę obligatio rem tradi eſt indiuidua, d. l. ſtipulationes non
diuiduntur, mouentur ēt per tex. in l. tutos vigentibus, §. 1. ff. de
5 minoribus. & iſta opinio mihi magis placet, tum † quia nō dēt
ꝯctus claudicare, l. ligatores, §. idem Iulia. ff. de arbi. Nam ſi li-
ceret emptori dicere, nolo partem retrodare, niſi totum retineas,
vt ſupra concluſum fuit in ſecunda dubitatione, æquum videtur,
vt etiam dicti fratres poſſint totum, ſi velint, retinere, alioquin
ꝯctus [illegible] claudicaret. Nec obſtat ratio Pauli, quod vnus nō de-
beat ius alterius præoccupare, quia in caſu noſtro is, qui vult to
tum retinere, vtitur iure ſuo; nec præiudicium facit iis, qui no-
lunt retinere, ſi ſit paratus ſoluere laudemium eis debitū, & hac
ratione attenta deberent ēt alij condomini poſſe laudare em-
ptorem, quia præiudicant ei, qui vult retinere ſuam partem tm̄,
niſi velit totum retinere, vt in ſecunda dubitatione dictum fuit.

EPITOME.

Ad probandum conditum teſtamentum tempore peſtis Aureoli ſex producti ſunt teſtes. Sed quamuis tempore peſtis cum quinque teſtibus teſtm̄ valeat q[illegible] in loco ſæuiſſime viget, quo caſu cōis ſnīa, quę ſeptem oīno [illegible] iſto tpe peſtis requirit, reſtringenda vī. Tn̄ hoc de quo q[illegible]rit eſt, iſtis teſtib. ꝑbare non potuit, tum quia voluntate teſtatoris ꝯcudenter non ꝑbant, tum quia varij erāt in verbis teſtatoris ꝑbandis, maxime in ſubſtōne, de qua qō potiſſima erat, tum quia infames, & repellendi hoc præſertim caſu erant, quo de probando in iudicio teſtō agebatur, cum eſſent teſtamenti t[illegible] infames. Nec poſtremo duo ſufficere poterant tanquam inter liberos, cum admixta eſſet tertia perſona.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum cum quinque teſtibus tempore peſtis conditum valet, quando ſcilicet illa in loco ſæuiſſime viget.*
2 *Teſtes vt teſtatoris voluntatem probent, omnes deponere de toto & integro tenore teſtamenti debent.*
3 *Teſtis referens ſe ad dictum alterius teſtis præſcriptum fidem non facit.*
4 *Teſtes varij in verbis a teſtatore prolatis non probant, nec ſufficit in ſenſu conuenire [illegible] in verborum forma diſcrepent.*
5 *Subſtitutio verbis directis facta, in multis ab ea differt, quæ verbis communibus f[illegible]a eſt.*
6 *Infames vt in teſtamento poſſint eſſe teſtes, conſiderandi ſunt tres caſus principales.*
7 *Teſtis licet ſecundæ depoſitioni contrariæ priori ſtandum non ſit, prior tamen ad ferendam ſententiam non valet.*
8 *Teſtes duo in teſtamento inter liberos ſolos etiam non rogati ſufficiunt, ſecus admixta tertia perſona.*

Reſpon. 207 interpreta.

Videtur Prim[illegible] conſiderationne rñdendū q p ſex teſtes productos [illegible] Fran. Borelli [illegible] ꝑbatu fuerit, Ioannē Borelli ꝯdidiſſe teſtm̄, & inſtituiſſe filios maſculos & ſubſtituiſſe do. Frāciſcū nepotē
ſuū. Quia in loco Aurioli, vbi factū ſuit teſtm̄. vigebat peſtis acertima. & ipſe Ioannes tpe teſtamenti erat peſtiferatus, quo ca
1 ſu veriorem dixi opinionē eorū, qui tenēt, q tpe † peſtis valeat
teſtm̄ cū quinq; teſtib. ut abūde ꝑbaui in trac. meo de peſte, in 1.
q. ſcdæ part. ſcdæ partis pncipalis. Et nūc addo ſic ꝯſuluiſſe no
uiſſime Dec. ꝯſi. 274. ulio puncto. Et licet Ale. & And. Sic. cō-
ſuluerīt ꝯtrū dicentes cōem Patrū ſnīam eſſe, q ēt tpe peſtis re
quirant ſeptē teſtes, q̄ opinionē ēt repeno ſequi Soc. ꝯſ. 84. cir-
ca articulū. li. 4 p totū. Tn̄ ego cōem doctorū ſnīam reſtringo,
ut non ꝓcedat, qn̄ in loco uiget ſęuiſſima peſtis, & maxima, ut
dixi in d. trac. de peſte. Nec obſtare uī aliud, qđ obiicit, uidelicet
q iſti teſtes nō fuerunt rogati, ꝓut requirit, auc. rogati, C. de te-
ſtib. quia qn̄ teſtōr eſt peſtiferatus tenuit Chriſtoph. Procus, ꝓcep
tor meus, teſtm̄ ualere, ēt q teſtōr, nō rogauerit teſtes, ita in ſpe
cie determinat idem Procus, Inſtit. de teſta. in prin. Et licet iſtud
dictum apud me ſit dubium & tenuerim ꝯtrium in d. trac. meo,
in 5. q. 2. partis. 2. partis, tn̄ iſtud non diſcutiam, quia ex depoſi-
tionibus plurium reperio, q teſtes uocati fuerunt ad audiendū
hmōi teſtm̄, ita deponunt Ioan. Vellonay, primus teſtis, & Iac.
Porretti quartus teſtis, & qlibet teſtis aſſerit ſe fuiſſe uocatum.
Duo aūt teſtes licet non ſufficiant ad probandū totū tenorem
teſtī, tamen ſuffecerunt ad probandum ſolennitatem rogitus in-
teruenisse, ſm̄ Bal. in l. comparationes, nota. 3. C. de fide inſtro.
Bal. Pau. de Ca. Alex. & Iaſ. in l. 2. C. de bo. poſ. ſm̄ tab. Imo. in c.
cum eſſes, de teſtam. Et hanc ſequitur, & dicit eſſe *communem*
☞ ſententiam Docto. Alex. conſi. 47 abunde, lib. 2. & ſi dicatur, q
licet fuerint uocati ad intereſſendū, non propterea ſequitur, q
fuerint rogati a teſtatore. Rñdetur, q per quæcunq; uerba ap-
pareat, q teſtes fuerint adhibiti ad actum teſtandi, ſatis dicunt
rogati, cum appareat fortuito non interueniſſe, l. fi. C. de codi. l.
hæredes palam, §. in teſtamentis, ff. de teſt. & ita declarat Cor.
ꝯſi. 7. reperio me. & ꝯſi. 109. ex pluribus, lib. 4 & bene probat
in l. Diuus. uer. cōuocatis ad id teſtib. ff. de teſta. mili. & ſufficit,
q a Notario, uel alio teſtatoris nomine fuerīt rogati, ſm̄ Pau.
de Caſt. in d. §. in teſtamentis. & Alex. in d. ꝯſi 47. Non etiam vi
detur militare tertiū obiectum, in quo dr̄, q duo ex dictis ſex
teſtib. uariarunt. & ꝯtrium depoſuerunt corā iudice appīonis, vi
delicet Mondonus Serra & Armandus Bonenrga rñdetur, q
ſtandū non eſt ſcdæ depoſitioni, c. ſicut nobis, ff. de teſtib. nam
deponendo ꝯtrium eius, qđ primo dixerat cum tuſo, ꝯuincit̄ de
periuro, vt per Pan. Fely. & alios, in c. cū in tua, eo. tit. & p Dec.
conſi. 189. laſtatus ſum. atteſtat̄ ita tenere cōiter Doc. & alias ad-
ducit auctoritates. Prætetea Ioānes teſtatus vī inter liberos, quo
caſu ſuffecerunt duo teſtes ēt non rogati, ſm̄ gl. in l. fi. C. de cod.
q̄ ſequunt̄ Bald. Ang. & Sal. in auc. q ſine, C. de teſt. Pau. Alex. &
Iaſ. in l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto, C. eo. tit. quia ſolen-
nitas rogitus, eſt ſolennitas iuris poſitiui, quę in teſtamento
inter liberos remiſſa fuit, d. §. ex imperfecto. Non obſtat etiam,
quod duo ex teſtib. ſint infames, videlicet Modonus Serrę ꝑcuſ
ſus & condemnatus de furto, l. i. & l. furti, ff. de infam. Iac. Por-
retti, q eam duxit in vxorē, q̄ polluit p adulteriū, l. quod ergo,
§. cum aũt, ff. eo. tit. quia infamis non poteſt eſſe teſtis in teſtō,

ſecundum

ſm gl.& Bart.in l.cum lege,ff. de teſta. Sed pmiſſis non obſt. in es quæ proponunt. Zrium verius exiſtimo. Et vt clarior ſit nſa ꝯſultatio, prius demonſtrabo ex depoſitionib. dictorũ teſtium non poſſe colligi voluntatem defuncti, ſecundo oſtendã non interueniſſe ſufficientẽ numerum teſtium. Venio ad primum, ad quod [illegible] pmiſſo, quod agitur de publicatione teſtiũ ad finẽ, ꝙ eorum dicta [illegible] ſcri turã re [illegible] ganĩ publicam, q [illegible] a me diante [illegible] poſſea po[illegible]t voluntas defũ[illegible]cti, in tal [illegible] cati, C.de t[illegible] Sed [illegible] p [illegible] tio, ꝙ [illegible] tura Io. Vellona[illegible] [illegible] hñs au ctoritatẽ conficie[illegible]di teſtamenta, dr̃ priuata, & ſic non [illegible] ar.l. Publia, ff. depoſi. [illegible] ſic pmiſſis demonſtro dicta teſtium reda cta in publicã ſcripturam, non [illegible] on[illegible] udenter [illegible] hac voluntatẽ

2 defuncti con[illegible]b. ſequentib. Primo, quia [illegible] ad hoc vt per t[illegible] ſte [illegible] p̃betur teſtator[illegible] volunt[illegible]s, oportet ꝙ [illegible] deponant [illegible] e toto tenore teſti, [illegible] cũ antiqtas, vbi Bal. Pa. & Mo. in [illegible] C. de teſt. Sed ex lectura d[illegible] ſ[illegible] nũ co[illegible]ſta [illegible] non pe[illegible] e d[illegible] nunt de toto tenore, q[illegible] dñt [illegible] ſtõrem ſe [illegible] lu[illegible] legata a [illegible] cãs, de qui[illegible] in [illegible] e n [illegible] nt. Itẽ non [illegible] e depone[illegible] [illegible] ne, de qua ad pñs ag[illegible] qu[illegible] oẽ [illegible] ſte[illegible] empius duob. [illegible] ſe non recordari de no[illegible] nepo[illegible] ubſtitui. [illegible] lures [illegible] non recordari de oĩb ꝯteſtib. Itẽ Bartoſius Coſte [illegible] teſt[illegible] [illegible] a[illegible] ii de ſumma, in q[illegible] fuerant [illegible] ꝯſti[illegible]. [illegible] eſte [illegible] qui ibi ſe non recordan[illegible] ſe [illegible] ratio, non [illegible] [illegible] h[illegible] on derat ibi Ang. in [illegible] s, ff. [illegible] h[illegible] s [illegible] o [illegible] n [illegible] e oñ teſtes deponunt de vol[illegible] te [illegible] Alex. ꝯſi. 31. ponderatis ve[illegible] s, [illegible] ec e[illegible] ar [illegible] qd p[illegible] rel[illegible] nẽ ad ſcripturã Io. Vellonay fact[illegible] ad [illegible] ſe referũt, d cant perfecte deponere ẽt de noĩe ne[illegible] o[illegible]s, & de ꝯteſtib. i ca ſcrip[illegible] [illegible] ſpecialita tis, cum id certũ dicatur [illegible] pe[illegible] relationẽ ad aliud certificare põt,

3 l. ait prætor, § [illegible] & [illegible] ma. ff. de re iud[illegible] quia iñd[illegible] [illegible] ſcriptura [illegible] l[illegible] ſe [illegible] [illegible], fidem aliq̃ non facit, [illegible], ergo nec ẽt fidem faciunt teſtes ſe ad illã referentes, cum e[illegible] [illegible] les non maior ſit in termino referente, quę eſt in termino relato, l. ſi prior, & ibi no. Bal. & Ang. ff. ſol. ma. facit tex. in auct. [illegible] quis, in aliquo, C. de eden. [illegible] d[illegible] Bart. & alii in d. l. ait prætor, §. 1. quod tñia referens ſe ad ſcripturã, quę fidem non facit, dr̃ incerta; alias ſi diceremus teſtes referentes ſe ad ſcripturã alicuius teſtis p̃bare voluntatẽ defuncti, ſequeretur, ꝙ voluntas teſtãtis eſſet in arbitrio vnius teſtis, & ab vno dependeret, quo nihil abſurdius & incõuenientius dici põt, l. captatorias, C. de teſt. mili. & l. captatoriæ, ff. de hær. inſt. nam referendo ſe ad ſcripturam vnius teſtis dñr in effectu ſe referre ad dictũ illius, cum non plus probet ſcriptura priuata, q̃ vna vox [illegible], quę ſcr[illegible] ſit ſm Bart. in l. admonendi, ver[illegible] queſtio utrum priuata ſcriptur[illegible] ff. de iureiu. Qñ aũt plures teſtes ſe referunt ad dictum vnius, no plus probant q̃ vnus, [illegible] et ex quadam, [illegible] ibi no. extra d[illegible] te[illegible] tradit ẽt per Fel. in c[illegible] cũm, de proba[illegible] [illegible] quis. Secundo iſti

4 teſtes [illegible] modo † loquuntur, & [illegible] in uer[illegible] s prolatis a teſtatore, & maxime in ſubſtitutione, de qua ag[illegible]. Articulauit Franc. actor, ꝙ Ioannes Botelli ſubſtituit hoc modo, videlicet, ꝙ decedentib. Petro. & Ant. eius filiis ac Martha . Iſabella & Catherina filiab. & Franceſia eius uxore, eo caſu adueniente, fecit hr̃dem, creauit & o[illegible] auit hr̃dem ſuum uniuerſalẽ Franc. Botelli eius nepotem. Primus aũt teſtis Io. Vellonay, & tertius Mondonus Serra, & quartus Iaco. Porret. dicunt quod Ioãnes ſubſtituit Franc. eius nepotem hr̃dem vlem poſt mortem filiorum ſuorum & uxoris. Bartoſius autem ſecundus teſtis aliter cantat. Dicit enim, quod Io. teſtñr ſubſtituit Franc. eius nepotẽ poſt mortem filiorũ decedentium ſine liberis, & ſic in uerbis formalib. diſcordant teſtes ab articulo. Item diſcordãt inter ſe ipſos, ut clarius ex lectu dignoſcitur, ergo nõ probant. Nam licet r[illegible] ſufficit teſtes concordare in ſenſu, licet diſcordent in formalitate verborum, c. intelligentia, c. ni[illegible] obſ. de uerb. ſign. id fallit, quando agitur de probanda diſpoſitione teſtatoris, quia non probant, niſi concordent etiam in uerbis magiſtralib. ſecundum Antonium de Butr. & Pan. in dict. c. nihil obſtat quos ſequitur Alex. conſi. 70. uiſo conſi. lib. 2 & licet iſtud dictum ab aliquibus reuocetur in dubium, tamẽ quãdo aliqualiter diſcordant in ſenſu, & ſubſtantia uerborum, nullius eſt qui non concludat tales teſtes non [illegible] obare, ut ſignanter conſuluit Cor. ꝯſi. 190. licet in hac lib. 3. Si [illegible] diſcordant in effectu, ergo &c. Primo teſtes diſcordant ab articulo, & ſic [illegible]antur parti, quæ eos produxit. Nam pars in articulis deduxit, quod Ioannes ſubſtituit per uerba dir[illegible], uidelicet, fecit hæredem. dr̃ enim hæc uerba directa, quia alterius min[illegible] ſtetium excludũt & d[illegible] cto ad ſubſtitutum diriguntur [illegible] ut [illegible] o, per gloſſam in l. eam, § C. de fideic. & per Bartolum [illegible] l. centurio, ut ult. qõ. ff. de uulg. [illegible] pup. Verbum uero ſub[illegible] uit, eſt cõmune, l. [illegible] oc iure, ff. de uu g. & pup. tunc [illegible] [illegible], §. cum autem, C. [illegible] & [illegible] ſt. traditur per Barto[illegible] m & [illegible] in d. l. ce[illegible] in ult. q. Differunt

5 aũt † ſubſtitutio facta p[illegible] directa [illegible] mone. & facta per uerba cõia in pluribus tradit[illegible] per B[illegible] lum, & ſcribẽtes in dicta lege, centurio & maxime [illegible] in hoc de quo diſcepant ſeu diſceptari põt in caſu iſto, quo ſuum [illegible] facta in

pubertate, nam ſi fuerunt facta per verba directa, vt [illegible] Fran. actor, poſt pubertatem non valeret, cum ſi [illegible] d ſe [illegible] e[illegible] eſſe [illegible] cta per cõm, ver[illegible] ſcut b[illegible] pil. Cum igitur d[illegible] ordent plures teſtes cum parte, conc[illegible] eſt, ꝙ non probent [illegible] emoia omni concord[illegible] ſm [illegible] cum contingat, de offi. dele. Bar. Pau. & M[illegible] n[illegible] § [illegible] ff. [illegible] ecet per. [illegible] el poſt [illegible] nos, in c. cum in, ver. 3. co[illegible], de teſt. [illegible] ſuper ſunt [illegible] & [illegible] n teſtes inter ſe ipſos, nam [illegible] qu[illegible] cunt, ꝙ Io. ſubſti[illegible] Fran. poſt mortem filiorum, & t[illegible] a[illegible] x[illegible] s, al[illegible] qu[illegible] vt Bartho[illegible] Coſtæ dicit ꝙ ſubſtituit [illegible] poſt mortẽ liberorum ſuorum [illegible] um aliq[illegible] dr̃ t[illegible] filium & filiarũ voluit, ꝙ vxor e[illegible] eſſe [illegible] uſ[illegible] ſus teſt[illegible] nihil de hoc de[illegible] onit Mond[illegible] ꝙ teſtator [illegible] [illegible]

[illegible]

6 ſtib. l. 3. in prin. ff. [illegible] ſe [illegible] xi, ꝙ infames in te[illegible] poſſint e[illegible] teſte[illegible] [illegible] m lege, quia conſiderandi ſunt tres [illegible] P[illegible] us qñ teſtator rogauit notarium, vt de ſu[illegible] vo[illegible] co[illegible] inſtrumentum, & tunc, quia teſtes adh[illegible] ad [illegible] andum teſtamentum, ſufficit, ꝙ co[illegible] teſtes [illegible] & honeſtę conuerſationis [illegible] et re vera [illegible] teſti[illegible] §. 1. ff. de teſt. & [illegible] ꝙ in teſtamento admittuntur teſtes [illegible] notoria. Secũ[illegible] eſt [illegible] de teſt[illegible] [illegible] uct. ſcriptura, & tu[illegible] de prob[illegible] [illegible] cio, ſi tempore teſt[illegible] erant [illegible] teſtes ad proband[illegible] eorum, [illegible] re[illegible] tur l. [illegible] ſm Ba[illegible] in d. §. 1. Ang. & [illegible] per text. in l. qñ [illegible] C. de teſt. & Aret[illegible] [illegible] C[illegible] ſtito ig[illegible] tur, ꝙ illi duo teſtes eſſent infames tpe a[illegible] veniunt [illegible]. Tertius caſus eſt, qñ [illegible] teſtamenti [illegible] bonæ famæ, ſed poſtea [illegible] [illegible] ꝓ [illegible] dei [illegible], & tunc ſiue agatur de [illegible] teſtamento, ſiue de probando, ſi co[illegible] ſtiterit, ꝙ inte[illegible] teſtamento, non ven[illegible] repellen[illegible] d. [illegible] ad teſtium, §. [illegible] C. de teſt. quia teſtim̃ [illegible] licitum, ad quod [illegible] traditur, ar. l. in b[illegible] llo, §. [illegible] ff. de capt. & poſtlimi. reuer. Et hac rõne dicimus, ꝙ inſtra confecta per [illegible] tarium habilem & bonæ famæ probant, licet poſtea factus fuerit infam[illegible], & priuatus officio, ſi cõſtat talia inſtra fuiſſe confecta ante infamiam, ſm Bar. in l. 1. § ſi penes, ff. de tab. exhi. cum concor. alleg. p Fel. in c. cum P. de fid. inſtr. Item idem Mõdonus & Arnaudus Bouer. contrarium depoſuerunt coram iudice appellationis, coram quo reuocauerunt primam eorum depoſitionẽ. Et lic[illegible]

7 Doc. velint non eſſe ſtandũ † ſecundæ depoſitioni, tamen oẽs conſentiunt ꝙ tales teſtes non ſint integri, & eorum prima depoſitio ualde debilitatur, ſm Inn. i c. præterea, de teſt. cog. Pan. & Fel. in d. c. dum in tua. in tantum quod uigore primæ depoſitionis non poteſt ferri ulla ſententia, ſm Alex. conſi. 20. viſo puncto, l. 3. Remotis itaque dictis trib. teſtib. ſatis cõſtat quinq; teſtes idoneos non reperiri. Siue igitur teneamus ꝯ communem, ꝙ quinque ſufficiant tempore magnæ peſtis, adhuc Frã. non dr̃ ſufficienter probaſſe intentionem ſuam. Non obſtat ꝙ in teſtamento inter liberos, ſufficiant duo teſtes ẽt non rogati, quia uerum inter ſolos liberos. ſecus ſi ſit admixta tertia perſona, ut in caſu noſtro. d. §. ex imperfecto. Item verum, quãdo omnes filii & [illegible] æ ſunt inſtituti æqualiter, ſecus ſi inæqualiter, vt in caſu nr̃o, in quo filiæ dicuntur inſtitutæ [illegible] certa modica quantitate, ſm Lud. Ro. conſi. 140. ampliſſime Doctor, & conſ. 385. in caſu præmiſſo, ver. 2. principaliter. ſequitur Dec. conſi. 105. ver. 2. etiam poteſt reſponderi [illegible] iſtud comprobat ratione & ſimili, vt per eum [illegible] atius ibi traditur. Ripa.

ADDITIONES.

Requiritur. Adde l. hac cõſ[illegible] uſſima, C. de teſt. [illegible] bi idẽ tenent Doc. facit l. hr̃de pal[illegible] § in teſtĩs, ff. de teſt. gl. in uerb. adhibitis, in § ſi Inſt. de teſta. Ro. in repe. auc. ſimiliter. C. ad l. Falci. in ta. ſpeciali. Et ideo dicit Bar. [illegible] l. diuus, ad fin. per illum textum, ff. de teſt. mil. quod ſi teſtes teſtamentarii producantur ad probandum teſtm̃. & dicant ſe fuiſſe præſentes, ac etiam dicerent tenorem teſtamenti & non dic[illegible] rent, ꝙ fuerunt rogati tales te[illegible] es nihil probarent, ita dicit Iat. in d. l. hac [illegible] ntuli ſſima, nec in dubio præſumuntur rogati, quia iſta eſt ſolennitas extrinſeca

[illegible]

F [illegible]

[illegible] ſtum f [illegible] teſt. [illegible] ſim- [illegible] in caſu noſtro, [illegible] ſticus dr [illegible] extra muros [illegible] quib. datum eſt priuilegiũ, [illegible] autem dicto Ioanni qui [illegible] eſt uallatus, & muro clauſus, in [illegible] domus, & pluſquam quingen- [illegible] dict ruſticus habi [illegible] côſtituitur, §. cod [illegible] es quam plures hab [illegible] non requiritu [illegible] es & [illegible] honeſtos [illegible]

[illegible]

EPITOME.

Qui non vti [illegible] domini iuſt [illegible] lum quod a [illegible] perceperint, ſuos fa [illegible] modo computantur.

SVMMARIVM.

1 *[illegible] ex pignore a creditore percepti reg [illegible] ſortem extenuant.*
2 *[illegible] domini fructus quomit [illegible] ſuos.*
3 *[illegible] d hoc fingitur, ut iudex [illegible] ad [illegible] eius veniunt, condemnare.*
4 *[illegible] iudicis officio debentur. unde ſi de eis [illegible] uideatur qui percepit, nec amplius pe[illegible] ſine non erant.*

Reſpon. 208. interpreta.

1 LIcet [illegible] ex pignore perc[illegible] creditorem re gulariter [illegible] extenuent [illegible] ex- [illegible] Sancti Pe[illegible] hanc [illegible] competere ad e[illegible] res de [illegible] retentionis [illegible] pigno[illegible] ypo[illegible] pro ſum- ma [illegible] impetrandi domi- ni [illegible] impetr. Ad quod d[illegible] perceptos per [illegible] nec [illegible] fortè ullo mo

2 [illegible] perceptus [illegible] ſt [illegible] poſſ [illegible] cert [illegible] uend. & [illegible] Can[illegible]

3 [illegible] ſu[illegible] qualitates [illegible] R[illegible] Reſpon. [illegible]

[illegible]

8 [illegible] ad [illegible]

9 [illegible] anerit.

10 [illegible] ſtius noſt [illegible] e te lamen [illegible]

[illegible] on. [illegible]

BErnardinus Marc[illegible] uo, in ſuo teſtame[illegible] o A[illegible] viumfructum om[illegible] vitę, donec ca[illegible] vixet [illegible] ſic it Demum [illegible] boni mob [illegible] Omnia pur m[illegible] to poſſit [illegible] cuitatem [illegible] Bernardinus [illegible] conueni [illegible] hæredes [illegible] notum. Item [illegible] quorum [illegible] des tenen, [illegible] hære[illegible] tanis, & [illegible] æ ſaltem, [illegible] & actio [illegible]

[illegible]

[illegible] a parte, [illegible] untilum te [illegible] ad [illegible] bonorum ante Be[illegible] ato conſultum T[illegible] tor reſpondere [illegible] nnium bono [illegible] [illegible] ideretur [illegible] narium o[illegible] a intell[illegible] e alieno, l. mulier [illegible] onus e[illegible] magna ſumma, [illegible]

tores haberẽt neceſſe expectare dilationem ſolutionis ad multos annos, ſicut ſingulis annis vſusfructus percipitur hoc eſſet eis damnoſum, cum tempus ſit pars luminæ, l. 1. §. idem, ff. de edendo, & ſic tunc diceretur minus eis ſolutum, cum tarde ſolueretur, §. plus autem, Inſtitut. de act. igitur ſequitur, ne iſti puniti creditores debeant diu expectare, quod de hæreditate eſt fienda ſolutio in bonis hæreditatis. & per illud fundamentum Do. Iaſ. ibi dicit, quod ita iudicaret, & conſuleret. Iſtam partem ego comprobo, quia teſtator non poteſt legem imponere creditori, vt eius creditum exigat ab uſufructuario, uel hærede, prout fructus hæreditatis ſuæ naſcantur. tex. eſt in l. cũ ab uno, ff. de leg. 3. iuncta l. ſi non deſignata, C. de falſa cauſa ad ecta lega. & ibi. ſi dos probatur realiter data uxori, illam poterit conſequi, & ſi maritus uoluerit eam in fructib. compenſare, quia non poteſt facere, vt eam tardius debeat contra uxoris voluntatem. iſte eſt caſus Pauli de Caſt. in conſi. 294 in ip. [illegible] quæ
4 vertitur Bononiæ, in ſecunda parte. & ideo † quãdo mulier eſt inſtituta vſufructuaria omnium bonorum, & datus eſt cohæres uniuerſalis in proprietate, illa habetur pro legataria, & tunc onus æris alieni pertinet ad hæredem, d. l. quoties de hæredita. inſt. hanc etiam partem pro vſufructuaria expreſſe firmat tex. in d. l. ſi §. ſinautem æs alienum, C. de bonis, quæ liberis & ibi notat Pau. de Caſt. & eſt tex in l. vſufructu bonorum, vbi Do. Alex. tenet illam partem, ff. ad leg. Falc. & tenuit Aret. in conſilio 117 in primo dubio. idem tenuit Bald. in quodam conſilio ſuo incipiente vſuſfructuarius omnium bonorum qui Bal. concordat cum dictis per Dom. Iaſ. vbi ſupra, quod eſſet inconueniens ſi eſſet magna impenſa, quod ſpectaret ad vſuſfructuarium, quod eſt contra tex. in l. hactenus, ff. de vſufr. & ideo legatum vſusfructus eſſet eluſorium, vt etiam dicit Bal. in l. 1. in verſi. pone maritus, C. de fructibus, & litium expen. Illam etiam opinionem tenuit Ang. in §. conſtituitur, Inſtit. de vſu fruc. & in §. ſed quia hęredem, Inſtit. de fideicomm. hæredit. Non obſtant modo adducta in contrarium, quod qui habet commodum vſusfructus, debeat ſentire incommodum æris alieni. Quia dico quod ſatis incommodi habet ſi fiat venditio hæreditariarum rerum, quia ei etiam diminuitur vſusfructus. text. in l. ex facto, de hæred. inſtit. & tanto plus, quia hoc non apparet ex mente teſtantis, ita reſpondet Pau. de Caſt. in conſi. 294. ſupra alleg.

Non obſtat, quod dicitur, quod pẽſio debetur loco fructus, & ſic illa habuit fructus illius anni, quo petitur penſio, ergo quia
5 &c. reſpõdeo ex illa diſtinctione iuris vera, quod † aut fructua ſunt ſeparati a ſolo, etiam quod non ſint in horreo recõditi, nihilominus efficiuntur vſufructuariæ, quo ad proprietatem eorum, vt in ſimil. quæſt. not. de vſufructuario moriente fructibus ſeparatis a ſolo, qui non ſunt proprietarii, ſed hæredis vſufructuarii, prout no. in l. defuncta, ff. de vſufr. quod etiam procedit etiam ſi dies ſoluendi penſiones adhuc nõ euenerit. facit tex. in l. in ſingulis, in fi. ff. de ann. leg. & in l. ſi fructuarius meſſem, vbi no. quibus modis vſusfructus amit. § is vero, ad quẽ. Inſtit. de rerum diuiſio. vt tenuit Practicus Papien. vbi ſupra, in dicto §. in fine. Non obſtant etiam iura allegata in fundamẽto vltimo, quia dicitur, non conceſſo tamen, quod fructus recollecti ſuper dicto fundo extent, quod etiam tale onus penſionis ſpectat ad hęredem proprietarium, non obſtante diſtinctione fcã per clariſſimum Aduocãtem in oppoſitum, quia de nobilib. factum fuit legatum dominæ Almelinę, & ideo ſolutio dẽt fieri de venditione mobilium, non vero in re legata vſufructuario, idque ad hoc ut uoluntas teſtatoris ſeruetur, lege in cõditionibus primum locum, cum vulga. ff. de conditione & demonſtratio. & ideo tunc eſt tentanda forma dicti §. ſinautem ęs alienum, in l. fin. C. de bon. quę lib. & in l. a diuo Pio, §. in uenditione, ff. de re iudica. Et tunc deueniendo ad immobilia, pariter tutus erit vſufructuarius, quamuis minorẽ habiturus vſumfru. Imò proprius reſpondendo dico, quod in caſu iſto fructus tales non ſubiacent obligationi penſionis petitę, ſtantibus, quę in themate deduxi. nec huic opinioni refragantur illa iura in contrariũ adducta per tex. in dicta l. ſi in lege, §. primo, & in dicta l. i. prædiis, quæ dicunt, quod fructus fundi locati ſunt tacite hypo
6 thecati † pro penſione, hoc ideo, ne locupletetur conductor cũ iactura locatoris, ſcilicet quod locupletetur in fructibus, & in penſione damnum patiatur locator. & ideo erit uerum dicere, quod hoc procedat, vt habeat locũ iſta tacita hypotheca, quatenus non ſit ſoluẽdo conductor, ſed ubi ſit ſoluẽdo ceſſante ratione, ceſſat etiam tacita hypotheca, capitulo ceſſante, de appellat. & ita intelligo illa iura, & nõ aliter. & ita dictat ratio, quæ eſt aĩa legis, & tanto plus in caſu iſto videtur verum quod fru-
7 ctus illi ſint vſufructuariæ, quia † fuerunt ſeparati a ſolo, & exportati, ac in horreo reconditi ante mortem legantis, locatore patiente, & non contradicente, quo caſu, quia tunc eos pcepit voluntate domini, fecit illos ſuos, ut dicit tex. in contrarium allegatus, in dicta lege ſi ſeruus cõis, §. locaui, ff. de furt. ibi, & ideo colonum, quia uoluntate domini eos percipere uidetur, ſuos fructus facit. Et tãto plus, quia in certum tempus fuit deſtinata ſolutio, & ſic fides de pretio fuit habita, ut ibi dicit glo. in verbo facere. Et ſi non obſtat allegata glo. in [illegible], in dicto §. locaui, in verbo, cogat. quia intelligitur vera quñ dñs prohibet fructus in fundo exiſtentes exportari, quod facere poteſt, vt dicit Bald. in l. eadem, C. loca. quando vero permiſit eos exportari, efficiuntur conductoris, vt quia ſeparati a ſolo eius efficiuntur, vt dixi in primis allegationib. Nec hoc videatur inconueniens, quia patiendo eos exportari & non contradicendo, ſibi prę-iudicat, lege litibus, C. de agricolis, & cenſi. libro vndecimo. quem allegat Bald. in lege Titia ſoluto matrimonio, adde Barbati in conſilio 41. volumine primo, verſiculo. Pręterea fecit, quod nullum ius competat, &c. vbi allegat no. in lege ſecunda, C. de iure domi. impe. Nam præſens actui non poteſt contradicere ſibi præiudiciali, ſi non contradicat, ſibi præiudicat, Bartol. in lege penultima de relatio. Alexand. conſil. 75. verſiculo ſed prædictis, volumi. tertio. Imputetur ergo in caſu iſto locatori, ſi tempore recollectionis, ſibi fructus non retinuit, vel ſequeſtrauit. & reponi fecit in domibus prædii locati, vt videntur dicere prædicta iura, tunc enim ſufficit eſſe habitam fidem de pretio, quæ dicitur haberi, quñ locator non contradicit recollectioni, & exportationi fructuum, §. venditæ, Inſtit. de rei diuiſi. Non obſtat, quod vſufructuaria teneat ſoluere onera, æſtiua, & collectarum, quia illud procedit in modica expenſa, non in magna, vt dicit Alex. in dicto conſi. 134. volum. 7. & alibi ſępe.

Non obſtat illud, quod dicitur, quod ex quo eſt vocata ad omnia bona, quod tunc intelligatur vocata vt hæres. ideo non eſt inconueniens, vt teneatur ad æs alienum: quia reſpondetur, vt
8 dixi ſupra, uocando eam † ad bona, intelligitur deducto ære alieno, ideo vſusfructus detrahitur de hæreditate, ne ſic diminuitur vſusfructus, igitur &c. Non obſtat etiam allegata doctrina Bart. in lege fin. ff. de uſufruct. leg. quia contra eum eſt communis concluſio, vt ſupra dixi: tamen ſpecialius reſpondendo dico, quod allegata per Bart. loquuntur in eo, qui eſt inſtitutus in proprietate, & ſic pleno iure, & ſic antequam hæres tradat, iſto caſu debet mobilia vendere, & etiam immobilia, vbi primo nõ ſufficiant. & poſtmodum utetur vſufructuarius reliquo, d. l. vſusfructus bonorum, & d. §. ſinautem ęs alienum.

Non obſtat etiam §. ſinautem æs alienum, allegatus in contrarium, quia facit pro vſufructuaria, eo quia ibi ſumus in diſpoſitione legis, quę facit patrem vſufructuarium, ideo tenetur ad legata, quia illa erant annalia, & ſic ſingulo anno poſſunt de fructibus ſolui: hic in creditore, qui non poteſt cogi ad differendũ ſolutionem ſibi fiendam, ideo de vno caſu ad alium non eſt bona illatio, l. Papinianus exuli, ff. de mino. & mitius agitur cum lege, vt faciat patrem etiam teneri ad ęs alienum, & ita concludunt Alex. in dicta l. vſufructu bonorum, & Pau. de Caſt. in l. deducta, §. qui poſt, ff. ad Trebel.

Sed eſto, quod iſti fructus nõ eſſent domi, & ſic alieni: certe dico, quod etiam comprehenduntur in legato non habita diſtinctione in iſto, an ſciret teſtator legans eſſe res alienas, vel al-
9 teri hypothecatas; quia ex quo † reliquit uxori, tunc ſiue fuerit ignorans, uel ſciens, ualet legatum l. cum alienam rem. C. de leg. lege, non dubium, § finali, ff. de legatis tertio. lege omnium ex familia, § ſi rem, ff. de legatis ſecundo. & Abb. in conſil. 40. vol. 2. in primo dubio. in princ. Romanus in conſil. 35. verſic. vlt. videndum eſt, an legatum. Et in propoſito noſtro facit dictum Baldum, in dict. l. cum alienam, C. de legatis primo. verſi. dubitatur. tamen ibi dicit, quod ſi teſtator emat rem alienam, cuius pretium non ſoluit, & illam rem leget, tenetur hæres ſoluere de ſuo, quia iure tenetur cedere cum effectu, quod facere non põt, niſi ſoluat, l. Iulianus, § offerri, de actio. empti. l. nomen, ff. de hæredit. vel act. io. vend. Et in caſu noſtro poſſeſſor tenetur loco pignor. ergo hęres debet luere, lege qui concubinã, §. qui hortos, de leg. tertio, in terminis de re alteri obligata, Iaſ. in d. l. cum alienam, in princip. Alex. conſilio. 175. in fine. vol. 7. Nec huic concluſioni obſtat tex. in cap. filius noſter, de teſtam. qui dicit, quod legatum factum de re eccleſiæ non valet, ita quod illa res ſit redimenda, vel eius æſtimatio ſoluenda, quia ille text. loquitur de re, cuius commercium non habemus, nec habere poſſumus; ideo cum ille tex. ſit correctiuus, non videtur poſſe vlterius extendi, nec corrigere, niſi quatenus loquatur, ſcilicet de re vt ſupra legata, arg. l. pręcipimus, C. de appellatio. & ita dixit Alex. in d. l. cum alienam. Et iſtam partem, quod etiam non obſtante diſpoſitione c. filius noſter, de teſt. dummodo non ſit res Cęſaris, uel patrimonij Petri, valet legatũ ſaltem ad ęſtimationem. tenuit Alex. in conſi. 9. volumi. ſecundo. vbi dicit, hoc maxime verum pro conſeruanda mente teſtatoris, quæ videtur eſſe, ut omnia habeat, ut ex verbis legati, de quo in teſtamento: quia factum coniunctæ perſonę, ſcilicet uxori, & ita tenet Abb. in d. capitulo. filius noſter, in fine. & Alexander ibi ſequuntur quam plures Docto. ibi relati per eum. ita tenet Iaſon. in lege apud Iulianum, §. conſtat, verſiculo extra glo. de legatis pri-
10 mo, ubi reſpondendo ad tex. in capit. filius noſter. dicit † quod non negat ibi tex. ęſtimationem non deberi, ut ẽt ibi tenet Ho-

ſtien.ſe loquitur de re eccleſiæ quam mandat reſtitui eccleſię. qui Hoſt. dicit dicto capitulo, filius noſter, procedere, quoties nimis grauaretur hęres reddendo rem alienam: ſi vero non nimis grauaretur, etiam non obſtante d. capitulo, filius noſter, procedit opinio Hoſt. & cum iſto intellectu concordat intellectus Cardinalis Zabarellæ dicentis, c. filius noſter, ponere caſum ſpecialem, quando vni eccleſię legatur res alterius, non autem loquitur, quando legauit res quæ non ſint eccleſiæ & ideo nō diſcrepat caſus noſter a iure canonico, q. loquitur de re, quæ erat in commercio noſtro etiam ſi ſit aliena, ideo expedit iura inribus concordare, l. vnica. C. de inofficio. dotibus. & in propoſito noſtro, ne longe vagemur, in caſu propoſito conſuluit dominus Philippus Corneus in conſilio ſuo 32. incipiente, licet prima facie videatur primum vol. qui poſt longam diſputationem concludit, adeo legatum de re aliena factum vxori, ſeu coniunctę perſonę ignoranti, ſeu ſcienti, valere; & iſtam opinionem dicunt tenere Hoſt Panormita. Ioannes And. Petr. de Anchar. Anto. de But. in d. cap. filius noſter, & ibi glo. fin. & Petr. & Cyn. in d. l. cum alienam, & multos alios, quos refert, & dicit ſolum quo ad vnum differentiam eſſe inter ius ciuile & canonicum, quia ius ciuile permittit legatario, vt nō cogatur reſtituere rem alienam, niſi euincatur de iure. ius vero canonicum grauat legatario alienam rem legatam retinere contra voluntatem domini, etiam q̄ non euincatur ab eo. non tamen dicit quin debeatur æſtimatio alienę rei legatæ, & ita tenet Saly. & Benedictus Plumbino, Ioannes Matthęus, & Bal. Fulgo. in d. l. cum alienam, vbi Angelus. Et ideo iudex debet iudicare etiam ſecundū canones legatum rei alienę valere, & ſic iſtam poſſe, vel fructus habere perceptos, de quibus ſupra, uel eorum æſtimationem, quo caſu non eſt ambigendum hęredes proprietarios omnino teneri ad ſolutionem peręq. penſionis.

EPITOME.

Confeſſus plura delicta capitalia, quorum vnum ſatis manifeſta habebat indicia, alia vero occultabat re ipſa patrata, & in confeſſione ſępius ex interuallo & expreſſe, & extra locum torturæ perſeuerans, nec tortus, licet ligatus & aliquantum fatigatus fuiſſet, capite damnari, & plecti potuit. Nec ad rem facit, quod in carcere confeſſus ſit. Quin etiam valuit proceſſus, licet nulla prorſus indicia præceſſiſſēt, quia de ea re nunquam a reo oppoſitum fuiſſet.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſione propria, & ſpontanea nulla maior eſt probatio, nec eo prætextu, quod nulla præceſſerint indicia, reuocari poteſt.*

2 *Confitens delictum indicia habens, de ijs etiam, quæ non habent, interrogari poteſt.*

3 *Confeſſio metu tormentorum extorta iudicari non debet, quę ſæpius ex interuallo, & expreſſe, & extra torturæ locum facta eſt.*

4 *Metus carceris, et tormentorū quando eſſe, vel durare non præſumitur.*

5 *Confeſſio in carcere facta in figura iudicij valet.*

6 *Proceſſus, vel inquiſitio ſubſtantialibus carens, veluti indicijs legitimis, contra confeſſum, & non opponentem valet.*

Reſpon. 2 ro. Interpreta.

IN cauſa Oliuerij rei detenti in fortijs domini Poteſtatis Placentini, cum de vita hominis agatur, nulla debet videri ſera cunctatio. Conſiderato igitur proceſſu contra eum agitato, videtur q̄ non poſſit pœna mortis condemnari, quia licet fuerit confeſſus plura delicta, etiam per torturam & metu tormentorum, ſine tamen legitimis indicijs præcedentibus, talis confeſſio ſibi nocere non debet, nec ex ea poteſt diffinitiue ad mortem damnari, per tex. in l. 1. §. ſi quis vltro, ff. de quæſtio. & ibi Barto. & Ang. de maleſi. in verbo, fama publica, verſiculo tu iudex ſis bene cautus. Iaſ. in l. iuſiurandum. §. procurator, ff. de iureiuran. Roma conſilio 113. vbi inter alia requiſita dicit, q̄ ad hoc, vt ſpontanea confeſſio noceat, oportet, q̄ conſtet de delicto, per l. 1. §. item illud, ff. ad Syllan. ſed in caſu hoc videtur facta falſe confeſſio, & adhuc non conſtat de delictis, ergo &c. Prǽſupponitur etiam, quod nulla præceſſerint indicia: ſequitur ergo, quod dato, quod perſeuerauerit, ſeu ratificauerit, non tamen talis confeſſio valebit, ſecundum doctrinam Bart. *communiter* approbatam, ſecundum vnam lecturam, in l. pen. ff. de quæſtio. Gandin. in rubrica, de quæſtio. & tormento. verſiculo, item pone, quod quidam fur captus. Alexand. conſil. 5. in principio, volumine 1, & conſilio 52. in tertia vol. & in l. qui in aliena. §. Celſus, in additio. ad Barto. ff. de acquiren. hæredita. Rurſus dicitur, quod confeſſio facta in carcere non valet ſecundum gl. communiter approbatam in lege. qui in carcerē ff. quod metus cauſa. Anch. conſi. 24. poſt principium, & cuiuſmodi confeſſio non valet, licet indicia poſtea ſuperueniant, vt dicit Bal. in c. ad noſtram, circa fi. extra de probatio. Dec. in c. at ſi clerici, de iud. cum ergo non appareat de delictis commiſſis, & confeſſatis, & ſine legitimis indicijs præcedentibus, eſt intrepide dicendum, q̄ ex eius ſola confeſſione mori non poſſit, vt ex præmiſſis lautiſſime colligitur. Ex aduerſo demonſtratur dictum Oliuerium forte. & eſſe puniendum ac et decapitandum, ſic meritis ſuis exigentib. cum ſanctiſſimum ſit facere iuſtitiam de criminoſis, quoniam nulla pinguior victima poteſt mactari Deo, quam homo iniquus, refert Pau. de Caſt. in l. 1. C. de epiſco. audien. & quia confeſſus eſt plura nefanda delicta, videlicet publica & priuata homicidia, & aſſaſſinamenta, vt ex eius proceſſu apparet, quæ delicta nullo modo debent remanere impunita, iuxta legem ita vulneratus, ff. ad leg. Aquiliam. & cōgruit officio Præſidis purgare prouinciam malis hominibus, lege

1 congruit, ff. de officio Pręſid. 3, & nulla † maior probatio videtur eſſe, nec poteſt adduci, quam eius propria & ſpontanea confeſſio. quæ eſt tantæ potentię, quod tollit omnē præſumptionem iuris & de iure ſecundum Bar. in auth. ſed iam neceſſe, C. de donat. ante nupt. ita, q̄ partes iudicis non ſunt, niſi in condemnando, vt no. in l. 1. C de confeſ. nec talem confeſſionē poteſt reuocare prætextu, quod non præceſſerint indicia, quia de hoc eſt tex. rotundus in cap. 1. de accuſat. lib. 6. etiam non data copia indiciorum tali ſponte confeſſo ſine tormentis, ſecundū Ang. in verb. fama publica, vbi allegat Per. de Anchar. in clem. 1. de homicid. & dicit, quod hoc ſingulariter eſt menti tenendum. Sed prædictus Oliuerius ſponte, & ſine tortura fuit confeſſus ſe derobaſſe per vim in ſtracta publica vnum ſaccū cum filio cuiuſdam pauperi, & de eius venditione & pretio participauit, de quo delicto etiam præcedebat indicia ſatis manifeſta Barigel Placentino, qui dictum reum detinuit, & ſic captura iuſtificatur, quæ iudicia etiam in actis Curiæ leguntur. Confeſſus etiam fuit dictus Oliuerius ſe interfuiſſe homicidio quondam Peregrini Mazarii iam duobus annis elapſis, opem & auxiliū pręſtando, quem Peregrinani per vim extraxerunt ex propria domo & illam ſachamauerunt, cuius interfecti cadauer fuit viſitatum, per prætorem Montis clari, & notiſſimum eſt de dicto homicidio. Alia quoque grauia crimina fuit confeſſus, de quibus in proceſſu, & illa bis, vel ter approbauit, & ratificauit ſponte, & eſt præſumendum, quod conſcientia patrati criminis perſeuerauit, ſecundum Bal. in l. 1. C. de confeſ. Paris de Pu

2 teo. ibi, in verb. an ex ſola confeſſione. & quando quis † confitetur de lictum, poteſt etiam interrogari de delictu, de quib. nō ſunt indicia, ſecundum generalem conſuetudinem, vt dicunt Doctores, maxime Ang. in verb. fama publica, in fine. Guido. de Suza. in materia tormento. verſiculo quid de q. occurrenti. Gandi. in rubrica, de q. & torment. vbi omnes ita dicūt, & affirmant. licet ergo in pluribus delictis confeſſatus, quamuis non præceſſerint indicia, tamen ex quo illa confeſſus eſt, & talis confeſſio eſt veriſimilis, & a iure non ſpernitur, merito nocere debet, & ſibi pręiudicare, vt not. Dec. in cap. at ſi clerici, de iud. ex qua confeſſione, vt dictum eſt, poteſt damnari, ſecundum Bar. in l. 2. ff. de cuſto. reo. & Phil. Franc. in dicto cap. primo, de accuſatio. lib. 6 etiam ſi proceſſus inordinate fuiſſet factus ſecundum Doct. *communiter*, maxime Bal. in l. 1. C. de confeſſ. & Barto. in l. ſi confeſſ. ff. de cuſto. reo. qui etiam allegat illum tex. in d. cap. primo, de accuſatio. pro valde notabili. Item & fuit confeſſus dic. Oliuerius aſſaſſinamentum & homicidium in perſona quondam Abbatiſſæ Sancti Franciſci, de cuius morte & cadauere conſtat ex viſitatione iudicis maleſactorum, quę confeſſio fuit bis, vel ter ratificata, & etiam ſponte facta coram Reuerendo Domino Vicario Archiepiſcopali. quod delictum grauiſſimum quale ſit, omnes plane intelligunt. Et ſi dicatur, quod illud fuerit confeſſus metu tormentorum, quo caſu etiam ſi perſeuerauerit, non ualet talis confeſſio per dictam doctrinam Bart. in d. l. penul ff. de quæſt. & per alia iura ſupra adducta pro parte contraria, & quia carcer ius non eſt ſui iuris, ideo eius confeſſio non ualet, ſecūdum illam gl. in dicta lege, qui in carcerem, ff. quod metus cauſa, etiam ſi poſtea indicia ſupeueniant, ſecundum Bald. in d. c. ad noſtram, de probatio. & vt ſupra deductum fuit. Quia poſſum reſpondere, quod dictus Oliuerius ſupra dicta confeſſione non fuit tortus, licet ligatus, & aliqualiter alciatus. & illud quod dicitur, aliquid eſſe factū, vel confeſſatum metu tormentorum, illud relinquitur arbitrio iudicis coniectandum ex circunſtantiis, ſecundum Bal. in l. interpoſitas, in prin. C. de tranſactio. Sed hic reus, qui alias torqultus, & qui non fuit quaſſatus, eſt confeſſus dictum homi-

3 cidium, talis confeſſio † non debet iudicari extorta metu tormentorum, maxime quia illam toties ratificauit ex interuallo. & ita perſeueratio ex interuallo etiam poſt torturam dicitur rei ſpontanea confeſſio, & eſt præſumptio quod conſcientia patrati criminis perſeuerauerit, ſecundum Baldum in dicta l. 1.

C. de

C. de confeſ. & iura. quæ dicunt inualidam co[illegible] quę fit in tormētus, non præceden. ib. indi[illegible], non dicunt [illegible] indiciorum non præceder[illegible] inualidet expreſſam per cuera tionem. & Ba[illegible] ff. de quæ [illegible] intelligatur de [illegible] ra. tione [illegible] Pa[illegible] de Puteo [illegible] confeſſione quæ ra[illegible] in caſu noſtro fuerit [illegible] ex. tra locum torturæ, [illegible] etiam examinatus [illegible] iudice eccleſiaſtico, [illegible] Vicario [illegible] copali [illegible], vt
4 ſupra dictum eſt. [illegible] † [illegible] metus carceris, ſeu tormen[illegible] dere, qui metus [illegible] verè, & [illegible] & per [illegible] præ[illegible] mitur q omnia [illegible] animi [illegible] qualitate de[illegible] & [illegible] no. [illegible] de teſt [illegible] tal[illegible] confeſſi[illegible] facta [illegible] in metu [illegible] cem, [illegible] um eſt, & exp[illegible] Capo. [illegible] 4[illegible] git Ang. [illegible] O[illegible] uerius fuerit ligatus, & al[illegible] iu. dex ſedit ad hoc, ut expreſſe confiteretur [illegible], ergo [illegible] plenor[illegible] hmôi confeſſionis non e[illegible] tor mentari [illegible], ſed ſm qui[illegible] eſt [illegible] vt cō fiteretur [illegible] ortus. [illegible] ad
5 [illegible] de confeſ. Nec obſtat [illegible] † q cō feſſio [illegible] facta in carcere [illegible] per gl[illegible] probat [illegible] l. qui in carcerem, [illegible] quod metus cauſa [illegible] per [illegible] etum, vt ſupra dictum [illegible] ſm [illegible] dubita[illegible] ra, [illegible] gl. proced[illegible], q̃n con[illegible] ad [illegible] tatem carcerantis, non [illegible] [illegible] quęretur, q [illegible] qui [illegible] non po[illegible] confiteri ad tribunal poteſtat[illegible], quia in cap[illegible] bus ca[illegible] ſis ſemper [illegible] confeſ ſio, ſm B[illegible] d. ib., & Cæpollam in d[illegible] 40. Nec obſtat etiam ſi dicatur, q iudicia non præce[illegible] ergo de[illegible] nulla, nec confeſſi[illegible] valet, ut dictum eſt ſupra p[illegible] contraria. Quia reſpondetur, quod imò præceſſerunt [illegible], & fuit captus per Baricellum deputatum per Chri[illegible] Regem ad capiendum malefactores, [illegible] O[illegible] uerius infamatus tanquam ſocius A[illegible] & [illegible] a Do
6 mino Regio, & etiam [illegible] ualet dictus proceſſus, quia nu[illegible] oppoſi[illegible] per[illegible] deſentum etiam ſibi data defen[illegible] ione, vt eſt tex. cum glo. & ibi communiter Docto. in c. 2. de accuſatio. lib. 6 ſequitur & refert Capo. conſi. 77 qui allegat Ang. in [illegible] C. de bo. vacan. lib. x. tenentem, q licet inquiſitio careat ſubſtantia [illegible] ſequi poteſt condemnatio ꝯ confeſſum, & ꝯ non opponentem, vt ibi per eum. Præterea auctoritatem ampliſſimam conceſſam Do. Prætori Placentino per Chriſtianiſſimum Regem noſtrū, q in atrocioribus delicta, vt ſunt præmiſſa, poſſet procedere ſeruata, & non ſeruata forma iuris, & prout melius fieri poterit, vt delicta puniantur. Quicquid igitur actum eſt contra dictum Oliuerium, bene actum uidetur, ut poſſit ad ultimum ſupplicium condemnari, & meritas pœnas luat, iuxta l. ſancimus, C. de pœn. per ſuperius adducta, iuribus & authoritatibus comprobata.

EPITOME.

In materia Beneficiali verſatur hoc reſponſum, cuius ſummam, quia in ipſius fine poſita eſt, hic repetere ſuperfluum uiſum eſt.

SVMMARIVM.

1 *In terdicto retinendę præfertur antiquior poſſeſſio, nam poſterior clandeſtina præſumitur.*
2 *Exceptio inualidi tituli contra agentem poſſeſſorio retinendę in beneficialib. obſtat, & de ea incidenter cognoſcere ſolent Parlamenta Franciæ, num 3.*
4 *Exceptio ſuppreſſi valoris cur in beneficialib. admittenda ſit iudici laico.*
5 *Iudex laicus in beneficialibus, de quibus exceptionibus cognoſcere poſſit.*

Reſpon. atr. interpreta.

SI omiſſa Validitate titulorum vtriuſq; partis quæratur quis debeat obtinere in interdicto retinendæ poſſeſſionis huius canonicatus, & prębendæ, proculdubio dicēdum eſt, quòd Ioannes Changragroſſi habeat potiora iura, quia priorem & antiquiorem poſſeſſio-
1 nem probauit, cap. licet cauſam, de prob. & ratio eſt, quia † poſterior poſſeſſio Petri de Caſtellania præſumitur clandeſtina, ut ibi dicitur, & declarat Bart. in l. ſi duo. ff. uti poſſid. Bald. in l. ordinarij, C. de rei vend. c. Petr. de Ancha. conſi. 275. ad declaratio nem. Curt. conſi. 24. ſuper eo. & alibi ſępe per Doct. & ſi veneranda Curia Prouincię non vult, q pro iuſtificatione poſſeſſio
2 nis cognoſcatur incidenter de titulo, vel † quia de iure non ſit admittēda iuſtificatio tituli in interdicto uti poſſidetis, ubi alter probauit de antiquiori poſſeſſione, vt in caſu noſtro, prout te[illegible] Pan. & [illegible] d. c. licèt cauſam, & Bar. in d. l. ſi duo. Cur. in d[illegible] 24 & [illegible] ne conſtat Ioa[illegible] manutenendum fore, [illegible] po[illegible] ſtro[illegible]. Si vero vel [illegible] prædicta Curia incidenter ad coloran[illegible] poſſeſſ[illegible] um [illegible] no[illegible] de titulo & [illegible] rieta te, tanquam non ſi[illegible] in bene[illegible] bus al[illegible] ncedendus vino [illegible] de reg[illegible] debet admi[illegible] exceptio-
3 nem ſuppre[illegible] titulum [illegible] contra agen te[illegible] retin[illegible] in bene[illegible] exceptio in[illegible] tituli, vt eſt [illegible] in c. audit[illegible], & ib[illegible] an. in r. not. de reſ[illegible] de qua exce[illegible] incid[illegible] nt cogno ſcere [illegible] Regia Fran. ſecundum D. G[illegible] Papa deciſ. 7[illegible] quod ſi[illegible] dub. [illegible] eſt [illegible] Parla me[illegible] R[illegible] Se[illegible] tores [illegible] lai[illegible] cogn[illegible] poſſe de p[illegible] Pan. in c. l[illegible] m. mod[illegible] u la[illegible] qu[illegible] un[illegible] q[illegible] Sc[illegible] quamq; a m no[illegible] Reg[illegible] ſicat[illegible] con[illegible] cum ſi tge n[illegible] & vt[illegible] compet[illegible] ere d[illegible] de[illegible] rat[illegible] ergē t[illegible] de[illegible] ipſe [illegible] oſ
4 [illegible] ſtē d[illegible] negatione [illegible] ur in[illegible] ſc tr[illegible] c-trās tenetur [illegible], ſic [illegible] m, ſm Pan. [illegible] de reſcrip. & in [illegible] de [illegible] x. [illegible] Pan. [illegible] de [illegible] & quæ [illegible] ergo impetra[illegible] bet ſe expre[illegible] verum [illegible] rem, [illegible] q titulus [illegible] non eſt colora[illegible] cum, [illegible] In nocen[illegible] ſuper h[illegible] Pa[illegible] bonæ, [illegible] de elec. & in[illegible] conteſt. & probatur in c. [illegible] de teſt. cum ſimilibus. vnde ſicut admittitur exceptio negatiua, [illegible] ideo cur etiam non admittenda ſit probatio, ſi negans u[illegible] probare negatiuam. Secundo, quia h[illegible] exceptio ſuppreſſionis eſt meri facti, non habens in ſe [illegible] ſpiritualitatem, nam ualor ben[illegible] qu[illegible] merè temporale, c. ad audien[illegible] am, de reſcrip. traditur per Pan. in d. c. ad aures. de exceptionibus autem emergentibus in cauſa poſſeſſoriu, ſi conſtat in facto, cognoſcere poteſt iudex ſecularis, licèt ex tali exceptione facti poſſit inferri ad deciſionem iuris ſpiritualis, de quo non contenditur, ſecundum Bal. in auten. & qui iurat, verſic. quæro qualiter, C. de bon. author. iud. poſſid. nam ſi incidenter emergat quęſtio de quantitate pretij, vel de pacto de retrouendendo, ut quia negetur inodicitas pretij, vel pactum, admittendus eſt actor ad probandum ēt coram iudice laico, quia talis eſt quæſtio facti, licèt inferatur ex ea ad deciſionem vſurarię prauitatis, c. ad noſtram, de empt. & vend. ſecundum Bart. & ſcriben. *communiter* in l. Titia, §. vſuras, ff ſol. mat. & in l. omni nouatione, ubi Pau. de Caſt. C. de ſacroſan. eccl. cum infinitis authoritatibus, quæ adduci poſſunt, & de quibus per Alex. conſi. 9. præſtantiſſime Doctor. lib. 4. & Pan. conſi. 64. lib. 1. ſic ergo dicamus, quod lai-
5 ci indices † poſſint cognoſcere de quantitate ualoris beneficij, ſicut cognoſcunt de quantitate pretij in cauſa uſuraria, ſi eueniat ſoli quæſtio de quantitate, quia eſt quęſtio facti, hinc eſt, q laicus poteſt cognoſcere de exceptione oppoſita per beneficiatum contra patronos, q iuri patronatus renunciauerint, quia facti eſt, c. ſignificauit, quem tex. ibi ad hoc not. Card. & Fel. in prin. de teſtib. licèt cauſa iurispatronatus ſit ſpiritualis, ſeu mixta, c. quanto, de iudic. ſic ergo laicus poterit incidenter cognoſcere de arbitratione tituli, & multo magis de ſuppreſſione ualoris, quę magis in facto conſiſtit, quam renunciatio, quia renunciatio non reddit titulum inualidum, & incoloratum generaliter, ut traditur in c. admonet, de renunc. ſicut ſuppreſſio veri ualoris, vt per Rotam deciſ. 19. ſub rub. de reſcr. in nouis. & in regulis Bonifacij, reg. 6. bene facit, quia ſi licet actori probare titulum coloratum coram laico ad iuſtificandum poſſeſſoriū, debet etiam licere reo probare exceptiones ſuas, per quas vult oſtendere titulum non eſſe coloratum, neque iuſtificare poſſeſſorium. tex. eſt clarus, & ibi Fel. in c. conſtitutus, de teſtib. facit reg. non debet, de reg. iur. ff. Concludendum ergo mihi videtur, q ſi Curia uelit cognoſcere de mero & nudo poſſeſſorio, & non de colore titulorum ipſarum partium, quod debeat manutenere antiquiorem poſſeſſorem, qui pariter probauit de titulo habito ab ordinario collatore, qui dicitur titulus coloratus, ut per Inn. & alios in ca. noſtris, de conceſſ. præben. & per Fel. in cap. in noſtra, col. 36. de reſcriptis. ubi autem conſtat de titulo colorato vtriuſque, obtinet in poſſeſſorio qui prior eſt tempore, d. c. licet cauſam, & dixi ſup. ſi autem Curia cognoſcere vult quis titulus ſit magis coloratus, non uideo quare nō debeat cognoſcere de exceptione ſuppreſſi ualoris per rationes, & iura ſuperius deducta.

Reſp. D. Io. Fran. Ripæ.

EPITOME.

Qui præpoſituram, Quæ electiua eſt, nul[illegible]ter contulerũt, cum neq; [illegible] [illegible] ſed in ea te diſtinctio, [illegible] non eſt, quin canonici [illegible] non ſunt, in ex propoſi[illegible] electione [illegible] [illegible] ex eo tempore [illegible] [illegible] valuit, quia [illegible] [illegible] [illegible] A. [illegible] pote[illegible] electos [illegible] [illegible] p[illegible]

SVMMARIVM.

1 El[illegible]

2 [illegible]

3 [illegible]

4 [illegible]

5 [illegible]

6 [illegible]

7 [illegible]

8 [illegible] ad [illegible] [illegible] ordinari[illegible] pertinent.

9 Papa [illegible]

Reſpon. 212. interpreta.

Dvplici ratio[illegible] poteſt huiuſmodi præpoſitura dici [illegible], vel q[illegible] electionis [illegible] 1 dat[illegible] ſtatotumã [illegible] [illegible] [illegible] pr[illegible] electi[illegible] [illegible] quirat, [illegible] plicem electionẽ ad illam a[illegible] nitate, & pirmationẽ [illegible] non eſt [illegible] electiua, ſed potius colla[illegible], [illegible] 32. de reſer. Si ſim p[illegible] ex priui[illegible]legio [illegible] buationes, de quib[illegible] n thema[illegible] [illegible] catur electiua ſin a iũ mo[illegible], tunc [illegible] plures [illegible] mouet eſſe impert nentes. V[illegible] ad ſingula pauc[illegible] [illegible] Pro reſolutio[illegible] [illegible] ei [illegible] hi, qui eligendo contul[illegible]unt, nõ [illegible] nitate d.c. quia pp, vel [illegible] ex priuilegio [illegible] [illegible] vel priuandi [illegible] [illegible] non ſint priuati ipſo iure, d.c. quia pp. §. quia vero, in ver[illegible] priuentur. & ibi gl. Inno. Hoſt. Pan. & a[illegible] *communiter* no. Quod [illegible] probatur, q̃a Papa vitur verbo futur. [illegible], qd [illegible] requirit [illegible], [illegible] cõuer approbatam in l. in criminali, C. de iurisd. & in c. quicunque, [illegible] ver. innodetur, de hęre lib. 6. & ex plurib. ꝓprobat Fel. in 2 c. Rodulphus, de reſcr. Sed quia † ante collationem hi, qui ꝯuenerunt formę electionis, [illegible] ferendo proteſtati ſunt, ꝙ nõ intẽdebant renunciare electioni caſu, quo hęc dignitas eſſet ꝓpriè electiua, dubitatur an hæc proteſtatio eos releuet a pœn[illegible] priuationis faciendę per ſniam. Ad iſtud rñdebimus ꝙ non, q̃a proteſtatio ꝯna conſequutiua actum in dependentibus a diſpoſitione iuris non releuat proteſtantẽ, c. cũ M. Ferrarien. de cõſt. l. alimenta, [illegible] de neg. geſt. l. nemo põt. ff. de lega. ex collatione, uel electione facta n[illegible] ſeruata forma d.c. quia pp, ſequitur pœna priuationis ex diſpone d.c. cui non potuerunt eligentes derogare, ergo proteſtatio eos no releuabit: alioquin eſſet in facultate eligentiũ effugere ſemper pęnã d.c. ꝓteſtatio, ꝙ dicere nõ debemus. c. cõtuſſa, eo. t. li. 6. l. fin. ad l. ſi. C. comm. de leg. Sed forſan excuſabuntur prætextu ignorantiæ, allegantes ſe ignoraſſe, ꝙ hęc dignitas eſſet electiua. Nam ignorans excuſatur a culpa, & ꝯñr a pęna, c. cognoſcentes, de conſtit. l. ſi ignorans, ff. de loca. cũ ſimil. Sed certe in his, quæ ex officio tenemur ſcire, ignorantia eſt damnabilis, nõ pſtat legitimam excuſationẽ, c. ignotum, de elec. c. ꝗuis, de reg. iu. Pati a n. ſunt ſcire, vel debere ſcire, l. quod te, ff. ſi cer. pet. l. ſi duo, ff. de acq. hęr. vnde videtur excuſandi, qui ꝯtra [illegible]mã ſtatutorum & priuilegiorum eccleſię eligerent. Verum ñ ſoĩ ea, q̃ proponuntur, non re ꝙ ſint priuati nec priuandi . q̃a præſupponitur ꝙ vltimo immediate prædeceſſori fuit prouiſ[illegible]m per viam collationis, ſeu ſimplicis electionis, q̃ vim obtinet [illegible]ollationis, q̃ vltima p[illegible]ſio conſtituit capitulũ in quaſi poſſeſſione [illegible] ſ[illegible]tendi, c. querelam, de elect. c. poſtulationibus, de iure patro. & cũ vltimu[illegible]s ſtatus ꝓdictę prępoſituræ ſit repertus colla[illegible]tiuus, [illegible] canonici, qui eligendo cõtulerunt, inſtitiam cãm credend[illegible] ſ[illegible]a ele[illegible], cum ex poſſeſſione de ꝓterito ꝓſumatur [illegible] præſens, [illegible] poſſeſſus, C. de proba. c. mandata. c. [illegible] cribebam, de præſum. no. gl. in c. cũ eccleſia Sutrina, de cau. poſſ. & pr[illegible] & ex poſſeſſi[illegible] ſiue prędeceſſoris præ[illegible] [illegible] bona fides ſucceſſ[illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] bona fides, ſm R[illegible] [illegible] [illegible] Pan. in c. de q[illegible] ſed [illegible] [illegible] ſm gl[illegible] [illegible] qua fac[illegible] [illegible] [illegible] ff. de acq. poſ. ſequitur [illegible] 117. [illegible] 4. & A[illegible] d. Barb. cõ. 18. [illegible] Sed tan[illegible] c. p[illegible] capitulum ſit in quaſi poſſ. conferendi, [illegible] facta [illegible] canonicos ſit valida & manutenen[illegible] per tex. [illegible] qu[illegible] de elec. & [illegible] de ra[illegible] [illegible] ſed ap[illegible] ſit poſſeſſio, q[illegible] eſt [illegible] [illegible] de acq[illegible] [illegible] de re[illegible] [illegible] rñdemus [illegible] [illegible] qui proteſtati ſunt de nõ [illegible] ſerentes [illegible] procedendum [illegible] a [illegible] quaſi poſſ[illegible] re[illegible] ab [illegible] quib. de c[illegible] diſſicere [illegible] ne[illegible] [illegible] 3 [illegible] de cau. poſ. & p[illegible] [illegible] 6 [illegible] 4 † [illegible] [illegible] Pan. [illegible] [illegible] [illegible] ibi, qui ſubdit [illegible] [illegible] eſſe [illegible] [illegible] ita [illegible] [illegible] poſſe[illegible] uocar, & tamen e[illegible] ſtemores, & uocar[illegible] [illegible] can d[illegible] [illegible] Pan. in c. cũ [illegible] commode [illegible] & tales no[illegible] di, d.c. quia propter, [illegible] ſculum uocationis, & [illegible] pro delectu, eo tũ aũt commode uocar[illegible] locorum diſtantiis, perſonarum, & tempor[illegible] c. 1. de dila. Aut ignoratur ubi ſunt, & hoc caſu [illegible] tur per dictum in loco, vbi mora[illegible] conſueuer[illegible], c. ex parte, c. tuæ, de cleri. non reſid. c. ſi de eo, qui mitt[illegible] ca[illegible] rei ſeruandę, c. ex parte, de foro comp. & ita docet Spec. in loco præalleg. & Io. Bertach. in tract. de epiſc. in 3. parte primi [illegible] verſi. ſeptimo quęro. Ad tertium, utrum illi, qui contulerunt, poſſint redire ad viam elect[illegible]onis ſtante reſolutione ſ. facta, ꝙ non ſint priuati, uel priuandi; certum eſt ipſos reuerti poſſe ad electionem, imo *communis* opinio eſt, ꝙ redire poſſint ad electionem, qui ueniunt priuandi propter non ſeruatam formam d.c. quia propter. ſm Inn. Compoſtel. Io. And. Card. & Pan. in d.c. quia pp. §. quia uero, & in §. ſi, Pan. in d. c. auditis, reiecta ſnia Hoſt. & Do. Ant. quorum fundamentis reſpondet Card. in d. §. quia uero, quæ non refero, quia non expedit, cum præſupponamus cõem eſſe ꝯ Hoſt. & Do. Ant. & cum concludamus hos cano-
5 nicos † qui contulerunt, non fore priuatos, nec priuandos. Nec obſtat ꝙ publicauerint elect. ſiue eligẽdum, & ꝯñt non uideantur amplius poſſe uariare. cap. publicato, de elect. quia uerum, qñ ex uotis publicans eſt ante quæſitum aliquod ius nominato, quia dicunt tunc nominantes uel conferentes functi officio ſuo: ſecus quando nominatio, uel collatio fuerit nulla ex defectu poteſtatis, uel tranſgreſſionis formæ, quia tunc nõ dicuntur functi officio ſuo, l. idem, ff. de arbitr. ita dic[illegible] Pan. in dicto cap. publicato, nam contra factum proprium nulli licet uenire, c. diuerſis fallacijs, de cl[illegible]ericis coniugat. quemadmodum, C. de agrico. & cenſi. lib. 11. & tradit Panor. in terminis noſtris, in dicto capit. auditis, & in cap. noſtri, eod. titu. Preterea aliud eſt quęrere, an poſſint hi, qui contulerunt uariare, aliud an poſſint ad electionem redire, cum poſſibile ſit eos non uariaturos, ſed eundem electuros. Ad quartum, an canonici, qui non ſunt in ſacris, habeant uocem in electione Præpoſiti, attenta generali cõſuetudine, quia prædicti canonici a tempore immemorabili

conſue-

conſueuerunt ingredi capſm & dare uocem in omn b. actib.
capitularibus vi [illegible] ,pe [illegible] cle.ut hi,qui [illegible] ers.& quia
ubi dr,q tales n [illegible] uocem in c. quacunq; cõſuetudine nõ
[illegible] snic. [illegible] autem [illegible] uetudo rem [illegible] etur,noua induci ô po
[illegible] ſm [illegible] n [illegible] t de [illegible] ,non [illegible] b quia lex derogans ſim
[illegible] con [illegible] ntelig [illegible] r derogare c [illegible] nſuetud [illegible] m pre.
[illegible] ure. [illegible] I b. And [illegible] cert [illegible] can.de ſepul.D Ant. in c.
[illegible] rea med. [illegible] et [illegible] e [illegible] a de prob.cum concor.a le.
p [illegible] I [illegible] n I de q [illegible] us,ff. [illegible] eg b [illegible] pe D Ale.conſi.198 [illegible] lo
6 le [illegible] amen o,lib [illegible] Sed ho [illegible] n obſtante prium [illegible] dici dñ du
[illegible] nus ſeque [illegible] Gem [illegible] ,a caſus tal [illegible] el,ad ti quia pre-
d [illegible] unc [illegible] io,q ie [illegible] tel [illegible] ue [illegible] nem line [illegible] cenſetur et ã
rem [illegible] uete futuram,proce [illegible] ex [illegible] lee [illegible] at cõ ue udinem fu-
re rra ionabilem,& [illegible] 'an [illegible] io [illegible] I [illegible] lec [illegible] s ſi [illegible] mplic [illegible] ter ch re-
moueat. ion dec [illegible] cam [illegible] rrati [illegible] nab [illegible] em,ut in d.c [illegible] q.
ubi conſuetudo ſimp [illegible] iter ten [illegible] uetur [illegible] canon [illegible] ci [illegible] top [illegible] is
inducantur ad ordines ſacros [illegible] os,non quia ſit ratio
nabil [illegible] ,q non exiſtẽtes in ſac [illegible] uocem [illegible] abeant [illegible] capi [illegible] ita
declarat text.in d ca.h [illegible] u..Gem.in d.conſi.132 [illegible] pre hac ita
conc [illegible] allegat gl [illegible] n c [illegible] ar [illegible] , [illegible] uet [illegible] ,conſuetu [illegible] ne [illegible] eccle.
lib 6. [illegible] inc [illegible] n g [illegible] d [illegible] ç [illegible] t.eod lib. Alia quoque rone
dici nus ualere co [illegible] dinem [illegible] i a in themate pręſu [illegible] pon tur,
q talis conſuetudo [illegible] o [illegible] ter [illegible] tpe immemorab [illegible] quo ca
ſu lex remouens con [illegible] uetudinem futuram,non intel [illegible] ig [illegible] remo
uere conſuetudinẽ immemorabilẽ,quę habet uim pr [illegible] gt,
l.1 §.ductus aquę,ff de aqu [illegible] quot.& ęſti. & [illegible] ſuper qu [illegible] 3.
§ pręterea de ve [illegible] ſi [illegible] ita ſignanter conſulunt Pet. de Anc [illegible] pſ.
31 conſuet [illegible] o qu [illegible] ç [illegible] têi ub [illegible] concludit q licet lex diſponat ele-
ctum non debere [illegible] tare ante pfirmationẽ quacunq; co
ſuetudine non obſtante,tn [illegible] intel [illegible] g [illegible] lata conſuetudo
immemorabilis,quia talis conſuetudo hẽt uim priuilegii,& ſi
cut remota conſuetudine [illegible] on intelligitur [illegible] eg [illegible] ,ita nec
conſuetudo immemorabilis,quę [illegible] priuilegio ęquiparatur idem
firmat Abb.conſi 26 in q [illegible] b 2 compro [illegible] quia remota pre
ſcriptione per legem,non cẽſetur remota pręſcript [illegible] o [illegible] an
norũ [illegible] m Bald in I.vo C.de anna.excep. & Ange. in Aut [illegible] ut
decet [illegible] on bant lac. uſſio.ad ti; et [illegible] x ſequitur [illegible] re
mo poſ ff de leg.1.& Fe. in rub de p [illegible] col [illegible] E [illegible] et [illegible] g
pdicant,in hęc [illegible] a uerſſima hr, [illegible] conſuetudo immemorabi
lis [illegible] eſt nutritiua peccati,nec p bon [illegible] publi [illegible] eſt hmõi
ſm Card. Ale in c fruſtra,8.diſt Pręterea ex cau [illegible] ſuperueniente
conſuetudo noua vincit legem derogantẽ conſuetudini futu-
rę,qa oĩs diſpõ [illegible] futura reſpiciens,rec [illegible] ſtrictior ẽ a cã ſup
ueniente, [illegible] hominem,ff.mand per quem tex in propoſito no
ſtr [illegible] ita concludit Pan late in [illegible] ſuco [illegible] ti de conſue Car. Alex.in
d c fruſtra,& Fel.late in d.c.a.de prob.Conſuetudo aũt imme
morabilis pręſumitur hře optimam cauſam, cum hẽat uim ti-
tuli,d § ductus aquę,& no. Bart.in l.eum de in rem uerſo,ff.de
vſur.D. Ant.& Pan.in c.peruenit,de cenſi.ergo &c.Cęterũ ubi
non ualeret conſuetudo, nullus negabit non ualere priu legiũ
a papa conceſſum,cum Papa habeat in iſtis,quę ſunt iuris poſi
tiui,omnimodam poteſtatem,c propoſuit,de cõceſ.præb ma-
xime in beneficialibus,cle.i ut lit.pẽd.vnde rñdemus q dñi cano-
nici,qui nõ ſunt in ſacris,poſſunt muniri priuilegio.& ſi obiicia-
tur non conſtare, pñt ipſi probare probando quaſi poſſeſſio-
nem immemorabilem,ex qua pręſumitur priuilegium ſi alle-
getur,ſm Bar in l.cum de in rem uerſo,ff.de viut. Pan.in c.pue
nit,de cenſib & bene probatur in c.apoſtolica,& ibi Bal.Card.
& Imo.no.de his,quę fiunt a pręla ſine conſ.c ubi laicus,q poſ
ſidet decimas per tempus immemorabile, pręſumitur inueſti-
tus a Papa ante concilium Lateranenſe,quo tpe laici ea cõceſ-
ſione Epi erant capaces decimarum . & facit q conſuluerunt
Old.conſi.369 Raph Cum.conſ. 83. quia cauſa decimalis. Ale.
conſi.6.lib.1.ubi concludunt, q exiſtentes in quaſi poſſeſſione
non ſoluendi decimas a tanto tempore, cuius initii memoria
hominis non eſt in contrarium,pręſumuntur habuiſſe priuilegium
non ſoluendi a Papa,ſi allegetur.ſequitur And. Barb.conſil.35.
lib 2.Dec.conſi.85 & conſi.152 in cauſa exemptionis.Soc.cõſ.
297.uiſo priuilegio,uer.3.iſta concluſio.Ad quintum,utrũ pro
7 miſſio dñi † legati Card. de latere ualeat attenta pręuentione;
vr̃ q ſic,quia concurrit in collationibus cum quocunq; ordina
rio,c.1.& 2.de offi.leg.ergo debet eſſe locus pręuentioni, c.p-
poſuiſti,de foro comp.cum concord. Cõtrarium tñ in caſu oc
currenti,in quo agitur de prima dignitate eccleſię collegiatę,ad
quam prouidetur per uiam electionis,verius eſſe rñdeamus p
tex.in c deliberatione prouida,de offi.leg.lib.6 ubi caſus ad lite
ram,q uerum eſt,niſi data ſit a ſummo Pontifice ipſi delegato
ſpecialis facultas pręueniendi ordinarios, etiam in eccleſiis col
8 legiatis. Ad penultimum rñdemus,q † nominatio graduatorũ
non habet locum in beneficiis ſpectantibus ad electionẽ capi
tuli,ſed ſolum ad collationẽ ordinarii. Nec ob.q ex tenore con
cordatorũ nominatio fieri poſſit ad beneficia ſpectãtia ad colla
tionem,prouiſionem, nominationem , pręſentationem , ſeu
quamuis aliam diſpoſitionem, & ſic etiam ad cõfirmationẽ,&
con [illegible] equẽter ad el [illegible] ctionem capituli; quia & ſi talia verba ſine
gñ [illegible] a.u [illegible] n [illegible] includunt bene [illegible] a ſpectantia ad electionẽ capi-
tu [illegible] et [illegible] §.1.de præb.in 6. Ad ultimũ,certiſſimi iuris eſt
9 † Papam p [illegible] ſe pręuenire electores,cum poſſit [illegible] bi reſeruare
collationem,& pro [illegible] ſionem benefi [illegible] electiuorũ c. ſi eo
ſen pote de [illegible] c.lib.6. concurrit enim cum omnibus [illegible] llato-
r b.& ele [illegible] tor b.c 2.de præb.l b 6. Non obſt.concordata,q lo
quuntur in epiſcopalibus & abbatiis, [illegible] xte [illegible] is vero [illegible] nitati-
b [illegible] inferioribus reſeruatur libera poteſtas ſummo Pontifici,
vt patet in ver.nosque & ſucce ſſores noſtros,&c.

EPITOME

Cum vniuerſi [illegible] as de Beſodonio quorundam mol [illegible] ndino-
rum,quæ enterat,nomine ab oth [illegible] al [illegible] pr [illegible] au directi
dñi inueſtita,quæ longiſſimo tpe pacifice [illegible] ente [illegible] o [illegible] o dire
cto [illegible] ri em [illegible] vtentra poſſederat [illegible] la,dein de ipſa m [illegible] nd na Ra-
ſpallo cuidam vendidiſſet,ac emptorem [illegible] ſtum dñs ille [illegible] ttectus
laudaſſet & [illegible] ſſet,c [illegible] ſſima præſumptio eſt tum ex d [illegible] u
tu [illegible] te [illegible] m ex tacit [illegible] ſubſecuta ra [illegible] catione, quæ ex [illegible] a
ip [illegible] s [illegible] inu [illegible] ſti [illegible] per [illegible] ſecuta eſt, offi [illegible] a [illegible] ũ inueſt tura vni-
u [illegible] tat [illegible] ex ma [illegible] dato ſec [illegible] ſe præſati direct dñi;potuit in aduer
ſu [illegible] hanc ec [illegible] ſeu [illegible] xla reſtitu [illegible] permutat [illegible] o vero,quam ea [illegible] cuni
ue [illegible] ſeu [illegible] mo [illegible] endi [illegible] ſſe [illegible] deirco va [illegible] t,qui [illegible] u con
ſen [illegible] maiori parti popu [illegible] a [illegible] utilionb.ſibi reb tacta eſt,
l [illegible] et quæd [illegible] a [illegible] ure [illegible] iæ ſo enitate [illegible] ina [illegible] enationi [illegible] ſu [illegible] uſ
m [illegible] no [illegible] interu [illegible] nſſe [illegible] a [illegible] ant [illegible] interueniſſe ex tp [illegible] ni
ta [illegible] p [illegible] æ [illegible] uend [illegible] e [illegible] ,ve [illegible] ue [illegible] dre probat [illegible] quare
ce [illegible] im [illegible] e [illegible] t in [illegible] nego [illegible] a [illegible] ieri congregatio [illegible] it, ita
ctinũ, [illegible] ama [illegible] ni [illegible] e [illegible] tat [illegible] . Cæterum alienatio ille Del-
p [illegible] o mol [illegible] d norum,de qu [illegible] quæritur,licet a Principe ſupe-
ri [illegible] rem [illegible] noſcente,non obſt [illegible] te litis pendentia, per-
m [illegible] ſſ [illegible] quia in ud [illegible] ab [illegible] pio [illegible] pe delegatum, [illegible] ro
ſub [illegible] e [illegible] a; [illegible] ſie [illegible] ſuit,nõ valu [illegible] t. Sed [illegible] contractus ſpec [illegible] al gratia
emi ſeu Pr [illegible] ipis,ẽt in aliena [illegible] s [illegible] u [illegible] us ẽ [illegible] ita videbatur pñdiciũ
conatuu T [illegible] vero eiuſ [illegible] Princ pis reſcr [illegible] pto, ſi [illegible] s du [illegible] b.
derogati [illegible] ſſe pr [illegible] t alienatio non ualeat , non [illegible] ũt [illegible] uenditor,
& iudex empt [illegible] in pęnã aliq; alienationis incidant. [illegible] aũ Prin-
ceps in ea tñ parte potuis derogate,in qua qd iſto expreſſum
erat impedimento erant Quantum uero ad ea poteſtationẽ,ut
venditio pro non facta habeatur,obi ius ei reſiſteret , certũ eſt
contrahentes a vitio litigioſi nõ excuſare,nec illos pœnas vitiũ
illius vitare,licet eius pacti [illegible] res empta retrotradatur.

S V M M A R I V M.

1 *Mandatum præſumitur ex diuturnitate temporis, tacita ratificatione de inde apparente.*
2 *Permutatio rei uniuerſitatis.a maiori parte populi facta,utilioribus uniuerſitati rebus acceptis,ualet,licet ſolennitates omnes non interuenerint.*
3 *Solennitas pręſumitur interueniſſe ex diuturnitate temporis.*
4 *Diſpenſatio facta ſuper uno defectu,ad alium non porrigitur.*
5 *Princeps ius quæſitum nobis auferre poteſt.*
6 *Princeps nõ põt reuocare gratias,ut impetrãtes deinde in pęnas incidãt.*
7 *Proteſtatio,ut venditio pro non facta habeatur,ubi ei ius reſiſteret,non excuſat a uitio litigioſi.*
8 *Litigioſi uitiq; pęna nõ tuitantur,licet res empta venditori retrotradatur.*

Reſpon. 273.interpreta.

Quia dubia ſupra propoſita ſimpliciter formãtur,nec docu-
menta,de quibus in themate exhibentur,paucis qd
1 ſentiam rñdebo. Ad primum , † an ex diuturnitate tpis præſu-
matur mandatũ laudand ,& inueſtiendi;videretur prima facie
☞ rñdendum q non quia cõis eſt Doct. ſnĩa,q mandatum nunq̃
pręſumatur ẽt curſu annorũ mil'e, vt dixit Bald.in l.2.C.ſi ex
fal.inſt.& l.1.C.de reb.eccl.non alie.& in l.qui fundũ,ff.de vſu.
Ale.in l.qui in aliena,in prin.ff.de acq.hę & in l.ſciẽdum,ff.de
verb.obl.& conſi.1.lib.4.& Curt.conſi.49.Sed tñ in caſu occur
renti contrarium uerius exiſtimo, quia prędicta cõis ſnĩa non proce
dit,qñ apparet de tacita ratificatiõe dñi,cuius nomine res geſta
eſt.tacite.n.tunc pręſumitur dediſſe mandatum,vt per Dec.cõ-
ſil.298 non patitur.in caſu autẽ iſto cõſtat de tacita ratihabitio
ne directi dñi, quia directus dñs approbauit venditionem factã
per vniuerſitatẽ de Beſodonio,factam in Gulielmum Raſpalli
laudando & inueſtiendo ipſum Gulielmũ,ut pręſuppoñitur cõ
ſtare publico documẽto, ergo in neceſſariũ antecedẽs ẽt dñ ap
probaſſe inueſtiturã factam per dictum officialẽ in ipſam uni-
uerſitatẽ,l.illud,ff.de acq.hęr.l.ad rem,& l.ad legatũ,ff.de pro-
cu.tũ qa ipſa uniuerſitas.& eius ſucceſſores,longiſſimo tẽpore
ut emphyteutę poſſederũt pacificè dicta molẽdina,ſciẽte dire
cto dño.ex qua pacifica poſſeſſione inducit tacita ratificatio,ſal
tẽ efficax ad inducendã pręſumptionẽ mandati, ſm Ale.conſ.
88.qm oẽ datum,lib.5.& Dec.in d.conſi. 298.& in iſtis termi-
nis pcedit l.ſi filius,C.de pet.hęr.ubi filios , qui diu poſſedit hę-
ditatẽ,pręſumitur de mãdato patris adiuiſſe,pręſumitur.n.hoc
caſu mandatũ,quia effectus corrñdet pręſumptioni. Sic etiã in
eo,qui emit a pupillo,& diu poſſedit , pręſumit ſolenniter fcã
venditio,ſm Ang.in d.l.qui in aliena,in princ.per illũ tex.ff.de
acq.hęr.& plarus, q diu ſtetit in poſſeſſione , pręſumitur cano-

nicè inſtitutus, ſm Pan. & alios in c. illud, de pſump. & traditur in nr̃o propoſito per Dec. conſi. 36 & qa directus dñs conſenſit alienationi factæ [illegible] non vr̃ poſſe amplius ɔueniꝛe, reg. quod ſemel, de reg. [illegible] b. 6. [illegible] cũ ſit introductũ in fauorem dire[illegible] ꝙ emphyteuta non poſſit alienare vtile dñium in pſonas prohibitas, põt directus dñs ſuo renunciare fauori, l. ſi quis in pſcribendo. C. de pac. Veruntñ, qa prælatus non põt eccleſiæ præiudicare faciendo, l. iubemus. C. de ſacro. eccle. & ibi not. [illegible] videret, ꝙ eccleſia ſaltẽ in integrũ reſtituẽda eẽt aduerſus talẽ alienationẽ, vt eſt caſus in c. 1. de in integ. reſt. Cõſtat. n. manifeſte eã eſſe læſam in laude. miis, & [illegible] retentionis, qa vniuerſitas non ita faciliter alienat, ſicut faciũt particulares hoĩes, & ita tenet [illegible] potius, q. 15 [illegible] Iac. Aluaro. in c. 1.

2 § 1. ad fin. de alie. feu. [illegible] Circa ſm. an † permutatio de dictis molendini facta per maiore. & minorẽ ꝑtẽ popul. & pñie prætore, ſeu [illegible] tractari poſſit ex [illegible] o, ꝙ no [illegible] ſeruat [illegible] nia, quæ requirũtur de iure in alienatione [illegible] ciuitatis, de qu[illegible] in l. fi. C. [illegible] vend. [illegible] ltia du[illegible] poteſt du[illegible] ntel lig. Primo, an ꝑmutatio defendi [illegible] ꝙ non fuerit [illegible] ſerua ta [illegible] d. l. fi. Sc̃do an defendi poſſit ea [illegible] ꝙ [illegible] a pre [illegible] tur interueniſſe [illegible] diuturnit[illegible] temp[illegible]. A[illegible] primũ [illegible] quæ ſuppo[illegible] ꝙ [illegible] permutatio [illegible] uerſitati inutilia, [illegible] fuer[illegible] mutata [illegible] oribus. Rñdeo, ꝑmutatio [illegible] factam cum ɔſenſu maioris partis [illegible] li va[illegible] e, dato ꝙ cæterę [illegible] ca ſiis in [illegible] rebus, §. ſi de rel[illegible] non alien[illegible] de re[illegible] eccleſię ad res c[illegible] l. reſpublica, C. qui [illegible] cau. ma[illegible] §. Annans, & l. [illegible] de ſacroſ. ec[illegible] licet ma[illegible] ioris redditus, non ſi [illegible] hoc curandum, q[illegible] p[illegible] ndum eſt tp̃s permutationis, l. 2. C. de pd. & de omn[illegible] rebus [illegible] xj. quem te[illegible] And. de Baru. & Io. de Plat. [illegible] prælatos, qui volũt res eccleſiaſticas olim ſteriles, mo[illegible] ab emphyteuticis re[illegible] dicentes eccleſiam [illegible] ꝗam, ad idẽ tex. in l. 2. C. de [illegible] rei priuat. & ſalub. diminæ dom. & in l. [illegible]

3 de loca. præd. [illegible] Ad ſm. an † pp diuturn[illegible] temp[illegible] ꝓſumat ſolennitas, de qua in d. l. [illegible] interueniſſe in hac permutatione, videlicet ꝙ populo ſine maiori parte congregato, & præſtito iurũ de procurando vtilia vniuerſitati per illos, qui alias non iurauerunt, fiat tractatus & deliberatio de alienando, deinde fiat in eorum præſentia alienatio, interueniente authoritate, & decreto preſidis? Et videretur primo aſpectu rñdendum ꝙ nõ ꝓſumatur ſolennitas tractatus iurĩ & decreti, quæ non legitur interueniſſe, quia eſt ſolennitas extrinſeca, quæ non præſumitur, l. quęcunque, § 11. ff. de Public. l. pen. ff. de prob. ẽt ſi ſit decurſum longiſſimum tp̃s, quia ſolennitas, quæ non põt interuenire in ipſo actu, vt eſt ſolennitas tractatus, & iurĩ de procurando vtilia, quæ dẽt ꝓcedere, nunquam præſumitur ſm Soc. conſil. 39. viſo quodam, in l. de reb. eccl. non alie. lib. 6. Sed his & ſimilib. non attentis, rñdeo ſolennitatem hic [illegible] præſumendam eſſe, pp tp̃is diuturnitatem, per tex. in d. l. ſi filius. etſi dicatur ꝓſum ptionem illius leg. admittendam non eſſe, qñ talis præſumptio tendit principaliter in damnum tertij, vt vr̃ tẽdere in hoc caſu, quo principaliter agitur de damno vniuerſitatis. Rñdetur verũ eſſe, ſi ex ſolo curſu decennij vellemus hanc præſumptionem induci. Sed nos præſumptionẽ hanc colligimus ex curſu anno. 30. & vltra, quo caſu ꝓſumitur ſolennitas extrinſeca, etiã ſi agatur principaliter de damno tertij, c. peruenit, iuncta gl. & ibi Imo. de empt. & vend. & traditur per D. Alex. conſi. 1. & conſi. 50. viſo inſtr̃o, lib. 4. & D. Iaſ. in l. 1. ver. tertio ſingulariter limita, C. q admit. & pro hac ſnĩa eſt ẽt tex. in c. continebat, & in c. ea noſcitur, vbi Ant. de But. & alii [illegible], de his quæ fiunt a præla. ſine ɔſen. c. vbi ex diuturnitate tp̃is ꝓſumitur ɔſenſum capituli interueniſſe in alienatione rei eccleſiaſticę. Nec obſt. ꝙ conſenſus ſoleat interuenire in ipſo actu. tractatus autem & iurĩ præſtatio ante actum, vt dicebat Soc. in d. conſi. 29. quia hæc dr̃ia, quam facit Soc. reprobatur cõiter ſm Fel. in c. ſicut, de re iud. nam ſi ea, quæ debẽt interuenire in ipſo actu, præſumuntur interueniſſe, licet nõ enuncientur in inſtr̃o actus celebrati, certe magis dẽnt ꝓſumi interueniſſe ea, quæ actum ipſum ſolent præcedere, cũ illa non ita notatio poſſent eſſe nota, ſicut ea quæ fiũt in ipſo actu, & ita tenet Alex. conſi. 79. circa primum, lib. 1. vbi vult ex diuturnitate tp̃is præſumi tractatum, conſenſum capituli, &c. ſolenita interueniſſe in alienatione rei eccleſiæ, & idem conſuluit Soc. ſibi ɔtrar̃, cõſi. 15. lib. 1. conſi. 153. quod eſt conſi. 1. lib. 2. vbi conſuluit, ex diuturnitate tp̃is præſumi decretam fuiſſe matri tutelam debite & ſolenniter, & idem conſuluit Pet. de Ancha. 330. ex cõſiliis. Et ad iſtud propoſitum poſſem infinita allegare, q̃ referũt Fel. in d. c. ſicut, Iaſ. in d. l. 1. & Alex in variis ɔſiliis, q̃ breuitati ſtudẽdo miſſa facio. Et in hoc caſu, in quo conſtat maiorẽ partem populi fuiſſe congregatam ad actum permutationis celebrandę, maxime eſt præſumenda ſolẽnitas tractatus, qa nõ ſolet populus congregatus quicq̃ agere, niſi prius ſimul tractetur & deliberetur quid agendũ, ut docet experientia, quæ

eſt rerum magiſtra, c. 1. de diſpendioſam, de iud. & ꝓſupponit eã ſ fuiſſe probatã. & pro hoc facit, qđ dixit gl. vulgata in l. neq̃ natales, C. de prob. q̃ vult, ꝙ vno ꝓbato cenſeant ꝓbata reliqua, quæ cũ illo probato frequenter contingunt, quis non ſemper, eo qa lex ꝓ ſumit id interueniſſe, qđ ſolet euenire [illegible] cõiter contingẽtibus, & ibi Bal. infert ad plura, & per il[illegible] gl. in l. cum dotem, C. [illegible] iure dot. & dñt Doct. qa ergo a cõiter contingẽtibus eſt concludens [illegible] ꝓbationũ, ita inqu[illegible] in c. ſi de cã pot. & prop. & in [illegible] oportet, col. 2. poſt Cy. C. de bo. quæ lib. & eſt tex. quẽ ibi no. [illegible] in c. 1. de cle. non reſ. & ad iſtud ꝓpoſitum multa ɔgeſſit D. Iaſ. in l. non hic, C. ſi leg. Acce[illegible] ad augẽdã hãc ꝓſumptionẽ conſuetudo, vr̃ dr̃ ꝓbata, de nõ ɔfic. ẽdo inſtra ɔgregationũ, tractatiũ & aliarũ ſolennitatũ, q̃ in pe tractandis & admi[illegible] ſtrandis rebus public[illegible] ſolent adhibere. valet. n. ɔſuetudo ſup nõ obſeruandis ſo[illegible] ſtates, ſm Bal. in auc. hoc ius porrect[illegible] de ſ[illegible] ſol. ec. [illegible] Imo [illegible] qẽ ſi velint valere ɔſuetudinem, per q[illegible] tantur ipſę ſolenni[illegible] requi[illegible] ſit [illegible] ne rerũ eccleſiæ, & reipublicæ, inte[illegible] quo[illegible] leg[illegible] ange. in l. diuturna, ff. de legib. & ali[illegible] nos teſ[illegible] qb. eo. [illegible] tiranio [illegible] ſo [illegible] quantis in alien[illegible] l. de iure [illegible] ſm Pan. & alio[illegible] 6 [illegible] q. bu[illegible] remouet ſu[illegible] ꝙ [illegible] eſt tractatũ [illegible] tuiſſet facta [illegible] ſicut ſuit facta de [illegible] non ſoleat de talib[illegible] ceſſat ꝓdic. a ſolpitio A[illegible] dubiũ, an licer[illegible] obtenta a Princ[illegible] p Ra[illegible] de [illegible] nanõ [illegible] penuer[illegible] luerat [illegible] Raſpallũ vendere dicta molendina iud[illegible] de [illegible] eoram quo cauſa [illegible] molendinorũ [illegible] Rñdeo ꝙ [illegible] um obſtant duo, videlicet [illegible] ex parte iudi[illegible] qui ꝓhibetur [illegible] eo. ac [illegible] ſubditis, nõ l[illegible] ff. de [illegible] & l. [illegible] ertur. §.

4 [illegible] ff. de iure fiſ. cum ɔcor. D[illegible] eniano † aut fac[illegible] no de [illegible] non porrigitur ad aliun[illegible] domus, ff. [illegible] c. ex iuratum, de auth. & [illegible] conſ. 34 [illegible] ale eſt. l[illegible] And. in addi. Spe[illegible] & Bal. in [illegible] eam q[illegible] C. de fideicõ. & in [illegible] C. de furt. [illegible] ꝙ non [illegible] ſa gñalis, non obſtante [illegible] ſũt plura obſtacula, ſed requi[illegible] tur ſpecial[illegible] mentio ſingulorũ, & a[illegible] ꝓpoſitũ plur[illegible] in c. ꝑſtulaſti, de re[illegible] & Dec. in c. ad aures, eo. t[illegible] Præterea nun quã p gñalẽ grãm ce[illegible] tur cũ iudicib. diſpenſatũ, vt poſſint ɔhere cũ ſubditis, ſed opus eſt ſpeciali, & indiuidua grã, l. 1. C. de ɔtr. iud. ibi, niſi ſpecialẽ n[illegible] hoc eis pe[illegible] tentẽ diui nam reſcri ptionẽ hẽr meruerint. & d. l. non licet, ibi, n ſi ſpãliter hoc quibuſdã [illegible] eſſum eſt. Quę n. exigunt ſpãlem mẽtionem, non ɔprehenduntur in grã gñali, ſm gl. in c[illegible] 1. verbo, ſpecialiter, de iud. & Io. And. in c. 1. de exce. lib. 6. & ad hoc plura ɔgeſſit d. Iaſ. in l. 1. ff. ſi quis in ius voc. non ierit. Nec dicatur, ꝙ nullus erat defectus in hoc iudice, cũ eſſet iudex ꝑpetuus, qui non ꝓhibetur ɔhere cum ſubditis, l. principalibus, ff ſi cer. per. quia quantũ ad Raſpallũ forenſem nõ erat iudex perpetuus, ſed dũtaxat quantũ ad cãm ſibi delegatã. Pręterea, & ſi iudex ꝑpetuus nõ ꝓhibeatur ɔhere cũ ſubditis gñalr̃, credo tñ ꝙ ꝓhibeat contrahere cũ his, qui cãs agunt coram eo, qa & cũ his ɔhere prohibẽtur ẽt Aduocati, l. ſi quiſquis, §. ꝑterea, C. de poſtu. can. infames, §. ꝑterea, 3. q. 7. Nec ẽt obſtare vr̃, ſi dicatur ꝙ hic iudex deleg. non cognouit amplius de cã, ſed eius locũtenens, qa cũ non ſubdelegauerit cãm in totũ, nec in parte, non deſijt eſſe iudex, licet eius locũtenẽs cognoſceret nã poterat hic deleg quoties voluiſſet, cãm reaſſumere, & de illa cognoſcere, vt no. in c. ſuper qõnum, in prin. de off. deleg. Si aũt ſubdelegaſſet cãm ſuo locũ tenenti in totũ ante emptionẽ, non crederem, eum prohibitum ɔhere, cũ non eſſet amplius iudex, d. c. ſuper qõnũ, §. porrò, &c. Ad illud aũt quæſitum, an ſecda grã habeat prodeſſe, ita ꝙ ɔualidatur ɔtractus cũ ꝑdicto iudice. Rñdeo ꝙ ſic, quia talis grã fuit ſpecialis, qua ſtante valet ɔtractus, d. l. 1. C. de ɔtrah. iud. & d. l. non licet. Nec ob. ſi dicatur, ꝙ ſecuta inualiditate primę grãæ acquiſitũ erat ius aduerſario, qđ per ſcdam gratiam non vr̃ tolli potuiſſe, cũ non poſſit Princeps auferre pœnã ſemel parti applicatã, ſm gl. & Mod. in l. 2. C. de in ius voc. qui. n. cedit iura ſua litigioſa potentiori, hac pęna plectitur, ꝙ talia iura in aduerſarium transferuntur, l. fi. C. ne lic. poten. quia ad iſtud rñdetur, ꝙ p alienationẽ rerũ corporaliũ litigioſarum nõ acquiritur aliquid aduerſario, l. pen. ff. de alie. iud. mut. cau. fac. ſed ſolũ compellitur emptor reſtituere rẽ venditori, ſoluta æſtimatione fiſco, l. fi. C. de litig. nec ẽt p alienationẽ factã in iudicẽ res uẽdita applicat parti colitiganti, d. l. aufert. §. 1. ff de iu. fiſ. vnde fruſtra per partem allegatur ius fuiſſe ſibi quæſitũ. Non ob. tex. in d. l. fi. C. ne lic. poten. quia loquitur in ceſſione actionũ, ſm glo. ibi, nos loquimur in alienatione rerum corporaliũ, & ita declarat

5 Azo in ſumma, C. de litigio. Sed poſito, † quòd aliquod ius parti fuiſſet acquiſitũ: quia tñ acquiſitum fuiſſet illi ex diſpoſitione legis editæ a Principe, potuiſſet ipſe Princeps tale ius auferre,

secundum

ſecundum Ang.in l. Antiochenſium, ff. de priui. creditor. & in l. Lucius, ff. de euict. & [illegible] ad ſtud propoſi[illegible] adducit Fel. in c. q̃ in eccleſia[illegible] de conſ[illegible] non ob[illegible] l. 2. ff. de in[illegible] quia pr[illegible] dunt in principe recognoſcente ſuperior[illegible] ut patet ex [illegible] Bal. [illegible] nos uero loquimur in Delphino q[illegible] ſuo Delph[illegible] tenet [illegible] Principis, q̃ pōt [illegible] ex leg[illegible] diſp[illegible] auferre cui vult, vt patet ex pdictis. Ad [illegible] derogatum primis duob. quib. conceſſa fuerat alienandi facultas, ēt in dictū iudicē non obſtante [illegible] a qō pōt [illegible] intelligi. [illegible] Princeps [illegible] tenens [illegible] derogare [illegible] non valeat, [illegible] Sed q[illegible] ad ho[illegible] q̃ cō[illegible] ſit pęna [illegible] non crede[illegible] tuiſſe [illegible] authoritate [illegible] entes illaqueat [illegible]

6 [illegible] eſſet [illegible] c p s face[illegible] vellet imp[illegible] ſtas pūs incidere [illegible] pęnas, reuocan[illegible] gr̄as pro ſuo ar[illegible] eſt ablor[illegible] & eru[illegible] [illegible] viam a[illegible] de do. nec. mande [illegible] memine[illegible] C. [illegible] ſupponuntur [illegible] de [illegible] mis, in ea duntaxat parte, q[illegible] ſcripta im[illegible] pōt, nec iudex cogi o ſcar de [illegible] noū ſimul [illegible] ſā poſſeſſori de qua in themate, q[illegible] eſt, qd princi[illegible] mādatū per [illegible] operatur q[illegible] ad d[illegible] pōn [illegible] ad ea, q̃ [illegible] de [illegible] Prȩterea [illegible] eſt ver[illegible] q̃ Princeps [illegible] derogar[illegible] primis q̃uim ad effe[illegible] Raſpallus vēdi[illegible] ex emptor, in [illegible] ā ob alienationem factā auth[illegible] dictorū [illegible] quia nō pōt iſtud facere. nec pucrit Principi, [illegible] dix: Coctitio aūt principis in dubio [illegible] eſt, vt ſolū ad ea, q mandati [illegible] voluntatē dediſſe videat.

7 Sed an † illa proteſtatio, q̃ venditio hēatur p non facta, ubi eius non aſſiſteret, excuſet [illegible] hentes a uitio litig[illegible] Videtur tñdendū. q̃ ſic, qa in his, in qb. pactū regular. & modificat ab aio, ꝓteſtatio declaratoria excuſat ꝓteſtantes a delicto, ſm gl. in l. i. in verbo nec vi, C. vii poſſ. p q̃ [illegible] ta docet Bar. in l. nō ſolū, §. morte. ver. circa quantū, ff. de noui op. nun. Contractus aūt reſolo pendet ab aio ꝯhēnium, l. i. & 2. C. qñ lice. ab emp diſced. ergo, &c. & ad hoc facit optimū ſimile de emphyteuta, q̃ alienauit rē emphyteuticā, ſi, & dūmodo dño directo placuerit. nā talis proteſtatio eū excuſat a cōmiſſo, q̃ a non facta alienatio, ſi dñs non ꝯſentiat, ſm Alb. de Roſ. in l. fi. C. de iure emph. & Ia. Alua. in c. i. in prin. de proh. feu. alie. cum concor. adductis per Cur. ꝯſi. 8. viſo intro. Contrariū vr̄ verius, quia proteſtatio ꝯtra factū in his, q̃ dependēt a ptāte iuris, & nō partiū, nihil operat[illegible] alimenta, C. de ne. ge. & c. fi. M. Ferrarien. de ꝯſt. non depēdet aūt a ptāte partiū alienare rē litigioſā abſq; vitio litigioſi, ergo &c. Nec ob. dū dr̄ q̃ proteſtatio excuſat proteſtantem a delicto in caſib. in qb. ſcm̄ iſtatur ab animo, qa ꝓcedit qñ animus tollit uitiū a facto, ſicut loquit gl. in d. l. i. C. vn. poſſ. ſ. quādo quis ingredit poſſeſſionē alterius, proteſtando, q̃ non vult poſſeſſorē deiicere, ſecus qñ aius non tollit uitium a facto, ſicut in caſu noſtro, in quo venditor tranſtulit dñium, & poſſeſſionē rei litigioſæ in iudicem. nā animus non tollit uitium tranſlationis poſſeſſionis in alterū. Et ideo ſi emphyteuta, qui proteſtatus eſt ſe uendere, ſi dño placuerit, non excuſatur uirtute talis proteſtationis, ſi rem tradidit emptori, ſm Bal. in c. Cumana. ver. & ꝑdicta faciunt, de elec. & in c. i. §. hæc quoque, ad fi. de ſuc eeſ. feu. & ſequitur Fel. qui alias authoritates adducit, in c. quæ in eccleſiarū, de ꝯſt. Refert ergo, an Raſpallus tranſtulerit poſſeſſionē molendinorū in emptorē, an uero ſteterit in finis ſinib. ſuæ proteſtationis. Ad quintum, quod habet duo capita, uidelicet, an

8 † euitabuntur pęnæ vitii litigioſi, & alienationis in iudicem, ſi uirtute dicti pacti reſolutiui reſtituantur molendina Raſpallo uenditori. Ad iſtud primum caput reſpondeo, non euitari, quia ſemel dolum fecit Raſpallus, cum venderet, l. i. § ſi rem, ff. depoſi. nam feudatarius, qui feudum alienauit irrequiſito dño, etiam q̃ iſtud recuperauerit, nō euitat commiſſum, c. i. quid iuris ſit, ſi vaſal. poſt alien. feu. recupe. idem in emphyteuta dixit Bar. in l. ſequitur, §. idem Labeo. in fi. ff. de vſuca. ☞ & ſequuntur *communiter* Doc. teſte Iaſ. in l. ſi. co. col. antepe. C. de iure emph. & Dec. conſi. 160. in vlt. dubio. Ad aliud caput reſponſum fuit ſupra, in 3. dubio.

E P I T O M E.

Vicarius Archiepiſcopi, cui conferēdi beneficia poteſtas data erat, & præter ea Vicarium alium cōſtituēdi, quo ad omnes facultates & poteſtates in vicariatu ſpecificatas & declaratas hac adiecta cā, q̃ is aliqñ Vicarius, tā pro proprijs, q̃ pro ipſius Archiepiſcopi negocijs abſuturus eſſet, optimo iure Vicarium ſibi cum hac poteſtate beneficia ēt conferendi ſubſtituit. Sed hic non potuit illi [illegible] beneficia conferre. Nec dubium eſt [illegible] huius poteſtas omnis, illo mortuo, finita ſit. Nec vera poſſeſſio bene[illegible] alicui uſa Vicar[illegible] o ex iſti[illegible] ſubſtituti collatione, & ita vi[illegible] inualidi comprehenſa, titulum validum coadiuuaſſe poteſt.

S V M M A R I V M.

1 *Epi[illegible] Vicari[illegible] teſtatem dare poteſt alium Vicarium conſtituendi etiam quo ad [illegible] beneficia conferendi.*
2 *Cla[illegible] omnes nominatas, [illegible] dictas poteſtates, refert omnes ſpecialiter ex[illegible]*
3 *[illegible] beneficia conferendi poteſtatem habet, [illegible] ſi Vicario con[illegible] non p[illegible]*
4 *[illegible] mortuo [illegible] quo [illegible] arius erat [illegible] conſtitutus.*
5 *T[illegible] inualid[illegible] a, ſequentem titulum validum nec co[illegible].*

[illegible] on. 214. [illegible] reta.

Quatuor [illegible] ſta omni ſuper [illegible] egati[illegible] & a[illegible] mentiorum po[illegible] a, [illegible] q̃ V[illegible] rius non po[illegible] ſtitu ere. [illegible] c. Bu[illegible] & [illegible] de [illegible] V[illegible] at. per [illegible] 6 [illegible] A[illegible] & F[illegible] per [illegible] Se[illegible] V[illegible] Epo. N[illegible] m ve[illegible] V[illegible] in ēt vicaria[illegible] tem faciend[illegible] V[illegible] a[illegible] conferendi beneficia R[illegible] data V[illegible] ario, non comprehen[illegible] fi. de offi. Vic. [illegible] 6. ergo in p[illegible] c[illegible] endi alium V[illegible] cariuum, qui poſſit [illegible] neficia [illegible] non obſtante [illegible] dicendum eſt ꝯtrarium [illegible] me[illegible] C[illegible] rtum eſt, q̃ [illegible] ep[illegible] ſt dare Vicario,

1 [illegible] certum etiam eſt, q̃ † E[illegible] poteſt dare ptātem Vicario ſuo faciendi alium Vicariū, etiam o[illegible] ptatem conferen[illegible] beneficia, ſm Rotam in dec. [illegible] 77. [illegible] in nouis, per te[illegible] d. c. i. de offi. Vica. li. 6. In [illegible] noſtro Archiepiſcopus de[illegible] Vicario expreſſe [illegible] endi alium Vicarium, er[illegible] o &c. Non obſt. dum dr̄, q̃ in poteſtate genera[illegible] ſubſtituend[illegible] non cenſetur comprehenſa poteſtas facien[illegible] Vicarium quo [illegible] conferendum beneficia. Quia reſpondet[illegible] q̃ do. Archiepiſcopus dedit poteſtatem Vicario faciendi Vicarium quo [illegible] ēs facultates & poteſtates in vicariatu ſpecificatas, & declaratas, intra quas erat ēt facultas conferendi beneficia, ergo in ſpē fuit ſibi data poteſtas faciendi alium vicarium ēt quantum ad conferenda beneficia. Nam illa participia, ſpecificatas, & declaratas, referunt ēt poteſtatem conferendi relatā, ſm Bar. in l. talis ſcriptura. §. ſi ff. de leg. i. Illa. n. participia, ſpecificatas, & declaratas, exponūtur. i. nominatas, & dictas, c. pſentium, de teſt. lib. li. 6. & l. procuratorū, ff. de procur. & ibi gl. & l.

2 negociū, C. de neg. geſt. iſta aūt participia, oēs † nominatas, & dictas ptātes, referunt ſpāliter oēs ſupra expreſſas ſm Bar. in d. l. talis ſcriptura, §. fi. & Soc. conſ. 62. Viſis conuentione, ult. li. ergo idem dicendū in iſtis participiis, ſpecificatas, & declaratas. Ad ſm quæſitum, quo q̃ritur, an vicarius vicarij potuerit ipſi vi

3 cario conferre beneficia. Rñdeo † q̃ non, quia vicarius a vicario ꝯſtitutus repræſentat pſonā vicarij cōſtituentis, d. c. i. de off. vic. lib 6. vbi dr̄ q̃ excōicato vicario conſtituente, ſuſpenditur iuriſdō vicarii cōſtituti. is aūt, qui repręſentat perſonā alterius, non pōt illi beneficia conferre, quia inter ꝯferentem, & eū cui ſit collatio, dēt eſſe d. ſi. c. ſi de inſ. & ibi i ſpē Pan. decidit q̃ vicarius non pōt ꝯferre bñficia Epo, cuius perſonam repræſentat. Confirmat, quia vicarius, qui conſtituit ſm vicariū, ptātem a ſe non abdicat, ſed exercitiū ſcdo vicario ex cā ꝯcedit, iuxta l. i. ff. de off. eius, cui man. eſt iuriſd. ſm Hoſt. & Gem. in d. c. i. Rota In loco pall. ceſſante ergo cā, pp q̃ data fuit facultas faciēdi aliū vicariū, ceſſabit poteſtas ſcdi vicarii. c. cum ceſſante, de app. Cā aūt, quare Archieps dederit facultatem ſuo vicario faciendi alium, vicariū, exprimitur in vicariatu, quia aliqñ ipſe vicarius abſuturus eſt, tam proprijs, q̃ pro ipſius Archiepi negocijs. hæc cā ceſſat, qñ Vicarius non abeſt. vnde bene ſequit, q̃ nō potuerit facere alium Vicarium, qui ſibi conferret beneficia. Ad ter-

4 tium an † mortuo primo vicario expirauerit ptās ſecundi vicarii. Ad iſtud dubiū reſpondet gl. in cl. fi. de proc. q̃ expirat poteſtas vicarii mortuo eo, a quo fuit vicarius cōſtitutus per illum tex. & per tex in d. c. i. de off. Vic. lib. 6 & utriq; ſequuntur Doc. & ita dicendum in caſu præſenti, quia ſecundus Vicarius conſtitutus fuit Vicarius a vicario defuncto nomine ipſius, & in ſui locum, ut in themate præſupponitur. Reſolutio ult. quæſi-

5 ti, an poſſeſſio † apprehēſa uirtute prioris tituli inualidi coadiuuet titulum ualidum, ita q̃ poſſeſſor præferendus ſit aduerſario, qui prius aſſecutus fuit poſſeſſionem uigore tituli inualidi eiuſdem datę, pendet ab intellectu c. ſi a ſede, de præb. li. 6. Videamus ergo, quæ nā fuerit rō decidendi illis tex. gl. in reg. in

pa

pari, ff. de reg. iur. nam aſſignat rōnem, q̃a in pari cã melior eſt cã poſſidentis, qua rōne attenta videretur dicēdum præfer ̃dum eſſe eum, qui prius poſſidet, & q̃ poſſeſſionē fuerit aſſecutus ex inutili titulo, quia & ex inutili actu transferi poſſeſſio. l. 1 §. ſi vir, ff. de acq. poſ. Nam ſi rō prælationis conſiſtit in poſſeſſione anteriori, non vr̃ referre, vnde poſſeſſio habita fuerit, poſtq̃ cauſa prælationis iuſtificatur, l. 1 § & poſt oper. s. ff. de no. ope. nunc. Verum his non obſtantib. cōtrarium verius puto rōnib. ſubſequētib. Primo, quia text. in d. c. ſi a ſede, dēt intelligi de anteriori poſſeſſione, quā iura approbant; alias ſequeret̃ q̃ intruſus, ſi poſtea obtineret titulum eiuſdem dat̃e, q̃ poſſet ſe iuuare intruſione, qđ eſt abſurdum, d. c. cum q. de p̃ben. tradit̃ per ſcribentes, in c. cum noſtris, de conceſ. præb. & per Fel. in c. ut noſtra, col. 2. de reſcr. Sed poſſeſſio habita virtute tituli inualidi eſt reprobata, cap. 1. de reg. iur. in 6 ergo, &c. Scđo, quia rō d. c. ſi a ſede, volentis q̃ p̃feratur is, qui prius eſt aſſecutus poſſeſſionem, non fuit, quia in pari cauſa melior dēt eſſe condō poſſidentis, quia ex quo vnus hēt titulum a Papa, alter ab ordinario, ſatis conſtat q̃ non ſunt in pari cã, quia vnus hēt ius a digniori, ſed ea fuit, quia pp datam eiuſdē diei, dubium eſt quis prior impetrauerit, quæ dubitatio reſoluitur ex coniecturis & p̃ſumptionib. nam ſi neuter poſſideat, præferi is, qui hēt titulum a digniori pp præcedentis p̃rogatiuam d. c. ſi a ſede, in 1. reſp. Si vero alter prius adeptus fuer poſſeſſionē, ille præfertur, q̃a p̃ſumit̃ q̃ ſicut p̃uenit alterū in aſſecutione poſſeſſionis, ita puenerit in aſſecutione tituli, quæ rō ceſſat qñ cōſtat, q̃ alter prius adeptus eſt poſſeſſionē vigore alterius tituli inualidi, qñ ceſſat locus ſi dēt eſſe coniecturis l. continuus, § cum ita, ff. de verb. obl. Tertio, q̃a ſola poſſeſſio non eſt cã prælationis, niſi coniūcta cum titulo ſcđm D. Phil. de Peru poſt alios in d. c. ſi a ſede. ſed poſſeſſio aprehenſa virtute tituli inualidi, non poteſt coniungi cum titulo valido eiuſdem dat̃e, quia conſtat, q̃ fuit apprehenſa virtute primi tituli a iure reprobati, ergo &c.

EPITOME.

Raymundum de Suco actorē, cum Io. Cābio reo de Rectoria quadam ptendentem, haud dubiè malè per omnia agere certū, & perſpicuum eſt. Primum, q̃ ſuæ collationis, & tituli profert inſtrūm, cum neque ab apoſtolico, neque imperiali, neque ordinario cp̃i Notario, quod vltimum tñ ex conſuetudine neceſſariũ fuerat, p̃fectum ſit nullam probādi vim habet. Deinde illi fidem derogant cōis tn eo inſtr̃o non obſeruatus ſtylus, epalis ſigilli omiſſio, in anno pontificatus error, & q̃ extra diœceſim, feſto ac ſolenni die, prima videlicet Maij, tam reſignatio ipſa, q̃ hæc collatio, quæ a Vicario facta dr̃, interuenerint. Item q̃ per annos octo paſſus ſit, reum & eius prædeceſſorem, Rectoriam de qua quæritur, ſine controuerſia, proteſtatione, ſignificatione, intimatione aliqua iuris ſui atq; tituli, pacifice poſſidere. Quæ omnia vehementem adeo falſi ſuſpicionem habent, vt illis & reſignationis, & collationis inſtrumentis, iudex moueri non debeat, nec poſſit. Tum vel hoc ſolo, hoc iudicio ſummouendus, & appellandus eſt, q̃ cum duo curata beneficia ſimul retineat, vtroq; ſit ipſo iure priuatus. Reus vero Io. Cambius cum hāc Rectoriam ex permutationis cauſa a do. de Sepib. prædeceſſore ſuo ſeptenni, ſe propterea triennali poſſeſſore, ac coloratum titulum habēte, conſequutus ſit, quin poſſit, cum actorem per exceptionem iuris nō ſui repellere ſufficiat, illius exceptionib. vti, dubiū non eſt, potuit itaque vel ipſam de triennali poſſeſſore regulam, inter cæteras. quæ illi competerent exceptiones aduerſus actorē allegare. Nec vero negari poteſt, quin hic quoque reus in interdicto retinendæ, de quo potiſſima quæſtio eſt, obtinere debeat, tum quia poſſeſſionem ſuam actor, eo q̃ protulit inſtrumento, cum in iudicio fidem nullam faciat, probare nō poteſt: tum quia etiam ſi illa probata eſſet, tamen huius antiquior eſt poſſeſſio, proinde ſummo iure hic reus abſoluendus eſt.

SVMMARIVM.

1 *Notarius Apoſtolicus uel Imperialis ex ipſius aſſertione non creditur, niſi priuilegij inſtrumentum exhibeatur.*
2 *Styli uariatio facit ut inſtrumentum falſum præſumatur.*
3 *Sigilli omiſſio ſuſpectam reddit ſcripturam.*
4 *Falſitas in anno Pontificatus, uel Domini, inſtrumentum reddit ſine dubio ſuſpectum.*
5 *Vicarius generale mandatum ad conferenda beneficia habens extra territorium & diœceſim, uim mandati illius conferre non poteſt.*
6 *Beneficia duo ſimul retinens, utroque ipſo iure priuatus eſt.*
7 *Prædeceſſoris in beneficialib. uti iure, quod intentionis agentis eſt excluſiuum, licitum eſt, & nu. 9.*
8 *Triennalem poſſeſ. neque in petitorio, neque in poſſeſſorio a quoquam nec directo, nec per indirectum, moleſtari Baſileenſe Conſilium prohibet.*
10 *Interdicto retinendæ qui poſſeſſionem non probat, obtinere non poteſt, uincit autem qui antiquiorem habet. nu. 11.*
12 *Poſſeſſio poſterior clandeſtina præſumitur.*

Reſpon. 215. interpreta.

IN cauſa Beneficiali vertente inter Raymundum de Suco actorem, & D. Io. Cābium reū, quatuor ſunt principalit̃r, q̃ reuocantur in dubiū. Primo, an inſtrm̃ exhibitū probet titulũ Raymundi. Secundo poſito q̃ per inſtrm̃ pbetur de tit. ipſius Raymundi, an talis ti. de iure ſit legitimus. Tertio, poſito q̃ dicat̃ legitimus ti. & potior ſit ti. do. Iac. poſſit vti bñficio reg. de triennali poſſeſ. ſeu pragm. de pacificis poſſeſſorib. Quarto, an pro parte Raym. ſit probata poſſ. Circa primum plura ſunt, quæ deducūtur cōtra inſtrm̃ collationis dom. Raym. Sed prima ſ conte in aliquo vñi fidem illius diminuere. Dr̃ primo, q̃ nullā fidē facit, quia debuit inſtrm̃ loqui in perſona vicarij conferentis, non in pſona Notarij. Iſta exceptio non vr̃ iuridica, quia nihil intereſt, an inſtrm̃ conci. iatur in prima pſona, vel in tertia, & an per verba p̄teriti, uel p̄ſenti, c. q̃ ait, ver. de cætero, & ibi in ſpē no. Pan. de iure pat. & c. dudum, de præb. & in c. 1. de no. tor. fidel. vbi in termin. al no. q̃ Notarius non dr̃ nec in ſtylo, nec in facto uariare, ſ. num & idē tuebat in 1. perſona, mō in 3. & idem tenuit Spe. tit. de proc. §. vt aū., ver. non eſt vis. & authoritates hic abūdāt. Scđo op. q̃ non cōſtat eū, qui dr̃ rogatus de inſtro collationis, eſſe Notariū Apoſtolicū. Sed nec iſta obiectio ob. q̃a ſm Pan. ☞ *& contra* Doc. in ca. ſicut, ne cle. vel mon. ẽt Notarius imperialis pōt exercere officiū in cauſis eccliaſticis, lib. & eis in tris ſtandum eſt quicquid dixerint ibi Io. And. & Hoſt. Verū ſi cuncta altius cōſiderent, apparebit hmō. inſtro nullā fidem eſſe adhibendā plurib. rōnib. Et primo, quia non conſtat Raym. in tectum, quia dr̃ explicaſſe iſtud in inſtrm̃, eſſe Notariū Apl̃icum, & minus
1 imperialē & licet ipſe † in ſubſcriptione atteſtetur ſe eſſe Notariū Apoſtolicū & imperialē, ſubſcriptioni ſuæ non creditr̃, niſi exhibeatur inſtrm̃ ſui priuilegij, ſm Spe. tit. de inſtr. edi. § fi. ver. & ſcias. Bar. in l. 1. C. de man. Prin. & in l. ſi cerēnis, ff. de decu. cum ſi. Soc. cōſ. 33. li. 1. Secundo, q̃a dr̃ extare conſuetudinem, q̃ nullus poſſit cōficere inſtrā de colla. & reſignationib. beneficiorū, niſi ſit Notarius, & ordinarius Epi, aut eius vicarij; alias inſtra fidē non faciant, quia cōſuetudine ſtāte inſtra rogata per aliū non probāt, ſm Ang. cōſ. 194 viſis proceſſib. & Raph. Fulg. cōſ. 15. egregius miles. Sed poſito, q̃ ceſſaret cōſuetudo & cōſtaret, q̃ Raym. Meret. eſſet Notarius, adhuc ſm ea q̃ pponūtur, non crederē fidē eſſe adhibendā huic inſtro, q̃a multa ſunt quæ reddūt ipſum inſtrm̃ eſſe ſuſpectū, & q̃ eius fidē faciūt uacillare. Primo deuiat a cōi ſtylo, q̃a collationes ſcribunt in 1. pſona cōferens loquit̃ p uerba de p̄ñti, hic loquit̃ Notarius per uerba
2 de p̄terito, † vñ variatio ſtyli p̄ſumitur inſtrm̃ falſum, c. ex graui, de cri. falſi. c. a. de reſcr. Et in caſu nr̃o, q̃ inſtrm̃ ſcriptum in tertia pſona, p uerba de p̄terito, q̃ erat ſm ſtylum ſcribendum in prima pſona, per uerba de p̄ñti p̄ſumatur falſum, tenuit Iaſ. in l. 2. §. & harū, ff. de uer. ob. Secundo, q̃a non eſt ſigillatum ſigillo Epi, ut requirit̃, & cōſuetudo obtinuit, cuius ſigilli omiſſio
3 tollit fidē ſcripturæ, uel † ſaltē eā inſpectā facit, c. inter dilectos, de fi. inſt. tradit Spe. in ti. de inſt. edi. §. poſtremo, ver. liẽ q̃ non eſt ſigillatū, & in ti. de reſer. p̄ſ. §. 1. ver. & q̃ non eſt ſigillū. Tertio quia erratū fuit in anno Pōtificatus Iulij, anno ij & currebat annus 8 cōſtat aūt, q̃ Pōtificatus annus, & nomen papæ, ex cōſuetudine & ex ſtylo ſunt apponēda in inſtro, ſm Pan. & alios in c. 1. de fi. inſtr. & Io. And. in data 6. & eſſet de iure, ut in Auc. vt p̄po. nom. Impe. & p Spe. tit. de inſtr. edi. §. poſtremo, uer. itē
4 q̃ nō eſt ibi in. criptos. & licet poſſet dubitari, an † falſitas in anno Pōtificatus, uel in anno Dñi vitiet inſtrm̃ per ea, quæ ſcribit Bar. in l. noiatim, ff. de cōd. & dem. & in l. ſi librarius, ff. de reg. iur. tñ q̃ inſtrm̃ nō reddat ſuſpectū, nullus negat, vt uoluit Alb. Gan. in tra. male. ti. de falſa. ver. qđ talis eſt, & plene tradit in data 6. Quarto ſuſpicionē falſitatis auget clādeſtinitas. nā ut ex inſtris apparet, & reſignatio & collatio fuerūt factæ ext. diœceſim in camera cuiuſdā caſtri, & in ſolēni feſto, uidelicet die 1. Maij. hic locus & hoc tpš actui nō cōueniunt, ergo nos ad ſuſpicionē dēnt inducere, c. 1. in oib. 81. diſt. fraudulēta, ſimulata & falſa, ſm rei, & negocij exigentiā, p̄ſumunt clam & occultè geſta, l. fi. ff. de rit. nup. & nō multiplicādo in alleg. q̃ collatio & reſignatio facta clā hēantur ſuſpecta, firmāt Inno. & Car. in c. uni. ut ec. cl. benefi. Fel. in c. nō quidā de iureiurā. e. cōſuluit, de offi. dele. & do. de Selua in trac. ſuo de benefi. in 1 7. q. 3. par. Accedat q̃ do. de Suco tā longo tpe, uidelicet octo annis, & ultra, paſſus fuit dictū Cambiū, & eius p̄deceſſorē pacifice poſſidere dictā Rectoriam, q̃ non feciſſet, ſi uerā collationem habuiſſet, quia nemo præſumitur abuti iure ſuo, l. cum de indebito. ff. de prob. nec quiſquam præſumitur ius ſuum negligere. c. 1. & 2. de renun. lib. 6. Et ſi dicatur, q̃ do. de Suco ignorabat collationem ſibi factā. Reſpondeo ignorantiam non præſum. in caſu noſtro, ut infra, latius deducam. Et ſi dicatur, q̃ licet deuiatio a cōi ſtyllo, ſigilli omiſſio, error in anno pontificatus, clandeſtinitas, & reliqua huiuſmodi ſuſpectum faciunt inſtrm̃, non tamen concluditur probare falſitatem. Reſpondebo, q̃ talis ſuſpicio poſſit

pluræ

[illegible] eſt [illegible] debet exe [illegible] undum [illegible] extra diœceſ [illegible] ptelu po [illegible] poſſi. C [illegible] ſſe [illegible] tunc ab [illegible] ſim. Nam ea, q [illegible] tatur [illegible] ēt pote [illegible] Vicarij [illegible] credo de [illegible] exercere [illegible] ff. de o [illegible] pote [illegible] gnd, & [illegible] 571 in n [illegible] vbi dr, ꝙ Vicarius P [illegible] iuriſ [illegible] conceſſam ex rcere [illegible] Tert [illegible] in [illegible] lib. 6. [illegible] certo ten [illegible] quitur A [illegible] culus 10 [illegible] nouit. [illegible] ff. de in ius vocan. vbi addit plu [illegible] alia, [illegible] conceduntur. Idē tenet Philip. Fra [illegible] Vicar. lib. 6. idē tenet Barba. in rub. de [illegible] lega [illegible] le mandatū ab Epo, quia Ep [illegible] non poteſt [illegible] ſtatē exer cere [illegible] volūtariam extra diç [illegible] idē expreſſius firmat Maria. Soc. in [illegible] 6. art. [illegible] de fo. comp. & [illegible] Hanc opinionē [illegible] qui de [illegible] in caſu no [illegible] eo q [illegible] oſito, ꝙ alias [illegible] Vicarius [illegible] exercere iuriſdictionem voluntariam extra diœceſim, quod conſtat eſſe falſum per prædicta, tū ita demū poſſet procedere, quando exercere et eam inter ſubditos, ſecus inter non ſubditos quia requiritur, ad h [illegible] non ſubditum poſſit exer[illegible] re iuriſdictione voluntariam, ꝙ non ſubditus proroget iuriſdictionem [illegible] ad locum, ſm B [illegible] & clarius Mari. Soc. in d. c. ſi. A [illegible] Raymundus eſt diœceſis [illegible] vt appar [illegible] ex literis ordinū, & ſic non ſubd [illegible] Epiſcopo S. Pontij, ergo extra diœceſim non potuit eius Vicarius e [illegible] ere iuriſdictionem voluntariam in non ſubd tū, n ſi eius [illegible] prorogaretur de l [illegible] co ad locum, vt vult expreſſe Maria. poſt Bu. Ben. [illegible] facit, quia Epiſcopus [illegible] tra ſuā diœceſim non poteſt concedere indulgentias non ſubditis, vt late per Alber. de Ro [illegible] l. ſi ff. de iur. [illegible] d. [illegible] Non obſtat deciſio Rotæ, quia ex [illegible] con [illegible] at Rotam non recte [illegible] ſiſſe, & in contrarium [illegible] opinionem. Nec dicas, me loqui temerarie, quia deciſiones Rotæ non habent vim legis, ſecundū Geminia. in [illegible] uobus, de pet [illegible] lib. 6. & Fel. in cap. 1. eo titu. nec tenētur deciſiones Rotæ, niſi quatenus lege, aut ratione mouētur, ſm Gemi. conſi. [illegible] 4. nec male facit iudex, qui motus concludenti rōne, iudicat contra Rotam, ſecundum Fel. in capitu. paſtoralis, de [illegible] Nec ob. ratio Rotæ, ꝙ conferre ſit iuriſdictionis voluntariæ & ꝙ Vicarius habeat ordinariam ſicut Eps, quia iſta conced [illegible] dicimus, ꝙ Eps non potuit hanc poteſtatem ſibi dare, [illegible] ſupra probatum fuit, & licet Vicarius hēat ordinariam, illa tñ habet iure alieno, non iure proprio, ſm Cardi. in d. c. tua nobis. Nec obſt. ꝙ Eps poſſit exercere voluntariā iuriſdictionem extra diœceſim, quia non ſequitur, ergo Vicarius eius ēt poterit, multa enim ſunt, quę poteſt Eps, quæ tamen Vicario non conceduntur: nam Eps poteſt Vicarium deputare virtute ſuæ iuriſdictionis ordinariæ, & hic eſt iuriſdictionis voluntariæ, ut no. in d. ca. nouit, & tñ Vicarius non poteſt alium Vicarium facere c. [illegible] clericos, vbi Pan. & alii, de offic. Vicar. & licet Eps poſſit exer[illegible] re iuriſdictionem in illiuſt [illegible] es perſonas, non tamen poteſt eius Vicarius, c. 1. de offic. ordina. lib. 6. Vides ergo ꝙ non tenet conſequentia, quia deſtruitur per inſtantiam, §. pauonum, Inſtit. de rerum diuiſio. & no. in c. ſicut vigeri, 1. q. 1. & alibi ſæpe. Vel aliter reſpondetur, quod ēt Eps in non ſubditos nō poteſt exercere iuriſdictionē voluntariam extra diœceſim, niſi fiat prorogatio loci ad locum, & ſui ſubmiſſo, per prædicta, a lege, quod eſt falſum quantum ad collectionem beneficiorum, non. n. conceditur Vicario a lege facultas conferendi beneficia niſi ſpecialiter ſit ſibi data poteſtas ab epiſcopo, cap. ſi. de offi. Vica. lib. 6. & conſequenter Vicarius virtute ordinariæ iuriſdictionis non pterat,

[illegible] quā in [illegible] in vo [illegible] demon [illegible] qua [illegible] ſi vero

6 [illegible] hu [illegible] & fa [illegible] eſt [illegible] de p [illegible] ex [illegible] ca [illegible] uc [illegible] nō [illegible] exce [illegible] & [illegible] eſt a [illegible] am [illegible] dero [illegible] ta cu [illegible] gue [illegible] iu fere [illegible] dum Pa [illegible] ca [illegible] & contumac [illegible] io autem [illegible] nisi [illegible] ntentionis do [illegible] h, ergo e [illegible] dono [illegible] ut ſupra dixi, ſufficit excludere [illegible] ꝙ exc [illegible] ſecundū Ioan. And. in d. c. [illegible] Et [illegible] ius exce[illegible] no competit d. de Sepibus, qui [illegible] dit, & [illegible] Cambij, reſpondet Compo [illegible] t. Ioan. And. & Car.

7 in d. [illegible] um, quod licitum † eſt in beneficialibus vt [illegible] te prædeceſſoris, quod eſt excluſiuum intentionis agentis: & idē tenent Inn. & Fel. in cap. capitulum, de reſcrip. per illum textum, vbi cap [illegible] pponi ꝯ impetrantem de iure primi. Secundo conſidero, q [illegible] od in præiudicium negligentis per triennium ius ſuum in iudicio deducere, poſſeſſor cum titulo colorato hebet optimum ius, ex quo negligens non poteſt aliquid opponere contra eum, conſtitutione Baſilieñ ſic diſponente. Si hoc verum ſit, pro ut eſt, ſequitur corollarie, ꝙ beneficium in præiudiciū negligentis vacabit per ceſſum, vel deceſſum poſſeſſoris triennalis cum titulo colorato, quia quantum ad ipſum negligentē titulus coloratus poſſeſſoris ꝓ iuſto, & vero titulo reputatur vñ ſicut nō poteſt Raymundus impugnare titulū poſſeſſoris triennalis prætextu ſuę collationis, ita impugnare non poterit titulū ſucceſſoris, cui collatum fuit beneficium tanquam vacans per reſignationem poſſeſſoris, quia non poteſt excipere ꝯ dominū de Cambijs ſucceſſorem, niſi aſſerat nullum ius competere de Sepibus, quæ exceptio, vt ſupra dixi, non poteſt opponi per dictum Raymundum ꝯ ipſum de Sepibus, ergo nec etiam contra ipſum Cambij. Tertio conſidero, ꝙ Concilium Baſilienſe ñ

8 vult triennalem † poſſeſſorem neque in petitorio, neque in poſſeſſorio a quocunque moleſtari, quod eſt intelligendum directo neque per interdictum, vt in reg. cum quid vna uia, de reg. iu. in 6. ſi verum ſit, prout eſt, ꝙ D. Raymundus non poſſit moleſtare dictum de Sepibus directo, nec per indirectum, neceſſe eſt dicere, ꝙ etiam non poſſit moleſtare D. Cambij, cui ex cauſa permutationis collata fuit Rectoria huiuſmodi, quia per indirectum & effectualiter moleſtaret dictū de Sepibus, nam ſi euincat beneficium a dicto de Cambijs, ipſe redibit ad ſuum quod permutauit cum dom. de Sepibus, ſecundum Ioan. And. in ca. vnico, de rerum permut. lib. 6. & Gemi. conſi. 45. in vltimo dubio, & Federicum de Senis in tracta. de permutandis beneficijs, in 8. quęſt. & hoc expreſſe cautum fuit in collatione, & prouiſione facta per ſummum Pontifi. d. Cambij, ergo ipſe de Sepibus, & non d. Cambij effectualiter dr̄ moleſtari ſi moleſtetur ſucceſſor eius qui hēt regreſſum contra eum, probatur in l. ſi ꝯtrouerſia, cum ibi no. & in l. permutationis, C. de euictio. dicamus ergo,

ge, ꝙ regula & conſtitutio de pacificis poſſeſſorib. allegare poſſit per dictum de Cambijs rationibus præallegatis, & quia cum habeat regreſſum ꝯ dictum de Sepibus, non eſt iniuſtum ꝙ poſſit vti defenſionibus competentibus ipſi de Sepibus, l. emptor, C. de euict. cum ſi. Non obſtant adducta pro ꝯria parte. Et primo, ꝙ non poſſit ſucceſſor vti acceſſione poſſeſſionis p̄deceſſoris, quia domi. Cambij non vtitur acceſſione poſſeſſionis neq; titulo p̄deceſſoris, vt ex poſſeſſione & titulo authoris ipſe fundet ius ſuum ſine nouo titulo, quia bene ſcitur ꝙ ex proprio titu-
9 lo debet fundare intentionem ſuam, ſed † ad excludendum d. de Suco, & demonſtrandum ꝙ ſibi nullum ius ꝯpetit, pôt excepta de iure competentiantis, per rõnes & iura præallegata. Non ob. allegatū impedimentū ignorãtiæ, quia rñdetur, ꝙ licet dictus de Suco forte ignoraret quis Notarius collatione pcenſã, & quis ſtẽm vicariatus domi. Tiſiani recepiſſet, vt ipſe aſſerit, non tñ ignorabat collationẽ ſibi factã, licet de ea fidẽ facere non poſſet, vñ debuit impedimentū cauſatum ex eo, ꝙ inſtrā oe culabuntur, proteſtatione præmiſſa intimare do. de Sepibus poſſeſſori ... de elect. & quia non fuit proteſtatus de impedimẽto, & quia illud non inſinuauit poſſeſſori, reſtat concludendum, ꝙ poſt triennium nõ ſit amplius audiendus, ſic diſponente concilio Baſilien. in allegato tit. de pacifi. poſſeſſoribus, & ibi gl. in verbo, teneatur. Et ſi dicatur quis reuelauit, ꝙ dictus de Suco ſciret collationem ſibi fcãm, & ſolum ignoraret Notarium rogatum de inſtr̃o collationis, & vicariatus? Reſpõdetur, ꝙ tã ex præſumptionib. ꝗ ex confeſſione ipſius de Suco conſtat, ꝙ ipſe ſciebat collatione ſibi fuiſſe fcãm, nam cum ipſe fuerit ſemper preſens in loco, vel ibi prope, in quo moratꝰ fuit Vicarius, qui eidem beneficium contulit, p̄ſumendum eſt, ꝙ ſciuerit collationẽ ſibi fuiſſe factam, capitu. quoſdam, de præſumptio. Item cum dictus Vicarius eſſet amicus eius, & ipſe Raymundus eſſet familiaris eiuſdem Vicarij, præſumendū eſt, ꝙ denunciauerit ſibi contuliſſe dictum beneficium, l. de tutela, C. de in integ. reſt. minor. & in ſimilibus terminis, id eſt, in donatione facta abſenti, conſuluit Guido Papæ, conſi. 23. viſo fcõ, verſi. iſte contractus, & ꝙ ſit veriſimile, quod Vicarius dicto Raymũdo ſuo amico, & familiari occultauerit collationem ſibi factã, probatur in c. conſtitutus, ꝗ. de teſtib. & faciunt quæ tradit Pan. in c. cum cauſam, eo. tit. & eſſet ab omni naturali ſenſu alienus, qui contrarium aſſeueraret. Conſtat etiam de ſcientia collationis ex confeſſione dicti Raymundi, de qua in xv. articu. exordi. item, & quia collatio, vbi ponẽdo, ꝙ ignorauit quis eſſet Notarius, qui inſtrumẽta collationis vicariatus recepiſſet, implicite confitetur ſe non ignoraſſe collationẽ ſibi fuiſſe factam, c. nonne, de præſumptionibus; intelligo etiam teſtes ſuper ſcientia depoſuiſſe concludenter, ſed quia atteſtationes non vidi, ſuper eis non facio fundamentum eo maxime, quia apud iudicem integerrimū
10 prædicta debent ſufficere. Vltimo, quia quod principalis eſt ſup † interdicto retinendæ poſſeſſionis, videndum vtrū pro parte Raymundi fuerit probata poſſeſſio, & poſito ꝙ probauerit ſe poſſidere, an do. Cambij virtute ſuæ antenoris poſſeſſionis debeat obtinere. Circa primum paucis concludẽdo, non credo vllo pacto Raymundum probaſſe ſe vnquam adeptum fuiſſe poſſeſſionem dicti beneficij, inſtrumentū n. exhibitum pro parte Raymundi rogatū per Mauritiū Barbo, nullam fidem facit in iudicio, nec extra, eo quia Notario ſcribenti ſe fuiſſe electum executioni collationis, & ſe executorem, non creditur, quia ſibi officium nemo dõt aſcribere, ſm Bal. in l. iudices, C. de fide inſtr. ad. fi. & in l. iuſiurandi, C. de teſtib. Io. And. Hoſt. & alij in cap. qm̄ ꝯ falſam, de probatio. & ibi Fel. in ſpẽ dicit, ꝙ inſtr̃m, in quo Notarius atteſtatur ſe fuiſſe conſtitutū procuratorem alicuius, fidẽ non facit, alle. Bal. in oĩb. per illum tex. C. de teſtib. & ita conſuluit Alex. ꝯſi. 212. viſo, li. 2. & conſi. 14. lib. 5. & hãc eandem opinionẽ dicit eſſe Dec. conſi. 159. caſus, ꝗ ꝓponitur, & ita ẽt aneſtat Fely. in d. c. qm̄ ꝯ falsã, tercia diſt. Bar. in l. ex ſnĩa, ff. de teſta. tut. & idẽ dixit Ale. in l. fin. ff. de verb. oblig. Sal. in auth. apud eloquentiſſimum, C. de fi. inſtr. cum alijs authoritatibus, quas non refero, quia iſta concluſio notiſſima eſt. Circa ſm, poſito ꝙ inſtr̃m hmõi fidem faceret, quis in poſſeſſorio retinendæ debeat obtinere? Nõ inſiſtendo in verbis, dcm̄ Cambij debere obtinere, quia probauit
11 † de antiquiori poſſeſſione & interdicto vti poſſidetis. is debet obtinere, q̄ probat de antiquiori poſſeſſione, ex eo, ꝙ poſterior poſſeſſio p̄ſumitur clandeſtina, c. licet cauſam, vbi Pan. & alij no. de pb. ẽt ꝙ aduerſarius docuerit ſe hr̃e meliorem titulū, quia illud qd̃ dr̃, ꝙ in poſſeſſorio retinẽdæ obtinet, q̄ docet de titulo iuſtiori, procedit qñ ꝓbata fuit hincinde poſſeſſio æqualis tpis, ſecus vbi alter probauit de antiquiori poſſeſſio. ſm Bar. in l. ſi duo, ff. vti poſſi. Cur. conſi. 24. & ꝯſi. 73. Barb. conſi 6. lib. 5. Sed ſi titulum ſpectes, nihil eſt, ꝙ Raymundi titulum laudes, nã vt ſupra demonſtraui, de titulo Raymundi nõ ꝯſtat, & poſito, ꝙ ꝯſtaret, oſtẽdi talẽ titulū fuiſſe, & eſſe nullum & inualidum vtpote clãdeſtine factū a Vicario extra diœceſim, & poſito, ꝙ Vicarius p̄tatem habuiſſet, docui titulum hmõi ꝓpter ꝯſtitutionem de pacificis poſſeſſoribus euanuiſſe. Concludamus ergo abſoluendum eſſe do. de Cambijs ab impetitis dicti Raymũdi, qui ſine poſſeſſione, & ſine vero titulo agit.

EPITOME.

Cum vniuerſitatem Mõtis ſilici in quaſi poſſeſſione, conſuetudine, vſu, & libertate eſſe arborum ſcindendarū, glãdiū legendarum, & terræ guaſtæ colendæ prædij cuiuſcunq; illius loci, tã ex productis & deductis allegationibus, & teſtium depoſitionibus recte concludentibus ipſius vniuerſitatis, quam do. Lazari loci illius domini, productis quoq; & teſtibus & inſtrumentis, & eius ipſius confeſſione, & alijs generaliter omnibus cauſæ meritis liquidiſſime conſtaret. Ac deinde ex prohibitionib. illius, atq; inquiſitionib. aduerſus ipſam vniuerſitatem per curiam factis perſpicuis, & cognitæ eſſent moleſtiæ illius Lazari, qb illa in hac ſua quaſi poſſeſſione ſit impedire, iniuſtæ profecto ſũt, ac idcirco retractandæ tres illę, de quib. q̄ritur, al oqn ẽt nõ cõformes, ſm D. Lazarū latę ſnię, & vniuerſitatis in dicta quaſi poſſeſſione & libertate manutenenda & conſeruanda eſt. Ex quib. apparet totū hoc rñſum in probationibus explicandis & confirmandis verſari, quę omnia facilius cognoſci & intelligi ex reſponſi lectione, quam epitome comprehendi poſſunt.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitas ut ex vſu & actis particularium poſſeſſionem acquirat, quã de mandato ſit opus.*
2 *Vniuerſitati ut quæratur per ſingulos poſſeſſio, ſufficit ſcientia regentiũ.*
3 *Vniuerſitatis ſemel quæſitam poſſeſſionem unus de populo conſeruat.*
4 *Teſtes ſuſpecti, & alias reijciendi, ex aliorum multitudine ualent, & ſimul cum alijs plene probant.*
5 *Teſtes adiecta dictione, citra, quando probent. nu. 6. & nu. 7.*
8 *Poſſidere hodie præſumitur, qui olim poſſedit.*
9 *Poſſeſſio quaſi prohibendi non acquiritur ex ſola prohibitione, nam etiã requiritur prohibitum acquieuiſſe.*
10 *Dominus quis directo, & alius utiliter eſſe poteſt.*
11 *Confeſſio propria, eſt omnium probationum ſuperlatiua probatio.*

Reſpon. 216. interpret.

His elapſis Dieb. contului in fauorem vniuerſitatis Montis ſilici, tres ſentẽtias ꝯ eã latas, utpotè non conformes, nullam mereri executionem. Nũc a me quęritur, an in meritis cauſę oẽs hmõi ſnię ut potè iniuſtę veniant retractandę. Et prima conſideratione viſum ſuit abſoluendum D. de Corbelli, reum conuentum, a petitis per vniuerſitatem agentem poſſeſſorio retinendę, & ꝯñr primas duas ſnĩas confirmandas eſſe rõnib. ſubſequentib. Primo, quia actore non probante reus eſt abſoluendus, ẽt ſi ipſe nihil p̄ſtiterit, l. qui accuſare, C. de eden. c. ut noſtrum, ut eccleſiaſtica benefic. debuit. n. vniuerſitas probare ſe fuiſſe turbatam in ſua poſſeſſione, & ſe tpe turbæ & litis côteſ. poſſidere, l. 1. §. interdum autem, & §. fi. & ibi Bart. ff. uti poſſid. & c. licet cauſam, de probatio. Non vr̃ aũt uniuerſitas probaſſe, ꝙ eſſent tpe turbę, & litis conteſtatę in quaſi poſſeſſione depaſcendi, & ligna ſcindendi ac terram guaſtam ad culturam reducendi, ergo &c. Nec obſt. depoſitiones teſtium productorū in fauorem vniuerſitatis, quia non uidentur probare. licet. n. cõcludant, ꝙ aliqui particulares temporibus retro actis, terrã guaſtam ad culturam reduxerint, inciderint arbores, & glandes legerint, non tñ ex hoc ſufficienter probatur, ꝙ uniuerſitas ſit in quaſi poſſeſſione, quia aliud ſinguli, aliud uniuerſi, l. ſed ſi hac, § qui manumittitur, ff. de in ius uoc. Debuerunt. n. teſtes deponere, ꝙ particulares de mandato vniuerſitatis, ſeu eius noĩe, p̄dicta fecerunt, quia per particulares non pôt acquiri poſſeſſio ipſi vniuerſitati ſine mandato, l. 1. §. fi. ff. de acq. poſ. & ibi Bar. et ita in terminis conſuluit Raph. Cuma conſi. 158. uiſis inſtrumẽtis. & Cœp. in tract. ſerui. ruſt. pręd. ſub rub. de ſeruitu. iuris depaſcen. & Corn. conſi. 148. uiſo, ad fi. lib. 1. & conſi. 46. in cã uertente, lib. 3. & cõſi. 63. etiã in hac, lib. 4. Pręterea plures ex teſtib. cõitatis ſunt incolę, & habitatores eiuſdem, vnde nullam, uel modicam fidem faciunt in caũ iſto, in quo de commodo ſingulorum agitur ſm Inno. & cõiter Canoniſtas, in c. cum nuncius, de teſtib. Pan. & Fel. in c. inſuper eo tit. Cęp. in d. rub. de ſeruitu. iuris depaſcen. Rom. conſil. 7. uiſis Bald. conſi. 168. lib. 2. & conſ. 145. lib. 2. per do. Iaſ. in d. §. qui manumittitur, & alibi ſępe. Tertio non vr̃ probare, quia oẽs fere teſtes deponunt, ꝙ a certo tpe citra viderunt hoĩes, & vniuerſitatẽ ligna ſcindere, terram guaſtã cultiuare, aĩalia paſcere, & cęt. quę depoſitio cū incerta ſit, cumq; de una die tm̃ ẽt poſt motam litẽ intelligi poſſit, nõ concludit, ſm Bar. in l. Celſus, ff. de uſucap. cum concor. alleg. ibi per Taurinenſes, & per Felinum, poſt alios in c. licet cauſã, de probatio. Alexan. conſi. 110. viſis inſpectis, ad fi. li. primo, & in uarijs alijs conſilijs, quę breuitatis gratia nõ refero. Quarto, quia

quia conſtare vt ex productis per dom. Lazarum reum, quod tēpo
re litis conteſtatæ, & turbationis ipſe dom. Lazarus erat in qua-
ſi poſſeſſione prohibendi ipſi vniuerſitati, & hominibus prædi-
cta facie̅di, vt patet ex inquiſitionibus, & titulis criminalibus ex
hibitis vſque de anno M.cccexciii. & ſic de annis decimoquin-
to, ante litem conteſtat. nam per prohibitionem non tantum li-
bertatis, ſed etiam ſeruitutis denegatiuæ, vt altius non tollendi, pe-
cora non paſcendi, terram guaſtam non cultiuandi, quaſi poſ-
ſeſsio acquiritur, l. 1. C. de ſeruitut. & aqua. Quinto accedit con-
feſſio plurium ex hominibus dicti loci inquiſitorum, qui con-
feſsi fuerunt d. Lazarum eſſe dominum terræ guaſtæ, & eſſe in
quaſi poſſeſ. prohibendi quibuſcunq; ne glandes colligāt, eſſe-
que in poſſeſſione locandi paſcua, etiam extraneis. Et quod ſit
dominus terræ guaſtæ, conſtat ex inſtrumentis productis tam per vni
uerſitatem, quam per ipſum domi. Lazarum, videlicet ex inſtrumen
to tranſactionis, & ex inſtrumento cuiuſdam conceſſionis con
fectæ vſque de anno M cccxiii. Conſtat etiam eo ipſo, quod cō-
trarium non probatur, quia eremæ, & Zerbidæ, in dubio præſu-
muntur eſſe eius, qui eſt dn̄s territorii, ſm̄ Pa. de Caſt. & Soc. in l. 1.
ff. de acqui. poſ. & Soc. conſi. 127. viſis capitulis, li. 1. Cū itaq; ſua
quaſi poſſeſſio prohibendi titulo iuſtificetur, etiam quod vni-
uerſitas pariter ſuam quaſi poſſeſſionē probaſſet, an̄n in inter-
dicto retinendæ dēret præferre reus, qui titulū ſuæ poſſeſſionis
docuit, cap. licet cām, de prob. traditur per Bar. in l. ſi duo, ff. uti
poſſid. & maxime, quia in dubiis pro reo iudicandū eſt, l. fauo-
rabiliores, ff. de regul. iu. l. Arrianus, ff. de ſol. Præmiſſis nō obſt.
arbitror oēs tres ſententias, vtpote iniquas, retractādas eē. Quia
liquidiſſime conſtat ex ꝓductis, & deductis pro pte vniuerſita-
tis, & hoium ipſos fore, & eē in quaſi poſ. ſcindēdi arbores, glā-
des legendi, & terrā guaſtā cultiuandi. Conſtat etiam de turba-
tione, & moleſtia ipſis hominibus per do. Lazarum, & eius cu-
riā factis, ergo fuit pronunciandū ipſam vniuerſitatē, & hoīes
fore, & eē manutenendos in eorum quaſi poſſeſ. d. l. 1. § interdi-
ctum hoc, ff. uti poſſide. & d. capitu. licet cauſam. Quod autē vni
uerſitas, & homines ſint, & fuerint in quaſi poſſeſſione, con-
ſtat pleniſſime ex depoſitionibus teſtiū, & ex deductis, & produ
ctis in proceſſu, & ex confeſſionib. domi. Lazari. Et quod conſtet
de moleſtia, & turba ipſis illata per dom. Lazarum, patet luculē
ter ex prohibitionib. per eum factis, & ex inquiſitionib. forma
tis per curiā contra dictos homines. Nec debuerunt domini iu-
dices a quib. abſoluere domi. Lazarum a petitis, ex eo quod te-
ſtes non deponant homines Montis Silici de mandato Cōmu-
nitatis ligna inciduſſe, & cetera alia feciſſe, quia reſpondeo tripli
2 citer. Primo, quod prædicta concluſio, quod † requiratur man-
datum Communitatis, procedat quando agitur de acqui. poſſ.
ipſi vniuerſitati, & ſic plurib. vt vniuerſis, ſecus ſi agatur de acq-
renda pluribus vt ſingulis, tunc ex actis, & vſu particularium ac-
quiritur omnibus, vt ſingulis, quia ex tali vſu particularium in-
ducitur conſuetudo, per quam omnibus ius acquiritur, l. ſed ea.
ff. de legatis, l. 1. C. quæ ſit longa conſue. vnde ſi quæratur, an ex
vſu, & actis particularium acquiratur poſſeſſio nemorū ipſi vni
uerſitati, ex eo quod particulares inciderint arbores, vel annualia
depaſci fecerint in ipſis nemoribus, tanquam in nemoribus Cō
munitatis, vera erit concluſio, quod requiratur mandatū, vel li-
centia communitatis. Si vero quæratur, an ex actis, & vſu parti-
cularium ſit acquiſita quaſi poſſeſſio, ſeu facultas incidendi ar-
bores in nemoribus alienis, vel reducendi terrā guaſtam, & ſi-
milia faciendi oībus ut ſingulis, tunc dicendum eſt, quod ſic, quia ex
vſu talium particularium inducitur cōſuetudo, ita declarat Al-
ber. de Roſa in l. ſicut. § 1. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. ſic in-
telligens glo. ibi, quæ iſto modo ſaluatur, & effugit concl̄onē ſu-
pra tactā. Bn̄ facit tex. in l. venditor. §. ſi conſtat, ff. commun. præ-
dio. vbi valet conſuetudo, quod quilibet poſſit cædere lapides
in fundo alterius, & dicit ibi Ange. quod etiam valet talis con-
ſuetudo cædendi lapides, & arbores, etiam nullo precio dato, vel
ſoluto, quando ſubeſt aliqua rōnabilis cauſa. Sed quæ maior, et
iuſtior poteſt eſſe cauſa, quā neceſſitas alimentorū, certe nulla,
cum ob eam cauſam licitum ſit non ſolum reducere terrā gua
ſtam ad culturam, ſed etiam licitum ſit furari, c. cum diſcipulis,
de conſecrat. d. ſi. 4. c. ſi quis propter neceſſitatem, de fur. Articu
latum autem fuit, & probatū quod propter ſterilitatem loci nō
poſſent habitantes ibidem viuere, niſi terrā guaſtam cultiuarēt,
& arbores inciderent, ergo & cęt. nam propter neceſſitatem
omnia efficiuntur communia, l. 1. ff. ad legem Rhod. de iact.
2 Secundo reſpondetur, quod ad † acquirendum per ſingulos v-
niuerſitati, ſufficit ſcientia Regentium, ſecundum Cœpollam in
trac. ſeruitu. ſub rubr. de ſeruitutibus iuris depaſcendi, per textū
in l. municipibus, ff. de condi. & demonſtr. iuncta l. qui patitur,
ff. man. & idem volunt Ale. & Socin. in d. l. 1. §. fina. ff. de acqui.
poſſeſ. In caſu autem noſtro conſtat de ſcientia ſyndicorum, vt
patet ex proceſſu criminali anno 1493. in quo ſyndici ſe oppo-
ſuerunt proclamationibus, & inquiſitionibus pro conſeruādo
vſu, & facultate incidendi ligna, & cultiuandi terras, &c. Tertio
3 reſpondetur, quod vnus ſolus † de populo vtendo conſeruat

poſſeſſionem ipſi vniuerſitati ſemel acquiſitā, ſecundū Paulū de
Caſt. in d. l. ſicut, §. primo. Corneus in conſiliis ſupra allegatis cō-
trarium, & Cœpol. loco præallegato, huiuſmodi autem poſſe.
ſeu facultas fuit acquiſita vniuerſitati, & cuilibet de populo vſ-
que de anno 1314 vt conſtat ex inſtrumento producto per do.
Lazarum, in quo narratur, quod homines dicti loci ſunt in cō-
ſuetudine, & vſu ac libertate ſcindendi arbores fructiferas, & nō
in quibuſque prædiis alienis, & de ipſis arboribus diſponendi
pro libito voluntatis, ita in eo narratur, quod homines ſunt in
vſu, & libertate cultiuandi paſcua, & ea ad culturam reducendi,
& ibi dn̄s loci ad petitionem hominū pro ſcandalis euitandis
inter ipſos homines, qui in ſcindendis arboribus ſæpe altercabā
tur, deputauerit quoſdam particulares ad diuidendas arbores
ſcindendas, & prohibuit nec terram ſemel ab aliquo cultiuatā
alius accipiat. Ex quo ſatis liquet, quod iā ſunt anni 5. ducentum
quod homines ſunt in dicta conſuetudine, & facultate, vñ pro
conſeruatione dictæ facultatis ſatis fuiſſet, quod vnus ſolus arbo-
res inciſiſſet, & terrā guaſtā cultiuaſſet, quanto ergo magis ſi
oēs inciderūt, & cultiuarūt, vt clariſſime teſtes depoſuerūt? Nō ēt
dn̄i iudices debuerunt ſe fundare, quod teſtes nō ꝓbēt, ex eo quod ſint
incolæ dicti loci, & agatur de eorū priuato ꝯmodo. Quia ſidē
4 multis modis. Primo, † quod tredecim, ſeu quatuordecim teſtes
ꝓducti fuerunt, qui non ſūt incolæ, nec de loco, vñ nihil hēt obſta-
re, quod aliq ſint ſuſpecti ſm̄ Bar. in l. 1. §. ſi quis neget, poſt glo. ibi,
ff. quemadmodum teſta. aper. Secundo reſpondeo, quod mul-
titudo teſtium ſolet omnium defectum, nam quod deficit de fi
de, ſuppſ let numerus, l. tertia, ubi gl. & Iacob. Butri. ff. de teſt.
Imol. in l. quitecſiō, ff. de teſtamen. Alexan. conſilio 5. & conſilio
lxxxiii. libro primo. Tertio reſpōdeo, quod licet teſtimonia in-
colarum hoc caſu eſſent aliqualiter ſuſpecta, tamen quia alio-
rum forenſium depoſitionibus, & ex inſtrumentis productis co
adiuuantur, ſaltem ſimul cum aliis plene probant Dictū n. teſtis
ſuſpecti ſtabilitur, & reprobatur ex dicto alterius teſtis integri,
l. ſi quis ex argentariis, §. 1. ff. de eden. vbi late Bal. & Modernio-
res, & Paulus de Caſtro conſilio lxxxxi. circa finem. Nec etiā iu-
ridicum eſt fundamentum, quod tertio loco adductū fuit, & ſu-
5 per quo iudices, quibus ſe maxime fundarunt, quod † teſtes nō
concludenter probant propter verbum, citra, ſine copula, quæ
incertam rēddit probationem, iuxta Doct. Barto. in d. l. Celſus,
quia etiam tripliciter reſpondetur. Et primo, quod Barto. loqui
tur quando articulus eſt formatus per verbum, citra, ſine copo-
la, & idem teſtes teſtificantur. Secus autem eſt ſi articulus ſit le-
gitime conceptus, vt in caſu iſto, in quo articulus ita cantat, quod
dicta vniuerſitas, & homines, iam annis decem, viginti, & trigin
ta, & tanto tempore, cuius initii memoria hominū non eſt in
contrarium, &c. quia tunc ſi teſtes dicant, contenta in articulis
eſſe vera, quia a quinquaginta annis, & a ſuo recordari citra, vi-
derunt articulantes in poſſeſſione, vt dicunt complures ex teſti-
bus productis, recte deponunt, & concludenter probant, eo quia
ratio teſtium ambigua declaratur ex dicto claro, & ab eo ſup-
pletur ſm̄ Bart. in l. Labeo, ff. de ſuppellect. leg. & in l. prima, §.
tutor, ff. de authoritate tuto. Panormit. in prœmio Gregorii, &
Alex. conſilio 3. & conſilio xliii. colum. fina. lib. 4. Sunt etiam di-
cta teſtium coadiuuandæ, non cauillanda, ſecundum Bal. in l. de
quibus, colum. fina. ff. de legi. & ſecundum ſubiectam materiam
verba ſunt accipienda ſecundū Bal. in l. ſi fideiuſſor, §. ſi neceſſa-
ria, ff. qui ſatiſdare cogan. & in propoſito dicit Bal. quod teſtis
qui dixit contenta in articulo eſſe vera, quia a ſuo recordari ita
vidit, concludenter probat, quia depoſitio teſtis non eſt cauillā-
da, ſed adaptanda ad id, quod teſtis dixit ſe ſcire, ita Bald. in l. a. in
5. nota. C. de tempo. appel. quem ſequitur Deci. conſil. 40. in cā
6 matrimoniali. Secundo reſpondetur, quod deciſio † Barto. in d.
l. Celſus, non procedit, quando teſtis, qui depoſuit per verbum,
citra, ſine copula, adiecit aliud verbum importans temporis cō-
tinuationem, vt puta, ſi dixerit a triginta annis citra, & per aliud
tempus, tunc probatio concludit quia dictio, per, perfectionem
deſignat, l. vrbana. § pernoctare, ff. de verborum ſignificatio. ita
ſenſum declarat Bartol. in dicta l. Celſus, & Felyn. in capit. licet
cauſam, de probatio. Sed ita eſt in propoſito noſtro, quia Ilnar
dus, Ianellus, Franci. Millonus, Gui Grambaudi, deponunt ſe vi
diſſe ab annis xxx. xl. citra, & per dicta tempora. Item Ioan. Mar-
tini depoſuit, quod ſunt xlviii. anni, quibus ſemper vidit. Dictio
enim, ſemper, denotat continuationem, glo. in proœ. Inſti. in
verbo, ſemper Auguſtus; & in l. a. C. de Epiſcopis, & clericis, &
in capitu. primo, de in integrum reſtitutione. Item Ioan. Riuaro
li, Gulielmus, Cnambaudi, & Ludouicus Millonus, deponunt
per verbum, citra, cum copula præcedente. Dicit enim ſe vidiſ-
ſe a triginta annis, & citra, quo caſu ſecundum Bartol. in l. Cel-
ſus, recte deponunt, & probatio concludit, quia copula, &, ha-
bet in ſe quandam emphaſim, & ſenſus eſt, quod initium poſ-
ſeſſionis fuit iam ſunt xxx. anni, & ꝓut huc uſque poſſeſſio cōti-
nuata fuit, ſecundum Barto. per tex. in cap. veniens, de præſcrip.
& in d. c. licet cauſam, vbi Fely. poſt alios, & ita ē tradit Ro. de
ca. 39. Item ſi poſſeſſor. Ale. & Cor. in variis conſiliis, quæ omit-

7 ſo, quia nullus diſcrepat. Tertio videtur, † quod deciſio Bar. in d. l. Celſor, procedit quando depoſitio teſtis deponentis ſe vidiſſe articulantem poſſidere a tempore citra, vlterius non procedit, ſecus ſi vlterius progrediatur, declarando rõnes, & cãs, quia videtur, & quõ viderit. nam ſi ex ſubſequentibus poteſt diſcerni, quod loquatur de tpe concludenti, tunc reſultat etiam concludens probõ. quia ex præcedentib. & ſequentibus declaratur ambigua teſtis depoſitio, l. ſi ſeruus, § ſi & l. qui filiabus, ff. de leg. 1. cum ſimi. Verũ ſi teſtium depoſitiones percunctentur, & diligenter inſpiciãtur, apparebit, quod Dñi, qui iudicarunt, non perlegerunt ipſorum teſtium dicta, quia omnes aſſignant cãs, & modum, ac formã, quõ, cur, & quando viderint, ex quib. rõnib. & modis expreſſis conſtat liquidiſſime, quod loquuntur de tpe, & de poſſeſſione, ſeu quaſi, ante litẽ motam, nam ex rõnib. & modis expreſſis clarificatur depoſitio, teſtiũ glloq; ac ampliatur, l. cum pater, § dulciſſimis, ff. de le. 2. Dñi. n. plures ex teſtib. ſe ſcire contenta in articulo eſſe vera, quia ſunt 30. vel xl. anni vel circa, quod ipſi ijſdẽ annis, vel vndecim, vel uno, moram trahebant in dicto loco, & tunc viderunt arbores incidi, terrã guaſtã cultiuari authoritate propria, & ipſimet cultiuauerunt, & inciderunt. Vnde non poſſum non mirari, quod iudices dixerint hanc probationem non concludere, tãquam poſſit itelligi de uno die poſt litem motam, cum ex lectura depoſitionum appareat manifeſte, quod loquuntur de tempore annorum trigin. vel vigin. prçteritorum. Et ſi dixeris, quod tales teſtes non concludunt, quod uniuerſitas, & homines poſſiderent tempore turbationis, & litis conte. Reſpondeo, imo concludũt
8 prçſumptiue, quod ſufficit, nam qui † olim poſſedit, pſumitur hodie poſſidere, niſi per negantes contrarium oſtendatur, l. ſiue poſſidetis, C. de prob. & tradit late Pan. poſt alios in c. quod ad ſedem, de reſt. ſpol. Præterea ſi legantur dcã, videbit lector, quod etiã pbant continuationẽ, ad quam lecturam me remitto, quia eſſem nimis plixus, ſi ſingula verba teſtium vellem gloſſare. Nec ob. quod quarto loco dicebant, quod ex inquiſitionibus, & titulis criminalibus, conſtat, quod d. Lazarus uſq; 1493. in poſſeſſione ſeu quaſi, phibendi ſuis uſum glandiũ, arboriũ, & terrç guaſtæ. Quia video,
9 quod † quaſi poſſeſſio prohibendi nõ ex ſola prohibõne acqrit, ſed requiritur, quod prohibitus acquieuerit prohibõni ſibi factæ, ſm gl. cõiter approbatam, in l. qui luminib. ff. de ſer. urb. pd. c. ſignificante, de appe. vbi Pan. in c. cum eccleſia Sutrina, & ibi ego ẽt iſtud firmaui, de cauſa poſ. & prop. Cõſtat autẽ, quod ſyndici, & homines non acquieuerunt, neq; conſenſerunt, vt apparet ex actis, & reipſa, ergo &c. Quinimo ſi inquiſiti, & inquiſitionib. cõtradixerunt, poſt inquiſitionem deſtitiſſent ſimpliciter cultiuando, & incidendo, non propterea ex talib. prohibitionib. diceretur acquiſita quaſi poſſeſſio prohibendi do. Lazaro, quia obedientia in non faciẽdo non dat poſſeſſionem obedienti prohibẽti, ſm Inn. in c. olim, de reſt. ſpo. per illũ tex. quia obedientia in non faciẽdo põt multiplici intentione fieri quãq; ex cautela, quãq; ex otio, quãq; ex reuerẽtia, & ſic quia actus negatiuus in non faciendo conſiſtens, multipli intellectu, eius veritas ignoratur, ſm Bart. Et quia ſumus in dubio, non pſumitur non faciẽs conſentire, ſed potius diſſentire, nã in pjudicialib. actus indifferens reputatur p diſſenſu, l. quod vas, ff. vetat e. ff. de fur. ita dicit Bal. i l. liberti, § libertcq. C. de ope. li. & in l. operã, C. qui accu. non poſ. Corroboratur pmiſſa ſñſio, quia ad hoc, vt ex actio acqratur quaſi poſſeſſio, neceſſe ẽ, quod actus (quo mediãte quis aſſerit ſe acquiſiuiſſe quaſi poſſeſſionẽ) ſortitus fuerit ſuũ debitũ effectũ, alias ex eo nulla põt dici acquiſita quaſi poſſeſſio vñ ex plurib. pſentationib. & electionib. nõ pbatur quaſi poſſeſſio pñtandi, vel eligẽdi, niſi pbetur, quod illæ pñtationes, & elect. ſortitæ fuerint ſuum debitũ effectũ, niſi probetur, quod pñtatus, & electus fuerit inſtitutus, & confirmatus, ſm Inn. in c. dilectus, in gl. mag. de præben. Old. conſil. 310. thema tale eſt. Imo non ſufficit etiam probare inſtitutionem, & confirmationem electionis pçſentationis, niſi etiam probetur quod electus, & pçſentatus fuerunt adepti poſſeſſionem, ſecundum Calderinum conſilio xii. ſub rub. de iurepa. Dec. conſil. 117. & conſi. 124. cum ſi. Ita in propoſito dicendum vr, quod ex inquiſitionib. non acquiratur quaſi poſſeſſio prohibendi, niſi probetur, quod tales inquiſitiones ſortitæ fuerint effectũ, niſi fuerint, pes ſñiam cõualidatæ, & ſñia tranſiuerit in rem iud. & virtute illius ſñiæ homines deſtiterint ab vſu, & conſuetudine incidendi arbores. & cultiuandi terram guaſtam. Non deniq; obſtat, quod inquiſiti confeſſi fuerint d. Lazarũ eẽ dñm terrç guaſtç. quia talis confeſſio intelligenda ẽ quantum ad iuriſdictionẽ, cuius reſpectu eſt dñs totius territorij, l. pupillus, § territoriũ, ff. de ver. ſig. & ita dicit Bar. de Impera tore in pœ. ſfor. & in l. 1. § per hanc, ff. de rei ven. Secundo ſñdeo,
10 quod † ſtat ſimul, quod do. Lazarus, ſit dñs terrç guaſtç, & tñ homines ſunt in quaſi poſſeſſione, vſu, & conſuetudine reducendi illam terrã ad cultuũ, & in quaſi poſſeſſione incidendi arbores, quia poteſt dñs directo, & alius, ut nota. in l. 2. § ex pluribus, ff. de acqui. poſ. non dñij, qui reduxerunt ad culturam terram guaſtam, alienauerint do. Laza. pñt laudemium, & terrozenum, vt dicitur in inſtrõ per eum producto, & hoc modo dñs remanet. Et quod duo ſimul vera eſſe poſſint, vt probatur, quia (vt ſ. dixi) valet conſuetudo, quod quilibet poſſit incidere ligna, & arbores in nemore alicuius dñi, prout ẽt tenet Alb. de Roſ. in l. nam ſana eſt, ver. quæriit Iacobus, ſi quidã ruſtici hñt ſeruitutẽ taliandi ligna, ff. quemad ſerui. amit. & ẽt firmat Raph. Cõ. conſi. 158. viſis inſtr. col. fi. Sſr valet conſuetudo, quod quilibet poſſit occupare agrũ deſertum, & incultũ, l. quod agros, C. de omni agro deſerto. Præterea de dominio nunc non agitur, ſed de quaſi poſ. ſeu interdicto poſſeſſorio. Nihil ẽt facit quod dom. Lazarus ſit in quaſi poſ. locandi glandagium extraneis, quia eſto quod ſit, nihil repugnat, quin ẽt homines poſſint vti glandagio, & conuertere terram guaſtam in cultoram pro eorum neceſſitatib. nã ſeruitus depaſcendi, & arbores incidendi poteſt cõpetere plurib. quando ſufficit pro oĩb. l. 2. ff. de ſerui. ruſti. præd. l. Lucio, ff. de aqua quoti. & æſtiua. & ita tenet Cœp. in tractatu ſerui. ruſti. ſub rub. de mõtibus, & faciunt quæ ſcribit Bar. in l. quominus, ff. de flumi. in v. q. & ibi late Iaſ. Ex quib. apparet, quod adducta pro do. Lazaro nõ eneruant intentionem, neq; probationem dictæ vniuerſitatis, & hominum. Sed poſito vero pro falſo, quod teſtes producti pro parte vniuerſitatis, & hominum, non concluderent, neq; pbarent, nõ tamen debuerunt iudices ita abſolute abſoluere dñm Lazarum a petitis. Quia ex adductis, productis, & confeſſatis p do. Lazarum in multis fundata iuſtificataq; ſunt, & eſt intentio ipſorum agentiũ. In primis ex teſtib. receptis ſuper loco, & pductis per d. Lazarũ, conſtat, quod a xl. annis citra, & ultra, arbores ſcindebantur, & terra guaſta coluntabatur per dictos hoĩes, dñt. n. concorditer omnes, quod a x. annis augmentata eſt depopulatio nemorum cã agriculturæ de duab. partib. pluſq; eſſet antea per annos 30. ergo ante x. annos, & ab annis 30. nemora erãt depopulata cã agriculturæ pro una tertia, quia augmentum duarũ prtium præſupponit depopulationem pro vna tertia, cũ non detur ternarius numerus, niſi prçſupponatur principiũ numeri, § tripli. Inſt. de act. neq; dari põt augmẽtũ, niſi pſupponatur aliqd, quod augmentũ recipiat, l. ẽt, C. de iur. dot. l. quod in terũ. § ſi quis poſt, ff. de leg. 1. enim ſi. & cõtra hos teſtes, & eorum dicta nihil põt d. Lazarus opponere, quia eos produxit, & producendo cenſetur confiteri omnia eorum dicta eſſe vera, ſm Bar. in l. poſt legatũ ff. de his, quib. vt ind. & teſtimonia horum uiſitatorũ comprobãtur ex inſtrõ ẽt producto per ipſum d. Lazarum, & de quo ſ. habita mentio fuit. Inſuper † ex propria confeſſione ipſius do. 11
Lazari, quod eſt oĩum probõnum ſuperlatiua, c. per tuas, de prob. l. gñalr, C. de non nu. pe. ſaltem conſtat, quod ipſi hoĩes ſunt in quaſi poſſeſſione ſcindendi arbores ignis faciendi cã, & conſtruendarum domuum, & uaſorum gratia. ita. n. cõfitetur do. Lazarus rñdendo poſitionibus. Concludendum ergo reſtat, omnes has ſententias ut iniquas fuiſſe & eſſe retractandas, & irritandas.

EPITOME.

Et ſi filij de quib. primo loco quçſtio eſt, ex matrimonio cum cõſanguinea vel affine cõtracto, nati ſunt, ac idcirco inceſtuoſi, & per conſequens in ſucceſſibiles dicantur, tñ cũ ex illo ignorãter cõtracto, atq; hac rõne in figura matrimonij nati ſint, cũ in quaſi poſſeſſione legitimationis ſint, cum non de matrimonij fçdere, ſed de iure ac ptãte ſuccedendi agatur, cum hic nepotibus, cũ quib. agitur, non agatur, ſed conueniantur, nec actor parẽtum ſcientiam probet, cum ẽt cv. annis matrimoniũ illud hanc controuerſiam præceſſerit, dubium non eſt eos legitimos fuiſſe ſatis probari. Cæterum hac ſubõne, de qua ſecundo loco quçritur, ſubſtituo proximiorem domus de Caſtro nouo, cum teſtator ad factum, non ad ius ſe referat, ſpurij quoq; cõtinentur. Ad hçc ſpurium quoq; patris naturalis hçreditatem xx. aut ad ſummum 30. ann iuſto errore ſe legitimum credens, aduerſus fiſcum pręſcripſiſſe conſtat.

SVMMARIVM.

1 *Nati ex matrimonio cum conſanguinea vel affine, per ignorantiam contracto ſunt legitimi, ut quouis modo ſuccedere poſſint.*
2 *Legitimationis quaſi poſſeſſio transfert onus probandi contrarium in aduerſarium.*
3 *Agens, non is qui conuenitur probare debet.*
4 *Matrimonium præſumptiue probare ſufficit, quando nõ principaliter, ſed in conſequentiam, uel legitimationis cauſa de eo agitur.*
5 *Temporis diuturnitas priuilegium, & diſpenſatio papæ inducit.*
6 *Spurij de eadem domo, ſecundum communem uſum loquendi, qui propriæ ſignificationi pręfertur, dicuntur.*
7 *Præſcribitur regulariter contra fiſcum uiginti annis, aut ad ſummum triginta.*

Reſpon. 217. interpreta.

Circa illam dubitationem, vtrũ filij Põtij, quod cõtraxit matrimoniũ cũ d. Antonetta eius conſanguinea in prohibito gradu abſq; vlla diſpenſatione, de qua appareat poſſint dici legitimi, attento quod ſemper do. Pontius, & Antonetta fuerunt habiti, tenti, & reputati pro ueris coniugib. & atten-

[illegible]

filiorum [illegible] batio, per quam matr[illegible] m[illegible] præſum ptiue probat[illegible] ns eſt, & idonea, ſm [illegible] con[illegible] 27.[illegible] per dubius H[illegible] pro[illegible] tat[illegible] opi & quaſi p[illegible] marit[illegible], probat filios eſſe [illegible] ipſa proprietate matr[illegible], ſecundũ Ant. in c. a[illegible] qui h[illegible] ſ[illegible] legitimi. H[illegible] eſt, ꝙ clandeſtine cõtrahentes matrimonium, [illegible] in dubio [illegible] con[illegible] quantum ad hunc effe[illegible] dicantur legitimi, ſm [illegible] n. & alios *aliter*, in c. lator. qui [illegible] ꝙ cõ-feſſio coniugum plene probat matrimonium, quãtum ad effe-ctum ut filii dicantur legitimi, niſi agatur de præiudicio alte-rius matrimonii, c. 2. de clandeſtina deſpon. & ibi Panor. & alii notant. & idem firmat Pan. in c. ſuper eo, de eo, qui cognouit con-ſan. uxo. ſuæ. Cum igitur hic non agatur de fœdere alicuius ma-trimonii, ſed ſolum de effectu legitimitatis filiorum, & cum ip-ſi ſint rei, concludendũ eſt ex ſola figura matrimonii, & quaſi poſſeſſione filiationis probari eos eſſe legitimos, niſi actores probent ꝙ dom. P[illegible] & Antonella ſcientes prohibitionem contraxiſſent. Sed [illegible] ubi pr[illegible] retur ſcientia, adhuc ſm ea, quæ propo[illegible] tur, no[illegible] ſſe [illegible] mos, qui ex cu[illegible] te-poris immemorabilis, quo prædi[illegible] ges & eorũ [illegible] fue-runt ſemper uſque ad eorum mortem [illegible] quaſi [illegible] ma-trimonii, & [illegible] filiationis, ac [illegible] & reputati [illegible], & legitimis [illegible] gibus, & uetis & [illegible]

[illegible]

[illegible] parentibus, q[illegible] ex dictis con-ſtare eſſet [illegible] egat[illegible] teſt, q[illegible] tam [illegible] ex perſona ſua, u[illegible] antece[illegible], præſer[illegible] hæreditatem, &

7 b[illegible] ſuor[illegible] max[illegible] cum, ſ quem [illegible] lariter [illegible] anni[illegible] m, aut ad ſum-mam [illegible] nondum [illegible] denunciatio, l. in omni-bus, ff. [illegible] tempora præ[illegible] ibi Bart. & alij cõmu-ter [illegible] de pr[illegible] Nam & ſpu-rius ſpuri[illegible] præter [illegible] tatem patri[illegible] ius ex [illegible] quo[illegible] que, ſm Bald.[illegible] C. de rei vend. præ-[illegible] quando [illegible] in errore credebat ſe legitimum, vt in c[illegible] [illegible] Pa[illegible] de Caſt. con[illegible] 217. ſuper primo. & Soc. con[illegible] [illegible] 2. & Bal[illegible] in tra[illegible] in 4 parte quar. par. principa-[illegible], quæſtione 18. in fi. et[illegible] multo magis præ[illegible] bere po[illegible] legitime deſcendentes ab [illegible] ſpurio, a[illegible] e natu. liber-quæ omnia [illegible] tanter procedunt in [illegible] no[illegible] temp[illegible] ris immemorabilis, quod habet [illegible] hoc iure, §. du-ctus [illegible] quç, ff. de aqua [illegible] & æſti.

E P I T O M E.

Recipienda E[illegible] lex [illegible] aſcendentibus, non etiam [illegible] legitimam auferr, quia [illegible] iure debetur

[illegible]

1 *[illegible] ſtatutum an poſſit [illegible] are [illegible] ma. 3.*

2 *[illegible] ſtatutum poteſt priuare aſcendent[illegible] ma.*

R[illegible]po[illegible] 218 interpreta.

SVper [illegible] ſtatutum Montis Baru-[illegible] erit pau[illegible] legitima in totum, [illegible] ſſimi [illegible] hinc inde allegantes addu-xerunt [illegible] otum [illegible] ſententias, & plurima conſilia, [illegible] inuicem [illegible] ntur aduerſ[illegible] quid ergo ſentiam, pau[illegible] aperiam. D[illegible] tur hincinde allegata poſſe ſic concordari. Aut quæritur d[illegible] ma [illegible] b[illegible] a deſce[illegible] ntibus & quia talis legi-

3 ma debetur [illegible] n[illegible] at[illegible] m [illegible] n poteſt in totum pri-uare legitima eis debita. Ita procedit op[illegible] Bart. in l. Titio c[illegible] tum, §.

tum, § Titio genero [illegible] ſi a l[illegible] quum [illegible] de [illegible] 30 [illegible] [illegible] ſa d[illegible] § tus [illegible] ff. de [illegible] de [illegible] Ro[illegible] [illegible] totum, [illegible] um [illegible] dig[illegible]e.

EPITOME

Duo h[illegible]c [illegible] enter. A[illegible] [illegible] imum, au[illegible] [illegible]dex admi[illegible]et.

SUMMARIA.

1 [illegible] dam [illegible]
2 [illegible] tamp[illegible]
3 [illegible]

[illegible]

PRiuſquam [illegible] Matthæus debeat [illegible] [illegible] de[illegible] [illegible] ficio [illegible] do[illegible] [illegible] petentem, nam [illegible] prouiſi[illegible], & non [illegible] naſſe, quod pręfatus Matth[illegible] [illegible] & per [illegible] ptione fructuũ, ad[illegible] per ipſum facta, Matthęus adimplet obl[illegible] reſtituere fructus illi, ſeu illis, cui vel quibus fuer[illegible] adiudicati per d[illegible] ſeu alium [illegible]

1 [illegible] † ſic ap[illegible] in [illegible] odiam [illegible] inter[illegible] acq[illegible] iudex ad[illegible] & ſuper [illegible] cognit[illegible] conuale[illegible] per ad [illegible] firma [illegible] pellat auct. [illegible] de[illegible] appellat[illegible] Matthæus debet admitti ad con[illegible]cendum [illegible] petc[illegible] in poſſeſſionem ex beneficio d. l. fi. no [illegible] nam reme[illegible] fi. eſt adipiſce[illegible] & in [illegible] ad [illegible] cende, qui [illegible] ad contradi[illegible] deſcendum de iure ſuo [illegible] tus [illegible] bare [illegible] gl. & Bar. in l. [illegible] quo[illegible] bor. [illegible] Bart [illegible] de ed[illegible] Adr. tol. qua[illegible] dicatur q[illegible] probare incontinenti, ſtat in arbitrio iud[illegible] non eſt [illegible] determinatum, gl. [illegible] in [illegible] an ſit, in uerbo, [illegible] tinẽti, ubi Pan. c. [illegible] de app. Pan. [illegible] c. veni[illegible], extra de teſt. iu[illegible]ex au[illegible]m arbi[illegible] eſt, nam aſſignauit termi[illegible]num ad [illegible]ohan[illegible] a quem [illegible] ene probatum per ipſum Matthæum, & [illegible]um de [illegible] per quam aſſignationem termini & admiſſionem ad probandum iudex tacite reiecit exception[illegible] hæte[illegible] d[illegible] ra[illegible] Matthæum legitimum contradi[illegible]torẽ, iu[illegible]ta [illegible] per Bart. in l. ex procedente. C. de dila. quæ admi[illegible]o eſt [illegible] acię, quod dictus Matthæus [illegible] poteſt a[illegible] reiici a[illegible] ab [illegible] non [illegible] legitimus con-

2 tr[illegible]m † multa facta tenent, quæ fie[illegible] m[illegible] d[illegible]rentur, l. [illegible] ff. de his, qui ſu[illegible], vel [illegible] l. po[illegible]t m[illegible], pro[illegible] in ſta[illegible] d ſponente [illegible] non p[illegible] probari per teſtes: tamen ſi aliqui[illegible] ad pro[illegible]m, ualet p[illegible]bat[illegible]o, ut pe[illegible] Fel[illegible] c. inter m[illegible], ext[illegible] de te iud. ubi ponit multa ſimi[illegible]a. Et ex [illegible]

3 [illegible] quo aduerſantes ſe max[illegible]me fundant, du[illegible] a be[illegible] titulum, a defuncto, non eſt legitimus [illegible] et[illegible] poſſideat, quia cum fuer[illegible] admi[illegible] & [illegible] tionem ſuam, debet ob[illegible]inere. Se[illegible] tha[illegible] poſſidet & [illegible] poſſidere uſque a principio [illegible] Et ſi dicatur [illegible] non habuit poſſeſſionem, a[illegible]. Reſpondetur, [illegible] uacantem cum titulo [illegible] c. ſec[illegible]n dum Ba[illegible] d. [illegible] 5. q. Bar. in l. cum ſolus, ad fi[illegible] Rom[illegible] conſi. 312. [illegible] circa propoſitam, in princ. & Dec. [illegible] Alex. in [illegible] ex quibus uidetur bene appellatum, & de nullitate dictum, &c. Laus Deo.

FINIS.

IOANNIS FRANCISCI RIPÆ

A SANCTO NAZARIO PAPIENSIS

In Primum Decretalium Librum Commentaria

Q[illegible] quid noue accesserit, quod hactenus in cæteris p[illegible] [illegible] studioso lectori patebit. fi ma[illegible] [illegible] [illegible] tum in [illegible] vetustissimis codicibus, tum [illegible] [illegible] quibus singulæ [illegible] paginæ [illegible] [illegible]

Communes item Doctorum ſententiæ ab Authore p[illegible] citatæ non [illegible] curauimus, [illegible] varia literarum figura [illegible] hac nota [illegible] [illegible]entur.

VENETIIS, MDCII

ANNOTATIO RVBRICARVM, & Capitulorum, quæ in primo Libro Decretalium continentur.

DE CONSTITVTIONIBVS. Rubr. fol. 2.
Cap. Cum M. Ferrarienſis. 7

DE RESCRIPTIS. Rubrica. fol. 20

Cap. Sicut Romana. 21
Cap. Ex parte. 25
Cap. Inter cæteras. 27
Cap. Si quando. 29
Cap. Eam te. 30
Cap. Ad aures. 32

IOANNIS FRANCISCI RIPAE,
A SANCTO NAZARIO IVRISCONSVLTI PRAESTANTISSIMI,
In Primum Decretalium Librum perpolita Commentaria.
Nunc poſtremò ſolerti cura, arctiorique diligentia quàm hactenus vnquam factum ſit, diligenter recognita, & repurgata.

SVMMARIVM.

1 *IVS ſcriptum, certius eſt, & nobilius iure non ſcripto.*
2 *Scientia Trinitatis, & fidei, eſt neceſſaria, & præambula ad reliquas capeſcendas.*
3 *Ius ſcriptum de Deo, ratione ſubiecti eſt dignius alio iure.*
4 *Lex eſt conſtitutio populi Romani.*
5 *Lex ſcripta, & conſuetudo, an ſint paris potentia.*
6 *Conſtitutio quid ſit.*
7 *Conſtitutio in quo differat a lege.*
8 *Iura loquentia de Imperatore, habent locum in Regibus, & aliis non recognoſcentibus ſuperiorem.*
9 *Diffinitio quid ſit.*
10 *Conſtitutio, eſt nomen generale, ad omne ius ſcriptum.*
11 *In materia odioſa, verba poſſunt ſumi ut genus, & ſpecies, ſed ſemper intelligenda ſunt ut ſpecies.*
12 *Conſtitutio, vnde dicatur.*
13 *Exceptio doli, obſtat contra legem, vel ſtatutum, in odium aliquorum particularium editum.*
14 *Papa, an abſque collegio Cardinalium, & Imperator abſque conſilio procerum legem condere poſſint.*
15 *Solus dictio, non excludit ſocios.*
16 *Papa non debet uti plenitudine poteſtatis, niſi ad remouenda ſcandala.*
17 *Neceſſitas, quot modis ſumatur.*
18 *Eccleſia Romana conſtituitur ex omnibus Chriſti fidelibus.*
19 *Ad eſſentiam cuiuslibet collegii, requiritur unum caput.*
20 *In iuribus limitatoriis, ex identitate rationis idem ius ſtatuitur, ſicut in his, quæ ſtatuunt.*
21 *Papa & Imperator, in quibus caſibus nihil poſſunt ſtatuere de nouo.*
22 *Conſtitutio, in quo differat a canone, decreto decretali, & ſimilibus.*
23 *Canon Græcè, dicitur Latinè regula.*
24 *Canonicarius quis*
25 *Canonica inſtitutio, uel electio, quot modis dicatur.*
26 *Canonicus, quare dicatur.*
27 *Canonis appellatione, in materia fauorabili etiam comprehenditur ſinodalis conſtitutio.*
28 *Canon, quot modis capi poſſit*
29 *Canon, an recte poſſit deuitare legem ciuilem.*
30 *Decretum, quid ſit.*
31 *Decretalis epiſtola, quæ dicatur.*
32 *Sanctio quæ dicatur.*
33 *Pragmatica ſanctio, quæ dicatur.*
34 *Pragmatici uiri, qui dicantur.*
35 *Annotatio, quid ſit.*
36 *Dogma, quid ſit.*
37 *Interdictum, quid ſit.*
38 *Mandatum, quid ſit.*
39 *Scriptura an ſit de ſubſtantia legis, ſeu conſtitutionis.*
40 *Lex unde dicatur.*
41 *Argumentum de ſpecie ad genus, non ualet.*
42 *Leges duodecim tabularum tranſmiſſæ fuerunt a Græcis ad Romanos.*
43 *Lex an liget, & quos, ſi non ſit ſcripta.*
44 *Sententia ad hoc ut ualeat, requiritur ſolemnitas ſcripturæ.*
45 *Iudex non poteſt ferre ſententiam abſque ſcriptura.*
46 *Statutorum uolumen, ſi perderetur, poſſet tenor probari per teſtes.*
47 *Lex obligat habentes notitiam.*
48 *Excommunicatio non ligat, niſi lata ſit in ſcriptis.*
49 *Papa ſolo verbo creat Epiſcopos & Abbates.*
50 *Gratia non expirat, papa mortuo, ante confectas literas.*
51 *Gratia per teſtes probari non poteſt.*
52 *Gratia conceſſa ſecundum ius, per teſtes probari poteſt.*
53 *Gratia caſu amiſſa, per teſtes probari poteſt.*
54 *Conſtitutionum editio, an ſit neceſſaria.*
55 *Conſcientia ſine ſcientia, inſpicienda eſt, & ſcientia ſine conſcientia diabolica.*

De Conſtitutionibus, Rubrica.

COntinuatur ad præce-
dentia, & ſimul ſubordinatur ad ſequen-
tia per Goffre. Hoſtien. Panormita. &
alios communiter hoc ordine. Author
tractaturus de iure exorditur a ſumma
Trinitate, ſine cuius fundamento nul-
lum poteſt opus ſuperædificari, capitu.
cum Paulus. 1.q.1. Et quia omne ius, quo
vtimur aut ex ſcripto, aut ex non ſcripto conſtat, Inſtit. de iure
natu. gen. & ciui. §. conſtat, & prima diſtinctio. capit. conſuetu-
do, §. cum itaque. author præmiſit de conſtitutionibus, & ſic
1 de iure ſcripto, quod eſt certius † & nobilius, deinde ſubne-
ctit de conſuetudine, & ſic de iure non ſcripto. Iſta continua-
tio licet ſit communis, & fuerit de mente Imperatoris in di-
cto §. conſtat, & Gratiani in compilatione huius operis, & in
capitulo lex eſt, & capitulo ſequen. & ſeq. prima diſtinctio. ta-
men impugnatur per acutiſſimi ingenij virum dominum
meum, Do. Philippum Decium, quia titulus præcedens, ſecun-
dum hanc continuationem, non applicatur ad hunc ſubſe-
quentem, nec hic ad præcedentem aliquo ſpeciali reſpectu,
prout applicandi fuerant, l. ſecunda, ff. de ſtatu homin. l. conti-
nuus, ff. de verbor. obligatio. nam fundamentum Trinitatis
non reſpicit ſpecialiter hunc titulum, ſed quemcunque alium,
cum alio quoque principio Dei auxilium implorandum ſit,
dicto capitulo, cum Paulus, 1. quæſtione prima, & in Authen.
de armis, in princ. & in l. in nomine Domini, C. de offi. præfec.
Aphri. Sed tu conſidera, quod fundamentum Trinitatis re-
ſpicit totum opus, & ſpecialiter hunc titulum, qui iuris con-
ſtitutiones continet, de quibus author principaliter tractare in-
tendit. Item conſidera, quod ſatis eſt inuocare diuinum au-
xilium in principio operis, dicto capitulo cum Paulus, & quia
principium huius operis a conſtitutionibus inchoandum fuit,
vt ex ſubordinatione prædicta apparet, bene ſequitur, quod fun-
damentum Trinitatis magis poſtulat hunc titulum poſt ſe,
quam reliquos titulos. Secundo non videtur hæc continua-
tio iuridica ex alio, ſecundum eundem Deci. quia fundatur ſu-
per inuocatione diuinæ maieſtatis, & Trinitatis, quæ inuo-
catio non fit in titulo præcedenti, ſed circa fidem aliquæ pro-
mulgantur conſtitutiones, vnde congruentius præmitten-
dus fuiſſet titu. iſte de conſtitutio qui eſt generalis ad omnes
conſtitutiones. Tu vero aduerte, quod in continuatione non
dicitur, quod in titulo præcedenti pro fundamento inuoce-
tur Dei auxilium, ſed quòd pro fundamento fuit præmiſſus
titu. de ſum. Trinit. & fide catho. vbi tractatur de Trinitatis &
fidei cognitione, quæ eſt omnium principium, & fundamen-
tum; vnde ex hoc elicio clariorem continuationem. Author
tractaturus de ſcientia iuris prius voluit diſſerere de ſcientia
2 Trinitatis & fidei, quæ eſt † neceſſaria & præambula ad reli-
quas ſcientias capeſcendas, capitulo qui ſiue, vigeſima ſexta,
quæſtione ſecunda, decet enim animas, prius erudiri, quam
linguas, l. magiſtros, C. de profeſ. & medi. libro decimo, erudi-
ta itaque anima, & cognita ſcientia Trinitatis, & fidei, & ſic
iuris diuini, congruum fuit ſubnectere de conſtit. & ſic de ſci-
entia humani iuris. & hæc continuatio ſic declarata effugit
morſus cauillantium. Secunda fuit continuatio Andr. Sicul.
ſupra viſum eſt de conſtitutionibus concernentibus Deum
immortalem, nunc congruenti ordine ſupponitur de conſti-
tutionibus concernentibus Papam, Dei Vicarium, capitulo
vt noſtrum, infra vt eccle. benefi. capitulo ſecundo & ſequen.
de transla. epi. Iſta etiam damnatur per Dec. quia & ſi ſubie-
ctum tituli præcedentis prædicetur de Deo, conſtitutiones
tamen, de quibus ibi, fuerunt a Pontificibus promulgatæ. mi-
hi etiam non placet, quia ea attenta præmittendi fuiſſent ti-
tulo de baptiſmo, de reliquijs, & vene. ſanc. & reliqui tractan-

res materias concernentes Deum immortalem; niſi diceres quòd aliis reſpectibus fuerunt poſtpoſitę. Tertia fuit continuatio Dec. ſupra viſum eſt de ſumma Trinitate. & fide catho quæ ab omnibus debet teneri, cap. primo. ſupra titu. proxim. Ideo ſubnectitur titulus de conſtitu. quæ ab omnibus ſeruandę ſunt. capitu. primo, infra eod. Iſta mihi non ſatisfacit, quia titulus præcedens, hac continuatione attenta, nullo ſpeciali reſpectu poſtulat hunc titu. poſt, magis quàm reliquos titu. quorum iura etiam ab omnibus ſeruanda ſunt, & hoc ipſe vtitur argumen. contra communem continuationem, vnde non ęgrè ferat ſi contra ſe torquetur, capitulo cum omnes, infra eod.
3 Quarta fuit continuatio eiuſdem; ius ſcriptum † de Deo ratione ſubiecti eſt dignius, & ideo propter excellentiam fuit conueniens, vt de eo fieret ſpecialis tractatus, argumen. l. item apud Labeonem, §. hoc edictum, ff. de iniur. & poſtea ſubiectus titulus generalis, de iure ſcripto, argumen. l. ſi ſeruus ſeruum, § inquit lex, ff. ad leg. Aquil. Contra hanc continuationem etiam obſtat fundamentum, quod ſupra feci contra continuationem Andr. Sicul. Quinto conſidera, an aliter poſſit continuari. authoris intentio fuit, hoc opere dirigere animas mortalium ad Deum, & eius cœleſtem patriā ſecundum gloſſa, in capitu. cum contingat, infra de iureiurando: ad hanc autem nemo poteſt peruenire, niſi per fidem, capitu. primo, ſupra titu. primo. Ideo de fide catholica tractandum fuit; & quia etiam per conſtitutiones inſtituimur ad viam cœleſtis patriæ, poſt tractatum de fide, ſequitur de conſtitutionibus. Diſcuſſa continuatione, videndum eſt, an ſubordinatio defendi poſſit. quidam arbitrantur non poſſe, quia fit ad remota, & interponitur titulus proximus de reſcript. ſed facilis eſt ſolutio, quia reſcripta dicuntur iura ſcripta inter partes, vt per Ioan. Andr. & alios in rubr. de reſcript. & per Panormitan. in rubr. de conſuetud. ergo ſubordinatio eſt optima. ſiti etiam mordent ex eo, quòd in opere Digeſtorum alius fuerit ordo ſeruatus: nam primo præmittitur titu. de conſuetudine, vt in rubr. de leg. & longa conſuetudine, poſtea ſequitur titu. de conſuetu. Princip. Sed vtraque ſuſtineri poteſt, conſideratis diuerſis reſpectibus: nam compilator Digeſtorum conſiderauit, quod conſtitutiones Principum, vtpote digniores propter authoritatis prerogatiuam, cap. ſi a ſede, de præbend. lib. ſexto, capitu. per tuas, primo de maioritate, & obed. l. ſecunda, ff. de albo ſcrib. merebantur ſpecialem tractatum, dicta l. item apud Labeonem § hoc edictum, ff. de iniur. ideo premiſit titu. generalem de legibus, in quo interſeruit etiam de legibus conſuetudinariis, & poſtea poſuit titulum ſpecialem de conſtitutio. Principum. argumen. dicta l. ſi ſeruus ſeruum. § inquit lex. Compilator autem huius operis conſiderauit, quod conſtitutiones Principum ſunt digniores, vt dictū eſt, continentes ius ſcriptum, quod eſt certius & nobilius, & hac ratione præmiſit de conſtitutio. vt dicit Panor. Vel aliter compilator Digeſtorum præmiſit titulum de leg. quia leges
4 fuerunt ante conſtitutiones Principum. Eſt enim lex † conſtitutio populi Romani, §. lex eſt, Inſtitut. de iure natu. gen. & ciuil. a quo prius editę fuerunt leges, quam a Principe. In quem ipſe populus tranſtulit imperium, & legis condendę poteſtatem, § ſed quod principi, Inſtitu. eod. titu. & quia conſuetudo eſt etiam ius populi, l. omnes populi, ff. de iuſt. & iur. & antiquior quàm conſtitutiones principum Romanorum, §. & non ineleganter, Inſtitut. eod. præpoſuit ſimul titulum de legibus, & longa conſuetudine. Compilator vero huius operis conſiderat, quòd conſtitutiones pontificum ſunt digniores conſuetudinibus, & hac ratione præmiſit, & ſic vterque ſua laude dignus eſt. Ita ſimilem diſcordiam concordant Docto. in rubr. C. de teſtament. mi. Alii dicunt falſum eſſe, quod in ſubordinatione dicitur, ſcilicet quod ius ſcriptum ſit nobilius
5 iure non ſcripto, quia lex † ſcripta, & conſuetudo, ſunt paris potentiæ, capit. u. conſuetudo, 1. diſtinct. & dicit Cardinal. Floren. in cap. fina. colum. xiv. infra de conſuetu. quod conſuetudo habet eas omnes virtutes, quas habet lex, & ibi Mod. char. 22. referunt virtutes conſuetudinis, ſi paris potentiæ, ergo paris nobilitatis. Sed certe argumentum non placet, tum quia aſſumptum non eſt verum. nam lex eſt maioris potentiæ, cum poſſit derogare futuris conſuetudinibus, authen. nauigia, C. de furt. l. eos, C. de vſur. traditur per Panormitan. in d. cap. fin. & in cap. 2. de prob. & Bar. in l. de quibus, ff. de legi. Conſuetudo autem non derogat futuris legibus. Et ex hoc ſequitur, quod potentia, & virtutes conſuetudinis dependent a voluntate legis: nec poſſet conſuetudo derogare legi, niſi lex permitteret, ſecundum Panormit. in cap. clerici, de iudi. & ſic patet, quod conſuetudo non eſt paris potentiæ: & poſito, quod eſſet eiuſdem potentiæ, non video quomodo ſequatur illatio, ergo eſt paris nobilitatis, niſi nobilitas conſiſtat in ſola potentia, vnde Modern. Papien. dicunt, quod ius ſcriptum eſt dignius & nobilius ratione originis, quia habuit originem a Moyſe primum, poſtea a ſanctis patribus, deinde a populo Romano imperante, & ſucceſſiuè ab Imperatoribus, in quos populus imperium & facultatem legis condendę tranſtulit, ſunt enim leges per ora Principum diuinitus promulgatæ, cap. quo iura, octaua diſt. cap. fin. 16. quæſt. 3. l. fina. C. de præſcript. long. tempor. Conſuetudines vero inductę fuerunt ex tacito conſenſu populi d. cap. fina. & d. l. de quibus. Sed Dec. non putat ex hoc ſequi, quod lex ſit nobilior, quia & conſuetudo diuinitus inducitur a populo, cum omnia promiſſione Dei fieri dicantur, cap. nec mirum. 26. q.
6 Tu conſidera, quod origine leges fuerunt a Deo traditæ Moyſi in ſummitate montis Synai. Conſuetudo autem licèt permiſſu Dei inducta ſit, non tamen origine fuit a Deo tradita ſicut lex & hoc reſpectu Modern. Papien. videntur rectè dixiſſe, quod lex eſt origine nobilior vel alio reſpectu; conuenit dicere legem nobiliorem origine, quia ortum habet a Principe: primum a Moyſe, deinde a ſucceſſoribus in imperio, & ratione authoris, & propter condentis prærogatiuam videtur nobilior, cap. ſi a ſede, de præben. lib. ſexto. l. fin. ff. de albo ſcribend. Secundo ius ſcriptum videtur nobilius ratione antiquitatis, quia eſt antiquius iure non ſcripto, ſecundum Dec. qui ad hoc allegat tex. in §. ex non ſcripto. Inſtitut. de iure natu. ibi, diuturni mores legem imitantur, ergo ſecundum eum, prius fuit lex. & per tex. in dicto capitulo conſuetudo, prima diſtinctio. ibi, conſuetudo pro lege ſuſcipitur, cum lex deficit. Sed certe conſuetudo prius fuit quam lex, quia prius populus quā Rex. & quod prius fuerit conſuetudo, eſt tex. clariſſimus in capitulo fina. ibi, ius vero conſuetudinis, poſt naturalem legem exordium habuit, ex quo homines conuenientes in vnum cęperunt ſimul habitare. Nec dicatur, quod iſte tex. probet aſſumptum Deci, dum dicitur, quod cōſuetudo aſſumpſit exordium poſt ius naturale, quia ius naturale non appellatur ius ſcriptum, ſed natura omnes illud docuit, Inſtitut. de iure natu. gen. & ciuil. in princip. nec obſtant iura, ſuper quibus ſe fundat Dec. quia non loquuntur de iure conſuetudinario primæuo & originali, ſed de iure conſuetudinario ſecundario, & prout ſucceſſiue inducitur, & variatur. Tertio ius ſcriptum dignius & nobilius dicitur, quia inducitur ex conſenſu expreſſo. Conſuetudo vero ex tacito, qui eſt debilior expreſſo, ſecundum gloſſ. in clem. ſæpe, in verbo, partibus, de ver. ſi. pro quo facit, quod etiam dicit glo. in l. prima, C. vbi de crimi. agi opor. & no. in regula, ſcienti, de regulis iuris libro ſexto, & firmat in terminis noſtris Panormitan. in cap. clerici, de iud. ſed licet lex inducatur ex conſenſu expreſſo, quia tamen inducitur ex conſenſu ſolius Principis, §. ſed quod Principi, Inſtitutio. de iure natu. gen. & ciui. l. prima. ff. de conſtitutio. princip. non debet videri fortior, & efficacior cōſuetudine, quæ inducitur conſenſu vniuerſorum, vel maioris partis populi, cum ea firmiora ſint, quæ plurimorum conſenſu roborantur, capitulo prudentiam, in princip. de officio delega. & magis integrum iudicium eſt, quod plurimorum ſententiis confirmatur, capitulo extra conſcientiam. 84. diſtinctio capitulo per hoc, §. verum, vbi Gemi. not. de hæret. libro ſexto. Hinc leges, & conſtitutiones editæ a conſilio firmiores, & validiores reputantur, nam per generalem derogationem eis non creditur derogatum, ſecūdum Archidia. in capitulo primo, eodem titulo in ſexto, & Felyn. in capitulo nonnulli, columna tertia, & ſequen. de reſcript. Defendendo forte poteſt dici, quod lex habet expreſſum conſenſum Principis, & tacitum conſenſum populi, qui eam recipit. nam niſi ab vſu hominum lex recipiatur, vigorem legis non habet, capitulo in iſtis, §. leges, quarta diſtinct. & not. ampliſſime per gloſſ. & ſcriben. maxime Felyn. in capitulo primo, de treug. & pace. ſed hæc ſolutio non videtur penitus eneruare contrarium, quia Princeps, ſi velit poterit punire nolentes recipere legem ſuam, capitulo, quia circa, de conſanguinita. & affinita. & ibi not. & ita etiam traditur per Panormitan. & alios In dicto capitulo primo. vnde conſidera ſi dici poſſit, quod lex origine inducebatur conſenſu populi, capitulo lex eſt, ſecunda diſtinctio. & inſtitut. de iure natu. §. lex ſed nec iſtud in propoſito placet, quia nos loquimur de conſtitutionibus, quæ a ſolis Pontificibus, & Principibus conſtituuntur, quæ ſunt etiam iura ſcripta, capitulo conſtitutio, ſecunda diſtinctio. & de iſtis loquitur hæc ſubordinatio. vnde videtur, quod ratio Moder. Papien. ſit verior, quod ratione originis ius ſcriptum dicatur nobilius. Vel etiam dici poteſt, quod ius ſcriptum ideo ſit nobilius, quia certius, nam lex ſemper eſt certa, capitulo erit autem, quarta diſtinctio. & omnibus notum. l. leges, C. de legibus. quam in dubium reuocare non licet, leg. finali. C. de legibus. & vbi reperitur legis determinatio, ibi nulla datur probabilis dubitatio, capitulo ex multa, de voto. nota. per gloſſ. & Baldum, in l. ancillę, Cod. de furt. & per Modernos. in leg. illam, per illum text. C. de collation. Conſuetudo autem, quia in facto conſiſtit, non ita certa, quia facta ſæpe etiam prudentiſſimos homines fallunt, leg. ſecunda, ff. de iur. &

fac.

fact. ignoran. Hinc dicimus, quod poſitioni iuris ſcripti, non eſt re
ſpondendum, quia ius ſcriptum eſt certum ſed bene poſitioni
iuris non ſcripti eſt reſpondendum, quia ius non ſcriptum in-
certum eſt, ſecundum glo & Barto in l. ornamentorum, ff. de
aur, & argen. lega. Bartol. in l. 1. C. quæ ſit longa conſuet. & glo.
in c. 2. de conſet. lib. 6. & Barto. in l. 2 ff eod. titu. Hinc eſt, quòd
allegans conſuetudinem, tenetur illam probare, cap. 1. de con-
ſtitu. lib. 6. Sed tu aduerte, quia data paritate, videtur, quod ius
non ſcriptum ſit ita certum, ſicut ſcriptum, quod non dicitur
certum propter ſcripturam, ſed propter publicationem, vt in
Authen. ut no. conſtitu. & capitulo cognoſcentes, vbi Panor.
& alii, infr. eod. & ſi propter publicationem dicitur certum &
notum, illud ideo eſt, quia publicatio deducit rem in notoriũ,
capit. 1. J. de poſtu. præla. Sed ſi conſuetudo ſit notoria, eadem
ratione dicitur certa ſicut lex. Hinc eſt quòd conſuetudo no-
toria non eſt probanda, ſecundum Barto. in d. l. de quibus. & Bald.
in l. 2. C. quæ ſit longa conſuetu. Panor. in capit. 1. J. de re iudic.
Alexand. in l. 1. C. vt quę deſunt aduoca vbi vult, quòd iudex
teneatur ſupplere ea, quæ ſunt conſuetudinis notoriæ, & tra-
ditur per Curt. conſil. 74 column. 17 & ſi conſuetudo ſit gene-
ralis non licet eam ignorare, ſicut nec legem, ſecundum Bald.
in rubr. J. de conſuet. niſi dicatur quod licet conſuetudo noto
ria, vel vniuerſalis, non ſit probanda, non tamen eſt ita certa ſi-
cut lex ſcripta, quę videri & palpari poteſt, l. 1. §. 1 ff. de his, quę
in teſtamen. delen. Et hęc quantum ad ſituationem rubr. dixiſ-
ſe ſat eſt. Nunc pro terminorum cognitione aliqua dicturi ſu-
mus, & primo quid ſit conſtitutio. Gratianus in capitulo con-
6 ſtitutio, 2. diſtinctio. reſpondet, † conſtitutio eſt quod tantum
Rex, vel Imperator ſtatuit, & ita etiam reſpondet Vlpia. in l. 1.
ff. de conſti. Prin. ibi, hę ſunt, quas vulgo conſtitutiones appel
lamus & dicit ibi Barto. quòd conſtitutio in hoc differt a lege,
7 quia lex fit a populo, magiſtratu interrogante. Conſtitutio ve-
ro eſt Principum edictum, & bene probatur in l. omnes. ibi, le-
gibus, aut ſacratiſſimis conſtitutionibus, C. de quadrien. prę-
ſcript. & dicunt do. Anto. Pan. & Moder. hic, quòd illa eſt pro
prie conſtitutio, quam Imperator edidit, vel Rex, vt dicitur in
d. cap. conſtitutio. quod eſt intelligendum de Rege non cogno
ſcente ſuperiorem, qui in regno ſuo dicitur Imperator ſecun-
dum Oldrad conſilio 231. vt eius, de quo queritur Bald. in l pe
nult. C. de dona. inter vir & vxo. & in l. exemplo, columna ſiua.
C. de probat & tradunt hic Modern. & Cur. conſilio 61. Super
pręmiſſa, columna. 3. vbi pleniſſime loquitur, dicens poſt Bal.
in cap. ſignificantibus in fin. de offi. delega. quòd Rex in tempo-
ralibus gerit vices Dei in Regno ſuo, & habet ius leges conden-
di, & confiſcandi, ac liberum arbitrium, ſecundum Angel. in l.
prima. C ne ſine iuſſu Princip. lic. confiſca. Et idem dicendum
de quolibet non recognoſcente ſuperiorem, ſecundum Barto.
in l. hoſtes, ff. de cap. & poſtli. reuer. & in l. infamem, ff de publ.
iudi Panor. & alios in capit. cum Bertoldus, de re iudic. & in ca.
per venerabilem, qui filii ſint legit. Ex quibus omnibus elicitur
8 concluſio, quod iura, † quæ loquuntur in Imperatore, habent
etiam locum in Regibus, & aliis non recognoſcentibus ſupe-
riorem. Contra quam concluſionem multa dicenda ſe offe-
runt, ſed quia inſtituti mei non eſt, quę incidenter occurrunt
examinare, & ex commento commentum facere, non inſla-
bo aliter, ſed id ſolum addam, quòd illa concluſio non proce-
dit in legibus pœnalibus, & odioſis ſecundum Cyn. & Ang. in
l. quiſquis, C. ad leg. Iuli. maieſta. dicentes illam legem non pro
cedere in coniurantibus contra alium Principem inferiorem,
quamuis non recognoſcentem ſuperiorem, & pluribus ratio-
nibus comprobat Socin. conſilio. 275 columna ſecunda, & lo-
quent. libro ſecundo. Item procedit, vbi militat omnimoda ra-
tio in non recognoſcentibus ſuperiorem, quę militat in Impe-
ratore, alias ſecus: & ideo conſulut, iura dicentia barbitonſo-
rem, & coquum Imperatoris nobiles eſſe, propter radios ſui
domini, quibus illuſtrantur, l. prima C. de domeſti. & protecto.
lib. duodecimo, & l. omnium, C. de teſta. non procedere in bar
bitonſore domini Delphini, quia in eo non eſt tanta maieſtas,
& tantus ſplendor, quantus eſt in Imperatore, vt habetur in ſe
cundo Reſponſo reſpe. 25. nunc autem eſt ſub titu. de iure im-
mu. Et ex prędictis videtur, quod conſtitutio inferioris ſupe-
riorem recognoſcentis, non dicatur proprie conſtitutio. Nec
obſtare videtur text. in capitulo lex eſt conſtitutio ſcripta. &
in capitulo conſuetudo, § cum itaque. ibi, quę in ſcriptis reda-
cta eſt, conſtitutio vocatur, 1. diſtinc. & in cap. lex eſt conſtitu-
tio populi. 2. diſtinctio. & in cap. 143. diſtin. & hæc rub. quę lo-
quitur etiam de conſtitutionibus inferiorum, vt patet in capitu
lo cum omnes. & in capitulo cum M. Ferrarien. J. eo. quia in di
ctis iuribus verbum, conſtitutio, non ſtat proprie, ſed large ſe-
cundum Panor. & Moder. Sed hęc intelligentia mihi non pla-
cet per tex. in dicto capitulo, lex eſt conſtitutio, ergo proprie,
tum quia verbum, eſt, denotat proprietatem, & veram eſſen-
tiam, ſecundum Bartol. in l. maritus, § legis, ff. de adulte. Tum

quia verbum, conſtitutio, ponitur in diffinitione, cuius uerba
9 debent propriam importare eſſentiam, cum † diffinitio ſit ora
tio ſubſtantiam diffinitæ rei ſignificans, ſecundum gloſſ. in l.
omnis diffinitio, ff. de regul. iur. & Panormita. in rubri. de ſen-
ten. excommunicatio. Prætera ſi ſolius ſupremi Principis edi-
ctum eſſet proprie conſtitutio, fruſtra in ff. rubricaretur de
conſtitutionibus Principum, vt dicit Andr. Sicul. hic, nam ex
ea rubric. facile diſcerni poteſt, quòd quædam ſunt conſtitu-
tiones Principum, quæ iam aliorum inferiorum. Item, vt di-
10 cunt Modern. conſtitutio † eſt nomen generale ad omnes ius
ſcriptum, dicto §. cum itaque. & ſic tanquam genus compre-
hendit & conſtitutiones inferiorum. ergo conſtitutio inferio
ris erit proprie conſtitutio, quia poſito genere ponitur quęli-
bet eius ſpecies, l. quid earum, §. inter emptum, ff. de legat. ter-
tio, & quælibet eius ſpecies ponitur proprie, ſecundum Bal-
dum in l ſecunda, C. de iure aureo annullu. & probatur in l.
ſemper in generalibus, ff de regulis iuris. quod uerum eſt ſi ſit
tale nomen, quod poſſit ſtare vt genus, & vt ſpecies ſecun-
dum Barol in rubrica, ff. ſoluto matrimonio, columna ante-
penultima uerſicul. uel dic etiam, vt in caſu noſtro, in quo cõ
ſtitutio poteſt ſumi, vt genus pro quolibet iure ſcripto, & in
ſpecie, pro edicto ſolius ſupremi Principis, & ita tenendo non
obſtat text. in dicto capitulo, conſtitutio, quia ibi deſcribitur
conſtitutio prout ſumitur in ſpecie, & iſta arbitror veriſſima;
& ſeruire poſſunt ad ſtatuta loquentia de conſtitutionibus,
vt etiam de conſtitutionibus inferiorum ſint intelligenda.
quod credo verum in materia fauorabili, ſed odioſa vide-
tur, quod de conſtitutionibus Principum duntaxat ueniant
11 interpretanda, quia in materia odioſa verbum, † quod poteſt
ſumi vt genus & ſpecies, ſemper intelligendum eſt vt ſpecies,
ſecundum Panormita. in capitulo Rodulphus, columna pri-
ma, intra de reſcriptis, & ſolet allegari text. in l. hoc legatum,
ff. de legatis tertio, & ita in ſtatutis dicit Alexand. in rubrica, ff.
ſoluto matrimonio columna ſexta. Sed circa prædicta, aduer-
12 tendum eſt ad plura, nam ſi conſtitutio dicitur † a con, quod
eſt ſimul, & ſtatutio, quaſi commune ſtatutum, ut dicunt Pa-
normitan. & alii hic, non videtur verum, quòd conſtitutio
proprie dicatur edictum ſolius Principis, nec decreta inferio-
ris: ſed id, quod a populo, vel ab aliqua vniuerſitate, ſeu colle-
gio ſtatuitur, proprie dicatur conſtitutio, quaſi communis
ſtatutio. iſtud oſtendit etymologia, quæ nihil aliud eſt, quam
reſolutio uerbi in proprium ſignificatum, ſecundum Bal. in
capitulo primo § ſi quis de manſo in uſibus feudo. de contro
uerſia inueſtiturę, & ita dicunt Goffredus, & Imol. hic, & Ioan
nes Monachus, in rubrica eiuſdem tituli, libro ſexto, & Archi
diaconus in capitulo primo, in verbo, conſtitutionem, eodem
titulo libro ſexto, ad iſtud Panormitanus hic videtur reſpon-
dere, quòd non dicitur conſtitutio communis ſtatutio, eo re-
ſpectu, quòd a congregatione edatur, ſed ea ratione, quia de-
bet eſſe omnibus communis, & æqualis, capitulo erit autem
lex, quarta diſtinctione: alioquin ſi contra particularem perſo-
nam edatur, iniqua eſt, & ab ea poteſt appellari, l. prima, §. ſo-
lent, ff. quando appella. ſit & contra legem, vel ſtatutum, in
13 odium aliquorum particularium editum, † obſtat doli exce-
ptio. l. prima, in fin. ff. de exceptio. doli. & dixi libro primo Re-
ſponſo capitulo octauo, & capitulo vndecimo, nouiſſime au-
tem illa capitula habentur ſub titulo de legibus mu. ſeu. ſtatu.
Aduerte, quia Panormitanus in hac ſolutione videtur ſibi ali-
quantulum aduerſari: vult enim conſtitutionem ideo nomi-
nari, quia omnibus eſt communis, ergo etiam lex populi erit
proprie conſtitutio, quia & ipſa debet eſſe communis, dicto
capitulo erit autem lex. cuius contrarium dixit ſupra Panor-
mitanus, & certe ſi uera eſt hęc etymologia fateri oportet,
quòd conſtitutio principis non ſit proprie conſtitutio: niſi
ſaluando dixeris, quòd conſtitutiones Principum ſtatuuntus
cum conſilio, & deliberatione procerum ſacri palatii, & totius
cœtus patrum, & Senatorum. l. humanum, C. de legibus & iſto
reſpectu poſſent dici editæ a congregatione, ſed adhuc hæſi-
to, quia & ſi Princeps ſtatuerit cum conſilio procerum, non
tamen ipſi conſultores dicuntur ſimul ſtatuere, quia actus
non attribuitur conſultori, ſed conſulto, vt traditur per Panor
mitanum in capitulo non poteſt, columna ſin. de re iudica. &
Rot. de reſcripi. deciſione 73. & ratio eſt, quia conſultus non
tenetur, niſi velit conſilium ſequi, capitulo cum olim, de ar-
bit. & quòd actus condendi legem attribuatur ſoli Imperato-
ri, eſt text. ad literam in l finali ibi, in præſenti tempore ſoli Im-
peratori conceſſum eſt legem condere, C. de legibus. Ideo tu
conſidera ſi melius dici poſſet, quòd dicatur conſtitutio, qua-
ſi conſiderata & deliberata ſtatutio, inquit enim Marnanus,
ex re conſtituendum eſſe, ideſt conſiderandum, an is qui vul-
nerauit vt occideret, pro homicida damnandus ſit, l. pri-
ma §. diuus, ff. ad legem Cornell. de ſicar. Vel quaſi conſtans
ſtatutio, l. Iuſtitia, ff. de iuſtitia, & iure. Iuxta præmiſſa quæri-

14 tur, an Papa abſque collegio Cardinalium, & Imperator abſque
conſilio procerum, poſſint legem condere? & communiter
reſpondetur, quod Papa & Imperator, ſoli poſſunt legem con-
dere, & quæcunque ardua peragere, abſque eo quod teneantur
requirere, vel ſequi conſilium ſuorum procerum & Cardina-
lium, quibus & rationibus comprobatur. Primo text. in l. hu-
manum, C. de legi. vbi Albe. de Roſa dicit ita eſſe tenendum,
quia iſta eſt communis opinio per illum textum ſed licet ille tex.
dicat quòd ſolus Imperator eſt legum conditor, & interpres,
non tamen ſequitur, quod non teneatur in editione earum ha-
bere conſilium ſuorum procerum, tum quia dictio ſolus,
15 † non excludit coadiutores, ſecundum gloſſ. in capitulo pleruo
que, ſecunda quæſtione ſeptima, & in capitulo ſubmittitur at-
diſt. not. glo. in capitulo primo, in glo. fin. de hæret. lib. 7. Bal. in
l. 1. in 1. o. ppo. C. de bo. poſt contra tabul. facit tex. in cap. ſi au-
tem, 15. quæſt. 7. tum quia dicitur ſolus facere, qui aliorum con
ſilio facit, vt ſupra dix. Secundo per tex. in capitulo cuncta per
mundum, vbi ſine vlla ſino. 9. quæſt. 3. ſed ille tex. loquitur
de apoſtolica ſede, quæ ſine vlla ſinodo poteſt damnare & ſol
uere. intelligo autem apoſtolicam ſedem conſiſtere in Papa &
Cardinalibus, vt not. Ioan. And. in capitulo ſi Abbatē, de elec.
lib. ſexto, & in capitulo a nobis, de priuileg. eod. lib. Tertio
allegat tex. in clemen. 1. ad ſi ibi, plena & libera diſpoſitio, ex
ſuę poteſtatis plenitudine pertinere dignoſcitur, vt ibi penden
te iuncta glo. vulgata in clemen. dudum, in verbo, libere, de
ſepul. ſed hic tex. non loquitur in arduis, ſed in collationibus
beneficiorum, quæ reſpectu eorum, quibus conferuntur, dici-
tur gratiæ, capitulo relatum, de præben. & ſunt pertinentis poſi-
tur, vt late per Felyn. in capitulo quæ in eccleſiarum, conſ. en. Item
ibi non dicitur, quod Papa habeat liberam poteſtatem in benefi-
ciatus ſimpliciter, & ſecundum poteſtatem ordinariam, ſed
ex plenitudine poteſtatis, & ſic ſecundum extraordinariam fa-
16 cultatem, qua non debet † Papa vti, niſi ad remouenda ſcanda-
la; nec legitur, quod populus Romanus vnquam vſus fuerit
plenitudine poteſtatis, teſte Bald. in titulo de pace Conſtan. in
verſiculo libellarie. & in l. 2. circa medium. C. de commu. re-
rum alienat. Curt. conſilio 20. columna 2. & in l. quanquam, C.
de teſtamen. mil. Quarto adducitur perſuaſio ratio; eccleſia
militans exemplata eſt ad inſtar triumphantis, ſecundum glo.
in clemen. ad noſtram, in verbo, eccleſiæ, de hęret. ſed in triū-
phantibus eſt vnicus Deus, cui omnia parent, ergo etiam in mili
tanti debet eſſe vnus princeps, qui omnia poſſit: ſed Deus non
eget conſilio: quo tamen eget papa. Item hęc conſequentia
omnem Cęſari adimit poteſtatem, quam illi Chriſtus permi-
ſit. Quinto allegat tex. in capitulo fundamenta, §. decet, de ele-
ctio. libro ſexto, ſed facilis eſt reſponſio, ſi exponitur, decet,
id eſt oportet, vt exponitur per gloſſ. in l. in § decet, C. de poſt-
limi. reuer. quod enim decet papam, eum facere oportet: quia
lex honeſtatis non minus debet obligare papam, quàm lex
præcepti, ut dicit Bart. in l. im. perium. columna ſecunda, ff. de
17 iuriſdictio. omn. iud. c. ubi inquit, quod duplex eſt † neceſſi-
tas. Quędam, quæ precisè imperat, & hac neceſſitantur ſubditi
a ſuperioribus. Quędam eſt neceſſitas honeſtatis, & hac neceſ-
ſitatur princeps, l. digna vox, C. de legi. licèt enim non ſit, qui
audeat dicere principi, cur ita facit? vt dicit Bald. in prælud. in
feudorum, tamen Deo ſubiicitur, qui omnibus honeſta ſer-
uanda præcipit. & ſi papa vult in terris gerere vices Chriſti,
vere & non nudo nomine, debet ſequi veſtigia Domini, quia
lege honeſtatis non aberrauit, nec aberrare potuit, cum om-
ne inhoneſtum, ſit Deo impoſſibile, ut not. in capitulo primo,
in princip. per gloſſ. ſupra de ſum. ma Trinita. & fide catholic. &
debet princeps animaduertere eo minus ſibi eſſe licentię, quo
plus poteſtatis habet, teſte Bald. conſilio incipien. Præmitten
dum eſt, & Socyn. conſilio 20 columna ſimiliter conſilio Curt.
& ſi pertinentius inſtetur, dicendo quod huiuſmodi expoſitio vio-
lat literam. Dicam, quod ille tex. non loquitur in arduis, ſi lo-
quatur de concedentia, & honeſtate non obligatoria, nec ob-
ſtat vniuerſalis dictio, quibuſcunque, quia non eſt abſonum re-
ſtringere propoſitionem vniuerſalem ad ea, quæ ardua non
ſunt, ut docet Bar. in l. prima § nunciatio, ff. de noui oper. nun
cia. Sexto ponderatur text. in l. humanum, C. de legib. ſi hu-
manitatis eſt, ergo non neceſſitatis, l. ambiguitatem, C. de vſu-
fru. l. humanitatis, C. de exc. uſatione tutorum, l. humanitatis, C.
de im. ube. & aliis ſubſtitut. Ad iſtum textum poteſt reſpon-
deri, quod quantum ad Imperatorem, qui vult legem condere,
humanitatis eſt requirere conſilium tot virorum, qui ibi nume
rantur, videlicet procerum, Senatorum, & iudicum, quia om-
nes non fuerunt ſibi dati coadiutores Imperii: ſed requirere
conſilia eorum, qui dati ſunt coadiutores imperii, vel Apoſto
latus, ut ſunt Cardinales per capitul. venerabilem, qui filii
ſint legiti. eſt neceſſitatis, non humanitatis, alioquin fruſtra
conſtituti eſſent a Deo coadiutores, vt ſupra dicetur, uel poteſt
reſponderi, vt reſponſum fuit ad text. in dicto capitulo, funda-
menta, § decet. Septimo citatur text. in capitulo primo, vige-
ſima diſtinctio. vbi dicitur, quòd Chriſtus commiſit Petro cla-
uigero iura cœleſtis & terreni imperij. Quidam dicunt, quod
hic tex. palea eſt, & verum dicunt quia eſt Gratiani, qui gra-
tiam Pontificis aucupabatur, vel aliter reſpondetur, quòd Chri
ſtus commiſit iura Petro ſeruanda, non violanda, violantur au
tem, ſi coadiutorum conſilium in arduis non requiratur, dicto
capitulo per venerabilem, & infra probabitur, vel aliter reſpon
detur, quòd ſoli Petro non fuerunt commiſſa iura cęleſtis, &
terreni imperii, ſed omnibus Apoſtolis, quibus dixit, Quęcun-
que ligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlis, Matthei
18 & quibus dixit, Accipite ſpiritum ſanctum, quorum remi-
ſeritis peccata, erunt eis remiſſa, Io. 20 quibus mandauit, Ite
& prædicate Euāgelium omni creaturæ, Matth. vlt. dixit autem,
quod Petro, in perſona omnium dixit, capitulo quodcun-
que ligaueris. vigeſimoquarto, quæſtione prima. Imo ſi verū
agnoſcere velimus, fateri cogemur, Petro non fuiſſe commiſ-
ſa iura terreni imperii, quia Chriſtus dixit, Regnum meum nō
eſt de hoc mundo; & quia iuſſit Petro, vt gladium poneret in
vagina. Et ex iſtis patet reſponſio ad aliud argumentum, dum
dicitur, quod Petrus eſt Cęphas & caput Apoſtolorum: quia
illud non negatur, ſed dicitur, quod non ſequitur conſequen-
tia, ergo ſolus poteſt ardua tractare, vt infra patebit. Imo ſequi
videtur contraria conſequentia, quia caput a membris ſepara-
ri non debet, alioquin neceſſe eſt corporis diuiſionem fieri,
capitulo ſunt plurimi, §. verum. & capitulo in merito, 6. quæſtio.
1. & cap. non decet, 11. diſtinctio. Ex iſtis etiam patet reſponſio
ad plura alia iura, quæ ſoli Papę ſupremam attribuunt poteſta
tem, tum quia ei ſoli data non fuit, ſed omnibus Apoſtolis; tū
quia in arduis cōſtituti fuerunt Cardinales & Epiſcopi coadiu-
tores officii d. cap. per venerabilem. tum quia talia iura edita
fuerunt ab ipſis Pontificibus, quibus credendum non eſt in ea
parte, qua ſibi iuriſdictionem, & authoritate attribuunt, niſi
quatenus Euangelica lege comm poteſtas iuſtificatur, l. ea ſen-
tentia, vbi Bar. ff. de teſtamen. tut. verum §. ſi ita, ff. de falſis &
copioſe per Felyn. poſt Panormit. in d. c. ei. & alios, in cap. quo
niam contra falſam, ext. 20. de probat. Decius conſi. 159 colum.
4. Nec refert, quod plures numero tenent ſupremam poteſtate Papę,
quia adulatores fuerunt, vt plerique autumant. & de communi ao
thoritatibus non eſt curandum, quia non ex multitudine au-
thorum, ſed ex ratione ius conſtituendum eſt, l. 1. § ſed neque,
C. de vete. iure enucle. & inquit Dominus, in iudicio nō acquieſ
cas ſententię plurimorum, vt a veritate devies, Exodi 23 Octa-
uo Barba. in tracta. de pręſt. Car. 1 quæſtio. 2. ponderat text. in
capitulo, Epiſcopo, nona quæſtione tertia, vbi dicitur, ſola Ro
mana eccleſia tua authoritate valet iudicare de omnibus, de ea
vero nulli iudicare permittitur. Sed hic etiam text. probat op-
poſitum, quia Cardinales conſtituunt Romanam eccleſiam,
vt oſtendunt Panormit. & Felyn. poſt Ioan. Andr. in c. ego N.
de iureiu. Imo ſi verum agnoſcere velimus, Romana eccleſia
18 † conſtituitur ex omnibus Chriſti fidelibus: quia vnica eſt eccle
ſia Chriſti ſuper petram, id eſt ſuper fidem fundata. Nec obſta-
cit, quia Papa eſt Vicarius Chriſti in terris, c. quanto de tranſla.
Epiſco. & cap. quos Deus, 33. quæſtio. 2. ergo ſicut Chriſtus nō
requirebat conſilium ab Apoſtolis, non etiam debet eius Vi-
carius arctari ad requirendum, ad illud reſponderi poteſt dupli
citer. primo quod Chriſtus non agebat conſilio ſuorum Apo-
ſtolorum, ſicut Papa eget conſilio Cardinalium. Secundo re-
ſpondetur, quod ardua non tranſeunt in Vicarium, nec ſucceſ-
ſorem in dignitate, niſi ſpecialiter concedatur, ſecundum Bald.
& Felyn. in capitulo fina. §. 1. de officio delega. & quod non trā-
ſeant in Vicarium, probatur in capitu. 2. & 3. de offic. Vica. lib.
6. Non legitur autem talis poteſtas data ſpecialiter Papę, imo ſi-
bi eſt interdicta, vt infra probabitur, ergo &c. plura alia addu-
cuntur pro hac ſententia, ſed quia leuia ſunt, & ex præmiſſis
diſſolui poſſunt, non curo aliter ſuper eis inſiſtere. ¶ Pro con-
traria ſententia, quod Papa nequeat ardua negotia expedire ſine
conſilio Cardinalium, & diuinis & humanis iuribus probatur.
Primo legitur Deuteronomii ſecundo, ſi aliquid difficile, &
ambiguum emerſerit, venies ad Sacerdotes Leuitici generis,
& ad iudicem, qui fuerit illo tempore, qui iudicabunt tibi iudi
cii veritatem, quorum ſacerdotum Leuitici generis loco ſuc-
ceſſerunt Cardinales, cap. per venerabilem, §. rationibus, qui fi-
lii ſint legitimi. Secundo probatur ad Galathas capitulo ſecun-
do, vbi Paulus, cui euangelizandi munus a Deo commiſſum
fuerat, oraculo diuino tactus contulit ſuum Euangelium cum
Bernaba, & Tito coapoſtolis & comitibus, quos ſolos habe-
bat in Hieroſolymis. Tertio probatur Lucę vigeſimoſecundo.
vbi suborta inter Apoſtolos contentione de primatu, reſpon-
dit Dominus, ego in medio veſtrum ſum, ſicut qui miniſtrat:
vt doceret eum, qui primatū ambit, debere miniſtrare iura, &
cætera ardua in medio Apoſtolorum, id eſt Cardinaliū & Epi-
ſcoporum ſedens, & non clanculum, & ſeorſum ab his, & hoc
conſilio

conſilii illorum. Quarto poteſtas ſoluendi & ligandi fuit omnibus Apoſtolis conceſſa, vt oſtenſum fuit ſupra. firmant Panorm. & al. communiter, in cap. translato, infra eodem & probatur in capitu. loquitur dominus ad Petrum, 24. quæſt. prima, vbi Cyprianus papa inquit. Licet exordium catholicæ fidei ab vnitate proficiſcatur, ſcilicet a Petro, tamen cæteri Apoſtoli idem ſunt quod Petrus, pari conſortio præditi & honoris, & poteſtatis. ad idem tex. apertus in capitulo noua, de pœniten. & remiſſio. Et licet Petrus fuerit conſtitutus Apoſtolorum caput, non tamen ſequitur, quod ſolus poſſit ardua tractare ſine conſilio fratrum, quibus communiter fuerunt traditę claues, & data legis condendę poteſtas. Imo ex hoc quod Petrus fuerit conſtitutus primus & caput aliorum, non ſequitur, quod prælatus non poſſit legem promulgare, nec quicquam arduum peragere ſine conſenſu collegii Cardinalium, capitu. quanto, capitu. nouit, de his, quæ fiunt a prę la. ſine conſen. capitu. & traditur per Innocen. in capitu. quod in dubiis, de renuncia. & in capitu. ad aures, de tempo. ordin. & per Abbat. in elemen. 2. de rebus eccle. non alienan. & Lapum allegat. xlix. licet materia. & per Panormit. & Felyn poſt Innocen. in capitu. cauſam quæ, colum. 2. de iudic. & per Felyn in ca. fin. § 1 colum. penul. de officio delegato. Nec dicatur, ura, quę dicunt prælatum non poſſe ardua tractare, ſine conſenſu capituli, loquitur in prælato inferiori: unde non deberet extendi ad papam uel Imperatorem, qui ſunt legibus ſoluti, l. princeps, ff. de legibus quia reſpondetur, quod dicentes papam poſſe ardua peragere ſine conſenſu & conſilio Cardinalium, quia eſt ſolutus legibus, pręſupponunt papam ideo poſſe, quia poteſt iura peruertere, non autem poſſe, quia reperiatur a Deo ſibi data huiuſmodi poteſtas. quod ultimum probandum eſt, quia de poteſtate principaliter quæritur. uidetur autem ex præmiſſis probari, quod Petro ſoli non fuerit data poteſtas, ſed omnibus ſimul. quo ſtante, aut uolumus dicere datum fuiſſe omnibus collegialiter, & tunc neceſſe eſt iuriſdictionem eſſe apud collegium, & ſic apud omnes ut uniuerſos, & non penes ſingulos, capitu irrefragabili, §. exceſſus, & quod ibi not. de offic. ordin. firmat Panormit. in capitu. prudentiam, in princip. colum. 2. de offic. delegat. & iſtud fateri uidentur hi, qui dicunt Petrum eſſe caput collegii Apoſtolorum. Caput enim corpus præſupponit, capitulo cum non liceat, de præſcript. & ad eſſentiam cuiuslibet perfecti colle-

29 gii † requiritur unum caput, ſecundum Innocen. in capitu. dilecta, de exceſ. præla. & iſtud eſt, quod docebat Paulus Apoſtolus ad Epheſios, iiii. capitulo unum corpus, unus ſpiritus, una [illegible] uocationis noſtrę, vnum baptiſma, vnus dominus, vn[illegible]es, vnus Deus. quam vnitatem tenere & vindicare [illegible]eor. maxime hi, qui in eccleſia Dei præſunt, capitulo. loq[illegible]r, xxiiii. quæſtion. 1. Aut volumus dicere iuriſdictionem [illegible] poteſtatem datam fuiſſe omnibus, vt ſingulis; & tunc nec[illegible]eſt alterum de duobus fateri: aut quod ſit data omnibus ſimul, aut cuilibet in ſolidum. primo caſu conſtat vnum non poſſe iuriſdictionem exercere ſine aliis, l. ſiua. C. de autho. præſtan. l. ſi vni, ff. de re iudicat. & d. capitulo. prudentiam & capitu. cauſam, de officio delegat. Secundo caſu quilibet poteſt eandem iuriſdictionem exercere, cum eam quilibet habeat inſolidum, l. 1. ff. de offic. Conſu. capitulo cum ab eccleſiarum prælatis, & capitu. duo, de offic. ordina. & ſic quilibet Epiſcopus hoc attento haberet eandem poteſtatem, quã habet papa, quia epiſcopi hodie repræſentant Apoſtolos, & eorum loco ſucceſſerunt, capitul. in nouo, xxi. diſtinct. capitul. quorum, lxviii. diſtinct. capitu. porro, lxvi diſtinct. capito. uidentes, 2. quæſtion. & conſequenter quilibet poſſet ardua tractare ſolus, ſicut prætenditur papam poſſe. Sed iſtud vltimum negabunt, qui partes Pontificis tuentur, ergo cogentur fateri alteram, quod poteſtas ſit omnibus ſimul data, ergo vnus ſine alio non poterit ardua tractare. Quinto pro hac parte facit text. ad literam in capitu. Anaſtaſius, xix. diſtinc. ubi Anaſtaſius papa nutu diuino percuſſus eſt, quia ſine conſilio Epiſcoporum & presbyterorum Achatium hæreticum communicauit eccleſiæ. Et ſi tu dixeris, vt dicunt gloſſ. & alii, quod ille text. loquitur in concernentibus fidem; in quibus eſt ſpeciale, quod papa non poſſit aliquid ſtatuere ſine conſenſu uniuerſalis Concilii, tunc vellem duo a te ſcire. Primum, utrum Petro data fuerit alia poteſtas, quæ extra fidem ſit, & quæ ad fidem non pertineat. mihi enim uidetur, quod Dominus Ieſus Chriſtus dum dixit, Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ędificabo Eccleſiam meam, loquatur de Eccleſia ſua, id eſt de fide, quam ſuper petram, id eſt firmitatem ædificare uoluit, capitulo. fidelior. 50. diſtinctione, & hac de re rogauit Patrem, vt non deficeret fides Petri, capitulo primo, §. primo, xxi. diſtinctione, nam de temporalibus, quę fidem non concernunt, nulla reperitur Petro conceſſa poteſtas, vt ſupra dixi: vnde Papa qui vices domini noſtri Ieſu Chriſti gerit in terris, eam non debet ſibi arrogare poteſtatem, quam Dominus noſter reſpuit, dum dixit, Regnum meum non eſt de hoc mundo. ex quo conſtat Petro & eius ſucceſſoribus ſolam animarum curam fuiſſe decretam. Et ideo ei dixit, paſce oues meas, verbo fidei & doctrinæ. ſi ergo nulla alia fuit ſibi cura demandata, quam animarum ſalus, quæ in ſola fide conſiſtit, capitulo primo. ſupra titulo primo. Et in his, quę fidem concernunt, nihil poteſt ſine conſenſu coepiſcoporum, conſequitur vt nihil arduum poſſit ſolus attentare. Secundum, quod vellem ſcire. eſt: quæ nam fuerit ratio ſpecialitatis, quare in concernentibus fidem Papa nihil poſſit ſine concilio. Si reſponderis ita ſtatutum, quia Papa ſolus poteſt errare, prout errauit Anaſtaſius: reſpondebo etiam Papam errare poſſe in reliquis, quæ fidem, non concernunt, vnde nec in reliquis quicquam poterit ſine Concilio, in quo nullus fuit error inuentus, cap. arrecta, vigeſimaquarta quæſtione prima. conſtat enim Petrum etiam quandoque lapſum, & a Paulo correctum emendatumque fuiſſe. Si autem reſponderis ita ſtatutum, quia de arduo agitur negotio, vt plerique dixerunt. Ergo eadem ratione ita ſtatuendum in aliis arduis, quę fidem non con-

30 cernunt: nam etiam in iuribus limitatoriis † ea identitate rationis idem ius ſtatuitur. l. filium habeo, ff. ad Macedonianum l. libertum. §. Senatuſconſultum. ff. de ritu nuptiar. nota. Bartol. in l. ſi conſtante, in nona quæſtione. prima parti. ff. ſoluto matrimonio. & Iaſon in authent. quas actiones. C. de ſacroſanctis eccleſiis. Plura etiam iura tam ciuilia, quam canonica, adduci poſſent pro hac parte; ſed quia faciunt in argumentum, non curo de talibus a longe facientibus implere folia, maxime quia Mod. hic. & Barb. in tractatu de præſtantia, Cardina. nonnulla ex ipſis citarunt, & hanc ſententiam contra Papam & Imperatorem tenent Monach. & alii plures relati hic per ſcriben. & idem tenuit Bald. in l. cum multa, C. de bonis, quę liber. Bald. & Iaſ. in l. placet, per illum tex. C. de ſacroſanct. eccleſiis. & per tex. in l. quarta. C. de diuer. reſcriptis. Andr. Siculus in dicto tractatu de poſtulandis. Cardin. quæſtione 2. & Fel. ſibi contrarius in dicto capitulo fina. § primo. infra de offi. delegat. Et re vera horum ſententia potior videtur; tamen pro concordia conſideratur ſic poſſe diſtingui. Aut quæritur de poteſtate circa ea, quę iam ſtatuta ſunt & determinata. Aut de poteſtate circa ſtatuenda de nouo. Primo caſu papa, & Imperator ſine dubio poſſunt ſoli, etiam quod de re ardua agatur, inſequendo ſtatuta patrum & traditiones, quicquid volunt diſponere, & ita procedit communis opinio. Secondo caſu, aut agitur de aliquo ordine ſtatuẽdo, quod conſiſtit in iure poſitiuo, & tunc papa & Imperator potuerunt ſoli ſtatuere abſque conſenſu, vel conſilio alicuius, quia in iſtis papa eſt ſuper concilium, capitu. ſignificaſti, de electio. & quia his, quę ſunt poſitiui iuris, ſufficit pro ratione voluntas, vt nota. per gloſ. in lege prima, § poſtremam, ff. de poſtula. & per Felyn. in capitulo, ſi quando, vbi dixi, infra de reſcriptis, & in iſtis etiam poteſt procedere ſententia communis. Aut agitur de aliquo arduo, quod conſiſtit in iure diuino, aut naturali, vel quaſi, & tunc neque papa ſine Cardinalibus, neque Imperator ſine Senatoribus poterit quicquam decernere, & ita procedat contraria opinio. Et ſi de concernentibus fidem agatur, cum concilio vniuerſali res hęc determinanda erit, dicto capitulo, Anaſtaſius, & in capitulo, ſicut decimaquinta diſtinctione, & traditur per Panormitanum in diſputatione

31 exordiente, Epiſcopus, &c. Sed an in iſtis † caſibus, in quibus papa & Imperator nequeunt ſtatuere de nouo abſque concilio procerum, teneantur ſequi conſilium illorum? Videretur quod non, quia obligatus facere actum cum alterius conſilio non tenetur illud ſequi, l. Titium, in principio. ff. de adminiſtratione tutorum capitulo primo, de capel. monaco. capitulo cum olim, infra de arbit. In contrarium facit text. in capitulo venerabili, infra de officio delegat. vbi dicitur, quod is cui datus fuit alius coadiutor in officio, cum clauſula, quod ſine illius conſilio nihil agi poſſit, tenetur requirere & ſequi conſilium. & per illum textum dicit Panormitan. in dicto capitulo venerabili quod ſi is, qui habet conſulere, ſit particeps officii, tunc eius conſilium ſapit conſenſum. Sed Cardinales ſunt dati in officio coadiutores Pontificis, dicto capitulo per venerabilem, §. rationibus, & eis ac omnibus Epiſcopis ſimilis fuit data poteſtas, vt ſupra probatum fuit. Ergo papa tenebitur ſequi eorum conſilium. Conſidera ſi dici poſſit: aut res, de qua agitur, eſt multum ardua, & maxime momenti, vt ſi agatur de vniuerſali ſtatu eccleſiæ, & tunc Papa debet ſequi eorum conſilium.

Aut res, de qua agitur, eſt ardua, ſed non multum, & tunc conſilium ſequi non arctatur. Ita diſtinguit Fe-

ly in Epiſcopo, an teneatur facere cum conſilio, vel cum c[illegible] te-
nſu capituli.in ca[illegible] cauſam, colum ſecunda de iud. pro qua
diſtinctione bene facit tex.in cap. ſi pro debilitate, J. de officio
delega. Et ex his vi[illegible]er abſoluta remanet hęc terminalis quę-
ſtio, quid ſit conſti[illegible]tio, & vnde dicatur, & in quo differat a
lege. Nunc pro ma[illegible] terminorum cognitione ſupereſt, vt
inquiramus in quo differat conſtitutio a canone, a decreto,
a decretali, a ſanctione pragmatica, annotatione, interdicto,
mandato, dogmate, & ſimilibus. Glo. 3. diſtin. in ſumma,
& Hoſtien. hoc eod. titu. in ſumma. Iom. Andr. Baſig. & De-
22 cius in 2. lectura, qui reſpondent, quod conſtitutio differt † a
præmiſſis omnibus, ſicut differt genus a ſpecie. Dicunt enim,
quod canon dicitur conſtitutio edita in Concilio generali, vt
probatur in ſumma, & capitu. Nicena, 31. diſtinct. & Grecè
23 dicitur, † canon, Latine regula, capitu canon, 3. diſtinct. & hac
ratione id, quod præſtatur annu quolibet ab emphyteuta, di-
citur canon emphyteuticus, quia regulariter ſua die præſta-
tur, authen. qui rem, C. de ſacroſanct. eccleſ. & quæ annua-
tim præſtantur, canonicę penſiones nominantur, l. præter,
C. de iuris aduoca. lib. 12. Hinc largitio, ſiue tributum, quod
ex more ſoluitur Principi, canon appellatur. C. de canon. lar-
gi. in rubro & nigro, lib. x. hinc canon veſtium, qui militi-
bus ex more traduntur, l. 1. C. de mili. veſt. lib. 12. hinc canon
annonæ, quæ militibus præſtari ſolet, l. 2. C. de appell. i. præ-
24 fect. ann. lib. 12. hinc dicitur † canonicatus, qui regulares exi-
git præſtationes, §. hoc quoque obſeruari in Authent. c. de
colla. hinc canonica portio, quam parochiani debent de relictis
alteri eccleſiæ [illegible] occaſione ſepulturæ, capitu. de his, infra de ſe-
pultu. hinc quarta canonica, quæ Epiſcopo præſtatur a paro-
chiano ſacerdote de oblatione, & decimis parochialibus, 2.
quæſt. 1. capitulo de [illegible] & 13 quæſtio. 2. vobis. de quo pleniſſi-
me per Pet. de Vbal. in tractatu de canon. Epiſcop. & parochia.
hinc canonica inſtitutio, quę ſecundum regulas iuris facta fuit,
capitulo primo, de regu. iur. in ſexto. hinc canonica electio, &
canonica præſcriptio. capitu. cum olim, de dolo & contumacia
capitu. cum olim, de præſcrip. Et poteſt inſtitutio, vel electio tri-
25 pliciter appellari † canonica largè, & ſtrictè, & [illegible] ſtrictè, vt
declarat Archidia. in capitulo nullus o[illegible] & Geminus con-
26 ſilio 88 Innocentius Papa, hic dicitur † canonicus, quaſi cano-
nice inſtitutus, & ſecundum hunc ſenſum quilibet beneficia-
tus poſſet dici canonicus, quod admittit Io. Andr. ſi large lo-
quamur. Ita Ioan. And in cap. 1. de electio lib. ſexto. & Panor.
in capitulo cauſam quæ, colum. 2. de iudic. & in [illegible] de vita &
honeſtate clericorum, ſed propriè non dicuntur canonici, niſi
ſint collegiati in aliqua eccleſia, quia ſub certa viuendi regula
recipiuntur, & ſic dicuntur canonici a canone, id eſt regula, di-
cto capitulo canon, ſecundum Panorm. in dicto capitulo cau-
ſam quæ. Sed certe etiam ſecundum hunc ſenſum monachi, &
fratres de obſeruantia dicerentur canonici, vnde neceſſe eſt di-
cere, quod canonici teneantur magis ad ſeruandos canones,
quàm cæteri, & hac reſpectu dicuntur propriè canonici, ſecun-
dum Card. in capitu. fin. de cleri. non reſid. Et hoc ſtante, quod
canon dicatur conſtitutio edita in Concilio generali, ſequitur,
quod conſtitutiones ſynodales, ſeu prouinciales, non recte di-
cantur canones, quod firmat Bald. in capitulo primo, tolta eo.
& Card. in clemen. 1. in princip. quæſtio. 26. de priuileg. per il-
lum text. vbi ſecundum eum fit differentia inter excommuni-
catos a canone, & excommunicatos per ſtatuta ſinodalia, vel
prouincialia. Sed in contrarium facit, quia canon dicitur regu-
la, quę homines regulat ad beate beneq; viuendum, cap. regu-
la, 3 diſt. Sed conſtitutiones prouinciales, & ſinodales etiam di-
rigunt ſubditos ad beate beneq; viuendum, ergo &c. Item in
contrarium facit text. in d. cap. regula, §. porro. vbi dicitur, por-
ro canonum alij ſunt decreta Pontificum, alij ſunt ſtatuta Con-
ciliorum. Conciliorum vero alia ſunt vniuerſalia, alia ſunt pro-
uincialia [illegible] pondera, quod etiam prouincialia ſtatuta ſunt cano-
nes. Item pondera, quod omnia Pontificum decreta ſunt ca-
nones, ergo propriè: quia dictio, ſunt, denotat eſſentiam, &
proprietatem, ſecundum glo. in l. mercis appellatione, ff. de ver-
bo. ſignifi. & Barto. in l. ſi maritus, §. legis Iuliæ, ff. de adulte. Ter-
tio facit tex. in cap. de libellis, in fin. 20. diſt. ibi, ſanctorum patrum
ſtatuta, quæ apud nos canonum nomine intitulantur. Quarto
facit tex. in cap. 1. J. eo. vbi probatur, quod omnis conſtitutio dici-
tur canon, dum dicitur, canonum ſtatuta cuſtodiantur ab om-
nibus, & ita tenet Cald. conſi. 9. ſub rubr. de reg. vbi conſuluit,
quod Abbas, qui habet poteſtatem diſpenſandi cum monachis ſu-
per irregularitate impoſita a canone, poteſt diſpenſare ſuper
irregularitate impoſita ex conſtitutione ordinis, quia etiam
conſtitutio ordinis dicitur canon. & idem tenet Calde. conſil.
16. ſub iſta rubr. de conſtitut. vbi dicit, quod habens poteſtatem
diſpenſandi cum celebrante poſt excommunicationem latam
a canone, etiam poteſt diſpenſare cum celebrante excommu-
nicato a conſtitutione capituli. Quid tenendum? Felyn. & alij
Modernio. in dicto capitulo primo, dicunt quod canon pro-
priè, & ſtrictè capitur pro conſtitutione edita in concilio vni-
uerſali, largè autem pro omni conſtitutione eccleſiaſtica, d. ca-
pitulo primo. Et ideo dicunt, quod in materia fauorabili, &
27 extenſibili, appellatione † canonis, comprehenditur etiam ſi-
nodalis conſtitutio, & ita loquitur Calde. in dicto conſil. vbi
loquitur in facultate diſpenſandi, quæ eſt fauorabilis & exten-
denda, ſecundum Ioan. And. & alios, maxime Felyn. in cap. fin.
de ſimo. Sed iſta ſua diſtinctio confunditur per iura prælega-
ta, quibus non accommodatur, quod reſponſum eſt, & con-
funditur per tex. ſuper quibus ipſe ſe fundat in dicta clem. pri-
ma de priuil. vbi in materia pœnali, appellatione canonis con-
tinetur omnis conſtitutio edita a ſummis Pontificibus etiam
alibi, quam in Concilio. Imo ſi recte aduertatur, ille tex. con-
tra eos vrget mirabiliter, quia ibi puniuntur abſoluentes abſ-
que licentia parochialis ſacerdotis excommunicatos a cano-
ne, prætorquam in caſibus a iure, vel ſententiis per ſtatuta pro-
uincialia, aut ſinodalia promulgatis. Ergo etiam hi, qui ſunt
excommunicati per ſtatuta ſin[illegible]alia, dicuntur excommunica-
ti a canone. Alioquin exceptio non eſſet de regula contra l.
nam quod liquide, §. fin. ff. de penu. lega. & not. per gloſſ. &
Bar. in l. prima ff. de regulis iuris. Ego autem teneo, quod etiam
conſtitutio ſinodalis propriè dicatur canon per prædicta. Ad
iura contraria, quæ videntur probare, quod conſtitutio edita
in Concilio propriè dicatur canon? Reſpondeo, quod non
negant alias conſtitutiones etiam poſſe dici propriè canones.
28 vnde dico, quod canon † poteſt dupliciter capi in genere, &
in ſpecie, prout etiam dupliciter ſumitur conſtitutio, vt ſupra
concluſum fuit: Si capiatur in genere, omnis conſtitutio re-
ctè dicitur canon. Si capiatur in ſpecie, de conſtitutione conci-
liari intelligitur per excellentiam. §. ſed quotiens, Inſtitut. de iu-
29 re natura. gent. & ciuil. ¶ An autem lex † ciuilis rectè canon
appelletur? Præmiſſa faciunt quod ſic, quia etiam lex ciuilis in-
ſtruit nos ad beate, beneque viuendum. In contrarium facit
tex. in capitu. filius, infra de teſta. vbi dicitur lex ſecu[illegible] et quod
propriè leges ciuiles non dicantur canones ſentit Panorm. in
dicto cap primo, in primo notab. vt firmat Dec. con[illegible] 158.
columna 2. Sed diſtinguendum eſt, an leges ſint approbatæ a
canonibus, & tunc rectè canones poſſunt appellari, quia cum
ſint approbatæ, conſtat, quod nos ducunt ad beate beneque vi-
uendum. aut non ſunt approbatę, & tunc non recte canones
nominantur. Et ita diſtinguit Panor. in d. capit. ſi neceſſe. ad fi-
30 nem. infra de don. inter virum & vxor. Decretum † autem eſt
conſtitutio papæ cum Concilio Cardinalium ad nullius conſul-
tationem edita. Decretalis vero † epiſtola dicitur conſtitutio
papę ad alicuius conſultationem promulgata. Ita gl. Hoſtien.
& alij concludunt, quod ſtare poteſt, ſi huiuſmodi nomina in-
telligantur in ſpecie. Sed in genere omnis conſtitutio recte di-
citur decretum, c. [illegible] nitatis, inf. eo. tit. c. ſi Romanorum, 9 di-
ſtin. i. l. § fin. ff quod q[illegible]que iur. & l. prima, & per totum, ff. de
decre. ab ord[illegible] & C. de decret. Decur. in rubro & nigro. nā
& iudicis ſententia etiam decretum rectè appellatur, l. nec quæ-
quam, §. vbi decretum, ff. de offic. Proconſul. & ibi Bald. & [illegible]
varias huius verbi ſignificationes referunt, & quid differat de-
cretum iudicis ab authoritate, licentia, & conſenſu, traditur per
32 glo. in cap. 1. de reb. eccl. non alienan. lib 6 Sanctio † autem di-
citur conſtitutio pœnalis, l. ſanctio legum, ff. de pœn. Inſt. tit. de
re. diui. §. ſanctę, quod gloſſ. ibi verum putat de ſtricta & pro-
pria ſignificatione. Sed large ſanctionis verbo, omnis lex Im-
perialis ſignificatur. C. de nouo C. facien. ibi, colligentes vero
in vnam ſanctionem, largiſſime totius iuris ciuilis collectio
denotatur, vt in proœ. Dige. & ibi gloſſ. idem not. & in l. 2. §.
omni, C. de vete. iur. enucl. & idem tenet glo. in clemen. ſecun-
da, in verſic. ſanctioni, de vit. & honeſta. cler. & in clement. ſę-
pe, in verbo conſtitutione, de verb. ſignificatio. Aliquando ſu-
mitur pro quacunque conſtitutione papæ, cap. ſic omnes, 19. di-
ſtin. & ibi Archid. & Card. Alex & in cap. conſuluiſti, 2 q. 5. ſan-
cire enim, Seruio auctore, eſt conſecrare ſub ſanguine hoſtiæ.
Hinc lex, quæ ſanguinis pœna arcet malos a delictis, dicitur
ſanctio, quaſi nocentium ſanguine conſecrata. ſancire etiam
eſt confirmare & roborare. hinc omnis lex aliquid firmans, po-
teſt dici ſanctio, d. cap. ſic omnes. Quæ de re etiam teſtatoris di-
ſpoſitio rectè dicitur ſanctio. l. filium, quem habentem. ibi, ſan-
33 xit teſtator, C. famil. ercisc. Pragmatica † ſanctio appellatur con-
ſtitutio Principis ſuper cauſa, in conſiſtorio Principis ventila-
ta, ſecundum gloſſ. in l. fina. C. de diuer. reſcrip. tanquam cum
cauſæ cognitione facta ſecundum gloſſ. in capitu. petiuenit, 1.
diſt. vel dicitur pragmatica, a ſcriptura, ſecundum glo. in cap. de-
centi, §. reſcripta, 35. q. 2. Gramma enim idem eſt, quod litera,
ſecundum glo. in l. moris, §. ſoles, ff. de pœn. & idem dicit glo.
in l. leges. 1. in verſ. iudicium programmate, C. de le. Sed verius
dr̃ pragmatica ſanctio, determinatio cauſæ facta a principe cū
34 conſilio pragmaticorum. Sunt autem pragmatici, † ſapientes
viri,

vir. qui partium conſenſu abſque lite cauſas dirimunt, quibus aliquando ſolet præſes officium interdicere, l. moris, §. ſolet, ff. de pœn. Et hinc dicebat Iuuenal.

Inde cadunt partes ſ fœdere Pragmaticorum.

Vnde non puto Accur. recte ſenſiſſe, dum credit eos dici pragmaticos, qui pragmaticas ſcribunt ſanctiones. Sic cum a iudicibus ordinariis diſceditur, & ad principem itur pro dir mendalite, principis determinatio dicitur pragmatica ſanctio, & ita propriè ſumitur in dicta lege fin. C. diuer. reſcript. hinc omnis lex edita a principe cum conſilio ſapientum, dici poteſt ſanctio pragmatica, l. lege pragmatica, C. de domeſ. & protec. lib. xii. Ita ſentit gloſ. in lege, iubemus, C. de ſacroſan. eccle. dicuntur enim pragmatici a praſi Græce. Latine autem terminatione.

35 Annotatio † eſt principis conſtitutio, motu proprio edita abſque conſilio ſapientum, ſecundum gloſ. in d. l. fin. C. de diuer. reſcript. & in l. non alite, C. de pala. ſacra. largiti. lib. xii. & in hoc differt a pragmatica, quæ editur de conſilio pragmaticorum. Vel annotatio dicitur, quod a principe ſtatuitur de conſilio paucorum. pragmatica de conſilio multorum, ſecundum gloſſ. in l. iubemus, C. de ſacro ſanctis eccleſiis. Vel verius pragmatica dicitur, quod Imperator cognoſcens decernit de conſilio pragmaticorum; Annotatio, quod per ſe ſolum, & ſubſcriptionem ſtatuit, dicta ab annotatione, id eſt ſubſcriptione. Hinc deſcendit Notarius a notando, id eſt ſubſcribendo. Et hæc differentia ſatis colligitur ex textu, in lege omnia. ff.

36 de conſtitu. Prin. Dogma, eſt lex † docens fidei ſcientiam, quæ eſt vera doctrina, & cæterarum ſcientiarum viaticum, capitu qui ſunt, xxvi. quæſt. i. & idem dicit gloſſ. in capitu. ſatis, xcvi. diſtin. Generaliter tamen ſignificat cuiuslibet ſectæ decreta, capitu qui de menſa. ibi, dogmata philoſophorum, xxxvii. diſtinctio. & in Authen quomodo oportet Epiſcopos. in princi. hinc dogmatiſtes, qui alicuius dogmata ſequuntur. Inquit enim Hieronymus Apoſtoli interpres magis ſui, quam dogmatiſtes. Interdictum,

37 ea lex † vocatur, quæ eſt ſimpliciter prohibitoria. Interdicere enim eſt denunciare, & prohibere, §. exhibitoria. verſicu. ſunt tamen. Inſtitut. de interdic. hinc banniti dicuntur interdicti, quia eis prohibitus eſt ad patriam regreſſus, ff. de interdic. & relega. l. relegatorum. & l. nulli, C. de ſenten. hinc prohibitus a lege de bonis ſuis diſponere, dicitur bonis interdictus, lege is, cui bonis, ff. de verborum obligatio. hinc prohibitus poſtulare, vel officium ſuum exercere, dicitur interdictus officio, l. moris, per totam illam legem, ff. de pœn. & l. fin. eodem titu. & Inſtitu. de ſuſpect. tuto. § ſi quis autem, cum ſimilibus. Hinc prohibitio de non contrahendo matrimonium dicitur interdictum, infra. de matrimonio contracto contra interdict. eccleſ. Hinc, prohibitio de non audiendo diuina, dicitur etiam interdictum eccleſiaſticum, capitu alma mater, & capitu. ſi ſententia. de ſenten. excommu. lib 6. capitu quod in te, infra. de pœn. Vſus tamen obtinuit omnia iura reſtitutoria & exhibitoria etiam interdicta appellari, quaſi inter duos dicta, § exhibitoria, Inſtit. de interdi. vbi probatur quando norma loquendi eſt penes vſum, ut inquit Horatius, & refert gloſſ. in lege, Labeo. ff. de ſupel. lega. Manda

38 tum † autem dicitur ius, quod conſiſtit in moribus, ſecundum Hoſtien. & Moder. hic. Tu dicas, quod omnia legum præcepta poſſunt dici mandata, ſed in ſpecie ea ſola mandata dicuntur, quæ iudicibus traduntur circa modum gubernandi prouinciam, ut probatur in Authent. ca. de mandat. Prin. in princip. vbi Iuſtinianus atteſtatur ſe compoſuiſſe librum mandatorum, & ita declarat gloſ. ibi in rubrica. & ideo ſi Rector prouinciæ contrahat matrimonium cum ſubdita, dicitur contraxiſſe contra mandatum principis, l. & ſi contra mandata, vbi etiam gloſſ. not. C. de nuptiis. Si vero tutor contrahat cum pupilla, dicitur contraxiſſe contra interdictum principis, C. de interdict. matrimo. in rubro, & nigro. & declarat Odofredus in lege, qui contra legum præcepta, vel contra mandata conſtitutioneſque principum, C. de inceſtis nup. vbi expreſſe probatur mandatum differre a præcepto & a conſtitutione principis. Sunt & alia iura, quæ aliis nominibus vocitantur, vt Senatus conſulta, prætorum edicta, plebiſcita, prudentum reſponſa: alia etiam variis nominibus appellantur a conditoribus eorum, ut tertia diſtinct. per totum, & Inſtit. de iure natu. per totum. Vltimo quærit Panormitanus hic, an ſcriptura ſit de

39 ſubſtantia † legis, ſeu conſtitutionis? quam quæſtionem late proſequuntur Moder. maxime Deci. Pro parte affirmatiua adducuntur plura. Primo text. in lege, humanum, verſicu. dictari, C. de legi. Decius reſpondet, quod etiam dicitur dictari, quod viua voce proſertur, l. dictantibus, C. de teſtamen. & l. prima, C. de his, qui ſibi aſcrib. in teſtamen. Quidam hanc ſolutionem non admittunt, quia ibi non ſolum dicitur legem debere dictari, ſed etiam recenſeri, & recitari, quæ verba præſupponunt neceſſariam eſſe ſcripturam, C. de emend. Iuſti. Codi. ad finem & facit text. in lege prima, C. quemadmodum teſtamen. aperian. & l. t. ff. de his, quæ pro non ſcrip. haben. Sed certe etiam dicitur recitari, & recenſeri, quod ore exprimitur, iuxta Iuuenal.

Impune ergo mihi recitauerit ille togatas?

H el g &c

Et probatur in [illegible] §. ſi q [illegible] oxa [illegible] & ibi gloſſ. in verſiculo recenſione, ad exhiben. [illegible] bitandum tamen eſt, quia illa procederent [illegible] lano, ſi ibi ſimpliciter diceretur legem debere dictari, vel recitari, vel recenſeri. Sed ibi dicitur, quod prius id, quod legem expoſuit, ab omnibus patribus examinandum eſt, & ſi placuerit omnibus, debet forma legata dictari, & denuo collectis omnibus recenſeri, & demum in ſacro conſiſtorio recitari. pondera, quod prius præſupponitur placitum omnium patrum, poſtea ea forma quæ placuit, delegatur dictanda, ab aliquo poſtea recitanda, quæ dictatæ formæ recitatio ſcripturam meo iudicio præſupponit. & bene probatur in l. ſecunda, ibi, teſtamentum dictaſſe, iuncta gloſſ. quæ exponit, id eſt ſcripſiſſe, C. de his, qui ſibi aſcrib. in teſtament. & in l. ſed [illegible] ſignati teſtamentum & recitari, ff. quemad. teſtamen. aperian. & hic fuit intellectus Barto. in dicta lege humanum, quia ſummat. lex hoc ordine fieri debet. prius examinetur, deinde determinatur, poſtea recenſetur. Ideo Decius forte ſentiens difficultatem tranſit ad alias ſolutiones. Reſpondet ergo ſecundo loco, quod illa forma non eſt neceſſaria, ſecundum Bar. ibi ſed tu aduerte [illegible] Bar. vel [illegible] variaret a ſuo ordo, de quo ibi, non [illegible] tamen Bar. vult totum oppoſitum, ſi recte intelligatur, nam Bar. [illegible] de legibus Authenticorum, & reſpondet, quod ideo in [illegible] non fuit ſeruata forma dictæ l. humanum, quia talis forma non eſt neceſſaria, ſed ad beneplacitū, & ſic Bar. loquitur de forma omiſſa in iuribus Authenticorum, non de ſcriptura, quia conſtat ſer piu æ formam in illis legibus non fuiſſe prætermiſſam. vnde aliter [illegible] tio, reſpondet Deci. quod in d. l. humanum, habetur reſpectus ad communem obſeruantiam, quæ eſt quod lex redigatur in ſcriptis, non quod ſcriptura ſit neceſſaria. Sed tu conſidera, quod hæc ſolutio non videtur recipienda, tum quia diuinat, tum quia verba illius legis repugnant. non enim dixiſſet Imperator, non aliter eſſe in poſterum legem promulgandā, ſi ad communem obſeruantiam reſpectum habuiſſet. Imo ideo ſcriben iam eſſe, & recitandam iubet legem in conſiſtorio, vt cum ſumma maturitate & deliberatione fiat, vt ſonant illa verba legis. Secundo allegatur text. in §. conſtat, Inſtitut. de iure natu. gen. & ciui. vbi dicitur ius conſtare aut ex ſcripto, aut non ſcripto. Pondera, quod conſtitutiones, & leges conſiſtunt in ſcriptura, & conſuetudo in vſu & communi obſeruatia, vt clarius probatur in §. ex non ſcripto, eodem titu. Ad idem text. in capitulo, lex eſt conſtitutio ſcripta, & ca. mos eſt longa conſuetudo moribus tantummodo tracta. i. diſtin. Ad idem clarior text. in § cum itaque, cap. conſuetudo, ead. diſtinct. Ad illa iura, & ſimilia reſpondet Deci. quod in dictis iuribus diſtinguitur ius ſcriptum ad differentiam conſuetu. quæ eſt ius non ſcriptum, non tamen ſequitur, ſecundum eum, quod ſcriptura ſit de ſubſtantia legis. Sed tu aduerte, quod ius diſtinguitur in duas ſpecies ſcriptum. ſ. & non ſcriptum. Ergo ſcriptura eſt, quæ cauſat hanc diſtinctionem, vt probatur expreſſe in §. & non ineleganter in duas ſpecies, & ca. Inſtit. de iure natu. gen. & ciui. Si autem ſcriptura eſt, quæ hanc diſtinctionem facit, ſequitur quod ſcriptura eſt de ſubſtantia iuris ſcripti. Alioquin non eſſent duæ ſpecies iuris, quia quæ differunt ſpecie differunt, ſubſtantia, vt homo, & pecus, ſecundum Porphirium. & not. per glo. in l. ſecunda, ff. ſi cer. pet. & probatur in l. tertia. § genera. ff de acqui. poſſeſ. & ibi lat. primo nota. Et ſi dixeris, vt dicit Deci. quod lex, & conſuetudo diſtinguuntur ſpecie alia ratione, quam ſcriptura: quia vna expreſſa, altera tacito conſenſu populi inducitur: Reſpond. quod expreſſus conſenſus cauſatur ex ſcriptura, tacitus cauſatur ab vſu. & ideo ſcriptura principaliter contemplatur. vnde text. in dicto §. & non ineleganter dicit ius diſtingui in duas ſpecies, propter ſcripturam, non propter tacitum & expreſſum. Et cum Legiſlator expreſſe dicat, ſcripturam cauſare has duas ſpecies, impium eſt aſſerere quod non ſit ſcriptura, ſed tacitus vel expreſſus conſenſus, qui diſtinctionem facit. Secundo reſpondet idem Deci. quod in dictis iuribus diſtinguitur ius ſcriptum a non ſcripto, ratione facilioris probationis, argum. l. contrahitur, ff. de pigno. Sed certe lex non diceretur conſtitutio ſcripta, nec diſtingueretur prout diuerſa ſpecies a conſuetudine, ſi ad faciliorem probationem requireretur ſcriptura, quia maior & facilior probatio, & minor probatio non faciunt rem differre ſpecie, lege fina. ff. de fun. inſtru. inſtrumentoque lega. Tertio reſpondet, quod differentia ſcripturæ ſit habito reſpectu ad communem contingentiam. Sed nec iſta placet, quia ipſe præſupponit, quod ſcriptura non cauſet differentiam ſpecificam, quod conſtat eſſe falſum, ut patet ex prædictis. Et quia tex. in d. §. & non ineleganter, in fin. facit differentiam non reſpectu

commu-

communis contingentiæ, videlicet quia leges ſoleant cõmuniter redigi in ſcriptis, ſed quia non aliter pro legibus habentur, nec recipiſtur, niſi ſint ſcriptæ. Plura alia iura pro hac parte citantur per Moder. hic, quibus reſpondent Mod. ſed quia ſolutiones eorum remanent euacuatæ per prædicta, circa ea
40 aliter non inſiſtam. Vltimus pro hac parte facit, quia lex † dicitur a lego, legis. Ergo ſcriptura videtur neceſſaria, alias legi non poſſet, l. 1. §. 1. ff. quemadmod. teſta. aper. Ad iſtud reſpondet domin. Anton. de Butr. quòd lex non dicitur a lego, ſed a ligo, ligas: quia omnes ligat, capit. 1. ʒ. eod. Sed tu aduerte quia non liget, niſi ſit ſcripta & publicata, cap. ii. ʒ. eo. & d. §. & non ineleganter, in fi. & in Authen. ut factæ nouæ conſtitutio princi. Ergo ad hoc, ut ſit lex, & ſic ut liget, neceſſaria eſt ſcriptura. Quidam etiam allegant pro hac parte text. in l. prima, C. de manda. Princip. arguendo de ſpecie, i. de mandato, quod eſt ſpecialis conſtitutio, ut ſupra dictum eſt, ad genus id eſt, ad om-
41 nem conſtitutionem. Sed certe argumentum † de ſpecie ad genus, non ualet quo ad poſitionem cæterarum ſpecierum, §. plebs autem, Inſtitutio de iure natu. gent. & ciui. imo, quod ponitur de una ſpecie, de aliis negatur, leg. quod Labeo, ff. de compenſ. l. maritus, C. de procurat. nam quod uni ſpeciei conuenit, non poteſt alteri conuenire: ut ratio, quæ adeo eſt hominis propria, quod non poſſit conuenire brutis. Vnde text. in d. lege. l. uolens neceſſariam eſſe ſcripturam in mandato Principis, uidetur innuere ſcripturam non fore neceſſariam in aliis conſtitutionibus, quæ ſpecie differunt a mandato. Item ille text. uidetur uelle, quòd ſcriptura ſit tantum neceſſaria ad probandum mandatum, dum dicit credendum non eſſe aſſerentibus ſe ueniſſe cum mandatis ſecretis, & ſic ſcriptura non requiritur ad eſſentiam mandati, ſed ad probationem. Hinc eſt quòd creditur Cardinalibus aſſerentibus, ſe habere mandatũ uiuæ uocis oraculo, cap. nobiliſſimus, xcvii. diſtinct. & traditur per Mod. in capitu. cum in iure peritus ʒ. de offi. delega. quibus non crederetur, ſi ſcriptura foret de ſubſtantia & eſſentia ipſius mandati. Et ſic hic tex. admodum ſtringit pro parte negatiua. Pro qua plura alia citantur iura. Et primo hic Panor. adducit tex. in cap. 1. de renun. lib. 6 Sed hic tex. parum facit, ſecundũ Decium: quia & ſi mandetur, conſtitutionem, illã redigi in corpore aliarum conſtitutionum non tamen ſequitur, ergo ante ſcripta non erat, ſed tm̃ ſequitur ꝙ ante erat extrauagans. Scdo idem Panormit. allegat tex. in § ſed quod principi, Inſtitu. de iur. natu. & in l. 1. ff. de conſtit. Princip. Sed intelligendo de uoluntate principis legitima, & ſeruata forma d. l. humanum, iſte tex. nihil faciet: & ita ad hunc tex. reſpondent And. Sicu. & Deci. hic poſt Bald. in l. de quibus, ff. de legib. Sed aduerte, quia ſententia Imperatoris uidetur ualere, etiam ꝙ non ſit de ſcripti recitatione probata, ſecundum gloſſ. in capitu. fin. de re iudic. lib. ſexto, & firmat Ang. in l. Princeps, ff. de leg. ubi allegat Innoc. in c. cauſis, de re iudi. & ſequitur Cur. qui alia adducit in conſilio. 66. column. v. intelligendo ergo illum tex. in uerſic. cognoſcens decreuit, de ſententia Imperatoris, quæ uim legis habet, l. fina. C. de legibus. conſtat legem ſola uoce Imperatoris conſtitui poſſe. Et hoc modo ille tex. probabit. Eſt uerum, quod Deci. hic ſentiens difficultatem dicit, quòd ſi ſimplex ſententia principis, abſque ſcriptura conſtituit ius inter partes, ſed non quo ad omnes, niſi redigatur in ſcriptis. Sed tamen hanc ſuam diſtinctionem non probat. Tertio Panor. adducit text. in dicto §. conſtat. Sed certe hic text. facit pro contraria parte, ut ſupra abunde dictum fuit. Quarto facit text. in capitulo primo de iureiuran. lib. vi. ibi, iura & conſuetudines, ſcripta & non ſcripta. Ergo ſunt aliqua iura, quæ non ſunt ſcripta. Sed ad aliud reſpondet gl. ibi, quod iura non ſcripta ſunt conſuetudines. Ideo gloſſ. dicit ſingula ſingulis eſſe referenda. Quinto facit text. in ca. ſi quis, 1. quæſtione vij. ibi, ſcriptam traditionem & non ſcriptam. ſed dicas, quòd quatenus loquitur de traditione non ſcripta, intelligi debet de conſuetudine, uel de traditione non redacta in corpore iuris. Sexto facit tex. in capitulo. inſtitutiones. xxv. quæſtione ij. ibi, ſiue quę ſcripto decreuimus, ſiue quę in noſtra pręſentia ſancita ſunt. Sed tu intelligas hunc tex. loqui, uel de priuilegiis, quę non requirunt ſcripturam, ſecundum gloſſ. in cle. dudum, §. nos etenim, de ſepult. uel de ſententiis latis in eius pręſentia, quę principis conſpectu ualidantur, etiam quod ſcripto prolatę non fuerint, argu. l. omnium, C. de teſtamen. & not. per gloſſ. in capitulo fi. in uerbo, illuſtriũ. de re iudic. libro. ſexto Septimo allegatur tex. in leg. 2. §. nouiſſime, ff. de orig. iur. Vbi dicitur, quod proprium ius ciuile eſt, quod ſolum in interpretatione prudentum abſque ſcripto cõſiſtit. Ad iſtum text. reſpondet Dec. quod loquitur ante data reſponſa, & ſic loquitur de iure, quod eſt in diſputatione, & ſic in fieri, non de ipſis reſponſis datis & firmatis. quę reſponſio mihi non ſapit, tum quia ex contextu clare patet, quod author loquitur de iure conſtituto non conſtituendo, tum quia non poteſt dici proprium ius ciuile eſſe, quod nondum eſt in eſſe, lege eius qui, ff. ſi cer. peta. nec enim poteſt eſſe qualitas ſine ſubiecto, l. prima. ff. de vſuſruc. vnde aliter poteſt reſponderi, quod illa verba, ſine ſcripto, debent exponi, id eſt ſine decreto principis, ut exponitur in l. prætor, §. fina. ff. de eden. quaſi dicat, reſponſa prudentum, proprie dicuntur ius ciuile, quamuis decreto principis roborata non ſint. Aliter etiam reſpondet gloſſ. ibi in verſiculo, ſine ſcripto, ſuper qua reſponſione nõ me fundo, quia facile ſubuerti poteſt. Octauo facit tex. in dicta l. ſecunda, § exactis, i. vbi dicitur, quod leges duodecim tabul. redactæ ſunt in tabulis eburneis per ſcripta, vt apertius perciperentur. Ergo requiritur ſcriptura ad maiorem notitiam, non ꝙ ſcriptura ſit de eſſentia legis. Sed tu aduerte, quod ille textus
42 probat oppoſitum, quia dicitur, quod leges † duodecim tabul. fuerunt tranſmiſſæ a Græcis ad Romanos, qui illas in tab. eburneis poſuerunt. Ergo antea erant ſcriptæ, alioquin qualiter tranſmitti potuerunt, & qualiter tranſcribi in tabulis eburneis? Sed aduerte, quia ille textus alia ratione videtur pro hac parte bene facere, quia dicitur ibi, quod populus Romanus ante legem duodecim tabula. vtebatur incerto iure, & incerta lege. Ergo lex eſt incerta, & non ſcripta: niſi forte diceris, quod lex incerta non eſt ſimpliciter lex, capitulo erit autem, quarta, diſtinctio. Nono facit, quia Dominus noſter Ieſus Chriſtus dedit nobis legem verbo, non ſcripto, Matt. quinto, Ego autem dico, diligite inimicos ueſtros, &c. nam ipſe docuit paſcendum populum verbo, dum dixit Petro, paſce oues meas, &c. Facit text. in Authenti. vt factæ nouæ. conſtitut. §. primo, ibi, Paulo antequam lex ſcripta eſt, & adhuc ignorata. Et pro hac ſententia allegantur plura iura, quæ parum faciunt, ideo ea non refero, & hanc tenent *communiter* Docto. teſtibus Panor. in capitulo primo, de poſtula. pręlato. Felyn. & Moder. hic. Quid tenendum? Bald. in dicta lege, humanum, diſtinguendo concordat hanc diſſonantem cytharam, vt non requiratur ſcriptura ad
43 eſſentiam legis, ſed bene requiratur ad obligationem: nõ enim lex ligat niſi ſit ſcripta, ſecundum eum, quem ſequuntur Felyn. & Moder. hic. Sed iſta diſtinctio non uidetur uera, tum quia non eſt ſcriptura, quæ liget, ſed ſcientia, & notitia ipſius legis, tum quia poteſt legiſlator facere quod lex liget, etiam antequã fuerit nota & publicata, ſecundum gloſſ. in clementina ſecunda, de hæreti. vnde tutius eſt tenere, quod ſcriptura non ſit neceſſaria ad eſſentiam legis, nec ad obligationem, ſed ad faciliorem probationem, iuxta l. contrahitur, ff. de pigno. niſi a principio agatur, quod redigatur in ſcriptis, iuxta legem, contractus, C. de fide inſtrumen. Sed an in dubio agi præſumatur, quod lex in ſcripturam redigatur? Ego crederem, quod ſic, per text. in Auth. ut factę nouæ conſtit. poſt earum inſinuationes valeant, in rubro, & nigro, vbi dicitur, nouas conſtitutiones ita demum valere, ſi fuerint in ſcriptis notificatæ. Ergo ſcriptura videtur de ſubſtantia; alioquin valeret lex antequam ſcripta foret, & hac ratione ius ſcriptum diſtinguitur a iure non ſcripto, & ita procedunt iura, quæ videntur exigere ſcripturam. Et hæc procedunt in legibus ſupremi principis, ſecus in legibus inferiorum, in quibus ſcriptura videtur neceſſaria abſolute, & indiſtinctè, quia inferiorum ſententia non valet, niſi prius ſcribatur, capitu. fin. de re iudica. lib. ſexto, vnde non etiam debet ualere conſtitutio, ſecundum Ioannem Andream in regula, nemo poteſt 1. de regu. iur. in ſexto Sed Andre. Sicu. hic iſtud non admittit, per text. in capitu. 1. de iureiur. lib. ſexto, ibi, ſcripta & non ſcripta, qui tex. nihil facit, ſi intelligamus illum tex. quatenus loquitur de iuribus non ſcriptis, loqui de iuribus conſuetudinariis, ut ſ. dictum fuit. Mihi etiam non placet, quia non bene arguitur de ſententia ad conſtitutionem, quantum ad terminos noſtros: nam in ſententia requiritur ſcriptura, ne ſit in poteſtate iudicis addere vel detrahere ſuæ ſententiæ; quæ ratio ceſſat in conſtitutione, quæ poteſt tolli & ampliari pro arbitrio conditoris, l. finali, C. de legi. l. eius eſt nolle, ff. de regulis iuris. & etiam hanc fallentiam damnat Rota deciſio. 246. conſtitutio, ſiue ſtatutum canonicorum. Nec dicatur, vt quidam dicunt, quod attenta ratione ꝓiudicij poſſent partes conſentire, quod iudex ſine ſcriptis poſſit
44 iudicare; quia reſpondetur, quod in † ſententia requiritur ſolennitas ſcripturæ, ad euitandas iudicum fraudes principaliter; ſolennitati autem inuentæ ad remouendas fraudes non poſſunt partes renunciare, capitulo finali, de pac. lib. ſexto, l. nemo poteſt, ff. de lega. 1. iuncta l. iubemus, C. de teſtamen. vnde non ualet pactum, quod iudex non poſſit ſyndicari, ſecundum Baldũ, in l. ſi ſeruus uetitus, ff. de lega. primo. Ange. & Imol. in l. ſi mora, ff. ſoluto matrimonio, quia dolus de futuro remitti non poteſt. l. ſi unus, § illud, ff. de pac. Et eadem ratione dico, quod non
45 ualet pactum, † quod iudex poſſit ferre ſniam abſque ſcriptura. Et ubi pactũ ualeret, tũc ſtandũ eſſet ſententiæ, non ut ſententię, ſed ut laudo, & cõuentioni, iuxta gl. in l. 2. C. commu. utriu. iu. Nec etiam dicatur, ꝙ Princeps non poſſet ferre ſniam abſque ſolennitate ſcripturæ, cum non poſſit pręiudicare iuri, tertio acquiſito, l. fina. C. ſi contra ius, uel util. publ. cuius contrarium

concl-

concluſum fuit ſupra quia reſpondetur, ꝙ in ipſa prolatione
ſententiæ non dicitur agi de præiudicio iuris acquiſiti, vt patet
de ſe. Et ibi diceretur agi de præiudicio iuris acquiſiti, cer-
te ageretur de præiudicio iuris acquiſiti facto ipſius Princi-
pis. quod conſtat Principem poſſe tollere, ut in terminis no-
ſtris firmat Bald. in fin. [illegible] penult. C. ſent. reſc. non poſſe.
Ang. in l. Anthiochenſium, ff. de pri. cred. & in l. Lucius, ff. de
euic. & late Fely. in ca. [illegible] quæ in eccleſiarum, colum. 14. & ſeq.
infra eod. Dicetur fortaſſe, ad quid prodeſt huiuſmodi diſpu-
tatio? Reſpondetur ſeruire ad plura. Primo infertur, ꝙ ſi vo-
46 lumen † ſtatutorum [illegible] ceciderit, poſſe tenor probari per
teſtes, & talis probatio habet vim legis ſecundum Bald. in l.
1. § fin. C. de cad. tollen. [illegible] Rot. deciſ. 246. ſub rubr. de conſt. de
ciſ. [illegible] in nouis. Sed aduerte, quia [illegible] non bene ſequitur. nam
idem eſſet, ſi ſcriptura eſſet de ſubſtantia legis, adhuc probata
amiſſione poſſe tenor probari per teſtes, ſecundum glo. &
Bart. in l. ſicut iniquum, C. de fi. [illegible] inſtrum. & Pan. in cap. cum
olim, 1. poſt Inn. & alios, de priuileg. ¶ Secundo infertur, quod
47 lex † obligat habentes notitiam [illegible], etiam quod nondum
ſit publicata, & in ſcriptis redacta, & ita tenet gloſſ. in cap. 2. in
ver. hactenus, de reb. eccl. non alien. lib. 6. & in cap. cum ſingula,
de præben. eod. lib. in ver. peruenerit. & facit tex. in cap. propo-
ſuiſti, 82. diſt. & in capit. 1. infra de poſtul. præla. Quod facit ad
quæſtionem, quæ his proximis diebus fuit in facto. Reueren-
dum. Legimus moderatus eſt pretium bladorum, quod ob
maximam penuriam erat nimis exceſſiuum, & in dies auge-
batur. Quidam habentes notitiam huius moderationis, ven-
diderunt eorum blada longe maiori pretio ante, quam mode-
ratio publicaretur. Fuit quæſitum, an emptori competeret
beneficium moderationis? Ego reſpondi quòd ſic per prædi-
cta, & ita decidit Bar. in l. contra, ff. de legibus, & in l. quero, ff.
de act. emp. Bald. in l. 1. C. de peri. & com. rei vend. Barba.
& Fel. in c. 1. J. eo. Pau. de Ca. [illegible] in l. 1. § ſi ff. de act. emp. Barb. con
ſil. 56. col. 2. lib. 2. & conſi. 66. col. 6. & ſeq. eo. lib. Tertio infer-
tur limitatio ad tex. in c. 1. de ſenten. excommu. lib. 6. vbi dicitur
48 quod excommunicatio non ligat, niſi ſit lata in † ſcriptis. nam
hoc verum eſt in excommunicatione lata per ſententiam iu-
dicis, non ſi per canonem, & conſtitutionem ſuperioris. ita fir-
mat Ioan. Andre. & Bald. in addit. Specu. titu. de lega. § finitur
verſicu. ſed pone legatus. Sequuntur Gem. & Peruſi. in d. cap. 1.
Fel. & Mod. hic. Quarto infertur, quod valeat gratia, & ſi ſcripta
ſignataque non ſit; quia ſicut ſcriptura non eſt de eſſentia le-
gis, ita non videtur de eſſentia gratiæ ſecundum Inno. in c. con-
ſtitutus, J. tit. 1. Rot. deciſ. xcvj. no. ꝙ reſeruationes in antiquis,
Bald. in d. l. humanum, in fi. & in l. fin. C. de commun. ſer. manu.
& in l. fin. C. ſenten. reſcin. non poſ. & probatur in capit. inſti-
tutiones. vbi gl. & Arch. 25. q. 2. & in cle. dudum. § nos etenim,
de ſepult. & idem firmat Bald. in l. ſi qua per calumniam, col.
5. C. de epiſc. & cleric. & in l. falſus, col. 8. C. de furt. in quibus lo
49 cis Bald. concludit, ꝙ Papa † ſolo verbo creat Epiſcopos & Ab-
bates. Et idem tenet Panor. in cap. in noſtra ad fin. infra titu. e.
& in cap. tua, de his quæ fi. a præla. ſine conſen. capitu. Sic etiam
Imperator, & Papa ſolo verbo creant Doctores, ſecundũ Ang.
in l. cum ſalutatus, c. de ſent. paſ. Alex. in add. in l. 1. C. de dig. lib.
50 10. hinc eſt, ꝙ mortuo Papa † ante confectas literas, non expi-
rat gratia, ſecundum Bald. in d. l. humanum, in fin. & Rota de-
ci. 882. not. ꝙ ſi gratia, in antiquis. poſt Archid. in princ. lib. 6.
in verb. per Apoſtolica. ſcripta. Et ideo ſucceſſor ſolet in for-
ma rationi congrua concedere literas facientes mentionem de
gratia prædeceſſoris, ut hic per Fely. Quod verum eſt in gratia
ſimpliciter conceſſa. Secus ſi per viam commiſſionis ſit alteri
mandatum quòd conferat, ſecundum Bald. in l. fin. col. 2. ff. de
conſti. Prin. & Oldr. conſi. 324. Factum tale eſt, col. 2. & ſequun-
tur Moder. hic. Hinc etiam ſequitur, quod beneficium vaca-
bit per mortem impetrantis, etiam ſi contingat illum mori an
te confectas literas, vt not. Arch. in cap. ſi electus, de electione li.
6. & Io. And. in procem. Sexti, & Rot. ubi ſ. Et ſi moriatur ex-
tra Romanam curiam per duas dietas, amplius beneficium non
erit reſeruandum, licet antea ex ſpeciali reſeruatione affectum
fuiſſet, ſm Rot. ibidem. Et ideo regulæ Cancellariæ, & cæteræ
conſtitutiones requirentes ſcripturam, quia exorbitant, ſunt
ſtrictiſſimè interpretandæ ſm Rot. deciſ. 332. licet Romana,
in nouis. & ita etiam notaui Reſponſorum lib. 2. cap. 11. Licet
autem ſcriptura non requiratur ad ſubſtantiam gratiæ & priui
51 legii, requiritur tamen ad probationem. nec enim † p teſtes gra
tia probari põt, ſm Bald. in d. l. humanum, & in l. idem Vlpia. in
fi. per illum tex. ff. de excuſ. tut. & in c. pᵒ ſtitutus, J. tit. 1. & Pan. in
c. qualiter, in prin. & in c. noſti, in vlt. no. de ele. Card. in pœ. Cle.
hinc eſt, ꝙ motus proprius non poteſt probari, niſi per ſcri-
pturam, ut no. in cap. ſi motu proprio, de præbend. libro 6. &
Rot. firmat deciſio. 331. nota, quod in capitul. ſi motu proprio,
in antiquis. Et probatur in extrauagan. iniunctæ, de electio. in
extrauagan. commu. Ex quo tollitur argumentum Decij di-
centis, quia non reperitur iure cautum, ꝙ hic casus exigat ſcri
pturam, ſtatutum, eſſe regulæ generali, ꝙ par virtus eſt teſtium,
& inſtrumentorum in exercendis, C. de fid. inſtr. c. cum Io. co. nullo. ſtiud
52 tñ intelligo procedere in gratia † ꝯmi, ſecus in gratia ſm iuris,
& eſt merito conceſſa, vt collatio beneficij facta benemerito
abſque diſpenſatione hæc. n. poteſt teſtib. probari, ſm Bal. in c.
2. per illum tex. de reſt. ſp. & Rot. dec. 780. dic. ꝙ collatio, in an-
tiquis. Hinc eſt, ꝙ poteſtas iudicum ordinariorum, vt ſunt Epi.
& eorum vicarij, prætores, & ſimiles, poteſt probari per teſtes
ſm Rot. dec. 57. valent acta, in nouis. & Dec. conſi. 169. col. 2. li-
cet poteſtas delegati ſit probanda per literas, l. 1. [illegible] de manda.
Prin. Hinc eſt, ꝙ Doctoratus poteſt probari teſtibus, quia non
eſt gratia ꝯmis, ſi ſit digno collatus, vt per Pan. in [illegible] in cur
ctis prin. de elect. ita dicit Bal. in proce. huius operis Item
53 iſtud intelligo, niſi agatur de probando tenore † gratiæ ſemel
[illegible], ſed caſu amiſſæ, vt ſ. dixi, & firmat Alex. conſi. 196. Vi-
ſo [illegible] lamento dic. Franciſci, l. 2. Item licet non poſſit probari
totius gratiæ & priuilegij tenor, niſi per ſcripturam, poteſt tñ
probari per teſtes plus [illegible] diſſe dictum, quã ſcriptum, & ꝯ arg. l.
quoties, in fi. & [illegible] reſponſo, ff. de hæred. inſtitue. & firmat Rot.
dec. 332. licet Rom. cuia, in nota. & hæc eſt ratio, quare priori-
tas priuilegij poteſt teſtib. probari, [illegible] gl. in c. ſi [illegible] de [illegible] præb.
li. 6. & in c. duob. in verb. appareret, de [illegible] eo. lib. ¶ Vltimo
pro ampliori declaratione huius rub. quæro, an editio conſtitutionum
54 ſit † neceſſaria. Videtur ꝙ non, nam quæ ſunt [illegible], & bo
nos, lex eſt ſuaſoria, [illegible] eos [illegible], ca. licet. [illegible] de reg. [illegible] quos
aũt. & nubiles ligat, [illegible] a peccato retrahantur per [illegible] formidi-
ne. quod non eſt bonum niſi voluntarium, c. 1. 15. q. 1. & [illegible] nõ
facit, [illegible] ex timore facit, c. qui ex timore, de reg. iu. extra. & quim-
uitus benè agit, fruſtra priuum quærit, c. quam pij, [illegible] 13.
q. 2. Secũdo, melior eſt iuſtitia animata, quam inanimata, quia
lex viua, & animata, q̃ eſt in Principe, & iudicibus, vt in Auth.
de Conſulib. §. nos vero, conſiderat varietatem temporum &
ad [illegible] ſenſum accommodat c. non dẽs, de conſan. & aff. & l. 2.
ff de ꝯſt. Prin. Conſiderat æquitatem, quæ ſcripto iuri anſeren
da eſt, l. placuit. C. de iud. Iudices in æquitatem oculis pſpiciunt,
l. ii [illegible] ſi. ff. de eo, ꝙ certo loco & cum æquitas ſeſe offert, no
eſt lex quærenda. l. 2. § item Varus, ff. de aqua pluuia arcend.
immo æquitate ſuadente poteſt iudex a qualibet iuris regula
diſcedere, ſm gl. in Auth. vt ſine proh. ma debi. in prin. in ver-
bo, exiſtimamus, per illum tex. & in l. qui res, § aream, ff. de ſo-
lutio. facit tex. in c. ſcias, 7. q. 1. traditur per Raph. & Iaſ. in l. [illegible] ſer
uum, ff. de verb. obl. Ad iudicem ergo recurrendum potius vẽ
tãquam ad iuſtum, æquum, & animatum, vt inquit philoſoph.
Ethicor. 5. ꝙ etiam probatur ab experientia, quæ eſt rerũ om-
nium magiſtra, clem. diſpendioſam, de iud. nam tempore Sa-
turni, quo omnia manu Regia gerebantur, l. 2. in prin. de ori-
gin. iur. cuncta florebant, ætas erat aurea, formoſiſſima tem-
pora, pax, quies, requies, & omne bonum. Sed iſtis & pluribus
alijs, quæ adduci poſſunt, nonobſtantibus, conſtat legis editio-
nem iuſtè & eſſe neceſſariam. Factæ ſunt autem leges, vt hu-
mana coerceatur audacia, vt tuta ſit inter improbos innocen-
tia, l. 1. ff. de iuſti. & iure. c. factæ. 4. diſt. Ex quo conſtat, ꝙ non ſo
lum propter malos, a ſcelere retrahendos, ſed etiam propter
bonos defendendos editæ fuerunt conſtitutiones. Habẽt. n. in-
ſtitutra maiorum ſuos modos, cauſas, rationes & vtilitates. hæc
.n. timentur, & mali coercentur, vt boni inter malos quietam
vitam agant, teſte diuo Hieronymo, tranſumptiue in c. nõ ſru
ſtra. 23. q. 5. & quanquam mali non mereantur, ſi pœnæ for-
midine bene agant, attamen legis vigor perutilis eſt & neceſ-
ſarius, non vt mali cogantur benefacere, ſed vt male facere pro
hibeantur, teſte Aug. tranſumptiue in c. ad fidem, ead. cauſa. &
q. proditur enim lex, vt appetitus noxius ſub iuris regula limi-
tetur, vt ſ. in proœmio, & vt rudes & ſimplices animi, ad iuſti-
tiam inſtruantur, l. tan ſi. C. de vete. iur. enucle. omnis enim ars
ſuis conſtat præceptis, l. 1. § eſt autem, ff. de iuſt. & iur. & omnis
ſcientia, teſte Apoſtolo ad Corinth. 3. vtilis eſt ad docendum,
erudiendum, arguendum, & corrigendum, & maximè iuris ſa-
pientia, quæ ſecundum Philoſoph. Ethic. 1. c. 2. docet quas ſciẽ-
tias in ciuitatib. eſſe, quales quemque diſcere, & quouſq; opor
tet inſtituere, & quæ cæteris actiuis vtitur ſcientijs, & quæ inſti
tuit, quid agere, & quibus quiſque abſtinere debeat, cuius finis
cæterarum omnium facultatum continet fines. Ad illius ergo
cognitionem diſciplina opus eſt, ex qua fiunt optimi iudiceæ
rectores, & reipublicæ miniſtri, vt dicit Impera. in proœ. Inſt.
ad fi. Nec in arbitrio cuiuslibet conſiſtit, ſcire, ꝙ æquũ ſit, quod-
que iniquum, l. 1. C. de legibus: nec vlli æquum videri debet, ꝙ a
legis tramite aberrat, quia omnis æquitas debet eſſe legib. in-
formata, ſecundum Pan. in c. ex parte 3. not. de offi. de le. Con
55 ſcientia † n. ſine ſententia inſipida eſt, & ſententia ſiue ꝯſcien
tia diabolica, teſte Bald. in l. hac lege, C. de ſent. ex breui reci. Et
ſi arbitrio iudicum cuncta non dirimentur, ꝙ hic ſtatueret, a-
lius deſtrueret, reſque ſine exitu foret pp naturalem hominum

ad

ad diſcernendum facultatem. l. item ſi vnus, §. principaliter. ff. de arbit. c. quia diuerſitatem. ȷ. de conceſſ. pb. & effrenata iudicum cupiditas omnia deuoraret, §. cogitatio, in auth. vt iudic. ſine quoquo ſuffrag. Sanctius ergo fuit certã legem dare iudicib. vt inquit philoſ. 1. Eth. & B. Tho. in 1. & 2 q. ar. 1. vbi alias rationes adducunt, quas refert Flo. in rub. ff. finium regun. Et ſi Saturni temporib. diſcordia extra mundi terminos exularet, id non erat ea eo, quod ſine certa lege viueretur, ſed quia mundus tunc incipiebat adoleſcere, & quia frigida parnos præbebat ſpelunca domos, ignemque laremq;, & pecus & dominũ cõicla deret vmbra. Nunc autem mundus decrepitus eſt, nunc aurea tecta, marmorea caſtra, mœnib. circumſeptę vrbes vix tutum domino præbẽt refugium. Ideo legum ſæueritas eſt perquam neceſſaria, cum in præcipitio ſtet omne vitium. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 Iure canonico, cauſa poterat committi vltra duas dietas extra diœceſim.
2 In reſcriptis ſufficit exprimere primam literam nominis proprij.
3 An indici ſufficiat primam literam nominum delegatorum exprimere.
4 Conſuetudine Romana curiæ, nomina reorũ poſſunt deſcribi abbreuiatẽ.
5 Ferrarienſis, & de Ferraria, idem ſunt.
6 Ferraria ciuitas, eſt de patrimonio beati Petri.
7 Dictio pro quid ſignificet.
8 Agens pro aliquo, intelligitur agere procuratorio nomine.
9 Socij dicuntur, conſortes eiuſdem litis.
10 Prælatus ſiue agat petitorio, ſiue poſſeſſorio, debet agere nomine eccleſiæ non proprio.
11 Canonici, verbum, indefinitè prolatum, idem importat quod capitulum.
12 Eo amplius, dictio eſt repetitiua.
13 Augmentatio portionis aliorum ſequitur ad diminutionem concurrentium ad partes.
14 Prouentus, & redditus idem important. & nu. ſeq.
16 Prouentum appellatione, non veniunt diſtributiones quotidianæ.
17 Canonici dicuntur vſuarij, & non vſufructuarij ſuarum præbendarum.
18 Clericus, qui conſumit fructus eccleſiæ in malos vſus, tenetur ad illorum reſtitutionem.
19 Præter a[illegible] ſtat incluſiuè.
20 Canonici reſtringendi ſunt ſi redditus eccleſiæ non ſufficiant ad ſuſtentandum.
21 Viuere congruè aliud, aliud ſine penuria.
22 Statutum capituli, priuata vtilitatis nutritiuum, quando valeat.
23 Poſtmodum dictio, denotat internallum.
24 Statuta contrauenire non dicitur, qui ex neceſſitate contrauenit.
25 Canonici dicuntur recipi, & non eligi.
26 Canonicus poteſt eſſe ſine præbenda.
27 Reus proponere dicitur, ſicut actor.
28 Confirmatio, protectio dicitur.
29 Ad inſtantiam, quid ſignificet.
30 Preces non inducunt ſimoniam.
31 Fallit in precibus carnalibus, & alia fallentia ponitur nu. 32.
33 Promotus a conferente, an teneatur dimittere beneficium.
34 Capitulum poteſt poſſidere vltra præbendas bona in communi.
35 Conſtitutio de certo numero canonicorum intelligitur, niſi in tantum redditus excreuerint, quod pluribus ſufficiant.
96 Gabella totius Comitatus, ſi certo pretio vendatur, an ſi Comitatus augeatur, debeat augeri gabella.
37 Clauſula decreti regulatur ſecundũ naturã actus ſuper quo interponitur.
38 Filio in mortuo patre, legitimam bonorum exercentium petere poſſit.
39 Clauſula ſolita apponi de ſtylo curiæ, ſi omittãtur, hñtur pro appoſitis.
40 Contractus locationis Doctorum legentium, an intelligatur quod poſſint legere per ſubſtitutum.
41 Conſuetudo, vt quis poſſit deſeruire beneficio iurato, an valeat.
42 Inſtrumentum dictatum ad dictamen ſapientis, quid ſit.
43 Notarius explicans clauſulas inſtrumento, aliter quam ſit conſuetum, poterit ſe corrigere.
44 Inſtrumenti ſubſtantia ſemper debet exprimi.
45 Reſcriptum contra ius in caſibus communiter fieri conſuetis, valet.
46 Reſcriptum contra ius in caſibus ſolitis fieri ex mera facultate facientis, valet.
47 Notarius in contractu celebrando, tenetur apponere clauſulas conſuetas.
49 Statuentes poſſunt contrauenire conſtitutioni propriæ.
50 Præbendæ debent eſſe pares.
51 Redditus ſuper abundantes, debent conuerti in præbendas nouiſſimorũ.
52 Conſortes litis, qui dicantur.
53 Conſors poteſt agere & excipere pro conſorte ſine mandato.
60 Coniunctus an agere poſſit pro coniuncto ſine mandato.
61 Canonicus non poteſt agere pro canonico ſine mandato.
64 Allegare exceptionem non ſufficit, niſi allegata probentur.
65 Exceptio non eſt admittenda turpitudinem allegando.
66 Præbenda vna an diuidi poſſit inter partes.
67 Proteſtatio an aliis nominibus nuncupetur.
68 Proteſtatio quid ſit.
69 Proteſtatio quotuplex.
70 Proteſtatio, an tollatur per contrarium factum.
71 Proteſtatio contraria conſecutiuis ad factum, valet, & actus vitiatur.
72 Proteſtatio teſtatoris, ſe non velle reuocare teſtamentum, non valet.
73 Proteſtatio contraria dependens à conſenſu duorum, non valet abſque conſenſu alterius.
74 Proteſtatio clandeſtina nil operatur.
75 Proteſtatio contraria conſequentiis ad actum, dependentibus ex diſpoſitione iuris non releuat proteſtantem. nu. 77.
76 Diſpenſare an potuit Epiſcopus, quod conſtituti in ſacris ducant vxorem.
78 Proteſtatio, qua vtuntur libellantes in fine libelli, nil operatur.
79 Proteſtatio qua vtuntur practicantes in productione teſtium vel inſtrumentorum, nil operatur.
80 Emphyteuta ſi alienet rem emphyteuticam, cum proteſtatione facta, talis proteſtatio non iuuat, nec excuſat.
81 Proteſtatio hoc pacto factã non valet, nolo bona mea gubernari per Epm.
82 Proteſtatio ingredientis religionem, non valet, ſi proteſtetur velle retinere proprium.
83 Proteſtatio contraria facto, in dependentibus a mera facultate proteſtantis valet.
84 Proteſtatio contraria facto in dependentibus a conſenſu duorum valet accedente alterius conſenſu.
85 Proteſtatio contraria facto, in dependentibus a voluntate proteſtantis, & alterius, tollitur per actum contrarium ſubſequentem.
86 Proteſtans per aliquem actum, quem faciet, non animo contrahendi matrimonium, ſi poſtea contrahat, valebit matrimonium.
87 Proteſtatio non valet contradicente domino.
88 Proteſtatio non valet, ſi quis dicat alteri, tu mentiris ſaluo honore tuo.
89 Proteſtatio, qua vtuntur opponentes exceptionem alicuius criminis, cum proteſtatione quod id non opponunt animo iniuriandi, ſed pro ſuo tuendo, eos non releuat.
91 Proteſtatio factã a puella quod nõ intẽdit renunciare hæreditati pr̃ue, valebit.
92 Proteſtans ſe metu & non ſponte actum gerere, tenetur probare metum.
93 Proteſtatio facta a filia, quæ metu reuerentiali proteſtata fuit renunciare hæreditati paternæ & maternæ, an teneatur probare metum.
94 Proteſtatio contraria pr̃ſumptioni iuris & de iure, tollit ipſam præſumptionem ſicut confeſſio.
96 Proteſtatio contraria facto multipliciter intelligibili, valet.
97 Proteſtatio reſpondentis libello animo non litem conteſtandi, impedit litis conteſtationem.
98 Proteſtatio petentis ſe mitti in poſſeſſionem auctoritate iudicis, ſaluo iure iurandi propriæ auctoritate, quid operetur.
99 Proteſtatio rei ſe opponentis, quod per actus, quos faciet in iudicio, non intendit in iudicem conſentire, quid operetur.
101 Proteſtatio pr̃cedens, an extendatur ad actũ, qui celebratur ex interuallo.
106 Proteſtatio declaratoria animi, per quam nemo grauatur, non requirit præſentiam alterius.
108 Proteſtatio declaratoria, per quam proteſtans exoneratur, & alias poſſet decipi ſeu lædi, debet fieri in præſentia illius, vel ei ſaltem intimari.
117 Proteſtatio coram quibus fieri debeat.
118 Actus veniat expediendus cum iudice, an cum parte.
119 Proteſtatio an fieri poſſit in præſentia partis.
120 Proteſtatio an ſufficiat in præſentia procuratoris.
121 Intimatio reſeruationis facta procuratori ſpeciali, ad litigandum ſuper beneficio, an faciat incidere dominum in pœnam.
123 Præſentia partis in caſib. in quib. requiritur, an & illis conſenſus requiratur.
124 Tacens, vbi agitur de præiudicio illius, an habeatur pro conſentiente.
130 Proteſtatio penſionis futuræ, an conſeruet ius domini.
136 Proteſtatio an fieri poſſit per procuratorem.
138 Proteſtari an poſſit coniuncta perſona pro coniuncta.
139 Proteſtatio an fieri poſſit per negotiorum geſtorem.
142 Negotiorum geſtor, qui incitat debitorem, an teneatur cauere de rato.
143 Proteſtatio an fieri debeat in ſcriptis.
144 Proteſtatio in quo loco fieri debeat.
145 Proteſtatio an fieri poſſit de nocte.
146 Proteſtatio an fieri poſſit tempore feriato.
148 Proteſtatio an debeat fieri ante actum, vel poſt.
149 Proteſtando an debeat exprimi cauſa.
150 Proteſtationi inhibitoriæ factæ ſine cã iniuncta non tenetur pteſtatus parere.
151 Proteſtatio factã ex cã non veriſimili, proteſtatus non eſt obligatus parere.
152 Proteſtationi inhibitoriæ factæ ex vera cauſa non eſt parendum, niſi veritas cauſæ oſtendatur per inſtrumenta.
155 Proteſtationi, ne fiat id quod prohibitus tenetur non facere, parendũ eſt.
157 Proteſtationi prohibitoriæ eius, quod prohibitus omittere non põt ſalua honeſtate, non tenetur prohibitus parere.
158 Proteſtationi inhibitoriæ factæ, ex iuſta cauſa, de cuius veritate ſit plena fides, parendum eſt.
160 Proteſtatio inhibitoria, facta cum expreſſione iuſtæ cauſæ de præterito conſtituit prohibitum in mala fide.
161 Proteſtatio facta laboratoribus conductis per alterum, ne ingrediantur agrum ſuum, an conſtituat eos in dolo.
162 Proteſtationi incitatoriæ, ut detur, vel fiat id, quod incitatus eſt obligatus, parendum eſt.
163 Emptori nõ ſufficit denunciare litẽ fuiſſe motã, ſed oportet quod emptor oſtẽdat

dat emptori libellum, & citationem

164 *Proteſtationi incitatoriæ, vt detur, vel fiat id, ad quod proteſtatus tenetur facto alieno, non eſt parendum.*

166 *Emptor tenetur denunciare venditori etiam ſcienti litem motam, alias nõ poterit agere de euictione*

167 *Receptio alicuius in canonicum ultra numerum, frãgit numerum præbendarum.*

168 *Redditũ ſuperexcreſcentia, non frangit ipſo iure numerum præbendarum.*

169 *Redditũ ſuperexcreſcentia, nunquid ipſo iure rumpat matrimonium de certo numero*

170 *Canonia, & præbenda quid differant.*

171 *Præbenda an ſit ius ſpirituale, vel temporale.*

172 *Præbendam an habere poſſit laicus in eccleſia.*

173 *Præbenda cum confertur, an cenſeatur collatus canonicatus.*

174 *Renunciatio beneficij facta cum proteſtatione, quod alteri conferatur: an valeat.*

180 *An præſumatur ſciens ſe poſſe compelli actum facere metu, ne compellatur, vel ſponte.*

181 *Compromiſſum factum inter duos agnatos, non præſumitur factum metu ſtatuti prohibentis fieri compromiſſum.*

182 *Acquiſita per induſtriam, non ſunt conuertenda in præbendas pro nouis canonicis.*

184 *Præbendis formatis & non formandis accreſcit augmentum alluuionis.*

185 *Recipere aliquem canonicum ad uacaturam præbendam, eſt contra Concilium Lateranenſe.*

186 *Recepti ultra numerum canonicorum, habent omnia iure canonia.*

190 *Collatio præbendæ facta alteri lite pendente inter Capitulum, & noniter receptum, non valet.*

191 *Collatio præbendæ lite pendente, & alienatio poſſeſſionum, an valeat.*

195 *Legatus non habet poteſtatem aduocandi cauſas ab ordinarijs.*

196 *Aduocatio cauſæ facta per Papam, operatur nullitatem poſtea geſtorum per iudicem.*

198 *Auocaſſe cenſetur cauſam a manibus ordinarii Papa, eo ipſo quòd cauſã alteri delegauit.*

199 *Proceſſus ſuper vna eademq; cauſa ſeparatim factus, corã diuerſis iudicibus parem iuriſdictionem habentibus, an valeat.*

Interpretatio c.cum M.Ferrarienſis, De conſtitutionibus, Lib. I. Decretal.

IN Dei nomine capio Hãc Decretalẽ. Cum M.Ferrarienſis, ſitam in tit. d. Conſtitutionib. Quæ ſm Pan. hic, in princ. & col. 4. continet materiam proteſtationũ prolixam, ſubtilem, & periculoſam, ſecundum Fel. col. 26 pfundiſſimã. Et ſecundum Doc. materia huius cap. verſatur in magno pelago, & ſecundum Barb. eſt famoſa, vtilis, & ſubtilis. Diuidit communiter in tres partes, vt hic p Pan. Rurſus prima ſubdiuiditur in tres particulas. In prima M. & ſocij, reſpondent ſtatuto de certo numero canonicorum, vno modo. In ſecũda, quæ eſt ibi, Poſtmodum alio modo. In tertia, quæ eſt ibi: Et licet alio modo, concludendo fuiſſe denegatam ſibi prouiſionem præbendarum indebitè. Item ſecunda principalis ſubdiuiditur in tres partes. In prima, canonici rñdent primæ rõni allegatæ pro parte M. & ſociorum. In ſecunda, quæ eſt ibi, Cum vna, rñdent ſecundæ rõni. In tertia, quæ eſt ibi, cumq. rñdent tertię rõni; concludẽdo iuridicè denegaſſe prouiſionem facere de pbenda dictis M. & ſocijs. Tertia ẽt pars principalis ſubdiuiditur in tres partes, ſm Io. And. & alios. Sed ego ſubdiuido in quinq. partes. In prima papa confutat primum fundũ capituli de confirmatione. In ſecũda ibi, & idem canonici, Papa tollit aliud fundamentum capituli de proteſtatione. In tertia ibi, antiquis, cãm determinat. In quarta ibi, ita q determinationem declarat. In quinta ibi, reuocatis, &c. mandat attenta lite pendente reuocari. Ad euidentiam præmitto duo. Primò, q in eccleſiis collegiatis uariæ hñr conſuetudines circa determinationem canonicatuum, & præbendarum, de quibus hic p Io. An. & per Pan. in c. dilectus filius, infra de pb. & in tex. in c. ii de conceſſio. præb. lib. 6. Secundo præmitto, q eo ipſo, q quis hẽt canoniam, per pñs & præbendam hr̃e dẽt, c. relatum, & c. dilectus, in fi. J de pręben. & c. cum ſuper, J. de conceſſ. pręb. cum ſuis concordan. Naſcitur. n. pbenda ex canonia, vt dicetur inf. poſt gl. in verbo receperunt. & traditur per Hoſ. in ſumma, de præb. §. i. per Mod in rub. de præb. Nota primo iuxta ordinem literę ibi, cum M. Ferrarien. iuncta ſuperſcriptione,

5 ibi, Clugien. epõ q de iure iſto † poterat committi cã ultra duas dietas extra dioeceſim, etiam q actor & reus eſſent eiuſdem fori. Ita no. iſtum tex. d. Anton & Mod. hic. Immo iure iſto poterat committi extra prouinciam, ca. olim, inf. de iniu. ſecundum eos. Hodie vero ſeruari debet diſpoſitio c. nonnulli. inf. de reſc. & c. ſtatutum. §. primo, eod tit. in 6. Aduerte, quia illud notabile non uidetur bene colligi ex iſto text. Nam, vt patet ex illis verbis. & inf. Reſecata fuit ſeries huius Decretal. Vnde non poſſumus arguere, quod commiſſio huius cauſę fuerit facta epiſcopo Clugien. abſque expreſſa derogatione, cum reſecata fuerit forma commiſſionis. argumen. l. ſi is, qui teſtamentum. ff. de teſtam. & l. fin. ubi Bald ff. de liber. & poſthum. Secundo aduerte, dum dicunt, quód iſto iure poterat etiam committi cauſa extra prouinciam. per tex. in d. cap. olim. quia iſtud uidetur mihi contra tex. in cap. neminem. 3 q 6. & ibi expreſſe glo. not. illum text. ad hoc. Ad tex in d. cap. olim, ubi populus Florentinus trahitur coram epiſcopo Bononien. poteſt reſponderi, quod papa præſumitur habere ſcientiam, in qua prouincia ſunt illæ ciuitates multum vulgares, & famoſę; vnde ſimpliciter committendo cauſam in ciuitate tam vulgari, & famoſa, extra prouinciam actoris & rei, uidetur derogare diſpoſitioni d. cap. neminem. ita in propriis terminis reſpondet Fel. in cap fin. colum. I. J. de iud. per verum vulgatiſſimum dictum Bald. in l. a. in fina. C. quę ſit long. conſuc. Quod ornat idem Fel. in cap. ſuper literis, in verſi. tertia regula, J. de reſcr. & c. I. in 3. ampl a. de re iud. Conſidera tamen, q illa ſolutio non procederet, quando commiſſio fieret extra prouinciam, & ultra duas dietas. Nam tunc non ſufficeret certa ſcientia, eo quia diſpoſitio cap. nonnulli, habet clauſulam derogatoriam ad futura reſcripta. Ideo neceſſaria eſt ſpecialis derogatio, ſecundum gloſſ. in l. I. in verbo, relinquat, C. de per bono. ſubla. lib. 2. c. porrecta, de confirma uti. vel inuti. Panormit. in d. ca nonnulli, colum. 3 & ibi Fel. colum. 17. & per Curt. iu. e conſil. 50. colum 16. & conſ. 66. columna ſecunda, & ſequ ¶ Not. ſecundo ibi, cum M. quòd in reſcriptis ſufficit exprimere primã

2 † literam nominis proprij. Ita notant Barb. & Moder. concordans plura iura, maximè tex. in cap. iu. P. & G. de offi. deleg. Ego credo, quod iſtud notabile non benè probetur aliquo iure, ut ſupra dixi, fuit compilator operis, qui reſecauit antiquas Decretales, ubi erant omnia extenſe ſcripta, & ſolum appoſuit primã literam, vt deduceret eas ad breuitatem ſm Ioan. And. ſupra in proœmio, & in c. nobis, de iurepatr. Videtur tamen, quod notabile ſit in ſe verum, reſpectu nominis Imperatoris. Nã eius ęquiuocatio non vitiat reſcriptum, cap. fin. inf. de reſcri. Ratio eſt, quia ille, qui habet reſcriptum penes ſe, ratione poſſeſſionis, præſumitur impetraſſe, argu. glo. in l. fin. C. de pac. conuen. & eius, quod decidit Bald. in l. ſi qua per calumniam, in fine C. de epiſcop. & cler. Quod dictum commendat, & exornat Fel. in cap. coram, colum 3. de offic. delega. & in ca. 2. colum. 8. infra de teſt. De quo uide Rotam in titu. de reſcr. deciſ. 133. in nouis, quæ vult errorem nominis rei non uitiare reſcriptum, ſi aliter fieri poſſit. ¶ An autem iſtud notabile procedat reſpectu reorum, contra quos ſit impetratio? videtur, quód ſic per text. in capitulo cum in multis, de reſcrip. libro 6. Et ita tenet Specu. tit. de citatio. §. I. verſic. Quid ſi impetro. Quia ſpectat ad impetrãtem declarare ſuum reſcriptum ambiguum, ſicut etiam ſpectat ad eum declarare ſuum libellum incertum, l. ſi quis intentione ambigua. ff. de iudic. ¶ An autem procedat iſtud notabile re-

3 ſpectu † iudicum, ut ſufficiat exprimere primam literam nominum ipſorum delegatorum? Vin. & Comp. in dict. capitu. fin. nolunt, quod ſic. Quia dicunt, quód æquiuocatio delegatorum non vitiat reſcriptum, ſed impetrans declarabit, de quibus iudicibus reſcriptum loquatur. ſequitur Barb. hic. Vltra quem adde, quod gloſſ. in capitu. quoniam Abbas, de offic. deleg. in ſimili quęſtione iſtud affirmare videtur. Sed iſto ultimo caſu teneo contrarium, quia non ualet reſcriptum, per quod incerti iudices dantur, cap. ad hęc, infra de reſcrip. Nec obſt. quod incertitudo impetrantium non uitiat, quia talis incertitudo certificatur præſumptione iuris, ut ſupra dixi. Non obſt. etiam, quod incertitudo reorum non uitiet reſcriptum, quia talis incertitudo conſiſtit in facto impetrantis: merito ad ipſum ſpectat declaratio, d. l. ſi quis intentione ambigua. Sed incertitudo delegatorũ procedit ex facto Papæ, ſeu principis: merito ad ipſum ſpectabit declaratio, & antea reſcriptum nullum effectum habebit, capitul. inter alia, de ſenten. excommun. l. ex facto, ff. de vulga. & pupill. ſubſtit. Præterea ſub tali æquiuoca impetratione iudicum, poteſt machinari fraus, non ita ſub æquiuoca, & incerta impetratione, reſpectu eorum conueniendorum. Et quòd ad Papam, ſeu principem ſit recurrendum, tenent Panormitan. & alij *communiter* in d. ca. quoniam Abbas. Card. in clemen. & ſi principalis, in 4. q. de reſcript. ¶ Vltimo adde, quod hodie ſecundum

4 conſuetudinem Romanæ curiæ nomina † reorum poſſunt ſcribi abbreuiatè per vnam literam, ſed nomina impetrantium debent ſcribi extenſè; & prima litera debet eſſe capitanea, & groſſa, ſecundum Arch. in ſumma. 25. quæſt. 2. & Specu. tit. de reſcr. c. præſentia, §. primo igitur, verſi. & quoniam ex forma. & hoc ut tollatur falſitas, quæ fieri poſſet, argu. text in l. a. §. pen. C. de veter. iur. enucl. Et generaliter euitanda eſt periculoſa breuiatura, ſecundum Fel. in cap. I. col. 5. de fid. inſtr. ubi quærit, an uitiet inſtrumentum, de quo etiam per Alex in conſ. 152. lib. 2. ¶ Not. tertio ibi Ferrarienſis, ſm expoſitionem Doctorum, quod idẽ

eſt

5 eſt dicere. } Ferrarienſis, quod de Ferraria. ad idem tex. in l. ſed
& reprobari, §. amplius, verſicu. apud Comanenſes, id eſt de Co-
manenſibus, ff. de excuſ. tuto. & in l. prima. ff. ad municip. ubi Campa
nus, idem importat, quod de Campania, l. prima, C. ad municip.
& ſing. libr. 10. vbi Bartol. idem dicit eſſe Peruſinum, quod de
Peruſio. & ibi Ang. infert ad quæſt. ſi ſint conceſſę repręſaliæ cō
tra Auenionenſes, non poterunt capi hic habitantes, qui non
ſunt de Auenione, de qua quæſtio. uideatis Bart. in tractatu re
pręſaliarum, in 2. quęſtio. 7. quæſtio. princ. Et latius per Alexan.
6 & Mod. in rub. ff. ſolu matrimo. † Scias etiam, quòd ciuitas Fer
rariæ eſt de patrimonio beati Petri, ſecundum gloſſ in Authen.
vt eccle. Roma. cen. annor. gaud. ad fin. in verſicu Petri. quam ad
hoc ponderant Alexand. conſi. 67. Conſideratis his colum. fina.
libro 1. & Barb. hic. neſcio autem, an Iuriſconſultus in l. defun-
cta, ff. de vſufruct. faciens mentionem de agro Ferrariorum, in-
tellexerit de agro Ferrarienſi. Hæc ciuitas inter cætera ornamē-
ta, decoratur ſcientia, doctrina, & copia Felini Sandei, qui ex
Ferraria originem traxit, ut ipſe atteſtatur in capi. Rodulphus.
colum. 9. infra de reſcript. & etiam canonicus erat huius eccle-
ſiæ, ut ipſe aſſerit in princip. Nota quarto ibi, pro ſe, & ſociis,
7 quod iſta dictio, pro, † exponitur aliquando, i. nomine. Vnde
idem eſt dicere, agit pro ſe, & ſociis, quod nomine ſuo, & ſo-
ciorum. Ad idem tex. in cap. ſua, de appellat. in l fideicommiſſa.
§. interdum, ff. de lega. 3. in l. dominus Sticho, ff de pecul. legat.
cum aliis concord quę poſſunt adduci. Et tripliciter dicitur quia
pro alio agere, ut per Salyc. in l. ſecunda. in princip. C. qui accu-
ſar. non poſſ. Et ea hac expoſitione poteſt inferri ad quæſtio-
nem. Aliquis recepit a te mille pro Titio, an ex tali receptione
oriatur actio Titio? de qua quęſtio. per Cor. conſi. 169. Licet in
hac, lib. primo. Et idem eſt dicere promitto pro tali, quod nomi
ne talis, ut not. in l. ſi inſulam, ff. de verborum oblig. Cor. conſil.
177. In hac re, colum. 3. libro ſecundo. Aliquando tamen dictio,
pro, exponitur, id eſt loco, l. ſoluitur, §. penultim. vbi gloſſ. ff qui
bus mod. pig. vel hypo. ſoluitur. Aliquando improprietatem de
monſtrat, l. prima, ff. de ſuis, & leg. in principio, ibi, ſed hos quo-
que pro inteſtatis habere conuenit. & ibi Bartol. & l. 1. ff. de eo,
qui pro tuto. Aliquando ordinem, & diſtinctionem perſona-
rum deſignat, vt auus, & proauus, nepos, & pronepos. Bartol. in
l Gallus, §. inſtituens, & Iaſ. columna 3 ff. de liber. & poſthum.
Aliquando importat cauſam fina. vt ſi dixero, lego decem pro
alimentis, id eſt cauſa alimentorum, leg. penult. § final. ff de ali-
men. lega. Per quem text. ualde dubito de eo, quod decidit Cor
ne. conſil. 87. Circa hanc conſultationem, columna penul. lib.
ſecundo. vbi decidit, quòd ſi teſtator dederit uxori uſufructua-
riæ facultatem alienandi res hęreditarias pro neceſſitatib. ſuis,
quod illa poterit alienare dato quod nō egeat, quia dictio, pro,
facit modum, & non conditionem, ſecundum Bartol. in leg. qui
bus diebus, §. Termilius, ff. de condit. & demonſtra. vnde fat eſt,
quod vxor alienet, vt ſibi prouideat pro uictu, & veſtitu, licet
poſſit ſibi aliunde prouidere. Iſta deciſio non videtur vera, quia
illa dictio, pro neceſſitatibus, debet intelligi, id eſt cauſa neceſſi-
tatis. Pręterea, eſto quòd importaret modum, non tamen for-
maliter, prout uoluit teſtator, impletur modus, ſi alienatio fiat
pro victu, & veſtitu, de quo poterat ſibi aliunde prouidere, a-
lioquin dicendum eſſet, quod uxori ſimpliciter fuerit conceſſa
alienandi facultas. Quam certè facultatem, noluit teſtator con-
cedere, ſed ſolum in caſu neceſſitatis. Reperio etiam Deci. con-
ſilio quadrageſimoſexto. Viſo puncto, dicentem quod dictio,
pro, importat cauſam finalem, ſi adiciatur cauſę de futuro, ut
in dicta l. penultima. ſecus ſi adiciatur cauſæ de præterito, quia
tunc etiam quod talis cauſa non ſit vera, tamen diſpoſitio ſuſti-
netur, eo, quia talis cauſa non dicitur fina. Et infert propterea,
quod ſi teſtator prælegauerit fundum alicui pro compenſatio
ne centum aureorum, quos alius cohęres habuit ſuper monte
ſalis, quod tale pręlegatum debebitur, etiam quòd alius nihil ha
buerit, per text. in leg. ſi ita legatum, 2. & leg demonſtratio, §.
quod autem, ff. de conditione, & demonſtratione. Aliquando ſi
gnificat modum, leg. Lucius, 2. § a te peto, ff. de leg ſecundo. vbi
Bartol. infert ad quæſtionem. An legatum factum alicui pro
paſſagio terrę Sanctę, debeatur ſtatim pręſtita cautione de mo
do implendo, an debeat expectari quando fiet tranſitus genera-
lis? de qua q per Imo. conſilio 113. columna penult. & ſimilem
quæſtionem format Corne. conſilio trigeſimoſecundo. Licet,
colum. 3. libr. quarto. vbi vult legatum factum pro dote, deberi
ſtatim. Habet & iſta dictio, pro, alias ſignificationes, de quibus
per Archid. in capitu Agatho, 64. diſtinctio. & per Alber. in Di-
ctionario. verſic. pro. Not. quinto ex eiuſdem verbis, iuncta gloſ.
quod agens pro tali, ſi ſit procurator, intelligitur agere procura
8 torio † nomine, licèt non exprimatur nomen officii. ad idem fa
cit text. in leg. poſt mortem, §. fina. ff. quando ex fac. tuto. de quo
dic, ut per Barto. in l. prima, §. nunciatio, ff. de noui oper. nunc.
& in l. qui in aliena, §. ſi is qui, ff. de acquirend. hæredita. ¶ Not.
9 ſexto ibi, & ſocii, quod conſortes † eiuſdem litis, dicuntur ſo-
cii, propter communem litem, ſic & ementes rem commu-
ni nomine dicuntur ſocii, ſecundum Barto. in l. Titium & Me
uium. §. altero, ff de adminiſtra. tuto. & in l. 2. §. 1. communi di
uidun. Ita not. Deci. hic intelligens iſtud eſſe verum impro-
priè. vel propriè. ſi ſit actum, quod ementes rem communi no
mine ſint ſocii, vt per Aret. in l. ex duobus, 2. colum. 7. & ſeq.
ff. de duob. reis. Roma. conſil. 291. in primo dubio. Propriè au-
tem non dicuntur ſocii, §. item ſi inter aliquos, Inſtitu. de obli
ga. quæ ex qua. contra. l vt ſit, ff. pro ſocio. tradit Alex. conſil.
40. Proſpectis verbis, ad fin. libr. 2. ¶ Tu vero conſidera, quod
iſtud notabile non videtur bene colligi ex iſto tex. quia appel-
lantur hic ſocii, non propter litis conſortium, ſed propter con
canonicatus. dicuntur enim concanonici inter ſe ſocii, capitu.
cum R. canonicus, inf. de offic. delegat. Circa iſta verba, pro ſe,
& ſociis: Aduerte etiam, quia videtur quod male ageret M.
pro ſe id eſt, nomine ſuo, quia prælatus ſiue agat petitorio,
10 ſiue poſſeſſorio, debet agere nomine eccleſiæ, † non nomine
proprio, c. querelam, J. de elect. c. primo, de cau poſſ. & propri.
tradunt Doct. in c. fi. ne pręl. vi. ſuas. Præceptor meus reſpōdebat,
aliud in prælato habente adminiſtrationem, quia is agit nomi-
ne eccleſiæ, aliud in canonicis, qui non habent adminiſtratio-
nem, vt no. in c. requiſiſti, maxime per Panor. infi. de teſt. & in
d. c. fin. Sed iſta ſolutio potius auget difficultatem. Nam ſi ha-
bens adminiſtrationem non poteſt agere nomine proprio, mi
nus aget, qui nullam adminiſtrationem habet, argumen. auth.
multo magis. C. de ſacroſan. eccle. ¶ Vnde ego reſpondeo ex
doctrina Pan in c. literæ. inſ. de dila. quod ſi agatur pro iurib. parti
cularibus competentibus eccleſiæ, tunc procedit contrarium.
Si vero agatur pro iuribus competentibus ipſi pręlato, & tunc
agitur nomine proprio ipſius prælati, capitu. cum venerabilis,
c. cōſtitutus, de reli. domi. Et ita loquitur iſte text. nam hic age-
11 bat M. ut conferretur prębenda ſibi debita. ¶ † Not. vii. ibi, canonici
Ferra. ſtatuerunt. Quod verbum, canonici, indefinite prola-
tum, idem importat, quod capitulum. Et probatur clarius, ſi
iungatur iſtud principium cum ver. verum, in fi ibi, contra capi
tuli conſtitutionem. Ad idem in c. cum omnes, in ver. Tractētes
canonici, & in c. cum acceſſiſſent. & vtrobiq; Barb. ſup. eod. &
tex. in c. ſi canonici, vbi glo. ff. de offi. ordin. & in capitu. ad deci
mas, de reſtit. ſpolia. lib. 6. & in c. cum eccleſia Vulterana, de ele.
& in c. cum eccleſia Sutrina, inf. de cau. poſ. & propr. & in l. ci-
nib. ff. de reb. dub. ¶ Contra illud notabile adducitur deci.
gloſſ. in capitu. requiſiſti, infr. de teſtibus. quę vult, quod legatū
factum canonicis, non intelligatur factum eccleſię. Barb. re-
ſpondet, quod illa deciſio non eſt uera per pręd cta, maxi-
me per textum, in d. l. ciuibus. Sed tu dic, quod illa gloſſ. bene
loquitur, quia ibi non quęritur, an legatum factum cano-
nicis dicatur factum capitulo, ſed an dicatur factum eccleſię, &
deciditur quod non, quia eſto quod uerbum, canonicis,
indefinite prolatum comprehendat capitulum, quod re-
pręſentatur ex canonicis, non tamen poteſt comprehendi ec-
cleſia, quæ ea ſolis canonicis non conſtituitur, capitulo per ex
ceptionem, de priuileg. in vi. & ita reſpondet ibi Panormita.
¶ Secundo obſtat deciſio Oldra. conſil. 100. incipien. In exe-
cutione, quę vult, quod inſtrumentum ſyndicatus, in quo aſſeri
tur canonicos conſtituiſſe talem ſyndicum, non probare, quod
capitulum conſtituerit; & iſtud etiam ſenſit Spec. titu. de ſyn-
dico, §. 1. verſicu. porro, & ſequen. Ad iſtud dictum reſpon-
dent aliqui, quod non eſt uerum, per pręd cta, & illud impu-
gnat Lap. in d. cap. ad decimas, & Gemi. in d. capitu. ſi canonici.
¶ Sed credo, quod iſtud dictum ſit veriſſimum, & illud approbant
Card. & Panormita. in cap. 2. de coniug. lepro. vbi Panormita.
concludit, quod indefinita prolata per nomina ſingularia non
ęquipollet uniuerſali per dictum Oldra. in dicto conſilio. 100.
Sequuntur etiam Archidiac. & Imo. in cap. quanto, de his, quę
fi. a prela. Alexandr. in l. reſcriptum, ff. de pact. & conſil. 68. Vi-
ſo & dudum diſcuſſo, col. 3. lib. 2 & conſi. 193. eod. lib. conſi. 110.
Viſis elegantiſſimis, colum. 2. lib. 1. Ad iura pręallegata, quę fa-
ciunt in contrarium, & ad regulam, quod indefinita ęquipollet
vniuerſali, l. ſi pluribus, ff de leg. 2. & capitu. quia circa, inf. de
priuileg. reſpondet Ale. in locis pręalleg. quod nō procedunt in mā
probatoria, quia probatio debet concludere per neceſſe, cap. in
pręſentia, inf. de prob. l. non hoc, C. unde legi. Indefinita autem
concludit per neceſſe, cum poſſit in duobus uerificari, l. ubi nu
merus. ff. de teſti. l. inter illam, §. fi. ff. de uerb. ſig. & ita etiā rñdet
Fel. in c. cum oēs, col. 15. ſ eo. Cor conſ. 224. Cōſiderata forma,
col. 7. lib. 4. & uide ad illud dictū Fel. in c. auditis, col. 11. inf. de re
ſcri. Aliter etiā rñdet Barb. hic: ſed eius rñſio nō placet, quia cōſti-
tutio ſyndici, eſt actus cōueniens ſoli uniuerſitati, ideo tenetur
pręcedens ſolutio. ¶ Octauo no. ibi, eo amplius, quod iſta dictio,
12 † eo amplius, eſt repetitiua ſecundum Barb. hic. Sed hoc male
probatur hic, quia ex aliis uerbis, uidelicet ex uerbo, augmen-
tarent, colligitur repetitio, unde dic, Aut uerbum, eo amplius,
refertur ad actum, & actum repetit, Aut ad rem, & tunc repe-
tit rem

tit rem

[illegible]

[…] Contrarium decidit Pano in c. dudum, 2. in fi. de electio. tui Archidiacini 1o. on. 3 q 2. non tamen ret[…] ad rationem pręallegatam, reperio, quod Ludo. Ro[…] Præteus conſilio. vbi melius declarat natu[…]tam […] dictionis, præter […] quem viderim. Reſpondet, quod […] non incidit diſpenſatio legem, quia ſumus in materia o[…] n[…] rei, inſurgeret diſpenſatio legi odioſa, c.i.de f[…] presby. lib 6. N[…] ibi, contra antiquam conſuetudi-
20 nem, [...] Pan quod legitima † cauſa reſtringẽdorum omnium canonicatuum, & præbendarum eſt, quãdo redditus eccle. non ſufficiunt ad ſuſtentandum congrue canonicos Comprobat Pan. per tria. Primo per tex. in c.i. ǂ de inſtitu. & in c.i. §.i. de ſtatu g[…] bi […] ſint in eccl[…] ia inſtituend quot poſſunt congrue ex redd in ſuſtentari. Secundo per ea, quæ dicit §. in pręcedenti, [...] bi tenuit, quod ex cauſa Epiſcopus po. cum Capitulo augere nume[rum] canonicorum contra ſtatutum iuratũ, ergo eo modo poterit ex cauſa minuere. Item dicitur in c. pręcedent. quod ex cauſa poteſt Epiſcopus cum Capitulo ſupprimere vnam dignitatem; ergo etiam poterit ſupprimere vnã, ſeu plures [præb]endas. Tertio comprobat ratione: quia eſſet dedecus eccleſię, quod canonici non poſſent congrue ſuſtẽtari. Aduerte circa illud notab. le ad tria. Primo, quod non videtur bene probatum in textu noſtro, quia hic nun apparet, quod redditus non ſufficient, [...] ó M. & locu allerebant ſuppreſſionem prębendarũ ſuiſſe [...] am, ut augmentarent ſuas prębendas, &c. Item videtur pro[b]ari contrarium, quia vlt[...] quod ex redditibus præbendarum [...] reſtatum augmentarunt antiqui canonici ſuas præbẽdas, et in aliquid addiderunt communi menſæ. Saluando Panor. poteſt dici, quod ex quo præſupponitur in tex. ſtatutum valere, neceſſario dicendum uidetur, quòd redditus non ſufficiebant, alias ſtatutum capituli non valuiſſet, clementina ne in agro, §. ad hęc, de ſtatu. monach. Secundo aduerte, quia non videtur uerum, quod Epiſcopus cum conſenſu Capituli poſſit reſtringere numerum præbendarum, quia in facto proprio non poteſt auctoritatem interponere, clementi. ſecunda, de rebus eccle[ſi]æ. non alienand. Soluit præceptor meus, quod non auctoriz[a]bat in facto Capituli, ſed ſingulorum, &

[illegible]

[…] in præcedent […] quod […] numeri præbendar […] nitur […] ro dici, quod concernit […] tialam […] Pano. hic loquatur principa[liter] […] eſt, quod principaliter uer[…], quod contineat uti[litatem] […] undatio hon[…] etiam ecc. ne canon[…] ha[…] me[…] in opprobrium eccleſiæ. Conſidera, quod iſta ſ[…] non bene ſaluat Pan a contrarietate, quia Pan in ho[c] v[…] duo & quod illud [ſtatu]tum cõcernat priuatã utilitatem, & quod ſit [...] nem fouentem publicam vtilitatem: ibi autem vult […] poſitum. ¶ Vnde credo, quod debemus dicere, quòd Pano […] quatur ſecundario, & non principaliter, nam tale ſtat[…] ſeu fieri debet principaliter propter publicam utilitatem, ne eccleſiæ inferatur opprobrium, & ne in futurum non inueniantur, qui velint eccleſiæ deſeruire, vt dixit tex. in c. i. de præben. lib 6. & in clem. de iurepatr. Et dom Pan. dicit, quod eſt contra conſuetudinem fouentem publicam vtilitatem, debet intelligi apparenter ſed non vere. Nam ſi redditus non ſufficiant, tal[is] con[ſue]tudo vere non fouet publicam vtilitatem per prædicta. ¶ De-
23 cimoſexto no. ibi, poſtmodum quod dictio, † poſtmodum […] tat interuallum magnum vel modicum, ſ[ecundum] ſubiectam materiam, facit l 2. ff. de cuſto. reo. & text in cap. 2. de conſti. l[i]b […] Gem. & alii tradunt, Bart & Legiſtæ in l. [...]uctos, ff. ſolu[to] m[at]r. ¶ Decimoſeptimo nota ibi, volunt[a]rie, a cõtrario ſenſu [...] non di[ci]t contrauenire ſtatuto, qui contrauenit ea neceſſi[tate] c.
24 Comprobat do. Anto. per id, qđ dixit gl. in c. pro illorum, [de] præben. Et eſt regulare, quod non d[ic]itur iuri contrauenire, qui facit actum ex neceſſitate, c. licet, inſ. de fer. l. Cæſar, ff. de publica. traditur per Iaſ. & Mod [...] fi. colu. pen. C. de teſta. ¶ Decimo-
25 octauo no. ibi receperunt, quod canonici † dicuntur recipi, & non eligi, c. cum cui, c. cum in a[l]iis, de præb. lib. 6. Ideo iura loquentia de electione, ſeu de beneficiis electiuis, non habent locum in canonicatu, ſecundum Cardi. conſi. 103. Diſcutiam [...] ta ¶ Quis autem ſit modus recipiendi aliquem in canonicum, declarat Felin cap. ad audiendum, 2 col [...] de reſcrip. Fed. de Senis conſil. 151. cum Senenſis eccleſia. ¶ An autem in receptione in canonicum ſint citandi abſentes? dic, quod ſic in receptione iuris non in receptione facti. Gemi. conſi. 84 column 2 in fi. Large tamen etiam canonici dicuntur eligi, capit. tuæ, [...] de [...] ben. Et ſi uis ſcire, quæ dicantur beneficia electiua, vide Fel. in cap. in noſtra, corolla 31. & ſeq. inf. de reſcript. ubi in ſpecie loquitur de canonicatibus, dicens non dici [be]neficia e[lect]iua, niſi de conſuetudine Capitulum eligat, & Ep[iſco]pus confirmet,

vt

vt in eccleſia Ferrarien. Decimumnono nota ibi, nullis præbendis aſſignatis ei dem, quod poteſt eſſe canonicus ſine præbenda.
26 † Hinc eſt, quod [illegible] caſu, non dicitur collata præbenda, cap. cũ te, vbi [illegible] Ant. & al. [illegible] de reſcri. Hinc eſt, quod per collationem canonicatus, non d[illegible] habere ius in [illegible] præbenda, ſed ad præbendã, [illegible] pe. de præben. in ſexto. Imo poteſt eſſe canonicatus ſine iure ca[illegible]niæ, declarando vt per Panor. in cap. dilectus filius, i int. de præben. Et canonicus ſine prębenda non dicitur habere beneficium. Et ſic præbenda potius dicitur benefi[illegible]um, quam canonica[illegible], c. in noſtra, & ib[illegible] Panor. in 1. notab. J. de [illegible]p. Et talis canoni[illegible]us ſine præbenda, dicitur canonicus in herba, ſm Io. An. in d. c. d[illegible] lectus. Et tale nomen canonici d[illegible]citur inane & uanum, ſecundum Pet. de Anch. in c. cum cui, de præben. in 6. Nam ſi re[illegible] pr[illegible]uatis, cui nomen habere meter[illegible] denu[illegible]. Qui ſ. tol. non tamen ex to[illegible] pote[illegible] dici uanum nomen quia habet inte[illegible] d[illegible] utiones quo[illegible]ianas [illegible] Intellige tamen te[illegible] in [illegible] ſed [illegible] non poteſt [illegible] ſine expectatione præbendæ, capit. [illegible] de præbend. E[illegible] ſic deb[illegible] de c[illegible] non reſiden[illegible] enim poteſt quis [illegible] canoni[illegible] conferatur laico, pro [illegible] anonico, c. i. [illegible] in 6 [illegible] ſ d cam [illegible] la mat[illegible] 33
[illegible] um, ſecun 34
27 [illegible] non e[illegible] narrare factum, [illegible] iudex [illegible] cum ab [illegible] n ul[illegible] dicit [illegible] ob [illegible] ad [illegible] in c. [illegible] ſtud [illegible] non [illegible] concludātet quod [illegible] propo[illegible] ptie.
28 Vigeſimoprimo no. ibi, protectionis, & [illegible] † appel at[illegible] protectio, & de virtute huius uerb[illegible] Pan[illegible] acceptimus [illegible] de priui. Bart. [illegible] Et quid importet iſta uerba, committo me protect[illegible] ſuper[illegible], habetur per Pan. in c. ad audientia n. de app. Soc. con[illegible] parte Are. conſ. 15. col. 2. & ſeq. Vigeſimo[illegible] ſecundo [illegible] idē
29 ad inſtantiam, ſecundũ Fel. poſt d. Ant. quod tñ eſt dicere, ad † inſtantiam, quantum ad petitionem, ſeu preces, qd dicit notãdũ pro miſſis, & actis, in quibus dr, ad inſtantiam talis dedit, & promiſit, &c. Sed Barb. vult, quod in iſto tex probetur quod differãt. Quia ponuntur hic ut diuerſa iſta uerba, ad inſtantiã, & alia, ad preces: alias ſi diceremus idem importare, eſſent ſuperflua, contra c. ſi Romanorum, 19. diſt. Sed iſta ponderatio non eſt Doctorea, quia uerba, ad inſtantiam, ponuntur ad determinationẽ verbi Fp, & ſic ad diuerſa, tñ idem ſignificant. Eſt bene uerum quod uerbũ, inſtantia, demonſtrat maiorẽ ſollicitudinẽ, quam uerbũ, petitio, c[illegible] quis, de app. c. cũ inter R. in uer. cum inſtantia poſtulantẽ, J. de elect.
30 Vigeſimotertio no. ſecundum Pan. quod preces † non inducunt ſimoniam, concor. c. ſi motu proprio, de præben. lib. 6. ca. tua nos, J. de ſimo. Rõ eſt, quia perdere uerba, nihil eſt, ſm glo. in c. quibuſdam, 1. q. 1. Intellige ẽt in pcibus porrectis pro ſeipſo, quia qui epatũ deſiderat, bonũ opus deſiderat, c. qui epatũ, 8. q. 1. Sedo intellige ẽt in precibus porrectis pro cõſanguineo, ſecundũ glo. in c. Moyſes, 8. q. 1. Hinc eſt, quod ualet collatio bñficij facta nepoti, c. tuã, ubi Abb. J. de æta. & qual. Imo ualet collatio facta pprio filio ſm Pan. in c. quia clerici, J. de iurepat. pp gl. ibi, quæ vult prem poſſe pñtare filiũ, ſeqtur Pan. cõſ. 96. in 1 par. Imo data paritate, tenet collator potius prouidere ſuis, quam extraneis, ca. non ſatis, 86 diſt. Tertio intellige ẽt in precibus porrectis pro dignis ordinibus, & ſic in prohibitis, quia ſimoniacis, c. latorẽ, 1. q. 1. Limita primo, ut procedat in precibus ſpũalibus, i. quæ fiũt habito reſpectu ad Dei obſequium, & ad merita promouendi: ſecus in precibus † carnalibus, i. qui porriguntur affectione
31 carnali, ut puta rõne ſolius amicitiæ, conſanguinitatis, aut lucri gratia, ſecundum gl. in c. tuam, & ibi latè Pan. J. de æta. & quali. & glo. in c. ordinationes, 1. q. 1. quam uoluit allegare Pan. hic, licet corruptè allegat gl. in c. ſunt nonnulli, 1. q. 1. unde ſi preces porrigantur pro indigno, & ille promoueat, contrahitur ſimonia, d. c. quibuſdam, in fi. Et ex hoc declaratur gl. in c. peruenit, 1. q. 3. quæ dicit, quod magis peccat, qui confert beneficium nepoti, quam extraneo. Et quod prælati ſunt cæci erga nepotes. dẽt enim intelligi, qñ conferunt indignis, & de iſtis loquitur Hoſt. in Summa, de ſimo. § qualiter. qui dicit, quod aliqñ prælatus committit nepotulo decem milia aiaru, cui non committeret duos porcos.
32 † Secundo limito [illegible] niſi [illegible] precator agat ex precibus ſe obligare [illegible] latori, uel ei [illegible] emitt[illegible] re ẽt obſonem ad antidota, ſecundum P[illegible] in [illegible] & ſatis eſt, quia iſti dr [illegible] ſe p[illegible]

[illegible] proue[illegible] parentes [illegible] non [illegible] ad audientiam, a. c. [illegible] moueatur ad co[illegible] Ino. Io. And. & alios [illegible] c. tuã. Et pbat in d. [illegible] ſi ea me [illegible] ſed poſſet dubitari [illegible] fecit [illegible] patre [illegible] nobis a [illegible] ſtantia [illegible] nobis [illegible] ſic [illegible] diſtinctione [illegible] de qua a Pan. [illegible] diſtinctione [illegible] ſe [illegible] Pan. [illegible] capit [illegible] Et ſuadit Pan. quod [illegible] de [illegible] & quod [illegible] Pan. [illegible] capituli, poteſt co[illegible] canonicorum [illegible]
dia m[illegible], ſecundum Pan. & [illegible] teru[illegible] Et alias non tenetur ca[illegible] eccleſi[illegible], ſed poteſt do tare eas, & [illegible] in c. [illegible] eſſes, de teſta. Nec de eis eſt [illegible] gl in extrauag. Io. 22 inc. [illegible] & Gem. conſ. 85. ſupe[illegible] de gabe[illegible] s. q. 21. ſecunda part. 8. part. [illegible]
35 cundum Pan. † quod in conſtitutione de [illegible] a mero etiam per Papam confirmata, ſub[illegible] ſi in tantum redditu[illegible] excreuer[illegible] quod pl[illegible] rente, beneficit text. in Auth. [illegible] det[illegible] Ang. infert ad quæſtionem. Si ſit uendita gabe[illegible] tatus pro certo pretio, an ſi augeatur Com[illegible] debeat
36 ri pretium † gabellæ? determinat quod ſic, per [illegible] tur uoluiſſe Io. de P[illegible] lib. 11. Sed Fel. hic impugnat, per tex. in [illegible] quod. ff. de [illegible] & commo. rei ven. & per reg. ſin oaturam, de [illegible] Dec. [illegible] de fendit o[illegible] Ang. per iſtum tex. & per l. Rutilia Po[illegible] ff. de contrahen. emp. Ad text. in d. l. id quod, [illegible] quod loquitur in augmento latenti, nos uero loquimur in augmento patenti. Pro qua diſtinctione allegat tex. in l. item ſi fundi, § huic vicinus, ff. de vſufr. Quid tenendum? Credo, quod opi. Fel. ſit verior, quia ratio l. ſin nãm, & d. l. id quod, militat illo caſu. Et pro illa parte facit tex. in c. quia circa, de priuil. ubi priuilegium, quod quis non teneatur ad decimas pro quibuſdam prędiis, non etiam tenebitur pro augmento. Tertio facit, quod decidit Gem. in c. fi. § ſi autem de conceſſio præben. lib. 6. quod priuilegium conceſſum al. cui, ut poſſit abſque ſolutione gabellę pertranſire per Comitatum, intelligitur etiam conceſſum pro augmento Comitatus. Quarto facit deciſio eiuſdem Ang. in Auth. de æqual. do. in princ. vbi vult quod ſi Princeps conceſſerit merum, & mixtum imperium in Comitatu, intelligitur [illegible] conceſſiſſe in augmento Comitatus Q[illegible] facit, quod decidit glo. Bart. & cæter alij, in l. 1. & ibi lat col. 16 [illegible] de iure emp[illegible] teu. ubi uolũt omne augmentum, ſiue latens, ſiue patens, ſpectare ad emphy. ad quem ſpectat incommodum diminutionis. Sic ergo commodum augmenti ſpectabit ad gabellarios, ad quos ſpectat incommodum: & ideo dicebant Bald. & Ange. in l. 2. vbi, ff. de petit hære. quod ſi ex ca[illegible] ella duplicaretur, quod augmentum pertinebit ad em[illegible] abe[illegible] arium. Et ideo Dec. conſ. 4. conſuluit, quod augmentum gabellæ, prouentens ex reformatione ciuitatis, quæ nuper lanas forenſes intromiſit, ſpectare debet ad gabellarios. Ad iſtum textum reſpondeo, quod facit pro, & non contra: quia fateor augendam eſſe gabella[illegible] ut hic, ſed ad commodum emptorum. Ad text in l. Rutilia Polla, reſpondeo, quod ibi commodum non ſpectat ad emptorem

rem, tum quia non poteſt dici augmentum tunc quia [illegible] ren-ditionis contrarium cautū fuerat Ad [illegible] nus, te[illegible] nde, qd loquitur in augmento quod non [illegible] ngitur rei. Nos [illegible] loquimur in augmento, quod rei [illegible] catæ, [illegible] ve[illegible] ta, annexæ, & incorporatum. ¶ [illegible] Secundo ad notabile, ampliant procedat etiam [illegible] in confirmatione eſſet appoſita clauſula decre[illegible] adhuc auctis facultatibus, deberet augeri numerus canonicorum ſm Pan. in [illegible] ca proxime præcedenti, per illum text. qui respectu clauſ. [illegible] Decreti non probat. Ego autem comprob[illegible] [illegible]
37 [illegible] a † Decreti, regulatur ſm natu tam actus, ſup[illegible] [illegible] no, ſm Cardinale [illegible] 18 q de con[illegible] [illegible] §. ver. quo ad tertium Fel in [illegible] eo. ¶ A[illegible] [illegible] [illegible] atorum eſſet totalem [illegible] men o [illegible] eure c[illegible] ul[illegible], rebus [illegible] habent [illegible] [illegible] quemadmodum, co. [illegible] ¶ Tertio amp[illegible] a, ct [illegible] [illegible] rat ſtatu uperi [illegible] & perpetuo eſſe [illegible] Bar. in [illegible] l. in [illegible] clari, C. de [illegible] & quæſt [illegible] ſubintelligi pdō. ſi res in eodem [illegible] vbi late d. [illegible] ff. de con[illegible] ob cauſam. ¶ Ex p[illegible] ta [illegible] ſe q[illegible] e impone, ſi la ac[illegible] [illegible] t ma, [illegible] ſacultates p[illegible] C[illegible] [illegible]
38 Fe ſi [illegible] ettere legi[illegible] [illegible] ex [illegible] entibus [illegible] mi[illegible] ſic, & ita te[illegible] Bar. [illegible] legi[illegible] nibus oneribus, § auctis, ff. de vaca. mun. Contra [illegible] tenet [illegible] Pa. in l. pactum C. de colli. Bal. [illegible] in l. [illegible] reuoc[illegible] q[illegible] in fraud. cred. in l. [illegible] C. de fide c[illegible] [illegible] ad leg. Fal. Arg. [illegible] pro[illegible] [illegible] hi[illegible] tatem, [illegible] non mort. ff. de inoffi. teſt. Barb. h. c. Cur. con[illegible] [illegible] d[illegible]
☞ c[illegible] am etiam Doct[illegible] Pa[illegible] Primo, quoties aliqd [illegible] ad lucrū & ad dānū, non p[illegible] pt p[illegible] di[illegible] q[illegible] læſio, [illegible] caſu aliter [illegible] de fide [illegible] ſo, C. de tranſa. l. ſi ea lege C. de v[illegible] Quia ergo poterāt [illegible] tes p[illegible], ita minui ſicut augeri, [illegible] dēt p[illegible] [illegible] tpe aſſignat[illegible] & non mortis. Sed [illegible] tp̄s acceptationis ſubrogatū fuit [illegible] co tp̄s mortis, ergo dēt tenere eius nām, l. ſi c[illegible], §. q[illegible] tarū, ff. [illegible] [illegible] ne[illegible] ſ[illegible] [illegible] vt hic pen. ¶ Sed ſi facul[illegible] augeātur poſt mortē, non augetur legitima [illegible] patron[illegible] de bon. li. ergo nō etiam debent legitima de bo[illegible] poſt aſſig[illegible] in vita. Tertio facit [illegible] in B[illegible] ſ quod pe[illegible] nam in corpore, ſi peruenit ad pin[illegible] non tenet [illegible] teſtis fatiſ: icere de bonis acqſitis, l. ſed ſi v nus, §. [illegible] ff. de iniu. Ita conſiderās, q[illegible] ſoluit ſemel legitimā, amplius teneri, licet ad [illegible] liorem f[illegible] tunā peruenerit. Quid tenēdū? ¶ Arbitror opi. Bald. eē veriorē, moueor, q̄a litima eſt quota bonorū, quā pr[illegible] pe mortis [illegible] us hēt [illegible] tate relinquit, l. cū quærit, & auth nouiſſima C. de inoffi. teſt. [illegible] ſiderari ergo dēt [illegible] ſtimatio bonorū, ſm tp̄s mortis, & non ſm tp̄s aſſignationis. Scdo, pilla p[illegible] facit tex. in l. ſi qū, § 1 & §. & g[illegible] r, C. de inof. teſt. per quē ita tenet ibi Pau. de Ca. Sed aduerte q[illegible] non v[illegible] p[illegible] ate, quia loquit. qū p[illegible] ded[illegible] in vita fi[illegible] minus litima, ſm tp̄s aſſignationis. in caſu n[illegible] ſm tp̄s traditionis, ded[illegible] integram l[illegible] mā vel tal[illegible] filia fuit expreſſe ꝯtenta pro integra litima, ibi vero non fuit expreſſe ꝯtenta pro integra litima. R[illegible] hos tex. mul[illegible] pilla parte Tertio probo, & ad hoc aduerte, [illegible] qui aſſignauit, & ded[illegible] aliquid filiæ in poteſtate, ꝓ
ſua litima vellet reuocare, poſſet, vt firmat Iaſ. in l. frater a fratre col. pe. in lect. ff. de cond. [illegible] de poſt Bal. in l. 4 ad fi. C. ꝓ donato. Ergo ne [illegible] claudicet, etiam filia poterit ꝯuenire Et iſtā partem tenuit idē Bal. in l. pac[illegible] ū, quod dotali. C. de collat. Paul. & Ale. in l. rōne, [illegible] ff. ad leg. Fal. & [illegible] Iaſ. in d. l. quod Ser-
☞ [illegible] ff. de ꝯd. ob cām, [illegible] dicit iſtā op. eſſe magis cōem Ad ꝯtraria [illegible] Ad primū rñdeo, negando aſſumptum: q̄a ſi tuiſſent diminutæ facultates, teneretur illa reſtituere. quod vltra legitimā habuit, conſiderata æſtimatione ſm tempus mortis, ſm Paul. & Ale. in d. l. [illegible] rōne, qđ eſt bñ notandum. Ad ſcdm, quod tp̄s aſſignationis ſit ſubrogatum loco tp̄is mortis, rñdeo, qđ non ꝓbatur iure, bñ verū eſt, q̄ illa aſſignatio in vita, ſuccedit loco aſſignationis, quę venit [illegible] tpe mortis in teſtō: ſed ſi eſſet minor illa aſſignatio in teſtō, ſuppleretur conſiderata quantitate bonorū, ſm tp̄s mortis. Ergo eodem mō dēbet ſuppleri litima aſſignata in vita, per viam traditionis conſiderato tpe mortis, & hoc mō argumentū retorqnetur Ad ſimile Barb. rñdeo, qđ nihil facit. ¶ Licet iſtam deciſionem, niſi filia iuraſſet plus nō petere, [illegible] qui[illegible] de pac. lib. 6. Pau. & Ale. in d. l. in rōne. Et ex hoc redditur dubitabilis ſcda ampliatio, tradita ſ. ad iſtud notabile. defendendo tamen ampliationem, poteſt dici, q̄ in ſtatuto de certo canonicorum numero, etiam iurato, ſubintelligit clauſula, niſi in tā[illegible] rū facultates excreuerint, &c. fauore diuini cultus, qui fauor ceſ-ſat qñ filia iurauit plus non petere, merito cogi ſ[illegible] ad obſeruantiā iuramenti, d. c. quis. ¶ Scdo intellige, niſi eēnt auctę facultates poſt mortē pr[illegible] ēt ſine tcō h[illegible] dū, puta palluuionē, tūc nō dēbetur legitima de illo augmēto, & ita ꝓcedit tex. ind. l. ſi patronū, quem ad hoc reputat ſingulare. Ro. ſingu. c x x v ii. volo tibi v[illegible] aū dicere, & ita loquūtur vt plurimū auctoritates allegatę per

C[illegible] n d. conſ[illegible] l[illegible] ¶ V[illegible] eſt moſeptimo not[illegible] ſicut conſue-
39 ui, expreſſum q[illegible] ant[illegible] [illegible] tæ † apponi de ſtylo curiæ, hñr ꝓ a[illegible] [illegible] omiſſæ. Comprobat Pan. per tria, vt hic p[illegible] [illegible] m. adduni [illegible] & Fe[illegible] hie[illegible] [illegible] ¶ Tu vltra alios a[illegible] [illegible] bare, qui a[illegible] pro expreſſa [illegible] creuer[illegible] &c. q̄a [illegible] conſueta ap pon[illegible] [illegible] ed [illegible] etiam exprimi debu[illegible] [illegible] beret, qđ [illegible] neceſſitatem, [illegible] C[illegible] l'apa, d[illegible] buit exprimi, q̄a ex [illegible] decla, [illegible] ꝓces ne[illegible] tate [illegible] in c. [illegible] [illegible] ſtat [illegible] firmant, [illegible] ca [illegible] de [illegible] [illegible] ¶ [illegible]
40 [illegible] [illegible] cnt [illegible] oſſi [illegible] ꝓbi[illegible] m. [illegible] [illegible] in Bar. [illegible] ſta cont[illegible] [illegible] at q̄a [illegible] ter [illegible] ſi de[illegible] ca. ſ[illegible] [illegible] n valeret con[illegible] [illegible] Pan. [illegible] ualere [illegible] per V[illegible] u. ¶ [illegible] dēt,
41 qu[illegible] [illegible] ato pe V[illegible] n [illegible] quando [illegible] bene [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] res, [illegible] [illegible] ꝑ Vi[illegible] let q[illegible] [illegible] habeat [illegible] cum [illegible] [illegible] quæ [illegible] ff. ſo[illegible] u. matr. Iſta [illegible] tio non eſt [illegible] etiam [illegible] tates hac ratione [illegible] ergo [illegible] in lo. q[illegible] Doctores poſſ[illegible] legere per ſu[illegible] [illegible] [illegible] quando, non autem [illegible] obſtabit [illegible] ntrarium, quia etiam valet [illegible] poſſit [illegible] quando, puta dum [illegible] in ſtud[illegible] per [illegible], vt traditur in c. cum ex eo, de elect. [illegible] & [illegible] fin. co[illegible] [illegible] lib. v[illegible] alias ſi intelligeretur, q̄ D[illegible] poſſint con[illegible] legere per ſubſtitutum, forte non valeret [illegible] contra [illegible] turam actus per prædicta, & quia irrationabilis, [illegible] per. cum dilectus & cap. ſi de conſuet. Scias enim quod po[illegible] [illegible] tate [illegible] ę conſuetudinis, tamen debet intelligi, dummodo æque idoneum, & æque peritum ſubſtituant, ſecundum Bart. in l. 1 C. de præpo. agen. in reb. lib. xii. ideo difficile eſſet Doct[illegible] ſingulari inuenire ſubſtitutum. Item debet intelligi, ut [illegible] ſtituat Doctorem, & non ſcholarem per doctr. Bald. in l. parabolan, C. de epiſc. & cler. & iſtas reſtrictiones tradit Fel[illegible] n. Abb. in capit. 1. col. 2. §. de ſum. Tri. & fide cath. Secundo aduerte, quod contra iſtud notabile videtur obſtare deciſio Bar. in l. [illegible] [illegible] tutto, ff. de hered. inſti. vbi vult, quod in teſtamento ſit [illegible]
42 quod extendatur ad dictamen † ſapientis, tunc ſapiens poterit apponere clauſulas conſuetas, & omnia, quæ ſunt de na[illegible] ura cōtractus, ergo vult ſi non ſit cautum quòd extendatur ad dictamen ſapientum, q̄ tales clauſulæ non poſſunt opponi, ita arguunt aliqui hic. Sed illa deciſio non meruit allegari pro contraria ex pluribus. Primo, quia argm̄ a contrario concludit, q̄ ſapiens non poſſit, non autem concludit, quod Notarius poſſit. Secundo, Bar. loquitur copulatiue, & omnia quæ ſunt de natura contractus, ergo copulatiue tu m[illegible] debuit argumentum a contrario. Et ſi ita copulatiue arguatur, nihil obſtabit. Tertio, quia ex dictis Doctorum non eſt licitum arguere a contrario, quando contrarium reperitur deciſum in iure, ſecundum Pan. in c. ſi nero, in 1. no. J. de iuream. Contrarium autem dicitur hic, & in l. fin. C. de fide. ul. ergo &c. ¶ Tertio aduerte, quod cōtra iſtud notabile obſtare uidetur id, quod uoluit glo. in Auth. ut præpo. nomen Impe. in uerbo, authore. quæ uult, qđ omiſſio inuocationis Dni, quæ cōiter ſolet apponi in inſtrumentis, uitiat inſtrm. Sequuntur Alex. & Mod in rub. ff. de no. oper. nunc ergo non hr̄ ꝓ appoſit[illegible]. Ad iſtud reſpondeo, q̄ iſta cōcluſio non procedit in conſuetis apponi pro ſolennitate extrinſeca, alias fruſtraretur alia regula, quę eſt, quod ſolennitas extrinſeca non præſumitur, l. quæcunque, § fin. de publ. ubi nō præſumitur auctoritatem tutoris interueniſſe in alienatis, & tamen conſueuit interuenire. Ita declarat Fel. in capitu. ſicut, col. pen. J. de iu[illegible] d. Iaſ. in l. ſciendum, in 8. limitatio. ff. de uerb. obl. Et ita habetis unam fallentiam, pro qua facit quod ſtatim dicam in limitatione. ¶ Stat igitur concluſio, q̄ conſueta apponi in contractu, omiſſa habentur pro appoſitis, per illum text. qui non probat, & qui pe[illegible] d. l. fin. C. de fideiuſſo. uidetur potius probare oppoſitum, *communiter* tamen tenetur. Pro

q[illegible] Bald. & Fel. h[illegible] innott[illegible] ſimularunt[illegible] idē F[illegible] in c. [illegible] [illegible] Item Bal. in ea. quę ad tráſlanonem [illegible] quę omnia fere reaſſumpſit Iaſ in l. [illegible] de [illegible] la. & in [illegible] cond. [illegible] ſi [illegible] meros, ff. [illegible] ſ. peta. ¶ Vltra quos adde primo, quod ſi N[illegible] n[illegible] ratione loqui, aliter expl[illegible] uerit clauſulas in

43 litt. [illegible] & dicat ſe peteu rem al[illegible] or præſumitur ex eo. [illegible] toſtimo ſm Al[illegible] nol. a Et [illegible] No tar[illegible] preſumi[illegible] eādum A[illegible] R[illegible] amp[illegible]iationem [illegible] ſint aliter [illegible] proced[illegible] gat[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] Pan. col. 7 [illegible] ¶ [illegible] dine [illegible] tenentur [illegible] Conſilium [illegible] exigere [illegible] alias in [illegible] iura [illegible] ff. de mag[illegible] Pan. [illegible] 16 [illegible] col. [illegible] ¶ Sexto adde, [illegible] ſione hora, tenetur c[illegible] q[illegible] eſt [illegible] dere p[illegible] tribunal, ſm Pan. in c[illegible] j. de offic. deleg. ¶ Septimo adde, q[illegible] poſſit [illegible] ſinam de bonis vir[illegible] gl. [illegible] cap. Deo, [illegible] fallit, ſi maritus ſit conſ[illegible] ſacr[illegible] data [illegible] ſm Bal. in l. in ſi. ff. re. amo. ¶ [illegible] in mand[illegible] venum oun[illegible] nia ea, [illegible] dñs eſt ſolutus [illegible] ere, [illegible] § ſi [illegible] & ibi do. Alex. i apoſt. pſ. [illegible] cōgent. V[illegible] pnunc a[illegible] ex [illegible] limitatur vna vulgaris [illegible] quę eſt, q[illegible] nō [illegible] cum in iure peritus, j. de [illegible] & l. [illegible] § [illegible] ff. de cap. & poſtli. reuer. Fallit in factis conſ[illegible] ſm Bal. in [illegible] C. de fide inſtr. col. 3. & in l. incend[illegible] C. [illegible] in p[illegible] lat in l. ſecundum. ff. de uer. oblig. [illegible] col. 1 ¶ Limitatur iſta [illegible] multis modis, vt hic per Fely. & Mod. Primo [illegible] in his quę ſūt

44 de ſubſtantia, quia illa [illegible] † debent [illegible] C. de teſt. ſm Ioan. And. in add. Spe. [illegible] edi. § [illegible] qd ita [illegible] ¶ Adde, quod ſi No[illegible] aliquid ſubſtantiale, poteſt imitare coram iudice, ut [illegible] ſibi addere, ſecundum Fel. in c. ex lit. col. 3. & in c. cum P. Tabelio. col. 3. eo. titu. ¶ Ex hac ſilten[illegible] dubitabile [illegible] Pa. in c. [illegible] gl. j. [illegible] vbi dicit valere reſcriptū [illegible] abſque [illegible] clauſula de rogato, ſi Princeps in [illegible] caſu ſit ſolitus ſcribere cōtra [illegible].

45 ¶ Secundo limitatur, [illegible] procedat in con[illegible] fieri † cōiter, ſecus in conſuetis fieri rato, per l. Se[illegible] §. medico, ff. de anuu. leg. et c. q ad tráſlationem, in verb. ſęp[illegible] j. de offi. leg. [illegible] pſitma p ea, quæ late ſcribit Iaſ. in l. ſed ſi quis § quæſitum, ff. ſi quis cau. & per illud, qd decidit Baro. conſi. [illegible] Præclare, col. 1. & ſeq. lib. a. vbi tenet, q licet procurator Ducis poſſit donare ſicut cōſueuit Dux: licet non ſit expreſſum, tñ non poterit repudiare magnam hæreditatem, quia raro ſolent Principes tam magna donare, & ita dicit limitandum dictum Inno. in capitu. grandi, de ſup. neg. pla. li. 6 ¶ Tertio limitat Fel. in ſolitis fieri ex mera

46 † facultate facientis fieri ea, quæ ſcribit Abb. in d. ca. q ad tranſlationem. Sed iſta non eſt ſufficiens, q fateor, q in his, q ſunt meræ facultatis, non inducitur conſuetudo obligationa, vt ſcripſi late in c. cū eccleſia Sutrina, pnſ Abba. j. de cauſa [illegible] & ppr. Et declat et Fel. in c. inter [illegible] col. 5. de reſc. Tamen ex hoc nō ſequitur, quin talia conſueta ex mera gratia habeantur pro appoſitis in diſpoſitione, in qua fuerunt omiſſa, vt patet ex his, q dicta ſunt j. & ex pluribus alus, quę adducunt Felyn. & alii hic. ¶ Quarto limitatur, qñ ex omiſſione clauſulæ conſuetæ reſultaret falſa latinitas, ſecundum [illegible] conſi. 377. Quæſtio eſt, an ſi. & ibi habes exemplum, ſequitur Dec. ſed hic parum ſeruit iſta fal-

le[illegible] hodie falſa latinitas no[illegible] vitiat, [illegible] uſum curiæ, ſecundū Fel. [illegible] cap. ex parte, in pri[illegible] de [illegible] inſtr. ¶ Quinto declarat, vt N[illegible] ſpo[illegible] app[illegible] re clauſulas conſuetas, ſcilicet tunc,

47 quando [illegible] † [illegible] ſtatut, licet partes non expreſſerint, ſed ex [illegible] no[illegible] ten[illegible] in [illegible] hic S[illegible] iſta r[illegible] chendit Fel. in cap. 1. [illegible] 6 & ſeq. [illegible] non conſueta. ¶ Sexto limitatur, ut proce-

48 d[illegible] ſemper eadem † mo[illegible] cus in conſuetis fie[illegible] Bar. [illegible] l. ſecundum, [illegible] 4 oppo [illegible] c b[illegible] & [illegible] oquatur in ſub[illegible] mta ibus, [illegible] cō[illegible] idē in [illegible] ſol[illegible] nal[illegible] bus, & ita [illegible] ſpec[illegible] hanc [illegible] tradit A[illegible] con. 1. 5. Si vera ſunt, colum. 2 & 4 lib. 5 & hinc [illegible] qa p[illegible] m[illegible] ing[illegible] ur præm[illegible] [illegible] ex [illegible] b[illegible] ll. hic contundi videnti[illegible] ¶ [illegible] ono. [illegible] in derogati[illegible] ne [illegible] ięcon[illegible] entes-

49 tes [illegible] ſit [illegible] per ſuperiorem, & licet alios [illegible] ō [illegible] A[illegible] rte, quia Pa[illegible] [illegible] cundo no[illegible] [illegible] latum, [illegible] ſic, p[illegible] facto [illegible] Panor. [illegible] loquitur, quando [illegible] quam ſo ſine [illegible] Sex[illegible] P[illegible] thēmate [illegible] [illegible] Pan. [illegible] nota [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] Vigeſ[illegible] pa-

50 re[illegible] omnes [illegible] † debent [illegible] antiq[illegible] non [illegible] bendis nou[illegible] ſimis [illegible] ter- bu, [illegible] pu. ſtatum [illegible] Ver[illegible] de mato. [illegible] dien[illegible] nulla j. [illegible] Et [illegible] m facit quod dici [illegible] nu. Epiſcopus, & in [illegible] in de. [illegible] preb[illegible] quod præbe[illegible] da un[illegible] qui vel[illegible] del[illegible] et oleo, & fabis, in æqualis cum [illegible] nda vt [illegible] bilis, qui debet uesci pull[illegible] s, & [illegible] ianis, ſm gloſſ. in [illegible] nis, ff. de leg. 3 & [illegible] tex. in cap. tu. non cogantur, [illegible] in d. c. cum omnes [illegible] q reſpectu bonor[illegible] quæ exeunt de communi cellit[illegible] ap[illegible] ver[illegible] bis, & ci[illegible] ſcenda [illegible] fferentia, ut in contrariis Secus in præbēdis diſ[illegible] s, quia [illegible] ent eſſe pares, ut hic. Sed certe non datur ratio diuerſitatis. & contrarium probat tex in d. cap. tu. de multa. Vnde alii rñdent, q iſte tex. loquitur in eccleſi s col[illegible] giatis, contraria vero in nō collegiatis. Ratio diuerſitatis eſt, quia in ec[illegible] leſi[illegible] collegiatis uiuunt ſub vno tecto, & veſcuntur in vno refectorio. Et ſi daretur ei [illegible] parias, generaretur ſcandalum, c. quoniam, de vit. & honeſt. cler. Iſta ſolutio non eſt generalis, quia non procedit ſtante conſuetudine viuentium ſeparatim, prout eſt communiter omnibus eccleſiis collegiatis non regularibus. Vnde poteſt dici, q contrarium eſt verius in eccleſiis ſecularibus. Ad iſtum tex. [illegible] ideo, q debent eſſe pares, quo ad quid, id eſt omnes debent eſſe competentes, ita q ex eis poſſit quilibet competenter uiuere, vt hic in uerſicu. competenter. & illo caſu dicuntur pares. Sed tamen vna poteſt eſſe pinguior altera, capitu. vacante, & ibi Abbas, j. de præben. Ad tex. in capitu. cum omnes, rñdetur. q loquitur quo ad quid, videlicet quantum ad redditus conſequentes in abſentia ¶ Trigeſimo no ſm Pan ibi ſuper excreſcentes, & ibi qd ſuper

51 fuerit. Quia redditus eccleſiæ ſuperabundātes, † ſunt conuertendi primo loco in præbendas pro nouis canonicis. Secundo in alias utilitates eccleſiæ, arbitrio prælatorum. Ad idem bonus textus, in capitu. nulli, §. is ita, cum ſimi[illegible] ta q [illegible] Plura alia notabilia colligi poſſent, videas per te ipſum ¶ Glo. 1. diuiditur in duas partes principales, qui duas ponit opiniones, circa intellectum tex. Secunda ibi, ſed non credo. Rurſus prima ſubdiuidit in 5 particulas. in 1. dicit, q M. poterat agere pro ſociis, tāquam conſors litis. In ſecunda ibi, quia agebatur. declarat, in quo conſiſteret conſortium. In tertia ibi, tamen cauere, quærit, an cōſors teneatur cauere de rato. In quarta ibi, & eſt ſpeciale, reſpondet tacito contrario. In quinta ibi, & in alio, idem tacit. ¶ Pro declaratione eorum, quæ traduntur per gloſ. & Doctores,

52 quæro primo qui dicantur † litis conſortes. Gloſ. hic in principio uidetur uelle, illos dici conſortes litis, qui agunt ad eandem rem agentibus communicandam. Et ſic, quia M. & ſocii agebant ad ſuperexcreſcentes fructus ſibi aſſignandos, poſſunt dici litis conſortes. ¶ Sed ab iſta opinione gloſſ. poſtea recedit.

tecedit vſ[illegible] cundo loco videt, q d[illegible] conſortes, [illegible] necel[illegible] agere ſimul [illegible] agunt ad vnam rem in [illegible] dui. Er[illegible] hoc [illegible] M. [illegible] poterat agere [illegible] quia cã erat indiuia. [illegible] a opi[illegible] era, quia [illegible] ſit agere pro parte [illegible] tum, ñ pñ [illegible] conſortes [illegible] C. de [illegible] petitor [illegible] ¶ V[illegible] tertio loco Pan. [illegible] illos appellari poſſe [illegible] conſortes, [illegible] agebant impugnare ſtatutum, v[illegible] q[illegible] cõiter [illegible] faciebant M. & ſoci [illegible] quæ cõiter ſe defen[illegible] an[illegible] q[illegible] nonici. Sed nec iſta [illegible] ntentia p[illegible] [illegible] m, & non erunt conſortes [illegible] ¶ V[illegible] 4 loco, ego primo poſt [illegible] omnes [illegible] defend. ¶ C[illegible] bello [illegible] ¶ D[illegible] vel defende[illegible] probatur in l. 2 [illegible] negotium, & in verbo [illegible] agi. C. de [illegible] ¶ [illegible] quæ neceſſe eſt, [illegible] & [illegible] ¶ Præterea h[illegible] non apparet [illegible] nt ſimul [illegible] in ver. [illegible] quinque actores. ¶ S[illegible]

53 [illegible] exercere pro conſorte, ſine mandato [illegible]

54 [illegible] ¶ [illegible] dol. & cot. [illegible] hæc quippe, 3. q. 6 [illegible] & M[illegible] non admitti [illegible] de acc. ¶ [illegible] fal[illegible] Prima, ut procedit [illegible] agatur de c[illegible] ¶ Scdo declaratur, ut procedat ſi agatur de crimine [illegible] ad pœnam corporalem [illegible] ſi agatur [illegible] ad pœnam non [illegible] talem, quia [illegible] admittit procurat[illegible] Tertio declaratur, vt non procedat in delictis correlatiuis, [illegible] inceſtu, adulterio, & ſimilib. in quib. agitur cri[illegible] [illegible] pœna corporali, ſuit h[illegible] poſt Marian. [illegible] 5. fal. [illegible] declaratio non placet, quia a. [illegible] ut conſor[illegible] admittatur ad defenſiones, oportet [illegible] d. l. 2. ſed in cã capitali non põ [illegible] cum nemo ſit d[illegible] corporũ ſuorũ. l. liber hõ, ff. ad leg. Aqui. ¶ Præterea in [illegible] ctis [illegible] non erit ead. cã defend[illegible] nec agẽdi, cũ poſſit eſſe [illegible] ex parte vnius, & nõ ex parte alterius, c. n[illegible] 34 q. [illegible] ergo non pñt neceſſario dici litis conſortes, non erit admittendus vnus pro altero, etiã in aliis delictis de[illegible] ¶ Fallit [illegible] ſta concluſio, ut procedat hic priuacũ

55 [illegible] cõteſtata, ſecus [illegible] d. l. a[illegible] litem legitime ordinarã, & [illegible] duplex. Prima, q[illegible] ãn l[illegible] non ſunt [illegible] conſortes, cũ [illegible] poſt conteſtatione in c. ex parte. 2. de ver. ſig. [illegible] de tranſ. Scda, q[illegible] oẽs ſunt litẽ [illegible] ligare velle [illegible] ad ſi. ar. de pig. ac. l. ſi ſeruos. Vñ quia [illegible] de preſumpta voluntate [illegible] põt alter pro altero [illegible] Pau. in d. l. 2. Dec. aũt dicit poſſe teneri, q etiã ãn l[illegible] & tñ det add. l. 2. q nõ dicit poſt litẽ [illegible] ſed poſt litẽ litime ordinatã, q [illegible] ordinata ẽt ãn, iuxta glo. in l. 1. C. qui dari tu. vel cura. pñt. Sed ſal[illegible] quia illa glo loquit de cã litime ordinata, q bñ dr ãn, ſecus de lite, d. l. aẽs. ¶ Fallit tertio, qñ cõſortes eſſent

56 pñtes, tunc [illegible] nõ [illegible] agere. ita Dec. & alij Mod. hic p tex. in d. l. a [illegible] facit, q[illegible] pñte in loco, ubi agitaẽ [illegible] nõ admittit ad agẽdũ, ſm Gu[illegible] Cy. in l. mutus. §. 5 g. ff. de pc. p[illegible] tex & in l. nõ ſolũ, §. q[illegible] alieno, [illegible] ¶ Cõſidera, q [illegible] Pan. de Ca. [illegible] ſup. tetuli, deſtruit hãc fall. ¶ Scdo obli[illegible] q[illegible] pcurator admitti p pñte. l. 1. ff. de pc. cut ẽt nõ admittet [illegible] litis, qui hẽt mandatũ a[illegible] lege? Fallit q[illegible] ut procedat, ut poſſit agere pro [illegible] pſentientib uel ignorantib. ſecus pro conſortib. [illegible] contradicentib. l. ſi petitur, ff. de iu. defende reñ põt [illegible] inuitũ, ſm Car. in cle. religioſus, de proc. per l. ſolutionẽ, ff. de ſol. caue. q[illegible] illa l. ſolutionẽ, loquit qñ alius accipit iud. cũ in ſe aĩo nouãdi litẽ loquitur, qñ accipit ſe iudiciũ, litem pteſtando. Non aũt loquit, qñ quis poſt litis pte. per principales vult eos inuitos defendere ¶ Fallit quinto in his, q req-

58 [illegible] ipãle mandatũ. [illegible] velle Pan. equiparans pſortem litis, coniunctæ perſonæ, q non põt agere pro coniuncto in his, quæ requirunt ſpãle mandatum, l. patri, ff. de min. confirmatur, con iunctus hẽt potẽtius ius agendi, q conſors. patet, q[illegible] agit ante litem conteſt. pro coniuncto, l. ſed & hæ, ff. de proc. & in c. nonnulli, inf. de reſc. & conſors non, ut ſupra dixi. Et tamen in exi-

ge[illegible] his ſpeciale ma[illegible] oni[illegible] ctus [illegible] malo[illegible] a[illegible] Dec. [illegible] gna[illegible] quia negotium [illegible] cõe [illegible] q tale negotium [illegible] cia e mandatum. Iſta opi. [illegible] per tex. in [illegible] de procurat. [illegible] arg. vb[illegible] monachus, licet non p[illegible] ſuperior a eiſdẽ procurator pro alio [illegible] alias req[illegible] ſpecialis lic[illegible] ſo[illegible] tre in none [illegible] q[illegible] coniunctus [illegible] ſpeciale mandatum [illegible] non [illegible] ſp. [illegible] exercitus [illegible] [illegible] cauſa [illegible]

59 [illegible] Aut[illegible] m. [illegible] ¶ T[illegible] [illegible] alligare bo[illegible] ¶ O[illegible] cul[illegible] [illegible] [illegible] ſeq[illegible] hic [illegible] ad defendendum, m[illegible] dum [illegible] iſta valde ſtringunt pro [illegible] ¶ C[illegible] te[illegible] & Fel. & Dec. hic mo[illegible] quia qu[illegible] cũ conſecutiua ad illud [illegible] ff. de iuriſd. omn. [illegible] cap. [illegible] [illegible] ega. Sed tex. in d. cle. religioſus, vult q [illegible] hab[illegible] poſſit eſſe in iudicio tanquam conſors. [illegible] go videtur velle, q etiam poſſit agere pro conſorte. S[illegible] ad illud reſpondeo, q licet tex. in d. cle. velit, q dicatur conſors [illegible] præſupponit q non poſſit agere, alias dubitatio illa e[illegible] vi[illegible] litem licet tex. velit, q dicatur conſors litis, non [illegible] ſequitur, quod velit illud conſecutiuum, q poſſit agere, qu[illegible] regula l. 2. non procedit, vbi alias perſona eſſet incapax eorum, quæ ſunt conſecutiua, ſecundum Ang. Pau. & Mod. in d. l. 2. per tex. cap. tuam, de ordi cogn. Sequitur Dec. in d. cap. præterea. Et licet lex habilitet primum inhabilem, vt agat pro parte ſua, vel alterius, indeque ſubortiatur conſortium, non tamen ſequitur quòd lex etiam habilitauerit inhabilem pro parte conſortis, quia habilitatio pro parte conſortis, non eſt neceſſaria ad habilitationem pro parte ſua: vnde licet videatur de acceſſoriis, ſiue de conſequutiuis, tamen q[illegible] non eſt de conſequutiuis neceſſariis, habilitatio non debet extendi ad talia conſequutiua non neceſſaria, vt declarat Panor. in cap. quia non tantum infra de præbend. Et ſi iſts conſiderabis, reſpondebis ad omnia fundamenta Mod. & per prædicta tolluntur omnia, quæ per Felyn. & Mod. adducuntur. Saluari tamen poteſt opinio Mod. in cauſ. indiuiduis, quia tunc habilitatus pro parte ſua, intelligitur etiam pro parte conſortum, ratione connexitatis, l. 2. § ex his, ff. de verbo. oblig. Et eſt glo. in l. vnic. C. ſi in commu. eademque cauſa teſt. poſt. Et pro re indiuidua conſors litis etiam ante litem conteſta. agit pro conſorte, ſecundum Fely hic, & excommunicatus defendit conſortem litis indiuiduæ, ſecundum d. Anto. in d. cap. poſt ceſſionem. ¶ Ex præmiſſis habetis elicere, quod nouem ſunt neceſſaria ad hoc, ut conſors litis poſſit agere pro conſortibus. Primo, quod cauſa ſit ciuilis, & non criminalis. Secundo, quod lis ſimul ſit ab omnibus conteſtata. Tertio, quod conſortes non prohibuerint. Quarto, q conſortes ſint abſentes. Quinto, q non ſit de caſib. requirentibus ſpeciale mandatum. Sexto, quod conſors alias ſit perſona habilis ad agendum. Septimo, q negotium ſit commune. Octauo, q ſit eadem cauſa, & idem ius agendi. Nono, q conſors caueat de rato ſi ſit actor, vel de iudicato ſoluendo ſi ſit reus. Quæ cautiones ſunt prætoriæ, ideo exigunt fideiuſſionem, l. prætoriæ, ff. de prætor. ſtipula. ¶ Tertio quæro, an coniunctus † poſſit 60
agere pro coniuncto ſine mandato? Iſta eſt materia impertinens, tangam ea ſolum, quæ attingit Pan. ex cuius dictis habes regulam cum vna fallen. Coniunctus tñ põt agere pro coniuncto ſine mandato, l. ſed & hæ, ff. de procu. c. nonnulli. §. de reſcrip. ad fi. Non tñ coniunctus dr pcurator cõiunctæ. [illegible]

debet de rato, quia [illegible] ſuum factum coniuncto non præiudicat. [illegible]
[illegible] ſol. l. C [illegible] non noc. ¶ Fall. tamen in his, quæ re[quir]-
runt ſpeciale mandatum, pro quibus coniunctus non poteſt age-
re ſine mandato, [illegible] & ſic [ubi] requi-
ritur ſpeciale mandatum hois. non ſuſſicit gñale mandatum
[illegible] excepto Dec. q[ui] [illegible] ꝯdicit, p tex. in d. c.
[illegible] vbi ad [illegible] teſt. [illegible], requiritur ſpeciale mandatũ,
vt [illegible] admitteretur ad iniiciandum ꝓ coniun-
cto Nec obſtat [illegible] ſolutio Pan. approbata per al[ios] ibi aga-
tur [de] modico, [illegible] autem iſta rõne indiſtincte con-
iun[ctus] [illegible] in requirentibus ſpeciale mandatũ deberet poſſe age-
re, [illegible] agat [de] modico præiudicio, quia nu[llum] præiudicat
coniun[cto] [illegible] 3. Scđo dicit, ꝙ ſolutio Pan. non vr̃
[illegible] quia [illegible] non modicũ præiudi-
c[illegible] nem [illegible] ꝓpe[n]ſas [illegible] l. minoribus [illegible] ann.
ff. [illegible] Ad [illegible] coniunctus non
[illegible] mandatum, ſed qui [illegible]
[illegible] ctus non admittitur [illegible]
[illegible] e proc. & c. [illegible]
[illegible] præiudicet, n[illegible]
[illegible] ¶ [illegible] iſtis [illegible] tenat [illegible] in. *coram* per tex. in d.
[illegible] ctum [illegible]
[illegible] modico præiudicio
[illegible] non præiudicat. Quia lex non tãtum
con[illegible] pro quo ag[itur] [illegible]
[illegible] quem agitur [illegible] Non
[illegible] impetratione [illegible] agatur de ma-
gno præiud[icio] [illegible] quæ [illegible] coram delegatis.
Quod [illegible] impetrationem reſcri-
pti, non eſt c[illegible] attento quod et coram ordinario re-
quiruntur expenſæ. Non ob[ſtat] [illegible] tradita ad l. patri. [illegible] ꝙ
loquatur, q[illegible] agere pro coniuncto ꝯdicente,
quia [illegible] eſt [illegible] enim et qui vult agere pro coniun-
cto ꝯdicente, nam [illa] verba, licet nolit, reſpectu patris ſtant au-
gumentatiuè, vt in c. de ſo. comp. lib. 6 vnde [illegible] negatiua
quo ad alios coniunctos d[ebe]t intel[ligi], et ſiue coniunctus ꝯdi-
cat, ſiue nõ, l. nam quod liquidè §. fi. ff. de pen. leg. Ergo [illa] ver-
ba, non [illegible] admittendos eſſe, q̃ ex voluntate con[iuncti], de-
bent intelligi de expreſſa voluntate, vt et volunt glo. & omnes
ibi ¶ Ex iſtis mõ reſultat, ꝙ De. malè loquitur, dum vult coniun-
ctum poſſe recipere ſolutionẽ ſine mandato. nam hoc eſt ꝯ ca-
ſum l. q hoiem, §. ſi gñt. ff. de ſol. [illegible] l. nõ [illegible] ſol. mat. & in
l. qui aliena, § q[illegible], ff. de neg. geſt. & pulchre demonſtrat Alex.
conſi. 4. col. 2. lib. 2. ¶ Adde [tamen], ꝙ licet coniunctus non poſſit exi-
gere, pôt tñ compellere debitorẽ, vt pecuniam debitã deponat
ſm Bald. in l. ſi [illegible], ff. de neg. geſt. de iſta mã, an coniunctus poſ-
ſit agere ꝓ coniuncto, videas plene per Fel. in d. c. nonnul. §.
ſunt & alij & in c. coram, de offi. deleg. & Iaſ. in l. exigendi, C. de
proc. ¶ An aũt in cã beneficiali admittatur coniunctus ꝓ coniun-
cto? Glo. noſtra vr̃ velle ꝙ ſic, ſi ad tex. referatur, & ad hoc eam
notauit Rota tit. de procu. dec. 141. in nouis. Contrariũ tenent
Pan. & alij in c. accedens, ꝯ. de ꝓb. Rot. vbi ſ. latè Gem. & Peru.
in c. ſi tibi abſenti, de ꝓb. n. 6. ¶ Quarto quæro, an Canonicus
61 † poſſit agere pro canonico ſine mandato? Glo. Pan. & alij
hic r̃ndent ꝙ non. Idem tenent Pan. Fely. & alij in c. coram, de
offi. deleg. Et iſta eſt cõis op. in. quæ gñaliter procedit non ſolũ
in canonico, ſed in omni coniuncto coniunctione ſpirituali, ut
hic per Doc. Hinc Monachus non agit et pro monaſterio ſuo
ſine mandato, cle. religioſus, de proc. nec beneficiatus pro ſua
eccleſia, niſi in certis caſibus, de quibus per Abb. in c. ſi quis pſ-
byterorum, de rebus eccle. non alie. ¶ Contrarium tenent plu-
res glo. adductæ per Fel. hic, quas ſequitur Dec. motus, quia cõ-
iunctus coniunctione ſanguinis, admittitur pro coniuncto ea
ratione, qua lex præſumpſit coniunctum, pro quo agitur con-
ſentire, pp affectionem, & amorem, qui verſatur inter coniun-
ctos. Iſta ratio pariformiter militat inter cõiunctos coniunctio-
ne ſpirituali, qui eadem dilectione amandi ſunt qua carnales, c.
1. & c. piſtatium. 30. q. 3. & c. qualis, 12. q. 6. Et ꝙ lex conſideret
amicitiam inter coniunctos ſpũales, patet. quia voluit eam eſſe
iuſtam cãm ſuſpicionis in recuſando concanonicum in iudi-
cem, c. cum R. canonicus, de off. deleg. ¶ Tu non recedas a cõi.
Ad arg. Dec. r̃ndet Fel. hic, & ante eum glo. in d. c. piſtatium, ꝙ
coniunctio ſpiritualis, quantum ad ius reuerentiale, contempla-
tur ſicut coniunctio ſanguinis, non quantum ad alios effectus
iuris; patet, quia canonicus poteſt eſſe teſtis pro canonico, ſm
glo. in d. c. cum R. tñ frater non põt eſſe teſtis pro fratre carna-
li l. parentes, C. de teſta. Iſta ſolo põt comprobari ex his quæ ſcri-
bit Iaſ. in l. ſed & ſi qs ff. ſi qs caut. Sed tñ non eſt tuta. Tum quia
non aſſignatur ratio diuerſitatis, cum magis quo ad ius reuerẽ-
tiale, q̃ in alia materia. Tum quia, vt dicit Dec. et coniunctio ſpi-
ritualis conſideratur in alia materia, cum præſtet iuſtam cãm
recuſandi canon. cum, vt ſ. dixi. vñ aliter r̃ndeo, negando, ꝙ
coniunctus carnalis poſſit agere pro coniuncto, pp præſum-
ptam voluntatem coniuncti, vt dicit Dec. nam ſi hoc verum
eſſet, non requireretur ratihabitio, quia vbi lex præſumit, & ſu-
per præſumpto ſtatuit, non admittitur probatio in ꝯrium, ca.
qui ſidem [illegible] ſponſ. hic autem requiritur ratihabitio, & poteſt
pro arbitrio coniunctus pro quo actum fuit, dicere nõ conſen-
ſiſſe [illegible] qu[illegible]es iud. non no. ergo, &c. Et quod iſta ratio nõ
ſit vera, patet [illegible] quia ea attenta ſequeretur, quod amicus poſſet
agere pro am[ico] ſine mandato, cuius cõtrarium tenet hic do.
An. per tex. in l. [illegible]utor., C. de neg. geſt. & eſt cõis opi. Doct. ſecun-
dum d. Alex. Mod. in l. exigendi, C. de proc. Item loqueretur,
ꝙ coniunctus qui non eſſet bonus amicus (prout communi-
ter reperitur. etenim fratrum quoque, gratia rara) non poſſet
agere, [qu]od [non] credo verum. ex quo non præiudicat coniun-
cto, niſi [illegible] habeat, d. l. 1. ¶ Fallit dupliciter [pri]mo quantum
62 ad petendam † a[bſolu]tionem ab excommunicatione, quam
poteſt petere canonicus pro canonico ſine mandato, [ſec]un-
dum Inn. in c. [illegible] p Romana, de ſententia excom. in 6. & Ro[ta] in
de [illegible] nouis, quam in meis non inuenio, ſequitur
Fel. [&] Mod. hic ¶ Sed tu conſidera, quomodo p[oſſ]it [illegible] ede-
re, quia in petenda abſolutione requiritur [ſpe]ciale mandatum,
ſecundum glo. in c. qui ad agendum, de proc. 6 ¶ Item in ab-
ſolutione requiritur præſtatio iuramenti quod [illegible] mandat[a]
[illegible] deres, ex ten[ore] [illegible] inf. de ſent. excom. Et
ad [illegible] requiritur ſpeciale mandatum, c. [illegible] de iura[mento] [illegible]um.
lib. 6 [illegible] Bar. in [l.] qu[ia] bona, ff. [illegible] o, ff. de damn. inf. [illegible] con-
[illegible] carnalis [illegible] tum, vbi requiritur man-
datum ſpeciale, l. patri, § de minore Ergo et [illegible] non debet ad-
mitti [illegible] ſpiritualis per prędi[cta] ¶ Fallit ſecundo in
63 prælato agente † pro c[apit]ulo [illegible] inter [illegible] tum, & capitu-
lum, eſt maior coniunctio, quam inter alios canonicos, ſecun-
dum d. A[illegible] c. de [illegible] col. 3 de reſer. Sequuntur Fel. & Mod.
¶ Contrarium tamen tenet idem Fel. in c. nonnullis [illegible] &
[illegible] 17. credo, ꝙ [illegible] agatur de comm[illegible] eſſe, quod poſ-
ſit, non ea ratione quia [coniu]nctus cum capitulo, ſed quia in
his quę ſunt cõia prælato & capitulo prælatus habet admini-
ſtrationem a iure & qui habet adminiſtrationem legitimam,
poteſt agere ſine mandato. l. po[ſt] ff quod cuiuſq; uniuer[ſitatis] nom.
Si vero agatur [illegible] de intereſſe capituli, tunc non poteſt, [ut] c.
edocen. [illegible] gl. & ib. Pan. ita declarat ¶ C[illegible] in uerbo. [illegible] ad
eam. diuiditur in duas partes In 1. op[illegible] In 2 [illegible] inſ-
uit. Ex dictis gl. & Pa. habetis quinque ſolutiones ad [contrariũ],
quod formatur de Concilio Turonen. prohibente [illegible]
præbendarum. Prima fuit ſolutio glo. quæ fatetur contrarium
quod non ualet receptio duorum ad unam præbendam c. [illegible]
cto, de præb. Non obſtat tex. quia hic non præſuppunitur ꝙ va-
luerit. Et licet capitulum allegaret ſe recepiſſe duos ad eandẽ
præbendam, tamen non potuit probare. Et ſic habes notare
64 ex hac glo. ꝙ non ſufficit † allegare, niſi allegata probentur. fa-
cit tex. in c. cum ſuper, inf. de conceſ. præb. allegatus in glo. Ad
idem tex. cum glo. in l. 1. ff. [ſi] quadru. paupe. feci. dica. & l. 2. §. 1.
vbi Bar. ff de dolo. & in ca. non eſt, de conſue. lib. 6. de quo late
per Alex. & Mod. in l. ſi prius, in glo. in ver. egiſſet, de no. oper.
nunc. & per Fel. in c. fin. col. pen. de foro compe. Aliqui tamen
dicunt, ꝙ iſta ſolutio non eſt admittenda, quia diuinat. ſed po-
teſt reſponderi, ꝙ imo non diuinat quia M. & quatuor ſocii al-
legabant ſe receptos nullis præbendis aſſignans eiſdem, capitu-
lum negabat quantum ad duos, aſſerendo eos recepiſſe ad unã
præbendam. Quod non apparet iuſtificatum fuiſſe per capitu-
lum, ergo &c. ¶ Secunda fuit ſolutio gloſ. fatentis etiam con-
trarium, ſed reſpondentis, ꝙ in caſu huius cap. non fuit admiſſa
exceptio capituli, quia in hoc capitulum allegabat turpitudi-
65 nem † ſuam contra c. inter dilectos, de don. l. tranſactione fini-
ta, C. de tranſa. ¶ Iſtam ſolutionem damnat Pan. quia fauore
animæ auditur allegans turpitudinem ſuam, c. lator, c. conſan-
guinei, de re iud. ¶ Ex alio non vr̃ vera iſta ſolutio ſm Bal. quia
audiri debet allegans turpitudinem, quę habet in ſe patentem
nullitatem uel impoſſibilitatem, ut hic. Sic etiam dicimus, ꝙ li-
cet venire contra factum proprium, patenter, & ipſo iure nul-
lum, l. quemadmodum, C. de agri. & cenſi. lib. 11. glo. & Bald. in
l. 1. C. de liber. cau. notatur in c. diuerſis fallacijs, de cler. cõiuga.
¶ Tertio non videtur tuta ex alio, quia auditur allegans turpitu-
dinem ſuam excipiendo, ſecundum Bald. in l. poſt mortem, ad
fi. ff. de adop. & in l. fi. ff. de act. & obl. traditur late per Fel. in ca.
3. loco, de præſump. per Bart. & alios in l. iuſiurandum, quod ex
conuentione, §. procurator, ff. de iureiu. ¶ Sed aduerte, quia iſta
ſolutio optime vr̃ probari in d. c. cum ſuper, per quem tex. fal-
len. tradu. ad regulam prędictam vñr confundi. ibi. n. agebatur
de ſalute aię, ꝙ non admittatur quis ad vacaturas ꝯ Lateranen.
Concilium, ibi excipiendo capitulum proponebat. Et tamẽ Papa
dicit, ꝙ capitulum non debebat audiri, quia ipſi allegabant tur-
pitudinem ſuam, fatendo ꝙ ꝯ Lateranẽ. Concilium venerant.
¶ Tertia fuit ſolutio gl. et fatentis ꝯrium, & ad iſtam r̃ndet, ꝙ
hic duo fuerũt recepti ſimplr̃, & non ad eand. ꝓbendam, & in
quantum

quãtum ad tex. dicit ad eam, dẽt exponi, i. ea uacãte. Iſta ſol. licet
approbetur per Ab. & alios, non eſt tenẽda. Tum quia uiolat
lrãm tũ q̃a expoſitio eſt inepta, nã tex. ſm hãc expoſitionẽ, idẽ
bis repeteret, cum dcm̃ ſit ſ. cũ una prębenda uacaſſet, duos ad
eam. &c. Tũ q̃a confunditur ex illis uerbis, donec primi duo eſ
ſent integras pręb endas aſſequuti, ergo erãt admiſſi ad præben
das nõ integras, & ſic ad dimidiatas. ¶ Quarta fuit ſolo Io. And.
fatentis ꝯtrium, & tñdentis tex. in uerbo, ad eã q̃d dẽt intel gi, ſ.
eccleſiam, & ſic facit ſimplicem relationem. Iſta ſolutio eſt pla
nior cęteris. Tamen ex dictis in pręcedenti ſolutione etiam iſta
morderi poteſt. Ex iſtis duab. ſolonib. elic tur una concl'o, ꝙ ſi
uacãte una ꝑbenda duo ſimpl'r eligontur, ꝙ ualet electio. Et cũ
iſta gl. omnes tranſeunt, de quo ſtatim dicam. Quinta fuit ſolu-
tio d. Ant. ꝙ non ualet receptio duorũ ad unã ꝑben. ita ꝙ eadẽ
ſit titulus duorũ; & non ualet receptio, quia neceſſario ſequitur
ſectio eiuſdẽ ꝑbendæ, cum oporteat ꝙ unus habeat dimidiam
pręb endam in titulũ, alius aliam dimidiam. Quod eſt contra cõ
cilium Turonen. & iſto modo procedit tex. in c. ca dilecto, & in
c. tuę. ǰ. de prębẽ. Hic autem ualuit receptio duorum, q̃a fuerũt
recepti ad eandem præbendam, non q̃ illa ſit titulus duorũ, ſed
animo faciendi de una præbenda duas. Qd fieri poteſt, ubi red-
ditus ſuppetunt utrique iuxta formam c. uacante, ǰ. de præbend.
Iſtam ſolutionem damnat Pan. hic, & in c. maiorib. de ꝑb. poſt
Inn. ibi, quia ꝑbenda non ſolum conſiſtit in re, ſed in ſcõ, i. in tẽ
poralitate, puta in prædijs. Et ad diuiſionem rei conſiſtentis in
ſcõ non ſufficit ſola mens, ſed requiritur ẽt ſcm̃. i. actualis ſepa-
ratio, ſm gl. in l. q̃d in rerum, §. a ff. de leg. 1. & l. qui duas, ff. cõ.
ꝑd. Iſtã ſolutionẽ ẽt damnat Imo. in d. c. uacante, per illũ text. in
uer. ꝯſtituens, per quod apparet ꝙ non ſufficit ſola intentio. Hãc
etiam improbat Dec. hic, q̃a ad hoc ut ualeat ſectio unius præ-
bendæ, ꝑ diuiſione duob. facienda, eſt neceſſe, quod redditus u-
triq. ſufficiant, d. c. uacante. Sed hic non ſufficiebant. patet, quia
fuerunt recepti, ita ꝙ alij nihil haberent, donec primi duo inte-
gras ꝑbendas fuiſſẽt aſſequuti. Mihi ẽt nõ uĩ tuta, quantũ ad illũ
tex. quia in tex. ǰ. pręſupponitur, ꝙ quatuor erant admiſſi ad ua
caturas pręb endas. Quod eſt falſum, ſi duo eſſent recepti ad unã
ꝑbendam diuiſam in duas, tũc. n. illi duo eẽnt recepti ad uacan-
tes. Vnde tres tm̃ neceſſario eẽnt ad uacaturas recepti. Diſtin-
ctio tñ uera uidetur, & eã uĩ uoluiſſe gl. pe. in d. cap. dilecto. eam
ẽt ſequũtur Hoſt. & d. Ant. in d. c. vacante. Nec ob. ꝙ requirat fa-
ctum in diuiſione rpal'tatũ, q̃a verũ q̃tum ad effectũ, ut pres de-
monſtrentur ad oculũ, ſed q̃tũ ad effectus iuris, ut receptio va-
leat, ſufficit, ꝙ appareat de animo capl'i, ꝙ velit diuidere vnã ꝑb.
in duas. Nõ ob. tex. in d. c. vacante. in verbo, ꝯſtituẽs, q̃ intelligo.
ſ. ꝑpoſito & mẽte expſſa, nõ ſcõ, & ita ib. exponebat Hoſt. q̃ ex-
ponebat conſtituens, i. ꝯſtituere intẽdens. Et iſtam opinionẽ cõ-
firmo, q̃a licet pręb enda conſiſtat in rpalitate, reſpũ perceptio-
nis fructuum: tñ reſpectu receptionis, dr̃ ius ſpirituale, & ad il-
lud ius ſpirituale admitti receptus ꝑ capl'm, d. c. dilecto. Vnde q̃
ſum ad ea, q̃ ſunt iuris, ſufficit diuiſio ſcã ex propoſito, cũ aliter
fieri non poſſit, l. 1. C. de here. actio. cum ſimi. Vnde ut intelli-
gas concilij Turonen. diſpõnem, facies plures caſus. ¶ Primus,
66 eſt quando duo recipiuntur ad eandem † ꝑbẽ. ita ꝙ illa ſola ſit
titulus amborũ, & vnus hẽat dimidiam fructuum, & alter aliã
dimidiam. & iſto caſu nõ ualet receptio, q̃a effectual'r ſcindit. Et
iſto caſu loquitur concilium Turon in c. maiorib. ſecundũ unũ
intellectum & in d. c. tuæ, & in d. c. dilecto. ¶ Sc'ds caſus eſt q̃n
duo recipiunt ad unã ꝑbendam faciendo, & diuidendo expreſ-
ſe eã in duas ſine rõnabili cã, & nõ ualet ẽt receptio, q̃a ꝯ conci
lium Turonen. & ita ẽt procedat tex. in d. ca. maiorib. ſed Barb.
hic contradicit, dicens, ꝙ ualet receptio, & diuiſio, ſed ꝙ eas ca-
pitulum reintegrare tenetur. Qd uĩ ſeq. Dec. hic, ſed certe eſt ꝯ
tex. in d. ca. vacante. ¶ Tertius caſus eſt, quando una præbenda
ex cã rõnabili diuiditur actual'r in duas, & iſto caſu valet rece-
ptio ditorũ, ita ꝑcedat tex. in d. c. vacante. Quartus caſus eſt, q̃n
duo recipiuntur vacante vna pręb ẽda per capitulum animo de
clarato, ꝙ volunt ſcindere ex cã rationabili, cum facultates ſuf
ficiant vtrique, & iſto caſu variæ ſunt opiniones, vt ſ. dixi. Ego te
neo, ꝙ valeat, nec ſit ꝯ concilium. ¶ Quintus caſus eſt, quando
duo recipiuntur ad vnã præbendam uacantem, non declarato
an mo c. ꝙ animo ſcindendi duos recipiũt, & iſto caſu d. Anto.
hic fuit in hac ſentẽtia, ꝙ ualeat, ſi redditus ſufficiãt utriq., q̃a in
dubio ꝑſumendũ eſt, ꝙ capitulum noluerit facere actũ ualidũ,
l. 3. ff. de teſta. mil. Contrariũ hic uult Pan. & Imo. in d. c. uacan-
te, per tex. in d. c. tuæ, & in d. cap. dilecto, qui ſimpliciter loquun
tur. Sed licet loquantur indiſtinctè, non tamen eſt inconueniẽs
reſtringere illa iura, ut non procedant, quando datur caſus, in
quo ꝑt receptio ſuſtineri. Et ꝑ iſta opinione do. Anton. facit, ꝙ
qui uult unum, neceſſario cenſetur uelle omne antecedens ad
illud, Inſtit. de here. inſti. in princ. . . pen. C. de neceſſa. ſer. hęre. in
ſtit. & cap. præterea. de offic. deleg. cum ſimi. ¶ Sextus caſus eſt
quando uacat unus canonicatus, cui eſt annexa ꝑbenda, & duo
uel plures eliguntur ſimpliciter in canonicos. de pręb enda ni-
hil dicitur, & valet receptio, ſecundum gl. hic in tertia ſolutio.
Et iſto caſu præbenda debetur primo recepto. Si vero ſimul eſ
ſent recepti, locus eſt gratificationi, ſecundum Panor. & alios,
per tex. in c. penu. de relcri. lib. 6 ¶ Septimus caſus eſt, q̃n uacat
vnus canonicatus, & vna præbẽda annexa, & ſi recipiuntur duo
cum hoc, quod vnus habeat præbendam, alius expectet ua-
caturam. & iſto caſu ſi incertum ſit quis debeat habere præ-
bendam, quia non ſit ſpecificatum, ſi obſtet concilium Late-
ranenſe, neutra ualebit, ca. 2. de conceſ. præb. Si uero ſpecifica-
tum ſit, quis debeat expectare vacaturam, receptio illius tãtum
vitiabitur, & non reſpectu habentis præbendam, quia utile per
inutile non uitiatur, reg. utile, de reg. iur. ſecundum Inn. in d. c. di
lectu, & in d. c. tuæ ¶ Octauus caſus eſt, quando præbenda ua-
cat, quę non eſt annexa alicui canonicatui, ſed conſiſtit in me-
ra temporalitate vt ǰ dicã, & tunc poſſunt recipi plures ad ean-
dem, ſecundum Panor. in d. c. tuæ. Nam & iſto caſu dari poſſet
duobus laicis, ut illam cõem habeant, ſicut poſſunt canonici ſi-
mul omnes viuere ex redditibus communibus ¶ Nonus caſus
eſt, quãdo duo recipiuntur ad eandem pręb endam diuerſis tpi-
bus, & tunc ualet receptio utriuſque, ſed primus habebit præ-
bendam. Secundo uero eſt prouidendum de ſuperexcreſcenti
bus fructibus, & ita procedit iſte tex. & iſta eſt optima ſolutio
ad contrarium ¶ Decimus caſus eſt, quando duo recipiuntur
ad eandem pręb endam non pure, ſed unus ſub conditione alte
rius, id eſt, aſſignamus Titio talem præbendam, & ſi noluerit
eam, aſſignamus Meuio, & iſto caſu non valet receptio, non
ex eo, quia ſit contra concilium Turonenſe, ſed quia collatio
eſt conditionalis, contra c. 2. de ele. lib. vi. ita Pan. in d. c. tuę. Sed
aduerte, quia Pan. non aperuit, an receptio utriuſque vitietur. Et
ſic uĩ velle, ꝙ vtraque ſit nulla. In contrarium uĩ, q̃a illa primo fa-
cta Titio valeat. quia quantũ ad ipſum collatio uĩ facta ſub co-
ditione, quę tacite ineſt, uidelicet ſi voluerit, quę conditio taci-
te ſubintelligitur, c. ſi tibi abſenti, de pręb en. lib. 6. Ergo non de
bet vitiare prouiſionem, ſicut nec illa ſi vacat, & ſm gl. in d.
c. 2. Cogita ¶ Gl. in verbo, ſine pręiudicio, diuiditur in quatuor
partes. In prima ſoluit tacitum contrarium. In ſecunda. ibi, ar-
gumentum contra, opponit contra ſolutionem, & reſpondet.
In tertia ibi, & quandoque, ponit vnum dictum pro confirma-
tione contrarij. In quarta ibi, adeo poteſt, alio modo ſoluit.
¶ Pro intelligentia huius glo. examinanda eſt materia prote-
ſtationum, quæ eſt periculoſa & ſubtilis. Et quã Bar. magiſter
ſuus, ſecundum Feli. adeo ordinatè, & copioſè tractauit in l.
non ſolum, §. morte, ff. de no. ope. nunc. quod nullus auſus eſt
eam poſtea aggredi. Quid ergo faciam ego inter Doctores mi
nimus? ſequar itaque Bar. vti legiſferum Deum, addendo, uel
detrahendo, prout ſcientię conditor reuelabit. ¶ Quæro pri-
67 mo, an proteſtatio † alijs nominibus nuncupetur? Reſpondet
Bar. quod reperiuntur plura vocabula in hac materia, quę om-
nia proteſtationem important, vt verbum, proteſtatio. ca. ſoli-
citudinem, ǰ de appe. l. & ſi quis, plerunq. ff. de relig. & ſumpt. fu
ne. Item, conteſtatio. l. fi. C. de his qui per me. iud. non appel. c.
fi. de appel. Tertio, teſtatio, l. 2. ff. de naut. fœno. Quarto deteſta-
tio, l. deteſtatio, ff. de uerb. ſig. Quinto, atteſtatio, l. ſubſignatum
§. atteſtari, ff. de uerbo. ſigni ſi. Sexto, denunciatio, l. fi. C. de neg.
geſt. l. in contractibus, §. in omni, C. de non nume. pecu. Septi-
mo, vetatio, l. ſi pro te, ff. mand. l. ſi ſeruus vetante, ff. de verbo.
oblig. Octauo, prędictio, l. fi. §. item ſi prędixerit, ff. naut. capo.
ſtabula. Nono, interpellatio, l. mora, ff de vſu. l. ſi ex legati cã,
ff de verb. obl. Decimo, prohibitio, l. ſi quis prohibuit, alias in-
☞ cipit, Papinianus, ff. de pub. Et licet Bar. & ſcribentes communiter
videantur habere iſta verba pro ſynonimis, crederem tamẽ, ꝙ
ſit aliqua differentia, vt ǰ. ſubijciam. ¶ Secundo quęro, quid ſit
proteſtatio. antiqui, ut Ioan. Mona. & Ioan. Andr. in regu. in ge-
nerali, de reg. iur. in 6. diffiniebant hoc modo, proteſtatio eſt
68 † clamoſa teſtatio, ad cautelam proteſtantis inuenta. Iſta diffi-
nitio non eſt uera, ſecundum Bar. quia non conuertitur cũ diſ-
finito. Stat enim ſimul, quod ſit proteſtatio, & tamen non ſit
clamoſa teſtatio. Puta ſi proteſtatio fiat in ſcriptis, prout fieri
poteſt, authen. hanc autem querelam, C. de non nume. pecu.
& l. fina. C. de nego. geſt. Sed ab iſto fundamento eum cona-
tur defendere domin. Alexand. Quia etiam ſcriptura dicitur cla
mare, cap. cum Marthę, in uerbo, Moſaica uox clamat, de ce-
lebra. miſſa. l. Arriani, C. de hęreti. gloſ. in cap. conſtitutionem,
de ſent. excom. in vi. & in c. ubi periculum, §. nulli. de elect. eod.
lib. Et non ſolum lingua, ſed etiam ſcriptura uoces figurantur,
l. non figura, ff de act. & oblig. Hinc dicebat Bald. ſi inſtrm̃ pro
te non cantat, nec ego pro te cantabo. Ita Bal. in c. uenerabilem,
column. 4. ǰ. de elect. & in l. ad probationem, C. de probat. Et
quod uerbum clamoſa teſtatio, referatur etiam ad proteſta-
tionem, quę ſit in ſcriptis, uoluit gloſ. in capitu. ſanctorum, ǰ.
de pręſcript. ex quo allegat l. ut perfectius, C. de anna. except.
quę loquitur in proteſtatione facta in ſcriptis. Sed certe iſta
non euacuant fundamentum Barto. qui iſta non ignorabat.

☞ Quia verba diffinitionis debent ſtare proprie, ſm̃ rõiter ſcribẽtes, poſt Bar. in l. 1. ff. de teſta. quia diffinitio demonſtrat eſſentiã rei, ſm̃ Pan. in rubr. ĩ. de ſen. excom. Scriptura ãt proprie non dr̃ clamare, ſed improprie, & abuſiue, l. 1. & ibi no. ff. de uerbo. oblig. l. miles ad ſororem, in uer. acſi cum eo loqueretur, ff. de le. 2. Secundo, & ſi ſcriptura loqui proprie diceret, nõ tñ p̃t dici ꝓprie clamare, quia tale verbum vocis eleuationem denotat, l. 4 & l. ſi putator, ff. ad leg. Aquil. & l. 1. § potuiſſe, ff. ad Syl. c. qualiter & qñ. 2 de accuſa. ca. t. de exceſ. prælato. Bene facit tex. in l. item apud Labeonem, §. conuicium, in fi. de iniu. ibi. Quod aũt non in cetu, nec vociferatione dicitur, non proprie conuicium eſt, quod a collatione vocum deſcendit, vñ Barto. dicit ſtandum eſſe diffinitioni traditæ per Iurecon. in l. deteſtatio. ff. de verbo. ſig. vñ proteſtõ eſt denunciatio cũ teſtõne fcã. & hanc ſequuntur communiter omnes Docto. Et dicit Bar. & eſt veriſſima, quia dr̃ q̃ eſt denũciatio, ad dr̃ã ꝯtinuum, & vltimarũ volũ. q̃ nõ sũt denunciationes, ſed diſpões. Dr̃ cũ teſtatione fcã, vt cumprehẽ oẽs tã proteſtõnem in ſcriptis, q̃ ſine ſcriptis. ¶ Iſtã diffinitionem hoc mõ declaratam reprehendit Iaſ. in d. §. morte, q: nõ conſtat ex genere, & differentijs, vt conſtare dẽt, cum verbum, denunciatio, dicatur poſitũ ad dr̃iam ꝯtinuũ & vltimarum volũ. tatum, nõ ãt vt genus. Vñ Barb. hic forte ſenciens arg. dicit, q̃ verbũ denunciatio ponitur vt genus ad oẽs ꝓteſtõnum ſpẽs, quæ ſunt plures, vt ĩ. dicã. Sed illud non placet, q: ſi ſolum ponatur vt genus ad oẽs ꝓteſtõnum ſpẽs, tunc verbũ, denũciatio, ñ erit magis gñale, q̃ ꝓteſtõ, q: hic diffinitur proteſtõ in gñe, prout cõtinent oẽs ſpẽs ꝓteſtõnum, & ſic adhuc non conſtaret diffinitio ex gñe & differentijs. ¶ Vnde conſideraui ſi dici poſſit, q̃ verbũ denunciatio, ponatur vt genus comprehendens omnem denũciationem, ẽt qua amici ſalutantur, & certiorantur amicitię grã. Et illa verba, cũ teſtõne fcã, ponatur ad dr̃iam denunciationũ ſimplicium, quibus ſimplr̃ certificantur amici, q̃ fiunt abſq; teſtibus, & inſtrõ. Et ſi diceris, q̃ attenta hac declarõne, denunciatio Euangelica eſſet proteſtõ, q: fit coram teſtibus, d. c. nouit. Rñdeo, q̃ eſt diſpõ, non proteſtatio. Vel eſto, q̃ ſit proteſtatio, nõ propterea obſtaret huic declarationi. ¶ Contra tñ iſtã dr̃ã obſ. quia proteſtõ conſeruatoria nõ vr̃ denunciatio, ſed potius diſpoſitio, vt ſi vendam prædium ſaluo iure coloni, vel ſaluo iure directi dñi, de qua per Ang. in l. in venditione, ff. commu. pręd. vel recipiam ſolutionem in parte ab vno ex pluribus correis debendi ſaluo iure ſolidi, l. ſi creditores, C. de pac. non ne iſta eſt diſpõ? Certe ſic, niſi diceris, q̃ eſt denunciatio conſeruatiua diſpoſitionis præcedentis, & non noua diſpoſitio. Ex alio tñ non videtur bona, quia pręſupponit, q̃ teſtes ſint de ſubſtantia proteſtationis: quod non vr̃ verum, quia potius teſtes requiruntur pro ſolemnitate probatoria, quam eſſentiali, vt no. in l. nemo poteſt, ff. de leg. 1. Et licet aliqui velint teſtes eẽ de forma eſſentiali ipſius teſtamenti, quaſi probari non poſſit teſtamentũ per confeſſionem partium: tamen iſta dubitatio ceſſat penitus in ꝓteſtõne, quæ poteſt verificari per confeſſionem aduerſarij, l. generaliter. C. de non nume. pecu. Vnde defendẽdo hanc diffinitionem, neceſſe eſt dicere, quod illud verbum, cum teſtatione, non debet exponi, id eſt coram teſtibus, vt exponunt glo. ibi, & Docto. in d. §. morte, ſed debet intelligi, id eſt cum teſtificatione, quę etiam per confeſſionem aduerſarij fieri poteſt, d. l. generaliter. Sed ex alio videtur falſa, quia poteſt eſſe proteſtatio abſque denunciatione, ſi fiat ad exonerandum proteſtantem tãtum, & ad nullius grauamen l. Neſennius. ff. de nego. geſt. & p Bar. in d. §. morte, in 1. membro ſpeciei proteſtationum. Vnde concludendum videtur cum Iurecon. in l. omnis diffinitio, ff. de regu. iur. q̃ omnis diffinitio periculoſa eſt, vel dicerem, q̃ illa ſit potius deſcriptio, quam diffinitio. Conſiderabam alias, ſi poſſet ſic diffiniri Proteſtatio eſt animi notificatio, alicuius iuris conſeruandi, aut acquirendi gratia. Dixi, notificatio, vt conſtaret ex genere: dixi, conſeruandi aut acquirendi, ad differentiã ſimplicis monitionis. Item ad differentiam vltimarum voluntatum, per quas teſtator alienat, & non conſeruat, nec acquirit.

69 Tertio principaliter quæro, quotuplex † ſit proteſtatio? Reſpõdet Bar. quod quadruplex eſt. Quædam eſt declaratoria animi tãtum, vt in l. ſi quis in princi. teſtamẽti, ff. de leg. 3. & in d. l. Neſẽnius, ff. de neg. geſt. Quędã eſt prohibitoria, l. fi. C. de neg. geſt. Quędã incitatoria vt aliquid fiat, vel detur, l. ſi ex legati cã, ff. de verbo. obl. Quædam eſt certificatoria eius, quod eſt, vel nõ eſt, vt in l. aut qui aliter, ff. quod vi, aut clam. Addunt Mode. aliã ſpeciem. Quædam eſt conſeruatoria iuris, vt in l. ſi creditores, C. de pact. Sed dominus Petrus Ferrar. Papien. in ſua practica, in forma declinatoria, in verſicu. proteſtaos, dicit duo tantum eſſe genera proteſtationum, videlicet vna, quæ appellatur proteſtatio: Altera vero dicitur denunciatio. Proteſtatio proprie conſiſtit in his, quæ dependẽt a voluntate, vel facto ſolius proteſtantis. Denunciatio vero conſiſtit in his, quæ dependent a facto eius, cui fit proteſtatio, vel alterius. Quæ differentia videtur mihi, quod ſatis ab vſu approbaretur, & iure. Nam ſi conſiderabis iura, in quibus auctor vtitur hoc verbo, proteſtor, ſeu proteſtatus, ſemper loquuntur in dependentibus a voluntate, vel facto ſolius proteſtantis, ut in dicta lege, Neſennius, & in dicta lege, & ſi quis, §. plerique, & in dicto capitulo ſolicitudinem. Sed vbi auctor vtitur verbo, denunciationis, tunc actus dependet a voluntate alterius, ut in lege finali, C. de nego. geſt. & in l. ſi maior, C. de reſcin. vend. & in l. ſi fundum. C. de rei ven. & in l. in cõtractibus, §. in omni, C. de non numerat. pecu. Et illa differentia probatur in l. prima, §. denunciare, iuncto §. eleganter, in fi. ff. de lib. agnoſ. Et ita tenendo puto, q̃ ſunt tres ſpẽs ꝓteſtõnum. Quædam eſt proteſtatio declaratoria voluntatis, d. § plerique. Quædam derogatoria alicuius voluntatis, vel facti ipſius proteſtantis, dicta l. ſi quis in princ. teſtamenti. Quædam conſeruatoria alicuius iuris ipſius proteſtantis, d. l. ſi creditores. Tres etiam arbitror eſſe ſpecies denunciationis. Quædã incitatoria, vt alius det, vel faciat, l. nomen. C. quæ res pig. obl. poſſ. Quędam prohibitoria ne alius faciat, vel det, dicta l. fina. C. de neg. geſt. & in d. l. ſi fundum. Quædam certificatoria, d. l. 1. § denunciare. ¶ Quarto quæro, an proteſtatio tollatur † per ꝯtrariũ fcm̃. Iſta eſt diffi- 70
cilior q̃õ, quę reperiatur in hac materia, & magis practicabilis. Iſtam q. Pan. diuidit in tres partes. Pro intelligentia intelligendum prius eſt, q̃uo cognoſcatur, q̃ ꝓteſtõ ꝯtrietur fcõ. Pan. hic mĩdet, q̃ dr̃ ꝯtraria fcõ, qñ proteſtõ, & fcm̃ ſe non compatiuntur. Iſta doctri. non eſt magiſtralis. Nam & tu idem opinabaris. Alia ergo fuit theorica Bar. in l. 1. C. de litis conteſt. Proteſtatio tũc dr̃ ꝯtraria facto, quando proteſtatio, & factum ꝯtrariantur circa idem: vt ſi dicero, reſpondeo, & proteſtor, quod non reſpondeo. Si vero contrariatur circa diuerſa, tunc non dicitur contraria fcõ, vt ſi reſpondeas libello, & proteſteris, q̃ rñdes animo nõ litẽ conteſtandi. Iſta n. proteſtatio reſpicit animum tui proteſtantis, q: animus eſt ſeparatus ab effectu reſponſionis, ſequitur Pan. in c. 1. col. 7. ĩ. de litis conteſta. Vbi addit, q̃ in hoc exemplo non dicitur contraria facto, ſed potius declaratoria facti multipliciter intelligibilis, q: reſponſio poteſt intelligi facta animo litem cõteſtandi, vel animo inſtruendi iudicem tantum, vt etiã hic dicit Pan. in 3. memb. Tertia fuit doctri. Ale. conſi. 130. In cauſa ſtrazarolorum, col. fin. lib. 4. Proteſtatio dicitur ꝯtria fcõ, quando ordinatur ad tollẽdum ipſum factum, ſecus ſi ordinatur ad tollẽdam mentem a fcõ. & illa fuit intentio Bar. licet aliter explicata ¶ Contra iſtã theoricam obſtat quod dicit An. in l. ſi iurigẽtiũ, § quod ſere, ff. de pac. dot. Ang. hic, & Ale. in dicto §. morte, col. 4. ad fi. vbi dñt, q̃ iſta proteſtatio, me obligo non animo obligandi, profiteor religionem animo non ꝓfitendi, adeo hẽditatem, animo non adeundi, dr̃ ꝯtria fcõ, & tñ vr̃ ordinata ad tollẽdum mentẽ a facto, & non ipſum factum. Vnde dicas, proteſtatio dr̃ ꝯtria facto, qñ cõtrariatur facto prout directo ſonat in ius, & in facto, vt in exemplis pręmiſſis, ſecus ſi contrarietur facto, prout ſonat in ius in ꝯſtiã, & pręſumptiue. Exemplum. Si dixero, ſumo habitum, animo non profitendi. Excipio, animo litem non conteſtandi. Soluo debitum, animo non adeundi. In iſtis caſibus, pręſumptiue, & in ꝯſtiam facti, reſultat tacitus effectus, cui contrariatur proteſtatio, non autem contrariatur facto. Iſtis ſic præmiſſis diuido q̃õnem in tres partes. Aut quęritur de proteſtatione contraria conſequutiuis ad factũ. Aut de proteſtatione contraria facto. Aut de proteſtatione facta ad declarandum factum multipliciter intelligibile, vt hic per Pan. Ex cuius dictis circa primum membrum habes quatuor concluſio- 71
nes. ¶ Prima concluſio. Proteſtatio ꝯtia † conſequutiuis ad factum, ſuper dependentibus a ſola voluntate proteſtantis valet, & actus vitiatur, l. per ſeruum, §. vſusfructus, an fructus legetur, ff. de uſu, & habitatio. Dec. inſurgit ꝯ Panor. dicendo q̃ ille tex. non probat, quia loquitur in dependentibus a iuris diſpoſitione, & non a voluntate diſponentis. Sed iudicio meo decipitur, quia licet ex iuris diſpoſitione vſusfructus non poſſit eſſe ſine vſu, tñ actus legantis, vel vſum, vel vſumfructum, depẽdet a volũtate teſtõris, §. diſponat, in Aut. de nup. Et ſi verũ eẽt, q̃ actus ibi depẽderet a diſpõne iuris, vitiaretur proteſtatio. & non vitiar̃, l. alimẽta, C. de neg. geſt. & hoc ſm̃ vnũ intellm̃. ¶ Tu ãt ꝯſidera, q̃ ibi nõ eſt ꝓteſtõ, ſed potius diſpõ. Inter quæ ẽ dr̃ia, vt ſ. dicat uel ſe Bar. in d. §. morte in 1. q. Scdo poſita concl̃one addit Dec. tex. in l. q in aliena, § Celſus, ff. de acq. hęr. iũcta gl. ubi dubitãs ne cogeretur adire, iuuat ꝓteſtõe p̃miſſa, p q̃ ꝓteſtat, q̃ ſi in futurũ adierit, nõ intendit adire. Sed conſidera, q̃ ibi proteſtatio non eſt cõtraria ꝯſequutiuis, ſed potius ipſi facto, unde facit ad aliud membrum. Allegat ẽt tex. in l. ſi ita ſcriptum, & in l. ſi mihi, & tibi, §. fina ff. de leg. 1. ſed etiam iſta iura loquuntur in proteſtõne ꝯtria ſcũ litẽ loquunt in ꝓteſtõne, q̃ precedit actum, cui nunc aduertatur. Nos loquimur in proteſtatione, quæ fit in ipſo actu, licet conſequutiue actus ſubſequatur. Item text. in dicto §. plerique, loquitur in proteſtatione facta ſuper facto multiplr̃ intelligibili, unde facit ad aliud membrũ. ¶ Cõtra iſtã ꝯcl̃onẽ obſtãt plura. Primo tex. in l. ſed ſi de fructu, ff. de uſu, & habi. ubi ſi legato uſufructu proteſtetur teſtõr, q̃ non intendit legare uſum, &

ſic

ſic a ſimili vſum, vitiatur proteſtõ & non vitiat. Bal. Alb. & cõiter
Doct. ſoluunt, q ibi proteſtatio fuit facta poſt actũ perfectum.
Concluſio aũt, & tex. in d. l. per ſeruum, loquitur in proteſtõ-
ne, q fit in ipſo actu, & ita hanc cõcl'onem ſitant oẽs Mod. hic,
maximè Dec. qui tñ non adducunt tex. in d. l. ſed ſi, ſed glo. in l.
concubinatu, ff. de concub. & in l. pe. cum gl. pe. ff. pro emp. quę
iura non probant, quia loquuntur in proteſtõne dependente a
p̃tate duorum ¶ Scdo oppono de l. 1. §. 1. ff. ſi vſuf. pe. vbi ſi qs
leget vſumfructum fundi, cum proteſtatione q non vult q le-
gatarius habeat iter, qđ eſt de ꝯſequutiuis vſusfructus, vitiatur
proteſtõ, & non vitiat. & re vera iſte tex. multũ obſtat. Alb. ibi
tñdet, q ſi proteſtõ adimat eſſentialia actus, tunc proteſtõ re-
manet, & actus vitiatur, & ita procedat tex. in d. l. per ſeruum.
Nam vſus eſt de eſſentialib. vſusfructus, Inſt. de vſuf. in princ.
Si vero adimat accidentalia, proteſtõ vitiatur, & non vitiat, &
ita loqui tex. in d. l. 1. §. 1 & pro iſta diſtinctione bene facit tex.
in c. ſi. de cond. app. Sed ꝯ hanc ſol'onem ob tex. in l. cum preca
rio, ff. de precar. vbi ſi concedo rẽ precario cum proteſtõne ſeu
pacto, q nolo poſſe reuocare vſque ad calendas. talis proteſtõ
non valet, quia eſt ꝯ ſubſtantiam precarii, cuius ꝯrium preſup-
ponit Alb. in ſua ſol'one. Reperio, q Bar. in l. vbi ita donatur, ff.
de don. cauſa mor. concordat illa iura, dicendo q pactũ ꝯ ſubſtam
ꝯctus non valet, d. l. cum precario. ſecus ſi ſit ꝯ naturam rei in
ꝯctu, ſiue legato deductæ, vt in d. l. per ſeruum. Iſta ſolu. non
vr̃ vera, quia in d. l. per ſeruũ, §. 1. ẽt proteſtõ erat ꝯ ſubſtm actus,
ſm Pan. hic, & Bar. eſt ſibi ꝯrius in d. §. per ſeruum. ¶ Vnde ego
in puncto huius concl'onis, videlicet in dependentib. a volun-
tate ſolius proteſtantis, dicerem nihil aliud eſſe quęrendum, ni
ſi vt voluntas proteſtantis habeat effectum, arg. l. 1. C. de ſacro-
ſan. ecc. §. diſponat, in Auth. de nup. Ideo diſt nguẽdum puto.
Aut proteſtõne irritata non poterit voluntas adimpleri, & tũc
proteſtatio ꝯ conſequutiua etiam ſubſtantialia ualebit, & actus
vitiabitur. Ita procedit tex. in d. l. per ſeruum, §. 1. Aut ſalua pro-
teſtatione non poteſt ſaluari uoluntas, & tunc vitiatur prote-
ſtõ, & non vitiat. Ita procedit tex. in d. l. 1. §. 1. Aut irritata prote-
ſtõne poterit uoluntas habere ſuum effectum, ſi proteſtans vo
luerit, & tunc vitiatur proteſtatio, & non vitiat. Ita procedit
tex. in d. l. cum precario. Si vero quęratur, quõ fieri poterit, q
voluntas proteſtantis magis ſe conformet cum proteſtõne, q̃
cum actu ſeu conſequutiuis ad actum? Tunc dicerem, q ſi pro-
teſtõ ſit ꝯ eſſentialia actus, q proteſtantis voluntas trahatur ad
proteſtõnem, & ita loquitur tex. in d. l. per ſeruum, §. 1. niſi pro-
teſtõ fiat poſt actum perfectum, d. l. ſed ſi de fructu. ſi uero pro-
teſtatio ſit ꝯ accidentalia, voluntas trahatur ad actum, d. l. 1. §. 1.
Conſiderabis tamen diligentius, quia alibi non ita diſcuſſa re-
peries. ¶ Tertio oppono, & vr̃ q proteſtatio dependens a vo-
luntate ſolius proteſtantis, non debeat eſſe in conſideratione,
per tex. in l. ſi quis in prin. teſtamenti, ff. de leg. 3. ubi proteſtatio
72 teſtatoris † proteſtantis, ſe nõ uelle poſſe reuocare teſtm̃, non
ualet ẽt facta cum iuro ſm Bar. ibi, col. fi. ubi dicit, q ſi ꝯueniat,
non incurrit periurium. Quod ẽt voluit glo. in c. vltima volun
tas, 13. q. 2. ſequuntur cõiter Doct. vt ibi per Iaſ. Vlterius quem ad-
de, q idem tenuit Pan. conſi. 41. in 1. dub. & conſi. 48 col. fi. lib.
2. Alex. conſi. 18 lib. 2. Fel. in c. præcedenti, col. 4. licet quantum
ad periurium contrarium teneat idem Fel. in c. in præſentia, col.
ſum. 3. ant. de prob. facit, quia ſi dominus in conſtitutione pro-
curatoris proteſtatur etiam cum iuramento, q non vult vn-
quam reuocare procuratorem, tamen talis proteſtatio non im
pedit reuocationem fieri poſſe, ſecundum glo. in c. fi. de procu.
li. 6. de qua multa ſcribit Fel. hic, col. 23. & in c. ſi diligenti, col.
pen. inf. de foro com. pet. & Cur. conſi. 69. col. 12. Reperio, q ad
iſta reſpondet Bar. in d. l. cum precario, ff. de precar. q proteſtatio
in caſibus præmiſſis non ualet, quia eſt ꝯ ſubſtantiam actus, &
Fel. hic dicit, q eſt contra naturam mandati facti ad negotia.
¶ Aduerte, quia iſta ſolutio confunditur ex pręmiſſis, & quia
proteſtatio potius vr̃ facta pro corroboratione teſtamenti, &
mandati, quam contra ſubſtantiam. Vnde dicerem, q iſtis caſi-
bus nihil operetur proteſtatio, quia contra efficaciam, & ſub-
ſtantiam ipſius proteſtationis inuenitur ad cautelam proteſtan
tis, etiam ſi ualeret, eſſet potius pernicioſa proteſtanti, quam al
teri. Quod facit pro tertio membro meę diſtinctionis, uidelicet
q ubi voluntas proteſtantis poteſt habere effectum, ſi prote-
ſtans voluerit abſque proteſtatione, tunc nunquam proteſta-
tio operatur, d. l. cum precario. ¶ Secunda concluſio. Proteſta-
73 tio contraria † conſequutiuis ad actum, in dependentibus a
conſenſu duorum, non valet abſque conſenſu alterius. Iſta
concluſio habet tria capita. Primum, ſi fiat altero ſciente, &
contradicente. Secundum, ſi altero ignorante. Tertium, ſi al-
tero ſciente, & tacente. Primum probatur per dictum Innoc.
in capitulo finali, de cond. appo. vbi concludit, quod proteſta-
tio contrahentis matrimonium cum aliqua, ſi prolem euita-
bit, non valet, nec annullat matrimonium ſi illa contradicat &
ita debet limitari ille tex. Hinc eſt, quod promiſſio de rato ha-
bendo quicquid geſtũ fuerit per procuratorem cũ proteſtatio-
ne, ſi legitimè geſtum fuerit, obligat dñm ẽt pro malè, & legi-
timè geſtis, ſi ꝯhentes vel litigantes cum procuratore, non con
ſenſerint proteſtationi, ſm glo. in c. relatio, in uerbo, canonice,
2. q. 1 Spec. t. t. de procur. §. ratione autem formæ, in fi. 1. col.
Bart. in l. quę omnia, § ii. ff. de procur. Pan. in c. fi. col. 5. & 6. ſ.
de dila. Etiam ſi doloſè geſta ſint per procuratorem, l. ſi procu-
rator, ff. de excep. doli. traditur per glo. Card. & Imo. in cle. 1. de
procur. Et iſta deciſio procedit, etiam ſi dominus promiſerit
de rato, dummodo vtiliter actum ſit, ſecundum Bald. in rub. C.
de exec. col. 3. Iaſ. in l. 1. col. 5 ff. de offi. procur. Cęſa Rom. conſi.
60. mandatum mihi oſtenſum. Per hanc concluſionem appa-
ret, q non eſt verum, q tex. in l. ſi §. item ſi prædixerit, ff. naut.
caup. ſtab. procedat, etiam q hoſpes contradicat cauponę pro-
teſtanti ſe nolle teneri ad cuſtodiam receptorum in hoſpitio,
prout ibi tenuit Bart. & malè & ꝯrium voluit idem Bart. in d.
§. morte, & ibi Alex. col. 7 ad fi. Bene etiam facit tex. cum glo. in
l. quod quis ſciens, ff. de condi. indebi. Et per iſta alias dicebam,
proteſtationem venditoris dicentis ſe nolle teneri de euictio-
ne, non ſuffragari, quia emptor contradixerat proteſtationi.
74 ¶ Secunda pars concluſionis probatur, quia clandeſtina † pro-
teſtatio nihil operatur, ſicut propoſitum in mente retentum,
ſm Bart. in l. ſi repetendi, C. de cond. ob cau. Ampliat Dec. ẽt
in dependentibus a uoluntate proteſtantis tantum, adhuc talis
proteſtatio tollitur per contrarium actum factum cum altero
inſcio proteſtationis. l. pro hærede, §. Papinianus, & ibi Barto.
ff. de acquir. hære. De hoc, an proteſtatio debeat fieri in pręſen-
tia partis, dicam ſ. loco ſuo. ¶ Circa tertiam partem conclu-
ſionis, dicam, ſ. in 2 membro Pan. ¶ Tertia concluſio Prote-
75 ſtatio contraria † conſequutiuis ad actum, in dependentibus a
conſenſu duorum valet, accedente conſenſu amborum, c. dia-
coni. & cap. fin. 82. diſtin. Iſta concluſio non habet dubium, &
de ea inf. dicam in 2. membro. ¶ Aduerte tamen, inquantum
Pan. circa intellectum d. cap. diaconi, reprehendit d. Anto. te-
nentem, q in caſu illius cap, non ualeat matrimonium, ſed tan-
tum proteſtatio ualeat, ad excuſandum a pœna diſpoſitionis.
Dubito circa intellectum huius tex. quia ſicut non poteſt ope-
rari, q clericus maneat in matrimonio, ita non debet poſſe ope
rari, vt maneat in monaſterio ex eo, q proteſtatio ibi facta fuit
in dependentibus a diſpoſitione iuris, & non a conſenſu par-
tium, per ea quæ dicam in ſequenti concluſione. ¶ Secundo
aduerte, inquantum Panor. tenet, quod Epiſcopus non poteſt
76 diſpenſare, † quòd conſtituti in ſacris ducant vxorem. Adde
quòd bene poterit diſpenſare cum eo, qui de facto contraxit
matrimonium quo ad officium, ſecundum Hoſtien. in ſumma,
de cleri. coniug. quia poteſt diſpenſare cum clerico ſuper adul-
terio, quod eſt maius crimen erat ſi clerici, §. de adulterijs, inſ.
de iudic. Deci. hic dicit, q etiam Papa non poteſt diſpenſare ſu-
per matrimonio prohibito, niſi ex magna cauſa. allegat Panor.
in capit. cum olim, ad fin. infra de cler. coniug. Tu uide plenius
de hoc per Fely. in cap. quia in eccleſiarum, col 3. ſup. eod. Tu
intellige iſtud dictum procedere de poteſtate ordinaria, ſed de
poteſtate abſoluta poteſt diſpenſare ſine cauſa, vt per plura
concludit Soc. conſi. 28. col. pen. & fi. lib. 1. Ego addo, q poteſt
diſpenſare cum presbytero, aut monacho, ſuper matrimonio
ad tempus, puta donec procreauit filios ſecundum Bald. in l. ſi
tibi, in fin. ff. de adoptio. Sequitur Iaſ. inſt. arrogator, colum. 2.
eod. tit. vbi dicit, q hoc modo ſolet Papa diſpenſare cum filio
Regis presbytero, aut monacho, quia magis peccat filius Re-
gis, ſi ſit unicus, intrare religionem, quam uiuere in ſeculo
propter periculum Regni. ¶ Quarta concluſio. Proteſtatio † cõ
77 traria conſequutiuis ad actum dependentib. ex diſpõne iuris,
non releuat proteſtantem. text. eſt hic, ſecundum d. Anto. qui
tex. non probat, ſm Pan. vt hic per eum. Tu aduerte, q Pan. ſibi
ꝯtius, in cap. Cumana, ſ. de elec. col. 4. dicit, q iſte tex. hoc bene
probat, ſic inducendo. De iure canonicis ſine præbenda pro-
uidendum eſt de ſuperexcreſcentibus fructibus, ut hic. Ergo
proteſtatio, q nihil perciperent, erat ꝯria conſequutiuis, depen-
dentibus ex diſpoſitione iuris. Sed nec iſta inductio videtur bo-
na, quia proteſtatio ſtabat hoc modo, q ultimi nihil percipe-
rent, donec primi duo eſſent integre præbendas aſſequuti. Si
ergo ita excreuerunt fructus, q oĩb ꝯſiliis ſufficienter prouide-
ri, non põt dici, q proteſtatio ſit in aliquo ꝯria. Defendendo in
ductionem dico, q proteſtatio cantabat aliter, uidelicet, recipi-
mus uos in canonicos cum proteſtatione, q non intendimus
derogare conſtitutioni noſtræ de nu. 14. & ſic proteſtati erant
nolle etiam ex ſuperexcreſcentibus fructib. creare nouas præ-
bendas: quia faciendo nouas prębendas, frangerent numerum.
Sed conſidera, nam hoc modo proteſtatio eſſet ꝯria facto, &
conſequutiuis ad factum, & ſic probaret id, ad quod cõiter alle-
gatur, & concluſionem oĩam, ad q̃ inducitur per d. Ant. Ex iſtis
apparet, q non obſtant conſiderationes Pan. hic. ¶ Alio mo-
do inducit hunc text. Deci. dicendo, q proteſtatio erat facta

ſub hac forma, recipimus vos in canonicos, cum hoc, ꝙ de ca-
nonia nihil percipiatis, & ſic ꝙ non habeatis ſtallum in cho-
ro, & vocem in capitulo, donec primi duo, &c. Iſtud autem eſt
ↄ̄ id, quod conſecutiuè venit ex diſpõne legis, c. relatum, ĵ de
præben. Sed iſta inductio non eſt ad propoſitum, quia de iure
cano. nulla verſatur controuerſia inter nouos canonicos, & ca-
p̄lm, ſed ſuper præbendis tm̄. & quia erat ↄdõnalis, donec pri-
mi duo, &c. Vnde ex quo pp ſupereacreſcentiam fructuum po-
terat oĩbus prouideri, non eſt verũſe, ꝙ Capitulum fuiſſet ita
fatuum, ꝙ allegaſſet proteſtationem in hoc caſu. Teneas ergo
inductionem præcedentem, nec obſtat inquantum Pan. dicit, ꝙ
præbenda non eſt ius cõſequutiuum ad canonicatum ex diſpõ-
ne iuris, quia hoc falſum eſt. nec obſt. dictum Inn. in c. fi. de cle.
non reſi. quia verum eſt, ꝙ põt eſſe canonicus ſine præbenda
actu, ſed non põt eſſe ſine ſpe ↄ̄n ſi præbendam, vt dixi in no-
tabilibus, quæ ſpes ad actum deducitur ex diſpõne iuris, vel ex
ſuperexcreſcentibus fructibus vel ex vocatione ſuperuenienti.
Ad c. ſanctorum. rñdeo, ut per Pan. in d. c. relatum. ¶ Aduerte
etiam, inquantum Pan. concludit, ꝙ ſi habens vnde viuat, bona
mente faciat pactum cum capitulo, ꝙ recipiatur in canonicum
ſine præbenda, ꝙ talis receptio non eſt ſimoniaca. In contrariũ
vr̃ tex. in c. tua nos, de ſimo. ¶ Redeundo ad ↄcłonẽ, adde tex.
in l. alimenta, cum glo. C. de neg. geſt. Bart. in d. §. morte, col. 7,
ver. circa quintum. Ad idem tex. in l. nemo pĩ, ff. de leg. 1. ¶ Ex
iſta ↄcłone inferuntur plura in practica. Primo, ꝙ illa proteſta-
78 tio, qua vtuntur libellantes in fine libelli, ſaluo iure addendi, uel
minuendi, nihil operatur, quia addere, vel detrahere, dependet
a diſpõne iuris, l. edita, C. de eden. ſm̃ Bart. in d. §. morte, & in d.
l. edita, & in l. Neſennius, ff. de neg. geſt. glo. in c. inter dilectos,
de fide inſtr. Pan. poſt Ant. in c. 2. ĵ. de libelli oblõne, & proce-
dit, ẽt ſi reus conſentiat, ſm̃ Iaſ. in d. l. edita, col. pen. Fel. in d. c.
inter dilectos, col. 6. quia de ſubſtã iudicij eſt litis conteſta. l. pro-
latam. vbi glo. C. de ſent. & inter. omn. iud. Ergo conſenſus par-
tis non poteſt operari, ꝙ feratur ſnĩa ſuper additis poſt lit. con-
teſta. iuxta tradita per glo. in auth. offeratur, C. de lit. conteſta. &
in c. de cauſis, de offi. deleg. Sed certe poſſet dici, ꝙ reus conſen-
tiendo proteſtationi, & reſeruationi factæ in libello, & litem
ſimpliciter conteſtando, videatur conteſtari litem non ſolum
ſuper eo, quod petitum eſt, ſed ẽt ſuper eo, quod addetur. Benè
facit, quod dicit Bart. in l. in actione, in fi. ff. de furt. ¶ Secundo
79 infertur, ꝙ proteſtatio, † qua vtuntur practicantes in productio-
ne teſtium. & inſtr̃orum, uidelicet, exhibet, & producit, in paſti-
bus pro ipſo facientibus tm̃, nihil operatur, prout tenet Bald. in
l. unica, C. ut quæ deſunt aduo. & in c. p̃ntium, de teſtib. col. 2.
& d. Iaſ. in d. §. morte, col. 11. & ſeq. quia non dependet a facul-
tate producentis, facere ꝙ iudex non adhibeat fidem teſtibus,
& inſtrumentis ↄ̄ producentem, ſm̃ glo. in l. 1. §. editiones, ff. de
eden. ¶ Tu adde ꝙ Fely. in c. impuran, col. fi. de fide inſtru. te-
☞ net oppoſitum, dicens ꝙ *communis* opin. eſt, ꝙ talis proteſtatio
ualeat. Et hoc idem firmat Fely. in c. cum uenerabilis, col. 5. de
except. ex pluribus. & maxime, quia producere inſtr̃a, dependet
a uoluntate proteſtantis, ergo debet valere proteſtatio, ut ſ. in 1.
concluſione. Non obſt. ꝙ ſit in facultate iudicis, credere etiam
contra producentem, quia verum poſtquam ſunt producta.
Verum ſi proteſtatio præceſſit, non pñt dici producta, niſi in
paſſibus, ergo &c. Saluari tñ poteſt opin. Bald. & Iaſ. in 5. caſi-
bus, quos refert Fely. in d. c. cum venerabilis, & unum etiam ca-
ſum ponit in c. 1. col. 5. de proba. Ad effugiendum omnem du-
biõnem ſit cautus aduerſarius, ꝙ ead. reproducat cum ſimili pro-
teſtatione, quatenus pro ſe faciunt, ſm̃ Alb. in d. §. editiones, &
d. Ant. in d. c. cum uenerabilis, & in c. cum olim, de cenſi. ¶ Ter-
tio, ex iſta concluſione infert do. Iaſ. qõnem quotidianam, ꝙ ſi
80 emphyteuta alienet † rem emphyteuticam cum proteſtatio-
ne hoc modo facta ſaluo, & reſeruato conſenſu domini, ꝙ ta-
lis proteſtatio non iuuat, nec excuſat a caducitate, quia ꝙ cadat
dependet a diſpoſitione iuris. Allegat ita tenere Bald. in l. vnica.
col. pen. q. 16. C. de his, quę pęnę nomi. & in c. 1. §. fin. quæ fue.
☞ pri. cauſa benefi. amit. & plura alia, dicens, ꝙ iſta opin. eſt cõis
Eam ſequitur, & dicit cõem Deci. ſequuta traditione, conſi. 160.
col. 3. verſi. pręterea dato. Tu aduerte ad fundamentum, quia
non vr̃ ad propoſitum, quia ꝙ cadat potius dependet a uolun-
tate directi dñi quam iuris, l. fi. C. de iu. emphy. ideo melius ſer-
uit ſcd̃a conclu de qua ſ. Tu uero vltra eum adde, ꝙ iſtam opin.
tenet Lud. Ro. ſing. 512. Tu habes, ꝙ ſi uaſallus. Fel. in c. cum
contingat, col. 4 de off. deleg. Bertach. in trac. de gabel. in 1. par.
q. 8. Cæp. cau 22. ¶ Intellige iſtã deciſio. procedere ſtante ꝓteſta
tione modo, quo ſ. ſecus ſi proteſtatio ſit ↄdõnalis, puta, alie-
no, ſi dño placuerit. Illo caſu non cadit, quia non contemnit
dñm, cum non poſſit dici alienatio, niſi dñs conſentiat, ſm̃ Al-
be. de Roſ. in d. l. fi. Iacob. Alua. in c. 1. in prin. de prohi. feu. alien.
Et ita conſuluit Cur. conſi. 8. Viſo inſtr̃o. Motus, quia emphy-
teuta vendens cum pacto l. commiſſoriæ, reſoluto ↄ̄ctu, non
cadit, ſm̃ gl. Gul. Bal. & Mod. in l. ab emptione, ff. de pac. Ergo
minus dẽr cadere, qñ a principio venditio fuit conditionalis.
¶ Scd̃o intellige, niſi proteſtatio eſſet concepta hoc mõ, vendo
ſaluo, & reſeruato conſenſu dñi, & non aliter, nec alio modo,
tunc proteſtatio valeret. & excuſaret emphyteutam, ſm̃ Bal. in
c. 1. §. fi. col. fi. quę fue. pri. cau. benefi. amit. Pan. in c. 2. de feud. in
c. intimuante, ad fi. qui cleri. vel vouen. & Cur. in d. conſ. 8. Iſtam
limitationem impugnat Iaſ. in d. §. morte, col. 13. in fin. & ſeq.
per iſtam concluſionem. Secundo, quia in re facta nõ proſunt
apices verborum, ſecundum Bal. in c. fi. de confeſſ. vbi Bal. etiam
tenet contra hanc falleutiam. ¶ Tu non recedas ab illa reſtri-
ctione, quæ eſt communis. Tum quia non contemnit domi-
num, ſi non vult alienationem valere, niſi dominus cõſentiat.
Tum quia videtur alienatio facta ſub conditione. Ergo, &c. Et
ꝙ talia verba, non aliter, nec alio modo, operentur hunc effe-
ctum, voluit d. Alex. licet dicat non eſſe ſine magna dubitatio-
ne, conſi. 3 col. 2. lib. 1. ¶ Sublimita tamen illas duas declaratio-
nes, ſi emphyteuta ſtetit in puris terminis alienationis, nõ pro-
cedendo ad traditionem, ſecus ſi proceſſit ad traditionem cor-
poralem, etiam cum tali proteſtatione facta, in talem perſonã,
a qua diffic lis ſit recuperatio. Puta ſi caſtrum tradatur potẽ-
tiori, aut inimico, ſecundum Bal. in c. 1. § hoc quoque. ad fin. de
ſucc. feud & in c. Cumana, ver. & prædicta faciunt, inf. de elect.
Fel. in c. quæ in eccleſiarum, col. 28. vbi iſtud latius declarat. ſ.
eod. ¶ Et ex hoc infero, ꝙ ſi alienans traderet poſſeſſionem fi
cte per precarium, l. u conſtitutum, ꝙ emphyteuta non cade-
ret, quia tunc facilis eſt recuperatio. Ita generaliter concludit
Guido q. 101. vbi dicit ita ſeruari in curia Delphinali. ¶ Quartò
ex hac concluſione infertur, ꝙ ſi fundator in fundatione eccle
ſiæ, ſeu in conſtitutione dotis proteſtetur, ꝙ non vult eccle-
81 ſiam, nec eius bona gubernari † per epiſcopum, nec ei ſubeſſe,
talis proteſtatio nihil operabitur, quia de iure omnes eccleſię
ſunt ſub poteſtate Epiſcopi, in cuius diœceſi ſitę ſunt. c. omnes
baſilicæ, 16. q. 7. Ita Bar. in l. quoties, § fin ff. de adm. tuto. Pan. in
c. requiſiſti, col. pen. de teſta. & in c. nobis. col. pen. de iurepa. &
eſt tex in c. ſic quidam, & in c. nouerint, 10. q. 1. ¶ Quinto infer-
82 tur ad proteſtationem ingredientis † religionem, proteſtantis
velle retinere proprium, ꝙ non valeat, etiam ſi acceptetur, ſe-
cundum gl. in auth. ingreſſi, C. de ſacroſan. ecc. & in d. l. per ſer-
uum, §. 1. de vſu, & habi. & in c. ſolet, 12. q. 2. de qua per Pan. &
alios, in c. fi. de cond. app. ¶ Fallit iſta concluſio dupliciter. Pri-
mo in caſibus, in quibus ius admittit ipſam proteſtationem, au
then. ſi teſtis productus dicatur, C. de teſti. auth. excipitur, C. de
bonis, quę lib. c. paſtoralis, de excep. Secondo fallit, ſi huiuſmo
di proteſtationi conſentiatis, in cuius fauorem lex fuit indu-
cta, cap. cum dilectus, vbi Pan. in 5. not. de conſue. Quod intelli
ge in caſibus in quibus quis poteſt renonciare fauori ſuo, alias,
ſecus, vt per Fel. late in c. ſi diligenti, de foro compet. ¶ Circa
ſecundum, quando proteſtatio eſt contraria facto, facias infra-
83 ſcriptas concluſiones. ¶ Prima, proteſtatio cõtraria facto, † in
dependentibus a mera facultate proteſtantis, ualet, & non tol-
litur per contrarium actum. Pro iſta concluſione allegatur pri
mo tex. in c. hæc eſt fides, 23. q. 1. per quem tex. Cępol. in cautel.
156. bonum, & vtile conſilium, docet cautellam ad euitandum
crimen hæreſis, ad quam cautelam vide Iaſ. in rubr. C. de ſum-
ma Trin. & fide cath. & Mod. hic. Sed iſte tex. non uidetur alle
gari ad propoſitum, quia ibi proteſtõ tollit mentem a facto.
ergo non eſt ↄ̄tra facto, vt ſup. dixi in euidentia. Secundo Pan.
alleg. tex. in l. ſi quis in prin. teſtamenti, ff. de leg. 3. Cõſidera, ꝙ
illa proteſtõ potius vr̃ ↄ̄tra conſequutiuis ad actũ. Tertio alleg.
ẽt tex. facere in d. l. per ſeruum. §. 1. qui loquitur, qñ proteſtõ ap
paret ↄ̄tra conſequutiuis, vt ſup. dictum fuit. Quarto Bar. in d. §.
morte, & Mod. hic alleg. tex. in l. qui in aliena, §. fi. cũ glo. ff. de
acq. her. iſte tex. loquitur in proteſtatione ueſtita actũ, quo caſu
valet ẽt in dependentib. a voluntate duorũ, vt inf. dicã. alias ibi
proteſtõ non ualuiſſet tanq̃ ↄ̄tra facto, ut dixi ſ. poſt Alex. in d.
§. Morte. Allegatur ẽt tex. in l. ſi ita ſit ſcriptũ. ff. de leg. 1. ſed ibi
tollit mentẽ a facto. Et ſic uides, ꝙ oĩa, quæ ad hanc ↄcłonem
allegãtur, potius tendũt ad declarandũ ſcm̃, q̃ ad ↄ̄tradicẽdũ prote
ſtationi. ¶ Iſta ↄcło facit ad qõ. tactã p Ful. conſi. 156. Viſis &c.
vbi proteſtatio rei dicentis, ꝙ non intendit declinare iuriſdõnẽ,
niſi quatenus a ſtatuto permittatur, excuſat poſtea declinãtem
a pęna ſtatuti. Sed certe, ibi eſt, quia proteſtatio erat condõna-
lis, & declinatoria exceptio. poſtea propoſita, ſub ead. condõne
intelligitur ꝓpoſita, ut dicã ĵ. poſt. Pan. in 3. memb. Sed ſi prote
ſtatio eſſet pura, qa dixiſſet, proteſto ꝙ nolo declinare, & po-
ſtea declinaret, crederẽ ꝙ proteſtatio nõ iuuaret, tanq̃ ↄ̄tra ſcõ,
maxime p ea, quę ſtatim ſubiicã. Et ita in ſimi. terminis ↄſuluit
Dec. cõſi. 187. col. fi. vbi vult, ꝙ proteſtãs nolle litem ſuſcipere,
& de facto litigãs, nõ excuſatur, ſicut ſi aliquis proteſtet nolle li
tẽ ↄteſtari, & poſtea ↄteſtet, vt per Ang. in l. iuriſgenoũ, §. q̃d
fere. ff. de pac. Per iſtã ↄcłõ. ↄſuluit Anch. ↄſ. 32. Per ſtatutũ &c.
ꝙ proteſtatio appoſita in libello, uidelicet nõ in modum libel
li, ſed ſimplicis petitionis, operatur ꝙ non cenſeatur actor age-
re

re per viam libelli. Sed certe cũ in iſto caſu proteſtatio eſt decla-
ratoria facti multipliciter intelligibilis, vel eſt proteſtatio tollẽs
mentem a facto, non directo contraria facto. ¶ Iſta concluſio
limitatur pluribus modis. Primo, vt procedat, quando proteſta
tio contrariatur facto, celebrato a ſolo proteſtante abſque alte
rius interuentu. Secus ſi contrarietur facto poſtea celebrato a
proteſtante ſimul cum alio, ſm Bar. in d.§.morte, per tex. in ca.
ſolicitudinem, de appellat. Qui tex. iudicio meo non probat, q̃a
loquitur de dependentibus a iuris diſpoſitione. eſt. n. iuris diſpo
ſitio, ꝙ adeundo iudicem inferiorem eo, ad quem ſuit appella-
tum, iudicatur renunciatio appellationis. Secundo allegat text.
in c.1.quod metus cauſa, ſed ibi eſt propter vehementiam cau
ſæ. Item loquitur in dependentibus a voluntate duorum, vt hic
aduertit Pan. Quarto Alex. & Moder. adducunt tex. in l. pro hæ
rede, §. Papinianus, ff. de acq. hęred. Sed reſpondeo, ꝙ loquitur
in proteſtatione, & in abſtentione, quæ non poteſt trahi ad actũ
futurum, ſecus in proteſtatione, quę poteſt declarare quo ani-
mo geratur actus cõtrarius, l. & ſi quis, §. plerique, ff. de religio.
nã tunc declaratio ſaluat ꝓteſtantẽ a ꝯtrietate, vt ꝯ. in 3. mẽbro.
vñ forte ſi in caſu d.§. Papinianus. ꝓceſſiſſet proteſtatio, nõ cen
ſeretur is, qui abſtinuit, recipiendo pecuniam adiuiſſe. Cogita-
bis tñ pro intellectu illius tex. ¶ Secundo limitatur, vt ꝓcedat,
qñ talis proteſtatio non eſt alteri præiudicialis, ſecus ſi põt al
teri pręiudicare, quia tunc non valet in ꝓiudicium alterius, niſi
ille ſciat, & ꝓteſtationi ꝯſentiat. Exemplũ. Proteſtatur mulier
cõ uiro, ꝙ nõ intendit vnq̃ ꝯſentire alienationi rerũ dotaliũ liẽ
dę p maritũ, poſtea ꝯſentit, & iurat nõ ꝯuenire. Certe proteſta-
tio tollitur, & actus ſuſtinetur, ita Imo. in l. cum vir, ff. de vſuca.
Bal. conſi. 506. Inter tres Marchiones, lib. 5. Iaſ. in d.§. morte, in
lec. nona. Ale. ꝯſ. 16. lib. 5. Contrariũ dñt gl. & Doc. in c. licet mu
lieres, de iureiu. in 6. qui concludunt oppoſitũ debere intelligi,
qñ emptor habebat notitiã proteſtationis, & non ꝯdiait, alias ſi
emptor ignorabat, volunt ꝓteſtationẽ tolli, & alienationẽ vale
re. Et certe iſta opinio eſt ęquitati ꝯſona. Docto. tñ in d. c. licet
mulieres, maxime Peru. *aliter* uolunt ſeruandũ eſſe primũ iura
mentum, & ſic ꝓteſtationẽ valere ea rõne, quia iuram primũ eſt
licitũ, & interpoſitum ſup re alis non alienari ꝓhibita. Vñ quia
ꝓteſtatio iuuat iure cõi, & ꝯſolidatur iuro, hoc caſu pręualet,
ꝑ tex. in c. intellecto, de iure iu. q̃ tex. mihi nõ ꝓbat, q̃a loquitur
in his, in q̃b. is, qui fuerat ꝓteſtatus non alienare, nullã habebat
alienandi prãtẽ. Sed in caſu ꝓmiſſo mulier cũ uiro hẽt poteſta-
tẽ ꝯſentiendi, & alienandi fundum dotalem, d. c. licet mulieres,
ergo &c. niſi forte dixeris, ꝙ iſto caſu ſm iuſta. tanq̃ illicitum,
non poſſit validare alienationẽ factã ꝯ ius. ¶ Tertio limita rem,
non ꝓcedere in caſu, in quo voluntas ꝓteſtationis remaneret
ſerua, & alligata, ſi p ꝯriũ actũ non tolleret. Tunc voluntas ſit
libera, proteſtatio uitiatur & non uitiat, & ita ꝓcedat gl. in c. fi.
de proc. lib. 6. & id, qđ notatur in l. ſi quis in principio teſtamẽ
ti, ff. de lega. 3. q̃b. ſ. dixi. Et ſi modo cõſideres iſtas limitationes,
apparebis tibi, ꝙ iſta concluſio parum, uel nihil põt proteſtanti
opitulari. ¶ Secunda concluſio. Proteſtatio ꝯria facto, in depen
14 dẽtibus † a conſenſu duorũ ualet accedente utriuſque conſen
ſu. Allegat Pan. tex. in c. Cumana, de elect. Sed aduerte, quia ibi
proteſtatio non erat contraria facto, cũ eſſet conditionalis, uide
licet, admittimus uos in capitulo, ſi de iure, uel conſuetudine
nobis competit ius intereſſendi. Idẽ aduerte, ꝙ ibi non apparet,
ꝙ capellani ꝯſenſerint proteſtationi, niſi dixeris apparere eo ip
ſo, ꝙ non ꝯdixerunt, Qđ an ſit uerum, dicam ꝯ. Allegat ẽt tex.
eũ ibi no. in c. fi. de cod. appo. Sed ibi eſt, quia proteſtatio conti
nebat turpitudinẽ & peccatum in ſe, & erat ꝯ ſubſtantiã actus.
Itẽ ibi proteſtatio erat contraria conſequutiuis, & nõ facto. Vn
ra tñ eſt ꝯcluſio in ſe, quia actus dependentes a prãte agentiũ,
regulantur ab eorum intentione, l. non omnis, ff. ſi cer. pet. Et
ita concludit glo. in l. pacti nouiſſima, C. de pact. Per quam in-
fert Bar. in d.§. morte, & Pan. hic, ad qõnẽ ut ꝑ eos, & per Ang.
in l. mora, ff. de uſuris. facit etiam ad id, qđ uult Abb. in c. ꝑ tuas,
de condi. appoſi. ¶ Tertia concluſio. Proteſtatio ꝯria facto, in
15 dependentibus a uoluntate † proteſtantis, & alterius, tollitur ꝑ
actum ꝯrium ſubſequentẽ, ſi alter proteſtationi non conſentit.
Probat Pan. quia proteſtatio facta in abſentia partis, de cuius
ẽt intereſſe agit, non dẽt aliquid operari, ſicut propoſitũ in mẽ-
te retentum l. ſi repetendi, C. de ꝯd. ob. cau. & ibi Bal. etiam hoc
dicit, & Bar. in d.§. morte. & ſic Pan. intellexit concluſionem
hanc, qñ proteſtatio fuit facta in abſentia partis. Idem tamen ſi
fecit in pręſentia, & proteſtatus ꝯdicat, per ea quæ dixi in 2. con
cluſione primi membri. Pro iſta concluſione Bar. in d.§. mor-
te, allegat tex. in l. cum plures, §. locator horrei, ff. locat. iſte tex.
inducitur variis modis. Primo, per Bar. in d.§. morte, ꝙ ibi pro-
teſtatio non valuit, quia ſublata fuit per contrarium factum, i. ꝑ
acceptationem rerum. Et iſte intellectus eſt cõis. Iſte intellectus
reprehenditur per Iaſ. quia nõ cõuenit rationi dicendi: ibi, per-
inde ac ſi remiſſum foret propoſitum. Alias defendebat intel-
lectũ cõem, exponẽdo remiſſum. i. ſublatũ, ꝑ acceptilationem
contrariam proteſtationi, ſed nunc ꝯſidero, ꝙ iſte ſenſus nõ vr̃
bonus, quia tex. vult propoſitũ videri remiſſum, quia accepta-
uerit res; nam propoſuerat eas acceptare abſque ſuo periculo,
ſed non expreſſit ſuũ propoſitũ parti, ſed abſq; vlla proteſtatio
ne paſſus eſt inferri. Et licet Bar. dicat, ꝙ iſte ſenſus nõ placeat,
quia non conuenit rationi decidendi: tamen ſi referatur illam ra
tionem, perinde eſt ac ſi remiſſum foret propoſitũ, ad ipſum
ſolum, qui habebat propoſitum, optimè conueniet, & erit ſen-
ſus, ſi habens propoſitum, mutauerit illud. Et ex hoc infero, ꝙ
ibi proteſtatio non erat ꝯria facto de directo, ſed potius conſe
quutiuis ad factum. Alio etiam modo induxit Bal. in l. pacta no
uiſſima, C. de pactis, ꝙ ibi ꝓteſtatio tollitur, quia huic proteſta-
tioni ꝯrius erat actus facti, quia fortior eſt ad demonſtrandam
voluntatem, quàm actus verbi, c. cauere, xxij. q. 5. l. ſi tamen, §. et
qui, ff. de ædili. edic. c. ad nr̃am, de appella. l. noſtram, C. de teſta.
l. de pupillo, §. meminiſſe, ff. de no. oper. nunc. Iſtum intellectũ
reprobant Imo. Alex. & *communiter* alij in d.§. morte, & in d. l.
pacta nouiſſima, quia ita per actum verbi, ſicut per actũ facti
contrariũ, debet proteſtatio tolli, vel non tolli, ſi voluntas agẽ-
tis ita velit, d. l. non omnis. Dantur ẽt alij plures intellectus ad
illum tex. qui nihil valent, ideo non refero. ¶ Vnum volo con
ſideres, ꝙ ibi non videtur proteſtatio contraria facto, ſed po-
tius declaratoria facti multipliciter intelligibilis. Nam actus re
ceptionis põt fieri animo ſuſcipiendi periculum in ſe, & animo
non ſuſcipiendi. Et ideo Pan. allegat illum tex. in ſequẽti mem-
bro, vnde infero, ꝙ verus eſt meus intellectus, ꝙ ibi propoſitũ
vr̃ remiſſum, quia non fuit parti notificatum, non quia propo
ſitum eſſet contrarium acceptationi. ¶ Infertur ex hac conclu-
ſione primo, ꝙ ſi aliquis proteſtetur per aliquem actum, quẽ
16 faciet, ꝙ non intendit † facere animo contrahendi matrimo-
nium cum tali, ſi poſtea contrahat cum illa inſcia huius prote-
ſtationis, valebit matrimoniũ, & proteſtatio nihil operabitur,
ſm gl. & ſcribentes in c. tua nos, de ſponſa. ¶ Infertur ſecundo,
ꝙ ſi iurans fidelitatem alicui dño, proteſtetur ꝙ non facit ani-
17 mo † recognoſcendi eum in dñm, ꝙ talis proteſtatio contradi-
cente dño non iuuat, & ita Soc. conſi. 4. col. 5. lib. 3. ¶ Infertur
18 tertio, ꝙ non excuſatur dicens alicui, Tu mentiris, † ſaluo hono
re tuo, quia proteſtatio ꝯrariatur actui, ſm Bar. in l. ſi quis extra
neus, in prin. ff. de acquir. hær. per illum tex. & Pan. in c. eã te, de
rureiu. per illum tex. vbi quis iurauit fidelitatem alteri ſaluo ho-
nore eccleſiæ, cuius erat vaſallus, dr̃ ꝙ talis proteſtatio non ex-
cuſat. Et Pan. dicit, ꝙ quidam iudex fecit ſuſpendi vnum homi
nem per gulã, ſaluo iure ſuo. ¶ Et iſtud facit ꝯ male reprehen-
19 dentes † dicta Doctorum, qui credunt excuſari, ſi dixerint, ꝙ
Bar. vel Abb. male loquitur, ſalua eius honorificentia, ſecundũ
Card. Alex. in c. neque, 9. diſt. iniuriantur. n. Doctoribus, quos re
prehendunt, l. apud Labeonem, §. ſed quid adiicitur, ff. de iniu.
Ideo caueãt mordaces, qui vel modica reperta occaſione, alio-
rum ſcripta damnant, & vbi aliud non poſſunt, ſyllabas venti-
lant, & apices calumniantur. Contra quos Hieronymus in pro
logo, vna cum Pſalmiſta imprecatur, Saggitas potentis acutas,
cum carbonibus deſolatoriis. Cum modeſtia tamen nixtaroq;
iudicio ratione probabili laudabile eſt aliorum dicta inculpa-
re, cap. negare, 9. diſt. Nam ſi quis ſecundum veritatem dixerit
alicui, Tu mẽtiris ſaluo honore tuo, excuſatur ab actione iniu-
riarum, non vigore proteſtationis, ſed quia veritatem dicit, l. eũ
qui nocentẽ, ff. de iniu. Sic ergo excuſabitur Doctor, aſſerens
alium mentiri, ſi verũ dixerit, & ideo dicit Old. conſi. 53. conclu
uit dubitari, ꝙ dicens alicui gratia correctionis, ꝙ eſt hęreticus
ſaluo honore ſuo, nõ tenetur iniuriarũ. Prouocatus. n. a male-
dictis alterius non tenetur iniuriarum, ſi cã defendendi verita-
tem, maledicta refellat, ſm Bar. in l. quæ oĩa, ff. de procur. tradi-
tur per Fely. latè in cap. dilecti filij, col. 6. de exceptio. Ex iſtis ha
bes, ꝙ iſta proteſtatio nihil operatur. Qđ dicit verum eſſe An-
gel. in tracta. maleſi. in ver. verba iniurioſa. verſi. quid autẽ ſi di
xit verbum iniurioſum, ſi ſequatur proteſtatio, ſecus ſi ꝓcedat.
Quã limitationem non pario uetam, q̃a ꝯclo nr̃a maxime pro
cedit, qñ proteſtatio ꝓcedit actũ, d. §. locator horrei. & quia in
his, quæ fiunt eodẽ ꝯtextu, nõ attenditur ordo, ſm Barto. in l. 2. §.
prius, ff. de vulg. & pup. Et ꝯriũ tenet Ang. in l. veſtẽ, ff. de iniur.
vbi vult, ꝙ non excuſetur ab actione iniuriarum, qui dicit, Tæ
det me, ꝙ fueris de falſo cõdemnatus, licet ꝓteſtationẽ ꝓmiſe-
rit. ſequitur Iaſ. in d. l. turpia, col. fin. poſt Alex. de leg. 1. ¶ Ex qui
bus oĩb. apparet, ꝙ illa proteſtatio, qua utuntur opponẽtes ex-
20 ceptionẽ † alicuius criminis ꝯ actorem, vel contra teſtes, puta
ꝙ ſunt excõicati, homicidę, infames, & ſimilia, cum proteſtatio
ne, ꝙ id non opponunt aĩo iniuriandi, ſed pro iure ſuo tuendo,
ꝙ talis ꝓteſtatio eos non releuat, niſi ꝓbẽt veritatẽ ita eſſe, & in
cauſa obtineãt. Nã q̃ nõ ꝓbat, ẽt qđ excipiendo deduxit, calum-
niari vr̃, l. 1. C. de adu. diu. iud. c. calumniam, de poen. Et ex hoc
tollitur alia præſumptio contraria, quòd animo iuris ſui conſe
ruandi obiecerit crimen. Et per iſta ita conſuluit Soc. conſi. 118.
Viſa narratione punctũ petitione, col. 3. lib. 1. Alioquin facilitate ꝓ-
teſta

teſtationis daret occaſio calūniis, & iniuriis, ſm Fel. in c. 1. au ſinem, de excep. ¶ Fallit aūt iſta concluſio, ſi pteſtatio eſſet a cā
veſtita, c. 1. J. qd metus cā. c. Lotharius, 30. q. 3. Tu aduerte, quia
in c. 1. proteſtatio nō erat ꝯ factum, ſed potius declaratoria fa-
cti multipliciter intelligibilis. Nā aſſumptio habitus monacha
lis pōt fieri aīo profitendi, & nō pfitendi. Scdo aduerte, qa ſeruit
91 iſta fallētia puellis nō audentibus † ꝯdicere parentibus requirē
tibus ab eis, vt renunciēt hẽditati pfrae, & mrnæ. Nā conſilium
eſt, ꝙ prius pteſtentur, ꝙ nō intendunt renūciare, & ubi in fu-
turū renunciarent metu, & reuerentia parentum, non ſponte
renunciabunt, ſm Soc. cōſi. 263. Circa primū, col. 4 li. a. ¶ Ter-
tio aduerte, quia vl ꝙ iſta fallētia ſeruiat de vento. Nā pteſtans
92 ſe metu & nō ſpōte actū gerere, tenetur metū † pbare, qa ſolis
proteſtationib. non pbat metus, l. metum, C. qd me. cau. Bart. in
l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori, ff. de nou. oper. nunc. in v. q.
Sed ſi probetur metus, etiam ſine proteſtatione actus irritabi-
tur, l. 1. & per totum, ff quod met. cau. c. ad aud. eodem. eo. ii. er
go proteſtatio erit fruſtratoria, gl. in d. c. Lotharius, dicit, ꝙ ſo-
la pteſtatio præcedens probat metum, d. ca. 1. non aūt proteſta-
tio ſubſequens, d. l. metum. & hoc dr voluerunt gl. Inn. & Car.
& *communiter* Doct. in d. c. 1 per illum tex. ſed ibi cum proteſta
tione concurrebant multæ pſumptiones. Prima, quia tpe in-
greſſus erat cōiugata. Item iuuenis. Item habebat paruulum fi
lium. Quæ omnia arguebant, ꝙ ſponte non intrauerit. Et ꝙ ſo
la proteſtatio non probet metum, firmant Pan. & alii cōiter, in
c. ii. J. de appel. Bar. & Legiſtæ, in d. §. ſi quis ipſi ptori. Pro con
cordia puto diſtinguendum. aut proteſtatio tendit ad inualidā
dum actum, qui dr meticuloſus, & tunc actus dependet a uo-
luntate ſolius proteſtantis, & proteſtatio præcedens probat me
tum. Ita loquitur tex. in d. c. Lotharius. Et ratio eſt, quia nuda
proteſtatio in caſu illo probaret animum proteſtantis, arg. eo
rum, q̃ notantur in c. ſignificaſti, de homici. & ita tenet Bart. &
cōiter alii, in l. qui in aliena, §. ſi. ff. de acq. hær. Aut actus depen-
det a uoluntate duorum, & tunc ſi proteſtatio fiat in ipſo actu
parte pñte, probat metum. Ita pcedit text. in d. c. 1. cum ibi not.
Aut añ actū, & nō probat. Ita loqtur tex. in d. l. metū. Rō eſt, qa
potuit abeſſe metus tpe actus, & quia proteſtō facta in abſen-
tia eius, q læditur, illi nō piudicat, ut hic per Pā. & J. dicā. Aut p-
teſtatio tēdit ad ꝯualidandū actum nō iuridice factum, & tunc
ſiue fiat añ, ſiue in ipſo actu, nunq̃ probat metū. Ita pcedunt no
tata per Pan. in c. ſi. de appel. & Bal. in d. l. ſi quis ipſi prætori. &
rō eſt, ne facilitate proteſtationis detur occaſio offendendi ius
cōe. ¶ Præmiſſa ſeruiunt in practica ad qō. an filia, quæ prote-
93 teſtata fuit ſe metu reuerentiali renunciare hæreditati † pater
næ, & maternę, teneat pbare metū eo mō, quo docet Bart. in
l. 1. § q̃ onerandę, ff. qua. rerum actio nō dat. Et certe dicendū eſt
ex pmiſſis, ꝙ ſic, niſi pteſtatio eſſet facta in actu renunciationis
mis, ſe pñte, p tex. in d. c. 1. & hoc vult Fel. hic expreſſe. col. 2 a.
poſt Card. in c. cām matrimonii, J. de offi. deleg. Si tñ filia eſſet
minor, & enormiſſime lęſa, tunc forſan proteſtatio pręcedens
pp alia adminicula metū pbaret, ſm Soc. qui ita conſuluit, con
ſil. 263. Capio primū, col. 4 lib. a. Proteſtatio n. & ſi ſola nō pro
bat: operatur tñ, ꝙ metus facilius probat, ſm Ang. in l. metum,
la 3. ff. quod metus cau. Mod. hic, & in hoc eſt utilis iſta prote-
ſtatio. Crederē ēt, ꝙ ſit utilis in alio, qa operab. ꝙ iudex arbitra
bitur pp proteſtationē, metū eſſe iuſtū, quē alias iuſtum nō fuiſ
ſet arbitratus. Nā quis dicatur iuſtus metus, ſtatur arbitrio iudi
cis, conſiderata qualitate perſonę metū paſſę, ſm glo. Panor. &
Imo. in c. cum dilectus, J. qd metus cau. glo. in c. cum locum, de
deſpon. Et ex proteſtatione arguet qualitas pſonę proteſtātis,
arg. l. quidā in ſuo, ff. de condi. inſti. Vel utilis eſt proteſtatio, qa
operatur, ꝙ actus ſit mero iure nullus. ubi alias veniebat reſcin
dēdus p actionē, qd metus cā. Qđ uerū, ſi pteſtatio ſit facta par
te pñte, ut hic per Fel. col. 2 a. ¶ Quarta cōcluſio. Proteſtatio ꝯ
94 tra † pſumptioni iuris, & de iure, tollit ipſam pſumptionem, ſi
cut confeſſio. Cum iſta concluſione tranſeunt oēs. & eā firmat
d. Ant. in c. is, qui fidem, de ſpon. ¶ Et ex ea infert, ꝙ ſtante ſtatu
to, ꝙ ꝯ inſtrm nō admittatur niſi exceptio ſolutionis, ꝙ tñ op-
poni poterit exceptio fundata in proteſtatione cōtraria inſtro,
facta ante inſtrumentum, ſicut poteſt opponi exceptio confeſ
ſionis, ſm Fely. in ca. ex parte, el 2. col. 4 verſicu. 14. fallit, J. de of
fic. deleg. & in rub. J. de probatio. ¶ Fallit iſta concluſio, in pro
95 teſtatione continente † in ſe turpitudinē, qa iſta tollitur per ꝯ-
riū factū ſubſequens. Puta, ſi ſponſus proteſtetur, ꝙ cognoſcit
ſponſam hoc animo, ꝙ non intendit ꝙ ſponſalia tranſeant in
matrimonium, talis proteſtatio nihil operatur, ēt ꝙ illi conſen
tiant ſponſa, ſm Inno. in cap. ueniens, el 2. de ſponſa. quem ſe-
quuntur Pano. & alii hic. ¶ Circa iſtam fallentiam aduerte. Pri-
mo inquantum Abb. pręſupponit, ꝙ in exemplo pręmiſſo pte
ſtatio ſit contraria facto, certe uidetur male dictum, quia eſt
declaratoria facti multipliciter intelligibilis, ut de ſe patet. Niſi
dixeris, quòd ſtante pręſumptione iuris, & de iure, proteſta-
tio, & factum inuicem repugnant. Secundo aduerte, quia non
vř iterum, ꝙ turpitudo habeat operari nullitatem proteſtatio-
nis in fauorem matrimonii, imo potius deberet operari ualidi
tatem proteſtationis, & annullationem actus, per tex. in c. ſi. de
condi. appo. Nec obſt. ſi dixeris, ꝙ ibi proteſtatio continens tur
pitudinem, eſt contraria ſubſtantialibus matrimonii. Quia &
hic contrariatur ſubſtantialibus. i. conſenſui, in quo cōſiſtit ſub
ſtantia matrimonii, l. nuptias, ff. de reg. iur. Augetur difficultas,
quia præſumptio iuris, & de iure, admittit probationem in con
trarium ea ratione, quia per confeſſionem partium patet defe-
ctus in ſubſtantialibus, ſine quibus lex non feciſſet talem præ-
ſumptionem, ſm Fel. in c. cum ordinem, col. 1. J. de reſcrip. Sed
ita eſt in exemplo prædicto, ergo &c. Forte poſſet dici, ꝙ in cā
matrimoniali non adhibetur fides partibus contra matrimo
nium, c. ſuper eo. J. de eo, qui cogn. conſang. vxo. ſuæ ergo nec
ēt ſtabitur proteſtationi. Hoc tñ nō ſatisfacit, quia tex. in d. c. ſu
per eo, procedit in cōfeſſione facta poſt matrimonium. Nos lo
quimur in proteſtatione facta ante matrimonium. niſi dixeris
idem eſſe, ſi fiat poſt ſpōſalia de futuro, ſed oporteret hoc pro
bare. ¶ Puto, ꝙ ſi dicamus ꝙ pſumptio iuris, & de iure, de qua
in c. is qui fidem, de ſpon. fundetur in pſumpto conſenſu, quod
iſta cōis deciſio, quam etiam tenent glo. Pan. & ſcribentes in c.
per tuas. de cond. appo. ſit periculoſa. Si uero dicamus, ꝙ lex p-
ſumat ita pp honeſtatē, tunc erit veriſſima, quia ex quo lex ita
vult, proteſtatio in dependentibus a iuris diſpoſitione nihil re-
leuat, vt ſ. late dixi. & reperio, ꝙ per hanc rationem ita cōcludit
Are. in l. Titia, §. 1. ff. de verbo. ob. ¶ Circa tertium membrum,
96 facias vnicam cōcluſionem. Proteſtatio ꝯtra facto † multiplici
ter intelligibili valet, & operatur ꝙ factum intelligatur ſm ſen-
ſum proteſtationis, l. Nelennius, ff. de neg. geſt. l. & ſi quis, §. ple
rique, ff. de religio. & ſumpt. ſune. & iſta eſt utilis concluſio. Ex
qua inferuntur plura. Primo infertur ſm Innoc. ꝙ proteſtatio
97 † reſpōdentis libello, animo litem non conteſtandi, impedit li-
tis conteſtationem, quæ ex rñſione alias inducta fuiſſet. & ra-
tio eſt, qa talis proteſtatio tollit cōem intellectū a facto, & ope
rat, ꝙ ſm alium intellectum factū interpretet, & ſic rñſio uide-
bitur facta aīo potius inſtruendi iudicem, q̃ aīo litem pteſtandi.
ſequuntur Pan. & alii hic, d. Ant. & Pan. in ca. 1. J. de litis conteſ.
Bar. in l. 1. C. eod. tit. Et iſta eſt *cōis* opinio, licet quidā contradi
xerint. Ex qua infertur, ꝙ proteſtatio petentis ſe mitti in poſſeſ
98 ſionem † authoritate iudicis, ſaluo iure intrandi propria autho
ritate, operatur ꝙ non cenſeatur proteſtans renunciaſſe pacto
de ingrediendo propria authoritate quod regulariter tollitur,
ſi eatur ad iudicem pro obtinenda poſſeſſione, l. de pupillo, §.
meminiſſe, ff. de no. oper. nunc. Bal. in l. 2. in ſo. q. C. de ſerui. &
aqua. ¶ Sed aduerte circa iſtud exemplum, inquantum Ab. di-
cit, ꝙ reus debet facere hanc proteſtationem in præſentia eius,
cuius intereſt, & poſtea dr corā iudice, non aūt corā actore. er-
go vř intereſſe iudicis, & ſic valebit proteſtatio, etiam ꝙ actor
non ſit pñs: ſed hoc eſt contra tex. in auth. q ſemel, C. quo, & qñ
iudex. ſuppleas ergo uerba ad exemplum. ¶ Secundo infertur,
ſm Inno. in c. Cumana. de electio. ꝙ proteſtatio rei ſe opponē
99 tis in iudicio cum proteſtatione, † ꝙ per actus quos faciet, non
intendit in iudicē conſentire, operatur ꝙ nō intelligatur pro-
rogata iuriſdictio. ſequūtur omnes. Qđ procedit, ēt ſi in eadē
ſcriptura prius fuerint deductæ aliquæ exceptiones contra libel
lum, & contra perſonā actoris. Quia in eadem ſcriptura nō cō
ſideratur ordo, l. talem, ff. de hēdibus inſtitu. l. 2. §. prius, ff. de
vulg. & pup. ſic ampliat Bar. in l. quidam conſulebant, ff. de re
iud. Subdit tñ, ꝙ tutius eſt, ꝙ pmittat exceptio declinatoria, &
poſtea proponantur exceptiones dilatoriæ uel peremptoriæ, ſal
ua declinatoria. Sequitur Bal. in l. exceptionem, col. 3. C. de pro-
bat. Sequuntur alii *cōiter*, quos referunt ibi Alc. Mod. & Fel. in
c. inter monaſterium, col. 4 ver. prima declaratio, de re iudica-
ta. Iſta tñ proteſtatio caſu, quo iudex ſit cōpetens, eſt nociua: qa
poterit iudex ꝯ opponentem declinatoriā procedere, tanquā
contra contumacem ad mulctam, vel excommunicationē. ſm
Inno. in c. Cumana, & ibi Imo. & Pan. ſequuntur, J. de elect. per
tex. in c. ex parte, in verſi. quia ſtare volunt iuri, de uerbo. ſigni.
Idem tenent Ang. & Mod. in l. non vř, ff. de iud. ſequuntur com
muniter Doct. quos refert Fel. hic, & Alc. Iaſ. in d. §. morte. Iaſ.
in l. eleganter, §. ſi quis poſt, ff. de cond. indeb. dicentes omnes,
ꝙ fatuus eſt aduocatus, q ita proteſtatur. iſtud arbitror uerū, ſi
proteſtans ſtet in ſola proteſtatione, non rñdendo petitis per
actorem, ſed ſi ſalua proteſtatione rñderet, proponendo ſuas
exceptiones, crederē ꝙ non poſſit tanq̃ contumax condemna-
ri. Quia rñdendo ſalua declinatoria, perinde eſt ac ſi declinaſſet
100 iuriſdictionem, niſi ſi, & † quatenus arctatus ſit de iure compa
rere, quo caſu non poſſet mulctari tanq̃ contumax, ex quo ſim
pliciter non declinauit, ſm Pan. & alios hic, poſt Inn. in d. capit.
Cumana. & tradunt Alc. & alii, in l. ſi ita ſcriptum, ff. de lega. 1.
& iſtud eſt, quod uolunt d. Ant. & Geminia. in d. cap. Cumana,
& Pau. de Caſt. in d. l. non videtur. ¶ Et ex his habes, quòd utiliſ
ſimum eſt in proteſtatione ſemper addere cōditionem, niſi ſi,
& qua

& quatenus. Bene facit, quod dicit Bar. in l. diuus, ff. de fal. vbi dicit, φ ſiquis interrogetur an velit vti inſtr̃is, vel teſtibus, ſi dubitet r̃ndere pp pœnam falſi, debet r̃ndere, φ intendit vti, cum proteſtatione ſi & quatenus veritatem contineant. Et idem tenet Cy. in l. falſos, C. eo. Bal. in l. ſi aduerſarios, C. de fide inſtr. Practica Papi. in forma productionis inſtrumentorum, in ver. appareant, & iſtam practicam antea docuit Spe. tit. de inſtru. editio. §. dicendum teſtat. ver. quod ſi velis. ¶ Tollendo tamen effectũ dictę proteſtationis duplex poteſt adhiberi remedium. Primũ eſt, φ ad inſtãtiam interrogantis ſtatuatur ſibi terminus ad deliberate, & præciſè r̃ndendum, quia tunc arctabitur præciſe r̃ndere, velit vti, vel ne, ſm Bar. in l. diuus, & ff. de fal. & Lapum ſua allegatione cxix. & optime declarat Fulg. conſi. 177. Publicato proceſſu. Secundum remediũ eſt, φ interrogans non ſimpliciter interroget, an velit vti teſtibus, vel inſtrumento, ſed ſpecificet, vtrum velit vti inſtrumento in tali parte, in qua ſic dicitur, & ſimiliter vtrum velit vti dicto teſtium in eo, in quo ſic deponunt, quia vult in eo de falſo illos redarguere. Nam tunc tenetur interrogatus reſpondere abſque aliqua proteſtatione, ſecundum Saly. in l. ſi falſos, C. de fal. & Card. Alex. in cap. In memoriam, 19 diſt. Tertio intellige, quod præmiſſa proteſtatio iuuat, niſi proteſtans produxiſſet falſum articulum, & ſuper eo feciſſet teſtes recipi, tunc non excuſatur a pœna falſi pp dictam proteſtationem, ſm Bar. in d. l. ſi falſos, & Fely. in c. in præſentium, col. 3. de teſtib. Habet etiam alios mirabiles effectus iſta proteſtatio, niſi ſi, & quatenus, quos vide per Felyn. in c. cum contingat, J. de offi. deleg. ¶ Quinto quæro, an proteſtatio præcedens

101 † extendatur ad actum, qui celebratus ex interuallo? Pan. hic in 3. membro r̃ndet, φ non. Idem tenet Bart. in d. §. morte, & ibi Alex. & Mod. dicunt, quod iſta eſt cõis opinio, & idẽ tenet Bar. & alii communiter, in l. pacta nouiſſima C. de pac. & in l. qui in aliena, §. fi. ff. de acquir. hęd. Fely. & cõiter Canoniſtę hic, & in d. c. Cumana. ¶ Omiſſis auctoritatibus, diſcutiamus fundamenta. Allegat primo Panor. text. in d. l. cum plures, §. locator horrei, ff. loc. ſm unum intellm. Sed non probat, quia ibi aduerſarius ignorabat proteſtationem, ſm cõmunẽ, & ideo ſi actus fuiſſet celebratus incontinenti, adhuc proteſtatio nõ habuiſſet effectum, ut dixi ſ. in 3. conclu. 2. memb. Secundo, Bart. in d. §. morte, allegat tex. in l. per retentionem, C. de vſu. Iſte tex. meo iudicio, non ẽt probat, quia loquitur in aduerſis terminis, videlicet φ proteſtatio non trahitur ad vſuras maiores ſecundo loco pmiſſas, quia ſunt diuerſę uſuræ ab his, de quibus agebatur tpe proteſtationis. Et vera eſt conclusio, φ proteſtatio ſuper vna re, non extẽdit ad aliã diuerſam, l. ſi quis, §. plerique, ff. de relig. & ſumpt. fun. l. ſi unus, §. & in ſumma. ff. de pac. Concluſio vero noſtra loquitur, an trahatur ad actus celebratos ex interuallo, nõ diuerſos ab his, de qbus pteſtatio loquebatur. Præterea odio vſurarũ ibi ſtricta fit interpretatio. Tertio Lud. Ro. allegat tex. in l. ſi tibi certam, ff. de adimen. leg. d. Alex. r̃ndet, φ alleg. tex. nihil facit, qa nõ apparet, φ fideicom. ſubſequens fuerit factũ ex interuallo. Iſta r̃ſio retorquet, qa ſi eſſet factũ incontinenti, tñ pteſtatio non extendit ad illud, ergo minus ſi ex interuallo. Vñ r̃ndeo, φ pteſtatio ibi reſpicit actũ celebratũ, nimirum ſi non extenditur ad futurum, cũ reſpiciat pñtia. ꝯcluſio vero noſtra loquitur qñ proteſtatio reſpicit actũ celebrandum. Quarto p iſta parte Bar. in l. Titia, §. 1. ff. de verb. obl. alleg. tex. in l. ſi tibi librum, ff. de actio. empt. & in l. ſi binarũ, ff. de ſeru. verba. prædio. per q̃ iura reſtringit vulgatã r̃ſam d. §. 1. & l. itẽ quia, §. fi. ff. de pactis. Tu cõſidera, φ illa iura vñr probare oppo. eius, ad qd̃ Bar. illa allegat, qa illa proteſtatio facta añ venditionẽ, φ ædes vendendæ deberent ſeruire ædibus retẽtis, operat φ detur actio ex vendito, pro imponenda ſeruitute omiſſa in traditione ędiũ, ergo ad actum ex interuallo trahitur proteſtatio, alś nõ daretur actio ex vendito. ¶ Contrariã opinionẽ φ trahatur ẽt ad actum ex interuallo, tenẽt Bal. & Are. in d. l. Titia, §. 1. Bal. & Ang. in d. l. pacta nouiſſima. Are. in l. ſi ita ſtipulatus, in princ. ff. de verb. ob. & in d. l. qui in aliena. §. fi. Car. Alex. in ca. ſolicitudinem, in 9 q. de appel. Pro iſta parte allegatur text. in l. ſi ita ſcriptum, ff. de leg. 1. Ad iſtũ r̃ndet Alex. & alii in d. l. pacta nouiſſima, quod ibi legata, & proteſtatio in eodem teſtamento facta fuere, & ſic incontinenti, l. hęredes palam, §. fi. ff. de teſta. & φ ibi eſſent facta eodem teſtõ, probat tex. ibi in fi. vel aliter r̃ndet, vt in ſequenti ꝯratio. Scd̃o allegatur tex. in l. ſi quis in prin. teſtã. ff. de leg. 3. Sed r̃ndet, φ concluſio nr̃a loquitur in ſimplici proteſtatione, illa lex loquitur in proteſtatione facta per verba reſpicientia futurũ tpś. Tertio allegatur ratio, qa voluntas p̃ſumitur

102 † durare, niſi probetur mutata, l. cum qui, ff. de probatio. l. ſancimus, C. de teſta. c. cum Marthæ, de celebra. Miſſa, & ppea dicit Bar. in l. non ſolum, §. ſi mandato. ff. de iniu. φ mandãs tenetur de homicidio commiſſo ex interuallo longo poſt mandatum. & fuit dictum Inno. in c. ad audientiam, J. de homici. Ad iſtud r̃ndet Fel. hic, φ dicta regula, φ voluntas non p̃ſumat̃ mutata, procedit, qñ nullus actus geritur per illũ, qui ſemel habuit talẽ voluntatem, ſecus ſi aliquis actus geratur, per quẽ poſſit præſumi mutata voluntas, vt in actu, qui fit poſt proteſtationẽ nõ repetita proteſtatione. Iſta ſolutio mihi vr̃ verbalis, quia vera eſſet, ſi actus non poſſet recipere interpretationẽ a proteſtatione pcedente. Sed cum actus ẽt ex interuallo celebratus, poſſit intelligi ſm proteſtationem, quare dẽmus præſumere mutatã fuiſſe voluntatem? & pro iſta parte ſtringit tex. in l. ſi vero, ff. de Aedil. edic. Vnde pro concordia conſidera duos caſus. Aut q̃ritur, an proteſtatio facta in aliquo actu trahatur ad actũ ſm celebratum ex interuallo, & tunc dicendũ vr̃ φ non, quia proteſtatio ſimplr̃ facta dẽt intelligi de primo actu. l. boues. §. hoc ſermone. ff. de verb. ſig. & ideo in ſcdo erit repetenda proteſtatio, niſi ille actus ſcds fiat incontinenti poſt actum ſimul cũ proteſtatione celebratum. Ita procedit cõis opinio, & illud clare ſonant verba & Pan. hic, ſi bene ponderentur. Aut quęritur, an proteſtatio ſimplex trahatur ad actum primum celebratum ex interuallo, & tunc dicendum, φ ſic, quia non præſumitur voluntas mutata, & nondum proteſtatio ſortita fuerat aliquem effectum, & in iſtis terminis procedat tex. in d. l. ſi binarium, & ꝯtraria opinio. Retenta igitur cõi, habes eam declarare & reſtringere multis modis. Primo potes eã reſtringere, ut ſtatim dixi. Scda declaratio, vt procedat, qñ proteſtatio eſt ſimpliciter facta,

103 ſecus ſi per uerba generalia † directo futurum tpś reſpicientia, ſm Pan. hic, & Bar. in d. §. morte, per tex. in l. ſi ita ſtipulatus a. de fideiuſſo. in l. quæro. ff. de leg. 3. & d. l. ſi quis in prin. proteſtamenti. Continuo, quia vbi primus actus non conſumit effectum, ſm intentionẽ diſponentis, tunc diſpoſitio intelligitur non ſolum de primo actu, ſed de omnibus ſequentibus, ſm Bart. in l. fideicom. §. ſi quis decem. ff. de leg. 1. Bald. in l. non tantũ. ff. de procurat. Cum igitur proteſtatio ſit generaliter directa ad futurum tpś, non eſt, φ diſpoſitio conſumat effectum per unicum actum, ſm generalem intentionem proteſtantis, ideo proteſtatio trahi poterit ad actus ulteriores. ¶ Contra hanc concluſionem arguunt ſic. Expreſſio eius, quod tacite ineſt, nihil operatur, l. 3. ff. de leg. 1. notatur in c. ad audientiam ſecunda, tit. de reſcr. verum in proteſtatione ſimplici ineſt tactum de futuro, vt ſi dicam, proteſtor φ nolo præſtare alimenta aĩo donandi, intelligitur per pręſtationem futurã, l. Neſennius. ff. de neg. geſt. Ergo ſi proteſtatus fuero per uerba generalia reſpicientia futurum; puta, proteſtor φ qualiacunque alimenta pręſtitero, non pręſtabo aĩo donandi, talis gñalis expreſſio nihil operabitur. Iſtud vr̃ ſtringere, tñ in exemplo p̃miſſo prima ſimplex proteſtatio ẽt directo futurũ tpś reſpicit, ſicut ſcda magis generalis. Tñ quia dari pñt alia exempla, puta, proteſtor, φ nolo adire, & proteſtor, φ per aliquẽ actum, quem dicam vel faciam, non intendo adire, r̃nderem, φ alio modo exprimitur, q̃ in ſſi, qa primo caſu futurũ tpś exprimit ſimplr̃. Ideo intelligitur de actu, q fit incontinẽti. Scdo caſu exprimit generaliter, iõ trahitur ad actus ex interuallo. ¶ Tertia declaratio, ut procedat in proteſta-

104 tione ſimplici & nuda. Secus in proteſtatione † neſtita a cã, q̃ duret tpe actus celebrati ex interuallo. Exemplum, ſi proteſtor, φ per metũ ingredior religionẽ, talis proteſtatio operat̃ ſp in futurũ durante dicto metu, c. 1. inſ. qd̃ met. cau. & ibi no. Inn. & alii, Bar. & cõiter Legiſtę in d. l. ſi quis in aliena, ff. de acq. hęr. Io. And. in reg. in generali, col. pen. de reg. iur. lib. 6. Et iõ proteſtãs qñ ſoluit pp metũ tyranni, talis proteſtatio trahit ad oẽs ſolutiones, q̃ fiũt tyranno ſp principante, ſm Bar. in l. 1. pe. col. circa mediũ, ff. de cõd. ob turpẽ cãm. & in trac. de Tyran. & in l. 2. C. qd̃ metus cã. Et iõ aliter dicebam, φ coactus ꝯtrahere matrimoniũ, qui tota nocte fuit in domo mulieris retentus, licet dormiuiſſet cũ ea, φ tñ nõ erat purgatus metꝰ, ex quo eadẽ cã timoris durabat, prout ẽt in ſiſib. terminis conſuluit d. Alex. conſi. vlt. li. 3. Facit ẽt ad proteſtationẽ factã per puellã raptã, q̃ exiſtẽs apud raptorẽ, proteſtata fuit, φ ante raptum ꝯtraxerat matrimoniũ cum raptore, ut pſumat̃ facta per vim, & metum, ex quo ſp perſeuerabat eadẽ cã timoris, & uiolentię. De quo Cępol. conſi. 57. ſup q̃rela raptus, col. pe. & hanc fallentiã & pręcedentem apprdbat Soc. conſ. 27. In pñti, col. fi. lib. 3. ¶ Quarta declaratio,

105 ut procedat in proteſtatione, per quã nullum ius † acquiritur proteſtãti, ſecus in proteſtatione, per quam ius ſuit acquiſitum proteſtanti, quia tunc per actum ex interuallo, non eſt p̃ſumendum ab eo iure iam acquiſito receſſum, arg. l. cum de indebito, ff. de probatio. Exemplum, uendo tibi fundũ cũ hac proteſtatione expreſſa, φ liceat in traditione eius mihi imponere ſeruitutem eundi ex illo fundo ad meũ fundum, tunc ſi in traditione nihil dicat̃, non preſumit̃ proteſtationi renũciatũ. Ideo agi poterit ex uendito, ut patiat emptor ſeruitutem imponi, & in iſtis terminis loquit̃ tex. in l. ſi tibi liberũ, ff. de act. emp. & in d. l. ſi binarũ, ſm Imo. hic per tex. in l. quoties. §. ſed ſi cũ primũ, ff. de act. empt. Expeditis his, q̃ tanguntur per Panor. pro pleniori intelligentia quæro ſexto, an proteſtatio poſſit fieri in abſentia partis? Circa hanc quęſtionem facias ſequentes concluſiones.

106 Prima concluſio. ¶ Proteſtatio declaratoria † animi, per quam

nemo

nemo grauatur, non requirit pñtiam alicuius, dummodo fiat taliter, qđ poſſit de ij ſa proteſtatione apparere, l. ſed certo, C. de codicil. d. l. Neſennius, & d. l. & ſi qs, §. plerq; & d. l. q in aliena, §. fi. ſecundum Bar. & cōiter alios, in d. §. morte, in prima ſpecie proteſtationis. Tu aduerte, qa Bar. allegando d. §. plerq; pſupponit, q proteſtatio, per quā impeditur aditio hęditatis, poſſit fieri in abſentia creditorum. Iſtud vř falſum, quia quoties propter ignorantiam proteſtationis alius poteſt captari, tunc proteſtatio illi debet intimari, l. ſi mandaſſem, ff. manda. Sed iſta eſt hmōi, quia ſi creditores intellexiſſent proteſtantem nō gerere negotia hęreditaria animo adeundi, procuraſſent ne bona tranſiuiſſent in ſiniſtrū, uel aſt ſibi puidiſſent. Ad iſtud rñdebo in ſequēti pcluſione, cōfirmat iſta concluſio, qa ratihabitio poteſt fieri parte abſente, in gl. & Bar. in l. Pomponius ſcribit, ff. de neg. geſt. Bar. in l. quo. n ff. rem ratā hab. cum concor. allegatis p Alex. & Mod. in d. §. morte. ultra quos adde, q illud probat in l. ſi ego, ff. de neg. geſt. uncta regula, pōt inuitis, &c. ¶ Item adde, q procedit in ratihabitione actus ualidi geſti nomine ratificantis, ſecus in ratihabitione actus nulliter geſti per ipſum, quem mō ratificat, ſm Are conſi. 58 Eximie domine collateralis, quia ea ratihabitione actus nulli reſultat nouus cōtractus, ut ex nunc, & non ex tunc, ſm Bar. in l. ab emptione, ff. de pact. ergo debet intimari parti, quæ ex ratificatione obligatur, d. l. ſi mandaſſem. Et ex iſtis iuſtificari poteſt dictum Angel. in §. ſi uero expreſſim, in Auth de hęr. & falc. inquantum vult, q ſi quis parte abſente approbet unum inſtrm tanquā uerum, inſtrm facit fidem contra approbātem in fauorem omniū, quorum intereſt. Nam ea ratio eſt, quia ratihabitio fieri poteſt abſente parte, cum agatur ſolum de probanda uoluntate approbantis, ſm Felyn. hic de quo latius per Fely. in ca. ſi cautio, col. 7. verſi fal. 13 & ſeq. ȷ de fide inſtr. Hinc eſt, q licet alias iudex non poſſit declarare ſuam ſententiam partibus abſentibus, & non citatis, ſm Barto. in l. ab executore, ff. de appel. uerſi. quæro qualiter tamen declaratio, quæ neutram partem lædit, facta abſētibus partibus, & citatis, ualebit ſm And. Sicu. conſi. 25. Clemētiſſimi patris, col. 9. lib. 2. ¶ Fallit iſta concluſio, ſi proteſtatio iē

107 dit ad declarandum actum, † qui cum alio geritur. Tunc proteſtatio debet illi notificari, alias nihil ualet, l. pro hærede, §. Papinianus, ff. de acq. hæred. qui non probat, ut s. dixi. & attenta iſta ratione ſequeretur quod etiam in d. l. Neſennius, proteſtatio deberet intimari filio, cui pręſtantur alimenta, cuius ȝtrium uolunt Bar. & oēs allegādo iſtum tex. pro regula. Bene fateor, q ſi aliter poſſit lædi, q deberet ſibi intimari, alias in ſui pręiudicium nihil operabitur proteſtō, ut in ſequen. concluſione.

108 ¶ Scđa cōcluſio. Proteſtō declaratoria, per quā pteſtans † exonetatur, & alius poſſet decipi ſeu lædi, debet fieri in pręſentia illius, uel ei ſaltem intimari, l. ſi mandaſſem, ff. manda. cle. unica, de renun. c. ex parte decani, ȷ. de reſcrip. Tu dicas, q iſta concluſio procedit gñaliter in quacūq; proteſtatione, ſm Pan. hic, qa proteſtatio facta abſente parte, quæ lædi pt, nō plus operatur, q̄ propoſitum in mente retentū, arg. l. ſi repetendi, ubi Bal. not. C. de ȝdi. ob cau. facit l. de unoquoq;, ff. de re iud. Et de proteſtatione inhibitoria eſt tex. in l. nomen, C. quæ res pigno. De certificatoria, in l. aut q aliter, ff. q vi, aut clā. De incitatoria, & prohibitoria, in l. 3 C. de noua. in l. fi. ff. de tranſac. cum ſimilib. ¶ Fallit

109 multipř. Primo pcedit, ſi certus ſit aduerſarius. Secus ſi incertus, tūc ſufficit pteſtationē publice proponere, l. ſed, & ſi pupillus, §. pſcribere, ff. de inſtito. c. fi. & ibi not. per Gemini. & alios de elect. lib. 6 Et ſic habes, q ſi uolo reuocare procuratorem gñalem, ſufficit proponere proteſtationē in publico. Quod & voluit Bar. in l. ſi hominem, §. ſi Titiū, ff. de ſolutio. Quod intellige procedere, qñ mādatum erat gñale reſpū rerum, ſed ſpāle reſpū loci. Tunc dēt publice proponi reuocatio in illo loco d. §. proſcribere. ſed ſi mandatum erat gñale etiam reſpectu locorum; tunc ſufficit ſimpliciter proteſtari, taliter q de proteſtatione fides fieri poſſit, ſecundum Bar. in l. unica, C. de ſatiſd. quem ſic intelligat Ale. in d. §. morte. Quod tu latius declara; & dic, q ſufficiat proteſtari ipſi procuratori taliter, q fieri poſſit fides de pteſtatione facta procuratori, ſm Fel. in d. cap. ex parte decani, col. 2. uerſi. quarta regula. ¶ Scđo declara hanc fallentiam,

110 vt pcedat, qñ nullus aduerſarius † certus eſt, qui ſciat uel de facili ſciri poſſit; alias ſi poſſet de facili ſciri, non ſufficeret proteſtationem publice proponere, ſm Gem. in d. c. fi. Bald. in l. ſi curatores, C. de iure delibe. Fel. in c. gratum, col. 1. de off. deleg. de monſtrat Ale. conſi. 5. col. 1 li. 2. conſi. 107. p totū, lib. v. ex quo vř poſſe inferri, q ſi dñs, qui conſtituit procuratorē gñalē ueriſimilř ſcire poſſet pſonas, quæ ſunt acturæ cū ſuo procuratore, q non ſufficeret quo ad illas proponere reuocationē in publico. Cuius ȝtrium ſentit, imo vult Bar. in d. l. unica, dū dicit, q ſufficit intimare reuocationem procuratori generali ad cauſas, ſi nondum iudiciū eſt inchoatū cum aliquo. Quod credo uerius, alias dcm Bar. approbatum ſeruiret de uento, qa dñs ueriſimiliter habet notas perſonas, cum quibus cōtraxit, talię enim ſunt,

cum quibus agendum eſt. Tertio aduerte, q ſi proponens publice proteſtationem, vel edictum, procuret vt cito amoueretur, ut ſæpe fit, talis proteſtatio vel edictum nihil prodeſſet, ſm Pan. in c. cum olim. col. fi. de cā poſ. & propr. Quod uo. quia ſępe occurrit. ¶ Fallit ſcđo, vt debeat fieri in pręſentia eorum, qui

111 pñt lædi † principaliter, ſecus ſi ſecundario poſſint lædi, l. 1. §. denunciari, ff. de vent. inſpi. ſia Fely. hic. Sed aduerte, quia iſta fall. eſt inutilis, quo ad effectum, de quo quærimus. Nam licet non ſit citandus is, de cuius pręiudicio agitur ſecundario, quo ad hoc vt actus valeat, quo ad pręiudicium tñ eius, qui ſecundario pōt lędi, neceſſario etiam ipſe vocari debet, ſm Bart. in extrauag. ad repri. in ver. per edictum. & Alex. in l. de vnoquoq; col. fi. ff. de re iud. Fely. in c. fi. col. pen. ȷ. de maio. & obed. ¶ Fallit tertio, vt procedat, qñ propter ignorantiam proteſtationis

112 † declaratoriæ, quis poſſet decipi, vel lædi ex facto ſuo, d. l. ſi mandaſſem. ſecus ſi ex facto ipſius proteſtantis, d. §. plerique. & hoc modo tollitur difficultas mota in præced. concluſione. Ratio diuerſitatis eſt, quia ſcientia bene poterat ſuccurrere ignoranti, ne læderetur ex facto ſuo. Sed non ſic poterat ſuccurrere, ne proteſtans reuocaret proteſtationem dependentem ab eius animo, ergo certificari non debuit, l. fi. pōt inuitis, ff. de reg. iur. ¶ Quarto pt dici, q illa concluſio procedit, quando immediatè

113 † pōt lædi ex ignorantia proteſtationis, d. l. ſi mandaſſem. Secus ſi occaſionaliter, & ita procedat opin. facta ſ. in pręceden. concluſione. ¶ Quinto fallit in proteſtatione declaratoria, per

114 quam proteſtans exoneratur † ab obligatione cauſata ex diſpoſitione legis ſine facto proteſtantis quæ fieri pt abſentibus his, qui lædi pñt, l. honores, § fi. ff. de Decur. quam dicit ſing. Bald. in c. Cumana, col 4. ȷ. de elect. ¶ Circa hanc fall. aduerte. Primo, q tex. ille non vř probare. nam licet dicat, vel quo alio modo, debet tñ intelligi de modo ſimili modis expreſſis, qui ſunt tales, per quos proteſtatio debebat innoteſcere Decurionibus. illa enim dictio, alio denotat ſimilitudinem, c. ſedes, ȷ. de reſcr. ¶ Scđo aduerte, quænam poſſit eſſe ratio huius fallentię. Bart. in d. §. morte, dicit, q rōnem citò videbimus. ¶ Quidam cogitarunt q rō ſit, quia in his, quæ fiunt a lege, non requiritur partis pñtia, l. 2. & l. ſi creditoris, C. de pac. & vtrobique uo. Bar. q tacitum pactum inducitur a lege, abſque pñtia patris. Quæ ratio mihi non placet: licet enim lex inducat oblōnem in perſonam patris pro filio abſq; pñtia patris, non tñ ſequitur, ergo pt pōt ſe eximere abſq; patris pñtia. & ȝtrū pbatur in d. l. 2. & l. creditores vbi creditor obligatur non petere ſolidum, abſq; debitoris pñtia, & tñ non pt ab ea oblōne ſe eximere, abſque eorum conſenſu. ¶ Credo, q ſit alia rō, quia lex obligauit patrem abſentem, ſolum ex pſumpto conſenſu legis. Quę pſumptio induci non potuit, qñ pater abſens diſſentit, ex eo q in reb. certis nō cadit pſumptio, ſm glo. in l. vni. § accedit, C. de rei vxor. actio. Et ſi dixeris, remanent ergo decepti nominatores ſub vmbra huius præſumptionis, eo quia tenentur p filiofamilias, pře non conſentiente, l. fi. C. de filiiſfa. & quemadmo. pe. lib. 2. Rñdeo, ſibi imputent, cum facile ſcire potuiſſent patris voluntatē. Sciēs enim vel ſcire debens, non decipitur, ſed ſeipſum decipit, l. ſi fundum, C. de euictio. ¶ Vltimo aduerte, inquantum Mod. hic adducunt exemplum de procuratore effecto ribaldo, cuius mandatum reuocatur a lege, abſque intimatione & pñtia eorū, qui lædi pñt, l. ſi cum Cor. vbi Bart. ff. de ſol. Bald. in l. rogaſti, §. fi. ff. ſi cer. pet. & non vř ad propoſitum adduci; quia nos loquimur, qñ proteſtatio hoīs tollit oblōnem legis, & iſtud exemplum loquitur qñ proteſtatio legis tollit oblōnem hominis, & inter illa maxima eſt dña, quia proteſtatio, & reuocatio mandati, facta per legem non intimatur, eo q leges notæ ſunt, & ab oībus ſciri debent. l. ſacratiſſimæ, C. de leg. Et ad iſtud exemplum vide, quæ copioſe reduait Fel. in d. c. ex parte decani, col. 51. verſi. fallit decimo, ī c. qualiter & qñ, 2 de accuſatio. ¶ Sexto fallit, qñ

115 proteſtans pp metum probabilē, † non audet proteſtari in pñtia aduerſarii c. fi. ȷ. de appel. traditur. in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi ptori, ff. de no. oper. nunc. Quod procedit ēt in proteſtatione facta ſuper actu dependente a voluntate duorum, ſm Dyn. Bal. Ang. Imo. & Pau. de Caſt. in l. qui aliena, §. 1. ff. de acq. hęre. Quorum opinio tenenda eſt, licet Bart. ibi ȝtrium velit, ſm Soc.

116 conſi 163. col. 5. lib. 2. ¶ Septimo fallit, qñ proteſtans non pt hře copiam aduerſarij, l. vt perfectius. C. de anna. exc. & d. §. ſi quis ipſi prætori, & l. 1. §. adeundi, ff. qñ app. ſit. ¶ Sed hic ſuborit du-

117 bitatio, coram quibus perſonis debeat † fieri pteſtatio, qñ proteſtans impeditur in pręſentia aduerſarij proteſtari? In iſto puncto vario modo loquuntur Doc. Aliqui volunt, q debeat fieri in iudicio, vt l. 1. §. adeundi, ff. qñ appel. ſit. & in l. vt perfectius C. de annali. excep. Aliqui extra iudicium, coram honeſtis perſonis, l. 2. C. de his, qui prop. me. iudi. nō appel. ¶ Vñ pro cōcordia ȝſidera duos caſus. Primus eſt, qñ actus eſt expediendus cum iudice. Scđs, qñ cū parte. Primo caſu diſtingue. Aut proteſtas impedit pteſtari pp metū ipſius iudicis pñtis, & illo caſu pōt fieri extraiudicialiter coram honeſtis perſonis, & ita procedit

tex. in

[illegible]

118 [illegible]

119 [illegible]

120 ¶ Item [illegible]

121 [illegible]

[illegible] tate ge la [illegible] ſatoris,niſi probetur [illegible] ff. de pbatio. [illegible] res obl g [illegible] ff.de leg [illegible] pus delegaue [illegible] ff de no [illegible] tradit Ale.conſi. [illegible] col.4.Cor.c [illegible] 56 [illegible] col.n. li [illegible] 3.non crobilat,ſi d xeris,tibi impo [illegible] manda tum ſpãle ad litigandum ſup iſto oñſi [illegible] o,q [illegible] tiet, ꝙ [illegible] man datũ non ſe extendit, ut pcurator illa alici [illegible] ne dẽat in li [illegible] pii tere, [illegible] lic c [illegible] nſeretur mandaſſe [illegible] pcura tor,ſt de cond [illegible] deb. H [illegible] c dixit Rot [illegible] dec [illegible] de [illegible] iours, ꝙ oñs nunquam cenſetur ded [illegible] mandatum ſuo procuratori, vt [illegible] te pend [illegible] te aliquid debeat attentare. [illegible] di ctũ [illegible] in c. ſucceſſo, [illegible] 100,gl̃a [illegible] ,J.de [illegible] ¶ Septimo princi paliter q̃ro,an in caſibus,in q [illegible] s requirittur præſentia partis,

122 [illegible] requiratur part [illegible] † conſe [illegible] Barto.in d.§ morte, in prima ſpecie proteſtationis, [illegible] ſed quæro, an ẽt in [illegible] partis, &c. in ult. col.& ti.tñdet te in p requiri [illegible] ſentium partis, ſi de eius præiudi cio agatur. Et [illegible] ud idem uolunt Pan. & al [illegible] hic. & dixi in a. ꝯcluſione [illegible] ,& in 4.concluſio [illegible] membri p tex.in l. [illegible] ,itẽ ſi prædixerit,ff.nau.caupo ſtab. ¶ Sed dubitatur,an requi

123 [illegible] † expreſſus † ꝯſe [illegible] ? Gl.& Doctores variare vñr in illo pun cto,ut colligitur e [illegible] ſcriptis Fel.& Mod.hic,& in d.§.morte. Se quendo dicta B [illegible] r.facio clam, ꝙ requiratur expreſſus ꝯſenſus p teſtan [illegible] alias,preſtat [illegible] o ſibi non nocet,& [illegible] volunt gl.in c.C [illegible] mana, J.de elect. Et [illegible] ſtud [illegible] ſtr atteſtantur verũ eſſe Fel.& Mo. ¶ Am plia nõ ſolũ ſi agatur de oblõne ꝯfcta tollenda, uel [illegible] mitanda,l. pfecta,C.de don.q̃ ſub mo.l ſi maiores,C.d trãſactio. ſed ſi aga tur de tollenda,ſeu limitanda oblõne de futuro ꝯhẽda, ex ne ceſſitate alicuius actus p̃cedentis,adhuc requir [illegible] ꝯſenſus expreſ ſus,ſm Ba [illegible] in d.§.morte,per tex.in d.§.itẽ ſi prædixerit. ¶ Sed hic aduerte,ꝙ g [illegible] o in d.§.item ſi p̃dixerit,& ibi Pet.de Bellaper. tenent oppoſitum,ꝙ in caſu illius.§.ſufficiat tacitus conſenſus. Et Bar.Al [illegible] de Roſa.ibi admittunt ſi nauta, vel caupo proteſte tur antequam res in naui,vel hoſpitio receperit, & ſic Barto. ibi contrariatur.ſequitur etiam Card. Ale in d.c.ſolicitudinẽ. Lud. Ro.in d.§.morte.Imo.in c.potuit, col [illegible] 31. de locat. Sed op [illegible] inio Bar.eſt magis cõis, & eam tenent do. Anto.& Fely.hic, qui di cit,ꝙ hoc vult tex.in d.§.item ſi prædixerit,io verbo,conſenſe rint,& illam opinionem ſequuntur Alex.& Iaſ.in d.§.mor te,& ibi Ale.dicit,ꝙ Bar.in §.item,ſi,loquitur ſine lege.d Iaſ.cõ probat ratione, quia caupo , & nauta tenentur ex diſpoſitione legis ergo proteſtatio nihil debet operari,l.alimenta, C.de ne go.geſt. Quæ ratio nihil valet , quia licet ex diſpoſitione legis

[illegible] fuit inducta fauorem hoſpitũ [illegible] tium, [illegible] Ergo ut [illegible]

124 [illegible]

[illegible] ¶ [illegible] credo [illegible]

[illegible]

125 [illegible]

[illegible] ꝙ ſufficiat tacitus conſenſus, te nuit [illegible] de Ale. dicens ita fuiſſe iudicatum, [illegible] refert [illegible] licet ipſe diſtinguat,aut in deuiſt [illegible] teſtationẽ & ſufficit tacere:aut fideiuſ ſit ex [illegible] ,& pteſt [illegible] tio non iuuat, ſed ſtud pendet ab his, [illegible] an pteſtatio trahatur ad actum ex [illegible] interual

126 lo ¶ [illegible] ſecundo,ſi agatur de tollenda † oblatione libere ꝯ trahenda [illegible] proteſtatio [illegible] it in ipſo actu. Exemplum , ſi dixero, pmitto tibi, io nõ obligãdi ,ſi la pteſtõ tollit obl [illegible] onẽ ẽt, [illegible] ta taceas, pp repugnantiã p l obligationũ [illegible] ba.§.ſi ff.de act & obl. l.vbi repugnãtia,ff.de regu.iur.Idem ſi agatur de limitada obli gatione,l [illegible] ff.de ſol H [illegible] declara primo pcedere, ſi agat de tolliẽda, vel limitanda oblõne, ꝯtulo ꝯſenſu [illegible] , tecu [illegible] ſi agatur de limitãda ob [illegible] one ꝯhendauerb.s, [illegible] pteſt [illegible] induce ret diuerſitatẽ in qualitate oblõnis, tũc requi [illegible] ꝯſenſus uer bis expreſſus,al [illegible] ſtipſo tota corruit,l. [illegible] §. ſi quis [illegible] , iun cto §.ſeq.ff.de verb. obl & iſtã deciſionẽ nuia pro Sen [illegible] d.Iaſ.in d.§.ſi quis [illegible] ,qui tenebat,ꝙ illa verba, niſi d [illegible] tas illico complacuerit,debeant intelligi [illegible] tacite , nã cont [illegible] uult Bar.in d § morte,& in l.ita [illegible] ſpulat [illegible] 2 ff. de ver [illegible] . de quo Docto. in d.§ ſi quis ſimp [illegible] faciunt men [illegible] onem . ¶ Secundo declara, ut non procedat, quoties proteſtatio [illegible]

127 cõtra ſubſtantiam † matrimonii,tunc fauore matrimonii tacẽs non cenſetur ꝯſentire,licet proteſtatio fieret in ipſo actu, ſecũ dũ Ian. & cõter Doc. in c. [illegible] de cond.appo. Sed aduerte,q̃ hoc verum,ſi poſtea ſequatur copula,ſm Panor.ibi. [illegible] proteſtãs & proteſtatus tõne euitandi peccati p̃ſumunt [illegible] renunciaſſe proteſtationi,alias non crederem ualere matrimoniũ ea tõne, quia tacens non p̃ſumitur conſenſiſſe, ut d [illegible] Pan.& [illegible] ibi. Nã etſo,ꝙ ita ſit,tamen nec ẽt proteſtans conſenſit ſimpliciter,er go non haberet matrimonium valere deficiente alterius cõſen ſu. ¶ Fal [illegible] tertio,qñ proteſtatio nõ tẽdit ad tolliẽda,uel limita

128 dã obligationẽ, ſed aliud præiudicium poteſt gñare, tunc tacẽs p̃ſumitur,proteſtatiuum conſentire, ſm Bar.in loco [illegible] legate,p text.in l.codicillis,§.1.ff.de leg 2.& l.ſi debitor,§.1.ff.quib. mod. pigno. vel hypo.ſolu. Sed aduerte, quia in illis iuribus prote ſtatio ſolum tendit ad conſeruandum ius proteſtantis. N mi

tum

rum, ſi non requireret expreſſus conſenſus, quia et diſſenſus partis nõ poſſet auferre ius proteſtantis, ſi ad illud uellet remittere, l. id quod noſtrũ, ff. de reg. iur. Nã proteſtas conſeruator ad conſeruat ius proteſtantis & aduerſario contradicente, l. 1 C. de his qui ſe on [illegible] mu. trib. l. b. s. vbi Bar. not. ſe ita [illegible] eſſe in facto proprio, qñ ſoluit collectã, quia proteſtatus fuit [illegible] ſoluere, ſaluo ſuo priuilegio immunitatis. De quo vide Fely. poſt Abb. in c. cum accedentes, col. 4. uer. quinto limita, & eo. d. [illegible] l. in d. §. morte col. fin. Melius ergo facit te [illegible] um gl. in [illegible] fideiuſſor [illegible] tacens uĩ conſentire proteſtationi, per quã derogabatur priuilegio ſuo, ſed forte ibi illud eſt, quia proteſtatio fiebat in iudicio [illegible] per diſtinctionalibus, vt dicam j. in 6 fallentia. ¶ Sed aduerte, quia iſtam fallentiam uĩ text. in l. a in ſi prin. ibi [illegible] bus [illegible] ſpec. aſſe placuerit, ff. ſi quis cau [illegible] & d. la [illegible] tacens eſt ſolo quia ſi actor expreſſe protellet [illegible] pe [illegible] reus taceat, dicitur [illegible] placere [illegible] ſim tex Bald dec. d. q. li

129 [illegible] emphyteuta [illegible] tpe pterito, cum proteſt [illegible] neg [illegible] us [illegible] &c [illegible] quod ſpecta [illegible] non [illegible] priuationis, quia proteſtat [illegible] et Sy [illegible] de emphy. §. nui c al [illegible] 2. co [illegible] &c [illegible] uic em [illegible] ¶ Sed dua d [illegible] Q [illegible] ſi

130 d [illegible] at, en [illegible] pro futuro tpe [illegible] atione ſoluum [illegible] ns [illegible] cat [illegible] fructus [illegible] ſius dom [illegible] ait [illegible] d [illegible] expreſſ [illegible] opinio reprobatur per C. Sal & Ias [illegible] Car [illegible] Ant. & Imo in d. cap. petri [illegible] a. T [illegible] concor [illegible] plures caſus. Primus eſt, ſi emphyteuta [illegible] proteſta [illegible], & illo caſu Bar. bene loquitur, quia proteſtatio etiam contrariat [illegible] dependen [illegible] ſatio [illegible] duorum operatur effectum ſuum utroque [illegible] tiente, c. [illegible] 28 diſt. n & dixi s. ¶ Secundus caſus eſt, quando emphyteuta contradicit expreſſe, & illo caſu procedit opinio contraria quia proteſtatio dñi, dicentis nolle obligari ex receptione [illegible], tollitur per contrariam proteſtationem ſoluentis [illegible] proteſtatio, que reſpicit actũ cõem, tollitur per cõtrariam proteſtationem [illegible] §. dein [illegible] ff. de uen inſpi. & maxime ubi contraria proteſtatio ſapit deleſſionem argu. l. Arrianus, ff. de actio. & obl. [illegible] in caſu [illegible] uo con [illegible] proteſtatio tendit ad deſ [illegible] & ad declarandum [illegible] ſolutionis dependenté a [illegible] uoluntate ſoluentis, qui non erat obligatus pro tempore futuro. ¶ Tertius caſus eſt, quando tacet, & in hoc iacet difficultas. cõ. [illegible] tenent contra Bart. quia iſta proteſtatio eſt cõtraria facto, ergo non cẽt preſſe, ut hic. Eſt n. proteſtatio incõpatibilis cum receptione, [illegible] ellere, & recipere penſionẽ pro futuro tpe. ¶ Sed [illegible] cont [illegible] tera, quia iſta ſunt bene contraria, expellere, & recipere. Sed iſta, [illegible] eſſe ſaluum ius expellendi, & recipere penſionem pro futuro tempore, non ſunt contraria, quia ſi elapſo tẽpore, pro quo recepi ſolutionẽ, voluero expellere, non faciam actum contrarium receptioni, quia effectus receptioni tunc reperitur conſummatus. Cum ergo proteſtatio nõ ſit cõtra facto, & tẽdat ad conſeruandum ius proteſtantis, tacens uĩ conſentire, d. l. ſi debitori § 1. Hẽbit ergo locum opinio cõis, vt non poſſit emphyteuta expelli durante tpe ſolutionum factarum: opinio uero Bart. procedat e [illegible] ſu tpe iplarum ſolutionum.

131 ¶ Fallit quarto, qñ cum taciturnitate cõcurrit † aliquis actus facti, demõſtrans cõſenſum, tunc tacens preſumitur proteſtationi conſentire. Ita limitant d. Ant. Imo. Fel. & Mod. hic preter. in l. ſi filiusfamilias, 2. ff. ad Maced. ¶ Circa iſtã ſi lẽtiam aduerte ad pſa. Primo aduerte, quia il. e tex nõ uĩ probare, ſm Pau. de Ca. in l. interdũ, ff. rẽ rat. ha. quia ibi ſumus in caſib. in qb. ſimplex taciturnitas inducit conſenſum, nimirum ſi ſcientia & receptio lr̃arum ſimul operentur, quod tacens, cenſeatur conſentire. Nam pr̃ pñs motuo cõtracto per filium, & tacens, cenſetur cõſentire, ſm eum, per tex. io l. ſed Iulianus, §. interdum, ff. ad Macedonia. d. Ale. defendendo eũdem intellectũ datum ad d. l. ſi filiusfa. 2. quiẽ eſt, quod ibi tacitus conſenſus reſultet ex receptione lr̃arum, & taciturnitate ſimul tñ, dicit quod tex. in d. §. interdum, non probat, ſed certe ille text. expreſſe probat, quod ſi pr̃ ſciat filium negociari, quod nõ iuuatur bñficio Senatuſconſulti. Ergo idem ſi ſit pñs, qñ filius recipit pecuniã mutuo, niſi forte fatearis uerum, ſi filius pñte pr̃e accipiat mutuo pecuniã pro aliqua negociatione peragenda, ſecus ſi ſimpliciter. Sed tñ idẽ, ſi ſit pñs, qñ filius accepit pecuniã mutuo ſimpliciter, [illegible] ſi tñ pr̃e ſciente, ff. ad Maced. & ibi gl. infert præmiſſa ad intellectũ d. l. ſi filiusfamilias. Et p hãc l. infertur Doct. quod ſi proteſtatus reciperet literas proteſtationis, cenſeretur conſentire, ſicut acceptans inſtrũm mandati, uĩ acceptare onus mandati, c. [illegible] de procu. Et dñt Doc. hic poſt Bar. in d. l. quo enim. §. Iulianus ait, & in aliis locis, de quibus hic per Mod. quod acceptans literas, in quibus continetur, qualiter ipſe debeat ſoluere debitum ad quod tenetur, ipſi tranſmittenti lite-

132 ras uidetur † confiteri debitum niſi proteſtetur ſe non conſẽtire illis literis. Quod etiam firmat Pan. in cap. [illegible] on inutile, col. 7. de procu. & conſi. 8 Facit contingentia, col. fin. in prin. parte. Alex. conſi. 78. colu [illegible] li. 1. & cõſ. 147. col. 3. li. 2. Et ex hoc elicitur cautela cõtra querentem [illegible] ſſionem a debitore, qui non vult in pr̃ntia teſtium cõfiteri [illegible]. Sed vt iſta cautela proſit, multa requiruntur. Primo [illegible] quod accep tãs ſciat quid in eis contineatur, d. cle. [illegible] verbo, [illegible] recep tus Ideo cautela eſt, quod tranſmittat literas, ſcribat in pñtia teſtium, & poſtea det ſibi copiã & limitet [illegible] arores [illegible] ſi in pñtia illorum acceptans literas eas legerit, potuerunt deponere, quod ſcienter acceptauit, abſq; cõtradictione. Ita declarat M [illegible] heſi. not. 22. nota mirabil. modũ, & ſequitur Fel. in proœmio Greg. col. 6 Et ideo ſis cautus, vt nunquã legas literas in pñtia eius, qui eas portauit, nec alterius. Scđo intellige procedere, niſi in literis cõtineretur calculus ſortis de datis & receptis, & in fine diceret, quod debeat reſtituere reſtantẽ ſum mã, quia tunc pr̃ſumeret retinuiſſe literas, vt videret an calculus eſſet [illegible] aliter [illegible], l. cum ſeruus, ff. de condi. & demon. per quẽ ita determinat d. Iaſ. in l. admonendi, col. 13 de iureiu. Tertio declara, vt procedat quantũ ad approbationem contentorum in literis, [illegible] accep tas videat cõfiteri [illegible] recitatũ ita eſſe [illegible] Raph. Cuma. conſi. 177. ſuppoſitis ſtatutis. alioquin ſequeretur quod ſi procurator ſcriberet dño ſe donaſſe [illegible] tio, quod [illegible] accep tando literas, non poſſet poſte [illegible], an ita ſit quod donauerit. Et in caſu d. l. ſi filiusfamilias, [illegible] is, qui mutuauerat ſi [illegible] as, ſcriberet patri ſe mutuaſſe, verũ eſt quod pater accep tãdo, [illegible] approbaſſe mutuum, nõ tñ videret fateri mutuũ uerum eſſe, n ſi [illegible] ¶ [illegible] bes intel [illegible] d. l. ſi filiusfamilias, per quẽ Pan. co [illegible] 18. in cã & queſtione, col. 4. li. 2 dec. [illegible] quod accep tans inſtrũm laudi, [illegible] illud approbare. De quo ecce valde dubito, cum ſciat ſaluũ ſibi eſſe ius petẽdi reductionem ad arbitrium boni uiri [illegible] ſq; ad triginta annos, ut p Bar. in l. ſi ſocietatem, § arbitrorum, ff. p ſocio. [illegible] vĩ [illegible] Bar. in l. 1. C. de [illegible] Ang. [illegible] l. ſi ff q [illegible] pe [illegible] c. cum in iure, col. [illegible] j. de [illegible] deleg. ¶ Fallit quinto [illegible] qñ proteſtans [illegible]

133 timibus proteſtationis, ſed vera procedit damno, vel pro [illegible] do aliquid, nec ſi tacere [illegible] factum, vĩ acqueſcere proteſtationi. Ita limitant [illegible] Ant. in c. cumana, j. de elec. [illegible] illum tex. Et quia accep [illegible] ſa [illegible] uĩ acceptare cũ [illegible] qu [illegible] cum olim, de cenſ. [illegible] Aure [illegible] us, §. idem qſit, vbi [illegible] ff. de [illegible] leg. Sed iſta [illegible] parum prodeſt, quia procedit in caſibus, in quibus per proteſtationem nullum ius competens tacenti aufertur, vel in his, quæ dependet a mera uolontate proteſtantis, in quibus non requiritur conſenſus aduerſarii, l. Nemo [illegible], ff. de neg. geſt. Secus aũt, ubi agitur de tollendo vel reſtringendo iure iã acquiſito [illegible] proteſtatio tacenti, tunc non præſumitur [illegible] arg. l. cum de indebito, ff. de prob. & id in caſu [illegible] requiritur conſenſus expreſſus, nec ſufficit taciturnitas ſm [illegible] Pan. & alios cõiter quia ibi agitur de reſtringendo iure capellanorum, declarando, [illegible] ibi per Pan. ¶ Fallit ſexto in iudicialibus, nam in

134 his tacens † præſumitur conſentire, ſm Imo. in d. §. morte. Car. Alex. in d. c. [illegible] nem, ſic intelligentes glo. in d. l. ſi [illegible] ſol, ff. qui ſatiſd. cogan. Ratio eſt, ſm eos, quia plus operatur taciturnitas in iudicialibus, quã in extraiudicialibus, l. [illegible] um oſtendimus, § fi. ff. de fideiuſſo. tuto. ¶ Tu adde, quod in iudicialibus, tacẽs ſemper hr̃ pro conſentiente, c. ſi de accuſatio. lib. 6 l. 1. C. de relatio. & ibi Pau. propter hoc conſuluit, quod in actis iudicialibus ſit pars tua ſit pñs, facias apponi, pñte parte & cõtradicente in paſſibus, & Caſtas ica. ille probat, quod habebitur pro conſentiente, & ex hoc C [illegible] pol. elicit cautela 01 216. & per iſta iura dicit Felin. quod parte tacente, valet productio teſtium, facta poſt publicationẽ ſuper eiſdem, vel directo contrariis capitulis, quia in iudicialibus tm̃ operatur taciturnitas, quantum expreſſus conſenſus. Ita ipſe in cap. fraternitatis, col. 4. j. de teſti. vbi alia ſimilia adducit. Et multo plura adducit d. Iaſ. in l. patre furioſo, maxime colum. 3. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris. ¶ Hanc limitationem intelligerem procedere in caſibus, in quibus pr̃s in iudicio, & tacẽs tenebatur ad intereſſe, alias ſecus, per ea, q̃ ſcribit Bart. in l. furioſo, ff. de re iu. & p ea q̃ ſcribit Fel. in c. cum in iure peritus, col. 3.

135 j. de off. deleg. poſt Ioan. in c. a j. de teſtib. ¶ Septimo fallit † in oĩbus caſibus, in quibus tacens hr̃ pro conſentiente, ſm Bar. in d. §. morte, ad fin. & in l. 2. C. de litis conteſtatione. Fely. & alios hic. Et ſi vis ſcire caſus, in quibus tacens habetur pro cõſentiẽte, uide Bart. & ſcribentes in l. quæ dotis, ff. ſol. mat. & Fel. poſt alios in c. nonne. de p̃ſump. Ex iſtis habes, quod ſufficit qualiſcunq; conſenſus, ſiue tacitus, ſiue expreſſus. Sed difficultas tota conſiſtit, an tacens videatur cõſentire. ¶ Octauo q̃ro, per quas perſo-

136 nas poſſit fieri proteſtatio. ¶ Et primo an poſſit fieri † p procuratorẽ. Bart. in d. §. morte, in materia proteſtationis inhibitoriæ, & alii poſt eum, concludunt quod ſic, per tex. in l. de pupillo, §. qui procuratorio, ff. de no. ope. nunc. & illud firmat Inno. in cap. cum in iuuentute, de p̃ſum. Fel. & alii hic. ¶ Sed dubitatur, an requiratur ſpẽciale mãdatũ. Et procurator in rẽ ppr. ã, ſine dubio põt proteſtari, quia de intereſſe ſuo agitur, l. 1. §. fin. ff. de no. oper. nun. idẽ dñt Bar. Ale. & cõiter alii in procuratore hñte gñale mãdatũ. Moueri, quia nõ eſt numeratus inter caſus requirantes ſpẽale mãdatum,

[illegible] per Spe. tit. de proc. §. [illegible] nota pham, q [illegible] Rota in ant. de [illegible] deciſio. 18 [illegible] tum. & S [illegible] teſtationē [illegible] in § morte, in [illegible] per procu [illegible] ff. [illegible] ibi, quia [illegible] Card. Alexand [illegible] voluntatis [illegible] per [illegible] carratorem, & tñ fieri poteſt [illegible] procuratio [illegible] caſu poteſt, ſm Ange [illegible] vel in vltra declaratio [illegible] electione, c [illegible]

137 proteſtatio [illegible] mora, vel in [illegible] oportet [illegible] tur procurator [illegible] dere in [illegible] mandat [illegible] teſtatio, [illegible] proteſt [illegible] to. Melius probat [illegible] ſępe partibus actor [illegible] ff. de [illegible] est Bal. in c. Cu. tran [illegible] lat in d. § qui procur [illegible] qd dic § [illegible] in terminis c. [illegible] de elect. lib. 6. [illegible] ator, q [illegible] tra e. [illegible] ctum, in termino non [illegible] actus. Et per illud dictum [illegible] ciatus, vt pcedat in extraiudicialibus, [illegible] bus ſufficit fidem facere de manda [illegible] que. Sed [illegible] te quantum ad effectum committenda [illegible] eius, q etiā in iudicio non debet admitti procura [illegible] niſi [illegible] doceat de mandato, quia me [illegible] & ita in ſpecie voluit Ale. co. [illegible] 78 V [illegible] & [illegible] lib. 5. & eſt etiam de mente B [illegible] in d. c. Cum [illegible] ¶ Sec [illegible] tio,

138 in coniuncta pſona poſſit † proteſtari p[illegible] o coniuncta, [illegible] qa pōt agere, vt ſ. d. [illegible] ergo [illegible] proteſtari. Contrari [illegible] Bal. in [illegible] tutor vrgen [illegible] tex ff. de mino. Sequ. [illegible] h. c. Tu aduerte, qa [illegible] tenuit Bal. [illegible] quia abſen [illegible] ff. de procura. intelligens [illegible] um tex. in coniuncta perſona. Q [illegible] eſſe ſpale in proteſtatione [illegible] qua lo [illegible] Bald. ſed non alligat [illegible] Credo idem in proteſtatione prohibitoria, quia cui licet [illegible] plus, vtiq; [illegible] qd eſt minus, l. non [illegible] ff. de reg. iu. Coniunct [illegible] pōt debitorē compellere, vt debitā pecuniā deponat, ſm Bal. in l. ſi maurem ff. de nego. geſt. & dixi ſ. & ſi pōt a manibus debitoris pecuniam extorquere, ergo multo magis poteſt [illegible] ne alteri ſoluat. Nō obſtex. in d. l. tutor vrgentibus, qa [illegible] coniunctus non poterat agere: qu [illegible] pro aliis erat [illegible] ad agendū [illegible] videlicet erat datus tutor, quo caſu coniunctus non pōt agere pro coniuncto habente tutorem, vel procuratorem, l. ſenatus, & ibi no. Bal. C. qui accuſ. [illegible] l. exige [illegible] C. de procu. facit l. cū pretor, ff. de iud. & qd ibi no. Aug. & [illegible] ſentit Bald. in d. l. tutor. dum dic [illegible] q protetatio ibi non valuit, qa fiebat [illegible] dnm.

139 ¶ Tertio quęro, an poſſit fieri p negotiorū † geſtorē? Fel. hic facit [illegible] cluſionem neg [illegible] q no, cū aliquali ſalentia. Tu diſtingue, aut q̄ritur an poſſit facere proteſtationē declaratoriam, & iſto caſu non pōt. p [illegible] dicta ſunt de procuratore. Aut prohibitoriam, & ēt non pōt, ſm Bar in d. §. morte, niſi in caſibus, in quibus ſufficit ſimplex [illegible] ptēſtari in fauorem proteſtantis, quos ipſe poſuit in l. facta, § ſi heres, ff. ad Treb. Et pro hoc ſal. allega: tex. in l. item veniunt, §. a quo, ff. de petit. hęre. ſed ille tex. ſecundum Bar. [illegible] loquitur in proteſtatione certificatoria, niſi diceris, q vbi proteſtatio fiebat ad finem, ne poſſeſſores diſtraherent bona hæreditaria, tamen denunciator expreſſe non prohibebat, & ex hoc decidit Rota, q appellatio poterit intimari per negociorum geſtorem, tit. de appel. deciſiu. 117. in nouis. & decis. [illegible] in antiquis. Item [illegible] contrarium adducit tex. in l. cū ſatis, §. fi. C. de ag. [illegible] & cenſi. lib. 10. vbi ſm eum proteſtatio ibi fiebat ad inducendum ſolum ſcientiam, & tamen text. ibi vult illam debere fieri per ſe, vel per procuratorem, non autem per negotiorum geſtorē [illegible] q ibi illud eſt rōne maximi pıudicij, quia agebatur de faciendo incidere proteſtatum in

[illegible] teſtringitur [illegible] a quo, proteſta- [illegible] rurſ ēt diſt pōt [illegible]

140 [illegible]

141 [illegible]

142 [illegible]

[illegible] petere [illegible] tā, & [illegible] ¶ [illegible]

143 no [illegible] fieri † in [illegible] q non [illegible] tex [illegible] geſt [illegible] ſ. in diſt [illegible] caſu [illegible] qu [illegible] Quos [illegible] is proſequere [illegible] Card. Alex. in d. c [illegible] addit aliū, [illegible] ¶ Decimo q-

144 [illegible] loco † fieri debeat proteſtatio [illegible] Bar q proteſtatio declaratoria pōt fieri in quocūque loco, & Fel. hic extendit in quacunque proteſtatione, per text. in auth. [illegible] quis et quē [illegible] de adu. [illegible] & ibi probat ſecundum eum, q poteſt fieri in popina & in ſuburbanis, in loco ſacro, & ēt crederem in lupanari, ſi proteſtatus ibi reperiretur. Licet etiam [illegible] per arbitrum a [illegible] m parendum in loco inhoneſto, non valeat, l. cum dies, § ſed ſi in aliquem, ff. de arbi. Et quod poſſit fieri in eccleſia probatur per id quod dicit Bar. in l. actus, C. de feri. vbi dicit Bar. q diſpoſitio c. decet, de immu. eccle. lib. 7. annullans omnes actus iudiciarios factos in eccleſia, debet intelligi de actis contentioſis, non voluntariis. Adde, q Bal. in rub. inſ. de iud. col. 2. in 2. lectura dicit q examinatio teſtium poteſt fieri in eccleſia, quia [illegible] ſola examinatio ſimilis eſt voluntarię iuriſdictioni, & quia fit de plano & ſine ſtrepitu. Licet ita Doct. *communiter* tr[illegible]cant, tamen contrarium fuit de mente Papę in d. c. decet, in ver. ceſſet omnis confabulatio. ergo ēt proteſtatio. Item obſtat ratio ibi aſſignata, ne diuinum turbetur officium. Item alia rō, ne ibi peccatorum det occaſio, vbi delictorum eſt venia poſtulanda. Crederem, q tpe, quo celebrātur officia, nullatenus proteſtatio fieri dēat in eccleſia, & multo minus teſtium examinatio S[illegible] ſanct[illegible] officiis, attenta maxime conſuetudine poſſet procedere duct. Bar. in d. l. actus ¶ Scdo adde, in quantum ſ. dixi, q proteſtatio pōt fieri in lupanari, vel alias in loco inhoneſto, intelligo in proteſtatione declaratoria, vel certificatoria, aut prohibitoria. Sed proteſtatio incitatoria, vt debitor ſoluat, ita demum valet, ſi interpellatur, vt ſoluat in loco honeſto, & congruo, locus ſi interpellatur, ut ibi ſoluat, vel interpellatur, vt ſoluat ſimpliciter, quia intelligeretur in loco proteſtationis, ſm Bar. in d. § morte, in 3. ſpecie proteſtationis, arg. d. l. ſi cum dies, §. ſi arbiter. Similiter interpellatio ut quis ſoluat, vel recipiat ſolutionē in loco non tuto, ēt q ille ſit locus ſolutioni deſtinatus, tamen non valet talis proteſtatio, l. vſuras, C. de ſolu. quam dicit ſingularem Lud. Ro. ſing. 72. Senen. & conſil. 252. col. 7. ſequitur Fel in c. accedens, 2. col. ut lit. non conteſt. ¶ Vndecimo q̄ro, quo tpe proteſtō fieri debeat? Et primo dubitatur, an poſſit fie-

145 ri † de nocte? Reſpondeo, proteſtō declaratoria voluntatis,

poſ

ſi ſe dubio pôt fieri de nocte. Nã teſtã, quæ cõſiſtunt in ſol[illegible] vo- luntate teſtãtis, põt fieri de nocte l. ad teſtium, §. ad teſtã ff. de teſt. & dicit Alex. in l. qui in aliena, §. ſi coi a ff. de acq. hęr. [illegible] ꝙ proteſtõ declaratoria, quæ non requirit partis pñtiam, [illegible] n[illegible]clã Sic ẽt in [illegible]roteſtatione dependente a voluntate duorum, vtroq; conſentiente fieri poter[it] de nocte. Nam & ita [illegible]ſactio valet [illegible]a de nocte [illegible] non m[illegible]norem, C. de [illegible]inſac. & collatio bñfici[illegible], ſm g[illegible] [illegible]nt [illegible], in uer. oc[illegible]l a, ut ece cſia bene. quã ſequ[illegible] Fel[illegible] [illegible], col pe. de off de eg. Idẽ in quacuq; proteſtatione, ſi pote[illegible] [illegible]beri copia adu[illegible]ſ[illegible] n. ſm Bal. in c. ſi, de ap[illegible] [illegible]el hic, quia [illegible]ppellatio de nocte fieri p[illegible] §. dies, ff. qñ app[illegible] [illegible] Bal. in auth. hodie, C. de ap[illegible] ¶ S[e]d aduerte [illegible] [illegible] cei declaratoi[illegible] [illegible]et [illegible] de nocte, [illegible] [illegible]citatoria ad eſſ[illegible]ctũ, vt debitor ſ[illegible]uat tunc vel vt creditori ſ[illegible] [illegible] nõ ſi[illegible] v[illegible]te, quia de [illegible]cte creditor non c[illegible] [illegible] rec[i]per[e] ſolu- tio[ne]m, [illegible] non [illegible] c[illegible] [con]gruum tpš, l. ſi ſol[illegible] ff. de ſolut. te- net Bar. [illegible] morte, ſ[illegible] [illegible] N[illegible] ẽ debitor [illegible] nocte [illegible] poſ ſe [illegible] p[illegible] [illegible] [illegible] ter pe[illegible] [illegible] in eiuſd[illegible] de nocte.

[illegible] ingule[illegible] homine[illegible] [illegible] gant de noct[illegible] lat[illegible]

E[illegible] [illegible]e[illegible] on[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ocius nõ ten[e]tur aperire oſt[ium], & di[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] m [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]nudene[illegible] ſe, ſm A[illegible] conſi 10[illegible] c[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]pectu[illegible] [illegible]ſt q[illegible] vadit de noc[te] [illegible] cum [illegible] o[illegible] pe nu[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vias [illegible] [illegible] [illegible]ũ. § Labeo, ff. de l[illegible] [illegible]q[illegible] [illegible] de ſ[illegible] [illegible] [illegible]ſtu de. S[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debitor iuralle[illegible] [illegible] uere [illegible] termino, & of- fe[illegible]ret [illegible] ma nocte an excuſarer aper[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quia totũ tpš eſt deb[illegible] [illegible] [illegible] pars occurrit ultima nocte, [illegible] [illegible] il- lo [illegible] fieri oblati[illegible] [illegible] creditor ſit paratus [illegible] [illegible]gare termi- nu[m] [illegible] diem ctaſt [illegible] ſm Fe[illegible] d. l. non mino[illegible] [illegible]. & [illegible] [illegible] [illegible] ſe[illegible] te Bal. [illegible] [illegible]n. & [illegible] [illegible] [illegible]ol. 1. ꝧ de iure[illegible] ¶ Sedo du-

146 [illegible] [illegible], an poſſit fie[ri] [illegible]pe[illegible] † ſenato [illegible] [illegible] d[illegible] [illegible] põt dup[illegible] ci- ter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de tp. quo ſit iſta proteſtõ. Secdo de tp. ex- pl[ic]ationis act[illegible], a [illegible] q[illegible] quis incitat p proteſtõnem. Primo ca- ſu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]lem, ꝙ oîs prote[illegible] [illegible] ot fieri die feria- ta, ẽt in honore Dei, ſm Bal. in l. cũ [illegible]lius, §. [illegible] ff. de verb. obl. & in d. §. morte, col[illegible] en. qu[i]a proteſtat[i]o eſt actus extraiudicialis, & oîs actus extraiudic[ial]is põt fieri di[e] feriata, l. dies feſtos, C. de feriis. & ibi Sal. vult, ꝙ ludũ poſſit fieri die feriata, [illegible] acce- dit potius [illegible] q̃ iudic. [illegible] §. 1. in Auth. ut diffe. iud. Quod ante tenuit Spe. tit. de [illegible] §. ſi. ver. ſed nunquid amicabilis compoſi- tor. Fel. hic, & Pan. in c. ſi col. 3. ꝧ de fer. Bal. in l. ſi. [illegible]eud. Ora. in trac. de arb. in 10. q. Similiter appellatio põt interponi die fe- riata, licet non poſſit exerceri [illegible]. 1. C. de fer. & ib[i] Bart. & l. a. C. de tempo app. Gl. in c. ſic populo, de app. lib. 6. ¶ Secundo caſu facias duas concluſiones. Prima, ſi actus ſit in iudicio expedien- dus, tunc proteſtatio incitatoria, ut ille actus fiat die feriata, nõ valet, quia illud non eſt congruum tpš. c. ſi. inſ. de fer. d. l. actus, & d. l. dies. ¶ Secunda ꝯcl[uſi]o, ſi actus veniat expediendus extraiu- dicium, tunc proteſtõ incitatoria, ut ille actus fiat die feriata, va-

147 let d. l. dies. Fallit, qñ ſm honeſtos † mores, proteſtatus non dẽ- ret arctari ad faciendũ actũ illo tpe. Vnde proteſtõ, ꝙ faber fa- ciat opus die feriata, non ualet, ſm Bar. in d. §. morte, col. pe. dẽt [e]n. ſm honeſtos mores Chriſtianus die feriata in honorem Dei ceſſare ab omni opere, c. 1. inſ. de fer. Hinc eſt, ꝙ ẽt ſi partes con ſenſerint, non tñ põt teſtes cõpelli, ut deponãt die feriata, q[uia] & ſi quo ad eos, ſimplex examinatio ſit actus quaſi extraiudicia- lis, ſm Bal. in rub. de iud. tamen quia tpš eſt incõgruum ſm bo nos mores ciuitatis, non arctantur teſtificari, ſi nolint ſm gl. in l. omnes. 2. C. de feri. & ibi Pa. de Ca. & idem Pau. poſt gl. in l. i. ff. eo. Pan. in c. ſi. col. 4. inſ. eod. Hinc interpellatio facta debitori dormienti, uel comedenti, eſſet inutilis, quia tunc non dẽt in- commodari ſm honeſtos mores ciuitatis, ſecundum Bar. in d. §. morte. ideo non conſtituerat eum in mora. Eodem modo ſi fieret [co]ñhenti matrimonium, vel audienti miſſam, uel facienti fu neralia, aut proſequenti funus. ar. l. a. ff. de in ius vocan. Quod ego credo verum, niſi interpellatus audiens miſſam eſſet excõ- municatus, uel niſi cadauer, cuius funeralia fiunt, prohiberetur ſepeliri, quia eſſet excommunicatus, uel alias ſepeliri prohibi tus, iux. l. 2. ff. de cadaue. puni. & c. ſacris, de ſepul. Eſt. n. excõica tus, qui corpus excõicati aſſociat ad ſepulturam, ſecundum gl. in c. ad hæc, de priu. quam dicit ſing. Lud. Ro. in nota poſt ſin- gularia, nota. 120 dicã tibi dubia. Intelligo ergo de audiẽte miſ ſam, uel celebrante, vel faciente funeralia, ſecũdum permiſſio- nem legis, ſecus ſi ꝯ legem. Itẽ intelligo, ꝙ non poſſit interpel- lari debitor faciens exequias familiares, uſque ad nouẽ dies, ſi pe. in Auth. ut cum de app. cog. ſecundum gl. & ſcriben. in l. a. ff. de in ius uoc. facit quod dicit Bar. in l. interdum, ff. de iudici. Quod intelligit verum Alb. ibi, ſi mortuus ſit aliquis de agnatione, & cognatione ſua, ſecus ſi faceret exequias unius ſcutif[e]ri, uel ancillæ, tunc non dẽt ſibi dari dilatio nouem dierum. Item ingſ tum dixi ſ. ꝙ ducens uxorem, non põt conſtitui in mora p in- terpellationem, amplia ẽt durante feſtiuitate nuptiarum. Ideo aliquis magnus nobilis dẽret ſal[tem] hẽre dilationem octo dierũ, ſecundũ Iac. de Are. & Are. ibi. ¶ Tertio dubitatur, an proteſtõ

148 deb[e]at fieri ante actum, † vel poſt? Bñ, conſtat pteſtationẽ in- hibitori[am] debere fieri añ[illegible], l. ſi pecuniã, § Itẽ ſi qs, ff. de cõdi. ob cãm. facit tex. in l. 1. §. 1. ff. de no. oper. nunc. hoc firmant gl. & Bal. in l. ait prior, §. ſi qs particeps ff. de his, quę in frau cred. & tex. cum gl. in l. pen. ff. pro empto. Idẽ ẽt dñm in proteſtatione declaratoria, ſuper dependenti[bu]s a voluntate duorum, l. perfe- cta, C. de don. quæ ſub mod. l. ſi maiores, C. de tranſac. facit glo. in l. concubinatu, ff. de concubi. Idem in proteſtatione declara- toria, ſuper dependentib. a ſola voluntate proteſtantis, ca. con- ſult. de regulis l. pro hærede, §. Põponius, ff. de acq. hæ. Quod intel[li]go, [pr]o[c]edere, qñ ex actu dependente a voluntate prote- ſtanti[s] effet alteri ius acquiſitum, vt p Ang. conſi. 99. Petrus de Sauona q. alleg. tex. in l. ex morte, C. de pactis conuen. & glo. in § acced[it], in verſic. fecerunt, C. de rei vxo. actio. & ſequitur Are[t]. [illegible] [illegible]o [illegible] 4 ff. [ſ]ol. mat. alias ſecus, per tex. in l. 4. ff. de ad. mẽ. leg. ¶ Scdo intelligo pcedere qñ declarator[ia] reſp[ic]it fac[t]ũ p- teſtãtis, ſecus [ſi] reſpicit ſctm alienum, quia ſufficit ẽt incõtinenti poſt actum proteſtari. Ita intelligo l. ſi filiusfam. ff. ad Mace. & tex. in l. [mi]nores, §. ſi ff. de Decurio. ¶ Duodecimo quæro, an

149 in proteſtatione debeat exprimi † cauſa? Bñ, ſi loquamur in p- teſtation[e] declaratoria in dependentibus a voluntate ſolius pro teſtan[tis] [illegible] ſuffic[it] pro ratione voluntas, l. ſi quis in princi- p[io] [te]ſtamenti, ff. de leg. 3. facit tex. in §. ſed quod Principi, Inſti. de iu[re] n[a]tura[li] l. proſpexit, ff. qui & [a] quibus. Si vero loquamur in p[ro]te[ſt]atione prohibitoria, in ea requiritur expreſſio cauſæ, l. 1. omnen. C. quæ res pig. Bart. in §. morte. & in l. 1. in 11. q. ff. eo. & in l. quod te, col. ſi. ff. ſi certu. peta. ¶ Fallit in proteſtatione inhi- bitoria eius, quod prohibito eſt p[er]miſſum, ſed ſola voluntate proteſtantis efficitur illicitum, ſm Bart. per tex. in l. ſi. C. de neg. geſt. Conſidera tñ qñ in d. l. ſi. prohibetur, ꝙ poſt inhibitionẽ ſit illicitum gerere negotia prohibentis. Nam actus vtiles valẽt inuito dño [in] ſoluendo. ff. de neg. geſt. Et ꝙ in [h]o caſu valeat pro- teſtatio prohibitoria abſque cã, probatur in [l.] diuus, ff. de ſerui ruſt. prædi. & in l. 3. in prin. ff. de acq. rer. domi. ubi poſt prohi- bitionem factam ſine cã a dño fundi, non eſt licitum aucupari, vel venari amplius in eo, qđ añ licebat niſi fructus fundi conſi ſterent in ſola venatione, quia ſine prohibitione antea non li- cuiſſet, l. vſufructuarium ff. de vſufru. per quem ita decidit Cęp. in tract. ſeru. r. ſub tit. de aucupatione. Si autem loquamur de proteſtatione incitatoria, in illa etiam requiritur expreſſio cau- ſæ l. emptu, & ibi declarat Bart. de eui[c]t. Si vero loquamur de certificatoria, tunc ſi proteſtans certum faciat proteſtatum de eo, quod ipſe geſſit, vel facturus eſt, non tenetur cãm aſſigna- re, q[uia] tenetur proteſtatus ei credere, cum totũ dependeat a vo- luntate proteſtantis. Satis. n. eſt ꝙ proteſtatus non poterit alle- gare ignorantiã, l. ſi fideiuſſor §. 1. ff. manda. & l. aut qui aliter, §. 1. ff. qđ vi, aut clã. Si vero certũ faciat pteſtatum de eo, qđ alius geſſit, tenetur cãm aſſignare, d. l. nomen, & l. qui in alterius, ff. de reg. iur. cum ſim. Et gñr, pter q̃ in caſib. pmiſſis, dñm eſt, ꝙ in omni pteſtatione, quæ ſit ad obligandũ pteſtatũ, vel ei pıudi- candum, dẽt exprimi cã, alias non ſibi pıudicat, ſm Card. in cle. cãm, col. ſi. de elect. niſi proteſtõ ſit talis, quæ pvocet proteſta- tũ ad iudiciũ; tunc non requirit expreſſio cauſæ, cum veniat ex- pr[i]menda in iudicio. declara tñ, ut ſ. per Bart. in l. 1. in 2. q. ff. de no. ope. nunc. Et ꝙ in proteſtõne prohibitoria requiratẽ expreſ- ſio cauſæ, alias non valeat, Bart. in d. § morte, alleg. tex. in l. ſi ma ior, C. de reſcinden. ven. & in l. tutor vrgentibus, ff. de mino. Et tu prouecte conſiderabis, ꝙ Bart. intellexit illa iura, qñ conuin- cta perſona fuit proteſtata ſine cã, ergo ſecus ſi cum cã, & ſic facit p opinione, q̃ tenu[i] ſ. ¶ Sed reſtat difficultas, an proteſta- tus teneatur parere proteſtationi factæ cum expreſſione cauſæ, do qua non apparet vt ſiat vel detur id, ad quod proteſtatus eſt ob ligatus? Concluſiuè procedendo, facias infraſcriptas ꝯcl[u]ones.

150 ¶ Prima ꝯclo. Proteſtationi inhibitoriæ [fa]ctę cũ cã † iniuſta, nõ tenet pteſtatus parere, l. ſi qs prohibuit. alias Papinianus, ff. de publi. Per quẽ Bal. & Sal. in l. ſi liberam, C. quod cũ eo, deter minat, ꝙ procurator reuocatus poterit tradere rem venditam ante reuocationem. Quod intellige verum quantum ad effe- ctum Publicanæ, quæ competit etiam iſto caſu contra domi- num, non quantum ad transferendum dominium, quod non poteſt conferri a domino prohibente ſine voluntate ſua, ſm Bald. Quod ita demum verum eſt, ſi ſatisfactum ſit de precio actualiter ipſi procuratori, vel domino: ſecus ſi ſolum habita ſit fides de precio, ut declarat Fely. poſt Imo. in cap. ex parte deca- ni, colum. 6. inſ. de præſcri. Poſſet tamen dominus prohibere, ne emptor ſolueret procuratori, l. ſi cum empture, ff. de pac. per quem ita determinant Bald. & Guil. in l. verum, ſtatum alle- ganda. Et pro hac concluſione facit etiam tex. in l. verum, cum l. ſequen. ff. de conſtitu. pec. Ad idem tex. in l. ſi fideiuſ. Per quem glo. & Bartol. ibi decidunt, quod ſi fideiuſſor poſt præ- ſtitam fideiuſſionem denunciet creditori, ne numeret pecu- niam promiſſam debitori, pro quo fideiuſſit, nihil agit, quia proteſtatio eſt iniuſta. ſequitur Specula. titulo de fideiuſſo. §. 4.

glo. &

gl.& Bal.in l. Titius,ff.de proc.& Bal.in l.tam mandatori,C.de
non nu.pec. Rõ eſt,quia tenetur creditor mutuare promiſſam
pecuniam,& proteſto fideiuſſoris eſt [illegible] iniuſta. Sec[illegible] diſdi
cendum, [illegible] debi[illegible] poſt [illegible] ſtam [illegible] eo,eſſet effe-
ctus [illegible] tibaldu,arg.l.ſi cum Corne.ff.de ſolun. [illegible] ef-
fectus non ſoluendo,arg.l.ſi [illegible] aqu[illegible],ff.[illegible] poſt leg. [illegible]
151 conc[illegible] Proteſtation [illegible] ex cã † nõ veriſimil[illegible] ſu[illegible]er eo,
ꝙ proteſtan[illegible] netur, p[illegible]teſtatus non eſt obligatus [illegible] rere,
l[illegible]itcaſt,in prin ff. [illegible] cui plus,q per leg. Falc. Quo[illegible] ſim[illegible]le
non eſt,incredibile reputatur. [illegible] Meuius,cum gl. ff. de [illegible] eo
ſi agnatus proteſtetur ſe velle litem mouere ꝯ pup[illegible], [illegible] ibid
ſe velit excuſare a tutela,non te[illegible]etur iudex ei credere,[illegible] pro[illegible]ſ-
ſtans proteſtõnem veram eſſe demonſtraret,ſm Bar.in l.inter
ſtipulantem,§.ſacrã,ff.de ver.obl. Si [illegible] proteſtatus pareret,&
cã vera poſtea non fuerit, hẽb[illegible] actionem ꝯ proteſtantẽ ad in-
tereſſe, [illegible] §.duo ſi,& §.ſi reus,ff.de eo,per quẽ factũ erit & et ã
proteſtans tenebitur cuicunq; ipſo ex tali proteſtõne,cui prote-
ſtatus ſupine credidit,l.ſi ff.eo ti[illegible]. ¶ Tertia concluſio Proteſta
tioni inhibitoriæ,ne detur,vel fiat id,ad quod proteſtatus tene
152 atur,factę ex vera cã,non eſt † parendũ,niſi veritas cauſæ oſtẽdatur
per inſtrum,uel aliter fides plena fiat,l.nomen,C. q[illegible] res pig. Et
firmat ẽt Bar.in [illegible].q.ff.de nou.ope nunc. Idem in proteſtõ-
ne incitatoria,ſm Bar.in d.§.morte,per tex.in l.qui [illegible] alterius,
ff. de reg.iur. Idem in quacunque intimatione præiudiciali, ſm
Cat.in clem.cauſam,de elect. per [illegible]um tex.& Fe[illegible] hic,col. 19.
Idem in denunciatione, quæ fit ad conſtituendum aliquem in
mala fide,ſm Fel.in c.[illegible]x col. fi.de præſcr.faciunt plura adducta
per do[illegible] in l. [illegible] ff. de eo,per quem factum erit.& per Fe[illegible] ca.
cum contingat,maxime in 8.concluſ. j.de reſc.& quæ [illegible]ixi s in
153 8.q. ¶ Fallit primo, ſi proteſtatio fiat authoritate † iudicis,tũc
ei parendum eſt, dato quod ueritas cauſæ non oſtẽdatur per in-
ſtrum,ſm Bar.in d.§.morte.per tex.in l.fi.ff. de lege cõmiſ. quẽ
ad hoc notat ibi Bal.& Pau.de Caſt.& illum tex. dicit ſing. latẽ
☞ Bald.in c.fin.de ſequeſt. poſſ.& fruc. & ſequuntur *communiter*
Doc. & patet ex allegatis per Alexan.& Mod.in d.§.morte.&
per Alex.in l.de pupillo §.qui procuratorio,eo.tit.& conſilio
71.vẽ prima conſ[illegible] ratione dicendum,col.[illegible] lib 3. vbi vult,ꝙ
proteſtatio facta alicui authoritate iudicis, ne deueniat ad alie-
nationẽ fundi, operatur ꝙ alienatio d[illegible]catur dolo facta.ẽt ꝙ cã
litis mouendæ non fuerit demonſtrata & Ro. conſi.6. per to-
tum. Bene facit,quia iuſſus iudicis,ne ſoluas, excuſat te a periu-
rio,ſm Hoſt.in Summa,de iuret.§ quot ſunt ſpecies.ergo etiã
excuſabit a mora. Omne.n.quod impedit periurium, impedit
ẽt moram cõmitti,c.breui,de iureiur. Similiter excuſat a pœna
pu[illegible]nionali,ſm Alb.in l.ſi quis id,quod.ff de iuriſ.om.iud.co.
2.Sequitur Fel.in c.conſtitutus,col 6.de reſcr. facit l.non v[illegible],§.
q[illegible] iuſſu,ff.de reg. iur. ¶ Amplia etiam ſi præceptum ne ſol-
uas,ſit factum a iudice incompetenti,ſm Alex.conſi.39. Viſis
& conſiderans,lib 3. ſed certe dubito de hoc per id,quod con
ſuluit idem Alex.conſi 95.Viſis proceſſibus,col.pen.lib. 2. ubi
decidit,quod intimatio laudi facta authoritate arbitri, non ua
let,quia lato laudo nullam habet poteſtatem,& contrarium te
net Fel.in c.cum cauſa,col.2.de offi deleg.& Bart.in d.l.fin. &
ſm hanc opinionem habes unam reſtrictionem huius fallen-
tię. ¶ Secundo reſtringe,niſi is,cui iudex iuſſit ne ſolueret, pro-
curaſſet ſibi illud præceptum fieri,l.3.§.fi.ff.ſi quis cautioni.Ha
bes diſcuſſam hanc fallentiam. Circa quam aduerte,ꝙ non vẽ
probari in d.l.fi. Nam illa uerba,teſtato conuentum emptorem
ne ſolueret,&c.poſſunt intelligi,i.coram teſtib.& ſic extraiu-
dicialiter,prout illa uerba exponit gl.in l.ait prętor,§.ſi qs par
ticeps,ff.de his,quæ in fraud.cred & in l. deteſtatio,ff. de uerb.
ſign Vel intelligi poſſunt,teſtato,i.cum atteſtationibus.& ſic
facta fide de cauſa inhibitionis,& adhuc contra Bar.in d.§.mor
te,qui tenet,ꝙ ibi non fuerit facta fides de cã. ¶ Secũdo aduer-
te,quia Bar.circa intellectum d.l.fin. & hanc materiam,vẽ ali-
qualr ꝯrius. Nam in d.§. morte,vult ꝙ proteſtatio inhibitoria
facta authoritate iudicis,debeat continere cauſam ueram,& iu
ſtam,licet non apparentem. Sed in d.l.fi.vẽ velle,ꝙ ei parendum
ſit,etiam ſi facta ſit ſine expreſſione cauſæ.& ſequitur Fel.hic,
ver.5.ꝯcto,quia pro iudice præſumitur,c.ſicut,de re iudic.c.in
pſitia,de renuncia. Sed certe opi.Bar.in d.§.morte,videtur ue-
rior,quia pręcepta iudicis nuda non ualent.l.[illegible]per totum,C.cõ
min.uel epiſt.traditur per Bar.& alios,in l.filiusfam.§. diui,ff.
de leg 1. ¶ Fallit ſecundo iſta concluſio,quando cã expreſſa in
proteſtatione inhibitoria,conſiſtit in actu geſto per proteſtan
tem,quia ſi atteſtatur ſe feciſſe talem actum, ei credendum eſt
dato ꝙ aliter non appareat,l.ſi fideiuſſor,in princ. ff. mandat.
¶ Fallit tertio,quãdo proteſtatio inhibitoria ſit cum arreptio-
154 ne itineris † ad iudicem,tunc ei parendum eſt,etiam ꝙ ueritas
cauſę non appareat,ſm Bar.in l.de pupillo,ff.ſi quis ipſi prętori.
ri.verſi ueniamus ad ſecundam lecturam,ff.de noui oper.nũc.
Quod facit ſm eum pro ruſticis, qui ſi recipiant aliquam vio-
lentiã,vel iniuriam,proteſtantur ex parte prætoris, ne ſibi uio-
lentiã inferas, & iter arripiunt ad ciuitatẽ. Operatur.n.talis ar-
reptio itineris [illegible] inhibi[illegible] cenſeatur ab ipſo iudice,ſm Panor.
in c. in cauſis, de [illegible] ele[illegible] facit tex.in d.c.dilecti, de appella.& in
[illegible] o[illegible],de do.& contuma. [illegible] enim proteſtatus arripiendo
iter ad iudicem,ve[illegible] ibidem exp[illegible]mere ideo debet pro-
teſt[illegible] c.Q[illegible] clu[illegible] Prot[illegible]lationi [illegible] fiat id,quod
155 prob[illegible] teneri [illegible] non facere, † p[illegible]tendo [illegible] ꝙ ueritas cãæ
non [illegible] oc de ſe patet,quia ſat [illegible] ueritas cauſæ patet pſeſſx-
io,ex [illegible] bitus facere id, qd iterato per ꝓteſtationẽ ꝓ-
hibet. [illegible] in c. tua, [illegible] ſponſa.du[illegible]& in [illegible]r.de mat[illegible] cõ-
trac.ꝯ [illegible] eccle ¶ [illegible] niſi [illegible] quas [illegible] ꝓ[illegible] prote-
ſtatus iudic[illegible] ar[illegible] poſſe fac[illegible] id,qd tenet [illegible] ar.l.item
apud Lab[illegible]onem [illegible] nes,ff.de iniu. Et ſta[illegible] uita ſer-
156 uit ad qõnem. Statutũ concedit bãn[illegible] poſſe [illegible] impune offen-
d[illegible] bannitus ꝓteſtat,ꝙ nulla [illegible] offe[illegible] ſi re[illegible]
[illegible] q[illegible] ſi[illegible]em non faciat de reſtitutione in [illegible] an
p[illegible] offendi [illegible] in d.§.morte,determinat [illegible] præd[illegible],&
per [illegible] in d. [illegible] non [illegible] §.fi.in arg. ff. de [illegible] M[illegible]us [illegible] tex.
in c. [illegible] propoſuit.de cler.excõ.miniſt.& [illegible] c.[illegible] excom.
☞ & cum Bart [illegible] tranſeunt D[illegible] *cõiter* & Fe.h[illegible] co[illegible] 19.ver 3 con-
cluſio. Bene [illegible] deciſio Pau.de Caſt.co[illegible] 6.
vbi idem dec[illegible],ſi bãnitus al[illegible] ſuo
fidem non fac[illegible]. Idem e[illegible] Al[illegible] 65. [illegible]
ſitione ſtatuti,lib.4.& con[illegible] 77 co[illegible] ¶ [illegible] etiam
ſi eſſet fama publica, quod eſſet [illegible] ce-
ret eum. non teneretur de homicidio. [illegible] in
Alexan conſilio 114. Ponderatis his, [illegible] ¶ A[illegible] ſi
bannitus alleget litem pendere ſuper [illegible] Bart.
in l.3.§. [illegible] ſeruus,ff.de acquir po[illegible]. Et [illegible]
in trac. male[illegible] ſub rub de ba[illegible] in pro [illegible]
c.quæ in eccleſiarũ, col. 2.& ſeq. ꝯ co[illegible] ¶ [illegible] de[illegible]
tur per Alexan in d.§ morte.ut non [illegible] ita
proteſtationem offerret ſe paratum ire a[illegible]
quod no. [illegible]ard. in clemen.1 in [illegible] q.poſt Pau[illegible] d.
Ba.in l.ſi ferians,ff.de feri.& L[illegible] Ro.ſing [illegible] Cle
mentina vt calumnijs.& ſequitur F[illegible] hic Se[illegible] quia
iſta reſtrictio non videtur vera. & in primis ego adduco deci-
ſionem Bald.in contrarium in [illegible] libertas,ff.de ſta hom.vbi vult,
quod etiam ſi bannitus alleget ſe citatum, quod ea cauſa iret
ad iudicem, dato ꝙ oſtendat citationem: ſi tamen non oſten-
dat ſaluum conductum, poſſit adhuc offendi. Secundo adduco
rationem, quia nõ datur ratio diuerſitatis, quare magis creden-
dum ſit bannito atteſtanti ſe velle venire ad iudicem, quam
bannito alleganti ſimpliciter ſe eſſe rebannitum. Et certe ſi ve-
ra eſſet iſta reſtrictio, ſi bannitus allegaret ſe velle ire ad iudi-
cem,& hoc modo euitaret ſi offenſionem,arg.l.inter ſtipulan-
tem,§.1.ff.de verb.obl. Quid tenẽdũ? Dicerẽ, ſalua meliori ſnĩa,
ꝙ ſi ſecure poſſit bannitus conduci ad iudicẽ, tunc eſſet prote-
ſtationi credendum,arg.eorum,quæ ſ.dixi in 3.fallentia præce-
dentis concluſionis,alias non, arg. l.itaque,ff.ad leg.Aquil.
¶ Scias tamen,ꝙ ſi proteſtans vere erat rebannitus,quod occi-
dens eum,licet excuſetur a pœna homicidij, non tamen excu-
ſatur, quin puniatur de culpa cauſata ex eo, ꝙ diligenter non
inueſtigauit veritatem proteſtationis,ſecundum Barto. in d. §.
morte,argu.gloſſ.l.qui cum alio, & l.qui in alterius,ff.de regu.
ior. Iſtud dictum Bart.videtur mihi periculoſum, quia attenta
ratione Barto.occidens etiam tenetur,dato ꝙ bannitus nullam
feciſſet proteſtationem. Non obſt. iura allegata per Bart. quia
non eſt in facultate alterius occidere bannitum, qñ velit,& ſi eo
reperto,vellet inueſtigare veritatem proteſtationis,poſſet inte
rim aufugere. & ideo iura allegata per Bart. nihil faciunt, quia
eſt in facultate ꝯhentis ꝯhere qñ velit. Ideo plus debuit inuelli-
gire ꝯdõnem eius,cum quo ꝯhit. Et ꝯnũ reperio tenere lat. in
l.ſi quis per errorem,col.4.ff.de iuriſ.om.iud.& Alex.conſi.65.
col.fi.lib.2. Saluari tñ poſſet deciſio Bald.quando eſſet fama pu-
blica, ꝙ eſſet rebannitus,ſm Alex. in d.conſi. 114. per ca. quæ
dicit idem Bart.l.1.ff.de recep.arb. ¶ Quinta concluſio. Prote-
ſtationi prohibitorę eius, quod prohibitus omittere non po-
157 teſt ſalua honeſtate, † non tenetur prohibitus parere, l. Quin-
tus,ff.manda. Nam ita nos debet aſtringere verecundia, ſicut
obligatio ciuilis, & naturalis,l. pecuniæ, in fin. quam ibi notat
Barto.ff. de alimen. legat. ſicut ergo proteſtationi prohibito-
riæ eius, quod proteſtatus erat obligatus facere, non eſt paren-
dum, dicta l. ſi quis prohibuit, ita vbi proteſtatus ex verecun-
dia cogitur facere, proteſtationi, ne faciat, obedire debet. Par-
cendum enim eſſet ei, qui pudorem ſuum voluit conſerua-
re, l.quę omnia, §. primo,& ibi gloſſ. allegat concordan.ff.de
procura. bonus tex.in l.in eadem, ff.ex quibus cauſis maio. Fa
cit,quia non dicimur poſſe, quod honeſte non poſſumus. l.ſi
filius,ff.de condit.inſtitu.l.nepos Proculo, ff. de verbo.ſignifi-
ca. Nam qui verecundiam patitur, dicitur magnam pœnam
pati,cap.quem pœnitet,de pœnit.diſtin.1.& vide gloſſ.& ibi Fe
lyn.in cap.ſi quis teſtium,in uerbo,paupertate,de teſti. ¶ Sexta

con[illegible] Proteſtationi inhibitoriæ, ne fiat, vel detur id, ad quod
158 p[illegible] enetur, ſaltem ex iuſta † cauſa, de cuius veritate ſit
plena fides, parendum ueſt l.nomen.C.q[illegible] res pig.l. hæres cum
debet[illegible]ad Trebe. l.i.§ ſi i cum[illegible] ff. qui ſal.tut. ¶ Fallit
in proteſtatione prohibitoria, quæ fit ad impediendum reſtitu-
tionem depoſiti fie[illegible] deponenti, vel ad impediendum ne[illegible]a-
tuin[illegible]tur nob[illegible] Doctoribus, vel alteri, cui de publico de-
bea[illegible] vel ad impedien[illegible]m, ne inquilinus ſoluat penſionē do-
mi[illegible]nus, auth.ſed iam cautum, & in corpore vnde ſumi-
tur, C.d.p[illegible]. ¶ Circa quam limitationem aduerte primo, quod
non proce[illegible] in caſu d.l.hæres cum debe. ei, ſm Alexan. ibi. Se
cund[illegible] aduerte, quia non procedit, ſi[illegible]oreſt[illegible] inhibitoria fie
ret auth[illegible]tat[illegible]iudic[illegible]undu[illegible] Lu[illegible]o Roma.conſil. 141. E[illegible]
mie[illegible]ſic D[illegible]cto.[illegible] contrar[illegible]m[illegible] hoc videtur dictūdum, quia
ali[illegible]m[illegible]d[illegible]um, immo[illegible]e[illegible]us nullum, eſſet datum priuilegiū re-
bus[illegible]e[illegible]ſitis, ſalarus, & penſionibus, contra tex. in Auth. depo
ſi §[illegible] Nam videtu[illegible] quod propter ſolam inhibitionem partis ex-
tra[illegible]iter factam inquilino, vel depoſitario, non debeant
ip[illegible]a[illegible]are reſtitutionem depoſiti[illegible], qui depoluit. Nam ſi
ex[illegible]e[illegible] compenſati[illegible]s iudicialiter oppoſita non impedit re-
ſt[illegible]nem[illegible]penul[illegible] depoſi. Quis crederet, quod ſola inhibitio
pa[illegible]s[illegible]cti depoſitario, habeat impedire reſtitutionem? Intelli
go e[illegible] penul. quæ dicebat inhibitionem impedire reſtitutio-
nem[illegible]q[illegible]n[illegible]tione facta authoritate iudicis, quia ſola
inhibitio partis[illegible] ſecundum Bart. in l. ſi alienam, ff.
ſ[illegible]m[illegible].per tex.in[illegible] fides, ff. depo. Eodem modo ergo de-
bet[illegible] auth[illegible] correctoria. Et propterea prudenter,
[illegible]or.§ ſi col. 3. ff. qui ſatiſ. cog. quod de-
poſi[illegible] penſion[illegible] de publico, ſequeſtrari non poſſūt,
etia[illegible] ſi alias[illegible]ecta, per tex. in dicta auth. ſed iam
cau[illegible]n. & in corp[illegible] ſumitur. Quod nota, quia alii ſen-
tiunt[illegible]trum. ¶ Tertio aduerte, quia ſi is, in cuius præiudi-
cium eſt fa[illegible]ta pro[illegible]latio, uoluerit præſtare cautionem indem
nitatis prohi[illegible]to, poterit eum compelle[illegible] non obſtante inhibi-
tione[illegible]iat, vel faciat[illegible] ad quod cauetur dicta l. penul. C. depo
ſi & in l. ſi is, a quo, ff. de rei vend. De quo remedio cautionis
vid[illegible]ime Fely. in capitulo veniens, ſecunda c[illegible] num. 3. de te.
& in capi. cum ſuper, colum. 4. de re iudica. ¶ Septima con
159 cluſio. Proteſtatoni inhibitoriæ eius, quod prohibito † eſt p[illegible]
m[illegible]ſum, facte ex legitima cauſa de futuro, parendum eſt, l. denū
cia[illegible] ff. de adul. l. virilis, § ſi aduerit, ff. de leg. præſtan. Ex i[illegible]a
conc[illegible]ione infertur, quod proteſtatio facta poſſeſſori, quod non de-
beat alienare fundum, eo quia proteſtans vult litem mouere,
operatur quod ſi[illegible] inhibitus alienauerit, conueniri poſſit ac ſi
dolo deſijſſet poſſidere, ſecundum glo. in l. Fulcinius, § quod au
tem, ff. ex quibus cau. in poſ. ea. & ibi Bar. & idem tenet Bart. in
l. qui pentorio, ff. de rei vend. cum concord. allegatis per Alex.
& Mod. in d. § morte. vltra quos vide reducta per Fely. in cap.
aduerſario, colum. 1. de excep. & pro hac illatione eſt tex. in cap.
conſultationis, & ibi Fely. colu. 1. not. poſt alios, de offi. deleg. &
in l. quemadmodum, ff. de moſſi. teſta. & ita conſuluit Alexan.
conſil. 74. Videtur prima conſideratione, lib. tertio, And. Sicu.
conſi. 56 col. 3. lib. 1. & conſi. 65. col. 2. lib. 2. ¶ Octaua concluſio.
160 Proteſtatio inhibitoria eius, quod inhibito † eſt permiſſum, fa
cta cum expreſſione iuſtę cauſę de præterito, conſtituit prohi
bitum in mala [illegible]de, dato quod de cauſa non ſit facta fides ſecū
dum Bar. in d. § morte. quem alii cōiter ſequuntur, per l. ſi fun
dum, C. de rei vendic. Sed aduerte, quia ſm Saly. ibi, tex. ille in-
nuit, quod ibi facta ſit fides de cauſa in illis verbis, per denunciatio
nem admonentibus, quaſi velit, quod vltra proteſtationem
etiam ſit facta admonitio ueritatis. Idem Barto. in alleg. text. in
l. ait prætor, § ſi quis particeps, ff. de his, quæ in frau. cred. Sed
certe etiam poteſt dici, quod ſit etiam ibi facta fides de credito, pro-
pter illa verba, non enim caret fraude, qui teſtato conuentus
emit, quaſi velit, quod ſi fuiſſet conuentus non teſtato; quod
ego intelligo, id eſt ſine atteſtationibus, quod caret fraude. Nec
exponas teſtato, id eſt coram teſtibus, quia præſentia teſtium ni
hil confert ad inducendum fraudē. Et hoc modo text. ille ſtrin
git pro contraria opinione. Secundo contra iſtam concluſio-
nem eſt tex. in l. 2. ff. quod ſal. tut. Ad iſtum text. reſpondet Bar.
in d. § morte, & d. § ſi quis particeps, quod contrarium loqui-
tur, quando ille qui denunciabat, certabat de lucro captando,
& ille cui denunciabatur, de damno euitando. Iſto caſu licitè po
ter[illegible] denunciatus dicere, non credidi certanti de lucro. Conclu-
ſio vero noſtra loquitur, quando vterque eſt in pari cauſa, tūc
deterior debet eſſe conditio denunciati, qui fuit in culpa nō cre
dendo. Et ratio eſt, quia citius præſumendum eſt, quod proteſtās
debeat mentiri pro damno euitando, quam pro lucro captan-
do, quia plus eſt damnum pati, quam lucrum non facere, l. qui
autem. § fina. ff. de his, quæ in fraud. & l. [illegible]a. C. de conditio.
Iſta ſolutio non videtur tuta ex duobus, quia in dicta l. ſecunda,
non apparet, quod i[illegible], qui proteſtabatur, tractaret de lucro, ſed
bene pupillus tractabat de lucro. Secundo quia tex. in l. 2.

fundat ſe in ignorantia, vel ſcientia, non in lucro, vel damno.
¶ Secundo reſpondent al[illegible]qui, quod ibi non intererat proteſtantis.
H[illegible]n. quorum non intereſt, non ſunt audien[illegible] l. [illegible]1. ff. de appel.
reci[illegible]. & ita reſponderet ad illum tex. gl. in l. ſi maior, C. de reſcin.
uend. & Lud. Rom. conſi. 204. pro diſcutienda veritate in 3. du
bio. Sed iſta reſponſio non ſatisfacit, quia ratio decidendi ibi
repugnat. Item ibi ſolum agitur de proteſtatione certificatoria
ad inducendum ſimplicem ſcientiam, quę pōt fieri quocūq;
l. item veniunt, § petitam, ff. de peti. hær. ¶ Tertio rñdet glo. in
d. l. ſi fundum, quod ibi proteſtatio non conſtituit prohibitum in
mala fide, quantum ad hoc, quod agere non poſſit [illegible] alium tuto-
rem, iuxta l. nouiſſime, eod. tit. Sed iſta ſolutio nihil eſt, quia ēt
non nocet quantum ad petendum reſtitutionem in integrū,
aduerſus [illegible] in præiudiciū [illegible]p[illegible] ¶ Q[illegible]arto co[illegible]ſider[illegible] ſi
poſſet dici, quod iſta concl[illegible] procedit qñ [illegible]
dēt ſcire veritatem eius, quod denunciat. [illegible] l.
ſi fundum, in d. § ſi quis particeps. [illegible]n. in culpa prohibitus, ſi
a proteſtante veritas non [illegible]cietur. Sed in [illegible] tertius, qui
denunciabat tutorem eſſe [illegible]tum, veriſimiliter no[illegible] debat hoc
ſcire, cum eſſet tertius [illegible] tex dicit denunciatū e[illegible] ex
bona fide non credidi[illegible] ¶ [illegible] iſtis infertur, quod ſi prohi[illegible]ſa ghi
bente petere[illegible] ſcām iuſtificari, & proteſtans no[illegible] ſidem [illegible] quod
proteſtatio non cōſtituerat eū in dolo, nec in mala fide & ita li
mitat hanc cōclutionem Sal. in d. [illegible] fundi ¶ Præ[illegible]cta [illegible] ūt
161 ad q̄onem, an proteſtatio facta † laboratori[illegible] conductis per
alterum, ne ingrediantur agrum ſuum, conſtituat eos in dolo,
dato quod proteſtans non faciat ſidem qu[illegible] fundus ſi[illegible] nus [illegible] quod
ſi[illegible], quia vel ſimiliter is, qui denunciat[illegible] quod fundus eſt
ſi[illegible]us[illegible] ita viſ ſunt tenere Ang. & Imo. in l. [illegible] § nuncia-
tione[illegible], ff. de no. ope. nun. Cōtrarium eſt v[illegible], quia proteſtō,
quæ alias conſtituiſſet eos in mala fide, tollitur per p[illegible]teſtatio-
nem conductorum, qui ēt cond[illegible]cendo eos aſſer[illegible] fundū eſ-
ſe ſuum, ſm Soc. conſi. 54. Viſa breui narratione, [illegible] p̄cedero
aūt poſſet opi. Ang. & Imo. [illegible] p̄ductione dñs inhibuiſſet il-
lis laboratorib. & illud fuit de mente Alex. in d. § nunciatione.
Proteſtatio .n. inhibitoriæ, [illegible] fieri añ actum, [illegible]
& dixi §. Nona concluſio. Proteſtationi incitatoriæ [illegible]de, vel
162 fi[illegible] id ad quod incitatus eſt [illegible]ligatus, † parendum [illegible] quod de
obligatione fides non fiat, [illegible] ff. ſi cer. pet. [illegible] l. ex legati ca, ff.
de ver. ob. Rō eſt, quia incitatus non pōt p̄ten[illegible] ignorantiam
propriæ obligationis, c. ab excō. cato. j. de reſcr. [illegible] Ino.
¶ Limitatur, vt non procedat, qñ obligatio venit committen
da uigore alicuius facti extrinseci, uel conditionis de futuro, tūc
oportet quod proteſtans reddat incitatum certū de tali facto, vel
condōne, l. fi. § 1. C. de bo. authori. iud. poſſiden. ¶ Ex hac fallen
163 tia infertur ad emptorem, ut non ſufficiat denunciare † litem
fuiſſe motam, ad hoc ut teneatur venditor in ſe ſuſcipere iudi-
cium, ſed oportet, quod emptor oñdat uenditori libellum, & cita-
tionem in auth. forma. dando copiam authenticam, iuxta for-
mam cle. cānt, de elect. ita Bar. in d. § morte, & in l. empti, C. de
euictioni & eſt cōir, vt patet ex adductis per Fel. hic. Et ita con
ſuluit Alex. conſi. 33. Viſo themate, col. fin. lib. 2. Intellige pro-
cedere, ſi intimatio litis motæ, fiat extraiudicialiter, ſecus ſi au
ctoritate iudicis, d. l. fi. ff. de lege commiſſo. ſm Bal. & Ang. in l.
emptor, & in l. cum qū, C. de euic. ¶ Item aduerte, quod iſta fallen
tia reſtringi poteſt, non procedere, qñ illud factum eſſet tale,
cuius ueritatem eſſet obligatus denunciatus inueſtigare. Exem
plum in ſyndico obligato ad denunciandum maleficia, ſi aliqs
proteſtetur ei fuiſſe delictum commiſſum, & quod debeat illud
iudici manifeſtare, iſta proteſtatio conſtituet eum in mora, da-
to quod non ſit facta fides maleficii, quia denunciatus ex offi-
cio tenebatur inueſtigare. ſm Ant. in d. c. ab excōmunica. Non
.n. poteſt obligatus inueſtigare ignorantiam, allegat ca. in no-
tuit, de elect. ¶ Secundo aduerte, quia poſſet etiam reſtringi, ſi
factum proprium eſſet de antiquo, quia præſumitur ignoran-
tia, l. peregrè, ff. de acq. poſſ. Bar. in l. non fatetur, ff. de confe. vel
ſi eſſet factum implicitum, & intricatum. Quo caſu ēt non p̄ſu
mitur ſcientia, l. pen. ff. de confeſſ. traditur per d. Iaſ. Inſt. de act.
§ ſi quis agens, col. 2. ¶ Decima concluſio. Proteſtationi inci-
tatoriæ, ut detur vel fiat id, ad quod proteſtatus tenetur facto alie-
164 no, † non eſt parendum, niſi fides fiat de obligatione. Ita Bar. in
d. § morte, per l. qui in alterius, ff. de reg. iu. Idē tenet Bar. in d. l.
quod tenet in l. ſi quis inficiatus, ff. depoſiti. Ratio, quia in facto
alieno cadit probabilis ignorantia, nec tenēt aſſerenti credere,
l. fi. ff. pro ſuo. Ideo infertur, quod ſi incitatus ſciret ueritatem,
teneretur parere, quia certus non eſt certiorandus. l. r[illegible]n fi. ff. de
actio. empt. ¶ Vndecima concluſio. Proteſtatio facta p emptо
165 rem, quod ſibi eſt lis mota, † non conſtituit venditorem in mora,
ēt quod de lite fidem fecerit, niſi in proteſtatione emptor adiece-
rit, quod veniat ad litem in ſe ſuſcipiendam, l. ubi, denunciatum eſ
ſet, ut cauſę agendæ adeſſet, C. de peric. & commo. rei uend. l.
ſi rent quā, § fi. ff. de euict. l. parentes, C. eod. c. fi. de emp. & uen
di. l. cum ſucceſſores, & l. empti, C. de euict. glo. in l. authore,
C. eo.

C.eo.& iſta eſt cõis opi. vt p Fel.hic. ¶ Contrariũ tenet Bal.in l. emptor, C.de euict. Salyc.in d.l.1.Imo.& Barba. in d.c.fin d.Iaſ. in d §.morte, ex pluribus. Primo per text. in d.l.ſi cum qõ,& in d.l.emptor,& per quędam alia iura, q simplr dñr ſufficere, qđ venditor certus reddatur. ¶ Defendẽdo cõem, facilis eſt rñſio, q illa dẽt declarari p alia iura ſpecialius loquentia. ¶ Sc͂do adducũt tex.in l.1.§.denunciare, ff de rer. inſpi. Ad q̃ rñdeas, ut p ipſum Iaſo. ¶ Tertio adducunt, quia denunciatio litis motę, ſolum fit ad finem, vt denunciatus defendat emptorem. Ergo cũ ſit vnica ratio denuntiationis, debet haberi pro expreſſa, iuxta gl.in l.quamuis, C.de fideicom. Iaſ. reſpondet, qđ poteſt proteſtatio fieri ad duplicem effectum, vel ut ueniat ad defendendũ, uel vt teneatur de euictione. Iſta rñſio non vr̃ bene tuta, quia ſecundus effectus uenit in conſequentiam primi. Vnde ego rñdeo aliter, pręſupponẽdo qđ emptor aduerſus eum, qui litem mouit, poteſt ſe tueri & iuribus proprijs, & iuribus venditoris, l.emptor, C. de euict. Vnde dico, q ad alium effectum põt fieri proteſtatio, qđ vt uenditor ueniat ad defendendum, videlicet ad effectum ut uenditor inſtruat ipſum emptorem de iuribus ipſius uenditoris, quib. mediantibus poſſit ſe defendere. ¶ Quarto, quia in proteſtatione ſufficit narrare factum, nec requir. ſue petitio uel concluſio, ſm Bal.in l.unum, in ſi ff.ſi cer.pet. Sol. procedit dictum Bal in proteſtationibus declaratoriis, uel certificatoriis, ſecus in incitatoriis, uel prohibitoriis, in quibus per modum nunciationis,& non petitionis, requiritur concluſio, ſm Bald.in c.1.ſi de feu.ualal. ab aliquo interp fue. ¶ Duodeci-
166 ma & ultima concluſio. Emptor tenetur † denunciare venditori etiam ſcienti litem motam, & incitare eum, vt ueniat ad defendendum cauſam, alias non poterit poſtea agere de euictione, ſm Bar.in d.§.morte,& in d.l.denunciaſſe, & in l.3 §.uoluntate, ff ſol.mat. Pan.in c.fin. J.de emp.& uend. Alex.in conſi. 24.libr.4.& iſta eſt cõis opi.& tutior, ſm Fel.hic. Fundatur iſta concluſio hac potiſſimũ rõne, quia proteſtatio non requiritur ſimpliciter ad finem ſcientię, ſed ẽt ad incitãdũ venditorem, ut defendat cãm. ergo non ſufficit ſcientia tñ, d.l.denunciaſſe.& bene probatur iſta ſciẽtia in l.3 abſentẽ.& ibi no.Bar.ff.de pc. ¶ Contrariũ tenet glo.in d.l.emptor. ſequũtur plures alii, quos refert Alex.in d.§.uoluntate, quia certus non eſt certiorandus, reg.eũ q certus, de reg.iur.in 6.in l.1.in fi.ff.de actio emp. Sed ad aliud patet rñſio ex his, q̃ ſtatim dicã. ¶ Sc͂do, q dies interpellat pro homine, l.magnã. C.de cõtrah.& commit.ſtipu. uenim uẽditor promiſit lite mota defendere cãm, ſtatim quã primũ ſcit litem motam, dies illa dr̃ interpellare ipſum ut defendat. Sol. Regula d. l.magnam, procedit in die certa, ſecus in die incerta, quia illa non interpellat, vt declarat Bart.in l.ita ſtipulatus, magna in 2. qõ prin.ff.de uerbo.obl. ¶ Fallit iſta concluſio, ſi uenditor promiſiſſet ſtatim lite mota ſuſcipere in ſe iudiciũ & iuraſſet, quia iuramentum interpellat pro hoĩe, ſm Alex. in d §. uoluntate. Barb.in d.c.fi.in 5.limitatione, p illud, qđ in ſimili decidit Spec. tit.de aduo.§ r.quem refert & ſequitur Anto.in c.breui, de iureiur. An autem illa fallentia ſit uera, uideas Alex. & Mod.in l. quod te, ff.ſi certum pet. ¶ Secundo fallit, quãdo uenditor ſciẽs litem motam, habet inſtrumenta ad uictoriam facientia penes ſe, tunc tenebitur de euictione, ſi ille non notificet emptori, etiã quòd non interpelletur, ſecundum Bald.in l.1.C.de peri.& commo.rei uend. Iſta non placent, quia potuit uenditor eſtimare, quòd emptor confidat de uictoria iuribus proprijs, uel nullitate proceſſus, ut ſ. dixi. ¶ Tertio fallit, quando uenditor ſcienter vendidiſſet rem alienam, l.ſeruus quem, §.ſi ſciens, ff.de actio. empt. ¶ Quarto fallit, ſi notorium eſſet uenditori nullam competere defenſionem, ſecundum Lud.Ro.& Ale. in d.§.morte, Imo.in d.c.fi.per id, quod in ſimili dixit Ang. in l. decem, ff.de uerb.obl. Tu confirma ex his, quę ſcribit Fely. in c.ſeq.col.44. ¶ Quinto fallit, ſi uenditor in inſtrumento uenditionis remiſiſſet exceptionem denunciationis ſibi non factę, l.Herennius, ff. de euic. ¶ Sexto fallit, niſi emptor eſſet pupillus, uel aliquis pius locus, quorum fauore mora committitur reipſa, l.in minorũ, C.in quibus cauſis reſtitutio non eſt neceſſaria.

¶ In ead.gloſſ.in fi.habes elicere ex glo.quòd receptio alicuius
167 in canonicum ultra numerum, † frangit numerum prębendarum. Contrarium vult glo.2.in uerbo, integritate, & gloſ.in capit.pro illorum, J de pręben.& iſta ultima opinio eſt uerior, & *communiter* approbata per Pan.hic, & ibi per tex.in ca. dilectus, J.de pręben. ¶ Sed quę poteſt eſſe ratio diuerſitatis, quare per receptionem canonici ultra numerum frangatur numerus canonicorum,& non prębendarum? Breuiter ſecundum Innoc.in d.c.pro illorum, ratio eſt duplex. Primo, quia ius canonicatus conſiſtit in iure, ideo facilius de nouo creatur quam prębenda, quę etiam in facto conſiſtit. Vnde etiam contrario facto opus eſt, l.quod in rerum, §.ſi quis poſt, cum gloſſ.ff. de leg.1. Secundo, quia agitur de fauore eccleſię, q rumpatur numerus canonicorum, ut eccleſia habeat plures conſiliarios, capit.prudentiam, de offi.delega. Sed diuidere prębendas antiquas & facere nouas, poſſet eſſe eccl̃ię pręiudiciale, ſi aliis nõ remaneret cõpetens beneficium. Iſta concluſio eſt utilis, quia ex ea inferri poteſt, q ſi papa mandaret aliquem recipi in canonicum, & in fratrem, non obſtante ſtatuto de certo numero canonicorum, non teneretur ſibi capitulum prouidere de pręb ẽda antequam vacaret, d.c. dilectus. Secus ſi diceretur, etiam nõ obſt. ſtatuto de certo numero pręb endarum. ¶ Secundo ha-
168 bes ex dictis Pan. q ſuper excreſcentia redditũ † nõ frangit etiam ipſo iure numerum pręb endarum. Põt. n. conuerti ſuperexcreſcentes redditus in alios vſus, q̃ pręb endarum, c.fin.de verb.ſig. Eſt bene uerum, q paratur occaſio rumpendi numerum ipſarum pręb endarum, vt hic. Et quia iſta iura ſunt clariſſima, non inſiſto. ¶ Sed vltra ipſum dubitatur, Nunquid ſuperexcre-
169 ſcentia † redditunm rumpat ipſo iure priuilegium de certo numero? Vtilitas eſt maxima, quia ſi rumpat, taciturnitas priuilegii non vitiaret impetrationem alterius. Inno. tenet q ſic, q͂a ſubintelligitur in priuilegio clauſula, niſi in tantum, &c. Sequũtur Hoſt.& Car.& ſuadentur rõne, quia ceſſat cã priuilegii, ergo debet ceſſare priuilegium, l.Titia, §.vineas, ff.de leg.2 63.diſ. can.quia S.Romana, §.verum. ſed in cõtrarium facit, quia põt canonici conuertere ſuperexcreſcentes fructus in alios vſus, d.ca. fi. Crederem, q ſola ſuperexcreſcentia non rumpat priuilegiũ per hanc rõnem. Sed credo etiam, q deciſio Inno. q valeat impetratio alterius, qui non fecit mentionem de certo numero, vera ſit. Rõ, quia poſtq̃ tenentur canonici ſuperexcreſcentes fructus conuertere in pios vſus, d.c.fi. iuſtius eſt, q conuertantur in p̃bendam, pro eo, qui impetrauit, arg c 1.& cap autoritate, de inſtit. ¶ Glo.in uerbo receperunt, format quinq; q̃ões. Primo quęrit, an poſſit eſſe canonicus ſine pręb enda? Iſtam qõ. expediui in notabilibus. Secundo quęrit, quę differentia ſit inter ca-
170 noniam, † & pręb endam? Et rñdet, q canonia eſt ius prouenienſ ex electione, & receptione in fratrem. Pręb enda uero eſt ius procedens ex inſtitutione, & officio. Et ſequuntur cõiter Doct. ¶ Tu vero pro intelligentia dicas, q p̃benda poteſt ſumi quinq; modis. Primò proprie, & ſtricte p iure percipiendi certos prouentus in eccleſia, rõne diuini officij cui inſiſtit tanquã vnus de capitulo, & ſic tanquã canonicus & iſtud ius oritur ex canonia. Nã ex quo quis eſt canonicus, per cõſis & p̃bendã habere debet. c.relatum, de pręben.& c.cum ſuper, de conceſſio.p̃b. Et iſto mõ loquitur gl.iſta, dũ dicit, q p̃benda eſt ius, &c. ¶ Secundo modo ſumitur large pro ol iure percipiendi certos prouentus in eccleſia, rõne diuini officii, cui qs inſiſtit, nõ tanquã canonicus, ſed tanq̃ ſeruiens in diuinis, c.cũ in eccleſia, de pręb end.lib.6. Et iſto mõ nõ põt ſtare diffinitio gl. niſi uerbum, ex inſtitutione, intelligatur large pro deputatione ad illud ſeruitium. Tertio mõ capitur largius, p iure percipiendi certos redditus non ratione diuini officii, ſed rõne laboris alicuius temporalis, puta, quia aduocatus eſt, uel magiſter uel ſeruitor eccleſię c.fi. J.de mag. Et iſto modo non procedit diffinitio glo. Sed uerificatur bene id, quod gl.dicit in 3.par. q laicus poteſt eſſe p̃bẽdatus in eccleſia, qđ utiq; verum, ſi ſit aduocatus, & ſic ratione tpalis laboris conſequitur laicus p̃bendas. ¶ Quarto modo põt capi largiſſime, p una poſſeſſione, ſeu pdio aſſignato alicui in p̃bendã, c.ſępe fit, 1 2.q.2.c.poſſeſſiones, 16.q.1.& ita capitur, qñ p̃bẽdę ſunt diſtinctę in eccleſia, & cuilibet eſt aſſignatum certum prędium, ſm Pan.in c.dilectus filius, 2.colu.pen. J.de pręben. dicens, q ita ſumit ſm cõem vſum loquendi, & iſto modo põt procedere dictum gl. q laicus poteſt hr̃e pręb endã in eccleſia, vt ſeruar in eccleſia ſancti Martini Carnotenſis, ſm Cõp.& Abb.hic, & ſcripſi in c.2. J.de iud.in 2v.& 2vi.q.vlt. partis. ¶ Vltimo ſumi põt pro fructibus, & obuentionibus, qui percipiuntur in eccleſia, qui vendi poſſunt, c.2. J.de loca.cap. fin.ne pręla. vices ſuas. facit tex.in c. propoſuit, de filiis presby. ¶ Iſtis ſic diſcuſſis, patet quęnã ſit dr̃ia inter canoniam, & pręb ẽdam. Si.n. ſummatur pręb ẽda proprie, tunc differunt origine, & effectu. Origine, quia pręb enda naſcitur ex canonia, & eſt quaſi eius filia. Effectu, quia ex iure canonię conſequitur canonicus ea, q̃ ſunt diuini officii, vt ſedere in choro, cãtare, & alia huiuſcemodi. Ex iure pręb endę conſequitur canonicus ius percipiendi fructus, penſiones, decimas, & ſimilia debita, ratione pręb ẽdę. Sed aduerte inquantum dixi, q pręb ẽda eſt filia canonię, quia in cõtrarium obſtat una deciſio Comp.hic, & Car.in clemen.fin.2.qõ. de pręb end. quę vult, q collata pręb enda annexa canonicatui, intelligitur collatus canonicatus. Solu. iſta deciſio non obſtat, quia ordine intellectuali prius intelligitur collatus canonicatus. Vel poteſt dici, ſecundum Car q canonia eſt duplex. Vna, quę adhęret pręb endę, & una non poteſt eſſe ſine altera, quod eſt, quãdo pręb enda eſt annexa canonicatui. Altera uero eſt de per ſe ad tempus, ſed finaliter conſolidatur pręb enda, ut quando papa conferri mandat canonicatum, nulla pręb ẽda uacãte. Et hac forma utitur cõiter curia Romana, c.ſi clericus, in fin.& ibi glo.de pręb.lib.6. Et in iſtis terminis loquuntur ea, quę dixi in notabilibus. ¶ Iuxta pręmiſſa dubitatur, an pręb ẽda ſit

17 ius ſpirituale, † vel tpale? Breuiter ſi ṗbenda capiatur proprie
& ſtricte, tunc eſt ius ſpuale, c. dilecto, J. de ṗben. quia procedit
ex canonia, q̃ eſt ius ſpuale. Idē dicerem, ſi capiatur ſecūdo mō,
qn ꝑpetit rōne diuini officij. Cui pars inſiſtit, non tanq̃ canoni-
cus, ſed tanq̃ capellanus, ſeu ſacerdos, vt in d. c. cum in eccleſia,
quia tale ius ꝓcedit ēt ex ſpiritualitate, & eſt cum ea connexū.
Si vero ſumatur alijs modis, tunc dicendum ꝙ ſit quid tpale. Et
iſta ſigna, quia vtilia ad cognoſcendū, an pro iſtis ṗbendis com
172 mittatur ſimonia. Tertio q̃rit glo. an laicus † poſſit habere ṗ-
bendam in eccleſia? & videt, ꝙ ſic, ſequuntur alij *communiter*, vt
s. Tu dic, ꝙ laicus non pōt hēre ṗbendam canonicalē, nec ṗben-
dā, q̃ ſit ius ſpirituale. Quia laicus incapax eſt ſpiritualiū, c. Maſ-
ſana, & c. ſacroſanctis, de electio. Sed ṗben tā (prout eſt quid tē-
porale) pōt, & tō laicus hñs ṗbendam, non hēt ius dādi vocem
in capitulo, in electionibus canonicorū, ſm Inno. & Card. hic,
niſi eſſet laicus conuerſus, qui ius illud dandi vocē in electioni
bus ꝑcipiſſet, ſm gl. in c. ex eo, in glo. pe. de electio. lib. ſexto.
¶ Quarto gl. quærit, an cui ꝯfertur ṗbenda, cenſeatur collatus
173 † canonicatus? Rñdet glo. ꝙ nō, qa licet valeat ꝯña, iſte eſt ca-
nonicus, ergo dēt hēre ṗbendam: non tñ valet ꝯña ꝯña, habet
ṗbendā, ergo dēt hēre canonicatum, ut patet ex ṗmiſſis. ¶ Fallit
iſta ꝯcl. gl. in ṗbēda ꝯſueta ꝯferri canonico, ſm Pan. poſt alios
communiter hic, arg. in c. tranſlato, ſ. eo tranſeunt Doct. per text.
in c. pertinuit, J. de appel. & per alia, de quibus hic p Fel. ¶ Tu
adde, ꝙ iſta fallentia pōt procedere, ſi ṗbenda ſit annexa canoni-
catui, arg. c. ſuper eo, de ṗben. lib. 6 nam ad ſuum cōcretū trahi-
tur omne diſpoſitū, l. 1. ſi proprietatis, ff de iure dot. Si vero ſit ſo-
lum cōſueta dari canonico, tunc crederē non procedere p text.
in c. pen. de magiſt. vbi dī, ꝙ magiſtro aſſignetur prouentus v-
nius ṗbendæ, & ſic tex. ṗſupponit poſſe ſibi aſſignari ṗbendam
conſuetam conferri canonicis, cum dicat vnius in gñe, & tñ di-
cit, ꝙ ꝓpterea non efficitur canonicus. ¶ Quinto glo. quærit, an
oīs canonicus habeat vocē in capitulo, dicam J. in gl. in verſi. vl-
tra iurare. ¶ Glo. in verbo, nihil perciperent, opponit cōtra tex.
ꝙ receptio M. & ſociorum, eſſet ſimoniaca ꝑ pactū, ꝙ nihil
perciperent de canonia, c. dilectus filius, J. de præben. q text. non
probat ſm Abb. & alios, ſed melius probatur in c. per tuas, J.
de ſimo. ¶ Glo. rñdet dupl̃r, ſed prima ſolutio nihil valet, quia
repugnat līē. Secundo ſoluit, ꝙ hic nullum pactū interuenit,
quia canonici ſimpl̃r eos elegerunt. Sed ēt iſta non eſt vera, qa
elegerunt cum conditione, ꝙ electi nihil perciperent, &c. Tertia
ſolutio Card. ꝙ hic nullū interuenit pactū, quia nō apparet, ꝙ
recepti conſenſerint proteſtationi. ¶ No. magnum verbum, ꝙ
valet electio facta ſub conditione ſi non apparet, ꝙ electus cō
ſenſerit conditioni. Quod certe ſi uerum eſt, mirabiliter reſtrin
git tex. in c. 2. de elect. lib. 6. Pro hoc tñ facit tex. in c. fi. de euno.
appoſi. iunctis his, q̃ ibi dicit Inno & ſ. tetigi. ¶ Et illud facit ad
174 vnum, de quo in facto ꝑ̄diē dubitabatur, an renunciatio † be-
neficij facta cū proteſtatione, ꝙ alteri conferatur, valeat? diceba
tur ꝙ non, quia ſimoniaca, ſm glo. in c. ex parte, vbi Mod. J. de
offi. deleg. Ego dicebā, ꝙ valet niſi appareat, ꝙ ſit deductum in
pactū, ꝙ alteri conferatur, ut declarat Pan. in d. c. dilecto, J. de ṗ-
ben. verum cum non appareat epm, in cuius manibus fiebat re
nunciatio, conſenſiſſe proteſtationi renunciantis, videretur va-
lere, & pro hoc facit pñs ſolutio Card. hic. Niſi forte dixeris, ꝙ
ſi epſ illi poſtea beneficium conferat, præſumatur conſenſiſſe.
Ab exordio enim tit. poſterior formatur euentus, l. 2. C. quan-
do, & quibus 4. pars. ſuſtinendo tamen collationem, poſſet di-
ci, ꝙ cū proteſtatio ſit contra ius, epiſcopus præſumatur in actu
renunciationis diſſenſiſſe proteſtationi, d. c. fi. Non obſt. quod
poſt illi contulerit, quia potuit conferre [illegible], tanquā beneme-
rito, d. c. dilecto. Vnde non ſequitur neceſſario, ꝙ contulerit vi-
gore proteſtationis, neque pacti, ergo &c. Conſulo tñ ꝙ renun
cians renunciet pure, & ſimpliciter: rogando epiſcopum, ut be
neficium reſignatum conferat tali, ſi idoneus repertus fuerit, &
ſibi conferre placuerit. Nam tales preces cum porrigantur, p
d. c. tuo, non inducunt ſimoniā, c. tua nos, de ſimo & ſupra dixi.
¶ Quarta fuit ſolutio Inn. ꝙ nulla interuenerit pactio, & conſe-
quenter nec ſimonia. Non obſtat, inquantū in tex. dicitur ꝙ iſti
fuerunt electi cum hoc, ꝙ nihil de canonia perciperent, quia ex
ſtatuto eccleſię ita diſponebatur, merito electio non poteſt dici
ſimoniaca. Dato enim, ꝙ ſtatutum non valeret: qa tamen tem
pore electionis nullum pactum de obſeruando ſtatutum inter-
uenit, nō poteſt dici, ꝙ pretio, uel pacto ſequuta fuerit electio.
¶ Circa hanc ſolutionem uidendum eſt, an ſtatutum, vel con-
ſuetudo diſponens, quod aliquid detur, vel remittatur pro ſpiri
175 tuali conſequendo, † valeat? Pan. & alij *communiter* hic con-
cludunt, ꝙ non, per text. in cap. non ſatis, &c. veniens, infra de
ſimo. & hoc eſt clarum ſi ſtatutum, vel conſuetudo diſponit, ꝙ
detur, vel remittatur aliquid ad priuatam vtilitatem conferen-
tium ſpiritualia pro temporali. Nam cum talis conſuetudo ſit
peccati nutritiua, non valet, cap. fin. infra de conſuetu. & iſta cō
cluſio probatur etiam, quia omne quod prohibetur fieri per
pactum, etiam prohibetur fieri per ſtatutū, ſm glo. in rub. C. de
decre. Decurio. lib. 10. ¶ Sed dubium eſt, qđ ſi conſuetudo, vel
176 ſtatutū diſponat aliquid dandum, vel remittendum † in vtilita
tem publicam? Puta pro fabrica conſtruenda, vel pro paramē-
tis faciendis. Hoſt. & Card. & Imo. volunt, ꝙ valeant, nec com-
mittatur ſimonia, ēt ſi in pactum deducatur per tex in c. ſigni
ficatum, de præben. qui tex. mihi non probat, qa ibi ſm Io. An.
debetur ſpirituale pro ſpūali, qđ licet, c. ad q̃ōnes, de re. permu.
Hinc eſt, ꝙ valet electio alicuius in canonicum, cū pacto, ꝙ do
ceat, ſm Pan. in c. pen. J. de magi. quia ſcientia eſt quid ſpiritua-
le. Pro iſta opi. facit tex. in c. ſi ꝑ tua debita, in fin. & qđ ibi no-
tatur de ſolut. lib. 6. vbi valet cōſuetudo, vel ſtatutū, ꝙ benefi-
ciatus teneatur dare fructus vnius anni, uel plurium ſui benefi-
cij, pro fabrica eccleſię. Sed tu. Poteſt dici, ꝙ illud eſt onus iniun
ctum bñficio, non perſonæ, & idō non committitur ſimonia, vt dicit
gl. in d. c. ſignificatū. ¶ Contrariū tenet Gem. hic. p tex. in c. ex
multis, 1. q. 3. Et pro iſta parte facit tex. in c. tua nos, de ſimo. vbi
non valet pactum, ꝙ is, qui dēt recipi, offerat oīa bona ſua eccle
ſiæ. Quid tenendū? Pan. diſtinguit inter ſtatutū, & cōſuetudinē,
ꝙ ſtatutum non valeat, qa habet principium ꝑcitum, & neceſſi
tatiuum. Conſuetudo vero valeat, qa hēt principium volunta-
riū & licitum, p tex. in c. ad apoſtolicam, J de ſimo. ¶ Tu aduer
te, qa ille tex. ſm Inn. & Card. poſt gl. non loquitur de conſue-
tudine, qđ aliquid detur pro exequijs mortuorū, vel bñdictio-
nib. nubentiū, qa illa ꝯſuetudo dānat, in c. cum in eccleſiæ ſuę,
eo. tit. & tex. in d. c. ad apoſtolicā, in prin. dānat ſacerdotes aliqđ
extorquentes. loquitur de alia laudabili cōſuetudine laicorum,
puta ꝙ populus teneatur oī anno facere eleemoſynā alicui pio
loco, prout voluit Bar. in l. priuilegia, C. de ſacroſan. eccl. & Fe-
ly. in c. ſeq. col. 38. alias ſi intelligeretur de conſuetudine dādi ali
quid tpale pro ſpirituali, non eſſet laudabilis. ¶ Facias ergo cō-
cluſionē, ꝙ pactū, ꝯſuetudo, vel ſtatutum, non valēt, ne videan
tur ſpūalia vendi, d. c. ex multis, ēt qđ id, qđ dat, vel remittitur, ve
niat applicādū eccleſiæ, vel alicui pio loco. Non obſt. ꝙ conſue
tudo potuerit habere principiū voluntarium. Quia ad inducen
dum delictum ſimonię, inſpicitur ipſum quod datur temporale ꝓ
ſpūali, & tūc conſuetudo iam inducta neceſſitat ſicut ſtatutum,
ſm Mod. & bene. ¶ Fallit primo in pacto facto poſt traditionē
rei ſpiritualis, quia illud obſeruandum eſt ſm Io. And. Pan. &
cōiter alios, in c. veniens, 1. J. de teſtib. Sequitur Felyn. in c. tua
nos, de ſimo. ſed ego dubito, ne iſta fallentia ſit falſa, per tex. in
c. eos, 1. q. 1. & c. ſancimus, 1. q. 7. niſi poſt traditionem ſpiritua-
lium, pro eleemoſyna aliquid detur: ſed ſi pro ſpūalibus ali-
quid detur ſiue ante, ſiue poſt, ſimonia cōmittitur. ¶ Fallit ſecū
do in pacto dandi id, ad qđ poſſet receptus poſt ſuam receptio-
177 nem † compelli. Exemplū, ſi fiat pactū, ꝙ receptus teneatur ter
tiam partē fructuum expēdere in reparationē ſuæ eccleſiæ egē
tis tunc reparatione, quā de iure tenebatur reſtaurare, ca. de his. de
eccleſ. ædifican. ſm Deci. conſi. 108. Viſo inſtrumēto, p totum.
Ad tex. in c. ex multis. reſpondet, qđ loquitur in promiſſione fa
cta pro fabrica aliarum eccleſiarum, non pro fabrica ſuę eccle-
ſiæ. Sed certe idem eſſet ſi pro fabrica ſuę eccleſiæ, ſi reparatio
ne non egeret, vel ſi per pactum aliter obligaretur, quam de iu-
re cōmuni teneatur: ſecus ſi pactū ad ius cōe inferatur. Ratio,
quia pactū iuri cōſonans, non inducit ſimoniam, ſm iſtā glo.
in prima ſolōne, q̃ ad hoc notant d. Anto. & Imo. hic. Ad idem
tex. cum gl. in c. ſignificaſti, J. de elect. & in c. paſtoralis, 7. q. 1. &
in c. relatum, J. de præben. Pulchre Gem. conſi. 84. col. 2. ¶ Fal-
178 lit tertio in ſtatuto, vel conſuetudine, quæ imponunt onus be-
neficio, quia valent. Et promittens ea ſoluere, non peccat. Ita
procedit tex. in d. c. ſi propter tua debita. & ita loquitur glo. ap-
probata in d. c. ſignificatum. ¶ Fallit quarto, ſi recipiens aliqđ
179 ſpirituale, † ſponte daret aliquid tpale, qa non eſſet ſimonia,
ſm Pan. hic, p tex. in c. emendari, 1. q. 1. & ibi glo. & in c. & ſi quæ-
ſtiones, J. de ſimo. ¶ Circa iſtam fallen. aduerte ad duo. Primo
aduerte, ꝙ licet iſta ſit *communis* opinio, qđ liceat aliquid ſponte
dare, prout tenet Arch. in d. c. eos, poſt Goffre. Ioan. & Vinc. &
ſequuntur cōiter Doct. hic. tñ mihi vr̄ contrarium eſſe de meri
te iuris. Probo, quia tex. in d. c. emendari, loquitur in ſponte ſol
uentibus prout ſolebant, & tñ prohibet ea rōne, ne videatur ſa-
cerdos pretio diſtrahere ſpiritualia. Nam ſi loqueretur in ſol-
uente ex pacto, iam non videretur diſtrahere, imò vere diſtra-
heret. Secundo probo, qa ratio quare prohibetur, ne detur ali-
quid tpale pro ſpūale, ea eſt ne qs credat donū Dei poſſe pecu-
nia poſſideri. Et qa accipiens pecuniam, gratia ſpiritusſancti nō
habet, d. c. eos. Iſtę rōnes militant qualitercunque detur, vel ac-
cipiatur pecunia, ſiue ex pacto, ſiue ſponte, ſiue reſpectiue pro
ſpūalibus capiant. Non ob. tex. in c. & ſi quæſtiones, qa palafre-
nus, de quo ibi, non fuit traditus Cardinali pro pallio reſpecti-
ue, ſed alia intentione, ut clare dī ibi in litera. Ergo a contrario
ſi ea intentione traditus fuiſſet, ut fratri pallium traderet, fuiſ-
ſet ſimonia, dato, qđ ſponte oblatus fuiſſet. Et ſic eſt ibi etiā tex.
pro iſta parte, quā arbitror & iuridicā, & veram. Quā cōprobo
alia

alis ratione vbicunq; exactio eſt prohibita ſub pœna, quia il-
licita ex parte recipientis tunc & ſi recipiatur a ſponte ſoluen-
tib. nihilominus habet locum pœna, ſm Bar. in l. mutuus §. 1. ff.
de reg. iur. Non ob. tex. in c. dilectus, 2. j. de ſimo. & in c. placuit,
& in ſumma, 1. q. 2. & ſimilia iura dicentia licere clericis capere
ſponte munera oblata, quia loquuntur de munerib. gratis da-
tis, nõ de datis reſpectiue pro ſpiritualibus. Nam ſi reſpectiue den
tur, vel capiantur, non poſſunt dici munera gratis data. Et ideo
laudarem, ꝙ volentes aliquid a ſponte dantibus & non reſpe-
ctiue accipere, non acciperent tempore, quo præſtant ſpiritua-
lia, ne videantur illa pretio diſtrahere, vt dr̃ in d. cap. emendari.
Secundo aduerte, inquantum Pan. poſt Inn. vult, iſtam fallen-
tiam procedere, ēt ſi caueretur ſtatuto, vt tantundem ſolui de-
beat, quantum ſponte ſolutum fuit, quia in contrarium obſtat text.
ſingularis in l. nouiſſime, ff. quod falſo tut. Per quem tex. tradi-
tur regula, ꝙ ſciens ſe poſſe compelli, non poteſt dici ſponte
facere. Ita ergo in caſu iſto, vbi ſoluens ſciebat ſe poſſe uigore
ſtatuti compelli, non deberet dici ſponte ſoluiſſe. ¶ Pro reſolu
tione conſidera duos caſus. Primus eſt, qñ conſtat ꝙ ſponte
ſoluit. Et in iſtis terminis clare procedit fallentia ſm cõem ſen
tentiam. Secundus caſus, qñ non conſtat. Et tunc quantum ad
terminos noſtros, dicerem eam fallentiam procedere, quia cũ
ſtatutum non valeat, non poteſt dici, ꝙ ſoluens ſoluerit metu,
ne cõpelleretur. Quod credo verum, niſi appareret, quod reci-
pientes vellent illud hẽre in uim, executionem ſtatuti. Puta ſi
legerent ſibi illud, & receptus ſimpliciter ſolueret, vt dicit hic
Pan. tunc eſſet hic ſimonia, cum ſoluens ſciat recipientem exi
gere illud in uim ſtatuti. Et in iſtis terminis loquitur tex. in c. di
lectus, 2. inf. de ſimo. ¶ Extra iſtum caſum, an ſciens ſe poſſe cõ
pelli, præſumatur metu ne compellatur, † vel ſponte actum fa
180 cere? Inſtant Fel. & Mod. hic, concludentes præſumendum eſſe
in dubio, ꝙ ſolutio ſit metu ſtatuti, per tex. in d. l. nouiſſime,
qui non probat, ſecundum Dec. Melius facit l. velle non credi-
tur, ff. de reg. iur. & ita tenent Io. An. in c. pen. de iurepatro. in
regula, bona fides, de reg. iur. Pet. de Anch. in c. præſenti, de cen
ſi. cit. n. metus ſtatuti iuſtus, & terribilis metus, ſecundum Bal.
in l. omnem, ad fin. C. ad Tertu. Terret. n. ſemper, cum ſemper
loquatur, ſm Cy. in l. cum te, C. quod metus cau. & ita etiã vo-
luit Bar. in l. ſi creditor, ff. de ſolut. ſequuntur Io. Ant. Inn. &
cõiter alij in c. 1. inſ. de offic. dele. Comprobat Decius, ut hic per
eum. Tu adde Ang. in l. liber homo, ff. de acq. rerum dom. &
in l. liber homo, ff. de hæt. inſt. Alex. conſi. 57. c. ſi. fin. lib. 1. Deci.
conſi. 174. In cauſa, quę proponitur, col. fin. ¶ Secundo aduer-
te, quia non uidetur metus probabilis. Aut enim ſtatutum eſt
æquum, & iuſtum, & geſta per talem metum manutenenda
ſunt, & non reſcindenda, ſecundum Bal. in l. 2. ff. de his, qui per
me. iud. non appel. & eſt gl. in l. qui in aliena §. fi. ff. de acquir.
hæred. uoluit Bar. in l. de pupillo. § ſi quis ipſi prætori, in 8. q. ff.
de nouo oper nunc. Dec. ſate conſ. 45. 3. dubio. Aut ſtatutum
eſt iniuſtum, & nullum, & tunc ſoluens non poteſt dici metu
ſoluere, cum poſſit de nullitate ſtatuti opponere, l. 1. in fin. ff. de
excep. doli. l. ſi. u. veriſſimum, ꝙ allegans metum iudicis, uel ſta
tuti, non auditur, ſi non fecit debitam reſiſtentiam, l. 2. §. 1. ver.
aut ſi cum reſtitiſſet, & ibi Pau. de Caſt. ff. de iud. Solum opera-
tur metus ſtatuti iniuſti (aduerſus cuius iniquitatem non fuit
facta reſiſtentia) ut obediens excuſetur a dolo, licet non excuſe
tur a culpa, ſecundum Alex. conſi. 35. Viſo themate. facit, quia
quælibet cauſa etiam leuis, excuſat a dolo, ſecundum glo. in l.
ſi plagij, C. ad leg. Flauiam de plagia. Item operatur, ꝙ actus
non dicatur factus ſpõte, licet talis metus non ſemper excuſet.
¶ Ex præmiſſis reſiditur dubitabilis deciſio Sal. in l. fi. C. de iud.
quam ſequitur Alex. in l. 1. col. ante p. ff. ſol. mat. vbi vult, ꝙ com
181 promiſſum factum inter duos aguatos, † non præſumatur fa-
ctum metu ſtatuti, iubentis fieri compromiſſum, niſi appareat.
Ideo dat cautelam, ꝙ ſcribatur in inſtrumento factum fuiſſe
compromiſſum in executionem ſtatuti. Iſtud vr̃ falſum p præ
dicta ſm Dec. hic tenentem contrarium, & ante eũ contrarium tenuit Pe.
de Anc. quem refert & ſequitur Are. conſ. 24. Quatuor dubia,
col. pen. Quid tenendum? Forte dictum Sal. iuridicum eſt, quia
præmiſſa procedunt in his, quæ communiter fieri ſolẽt ſolum
a coacto, ſecus in his, quę fieri communiter ſolent etiam ſpon
te, ut compromittere, ſecundum Fel. in c. fi. inf. de re iud. ubi ſe-
quitur hac ratione dictum Sal. ¶ Glo. in verſic. per induſtriam.
182 opponit quod acquiſita per induſtriam, † non fuerint conuer
tenda in præbendas pro nouis canonicis, ne diligentes doleant
operam dediſſe agriculturæ ſine fructu, l. fi. C. de alluuio. ne la-
bore ſuo defraudentur, cap. 1. inſ. de in integ. reſtitut. Glo. obiicu
re reſpondet, quod ſibi habent imputare aliqui canonici, quia
præiudicarunt ſibi recipiendo alios de nouo. Fraudantur enim
ſuo labore propter eorum factum, ideo non doleant. Iſta ſolu
tio præſupponit, quod ſi nouos nõ recepiſſent, quod induſtrio
ſi gauiſi fuiſſent ſua induſtria, quod uidetur falſum. Quia ſem-
per coguntur ſuperabundantes fructus conuertere in pios
vſus, §. fi. 12 q. 1. ¶ Scdo rñdet Bal. ꝙ diligens in re propria non
dẽt fraudari ſua diligentia, ſecus in re cõi, vt hic. Sed certe bo-
na eccleſiæ non dñt cõia inter eccleſiam, & canonicos, imo ca-
nonici ſunt tm̃ vſuarij, vt dixi in notabilibus. Sed ſolutio ſtare
põt, quia Bald. loquitur de re cõi, quantum ad vſum, vt dicitur in d.
§. fin. ¶ Tertio reſpondet Abb. ꝙ diligentia non debet cedere
commodo antiquorum canonicorum, quia ad illa tenebantur. ſe-
cus in d. l. 1. ¶ Item glo. opponit, ꝙ nõ tenerentur recipere hos
183 nouos canonicos ad cõionẽ † eorũ, quæ ex induſtria acquiſiue-
runt, quia nemo cogitur alium in ſocium hr̃e, l. qui admittitur,
ff. pro ſoc. glo. rñdet, ꝙ ſibi imputent, ſi ſemel eos in ſocios ad-
miſerunt. Vñ nunc tenentur de cõibus redditibus partem eis fa
cere. Et ideo dicebat Bald. ꝙ hic non cõpelluntur ad cõionem, ſed
ad diuiſionem. Secundo reſpondet Hoſt. ꝙ quantum ad præ-
bendas proprias, non coguntur eos habere in ſocios, & ſic aug-
mentum præbendarum cedit commodo ipſorũ. Sed quantum ad
menſam cõem, non refert vnde augmentũ proueniet, & iſtud
voluit dicere gl. in vltimis verbis, allegando c. fi. j. de verb. ſign.
¶ Nota iſtam ſolutionem. Ex qua habes elicere, quod augmẽ-
184 tum alluuionis † accreſcit pbendis formatis, & non formman-
dis. Iſtud fatetur in effectu Pan. licet velit, ꝙ epũs poſſit ſimul
cum capitulo ex præbenda ſuperabundanti aliquid ſubtrahere
pro neceſſitatibus aliorum canonicorum non habentium præ
bendas, vel habentium præbendas tenues. Pro quo eſt tex. in c.
vacante, j. de præben. Contrarium tenet Bald. quia pbenda eſt
taxata, l. in agris, ff. de acq. rerum domi. Et hoc verum dicit, ſi
prædia aſſignata præbẽdæ eſſent limitata, alias ergo ſecus. Scdo
per iſtum text. vbi ſuperexcreſcentia redditiuum accedit præ-
bendis formandis, ergo & augmentum alluuionis. ſed iſte tex.
loquitur in ſuperexcreſcentia redditũum eccleſiæ, non aũt de
ſu, erexcreſcentia vnius pbendę lõ opi. Hoſt. vr̃ verior, per tex.
in l. ſi proprietati, ff. de iure dot. ¶ Glo. in verſ. ad præbendas
vacaturas, opponit de c. dilectus filius, j. de præben. vbi dicitur,
quod eſt contra Lateranenſe Concilium recipere aliquem in ca-
185 nonicum † ad vacaturam præbendam. Innocentius fatetur
contrarium. Ad iſtum tex. reſpondetur dupliciter. Primo, quod
hic ſimpliciter iſti fuerunt recepti in canonicos. Sed iſta ſolu-
tio aliqualiter cõtradicit literæ. Secunda fuit ſolutio, ꝙ iſte tex.
continet gratiam. Sed illud reprehenditur per glo. quia de iu-
re communi valet receptio in canonicum, cum expectatione
præbendæ. d. c. dilectus. Dic, ꝙ Inn. non voluit dicere, ꝙ hic con
tineatur grã reſpectu receptionis in canonicos de pñti, ſed re-
ſpectu promiſſionis, de vacaturis præbendis. Tertia fuit ſolutio
glo. ibi, & in c. 2. de conceſ. præben. Panor. hic, & ibi, quod pro-
miſſio præbendę vacaturæ non valeat, tanquam contra conci-
lium Lateranenſe. Non ob. inquantum dr̃, ꝙ hic agebat ad præ
bendas, quia agebatur virtute iuris acquiſiti ex receptione in
canonicum, non ex promiſſione. Et ſic Pan. vult, ꝙ ſi aliquis re-
cipiatur in canonicum de præſenti, & promittatur ſibi præben-
da proxime vacatura, quod teneat collatio canonicatus, & pro
☞ miſſio vitietur. Et iſta eſt cõis Doct. ſententia per tex. in d. c. di-
lectus. Contrariũ tenet Deci. hic, volens ꝙ ēt teneat promiſſio
per tex. in c. relatum, j. de præben. & quia promiſſio habet fo-
mentum iuris, cum non debeat carere pbenda, qui in canonicũ
eſt receptus, c. cum ſuper, de conceſ. præben. Et quia qñ promit
titur, ꝙ de iure cõi debetur, non eſt ſimonia, vt ſ. dixi. Ego nullo
mõ recederem a cõi, quia rõ quare prohibet promiſſio pbendæ
vacaturæ eſt, vt euitetur votũ captandæ mortis, d. c. 2. de cõceſ.
pben. iſta rõ militat ēt, qñ collato canonicatu promittitur præ-
benda vacatura. Non obſt. dum dr̃, ꝙ iſta promiſſio continet
idẽ, quod de iure cõi tacite ſubintelligebatur. Quia alio mõ ex-
primit, q̃ inſit, ergo expreſſio vitiabitur, arg. l. ſi ita, §. illi ſi volet,
ff. de leg. 1. Non collato canonicatu per capitulum, ſeu ordina-
rium, præbenda vacatura non eſt affecta, quo minus ea vacan-
te non poſſit alteri conferri, ſm Pan. poſt Inn. & alios in c. cum ęg
cętera, j. de præben. Sed qñ vacatura præbenda promittitur, ſi pro
miſſio obligaret, præbenda eſſet quodammodo affecta & ius ca-
nonico acquiſitũ ad vacaturam. Quod ius ad vacaturam nullus
inferior pp votum captandæ mortis dare alicui põt. Ideo pro-
miſſio dr̃ aliter facta, q tacite de iure cõi ſubintelligeretur, merito
to tanq̃ concilium Lateranenſe facta non valet. Non obſt. tex.
d. c. relatum, quia & ſi Papa mandet præbendam conferri iuxta
promiſſa, non tñ ex promiſſione ius aliquod erat acquiſitum
canonico, ſed ad maiorẽ aggrauationẽ capituli recuſantis con-
ferre pbenda, Papa ponderat illam promiſſionem, ſm Pan. in d.
c. dilectus. ¶ Gl. in verbo, vltra numerum, quærit, an recepti vl-
186 tra numerum, † ante adeptam præbendam, habeant vocem in
capitulo, diſtributiones quotidianas, & alia iura canoniæ? In
illo puncto reperiuntur tres opiniones. Tu perſtringendo rẽ,
rñdeas, ꝙ recepti vltra numerũ habent ſtatim omnia iura cano
niæ, & põt vocem in capitulo, & ſtallum in choro, & diſtribu-
tiones quotidianas, vt probatur in c. dilectus, j. & ibi glo. & in c.
pro illorum, vbi ēt glo. j. de præben. & ēt probatur hic in argu.

¶ Secundo probatur rōne, quia in ſpūalibus acquirit̃ ius ab. q;
traditione c.ſi tibi abſenti, de præben. lib.6. Tradit̃ per Dy. in re
gula, qui prior, de reg.iur. per Iaſo. in l.quones. in 4 col. C. de
rei vendi. Nec ob. ſi dicatur, ꝙ licèt acquiratur ius in beneficio
abſque traditione, non tñ acquirit̃ poſſeſſio, c. ex ore, J. de his, q̃
fiunt a maiori parte cap. l.cū hæredes, ff. de acq. poſſ. ergo non
competet ius eligendi, & ſimilia: q̃ ea ſunt iura poſſeſſionis,
non proprietatis, cap conſultationibus J. de iurepatro. c. quere-
lam J. de electio. Quia tñ dicit̃, ꝙ ſi alius reperiatur in quaſi poſ-
ſeſſione iuris eligendi, tunc proprietarius non põt vti eo iure,
quia quaſi poſſeſſio occupatur ab altero. Ita procedunt præal-
legata. Secus ſi quaſi poſſeſſio vacat, quia tunc rõne proprieta-
tis, & tituli, competit proprietario ius eligẽdi, ſm Inno. in c. Cu-
mana. J. de electio. traditur per Panor. in d.c. ꝯſultationib. Non
ob. ꝙ non ſit in poſſeſſione, quia illã vacantẽ pt̃ propria autho
ritate apprehendere, cap. tranſmiſſam, & ibi late Pan. J. de ele-
ctioni. Tertio pro iſta parte facit, q̃a dare vocem in electioni-
bus, eſt ius canonię, ut per gl. ſ. in ver. receperunt, in fin. & Inn.
in c. a de inſtit. Hinc eſt, ꝙ ceſſante conſuetudine, præpoſitus,
Archipresbyter, & ſimiles non habent vocem in capitulo, q̃a
non ſunt canonici, ſm Pan. in c. auditis, col. a. J. de ele. & in cap.
cum olim, col. 5. J. de re iud. Gemi. in c. ſi col. 3. de præben. lib. 6.
& Fely. hic, col. 9. Sed ex receptione in fratrẽ naſcitur iſtud ius
canonię, vt ſ. declaraui poſt gl. in ver. receperunt. Ergo quãpri-
mum quis eſt receptus in canonicum, ſtatim habebit ius dan-
di vocem. Hinc eſt, ꝙ quàmprimum quis eſt receptus in cano-
nicum eccleſię cathedralis, ſtatim poſſunt ſibi delegari cauſæ
ſecundum Gem. in c. ſtatutum, in prin. de reſcrip. in 6. ¶ Fallit
187 pluribus modis. Primo fallit, niſi in eccleſia ſit conſuetudo, † ꝙ
canonicus non poſſit adminiſtrare iura canoniæ, niſi prius
fuerit inſtallatus. Iſto caſu ad limites inſtallationis conſequitur
iura canoniæ. Si enim ſolum fuerit Inſtallatus in choro conſe-
quitur ea, quæ ſunt chori. Si fuerit inſtallatus in capitulo, ea q̃
☞ ſunt capituli, ſm Inno. Comp. Panor. & *communiter* ſcribentes
hic. & Pan. latius in d.c. tranſmiſſam. vbi concludit, ꝙ inſtalla-
tio & apprehenſio poſſeſſionis canonicatus, & beneficii, non
eſt de ſolennitate eſſentiali ceſſante conſuetudine. Et ſi diceris,
ad quid ergo iura requirunt inſtallationem? vt in c. vt noſtrũ,
de offi. Archi. R̃ndet Pan. poſt Inno. in cap. cum ſuper, col. pe-
nul. J. de cau. poſſ. & propt. ad effectum, ne uideatur propria au
thoritate apprehendere poſſeſſionem. ¶ Fallit ſecundo, ſi ſit re
188 ceptus in canonicum, cum hoc, ꝙ ſit † ſupernumerarius, quia
tunc conſtat, ꝙ noluerunt ius integrum de nouo creare, ſed ſo-
lum quoddam ius extraordinarium, & præparatorium ad fu-
turum ius integrum obtinendum illi dare, ſm Pan. & Mod. hic.
Et tale ius eſt inane, & ventoſum ſm Pan. in d.c. dilectus, i. ad fi.
J. de præben. ¶ Fallit tertio in receptis authoritate papæ, man-
dantis illos ſimpliciter recipi abſque derogatione ſtatuti de cer
189 to numero, † quia cum papa non deroget numero, videtur
velle eis dare ius pręparatorium ad futurum ius integrum ob-
tinendum, ſecundum Ioan. And. Anto. Pan. Felyn. & Mod. hic.
Tu aduerte, quia iſta fallentia non videtur poſſe ſuſtineri. Nam
aut Papa mandat cum derogatione numeri, & tunc omnes cõ
cordant, ꝙ ſtatim receptus conſequatur plenum ius canoniæ.
Aut non derogat, & tunc ſi non eſt facta mentio de numero,
mandatum non valet, c. conſtitutus, J. de reſcrip. Aut eſt facta
mentio, & tunc Papa mandando, ꝙ recipiant illum in canoni-
cum, videtur derogare numero, quia certa ſcientia habet vim
clauſulæ, non obſtante, l. idem Vlpianus, §. 1. ff. de excuſat. tuto.
Maxime in beneficialibus, in quibus non requiritur clauſula,
non obſtante, quãdo ex certa ſcientia reſcribit in præiudicium
alicuius ſecundum Anto. in c. quę in eccleſiarum, col. penul. ſ.
eo. Fely. in c. nonnulli, col. 17. in fin. J. de reſcrip. Conſidera er-
go ſi dici poſſit, ꝙ certa ſcientia in beneficialibus ſufficit, quan-
do conſtat, ꝙ reſcriptum aliàs non poſſet operari. Sed cum põt
operari abſque eo, ꝙ intelligatur diſpenſare, videretur ꝙ re-
ſcriptum ad beneficia tanquam ambitioſum ſit ſtricte inter-
pretandum, vt non contineat derogationem aliquam, arg. cap.
quamuis, de præben. in 6. ¶ Secundo aduerte, quia poſito ꝙ
iſta fallentia uera ſit, tamen debet reſtringi, ut procedat, quan-
do Papa mandat aliquem recipi in canonicum in eccleſia, in
qua eſt certus numerus canonicorum, & certus numerus præ-
bendarum, quæ ſunt canonicatibus annexæ. Iſto caſu Papa be-
ne vr̃ velle ei dare quoddam ius p̃paratorium, ad integrum ius
obtinendum, ſecus ſi in eccleſia non eſſet certus numerus pręę
bendarū canonicalium. Ratio vtriuſq; dicti eſt, quia primo ca-
ſu receptus non habet canonicatum, ſed titulum permanſurũ
cum vacante p̃benda, & illa adepta canonicatus vacet, & proui-
ſus ꝯſequatur nouũ canonicatum p aſſequutionem p̃bendę il-
li annexę. Et ideo interim dr̃ canonicus in aere, ſm Inno. in c.
dilectus, J. de p̃ben. & dixi ſ. in notabili. Secũdo vero caſu ratio
eſt, quia ubi nõ eſt certus numerus p̃bendarum canonicalium,
receptus ſtatim conſequitur integrum ius canoniæ, quod per

aſſequutionem alicuius p̃bendæ poſtea nõ extinguitur, c. ſi. de
conceſ. preb. li. 6 & iſta fuit intentio Rotę deciſ 445. Si legatus.
in nouis. ¶ Pro expeditione glo. ſi. quæro primo: Papa mandat
reuocari attentata lite pendente, de qua pendentia litis loquat,
an de lite pendente coram Epiſcopo Ferra. an de lite pendente
coram ipſo? Pan. poſt Inno & alios reſpondet, ꝙ poteſt intelli-
gi de vtraq; pendentia & intelligendo de lite pendente coram
Epiſcopo Ferra. tunc illa verba, coram Epiſcopo Ferra. debẽt
coniungi cum verbo, motam, & iſte ſenſus planus eſt. Intelli-
gendo vero de lite pendente coram papa, tunc illa verba, corã
Epiſcopo, debent coniungi cum verbo, innouata. ¶ Secundo
quæro retento primo intellectu, quę nam fuerint iſta attẽtata,
quæ ex mandato papæ veniunt irritanda? Glo. fin. exemplificat
dupliciter. Primo, ꝙ pendente lite corã Epiſcopo Ferra. vaca-
uerit vna præbenda antiqua, quam capitulum alteri contulit.
Secũdo exemplificat, ꝙ aliquis occupauerit poſſeſſiones, quas
nouiter recepti petebant ſibi pro præbendis aſſignari. Vel po
teſt dici, ꝙ capitulum alienauit poſſeſſiones, quas iſti petebant
pro ſuis præbendis. ¶ Circa primum exemplum habes collige
190 re, ꝙ collatio præbendæ † facta alteri lite pendente inter capi-
tulum, & nouiter receptum, non valet. Sed in contrarium ob-
ſtat, quia receptio alicuius in canonicum facta authoritate capi
tuli, non afficit præbendam, quin poſſit alteri cõferri, c. hi qui,
de præben. lib. 6. Notatur in cap. ſi ſoli, de conceſſio. prębend.
eo. lib. & ſup. dixi. Defendendo glo. neceſſe eſt dicere, quod p̄-
bẽda non ſit affecta ex ſola receptione, ſed poſt motam litem
affecta dicitur propter vitium litigioſi. Quod vtrum verum ſit,
patebit ex ſequentibus. ¶ Quæro tertio, an collatio præbendę
191 facta † lite pendente, & ſimiliter alienatio poſſeſſionum value
rit? Glo. noſtra tenet, quod non obſtante vitio litigioſi. Sequi-
tur Imo. & Dec. hic. Sed in contrarium obſt. quia litis penden-
192 tia ſuper actione perſonali, non inducit vitium † litigioſi, quia
ad hoc ut res dicatur litigioſa, oportet quod mota ſit quæſtio
ſuper dominio vel quaſi, & ſic quod agatur actione reali, au-
then. litigioſa, C. de litigio. Verum nouiter recepti ad præben-
dam conſequendam agunt cõdictione ex lege, videlicet ex iſto
canone, vel canone, relatum, de pręben. ſecundum aliquos, vel
officio iudicis, quæ omnia ſunt remedia perſonalia. Ergo ipſa
pręebenda, ſeu ipſa poſſeſſio, non poteſt dici litigioſa. Innoc.
Hoſt. Comp. Card. Io. And. Anto. & Panor. fatentur contrariũ.
Et ſic omnes iſti volunt, quod litis conteſt. ſuper actione perſo
nali nõ faciat rem dici poſſe litigioſam. Et idem tenet Io. And.
in cap. fin. inf. vt lite non conteſt. Bar. & Bald. in l. a. C. de litigio.
Idem tenet Pan. in c. eccleſia Sanctæ Mariæ, col. a. vt lite pen-
dente. Lud. Rom. conſi. 260. Pro deciſione. Bald. conſi. 40. Ma
ritus ex delicto, lib. 1. vbi ſequitur Innoc. hic. Et dicit alibi non
reperiri, quod iudicium intentatum ex officio iudicis, non in-
ducat vitium litigioſi, niſi per Innoc. hic, & conſi. 333. Statuto
ciuitatis Vincentię, lib. 3. dom. Guido Papæ quęſtio 489. vbi al-
legat Innoc. hic, & Spec. tit. de appell. §. nouiſſime, ver. Seatus.
& verſi item quia contractus. ¶ Quomodo ergo reſpondebi-
tur ad iſtum tex. Reperio dari plures reſponſiones. Prima fuit
Innoc. hic, vt refert Panor. quod pendentia litis ſuper actione
perſonali ſine officio iudicis, non operatur, quod propter vi-
tium litigioſi poſſint reuocari bona alienata, quia non ſunt li-
tigioſa, vt ſup. dixi. Niſi alienatio fuerit facta ex perfidia, quia
tunc propter perfidiam reuocatur alienatio, non autem pro-
pter vitium litigioſi. Quod dixit Panorm. eſſe diligenter notan
dum, quia ex hoc colligitur nouum remedium reuocandi at-
tentata lite pendente. ¶ Circa iſtud dictum aduertendum pu-
to, quia ſi verum eſt, effectualiter fere deſtruitur tota conclu-
ſio præmiſſa. Quia alienans rem, ad quam agebatur actione p̃-
ſonali, ſemper videtur malitioſe alienare, arg. l. ſi fundum, cap.
de rei vendic. Secundo, poſito quod etiam bona fide poſſit fie
193 ri alienatio, videndum eſt quomodo cognoſci poterit, † quod
ex perfidia facta fuerit? Panorm. Card. & Inn. volunt, quod ſi
alienatio fiat in perſonam extraneam, quod non præſumatur
facta ex perfidia, ſecus ſi fiat in perſonam ſuſpectam, puta ſi
pręebenda vacans conferatur uni ex ipſis, vel una poſſeſſio vſur-
petur per ipſos antiquos canonicos, dicentes ita uelle Innocen.
hic. Sed certe Innoc. bene vult, quod ſi iſti canonici antiqui v-
ſurpauerunt ſibi aliquas poſſeſſiones, quas petebant nouiter
recepti, quod in hoc notetur eorum perfidia. Sed quo ad pręe-
bendam indiſtincte dicit, ſiue conferatur uni ex ipſis antiquis,
ſiue aliis, quod præſumetur collatio facta ex malitia, dummo-
do fiat ſine cauſa, & iſtud videtur verius, quia abſurdum eſt di-
cere, quod hic præbendę vacantes fuerint collatę antiquis ca-
nonicis iam præbendatis in eadem eccleſia, cum nemo poſſit
duas pręebendas habere ſub eodem tecto, capit. literas, infra. de
pręebend. ¶ Iſta reſponſio Innocen. mihi non placet. Quia pa-
pa hic mandat reuocari collationes pręebendarum. & aliena-
tiones poſſeſſionum, quia fuerunt factæ lite pendente, non
autem quia fuerunt fraudulenter, & ex perfidia factæ. Et aliud
eſt

eſt reuocare alienata per caluiſianam, & ſimiles actiones competentes propter fraudes, de quibus in §. item ſi quis in fraudem. Inſt. de actio. Aliud vero eſt agere reuocatoria propter vitium litigioſi. ¶ Quid ergo reſpondebimus? Ad contrarium reſpondeo poſt Imol. quod litis pendentia ſuper actione perſonali non inducit vitium litigioſi, ſi agatur ſimpliciter in perſonam, puta actione ex mutuo ad mille. Ita procedit concluſio in contrarium ficta: vel ſi agatur actione perſonali ad aliquod opus fiendum in re, l. quanquam. § Iulianus, ff. de aqua plu. arcen. Secus ſi agatur actione perſonali principaliter ad ipſam rem, per tex. in l. 2. C. de litig. qui loquitur generaliter, & ibi glo. Ang. & Sal. ſequuntur iſtam opi. & hãc etiam ſignat Bar. in l. 1. ff. de leg. 2. Imo. & Fel. in c. dilecto, colum. pen. ℥. de except. Et iſta pro veritate eſt æquior opinio, quia ſi actio perſonalis ſemel in iudicio deducta, effecta eſt litigioſa, ita quod actor impeditur etiam alteri credere, vt omnea conſentiunt per text. in d. l. a ratione æqualitatis ſeruandæ æquum, & iuſtum videtur, ꝙ etiam reus poſſeſſor non poſſit alienare rem, ad quam agitur actione perſonali. eſt. n. in iudiciis ſeruanda æqualitas. l. ſi. C. de fru. & lit. expenſis. Nec debet reo licere, quod actori non conceditur. l. non debet, ff. de reg. iur. & iſtud etiam tenuit gl. in d. §. quanquam. Non obſt. text. in aute. litigioſa, & in corpore, vnde ſumitur: quia quantum ad hoc, ꝙ per ſolam citationem res efficiatur litigioſa, bene oportet, quòd agatur actione reali. Secus ſi ageretur actione perſonali ad rem, quia non efficitur res litigioſa per ſolam citationem, ſed demum poſt litem conteſtatam d. l. 2. quæ in hoc remanet incorrecta, ſm gl. ibi, & bene. ¶ Secundo poteſt reſponderi, ꝙ papa non mandat collationem præbẽdarum, & alienationem poſſeſſionum, factas pendente lite reuocari, propter vitium litigioſi, & ſic quia præbendæ, & poſſeſſiones, eſſent affectæ litigioſæ, ſed quia alienatæ lite pendente in præiudicium partis, & litis moræ. Sunt enim diuerſa remedia. Et iſta propriè fuit intentio Innocen. hic, quem ita intellexit Rota deciſio. lvi. in nouis, dicens, quòd iſta fit per viam attentati. Sed contra iſtam ſolutionem obſtat, quia pendente lite non debet poſſeſſor priuari commodo ſuæ poſſeſſionis, ca. 1. & 2. ℥. ut lite pendente. Non debet ergo capitulum priuari facultate conferendi, lite pendente, & conſequenter non debet habere locum remedium attentatorum. Ad iſtud reſpondeo verum eſſe, dummodo vtatur reus poſſeſſione ſua abſq; præiudicio litis & partis, ſecundum Cardin. poſt Pau. de Leaz. in cle. 2. column. 4. vt lite pendente. Sed in caſu noſtro, ſi diceremus pendente lite licere capitulo conferre præbendas, & alienare poſſeſſiones, iudicium poſſet fieri illuſorium contra cap. cauſam quæ, ℥. de iudi. Fruſtrarentur. n. actores ſua intentione; & ſi obtinerent, nihil conſequerentur. ¶ Quarto retento ſecundo intellectu, quæro de quibus innouationibus loquatur text. Innocen. reſpondet, ꝙ loquitur de proceſſu facto coram epiſcopo Ferra. poſt motam litem coram Papa, qui proceſſus eſt nullus ratione deficiẽtis. Quia papa incipiendo cognoſcere de aliqua cauſa, videtur eam auocare a manibus ordinarii, c. vt noſtrum, ℥. de app. quod an verum ſit, late inſiſtit Pan. ex cuius dictis colligo infraſcriptas concluſiones. ¶ Prima concluſio. Papa expreſſe auocando ad ſe cauſam, videtur illam eripere † de manibus ordinarii,

194 cap. vt noſtrum, ℥. de appel. Idem in quocunque inferiore habente poteſtatem auocandi, l. iudicium ſoluitur, ff. de iur. Idẽ ſi ſuperior mandet referri ſtatum cauſæ, quia interim pendente relatione, ligatæ ſunt manus ordinarii, lege 1. C. de relatio.

195 ¶ † Scias tñ, ꝙ legatus non habet poteſtatem auocandi cauſas ab ordinariis, ſm Spe. tit. de leg. §. nunc oſtendendum, uer. præmiſſa, & uer. legatus. Et probatur in c. peruenit, 1 1. q. 1. ſequitur Pan. in c. 2. col. 2. ℥. de offi. legat. Et Gem. in ca. 1. in prin. de foro competen. lib. 6. Ratio eſt, quia ordinarius concurrit cum legato in iuriſdictione, adeo quod locus eſt præuentioni, cap. ſi a ſede, de præben. in 6. Et ideo Archiepiſcopus non poſſet cauſam auocare ab epiſcopis ſuæ prouinciæ, quia inter eos locus eſt præuentioni, ut notatur in c. paſtoralis, ℥. de offi. ord.

¶ Amplia, ut procedat in tantum quod inferior, a cuius manib. cauſa eſt auocata per papam, non poſſet etiam de conſenſu partium ſe de ea intromittere, c. bonæ, 2. ℥. de poſtu. prælat. ubi aſſignatur rõ, ne iudicium papæ in poteſtate partium conſiſtere uideatur, poſſintque ſi uelint, illi illudere. Ad idem text. in cap. licet, de offi. lega. ubi dicitur, ꝙ ſi legatus cauſam remiſit papæ, non ualet poſtea proceſſus per eum factus, tanquam factus a iudice incompetenti. Et per illum text. Imol. ibi dicit, quod non ualet proceſſus factus pendente relatione facta princip. contra Barto. in d. l. 1. C. de rela. Et ante Imo. iſta fuit opinio Specul. titul. de relatio. §. fina. Sed pro Bartol. facit tex. in d. l. 1. & in l. ad Principem, ff. de appel. ¶ Vnde pro reſolutione Imo. dicit conſiderandos eſſe duos caſus. Primus eſt, quando relatio nondum fuit iudici præſentata, & iſto caſu procedunt iura ciuilia allegata per Barto. Aut relatio fuit præſentata, & tunc procedit, quod dicitur in d. cap. licet. Illa ſolutio Imo. non placet, per tex. in auth. ſed nouo iure, C. de rela vbi dicitur, ꝙ hodie ſententia lata per iudicem, qui cauſam retulerat Principi, executioni eſt mandãda, niſi pars appellauerit. Nec dicatur quod ille tex. debet intelligi, quando relatio fit ſuper eo de quo erat dubitandum, vt dicit ibi Saly. quia ratio poſita in corpore, vnde ſumitur, militat, quando eſſet facta ſuper probabili dubio, ſi interim iudex eſſet reſolutus. Vnde ego dicerem, quod proceſſus & ſententia lata pendente relatione pro conſilio habendo valeret, vt dicit Bal. per tex. in d. l. 1. & in d. l. 1. ad Principem. Ratio, quia potuit iudex pendente conſultatione ex nouis cogitationib. fieri clarus de eo, de quo dubitabat, nec illo caſu illudere videtur ſuo ſuperiori, ſi omiſſo conſi. recte iud. cat. Sed proceſſus & ſententia pendente remiſſione cauſæ non ualent per tex. in d. c. licet, quia per remiſſionem deſiit eſſe iudex. Quod vltimum verum eſt, niſi reuocauerit remiſſionem re integra, vt dicit Imo per tex. in d. l. ad Principem.

¶ Secunda ſit cõcluſio. Auocatio cauſæ facta per Papam, ope-
196 ratur nullitatem † poſtea geſtorum per iudicem, etiam ipſius auocationis inſcium, ſecundũ Pan. hic per tex. in c. 1. de conceſ. præben. lib. 6. & ibi hoc tenet Inno. & in c. cum contingat, de reſcrip. & Inno. in capitu. cæterum, eod. titu. do Præpo. in d. cap. vt noſtrum, ad fin. vbi comprobat, ꝙ tacita reuocatio, quæ fit per mortem delegantis, operatur nullitatem geſtorum a iudice ignorante, l. eius qui, ff. de cer. pet. a traditur in capit. ... de offic. dele. a fortiori capiet... Quam rationem ... de tac... ſi conſiderabis. ¶ Illa concluſio procedit, ſi auocatio facta ... motu proprio Papæ, ſecus ſi ad inſtantiam partis, per text. in c. audita, de reſt. ſpo. iat. & facit ratio, quia gratia ... conceſſa parti petenti, habet conditionem annexam, ſi impetrans ... volueri gratia, c. cæterum, vbi videbimus, ℥. de reſcript. Sequuntur *contra* Doct. hic, & in d. capit. vt noſtrum. Ego reperio, ꝙ Gem. conſil. 47. Supplicatur Papæ. tenet expreſſe, quod etiã iſto caſu geſta ab ignorante non ualeant, & allegat Innoce. in d. ca. vt noſtrum & hic ad c. audita, & alia ſimilia. reſpondet ꝙ loquitur in ſimplicibus commiſſionibus factis alteri. Secus in delegationib. factis cum expreſſa auocatione cauſæ ad ſe. & iſtud certe fuit de mente Inn. hic, & hanc opinionem ſeruat curia. Plus tamen placet communis opinio, quam limita... non procedere, ſi Papa auocaret cauſam ad ſe, & alteri committeret inſtante parte, cum clauſula decreti annullatiua omnium geſtorum a die datæ, quia clauſula decreti afficit ignorantes, c. 1. de conceſ. præbend. ita Panor. in d. cap. audita. Reſpondes ad illum tex. quod ibi clauſula decreti non erat præciſa, ſed generaliter concepta, ideo interpretationem patitur.

197 ¶ Tertia concluſio. Si Papa incipiat de cauſa cognoſcere, † eo ipſo videtur cauſam ad ſe auocare, ſecundum Innoce. & *cõiter* Docto. hic. Facit, quia non minus facto, quam verbo datur uoluntas intelligi, l. Paulus, ff. rem rat. habe. l. de quibus, in fin. ff. de legi. ſequitur Card. conſi. 7. ſub rub. de præb. Ampliatur etiã ſi actus, per quem Papa auocauit iuriſdictionem ad ſe, non ſuerit ſortitus effectum, nihilominus inferior non poterit amplius ſe impedire, ſecundum Ancha. conſil. 58. Circunſpectis. quem refert & ſequitur Deci. hic, & vltra eum eſt deciſio Inn. in terminis in c. inter dilectos, de exce. prælat. & Roma. conſi. 335. Circa primum. Vbi intellexit hoc uerum, niſi actus Papa non fuiſſet ſortitus effectum ex defectu poteſtatis eiuſdem vel ex defectu falſæ cauſæ. allegat Rotam deciſio. lii. in antiquis. ſequitur Feli. in c. ſi. in fi. ℥. de præſumptioni. ex cuius dictis potes eam notabiliter limitare. ¶ Et ideo inferri poteſt, ꝙ ſi incipiat cognoſcere de cauſa ſpectante ad iuriſdictionem Imperatoris, non propterea cenſeretur auocata cauſa: quia & ſi habitu Papa habeat temporalem iuriſdictionem, tamen non poteſt cauſa temporalis iuriſdictionis ad ſe auocare. & per Pan. in capit. nouit. ℥. de iudi. & in c. licet ex ſuſcepto, in 1 not. ℥. de for. compet. Intellige etiam concluſionem, vt procedat quo ad partes litigantes coram eo tantum. Vnde contra tertium poſſet vnus ex litigantibus ſuper eadem re agere coram ordinario, ſecundum Innoc. & Imo. hic, arg. c. Romana, §. in alium, de appe. lib. 6. & in hoc differt expreſſa auocatio facta motu proprio, quia tunc quo ad omnes cenſetur auocata, ſecus in tacita, quæ reſultat ex cognitione ſecundum eos. ¶ Quarta concluſio. Si Papa delegat cauſam alteri, eo ipſo cenſetur auocaſſe a manibus ordinarii, facit tex. in c. ſane, & in c. 1. ℥. de offi. deleg. in capi. cæterum, ℥. de reſcrip. & per ſimplicem ſignaturam; videlicet, Annuit talis, cenſetur auocata cauſa ſecundum Rotam de reſcript. deciſio. lxvii. in nouis. Et ſi delegatus proferat ſententiam nullam, ordinarius tamen non poterit amplius ſe intromittere, ſecundum Bald. in capitu. 1. §. ad hoc, columna. 3. de cap. qui fit. Nec etiam ſi delegatus moriatur, cauſa reuertitur ad manus ordinarii, ſecundum Bald. in l. ſi vt proponis, C. quomodo, & quando iud. col. pen. inferens, quòd ſi cauſa ſemel trahatur in curiam Romanam, nunquam exibit de curia, niſi Papa illam remiſerit ad ordinarium. ſequitur Dec. conſil. 137. colu. 3. Hinc

eſt ꝙ ſi Papa dat executionem ad prouidendum alicui de certo beneficio, uidetur adimere facultatem cōferendi illud ab ordinario, c. ſi ſoli, & cap. ſi capitulo, de conceſ. præben. lib. 6. Hinc eſt, ꝙ ſi Papa deputat aliquem in Vicarium Epiſcopi, uidetur adimere facultatem Epiſcopo, ut non poſſit illum remouere, & alium deputare, ſm Anto. in c. nouit, de iu. Quod nota ad limitationem gl. in c. ſi. de procur. Et iſta auocatio, quæ ſit per delegationem, differt ab auocatione expreſſa, quia non inualidat proceſſum factum per iudicem ignarum aduocationis, ſecundum Gem. in d. c. [illegible] 47 item [illegible], niſi quo ad [illegible] in rescript [illegible] cap. quia V [illegible] de [illegible] ſedes, de reſcrip. ſecus uidetur in cap. [illegible], per prædicta. ¶ V[illegible] quærit Inno. an

199 proceſſus ſuper [illegible] eademq; cauſa ſeparatim factus, † coram diuerſis iudicibus parem aut [illegible] tem habentibus valeat? Et

concludit ꝙ ſic ſequuntur [illegible] cōmuniter [illegible], arg. l. [illegible], ff. de rei ven di. [illegible] us oppo[illegible] exceptionem [illegible] tem. [illegible] petendo ſe re mitti [illegible] d alium [illegible], ea eo quia [illegible], & damnoſum eſt, ſi [illegible] am [illegible] bus [illegible] re, & in remiſſio den[illegible]tur, [illegible] ſta aut ſi potest appellare [illegible] parte, ff. de [illegible] b cauſ. & l. 1. ff. [illegible] q[illegible] e. ad [illegible] id. ea. ¶ [illegible] Iuno. aduerte ad [illegible] Pr[illegible] no, ꝙ non [illegible] verum, [illegible] ſus valeat p ea, q[illegible] glo [illegible] pendit [illegible] proceſſus, de reſcri. lib. 6. [illegible] ꝙ [illegible] non eſt vera [illegible] quæ [illegible] olunt [illegible] Do ct. [illegible] la opinio [illegible] mper [illegible] V[illegible] p[illegible], ꝙ ſit vera, ubi ſec[illegible] ha[illegible] ſem, quia te[illegible] erat ipſu [illegible] um, [illegible] per [illegible] em. Secundo aduerte, quia nō uide[illegible] ꝙ except[illegible] ſuffragat[illegible], quia potes [illegible] index a quo [illegible] remiſſio dicere, habeo [illegible] ctio [illegible] m, defendas te coram uno tribunali, & dimittas alterū, & hoc mo[illegible] labores, & expenſas. Solutio. Procedit contrarium, ſi petat reus ſe remitti, propter euitandos ſumptus, & labores ſimpliciter. Secus, ſi petat ſe remitti propter euitandos ſumptus, & labores cum iam comparuit coram altero, ſecundum Bald. & Fely. hic. Et ſic in effectu exceptionem præuētionis, & non remiſſionis, opponit. Sis ergo cautus, ut prius comparеas coram iudice tibi grato, quando eodem contextu citatus a diuerſis iudicibus: aliàs ſi prius compareres coram nō grato, non poſſes exceptionem præuentionis opponere, per prædicta. Et iſta eſt diuerſa cautela ab ea, quam tradit Angel. in dicta l. penul. ff. ſe pet. hæred. de qua hic late per Felyn. Quæ cautela non haberet locum, ſi probaretur quòd reus procurauit ſe citari coram altero, quia affectata præuentio non debet prodeſſe, ſecundum Bald. in leg. ſi ſeruus plurium, § 1. ff. de leg. 1. per l. tua onera. ff. de excuſatio. tuto. & per alia, de quibus per Fely. in c. fin. infra de teſtib. & Iaſ. in l. ſi verò, colum. 2. ff. qui ſatiſda. cogan. Sed Dec. econtra, dicens ꝙ etiam ſi conſtaret, ꝙ reus procuraſſet, quod tamen præuentio locum haberet: quia cum uterque ſit iudex, non uidetur fraudē facere reus, qui iure communi vtitur, argu. l. Gracchus, C. de adult. Et quia licet eſſe diligentem, & affectare ſe conuenire pro conſeruatione iuris ſui, l. at qui natura. §. cum me abſente, ff. de neg. ge. l. ¶ Tu non recedas a communi, quia malitiis eſt obuiandum, cap. ſedes, infra de reſcrip. Non obſtant contraria. Et primo non obſt. argu. l. Gracchus quia uerum, ſi vtatur iure communi, ad finem præordinatum. Secus ſi malitioſe, & ad fraudandum aduerſarium. Nam qui aliquem in iudicem haucre procurauit, præſumitur eo[illegible] to fauore iudicis uelle iuſtitiam ſubuertere, l. obſeruandum, ff. de iud. Et maxime ſi reus, cuius natura eſt iudicium fugere, l. inter ſtipulantem, §. 1. ff. de verbo. obl. affectauit conuenire coram certo iudice, prout nos loquimur. Non obſt. tex. in §. cum me abſente, quia loquitur in affectatis ad bonum finem, vel in procuratis ea neceſſitate, cum aliter iuſtitiam conſequi non poſſet.

¶ Iuxta hāc quæſtionem dubitatur, quid ſi illi iudices tulerint

200 ſententias † contrarias? Reſpondet Comp. ꝙ ſecunda nihil valebit, niſi pendente appellatione ſuper prima eſſet lata ſecunda, quia tunc de ſecunda poterit excipi coram iudice appellationis, ſequuntur Panor. & coeter. alii. ¶ Tu aduerte, quia uidetur, ꝙ ſecunda debeat ualere eadem ratione, qua ualet proceſſus. Si enim dicta teſtium productorum coram illo iudice, qui tulit ſecundam ſententiam, probant, & nocent parti, quare non etiā ſententia, prout in ſimili dicit Bart. in l. 5. col. penul. C. de eden. per l. ſed ſi poſſeſſori. § ſi cum l. ſeq. ff. de iureiur. Solutio. Fateor, ꝙ valebit ſecunda ſententia, & in iudicio appellationis diſcutietur, quæ nam ex ipſis iuſtior ſit. Sed dictum Comp. debet intelligi, ꝙ ſi prima tranſiuerat in rem iudicatam, tunc ſecunda non valet, non ex defectu poteſtatis, ſed quia ſententia, contra ſententiam, quæ tranſiuit in iudicatum, non ualet, l. 1. C. quādo prouo. non eſt neceſ. Et ex hoc infert Panor. ꝙ ſententia lata contra rem iudicatam etiam ex diuerſa inſtantia, non ualet cōtra Bar. in d. l. 1. de quo late per Panor. in d. c. inter monaſteriū, infra de re iud. ubi ipſe ſequitur opinionem Barto. Qua ſtante neceſſe eſt, quod corruat dictum Com. hic.

INTERPRETATIONE DO. IO. FRANCISCI RIPENSIS A SANCTO NAZARIO, in titulum de Reſcriptis.

SVMMARIVM.

1 *Reſcripta faciunt ius inter partes, etiam contra quas concluduntur.*
2 *Reſcripta emanant pro conſtitutionum obſeruantia.*
3 *Reſcripta ſunt communia inter partes.*
4 *Exceptione moratoria vtēs debitor, eadē vti poterūt debitores ſui cōtra eū.*
5 *Retorquatio, an habeat locū in priuilegiis cōceſſis ad petitionem partis.*
6 *Reſcripta non extenduntur ad perſonas, nec ad res nō cōprehenſas in ipſis.*
7 *Contra. [illegible] Principis, an & quando habeat vim legis.*
8 *Reſcriptum ex [illegible] & ſententiā inferioris, habentis poteſtatem legis cōdendæ, an & quando habeat vim legis.*
9 *Veneti non recognoſcunt ſuperiorem.*
10 *[illegible] ſcriptum qu[illegible] ſit.*
11 *Reſcriptum quare recipit eaſdem interpretationes, quas recipit ius cōe.*
12 *Reſcript[illegible], quare dicantur modo prauidicij.*
13 *Reſcriptum ſ[illegible] ciale magis ob[illegible] atur, quàm quod generale percipitur.*
14 *Dele[illegible] quare appe[illegible], [illegible] atia.*
15 *Reſcripti appellatione large continentur beneficia Principū, et priuilegiūt.*
16 *R[illegible] ſcriptorum ad bre[illegible] ia, multa ſunt genera.*
17 *R[illegible] ſcriptum in dubio, debet inte[illegible] igi de reſ[illegible] ipto contentioſo, & non de priui[illegible], ſeu gratia.*
18 *Supp[illegible] cando p[illegible] ra, quorum aliqua [illegible] ius, aliqua contra ius, & ſuperior [illegible] fiat ut petitur, ſolum intelligitur conceſſiſſe ea, quæ [illegible] minus.*
19 *Pri[illegible] legi[illegible] m quid.*
20 *Priui[illegible] gium unde dicatur.*
21 *Priuilegium dici poteſt conceſſio facta a Principe ſine cauſæ cognitione.*
22 *Priuilegiū largo ſumpto vocabulo, dici poteſt [illegible] emanat a Principe.*
23 *R[illegible] ptum d[illegible] poteſt, ſi Princeps concedat aliquid contra diſpoſitionē iuri[illegible] circa modum procedendi.*
24 *Benefi[illegible] ium quid d[illegible] atur, [illegible] differat à reſcripto, & priuilegio.*
25 *Beneficium [illegible] dum [illegible] beneficio eccleſiaſtico, ſi de eo fiat mentio iure ca[illegible].*
26 *Beneficium ecc[illegible] ſia[illegible] cum, quot modis capi poſſit.*

De Reſcriptis, Rubrica.

AMpla ſuper hoc titulo antiquorum, & Moder. [illegible] o[illegible]mentaria, huius materiæ [illegible] tatem ſatis ſuperq; determināt. Ego vero au[illegible] in d. cere. ꝙ pp Principū in reſcr. cōdo facultate [illegible], nulla [illegible] frequens in foro cā verſat. quam diſputatio reſcriptorum. ¶ Cōtinuatur p̄ſis tub. p Doct. tripliciter. Circa cōtinuationem Pan. aduerte, ꝗa ultra Decil. ex alio non uidebit[illegible] bona, nā hic pro maiori parte tractatur de reſcriptis, ꝗb. iuri[illegible] dictio excitatur ad obſeruantiā iuris. Et iſta eſt ꝓpria reſcripti nā, l. reſcripta, C. de p̄ci. Impera. offer. Et p̄iſta nō dant iudices. c. licet, [illegible] de off. or. ergo cōtinuatio non eſt vera. Et iſta eſt ſ[illegible] ro̅ ꝗ hāc ꝯtinuationē, ꝓ prima rō Dec. ꝗ parum ſtringit. Eo ꝗa dici poſſet, ꝙ h. e tractat de reſcriptis, ꝗb. iuriſdictio acquirit, in tit. de off. deleg. & ſeq. tractat de offo & iuriſdictione exercēda, & iō hic titulus, tanꝗ an̄s neceſſariū fuit p̄miſſus. Circa continuationē Hoſt. & In. And aduerte, ꝗa non [illegible] vera, ſm Doc. ꝗa ſequeret ea attēta, ꝙ debuiſſet immediate ſequi titulus de priuilegiis, ꝗ faciūt ius inter priuilegiatos, c. priuilegia, 3. diſt. Sed tu ꝯſidera, ſi poſſit ſaluari dicēdo, ꝙ reſcripta faciunt

1 ius inter ptes, † ēt ꝯ quas ꝓcedunt. ꝗa reſcriptū p̄ſtatū eſt cōe, l. 3. ff. qd quiſq; iu. Et iō viſo de ꝯſti. ꝗ faciūt ius cōe iter oēs congruum fuit videre de reſcriptis, ꝗ faciūt ius cōe inter partes. Sed priuilegia faciūt ſolū ius p̄uatū ipſius priuilegiati, d. c. priuilegia, & nō cōe, ergo &c. ſed hoc pēdet ab his, ꝗ ſtatim dicā. Circa tertiā ꝯtinuationē Dec. ꝗ fuit d. And. de Barbatia, aduerte, ꝗa ꝯfundit ex fundamēto ipſius Dec. qd ipſe adducit ꝯ ꝓcedētē ꝯtinuationē Hoſt. Nā ēt priuilegia dāt ius ſcriptum, c. porro, [illegible] de priui. ergo &c. ¶ Quarto ergo nouiter eā ſic ꝯtinuādā puto. Supra viſum eſt de cōſti. ꝗ ab oīb. ſunt cuſtodiendę, c. 1. 5. tit. 1. ſed quia ſępe iudices malè eas ītelligūt, & qd peius eſt, minime ob-

2 ſeruāt: iō viſo de ꝯſti. ſeqtur videre de reſcriptis, ꝗ emanāt † ꝓ ꝯſtōnū obſeruātia, d. l. reſcripta, r egiſtrata a 5. q. 1. in canone reſcripta Quæro, nunquid ex p̄miſſis ꝯtinuationibus aliqd poſſit colligi. Fely. hic dicit, poſſe notari ea ꝯtinuatione Hoſt. ꝙ reſcri

3 pta ſunt cōia † inter ptes, ꝓ quo eſt tex. in l. 3. in prin. ff. qd quiſq; iur. Et late proſequitur Fely. hic, & in proęmio, §. in verbo, Gregorius, col. 2. & in c. ſi. col. penul. de mutu. peti. Et ultra eum late traditur per Cur. Seniorem, conſi. 11. col. ſi. Itē adde, ꝙ ſi de-

4 bitor impetrauerit moratoriam exceptionem, † ꝙ eadem exceptione poterunt debitores ſui vti ꝯtra eum, ſm Hoſt. in Summa huius tituli, §. poteſt, in prin. & fuit dictum glo. magnę in l. 1. quam Doc. ibi cōiter ſequuntur, ff. quod quiſque ius. Et illud maxime uerum in reſcriptis ad lites, ne iudicium claudicet, c.

cum

cam inter. de excep. l. ſolemus. ff. de iud. & vt ſeruetur æqualitas in iudiciis, l. fi. C. de fruct. & lit. expen. Limita primo, vt procedat in reſcriptis conceſſis ad petitionem partis, ſecus in reſcriptis conceſſis motu proprio, d. l. 3. in prin. & glo. in cle. ſæpe. in verſi. ſi quid petere, de verb. ſign. Iu ſublimita dupliciter vt per Fel. ut d. c. fi. col. pen. de mutu. peti. & per Iaſ. in d. l. 3. Limita ſecundo, vt non procedat in reſcriptis conceſſis pp. [illegible] in fauorē imperrātis, vel propter odium eius, ꝯ quem ſunt ſcā interpretatio, ſm Bald. in c. proximo, [illegible] & Fel. hic per tex. in l. fin. ff. de leg. 1. vltra Fe. comprobo per deciſionem Bar. in l. 1. §. nūciatio, in fi. ff. de no. ope. nun. & per l. [illegible] qd decidit [illegible] poſt Ar. in c. cauſam, col. 4. ꝗ. de iud. Contra iſtam limitationem ob. quia in priuilegiis ēt hēt locum retorquitio, ſm Bart. in [illegible] en. quas actiones, C. de ſacroſ. eccl. & [illegible] ceduntur ſpec. [illegible] fauorē priuilegiati. Item in ꝯtrarium obſt. deciſio Bart. in [illegible] C. de prox. ſacro. ſcr. lib. 12. Pro reſolutione videndum eſt, an in priuilegiis conceſſis ad petitionem partis habeat locū retorquitio,
5 intelligendo de priuilegiis proprie [illegible] ſtricto videtur dicendum, q non, quia priuilegia vt [illegible] communiter, conceduntur ſpeciali fauore priuilegiati, ergo & [illegible] Secundo, quia priuilegia perſonalia perſonam non egrediuntur, [illegible] ff. de conſt. Prin. In contrarium facit regula naturalis, petere [illegible] legem quam tu ipſe tuleris, c. cum omnes, ꝗ. eo. & to ꝯtrū vr tex. in l. die [illegible] abbati, C. de Iu. Sol. [illegible] redere [illegible] ſi [illegible] quens fundet ſe in cauſa, qua motus fuit [illegible] giatus ad [illegible] tendum [illegible] uilegium tunc habeat locum retorquitio [illegible] ita procedat doctrina Bart. in d. auth. quas actiones. Subeſt. n. rō [illegible], quod quiſque [illegible] ur. & iſto mō procedit tex. in [illegible] l. die ſab[illegible], alias procedant ꝯtria. Et pro iſta diſtin. optime facit tex. in l. ēt, ꝗ ex cauſa. ff. de min. vbi ſi ætas, pp quā ſuit conceſſa reſtitutio minori, fuit ēt cauſa læſionis ex parte aduerſarii, & ipſe aduerſarius reſtituitur, alias nō. Sedo hēs colligere, q reſcripta non faciunt ius quo ad alios, ſed ſolum inter partes, pro quo notabilis eſt tex. in l. 3. C. [illegible] leg. Hinc dicimus,
6 quòd reſcripta non extenduntur ad perſonis, nec ad res non comprehenſas in ipſis, c. ignaric, [illegible] eo. quia G. ꝗ. de iud. qd verum eſt, niſi reſcriptum fuerit emanatum [illegible] intentione, vt faciat ius gñale, & hoc modo procedit tex. in §. ſed qd Principi, Inſt. de iur. na. & in l. 1. ff. de conſt. Pr. [illegible] c. licet, 16. q. 3. Et ex ſignis, de quibus in l. 3. C. de leg. cognoſci poterit intētio Principis, an velit, q facit ius generale. An autem reſcriptum inferioris hñtis poteſtatem legis condēdæ, faciat ius gñale. Dec. hic mouet dubitationem, & concludit q ſic, ſi conſtet de intentione ſua, ſicut ſup. dictum in ſupremo Principe, allegat dictum Ang. in l. item veniunt, §. ceterum, ff. de pet. hære. qd [illegible] quitur in epiſtola Ducis Venetorum, q dicit facere ius gñale. Ego vltra eum comprobo, q si inferior hñs ptātem faciendi legem per ſuū reſcriptum, vult eam facere, ergo immediate erit lex. Eſt. n. in philoſophia notum, q ſi agens eſt liberum, & ſubiectū non impeditum, tunc volens agere, immediate agit, ſm Barto. in l. ſetui electione, in prin. ff. de leg. 1. cōprobatur, quia ſicut ꝯſtus
7 Principis [illegible] hēt vim legis. l. [illegible] n. fi. de public. l. pen. C. de dona. ante nup. ſi conſtet Principem facere ꝯtuo animo legis condendæ, ſm Decium hic, poſt Alex. in l. ciuitas, col. fi. ff. ſi cer. pet. Ita ēt ꝯſtus cuiuſlibet hñtis authoritatē legis ꝯdendę ſm Bald. & Pau. de Caſt. in d. l. 1. ff. de cōſt. Prin. & Iaſ. in d. l. ciuitas, col. 3. Contrariū tenet Ang. in l. 1. ff. de ſer. poſt gl. ibi, & ſequunt Alex. & Mo. ibi, & Fel. in c. in cauſis, col. fi. de re iud. dicentes, q reſcriptū, epiſtola, & ſniam inferioris, non hēt vim legis, reprobantes ppea dctm Ang. in d. § cęterū. Quid tenendū? Credo, q ſi ꝯſtet inferiorē velle reſcriptū vel ſniam, ſeu epl̃am hīc vim legis, q
8 tunc vera ſit prima opinio. Nec credo, q aliquis deuiet ab iſto ſenſu. Si vero ſumus in dubio, tūc dico q licet Princeps, & Papa ſniando p̃ſumantur velle, q ſua ſnīa ſit vna lex, quo ad oēs, l. fi. C. de leg. d. c. in cauſis, ſecus in inferiore. Similiter ſi Princeps mittat epl̃am vniuerſitati, ſeu p̃ſidi p̃ſumet velle facere ius gñale, d. § cæterū, ſecus in inferiore. & iſto mō procedat opin. Ang. & Alex. in d. l. 1. Et ſi d. xeris, ergo ex hoc infert, q dctm Ang. in d. § cæterū, nō ſit verū tñ ſeo q in terminis, in quibus loquitur, videlicet in Duce Venetorum ſaluari pōt: qa Veneti non reco-
9 gnoſcunt ſuperiorē, & ſic tenent locū ſupremi Principis, ſm Bar. in l. hoſtes. ff. de capti. & poſt li. tener. Bal. in rub. de rerum diuiſio. col. 4. Iaſ. in l. 1. col. 3. C. de ſumma Tri. & fide cath. Et p̃dicta intellige, qñ reſcribitur aliqd de nouo. ſecus ſi reſcribitē ad obſeruantiā iuris antiqui, tunc ip facit ius, qoo ad oēs, vt per Cor. ꝯſi. 33 +. col. fi. lib. 2. ¶ Quęro, quid ſit reſcriptū, & qd differat a
10 priuilegio, & bñficio, & rñdet Pan. q reſcriptū ppriē eſt id, qd ſcribitur ad obſeruātiā iuris cōis. exēplū, ſi Princeps ſcribat, q fiat ius, ita deſcribit Bal. in l. falſo, per illū tex. C. de diuer. reſcrip. Pan. in c. olim, de verb. ſig. Bart. in l. 1. ff. de conſt. Prin. Ego aliter deſcriberē, reſcriptū eſt ius bis ſeu iterū ſcriptū. Quod ſit ius ſcriptū, tenet Pao. in rub. ꝗ. de conſue. q ſit bis, ſeu plures ſcriptum, pbatur ex ſyllaba, re, q̃ denotat multiplicationē, ſm Bar. in rub. ff. ſol. matr. Et iſta eſt ratio, quare reſcriptum te-

11 cipiat eaſdē interpretatiōnes, quas recipit ius cōe. vt p Gem. in c. licet can. in § fi. de elec. [illegible] 6. Cor. cōſ. 101. col. 3. hæc eſt rō, quare
12 reſcripta dicunt modici pñdicii vt dicit Bal. in l. 1. C. de diuer. reſc. Nā iſta verſium, qa illud idē aorea ſcriptū erat. Sed hic a ſuerte q hoc attento [illegible] q tota ma reſcriptorū ſit traſtratoria. Nā ſi illa p̄ b. [illegible] q de iure cōi conceditur, l. 1. C. de the ſau. li. 11. Ad illud reſpõdeo, q ma reſcriptorū ad [illegible] vtiles eſt, vel qa [illegible] ſ. di [illegible] ra [illegible] aĭe obſeruant, & nō neceſſariū eſt, q p releri ptatoriouel [illegible] q magis obſeruat, q ip [illegible] iter reſcribitur, qa
13 qd g [illegible] ter pe [illegible] qs neſciat, vt. d. [illegible] ꝗ. 14. c. aduerſus, ꝗ. de h[illegible] vel p [illegible] legat[illegible] nouini n p re [illegible] ſa iudices delegati, vt h[illegible] p [illegible] n Sed [illegible] te qa reſcripta p̄ [illegible] iudices de [illegible] n [illegible] ppriē reſcri [illegible] g [illegible] rog [illegible] dinariæ, erro [illegible] priui[illegible] gia appe [illegible] lat. De [illegible] iū, allegādo A[illegible] olim [illegible] er [illegible] g [illegible] abi [illegible] q lo [illegible] ū prædici gr̃a, c. ſedes & c. ēmi [illegible] Gred [illegible] ſta dicta Decii no pcedant ſm [illegible] nos [illegible] ſum [illegible] dero [illegible] iuri [illegible] o delegati pce [illegible] de tu [illegible] cū, ſicut [illegible] ptorū. Refert p [illegible] n deleg [illegible] torū nō e [illegible] ius, ergo [illegible] priuilegiū, c [illegible] §. n. 2 [illegible] q [illegible] pcedit, nō dr ppriē reſ [illegible] d m [illegible] arū [illegible] rō [illegible] dat, reſcriptū appellat ſm Ca. d. ꝯ 5. [illegible] ſto [illegible] te [illegible] nō eſſe proprie reſcriptū, [illegible] eq [illegible] e [illegible] repeti e reſcr [illegible] ppri. N [illegible] gſam.
14 qa nō [illegible] tur [illegible] eo q g [illegible] e [illegible] te p̄ [illegible] q [illegible] tur, ſm Pau. d [illegible] notat
15 in c. [illegible] ſa. eo. n. 6. La [illegible] e in appellatio [illegible] te [illegible] ſi c[illegible] P [illegible] ipſū, [illegible] tract[illegible] ſi c[illegible] b. & de priuileg[illegible] ſm Pan. [illegible] ſtud [illegible] in [illegible] interpretanda q ap [illegible] e re [illegible] dunt reſcripta [illegible] ola, ſiue reſcripta ad b[illegible] e a. C. [illegible] de [illegible] ſi papa mādat, p ord natus ꝯferat alicui b[illegible] ſi [illegible] illud vr reſcriptū ppriē ad [illegible] nā iuris emanatū. Nā [illegible] ſic te [illegible] ſpē ꝯferre, [illegible] de ꝯc. pb. [illegible] ſi dicat, nō ſe [illegible] vt dr in c. relatū de pb. [illegible] dec q papa de iure [illegible] pcedit e cū in collatione [illegible] c. dudū de pb. lib. 6. Si n[illegible] p [illegible] & mādet ꝯuentione exeq. nihil ꝯ ius mādare [illegible] dica [illegible] re-
16 ſcriptorū ad bñficia. [illegible] qdā ſunt in forma co[illegible] ſm Apoſtolū, ꝗ. de pb. & iſto mō vr poſſe d[illegible] reſcri[illegible] Hic eſt, q a ꝯpellant ſcę de iuſtitia. Quædā ſūt ex mera gr̃a, [illegible] tenebat [illegible] ei ꝓuidere, nec [illegible] papa, [illegible] ſic [illegible] vel alias, & iſto caſu pcedat d[illegible] bb. hic Quæ [illegible] ſunt in forma pauperū, ut in c. ſi pauper clericus, de pb. Quædam in forma [illegible] gnorū, ut p Rotā de ꝯceſ. pb. dec. 1. Et iſtis duob. modis & iſta reſcripta poterunt dici ppriē reſcripta de iuſtitia, uel gr̃a, ſm ſubiectā mām, ut p Pan. & Fe. in c. poſtulaſti, col. 3. ꝗ. eo. ti. Secūdo, qa Ab. vult, q verbū reſcriptum, poſſit ſumi ut genus, & ut ſpēs. Dubitat quo in dubio erit ſicnda interpretō. An. Baſ[illegible] hic rñdet, vt in ſimili rñdet Pan. in c. Rodulph. ꝗ. eo. Ego uero crederē in dubio, dēre intelligi de reſcripto ꝯtentioſo, & nō de pri-
17 uilegio, ſeu gr̃a, qa q dicit Principē ꝯceſſiſſe priuilegiū, dēt ꝓbare, c. fraternitatis, de ſchiſma. c. ꝯſtitutis, de ꝯceſ. pb. & ita tenet Gem. ꝯſ. 65. diſcuſſa qlibet dubiū, col. 6. & allegat ita tenēre Arch. & Io. An. in c. ſi cui, de pb. li. 6. facit, qa in dubio uerba dēnt capi in ſpē l. hoc legatū, de le. 3. Et in dubio a ppria ſignificatione uerborū nō eſt recedēdū, l. nō aliter, de le. 3. cum ſim. Bñ facit, qa ſi i ſupplicatione petant plura, quorū al qua ſint ſm ius,
18 aliqua ꝯ ius, & ſupior ſubſignet, fiat, ut petit ſolū intelligitur ꝯceſſiſſe ea, q̃ ſunt ſm ius, ſm Cor. cōſ. 119 Circa primū, co. 5. li. 2. ꝯſ. 38 Qm, li. 3. Priuilegiū vero ſm Pan. hic, & in d. c. olim. ap-
19 pellat, q ꝯ ius ꝯcedit. vñ diffinit ſm Hoſt. in Sūma, de priu. Priuilegiū eſt ius ſingulare, & priuatū, ꝯ ius cōe indultū. & probat in c. fi. §. fi. 25. diſt. neq; n. eſſent priuilegia, niſi aliqd ꝯ ius cōe indulgeret.
20 Dr āt priuilegiū, quaſi lex priuata, c. priuilegia, 3. diſt. vel quaſi priuata legia, eo q priuatā legē ſingulis gñet, d. §. ut. Tradit p Bar. & Mo. in l. fi. ff. de ꝯſt. Prin. p Ale. in l. qa tale. ff. ſo. ma. Soc. ꝯſ. 273. i pñti ꝯſultatione, co. fi. vbi dicit, q ꝯceſſu facta
21 a Principe ſine cāæ cognitione, pōt dici priuilegiū, tanq ꝯ ius gentiū. & ꝯſ. 164 Viſa bulla, col. 2. li. 2. largo mō ſūpto uocabulo
22 oē, q emanat a Principe, pōt dici priuilegiū, ſm Io. An. in d. c. olim & Cur. ꝯſi. 50. col. 18. uer. coadiuuant. Credo ēt, q ſi Princeps ꝯcedat aliqd ꝯ diſpōnem iuris circa modū pcedendi, ut ſi cle-
23 rico reddat ius, q illud dēat dici reſcriptū, ut ſi ꝯcedat, q pcedat ſūmarie, ſimplr, & de plano, vel ſi ꝯcedat, q procedatur appellatione remota illud probat in c. 1. ꝗ. eo. iuncta rub. non. n. violatur ius cōe, ſi ſiūs diuerſo mō procedendi ſeruet, ſm Pan. in ſimili in c. relatū, ad fi. ꝗ. ne cler. uel mona. Fel. in c. qm ꝯ, col. 6. ꝗ. de pb. Nō ob. ſi dixeris, tollere applonē, eſt tollere defenſionē, q̃ eſt de iure nāli, cl. paſtoralis de re iud. qa rñdeo, q intelligit ſolū friuola appellatio reiecta, ut notat in ca. paſtoralis, de app. & illod nō eſt ꝯ ius, c. cū appellōnib. friuolis, de app. li. 6.
24 vel aliter rñdebo ꝗ. in d. c. 1. Bñficiū āt dr gr̃a, a principe conceſſū p̃ter ius, & ſic reſcriptū eſt ſm ius, priuilegiū ꝯ ius. Bñficium

cũ vero diffinit in c. 1. § bñficiũ, qb. mod. feu. amitta ubi dĩ bñfi ciũ eſt beniuola actio gaudiũ tribuẽs cap. iẽn. Et iſto mõ ſi gñaliter capiat oẽ bñficiũ, & ſic ẽt reſcriptũ, & priuilegiũ cõprehendet, declarãt Doc in locis ſ. alleg. & do. Io. Selua in ſuo tract. de bñfi in 1. q. ubi iſtitu circa diffinitionẽ bñfici eccłaſtici, de qua p Doc. in rub. J. de pb. & in iure nr̃o, ubi fit mẽtio de bñficio, in
25 te ligẽ ſi eſt de bñficio eccłaſtico, † ſm Car. in cl 2. in 5. no. de iud. Qđo ãt cognoſcat bñficiũ eccłaſticũ, traditur p Fel poſt a-
26 lios in c. in nr̃a, co. 5. J. e. Et trib. modis põt capi bñficiũ † eccłaſticũ, large p oĩ pučtu, ſeu ɔmodo, q pcipiẽ ab eccła. Scđo ſtr. ẽ p pb. & ex parte de ɔceſſ. præb. Tertio ſtrictius pro iu. beneficiu, vt p eu Car. in cle. cauſam. vet. q ſi forſan, in 5. not. de electio.

S V M M A R I V M.

1 Appellationem papa tollere poteſt.
2 Appellatio dici poteſt defenſio.
3 Clauſula, appellatione remota, non tollit querelam.
4 Appellatione remota à diffinitiua ſententia, non intelligitur remota ab interlocutoria.
5 Applone interdicta, nõ intelligit̃ reiecta exceptio doli, ɔ ſniam dolo latã.
6 Audientiam poteſt Princeps in totum denegare alicui.
7 Appellationem tollere non præſumitur Princeps.
8 Appellatio, dici poteſt defenſio dupliciter.
9 Appellatio quę dĩ defenſio ſimpliciter, an ſit de iure naturali primæuo.
10 Appellatio interponenda a ſnia ferenda, tolli poteſt per Principem.
11 Applonẽ tollere nõ põt ſubdelegat⁹ ab eo, a cuius ſnia nõ poterat appellari.
12 Appellare licet a ſententia Vicegerentis.
13 Statutum prohibens appellari a ſententia Prætoris, non intelligitur prohibere appellationem a ſententia ſui Vicarij.
14 Statutum ſi prohibeat appellari a ſententia iudicis datiuorum ſi nihilominus potente appellari a delegato, cui data eſt poteſtas procedendi, & diffiniendi cauſam, more datario.
15 Appellatio oĩs, q expreſsè ꝓhibita nõ reperitur a lege, eſt cõi iure licita.
16 Appellatione remota, non poteſt Legatus de latere cauſam committere.
17 Reſtituere aliquem ad appellandum Legatus de latere non poteſt.
18 Statuere non poteſt Legatus ſecundum ius, nec contra ius.
19 Statuta inferiorum prohibentia appellationem, non ualent.
20 Appellationẽ a diffinitiua tollere nõ põt inferior, ſecus ab interlocutoria.
21 Appellatio ab interlocutoria modũ procedendi reſpicit, & nõ deciſoria.
22 Appellatio ab inſtantia, eſt remedium extraordinarium contra ius.
23 Appellationi interponenda poſſunt partes per pactum renunciare.
24 Appellationi renunciare poteſt prælatus, in præiudicium eccleſiæ.
25 Appellationi deferre debet inferior, in caſu dubio.
26 Appellõnẽ ab ĩterlocutoria, et diffinitiua ſniã ĩferiores remouere uidẽtur.
27 Reſcribere poteſt inferior contra ius, ex cauſa magna.
28 Reſcriptum alicui conceſſum, q ei liceat libere appellare, operatur quod poſſit appellare in caſibus a iure prohibitis.
29 Libere, verbum, appoſitum in diſpoſitione, ad quam qui alias erat habilis, operatur relaxationem iuris.
30 Indulgere, eſt uerbum denotans gratiam nu. 35.
31 Reſcriptũ ſm nõ derogat primo priuilegio, ſi de eo nõ faciat mentionem.
32 Reſcriptum alicui conceſſum, uel liberè poſſit appellare, non habet effectũ in his caſibus, in quibus prohibetur appellare propter ſuum delictum.
33 Indulgentia nihil aliud eſt, quam pœnæ remiſſio.
34 Appellans plures fruſtratorie poteſt priuari facultate appellandi.
36 Reſcriptũ ɔ ius cõe nõ ualet, niſi ſit facta mẽtio iuris nu. 37. 38. & 39.
40 Reſcriptũ non põt dici ſubreptitiũ, ſi in precib. non fiat mentio iuris cõis.
41 Priuilegia ita ſunt interpretanda, ut aliquã gratiam contineant ɔ ius.
42 Priuilegiũ ſi auferat ius tertio q̃ſitũ, tũc dẽt reduci ad terminos iuris cõis.
43 Priuilegium nil poteſt operari præter ius, ſi id quod permiſſum eſt, erat de iure communi permiſſum.
44 Priuilegium ſi exprimatur, eo q tacitè de iure ſubintelligebatur, tunc uerba expreſſa nihil operantur.
45 Conceſſio generalis non comprehendit ea, quę in ſpecie papa non fuiſſet conceſſurus.
46 Reſcriptum alicui conceſſum, quod liberè poſſit appellare, quid operetur, num 47.
48 Priuilegium ſecundum, non faciens mentionem de primo, illi non derogat, fallit quinque modis. nu 50 51. 52.
54 Priuilegiorum omnium generalis reuocatio non derogat priuilegijs inſertis in corpore iuris.
55 Clauſula, non obſtantibus priuilegijs in contrarium facientibus, an ſufficiat ad tollendum priuilegia habentia clauſulam derogatoriam ad futura priuilegia, niſi de ipſis de uerbo fiat mentio fallit multis modis.
60 Reſcriptum ſecundum ſpeciale derogat generali, de eo etiã non facta mentione fallit tribus modis.
64 Reſcriptum generale ſecum ſpecificatione præfertur alteri generali non ſpecificato.
65 Reſcriptum minus generale, derogabit magis generali, & quomodo cognoſcatur quorum alterum ſit minus generale, 66 67.
68 Reſcriptum primum ſpeciale præualet ſecundo ſpeciali, niſi in ſecundo fiat mentio de primo.
69 Reſcriptum, per quod committitur unus articulus cauſæ alteri delegata, derogat primo, etiam non facta mentione de eo.
73 Reſcriptum poſterius, derogat priuilegio continenti idem, quod communiter fallit tribus modis.
74 Reſcriptum non faciens mentionem de priuilegio dãte formam reſcriptis impetrandi, non valet.
75 Reſcriptum interpretatum contra ſcholarem, tacito quòd ſit ſcolaris, non valet, nec contra feudatarium, tacito quod ſit feudatarius.
76 Reſcriptum non faciens mentionem de priuilegio, per quod priuilegiato conceditur exceptio peremptoria, valet, nu. 77.
Taciturnitas rei iudicatæ, & tranſactione, vitiat reſcriptum.
78 Reſcriptum obreptitium non reddit falſitas narrata circa merita cauſæ, unde reſultet exceptio peremptoria.
79 Priuilegium impetratum lite pendente, non facta mentione litis pendentis, non valet, num 81.

SIcut Romana ¶ Diuiditur, & ſommat, vt per Pan hic. Legit quatuor modis, vt hic per Abb. Ex quorũ diſcuſſione cognoſcetis hanc Decretalem, fore non minus vtilem, q̃ ſubtilem. primo, Papam poſſe tollere applo
1 nem: † quotidie enim Papa reſcribit procedendo applone remota, vt hic, & in c. paſtoralis, J. de app. & alibi ſępe, Amplia idem in Imperatore, l. 1. ff. a quib. app. non lic. Idem in quolibet non recognoſcente ſuperiorem ſm Bart. in d. l. 1. Pan. & alios Mod. in d. c. paſtoralis. Habeantur enim non recognoſcentes ſuperiorem, tanq̃ Imperat. in ſuo dñio, ſm Bart. in l. hoſtes, ff. de capti. & in l. infamẽ, ff. de pub. iud. Contra iſtud oppono: nullus Princeps q̃q̃ ſupremus, põt tollere defenſionẽ, cle. paſtoralis. de
2 re iud. ergo nec applonẽ, quę eſt defenſio, c. † ſignificauerunt, &c. ſuggeſtum, J. de app. Dantur plures ſolones. Prima ſolũ Pan. hic quod applo põt tolli quantum ad formam, quæ eſt de iure ciuili, non quantum ad effectum & ſubam, quę eſt iure nãli. Nam ſi prohibita ſit applo ſm formam, non tñ eſſentialiter eſt ſublata defenſio. quia cła, applone remota, non tollit que-
3 relam, c. ɔcertationi, de ap. lib. 6 Nec talis cła tollit ſupplicationem, l. 1. C. de ſen. Præfec. prot. l. ſi aduerſus, cum auth. quæ ſupplicatio, C. de pci. Imperat. n ſte. glo. in c. ea literis, J. de in integ. reſt. Quod eſt verum, niſi applo remoueat pp delictum alterius, vel pp infinitatẽ euitandã, ſm glo. in l. fi. C. vt lit. penden. de cuius veritate hĩ per Imo. in l ex conſenſu, §. fi. de ap. Et remota applone nõ impeditur recurſus ad principem, ſm Bal. in l. fi. C. de edic. diui Adr. toll. Licet. n. ſit prohibita applo, põt tñ Princeps illã recipere, c. paſtoralis, §. pterea, de off deleg. & cła, remota applone, non tollit applonem, q̃ appellans offert ſe incontinẽti iuſtificaturũ, ſm gl. in c. ſuſcitata, in vet. ſnia, de in integrum reſt. neq; tollit applonem interpoſitam a grauamine notorio, ſm glo. in c. ex ɔqõne, de reſt. ſpol. Tradit Fel. in c. inter cęteras, per illum tex. de re iud. Pan. conſi 44. col. 2. lib. 1. Dec. conſi. 49. col. fi. Nec applonem, per q̃ appellãs vult oſtdere repugnantiã, & perplexitatem in ipſa ſnia, ſm Ang. in l. tale pactum, §. qui prouocauit, col. 20. ff. de pac. Eſt. n. odioſa diſpõ remouens applonem, id̃ ſtrictè eſt interpretanda, in tm̃ q Bart. in l. 1. ff. quod vi, aut clam, dicit q hæc cła, applone remota, intelľr ſolum reijcere applonem fruſtratoriam, & Bart. in l. 1. §. interdum, ff. a quibus app. non lic. dicit, q iſta cła ſimpliciter appoſita in reſcriptum, nihil operatur. Sed ſi remoueatur applo a diffinitiua, intelligitur remota applo, quæ ex legitima cã non iuſtificatur, ut in c. ut debitus, de app. Et de conſuetudine iſta cła oppoſita in reſcripto nihil opeatur, ſm Lap. alleg. 128. Hoſt. in Summa, de offi. deleg. §. quid ſit eius offm, ad fin. C. de ſenten. & interloc. omn. iud. Ant. in d. c. paſtoralis, ad fi. & ibi Card. Alex. & ſi ap-
4 plo remoueatur † a diffinitiua, non intelligitur remota ab interlocutoria, nec eɔ, ſm Sal. in l. ſi. C. de ſent. & interloc. omn. iud. de quo late per Fel. in c. cãm quę, col. 14. J. eo. Et ubi penitus eſſet interdicta applo, non tñ intelligitur reiecta exceptio doli,
5 † ſnĩam dolo latam, ar. l. non diſtinguemus, §. cum quidã. ff. de arbi. Ex iſtis ſatis iuſtificatur iſta prima ſolutio, q licet ſit ſublata applo quo ad formam, non tñ eſt prohibita defenſio. Aduerte tñ, quia non vr̃ vera, quia Princeps ẽt põt tollere applonem quo ad oẽm effectum, ẽt per viam querelę, & recurſus. patet, qa
6 pt Princeps in totũ denegare † audientiam alicui, vt late p Alex. & Mod. in l. 1. § ſublata, ff. ad Treb. Quo caſu & applo & querela remota vr̃, vt hic per Dec. & Fel. in c. intelleximus, col. 6. J. de iud. patet, qa diſpoſuit nõ licere tertio ꝓuocare, vt in c. ſuã, J. de app. & ita poſſet facere, ne primo, vel ſecundo liceret appellare, vt p Bald & alios in rub. C. ne liceat ter. prouo. & per Doc. in d. c. ſuam. Scđo r̃ndet Pan. in d. rub. de app. q Papa non põt tollere appellationem ſine cã, ſed cum cauſa põt, ut in d. ca. ſnã. Sed vbi ſimpliciter tollit appellationẽ. pſumitur tollere ea cã, q̃ in Principe ſemper præſumitur, ſecũdum glo. ſing. l. relegati, ff. de pę. Iſta ſolutio non eſt vera, ſm Fel. hic, & ibi, qa tenendo, q ſit contrarius naturale tollere appellationem, nõ eſt præſumen-
7 da cã † in Principe cõtrauenientẽ iuri naturali, niſi de ea appareat, ſm Pan. & Mod. in c. q̃ in eccleſiarũ. J. tit. 1. Imo nõ ſufficit, q in diſpenſatione ɔ ius naturale ſit expreſſa cã. Sed neceſſe eſt,

ſeceſt, ꝙ probetur, ꝙ illa cã ſit vera, ne ſit in facultate Papę, vel
principis, exprimẽdo cãm pro arbitrio, tollere ius gñale, ar. l. ſi ſor
te, cũ ibi traditis per Bar. ff. de caſtre. pecu. Inueſtigandũ ergo eſt,
an appellatio ſit defenſio naturalis. Nam ſi ſit de iure naturali,
tunc princeps non poſſet tollere, niſi cũ cã, vt in d. c. luã, & in
l. ex conſenſu, §. fi. ff. de appel. alias abſque expreſſione cauſę po
terit ipſam tollere. Rñ, appellatio poteſt dici, ꝙ ſit defenſio du-
8 pliciter. ¶ † Primo ſm qd, prout eſt certus modus defẽdẽdi, &
ſecundum iſtum ſenſum non eſt de iure naturali, ſed ciuili, ſe-
cundum Pan. in prima ſolutione. Secundo poteſt dici defenſio
ſimpliciter. Et tunc ſi quæratur, an ſit de iure naturali primæuo.
9 † quod conuenit omnibus animalibus, Inſtit. de iure nat. in prin.
& iſto etiam modo appellatio non eſt de iure naturali. Si vero
quęratur, an ſit de iure naturali ſecundario, quod ius gentium ap
pellatur, §. ſingulorũ, Inſtit. de rerum diuiſio. qđ ideo naturale
dicitur, quia in ratione fundatum eſt. Et iſto modo appellatio ẽ
de iure naturali, & ſecundum iſtũ ſenſum, verũ ent, ꝙ Impera-
tor, & papa, pñt tollere appellationem, alias ſequeretur, ꝙ non
poſſent derogare alicui legi, q. oĩs lex fundata eſt in rõne natu-
rali. c. erit aũt lex, 4. diſtin. Rñdet ergo ad argumentũ in forma, ꝙ
appellatio non eſt de iure naturali, ſed de iure gentium ſecun-
dario fundata in rõne naturali, cui poteſt princeps derogare.
Et ita reſpondet Fely. in c. cum inter. colum. 5. de excep. Pręmiſ
ſa intellige procedere, vt poſſit per principem tolli appellatio
10 interponenda a ſententia ferenda, ſed non appellatio iam † in-
terpoſita, ſecundum And. Sicu. hic, & in c. ſuper quæſtionum, in
prin. col. 7. J. eo. quia difficilius tollitur ius acquiſitum, quã acq-
rendum. l. qui autem, in prin. ff. de his, q̃ in fraud. cred. l. filius pa-
ciſcendo, C. de pact. Pro iſta declaratione facit, ꝙ vult Pan. in c.
quæ in eccleſiarum, col. 4 ſ. eo. Vbi dicitur, ꝙ Imperator & pa-
pa poſſunt impedire, nec actio, vel obligatio naſcatur. Sed poſt-
quam eſt nata, non poſſunt ſubſtantialr eam tollere, quin ſaltẽ
manu Regia non debat ius dici habenti alterum obligatum, niſi
ex cauſa, per ea, quę dicentur in capitu. ex parte, ſ. eod. Secundo
intellige procedere in principe non recognoſcente ſuperiorẽ,
ſecus in inferiore, l. 1. §. fi. ff. a quib. appel. non licet. etiam ſi talis
inferior ſit ſubdelegatus ab eo, a cuius ſententia non poterat
11 appellari. † c. ſuper quęſtionum, §. ſi vero, J. de offi. deleg. Bald. in
l. 2. circa fi. J. de appe. Hinc eſt, ꝙ licet appellare a ſententia Vice-
12 gerentis, ſiue ſubrogati † per principẽ in loco eius, a cuius ſen-
tentia non poterat appellari, l. a proconſulib. C. de appella. & ibi
Bar. infert, quod licet a ſententia prætoris ſtatutũ vetet appel
lari, non tamen intelligitur prohibere applonem a ſententia ſui
13 Vicarij. Et † per illum tex. determinat Soc. conſi. 195. Circa pri-
14 mum, lib. 2. quod ſi ſtatutum † prohibeat appellari a ſententia
iudicis datiorum lata in cã gabellarũ, nihilominus poterit ap-
pellari a delegato, cui data eſt poteſtas procedendi, & diffinien-
di cãm more datiario. Idẽ a ſententia lata p ſupremũ principẽ,
ſi ad relationem inferioris plata fuerit, l. 1. in prin. ff. quãdo app.
ſit. Roma. conſi. 5 ar. Circa propoſitam. Rõ huius deciſionis pt
eſſe, vel quia non licet inferiori tollere ius tertij, l. ſi priuatus, ff.
qui, & a quib. vel quia non licet tollere ius commune, c. cũ info
15 rior, J. de maior. & obed. Eſt autem † iure communi licita om
nis appellatio, quę non reperitur expreſſe prohibita a lege ſecũ
dum gl. in l. qui reſtituere, ff. de rei vend. l. & in maioribus, C. de
appella. vel quia in pręiudicium præeminentię ſuperioris, ad
quem deuoluitur appellatio, non eſt licitum inferiori aliquid
ſtatuere, capitu. venientes. de iureiuran. Et iſta ratio eſt melior.
Ex quibus infertur, quod legatus de latere, non poteſt cauſam
16 committere † cum clauſula, appellatione remota, ſecundũ Pan.
& alios hic, allegantes gl. vulgatã in c. fi. de hæret. in 6. cũ con-
cordan. ad ornatum illius gloſ. adductis per Fel. & Mod. hic. Vl-
tra quos adde Pan. in c. dilectus, col. 2. J. de re iudi. & in c. manda-
ta, & ibi Fel. remiſſiue. J de pręſumpt. & Iaſ. Inſtitu. de actio. §.
in bonæ fidei, col. 6. vbi concludit gñalr, quod legatus nullam po
teſt facere commiſſionẽ ↄ ius, ad quod facit quod dixi in c. cum
M. circa fi. ver. 1. concluſio, ſ. de conſtitut. Item adde Panor. cõſi.
77. In quæſtione, quæ ad pñs, col. 2. li. 2. vbi ea hoc infert, quod
17 legatus non poteſt reſtituere † aliquem ad appellandũ. Inſup ad
de Curt. conſi. 66 col. 17. ad fin. vbi uult, quod ſi ſit probabile du
bium, vtrum iuſtũ ſit de iure relaxandum, Legatus non poterit
18 illud relaxare: † ſicut. n. non poteſt ſtatuere ↄ ius certũ, eodẽ mo
do ſecundum eum nec contra ius dubium. Allegat Inn. in c. ve
nerabilem, J. de elect. & Imo in cap. cum contingat, in 3. mem-
bro, J. de iureiur. Ex iſtis itaque infertur, ꝙ ſtatuta inferiorum p
19 hibentia applonem, † non valet, prout concludit Bar. in l. om-
nes populi, in 3. q. princip. verſi. iuxta præmiſſa, ff. de iuſt. & iur.
☞ Pan. in d. c. venientes, & iſta eſt cõis, ut patet ex adductis p Moder.
hic, & in d. l. omnes populi, quibus adde Cat. conſi. 72. col. 2. in
2. dubio. Contra iſtã fallentiam, & præmiſſa omnia viget fortiſ
ſimus tex. in l. fi. C. de ſent. & interlo. om. iud. vbi fortiter dicitur
cum ſoliti ſint iudices in ſententiis ſuis, t. in delegationibus cau
ſarum, ſecundũ gl. & ſcrib. ibi, ſic interlocutoriã pferre, vt non

liceat partibus ante ſententiam diffinitiuã ad appellationis vel
recuſationis remediũ ↄuolare. Ad illũ tex rñdetur multipr. pri
mo ſm gl. Bar. & Ang ibi, quod prędicta procedũt, vt non poſ-
20 ſit inferior † tollere applonem a diffinitiua, ſecus ab interlocu
toria, & ita intelligunt illum tex. Quę abſolutio iuſtificatur ex
eo, quod textus loquitur de appellatione interponenda añ ſen
tentiam diffinitiuã, ergo de appellatione interponenda a pro-
ceſſu, & interlocutoriis. Reſpicit. n. appellatio ab interlocutoria
21 † modum procedẽdi, & non deciſoria, ſm Pan. in ca. quod cleri-
cis, col. 4. poſt Ant. J. de fo. comp. Et rõ diuerſitatis eſt, qa applo
22 ab interlocutoria eſt remediũ extraordinariũ † ↄ ius, l. añ ſententiã, C.
quorũ appel. non reci. Appellatio vero a diffinitiua eſt remediũ
ordinariũ, vt ſ. dixi, nimirũ ſi facilius conceditur Inferiori tolle-
re extraordinariũ, arg. l. eius militis, §. militia militis, ff. de teſta.
mil. & ideo infert Ang quod de iure ciuili tñ procedit illa lex,
quia de iure canonico appellatio ab interlocutoria conceditur
ordinario iure. & rũr, c. vt debitus, de appel. c. non ſolũ, eod. titu.
☞ lib. 6 & hanc ſolutionẽ ſequit And. Sicu. in d. c. ſup qõnũ. §. ſi ve
ro, col. 7. Iſta ſolo & iſte intellectus reprobaĩ communiter p Doc.
ↄtũ tenẽt ibi Bal. Fulg. & Pau. de Ca. Bar. ſibi ↄrius, in d l. 1 §. fi. et
ibi Aug. de Are. Contrariũ ẽt tenet Fely. & communiter Doct.
hic. qa rõ, ne pręiudicetur præeminentię ſuperioris, ad quẽ de-
uoluitur appellatio, militat ẽt in prohibitione appellationis ab
interlocutoria. Scđo rñdet Bal. hic, col. 5. quod ille tex. loquitur
in caſu ſpãli, qñ inferiores prę̃ſcripſerunt ius remouendi appella
tiones ab interlocutoriis. Iſta ſolutio eſt diuinatiua, nec ob. tex.
in ver. cũ ſolitum eſt: qa non ſequitur, ergo pręſcriptum, cũ poſ
ſit eſſe conſuetudo non pſcripta, vt notatur in l. de quibus, ff. de
leg. & ſolitũ, intelligr ẽt de vna vice, l. item Mela. ff. de alimẽ. & ci
ba. lega. Tertio rñdet Pau. de Caſt. ibi, qđ iudices de cõſenſu par
tium ibi erãt ſoliti committere cauſas, appellatione remota. Iſta
ſolutio eſt etiam diuinatiua, nec hẽt in ſe dubium, quia partes
23 poſſunt p pactum renunciare † appellationi interponendę, l. 1.
§. 1. ff. a quibus appel. non lic. c. fi. C. de temp. appel. Traditur per
Ale. in l. nemo poteſt. ff. de lega. 1. Imo ẽt platus pt renunciare
24 † appellationi in pręiudiciũ eccleſię, ſm Gem. conſi. 119 Quar-
to rñdent alij, quod lex non decidit, quod propterea non licet
appellare ex legitima cã, vñ intelligunt illum tex. quod inferior
poſſit remouere appellationẽ fruſtratoriam. Iſtam dãnat Pan.
in c. paſt. inf. de app. quia non eſt veriſile, quod lex illa nihil ope
retĩ. Ego ↄfirmo, quia ibi ęquiparantur recuſatio & appel. Et tñ
tex. concedit añ litẽ ↄteſtatã poſſe pponi recuſationẽ, ergo de le
gitima dẽt intelligi Nam friuola recuſatio nõ admittit a iure, c.
ſuſpicionis, J. de offi. le. l. apertiſſimi, C. de iud. Quinto reſpõdet
Pan. in d. c. paſtor. quod tex. in d. l. fi. dẽt intelligi in inferiore de-
legante cãm, appellatione remota, cui ipſe delegans non tene-
batur deferre, puta ſi allegetur aliqua probabilis cã offuſcans
diſpoſitionem iuris prohibentis appellationem, vel in caſu du
bio, vtrum ſit deferendũ, vel ne. Iſta ẽt ſolutio non vr vera, quia
25 in caſu dubio dẽt inferior deferre appellationi, † ſm Bal. in l. p-
perandum, §. ſin autem reus, C. de iudi. Pau. de Ca. & Mod. in l. 1.
ff. ſi quis cautionib. Fel. in c. ſignificauerũt. col. 1. inf. de teſti. &
ſi ipſe hẽat facultatẽ reijciendi appellationem, non tñ talis fa-
cultas trãſfertur in ſubdelegatũ, vt ſ. dixi. Sexta fuit ſolo Ange.
in d. l. 1. §. fi. q̃ ſequitur Deci. hic, quod inferior poſſit in ſui pudi
cium delegare cãm, applone remota, & ita pcedit illa lex, ſecus
in pręiudicium ptis, & ſuperioris. Et ex iſta ſolutione infertur, ꝙ
iſto caſu a delegato nõ appellabitur ad delegãtẽ, & ita limitatur
rña c. ſuper qõnũ. §. fi. inf. de offi. dele. Iſta ſolutio non placet, qa
tex. in d. l. fi. expreſſe decidit, quod facta tali commiſſione p inte
riorem non licet a delegato appellare. pondera, quod ſimplici
ter dicit non licere ab eo appellare, & non dicit, ad delegantem
magis, quam ad alium. Itẽ cã recuſationis, de qua ibi, quæ ad ar-
bitros iuris deuoluitur, c. cum ſuſpicionis, ſ. de offi. delega. ſatis
oſtendit, quod ibi non dubitatur de appellatione deuoluenda ad
ipſum delegantem. Sed dubitatur an appellari poſſit a delegato
ſicut dubitatur de recuſatione ipſius delegati. Septimo, & vlti-
mo videtur mihi, quod ille textus, probet oppoſitum, quia in
vltimis verbis dicit, caueant iudices ſimul vti clauſula, appella-
tione, & recuſatione remota, & ſic ibi eſt caſus, quod inferior
non poteſt tollere recuſationem ante litem conteſtatam, ergo
nec appellationem, quia a pari procedunt tollere recuſationem
& appellationem, capitu ſuper eo, infra de appella. non obſt. qđ
ille textus velit poſſe inferiorem cõmittere cãm appellatione re
mota añ diffinitionem, quia per talẽ commiſſionẽ inferior exe-
quitur diſpoſitionem iuris ciuilis, prohibentis appellationẽ añ
diffinitiuam, l. ante ſententiam, C. quo. appel. non reci. Sed in ca-
ſu, in quo de iure ſit licita appellatio ante diffinitiuam, dico, qđ
teat. prohibet, ſicut etiam prohibet delegari cauſam recuſatio-
ne remota, & ſic teneo intellectum Matu. Silli. & Alberi. ibi ali-
ter comprobatum. Vltimo conſidera, ſi textus in dicta l. fin.
poſſit intelligi in inferioribus delegantibus cauſam appellatio-
ne remota, ex aliqua magna cã. Nam iſto caſu videntur poſſe

remouere

26 remouere appellationem ab interlocutoria,† & ẽtã diffin iua,
ſm Inno.in c.ſuan s.not.j.de tranſac.& Felyn.hic, concluden-
27 tes,ꝙ pꝰ ex magna cãinfe.ior reſcribere † ꝯ ius.arg.l.ſi hominẽ.
ff.mand ſequitur Ale.conſi.106.col.4 li.2.Glo.1.poteſt diuidi in
6.partes In prima opponitur ꝯ tex.In ſecunda ibi,qdam dñt,ſol
uit dando vnum intellectum ad tea.In tertio ibi,ſed ita.tllĩ intel
lectum reprobat.In quarta ibi,poteſt ergo.dat aliam ſolutionẽ
& intellectum.In quinta ibi,vel poteſt,dat alium intellectum.
In ſexta & vltima ibi,& ſi hod c,ponit vnum dictum. In eadẽ
gl.ibi,quidam dicunt,hẽs primũ intellectum,ꝙ indulgentia de
qua in tex.facta fuit hñti de iure facultatẽ appellãdi,realiter cui
libet conceſſa,vt ſ.dixi Nec ob.arg.ſi dicatur, ꝙ ſm iſtum intel-
lectum indulgentia nihil operabit,qa talis indulgẽtia operab t,
28 ꝙ poſſit appellari † in caſib.alias a iure prohibitis,de quib.in ca.
ei quę.§ ſimi quoſſ.2.q.6.& in toto tit.quorum appel. non re-
cip.Pro illo intellectu facit iſte tex.in duobus locis.Primo,põ
derãdo verbũ,libere,qd verbũ appoſitũ in diſpoſitione,ad quã
29 qs alias erat habilis,operatur relaxationẽ iuris,† ſm gl. Bartol.&
☞ alios cõiter,in l.ſi qñ,C.de inoffi teſta.Bart.& ibi late d. Iaſ. in l.
1.col.2.C.de ſacroſ.eccl.& per Barb.in c.1.inſ.de inoff.ord.vbi la
30 tiſſime ponit virtutes huius verbi,† libere.Secũdo pondero ver
bum,indultum.Indulgere.n.eſt verbum denotans grãm,cap.ad
monaſterium,in ver ğ,j ex indulgẽtia.de ſtat.mona.in c.cũ ordi
ne,inſ.eo.in l.licitatio,§.earũ.vbi gl.ff.de publ.& gl in cle. fin.in
ver.indulgemus,de celeb.miſ.Tenendo iſtũ intellectũ,non ob.
31 ſi dicatur,ꝙ ſm reſcriptum non derogat primo † priuilegio, ſi
de eo non faciat mentionẽ,capitu.cum ordinem,inſ.eo. nec etiã
ſm priuilegium derogat primo, de quo non faciat mentionẽ,
ca.veniens,inſ de ꝑſcrip.Nec ſimiliter ſm reſcriptũ derogat pri
mo,niſi faciat mentionem in ſpẽ,c.cæterũ,inſ.eo Quia verũ,ni-
ſi ſm ſit ſpãle,& primũ gñale,vt patebit ex infra dicendis. Ha-
bemus ergo concluſionem,ꝙ reſcriptũ alicui conceſſum,ꝙ poſ
ſit libere appellare,operatur ꝙ ille valeat appellare in caſibus ẽt
a iure prohibitis.Iſtam concluſionẽ limitant Ale.Pan.& alij,vt
non procedat in caſibus,in quibus hñs talem gratiam prohibe-
32 tur appellare pp ſuum delictũ,† vt puta pp inobedientiã,cap.ad
noſtram,inſ.de appel.Nota ampliationẽ ad illũ text. quem etiã
amplia & declara,ut per Fel.in c.ſuper literis,col.ix inſ.eo. vel
per contumaciã,vt in l.ex conſenſu,§ fi.ff.de appel.& in c.de il
licita,24 q.3.vel in caſibus,de quib in l.1.C.quo.appel.non reci.
Quæ iura ampliantur,ẽt ſi delinquens hẽret priuilegiũ libere
appellandi.Quia in gñali conceſſione,nõ veniũt ea,ꝙ verisimili
liter concedens non fuiſſet in ſpecie conceſſurus.reg.in gñali,de
reg iur.li.6.In ſpecie ãt non eſt veriſimile,ꝙ velit papa concede
re,ꝙ prohibitus appellare pp delictum poſſit libere appellare,
qa ſic præſtaret occaſionẽ delinquendi,contra l. conuenire, ff.
de pac.dota.¶ In ea gl.ibi,poteſt ergo dici,habes ſm intellectũ,
ꝙ illa indulgentia facta fuit prohibito appellare propter culpam
ſuam,quia forte priuatus fuerat facultate appellandi ea eo, qđ
plures repertus fuerat indebite appellaſſe, & ſic iſta erat ꝑprie
33 indulgentia.ꝙ nihil aliud eſt,† quam pœnæ remiſſio,cap.h.2 q.
3.& ſm iſtũ intellectũ ceſſant argumenta,de quibus ſup. non. n.
indulgentia erit fruſtratoria ex eo, quod reſtituit priuatũ ad ap-
pellandum,vt dr in ſimili,in l.ſi qñ,C.de inoffi. teſta. Non etiã
obſt.ꝙ ſm reſcriptum non faciat mẽtionem de iſta indulgentia,
quia continet idem,quod ius commune,de quo non eſt facien-
da mentio in reſcripto,ut inſ.dicam, iſtum intellectũ dãnat Pã.
☞ & cõiter Doc.qa diuinat. Tu conſidera,ꝙ iſte intellectus vide-
tur neceſſarius,quia iſta indulgentia debet intelligi,ut contineat
grãm,vt ſic aliquid operetur,capitu.in his,inſ.de priui.In dubio
ãt non ꝑſumitur,ꝙ papa velit facere gratiam ꝯ ius,quia non eſt
ꝑſumendum,ꝙ velit iura tot vigiliis elucubrata ſubuertere,d.l.
ſi qñ,notatur per gl.in c.ſi.de hæret.li.6 ergo neceſſario conclu
dendum,ꝙ contineat gratiam,per q̃ reſtituitur qs ad ius cõc. Ex-
pedit.n ita reſcripta interpretari,vt conueniant cũ iure cõi, ſm
Bal.in rub.ſ.eo. Suadet,quia vt ſ.dixi,verbum indultum,proprie
accedit ad remiſſionẽ pœnæ.d.§.fi.Et ſic & verba,& rõ ſatis de
fendunt iſtum intellectum a diuinatione. Ex iſto intellectu ha-
bes,ꝙ appellans plures fruſtratorie,poteſt priuari facultate ap-
pellandi,& ſic poteſt puniri pœna,de qua in l. ab executore, in
34 fin.C.quo.appel non recip.† Vel pœna l.a proconſulibus,C.de
appel.Sed etiam pœna arbitraria,vt dicit textus in l.eos,§. fin.
C.de appel.& ſic poterit iudex arbitrari pœnam priuationis iu
ris appellandi Quod nota ad declarationem d.l.eos,§.fi. Et cer
te iſta erit conueniens pœna, vt ſic puniat delinquens in eo, in
quo deliquit,l.3.C.de epiſ.audi.c.cum olim magiſter,vbi Abb.
in 3.not.inſ.de offi.delega.Bene facit,quia iudex propter inobe
dientiam partis poteſt denegare ei audientiam ſecundum gloſ.
in lege,ſed ſi per prætorem,§.ſed ſi cum decreto, ff. ex quibus
cau.maio.De quo late per Alexandrum,& Mod.in l.1.§.in ope
ris,ff. de noui oper.nuncia.¶ In ead.gloſ. ibi, vel poteſt, habes
tertium intellectum, quod iſta indulgentia nullam gratiam
continebat, ſed ſolum continebat, quod poſſit appellare in

caſib.a iure permiſſis Nec obſt.ſi dixeris, ergo fuit ſuperflua,
quia impetrata fuit ad cautelam, vt facilius iudex admitteret
appellationem.Iudex.n. facilius obtemperat reſcripto ſpeciali,
q̃ iuri cõi gñali, vt dixi ſ in rubr. Non obſt.ſi dixeris, ꝙ uerbũ,
indultum,denotat gratiã,vt ſ.dixi, qa qñq,& ad ius commune
35 referatur,c.inter ſectores,& ibi gl.34.q.8.no. Archid & Gemi.
in c.fin.de pœ & remi. Non ob.ꝙ ſm non faciat mentionem
de iſta indulgentia, quia de iure cõi non eſt neceſſaria mentio
in reſcripto,ſecundum Inno.Et iſte intellectus eſt quaſi com-
munis.Pro quo facit,quia in dubio fienda eſt Interpretatio,ꝙ
conceſſio ſit potius reſcriptum,quam priuilegium, ſecundum
Gem conſi 65.& dixi ſ.in rub.contra iſtum intellectũ obſtant
duæ regulæ Prima eſt talis,Reſcriptum contra ius cõe non va-
36 let, † niſi ſit facta mẽtio iuris, ſm gl.in c.1.in uerſ.notatur,de
conſti.lib.6.& Pan allegat tex.in c.ex parte, de c mona.qui tex.
non probat,vt late concludit Fel.in c.nonnulli,in prin. colum.
xii.j.eod.melior tex.in l.reſcripta. C.de preci.Imper.offe.& in
c.reſcripta.xxv.q.2.Ratio, quia reſcripta contra ius præſumun-
tur conceſſa præter intentionem principis propter occupatio
nes maximas tunc non recordantis de iure, vt dixit text.in d.c.
ex parte.vel propter importunitatem ſupplicantium,ut dicitur
in l.1.C.de petit.bon.ſubiat.& in c.ſi motu proprio,de præbend.
in 6.Et iſta concluſio maxime procedit, ſi reſcripta concedan-
tur contra ius hñs clauſulã derogatoriam ad futura reſcripta.
Nam tunc oportet,ꝙ derogetur ſuo iuri in ſpecie, c.nonnulli,
in prin.j.eo.c.fi.eo.tit.in 6.c.eam te.de ætat.& qual. Sed iſta re
gula limitatur multis modis Primo,niſi reſcriptum eſſet ema-
37 natum ꝯ legem notiſſimã, † ꝯ quam princeps eſt ſolitus reſcri
bere,ſm Pan.hic,in fi.huius gl.& ꝓ hoc faciunt,q̃ diximus poſt
Fely.in c.cũ M. Ferra. ſ.de conſtit. & ſm hanc fallentiam pote-
rit procedere iſte intellectus.Secundo limitatur,niſi reſcriptum
38 appareat cõceſſum ꝑ viã priuilegii, † & tũc intelligitur iun de-
rogatum,abſq; aliqua expreſſa derogatione,ſm d. An.de But.
hic,Hoſt.in Summa huius tit §.quas vires, uerſi. ſed poteſt di-
ſtingui.Rõ,qa priuilegiũ ſui natura derogat legi,ca.priuilegia,
3.diſt.ſequuntur Io.An & Gem.in c.unico,de exceſſ.præla li.6.
Bal.in l.lapilli,col.3.ff.de rerũ diuiſio.Vbi dicit, ꝙ eo ipſo quod
lex uocat gratiam ſuam priuilegium,vel reſcriptum, bullatur
bulla priuilegiorum. Tunc cõſtat papam velle derogare iuri,&
ideo non eſt neceſſaria clauſula,non obſtante. Sequitur Fel.ſ.
in rub.col.pen Iſta fallentia dẽt reſtringi, niſi priuilegium ſit ꝯ
legem habẽtẽ clãm derogatoriam ad futura priuilegia, ut in
d.c.uni. Tunc nõ ualet priuilegiũ,niſi expreſſe deroget illi iuri,
præiudiciũ tertii,arg.c.ſup eo.j.de offi. dele. de quo uide Fely.
ſm Card.in cle.1.in 3.q.de cenſi. uel niſi priuilegiũ tenderet ad
in d.c.nonnulli.col.xii. & ſeq. Et ſm iſtã fallẽtiam poſſet ſaluari
iſte intellectus.Tñ non hic apparẽt ſigna,ꝙ ſm reſcriptum fue
rit cõceſſum ꝑ uiã priuilegii.Fallit tertio,qñ reſcriptum nõ eſt
39 derogatoriũ iuris in totũ, † ſed in aliquo, ſm do.Ant.hic,col.
5.pl.quoties,C.de preci.Impe.offer.nõ ualet reſcriptũ cum clã,
ſummarie,ſimpliciter,& de plano,abſq; expreſſa derogatione
iuris cõis,quia ordo iuris nõ tollitur in totũ,cle.ſępe,de uer.ſig,
& ſm hãc fallentiã proceder iſte intellectus,quia & ſi papa ſcri
bat,appellatione remota,non tñ tollitur ius cõe in totũ, qa ſo
lũ ſnuola intelligitur appłło remota, uel ſaltẽ nõ intelligitur re
mota q̃rela,nec alia plura remedia,de quib.ſ.dixi,Quinq; alias
fallentias tradit Fel in d.c.nonnulli,quas non proſequor, quia
non ſeruiũt ad intellectum huius tex.uideas eũ. Vnum tñ ſcias
ꝙ licet non fiat mẽtio iuris cõis in ꝑcibus, nõ tñ ex hoc reſcri-
40 ptum poteſt dici ſubreptitium † ſm Bald.in c.cum ordinem,j.
eo.Rota in iſto tit.in antiquis,deciſ.69 Fel.in c.ſuper literis,col.
v.j. eo. Secunda regula,quæ obſtat,eſt, quia priuilegia ita ſunt
41 interpretanda,vt aliquã contineant gratiã ꝯ ius, † cap.in his,j.
de priu.l.2.ff ad munic.p.& latiſſime comprobat Fel.hic,uerſi.
priuilegium cõtinens,cura,dde,quæ ipſe dicit in c.cauſam,colu.
9.uerſ.2.declaratio,j.e. Ampliatur iſta regula,ut procedat ẽt in
reſcriptis ad lites,c.paſtoralis,j.de appe. Secundo ampliatur ẽt
in legibus,l.3.in prin.& ibi Iaſ.ff.de iureiu.Tertio ampliatur ẽt
in ſtatutis,ſm glo.in l.2.C.de noxa.Bar.in l.4 §.prætor ait,ff de
dam.infect.Quarto etiam in contractibus,l.fin.ubi not. Iaſ.ff.ſi
cer.pet.l hac lege,ff.de contrahen.emptio. Imo omnis ſyllaba
intelligi debet appoſita in contractu cum myſterio operandi,
deciſio eſt Bald.notiſſima in rub. C. de contrahend.emptio.de
qua cõſulentes faciunt ſæpe feſtũ,ſed eſt gl.in ca.ſolitæ, in uer.
tanq̃.j.de maio.& obe.& in l.poſtquam liti, C.de pac. Quinto
ẽt procedit in ultimis uoluntatibus,l.ſi qñ, ff.de lega. i.l.Sena-
tus,§.fi.ubi Alex.ff.eo.Sed amplia, etiã in diſpenſationibus, ſe
cundum Anto.in c.at ſi clerici,§ de adulteriis, col.6.j.de iudi.li
cet.n.ſint ſtricte interpretandæ, ca.1.de fil.presbyt. non tamen
ita ſtricte, ꝙ nihil operẽtur,ſui eũ.Septimo etiam in ſententiis,
c.ſi papa,de priui.lib.6.Octauo amplia in quacũq; materia odio
ſa ẽt correctoria,auth.ex teſtamento,iuncta l.1.C.de coll.& ibi
no.Alex.& Moder. ꝙ ẽt in correctoriis,& odioſis,ualet argũ

a contra-

a contrario ſenſu, qñ alias diſpõ in ſenſu directo nihil opera-
retur. Sed iſta regula limitatur plurib. modis, ex quib. limita-
tionibus elicies rñſionẽ. Primo limitatur, vt procedat dummo-
do talis interpretatio priuilegii non auferat tertio ius quęſitum,
45 † nam tunc priuilegium debet reduci ad terminos iuris cõis,
ſm Cyn. & Bald. in l. ſi qñ. C. de inoff. teſtam. per illum tex. Io.
And. Pan. & alios, in c. certificari, ſ. de ſepul. faciunt notan cap.
quamuis, eo. tit. in 6. in l. fi. C. de ſent. pal. Et quod decidit Bald.
in l. x. C. de in ius vocan. & quę ſcribit Fel. in d. c. cũm, quę, col.
8. vers. interpretatio priuilegii. Et per iſtam fallentiam quidã vo-
lunt ſoluere iſtum intelſm, vt indulgentia non operetur ꝯ ius,
ga pręiudicaret parti. Sed iſta rñſio non põt ſuſtineri, q iſta fal-
lentia loquiꝛ, qñ priuilegiũ intelligendo ſm ius, operaꝛ aliquẽ
effectum, vt in d. l. ſi qñ. & in exemplis p̃allegatis: ſed in caſu
nño nihil operaretur, tenendo q alias poſſit libere appellare.
Scdo gs iſta limitatio intelſr quantũ ad p̃iudicium iuris alteri
iam acquiſiti, ſecus quo ad pręiudicium iuris quęrendi ſm
gl. in c. n. 16. q. 6. cum ſi. Contra tñ iſtam reſponſionẽ ob. tex. in
l. s. ff. de nata. reſt. vbi p priuilegium ingenuitatis conceſſum li-
bertino, non pręiudicatur patrono in ſpe futurę ſucceſſionis.
Sed nec per iſtud priuilegium deberet pręiudicari parti in iure
appellandi de futuro. Põt dici, q in caſu d. l. s. ius de futuro erat
radicatum ſperadicata, & probabili ex cauſa de pręterito: non
ſic in caſu nño, quia ius appellandi a ſñia ferenda, non hẽt aliq̃
radicem de pręterito. Tertio quia iſta limitatio procedit, qñ per
talem interpretationem reſultaret læſio tertii, certa & vniformis:
alias ſecus, ſm Arc. & Fel. hic per tex. in c. paſtoralis, de ap-
pel. q loquitur in propoſito nño. Quarto, quia illa limitatio pro-
cedit, vbi in totum tolleretur ius tertii per talem interpretatio-
nem, ſecus ſi ſolum pręiudicetur tertio in tpe, vt in caſu noſtro.
Iſtud probo per ea, quę tradit Ruta in tr. de pręben. concluſio
16. in nouis. q̃ ſequitur Fel. in c. in noſtra, coroll. 217. ſ. eo. ubi
interpretatio facta de beneficio & cum cła, ſi non ſit alteo ius
q̃ſitum, p̃iudicat expectanti, quia gr̃a ſua purificari poterit in
alio beneficio ſed non p̃iudicat electo vel p̃ſentato. Quinto ꝯſi-
dera, ſi dici poſſit, q iſta indulgentia non põt dici pręiudicialis
alteri, q i pẽts vr̃ poſſe vti illa gr̃a, cum hẽat locum in priuile-
giis retorcatio, vt dixi ſ. in rub. ſuper quo cogitabis, ga ob. deci-
ſio Ang. in l. fi. ff. de app. recipi. Quam ſequitur Fel in c. fi. col. pe.
ſ. de iud. de qua forte dicam ſ. Limitatur ſcdo rñs, ut procedat
43 qñ põt operari; puta ſi id, quod conceditur, non erat in totum
permiſſum de iure communi, ſecus ſi id totum erat de iure per
miſſum: tunc. n. nihil p̃t operari p̃ter ius, ſm Gem. in c. ſi Papa,
de priuil. lib. 6. in fi. prin. Et ex hoc aliqui volunt defendere hũc
intelſm, dicentes, q de iure cõmuni conceditur appellatio ab
omni grauamine, c. vt debitus, ſ. de appel. Sed nec rñſio ſatis fa-
cit, quia non conceduntur libere, nec in omnibus caſibus. Ter-
tio limitaꝛ, qñ exprimitur id, qđ tacitè de iure ſubintelligebat,
44 tunc verba nihil operaũt. † c. ſe. ac. l. 3. ff. de leg. 1. c. ad audientiã
2. ſ. eo. Sed nec per iſtam fallentiam iſte intellectus defendi p̃t,
ga i ſa procedit, qñ exprimitur eo modo quo ineſt, ſecus ſi ali-
ter, vt per Bar. in d. l. 3. in cle. 2. de priu. Sed hic conceditꝛ priuile-
giũ, aſr conceſſionem exprimendo, q̃ inſit de iure pp verbũ. li-
bere, in hac indulgentia appoſitum. Ex pręmiſſis conſtat con-
trarium adhuc militare. Et certe ſi teneamus, q huiuſmodi in
dulgentia dicatur priuilegium, via poterit ꝯnum euitari, vnde
defendendo intelſum, dico q indulgentia non dẽt dici priuile-
gium, ſed reſcriptum, vt ea na tituli ſatis demonſtratur l. Impe-
ratores. ff. de in diem addic. & quia in dubio fienda eſt interpre
tatio, quod ſit reſcriptum, & non priuilegium, vt ſ. dixi. Ad ar-
gm̃ de ſuperfluitate ſatis fuit ſupra rñſum. Quartus fuit intelle-
ctus Hoſt. q iſta indulgentia contineat gr̃am, & operetur tres
effectus ꝯ ius, vt hic late per Pan. Circa primum effectum, qđ
hñs indulgentiam etiam non grauatus poſſit appellare, ſeu non
45 probando grauamen. Aduerte, quia vr̃ Hoſt. † male dicere, eo
quia in generali conceſſione non comprehenditur, q in ſpẽ
non fuiſſet Papa conceſſurus. rła, in gñali de reg. iur. in 6. nõ. n.
vr̃ veriſimile, q Papa debeat alicui concedere, q appellare poſ-
ſit, ſi non ſit grauatus, quia applo nihil aliud eſt, quæ releuamẽ
ab oppreſſione, c. ſuggeſtum. de app. Nec eſt veriſimile, q velit
alteri colliganti inferre iniuriam, c. nonnulli. ſ. eo. l. meminerint.
C. vnde vi. Scdo aduerte, dum Pan. dicit, q licebit appellare
non probando grauamen, in hoc pręſupponit coram iudice a
quo, de iure probandum eſſe grauamen. Iſtud vr̃ falſum, & cõ-
tra tex. in cap. vt debitus. de appel. nec intelligas de probatione
facienda coram iudice ad quem; quia ſi coram eo non proba-
retur grauamen, non poſſet appellans obtinere. l. per hanc, C.
de tempo. app. Tertio aduerte, quia Hoſt. Pan. & ſequaces vi-
dentur implicare repugnantiam in iſto effectu, dum dñt, q iſta
clauſula operabitur, q de iure poterit non grauatus appellare:
ſi enim non eſt grauatus, ergo ſñia iuridice lata; ſi eſt iuſte lata,
ergo iniuſte appellat. dũ di, q de iure, ſtante iſta clauſula licebit
appellare. nihil aliud dicitur, niſi q licet Principi & parti de iure

actum iniuſtum facere. Iſta ſunt inter ſe repugnantia. Quia ſi
de iure licet, ergo iuſtum, l. 1. §. ius eſt ars, ff. de iuſt. & iure. Circa
46 ſm effectũ, q poſſit appellare viua voce ex interuallo, † quod
alias nõ poterat. ſm gl. in l. 2. ff. de app. recip. Adde tex. cum gl.
in c. 1. & in c. applo. de app. in 6. Quæ iura limitari dẽnt, vbi con
ceſſa ſit facultas libere appellandi. Circa tertium effectum q
47 operetur, q poſſit tertio prouocare † ꝯ c. ſuam, ſ. de app. Con
trarium tenent Vinc. Io. And. & Imo. hic, quia non eſt pręſu-
mendum, q papa voluerit ſubuertere iura tot vigilus, &c. Sed
iſta ratio non me mouet, quia ea attenta nullum effectum dẽ-
ret operari ꝯ ius, cuius ꝯrium ipſi concedũt. Et quia ſm Hoſt.
ius non ſubuertitur quo ad alios. Secundo mouentur. quia licet
priuilegium debeat interpretari, vt aliquid operetur ꝯ ius, d. c.
in l. s. tñ dẽt ſtrictè interpretari, vt minus operetur. quã ſit poſ
ſibile, c. eum, §. 1. de temp. ord. lib. 6. cum concord. de quibus per
Fel. hic, col. 6. verſi. 2. declara. & in c. cauſamque, col. 8. inf. eod.
Ergo ſufficit, q vnum ex pręmiſſis operetur, & non tanta. Et
hic ſatis eſt, ſi operetur, q poſſit appellari viua voce ex interual
lo. Aduerte, quia ſi verum eſt iſtud dictũ Vinc. Io. And. & Imo.
infertur, q non eſt verum, quia virtute huius indulgentiæ poſ
ſit appellari ab interlocutoria, cã non expreſſa ꝯ c. 1. de app. in
6. Cuius ꝯrium tenet ipſe Imo. hic. Secundo infertur, q non po
terit appellare poſt x. dies, q̃ ẽt limitat Bald. hic, licèt aliquis te-
neant ꝯrium. Et ſic amp[...] de diſpõ c. concertationi, de ap-
pel. in 6. & c. anteriunum, 2. q. 6. Tertio infertur q non poterit
de iure ciuili appellare a poſſeſſorio, q[...] Bal. hic, quod
non ad ampliationum, l. 1. C. ſi de mo. n. poſſ. ſue app. De q[...] di
xi in c. ſæpe, in prin. ſ. de reſt. ſpo. Sed tu conſidera, ſi facienda
eſt interpretatio, q operetur vnum ſaltem effectum, cur non
ita poterit operari, q liceat appellare poſt x. dies, vel ab inter lo
cutoria cã non expreſſa, vel a poſſeſſorio, ſicut q poſſit appella
re viua voce ex interuallo? certe non video rõnem diuerſitatis,
quare non ita iſtum, ſicut illum effectum poſſit operari, dum-
modo vltra vnum non operetur. pp iſtam diffi[...] ltatem Fely.
hic vult, q iſta indulgẽtia põt operari omnes iſtos effectus. Sed
quominus offenderet ius cõe, dicit reſtringendum eſſe, vt ope
retur effectum ex actis, quem pars elegerit. Certe iſtud eſt ma-
ximum verbum, q nõ puto verum, qñ vellet appellare a ſñia,
a qua nõ eſſet grauatus per ea, quę ſup. dixi. nec ẽt poſt x. dies:
quia iam eſt ius acquiſitum parti, nec eſt veriſimile Principem
velle tollere iudicatam in pręiudicium partis, l. fi. C. ſen. reſcin.
non poſſ. Dec. vero ſicaſr loquitur dicens, q iſta indulgentia
dẽt oẽs effectus operari, quia eſt gñalis, & indefinite conceſſa,
l. 1. §. generaliter, ff. de leg. pręſt. Et quia non datur rõ diuerſita-
tis, quare magis vnum, quam aliud dẽat operari, ſed iſta opin.
confunditur apertè ex pręmiſſis. Ego vero dicerem, q iſta in-
dulgentia operetur, q poſſit appellari omiſſa iuris ſolẽnitate, &
ſic viua voce ex interuallo, & ẽt abſq; expreſſione cauſæ. Non
aũt q poſſit appellari in caſib. iure p̃hibitis. Iſtud probo ex do-
ctrina Bal. in d. l. ſi qñ. vbi dicit q ſi conceditur libera teſtandi
facultas habili ad teſtandum, intelſr remiſſa iuris ſolẽnitas, quę
põt omitti abſq; iniuria, & damno tertii, aſs ſecus. eſt ergo poſ
ſit indulgentia aliud operari, non dẽt fieri interpretatio, ut poſ
ſit cum iniuria partis appellare poſt x. dies, & in caſib. prohibi-
tis. Ex iſtis infero, q iſta indulgentia dẽt dici reſcriptum, & nõ
priuilegium, ꝯ Hoſt. & Pan. quia non violatur finis iuris cõis, li
cèt remittatur ſolẽnitas per ea, q̃ dixi in rub. ſ. eo. Sed retento,
q vtrũq; ſit priuilegium, vt dicit Pan. obſt. huic intellectui iſta,
q priuilegiũ ſm non faciens mentionẽ de primo, illi non dero
48 gat, † c. veniens. ſ. de p̃ſcr. Hoſt. rñdet, hoc verũ ſi primũ ſit ſpã-
le, & ſm ẽt ſpãle, ſecus ſi primũ ſit gñale, & ſm ſpãle. pro qua
ſolõne vr̃ tex. in c. q̃uis. s. & in c. duduum. de p̃b. li. 6. & ſequitur
Inn. & d. Ant. Imo. & Fel. hic. Sed Pan. nõ admittit iſtã ſolutio-
nẽ ſic gñaliter deductã, vñ diſcutiẽdũ eſt qũo iſtud intelligatur.
regula ergo ſit. Priuilegiũ ſm nõ derogat primo, de eo non fa
cta mentione, d. c. veniens. Et eſt maxime vera, ſi primũ habeat
clam derogatoriã ad futura priuilegia ꝯria. c. vnico, de exceſſ.
p̃la. li. 6. Ampliaꝛ, ut procedat ẽt ſi ſm ſit ſpãle, & primũ gñale,
ſm gl. in reg. gñri, de reg. iur. & in ſumma 25. q. 2. Ampliatur
ſcdo, ẽt ſi primũ ſpãle, & ſm gñale, ſm Bal. hic, per tex. in l. 3. C.
de ſilentia. li. 12. Ad cuius l. ornatũ, vide Fel. col. 7. qui multa cõ
gerit, & vltra eũ adde q̃ ſcribit d. Ial. in l. poſtq̃ litis. C. de pac. Alc.
ꝯſ. 101. Viſis inſtĩs exẽptionum. col. 5. & col. pe. lib. 1. Fel. in c.
Rodulph. col. 12. ſ. eod. Gem. conſi. 30. Quo ad primũ, in prin.
vbi ꝯluitur, q per gñalem vel ſpãlẽ reſeruationẽ, nõ p̃iudicatur
hñti priuilegiũ optandi bñficia reſeruata, de eo non facta mẽ-
tione. Aduerte, gs tex. ĩ d. l. 3. vr̃ p̃bare oppoſitũ arguẽdo a ſpã-
li fauore Decurionũ & ſilẽtiariorũ, ergo in ꝯrĩi eſt ius cõe. l. ius
ſingulare. ff. de le. Vel ſaltẽ nõ p̃bat, gs loquiꝛ de priuilegiis in-
ſertis in corpore iuris, ut nõ teneaꝛ ad collectas, nec ad alia one
ra. l. x. C. eo. quib. nõ derogaꝛ p gñalẽ diſpõnẽ, niſi ſit facta de
eis ſpãlis mentio, ſm gl. in auth. qua in prouincia. C. vbi de cri
mi. agi opor. ſecus ergo vr̃ in priuilegiis nõ clauſis in corpore
iuris

ruris. Et per iſtum tex. dicit Soc. cõſ. 2. col. 10. li. 2. ꝙ per iſta ver
ba generalia, ꝙ moleſtari non poſſint, uel inquietari directe,
vel indirecte a quauis perſona, non cenſetur derogatum bene-
ficio reſtõnis in integrum a iure conceſſo. Recipit iſta regula
plures declarationes. Prima declaratio, ut procedat qñ per pri-
mum generale eſt acquiſitum ius in re. Exemplum in priuile-
gio decimandi in tota parochia, tunc illi non derogatur p ſm
ſpeciale non faciens de primo mẽtionem, ſecus ſi per primum
49 ſit ſolum acquiſitum ius ad rem, † ut d. c. quamuis, & d. c. du-
dum, & per iſtam fallentiã ſaluatur iſte tertius intellectus. Nã
per priuilegium libere appellandi, non cenſetur acquiſitum ius
in re, ſed ad rem, ideo ſm ſpãle. de quo hic, illi derogat, licet de
eo non faciat mentionem. Et ex hoc iuſtificatur conſi. Corn.
a 25. Licet in hæc, li. 4. vbi vult, ꝙ per ſm priuilegium, ꝙ in cau
ſis homicidij non poſſit appellari, niſi ad gubernatorem, non
derogatur primo, ꝙ omnes cauſę primę & ſecundæ inſtantiæ
debeant diffiniri per officiales loci. Et ꝙ in ſecundo ſit genera-
lis clauſula, non obſtante. ex qua deciſione habes duas amplia-
tiones ad hanc primam declarationem. Primo, ut procedat ẽt
ſi ſm ſit gñale, quia non derogat primo magis generali, & ra-
tio eſſe poteſt, quia quantum ad primum magis generale ſm
hr̃ pro ſpẽ, ſm Bar. in l. 1. §. 1. ff. de no. ope. nunc. Secundo, vt ꝓ-
cedat ẽt ſi in ſecundo ſit generalis clã, non obſtante, quod nõ
pono pro conſtanti per ea, quę J. dicentur. Contra iſtam reſtri
ctionem obſtant plura. Primo obſt. tex. in d. c. quamuis, in fin.
quem ponderat Aret. hic, vbi de priuilegio generali de confe-
rendo beneficia deuoluta, per quod eſt ius acquiſitum in re, &
tñ ad huc illi derogatur per ſm ſpeciale, de eo non facta men-
tione. Ad iſtum tex. reſpondet Fel. hic, col. 3. poſt Gem. ꝙ ibi
non dr̃ acquiſitum ius in re continens commodum burſale,
quia beneficia ſunt integraliter conferenda, vt in toto tit. vt ec
cleſia. benefi. ſine dimi. conſe. Nimirum, ſi per ſm ſpãle dero-
gatur primo gñali, de eo non habita mentione. Iſta ſolutio non
ſatisfacit, quia rõ illa, quia per ſpẽm derogat gñi, aſſignata in
tex eſt generalis, & vr̃ militare ſiue ſit acquiſitum ius in re bur
ſale, ſiue non. Secundo rñdet Gem. hic, ꝙ ſm ſpãle nõ derogat
in totum primo gñali, per quod acquiſitum eſt ius in re ſed be
ne in parte. & Ita loquitur tex. in d. c. quis. faciũt quæ dicit Fel.
in c. in noſtra, col. 28. J. eo. ſed iſtud reprehendit Fel. hic, & be-
ne. Et ultra eum hoc attento dicẽdum eſſet, ꝙ indiſtincte dero
garet ſm ſpeciale primo gñali, quia ſemper agitur de tollendo
primum quo ad unam ſpẽm contentam in ſecundo. Defendẽ-
do iſtam ſolutionem poſſet dici, ꝙ Gem. velit dicere, ꝙ ibi nõ
derogatur in totum, ſed differtur effectus primi ad aliud tẽpus,
tunc ſm prævalet, & derogat primo quoad exequutionem dif
ferendam. Et ita procedat tex. in d. c. quamuis. ſed certe quo ad
beneficium deuolutum, quod papa confert, derogatur primo
ſimpliciter, & non differt. Tertio rñdet Pan. ꝙ iſta reſtrictio ꝓ-
cedit, qñ eſt acquiſitum ius in re in qualibet ſpẽ contenta ſub
genere totaliter & abſolute, alias ſecus, in caſu aũt d. c. quam-
uis non erat ius acquiſitum in re abſolute, ſed cumulatiue: ideo
per ſm ſpãle facilius ei derogatur. iſta ſolutio nõ placet, qa tex.
in d. c. dudum, aſſignat duas rõnes. Primam, quia cumulatiue.
Secundam, & eo præſertim, quia gñi per ſpẽm derogatur. Pon
dera uerbum, præſertim, ꝙ innuit regulam, gñi per ſpẽm, habe
re locum, ẽt ceſſante alia ratione, iuxta gl. in l. illud, in uer. ma-
xime, ff. ad leg. Aqui. ego pro reſolutione puto aduertendum
in hac materia, an papa fuiſſet ueriſimiliter conceſſurus ſecun
dum ſpeciale, ſi habuiſſet notitiã primi gñalis, aut non. Primo
caſu ſm derogabit primo, ita procedit tex. in d. c. quamuis, qui
loquitur in priuilegio conferendi beneficia deuoluta, cui papa
conferendo unum beneficium deuolutum derogaſſet ẽt ſi re-
cordatus fuiſſet de primo, ut dicit tex. in d. c. dudum. Secũdo ca
ſu ſm non derogat primo, arg. c. ex parte, 1. inf. de offi. deleg. Ad
cognoſcendum autem an papa, ſeu Princeps fuiſſet conceſſo-
rus, vel ne, puto recurrendum ad coniecturas. Et tu notabis ſo-
lutiones præmiſſas, quia ex ipſis poteſt elicere aliquas coniectu
50 ras utiles in practica. Secũdo obſt. quia de iure ad rem † eſt ita
facienda mentio, ſicut de iure acquiſito in re, alias impetratio
eſt ſubreptitia, ſecundũ Pan. in c. in noſtra, in ult. not. & ibi Fel.
col. 3. J. eo. & bene facit tex. in l. 2. C. de nata. reſti. Solutio, ſi q̃ra
tur de iure acquiſito ad rem, quod habet certitudinaliter, &
neceſſario ſortiri effectum, tunc de illo eſt fienda mentio, ut in
c. ſi de conceſ. præb. Puta, de receptione in canonicum, auctori
tate papæ: quia tunc præbenda eſt affecta, c. tibi, de præbẽ. lib. 6.
& in c. ſi ſoli, de conceſſ. præb. eo. lib. & in iſtis terminis loquit̃
Pan. in d. c. in nr̃a. & iſto mõ procedit text. in d. l. 2. vbi omnino
patronus eſt habiturus legitimã, ex iuris diſpõne & rõ eſt, quia
iuri ad rẽ radicato non p̃ſumitur velle papã derogare, nec eſt
veriſimile ſi ſciuiſſet, ꝙ vellet tale ius radicatũ auferre. Si uero
loquamur de iure ad rẽ fragili, ut de receptione in canonicũ au
ctoritate capituli, & iſto caſu ſm derogat primo, & ꝙ de eo
☞ mentionẽ non faciat, ſm Ho. d. An. & alios *communiter* in c. re-
laſ. 1 de præb. qa tale ius ad rẽ, non afficit præbendã, d. c. tibi, qa
& ideo papa etiam ꝙ ſciuiſſet, veriſimiliter derogaſſet, ergo &
cęt. Ex iſtis habes reſtringere iſtã primã reſtrictionẽ Pan. ꝙ ſm
ſpãle derogat generali, per qd eſt acquiſitum ius ad rem, etiam
ꝙ de eo non faciat mentionem. Iſtud verum eſt, niſi ius ad rem
eſſet radicatum taliter, ꝙ non ſit veriſimile papam voluiſſe illi
derogare. Scdo intellige procedere, ſi primum ſit gñale re, & no
mine. Secus, ſi nomine tm̃, puta qa veniat verificandum in vna
51 ſpẽ † gñis tm̃, d. c. ex parte. Rõ qa papa ſi ſciuiſſet, non derogaſ-
ſet, vt ibi dr̃. Et qa vbi genus venit verificandum in vna ſpẽ tm̃,
hr̃ pro ſpẽ, l. nominatim, ff. de lib. & poſt hu. Bar. in l. ſi domus,
ff. de lega. 1. Et vbi primum eſt ſpãle, requiritur ꝙ fiat expreſſa
mentio de eo in ſcdo, c. cæterum, c. cum ordinẽ, J. eo. Et ex hoc
infertur, ꝙ non eſt verum, ꝙ ſm reſcriptum, p qd mandatur ꝓ-
uideri alicui de beneficio uacaturo in certa eccleſia, deroget pri
mo gñali, per qd mandatur prouideri alteri de vno beneficio va
caturo in tota diœceſi, quo ad vacatura in illa eccleſia, quia pri-
mum non poteſt dici gñale. Ex quo verificandum eſt in vna tã-
tũ ſpẽ comprehenſa ſub gñe, cuius ꝯtriũ decidit hic Compo. &
ſequi vr̃ hic Pan. Sed ꝯtriũ firmat idem Pan. in d. capitu. ex parte,
& in c. paſtoralis, § quoniã, in vlt. notab. J eo p p̃dicta. Scdo iſta
rña declaratur, vt procedat qñ primũ priuilegiũ eſt ꝯ ius, ſecus ſi
52 ſit conforme iuri cõi, † tũc ei derogatur p ſm de eo non faciẽs
☞ mentionem, ſm Pan. hic. Sequuntur *communiter* Doc. vt hic per
Fel. col. 7. ver. fallit dcã rña. Rõ eſt euidens, qa ſicut non tenetur
facere mentionem de iure cõi, ita nec de priuilegio illi confor-
mi. Põt ãt dari priuilegium conforme iuri cõi, vt in ſcdo intel-
lectu gl dixi. Tertia declaratio, vt non procedat, qñ primũ eſſet
53 inſertum in corpore iuris, † tũc ei derogatur p ſm nõ inſertũ,
nulla de eo habita mẽtione. Ita tenẽt Doc. *communiter* hic, vt atte
ſtãtur Pã. & Mo. qa p̃ſumit̃, ꝙ Princeps hẽat notitiã illius ca. 1. de
cõſti. li. 6. Contrariũ tenent Pan. Are. & Barb. quia priuilegium
non derogat iuri cõi, niſi de eo fiat mentio, cap. ex parte, de cap.
mona. ergo nec etiam derogabit priuilegio inſerto in corpore
iuris, niſi illius mentio facta fuerit. Tenendo iſtam fallentiã cõi-
ter approbatam, rñdetur ꝙ aſſumptũ Pan. eſt falſum, nam priui
legia derogãt iuri cõi, de eo non facta mentione, vt dixi ſ. poſt
Bal. in l. uẽ lapilli, de re. diuiſio. & Fel. in c. nonnulli, col. 18. ſ. eo.
& Pan. hic in fine ſuę diſtinctionis per iſtũ tex. Et omia, qa Pan.
incontinenti vr̃ ſibi ipſi contrarius, qd eſt mirãdũ. Nec obſtat
tex. in d. c. ex parte, quia ibi loquitur in priuilegio cõtra ius con-
cilij, qd hẽt clauſulã derogatoriã ad futura priuilegia ſecundum
Arc. in c. 2. de conſt. li. 6. Contra iſtam fallentiam arguunt qdam
ſic. Fortius eſt priuilegium inſertum, q̃ non inſertum. Patet, qa
gñalis reuocatio omnium priuilegiorum non derogat priuile-
54 gijs inſertis in corpore iuris, † & tamen tollit non incorporata,
ſm gl. in aut. qua in prouincia, C. vbi de cri. agi opor. cum con-
cordan. de quibus per Fel. hic, col. 8. & per Iaſ. in l. 1. §. fin. ff. de
conſt. Prin. & per Fel. poſt Pan. in c. ſi. col. 3. ſ. de for. compet. &
Ioan. Bertach. in trac. de gabel. in x. q. 7. partis. Ad iſtud rñdeo du
pliciter. Primo ex mente Fel. fateor enim aſſumptum, ꝙ Prin-
ceps difficilius tollit inſertum, ꝑt m̃ ſi velit tollere tam inſertũ,
quam nõ inſertũ. Vnde in terminis noſtris q̃ritur de voluntate,
& non de poteſtate. Ad cognoſcendum, qñ velit, inſpicienda eſt
eius intentio. Sed quando concedit ſm priuilegium alicui non
faciendo mentionem de priuilegio non inſerto, non poſſumus
coniecturare, ꝙ voluerit derogare non inſertis pp præſumptam
ignorantiam priuilegij non inſerti, quod eſt facti. Sed bene poſ
ſumus coniecturare, ꝙ voluerit derogare inſertis in corpore iu
ris, quia præſumitur, quod habuerit notitiam illorum, capitu. 1.
de conſt. lib. 6. Et iſta pręſumptio elicitur ad effectum, vt ſm pri
uilegium aliquid operetur, c. in his, de priu. Iſta ratio ceſſat, qñ
gñaliter reuocat omnia priuilegia. Nam tunc cum appareat, Prĩ
cipem potuiſſe cogitare derogationem non inſertorũ, & quo
ad ipſa poſſit reuocatio operari, non erit fienda extenſio, vt etiam
inſerta tollantur. Scdo rñdeo, ꝙ priuilegia inſerta in corpore iu
ris cenſentur iura cõia inter priuilegiatos, q̃tũ ad effectus iuris, ſe-
cundum gl. in proę. clem. in ver. de cætero, & maxime quo ad
reuocationem, ſecundum gl. in c. vt circa, in verſicu. vt corpora-
li, de elec. in 6. Et ideo ſicut non eſt facienda mentio de iure cõ
muni in priuilegiis, ita non eſt facienda mentio de priuilegiis in
ſertis in iure, quia dicuntur iura communia. Verum ſi reuocen-
tur generaliter omnia priuilegia, tunc cenſetur ſolum reuoca-
ta priuilegia non inſerta, q̃ ſunt priuilegia ſimplr̃, & nullo re-
ſpectu põt dici ius cõe. Nõ ãt reuocant̃ inſerta, qa nõ sũt ſimplr̃
priuilegia, ſed aliquo reſpũ, & ſm qd, dñr cõia. Sublimata mõ &
reſtringe hãc fall. vt non pcedat in priuilegiis inſertis in iure ha
bentibus clãm derogatoriam ad futura priuilegia, qa de illis eſt
fiẽda ſpãlis mẽtio, c. cã te. J. de æta. & qualita. c. qa pp, de reſc. in
6. c. 1. de exceſ. pręla. e. li. ſed certe idẽ in nõ inſertis hñt clauſulã
derogatoriã, vt patet ex dictis iurib. Sed hic occurrit dubitatio
55 an clauſula, non obſtantib. priuilegiis in ꝯtriũ faciẽtib. ẽt ſi d illis
oporteret facere ſpãlẽ mẽtionẽ, quorum tenores de verbo, ad
verbum

bum haben volumus [illegible] ad tolleodum priuile
gia [illegible] clauſula [illegible] nam ad futura priuilegia, niſi de
ipſis de verbo ad verbum [illegible] & [illegible] gl. hic.
p tex [illegible] ff. de ſen. [illegible] in cl. [illegible] de ſepul. [illegible]
Romma, C. de præſc. [illegible] quadrag. [illegible] anno, [illegible] ita tenet
Fed. [illegible] Se [illegible] 47 [illegible] ita alias [illegible] quereretur ab [illegible]
cum, p ſi [illegible] derogare [illegible] legis quibus [illegible] q. cō-
ceſſis, p [illegible] infinitorum [illegible]
[illegible] per [illegible] ſucceſſorum [illegible] per [illegible] anteceſſores ſuos [illegible] ſubdit
55 [illegible] ita [illegible] tenetur. Et ita [illegible] de Ana [illegible] iſta eſſ
[illegible] 6 [illegible] quæ [illegible] de [illegible] in præ-
ſenti [illegible] Bal. in [illegible] & [illegible] ſed & ſi
quis §. [illegible] ff. ſi quis [illegible] & [illegible] Nō
[illegible] Ant. de But. [illegible] Alex.
conſi. [illegible] Nec argue [illegible] conſ. 65 [illegible]
[illegible] quod [illegible] 6. & ſi. vbi allegat Ant. de But. in conſi. 52 & ex
trauag. [illegible] ſudum. Rotam deci. [illegible] 60 [illegible]
nō [illegible] tenet Ge [illegible] gau. Ioan. Andr.
in c. [illegible] de exceſſi præl. [illegible] dicit ſtilū [illegible] lite,
Qui [illegible] ſubiationem, quia [illegible] iure [illegible] andus, vt
in [illegible] Alber. de Ro [illegible] quā. Imperinter pupi.
& vidu. cognito, & Bar. in c. [illegible] verſi. nō
obſtantibus. Contrariū tenuit Fede. de Senis [illegible] contrarius, co
ſil. 213. Caſus [illegible] ſt. Sed certe Fel. [illegible] licet dicat
recurrendum ad Papam. Et iſtam partem tenuit Cy. in d. [illegible] C
quand. Impe. [illegible] pupil. & vidu. Pau. de Ca. conſi. 55. Paſſus iſte
dubitabilis. Cal. con. [illegible] Car. conſi. 136. Factū ſic
ſe [illegible] colum. pe. Romana 316 Quid indu [illegible] Petri [illegible] conſi.
398 in caſu, quo quęritur, col. pen. Tu pro ſedanda contrarietate
Doctorum, diſtingue duos caſus. [illegible] caſus, quādo princeps
p viam legis gnālis derogat omnibus priuilegiis, etiā ſi de illis
oporteret facere ſpāle mentionē, & tunc tolluntur et priuilegia
habentia clauſulam derogatoriā ad futura reſcripta. Et ita lo-
quuntur [illegible] allegata, & [illegible] omnia alia iura allegata p Ioā.
And. in d. c. vni. de excel. [illegible] & ita [illegible] firmat Fely. in c. nonnulli,
col. 6. & ſeq. J. eo. nō tamen talis generalis reuocatio ſe extēdit
ad priuilegia inſerta in corpore iuris, niſi ex aliis coniecturis ap
pareat de mente principis, ſecundum Ludouicum Rom. in d.c.
conſi. 399. & faciunt quæ ſ. d. [illegible] Secundus, qn derogatur omni
bus priuilegiis per viam alterius priuilegii vel reſcripti. Et tunc
putarem animaduertendum eſſe ante omnia qualiter clauſulæ
derogatoriç vtriuſque priuilegii ſunt conceptę, & pręualeret il-
læ, quæ ſunt maioris efficac. ę. Ita Car. in conſi. 136 col. fi. Si vero
ſint ęqualis efficaciæ, tunc ſi ſm priuilegium ſit conceſſum mo
tu proprio, procedat prima opi. Si ad poſtulationē partis ſuppli-
cantis, contraria priuilegia hēri pro expreſſis, ac ſi de verbo ad
verbū forent inſerta, & tunc procedit contraria opi. Ita diſtinguit
Cal. in conſi. [illegible] Pau. in d. conſi. 55. Roma. in d. cōſi. 327. Iſtæ ra-
tiones. Deci. conſi. 165. Viſo tenore, per totum. Sublimita hanc
fallentiam ſecundo, niſi ſm priuilegium non inſertum contine
56 ret manifeſtam iniquitatem, † qa tunc eſſet de facto ſuſpectum,
& non derogaret inſerto, c. ſequen. vbi dicetur. Tertio ſublimi-
ta, ut non procedat quoties inſertum eſt ſpāle, & ſm nō inſertū
eſt generale, l. non eſt nouum, & [illegible] & poſteriores, ff. de legi.
& ibi Bar. facit tex. in d. l. 3. C. de ſilen. lib. 12. Limitatur quarto
loco iſta principalis concluſio, niſi primum priuilegium eſſet
ſubreptitium, vel alias nullum, tunc de eo nō eſt neceſſaria faciē
57 da mentio † in ſcdo, ſm Gemin. cap. quotuā. col. 4. 8. diſt. & vo
lunt gl. in c. a. ex tenore, & in c. in noſtra. J. eo. Limitatur quinto,
niſi primum priuilegium eſſet multum vulgare, tunc valeret ſe
58 cundum & primo derogaret, ēt de eo non fcā mētione, qa † pſu
mitur, q Princeps habeat notitiam de tali vulgato priuilegio,
ſicut de iure ſecundum Bal. in l. 2. in fi. C. q ſit long. conſue. Fel.
latiſſime in c. r. in 3. ampliatione, J. de iudic. Et ad propoſitū
faciunt q ſcribit idem Fely. in ca. ſuper literis, verſi. 3. regula, J.
eo Vlnnio, qa ſecundum ſpāle derogat primo generali, ſi de eo
ſit facta mentio, dubitatur an pcedat ſi per ſecundum ſpāle tol
59 latur primū gnāle fere in totum. † Exēplū in priuilegio exem-
ptionis a decimis, cōceſſo alicui domino & poſſeſſori quaſi om
nium prędiorum alicuius loci, non obſtante priuilegio decimā-
di conceſſo alteri in illo loco. Crederem q non, quia ſi papa
ſciuiſſet derogari primo cum tanto præiudicio, non conceſſiſ-
ſet veriſimiliter, argum. dicti capit. ea parte, & eorum quę ſup.
dixi. Et iſtud ſenſit Panor. J. dum dicit, q etiam ſi teneamus, q
indiſtincte ſecundum ſpeciale derogat generali, prout tenent
Hoſti. & alij, quos ſupra retuli, tamen non derogabit cum gra-
uiſſimo pręiudicio primi priuilegiati ex tacita mente principis,
argumen. ca. ſuggeſtum, J. de deci. quod bene notabis. Gl. fi. quę
ſecundum Pan. eſt ſuper verbo, ſpeciale, ſed ſecundum librum
meū eſt ſup verbo, mādatū, diuidit in ſex partes, vt hic per eum.
Circa primū mēbrum gl. de pręualiditate reſcriptorū ad lites, fa-
cias tres concl'ones. Prima concluſio. Scdm reſcriptum ſpāle de
60 rogat generali, de eo ēt non facta † mentione, vt hic, ſecundum

vnum intellectum, & iuribus allegatis in glo. & per Pan. [illegible]
delicet in c. ſtuduiſti, de offi. deleg. & in cap. paſtoralis. Et licet
De[illegible] ex quibuſdam dicat illa iura non probare, [illegible] vnico ver-
bo [illegible] vt ſ. dixi q Papa ſimpliciter ſe fundat in regu-
la, gener. per ſpeciem, & non rōnibus ad [illegible] per eum. Am-
p[illegible]tur, vt non ſolum pcedat [illegible] ſpeciale ſequatur, vt dixi, ſed ēt
[illegible] cedat, c. [illegible] J. eo [illegible] non loquit in reſcriptis ad lites,
ſed ad beneficia. Tamen [illegible] an. dicit probari [illegible] in ſcriptis ad
lites [illegible] rōnem regulæ generi per ſpēm. & [illegible] ſenſit [illegible]
q ſ. d. [illegible] ad conſiderationes Deci. Et [illegible] ratione facit
alia [illegible] quę eſt, q gnālis [illegible] non [illegible] ſpecificata. l.
dol. cla, ff. [illegible] ero. obl. c. cum dil. [illegible] de
d[illegible] gnāis non de[illegible] dent, [illegible]
& poſteri[illegible] ff. de leg. no. [illegible] ſciend[illegible] cog. [illegible] ēt
[illegible] gnāli non derog[illegible] ſpe-
ciali, [illegible] pulch[illegible] per Al[illegible] in [illegible] de mul. [illegible]
[illegible] de pen. col. 7. [illegible] item [illegible] fall[illegible] ad [illegible] ciem
61 [illegible] reſcriptum iam de[illegible] ad [illegible] de ro-
gat [illegible] per [illegible] Re[illegible] ga
per[illegible] eſt acſi a prim[illegible] la [illegible]
c [illegible] in legatū gnāl [illegible] [illegible]
legatus a pri[illegible] in cert[illegible] [illegible] at [illegible]
glo [illegible] cum [illegible] [illegible] S [illegible]
ta, [illegible] procedat [illegible] co[illegible] lu
ta ſub [illegible] [illegible]
62 [illegible] but uē, † ſm A[illegible] la, [illegible] c
[illegible] ſit [illegible] noie, ſecun[illegible] in
63 [illegible] ſpec[illegible] dum[illegible]
d [illegible] & eorum, quę [illegible] Secunda con-
cluſio. R[illegible] reſcriptum generale ſequuta ſpecificata [illegible]
64 alteri gnāli † non ſpecificato ſm Hoſt. in d. ca[illegible] et
rationem illius tex. ſequitur Pan. hic. Deci. dicit q [illegible] la
ɔcl'o procedere in mā reſcriptorum, quę eſt [illegible] di-
cij, ſecus in alia mā ɔiudiciali, per te[illegible] ff. qui [illegible] a
l. ſi hēs, ff. de optio. leg. Tu ɔſidera, q [illegible] in pro
poſito, quia ibi primum legatum erat ſpāle, & ſm [illegible] ſpecifi-
candum in vna ſpecie tm̄. Item Deci. mouet [illegible]
Quid ſi non ſit facta aliqua ſpecificatio & vtrunque ſit gnāle,
65 quod pręualebit? Rñdet, q minus gnāle derogabit † m[illegible] ge-
nerali. poterat allegare tex. in l. ſeruo manumiſſo, de [illegible] leg.
Sed dubitatio conſiſtit, quō cognoſcetur quorū alterum ſit mi-
nus gnāle. Rñdet, ſi vnum concernit cās, alterum perſonas, [illegible]
66 minus ſpāle † illud, q concernit perſonas. Exemplum, ſi cāæ pu
pillorū committat vni, cāæ vltimarū voluntatū alteri, ſi contin-
gat agitari cām alicuius ſubſtōnis ɔ pupillum, vel noie pupilli,
erit iudex cui commiſſæ ſunt cāę pupillorū, quia centret minus
gnāle, allegat Bal. in l. i. in 3. q. ff. de offi. Conſu. & in l. executorē,
C. de exec. rei iud. Tn aliter dicas, q illud cenſeb[illegible] magis ſpāle &
67 pualebit, quod hēt cām magis fauorabilem, † ſm Bart. in extra-
uag. ad reprimendum, in verſi. nō obſtan. Pau. de Caſt. in l. non
eſt nouū, ff. de legi. Et: ō ſi cāæ vltimarū voluntatū demādent
iudici ordinario, cāę pupillorū demādarentur iudici extraord.
tunc videret dām, q dēret pualere reſcriptum directum ordina
rio, qa eius iuriſdictio eſt fauorabilior, & ita conſuluit ipſe Dec.
conſi. 3. per totum, maxime col. 5. Aduerte tñ, quia Bart. non
ɔſiderauit fauorem cāę reſpectu iudicij, ſeu iuriſdōnis, ſed reſpe
ctu ipſarum controuerſiarum, quę delegant. Ideo diligen[illegible]
ɔſiderabis. Tertia ɔcl'o. Primū reſcriptū ſpāle pualet ſcdo [illegible]
68 † niſi in ſcdo fiat mentio de primo, c. cęterū, J. eo. & ibi dicā, qa
eſt locus ſuus. Vnum non omitto, qd tangunt Mod. hic poſt
Fel. in d. c. cæterum. Quòd reſcriptum, per qd cōmittit vnus arti
culus cāæ alteri derogatę derogat primo, ēt non facta mentio-
69 ne † de eo. Mod. aſſignant rōnem, qa pſumitur, Papā hēre ſcien-
tiam cāæ principalis, committendo vnum articulum tm̄. Et
vbi facit actum ex certa ſcientia, non pōt allegari ſubreptio, ut
no. Panor. & ibi Fel. late, in c. nonnulli, J. eo. Tu conſidera, q
iſta ratio non videtur concludens. Licet enim per commiſſio
nem vnius articuli inferatur ſcientia cauſæ principalis, non ta-
men infertur, q Papa habeat certam ſcientiam prioris iudicis, vn
de non faciendo mentionem de primo reſcripto, vr q ſecun-
dum ſit ſubreptitium. Finge iudicem primum peritiſſimum,
& timoratę conſcientiæ, cui pp eius prerogatiuā a Papa cām de-
legauerat; & certo ſi habuiſſet notitiam de tali delegato, nō ita
de facili auocaſſet articulum ab eo. Hinc eſt, q taciturnitas di-
gnitatis vitiat reſcriptum, ſecundum gl. [illegible] in c. cum ordinem, J.
eo. Pro iſta tñ deciſione facit, quia magis ſpeciale derogat mi-
nus ſpeciali, vt ſ. dictum fuit. Secundum facit, quia primum re-
ſcriptum, per qd tota cā fuit commiſſa, cenſetur gnāle quoad
oēs articulos eiuſdē cāæ, ergo p ſm ſpāle vnius articuli tm̄ dēt
derogari primo gnāli, vt ſ. in 1. concl. Fallit tamen, quando iam
eſſet ſuper articulo inchoatus proceſſus, quia tunc de proceſſu
ſaltem eſſet fienda mentio, c. inter monaſteriū, de iudici. c. corā,
de offi. deleg. Aduerte ēt, quia iſta concluſio etiam procedit, ſi

primum

primum ſpeciale fuerit prius præſẽtatũ citata parte, vel ſaltem
fuerit præſentatũ ante, q̃ primus impetrator oppoſuerit contra
ſm reſcriptũ, c. vt debitus, ſm quartũ intellectũ, de quo hic per
Pan. j. de app. Quem intellm ſequuntur Ant. Pan. & Mod. ibi,
& vt cõis ſm Modet. hic. Alium ẽt intellm planiorem tradide
runt antiqui, vt refert ibi Ioan. And. vt ibi per eum. Circa præ-
ualiditate priuilegii & reſcripti concurrentium, habes ex di-
ctis Panor. quatuor concluſiones. Prima, reſcriptum poſterius
70 derogat priuilegio † continenti idem, quod ius commune, ſe-
cundum Pan. hic per iſtum tex. ſecundum vnum intellectum,
ſequuntur alii. Tu aduerte primo, q iſte tex. non vr̃ probare, qa
ſecundum ipſummet Pan. ſ. poſt Hoſti. reſcriptum ſecundum
dicitur contra ius, & ſic eſt priuilegium. Præterea hic ſecun-
dum eſt ſpeciale, primum generale. Secundo aduerte, quia con
cluſio videtur impoſſibilis: nam aut volumus dicere quod re-
ſcriptum ſit ſecundum ius, & tunc concordant, & vnum non
debet alteri derogare. Aut volumus dicere, quòd reſcriptum ſit
contra ius, & tunc non valet, niſi in eo ſit clauſula, non obſtan-
te, vt ſ. dixi. & poſito, quod in quibuſdam caſibus valeat, tamen
tranſit in priuilegium, ſecundum glo. in c. i. in verſic. noſcatur,
de conſtitu. lib. 6. Retenta tamen hac concluſione limita eam
pluribus modis, vt hic per Dec. Primo limitatur, ut procedat ſi
priuilegium ſit conforme iuri communi in totum, ſecus ſi in
71 parte, † & in parte contra ius, tunc non valeret reſcriptum, niſi
fiat mentio de priuilegio, allegat dictum Inno. in cap. veniens,
de præſcrip. quod omat ibi Felyn. col. 1. & Alex. conſi. 65. lib. 1.
Sed tu aduerte, quia Innoc. Alex. & alij loquuntur in ſecundo
priuilegio impetrato ab eodem ad ampliationẽ primi, de quo
non fuit facta mentio. Nos loquimur in reſcripto impetrato
ab aduerſario. Niſi dixeris, q iſta concluſio debet intelligi de
reſcripto improprie, quod eſt contra ius, ut licet colligere ex
eo, q vbi concluſio fundatur in illo tex. vbi ſecundum erat con
tra ius, quod reſcriptum appellatur, quia cã ẽt per illod denega
tur. Limita ſecundo, niſi reſcriptum cõcedatur ab eo, qui prius
72 priuilegium conceſſerat, † tunc non valet reſcriptum, niſi fa-
ciat mentionem de tali priuilegio, licet conformi iuri com-
muni, argumento eius, quòd dicitur de ſtatuto conformi iu-
73 ri communi confirmato, quod † non tollitur, niſi in reſcripto
ſit facta mentio de confirmatione, ſecundum Ioan. And. in ad
di. ad Specu. tit. de teſta. ſuper rub. & gloſſ. in cle. dudum, in ver-
bo, pacta, de ſepul. ca. cum aliquibus, de reſcrip. lib. 6. Conſide-
ra, q etiam iſtud non videtur verum, nam ſublato iure com-
muni intelligitur etiam ſublatum ſtatutum illi conforme ſecũ
dum Fel. hic, colum. pen. poſt Ioan. And. & alios, in cap. 1. de cõ
ſtitu. lib. 6. Non obſtat dum dicit Fely. verum niſi ſtatutum ſit
confirmatum; quia verum, quando fuit confirmatum ſtatu-
tum editum ab alio, ut hic per Felyn. column. penul. verſicu. li-
mita ſexto. Cum ergo iſta concluſio procedat, quando priuile
gium fuit ab altero conceſſum, multo magis ſi ab eodem, &
ſic ratio Dec. concludere videtur oppoſitum. ſecus ergo vide-
tur ſi ipſe fecit ſtatutum, & reſcriptum tolleret ius commune,
ſecundum eum, ſuper quo cogitabis. Duas alias fallentias po-
nunt Fely. & Dec. hic videas per te, quia nihil adderem. Secun-
da concluſio. Reſcriptum non faciens mentionem de priuile-
74 gio, dante formam reſcriptis impetrandis, non valet, † ſecun-
dum Pan. per tex. in cap. cum ordinem, j. eod. ſequuntur alii, &
idem tenet Pan. in c. monaſterium, col. 4. j. de re iudica. Tu ad-
uerte, tex. in d. c. cum ordinem, non dicit q ſit facienda mentio
de priuilegio, ſed de ordine, & ſic vult q reſcriptum impetratũ
non ſeruata forma tradita per priuilegium, non valeat. Et per
illum tex. Bal. ibi, & Mod. hic dicunt, q reſcriptum impetratum
75 ꝯ ſcholarẽ, tacito q ſit ſcholaris, non valet. † nec ꝯ feudatariũ,
tacito, q ſit feudatarius, authen. habita, C. ne filius pro pat. & c.
cæterum, j. de iud. Conſidera etiam, q illa illatio non bene ſe-
quitur ex tex. in d. c. cũ ordinem, qa licet ſcholares, & feudata-
rii habeant certos iudices ex priuilegio, non tñ priuilegium eo
rũ dat formam reſcriptis impetrandis. Credo, q tñ in ſcholare
deciſio nullã patiatur ꝯtrouerſiã, qa ſi papa ſciuiſſet eũ eſſe ſcho
larẽ, non ita de facili cõceſſiſſet reſcriptum, per qđ derogatur
priuilegio, auth. habita, C. ne fil. pro pat. ut eſt text. & ibi Abba.
in 1. notabi. in c. ſi. j. de præſumpt. Tertia concluſio, Reſcriptũ
non faciens mẽtionẽ de priuilegio, quo ꝯceditur exceptio perem
76 ptoria, valet; † non tñ præiudicat priuilegiato, reſpũ exceptionis
☞ peremptoriæ, ſm Pan. quẽ alii cõiter ſequuntur, ut hic p. Fel. col.
77 ix. Rõ eſt, qa ſicut de exceptione peremptoria, † nõ eſt neceſſa
rio facienda mentio in reſcripto, c. 1. de litis conte. lib. 6. eo mo
do nec de priuilegio continente exceptionem peremptoriam.
Ratio rationis eſt, quia exceptio ſubreptionis eſt dilatoria, &
opponitur ad differendum iudicium, cap. inter monaſterium,
j. de re iud. Exceptiones aũt peremptoriæ non poſſunt regula
riter opponi in vim dilatoriarũ, l. peremptorias, C. ſent. reſcin.
nõ poſ. ut no. in d. c. 1. Ergo bñ ſequitur, q taciturnitas perẽptoriæ
exceptionis, nõ hẽt inducere ſubreptionẽ talem, q̃ poſſit oppo
ni in vim dilatoriæ. Et iõ infertur q ſi taceat in ſupplicatione ali-
qua exceptio peremptoria, q̃ poſſit opponi añ litẽ ꝯteſt. in vim
dilatoriæ, q iſto caſu reſcriptum erit ſubreptitium, & nõ vale-
bit, ſi exceptio ſubreptionis opponatur. Quæ aũt ſint exceptiones pe
remptoriæ, q̃ poſſint opponi añ lit. cont. Duæ numerantur in d. c. 1 vide-
licet, exceptio trãſactionis, & rei iud. Eſt & tertia exceptio iuriſ
iurandi, q̃ eſt litis finitæ, l. 1. & ... ff. de iureiu. & q taciturnitas
78 † rei iudicatæ & trãſactionis, vitiet reſcriptum, firmat Fel. in ca.
ſuper literis, col. 8. j. eo. Iaſ. in l. cauſas, vel lites, C. de tranſac. fa-
cit text. in l. fi. C. ſen. reſcin. non poſ. Alex. conſi. 94. & ſeq. coram
ad fi. lib. 2. Nec ſufficit, q de re iud. fiat mẽtio in precibus, niſi etiã
in reſcripto adſit clã, non obſtãte re iud. ſm Alex. conſi. 136. col.
5. eod. lib. 2. ... q taciturnitas tranſactionis vitiet reſcriptũ, etiã
firmat Fel. in c. ex literis, j. de oſt. dele. Sũt q̃dã aliæ perempto-
riæ quæ poſſint opponi añ litẽ ꝯte. de quib. per Pan. in c. 1. col. 2. j. de
ordi. cogni. videlicet exceptio notatoria, p q̃ excipiẽs offert in-
continenti ſe ꝓbaturũ. An aũt taciturnitas iſtarum inducat vitiũ
ſubreptionis, crederem, q nõ, qa poteſt iudex nõ admittere has
exceptiones añ litẽ ꝯte. ſi vel ... ut per Pan. in c. fi. col. fin. j. de lib.
obl. & ſi nõ ſunt tales, q̃ neceſſario hẽant impedire litis ingreſ-
ſum, ſicut exceptiones litis finitæ, de quibus ſ. ex iſtis vera ſit cõ-
cluſio, q taciturnitas exceptionis peremptoriæ competentis ad-
uerſario, non reddit reſcriptum ſubreptitium etiam ſi ſit talis, q̃
poſſet opponi ante litem ꝯte. dummõ non ſit exceptio litis fi-
nitæ. Tu adde, q eo. mõ falſitas narrata circa merita cãe, vñ reſul
tat exceptio peremptoria, non reddit reſcriptum obreptitium,
79 † ſecundum Pan. in c. ex parte B. col. pe. de foro compe. Fallit in
reſcriptis ad bñficia. Nam in illis taciturnitas exceptionis perẽ-
ptoriæ, inducit vitium ſubreptionis, ſecundum gl. in d. ca. 1. Imo.
& Mod. hic. Inn. in d. c. cũ ordinẽ, per tex. in ca. conſtitutus, inſra
eo. qđ ita ẽt Pan. in c. fi. in 3. not. inſ. de pſump. Intellige tñ iſtud
verum eſſe in reſcriptis ad beneficia mere gratioſis, ſecus in re-
ſcriptis ad beneficia in forma cõmuni, ſeu in forma pauperum,
qa talia ꝯparãtur, q̃um ad ſubreptionẽ, & obreptionẽ reſcri-
ptis ad lites, ſm Io. An. Ant. Imo. & Fel. col. 2. in capi. poſtulaſti,
j. eo. Fallit ẽt iſta concluſio, ſi priuilegiũ concedens exceptionem
peremptoriam, daret formam reſcriptis impetrandis per ea, q̃
dicta ſunt in proxima concluſione. Quarta concluſio. Priuilegium
80 impetratũ lite penden. non facta mentione litis pendentiæ, † nõ
valet, c. fi. j. vt lit. pen. cap. cũm, q̃ j. de teſta. Quod procedit etiã
ſi per ſimplicitatem, & abſque dolo tacita ſit litis pendentia, ſe-
cundum Bal. in d. c. fi. qđ reputat ſingulare ... l. fi. C. vt lit. pẽd.
Amplia, ẽt ſi priuilegiũ conſequutiue veniat pp aliud, adhuc nõ
præiudicat liti, de qua nõ eſt facta mẽtio, l. ſi iudex poſteaquã, ff. de
iudi. & ibi per gl. nemo poteſt, cum gl. ff. de le. 1. Bar. in l. 1. ff. de
pen. Pan. in ca. 1. de obli. ad ratiocina. ſed qualiter dr̃ inducta litis
81 pendentia? Doc. hic, & vbique cõiter tñdent, p citationẽ. † Alle-
gant gl. in cle. vnic. vt lite pend. Tu adde Soc. conſi. 38. col. 4. li.
1. & ita teneas. Non ob. tex. in d. c. cauſam quæ, in verſi. poſt cõ-
miſſionẽ factã, quia intelligo poſt commiſſionem, ſcilicet effe-
ctualẽ, quæ demum dicitur effectualis, ſi iuriſdictio ſit ppetua,
& ppetuatio inducitur per citationẽ, c. gratũ, j. de offi. deleg. Iſta
ꝯcluſio limitatur, vt ꝓcedat in priuilegiis ꝯceſſis ad petitionẽ ptis.
Secus in priuilegiis conceſſis motu proprio, ſm glo. in l. qui an-
☞ tem, ff. ſi quis cautio. Quam ſequuntur communiter Doct. hic, &
ibi. Tu de hoc, & de reliquis ad iſtam concluſionem pertinenti
bus, dic vt per Aret. & Fel. in d. c. cauſam, quæ.

S V M M A R I V M.

1 *Periurus priuandus eſt beneficio, propter reatum periurij.*
2 *Periurij ſunt infames, quibus portæ dignitatis ſunt clauſulæ.*
3 *Periurium grande delictum eſt.*
4 *Periuri ab agendo ſunt remouendi.*
5 *Periurus qua pœna puniatur, vſque ad nu. 12.*
13 *Periurus an ipſo iure ſit priuãdus bñficio, an vero p ſniã, uſq; ad nu. 18.*
14 *Periurus, an ſit infamis de iure canonico, vel ciuili.*
16 *Emphyteuta, qui iurauit in inſtrumento inueſtituræ, an ceſſans per annũ a ſolutione penſionis, cadat ab emphyteuſi.*
22 *Arguere an liceat de feudo ad emphyteuſim.*
23 *Periurio non priuatur vaſallus feudo, niſi in caſibus a iure expreſſis.*
24 *Beneficio renuncians, priuatur per renunciationem.*
25 *Impetrãs licẽtiã renũciãdi a ſuperiore poteſt compelli beneficio cedere.*
26 *Renũciatio mẽticuloſa licet mero iure valeat, tñ reſciditur actiõe q me. cã.*
27 *Reſcriptũ cõceſſũ ad petitionẽ ptis ſubintellr̃ ꝯdã, ſi preces veritate nitãt.*
28 *Impetratis carere debet mendax precator.*
29 *Reſcriptũ conditionale non reddit conditio, quæ tacitè ineſt.*
30 *Impetrans probare tenetur ſupplicata vera eſſe, ſi aduerſarius ea neget.*
31 *Reſcipt impetratũ fuiſſe p taciturnit. veritatis, ꝓbare tenẽt illud eccipiẽs.*
32 *Reſcriptum contra ſtilum curiæ eſt de falſitate ſuſpectum.*
33 *Priuilegium tollens ius tertii, præſupponitur prima facie falſum.*
34 *Suſpicio in reſcriptis quos effectus operetur. uſque ad nu. 35.*
35 *Suſpicio falſi pro veritate habetur, niſi a ſuſpecto contrarium probetur.*
36 *Conſuetudo, quid differat a ſtilo, & ritu.*

37 *Præciſẽ*

57 *Practicē* [illegible]
58 *Copulatiue* [illegible] *ad* [illegible]
43 *Copu*[illegible] *in* [illegible] *eruat* [illegible] *necessario* *rememendat* [illegible]
49 *Copula quoniam pa*[illegible] *non det copulatiue, vsque ad nu. 7.*
58 *Copula in iudicialibus, non re*[illegible] *concursum copulat*[illegible] *om.* [illegible] *quando omnia* [illegible] *de quo agitur, non sunt ne*[illegible]
59 *Copulatiue pl*[illegible] *deducens in* [illegible] *sup*[illegible] *atiue, vel* [illegible] *non vt se astringere ad probandum ea, que nō sunt ad victoria ne essentia.*
60 *Impetrans beneficium tanquam vacans per mortem,* [illegible] *quo* [illegible] *modo va*[illegible] *sufficit probare vnum modum* [illegible] *ationis.*
61 *Disiunctia seu alternatiua, non ma*[illegible] *af*[illegible] *rmat vnam partem quā alterā.*
62 *Copulata omnia reus se astringens ad probandum, adhoc actore non probante debet absolui.*
63 *Sententia, in qua sufficit vnam ex pluribus causis expressis, vtrum esse copulatiue valet.*
66 *Lex vbi requirit actum cum qualitate, non sufficit probare actum, nisi probetur qualitas.*
67 *Reus confitens delictum deductum cum qualitate, adhuc non poterit puniri, quia non censetur confitere qualitatem, quod nouem modis frequentibus restringitur.*
77 *Decreti liber an sit approbatus pro lib. iuris authentico. nu. 80.*
78 *Capitula* [illegible] *inserta in Decretis, an dicantur approbata.*
79 *Decreti rub. an possint allegari, sicut* [illegible] *rubrica aliorum librorum.*
82 *Confirmatio que potest refer*[illegible] *ad* [illegible] *um validum & inualidum intelligitur se ad actum validum referre.*
82 *Confirmatio generalis nunquam trahitur ad reprobata specialiter.*
83 *Decisiones Rota an sint authentica, & habeant vim legis.*
84 *Regule cancellaria Apostolicę an habeant vim legis. nu. 85.*

1 EX parte. ¶ Diuidit, & summat, vt hic p Abb. No. primo, q periurus est priuādus bñficio pp reatū periurij. Pro isto notab. Pan. allegat tex. in c. qrelam, J. de iureiur. sed ibi fm vnū intellectū, piurus erat pductor, & a pductione repellit, nō tm pp periuriū, sed q nō satisfaciebat dño d pēsione. Itē allegat tex. in c. p. venit. J. de fideiuss. sed ibi dr piurū suspendendū, nō priuandū. Itē allegat tex. in c. cū non ab hoie, J. de iud. q
2 optimè pbat Rō eit fm gl. in d. c. qrelā, quia periuri † sunt infames, 12. q. 5. si qs pui[illegible]us, & l. si qs maior, C. de trās. Et infamib. portæ dignitatum cr[illegible] claudēnt, c. inter dilectos, de excep. pla. l. 2. C. de dignit. li. 12. Ista rō non vr bona, q istud notabile pcedit et si sit piurus tali periurio, q non in[illegible]et infamiā fm Pan. in c. tua nos, in 2. not. de iureiu. & dicē J. Roe ergo vr esse pp odiū piurii,
3 & reatus magnitudinē. Est † n. periuriu grande scelus, c. si 22. q. 1. vbi dr, q talis pœna iniungēda est periuro, qualis homicide voluntario, & adultero. Imo vr delictū grauius homicidio. c. ille, 22. q. 5. & ibi no. Arch. Imo disputat S. Th. 2. 2. q. 89. art. 8. an sit grauius peccatū, q trāgressio voti. de quo ēt dubitat Soc. ps. 7. co. 4. li. 1. & adeo graue est, q sūmus pœnitentiarius papæ nō pōt dispēsare eū periuro, nisi hēat spāle mandatū, fm Gem. cons. 105. in 2. dubio. Amplia idem in epō periuro, ut et priuādus sit episcopatu, c. cum quidam, ins. de iureiur. Imo magis, quia

Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto maior qui peccat, habetur.

c. sicut dignū, J. de homi. l. psbyt. C. de epis. & cler. Secūdo amplia, vt et priuetur oib. bñficiis, & efficiatur incapax bñficiorū obtinendorum perpetuo, fm Pan. in d. c. tua nos. Tertio amplia, vt ēt ab altaris ministerio sit perpetuo remouendos, d. ca. cū non ab hoie, & c. at si clerici, de iu. Quarto amplia, vt procedat ēt in eo, qui non est proprie periurus, tñ quo ad vulgi opinionē reputatur periurus, vt in eo, q cōstituit se inter duo iurocōtra, d. c. tua nos, qd ē reputat singularem Lud. Ro. sing. statim allegando. Qd intellige verū, qtum ad hoc, q possit priuari bñficiis non aūt remoueri ab executione ordinum, fm Pano. ibi. Quinto amplia ēt in non obseruante promissa per fidē suam, vel per Deū, vel per ista verba sic me Deus adiuuet, vt dr in cap. ego N. de iureiu. Ita Pan. in d. c. qrelā, ad fin. & in c. ad aures, qd met. cā. Ex pmissis liquido pstat, q acriter iura insequantur piu-
4 ros. Hinc est, q remouet † eos ab agēdo, d. l. si quis maior. Qd verū est in cā, in qua fuerūt periuri, nō in alia, fm gl. in c. paruuli, 22. q. 5. no. in c. dilecti. J. de excep. p Ale. & Mod. in d. l. si quis maior, Bal. cōs. 393. Super i. lib. 4. Alia ēt pœna punitur, q pri-
5 uatur perpetuo bñficio probandi per iurm, nunq. n. † amplius admittitur ad iurādū, d. c. paruuli, & auth. ei qui iurat, C. de bo. auth. iud. pos. Qd intellige in iuro oneris, & non honoris, fm Pa. in c. litas, col. fi. & ibi Fel. de piurum per tex. in c. cū in ecclesiis, J.
6 de maio. & obed. Fulgandus † est ēt periurus, fm gl. in l. si duo
7 patroni, §. fi. ff. de iure. Itē † pt puniri pęna exilii, l. de piurio, ff.
8 de crim. stel. Itē † pęna capitis, vt in auth. vt non luxur. cō. nat. §. qm qdā. q est, qn p sacra phibita ex psuetudine iurat, vt ibi. Sed p prima vice, seu p scda, & tertia, ponēdus est ad catenā, qn per sacra prohibita deiciat, fm Cro. & Sal. in l. 2. C. de rebus

[illegible] de sicar. [illegible] §. 1. ff. de sicar.
9 Q[illegible] † [illegible] ad effectum perdendi homi[illegible] a falli[illegible] in princ. ff. de [illegible] pœna ar[illegible] ratione contempta [illegible] summa & fi[illegible] cat. Limita premissa, vt procedant, quando quis deierauit in alterius [illegible] item, secus si nullius interfit, puta cōtrauenit clericus
10 iuramento de non comedendo carne, † [illegible] solum Deū habet [illegible] item, quia solum Deum offendit. [illegible] glo. & Doct. in d. l. 2. C. de re. cred. Limita secundo, vt procedat in penitus in
11 obseruantiam † iuramenti liciti: secus in periurio propter nō obseruantiam iuramenti illiciti, capitu. grau[illegible]s cap. significauerunt, ins. de ce[illegible] ita limitat gl. in c. di[illegible] unio. 22. q. 4. Quo[illegible] e verum, [illegible] quis se constituerit inter duo [illegible] vt [illegible] 4. am[illegible] ratione, fm Lud. Ro. sing. 501. in [illegible] Periurus. Scias etiam, q periurus, qui deierauit [illegible] iurando de calumnia, non potest pu-
12 niri enim taliter, secundum Bal. consi. 299. proponitur, lib. [illegible] forsitan etiam non eēt isto casu priuandus beneficiis, quia [illegible] stu. de pœna teme. litig. in versicu. [illegible] gionem [illegible] q [illegible] Deū hēt vltorem: alias sequeretur, q [illegible] liber c[illegible] icus litigans, & succumbens deberet [illegible] uari, quia iura[illegible] de calumnia, [illegible] tu. cæterum, de iura. calumnia. & ab euentu constat quod [illegible] uit cum succubuerit, l. [illegible] nouam, § [illegible] de iud. Non audeo tamen firmare, ne detur audacia cleri[illegible] [illegible] tes calum[illegible] [illegible] de an [illegible] & quan[illegible] pe[illegible] possit [illegible] accus[illegible] & p[illegible] pe[illegible] Lamb. de [illegible] lxx [illegible]
13 dubitatur, an periurus sit ipso iure [illegible] an [illegible] per sententiam. Pan. in vers[illegible] ven at[illegible]
☞ uandus, & ita se hēt ēis opinio, [illegible] & Modet. & tenuit gl. [illegible] in c. [illegible] ne pla. uices suas [illegible] cuntur plura. Primo, q nunq imponenda est [illegible]
14 si † reperiantur expressē imposita a iure, fm gl. in c. [illegible] J. de supp. patr. & in summa, 15. q. 8. cap. inuenimus, 16. q. vlt. ca. [illegible] q. fue[illegible] cau. benefi. amit. l. at si quis, §. diuus, ff. de relig. & sump. fun[illegible] concor. alle. per Felyn. hic, & in capitu. querelam. de iureiur. [illegible] Coll. e. in rep. e. tub. de iureiur. in 9. q. Alex. consi. 103. Videtur prima consideratione, col. pe. & 124. in prin. lib. 6. & in specie, [illegible] nullus sit priuandus beneficio, nisi expresso iure caueatur, est glo. in cle. 2. in ver. inspectus, de vita & honesta. cler. Circa istud [illegible] damentum considera, & non concludit, quia fateor assump[illegible] sed dico, quod a iure est imposita pœna priuationis bene[illegible] rum [illegible] periurium, vt hic: & iuribus supra allegatis. Vtrum mō sit ip[illegible] iure imposita, vel ne, non colligitur ex isto fundamento, nisi forte deducatur fundamētum hoc mō, sicut nō est imponendo pęna priuationis, nisi caueatur, ita non est dicendum
15 q sit imposita ipso iure, nisi per legem exprimatur, & q † in dubio pœna non intelligatur imposita a iure, tenet glo. in ca. vnico, J. de sagit. Inno. in c. bone, 2. in uersic. post mortē, J. de elec. Bal. in l. 1. in fi. C. de legi. Secundo adducitur, homicida non est
16 priuatus ipso iure † beneficiis, secundum Pano. in cap. cum nostris, col. fi. post Inn. de cōcel. preben. & in c. fi. an 5. not. de excess. pla. cum concor. de quibus per Fel. hic. ergo nec periurus, qui in pœna non distat ab homicida. d. c. si. 22. q. 1. posset ad illud respondeti, q periurium quo ad quid est delictum grauius homicidio, d. ca. ille, 22. q. 5. iō non est bona similitudo. Tertio inducitur iste tex. in ver. per sententiam episcopi, sed potest dici, quod debet intelligi per sententiam, [illegible] declaratoriam, ut in capit. cum secundum, de hæret. lib. 6. & l. si quis maior, C. de transac. Quarto inducitur iste tex. in ver. remouetur, & in d. c. querelā in vers. excludatur, q cū sint futuri tpis, denotant priuationē faciendā esse per sententiam, fm gl. in regula, in pœnis, de regu. iur. & in l. in criminali, C. de iurisd. om. iud. sed potest dici, q fallit quādo verba priuatiua futuri tpis sonāt in factū, vt dicā J. Quinto stringit tex. in capitu. peruenit, ins. de fideiu. vbi periurus suspenditur ab officio, & beneficio, & consequenter non potest dici priuatus. Quidam respondent, q ibi tolleratur periurus in bñficio, quia priuatio resultaret in damnum fideiussorum, quorum respectu causatum est periurium. Sed istud nihil est, quia text. vult, q periurus potest satisfactionem a creditoribus habitam perceptione tot redditiuum benefici sit suspensus, & non priuatus, cuius ptrium esset dām. fm solutionem istorū. Sexto facit tex. in capit. nisi cū pridē, circa prin. & ibi no. d. Ant. ins. de renun. vbi text. q crimina etiā irregularitatem inducentia, non priuant criminosum beneficiis ipso iure. Contrariam opin. tenet And. Sicu. hic, per illum textum in versicu. remouetur, & in d. cap querelā, in ver. remouentes, & per tex. in d. c. tua nos, in ver. excludat, q sunt uerba priuatiua sonantia in executionem facti, non iuris. Et vbi uerba priuatiua futuri temporis denotant executionem facti,
17 important † priuationem ipso iure, capitulo fina. & ibi not. domini. Anton. infra de postula. Alexan. in d. consi. 103. col. 8. Ad illud respondetur Fely. uerum eē in dubio, secus si p alia iura cōtrariū appareat, c. postulasti, in versi. si obiicitur, iuncto ca. i. clerici, infra de cleri. excom. mini. in casu nostro per iura, de quibus

Epiſtat, ꝙ eſt priuandus p ſniam, non ipſo iure, igitur Sed to[illegible]l
ucite, q̄ iura ſ. allegata [illegible] tatum mõ que ſ. excepto [illegible]x.
in d. c pñenit. Sed lo ſndet Dec. ꝙ hic, & in dictis iuribus ve.ba
executiua fuerunt ꝓpoſita in t[illegible] ter [illegible]s, & directa ad iudices.
vñ debent intelligi ſm naturam iudic[illegible], & ſic mediante ſnia, ſm
Hoſt[illegible] Im[illegible] & Ar[illegible] in c. ſignãuerunt, de teſt ſicut ẽt in ſimili dñ
[illegible] Bar in l. præſcriptionne, [illegible] C. ſi ꝯ ius. ꝙ ſi Princeps ſcribat
[illegible], ꝙ faciat teſtitui fundum alicui, intelligitur mediante cãę
cognitione, & ſnia. Sed ad illud facit is eſt rñſio, ꝙ ſi intelligatur
mediante ſnia declaratoria, ſatis verificatur [illegible] natura iudicij,
vbi pœna ipſo iure imponitur, d[illegible] cum ſi. Secundo arguitur ꝯ
eõem : periurus eſt [illegible] ſamis, vt ſ. dixi ſed [illegible] amia priuat ipſo
18 [illegible] m[illegible] tem armatę militię cingulo ſuę dignitati, [illegible] §. mi
[illegible] ff. de [illegible]s, qui no[illegible] [illegible]a Ergo eo. modo priu[illegible] milit[illegible] eccle
[illegible] nu[illegible] ç eil. n. bonũ argumentum de vno ad alterum [illegible]
in [illegible], ff. de [illegible] & ita expreſſe tenet glo in d. §. miles. de
qua [illegible] ſtu[illegible] Pan in at ſi cl[illegible] co[illegible] ꝯ de iud & idem vř
[illegible] gl[illegible] in l. ſruſtra, C. de [illegible] mili lib. 11. & dicit tex. [illegible] infamia,
C. de digni. co[illegible] lib. ꝙ [illegible] a queſ[illegible] admittit h[illegible] tem, per
ve[illegible] um pſentis [illegible] & ſic ipſo iure. Ad illu[illegible] tndet Panor. in d.
c. q̄[illegible] lam, & Fe[illegible] ic. ꝙ argm̃ de militię armatæ militię, ad militem
cęleſtem non procedit. Forte volunt dicere, ꝙ [illegible] umur
in pœnalib. in qu[illegible]s non debet fieri extenſi[illegible], reg. [illegible] o, de reg.
iuris in 6. Con[illegible] idera ꝙ punire delictum periuri [illegible] iter[illegible] reipublicæ,
[illegible] ita vumerat[illegible] ff. ad leg. Aquil & u[illegible] non datur ratio
diuerſitatis, [illegible] am in exor[illegible] ant. b. procedit [illegible] ęquiparatio,
ſm A c[illegible] in d[illegible] m[illegible] c[illegible] a egante glo. in l. ſti[illegible], C. de exe
cutrei iud. Vide F[illegible] hi[illegible] de[illegible] ꝙ non eſt expe[illegible] ꝙ pe[illegible] us
ſit infamis & [illegible] tum [illegible] de [illegible] quo p[illegible] urus non eſt
19 infamis. † [illegible] ca[illegible] l[illegible] ec al[illegible] l ſi quis maior, [illegible] de tranſactio.
Sed de iure canonico c[illegible] maximum dubiũ. & recenta opinione,
ꝙ et [illegible] de iure canonico periurus non ſit infamis infamia
iuris, quam viſi ſunt tenere Pan. & Fel. in c. teſtimonium, ꝯ. eo.
ſolo [illegible] non eſſet gñalis, quia in periurio pp inobſeruatiã
[illegible] ramenti de futuro, omnes concedunt, ꝙ periurus ſit infamis,
per tex. in d. l. ſi quis maior. cogitabis ergo. Secundo iuxta prę
miſſam q̃ritur, an emphyteuta, qui iurauit in in[illegible] ſo inueſtituræ,
20 [illegible]æ, ceſſans per annum a ſolutione pẽſionis, cadat † ab emphy
[illegible] uſi? Præmiſſa faciũt, ꝙ ſic, & ita decidit Bal. in d. c. querelam,
Ale ꝯſi 85 Noo[illegible] [illegible] o. repetito in ꝯſi. 16. lib. [illegible] ſequit Cor. in te
per one rub. de iureiur. in a. [illegible] priuilegio. & Iaſ. in d. l. ſi qs maior,
col. 3. Fena. cautel xx Contrarium tenet And. Baſig. h. c. quia
iurũ regulatur ſm nãm ꝯtũs, ſuper quo interponi[illegible] & recipit
oẽs ꝯdones, quas recipit ille ꝯtũs, l. ſi. C. de nonnu. pecu. & pp
iſtud fundamentum de iſta deciſione dubitat Iaſ. in l. 2. in 10.
q. C. de emphyteu. Doctor meus, Rochus de Curte, concordabat
illas opiniones hoc modo. Aut emphyteuta iurauit ſim pli
citer ſtare ꝯtui, & tunc procedat opi. B[illegible] ug. ꝯ Bald. aut iurauit
explicite obſeruare omnia, & ſing. & tunc procedat opin Bald.
allegat Franc. de Curte ſem[illegible] ng. in o 54. vbi probat iſtam diſt.
ex doc. Bald. in c. quę in eccleſiarum, col. xij ſ. de conſtit. vbi Bal.
dicit, ꝙ regula d. l. ſi. procedit in ſimplici iuro, ſecus in iuro explicito,
quia tunc habet locum l ſi quis maior. & iſtam diſt. ad
aliud propoſitum facit Card. conſi. 1. ſub rub. de iureiur. dicens,
ꝙ non prohibetur opponere exceptionem ſimulationis, qui
ſimpliciter iurauit ſtare ꝯtui, ſecus ſi explicite iurauit omnia
& ſingula vera eſſe, de quo late per Aret. & Mod. in l. nemo pōt
ff. de leg. 1. Quid tenendũ? Credo opin. Bald. poſſe defendi indiſtincte
ab illo fundamento, quod facit, & retorquetur ꝯ eos;
nam licet de iure cõi non cadat emphyteuta, niſi ceſſauerit per
triennium de iure ciuili, l. 2. C. de iure emphyt. & per biennium
de iure cano. c. potuit de loca tñ natura ꝯtus eſt, ꝙ ſoluat omni
anno, & iurũ debet intelligi præſtitum cum iſta qualitate,
quod omni anno ſoluatur penſio: & ſi emphyteuta non ſol
u[illegible], contra uenit ꝯtui & eius naturæ, & ꝯñr iuramento. ergo in
cidit in periurium. Et ſi dixeris, natura ꝯtus eſt, ẽt ꝙ non cadat,
niſi elapſo biennio; concedo, ſed dico, ꝙ non cadit, quia
ceſſauerit, ſed cadit pp periurium. Contra tñ hanc deciſionem
obſtant duo. Primo obſtat concluſio, de qua ſ. ꝙ pœna priuationis
nunq̃ imponitur, niſi reperiatur per legẽ expreſſe impoſita.
Sed non reperitur l. cautum, ꝙ emphyteuta ſit priuandus
emphyteuſi, pp periurium, ergo, &c. Sc̃do arguendo de feudo
21 ad emphyteuſim, valet argm̃, † vbi non datur rõ diuerſitatis,
ſm Spec. tit. de feud §. quoniam ver. 4 Bart. in l. vt iuſiurandi. §.
ſi liberi, ff. de oper. lib. Bal. in auth ſi quas ruinas, C. de ſacroſan.
22 eccle. Vaſallus aũt pp periurium non priuatur feudo, † niſi in
caſibus expreſſis a iure, c. cap. §. illud, x quæ fue. pri. cau. benefic.
amit. ergo emphyteuta in iſto caſu etiam non priuabitur emphyteuſi,
quia nulla eſt lex expreſſe hoc tale dicens, ut dicit tex.
in §. optimũ, in Auth. de non elig. ſecun. nub. Et ſi dixeris, dicit
Bald. ꝙ iſtud decidit in d. l. ſi quis maior. rñdeo, ꝙ non deciditur
expreſſe, ſed per extenſionem Doctorum extendentiũ illã
legẽ ad oẽs ꝯtus. Cogitabis ergo diligenter. No. a ſecundo, ꝙ

23 per [illegible] at[illegible] nem priuatur renuncians [illegible] ficio [illegible] ꝙ hoc,
c[illegible] de renun[illegible] pet[illegible] 7. [illegible] ia,
ẽt ſi re[illegible] nul[illegible] de conſ.
& ibi P[illegible] Am[illegible] ia. vt [illegible] re[illegible] pr[illegible] us [illegible] licet
Fel h[illegible] Am[illegible] ia tertio ẽt [illegible] pa a renun[illegible] c. 1. de
renun l[illegible] 6 Amp[illegible] ia quarto, [illegible] mpetrans [illegible] in renun[illegible] ian
24 dia ſu[illegible] nore, [illegible] ſit † com[illegible] e[illegible] ñ icio cedere, c. quidam, ꝯ. de
renun. Quin[illegible] ad[illegible] e, ꝙ obligans ſe ad non mouendum q̃onem
ſuper beneficio, [illegible] o[illegible] it et amoueri ab illo, ca. audita, de reſtit.
ſpol. & ibi declarat Pan. in 2. [illegible] o. Iſtud no. ſm Pan. hic, procedit
25 in renunciatione [illegible] ntanea, ſecus in meticuloſa, † quę licet
mero [illegible] e valeat, tñ reſcind[illegible] ctione, quod met. cã, c. Abb. c.
ſuper hoc, ꝯ ꝙ met. cã. Et [illegible] re[illegible] itutus qui pe[illegible] metum reſi
gnauit, ꝙ non eſt opus noua colatione, c. ſi vero, & ſm Abb. &
Fel ꝯ de iureiur[illegible] cit l[illegible] quam refert Fel. [illegible] d. c. ſi vero,
& Dec. h[illegible] ꝙ renuncians [illegible] ficio ad effectum, ut [illegible] ter relaxet
a carcer[illegible] b p[illegible] beneficium repetere. Similiter ſi [illegible] lericus grauatus
ab [illegible] po indignatione com motus renunciat bñficio, compe
tit [illegible] ius repetendi, quia non [illegible] nte reſignauit, ſm Gem. in d.
c. quã periculoſum. Similiter renuncians bñfic[illegible] minatę excõ
cationis, pōt illud recuperare, ſm Barb. conſi. 19. lib. 3 ſequitur
Dec. hic. Adde ẽt vnum caſum in quo renunciatio meticuloſa
eſt ipſo iure nulla, qñ clericus per dñm tpalem incarceratur, &
renunciare cõpellitur, cle. 2. § [illegible] nẽ de pę. Tertio no. ꝙ in reſcrĩ
pto conceſſo ad petitionẽ par[illegible] ſubintelligitur condõ, ſi præ
26 ces veritate nitantur. † Ampla ẽt in reſcripto motu proprio
conceſſo, in quo ſubintel[illegible] itur condõ, ſi cãæ motiuæ veritate
[illegible] itantur ſm Card. conſ 95 & 98. Pa[illegible] a vo[illegible], ut hic per Fel. &
Mod. Amplia ſc̃do, ẽt ſi reſcriptũ ſit pciſum & exequutiuum,
l. ſi non cognitio, C. ſi ꝯ ius. Limita dupliciter, vt hic per Dec.
& ante cũ iſtas duas limitationes tradit Iaſon l. ſi. C. de diuer reſcr.
Circa primam limitationem aduerte, quia non eſt proprie
limitatio. Quia ſi cã expreſſa in reſcripto propter as obſeruan
tiam iuris ſit falſa, reſcriptum erit ſubreptitium, dũmodo fuerit
cã, quare Princeps conceſſerit, c. ſuper lrĩs. ſ eod. [illegible] otes ergo
ſtare ex his, quę dixi, in c. r in pe. concl. ſ eo. Aduerte etiã [illegible] ca
illud not. ad duo. Primo ſm quoſdam ob. tex. in l. & ſi legib C.
27 ſi ꝯ ius. vbi datur regula, Mendax, pcator † carere dẽt impetratis,
q̃ regula præſupponit nullitatẽ reſcripti. Regula vero hic
tradita pſupponit validitatem. Sed fallũtur illi qui ſic arguũt,
quia iſtæ duæ concl. idem important, & tex. in l. ſi. C. de diuer.
reſcr. vtitur iſtis ẽis pro ſinonymis. Nam vtraque præſuppo
nit validitatẽ reſcripti, ꝙ tñ ad effectum cognoſcendi de veritate
pcũ, & cognita falſita[illegible], vult reſcriptũ non ualere. Scias ẽt,
28 ꝙ illa condõ, † ſi ita ſit (quã tacitè inel[illegible]) non reddit reſcriptum
condõnale, l. ꝯdões quę extrinſecus, ff. de cond. & demon. c. ſignificaſti,
ꝯ de elec. Ideo non ſuſpendit iuriſdõnem iudicis, ſed
exercitium, vt hic per Fel. & Mod. & per Fel. in c. ſi. col 7. ꝯ. de
præſum Tertio aduerte, quia gl. in §. & ſi leg. 15 q. 2. dicit, ꝙ hodie
non uř habere locum iſta decretalis, ſed diſtinguẽdum eſt,
ut in c. ſuper litens, inſ. eo. Tñ ſi conſiderabis, diſpoſitio iſtius
decreta. habet locum relẽta diſt. de qua in d. c. ſuper lrĩs. Ex iſtis
29 infert Pan. ꝙ impetrans tenet probare ſupplicata uera eſſe, † ſi
aduerſarius ea neget. alleg. Io. And. in c. 1. de litis conteſt. lib 6.
Tu adde tex. in c. quia circa, & ibi Pan. in 2. & 3. no. inſ. de conſang.
& affi. & dicit Soc. conſi. 164. Vita bul. 4, col. 2. in 2. parte, ꝙ
impetrans hẽt probare ſi opponatur, ꝙ expreſſa ſunt falſa. Si
vero opponatur reſcriptum impetratũ fuiſſe per taciturnitatẽ
30 veritatis † tunc excipiens probabit. allegat not. in illo c. & illa
eſt theorica. Io. And. in d. c. 1. Pan. in c. ſi. col. 2. inſ. de pręſump.
Limita, niſi impetrans haberet intentionem fundatam iuris
pręſumptione, tunc in excipientem transfertur onus probandi,
ſm Pan. in d. c. ſi. 3. notab. Cætera videas per Fel. in c. conſtitutis,
col 1. vbi Abb. inſ. eo. Quarto nota, ꝙ reſcriptum ꝯ ſtylũ cu
31 riæ, † eſt de falſitate ſuſpectum, ut hic, & in c. in memoriam,
19. diſt. idem in priuilegio ꝯ ſolitum curſum priuilegiorum, c.
cãm quæ. inſ. de teſtib. c. ex parte, de capel. mona. Et ideo Pan.
in c. ex parte, 2. inſ. de offic. deleg. decidit, ꝙ priuilegium tollẽs
32 ius tertij, † præſumitur prima facie falſum, quia princeps non
ſolet ſimilia priuilegia concedere. Et ad illud Fel. & Mod. hic,
cumulant infinita: & dum allegat gl. in l. ſi quis ſub condõne,
ff. de condit. inſt. quæ vult, ꝙ clauſulæ inſolitæ induant ſuſpicionem
fraudis & doli, adde quæ ſcribit Fel. in c. ſi cautio, col.
17 in ſi. inſ. de fide inſtrõ. Cur. conſi. 66 & conſi. 74. col. antepe.
vſque ad ſi. conſilij, vbi habentur oĩa, de quib. hic per Mod. &
plura a. [illegible]. Et dum dicunt ꝙ citatus in forma inſolita non tenetur
ꝯparere. Adde Iaſ. in l. 1. §. 1. col. 2 ff. ſi qs ius dicenti non obtẽpe.
Operatur iſta ſuſpicio plures effectus. Primus eſt, ꝙ impe
33 trans remitti dẽt cum reſcripto, † ſeu priuilegio ad papam, &
ſm Bald. & Card. & Imo. debet remitti ligatus ſub fida cuſtodia.
& iſtud probat hic, in illis uerbis, nemine compellas. Quidã
arguunt contra hoc de c. in memoriã. vbi dř eſſe in poteſtate
Epiſcopi detinere in carcere talem de falſitate ſuſpectum, do-

nec

nec Papam fecere oratui, ergo non d... et ...im tranſmittere Sol.
unni, ꝙ ...ꝓs debet tran mi tere poſt m...nitionem ab eo fcām,
ſi fue... requiſitus per Papā. Et ꝙ non teneatur trāſmittere ante
monitionem, probatur per tex. in d. c. cām quę. Aliud dñi, ꝙ eſt in
ptāte Epī eum retinere in carcere, per tex. in d. c. in memoriam,
in uer. poteſtas ſit, iuncta l. non quicquid, ff. de iu. Sed iſtud non
placet, per tex. in c. 2 de crimin. fal. & licet illi rñdeant ad iſtum
tex. qui loquitur in aperta falſitate, tñ longe falluntur, qa tunc
eſſet puniendus, nedum retinendus, c. ad falſariorum, de crim.
fal. & quia ille tex. utitur uerbo, tedarguēda uideris, quo etiam
vtitur tex. in d. c. in memoriam, non obſtat tex. in d. c. in memo
slam, in uer. poteſtas ſit. quia ptās data Epō cōſiſtit in mō reti-
nendi, videlicet in carcere, vel ſub alia cuſtodia, non retinendo,
vel relaxando. Operatur ſcdo, ꝙ ordinarius, ſeu delegatus non
34 debet parere talibus reſcriptis, & priuilegiis † nec illa executio
ni mandare. Ita probant iura prælega. & clarius in d. c. ſi quan
do, ī eod. Operatur tertio ꝙ impetrans poſſit puniri pęna falſi,
35 † niſi probet reſcriptum emanatum fuiſſe ſub illa forma a cu-
ria, c. porrecta, & ibi Pao. in 2. notabili, ī. de confir. uti. uel inuti.
vbi dicit, ꝙ hodie propter appoſitionem ſigilli, ſeu bullæ, pur-
gatur ualde iſta ſuſpicio. Adde ꝓ iſto notabili tex. in l. iubemus,
C. de proba. per quem conſuluit Cur. conſil. 56. col. 7 & pen. ꝙ
36 ſuſpicio falſi pro ueritate hr̄, † niſi a ſuſpecto ꝯrium probetur,
& eſt ſpāle in crimine falſi, ut ex ſola ſuſpicione quis puniatur,
ſm eū in allegato conſ. 56. 66 & 74. ī. allegatis, ubi infinita cōſi-
lia ꝯgerit. & idem uolunt Arch. & Gem. in d. ca. in memoriam.
37 Scias inſuper, ꝙ ſtylus † eſt ſm ius, conſuetudo proprie ꝯ ius,
vt per Alex. conſi. 16. Viſo themate, col. fi. Ritus uero eſt quidā
modus actus ordinādo ſolemnitatem ꝓbens, ſm Pan. in c. cum
ſecundum, in 1. notab. ī. de tempo. ordin. Qñq; ius aliter ſumi-
tur ut in c. ꝯ Chriſtianos, de hēti. lib. 6. Quinto nota, ſm Pan. ꝙ
38 dictio, præciſè, † idē importat ꝙ abſolute, & ſine cauſæ cogni
tione, allegat glo. in c. ꝯ Chriſtianos, de hære. lib. 6. Subditque,
ꝙ dictio, ꝓciſè, appoſita in ſtatutis, habet uim clauſulæ deroga-
toriæ ad ꝯria ſtatuta, ſm Iac. de Are. in l. oēs populi, ff. de iuſti &
iur. Circa primam partem huius notab. ꝙ idem ſit præciſè, qđ
abſolute, multa adducuntur hic per Fel. & Mod. Sed tu aduer-
te, ꝙ tex. in d. c. ꝯ Chriſtianos, in alternatiua vr̄ probare ꝯrium.
Scdo Pan. vr̄ male loqui, dum dicit, ꝙ importat idem, quod ſi-
ne cauſæ cognitione, qa iſte tex. alias eēt ſuperfluus. Item copula
poſita in medio ꝯrium oſtñdit, & ꝯrium tenent Bald. & Mod.
hic. Et ꝯriū tenet Bar. in l. ſtipulatus ſum Damā, ff. de uerb. obli.
ubi Alex. & Mod. ꝯriū d. l. vult in terminis in c. licet de euitāda,
in uerū. exceptione, ī. de elec. comprobatur ēt iſta opi. ꝯ Pan. ex
his, quæ ſcribit Iaſ. in l. 3. in amittenda, ff. de acqui. poſ. & in d. l.
omnes populi, & per Alex in l. 1. col. 3. in fi. & ſeq. ff. ſi cer. pet.
Dec. hic concordat opin. diſtinguendo: cuius diſtin. comprobo
ex eo, qđ voluit Barto. in l. a diuo Pio, in prin. ff. de re iu. ultimo
moneo unam difficul. ꝯ tex quia vr̄ uelle, ꝙ ſi eſſet mentio pri-
marum lrarum, ꝙ ualuiſſet reſcriptum, ēt ꝙ mandaſſet papa re
ſtitutionē fieri ꝓciſè. Cōtra, cāæ cognitio eſt de iure diuino, ſm
Pan. in c. 1. col. 2. de cauſa poſ. & proprie. ergo papa non debuiſ
ſet poſſe tollere, cle. paſtoralis, de re iu. Solutio ꝓ nunc, iſte tex.
loquitur in bñficialib. in quib. papa hēt ptātē auferendi unum
bñficiū ab uno, & dare alteri, ſm Fel. in c. q̄ in eccleſiarum, col.
32. & ſeq. ī. tit. 2. ꝓ tex. in c. 2 de ꝓb. in 6. Ad ueritatē copulatiuæ
39 † reqritur cōcurſus oīum copulatorū, l. ſi hēdi plures, ff. de cōd.
inſt. § pe. Inſt. de hær. inſt. per gl. hic, & in cle. in pleriſque uerſi.
& populo, de ele. & procedit ſiue copulata affirmatiuè copulē
tur, ſiue negatiuè Si. n. copulantur plura affirmatiuè, requiritur
ꝙ omnia concurrant affirmatiuè, ſi copulētur negatiuè, requi-
ritur, ꝙ concurrant negatiuè, & ſic neutrum fiat, l. ſi quis ita, ff.
de uer. ob. & procedit ēt in penalib. & odioſis. Requiritur. n. ad
hoc, ut quis poſſit puniri, ꝙ oīa copulata reſpū pænę incurrēdę
vera ſint, ſm gl. in c. 1. in uer. cōtra iuſtitiam, de re iu. li. 6. Quam
ſequitur Pan. in c. 1. col. 3. de off. ord. & Bal. in l. fi. C. de pęna iu.
qui ma. iud. ad idem gl. in l. mancipia, C. de ſerui. fug. per quam
dicit ibi Iaco. But. ꝙ ſtatutum puniens turbantem alium in ſua
poſſeſſione pęna c. librarum, & ad reſtōnem poſſeſſionis, non
hēt locum in eo, qui turbauit tm̄. & nō abſtulit poſſeſſionem,
quia ambo copulata non concurrunt. Seqtur Lu. Ro. ſing. ſuo
inci. ſtatutum, dicens ſe ex hoc lucratum fuiſſe ſex florenos, &
quædam alia. Seqtur Io. Bert. in trac. de Epiſ. in 2. li. q. 22. primæ
partis. ubi ex hoc infert, ꝙ ſi ſtatutū dicat, ꝙ teſtis falſum depo-
nēs puniatur pœna c. librarum. & ad intereſſe partis, ꝙ niſi ex
eius dicto lædatur, pars, non poterit puniri, q̄q̄ falſum depoſue-
rit. Procedit ēt eꝯ, quia ſi ſtatutum pro eo delicto imponat plu-
res pęnas, oportet ꝙ oēs imponātur, l. nemo, 2. C. de epiſ. aud. te
net Bar. in l. quid ergo, §. pęna grauior, ff. de his, qui not. infam.
Et iſta eſt prima nā, & ꝓprietas copulatiuæ. Et adde inquātum,
ſ. dixi, ꝙ ēt requiritur concurſus copulatorum negatiuè, quod
decidit Cor. conſi. 191. Dato, col. 1. lib. 2. limita & declara, ut per
Soc. in l. ſi is qui, §. utrum, col. 3. ff. de reb. dub. Secunda proprie
40 tas copulatiuæ eſt, ꝙ copulet æque principaliter, † ſm gl. in ca.
q̄re..., de ſimo. & ibi Ab... nſen ad q. de qua per Fel. in ca. quan
to, ī. de iud. facit quod voluit Bar in l. 1. ff. de pec. leg. & eſt tex. in
l. ſi cui, & ibi Bal. ff. de fun. inſt. & quod decidit Ale. cōſil. 2. colu.
pe. lib. 3. & quę ſcribit Iaſ. in l. Titię textores, § 1. ff. de le. 2. vbi cō
cludunt Doc. ꝙ dicens ſententiam nullam, & ſi qua eſt appellat,
vr̄ deducere appellationem, & nullitatem æque principaliter, ꝯ
glo. in l. 1. C. qñ prouo. non eſt neceſ. & ꝯtra Say. in l. vni. C ſi de
momen. poſ. fue. app. Tertia proprietas eſt, ꝙ copulet diuerſa,
41 † ſm gl. in rub. ff. de iur. & fac. ig. Pan. hic, & per Doct. in varius lo
cis. Cor. cōſi. 70. In hac, col. pe. li. 2. gl. in l. ſi duo, C. per quas per
43 ſo. no. acqui. Quarta proprietas eſt æqualiter copulare, † l. reos,
§. cum in tabulis, ff. de duob. reis. l. 3. §. ſi quis ita, ff. de eo, qđ cer.
loc. l. ſi quis Titio ff. de vſuſru. accr. l. ſi hæredes nominati, ff. de
lega. 1. l. ſi pr̄ filio, ff. de vul. & pup. vbi Pau. de Caſt. infert, quod
ſi condemnatus ſit ſindicus, & commune in centum, cenſetur
ſindicus condemnatus in 50. & cōe in aliis quinquaginta. Et ꝓ
hoc vr̄ tex. in l. qm̄ iudicem, vbi gl. Bal. Ang. & Sal. C. de appella.
Bal. in c. 1. qui feu. da. po. Et Ale. ibi infert, ꝙ ſi ex forma ſtatuti ele
ctio Bidelli ſpectet ad vniuerſitatē, & rectorem, tantam vocem
habebit Rector, quantam uniuerſitas. Et ſimilem queſtionem
determinat ita Ang. & Imo. in l. liber homo, §. Titius, ff. de hęre.
inſt. per illū tex. & Lud. Ro. con. 99. Viſo propoſitę q. themate.
Hoſt. Io. And. Pan. & alii, in c. poſtulaſti, de conceſ. præbend. fa-
cit deciſio Soci. cōſi. 40. Ex actis geſtis, in 1. dub. lib. 1. Et q̄ ſcribit
Cur. conſi. 54. Sæpe & frequenter, poſt Bar. & alios, in l. ſi cum
dotem, § transgrediamur. ff. ſol. mat. Limita primo, vt p Bart. in
43 l. ſeruus communis ita, ff. de ſtip. ſer. niſi natura ꝯtractus † aliud
ſuaderet. Limita ſecundu, niſi ex coniectura ta mente diſponen-
44 tis † contrarium videatur dēm, l. quidam relegatus, cum l. ſeq.
ff. de reb. dub. Et hoc modo procedit tex. in l fun. ſus ille, iuncta
declaratione gl. ff. de contrahen. emp. Limita tertio, niſi copula
45 cadat inter perſonas grauatas, † quarum aliquæ grauari nō pñt,
quia onus ſpectabit in totum ad illū, q grauari potuit, l. ſi ex duo
bus, §. 1. & ibi Iaſ. in 6. nota. & l. cum tale § Lucius, ff. de lega. 1.
Limita quarto, vt per Soc. conſi. 108. lib. 3. per totum. Quinta ꝓ-
46 prietas, † ꝙ copulet vniformiter, l. Seiæ, §. Caio. ff de fun. inſt. &
ibi late Bar. & ſic natura copulæ eſt, repetere qualitates pręcedē
tis copulati in ſequens, & econtra, ſm gl. in l. ſi ſic, ff. quemad.
ſer. amit quam multum cōmendat Iaſ. in l. fi. col. pe. C. de ſucceſ.
edic. facit deciſio Bar. in l. ſi legatarius, ff. de leg. 1. de qua hic per
Fel. col. 15. fallit 5. Et hanc deciſionem Bar. extollit Lud. Rom.
ſing. 380. redditus relictus, & conſi. 231. Pręmiſſorum Docto. et
Soc. conſi. 280. Conſiderata contingentia, lib. 2. Ex quibus pri-
die dicebam, ꝙ ſubſtō teſtōris hoc modo concepta, ſubſtituo
proximiorem de gñe meo, & ſuos; ꝙ illa copula, & ſuos, opera-
tur ꝙ filii ſororis non intelligantur ſubſtituti. Quia propter co
pulam, & ſuos, datur intelligi, ꝙ ſui etiam debent eſſe de gñe,
cum copulet vniformiter, & ea quæ ſunt eiuſdē generis, l. fin. §.
cui dulcia, ff de fun. inſt. facit quod conſuluit Cor. conſi. 139.
Placet mihi, li. 2. Sexta proprietas eſt ampliare quantum poteſt,
47 † l. ea tñ adiectio, ff de le. 3. Eſt verum, ꝙ Bar. in l. ſi is, qui ducen
ta, §. vtrum, ff. de reb. dub. reſtringit illum text. quando copula
ponitur inter duo adiectiua neutraliter prolata, & quidam dñt
☞ ibi eſſe, quia copula erat iuncta cum relatiuo. Tamen alii *com-
muniter* tenent idem, ſi copula ſit inter duo ſubſtantiua, abſque
relatiuo. Hinc dicebat Bald. ꝙ ſi teſtator legat alicui equos ſuos
& arma, non ſolum comprehenduntur arma equorum, ſed ēt
arma equitantis. Ita Bald. in l. 1. ff. de verbo. ſignifi. non tamē ve
niunt in legato phaleræ, & ornamenta cum perlis, & auro, quæ
portabat teſtator ad torneamenta, quia ſapientis eſt tenere me-
dium, l. qui lancem, ff. de au. & argen. le. Sed an veniet ...
vide ibi, & iſtud tamen dicunt Cardin. & Imo. in d. clementina
in plerique, verum eſſe in fauorabilibus, prout loquitur text. in
in d. l. ea tamen adiectio, ſecus in odioſis. Quia tunc ſtabit re-ſtri-
ctiue, inferētes, ꝙ ſi per ſtatutum imponatur pęna nobilibus, et
baſtardis percutientibus aliquem, tunc ſtatutum debet reſtrin-
gi ad baſtardos nobiles, ſeu baſtardos nobiliū, ſequitur Soc. cō-
ſi. 33. Circa præſentem, col. 2. lib. 3. Vbi igitur videbis, quod co-
pula non poſſit ſuas proprietates, & naturam ſeruare, neceſſa
48 rio reſoluenda erit in diſiunctiuam, † vel expoſitiuam, vel erit
in oratione poſita ad continuandam materiam. Signa autē co-
gnoſcendi, ꝙ copula non ſtat copulatiue, plura poſſunt reperiri
dicam quæ occurrunt. Primū ſignum colligitur ex repugnan-
49 tia † copulatorum. Nam ſi copula ponatur inter incompatibi-
lia, reſoluitur in diſiunctam, ſm Pan. hic, ponentem exemplum
in cla codicillari copulatiuè concepta, vt in l. fin. C. de codici.
Conſidera tm̄ circa iſtud exemplū, quia ex electione data hēdi,
vt dr̄ in d. l. fi. non vr̄, ꝙ teſtm̄ & codicillus ſint inter ſe incōpati-
bilia niſi ꝯſideres forte effectū, ut facit Abb. Habes ēt exemplū
in l. ſi Titio, ff. de uſufr. leg. & Bart. inducit quatuor qōnes, & cir
ca ſcdam uide quę dixi in l. centurio, ff. de uulg. & pup. Inferī ēt
ad ꝯpromiſſum, in quo dr̄, ꝯpromittimus in talē arbitrum, &

arbitratorem, & amicabilem compoſitorem, quia procedere
50 vt arbiter, & vt arbitrator, † ſunt incompatibilia. Nam arbiter
procedere tenetur ſecundum ius, arbitrator nõ: vñ copula reſol
ui dẽt in alternatiuam, & erit in electione compromittẽtium eligere
re viam, quam velit, ſm Barto. in l. i. ff. de iudic. Alexand. in l. ſi
ſeruus plurium. §. ſi nominatus, ff. de lega. i. Raph Comen. conſi.
7 Viſo compromiſſo Onaa in tracta. de arb. verſi. ſecũdo quęro.
Similiter ſi in ſententia dicatur, ius arbitri, & arbitratorea, co-
pula, & exponitur pro vel, ſm Bal in l. non codicillum, C. de te-
ſta. Cuius dictum refert ſingula Crem. ſingu. 197. Commiſſa
eſt quæſtio, vbi concludit poſt Bal. q; cenſebitur prolata ſñia, tã-
quam ab arbitratore. Sequitur Imo. & Ale. in l. nemo poteſt ff.
de le. Ang. in diſputa. incipien. Dño adiuuante legantea. Alexã.
☞ conſi. 11. Ex his, col. 3 lib. 1. & iſta eſt *communis* opi. Contrariũ tñ
tenet Bal. in l. miles, qui deſtinauerat, ff. de teſt. mil. Quẽ ſequitur
Ale. in l. ſi ſeruus plurium, §. fi. ff. de leg. i. & iſta forte verior, quia
in dubio præſumitur electa via plenior, & tutior, & quę citius
eſt effectum paritura, l. ſi ita ſcriptum fuerit, Titius ff. de hære. in
ſti. Et ſententia arbitri eſt citius paritura effectum, quia fieret
cum pęna et ſtabitur metu pœnæ, l. diem proferre, § ſtari, ff. de
arb. ſi ſine pœna, ſi intra x. dies non ſecl amatur, ex ea oritur a-
ctio l. e. cum antea, C. de arb. Sed ſententia arbitratoris non pro-
ducit actionẽ cum effectu, niſi poſt 30. ann inter quos ſp poteſt
☞ peti reductio, ſm *cõem* opi. de qua per Bar in l. ſi in ætatẽ, §. arbi-
trorum. ff. pro ſoc. & ita etiam tenet Ioan. Crotus in d. l. nemo
poteſt, col. 27. de leg. i. in caſu tñ iſto pt ſaluari incompatibili-
tas, & ſic ſtabit copulatiue, ut declarat Soc. in d. § verum. col. 3.
Infertur ẽt, q; ſi teſtator ſubſtituerit filio pupillo hoc mõ, ſi fi-
51 lius meus in pupillari ætate deceſſerit, ſubſtituo Titiũ † mihi, &
ſibi, q; copula debeat reſolui in diſiunctiuã ratione contrarieta-
tis euitandæ, & erit in electione ſubſtituti ſuccedere teſtãti ex
fideicommiſſaria, vel pupillo per pupillarem, ſm Lu. Ro conſi.
480. in caſu propoſitæ conſultationis, & dicit in l. i. ff. de vulg. &
52 pup. ſcdm ſignum colligitur ex ſuperfluitate. † Nã ſi copula po
natur inter plura idem importantia, reſoluitur in expoſitiuam,
ſm Pan h. c. per tex in l. i. ff de pac. Idem tenet Bartol in l. i. ff de
iuſtitia & iure, & in rubr. C. de agri & cenſi lib. 11. vbi dicit, q; ſi
copula ponatur inter duo ſubſtantiua idem importantia, v-
num ſubſtantiuum adiectiuatur, & copula reſoluitur in expoſi-
tiuam per figuram Endiadis iuxta illud, Arma virumque cano.
i. virum armatum. Ad idem eſt tex all. hic per Felyn. in capitu.
monaſteria, de vi. & hone. cle. Et addit quamplures gl. Dec. hic,
Tu adde Cal conſi 2 de uer. ſig. vbi dicit, quod copula copulãs
plura verba eiuſdem importantiæ ad eundem effectũ, vt in l ad
dit, c. in ſynodo, ibi confirmamus & comprobamus, 63. d. ſi ſi
ſi. Ad ſe ẽt gl. in rub. C de vind. lib & gl. Inſt. de leu. orb. pia d §.
fi. in verb. pactionib. Ad idẽ tex in capitu. qualiter, & qñ, 2 de ac-
cu. ib., Clamorẽ, & famam, i. clamoroſam famam. Ad idẽ tex. cũ
gl. in l obſeruare, § proficiſci, ff. de off præſid. ibi, rõ & vindicta,
i. rationabilis vind. Ad idẽ tex cum gl. in l. 2. C. qñ liceat ab em
ptio. diſc. ibi Pacto, & placitu i. pactionali placitu. Ad idem text.
cum gl. in l. ſi tem tuã b lẽ, ff de acquiren. poſ. ibi. Anima & rõ-
ne, i. anima rationali. Et iſta ſeruiunt ad ſaluandos Notarios, &
teſtes a contrarietate & falſitate. Et propterea Soc. conſil 51.
Viſo teſtõ. lib. 1. vt concordaret teſtes teſtamentarios & Nota-
riũ, exponebat bona & hẽditatem i. hereditaria bona. Scias tñ,
q; ſi copula ponatur inter duo, quorum unum tanq̃ ſpẽs inſit al-
53 teri tanq̃ gñi, † tũc cenſetur poſita ad demonſtrandum, q; iſta
ſpẽs eſt magis nota digna q̃ cęteræ non expreſſæ, arg. l. itẽ apud
Labeonẽ §. hoc edicto, ff. de iniur. Et ita probatur in euangelio,
Dicite diſcipulis eius, & Petro, & in rub. C. de ſeru & aqua, & in
c. cum longe, inter Hyſpaniæ atque Galliæ, 63 diſtin. Tertium
54 ſignum colligitur ex ordine charitatis. † Nam ſi copula cadat
inter perſonas, inter quas cadit ordo charitatis, tunc non ſeruat
nãm copulatiuç, i. deſt non requiritur concurſum copulatorũ,
☞ ſm Bar. & *communiter* ſcrib. in l. Gallus, § quidam recte, ff. de li-
be. & poſthu. & in l pe. C de impub. Ale. cõſi. 22. vol. 3. & 167.
uol. 5. circa fi Soc. cõſi. cõnſi. 49. col. 1. & ſeq. li 1. Dec cõſ 95. col. 2.
facit qd dicam in ſeq ſignu. Quartum ſignum colligitur ex ve-
55 riſimili intentione diſponentis, † ſm Ale. conſi 130. in fi. atten-
tis verbis teſtamẽti, lib. 2. vbi teſtator mandauit partem hẽditatis
erogari puellis pauperib. maritandis, ſi contingeret hẽdem ſuũ
mori ſine maſculis, & ex eo ſupereſſe fęminas, & ſic ſub duab.
condõnibus copulatiue. Decidit tñ ſubſtõni locum eſſe, ſi heres
moriatur ſine maſculis, dato quod ex eo non ſuperſint filiæ
fœminæ pp veriſimilem intentionem diſponentis. Adducit in
ſimili tex. in l. ſi is, qui ducenta §. ita ſi pater, ff. de rebus dub. vbi
ex coniectuata mente diſiuncta reſoluitur in coniunctam, ſic
ergo idem e contra dicendum vr̃. Facit quod dixi ſ. in præceden-
ti ſigno, & qd dixi in ſecunda limitatione quartæ proprietatis,
& qd inf. ſubiiciã. Et qa uerba dẽnt ſeruire intẽtioni, c. a. requiſis,
de appe. nec dẽnt verba meliora ſenſu exiſtere, l. 1. C. de lib. præ-
ter. q̃ ſtũ, n. verba ſub iugo mẽtis, tanq̃ ſub originali, ſm Bald.

in e. uandarum ſ eo. Quintum ſignum colligitur ex diuerſita-
56 te orationum. † Na copula copulãs diuerſas orones nõ ſtat copu-
latiuç, ſed continuatiue, l. i. ff de his, qui no infam. l. i. ff. de fica.
trad. ſ ſtatt in d. l. i. ff de iuſt. & iure, & in d. l. ſi is, qui ducenta §.
verum. Quod verum eſt, ſi orationes copulentur ęque princi-
paliter, ſecus ſi per modum accidentis, ſeu ad qualificandum
vnum & idem ſubiectum, tunc ſtat capulatiue, & requiritur
cõcurſus, d. l. ſi hẽdi plures, ff. de condi. inſti. Et ex iſto ſigno col
ligitur ratio, quare copula poſita inter orões perfectas non
cupulat vniformiter, ſeu non repetit qualitates pcedentes, vt
probatur in l. qui fundum, ff de contrahen. empt. Ea n. ratio eſt
quia non ſtat copulatiue, ſm Bart. in d. §. Caio. quod ſequitur
Soc. conſi. 54. col. 5. lib. 1 & conſi. 22. Videbat & conſi. 23. lib. 3.
Cor. conſi. 129. in fi. lib. 2. Sextum ſignum colligitur ex abſurdi
tate, quę ſequeretur, ſi ſtaret copulatiue, ſm Barto. in l. Gallus,
57 §. ẽt † ſi parentes, ff. de lib. & poſth. Fel. h. c, col. xv Alex. cõſi. 119.
col. 1. lib. 1. & conſi 9 col. 2. lib. 2. & cõſi. 2. col. 3. Cur. conſi. 45.
col. 2. Aliud ſignum colliges ex ſequentibus. Alia poteris ſtu-
dendo colligere: iſta pro nunc ſufficiant. In iudicialibus copula
58 non requirit concurſum copulatorum, † quando omnia ad
effectũ, de quo agitur, non ſunt neceſſaria, ſm glo Pan. & alios
h. c, ita intelligentes iſtum tex. & tex. in cap exhibita, J. de iud.
& in ca cum iam dudum. J. de pręben. Ratio diuerſitatis inter
iudicialia, & extraiudicialia, ſm Bald. hic, eſt: quia in extraiudi-
cialibus actus recipit intellectum a voluntate diſponentis: in iu
dicialibus vero recipit intellectum a diſpoſitione iuris. Cum
igitur ius copulatiuè non diſponat, non erit neceſſarius copula
torum concurſus. Et ſi dixeris, q; in tex. noſtro reſcriptum reci-
pit intellectum a voluntate reſcribentis. Reſpondent Mod. &
bene q; in dubio Papa reſcribendo vr̃ ſe conformare cũ diſpõne
iuris, vt dixi ſ. i rub. & reſcripta recipiunt interpretationẽ a iure
cõi, c. cũ in quæ J. eo. l. ex facto, ff de vulg & pup. Et in propoſi-
to, q; nunquam præſumitur q; Princeps velit grauare partem
ad probandum non neceſſaria, ſecundum Pan. in c. ex parte B.
col. 2. per illum tex. J. de fo. comp. Et ex hoc alias dicebam, q;
Princeps per hęc verba, ſi caualoti paſſim, & maxime in ciuita-
te Papiæ expendebantur, non videbatur voluiſſe arctare partem
ad probandum, q; alibi, q in ciuitate Papiæ expenderentur, quia
non erat neceſſarium. Ex hoc infert Pan. hic, quod deducens
59 plura copulatiue † in libello, ſupplicatione, vel in articulis, non
videtur ſe aſtringere ad probandum ea, quę non ſunt neceſſa-
ria ad victoriam. ſequitur Bald. in l. Fulci §. cum añi. ff. ex quib.
cau. in poſ. ea. cum concor. copioſe adductis per Fely hic, col.
9 ver. fallit tertio. Et vltra eum ita iſtum tex intelligit Ror. dec.
68. Licet capitula, in nouis. Et idẽ eſt in impetratione. Nã ſi qa
60 impetrat beneficium tanq̃ vacãs per mortẽ, † & quouis modo
vacet, ſufficit probare vnum modum vacationis, ſm Rotam
dec. 83. ſi impetrans, in nouis. quam allegat Felyn. hic, qui dicit
iſtud verum, ſi probetur primus modus expreſſus, non ſi alius.
Quia affirmandum primum modum vacationis, cęteros vr̃ ne-
gare, allegando Rotam deci. præall. & Egid. Bellamer. in ſuis de
ciſio. Sed tu conſidera, q; cõtra opinio q̃ tenuit Ant. de But. in d.
c. exhibita, circa fi. vr̃ verior, quia vt oẽs concedunt, copulatiua
in caſu iſto reſoluitur in diſiunctam: diſiuncta vero, ſeu alter-
61 natiua, non magis affirmat vnam partem q̃ alteram, † imò rem
in dubio ponit, l. prætor edix. t. ff. de iniur. c. inter cęteras, J. eo.
Ampliatur ẽt in reo, qui ſe aſtrinxit ad probandum omnia co-
62 pulata, † adhuc actore non probante deberet abſolui, ſm Pan.
hic, per l. circa, ff de proba. & cap. vni. vt eccleſiaſtici benefi. & l.
qui accuſare, C. de eden. quod nota ad ampliationem regulę il-
loru ſ iutium. Sed hic cadit dubitatio, q; ſi actor probaſſet inten-
tionem, & reus ſe aſtringeret ad probandum plures exceptio-
nes, quarum vna ſufficeret, an debeat abſolui, ſi vnam tantum
probaret? Pan. a contrario hic ſenſit, q; non. Et ita tenet Baſig.
hic inferens, q; ſi actor pbauit mutuaſſe centũ, & reus ſe aſtrin-
gat ad probandum ſolutionem & expreſſam liberationẽ, q; & ip-
ſe reus probando ſolam ſolutionem deberet ſuccumbere, qd
non poſſem credere, quia locupletaretur actor cũ aliena iactu
ra contra l. nam hoc natura, ff. de condi. indeb. Et quia iudex ex
officio põt abſoluere reũ, quẽ videt abſoluendũ, licet ipſe nõ pe
tat, ſm Bart. in l. vbi pactum, C. de tranſa. & in l. ñ. §. pe. ff. de eo,
per quẽ fac erit. Et qa iudex dẽt ex officio repellere calũnioſum
actorẽ. licet pars nõ excipiat, ſm Inn. in c. i. de offi. vic. Amplia
ſcdo, ẽt ſi libellans, vel articulans iurauerit oĩa & ſingula vera
eſſe, ſm glo. in c. vt circa, & ibi Gem. de elect. in 6 Amplia ẽt in
ſñia, in qua ſufficiat vnã ex plurib. cauſis copulatiue expreſſis ve
63 ram eſſe, ſm Inno. in c. cum inter, de re iud. Pan. in c i. col. 3. eo
dem titu. de re iud. Bal. in l. 2. §. ignominiæ, ff de infam. Imo. in
l. ſi is, ad quem, ff. de acq. hære. in l. ſi plagii, ff. de verb. obl. Et eſt
gñalr verum, q; ſi ad validitatem actus concurrant plures cãæ,
64 quarũ vna vera, reliquæ falſæ, ſuſtinetur actus ex vera, † l. ſcio,
ff. de appel § ſi plures, Inſt. de excuſa tut. & §. ſi igitur omnes, &
§. ſi tales in Authen. ut cum de appellatio. cognoſc. not. Bal. in
authen.

auth. non licet, C. de liberis præterit. Facit regula §. affinitatis.
Inſt. de nup. & capit. ea tuam, de authori. & vſu pallij, vt non
procedat, qñ proponuntur plura, quorum vnum venit vt acci
65 dens, ſeu qualitas ad aliud, † tunc oportet probare vtrūq; ſm
66 Pan. & alios communiter hic, per tex. in c. licet cām, J. de proba.
& in c. ſi ab eo. de elec. in 6. l. hēhat, ff. de inſt. act. cum concor.
de quib. per Fel. & Mod Rō v̄ eſſe. quia qualitas ad actum, dr̄
idem cum ipſo actu, & actus qualificatur dr̄ nō ſolus actus,
ſm Bar. in l. Aurel. §. idē quæſiit, ff. de libe. lega. & iniuria quali
ficata, dr̄ vna ſola iniuria, ſm Bart. in l. itē apud Labeonē. §. ſed
q̄ dr̄. per illum tex. ff. de iniur. cum alijs authoritatib. de quib. p
Fel. hic, & in d. c. licet cām, col. 21. Et vbi lex requirit actū cum
66 qualitate, non ſufficit probare actum, † niſi probetur qualitas,
c. 1. de homicid. lib. 6. c. audins, de præſcr. l. 1. §. q̄ ait, & ibi not.
Bar. ff. ne quid in flumi. publ. & in l. Fulcinius §. cum aūt, ff. ex
quib. cau. in poſſeſ. ea. cum concord. de quib. per Iaſ. l. 1. §. in cū,
ff. ne quis eum qui, & per Cur. Iarē in conſi. 74. col. 2. fac. q̄ di
cit Bar. in l. 1. §. ſi quis neget, col. 3. in fin. ff quemadm. teſt. aper.
de quo dicto plura ſcribit Fel. in c. cum Ioan. eremita, col. 17. de
fide inſt. & Cur. conſi. 55. col. 4. Alex. conſi. 107. col. 1. li. 1. & cō-
ſi. 3 li. 2. & alibi ſępe. & Cæp. conſi. 53. col. pen. & 59 col. 6. &
conſil. 63. Ego q̄ in act. s. Quod ſi formetur inquiſitio de in-
ſultu & vulnere illato in domo, neceſſe eſt probare qualitatē,
videlicet q̄ in domo ſit factus inſultus, alias ēt q̄ probaretur
vulnus, dēt ſequi abſolutio. facit deciſio Soc. conſi. 255. † legan
ter & ſubtiliter, col. 1. li. 2. Poſſem de ho. implere plures char
tas, ſed conſulto ola omitto, ut faciamus debitum proceſsum.
Nam has compilationes poterit quilibet facere. ſi in ocio no-
luerit marceſcere. Adde tñ, q̄ ſi reus ſimpl̄r ꝯfiteatur delictum
67 deductū cum qualitate, q̄ adhuc non poterit puniri, † quia nō
cenſetur confiteri qualitatem, niſi probetur, ut colligitur ex
dictis Io. And. in rub. de accuſ. & Signor. de Homod. conſi. 10.
In q. vertente, col. fi. ſentit Ro. conſi. 167. Ant. accuſ. Poterit tñ
iudex ſi uelit, punire, ſm Dec. in c. at ſi clerici, col. 4. J. de iud. ſic
intelligentem Bal. tenentem ꝯtrium in l. & ſi ſeuerior, C. de in-
fa. & Ang. in l. denunciaſſe. §. quia tñ. ff. de adult. tenētes ꝯriū.
Iſtam limitationē reſtringit Fel. decem modis, ut hic per eum.
Circa primam reſtrictionē, vt non procedat in mandatis Prin-
68 cipū, quia mandatū qualificatū † reſoluitur in duo, c. cū dilecti,
de dolo & contu. l. Celſus, ff. de arb. Adde, q̄ iſtud pōt procede-
re, niſi qualitas opponatur ad expirationē præcepti, ſm Bal. in
l. 1. col. 5 uer. extra quæro, C. de his, q̄ pœna nomi. Item vr̄ pce-
dere, qñ qualitas reſpicit vnū, & mandatū principale aliud. Se-
cus ſi qualitas ſit ꝯnexa cum mandato principali ad eundem fi
nem, ſm Bal. in rub. ē. co. vbi Barb. col. pe. facit quod dicit Alex.
in l. ſi mihi & tibi, §. 1. in fi. ff. de leg. 1. & q̄ decidunt Bar. & alij,
in l. 1. § nunciatio, ff. de noui op. nunc. Circa ſcdam, ut non procedat
69 in qualitate, quæ tacitè ineſt, † adde quæ dicit idem Fel. in c. exa
minata, col. 3. J. de iud. & in c. 2. col. 2. J. de except. Circa tertiā,
70 ut non procedat qñ qualitas non eſt de ſubſtantia, † vel non al
terat factū, vel non mutat ſpēm actionis, uel ſit talis qualitas,
ſine qua ad agendum uel excipiendum fuiſset admiſſus, quia
talis pōt detrahi, l. in delictis, §. ſi detracta, ff. de noxal. ergo libel
lans ſeu articulans non uī ſe aſtringere ad eam probandā. Con
ſidera quæſo, quia in d. §. ſi detracta, qualitas alterabat factū, &
naturam actionis, & tñ conceditur detractio. Si ergo ubi eſt li-
cita detractio, non uideretur quis ſe aſtringere ad probandum,
ſequeretur q̄ deciſio Cy. in l. 2. C. de proba. & Pan in c. exami-
nata, col. 3. de prob. & quem ſequuntur Mod. hic, non eſſet ue-
ra, quia qualitas effuſionis ſanguinis licet alteret factum, vr̄ poſ
ſe detrahi, ſicut detrahitur qualitas ſcientię, in d. §. ſi detracta.
Sed nō credo q̄ ꝯñia Fel. dum vult, ſi qualitas poteſt detrahi,
ergo non uī ſe aſtringere, ſit uera. & ꝯrium probat tex. in d. §.
ſi detracta. Nam ibi, ſi qualitas ſcientiæ non detrahitur ea non
probata, abſoluetur añs, ergo uidebatur actor ſe aſtrinxiſſe ad
71 eam probandam. Circa quintam, niſi ſubiecta clā, † ſaluo iure
addendi & minuendi, quæ operatur vt non videatur quis copu
latiue loqui, nec ſe arctare, adde eundem Fel. in c. inter dilectos
col. 5. de fide inſtr. & in ca. paſtoralis, colum. 4. de excep. & Pra-
cti. Papien. in forma libelli in actione reali, uerſi. ſaluo iure ad-
dendi. & dicit etiam de iſta clauſula in c. cum M. Ferrarienſis, ſ.
de conſti. iſta etiam fallentia non videtur vera, vt aduertit Dec.
& bene, confunditur per tex. in d. §. ſi detracta. vbi ſi non detra
hitur probanda eſt, ſic & ſi præceſſerit proteſtatio, ſi non mi-
nuatur, probanda erit. Circa ſextam, niſi ſit appoſita clauſula,
72 † non ſe aſtringens. Adde Practi. Papien. vbi ſup. in verſi. nō ſe
aſtringens. Iaſ. in d. l. 1. §. in eum, ff. ne quis eum, qui. Alex. conſ.
61. lib. 2 Iaſ. inſt. de actio. §. 1. col. 21. Iſtam etiam reprobat Deci.
quia proteſtatio non iuuat, vbi ſubeſt neceſſitas probandi, ſm
Bal. in l. non ideo, in fi. C. de libe. cau. Sed tu ſi uideas, q̄ hic nulla
ſubeſt neceſſitas iuris, quo caſu proteſtatio non iuuaret, l. ſi ali
menta. C. de neg. geſt. ſed a principio totum dependet a uolun
tate libellantis, utrū velit libellare coniunctim, vel diuiſim. Pro-
teſtatio ergo, non ſe aſtringens, operabitur ſuum effectum. Ad-
de, quod iſta clauſula operatur alium effectum. De quo p Pano.
in c. dilecti, col. fi. J. de iud. Vltra Fel. limitat Dec. niſi eſſet appoſi
73 ta clauſula, † ſuper quib. omnib. & ſingulis, petit ius & iuſtitiam.
quia talis clauſula eſt diſtributiua, ſm Bal. in l. 1. col. pen. de pb.
& Alex. conſi. 120. lib. 1. cum alijs, de quib. hic per eum. Et vltra
74 eum idem dicendum videtur, ſi ſit appoſita clauſula, † Singula
ſingulis congrue referendo, quæ eſt etiam diſtributiua, ſecundū
Bal in l. Stichum, qui meus erit, ff de leg. 1. Et licet Decius poſt
Corne. conſi. 27 Vila denunciatione, lib. 2. iſtam reprobet; Tū
ſi conſiderabis, quæ dixi in ſexta limitatione Fel. poteris etiam
iſtam ſaluare. Potes etiam vltra alios limitare, niſi eſſet appoſi-
75 ta clauſula, † Super quibus omnibus peto ius, & iuſtitiam mini
ſtrari coniunctim, diuiſim, copulatiue, & alternatiue; de qua clau
ſula per Iaſo. Inſti. de actio. §. 1. col. 20. Vltimo poteſt limitare,
76 niſi eſſet adiecta clauſula, † Saluis alijs iuribus, actionibus, & de-
fenſionibus, quia talis clauſula æquiparatur clauſulæ, nō ſe aſt rin-
gens, ſecundum Bald. in lege, ſcire oportet, §. ſufficit. ff. de excu.
tuto Fel. in c. paſtoralis, colum. 4. de exceptio. Gl. in verſi. literas,
vult, q̄ taciturnitas appellationis vitiet reſcriptum. Adde text.
ibi gl. in ver. nulla mentio, in capitu. ex parte S. J. eodem. Dicam
in c. ſuper literis, vbi Fel. ꝑ tangit, colum 7. inſ. eod. Gl. pen. oppo
nit dec. vniuerſa, 25 q. 2. ſi ſolet. gl. q̄ aliud ſm leges, & aliud ſm
canones, vult dicere, q̄ diſpoſitio c. vniuerſa, eſt tranſumpta per
Gratianum ex l. fina. C. de diuer. reſcrip. Et ideo non poteſt di-
ci diſpoſitio iuris canonici. Sed ꝯ iſtā ſolutionem inſurgunt quā
plures, quia iſta lex eſt canonizata in d. capitu. vniuerſa, ergo erit
diſpoſitio iuris canonici, quia ea noſtra facimus, &c. & capitu.
ſi apoſtolicę, de prębend. lib. 6. l. 2. C. de vete. iur. enucle. Ad iſtud
reſpondetur dupliciter. Primo, q̄ liber Decreti non eſt approba
tus. Secundo, q̄ Gratianus non habuit poteſtatē canonizandi le-
gem contra canonicas ſanctiones. Pro reſolutione, & veritate
huius puncti, videndum eſt primo, an liber Decreti ſit approba
77 tus † pro libro iuris authentico. Pan tenet q̄ ſic, & ego credo, q̄
dicat veritatem. Poſſem comprobare ex pluribus rationibus, qui
bus utuntur communiter Docto. in præludijs feudorum, ad p-
bandum, quod liber feudorum, eſt liber authenticus, allegabilis
ad deciſiones cauſarum, ſicut alij libri iuris, ſed his omiſſis vide-
tur mihi de hoc eſſe caſum in capitu. contrahebatur, in verſicu.
cum in decretis, de deſponſa. impube. Nec obſtat ſolutio Fely.
& Mod. q̄ tex. ille loquatur de decretis ſanctorum Patrum, quia
glo. ibi tenet, quod tex. ſe referat ad ca. ſi quis acceperit, 33. q. 1. &
ſic ſe refert ad librum decretorum, & debuiſſent iſti Moder. alle
gare in quo loco ſanctorum patrum illud habeatur, cum glo.
alleget canonem decretorum, in quo iſtud habetur. Ad idem
eſt text. in clementina prima, ver. & ſubſequenter, de hæreti. ibi,
ſecundum formam traditam in decretis, quæ incipit, Tibi Do-
mino Non obſtat reſponſio Decij, quia ibi continetur appro-
batio ſpecialis canonis, Tibi domino, 63. diſtin. vt in ſimili facit
papa de dictis Salomonis in ca. 1. de pręſump. quia replicatur,
quod papa in dicto ca. 1. allegat librum Decretorum, & canonē
in ſpecie, & ſic tam librū, q̄ canonē approbare cēſet. Sed in ca. 1.
papa allegat vnū dctm̄ Salomonis, & non librū. Tertio ego alle
go tex. in extrauag. Io. 22. quia quorūdā, ver. & ſi quænē ibi, Au-
guſtinus, cuius dctm̄ inſertū eſt in decretis, de uer. ſig. Nec dicas,
q̄ loquitur de decretis ſanctorū pat. qa ꝯtrium vult gl. ibi, quæ al
legat canonē, hēt dñs, 12. q. 1. Et cōtrariū probat tex. in uerſic. in-
ſ. rium, ſi recte aduertas ex iſtis apparet, q̄ ꝯria opinio dicentiū,
q̄ non eſt approbatus, qa non habet auctorem auctorizantem,
non poteſt defēſari, qa hēt tot Pontifices auctores, ut ineis. p̄al-
legatis. Hēt etiam cōem vſum, qa allegatur & legitur in ſcho-
lis. Quis cōis uſus, ſicut poteſt facere. q̄ credatur inſtr̄is abſque
ſubſcriptione, & auctorizatione, ſm Pan. in c. cū dilectus, col. pe.
inſ. de fide inſtr. Ita dēt poſſe facere, q̄ unus liber fidem faciat ab
ſque auctore auctorizante. dicam ergo cū Bald. in p̄ludijs feud.
Deſinat amodo latrare pertinaces, qa iſtud opus cōiter obſerua-
tur. Scdo videndū eſt, an dicta Gratiani inſerta in ecDretis, etiā
78 dicantur approbata, † non inſiſtendo in verbis, Communis ſen-
tentia eſt, q̄ non, ſm Pan. & ēt cōiter Doc. Et dicta Gratiani re p
bat glo. in ſumma. 13. diſt. & in ſumma, 18. diſtin. & dicit gl. in c.
Euphemiū, §. hinc colligitur, 2. q. 3. Fateor plane te mentitum
Gratiane. Ex hoc ſequūtur plura Primo, q̄ licet rub. aliorum li-
79 brorum iuris poſſint allegari, † vt not. gl. in proęmio 6. in verſi.
titulus, & Iaſ. plene in rub. Inſti. de actio. Tñ rub. Decreti nō po-
terūt, prima excepta, allegari qa fuerunt factæ p Gratianū non
hñtem auctoritatē legis condēdę, ſm Spec. & Ioan. And. in tit.
de diſputa. & allegat. §. fi. in fi. & Fel. hic, & ideo glo. in capitulo.
abſit. 50. diſt. reprehendit Gratianum in ſuprascriptione illius
capituli. Secundo infertur, quod leges, quas Gratianus inſeruit
80 in decretis, dicuntur ſimpliciter regiſtratę, † non canonizatæ,
nec approbatę in foro canonico, & iſtud eſt quod voluit gloſ.
hic, quam omnes approbant, & glo. in capitulo 1. de excep. Et ſi
dixeris, quomō ſciri poterit, q̄ Gratianus inſeruerit, vel cano-

nitate dicantur a Pontificibus. ſtādet Pan. hic, ꝙ lex dr̄ a Pontificibus canonizata, quā in canone reperitur incorporata, ut in c. in prim. s, ubi gloſ. 2. q. 1. & eſt alia melior in cap. 1. in verb. tractatus de reb. eccle. non alienan. lib. 6. & in cap. ſuper eod. ubi P… Fely. J de teſti. & Fel. hic, qui alia adducit, colū. 17. & in … anctæ Mariæ, col. 15. de cōſtit. Iaſ. in l. 1. col. 9. ſequ. C. de … Trini. & fide catho. Tertio infertur, ꝙ confirmatio generalis facta de libro decreti, non ſe extendit ad dicta Gratiani, ſed ad dicta Pontificum, & ſanctorum Patrum. In dubio n. cōtrario, quę poteſt referri ad actum validum & ad inualidū,
81 intelligitur ſe ad validum referre, † ſm Imn. & Io. And. in c. dudum, de deci. Fel. … in cap. cum inter, in ver. diſcuſſio, J de excep. l. ſi. l. quanquam C. de teſta. milit. Et confirmatio genera-
82 lis nunquam trahitur ad reprobata ſpecialiter, ſm Iaſ. in l. 1. … fina. ff. de lib. … qui … ſui, vel alie. iur. cum aliis adductis per F… d. cap. eccleſia ſanctæ Mariæ, col. 1. & in ca. ad noſtram, colum… de proba. & per Iaſ. … more, col. 61. ff. de iuri… om. iudi… conſi 59. col. 4. lib. 1. & 125. colum. 2. l. 2. Tertio dubi-
83 tatur … deciſiones Rotę ſint authenticę, & habeāt vim le-… in d. cap. duobus, col. 11. de … & in ca. neque, 12. … ꝙ hō ſequitur Fel. hic. Adde … conſi 94. col. 2. in fi… quod non tenemur eas … ſiue, aut bona rōne … fundantur. Ideo ſententia lata … deciſionem Rotę valet, ſm … & Fel. col. 3. in c. paſtoralis … de fide inſtr. Quarto du-
84 bitatur, an regulæ Cancellariæ Apoſtolicę … habeant vim legis generalis Auth. conſ… 297. … & C… 96. D… ꝙ acceptatio, quos corrupte allegat Fel…, tenent ꝙ habeant vim legis in curia, non aut extra curiam. Sequitur … in … col. 5. ff. ſi cer. pet. Fel. … c. paſtoralis, col. 2. inferens, quod ſententia lata extra curiam … ulas Cancellariæ, mero … valet. Ego … cont… regula Cancellariæ de non
85 veriſimili notitia, † habebit locum etiam in legato, & in quocunque ordinario, quia extracta fuit de corpore iuris …, videlicet ex ratione c. deteſtanda, de conceſ. præb. lib. 6. videlicet ut tollatur occaſio alienę mortis captandę, & ne detur occaſio delinquendi. Ad præmiſſas auctoritates reſpondebam, ꝙ debent intelligi de regulis Cancellariæ extractis ab uſu, & conſuetudine curiæ, non de regulis extractis de corpore iuris, vel ex rōne naturali, quia illę allegare debent generaliter omnes, ſicut regulę iuris cōis. Nec obſtat, ꝙ quilibet ordinarius poſſit conferre beneficium ſub ꝯditione ſi vacet ignoranti vacationem, ſm glo. & ſcrib. in c. a. de elec. lib. 6. Lapum alleg. 6. Rotam deci. 3… in antiquis, quia fateor iſtud. Sed maxima eſt ratio diuerſitatis, an conferatur beneficium ſub ꝯdōne ſi vacet, & conferatur pure & ſimpliciter tanq̄ vacet per mortē, cuius notitia eſt impoſſibilis, & non veriſimilis. Primo caſu non pōt argui ſuſpitio, quia impetrans, vel conferens fuerit conſcius conſpirationis, vel tractatus facti in mortem alterius, quia conditionaliter loquens nihil ponit, l. ſi quis ſub ꝯdōne dandorū decē. ff. ſi qs omiſ. cau. teſt. Et qa non cōfertur, tanq̄ magis vacet p mortē q̄ aliter. Sed ſcdo caſu, impetrans p̄ſumit cōſcius ꝯſpirationis, ſeu tractatus in mortē alterius, ſeu captaſſe mortē alterius, cū aliter non ſit veriſimile ipſum habuiſſe notitiā mortis. Ideo habebit locū rła facta ad tollendū votum captandæ mortis alienæ, ut ſupra dixi.

S U M M A R I U M.

1 *Filius eſt ſacerdotis, ergo ſpurius, ſeu genitus in ſacerdotio, non valet cōſequētia.*
2 *Bartolus, & Ioan. And. tacitè fateri videntur ſe naturales.*
3 *Iaſon Maynus fuit ex ſerua natus, licet ex patre nobiliſſimo.*
4 *Baſtardi, prompti ſunt ad omnia deteriora.*
5 *Ioannes Andreas licet fuerit naturalis, fons tamen fuit, & tuba iuris.*
7 *Filius natus ex muliere, quæ contraxit matrimonium ignoranter cum ſacerdote in faciem eccleſię, dicitur legitimus.*
8 *Filius natus ex muliere, quæ cōtraxit matrimonium cum ſacerdote, quibus modis non ſit ſpurius.*
13 *Filius natus ante ſacerdotium, appellatur filius ſacerdotis.*
14 *Filius natus ante, quam pater eſſet Rex an dicatur primogenitus Regis, ita ꝙ ſuccedat in Regno, excluſo nato poſt Regnum adeptum.*
15 *Qualitas adiecta verbo, a quo diſpoſitio ſumit effectum, ſufficit talem qualitatem adeſſe tempore, quo diſpoſitio ſortitur effectum.*
16 *Filius ſacerdotis non legitimus, eſt incapax beneficiorum, & idem in quolibet patiente defectum natalium.*
17 *Filius ſacerdotis prohibetur promoueri ad beneficia, in quibus pater proxime miniſtrauit nu. 18.*
19 *Dignitate ſeculari data paritate, is præfertur, qui non eſt de eadem domo, cuius erat prædeceſſor.*
20 *Filius ſacerdotis legitimus, poteſt eſſe beneficiatus in eadem eccleſia ſimul cum patre.*
21 *Beneficium illicite uſurpans, ſub eo eſt admonendus.*
22 *Intruſus, & inuaſor quis.*
23 *Intruſus retinendo beneficium, & fructus beneficij, furtum facit.*
24 *In alternatiuis ſufficit alteram partem veram eſſe nu. 23.*
26 *Alternatiuę dictiones, plures proprietates habent, ut ex decē no. ſeq. apparebit.*
27 *Alternatiua quando non poteſt ſeruare ſuas proprietates, tunc mutat naturam, & reſoluitur in coniunctiuam, vel diſpoſitiuam.*
38 *Alternatiua quod ſuas proprietates ſeruare non poſſit, quibus coniecturis dignoſcatur. nu. 40 cum ſeq.*
39 *Alternatiuè pœnæ ſi imponantur, & verba dirigantur ad iudicem, electio erit iudicis. nu. ſeq.*
65 *Alternatiuè pœna impoſita, ſi verba dirigantur ad reum, electio eſt ipſius rei.*
66 *Conſuetudo obligatoria, non inducitur in his, quæ ſunt meræ facultatis.*
67 *Alternatiuè impoſita pœna, ſi verba dirigantur in parte ad reum, in alia parte alternatiuè ad iudicem, electio erit ipſius rei.*
68 *Occupare verbum, ſonat in malam partem.*
69 *In alternatiuis contractibus, electio eſt promiſſoris. Limitatur quadrupliciter uſque ad nu. 74.*
75 *Argumentum a ſimili valet.*

INter cæteras. ¶ Diuidit, & ſummat. vſq; Pan. Nota Primo, ꝙ non eſt bona ꝯña, eſt filius ſacerdotis, ergo
1 ſpurius, ſeu genitus in ſacerdotio, & ita eſt † probat in c. ad extirpādas, J. de filiis pſbyt. & exēplo Ioannis And. ut ipſe refert in rubr. …, de filiis pſbyt. in addit. Spec. Subdit tñ Abb. ꝙ Ioan. And. non aperuit ibi, utrum fuerit de legitimo matrimonio natus, licet dicat ſe natū ex … poſtea effecto ſacerdote. Et dñt Mod. ꝙ … Barto. … fuit ſimili mō loquendi in l. quidam cum filium. ff. de ver. ob. ibi n. aperuit utrum fuerit legitimus, vel ne. Et ſic illi ſenſiſſe,
2 ꝙ Io. And. & Bar. tacitē fateri videantur ſe naturales. † Quod … non … Unum tñ ſcio, ꝙ maximā ſpem dederunt baſtardis, ꝙ debēant ſtudere, quia ea uia poſſunt ſibi immortalitatis nomen cōparere, ut fecit obſeruantiſſimus
3 præceptor meus, d. Iaſ. † Maynus, ut accepi ex ſerua natus, licet ex patre nobiliſſimo, & ex familia de Mayno ex primariis Mediola. Fuerunt & alij excellentes Iureconſulti ex damnato coitu procreati, quorum nomina ſubticeo, ne videas tale uitiū approbare. Nam, ut inquit tex. in c. ſi gens Anglorum, 56 diſt. ba-
4 ſtardi prompti ſunt ad omnia deteriora, † non bello fortes, nō in fide ſtabiles, nec in moribus continentes. Et quia Pan. detractat Io. And. ꝙ non aperuit ſe legitimum fuiſſe. Adde, ꝙ quan-
5 quā fuiſſet naturalis, † fons tamen fuit, & tuba iuris, ſm Ioan. Cald. eius filium adoptiuum in c. ueſtra, de cohab. cler. & mulie. & ſapientiam canonicam ſuis commentariis locupletauit, adeo ut omnes commentatores ſuperauerit, ſm Io. Calder. in proœ. Clem. ꝙ ex eo cognoſcitur, ꝙ eius commentaria tanquā meliora fuerunt in corpore 6. & Clem. inſerta. Et inquit Lapus alleg. incip. Papa ſpeciale, ꝙ Io. And. habuit mirabilē ingenij grauitatem, & ꝙ opiniones ſuę procedunt ex fonte iuris. Et dicit Ang. in l. ſi certis annis. C. de pact. deferendum eſſe Io. And. quia eſt iuris ſpeculum. Et ait Bal. in c. cum olim, de re iudic. ubi habeo opinionem Io. And. nolo recedere a fundamento iuris. Et eum tubam & fontem iuris canonici appellat Bal. conſi. 126. reperitur, lib. 1. Eum tñ redarguunt Doc. quod dicta Old. ſui præceptoris ſibi appropriauerit, ut atteſtatur Cur. conſi. 67. col. 1a. Redeundo ad propoſitum (tranſgredi n. libuit pp honorem Io. And.) dico, ꝙ iſta ꝯña falſa demonſtratur ex toto ti. J. de biga. non ordi. Fortius dico, ꝙ non tenet ꝯña, eſt na-
6 tus ex ſacerdote, ergo eſt illegitimus. † Nam ad tollendum cōſequentiam, ſufficit dare inſtantiā. §. pauonū, Inſt. de re. diuiſ. gl. in c. ſicut uiget, 1. q. 1. Do aūt inſtātiam, quia natus ex muliere, quæ ignoranter ꝯxiſſet matrimonium cum ſacerdote in faciē
7 eccleſię, † dr̄ legitimus, utpote natus ex matrimonio putatiuo, c. a. & c. ex tenore, J. qui fil. ſint legi. & ibi Pan. vult tales eſſe legitimos, ēt quo ad ꝑ̄ndos ordines, ſm Bal. in c. 1. §. naturales. ſi de feu. fue. contro. inter do. & agna. vaſ. ēt dñt ſtrīmt, quantum ad ſuccedendū in feudis. Do aliam inſtantiam, quia potuit gñari
8 ex ſacerdote orientali, † cui licet uxorem habere, c. cum olim, J. de cle. coniug. Do tertiam inſtātiā, quia potuit generari ex
9 ſacerdote occidentali, † q hēt uxorē ex diſpenſatione, c. de Siracuſanæ, 27. diſt. & ſi dixeris, ꝙ diſpenſatio eſt facti, & non p̄ſumitur l. in libello, §. factæ, ff. de capu. & poſtli. reuer. Rñdeo ſatis eſt, ꝙ ꝯña non eſt neceſſaria. Do quartam inſtantiam. Pu-
10 ta, ſi ſacerdos adoptaſſet ſibi filium, prout pōt † ſm Ang. in l. & qui uxores, ff. de adop. & Alex. in l. Gallus, §. ꝙ ſi is, col. ti. ff. de lib. & poſth. Do quintā inſtātiā. Si coniugatus promoueat
11 ad ſacerdotium, † ut in extragauā. Io. 22. incip. Antiquæ, ſub rubr. de voto. Do ultimo loco ſextā. Si uir ingreſſus religionem
12 de cōſenſu uxoris † iuxta c. cōiugatis, de cōuer. ꝯiu. & ex uxore poſtea filiū procreauerit, ſm Ant. de Bu. & Pan. in c. literas, de fil. pſb. Illud tñ nō affirmo, quia ꝯtrium tenet Goff. & Hoſt. ibi, & in c. dudū, de couer. ꝯiu. & gl. in c. miniſtri. 81. diſt. Quē ſequitur, & ſingularem dicit Ro. ſing. ſuo pe. incip. Martin. & uxor. Card. in d. c. literas, concord. opi. Aut quęritur, an dicatur legitimus quantum ad ſuccedendum, & procedat opinio Ant. Aut quo ad ordines, & beneficia, & procedat opinio Gof. & aliorū. Scdo nota, ꝙ natus ante ſacerdotiū, appellatur filius ſacerdotis.
13 † probatur in d. c. ad extirpandas. Et inducitur ad qōnem. Aut

filius

14 filius natus anteꝗ̄ pfectꝰ Rex, dicat̃ primogenitus Regis, † ita
ꝙ ſuccedat in regno excluſo nato poſt regnū adeptū. Quæ du-
bitatio euenit in regno Franciæ, in filiis Philippi Francorū Re
gis, vt refert Bart. in l. imperialis, §. his illud, C. de nupt. & refert
Franci. Crem. in ſing. 50. ꝙ audiuit illud diſputari ad menſam
ducis Mediolani. Vr̃, ꝙ debeat ſuccedere natus ante adeptū re-
gnū, p illum tex. & per tex. in l. Senatoris filius, ff. de Senato. Et
per illā partē ſeqt̃ Alb. de Roſ. in 1. parte ſtatut. q. 58 & Fely.
hic. Contrarium tenent glo. & ibi Bart. & Bald in l. imperialis,
§ his illud, C. de nup. per illum tex. & Bart. in uariis locis allega-
tis hic per Mod. Idē tenet gl. in c. cum itaq; in uerſi. rat. 1. q. 4.
Crem. in d. ſing. 50. Io. de Ana. in c. 2. ad fi. J. de Iudæ. Mart. Lau
dem in tracta. de primogenit. in 1. par. & Fe. v ſibi contrarius
in c. prudentiā. in prin. col. 2. J. de offic. deleg. & Car. Ale. in tit.
de feu. marchiæ, c. 1. col. 3 Baſig. & Dec. hic, qui dicit iſtam ꝑ ɩtē
☞ *cōiter* teneri p Doct. ꝓ qua adducit primo text. in d §. his illud,
ſed ꝯſidera, ꝙ text. ille in uer. ſi uero ante, in gn̄alitate ſui ꝓbare
vr̃ ꝯ̄rium. Dr̃ ibi, Natus poſt purgationē, non dr̃ filius meretri-
cis. Si uero ante purgationē, filius incertus erit. Pōdera uerbū
ante, qđ in gn̄alitate ſui pt̄ ēt intelligi añ, ꝗ̄ eſſet meretrix. vt ibi,
macula cōtracta obſiſtit priuilegio, ſm Sal. ibi, nihil hic obſtat
ſucceſſio. Scđo allegat̃ tex. in l. Decurio. C. de Decurio. lib. 2. ubi
Dr̃, Decurio fortunā, quā naſcendo meruit, ſuffragiis non mu-
tet: ſed facit ꝓ ſi aduerſariꝰ. Tertio inducitur tex. in l. ex libera,
C. de ſuis & legit. Sed ibi loquitur in nato ex libera, & ſeruo in
odium ſceleris, nos loquimur in ſimi procreato. Quarto, tex. in
l. a. §. in filiis. Decurio. Quinto tex. in l. ſi Senator, C. de dign. li.
12. Sexto, tex. in c. Cenomanenſem, 56 diſtin. Septimo ſ. cū qua
litas adiecta uerbo, debet intelligi ſm ipſꝰ uerbi, l. in delictis, §. ſi
extraneus, ff. de noxalib. & ita tenendo non obſtat ille tex. & ſi
miles, quia loquuntur improprie, ſm Fel. hic uel alr̃ ſm Fel. in d.
c. prudentiā. Verū eſt, ꝙ dr̃ ipſe filius Regis ſed tñ nō dr̃ primo-
genitus, ſicut dr̃ in d. l. ſi Senator, ꝙ eſt filius Senatoris ante di-
gnitatem natus: non tñ dr̃ illuſtris, ſicut dnt̃ filii nati tpe digni
tatis. Quid dicendum? Mihi placet alia opinio. Moueor primo
per text. in cap. ad hæc, J. de ꝓbyt. ibi, a Pontificib. generatos, ſi
nati ſint ex legitimo matrimonio, & ſic ante pōtificatum. Ecce,
ꝙ nati ante pōtificatum dnt̃ generati a Pontifice. ſic ergo natus
ante regnum dici debet primo generatus a Rege. Secundo mo
ueor, q2 ubi qualitas adiicitur uerbo, a quo diſpoſitio ſumit ef
15 fectum, † ſufficit talem qualitatem adeſſe tempore, quo diſpo
ſitio ſortitur effectū, ut tradidit p Bart. in l. ex facto, ff. de vulg.
& pup. & ſic ſufficit, ꝙ ſit primogenitus tempore ſucceſſionis,
& iſto argumento motus hanc partem tenuit Salv. in d. §. his il
lud. Ad iſtud tñ ꝓ ōt dici, ꝙ qualitas primogeniturę nunquam
poteſt cōcurrere cum regno, ex quo ante natus fuit. Tertio, q2
rō quare præfertur primogenitus, eſt quia tanꝗ̄ grādior præſu-
mitur, ꝙ melius dēat gubernare regnum, ꝗ̄ rō militat etiā in na
to ante ꝗ̄ eēt Rex. Quarto, q2 nō eſt accuſanda natura, cur eum
potius ꝓtea tertiauit, ꝗ̄ poſt, argu. l. maximū uitium, C. de lib.
præt. Quinto q2 ſi quæreret, ꝙ genitus ante, ꝗ̄ eſſet Rex, nullo mo
do poſſit ſuccedere, q2 non eſt filius Regis, ergo mortuo geni
to, tpe quo erat Rex, decederet Rex ſine filiis, qui poſſint in re-
gno ſuccedere, ſm Sal. ſed illud eſt abſurdū, ergo &c. Iſtā par-
tem tenet Iaco. de Sācto Georg. in tracta. de feud. in 4. colum n.
& ſeq. dicens, ꝙ ſi regno ꝓuideatur p ſucceſſionē, uera eſt iſta
opinio, ſi per electionem, deberet eligi is, qui natus eſt poſt re-
gnum adeptum, & refert Iuſtinus 2. libro ſui operis ꝙ pro cōi
opinione fuit iudicatum in fauorem Zerſia contra Ariomenē.
Tertio nota, ꝙ filius ſacerdotis non legitimus, eſt incapax bene
16 ficiorum. † & idem in quolibet patiente defectum natalium, c.
1. J. de fil. presby. eſt ēt incapax ſacrorū ordinum, ēt minorū, cap.
1. eo. tit. in vi. Et rō eſt duplex, q2 timetur in eo incontinentia pa
terna, c. licet. 2. J. de fil. presb. facit tex. in l. ꝙ ſi noluit, §. qui aſſi-
dua, ff. de Ædil. edicto. uel q2 illegitimi ſunt infames, ſaltem in
famia facti, ſm Azo. in Summa, C. de infam. & infamibus non
patet aditus ad eccleſiaſticas dignitates, c. inter dilectos, de ex-
ceſ. prælato. l. 2. C. de dignitatib. lib. 12. Quarto nota, ꝙ filius ſa-
17 cerdotis prohibetur promoueri ad beneficia, † in quibus pater
proxime miniſtrauit. Quod uerum eſt, etiam ſi ſit filius legiti-
mus & naturalis, d. c. ad extirpandas, c. præſentium, & c. cōque-
rente, eo. tit. in tantum ꝙ Epiſcopus prohibetur cum eo diſpen
ſare, ſm gl. in c. 1. in uerſi. ille, de fil. presb. in vi. Et rō eſt, ne ui-
deatur dari ſucceſſiu in bñficiis, contra conſtitutionē concilii,
c. 2 de conceſ. præbend. Hinc eſt, ꝙ in eccleſia, in qua pater me-
diate miniſtrauit, non prohibetur filius miniſtrare, cap. ex tran-
18 ſmiſſa, de fil. presb. † Et ea hoc etiam infertur, ꝙ in dignitatibus
etiam in ſingularibus, data paritate, præferendus eſt is, qui non
19 eſt de eadem domo, † cuius erat prædeceſſor; c. uenerabilem, in
ſine, J. de electio. & ibi Pan. dicit illum tex. eſſe notandū contra
vulgi opinionē. Scias tñ, ꝙ filius ſacerdotis legitimus poteſt eſ-
20 ſe beneficiatus † in eadem eccleſia ſimul cum patre, c. ad hæc,
J. de fil. presbyt. Sed illegitimus non, c. ad decorem, & c. ad abo-

lēdā. eo. tit. Rōnem diuerſitatis aſſignat Hoſt. in Summa eiuſdē
21 tituli, § qui filii. Quinto nota, ꝙ occupans illicite beneficiū † eſt
ab eo remouendus, dr̃ n intruſus, qui ſine canonica inſtitutione
occupat beneficium, ſm Pan. in c. quia diuerſitatem, per illum
textum, in ſecundo no. de conceſ. præben. Et qui habet titulum
22 ſi violenter occupat, iure ſuo priuatur, cap. eum qui. † de preb. in
6. Et ibi Gem. dicit, ꝙ occupās de fcō beneficium, in quo ius
non hēt, dr̃ intruſus. Si vero habeat ius, dr̃ inuaſor, & dicit Pan.
in c. quia clerici, de iurepat. ꝙ intruſus poteſt de facto priuari. Qđ
tamen damnatur per Fel. in capitu. fin. col. 6. J. de præſumptio-
23 nibus. Et intruſus retinendo beneficiū, & fructus beneficii, † fur-
tum facit, ſm Pan. in c. per inquiſitionem, per illum tex. intra de
electio. Et ſi impetret beneficium, in quo ſe intruſit, de tali in-
truſione non facta mentione, impetratio non tenet ſecundum
Panor. in c. cum iam dudum. inf. de præben. facit l. auctoritate,
C. vnde vi. De quo per Fel. in capitu. ꝑ poſtulaſti, col. pen. & ſeq.
inf. eod. Et de multiplici ſpecie intruſionis, vide Felyn. in capitu.
in noſtra, coroll. 2. inf. eod. Nota ſexto, ꝙ ad veritatem alterna
24 tiuæ, ſufficit alteram partem eſſe veram. † reg. in alternatiuis, de
reg. iu. l. ſi quis ita ſtipulatur, ff. de verbo. ob. l. ille, aut ille, ff. de le.
3. Et licet vtrunque alternatiue promiſſum ſit in obligatione,
vnum tamen ſolum eſt in ſolutione, l. illud, ff. de conſtitu. pecu.
& ſic effectualiter vnum tantum debetur, l. cum illud, aut illud.
ff. quando dies lega. ced. Hinc eſt, ꝙ qui alternatiue ſtipulatur, in
certum dicitur ſtipulari, l. vbi autem non apparet, §. illud aut il-
lud ff. de verbo. obl. Et ideo petens vnum ex alternatiue ꝓmiſ-
ſis, dr̃ plus petere, Inſti. de actio. § ſi ſicut Et iſta concluſio proce
dit in alternatiua affirmatiue concepta. Sed ad veritatem alter-
25 natiuæ negatiue conceptæ, † ſufficit unum factum non eſſe l.
ſi is qui ducenta, §. uerum, ff. de reb. dub. & in d. l. ſi quis ita ſtipu
latus, & l. ſi quis ita ſtipulatus fuerit, in fi. ff. de uerb oblig. & iſta
eſt una proprietas orōnis alternatiuæ. Et aduerte hic, inquantū
Pan. poſt Card. dicit, ꝙ ad veritatem alternatiuæ, requiritur neu-
trum factum eſſe. Nam iſtud videtur contra prædicta iura & re
perio, ꝙ Soci. in d. l. ſi, qui ducenta, §. cum ita, col pe. expreſſe re
prehendit Abb. hic. Secunda ꝓprietas eſt, attribuere actiōni cui-
26 libet parti disiunctiue inſolidum, † l. ſi Titio, ff. de leg. 2. l. ſi ea to
to. §. 1. & §. fin. & ibi Iaſ. ff. de leg. 1. Tertia proprietas eſt, reddere
27 rem dubiam, † l. prætor edixit, §. quod aūt, ff. de iniur. & ibi Bar.
& gl. in l. quoties, ff. de verbo. obl. in Lucretius, ff. de pac. d. l. ubi
autem, §. qui illud, ca. ut quid duas, de elect. in 6. Et iſta eſt ratio,
28 cur non admittitur libellus alternatiuus, † q2 no reddit̃ per talē
libellum reus certus, utrum cedat, uel contendat, cap. 2. ubi Ab-
bas, & alii inf. de libel. obl. De quo dic, ut per ſcriben. ibi, & per
29 Mod. Inſt. de actio. §. ſed iſtę, col. 12. Similiter non † admittitur
exceptio alternatiua, quia alternatio reddit rem obſcuram & in
certam. Exceptio autem obſcura, non eſt admittenda, l. Titiæ
textores, ff. de leg. 1. Quod limita & declara, ut per Fely. in capi.
Tertio loco, col. 1. ff. de prob. Sic non admittuntur articuli al-
30 ternatiui, † ſm Inn. in c. ea parte. S. J. e. & in c. auditis, de præſcrip.
& Spe. tit. de teſt. §. nunc uidendum, col. fi. uer. item articuli. Si-
31 militer ſnīa alternatiua non ualet, † ſm gl. in cap. ſacerdotes, de cler.
excō. miniſ. quæ uult, ꝙ non ualeat iſta ſententia, ſuſpendo te
ab officio uel beneficio, niſi ferretur ſententia alternatiua in ca
ſu, in quo datur electio reo a iure, ut in ca. cum cauſam, de emp.
& uend. & ibi Ant. col. 3. traditur per Bar. in l. 1. C. de fru. p Alex.
in l. ubi autem non apparet, §. qui illud, ff. de uerbo. obl. & cōſil.
32 77. lib 4 Similiter non ualet electio alternatiua, † c. 2. de elect. in
6. Similiter præſentatio a patronis eccleſiaſticis alternatiue fcā,
33 † non tenet, ſm Inn. in cap. cum autem, de iure pat. Secus ſi a pa
tronis laicis, quia ipſi poſſunt uariare, ſecundum gloſ. ſingu. in
clem. plures, de iure patro. Gemin. & Moder. in d. c. 2. de elc. Lap.
allega. 88. Sed. de Senis conſi. 289. Non etiam ualet collatio be-
neficii alternatiua, de quo infra dicam. Quarta proprietas eſt al-
34 ternare in dubio æqualia, † uel parum diſtantia, l. 1. ff. de rebus
dub. quam ad hoc ponderat Bald. in l. conuenticula, C. de epiſc.
& cler. & in l. ſi poſt tres, ff. ſi quis cautio. col. 9. inferens, ꝙ ſi ſta
tutum imponat pœnam mille ducatorum, uel aliam arbitrio iu
dicis, quod iudex debebit arbitrari æqualem, vel parum diſtan-
tem a pœna mille ducatorum. Hinc tota die dicitur, ꝙ vna pars
35 alternatiuæ dubia declaratur per aliam, † per tex. in d. l. 1. & ibi
Bart. quem pro ſingula. allegat Ro. conſi. 2 at. Præmiſſorum Do
ctorum. & Alex. in apoſtillis, in l. ſi fugitiui, C. de ſer. fug. & Iaſ.
in l. qui filiabus, ff. de leg. 1. Soc. conſi. 2 a. col. fi. lib. 1. & conſi. 13.
36 colum. 3. libro 3. Quinta proprietas eſt alternare diuerſa, † ſm
gl. in rubr. ff. ſi ager. uect. vel emphyten. pet. & in l. vbi pactum,
vbi etiam Bar. & alii, C. de tranſact. cum ſimilibus. Vbi vero vi-
37 debis, ꝙ alternatiua non poſſit ſeruare ſuas proprietates † tunc
mutabit naturam, & reſoluetur in coniunctā, vel expoſitiuam.
Aut ſtabit tranſlatiue vel temporaliter, aut diminutiue. Quod
ex ſequentibus coniecturis dignoſci poterit. Prima coniectu-
38 ra, ſi alternatiua ponatur inter perſonas honoratas, † reſoluit in
ꝯiunctā, l. cū qdam, C. de uer. ſig. & p iſtū tex. Arch. in c. Paſtora-

Bs 7 n.1.infert, ꝙ ſi p , a confert bñficiũ illi, aut illi, uterque ha-
b br;& ſi   ãder i n ſerr illi, aut illi, utriq; ꝯferri debebit. Se-
quuntur Gem ibi, F.l.hic, col. pe Iaſ.in d.l.cũ qdã, & in l.ubi pa
ctũ, col. 1 & in l ſi ex toto, §. 1. ff de leg. 1 Et ſi dixeris, ꝙ non eſt
ſienda le ctio eiuſdem bñficij, cap. ii iuæ, & ca uacante, J. de pb.
Rñdetur, ꝙ papa conferendo idem bñficium duobus, uidetur
39 diſpenſare contra illa iura Aduerte, qa lectio bñficij ꝓhibet † p
ꝯcil. ũ Turonẽſe, d.c. iuæ. Ergo nisi in gr̃a ſit appoſita clauſula,
non obſtante diſpõne Concilij. non intelligetur diſpenſatũ iux-
ta dictum Arch. in c. 1. de conſti. li. 6 de quo per Fel in c. nõnulli.
J eo Scdo hẽs, ꝙ collatio alternatiua fcã illi, aut illi, per inferio
40 rem, † non ualet, qa inferior non hẽt ptãtẽ intitulandi duos in
eo bñficio, c. ſicut. 7. q. 1. ualet tamen mandatum inſerioni alter
41 natiuũ, † qñ mandat, ꝙ prouideatur alicui de illo, uel alio benefi
cio, & tunc alternatiua ſtat proprie, c. mandato, de pręben. libro
6. Ratio, quia tunc alternatiua eſt poſita inter res, & non inter
perſonas honoratas, d. l cum quidam, ubi utrunque deciditur.
Et ſi papa mandaret alicui prouideri de beneficio ſpecialiter no
minato, quod eſſet ſimplex, uel alio: certe non poſſet prouideri
de curato, uel d gnitate, quia alternatiua alternat effectualiter
42 æqualia uel parum diſtantia, ut ſupra dixi. Et quia dictio † alius,
alia, aliud, ſimilitudinem importat, d. l ſi fugitiui, C. de ſer. fug.
cum glo. & in cap. ſedes, inf eo . Scda conjectura, ſi extraneus
dans dotẽ pro muliere ſtipulatur alternatiuè illam reddi mul e
43 ri, uel ſibi, fauore dotis, † ualet iſta ſtipulatio, & perſona ſtipulã
tis hẽ pro non adiecta, l. Caius, ff. ſol. mat. ſm Fel. hic, & Iaſ. in d.
l. cum quidam, in ſexta fallentia Sed aduerte, quia textus ille nõ
dic t, ꝙ perſona ſtipulantis habeatur pro non adiecta, ſed dicit,
ꝙ ſ morte dotis actio acquiritur mulieri per alterum, non tamẽ
negat, quin etiam ſit acquiſita ſtipulanti; & licet dicant dari a-
ctionem mulieri, non hæredibus ſtipulatoris, non ideo eſt, qa ſe
cũ la pars alternatiuæ hẽatur pro nõ adiecta, ſed quia deſignat
ordinem, ut mulier nominata cenſeatur hẽre pręlatiuũ in iure
☞ agendi, ſm Imo. Alc. & cõiter Doctores ibi, a g. l. quones, ff de
viofu. & pro hoc facit tex. in d. c. mandato, de præb. in 6 Hinc
eſt, ꝙ ſi m trimoniũ diſſoluatur mo e ipſius mulieris, actio da-
tur ſtipulatori, ſeu eius hæred. ſm Doc. cõiter, vt refert ibidem
Alc. licet Pau. de Caſt. ibi, & Fel. hic teneant opinionem ꝯtrariam,
& malè. Et ſic ibi eſt ſpeciale fauore dotis, ꝙ oporteat primam
partem alternatiuæ prius adimpleri, ꝯ primam proprietatem,
& naturã alternatiuę. Tertia cõiectura elicitur, ſi oratio ſit ꝯce
44 pta per ſubdiſiunctiuam, q̃ † non eſt ſimplex alternatiua, cũ ver
ba tantum, & non ſenſum diſiungat, vt ſunt illę dictiones. ſeu
& ſiue. q̃ in dubio ſtant augmentatiuè, & ꝯſtr copulatiuè, l. ſi qs
ita legauerit, ff. de aur. & arg. leg. Aduerte in primis, quia ille tex.
in primo exemplo loquitur, quando ſubdiſiunctiua ponitur inter
ſpẽm, & genus; quo caſu certum eſt, ꝙ videantur poſita vt au-
geantur. Secus ergo videretur dicendũ ſi inter ſpẽm, & ſpẽm di
uerſam ponatur, & in iſtis terminis ẽt loquitur tex. in l. cũ quis,
§. fi. ff. de le. 3. Et ẽt in ſcdo exemplo loquitur inter ea, quæ ſunt
eiuſdem generis, nõ inter ea, q̃ ſunt diuerſi gñis. ¶ Scdo aduer-
te, quia Bar. ibi. & Fel. hic, intelligunt illum tex. ꝓcedere tñ ũ
in legatis, & ſic in materia fauorabili. Secus in ꝯtctibus, per text.
in d. l. ſi quis ita ſt palat, ff. de ver. ob. Tu aduerte, qa licet in vlti-
mis voluntatibus plenior, fiat interpretatio, l. in teſtamẽ is, ff. de
reg. iur. Tamen in legatis dẽt fieri interpretatio, vt minus graue
45 tur hæres, † q̃ ſit poſſibile, l. nummis, ff. de lega 3. l. vnum ex fami
lia, § ſi rem, ff. de legi 1. a ergo non vr̃. ꝓ illa interpretatio fiat fa
☞ uore legati, vt dicunt Bar. & cõiter Doctores. ſed quia iſta dictio, ſeu,
cadit inter ea, quæ ſunt eiuſdem generis. Reſponſio tamen, ꝙ ſit
ſpeciale fauore legati, id ſc idem eſſe in omni materia, in qua
46 ſit larga † interpretatio, & ſic in beneficijs Principũ ẽt ꝓcederet
illa ꝯ ect ſm A e ꝯ 1.19 1. Ex themate præmiſſo, col. 2. lib. 2. Sed
47 dubiũ eſt, an procedat † in ſtatutis! vr̃ ꝙ ſic, qa ſtatuta æquiparan
tur vltimis voluntatib quantũ ad faciẽdam interpretat ſm Bar.
in l 1. C. de his, q b. ut indi. & ita in caſu eiuſdem ſtatuti decidit
Soc ꝯſi 63. In cã vertẽte, col pen. li. 1. ꝯtrium in caſu alterius ſtatu
ti determinat Io. de Imo. ꝯſi. 44 Ex infraſcripto themate. col. x.
dicerem, prout dicit Bal. conſi. 229 Primum dubium, lib. 1. ꝙ ſm
ſubiectã materiam aliquando ſtat diſiunctiuè, ut l. gñaliter, C. de
ſacroſan eccl & in d. l. ſi quis ita, cum ſimilib. Quandoque copu
latiuè. Quandoq. expoſitiuè, ut patebit ex ſequentibus, ſ ẽt tñ in
ſtatutis dẽet ſtare copulatiuè ꝓ ea. quę dicã ſequenti cõiectura.
Iſtam ꝯiecturã reſtringit Iaſ. in d. l. cum quidam, vt ꝓcedat quan
48 do ſubdiſiunctiua ponitur inter orões pluralis nu. † Secus ſi in
ter orationes ſingularis numeri. Vt ſi dicat teſtator, lego Titio
equum meum albũ, ſeu nigrum; tunc niſi vnus legatus intelli-
gitur, allegat Bal. hic, in fi. Tu aduerte quia iſta limitatio confũ-
ditur per textum. in l. ſi quis ita, & per id, quod decidit Cremẽ.
ſing. incip. Lego Digeſtũ, ſeu Inforciatũ; nec Bal. hic facit illam
differentiam: ſed dicit, ꝙ in exemplo ꝓmiſſo, quia teſtator loqu
tus ſuit in ſingulari, non habebit niſi vnum equum. ¶ Nec ob-
ſtat dictio, ſeu, quia ponitur inter plures qualitates reſpectu

vnius ſubiecti qualificandas. Quarta ꝯiectura elicitur ex pſona
loquentis: nam ſi, lex alternatiuè loquatur, tunc ex hoc cogno
49 ſcetur, ꝙ lex alternatiua † ſtat alternatiuè, vt ex text. in l. neque
mutui, C. qui non ob. longi temp. præſcri. l. ad proſequendum,
C. de in litãdando. tuto. Ratio eſt, quia lex non debet nos relin-
quere ſub dubio, cap. erit aũt lex, 4. diſt. & ff quod vi, aut clam.
in rub & in d. l. cum quidã. Quinta ꝯiectura colligitur ex ordi-
ne charitatis, nam alternatiua poſita inter perſonas, inter quas
50 cadit ordo affectionis, ſtat copulatiuę, † ordine tamen ſeruato
ſm Bald. in c. 1 in tit. de eo, qui ſibi & hæredib. ſu. vbi dicit, ꝙ ſi
aliquis ſtipulatur pro ſe, vel pro hæredib. dictio, vel, exponitur
pro, & Sequuntur Fel. hic, & eſt tex. in l. cum pater. § a te. ff. de
leg. 2. Alex. conſi. 3. col. 1. lib. 8. Raph. Cum. conſi. 106. Maier in
ſtion. Cor conſi. 200. lib. 1. Decius conſi 95. In primo dubio,
per totum. Sexta coniectura extrahitur ex ſuperfluitate: nam
51 alternatiua poſita inter duo idem importantia, † reſoluitur in
expoſitiuam, vt per glo. in rub. ff. ſi ager. vectig. vel emphyt. &
in cap. 1. ibi, cathechizati, vel inſtructi 48. diſt. c. 1. §. 1. vbi Arch.
de cogna. ſpiritu. lib. 6. ibi confirmatione, ſeu frontis chriſma-
tione, cap. ex ratione. de appel. vbi Arch. & l hac conſultiſſima,
in princ. C. qui teſta. face. poſſ. Similiter, ſi ponatur inter genus
52 & ſpeciem, † reſoluitur in expoſitiuam, vt per glo. in l. x. ff. ad
leg. Aquil. & in d l vbi pactum, C. de tranſactio. vel in coniun-
ctiuam, ut in l. ſæpe, ff de verb. ſign. & in l quintus. ff. de auro, &
53 arg. leg. Et etiam reſoluitur in coniunctiuam , † ſi ponatur inter
totum, & partem prædicamentalem, vt declarat Barto. in l. 2. ff.
de reb. dub. Septima coniectura ſumitur ex veriſimili inten-
54 tione diſponentis, l. ſi is, qui ducenta, §. item ſi pater, ff. de
reb. dub. l. gñalr, in princ. C. de inſti. & ſubſti. Et faciunt quę di-
xi in c. 2. in 4 nota. & eſt tex. in l. Lucius, cum glo. ff. de hær. in-
ſtituen. Octaua coniectura capitur ex diuerſitate orationum.
55 Nam † alternatiua poſita inter diuerſas orões perfectas, ſtat
tranſlatiuè ut dicat teſtator , volo ꝙ hæres det vxori centum,
vel ſi non dederit, lego eidem fundum, tunc in pœnam intel-
ligitur fcã tranſlatio, l. 1. C. de his, quæ pœnę nom. l. Lucio, ff de
legat. 2 & ibi not. Bald. Nona coniectura percipitur a ceſſante
56 affectione. † Nam ſi ponatur alternatiua in ſummas diſpares,
vel inter tempora inæqualia tunc ſumma maior, & tempus
breuius, hñt pro nõ adiectis, quia ceſſat affectio, & electio dãa
reo, l. ſi ita ſtipulatus fuero decem, aut quinque, ff. de verb. obli.
& quia in ſtipulationib. ſemper inſpicitur, ꝙ eſt mi us, l. ſp in
ſtipulationibus, ff de reg. iur. Decima coniectura concipitur ex
57 diſiunctione ſermonis. † Nam alternatiua poſita ad diſtinguẽ
dum, exponitur, ideſt, aliqñ, & ſic ſtat temporaliter ſecundum
glo. in l 4 §. Cato, ff de verb. obl. Vndecima coniectura conie-
58 ctuatur ex eo, ꝙ non habet aliquid ꝙ alternet, † & tunc qñque
ponitur pro ſaltem, l ſeruo inuito, §. pe. ff ad Trebel. & ibi gloſ.
& c. decet. ibi, vel capitis inclinatione, de immuni. eccl. in 6. &
ibi glo. Qñq; exponitur, id eſt, ẽt l. ꝙ ſi Epheſi, ff. de eo, ꝙ certo
loco. Habet etiam plures expoſitiones, quas vide per Albe. in
ſuo Dictionario, in verbo, vel, in ver. ſiue. Quærit Panor. cui de
tur optio in pœnis alternatiuè impoſitis? Ex cuius dictis elicio
tres principales concluſiones. Prima ſi verba dirigãtur ad iudi-
cem, electio erit iudicis ſecundum glo. in cap. a crapula, cum ſi-
59 mil. de vita, & honeſta clerico. † Comprobatur per id, quod in
ſimili dicit glo. in l. Lucio, ff. de leg. 2. & in l. ſoror, C. de collat. Et
☞ cum illa concluſione tranſeunt *communiter* Docto. Ratio con-
cluſionis eſt, quia pœna eſt commenſuranda delicto, cap. non
affectamus, 24. q 1. reſpiciendum, ff. de pœn. Iſtam commen-
ſurationem nunquam faceret reus , quia ſp eligeret minorem.
arg l. ſi ita ſtipulatus fuero decem aut quinq. ff de verb. obli. Ne
igitur fruſtretur alternatiua, optio danda eſt iudici. Iſta rõ, ſm
Mod non videtur vera, quia ẽt iudex debet eligere in alternati-
uis pœnam minorem, ſm glo. in c. ſicut dignum, in glo. fi. J. de
homici. Ad quam multa adducunt Fel. & Mod. hic. & rõ põt
eſſe, quia melius eſt argui de miſericordia, quam de ſeueritate,
c. allegant. 25. q. vlt. & ſic ſp alternatiua ſẽ fruſtrari. Sed facilis
eſt ſolutio, quia illa ꝯcluſio, ꝙ iudex debeat eligere minorẽ pę
nam, procedit niſi ex circumſtantijs aggrauantib. delictum ſibi
videatur maiorem pœnam eſſe imponendã , ſm Pan. in c. at ſi
clerici, in prin. col. x. J. de iud. & ſic vera eſt iſta concluſio. Qnã
ampliabis tripliciter. Primo, vt procedat non ſolum ſi plures
60 pęnę imponant p legẽ alternatiuè, ſed ẽt ſi diſpoſitiuè † p varios
canones, & leges variæ pęnę eo, delicto reperiant impoſitæ. ita
loquat gl. in c. fraternitatis, 34. diſt. allegata p Pan hic. Scdo am-
61 pliat. ẽt ſi pęnæ alternatiuæ imponant p verba impſonalr, ꝓlata
c. qm̃ frequẽter, § fi. vt lit. non ꝯte. Rõ, qa verba impersonalia in
dubio intelligunt relata ad eum, ad quem ſpectat, ſm Anto. de
But. & ibi Fel. in princ. d. c. at ſi clerici, §. de adulterijs. Punire ãc
delicta ſpectat ad iudicẽ, l. ꝯgruit, ff. de offi. pſi. §. in hoc, 53. q. 2.
ergo, &c. Tertio ampliatur, ut procedat, ẽt ſi ex vi vnius verbi
62 cẽſeant impoſitæ pluræ pęnę , adhuc electio ſpectat ad iudicẽ,
c. quęrenti de verb. ſign. Limitat, vt non procedat qñ una pœ-
na per

na per lapſum termini ad ſoluendũ, vel alio mõ. tranſfuſa eſt
in alte.ã, tunc ceſſat… eſt … ſed ſubordinata pœna præ-
ciſè eſt imponenda. Exemplum, ſi ſtatutum puniat pro primo
furto furem in centum, vel ſi non ſoluerit intra decẽ dies, am-
putetur ſibi manus. ſm Bar in l.cũ mob.§ idẽ ſi dĩr, ff. p ſoc.&
Pan.h c. Pro intell gentia videndũ eſt prius, quõ cognoſcatur,
63 q vna pena tranſlata dicatur in aliam. † Fel.hic.ver.quarta ad-
uertentia, dicit q ſi eadem verborũ cõceptione imponant plu-
tes pęnæ alternatiue, puta ſoluat decem, aut fuſtigetur, tunc al
ternatiua ſtat proprie: ſed ſi ſub diuerſa ſone imponatur, vt
io exemplo, primo loco deducto, tunc ſtat tranſlatiue, ſed Bar.
in l.Locio, ff.de leg.2.vult, q vbi alternat ue impone pecunia-
ria, & corporalis pęna tunc ip dicatur corporalis ſubordinata
in defectum pecuniarię. per tex.in l.ſi ff.de in ius uoc. Por illud
dictũ comprobatur, quia alternatiua ſm ſuam naturam dẽt al-
ternare ſimilia vel parũ diſtantia, vt ſ dixi. Quod non põt face
re iſto caſo, cum oĩs corporalis iniuria, ſit maior quacunque
pœna pecuniaria, l.in ſeruorũ, ff.de pœn. Ergo dicamus, q iter
tranſlatiue, & non alternatiue. Sed aduerte, quia illud dcm vr
pſundi per tex.in d.l fin. vbi probatur, q ita demum dr corpora
lis appoſita in defectũ pecuniariæ, ſi exprimatur. Ergo ſecus, ſi
apponatur pęna pecuniaria, & corporalis alternatiue & ſimpli
citer. Dicendũ eſt igitur, q una pœna dicatur in aliam tranſla-
ta, qñ ſcda eſt maior, & imponitur in defectũ alterius per pu-
ma iã, vel impotentiã non ſolutæ, ut pulchre declarat Cæpol.
pſ.17. Licet in cã, col.1.& eſt de mente Pan.hic, & Bar.in d §.cũ
duob Ang.in tract malefi.in uer.quas ſi non ſoluent. Redeun
do ad limitationẽ, q̃ ẽt ſequitur Bal.in l.cõmiſſoriæ, C.de pact.
inter emp.& ven. pro ea faciũt infra ſcripta. Primo, poſtquam
per ſtatutum facta eſt tranſlatio, debet iudex arctari ad ſeruan-
dum ſtatutum, l.1.§.is, qui nauem. ff de exerci. Secundo, quia ſe
cunda pœna eſt ſubordinata in locum primæ, pp contumaciã,
q̃ remaneret impunita ſi iudex eligeret primam. Tertio, quia fa-
cta nouatione in pœnalem diſpõnem pp moram, non admit-
titur purgatio moræ, ẽt creditore uolente. ſm Bar.in l.1.in fi.per il
lum tex. ff.de penu.leg. Quarto facit l.tranſlatio, ff de adimen.
leg. argoendo de ultimis uoluntatib.ad ſtatuta, prout licet, ſm
Bar in l.1.C.de his quib.vt indig. Quinto facit, quia diſpõ reſpi-
cient plura determinabilia, dẽt uniformiter determinare, l.nã
hoc iure, ff.de vulg.& pup. Sed ante moram non potuiſſet iu-
dex eligere corporalem, ergo facta tranſlatione pp moram nõ
dẽt ẽt poſſe eligere pecuniariam, alias diſpõ ſtatuti non deter-
minaret vtrãq; partem alternatiue uniformiter. Sexto, pœna
corporalis ſubrogata dẽt ſeruare naturã pęnæ pecuniariæ, in cu
ius locũ ſubrogatur, l. ſi eunt, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis cau-
tio.c.eccleſia, ut lit.pe. Sed vbi eſt locus pecuniariæ ante morã,
ab ea non receditur. ergo poſt moram non ẽt a corporali rece
di poterit. Contrariã opinionem, q ẽt iudex poſſit facta tranſ-
latione imponere pęnã pecuniariam, tenet Lud.Rom.in l.1.§.
& poſt operis, ff ne no.oper. Marta, in c.ſicut, col pe.de iu. Fel.
hic, dicentes ita tenere Bar.in d.§.idem rñdit & ita ẽt, ſm eos pſ-
ſuluit idem Bar. Idem tenet Iaſ.Inſt de act.§.pęnales, col.8 mo
uentur per tex.in d.§. idem rñdit. Sed ibi dñium applicatur ſo-
cio reficienti propter metum eius fauorem, nimirum ſi poreſt
illi fauori renunciare, l.ſi quis in conſcribendo, C.de pac. Sed pę
na corporalis non eſt ſubrogata in locum pecuniarię in fauo-
rem iudicis, ſed in merum odium contumacis non ſoluẽtis pę
nam pecuniariam. Pro illa parte, quæ vr magis *communis*, ſtrin-
git talis ratio. Inducta in odium, non dẽnt retorqueri in fauorẽ,
l.legata inutiliter, ff.de adimen leg.cum ſim. Sed ſi dicamus, q
iudex non poſſit amplius pecuniariam imponere, erit in ele-
ctione delinquentis ſoluere, q̃ pęnam velit. Si.n.noluerit ſolue
re pecuniariam erit contomax, & arbitrio ſuo incurret corpo-
ralẽ, q non creditur fuiſſe mentis ſtatuentium. Retenta tñ pri-
ma opinione, q iudex nõ poſſit, eã intelligunt procedere niſi
fiſcus pẽtẽta ret remittere corporalẽ, & acceptare pecuniariam.
Ita Bal.in d l.cõmiſſoriæ, quẽ ſequuntur cõiter Doc. Et ita con-
ſuluerant Aret.& Cor. quos refert Dec. hic, & hoc mõ pcor
dant opiniones. Mouẽtur quia tranſlatio facta fuit fauore fiſci
creditoris, ergo ipſe dẽt renunciare. Addunt ẽt ſimile, qd hr per
gl.in c.potuit, de locat.& q dicit Bar.in l ſi quis. ff.de pig.act. Sed
tu conſidera q fiſcus non vr dici poſſe creditor pęnæ corpo-
ralis, quia talis pęna imburſari non põt, & fiſcus nihil aliud eſt,
64 † q̃ burſa Principis, c.maiores, 16. q.7. & hodie eſt ſaccus, ſinc
conſcia imburſans oĩa male acquiſita, l.in hæredẽ, ubi Doct. ff.
de cal. nec ẽt eſt creditor pecuniarię, quia ſublata p tranſlatio-
nẽ. Itẽ in eius fauorẽ non eſt facta trãſlatio, ſed in fauorẽ reipu
blicæ, ut delicta non remaneant impunita, l.ita vulneratus, ff.ad
l. Aquil. ergo eo volente non dẽt poſſe iudex pęnã corporalẽ
remittere. Cõprobatur, quia ſolus Princeps hẽt ptãtẽ remittẽ-
di pęnã corporalẽ, ſm Bar.in l.acta, §.de ampliãda, ff.de re iud.
& in ambitioſa, ff.de decre.ab ordin.facien. Fel.in c.non liceat,
col.4.J.de pręſcr. Nec obſtat, ſi dicas, ut dicebat Aret. in conſi.
eo q fiſcus non dr remittere, ſc. eligere, qa fiſco non pt compe
tere electio. Probat, electio non cadit niſi inter plura, l.qñ tñ. de
opt.leg.l.illud, aut illud, ff.de leg.2. Sed ſcã tranſlatione ſola pę-
na corporalis poteſt imponi, vt ſupra concluſum fuit. igitur &
cęt. Non obſtat ſimile gl.in cap.potuit, & alia ſimilia, de quibus
hic per Modei. quia ibi non imponitur pœna caducitatis ſim-
pliciter, ſed domino volente. Item in dictis caſib. imponitur pę
na in merum fauorem remittentis, hic in odium contumacis de
linquentis, & non in fauorem fiſci, ſed reipublicę. Ex quibus ap
paret, q iſta reſtrictio & concordantia videtur dubitabilis. Ad-
uerte tñ circa prædicta, quia procedunt, quando pœna pecunia-
ria applicatur fiſco. Sed vbi pęna applicat parti, nunquã intelli-
gitur ſcã tranſlatio in corporalẽ, niſi parte volẽte, l. fin. ibi, ex
q̃rela dñi, ff.de in ius vocan.& ibi not. Bal & Mod. Innoc.& alii
in c.Odoardus, de ſolutio Iaſ.in d.§.pęnales, col.7. ¶ Secundo
aduerte, quia prædicta procedunt in pœna proprie, ſecus in pœ
na improprie, vt eſt pœna pecuniaria impoſita pro intereſſe par
tis. Quia in illa in dubio nunquam intelligitur tranſlata per legẽ,
vel ſtatutũ, vt declarat egregie Cæpol.in d. conſi.16. Secunda
65 ſit concluſio, vbi verba alternatiua diriguntur ad reum, † ele-
ctio eſt ipſius rei, l.quicunque cum glo C.de ſer. fug. Barto. ibi,
& in l.2.ff.de effract. Pan.& alii *communiter* hic. Conſidera, & da
ta diſparitate pœnarum, ſi electio ſit rei alternatiua fruſtrabit,
quia ſp reus eliget minorem. Limitatur multipl̃r, ut hic per Fely.
& Mod. Primo declarat, ut procedat, ſi verba dirigantur reo acti
ue, ſecus ſi paſſiue, ſm Pan.hic, per tex.in c.ſicut, in ſi.cum gloſ.
de iudę. Iſtã reſtrictionem impugnat Dec qa verba pœnalia nõ
pñt dirigi reo, niſi paſſiue. Sed dic, q effectu habent ſemper
per modũ patiendi. Sed Ab. non loquitur de effectu, ſed de mõ
loquendi. Quaſi dicat, ſi verba relata ad reum ſonent, q ipſe aga
tur, vt in d.l.quicunq;, ibi, ſeruum, vel viginti ſolido dẽt, ſecus ſi
ſonẽt, q patiat, & alius agat, vt in d.c.ſicut, vt ſi dicat, ſuſtineat exi
lium vel pęnã mille ducatorũ Scdo limitat, ſi altera pœna eẽt
mors, tunc nunquam reo competit electio, ſm Marta.in d.c. ſi-
cut, qa morituro non dẽt dari electio mortis, l.aut damnũ.§ p
inde, ff.de pœn. Et iſtam fallentiam extendit Fely. vt procedat, ẽt
ſi altera ſit corporalis, quia nemo eſt dominus membrorũ ſuo
rũ, l.liber hõ, ff.ad leg. Aquil.ea.contingit, 1.J.de ſen excõ. Cre-
do, qđ iſta fallẽtia ſit periculoſa, qa licet inferior non poſſit da-
te electionem mortis, tñ princeps, & lex põt, vt expſſe uult text.
& gl.in d §.pinde. hẽ lex, & conſuetudo, eſt dña membrorum,
l.ſaccularii.§. ſunt quędam, ff. de extraord. crimi. Cum ergo
per ſtatutum, ſeu legem, ſit impoſita pœna alternatiue, & data
electio reo, tunc reus eligendo mortẽ ſeu corporalẽ pęnã, dicit
auctoritate legis hẽre poteſtatem in ſaogoine ſuo hoc facere.
Hinc dicit Ant.in c.ſuper his, col.4.J. de accuſ. q qlibet poteſt
ſe obligare ad pœnã corporalẽ, a iure impoſitã. Tertia concluſ-
ſio, etiam quod dio conſuetũ ſit imponi vnã pœnam ex alterna
66 tiuis, nihilominus iudex poterit alterã eligere: † qa in his quæ
ſunt meræ facultatis, conſuetudo obligatoria non inducitur
vt in capitu.ex parte Alleniſi, de concel.pręben. dixi poſt Abb
in eccleſia Surrina, J.de cau.poſſe.& proprie.& quia per non v
ſum non fuit abrogatum ſtatutum alternatiuum, vt no.in cap.
Ioannes, de cler.coniug. Iſtam concluſionem reprehendit Fel.
& Dec.qa in pœnis ſeruanda eſt conſuetudo, ſm glo.in l.hodie
ff.de pœn. Bar.in l.fi.in prin.ff.de priua.delic. Panor. & ibi late
Fely. in ca.inquiſitionis, de accuſa. ſed ego non recedo ab opi-
nione Pan.qa in caſu iſto negatur pſuetudo, p pdicta. Nec ob-
ſtat, dum ipſi dñt, q vbi actus põt referri ad certum reſpectum,
q tunc non dñr meræ facultatis, ſm Bar.in l.cum de in rẽ ver-
ſo, ff.de vſur. Hic ãt, ſm eos, pęnæ impoſitæ de præterito, põt re-
ſpectiuari ad mores patrię, ergo &c. Quia rñdeo, q cum ex for-
ma ſtatuti daretur electio iudicib. võr iure ſuo, & habito reſpe-
ctu ad legẽ pcedẽtẽ ſibi electionẽ impoſuiſſe illã pœnam. Et vbi
animo obſeruandi legẽ aliquid obſeruatur, ex tali obſeruantia
nunq̃ inducitur conſuetudo, ſm Ant.& Fely.in c.1.in fin.ſ.eod.
Quarta, vltra Pan.ſit concl̃o, ſi verba dirigantur in pte ad reũ,
67 in alia parte alternatiõe ad iudicẽ, † electio erit ipſius rei, ſm Fe.
hic, col.pe. poſt Marta.in d.c.ſicut. allegat Bal.in l.data opera, C.
q accuſ.non poſ. Illa concluſio vr probabilis, quia in dubio ma-
gis dignum trahit ad ſe minus dignum, capitu.q in dobijs, de cõ
ſecra.eccle. vel alta. Dẽt ergo pars alternatiua q̃ dirigit iudici, tã
quam potentior præualere. Et contra iſtam limitationẽ vr text.
in d.cap.ſicut, in fine, tenendo, q illa verba, patiatur, dirigatur
reo: niſi dixeris, q ibi vna pars alternatiuæ dirigitur reo paſſiue,
vt ſ.dixi. Ex gl.in ver.occupauit, habes duo. Primo habes ſecun
dum Bal. q accipiens beneficium de manu laici, dr intruſus. De
multiplici tpẽ intruſionis ponit Fel.in cap.noſtra, corolla.2. dixi
68 lo tex. Scdo habes, q verbum, occupare, † ſonat in malã partẽ,
ſm Barba.hic ponderantem ad hoc iſtum text. q. pbat potius
oppoſitum, quia dicit occupauit illicite. Tñ ſm Decũ notabile
eſt in ſe verũ, & pbatur per alia iura, maxime p tex.in c.ex frequẽ
tib.de inſt.in l.1.ff.quo.lega.cũ ſimi.& firmat gl.in c.gñali, de

de elec.lib.6. Circa q̃ aduerte dum dr̃, q mobilia dñt occupari, immobilia vero inuadi, quã ꝯtriũ vr̃ velle gl. in c. dilecto, in ver. occupatæ, de ſen. exco. in 6. Quæ dicit, q occupare refertur ad immobilia, ſpoliare ad mobilia. & bñ facit text. Inſti. vi bonn. rap. § pen. vbi dñr proriè mobilia rapi, immobilia vero inuadi. Secũdo aduerte, q vr̃, q occupare ſit verbũ ſui natura ſonans tã in bonam, q̃ in malam partem. Quòd innet in bonam, eſt tex. clarus in c. cum. Cornelius factus. 7. q. 1. & Inſt. de re. diu. §. ferè G. in ver. quodcunq;, diuidit in tres partes. In prima colligit ar. In ſecunda ꝯ illud opponit. In tertia ſolu t. lecta ibi, argm ꝯ Tertia ibi, ſolutio. Habes ex iſta gl. q in ꝯctibus alternatiuis
69 † electio eſt promiſſoris, l. plerunque. ff. de iur. dot. l. quod aũt, §. ſi maritus, ff. de don. inter vir. & vxo. l. ſi quis, C. de condict. indeb. intantum q licet reo qñcunque variare in eo, qd̃ pſtiturus eſt. l. eum qui certarum, §. fi. ff de verb. obl. Limitatur primo
70 vt pcedat, qñ vtrunq; eſt in oblone. † & ſolone: ſecus ſi vnum tñ ſit in oblone, aliud vero apponatur ad cautelam creditoris
ſm Bart. in l. quis, ff. de pign. act. vbi decidit, q ſi quis promiſſit ſoluere mihi in pa a, aut dare pignora, quod electio erit mei creditoris, & non rei, ne ſit in facultate rei, an debeat. Et iſtã de
☞ ciſionẽ ſequunt̃ *communiter* Doctores, vt atteſtat̃ Iaſ. in l. 1. col. 2. ff. qui ſatiſd. cog. & Inſt. de act. §. huic aũt, col. 3. & Dec. cõſi. 12. ver. 1. pbatur. Sed Dec. hic ad finẽ impugnat iſtã deciſionem Bart. & aſſeum eam ẽt impugnat Fulg. in l. quis, & Iaſ. in d. l. 1. quia falſum eſt fundm̃ Bart. q in exemplo pręmiſſo altera pars alternatiuę, vel dare pignora, ſit adiecta fauore creditoris, imo fauore debitoris volentis poſſe differre ſolutionem dando pignora. Nec obſtat rõ Bart. dicentis, q iſto modo eſſet in facultate debitoris, an debeat, ꝯ l. non vtique, ff. de eo quod cer. loco, quia ſm eos, datis pignoribus debitor poterit compelli, vt ſoluat lapſo competenti termino, licet ſtatim non poſſit compelli, vt ẽt declarat Sal. in l. qd̃ fauore, C. de legib. Et ex hoc infert Dec. q ſi pmitrã tibi, q poſſis accipere vnũ, vel duo plauſtra lignorũ in meo nemore, q electio erit mei promiſſoris. Tu ꝯſidera circa primam deciſionem, q datio pignorum non eſt in obligatione, ſed in cautela tñ. Dicere aũt, q ſit ad cautelã debitoris alternata datio pignorum ad differendam ſolutionẽ, non vr̃ veriſimile, cum non ſit aliquis terminus ſtatutus, intra quem habeat poſtea ſoluere. Vñ cum ẽt captis pignorib. in executione debiti non prohibeatur creditor agere ex ſtipulato, vel ex re iudicata, vt eſt caſus in l. 4. §. ex conuentione, ff de re iud. neceſſe eſt dicere, q alternata ſit datio pignorum in fauorem creditoris, vt concludit Pau. de Caſt. in d. §. ex conuentione. Nam ſi captis pignorib. nulla data dilatione ad ſoluendum, põt nihilominus agere, fortius poterit agere pignoribus recuſatis. ¶ Idem tenet Pau. de Caſt. in l. Stichũ §. idem Celſus, ff. de noua. Circa ſm ẽt teneas q electio ſit ſtipſoris, q verba dirigunt̃ ad ipſum, arg. l. Lucio, ff. de leg. 2. & maxime pcederet in pmiſſione factã titulo donõnis, quæ vr̃ rñari ſicut legatum. qd̃ eſt ẽt donatio, l. legatum, ff. de leg. 2. Et in legato, in dubio electio eſt legatarij,
☞ l. plane, §. pe. ff. de leg. 1. Et ita tenẽt *cõiter* oẽs Doct. maxime Iaſ. in §. plus vel. q aũt, Inſt. de ac. Et credo veriſſimũ, ſtantib. verbis illis, q ſtipulator poſſit & valeat accipere vnũ, vel duo plau-
71 ſtra, quę verba poſſit, & valeat, importãt datam † electionẽ, & arbitrium, vt decidit Pau. de Caſt. ꝯſi. 213. Si dicta pignora, col. 2. ſm antiq̃ impreſſionẽ. Fallit ſcdo, niſi promiſſor ſit in mora,
72 † l. mancipiorũ, ff. de optio. lega. cũ alijs iurib. allegatis in glo.
73 Tertio pcedit, ſi pmiſſor hẽat expeditã ſolonem rei electę, † ſecus ſi non hẽat, & velit facere mora creditori poſt electionẽ. l. eum res, in prin. & ibi in 12. notab. ff. de leg. 1. Quarto pcedit in
74 alternatiua rerum, † q̃ mauit debitor ſoluere, ſecus, in alternatiua locorum vbi conueniat, q electio eſt creditoris, vbi petat, l. 3. §. & gñr, ff de eo, qd̃ cer. loc. Cætera ad mãm alternatiuę, quæ diffuſa eſt, non attingo, q per alios his non tractantur. Glo. fi. oo.
75 ex tex. q valet arg. a ſimili, vt ẽt hr̃ in l. † non pñt, ff. de leg. de quo argumento late per Pa. & alios in c. translato, §. ne ꝯſt. & ſcias, q tex. iſte loquit̃ de ſimilitudine exẽpli, Nã ſimilitudines ſunt plures, ut per glo. in c. ſacerdos, in ver. Deus, de pœn. diſt. 1. hic enim loquit̃ de ſimil. exẽplis alternatiuis, & ideo Pan. in vltimo notabili dicit, q ſufficit dare vnũ exemplũ ſicut ẽt ſufficit allegare vnã legẽ, arg. l. ſcire oportet. §. fi. & ibi no. Nic. de Neap. ff. de excu. tut. & arg. tex. in c. tales, 23. diſt. vbi glo. inuehit̃ ꝯ allegantes multa. Imo ſufficit ad vnum propſitum vulgare, dicere, iura ſunt notiſſima, ſm glo. & Card. in clem. ſæpe, de verb. ſig.

S V M M A R I V M.

1 *Mandato iniuſto facillime quis turbatur.*
2 *Turbari non debemus ex acerbitate ſuperioris.*
3 *Verba iudicis acerba ſine cauſa cognitione prolata, nõ irrogant infamiã. Et an per verba aſpera poſſit recuſari iudex vt ſuſpectus, vide diſt. nu. 4.*
5 *Qualitas negotij ſpectanda eſt ad cõſiderandã iuſtitiã, vel iniuſtitiã pce-* (*pta.*
6 *Conſideratio oĩs fienda cum diligentia, non aũt tranſcurſoriè.*
7 *Non repellitur a productione nouorum teſtium ſuper eiſdem articulis, qui dicta teſtium tantum diſcurrit.*
8 *Poſſe non dicimur, quod de iure non poſſumus.*
9 *Cauſa idem eſt, quod ratio.*
10 *Subditus non debet illico parere mandato iniuſto ſuperioris, ſed debet reſcribere, & expectare reſponſum. & quid in intolerabiliter opprimente nu. 15.*
11 *Canonici obedientes prælato malè viuenti, & perperam bona eccleſiæ adminiſtranti, præſumuntur etiam malè viuere.*
12 *Ordinarius poteſt reſiſtere delegato volenti exequi mandatum iniuſtũ, & Notarius actorum poteſt reſiſtere officialibus volentibus facere quid illicitum. nu. 13.*
Et an iudex debeat parere extrauaganti editæ de nouo nu. 14.
16 *Delegatus an debeat adimplere reſcriptum deuians a tramite iuſtitiæ.*
17 *Delegatus an teneatur parere ſecunda iuſſioni iniuſtæ*
18 *Papæ an ſit obediendum mãdãti conferri beneficium notorie indigno, & quis adeo dicatur indignus ut cum eo papa nequeat diſpenſare nu. 19.*
20 *Actorum rationem quatenus quis teneatur reddere.*
21 *Teſtis ſui dicti rationem reddere tenetur, alias non probat.*
22 *Prælatus ratione officij tenetur cuicunque poſcenti reddere rationem. Item negotiorũ geſtor, tutor, & curator, & quilibet adminiſtrator. n. 23.*
24 *Ratio an de omnibus reddi poſſit, uide ibi & nu 25.*
26 *Ratio reddi non poteſt de his, quæ ſunt poſitiui iuris dependentibus a voluntate Principis.*
27 *Lex dura in foro conſcientiæ ſeruanda eſt.*
28 *Ratio reddi poteſt de his, quę conſiſtunt in ingenio, & iuſtitia naturali.*
29 *Ratio debet eſſe concludens, alioquin ratio eadem cum dico, nihil probat.*
30 *Sententia Principis habet uim legis.*
31 *Teſtes qui ſaluari poſſint a contrarietate.*

SI quando ¶ Illud capitulũ eſt aureũ, & memorãdũ, ſm Card. hic, q fuit editũ ad obuiandũ multis inconuenientib. q̃ accidũt quotidie pp miſeros pͥlatos, q pp timiditatem, vel ignorantiã exequunt̃ mandata papę iniuſta. Diuidit̃, & ſummat̃, ut p Pan. Caſus pt̃ poni in iurib. allegatis, in gl. 1. vel in iurib. allegatis p Barb. Not. pͥmo, q pp mandatũ iniu-
1 ſtũ facillime quis turbat̃, † vt in c. eũ adeo, J. eod. c. vera iuſtitia.
2 45. diſt. Scdo nota, q ex acerbitate ſuperioris † non dẽmus turbari c. non oĩs, 5. q. 5. Ex hoc q̃rit Io. And. an acerba verba iudi-
3 cis ſine cauſę cognitione p lata, † irrogent infamiã. & rñdet q nõ p l. verbũ, C. de his, q nota, inf. Grauat̃ tñ pudor eius, ꝯ quẽ proferunt̃, l. ob hęc verba, ff. eo. Scdo q̃ritur, an per verba aſpe-
4 ra iudex poſſit recuſari tanq̃ ſuſpectus † gl. in c. cũ ceſſante, de app. tenet, q non. Contrariũ tenet gl. in c. cũ ſuper, de offic. del. Pro ꝯcordia dicatis, q eſt arbitratiũ conſideratis perſona iudicis & qualitate verbo. ũ, ſm Pan. in ca. accedens 2. J. vt lit. non cont. Tertio nota, q ad ꝯſiderandã iuſtitiã vel iniuſtitiam præ-
5 cepti, † ꝯſideranda eſt qualitas negotij, & dicit Philoſoph. accidentia magnã partem ꝯferunt ad cognoſcendum qd̃, quid eſt. Pro quo facit tex. in c. & ſi qõnes, de ſimon. quẽ ad ſimile ppoſitum inducit Pa. in c. ſuper literis, col. fi. J. eo. Quarto nota ibi,
6 diligenter, q oĩs conſideratio dẽt fieri cum diligentia † & non tranſcurſorie. Qd̃ facit pro dicto Sal. ĩ l. ſi ex cautione, C. de nõ nu. pec. & qd̃ dicit gl. in c. pſonę, in uerbo, integraliter, de priu. in 6. q ſola lectio priuilegij nõ dat materiã litigãdi, ſed lucubrata lectio. Ex quo infert Gem. ibi, q non dr̃ didiciſſe teſtificata, q
7 dicta teſtiũ tm̃ diſcurrit: † vñ non repelleret̃ a productione nouorũ teſtiũ ſup eiſdẽ capitulis, ſm Bal. in l. 2. §. inſpecto, ff. quẽadmo. teſt. aper. Refert & ſeqnt̃ Fel. §. in procemio, col. 5. Quinto not. ibi, reuerenter adimpleas, hic eſſe tex. pro cõi ſtylo practicantium, qui in productione reſcripti dñt, Quid iudex cũ ea, qua decuit, & decet, reuerentia, reſcriptum aperuit, & legit, &c.
8 Sexto nota ibi, non poſſis, q non dicimur poſſe, † quod de iure non poſſumus. Ad idẽ tex. in l. filius qui, ff. de cond. inſt. ubi gl. allegat alia iura. & in l. nepos proculo. ff. de ver. ſig. Septimo
9 no. ibi, rõnabilem cãm, q can. dẽt eſſe rõnabilis, † quia cã idem eſt qd̃ rõ, l. cũ hi, §. in cauſę. ff. de tranſac. l. 1. C. de pd. curia lib. 10. Vltimo nota, q ſubditus non dẽt illico parere mandato ſupe-
10 rioris iniuſto, † ſed dẽt reſcribere & expectare rñſum. Pro quo Pan. allegat tex. in Auth. ut nul. iud. §. & hoc uere. & dicm̃ Inn. in c. inquiſitioni, de ſen. excõ. & Bal. allegat tex. in Auth. de mãda. Prin. §. deinde ꝯperens. vbi gl. inuehit̃ ꝯ miſeros pͥlatos, q ſtatim literas papæ iniuſtas exequunt̃. Et Card. Flo. ponit exẽplũ in mandato papę Vrbani 6. facto populo Florẽtino ꝯ Caroliũ, Regem Hieruſalem, & Sicilię, & addunt Fel. & Mod. plura alia. Vltra quos adde, q canonici, q obediunt, & nõ reſiſtunt pͥ-
11 lato male uiuẽti & adminiſtranti bona eccl̃æ, † pſumuntur ẽt ipſi male uiuere, & ideo pp eorũ culpam, capitulum non ſuccederet uacãte ſede per remotionẽ pͥlati a pͥlatura, ſm Pan. in c. p inquiſitionẽ, in 1. not. per iſtũ tex. J. de elec. Scdo adde, q or-
12 dinarius põt reſiſtere delegato † uolenti exequi mandatũ iniuſtũ ſm Gem. in c. ſi eo tpe, de reſcr. in 6. Tertio adde, q Notarius
13 actorum dẽt etiam reſiſtere † officialibus volentibus facere aliquid illicitum, clem. 2. §. Notarij, de hęret. Quarto, etiam iudex non debet parere extrauagãti editæ de nouo, ſi uideat illam ab

hone-

14 honeſtate ſeculare. ſed † debet reſcribere, c. paſtoralis, J. de fide
inſtru. Item dum Fely. hic dicit. ꝙ ſubditi non tenent obedire
15 domino ſuo non obſeruanti canones. † adde Bal. in proœmio
Digeſtorum, vbi vult, ꝙ ſubditi nõ teneãtur obedire ſuperiori
eos intolerabiliter opprimenti, & ex tali cã poſſet Papa eũ pri-
uare dñio. Imo ſm ſanctũ Thomã in 4. ſenten. arti. pen. põſſont
ſubditi ſine pcõ eũ interficere, dicens ꝙ tale homicidiũ erit me
ritorium, ſed ɔ̃riũ tenent plures alii Theologi, & ɔ̃riũ fuit deter
minatum in ɔcilio Cõſtãnenſi, ut refert Fely. in c. cũ nobis, col.
3. J. de ꝓſcrip. Contra iſtum tex. moueo plures difficultates. Pri-
mo inquantum dĩ, aut adimpleas, aut reſcribas. Opp. & vĩ, ꝙ re
16 ſcriptũ deuians a tramite iuſtitiæ non dẽt delegatus † adimple
re, l. reſcripta, C. ſi ɔ̃ ius. c. reſcripta. 25. q. 2. Danť plures ſolutio-
nes. Prima, ꝙ ille tex. dẽt intelligi, qñ reſcriptum non eſt ſimplĩ
citer ɔ̃ius, tñ iudex ſuſpicatur ꝙ ſit. Secundo rñdetur ꝙ tex. nõ
præſupponit, ꝙ dẽat adimplere, ſi ſit ɔ̃ius, ſed dicit, ꝙ conſidera
ta prius qualitate negotii poterit adimplere, aut reſcribere, &
iſte intellectus applaudet lrę. Secundo oppo. ad ſecundam par
tẽ, ꝙ debeat ſuperſedere, nec ſcribere ſi ſit contra ius: ſed debet
reiicere. d. l. reſcripta. Sol. verum ſi ſit contra ius expreſſe, ſecus
ſi aliter contineat iniquitatem, ſm gl. ibi. Tertio oppono, ꝙ nõ
teneatur reſcribere, ſi reſcriptum ſit obreptitiũ, vel ſubreptitiũ,
c. ſedes, & d. c. ſuper lris. vbi dĩ, ꝙ impetrans ꝑ falſam ſuggeſtio-
nẽ, vel aliàs ex malitia, nullũ cõmodum dẽt conſequi ex tali re-
ſcripto, & ſic iudex dẽt illud reiicere. Sol. Contrarium credo ve
rum, nec iſte tex. negat. Quarto oppono, dĩ ꝑ Pan. ꝙ dẽt expecta
re ſecundam iuſſionẽ, & ſic ꝓſupponiť ꝑ ipſum & oẽs, ꝙ ſecun
17 dæ iuſſioni iniuſtę teneatur delegatus parere. † Contra de c. ſi
dñs, & c. reſiſtit. 11. q. 3. Nam eadẽ rõne, qua non tenetur parere
primo reſcripto, quia eſt iniuſtũ, eadem rõne non debet teneri
parere ſcdo. Potius. n. debemus oĩa mala pati, ꝗ̃ committere pecca
tum, c. ita ne, 32. q. 5. c. ſatis, J. qd met. cau. Attento maxime, qa
Papa nõ põt facere, ꝙ peccatũ non ſit peccatũ, c. 1. xl. diſt. Pro re
ſolutione diſtinguẽdũ eſt. Aut dubitať, an mandatũ ſit iniuſtũ,
aut eſt certum, ꝙ eſt iniuſtũ. Primo caſu habita ſecunda iuſſio-
ne tenetur parere, & credere mandatũ eſſe iuſtũ c. ſi qd culpat.
23. q. 1. gl. in c. ad aures, J. de tẽpo. ord. Quę vult, ꝙ excuſatur ſub
ditus iſto caſu, ẽt ſi paruiſſet primo mandato, non expectata ſe
cunda iuſſione, ꝑp bonũ obedientiæ, & ſic põt intelligi ille tex. in
prima parte alternatiuæ, aut adimpleas, &c. Scdo caſu principa-
li, qñ certũ eſt præceptũ fore iniuſtũ ſubdiſtingue. Aut ꝑcipitur
id, ſuper quo ꝑcipiens non hẽt facultatem diſpenſandi, & tunc
non eſt obediendũ ẽt poſt ſecundã iuſſionẽ. Ita loquitur tex. in
c. q reſiſtit. cũ aliis allegatis in ɔtrariũ. Aut hẽt authoritatẽ diſpẽ-
ſandi. & tunc, ſi conſtet, ꝙ velit diſpenſare, obediendũ eſt ẽt pri
mo mandato, ſm Hoſt. & Pan. in c. ſignificauit, J. de offic. ordi.
& Pan. in c. cum teneamur, de ꝑb. & hic. vbi dicunt ſatis conſta
re de voluntate diſpenſandi, ſi reſcribit ex certa ſcientia, vt per
Pan. in c. veniens, de fil. presby. Poſſet tñ iſto caſu, vbi ſolum ex
certa ſciã ſcribit, expectari ſcda iuſſio, quia ẽt ꝙ Papa ſcribat ex
certa ſciã, potuit tñ eſſe, ꝙ male fuit inſtructus, & põt ẽt ɔ̃ reſcri-
ptũ emanatum ex certa ſcientia opponi exceptio obreptionis,
ſm Fely. hic, col. 1. & latius in c. cum inter, col. 3. & ſeq. J. de ex-
cep. Aut non conſtat, ꝙ velit diſpenſare, tunc non debet parere
primę, ut hic in ſecunda parte alternatiuç, ẽt ſi mandet ſub pœ-
na excõicationis latę ſnĩę, ſm Pan. hic, & Bal. in d. c. cum tenea-
mur. ẽt ſi diceretur pręciſe, ſic fieri volumus, c. 2. ẽ. eo. Sed bene
tenetur parere ſecundę iuſſioni, quia geminatio mandati habet
vim diſpenſationis, cum conſtet de certa ſcientia Principis, ſm
gl. in c. 1. in ver. notatur, de conſti. lib. 6. Et habet vim clauſulæ,
non obſtante, ſm Anto. in c. 1. col 4. ẽ. eod. & in c. quę in eccleſia
rũ, col. pen. ẽ. tit. 1. tradit per Fel. hic, col. fi. Iuxta præmiſſa quæ-
rit Pauor an ſit obediendum Papæ mandati conferri beneficiũ
18 † notoriè indigno, & licet ex pręmiſſis colligatur deciſio, tñ ꝑ
clariori reſolutione rñ ſeť, ꝙ eſt ei obediendũ, ſi cõſtet de men
te, & poſſit diſpenſare cũ tali indigno, alias ſecus. Sed ɔtra iſtam
deciſionẽ obſtant duo, qb. rñdeas, ut ꝑ Dec. hic. Secundo ꝓ in-
19 telligentia videndũ eſt, quis dicatur taliter indignus, † cũ quo
Papa non poſſit ſine peccato diſpenſare? Fely. in c. inquiſitio-
nis, de ſent. excõ. exemplificat in indigno defectu literaturę, qa
penitus illiteratus ꝓhibetur de iure diuino promoueri ad ordi
nes, iuxta illud Oſeæ, Tu ſciam repuliſti, & ego te repellã, ne ſa
cerdotio fungaris mihi, tranſlatiuè in c. niſi cum pridem. §. ꝓ
defectu, J. de renuncia. Nihil. n. magis vitioſum offerri Deo põt,
ꝗ̃ hominem illiteratum, c. illiteratos, 36. diſt. in ſũ ꝙ Specu. de
diſpen. §. iuxta, ver. 6. dicit illiteratũ ordinatũ nõ recipere chara
cterem. Quod non credo uerum, & ɔ̃rium tenet ibi Io. And. in
addi. in gl. in d. c. illiteratos, & ɔtrariũ ꝓbať in c. fi. de ęta. & qua-
li. & in c. fi. & ibi Gemi. de tempo ordi. lib. 6. & dicit Inn. in cap.
cum noſtris, J. de conceſ. ꝑben. ꝙ a beneficiis magis repellitur
illiteratus, ꝗ̃ homicida, quia collatio facta homicidæ mero iu-
re ualet. Sed collatio facta illiterato eſt ipſo iure nulla, facit
tex. in d. cap. fina. de æta. & qualita. Contra tamen prædicta ob-
ſtat tex. in c. 1. de renun. in 6. in ver. inſufficientiã. In cũ gl. ꝗ intel-
lexit de inſufficientia ꝑp defectum literaturæ. Fel. in c. col. fi. rñdet
ſpecie Papa, ne ſcandalizet eccleſia ex depoſitione Papæ. Iſta
rñſio nõ placet, qa ꝑp ſcandalũ nõ receditur a iure cõi, qñ eſt
tale ſcãdalũ ſup quo non cadit diſpenſatio c. qui ſcandalizaue-
rit, vbi glo. J. de reg. iu. Vñ dico, ꝙ ille tex. loquitur de inſufficiẽ
tia prouenięte ex imperitia, nõ ex illiteratura. Differt n. imperi-
tus ab illiterato, vt per Bar. in auth. ſed nouo iure, [illegible] cer. per.
Et ſuadetur, qa loquitur de Papa Cęleſtino, q [illegible] ſciebat legere, &
ſic non erat penitus illiteratus, ſed erat ſimplex & imperitus,
vt dicit ibi Gemi. Glo. pen. diuiditur in tres partes. In prima col
ligit notabilia, in ſecũda opponit. In tertia ſoluit. Quæritur pro
intelligentia huius gl. de duobus. Primo, vtrum quilibet tenea
20 tur rõnẽ † oium geſtorũ ſuorũ reddere. Scdo, an poſſit de om
nibus reddi rõ. Circa primã qõnẽ, rñdet Pan. ꝙ nemo teneť red
dere rõnẽ actionũ ſuorũ, niſi ſit obligatus rõne officii. Primam
partem huius rñſionis intellige verã in foro fori, ſecus in foro
poli in quo de oĩ verbo ocioſo reddituri ſumus rõ ɔem, ſecun-
dũ Hoſt. hic. Secundã partem rñſionis, ꝙ qlibet teneat reddere
rõnem officii & adminiſtrationis ſui, ꝓbat Pan. excẽp[illegible] teſtis,
21 † qui teneť reddere rõnẽ ſui dicti, aliàs n[illegible]bat, c. cũ cãm, J. de
teſti. qd verũ eſt, ſi interrogeť, ſm [illegible] in l. ſolã, C. de teſti. & in §.
ſolã, hic allega. Nã vbi non inte[illegible]tur, ſuſtinetur dicto, licet
non faciat ſemiplenã ꝓbationẽ, ita ꝙ deferri poſſit i[illegible]m in ſup
plementũ ꝓbationis, ſm Bal. in c. 1. de [illegible]onſu. rec. feu. qu[illegible]uit
Dec. hic, & Fel. in d. c. cũ cã, in col. 5. & Alc. ɔſi. 35. col. 2. [illegible] Et
ſi teſtis deponat ſup hęc, ꝗ̃ ɔſiſtunt in iudicio intellectus [illegible]n
interrogatus dẽt reddere rõnem, alias non ꝓbat, ſm Bal. in d.
l. ſolã. C. a. d. & Pan. in c. cũ cãm, de teſtib. vbi dñt, ꝙ teſtis depo-
nens ſup valore non ꝓbat, niſi aſſignet rõnẽ, ẽt non interroga
tus, & Inno. in d. c. cũ cãm, vbi loquitur in teſte deponente ſup
ebrietate, vel furore & Soc. ɔſi 42. col. 2. lib. 1. & conſi. 143. col.
3 col. fi. dicit tñ Soc. ɔſi. 171. col. 3 lib. 2 ꝙ ſi teſtis deponat ſuper
eo, ꝙ facili diſcurſu ꝑcipiť, ꝓbat, ẽt ꝙ nõ aſſignet rõnẽ, ſi nõ ſit
interrogatus. Alleg. ſt Bran tracta. de teſte, col. 3. & ſi teſtis de-
ponat ſup fama, non ꝓbat, ſi nõ aſſignat rõnem ẽt non inter-
rogatus, ſm Soc. ɔſi 54 Viſa breui narratione, col. pen. lib 4. &
data paritate teſtiũ, credẽdũ eſt eis, qui aſſignant meliorẽ ratio-
nem, ſm Fel. in c. licet cauſam, col. 8 de ꝓba. & eſt tex. in l. hęres
abſens, §. proinde, ff. de iud. intantũ, ꝙ non valet ſtatutũ, ꝙ cre-
datur teſtibus deponentibus abſq; rõne, ſm Bald. in l. ſi non ſpe-
ciali, ad fi. C. de teſta. Qd ſequitur Fel. in d. c. cũ cãm, col. 8 & da
to, ꝙ valeret, dẽt intelligi ſi non fuerint interrogati, vel niſi aſ-
ſignẽt mriã rõnẽ, vt egregiè conſuluit Dec. conſi. 37. in cã rigo
22 roſa. Similiter ꝓlatus rõne officii † teneť cuicunq; poſcẽti redde
re rõnẽ, 36. di. c. qualiter & qñ & ibi gl. J. de accuſ. Similiter tu-
tor & curator, toto tit. ff. de tute. & rõ diſtra. l. aduerſus l. rõnes,
C. de admi. tu. Sic negotiorum geſtor. Similiter qlibet admini-
23 ſtrator, † vt hic ꝑ Dec. allegãtẽ quã plura ɔſilia, & ꝑ eundẽ, vbi
alia adducit, ɔſ. 110. Verè, vt puto. Et vltra eũ adde tex. in l. 1. &
2. C. vbi de ratioci. agi opor. & Socyn ɔſ 24. & cõſi. 51. in 1. li. &
iſta eſt rõ, qa officiales tenent finito officio ſtare in loco ſui of-
ficii ꝑ quinquaginta dies, parati reddere rõnes ſuæ villicationis.
l. 1. C. vt oẽs iudi. tã ciui. ꝗ̃ crim. Et in tñ tenẽtur officiales ſtare
in ſindicatu, ꝙ non valeret ſtatutũ, ſeu pactũ diſponẽs ɔ̃nũ, ſm
Bal. & Ang. in l. ſi ſeruus vetitus, ff. de leg. 1. & Ang. in l. ſi ino-
ta, ff. ſo. mat. operatur tñ tale pactũ uel ſtatutum, ꝙ nõ teneanť
de male geſtis ex leuiſſima, aut leui culpa, ſm Fel. in c. ſi diligẽ-
ti, col. 7. J. de foro ɔpe. Et hæc ſufficiãt ad hãc ɔcluſionem, ꝗ̃ tu di-
ſcurrendo poteris diffuſius exornare. Circa ſcdam qõnẽ, an de
oĩbus poſſit reddi rõ, facias tres ɔcluſiones. Prima concluſio.
24 De ſecretis diuini iudicii † nõ põt reddi rõ, c. Nabuchodonoſor,
in prin. & in §. de Tiriis, 23. q. 4. c. ſi ex bono, de penit. diſt. 4. &
gl. in cle. 1. de ſum. Trini. & fide cathol. Alia adducit Fel. hic. Tu
adde rõnẽ, quare non poſſit reddi rõ, qa voluntas Dei eſt eſſen-
tia ipſius, & prima cã omnium. Sed Deus eſt imperſcrutabilis,
c. 1. ẽ. de ſum. Tri. ergo ita eius voluntas. Id ſapiẽs Cato inquit.

Mitte arcana Dei cœlumque inquirere quid ſit:
Cum ſis mortalis, quæ ſunt mortalia cura.

Et habetur Sapien. 4. Altiora te ne quæſieris, & fortiora non
ꝑſcrutaberis, ſed quę ꝑcepit tibi Deus, illa cogita. Quę notabis
25 ɔtra iſtos fatuos † ꝓdicatores, qui ɔ̃ doctrinã Apoſtoli quærunt
plus ſapere, quã oporteat. Nam rectius facerent, ſi vitia acerri-
mè redarguerent, & ſecreta Dei quibuſdã friuolis ratiunculis
animos fideliũ peruertentibus non inquirerent. Secunda con-
cluſio, de his quæ ſunt poſitiui iuris dependentibus a volunta-
26 te Principis non poteſt reddi ratio, † ſm Pauor. qui ita intelli-
git l. non omnium, ff. de legibus, & eſt tex. in l. 1. §. pœnitentiam. &
ibi glo. ff. de poſtulan. cum concord. de quibus per Fely. hic, col.
7. Ideo Aduocati neſcientes aſſignare rationem ſtatuti, dicant
ſufficit ſtatuentes ita ſtatuiſſe, & ita ſtatuerũt, quia ſibi placuit,
ſm Bal. in l. Gallus, §. ſi eius, ff. de libe. & poſthum. Similem ra-
tionem aſſignat text. Inſtitut. qui manumit. poſſ. in prinс. &

Inſti.

Inſti.de vſucap.in princip.ubi gloſſ.allegat i.lod Iuuen.
Sic uolo ſic iubeo,ſit pro ratione voluntas.
Pro quo eſt tex.Inſti.ſi quadru paupe.fecis.dica.in prin.facit l.
1.ff.de conſt.Prin.& iſtud ēt dicit gl.in c.a.nuer.ultra quatuor
de reſcrip.lib.6.Et dicit Iureconſ.in l.proſpexit,ff.qui & a quib.
& Papa in c.in memoriam,19.diſt. quod lex quamuis dura ſeruan
da eſt,quia ita ſcriptum eſt.circa cuius l.proſpexit,intellectum la-
te ſe extendit Fel.hic,col.7.& omnia eius dicta habuit ab Alc.
in l.1.§.nunciatio.ff.de no.ope.nunci. Et adde, quod lex dura ēt in
27 foro conſcientiæ † ſeruanda eſt,ſm Pan.in c.inquiſitioni,de ſē.
exco.Scdo adde,quod in ɔ̄triū vr text.in l.a.uer.ſed per dura nimis
eſt,& ſeuera iſta interpretatio,ff.de cuſto.reo.Sed l proſpexit,
loqtur ubi cōſtat de mēte legiſlatoris,& in caſu certo illa loqr
in caſu dubio.Tertio adde,circa intellectus relatos per Fel.Lā
cel Dec.in l.oēs populi,in 6.q.prin.Barto.ff.de iuſti.& iure.ubi
confutat multa dicta per Fel.hic.Tertia concluſio,de his quæ cō-
28 ſiſtunt in ingenio & in iuſtitia naturali,poteſt reddi rō; † ſia lo
quitur iſte tex.& tex.in c.coepiſcopi,68.diſt. qui dicit,quod ratione
caret extirpandum eſt,& tex.10 c.conſuetudo,1 diſt.ubi dr̄,quod le
gē rō cōmēdat.Et homo,qui nō utitur rōne,nō eſt homo,ſed
beſtia,ſm glo.in Auth.de monach in prin. in uerſi.decentem.
Omne enim diſputatione agitandum, & ratione iouandū eſt,
ca. ii deas,23 q.6.facit tex.in c.nulla ratio,J.de præb.& qui ſine
ratione loquitur,deridendus eſt,l.& an vltro,§ 1.ibi,ſed Celſus
eleganter deridet,ff de neg geſt.quem tex.allegat Bal.in præludio
ſeu col.1.ɔ̄ Doct.qui conſulunt ſine lege & rōne. Et not.quòd
29 rō,quæ redditur,dēt eſſe cōcludens. † Tex.eſt hic,in uer.rōnabilē
cām.Iō teſtis aſſignans rōnē,quæ ſit eadē cū dicto,non pbat,quia
tal. rō non cōclud 1,l.ſi ff de offi.proc.Cæſa.l.quod Labeo,ff.
de Cath.ed c ſia Inno.in d.c cum cām.Spe. tit.de teſte,§.nunc
videndū,uer de viſu,Bal.in d.l.ſolā,C.de teſti.Soc.conſi 42.col.
2 lib.1.conſi 98.col.fi li.4. Et ſi ratio teſtis ſit falſa,eius dictū ēt
falſum reputatur,ſm Bal.in l conuenticula, C.de epiſc.& cler.
Soc.conſi.114.col.4 li.2 Sicut.n.corpus regulat ab anima,uſ ſal
tē dēt regulari,ita actos nō dēt regulari a rōne.Eſt.n.rō,anima
cuiuſcūque diſpōnis,l.non dubiū,ubi Bal.C.de legi Pan.in c.fi.
col.3.J.eo.gl.in l.2.C.quæ ſit long conſuetu.Soc. pulchre ɔprobat
dictū tex noſtri uno mō.In ſecunda,alio mō In tertia concor
dat duo iura,quæ pro ɔ̄trius allegauerat.In quarta inſert. Secunda
ibi,nam & Vrbanus.Tertia ibi,ſed adeo.Quarta ibi,obediat.In
eadem gl.ibi,l.nemo,aduerte,quia obſtat quia ſentētia Principis
30 † hēt uim legis,l.fi.C.de legi.in c.in cauſis, de re iudic.Iō Sal.in
telligebat illā legem in ſnīa inferioris, & ita ēt intellexit Hoſti.
hic.Vel aliter dic,quod loquitur in conſiliis Principis,ſecus in ſen
tentiis.Vel loqtur in ſentētiis latis ab Imperatore ɔ̄ ius,nō clau
ſis in corpore iuris,quas non tenemur ſequi, d.ca.de cauſis,ubi
Fel.in 1.fallen.In eadem gl.ibi,c.oōo plores. Nota ppetuo iſtā
31 gl.ad ſaluandū teſtes a contrarietate , † quorū unus deponit,quod
fuit actus prohibitus,alter quod non. Nā pñt ſaluari intelligendo,
quod vnus loquatur implicite,alius explicite,ſm Fel.hic.iiſdē mo
dis,quib.cōcordantur iura, iiſdē modis pñt cōcordari teſtes,ſm
Ant.in c.cum tu,J de teſti Imo.in l.inter ſtipulātē.§.1.ff.de uer.
obli.& 5 n.modos,& ultra poſuit Spe.in tit. de diſpu.& allega.
uer.poſt hæc autē ſatis.Et dū gl.dicit, quod implicite dr̄ prohibitū,
quod ex mente uetiti,uide Fely.late in c.1.poſt glo.1.diſt.

S V M M A R I V M

1 *Electus,& confirmatus ante conſecrationem,nō dicitur promotus ad epi ſcopatum,quemadmodum non ſuſcepto pallio,non poteſt quis dici Archiepiſcopus nu.2.6 & 9 ubi dantur plures fallentiæ.*
3 *Electus in papam ante benedictionem , coronationem & conſecrationem, non poteſt intitulari Pontifex Maximus.*
Et quod de electio in Imperatorem nu.4.
5 *Scholaris examinatus & licentiatus,ante impoſitionem bireti non poteſt dici Doct.*
8 *Epiſcopus poſt conſecrationem tranſlatus ad alium epiſcopatum, ſtatim ſequuta tranſlatione,& confirmatione dicitur Epiſcopus.*
10 *Electus ante confirmationem non habet exercitium iuriſdictionis , licet poſſit dici prælatus habitu.*
11 *Prouiſio papæ habet uim electionis & confirmationis.*
12 *Prouiſionis appellatione proprie non uenit electio .*
13 *Decanus eſt dignior Archidiacono.& quid ita.*
14 *Canonici ſoli ſunt de capitulo.*
15 *Capitulum dicitur,etiam quod ibi non ſit Epiſcopus, & caput ſuum.*
16 *Eccleſia ponitur pro capitulo.*
17 *Papam fallit obliuio .*
18 *Mandatum,& præceptum inter ſe differunt. & quotupliciter, tum in quo conueniant.nu.19.*
20 *Bonum omne procedit a gratia Dei.Gratia autem duplex.*
21 *Collatio,dicitur gratia.*
22 *Datæ tempus conſideratur in beneficialibus, ubi in conſideranda perſona executoris inſpicitur tempus datæ nu 24 fallit tamen, nu 23.*
25 *Tempus depoſitionis,non tempus celebrati cōtractus inſpicitur ad cogno ſcendum habilitatem teſtis.*

26 *Subreptio uitiat ipſo iure literas ad beneficia ſeparatim vide litat. dict. n.27*
28 *Archidiaconus & canonicus quis poteſt eſſe in eadem eccleſia.*
29 *Iudæus conuerſus ad fidem Chriſti , eſt capax beneficiorum etiam in eccleſiis cathedralibus.*
30 *Neophitus propter reliquias Iudaicæ perfidiæ,prohibetur a teſtimonio cō tra Chriſtianum.Nec admittitur ad officiu ſecularia.nu.31*
32 *Conuerſus iamdudum,an cæteris paribus præferatur ſit Chriſtiano Et nũ ſemper bonus præferatur ei,qui aliquando fuit malus 33.& 34 & 36*
35 *In electione præferendum eſt is,qui miſericors eſſe didicit .*
37 *Teſtis ſemper bonus in caſu criminali præfertur teſti emendato de delicto.*
38 *Delicti fructum nemo ualet reportare,colligere,& referre.*
39 *Vtrum non eſt danda ſeruis Dei , vt ſe faciliùs putent proueh & elegi, ſi quando facti fuerint deteriores.*
40 *Bonus & honeſtus quis præſumitur ex antecedenti & ſubſequenti probata conuerſatione.*
41 *Intellectus iurium non ſunt trahendi ad gratiam.*
42 *Nullatenus,dictio quid ſignificet.*
43 *Singuli & vniuerſi,an proficeantur,quòd non.*
44 *Receptus in canonicum dupliciter poteſt conſiderari.*
45 *Vicegerens quis dicatur,& quis delegatus.*
46 *Mandatum factum vicegerentis,cenſetur factum ei,cuius vices gerit. quod limita nu 47.& 48.*
49 *Capitulum non habet ordinariam,nec ſuccedit,quo ad collationes beneficiorum,& nu 51.*
50 *Mandatū factum capitulo.an dicatur factum tanquā apoſtolico executori.*
52 *Mandatum factum capitulo,non ſe extendit ad Epiſcopum .*
54 *Canonicus pſumitur ſcire mortē ſui prælati,& ea quæ in eccleſia geruntur.*
55 *Iudex an poſſit pcedere uirtute prorogatiōis ſibi factæ p Senatū,uel Regē.*

EAm te. ¶ Summa eſt,vt hic per Pan.dupl. Tu ad
uerte,quia ſtante, quod in dubio mandatum
factū capitolo vacante ſede,intelligatur factū capitulo,
vt Vicegerenti,primū ſummarium,quod eſt Io. Anto.
procedit ēt ſm cōem intellm. Nota primo,ſm Pan.poſt alios
ibi,ante ſuam promotionem,iuncto fi.ibi, nec adhoc eſſes con
1 ſecratus , quod electus & confirmatus ante conſecrationē † non dr̄
promotus ad epiſcopatū. Aduerte ad duo. Primo,quod iſtud not.
non bene colligitur hic,quia ſm oēs.tpe datæ lrarū vocabat ſe-
des,ergo iſte non erat electus & cōfirmatus,quia nō uacaſſet,cap.
tranſmiſſa.J.de elect.Scdo aduerte,quia vr̄ falſum. Nā electus,
& ɔfirmatus dr̄ pmotus,licet non dicatur adhuc eps,c.cum in
cūctis.§.inferiora,in fi.inf.de elec.& in c.ſup his,de accuſas.Ha
betis igitur notare,quod electus & confirmatus añ cōſecrationem
non pt dici eps,c.tua nos,J.de his,quæ fiūt a pla.ſine conſen.capi.
vbi Abb in 1.no & c.1ā lris,ubi ēt Ab.inf. de teſt. & gl.in c.1.de
relig domi.cū aliis adductis p Fel.hic,& bñ pbat in rub.inf.de
tranſlat.epiſco.vel elect.Non ēt dr̄ Pontifex, vt per gl.in cle.2.
2 de celeb.miſſ.Sic ante ſuſceptionem pallii † nō pt aliqs appel-
lari Archieps,c.niſi inf.de auth.& vſu pal. c.quod autē,de elec.Si-
3 militer electus in Papam † añ bñdictionē,coronationē,& con
ſecrationē,non pt intitulari Pontifex Maximus,ſeruus ſeruorū
Dei,ſm glo.in data Sexti,in verſi. pontificatus & gl fin.in proœ
mio Clemen.Hodie tñ ſe Pontificem & Epm appellat,gratias
& diſpenſationes facit ante coronationem, & qui dicunt eum
non poſſe talia facere,excōicatus,eſt vt in extrauag.cl.inci.quia
4 nonnulli,de ſent.excom.Similiter electus in Imperatorē † an
te coronationē,non dr̄ Imperator,ſm gl.in data Sexti,per text.
in l.fi.exponendo uerbū,ortū,i.coronationē,C.de fer.& p text.
in l.bene a Zenone.in fi.ibi,ex eo tpe quo ſitura , quo Imperiales
ſuſcepimus inſulas,C.de quadr.præſcriptio.& ibi gl.not.quod nō
valent priuilegia conceſſa ab electo ante coronationē,& idem
voluit Bar.in l.ex eo,ff.de teſta.mili.per illū tex.ubi electus nō
pt dici miles, ante,quā ſit deſcriptus in matricula . Adde text.in
cle.1.circa mediū,de iureiu.ibi,Ego H.Rex Ro.annuente Deo
futurus Imperator,& ibi glo.no. Et ex hoc infertur,an electus
in Imperatorē poſſit ante coronationē exercere iura Imperii,
de quo per gl.in cle.1.in uerſi.Reges & ibi Imo.& in c.ſidentiis
tatibus,de elect.in 6 & in ca cām,quæ fil.ſint leg p Old.cōſi.180.
& conſi.190.Pau.de Caſt.conſi.105. Marti. Laudē in tract.ſuo
de Princip.uer.xx v.& Cor. conſi. 1. lib.3. ubi tenet unum ma-
gnum,quod ad eſſentiam Imperatoris non eſt neceſſaria corona.
5 Similiter ſcholaris examinatus & licentiatus, † ante impoſitio
nem bireti non poteſt dici Doctor,ſecundum Bal.in l.athletæ,
in prin.ff.de excuſa.tut.& Felyn.hic,qui alia adducit.Et obliga
tus tenere unum Vicariū Doctorē, non pōt tenere unū licētia-
tum,ſm Bal.in l.pen.ff.de teſta.mil. Fely.hic.Rō huius not.eſt,
quia epiſcopatus eſt ordo,c.cleros,ubi gl.21.diſt. conſecratio aūt
eſt illa,quæ cōfert ordinē,& non electio,ſm gl.in proœmio Sexti,
in uerſi. Eps.Pan.in c.quanto,de offic. ord.Iſtud notabile reci-
pit nonnullas declarationes.Prima eſt,ut nō poſſit dici Eps ra-
tione ordinis,ſed bene ratione iuriſdictionis & præeminentiæ
6 † poteſt dici epiſcopus,d. capi.tranſmiſſam.ubi dr̄.quod nondum
conſecratus pt oīa,quæ ſunt iuriſdōnis, licet non poſſit ea , quæ ſunt
ordinis,nec ea quæ exigunt diſcuſſionē maioris inquiſitionis , ut

conuocare

conuocare ſinodum. Et hac rõne ante ↄſecrationẽ dr̃ p̄latus, d.
c.tam literis, & ibi no. Pan. & Arch in c.dilectiſſime. 8 q. 2. Arc.
in c.meminimus, de accuſa. Hinc eſt, ꝙ diſpõ cap.cum ex eo, de
elec. in 6. hẽt locum in electo, & ↄfirmato tñ, ſm Ioã And. ibi,
q2 dare licentiã ſtudẽdi, eſt iuriſdictionis. Hinc eſt, ꝙ diſpoſitio
cle. 1. de ceſer. hẽt locũ in Vicario electi, & nondũ ↄſecrati, ſm
gl. & oẽs ibi. Hinc diſpõ cle. 1. de foro ↄpe. hẽt locũ ẽt in electo
nõdũ ↄſecrato expulſo, ſm gl. approbatã ibi, ĩ ver. ẽps Hinc eſt,
ꝙ diſpõ. c.verũ, J. de foro cõp. licẽt loquat̃ in cõſecrato, hẽt ẽt
locũ in electo, ſm gl. & cãter Doc. ibi, & pondera illũ tex. ibi, ex
quo ẽps fuit ↄſecratus, q2 vĩ probare, ꝙ nõdũ ↄſecratus dicatur
Ẽps, & iſtud ẽt probat tex. in c.cũ in cũctis. §. cũ vero, in ver. de
cõſecrandis ẽpis, de ele. Hinc eſt, ꝙ electus p̄t ↄcedere indulgen
tias q2 dare indulgẽtias, eſt dignitatis, & iuriſdõnis, & non ordi
nis, ſm Pan. in c.accedentibus, J. de excel. p̄ręl. & plura adducit
Fely. hic. Tu vide latius per Gem. in c. 1. col. 2. de pœnit. & re-
miſ. & p̄ſmo. in cle. 2. de pœniten. & remiſ. Ex p̄miſſis infertur,
ꝙ non eſt verum vnũ, qđ tenet hic Fely. ꝙ diſ. ſ c.ſi. de re iu. in
6. ꝙ vult, ꝙ ẽps poſſit legere ſn̄iam p alium, non hẽt locũ in ele-
cto, put ibi ẽt tenent Io. And. & Gem. Nã hoc vr̃ falſum, q2 le-
gere ſn̄iam, eſt de ſpectantibus ad iuriſdictionẽ Nec obſt. ꝙ il-
lud priuilegium detur ẽpo pp dignitatis prerogatiuã, q2 quan-
tum ad iuriſdictionalia, electus hẽt p̄rogatiuam dignitatis per
prædicta Et dicit tex. in c.inter corporalia, J. de transla pla. ꝙ ec
cleſia hñs electũ, dr̃ coniugata quo ad quid. i. quo ad iuriſdictio
nalia, & viduata quo ad quid. i. quo ad ſacramentalia, & ea quæ
ſunt ordinis, & ſic intelligitur conſilium Old. 194 Factum tale
eſt, allegatum per Fely hic, col 3. Hinc eſt, ꝙ electus licet non
poſſit q̄ ſunt ordinis, p̄õt tñ diſpenſare circa ea, quæ ſunt ordi-
nis, quia diſpenſare eſt iuriſdictionis, ſm Pan. quem alii ſequun
tur, in c.at ſi clerici, §. de adulteriis, col. pen. J. de iu. Secũdo de-
7 clara, vt non dicatur ẽps proprie, ſed large † electus nondum
cõſecratus, põt dici ẽps, ſm Card. in cle. 1 in 6 q. de pœn. & ideo
in odioſis appellatione ẽpi, non cõuneretur electus, ſm Bald in
l. ſi nondum, C. de furt col. 1. vbi decidit, ꝙ pœna c. ita nor. 15 q.
2. non habet locum in interficientibus electum nondum con-
ſecratum Sequuntur Fel. & Mod. hic. Tertio intellige, vt proce
dat in eo, q nunq̄ fuit conſecratus, ſed ſi ẽps cõſecratus trãſfer
retur ad aliũ ẽpatum, ſtatim ſequuta translatione & confirma-
8 tione, dr̃ † ẽps illius ẽpatus, ẽt quo ad ea, q̄ ſunt ordinis, q2 per
primam conſecrationem impreſſus fuit character ẽpatus ordi
nis, qui non eſt reiterandus, ſm glo. in c.proinde, de elec. in 6.
& in c.poſt translationẽ, de renun. Quarto intellige, niſi electus
9 eſſet ẽt Abbas, † quia tunc poterit ẽt conferre minores ordi-
nes, licẽt non ſit cõſecratus Nam Abbas minores ordines con-
fert, c.cum contingat, J. de ęta. & qualit. ita Gem. in c.is, cui p-
curator, de elect. in 6 ſequitur Felyn. hic. Tu conſidera, an illud
ſit verum, quia Abbas ſolum habet licentiam conferendi ordi
nes minores in ſuo monaſterio, ergo ñ deberet poſſe extra mo
naſteriũ, q2 limitata cã limitatũ pducit effectũ, l. in agris, ff. de ac
quir. rer. dom. Et ſi poſſet ut Abbas, non debet poſſe, vt electus,
cum facultas ſit reſtricta ad Abbatiam. Vltimo intellige p̄dicta
10 oĩa in electo & confirmato: ſed in electo tñ † aliud dicendum
vr̃, q2 ipſe electus ante cõfirmationẽ non hẽt exercitiũ iuriſdi-
ctionis, licet poſſit dici prælatus habitu, ſm gl. in c. quanto, 63.
diſt. De quo late Fely. in c.cum Bertoldus, col. 1. & ſeq. J. de re
11 iud. Habetis ẽt elicere ex illo nota. Pan. ꝙ prouiſio Papæ † hẽt
vim electionis & confirmationis, ſm Inno. in c.cũ olim, de cau.
poſſ. & proprie. & illud firmat gl. 4. in c. 1. de elect. lib. 6. ad quod
multa adducit Fel. hic vltra quem adde Pan. in c. cum in cun-
ctis, §. cũ vero, de elect. vbi dicit, ꝙ Papa creat epiſcopos ſolo uer
bo, & talis creatio dr̃ puiſio, q̄ habet vim electionis, & confir-
12 mationis. Adde ẽt, ꝙ proprie appellatione prouiſionis † nõ ve-
nit electio, c.cum in illis, §. illis, de p̄b. lib. 6. Qđ eſt uerum pro-
priè, ſed largè continetur oĩs modus, per quem prouidetur ec-
cleſiæ, ſm glo. in cle. ſi. de elect. quem ſequitur Gem. in d. §. illis.
& Fel. qui latè inſiſtit, in c.in nr̃a, coroll. 32. J. eo. In tex. ibi, deca
no, & capitulo, nota tex. in 25. ꝙ decanus † eſt dignior archidia
cono. Nam hic Papa vacante ſede ſcribit decano, & capitulo,
nõ archidiacono, & ſic innuitur, ꝙ decanus ſit primus in eccle-
ſia poſt ẽpm, & ꝙ ſit dignior, probat tex. in c.cum in cunctis, §.
inferior, arguendo ab ordine literę, J. de elec. Sed in cõtrarium
fortiter vrget tex. in c.ad hæc, J. de offi. archid. vbi dr̃, ꝙ eſt ocu-
lus Ẽpi, & primus poſt ẽpm. Et in contrarium facit text. in c.ra-
tione, §. nec etiam, arguendo ab ordine literæ, de foro cõp. li. 6.
& ꝙ archidiaconus ſit dignior, firmat glo. in rubr. J. de offic. ar-
chid. Ad iſtud rñdet Io. And. in c.cum in iure, J. de elect. quod
de iure archidiaconus eſt dignior, quia decanus non eſt digni-
tas de iure, ſed ſm conſuetudinem tñ, vnde regulatur a conſue
tudine. Quandoque. n. eſt prima dignitas poſt epiſcopatum, ut
hic; q̄nque non prout ſe habet conſuetudo, c.poſt electionem,
de conceſ. p̄b. & illud expreſſe vult Pan. in c.auditis, in 3. no. J. de
ele. nã decanus ibi hẽt primã uocẽ in eccleſia. dicit Abb. ex con

ſuetudine, non de iure. Et dicit Abb. in c.cũ contingat, char. 5.
J. de foro comp. ꝙ de iure decanus non hẽt iuriſdictionem a'
quamadem dicit gl. in c.dilecto, J. de ſent. excom & q̄nque hẽt
ſolum officium, c.ex parte, de cler. non reſi. c. 1. ne p̄la. vic. ſuas.
Aliq̄n ponit̃ pro archipreſbytero rurali, vt in d.c. ad hęc, de uſ.
Arch. dr̃ aũt decanus, quaſi præſit decem clericis, ſm Arch. in
c.capite, 50. diſt. ſicut decanus de iure ciuili dr̃ qui præeſt decem
milit. ſm gl. in rub. C. de deca lib. 12. Nota ẽt ex illis verbis,
decano & eccleſiæ, exponendo, i. capitulo, ꝙ decanus non dr̃
14 de capitulo, † nam ſoli canonici ſunt de capitulo, c. 1. J. de elec.
c.cum olim, de re iud. c. 1. de inſt. niſi conſuetudo aliter ſe hẽat.
Et ita loquitur tex. in c.cũ inter vniuerſas, vbi Abb. in 2. not. J.
de ele. vel niſi decanus eſſet ẽt canonicus, vt hic in fin. Nota ex
15 eiſdem verbis, ꝙ appellatur capitulum, † ẽt ꝙ illi non ſit ẽps &
caput ſuum. ad idem tex. in c. 1. ne ſede vacan. Imo appellatione
capituli non comprehenditur caput ſm glo. in cle. vt hi, qui. de
ęta. & quali. de quo abunde per Fel. in procemio Grego. in ver
ſi. Gregor co. 4 & ſeq. Iterum ex eiſdem verbis nota, ꝙ eccleſia
16 ponitur pro capitulo † De ſignatione huius uerbi, eccleſia, vi-
de gl. in c.cum clerici Placentini, de verb ſig. & in c.ſi. J. ne p̄-
17 la. vices ſuas. In tex. ibi, meminerim⁹. Not ꝙ ẽt papã fallit † obli
uio. ad idẽ tex in c.præterea, 23 diſt. & p̄ſumitur, ꝙ papa non
recordetur de his, quę paulo ante geſſit, c.cęterum, J. eod. c. ex
parte, 1. J. de offi. deleg pp multitudinem negotiorum, quibus
eſt implicitus, c.ex parte, de capel. mona. traditur per Gem in c.
1. ſuper gl. 3. de conſt. in 6. Ibi, præceptum dedimus, & manda
18 tum. Nota ſm Pan. dr̃a eſt inter mandatum † & præceptũ,
vt hic per eum. Circa illud notabile aduertendũ eſt ad duo. Pri
mo, qualiter differant, quantum ad tex. i. ſm. Secũdo, qualiter
inter ſe g̃naliter differant. Circa primum Pan. poſt Anto dicit
hic. ꝙ mandatũ ponitur pro literis monitoriis. Præceptũ pro
literis pręceptoriis. Nã olim dabant tria paria lr̃arũ, monitoriæ,
p̄ceptoriæ, & exequutorię, vt latius declarat Pan. in c.conſtitu-
tus. J. eo. Sed aduerte, quia iſte ſenſus non vr̃ probabilis, quia ſi
in literis monitoriis apponatur verbũ, mandamus, quia cũ di-
camus, vos monemus, & per apoſtolica ſcripta mandamus, tũc
tales monitorię neceſſitant, & tranſeunt in pręceptorias, ſm
Fed. de Sen. cõſ. 240. Quia in p̄nti. Sc̃do, quia apparet, ꝙ forma
mandati & p̄cepti erat vniformis, vt ibi, M. qui de gẽte Iudęo-
rũ, & c. Tertio, quia iſte tex. vtitur pro ſynonymis iſtis duob. ver
bis, vt patet in ver. ipſi vero, & in ver. cum itaque. Vñ Bal. ex-
ponebat illũ tex p̄ceptũ dedimus & mandatũ. i. p̄cipiendo n 3
dauimus. Circa ſm quantũ ad inducendũ neceſſitatem, man-
19 datũ ſuperioris & p̄ceptũ nihil differunt, † vt probatur in c. 1 de
offi deleg. & in rub. C. de manda. Prin. Nã in ſuperiore mãda-
tũ & iuſſus, nihil differunt, cle. 1. & ibi Car. in 8. no. de iu. Imo
p̄ces ſuperioris hñt vim iuſſus, quia rogare Ducem eſt ſpẽs vio
lenta iubendi, ſm gl. in l. 1. ff. qđ iuſſu. Maiorẽ tñ hẽt efficaciam
p̄ceptum, q̄ mandatũ, pp quinq; dr̃as aggregatas hic per Fel.
Et circa ſcdam dñam adde, ꝙ eã ſequitur Car. in cle. pcurator,
de proc & Iaſ in l. 2. C. cõmu. de leg. 2. Sed eã reprobat Fel. ſibi
ↄtrius, in c.ſi pro debilitate, in prin. J. de offi. deleg. ibi, Dei gra-
20 tia, ad fidẽ conuerſus No. ꝙ oẽ bonum †. procedit a gratia Dei.
Quicquid habes meriti, præuentrix gratia donat.
I Deo nobis, C. de epi. & cle. & eſt duplex gratia. Vna operans,
vt homo uelit bonũ. Altera cooperans, ne fruſtra uelit, ſm gl.
21 in cle. 1. de magiſtr. Ibi, quia donõ No. ꝙ collatio † dr̃ donatio,
c.relatum, de p̄b. Qđ intellige, ut per gl. & Pan. ĩ c.inter cęteras,
eo. tit de p̄b. Ibi, ſi datam, no. ꝙ in beneficialib. inſpicitur tp̄s da
22 tæ, † vbi in ↄſideranda pſona exequutoris inſpicitur tẽpus datę.
Quod facit ad q̃onem, de qua per gl. in c.ſtatutũ, in prin. in ver.
canonicus, de reſcr. in 6 Quę vult, ꝙ ad cognoſcendum, an an-
liquis ſit capax delegationis, inſpicitur tp̄s datæ, & iſtud cõpru-
bat Fel. in c.q̃m Abb. col. 2. de off. deleg Eodem mõ in conſide
rando, ꝙ beneficium comprehendatur in reſcripto, inſpicitur
tp̄s datæ, cle. ſi. de reſcr. vbi gratia ad uacaturã ſolum includit
23 beneficium creatum tp̄e datæ, niſi eſſet clauſula, † cum ſe fa-
cultas obtulerit, quia cl̃a reſpicit futurum, ẽt quantum ad eſſen
tiã beneficii. Secũdum Gem. conſ. 69 per totum. Item in conſi
deranda ſubreptione inſpicitur tp̄s datæ, c.conſtitutus, J. eo. Qđ
intellige, ut per Ant. in c.ſeq. ad fi. Item in reſcriptis ad lites, q̃
tũ ad vim cõprehenſiuam inſpicitur tp̄s datæ, c.ſi. J. eo. lic̃ quã
ad cognoſcẽdũ q̃s ex pluribus impetrantib. dẽat præferri, c.tibi q.
& c.ſi plurib. eo. tit. in 6 Quod intellige & declara, ut per glo. in
c.ſi ſoli, & in c.ſi capitulo, de conceſ p̄b. lib. 6. Contra iſtud no-
tabile oppo. de c.ei cui, de p̄b. li. 6 Pan. in c.dilectus, J. de p̄bẽ,
& Fel. hic rñdet, ꝙ iſta concluſio fallit, quantum ad conſiderã-
dum habilitatem perſonæ impetrantis, quia quantũ ad hoc in-
ſpicitur tp̄e uacationis ſeu collationis, & comprobat per plura.
Ego confirmo per id, ꝙ decidit Bar. in l. perpimus, §. ſane, C. de
appel. ubi ſi ſtatutum det maius ſalarium Doctori, q̄ licẽtiato;
& ↄtingat ꝙ tp̄e datæ ↄmiſſionis ſit licentiatus, ſi tñ tp̄e dati ↄ-
24 ſilii vel iniç ſit Doctor, debebit ſibi ſalariũ † Doctoris. ſequitur

Fel in c. fi. col. 1. J de iud. Bertach. in tra. de epiſco. q. 10. Secũdo
confirmo, quia ad cognoſcendã habilitatem teſtis, nõ inſpicitur
25 tẽpus celebrati actus, de quo deponit, ſed tẽpus † depoſitionis, ſm
gl. in l. 3 § duæ aũt ſunt cauſę, ff. de Carbo. edict. Bal. in l. 1. per
illum tex. C. de teſt. & per l. ſi arbiter, C. de ſent. Alex. conſ. 133.
col. 1. lib. 1. Circa iſtã rñſionem aduerte ad duo. Primo, quia vr̃
confundi per tex. in c. ſi eo tpe, de reſcr. lib. 6. vbi vr̃ tex. de directo
ꝯtrius d. c. ei cui. Pro concordia horum iurium gl. & Doct.
valde laborant. Sed uera eſt illa concordia, quod in c. ei cui, nõ exiſtens
tpe datæ in ætate idonea ad bñficia curata impetrauit ſimplici
gratiam ad beneficiũ vacaturũ, quo caſu non põt notari
ſua grã vitio ſubreptionis, ſed in c. ſi eo tpe, non exiſtens in
ętate, impetrauit ſibi conferri curatum non facta mentione de
defectu ætatis. Ideo gratia tanq̃ ſubreptitia non ualet, & in cognoſcenda
ſubreptione inſpicitur tẽpus datæ, d. c. conſtitutus. Ex
qua concordia infertur ad declarationem q. de qua in tex. quod ſi
iſte M. tpe datæ fuiſſet Iudęus, & tpe præſentationis Chr̃ianus,
gratia ſua (non facta mentione, quod eſſet Iudęus) eſſet nulla ipſo
iure, quia ſubreptio uitiat literas ad beneficia ipſo iure, c. ad audientiam,
2. J. eo. In ꝯtrariũ tñ facit, quod ſtatim dicã. Secundo conſi-
26 dera, q̃ poſſit eſſe rõ † diuerſitatis, quare in cognoſcenda capacitate
delegati inſpicitur tẽpus datæ, & in cognoſcenda capacitate
eius, pro quo ſcribitur, attenditur tẽpus collationis. Br̃ rñdeas
ex mẽte Pan. in d. c. dilectus, & Imo. in c. fi. J. eo. quod delegato tpe
datę confertur iuriſdõ habitu, cum per pręſentationẽ cõfertur
exercitium, c. ſuper eo, 2. de appel. c. paſtoralis, J. eo. ideo illo tẽpore,
quo confertur iuriſdõ, debet eſſe capax. Sed per gratiã ad
uacaturam nullũ ius confertur ei, pro quo ſcribitur, c. fi. de cõceſ.
pb. li. 6 Sed confert per collationem, ideo inſpicitur tẽpus collationis.
Et hac rõne in cognoſcenda capacitate electi, attẽditur
tẽpus electionis, c. dudũ. J. de elec. quia per electionẽ initiatur matrimonium
inter electũ & eccleſiã, c. inter corporalia, J. de trãſla. pla. Et hac rõne ad cognoſcendũ, an beneficiũ cõprehẽdatũ
to gratia de beneficio tanti ualoris, inſpicitur tẽpus collationis &
non datę, ſm Old. conſi. 58. Quidã impetrauit. & conſi. 168. Ad
primam, quod ſemper intelligas, niſi poſſit gratia argui de uitio
ſubreptionis, ut ſ. dixi. Et qñ taciturnitas uel falſa expreſſio ualoris
uitiet, dicã in c. ſeq. Ex iſtis potes elicere duas cõcluſiones
ad concluſionẽ factam. Quaſdã alias limitationes ponit Felyn.
27 hic. Vltra oẽs limita ẽt, ut non procedat in gratia, † ſi neutri, quia
quantũ ad eius effectũ attenditur euentus futuræ litis, & nõ datæ,
ſm Gem. conſi. 79. Dñs Io. de don. col. fi. Ibi, ſicut qui eras archidiaconus,
& canonicus. not. quod quis poteſt eſſe archidiaco-
28 nus † & canonicus in eadem eccleſia. Ad idẽ tex. in cle. fi. de pben.
Idem põt eſſe epũs & canonicus, c. cũ in eccleſia ſua, de pb.
in 6. Et põt cuilibet dignitati eſſe annexa præbenda, c. ſæpe, eo.
tit. in 6. c. ex literis, de probat. Quod intellige uerũ iure ſingulari,
uel ex conſuetudine, non de iure cõi, ſm gl. per illum tex. in
c. 1. de conſue. li. 6. & epũs ẽt canonicus in actib. capituli, ut canonicus
non p̃cedit archidiaconũ, ſm gl. in c. a collatione, de app.
in 6. q̃ dicit ſingularẽ Pan. in c. auditis, col. 3. de elec. & infert ex
eo, quod epũs exiſtens in ſtudio, non dẽt præcedere Rectorẽ. Vltimo
not. quod Iudęus conuerſus ad fidem Chr̃i, eſt capax bñficio-
29 rum, † ẽt in eccleſiis cathedralibus. Nec mirum, quia de Iudæis
conuerſis fundata eſt eccl̃a Dei, c. in nouo 21. diſt. vt hic in gl.
fi. Contra iſtud notabile oppo. oẽs Mod. de c. i. & per totũ, 48.
diſtin. vbi dr̃, quod Iudæi nouiter conuerſi prohibentur ordinari,
duab. de cauſis. Primo, ne exiſtiment eccleſiã eis plurimũ indiguiſſe.
Scdo, quia corruit murus, cui pondus tignorũ ſuperimponitur,
humore nondũ exiccato, ergo & prohibentur hr̃e bñficiũ,
quod non pñt conferri puris laicis, c. 2. de inſt. c. cum ad eo, inf.
eo. Cõprobatur, quia Neophitus pp reliquias perfidię Iudaicæ
30 prohibetur a teſtimonio † ꝯ Chr̃ianũ, ſm Fel. in c. inde. per tex.
in c. nõ põt, 2. q. 7. & c. cũ ſit, de Iudę. Augetur difficultas, quia
31 Neophitus non admittitur ad officia † ſecularia, ſm gl. in c. cõſtituit,
16. q. 4. q̃ reperiat ſing. Lud. Ro. ſing. 153. inc. Nunc ueniamus
ad lucrum, in 2. parte, ergo non ẽt admitti poterit ad eccleſiaſtica,
c. ſi officia, 59 diſt. rñdet Fel. dupl̃r. Primo, quod iſte tex.
& no. dẽt intelligi de conuerſo iã dudũ, & non de Neophito. Et
ſi dixeris, quod eſt diuinatiua, rñdeo, quod eſt ẽt diuinare, quod in tex. nr̃o
eſſet nouiter cõuerſus. Capiamus ergo intellẽm, per quẽ iura
concordent, c. cũ expediet, de elec. li. 6 Scdo rñdet, quod papa mandando
ex certa ſcĩa, quod ꝯferat bñficiũ Neophito, uĩ tecũ diſpenſare,
c. ueniens, de filiis pſb. Iſta ſolutio non eſt tuta, quia prohibitio,
de qua in d. c. 1 48. diſt. eſt prohibitio concilii Niceni, quæ
p̃hibitio hẽt annexã clãm derogatoriã, ſm Arch. in c. 1. de ꝯſt.
lib. 6. & ubi lex hẽt clãm derogatoriã, requirit̃ ſpãlis & expreſſa
derogatio, nec ſufficit certa ſcĩa, ſm Pan. in c. nõnulli, in prin. J.
eo. Tertio rñdet Baſign. & poſt eũ Dec. quod Neophitus p̃hibetur
p̃moueri ad ordines maiores, nõ aũt ad minores, ſm Gem. poſt
gl. in c. q̃cunq; 77. d. ergo ẽt poterit promoueri ad canonicatũ
q nõ exigit maiores ordines. Iſta ſolutio uĩ ſolida, tñ non tollit
argumentum de officiis ſecularib. ad eccl̃aſtica. Vñ Dec. rñdet,
quod eccleſiaſtica conceduntur pp ordines p̃cedẽtes, nõ ſic ſecularia.
Sed tu conſidera, quod eccleſiaſtica beneficia propter pręcedentes
ordines maiores tm̃ conceduntur, non pp minores. c. epũs,
J. de præb. Quarto rñdet Dec. quod Neophitus pp vitæ p̃bitatem
apparentem poſt conuerſionem, poteſt promoueri ad ordines
ẽt maiores, ergo ẽt ad beneficia, cap. ſi qs ęgritudinem, 57. diſt.
& aũt cum iſta fuit ſolutio gl. a. hic, ſed eſt nimis diuinatiua. Tenenda
eſt igitur prima ſolutio. Iuxta iſtud notabile ſe offert pulchra
dubitatio, an conuerſus iam dudum, cæteris parib. p̃ferat̃
32 † ſẽper Chriſtiano. Iſta dubitatio pendet ab alıera, an ſp bonus
33 pręferatur † ei, qui aliqñ fuit malus. Circa quam Fel. hic, col. 8.
inſiſtit, ſed non ſe reſoluit. Gl. in § fi. in gl. magna in fi. 63. diſtin.
& glo. in c. obueniẽtib. ead. diſt. tenet, quod emendatus pręferatur
ſemper bonũ. Sequitur Pan. in c. at ſi clerici. §. de adulteriis, ad
fi. J. de iud. & in rub. ff. de iuſt. & iure. Pro illa parte facit, quia
34 Chriſtus p̃tulit in apoſtolatu Petr. emendatum † Ioã. Bapt. qui
non peccauerat. Omnis aũt Chriſti actio, nr̃a dẽt eſſe inſtructio,
c. ſignificaſti, J. de electio. l. & hoc Tiberius, ff. de hęr. inſti.
Scdo facit, quia magis eligendus eſt is, qui miſericors eſſe didi-
35 cit, † vt exemplo ſui ſciat aliis miſereri, iuxta illud poeticum
Aeneidos primo.

Non ignara mali, miſeris ſuccurrere diſco.

Et hac rõne dr̃. Chriſtum potius elegiſſe Pet. q̃ Iõ. Ita inquit tex.
in c. conſiderandum, & in c. fidelior, 1. diſtin. Et ſm gloſſ. a. ad
Hebræos, relatam per Fely. impoſſibile eſt afflictorum cognoſcere
afflictiones, qui doloris experimenta non nouit. Tertio
facit dictum Luc. 15. c. tranſumptiue in c. quia ſanctitas tua. 50.
diſt. Gaudeo, inquit Deus, magis ſuper vno peccatore pœnitentiam
agente, q̃ ſuper 99. iuſtis. Quartu facit deciſio Lud. Ro.
ſing. 205. incip. Sunt electi, vbi data paritate vocum decidit,
36 ſcholarem aliqñ deuium reductum ad frugem † in rectoratu
p̃ferendum ei, qui ſemper fuit bonus ſcholaris. In ꝯtrariũ, quod natus
Chriſtianus ſit præferendus Iudæo conuerſo, & ſp bonus
emendato, faciunt illæ duæ rõnes, de quib. in d. c. 1. 48 diſt. Scdo
ſtringit tex. in c. teſtimonium, de teſta. & ibi no. Pan. in 3. nota-
37 bili, quod in cauſa criminali præfertur teſtis ſemper bonus † teſti
emendato de delicto. Nemo. n. ſua pęnitentia nocens eſſe deſinit,
l. quis ſit fugitiuus, in prin. ff. de Aedil. edic. & dicit glo. in c.
ferrum. 1. diſt. quod peccator per pęnitentiam non reuertit ad prio-
38 rem ſtatum integraliter. Tertio, ex delicto † nemo valet fructum
reportare, l. itaque fullo, ff. de furt. Quod eſſet ſi pp emẽdationem
delicti p̃ferretur. Quarto facit, quia nõ eſt dãda via ſer-
39 uis Dei, vt ſe facilius putent eligi, ſi aliqñ facti fuerint † deteriores,
c. legi. 16. q. 1. Quinto pro iſta parte vr̃ tex. in c. nos conſuetudinẽ,
in fi. 12. d. & ibi expſſe Arc. decidit ꝯtrũ eius, quod decidit
Lu. Ro. in ſi. 205. & iſtã piẽ tenet Prępoſitus Ale. in d. c. fidelior.
& viſus eſt tenere Pan. in c. dudum, 2. col. 7. J. de electi. dicẽs
exemplum Petri non eſſe trahendum ad conſequentias, quia in
eo apparuit vera pęnitentia, q̃ in nobis non p̃ſumitur vere interuenire.
Et ſm Prępo. in d. c. fidelior, fuit factus caput Apoſtolorum,
quia primus inter Apoſtolos meruit de Chriſto veritatem
p̃fiteri. Quid tenendũ? Dec. in d. §. de adulteriis, diſtinguit
Aut agit̃ de p̃latione ad officia & dignitates hñtes iuriſdõnem
& coertionẽ in ſubditos, & tunc p̃cedat prima opinio, quia in
p̃poſito nõ ſolũ integritas conſideratur, ſed ẽt miſericordia, c. q
eps, 23. diſt. Aut de p̃latione ad alia beneficia ſine iuriſdõne, &
tunc p̃cedat ſcda, quia integritas vitæ ibi ſola ꝯtemplat̃, arg. c. de
multa, de pb. Credo indiſtincte ẽt ad officia hñtia iuriſdictionem,
p̃ferendũ eſſe ſp bonũ, quia emendatus non ita bñ, ſicut
ſp bonus põt auferre malũ de medio eius, qui in delictũ ſimile
corruit. Qua. n. fronte reprehendet alios, cum tacitus ipſe ſibi
rñdeat ead. ꝯmiſiſſe, q̃ corripit. Ita inquit Papa in c. fi. 25. diſt.
¶ Glo. 1. declarat tex. Aduerte, quia tex. vr̃ cõtinere repugnantiã.
Nam primo dicit primũ mandatũ fuiſſe emanatũ añ tuam promotionẽ,
deinde dicit, quod primum mandatum dirigebatur eccleſię
ſibi cõmiſſæ, ergo poſt p̃motionẽ. Timore huius ꝯtrii Ant.
ſubaudit dictionẽ, nunc tibi ꝯmiſſæ. Qđ no. pro ꝯcordia teſtiũ,
ſc. per ſubauditionẽ verbi, tunc, ſeu verbi, quondã, ſm glo. in l.
fi. ff. de le. 1. Bar. & Mo. in l. eius qui, ff. ſi cer. peta. p Bar. & ſcribẽ.
in l. 1. §. 1. ff. de no. op. p Fel. in c. ex pte, col. 1. de ſo. cõp. ¶ Gl. ſecũda
notat, quod ex ſubſequẽti honeſta ꝯuerſatione & ex antece-
40 denti † pręſumit̃ qs honeſtus & bonus, c. ex ſtudii, & c. 1. mãdata,
de p̃ſum. Idẽ ecõ ex ꝯuerſatione mala ãncedẽti p̃ſumit̃ qs malus,
ut l. 3. § q̃ri põt, ff. de inſpec. tut. & l. ſi aliqd, C. de ſuſcep. & archa.
li. 10. Per quẽ tex. Paris in trac. ſynd. uer. ſyndicat̃, uult officialẽ
poſſe ſyndicari de geſtis in aliis officiis. Ad idem tex. in c.
poſtq̃. & ibi Ab. in ult. no. de elec. Et ſm Philoſoph. qualis eſt
quiſque, taliũ conſortio delectat̃. Et mala ꝯuerſatio facit indicium
ad torturã, vt per plura concludit Gãd. in trac. malefi. ſub
rub. de qõ. Et p̃ſumitur delictũ commiſſũ ab eo, q frequẽter cõuerſabat̃
in loco homicidii, ſm Ale. conſi. 50. col. 3. & ſeq. lib. 2.
¶ Gl. tenet, quod excuſatio capituli eẽt iuridica. Qđ intellige verũ,
ſi mandatũ fuit factũ, ca. vt vicegerenti, ſecus ſi vt executori, ca.

cum

cum aliquib. de reſcr.li 6. Alio ẽt mõ ſaluãt excuſationẽ apſi. Imo. Bar.hic.intelligẽdo mãdatum fuiſſe factum c.vt ordinario collatori ſede vacante. Sed talis [illegible] ratio reprehenditur p Fel.hic.col.13.ver.ſi Papa, bene. ¶ Glo. quarta diuidit in tres ptes. In prima ponit vnum [illegible] In ſcḋa, tñ.ſet tacito ɔtrario, qḋ poſſet formari ɔ.illũ intellectum. In tertia dat aliũ intellectum. Scḋa ibi, ſed de hoc. Tertia ib, vel dic. ¶ Glo. quarta diuiditur in quinque ptes. In prima colligit vnũ [illegible] In ſcḋa ibi, argũ ɔ op.ɔtra illud. In tertia ibi, & ẽ argũ, colligit aliud no. In quarta ibi, item ar. colligit aliud. In quinta ibi, argu.nppo ɔ ſlſ. Pro expeditione huiũ gl. & p intellectu huius tex. oppo. Pan. ɔ text. q iſte electus eps non teneretur prouidere huic conuerſo, qa mandatũ dirigebatur caplo, & non epo, & mandatũ ſ[illegible] lũ vni, nõ extẽdi[t] ad alterũ, c.ſi.de p̃ben.lib 6. Timore iſt[i]us ɔtr[arii] dantur varij intellectus ad iſtũ tex. Primus fuit intellectus gl.in ver.ſuiſſe[t] ſ[e]cũ [gregorio], in princ. q ille eps non teneretur [de iure, ſed] ſolũ de honeſtate. Intellectus iſte *communiter* reprobatur p plurib. rationibus. Primo, qa hoc attento iſte ſcḋ literæ, quib. arguit eps, q non exequutus fuerit mandatum, cõtinerent gr̃am, & ſic ſuperflue iſta decretalis inſerta fuiſſet in hoc volumine, qa quod ob gr̃am conceditur, non eſt in ɔſ[equ]ẽtiam trahendũ, c q ob gr̃am, de reg iu. Hoc aũt non eſt dicendũ, qa in hoc opere nil ſuperfluũ inſertũ ſuit, in p̃ in procemio, ergo &c. Scḋo, qa in text. iſto nullum eſt verbũ, qḋ ſonet in gr̃am, & qñ Papa vult gr̃am facere, vtitur verbis importantibus gr̃am, vt in c.1.1.q.5. Tertio, qa

41 intellectus tamen non ſunt trahendi † ad gratiam, ut no. Ioan. And. in c.ex parte Adç, j̃.de teſti. & Pau hic, & in c.a. [illegible] de reſt. ſpol. Quarto, qa ſi ille epr non fuiſſet obligatus, non fuiſſet reprehenſus per Papam, prout reprehenditur in ver. q nullatenus feciſſe deberes. Et ſi dixeris, q non reprehenditur ex eo, q nõ fuerit exequutus mandatũ. Rñdetur ſm Anto. q ſi mãdatum non obligabat epm, vt epm, verum ẽt eſt dicere, q ei non mandatur aliquid. Sed tenendo, q de honeſtate obligatus ſit, tũc ẽt verũ erit, q aliquid ſibi mandabatur. vñ aliter rñderet, q ſi eps reprehenderetur, qa diceret ſe nullũ recepiſſe mandatũ, nõ diceret Papa, q nullatenus feciſſe deberes, ſed q nullatenus dixiſſe deberes, ſm Dec. in ver. nullatenus, † idẽſt nullo iure. ergo

42 a contrario tenebatur omni iure adimplere, & ſic non ſolũ ex honeſtate, ſed ẽt de iure cõi, argu. l.ſi quis Sempronium. ff. de hære. inſtitu. facit tex. in c.qm̃, in ver. nullatenus abſoluatur, de immu. eccleſi. in 6 & gl. in cle.1.ver. nullatenus, de ſequeſtratione poſſeſſionũ & fructuum. Sed poſſet dici, q ſatis verificat dictio, nullatenus, idẽſt nullo modo, conſiderata honeſtate. Sexto, quia ex ſecunda reprehenſione, q non debeat dedignari, qa Iudæus fuerit, datur intelligi, q ille tex. nõ loquitur in caſu ſpeciali, ſm eundẽ Dec. ſed quęlibet reprehenſio habet ſpãlẽ rationẽ, ergo ex vna non recte infertur ad altera. Secundus fuit intellectus glo. in ver. deberes, q eps teneret virtute mandati facti capitulo, qa ẽt intelligitur mandatũ factũ cuilibet de capitulo, & ɔñt iſti epo, qui tunc erat de caplo, cũ eſſet Archidiaconus, & canonicus. Iſtu intellectum damnat Pan. quia falſum eſt, q mãdatũ factũ caplo cenſeatur factũ ſingulis de caplo, ut ſinguli, qa

43 aliud ſinguli, aliud vniuerſi, † c.qui manumittitur, xii.q. a.l. ſed ſi hac. §.qui manumittitur, ff. de in ius voca. cum alijs copioſiſſime reductis p Fel. hic. cui adde q ſi ɔpoetur, illos de vniuerſitate ſolitos ire ad cędendum ligna in aliquo nemore, vel ad faciendũ paſci aĩalia in aliquo paſcuo, non ſequit cõcludenter probatũ eſſe vniuerſitatẽ eſſe in q̃ſi poſſeſſione cędendi, vel paſcendi, quia aliud ſinguli, aliud vniuerſi, ſm Cępo in tract. ſeruit. ruſt. ſub rub. de ſeruitute, de p[a]ſcen. col 8. Raph. Cu. conſi. 158. Viſis intitulo, &c. Cor. conſi 148 per totum, lib.1. & conſil. 63. & ſi in hoc, lib 4. Et liberatio facta vniuerſitati, non liberat ſingulos de vniuerſitate, vt ſingulos, vt conſuluit Dec. cõſi. 61. col.3. Poſſem plura alia addere, quæ reſeruanda ſunt locis ſuis. nã hic impertinenter cumulantur, & hac rõne in executorialibus dr̃ cõmuniter, vniuerſis, & ſingulis, &c. Et illo modo loquendi utuntur ſperitu canonici, ut in c. nimis, j̃.de exceſſ. pla. & in c. generali, de elec. lib 6. Defendendo iſtum intellm̃ rñdet Hoſt. q iſta ɔcluſio, aliud ſinguli, aliud vniuerſi, pcedit in ɔprietate rerum, ſecus in mãdato ſuperioris, cui pp bonũ obedientię quilibet tenet obedire, & factũ ca. intelligit factu cuilibet. Iſta rñſio nõ placet qa licet quilibet non teneat parere, tñ debet intelligi collegialiter. Nullus. n. ut ſingularis, pt exequi mandatũ factum collegio, ſm Rot. de dolo & cõtuma. deciſio. 1. in antiquioribus. Alij ſaluant iſtũ intellectũ alio medio, dicẽtes q licet aliud ſinguli, aliud uniuerſi: tñ ſtat ſimul, q iſte epr ſolus teneat tanq̃ ſibi ſoli ẽt mãdatũ, eo qa oĩb. alijs recuſantibus obedire totũ ius collegij reſidet penes unũ ſolũ, q vult obedire, ſm Hoſt. in c. bonæ, 2. de poſtu. p̃la. Itẽ ſicut morte oĩum reſidet collegiũ in vnũ ſolũ perſiſtẽ, l. ſicut, ff. q cuiuſq; uniuerſi. nomi. Ita oĩbus delinquentibus vno excepto reſidet in illũ ſolum, c. cũ Ventonienſis, & ibi Pan. in 1. notab. j̃. de ele. Et apud illos ẽt pauciores, qui adducũt cãm magis rõnabilẽ, dẽ eſſe totum collegiũ, c.1. de his, q̃ fiunt a maio. par. cap. Ita dicimus in caſu nro, q [illegible] volentes obedire & carue non delinquere dicat [illegible] adducere cãm rõnabiliorẽ, q̃ non volentes obedire, & ɔñr in [illegible] ɔſiſtere ius collegij. Sed iſta defenſio non ſatisfacit [illegible] qa ɔcludit, q ille eps noĩe collegij teneretur prouidere huic conuerſo, & iſte intellectus vult, q teneatur [illegible] eps, & vnus ſingularis. Preterea, tñ ſeo q licet oĩb. ptiãtis iure capitulari, ſeu vocibus ſuis ius collegij reſ[id]eat apud unũ ſolũ iure priuatũ, tñ non reperitur iure cautũ, q ſi aliqui de cap. dicant non eſſe parendũ mãdato, q ſiui priuati iure capitulari, ergo nec nos dicere debemus, §. opinionum, in A[uth.] de nõ elig. ſed [illegible] ben. in [illegible] c. Go in c.ſi. de integ. & ɔtrarium vult Rota loco p[rall]eg. & dicit [P]an in [illegible] c. q licet minor pars adducens meliorẽ rõnẽ poſſit impe[dire] maiorẽ [par]tẽ, ne ſtatuat: tñ minor pars noĩe collegij nõ poterit ſtatuere ɔtra. Tertio ſunt qui ab [illegible] lamen [illegible] alite[r] [illegible] hunc int[ell]ectum, dicẽtes q aliud vniuerſi, aliud ſinguli, p[r]ocedit qñ agitur de aliquo act[u] [illegible], ſecus ſi agatur de aliquo a[illegible] facto, ſm Inn. & Pan. & oẽs hic, ut refert [illegible] col.7 & ad ɔpoſitum dicebat Imo. in c. irrefragabili, in p[rinc.] de off. o[rd.] [illegible] vt eſt el[ectio] [illegible] ſingulos. Act[illegible] vt eſt electio [illegible] Man[datu] ergo recipiendi aliquem in ca[nonicum] [illegible] act[illegible] nõ [illegible] eſt oĩbus, vt ſingulis. Pro [illegible] io

44 in [can]onicum † dupl[illegible] Vo[illegible] illa [illegible] ta eſt [illegible] it bro 6 & Fed. conſ. 19 [illegible] cap. loquitur de rece[ptione] [illegible] Quart[illegible] ſingul[illegible] intelligi qui man[illegible] [illegible] ta[illegible] tunc [illegible] oĩbus, [illegible] ſingul[illegible] argu. c. Ab[illegible] verb. ſign. [illegible] mandatũ [illegible] ſuiſſet electus eps. Quinto Card. [illegible] factũ capitu[lo] [illegible] intelligi [illegible] tñ epo. Nec [illegible] intelligi in mandato [facto] in ſiis executoriis. Et ita procedit tex. in d.c.ſi. Secus in literis monitoriis & præceptoriis. Ratio differentiæ eſt, ſm eum, q literę executoriæ ſunt [illegible] ſua præiu[dici]ales, quia auferũt poteſtatẽ ab ordinario. Secus in literis monitoriis & præceptoriis, c. mandatum, j̃. eo. Sed iſta diſtinctio Car. nõ eſt vera, ſm Imo. hic, & bene qa tex. in d.c.ſi. procedit ẽt in lr̃is monitoriis, & præceptoriis, ut probat rõ decidendi ibidẽ aſſignata. Nã ẽt p monitorias, & præceptorias grauatur ordinarius, qa auferẽ libera facultas cõferendi cui placet. Præterea ſequeretur, q ille text. non haberet locum in executoriis datis ad conferendum, per quas ab ordinario non aufertur ius conferendi, d.c.ſi ſoli, qḋ tñ eſt falſum. Tenendũ eſt igitur cũ Pan. q iſte intellectus non ſit verus, qḋ aliter ẽt probat Pan. Quia dato, q iſtud mãdatũ eſſet factũ oĩbus & ſingulis, tñ erat factum ſingulis, vt canonicis, ergo ceſſante illa qualitate, q non ſint canonici, vt in caſu nr̃o (qa iſte deſierat eſſe canonicus, cũ eſſet factus eps) non deberet amplius teneri, arg. c. venerabilem, in fin. de elect. Nec obſt. in quantum Dec. dicit, q quantũ ad vim ɔprehenſiuã reſpectu iudicis, cui ſcribitur, ſufficit adeſſe qualitatẽ tpe datæ, ſm gl. in d. c. ſtatutũ, in ver. canonicus de reſcrip. lib. 6. Quia rñdetur, q procedit in delegatione facta cõtemplatione qualitatis tm̃. ſm gl. in cle. & li principali, de reſcrip. In propoſito nr̃o mandatũ factum capitulo, non põt dici factum reſpectu alicuius perſonę in ſpecie, ſed tm̃ reſpectu qualitatis capituli, ſeu canonicatus, ergo &c. Tertius fuit intellectus gl. hic, q eps eſſet obligatus prouidere huic conuerſo, qa ipſe eſt caput capituli, & ɔñr mandatũ factũ capitulo, & ipſi tanq̃ capiti factũ vr̃. Iſte intellectus reprobatur p Abb. ex tribus, vt hic p eũ, & vltra alios non placet, quia quantũ ad uim cõprehenſiuã reſpũ eius, cui ſcribitur, attẽditur tps datæ, ut ſ. dictũ fuit. Sed iſte tpe datę non erat eps electus & cõfirmatus, ſm *communem* ſniam, ergo nõ põt dici, q mandatum factũ capitulo ſede uacante, intelligatur factum iſti, tanq̃ epo, & tanq̃ capiti, cum tunc non eſſet nec electus, nec cõfirmatus. Quartus fuit intellectus Inn. hic *cõiter* approbatus, q eps ille teneretur, qa mandatum erat factum capitulo, ut Vicegerenti ipſius Epi ſede vacante. Vñ ſuperueniẽte nouo Epo, qa ceſſat poteſtas Vicegerentis, ipſe nouus Eps dẽt exequi mandatũ factũ capitulo, tanq̃ Vicegerẽti ipſius Epi. Circa iſtu intellectũ duo diſcutiamus. Primo videamus fructu huius intellectus. Scḋo diſcutiamus ueritatẽ ipſius. Circa primũ habes notare primo q non

45 ſolum dr̃ vicegerens, ſq in locũ abſentis, uel mortui ad uniuerſitatẽ cãrũ a ſuperiore deputatur, l.1. C. de offi. eius, qui vic. alie. ger. ſed ille, qui ad unicũ actum deputatur, ſi in alijs a lege erat ſubrogatus, & ad alias ſpẽs vicegerentium, quas ponunt Alex. & Mudan. rub. ff. de offi. eius, cui manda. eſt iuriſdi. Scḋo no. q capitulũ, cui ſede uacante a Papa cõmittitẽ ptãs conferendi, non cõfert auctoritate ɔpria, ſed ut gerẽs uices Epiſcopi. Tu aduerte, qa ſi ſubrogatur Vicegerẽs a ſuperiore in locũ Epi mortui,

ergo

ergo capitulũ hẽt ordinariã, vt dr̃ in d.l.1.& ꝯſẽt iure proprio
conferr,& nõ alieno. Iſta eſt.n.dr̃a inter Vicegerentẽ,& Dele
gatũ,qa Vicegerens ſuo noĩe, Delegatus uero noĩe delegantis
agit, ſm Ale.in rub.de offi.eius. Sed ſaluando Pan. rñdendum
eſt,non eſſe bonã ꝯñam, hẽt ordinariã, ergo agit noĩe proprio,
patet in Vicario Epi,qui habet ordinariã,c.ſuã,de offic. Vicar.
46 & tñ agit noĩe Epi,cogita tñ. Tertio nota, † ꝙ mandatũ factũ
Vicegerenti cenſetur factum illi,cuius uices gerit.& in hoc eſt
iſte tex.ſingularis ſm Ant.& Fel.hic,col.xii.inferentes ad qõnẽ
de ꝑpoſito Margalẽſi ſuccedẽte in officio ſacriſtæ uacãte laeri
ſtia.Qd nota,qa vr̃ obſtare,qd decidit Car.in cle. & ſi principa
lis,de reſcript.vbi vult,ꝙ de cauſis delegatis Vicario non poſ-
ſit eps ſe intromittere. Niſi dixeris aliud in Vicario,aliud in Vi
cegerente,quia Vicegẽrẽs cõſtituitur in defectum, Vicarius ue
47 ro non. Sed hic ꝑdubitari,qd eſt. † An mandatum factũ Epo,
intelligaĩ factũ Vicegerenti? Ale.in l.more, § fin.de iuriſd.om.
iud.decidit ꝙ ſic,ꝑ e.qm̃ Abbas,de off.deleg. Sed valde dubito,
vtrum in caſu huius capituli procedat deciſio Ale.crederẽ ꝙ
nõ, qa capitulũ ſede uacante nõ ſuccedit in collationibus bene
ficiorũ,c.unico,ne ſede uacan.lib.6.ergo non ẽt tranſibit man-
48 datũ de conferendo. Quarto nota, ꝙ in dubio † mandatum fa
ctũ alicui gerenti uices alterius, vr̃ factum illi in defectu illius,
cuius vices gerit.& ſic vt vicegerenti,qd eſt notandũ ſm Abb.
& ſm Fel.eſt ſingulare. Circa ſecundũ *cõiter* Doct. trãſeũt eũ
iſto intellectu: Dec.tñ dicit,ꝙ non vr̃ uerus,qa rõ illo, quia ipe
datæ erat de capitulo,non ſeruiret in propoſito. Nã idẽ dicen
dũ eſſet attẽto iſto intellectu, ẽt ſi nõ fuiſſet de capl'o:& dicere
ꝙ iſta rõ ponit ſine iuris miniſterio, eſt deſtruere iſtũ text. Sed
ad iſtũ rñdebo infra,& quia eſt diuinatiuus,ſecundum eum.ex
alio non vr̃ vetus,qa ſi fuit reſcriptũ, Capi.ut uicegerenti,ergo
vt ordinario collatori,qa uicegerens habet ordinariã,ut ſ.dixi,
49 ſed quantũ ad collationes beneficiorũ, † capitulum nõ hẽt or
dinariã,nec ſuccedit,d.c.unico,ergo &c Et dicere, ꝙ in aliis iuri
ſdictionibus gerit vices,non ſequitur neceſſario, ergo ꝙtũ ad
ꝯferendũ,eſt ſibi mandatũ,ut uicegerenti Quintus fuit intelle-
ctus Deci,ꝙ eps teneretur, qa mandatum capitulo cenſetur ſa
ctum ſingulis de capitulo,caſu quo aliquis eorum eligeretur in
Epm,declarando ut ꝑ et cũ. Iſte ẽt intellũ nõ placet, qa ꝑſuppo-
nit,ꝙ ſi electus fuiſſet unus,q nõ fuiſſet de capitulo, ꝙ nõ fuiſ-
ſet obligatus parere huic mandato. Item ob.tex.in d ca.fina.cui
50 nõ rñdet Dec. Conſidera ergo ſi dici poſſit,ꝙ † mãdatũ erat fa
ctum c.tanquam Apoſtolico executori,qd vr̃,qa ubi aliqd ad-
ditur iuriſdictioni ordinarii,tuoe efficitur delegatus ,c.licet,&
ibi notatur,J.de offi.ord.facit tex.in l.ius ciuile, ubi Mod.ff.de
iuſti.& iure. Verum, cum papa mandet capitulo ſede uacante,
51 ut conferat bñficium,addit iuriſdictionẽ, † cum capitulũ in col
lationibus beneficiorum non ſuccedat,d.c.unico, ne ſede uac.
Non obſt.fundm̃ Pan. ꝙ hoc mõ ẽt electo epo capitulum ut
executor potuiſſet cõferre,c.ſi ſoli, de concel.ꝑb qa uerũ,niſi
fuiſſet ꝯceſſa executio in defectũ Epi mortui,qa ceſſante cã, &
ꝯñt creato Epo,ceſſare dẽt eius facultas,c.cum ceſſante,de ap-
pel. Non ẽt ob.tex.in d.c.ſi qa loquitur, qñ mandatũ grauaret
capitulum ad conferendum bñficia ex,cõſuetudine,uel alias ad
collationẽ ipſius capituli ſpectantia, tunc non intelligitur gra-
uatus Eps,nec eſt. Vel procedit,ſi uiuo Epo mãdet capitulo,ut
conferat aliquod bñficiũ ſpectans ad collationem Epi, tunc ab
Epo aufertur poteſtas,d.c ſi ſoli. ſecus ſi grauetur capitulũ in
defectũ Epi defuncti uel abſentis,ad cõferendum bñficia ſpectã
tia ad collationẽ ipſius epi,qa in effectu ipſe eps grauatus cenſe
tur,nec ab eo iuriſdõ aufertur. Nõ ob.deniq; ſi dixeris ꝙ rõ aſſi
gnata in tex.non faceret ad propoſitũ, qr rñdeo ꝙ imo bñ fa-
cit,quia electus ſe excuſabat,dicendo ꝙ mandatum nullum re
52 ceperat ex eo,qa dirigebatur capitulo,& non ſibi,& † manda
tum factum capitulo,nõ ſe extendit ad epm,d.c.ſi. Ad iſtud rñ-
det papa,ꝙ ſi datã literarum attendiſſet,nullatenus feciſſet hãc
excuſationem,quia ipe datæ erat de capitulo, cum eſſet canoni
cus,& ꝯñt ſcire potuit mandatum fuiſſe factum, c.ſede uacan-
53 te,& in defectum Epi,quia canonicus † præſumitur ſcire ſmor
tẽ ſui ꝑlati,& q̃ in eccleſia ſua aguntur,c.tertio loco,de ꝑſum-
ptio. Cum ergo ſciret ipe datę ſedem uacare, & ſic ſcriptũ fuiſ
ſe capitulo in defectum Epi, debuit ẽt ſcire mandatum exten-
di ad Epm rõnibus prædictis. Gl. pen. diuiditur in quatuor par
tes. In prima notat. In ſcda ꝯ illud notabile opponit,& de ſolu
ne ſe remittit. In tertia iterum colligit aliud notabile. In quarta
opponit & ſoluit. quia oẽs ſup traditis ꝑ hanc gl.ſe remittunt,
nec ego aliqd dicã. Solum inſtabo ſuper una ꝑacticabili qõ-
ne,ꝙ format Baſig.hic. Senatus uel Rex ꝓrogat inſtãtiã cãæ,ipe
datæ ſuberat inſtãtiam, ſed ipe ꝑſtationis reſcripti elapſa erat.
Dubitatur an iudex poſſit ꝓcedere uirtute huius prorogationis?
Ant.Baſig.dicit quod ſic,quia in tribuenda iuriſdictione inſpi-
citur tempus datæ,& non præſentationis, ca.fina.J.eod.& per
Felynu hic,columna. vii. Credo contrarium fore uerius,quia
in reſcriptis ſubintelligitur clauſula, ſi pars eo uti uoluerit, ut

vt ꝑ Fel.in c.cæterum,col.7.in fi.J.eo. Sed poſtquam eſt ac-
quiſitum ius parti,non põt impetrans vti reſcripto, ſi nautem,
& e pleruncque,J.eod.& quia debet eo vti tempore, quo actus
geri poteſt,l.bonorum,ff.rem rat.habe. Non ob.ꝙ in tribuen-
da iuriſdictione inſpicitur tempus datæ, quia hic non agitur
de tribuenda iuriſdictione,cum ordinarius nec delegatus lapſa
inſtantia deſinat eſſe iudex,l.cum lite mota,ff.de ſolu. Panor.in
conſuluit,col.3.de offi.deleg.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas eccleſiaſtica quomodo cognoſcatur.*
2 *Beneficia minora eccleſiaſtica,quę dicantur,remiſſiue.*
3 *Decani ſunt præferendi Archidiaconis.*
4 *Dictio,tanquam,denotat ſimilitudinem,& improprietatem.*
5 *Perſonatus & dignitas,ſunt ſynonyma.*
6 *Reſcriptum ſumit vires ab intentione reſcribentis.*
7 *Quærens,& venans plura beneficia,dicitur moleſtare pauperes.*
8 *Beneficia minora debentur pauperibus clericis.*
9 *Verba iſta,vires volumus obtinere,uel viribus non ſubſiſtat, nullitatem important ipſo iure & nu.10.*
11 *Procuratoria non eſt dignitas de iure, niſi de conſuetudine uel ſtatuto eccleſiæ aliud caueatur.*
12 *Impetrans ſecundi beneficij quantumcunque minimi, debet facere mentionem de primo.*
13 *Papa facilius concedit minora beneficia,quam maiora.*
14 *Mentio expreſſa dicitur,quæ fit verbis generalibus.*
15 *Expreſſio obſcura in materia ſubreptionis, vitiat reſcriptum,ſicut omnimoda taciturnitas.*
16 *Impetrans,an teneatur facere mentionem de nobilitate.*
Item,an contra de ruſticitate nu.17.
Et quid de diuitijs.18.
Item an de cura animarum.19.
20 *Poteſtatem habens diſpenſandi cum homicidis & irregularibus ſuper retinendis beneficiis,non poſſet diſpenſare ſuper curatis.*
21 *Impetrans,an debeat facere mentionẽ de reſidentia,quã reqrit beneficiũ.*
22 *Impetrãs,an debeat facere mentionẽ de ordine annexo bñficio impetrãdo*
23 *Impetrans,an debeat facere mentionem de dignitate obtinenda.*
24 *Impetrans,an debeat exprimere ualorem beneficij impetrandi.*
25 *Impetrans,an teneatur probare ualorem expreſſum in precibus.*
26 *Impetrans,qui expreſſit certum ualorem, an debeat ſuccumbere ſi ualor ſit maior expreſſo.*
27 *In ualore beneficij,quę computanda veniant & an diſtributiones quotidianæ nu.28.*
29 *Anniuerſaria,mortuaria,quæſta non computantur in ualore beneficij.*
30 *Modus ſecurus exprimendi ualorem beneficii quis ſit, ita ut impetrans non uideatur ſe aſtringere ad probandum certum ualorem.*
31 *Taciturnitas ualoris curæ,uel reſidentiæ, an vitiet gratiam motu proprio conceſſam.*
32 *Iuſpatronatus laicorum intelligitur derogatum per gratiam motu proprio conceſſam.*
33 *Motus proprius,an defendat gratiam a vitio ſubreptionis.*
34 *Clauſula ſupplentes omnem defectum, non operatur diſpenſationem ſuper defectu perſonali.*
35 *Diſpenſatio an,& quando dici poſſit fauorabilis.*
36 *Legitimatus reſtituitur primis natalibus.*
37 *Obſtaculo uno ſublato,non cenſetur ſublatum aliud.*
38 *Cura fori contentioſi non eſt dignior cura animarum.*
39 *Argumentum ab identitate uel maioritate rationis, non ualet in diſpenſationibus.*
40 *Diſpenſatus ut poſſit permutare ſuum beneficium cum alio, nõ poteſt permutare cum duobus aliis beneficiis.*
41 *Diſpenſatus ut poſſit promoueri ad beneficium curatum,non obſtante ætatis defectu,non tamen cenſetur diſpenſatus ut poſſit adminiſtrare bona ipſius beneficii.*
42 *Diſpenſatus ſuper pluritate,intelligitur etiam diſpenſatus ſuper reſidẽtia*
43 *Diſpenſandi poteſtas eſt fauorabilis,& extendenda.*
44 *Impetrare reſcriptum poteſt pro alio quis ad beneficia,ſine mandato.*
45 *Reſcriptum papæ nunquam intelligitur derogare iuri alterius.*
46 *Tacens ueritatem,puniendus eſt quando propalare tenebatur.*
Et quid de parte.nu.47.
48 *Tacere plus quam expediat in priuato, eſt peccatum ueniale,in prælato autem mortale.*

AD aures ¶ Diuiditur & ſummatur, vt hic per
Abb. Pro maiori euidentia infra dicẽ
1 dorum præmitto,quomodo cognoſcatur † dignitas
eccleſiaſtica. Pan.hic,in 1. notab.ſe remittit ad dicta
per eum in c.de multa,de præb.& per Arch.in c.1.de conſuet.
lib.6. vbi Geminia. Tu dic ex tribus ſignis cognoſci dignitatẽ
eccleſiaſticã,quæ latius declarat Are.in conſ.43. In præſenti cõ
2 ſultatione.col.1. Scdo præmitto, q̃ dicantur minora † bñficia,
iſtud declarat Pan.in c.maiorib.J.de pręb. Sed aduerte,qa ꝯ iſtã
doctrinam eſt tex.in §.inferiora,c.cum in cunctis.J.de elect. Bñ
dic,quod ſm ſubiectã mãm beneficia qñq; dñr maiora,quãdo
quę minora. Nam hic appellantur minora omnia beneficia,
quæ

quę non ſunt dignitates in d.§ inferiora. Appellantur minora,
reſpectu epiſcopatus oīa alia, etiam ſi ſint dignitates, vt archi-
diaconatus, & ſimiles, & alibi dr̄ pminora dicuntur, quorum va
lor non excedit ſummam ſeptem floienorum de camera, ſm
Pan. in cle. 5. de dec. Verius eſt, q̄ ſit arbitrarium, ſm Gemi. cō-
ſil. 85. ſuper primo quæſito. in fin. Nota primo ibi, decani ex
3 ordine literæ, q̄ † decani ſunt præferendi archidiaconis De quo
dixi in c. præceden. & tenendo q̄ archidiaconus præferatur, ad
illum tex. & ſimiles reſpondetur, q̄ argumentum nō valet ab
ordine literæ in exemplis traditis per legem, ſm Fely. in c. cum
dilecta, col. 4. J. eod. Secundo nota ibi, tanquam &c. q̄ dictio,
4 tanquam, denotat ſimilitudinem & improprietatem, iuxta il-
lud Dominicę paſſionis, Tanquam ad latronem, &c. & eſt tex.
in l. pecunia, ff. ſi cer. peta. per quem ita dicit Bar. in l. omnes po
puli, in vi. char. ff. de iuſt. & iure, & tex. vbi gl. in verſ. tanquam
in c. ſolitę, J. de maio. & obedien. Aliquando tamen eſt veri-
tatis expreſſiua, cap. ex ore, de priuil. & tex. ſupra in proœmio,
in verſ. tanquam incertę, & in cle. 1. in fi. de ſumma Trin. &
fide catho. & in §. ſi vero, in Auth. vt omnes obe iud. prin. Ter
5 tio no. ibi, perſonatum, q̄ † perſonatus & dignitas ſunt ſynony
ma: concordat tex. in c. cum acceſſiſſent, & ibi not. Pan. de con-
ſti. Sed in ɔ̄trum eſt tex. in c. de multa. ibi, idē in perſonalibus
J. de pben. & dicit Archid. in c. 1. de conſuetu. lib. 6. q̄ dignitas
eſt adminiſtratio cum iuriſdictione, perſonatus vero eſt quædā
prærogatiua ſine iuriſdictione: officium vero eſt adminiſtra-
tio rerum eccleſię ſine iuriſdictione, ut ſacriſta. Iſtam tñ diſtam
damnat Pan. in d. c. de multa, per tex. in d. c. cum acceſſiſſent, &
dicit, q̄ ſm conſuetudinem locorum hęc nomina exaudiuntur:
aliquando differunt, aliquando non, & idem dicit Gemi. in d. c.
6 1. Quarto nota ibi, cum non ſit intentionis, &c. q̄ † reſcriptum
ſumit vires ab intentione reſcribentis: ad idem tex. in c. ſi. ibi,
noſtra feratur intentio, de præben. ad mētem reſcribentis recur
rendum eſt, l. ex facto, ff. de vulga. & pupil. vbi dixi, late traditur
per Fel. in c. cauſam quæ, col. 7. ver. ſecunda declaratio, J. eo. &
in c. cum eccleſiaſticæ, J. de excep. Quinto, nota ibi, pauperes cle
7 ricos inquietent, q̄ † quærens habere plura beneficia dicitur mo
leſtare pauperes clericos, & iſta eſt ratio ſm Ant. quare prohi
beatur pluralitas beneficiorum in eodem, ſm Pan. in c. extirpā-
dę, §. qui autem, in 11. col. J. de præben. q̄ pluralitas nullo caſu re
peritur de iure permiſſa, quia clericus eſt vnius tantum, ſm
glo. in cap. præſenti, de offi. ord. lib. 6 ſi habet beneficiū, quod
inſtituunt præſumitur ad vſum clerici illi deſeruientis, cap. ec-
cleſia, de conſecra. diſt. 1. ſi modo quærit aliud beneficium ha-
bere, dicitur quærere victum aliorum, & diminutionem cultus
diuini, cum tot ſint inſtituendi, quot ex redditibus viuere poſ-
ſunt, cap. 2. de inſtitu. & retinens plura beneficia continue eſt
in peccato, ſm Hoſt. in c. 3. & ibi Pan. col. 2. J. de excep. ¶ An au
tem quotidie incurrat vnum peccatum, tradit Gemi. cōſi. 129.
8 col. 1. Sexto no. ex eiſdem verbis, q̄ minora † beneficia deben-
tur pauperibus clericis. Sed ɔ̄. non debet in eccleſia Dei fieri ac
ceptio perſonarum, c. nouit, J. de iud. Imo, qa pauperes magis
egent, deberent habere potius pinguiora beneficia. Sol. tex. iſte
non negarēt maiora deben, ſed dicit pauperes inquietari, quo-
ties minora beneficia diuitibus aſſignant, qa diuites habētes vn-
de viuāt, non dicuntur inquietari: ſed bene pauperes, qui debe-
rent illa ſaltem habere pro ſuſtentatione vitę eorum, c. ſi pau-
per clericus, de præben. lib. 6. Vel tex. ſe adaptat ad id, qd frequē
tius accidit. Ratio. n. reperitur, q̄ diues velit acceptare vnum be
neficium minimum. Vel tertio poſſet dici, diuitibus magis dan
da eſſe maiora beneficia, quia diuites ſuſtentant eccleſias, pau-
peres vero ſpoliant, vt diuites fiant, ſm gl. in c. conſtitutis, x. de
9 appel. Septimo nota ibi, vires † nolumus obtinere, q̄ iſta verba
important nullitatem ipſo iure. Ad idem tex. in l. 2. C. quando
prouo. non eſt neceſſ. & in c. ſi motu proprio, vbi no. Gemi. de
præben. lib. 6. & idem eſt, ſi dicatur, viribus careat, ſm Fel. in ca.
Rodulphus, col. 16. in verſi. careat viribus J. eo. allegans iſtū tex.
& tex. in c. quod iniper his, & ibi no. Pan. J. de fide inſtru. Idem
10 etiam ſi dicatur † viribus non ſubſiſtat, c. is cui, de præben. lib. 6.
& ſic habes corollarie notare, q̄ ſubreptio vitiat ipſo iure re-
ſcripta ad beneficia, ad idem tex. in c. ad audientiam, 2. ibi late
Fely. poſt alios, J. eo. Octauo nota, ſm Pan. tria nomina benefi-
ciorum ſonantia in nomen dignitatis decanatus, de quo dixi
in præce. Archidiaconatus ſine dubio dignitas eſt, etiam ſi ſm
conſuetudinem non haberet iuriſdictionem ſecundum glo. in
11 c. pen. de vſu. leg. lib. 6. Et † præcentoria. Sed uidetur, q̄ illa non
ſit dignitas, quia nullam habet iuriſdictionem, iuxta nota. in d.
c. 1. de conſuetu. Solutio de iure non eſt dignitas, niſi de conſue
tudine, vel ſtatuto eccleſiæ aliud cauetur, & ita loquatur iſte text.
& in c. cum olim, de conſuetu. Et q̄ non ſit dignitas, conſuluit
Gemi. conſi. 101. Quo ad primum, ubi dicit q̄ diſpoſitio cap. de
multa, J. de præb. non habet locum in præcentoria, nec theſau-
raria, niſi ex conſuetudine, vel ſtatuto habeantur, & reputentur
12 dignitates. Vltimo no. ſm Pan. q̄ † impetrans ſm bñficiū, ɔ̄tun-

cūque minimū, tenetur facere mentionem de primo, vt hic la-
tius dicetur. Ego latius procedā per qōnes. Quæro primo, an
in ſupplicatione ſit facienda mentio de priorib. beneficiis tam
obtentis, ita abundant hoc q̄ ſic, alš taciturnitas vitiat
gratiam ipſo iure, vt hic, & in c. ſi motu proprio, & in c. nō pōt,
de pb. in 6. & in c. ſi proponente, & in c. cū adeo, J. eo. & in c. cū
teneamur, J. de pb. Amplia primo, vt ēt ſit facienda mentio de
bñficio nondū acceptato, ſm Io. And. & Gem. in c. gr̄a col. 4 de
reſcr. lib. 6 Rō eſt, quia per collationem ēt ante acceptationem
acquirit ius efficax volente eo, cui fuit collatum, ita q̄ tertio
alteri pferri non pōt, c. ſi tibi abſenti, de pb. li. 6. Et qa bñficium
eſt ſibi debitū, licēt nondū ſuum ſit, ſm gl. i. cle. auditor, de re-
ſcri. & in cle. 1. vt lite penden. Ideo de tali iure dēt fieri mētio, &
gnālr non ſolū de iure in re, ſed ēt de iure ad rē, eſt fienda men
tio, ſm gl. in cle. ſi Romani, de pb. in ver. obtinet, ſ late cōmen
tatus eſt Fel. in c. in noſtra, col. 3. J. eo. Scdo amplia, ēt ſi impe-
trans renunciaſſet bñficio, ſed nulliter. Vel nondū renunciatio
fuiſſet acceptata per ſuperiorē, quia licet illis caſib. renuncians
perdat poſſeſſionē bñficii, non tñ perdit titulū, ſm Inn. & Pan.
in c. q̄ in dubiis, de renunc. Ideo de illo bñficio renunciato eſt
fienda mentio, ſm Ro. in ſi. de renunc. dec 4. in antiquioribus.
De quo p Fel. in d. c. in noſtra, corolla. 35. Quod ego intelligo,
ſi renunciatio ſit facta in manib. laici, vel ſit facta in manib. cle-
rici, & nondū ſit a ſuo ſuperiore acceptata, alias ſi eſſet facta in
manib. clerici, & a ſuo ſuperiore acceptata, non ſit neceſſaria
mentio p ea, q̄ dica in 4 ampliatione. Ita colligunt ex notatis in
d. c. q̄ in dubiis, & p Gem. pl. 125. Supprimo. Tertio amplia, vt
ēt de penſione fieri dēat mentio, c. ad audientiā, 2 J. eo. Quarto
amplia ēt, vt ſit facienda mentio de literis gratioſis, quib. impe
trans renunciauerat, ſm Pan. in d. c. ad audientiam, in 4. not. qa
ex quo earum vigore poterat pſequi bñficiū, & noluit, ſi papa
hoc ſciuiſſet, difficilius conceſſiſſet ſecundā gratiā, c. ergo, & c. c.
poſtulaſti, J. eo Sed ɔ̄trū vr̄ dicendū, quia de bñficio renūciato
qñ valuit renunciatio, & fuit acceptata, non eſt facienda men
tio, ſm Lapū alleg. 89 Duo plau. & Fel. in d. c. in nr̄a, corollario
20. ergo nec ēt de literis, quib. eſt renunciatū. Et ɔ̄trium tenuit
idē Pan. in d. c. in noſtra, col. pen. niſi rigore dictarū literarū ali
quid fuiſſet conſequutus, d. c. ad audientiā. Quinto amplia, ēt ſi
eſſet beneficium manuale, q̄ ſolet conferri ad tps, vt prioratus
clauſtralis, de quo loquitur tex. in cle. 1. in ver. reuocari. de ſup-
plenda negli. pra la. nā de tali bñficio ēt eſt mentio facienda, ſm
Io. Cal. in conſi. 9 n. de reſcr. Alias ampliationes collige per te.
Intellige & reſtringe primo, vt procedat pmiſſa cōcluſio in be
neficiis, quę impetrans obtinet in titulū, ſecus in his, quę tenet
abſque titulo, vt ſunt vicariæ tpales, quia de illis non eſt neceſ-
ſario facienda mētio, c. poſtulaſti. J. eo. quē ſic intellixit Io. Cal.
in d. cō. 9. Intellige tertio, verū eſſe, ſi impetrans ſciebat ſe hr̄e
alia bñficia, ſecus ſi ignorabat, qa tūc taciturnitas nō reddit ſe-
cundā gratiā ſubreptitiā ipſo iure, c. gr̄a, de reſcr. lib. 6. Sed pro
intelligentia reuoco in dubium, an ſufficiat, q̄ in impetratione
fiat mentio prioris bñficii in gnē, puta q̄ petatur, q̄ fiat puide-
ri de bñficio tali, no obſtante q̄ aliud obtineat bñficiū? An ve-
ro dēat fieri ſpālis mentio de ipſo bñficio. Card. & Barb. hic te-
nent, q̄ ſufficiat noiare bñficium in gnē. Mouentur per iſtum
tex. dñt. n. q̄ tex. hic vult impetrationem vitiari, quia ſe ſimpli-
ci noīe clericos appellabant, & ſic nec ēt in gnē ſe eſſe bñficia-
tos dicebant. Ergo ſi dixiſſent ſe hr̄e alia beneficia in gnē. ua-
luiſſet impetratio. Sed Pan. hic tacite improbat hunc intellm,
quia tex. eſſet de indubitabili ita eū intelligēdo. Nā ſatis notum
erat p iura antiqua, q̄ impetratio non faciens mētionē ullo mō
de bñficiis obtentis nihil ualet, d. c. cū adeo, & c. ad audientiā, c.
ſi proponente, J. eo. cū ſimil. Itē iſte tex. ſe fundat in hoc, quia
non erat facta mentio dignitatis, & in hac ſubreptione non ſe
fundaſſet, ſi non eſſet facta mentio beneficij ēt in gnē. Itē tex.
iſte dicit, q̄ ſe appellabant ſimplici noīe, tanq̄ non haberent aliq
quē pſonatū. Ergo appellarūt ſe bñficiatos ſimplici noīe, alias
tex. dixiſſet tanq̄ non haberent aliquod beneficium, non tanq̄
non haberent aliquem perſonatum. Secundo pro hac parte
And. Barb. alle. tex. in c. is cui, in prin. de pb. in 6. ſolutio. Iſte tex.
loquit in gnāli ptāte conferendi cōceſſa alicui, ut poſſit ēt pferre
re bñficia pſonis ēt alias bñficiatis. vñ ſufficit generalis mētio,
quia ſpālis non pōt cōmode fieri. Nōs loquimur in eo, q̄ impe
trat, qui pōt de obtentis bñficiis facere mentionē ſpālē, & pro
iſta ſolone faciunt q̄ ſcribit Fel. in d. c. in noſtra, corolla. 36. ver.
& ſi diceretur. & ver. 6. not. J. eo. Tertio pro iſta parte adducit
tex. in c. non pōt, de præb. li. 6. vbi innuitur, q̄ ſufficiat impetran
ti dicere, non obſtante, q̄ habeat beneficium. Solutio, ſecundū
Pan. ibi narratur factum implicite, & non explicite. Idem Papa
reſpondet quid operetur gratia concesſa cum tali clauſula, nō
obſtante, &c. non autem refert formaliter quid contineretur
in precibus Contrariam opinionem, q̄ imo in ſpecie ſit facien
da mentio de beneficio, tenent Panor. & communiter alii. Pri
mo per iſtum textum, ubi expreſſe deciditur, q̄ debet impe-

trans

trant exprimere in genere, ꝙ ſit beneficiatus. Ad iſtum tex. re-
ſpondet Card. hic, ꝙ ſpeciale eſt, qñ exiſtens in dignitate impe
trat exiguum beneficiũ. Ratio ſpecialitatis, quia exigua benefi-
cia debentur pauperibus, qui inquietant diuites per impetra-
tiones ipſorum, & ideo non eſt uerisimile, ꝙ papa conceſſiſſet
talia exigua beneficia exiſtenti in dignitate, ſi fuiſſet facta men
13 tio dignitatis. Sed † Iun. Io. And. Pan. & alij reprobant hunc in-
tellectum, quia papa facilius concedit minora beneficia, quam
maiora. vnde ſubaudiunt ad tex. ibi. ſuper minoribus, verbum
maxime. quaſi dicant, idem dicendum in impetratione maio-
rum beneficiorum. Iſta tamen reſponſio non caret cauillatio-
ne. Secundo mouentur per tex. in cle. ſi Romanus, de præb. per
locum a ſpeciali. Sed mihi non probat. quia licet velit, ꝙ ſpecia
le ſit in collationibus factis a papa motu proprio, vt non ſit fa-
cienda mentio de beneficijs obtentis, tamen quia ſpecialitas
conſiſtit in omnimoda taciturnitate, non ſequitur, ergo in col
lationibus, quæ fiunt ad ſupplicationem, eſt facienda mentio
in ſpecie, quia ſi dicamus, ꝙ ſufficiat facere mentionem in ge-
nere, adhuc ſtabit ſpecialitas illius textus in collationib. factis
motu proprio, in quibus non eſt vllo modo neceſſaria men-
tio aliorum beneficiorum prius habitorum. Tertio adducitur
tex. in c. in noſtra. ibi, niſi expreſſam fecerit mentionem. J. eo.
14 Ad iſtum tex. reſpondet Barb. ꝙ expreſſa dr̃ mentio † etiam il-
la, quę fit uerbis generalibus. Allegat doct. Bar. in l. 1. ff. de vul-
gar. & pup. ſubſt. & quod decidit Bar. in l. 1. ff. ſi quis in ius vo-
catus non ierit. Defendendo communem poteſt dici, ꝙ doct.
Bart. in d. l. 1. procedit in materia indifferenti, uel p alias fauo-
rabili. Secus in materia reſtringibili & odioſa, in qua nõ dr̃ ex-
preſſum, quod verbis generalib. exprimitur, ut eſt tex. cum gl.
in c. inquiſitores, de hæret. lib. 6. Sunt. n. reſcripta ad beneficia
ſtricte interpretanda, c. quamuis, de præb. lib. 6. Quarto pro hac
ſententia uidetur caſus in clem. fin. de officio ordina. ubi dr̃, ꝙ
collatio facta habenti aliud beneficium, non ualet, niſi de pri-
mo ſit facta ſpãlis mentio. Vbi autem requiritur mentio ſpã-
lis, non ſufficit ꝙ fiat mentio uerbis generalibus, ſecundum gl.
in cle. 1. in verſi. ſpecialiter, de iud. & facit tex. in l. ſi qñ, §. & ge-
neraliter, C. de inoffi. teſt. & quod ibi no. Mod. diſputando dici
poſſet, ꝙ etiam dr̃ ſpecialiter exprimi, quod uerbis generalib.
exprimitur, vt eſt tex. cum gl. in l. fi. C. ꝙ cũ eo. & ibi Bar in d. l.
ſi quis in ius vocatus non ierit. Quinto facit. quia ratio, quare
requiratur ſpecialis mentio, eſt quia præſumitur, ꝙ papa non
cõcederet beneficium alicui, ſi ſciret eum hr̃e aliud beneficiũ,
ut hic, & in d. cle. fi. Ergo eſt & facienda mentio de beneficio ta
liter, ꝙ non poſſit dici, ſi papa ſciuiſſet, non conceſſiſſet. Ergo
& de circunſtantijs, & qualitatibus beneficij, quę haberent red
dere papam difficiliorem ad concedendum, eſt facienda men-
tio, c. poſtulaſti, in uer. de leui, J. eo. Sexto, generalitas parit am
biguitatem & obſcuritatem, l. Titię textores, ff. de leg. 1. l. ita fi-
dei, & ibi gl. ff. de iure fiſci. ſed in materia ſubreptionis, de qua
15 loquimur, ita expreſſio obſcura, † & facta ſub uerborum inuo
lucro, vitiat reſcriptum, ſicut omnimoda taciturnitas, ſm Pan.
in c. 2. de dolo & contumacia. & ſenſit glo. in ca. dilectus filius
Abb. J. eo. refert, & ſequitur Curt. qui plura alia adducit, conſ.
35. col. 8 & conſi. 74. col. 3 1. in fi. & ſeq. Nam ſm Bal. pp gñali-
tatem & uerborum inuolucrum effugitur mens deliberata Põ
tificis. Ita Bal. in c. cum dilecta, J. eo. Et ſic ſtat concluſio com-
munis, ꝙ de beneficiis habitis eſt facienda mentio in ſpecie, alĩa
impetratio eſt nulla. Sed nunc ſe offert alia dubitatio, an ſuffi-
ciat nominare titulũ bñficij, an uero neceſſe ſit exprimere om-
nes qualitates, & circunſtantias, & quas in ſpecie. Et antequam
deueniam ad hanc dubitationẽ, expediam prius aliquas quæ-
ſtiones, quas tangit hic Pan. in 2. not. Et primo quæro, an impe
16 trans teneaẽ mẽtionẽ facere de nobilitate? † Pan. hic poſt Ioan.
And. determinat, ꝙ non, & cõiter ſequuntur Doct. & idem fir-
mat Fel. in c. in nr̃a, corrollario 4. col. 8. J. e. Rõ, qa taciturnitas
eorum, quę expreſſa facilius induxiſſent ſuperiorem ad conce
dendum nõ reddit gr̃am ſubreptitiã, d. c. poſtulaſti, a ɔ̃trio, J. e.
Sed papa facilius concedit bñficia nobilibus, ꝗ ruſticis, capit. de
multa, J. de p̃b. Cõtrariũ hic tenẽt Hoſt. & Barb. & ſenſit Lud.
Ro. ſing. 37. quorum rõnib rñdet hic Fel. colu. 1. lõ non refero.
17 Scd̃o quæro, an ſit facienda mentio de ruſticitate. † Ex p̃miſſis
dicẽdũ vr̃, ꝙ ſic: quia papa nõ ita faciliter ɔcedit bñficium ruſti
cis, ſicut nobilibus. Cõtrariũ credo verius p tex. in c. pen. J. de
p̃b. ubi dicit Pan. ꝙ licet data paritate, nobilis ſit præferendus; tñ
ſi ignobilis ſit æquè doctus, & æquę morigeratus, magis eſt cõ
mendandus. Et de hoc eſt optimus tex. in c. nũquam, 56. diſt. Et
duobus ɔtendentibus de papatu, rñdit alter obijcienti nobilita
tẽ, Piſcatori Petro filio fabri ſucceſſorem quærimus, non Au-
guſto, vt refert gl. in c. quoniam uetus, in uerſi. inuidia, 24. q. 1.
18 Tertio quæro, an de diuitijs † & patrimonio ſit facienda meo
tio? Pan. hic rñdet, ꝙ non. Sequitur Fel. col. 1. arg. not. per glo. in
cap. conſtitutis, de appellatio. & pro hac ſententia facit, quia ta-
citurnitas nobilitatis generis non uitiat impetrationem, ergo
nec taciturnitas nobilitatis diuitiarum. Nam diuitię hodie no-
bilitant hominem, ſm Bart. in l. capitulum, §. ſerui ceſſi, ff. de
pœn & in l. 1. C. de dig. lib. x. Pau. de Caſt. conſil. 125. dubitatur,
verſi. quarto dubitatur, par. 2. Sed ſm Peripateticos, diuitiæ non
nobilitant hominem, ſed veſtiunt virtutem & nobilitatem ani-
mi. Licet Stoici deturpare hominem, & animam a virtutibus
alienare aſſerant. Verum apud miſeros tanto in pretio ſunt di-
uitiæ, vt illis mediantibus non tantum nobiles, ſed immortales
effici facile credant; Dicentes.

Vincant diuitię, ſacro nec cedat honori.

Nuper in hanc vrbem pedibus qui venerat albis.

Quandoquidem inter nos ſanctiſſima diuitiarum Maieſtas, &c.

Sed heu, inſulſa credulitas, qui a res terrenas, fragiles & caducas,
momento perituras, ad immortalitatis gloriam falſo putat quę-
quam conferre? Contrarium, ꝙ ſit facienda mentio de diuitijs,
vr̃ ſic poſſe ſuaderi, Papa facilius concedit beneficia pauperib.
vt hic. Hinc dicimus, ꝙ reſcriptum, quo conceditur beneficium
diuiti, dr̃ gratioſum. Sed illud, quod conceditur pauperi, dr̃ de
iuſtitia, vel in forma dignorum, vel in forma pauperum, vel ſm
Apoſtolum, vt declaratum fuit ŝ. in rub. Ego teneo, ꝙ non ſit
neceſſaria mentio diuitiarũ ſiue patrimonij, quia & diues cleri-
cus dẽt de altari uiuere, & ſi ſibi concedaẽ bñficium, dr̃ conceſ-
ſum in forma c. cũ ſm Apoſtolũ, J. de p̃b. traditur per Pan. in c.
ep̃s, eo. tit. Limito tñ iſtã ɔcl'onem non ɔcedere in clerico diui-
te, ordinato ad titulũ ſui p̃rimonij, qui accipiẽdo p̃rimoniũ ſuũ,
in titulum vr̃ liberaſſe ordinanũ collatorẽ ab obl'one, qua tene-
batur ſibi ɔuidere de bñficio. Iõ de illo p̃rimonio aſſignato in
titulum loco bñficij dẽt fieri exp̃ſſa mentio. Quia ſi Papa illud
ſciret, non ita facile illud concederet bñficium. Et idem a for-
tiori ddm eſſet, ꝙ ſi conſtituiſſet p̃rimoniũ in bñficium eccle-
ſiaſticum, iuxta tex. in c. tua nos, de ſimo. & ita Fe. in c. poſtula-
ſti. col. 7. J. e. Scd̃o fallit in impetratione fcã in forma pauperũ, q̃
nihil valet, ſi impetrãs ſit diues, tanq̃ ɔceſſa ſit ex falſa cã, c. ſi pau
per clericus, de p̃b. li. 6. Ita Inn. Ant. & Fel. hic, & idẽ Fely. in c. in
noſtra, corollario 2 & x. J. eo. Deuenio nunc ad quæſtionẽ ualde
utilẽ, an ſit faciẽda mẽtio de qualitatibus bñficij impetrandi?
19 Et primo quęro, an ſit facienda mẽtio de cura † aĩarum? Rñ-
det Pan. poſt alios, ꝙ ſic p tex. in c. cum in illis, in prin. de p̃b. in-
tantũ ꝙ non ſufficit de cura mẽtionem fieri in clauſulis execu-
tiuis. Exẽplũ, ſi diceretur in bullis, ita tñ ꝙ aĩarũ cura negligaẽ,
cle. 1. de p̃b. Scd̃o adde, ꝙ in oĩ materia odioſa non compreheñ-
dunt bñficia curata, niſi de cura ſit habita mẽtio. Vñ hñs pote-
ſtatem diſpenſandi cũ homicidis & irregularib. ſuper retinen
20 dis vel habẽdis bñficijs, non poſſet diſpenſare † ſuper curatis,
ſm Pan. in c. fi. de cler. pugn. in duel. Iſta deciſio Pan. uidetur pe-
riculoſa, quia poteſtas diſpenſandi continet materiam fauora-
bilem ſm Bart & alios in l. 2. in prin. ff. de verb. oblig. Panor. &
Moder. in c. at ſi clerici, §. de adulterijs, J. de iud. & ideo late in-
terpretanda. Et contrarium tenet ibi Io. And. de Auo. & facit,
qa hñs ptãtem conferendi beneficia, poteſt conferre curata, ut
nota. in c. fi. & ibi Fel. de ſimo. Et ita etiam tenet Fel. in d. capitu.
poſtulaſti, col. 14. J. eo. Tertio adde, ꝙ eſt facienda mentio cu-
rę, & ꝙ impetrãs nõ teneatur ſeruire illi curæ, vt ſi ſtatuto, vel
ex conſuetudine eccleſiæ ſolitum eẽt illi deſeruiri per Vica-
rium perpetuũ, ſm Card. conſi. 31. Quod cõprobat Fel. in d. ca.
in nr̃a, corolla. 5. Quarto adde, non ualere gr̃am cõceſſam mo
tu proprio, ſi nõ ſit habita mẽtio curæ, c. cũ in illis, de p̃b. Et di-
cam, J. ſequitur Fel. in c. cũ q̃, col. 2. de reſt. Sed p intelligentia
ſciẽdũ eſt, qđ dicaẽ bñficium curatum? iſtud decla, ut p Pano. in
c. de multa, col. fin. de p̃ben. & in ca. dudũ, 2. col. 4. de elec. & De
cius hic, ex cuius dc̃is hẽs limitationẽ ad hanc deciſionẽ. Scd̃o li
mita, niſi eſſet tale bñficium, qđ hr̃et curam annexã de iure. Exẽ
plum, ut ep̃atus & archidiaconatus, tunc ſm Ro. ntu. de prębẽ.
deciſio. 13. in antiquioribus, impetrãs tenet exprimere qualita
tem beneficij puta de cura ei imminenti. Qđ ſequitur Fel. in d.
21 c. in noſtra, corolla. 8. Scd̃o quæro, an ſit facienda mẽtio de reſi
dentia, quam requirit beneficium? Rñdent Panor. & alij ꝙ ſic,
argu. cap. fin. de cleri. non reſid. Cõtra hanc deciſionem oppo-
nit. De his, quæ ſunt nota Papæ, non eſt neceſſario facienda mẽ
tio, c. 1. de conſt. lib. 6. firmat Fel. in cap. ſuper literis, verſicu. ſe-
cunda regula, J. eodem. Ergo non eſt neceſſe facere mentionẽ
de reſidentia, quia quælibet beneficia, etiam ſimplicia, de iure
communi requirunt reſidentiam, capitu. conquerente, de cler.
non reſid. no. Ab. in d. capitu. fin. Ad iſtud rñdet Fe. ꝙ habito re
ſpũ ad conſuetudinẽ gñalem, quæ eſt, ꝙ ſimplicia bñficia nõ re-
quirant reſidentiam, oportet mẽtionem facere de ipſa reſidẽ-
tia. Tu conſidera, quomodo procedat iſta ſolutio, quia ſi dẽ
iure communi requirunt reſidentiam, ergo quando non ex-
primitur reſidentia, Papa debuit credere, quod requiratur reſi-
dentia, quia ita iuris eſt. Ergo ſi non requirunt, & nihilomi-
nus Papa conceſſit, debemus dicere, ꝙ gratia ualet, quia facilius
ɔceſſiſſet, ſi ſciuiſſet, ꝙ nõ requirit reſidentia. Vnde teneo, ꝙ de
reſidentia non ſit neceſſario habenda mẽtio. Tertio quęro: an

de ordine

22 de ordine † annexo beneficio impetrando ſit facienda mētio? Rñdet Pan. & al. q̄ ... p tex. in c. ei cui, de p̄ben. in 6. Tu aduerte, q̄ ille tex. loquitur in impetratione beneficij in genere, vnde taciturnitas qualitatum ... poteſt dici ... , ſm Lap. allegatione 84. Papa. & Pan. in c. noſtri, de co... præben. Item aduerte, q̄ a hac rōne a... dicendum vr̄, q̄ non requiratur mentio curæ animarum ... requirit ordinem presbyteratus, vt ſi rñdeas, q̄ iſta concluſio non intelligitur de bñ... ſacerdotali, vel diaconali, ... intellig..., q̄ impetrās nō tenetur exprimere, q̄ patiat̄ defectus ordinu, quos requirit bñfic...m, qd impetratur, c. ſi pro clericis pauperi...s, de præbend. in 6. ... rō eſt, q̄ talis defectus eſt cito purgab...s ... intra quatuor tempora impetrans poſſit ſe promoueri facere ad ordines requiſitos, ſecundū Gemi. in c. licet cano..., de ... c. ... in 6. Imo ... ſub lata interſtitia ... ſm gl. in ... generale, de ætat. & qua... Declarat Pan. in c. ... in cu... §. ... ſtoia. j. de elect. vbi dr̄, q̄ ſi vitium ætatis ſit cito purgabile, tunc non requiritur expreſſio

23 ætatis. Quarto quæro, an ſit facienda mentio de dignitate † Reſpondet Pan. q̄ ſic, p iſtū tex. ſed non probat, quia loquitur de dignitate iam obtenta non de obtinenda. Deciſio tñ vera eſt, p tex. in c. ſi. de præben. Quinto quæro, an ſit neceſſario exprimē-

24 dus valor † bene... impetrandi. Rñdet Pan. poſt glo. in cle. 1. de præben. q̄ non, quia bñficia conferuntur principaliter propter ſpiritualia, & non pp temporalia. Ergo de temporalibus, quæ veniunt acceſſorie, non eſt facienda mentio, c. ſuper eo. de præben. in 6. Et pro illa parte aliqui ponderāt ultum tex. in fi. vbi impetratio vitiatur pp taciturnitatem dignitatis, & tamen non conſtat, q̄ eſſet facta mētio redditũum. Ergo expreſſio valoris non p̄ſideratur. Contrarium tenent Baſigri. & Deci. hic p rōnē c. poſtulaſti, j. eo. declaratam, ut hic, p Pan. & bene tenendo iſtā partem, non ob. rō s. de ſuccta, q̄ debet intelligi de acceſſorijs nō neceſſarijs, prout loquitur tex. in d. c. ſuper eo. ſecus vr̄ dicēdum in acceſſorijs neceſſarijs, ut ſunt temporalia, & ſpiritualia, cap. ſi quis obiecerit, 1. q. 3. Conſidera, q̄ illa reſponſio concludit totū ↄtrarium, quia acceſſoria neceſſaria, ſunt magis nota, q̄ non neceſſaria. Ergo ſi non debet fieri mentio de acceſſorijs non neceſſarijs, a fortiori, nec de acceſſorijs neceſſarijs, arg. eorum, quę s. dixi poſt Fely. in c. ſuper literis, 1 cr. ſecunda regula, j. eod. Vnde ex alio vr̄, q̄ illa ratio non ſit vera, quia ea attenta non deberet fieri mentio de penſione, quæ eſt quid temporale, cuius cōtrarium deciditur in c. ad audientiam, 2 j. eo. Non ēt obſtat iſte tex. quia qñ proponitur dubitatio ſuper vno, in alijs p̄ſupponit oīa eſſe habilia, c. 1. de ętat. & quali. lib. 6. ſed iſta opinio inſtituit ex ſtylo curię. Nam ita ſtatuit Vrbanus III. vt per Ro. deci. 292. incip. Licet impetraris, in nouis. & Inno. VII. in regula Cancellariæ 56. Amplia, ut non ſolum ſit facienda mentio de valore beneficij impetrandi, ſed etiam de ualore beneficij iam obtenti. ita determinatur in d. regula 61. Limita primo, ut nō procedat in gratia motu proprio conceſſa, ut d. cam j. Scđo intellige, q̄ ſit neceſſaria mentio valoris bñficij obtenti, qñ impetrans vult vtrunque retinere, ſecus ſi velit primū dimittere, ſm Rot. loco p̄allegato. Tertio fallit in Cardinali, ſm Pet. de Anc. conſi. 295. & 297. iſta limitatio dependet ab alio dubio, an diſpoſitio generalis comprehendat Cardinales, de quo late per Fely. in cap. cum in iure, j. de offic. deleg. 1. & in c. quod ſuper his, de fide inſtru mentorum. Quarto fallit in impetrationibus cōceſſis ab ordinario, q̄ ordinarius p̄ſumitur ſcire ualores bñficiorum ſuæ dioeceſis, cle. 2. de offi. ord. Quinto fallit in impetratione hoſpitalis, cuius redditus non excedunt ſummam centum ducatorū de camera, quia ab iſtis ... non ſoluitur annata. ſm Fely. hic. Et pondera, q̄ valor exprimendus vr̄ pp ſolutionē annatæ, q̄ falſum vr̄ per ea, q̄ s. dixi. Quarto quęro, an impetrans teneatur p-

25 bare † valorē expreſſum in precibus? Pan. rñdet q̄ ſic, & idē voluit Pan. in c. ſi. de pręſumptio. Adde gñaliter, q̄ impetrans tenetur probare oīa expreſſa in ſupplicatione, c. q̄ a circa, & ibi Pan. in 3. & 4 notab. de conſang. & affin. De quo per Fel. in c. conſtitutis, col. 1. & ſeq. j. eo. Sed contra videtur, q̄ impetrans non teneatur probare valorem, quia ſatis videtur, ſi dicat, ſe verum valorem expreſſiſſe, & q̄ pluris non ualet, ſecundum glo. per illū tex. in l. cum de lege, ff. de proba. Et iſtud comprobat Ial. in l. ſi. §. licentia, col. 1. C. de iure deliberan. Et illā glo. dicit *communiter* eſſe approbatā Curt. conſi. 27. col. 8. verſi. ſed ↄ. huic difficultati voluit reſpondere Fel. poſt Card. in d. c. fin. col. 2. ſed cum non intelligo, dicit enim, q̄ gl. in d. l. cum de lege, procedit, quando pręſumptio concurrit cum aſſerente rem pluris non valere, in caſu illo negat præſumptionem eſſe pro aſſerente, quā ſolutionem non capio: quia fateor, q̄ beneficia præſumuntur inſtituta cum aliqua dote, c. vt quiſque, vbi gl. de vita & honeſt. cle. tñ q̄ pręſumamus maiorem eſſe dotem, q̄ ſit expreſſum, nō apparet, q̄ ius ita pręſumat. Vnde pro reſolutione indaganda eſt alia dubitatio, an exprimens certum ualorem debeat ſuccum-

26 bere, ſi † valor ſit minor, q̄ ſit expreſſum, nā p̄ſuppoſita parte affirmatiua in iſto dubio remanebit diſſolutum argum. s. ſa-

cũ. Et non ... at ſuccumbere, ſi expreſſit ... valorem, oñditur ... q̄ ... eſt, ... quæ tan... eſt, ſicū furti, ff. de in lit. iuran. reg. p. de re... Duo ſecundo, q̄ a Papa facilius conceſſiſſet, ſi ſciuiſſet q̄ erat minoris valor... er... o expreſſio q̄ erat pluris, non d... ... 15. diſt. ... expreſſio minoris valoris redd... ... c. vt ... in ... de ... n ſacerdotali, de præbē. in 6. ... quem ſecuta ... ter ... lan. p F... h... col. 7. ver. ... ... Con... . E... tenendo remai... difficul..., quia co... lu...io glan... l. cum de lege, ... dere, ... ndo ... ſtem pluris nō ... eſſet ... ta. ēt ... eret minu..., ... pater ... q̄ l. tñ debimus ad ... ſa. ... fi. col. 2. ... ſe nō reſpondere q... ... ſtipis ad ... ndū, in c. ſuper literis, col. ... j. eo. ... expreſſio ... per modum d... ... ſecus ſi per m... ... Et ita dicit pro ... de c. tex. ... cit de non ... dota..., & in c. ſuſpecti, de reſcrip. in 6. ... ſolutio diuerſi... terminos, & oō aſſignat ... diuerſitatis. Duas alias ſolutiones refert Ial. in l. 1 §. ſi ſtipulanti, ver. 4. limit. de verbo. obl. quas ipſemet reprobat, ideo non refero. Eg... teneo ſolut... ibi aſſignatam ... q̄ ideo grā nō comprehendit bñficium minoris ... s, quia mandatum Papę non extend... ad ... expreſſo & ſic ad bñficium nō expreſſum in grā. Ex quo ... q̄ ſi ... o grā exprimeretur certum bñficiū in ſpecie cū certo val...re, ... ſu grā comprehendere illud bñ...um, ... eſſet ... minoris ...ris, quia tunc non eſt opus grām extendi, & illud eſt, quod uoluit dicere Pan. Io. de Luciano, & Gemi. in d. ... non ſacerdotali, dum dīt, ſi bñficia non differunt ſpecie ſed h...beant ſe tanquam minus & maius, intra eandem ſpēm, tunc nō procederet ille tex. Et iſto caſu ſufficeret impetranti probare valorem ſm formā traditā per glo. in d. l. cum de lege. ... qualiter, pbetur valor bñficij, videas hic per Fel. ... fi. Et generaliter ... quomodo pbetur valor rei, videas Barto. in l. 2. col. fi. C. de reſcin. vend. & Fel. poſt alios, in c. cū cā, col. 1. & ſeq. j. de teſti. & Soc. conſi. 8 col. 1. lib. 1. Quæro, q̄ ſint cōputanda in valore bñficij? Rñdeo, q̄ oēs redditus, qui ſunt ſolu... cōiter per-

27 cipi de corpore † bñficij, computātur in valore, ſm Pet. de Anc.

28 in cle. 1. de dec. ... ideo diſtributiones quotidianæ † non debēt cōputari, quia non ſunt de corpore bñficij, ſed percipiuntur rōne ſeruitij perſonalis, ſm Old. conſi. 18. Ex virtute grat. ę. & Fely. hic, col. 8. & Rot. in hoc eod tit. deci. 134. in nouis, q̄ pprobo p tex. in c. licet vobis, j. de p̄ben. vbi dr̄, q̄ appellatione fructuū, & redditũum eccleſię non comprehenduntur diſtributiones quotidianæ. Et ideo dicit gl. no. in extrauag. Io. 22. incip. Suſcepti regiminis. in ver. cōſueuit, de ele. q̄ de diſtributionibus quotidianis eſt ſoluenda decima Papalis, q̄ tenuit Gemi. conſi. 85. Super primo dubio, col. penul. & 154. in fi. Eodem modo mortuaria,

29 anniuerſaria, quęſtę non computantur in valorem, ſecundum Old. conſi. 206. Circa primum, niſi tales redditus ſoleant quotānis pro certa pecunia locari, ſm Fely. hic. An autem de ualore ſint prius expenſa, & onera deducēda, uideas Fel. in c. ad nr̄am, col. 2. j. de iureiuran. Deci. cōſi. 156. Vbi etiam quærit, an ſit deducenda penſio. Secundo quæro, quis ſit ſecurus modus expri-

30 mendi valorem, † ita, q̄ impetrans non uideatur ſe aſtringere ad probandum certum valorem? Pan. hic reſpondet, q̄ ſi dicatur in ſupplicatione, cuius redditus ſummam centum ducatorum non excedit. Sequitur Gemi. poſt Io. An. in d. capit. cui de non ſacerdotali, & iſto modo exprimendi vtitur curia. Secunda practica, q̄ exprimatur certus valor cum clauſula, ut aſſeritur, quia tunc ſufficit probare, q̄ ita communiter aſſeratur, licet beneficium ſit maioris valoris, ſm Pan. in c. p. 1. col. 3. j. de præſump. Et de iſta clauſula, ut aſſeritur, uideas multa per Fel. & Barba. in c. iurauit. col. 1. j. de prob. ¶ Vltimo quæro, an taciturnitas valoris curiæ, vel reſidentię, vitiet gratiam motu pro-

31 prio conceſſam? Pan. reſpondet q̄ ſic, quia motus proprius nō operatur contra pręſumptam mentem concedentis, ſm glo. in cle. ſi Romanus, de præb. Sequitur Rot. deci. ... tit. de præb. in nouiſ. Confirmatur, quia grā motu proprio conceſſa non operatur ↄ diſpoſitionē c. mandatum, j. eo. quia mens Papæ nō vr̄ fuiſſe grauare ordinarium collatorē duabus collationibus, ſm Gemi. in c. ſi motu pprio, eo. tit. in 6. Facit, q̄ a per reſcriptū motu proprio conceſſum, non intelligitur derogatum ſtatuto de certo canonicorum numero, iurō roborato, ſm Imo. in c. conſtitutus, j. eo. q̄ a ſi derogaret, eſſet ↄ mētē Papę, c. cū M. de cōſti. Tertio facit, q̄ decidit Gemi. in c. propter tua debita, col. 6. de reſcrip. in 6. vbi cōcludit, q̄ diſpoſitio c. quis, el. 1. de præben. eod. lib. pcedit etiā reſcriptis motu proprio cōceſſis. Quarto facit, qđ decidit Pan. in c. cū nr̄is, de concei. p̄ben. quem ſequitur Fel. in c. noſtra, corollario 36 j. eo. Quinto facit deci. Bald. in l. fideicommiſſa, §. ſi ſeruo, de leg. 3. quem ſequitur Fely. in d. c. in noſtra, vlti. corollario. Et ex his infert Pan. hic, q̄ per gratiam motu proprio cōceſſam non intelligitur derogatum iuripatronatus laicorum, † & idem decidit Rota in iſto tit. & deciſ... 17 in

32 nouis,

nouiſ.facit tex.in d.§ quamuis,& quæ ſcripſit Fely.in ſuo tra.
de iurepatrona.& in c.cãm q,col.2 J.de teſtib. Adde unum ſtu
pẽdũ dictũ Fel. in c.cum inter,col.3.J.de exce.ubi ampliat,ẽt ſi
papa in uerbis narratiuis fecerit mentionẽ de iure patronatus
laical ,adhuc non cenſetur derogatum , niſi in corpore gratiæ
ſit expreſſa derogatio & dicit, q̀ ita ſuo tpe fuit concluſum in
Rota.Cõtra pdicta vř caſus in d.c.ſi motu proprio.ubi ualet gra
motu pprio conceſſa hñti aliud bñficium,ẽt q̀ de primo nulla
ſit facta mentio. Et q̀ taciturnitas curæ,& reſidentię,nõ uitiet
gratiam conceſſam motu ppto, tenet Ro. in iſto titu decil.32 &
Io An.in c.ei cui,de pręb.in 6 & confirmat Fel.hic,in uer.ter-
tia concluſio.ſiſr taciturnitas ualoris non annullat grãm motu
proprio factã Ego cõprobo per ea,q̀ uoluit Io.An.in add.Spe.
tit.de cau.poſ & propri.§ qa uero,uer. quid de colligendis ubi
vult,q̀ licet Princeps nunq̃ pſumatur uelle grauare locũ dupli-
ci pedagio,tñ ita ẽt in conceſſione exigendi pedagiũ motu pro
prio facta. Et ex præmiſſis vř, q̀ cõcluſio & deciſiones pro corro-
boratione concluſionis adductę, non ſunt iuridicę.Quid tenẽ
dum Fal.conſiderat quinq; caſus. Ego breuius concludo. Aut
33 q̃ritur,an motus † pprius defendat grãm a uitio ſubreptionis,
& tunc tñdeo,q̀ ſic p tex.in d.ca.ſi motu pprio. Ex quo inferi,
q̀ reſcriptum conceſſum motu proprio, ualet etiam q̀ non ſit
facta mentio ualoris curę,uel reſidentię. Et ita procedunt oĩa
allegata hic per Fel.in uerſi.tertia cõcluſio. Aut q̃ritur,an mo
tus proprius operetur diſpẽſationẽ,tunc dicẽdũ eſt,q̀ nõ,ſm gl.
in d.c.ſi motu proprio. Et ita pcedunt q̃ allegat Fel.hic,in uer.
34 primus caſus. Et ego confirmo, qa ẽt cla,ſup plẽies oẽni † defe
ctum,non operatur diſpenſationẽ ſup defectu pſonali, ſecun-
dum Archid.in c.Cenomanẽſem,50.diſtin. quod dictum repu
tat ſing.Ro.ſing 419.incip.;An uerba reſcripti.ſequitur Fely.in
c.2.col.17.ſ.eod Ex quo infero,q̀ ſi papa motu proprio conce
dat alicui aliud beneficium curatũ obtinẽti , licet gratia ualeat,
qa non põt opponi uitiũ ſurreptionis,tñ nõ operat diſpẽſatio-
nem,q̀ poſſit utrunq;retinere,c.nõ põt,in ſi de pręb end.libr.6.
Quęrit Pan.ultimo loco,an de qualitatibus beneficii obtenti ſit
facienda mentio?Et rñdet diſtinguendo,ut hic per eum. Circa
cuius dicta aduerte.Primo,inquantum pręſupponit, q̀ diſpen
35 ſatio poſſit dici fauorabilis † exemplificando in diſpenſatione,
q̀ illegitimus promoueatur ad ordines ꝯ iſtud dictũ & exẽplũ
Pan.eſt tex.in c.1.de fil.presby. Et ꝯ Pano.uiget rõ,nam diſpẽſa
tio dr̃ odioſa,quia exorbitat a regulis iuris, d.c.1 Sed omnis
diſpenſatio exorbitat,ergo omnis erit odioſa. Itẽ ꝯ Pan.eſt gl.
expreſſa in c.literas,de reſti.ſpolia.& ẽt ꝯ Pan.facit,quia tex.in
c.p uenerabilem,J.q fil.ſint legit.loqtur in legitimatione, quę
vř magis odioſa,q̃ ſimplex diſpẽſatio. Nã diſpẽſatio ſolũ offen
dit ius cõe,legitimatio uero offendit ẽt ius tertii. qui ab inteſta-
to ſucceſſiſſet,& illud ultimum fuit motiuũ Fel.in c.poſtulaſti
col 10.J.eo. Sed põt rñderi,q̀ legitimatio ſimplex,& generalis
36 eſt fauorabilis, † quia legitimatus reſtituitur primis natalibus,
& iuri naturali remittitur, ſm qd nulla eſt differentia legitimo
rũ & illegitimorũ.§.naturalis,in Auth.quib.mod.natura.effici.
ſui. Et ideo talis legitimatio eſt amplianda,argu.eius,quod no.
gl.in c.1.in uerſi.eligo,de poſtu.pręl.in 6. Secus eſt in legitima
tione ad aliquos actus particulares tantum,quia illa eſt proprie
diſpenſatio,ſm Pau.de Caſt.& Iaſ.in l.ſed ſi hac , §.patronum,
ff.de in ius uocan. Secundo habes ex dictis Pan.concluſionem
37 ſublato uno obſtaculo,nõ cenſetur ſublatũ † aliud,c.ex tuarũ,
de auctoritate,& uſu pal.l.ſi domus,ff.de ſerui.urb.pręd.& pro
hac concluſione Deci.hic adducit nonnulla. Tu adde bene fa-
cere tex.in §.affinitatis,Inſtitu.de nup. Item adde,quòd decidit
Ale.conſi.12 colum.4 lib.5.& Pau.de Caſt conſi.86.Dubitatio
oritur,colum.2.101.par. Tertio not.quòd cura animarum li-
cet ſit periculoſior, non tamen eſt dignior perſonatu , ſecun-
dum Pan.Adde,q̀ hanc concluſionem firmat Imo.in clemen,
38 1.de pręben.dicens, q̀ cura fori contentioſi † eſt dignior cura
animarum. quia magis appropinquat papę, qui exercet curam
fori contentioſi . Sed contra,illud dicitur dignius,quod habet
ſubiectum magis dignum,ſecundum Pan.in c.clerici,inf.de iu-
di.ergo cura animarum uidetur dignior, quia eius ſubiectũ eſt
anima,quę omnibus rebus eſt pretioſior , ca.pręcipimus,12.q.
2. Solu. etiam cura fori contentioſi habet animam pro ſubie-
cto,& ideo dignior uidetur ratione dignitatis cui adhęret. Be-
ne facit dictum Hoſtien.in procemio ſuę Summę ,colo.4.ubi
dicitur,quòd doctores ſi recte exerceant eorum officium,ma
gis merentur quam mendicantes religioſi . Quarto collige, q̀
39 in diſpenſ.non ualet argumentum † ab identitate,uel maiorita
te rationis. Et idem Pan.in c.at ſi clerici,§.de adulteriis, col.3.J.
de iud. Præmiſſa concluſione ſolet allegari tex.in cap.fin. J.de
tranſla.epiſco. Sed nihil facit,vt patet ex ratione ibi aſſignata.
Ad idem allegatur text.in capitulo cui de non ſacerdotali, de
præbend.in 6 Ad iſtum tex. reſpondi etiam ꝯ pro hac conclu-
ſione vide Felyn.in capitulo poſtulaſti,columna decima,& ſe-
quen infra eod.& Iaſo.in l.fina.colum 6.de conſtitutio. Princi.
Vltra eos adde,q̀ dicit Ant.de Butr.in capitulo cum venera-
40 bilis, de exceptio.vbi vult, q̀ diſpenſatus, † vt poſſit permuta
re ſuum beneficium cum alio, non põt pmutare cum duobus
aliis beneficiis.de quo vide Barb.in c.prudentiam,col.2. de offi.
41 deleg ſimiliter diſpenſatus † vt poſſit promoueri ad beneficiũ
curatũ nõ obſtãte defectu ætatis, nõ tñ cẽſetur diſpenſatus, vt
poſſit adminiſtrare bona ipſius beneficii,ideo agere non pote
rit,ſecundum Petr.de Anch in cap.1.de æta.& quali.& Fely. in
c.edoceri,verſi.ſolus ꝑlatus,inf eo. Limita primo, vt non pce-
dat,qñ id eſt expreſſa in diſpenſatione,quia tũc licitum eſt ar
guere ab identitate rationis,ſm Pan.in d. §. de adulteriis, quia
tunc non dicitur extenſio, cum ratio ſcripta diſponat, & om-
nes caſus includat,qui ſub ea comprehendi poſſunt,l.cum mu
lier,& ibi no Alex ff.ſolu.matri.& eſt gl.in c.1.in ver.Italiæ, de
tempo.ord.lib 6.Hanc fallentiam reprobat Felyn.in d.c.poſtu
laſti,colum.x ſed ad eius fundamenta facilis eſt reſponſio . Se-
cundo limita, vt fiat extenſio quoad acceſſoria neceſſaria , ſe-
cundum gl.in c.quia iñt,inſ.de præb.& in c.ſi quis clerio, 6.q.
1.vbi diſpenſatus ſuper pluralitate,intelligitur etiam diſpenſa-
42 tus ſuper reſidentia, † q̀ declara , vt ſuper Cardi.in cle.1.9.q.de
præb.Facit,quia diſpenſatus ad ordinẽ presbyteratus, cenſetur
diſpenſatus quoad omnes ordines inferiores.ſm Fel.in c.præ-
terea,in fi.de offi.delega. facit quod decidit Pan. in cap.cum in
cunctis,§.cum vero,col.fin.inſ.de elect. Et quod decidit Gemi.
poſt alios in c.cum ex eo.de elect.in 6 Tertio intellige conclu
43 ſionem procedere in diſpenſatione, † ſecus in poteſtate diſpẽ
ſandi,quæ eſt fauorabilis & extendenda,c. ſi & ibi late Fel.infr.
da ſim.per Bar & alios in l.a.in prin ff de uer.ob. Vltimo colli-
ge,q̀ gratia non faciens mentionem de illicita occupatione bñfi
cii,nihil ualet. Idẽ tenet Pãn.in c.præterea,in ult.no.de iurepa.
in capi.cum iam dudum,inf.de præbend.& in cap.quiſquis,de
elect.ſequitur Gemi.in c.cum qui,de pręben.in 6 Fely.in ca.in
nra,corollario 2.inf.eo.& pro hoc eſt tex.in l.auctoritate,C.un
de vt.& gl.in l.2.C.de fun.& ſalti.rei dominicæ.lib 11 Benefa-
cit,quòd decidit Bart in tract.de Tyran.10 10.q.prin quam re-
fert,& ſequitur Iaſ.in l.clam poſſidere. §.qui ad nũdinas,col. 3.
ff.de acqui.poſ.¶ Gl 1.non eſt alibi,ſecundum Pan.hic. Ex qua
44 habes, q̀ quis poteſt impetrare † reſcriptum ad beneficia pro
alio ſine mandato. Sed certe gl.iſtud non vult, ſed bene exclu-
dit , q̀ quis poteſt impetrare beneficium pro alio ſine ſpeciali
mandato:& ſic vř velle,q̀ requiratur ſaltem generale manda-
☞ tum.tñ opinio Pan. *cõiter* tenetur,vt etiam tenet idem in ca.ex
ore.de his,quæ fiunt a ma.par.cap.& Fel late in c.nonnulli,§ ſi
inf.eo.¶ Gl.2.notat, q̀ reſcriptum papæ nunquam intelligitur
45 derogare iuri alterius. † allegat plura iura. Adde optimum tex.
in c.ſi pluribus,de præb.in 6.& in c.ſuper eo,ubi Fel.inf.de offi.
deleg. Tu pondera gl.relatam ad tex.uelle,q̀ papa non cenſea-
tur uelle derogare iuri alterius conſiſtenti etiam in ſola ſpe,ut
hic. Sed in contrarium faciunt,quæ ſcribit Fely.in d.cap.in no-
ſtra,corol.31 & 28.inf.eo. Pro ſolutione cogitabis.¶ Glo.3.no.
46 q̀ tacens ueritatem † puniendus eſt, qñ propalare tenebatur,c.
ea pęnitentibus,50.diſtin. Tu conſidera,quomodo glo.eliciat
ex tex. q̀ puniatur.reſponde,q̀ gl. habuit reſpectum ad annulla
tionem reſcripti,quæ annullatio dr̃ pęna,c.diſpendia,eo titu.in
l.turpia,ubi Bar.de leg.1.late per Pan.& alios ioc.2.3.tit.1.Item
pro iſto no.habes tex.in c.1.de cri.fal.in l.qui teſtamẽtum,ff.de
fal.quòd no.procedit in obligatis ad probandũ, ut teſtes & iu
dex,ſecundum Inno.& Pan.in c.officii,de pę.& remiſ & gl.in
c.quiſquis.11.q.2.& Fel.in cap.2.de teſti.cogen.ut etiam Nota-
rius,ſecundum Bald.in l.ubi exigitur,ff. de eden. & l.iubemus,
47 ad fi.C.de teſtam. Sed pars non tenetur reuelare † in præiudi-
cium ſui,ſecundum glo.in capi.ne quis arbitretur,23.q. 2.Item
ſcias,q̀ ille ſolus,qui eſt conſcius alicuius ſecreti , non tenetur
reuelare,quia boni uiri tacent,quod probare non poſſunt,cap.
plerunque,2.q.7.c.placuit,6 q.fi.Diaz late in tracta. de peſt.fol.
48 158.uer.113. Item ſcias,q̀ tacere plus,quam expediat † in priua-
to , eſt peccatum ueniale ,capitulo unum orarium, §.aliter ex
dentum,25.diſt. In prælatis eſt peccatum mortale , ſecundum
glo.per illum tex.in capitulo ſi papa 40.diſtinctio. & in c.ſi re
ctor,43.diſtin. Et ex his habes cum laudę Dei expeditam hanc
Decretalem.

Expliciunt Interpretationes Ioan. Franciſ. Ripa, à S. Nazario, in primam partem Decretalium,
ſumma diligentia reuiſa, accurateque caſtigata.

IOANNIS FRANCISCI R I P AE,

A SANCTO NAZARIO PAPIENSIS.

In ij. Decretalium Librum Commentaria.

Vna cum eiuſdem vtiliſsimo Tractatu de Peſte.

QVIBVS QVID NVPER ACCESSERIT, QVOD HACTENVS IN cæteris prioribus editionibus deſiderabatur, facilè ſtudioſo lectori patebit, ſi maximam diligentiam tùm in conferendis his noſtris cum vetuſtiſſimis codicibus, tùm vel maximè in caſtigandis grauiſſimis erroribus, quibus ſingulæ ſcatebant pagellæ, nunc adhibitam perpendat.

Communes item Doctorum ſententiæ ab Authore paſſim citatæ non inutiliter curauimus, vt ſub varia literarum figura cum hac nota & demonſtrentur.

V E N E T I I S. M D C I.

Annotatio Rubricarum, & Capitulorum, quæ in Secundo Libro Decretalium continentur.

De Iudicijs extra. *Rubrica.* *fol.2.*

CAp. De Quoquidem. ∴ 8
Cap. Decernimus. ∴ 18

De cauſa poſſeſ. & prop. extra. *Rubrica.* *fol.23*

Cap. Cum Eccleſia Sutrina. ∴ 25

De reſtitutione ſpoliatorum.

Cap. Sæpe. ∴ 31

Annotatio Capitulorum, quæ in Tractatu de Peſte continentur.

PRæludia Peſtis. ∴ 37
De priuilegijs contractuum cauſa peſtis. 38
De priuilegijs vltimarum voluntatum cauſa peſtis. 44
De priuilegijs iudiciorum cauſa peſtis. 45
De remedijs præſeruatiuis contra peſtem. 48
De remedijs ad conſeruandam vbertatem. ∴ 53
De remedijs ad curandam peſtem. 60

IOANNIS FRANCISCI RIPÆ,

A S. NAZARIO, IVRISCONSVLTI CLARISSIMI,

In ſecundum Decretalium Librum abſolutiſsima Commentaria,

Nunc recens recognita, ac ſedulò repurgata, incipiunt fœliciter.

ET IN PRIMIS SVPER QVOTIDIANO, ET PRACTICABILI TITVLO, Extra de Iudicijs, cuius Rubricam legere incœpit cum maximo apparatu Auenione, die 9. Decembris 1518.

SVMMARIVM.

1 *Libelli oblatio ſit ante litem conteſtatam.*
2 *Libelli oblatio & competentia fori, quæ ſequuntur citationem, non ſunt præparatoria iudicij.*
*Et libelli oblatio, quæ ſit iud*ici*, præcedit citationem regulariter.*
3 *Libelli oblatio & exceptio incompetentiæ ſunt partes iudicij, & non præparatoria iudicij.*
4 *Iudicium ordinarium non conſiſtit ſine libello.*
5 *Continuatio an ſemper debeat fieri ad proxima.*
6 *Continuatio quid ſit.*
7 *Et quando dicatur fieri ad proxima.*
8 *Continuatio poteſt fieri ad remota, quando tituli intermedij non ſunt impertinentes.*
9 *Actio ad exhibendum eſt præparatoria rei vendicationis.*
10 *Actio ad exhibendum eſt præparatoria noxalis actionis, et actionis communi diuidundo, & familiæ erciſcundæ quando competunt ad rem ſingularem mobilem.*
11 *Præparatoria non debent trahere ad ſe præparata, ſed potius econtra.*
12 *Vxor propter adulterium perdit dotem, & bona paraphernalia.*
13 *Vxor an perdat dotem pp oſculum luxurioſum, vel tactum mãmillarum.*
14 *Adulterij præparatoria ſunt viſus, alloquium, tactus, & oſculum.*
15 *Extenſio in pœnis non eſt licita.*
16 *Vidua committens ſtuprum non perdit dotem.*
17 *Vxor tenetur reddere debitum viro de iure diuino.*
18 *Vxor perdit dotem propter introitum balneorum communium cum viris.*
19 *Et etiam ſi ignorante marito acceſſerit ad conuiuia virorum, vel ad theatra, & amphyteatra cauſa ſpectandi. nu. 20.*
21 *Vxor, ſi interdicta attentauerit, perdit dotem.*
22 *Vidua committens ſtuprum, minus peccat quàm maritata.*
23 *Maritus ſi inniteretur vxoris adulterio, & ad illud probandum deduceret oſculum vel tactum, an deberet ſuccumbere.*
24 *Conſuetudo excuſat a pœna temporali, etiam ſi ſit iniqua, ſecus a pœna æterna.*
25 *Maritus ſi ter denunciauerit alieni ne oſculetur, vel alloquatur vxorem ſuam, ſi poſtea illum alloquẽtem inuenerit, impunè poterit interficere.*
26 *Clerici prohibentur intrare commune lauacrum cum mulieribus propter ſuſpitionem.*
27 *Epiſcopus, qui eſt iudex cauſæ præparatoriæ habilitationis, an debeat etiam cognoſcere de cauſa remiſſionis præparata.*
28 *Minus dignum cum magis digno coniunctum, aliquando ad ſe trahit magis dignum.*
29 *Habilitatio eſt duplex.*
30 *Teſtes dicuntur iudicum inſtrumenta.*
31 *Teſtes dicuntur inſtrumenta partium.*
32 *Iudex iudicare debet ſecundum leges, & ſecundum allegata & probata.*
33 *Contractus de iure gentium.*
34 *Iudicia de iure ciuili.*
35 *Nemo experitur ſine actione.*
36 *Actio non eſt ſine obligatione.*
37 *Iudicium quid ſit, & nu. 38.*
39 *Indefinita an & quando æquipolleat vniuerſali.*
40 *Diffinitio an ſufficiat, quòd concludat ĩ a communiter contingentibus.*
41 *Iudicio inquiſitionis interuenire debent tres perſonæ. & nu. 42.*
43 *Iudicium & cauſa quomodo differant.*
44 *Iudicium redditur in inuitum.*
45 *Iudicium propriè non dicitur ante litem conteſtatam.*
46 *Litis conteſtatio eſt caput & lapis angularis iudicij.*
47 *Iudicium ante litem conteſt. dicitur inchoatum.*
48 *Actore contumace poſt citationẽ ſit reus petere ſe abſolui ab iſtãtia iudicij.*
49 *Negari non debet quod eſt minus, cui quod plus eſt conceditur.*
50 *Iudicium dicitur a iudice.*
51 *Iudicium quotuplex ſit.*
Et iudiciorum ſubdiuiſiones, nu. 59 87. 88. & 89.
52 *Iudicium ordinarium quomodo diſcernatur ab extraordinario, & n. 53.*
54 *Iudicium inquiſitionis an dicatur ordinarium vel extraordinarium.*
55 *In iudicio accuſationis, vbi agitur ad pœnam citra relegationem, proceditur lite non conteſtata.*
56 *Iudicium inquiſitionis ceſſat ſuperueniente accuſatore.*
57 *Onera a lege introducta dicantur ordinaria.*
58 *Euangelica denunciatio eſt a lege introducta.*
59 *Onera extraordinaria quæ ſint.*
60 *Iudicium ſuper iurepatronatus an dicatur mixtum.*
Et quare dicatur mixtum. nu. 67.
61 *Iuſpatronatus an ſit ſpirituale, vel temporale.*
62 *Iuſpatronatus eſt conceſſum laicis de gratia.*
63 *Tranſactio in ſpiritualibus non eſt licita.*
64 *Simonia non cadit in temporalibus.*
65 *Simonia cadit ſuper iurepatronatus.*
66 *Simonia cadit in iure ſepulchrorum.*
68 *Iudicamus idem de re deſtinata ad actum, quod de ſe ipſo actu.*
69 *Patronus ſi præſentat ſecundum, & dicat ſe omnino recedere a præſentatione primi, non valet ſecunda præſentatio.*
70 *Præſentato acquiritur actio ad expellendum intruſum.*
71 *Præſentato, quem epiſcopus diſtulit inſtituere, competit actio contra epiſcopum ad intereſſe.*
72 *Præſentatio non tribuit ius reſpectu tituli, ſed ad rem, ideſt ad petendum ſe inſtitui, bene acquirit ius.*
73 *Sponſalia per præſentationem contrahuntur de futuro, accedente conſenſu præſentati.*
74 *Spiritualia non poſſidentur a laicis, ſed detinentur.*
75 *Ius ſemel effectum laicale, debet perpetuò durare laicale.*
76 *Præſentatio non ſpectat ad ſequeſtrum detentatorem.*
77 *Ius præſentandi ſpectat ad poſſeſſorem, & quomodo hoc debeat intelligi.*
78 *Incorporalia non poſſunt poſſideri.*
79 *Iuſpatronatus poteſt præſcribi.*
80 *Iuſpatronatus dicitur annexum.*
81 *Compromitti poteſt in laicum ſuper iure patronatus.*
82 *Imperator poteſt legitimare naturales ad iuſpatronatus. & nu. 83.*
84 *Imperator poteſt legitimare nemine citato.*
Et legitimare non poteſt ad emphyteuſim eccleſiaſticam, nu. 85.
86 *Succeſſio non datur in ſpiritualibus.*
89 *Miſericordia nunquam habet locum in iudicio conſcientiæ.*
Et in eodem iudicio conſcientiæ vna & eadem perſona eſt iudex, actor, reus, & teſtis.
90 *Iudicium ſuper poſſeſſorio rei ſpiritualis, an dicatur ſpirituale.*
91 *Iudicium criminale quomodo diſcernatur a ciuili.*
92 *Iudicium criminale quod dicatur.*
Et iudicium quod dicatur.
Et iudicium ciuile quod ſit. nu. 93. & 94.
95 *Bona occiſi, cuius necem non vindicant hæres in termino ~, applicantur fiſco, num. 96. & ſeq.*
97 *Iudicium mixtum quid ſit. & nu. 100.*
101 *Statuta loquentia de iudicio ciuili vel criminali, an habeant locum in iudicio mixto.*
102 *Pœna pecuniaria a lege propter delictum ſimpliciter impoſita, an debeat applicari fiſco, vel parti offenſæ.*
103 *Pœna applicatur parti, vbi lex introducit accuſationem.*
104 *Pœna applicatur fiſco, vbi lex pro delicto imponit pœnam ſimpliciter, non introducendo actionem.*

D.N.

De Iudicijs. *Rubrica.*

IN Chriſti nomine.
Circa hanc ſolẽnem Rub. de iud.
ſequẽdo veſtigia Pan. examinabo
ſex principales qõnes, quibus ex-
peditis remanebũt enucleata om-
nia dicta ſcribentium hic. Quæro
igitur primo, quõ continuetur hęc
rubrica. Pan. rñdet tribus modis.
Primo ſic, ʒ. viſum eſt de pręparato-
torijs iudiciorum, nunc ad ipſa iu-
dicia veniendum eſt. Circa iſtam cõtinuationẽ duo ſunt diſcu
tienda. Primò, vtrum ſit iuridica. ſecundò, vtrum aliquid poſſit
inferri in practica. ¶ Circa primum mouentur quatuor difficul
tates. Prima difficultas. Libelli oblatio, & cõpetentia fori, dñr
præparatoria iudicij, probatur, quia oia quæ fiunt ante litẽ con
teſtatam dñr præparatoria, ſm gl. in §. fi. in Auct. in med. lit. nõ
1 fi. fac. inſt. † Libelli autem oblatio fit ante litem conteſtatam
auct. offeratur. C. de lit. conteſt. ſic competẽtia fori, cum ſit di-
latoria exceptio, diſcutitur ante lit. cõteſt. c. inter monaſteriũ,
J. de re iud. l. ita demum, C. de procu. ergo attenta iſta cõtinua-
tione tituli de libelli obl. & de for. cõpet. erãt præmittendi huic
tit. Rñdent aliqui, ꝙ continuatio debet intelligi de præparato-
rijs largo modo, vt de procuratoribus, de poſtulando, de ſindi-
cis, & nõ de præparatorijs neceſſarijs; & ſtricto modo, vt eſt li-
belli oblatio, & fori competentia. Iſta ſolutio reprehẽditur per
Modet. vt hic per eos: mihi etiam non placet, quia præparato-
ria præmittuntur ad hãdam maiorem intelligentiam eorum,
quæ dicturi ſumus, l. j. ff. ſi cer. pet. l. fi. ff. de hære. inſti. verũ præ-
paratoria neceſſaria, & propriè, magis conferunt ad intelligen-
tiam, ergo a fortiori erant præmittenda, & ſic ſolutio arg. non
2 ſoluit. ¶ Secunda fuit ſolutio † Dec. ꝙ in iſto titulo tractetur de
iudicijs largè, prout iudicium incipit a citatione, §. fi. Inſt. de pę
na teme. liti. Et hoc modo intelligendo, libelli oblatio, & cõpe-
tentia fori, quæ ſequuntur citationem, non poterunt dici præ-
paratoria. iſta ſolu. licèt colorata, non placet ex tribus. Primò,
quia libelli oblatio, quæ fit iudici, præcedit citationem regula-
riter, vt tenet Bart. in rubr. C. de in ius voc. Et iſto reſpectu ſolu.
non bene adaptatur. Secundò, quia libelli oblatio põt fieri ſi-
mul cum citatione etiam ipſi parti, vt declarat Pan. in c. 1. in 2.
col. J. de libel. obla. & iſto caſu falſum eſt dicere, ꝙ libelli obla-
tio ſequatur citationẽ, vt dicitur in ſolutione. Tertio, in iſto tit.
tractatur etiam de iud. propriè, vt eſt tex. in c. quia V. in c. exhi-
bita. J. eo. cum ſim. ergo eodem modo erant præmittenda pręp-
aratoria iudicij propriè, ſicut præparatoria iudicij largè. Quar
tò nouiter rñdeo, negando, ꝙ libelli oblatio, & exceptio in-
competentiæ dicantur præparatoria iudicij. falſitas ſic detegi-
tur. Præparatio, & præparata differunt, ſicut ſeparata, l. ſi pecu-
3 niam, §. j. ff. de conditio. ob cauſ. modo ſic, † libelli oblatio &
exceptio incompetentiæ ſunt partes iudicij, quod ſic probatur.
4 Illud † dicitur eſſe pars ſine quo totum poteſt conſiſtere. l. ma-
lum, ff. de verb. ſign. ſine libello autem non conſiſtit iudicium
ordinarium, cap. cum dilecti, infra, de emp. & ven. cap. 1. de lib.
obla. ſine competentia iudicis non poteſt ſtare iudicium, toto
tit. ſi a non compet. iud. & cap. at ſi clerici, infra eod. ergo obla-
tio libelli, & exceptio incompetentiæ ſunt partes, & non præ-
paratoria iudicij. Ad argum. ſi dixeris, ꝙ iudicium incipit a litis
conteſt. ergo ea, quæ fiunt ante, dicuntur præparatoria. Reſpõ-
deo eſſe aduertendum, quod aliud eſt iudicium inchoatũ, aliud
iudicium formatum, a litis conteſt. iudicium incipit habere for
mam, ſecundum Bald. in l. 2. §. ſimilique modo, C. de l. at. liber.
tol. & tunc dicitur formatum. tamen antea dicebatur iudicium
inchoatum reſpectu originis & fundamenti. argu. l. ſtipulatio,
§. opus, ff. de no. oper. nunc. Et ſic remanet reſoluta prima diffi
5 cultas. ¶ Secunda † difficultas continuatio debet fieri ad proxi-
ma, l. 2. ff. de ſtatu hom. ſed iſta fit a remotis, videlicet ad titulũ
de procur. & de poſtu. ergo male. Solu. eſt duplex. Prima, quòd
in principijs librorum continuatio toleratur a remotis, ſecun-
dum glo. ſingul. in rubr. ff. de cond. fur. Iſtam ſolutionem dam-
nat Dec. quia licet in principijs librorum non ſit neceſſaria cõ-
tinuatio, tamen ſi fiat, debet congruo modo fieri. Tu ſalua iſtã
continuationem data communi *ſententia*, quòd in principijs li-
brorum non ſit neceſſaria cõtinuatio, quod ego credo verum,
quando liber continet diuerſam, & diſtinctã materiam ab alio
6 libro, vt in iſto libro. Nam † continuatio nihil aliud eſt, quam
actus ſucceſſiuus ad perfectionem eiuſdem materiæ tendens, l.
continuus, in princ. ff. de verbor. obligat. & ſuadetur ex vi ver-
bi. vnde in iſta rubrica tractante diuerſam & diſtinctam mate
riam a lib. præceden. non poteſt fieri continuatio eiuſdem ma
7 teriæ. † Sed bene ſubordinatio materiæ ad materiam, & libri
ad librum, & iſto reſpectu dicitur ad proxima. Item dato quòd
fieret continuatio, vbi non eſt opus, propter hoc non refert
quomodo fiet propter regulam, l. j. C. de rei vxo. act. & per glo.
8 Inſtit. de lib. in ver. in tranſitu, in §. ſerui verò. ¶ † Secunda fuit
ſolutio, quòd continuatio poteſt fieri ad remota, quando nul-
li intermedij non ſunt impertinentes, allegatur l. prima, ff. ſi
tab. teſt. nul. exta. & Inſtitu. de leg. in princip. quæ iura non pro
bant, quia loquuntur de ſubordinatione materię ad materiam,
quæ ſubordinatio bene poteſt fieri ad remota. l. 2. §. quartus, C.
de vete. iur. enu. le. Tu ergo alleg. tex. in l. duos reos. §. fin. ff. de
duob. re. per quem tradidit regula, quòd medium non imper-
tinens non impedit extrema coniungi. Hanc etiam ſolutionẽ
damnat Dec. quia titu. de in integ. reſtitu. & de arb. continent
materiam penitus alienam a præparatorijs iudiciorum. Tu ve-
ro ſalua, & dicas, quòd tituli ſupradicti continent materiã præ-
paratoriam includendi, vel excludendi iudicia, vt declarat Bar
tol. in rubr. C. de pact. & d. Anto. de But. hic. & præſertim reſti
tutio in integrum principaliter intentata dicitur præparato-
ria futuri iudicij, ſecundum Bart. in l. qui proprio, §. item quæ-
9 ritur, ff. de procur. ¶ Tertia † difficultas mouetur, quia Iuriſtæ
in Digeſt. & in Cod. poſtpoſuerunt titulum ad exhibẽdum, tit.
de rei vend. & tamẽ actio ad exhibendum eſt præparatoria rei
vendi. l. j. ff. ad exhiben. l. ad rem mobilem. ff. de procu. ergo fal
ſum eſt, quod præparatoria debeant præmitti. iſtam difficulta
tem mouet Doctor meus Dominus Iaſ. in rub. C. de edẽ. & ſi-
bi aſcribit, licèt ſit originalis difficultas domini Ant. de Alex.
ibi, cuius dicta vt plurimũ ſibi appropriat Doctor meus. ¶ Cir-
ca iſtam diſtinct. aduerte ad quatuor. Primo inquantum Dec.
ſaluat ordinem Digeſto. & Cod. ea ratione, quia actio ad exhi-
ben. non ſolum datur ex cauſa rei vendicationis, quo caſu de-
buiſſet iſta actio ad exhibendum præmitti, ſed etiam datur ex
pluribus alijs titulis, quorum reſpectu fuit poſtpoſita. iſta ſolu.
non ſatiſfacit ex duobus. Primo, potentiſſima cauſa, & quę ma
gis ſit in vſu, quare fuerit inuenta actio ad exhibẽdum, eſt cau-
ſa rei vendicationis, l. j. ff. ad exhib. ergo iſta cauſa tanquam po-
tior debebat præponderare. & operari quod eius reſpectu, po-
tius quam aliarum cauſarum, iſta actio ad exhibendum debue
10 rit præmitti. ¶ † Secundò actio ad exhibendum eſt etiam præ-
paratoria noxalis actionis & actionis communi diuidun. & fa-
miliæ erciſcun. quando competunt ad rem ſingularem mobi-
lem, l. 3. §. ſi quis noxali, & §. ſciendum, ff. ad exhiben. & tamen
titulus de noxal. communi diuidun. fam. erciſcũ. ante ponitur.
ſiue ergo habeas reſpectum ad cauſam rei vend. ſiue ad plures
alias, omni reſpectu actio ad exhibendum tanquam præpara-
toria debet præmitti. ¶ Tertiò aduerte inquantum Dec. ſecun
dò ſoluit, quod licet iſte ordo, quòd præparatoria ſint præmit-
tenda, ſit probabilis, tamen præpoſteratio non vitiat. l. præpo-
ſteri, C. de teſtam. iſta ſolu. comprobat difficultatem. probo, ita
ſe habet oppoſitum in oppoſito, ſicut propoſitum in propoſi-
to, c. cognoſcentes. ſ. de conſti. l. ſi. §. ſi filius, de leg. 3. ergo ſi or
do eſt probabilis, nõ ſeruare iſtum ordinem erit improbabile,
& ſic iſta ſolo vult, ꝙ improbe Rub. ad exhiben. fuerit ſituata.
Quartò & vltimo aduerte, ꝙ noua ratione poteſt ſeruari ordo
Digeſt. & Cod. vt dicamus, quod Rub. de rei vend. fuerit ante-
poſita rub. ad exhiben. quia ſecundum ordinem naturæ prius
ſunt in eſſe ſimplicia, quam mixta. eſt doct. Pan. in c. 1. in 4. col.
ſupra de ſum. Trin. & fide catho. ſed rei vend. eſt actio ſimpli-
citer realis, §. j. Inſti. de act. actio verò ad exhibendum eſt perſo
nalis in rem ſcripta. l. 3. §. eſt autem perſonalis hæc actio, cũ gl.
ff. ad exhiben. Item nunquam competit actio ad exhibendum,
niſi prius competat actio realis, dicta l. 3. §. Pomponius ait, & §.
eſt autem. meritò rei vend. tanquam ſimplex, & tanquam præ
cedens fuit antepoſita actioni ad exhibendum mixtæ, ſiue in
rem ſcriptæ. Et ſi ſubtilis dicas, attenta iſta ratione actiones p-
ſonales ſimpliciter erant etiam præmittendæ, & tamẽ contra-
rium ſeruatur. Reſpondeo, quòd actio ad exhibendum fuit po-
ſita poſt reales, non etiam poſt perſonales, quia realibus tantũ
11 deſeruit, d. §. Pomponius ait. ¶ † Quarta difficultas mouetur, quia
præparatoria non debent trahere ad ſe præparata, ſed potius
econtra, l. quod per manus, ff. de iure codic. l. prædijs, de leg. 3.
cum ſi. huic difficultati reſpondetur, ꝙ non eſt bona cõſequen
tia. Viſum eſt de præparatorijs, ergo videndum eſt de ꝑparatis
ergo præparatoria trahunt præparata. Do inſtantiã, ſiue exem
plum, viſum fuit cuſtodiam Reuer. Do. præcedere, ergo cuſto
dia trahit dominum, non tenet cõſequentia, & ex hoc patet re
ſolutio argumenti facti per Dec. hic contra iſtam ſolutionem.
12 ¶ † Circa ſecundum, videlicet circa practicam, iſta continuatio
inducitur ad duas qõnes. primo ſcitis, ꝙ vxor propter adulte-
rium perdit dotem, c. plerunque, J. de don. inter vir. & vxo. vbi
glo. ſing. plus dicit, ꝙ perdit bona paraphernalia, & l. conſenſu,
C. de repud. patiturque varias dotalium pęnas, de quibus in au
tẽn. ſed hodie, C. de adul. & per Rom. in no. ſuo 148. poſt ſing.
inci. Nos ſumus in materia, nunquid pari modo perdat dotem
13 & incurrat prædictas † pęnas propter oſculum luxurioſum, vel
tactum mamillarum. Iſtã dubitationem mouet Bal. in c. tuæ, ſ.
de proc. & determinat ꝙ ſic. m ... uet per tex. in c. j. §. j. quib. m ...

[illegible]

22 [illegible]

vidu [illegible] rium [illegible] non [illegible] can. n. 14 [illegible] thoro quia [illegible] cund [illegible] nuptijs. Non obſtat [illegible] tenſ [illegible] quia reſpondetur prim [illegible] cum [illegible] magis con [illegible] in [illegible] ibus, ſecundum Pan. [illegible] per [illegible] in proœ. Gregor. in v. [illegible] ff. [illegible] nis voc. ¶ Secundò hic [illegible] ex-preſſis in d. l. c [illegible] enſu, vt ſupra in [illegible] d nõ fit ex præſumpta probatione vxor [illegible] reſpondeo faciendo aſſumptum, vnde dico, [illegible] anneteretur a-

23 dultero [illegible] & ad ill [illegible] ndum [illegible] educe [illegible] oſculum, vel ta-ctum, deberet [illegible] ſed ego teneo, quod [illegible] ſolo oſculo, vel tactu priuetur. [illegible] ergo cautus maritus quomodo li. [illegible] inſtituat. Declaro modo, & tépore rigorem huius deciſionis, vt procedat quã ſo vxor libidinis cauſa ſe patitur oſculari, vel tãgi, vel maniculari, ſecus ſi charitatiuæ amicitiæ cauſa de-oſcu-laretur extraneum virum, l. fin. ibi, libidinis cauſa, C. de repud.

24 ¶ Secun [illegible] vt n [illegible] procedat in locis, vbi eſt contraria [illegible] excuſat a pœna tempora-[illegible] gloſ. & ibi Panor. in cap.

[illegible]

[illegible] palat [illegible] gen [illegible] neud [illegible] eo com [illegible] veritate [illegible] 6. quæ v [illegible] ad [illegible] D. [illegible] & qu [illegible] dicitur, quod iu-ramentum [illegible] forum [illegible] vt [illegible] cognoſcatur de iuramen-to tantum, an ſit licitum, vel [illegible] tum, ſed etiam, vt cognoſca-tur de cauſa, quæ eſt contracti [illegible] quo fuit iuratũ, an ſit ob-ſeruandus, [illegible] & [illegible] illum [illegible] tum ponderat Bellamera ibi in [illegible] conceſſi habilitatione [illegible] e [illegible] ceſſante, ſe appel. Reſpon. [illegible]

29 [illegible] litatio, quædam plenaria, per quam de-[illegible] citum, & pr [illegible] abſolutus iurãs, [illegible] non cognoſ [illegible] lis de cauſa præ-[illegible] per eum [illegible] copum [illegible] officio ſuo, l. iu [illegible] quam [illegible] iudic. [illegible] bilitatio eſt ad fi-nem agendi & [illegible] ſecundum Pa-norm. in capit. 1. & [illegible] colum. 7 [illegible] de iure iuran. [illegible] procedit [illegible] Bal. & cõmunis ratio, quia [illegible]

pos competens iudex rat one iuramēti in cauſa tam pra par[illegible] quàm [illegible] erata, [illegible] endo cognoſce[illegible] de cau ſa præparatoria [illegible] ionem cuá in c[illegible] par ate [illegible] ex [illegible] de re [illegible] l. hi cerptum, ff. [illegible] nó [illegible]

[illegible] fic in [illegible] cendo cauſa pe[illegible] orij eſt [illegible] l. prima & ibi not. [illegible]

[illegible]

cau[illegible] Innoce[illegible] [illegible] con[illegible] exemplari [illegible] de [illegible] Iſtam continuati[illegible] Dec[illegible] o nouiter [illegible] tractatus d[illegible] Viſo de [illegible] reſcrip de [illegible] plenè tra[illegible] congruum fuit vi[illegible] Vl[illegible] ſit male ſituata, & quo[illegible] tituli tractantes de contra[illegible] & de delictis debuerunt anteponi, quia contractus ant[illegible] [illegible] hoc iure, ff de iuſt[illegible] Iudicia veró ſun[illegible] de iure ci-

33 uili, ff. l. a. §. deinde, ff. de orig[illegible] præto[illegible]

34 gulorum, Inſt. de rerum diui. ❡ Secu[illegible] præ ceſſere accuſatum, l. 3. §. ex pluribus, ff. de [illegible] ſa eſt, ad cuius eſſe [illegible] uitur aliud, [illegible] colum. a. ff. de in [illegible] tunc ſic ſine [illegible] o ex[illegible]

35 ff. ſi pup[illegible] §. vid[illegible] neg. g[illegible] o autem non [illegible]

36 [illegible] bligati[illegible] ne, [illegible] quaſi, de[illegible] Ergo [illegible] & deli[illegible] ſu[illegible] am vulgatam, [illegible]

37 ter [illegible]

38 [illegible]

39 [illegible]

40 [illegible]

[illegible] cum dubit[illegible] & A[illegible] iſta ſolutio[illegible] expe[illegible] trarium ten[illegible] tio eſſet in [illegible] gulam [illegible] quia di[illegible] coru[illegible] carotio. ita [illegible] trarium [illegible] tur ibi, q[illegible] ſtim[illegible] li boni, n[illegible]

41 tari[illegible] & ſn[illegible] li[illegible] u. etiam [illegible] no tamē con[illegible] ut [illegible] n. fama te[illegible] bit, nó ſu[illegible] forte digere, & hēc con ten[illegible] tionis, ubi fama non inter uenit loco[illegible] ad impediendum, ne pro[illegible] ouet[illegible] ut declarat [illegible] anor. in [illegible] ❡ [illegible] atur ſolutio per Barb. [illegible] intell[illegible] iudicio o[illegible] rio, ſed q[illegible] vt ten[illegible] in c. quoniam cont[illegible] ale p[illegible] obatio. Ergo tu add[illegible] iſtam ſolu. etiam [illegible] prim[illegible] 4. q. 4. veritas hu[illegible] ſolu

42 tionis pendebat ab [illegible] Pan. ❡ [illegible] non videtur vera, [illegible] um dicitur, trium [illegible] ni, imò eſt [illegible] actus quatuor perſonarum, capit. 1. 4. quæſtione 4. ubi dicitur in omni iudicio ſemp neceſſe eſt eſſe quatuor perſonas, iudices, accuſatores, defenſores, & teſtes. huic difficultati datur plures ſolutiones. Prima ſolutio datur hic per Dec. poſt [illegible] in Sum mis, C[illegible] o. quòd teſtes non ſunt neceſſar[illegible], nec de [illegible] [illegible] concludit Ba[illegible] C. d[illegible] ntedo [illegible]

c.i reſpondetur, quòd illud verbum, neceſſe eſt, debet exponi, idest conueniens eſt, prout exponit gl. ſ in c noſce. 77. diſtin. Iſta ſolo non placet, per regulã, quæ eſt, quòd vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet æqualiter determinare, l. iam hoc iure, ff. de vul. & pup. ergo illud verbum, neceſſe eſt, terminãs omnes quatuor perſonas, debet pari modo determinare, & ſic, quòd teſtes ſint ita neceſſarij, ſicut iudices, & rei. Secundò modo rñdet Baſig. hic, q. tex. in c. 1. debet intelligi de iudicio iuſto, diffinitio verò loquitur de iudicio valido. Iſta ſolutio eſt euidenter falſa, quia iudicium poteſt eſſe iuſtũ ſine teſtibus, c. afferre, j. de præſump. l. manifeſtæ, ff. de iureiu. cum ſim. Secundò, quia ille tex. dicit in omni iudicio vr, ergo tam in iudicio iuſto, quàm iniuſto. Tertiò ſequeret, q. iſta diffinitio rñtum diffiniret iudicium iniuſtum, quod eſt temerariũ dicere. Tertiò modo rñdet idem Baſigna. q. in iſta diffinitione dr, trium perſonarum contendentium, non tamen negat quin debeant eſſe teſtes in iudicio non contendẽtes. Iſta ſolutio nõ placet, quia arguit diffinitionem eſſe defectiuam. ſi enim ſunt neceſſarij teſtes, vt dr in d. c. 1. quare non fuerunt comprehẽſi in diffinitione? Quartò reſpondet Dec. ad aliud propoſitum, quòd non ſequitur, in diffinitione non ſunt omnia neceſſaria comprehenſa, ergo diffinitio mala. patet ſecundum eum, in iudicio eſt neceſſaria litis cont. & tamẽ in iſta diffinitione nõ eſt cõprehenſa. Et ſubdit, q. ita no. in l. j. ff. de teſta. Iſta ſolu. diſplicet, quia duo falſa continet. eſt enim falſum primum dictum, dum dicit q. in iſta diffinitione non comprehẽditur litis cont. q. illud verbum, actus, indiffinite prolatus in diffinitione, omnes actus iudiciales comprehẽdit. Scdm falſum eſt, dum dicit, q. non eſt neceſſe, q. omnia neceſſaria cõprehendantur in diffinitione. falſitas ſic oſtenditur, diffinitio eſt demonſtratio quidditatis, & ſubſtantiæ rei diffinitæ, ſcdm Pan. in rub. j. de ſent. excomm. Modò ſi neceſſaria omittantur in diffinitione, eſt impoſſibile q. ipſa diffinitio demonſtret perfectam ſubſtantiam, eo quia omiſſio eorũ, quæ ſunt neceſſaria, vitiat ſubiectũ, §. pretium, Inſt. de ꝯhẽ. emp. & tradit Bar. in l. j. ff. de ven. inſp. Quintò ergo cogita ſi poteſt reſponderi q. diffinitur iudicium prout in eſſe deducitur, quæ diffinitio vr eſt melior ſcdm Bart. in l. j. in 2. col. ff. de acq. poſſ. Sed iudicium formatum in eſſe deducitur per litis cont. quo tpe nõdum teſtes poſſunt interuenire in iudicio, vt j. c. 1. & per totum, vt lit. non cont. Ad tex. in ca. 1. rñdeo, q. loquitur de iudicio prout perficitur, non prout formatur, etiam ſolo non vr tuta, quia Pan. dicit velle diffinire iudicium prout ſumitur pro inſtantia cauſæ diſcutiendę, & partib. eius. Sextò cogita ſi poteſt dici, q. iſta diffinitio intelligitur de perſonis veris: tex. verò in c. 1. loquit et de fictis, probatio. in oĩ iudicio ſaltem debet eſſe iuris præſumptio loco teſtium, d. ca. afferte mihi gladium, & d. l. manifeſtę. iſtæ enim præſumptiones ſunt liquidiſſimæ probões, & repręſentant perſonas teſtium, ſcdm gl. in l. j. C. de teſta. milit. Septimò cogita, ſi põt dici, q. depoſitiones, & productiones teſtium dicantur acta partiũ, d. c. qm ꝯ, de proba. l. j. C. de eden. Et ideo ſatis includuntur in diffinitione in illo verbo, actus. Non vr vera, dum dr, trium perſonarum. finge caſum, q. ſunt plures litis conſortes actores, vel rei, vt eſſe põt, l. j. C. de cõſor. eiuſdẽ lit. no. gl. in c. cũ M Ferrat. de conſt. Itẽ pone, q. ſunt plures iudices delegati in eadẽ cauſa, c. paſtoralis, §. de reſ. nõne erunt pluſquã quatuor? poterunt forte eſſe viginti, & tñ erit iudicium. Sol. illud verbũ, triũ perſonarum, debet intelligi idest trium generũ perſonarum, vel trium partium. ita voluit gl. in l. ſeruus, C. eo. Quintò vr inepta, dum dr, in iudicio. vr. n. q. idem per idẽ diffiniat, quo nihil abſurdius, vt ſi dicerẽ, hõ eſt homo. Sol. expone verbum, in iudicio, i. loco, vbi ius redditur ſm Ian. & Mod. Sextò & vlt. nõ vr ꝯuerti dum dr, contendentium, qa põt lis cõteſtari p cõfeſſionẽ, per q̃ non contenditur, ſcdm gl. in c. dudum, ſ. de elect. ſolo colligit ex ſcriptis Pan. in c. 1. col. 2. j. de lit. cõt. Tertiò collige aliam diffinitionem iudicij, ſcdm Zaba. hic. iſta diffinitio cõiter damnatur, quia conuenit decreto iudicis, qđ non eſt iudicium l. magis puto, §. vt paſſim, ff. de reb. co. item quia cõuenit compulſioni factæ per iudicem ad oſtendẽdũ malefactorẽ, de qua per Bar. in l. ciuile. C. de fur. & in c. is, qui cũ fure, eo. tit. Item conuenit iudicio inquiſitionis gnalis, qđ non eſt propriẽ iudicium, vt ſ. dixi. Itẽ ob. tex. in d. c. forus, quem Pan. voluit ſic inducere, iudicium, dic dum diſcutit, & ſic poſt litem conteſt. & tñ iudex etiam ante lit. conteſt. agit, vt veritatem habeat. Sunt qdam, q rñdent, q. Zabatella diffinit iudicium large, prout incipit a citatione, ſed non aduertunt, q. Pan. affirmat diffinire iu-
43 dicium, prout capit pro inſtantia cauſæ, & partibus eius. † Quartò collige aliam diffinitionem, ſcdm Azo. & Card. Contra iſtam diffinitionem adducitur etiam tex. in d. c. forus, dum dr q. cauſa eſt dum proponitur, iudicium dum diſcutitur, ergo male dr in diffinitione, q. eſt cauſa. Sol. verbũ, cauſa, ponit in diffinitione tanquã genus. Nã cauſa propriẽ dr tam ante, q̃ poſt litẽ cõteſt. ſcdm gl. & ſcrib. in l. cauſas, C. de trãſa. Scdo ꝯ iſta diffinitionẽ obſtat, quia non ꝯuertitur cũ diffinito. ꝯuenit. n. arbitro ar-

biter n. neceſſariò tenetur ius reddere, l. 3. §. j. ff. de arb. Sol. uerbum, neceſſariò intelligitur reſpectu partium, non iudicis. Nã
44 iudiciũ † redditur in inuitũ, l. inter ſtipulantẽ, §. j. ff. de uerb. ob. Arbitrium uerò uoluntarie ſubitur, ſcdm Mod. in auct. ꝯſidera q. etiã arbitriũ redditur in inuitum. licẽt. n. compromiſſum ſit uoluntariũ in quam perſonam fiat, tñ ipſum compromittere cauſatiuẽ eſt neceſſariũ ad effectũ effugiendi iudicij, ſcdm Bar. in rub. C. de pact. & do. Ant. hic. Itẽ laudum arbitri et fertur in inuitũ, l. cũ antea. &. C. de arb. Præterea ſequeret, q. ſi actor & reus cõſentirent in iudicem non ſuum, prout pñt laici libere, c. ſignificaſti, & c. ſi diligenti, j. de foro comp. q. iſto caſu corã eo nõ eſſet iudicium, quod eſt manifeſtẽ falſiſſimum, ut dicã in c. j. j. eo. Quintò collige aliã diffinitionem. Iſta etiam vr falſa, ſcdm Dec. qa conuenit decreto, & ſic nõ ꝯuertitur. Huic difficultati reſpõdet Baiig. q. ſequutus poſtea fuit Dec. q. diffinitio Pan. debet intelligi de iudicio largẽ, prout cõuenit etiã decreto, qđ nõ credo uerum per ea, quę ſ. dixi. Reſpondeo ergo aliter, q. illud uerbũ, coram iudice, tollit, ꝯtrarium; nam diſcuſſio quæ fit i decreto, fit ab ipſo iudice, d. §. ne paſſim. Diſcuſſio ue-
45 rò in iudicio propriẽ fit corã iudice, ut dicit Abb. † Sextò collige, q. ante litẽ conteſt. non dr propriẽ iudicium. Alleg. Pan. gl. in l. iudiciũ ſoluitur, ff. de iu. & tex. in l. amplius non peti, ff. rẽ ratã haberi. Pro iſta concluſione Mod. hic adducunt infinita. Tu adde gl. in l. cũ fundus, in prin. & ibi cumulat Alex. ff. ſi certũ pet. & gl. quam ibi no. Abb. ad ſtatutum, in c. ſuper qõnum in prin. in uerbo, litis exordium, ſ. de off. deleg. Et ex iſta ꝯclu-
46 ſione oriuntur tres aliæ. Prima, † q. litis conteſt. eſt caput, & lapis angularis iudicij, ſcdm Pan. poſt Bal. in ca. j. j. de lit. cõte. & p d. Iaſ. in l. naturaliter, §. nihil cõe, col. 24. ff. de acq. poſ. Secunda, q. oĩa quæ fiunt ante litẽ conteſt. dñr præparatoria iudicij, de cuius ueritate dixi ſ. Tertia, q. ante litẽ conteſta. iudicium dr futurũ, de quo per Bar. in l. ſi poſt litem, ff. de excep. Contrariã opi. tenet gl. in rub. C. de in ius uoc. & Ang. in l. C. eo. Diſcutiamus fundamenta pro iſta parte, cõtra communem, adducitur primò tex. i §. fi. Inſt. de pœ. teme. lit. Huic reſpondet Dec. q. ille tex. facit pro, non contra, ponderando tex. ibi, & in uerſi. inſtituendarum actionũ, qđ eſt futuri temporis. Iſta ſolutio non placet, qa nõ ſequitur. actio nõdum eſt inſtituta, ergo iudiciũ non eſt inchoatum. Hęc. n. conſequentia confunditur ex illo tex. dũ dicitur principium, quod non poteſt ſubſiſtere, niſi dato aliquo ente, l. eius qui. ff. ſi cer. pet. Ego aũt reſpondeo, q. iudicium dr inchoatum ante litem cont. tñ non eſt propriẽ iudicium, ſicut non tenet ꝯña, domus eſt inchoata. ergo eſt propriẽ domus, l. j. §. cępiſſe. ff. de poſſ. facit, quia nõ valet arg. a ſcdm quid ad ſimplr, qn ſcdm adiacens alterat primum, l. ſi hõ mortuus, ff. de verb. ob. Bar. in l. Lucius, §. quæſitũ, ff. de leg. 3. plenẽ tradunt Senen. in rub. ff. de vul g. & pup. Secundo ꝯ cõem adijcitur tex. in l. vbi cęptum, ff. de iud. iuncta l. ſi quis poſtea, eod. tit. & c pen. j. ti. prox. Huic reſpondet Dec. dupliciter. Primò, quod illa iura loquuntur largẽ, vel ſecundò, quòd loquuntur quantum ad effectum præuentionis. prima ſolutio non eſt realis, ſecunda non hẽt annexam rationem, quare magis dicat iudicium reſpectu præuentionis, quàm reſpectu aliorũ caſuum. Ego ſtatim aliter rñdebo. Tertiu ꝯ communem obſtat tex. in l. is, qui ſe obtulit. ff. de rei uẽd. & in l. ſi is, qui Romæ, ff. de iud. ubi reus litem cõteſtando dicitur acceptare iudiciũ, quod certẽ non poſſet acceptare ſi nõ eſt, d. l. eius, qui in prouincia, ff. ſi certum petatur. Iſte tex. valde ſtringit. quid tenendum? ego p clara reſolutione oĩum facio tres concluſiones. Prima concluſ-
47 io, † ante litem conteſtatam iudicium dicitur inchoatum, ſed nondum formatum, vt probaui ſupra in prima cõtinuatione, & ita loquitur bonus textus in d. §. finali. Inſtit. de pœna temere litigantium. ¶ Secunda concluſio, poſt citationem ante litem conteſtatam reſpectu iudicis & actoris, dicitur iudicium, non autem reſpectu rei. ita procedit textus in dicta l. is, qui ſe obtulit, & in dicta l. ſi is, qui Romæ. Hinc eſt, quòd reſpectu actoris & iudicis per ſolam citationem inducitur præuentio, dicta l. ubi cœptum. non autem reſpectu rei, qui alias habeat ius declinandi forum, l. non uidetur, ff. eodem. tradit plenẽ Fel. in cap. ex tenore, ſupra de reſcr. Hinc eſt quod actore contumace poſt citationem poteſt reus petere ſe abſolui ab inſtantia iu-
48 dicij, auct. quod fieri. C. de dilat. † Tertia ſit concluſio, poſt litem conteſtatam iudicium dicitur formatum, tam reſpectu iudicis, quàm actoris & rei. ita procedat tex. in ca. forus, de uerbor. ſign. & ita procedat communis opin. Præmiſſa inducunt ad duas quæſtiones, ſtat ſtatutum in ciuitate, quod minor 25. annis, maior tamen 18. habeat legitimam perſonam ſtandi in iudicio: quæritur nunqd virtute præſentis ſtatuti, ſi maior 18. fuerit confeſſus debitum ante litem conteſt. an contra eũ poſſit fieri præceptum de ſoluendo tanq̃ ꝯ confeſſum in iudicio iuxta l. ſi debitum, ff. de iud. vr q. non, quia ſtatuta ſũt propriẽ intelligenda. cap. in noſtra, j. de iniur. l. quicquid aſtringendæ, ff. de verb. obl. Modò iſta confeſſio, cum ſit facta ante litẽ conteſt. non videt facta in iudicio, ergo ſtatutum non habebit lo-

enim in caſu noſtro.& ita decidit D.Sign.de Homo.ↄſ.163.in-
cip Statuto ciuitatis Mediolani.Iſtam dec.dãnat Dec. tali fun
49 dimento.cui conceditꝰ, qđ † eſt plus, non dēt negari qđ eſt mi-
nus,l.non debet, ff.de reg.iu. plus aūt eſt eſſe,in iudicio ꝓprio,
ſm eum,q̃ iudicio improprio & extraordinario , arg.gl.in l.j.
C.qui admit. Conſidera,q. ab iſto fundō faciliter pōt defendi
opi.Sign. negando quantū ad terminos qōnis noſtræ minorē
concluſionem.nam vbi non ſeruatur ordo iudicij,ibi fraus eſt,
& non maturitas conſilij, vt ſcribit Hiero. ſuper Hieremiam,
quē refert Felv.in c.eccleſia S Mariæ,13.col.de conſt. ergo po
terunt mouen ſtanientes ad concedendū , q. maior decem &
octo annis poſſit ſtare in iudicio ordinario, q̃a ibi ceſſant frau-
des,non autem i iudicio extraordinario , in quo facillimè poſ-
ſunt minores decipi.Ex alio tamen pōt redargui opi. Do.Sig.
quia ſi per ſtanitū conceditur confiteri poſt litem cōteſt.& ſic
poſt principium litis,a fortiori debet eſſe licita cōfeſſio ante li-
tem cōteſt.& ſic in principio litis,aliàs diceretur occaſio calū-
nijs & protelationibus litium,contra c.finem litib. j̃. de du.&
contu.Secundò infe nr ad aliam q.Dicit ſtatutum,q. forenſis
non audiatur, niſi ſatiſdederit ante litem conte. de expēſis te-
ſtituendis in caſu ſuccumbētiæ:forenſis non ſatiſdedir.Dubita
tur,an iudiciū ſit nullum?Præmiſſa faciūt,q. non, quia ante li-
tem conr.nō eſt iudicium,ergo qđ non eſt , vitiari non pōt,l.ſi
ſub ↄdōne,§.poſt defectum,ff.de iniu.rup.& irri.teſt.Et ita de-
terminat Bal.in l.arbitro, ff.qui ſatiſ.cog.& ſequitur Alex.cōſi.
77.col.2.vol.2. credo, q. iſta deciſio nō ſit vera, poſito, q. reus
oppoſuerit,& petierit ſatiſdationē ſibi præſtari , iuxta doctri-
nam Bar.in l.1.§.ſublata,ff.ad Treb.& Pau.de Ca & Mod.in l.
vniuerſa,C de precib.Imper. offeren.moueor,quia ante litem
cont.eſt iudiciū inchoatum.Item ex parte iudicis & actoris dr̄
iudicium,vt ſup.probaui.Ergo ſubeſt aliqđ iudiciū,qđ poſſit vi
tiari,ſ.principiū iudicij:& nō ſuccedit illud,quæ malo inchoata
ſunt principio, vix eſt vt bono peragantur exitu , vt dicit text.
in §.ſed non aliter, in Auth.vt iud.ſine quoquo ſuffra.¶Septi-
mò no.q. ↄfeſſio facta ante litem cont.dr̄ facta in iudicio,l.vo-
luit,cū gl.ff.de interr.act.De hoc remitto me ad ea quę dicen-
tur in c.at ſi clerici j̃ prin.& ibi latè Pan.col.2.& 5.j̃.e.¶Octa-
uò & vltimò nota etymologiam iudicij traditam in d.c. forus,
50 vel aliter,dicēſq. iudicium denominatur a iudice tanquam di-
gniori,& potentiori,ſecundū Bal.hic.Bene facit l.cum quęritꝰ,
ff.de ſta.hom.& quæ tradit Bar.in rub.ff.ſol.mat.¶Tertio quæ
ro,quare dictum ſit in rub.de iudicijs,& non de iudicio?r̄ndet
Pan quia multiplex eſt iudicium.ſunt qui dicunt,q. ſolutio nō
tenet,quia dr̄ in ff de no.ope.nun.& tamen multiplex eſt nun
ciatio,l.de pupillo,§.meminiſſe.ff.de nou.ope.nunc.Sed iſtud
parum ad propoſitum,potius enim tendit ad arguendum au-
thorem Digeſtorum,quam rationem Pan.& quia vnica tantū
eſt nunciatio,quæ tribus modis prædicatur,vt dicitꝰ in d.§.me-
miniſſe. Vel aliter dico, q. habito reſpectu ad ſingulas ſpecies
iudiciorum rectè fuit dictum de iudicijs: habito verò reſpectu
ad ipſum genus,rectè etiam fuiſſet intitulatum de iudicio , ca-
51 piendo iudicium in genere.Nam†poſito genere,poſita ēt dici
tur quælibet eius ſpecies,l ſi quid earum, §. inter emptū,ff.de
leg.3.¶Iuxta hoc quæro,quotuplex ſit iudicium Pan.reſpōdet
triplicem eſſe iudiciorum ſubdiuiſionem . Prima aliud crimi-
nale,aliud ciuile.eſſet hic vidēdum, quomodo ciuile cognoſca
tur a criminali,ſed q̃a Abb. j̃.ordine poſtpoſito examinat, ibi
reſeruo.Secunda ſubdiuiſio,aliud ordinarium, aliud extraordi
narium.aduerte hic,inquantum Abb.pro extraordinario iudi
cio alleg.tex.in c.nouit.j̃.eod.Videtur enim velle q. iudicium
denūciationis iudicialis,de quo loquitur ille text.dicatur extra
ordinarium.iſtud videtur falſum,ſm Do.And.Baſigna hic,q̃a
in tali denunciatione proceditur ordinarie ſecundum Bart.in
extrauag.ad reprimendum,in verbo,de plano . Conſidera,q.
videtur errare,primo in iudicio denunciationis iudicialis pro-
ceditur officio iudicis,vt tenēt omnes in d.c.nouit, per text.in
l.j.§.quod aūt,ff.de off.præfec.vrb. ergo contra ordinem iuris,
quo cauetur vt nemo agat ſine actione , de quo ſtatim dicam.
Præterea vt fatetur Pan.in d.c.nouit,pen.col.in iudicio denun
ciationis iudicialis non ſeruatur exactus ordo iudiciorum , er-
52 go &c.¶†Quæro ergo qūo diſcernatur iudicium ordinarium
ab extraordinario.R̄ndeo dupliciter,ſm Bald.hic.omne iudi-
cium,in quo proceditur officio iudicis,dicitur extraordinariū,
ſm gl.in l.ſi ſacco,ff.vt in poſſ.leg. in l. cum filiusfamilias,ff ſi
cert.pet.vbi videas Alex.quæ fere omnia adducunt Mod. Ad
idem facit tex.cum glo.in l.ſalarium,ff.manda. in l.1.§.ex hoc
reſcripto,ff.de ventre inſpi.& tex.cum glo.in l.j.in princ. ff de
admin.tut. Ratio concluſionis eſt, quia regulariter nemo ex-
peritur ſine actione,l.ſi pupilli,§.videamus,ff.de nego.geſt.vbi
ergo agitur ex officio ſine actione, agitur contra regulas iuris,
ergo erit iudicium extraordinarium , vel ſecundum Bal.dicitꝰ
extraordinarium,quia ubi proceditur officio iudicis,nō atten-
53 duntur apices iuris.Secundò † reſpondeo,quòd vbicunq; pro-
ceditur ſeruato iuris ordine , ſiue ſeruatis regulis iuris , dicitur
iudicium ordinarium, vbi verò ecōtra proceditur , dicitur ex-
traordinarium,ſecundum Moder.hic,per tex. in l.in cauſæ,in
prin.ff.de minoribus.Hinc eſt priuilegiū , quia eſt priuata lex,
c.priuilegia,3.diſt.dicitur ius extraordinariū,ſecundum Bald.
in l.pecuniam,per illum tex.C.de priuil.fiſci . Tu verò aduer-
te,quòd tex.in d.l.in cauſæ,potius probat, q. illud dicatur iudi
cium extraordinarium , quod in ſubſidium iure quodam ſpāli
intentatur,quod verò cōmuni iure exercetur,illud dicitur or-
54 dinarium.¶†Quæro iuxta præmiſſa,an iudicium inquiſitionis
dicatur ordinarium,vel extraordinarium . Super iſto articulo
variæ ſunt Doctorum ſententiæ. Prima fuit opinio Innocē.in
c.cum oporteat, j̃.de accuſat. quòd ſit iudicium extraordina-
rium.iſtam ſequuntur Panor.& cōmuniter Cano.hic, ſequun
tur etiam *communiter* Legiſtæ poſt Bart.in l.ſi maritus,§.ſi autē
exiens,ff.de adul Bald.Ang.Pau.de Caſt.in l.1. C.de libe.& eo
rum lib.Bald.in l.1.§.inno,ff.de offic.pręfec.vrb.& in l.etiam,
C.de furt.Ang.in l.ea quidem,C.de accuſ. Et ante iſtos idē te-
net gloſ.in c.qm̄ contra falſam.j̃.de proba.in c.multi, 2 q.3.in
cap.14.quæſt.4.in cap.cum ſpeciali,in verſi.a iudice, de appel.
& in l.qui falſa,vel varia,ff.de teſtib. Et pro iſta parte cōſulue-
runt Cald.conſil.1.ſub rub.de accu.& conſil.1.de pœn. Anch.
conſ.111.incip.Plura.Fulg.conſ 136.incip.In cauſa.& 107.Vi-
ſis.& Cep.conſ.65.Super articulo.Pro iſta parte adducitur pri
mò.illud dicitur iudicium extraordinarium,quod cōtra regu-
las iuris intentatur. Iudicium inquiſitionis formatur contra iu
ris regulas,ergo erit extraordinarium.maior propoſitio fuit ſu
pra probata,minor ſic oſtenditur. Ad eſſe iudicij requiruntur
tres perſonæ,vt ſupra probaui, in iudicio inquiſitionis nō ſunt
niſi duæ.Item in iudicio inquiſitionis proceditur lite non con
teſt.d.c.qualiter & quando.ergo contra ius, videlicet cōtra ti-
tulum j̃.vt lite non conteſt. & quòd procedatur cōtra ordines
iuris,firmat Panor.in cap.exhibita,j̃.eo.& in c.cum clamor,l.
de teſti.Huic fundamēto r̄ndet primo loco Aret. quòd minor
iſta propoſitio non eſt vera,quia in iudicio inquiſitionis adeſt
fama loco accuſationis. Secundò,quia non eſt bona cōſequen-
55 tia,proceditur lite non conteſt. ergo eſt extraordinariū. †Nā
in iudicio accuſationis , vbi agitur ad pœnam citra relegatio-
nem,proceditur lite non conteſt,l.abſentem,ff.de pœn.& l.ab
ſentem,C.de accuſat.& tamen iudicium accuſationis eſt ordi
narium:tamē Are.non probat iſtud vltimum , q. iudicium ac-
cuſationis,in quo proceditur lite non conteſt. dicatur ordina-
rium.imò ego dicam, q. eſt extraordinarium, quia contra or-
dinem iuris.Secundò r̄ndet Dec. q. licèt in iudicio inquiſitio-
nis non procedatur cum tanto ordine, ſicut in iudicio accuſa-
tionis ordinario,tamen proceditur cū aliquo ordine: ergo de-
bet,ēt dici ordinarium , quia plus & minus non inducūt diffe-
rentiam ſpecificam,l.fin.ff.de fund.inſtru.Facit quod dicit Io.
de Ana.in cap.qualiter & quādo,j̃.de accuſa. col.5.vbi dicit,
quòd iudicium inquiſitionis abſolutè eſt ordinarium,ſed com
paratiuè ad iudicium inquiſitionis eſt extraordinariū. Iſta ſo-
lutio Dec.cōtinet fallaciam, quia plus & minus in materia tan
tum non inducunt differentiam ſpecificam , vt parua nauis,&
magna nauis.Ita loquitur d.l.fin. ſed plus & minus in forma be
ne faciunt differentiam in ſpecie, vt nauis & peluis, ſiue cōca.
Nam forma eſt illa, quæ dat eſſe rei,l.Iulianus, ff.ſi quis omiſ.
cau.teſta.ergo vbi diuerſa forma,ibi diuerſa eſſentia. in propo
ſito iudicium ordinarium,& extraordinarium differūt in for-
ma, ergo benè plus & minus facient talia iudicia differre ſpe-
cie . ¶Secundo,poſito,quod non differant ſpecie,non conclu-
dit ſolutio ſua,ergo utrunque ordinariū dicitur,quia ſtant iſta
ſimul,quòd vnum ſit extraordinariū , & aliud ordinarium,ta-
men vtrunque iudicium,ſicut ſcapha, & nauis,vtraque tamen
nauis.¶Secundò principaliter facit.Iudicium,quod iudicis of-
ficio expeditur,dicitur extraordinarium. Iudicium inquiſitio-
nis expeditur officio iudicis, ergo extraordinariū, maior fuit
ſupra probata:minor eſt uera.d.c.qualiter & quando,ergo con
cluſio ueriſſima. Huic reſpondet ſubtiliter Dec. fallacia eſt in
maiori:nam illud,q. dr̄ iudicium eſſe extraordinarium,qn̄ agi
tur officio iudicis, procedit quando agitur ad utilitatem priua
tam,tunc.n.offenditur regula l.ſi pupilli.§.videamus, ff.de ne-
go.geſt.Sed ubi agitꝰ ad utilitatem publicā, ut delicta puniantꝰ,
dicitur agi ordinario iure,l.congruit,ff.de off.præſid. ergo erit
ordinarium.¶Tu aduerte, ,quia fallacia eſt in ſua reſponſione,
quia non ſequitur,ordinario iure conceſſum eſt delicta puniri,
ergo iudicium eſt ordinarium, quia cōtra regulas iuris tale iu-
dicium ad puniēdum delicta conceſſum eſt . & iſtud j̃.clarius
probabo.¶Tertio & vltimo ꝓ iſta parte facit . illud dr̄ eſſe ex-
traordinarium,ius quod non competit,ubi eſt prouiſum de or
56 dinario,d.l.in cauſæ, ff.de min. ¶†Iudicium inquiſitionis ceſ-
ſat,& non competit ſuperueniēte accuſatore,ſecundum Bart.
in d.§.ſi autem extraneus , ergo erit extraordinarium.¶Huic
fundamento reſpōdent Mod.ut hic per eos.Vel aliter ego re-
ſpōdeo q. l.in cauſæ,uult illud dici remediū extraordinarium,
quod a lege inducitur in defectū ordinarij nullo mō compe-
tentis,

tentis, uerũ iudicium inquiſitionis põt intentari, & q́ de iure ſit
poſſibile reperire accuſatorẽ, vt de ſe patet, ergo non erit extra
ordinarium. Et ita vides, ꝙ fundamenta cõis ſniæ de facili poſ-
ſunt euitari. ❡ Secunda principalis opinio fuit eiuſdẽ Inn. ſibi cõ-
trarij in c. dilecto, ⁊. de ſent. exc. quod ſit iudicium ordinarium.
& iſtam tenent Io. And. in c. 2. de reſcript. lib. 6. Guil. de Cun. &
Alb. in l. ea quidem, C. de accuſ. potiſſimum fundamentum eſt
huiuſmodi. Iudicium inquiſitionis eſt a iure introductũ, & ha-
bet certum & determinatum ordinem procedẽdi, d. c. qualiter
& quando, ergo erit ordinarium. Comprobant Mod. ſic: onera
a lege introducta, dñr ordinaria, l. 3. C. de uac. mun. l. omnes, C.
57 de anno. & trib. l. 10. Tu die clarius, † oneta a lege introducta, q̃
habent certũm, & determinatam preſtationem, etiam reſpectu
temporis dñr ordinaria, vt declarat Bar. in l. 3. col. 5. C. de mu-
lier. in quo loco. lib. 10. Idem ergo dicendum in iudicio inquiſi
tionis a lege inducto cum certo & determinato procedẽdi or-
dine. Huic fundamento rñdent Barb. & Mod. quod aſſumptũ
eſt falſum, nam reſtitutio in integ. eſt inuenta a lege toto tit. de
in integ. reſti. ff. & C. & ſ. eo tit. & habet certum ordinum ꝓce-
58 dendi, l. 3. §. ſi minor, ff. de iureiur. ❡ Item denunciatio † Euange
lica eſt a lege introducta cum certa forma procedendi, c. nouit.
⁊. eod. Et tamen iſta ſunt iudicia extraordinaria. Ego reſpõdeo
clarius, ꝙ licẽt in iudicio inquiſitionis ſeruetur certus ordo, nõ
tamen ſeruatur regularis ordo iudiciorum. & iſto reſpectu dici
tur extraordinariũ. Nun ob. ſimile de oneribus, quia illa certa
59 forma preſtationis a lege inducta, non eſt contra regulares † ꝓ-
ſtationes, quinimò ſi per accidens cõtingat imponi aliqua one
ra contra ordinarias preſtationes, talia onera dicuntur extraor
dinaria, vt concludunt Bar. & Ang. in d. l. & Bertach. in tract. de
gabel. in 3. char. & Gem. conſ. 116. col. 1. in nouis. ❡ Alia & ſecũ-
da ſolutio accommodatur per quoſdam Mod. dicẽtes, quód ip
ſa inquiſitio eſt remedium ordinarium, quia a lege inuentum,
ſed eius iudiciũ eſt extraordinarium. Iſtam ſolutionẽ improbãt
Mod. quia iudicium dicitur ordinarium vel extraordinarium
conſiderato remedio intentato, l. cum filiusfamilias, ff. ſi certũ
peta. Mihi etiam diſplicet: quia qua ratione iſti dicunt inquiſi-
tionem eſſe remedium ordinarium, quia inuentum a iure, pari
etiam ratione compelluntur fateri eius iudicium eſſe ordina-
rium, quia inuentum a iure. ❡ Tertia fuit quorundam opin. fa-
centium differentiam inter ius ciuile & canonicum, & dicen-
tium ꝙ de iure ciuili procedit cõmunis opi. quia de iure ciuili
non eſt conceſſa inquiſitio indiſtinctè, ſed ſolum in quibuſdam
caſibus, de quibus in l. 2. §. ſi publico, ff. de adulter. De iure verò
canonico procedit contraria opi. ꝙ ſit ordinarium, quia eõ iure
eſt conceſſa indiſtinctè inquiſitio, c. inquiſitionis, c. ſuper his, &
d. c. qualiter & quando, de acc. Et iſtam opi. tenet Bal. in c. 3. col.
1. ſ. de of. ord. & in c. ſuper literis, vlt. char. ſ. de reſcrip. & in l. ea
qu dem, col. 10. C. de accuſ. Et Card. Flor. in clem. ſæpe, ad fi. de
verb. ſign. ❡ Iſtam opi. Bal. impugnant Are. & Mod. quia etiam
de iure canonico non permittitur niſi precedente fama, & ſic
non regulariter: ſed ex hoc non meruit Bal. reprehẽdi, quia etſi
ad eſſe formandę inquiſitionis requiratur fama loco accuſatio
nis, non tñ ſequitur quòd inquiſitio non ſit regulariter permiſ-
ſa, nam accuſatio non conceditur ſine inſcriptione, c. ſuper his,
infra de accuſ. Et tamen omnes concedunt iudicium accuſatio
nis eſſe ordinarium, alias ſequeretur, ꝙ in mundo nullum eſſet
remedium ordinarium: quia nihil eſt, quod ſine forma cõceda
tur, quæ forma propterea non facit, ꝙ actus non dicatur regula
riter permiſſus, vt probat tex. in l. 1. C. de ſacroſan. ecc. & in §. di
ſponat, in Auth. de nupt. iuncta l. hac ꝯſultiſſima, C. de teſta. Ex
alio m̃ uidetur, ꝙ Bald. potuerit reprehendi, quia non eſt bona
cõſequentia, indiſtinctè ꝓceditur inquiſitio, ergo eſt iudiciũ or
dinariũ, q2 licẽt cõe. dat̃ indiſtinctè, conceditur ꝯ regularẽ or-
dinem iudiciorũ. Itẽ tenet ꝯña, indiſtinctè non conceditur, er-
go eſt extraordinarium. patet, accuſatio furti indiſtinctè nõ cõ-
ceditur, l. nõ debet. ff. de dolo. l. ſi quis uxori. ff. de fur. probat ti.
ff. rer. amot. & tñ nullus dicit, ꝙ accuſatio de furto, nõ ſit reme
dium ordinariũ. ❡ Tenendo cõem, limita dupliciter. Primò, ni
ſi per ſtatutum indiſtinctè concederetur inquiſitio: tũc eſſet iu
dicium ordinariũ, ſm Bart. & Ang. in l. ſi maritus. §. ſi extraneꝰ,
ff. de adul. Tunc. n. quia ex ſtatuto oritur cõdictio ex lege, & re-
gulariter cõceditur, vr̃ ordinariũ. Ita ſequitur Bal. in d. c. ſuper li
teris, vt in vlt. char. & Are. hic. Tu verò aduerte, quia nõ vr̃ ve-
ra per ea, quæ ſ. dixi. Secundo, q2 nõ vr̃ uerũ, ꝙ oriatur condi-
ctio ex ſtatuto, nam per actionẽ non puniuntur delicta publica,
Inſt. de pub. iud. in prin. Item vbi ſtatutum dirigeret vedere, iu
dici, nõ orireur condictio, ſm Pan. in c. 3. in fi. ſ. de of. iud. tradi
tur in l. ſi ſoror. C. de col. ❡ Secundò vltra ſcribentes limita, q̃-
do in iudicio inqſitionis aſſiſteret coadiutor, ſeu promotor, q
ſeipſum obtuliſſet liti ſpontè non coactus, tunc eſſet ſeruãdus
ordo iuris & diceretur iudiciũ ordinarium. illud colligo ex his
quæ dicit Pan. in c. cum clamor, col. pen. ⁊. de teſta. ❡ Tertia ſub
diuiſio iudiciorum. Aliud ſpirituale quãdo de re ſpirituali agi-
tur, c. exhibita. ⁊. eod. Aliud temporale, quãdo de re temporali
diſputatur, c. venerabilis. ⁊. eo. Aliud mixtum, quando de re tẽ-
porali annexa ſpirituali differtur. Sed an iſtud vltimum ſit ve-
rum. ſ. ꝙ ſit dare iudicium mixtum inter temporale & ſpiritua
le dubitat Pan. Et propterea reuoco in dubiũ, verum iudicium
60 † ſuper iure patronatus dicatur mixtum. pro cuius veritate ha-
benda neceſſe eſt inueſtigare, an ipſum iuſpatronatus ſit ſpiri-
tuale, an uerò tpale, an mixtũ. Super quo puncto duę ſunt prin
cipales opi. ❡ Prima fuit opi. Goff. in ſumma huius tit. & Ant.
hic, ꝙ iuſpatronatus ſit ſua origine ſpirituale. Et iſta opin. erat
cõis tempore Abb. pro iſta opi. adducam octo fundamenta &
totidem pro altera. Pro iſta opi. arguitur primo ſic, Denomina
tio potius eſt facienda ab ordinaria natura, quam ab accidenti.
l. 3. de tute. c. requiſiſti, ⁊. de teſta. ius autem patronatus origine
61 eſt ſpirituale †, quia non poteſt uendi. ca quia clerici. c. de iure,
⁊. de iurepatr. ergo iudicium ſuper iure patronatus erit ſpiritua
le attenta originaria natura rei, ſuper qua ſit iudicium. ❡ Circa
iſtud fundamentum aduerte. Primo non videtur probari quod
iuſpatronatus ſit ſpirituale ex eo, quia vendi non poſſit, nam li
ber homo non poteſt vendi, toto tit. ff. & C. ad leg. Iul. pec. & ta
men liber homo, & iudicium ſuper ſtatu eius, non ſunt ſpiritua
lia. patet, quia de ſtatu hominis cognoſcit laicus, l. quoties, C. de
iud. cum ſim. ❡ Secundò aduerte, in quantum Pan. reprehedit
d. Ant. ea ratione, quia antequam eccleſia diſpenſaret cum lai-
cis, vt haberent iuſpatronatus in eccleſijs, non erat ipſum ius in
rerum natura, ergo fuit originatum ſm eum cũ qualitate tem
poralitatis. Iſta conſideratio ſm quoſdam nõ videtur vera. pri-
mò, quia nõ probabitur lege, nec ratione. ergo erubeſcimus cũ
ſine lege loquimur, l. illam, C. de colla. Secundò, quia antequã
diſpenſaretur cum laicis, erat cõceſſum iuſpatronatus clericis.
Allegant ſ. tex pro hoc in c. 3. ⁊. de iurepat. quia nihil penitus
facit. Et ideo propono ligone iſti ſunt ferie di, quia ipſi, nec legẽ
nec rationem pariter adducunt. Ego teneo, ꝙ cõſideratio Pan.
in hoc ſit vera. probo, ab eadem potentia cauſæ debet par effe-
ctus procedere. l. ſi ſocer, in fi. ff. ſol. mat. per quam ita dicit Bal.
in l. ꝯuenticula. C. de epiſ. & cler. Cauſa autem productiua iuriſ
patronatus fuit, vt homines allicerentur ad fundandum, dotan
dum, & cõſtruẽdum, eccleſias, ſm gl. in c. cum dilecti, in gl. ma
gna, ⁊. de iurepat. quę cauſa eſt proportionabilis, & ęqualis tam
in laicis quam in clericis. Ergo concludendũ, ꝙ vno & eodem
tempore iuſpatro. fuit conceſſum, tam laicis q̃ clericis. ❡ Secun
62 dò, † iuſpatronatus eſt conceſſum laicis de gratia, c. 6. de iurepa.
ergo non eſt temporale: quia ſi eſſet tẽporale, fuiſſet cõceſſum
de iure. Sol. tenet ꝯña, eſt conceſſum de gratia, ergo non eſt tẽ
porale, ſed nõ ſequitur, ergo eſt ſpirituale. quia ſi dicamus, ꝙ ſit
annexum ſpiritualitati, erit conceſſum de gratia. ſicut enim lai
ci non ſunt de iure capaces ſpiritualium. c. ſacroſancta. c. Meſſa
na. de elec. ita nec connexorum. c. quanto. ⁊. eod. ❡ Tertiò, quæ
religioſis adherent, religioſa ſunt. l. quæ religioſis. ff. de rei uẽdi
ca. Comprobatur. qui adheret Deo, vnus ſpiritus eſt cum eo. c.
damnamꝰ, ſ. de ſum. Trin. & fi. cath. c. debitum, ⁊. de biga. Ita er
go iuſpatronatus adhærens ſpiritualibus, erit ſpirituale. Sol. ex
mente gl. in d. l. quę religioſis. adhęrentia rei religioſæ, quorũ
ſeparatione res religioſa deterioratur, vel extinguitur, dicũtur
religioſa, tanquam aliquod eſſe tribuant rei religioſę. Adhęren
tia verò rei religioſę, vel ſpirituali, quorum ſeparatione res ipſa
religioſa melioraretur. non dñr religioſa. ita vult glo. ibi, in pro
poſito, ſublato iure patronatus ab vna eccleſia, illa reducitur in
libertatem, ſecundum Pan. in c. querelam, ſ. de elec. ergo iuſpa
63 tronatus tanquam adhęrens nõ erit ſpirituale. ❡ † Quartò facit
in ſpiritualibus non eſt licita tranſactio. c. ſuper eo, de tranſ. ſu-
per iurepatronatus: non etiam licet trãſigere, c. propterea, eo.
tit. ergo iuſpatronatus eſt ſpirituale. Solutio, falſa eſt iſta cõnſe
quentia. Nam ſuper adulterio non licẽt tranſigere. l. trãſigere.
64 C. de tranſac. tamen adulterium non eſt ſpirituale. ❡ † Quinto
facit in temporalibus nõ cadit ſimonia, ſecundum Pan. in rub.
65 infra de ſimo. & Bart. in l. 1. ff. ad leg. Iulian. de amb. verum † ſu-
per iurepatronatus cadit ſimonia, c. veniens, & ibi no. Pan. inf.
de teſt. glo. in ſumma. 1. q. 1. ergo eſt ſpirituale. ❡ Sextò facit, cau
ſa iuriſpatronatus eſt ſummaria, quia adheret ſpirituali, cle. di-
ſpẽdioſam, de iud. ergo vr̃, ꝙ etiam dicatur ſpiritualis. ❡ Ad iſta
duo rñdeas, ꝙ ſi dicamus iuſpatronatus eſſe annexũ, ſequentur
ſupraſcripti effectus, quia in annexis ſpũalib. cadet ſimonia, &
cauſa erit ſummaria. d. c. quanto. & ꝙ in annexis ſpiritualib. ca-
66 dat etiam ſimonia, probatur † in iure ſepulchrorum cadit etiã
ſimonia, ſm Rom. conſ. 369. & tamen ius ſepulchorum dicitur
annexum ſpiritualitati, vt no. gl. in d. c. quãto. ❡ Septimò facit,
ſecundum An. Sicu. hic qualitas effectus demõſtrat qualitatem
cauſæ producentis, l. quod ſi nolit. §. qui mãcipia. ff. de ędil. edi.
Sed ſic eſt, ꝙ iuſpatronatus eſt cauſa productiua electionis. c. 2.
in verbo, eligunt, & c. a nobis. de iurepat. quę electio eſt ſpiritua
lis, c. Meſſana. ſ. de elec. ergo & ipſum iuſpatronatꝰ erit ſpiritua
le. Solut. minor eſt falſa, vt patet ex his quę ſcribit Pan. in d. c. 2.
❡ Octauò & vltimò ego arguo ſic, propter quod vnumquodq;
tale, & illud magis, auct. multò magis, C. de ſac. ſanct. Sed ſic eſt

quód

quòd medio iuriſpatronatus cauſatur inſtitutio, q̃ eſt ſpiritua-
lis,c.1.& c.auctoritate.j.de inſtit. ergo & ipſum iuſpatronatus
erit ſpirituale. Facit ſimile,medio ignis cauſať calor,ergo ignis
magis calet,quod autem iuſpatronatus cauſet inſtitutionem,
pbať in c. decernimus. 16.q.7.vbi dicitur, quod ſine pſentatio
ne patroni inſtitutio nō valet. Solutio.regula authē. multò ma
gis,procedit qñ aliquid eſt tale immediatè, & nullo extrinſec⁹
conſiderato,pp qđ vnũquodq; tale,& illud magis.& ita proce-
dit exemplum de igne.Sed ſecus eſt, quandu eſt tale mediatè,
& aliquo extrinſecus cōſiderato,vt eſt inſtitutio, quę cauſatur
immediatè ab epiſcopo,medio tamen pręſentationis.Tolle ēt
exemplũ.tu ſtudes,quia pater te generauit.ergo pater tuus ſtu
det.non valet conſequentia,quia alia extrinſecus requiruntur,
quam pater.¶ Secunda fuit opinio Pan.& ſequacium, q̃ iuſpa-
tronatus origine ſit temporale annexum ſpiritualitati,& q̃ iu-
dicium ſuper iurepatronatus dicatur mixtum.Circa iſtam opi.
ſunt videnda tria.Primò,quare dicatur annexum.Secũdò, qua
re mixtum.Tertiò,vtrum fundamenta huius opi.ſint vera.Cir-
ca primũ do.Ant,hic,& in d.c.quanto,rñdet,q̃ dicitur annexũ
pp accidens,quia fuit cōcatũ laicis. Iſta ratio eſt falſa,quia ſe-
queretur q̃ iuſpatronatus conceſſum clericis,non diceretur an
nexũ,qđ eſt manifeſtè falſũ,d.c.quãto. Pręterea eiſdē rōnibus
ↄfundiť iſta ratio,quib.fuit improbata opinio principalis eiuſ-
dem d.Antonij.¶ Secũda ratio aſſignatur per Pan.hic,quia iuſ-
patronatus parat viam ad obtinendam inſtitutionem ſpiritua
lem.c.quod autem, de iurepatronatus. Iſta ratio reprehēditur
per quoſdã Mod.hic,quia eſt ipſa præſentatio, quę parat viam.
& aliud eſt pręſentatio,& aliud iuſpatronatus,c.conſultationi-
bus,de iurepat. Tu defende rationem Pan.& dicas, quòd iuſpa
tronatus producit iſtum fructũ, qui appellatur pręſentatio.d.
c.conſultationibus. Et ſic iuſpatronatus medio præſentationis
parat viam ad inſtitutionem,ſicut obligatio medio actionis pa
rat nobis viam ad conſecutionem debiti,Inſt.de oblig.in prin.
¶ Secundu habes ex iſta ratione notare,q̃ pręparatoria & præ-
parata dicuntur cōnexa.pro quo notabili videas conſiliũ Alex.
67 63.quòd incipit,Circa primum,col.fi.in j.vol.¶ † Circa ſecun-
dum,quare dicatur mixtum,reſpondet Pan. quia participat de
ſpiritualitate & temporalitate, nec magis accedit ad alterum
extremorum. Tu aduerte,quia in iure non reperitur tex. qui di
cat iuſpatronatus eſſe mixtum,ſecundum Car.in rub.j.de iure
patrona.Secundò aduerte,quia ſi participaret de ſpiritualitate
non dēret dici mixtum,quia natura ſpiritualitatis eſt, quòd to
tum ad ſe trahat:& ſic tota in toto, & tota in qualibet parte to-
tius.c.1.de cōſecr.eccl.vel alta.vnde melius apparet annexum,
quam mixtum.¶ Circa tertium adducitur primò per Pan.tale
fundamentum,per præſentationem patroni nullum ius acqui
ritur præſentato, c.cum autem.c.quod autem.c.paſtoralis. inf.
de iurepatro.ergo nō eſt ſpirituale.Circa iſtud fundamentum
aduerte ad quattuor.primò,quia tex.i c.quod autem,non pro-
bat.licēt enim dicat negotiũ per præſentationē inchoāri, non
tamen aperit vtrũ tale iudicium dicatur ſpirituale vel tempo
rale:imo videť probare,q̃ ſit ſpirituale,ſm Moder. arg.l.ora-
68 tio.ff.de ſponſ.Tu confirma,q̃a † idem iudicamus de re deſtina
ta ad actũ.quod de ipſo actu.l.4. ff.de fundo dota. & quia ſi fi-
nis eſt ſpiritualis,ergo etiã principium.nec dicamus, q̃ vnum
totũ integrale,qđ conſtat ex principio,medio, & fine,cenſea-
tur diuerſo iure,cōtra regulam l.eum,qui ædes.ff.de uſucap.&
c.maiorib.j.de præben. ¶ Secũdò aduerte,quia tex.in c. cũ au
tem,nō uidetur bene induci per Pan.quia uidetur,q̃ ſi non li-
cet uariare, ſeu melius accumulare, q̃ cēſeretur ius acquiſitũ
præſentato.iſtud eſt euidenter falſum, nã clericis patronis nō
licet uariare.d.c.cum autē.Item patrono laico, q̃ ſcienter pręe-
ſentauit indignum,nō licēt alium accumulare, ſecũdum Pan.
in c.cum vos.ſ.de offic.ordi. Itē patrono laico iurãti in prima
pręſentatione de nō variando,nō licēr accumulare, ſecũdum
Lapum,allega.78.col.4.& Pau.de Caſt.cōſ.62.incip.Venerabi
lis vir.col.2.& ſenſit Bart.in ſui generalitate,i l.omnes populi,
in 3.q.ver.circa tertium. ff.de iuſti. & iu.licēt Alex.ↄſi.16.in-
cip.Pōderatis,vol.3.teneat oppoſitum, quorũ opiniones aliàs
ſic cōcordabam, ut opinio communis procedat, epiſcopo no
lente admittere ſecundã præſentationem, ne ſit auctor periu
rij:opinio verò Alex. procedať ſi epiſcopus admiſerit cumula
tionem,quia multa facta tenent,quę fieri nō debebant,cap.ad
apoſtolicam. inf.de reg.l.patre furioſo.ff.de his, j ſuot ſui,vel
69 alie.iu.† Item ſi patronus præſentet ſecundum,& dicat ſe rece
dere omninò a præſentatione primi, nō valet ſecunda præſen
tatio, ſecũdum Lapum in dicta allegatione 58 Et tamē in iſtis
caſib.non acquiritur ius præſentato in beneficio. Tu ſalua Pan.
& dicas,q̃ voluit arguere a cōtrario hoc modo;nō licet uaria-
re,ergo,nō eſt acquiſitum ius,a contrario vbi eſt acquiſitũ ius
nō licet variare.& iſtud bene verum eſt,vt no.in l.ſerui electio
ne,in princ.ff.de lega.j.& in l.apud Aufidiũ.ff.de opt.leg.non
autem voluit arguere,ergo vbi non licēt variare,eſt acq̃ſitum
ius.¶ Tertiò aduerte,quia nō videtur verum,quod per pręſen
tationem non acquiritur aliquod ius.Et in contrarium eſt tex.
in c.dilectus.ſ.de of.deleg.& in c.cum Bertholdus.j.de re iud.
& ibi Pan.concludit,q̃ pręſentato, ſi ſolus eſt, acquiritur actio
contra Epiſcopum,vt eum inſtituat.Item ei acquiritur actio ad
70 expellendum † intruſum.ſi verò ſint plures pręſentati, omnib⁹
acquiritur actio contra epiſcopũ,vt vnum ex eis inſtituat,arg.l.
cum quidam,ff.de leg.2.Fortius probat tex.i d.c. cum Berthol
dus.Præſentato, cuius præſentatio fuit reiecta,ſi ſit idoneus,ac
quiritur actio contra epiſcopum,vt eum inſtituat,& illum tex.
ad hoc no.Bal.in Margarita ſua,in verſic.patronus, & Rota de
71 ciſ.212.inci.Secundum omnes,ſub tit.de iurep.¶ † Item præſē-
tato quem epiſcopus diſtulit inſtituere. competit actio contra
epiſcopum ad intereſſe.c.paſtoralis,& ibi not.Abb.j.de iurep.
Item vigore clauſulæ,ſi non eſt alteri ius acquiſitum, excludiť
impetrator,vbi aliquis eſt præſentatus,ſecũdum Rotam decil.
16.ſub tit.de præb.in nouis.Et ideo taciturnitas pręſentationis
vitiať reſcriptum,ad beneficia ſecundũ Fel.in cap.in noſtra, co
rollario 28.ſ.de reſcrip.Sol.per præſentationem nullum ius ac
quiritur.ſ.in beneficio,ſeu in re.ita loquitur Pan.hic.quod eoã
oſtendit illud verbum,ſpirituale,de quo per Abb. Præſentatu
72 † etum non tribuit ius reſpectu tituli,vt etiam dicit Abb.in d.c.
paſtoralis,col.j.ſed ad rem.ideſt ad petendum ſe inſtitui,hñ ac
quiritur ius.& ita loquuntur præallegata, q̃ etiam firmat Abb.
in d.c.dilectus,& in c.quoniam,i 10.q.j.de iurep.& Lap.alleg.
8.incip.Pręſentatus.Et ideo dicebat Cald.conſ 9.ſuper tit.de
73 iurepat.† quòd per pręſentationem contrahuntur ſponſalia de
futuro,q̃ tamen procedit accedente conſenſu præſentati,alias
non l.2.ff.de ſponſ.& ſequitur Cald.conſ.17.incip. Pręſentato,
ſub eo.tit.de iurep.Et ſeruiũt,quę cumulat Cur.conſ.65.col.4.
¶ Quartò aduerte, quia dato quod non ſit acquiſitum aliquod
ius præſentato in beneficio,non tamen recte infert, ergo iuſpa
tronatus ſua origine nō eſt ſpirituale.Ita mordet Dec.Pan. nō
tamen iſtud aliqua ratione probat. Ego autem probo illationē
hãc fore falſam,per tex.in c.ſi tibi abſenti,de prębend.in 6.vbi
per collationem factam abſenti nullum ius acquiritur in bene-
ficio,& tamen collatio eſt ſpiritualis.imò etiam ſi per pręſenta
tionem non eſſet acquiſitum ius ad rem, etiam nō teneret illa
tio Pan. Nam per poſtulationem non acquiritur ius etiam ad
rem,quia poſtulatio innititur gratiæ.c.j.& ibi gl.de poſtul. Pręe
lato.in 6.& tamen poſtulatio ſaltem ſolēnis videtur actus ſpiri
tualis,c.le.diſpēdioſam,de iud.¶ Vltra Pan. pro iſta parte Aret.
adducit tria fundamenta, quę effectualiter non ſunt niſi duo.
74 ¶ † Primũ ſic,iuſpatronatus poſſidetur a laicis.c.ↄſultationibus
de iurep.ergo non eſt ſpirituale,quia ſpiritualia non dñr poſſi
deri a laicis,ſed detineri,c.cum apoſtolica,& ibi no.d.Ant.j.de
his,q̃ fiũt a pla.Huic argõ rñdet Dec.tripłr.Primò, q̃ nō eſt ve
rũ,q̃ iuſpatro.poſſit poſſideri a laicis indiſtinctè, ſed ſolũ a pa-
tronis,& de grã.iſta rñſio nō ſatisfacit,quia nō eneruat vim ar-
gumēti.Stat.n.verum argũ adhuc in oib. patronis laicis.¶ Se-
cundò,q̃a ēt conceſſum eſt iuſpatro.poſſideri ab oib.laicis indi
ſtinctè,Nec ob.q̃ rō cōceſſionis,vt exciteň laici ad fundandũ
& dotãdũ eccleſias,de qua per gl.in c.cũ dilectus, de iurepatr.
ſolũ militet in patronis,quia verũ eſt,anteq̃ eccleſia ſit funda-
ta & dotata.& ſic añ conſtitutũ iuſpatronatus,ſed poſtq̃ iuſpa-
tronatus eſt creatũ,tunc poſtea a quocunq; laico poſſideri pōt.
ca.j.cum ſeculum.ca.ex literis.j.de iurepatr. Et quia ius ſemel
75 † effectũ laicale, dēt perpetuò durare laicale.l. pater.ſ.11.ff.de
leg.3.Secundò rñdet,q̃ in d.c.conſultationib.verbũ poſſidere,
dēt exponi.i.detinere,vt in l.ſtipulatio iſta.ſ.hæc quoque.ff.de
verb.obl.iſta ſecunda ſolutio eſt peior prima. Nam ad detenta
torē,vt eſt creditor habens cũ vniuerſitate iuſpatr.in pignore.
76 Itē ad ſequeſtrũ detentatorē † non ſpectat præſentatio.ca. cum
Bertholdus,de re iud.no. Abb.in c.examinata.j.eo.ergo dũ dř
77 in d.c.conſultationibus,q̃ † ad poſſeſſorē ſpectat ius pręſentan-
di,dēt intelligi de verũ poſſeſſore,& non de detentatore.Præ-
terea detentatores non faciunt fructus ēt conſumptos ſuos.l.j.
C.de pac.pig.l.vt legatorũ.ff.ex quib.cau.in poſſ.eatur.& tñ dř
in d.ca.conſultationibus,q̃ præſentatus a poſſeſſore inſtitutus
nō dēt remoueri,quia ad bon.æfidei poſſeſſorē ſpectant fructus
cōſumpti,vt traditur in c.grauis,j.de reſt.ſpol. Terciò ſoluit,q̃
78 ibi poſſeſſio ponitur impropriè,† quia incorporalia nō poſſunt
poſſideri.l.ſeruus.ſ.incorporales.ff.de acqui.rer.dom. iſtud ni-
hil facit ad rhōbũ,quia incorporalia quaſi poſſidenť.l.3.in prin.
ff.de acq.poſſeſ.Et de iſta quaſi poſſeſ.loquitur ille tex.vnde fa
teor,quod in iurepatronatus non eſt illa vera poſſeſsio, quę ca
dit in corporalibus,tamen eſt illa vera poſſeſſio, quæ cadit in
79 iuribus incorporalibus.¶ Secundo † Aret. adducit. iuſpatr. po-
teſt pręſcribi,c.querelam,de electio.ergo non eſt ſpũale, quia
ſpiritualia non pñt pręſcribi.c.cãni quę.j.de reſcri.ſoluit.Dec.
q̃ aſſumptum eſt falſum.nō.n.iuſpatronatus pōt præſcribi, ſm
eum.Allegat Arch.ita tenere in c.hortamur,71.diſt.& Pan.in
d.ca.querelam,& in diſputa.ſua incip.Augerio. Iſta rñſio non
eſt admittenda,q̃a cōis opi.eſt, q̃ poſſit præſcribi,& iſtã dicit
cōem Fel.in d.c.cauſam quæ,& in ſuo tracta.qñ literæ apoſto

licæ

[illegible]

80 tur [illegible] de gra [illegible] Dec [illegible] patronatus [illegible] rituale [illegible]

[illegible]

81 [illegible]

[illegible] non poſſunt cōpromitt[illegible] & C[illegible] a ſuperioris: & ideo d[illegible] no[illegible] alienab[illegible] prom[illegible]ſſibile.l.null[illegible] comprobat De[illegible] 44.c[illegible].2.ergo patroni non poterunt cō prom[illegible]ttere ſu[illegible] tronatus, quia non po[illegible] ſunt de illo [illegible] ſ[illegible] enere. [illegible] ſtum.c.de iure, inf. [illegible] patr. do[illegible] [illegible] non [illegible] ſunt ſin[illegible] illu[illegible] Et ita tenē do no[illegible] erat per[illegible] a eccleſiaſti ca in c[illegible] promiſſum, vt ibi tenēt d An[illegible] n & I[illegible] Et ſi dixeris, attēto defe-ctu potes[illegible] etiam potuiſſet fieri comprom[illegible] m[illegible] ōdeo, quod ibi interu[illegible] nerat cōſen[illegible] [illegible] lices, [illegible] ud eſt dubitare. Tr[illegible] cabo, quod ibi [illegible] olum diſp[illegible] de effectu confirmationis [illegible] thetis, & preſupponitur compromiſſum valere. vnde ſuccedit regula.ca.2.de ętate [illegible] qu[illegible] quæ eſt talis, vbi de vno t[illegible] diſputatur, cetera p[illegible] ſupp[illegible] Minus obſtat, dum dicitur [illegible] uod la[illegible] ſunt [illegible] atronatus, q[illegible] a verum [illegible] quātum [illegible] effectum, vt po[illegible] int p[illegible] ſentare, & [illegible] ratia.c.3.de iurepat. quæ g[illegible] a non debet e[illegible] tendi, vt p[illegible] de cā iur[illegible] patronatus cognoſcere, reg. quod [illegible] & [illegible] priuilegia ſunt ſtrictè interpretanda.c. ſiné, & [illegible] priui[illegible] Et ſi iſta ratio capacitatis operaretur, [illegible] poſſint eſſe arbitri, eadem ratione dicendū eſſet, qu[illegible] dices. conſequens eſt falſum.d.c.quāto, ergo [illegible] guendo à conſequenti deſtructo quod eſt [illegible] tum.l.apud antiquos.C.de fur l.1.ego.§.p[illegible] quia ſi ſit priuilegium conce[illegible] uni inferioribus [illegible] vt poſsint ɔferre bñficia, tales non poterunt vigore d[illegible] legis cognoſcere de aliqua [illegible] emergenti ſuper con[illegible] lationibus, ſecundum Pano[illegible] ad fin. infra de [illegible]

82 ¶ †Septimò Fel. in d.cap.quanto, ad [illegible] Imperator poteſt legitimare naturales ad [illegible] patronat[illegible] dum Dom. & Card.c.10.diſtin. ergo in patronatus nō e[illegible] [illegible] e, quia Imperator non habet poteſtatem legiti[illegible] [illegible] ſecundum gl. in [illegible] ge, ca. diſtinct. 1[illegible]. Pan. [illegible]

[illegible] t. & [illegible] nperat [illegible] [illegible] Bal [illegible] 82. vol.

83 [illegible]

[illegible]

[illegible] Ba[illegible] [illegible] ogn[illegible] [illegible] ¶ [illegible] [illegible] l. in cub[illegible] diui[illegible] on v[illegible] neceſſaria, quia expreſſa [illegible]

88 ſingulare, ali[illegible] commune. ¶ †Nota, aliud diuinum [illegible] manum. e[illegible] 5.q.1. & [illegible] diui[illegible] a[illegible] quum eſt & iuſtū, & in eo [illegible] peracta, c.cum [illegible] de re iu[illegible] o di[illegible] veri tati, quæ nunq[illegible] fallitur, o[illegible] nobis, in[illegible] ſē ten. excomm. Et [illegible] iudicium [illegible] n d[illegible] bet [illegible] quantū poteſt, ſe iu[illegible] d[illegible] tum[illegible] v[illegible] ra[illegible] ſuperiore [illegible] pit co rona [illegible] inf[illegible] ior[illegible] tiam.c.[illegible] ad tem[illegible], ca. cuiu[illegible] de iſto [illegible] non l[illegible] quitur noſtra rubr.

89 ¶ V[illegible] ui[illegible] I[illegible] onis [illegible] eccleſię, aliud ɔ- [illegible] Archan[illegible] a[illegible] nota, quod in iu-[illegible] & eadem [illegible] iudex, actor, reus, & teſti[illegible] [illegible] deicom. & in iudicio conſcientiæ nun[illegible] habet l[illegible] um miſericordia, quia cōſcientia nemini parcit, iuxta illud Sat.

Prima eſt hæc vltio, quòd ſe

Iudice nemo nocens abſoluitur, improba quamuis

Gratia fallacis pr[illegible]s vicerit vrnam.

Et [illegible] omnes [illegible] um perfecte conſcientiæ inquit, gloria mea hæc eſt [illegible] onum conſcientiæ meæ. ¶ Quid enim ſi nō omnes l[illegible] nt, & conſcientia [illegible] liberos eſſe demonſtrat, ſecundum Pau. ad Corinth.2. tranſumptiuè in ca. inter uerba, 11.q.3. vnde illud.

Conſcia

Conſcias mens recti fecit a mendacia [illegible]

Et ideo Bal. hic [illegible] eſt meus qualit [illegible] Al [illegible] en-
90 tia poni [illegible] o [illegible], de qua [illegible] Pan. ar [illegible] d catur [illegible] male [illegible] remi [illegible] .Coi con [illegible] tenet gl [illegible] n c. [illegible] in c [illegible]

n mri [illegible] rat d [illegible] ui. Pa [illegible] d [illegible]

91 [illegible]

[illegible]

94 c. [illegible] ¶ [illegible] tia [illegible] en [illegible] part [illegible] que [illegible] Le [illegible] ponder Do [illegible] in c. ex parte A [illegible] d [illegible] A [illegible] timi [illegible] ga tu [illegible] contra tutorem, v [illegible] a eſt [illegible] vero [illegible], vt [illegible] nata [illegible] mina [illegible], ſm Ba [illegible] § [illegible] ff. de [illegible] c. [illegible] in. §. [illegible] non [illegible] ta vtil [illegible] na non [illegible] etur ne que parti, ne [illegible] q [illegible] uſa di [illegible] nam [illegible] tum per [illegible] um tex. v [illegible] r, [illegible] p[illegible]latus ab or [illegible] moueatur, cū dicitur crim[illegible]nalis, & tamen pen[illegible] non ap[illegible]licatur par[illegible] neq; fiſco. Et ſimile non obſtat, quia [illegible] agitur, vt tutor rem[illegible]ur, dũ agi ad priuatam vtilitatem pu[illegible]li, non ſic qñ agi[illegible] vt prælatus remoueatur ab eccleſia. [illegible] agitur, vt tutor puniatur [illegible]na quę ap[illegible] r fiſ[illegible] n l. 3. ff. de ſuſpe. tut. No[illegible] ag[illegible] vt prælat[illegible] ab ord[illegible]bus [illegible] u reſ[illegible]det Arc. q. illud ve[illegible] expo[illegible] ſeuere, [illegible] o que tamen caſu [illegible] minale. [illegible] ſoluti nõ ſatisfac[illegible] primo [illegible] olat [illegible] illa [illegible] ſede taliter [illegible], [illegible] otat [illegible] ure [illegible] ad l. Iul [illegible] al. & [illegible] iſt [illegible] ſu nai [illegible] tas in [illegible] o- do [illegible] ceretur a [illegible] minali [illegible] bium, cu [illegible] rbũ, [illegible] autem reſpe[illegible] te a [illegible] ria ſ[illegible] tio quot [illegible] Mod. q. ibi [illegible] c [illegible] agi, q [illegible] ag[illegible] cipaliter de cri[illegible]ne, [illegible] in conſequentiam. Prin[illegible] agebatur [illegible] t deponer[illegible] Abbas ab adminiſt[illegible] ſa [illegible] bantur varia c[illegible]mina contr[illegible] Abb. [illegible] Et [illegible] iſti, q[illegible] nclufio procedat, v[illegible] princi[illegible] r ad [illegible] ſecus [illegible] ncipaliter agat[illegible] ad a [illegible] ſe[illegible]uentiam [illegible] nat cauſa del[illegible] iſto c[illegible] tud [illegible] t [illegible] appl[illegible] u, neque [illegible] u[illegible]due [illegible], [illegible] tex. N[illegible] c [illegible] ag [illegible] vt [illegible] eponeretur [illegible] cla, & [illegible] gitur tex. d[illegible] cit q[illegible] iſto caſ[illegible] n [illegible]

[illegible] cauſa [illegible] pra[illegible] a [illegible]

[illegible]

[illegible] act [illegible] h [illegible] C [illegible] m [illegible] d agebat[illegible]
96 [illegible] incorporatam conſe[illegible] a [illegible] n partem conc[illegible]uſionis, & [illegible] pecuniaria ſecundum gl[illegible] be [illegible] ſepul. viola. reprobata glo. [illegible] l. ſi [illegible] calun[illegible] C [illegible] pitco. & cler. cum ſim. C[illegible] iſtam [illegible] m [illegible] D[illegible] in ult. lect. adducunt quãplura iura, [illegible] hodie C. de [illegible]co. & cler. & [illegible] interroga[illegible] de queſt. [illegible] do alternati[illegible]m, vel copulam intermedian[illegible] inter [illegible] cauſam & criminalem. Quibus omni[illegible] & [illegible] ſponden, q. ponitur cau[illegible] out [illegible] ca[illegible] ſa, in qua tractat̃ de crim[illegible] & nõ [illegible] tur cã ciuilis a criminali ¶ Secund[illegible] partem concluſionis, etiam ſi agitur [illegible] le[illegible] accuſ. l. ſi. ff. de fur. ¶ Cõtra iſtam amp[illegible] cũ q̃s, de reſt. ſp[illegible] ergo ille tex. loqu[illegible]ur large & [illegible] impropriè, ſm Mo[illegible] & vltra eos cõprobatur [illegible] ibi deducebatur crim[illegible] excep[illegible]tionis, ergo ciuiliter. d. c. [illegible] his. T[illegible] ò ampliat[illegible] d[illegible] pars, etiam ſi directa via agat[illegible] pænam du[illegible] d[illegible] uam fieri poſſit, dummo[illegible] e [illegible] erit c[illegible], ſi Arc [illegible] A[illegible] le. & [illegible] C. e. [illegible] te [illegible] in [illegible] ff. de [illegible] in l. q. [illegible] ff. de inſu. [illegible] d l. [illegible] ff. de fur. [illegible] pœna quadrupli applica- tu[illegible] ior pœna, quę in[illegible] ni poſſit reſpectu partis,
97 [illegible] curie ¶ Præmi[illegible] inducuntur ad queſtionẽ, [illegible] itius de furt. & p[illegible] tum ipſum puniri ad vin[illegible] reru[illegible] ipſi accuſatori, quod fieri [illegible] im. [illegible] furẽ. ff. de fur. pendẽte pro [illegible] tia [illegible] quæritur, an pp[illegible] lẽ gñam [illegible] mat [illegible] crim[illegible] c. [illegible]litas eſſe eiuſdes, pone q. ac[illegible] petat [illegible] facti [illegible] ſuo intereſſe. vt ſciant bo- [illegible] : ſi dicamus iudiciũ nõ [illegible] ius [illegible] erit relaxãdus; ſi dicamus cõ [illegible] ſit amplius criminale, [illegible] pœna [illegible] plicãd[illegible] p ea, quę ſupra di[illegible] ſunt [illegible] & [illegible] criminis. l. a. [illegible] ge- [illegible] ideť caſus in [illegible] ſuo vult tr[illegible]

ver.torturã,ver. pone q aliquis motus, quia tortura iſta nõ fit
ad pęnam remiſſam.l.3.C de gen.abo. ſed fit ad inueſtigatio-
nem veritatis.l.nullam.C.de infa.l.edictū.ff.de queſt. Et ſi di-
xer.s,In ciuilibus non habet locum tortura. Reſpondet,q cã
criminalis remiſſa incaleſcit ciuili quantum ad effectum tortu
rę,& qa remanet criminalitas,licet impunita. Sed aduerte,qa
iſtud vr̃ ꝯ tex.in d.l.ſi docueris,in ver.ſopitum. vnde alia rõ vi
detur melior,q Princeps non videtur voluiſſe tollere ius acq-
ſitum accuſatori per proceſſum criminaliter inſtitutum,ar.gl.
in l.venia,& ibi Mod.C.de in ius voc. & eſt generalis regula,
q Princeps nunquam per ſuum reſcriptum intelligatur velle
tollere ius tertij.c.quamuis.de preſc.in 6.l.2.§.merito,ff.ne qd

99 in loco pub.¶ †Videamus modo quid ſit iudicium mixtum,iu
dicium mixtum, ſm Abb.in queſtione præcedenti, dr̃ quan-
do agitur de crimine ciuiliter.per tex.i c.tuę.ſ.de proc.& in c.
ſuper his.j.de accuſ.Aduerte, quia illud dictum Abb.eſt ꝯtra
tex.in c.per tuas,de ſimo.vbi agitur de crimine ciuiliter, & tñ
iudicium non dr̃ mixtum.Secundò aduerte,quia vr̃ Abb.ꝯtra
rius his,quæ dixit ſtatim,dum dixit,iudiciũ dici ciuile, ſi pena
delicti applicatur parti.Tertiò aduerte,inquantũ alle.tex.in d.
c.ſuper his.quia Abb.& ſcribẽtes ibi ſentiũt,q iudicium illud
ſit ciuiliter,& nõ mixtũ.Quarto aduerte, quia ꝯ illud dubiũ fa-
cit,quia illud dr̃ mixtum q participans de vtroque partim ca
pit ab vno,partim ab altero,ſm Bar.in l.imperium,col.4.ver.
expeditur de mero.ff.de iur.om.iud. verũ vbi agitur de crimi-
ne ciuiliter,licet tractetur de crimine,nihil tñ capitur de iudi
cio criminali,ergo nõ poterit dici mixtum.¶ Cõcludas igitur,

100 quòd iudicium dr̃ mixtum, † qñ agitur partim ad vtilitatem
publicam,partim ad priuatam,vt ſi pęna applicetur pro parte
fiſco,& pro parte priuato, ſm Alex.& Mod.in rub.C.eo. & in
conſ.66.Viſo proceſſu,col.j.vol.j.Sed cõtra hoc ſtat totus tex.
in c.tuæ,præalleg.vbi ſi agitur ad ſeparationem thori, iudiciũ
dr̃ mixtum,& tñ pęna pro parte non applicatur fiſco. Reſpon
det Alex.q ibi iudicium dr̃ mixtum,quia participat de vtroq;
de criminali.ſ.quia pena ſeparationis thori eſt quædã rigor pu
blicæ diſciplinæ,iuxta tex.in l.licitatio.§.quod illicitè.ff.de pu
blica participat de ciuili,quia accuſator conſequitur lucrũ do
tis.c.plerunque.j.de don.inter vi.& vxo.& iſte fuit intellectus
Io.And.d.Ant.& Abb.antiqui in d.c.tuæ.Iſte intellectus nõ vi
detur de iure ꝓcedere.Primo,quia pęna ſeparationis thori re-
ſpicit vtilitatem priuatam,vt lęſus propter adulterium libere-
tur ab obligatione pręſtãdi debitum carn.s.c.ſignificaſti.j.de
diuor.Secũdo,quia diuinat,q ibi ageretur ad lucrum dotis. Et
ſi dixeris,lucrum dotis venit in cõſequentiam,vt dicit Belign.
Rñdeo, q ea quæ veniunt in iudicio in conſequentiam, non
faciunt iudicium alias criminale, vel ecõtra dici mixtũ, ſecun-
dum Bar.in l.interdum.§.qui furem.ff.de fur.Tertiò aduerte,
qa cã diuortij videtur ciuilis,arg.l.licet.C.de rep.ergo idem in
cauſa ſeparatiõis thori ſubrogata loco diuortij.c.2.j. de diuor.
Secunda fuit ſolutio Imolę in d.c.tuę,vt dicatur iudiciũ ſepa-
rationis mixtum,quia nõ ſeruat naturam criminalium, nec ẽt
ciuilium cauſarum. ¶ Iſtam ſolutionem improbat d.Lãcelot.
Doctor in rub.ff.eo.quia ea attenta,deberet dici neutrale, nõ
mixtum,quia non ſequitur,iſtud non eſt vinum, neque etiam
aqua,ergo eſt vinum mixtum,ſiue poſca.Sicut etiam nõ ſequi
tur,iſte non eſt homo,non eſt fęmina,ergo Hermaphroditus:
quia poteſt eſſe pecus.¶ Sed aduerte,quia alius fuit ſenſus Imo
læ,voluit.n.dicere,iudicium ſeparationis thori nõ ſeruat natu
ram iudicij criminalis in totum;nõ ẽt naturam iudicij ciuilis
ſed ſeruat mediam viam inter vtrunque,& ſic dẽt dici mixtũ.
Tu nouiter conſidera,q ille tex.non dicit iudiciũ eſſe mixtũ,
ſed accuſationẽ eſſe quaſi mixtã,q̃ ego arbitror appellari qua
ſi mixtã,quia pęna ſeparationis thori cõis eſt vtriq, cũ vterque
perdat ꝑ talẽ ſeparationẽ ius exigẽdi debitũ ab altero,vt decla
rat Abb.i rub.j.de diuor.ſicut diximus,actiones familię ercıſ.
cõi diuid.finiũ regũdorũ,dici mixtas,eo quia vnicuiq; aſſigna
tur aliquid de parte alterius,& quilibet dicitur actor & reus.§.
quędam.Inſt.de act.l.in tribus,ff.de iud.¶ Iuxta pmiſſa quæro

101 †de vtili,& quotidiana q.An ſtatuta loquentia, de iudicio ciui
li,vel criminali,habeant locum in iudicio mixto?exẽplum,affi
nis accuſatus de poſſeſſione turbata, cuius pęna eſt 100. libra.
applicãdatum pro parte fiſco,& pro parte turbato,petit com-
promiſſum virtute alterius ſtatuti dictãtis,q inter affines, vbi
agetur de cã ciuili,fiat compromiſſum; an tale ſtatutũ proce-
dat io iſta accuſatione poſſeſſionis turbatę; cuius iudicium eſt
mixtum?Vr̃ primò dicendum q non,quia ſtatuta loquẽtia de
iudicio ciuili,vel criminali in materia exorbitãti, non habent
locũ in iudicio,ſm Alex.in rub.C.eo.Scđo,qa in materia exor
bitanti ſub ſimplicibus nõ continetur caſus mixtus.ſ.l.in paſ-
ſã.§.pręſcriptio,de adul.Bar.& alij in l.2.in prin.ff.de ver. obl.
Statutum aũt,q affines teneantur compromittere,eſt exorbi-
tans a regulis iuris,qa de iure nemo compellitur ꝯpromittere
ſm Bar.in l.furti.§.qui iuſſu,de infa. Abb. in rub.ſ.de treu.&
pa.c. Tertiò, quia in cauſa mixta cauſa fiſcalis dignior dẽt ad
ſe trahere cauſam priuati.ar.l.quę religioſis.ff.de rei vend.& c.
quãto.j. eodem.& per tex.in ſpecie,& ibi Bar.in l.1.C.de vẽd.
rerum.fiſc.lib.10.per quem tex.ita c.ſum noſtrũ decidit Ale
xan.conſ.82.incip.in cauſa vertente inter Petrum, in vlt.dub.
in j.uol.¶ Contrariũ vr̃ determinandũ,quia ſtatutum de ꝯpro
miſſis fiendis inter affines eſt fauorabile,ſm Bald. in l.q ſe pa-
tris,& ibi Iaſ.col.22.adducit alias auctoritates, & dicit iſtam
eſſe eſſe opinio.C.vñ libe.In fauorabilibus aũt ſub ſimplicibꝰ
cõtinetur caſus mixtus l.ſi ita ſcriptum.ff.de lib.& poſth. cum
ſuis concor.Tu aduerte,quia illud fundamentum nec pro,nec
contra,videtur bene adduci,quia nunquam quęritur,verũ ſub
ſimplicib.comprehẽdatur caſus mixtus,qñ nõ reperitur in le-
ge facta diſpoſitio de omnibus ſimplicibus.l. hoc legatũ.ff. de
leg.3.l.legatis vxori.ff.de leg.2.no.Iaſ.in l.Titię textores.ff.de
leg.j.in 3.col.Cum ergo i ſtatuto de compromiſſis nõ fiat mẽ
tio,niſi de vno ſimplici,fruſtra & inepte allegatur regula casꝰ
mixti.Circa iſtam quæſtionem reperio Ang.& Al.in ſimili in
l.eũ qui,§.in popularibus.ff.de iureiu.qui in caſu delationis iu-
ramenti tenent,q pro parte fiſci nõ poſſit deferri iuram, ꝑ par
te priuati ſic.videtur ergo concludendum eodẽ modo, vt pro
parte fiſci nõ ſit compromittẽdum,pro parte verò turbati ſic.
iſta diſtinctio non videtur probabilis,quia ꝯtinentia eiuſdem
iudicij non eſt diuidenda.l.nulli C de iud.Quid ergo nõ tenẽ
dum? ego arbitror inſpiciẽda eſſe verba primi ſtatuti. ſi enim
verba ſtatuti de poſſeſſione turbata canten illo mõ, turbans
cõdemnetur in 100.libris,quarum dimidia, &c. tũc procedat
opi. Alex.in conſ.82.Quia eſt vnica condemnatio,vnicũ iudi-
cium,& ca fiſcalis annexa attrahit cauſam priuati, d.l.1.C. de
uendi.rerum fiſc.Si uerò ſtatutum dicat,turbãs incurrat pęnã
librarum centum,in quarum dimidia condemnatur verſus fi-
ſcum,in altera verſus turbatũ,procedat opi. Ang.& Al.in d.§.
popularib.qa cũ ſint condẽnationes ſeparatim fiedę,erũt duo
iudicia,vnum ciuile,& aliud criminale.ita reperio velle Matt.

102 in no.70.inc.No.q ſi ſtatutum ¶ †Vltimò quęro,cui ſit appli-
canda pęna pecunia a lege propter delictum ſimpliciter im-
poſita,an fiſco an parti officiſſę?Ab.diſtinguit,vt formaliter di
ſtinguit Bar.in l.Agraria.ff.de term.mo.& eãdem diſtinctionẽ
facit Ang.in trac.malef.i verbo,& dictum Semproniũ in 300.
libris. Tu facias tres concluſiones ¶ Prima cõcluſio, vbi lex in
troducit accuſationem,tunc pęna applicatur fiſco. alleg. Abb.
tex.in l.mulctarũ.C.de modo mulc.& addit Dec.tex. in ca.j.q
ſunt rega.Sed aduerte,quia iſta iura non vidẽtur ꝓbare, quia
de accuſatione ibi nullum verbum,vnde Dec.conatur iduce-
re hoc modo,ibi dicitur mulctas applicari fiſco,ergo agit̃ cri-
minaliter:ſi criminaliter,ergo per viam accuſationis, quę pro
priè locum habet vbi agitur criminaliter,ſecũdum gl. Inſt.de
pub.iud.cum concord.alleg.per Alex.& Mod.in l.q accuſare.
C.de eden.Iſta inductio mihi nõ ſatisfacit, quia hoc modo ꝓ-
baretur ibi,q pęna applicatur fiſco,non ex eo q cõpetat accu
ſatio,ſed quia ibi eſſet expreſſum q applicet̃ fiſco;imò qa hoc
eſt expreſſum q applicetur,elicitur q cõpetat accuſatio,& nõ
econtra. Pręterea præſupponit Dec. q ad mulctam agat̃ ſolũ
per accuſationem,ita oſtendit ſua inductio:ſed hoc eſt falſum
quia etiam agitur actione in factum,vt tenent Ang. & Fulg.&
Iaſ.col.pe.in l.2.ff.ſi quis in ius voc.non ierit.Et ſtãte hoc, hẽs
vnã ampliationẽ ad hãc ꝯcluſionem, vt procedat ẽt ſi cũ accu
ſatione ſit inſtituta actio ad pęnam. Secundò amplia, ẽt ſi lex
introducat accuſationem pro delicto,pro quo principaliter lę
datur priuatus,ſecundum Pan.hic in ſui generalitate, ad quod
bene aduertunt Mod.Et rõ eſt,quia ẽt res publica dr̃ lędi ex ip
ſo delicto.l.licitatio.§.quod illicitè.ff.de publ.Limita mõ dupli
citer.primò,qñ pęna fuit impoſita per nomina multiplicatiua
puta,dupli vel tripli,vel quadrupli,ſm Are.Fe.& Mod.hic, &
Im.in rub.de pub.iud.& Ang.Inſt.eo.i prin.Alleg. Aret.tex.in
§.q verò ꝯ,io Auth.de ſan.epi.ſed ille tex.nihil facit,quia tex.
expreſſe dicit exactę perſonę duplum deberi.Hęc cõcluſio lo
quitur,vbi ſimpliciter pęna imponitur,nõ exprimẽdo cui ap-
plicetur.Allegat ſecũdo loco Fel.tex.in c.cum deuotiſſimam.
12.q.2.& in c.quiſquis inuentus.17.q.4.Iſta iura parum faciũt,
quia vltra quod ibi pęna imponitur per nomina multiplicati-
ua,ſubſunt aliæ coniecturæ,ex quibus apparet, quòd pęna ap-
plicetur parti,dicunt enim,ſacrilegus damnum nouis compo
nat,& ſic pœna imponitur reſpectu damni,quo caſu certũ eſt,
quod applicatur parti,vt dicam in tertia concluſione.Item di-
cunt,prædam in quadruplum reſtituat. verbum,reſtituat,ſatis
oſtendit pœnam dandam parti cui fienda venit reſtitutio ſim
pli.l.videamus.§.in Fauiana.ff.de vſuris. Adducunt etiam ra-
tionem,quia in ſimplum ineſt duplum.l.hoc edicto.§.ſi.ff. de
pub.ubi ergo debeatur duplum & triplum,cui debetur ſimplũ
& ſic determinatio ſit æqualis,ſecundum regulam.l.nã hoc iu
re.ff.de vulg.¶ Sed contra de l.ſacrilegij.j.& l.pen.ff.ad leg. Iu-
liam pecul.iuncta gloſſ.ibi. Ergo poteſt dici ex natura illius,
quod nulla alia perſona in caſu illarum legum lęſa erat niſi fi-
ſcus.¶ Secundo fallit in caſu,in quo iam eſſet prouiſum de pę-
na

na applicāda fiſci ratione offenſę factæ reipublicæ,& nulla eſ-
ſet facta prouiſio de pęna rōne offenſæ factæ priuato;tūc appli
catur parti,ēt q. lex introducat accuſationē,ſm Aret.& Mod.
hic.Ratio,quia oīs prouiſio legalis debet intelligi facta in caſu
neceſſario.l.j.§.dixerit aliquis.ff de pub.Ego amplī dico, q. ge
neraliter,vbi ex aliquib.coniecturis apparet,q. lex impoſuerit
pęnam cōtemplationis partis offenſæ,indiſtinctē pęna erit ap
103 plicanda parti,per ea quę ſtatim dicam in ult.concl ❡†Secun
da concluſio,vbi lex introducit actionem,pęna applicatur par
ti.l.3.vbi gl & Bar.ff.de ſepul.viol.❡ Amplia primo , etiā ſi lex
dicat,iudicium dabo,quia tantum eſt, acſi dixiſſet actionē da-
bo.l.ſi quis id quod,in prin & ibi late Legiſtæ tentant iſtā ma-
teriam.ff.de iuriſ.om.iud.❡ Amplia ſecūdō etiam ſi lex impo-
nat pęnam pro intereſſe publico,vt in actionibus popularibus,
in quibus lite conteſt.pęna applicatur parti.l.ſi cui propter.de
verb.ſign.❡ Amplia & tertio in omni pęna impoſita ex edicto
prętoris,quę ſemper applicatur parti,ſm Alex.in d.l.ſi quis id
quod,& ſequuntur Mod.hic.Ratio,quia ex edictis prętorū ori
tur actio in factum.§.fi.Inſt.de interdic.Sed quęnam fuit ratio
huius ſecundę concluſionis?Reſpondēt omnes rationem eſſe
quia actio eſt ius proſequendi,quod ſibi debetur,Inſt.de act.in
prin.Si ergo agit priuatus ad pęnam , dicendum eſt q. ſibi de-
beatur.Et ex iſta ratione infert vnum ſingulare dictum Baſig.
hic,licēt regulariter pęna confiſcationis bonorum,vel alicuius
quotę,applicetur fiſco ſecundum gl.in l.iubemus.§.is quoque.
C.de ſac.ſan.eccl. quia confiſcatio eſt de regalibus.c.j.quę ſint
rega.quæ regalia nō conueniunt priuato,niſi lex concedat,ſe-
cūdū Bar.in l.j.C.de bo.vacan.lib.10.Attamen vbi lex diceret
actionem alicui ad cōfiſcationem bonorum,iſto caſu confiſca-
tio applicaretur parti agenti quaſi lex tacite concedat pęnam
confiſcationis priuato,quo caſu non habet locum gl. in d.l.iu-
bemus,vt eſt tex.expreſſus in l.j.§.ſin autē.C.de rap.virg. ❡No-
ta iſtud dictum,quia multum importat.Sed aduerte,quia vide
tur dubitabile:quia ſubiecta materia confiſcationis oſtendit,q.
debeam' impropriare iſtud verbum,actionem,& exponere.i.
accuſationem,vt exponitur in rub.C.quando actio ciui. p̄iud.
enim verba.n.ſm ſubiectam materiam interpretant̄ & impro
priantur.l.ſi olei.C.loca cum ſim.Limita,vt nō procedat in pę
na impoſita eo caſu,quo iā eſſet prouiſum perſonę offenſę,per
ea quæ diximus in præcedenti concluſione.Limita ſecūdo,ni
ſi actio daret̄ fiſco,ita poteſt intelligi d.l.ſacrilegij , & d.l.pen.
104 ❡†Tertia concluſio,vbi lex pro delicto imponit pęnam ſimpli
citer,non introducendo actionem, vel accuſationem,pęna ap
plicatur fiſco.allegatur textus in l.3.C.de ſepul.viol.Sed ibi di
citur expreſſe,q. applicatur fiſco,voluit forte inducere d.l.3.iū
cta l.ſequenti.Pro iſta concluſione Bar.in d.l.Agraria, allegat
textum in d.l.mulctarum, & d.c.j.quę ſint reg.Et ex hoc colli
go id,quod ſupra dixi,quod Abb.& Dec. male allegant iſta iu
ra pro prima concluſione.Ratio huius concluſionis eſt,ſecun-
dum Aret.quia in iudicio publica vtilitas eſt pręferenda priua
tæ,c.bonę.ſupra de poſtul.pręlat.vtilitas.C.de primipil.lib.12.
Nec ob.tex.l.non puto.ff.de iure fiſci.quia procedit,vbi agitur
de damno priuati,& de lucro fiſci,ſecus vbi agitur de pari dam
no , & de pari lucro:tunc præfertur ſemper fiſcus.l.j.C.de iure
fiſci,ſecundum vnam lect.q̄ ſequitur ibi Bar.& Alex. & Mod.
in l.j.ff.ſol.mat.& Fel.in c.paſtoralis.col.4.ſupra de reſcr.vel ali
ter reſpondeas,vt hic per Mod.qui aliter limitant d.l.nō puto.
❡ Fallit , niſi pęna reperiatur impoſita contemplatione partis
offenſæ,vel in recompenſationem damni,ſeu iniurię. ita p̄ce-
dit tex.in l.pen.ff.de in ius voc.ſecundū vnam ſolut.Ang. in d.
l.ſi quis id quod,ſed ille tex.non probat,eo quia pro illa pœna
tex.introducit actionem in factum,Inſt.de accuſ.& ibi ī ſpecie
d.Iaſ.reprehendit Ang.col.7.allegatur etiam tex.in l.fin.C.de
litig.ſed ibi hoc clarē exprimitur,vt ēt aduertit Bar.i d l.Agra
ria.allegatur etiam tex.in c.quibuſdam.infra de pę. Sed ibi nō
poterat alteri applicari veriſimiliter. ❡ Tu ergo melius allega
regulam l.ſeruo.§.ſi teſtator,& l.ſi cui.§.ſi Titio.ff.de le.j.q̄ eſt
quod vbi diſpoſitio fit cōtemplatione alicuius priuati,tūc actio
ſibi competit ex illa diſpoſitione,licet non exprimatur, & bn̄
no.Ro.ad ſtatuta.conſ.32.in 3.dub.in ver.hoc idem probatur.
Si ergo dicamus parti competere actionem,ergo ſibi applica-
bit̄ per ea,quæ dixi in pręcedenti concluſione.❡ Limita ſecun
dò de iure canonico,quę pęna in dubio applicabitur iudici , q.
ſi voluerit euitare ſuſpicionem cupiditatis,debebit eam eroga
re pauperibus,vel conuertere in pios vſus , ſecundum Abb.in
c.licēt.infra de pęn.& hoc de pęnis legalibus . Cum autē appli-
centur pęnæ in inſtrumento appoſitæ,videas per Bar. in l.vxo
rem.§.hæres.ff.de leg.3.& remiſſiuē per Iaſo.Inſtit.de actio.in
princip.in verbo,actio.& Bart.conſil.29.& Alexan.conſ.138.
colum.fin.vol.1.Cum autem debeant applicari pęnę conuentio
nales,ponunt Bal.& Mod.in l.ſi quis maior.C. de tranſac. vbi
concludunt,quōd applicantur parti attendenti , niſi aliter ex-
preſſē caueat̄.Et ex his fęliciter ſit expedita præſens Rub. die
17.Ianua.1519.

SVMMARIVM.

1 *Concilium,etiam ſi in eo non interueniunt omnes Epiſcopi totius mundi tamen per hoc non reſtat,quin dicatur Concilium generale.*
2 *Concilia,Nicenum,Calcidonenſe,Conſtantinopolitanum,et Epheſinum dicuntur principalia.*
3 *Concilium,ſynodus,cœtus,et cōuentus quid ſint,et quomodo inter ſe differant.*
4 *Ex Concilio,et in Concilio,quomodo differant.*
5 *Verba iſta,de Concilio Concilij,quid importent.*
6 *Verba iſta,cum conſenſu Concilij,quid importent.*
7 *Concilio ſacro approbante,quid ſignificent iſta verba.*
8 *Conſtitutio vtrum dicatur Papalis,an Conciliaris,quid conferat ſcire.*
9 *Exceptione declinatoria non cōpromittens aduerſus iudicem, penitere non poteſt.*
10 *Concilium prouinciale,et ſi non poteſt Epiſcopum deponere,poteſt tamē proceſſum facere,et de cauſa criminis cognoſcere.*
11 *Aduerſarius meus dicitur,qui mecum in lite contendit.*
12 *Subrogatus in lite dicitur aduerſarius.*
13 *Aduerſarius dicitur omnis,qui contradicit.*
14 *Inimicitia cauſa non eſt inſpicienda,an ſit iuſta vel iniuſta,nec a quo p cedat,ſed conſiderandus eſt effectus productus.*
15 *Iudex a mē iuſtē recuſari poteſt,ſi in alia cauſa mecum litigat.*
16 *Prælatus in cauſa ſua eccleſia,poteſt recuſari iudex tanquam ſuſpectus.*
17 *Litigans lite finita in cauſa criminali,an repelli poſſit a teſtimonio cōtra collitigatorem.*
18 *Aduerſarius in cauſa criminali lite pendente,an in totum repellatur a teſtimonio contra aduerſarium.*
19 *Aduerſarius meus in cauſa ciuili,etiam lite pendente non prohibetur teſtificari contra me in alia cauſa.*
20 *Citatio non valet,niſi fiat parte petente.*
21 *Iuriſdictionem an declinare poſſit quis,ſi interrogatus an cū aduerſario velit experiri,reſpondeat quōd ſic.*
22 *Concilium prouinciale,an excommunicare poſſit Epiſcopos, licēt nō poſſit deponere.*
23 *Excōmunicatus donec ſatisfecerit,an ſola ſatisfactiōe ſit liberatus.n.24.*
25 *Suſpenſus donec ſatisfecerit,an ſola ſatisfactione liberetur.*
26 *Iudex,an poſſit mulctare contumacem etiam nemine petente.*
27 *Excōmunicatus propter ſolam excōicationem,an debeat priuari bñficio.*
28 *Bñficia an priuari poſſit reſidentiā non faciens p̄p aliquod impedimentū.*
29 *Excommunicatus declarari poteſt abſque contumacia, quando delictum eſt notorium.*
30 *Contumax is dicitur,qui illicentiatus ante tempus recedit.*
31 *Contumacia an ſit peccatum mortale.*
32 *Contumax is plus dicitur,qui non comparet,quàm qui non paret.*
33 *Iudex an poſſit ferre ſententiam per verbum,videtur.*
34 *Sententia lata per verbum,credo,an ſit valida.*
35 *Sētentia lata hoc mō,ita iudicamus ſecundū noſtrā cōſcientiā,an valeat*
36 *Scholare indignē potēs Doctorū gradū,præſumptionis delictū incurrit.*
37 *Teſtes propriē non dicuntur,qui deponunt de peritia artis.*
38 *Reſcriptum non vitiat falſa latinitas,quæ per figuram ſaluari poteſt.*
39 *Iudex non poteſt reijcere exceptiones calumnioſas,et ad vlteriora procedere appellatione non obſtante.*
40 *Concilium prouinciale,an et quando poſſit in totum recuſari.*
41 *Concilium totum an poſſit recuſari,vbi caput eſt ſuſpectum.*
42 *Concilium,vbi pręſidentes ſunt ſuſpecti,an poſſit recuſari,etiam ſi caput non ſit ſuſpectum.*
43 *Iudex reuocari poteſt.vbi aſſeſſor eſt ſuſpectus.*
44 *Epiſcopus an poſſit recuſari propter ſuſpicionem Vicarij,et econtrario.*
45 *Concilium generale,an poſſit recuſari.*
46 *Epiſcopus volens recuſare concilium,debet adducere et probare legitimā ſuſpicionis cauſam.*
47 *Dictio,aliquando,quandoque denotat regulam eſſe in contrarium,quandoque facit regulam.*
48 *Pactum prorogationis iuriſdictionis iudicis non ſui,an ſit reuocabile vſque ad litem conteſt.*
49 *Pactum de non declinando iuriſdictionem proprij iudicis,eſt irreuocabile,& ſtatim obligatorium.*
50 *Iuriſdictio,quæ declinari poteſt,non videtur habere perfectum eſſe.*
51 *Iudex prorogatus,antequam incipiat vti iuriſdictione,non cenſetur ordinarius prohibitus cognoſcere de cauſa.*
52 *Pactum de nō declinando etiam factum extra iudicium, eſt obligatoriū.*
53 *Confeſſio ſine cauſa facta,an et quando ſit nulla,tanquā indiſcretē facta.*
54 *Reorum eſt fugere.*
55 *Pœnitens in caſibus,in quib.eſt licita pœnitētia,an teneatur ad intereſſe. Et an pœnitens poſſit conueniri ad tale intereſſe coram iudice prorogato. & num.56.*
57 *Iuramentum habet vim clauſulæ, rato manente pacto. Et iuramentū ſi per mutuo ciuili non tollitur per exceptionem non numeratæ pecuniæ, quæ ſecundum materiam ſubiectam poterat apponi.*
58 *Iuramentum interpoſitū ſuper actu reuocabili,non impedit reuocationē.*
59 *Iuramentum obligat præciſē,& facit quod in contractibus innominatis non ſit licita pœnitentia.*
60 *Reſpondere,verbum in cōtractibus idem eſt,quod ſoluere:in iudicialibus vero idem eſt,quōd comparere.*

Oblige-

61 *Obligatus poteſt conueniri præciſè in loco deſtinatæ ſolutionis, non obſtã te parti ſen tia.*
62 *Locus deſtinatæ ſolutionis dicitur locus ipſius contractus.*
63 *Forus foro additur per deſtinationem ſolutionis ad alium locum.*
64 *Promiſſor in loco deſtinatæ ſolutionis non poteſt conueniri, niſi ibi reperiatur, & hoc, niſi renunciatum eſſet priuilegio.*
Et limitatur iſta concluſio pluribus modis, vt poteris videre, n. 65. & 66.
Et an prædicta concluſio procedat in clerico, vt poſſit conueniri ſi ibi reperiatur, abſque licentia ſui ſuperioris. nu. 67.
68 *Clericus an poſſit conueniri in loco contractus, ſeu deſtinatæ ſolutionis & ſi ibi non reperiatur in caſibus, in quibus non renunciaſſet priuilegio fori, vel iuraſſet, vel promiſiſſet ſe ibi præſentare.*
69 *Soluere promittens in pluribus locis ſpecificè copulatis, intelligitur promiſiſſe partem ſoluere in quolibet loco ad ratam locorum.*
70 *Soluere promittens in pluribus locis ſpecificè copulatis ad dita clauſula generali, & vbiq; locorum, intelligitur promiſiſſe ſoluere totũ in uno loco. Et nota, q̃ virtute talis clauſulæ non poterit conueniri in loco magis remoto, quàm ſi it loca expreſſa. nu. 71.*
72 *Soluere promittens, vbicunq; fuerit inuentus, poteſt vbicunque cõueniri.*
73 *Promittens reſpondere in aliquo loco, vel vbicunq;, non poteſt conueniri, niſi in locis, vbi alias de iure conueniri poterat.*
74 *Excommunicatus propter contumaciam debet abſolui, ſi præſtet cautionem de parendo iuri, & an ſufficiat cautio iuratoria.*
75 *Excommunicatus pro manifeſta offenſa non eſt abſoluendus, etiam ſi velit ſatiſdare de ſatisfaciendo niſi actualiter. & nu. 76.*
77 *Perſeuerans in excommunicatione per annum, habetur pro confeſſo, & conuicto.*
Et an ſit priuatus, vel priuandus beneficijs. nu. 78.
79 *Sententia excommunicationis valet, etiam q̃ excommunicatus non fuerit citatus ad audiendam ſententiam.*
80 *Contumax non poteſt mulctari abſque una citatione.*
81 *Citatio trina non requiritur in ſententia excommunicationis, ferenda contra manifeſtum contumacem.*
82 *Excommunicari poteſt ſine trina citatione monitus in ſynodo.*
83 *Contumax manifeſtus an dicatur, qui rñdit nuncio ſe non velle cõparere.*
84 *Contumax non dicitur, in aliquo propter condemnationem expenſarum ob contumaciam.*
85 *Iudex an poſſit delinquentem mulctare, & pœnam ordinariam imponere.*
86 *Citari non poſſunt illuſtres perſonæ a nuncio ſine ſpali commiſſione.*
87 *Furem in furto deprehenſum, an & quãdo liceat occidere, ſi telo ſe defendat.*
88 *Procurator creditoris an poſſit capere debitorem fugitiuum.*
89 *Iudex ſi non poteſt aliter veritatem habere, poteſt vti ſimulationibus, & reo promittere, & nihil obſeruare.*
90 *Nuncio dicẽti in relatione ſe citaſſe de cõmiſſione iudicis, an credẽdũ ſit.*
91 *Excommunicationem an importent hæc verba, nullus ei communicet.*
92 *De Quoduultdeo, quid ſignificet.*
93 *Doctor vt quis dicatur, quæ requirantur.*
94 *Scholaris intrans, & non aduertens, vel non ſtudens, an gaudeat priuilegiis ſcholarium.*
95 *Scholaris inhoneſtè viuens, an gaudeat priuilegiis ſcholarium.*
96 *Nomina verbal a ſonantia in delictum, unico actu verificantur.*
97 *Mulier, quæ cũ vno duntaxat fornicata eſt, an dicatur inhoneſtè viuere.*
98 *Nomina ſignificatiua alicuius officij, quod quis propria authoritate aſſumit, non verificantur ex vnico actu.*
99 *Mercator quis dicatur.*
100 *Mercatores noſtri temporis, qui ſtant domi, & mutuant ſub vſuris, an debeant gaudere priuilegio mercatorum.*

DE Quoduultdeo. ¶ Antequàm veniam ad tex. Quæro, quid veniunt illa verba, ex Concilio Africano, poſita in ſupraſcriptione. Pro pleniori intelligẽtia, quæro primò quid ſit illud Concilium Africanum? Rñde vt
1 habetur in c. prima annot. 16. diſt. Secundò quæro, quot † ſint ſpecies conciliorum? rñde vt per gl. in ſum. 17. diſt. & Abb. in c. graue. ĩ. de præb. & nut. q̃ licèt oẽs Epĩ totius mundi non interueniant in Concilio generali, tñ pp hoc non reſtat, quin dicatur generale: quia apud intereſſantes, licèt minor pars ſit, totum Concilium reſidet, c. quod ſicut ſup. de elec. & dicit Petr. de Monte in tract. de poteſta. Papæ, col. 16. ver. 6. quæro, q̃ data contumacia maioris partis, põt minor pars pronunciare ſe conſumare Conciliũ generale. ſequitur Fel. in c. nonnulli, col. 10. ſup. de reſcr. Dec. conſ. 151. inci. Maximi ponderis materia. & conſ. ſeq. dñr ergo generalia Concilia, quia oẽs Epĩ deberẽt intereſſe, licèt actu aliqñ non interſint. Aliqui tñ ſunt, qui dicũt q̃ dñr generalia, quia illis præeſt Papa generalis ſponſus omium eccleſiarum, c. cuncta per mundum, 9 q. 3. quod non vr̃ verum quia poteſt fieri Concilium ꝯ Papam, maxime hæreticum, commiſſo & cõtumace, iuxta tex. in c. ſi Papa, 40. diſt. quod firmat Bal. in c. olim, ſup. de reſc. & Dec. in d. conſ. Vel aliter tu dicas, q̃ appellantur generalia, quia ſtatuta in illis omnes ligant, c. j. ſ.
2 de conſe ſm Abb. in c. ſicut, in prin. ĩ. de acc. ¶ † Quæro tertio, quæ ſint Concilia principalia? reſponde 4. Nicenum, Calcidonen. Conſtantinopol. & Epheſinum, & dñr principalia, quia in eis, velut in quadrato lapide, omnis ſanctæ [illegible] conſurgit, & cuiuslibet actionis, vel [illegible]
3 15. diſt. ¶ † Quartò quæro, quid differant [illegible] Concilium, Synodus, Cœtus, & Conuentus? Rñdeo, [illegible] canones vtuntur p̃ ſynonimis, c. j. ead. diſt. & [illegible] horũ verborũ. dic tñ, q̃ Conuentus propriè eſt congregatio religioſorũ, Capitulũ vero clericorũ ſecularium, ſm Abb. in c. edoceri, vbi no. ſup. de
4 reſcr. & Gem. conſ. 130. col. 2. ¶ † Quæro quintò, quæ drã ſit inter iſta verba ex Concilio, & in Concilio? rñde ſm Fel. & Mod. qñ dr̃ ex Cõcilio, dẽt intelligi q̃ illa ꝯſtõ eſt Conciliaris: qñ vero dr̃ in Cõcilio datur intelligi, q̃ eſt Papalis, vt declarat Abb. in c. j. ſ. de pac. & in c. cõſenſu, ĩ. de reb. eccl. nõ alie. & in c. j. ĩ. de ſponſal. & in ca. Olim eps. ſup. de ele. & rõ in primo caſu eſt, quia dictio ex, denotat cãm proximam, l. ex eo tpe, & ibi Bart. ff.
5 de pecu. c. inter dilectos, & ibi Abb. col. 3. ĩ. de [illegible] ¶ † Sextò quæro, quid ſi dicatur de ꝯſilio Concilij? Dec. hic rñdens, q̃ dicitur Papalis, non Conciliaris ſm quoſdã, quia actus non attribuit ꝯſultori, ex eo q̃ ꝯſultus non tenetur cõſilium ſequi, c. cũ ol. in, ſup. de arb. Tu adde ad Dec. Aret. de reſcr. 73. ubi ſi collatio fiẽda ſit p̃ Epm cũ ꝯſilio Capituli, tota dr̃ ſpectare ad Epm. Scdũ adde, quod decidit Abb. in c. non põt. col. fi. & ibi Fel. j. de iudic. vbi habens interuenire tanq̃ conſultor, non põt dici collega. Tertiũ adde Bal. in l. j. C. de manumiſ. vin. vbi facit diſferentiam, an dicatur de conſilio Concilij, an cum cõſilio Concilij. Primo caſu dictio, de, denotat ſubſtantiam. Secundo caſu
6 dictio, cũ, ſtat acceſſoriè. ¶ † Quæro ſeptimò, quid ſi dicatur cũ ꝯſenſu Concilij? Dec. hic inſtat ꝯcludenter, q̃ dicatur Papalis, & non Cõciliaris per rĩm, q̃ aliud ſit facere, aliud facienti conſentire. l. aliud eſt vendere, ff. de reg. iur. & l. ſi pater, de mino. vindi. & per alia, de quibus hic per eum & melius probatur in c. vnico, §. j. ne ſede vacan. lib. 6. Hinc adde, quod per illum tex. dicit Archi. & Io. And. in c. cum illis, col. 4 & Gem ibi in §. fin. col. j. lib. 6. vbi dñt, q̃ ſufficit impetranti exprimere collatorẽ, licèt nihil dicat de conſenſu aliorum, qui habent conſentire. & ſequitur Fel. in c. eam te, col. 13. ſ. de reſcr. & dicebam pp hoc alias, q̃ reſcriptum impetratum per minorẽ ſuper reſciſſione ꝯtractus non erat ſubrepititium, licet fuiſſet tacitum propinquos
7 conſentiſſe contractui. ¶ † Quæro octauò, quid ſi dicatur, ſacro approbante Concilio? reperio Gem. conſ. 44. quod incipit, Dominus noſter Papa, determinare q̃ dicatur conſtõ Concilij per illam regulam, ea noſtra facimus, &c. l. 2. §. ſed quia, C. de vete. iure enuc. c. ſi apoſtolicæ, de præben. in 6. videtur tamen, q̃ male dicat, quia vbicunque conſtitutio originatur a Papa, Papalis dicitur, licèt Concilium approbet, ſm Pan. in d. c. j de ſponſ. & contra Gem allego tex. in c. nimis. ĩ. de iureiur. in verbo, ſacri authoritate Concilij prohibemus. iuncta ſubſcriptione, quæ dicit, in Concilio generali. Nec obſtat regula præallegata, quia loquitur quando impartitur authoritas alicui non habenti facultatem actus celebrandi, ſed Papa habet poteſtatem legis cõ
8 dendæ, c. j. ſup. de conſtit. ergo, &c. ¶ † Vltimò quæro, quæ ſit vtilitas ſcire, an conſtõ dicatur Papalis, an Conciliaris? reſponde q̃ eſt multiplex. ¶ Primò, omnis conſtitutio Concilij habet clauſulam derogatoriam ad futura reſcripta, ideo clauſula generalis, non obſtante aliqua lege, non eſt ſufficiens ad derogãdum conſtitutionibus Concilij, niſi de eis fiat ſpecialis mentio ſecundum Archi. in c. j. de conſtit. lib 6. & Fel. latiſſimè in c. nõ nulli. col. 3. & 4. ſupra de reſcri. ¶ Secunda vtilitas, licèt Epiſcopus in pluribus poſſit diſpenſare contra conſtitutiones Papæ, ſecus tamen contra conſtitutiones Concilij, ſm glo. in c. cum dilecti in ver. ætate, ſup. de elect. ¶ Tertia vtilitas, quia Legatus de latere non poteſt derogare, nec diſpenſare contra conſtõnes Concilij, c. dilectus, ĩ. de præb. iuncto c. 2. de conceſſ. præb. & gl. & Abb. in c. j. eo. tit. Et horum omnium ratio eſt, quia firmius reputatur, quod a pluribus ſancitur c. prudentiam in princip. ĩ. de offi. deleg. & magis integrum iudicium eſt, quod plurimorum ſectis confirmatur, c. extra conſcientiam, 64 diſ. & c. hoc, §. verum, de hær. in 6. & iſtam rationem adducit Dec. conſil. 152. col. 2. ¶ Declarata ſupraſcriptione, venio ad tex. Pro cuius clariori intelligentia præmitto quatuor. Primò, quòd verbũ de Quoduultdeo legitur tribus modis. Primo modo, q̃ ſint duæ dictiones, de, ſcilicet, & illa ſit ꝓpoſitio. Secũda Quoduultdeo, & illa ſit nomen proprium ablatiui caſus, & tunc ſubaudiendum eſt verbum ſtatutum eſt, ſm Tancr. Secũdo modo legitur, vt ſint duæ dictiones, vt ſ. ſed nihil ſit ſubaudiendũ, & tunc regitur a verbo, placuit. Tertio modo legitur, ut ſit vnicum verbũ, & vnica dictio, & ſit nomen ꝓpriũ, & ita intelligit gl. hic, & ſm iſtũ intellẽm erit datiui caſus. iſte intellẽs non placet Abb. [illegible] pe. q̃ a tunc illud relatiuum idem de quo in tex. eſſet ſuperfluũ. Scdò præmitto, q̃ tex. in relatiuo, quem, multipr̃ hr̃ impreſſus [illegible] qui hñt quẽ, & tunc ſaluatur latinitas per figuram anthiteſim, vt dicam in gl. aliqui habẽt qui, & litera plana eſt; aliqui habet quoniam, & iſte vr̃ melior, ſecundum Io. And. & Doct. Tertiò præmitto, quod illa uerba, interrogatus, an cum eo, &c. dupliciter intelliguntur. Primò, quod iſte Epiſcopus fuerit vocatus, interroga-

terrogatus,& excommunicatus a Concilio prouinc.& ita intel
ligit Abb.in c.j.& 6.no.& cõiter ſequuntur Doc.Scdò legit tex.
q. fuerit vocatus,interrogatus,& excõicatus a Concilio gene-
rali,& iſto modo intellexit Abb. in figuratione caſus,qui iſto
mõ eſſet ɔtrius,niſi ſalues q. figuratio caſus fuit Bernardi gloſſa
toris.ego j.tentabo tertium intellectum dare.ſ. q. fuerit voca-
tus a Concilio prouinciali,interrogatus ab aduerſario,& excõ-
municatus a Concilio generali. Vltimo præmitto, q. iſte texe.
timore ɔrij,l.ſi conuenerit,ff.de iuriſ.om.iud.legitur varijs mo
dis,& ſm varietatem lecturarum variantur ſummaria: cõiter
9 aũt ſic ſummatur. ❡ † Promittens non vti exceptione declina-
toria aduerſus iudicem alias ſuum pœnitere non poteſt,& hoc
ad vnum effectum,vel ad alium ſic dicatis . Contumax in non
comparendo poteſt excõicari,non aũt beneficio priuari,atten
tis iſtis ſummarijs . Conſidera ſubtilius , quare hæc Decretalis
fuerit ſituata in hoc titu.Nam reſpectu primi ſummarii meli⁹
fuiſſet poſita in tit.de fo.comp.vt fecit Iuriſconſultus in ſitua-
tione d.l.ſi cõuenerit, reſpectu verò ſecundi ſummarij melius
10 ſtabat in tit.de dolo & contu. ❡ † Diuiditur vt hic per Abb.No.
primo ſm Pan.q. cauſæ etiam Epiſcoporum olim tractabãtur
in Concilio prouinciali,citati legitima exceptione ceſſante te
nebantur reſpondere,c.2.6.q.3.Circa iſtud no. aduerte ad qua
tuor.Primò,q non vr̃ probari hoc,ſm Dec.qui intelligit text.
q. Eps fuerit vocatus,interrogatus,examinatus, & excommu-
nicatus a Concilio Africano,quod potuit eſſe generale, immo
ſine dubio fuit generale,d.c.prima annotatio, 16. diſt. & q. in
tex.iſto cauſa tractaretur in Concilio generali,probat trib. me
dijs.Primò,quia tex. in fi.præſupponit,q.Epiſcopus potuiſſet de
poni,ſi fuiſſet de cã cognitum, hãc autem depoſitionem non
põt facere Concilium prouinciale,c.accuſatus.6.q. 3. ergo di-
cendum,q. cã tractaretur in Concilio generali . ❡ Sed ad iſtud
rñdeo clare,q. licet Eps non poſſit deponi a Concilio prouin-
ciali,põt tñ Concilium prouinciale proceſſum facere, & de cã
criminis cognoſcere,vt probatur in d.c.accuſatus,& c.ſeq. Vel
aliter dico,q. pp hoc,quia non poterat deponi,habitus fuit re-
curſus ad Concilium generale,vt vult d. Ant.in figuratione ca
ſus.& licet Dec.in vltima lectura ſentiens iſtam rõnem, di-
cat,q. iſtud eſt diuinare,tñ ita neceſſariò dicendũ eſt,vt ſtatim
demonſtrabo. Secundò mouetur,quia iſta deciſio eſt hic inſer
ta pro canone gñali,ergo edita a Cõcilio gñali,ſed iſtud ego fa
teor,q. fuerit edita a gñali Concilio pp recurſum habitum ad
ipſum. Tertiò mouetur,quia verba debent intelligi in poten-
tiori ſignificatu.l.4.ff.ſi ager.vect.vel emphy.pe.c.pe.j.de ſent.
excom.Ergo uerbum illud,ad Cõcilium,de quo in tex.erit in-
telligendum de Concilio gñali potẽtiori.Sed rñdeo, q. iſta rõ
procedit in dubio.vnde attende,quia dico q. iſte tex. in prima
parte neceſſario debet intelligi de Concilio prouinciali. Nam
ſm oẽs.Quo vult Deus poterat declinare examen concilij , &
pp hoc fuit interrogatus ſi volebat conſentire in eius iuriſdõ-
nem.Hoc ſic præſuppoſito,dico q loquitur de Cõcilio prouin
ciali,quia ſi loqueretur de gñali,nullo modo iſte Eps potuiſſet
declinare:non quidem ratione deficientis iuriſdictionis , quia
eſt iudex cunctorum,16.& ſeq.diſt.per tot. non etiam poterat
recuſari,tanquam ſuſpectus,vt concludit. j. Abb. & eo maxi-
mè,quia caput eius eſt Papa,qui non põt recuſari,ut ſuſpectus,
ſm Abb.in c.querelam,col.2.de ele.& Fel.in c.eum veluſſent,
col.3 j.eu.imo Papa poteſt committere cauſam ex certa ſciẽ-
tia iudici ſuſpecto cum clã,recuſatione remota,ſecundũ Abb.
in c.ex tranſmiſſa,j.de foro comp.non etiam rõne priuilegij,
quia priuilegium conceſſum alicui,ne teneatur ſtare coram Pa
pa,nõ valet,ſm Ioan.And.in c.cum inſtantia,j.de cenſi. ſequi-
tur Fel.in c.2.col.16.ad fi.ſ.de reſcr.Non etiam ratione impe-
dimenti,quia iſte Epiſcopus iam venerat ad iſtud Concilium,
& poſtea diſceſſit. ❡ Secundò aduerte inquantum Abb. dixit,
q. olim cauſæ Epiſcoporum tractabantur in Concilio prouin-
ciali,vr̃ innuere q. hodie non tractentur,quod eſt falſum, & cõ
trarium tenet idem Abb.in c.graue,j.de præb.defendendo re
ſpondet Balig.q. hodie non tractantur de cõſuetudine,ſm Vi-
cen. Tu aũt dicas,q. Abb.non negat,q. ẽt hodie non tractẽtur,
ſed ideo dicit olim,ut oſtenderet,q. diſpoſitio huius tex.nõ eſt
noua,vel ad excludendum opin.eorum,qui dicebãt , q. ſolum
cauſe inferiorum clericorũ olim tractabant̃, quod patet ex im
plicatiua,ẽt. vel dixit olim , quia cauſæ Epiſcoporum de iure
antiquo,etiam quoad depoſitionem expediebantur in Conci
lio prouinciali,c.eps,cum gl.11.q.3.& Pan.j.in 3.not. & ſi itel
ligamus tex.noſtrum loqui ſm illa iura antiqua,poſſumus dice
re q. iſte Epiſcopus fuerit uocatus,interrogatus , & excõicatus
a Concilio prouinciali:& verbum,placuit.ſ. Concilio generali
intelligatur confirmando ſniam Concilij prouincialis. ❡ Ter-
tiò aduerte,ſi intelligamus illa uerba,legitima exceptione ceſ
ſante.i.remota.Abb.videretur male loqui,quia ipſe j.dicit in 3.
col.q.Conciliũ prouinciale põt recuſari.Secundò, ſi legitima
exceptio nõ obſtabat,fruſtratoria fuiſſet iterrogatio,ergo poſ-
ſumus dicere,q. tenebatur reſpondere.i. cõparere allegaturus
exceptiones declinatorias,iuxta l.ſi quis ex aliena.ff.e.tit. Vel
poſſumus intelligere,ut illa verba ceſſante,&c ſint ablatiui ab
ſoluti,qui faciunt conditionem.i.ſi.c. lauerit.l.eniths ... ff.
de vin. ❡ Quartò potes ex iſto notabili inferre,q. Archiepiſco
pus,qui non põt ſolus cognoſcere de cã ſubditorum ſui ſuffraga
nei,niſi per uiam appellationis.c.paſtoralis.ſ.de offi. ord. tñ in
Concilio una cum alijs ſuffraganeis põt & p hoc not. videatis
gl.no.in c.multis.17 diſt.quã multum extollit Ro.conſ.521.q.
11 incipit,Circa propoſitã conſultatione. ❡ † Scdò no. q. aduerſa-
rius meus dr̃,qui mecũ in lite contendit.adidẽ tex.in c.aduer
ſarius,j.de eo,qui mit.in poſ & in l.ſi aduerſarius C de fi. inſtru.
cum ſim. ❡ Amplia octo modis. Primo ſm Bar. ut procedat ẽt
ante inchoatum iudiciũ,ɔ om, Inſtit.de pœn.tem.liti. & pbat
in tit.iſto ſm Mod.Tu adde tex.in c.fi.j.de fo.comp. ❡ Aduer
te tñ,q.a iſta iura vñt improprie loqui,quia aduerſarius dr̃, qui
ɔdicit intentioni alterius ſm Ab.in c.in literis,j.de reſtit. ſpo.
Ergo antequam ɔdicat,non debet dici aduerſarius,cum poſſit
deliberare non velle ɔtendere.l.1.ff.de eden. ❡ Scdò amplia,
vt ẽt ſubrogatus in lite dicatur aduerſarius,c.fi.j.lit. pen.Adde
tex.in Litem ſi res.§.fi in ver.moleſtum aduerſarium profe ſu
bieceret.ff de alie.iud.mut. ❡ Tertiò amplia, ut Aduocatus,&
procurator aduerſarii mei,ẽt dicantur aduerſarii.l.1.cum gl.in
verbo,aduerſario,ff.de cal.& de proc.Adde tex.in c.2. de ɔte.
lib.6.Hinc eſt,q. procurator & Aduocatus non ſunt idonei te-
ſtes in cã,in qua patrocinium præſtant,ſm gl.in c Romana,de
teſti.lib.6.& Bar.in l.deferre.ff.de iu. fiſ.& Fel.late 1 c.a nobis,
& ibi alii,col.fi. j.de teſtib. ❡ Quartò amplia,q. ẽt ois, qui põt a
ſnĩa appellare,vocatur aduerſarius,ſecũdũ Bal.in c.qm̃.j.de te-
ſti.quem allegant Mod.hic,ſed non reperio q. iſtud dicat.be-
nè aũt iſtud tenet Barba.in c.fi.j.q met.cau. Sed aduerte, quia
aduerſarius denominatur ab actu. licet ergo poſſit tertius ap-
pellare a ſnĩa pro ſuo intereſſe,ca.cum ſuper,j.de re iud.ante
tñ q̃ appellet,non deberet dici aduerſarius, cum poſſit non ap
pellare. ❡ Quinto amplia,ſecundũ Dec.ut ẽt iudex dicatur ad-
uerſarius.l.appellationem,cum gl.C de app.Tu cõſidera,q. ibi
iudex iõ dr̃ aduerſarius,quia pars intendebat ɔ eum agere , q.a
non admiſerat eius appellationem,iuxta l.qm̃,eo.tit.non autẽ,
12 quia iudicauerat in cauſa principali. ❡ Secundò † allegat Dec.
quia ſubrogatus in lite dr̃ aduerſarius,vt ſup.dixi,ergo iudex in
quirens iſto caſu ſaltem erit aduerſarius, quia ſubrogatus in lo-
cum accuſatoris.quod ipſe ſic probat, quia oẽs excep. quæ pñt
opponi ɔ accuſatorem poſſint opponi ɔ iudicem,ſecũdũ Bart.
in l.2.§.ſi publico.ff de adult.Sed aduerte,quia falſum eſt, q. iu
dex dicatur ſubrogatus loco accuſatoris,quia eſt fama loco ac
cuſatoris.c.qualiter & qñ,j.d accu.eſt ẽt falſa ɔñia ſua, q.a oẽs
excep.quæ pñt opponi ɔ teſtem,pñt opponi ɔ iudicẽ,ſecundũ
gl.in c.cum.R.canonicus.ſ.de of.deleg.& tñ iudex non dr̃ ſub
rogatus loco teſtis.Melius ergo facit pro iſta ampliatione diſti
nctio iudicis,quã ponit Pan.ſup.in rub.In ɔtrium,q. iudex non
dicatur aduerſarius facit tex.clarus in c.cũ epiſcopalis.j.de ap-
pel.& licet Dec.conatur rñdere,rñſiones non tranſeunt ſine ca
13 uillatione. ❡ † Secundo adduco rõnem,ſi iudex facit iuſtitiam,
facit q. vterq; litigatorum petit,ergo nullius intentioni aduer-
ſatur,& ɔñr non erit aduerſarius. Hinc dicimus q. non grauat
partem,qui iuriſdictionem exequitur.c.nouit.j.de app.iuris.n.
executio nõ hẽt iniuriã.l.iniuriarũ. ĩ prin.ff.de iniur.Vnde poſ
ſumus diſtinguere.Aut iudex nõdum iudicauit, & non dr̃ ad-
uerſarius,ita loquitur tex.in d.c.cum epali. Aut iudicauit & iu-
ſtè,& iſto caſu non dicatur aduerſarius litigãtibus, qm̃ iuſtitiæ
acquieuerunt c.propoſuit. j.de app.reclamãtib. uerò dicatur ad
uerſarius.ita loquitur tex.in c.non eſt crudelis.23.q.5. aut iniu
ſtè iudicauit,& dicatur aduerſarius.ita loquitur tex.in d.l. app.
Sextò amplia,ut litigans dicatur aduerſarius,ſiue agatur crimi
naliter,ſiue ciuiliter.c.propoſuiſti.& ibi no.Abb.in 4.no.j.de fo
ro compet. ❡ Septimò extende,ſiue agatur actione perſonali ,
ſiue reali.c.aduerſariu, cum ibi nota. infra de excep. ❡ Vltimò
pro nunc extende generaliter,ut omnis,qui contradicit alteri
dicatur aduerſarius,ſecundum Moder.hic,allegantes Bal.in l.
1.col.3.C.qui admit.ſed Bal.loquitur in iudicialibus tantum ,
dicit enim ſi nullus citatur,nemo eſt aduerſarius , ſi nullus eſt
contradictor,quia omnis qui contradicit aduerſarium ſe facit,
ſecundum Innoc.in c.cum inter,j. de except. Ex iſto notabili
inferuntur duo,ſecundum Abb.hic.Primò ad ſtatuta facienda
mentionem de aduerſario.nota hanc illationem,ex qua habes
quod litigator in iudicio propriè dicitur aduerſarius,alias non
haberet locum ſtatutum,cuius uerba ſunt propriè intelligẽda.
c.noſtra.infra de iniu.l,quicquid aſtringendæ,ff. de verbor.
obli.Secundò infertur q. ex contentione iuridica, & ex facto a
iure non improbato oritur quandoque inimicitia . Baſign. hic
dicit,quod iſtud nõ ſequitur neceſſariò,quia poteſt quis litiga-
re mecum,& tamen nõ erit meus inimicus. Saluat Dec. quod
Abb.non loquitur ſimpliciter,ſed cum tẽperamento quando-
que. Vel aliter dicas q. tenet illatio a communiter contingenti
bus.& hoc ſufficit ſecundum gl.in l.cum dotẽ C.de iu.dot.& i

l.neque

l.neq; natales. C.de proſ. & eſt tex.i c.1.& ibi Alb. in 3.no.J.
de cle.non reſid. in [illegible] in qui cõue[illegible] vereent uſurę va
let cõſequentia, eſt d[illegible] illa c[illegible] erro v[illegible] ,ut de Aſſẽ.
dicit Bal.in l.cũ oportet . in p in. C de [illegible] q lib.& Doctor
meus in l.non hoc. C.vñ le[illegible].ſed [illegible] his omiſſis, quę parum ꝓ
14 ſunt, collige ex dictis Abb.ſex utiles cõcluſiones. ¶ Prima cõ
cluſio, non eſt inſpicienda cã inimicitiæ, an ſit iuſta uel iniu-
ſta, nec a quo procedat, ſed cõſiderãdus eſt effectus ꝓductus
id eſt odiũ & animi rancor, c.meminimus. J.de accu. cũ alijs
alle. per Alb.& Mod & idẽ tenet Abb. in cum P. Manconel-
la,& in c.repellantur eo.tit.& eſt cõis ſcribẽtiũ ſnia. & not[illegible] ꝓ
ampliatione, q. ſufficit ſubeſſe odium latens, licet apparenter
non demonſtretur, vt faciunt iſti Gaul[illegible], ſm Inn.in ca.cum I.
& A. J.de re iud.& Fel.in c.quoties col.3. J.de teſti. Ex iſta cõ
cluſione infertur, q. author inimicitiæ poterit illam allegare
ad intentionẽ ſuam fundandã, puta ad recuſandum iudicem,
uel teſtẽ, vt eſt tex.in c.veniens.2. J.de ſpon. & ibi no d Ant.
& Alex.cõſ.99 inci. In cã inquiſitionis.col pe.uol.1.& bñ fa-
cit gl.in l athletæ.§.fi.ff.de excu.tuto.quã dicit Bal.ibi nõ re-
periri alibi. hinc eſt, q. pp ſuperuenietẽm inimicitiam inter
legatarium & teſtatorem reuocantur legata, etiam, q. inimi-
citia ſuperuenerit culpa teſtatoris, ſm do.Iaſ in l.ſi filiã.C de
inof.teſt.& i l.hæreditas, J de his, q.h^9. vt indig.& ita ampliat
tex.in l.4.in fi.ff de adim.leg.& mihi placet iſta opinio, q. ta
cita volũtas, pp quam præſumitur reuocaſſe legata, rõne ini-
micitiæ, vr ſubeſſe ẽt q. ſupuenerit ex cã teſtatoris.& ex hoc
apparet, q. Bar. i l.cũ tabulis.§.qm.ff.de his, quib. vt indig. nõ
ui recte ſenſiſſe. Nec ob. ille tex. quia ibi nõ eſt talis cã, ſeu ini
micitia, quæ hẽat inducere odiũ vel rancorẽ: nõ q.dẽ ex par-
te teſtatoris q. vidit legatariũ appellatũ de ipud citia pſeuera
re i actu virtuoſo. Nõ ãt ex parte legatarię, iuxta illud Ouidij,

Quę dant, quęque negant, gaudent tamen eſſe rogatę.

Et facit tex.in l.itẽ apud Labeonẽ.§.appellare.ff. de iniur.
vbi non facit cõuitiũ, qui honeſtis & blãdis verbis attẽtat pu
dicitiã virginis. Præmiſſa ẽt faciũt ad qõnẽ. An petẽti cautio
nẽ de nõ offendẽdo, ſit i dari a ſuo inimico, obſtet exceptio,
q. petẽs dedit cãm inimicitię ꝓmiſſa faciũt q. nõ,& ita tenẽt
Bar.& Ale.in l.qui bona.§.ſi quis iuxta.ff.de dãnt. Abb.in c.
3.in 6.no.3.ut lit.non cont.& in c.litas, in gl.ſi.J. de reſti.ſpol.
& Fel in rub.J.de treu.& pa.col.pe.in ſi.& ſeq.& vr caſus.i c.
de Bñdicto.12.q.1. Cõtrariũ tenẽt Ang.& Ro.in d.§.ſi q.s iux
ta, & Pau.de Caſt.in d l.qui bona.§.qui damna.p[illegible] quib.ta-
ciũt iſtra ſcripta fundamẽta. Primò tex.in l.ſi mulier, i prin.
ff.qd metus cau. Tenendo cõmunem, rñdeo q. procedit, qñ
allegatur metus, vel inimicitia, ad effugiendum iuſtum gra-
uamen, ſecus ſi allegatur ad euitandum grauamen iniuſtũ.l.
nec timorem.ff.quod met.cau.& in iſtis terminis loquitur no
ſtra quæſtio.& ita rñdit Alex.conſ.47. In cã præd[illegible]ta, uolu.4.
Secundò facit ꝯ cõem regula tritã, ex delicto & culpa nõ dẽt
quis cõmmodum reportare.l.itaque fullo.ff.de fur.c.2 de col
lu.deteg. ſed rñdeas, q. principaliter culpa nõ debet patroci-
nari, ſed in conſequentiã poteſt ad commodum allegari.l.re
legatorũ.§.fi.ff.de interd.& releg.l.hinc hæreditaria, in fi.cũ
gl.ff de neg. geſt. vel procedit qñ culpa fuit ordinata ad finẽ
conſequendi illud commodum, ſm Bar.in l.2.§.fi.ff. ſi quis
cau. poſt gl.& Gem.in c.ſtatutũ.§.cũ verò, de reſcrip. in 6.&
Ang.in diſput.inci. Bonorũ, ver. ſuper primo & eſt bon^9 tex.
in c.decętero, & ibi no. Abb. J.de ſent.exc. & ideo præmiſſa
debent limitari, vt non procedant, qñ quis principaliter de-
diſſet cãm inimicitiæ ad illum effectum, ad quem allegatur,
eo quia affectata inimicitia non prodeſt, vbi aliás nõ affecta-
ta prodeſſet.l.tria onera.ff.de excuſ.tut.eos, in prin.de tẽpo.
ord.in 6.& ita concludit Bart.in l 2.§.cũ quis.ff.de quæſt. ubi
non eſt repellendus teſtis, cui data alapa ad effectum ne te-
ſtificaretur. ſequitur Abb.i d.c.meminimus & Fel. latẽ i c.fi.
infra de teſtib. Tertio in contrarium adducit^r tex.in d.l.q bo-
na.§.ſi q.s iuxta. ſoluunt Bart.& Alex.ibi, q. loquitur in cautio
ne, quæ petitur pp periculum ad rem, nos loquimur in cautio-
ne, quæ petitur propter periculũ perſonæ ad perſonã, quę ſo
lum formaliter non deſtruit cõtrarium, iõ rñde ſic, quod ędi
ficans indebitẽ, cenſetur tacitẽ remittere cautionem damni
infecti, ſm gl.ibi. Sed in caſu iſto dans cãm iudio non põt re-
mittere cautionem de non offendendo, cum nõ ſit dñs mẽ-
brorum ſuorum.l.liber homo.ff.ad leg. Aquil. vñ in crimina
libus accuſatus nõ põt renunciare exceptionibus ſuis, vt con
cludit Fel.in c.cũ ueniſſent. col.3. J.eo. vltimò allegatur tex.
in ca.cauſis, in Auth.ut cum de appella.cogno. vbi filius non
põt allegare inimicitiã, quæ prouenit ex culpa ſua, ad impu-
gnandam exhęredationem paternam. Solue vt ſ. dixi ad ꝯ-
15 rium.l.ſi mulier. ¶ Secunda † concluſio, iuſta eſt cã recuſandi
iudicem, quia mecum litigat in alia cã, ſm gl.in c. cũ ſuper,
de off.deleg.& ibi Abb.& Fel.idẽ comprobat Peruſ. in c.po
ſtremo, J.de appel.& eſt cõis opi. Amplia primò i litigãte nõ
¶ ſolum in cã propria, ſed etiam ſuæ eccleſiæ, ita loquitur glo.
D.N.
in d.c cũ ſuper.& Pan.hic.& rõ e[illegible], q. prælatus dr vſuarius
bonorũ ſuæ eccleſiæ, ſm gl.in c.pſe[illegible] ,d[illegible] offi.ord.in 6. Am-
pliatur ſecundò ẽt lite finita. quia odium ſemel contractum
præſumitur durare, niſi probetur extinctũ.l. in totũ. C.ſimil.
etc.& ibi no.Bal.& ſequitur Bart.in l.non ſolũ, §.ſi mandato
uer. quid ſi mandaui, ff.de iniur. & Bal.in auc.ſi dicat^r. C.de te
ſtib. Iſtam ampliationem Mod. Dec. tenẽt, quia procurator
& aduocatus in vna cã lite finita, non poſſũt recuſari in alia,
d.c.poſtremũ. ergo nec ille, q. principaliter aliás litigauit, po-
terit recuſari. Bal.i g. rñdet, q. nõ reperitur iure cautũ, q. ex of
ficio poſtulandi ẽt in cã capitali oriat^r inimicitia. ſicut ex liti
gio partis,& ego comprobo, quia aduocatus & procurator ẽt
pẽdente lite nõ poſſunt recuſari i alia cã.d.c.poſtremò.& rõ
eſt ſm gl.ibi, quia in cã in qua patrocinantur, ſolum recuſan
tur pp affectionẽ, quam præſumuntur hẽre in illa cã, q̃ ratio
ceſſat in alijs cauſis.& licet Dec. in lectura noua voluerit ſe
excuſare, q.a negare nõ poſſumus ſm eum, q. nõ oriat^r aliqua
inimicitia ſaltẽ præſumpta cõtra Aduocatos. ſed ego dico, q.
poſito q. oriret^r, non eſt conſiderabilis, ut probatur in l.ſi cũ
16 maior,§.pen.ff.de bon.liber. ¶ † Tertia cõcluſio, õlatus in cã
ſuæ eccleſiæ põt recuſari iudex tanquam ſuſpectus, idem te-
net Abb.in c.cum veniſſent. ult.col. J.eod.& q.a ille eſt locus
17 ſuus, ad ibi dicẽda me remitto. ¶ † Quarta concluſio lite fini-
ta in cã criminali nõ repellitur qui litigabat, a teſtimonio cõ
tra collitigatorẽ. ita Abb. poſt Io And in addi. Spe.in rub.de
teſtib. uerſ.6. probat^r. in §.ſi quis verò dicat^r. in uer. donec de
cã criminis iudicetur, in Auth.de teſtib. Cõtrariũ tenẽt Are.
& Barb.hic, quia cã odij cõtracti licet ſit extincta, non tamen
pręſumitur extinctum odium per tex.in d.l.in ipſius, C.fam.
erc. fortius vr, q. ẽt inimicus recõciliatus nõ poſſit eſſe teſtis,
vt ꝓbat^r in c.accuſatores.3.q.5.& de hoc eſt gl.in ca.p tuas, J.
de ſim.& tenuit Io.And.i addi. Spec.i tit.de leg.§.ſupeſt. vbi
dicit nouiter reconciliatũ poſſe recuſari in iudicẽ.& bñ facit
tex in c.1.48 diſt. vbi nouiter conuerſus ad fidẽ, & ſic nouiter
reconciliatus cum Deo, nõ põt promoueri ad ordines ſacros
pp reliquias antiquæ perfidiæ, & inimicitiæ inter ipſum &
Deum & idẽ tenet Abb.in d.c.cũ oporteat, & Ale.in conſ.
63.& 99.uol.1.& Ro.conſi.482.& ita tenendo rñdet A[illegible]
tex.in d.c ſi quis uero dicat, q. dẽt ſuppleri, uel donec ẽſſe[illegible]
litis, id eſt inimicitia duret. Sed iſta ſolutio arguit Imperato-
rem, q. fuerit defectiuus, quod non eſt credendum. iõ ego cõ
cordarem opiniones ſic diſtinguẽdo, q. lite finita ex toto nõ
repellatur, & ita ꝓcedat opi Abb.hic, ſed ſit in arbitrio iudi-
cis quãta fides ſit ei adhibenda.& ita ꝓcedat opi. Are. & Bar
ba hic. & pro iſta diſtinctione pondero tex. in § ſi verò aliter
odioſus, q. ſequit^r immediatẽ poſt §.ſi quis uerò dicat. intelli-
gẽdo illa uerba, ſi verò aliter, quã rõne litis pendentis in cau
ſa criminali,& ſic ſi cã litis prætéritæ dicat^r odioſa. ¶ † Quin-
18 ta concluſio, aduerſarius in cã criminali lite pendente, in to-
tum repellitur a teſtimonio ꝯ aduerſarium . d.§. ſi quis verò
dicat. Amplia, vt procedat etiam pendente lite in cã ciuili
omnium bonorum, vel maioris partis, quia ex illis litibus ẽt
oriuntur inimicitiæ capitales. facit tex.in §.item pp litem. In
ſti.de excu.tut.& in c.1.de reſti.ſpol. facit, quia bona dicũtur
ſecũdus ſanguis.l.aduocati, cum gl. C.de aduoc.diuer.iud. &
ibi no. Bal. hinc eſt, q. ita licẽt occidere aggreſſorẽ ad defen-
ſionẽ bonorũ, ſicut ad defenſionẽ pſonæ, tenet gl.i l.vt vim.
& ibi Iaſ.col.5.ff.de iuſti & iu. probatur in l.4.ff. ad legẽ Aql.
Quod intelligo vt ibi ſ cũ moderamine inculpatæ tutelę. Ad
uerte tñ vltra alios ad duo. Primò, q. iſta ampliatio vr cõfun
di per tex.in d.§.ſi uerò aliter odioſus, & ibi gl.in uerbo, quæ
ſtiones. quæ vult, q. ſit arbitrariũ. Secundo aduerte inquantũ
Abb. dicit inimicitias, quæ oriuntur pp litem bonorum om
niũ, uel maioris partis, dici capitales. cõtrariũ tenet Bart.in l.
2.§.fi.ff.de adim.leg. vbi facit differẽtiã inter capitales.& gra
uiſſimas iniurias, capitales appellat ſubortas ex lite criminali
vel ex homicidio cõſanguinei, grauiſſimas verò nominat or
tas ex lite oium bonorũ, & vr ſequi Abb.in ca.accedẽs.2.col.
2.vt lite nõ conte. licẽt addat, q. videret^r relinquẽdũ arbitrio
iudicis, an ſit orta capitalis, vel grauiſſima ex lite oium bono
qd facit ꝯ ea, q̃ hic dicit. ¶ † Vltima cõcluſio, aduerſari^9 meus
in cã ciuili ẽt lite pend non prohibetur teſtificari ꝯ me in a-
19 lia cã; erit tñ arbitrariũ, quanta fides ſit ei adhibẽda. d.§. ſi ve
rò aliter. Pan. hic & in c.cũ oporteat, & i c.inquiſitionis. J.de
accuſ.& nullus diſcrepat, & p hoc ſit expeditum ſm notabi-
20 le. ¶ † Tertiò nota, q. citatio nõ valet, niſi fiat parte petẽte ſm
Abb.& alios hic.ad idẽ tex.in l.ad peremptoriũ.ff. de iud.&
in c.licet. J.de accuſ.& in l.fi. C.de bon.auth.iudi. poſſid.in l.
properandũ.§.& ſi quidem. in verbo, requirẽte parte. C.e.gl.in
l.4.ncimus, i uerbo. cõtumacia. C.ad Trebel. Bart.& Ale. in l.
ſi finita.§.Iulia.ff.de dã.infe.& melior tex.in ca. ꝓpoſuiſti, in
verbo, ad petitionẽ partis lẽtimę. J.tit. ꝓx.& ibi Ab. fallit in mul
tis modis. Primò, vt ꝓcedat parte opponente, ſecus ſi com-
pereat, & nihil opponat ſecundũ Bald.i l.unica. C.vt quæ de

ſum Aduo Adde ꝑ iſta fallen. gl. & ſcrib. in l. j. i uerbo, ſnia. ff.
de ſer. q̃ vult, q ſpontanea comparitio validet citationẽ inua
lid. in, ad q videatis Fel. in c. illud. in uer. quarta declaratio, j.
de præſcr. & Alc. cõſ. 123. Viſo ꝓceſſu, vol. 2. Secũdo fallit fa-
uore publico, ſm Pan. i c. ꝓpoſuiſti, & gl. in c. fi. in verbo, ina-
nes, de elec. i 6. & rõ, quia fauore publico iudex põt ꝓcedere
ex officio. c. bonæ. ſ. de poſtu. præl. Tertiò fallit i cauſis fiſcali
bus ſm Ro. not. 44. p tex. in l. 2. §. Senatus, de iure fiſca. quẽ ad
hoc reputat ſing. Quartò fallit, vbi iudex videret inſtãtiã pe-
rituriã, tũc põt iponere perẽptoriũ parte nõ petente, ſm Bar.
in l. Seius & Augerius. ff. ad l. Falc. cũ alijs adductis per Are.
& Mod. et ultra quos adde, q idẽ tenuit Ab. i c. fi. col. fi. J. eo.
Fel. & Barb. in c. cõſultationib. vlt. no. & in c. cõſuluit, col. fi. ſ.
de off. de leg. Ratio põt eſſe duplex. Prima, ut lites expediant.
qđ cõcernit publicũ intereſſe. l. quidã æſtimauerũt. ff. in cer.
pet. c. finem litibus. J. de dolo & contu. vel quia põt iudex ex
officio prouidere, ne iudicium reddatur eluſoriũ. c. cãm, quæ
intra eo. Vltimo fallit in oibus caſib. in quib. iudex põt proce
dere ex officio, qui connumerant per Bar. & Legiſtas in l. 4.
§. hoc aũt. ff. de dam. infe. & per Abb. in d. c. bonæ. ita dicit, &
limitat Bal. in d. l. b. u j. & Ale. i d. §. ſed Iulian⁹. Sed iuxta hoc
quæro, an p̃ſumat, q citatio fuerit facta ad inſtãtiã partis: Cõ
cludit Ab. q ſic. & ſequuntur d. Ant. Imo Are. Barb. & Fel. hic
& eſt cõmunis op. ſm Barb. Fundamentũ huius concluſionis,
eſt, quia petitio partis ẽ neceſſaria ad validitatẽ citationis, er
go præſumit interueniſſe. l. ſciẽdum. ff. de uerb. ob. Iſtud fun-
damentum retorquetur per Dec. quia ſolennitas intrinſeca
bñ p̃ſumitur, quia neceſſaria. d. l. ſciedũ. Sed ſolẽnitas extrin-
ſeca non p̃ſumitur. l. quęcũque. §. fi. ff. de publ. Sed petitio par
tis dr̃ extrinſeca citationis ſolẽnitas, ergo non p̃ſumit. Et pp
iſtud fundamentum Ro. in d. l. ſciendũ, & Dec. hic declinant
a cõi ſententia. quod tenendum non diſcedas a cõi. Ad ar. rñ-
deo ſm Are. q ſolennitas extrinſeca non præſumitur, niſi re
quirat impenſam, quia tũc præſumit actus geſtus cum tali ſo
lennitate ab eo, cuius intererat. l. cũ ſeruus ff. de uerb. obl. l. fi.
C. de ali. pupil. præſtan. cũ alijs allegatis per Mod. & Ianus p
Fel. in c. nonnullis. § ſanè & alii, col. 17. ſ. de reſcr. & in c, ſicut.
col. pe. j. de re iudi. Sed act⁹ citationis reqrit impenſam, ergo
p̃ſumitur celebratus impenſis eius, cui⁹ intereſt, & ſic ad ei⁹
requiſitionẽ. Nec obeſt replicatio Doct. q de impẽſa citatio
nis modica non ſit curandum, p regulã. l. ſcio. ff. de in integ.
reſt & c. & ſi qũones. j. de ſimo. quia procedit in caſibus ex-
preſſis a iure tñ, ſm Card. Zab. i proœ Cle. vel aliter, licẽt nõ
ſit curandũ de modica impenſa, eſt tñ curandum quod ſit fa
cta pp effectus, qui ſequunt. vel aliter, dato q de minimis nõ
ſit curandum, non tñ ſeqtur, ergo modica impẽſa præſumit
facta ab alio, quàm ab eo, cuius intereſt, quia ſi dicamus factã
ab alio, concurrent plures præſumptiones ad idẽ ꝯ nis, quod
non eſt dicendũ. l. j. C. de dot promiſ. Primo, q præſumatur
facta ab alio. Secundò, q inutiliter, ex quo citatio nõ ualebit.
Tertio, q aio donandi, ſeu abutẽdi ꝯ l. cum de indebito. ff. de
prob. Dantur duæ aliæ ſolutiones, ſed quia reprobantur per
Fel. in d. c. ſicut. col. pe. aliter non inſtabo. Iſta concluſio ꝓce
dit ſine dubio concurrente diuturnitate tẽporis, quo caſu ẽt
p̃ſumitur ipſa citatio, ſm Imo. Hoſt. & alios in c. Albericus. j.
de teſtib. & Are. cõſi. 26. inc. Caſus talis eſt. & Dec. conſi. 36.
col. j. hodie tñ ad cuitandã diſputationẽ cauti practicantes fa
ciunt in actis regiſtrari, q citatio ſuit facta parte inſtãte & re-
quirente, ſm gl. in l. ſancimus, C. ad Treb. & Ang. in d. l. ad p-
emptorium. eſſet ẽt hic uidendum, an citatio facta ſine iuſſu
iudicis valeat, ſed quia Abb. in ult. char. latius tradit, ibi refer
21 uo. ❡ † Quartò notat Abb. iudicẽ poſſe interrogare, &c. Circa
iſtud no aduerte ad plura. Primo, quia nõ vr̃ probari in tex.
ſm Dec. ex eo, q non apparet, q interrogatio fuerit facta a
iudice, quia alias tex. dixiſſet cũ illo, non cum codẽ. Baſigna.
verò nititur ſuſtinere, q fuit interrogatus a iudice, cũ ſit ſecu
ta rñſio, quam iudici, & nõ parti interrogatus tenebatur da-
re, ſm gl. in c. pen. de iuramen. cal. Iſta cõſideratio non cõclu
dit per neceſſe, ſed præſumptiuè tñ. ego credo, q fuerit in-
terrogatus a parte. & pro fundamẽto præſuppono, q illa ver
ba interrogatus, an cum eo &c. ſunt uerba cõcilii, hoc p̃ſup-
poſito dico, q ſi fuiſſet rogatus a Concilio, tex. dixiſſet cũ ip-
ſo, vel coram ipſo nõ aũt cum eo, quia iſtud relatiuum, is, eſt
relatiuum tertiæ perſonæ, & iſtud clarius apparebit ex his, q̃
infra dicã. Secundò aduerte inquantum Ab. & cęteri p̃ſuppo
nunt, q ſi interrogatus, an cum eo velit experiri, reſpondeat
quod ſic, non poterit poſtea declinare iuriſdictionẽ. Ego val
de dubito, quia ſm gl. iſtud verbũ, experiri, ponitur ꝓ defen-
dere: ſed ſic eſt, q qui promiſit ſe defendere corã iudice, nõ
vr̃ prohibitus declinare, cũ declinando ſe defendit, c. cum in
ter. ſ. de exce. & l. ſed ſi ſuſceperit, in uerbo, alijs defentioni-
bus uſus hãc omiſit. ff. de iud. & iõ gl. in c. expoſuit. J. de dila.
notabiliter determinat, q cõſtituens procuratorẽ ad rñden-
dũ coram aliquo iudice, non cenſetur cõſentire in eius iuriſ-
dictionẽ. Tertiò aduerte, intelligẽdo q fuit interrogatus a iu
dice, hic eſſe tex. pro caut. Cępo. 123. quod ego intelligo ꝓce
dere, ſi interrogatio, & reſponſio ſit facta p uerbũ, vis, ſeu vo
lo litigare, & ita loquitur Ale. in l. quidã cõſulebant, col. fi. ff.
de re iud. ſecus ſi p verbũ experiri, vel rñdere, & ita ꝓcedãt
quæ ſ. dixi. Ad iſtũ tex. rñdebo J. in j. gl. Quarto aduerte, itel-
ligẽdo q fuerit iterrogatus a parte, hic eſſe tex. q titulo facta
parti, licẽt nõ eſſet neceſſaria, obligat tñ rñdẽrẽ, ſicut ſi eſſet
facta in iudicio, & ſic eſt tex. ꝓ gl. in c. pen. J. de iura. cal. Quin
tò aduerte, inquãtũ Abb. alleg. tex. in c. ſcitote, voluit allega
re gl. i d. §. exceptio. 3. q. 6. Sextò aduerte circa notabile, q iu-
dex põt interrogare litigantes, ubicũq; ęquitas ſuadet, l. ubi-
cũque. ff. de iterro. ac. cle. ſæpe. §. ſed q2, de uerb. ſignifi. Iſtud
notab. añ lit. conte. circa ordinaria iudicij ꝓcedit de plano p
tex. i l. j. vbi gl. enumerat vndecim caſus. ff. de inter. ac. Quos
caſus proſequere, ut per Spec. ſub rub. de interr. q̃ fiũt an lit.
côteſt. & procedit intantũ, q ſi iudex omiſit per obliuionẽ in-
terrogare añ litẽ cõte. poterit nihilominus poſt litẽ conte. in
terrogare, ſm Bar. in d. l. j. & Abb. in d. c. pen. col. 3. & quoti-
die videmus iudices interrogare partes, an apocha ſit ſcripta
manu ꝓpria, uel ne: cui interrogationi tenet interrogatus rñ
dere cũ iuramento, ſm Bal. in auc. contra qui propriam, in fi.
C. de nõ nu. pec. & in auct. ſi quis, C. qui potio. in pig. habean.
& Io. de Ana. cõſi. 23. In caſu pmiſſo. Roma. conſil. 173. In ca-
ſu propoſito; Itẽ ẽt de plano procedit poſt litem conte. uſque
ad cõcluſionem in cã. ſed dubitatio eſt, an poſt concluſionẽ
in cauſa iudex poſſet interrogare, varii & inuicem contrarii
ſunt Doct. in iſto puncto D. Anto. de Butr. tenet q poſſit, p
tex. in d. l. vbicũque, & per tex. in l. generaliter, poſt princ. C.
de reb. cred. Idẽ tenet Gem. i c. j col. fi. de cõfeſ. in 6. Alex. cõ
ſi. 53. In cã uertente, col. fi. uol. j. ubi dicit plus, q ẽt parte non
petente poterit iuramentum in ſupplementum deferri, idẽ
tenet Ale. in l. 4. §. hoc aũt, ff. de dã. infect. & Dec. hic, q dicit
vnũ magnum verbum, q iſta opi. eſt magis cõis. allegat ad idẽ
Bal. in l. ſi accuſatoribus. col. fi. C. de accuſ. qui loquitur in cri
minalibus, in qbus eſt ſpeciale, ut J. dicam. allegat ẽt Bal. in l.
vnica. C. ut quæ deſunt aduo. Qui dicit potius oppoſitum, &
Ro. cõſi. 20. q loqtur quantum ad declarationem actorũ du-
biorum, quo caſu eſt etiam ſpeciale. Allegat ẽt Rom. conſi.
176. ſed loquitur in ſummarijs, in quib. eſt ẽt ſpeciale. Vltra
eum idem vr̃ tenere Old. conſi. 323. Circa primum. & Nat.
in repe. cle. ſæpe, in gl. in uerbo, interrogabit, de uerb. ſig. Cõ-
trariũ tenent Inn. in d. c. cũ Ioannes eremita, & gl. i Auct. de
teſti. in §. illud. Spe. in tit. de poſitio. §. 4. uer. regulariter. & in
tit. de teſte, §. ſatis vtiliter, ver. qd ergo. Pet. de Ancha. in c. j.
col. 4. de confeſ. in 6. Car. in d. c. cũ Ioannes, & cõſi. 74. Titius
nũc ſum. Idẽ tenet Gem. ſibi cõtrarius in ca. 2. col. fi. de in in-
teg. reſti. in 6. & Bald. i d. l. vnica. & Ro. i d. §. hoc aũt Fel. hic,
& in d. §. hoc aũt, & in d. c. cũ Ioannes, vbi dicit, q iſta opi. in
practica eſſet ſuſtẽtabilior pp auctoritatẽ Inn. & ſi certẽ com
putes auctoritates, iſta vr̃ magis communis, & eo maxime,
quia roborat auctoritate gl. quæ eſt præferenda cuiuslibet ẽt
ſupremi viri auctoritati, ſm Bar. in l. vt vim. ff. de iuſt. & iu. &
ꝓ iſta opinione bñ facit tex. in c. cũ dilectus. Nec obſt. q iudi
ci nõ concludat in cã, quia dico, q vbi iudex ad priuatã volũ
tatem vult procedere ex officio, dẽt in termino limitato par
tibus ꝓcedere, ſm gl. in l. filiusfamilias. §. veterani. ff. de proc.
& in l. ita demum. C. eo. Primò limita in oibus caſibus, in qui
bus licitũ eſt probare poſt concluſionem in cauſa, quos Fel.
enumerat in d. c. cum dilectus, & Iaſ. poſt alios in l. admonen
di, ff. de iureiu. Hinc eſt, q in criminalibus, in quib. licitũ eſt
ſemp ꝓbare. l. j. §. qui vltimò. ff. de quæſt. iudex poterit ẽt in-
terrogare, & ita loquit Bal. in d. l. ſi accuſatorib. hinc in ſum-
marijs non procedit iſta concluſio, ſm gl. in cle. ſæpe, in ver-
bo interrogabit. de verb. ſign. & ita loquitur Rom. in d. con-
ſi. 176. Secundò limita, vbi interrogatio fieret ad declaratio-
nẽ actorũ dubiorũ, ita loquit tex. in d. c. cũ Ioãnes, & ratio eſt
quia declarans nihil noui facit. l. heredes palam, uer. ſed ſi no
22 tum. ff. de teſt. ❡ † Quintò no. ſm Abb. q Cõcilũ prouincia-
le põt excommunicare Epiſcopos, licẽt nõ poſſit deponere.
comprobo vltra alios, quia ſolus Metropolitanus põt excõi-
care ſuum ſuffraganeum. c. venerabili, & ibi no. Abb. & c. ſa-
cro. ini. de ſen. exc. & c. quia cognouimus. 10. q. 3. ergo ẽt po-
terit Cõcilũ, in quo eſt ipſe Metropolitanus tãquam caput.
Secundò adde, q epiſcopus ob reuerẽtiam ſacri officij nõ eſt
ex abrupto excõicandus, ſed ſeruãdus eſt ordo. c. 2. de off. del.
in 6. Tertiò dũ Abb. dicit, q Cõcilũ prouinciale non poteſt
deponere. Adde. q ratio eſt ob reuerẽtiã ſacri officij ſm Inn.
in c. graue, j. de præb. & Abb. in c. nõ poteſt, J. de re iudic. Itẽ
licẽt nõ poſſit deponere, poteſt tñ facere proceſſum, & diſcu
tere cãm criminis, c. diſcutere. 3. q. 6. Item licẽt Concilium
poſſit de cã cognoſcere, nõ tamen poteſt cognitionem alteri
delegare, ſm gl. in c. inquiſitores, de hęr. in 6. Itẽ legat⁹ de la-
tere nõ poteſt auctoritate ſuæ legationis Epiſcopũ deponere
ſecun-

ſm gl. in c. 2. de off. eg. & in c. ſi quis aſt. 94. diſt. & in c. de-
creto, 2. c. 7. ſequuntur Mod. hic. An autem concilium prouin-
ciale poſſit epm abſoluere, eſt q. nou. vt tenet glo. in d. c.
accuſatus, & late Fel. in d. c. non pōt. & ibi Abba. An autem poſ-
ſit Cōciliū prouinciale præmitt. c Epm deponendū, gloſ. in
c. biduū. 2. q. 6. tenet q. ſic. Cōtrariū tenet Abb. in c. 2. ij. de ac
cuſ. per tex. i d. c. diſcutere, & ſequitur Fel. qui alia adducit in
d. c. non pōt, & ego addo, qđ decidit Bal. in l. 2. C. ubi, & apud
quos, vbi decidit, q. de cauſis non cōpromittibilibus non pōt
fieri cōpromiſſum ſub iſta forma, q. arbiter pnūc et qđ agē-
dum ſit per iudicē. Vltimo aduerte, q. Abba. in ſi. vř velle, q.
cōciliū generale uacāte Papatu, nō poſſit Epm deponere, ita
vult Ab. ſi referas verbū illud, hoc fortius, ad proxima, prout
relatio fieri dēt. l. ſi idē cum eod. in. ff. de iuriſ. om. iudi. Hoc
aūt vř falſum, quia ſede uacante, tātā ptātem hēt Concilium
generale, quātā hēret Papa ſi viueret, ſm Arch. d. in c. porrò,
66. diſt. & Inn. in c. ſi. de ſacra. nō iteran. & pratum in ſpecie
decidit Gem. cōſi. 65. diſcutiā quelibet, col. 3. Ex iſtu diceres,
quód verba Ab. ſint referenda ad remota, tūc erit dictū Ab.
23 ſine dubio. ¶ Sextò no. ſm Abb. q. excōicatus donec ſatisfece-
rit, ſola ſatisfactione nō eſt liberatus, ſed requiritur abſolutio,
licēt ſit ſecus in ſuſpēſo ſm gl. i cle. j. de d[illegible]. Circa iſtud
no. aduertere, quia non vř probari in text. ſm Dec. ex eo, quod
hic excōicatio erat lata ſub alia forma. ſ. donec præuia ſatisfa
ctione fuerit abſolutus, imó alias dicebam, q. iſte tex. vř pro
bare oppoſitum inducendo ſic, Verba ſententiæ debent ali-
qd operari. l. 3. de iureiu. ubi Mod. c. ſi Papa, de priuileg. in 6.
Veni ſi excommunicatus, donec ſatisfecerit, non liberat' ſe-
cuta ſatisfactione, fruſtatoriē Concilium in ſententia ſua ad
didiſſet illa verba, donec fuerit abſolutus. Nūc aūt conſideraui, q.
Pan. nō no. ſimpliciter, ſed dicit eſſe, arg. hic, quod arg. ſic pōt
colligi cōiecturando, q. ſententia iſta præſumitur conformis
iuri communi, ſm gl. in l. Herennius. ff. de euic. & c. in præſē
tia. ſ. de renun. & plene Fel. in c. qm contra falſam, infra de
prob. Fac igitur ex dictis Abb. duas concluſiones. Prima, ex-
communicatus donec ſatisfecerit, ſola ſatisfactione non libe
ratur a uinculo excommunicationis, tex. eſt hic in ar. & tex.
clarus in c. ad aures, & ibi Abb. j. de ſimo. & in c. cū deſideres
ſ. fin. j. de ſent. exc. & ibi aſſignatur ratio. Amplia primò, vt
procedat ēt in excommunicato ad tempus, qui elapſo tem-
pore nō eſt liberatus, niſi obtēta abſolutione, ſm Inn. & alios
in c. cum bone, ſ. de ætate & qualit. cū alijs, de quibus hic per
24 Mod. ¶ Ampl. ſecūdò ēt in excōicato a Papa ſm Abb. in
c. fi. de matri. contract. contra interdi. eccl. & Gem. in c. a pri
mus. 2. q. 1. ¶ Amplia tertio ēt in interdicto donec ſatisfactio
facta fuerit. requiritur. n. ſecuta ſatisfactione relaxatio, c. quan
quam, in fi. de cenſi in 6. & uoluit gl. in d. cle. j. & in c. cum tu,
in verbo, donec, de uſur. Limita primò, vt nō procedat in ex-
cōicato auctoritate canonis, quem Papa mandat hēri pro in-
fecto, tunc tali abſolutione opus non eſt, ſm Fel. & Mod. hic
allegātes gl. ſing. in cle. j. in verbo, pro infectis, de immu. eccle.
ad quā excōicandā, uide Fel. i c. fi. col. 3. & ſeq. ſ. de cōſti. Sed
aduerte, quia illa gl. relata ad tex. potius pbat oppoſitū. dicit
tex. conſtitutionē Bonifacij, & quicquid ſecutū fuit ex eo, ha
beri volumus pro infecto. dicit gl. & iſto caſu abſolutione op⁹
non eſt. Pondera, q. ibi nō ſolum caſſatur tex. ſed ēt effectus
iam cauſatus, vñ ſecus uideretur dicendū, ſi ſimpliciter caſſa
retur lex, quia tunc dēret effectus cauſatus remanere, vt eſt
tex. in l. iubemus. C. de teſta. cum ſim. Secūdu limita, vt pce
dat i foro eccleſiæ, ſecus i foro poli, c. a nobis, el 2. j. de ſen. ex
25 com. ¶ † Secūda cōcluſio, ſuſpenſus donec ſatisfecerit, ſatisfa
ciēdo liberat' abſque abſolutione, ſm gl. in d. cle. j. & in c. qui
merito. 11. q. 3. & in c. ſi de oſt. ord. in 6. & in c. qui ſunt, & ibi
Arch. 81. diſt. ſequūtur Mod. hic & eſt *cōis opi.* Cōtrariū tenet
Abb. in d. c. cū bone, quia apud iudicē poſſunt oriri dubitatio
nes, an ſatisfecerit, uel integre ſatisfecerit, iō requiritur q. ſu-
ſpenſus adeat iudicē, & ſi fidē faciat de ſatisfactione, abſolua-
tur, c. presbyter ſi a plebe. 2. q. 4. Sed tenēda eſt cōis, q ſane in
tellecta effugit iſtud arg. nā liberatus eſt is, qui ſatisfacere, ptr
tur tñ, q. adeat iudicē, qui proferat facti declaratoriā ſ. q. ſatiſ
fecerit ſm gl. in d. cle. j. facit c. cū fin, de hæret. i 6. & l. ſi quis
maior. C. de tran. Sed quæ pōt eſſe rō diuerſitatis iter excōi-
catū & ſuſpēſū: Io. And. Abb. & alij, in d. c. cū bonæ, dicit ra-
tionē eſſe, quia in abſolutione ab excōicatiōe requirit' certa
forma, de qua in c. a nobis, el 2. in fi. j. de ſen. exc. quæ non re
quirit' in abſolutione a ſuſpēſione, imo ſuſpēſus ſtatim cē-
ſetur abſolutus. Iſtā rationē improbāt Imo. & Pau. de Leaz.
in d. cle. j quia ēt in abſolutione a ſuſpenſione requirit' certa
forma. c. ſuper eo, & c. uenerabili, j. de ſen. exc. Sed tu aduer-
te, q. iſta iura hoc nō probāt, nā in c. ſuper eo, illi Græci erāt
ſuſpenſi & excōicati, & pp excommunicationem ſeruatur il
la forma. in c. uenerabili, requirit' forma iuramēti, propterea,
quia dubitabatur de cā abſolutionis, in caſu noſtro loquimur
vbi cōſtat clare de cā, q. ſatisfecerit. Sed ex alio iſta ratio nō
valet, qa abſolutio ab excōicatione. ēt non ſ[illegible] forma te
net de iure, ut cōcludit Abb. in d. [illegible] deres, id ergo in
p tali forma nō eſt faciēdū [illegible] interdicti exigit
relaxationē, & tñ nō reperio q. [illegible] interdicti requi
rat' certa forma. Propterea ego aſſigno aliā rōnē, excōicatus
extra eccl[illegible] eiectus, effectus eſt animus diaboli, c. audi denu-
que. 11. q. 3. ſuſpenſus verò non, q. cū nō ſit priuatus commu
nione hominum, nec participatione ſacramētorum, c. [illegible],
& ibi no. Abb. j. de dolo & contuma. iō excōicatus eget, vt in
troducatur medio abſolutionis, ſuſpenſus verò nō. Aduerte
tñ inquantū dixi, quód requiritur declaratoria facti, qa fallit
in tribus caſibus. Primus eſt, vt procedat in ſuſpenſo ab ho-
mine, ſecus in ſuſpenſo a iure, ſm Imo. in c. ſicut, de cohabit.
cler. & muli. & Arch. in c. ſacerdotes, 5. diſt. i d. c. q merito, &
Do. Ant. i d. c. cū bonæ, eo quia mitius agit' cū lege, q̄ cū ho-
mine. l. Celſus. ff. de arbi. c. a. cū dilecti, de dolo & contu. Con-
trarium tñ tenet Gem. in c. ad hęc. 24. diſt. & ſeqtur Fel. hic:
tñ iſta differentia vř probabilis, quia leuior eſt ſuſpenſio iu-
ris, quam hominis. patet, ſuſpenſus ab homine eſt ineligibi
lis ēt actiue, & tñ ſuſpenſus a iure non, ſm gl. no. & ibi Doc.
communiter ſequuntur, in c. apoſtolicæ, j. de excep. Item ſuſpē
ſus ab homine ab officio tm, intelligitur ēt ſuſpenſus a bene-
ficio, ſecús in ſuſpenſus a iure, ſm Abb. in c. cupientes, de ele
ctio. Itē ſuſpēſus a canone, ſi celebrat nō eſt irregularis, & tñ
ſecus eſt in ſuſpēſo ab homine, ſm Rot. in tit. de ſen. exc. de-
ciſ. 367. in antiquis. Secundus caſus eſt in ſuſpenſo ad tēpus,
qui elapſo tēpore poterit celebrare abſque vlla facti declara-
toria, ſm Abb. in d. c. cū bonæ. facit decit. Bal. de cōfinato ad
tēpus, vt ſtatim elapſo tēpore poſſit redire in patriam, q. po-
nit in proę. Digeſto. & reputat notandum Franciſcus Crem.
in ſing. ſuis, ſing. 154. Tertius caſus eſt, qñ ſuſpenſus donec ſa
tisfecerit, ſatisfeciſſet corā iudice. Ratio, quia tunc ſatisfactio
eſt neceſſaria, acta. n. faciunt notorium, c. cum olim, de uerb.
ſig. l. geſta, C. de re iud. & iō ſuſpenſus, donec cōparuerit, vel
poſitionibus reſponderit, facta comparitione, vel reſpōſione
eſt plene liberatus abſque vlla facti declaratoria, ſm d. Anto.
& Io. And. in d. c. cū bonę. ex hoc infertur limitatio ad regu-
lā d. c. cum ſm, cum ſimil. vt non procedat, qñ conſtaret no-
toriè de delicto. quā limitationē ſeqtur Gem. & alij ibi. Iux-
ta præmiſſa dubitatur. utrū abſolut⁹, ſi ſatisfecerit intra decē
dies, non ſatisfaciendo in termino reincidat ipſo facto in ex
cōmunicationē abſque eo, quod iudex declaret eū reincidiſ-
ſe: & quod nō, quia iura quę de reincidentia loquuntur, ad fa
ctum iudicis conſetūtur, c. ad noſtram. j. de appel. c. ad repri
mendam. ſ. de offi. ordi. ibi. in excommunicationis ſuam re
ducere procures. Contrariū verius vř per ea, quæ ſ. dicta sūt
in ver. ſecundus eſt caſus. eſt. n. iſta abſolutio potius quædam
ſuſpenſio excommunicationis ad tempus, quo elapſo ſtatim
ceſſat, ut ſ. dixi Et probatur in c. præterea, el 2. j. de appell &
ita concludūt Mod. hic, & idē Dec. in cōſ. 145. Quære i effe-
ctu, per totū. ¶ Ad contraria reſpondeas, vt hic per ipſum. &
adde quæ oratoribus abſolutis, donec fungātur officio, dicit
Fel. in c. apoſtolicæ. col. 1. j. de except. An aūt abſolutus cum
hoc; q. ſi ſimilia attētauerit, reincidat in excōmunicationē,
contrafaciendo ſtatim, reincidat: rñdeas q. nō, quia talis adie
ctio reijcitur, cū non poſſit aliquis excōicari p futuris culpis,
c. Romana, ſ. caueant, de ſen. exc. in 6. & ita tenet Fel. in c. 2.
26 de teſti. cog. ¶ Septimò † nota, iudicē poſſe mulctare cōtuma
cem ēt nemine petente, imo ſm Pan. parti nulla competit a-
ctio reſpectu mulctæ imponendæ, ſed totum expedit officio
iudicis, ſm Bar. in l. 2. ff. ſi quis in ius uoc. nō ierit. Contrariū,
quod et competat actio, tenet idem Bar. in l. j. col. 3. ff. ſi quis
ius dicen. non obtemper. & ſequitur ibi Pau. de Caſt. & Ang.
in l. ſi. ff. ſi quis in ius voc. non ierit. Fal. et Iaſ. in d. l. 2. Funda-
mentū iſtorū eſt, qa mulcta imponit' ex edictis ptorū, ex qui-
bus orit' actio in factum. ſ. ſi. Inſti. de interdi. & iſtā ſequitur
Dec. hic. Arbitror opi. Abb. hic eſſe ueriorē per fundamenta
Bar. in d. l. 2. Non obſtat inquantum dř, quód actio in factum
competit contra contumacē, quia concedo, ſed dico quód il
la actio cōpetit parti ratione ſui intereſſe. l. j. ſ. ſin. ff. ſi quis ius
dicenti non obtemper. Aduerte etiam inquantū Abb. colligit
ex tex. iudicē poſſe mulctare, nā in tex. de mulcta verbū nul-
lum, ſed dicas quod excōmunicatio appellatur mulcta, c. a. ſa-
cro, in prin. infra de ſen. exco. ¶ Et ex hoc corollariè infero,
Abb. uelle, q. ad imponendam excommunicationem nulla
competat actio, qđ nō credo uerū, ſi agitur vt quis excōmmu
27 nicetur ratione ſui intereſſe, per ea q̄ ſtatim dixi. ¶ † Octauò
not. q. excommunicatus pp ſolam excōmunicationem non
dēt priuari bñficio. Iſtud intellige, ut dicā ſ[illegible] gl. poſt Abb.
pen. char. An aūt excommunicatus ſit priuatus fructibus bñ
ficij, Pan. ſe remittit. *Communis* eſt concluſio, ut ſit priuatus fru-
ctibus ipſo facto, ut per Abb. in d. c. paſtoralis, et per Fel. in c.
apoſtolicæ. col. 5. de exceptio. facit, quia uſuſfructus finitur
maxima, et media capitis diminutione, ſ. finitur. Inſtitu.

de v... Ergo etiam per excommunicationem, quæ dr̃ maxima capitis diminutio, ſm gl. i §. maxima. Inſt. de c. diminu.
28 ¶ † Circa nonum notabile habes tria colligere. Primò, q̃ non faciens reſidentiã pp aliquod impedimẽtum, non põt priuari bñficio, tex. eſt hic, ad idem in c. inter quatuor, & ca. fin. de cle. non reſid. vbi impedimentum infirmitatis, & inimicitiæ capitalis, excuſat a reſidentia, ſimiliter aeris intẽperies eſt iuſtũ impedimentũ, ſm gl. in cle. ne in agro. §. ſin. in uerbu, rationabilis de ſtatu monacho. Pro qua allego text. in c. ad ſupplicationẽ, & ibi gl. ſ. de renũ. & q̃ no. Bar. in l. de ætate. ff. ad Treb. cũ aliis adductis per Fel. in c. accedẽs, el. 2. col. 4. j. vt lit. non conteſt. ¶ Amplia primò, ẽt ſi tale impedimentum præceſſiſſet culpa cũ reſidentia, vt hic, & in c. quia diuerſitatem. infra de conceſſ. præb. Contra iſtã ampliationẽ obſtant duo. Primò, quia nõ excuſatur a caſu, vbi culpa præceſſit caſum, c. tua, & ibi not. j. de homic. l. is cui. ff. de act. & obl. cũ vul. reſpõdet Abb. ꝯtrium procedit, qñ culpa fuit immediatè cã impedimenti, alias ſecus. in caſu autem noſtro impedimentũ non cauſat immediate ex culpa, ſed ex pœna culpæ, id eſt ab excõmunicatione. Vel aliter dicas, q̃ ꝯtrũ ꝓcedit, vbi culpa principaliter fuit ordinata ad caſum, alias ſecus. l. non oẽ. ff. de ſtatu lib. & faciũt quæ dixi ſ. in ſecũdo not. & quæ ſcribit Fel. in c. cũ inter. col. 9. j. de excep. Secundo obſtat Doct. Abb. in c. 2. in 4. no. ſ. de arb. quã pri' adduxit Baſign. hic, & refert interdentes Decan 2. lect. & rñdet, q̃ debet intelligi de exule, qui põt ſe facere eximi de banno, & non vult, quo caſu tunc exilium vr̃ ordinatũ ad non faciendã reſidentiã, merito dicitur priuari per ea, quę ſtatim dixi. & j. ſubijciam de excommunicato. iſta ſolutio in ſe uera eſt, tñ diuinat. Nouiſſimi aũt hic aliter rñdent, q̃ ibi exilium, & hic nõ reſidentia, proceſſit ex culpa, ſed non aduertunt, q̃ termini ſunt pares, ſiue quis non reſideat pp excommunicationem, ſiue pp exilium. Nã vtroque caſu dr̃ cã remota. ¶ Alij aliter rñdent, q̃ Abb. ibi loquitur de exule voluntario, non de exule neceſſario per ſententiam, vel propter timorem, iuxta tradita per Nellũ in tract. de bannit. in prima parte primi temp. in 3. q. Sed nec iſta ſolutio eſt vera, quia verba Abb. repugnant, dum dicit, non ualẽt facere reſidentiam, vnde cogita, ſi poſſet aliter reſpõderi, q̃ ibi Ab. illud non velit: dicit. n. Abb. exul. non priuatur beneficio, nec fructibus beneficij. ſubdit intelligo, niſi culpa exulat. intelligo ego hoc ultimum, q̃ priuetur fructibus ſi ſui culpa exul, nõ aũt q̃ priuetur bñficio, & reperio, q̃ iſtud in effectu uoluit Abb. in c. in quatuor, ubi dicit, q̃ abſẽs ꝓpterea, q̃ dederit operã rei illicitæ, licẽt nõ priuet bñficio, aliter tñ punitur: quod ego, intelligo. l. vt priuetur fructibus bñficij. Limita non procedere, qñ excõicatus eſſet in mora petendi abſolutionem, ar. c. fi. ſ. de elect. & ita limitatur per Moder. hic. Cõſidera quare excommunicatus pp moram in non petendo abſolutionem potius debeat priuari beneficio, quam pp morã in non ſatisfaciendo. ¶ Secundò collige, quòd non faciens reſidentiam abſque cauſa põt priuari bñficio. Intellige præmiſſa monitione & requiſitione iuxta tradita per Abb. in c.
29 ex parte. j. de cle. nõ reſiden. ¶ † Circa 10. no. collige 4. utilia. Prima cõcluſio. Propter contumaciã quilibet excommunicari põt. Amplia ſex modis, primò amplia, ſiue contumacia ſit in non comparendo, ut in c. qm̃ frequenter. j. ut li. non cõteſ. ſiue ſit in non parendo. c. ex parte. j. de uerb. ſign. Secundò, vt procedat, ſiue non comparuerit, ſiue cõparuerit, & illicẽtiatus receſſerit ut hic, & in c. certum. 11. q. j. ¶ Tertio, vt ꝓcedat, ſiue cõtumacia ſurgat ex re mag. ſiue ex re leui, ſm gl. ſing. in c. duo ſunt. 96. diſt. quę non eſt ſing. ad hoc, ſed eſt ſingu. in eo, dũ dicit, q̃ tanto maior eſt contumacia, quãto ex re leuiori ſurgit. Et ad hoc eã dicit ſing. Ab. i d. c. ex parte, & i c. ſane, j 4 no. ſ. de offi. deleg. & facit gl. in c. fi. 14. q. ult. Quartò, vt ꝓcedat in tm̃, q̃ pro ſola contumacia ab homine põt ferri excommunicatio, ſm gl. in c. epiſcopi. 11. q. 3. & Pan. i d. c. ex parte, & in rub. j. de ſent. exc. & in c. ſacro. per illum tex. eo. ti. Scias tñ, quòd in notorijs ex ſola monitione extraiudiciali conſtitui põt quis in cõtumacia, ſm Pan. in c. cum ſit Romana, col. fi. de app. ¶ Secundò ſcias, quòd põt quis declarari excommunicatus abſque contumacia, qñ delictũ eſt notorium vt per Fel. in c. cũ nõ ab homine. col. pen. j. co. & Lud. Rom. conſ. 481. & Cur. conſ. 20. col. 7. Tertiò ſcias, quòd licẽt ab homine non poſſit aliquis pro delicto excommunicari, põt tñ ſuſpendi, ſm Abb. in c. reprehenſibilis. j. de app. & eſt tex. io c. at ſi clerici. & ibi no. Arc. j. eo. Quintò amplia ẽt pro pręſũpta ꝯtumacia, ſm Pan. in c. tenor. col. j. j. de te iud. Septimò amplia, vt procedat in tm̃, ut non valeat pactum, quòd ſine contumacia poſſit excõicari, ſm Inn. & Pan. in c. P. & G. col. 3. de off. deleg. & ibi uidias cautelam, per quam poteris impetrare denunciationem ſine contumacia. Limita ſm Abb. hic vt procedat pro contumacia ex leui re in non comparendo, ſecus ex contumacia pro leui re in non parendo, qa pro illa nõ ꝓteſt excõicari. Adde gl. in ſumma. 3. q. j. Secũdo aduerte, q̃ tõ adducta per Abb. q̃ contumacia ſit maior, quę ex le-
30 uiori cã ſurgit, confundit iſtam fallen. ¶ Secunda † concluſio contumax appellatur, qui ante tempus ſine licẽtia receſſit. c. certũ 11. q. j. non. n. dicitur ueniſſe, qui nõ ſtetit, ſm Bar. in l. conſentaneum. C. quõ & qñ iud. vbi allegat iura parum probantia. ideo tu adde tex. ad literam. in l. ſciẽre oportet. §. ſuffi. cit. ff. de excu. tu. & ibi Bal. & in l. 2. §. fi. ff. ex quib. cau. in poſ. eatur. io c. conſtitutis, & ibi Abb. ſ. de procur. & in c. proul, & ibi Abb. j. de do. & cõtu. & in c. miſſis, de conſ. diſt. 5 & Abb. in c. cũ nobis, col. 5. ſ. de elec. Amplia primò, vt ẽt dicatur manifeſtè contumax. c. venerabilibus. §. ſecus. de ſen. exc. in 6. ſequuntur Ant. de Butr. & Moder. hic, q̃ nota ad multa. ¶ Amplia & ſecundò, vt dicatur nunquam comparuiſſe, ſm glo. in c. cupiẽtes. §. q̃ ſi per viginti, in uerbo, cõparere, de elec. in 6. ¶ Amplia, & tertiò ẽt in actore, qui nõ ſtetit vſque ad terminũ. l. & poſt edictũ. ff. de iud. Inn. in c. calũniã. j. de pœn. Alex. conſi. 72. col. 3. vol. 3 ¶ Amplia quartò, ẽt ſi ſtetiſſet vſque ad terminum praxatum, ſed non vſq; ad ſinẽ termini, prorogati, ſm Abb. in c conſuluit. col. 2. de offi. dele. ¶ Amplia quintò, etiam ſi receſſiſſet ante tempus de licẽtia iudicis ſibi data ſine cauſa, ſm Rot. in tit. de dolo & cont. deci. j. facit glo. in c. præſentium. 7. q. j. Limita, ut procedat aduerſario accuſante contumaciam recedentis ante terminum, vel non cõparẽtis alias ſecus. l. properãdũ. §. j. C. de iud. quem ibi no. ad hoc Rapha. Pau. de Caſt. & Iaſ. & ante eos Bart. in l. conſentaneũ. C. quõ & qñ iudex, & in l. ſi finita. §. Iulianus, & ibi latẽ Alex. ff. de dam. infec. & in l. arbiter certo die, vbi aſſignat rationem. ff. de arbit. Et ex hoc iuſtificatur practica communis Aduocatorum dicentiũ, & hoc pręſente & accuſante contumaciã, &c. ¶ Ex hoc infertur, quod nõ probatur cõtumacia eo ipſo quòd reperitur citatio ſine cõparitione in actis regiſtrata, cõtra gl. in l. ſancimus, in uerbo, contumacia, C. ad treb. quã pp hoc reprehendit Iaſ. in d. § j. ¶ Amplia ẽt fallentiam, vt procedat ẽt in criminalibus. ſm Bart. & Imo. in l. iter accuſatorem. ff. de publ. iudic. q̃ intelligo uerum, vbi proceditur per uiam accuſationis, ſecus ſi procedatur per uiã inquiſitionis, per ea quæ ſtatim dicam, & per dictũ Bar. in l. abſentẽ. §. j. ff. de pę. Sublimita, vt nõ procedat quo ad effectus, qui ipſo iure reſultat ex diſpoſitione iuris, vel ſtatuti, ut quòd cõtumax habeatur pro confeſſo, quia hẽbitur pro confeſſo, dato quòd nõ fuerit accuſata contumacia, ſm Bal. in l. ſi tutor. C. de interd. matr. quem ſequitur Iaſ. in d. § j. Arbitror illam ſublimitationem fore periculoſam propter rationem Bart. in l. arbiter. licet. n. ſtatutũ uelit contumacem hẽri pro confeſſo, requiritur tñ pronũciatio iudicis, ſm Abb. in c. fi. j. de iur. cal. no. per gl. in c. 2. de confeſ. in 6. Iſtã aũt pronũciationẽ nõ poterit facere iudex niſi pars petat, iuxta gl. in l. ſcimus. C. de inof. teſt. & in c. fi. vbi Abb. ſ. de reſcr. & ſi pars petat, obſtabit ſibi exceptio, q̃ nõ accuſauerit ꝯtumaciã alterius. ¶ Secũdo ſtatutũ recipit interpretationẽ ẽt paſſiuã a iure cõi. l. j. §. lex Falcidia. ff. ad l. Fal ¶ Cũ ergo a iure illo nõ reputet cõtumax per ea, quę ſupradicta ſunt, ergo in eo non hẽbit locũ ſtatutũ: accedat, q̃ iſtud ſtatutũ eſt contra ius, & ſtricte interpretandum, vt de iſto ſtatuto dicit Bal. in c. nullus, & ibi Fel. in fi. j. de præſum.
31 ¶ † Tertia concluſio. Cõtumacia eſt peccatũ mortale. c. ſciendum. 8. q. j. c. ſi quis in ſum. 81. diſt. adde, q̃ cõtumacia dr̃ delictum. l. omne delictum, in prin. ff. de re mil. l. properãdũ. § & ſi quidem. C. de iudic. & ideo ſtante ſtatuto, q̃ condẽnatus ꝓ delicto poſſit impunè offendi, ẽt condẽnatus per contumaciam offendi poteſt, ſm Bar. & alios. in l. j. §. fi. ff. ſi quis ius dicen. non obtemper. & ibi Alex. & per eundẽ in l. ſi mora, ſolu. mat. & per Gand. i tracta. malefic. ntu. de bãni. pro maleficio col. 2. & ſeq. ſed aduerte, quia vr̃ q̃ non ſit delictũ, per ea quę hic dicit Abb. nam ab homine pro delicto nullus excõicatur pro contumacia uerò ſic, ergo contumacia non eſt delictum & ita arguit Fel. in c. ex literis. col. 12. ſ. de cõſtit. ubi dicit, qđ *communis opinio* eſt, q̃ contumacia non ſit delictũ de ſe, niſi in quinq; caſibus, & iõ idem Fel. in c. ſuper eo, el j. in fi. j. de teſti. decidit, q̃ banniti pro cõtumacia nõ repellũtur a teſtimonio, niſi ſtatutum aggrauaret contumaciam, quia velit cõtu-
32 maces hẽri pro confeſſis, quod bene ſigna. ¶ † Quarta cõcluſio, maior eſt cõtumacia in non comparẽdo, quã cõtumacia in non parendo, ſm gl. in clem. j. de dolo & cõtu. & in l. ereditor. §. 3. ff. de app. Confirmat Dec. quia contumacia in nõ parendo nõ eſt propriè contumacia, per text. in l. de ętate. §. qui tacuit. ff. de interro. actio. qui mihi probat oppoſitũ in uerbo, cõtumax o no eſt. ꝑõderã verbũ, eſt, qđ denotat proprietatẽ, ſm Bar. in l. ſi maritus. §. legis. ff. de adul. Adducit ẽt, quia cõtumax in non cõparẽdo magis vr̃ contẽnere. arg. l. ſi quis ex aliena. ff. de iudi. poterat cõprobare quia leuius eſt cõparere quàm parere, nã qui cõparet, nihil exhibet, niſi pſentiã, q̃ retinet. l. cõtumacia. §. j. ff. de re iudi. facit, qa facilius quis ſeruit de pſona, q̃ de rebus, ſm gl. in l. hę operæ. ff. de oper. lib. cũ ergo facilius ſit cõparere, certe magis cõtemnit, qui non comparet.

parer.arg.gl.in c.fi.14.diſt.& in c.fi.14.q.vlt.& eorũ,q̃ ſcribit Fel.poſt Abb.in c.cum quidã.col.4.ĩ.de iureiu. Iſtam cõclu. impugnat ſolus Are.per tria,quib⁹ reſpõdet Dec.hic. Aduerte tñ inquantum Dec.reſpondet ſecundo argumento,quod ſolutio non uidetur uera: nam ſi verum eſt,quod cõtumacia non cõparendo ſit ſpecies contumacię in nõ parendo,eſt neceſſe fateri,quòd dicatur propriè contumacia in nõ parẽdo, quia ſpecies propriè cõtinetur ſub genere ſuo.l.cũ lege.ff.de teſta.Vñ vr̃ verior ſolutio, q̃ licèt contumacia in non comparando ſit ſpecies contumaciæ in non parando, tñ quia eſt duplicata,cum non pareat,nec compareat, dr̃ maior. Tertiò arguit Dec.de ęquiparatione.cõtra facit tex.in c.certũ.11.q.3.& ſoluit,q̃ illa æquiparatio procedit in nõ obediẽdo ſacerdotalibus præceptis,& ſic pro re non leui: quæ ſolutio nõ eſt tuta,cum poſſit fieri pręceptum a ſacerdote etiã pro re leui. Aliter ego puto reſpondendũ, quòd licèt ibi æquiparẽtur illa tria quantum ad pœnam excommunicationis, non tñ rectè infertur,ergo nõ eſt maior altera: quia excommunicationis pœna non commenſuratur delictis, cum ſit medicinalis. c.j.de ſen.exc.in 6.& tradit̃ in c.at ſi clerici.ĩ.eo. Vltimò ego arguo contra iſtam concluſionẽ,qui in iudicio iuſſus a iudice parere recuſat,dicitur manifeſtius cõtumax.c. venerabilis. §. ſecus,de ſen.exc.in 6.per quem ita dicunt & Anto. & Are. hic.citatus verò,vt compareat in iudicio, regulariter ſi non comparet,dicitur manifeſtè contumax,ſm gl.in d.cle.1. ſed ſic eſt,quòd manifeſta contumacia maior eſt,quam non manifeſta,vt probant dicta Abb.ſ.col.9.& eſt tex.in ſim..Inſtit. de obli. quæ ex delicto naſc.§.j.magis.n. delinquit qui palam facit,quam qui clam ratione mali exẽpli.c.præcipuo.11.q.4. c.1.de ueter.lib. ee.l.3.C.de ſumma Trinit.Põt dici, quòd argumentũ procedat cæteris paribus,uerũ cõtumacia in nõ cõ

33 parẽdo,quia duplex,eſt iſto reſpectu grauior.❡† Vltimò no. quod iudex poteſt ferre ſentẽtiam per uerbum,videtur. Circa iſtud no.aduerte plura. Primò ſm Dec.non videtur probari in tex.propter adiunctum verbum,iure. Cõſidera, quod talis additio nullã addit certitudinem uerbo uidetur,nam ẽt ſubintelligebatur , ſi non fuiſſet expreſſum.l.ſideic.§.quamquam.ff.de leg.3.Fel.in c.j.col.4.ſup.de conſt. Conſidera ẽt, q̃ ex alio nõ vr̃ probare, qui ſimpliciter non dicit,Concilio videtur,ſed dicit,nulli poteſt ita uideri. Põdera uerbũ,põt, cum negatiua præcedenti,quod tollit omnem dubitationẽ, vt no.in l.nemo poteſt.ff.de leg.j.cũ ſimil.❡ Secũdo aduerte quòd vltra allegata per Decium hic (quæ oĩa habuit a Baligna.)ſunt ẽt alia iura.vnde adde in primis,q̃ ualet ſententia & Concilium,etiam ſi iudex dixerit,non uideo,cur no ſit cõdemnãdus,ſm Bar.Ang.Pau.& Mod.in l.j.§. ſi quis ita.ff.de verbo.ob.& *eſt communis opinio*.ut per Fel.in c.cũ uenerabilis. col.16.uerſ.neq; credas.ĩ de excep.Secundò adde tex.in l.ſi pupilli.§.ſed ſi ego.ff.de neg.geſt.in verbo,& mihi uĩ. & ibi no.Ang.Aret.Doctores cõſulẽtes.& illũ tex.vr̃ ẽt no.Iaſ.in l. planè.§.ſi eadẽ.ff.de leg.j.❡ Tertiò adde,q̃ idẽ eſt ſi diceret̃, ita prima facie videtur,ſi poſtea contrariũ non determinet̃. l.vnica.§.ſi uerò non oẽs.C.de cad.toll.c.dilectis filijs.§.præterea.j.de app.l.alienæ.§.fin.de fideic.li.Quartò adde , idẽ ſi dicat̃,prima fronte uĩ.l.quinquaginta. ff. de proba.& ita in contingentia facti atteſtat̃ cõſuluiſſe Iaſ.in l.cum ſeruus.§.ſi Titius in 6.not.de leg.j. Quintò adde,idẽ ſi dicat̃,ita forte uideretur,quia verbũ,fortè,eſt uerbum philoſophicum, ſcđm gl.in l.ſi duo.ff.de arb.& i c.2.de teſta.vbi late Barb.& ita cõcludit Ale.in l.ĩ ſubſtitutione.ff.de vulg.& Fel.in c.accedẽs

34 el j.col. fi.ĩ.ut lit.nõ conteſt.❡ Et trãſgrediẽdo ulterius quæritur,an ualeat ſentẽtia lata per verbum,credo.Rñdẽt Mod. quòd ſic,adducẽtes infinita,ut hic per eos.Adde tex.in c.cõſuluit,in uerbo,credimus diſtinguẽdũ,ſup.de offi.dele.& Alcia.in d.l.in ſubſtitutione.Idẽ ſi feratur,per uerbũ, exiſtimamus,ſm Mod.vltra quos eſt tex.i l.exiſtimo.ff.de uerb. obl. Idem ſi feratur per verbum putauimus.l. nõ putabam.ff. de

35 pdi.& dem.l.& puto.ff.famil.ercifc.❡ †Quærit ẽt Dec.an valeat ſententia,ſi feratur hoc modo,ita iudicamus ſm noſtrã conſcientiam?& rñdet q̃ non,quia iudex debet iudicare ſm acta & probata,& non ſm conſcientiam.l. illicitas.§.ueritas. ff.de offi.præſid.& ita tenet Bal.in c.niſi cum pridem, de renũ.& i c.j.§.ſcrum,de cõſue.rec.feud.Adde, q̃ idẽ tenet Iaſ. in §.ſed iſtæ.col.22.Inſt.de actio.Sed aduerte,quia contrariũ uĩ poſſe ſuaderi præſuppoſita vna regula , q̃ illa ĩterpretatio eſt capiẽda,q̃ facit actũ ualere.l. quoties,de reb.dub.& l.quoties,de reg.iur.& de ſentẽtia tenet gl.in l.& puto,ĩ uerbo, nõ cõmunicari.ff.famil.ercif.dum ergo dicitur in ſnia,ſm conſcientiam noſtram,debemus intelligere de conſcientia legibus informata,& ſic de conſcientia,q̃ reſultat ex actis. Probo ĩ ſimili,ſi fiat delegatio alicui,ut iudicet ſm ſuã cõſciẽtiã valet delegatio,& intelligit̃ de conſciẽtia iuribus informata, ſm Bal.in l.j.qui accu. non poſ.& in diſputatione incip. Statuto cauetur,fœnerator,& Doctor meus in l.fi.col.pe.C.vnD.N.

36 de legit.ita ẽt dicamus in ſententia,ut valeat.❡ † Tertio aduerte inquantũ Abb.dicit,q̃ creditur Doctori aſſerenti ſcholarẽ ſuum idoneũ ad Doctoratũ per verbũ,vr̃. Adde q̃ creditur ẽt ſi dixerit,eũ videri ſufficiẽtẽ, ſm q̃ fragilitas humanæ naturæ patit̃ p tex.ĩ c.j.ſ.de ſeruit.Item ſufficit,promotores iurare de credulitate , ſm Fel.in c. propoſuiſti.ĩ. de prob.& Iaſ.in l.admonẽdi.col.80.ff.de iureiur.& q̃ credatur promotoribus de ſufficientia ſuorum ſcholarium,eſt tex.in l.nemini.C.de aduo.diuer.iudi. An aũt Epiſcopus poſſit reprobare nõ obſtante teſtimonio promotoris, videatis Fel.in c.ex literis.col.fi.ſ.de cõſti.Caueãt tñ domini ſcholares, ne petãt indignè doctoratũ gradũ , quia incurrerẽt delictũ p̃ſumptionis ſm gl.tertiam,in cle.fi.de magiſt.& Abb.in c.cum in cũctis,

37 in princ.ſ.de elect.❡ †Quartò aduerte inquantũ Abb.determinat,quod peritus in arte põt deponere per uerbũ,vr̃.adde rõnem eſſe,quia deponit de his,quæ percipit iudicio intellectus.ad hoc adde quæ ſcribit Fel.in c.cãm.col.5.ĩ.de teſti.& Iaſ.in rub.ff.de iureiu.col.2.❡ Quintò aduerte inquantũ Ab. facit differentiã inter peritos in arte,& teſtes,ex hoc dat̃ intelligi,quòd deponẽtes de peritia artis,nõ ſunt propriè teſtes & iſta eſt veritas,vt probat̃ in c. quia iudicãte,in uerbo, agrimẽſoris.ĩ.de p̃ſcri.& in l.certi iuris,C.de iud.& ita tenet Iaſ. in l.j.§.fi.& ibi dixi.ff.de verb.obl. vñ infert̃,q̃ licet teſtes nõ poſſent deponere dictum ſuum in ſcriptis.ca.relatum.5.q.2. tñ periti in arte poterunt deponere per ſcripturã , in l. pe.§.

38 fi.ff.ſi menſ.fal.mo.dixe.❡†Ex gl.2.& dictis Abb.ſup ea, habes q̃ falſa latinitas,quæ põt ſaluari per figuram, nõ vitiat reſcriptũ.& ita limitatur c. ad audientiã,& ibi Mod.ſ.de reſcr. Adde,q̃ falſa latinitas,quæ cõtingit ex variatione vnius literę nõ vitiat reſcriptum,neque ẽt defectus literæ,vel ſyllabæ, qñ conſtat de intentione ſcribentis.c.ex parte, & ibi Abb.& Mod. j.de fide inſtr.Similiter falſitas in orthographia nõ uitiat reſcriptũ,Socinus conſ.15.in fi.& hodie curia nõ admittit exceptionem falſę latinitatis, ſm Car.conſ 95.Nobilis, & p̃ſtans amice.& ſequitur Fel.in c.ex parte. indignũ.n.eſt nos arctari regulis Donati,c.indignũ,28.diſt. vtilius.n.eſt veriores,quã diſcretiores proferre ſermones.c.ſedulò , eadẽ diſt. vbi gl.dicit,quòd infirmus non quęrit medicum eloquentẽ, ſed ſapientem,non eſt tamen Iuriſconſultorum grauitati cõtrarium allegare Grammaticos,ſecundum Fel.in d.c.Rodulphus,col.15.ſup.de reſcript.& in legendo & punctuãdo literã,ſtandum eſt Grammaticis ſecundũ Bal.in l.j.in prin.C.de libe.præte.hæc poteritis addere ad copioſè ſcripta p Fel.ĩ d. c.ad audientiã.Gl.3.diuidit̃ in duas partes . In prima timore cõtrarij ponit unam rõnem, quare fuerit facta interrogatio. In 2.aliam.ſecunda ibi,vel forſitan.Rurſus ſecũda ſubdiuiditur in tres particulas. in prima facit qđ dictum eſt, in ſecũda ſe reſtringit,in tertia quantũ ad intellectum tex. reprobat ſecundam rationem.ſecũda ibi,niſi aliquid. Tertia ibi, ſed illa.

39 ❡ †In eadem gl.ex ſuperabundanti,&c.habes vnã rationem interrogationis,ex qua habes reportare ſecũdum Abb. quod iudex põt interrogare ad cautelam, ut præcludatur uia exceptionibus facti,arg.cap.peruenit,ſupra de arbit.facit vulgata regula,abundans cautela omninò non nocet.l.teſtamẽta omnia.C.de teſt.videtur tñ quod ęquitas non ſuadeat fieri hanc interrogationem , quia ſuperfluas interrogationes iudex ex officio tenetur reijcere,ſm Spec.tit.depoſitio.§.10.in princ. Ergo ipſe nõ dẽt ſimiles facere.& quia ſi interrogatus reſpõdiſſet negatiue , fuiſſet deluſus a iudice , quæ deluſio non uĩ toleranda,arg.l.ſi domus.ff.de lega.1.& ſi dixeris,non eſt ex toto ſuperflua,quia præcludit uiã exceptionibus facti,reſpõdeo,quòd nõ ſit in poteſtate iudicis reijcere exceptiones calumnioſas,& ad vlteriora procedere appellatione nõ obſtante,ſm Innocen.in ca.poſt electionem.de conceſſio. præben. & eſt tex.vbi Abb.in c.ex parte 2.ſupra de offic.deleg. nõ videtur de talibus exceptionibus curandum.❡ In eadem gl.in fi.habes, quod vnum collegium non põt in totum tanquam ſuſpectũ recuſari, iſtam concluſionem reprehendit Abb.vt hic late per eum.Ex cuius dictis,ut clarius ueritas habeat̃,tac

40 quinque concluſiones.❡ †Prima cõncluſio,Conciliũ prouinciale põt totum recuſari,c.licet.infra tit.proximo. Sed aduerte,quod ibi non apparet , quod illi Conſules collegialiter iudicarent tãquam vniuerſi.ad idem tex.in d.c. quod ſuſpecti. 3.q.5.Sed ſecundum Barba.etiam nõ probat, quia ibi ſpecialiter erat Concilium congregatum contra Ioan. Chryſoſtomum, quo caſu patẽter apparebat odium.Nec obſtat,q̃ etiã ibi dicat̃,quod Anaſtaſius recuſauit Conciliũ Calcedo. quia ibi dr̃,quod cauſa erat decideda a Patriarcha ſolo,& inimico Anaſtaſij:ſed ſi tota ſynod⁹ habuiſſet iudicare,text.nõ aperit quòd potuiſſet recuſari,põt forte dici,q̃ uno probatur, dum dr̃ quod d.Io.recuſauit.Nec obſtat,q̃ fuiſſet Cõciliũ ſpecialiter cõgregatũ ꝯ eũ,quia eſto, ſatis ex hoc elicitur q̃ totum vnũ Conciliũ põt ex cauſa inimicitiæ recuſari , & benè probatur in cle.paſtoralis.§.Piſana , de re iudic.ſequitur Spec.tit. de

de requi. Concil. in prin. ver. ſcias. & Cal. cōſ. 6. in tit. de appel.
quā allegant, & ſequunt Mod. hic. Idē tenēt Alex. & Mod. in
l. aptiſsimi. C. de iudi. & Peruſ. i c. poſtremò. verſic. octauo &
vltimò, & in c. cū ſpāli. ver. decimo quarto. j. de appellat. facit
tex. in c. ſtatutū, §. cū verò. de reſcr. in ſexto. pro iſta cōcluſio-
ne Fel. adducit rōnem. a Cōcilio pōt appellari. c. multis. 17. di-
ſtin. ergo ēt poterit recuſari, quia appellatio & recuſatio a pa-
ri procedunt, c. ſuper eo. j. de appell. Sed parū facit, quia appel
lo a iudice in quē cōſenſi, & tñ non recuſo, ca. inter monaſte-
riū. j. de re iud. intellige iſtam cōcluſ. apparēte probabili cau-
ſa, alias p̄ſumeret recuſari in fraudē, ſm Bal. in l. hoc modo. ff.
de cōd. & demō. iſta declaratio Bal. parū operat de iure Ca-
nonico, quo iure requirit, q̄ cognoſcat de cauſis ſuſpicionū.
d. c. cū ſpāli. Sed de iure ciuili, quo proponit recuſatio per ſo-
lū iuſm recuſantis, ſm gl. & Bar. in l. quia poterat. ff. ad Treb.
declaratio Bal. eſt veriſsima, & ex ea infert ad dictū Spec. p̄al
legatū, q̄ nō ſufficeret iurare oēs Doctores vnius ciuitatis eſ-
41 ſe ſuſpectos, niſi cōſtaret de p̄babili cauſa. ¶ † Secunda cōcluſ.
vbi caput eſt ſuſpectum, pōt totū Concilū recuſari. d. c. q̄ ſu-
ſpecti. Attende, quia ibi caput erat iudex ſolus, & alij coepi-
ſcopi aſſeſſores, iſtā concluſionē ſequit Bal. in l. 1. C. ſi rector
prouin. & tranſeunt cō̄ter Doc. hic. idē tenet Alex. cōſ. 40. inc.
Perſpectis verbis, col. 2. Fel. in c. cām quæ, col. 1. de off. deleg.
Dec. cōſ. 151. col. 9. facit c. inſinuante, de off. dele. In cōtrariū
argoo ſic; Archieps, qui iudicauit in cā principali, vr̄ ſuſpect⁹
in cā appellationis, l. eos, in prin. C. de appel. notat gl. in c. que
relā. ſ. de elec. Fely. in c. inſuper, col. 5. j. de teſti. & tñ ſi appel-
latur, ab eo cōſtitutū eſt q̄ appelletur ad Concilium prouin-
ciale, in quo ipſe eſt caput, c. multis, cū gl. 16. diſt. c. oīs, 2. q. 6.
quod nullatenus ſtatutū fuiſſet, ſi pp caput totum Cōcilium
poſſet recuſari. Cogita ſi ex ſequen. reſultat ſolutio; intellige
ergo vt procedat, qñ caput eſſe tale, cui alij de collegio nō au-
derēt cōtradicere, aliàs ſecus. ita Bal. hic & cęteri ſequunt. Se
cūdo intelligerē procedere, vbi Concilīū remoto capite non
valeret de illa cauſa cognoſcere. ſecus vbi poſſet: tunc ſolū ca
put eſſet remouendum p ea, quæ dicam in ſequenti cōcluſio
42 ne. ¶ † Tertia cōcluſio, vbi p̄ſidentes Cōcilio ſunt ſuſpecti, po
terit totū Concilīū recuſari, ēt q̄ caput nō ſit ſuſpectū, arg. ca.
fin. ſ. de proc. intellige procedere, ſi præſidentes Concilio ſūt
coniudices, ſecus ſi interſint tanquā aſſeſſores: tunc erit arbi-
trarīū, an tota ſynodus poſsit recuſari cōſiderata qualitate ca-
pitis. Qōo aūt cognoſcatur, an Epī ſunt coniudices an aſſeſſo
res, videatis Pan. & alios in c. nō poteſt, j. de re iud. & Fely. in
c. irrefragabilis, ſ. de off. ordi. tñ placet, q̄ dicantur aſſeſſores
tñ, qñ Cōcilīū ſunt congregatū pro aliqua cauſa ſpāli ſolum,
prout voluit Archi. in ſumma, 3. q. 8. & probatur in d. c. quod
ſuſpecti, vbi Patriarcha ſolus erat Iudex. Intellige ſcđò, qñ re-
motis præſidentibus non remanet Cōcilium in perfecto nu-
mero requiſito ſm qualitatem cauſæ, aliàs ſolū ſuſpecti eſſēt
remouendi, arg. c. gratum, cum gl. ſ. de poſtu. præl. & ca. quod
ſicut, ſ. de elec. ita Abb. hic, & alij non impugnant. qualis autē
debeat eſſe numerus Epōrum ſcđm qualitatem cauſæ, decla-
43 ratur per gl. in ſumma, 15. q. 7. & Abb. in d. c. nō pōt. ¶ † Quar-
ta concluſio, pp ſuſpicionē aſſeſſoris pōt iudex recuſari. ſequi
tur Sal. in l. j. C. ſi quacum. prædi. pote. vbi rñdet ad illum text.
quem ad hoc allegat Barb. in cōtrariū, & ſequunt Mod. ratio
eſt ſm Abb. quia eo ipſo, q̄ ſuſpectū aſſeſſorem nō remouet,
ſe ipſum ſuſpectum reddit, & oīs cauſa eſt ſufficiens ad recu-
ſandum iudicem, ſm gl. in c. cum R. canonicus, ſ. de off. dele.
intellige procedere, ſi iudex ſit lr̄arum ignorās, ſecus ſi ſit iu
riſperitus, ſm d. Ant. hic, quia ſapiens falli nō pōt, ſm glo. in l.
iuſtitia, ff. de iuſt. & iu. ego crederem, q̄ ſi iudex nō remoue-
rit aſſeſſorē ſuſpectū, eſto q̄ eſſet peritus, poſſet recuſari p rō-
44 nē ſ. allegatam. † An aūt Eps̄ poſsit recuſari pp ſuſpicionem
ſui Vicarij? rñdeo q̄ nō, p tex. in c. ſi. contra vnū, in fi. de offi.
dele. in 6. qđ ecōtra, an pp ſuſpicionē Epī poſſit recuſari Vica
rius? Bal. in d. l. j. determinat q̄ nō, ſequit Dec. hic. Contrariū
eſt verius, & contrariū tenent communiter Doc. Sal. Soc. in d. l. j.
Abb. Imo. & Fel. in d. c. inſinuante, per illū tex. Iaſ. in l. aptiſsi-
mi, in 3. col. C. de iud. & rō eſt manifeſta. pōt. n. Eps̄ reuocare
Vicariū ſuū pro libito, ſm glo. in cle. ſi. de proc. & Gemin. in
c. 1. de off. Vicar. in 6. eſt ergo veriſimile, q̄ Vicarius trahetur
in ſniam Epī ne remoueatur. & ex hoc infero, q̄ ſi Vicarius
Epī eſſet confirmatus a Papa, q̄ non poſſet recuſari. rō, quia
tunc non poteſt per Epm̄ remoueri. ſm d. Ant. in ca. nouit. j.
eo. vbi ſcripſi, in 6. & no. q̄ in iſtis terminis poſſet ſaluari opi.
Bal. & Dec. & ita voluit Peruſ. in c. dilecti. 2. j. q. 4. j. de appell.
vbi videas quid de alijs Vicarijs. An aūt in cauſa dele. Vicario
per Papam procedat iſta concluſio: Card. in clem. 2. in 8. q. de
reſcr. tenuit q̄ non, & ſequitur Fel. in d. c. inſinuante. Ego val
de dubito, quia militat eadē rō, ne Eps̄ trahat eū in ſuā ſniam
45 rōne officij, vt ſ. dixi. ¶ † Quinta concluſio, Cōcilīū gñale nō
pōt recuſari, in iſta concluſione tranſeunt oēs, aduerte tñ, quia
ratio aſſignata q̄ eccleſia Dei non poſsit errare, c. a recta. 24.
q. j. nō vr̄ vera. primò non p̄batur in d. c. a recta, quia ibi ſolū
dr̄ q̄ nō cōſtat eccleſiā erraſſe. ſcđò, quia eccleſia nō pōt erra-
re. ſ. in articulis fidei, nā p illis orauit Chr̄s, ne deficeret fides
ſua §. j. ad hæ. 21. diſ. c. maiores, de baptiſmo. Sed in alijs pōt er
rare. c. a nobis, & ibi Abb. j. de ſen. excō. gl. i c. j. de reliq. & ve
ne. ſan. Scđo p̄cedit i eccleſia vniuerſali vera, cuius caput eſt
Chr̄s, nō i eccleſia repreſētata p Cōcilīū, ſm Abb. in c. ſigni-
ficaſti, ſ. de ele. & in c. j. §. vna. & ibi Fel. ſ. de ſū. Tri. & fi. cath.
vñ alij aliā rōnē aſſignāt, quia Cōcilio gñali p̄eſt Papa, qui nō
pōt recuſari, ſm Abb. i c. q̄relā. 1. gl. j. ſ. de ele. & dixi ſ. Sed ad
uerte, quia iſta rō nō vr̄ vera. licēt. n. Papa regulariter nō poſ-
ſit recuſari; tñ ſi recuſet, ex p̄babili cā tenet lege honeſtatis
cām alteri delegare, ſm gl. i c. nullā. 2. q. 5. q̄ extollit Ro. cōſ.
52. inc. Circa p̄poſitū. Scđo, quia attenta iſta rōne, ſeq̄ret, q̄
ſi cōtēderet inter duos de Papatu, iuxta tex. i ca. ſi duo 89. diſ.
q̄ poſſet Cōcilīū recuſari, quia ibi nō p̄eſt Papa, cui⁹ ꝯrīū vult
Abb. hic, i verſ. maximè hoc puto. An āt Papa poſſit recuſare
Cōcilīū cōgregatū ꝯ ſe, Barb. tenet hic q̄ ſic. ꝯrīū vr̄ p ſupra
dicta, & quia ſupra Cōcilīū nemo eſt ali⁹, uix vnq̄ Cōcilīū co
gnoſceret de cā Papæ. ¶ Iſtis p̄miſſis remanēt expeditæ duæ
rōnes gl. quare fuerit Eps̄ hic iterrogat⁹, videam⁹ an aliæ poſ-
ſint aſſignari. ¶ Tertia rō aſſignat p Vincen. & Philip. hic, vt
fuerit interrogatus ad excludēdū ius reuocandi domū decla
rādo, vt hic per Abb. Aduerte, quia iſte intellectus nullaten⁹
vr̄ ver⁹. Primò, quia in tex. nō dubitat de iurib. citationis. Er-
go dicēdū ē, q̄ fuerit legitima, & ſic obiecta crimina i ipſa ci-
tatione, iuxta tex. i c. j. de ętate & qual. i ſol. ¶ Secūdo ubi agit
de electione prælati, ceſſat ius reuocādi domū, ſm Abb. in c.
fi. col. fi. j. tit. prox. Ergo idē, vbi agit de remouendo malo p̄-
lato, tū quia militat eadē rō, tū quia ꝯriorū eadē dēt eſſe diſci
plina. l. ij. ff. de his, qui ſūt ſui, vel alieni iuris. cū ſi. Ad tex. in ca.
p̄ſenti, rñdeo q̄ ibi non dr̄, q̄ cōpetat ius reuocandi domum.
¶ Quarta rō aſſignat, q̄ fuerit īterrogat⁹ ad tollēdā exceptio-
nē, q̄ hmōi cā eēt remittēda ad Papatū, cū ſit de maiorib. cau
ſis. c. vt debit⁹, in fi. de appel. Iſtā impugnat Pan. rōne, de qua
hic p eū, q̄ poteſtis ſic cōp̄bare. vbi Delegās reſeruat ſibi aliq̄
cognitionē; reſpectu reſeruationis, nō pnt partes p̄rogare iu-
riſdictionem delegati iudicis, ſm Inn. i c. inter dilectos, de ex
ceſſ. p̄la. Fel. i c. P. & G. de off. deleg. col. pe. & quia illa ſola iu-
riſdictio pōt prorogari, q̄ hētur in ſubdito, vt no. in l. teſtamē
ta oia. C. de teſta. Quinta rō interrogationis adducitur, quia
erat alterius prouinciæ. Sed iſtā reprobat Abb. & bñ, vt hic p
46 eum. ¶ † Sexta rō aſſignat per Pet. de Anch. & Imo. hic, q̄ Eps̄
habeat ius eligēdi, an velit cōueniri corā Cōcilio, vel coram
Papa. c. nemine, in fi. ibi, niſi ſit prælatus. 3. q. 6. Ad tollendum
iſtud ius eligēdi fuit interrogatus Eps̄, & an iſtos, ita intelle-
xit hūc tex. Spec. tit. de comp. iud. adi. §. j. uer. ſed nunquid. &
ſequit Dec. hic. quare cōuenīēs eſt, q̄ ſi Eps̄ velit cām tracta
ri corā Papa, cui eſt reſeruata deciſio, d. c. accuſatus dēat audi
ri, ne cauſæ cōtinētia diuidat. l. nulli. C. de iudi. Ego credo, q̄
aſſumptū iſtorū ſit falſum, per tex. in d. c. q̄ ſuſpecti. 3. q. 5. vbi
ſi Eps̄ vult recuſare Conciliū, oportet quod adducat, & pro-
bet legitimam cām ſuſpicionis, quam certē fruſtratoriè pro-
baret, ſi haberet ius eligēdi & inutile fuiſſet remediū recuſan
di, ſi cōpeteret ius eligendi. Non ob. tex. in d. c. nemine, quia
illa exceptio, niſi ſit prælatus, dēt referri ad verbum, termine
tur. ¶ Septimā rō vr̄ poſſe aſſignari, q̄ fuerit interrogat⁹ ab ad
uerſario, an eum vellet experiri ad tollēdas exceptiones obij
ciendas contra perſonam ipſius accuſatoris, de quibus i l. qui
accuſare, & in l. qui iudicio. ff. de accuſ. & ſm iſtū ſenſū ceſſa-
47 bit ardua difficultas. l. ſi cōuenerit, de qua ſtatim ſubiiciā. ¶ †
In gl. in uerbo, experiri, ibi aliqñ pro agere. Pan. dicit, q̄ illud
eſt regulare, p quo vltra copioſe adducta per Mod. adde opti
mum tex. in §. edicto, in verbo, ſiue experiant, ſiue conueniā
tur, Inſti. de uſu ca. & in l. ſi lōgius, cum glo. ff. de iudi. Sed ad-
uerte, quia iſta gl. vult totum oppoſitum, dum dicit, aliquādo
pro agere; dictio, aliquando, denotat regulam eſſe in contra-
rium. l. aliqñ. ff. ad Velleianum. Credo. n. verius eſſe quod di-
cit Abb. & ad gl. poſſet reſponderi, quòd dictio, aliquando, fa-
cit quandoque regulam. Inſtitu. quibus modis re. contra. obl.
in princip. ¶ Aduerte etiam inquantū Abb. aſſignat rationē,
quia prouocādo reum ad iudiciū actor experitur iura ſua. Iſta
ratio non uidetur uera, quia ea attenta etiam reus proprie di-
ceretur experiri, nam proponendo exceptiones ſuas, etiā ip-
ſe experitur iura ſua. Hinc eſt, quòd in exceptionibus reus dr̄
48 actor. l. j. ff. de exceptio. ¶ † Gloſ. in verbo, placere, opponit de
l. ſi conuenerit. Iſta eſt fortis oppoſitio, & ſuper ea cōſiſtit fe-
re tota materia huius capituli. dant plures ſolutiones, prima
fuit ſolutio gloſ. quod regulariter ſit locus pœnitentiæ p text.
in c. cum laici, infra de iurepatrona. niſi pœnitentia ſit præiu
dicialis tertio. l. nemo de regu. iuris. iſtam ſolutionē damnat
Abb. ut hic per eum. Ex cuius dictis habetis notare duo. Pri-
mò, quòd licitum eſt ueniro contra factum propriū nulliter
geſtū, & ita notat Abb. in d. c. cum laici. ad idem tex. in c. quia

præſi. te-

presbyterorũ, .de reb.eccl. non alie.& in c.diuer. s . de cle. coniug. de quo videaris doc .. & .. in l.poſt mo.. .. de adop. repilogatã per Pan.in c.noſter. .de elec.& per Fel.in c.a.col. 3. ĵ.de excep. Secundo hēts limitationē ad c.cum autem. ĵ de iurepa.& ad ea,quæ diximus in rubr.ſ q. non eſt licitũ patronis in totum variare,& diſcedere á prima pñtatione , vt procedat,qñ prima præſentatio tenet , ſecus ſi nulla fuit , ita vult Abb.hic;ſed certè aduertatis. iſta ēt ſolutio mihi non placet, quia ēt q. ſit licita penitentia,tñ pœnitēs tenetur ad intereſſe ſuo aduerſario,vt i.ſatè diſcutiam. Secūda fuit ſolutio Goſredi, q. ille tex. loquatur in pacto de litigando coram iudice non ſuo,iſte verò in pacto de non declinãdo iuriſdĩonem iudicis ſui,quam forte ſubſiſtente legitima cã ſuſpicionis,vel priuilegio poterat declinare.iſtã ſolutio. ſequuntur cãte Canoniſtæ hic,& Legiſtæ in cõtrario.gl.& Bar.in l.hæres abſens. in ſ.proinde. ff.de iud. Pro clariori intelligētia facio duas diſtinctas cõcluſiones,quib.expeditis erunt oīa ſcripta Doctorũ, ni fallor,bene enucleata. ¶ Prima cõcluſio:pactum prorogatiuũ iuriſdictionis iudicis nõ ſui eſt reuocabile vſq; ad litem cõteſt. ita loquitur d.l.ſi cõuenerit. Contra iſtã concluſ. obſtat regula,q. ſemel,de reg.iur.& regula l.ſicut.C.de act.& obl. ¶ Pro reſolutione inueſtiganda eſt rõ huius cõcluſionis. Quidã dñt rõnem eſſe,quia pactum continet obligationē facti , ad quod nemo præciſè cõpellitur, ſed ſoluendo intereſſe liberatur.l.ſtipulationes non diuiduntur. ver.Celſus.ff.de ver. ob.obli.iſta rõ non vř vera,quia ea conſiderata ſequeretur idem dicendũ in pacto de non declinãdo,cuius 3trium dř in eorum illo,& dicã in ſeq cõcluſione.Præterea nõ eſt vſq; adeo expeditum, q. agi poſſit ad intereſſe,vt dicam. ¶ Sed rõ aſſignatur per Ioã. An.in tit.de comp.iud.adi.ſ.j.ver.quid ſi promiſit.q. iõ ſit locus pœnitentiæ,quia nõ acceſſit cõſenſus proprij iudicis. c.ſignificaſti. ĵ.tit.præ Iſta rõ non vř bona,quia diſpõ c.ſignificaſti.procedit in clericis tñ.l.ſi cõuenerit, loquitur ēt in laicis. ¶ Secundo non bona vř,quia ea conſiderata ſequeretř, q. poſt litem cont. eſſet ēt licita pœnitentia, cuius 3trium dř in d.l.ſi cõuenerit. ¶ Tertia rõ aſſignatur per Are. hic acquiſitio iuriſdictionis eſt acquiſitio iuris corporalis: incorporalia aũt non acquirunť ſola cõuentione,ſed requiritur traditio,vel quaſi.l. 3. ſ.latæ.ff.de viuſr.quæ traditio fit per vſum & patientiam.l. quoties.ff.de ſeru.Antequã ergo iudex incipiat vti iuriſdĩone prorogata,licita vř pñia.Iſtam ēt impugnat Iaſ.quia non agiť de noua iuriſdĩone danda , ſed de prorogãda , cui obiectioni poſſet rñderi,vt i.dicam. ¶ Sed ex alio non placet, quia ratio Are.ſolũ procedit quãtũ ad acquiſitionem dñij, & quaſi poſſeſſionis iurium incorporalium , ſed quãtũ ad acquiſitionem actionis ad rem ſeu ad ipſum ius ſola conuentione acquiritur actio.ſ.fi. Inſt.de ſeruit.vñ non vř licita pœnitētia,ſicut in rebus corporalibus,in quib.etiam q. non ſit tranſlatũ dñiũ, nec poſſeſſio,tñ nõ licēt pœnitere,ſed agere actione perſonali,vt 3ctus adimpleatur.l.ex empto.ff.de act.empt.cum ſi. ¶ Quarta rõ aſſignatur per Bal.& Ang.in d.l.ſi cõuenerit. quia iuriſdictio eſt iuris publici.l.j.ſ.ius publicũ.ff.de iuſ.& iu.& in his, quæ ſunt publici iuris,facta priuatorũ nihil pñt.l. priuatorũ. C.de iuriſ.om.iud.l.ius publicũ.ff.de pac. Iſtam reprehendit do.Iaſ.ibi,quia lex priuatorũ procedit,vbi agitur de danda iuriſdictione penitus non hñti,ſecus ſi agitur de prorogãda iuriſdictione illius,qui hēt,vnde patet in l.2.ff de iud. & in c.P. & G.de off.deleg. cum ſim. defendendo iſtam rõnem poſſet dici,q. iuriſdĩo prorogata dř noua iuriſdictio, & non eadē ſm Bald.in l.ſi a te.C.de pac.inter empt.& vend. & Fel.in c.a.de cauſis,col.2.de off.deleg.Ex alio non vř vera, quia ea cõſiderata ſequeretur q. ēt lite cont.eſſet locus pœnitentiæ. ¶ Item ſequeretur,q. partes nunquã poſſent prorogare iuriſdictionē iudicis non ſui 3 iura prææallegata.Poſſet tñ dici,q. efficaciter iudici nõ acquiriť iuriſdictio prorogata virtute pacti,ſed virtute litis conteſt. ſicut procuratori efficaciter nõ acquiritur ius in lite virtute mandati,quin tēmp poſſit reuocari,niſi ſequatur litis cõteſt.l.poſt litē.ff.de proc. Quinto loco Alb. de Roſ. ibi,& Doc.hic videntes nõ poſſe aſſignari probabilē rõnē, dederunt nouũ intellectũ ad l.ſi conuenerit , vt intelligat quod ſit licita pñia de cõſenſu ambarũ partiũ . iſte intellectus vltra q. eſt indubitabilis,non vř verus,quia ille tex. vult q. poſt litē cõteſt.nõ poſſit volũtas mutari,& tñ ſi intelligeretř de cõſenſu ambarũ partiũ,illud eēt falſũ,quia ēt iudice ordinario poſt lit.cont.de eo cõſenſu vtriuſq; partis licitũ eſt recedere,& ire ad aliũ iudicē,ſcđm Inn.in c.cũ M.de cõſti. & Fel.in c. ex te-

49 nore.col.fi.ſ.de reſcrip.ita limitantes.l.vbi cœptũ. ff.co. ¶ †Secũda cõcluſ.pactũ de nõ declinando iuriſdĩonem proprij iudicis eſt irreuocabile,& ſtatim obligatoriũ. Circa iſtã concluſ. aduertendũ eſt ad plura.primò an probetur hic, ſecũdò an alio iure;tertiò an auctoritate;quartò an ſimili;quintò q̃ ſit rõ diuerſitatis inter iſtã cõcluſ.& præcedentē,vltimo an aliquid obſtet 3 iſtã cõcluſ. ¶ Circa primũ,Dec. hic in lectu.Piſana dicit nõ probari,niſi velimus diuinare,ſed poſtea in lectura Papienſi

D.N.

ſe correxit,quia neceſſariò iſte tex.dēt intelligi, ... Fũs eēt ſub iuriſdĩone Cõcilij pro ea,quæ dicit Abb. .. .. de .. dici. ¶ Circa ſm dicas,q. ad idē eſt tex.in l. .. quis in con.. .. li.. C.de pac.& in l.ſi quis in cõſcribēdo,C.de 1.pa.. .. ¶ Circa tertium dic,q. iſtã concluſ.ſequũtur Docto.anti.. .., & Mod. hic,& in d.l.ſi cõuenerit. Ant.de But.in c. ſigni..cantibus,col. fi.de off.dele.gl.fi.in l.j.ff.ſi quis ius voc.non ier. ¶ Circa quartũ dicas facere quatuor ſimilia primũ , prorogãs iuriſdĩonem iudicis nõ ſui per errorē pt docto de errore reuocare cõſenſum l.ſi per errorē,ff.de iuriſ.om iud.& tñ omittes declinatoriã per errorē,nõ pt ad eã redire,ſm gl.in l.3.in verbo, cõſenſus.ff.e. Ab.poſt Inn.in c.ad petitionē.ver.no.bñ. & ibi Aret. col.3.ĵ. de acc.Sal.in l.j.col.7.C.de iud.Pau.& Iaſ.in d.l.ſi per errorē. Ad do fortius, q. ſi quis omiſit declinatoriã, & perēpta inſtantia, vel lata abſolutoria ab obſeruatione iudicij,iterũ cõueniař coram eodē iudice,nõ poterit amplius declinare, ita notabiliter determinat Guil.de Cu.in l.cũ qui.ff.de conſti. pec. per tex.in l.ſi quis reperceret.ff.ad Turp.& iſtud dictũ reputat ſing.Ro.ſing. 156.Vltimo dico tibi, ĩ meo,char.7.col.4. ſm ſimile,clericus nõ pt prorogare iuriſdĩonē iudicis nõ ſui ſine licētia ſuperioris. d.c.ſignifi.& tñ pt cõſentire in iudicē ſuũ, cuius iuriſdĩonē poterat declinare abſq; licētia alterius iudicis ſui,ſm Ab.cõſ.25. Attingã.col.j.vol.j.ſequunť Mod.hic. Addo tertiũ ſimile,petēs copiã libelli nõ vř prorogare iuriſdĩonē iudicis non ſui.l.in .. vř.ff.de iud. & tñ petens copiã libelli vř renunciare declinatoriæ,ſm Ang.in l.ſed ſi ſuſceperit.ff.de iud ſequitur Alex in apoſt.in d.l.no vř. Addo quartũ ſimile, viator cõtrahēdo non vř prorogare iuriſdĩonē iudicis loci,in quo 3hit,nec ib. ſortiť forũ rõne 3ctus l.hs abſēs.ff.de iud. & tñ vř remittere declinatoriã ſibi aliquo priuilegio cõpetētem,ſm Abb.in c.fi.col.10.

50 poſt do. Ant. ĵ de fo.cõp. ¶ Circa quintũ aſſignãtur plures rõnes.Pan.ponit quatuor. Prima,quia facilius cõſeruatur iuriſdictio in eſſe deducta, q̃ de nouo inducať , iuxta reg. l.patre furioſo.ff.de his,qui ſunt ſui,vel alie. iur. c.ad apoſtolicã, de regula.Cõſidera,quia rõ no vř ſubſiſtentabilis,quia iuriſdictio, q̃ pt declinari,nõ vř habere perfectũ eſſe,cũ priuatiuè,nullã habere,vel habere talē,q̃ poſſit exceptione tolli.l.nihil intereſt. ff.de reg.iur.vnde eadē difficultate aliquid conſeruať, quando non hēt perfectum eſſe,quã de nouo inducitur, ſm Iaſ.in l.in teſtamēto.C.de teſtam.mil.col.11.pro quo facit tex. in c.ſuper

51 his. ĵ.de accuſa. ¶ †Secunda rõ,quæ implicitè poniť in prima, eſt,quia odia ſunt reſtringēda,reg.odia, de reg.iu. l.cũ quidã. ff.de lib.& poſth. pactũ de prorogãdo eſt odioſum, quia derogat iuriſdĩoni ordinariæ, ſicut dicimus q. iuriſdictio delegata eſt odioſa,quia derogat ordinariæ,ſm gl.in c.j.in verbo, proceſſus,& in c.2.in gl.de reſcrip.in 6.Pactũ aũt de nõ declinãdo eſt fauorabile,quia conſeruat iuriſdĩonem ordinariam. Aduerte, quia Abb.in iſta rõne vult,q. per pactũ de prorogando ſit derogatum iuriſdĩoni ordinariæ. Iſtud non vř verum ſimpliciter, nam antequam iudex prorogatus incipiat vti iuriſdĩone, non cenſeť ordinarius prohibitus cognoſcere de cã,cum iuriſdictio ſemper intelligatur concelſa cumulatiuè & nõ priuatiuè.l.fi.C.de iuriſ.om.iud.l.j.C.de offi.pře.vrb.Itē in criminalibus,ubi procediť per viã inquiſitionis, nõ prohibetur ordinarius inquirere pendēte proceſſu corã iudice prorogato, ſm Io.An.in add.Spe.in tit.de cõpet.iud.adi.ſ.j.ver. ſed nũquid.ſequiť dñs Ant.in c.ſi diligenti,col.10.ĵ.de fo.cõpe. Aret.in c. ad petitionem.col.4. .de accuſ. ¶ Tertia ratio ſm Pan.eſt,quia in pacto de nõ declinãdo agiť ſolũ de abdicãda quadã exceptione parti cõpetente, ideo pars ſola pacto põt renũciare. d.l.ſi quis in cõſcribendo,ſed in pactu prorogatiuo agitur de dando iuriſdĩonem iudici,quæ nõ pt ei tribui,niſi acceptet, ergo ante acceptationē licita vř penitētia,arg.l.ſi abſenti.ff.de don. Iſtam rõnem reprehēdunt Mod. quia in prorogatione nõ requiriť conſenſus iudicis l.2.ſ.conuenire.ff.eo. Sed aduerte, quia licēt ĩ pacto cõcipiēdo nõ requirat cõſenſus iudicis.d.l.2.ſ.conuenire, tñ ex hoc nõ ſequiť,quin iudex poſſit nõ acceptare. arg.l.3.ff. de arbit.& q. iudex poſſit nõ acceptare,vide expſſe Ab.hic.& ita tenēdo habetis limitationē ad l.munerũ.ſ.iu ſcandi.ff.de mun.& hon.vt procedat inter ſubditos, ſecus inter nõ ſubditos, volētes eius iuriſdĩonē prorogare. ¶ Quarta rõ ſm Pan.eſt, quia in pacto de prorogãdo agiť de modo ꝓ iudicio.ſed certè idē ĩ pacto de nõ declinãdo,& ſic rõ falſa. ¶ Quinta rõ aſſignatur per Bal.in d.l.ſi cõuenerit,quia per pactũ de nõ declinãdo prorogať exercitium iuriſdĩonis, qđ facilius extēdit. in pacto uero de prorogãdo extēdit ipſa iuriſdictio,q̃ difficilius prorogať,ſm Inn.in c.prudētiã.ſ.ſexta.ſ.de offi.dele. ¶ Sexta rõ aſſignať per Iaſ.in l. ſi per errorē.ff.de iuriſd.om.iud. quia facilius tolliť ius ſingulare,q̃ cõe,l.eius militis.ſ.militia militis.ff.de teſt.mil. ſed exceptio declinatoria non põt competere , niſi iure quodam ſpeciali,ergo citius tollitur per pactum de non declinando.Conſidera,an exceptio recuſationis,quæ eſt etiã declinatoria, cõpetat de iure communi : qđ vř,quia oibus paſſim ſubſiſtente cauſa conceditur.d.c.quod ſuſpecti.l.aperciſſimi. C.de iudic.

¶ Septima ratio videtur poſſe aſſignari, quia per pactũ de nõ
declinando, iuriſdictio reuertitur ad ſuum ordinariũ & natu-
ralem ſtatum: per pactum verò de prorogãdo iudicio, abdica
tur a naturali iudice: ideo primo caſu non eſt licita pœnitẽtia,
ſecundo ſic, nam quęlibet res de facili reuertitur ad naturam
ſuam. c. ab exordio. 36. diſt. l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ff. de
52 pactis, & iſtã rationẽ poſuit Abb in d. conſi. 25. col. 3. ¶ † Circa
vltimũ, obſtat vnũ, quod adducit. Barb. hic, privilegio fori ge
neralis renunciatio nõ pręiudicat. l. 1 & ibi gl. fin. ſi quis in ius
vocat. non ierit. requiritur enim ſpecialis renunciatio, per pa
ctum autem de non declinando nõ videtur renunciatum in
ſpecie privilegio fori, ergo &c. Reſpõdet ipſe, ſoluat Apollo.
Secundò reſpondet, quãdo hoc operatur calor iudicii. Sed ad
uerte, quia iſta ſolutio non ualet, quia Doct. *cõiter* uolũt, quòd
pactum de non declinando ẽt factum extra iudiciũ ſit obliga
torium. Secundò non videtur verum, quòd calor iudicij ope-
retur, quòd generalis renũciatio extendatur ad privilegium
fori, & in contrariũ eſt caſus in d. l. 1. & ibi Iaſo. in fine ponde-
rat. vñ ego reſpondere, quòd pactũ de non declinando, habet
vim ſpecialis renunciationis. Nam quod venit ex natura act⁹
dicitur ſpecialiter deductum ſecundum Fel. qui declarat. in c.
tranſlato, ſupra de conſtitu. Ad hoc autem, ut pactum de nõ
declinando ualeat. ex natura ipſius pacti uidetur ſublata decli
natoria. & iõ Bald. & Modet. in d. l. 1. dicũt, quòd ſi fideiuſſor
promiſiſſet tibi parere mandatis iudicis, intelligeret renun-
ciaſſe privilegio fori, quod non eſt ex alio, niſi quia ex natura
promiſſionis de parẽdo includitur renũciatio privilegij fori.
Tertia fuit ſolutio Hoſt. quòd iſte tex. nõ cõtrarietur. l. ſi cõue
nerit, quia nõ negat, licitam eſſe pœnitentiam. Iſta *communiter*
damnatur, & mihi etiam non placet, quia notum erat Conci
lio, iſti Epiſcopo competere declinatoriam, ſi ergo fuiſſe lici-
ta pœnitentia, nõ potuiſſet excommunicari, ſecũdũ Barto. in
l. 2. col. 3. ff. ſi quis i ius voc. nõ ierit. ¶ Quarta fuit ſolutio Io. de
Lign. quòd ſi cõuenerit, loquatur in pacto prorogatiuo facto
extra iudiciũ, iſte verò loquatur in pacto prorogatiuo facto in
iudicio. Circa iſtam ſolutionem Abb. moltũ inſiſtit: ordinatẽ
procedendo diſcutienda ſunt tria. Primum, an p pactũ factũ
ante litem conteſtatam inducatur prorogatio. Secũdũ, an ſit
uera in ſe iſta concluſio, quòd pactũ prorogatiuum in iudicio
factum ſit irreuocabile. Tertium, an iſta ſolutio poſſit ad tex.
noſtrũ applicari. Circa primũ *cõis* concluſio eſt, q iuriſdictio
etiam p actus factos ante litem cõteſtatam prorogetur, l. i. ff.
eo. cum his allegatis p Abb. & Mod. iſtam dicit communẽ
Alc. in l. quidam conſulebant. col. pen. ff. de re iud. & Fel. in c.
inter monaſterium. col. 3. infr. de re iud. & ratio illa vr̃ effica-
cior, quia proponens dilatorias videtur velle, q iudex pronũ-
ciet ſuper eis, & conſequẽter vr̃ approbare eius iuriſdictionẽ.
Contrariũ vult Aret. hic, & Ful. in d. l. ſi cõuenerit, & alij, quos
referunt Alc. & Fel. in locis præalleg. Adducunt plura; tria tã
tum ſunt, quæ ſtringunt. ¶ Primò inducta ad impugnãdũ nõ
dẽnt operari approbationẽ. l. Titia §. fi. ff. de manu. teſta. facit
l. legata inutiliter. ff. de leg. 1. opponens aũt dilatoriam, etiam
quòd petat per iudicem pronunciari ſuper illis, tamẽ petit ad
fugiendum iudicium, ergo non operabitur contrariũ. ſ. ut iu-
dex poſſit procedere. Arbitror poſſe reſponderi, q inducta ad
vnum effectum non operentur 2rium, niſi 2rium ſequatur
in neceſſariam cõſequentiam. l. cum ex oratione. ff. de exc. tu
to. in fi. quam ad hoc notat Bal. in l. quod fauore. ff. de leg. Sed
in cõſequentiã ſequitur, q ſi iudex pronũciet dilatorias non
obſtare, q dẽnt alter procedere, quod pbatur, quia inducta ad
diminutionem, operant̃ augmentum qñ alias diſpoſitio non
poſſet hẽre effectum. l. denique § interdum. ff. de pecu. leg. gl.
in c. dixit Sara. 32. q. 4. pronũciatio. n. dilatorias nõ obſtare, ni
hil operaretur, ſi perſona iudicis nõ cẽſeret̃ approbata. facit,
quia qui vult aliquẽ eſſe iudicẽ cauſæ præparatoriæ, dicit etiã
uelle, q ſit iudex cã præparatæ. l. ordinarij. C. de iud. & ſ. dixi
in rub. ¶ Secũdo pro iſta parte a minori ad maius affirmatiuẽ
non ualet arg. c. cõ in cunctis. §. 1. vbi gl. magiſtra. ſ. de elec. nõ
ſequitur cõſentit ſuper dilatorijs, quę ſunt modici pręiudicij,
ergo cõſentit ſuper perẽptorijs, põt reſponderi, q argũ pro-
cederet, niſi maiora ſequantur inconuenientia. arg. l. & ſi nõ
ſunt. §. peruenimus. ff. de au. & arg. lega ¶ Tertiò ſic, limitat⁹
conſenſus debet operari limitatũ effectũ. l. in agris. ff. de acq.
rer. dom. c. cũ ordinem ſ. de reſcri. cũ ergo ſit limitatus ad di
latorias, non dẽt operari ultra limites. facit gl. in cle. 1. ęp̃e. ver
bo. in partib. de ver. ſig. fortificatur per id, q dicit Abb. in c. ſi
in clericorũ, col. 8. ver. ſed circa pdicta. ſ. tit. prox. & iſtud ma
xime procedit in iudicialibus, per ea q ſcribit Fel. in c. cũ dile
cta. col. 2. ſ. de reſcrip. Mod. pro reſolutione negant, q quãtũ
ad perſonam iudicis conſenſus dicatur limitatus, non tñ hoc
iuſtificant, niſi forte dicas, quod põt iuſtificari ex his, quę ego
dixi ſupra ad primum arg. Retenta igitur communi ſentẽtia
limita multis modis primo niſi dilatoria ſit appoſita cõtra p-
ſonam iudicis, c. ſuper litteris, ſ. de reſcrip. Secundo limita in
cauſis criminalib. vbi procedit̃ per viã inquiſitionis, ſecundũ
Bal. in l. 3 C. de ſicar. & in l. pen. C. ubi de crim. agi opor. Iaſo.
in d. l. ſi conuenerit, moti ſunt, quia in prorogatione requirit̃
conſenſus ambarũ partium, qui non poteſt haberi in iudicio
inquiſitionis, in quo deficit accuſator. Iſta fallẽtia eſt falſa, &
contrarium tenet Archid. hic. & in c. ad petitionem. col. 8. ſ.
de accuſa. & Sal. in d. l. vbi de crim. agi oportet. ratio, quia cõ
ſenſus duorũ exigitur vbi tractatur de pręiudicio duorũ. ſed
vbi tractatur de præiudicio vnius tantũ, ſufficit ſolus eius cõ-
ſenſus. l. Neſennius. ff. de neg. geſt. Barto. in l. non ſolũ §. mor
te. in prima ſpecie proteſtationũ, de oper. no. nũc. Tertiò fal-
lit in ruſtica muliere, & alijs, qui excuſantur ratione iuris im
peritiæ. ſm Spec. tit. de cõpet. iud. adi. §. 1. uer. decimus caſus.
Bal. & Ang. in l. ſiu. C. de except. plures alias fallẽ. videatis p
Fel. in d. c. inter monaſterium. ¶ Circa ſm *communis* eſt con-
cluſio, quod pactum prorogatiuum iuriſdictionis factum in
iudicio, iudice præsẽte, & acceptãte, ſit irreuocabile. Pro iſta
cõcluſione adducitur primò iſte tex. ſed nõ probat, vt ſtatim
dicam. ¶ Secundò allegat̃ ratio, quia pœnitens falleret fidem
duobus, parti, & iudici, ergo dẽt præciſe compelli, ſecundum
gl. in l. filius familias §. n. ff. de procur. cũ ſimi. Cõſidera, quia
ratio non vr̃ bona, quia ea attenta ſequeretur, quod ſi extra
iudicium promiſſio eſſet facta parti & Notario, ſtipulanti no
mine iudicis, q non eſſet licita pœnitentia. cuius contrarium
ſentiunt omnes, dum exigunt quod promiſſio ſit facta in iu-
dicio. Reperio tñ quod Abb. in c. ſignificaſti in 2. notab. inf.
tit. proxi. tenet idẽ eſſe, ſi pactum ſit factum extra iudicium
præſente iudice & acceptante, ergo idẽ uidetur pręſente No
tario, & acceptante nomine iudicis. ¶ Tertiò adducit̃ ratio,
quia promiſſio facti explicãdi in iudicio obligat pręciſe, ſm
Barto. in l. ſtipulationes non diuiduntur, in 8. q. ff. de verb. ob
lig. Conſiderã ẽt, quia iſta rõ non vr̃ tuta, nam ea attenta di
cendum eſt idem ſi pactum ſit factum abſente iudice, quia
doctrina Bar. nõ exigit, niſi quòd pactum veniat explicandũ
in iudicio, litigare autẽ ſemper uenit in iudicio explicãdum,
ergo ſemper præciſè obligaret. videt̃ ergo quod iſtæ duæ ra-
tiones dẽant ſimul iungi, & nõ ſeparatim cõſiderari. ¶ Quar-
tò adducitur tex. in d. l. ſi cõuenerit, in verbo, priuſquã adite
tur, arguendo a contrario ſenſu; põt reſponderi, quòd referen
do illa verba. priuſquam adiretur, ad illa verba, mutata uolũ-
tas, non concludit argumentũ a contrario. ¶ Quintò allega-
tur tex. in l. eſt receptum. ff. de iuriſd. omnium iud. Ad iſtum
tex. & ſimiles rñdetur, quod loquitur de prorogatione reuo
cabili, ſm Bald. ibi, dicentem illam legem debere intelligi, ſi
53 conſenſus perſeuerauerit. ¶ † Sextò facit pręcedens conclu-
ſio, ex qua elicitur, quòd tacitus conſenſus reſultãs ex actis in
ducit prorogationẽ irreuocabilem, ergo cõſenſus expreſſus
dẽt idem operari. l. cum quid. ff. ſi certum pet. ¶ Ad iſtud re-
ſpondent Moder. verum eſſe, niſi ratio diuerſitatis contrariũ
ſuaderet. Nã peracta res deſinit eſſe integra, ſecus p ſimplex
pactũ. Secundo rñdetur, quod non debet haberi reſpectus ad
conſenſum expreſſum, alias idẽ dicendum in pacto extra iu-
diciũ, cuius contrarium dr̃ in d. l. ſi conuenerit. ¶ Vltimò fa-
cit, quia calore iudicij actus nullus roboratur, nam confeſſio
ſine cauſa tãquam indiſcreta, eſt nulla, c. ſi cautio inf. de fide
inſtrumentorũ. l. cũ de indebito. ff. de probatio. & tamen ca-
lore iudicij fomentatur, ſm glo. in l. 1. ff. de interrog. act. &
ad iſtud faciunt plura, quæ cumulant Moderni. in l. pacta no-
uiſſima. C. de pactis. Ad iſtud reſpondent Doct. quod regula
eſt in cõtrariũ, ut notat̃ in l. 1. ff. de verb. oblig. Tu aduerte, q
in l. 1. ſtipulatio erat nulla ex defectu formæ, & iõ calor iudi-
cii, nõ operat̃, quia forma nõ põt adimpleri per æquipollens,
l. 3. de lib. & poſth. ſñ q regula ita ſit. ſ. q calore iudicij nõ va
lidet̃ actus inualidus, probat tex. in l. iniue apud acta. C. de trãſ.
Sed iterũ aduerte, quia poſito q regula ita ſit, tñ limitatur, ut
non procedat, qñ pactũ factum in iudicio tẽdit ad coadiuuan
dũ iudiciũ, ſm gl. in l. cũ, pro quo. ff. de in ius uoc. & in auth.
generaliter, in verbo, conſcribat. C. de epiſ. & cler. Sed tale vr̃
eſſe pactum de litigando coram iudice non ſuo, quia tẽdit ad
conualidandum iudicium alias nullũ ex defectu iuriſdictio-
nis. vñ aliter reſpondendo, q præſentia iudicis operatur, qñ
actus ſit in figura iudicij, vt declarat Fel. in d. c. ſi cautio. col.
10. verum pactum corã iudice incompetenti, non poteſt dici
factũ in figura iudicij, imo nec in iudicio, cum tunc iudex eſ-
ſet incompetẽs. c. at ſi clerici. ſ. eo. & ex hoc infert̃, q ibi nul-
lus calor iudicij. Ex hoc uidentur reſoluta omnia adducta p
cõt, qua tñ retenta limita nõ procedere ubi promiſſa fuiſſet
pœna, ſi nõ litigaret, nam iſto caſu electio eſt pmiſſoris litiga
re, vel ſoluere pœnam, ſm Bald. in l. non codicillũ. C. de teſt.
& Alex. in d. l. ſi conuenerit. Iſta fallentia uidetur periculoſa,
quia regulariter pœnalis ſtipulatio nõ nouat pced. l. q Romæ,
§. Flaui⁹, de ver. ob. & ſi dixeris, fallit vbi pcedẽs ebto origina
tur a cauſa lucratiua. l. 1. ff. de pe. leg. rñdebo, q iſtud non tollit
arg. in totũ. ¶ Circa tertiũ, *cõis eſt opinio*, q i tex. nřo nõ fuit pa-
ctum.

ctum de prorogādo, ſed de declinādo per rationes Abb. hic.
Nec obſtant reſpōſiones Dec. quia non eſt veriſimile, q. Cōci
lium citaſſet epiſcopum alterius prouinciæ, vt dicit Abb. ſup.
in gl. 2. Item non eſt credendū, q. conſenſus Archiepī ſupe-
rioris interuenerit. patet, quia a Concilio fuit interrogatus.
Certè ſi dicamus epm eſſe alterius prouinciæ, impoſſibile tūc
fuit q. conſenſus Archiepī abſentis potuerit interuenire. Et
ſi dixeris, epm citatum detuliſſe ſecum licentiam, dicā illud
54 deuium eſſe ab omni ratione, † quia reorū eſt fugere, l. inter
ſtipulantē. §. 1. ff. de verb. obl. ꝓterea in quantū Decius dicit,
q. paciſcendo de prorogando, vr ibi contrahere, quo caſu nō
requiritur licētia ſuperioris, c. dilecti, in ti. tit. 1. Illud eſt mani
feſtè contra tex. in d. c. ſignificaſti, cuius diſpoſitio eſſet ludi-
brioſa, ſi Decij arg. cōcluderet, & contrariū firmat Car. hic,
55 reſpōdēdo ad d. c. dilecti. ¶ † Iuxta præmiſſa q̄ritur p Abbatē
de pluribus. Primò, an pœnitēs in caſibus, in quibus eſt licita
pœnitentia, teneatur ad intereſſe, & refert tres opiniones, vt
hic per eū. Circa cuius dicta ſunt examinanda duo. Primò an
pœnitēs teneatur ad intereſſe. Secūdò, an teneatur, ſiue ꝓmi-
ſerit per ſtipulationē, ſiue pacto nudo. Circa primū *communis*
opinio eſt, q. teneatur ad intereſſe, ita firmant Abb. & cōter
Cano. hic, & Legiſtæ in d. l. ſi cōuenerit. fundamēta præcipua
ſunt tria. ¶ Primò adducitur regula l. 2. §. ſi quis a Principe, ff.
ne quid in loco pub. cū alijs adductis per Abbatē extendentē
regulam, vt procedat ēt in priuilegijs conceſſis motu ꝓprio
quam extenſionem cōproba, vt per Fel. in c. cæterū, ver. ſepti
ma reſtrictio, & in c. ad aures, ver. quinta cōcluſio, & in c. cau
ſam, ver. interpretatio priuilegij. ſup. de reſcr. p. Ad iſtud re-
ſpondet Decius, q. aduerſarius ēt poterit pœnitere, & ideo nō
pōt intereſſe prætēdere, arg. l. de fideicōmiſ. C. de tranſa. Sed
iſta reſponſio non congruit tanto viro, quia in cōtractibus in
nominatis is, qui adimpleuit pro parte ſua, poteſt pœnitere, &
tamen habet actionem ad intereſſe contra aliū non adimplē
tem, vt no. in l. ſi pecuniā, de cond. ob cauſam. Præterea iſta
ſolutio non euacuat arg. ſed ſolū vbi pactū eſſet reciprocū, &
vltrò citroque obligatoriū, ſed vbi reus promiſiſſet ſolū pro-
rogare, prout loquitur l. ſi conuenerit, ſolutio nihil facit. Se-
cundò allegatur tex. in l. diem proferre, §. fi. ff. de arb. & in c.
per tuas, tit. eo. Ad iſta iura reſpondet Decius, q. loquūtur in
obligationibus, in quibus nō cōceditur pœnitētia ſimpliciter,
ſed qualificatè, cū hoc, q. ſoluatur intereſſe. Sed in l. ſi conue-
nerit, pœnitentia ſimplex conceditur. iſta ſolutio pōt euitari,
dicendo q. licèt in l. ſi conuenerit, non dicatur pœnitente te-
neri ad intereſſe, tū debet ſuppleri per rationes adductas per
Abbatem. Tertiò facit l. ſi pacto, quo pœnam, C. de pact. Solu
tio. imputet ſibi, qui pœnā ꝓmiſit, ſecus in intereſſe, ad quod
non debet teneri, ne deceptus remaneat auctoritate legis cō
cedentis pœnitentiā, arg. l. 1. C. de his, quibus vt indig. Cōtra-
riam opi. tenent Pet. & Cy. in l. ſi qui ex conſenſu, C. de epiſ.
& cle. & Io. And. in add. Spe. in tit. de cōpe. iudi. adi. §. 1. verſ.
quid ſi prom. tit. & cōtrariū cōſuluit collegiū Patauinū, teſte
Card. hic. Pro iſta parte primò facit regula l. Gracchus, C. de
adul. pōt dici quòd intereſſe non eſt propriè pœna, ſm gl. in l.
1. §. ſi plures, ff. de eo, per quē fac. erit. ¶ Secundò pōt reſpōde
ri, q. in l. edita, C. de eden. lege permittēte, eſt licita variatio
& mutatio libelli, & tū varians tenetur ad intereſſe, ſm Bar.
ibi, & *communiter* ſcribentes. ¶ Tertiò dico, q. nō eſt permiſſa
pœnitētia ſimpliciter, ſed cum qualitate q. ſoluatur intereſſe.
Secūdo pro iſta parte pōderat tex. in d. l. ſi cōuenerit, in verſ.
nemo cōpellitur huic conuētioni ſtare. Sed reſpōdetur, q. lo-
quitur de coactione præciſa, & nō cauſatiua: vel loquitur, qñ
promiſſio erat nuda, vt ſtatim dicā. Quartò ſi pœnitens tenea
tur ad intereſſe, nulla erit ſpecialitas inter illū caſum l. ſi con
uenerit, & alias obligationes pactorum. pōt reſponderi, quid
inde, ſi caſus ille cōprehēdatur ſub regula? ¶ Quintò ſunt, qui
arguunt hoc modo, ſi dicamus pœnitentē teneri ad intereſſe,
ēt poſt litem conteſtatā erit licita pœnitentia, quia vbi vnum
eſt in obligatione, tunc ſoluendo intereſſe ēt poſt lit. conte. li
beratur, ſm Bart. in d. l. ſtipulationes nō diuidūtur. col. 3. pñs
eſt falſum, d. l. ſi conuenerit, ergo & cōſequēs arguēdo a cōſe
quēti deſtructio. Sed mirandū eſt de fundamēto, quia in caſu
noſtro p lit. cōteſt. deſinit oē intereſſe, & ſic nihil ad thōbū.
Ex his remanet defenſata cōis. Circa ſcm, an promiſſio nuda
obliget pœnitentē ad intereſſe? Breuiter, ſi loquamur de iure
canonico, eſt expeditū q. ſic, quia eo iure agitur ex pacto nu-
do, c. 1. ſup. de pact. Si verò loquamur de iure ciuili, res eſt ali
quātulū dubia. Abb. hic cōcludit agi poſſe ad intereſſe actio-
ne de dolo, & idē tenet Iaſ. in d. l. ſi conuenerit, per tex. in l. &
elegāter, § ſeruus pactionis, ff. de dolo. vbi pp pactū nudū agi
tur de dolo ad intereſſe. & ibi ſequitur Bar. & Bal. in l. cū mo
ta, C. de tranſac. Ang. conſ. 5. in fi. Alex. conſ. 41. col. 1. vol. 3.
Cōtrariū in caſu noſtro videtur *communiter* tenere alij hic, &
in d. l. ſi cōuenerit, ita intelligentes illū tex. & quia in caſu no
ſtro ſi nō agitur de dolo ad deductum in pacto principaliter,
minus agi poterit ad intereſſe acceſſorium. Ad tex. in d. § ſer
uus pactionis reſpōdetur, q. loquit in cauſa [illegible], & Mod.
hic dicit ſpecialitatē eſſe, quia ille textus loquitur [illegible] ano
extrinſeco, ſi pactū non ſeruetur: ſecus ſi petat intereſſe, quia
pactū nō ſeruetur. Ego nō bene guſto iſta verba, vnde intelli
go illū tex. loqui in intereſſe cauſato immediate ex ipſo pa-
cto, nō incauſato ex inobſeruantia pacti. Præterea ibi promit
tēs pacto nudo erat effectus locupletior, quia conſecutus fue-
rat libertatē inæſtimabilem, l. libertas, ff. de re. iu. Meritò ex
æquitate ſuccurritur expromiſſori actione de dolo, ne ſit in
dāno, & aliter in lucro. Sed in caſu noſtro promiſſori nihil
adeſt, ideo tāta æquitas non ſuggerit promittētē pacto nudo
teneri. Sed hic ſubori dubitatio, quid ſi actor ꝓmiſit pacto
nudo nō cōuenire reū, niſi corā certo iudice, an teneatur ad
intereſſe, reo excipiēte nō poſſe cōueniri corā alio iudice, ni-
ſi prius ſoluto intereſſe? vr q. ſic, quia ex pacto nudo cōpetit
exceptio, d. § igit nuda, & ita tenet d. Ant. & Pan. & cæteri p-
trāſeūt. Contrariū vr poſſe ſuaderi, quia cōtractus non debent
claudicare, l. litigatores, §. pen. ff. de arb. gl. Inſt. de auct. tu. in
prin. Nec debet licere reo, qđ actori nō cōcedit, l. nō licet, ff.
de re. iu. Et iſtud vr tenere Bar. in d. l. ſi conuenerit. vbi d. cit,
q. pactū nudū de litigādo nihil operat, qđ eſſet falſum, ſi ꝓ-
duceret exceptionē, niſi dixeris, qđ quantū ad exceptionē ta
le pactū pōt ēt ꝓdeſſe actori, qđ quō poſſit verificari in caſu
56 iſto, tu ipſe cogita. ¶ † Secundo q̄rit Abb. An ad tale intereſſe
poſſit pœnitēs cōueniri corā iudice prorogato? *communis* opi.
eſt q. poſſit rōne deſtinatæ ſolutionis ipſius intereſſe in loco
illius iudicis, l. contraxiſſe, cū ſi. ff. de actio. & obli. Circa iſtud
fundamentū aduerte plura. ¶ Primò, quō probetur, q. ſit de-
ſtinata ſolutio in illo loco? Credō, q. Pano. voluit ꝓbare ſic,
qui promittit litigare, promittit duo, vnum expreſſe. ſ. factū,
alterū tacite, ſ. intereſſe. Sicut ergo expreſſum eſt deſtinatū
ad locū illius iudicis, ita ēt tacitū. Secūdo aduerte, quia iſtud
fundamentū non vr concludere, quia illud quod dr, q. quis
pōt conueniri in loco deſtinatæ ſolutionis, procedit vbi agit
de obſeruantia contractus, ſecus vbi agit de reſciſſione, l. 2. vbi
Pau. de Caſt. C. vbi, & apud quos. ita arguit Mod. hic. Sed ſu
ſtinēdo Abb. rñdeo, q. ſi agit ad intereſſe agi dr ad obſeruan
tiam cōtractus, quia intereſſe eſt ēt tacite promiſſum, vt ſup.
dixi. Hinc dicit Bart. in l. certi cōdictio, in prin. col. 3. ff. ſi cer.
pet. q. ad iſtud intereſſe agit directa actione ex ipſo cōtractu
prouēniente. ¶ Tertiò aduerte, quia iſtud fundamentū cōfun
dit ex doctrina Bart. in l. ita ſtipulatus, §. Chryſogonus, col. 2.
ff. de verb. obl. per quā infert ibi Imo. & ſequit Alex. ibi, col.
antep. q. locus adiectus ſorti ꝓmiſſæ, non intelligit repetitus
in obligatione pœnæ acceſſoriæ, q. eſt de directo cōtra dictū
Pan. Dec. rñdet, q. illa theorica Bar. & deciſio Imo. nō eſt be
ne expedita, quia Aret. ibi multa adducit in oppoſitum. Ego
credo q. deciſio Imo. ſit valde periculoſa, p tex. in l. ſi vt ꝓpo
nit, ff. de fideiu. vbi locus adiectus in obligatione principali
intelligit repetitus in obligatione fideiuſſoria, q̄ eſt acceſſo-
ria. Et illū tex. Dec. in cōſ. 2. col. 1. extēdit ad die. tū theorica
eſt cōis. ideo Dec. trāſit ad aliā ſolutionē, q. rōne ſubrogatio
nis, non autē repetitionis, cēſeatur ibidem deſtinata ſolutio,
quia intereſſe ſubrogat loco facti. Iſta ſolutio cōfundit p tex.
in l. ꝑdia, ff. de act. emp. vbi pœna ſubrogatur loco facti, & tū
quantum ad pœnā locus non intelligitur ſubrogatus, vt dicit
Imo. niſi fortè dixeris, q. pœna ſubrogatur ab homine, inter-
eſſe verò a lege, quæ ſolet plenius prouidere. ¶ Secundò pro
iſta parte allegatur tex. in cle. prima, de reſcr. & gl. in c. fi. ſup.
de reſcr. vbi qui nō eſt iudex in cauſa principali, eſt tū iudex
in condēnatione expenſarū acceſſoria. rñdet Mod. q. in caſu
d. cle. 3. & d. l. gl. efficitur iudex pp indebitā vexationem, arg.
l. nullum, C. de teſt. in caſu vero noſtro nulla vexatio. Sed cer
te pœnitens citatus, indebite agit non reſpondendo corā illo
iudice, & hoc modo vexat aduerſarium, ergo ſolutio non bo
na. Aliter ego rñdeo, q. in caſu contrario, licèt nō eſſet iudex
in cauſa principali, erat tū in cognoſcendo de viribus reſcri-
pti, an eſſet falſum vel ne, c. ſup literis, ſup. de reſcr. & ideo ēt
erit iudex ſuper expēſis, q̄ fiūt rōne illius articuli. in caſu no-
ſtro, oppoſita declinatoria, nulla remanet cognitio, vel iuriſ-
dictio, vel aliter in cōdēnatione expēſarū hoc ſpāliter cōcedi
tur, ne ex lite lites fiāt, vt dicit gl. in d. c. fi. Vltimò addatur
cōſiliū Aret. 83. Qm̄ multa, in primo dubio. vbi p plura cōclu-
dit, q. ille, qui eſt iudex ſup pacto, eſt ēt iudex ſup intereſſe,
qđ ſuccedit loco facti. Cōſidera, q. iſtud arg. vr concludere op
poſitū, quia inuitus non cogitur litigare ſup pacto, ergo nec
ēt ſuper intereſſe ſubrogato. niſi dixeris, q. intereſſe ſubroga
57 tur loco facti adimplēdi, non ſequuta pōia. ¶ † Tertiò quærit
Abb. an diſpoſitio d. l. cōuenerit, ꝓcedit in pacto [illegible], & co
cludit poſt Io. Ant. q. ſic. mouet primò p tex. in l. [illegible]
teſd. cog. q̄ nihil facit, quia loquitur qñ cauſa legitimā ſuper-
uenit poſt iuſm, caſus noſter loquitur, qñ cauſa ſuberat tpo
iuſi, & erat nota iuranti, quo caſu venit ſeruandum iuſm.

quamuis

quamuis, in ſexto, de pac. cum ſi. ¶ Secundò mouetur p dictũ
Inn. in c. p tuas. ſ. . de arb. ſed illud dictũ reprehẽdit ibi Pan.
& Felv. hic, & idẽ Fel. in c. ad noſtrã, col. fi. inf. de iureiu. quia
iuſm habet vim clauſulæ, rato manẽte pacto, l. ſi quis maior,
C. de trãſ. vel aliter rñdetur, q. in caſu Inn. iurãs ſtare laudo
nõ cõſentit in aliquo certo, ſed in genere: ſed in caſu iſto pu-
rè conſentit in aliquo certo, ſ. litigare corã illo iudice, ita rñ-
det Abb. in c. veniẽs, col. fi. inf. de iureiu. aſſignãs rõnẽ diuer-
ſitatis. ¶ Tertiò mouet̃ p tex. in l. fi. C. de nõ nu. pec. vbi iuſm
ſup mutuo ciuili nõ tollit exceptionẽ nõ numeratæ pecuniæ
q̃ ſm ſubiectã materiã poterat opponi: ergo nõ ẽt tollet pę-
nitentiã, quæ ſm ſubiectã materiã eſt licita. Ad iſtud rñdet
Are. q. iuſm regulatur ſm ſubiectã materiã primordialẽ, nõ
aũt accidentalem, arg. l. itẽ veniunt, §. cum prædiximus, ff. de
pet. hær. & gl. in l. certi condictio, in prin. ff. ſi cert. pet. Hanc
reſponſionẽ impugnat Iaſ. in d. l. ſi cõuenerit, quia pęnitẽtia
vr̃ eſſe de primordiali natura pacti, qđ non crederẽ verum,
quia primordialis natura pacti potius vr̃ eſſe, q. fides ſeruet̃,
l. 1. ff. de pac. Hanc ẽt improbat Dec. quia exceptio nõ nume
ratæ pecuniæ eſt de accidentalibus cũ natura confeſſionis ſit,
q. confitens obligetur in effectu. Aduerte, q. iſtud non vr̃ ve
rũ, quia natura cõfeſſionis eſt probare, nõ obligare. l. Publia.
ff. depo. niſi dixeris ſpeciale in cõfeſſione mutui, ex qua orit̃
obligatio, Inſt. de liter. oblig. per totum, q. tñ negat Bart. in l.
1. §. ſi quis ita, in fi. ff. de verb. obl. vbi hoc examinaui. Alio
mõ rñdet Imo. hic. Alex. & Mod. in d. l. ſi cõuenerit, q. in ca-
ſu dictæ legis ſi. iuſm non tollit exceptionẽ non numeratæ
pecuniæ, quia cõſenſus non dirigebatur ad illas, ſecus in caſu
noſtro, & ita reſpondet Bart. in l. ſi quis pro eo, in 8. caſu, ff. de
fideiuſ. Iſtum ẽt reprobat Dec. quia in d. l. fi. iurãs conſentie-
bat obligari. Sed quia habebat priuilegiũ, quod non arctaret̃
probare negatiuam. ſ. pecuniã non fuiſſe numeratam, talis fa
cultas non intelligitur per iuſm illata. Tu verò conſidera, q.
licet confitens cõſentiat ſe obligari, cõſenſus tñ ibi non erat
ſimplex, ſed conditionalis, ſi ſequeretur numeratio: quia cõ-
ditione deficiente deficit & conſenſus, vnde clarè reſpõdea-
tis, q. qñ iuſm præſtatur habito reſpectu ad aliquod ſequutu-
rum, tunc recipit conditionem, ſi illud ſequatur, c. peruenit,
el 2. inf. de iureiur. & in iſtis terminis loquitur illa lex, in caſu
vero noſtro iuſm fuit interpoſitum ſuper pacto, ad quod cõ-
58 plendum nihil habet ſequi. ¶ † Quartò mouetur per D. Ioan.
And. in reg. ſcienti. voluit allegare in reg. quod ſemel, de reg.
iu. vbi iurans non reuocare teſtñ, poterit reuocare non ob-
ſtante iuſo, & ſequitur Bart. in l. ſi quis in prin. teſtamenti, &
ibi late Mod. ff. de leg. 3. Iſta deciſio nihil facit, quia ibi iuſm
tollit liberam teſtandi facultatem, & ſic eſt cõtra bonos mo-
res, l. ſtipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. obl. Ideo non
eſt obligatorium, reg. non eſt obligatorium, de reg. iur. ſecus
in caſu noſtro. Præterea in caſu Io. And. nihil fuit pmiſſum,
in caſu vero noſtro ſic & ideo ibi, licet contrauenire, quia ne
mini fides frangitur, hic autem ſic. Ex alio tñ vr̃ iuſtificari cõ
cluſio Abb. primò ex dicto gl. in c. fi. de pcu. in ſexto. ad quã
gl. videas Fel. in c. ex parte decani, col. 5. ſup. de reſc. & ex di-
cto Io. And. in c. pen. de off. Vic. in ſexto. vbi decidit, q. Epũs
poterit reuocare Vicariũ non obſtante iuſo, & ſequitur Fel.
in c. ſi diligẽti, col. pen. inſ. tit. 1. Alex. conſ. 18. col. fi. vol. 2. &
ex dicto Bart. in l. omnes populi, col. 11. ver. circa tertium, ff.
de iuſt. & iu. ¶ Ex quibus omnibus patet, q. iuſm interpoſitũ
ſuper actu reuocabili non impedit reuocationẽ. Ad iſta om-
nia poteſt reſponderi, vt per Abb. in c. intellecto, inſ. de iure-
iur. vel aliter reſpondetur, q. præmiſſa loquuntur in actu re-
uocabili ſui natura, nos autẽ loquimur in actu reuocabili ex
ſpeciali conceſſione legis, d. l. ſi cõuenerit, arg. l. eius militis.
§. militia miſſus, ff. de teſta. mil. Ex his liquet, q. opinio Abb.
59 non habet fundamentum † quo ſubſiſtat, & ideo cõtrarium
tenent Imo. Are. Barba. Fel. & Mod. hic. Ang. Ful. Pau. Alex.
& Mod. in d. l. ſi conuenerit, Felv. in d. c. ad noſtram, col. 4. &
iſta eſt *communis*, pro qua faciunt infraſcripta. ¶ Primò, quia
iuſm obligat precisè. & facit, q. in contractibus innominatis
non ſit licita pęnitentia ſm gl. in l. ſi pecuniã, ff. de cond. ob
cauſam, quæ eſt cõiter approbata, vt ibi per Mod. Ad iſtud
reſpondet Dec. q. licet iuſm obliget precisè ad pactum, tñ
ſecus eſt in caſu iſto, in quo concurrunt. primum, q. non poſ-
ſit cõpelli, ſm q. ſit licita pęnitẽtia, ſicut in ſimili dicit Alex.
in l. ſtipulationes non diuiduntur, pe. char. ff. de verb. obl. Tu
defende cõem, & dicas, q. licet in caſu noſtro videãtur duo,
tamen vnum deſcendit ab altero: ideo remoto vno, ſ. q. poſ-
ſit nunc compelli, ceſſat pęnitẽtia, ſed in ſimili adducto per
Alex. ſunt duo ſeparata, fauor, ſ. libertatis, & contractus inno
minatus. & ideo vno remoto, aliud remanet. ¶ Secũdò facit,
quia iuramentum debet aliquid operari, l. cum pater, §. filius
matrem, ff. de leg. 2. poteſt dici, q. ſatis operatur, ſi addat fo-
rum foro, c. fi. de foro comp. in ſexto. ¶ Tertiò facit, iuſm ha-
bet vim litis conteſtatæ, l. nam & poſtea. §. ſi is qui, ff. de iure-
reiur. hic præſtata nõ admittit̃ pœnitentia, ergo nec ẽt inter-
poſito iuſo. Solutio, regula procedit in iuramento litis deciſi
uo, ſecus in cõfirmatorio cõtus, ſm Mod. et. hic, qđ diligenter
nota. ¶ Quarto ſic, iuſm & ſentẽtia æquiparantur, l. 3. ff. de iu-
reiur. condemnatus per ſniam tenetur præciſe facere, ſm gl. in
l. qui reſtituere, ff. de rei vend. ergo idem. vbi eſt iuſm. Solut.
hæc regula procedit in iuſo litis deciſiuo, ſecus in confirma-
torio, ſm Iaſ. in d. l. ſi pecuniã, col. 8. ¶ Quintò ſic, qui promi-
tit in iudicio, tenet̃ præciſè litigare, ne fallet fidẽ duobus, vt
ſ. cõcluſum fuit. Ergo idẽ ſi iurauit, quia duobus vr̃ pmiſiſſe,
parti. ſ. & Deo, cui per iuſm principalis obligatio acquirit̃, c.
debitores, j. de iureiu. poſſet dici, q. reſpectu obligationis ac-
quiſitæ Deo pars nõ põt ſe iuuare. ¶ Sextũ ſic, iuſm debet ad-
impleri in forma ſpecifica, ad noſtrã, vbi late Fel. j. de iure-
iur. Ad iſtud rñdet Dec. hoc verũ eſſe, vbi agitur de præiudi-
cio tertij, ſi non adimpleatur in forma ſpecifica, alias ſecus, c.
ex parte tua, & ibi Abb. de cler. non reſid. hic aũt non agit̃ de
præiudicio tertij, ex quo vult ſoluere intereſſe. Iſta ſolutio nõ
placet, quia ea attenta ſequeretur, q. iuramentum nunquã ob
ligaret præcisè id factum contra communem concluſionem
de qua ſup. in primo fundamento.

¶ Vltimò ſic, iuramentum habet vim expreſſæ renuncia-
tionis, ſm gl. in c. ex reſcripto, j. de iureiu. Sed vbi promittẽs
renunciaſſet expreſſe beneficio l. ſi cõuenerit, non poſſet pę-
nitere, ſcd'm Abb. & d'um Iaſ. ibi in ſeptima fallẽtia. Ergo idẽ
ſi iurauit, & pp hoc tutior. & verior vr̃ iſta cõis. Contra quam
vltimo loco inſurgit dñs Rochus de Curte, præceptor meus:
dicens q. licet ſit in ſe vera, tñ vr̃ fruſtratoria, cum poſſit peti
habilitatio a iuſo, qua obtẽta poterit pęnitere, ſed pace ſua di
xerim, hæc conſideratio eſt bene fruſtratoria & vana, quia ſi-
ne cauſa non conceditur habilitatio. c. ſi verò, infra de iureiu.
Item ẽt conceſſa habilitatione non credo verum q. poſſit pę-
nitere, quia habilitatio ſolũ tollit obſtaculũ periurij, non autẽ
effectus cauſatos virtute iuſi, ſecundũ Abb. in c. 1. col. antepe.
& ibi Felv. col. 4. inf. de iure. iu. ¶ Item dicit, q. eſt inutilis, quia
recuſans litigare cõtrauenit iuſo, & pueniendo incurrit pœ-
nas l. ſi quis maior, C. de tranſac. & pñr cadit a cauſa, & cõmo
do cõtractus. S. cadit a cõmodo cõtractus inutiliter, concludit̃
non poſſe accidere. Sed iſta ẽt cõſideratio nõ vr̃ vera. Primò
non credo verũ, q. cadat a cauſa principali, quia l. ſi quis ma-
ior, pcedit, vt cadat a cauſa cõtractus, cui cõtrauenit, non aũt
a cauſa alterius cõtractus: ſeparatorũ .n. ſeparata debet eẽ ſeri
rõ, l. ſi. ff. de calum. cõuentio aũt de litigando, cui iurans con-
trauenit, & contractus ſuper quo litigat̃, ſunt penitus diuerſi.
fortificatur, quia diſpõ dictæ l. ſi quis maior, eſt pœnalis, ergo
reſtringenda, reg. in pœnis. de reg. iur. Præterea, ẽt q. caderet
a cauſa principali, eſt tamẽ concluſio vtilis, quia vbi poſſet pę
nitere, non caderet. Item ſuper declaratoria ferenda an ceci-
derit a commodo contractus, poterit conueniri coram iudi-
60 ce prorogato non obſtante pœnitentia. ¶ † Circa oppoſitio.
cap. dilecti. habetis reportare duos intellectus ad textum il-
lum. Primum intellectum dedit Alex. quia verbum, reſpon-
dere, ibi importet idem, quod verbum, ſoluere, prout voluit
gl. in l. 5. C. de proc. Adde quod Bal. in l. 3. ff. de in ius vocan. di
xit, q. verbũ reſpondere, in contractibus idem eſt, quod ſolue
re, in iudicialibus, idem quod cõparere, & ſcd'm hoc verba il-
lius tex. eſſent verba cõtrahentiũ, & ſcd'm illũ intellectum il-
la alternatiua, vel, debet reſolui in expoſitiuã. id eſt, quia poni
tur inter duo idem importãtia, ſicut dicit̃ de copula in l. 3. ff.
de pactis: & ſecundum intellectum Abb. dẽt reſolui in cõiun
ctiuam, ut ẽt reſoluitur in l. ubi pactũ, C. de trãſac. & in rub. ff. ſi
ager vectig. uel emphy. peta. Quartum intellectum dedit Iaſ.
in d. l. ſi conuenerit, q. verbum, reſpondere, intelligitur p lite
ras cambij, & ſic p alium, vel ſoluere per ſeipſum, & iſte intel
lectus mihi placet, quia alternatiua dẽt cadere inter æqualia
vel parum diſtãtia, l. 3. ff. de reb. dub. quẽ ad hoc no. Bal. in l. &
ſi poſt res, ff. ſi quis cautio. & alibi ſæpe, & ſecũdum quemli-
bet intellectum nihil obſtat, quia loquitur in pacto de ſoluen
61 do, & nos loquimur in pacto de litigãdo. ¶ † Circa locũ de-
ſtinatæ ſolutionis. Pau. late inſtat: ex cuius dictis eliciã nouẽ
cõcluſiones, prima, in loco deſtinatæ ſolutionis põt obligatus
cõueniri præciſè nõ obſtante pęnitentia. ita Abb. hic in rub.
locis per textũ in d. c. dilecti, & tranſeũt cæteri. ¶ Amplia qua
tuor modis, vt hic per Mod. Quinto amplia vltra eos etiã in
loco deſtinatæ ſolutionis a lege vt in ca. C. vbi fideicom. pet. &
62 in l. ſi fideicomiſſi. cod. ¶ † Secunda concluſio, locus deſtinatæ
ſolutionis dr̃ locus ipſius cõtractus. l. cõtraxiſſe. ff. de ac. & obl.
Similiter dr̃ locus quaſi cõtractus, cũ q. ſtatit ibi ſolutio deſtina
ta. d. l. ſi fideicõmiſſum. Sed hic cadit dubitatio an dicat̃ pro-
priè locus ipſius cõtractus, an verò fictè, & impropriè. vr̃, q. im
propriè p tex. in d. l. cõtraxiſſe, in verbo, intelligitur, q. verbũ
importat fictionẽ. c. ex ſtudiis, j. de pſum. Bart. in l. ſi quis pro
empt. in 4. charta. ff. de vſucap. & per illũ tex. ita concludit Abb.
in c. fi. col. 9. j. tit. j. Contrarium, q. dicatur verus locus con

tr. ctis,

tractus, ꝓbatur ſic: ꝯtus perficitur conſenſu, l. cōſenſu, l. actio
num gña, ff. de act. & oblig. Cōſenſus aūt nō circunſcribiť lo-
ce, ſed ibi eſt, vbi eſſe vult, l. retrocedit, ff. de capti. & poſtlim.
reuer. l. ſi. in fi. C. de pſcri. long. tēp. Ergo ſequiť, q locus deſti
natę ſolutionis dicať verus locus ꝯtus, quia animus ibi eſt, &
tō ſtāte ſtatuto, q de quolibet ꝯtu celebrato in regno ſoluať
gabella, alias ꝯtus nō valeat, ſolutio gabellæ nō erit facienda
in regno, vbi ꝯtus celebratur, ſed Auenione, ubi ſolutio de-
ſtinet, ſm Bal. in l. multū, C. ſi quis alteri vel ſibi. ſequiť Alex.
in l. ſi vt ꝓponit, in apoſtillis, ff. de fideiuſ. Ioā. Bertha in trac.
de gabellis, in 4. q. ſextę partis. Quid tenendū? teneatis, q dica
tur fictus, & impropriꝰ locus, ꝓut tenet glo. in l. eū qui, §. j. ff.
de ꝯſtitu. pecu. Do. Anto. & Moder. hic, latius Aret. in d. c. fi.
col. pe. & q gabella nō ſit ſoluēda i loco deſtinatæ ſolutionis,
tenet idē Bal. in l. j. C. de eo, quod cer. loco. Ad argumentū re-
ſpondet Aret. q non procedit, quia ſequeretur, q in oī actu,
vbi cadit obligatio, actus fictus haberetur pro vero, ꝯ reg. l. 3.
§. hæc verba, ff. de neg. geſt. vel aliter rñdeo ego, q licèt dicať
verus locus reſpectu intentionis agentium, non tñ dř verus
habito reſpectu ad actum factum, quod factū vř contēplatum
a ſtatuto, dum in eo dř, pro quolibet ꝯtu celebrato in regno,
vt probat tex. in l. 3. ff. de bon. auct. iud. poſſ. in ver. quod nego
tium geſtum eſt, non quo ſolutio faciēda venit, & pro iſta de-
ciſione facit alia deciſio Bal. in authē. habita, col. 4. ver. quæ-
ro quid de ſcholari, C. ne fil. pro pat. vbi vult, q ſcholaris con-
trahentis extra locum ſtudij non hēat priuilegia illius authē. li-
63 cèt deſtinauerit ſolutionem in loco ſtudij. ¶ †Tertia conclu-
ſio colligitur ex illis verbis, accumulans forum foro, q p de-
ſtinationem ſolutionis ad alium locum additur forus foro, &
ſic Abb. vř velle, q promiſſor poſſit conueniri tam in locu ꝯ-
ctus, quàm i loco deſtinatæ ſolutionis. Sed aduerte, quia ſi ita
intelligis, malè intelligeres: nam iſto caſu nunquam poteſt cō
ueniri in loco celebrati ꝯtus, ſed ſolum in loco ſolutionis, ſe
cundum Bal. poſt gl. in l. j. C. vbi conue. qui cer. loco dare pro
miſ. & gloſ. in l. hæres abſens, ff. eo. & Bart. in l. j. ff. de eo, q certo
loco. & in l. quæro, ff. de ſolu. per illum tex. & Pan. in d. c. fi. co
lum. 5. & ſic potius videtur, q fiat cōmutatio fori celebrati cō
tractus in forum deſtinatę ſolutionis. vnde intelligas, q addi-
tur forus deſtinatæ ſolutionis foro domicilij, d. l. hæres abſēs.
§. fi. Poſſet ēt intelligi, q addatur forus celebrati cōtractus fo-
ro deſtinatæ ſolutionis, qñ deſtinatio fiet ex interuallo: iſto
caſu, & in loco celebrati ꝯtus, & in loco ſolutionis, & in loco
domicilij poterit conueniri, ſm Do. Ant. in d. c. fi. col. 5. vers.
64 in quantum dixi, & ſequuntur Mod. hic. ¶ †Quarta cōcluſio,
in loco deſtinatę ſolutionis non pōt promiſſor conueniri, niſi
ibi reperiatur ſm Pan. ita ampliantē tex. in c. Romana, §. con
trahentes, de foro compe. in ſexto, qui tex. loquitur in loco ce-
lebrati contractus. Amplia ſecundo idem in loco quaſi cōtra-
ctus, l. hæres abſens, in prin. ff. eod. Tertiò amplia idem in lo-
co deſtinatæ ſolutionis a lege. ita ſentit glo. in l. quod legatur,
ff. de iudic. ¶ Quartò amplia idem eſſe in loco originis, ſecun
dum Bart. in l. aſſumptio, §. j. ff. ad municip. ¶ Quinto amplia,
ēt ſi ibi haberet procuratorem, ſecundum Bal. conſ. 367. inci.
65 Verba dicunt, volum. 2. ¶ †Limitatur hæc concluſio, primo
ſm Pan. niſi eſſet renunciatum priuilegio fori. ita glo. ſing. in
l. j. ff. ſi quis in ius voc. non ier. Et *communiter* approbat p Legi-
ſtas ibi, & Canon. hic, & in c. fi. vbi idē Abb. co. 11. ꝯ. in ꝑ. pro-
ximo. intellige procedere, qñ renuncians nullum aliud priui-
legium forum declinandi ſolutionis habebat, niſi ratione hu
ius concluſionis, ſecus ſi habuiſſet aliud priuilegium ſibi ſpe-
cialiter indultum, tunc videretur illi ſoli renunciatum. & rō
eſt, quia renunciatio eſt ſtricti iuris, & quàm primum eſt ali-
quid operata, debet reſtringi, vt vlterius non operetur, ſcđm
Pau. de Caſt. coſ. 236. in ꝑ. Dubitatio oritur, per tex. in l. ſi do
mus. ff. de ſeruit. vrb. præd. & ſi dixeris, quare magis vř ſubla
tum priuilegium ſpeciale: rñdetur, quia debilius. l. eius mili-
tis, §. militia miſſus, ff. de teſta. milit. & quia non eſt inſertū in
corpore iuris, arg. glo. in auth. qua in prouincia, C. vbi de cri.
agi oportet. Et ſtante iſta reſtrictione, nihil obſtant argumen
66 ta Ang. & Fulg. in d. l. ſi conuenerit. ¶ †Secundo limitatur. vt
procedat ſi agatur actione perſonali, ſecus ſi petatur miſſio in
poſſeſſionem bonorum exiſtētium in loco ſolutionis, d. §. ꝯ-
hentes, & l. Titium, §. tutores, de adminiſt. tut. facit l. 2. C. vbi
in rem act. Tertiò limitatur, niſi etiam promiſſor promiſiſſet
ſe ibidem repręſentare, ſm Bal. in l. cū Archimedorā, C. vt in
poſſ. lega. & Do. Iaſ. in d. l. ſi cōuenerit. Mod. hic, & Fel. in d. c.
fi. col. 11. ¶ Quartò limitatur, niſi ꝓmiſiſſet certo die, putà in
nundinis in certo loco ſoluere, ſm Bald. in c. 1. col. 3. de mili.
vaſ. qui cō. eſt. ſequiť Do. Iaſ. in d. l. ſi conuenerit, & Mod. hic.
& ratio eſt, quia ſi ibi ſe non reperiat, vel mittat certo die, vř
per dolum abeſſe, arg. l. is qui dolo. ff. de rei vēd. ¶ Quintò fal-
lit, niſi promiſiſſet ſoluere in certo loco cum iuramento, ſm
Bald. & Ang. in §. ſi vero initium, in Auct. de exhiben. reis. &
Fel. in d. c. fi. col. 11. Lud. Rom. ſingul. 182. regula eſt. ¶ Sexto

limitatur, vt non procedat data nimia pertinacia promiſſoris,
ſm Felv. in loco præal. & Rom. in d. ſing. & allegā. ad hoc Bal.
in l. conſentaneū, C. quō & qñ iudex. Sed aduerte, quia Bald.
loquitur qñ ante litem conteſtatam fuit ibi repertus, & iudi-
cium inchoatū, quo caſu rōne præuentionis fiēda eſt remiſ-
ſio ad iudicem ſolutionis, ſm Inn. in c. 2. j. de dilatio. & loqui
tur in alio caſu, vt poſſit perſonaliter capi, & traduci ad iudi-
cem ſolutionis pp nimiā cōtumaciam. Septimo fallit, niſi tur
piter latitet, ſm Bar. in d. l. hæres abſens, §. 1. ſed iſtam repro-
bat Ange. ibi. per tex. in d. §. contrahentes. ¶ Octauò fallit, vbi
agitur de reddenda rōne adminiſtrationis, l. j. C. vbi de crim.
agi opor. Et Soc. cōſ. 31. col. fi. & Pan. in d. c. fi. Nonò fallit, vbi
agitur de cauſa ſtatus, & exiſtens in poſſeſſione ſeruitutis au-
fugit ad alium locum, & ibi in libertate ſe vendicat, l. j. C. vbi
cauſa ſtatus. Decimò fallit, vbi agitur de obligatione pſonæ,
quæ promiſit ſeruire alicui collegio, a quo aufugit, l. j. C. vbi
quis Decur. vel cohor. ¶ Vndecimò fallit in debitoribus fiſca
libus l. 2. C. vbi decur. vel cohor. Vltimò intellige quantū ad
effectum, vt iudex contractus ſiue ſolutionis, nō poſſit citare
promiſſorem extra territorium, ſed benè per litteras in ſubſi
diū iuris impetratas a iudice domicilij poterit ipſum citare,
ſm dñm Ant. & Fel. in d. c. fi. quia tunc ceſſat ratio, ne violeť
territorium alterius, ex quo ille imponit citationem. Sed iſta
fallentia *coiter* damnatur per Ioann. And. & alios in d. §. cōtra-
hentes & per Pan. in d. c. fi. quia per indirectū eneruaretur di-
ſpoſitio d. §. cōtrahentes. Saluando pōt dici, q non ita paſſim
eluderetur dicta diſpoſitio, niſi iudice domicilij cōcedēte: vt
ſi dicamus, q in ciuilibus indiſtinctè hēat locum remiſſio ad
iudicem ꝯtus, ſi iudex domicilij voluerit, ſed in criminalib.
ad locum delicti fiat remiſſio ēt inuito iudice domicilij, §. ſi
67 verò cōprehenſorum, in Auct. de exhiben. reis. ¶ †Iuxta præ-
miſſa occurrunt duæ dubitationes. prima, an prædicta cōclu-
ſio procedat in clerico, vt poſſit cōueniri ſi ibi reperiať abſq;
licentia ſui ſuperioris. Dec. hic determinat q non, per text. in
c. ſignificaſti, j. tit. j. Contrariū credo verius p tex. in d. c. dile-
cti. qui loquitur in clerico, & loco deſtinatæ ſolutionis. Secun
dò, quia ratio, quia clericus poſſit prorogare ſine licentia ſupe
rioris cōtrahendo illa eſt, quia inducitur iſta prorogatio a le-
ge, & non a clerico, ſm Pan. in d. c. dilecti. Iſta rō punctualiter
militat, q poſſit clericus prorogare deſtinando ſolutionē ali-
bi, quia iudex ſolutionis cōſtituiť iudex a lege, d. l. ꝯxiſe. nec
vř verū, q prorogatio dicať verbalis rōne deſtinatæ ſolutio-
nis, vt dicit Dec. ſed ſolū ex vi & fomento iuris cauſať, vt de
68 ſe patet. ¶ †Scđa dubitatio, an clericus poſſit cōueniri in loco
cōtractus, ſeu deſtinatæ ſolutionis ēt ſi ibi nō reperiatur in ca
ſibus, in quibus non renunciaſſet priuilegio fori, vel iuraſſet,
vel ꝓmiſiſſet ſe ibi repræſentare. Abb. in d. ca. fi. tenuit, q nō,
quia potuit renunciare, neq; promittere ſe repræſentare ſine
licentia ſuperioris, d. c. ſignificaſti, ſequuntur Fel. ibi & Mod.
hic. Contrariū tenet Mari. in d. c. dilecti, in vlt. char. ſequitur
Do. Lancel. Decius in d. l. hæres abſens, §. j. Et iſta vltima opi.
magis placet, & eā confirmo tribus modis. Primò, qui vult to
tum, vtique vult partem, l. ſi quis cū totū, ff. de excep. rei iudi.
ſed lex vult clericum poſſe cōtrahere ſine licētia ſuperioris,
d. ca. dilecti, ergo ēt vult, q poſſit promittere ſe repræſentare
& renunciare priuilegio fori, quia talis renūciatio, & ꝓmiſſio
appoſita in ꝯtractu, cenſeť pars ꝯtractus, l. fundi partē, ff. de ꝯ-
trah. emp. ¶ Scđo rōne cōtractus & deſtinatæ ſolutionis erat
iā prorogata iuriſdō, d. §. ꝯtrahētes, ſed cōpetebat exceptio, ſi
nō fuiſſet ibi repertus, ergo potuit clericus renūciare huic ex-
ceptioni declinatoriæ, vt dixi ſ. tenere Pan. cōſ. 35. ¶ Tertiò,
iuriſdō iam prorogata iſto caſu vř augeri, ergo iſtud augmen
tum cenſeri debet eiuſdē iuris, cuius eſt principale, l. vnā, C.
69 de fundo dota. ¶ †Quinta ꝯcluſio, promittens ſoluere in plu-
ribus locis ſpecificè copulatis; intelligiť promiſiſſe partē ſol-
uere in quolibet loco ad ratam locorum, l. j. §. ſi quis ita, ff. de
eo, quod cer. lo. rō eſt, quia natura copulæ eſt æqualiter diſtri-
buere copulata, l. reos. §. cum in tabulis, ff. de duob. reis. Quid
aūt ſi promittat ſoluere in pluribus locis ſpecificans alternati-
ue? Pan. omiſit iſtū caſum, dic q creditoris electio eſt vbi pe-
tat, & ante petitionē idest litis conteſt. electio eſt debitoris, vbi
70 ſoluat, d. l. 3. in prin. ¶ †Sexta cōcluſio ꝓmittēs ſoluere in plu-
ribus locis ſpecificè copulatis, adiecta clauſula gñali, & vbiq;
locorū, intelligitur promiſiſſe ſoluere totum in vno loco, ſm
Bar. Bal. & Mod. in d. §. ſi quis ita, Ab. hic, & ſequunť *commu-
niter* alij. rō eſt, quia ſi fieret diuiſio ꝓ rata cuiuſlibet loci, obli
gatio redderet eluſoria, & eſſet quaſi in poteſtate debitoris,
an deberetur, contra tex. in d. l. 3. ¶ Aduerte, quia iſta ratio, &
conſequenter cōcluſio, non vř vera in caſu pręſuppoſito pro-
pter copulam, & coniungentē clauſulam gñalem & loca ſpe-
cificata. vñ (exempli gratia) promittens ſoluere Romæ, Ro-
thomagi, Lugduni, & vbiq; locorum, pp copulam quæ copu-
lat æqualiter, vř promiſiſſe quartam partem in quolibet lo-
co ſpecificato, & vnam quartam in vno loco cōprehēſo in
clauſula

clauſula gñali, & hoc modo obligatio nõ erit eluſoria. Et iſtã
partẽ tenuit Maria. Soci. in d. c. dilecti, in 6. q. prin. Cõis autẽ
poſſet procedere, vbi nullis ſpecificatis locis promiſiſſet ſol
uere vbique, & in iſtis terminis loquit̃ in d. §. ſi quis ita. licèt
71 cum falſo referat Pan. vt patet ad oculũ. ¶ †Septima conclu-
ſio, ꝓmittẽs ſoluere in plurib. locis ſpecificatis ſubiecta clau
ſula gñali, & vbiq; locorũ, virtute talis clauſulæ non poterit
conueniri in loco magis remoto, quàm ſint loca expreſſa. &
iſta concluſio eſt ẽt *communis*, ratio eſt, quia ſub clauſula ge-
nerali non comprehenduntur maiora expreſſis, c. ſedes, ſ. de
reſcr. c. non põt, de procur. in 6. Et quia gñalitas declaratur a
ſpecificatis, l. fi. §. cum dulcia, ff. de vino trit. oleoq; lega. Con-
trarium tenent Imo. & Dec. hic, quia vr̃ fuiſſe de mente par
tium, q̃ in quocunq; loco poſſint conueniri, non tñ aperitur
vñ colligat̃ iſta mens partiũ. Ego pro iſta parte ꝯ cõem pon-
dero tex. in d. l. 7 itium. §. tutores, ff. de adminiſt. tut. vbi debi
tor prouincialis, qui promiſerat ſoluere Romæ, & vbicũque
petitum fuiſſet, põt conueniri per totam Italiam, & tñ in Ita
lia ſunt loca magis remota, quam ſit Rom. tenendo iſtã par-
tem non obſtat, q̃ ſub clauſula gñali non includantur maio-
ra expſſis, quia nõ eſt clauſula gñalis, ſed vniuerſalis, ſub qua
veniũt maiora expſſis, ſm Gem. & alios cõiter in c. cũ i mul
tis, de reſcr. i 6. ¶ Nõ obſt. tex. in d. §. cum dulcia, qui facit pro,
& non ꝯ. Nam ibi oĩa veniũt quæ ſunt dulcia, ita hic oĩa in-
cluduntur quæ ſunt loca. ¶ Iuxta præmiſſa moueo nouã du-
bitationẽ, pone q̃ in locis ſpecificatis nõ procedatur execu-
tiuè, & conueniat̃ promiſſor in aliquo loco virtute clauſulæ
gñalis, vbi procedatur executiuè, an poterit promiſſor decli
nare forũ tanq̃ in eo loco non ſeruetur ius cõe, prout ſeruat̃
in locis ſpecificatis? vr̃ q̃ nõ poſſit declinare ſtãte cõi ſñia, de
qua in ꝑcedenti cõcluſione. Contrariũ vr̃ ſuaderi poſſe, quia
copula copulat vniformiter, l. Seiæ, §. Caio, ff. de fun. inſtr. &
bñ quadrat deciſio Bar. in l. ſi legatarius, §. cũ ita, ff. de leg. 3.
vbi ſi teſtãr legauit decem corbes frumẽti & decem aureos,
decẽ aurei erunt ſoluẽdi tpe, quo ſoluitur frumẽtum pp co-
pulã, & ſequitur Rom. ſingu. 380. incip. Redditus reliquit. &
in conſ. 231. incip. Præmiſſorũ Doctorum. Sicut ergo quali-
tas temporis pp copulã intelligitur repetita, ita dicamus, q̃
qualitas locorũ intelligatur repetita in clauſula gñali arguen
do de tpe ad locum, quod argumentum eſt validum, l. vinũ,
ff. ſi cer. pet. & iſtud vr̃ ſentire Abb. hic, dum dicit ad loca ſi-
milia, & ſic vbi non eodẽ modo, ſed durius ꝓceditur, cogita
72 tñ, quia eſt aſpera deciſio. ¶ †Octaua cõcluſio, ꝓmittẽs ſolue
re vbicunq; fuerit inuentus, põt vbicunq; ꝯueniri. ſm Bart.
in d. §. tutores, Alex. ĩ d. l. ſi ꝯuenerit, vbi alia adducit. Et iſtã
dñt *communem* Mod. hic. Ratio, quia talia verba gñalia cẽſent̃
appoſita ad ampliandam facultatẽ ꝯueniendi. Adde idem ſi
dicat̃ vbi voles, l. Lucius, & ibi Bart. ff. depo. Idẽ ſi dictũ fue-
rit vbicunq; reperieris, d. §. tutores, quem ſic intelligit Abb.
hic, tñ ibi erat ſpecificatus vnus locus. ¶ Hic cadit dubitatio,
an illa verba, vbicunq; fuerit inuẽtus, vel fuerit petitũ, intel-
ligant̃ de petitione iudiciali, an ẽt extraiudiciali: rñdet Bald.
in l. ab eo, C. quõ & qñ iud. q̃ debet intelligi de petitione iu-
diciali. Nam verbũ, inuenire, intelligit̃ p apprehẽſionẽ iuri-
dicẽ factã. l. ſi Barſatorã, C. de fideiuſſ. & verbũ petitũ; intelli
git̃ p litis ꝯteſtationẽ, l. amplius non peti, ff. rẽ ratã hab. Sub-
dit tñ, q̃ iſto caſu ſufficit ſola citatio, qa verbũ, petere, eſt ap-
poſitũ ſup ꝑparatoriis. l. itẽ veniunt. §. petitã, ff. de pet. hære.
Et iſtã formaliter ſequit̃ Maria. in d. c. dilecti, ĩ 7. q. princi. j.
tit. j. Declarat̃ illa ꝯcluſio. vt ꝓcedat qñ ꝓmiſſio de ſoluẽdo
eſt facta per ſupraſcripta verba, vel alia importantia liberam
volũtatẽ, ſecus ſi ſit facta p verba denotantia arbitriũ boni vi
ri. Et quæ ſint iſta verba declarat Abb. hic, & lati⁹ Fel. ĩ c. j. in
ult. char. ſ. de cõſtit. tũc promiſſor ſolũ poterit cõueniri, vbi
bonus vir eſt arbitraturus. Sed hic cadit dubitatio, quẽ locũ
debet arbitrari bonus vir. Pan. nõ aperit. vr̃ tñ ſentire, q̃ non
poſſit arbitrari ꝓmiſſorẽ poſſe cõueniri in quolibet loco, ex
quo facit dr̃am inter uerba & verba. Bar. & Alex. ĩ d. l. ſi con
uenerit, aperiunt expſſè firmantes, q̃ ſolũ poſſit ꝯueniri in
loco domicilij, vel vbi aliàs de iure poterat. rõ iſtorũ eſt, quia
bonus vir eſt iudex, l. vir bonus, ff. iud. ſolui. iudex aũt nõ põt
arbitrari ꝯ ius, ſm Bar. in extrauag. ad reprim. in uerbo, vide-
ri, & Alex. ꝯſ. 33. col. 1. volu. 1. Mirabilis eſt iſta deciſio. ſic. n.
illa uerba ubicunq; placuerit, nihil operabant̃, ꝯ l. ſi qñ, ff. de
leg. j. quæ ꝓcedit ẽt in ꝯtrab. ſm Bal. in rub. C. de ꝯhẽ. empt.
in 22. q. ubi in ꝯtrab. nulla ſyllaba cẽſetur appoſita ſine miſte
rio operandi. Et ppea nõ vr̃ mihi vera, ꝯ quã vr̃ tex. ĩ d. §. tu
tores. vbi verbũ illud, petitũ fuerit, nihil aliud importat, niſi
ubi placuerit petere, & tñ intelligitur ĩ quocunq; loco, & illũ
tex. põderat Ful. in d. l. ſi ꝯuenerit. Itẽ in ꝯtrariũ vrget, quia ſolu
tio eſt deſtinata ubiq;. Ergo bonus uir dẽt arbitrari vbique.
poſſe ꝯueniri, quia ſic ius diſponit, d. l. ꝯtraxiſſe. Itẽ vr̃ fuiſſe de
mẽte ptiũ ampliare facultatẽ ꝯueniendi, licèt locutæ fue-
rint per uorba importantia boni viri arbitriũ. Et iſtam partẽ
ẽt tenet D. Iaſ. in d. l. ſi ꝯuenerit. Fateor tamen ſaluari poſſe
diſtinctionẽ Abb. inter verba liberæ voluntatis, vt tunc pro-
miſſor poſſit ubiq; cõueniri ẽt ſi nimiũ grauaret̃, & verba ſo
narent in arbitriũ boni viri, & tũc nõ poſſit ꝯueniri in loco,
ĩ quo nimiũ grauaret̃, quia hoc nõ eſſet vir bon⁹ arbitratur⁹:
Finge caſũ, q̃ fere tãta ſit impẽſa ĩ trãſmittẽdo domũ ꝓ hñ-
da pecunia debita, q̃tũ capit propria ſumma debita. certe du
rũ videret̃ poſſe ibi ꝯueniri, ſi ille fateret̃ debitũ, arg. l. medi
terraneæ, & ibi Bar. C. de anno. & tribu. li. 2. & eorũ, q ſcribit
73 Fel. in c. nonnulli, in prin. ſ. de reſcrip. ¶ † Nona & ultima ſit
ꝯclõ, ꝓmittẽs rñdere ĩ aliquo loco, vel vbicũq;, nõ põt ꝯue-
niri niſi in locis, vbi alias de iure poterat, quia idẽ eſt ꝓmitte
re rñdere, q̃d litigare, q̃ ꝓmiſſio nõ eſt obligatoria, d. l. ſi ꝯue
nerit. intellige niſi promiſiſſet rñdere de pecunia, quia tunc
intelligit̃ ꝓmiſiſſe ſoluere, ſm Pau. & Alex. ĩ d. l. ſi ꝯuenerit.
¶ Scdo ego intelligerẽ, niſi eſſet mercator, qui ꝓmiſiſſet ſol-
uere ĩ loco, vbi hẽret ſuos Rñſales, tũc intelligeret̃ ꝓmiſiſſe
ſoluere p Rñſales, d. c. dilecti, ſm intellectũ d. Iaſ. que ſ. ꝯfir-
maui. ſit quia uerba dẽnt itelligi ſm ꝯdõnem pſonarũ, l. ple
74 nũ, §. equitij, ff. de vſu, & habi. ¶ †Glo. in verbo, donec, diuidi
tur in quinq; partes. In j. timore ꝯtra j. ca. ex parte, j. de verbo.
ſig. gl. ponit unã ſulutionẽ. In ſcda aliam. In tertia refert ius
nouũ In quarta ponit limitationẽ iuris noui. In v. limitat, q̃
dixerat in ſecunda ſolutione. Secũda eſt ibi, & ſm iſtã lrãm.
Tertia ibi, hodie. Quarta ibi, niſi in caſib⁹. Quinta ibi, & niſi
quis. In ea. gl. ibi ſatiſfactione, i. ſatiſdatiõe, hcus notare duo.
Primò, q̃ excõicatus qui pp ꝯtumaciã dẽt abſolui, pſtet cau
tionẽ de parẽdo iuri, d. c. ex parte. Sed hic cadit dubitatio, an
ſufficiat iuratoria cautio? uř, q̃ ſic per tex. ĩ c. cũ deſideres, &
in c. cũ a nobis. j. de ſent. exco. Contrariũ determinat Abb.
in c. qua frõte, ĩ fi. j. de appe. eo quia cautio de parẽdo iuri eſt
ꝑtoria, q̃ cautio ꝑtoria dẽt eſſe ſufficiens, i. per pignora, vel
fideiuſſores, l. j. §. ꝑtoriæ, ff. de prætor. ſtip. l. j. §. caueri, ff. de col
lat. bon. Fallit iſta ꝯclõ in excõicato pp ꝯtumaciam manife
ſtã, qui non eſt abſoluẽdus, niſi actualiter ſatisfecerit parti de
expenſis, c. uenerabilibus, §. ſecus, de ſent. excõ. in 6. Scdo ha
betis, q̃ ille dr̃ ſatisfeciſſe, qui ſatiſdat, vl̃ offert pignora, & ꝓ
hoc eſt tex. i l. itẽ liberatus, i prin. & in §. qui paratus, ff. quib⁹
mo. pig. uel hypo. ſol. & in l. ſatiſfactio, ff. de ſol. & iõ ſtãte ſta
tuto q̃ ſi ꝯdẽnatus pecuniariter ꝓ delicto nõ ſatisfecerit in-
tra decẽ dies, fuſtiget̃: ſi intra terminũ dederit fideiuſſores,
uel pignora, euitabit fuſtigationẽ, ſm Bal. Lud. Ale. & Mod.
ĩ l. j. ff. qui ſatiſd. cog. intellige iſtã ꝯclõnẽ procedere, qñ ver
bũ, ſatisfecero, profert̃ a lege, ſecus ſi ab hoĩe in ꝯctibus, ſm
Bar. in d. l. j. per tex. in auc. ſi qñ, C. de conſtit. pec. ſequit̃ Fel.
in c. paſtoralis, §. fi. ſ. de off. deleg. Scdo intellige, niſi in lege
addatur uerbũ, integrè ſatisfecerit, c. fi. de immu. eccl. in 6. &
ibi gl. Tertiò intellige, niſi diceret̃ in lege, de pecunia ſatisfe
cerit, arg. eorũ, quæ ſ. diximus de uerbo, rñderit. & iõ ſtãte ꝓ-
dicto ſtatuto, ꝯdẽnatus non euitaret fuſtigationẽ, ſi vellet fi-
deiubere eo caſu, quo ſtatutũ requireret q̃ integrè ſatisface-
ret, vel de pecunia. Sed qd̃ ſi ſtatutũ diceret, ſi nõ ſoluerit in-
tra decẽ dies, fuſtiget̃, rñdeo, q̃ tũc nõ ſufficit dare pignora
uel fideiuſſorẽ, ſm Pa. de Ca. in l. ꝓmiſſor, §. fi. p illũ tex. ff. de
ꝯſti. pec. & idẽ tenet Bal. ĩ c. cũ aliquib. j. de re iud. Quid aũt
ſi ſtatutũ diceret, ſi ſoluere nõ poterit: vr̃ q̃ iſto caſu ſufficiat
dare pignora, vl̃ fideiuſſores, quia nõ dr̃ nõ poſſe ſoluere, qui
repit fideiuſſorẽ, l. nemo dubitat, ff. de reg. iu. & ita determi-
nat Pa. de Ca. ĩ d. §. fi. ꝯtrarĩũ vr̃ determinare Bar. ĩ l. j. C. de cuſt.
reo. mot⁹, qa poſſibile ẽ q̃ fideiuſſores efficiant̃ nõ ſoluẽdo,
& iõ cũ pœna corpalis dẽat ſolui ĩ defectũ, ſi nõ poterit ſolue-
re pecuniariã, omnino erit ꝯdẽnatus liberãdus p pſtationem fi-
deiuſſorũ. Cõſidera ſi poſſint ꝯcordari opiniones, vt ꝓcedat
opi. Bar. vt nõ ſit liberãdus a carcerib⁹, ꝓut loqtur Bar. tñ da
tis fideiuſſorib⁹, nõ erit fuſtigãd⁹, ꝓut loqt̃ Pau. & iõ interim
expectabit̃ donec fideiuſſores ſoluãt, vel efficiant̃ nõ ſoluen
do, uel alr. Aut ſtatutũ pfixit terminũ, puta ſi nõ poterit ſol-
uere intra decẽ dies, & tũc ꝓcedat opi. Bar. quia uerũ eſt ĩ ter
mino nõ potuiſſe ſoluere, licèt dederit fideiuſſores. Aut ſtatu
tũ ſimplr loqtur, & tũc ꝓcedat opi. Pau. qa tũc uerũ eſt, ipſũ
poſſe ſoluere, ſi fideiuſſorẽ reperiet. In ea. gl. ibi, c. p tuas, hẽs
q̃ excõicatus dicens ſe iniuſte excõicatũ, non dẽt audiri, niſi
prius petat abſolõnẽ: rõ aſſignat̃ ibi ĩ tex. & alia p Pan. ibi, &
in c. cũ ꝯtingat, de off. dele. & ibi uideas gl. aſſignãtẽ rõnem,
quare poſt abſolõnẽ diſputet̃ adhuc ſup iniuſtitia excõicatio
nis. Amplia ẽt ſi dicat ſñiam iniuſtã p ꝓcuratore, ſm Abb. &
Mod. ĩ c. intelleximus, col. 3. j. eo. Lrã dupliciter, ut legit̃ ĩ d.
c. p tuas. Itẽ lrã, ut p gl. ult. & ibi Abb. in fi. c. ſignificaui, ſ. de
75 off. or. † In ead. gl. ibi, c. ex parte, no. q̃ excõicatus ꝓ manife
ſta offenſa nõ eſt abſoluẽdus, ẽt ſi uelit ſatiſdare de ſatisfaciẽ
do, niſi actualiter ſatisfaciat, d. c. ex parte. Fallit in excõicato
ꝯſtituto in articulo mortis, ſm Abb. in c. fi. per illum tex. j.
de ſepul. & in c. literis, de rap. Secundò fallit, ſi ſatisfactio exi
geret longum tractatum. puta ſi fuiſſet excõicatus, quia nõ
feciſſet

fecifſet ꝯſtru ecclefiã, nõ ſufficit ſatiſdare de ſatiſfaciẽdo, c. qũni, & ibi no. Abb. [illegible] de appel. Tertiò fallit, [illegible] impoſſibilis eẽt ſatiſfactio, vt g. c. Odoardus, ſ. de ſol. [illegible] Ray. in ſumma de ſpõſa. §. 1. in ſumma. Quarto fallit, qñ fuit excõicatus ꝓ manifeſta iniuria illata ſoli Deo, ſm Car. in c. quamuis [illegible] de appell. & Abb. in d. c. ex parte. Quintò fallit, niſi ſatiſfactio eẽt talis, q̃ nõ ꝯueniret excõicato, puta ſi fuiſſet excõicatus, qa nõ feciſſet ſe ad ordines ꝓmoueri, ſm Inn. Pan. & alios in c. ꝓ illo-
76 rũ, de ꝓb. & gl. in c. ſolet, in ver. emẽda, de ſen. excõ. in 6. ¶ †Gl. fi. diuidit̃ i tres partes. In 1. ſm Pan. rñdet tacito ꝯtrio. In 2. auget oppoſitione. In 3. de materia ſe remittit. Scda eſt ibi, maxime. Tertia ibi, de hac materia. Sed aduerte, q. Abb. dũ expedit gl. ꝑ uiã oppoſitionis, nõ vr̃ bñ eã intellexiſſe, qa i tex. iſto nõ dt̃ q. excõicatus nõ poſſit priuari bñficijs, ſed ſolũ dr̃ q. ꝯtumax añ cãæ exitũ nõ dẽr priuari Epatu, ſed excõicari. vnde ego dico q. gl. in prima parte ampliat tex. In ſcda ampliat̃ & auget. In tertia ſe remittit. Ampliatio formatr̃, ſi dr̃ in tex. q. ꝯtumax nõ dẽt bñficio priuari añ cãæ exitũ: amplia vt eſt ꝯtumax excõicatus nõ dẽat priuari, niſi pſeuerauerit ꝑ
77 annũ i excõicatione, c. rurſ⁹, & c. ſeq. xj. q. 3. ¶ †Circa duos articulos, quos Abb. ſimul diſcutit diffuſe ꝓcedẽdo, circa primũ ꝯcludas, q. cõis opi. eſt q. pſeuerãs ꝑ annũ in excõicatione hr̃ pro conuicto & cõfeſſo de crimine, de quo fuerat imputatus, ſm Spe. ti. de accu. §. ſeqtur, in prin. Hug. in d. c. rurſus d. Ant. i c. veritatis. de dolo & ꝯtu. Gl. Gemi. & Peruſ. i c. cũ ꝯtumacia de hr̃. i 6. Card. & Abb. i c. excõicamus, ſ. de hæret. Pan. i c. fi. ſ. de pe. Pan. & Mod. hic. Pro iſta opi. allegatur tex. in d. c. rurſus. Sed aduerte, qa ibi añ lapſũ anni imputati de crimine erant ꝓ ꝯuictis habiti & ꝯfeſſis, qa defecerãt in purgatione. Scdò adducit̃ tex. in d. ca. cũ ꝯtumacia. Iſte tex. nõ ꝓbat, qa loqt̃ in excõicato ꝓ ꝯtumacia remiſſa i crimine hr̃ſis in quo crie perſeuerantia i excõicatio. efficac. ot vr̃ ad ꝯuincendũ perſeuerãtẽ, q̃ in alijs criminibus, nã perſeuerantia in excõicatione ꝓprie arguit ꝯtẽptũ fidei, c. fi. ſ. de pe. & ſic directè reſpicit ipſã hæreſim, & nõ ſic alia delicta, & iõ nõ vr̃ bonũ argm̃ in iſta materia de crimine hr̃ſis ad alia crimina. Cõtrariã opi. tenet Inn. in c. cũ bonæ. de æta. & quali. Archid. in d. c. Rurſus. Collecta in ca. cõtingit, de dolo & ꝯtu. d. Ant. hic ꝑ tex. in l. 2. C. de requi. re. Ad quẽ tex. tenẽdo cõem tñ ideas, q. loquit̃ in bãnitis, & de bãnitis ad excõicatos nõ valet argm̃, vt ꝓbat Abb. in c. paſtoralis. ſ. de app. Retẽta igitur cõi, amplia vt ꝓcedat in tñ, q. elapſo anno poterit ferri ſnia ꝯdenatoria lite nõ ꝯteſtata, ſm Pan. in d. c. veritati, in 6. intellectu declara mõ, & reſtringe, vt ꝓcedat vbi agit̃ criminalr̃, vel ciuiliter de crie, ſecus ſi cã ꝓ cuius ꝯtumacia fuit excõicatus, erat mere ciuilis, nã perſeuerãs ẽt ꝑ mille annos nunquã hr̃ pro ꝯuicto & ꝯfeſſo, ſm gl. in d. c. ꝯtingit, q̃ Abb. ibi, & hic multũ no. & eã dt̃ ſing. Ro. ſing. 304. inci. De hoc crit. & do. Phil. de Peruſio in d. c. cũ ꝯtumacia, i fi. & ꝓ illa gl. bene facit tex. in c. qm̃ frequẽter, in fi. vt li. nõ ꝯteſt. Adde tñ, q. in ciuilib. iſta perſeuerãtia operat̃, q. aduerſarius poſſit mitti in poſſeſſionẽ ex primo decreto, ita q. faciat fructus ſuos, ſm Abb. in d. c. ꝯtingit, in 2. col. ¶ Scdò reſtringe, vt hẽat ꝓ ꝯuicto de illo crie, nõ tñ hr̃ ꝓ hr̃tico, niſi fuiſſet excõicatus pro ꝯtumacia cõmiſſa in crimine hr̃ſis. d. c. cũ ꝯtumacia, vbi gl. & Peruſ. & gl. in c. excõicamus, ſ. de hære. No. tñ, q. excõicatus ꝓ cõtumacia in alio crie, quã hæreſis ſi pſeueret ꝑ annũ, eſt et ſuſpect⁹ de hæreſi, d. c. fi. de pe. & talis ſuſpicio operat̃, q. ſi deficiat in purgatione indicta, poſſit tanq̃ hæreticus cõdẽnari, ar. c. nos inter, ſ. de purg. cano. & illud vult Abb. in d. c. fi. ¶ Tertiò reſtringe, vt hẽatur pro cõfeſſo & ꝯuicto quãtũ ad hoc, q. ſit fundata intentio accuſatoris, nõ tñ quantum ad hoc qn ipſe poſſit oñdere & iuſtificare eius innocentiã ꝑ ea, q̃ dicit Bal. in l. error, in fi. C. de iu. & fac. ign. & i l. ita demũ, col. fi. C. de ꝓc. & hoc vr̃ rõnabile, & æquũ. & ita tenẽdo non obſtãt tex. in d. c. rurſus, & c. qcũque, qa dẽnt intelligi, q. nõ audiant̃ ſi velint ex negatiõe grauare accuſatorẽ onere ꝓbãdi, ſecus ſi ipſi velint ꝓbare ſuã innocẽtiã per ꝑdicta. Cogita tñ, qa huic ſolõni obſtat illa dictio vl̃is, nulla eorũ vox penitus
78 audiat̃. ¶ †Circa ſm, an pſeuerãs in excõicatione ꝑ annũ ſit priuatus, vel priuãdus bñficijs? Abb. facit tres cas⁹, vt hic ꝑ eũ, & iſtã diſtinctione repetit i plurib. locis, & iſta diſtinctio fuit de mẽte Car. i c. perpẽdim⁹, de ſen. excõ. & cũ iſta tranſeũt oẽs Mod. Tu vero ꝯcludas vno verbo, q. pſeuerãs ꝑ annũ nõ priuat̃ bñficijs ꝑꝑ pſeuerãtiã, ſed ꝑꝑ crimẽ ꝓbatũ ex ficta ꝯfeſſione reſultãte ex ipſa pſeuerãtia. ita vult Abb. ꝑ rõnẽ ſuã, dũ dicit q. pœna ex pœna nõ dẽt ꝓcedere, c. qa diuerſitatẽ, de ꝯceſ. ꝑb. & iõ Dec. nõ debuit in ſecũda lect. recedere ab opi. Abb. q ſic itellecta effugit ſua argumẽta, & cũ nõ obſtat q. nõ dẽat qs priuari bñficijs ꝓ delicto, de qb⁹ nõ cõſtat, niſi ex ſola ꝯtumacia, c. pe. de pur. can. qa verũ eſt, ſi de eis cõſtat ex ſimplici ꝯtumacia, vt dicit gl. i c. nullus, de ꝑſump. ſecus ſi ꝯtumacia ſit aggrauata excõicatione, & perſeuerantia in ea per annũ, vt hic ꝑ Abb. q bñ ſentit illud argm̃, & iſta eſt pura veritas, licẽt Inn. & cõiter antiq. vt refert Card. i d. c. ꝑpẽdimus, teneant q. poſſit priuari ꝑꝑ pſeuerantiã anni tãtũ. Retẽta ꝯcluſione, q. nõ ſit priuatus, nec priuãdus, intellige ꝑꝑ pſeuerantiã anni, ſecus ꝑꝑ pſeuerãtiã triennalẽ, ſm Abb. hic, ꝑ tex. i d. c. cũ bonæ, ſed iſtud reprobat Car. i d. c. ꝑpẽdimus, qa i d. c. cũ bonæ, Papa priuauit illos clericos de plenitudine ꝑtãtis, ſed iſtud nihil eſt, qa in dubio Papa nõ ꝑſumit̃ vti plenitudine ꝑtãtis, ſm Abb. i c. illa quotidiana qõ, ſ. de elect. Irã illi clerici ibi erãt priuati ipſo iure a lege, vt ſatis [illegible] alio ꝓpoſito Dec ꝑõderãdo verbũ, aliquatẽn⁹ retinere, qd̃ eſt perſũ. c. accepim⁹, ſ. de pac. & verbũ, ſpoliare, qd̃ denotat executionẽ facti, c. ex parte, vbi no. Abb. ſ. de cle. non reſid. Et tenẽdo iſtã fallẽtiã intellige eã ẽt i excõicato in cã ciuili pſeuerante ꝑ triẽniũ, ita loqt̃ ille tex. ſm Abb. ibi, i vlt. col. ¶ Aduertẽdũ tñ eſt, verũ iſta fallẽtia ꝓcedat gñalr̃, qa i d. c. cũ bonæ, ſuſpẽſio erat Papalis, ergo in iſta materia odioſa nõ vr̃ licita extenſio ad ſuſpẽſos & excõicatos ab iferiori, qa nulla lex eſt quæ hoc dicat, vt dicit tex. in ſiſ materia priuationis. in l. & ſi qs. §. diuus. ff. de reli. & ſũp. fun. & gl. i c. fi. ſ. de iurepat. & maximẽ, qa ille tex. ſe fundat in ꝯtẽptu aplico. ¶ Scdò declara, vt ꝓcedat niſi excõicatus fuerit citatus, vt ſe purget cũ cautione, q. ſi nõ ſe purgabit, ſit priuatus bñficijs: iſto caſu deficiẽs in purgatione, & durãs in excõicatione ꝑ annũ, erit priuatus ipſo iure, ſm Abb. in d. c. cũ bonæ, in fi. ſic intelligẽs tex. i d. c. rurſus & fuit de mẽte glo. ibi. Vltimò, qa ſ. dictũ fuit q. excõicatus poſt annũ, & qñcunq, audit̃ volens oſtẽdere ſuam innocentiã, an iſto caſu detecta iniuſtitia excõicationis recuperabit bñficiũ? vr̃ q. nõ ꝑ tex. in l. 1. C. de req. re. §. illud verũ arbitror, vbi beneficiũ iã eſſet alteri collatũ, argu. ca. q̃uis, de reſcri. in 6. & in l. fi. C. de ſenten. paſ. & iſtud vr̃ velle Abb. in c. nuæ, ſ. de cler. nõ reſid. Sed vbi nõ eſſet alteri collatũ, crederẽ, q. illud recuperaret, arg. l. 1. §. fi. ff. de qõ. & d. ca. q̃uis. cũ ibi no. Nec obſt tex. in d. l. 2. qa bona ibi fuerũt ꝯfiſcata ꝑꝑ ꝯtumaciã, & nõ ꝑꝑ crimẽ. In caſu verò nr̃o excõicatus nõ ꝑdidit ꝑꝑ pſeuerantiã, ſed ꝑꝑ crimẽ, vt ſ. vidiſtis. An aũt reqrat̃ noua ꝓuiſio, arbitrarer q. ſic ꝑ ea, q̃ dicit gl. in d. c. q̃uis. cogita tñ. Adde ẽt, q. Eps poterit bona pſeuerãtis i excõicatione tradere fiſco, ſeu ꝑdæ exponẽre, ſicut ſi eſſent bona rebellis ſm Io. An. in c. 1. de homi. in 6. Sequitur Arch. in c. qualr̃ & qñ. §. ad corrigẽdos, col. 3. ſ. de accuſ. & licẽt ipſe loquatur tñ in excõicato ꝓ ꝯtumacia in cauſa criali, tñ Ioã. An. vr̃ loqui in quocunq; excõicato: poterit ẽt Eps inuocare brachiũ ſeculare, ſm Pan. in d. c. cũ bonæ.
79 ¶ †Extra gl. Pan. opponit de c. ſacro, & ſoluit vt ꝑ eũ. ex cuius dictis hẽtis quatuor cõclõnes. Primò collige limitationẽ ad c. ꝯſtituit, ſ. de off. deleg. cũ ſi. vt nõ ꝓcedat in ſnia excõicationis, q̃ imponit̃ ꝓ ſola ꝯtumacia. valet. n. ſnia excõicationis ẽt q. excõicatus nõ fuerit citatus ad audiendã ſniam, idẽ tenet Abb. in ca. cũ Romana, col. fi. ſ. de app. per iſtũ tex. Sed aduerte, qa in ꝯtrariũ obſtat tex. in c. cõſtõnem, de ſent. excom. in 6. in ver. alijs tñ rectè ſeruatis. põt dici, q. illa verba, alijs recte, &c. ſunt intelligenda quantũ ad ꝯuincendã cõtumaciã, quæ ſatis ꝯuincitur abſq, eo q. in citatione exprimant̃ iſta verba, ad audiẽdũ ſniam. Scdò aduerte, qa iſte tex. non probat niſi ꝯ contumacẽ manifeſtum.
80 ¶ †Scda ꝯclõ, q ꝯtumax nõ põt mulctari abſq, noua citatione ad allegãdũ quare mulctari &c. idẽ tenet Bart. in l. 2. in fi. ff. ſi qs in ius voc. nõ ier. & ſequunt̃ *cõiter* Legiſtæ in l. 1. ff. ſi qs ius dicẽ. nõ obtẽ. probat̃ i d. l. 2. in ver. ex cauſa mutabit̃. & in l. q̃uis, & in l. ſed ſi hac, §. ꝓconſul ait, i ver. cã cognita, de i ius vocãdo iuncta rña, q. vbi requirit̃ cãæ cognitio, ibi requiratur ẽt citatio, l. in cãæ, §. cauſa cognita, ff. de min. & rõ cõclõnis eſt duplex. Prima, quia poſſet ꝯtumax ꝑtẽdere iuſtam excuſationẽ. Scda, quia mulcta imponit̃ arbitrio iudicis, l. ſi qua pœna, ff. de uer. ſig. & quia in arbitrãdo poſſet contumax grauari. iõ iterũ eſt citandus. ¶ Limita primò, niſi in primo citatorio eſſet cõminata mulcta in ſpẽ, puta ſi eſſet dictũ, cõpareas tali die ſub pœna centũ aureorũ: alioquin procedet̃ ad mulctã ſcdm Bar. in l. impuberib. §. ſi. ff. de ſuſpe. tut. quẽ ſequunt̃ Alex. & alij in l. ſi q̃ ma. §. Iulia. ff. de dã. infec. & in d. l. 1. ad fi. prĩnc & eſt *cõmunis opi.* Iſtã limitationẽ dicit dubiã Dec. qa ꝯ eã militat prima rõ ꝯclõnis, quia non ꝯſtat de cã ꝯtumaciæ. tu tñ videas ꝯtumaci imputandũ, ſi nõ miſit excuſatorẽ, ex quo ſciebat ſibi mulctã cõminatam. intellige tñ procedere, ſi mulcta fuerit cõminata in ſpecie, vt d. eſt: ſecus ſi in gñe, puta ſi eſſet dictum, alioquin ꝓcedetur ad vlteriora. ita loquit̃ Barto. in l. eius, qui delatorẽ, ff. de iur. fiſ. & Abb. hic, qui dẽt ita intelligi videretur ꝯtrius. Limita ſcdò, niſi ꝯſtaret de ꝯtumacia manifeſta per iſtũ tex. & per rñam l. 2. §. quod de frumẽtaria. ff. de admi. re. ad ciuit. perti. ad quę videatis Fel. in ca. cũ olim, col. 5. & pluribus ſeq. ſ. de re iudi. facit ꝑdicabile dictũ Ange. in l. Aediles, §. ſciendũ, ff. de ædd. edic. facit, quia in notorijs ordo eſt ordinem non ſeruare, c. ad noſtram, ſ. de iureiuran. ſi ciunt quæ dicam in ſequenti concluſione. Hanc fallentiam Mod. reſtringũt ꝓcedere tñ in mulctis legalibus, & al P P nis

nis a iure determinatis, vel in mulctis cōminatis, ſecus in nō cōminatis, vel a iure nō expreſſis, quia requirit noua citatio tūc, ex quo in arbitrio iudicis mulcta pōt cōtumax grauari. facit l. de
81 unoquoque, ff. de re iud. ❧ † Tertia concluſio, in ſnīa excōicationis ferenda ꝯ manifeſtum ꝯtumacē non requiritur trina citatio, & ita dēt limitari tex. in c. ſacro, de ſen. excō. cū ſi. ſeq. Lap. all. 73. inci. Prælatis regularis & communiter tenet, vt hic p Fel. col. 3. Iſtā ꝯcłonē declarat Gem. in c. 1. col. 3. de off. de leg. in 6. vt nō requiratur trina, tñ requiratur vnica. Iſtam reſtrictionē dānat D. c. p iſtū tex. vbi nō pceſſit citatio, ſm eū, qd vr falſū, vt patet ibi in tex. quē cum potuiſſet, &c. Scđō mouetur, qa rō quare nō requiratur trina eſt, qa ꝯſtat de ꝯtēptu manifeſto, hæc rō ꝓbat, q ē vnica nō requirat. ſed dicas, q niſi vnica requireretur, quō potuit ꝯſtare de manifeſta ꝯtumacia ꝓ oīdād. topi. pōt dici, q Dec. loquitur de citatione ad allegādū, quare nō excōicetur, &c. Gem. uerò loquitur de una citatione ad ꝯſtituendā ꝯtumaciā. Vltra Dec. vr etiā q vnica citatio nō requiratur, & alias nulla eſſet ſpālitas ꝯ cōtumacē manifeſtū, qa in ſen ſnīa excōicationis vnica citatio ſufficit ꝓ oib. c. conſtitutionē, de ſen. excō. in 6. Saluando Gem. rñdeo, q qñ uni ca ſufficit pro oibus, termini dēnt eſſe diſtincti, d. ca. ꝯſtōnē, ſed ꝯ ꝯtumacē manifeſtum ſufficiet unica citatio & unicus terminus, & in hoc conſiſtit ſpecialitas. Scđō declara, vt ꝓcedat in excōicatione lata ꝓ cōtumacia manifeſta, ſecus ſi pro offenſa manifeſta, qa tunc requirit canonica & trina monitio, vel vna ꝓ oibus, vt s. dixi ſm Abb. conſ. 33. Vr p ꝯtumaciæ, col. fi. in 1. parte. motus, qa ab hoīe nō pōt ferri ſnīa excōicationis, niſi ꝓ ꝯtumacia, ſm gl. in c. epi, 11. q. 3. ſequitur Cur. Sen. ꝯſ. 20. col. 7 & ꝯſ. ſeq. col. pen. vbi multa accumulat ad hoc. Intellige illud verū, niſi ꝓ illa offenſa manifeſta eſſet ipſo iure excōicatus, tunc poſſet denūciari abſq; vlla monitione, c. ꝑuenit, & ibi Abb. no. ī de app. & in ca. reprehenſibilis, eo. tit. vbi Abb. determinat, q excōicatus ꝓ delicto a iure, pōt iterū excōicari ab hoīe abſq; vlla monitione, qd aūt operetur iſta ſecunda excōicatio hois, videatis gl. in c. cū quorundam. ī. de iud. ❧ Scđō intellige in excōicatione, ſecus in ſuſpēſione, q in pœnā delicti imponitur, na criminoſus ꝓ crie poterit ſuſpendi ab hoīe abſq; trina citatione, ſm Inn. quē ſequuntur ibi Peruſi & D. Prępo. in d. c. reprehenſibilis, & in ca. ad hæc qm, eo. tit. & eſt tex. in c. tālis, ſ. de e... & notabilis unū ꝓ declaratione præmiſſorū, q in caſibus, in quib. abſq; citatione pōt aliquis excōicari, vel excōicatus denūciari ꝓ notorio delicto, debet intelligi, q ēt ſit notoriū delinquētē nullā defenſionē ꝯpetere, alioquin citādus eſſet, ēt q delictū eſſet notoriū. ita ꝓcedat gl. in cle. pñ. in verbo, ꝯuicti, de cēſ. & i cle. 2. de pœn. & in c. licet eps, de pbē. in 6. ita concordat diſcordantes Doc. Dec. in d. ꝯſi 20. Et Perus. in d. c. reprehenſibilis, & uide
82 deatis Fely. poſt Abb. in c. cū non ab hoīe, col. pe. ī. c. † Vltimō notatē, q monitus i ſynodo pōt excōicari ſine trina monitione, ita tenet Rota in ti. de do. & ꝯtu. dec. vlt. in no. us. ſequitur Fel. in c. qm frequenter. § porro, col. pe. ī. ut lit. nō ꝯt. &
83 ita forte pōt intelligi ille tex. ❧ Quarta ꝯcłō, rñdē nuncio ſe nō velle cōparere, dr manifeſtus ꝯtumax, & ſic nō eſt amplius citandus, c. venerabilib. § ſecus, de ſent. exc. i 6. & q dicatur manifeſtus ꝯtumax, tenet gl. in l. fi. ff. de in integ. reſt. p l. tres denūciationes, C. quō, & qn iu. cle. ī. de do. & ꝯt. Bar. i l. ꝯſentaneū C. quō & qn iu. & eſt communis, vt patet ex his, q ad ſatietatē ſcribit Fel. in c. inqſitionis, col. pen. & fi. in § ad petitionē, ī. de accu. Cōtrariū tñ tenuit Io. An. in addit. Spec. tit. de ꝯtuma. § 1 &. ſequuntur plures alij relati p Fel. loco pal le. quos ille ſequitur in tantū, q idē Fel. in c. ꝯſuluit, col. 4. 5. de off. dele. auſus eſt dicere iſtam ſcđam opin. eſſe cōem, qd nō credo uerū, ſi fiat recta cōputatio autoritatū. Quicqd ſit, credo opinionē Abb. hic eſſe veriorē. Et ad ꝯtria fundamēta rñdebo. 1. Cōtra iſtā ꝯcłonē adducit primō tale fundamentū. citatus pſonaliter, qui nihil rñdebat ſi nō cōparet, ipſo facto, dr rñdere ſe nolle venire, c. dilecti, de appe. & tñ eſt iterū citandus, qa non eſt manifeſtus ꝯtumax, ſm gl. & ſcrib. in d. l. fi. huic rñdeo, q eſt diuerſitas inter non rñdētem, & rñdentem nō uelle uenire. Primo caſu nō conſtat iudici de uoluntate contumacis. Secundo caſu ſic, qa verba ſunt notæ carū, q ſunt in aīo, paſſionum, l. Labeo, ff. de ſupell. leg. ❧ Scđo allegatur in ꝯtriū. Nā illa verba, nō velle venire, dēnt intelligi, ſ. ad illā citationem, & illa vice. ar. l. boues, § hoc ſermone, ff. de verb. ſig. ... maximē cum fuiſſet citatus ꝑ trinam citationem, l. ad peremptorium, ff. de iud. & d. ca. ſacro. ergo q rñdet nō velle venire, eo ipſo facit ſe indignū vlteriori citatione ſm Bal. in d. l. tres denunciationes, & facit tex. in c. 2. de dolo & ꝯtu. in rōne decidēdi. vel aliter rñde, q illud verbū, nō volo, dēt determinari ab infinitiuo verbo, venire, qd reſpicit futurū; quaſi dicat, nūc, & in futurū veniā. facit gl. in l. ſtipulationū aliæ, § ſtipulatio, ff. de verb. obl. & ita tñ. Bal. in d. l. ea quæ. C. quō, & qn iu. facit quia ſemper capienda eſt illa interpretatio, quæ nocet contumaci, de ætate, § q tacuit,

ff. de interr. act. ❧ Tertiō facit in ꝯtriū deciſio Bar. in l. eius, qui delatorem, ff. de iure fiſ. vbi determinat, q recuſans parere iudici in eius conſpectu, non dr manifeſtus contumax, & ſo iterum citandus: quia licet liqueat iudici de contumacia, nō tamen liquet de cā contumaciæ. Ad illud rñdet Arc. hic, q Bar. in hoc, ſalua eius reuerētia, male loquitur, quia eſt imputandū ꝯtumaci, qui exiſtēs corā iudice non allegauit cām ſi eā habebat, cur parere nō teneretur. & faciūt dicta Bald. in l. ꝓpoſitionem, C. de epiſ. & cle. ❧ Quarto in ꝯtriū facit, q iſta verba, nō velle venire, nō denotat per ſe voluntatē, ſed quādā carentē neceſſitate, ſm Abb. in c. prudentiā, in 6. & vlt. no. ſ. de off. del. & ſic vr rñdiſſe ſe potius velle deliberare. Cōprobatur, qa uerbū, nō volo, eſt mediū inter uelle, & nolle, ſm gl. in ſumma, 15. q. 1. & in l. quā Tuberonis, § fi. ff. de pec. Cū ergo nō uideatur rñdiſſe, ſe omnino nolle cōparere, non uř rōnabile, q debeat reputari manifeſtus contumax. Ad illud reſpō. Fel. i d. § ad petitionē, q nuncijs citantibus rñdetur vulgariter, & in ſermone uulgari nō reperitur diſtinctū uerbū, uolo, ad uerbum, nō uolo. Sed iſta ratio nō eneruat ꝯtriū, poſito, q fieret rñſio nūcio latine, uel ſi daretur rñſio latinè in ſcriptis deferēda. Præterea, q in uulgari non repetatur uerbum, nolo, tunc ꝓp hoc nō ... quare uerbum, nō uolo, uulgariter ꝓlatum debeat mutare ſuā naturam: vnde ego, clare rñdeo q uerba illa, nō uolo uenire, & ſi nō importent omodam renitentiam, ſed quandam deliberatiuā mentē, tunc ſi in termino citationis nō cōpareat, vr deliberaſſe omnino nolle comparere. & ideo reperio Ial. in l. ſi ex toto, § fi. ff. de leg. 1. dicētē taliter rñdentē debere expectari uſq; ad fi. terminū ꝓfixi in citatorio: & reperio ēt Abb. i c. ab excōicato, col. 45. de reſcri. determinare, idē eſſe ſi rñdet per uerbū, nolo uenire, qd uř dubitabile, qa talia uerba denotant ꝑ aliam renitentiā, & ſō non uideretur expectandus. ❧ Quærit iuxta ꝓmiſſa Abb. an in ꝯdēnatione expenſarū pro ꝯtumacia requirat noua citatio. Et tu ſ. q. communis opi. eſt q non, & ita ꝯcludunt oēs hic,
& Legiſtæ in l. ſancimus, C. de iud. & Alex. in l. ſi fi me, § Iulianus, col. 1. ff. de ... dāni infecti. mouentur p tex. in ca. cūſtitutis, & ibi no. i. l. & alijs de proc. Sed aduerte, qa vř loqui in ꝯtumace manifeſto, & id circo neceſſario ... allegatur ēt tex. in c. cū dilecti, & ibi no. Bal. de dolo & cōt. ſed ibi ꝓceſſerat citatio gñalis ad totā cām: allegatur ēt p Dec. hæc rō, qa in ꝯdēnatione expenſarū nō pōt iudex grauare ꝯtumacē, cū iura mādent ꝯtumacem debere cōdemnari in expenſis. Iſta rō parū ualet, qa iura mandant ꝯtumacem debere mulctari, & tñ ad mulctā requiritur citatio. Præterea iura non mādant cōtumacē ꝯdēnari debere, ꝯtemnari in expenſis, c. querelā, ſ. de procu. & d. l. ſancimus. Ergo cū potuit ille in caſu, quo fuiſſet impeditus, debet neceſſario citari ꝑ ea, quę dicta ſunt de mulcta, & p l. de unoquoq; ff. de re iud. & ꝓp hoc ſolus Iaſ. in d. l. ſancimus, declinat a cōi ſnīa. quā ſequitur Dec. tamen. Rō, q aliud i mulcta, quæ nō imponit niſi pro uera ꝯtumacia, l. 1. § ſi. ſi quis ius di. nō obtē. in illa n. requiritur citatio, ut apparet ex uera ꝯtumacia, aliud in ꝯdēnatione expen. quæ pōt fieri ꝓ ficta ꝯtumacia ſm Cy. Bal. & alios in d. l. ſancimus. Tu aduerte, q iſta opi. Doctoris nihil facit, qa in ꝯdēnatione expēſarū requiritur cāę cognitio, utrū ꝯtumax fuerit impeditus, uel ne. d. c. querelā, ergo requiritur citatio. l. i cāę, § cā cognita, ff. de min. & ꝓ iſta opi. multū facit æquitas, ꝓp q dicit Spe. in ti. de expē. § fi. ver. vlt. q de æquitate iudex nō dēret ꝯdēnare in expē. ꝯtumacē nō manifeſtū aliud nō apparente, tū quia pōt eē q citatio nō peruenit ad eius notitiā; tū quia potuit nō uéniſſe ꝓp iuſtū impedimētū. Quid tenendū? ego teneo cōem. Et pro iuſtione ad arg. ꝯſidero, q ſi ꝯtumax fuiſſet de nouo citatus omnino fuiſſet ꝯdēnat', niſi ꝓbaſſet impedimētū, d. c. querelā. Secūdō ꝯſidero, q idem met iudex q ꝯdēnauit, ꝯſtito d impedimēto poterit ſuā ſnīam reuocare, ſm Spe. in d. § fi. ver. vlt. Et ex iſtis ſeqř, q ꝯtumax i aliquo ꝓp tale ꝯdēnationē expē. nō lędit, cū in oēm euētū, ſiue an ꝯdēnationē expē. ſiue poſt oīno teneat ꝓbare impedimentū; ſecus in mulcta, qa ſi citatus ad allegādū quare mulctari nō dēat, an iu ... ꝯpareat, & ꝯtumaciā purget aliquo nō ꝓbato, euitabit ipſā mulctam, l. & ſi
84 poſt tres, ff. ſi q ... ❧ Iſta ꝯclō declaratur, ſi in citatione ad cām ſic appoſita ... ꝯtumacia ꝓcedēdi ad vlteriora, d. c. cū dilecti, & l. ꝯſentaneū, C. quō, & qn iud. ſec' ſi ſimpliciter fuiſſet citatus ad defendēdū, ſm Bar. in l. non ignorat, C. de fru. & lit. expē. & Abb. hic. rō qa ad uř diceretur agi, q in citatione exprimeret, l. aut qui aliter, in prin. ſ. qd vi, aut clā. Iſtā declarationē reprobat D. qa ea ꝯſiderata ſequeretur q ēt nō valeret, ſi eſſet appoſita ꝯminatio, qa talis ꝯminatio dēt intelligi reſpectu cāę principalis non expenſarum, & ſic ēt iſto caſu aliud diceretur agi, ſed ipſe nō ꝓbat aliunde priū ſuū, ſ. q illa cōminatio intelligatur reſpectu cāę principalis tm, imò ꝯtriū ꝓbat tex. in d. c. cū dilecti. Scđō impugnat, quia attēta ea, ēt dicendū reſtat, q requiritur citatio i condēnationē expen. cuius ꝯtrarium dr in concluſione, ſed ēt huic faciliter rñdetur, q nō reperatur

raē citatio ī ſpē, ita loquit̃ pct̃o, ſed bñ requirit̃ ǫminatio in
gñe, ita loqui: reſtrictio, & iō cauti practicãtes in fine citato-
ri ſolēt apponere hãc clauſulã, cõpareatq; viſurus fieri, & expo
diri quecunq; fiēda, & expediēda veniet in p̃miſſis, & circa p̃-
miſſa. Aduerte tñ, qa de mēte aliorū Doctorū eſt, q̃ ēt non
requirat̃ talis ǫminatio. & ita tenēdo pōt rñderi ad rōnē l. aut
quaſi, q̃ ǫdemnatio expēſarū eſt de acceſſorijs ad ꝓceſſum,
l. terminato, C. de fru. & li. expē. & iō nō vr̃ agi ad aliud. Vlti
mò aduerte inq̃rum Abb. dicit, q̃ ſi p̃ceſſit trina citatio, vel
monitio iudicis in faciē, q̃ nō requirit̃ cõminatio ꝓcedēdi ad
vlteriora. iſtud vr̃ falſū, licēt n. p̃ceſſiſſet trina monitio, vel
monitio in faciē, tñ verū eſt dicere, q̃ ſi fiat ǫdēnatio expē.
q̃ aliud agit̃. ¶ Vltra Abb. q̃rit̃, an in taxatione expē. requira
tur noua citatio. Gem. i c. 1. d teſt. ſpo. 16. determinat q̃ ſic,
& ſeq̃t̃ ſimplr̃ Dec. ego cõprobo, qa taxatio expē eſt liquida
tio primę ſniæ, ſm Bar. i l. ab executore, ver. ite p̃dicto, ff. de
app. & in decīone ſniæ requirit̃ citatio, vt no. Cy. in l. 2. C. q̃uo,
& q̃n iu. Bar. i d. l. ab executore, ver. q̃ro quaſr. i ǫtrū facit qa
taxatio expē. eſt ēt pęna ꝓcēdētis ǫtumacię. ergo ſicut nō re
qrit̃ citatio in ǫdēnatione, nō ēt dēt requiri in taxatione, ſm
Bal. i c. 1. i prin. col. 2. ſi de feu. fue. ǫt. inter do. & vaſa. Scd̃ò,
qa taxatio expen. eſt de acceſſorijs, vt ſ. dixi, & iō citatus ad
ꝓceſſū cenſet̃ citatus ad taxationē expenſarū, ꝓ ǫcordia di-
85 ſtinguatis, vt p Bal. in d. l. terminato. ¶ †Scdò q̃rit Abb. quo
ties iudex poſſit delinquentē mulctare? verum qa eius dicta
nō ſeruant de ǫſuetudine, ſm Mod. hic aīt nō inſiſtā An aūt
iudex poſſit delinquentē mulctare, & ēt pęnā ordinariā im-
ponere, vide Alex. ǫſ. 85. col. fi. vol. 2. Tertiò q̃rit Abb. an va-
leat citatio ſine iuſſu iudicis, ǫcludit q̃ non valet, l. neminē.
C. de exhi. re. & i §. ſi verò q̃dā iurāt, in Auc. de exhi. reis Iſta
ǫclo de plano ꝓcedit i citatione reali, eo qa captura nō pōt
ǫcedi, niſi cā cognita l. nemo carcerē, C. de exa. tri. & iſtud
ſeq̃t Io. An. i c. ſi cleric⁹, de ſen. excō. in 6. verū nūci⁹ vno p̃t
de cā cognoſcere, cū ſit merus executor, l. ſi vt ꝓponis, C. de
exec. rei iud. ergo ſine iuſſu iudicis nū poterit realr̃ citare. tñ
iſta ǫclo ēt ampliat̃, vt ꝓcedat i citatione verbali, ſm Abb.
hic, Bar. & alios i d. l. neminē. gl. Abb. & Mod. i ca. cū ſit Ro-
mana, ſ. de app. Inn. i c. q̃m ǫ falſā, i ver. citationes, i de ꝓba.
d. Iaſ. in § quadrupli. col. 2. Inſt. de act. & ꝓbat̃ i l. clerici. & i
l. oēs, C. de epiſ. & cle. & i l. ꝓperandū. § & ſi q̃de. C. de iu. & i
c. ex parte. ſ. de reſcr. Ampliat ſcd̃o, vt nō ſufficiat gñalis cita
tio citādi quoſcūq;, ſed requirit̃ cõmiſſio in ſpē, ſm Bar. in d. l.
neminē. Pan. & alios hic, p tex. i l. 3. C. de iu. do. impe. & iſtud
firmat Ang. & Iaſ. i l. fi. C. de edi. diui Adr. toll. & ꝓbat rōne,
qa nūcius eſt tanq̃ organū p̃ſtās nudū miniſterū, ſed ſi virtu
te gñalis ǫmiſſionis deſcenderet ad ſpālia, nō eēt tūc organū,
ſed p ſe aliq̃d faceret. Iſta ſūt verba Bar. i l. q aūt. §. fi. ff. d ǫſt.
pec. Iſta ampliatio optimè ꝓcedit i citatione reali, qa i ea re-
q̃rit̃ cāę cognitio, & bñ facit, qa gñalis ꝓcurator nō p̃t pete-
re aliquē carcerari, niſi hēat ſpāle mādatū, ſm Bar. ǫſ. 83. ici.
In cā Stagij. p tex. i l. nō ſolū, 3. fi. ff. de ꝓc. quē tex. ad hoc re-
putat ſing. Ro. ſing. 388. inci. Ad petēdū, & in ǫſ. 241. col. fin.
86 ¶ †Sed dubiū vr̃, an iſta ampliatio ꝓcedat i citatione verba-
li, cõiter Doc. tenēt q̃ ſic. idē tenet Gād. in trac. male. in ti. de
citatione, & Ro. ǫſ. 497. inci. Diligēter, vlt. col. ǫtrariū vr̃ verius
ex infraſcriptis. Primo talis licētia gñalis nihil operaret̃, qđ nō
eſt dicēdum, l. ſi q̃n, de le. 3. Rñdet Are. q̃ operabit̃ virtute electio-
nis ipſius nūcij. Sed mihi nō placet iſta ſolō, qa nos p̃ſupponi
mus q̃ iſta gñalis ǫmiſſio data ſit nūcio, q̃ nō diceret̃ nūci⁹,
niſi iā eēt electus Scd̃o i ǫtrarium facit tex. ſm Are. in l. 3. C. de
ſpor. Sed aduerte, q̃ ꝓbat. licēt n. dicas q̃ ide nūcius dēat ci
tare quo ad oīa acta, q̃ citauit i prin. non tñ dicit, q̃ ſine ſpāli
mādato hoc poſſit, vel aīt ibi, in ǫtū ad pſonā citādā hēbat i
principio, ſpāle mandatū. Tertio in ǫtrū allegat̃ tex. i l. oēs, C.
de p̃ſcri. 30. vel 40 ann. & i c. q̃ gñalr̃, de ꝓcu. in 6. Et tenēdo
iſtā partē, quā tenet Angel. in d. §. quadrupli, in 7. col. & Imo.
hic, ſaluari poterit opi. Inn. in citatione verbali. Tñ ꝓ cōcor-
dia aīt dicas: aut in citatione verbali requirit̃ aliqua cāę cogni
tio, & iſto caſu ꝓcedit cõis opi. Aut nulla requirit̃ cognitio, &
tūc ſufficiat gñale mādatū & iſto caſu ꝓcedit opi. ǫtra, quæ
vt intelligo, de ǫſuetudine ſeruat̃. Et ꝓbatur in argm̃ in auc.
ſed libellū. C. de lit. ǫte. vbi executor recipit cautionē ǫte-
ſtādi litē ſine licētia iudicis, qa ibi nō vertit̃ cauſæ cognitio.
Silr̃ notarius recipit ꝓductionē libelli ſine cõmiſſione iudi-
cis, qa ꝓductio ſit ſine cognitione, ſm Bal. in l. perpetuis, C.
de app. & iſtā diſt. approbat Bal. in l. ſi q̃n, in 12. q. C. de teſti.
Adde tñ, q̃ illuſtres pſonæ nullo caſu p̃nt a nūcio citari ſine
ſpāli cõmiſſione, ſm Ioā. de Pla. in l. quoties, C. de dig. li. 11.
p illū tex. qui vult, illuſtres pſonas nō debere citari niſi i ſcri
ptis. & ꝓ iſta fallen. facit tex. cū glo. in c. inq̃ſitores, in verbo,
87 exp̃ſſe, & hære. in 7. ¶ †Amplia tertiò, q̃ intantū ꝓcedat, vt
curſor citās ſine mādato poſſit puniri pęna falſi, l. q nomē, ff.
de fal. quē reputat ſing. ad hoc Ro. ſing. 314. incip. Hodie fuit
interrogatus. ¶ Primo fallit, ſm Pan. in caſib. a iure permiſſis

capiēdi ꝓpria auctoritate. Qui aūt ſint iſti caſus, Abb. enume
rat aliquos, circa quos inſiſtabo, plures alios referā ſub cõpē
dio. Primus caſus eſt in deprehenſo in flagranti crīe, l. 1. C. de
rap. virg. Circa iſtū caſum aduerte, an ꝓcedat gñalr̃, nā tex. i
d. l. 1. ſentit q̃ nō: qa ſpāliter ǫbuſdā pe. ſonis expſſit hoc con
cedit. ¶ Scd̃ò, ꝑ talis facultas vr̃ ibi ǫceſſa pp atrocitatē cri-
minis, tñ Abb. ſentit ſic indeterminatē loquēdo, q̃ ſit licitū
capere quēlibet criminoſū in flagranti crīe & a quolibet, &
idē Bar. & clarius Bal. in d. l. neminē, & probat tex. in l. gñali.
& ibi expſſè Bar. C. de decu. vbi dr̃, q̃ ꝓ bono publico licitū
eſt capere, ergo ꝓ quolibet delicto, q̃ intereſt reipublicę de-
licta puniri, c. vt famæ, de ſent. excō. l. illud, ff. ad leg. Aq̃l. Pro
iſta fall. Abb. alleg. ēt tex. in l. ſi ſeruitutis, i fi. ff. de fur. Sed ad-
uerte, qa nō ꝓbat referēdo illa verba, an qlibet trāſiens app̃-
hendat̃, ad rē furti. iā, nō ad pſonā furis. vñ melius ꝓbat tex.
in l. 3. eo. tit. Adde ēt, q̃ non ſolū eſt licitū capere furē depre-
heſum in furto, ſed ēt occidere nocturnū, vel diurnū, ſi ſe te
lo defendat, l. itaq;, ff. ad leg. Aq̃. niſi eſſet fur rei modici valo
ris. l. ſi ex plagis. in prin. ff. ad leg. Aq̃l. quē reputat no. Mathe.
no. 139. Vel niſi q̃ fuit dep̃henſus in furto eſſet cognitus tali
iudici, q̃ eidē poſſet fieri fides de furto, ſm Bar. in l. furē. ff. de
ſicar. de quo p Fely. i c. 2. de homi. vbi vr̃ iſto caſu ēt velle, q̃
nō poſſit ſibi auferri res furtiua, q̃ nō credo verū per text. in
d. l. ſi ex plagis. §. 1 & p tex. in l. 3. §. cū igit̃, ff. de ui, & vi arma.
88 ¶ †Secūdus caſus eſt in debitore fugitiuo, l. ait p̃tor, §. ſi debi-
tore, ff. de h. s, quę in frau. cre. Sed aduerte, ꝑ a tex. & gl. ibi re
lata ad tex. ſolū ꝓbat, q̃ ſit licitū capere bona aſportata p fu-
gitiuū, non aūt pſona fugitiui, voluit vt credo, Pan. alleg. no-
tata p Bal. ibi, iſta concl̃o tñ eſt cõis omnis, vt patet e calle. per
Fel. hic, & per D. Iaſ. Inſt. de act. i prin. col. 9. & ſeq. ¶ Amplia
primo, vt ꝓcedat in p̃parãtes ad fugā, ſm Bald. i l. pen. C. de
pig. act. poſt gl. ibi, & Fel. hic, verſ. quinta ǫclo, vbi alia addu-
cit, & Alex. in l. diuortio, in prin. col. 3. ff. ſol. mat. ¶ Amplia ſe
cundo, vt ēt ꝓcurator creditoris poſſit debitorē fugitiuū ca-
pere, ſm gl. in l. 5. C. vbi qs Decu. vel cohor. quā dicit ſing. D.
Iaſ. in loco p̃all. ¶ Amplia tertio ēt die feriata in honorē Dei
ſm gl. in l. fi. C. de fer. & Bar. i d. §. ſi debitorē, ad quā gl. vide
cumulata p D. Iaſ. in l. ſi fideiuſſor, §. fi. ff. q̃ ſatiſ. cog. & proce-
dit ēt in die ſolēniſſimo. puta in feſto Natiuitatis, ſm Bald. in
c. fi. ſ. de fer. vlt. col. Sed iſtud nō placet Fel. in c. fi. col. fi. ſ. eo.
p tex. in c. licet, ſ. de fer. nec mihi, & p tex. i l. 3. C. de epi. aud.
ibi, nullū carcer illa die teneat incluſū. Et ad iſtā ampliatio-
nē vide Alex. ǫſ. 159. col. 2. & 135. & ſeq. vol. 4. & Cur. in trac.
de ſequeſtris. q. 10. & ſeq. ¶ Amplia quartò, vt ēt in loco ꝓhi
bito capi poſſit, puta in domo, ſm Bal. in l. pleriq;. ff. de in ius
voc. ſic limitante illā l. vel in eccleſia, ſm Iaſ. in l. vinū, col. 3.
ff. ſi cer. pet. pro quo adducit̃ præcedens ampliatio arguendo
de rpe ad locū, vt d. l. vinū, q̃ argm̃ eſt licitū. Itē facit arguen
do de pſona ad locū, q̃ argm̃ ēt valet, l. 3. §. filius. iuncta l. 2. ff.
ne quis eū, qui. Sed clericus in ſacris fugitiuus pōt capi a cre-
ditore ēt laico, ſm eādem opi. Dec. in c. cum non ab hoīe. ſ. eod.
ergo ēt capi poterit i loco ſacro. Sed iſta ampliatio de eccle-
ſia non vr̃ mihi vera. Primò non licet capere delinquentem
in eccleſia, vbi de fauore publico agitur, c. inter aliā, ſ. de im
mu. eccl. ergo minus poterit capi pro debito priuato. Poſſet
fortè rñderi, q̃ illud procedat, ne ſanguine hoīs maculet̃ ec-
cleſia, vbi delinquens puniret̃, q̃ rō ceſſat q̃n capitur pp deli-
ctū. Scd̃o in ǫtrū eſt tex. in l. puti, C. de his, qui ad eccle. cōfu.
Tertiò in ǫtrū adduco tex. in c. diſtinxit. 17. q. 4. Quartò tex. in
§. publicorū. in Auc. de man. Princ. vbi vr̃ ſpāle, q̃ in eccleſia
liceat exigere tributa Cæſaris. ergo in ǫtrū erit ius cõe. Ius
ſingulare, l. qđ vero ǫ, ff. de leg. ¶ Quintò amplia in oī ſuſpe-
cto de fuga. ita Iaſ. in d. l. vinū, & Inſt. de act. in prin. allegādo
gl. in d. l. q̃ſitum, ff. de pig. Dubito ego, qa dato q̃ reuera debi
tor ſit ſuſpectus, nō tñ pōt iudex ǫcedere licētiā capiēdi, niſi
facta fide ſummariè de ſuſpicione legitima, ſm Bar. in d. §. ſi
debitorem, & Alex. & Iaſ. late in l. ſi ab arbitro, ff. q̃ ſatiſ. cog.
¶ Sexto amplia etiā lite pendente, ſm Ang. in d. l. nemo car
cerē, & ita limitat̃ titulus, ſ. ut lit. pē. ¶ Septimò amplia, ēt pē
dēte appel. ſm Ang. vbi ſ. & Iaſ. in d. l. vinū, & ita limitat̃ tit.
ff. nil noua. app. pē. ¶ Octauò amplia ēt pēdente die, vel cõdi-
tione, ſm gl. & Bar. in d. l. ſi q̃uis, & Bal. in l. ſi debitori, ff. de iudi.
& ita limita l. cedere diē, ff. de ver. ſig. Sed aduerte, ꝑ a tex. in
d. l. q̃ſitū, loquitur in debitore i diē, ſecus vr̃ in debitore ſub cõ
ditione, qa an̄ conditionis euentū nulla ſubeſt obligatio, & ǫtrū te-
net Albe. de Roſ. in d. l. q̃ſitum, & Iaſ. in l. pecuniā, col. fi. ff. ſi
cert. pet. Vr̃ tñ prima opi. ſuſtētabilis, qa ſicut fugitiuus debi
tor pōt capi ad effectum, vt caueat de ſoluendo adueniente
die, ſic vr̃ poſſe capi ad effectū, vt caueat de ſoluendo adue-
niente cõditione, arg. l. 1. §. ſi ſub conditione, ff. vt le. no. ca. ¶ Am-
plia nonò vt etiam hæres intra tpa conficiendi inuentarium
poſſit capere debitorē fugitiuum, ſm Ang. in d. l. nemo car-
cerem, & ita limitatur l. fi. §. de pee. C. de iu. delib. ¶ Decimò
amplia, vt etiam clericus fugitiuus poſſit capi propria aucto-
ritate

ntate a laico, ſm Abb. & alios in c. cum ab hoie, ſ. eo. ¶ Vndecimò amplia, vt ēt excōicatus creditor poſſit capere debitorem ſuum fugitiuum, ſm Abb. in c. cum inter, ſ. de excep.
vbi ēt dicit, q. excōicatus poterit implorare brachiū iudicis,
89 & ita limitat c. intelleximus, ſ. eo. ¶ † Limita primò, & intellige, dūmodo capiens nō detineat vltra 20. horas, alias incideret in pęnā priuati carceris, ſm gl. vul. in l. 5. ff. de adult. Scdò intellige, dūmodo captus in d. termino viginti horarū ducatur ad iudicē, ſm Bart. in l. cum eo. ff. ad leg. Iul. pe. alias ſi nō duceret, ēt q. captum relaxaret in termino, imò poſt horā, teneret de priuato carcere, ita aliás de iure cōdi, & ſic pbabā: captura ɔceſſa fuit cum iſta qualitate, q. captus traducat ad iudicem, ſm Bart. in d. l. cū eo. & probat in l. j. C. de fal. mon. ergo capiens relaxando abſq; eo, q. cum traducat ad iudicē, violat finē, pp quē fuit ɔceſſa captura, ergo puniendus, ſm Abb. in c. relatū, ad fi. ne cleri vel mon. & Fel. in c. qm̄ ɔ. col. 5. ſ. de prob. & poſtea reperi ita tenere Dec. cōſ. 100. col. 3. ver. oppenit. ¶ Tertiò intellige, ſi nō poſſit hři copia iudicis, anteq̄ fugiat, aliás ſec⁹, ſm Bart. in d. §. ſi debitorē, & i d. l. gñali. Idē tenet Bal. in l. j. vbi qs Decur. vel cohor. Alex. ɔſ. 135. col. 2. vol. 1. facit dictū Bar. in d. l. rē. ¶ Quartò intellige in debitore notabilis quātitatis, ſec⁹ in debitore ſummæ paruę, arg. d. l. ſi ex plagis. ita Bal. in l. j. col. 2. C. loc. ¶ Quintò intellige i debitore fugiente cū bonis, alias non, ſm Io. de Pla. in d. l. nemině. Qd ego intelligerē, vbi dimitteret bona ſufficiētia ad creditū, aſs iſte ɔcſo poſſet de facili fraudari. ¶ Sextò intellige, niſi fugiēs ēt cpe ɔcł⁹ fuiſſet de fuga ſuſpect⁹, l. ſi creditores, ff. de priui. cre. & i l. ſi is, a quo, ff. vt i poſ. leg. & vtrobiq; Bar. ¶ Septimò intellige, dūmodo creditor ciuiliter capiat, & nō vulneret fugiētē: alias ſi vulneraret, creditor pderet ius ſuū, & captus deret relaxari, ſm Bald. in auc. & omnino, col. pe. C. ne vx. p man niſi eēt officialis capiēs debitorē Reip. nā iſto caſu licet officialis teneat de vulnere, tū captus nō eēt liberat⁹ a debitore nec eſſet relaxādus, ſm eū. Item verum eſt iſtud, niſi fugiēs telo ſe defenderet, ar. l. partē, ff. ad leg. Aq. ita Bal. in l. ſi cū allegas, ff. de vſu. ¶ Octauò intellige, vt poſſit citari realr, nō tū verbaliter, ſm Abb. hic, & in c. ppoſuiſti, de fo. cōpe. p rōnes de qb. hic p eū. circa quas aduerte, qa illa rō q. citatio realis ſit facti, verbalis verò iuris, nō vř vera: nā actus citādi, put fit a nūcio, vtroq; caſu eſt facti: ſi verò ɔſideret citatio, put parit effectū iuris, vtraq; erit iuris, cū vtraq; pariat effectus iuris. Alia aūt rō, q. citatus a parte nō teneat cōparere, ſm gl. & ſcri. in c. cū ſit Romana, ſ. de appel. nō ēt vř vera, qa gl. & Doc. ibi, nō loquunt i parte citāte fugitiuū: i terminis tū, in qb. loqt Abb. ſ. q̄ tū ad puētionē, poſſet pcedere iſta reſtrictio, qa effect⁹ puētionis cauſat ex eo, q. iudex ſic perit prius vti iuriſdōne, c. gratū, de off. del. q̄ nō ceſſat, qū pars ppria auctoritate citauit. ¶ An aūt iudex poſſet parte regrente abſq; citatione ɔcedere licētiā capiēdi fugitiuū, vel de fuga ſuſpectū, videatis plene p Iaſ. in l. ſi ab arbitro, ff. q. ſatiſd. cog. Pat. de Put. in trac. ſing. in verbo, capturū, & Bap. de S. Seuer. in trac. de debitorib. fug. ¶ Tertius caſus eſt, ſm Pan. pp defectū iuſtitiæ licet ppria auctoritate capere, & ſibi ius dicere, ſm gl. i l. null⁹, C. de iud. & i c. iuſq. i. d. ſ. & Inn. in c. olim cauſā, de reſt. ſpol. vbi decidit, q. in defectū iuſtitiæ poſſum⁹ ppria auctoritate ex interuallo rē ſurratā ſurripere, vel æqualentē, ſeqt Abb. in c. quadr. in j. no. ſ. eo. & i c. poſtulaſti, col. pe. ſ. tit. px. & in c. j. col. 3. ſ. de do. & ɔtu. & in c. j. ſ. qd met. cā. vbi determinat, q. creditor, q. nō pōt pbare creditū, pt i occulto ſibi ſatiſf. cere, & Alex. ɔſ. 135. Circa primū, col. j. in j. vol. dt iſtud dictū Inn. ſæpe alle gatū a Theologis, ſed qđ eſt periculoſum. & poſito. q. ſit verū, tñ nō eſt intelligendū, dūmō vna iudiciaria nō poſſit ɔſeq creditū, & dūmō nō oriat ſcādalū, vel ſuſpicio ɔ aliā pſonā, ſubdēs vnū verbū vere notādū, q. ſurripiēs nō poterit iſto caſu puniri de furto, ex quo nō rapuit lucri faciēdi grā, l. j. ff. de fur. Adde, q. capiēs nō incidit in pęnā. l. ſi qs in tantū, C. vñ vi, ſm Alex. ibi in j. apoſt. Itē adde Pa. de Caſt. ɔſ. 25. inci. Anteq̄ iura fierēt. vbi ɔſuluit pingrediente caſtrū ſuū, & expellente detētatores, ppria auctoritate in defectū iuſtitiæ. & Alex. ɔſ. 11. col. fi. vol. j. vbi ɔſuluit in fauorē mercatoris, q. ppria auctoritate in defectū iuſtitię carcerauit debitorē, & p iſtud d. Inn. determinat Bal. & Iaſ. in l. j. col. 5. C. de teſtam. q. vetus hřs, qui nō pōt pbare ſe hřdē, cū bona ɔſcia pōt furari bona hřditaria, & ego examinaui in l. filiusf. §. diui. poſt Mod. ff. de leg. 1. Hinc dicit idē Inn. in d. c. cū dilecti, ſ. de elec. q. nō peccat, qui rē ſolutā in executione iniuſtę ſniæ ſurripit, & ſequtur Ang. in l. Iulia. verū debitorē, ff. de cōdi. inde. & gñalr dicit Abb. in ca. 1. in fi. ſ. de in integ. reſtit. q. quilibet cū bona ɔſcia pōt retinere qđ iure nāli debet, licet iura ciuilia repugnēt, de quo latius per Fely. in c. 1. col. 19. ſ. de ɔſl. & d. Iaſ. Inſt. de act. §. ſed iſtæ, col. 21. & Pet. de Anc. i reg. ſ. cū ſit, in 5. q. de regu. iu. in 6. Hinc eſt, q. aduocatus pōt bonā cām, ſi aliter obtinere non poſſet, dolis & cautelis tueri, ſm glo per illum tex. in ca. dñs nr, 23. q. 2. Hinc iudex, qui non

pōt alr veritatē hřere, pōt vti ſimulationib. & multa reo promittere, & nihil obſeruare, ſm Arch. i c. vtilē. 22. q. 2. de quo per Fely. in c. afferte in hi gladium. in j. no. de pſump. & in l. ſi mota. in 3. no. ff. ſol. mat. Hinc eſt, q. Papa apoſtaticus pōt eijci, & de facto d. poni, qa iudex nō inuenit, cuius offō ſubmoueat, §. pt. 3 q. 1. Hinc Papa pōt iudica. e in cā ppria, quia ſuperior eſt, q. ſibi ius dicat, ſm gl. i c. Guiliſarius, 23. q. 2. Iſta tū rō non eſt neceſſaria, cū poſſit ſe ſubijcere inferiori, c. nos ſi incōpetēter, 10. q. 1. l. eſt receptū. ff. de iuriſ. om. iu. Hinc ē, q. vbi deficit copia iudicis, licet vi, & clā opus demoliri, l. ſi ali⁹, §. bell ſtunē, cū gl. & ibi Bar. ff. q̄d vi, aut clā. & dicit Bar. in l. hoſtes, col. 2. ff. de ca. & poſtli. reu. copia iudicis deficiēte licitū eſſe priuatis indicere bellū p recuperatione rerū ſuarū. Et idē dicit Bal. i l. ſi qs ad ſe fundū, C. ad leg. Iul. de vi. Et ob hac cām paſſim ɔcedunt repſaliæ, q̄ ſunt licitæ ſeruatis debitis ſolēnitatib. de qb. p Bart. in ſuo trac. repſaliarū. ¶ Vltra Abb. eſt alius caſus in l. j. C. de fal. mone. alij caſus enumerant in l. j. & ij. C. qñ licēt ſine iudi. ſe vindi. Alios caſus enumerat Bar. in l. gñali. C. de decur. li. 10. Alios refert Spe. in ti.
90 de actio. §. j. ver. q. vult. ¶ † Quarto q̄rit Abb. an pſumat, q. citatio fuerit facta de cōmiſſione iudicis, & ɔcludit q. nō. cum eo trāſeunt *communiter* alij hic. ſequunt Bart. & Legiſtæ in l. ſciendū, ff. de verb. obl. Et iſtā dicit cōem Aret. cōſ. 33. incip. Cōſultatio pmiſſa, col. antepe. Eā dicit cōem Fel. in ca. qm̄ ɔ falſā, col. 4. ſ. de pb. Et ſequtur Alex. ɔſ. 123. inci. Viſo pceſſu, vol. 2. pbat, qa ſolēnitas extrinſeca nō pſumit, l. ōcūque. § 1. ff. de publ. & maximè ſi ſit ſolēnitas, q̄ hēat actū pducere, gl. in l. 2. C. de fide inſt. & in haſt. fiſ. li. 10. Et qa ceſſat ois pſumptio ſolēnitatis adhibitæ p iudicē, qū in actu nō repetit ſolēnitas enūciata, ſm Inn. in c. cū ad ſedē, de reſti. ſpo. & Ioan. And. in d. c. qm̄ ɔ falſā, & Bar. in l. hi, q ad ciuilia, C. de appel. ¶ Amplia primò, ēt ſi Notarius in relatione nūcij enūciaſſet citationē factā fuiſſe de cōmiſſione iudicis, ſm Are. in d. cōſ. 33. ɔtrā tū cpi in hoc ɔcludit Ang. in trac. malef. in verbo, iudex cōmiſ. t. ¶ Pro ɔcordia pōt diſtingui. Aut nondū lata eſt ſnia, vel eſt lata, ſed nondū trāſiuit in rē iudicatā, & tūc pcedat opi. Aret. Aut trāſiuit in rē iudicatā, & tūc procedat opi. Ang. ita diſtinguit Rom. cōſ. 497 col. fi. p tex. in c. cū inter, ſ. de re iud. Sed. dubito, qa ɔ hāc diſtinctionē obſtat vna vulgata deci. Bal. in l. 2. C. ſi ex fal. inſtr. quam approbant Lud. & Ale. in d. l. ſciendū, ſ. q. nunq̄ ēt p curſū mille ann. pſumitur mādatū, qđ ēt ſequtur Alc. ɔſ. 1. in 4. parte. Defendendo diſt. poſſumus dicere verū eſſe d. Bal. niſi in inſtřo enūciatiue fuerit facta mētio de mādato, tūc ɔcurrēte aliqua cōiectura pſumit mādatū ſm Dec. ɔſ. 26. col. 4. i fi. Sic ergo i caſu nřo, vbi cū verbis enūciatiuis ipſius Notarij ɔcurrit trāſitus in rē iudicatā, p quā oia rite acta pſumunt, d. c. cū inter. q. nota, quia verbis limitatio ad d. Bal. ¶ Amplia & ſcdō, ēt ſi appareret de cōmiſſione iudicis in gñe, ſed nō in ſpecie, cui nūcio eſſet facta, adhuc nō pſumeret facta illi, ēt ſi Notari⁹ hoc in relatione atteſtaret, ſm Are. in d. ɔſ. 33. ¶ Tertio amplia, ēt ſi nūci⁹ in relatione dicat ſe citaſſe de cōmiſſione iudicis, qa nō credit ei, ſm Spe. tit. de citat. §. ſeqt. ver. ſed nunqd creditur, & Bar. in l. 1. §. cura carnis. ff. de off. pfec. vrb. Et eſt rřo, q. non credit aſcribēti ſibi auctoritatē, vel oſtēſi, l. oībus, C. de teſt. l. j. C. de inā. Prin. ¶ Lita primò, ſm Abb. hic, niſi agat de modico pīudicio, & nūcius ſit bonæ famæ. alle. Abb. glo. in c. ea nos, ſ. de his, q̄ fi. a præl. Sed aduerte, qa illa gl. *communiter* dānat, niſi dixeris, q. pōt ſaluari, vbi agit de modico pīudicio eccliæ, ſm Abb. hic. Et adde ibi, & bñ facit tex. i auc. niſi breuiores, C. de ſent. ex bre. reci. cū alleg. p Fel. in d. c. qm̄ ɔ falſam. col. j. ¶ Lita & ſcdō, niſi eſſet ɔſuetudo i loco de nō ſcribēdo cōmiſſionē iudicis, tūc pſumeret ipſa cōmiſſio ſm Innoc. in c. cū parati, ſ. de app. Et rō hodie parū ſeruit iſta cōmiſſio, qa de ɔſuetudine iſtęs cōmiſſiones nō reſtringunt in actus, ſm Io. An. & Pan. in d. c. qm̄ ɔ falſā. ¶ Lita & tertiò, niſi citatus cōparuiſſet, & nō oppoſuiſſet defectū cōmiſſionis, tūc ſpōtanea cōparitio validaret citationē inualidā, ſm gl. in l. 1.
91 ff. de fer. de qua latius ſ. dixi. ¶ † Quintò q̄rit Abb. an iſta verba, nullus ei cōicet, importēt excōicationē, & ɔcludit q. nō ſequtur Io. de Lig. d. Ant. & *communiter* alij, ex quo nō improbāt. rō eſt, qa talia verba ſūt apta importare aliā ſniam, c. fin. de immu. eccl. i 6. ſed aduerte, q. ibi gñalr nō denegat cōio, ſed tm̄ qdā actus particulares interdicunt. ¶ Secūdò aduerte, q. iſta rō nō ɔcludit, q. ſupraſcripta verba nō ſint apta importare ſniam excōicationis, ſed bñ q. ſit dubiū, dū poſſint aliud importare. Scdo mouet Abb. qa p hæc verba nū dř obſeruata forma: ɔſidera qd faciat ad ppoſitum, nā cū dubitet ſolū an iſta verba importēt excōicationē, cætera pſupponuntur habilia, c. 1. de æta. & qualita. Itē finge ſeruatā ſolennitatē, de qua in c. 1. de ſent. excō. in 6. q. talia verba ſint plata in ſcriptis, & expſſa cauſa, tunc ergo importabūt excōicationē. Præterea omiſſio formæ non initiat ſniam excōicationis, vt ipſe Abb. concludit. Credo, q. Abb. voluerit dicere, ſi non ſit

ſeruata

ſeruata forma excõicationis,verba ſunt dubia:ſed ſi eſſet obſer
uata forma,nunc ex obſeruatione appareret de mẽte, q̃ iudex
vellet excõicare. Sed iterũ aduerte,q̃ forma, de qua in d.c.j.ſ.
q̃ refertatur in ſcriptis,cõuenit ẽt alijs ſnijs,c.ſi.de re iud. in 6.
Similiter forma,de qua in c.ſacro,de ſen.exc.videretur conue
nire alijs ſententijs,iuxta tex.in l.ad peremptoriũ.ff.de iud. Er
go ẽt ꝑ obſeruationem formę liquidò nõ apparet de mente iu
dicis:& ſic vides,q̃ cõcluſio efficaciter nõ probatur. Cõtrariũ
tenet Dec.per duo fundamẽta.Primò, q̃a excõicatio dr̃ extra
cõionem poſitio, ſm Abb.in rub.j.de ſent.exc.ſed iſtud non
ob q̃a.arguit ab etymologia vocabuli affirmatiue,qđ non licet
ut j.per Pan.¶ Scđo,q̃a ꝑ alia ſimilia verba profert̃ excõ. vt ſi
dicatur,cõio illi deneget̃,c.epi.11.q.3.vel a cõione hẽat extra-
neus,c.ſi diligẽti.j.de foro comp.vel a cõione remoueat̃. c.2.
de ſtatu monac.Adde,vel a cętu fidelium ſit alienus,c.mona-
ſteria.j.de vita & hon.cler.& ante Dec.idẽ tenet Fel.in c.Ro-
dulphus.col.11.ſ.de ſent.excõ.Quid tenendũ? teneo cum Ab.
ratio quia iſta verba ſunt ambigua,vt ſ.dixi,& probatur in l.hi
qui ſanctã.C.de apoſtat.qui tex.nõ loquit̃ in exc. vt dicit Dec.
q̃a Imperator non hẽt ꝑtãtem excõicandi, & iõ cũ ſint dubia
in foro fori,ſunt interpretanda q̃ nõ ligẽt.ſm Inn.in c.cõ tu.j.
de teſt.& iſta eſt clara intentio Abb.ad oia ſ.allegata rñdetur,
q̃ ibi conſtabat de mente legis,vel hominis excõicãtis ꝑ iſta
verba.intellige ergo concluſionẽ ꝓcedere in dubio,ſecus ſi cõſta
ret de mente,& ꝑtãte ꝓferentis talia verba,q̃ vellet ꝓferre ex
cõ.ſniam,nã tunc verba deſeruirent intentioni.c.2,requiris,j.
de app.l.cum virũ.C.fideicõ.Qualiter aũt dicatur apparere de
mente,habes duas coniecturas hic explicitas ꝑ Abb. Prima, ſi
talia verba fuerunt ꝓlata cum iſto adiũcto.ſ.donec ſatisfactio-
ne p̃miſſa fuerit abſolutus,ꝑ illũ tex,Iſtã cõiecturã dãnat Dec.
q̃a abſolutio pariter cõuenit alijs ſententijs.Sed aduerte,q̃a in
alijs ſentẽtijs latis ꝯ nõ ſatisfacientẽ,ſolutione tollit̃ oblõ ſniæ
& debiti,Inſt.quib.mod.tol.obl.in princ.Sed nõ tollit̃ vinculũ
excõicationis,c.cum deſideres,in ſi.j.de ſen.exc. Iõ talia uer-
ba addita iuris miniſterio verificant̃ in excõicatione:alias ſi in
telligeremus de alia ſnĩa,talis ſnĩa eſſet ꝯ ius.Scđa cõiectura,ſi
talia verba ſint ꝓlata ab exiſtẽte in apparatu excõicãdi. ex ap-
paratu.n.p̃miſſo cognoſcit̃,qđ ſequit̃,l.ſi.ff.de hęr.inſt.& iſtud
ſequũtur d.Ant.& Abb.in c. ſuper ſpecula,j.ne cle. vel mon.
Tertia coniectura põt dari, ſi iudex fuiſſet ſolitus excõicare ꝑ
eadem,vel ſimilia verba arg.l.ſi ſeruus plurĩũ.§.ſi.ff. de leg.j.
92 cũ concor.¶†Vlt.q̃rit Abb.qđ importet iſtud nomẽ,De quo-
uuldeo,& in expoſitione vagatur circa plura impertinẽtia: iõ
breuibus inſtabo.in quantum dicit,q̃ eſt nomen proprium,&
addit ſimilia nomina,adde aliud ſimile nomẽ.ſ.Donadeus,de
quo in cũ Ioan.eremita.j.de fide inſtru.inquantũ dicit, quod
gloriãdum eſt de pulchro nomine,vt facit Accur.& Ioã.And.
Adde q̃ etia d.Iaſ.in l.j.col.5.ff.ſi cer.pet.& Fel. in c.2.col.18.
& ſeq.ſ.de reſc.dicunt,q̃ Inn.habuit ſignificatũ in hoc nomi-
ne,q̃a fuit pater & organum innocẽtis veritatis.ſimiliter Gre
gorius,qui interpretatur vigilans,& ideo ſuis vigilijs ꝑ doctri-
nam & compoſitionẽ Decretalium gregem ſuum optimẽ re-
xit,ſm Abb.in proœ.Decr.in verbo,Gregorius.& idem dicit
gl.de Bonifacio,q̃a bonũ opus fecit,illuminando ius nr̃m, ſm
gl.in proœ.Sexti.& audiui a Doctore meo Frã.de Are. iure me
rito Frã.noiari,q̃a ſuo ingenio ius francũ fecit a morſib.cauil-
lantiũ.iõ Card.in c.cum ſm,de præb. dicit, q̃ non poſſet eſſe
maior paupertas, q̃ de pulchris noibus facere inopiã: nam ex
turpi noie naſcitur ſuſpicio mala,ſm Ioã.And. & ſcrib.in cap.
graeus,de depoſi.& iõ imputandũ eſt ei,q ꝯſidit de hñte turpe
nomẽ,puta Belial,vt dr̃ in d.c.grauis,uel Maſcatõ,c.per inquiſ
ſitionẽ,ſ.de elec.Et refert Io.And.ibi,& Iaſ.in rub. ſol.matr.q̃
pulchra noia etiam pretio nũmario eſſent emẽda teſte Milan
tia uxore Io.And.& illud teſtatur Plutar.in lib.de liber.educã
dis,& ob hoc dñt quidã,q̃ Ioã.An. debuit erubeſcere allegan-
do auctoritatẽ uxoris ſuæ.ſed iſtud non eſt incõueniens, q̃a So
crates,eximius philoſophus, multa profeſſus eſt ſe didiciſſe ab
Aſpaſia muliere,teſte Leonardo Are.quẽ refert Barb. in d.ca.
grauis.iõ ego deſiderans aliqñ procelloſum iuris pelagus tran
quillari,deſiderãs ſignificatum in noĩe, filium meũ Tranquil-
lum appellari iuſſi.Succeſſiuè dum Abb.proſequitur,an ualeat
argũ ab etymologia uocabuli:aduerte ad plura. Primò dũ di-
cit,q̃ non ualet in noibus proprijs. Iſtud intellige concluden-
ter,aliquam tñ ſuſpicionem facit, per ea quæ ſ. dicit idẽ Abb.
alias eſſet ſibi ꝯrius.Scđò intellige, q̃ non ualeat nec affirma-
tiuẽ,neq; negatiuẽ,aliàs dubitationẽ non hẽret, quia affirma-
tiuẽ ẽt non ualet in noĩbus affirmatiuis, ut j. dicit Abb. Scđò
inquantũ Abb.ꝯcludit, q̃ ualet argũ ab etymologia negatiuẽ
in noibus appellatiuis, quæ noiantur ab eſſentiali natura rei.
Dec.iſtud reprobat,quia eſſet quærere, utrum ualeret ex par-
te poſt,& ante non heretur certa doctrina. Sed tu aduerte,q̃a
argũ põt dupl̃r conſiderari.Primò ad dẽmonſtrandã ſignific.
uocabuli:& iſto caſu in nominib. appellatiuis ualet ẽt affirma-
tiuẽ.nam ſi uolo demonſtrare ſignifi. uerbi, mutuum, potero

arguere affirmatiuè,ut de ſe patet. Scđo põt cõſiderari ad do-
monſtrãdum actum facti, quo noie ille actus debeat appellari.
exemplum,ſi uolo demonſtrare quid importet actus traditio-
nis decem ducatorum,iſto caſu neceſſe eſt arguere ab etymo-
logia negatiuẽ: nã põt eſſe, q̃ ſit actus donationis,& non mu-
tui,& iſto caſu neceſſe eſt diſputare ex parte poſt, & ſm iſtum
caſum loquitur Abb.¶ Item inquantũ uult Abb.q̃ cõis uſus lo
quendi præualeat propriæ ſignificationi,unde Fel.poſt Abb.in
proœ.Greg.& in c.per tuas,col.1.& ſequ. j.de probat. Barb.&
alios in rub.ff.de no.ope.nunc. Scias tñ unum uerbũ notandũ,
q̃ uerba uulgariter prolata, & per Notarium in ſcriptis reda-
cta,debent intelligi ſm iuris interpretationẽ,& non ſm cõem
uſum loquendi,ſm Bar.in l.ſi quis filiabus.§.1.ff.de teſt.tut. cu
ius dictũ ſequitur Alex.cõſ.2 col.9. & cõſ.87. uol.2.iſtud dictũ
uidetur mihi durũ, quia Notarij ſunt ut plurimũ lr̃arũ ignari,
& ideo eorũ uerba potius eſſent intelligenda ſm cõem uſum,
q̃ ſm ius,cuius ſciam nullam penitus hñt.& in ꝯrium facit, q̃a
diuina ſcriptura redacta ad latinitatem recipit interpretationẽ
a cõi vſu,cap.maiores,j.de bapt.& ſi ſtatuta Latinè edita reci-
piunt interpretationẽ a cõi vſu,ſm Pan.& Fel.in d.proœ.Gre-
go.Alex.& Mod.in d.rub.& Rom.ꝯſ.4.& Pan. conſ.74.col.4.
in j.parte.& Barb.conſ.34.col.17. vol.2. cur non ẽt in iſtis No-
tariorum? Scias ẽt,q̃ alleg.cõem vſum, tenet̃ illũ probare, ſm
Ioã.de Anan.in c.1.de ſagit.& Pau.de Caſt. ꝯſ.284.inci. Præ-
ſuppoſito quodã ſtatuto,ſm antiquã impreſſionẽ. Alex.cõſ.2.
col.8.vol.1. Adde, q̃ tenetur probare talẽ vſum fuiſſe tẽpore
ꝯditi ſtatuti,al̃s probatio nõ ꝯcluderet, ſm Alex.i l.5.in prin.
ff.de ver.obl & Fulg.conſ.165.col.pen. Iſtud ẽt vr̃ alienum ab
oi ratione. finge ſtatutum fore antiquiſſimum iã annis ſ.200.
editũ,quõ poterit tunc probare cõem vſum a prin.editi ſtatu-
ti?iõ dic melius,vt per Soc.in l.Gallus, §.ſi eius,col.ſi.ff.de lib.
& poſth. Quòd ſufficit probare cõem vſum ſic fuiſſe per tantũ
tp̃is ſpatiũ,cuius initij memoria hoĩum non ſit in ꝯrũ: & iſta
93 ſigna,quia de pane lucrãdo. ¶†Succeſſiuè circa noia verbalia,
iu quantum Abb.ꝯcludit,q̃ non dr̃ Doctor, eo ipſo q̃ doceat,
ſed requirit̃ ẽt q̃ fuerit graduatus opinorũ cõſpirante cõſen-
ſu,ꝑ l.magiſtros.C.de ꝓfeſſo.& med.lib.10.& ibi gl.enumerat
neceſſaria ad Doctoratũ.Hẽs ex iſtis verbis, q̃ duo requirũtur
ad hoc vt dicat̃ Doctor.q̃ legat, & hẽat inſignia Doctoratus.
Adde, q̃ is qui non legit, non dr̃ propriè Doctor. ita Card.in
proœ.cle.col.3.& iõ Bar.in l.medicos,C.de prof.& med.deter-
minat,q̃ priuilegia illius l.ſolũ ꝯceſſa intelliguntur Doctorib.
legentibus.Ego adderem aliud,ſ.q̃ biñ & vtiliter legat.nã Do-
ctor dẽt hr̃e peritiã docendi,facundiã dicẽdi,ſubtilitatẽ inter-
pretandi,vna cũ copia diſcernendi,l.j. C.de profeſſo. q in urb.
Conſtan.lib.12.ꝑ q̃ ita dicit Abb.in c.ꝓpoſuiſti, col.ſi.j.de ꝓ-
bat.Sed quis eſt hic,& laudabimus eũ:& iõ Bart.dicit in l.2.C.
de profeſ.& med.q̃ Doctor,qui non legit vtilr̃ ſcholarib⁹, põt
reprobari.ad qđ vide Fel.in c.ex lr̃is, ſ.de teſt. & in c.ſuſcita-
tus,col.6.ſ.de reſcr.& Doctor,qui neſcit legere, non dẽt hẽre
ſalarium,ſm Bar.ĩ l.j.C.de anno.ciuil.li.11.& iõ priuilegia ꝯ-
ceſſa Doctorib.nõ cõpetunt Doctorellis qui neſciunt docere,
de quo ꝑ Fel.in c.1.col.2.de maior.& obe. & ſi vultis ſcire qua
liter debet ſe hr̃e Doctor in legendo,videatis Abb.& Barb.i c.
q̃renti,ſ.de off.deleg.& Abb.ſ.in proœ.in prin. & Barb.in c.nã
ꝯcupiſcentiã,col.4.ſ.de conſti.poſſem plura ad iſta ſ. dicta re-
ducere,ſed reſecãda ſunt ſupflua per legentes, vt dicit Abb.in
proœ.ideo viſis aliquib.de Doc.ſubijcienda ſunt aliqua de ſcho-
94 laribus.¶†Et dum Abb.hic dicit,q̃ ſcholaris intrãs,non aduer-
tens,& nõ ſtudens,nõ gaudeat priuilegio ſcholariũ. adde vltra
adducta ꝑ Mod.hic & ꝑ Ale.& Mod. i l. ſeminarios, C.de teſt.
mili.q̃ iſtud firmat Albe.in l.necnon,ff.in quib.cau.ma.Sed ꝯ-
rium tenet Bar.in l.j.C.de tyron.lib.12. vbi licẽt gl. ibi dicat̃,q̃
ſcholaris uagus nunq̃ efficiet̃ Doctor, tñ non perdit priuilegia
ſcholariũ.Quid tenẽdũ,vr̃ q̃ opi.Abb.ſit verior,quia tex. ĩ auc.
habita,C.ne fil.pro pa.concedit priuilegia, quia ſcholares facti
ſunt exules amore ſciæ, q̃a eorũ ſcĩa mundus potenter illumina
ri.ceſſante ergo cã,q̃ nõ ſtudeant,dẽnt ceſſare priuilegia,l.Ti-
tia,§.vſuras,ff.de leg.2.Poſſent forte ꝯcordari opin.diſtinguen
do,aut eſt oino vagus,& nihil ſtudet, & iſto caſu ꝓcedat opin.
Abb.quæ biñ probat̃ in c.gñaliter,16.q.1. Aut non eſt oino ua-
gus,quia aliqualiter ſtudet licet parũ, & iſto caſu ꝓcedat opin.
Bar.& faciunt pro iſta diſt. q̃ dicit gl.in c.non oportet, el 2.de
conſecr.diſt.5.¶Adde ſecundo,q̃ ſcholares,q non ſtudẽt,non
debeant percipere fructus beneficiorũ ſuorũ, quos alias ex pri
uilegio in abſentia perciperent,ſm Bart.in l.ſi quis Titio,ff.ex
quib.cau.ma.Et Albe.de Roſ.in l.in ambigua,ff.de leg. probat
tex.in c.cũ ex eo,de elec.in 6.Sequeſtrati igit̃ ab oĩ negotio li-
terarũ ſtudio adhærere debetis,ſi ad Doctoratus gradũ cõſcen
dere exoptatis.ita vos admonet text. in l.milites, quem ibi ad
hoc no.Io.de Pla.C.de re mil.lib.12.ideo prouidi parentes,vo-
lentes filios proficere,eis tenue viaticum aſſignent, quia pecu-
nia eſt cauſa laſciuiæ,ſecundum Fulg. in l. cum filiusfam.viati-
95 cum,ff.ſi cer.pet.facit gl.in c.prophetauit. 1.q.1.¶†Itẽ probari

dicit, q ſcholaris inhoneſtè viuens, nō gaudet priuilegijs ſcholarium, l. per illud tēpus, C. de Cur. & ſtatio. lib. 12. iſtu inſequuntur ibi Io. de Pla. Card. poſt Io. de Ligna. i proœ. Cle. ſolus Deci. ꝯdicit, qa priuilegia cōceſſa ſcholaribus nō fuerūt ꝯceſſa in cumu honeſtatis. & ob hoc infert, q ſcholaris tenēs meretricē, vel concubinā in domo, nō perdit priuilegia, ſed abſit q iſtud admittat, nec q credat tm̄ licētię volis concedi ſaluis priuilegijs. Credo igit opi. Ab. veriorē m. ad argm̄ rñdeo, q priuilegia fuerūt cōceſſa ob bonū publicū, vt ſcia ſcholariū reſpublica bñ gubernet d. auc. habita. Sed qūm viuēs inhoneſtè poterit ſciam ꝯparare: cū ſcriptū ſit, q amat vitia, ſciam ſcripturarū nō amabit, ſm Abb. in c. cum in iuuentute, j. de præſumpt. facit illud,

Non bene conueniunt, nec in vna ſede morantur.
Maieſtas & amor.

& illud, In os maleuoli nō intrabit ſapiētia. Nā qui Chr̄m deſeruit. & vitia amplectit, ſcię theſaurū nō inueniet, c. q ſcire, 26. q. 2. ceſſante ergo cā. ſ. ſcia, q p̄ſumptiuè ceſſat in viuēte inhoneſtè, ceſſabūt priuilegia, vt ſ. dixi. Pręterea ſcholaris ēt doct⁹, ſi malus ſit, non p̄ſumit vtilis reipub. tanq̄ credat, q ſit vſurus ſcia in malū, & iō doctorari phibet. d. l. magiſtros, & no. in d.

96 c. ꝓpoſuiſti, col. fi. ¶ † Itē no. q noia verbalia ſonātia in delictū, vnico actu verificant, vt p̄uaricator, l. athletas. § itē p̄uaricator ff. de inſam. vt graſſator, & venenator, l. capitaliū, §. venenarij, ff. de pęn. vt expilator. l. j. §. expilatores. ff. de expila. & licèt Ab. loquat de noibus verbalibus tm̄, tñ Lud. cōſ. 304. in caſu ꝓpoſitę ꝯſultationis, ponit clam i qbuſcunq, noibus delictū ſignantibus, vt fugitiuus, leno, & ſimia, l. mariti. §. qui quęſtū. ff. de adulte. & ibi Bar. Sed in ꝯtrū vr tex. in c. vidua. 34. diſt. vbi dr̄ meretrix, q̄ multorū libidini patet, & ſm D Præpo. & Arch. d. Illud verbū, multorū, dēt verificari ſaltē in tribus, & iſtud determinat Soc cōſ 34. Viſis teſtibus, c. 2. Sol. q̄dā ſunt noia ſonantia in delictū, q̄ denominant ab actu, & tūc ſufficit vnicus act⁹, vt homicidia, calūniator, & ſimilia, ita ꝓcedat concl̄o. quędam ſunt noia, q̄ denoiant ab effectu reſultante ex actu, vt meretrix, quę dr̄ a merēdo libidinis ſtipēdia, ſm Arch. in d. c. vidua, & tūc requirunt plures. ſimile in fęneratore, qui nō rectè fęnerator appellat, ſi ſemel tm̄ fuerit fęneratus, ſm Paris de Put. in trac. ſin

97 dicat⁹, in uer. ꝯherg, in uerſ. an officiales. ¶ † No. tñ q mulier, q̄ vnū ſolū admiſit, dr̄ inhoneſtæ vitæ, ſm Cępol. cōſ. 58 Frā. de Biſſarijs. Et iſta faciūt ad ſtatuta. q̄dā ſunt verba, q̄ denoiantur ab exercitio ſeu vſu, & tūc talia verba requirūt plures actus, vt luſor, & aleator, ſm Bal. in rub. de cōſt. pecu. ad fi. Et inquantū Abb. dicit q iſta ꝯcl̄o fallit in abigeo, intellige vt no. i l. oues, ff. de abig. inq tñ dicit, q fallit in plagiario. Iſtud reꝓbat Salv. i d. l. ſi abducta, & bñ p tex. in l. pen. C. ad leg. Flauiā de plag. & ſi uis ſcire drīam inter furē, & plagiariū, uide gl. in l. 2. ff. de plag.

98 ¶ † Inſup nota, q vna mercātia nō facit vnū mercatorē, l. j. §. j. ff. de trib. & ibi Bar. & latè Alex. & Aret. i l. cętera. §. fi. qs. ff. de leg. j. & Fel. in proœ. Greg. in verbo, Greg. col. fi. Tu dicas gñaliùs, q noia ſignificatiua alicuius officij, quod quis propria auctoritate aſſumit, nō verificant ex vnico actu, ſm Bar. in l. mariti. §. q quęſtū, ff. de adult. iō Par. de Put. in loco prealle. dicit officialē nō poſſe puniri pęna ſtatutaria, ſi tm̄ vnā mercantiam fecit. intellige verū, niſi p̄cedat matricula, ſm Bal. in d. rub. &

99 ſequūtur Mod. hic. ¶ † Vltimò no. q mercator nō appellat, niſi qui hēt maiorē partē fortunarū ſuarū in mercibus. l. ſemper. § negotiatores. ff. de iure i. & ibi not. Bar. idē firmat Bar. in rub. C. de nau. l. i. xj. & Alex. cōſ. 108. in 4. vol. Abb. cōſ. 78 col. 2. in j. parte. Sed aduerte, qd̄ tex. in d. §. negotiatores, nō probat, qa loquitur in mercatore deputato ad ſuccurrēdā annonā Reipubli. Et ꝓpea volētes ſe excuſare ab oneribus publicis, iſto caſu fauor publicę vtilitatis, & natura mercimonij exigūt, q mercator hēat maiorē partē fortunarū in mercibus. nec ſic vr̄ dicendū in alijs mercātijs. Poſſem in iſta materia multa contexere, ſolū addas, q ex etymologia vocabuli, q̄ reſoluit verbū in proprium ſignificatū, ſm Bal. in c. j. §. ſi quis de menſo. de contro. inueſt. mercator propriè dr̄, qui pro mercibus emendis & vēdēdis vias facit ad alienas regiones, quaſi mercium vector. Et ob iſtā cām (quia in itineribus, & in vecturis mercium magnis periculis ſe ſubijciūt) inter miſerabiles perſonas nuncupant, & habent omnia priuilegia miſerabilibus cōceſſa, ſm Inn. in c ſignificantibus, de offi. del. & Fel. in c. cū ſit gñale, col. 6. j. de fo. cō-

100 pet. † Ex hoc infero, q mercatores noſtri tpōis, q ſtāt domi & mutuant ſub vſuris, nō debent hr̄e priuilegia mercatorū, imo dicit Bal. conſ. 382. incip. In q. Martini, in 5. parte, q ſtatim q̄ primū, mercator mutuauit ſub vſuris, ſtatim caſſat de matricula quantū ad priuilegia, non quātum ad odia. Opinio tñ vulgi in iſta materia eſt multum conſideranda, l. ſciendum. §. aliud, ff. de ędil. edi. Et ex his ad laudem Virginis, cuius feſtū heri celebrauimus, vtiliter puto, q impoſitus ſit finis huic Decret.

SVMMARIVM.

1 *Negotia eccleſiaſtica laicorū prohibitione nō obſt. per prælatos eccleſiarum, non per laicos, nec laicorum iudicio ſunt diſcutienda.*
2 *Laici, qui ſint, & cur ita dicantur.*
3 *Hoſpitarij, templarij, & ſimiles, an dicantur laici, vel clerici.*
4 *Iudex laicus habens clericum detentū, non tenetur eum relaxare, niſi pro facta fide de clericatu.*
5 *Argumentum a contrario non tenet, quando reſultat prauus intellectus.*
6 *Tractare verbum, quid ſignificet.*
7 *Argumentum ab ordine literæ, an & quando ſit validum.*
8 *Laici eccleſiaſtica negotia maximè ſpiritualia, nec principaliter, nec miniſterialiter tractare poſſunt.*
9 *Imperator & eius Comites Palatini, an poſſint legitimare filiū ſacerdotis ad hunc effectum, vt ſuccedat ipſi ſacerdoti, & in eius hæreditate.*
10 *Laicus an poſſit eſſe tutor clerici.*
11 *Tutor, vel curator laicus ſi a iudice laico fuerit datus alieni minori, tunc & laico, an illo minore effecto clerico finiatur ipſa tutela, vel cura.*
12 *Laicus an poſſit eſſe arbiter in cauſis eccleſiaſticis. nu. 13. & 14.*
15 *Conſuetudo poteſt dare iuriſdictionem non habenti.*
16 *Laicus an in cauſis ſpiritualibus interrogare poſſit partē, ad hoc vt ſi cōfiteatur poſſit ſuper confeſſione procedere.*
17 *Laicus in cauſis ſpiritualibus, an poſſit cognoſcere incidenter.*
18 *Laicus an poſſit cognoſcere ſuper cauſa ſpirituali, putà vſuraria, q̄ uertatur inter Chriſtianum & Iudæum.*
19 *Clericus rōne rei ſitæ ſortitur forum eccleſiaſticū in loco, vbi res eſt ſita.*
20 *Laicus an poſſit in cauſa reconuentionis cognoſcere contra clericum.*
21 *Feudū ſi fuerit a ſecularibus feudatarijs eccleſiæ donatū, & poſtea inter prælatos, vel inter dominū feudi, & eccleſiam vertatur, differētia, quis de hoc cognoſcet, an Papa, vel Imperator.*
22 *Creditoris conditio ex perſona hæredis non debet fieri deterior.*
23 *Epiſcopus executor datus ad diſtribuendū bona inter pauperes pōt conueniri tanquàm executor coram laico, coram quo pauperes & conueniri potuiſſent. & nu. 24.*
25 *Iudex laicus, an ſit iudex competens contra laicum fideiuſſorem clerici.*
26 *Iudex ſecularis, an poſſit cognoſcere de cā falſi teſtimonij, quod clericus depoſuit coram eo.*
27 *Iudex ſecularis, an poſſit compellere clericum ad perhibendū teſtimoniū coram eo.*
28 *Laicus an poſſit cognoſcere in poſſeſſorio.*
29 *Seculares nitentes cognoſcere de cauſis eccl. qua pœna puniri debeant.*
30 *Abbas, an veniat appellatione prælatorum.*
31 *Abbatia an connumeretur inter maiores dignitas, an inter inferiores.*
32 *Prælati eccl. ꝓp prohibitionem laicorum non debent dimittere iuſtitiam.*
33 *Arbiter non arbitrator iure proprio ſicut nec delegatus.*
34 *Epiſcopus an poſſit delegare cauſas eccleſiaſticas laicis.*
35 *Subſtitutus non poteſt eſſe is, qui non poteſt eſſe principalis.*
36 *Papa non poteſt derogare priuilegio fori conceſſo clericis.*
37 *Laicus in cauſis ſpiritualibus, an poſſit eſſe delegatus ſimul cum clerico.*
38 *Laicus de mandato Abb. an poſſit aliquem recipere ad profeſſionem.*
39 *Laicus de mandato Epiſcopi, an poſſit ponere clericum ad torturam.*
40 *Papa an poſſit cauſas ſpirituales laico delegare.*
41 *Statutū puniens præſumentem turbare poſſeſſorem in ſua poſſeſſione, an hēat locū, in laboratoribus, qui nomine alieno turbāt laborādo in poſſeſſione alterius.*
42 *Statutū, vel lex pœnalis, loquens per verbum, præſumpſerit, an includat contrauenientem legi, vel ſtatuto per ignorantiam.*
43 *Prælati an teneantur delegare cauſas ciuiles laicis.*
44 *Prælati an teneantur delegare cauſas ciuiles criminales laicis.*
45 *Prælatus ſi procedat in cauſa ſanguinis, an valeat proceſſus.*
46 *Prælati an poſſint eſſe delegati laicorum. & nu. 47.*
48 *Clericus dele. laici ad vnam cauſam, an ea expedita poſſit aliā aſſumere.*
49 *Laicus in cauſis eccl. an poſſit eſſe procurator clerici. & ſindic⁹ eccleſię.*
50 *Laicus an poſſit conſtitui procurator ad eligendum prælatum.*
51 *Laicus an poſſit eſſe procurator ad negotia ſpiritualia extraiudicialia.*
52 *Laicus an poſſit eſſe adminiſtrator generalis eccleſię, putà œconomus.*
53 *Laicus an poſſit eſſe fabricerius in eccleſiis.*
54 *Laicus an poſſit conſtitui procurator ad vendendum vnam rem eccleſię.*
55 *Laicus an poſſit colligere oblationes ſpirituales.*
56 *Laicus an poſſit eſſe Vicarius Epiſcopi.*
57 *Laicus an poſſit eſſe aſſeſſor iudicis eccl. Et quid in Doctore iuris ciuilis tantum nu 58.*
59 *Eccleſiaſticus an poſſit eſſe laici aſſeſſor.*
60 *Laicus an poſſit eſſe Notarius in cauſis eccleſiaſticis, maximè ſpūalibus, & num. 61.*
62 *Laicus, an poſſit prædicare.*
63 *Prædicans ſine licentia ſuperioris eſt excommunicatus.*
64 *Clericus coniugatus, an poſſit eſſe delegatus Epiſcopi in cauſa ſaltē criminali contra clericum.*
65 *Clericorum conſenſus, an requiratur in caſibus in quibus pōt epiſcopus cauſas eccleſiaſticas laicis delegare.*
66 *Laicus an poſſit eſſe rector hoſpitalis.*
67 *Laicus an poſſit eſſe cuſtos eccleſiæ ſeu altaris.*
68 *Laicus an poſſit habere penſionem ſuper beneficio eccleſiaſtico.*
69 *Laicus an poſſit habere præbendam. Et an poſſit propria auctoritate conferre capellam, quam erexit in ſua domo, vel caſtro.*
70 *Laicus an in caſu neceſſitatis poſſit de ſpiritualib⁹ negotijs ſe impedire. Et tū tēpore neceſſitatis laicus poſſit baptizare, an ceſſante neceſſitate ſit poſtea remittendum ad ſacerdotem pro baptiſmo.*

Clericus

71 *Clericus conſtitutus in mortis articulo poteſt examinari in teſtẽ coram iudice laico ſine ſuperioris licentia.*
72 *Moriens ſi in.lante mortis periculo, amiſſo vocis officio, ſigna contritionis coram laicis fecerit, communis gratia ei non eſt deneganda.*
73 *Laicus an priuilegio Papæ poſsit ſpiritualia negotia tractare.*
74 *Papa an poſsit vni clerico concedere, quod non teneatur dicere horas.*
75 *Laicus an poſsit ꝓſcribere iura ſpũalia, putà ius cõferẽdi, vel eligẽdi, decimãdi, ſaltem ſpatio tanti tpis, cuius initij memoria non habeatur.*
76 *Iudex ſecularis an poſsit cognoſcere de controuerſia decimarum inter laicos in caſibus, in quibus laicus de iure poſsidet decimas.*

DEcernimus. ❡Diuidit,& ſũmat' obiter, vt hic p Abb. Sed qa Barb.
mordet iſtud ſũmariũ, & ipſe ponit aliud ꝓlixi'
1 ĩ iſto tex.iõ ego ſũmo ſic. Negotia eccleſiaſtica
laicorũ prohibitione nõ obſtare pet ꝓlatos eccle
ſiarũ,nõ p laicos,nec laicorũ iudicio ſunt diſcutienda. In tex.
ibi,decernimus,exponas,i.declaramus:nã antea idẽ ſtatutum
erat,vt patet in iurib.alle.in gl.& ſic nota, q verbũ, decernimus,
nõ eſt ſemp nouũ iuris ꝓmulgatiuũ.ad idẽ texe.in ca.ad
audientiã,& ibi no.Hoſt.& Car.j.de cle.nõ reſid. tñ tñ deno
tat ius nouũ ſm gl.in cle.p lr̃as,de ꝓbẽ.& in cle.2.de reb.eccl.
nõ alie.& in cle.ſi.de æta.& qual.& ĩ cle.2.de appel.& j.Pan.
2 ad ſi.❡†In tex.ibi,vt laici,qui ſint laici, & quare ita nominentur,
decl'at tex.ĩ c.duo ſunt,12.q.1.Sed hic cadit dubiũ an clerici
ꝯiugati ĩ caſu huius tex.ſint reputãdi clerici, vel laici.vr̃ q
dẽant numerari inter clericos,p illud qd̃ dicit Io.An. ĩ c.Ioa.
j.de cler.ꝯiug.vbi vult,qd̃ ſtatutũ excõicãs certo caſu laicos
nõ ĩcludat clericos ꝯiugatos.❡Scd̃ò facit, qd̃ dicit Abb. ĩ c.1.
de vita & hon.cler.vbi vult,qd̃ ille texe.ꝓh hẽs laicos ſtare in
choro,vel intra cãcellos altaris dũ officia celebrant', nõ cẽſet'
excludere clericos ꝯiugatos. Contrariũ credo verius,quia cã
ꝓhibitiua,q̃ aſsignabo j.in j.not. militat ẽt ĩ clericis ꝯiugatis
& quia excepto priuilegio fori clerici ꝯiugati reputant' puri
laici,ca.vnico,de cler.ꝯiug.in 6.Et de hoc eſt tex. in c.2.j.de
cle.ꝯiu Nõ obſt.ſ.allegati,qa loquunt' ĩ odioſis,ſed diſpõ huius
tex.eſt merè fauorabilis,& fauore eccñarũ introducta, vt
3 j.patebit.❡†Scd̃ò dubitat',an hoſpitalarij,tẽplarij, & ſtes,dicant'
laici vel clerici?vr̃ q ſint clerici,quia ſũt Deo deuoti, d.
c.duo ſũt.Cõtrariũ vr̃ determinare Inn.ĩ c.1.de cele.miſ. Pro
ꝯcordia diſtinguas,vt p d Præpoſ. in c.mulier. 23.diſt.& ꝑut
4 hẽ in deciſ.Tholo.deciſ.8.❡Tertiò dubitat',† an in dubio pſumat'
laicus,vel clericus.Inn.in c.ſup his,de accuſ.in ſi.determinat,
q in dubio quilibet ꝓſumat' laicus,& iõ dicit, q excipiẽs
ꝯ electũ, q nõ ſit clericus,hẽt intentionẽ fundatã. ſequit'
Abb.ĩ c.bonæ,1.col pe.ſ.de ele.& ĩ c.1.col.1.j.de lit.cõt.& in
c.qm̃ ꝯ, .de ꝓba.aſsignãs rõnẽ, quia de ꝓmotione ordinum
dẽt fieri ſcriptura,c.legũ,2.q.1.& j.de cleri.peregr. p totũ. &
vbi nõ apparet ſcriptura,ꝓſumit', q act' nõ fuerit celebratus,
d.c.qm̃ ꝯ.idẽ tenet Car.ĩ c.ꝓpẽdimus,i 3.char.j.de ſent.excõ.
& Dec.ꝯſ.125.inc.In cã expoliationis. quia qualitas clericat'
nõ ineſt a nã,& ꝓbat' p tex.in c.cũ a deo, ſ.de reſcr.& in c.ex
lr̃is,ſ de trãſa.iõ iudex laicus hñs clericũ detentũ nõ tenetur
eũ relaxare,niſi facta fide de clericatu,ſm Fulg.ꝯſ.120.incip.
Præſuppoſitis ſtatutis,& quæri dẽat ꝓbari iſte clericatus, q̃tũ
ad hũc effectũ,optimus eſt tex.in c.ſi iudex laic'; de ſent.exc.
in 6.❡Sed corã quo fiet hmõi ꝓbõ?*communiter* Doc. ĩ d.c.ſi iu
6 dex laicus,tenẽt,q fieri dẽt corã eccleſiaſtico, ſequit' Bal.in l.
ſi qua p calũniã,C.d̃ epi.& cle.& Fulg.ĩ d.ꝯſ.120. Qd̃ lita,niſi
ſit ꝯtrouerſia de habitu clericali tm̃,tũc talis cognitio ſpectat
ẽt ad laicũ,ſm Gui.Pap.q.138. & vltra eũ idẽ voluit Gemi.in
c.1.j.de cler.ꝯiu.in 6.& Soc.ꝯſ.112.col.3.in 1.parte. Declaratũ
ẽt,vt in dec.Thol.deci.104.& 117.ĩ gl. Quæri aũt,& qũo poſ-
ſint ꝓbari clericat',& ordinũ collatio p teſtes,no determino,
qa qò pẽdet de facto.videatis Fel.in c.cum cãni,col.3. & in c.
Alb.col.ſi.j.d̃ teſtib.& Ge.ꝯſ.91.ici.Pręmitto,q poſſeſſoriũ.
An aũt lr̃æ bñficiales enunciãtes ordines ſidẽ faciant, videas
5 Abb.& Fel.ĩ c.nõnulli.§.ſũt & alij,col.4.de reſc.❡†In tex.ibi,
eccñaſtica negotia. Ergo a ꝯrio ſecularia laici poterũt tractare.
Sed ꝯ,inter ſecularia ꝯnumerant' ebrietas, & alearũ vs',&
ſiſia,c.1.j.ne cler.vel mon.& tñ iſta nõ vñr ꝯceſſa laicis, vt ĩ
tit.de alea.p totũ.ergo nõ tenet argm̃ a ꝯrio,qñ reſultat prau'
intellẽs.tex.eſt hic,& allegat' gl.ĩ l.ꝯuẽticula, C.de epi.& cler.
vel aliter negotia ſecula.& negotia eccñaſtica poſſũt tripl'r cõſiderari,
vt p Abb.ĩ rub.j.ne cler.vel mona.& capiendo 2. & 3.
mõ,ꝯrũ nihil obſt.hic.n.verbũ,negotia eccñaſtica,dẽt exponi,
ideſt,iudicia,ſeu cauſas rerũ eccleſiaſticarũ,ꝓbat', quia negotiũ
ꝓprie dr̃ in cauſis,negotiatio in cõmercijs, ca.forus,de
verb.ſign.❡Et quia dẽt exponi ſm nãm tit.iuxta l.Imperatores,
ſſ.de in diẽ addi.ita vr̃ exponere ille tex.ĩ uerbo, eccleſia-
6 ſticã iuſtitiã.❡†In tex.ibi, tractare,põt exponi, ideſt ꝯſulere,
ut in l.ſi aula,C.de inge.& manu.ibi,ſi cum peritiorib.tractatum
habueris,& ſm Bal.exponit',id eſt ꝯſilium. & ex hoc habes
hic tex. q laicus non põt eſſe aſſeſſor in cauſis eccleſiaſticis.
❡Secũdo põt reſolui,ideſt examinare, & uotũ dare,c.cũ a,

D.N.

j.de his quæ fiunt a præl cum glo.& ſm iſtum ſenſum vr̃ hic
eſſe tex.q laici non pñt dare vocem, nec intereſſe in tractatibus,
qui fiunt a vendõne rerum eccleſiæ, q probatur in c.bñ
quidẽ,96.diſt.❡Tertiò põt iterpretari,i.cuſtodire, l.elegãter.
§.pe.ſſ.de pig.act. & ſm iſtũ intellm hẽs hic tex.q laicus non
poteſt eſſe ſacriſta, nec œconomus rerum eccleſiaſticarum.
❡Quartò põt intelligi,i.colloquium hẽre, c.ſi. & ibi Felv.j.de
proba. vñ vulgo dr̃, multa tractant' quę nõ ꝯcludũt,l.ſi volun
tate,C.de reſcin.vend.c.1.de reb.eccl.non alie.in 6.teſtes deponentes
de tractatu nihil probant,ſm Alex. ꝯſi.13.col.pen.
& ꝯſ.28.col.2. vol.1.& Dec.135.col.5.& 159.col.4.& ſm iſtã
expoſitionẽ hẽs, q clerici de negotijs eccñaſticis non debẽt
hẽre colloquiũ cum laicis,quia poſſet laicus cõfabulãdo puer-
7 tere eorũ iudiciũ.❡†In tex.ibi,ꝓſumant,ſonat in malam partẽ.
& iõ glo.exponit ſua auctoritate, de ꝓprietate & nã huius
verbi,ꝓſumere,dicã j.poſt Abb.in tex.ibi,Archiepi.aliqui li
bri hñt archidiaconi.ſm primam lr̃am hẽs notare, q non va
let argm̃ ab ordine lr̃æ.& ad hoc no.iſtũ tex. Soc.ꝯſi.9.col.5.
in 1.parte.Sed intellige vt ꝓcedat, qñ talis ordo ponitur exẽplificatiue,
vt hic,& ita declarat Cat.ar l.obſonũ ſubſtantia.§.
ſi.ſſ.de act.& obli.& ad hoc adde tex.in c.cũ in cunctis,§.inferiora,
ſ.de elec.ſm verò aliã lr̃am hẽs , q Abb.eſt dignior archidiacono,
qd̃ non ꝓbatur iſto tex.ſtantib.prædictis, de quo
8 latius j.dicam.❡†Nota j.ſm Abb. q laici negocia eccleſiaſtica
maximè ſpũalia tractare non pñt principaliter nec miniſterialiter,
ideſt,nec iure ꝓprio,nec miniſtrando conſiliũ,vel auctoritate.
& rõ multiplex,prima qa q vni creditũ eſt,alius nõ
debet ſubtrahere,ne ꝑmiſcuis actibus rerũ turbent' officia, l.
ꝯſulta diualia,C.de teſt.❡Scd̃a,quia nõ eſt cõcedenda auctoritas
imperandi his, quos obſequendi manet neceſſitas,c.eccleſia
S.Mariæ,ſ.de ꝯſtit.c.cũ laici.j.de reb.eccl. non alie.&
quia indecorũ eſſet laicos iudicare clericos,c.in noua, 16.qõ.
vlt.& qũo qui reb' humanis ꝓſunt, de his per quos diuina miniſtrant',
iudicare præſument?ca.denique.96.diſt. Alia rõ fuit
p p ſuſpicionẽ.ſunt.n.laici oppido infeſti clericis,c.laicos,2.q.
7.c.laicis de immu.eccl.in 6.& iõ dr̃, q de eccleſia male iudicat,
qui q̃rit iudiciũ laicorũ,c.placuit,11.q.1. Et in ſpũalib.eſt
alia rõ fortior,qa laici ſunt incapaces ſpũalium,c.Mediolan.ca.
ſacroſancta.ſ.de elec.& ꝓpea tex. dicit maximè in ſpũalibus.
iuxta iſtud no.de plurimis dubitatur. Primò, nunquid tex.ꝓcedat
in Imperatore,vr̃ q non, qa Imperator eſt cõſtitutus a
Deo in terris oium magiſter,auc.habita,C.ne ſil.pro pat.Eſt
enim Imperator Dei Vicarius ſm Bal. in l.j. C.de iur.aureo.
annu.& dr̃ Dei Legatus & Procõſul, vt per Cur.ꝯſ.65.col.6.
Contrariũ eſt verius,ſm Abb.in d.c.eccleſia S Mariæ,i 3.no.
p illũ tex.Et ita tenet Dec.ꝯſ.170.inc.Viſo themate,in ſi.vbi
decidit, q Impator nõ ẽt formare inqſitionẽ de vſuraria prauitate
ꝯ aliquẽ.hac rõne Imperator nõ dẽt intereſſe in Concilio
gñali clericorũ,c.cũ ad verũ,96.diſtin.Pan.in c.cũ M in 4.
col.ſ.de ꝯſt.h.hac rõne Imperator non põt alicui cõcedere priuilegiũ
fori eccleſiaſtici,ſm gl.& Abb.in c.nuper nobis, j.de
teſtib.Ad ꝯrũ rñdet', q eſt Vicarius Dei ĩ tpalib.& ꝓphanis,
nõ ĩ eccleſiaſticis,maximè ſpũalibus,c.nouit, vbi Abb.17.no.
j.eo.c.certũ,cum gl.10.diſt.& lepra percutit' Imperator,ſi ec
9 cleſiaſtica tentet vſurpare,c.Imperiũ,ea.diſt.❡†Scd̃ò dubitatur,
an iſte tex.ꝓcedat ẽt in negotijs eccleſiaſticis, quæ expediunt'
per viã voluntariæ iuriſdõnis,vr̃ q ſic, nam Imperator
& eius Comites Palatini nõ pñt lẽimare baſtardos ad ſpũalia,
ſm gl.in c.1.10.dr Pan.& alios,in c. p venerabilẽ, qui fil.ſint
leg.nec quo ad feuda eccleſiaſtica, vel emphyteuſim eccleſiaſticã.
vt dixi ſ.in rub.fortius nõ pñt lẽimare clericũ ad tpalia,
puta ad hr̃editatem paternã ẽt pr̃e ꝯſentiente,ſm Dec.conſi.
150.p totũ.& licèt poſsint legitimare filiũ ſacerdotis , ſm Io.
And.& Car.in d.c.per venerabilẽ, & Cald.cõſ.3. ſub rub.qui
filij ſint legi.& Bal.in l.qui ꝯ,C.de nup. Pau.de Caſt.in l.ſi qs
poſthumos,ſſ.de li.& poſth.& in ꝯſ.225.inc.Notandũ eſt,ſm
antiquam impreſsionẽ.tñ non pñt lẽimare filiũ ſacerdotis ad
effectũ,vt ſuccedat ipſi ſacerdoo,& in eius hr̃editate, ſm Soc.
cõſ.65.inc.Super ꝓpoſita q.in 3.col.in 3.parte,qa nullam hñt
iuriſdõnem in patrem ſacerdotẽ,nec in eius hr̃editate.Eſt verũ,
q in hoc idẽ Soc.vr̃ ꝯtrari in l.Gallus,ĩ §.forſan, in ſi.ſſ.de
lib.& poſth.Et ꝯrũ viſus eſt tenere Bal.cõſ.363.in 2. Quærit',
verũ filius,in 5.parte. Contrariũ in principali dubio vr̃ dicen,
qa iudex laicus põt interponere decretũ ſuum in emancipationibus
clericorũ,ſm Rot.deci.7.in iſto tit. q̃ ſequit' Gemi.
in c.ſi.§.j.eo.titu.in 6. ❡Ad aliud tenendo aliã partem, rñdet
Dec.in d.cõſ.150.col. 3.q emãcipatio eſt actus pr̃is & nõ iudicis.
Iſta ſolũ in propoſito non vr̃ tuta,qa reſpũ decreti nõ põt
negari,qñ ſit act' iudicis. Et ſi dicat' interponit' ſup actu pr̃is.
Aduertat',qa emãcipatio vr̃ act' cõis pr̃is & filij. requirtur enĩ
cõſenſus vtriuſq;,l.iubemus,C.de ema.lib. Et ꝓpterea vr̃ potius
adeũdus iudex filij patiẽtis,q̃ pr̃is agẽtis,vt dicim' ĩ ꝯtentioſa
iuriſdõne,c.ſi clericus laicũ,j.ea.j.l.iuris ord.C.de iuriſd.
om.iu.iſtd̃ valde ſtrigit ꝯ Dec.niſi dicam', q ĩ volũtaria iuriſ

dictione ɔteplamur poti⁹ pſonã agẽtis, qđ ego demõſtro Nã
ſi laicus donet clerico, iudex laicus inſinuabit tale donationem:
ſi verò clericus donet laico, iudex eccleſiaſtic⁹ inſinuabit. Si-
militer ſi laicus minor velit alienare in laicum ꝓhibita bona
alienari ſine decreto, iuxta tit. de reb. eor. ꝑ totũ, iſto caſu iu-
dex laicus interponet ſuũ decretũ: ſi verò clericus minor ue-
lit alienare in laicũ, tunc eccleſiaſticus iudex auctorizabit ip-
ſam alienationẽ. ita determinat Soc. in c. 1. in 1 S. fallẽ. ĩ. de fo.
cõpet. Et ex iſtis infertur, q ſi pr̃ emancipaſſet clericũ & filiũ
laicũ, tũc iudex eccleſiaſticus deberet auctorizare ipsã eman
cipationẽ & ita debet intelligi Rot. quæ oĩa bñ ſigna, qa quo
10 tidiana. ❡ † Sc'dò in ɔ̃riũ facit qđ decidit Bal. cõſ. 40. in 3. par.
vbi tenet, q laicus põt eſſe tutor clerici duabus rõnibus. Pri-
mò, qa clericus põt eſſe tutor laici. ca. ꝓuenit, 86. d. ſt. ergo idẽ
e ɔ̃. Sc'do, quia clericatus retorqueret i od. ũ ɔ̃ l. qđ fauore, C.
de legi. Si ergo laicus põt eſſe tutor clerici, a fortiori ẽt iudex
in dando tutorẽ Ad iſtud põt rñderi, q non eſt verum per il-
lum tex. Nã tutor datur pſonæ, Inſti. qui teſta. tut. dari poſſ. §.
certę rei, & laici ſup pſonã clerici nullã hñt ptãtem. Et ɔ̃riũ
tenet Dec. in alle. ɔſ. col. pen. & Maria in c. 1. in 21. ampl. ĩ. ti-
tu. 1. & q laicus nõ poſſit dare tutorẽ clerico, tenent Ancha.
& Gem. & Peruſ. in c. ſi §. 1. de iud. in 6. Quæ deciſio ẽt proce-
deret non obſt. q laicus poſſit eſſe tutor clerici, nã laicus põt
eſſe procurator clerici, & ſyndicus eccleſiæ, c. 1. ſ̃. de procur.
& c. 1. ſ̃. de ſyndi. & tñ nõ põt eſſe iudex. Itẽ laicus põt eſſe ho
ſpitalarius, vt ſ̃. diximus. nõ tñ ſequit', ergo põt ɔſtitui rector
hoſpitalis a iudice laico, & iõ tenet dec. Bal. q laicus poſſit eẽ
tutor, & ꝓbo, quia laicus datus tutor clerico a lege vl a pr̃e in
teſtõ, dẽt confirmari, ſm Gem. i d. c. ſi. §. 1. ❡ Si ergo laicus pt
eſſe tutor lrĩmus vel teſtamẽtarius, eo. mõ poterit eſſe datiu⁹,
cum nulla ſubſit rõ diuerſitatis. Tertiò in ɔ̃rium facit, quia iu
dex laicus põt dare curatorẽ clerico, ſm Rot dec. 204. incip.
Clericus. Solu. procedit illa deciſio in caſu ſuo tñ, ſqñ lis pen
det corã laico, iuxta tex in c. ſi clericus laicum, ĩ. ti. ĩ tunc. n.
clericus ſubijcitur iuriſdõni laicali in cã principali, & ɔ̃ñr ẽt
in acceſſorijs, & ſic in decernendo curatorẽ, intellig. illã de-
ciſ. Peru. in d. §. 1. & bñ probat' in l. ſi. §. 1. C de adm. tut. vbi de-
terminatur, q iudex cauſæ principalis eſt ẽt iudex in dãdo cu
ratore. Sed iudex laicus, excepta lite corã eo vertente, nõ poſ-
ſet dare curatorẽ gñalem ad alias lites ipſi clerico, ſm Oldra.
ɔſi 59. Vertit' in dubiũ & Soc in d. c. 1. in 17. ampl ❡ Iuxta pr̃ę
11 miſſa † ſuboritur alia dubõ. Pone, q a iudice laico fuerit datus
tutor, vel cura. laicus alicui minori tũc ẽt laico. An illo mino
re effecto clerico finiatur ipſa tutela, vel cura, & ſic dãdus ali⁹
tutor, vel curator clericus, vr̃, q ſit extincta tutela, vel cura,
quia res deuenit ad eum caſum, a quo incipere nõ poterat, l.
inter ſtipulantẽ, §. ſacrã, ff. de verb. obli. In ɔ̃riũ facit, q a tutor
laicus, vel curator lrĩme ɔſtitutus ɔfirmandus venit ab eccle
ſiaſtico iudice, vt ſ̃. dixi, & iſtud puto verius ꝑ illud, qđ dicit
12 Bar. in l. impuberi, ff. de tut. & cur. da. ab his. ❡ Tertiò dubitat',
an iſte tex. ꝓcedat in negotijs eccleſiaſticis expediendis per
viã ſimplicis notionis & ſic q̃rit', an laicus poſſit eẽ arbiter in
cauſis eccleſiaſticis, vr̃ q nõ per tex. iſtũ in verbo, tractare, qđ
ɔuenit arbitrio. Sol q i cauſis ſpũalibus clarũ eſt, q laicus nõ
põt eſſe arbiter, c. cõtingit ſ. de arbi. Sed hic q̃rit', an ſaltẽ poſ-
ſet eſſe arbiter in cauſis ſpũalib. vna cũ clerico, vr̃ q non per
tex. in l. Pedius, ff. de arbi. in ɔ̃riũ eſt tex. in c. ꝑ tuas, ſ. tit. prox.
Ad tex. in l. Pedius, rñdet ibi Abb quæ ſoſo licẽt ter er teneat',
nõ tñ tranſit ſine ſcrupulo, vt ĩ. dicã. Iterum dubitatur, an eo
caſu, quo factũ eſſet cõpromiſſum in ſolum laicũ de ſpũali, &
tpali, vitietur cõpromiſſum in totum? vt qõ habeat dubium,
ſciẽdũ eſt, q clerici de rebus ſuis ꝓprijs pñt cõpromittere in
laicũ ſine ɔſenſu ſui epĩ, ſm gl. in c. ſi diligenti de fo. cõpe. &
probat' in auct. licentiam pſbyteris, C. de ſacroſ. eccl. & ſiñr de
rebus tpalibus ſuæ eccleſiæ in caſib. alijs permiſſis pñt compro
mittere in laicum, vt eſt tex. in c. exp oſita. ſ̃. de arbit. qui tex.
procedit ẽt ſine cõſenſu ſui Epĩ, ſm d Io Bap. generum Bart.
in trac. de arbi. in 4. li. 115. Ad q̃ſitũ mõ rñdendo, vr̃ q vitiet'
in totum, quia i ſpũalibus vtile ꝑ inutile vitiatur, vt in ſiſi ca-
ſu cõſuluit Gem. ɔſ. 32. inci. Pro examinatione prædictorum,
col. ſi. vbi ɔceſſio capellæ maioris cũ ſepultura facta per epm
in laicũ, in totũ eſt nulla, q a iuſpat. in eccleſia ɔſecrata nõ põt
cõcedi laico, ſm gl. in c. piæ mentis. 16. q. 7. & licẽt ſoli ſepul-
tura cõcedi poſſit tñ, quia cõceſſa cũ capella prohibit' ẽt con
ceſſio ſepulturæ vitiatur, &c. Sic ergo dđm in caſu nr̃o, ſed
iſtis & ſilibus nõ attentis, credo q ſuſtineat' cõpromiſſum q̃-
tum ad tpalia, per tex. in c. cum tpe. ſ̃. de arb. & ibi no. Abb. q
tot ſunt cõpromiſſa, quot res, & iõ in ſeparabilibus vtile ꝑ in-
utile non vitiat', l. 1. §. ſi ſtipulãti. ff. de verb. obl. ad deci. Gem.
rñdet', q loquitur in indiuiduis rõne dependentiæ. iuxta tex.
in l. 1. & 2. ff. de pecu. leg. erat n. in caſu illo ſepultura cõceſſa
acceſſoriẽ, & iõ vitiato principali, vitiatur acceſſorium, l. cum
13 principalis, de reg. iu. ❡ † Quarto dubitatur, an laicus poſſit eſ-
ſe arbitrator in cauſis ſpũalibus. vr̃ quòd non per iſtum tex.
in verbo, tractare, maximè ſm vltimam expoſitionẽ. S. dã ra
tione incapacitatis. Tertiò, qa de ſpũalibus nõ põt tranſigi, ca.
ſuper eo, ſ̃. de tranſa. ergo nec cõpromitti, quia cõpromiſſum
in arbitratorẽ nihil aliud eſt, q̃ quædã tranſactio, ſm Doct. in
auc. ſi verò ɔtigerit, & i corpore, vñ ſumitur, C. de iud. Quar-
to, q a rõ aſsignata in d. c. ɔtingit, q a non decet vt laici in ſpũa
libus arbitrent', militat ẽt i arbitramẽto, & ita ſirmat ibi Abb.
& Ro. in l. Titia, ſol. mat. & ɔſ. 299. inci. In propoſita conſulta
tione loquens in cã matrimoniali. ſeqtur Barb. hic. Iſtis non
obſtã. *communis* opi. eſt in ɔ̃rium ſm Mod. hic allegantes Spe.
in tit. de arbi. §. reſtat, ver. qđ de ſnĩa. Sed certe Spe. ibi ſentit
oppoſitũ, dũ dicit in iudicẽ tñ poſſe cõpromitti vt in arbitra-
torẽ, ita q iudicet ſm ius in cauſis ſpũalibus & quãtũ ad expẽ
ſas, & reliqua arbitramenta. Pondera ipſum velle, q compro
miſſum fiat in iudicẽ, ergo i eccleſiaſticum, q alias eẽt iudex.
& iſto mõ vr̃ loqui Hoſt. in c. exhibita, ĩ. de ter. permu. Item
pondera dũ dicit, q dẽat iudicare ſm ius, ergo nõ erit arbitra
mentũ. Ad idẽ alle. Ang. ɔſ. 34. inci. In hac cã, qui loquit in cã
decimarũ, & in ɔſ. 98. qui loqtur in cã vſuraria. Alex. cõſil. 91.
Viſis actis, vol. 2. q ẽt loqtur in cã vſuraria. Ro. ɔſ. 173. q loqu
tur indiſtin. Ale. & D. Iaſ. in d. l. quoties, vbi iſta & alia addu-
cũt. Fel. i c. cũ ſit gñ de, col. 4. ĩ. ti. ĩ. Pro iſta opi. duo adducunt'.
Primo laicus põt de plano ꝑ viã ɔfeſſionis in ſpũalibus proce
dere, ſm Spe. in tit. de ɔuen. & recõuen. §. nunc dicamus, ver,
ſed nũqd. ergo ẽt dẽt poſſe cognoſcere per viã amicabilis cõ-
poſitionis. Sed ɔſidera, q ſi ɔſtat de ɔuentione, nõ eſt cogno-
ſcere, ſed cognitiũ exequi, l. ꝓinde, ff. ad leg. Aq. arbitrator aũt
cognoſcit ꝑ viã ɔ̃dictionis. ergo de vno ad aliũ non rectè in-
fert'. ❡ Præterea nõ ꝓcedit. ita q iudex laicus poſſit ſuper tali
ɔfeſſione principali pronũciare, vt ĩ. dicã. Sc'do laicus põt co
gnoſcere de cauſis ſpũalibus, vbi ſũmariẽ procedit', ſm Spe. i
tit. de primo decreto, §. reſtat. ver. qđ de actione. quẽ ſequunt
Bal. in auc. ei q durat, C. de bo. auct. iud. poſs. col. 8. iſtud ẽt nõ
me mouet, q a dicit Spe. reprobat' per Io. An. in ad. li. Spe. in §.
qui ſi. ſint leg. Alex. in d. l. Titia, per Mod. hic. & Fel. in d. c. cũ
ſit gñale, col. 3. Quid tenendũ? credere ſaluo iudicio melior,
quod in cauſis ſpũalibus, in q̃bus eſt licita trãſactio, poſſit cõ-
promitti in laicũ arbitratorẽ, alias nõ: iõ infero, q in cã matri-
moniali nõ poſſit fieri cõpromiſſum ẽt in clericũ arbitrato-
rẽ, quia in ea nõ valet trãſactio, c. ſi. ſ̃. de tranſ. l. 3. quæcunque.
ff. de iureiu. Et ſi dixeris, imò valet trãſactio, qñ ſtat pro mr̃i-
monio, ſm Bar. & gl. & alios in l. ſi. C. de trãſa. rñdeo, quod va
let in vim noui ɔtractus, nõ quòd faciat retro fuiſſe mr̃imoniũ,
quod nõ erat. & in iſtis terminis loq' Rom in d. l. Titia. & in
d. ɔſ. 99. imò cã mr̃imonialis non põt cõpromitti in arbitrũ
ẽt clericũ, tex. eſt in c. cã, ſ̃. de in inte. reſt. Siſt i cauſa mr̃imo-
nij ſpũalis nõ valet trãſactio, ne detur vitioſus ingreſſus, cap.
ɔſtitutus, ſ̃. de trãſa. iõ non valebit cõpromiſſum in arbitrato
rem: verum ſuper decimis præteritis vel ẽt futuris, in preiudi
cium tranſigentiũ, tenet tranſactio, c. ex multiplici, ca. ſugge-
ſtum, cum ſi. ĩ. de deci. & in c. veniens, ſ̃. de tranſa. ideo ſuper
illis valebit cõpromiſſũ i laicũ. Et i iſtis terminis loq' Anch.
in d. ɔſ. 34. Siſt ſup vſuris p̃teritis valet trãſactio, & iõ valebit
cõpromiſſũ in aliquo, ſm Pan. i d. c. ɔtingit, ſ̃. de arb. & i iſtis
terminis põt ꝓcedere cõſ. Anch in d. ɔſ. 98. & Ale. i d. ɔſ. 92.
14 ❡ † Tenẽdo iſtã diſtõnem, nõ obſt. ſ̃. alleg. in ɔ̃num. Ad iſtum
tex. rñdet', quòd intelliſ ꝑ viã iuriſdõnis ɔtẽtioſæ, per ea q̃ di-
xi in verbo, negocia eccliaſtica. Ad rõnẽ incapacitatis dico,
quòd ꝓcedit iudicãdo non cõponẽdo. Tertiũ de c. ſup eo, cõ
cedit', vt patet ex diſtõne. Ad vltimũ, quòd magis vrget, vide
licet ad rõnẽ d. c. ɔtingit, p̃t dici quod ɔceſſa trãſactione, ceſ-
ſat rõ inconueniẽtiæ ſeu honeſtatis. ❡ Quintò dubitat', an iſte
tex. ꝓcedat in cauſis q̃ ex forma ſtatutorũ editorũ per laicos
ſunt ſpũales, nõ ex forma iuris Põtificij. Pau. de Ca. ɔſ. 11. inc.
Viſis & põderatis oĩbus, determinat quòd nõ, q a nõ eſt qõ iu
ris canonici, ſed municipalis, ſeqtur Iaſ. in d. l. quoties. exempli-
ficãtes in ſtatuto diſponẽte ɔ̃ctũ ex certis ɔiecturis pſumi fę-
neratitiũ. Credo ɔ̃rium eſſe verius, & in primis aduerte circa
exẽplũ, q a tale ſtatutũ nõ valet, vt in terminis ɔſuluit Fed. de
Sen. in ɔſ. 91. quẽ ſequit' Abb. i c. eccliarũ, col. 1. & i c. eccleſia
S. Mariæ, col. 8. uerſ. ſeptimus caſus, ſ̃. de ɔſt. ❡ Sc'dò poſita ua
liditate ſtatuti dico, quòd illa eſt cã uſuraria ſpũalis de iure ca
nonico, & licẽt modus ꝓbandi tradat' a ſtatuto, non ꝓpea in-
fert', quòd dicat' qõ ſtatutaria. Imò eſt qõ iuris ſpũalis. Itẽ ſi ſta
tutũ nõ ɔ̃riat' iuri canonico, cẽſetur approbatũ ẽt de iure ca-
nonico, c. 1. de no. ope. nũ. ergo erit qõ ẽt iuris canonici. Itẽ li-
cẽt ualeret ſtatutũ q̃tũ ad ſui diſpõnẽ, nõ tñ ualeret quãtũ ad
hũc effectũ, quòd cã uſuraria poſſet tractari corã laico, q a nõ
15 ualeret ẽt ſtatutũ epĩ, ut ĩ. dicã. Sextò † dubitat', an ualeat ɔſue
tudo ɔ̃ diſpõnẽ huius c. ur̃ quòd ſic, q a ɔſuetudo põt dare iu
riſdõnẽ nõ hñti, l. uiros, C. de diuer. offi. li. 12. c. cũ ɔtingat. ubi
Abb. & alij, ĩ. ti. ĩ. gl. & Doc. in l. & q a, ff. de iuriſ. om. iud. ɔ̃riũ
eſt uerius ꝑ tex. i c. ad nr̃am, ſ̃. de ɔſue. i c. clerici, ĩ. eo. qđ eſt
uerũ in ɔſuetudine tãti tpis, cuius initij memoria nõ ſit in ɔ-
trarium,

tranū, ſm Abb. i c. nouit. in 6. col. ſ. e. & ſi Papa ſciret & tolerarec. ſm Io. de Lig. & Cal. hic, q̄ refert Soc. i c. i. i 10. fall. ſ. nu. 1.
16 ¶ Septimo dubitat̃, an ſaltē laicus in cauſis ſpūalib. poſsit interrogare partē ad effectū, q̄ ſi ↄfiteatur poſsit ſuper ↄfeſsione ꝓcedere. Spe. in ti. de ↄuē. & recōuē. §. nunc dicamus. uer. ſed nunqd determinat q̄ ſic. ſeqtur Bal. in l. ubicunque. ff. de interr. act. & in rub. ſ. eo. & in l. ſ. C. de ſen. q̄ ſine cer. q̄tit. Bal. & Alex. i d. l. Titia. Anc. i d. ↄſ. 98. Ro. ↄſ. 133. Ale. in d. ↄſ. 91. Et iſta eſt *communis*. Cōtrariū tenet Ro. i d. coſ. 99. inci. Petendæ. Anch. in reg. ea q̄, in 4. q. de reg. iu. & Dec. hic. Quod ↄfeſsio fcā corā iudice incōpetēti nō ꝓbat, c. at ſi clerici. ſ. e. allc. Deci. idē tenere Io. de Ana. i c. poſt miſerabilē, in 4. col. . de vſur. qd tenēdū? Cōcordari pūt opi. ſedere diſt. Aut agit̃ principalr de cā ſpūali, & iſto caſu ꝓcedat vltima opi. Aut agitur incidēter puta agit̃ petitione hrditatis, incidēter q̃rit̃ de legitimatione filij. & ſic de mrīmonio, iſto caſu iudex laicus poterit interrogare ad effectū, vt nō ꝓnūciet de mrīmonio, ſed ad effectū, ſi pars ↄfiteat̃, poſſit procedere in cā principali. iſtam ↄcordiā tradit Fel. i c. cū ſit gñale, col. 3. ſ. tit. 1. ¶ Quod bñ no. in actu practico. & ꝓpterea dicit Bal. in auth. ad hæc. C. de Lat. liber. tol. q̄ iudex laicus pt iudicare de cauſis ſpūalib. per modū cāe, puta ꝓnunciando hrditatē defuncti ptinere ad Titiū, q̄a eſt eius filius, natus de lrimo mrīmonio, & ſeqtur Pau. de
17 Caſt. ↄſ. 151. ſm antiquā impreſſionē. ¶ Octauò † dubitat̃, an laicus poſſit de cauſis ſpūalib. cognoſcere incidēter, vr̃ q̄ ſic, ꝑ ea quę ſtatim dixi, & p tex. in l. quoties, C. de iud. Cōtrariū eſt verius p tex. in c. tuā . i. de ord. cog. i c. lator, 1. q. [illegible] ſi. ſint leg. in c. ſi iudex laicus, de ſen. excō. & ita *communiter* ↄcludit̃, qd̃ intelligo verū, ſi incidēter vertat̃ ↄtrouerſia ſup iure ſpūali, puta an mrīmoniū valeat, vel ↄctus ſit vſurarius: ſecus ſi ſup facto, puta an fuerit pactū factū de retrouēdēdo, q̄ eēt pign⁹, uel uēndō, & ſſſi ita declarat Bar. & alij i d. l. Titia, & plures ita ↄſuluerūt, quos refert Dec. hic. & d. Iaſ. i d. l. quoties. & añ eos plures auctoritates adducit Maria. i d. c. cū ſit gñale, in 6. col. & ſeq. q̄b. adde Cal. ↄſ. 3. in tit. de fo. cōp. Pa. de Ca. cōſ. 2. i nouis, & 333. in antiqs. Soc. cōſ. 219 Alex. 76. col. 2. vol. 3. Pan. ↄſ. 64. col. 4. & 71. col. 2. in 1. parte. Cor. cōſ. 227. 13. par. ¶ Contrariā opi. tenuerūt Imo. & Raph. i d. l. Titia, & Imo. in d. c. cū ſit. Et iſtorū opi. vr̃ approbare Dec. hic. mouet̃, q̄a ex facto i⁹ orit̃. vulgata l. ſi ex plagis, §. i clino, ff. ad le. Aq. ↄfirmat Dec. q̄a qō iuris hēt mixturā inſeparabilē, per ea quæ ſcribit Fulg. ↄſ. 134. ad fi. Et iō rōne ↄnexitatis ēt qō facti venit tractanda corā iudice eccleſiaſtico, arg. c. quāto. ſ. eo. Sed ad iſta omā rñdet d. Iaſ. i d. l. quoties. Quod licēt ex facto oriat̃ ius, nō tn̄ oritur ius ſpūale, de quo contēdit̃. & iſta ſolo recte intellecta eſt veriſſima, nec obſt. replicatio Dec. q̄ cā facti eſt ſpūalis, quia rñdeo, q̄ de cā facti nō diſceptat̃, ſed de ipſo fcō. & ex hoc apparet, q̄ qō facti eſt ſeparabilis a q. iuris. licēt qō iuris a facto
18 ſeparari nō poſsit. ¶ † Nono dubitat̃ an laic⁹ poſsit cognoſcere de cā ſpūali, puta vſuraria vertēte inter Chrīanū & Iudęū, vr̃ qđ nō per iſtū textum, & ſſſes, qui loquunt̃ gñalr, & text. gñaliter loquens hēt ēt locum in Iudæis, l. Iudæi, C. de Iudæ. Cōtrariū determinat Pet. de Anch. in regu. ea quę, de reg. iu. ſequit̃ Alex. in d. l. Titia. mouent̃ per tex. i c. poſt miſerabilē, de vſu. & quia de eis, quæ foris ſunt, nihil ad nos, c. gaudem⁹, ſ. de diuor. quid tenendū? Crederē primā opi. veriorem p generalitatem huius text. & q̄a laici ſunt incapaces ſpūaliū, cap. Meſſana, ſ. de elect. & quia ſi agit̃ qō mrīmonialis inter Iud. eccleſiaſticus tn̄ cognoſcet, ſm Fel. in c. cum ſit gñale, col. 8. ſ. nu. 1. ergo idē in alijs cauſis ſpūalibus, cū nō detur rō diuerſitatis. Nō obſt. tex. in d. c. poſt miſerabilē. quia ibi erat qō ſup iure ſpūali, ſm Abb. ibi i ſ. no. Nō obſt. q̄ eccleſia nō curat de his, quę foris ſunt: q̄a uerū eſt quantum ad excōicationē, nam Iudæi ſatis ſūt excluſi ab eccleſia, & ideo nō poſſunt amplius excludi. Sed quantū ad reliqua lex curat de Iudæis, ca. de terris, ſ. de deci. Hinc dicit Hoſt. in d. c. poſt miſerabilem, q̄ omnibus modis, quibus Chriſtiani efficiuntur de foro eccleſiæ,
19 eiſdem modis etiā Iudęi. ¶ † Decimo dubitatur, an iſte text. procedat ēt in actionibus realibus, vr̃ q̄ non, quia ſi agatur in rem, non præſupponitur clericus obligatus, §. 1. Inſt. de act. & ideo non vr̃ cā eccleſiaſtica. & iſtam partē tenet Collecta. in c. qualiter, ſ. eo. refert Hoſt. in Sum. de fo. cōpe. Contrariū eſt verius, & ↄtrium tenent Pan. & alij *communiter* in d. c. qualiter. Bene verum eſt, q̄ ratione rei ſitæ clericus ſortitur forum eccleſiaſticum in loco rei ſitæ, & ſic mutatur forus, nō qualitas iudicis, c. ſane, ſ. de fo. cōpet. & ita tenet Arch. in c. clericum,
20 11. q. 1. & Old. conſ. 84. ¶ † Vndecimo dubitatur, an in cā recōuētionis laicus poſſit cognoſcere ↄ clericum. Iſte eſt dubius paſſus: *communis* ur̃ opin. q̄ in cauſa mere ciuili & prophana poſſit reconueniri clericus corā laico, iſtam dicit coem Felv. in c. at ſi clerici, ſ. eod. & in c. ſ. ſ. de mu. pet. i trib. locis examinatur ad pleniū iſte dubius articulus, quem non diſcutio, quia ſm Io. And. in dubiis ſtandum eſt conſuetudini, q̄ eſt optima legū interpres, l. ſi de interpretatione, ff. de legi. mihi ti pla-

cet ↄcordia Are. in d. c. at ſi clerici, vt diſtinguamus. Aut clericus reconuenitur corā laico pro eo [illegible] ex eo facto, & tūc ꝓcedit cōis opi. Aut pro facto diuerſo, & tunc procedat ↄ-
21 pria. ¶ Duodecimo dubitatur, an iſte tex. ꝓcedat in cā feudali. Barb. i c. ceterū, ſ. eo. determinat per plura argumēta q̄ ſi, dicens tenentes oppoſitū eſſe in magno errore. Sed ſaluc, q̄a dicit ↄ caſū legis, eſt enim in ↄtrariū tex. in c. ex trāſmiſſa, & in c. uerū, ſ. de fo. comp. ubi Papa remittit cās feudales uertētes inter clericos ad dñm feudi laicum. Qđ amplia non ſolū ſi ſit qō inter uaſallos clericos, ſed ēt ſi ſit qō inter clericos, & ipſū dñm feudi laicū, tunc pares curiæ ēt laici cognoſcent de iſta cā, ſm Bal. in c. 1. de ↄtrō. feu. apud pares term. p illū tex. & p tex. i c. 1. §. ꝓterea. de ꝓhi. feu. alie. p Fed. cū ſi. ſequunt̃ Mod. in d. c. ex trāſmiſſa, & Soc. ↄſ. 12. col. pe. in 1. parte. q̄ nota, quia parlamēta de cōſue. ſucceſſerunt in locū iſtorum parium, ita dicit Gurd. in ſuis q. & ex iſtis hēs, q̄ iura feudalia ligāt ēt clericos, qd noluit Bal. in prælud. feu. col. 3. Anch. conſ. 172. inci. d. Lazarinus. Ale. cōſ. 10. viſo inſtrō inueſtiturę, col. 1. 13. vol. Dec. coſ. 131. col. 3. inci. Reuocat̃ in dubiū. & in tn̄ procedit iſta deciſio, q̄ ſi feudū fuerit a ſecularibus feudatarijs eccliæ donatū, ſi poſtea inter ꝓlatos vel inter dñm feudi, & eccleſiā uertatur dña, tunc Imperator, & nō Papa erit iudex cōpetēs, ſm Inn. & Abb. in d. c. uerū. inferentes q̄ ſi ab epō feudatario rōne feudi ſecularis cōtingat appellari, talis appellatio deuoluit̃ ad Imperatorē, non ad Papa, idem tenet Abb. in ca. dilectus filius, el 2. ſ. de præben. Eccleſia n. Romana licet dicatur mr̃ Imperij, tn̄ ſi hēt feudū ab Imperatore dr̃ eius vaſalla, ſm Bal. in l. ſed & ſi. §. ſi liberto, in ſi. ff. de in ius voc. Et pro feudis ſecularib. eccleſia tenet̃ ad ea oīa, ad quæ tenentur cęteri vaſalli ēt laici, ſm Bal. in l. fi. ad fi. C. ſine cenſu. vel reli. Intellige procedere, ſi qō ſit feudalis, aliàs ſecus, ſm Soc. in d. conſ. 12. facit, q̄a limitata cā limitatum producit effectū, c. cū ordines, ſ. de reſcr. l. age, C. de trāſa. Scdò intellige, ſi agat̃ cōtrouerſia inter cōuaſallos, & uterque pręt ēdat ſe ſubeſſe eidē dn̄o. laico, aliàs iudex rei eſſet adeūdus, c. 1. §. ſi vero. & §. ſeq. de pace tenē. Tertiò intellige, ſi qō feudalis eēt ciuilis, ſecus ſi crialis, q̄a de crīe clerici laicus nullo mō pt cognoſcere, ca. at ſi clerici. ſ. eo. Et iō ſi dn̄s feudi laicus prętēdat clericū rōne delicti, vel felloniæ eſſe priuatū vel priuandū feudo, tūc pares curiæ laici non erunt iudices, ſm Inn. & Abb. in d. c. uerum. ſequuntur *communiter* ſcribētes in d. c. cæterū, & in d. c. trāſmiſſa, & Soc. in d. cōſ. 12. Quartò intellige, ſi agat̃ inter clericū & dñm, vel aliū cōuaſallū, ſecus ſi inter clericū & aliū non cōuaſallum, tunc ordinarius erit iudex, c. 1. de inueſti. i mari. facta. & d. §. ꝓterea. Ale. ↄſ. 1. in 5. vol. Maria. in d. c. ex trāſmiſſa, in ver. circa
22 tertiū. & in iſtis caſib. ſaluat̃ opi. Barb. ¶ Decimotertio † dubitat̃, an iſte text. ꝓcedat ſi clericus cōueniat̃ tanq̄ hr̃s laici? vr̃ q̄ nō, q̄a hr̃s repreſentat pſonā defuncti, Auth. de iureiu. a moriē. pſt. in prin. Itē ex pſona hr̃dis non dēt ↄdō creditoris fieri deterior, l. 2. §. ex his, ff. de uerb obl. & q̄a hr̃s ſeqtur forū defuncti, l. hr̃s abſens, in prin. ff. de iud. Cōtrariū cōcludūt Bart. & *cōiter* alij in d. l. hr̃s abſēs, p tex. i auth. ſtatuim⁹, C. de epiſc. & cle. Qđ ſingulariter amplia, ēt ſi iā inſtātia eēt inchoata cū
23 laico defuncto, ſm Abb. & alios i c. q̄a V. ſ. eo. i vlt. col. † Decimoquartò dubitatur, an ꝓcedat iſte tex. ſi clericus agat, vel cōueniat̃ noīe laici, puta tutorio, vel curatorio noīe, vr̃ q̄ ſic, per ea quę dixi in proxima dubōne, In ↄtrium facit tex. in l. q ſitū, ff. de in ius vo. & iſtā partē tenent Ioā. And. in c. Ioā. ſ. de teſt. vbi i fortiorib. terminis decidit, q̄ epſ executor ad diſtribuēdū bona iter pauperes, potent ↄueniri tanq̄ executor corā laico, corā quo ēt pauperes ↄueniri potuiſſēt, ſm Inn. in c. ſignificantib. ſ. de off. dele. & illud ſequit̃ Maria. in d. c. 1. i 28. fal
24 lē. & ſeq. ſ. de fo. cōpe. ¶ Decimoquintò † dubitat̃, an ſi agat ↄ laicū hnte cām a clerico corā iudice laico, an ſi clericus cōpareat ad defenſionē cāæ rōne ſui iuris & intereſſe, talis cā erit remittēda ad eccleſiaſticū, vr̃ q̄ nō p tex. i l. vēditor, ff. de iud. Cōtrariū determinat gl. in c. clericū, 11. q. 1. & ibi Archid. ſeqtur Spe. ti. de priuo decreto, §. reſtat, ver. qd ſi dns, repetio d. Ant. in c. qm̄ frequēter. §. ſi ſuper, ſ. vt li. no cōteſ. diſtinguentē. Aut clericus fuit noiatus in iudicio p reū tanq̄ neceſſarius defenſor, & ꝓcedat deci. gl. in d. c. clericū. Aut clericus directe & ſua ſpōte venit ad defenſionē, & tūc ꝓcedat tex. in d. c. vēditor. q̄ diſtīō nō vr̃ tuta, q̄a vtroq; caſu clericus ſubit defenſionē rōne ſui iuris intereſſe, ꝓp qđ cā dēat remitti iudici eccleſiaſtico, eo q̄a clericus ēt p viā ſpōtaneæ cōparitionis non pōt ꝓrogare iuriſdōnē iudicis laici, c. ſignifiaſti, de fo. cōpe. Saluādo poſſem⁹ ſic dicere. Aut iudiciū ſubſtantiat̃ in pſonā laici ↄuēti, & iſto caſu clericus cōparens ad defenſionē illius dēt defendere illū corā iudice laico, corā quo icęptū eſt iudiciū, ita ꝓcedit d. l. vēditor. Aut iudiciū non ſubſtantiat̃ in pſonā laici ↄuēti, puta q̄ noīet clericū i iudicio aſſerens ſe noīe clerici poſſidere, & iſto caſu ꝓcedit glo. in d. c. clericū. Ita decla-
25 rat Ang. in l. nō ſolū, §. qđ vulgo, ff. de vſuc. ¶ † Decimoſextò dubitat̃, an iudex laicus ſit iudex cōpetens ↄ laicum fidei. l.

clerici:vr q. nõ, qa exceptio cõpetẽs clerico principali, cōpe-
tit ẽt fideiuſſori. §. excep. Inſti. de repel. Et qa fideiuſſor nõ pt
in plus obligari, q̃ principalis, l. Græcè, §. illud. ff. de fideiuſ. In
ɔ̃riũ facit, qa creditor ſecutus fuit fidẽ fideiuſſoris, & nõ cleri
ci, cũ quo nõ fuiſſet aſs ɔ̃ctrurus, l. ſi creditor, C. ſi tut. vel cura.
inter. Et iſtud vltimũ eſt verius. Et ita tenet Spe. ĩ tit. de cõpe.
iudi. ad. §. j. ver. ſed pone, clericus, & d. Gui. Papæ q. 362. in fi.
nõ ob. q. excep cõpetẽs principali cõpetat fideiuſſori, qa verũ
in excep. realib. ſecus in pſonalibus, vt eſt excep. fori declina-
toria, l. excep. ff. de excep. Et de exceptione fori eſt caſus ĩ l. ſi
reus, ff. iud. ſol. & in l. ſed ſi reſtituat, in pri. ff. de iud. & Ro. in
no. poſt ſi. 629. nõ obſt. q. nõ poſſit ĩ plus obligari, qa iſto caſu
nõ obligat in plus, ſed efficacius, q̃ fieri põt, vt no. i d. §. illud.
26 ¶ † Decimoſeptimò, dubitat, an iudex ſecularis poſſit cogno-
ſcere de cauſa falſi teſtimonij, qđ clericus depoſuit corã eo,
vr q. nõ p iſtũ tex. Et qa de crie clerici, laic' nunq̃ cognoſcit,
c. ſi clerici, j. eo. Contrariũ determinat gl. in l. nullũ, per illum
tex. C. de teſt. Tu ɔcorda opi. diſtinguendo. Aut agit de crie
falſi ad effectum hñdæ veritatis, & poterit laicus cognoſcere.
Aut ad effectũ puniẽdi clericũ, & iſto caſu non poterit. ita di-
ſtinguit Abb. in c. verũ. col. 4. j. tit. 1. & Sal. in d. l. nullũ. Et pro
primo membro facit, qa ſecularis põt cognoſcere de crie ob-
iecto ɔ̃ cler. productũ in teſtẽ corã eo, ſm gl. in c. multi. 2. q. j.
27 ¶ † Decimooctauò dubitat, an iudex ſecularis poſſit cõpelle-
re clericũ ad perhibẽdũ teſtimoniũ corã eo. Gui. Papæ. q. 64.
mouet dubõnẽ, & nihil alle. dicit, q. ɔſueuerũt cogi per ſecu-
larẽ per arreſtũ ſui eq, vel aliã leuẽ coerctionẽ, & nõ per gra-
uẽ, qa eſſent excõicati, grauẽ coerctionẽ inferẽdo, ca. vulgato,
ſi qs ſuadẽte diabolo. Credo, q. nullo pacto poſſent cogi a lai-
co, p tex. in c. q̃ q̃, & ibi gloſ. 14. q. 2. in ſubſidiũ tñ per ppriũ
epm pñt cõpelli, vt teſtificent corã laico, c. ſuper eo, cũ glo. j.
de teſti. cogẽ. Nec ob. ſi diceres, q. Guido ſe fundat ĩ ɔſue. qa
28 nõ valet, vt dixi ſ. in 6. dub. † Decimonono dubitat, an laicus
poſſit cognoſcere in poſſeſſorio, iſtã dubõnem, qa quotidia-
nã, reſeruo inferius examinandã. ¶ Vigeſimò † qro, qua, pena
29 puniri dẽant ſeculares nitẽtes cognoſcere de cauſis eccleſia-
ſticis? Rñdeo, ſi altera parte reluctãte ɔtẽdãt cognoſcere, vel
de manu iudicis eccleſiaſtici cãm auferre, ſũt excõicati ipſo
facto, c. qm̃, de immu. eccl. in 6. Si verò laicus excepto caſu ne
ceſſitatis, vſurpet ſibi offm̃ baptizãdi, vel ordines ɔferẽdi, de-
bet puniri pena falſi monetarij, c. qđ quidẽ, §. illicitã. 1. qõ. 1.
Poſſẽ plura alia ad materiã facientia ɔtexere, dicã examina-
tis prius dictis Abb. & Mod. hic, ſi tp̃s ſuperfuerit an̄ feſtũ pa-
30 ſcatis. ¶ † No. ſcđò, q. Abb. venit appellatione p̃latorũ, ad idẽ
tex. in c. 1. de æta. & qual. & tex. in c. ſi qs deinceps, 16. q. 7. &
in c. aplicæ, de priu. in 6. & multa allegãt Mod. Et ſic habetis,
q. Abb. dr̃ hr̃e dignitatẽ. & vltra Mod. adde tex. in c. ſi qs Ab-
bas, in ver. a ſuo arceat honore. 18. q. 2. Bñ facit, qa prior clau-
ſtralis ẽt dr̃ hr̃e dignitatẽ, ſm gl. in c. nullus, de elec. in 6. quẽ
ornat Fel. in c. inſup. col. 1. j. de teſt. In ɔ̃riũ, quòd ſit offm̃, &
nõ dignitas, allegat tex. in c. ſi a ſubdiacono. 63. diſt. vbi Abb.
dr̃ ſubiectus oſtiario. Gl. ibi rñdet, quòd loqt ſm antiqua tpa,
p qua facit, qa hodie Abbates pñt in clauſtro ſuis monachis
ɔferre primã tõſurã, c. 1. 69. diſt. quòd ſit offm̃, ẽt allegat text.
in c. 1. de ſuppl. negl. prela. cõfirmant Mod. per plura, & dicit
Fel. hic, in prin. quòd ita pnunciauit Clemens Papa in ɔſiſto
rio. Sed *communis* eſt ſñia, quòd ſit dignitas. Ad iura ɔ̃ria rñde
tur, quòd licet dicãt, quòd ſit offm̃, nõ tñ negãt, quòd ſit digni
tas. Vñ dico, quòd Abbatia eſt nomẽ honoris, oneris, laboris,
ſm gl. ĩ c. 1. ſ. de corp. vitia. nã Papatus eſt ẽt offm̃ & onus. c. 1.
j. de maledi. c. licẽt de euitãda, ſ. đ cle. pariter Ep̃at' ẽ nomẽ
honoris, c. ad honorẽ, de auc. & vſu pa. Et tñ Papatus & ep̃atus
ẽt ſũt dignitates, imò dignitatũ culmina, ſm glo. ĩ pœ. & cle.
31 ¶ † Iuxta hoc dubitat, an Abbatia connumeret inter maiores
dignitates, an inter inferiores, vr quòd ſit de maioribus, per
tex. in d. c. ſi quis deinceps. Per quẽ ita ɔcludit Lap. all. 84. ici.
D Papa, ad fi. nec mirũ, quia ipſe erat Abbas. Contrariũ tenet
Abb. qui licẽt etiam eſſet Abb. noluit tantã prærogatiuam
attribuere ſuæ dignitati, ſed eã ɔnumerat inter inferiores, in
c. per tuas, j. de ſimo. Quid tenendũ? Dec. hic ponit aliã opin.
dicẽs, quòd Abbatia tenet mediũ inter ſuperiores, & inferio-
res. Et idẽ tenẽt Io. An. & Abb. in c. maioribus, j. de p̃b. tñ non
rñdẽt ad tex. in d. c. ſi quis deinceps. ¶ Pro rñſione dico, quòd
ſi diſtinguamus oẽs dignitates eccleſiaſticas a maxima vſque
ad infimã Abbatia erit inter medias. ita loquit Abb. i d. c. ma
ioribus. Si verò loquamur cõparatiuè, tũc ſi cõparatio fiat ad
inferiores, Abbatia cõputabit inter maiores. ita loquit tex. in
d. c. ſi qs deinceps. Si verò cõparatio fiat ad maximas, putà ad
ep̃atũ, tunc cõputat inter inferiores, c. cũ ĩ cũctis, §. inferiora,
32 ſ. de eler. ¶ † Inſuper eſſet vidẽdũ, an Abbas p̃ferat Archidia-
cono, & alijs inferioribus p̃latis, ſed Abb. j. examinat, ibi re-
ſeruo. ¶ Vltimò no. quòd p̃lati eccl'iaſtici pp pphibitiones lai-
corũ non debẽt dimittere iuſtitiã. Adde, q. poterũt per cenſu
ras tueri ſuam iuriſdõnem, c. 1. ſ. de off. deleg. & cõpellere lai-
cos, vt deſiſtant a talib. prohibitionib. c. 2. cũ laici, de rebus ecc.
non alie. Sed ibi Io. And. Hoſt. & Barba. dñt, q. prælati q̃rẽtes
tranſitoriã pacem, vti canes, nõ audent procedere ɔ̃ tales, &
dicit Bertran. quòd Rectores, & Pontifices ſunt muti. de iure
ſuo male tuti. vel cum ſint cornuti, non audent cornibus vti.
33 ¶ † Gl. 2. diuidit in quatuor. In prima reſoluit vnũ ɔ̃riũ. In 2.
ɔ̃riũ ampliat. In 3. idẽ facit. In 4. ſe remittit. Scđa ibi, Papa, 3.
ibi, vr ẽt 4. ibi, de hoc. Ex prima parte hẽs, q. arbiter non arbi-
trat iure pprio, ſicut nec delegatus. Cõſidera quõ iſtud proce
dat. ſi. n. dicis, q. iudicat auctoritate partiũ, a quibus habuit po
teſtatẽ, l. nõ diſtinguem', §. de off. ff. de arb. ſequeret, quòd ar-
biter non poſſit partib. imperare, ſicut nec delegatus imperat
delegãti, & quia tunc partes ſibijpſi viderent imperare, quod
fieri nõ poſſit, l. pe. ff. de arb. Iõ vr dicendũ, q. arbitret iure p-
prio. ſalua gl. & dicas q. illa verba gl. auctoritate propria, dẽnt
exponi. i. abſq; cõmiſſione, nã ex cõmiſſione legis, partiũ, vel
34 Principis, laici pñt iudicare, vt j. videbim'. ¶ † In ea. gl. ĩ prin.
pro clara expeditione huius gl. & eorũ, quæ dñt Abb. & Dec.
qro, vtrũ Ep̃s poſſit delegare cãs eccleſiaſticas laicis. *cõis* con-
cluſio ẽ, q. poſſit delegare cãs merè ciuiles tñ, & nõ ſpũales,
vel criales. ita gl. & oẽs hic, & in ca. peruenit, 95. diſt. & in locis
alle. hic per Abb. & Mod. Contrariũ tenet Barba. hic, & in ɔſ.
95. col. 3. vol. 2. per plura, quib. rñdent Baſig. & Doct. hic. Con
tra iſtã ɔclõnem ſtringit tex. iſte, vbi expreſſe dr̃, quod p̃lati
de cauſis eccleſiaſticis iudicio laicorũ non diſponant: verũ ſi
poſſent delegare cauſas laicis, diſponerẽt laicorũ iudicio, nã
delegatus iudicat ſuo iudicio, c. prudentiã, §. illa quippe, ſ. de
off. deleg. Dec. rñdet, quòd iſte tex. intelligit de iudicio laico
rum ſimplici, qđ inſurgit ex proprio motu, non aũt de iudi-
cio laicorũ fermentato ex delegatione Ep̃i. Iſta ſolu. nõ vr tu-
ta, quia ſequeret, q. laicus poſſet eſſe Vicarius ep̃i, quia tũc iu
diciũ laici eſſet fomentatũ auctoritate Ep̃i, cuius ɔ̃rium j. cõ-
cludunt oẽs. Ego aũt rñdeo, q. iſte tex. intelligit de iudicio lai
corũ imperatiuo, ſecus de iudicio ſubiectiuo, quod vñr pba-
re verba lr̃æ ibi, nec pp eorũ prohibitionẽ &c. q. d. ſecus ſi lai
ci nõ prohiberent, ſed ſuaderent iuſtitiã fieri. Itẽ probat, quia
laicus poteſt eſſe aſſeſſor Ep̃i, vt j. dicam poſt Abb. Itẽ licẽt
tex. dicat, q. prælati non diſponant iudicio laicorum, non tñ
negat quin laici poſſint diſponere iudicio prælatorũ, vñ ſen-
ſus erit, q. prælati ex delegatione laicorũ non iudicant de cau
ſis eccleſiaſticis, ſed quòd laici nõ iudicẽt ex delegatione præ
latorum tex. non prohibet. ¶ † Ad argm̃ de Vicario Ep̃i, q. ur
militate ɔ̃ hanc rõnem, rñdeo q. alia rõne prohibetur, tum
quia eſt iudex ad vniuerſitatẽ cauſarum, tum quia in ipſa uni
uerſitate ſunt cauſæ ſpũales, de quib. prohibetur rõne incapa-
35 citatis & honeſtatis iudicare. ¶ † Secũdò ɔ̃ iſtam opi. vrget re
gula l. parabolani, C. de epi. & cler. quæ vult, q. ille, qui nõ põt
eſſe principalis, non põt eſſe ẽt ſubſtitutus. Ad idem l. j. C. de
pr. agen. in reb. lib. 12. Solu. illa rĺa procedit in ſubrogato iure
proprio, ſecus in ſubrogato, qui propriũ nihil hẽt, vt in delega
to, ita rñdent Baſigna. & Dec. & fuit, de mente Abb. dum rñ-
det ad c. ſignificaſti. Et ita declarat Bal. in rub. ſ. de off. deleg.
col. pen. ¶ Secundò rñdent Mod. hic, q. diſpõ. l. parabolani,
procedit in ſubrogato in vniuerſum ius, ſecus ſi ad vnã cãm
prout nos loquimur. & facit, quia prohibitus hr̃e iudicaturam
in propria patria, iuxta l. 2. ff. de off. præſi. nõ prohibet eſſe de-
36 legatus. c. ſtatutũ, de reſcri. in 6. ¶ † Vltimò obſt. qa Papa non
põt derogare priuilegio fori ɔceſſo clericis, ſm Abb. in c. at ſi
clerici, in prin. col. 7. j. eod. quia eſt de iure diuino, ſm gl. in c.
ſi Imperator, 96. diſt. ſequitur Fel. in c. ſi diligenti, col. 5. j. ti. j.
ergo minus poterit Ep̃s. Solu. delegando non derogat, qa fun
gitur vice delegantis, c. ſane. ſ. de off. del. ¶ Ex his patet cõem
poſſe ſuſtineri, quæ limitatur, vt procedat, qñ nõ reperiuntur
clerici idonei, ſm Fran. Vercel. per tex. in argm̃ in c. relatum.
j. ne cle. uel mon. cõprobant Mod. p alia quatuor ſĩlia, vt hic
per eos. Et facit ẽt, quia Epiſcopus dẽt prius diſtribuere bona
inter pauperes ciuitatis teſtatoris, ſi reperiantur, l. nullus. §. ſi
aũt, & l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſ. & cle. Sed aduerte,
quia iſta fallentia non vr vera, quia in defectum clericorũ lai-
ci poſſunt iure proprio tractare ſpiritualia, ſm gl. in c. paſtora
lis, ſ. de off. ordi. & quæ dicam. vnde iſta concl'o in defectum
clericorum non hẽret dubium, & hac rõne credo, q. Abb. di-
xerit, q. cõiter non tenetur, põt tñ procedere de honeſtate, vt
dicunt Mod. ¶ Secũdo limita, vt procedat quo ad vnã, vel plu
res cauſas particulariter, ſecus ad uniuerſitatem cauſarũ, ſm
Aret. hic per tex. in c. in noua, 16. q. vlt. faciunt ſimilia, de qui-
bus j. in dubitatione extra gl. Tertiò limita, ut procedat con-
ſentientibus clericis, quorũ cauſæ delegantur: aliàs ſecus, ſm
Are. hic. Contrarium tñ vult Abb. j. ubi dicam. Quartò intelli
ge, q. poſſint delegari cauſæ ciuiles per Epiſcopum, non tñ
poſſit Epiſcopus ſimplr̃ ɔſentire, q. laici iudicarent, ſm Ar-
chi. in c. bene quidẽ, ad fi. 90. diſt. Fel. in c. fin. de off. ord. Iux-
ta præmiſſa dubitatur, an clerici coniugati poſſint eſſe delega
ti ep̃orum in cauſis ſpũalibus? Iſtud tangit Abb. inf. ibi reſer-
uo.

37 vol. ¶ Secundò † dubitetur, an laicus in cauſis ſpiritualibus poſſit
eſſe delegatus ſimul cũ clerico? vr̃ ꝙ ſic, p tex. in c. pe tuas, ſ.
de arbi. arguẽdo de arbitro ad delegatũ. iuxta c. vno delegatũ.
ſ. de off. dele. Et ita tenẽt Imo. & Barb. hic, & Fed. de Sen. cõſ.
63. inci. Infraſcriptæ qõnes. Cõtrariũ tenent oẽs alij hic. Pan.
in c. ꝯtingit, & in d. c. p tuas. Arch. in c. Mannan. 2. q. 5. Hoſt.
in Sũ. de off dele. § cui poſſit, ver. quid ſi delegetur. Gem. i c.
2. de hære. in 6. & in c. 2. §. 1. de iud. in 6. mouent̃, quia laici ſunt
incapaces ſpũaliũ ẽt data mixtura clericorũ, vulgato c. Meſſa-
na, ſ. de elec. Et quia ſolũ i caſib. a iure expſſis laici pñt de ſpi-
ritualibus ſe impedire, ſm gl. in c. fi. 24. q. vlt. Ad tex. in d. ca.
per tua, rñdet ibi Abb. ꝙ loquit̃ in arbitro, & iſto caſu non va
let argũ de arbitro ad delegatũ, quia ſubeſt rõ diuerſitatis: nã
ipſum iudicare eſt ſpũale, iõ prohibetur: ipſum aũt arbitrari
non eſt quid ſpũale, iõ cum clerico ſimul ꝓcedunt. Tu aũt ꝯ-
ſidera quõ procedat iſta ſolo, nã aut ꝯſideramus ipſum iudi-
care, & ipſum arbitrari in abſtracto. Et certè tunc vtrũque eſt
ſeparatũ a ſpũalitate, & vtrũq; ꝯſiſtit in volũtate laici. Aut in
ꝯcreto, & tunc, cũ vtrunq; annectat̃ rei ſpũali, vtrũque debe-
ret dici ſpũale, c. quãto, ĩ. eo. Sed certũ eſt, ꝙ in ꝯcreto nõ ꝯſi
deramus ipſum arbitrari, d. c. ꝯtingit, ergo nec ẽt ipſum iudi-
care, imò vr̃, ꝙ potius laicus poſſit eſſe delegatus cũ clerico q̃
arbiter, quia delegatus nõ diſponit ſuo iudicio puro, cũ rep-
ſentet vices delegantis, & tñ arbiter ſuo puro iudicio, & iure
ꝓprio iudicat, vt ſ. demõſtraui. Cogita ergo ſi velis defende-
38 re cõem. † Tertiò dubitet̃, an laicus de mãdato Abb poſſit ali-
quẽ recipere ad profeſſionẽ? præmiſſa faciunt ꝙ non. Contra-
decidit Io. de Lig. in c. ad apoſtolicã, ĩ. de re iu. ſequit̃ Fel. i c. ſi.
ſ. de off. dele. pro quib. facit, quia ipſa receptio eſt nudũ mini-
ſteriũ facti. Itẽ facit, qa ipſa profeſſio nõ eſt de ſacr̃m eccleſiæ,
ſed quædam promiſſio de obediendo, ſm Bal. in c. 1. ad ſi de eo,
qui arma belli depo. in vſib. feud. ſequit̃ Fel. i c. qn, col. 4. ſ. de
reſcr. Et hac rõne ꝯſiderata, vr̃ ꝙ laicus ẽt ſine mãdato Abba
tis poſſit profeſſionẽ recipere noĩe monaſterij, qa laicus ẽ ec-
cleſiæ quilibet põt pro ea ſtipulari, ſm gl. in cap. quoniã cordi.
1. q. 7. quã ſic intellexit Bal. in l. illud, col. 1. C. de ſacroſ. eccleſ.
Credo tñ, ꝙ laicus non poſſit bñdicere veſtes, quæ traduntur
in pfeſſione, iuxta tex. in c. ſtatuimus, & in cap. ex parte, ĩ. de
39 reg. ¶ Quartò dubitat̃, † vtrũ laicus de mandato Epi poſſit po
nere clericũ ad torturã? vr̃ ꝙ non, quia eps non põt delegare
laicis cãs criales clericorũ, ſm gl. in c. peer. §. verũ, 32. diſtinct.
¶ Scdò, quia laici verberantes clericos de mãdato ẽt epi inci
dunt in cenſuras, c. vniuerſitatis. ĩ. de ſen. excõ. ergo nõ pote-
rũt torquere, cũ in tortura inſint verbera & cruciatus. ¶ Ter-
tiò, quia pp odiũ, quod hñt laici aduerſus clericos, c. laicos, 2.
q. 7. veriſſe eſt, ꝙ nimiũ ſeuerè torquebant clericos, & p iſta
ita determinant Arch. d. Ant. & Abb. in c. vt famæ, de ſenten.
excõ. & Abb. in d. c. vniuerſitatis. ſentit gl. in c. ſi clericos, de
ſent. excõ. in 6. Contrariũ tenet Bal. hic, quia torquere eſt nu-
dũ miniſteriũ facti exhibere. Scdò, quia de licẽtia Epi põt lai-
cus clericũ carcerare, d. c. clericos. Quid tenendũ? vr̃ ꝙ prima
pars ſit verior per tex. in d. c. vniuerſitatis. Et iſta vr̃ *communis*,
quã ſi velis tenere, amplia vt ẽt nõ valeat ſtatutũ Epi ꝯtrariũ di-
ſponens, ſm Cur ꝯſ. 80. inc. Super art. an Abbas. mihi tñ vr̃, ꝙ
opinio Bal. ſit ſuſtẽtabilior. pro qua adduco c. ſniam sãguinis,
ĩ. ne cler. vel mon. per quẽ infero, ꝙ clerici nõ potuerũt tor-
quere clericos, cũ ex tortura poſſit ſequi mors, vt experientia
docet, ergo hoc tñ laicis ꝯcedendum erit. Adduco ẽt deciſ.
Gem. in c. fi. ne cler. vel mon. in 6. vbi vult, ꝙ eps non dẽt cõ-
mittere clerico, vt vice ſua iuſtitiariũ deputet, quia clericus
deputando iuſtitiariũ eſſet irregularis. Tenendo tñ cõem, li-
mita dupliciter. Primò, niſi clericꝰ eſſet incorrigibilis, ſm gl.
& Arch. in ſum. 45. Sed in ꝯtrium facit tex. i c. cũ ab hoĩe, ĩ. e.
¶ Secũdo lita, niſi in ꝯtrium eſſet ꝯſuetudo, ſm Car. in d. cõſi.
80. & ſm Abb. in locis pallc. cõis ꝯſuetudo vbiq; eſt ꝯ iſtam
cõem ſniam. ſubijcit tñ, ꝙ malè faciunt plati ſeruare talẽ con
40 ſuetudinẽ. ¶ † Quintò dubitat̃, an Papa poſſit cãs ſpũales laico
delegare? Gl. nia tenet, ꝙ ſic per tex. in d. §. verum. ſeqt̃ Abb.
allegans tres gl. tex. in d. c. mannã. per quẽ ampliat̃, vt ẽt poſ-
ſit delegare fœminæ. & dicit gl. in ſum. 16. q. 7. ꝙ Papa põt da
re authoritatẽ laicis ꝯferendi bñficia, de quo ĩ. dicã late. Con
trarium vr̃ tenere gl. in c. peruenit, 93. diſt. ¶ Pro cõcordia di-
ſtinguas inter ea, quæ ſunt iuriſdõnis, & iſta poterit delegare
laicis, & ea quæ ſunt ordinis, vt conſecrare, baptizare, & ſimilia,
& iſta non, ita ꝯcordat Abb. in c. quãto, ſ. de cõſu. Et ratio eſt,
quia nimiũ denigraretur vilis ſtatus eccleſiæ, ſi ea quæ ſũt or-
dinis, poſſet Papa laicis delegare quẽ ſtatum eccleſiæ nõ põt
Papa deturpare, c. ſi illa. 1. q. 7. ¶ In ea. gl. ibi, propria auctorita
te, hẽmus notare, ꝙ verbum, præſumere, refertur ad eos, quĩ
propria auctoritate faciunt actum prohibitũ. Ad idem tex. in
c. prudentiam, in ſi. in prin. & ibi Bar. ſ. de off. deleg. & tex. in
c. Iudæi. de teſt. vbi gloſ. Abb. & Fely. adducunt oĩa, de quib.
hic per Mod. dicẽtes, ꝙ ꝓpriè verbum, præſumere, deno-
tat actũ nequ de facto, & nõ de iure. Adde tex. in c. Iudæi. ĩ. de

Iudæ & Abb. in c. cũ veniſſent, col. 5. ſ. de in inte. reſti. dicẽ
ꝙ eſt verbum ſonans in malam partem & Fel. in c. nonnulli,
§. ſunt & alij, col. 13. ſ. de reſcr. dicen., ꝙ denotat dolum & te
41 meritatẽ. ¶ Ex hoc inferunt̃ plura. ¶ Primo † ſm Abb. ꝙ tex.
diſponẽs, ne quis pſumat aliquid facere, dẽt itelligi ſuo noĩe,
nõ aũt noĩe alieno, qđ ſatis ꝓbat̃ ex his, q̃ ſ. diximus de laicis
delegatis. Et iõ Arc. hic in primo no. decidit, ꝙ ſtatutũ puniẽs
pſumentẽ turbare poſſeſſionẽ in ſua poſſeſs. nõ intelligit̃ pu-
nire laboratores, q noĩe alieno turbãt laborãdo in poſſ. alte-
rius. alle. gl. vulgatã in l. ſi rem, §. tignum, ff. de rei vẽ. quã ibi
Bar. & alij ſequunt̃. idẽ vult Bal. in l. nõ eo minus, col. 1. C de
accu. & in ꝯſ. 314. inci. Caſus talis eſt. in ĩ. par. & Bar. in l. nõ ſo
lum, §. ſi mandato. ff. de iniur. quã gl. & ꝯtra hanc illationẽ de-
clara, vt nõ procedat quoties poſſeſſor inhibuiſſet ipſis labora
toribus & miniſtris, ne laborarent in ſuo pdio, ſm Bar. Alex.
& alios in l. de pupillo. §. nunciationẽ, ff. de nou. ope. nunc. &
Alex. in ꝯſ. 36. inc. viſis his, col. 1. ¶ Secũdò lita, vt non ꝓcedat,
quoties laboratores eſſent ꝯducti ad faciẽdũ opus illicitũ, pu-
ta ad adimendos agrorũ terminos, ſm Iaſ. i d. §. nunciationẽ.
Et ſic no. ꝙ illatio Abb. dẽt itelligi qñ actus, q fit alieno noĩe,
eſt de gñe permiſſorum, ſecus ſi eſſet de gñe ꝓhibitorum. ita
dicit Sal. in d. l. nõ eo minus, in 1. q. ¶ Lita tertiò, vt nõ ꝓcedat
in laboratorib. & miniſtris prius ſcientib. turbatum poſſide-
re, tunc ꝓpter ſciam non effugiunt dolum & temeritatẽ, ſm
Gãdi. in trac. malef. tit. de pœnis, col. 18. ver. pone ꝙ ego. iõ ſi
operarij eſſent vicini pdio vicini perturbati, iſto caſu tenerent̃,
quia vicinus pſumit̃ hẽre notitiã de poſſeſ. vicini, ca. quã, ĩ. de
pſum. l. ſi filium, ff. de his, q ſũt ſui, vel alie. iu. & ita determinat
Bal. ꝯſ. ſtatim allegãdo. ¶ Vltimo lita, vt non ꝓcedat, quoties
operarij exceſſiſſet fines operis demãdati. ſ. in Bal. ꝯſ. 436. ic.
42 pſuppoſito ſtatuto cõis Papiæ. in 5. parte. ¶ † Secundò infert̃,
ꝙ lex, vel ſtatutum pœnale, loquens per uerbum pſumpſerit,
nõ includit ꝯuenientẽ legi, vel ſtatuto per ignorãtiã, ſm Car.
in cle. 1. in 39. q. de priui. dicẽs, ꝙ diſpõ illius cle. nõ ligat igno
rãtes diſpones illius. Et ita ꝯcludit Fel. in rub. ĩ. de pſum. infe
rẽs ꝙ diſpõ c. epm, de priui. in 6. vr̃ hẽre locum in eo, q igno-
ranter celebrat aſſtantib. excõicatis, vel in loco interdicto. Et
idẽ firmat Fely. in c. 2. col. 3. ĩ. de excep. Quæ omnia bene no.
43 ¶ † In ea. gl. ibi, ꝙ te qdẽ. Pro expeditione huius partis formo
quinq; dubiões. ¶ Primò vtrum plati teneant̃ delegare cãs
ciuiles laicis, vr̃ ꝙ ſic; ne dum vacant plati ciuilib. iis cauſis di
ſtrahant̃ a diuinis, d. c. te qdẽ. In ꝯtrium facit, qa delegare ẽt fa
cultatis eſt, c. paſtoralis, in princ. ſ. de off. dele. l. a iudice, C. de
iud. Itẽ ꝯtrium apparet in multis iuribus, vbi Epi cognoſcunt
de cauſis merè ciuilibus, maximè in c. ſi duob. ſ. de appel. Sol.
aut q̃rit̃, an teneant̃ delegare de lege pciſa, & dicẽdum eſt ꝙ
nõ, ita ꝓcedat ꝓpo. Aut de lege honeſtatis, & dicẽdum ꝙ ſic,
44 ita ꝓcedat tex. in d. c. te quidẽ. ¶ † Secundo dubitat̃, an plati te
neant̃ delegare cãs criales laicis. vr̃ ꝙ de lege pciſa nõ teneã-
tur, quia delegare eſt facultatis, vt ſ. dixi. In ꝯtrium vr̃ caſus in
c. fi. ne cle. vel mon. in 6 ſol. Aut cã crialis nõ req̃rit pœnã ſan-
guinis, & non tenent̃. Aut venit imponẽda pœna ſanguinis, &
tenent̃, d. c. fi. & c. ſniam ſanguinis, e. tit. Et ꝓbat̃ diſtinctio in
c. 1 archiepatu, ĩ. de rap. Sed hic q̃rit̃, an illa diſtinctio ꝓcedat
in Papa: vr̃ ꝙ nõ, qa eſt ſ. ius, c. ꝓpoſuit, ĩ. de ꝯceſ. pb. & põt e-
quare quadrata rotundis, ſm Bal. in c. cum veniſſet, ĩ. eo. & in
plu. ſeu. Cõtrarium vr̃ determinare Bal. in c. 2. col. fi. ſ. de ma.
& obe dicẽs, ꝙ Papa nõ põt citra irregularitatẽ imponere pœ
nã exequẽdo. licet poſſit ſtatuẽdo. ¶ Succeſſiuè oppono ꝯ di-
ſtinctionẽ: vr̃ quòd nõ poſſint plati delegare cãs ſanguinis, nã
exercitium talis cãe eſt eis interdictum, ergo qđ nõ hñt, non
poterunt delegare, l. tradõ, ff. de acqui. rer. do. & quòd nõ hñs
exercitium nõ poſſit delegare, eſt gl. i c. paſtoralis, in glo. fi. ſ.
45 de reſc. Cogita per te ſolõnẽ. ¶ † Tertiò dubitat̃, ſi platus ꝓce
dat i cã ſanguinis, an valeat ꝓceſſus, vr̃ quod valeat, qa eſt ve-
re iudex, vt hic dicit Abb. in alijs cauſis. Secundò, qa imponit̃
pœna irregularitatis ipſi Epo, ergo nõ erit ꝓceſſus nullus, per
doctrinã Bar. in l. prætor ait, §. ĩ. ff. de no. ope. nun. & Abb. in c. de
cauſis, ſ. de off dele. Cõtrariũ vr̃ tenere Paris de Put. in tracta.
ſynd. fol. 22. quẽ refert & ſeqt̃ Fel. in c. ſi qñ, col. 2. ſ. de reſcrip.
vbi docẽt cautelã, ꝙ captus faciat iraſci platũ ad finẽ vt ipſũ
ꝯdẽnet, qa ſnia erit nulla, & captus relaxãdus, vt euenit i per-
ſona Hoſt. & Io. 32. prut refert Io. de Lig. in d. c. ſniam ſangui-
nis. vbi dicit, ꝙ Hoſt. dicit capto, maledictus, qui te docuit. Et
p iſta parte facit tex. in d. c. fi. in verbo, dẽnt, qđ eſt pciſũ, c. ĩ.
vt eccl. bñ. ſ. l. ſæpe audiui, cũ gl. ff. de off. præſi. Sũt q ꝯtor. opi.
diſtinguẽdo, aut fert̃ ſnia abſolutoria, & valebit. aut ꝯdẽnato-
ria, & nõ valebit. q̃ diſtinctio nõ vr̃ ꝓbabilis, qui iudiciũ non
dẽt eſſe in pẽdẽti, itẽ nõ dẽt claudicare, l. litigatores. § pe. ff.
46 de arb. ¶ Quartò dubitat̃, † an prælati poſſint eſſe delegati lai
corũ? vr̃ ꝙ non, per tex. in d. c. te quidẽ. Secũdò, quia nõ dẽnt
laici hẽre ptãtẽ imperandi clericis, quã ptãtẽ hẽnt, ſi plati eſ-
ſent eorũ delegati, cum delegatus poſſit cõpelli delegationẽ
ſuſcipere, c. paſtoralis, ſ. de offic. delega. Item poteſt prohibe-

ri vt ſuſceptā delegationē exequat. l. iudiciū ſoluit. ff. de iud. Et p iſta, & q̄dā alia ſ. tis leuia, ita ꝯclud. t Barb. i rub. ff. de off. dele. Cōtrariū tenēt alij communiter p tex. i c. 1. xpe, 23. q. 8. vbi p̄-
46 latus ēt in crīalib. pōt eſſe delegatus Principis, ſi delegans iureiurādo ꝓmittat imponere penā sāguinis. Scdō tex. i c. in archiepatu, de rap. Tertiò addo tex. in c. iter dilectos. ibi, ex delegatione Regis Ludouici & ibi no. Abb. & Fel. 4. de fi. inſtr. Quartò p tex. i auc. ſi q̄s litigannō, & i corpore vn̄ ſumit' ibi, ex impiali iuſſione, C. de epi. & cle. Quintò p tex. i l. nō diſtinguem', §. ſacerdotio. ff. de arb. arguēdo d̄ arbitro ad delegatū. Sexto, q̄a editū d̄ off. dele. ē ꝓhibitoriū, ſicut editū de teſtib. l. j. ff. de teſt. & ſicut editū de ſpō. c. cū apud, de ſpō. & edictū pcu. c. j. de ꝓc. in 6. Et per iſtud ita ꝯcludit Spe. i tit. de off. dele. §. ꝯſtituit. & Cal. ꝯſ. 6. eo. tit. ¶ †Quid tenedū? Cōcludo, q̄
47 pōt eē delegatꝰ laicorū per fundamēta vltimo loco deducta. Nō ob. ꝯtra, q̄a ex declarationib. ſequētib. apparebit oīum ſolo. Declara ergo, vt ꝓcedat de ſtricto iuris vinculo, ſecꝰ de honeſtate, ſm d. Ant. Abb. & alios hic, ſic intelligētes tex. in d. c. te q̄dē. Et bñ ꝓbat' i l. ꝯſulta diualia, C. de teſt. ibi, maximē clericis, q̄bus opprobriū eſt, &c. Scdō declara, vt ꝓcedat quo ad vnā, vel duas cās, ſecus ad vniuerſitatē cāruum. ſm Abb. i ca. ſed nec, &c. clerici, j. ne cle. vel mon. argumēto illorū iuriū, dicēs ēt, q̄ clericus nō p̄t eſſe officialis, vel locū tenēs Principis ſecularis. Sic videmꝰ, q̄ clericus nō pōt eſſe ꝓcurator gn̄alis alicuius laici, d. c. clericis. & tñ pōt eſſe ꝓcurator ad vnā cauſā, ſm Inn. in c. 1. de obli. ad ratioc. Sic videmꝰ, q̄ clericus nō p̄t eſſe legatus Principis ſecularis, c. cū parati, 1. de appel. vbi Doctor Peruſ. Sicut ēt clericus ꝓhibet' negotiari lucri cā, c. 1. j. ne cle. vel mon. & tñ nō ꝓhibet' facere vnū ꝯtū. Dec. cōſ. 115. col. 13. Ex hoc patet rñſio ad ꝯtrā rōnē, quia retraheret' a diuinis. Nā talis rō ꝓcederet ſi eſſet ad vniuerſitatē cauſarū delegatus, ſecus ſi ad vnā cām. Vel alr̄ pōt forte dici, q̄ illa non ſit finalis rō, q̄a ea attētanō poſſet eē ēt delegatus Papæ, vel Epi. Itē aduerte circa iſtā declonē ad duo. Primò ꝯ ſm mēbrū vr̄ tex. in d. c. archiepatu. vbi Eps erat delegatus Regis Siciliæ ad vniuerſitatē cārum ꝯ Saracenos. Pro reſolone reſtringe iſtud mēbrū, vt nō ꝓcedat, q̄n derogat bono publico totius Chriſtianitatis, ſm intellm Abb. hic. Vel alr̄ ſm alium intellm ibi reſtringe, vt nō ꝓcedat quoad vniuerſitatē cārum mixti fori. Scdō ꝯ primū mēbrum vr̄ tex. in d. c. te q̄dē, in verbo, vlla, nā illa dictio, vlla, ēt verificat' in vna cā q̄ntūcūq; minima, ſm gl. i cle. j. de fo. cōpet. Sol. licēt illud dictū ſit gn̄ale, tñ reſtringi dēt ad limites rōnis, ne ꝓuocatus horum curis verbo Dei vacare non poſſit. Rō n. declarat & reſtringit dictā l. cū pr̄, § dul
48 ciſſimis, de leg. 1. ¶ †Hinc. n. ſuborit' dubiū, an clericus delegatus laici ad vnā cām ea expedita poſſit aliā aſſumere. Fel. in c. cū I. & A. col. fi. j. de re iu. ꝯcludit q̄ ſic. Cōtrariū tenet Dec. hic, q̄a in effectu nimiū in negotijs ſecularibus ſe immiſceret, ꝯ mēte d. c. te q̄dē. Sed vt ſ. dixi, licet vacet ſucceſſiuē vni cāæ, tñ non ppea remouebit' a diuinis. ſubijcit ēt, q̄ ex cupiditate lucri videret' aſſumere ta'ē cām ſucceſſiuē. Sed iſtud nihil eſt, q̄a nos diſputamꝰ vtrū poſſit eē delegatus, nō aūt q̄rimꝰ utrū ꝓſumat' inhibitio. ¶ Vltra ea, q̄ tangunt' in gl. Abb. ꝓſequēdo
49 māin dubitat de plurib'. ¶ †Prima dubiū, an laicus i cauſis eccleſiaſticis poſſit eſſe ꝓcurator clerici & ſindicus eccleſiæ? vr̄ q̄ nō, p iſtū tex. In ꝯtriū eſt casꝰ i c. unico. ſ. de ſindi. & i c. j. de proc. in 6. Ad iſtū tex. rn̄det Abb. hic, & glo. in d. c. 1. q̄ dēt intelligi proprio noīe, ſecus noīe eccleſiæ. Adducit ſic c. q̄ gn̄aliter, de proc. in 6. ¶ Circa iſtā ſolu. aduerte, q̄a nō uī uera, q̄a tex. nō prohibet, q̄ p̄lati non diſponāt iudicio laicorū: uerū ſi agerent, uel defenderēt, diſponerēt iudicio laicorū, utēdo eorū miniſterio. Nā procurator ipſe eſt, qui libellat, excipit, articulat, & rn̄det. Itē ipſe eſt dn̄s litis poſt litē ꝯteſt. l. poſt litem, ff. de proc. Scdō aduerte, q̄ ſic retorquet', nā ſi iuſt. nō pōt eē in iudicio ſuo noīe, q̄a eſt prohibitꝰ fauore p̄lis, uerū laicꝰ eſt prohibitus fauore eccleſiæ, ne diſponāt de negocijs eccleſiarū, ergo noīe eccleſiæ intelliget' prohibitus eſſe i iudicio. Tertio aduerte, q̄a in c. unico, nō ꝯſtat q̄ Fauſtus eſſet laicꝰ, ergo ne ꝯnet' huic tex. ego intelligā q̄ eſſet laicus. Nec ob. rō illꝰ tex. in fi. ibi, q̄a dicet, &c. q̄a illa rō militat tm̄ i monachis ſm Card. ibi. Alias clerici nō poſſēt eſſe i iudicio noīe eccleſiæ ꝯ oīa iura mūdi. Vn̄ alr̄ rn̄deo, q̄ iſte tex. dēt itelligi de iudicio imperatiuo, ut ſ. dixi. uel alr̄ dēt intelligi de iudicio laicorū in iudicādo, p qd̄ iudiciū bn̄ diſponit', ſecus in iudicio in litigādo, q̄a magis accedit ad nudū facti miniſteriū, quā alr̄. Amplia ergo, ut ēt poſſit eſſe ſindicus & procurator ad cās ſpāles, d. c. 1. Itē amplia, ut poſſit eſſe gn̄alis ſindicꝰ & procurator ad oēs cās, d. c. unico. ibi, cui ꝯſtituo oīa negocia, q̄ no. q̄a Abb. infra poſt Arch. in c. in noua. 16. q. 2. ꝯcludit oppoſitū. ¶ Scdō dubitat' an laicus poſſit eē procurator ad negocia ſpūalia extraiudicialia, uī q̄ ſic, ſicut ad iudicialia, cū non detur probabilis rō diuerſitatis. Scdō, quia laicus pōt eē procurator ad recipiendā profeſſionē, ut ſ. dixi. Tertiò, quia laicus pōt eſſe procurator ad reſignandū bn̄ficia, ſm Rot. de proc. dec. 104. in nouis, ordine ſucceſſiuo. Quartò, q̄a laicus pōt eſſe ꝓcurator ad permutandū beneficiū, ſm Rot. de . 413. in nouis. Quinto, q̄a laicus pōt eſſe ꝓcurator ad acceptādū bn̄ficiū ſeu collationem, ſm Pan. & alios in c. accedēs, j. de p̄bē. & Card. eo. ti. col. pe. Mod. hic, & Fel. in c. ap̄lice. col. 4. j. de exce. & Peruſ. in c. ſi tibi abſenti, in 4. col. de p̄bē. in 6. ¶ In †ꝯtriū facit, qd̄ dicit Pan.
50 j. poſt Io. And. in reg. ei cui, de reg. iu. vbi decidit, q̄ laicus, nō pōt ꝯſtitui ꝓcurator ad eligēdū p̄latū. ſequūt' Bar. & Mod. hic. & Gem. in c. 1. de ꝓc. in 6. Scdō facit pro iſta parte deciſ. Pan. in c. cām, in j. q. ſ. de elec. vbi ꝯcludit, q̄ capl'm no p̄t cōpromittere in laicū, vt eligat p̄latū noīe capli. ¶ Quid tenēdū? p ꝯcordia diſtinguas, aut laicꝰ h̄ēt exhibere nudū miniſteriū, nec h̄ēt reducere ius ſpūale ad aliqd̄ eſſe, & poterit tūc eſſe ꝓcurator, ita ꝓcedūt adducta primo loco. Et rō eſt, q̄a tūc ſpūalia trāſeunt p manus laici tanq̄ aqua p canale lapideū. c. ſi ſuerit, 1. q. 1. Aut laicus h̄ēt exigere ſuū iudicium, & reducere ius ſpūale ad eſſe, & tūc non poterit eſſe ꝓcurator, q̄a diſponeret ſuo iudicio. ita ꝓcedūt allegata vltimo loco: electio. n. procedit ex proprio iudicio laici, licēt h̄eat mandatū ad eligēdū, c.
51 ſi cōpromiſſari, de elec. in 6. ¶ †Et ex hoc infert'. Primò, q̄ ſi laicus h̄ēt mandatū ad eligēdū certā perſonā ſimpl'r, vel ad ꝯferendū certū bn̄ficiū nominatæ ꝑſonæ purè, & ſimpl'r, tūc mādatū valeret ſm Bal. & Dec. hic, & an eos ita tenet Fely. licēt nō bn̄ ſe firmet, in c. ap̄lice, col. 4. j. de excep. ¶ †Scdō infert', q̄ laicus poterit eſſe merus executor bullarū ap̄licarum, qd̄ voluit Fel. in c. ſi col. pe. j. de p̄ſump. ¶ Tertiò infert', qd̄ valebit mandatū latū laico ad p̄ntandū, q̄a laicus eſt capax talis iuris p̄ntandi, ſm Ge. in c. 1. §. cæteri, ver. ex his, de cle. cōiu. in 6. & aliud ſequunt' Mod. hic. ¶ Vltimò nouiter infero, q̄ laici ꝯiuncti poterūt eſſe ꝓcuratores ad eligendū, quia ſūt capaces iuris ſpūalis, & q̄a p̄nt p̄ſcribere ius eligendi & coferendi, ſm gl. in c. ex eo, §. in eccleſijs. & ibi Gem. de ele. li. 6. Pan. & Fel. i c. cām, de p̄ſcr. & Pan. in diſpu. ſua, inci. Augerio, & Ro. ſingu. 156. & do. Io. Sylua. optimꝰ Doc. Citra. nō. i trac. de bn̄f. q. 19.
52 2. parte. ¶ Tertiò †dubitat', an laicus poſſit eſſe gn̄alis adminiſtrator bonorū eccleſiæ, puta œconomus? Iſtā dubitationē latiſſime diſputāt Mod. poſt Abb. vr̄, q̄ ſic ex plurib. Primò, q̄a pōt eſſe gn̄alis ꝯductor ēt decimarū. c. q̄relam. j. ne p̄el. vices ſuas. c. veſtra. de loc. Scdō, q̄a vr̄ honeſtius, q̄ clerici mittant laicos ad ſolicitandū & ꝓcurandū eorū negotia, quā q̄ ipſi vadant vel alios clericos mittāt, attēto maximē q̄ clerici debēt vacare vitæ ꝯtēplatiuæ, c. 1. de cele. miſ. Tertio vr̄ caſus in c. ſi ſingulis. ibi, defenſores eccleſiæ, qui ēt ex laicis ſiunt. 77. diſt. ¶ Quartò, q̄a pōt eſſe gn̄alis ꝓcurator ad cās ēt ſpūales, vt ſ. dixi, ergo ēt ad negocia. In ꝯtriū vr̄ tex. in c. iudicatū, 89. diſtinc. p que ꝯtriū tenet Dec. hic poſt antiquos ſic eū, ſtringēs, ibi Papa pp ſuſpicionē, ne laici depredētur bona eccleſiæ. prohibet vt cura bonorū demandet' laicis. Attēta hac rōne no obſtant arg. j. adducta, maximē q̄ laicus poſſit eſſe ꝯductor, q̄a i cōductore ceſſat hmōi ſuſpicio, cū ſoluat pēſionē æquiualentē fructibus, ſm Bar. in l. cotē ſerto. §. q̄ maximos, ſ. de publ. Sed aduerte, q̄a licēt hoc ſit coloratū, nō tñ obſtat. In primis cōſidera, q̄ ille tex. loq̄t' p modū ꝯſilij, dū inquit cauēdū eſſe decætero, ne laicis uiris ſub rōa Epi nō degētib. cura cōmittat', pōdera uerbū, cauēdū, qd̄ ſonat in ꝯſiliū. pōdera inſup illa verba, ſub rōa, a ꝯtrio. ergo laicis, q̄ ſūt ſub rōa, i. ſub iuriſdōne Epi poterit cura bonorū cōmitti. Scdò cōſidera, q̄ rñſio Dec. non vr̄ vera, nā ea attenta ſequeret' q̄ laici nō p̄nt eſſe coloni partiarij, q̄a p̄nt fructus deprędari, cuius ꝯtriū vult gl. & approbat ꝯſuetudo, in c. pp ſterilitatē, j. de loc. Scdo in ꝯtriū vr̄ caſus in c. in noua. 16. q. 7. ibi, Calced. p̄rium decreta ex ꝓprio clero œconomū, &c. Tertio tex. i c. qui. ea. cā, & q. Quartò ad idē text. in c. nullus, ea. cā, & q. Quintò tex. in c. 2. de æt. & qual. Sextò, q̄a rōne gn̄alis adminiſtrationis laicus h̄ēt quādā p̄eminentiā ſup clericos, qd̄ nō licet, c. eccleſia S. Mariæ, de ꝯſtitut. Et hanc partē tenēt Inn. Hoſt. Io. And. d. Ant. Alc. & Imo. hic. gl. in c. cū ſimus, 9. q. 3. Spe. tit. de œconomo. §. t. ver. itē q̄ eſt laicus. Gratia. in ſum. 89. diſt. in fi. ibi, naque ſecularibus uiris res eccleſiaſticas gubernandas cōmittat. Quid tenendū? Pan. hic poſt Cald. ꝯcor. opi. diſtinguēdo, vt hic per eū. Cōtra quam, ꝯcordiā inſurgit Are. hic dicens, q̄ ēt in tpalib. m̄ laicus non p̄t eſſe gn̄alis adminiſtrator, per plura. Primo pōderat ſcdam rōnē aſſignatā in d. c. in noua. videlicet rōnē diſparis ꝓfeſſionis, q̄ militat ēt in tpalibus, dato q̄ ceſſet rō p̄eminētiæ. Rn̄det Dec. defendēdo Abb. q̄ rō diſparis ꝓfeſſionis nō eſt principalis, ſed potius rō primę rōnis: alꝰ ſm eū ſequeret' q̄ laicus ēt nō poſſet eſſe procurator, nec ſindicus, ꝯ text. in alleg. c. 1. Vere iſta rñſio vr̄ ſuſtentabilis. eſſet. n. ineptum dicere laicos non h̄ēre p̄eminentiam in clericos, quia ſunt diſparis ꝓfeſſionis, nam ea. rōne clerici nō h̄ent p̄eminētiam i laicos. ꝯ tex. in c. nouit, j. eo. Vn̄ alr̄ rn̄deo, q̄ illa rō intelligit', q̄n hoīes diuerſæ profeſſionis ſociant' ad idē, & in eod. officio, qd̄ ſatis ꝓbat verbū, ſocientur, & figura, de qua ibi. Non arabis cum boue, & aſino, & probatur in cle. 1. de elect. Verū quando laicus

admini-

adminiſtrat noīe p̄lati, nō dāt ſocij in eodē officio. clerie⁹. n.
mādat, & laic⁹ exequitur. & q̄ ſint diuerſa officia firmat Bal.
hic conſiderādo terminū . quo, & terminum ad quē. ¶ Sedo
Arc pōderat tex. in d. c. in nou . in fi. ſ. d huic rñde, ut p Dec.
hic. ¶ Tertiò pōdera tex. i d. c. iudicatū cui patet ſolo ex ſupra
dictis . Quartò pēdera tex. in c. cū te, nā ſi poſſet adminiſtrare
tp̄alia, non mādaret ibi Papa laicū ex toto remouendū, ſicut
diximus, ſ. de laico arbitro. In ſecūda dubitatione primi nota-
bilis rñdet Dec. q̄ intētio ſuperioris cōſtituētis ibi œconomū,
fuit q̄ per vnū ſolum res eccleſiaſticę gubernarent, & ſic vult
dicere q̄ ibi ſumus in diuiduis rōne volūtatis, voluntatē aūt
ſic ꝓbat: quia ſegnius expediūt cōmiſſa negotia plures. l. ſi plu
res. §. oporteat. ff. de adm. tu. Aduerte ſubtilis, iſta rō, quia ſe-
gnius &c. cōcludit oppoſitū eius, qđ Dec. cōcludit, nā ea attē
ta, ſemper tp̄alia, & ſpūalia nunq̄ poſſent tanq̄ indiuidua, &
inſeparabilia a ſpiritualib. cōmitti laico ɔ̄ ſuā intētioné. Itē rō
non cōcludit, q̄a ꝓcedit qñ vnū, vel plura negotia ſūt cōmiſ-
ſa plurib. ſecus ſi vnū vni, & alterū alteri. & ita vides inquanto
turbine verſet̃ pñs art. Ego igitur ꝓ cōcordia puto ſic diſtin-
guēdū. Aut quęrit̃, an laici poſſint eſſe generales adminiſtra-
tores bonorū eccleſiæ, ita q̄ ſuo iudicio hēant diſponere . &
iſto caſu nō poſſit, & ita ꝓcedit opi. cōis. Aut q̄rit̃, an poſſint
eſſe gñales adminiſtratores tanq̄ nudus miniſter, puta tanq̄
Caſtald⁹, ita q̄ hēat diſponere de bonis tp̄alib. ſcḋm volū. p̄lati
& iſto caſu ꝓcedat opi. Pan. q̄ ita ſeipsū declarat in c. vnico. ſ.
de ſynd. Intellige dūmodo cura non demandet̃ alicui conſan
guineo, ſeu affini ipſius p̄lati. Nā prælatus committēs curam
tp̄aliū ſuis cognatis, eſt excōicatus p̄ annū, & amouēd⁹ a cu
ra, c. decēter, 89. diſ. Et rō eſt, q̄a lex ſuſpicat̃ q̄ p̄latus patiatur
propinquū ſpoliare eccl̃iam, vt inde ditet̃, c. Eps. 10. q. 2. Nec
eſt ueriſile, q̄ p̄latus verā exigat rōnē adminiſtrationis a ſuo
ꝓpinquo, aut. q̄buſcūq; modis. C. de ſac. ſan. eccl. Illud tñ tp̄a,
niſi cognatus p̄lati eſſet uir bonæ famę, & ap̄ꝓbatæ uitę, ſicut
diximus, q̄ cōſanguineus pōt eſſe iudex in cā cōſanguinei rō-
ne bonæ famæ, q̄ tollit ſuſpicionē, ſcḋm d. Ant. Pan. & Mod. in
c. poſtremò, de app. ſit pōt eſſe teſtis, ſcḋm d. Ant. in c. cū opor
teat. j. de acc. cū cōcor. & ſit. b⁹, de q̄b. p Fel. i cām q̄. ſ. de offi.
dele. & Barb. i c. inſinuāte, e. tit. & d. Iaſ. i l. admonēdi. col. 66. ff.
53 de iureiu. ¶ † Quartò dubitat̃, an laicus poſſit eſſe fabricer⁹ in
eccleſijs. d. Ant. determinat, q̄ non, quia laicus hēt diſponere
tanq̄ fabricer⁹ de redditib. eccl̃æ ad libitū ſuo iudicio, qđ nō
licet, vt hic. Contrariū tenet Pan. plurib. rōnib. Prima, q̄a cura
tp̄aliū pōt laico cōmitti, ergo ēt cura fabricę. Iſtud parū facit,
q̄a cura tp̄aliū nō pōt laico cōmitti arbitrio ſuo, ut ſ. dixi. Se-
cūda rō, q̄a laici ad opus fabricæ ſūt magis experti , ſed rō iſta
nō cōcludit per neceſſe. Tertia, ne clerici intēti fabricę a diui
nis arceant̃, ſed iſta nō ſufficiēs, q̄a ea attēta indiſtincte clerici
tenerent̃ demādare laicis curā bonorū tp̄aliū, cui⁹ ɔ̄triū. ſ. fuit
cōcluſū: tñ cū iſta opi. Abb. cōcurrit & cōis opi. & cōſuetudo,
ꝓ qua cōſu luit Cal. cōſ. j. tit. de cōſue. & conſi. 18. tit. de ꝓben.
& Dec. cōſ. 129. col. 4. Quid tenendū: ſi rectè inſpexeris verba
Pan. cōcordabis opi. & dices, q̄ opi. Abb. ꝓcedit trib. cōcurrē
tib. Primo, q̄ Fabricerius nullā hēat preeminentiā ſuper cleri
cos, alias ſi eſſet offīn in eccleſia, prout Senis, & Gebennis, pro
cederet ɔ̄tria opi. Scḋo, q̄ nō hēat diſtribuere redditus eccle-
ſiæ, niſi in fabricā. Tertio, q̄ ſit redditurus rōnē prælato ipſi⁹
54 eccleſię, aſs vt dixi, ꝓcederet ɔ̄tria opi. ¶ † Quinto dubitat̃, an
laicus poſſit cōſtitui procurator ad vēdēdū vnā rē eccleſię, vr̃
q̄ ſic, q̄a pōt eſſe ꝓcurator ad reſignādū, ergo & ad vēdendū.
Scḋo, q̄a alienare rē eccl̃æ, ſeruatis ſeruādis non reperit̃ laicis
interdictū, ergo cenſeri dēt permiſſum, tanq̄ iſtud edictū ſit
prohibitoriū, ſicut edictū de ꝓcuratorib. c. j. de proc. li. 6. Sed
aduerte, q̄a nō vr̃ q̄ iſtud edictū ſit prohibitoriū, ut Ab. dicit,
imò vr̃ permiſſoriū, per iſtum tex. & eſt gl. in ca. ſi. 24. q. j. De-
fendendo fundamētū Abb. dicas q̄ edictū alieno noīe eſt ꝓhi
bitoriū, d. c. j. ſed ꝓprio noīe eſt permiſſoriū . ita loquitur ille
tex. & gl. in d. c. fi. addit Abb. duo alia fundamēta perſuaſiua
tñ, ut hic per eū. Contrariū tenet But. hic, q̄a laicus nō pōt eſ-
ſe ꝓcurator ad eligendū, ut ſ. dixi, ergo nec ad vendendum,
quia diſponeret ſuo iudicio, ſequit̃ Barb. per tex. in d. c. iudica
tum, §. propinquis, qui nihil facit, vt dicūt Mod. quid tenēdū?
Cōcordari pñt opiniones diſtinguēdo ſic, aut cōſtituit̃ laicus
procurator ad uendendum certā rē determinato pretio, & ꝓ
cedat cōis opi. quia tūc uendit, tanq̄ nudus miniſter. Aut con
ſtituitur procurator ad uendendū unā rē eccleſię in genere,
uel in ſpecie, nō ſpecificato pretio, & procedat opin. Butr. &
Barb. quia tunc diſponeret ſuo iudicio. illam cōcordiā faciūt
Baſign. & Dec. quā confirmant per deciſ. Bar. in l. in uſuca. §. j.
diuer. & tēp. præſcr. Et ultra allegata per eos uideas Pan. in c.
fi. §. fi. ſ. de offi. del. qui reprobat ipſam dec. Bart. No. aſſa dili-
genter ad procuratores laicos gnaliter cōſtitutos a p̄latis ēt ad
inueſtiendū & alienandū, q̄a non pñt uirtute huius mandati,
nec inueſtire in perpetuum , nec locare ad longū tp̄s, q̄a talis
emphyteuſis & locatio dicitur alienatio. l. ij. C. de reb. eccl. nō

alien. c. nulli. j. de reb. eccl. nō alie. & uide Bal. cō. 128. ¶ Sex-
55 to dubitat̃, † an laicus poſſit eſſe collector oblationū ſpūaliū n
vr̃ q̄ non, q̄a ſpūalium laici ſunt incapaces. c. cām de præſc. &
ita tenet Arch. i d. ca. in noua. d. Ant. hic, & iſta ē cōis ſcḋm Arc.
pro qua facit tex. in c. hanc conſuet. & c. ſanctorū. 10. q. j. licēt fa-
cit, quia oblationes uendi nō pñt, ſcḋm gl. in c. altare. j. q. 4. p il-
lū tex. qui vult, q̄ ſit ſimonia, ſequit̃ Dec. hic poſt Ro. in ſin-
gul. alleg. per eum. Contrariam opi. tenet Pau. hic, quē ſequi-
tur Arct. & Dec. hic, & Dec. conſ. 148. i 2. dubio. vbi dicit, q̄ i
iſtis fraternitatib. & oratorijs ſtāte maxime cōſuetudine, pñt
laici recipere oblationes, dūmodo eas conuertant in piā cau-
ſam. ſequitur Ro. conſ. 266. quē ēt alle. Dec. Quid tenendum?
Cōcludatis, aut q̄ritur, an laicus poſſit eſſe collector oblatio-
nū iure proprio, ita q̄ hēat ius aliqđ, uel iuriſdūnē in iure colli
gendi ipſas oblationes, & dicendū q̄ non . ita ꝓcedat opi. do.
Ant. & ſequa. & ita loquunt̃ iura prius alle. ita ēt procedit gl.
in d. c. altare. Aut quęritur, an poſſit colligere oblationes noīe
eccl̃ę uel p̄lati, prębēda uel i miniſterio, & eſt dicēdū q̄ ſic,
ita ꝓcedat opi. Pan. & ſuorū ſequa. Et cōprobo ſic , q̄a fructus
oblationū pñt vendi ēt laicis, ſcḋm d. Ant. in c. j. j. de uita & ho-
ne. cle. & Barb. in c. eccleſia S. Marię, col. 13. de cōſt. ubi dicūt,
quòd laici emptores poterūt eas colligere , dūmodo nō reci-
piant eas ſup altare, & ſequitur Arch. i d. c. ſanctorū , & reperi
Maria. in tract. oblationum, libello 19. dicentem uerū eſſe, niſi
res oblata aliēt ſacra: ſubijciēs q̄ ſi eſſet prophana, puta panes,
quòd p̄latus, uel laicus poterit dare canibus, niſi eſſent panes,
ſacrati, ut erāt panes ꝓpoſitionis, de quib. fit mētio Exo. c. 19.
tranſumptiuē in d. c. hanc conſ. ſed nō eſt uerum in p̄latis, qui
prohibent̃ tenere canes. c. j. j. de cleri. vena. Iſta faciūt ad q̄ō-
nē, an oblationes factæ imagini exiſtēti ſup muro alicui⁹ laici
applicari debeāt ipſi laico dño muri: & p prædicta dicendū q̄
nō, q̄a oblationes nō pñt eſſe in dño laicorū per tex. i d. c. hāc
conſ. & pro hoc eſt tex. quē pōderāt ibi Alex. in apo. in l. lege
Iulia. §. j. ad leg. Iul. pecu. & tex. i §. œconomus, in Auct. de ſan-
ctis Epiſc. de quo uideas p Pan. & ſcrib. in c. paſtoralis. j. de his
quæ fiunt a pręla. Ang. in diſpu. ſua inci. In refulgēti palatio. &
56 Maluetius in trac. oblationū. in 3. & 4. dub. ¶ † Septimo dubita
tur, an laici poſſint eſſe Vicarij Epi: *communiter* cōcluditur, q̄
nō & apud me nō hēt dubium, & ita determinat Io. Ber. in tra
cta. de epi. in 7. par. 4. lib. q. 17. Iſtā opi. reſtringit Ab. ut nō ꝓ-
cedat, quātū ad iuriſdōnem tp̄alem, q̄ habet Eps in aliquo lo
co, in quo poterit deputare laicū in tp̄alib. Vicariū, per tex. in
c. fi. ne cle. uel mon. lib. 5. ſequūtur alij, excepto Barb. mihi ēt
nō placet iſta reſtrictio Abb. quia laic⁹ non pōt eſſe delegatus
ad vniuerſitatem cāarum tp̄alium, vt ſ. cōcluſi. poſt Arc. ergo
minus poterit eſſe ordinarius, ut eſt Vicarius. c. ſaū. cū cōcor-
dan. ſ. de of. Vicar. nō obſt. tex. in d. §. fin. quia loquitur quo
ad caſus criminales tñ, ſcḋm Barb. & bñ , cui nō ſatiſfagat̃ ratio.
Dec. dicētis, q̄ ſtlatio ibi ſit gñalr ad oēs cās tp̄ales. Nā iſta rā
tio cōuincit de falſitate ꝑ relatiuū, eas, qđ eſt reſtrictiuū, l. j.
C. de ſum. Tri. cū ſim. Secūdo declarat Barb. ut nō procedat i
laico magnæ ſanctimoniæ, ſed iſtā reprehēdūt Mod. & bñ, iō
uideas eos. Ego nouiter limitarē, niſi laic⁹ cōſtitutus Vicarius
Epi cōfirmaretur a Papa i forma ſolēni, quia Papa pōt cauſas
57 ſpūales ēt delegare laicis, §. verū. 22. diſ. & ſ. laic⁹ dixi. ¶ † Octa
uò dubitat̃, an laic⁹ poſſit eē aſſeſſor iudicis eccleſiaſtici? vr̃ q̄
non per iſtū tex. in ver. tractare, & in ver. iudicio laicorum. &
ita tenet And. Sic. hic. ɔ̄triū concludūt oēs alij hic, q̄a officium
aſſeſſoris, eſt ſolū cōſulere, ſcḋm gl. in l. j. ff. de of. aſſeſſ. Spec. eo.
tit. §. offiū. Hinc eſt, q̄ aſſeſſores dñr cōſiliarij. l. cōſiliarios. C.
de aſſeſſ. vñ prohibitus conſulere, non poterit eſſe aſſeſſor, ſcḋm
Bar. i l. memini. C. de adu. diuer. iudi. & Paris in trac. de ſynd.
in §. aſſeſſor. col. 3. nō prohibentur aūt clerici hēre conſiliū a
laicis, ſcḋm Inn. & alios hic, ergo non prohibent̃ eligere eos in
aſſeſſores, & facit tex. in c. ſi habes. 24. q. 3. & in ca. ſi. 38. diſt. &
iſtā opi. tenet And. Sicu. ſibi cōtrarius, in c. ſup q̄nū. §. inētio
nis. col. ſi. ſ. de of. del. quam cōcluſionem puto ueram, niſi lai-
cus allegaretur ſuſpectus, tunc iudex eccleſiaſticus nō dēt ſu-
ſpectum aſſeſſorem deputare, imo deputatum dēret remoue-
re. c. ſtatutum. §. aſſeſſorem. de reſc. in 6. Et hoc modo tollitur
principale fundamentum Barb. Sed hic inſurgit dubitatio, an
ſit ſola cā, quia laicus ſit ſufficiens cauſa recuſationis? vr̃ q̄ ſic
per ea, quæ dixi in primo not. Dec. ſentit, q̄ ſi cauſa ſit inter
duos clericos, q̄ nō ſit legitima cā, eo q̄ par affectio tollat ſuſ-
picionē. l. non ſolum. ff. de ri. nup. Alias, ſi ueriatur inter cleri-
cum, & laicū, vult q̄ ſit ſufficiens cauſa Ego credo ɔ̄trium per
58 tex. in c. ſi clericus laicum. j. de fo. cōpe. ¶ † Secūdo occurrit
dubitari, an iudex eccleſiaſticus poſſit eligere in aſſeſſorē Le-
gū Doctorē iuris ciuilis tñ Gem. i c. ſtatutū, in fi. prin. de pēc.
dicit q̄ nō, ſi ſit purus Legiſta, ſequitur Dec. hic. Adde, q̄ ſi cā
ſit utilis, & difficilis, ēt Doctor utriuſque iuris, ſi ſit groſſus &
inſufficiens, non deberet eligi in aſſeſſorem , ſcḋm Bal. in l. ſi. q.
16. C. de hæt. inſt. Fel. in c. ex literis, col. 4. ſ. de cōſt. Et ecōuer
ſo, ſi ſit doctus, licèt nō Doctor, poterit eſſe aſſeſſor, ſcḋm Parif.

m

59 I tract.fvnd.§.aſſeſſor,uer.ſed cũ poteſtas.col.2.¶†Tertio du-
bitatur an eccleſiaſticus poſſit eſſe aſſeſſor laici? vr̃ q̃ ſic p te-
gulam.Contrariũ eſt verius, ſm Spe.in tit.de off.aſſeſ.§.dẽt.
ſequuntur Mod.& d.Iaſ.in rub.ff.de offic.aſſeſ.faciunt q̃ dixi
mus de clerico delegato & procuratore laicorum. Conſidera
tñ,quia dare conſilium ignorantibus eſt opus meritorium,q̃
60 maximè prælatis conuenit.c.j.39.diſt.cum ſi.¶†Nonò dubi-
tatur,an laicus poſſit eſſe Notarius in cauſis eccleſiaſticis,ma
ximè ſpiritualib.Hoſ.Ab.antiquus,& Egidius,volũt q̃ ĩ ſpiri-
tualib.nõ poſſit,quia nõ debet in ſpiritualib.interuenire,c.qa
ꝑ p,de elec.Contrarium tenent Compoſtella.Papienſis,& a-
lij cõiter.in d.c.qa pp.Bal.Fel.Barb.& Mod.Car.But.& Pan.
in c.ſicut.ĩ.ne cler.vel mon.Pan.& Fel in.ca.cum dilectu,col.
pen.& fi.ĩ.de fi.inſtr.Bal.& Fel.in c.paſtoralis, eod.tit. & iſta
eſt cõis.Pro iſta cõi adducit̃ ſile de procuratore.c.j de ꝑcur.li.
6.Sed aduerte,qa procurator agit nomine alieno, Notari⁹ ue
rò ex proprio officio.Item procurator non poteſt ita faciliter
tranſgredi mandatũ ſuo arbitrio, ſicut põt Notarius alterare
inſtrumentum.¶Secundò arguitur de teſte ad Notarium,nã
laicus põt eſſe teſtis ꝯ clericũ.c.ex parte ubi Abb. ĩ 4.no. ĩ.de
teſta.Ergo etiam poterit eſſe Tabellio,cum ſit ẽt ipſe teſtis.l.
Domitius.ff.de teſt.Sed ẽt aduertatis,quia laici non admittũ
tur in teſtimonium ſimpliciter ꝯ clericum . Primò non reci-
piuntur in cauſa criminali.c.de cętero.ĩ.de teſti.Secũdo non
admittũtur,niſi oĩ ex c.maiores c.licèt uniuerſis , & ibi Abb.
ĩ.de teſt.Et videretur,q̃ iſtud.ſimile nõ comprobet iſtam ſẽ
tentiam cõem in criminalibus,& niſi Notarius ſit omni exce
ptione maior.Dec.ſuſtinẽdo cõem gñaliter rñdet,q̃ argumẽ
tũ de teſte ad Notarium, ualet affirmatiuè,nõ autẽ negatiuè,
ideo obiectio non valet. probat per tex.in l.ſi pater.ff.de ſal.
& quod ibi Bar.dicit iuncta l.parentes. C.de teſtib. iſta rñſio
non eſt tuta,quia rõ,quare negatiuè non ualet, cõſiſtit in vo-
luntate partiũ,quæ elegerũt Notarium,nõ teſtẽ,quę rõ ceſſat
in caſu noſtro,in quo clerici nõ pñt prorogare iuriſdõnẽ laici
ẽt voluntariam,ſm eumdemmet Dec.hic arguentem Bal.in
l.generaliter.C de epiſ.& c'er.ſed Notarius hẽt iuriſdõnẽ vo
luntariam,ſm Bar.in l.j.ff.de iud.cũ ſolitis concor. ergo &c.
Et retento hoc fundamẽto,q̃ Notarius habeat iuriſdictionẽ,
non vr̃ q̃ poſſit eſſe Notarius ĩ cauſis clericorum,quia ſic hẽ-
ret præeminentiam in clericis.Inſuper non vr̃ bonũ argũ de
teſte ad Notarium,quia ſic arguitur de minori ad maius.nam
Notarius maiorem hẽt auctoritatẽ , q̃ duo teſtes.c.qm̃ ꝯ, de
proba.¶Tertio pro cõi arguitur ſic,offm̃ Tabellionat⁹ dene-
gatur clericis,d.c.ſicut:ergo cõceditur laicis,c.nonne.ĩ. de ꝑ-
ſump.Sol.intelligo,q̃ denegetur clericis inter laicos,ſecus in
ter clericos q̃tũ ad eccleſiaſtica negotia, ſm gl.& alios in d.c. .
ſicut:q̃cquid ſit,de cõſuetudine ſeruat̃ cois opi.quę abſq; du-
bio procedit,ubi nõ reperiunt̃ clerici Notarij,arg.eorũ,q̃ ſcri
61 bit Fel.in d.c.qm̃ ꝯ,col.2.n.ĩ fi.¶† Retenta cõi,ſuboritur dubi
tatio,an reqrat̃,q̃ laicus fuerit creat⁹ Notari⁹ a Papa, an verò
procedat ẽt in Notario imperiali?vr̃ q̃ ſit neceſſe, q̃ ſit Nota
ri⁹ Papalis,arg.c.p uenerabilẽ,ĩ.qui fil.ſint leg.& eorũ,q̃ ſ̃.di
xi.Et ita tenet Hoſt.& Io.And.i d.c.ſicut.Cõtrariũ tenet Pan.
& *communiter* alij ibi,qa cõficere inſtrã eſt iuriſdõnis volũtarię,
q̃ põt exerceri in nõ ſubditos,uolẽtes põderare iſtã rõnẽ pro
Bal.ꝯ Dec.qua attẽta corrueret conſ.Dec.cõſ.150. de quo ſ̃.
iſtã ẽt opi.tenet Io.And.in c.Romana , de ſo.cõp.lib.6.Quid
autẽ in cã hæreſis,an requirat̃ q̃ Notarius ſit clericus? videas
62 text.in c.vt offm̃,§.uerũ,de hære.in 6.†Decimo dubitatur,an
laicus poſſit p̃edicare?vr̃ q̃ ſic,qa verbũ Dñi nun dẽt eſſe al
ligatum,2.ad Timot.Et quia in hoc gaudeo & gaudebo , ſiue
Chriſtus,p ueritatẽ, ſiue p occaſionẽ annũcietur.1. ad Philp.
Et qa nõ refert,qs prædicet,ſed qualia,c.ſm,19. diſ. Itẽ uide-
batur caſus.in c.mulier.23.diſ.Vbi laici prohibentur ſolũ pñ-
tib.clericis,ergo eis abſentib.vr̃ conceſſum.Cõtrariũ *cõiter* te
netur p tex.in c.adijcimus.11.q.1.Secundò p text.in c.cũ ex
iniuncto,ĩ.de hær.Tertiò p tex.clariorẽ in c.ſicut ĩ uno.e.tit.
Quartò,qa offm̃ prędicãdi hẽt annexã curã aiarum,ſm gl.in
cle.j.de reg.& in cle.dudũ,de ſepul.& i c.ĩ ſancta.92.diſ.& eſt
tex.in c.inter cętera,ſ̃.de offi.ord.& in c.j.de cẽſi.lib.6.ubi dr̃
63 qđ prędicare ꝓpriè eſt offm̃ Epi.Imò†prędicãs ſine licẽtia ſu
perioris,eſt excõicatus,c.excõicamus.§.qa verò, ĩ.de hære.&
dicit gl.in d.c.adijcimus,q̃ offm̃ p̃dicãdi ꝯpetit rõne p̃latio-
nis,nõ rõne ordinis,ſequitur Fel.in c.cã te.col.3.ſ̃.de reſcr.&
iſta opi.eſt verior.¶ Ad ꝯria rñdet̃ , ut p gl.& Imo.in d.cle.j.
de reg.Intellige de predicatione in publico,ſed priuatim lai-
cus põt docere ẽt Epiſcopos,c.ſi habes.23.q.3.¶ Secundò in-
tellige auctoritate propria,ſed de licentia Papę, vel Epi,bñ po
terit prædicare,ſm glo.in d.c.adijcimus.& 10 c.bñ quidẽ.96.
diſt.Et iſtud uoluit oẽs hic expreſsè.vr̃ tñ mihi, qđ Eps non
poſſit delegare offm̃ prędicãdi laicis,quia eſt actus ſpũalis ex
eo,quòd habet curam annexã, ſm Card.in d.c.ſicut:ergo nõ
poterit delegare,p ea,q̃ dixi ſ̃.in glo.in verbo, pręſumam.&
facit tex.ĩ c.fi.§.fi.ſ̃.de offic.dele.vbi expreſsè dr̃,q̃ offm̃ p̃di

cãdi nõ ẽ denegabile Cogita tñ.Sed hic dubita,an mulier poſ
ſit p̃dicare de licentia Epi.glo.in d.c.adijciamus,tenet q̃ ſic.
Contrariũ tenent Pan.& *cõiter* alij p tex.in d.c.mulier.33.diſt.
& in d.c.inter cætera,ĩ uer.viris idoneis,& per rõnem,de qua
hic p Abb.& licet ſup iſtis fundamẽtis poſſet inſiſti , tñ per-
tranſeo,quia hęc res eſt modicę vtilitatis.vnũ nõ omitto, dũ
dñt Mod.q̃ iſta concłõ procedit inter viros, p tex.in d.c.mu
lier. vbi Gem.hoc no.expreſsè. iſtud vr̃ periculoſũ,qa rõ Ab.
eſt hic,q̃ detraheret̃ honori Chriſtianitatis,& qa faciliter pp
imbecillitatẽ ſexus poſſit errare,cõcludit ẽt q̃ nõ poſſit inter
mulieres.Et ꝓ iſta ſñia ꝯ Mod. facit tex.in c.noua.ĩ.de pe.&
rẽ.vbi dr̃,q̃ ẽt Abbatiſſa nõ põt inter moniales publicè p̃dica
re,qa abſonũ eſt,pariter & abſurdũ.Et ita tenendo ad tex.ĩ d.
c.mulier,põt rñderi q̃ nõ ꝓbat,niſi a ꝯrio,q̃ argũ a ꝯrio ceſ-
ſat,qñ reſultat abſurditas, ſm gl.in l.conuenincula.C. de epiſ.
& cler.¶ Sed hic q̃ritur,qua pęna puniant̃ p̃dicãtes ſinę licen
tia ſuperioris?credo puniẽdos pęna arbitraria p Epm loci,ĩ quo
prædicant,imponenda,cle.fi.de pęn.& remiſ. & inſup uia la
cra acq̃ſita occaſione prędicationis ab eis ſunt auferẽda & ec
cleſię applicãda,ſm gl.ĩ d.c.adijcimus.¶† Vndecimò dubita
64 tur,an clericus cõiugatus poſſit eſſe delegatus Epi in cã ſaltẽ
criminali ꝯ clericum?vr̃ quòd ſic,quia nõ eſt merè laicus,ſed
clericus.Secundò,quia clericus coniugatus ex diſpenſatione
Epi põt hr̃e ſimplex bñficiũ,ſm Abb.antiquum in c.Ioãnes,
ĩ.de cler.cõiu.ergo ẽt poterit habere delegationẽ cãrũ, q̃ eſt
minus.Cõtrariũ tenẽt Pan.& *cõiter* alij,quia cleric⁹ cõiugatus
reputat̃ purus laic⁹,nec gaudet priuilegio clericali,niſi i duo
bus,de quib.ĩ c.vnico,de cle.cõiu.in 6.Nec ob.dictũ Abb.an-
tiqui,qa nõ eſt uerum,ſm Pan.ĩ d.c.Io.vel dato q̃ poſſet Eps
diſpenſare cũ clerico ꝯiugato quoad bñficiũ,nõ tñ infert̃,er-
go etiã quoad cãs,qa in diſpẽſationib.nõ valet argũ a maiori
tate rõnis,ſm Pan.in c.at ſi clerici.ĩ.co.& ĩ d.c.Ioãnes.Et iſta
opi.cõis placet,per ea q̃ dixi in apoſtillatione litteræ,in verb.
laici.quib.adde,q̃ ſi clericus cõiugatus detẽtus a iudice laico
petat ſe relaxari,qa clericus tenet̃ probare non ſolũ clericatũ
ſed ẽt q̃ ꝯxerit cũ vnica & virgine,ſm Rot.deciſ.102.ſub ru.
de cle.cõiu.in nouis.q̃ vr̃ verũ,quia p̃ſumitur quod fuerit vir
go,niſi probetur oppoſitũ,ſm Pan.in c.j.ĩ.de adul.Iõ dicerẽ,
q̃ ſatis hoc probatur ipſo,qđ ꝯriũ non verificat̃.Pluta dicẽda .
occurrũt circa clericos cõiugatos,ſed qa hic tractat̃ de facul-
65 tate laicorũ,non trãſgrediar materiã.¶ Duodecimò†dubitat̃
an ĩ caſib.i qb.Eps põt cãs eccleſiaſticas delegare laicis reqra
tur cõſenſus clericorũ,quorũ cauſę delegant̃? Arch.i d.c.bñ
qdẽ,tenuit q̃ ſic,ſeqtur Arc.hic.ꝯriũ determinat Pan.hic qa
delegare eſt iuriſdõnis , q̃ põt exerceri inuitis partib⁹. c.ſano.
ĩ.tit.j.l.j.q. ꝓ ſua iuriſd.alii trãſeiit.credo q̃ opi.Pan.ſit verior
ꝓ qua allego tex.in c.ſup qõnum.§.ſi.ubi Abb.i j.not.& in c.
cum vigeſimum.ubi Abb.in 2.no.& idẽ Abb.in d.c. ſuper qõ
nũ.§.qm vero.in fi.ſ̃.de off.del.In quib.locis probatur,q̃ dele
gatio & ſubdelegatio põt fieri partib.ꝯdicẽtib.& reclamanti
66 bus.¶†Decimotertio dubitat̃,an laicus poſſit eſſe Rector ho
ſpitalis.Gl.in cle.qa cõtingit,in uer. ſecularib.de reli.domib.
& Pan.ibi Imo.& Card.concludũt,q̃ ſic p text.in c.quidã, in
fi.18.q.2.ſequuntur Mod.& ego põdero,q̃ iſtud probat text.
in d.cle.qa cõtingit.ibi,viris prouidis.& ibi,eos teneri cõuer-
tere redditus i vſus pauperũ,& reddere rõnẽ Epo, ergo cẽſet̃
nudus adminiſtrator redditũ,quo caſu non cẽſet̃ laicus ꝓhi
bitus,p ea,q̃ dixi ſ̃.de fabri.ſeqtur Bar.in l. q̃ conſtitutum.ff.
de teſt.mil.Itẽ adde.qđ Lud.Ro.ſin.eccl.in c. Tu ſcis.ampliat
dupł.Primũ,ẽt ſi hoſpitale ſit fundatũ auctoritate epi. Secũ-
dò,ẽt ſi laicus hẽat uxorem & filios.alleg.Hoſt.in Sum.de re-
gu.& d.Ant.in c.2. ĩ.tit.j.Contrarium in hoc ult.tenẽt Steph.
Imo.in d.cle.qina contingit , per illũ tex.in ver. viris ꝓuidis,
quod nõ ſit uerìſimile,&c.Sed veriſimile eſt, qđ laicus habẽs
filios ſtudebit eis theſaurizare. c.de ſyracuſanis.28. diſt.ergo
&c.Card.ibi cõcordat,ut fieri nõ dẽat de honeſtate, ſi tñ ele-
ctus fuerit Rector,valebit electio.Ego crederem conſiderau-
dum eſſe qualitatem perſonę,utrũ oneratus familia,eſſet pau
per,an diues,an malę opinionis,& famę,an vero approbatæ ui-
67 tę,per ea,q̃ ſupradixi.¶ §Decimoquarto dubitatur , an laicus
poſſit eſſe cuſtos eccl.ſeu altaris , Bald.Fel.& Mod. tenent q̃
ſic,nihil allegant , poterant adducere , quia laicus põt ſeruire
presbytero in miſſa,ſm Io.And.in c.vt quiſque, de vita & ho
ne.cler.Et no.in c.ſed duo.38.diſt.Nõ tñ laicus põt in magna
miſſa cãtare ſimul cũ clericis.c.j.& d.c.ut qſq;,de uita & hon.
cle.quod ego intelligo de honeſt. iuxta naturã illius tit. Item
facit,quia laicus põt hẽre officium pulſandi cãpanas in eccle-
68 ſia,ſm Pan.in c.Io.j.de homi. ¶ † Decimoquintò dubitatur,
an laicus poſſit hẽre pẽſionem ſuper bñficio eccleſiaſtico? ur̃
quod non,quia eſt incapax bñficij eccleſiaſtici.c.2.ĩ. de inſti.
c.cum adeo.ſ̃.de reſcri.Contrariũ vr̃ uerius, quia penſio non
eſt quid ſpũale ſicut bñficiũ,ſed eſt,quid merè tpale,ſm Pan.
ubi latẽ Mod.in c.ad audientiã.2.ſ̃.de reſcr. Et iſtam opi.am
plectitur Car.in fortioribus,terminis in cle.j.§.eadem , de ſup-
plenda

plenda negligen. præla. vbi vult, q laicus ducēs vxorē nō per
dat penſionē prius habitam, quia non eſt bñficium. ne ſciu tñ
an iſtud curia admittat. fecit doctr. Pan. in c. Ioānes, de cle. cō
iug. vbi concludit, q clericus coniugatus nō deferens tōſurā
pōt hēre ſtipendiū in eccleſia, licēt non poſſit habere bñficiū
69 in titulum. ¶ † Decimoſextò dubitatur, an laicus poſſit hēre
præbendam, vr̄ q non, per tex. in c. in eccleſia. de præb. lib. 6.
& in c. dilecto, e. tit. i antiquis. vbi dr̄, q præbēda eſt ius ſpūale.
ergo laicis incapacib. ſpūaliū concedi non pōt. Bñ diſtingua-
tis, aut p̄benda eſt annexa canonicatui, & iſto caſu laicus eſt i-
capax: aut eſt ſeparata & diſtincta cōſiſtēns in tpalitate, & iſta
laicis concedi pōt, ſm gl. Pan. & alios in c. cū M. Ferrarienſis. ſ.
de conſt. ſequitur Car. conſ. 143. inc. Poſt hoc conſiliū. bñ fa-
cit tex. in c. poſſeſſiones. 16. q. 1. vbi fructus uni⁹ prædij eccleſia
ſtici pñt aſſignari laico pauperi. ¶ Decimoſeptimo dubicat, an
laicus poſſit propria auctoritate conferre capellam, q̄ erexit i
ſua domo vel caſtro? vr̄ q non, quia laicus bñficia eccleſiaſti-
ca conferre nō pōt. c. quiſque. ſ. de ele. cum ſi. ſpectat. n. colla-
tio ordinario. c. oēs baſilicæ. 16. q. 7. adeò q nō ualet fundator
in fundatione ɔtrium diſponere. c. cum dilect⁹, vbi Pan. 3. no.
ſupra de conſt. Fel. in c. cum venerabilis. col. 10. j. de exc. Dec.
conſ. 135. col. 2. i iſto pūcto. d. Gui papa q. 187. inc. An capella
niæ, diſtinguit, aut capella fuit erecta de licēt. a Epi, & tunc eā
laicus conferre non pōt, quia pp auctoritatem Epi, bñficium
fuit effectum eccleſiaſticū, c. ad hęc. j. de reli. domi. gl. i cle. 1. i
ver. bñficium, de hęre. Aut ſine licētia Epi, & tūc poſſit. nihil
allegat, niſi q ita fit de facto per nobiles Franciæ. Tu verò ui-
de Bal. cōſ. 18. i c. Poſito p cōſtanti, i 5. par. vbi vr̄ velle, q lai-
cus poſſit deputare vnū ſacerdotē ad officiandū, non tñ poſſit
dare capellā i tit. Ex quo infert, q deputatus ad libitū poterit
70 remoueri, q bene not. ¶ † Decimooctauò dubitatur, an laicus
in caſu neceſſitatis poſſit de ſpiritualib. negotijs ſe impedire?
vr̄ q non, nā laicus tpe neceſſitatis nō pōt chriſmare, ca. ma-
nus de conſ. diſt. 9. gl. in c. ad limina. 3 q. 1. Itē nō pōt conferre
extremā vnctionē, nec ſacr̄m euchariſtiæ miniſtrāre i defectū
ſacerdotū, ſm Inn. & Pan. in c. quāto, ſ. de cōſuet. Itē edictum
eſt permiſſoriū, ergo laicus nō poterit, niſi reperiatur ſibi con-
ceſſum, ut per gl. in c. fi. 23. q. 1. toties allegata. In ɔtriū facit, q
laicus tpe neceſſitatis pōt baptizare, c. quod quidā. 1. q. 1. immò
ēt mulier baptizat tali tpe. c. mulier. de conſ. diſt. 4. etiam ma
ter. d. c. ad limina. immo ēt hæreticus poſſet, ſm gl. in c. ſanctū
de cōſ. diſt. 4. ſic ēt etiam eadem hora, qua neſcit, ſi mortis pe
riculum immineat, pōt natus baptizari, c. baptizari. 5. diſ. alias
expectādū eſſet vſq; ad octo dies, ut legit Leuitici 12. ca. octa-
ua die circuncidatur infantulus. ſimiliter tpe neceſſitatis pōt
laicus audire confeſſiones, ſm gl. in c. paſtoralis, vbi Pan. ſ. de
offi. ord. & in c. veniens. ſ. de trāſac. & eſt tex. in c. quē pænitet
de pæn. diſt. 1 quē no. ad duo. Primò, q licēt laicus inſtante ne-
ceſſitate poſſit audire cōfeſſiones, nō tñ pōt abſoluere. Sc̄do,
quòd Deus, tā citò nō mouetur ad miſerendū his, qui cōfitē-
tur laicis tpe neceſſitatis, q̄ his qui fuerunt abſoluti a pprio ſa-
cerdote. Et ideo nemo ponat ſe in neceſſitate. indignus n. eſt
mia, qui culpa propria peruenit ad neceſſitatē. l. de die. l. ſi fi-
deiuſſor. ſ. qui neceſſaria. ff. qui ſatiſd. cog. Similiter laicus pōt
abſoluere excōicatum conſtitutum in art. mortis, ſm gl. in d.
c. paſtoralis. ſ. fi. & in c. a nobis. 2. ubi Abb. j. de ſent. exc. ¶ Sed
dubitatur, an ceſſante neceſſitate ſit poſtea recurrendum ad
ſacerdotem pro baptiſmo? certum eſt q non, quia impreſſus
eſt ſemel character, iō non eſt reiterandum, d. c. quod quidā,
& ſ. de ſacr. non reiteran. per totum, niſi eſſet baptizatus tm̄
in aqua, quia poſſent poſtea ſuppleri cæteræ ſolennitates, puta
catechiſmum, & alia. ſ. ecce aliqn 1. q 1. Cōfeſſio uerò non eſt
reiteranda, ſm Hoſt. in Sum de pæn. & remiſ. ſ. cui cōfitendū,
in fi. & Mod. hic. An aūt abſolutus ab excōicatione ceſſante
neceſſitate reincidat in excōicationē, ita q ſit opus noua abſo
lutione, videatis tex. in ca. ad eos, de ſent. exc. libr. 6. Similiter
pp neceſſitatē pñt uaſa ſacra ēt laicis pignorari. c. nullus, vbi
gl. & Barb. addit aliam. j. de pign. Similiter pp imminens pe-
riculum pñt & clerici & eccleſiæ grauari collectis, ſm Bar. i l.
nullus. C. de cur. publ. lib. 22. Pan. in c. nō minus. j. de imm. ec-
cle. ad fi. latè d. Iaſ. i l. placet. col. 3. & ſeq. C. de ſacroſan. eccle.
71 Similiter † clericus cōſtitutus in periculo mortis pōt examina
ri in teſtē corā iudice laico abſq; licētia ſuperioris, ſm Ange.
in l. cum hi, ſ. trāſactiones. ff. de tranſa. Similiter pp neceſſita-
tē licitū eſt comedere carnes tpe & loco prohibitis, ſm gl. in
cle. 2. in uerbo, regularē, de cēſi. & gñaliter neceſſitas facit li-
citū, q alias erat illicitum, c. q non eſt. j. de reg. iur. Hinc dici
mus, q neceſſitas non hēt legem, cui ſubijciatur, l. 1. in fi. ff. de
offi. eius. & l. 1. ff. de offi. Conſu. receditur ab oī iuris regula pp
neceſſitatē. l. 1. C. de ope. lib. & plura alia ad hoc cōierit d. Iaſ.
in ſ. itē Seruiana. col. 18. Inſtit. de act. & in l. principalibus. col.
2. & ſeq. ff. ſi cer. pet. & in l. amouēdi. col. 77. ff. de iureiu. Adde
72 tex. in c. multiplex. ſ. his aūt, de pæn. diſt. prima. vbi † ſi inſtan-
te mortis periculo, mortuus amiſſo vocis officio, ſigna cōtritio
nis coram laicis fecerit, cōis gratia ei nō eſt deneganda. facit
ēt quæ ſ. dicta ſunt in quarta dubit. pcedēti. Non obſtant, quæ
in ɔtrium ſ. allegaui, quia illa nō ſunt de neceſſitate ſalutis, ni-
ſi contemnantur. ſaluatur. n. fidelis in fide baptiſmalis. c. debi
tum, de baptiſmo. iō ſtāte neceſſitate baptizatus & confeſſus
excuſatur a cōtemptu, ſi nō recipiat ſacrum chriſma, & eucha
riſtiam, uel ſacram vnctionem ab inhabili, qui omittentē ex-
cuſat neceſſitas, quem recipientem accuſaret fortè temeritas
73 ſm Hoſt. in d. c. quanto. ſ. de conſue. ¶ † Decimononò dubita
tur, an laicus ex priuilegio Papæ poſſit ſpiritualia negotia, tra
ctare: qd̄ pēdet ab illa dubitatione, q̄ diſcuſſim⁹, an Papa poſ-
ſit delegare cauſas ſpirituales laicis, concluſum fuit, q pōt cās
q̄ ſunt iuriſdōnis, & non quæ ſunt ordinis. Sic ergo conclud-
mus, q laicus ex priuilegio Papæ poterit ea, q̄ ſunt iuriſdictio
nis. Et in ſpecie hoc determinat Car. i c. perpēdimus, de ſent.
exc. vbi tenet, q Papa licēt non poſſit in totum tollere priui-
legium fori, quia eſt de iure diuino, pōt tñ dare priuilegium
vni Principi ſeculari cognoſcendi de certis cauſis eccleſiaſti-
cis ɔ clericos. Et hac ratione attenta Rex Frāciæ in regno ſuo
prætendit poſſe cognoſcere & punire clericos de portatione
armorum, de infractione ſaluæ guardiæ, de iniuria facta p cle-
ricos officialibus Regijs, & de vſurpatione iuriſdictionis Re-
giæ. Et ad hoc alleg. priuilegiū & cōcordata, tñ Guid Papæ. q.
77. dicit, q iudices ſeculares tentantes punire clericos p ru-
ptura ſaluæ guardiæ ſunt excommunicati, quia non conſtat de
aliquo priuilegio. Sed tu aduerte, q non ſunt excommunicati
licēt de priuilegio nō appareat, tñ ſatis eſt, quod Chriſtianiſſ.
Rex fuerit in poſſeſſ. per tñ tpis ſpatium, cui memoria nō ſit
in contrarium, ex curſu. n. tanti temporis præſumitur priuile
gium, ſi allegetur, ſm Bar. in l. cū de in rē verſo. ff. de vſu. Pan.
in c. peruenit, de cēſi. & in c. cura. de iurepa. Fel. in ca. cū ex of-
ficij. col. 5. de præſ. Old. conſi. 396. Alexan. conſ. 6. vol. 1. Dec.
74 conſ. 85. colum. 2. † Sic ēt Papa pōt cōcedere uni clerico, q non
teneatur dicere horas, licet nō poſſit generaliter ſtatuere, q
clerici nō teneātur ad horas, quia eēt in totū tollere ius diui
num, quo cauetur in die ſepties domino canēdū, c. 1. de celeb.
miſ. Ita cōcludunt Card. & Imo. in cle. 2. de celeb. miſ. Simili-
ter ex priuilegio pōt laicus cōferre bñficia, ſm gl. in ca. impe-
riū. 10. diſt. & in ſum. 16. q. 7. & Gem. in c. 2. de præbend. lib. 6.
vbi dicit, q Rex Frāciæ ex priuilegio Papæ in multis eccleſiis
ſui regni cōfert præbendas, exemplificat in eccleſia Lugd. q
tñ intelligo in eccleſia illa nō eſſe uerum. Sed do. Ioan. de Sa-
bia, in tract. de bñficio, in 23. q. 2. partis, exēplificat in eccleſia
Carnotenſi, ſed de hoc ſunt plura iura, uidelicet tex. in c. dile
cti. j. de teſt. vbi Comitiſſa Flandrēſis ex priuilegio cōfert præ
bendam, & in ca. dilectus. 3. de præb c. quod ſicut, de elec. c. q
in dubiis c. ad ſupplicationem, ubi Imo. de renū. cū concord.
adductis per Ioā. de Sabia loco pallegato. immò ex priuilegio
laicus poteſt habere beneficiū in eccleſia, ſm Pan. in c. extir-
pādę. ſ. quia uerò, col. 14. de præbend. ubi dicit, q Rex Frāciæ
eſt canonicus in eccleſia ſancti Hilarii ciuitatis Pictauien. gl. i
pragmatica, ſanctio, ſub rub. de annatis in uerbo regalia. Simi
liter pōt laicus ex priuilegio poſſidere decimas. c. quāuis, & c.
prohibemus, de dec. j. c. cam. j. de præſcrip. cum concordan.
adductis ibi per Fel. col. 2. & iſtud eſt clariſſimum, iō ulterius
75 non inſiſto. ¶ † Secundò dubitatur, an laicus poſſit præſcribere
iura ſpiritualia, puta ius conferendi, uel eligendi, uel decimā-
di ſaltē ſpatio tāti tēporis, cuius initij nñ habeatur memoria? vr̄,
q ſic, quia omne, quod eſt acquiſibile ex priuilegio, eſt acqui
ſibile per pſcriptionem tanti tēporis, de quo non ſit hominū
memoria, c. cum contingat. j. de foro compe. & c. duo ſimul.
ſ. de offi. ord. ¶ Secūdo, quia poſſeſſio tāti tēporis hēt vim pri
uilegij. l. 1. ſ. ductus aquæ. ff. de aqua plu. arcen. c. ſup quibuſdā
ſ. præterea. j. de verb. ſign. ſed ex priuilegio pōt laicus poſſide
re ſpiritualia, ergo ēt poterit præſcribere. Contrarium eſt ve-
rius per tex. in d. c. cām, de præſcrip. Ad ɔtria rñdetur, q illæ
duæ regulæ procedunt data capacitate poſſidētis; alias ſi non
pōt poſſidere, nō pōt præſcribere, reg. ſine poſſeſſ. de reg. iur.
& tñ pōt ſibi conced. priuilegiū, vt patet ex prædictis. Et ita
limitat Fel. in d. c. cauſam, & in c. accedētes. col. 3 uer. fallit ſe
cūdo, de præſcrip. poſt Io. And. & Gemi. & alios, in c. 2. de præ
ben. in 6. Et ideo ſis cautus, q alleges priuile. & ad pbādū de
ducas curſum longiſſimi tēpori, de quo nō ſit memoria in cō
trarium, non aūt alleges præſcriptionē, quia ſuccūberes, ut pa-
tet ex præmiſſis, quæ bñ ſignabis ad actū practicū. Et ex his be
ne infertur, q laicus q tenuit, & poſſedit decimas tanq̄ vaſal
lus eccl. per tm tempus, cuius initij memoria non exiſtit, pſu-
mitur inueſtitus, ſeu infeudatus antē Cōciliū Lateranēſe, quo
tpe laicus poterat poſſidere decimas. c. cū apoſtolica, de his, q̄
fiunt a prælatis alleget inueſtituram, & ad eā probandā dedu
cat poſſeſſ. immemorialē. Ita cōiter cōcludit Doc. Pan. poſt alios
p eū allegatos, maximè Io. An Bu. & Im. ibi, licet. Fel. i d. c.
cām, velit q ēt teneat pbare famā, q eas hēret añ ɔciliū Late-
ranēſe. & q ſufficiat pbare poſſeſſ. immemorialē abſq; pbatiōe
famæ,

famę, tenet Alc. conſ. 6. col. fi. in j. vol. Raph. Cũ. conſ. 83. Quia cã decimalis. Barb. conſ. 35. inc. Sapienter ſcribit. vbi dicit iſtã eſſe cõem, & hanc tanq̃ cõem ſequuntur Taurinenſes in tractatu ſuo pręſcriptio. poſſent fortè concordari opi. diſtinguẽdo de qua fama. aut n. loquimur de fama, quod fuerit laicus infeudatus ante Concilium Lateranenſe, & tũc non ſit neceſſaria probatio. eſſet. n. difficile hoc ꝓbare. & ita ꝓcedit cõis opinio aut loquimur de fama ſimplici & immediata, ꝙ fuerit inueſtitus ab eccleſia, & nunc requiritur ꝙ articulet & probet. & ita ꝓcedit opin. Abb. & ſequa. ita ẽt vĩ ſẽtire Capella Tholoſa. deciſ. 439. inci. Itẽ fuit q̃ſitũ. ❡ Sc̃do † dubitat̃, an iudex ſecularis

76 poſſit cognoſcere de controuerſia decimarum inter laicos in caſibus, in quib. laicus de iure poſſidet decimas? vĩ ꝙ nõ, quia cã decimarũ eſt ſpiritualis, ẽt ꝙ vertat̃ inter laicos, ſm̃ Rot. dec. 46. ſub rub. de dec. vbi dicit, ꝙ diſpoſ. in c. ſi annũ, de iud. li. 6. hẽt ẽt locũ ĩ laico maiore 24. annis defendẽte decimas ſibi cõceſſas ex priuilegio, vel an̄ Conciliũ Lateranẽſe. Et facit q̃a ꝑ hoc ꝙ laici effecti ſint capaces decimarũ, nõ ꝓpriè decimę ſpũales execratæ fuerunt, ſicut dicimus de iure patronatus, c. quãto j. eo. Pro reſolutione diſtinguas, aut agitur de fructibus decimarum, & quia ipſi fructus ſunt quid tẽporale, poteſt laicus cognoſcere, arg. c. veſtra, de loca. Et iõ in l. lõgo bar da, de deci. l. quicũque. ſtatutũ eſt, ꝙ cõpulſio ſolutionis decimarũ ꝯ laicum ſit mixti fori. ſi verò agatur de iure ipſo decimarũ, tũc ſecularis non põt cognoſcere, quia eſt ſpirituale. ita diſtinguunt Cal. conſ. 29. ſub rub. de iud. & fo. cõp. inc. An iudex ſecularis. ſeu cõl. 349. Io. And. ĩ reg. ea q̃, in 5. q. de reg. iu. lib. 6. ❡ Reliqua, q̃ ſuperſũt dicã alias poſtquam video vos optare me tranſitum facere ad Rub. de cauſa poſſeſſ. & propri.

❡ Finis ca. decernimus, de iud. Sequitur tit. de cauſa poſſeſſio. & proprie. quem legere incępit die 4. menſis Maij 1519. Magni D. Ioann. Fran. de Ripa cum maximo apparatu.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio quid ſit. & nu. 11. & 12.*
2 *Detentatio eſt facti.*
3 *Poſſeſſio an ſit iuris, vel facti.*
4 *Exceptio debet eſſe de regula.*
5 *Poſſeſſio non cadit in ſeruum.*
6 *Poſſeſſio eſt ſimpliciter ius.*
7 *Poſſeſſio retinetur animo.*
8 *Beneficiatus, cui Papa conceſſit, ut poſſit teſtari de acquiſitis ex iuribus ſui beneficij, an iſte talis poterit etiam facere teſtamentũ de fructib⁹.*
9 *Incorporalia propriè non poſſidentur, ſed quaſi.*
10 *Emphyteuta vel conductor, exiſtens animo poſſidendi, ſibi non poſſidet nec praeſcribit.*
13 *Alternatiua vel, poſita in diffinitione tollit contrarium.*
14 *Vſusfructus quomodo diffiniatur.*
15 *Poſſeſſio quare potius fuerit a pedibus denominata, quam ab alia parte corporis. & nu 16. & 17.*
18 *Poſſeſſio quatuplex ſit.*
19 *Poſſeſſio ciuilis quid ſit.*
20 *Poſſeſſio naturalis quid ſit.*
21 *Vſufructuari⁹ an ꝑſcribat i⁹ vtẽdi fruẽdiq; uirtute naturalis poſſeſſionis.*
22 *Poſſeſſio corporalis quid ſit.*
23 *Poſſeſſio ciuiliſſima quid ſit.*
24 *Poſſeſſio pręſumitur continuata, ẽt ſi per cõductores nõ ſit ſoluta pẽſio.*
25 *Quaſi poſſeſſio quid ſit.*
26 *Poſſeſſio de pręterito, an praeſumatur ex poſſeſſione de praeſenti.*
27 *Poſſeſſio ſolo animo amittitur.*
28 *Detẽto ſiue naturaliter, ſiue ciuiliter poſſidẽti cõpetit interdictũ vĩ ui.*
29 *Verbum, ciuiliter, quomodo intelligi debeat.*
30 *Poſſeſſio iniuſta non cauſat praeſcr. ptionem, iuſta uero ſic.*
31 *Dictio, nulla, ꝓſupponit plures poſſeſſiones. ſ. differẽtes numero, nõ ſpecie*
32 *Poſſeſſio ciuiliſſima, an dicatur naturalis, aut ſpecies ſeparata.*
33 *Poſſeſſionis accidentia ſunt infinita.*
34 *Poſſeſſio uacua quid ſit? Et qui promiſit reddere poſſeſſionẽ uacuã, an teneatur reddere cum fructibus. 35. & 36.*
37 *Poſſeſſio colorata quid ſit.*
38 *Poſſeſſio non colorata quid ſit.*
39 *Poſſeſſio pacifica quid ſit.*
40 *Poſſeſſio quot modis ſumatur in iure.*
41 *Proprietas quid ſit, & vnde dicatur nu. 42. & 43.*
44 *Dominium propriè cadit in rebus corporalibus.*
45 *Dominium vtile quid ſit.*
46 *Dominium quaſi directum, & dominium quaſi utile quid ſint.*
47 *Quaſi proprietas quot modis dicatur.*
48 *Proprietas nuda quid ſit.*
49 *Poſſeſſionis & proprietatis cauſa quae ſit, & quotuplex. nu. 50.*
51 *Cauſa quomodo ſumatur in rubrica iſta.*
52 *Rubrica de cauſa poſſeſſionis, & proprietatis, quomodo continuatur.*
53 *Iudicium poſſeſſorium quid ſit. Et quid petitorium.*
54 *Iudicium poſſeſſorium quotuplex ſit.*

Apparatus ſuper Rubrica.

SVbtilem. Vtilẽ, & ſpeculatiuã, aggredimur materiã, ꝓ declaratione & intelligentia verborum, de quibus in Rubrica totius huius tituli, examinabo, quamplures quę

1 ſtiones. ❡ Quæro primò, † quid ſit poſſeſſio? periculoſa eſt omnis diſputatio, quæ circa diffinitiones verſatur, l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. at præſens diffinitio ſuper omnes, pericula & difficultates patitur, meritò dicit gl. in l. ſtipulatio iſta. § hæc quoque. ff. de verb. obl. ꝙ periti ſſimi non auſi fuerunt determinare quid ſit poſſeſſio. Ego tñ reperio plurimos fuiſſe audaces, qui poſſeſſionẽ diffinire non dubitarũt, & in effectu reperio 14. diffinitiones, tres poſuit glo. in l. j. ff. e. tres addit ibi Bar. ubi oẽs reprobat, excepta ſua. Tres alias refert ibi Alex. quatuor adducũt Mod. Peruſ. aliam ponunt hic Mod. Valen. de qua j. dicã vnũ verbũ. Ego omiſſis nibus iſti ſtam circa diffinitionem Bart. quę eſt talis. Poſſeſſio eſt ius in

2 ſiſtẽdi rei non ꝓhibitę poſſideri. ſubdit Bar. ſe dixiſſe ius, † ad differẽtiã detẽtionis, q eſt facti. Cõſidera ſi ita eſt, ꝙ ĩ iſta diffinitione nõ ponit̃ aliq̃d verbũ, tanq̃ genus. ❡ Secũdo dicit in ſiſtẽdi, ad differentiam dñij, q̃d eſt ius diſponẽdi, l. ſi q̃s in. §. dña, ff. eod. Aduerte ẽt hic, q̃a ẽt poſſeſſor hẽt facultatẽ diſponẽdi l. ſi rẽ aliẽ. ff. e. l. ſi in emptione. §. ſuę rei. ff. de ꝯhen. emp. poſſet forte rnderi, ꝙ poſſeſſor nõ hẽt i⁹ integrè diſponẽdi, ſicut hẽt dñs. l. empto. ij. de actio. emp. dixit rei nõ ꝓhibitę poſſideri ad dr̃iam rei ſacrę & religioſæ, q̃ ꝓhibet̃ poſſideri. l. inter ſtipulantẽ. §. ſacrã. ff. de verb. obl. ❡ Contra iſtã diffin. obſtãt multa.

3 † Primo, dũ dr̃, ꝙ eſt ius, ꝯ, imò facti, ꝙ ſit facti, eſt tex. in l. j. §. ſed pupill⁹, ibi, eã. n. rẽ facti, nõ iuris eſſe. Sc̃do eſt tex. i d. l. j. §. ſi uir ibi, qñ ea res facti, &c. Tertiò tex. in l. poſſeſſionẽ pupilli. ff. eo. ibi, q̃d. n. facti eſt, &c. Quartò ad idẽ eſt text. in l. denique. ibi, q̃a plurimũ facti hẽt. ff. ex q̃b. cau. ma. Quintò tex. in l. j. §. Sceuola, ibi, hęreditas poſſeſſionẽ nõ hẽt, q̃a facti eſt. ff. ſi quis teſt. lib. eſſe iuſ. ſue. Sexto tex. i l. in bonęfidei. §. j. ibi, q̃a illud ad factũ rẽdit. ff. de acq. rer. do. Septimò ad idẽ tex. in l. 3. § j. ff. de bo. poſſ. vbi tex. dicit, ꝙ bonorũ poſſeſſio nõ ẽ poſſeſſio rerũ, q̃a bonorum poſſeſſio, iuris magis q̃ facti eſt quaſi velit, ꝙ poſſeſſio rerũ ſit facti. Octauo facit ratio. principa. eſſentialia ipſius poſſeſſionis cõſiſtũt in facto. ſ. animus & corpus. l. 3. in prin. ff. eo. mediũ ẽt conſeruandi. i. animus eſt facti, d. l. in bonęfidei. Subiectũ ẽt poſſeſſionis. i. ipſa res corporalis eſt facti, ergo ẽt ipſa poſſeſſio eſt facti. ita arguit Ro. q hanc partẽ tenet, & ſequit̃ do. Iac. Put. Papi. & d. Pet. de Beru tio Medio

4 la tñ iſta vlt. ratio parũ valet, ſi rectè cõſideres. ❡ † Pro quarta opinione, q̃ ſit iuris, quam tenet Bar. & ſequuntur *cõiter* Doctores adducit̃ in primis tex. in l. peregrẽ. in uer. ius poſſeſſionis. ff. eo. Secundo tex. in l. nõ eo minus. ibi in cõceſſum poſſeſſionis ius, C. de libe. cau. Tertiò tex. in l. ſi ea res. ibi, qui prius ius poſſeſſionis apprehed. r. ff. de act. emp. Quarto ad idẽ tex. in l. liber homo. §. j. ibi, excepto eo, q̃d i⁹ eſt, & gl. dicit. i. poſſeſſio. ff. de acq. rer. do. Quinto tex. in l. poſſeſſio quoq. in prin. ibi, poſſeſſio plurimũ a iure mutuat̃, & in §. primo. ibi, alias ius eſt. ff. eo. Sextò in l. nemo. C. e. Septimò tex. ĩ l. cũ hęredes ĩ prin. ff. eod. ubi dr̃, quod oĩa iura hæreditaria tranſeunt in hæredes excepta poſſeſſ. ergo poſſeſſio eſt ius, alias nõ eſſet bona exceptio, quę debet eſſe de regula. l. nã quod liquide. §. fi. ff. de pe.

5 le. ❡ † Vltimũ facit, q̃a poſſeſſio non cadit in ſeruo. d. l. ſtipulatio iſta. §. hęc quoq; ergo poſſeſſio ẽ ius. l. ꝙ attenet. ff. de reg. iur. ❡ Quid tenendum? Aret. dicit ꝙ poſſeſſio hẽt mixturam iuris & facti: probat per tex. ĩ d. l. poſſeſſio quoq; ibi, poſſeſſio plurimum a iure mutuatur, ergo aliquid a facto. ❡ Secũdo probat, quia fictio poſtliminij operatur reſtitutionem omniũ iurium, quæ ſunt ſimpliciter iura, & tñ non reſtituit, neque fingit reuerſum ab hoſtibus poſſediſſe. d. l. deniq; ergo dat̃ intelligi, ꝙ poſſeſſio nõ eſt ſimpliciter ius, & iſta fuit ratio Bart. in l. ſi is, q pro emptore, in 2. oppoſ. in 2. char. ff. de uſucap. ❡ Ego

6 teneo cum † cõmuni, ꝙ poſſeſſio ſit ſimpliciter ius. nec obſt. ꝙ hẽat annexum factum, quia nõ ſequitur ꝑ hoc, ꝙ ſit facti. tolle exẽplum: ignis hẽt immixtũ calorẽ, non tñ ignis eſt ipſe calor, neq; calor ignis. vñ pro concordia iurium diſcordantiũ hẽmus conſiderare tria. primo ipſam apprehẽſionẽ, & hũc modum acquirẽdi, & iſto modo ſumpta poſſeſſio eſt facti, ita loquitur tex. in d. §. ſed pupillus. ita ẽt loq̃tur tex. in d. §. ſi vir vxori. ❡ Secũdo hẽmus conſiderare retentionem poſſeſſionis apprehenſæ, & hũc modũ conſeruandi, & iſto modo intelligẽdo poſſeſſionẽ, erit ẽt facti, quia † poſſeſſio retinet̃ aĩo. l. clã poſſidere. §. qui ad nundinas. ff. eo. qui animus eſt facti. d. l. in bonę fidei. & iſto modo loquuntur tex. in l. poſſeſſionem pupillum & d. l. j. §. Sceuola. & d. l. deniq. ❡ Tertio hẽm⁹ cõſiderare poſſeſſionẽ in eſſe ꝓductã per apprehẽſionẽ & retẽtionẽ, & illa eſt ius: & iſta eſt illa, q̃ parit effectus iuris, acquiſitione dñij, & fructuũ & interdicta poſſeſſoria; de q̃b. j. dicemus, & ita ꝓcedat *communis* opi. Et iſtã cõcordiã in effectu voluerũt ſubtiles

&

Senēſes. Vñ ſi reperias aliqua iura, quę velint poſ.in eſſe pro-
ductā, eſſe facti, rñdeas q. loquunt inſpecta origine acquiſitio
nis, vel medio retētionis. Si uerò reperias aliqua iura, q. velint
poſſeſſionē reſpectu apprhēſiōis, vel retētionis eſſe iuris, rñde
q. loquūt i caſib. in quib. iuris miniſterio ſine aliquo corpore
vel aio pprio acquirentis acqrit poſſeſſio, vñ ſcias, q. quædā
ē poſſeſſio, q̄ inſpecta apprehēſione dr hēre plurimū iuris, &
iſta eſt illa, q̄ acqrit p filiū, vel ſeruū ex cā peculiari, dño, vel
patri ignorāti, de iſta loqt tex. in d.l. poſſeſſio quoq; & dr hēre
plurimū iuris, qa in iſta pl' operat ius, q̄ factū. Nā ignorās mi
niſterio iuris acqrit iſtā poſſeſ. & miniſterio iuris ſine aio pro
prio retinet & vſucapit. l. 2. ff. p ſoc. q̄dā dr hēre multū iuris
& multū facti, ita q. ſi excederet, ius & factū nō vñr, & iſta eſt
poſſeſſio. q̄ acqrit p pcuratorē dño ignoranti, licēt dñs igno-
rās nō vſucapiat. l. j. C. eo. quędā dr hēre plurimū facti, & iſta
eſt, q̄ p noſmetipſos acqrimus, & retinemus, & de iſta loquur
tex. in d.l. deniq; dr aūt hēre plurimū facti inſpecta origine,
qa requirit corpus & aius ipſius reqrētis: dr tñ hēre aliquid iu
ris, quia p apprehēſionē vnius glebæ miniſterio iuris acquirit
poſſeſſio totius fundi. d.l. 3. in prin. ff. eo. & iſtos terminos de-
clarat gl. ſe. cū noſtris, de cōceſ. prēb. & gl. i l. j. C. eo. ¶ Et ſi di
cat, ad qd valet iſta inueſtigatio, rñdet q. pōt ſeruire ad quę
ſtionē. Reſcriptū dicit, cognoſcat Tit', de iure, qd hēt ſuppli
cās in bñficio. certè virtute hui' reſcripti poterit delegat' co
gnoſcere de poſſeſſorio p pdicta, & ita determinat Inn. in c.
cœpi, de reb. ecc. nō alie. ſequit Bal. i l. iubem' . ſ. ſane. C. de ſa
cro ſan. eccl. & in l. ſi qs ad ſe fundū. C. ad l. Iul. de vi. & Fel. in
8 rub. ſ. de teſt. col. 3. ¶ † Secūdo facit ad aliā qōnē. Papa cōceſſit
alicui bñficiato, vt poſſit teſtari de acquiſitis ex iurib. bñficii,
iſte talis poterit ēt facere teſtīn de fructibus, qa fruct' dñr ac-
qſiti ex iurib. bñficii. i. ex poſ. p pdicta, & ita determinat Ale.
conſ. 15. qd incipit, Reuerēde dñe, vol. 2. ¶ Secūdo ꝯ diffinitio-
nē Bar. arguit Ang. dicēs, q. nō cōuertit ex eo, q. detētatio ēt
ſit ius inſiſtēdi rei, p tex. in l. ſi finita. ſ. ſi quis miſſi. ff. de dam.
infe. ubi miſſus in poſſeſſionē ex primo decreto, licēt tñ deti
neat, hēt tñ ius, maxime recuperādi tenutā, & ēt hēt detenta
tor aliqñ ius pignoris. l. nō eſt mirū. ff. de pig. ac. l. 2. i princ. ff.
p herede. Imo detines aliqñ acqrit fruct', ut colon'. l. ſi ſeru'.
ſ. locaui. ff. de fur. & aliqñ hēt interdictū recuperādę. l. ſi colo-
nus. ff. de ui & vi arma. ppterea Ang. aliter diffiniuit dicēs, q.
poſſeſſio eſt ius inſiſtendi rei aptū natū ad acqſitionē dñii, &
oīum eorū, q̄ ſequunt ex eo. & iſtā ſequunt Imo. & Paul' de
Ca. ſed defendēdo Bar. dicatis, q. falſū eſt, detētationē eſſe i',
imò ē meri facti. patet, qa ſeru' detinet. l. ſtipulatio iſta. ſ. hęc
quoq; ff. de uer. ob. & tñ ſi eſſet ius, nō poſſet detinere. l. q. at-
tinet. ff. de reg. iur. & q. ſit facti firmat Bar. & *coīter* Legiſtę, in
d. l. j. Ad ꝯria ſ. al. rñdeo, q. nuda detētatio, de qua loqmur nō
parit illos effectus iuris, ſed eſt cā detētationis. i. tit. locati, pri
mū decretū, vel ſimiles, & iſto reſpū dr q. detinēs hēt ius, nō
q. ipſa detētatio ſit ius. ¶ Tertiò arguit Imo. dicēs, q. nō con-
uertit, quia vſusfruc. eſt ēt ius inſiſtēdi rei. Nā cū ſit ius vtēdi
fruēdi, forti' ēt dr ius inſiſtēdi. vñ aliter ipſe diffiniuit. Poſſeſſio
eſt ſimplex ius inſiſtendi rei aptū natum producere interdi-
ctū recuperādæ. Defendendo Bar. rñdet Are. q. vſusfruc non
eſt ius inſiſtēdi principaliter, ſed in ꝯſequētiam, iō ab eo nō fit de
nominatio. l. j. ſ. ſi te rogauero. ff. depo. Aliter ēt rñdet Señ. ſed
9 non curo. ¶ Quartò opp. verbū, rei, † eſt gñale cōprehēdēs in-
corporalia iura. l. rei appel. ff. de ver. ſig. incorporalia aūt nō p
prie poſſident, ſed quaſi. l. ſi ſeru'. ſ. incorporales. ff. de acq. rer.
do. ergo, &c. Sol verbū inſiſtēdi tollit ꝯriū. ¶ Quinto oppo. ꝯ
illa verba, nō prohibitę poſſideri, genus nō alterat pp accidē
tia. patet i diffinitione hoīs in gñe. Hō eſt aīal rōne, &c. Si mo
do, detur fatu' ſine rōne, nō tñ alterat diffinitio ſi dicamus, q.
licēt p accidēs ſit aliqua res, q̄ non poſſit poſſideri, nō tñ alte-
rabitur diffinitio, ergo illa verba nō prohibitę poſſideri, ſup-
fluò fuerūt appoſita. patet in diffinitione ſtipulationis, de qua
i l. 5. ſ. ſtipulō. ff. de uerb. ob. & i diffinitione teſti, de qua, it. j. ff.
de teſt. vbi nō ſunt illa verba, nō prohibitę, &c. & tñ res ſacrę
nō ſunt in commercio ſtipulatorū & teſtatū d.l. inter ſtipu-
lantem. ſ. ſacram. eſſent ergo detrahēda illa verba, nō phibi-
tę poſſideri, & illis detractis non multū diſcrepabit diffinitio
Bar. a diffinitione Io. Gloſſ. q̄ *cōiter* Doct. ſequitur, & eſt talis
Poſſeſſio eſt ius detinēdi rē ſibi. Aliā diffinitionē facit Raph.
Cu. Aliā Mod. Peruſ. i d.l. j. Aliā Mod. Valentini hic, quæ e ta
lis, Poſſeſſio eſt inſidētia cā poſſidēdi facta. quę diffinitio non
valet, quia non conuertitur: nam ſeruus inſiſtens animo poſſi
10 dēdi, non poſſidet. d. ſ. hęc quoq; . ¶ Itē emphyteuta, † uel con
ductor inſiſtens animo poſſidendi, ſibi nō poſſidet, nec pſcri
bit. l. malè agitur, & ibi gl. c. de præſc. 30. uel 40. Quid ergo cō
cludendū? dixi ſ. q. poſſeſſio pōt tripliciter cōſiderari. Primò
prout in eſſe producitur. Secūdo prout cōſeruatur. Tertio p
ipſa poſſeſſione, quæ apprehenſione & retētione cauſatur &
ſic prout eſt in eſſe producta. Vnde cū terminus ſit ęquiuoc'
nō pōt rectè vnico modo diffiniri, ita q. cuilibet ſignum con

ueniat, ſm Pau. i rub. ſ. de iud. eſſet ergo vnicuiq; ſignificatio
ni accōmodāda particulares diffinitio. Ego vereor, ne arrogā
tię labe polluar, ſi nouas diffinitiones afferre tētauero, poſtq̄
Iure conſ. & peritiſſimi nō fuerit auſi diffinire. Dicā tñ quid
ſentiā, vt poſteris ineptias noſtra conſiderātib. pateat inueſti
gande veritatis occaſio. Prima prout in eſſe pducit ſic pōt de-
ſcribi. Poſſeſſio eſt corporalis rei vera, ſeu ficta apprehēſio, aī
& iuris adminiculo cōcurrente. Dixi corporalis rei, ad dñiam
incorporabiū. d. ſ. incorporales. Dixi vera, qa requirit, vt acq-
rat pedū appoſitione. l. j. in prin. ff. eo. dixi ſeu ficta, qa per con
ſtitutū acquirit poſſeſſio & fingat apprehēſa. l. qd meo. i prin.
ff. eo. & ſimiliter per precariū, vt ff. de preca. per totū, & maxi
me in l. certe. Similiter per reſeruationē uſusfruc. l. quiſquis,
C. de don. Dixi animi, quia vltra apprehēſionē corporalē re-
quiritur animus poſſidēdi. l. 3. in prin. ff. eo. Dixi, iuris admini
culo, pp poſſeſſionem, quæ acquiritur per procuratorem, vel
ſeruum, aut filiumfam. iuris miniſterio ignorāti, vel qa ex ap
prehenſione vnius glebę auxilio iuris acquirit poſſeſſio to-
11 tius. d.l. 3. ¶ Secūdā ſic deſcribo, poſſeſſio eſt corporea & mē
talis, vel mentalis tm, vera vel ficta inſiſtentia in re corporali
poſſidendi gratia. Dixi, vel mentalis tñ, quia ſolo animo reti
netur poſſeſſio, d. ſ. qui ad nundinas. Dixi, vera, quia regulari
ter ſine animo proprio nō retinet poſſeſſio, l. j. C. eo. Dixi fi-
cta, pp poſſeſſionem acquiſitam ex cā peculiari, patr., & do-
mino ignorante, nam illam retinent ſine pprio animo etiam
ignorante, & iuris miniſterio fingūtur inſiſtere mediāte aio
ſuij, vel ſerui. l. 2. ff. pro ſolu. Dixi poſſidēdi grā, quia inſiſtens
aio poſſidendi amittit poſſeſſionem. l. tertia ſ. in amittendo,
12 ff. eo. ¶ † Tertiā poſſumus diffinire prout diffiniuit Io. vel put
Bar. vel aliter. Poſſeſſio eſt ius inſiſtendi rei corporalis utendi,
vtendi, fruendiq; rebus corporalib. ſuis, vel apprehēſis, vt ſuis.
Dixi utendi, pp interdicta retinendæ & recuperandæ. Dixi
utendi, fruendique, ad dñiam detentationis. & ſi obiicias de
pdone, qui poſſidet. c. in literis. j. tit. j. & tñ non facit fructus
ſuos. Rñdeo, q. licēt prædo teneatur ad reſtitutionē fructuū,
tñ dum perſeuerat in poſſeſſione. vtitur & fruitur. & iſto re-
ſpectu prædo ratione poſſeſſionis hēt ius vtendi & fruendi.
13 Vel aliter rñdeo, q. alternatiua, uel, poſita in diffinitione tol
14 lit contrariē. Dixi ſuis, ad dñiam vſusfructus, qui eſt † ius vtēdi
& fruendi rebus alienis. l. j. ff. de vſufru. Dixi, p ſuis, pp inua-
15 ſores, & ſimiles. ¶ Quero, ꝗ vñ dicat poſſeſſio. Reſpōdet Pau-
lus Iuriſcōſ. in d.l. j. poſſeſſio dicta eſt a pedibus, & (vt Labeo
ait) quaſi pedū poſitio. Iuxta iſtā etymologiā occurrunt duæ
dubitationes. Prima, quare poſſeſſio potius fuerit denomina
ta a pedib., quā ab alia parte corporis? Secūda, quare magis a
corpore, q̄ ab aio, maximè cū anim' ſit dignior? Circa primā
reperio aſſignari tres ratione. Prima fuit Bal. dicentis poſſeſ-
ſionem dici a pedibus, quia pedes ſunt totius corporis firmū
ſuſtētaculū, & habet ſe ad reliquū corporis tanq̄ baſes ad co-
lumnas, quæ in aere ſtare non poſſunt. l. quod conclaue. ff. de
dam. infec. & licet aliqui mordeant, quia oculo ēt acquiritur
poſſeſſio, d. l. j. ſ. ſi duxerim, & ēt manu. d. l. j. ſ. j. tñ pōt defen-
di, quia vniuerſaliter pedes vñr neceſſarii ad oēm apprehen-
16 ſionē, nō ſic oculus, & manus. ¶ † Secūda fuit rō Pau. de Caſt.
qa poſſeſſio, q̄ pedib. acquiritur eſt dignior, cum per pedes ac
quiratur poſſeſſio rerū immobiliū, ſed per manus acquiritur
poſſeſſio mobiliū, q̄ eſt vilis & abiecta, l. rem quæ nobis. ff.
eo. iſta non eſt tuta, quia oculo acquiritur ēt poſſeſſio rerum
immobiliū, d. ſ. ſi duxerim. Tertia fuit rō d. Azo. ut dicatur a
pedibus, quia ab ipſis proceſſit, origo poſſeſſionis, qd calca-
bat pes tuus, tuū erat. iſta rō non eſt tuta, quia nō eſt gñalis p-
ut eſſe debet. l. regula. ſ. cū quis. ff. de iur. & fac. igno. nō. n. cō-
uenit poſſeſſioni rerū mobiliū, quas pedib' calcādo, & nō ap
prehēdēdo ſpernere uidemur. ſ. itē lapilli, cū gl. Inſt. de rer. di
uiſ. teneas ergo rōnē Bal. Circa ſcđam reperio aſſignari duas
rōnes. Prima fuit Pau. de Ca. in d.l. j. ſ. j. q. corpus. in acq. poſ-
ſeſſ. potētius operat, q̄ animus, ſm gl. ibi, ſed iſta rō nō placet
Doctori meo, quia aio ſolo retinet poſſeſſio. d. ſ. q. ad nundi-
nas, ergo potētius agit aius. q̄ corpus. Defendēdo Pau. pōt re-
plicari, q. in acquirēda fortius agit corp', & ita loquitur Pau.
In retinēda uero magis operat aius, & ita pcedit ꝯriū. Tñ uſ,
17 q. pariter ambo operēt. l. 3. i pri. eo. ti. ¶ † Scđa fuit rō d. Docto
ris mei, q. magis denoiet a corpore tanq̄ ab origine & inuētio
ne: ſed nec iſta placet, qa ab origine ēt aius requirebat. d.l. j. ſ. j.
vñ ꝯſideraui tres alias rōnes. Prima rō fuit ēt euitādę ęquiuo-
cationis; nā ſi fieret denoīatio ab aio, cōueniret dño, q. nō ac
quirit ēt ſine aio. l. inuito. de reg. iur. l. j. de acq. rer. do. & p iſta
rone facit, qd de ſtipſone dicit Pau. de Ca. i rub. ff. de uer. obl.
dicēs ſtipſonē potius a uerbis denoiatā q̄ a cōſenſu, qa cōſen-
ſus reqrit gñalr in oī actu, l. conuenſu. ff. de act. & obl. Secūda
rō, quia corpus magis patitur & laborat q̄ aius, p qua rōne ad
duco tex. in ſimili in c. ex literis. j. de cōuer. infid. ¶ Tertia rō,
quia ex actu facti implicite demōſtrat aius. nō ꝯ, l. Labeo. ff.
de ſupellec. leg. l. Pau. ff. rem ratā hab. l. de qbus, in fi. ff. de le-
gibus.

18 gibus.¶ † Tertio q̃ro, quotuplx ſit poſſeſſio? variæ ſūt Doc.ſē
tentiæ, una fuit opi.Bar.q. ſit triplex, naturalis.ſ.ciuilis.& cor
poralis, iſta cōiter dānat. Alia fuit opi.Io.q. ſit duplex, vna na-
turalis, q̃ aio & corpore acqrit: altera ciuilis, q̃ aio retinet. iſta
eſt cōis. Alia fuit opi.Azo.q. vna tm̃ ſit poſſeſſio naturalis, q̃ ap
pbatione iuris dr̃ ciuilis, iſtā ſequunt Bezut.& ſubtiles Sene
ſes, & iſtā intēdo ſuſtinere. ſed prius uideam⁹ qd ſit poſſeſſio
nālis, qd ciuilis qd corporalis, qd ciuiliſſima, qd quaſi poſſeſ-
19 ſio, & qd detētatio. Bar.i pallegata.l.j.eas ſic deſcribit. ¶ † Ci
uilis poſſeſſio eſt ius inſiſtēdi rei nō prohibitæ poſsideri, aptū
pducere ciuiles effectus reſpū vera dñi. Dicit reſpū veri dñi
qa ciuilis eſt illa, quæ cāt vſucapionē & præſcriptionē.l.q fun
dū, in prin.ff.pro emp.& d.l.j.§.per ſeruū, q in fuga. & qa pdu
cit effectū acqſitiōis fructuū.l.3.§.e ꝯrio, & ibi not.ff.eo. Dixi
ēt veri dñi, ad dr̃ām naturalis, q̃ pducit effectus ſeparatos a
uero dño. ꝯ iſtā arguit Doctor meus dicēs q. ſimplex ꝓprie-
tari⁹ poſſidet ciuiliter.l.ſciēdū.§.q ſolū.ff.q ſatiſd.cog.& tn̄ nō
inſiſtit, nec facit fructus ſuos, ſed eſt vſufructuarius, q inſiſtit
& fruitur, & nihil rñdet. Tu aūt rñdeas, q. vſufructuarius quò
ad ius ꝓprietatis, inſiſtit noie ꝓprietarij tanq̃ ei⁹ pcurator.l.
j.§.fi.ff.de no.oper.nun. vñ ſatis ipſe ꝓprietarius dr̃ inſiſtere.
l.q. meo.§.procurator.ff.eod.& licet talis ciuilis poſſeſſio du-
rante vſufructu nō producat effectū acquiſitionis fructuū, nō
tn̄ diffinitio mala, qa in ea nō dr̃ q. ſit ius cauſans, ſed aptum
cāre. ¶ Scdo opp.de le.j. §.j. ff.e.vbi ex nāli poſſeſſione rerū,
quæ in nullius bonis ſunt, cātur dñium, ergo ēt nālis pducit
ciuiles effectus reſpectu veri dñij, & ſic diffinitio falſa, qa nō
conuertit. neſcirē aliter rñdere, niſi q. illa nālis poſſeſſio, de
qua in d.§.j.ēt ciuilis eſt, & ſi hoc verū ſit put eſt, erit ibi tex.
p opi. Azo.q. vna tm̄ ſit poſſeſſio nālis, quę quatenus appro-
20 batur a lege ēt ciuilis p approbationē nūcupat. ¶ † Naturalis
poſſeſſio eſt ius inſiſtēdi rei nō phibitę poſſideri, aptū pduce
re ciuiles effectus reſpū alicuius iuris a dño ſeparati, & reſpū
nālium acceſſoriorū, vt in emphyteuta, vaſallo, vſufructuario
& ſimib. iſti.n. poſſident nāliter.l.nāliter, in prin.ff.eo.& virtu
te naturalis poſſeſſionis pſcribunt.l.competit. C.de pſcr.30.
vel 40.an.& l.fi.eo.ti.& pducit acqſitionē fructuū, vt not.in
auc.niſi tricēnalis.C.de bo.mat. Tu aduerte ad plura. primò
ob vnū, q. ſtatim dicebā. Scdò Bar. vult naturalē & ciuilē dif-
ferre effectu tm̄, qa ciuilis parit effectum veri dñij, nālis verò
nō. Cōtra vr̃ q. diuerſitas effectuū nō faciat poſſeſſiōes differ-
re ſpecie, nā ſm ipſummet Bar. poſſeſſio naturalis emphyteu
tæ & vaſalli nō differt ſpecie a poſſeſſione vſufructarij, & tn̄
nālis poſſeſſio emphyteutę, & vaſalli cauſat pſcriptionē vti-
lis dñij, nālis verò vſufructuarij cāt pſcriptionē iuris vtēdi &
fruēdi, & nō vtile dñiū fundi, qa vſufructuari⁹. Itē vſufructua.
nullū dñiū hēt, ſm Senē. i l.naturalr, i prin.ff.e. facit exēplum
nāle, feminarū q̃dā fertiles, q̃dam ſteriles: oēs tn̄ mulieres ſpē
nō differētes, ſed numero tm̄. Ex iſtud pondero p opi. Az. q.
vna tm̄ ſit poſſeſſio nālis, q̃ nō differt a ciuili p p minores effe
ctus, vt vult Bar. ſed ſicut magis nālis ap pbat a iure ciuili, ma
iores effectus parit; vñ qa nālis emphyteutæ ap pbatur reſpū
vtilis dñij pducit hūc effectū, quē non pducit poſſeſſio nālis
vſufructuarij, qa ad hoc nō approbat: vñ poſſeſſio nālis, q̃ eſt
apud malefidei poſſeſſorē, qa reijcit a iure, nō parit iſtos effe-
ctus ꝯ dñm: ſed qa ap pbat ꝯ tertiū, ꝯ ipſū operat effectū re-
tētionis & tēperationis.l.j.in fi.ff.vti poſ.c.i literis. j.tit.j.iſto
reſpū ēt ciuilis dici pōt, vt no.i l.clā poſsidere, §.fi.ff.e. ¶ Ter
21 tio aduerte, † tinq̃tū Bar. cōcludit, q. vſufructuarius pſcribat i⁹
vtēdi fruēdiq; virtute naturalis poſſeſſionis. In hoc cōiter re p-
bat. qa preſcribit rōne quaſi naturalis, & quaſi ciuilis poſſeſſio
nis, quas hēt in iure vſusfruc. ſm gl.in l.ait ptor.§.itē.ff.ex qui
b.cau.maio.& ita vult Bar.ibi ꝯrius in l.nāliter, in prin.ff.eo.
22 ¶ † Corporalis poſſeſſio eſt ius iſiſtendi rei nō phibitę puide
ri retētionis & tēperationis pducēs effectū, q̃ hēt ingrediens
poſſeſſionē fūdi abſente poſſeſſore. De iſta logr l.clā poſside
re, §.q ad nūdinas, & in l.ſi id qd, ff.eo. De iſta dicemus. j.i pū
23 cto, an ſint tres. ¶ † Ciuiliſsima poſſeſſio nō diffinit p Docto-
res, qa non eſt ſpecies ſeparata de p ſe a ciuili poſſeſſione fun
di, cū differat ab ea tm̄ in modo acqrēdi, ſm do. Alex. Are.&
Iaſ. deſcribitur tn̄ ſic. Ciuiliſſima poſſeſſio eſt illa, q̃ iuris mini
ſterio abſq; ulla apphenſione acquiritur. de iſta loquitur lex,
& ibi Pan.in c.2.s.de conſ.& in l.fi.C.de ſacr. ſ.ec.l.i l.rapto
tes. C.de epiſ.& ele.& iſtā appellat Bal.hic artificioſā poſſeſ-
ſionem. ſed aduerte, qa retenta opin.Bart. & ipſorū Alex.&
Mod.q. poſſeſſio differens effectu differat ēt ſpecie, vr̃ cōclu
dēdū q. ciuiliſſima ſpecies differat a ciuili, quia ſola ciuilis pa
24 rit effectū recuperationis, l.j.§.ſiue aūt, ff.de ui, & ui ar. † Ciui-
liſsima uerò nō producit iſtum effectū, ergo &c. Vñ ſtāte ſta
tuto, q. poſſeſſio defuncti continuetur in hęredē, ſi aliqs poſt
mortem ingrediatur poſſeſſionem, & pruhibeat intrare hęre
dē, nō poterit hęres, tanquam ſpoliatus intētare interdictum
recuperādę, ſm Bal.in auc.defuncto, in 3.q.C.ad Tert.& Ioā.
Fab.in §.ſui, Inſt.de hęr.qua.& differ.& Alex.ꝯſ.37. In cā mo
ta, volu.1.conſil.83 Viſa facti narratione. vol.2.& in l.in ſuis,
col.3.ff.de lib.e & poſth.vbi dicit iſtā eſſe cōem opi.& do.lat.
poſt Ale.in l.ſi forori, C.de iur.delib. Cōtrariū tn̄ determinat
Soc.in l.rem quę nobis, in 5.q.ff de acq.poſſ. per duo vrgētia
fundamēta.& q. effectualiter detur interdictum recuperādæ,
ſentit Bal.hic, dum dicit, q. ſi hęres intentet remediū l.fi.C.
de edic.diui Adria.tollen.nō poterit ei opponi exceptio vlla
ꝓprietatis, & ſi offerat probō incōtinenti, eo quia propter ſta
tutum prællegatum, remedium huius legis hēt tunc naturā
interdicti recuperandæ, & ſequitur Dec. conſ.84. quod inci-
25 pit, Excellentiſſimi Doctores. ¶ † Quaſi poſſeſſio eſt illa, q̃ ha
betur in iuribus incorporalibus de qua in c.cū eccleſia Sutri
na, j.eo.vbi dicemus, & ſecūdum Imol.poſt Ang.deſcribitur
ſic: Quaſi poſſeſſio eſt potentia quędā deducēdi in exercitiū
ipſa iura quaſi poſſ.quæ corporibus q̃nque adhæret. & dicitur
quæ corporibus, &c. propter ſeruitutes prædiales.l.ſeruitutes
ff.de ſeru. dicitur autem quaſi poſſeſſio, quia non eſt propriè
poſſeſſio, cum in iuribus incorporalibus nō cadat pedum po-
ſitio, l.ſi ſeruus, §.incorporale, ff. de acquiren.rer.do. iſta ali-
quando dicitur impropria, aliquando magis impropria, aliq̃ñ
impropriiſſima, vt declarat gl.in l.regulariter.ff.de peti.hære.
& q. ſit impropria poſſeſſio, videatis tex.& ibi gl. magiſtrā in
c.conqueſtus, ſupra de fo.comp. alibi dr̃ intellectualis poſſeſ-
ſio, l.ſi ædes, j.in fi.ff.de ſer.vrb.præd.q. tamē non ſit dare qua
ſi poſſeſſionem, probari vr̃ ſic. Iſta eſt poſſeſſio ficta & intelle
ctualis, verum ſuper impoſſibili per naturam non cadit fictio
.§.minorem, Inſtit.de adop. ſed impoſſibile eſt, q. qualitas ſit
ſine ſubiecto, l.eius, qui in puincia.ff.ſi cer.pet. nō ſic, poſſeſ-
ſio ſeu quaſi, accedēs eſt ad proprietatem, in incorporalibus
autem iuribus res corporalis, cui ipſum ius applicatur, nō eſt
ſubiectum quaſi poſſeſſionis, quia eſſet vera poſſeſſio, non ēt
ipſum ius incorporale: quia tunc quaſi poſſeſſio etiā iuris per
miſceretur cum ipſo iure contra l.permiſceri.ff.eod.& quia ſi
ſubiectum eſſet ipſum ius, quaſi poſſeſſio eſſet qualitas, ſine iu
re, quod eſt eſt falſum, quia quaſi poſſeſſio eſt ius cauſans p-
ſcriptionē, l.omnes.C.de præſcrip.30.uel 40.anno.c.de quar-
ta, ſupra de præſcrip. Pro reſolutione videndum eſt, quod ſit
ſubiectū huius quaſi poſſeſſionis. varię repertūtur opi. Prima
fuit opi.Azo.tenentis, q. ipſum ius ſit ſubiectū, inferēs ex hoc
q. deiectus a quaſi poſſeſſione alicuius iuris incorporalis non
reſtituitur niſi probet uerè vel pręſumptiuè ſibi illud ius cō-
petere. ſed reprobatur cōiter per textum in c.querelam, ſupra
de ele.& in l.1.ff.uti poſside.& in l.2.ff.ſi ſer.vendi. ita fuit de
terminatum Bononiæ in fauorem Hugo. contra Azo. vt re-
fert Spec.in tit.de reſti.ſpo.§.nunc dicamus. ver.qd in alis.&
Bar.in l.3.§.vnde ui.ff.de ui, & ui arm.& ita cōcludit Dec.per
plura conſ.136.per totum. Secunda fuit opin.Inn. in ca.1.j.e.
q. actus ipſius iuris ſit ſubiectum, & ideo ſm eum debemus
dicere nos eſſe in quaſi poſſeſſione pñtandi.& eligendi, non
aūt in quaſi poſſeſſione iuris præſentandi, vel eligēdi. ¶ Ter-
tia fuit opi.Bar.in d.§.vnde vi, q. ſubiectum ſit vſus ipſi⁹ iuris,
qui cauſatur a patiētia aduerſarij.l.quoties.ff.de ſer. & iſta eſt
cōis, & iſtā amplectitur d.Ant.in c.fi.in 3.col.inf.eo. vbi latiſſi
me ſtantib. prædictis infertur ad plura. Primò, q. interdicta, q̃
competunt etiā pro iurib.incorporalib.Inſt. de interd. i prin.
non ſunt propriè interdicta poſſeſſoria, ſed quaſi, vt eſt tex.in
d.l.quoties. Itē talia interdicta ſunt vtilia nō directa, vt decla-
26 rat Bar.in l.1.ff.vti poſſ. ¶ † Secūdò infertur ad ſtatuta loquen
tia de poſſeſſione ſeu poſſeſſore, vt nō procedāt in quaſi poſ-
ſeſſione, quia ſunt verba ſtatutorū propriè intelligenda.c.in
noſtra, intra de iniur.& ita tenet d.Ant.in d.ca.fi.col.3. ſequit
Alex.& cōiter Mod.in l.3.in prin.ff.eo. adducentes alia funda
mēta, vltra quos facit deciſio Bal.i l.cogi.C.de petit.hęr.dicēs
q. ſtatuta pęnalia loquētia in poſſeſſore nō hēnt locum in eo,
qui habetur pro poſſeſſore, de quo p Io.And. in reg. pro poſ-
ſeſſore, de re.iu.i Mercuria. Secūdò facit deciſio Bar. i l.apud
Iulianū.§.ſi pupillus.ff.ex quib.cau.in poſ.eat.& Pan.i ca.qua
fronte, de app.quæ vult, q. ſtatuta loquentia in ꝯtractu non hñt
locum i quaſi ꝯtractu.& iſta eſt cōis vt per Alex.& Mod.in l.mo
re, & in l.iuris, ff.de acq.hę.& p Iaſ.in l.Barbarius, col.2.ff.de
of.pto. ꝯrium tenet Aret.i rub.ff.eo.ad fi.& i ꝯſi.30 Viſo the
mate, col.pe. p tex.i l.ſi pcuratoris, ff.de proc. iūcta deciſione
Bar.in l.1.col.pe.ff.de act.& ob.& p gl.in l.ſi quis in tantā.C.
vñ vi.& bñ facit ēt deciſio Bar.in l.1.ff.vti poſsid. Pro concor
dia dicerem inſpiciendam eſſe rōnē ſtatuti ſubiectāq; mate-
riā, put in ſimili dicit Bal.i l.1.C.cōm.de vſuc.dū dicit, q. ſta
tuta loquētia de poſſeſſione aliqñ itelligūt de naturali, aliqñ
de ciuili, aliqñ de nuda detētatione put ſubiecta materia pati
tur, bñ facit l.ſciēdū, §.j.& ſeq.ff.q ſatiſd.cog. Sic ēt libell⁹ ꝯclu
dēs i poſſeſſione ſaluat, & itelligit de quaſi poſſeſſione, c.olī.
3.de reſt.ſpo.c.licèt, de prob.Pan.i c.2.de reſt.in integrū, Ge-
mi.in c.2.de reſt.in 6.in 7.col.& rō eſt, quia verba libelli impro
priant, ut ipſe libellus ſuſtineat, l.ſed ſi poſſeſſori.§.itē ſi iura-
uero, ff.de iurei.vbi late Mod. ſicq; ēt ſoluat ſnia loquēs i poſ-
ſeſſio.

ſeſsione, q̃a impropriat̃ p̃ quaſi poſſeſsione, vt eſt tex. i c. accedẽs, §. vt lit. nõ cõt. & ita determinat Pan. i d. c. ꝯqueſt⁹. & rõ ẽ, q̃a verba ſnĩæ impropriant̃, vt act⁹ ſuſtineat̃, ſm gl. reputatam ſingulare in l. puto, ff. fam. erc. ꝓbat tex. i ca. his. j. de verb. ſign. ¶ Detẽtio eſt nuda facti inſiſtentia in re corporali cuſtodiæ & ꝯſeruationis grã facta, q̃ ſit facti, probatũ ſunt ſ. q̃ fiat cuſtodię cã, probat̃ in l. vt legatorũ, ff. ex q̃b. cau. in poſſ. ea. large tñ aĩo miniſtẽs, & ſic q̃ ciuilr̃ poſsidet, dr̃ detinere ſm gl. in l. 3. §. ex ꝯtrario. ff. eo. & ſm Imo. ita ſe hẽt cõis vſus loquẽdi, inferẽs, q̃ ſtatutũ loquẽs de detinẽte, hẽt locũ in poſsidẽte ciuilr̃, quia ſtatuta recipiũt interpretationẽ a cõi vſu loquẽdi. l. Labeo. ff. de ſupel. leg. & ſequunt̃ Alex. & Mod. ad idẽ eſt gl. in c. cãm quę, & ibi Fel. col. 3. in fi. j. de præſcri. Venio mõ ad diſcuſsionẽ articuli, q̃ opi. ſit verior: opi. Bar. q̃ ſint tres poſſeſsiones, cõiter, vt dixi, reprobat̃: quia corporalis poſſeſsio, q̃ hẽt iniuſte poſsidens, nõ differt a nãli, q̃ hẽt vſufructuarius & ſiles, niſi tanq̃ plus & minus, vñ nõ dñr differre ſpecie, ſm Imo. per rãm l. fin. ff. de fun. inſtr. põdera, q̃ iſta rõ facit pro opi. Azo. q̃a nãlis & ciuilis ẽt nõ differunt, niſi in plus & minus. Scdõ ꝯ Bar. ꝯrĩũ inducit Pau. de Ca. q̃a poſſeſsio nãlis vſufructuarij non eſt illa, q̃ cauſat effectũ p̃ſcriptionis & acquiſitionis fructuũ, ſed eſt quaſi poſſeſsio ciuilis, vt ſ. dixi. ¶ Nãlis aũt poſſeſsio vſufructuarij cauſat tñ interdictũ retinendæ & recuperãdæ, ſicut iſta corporalis, ergo nõ differũt ſpecie, nec effectu. ¶ Tertiò, ego arguo, q̃a ſi reuertentẽ dñm ingreſſus admittat, dñs recuperat poſſeſsionẽ occupatã, d. §. qui ad nundinas. ſed illa eſt ſine dubio nãlis, ergo ẽt occupata per ingreſſorẽ erat naturalis. ¶ Secũda opi. Io. & cõis, q̃ ſint duæ, ꝓbat̃ multis medijs, principale fundm̃ ſtat in d. § qui ad nundinas, ſic inducẽdo, duo non pñt eandẽ rẽ inſolidũ poſsidere. l. 3. §. ecõtrario, ff. eo. ſed in d. §. qui ad nundinas, dr̃ q̃ ingreſſus hẽt nãlem, & dñs abſens aĩo retinet poſſeſſionẽ ſuã, ergo ciuilẽ, aľs duo hẽrent eandem nãlem. Ad iſtud rñdet̃ q̃ diuerſis reſpectib. duo pñt eãdẽ rem poſsidere. l. fi. ff. vti poſsid. gl. in d. §. ecõtrario. ſed dico q̃ ingreſſus poſsidet naturalr̃ corpore, & iſto reſpũ ſua nãlis poſſeſsio dr̃ corporalis. l. 1. §. id quod, ff. eo. abſens verò poſsidet nãlr̃ aĩo, & quia ſua poſſeſsio eſt fomẽtata a iure, & eſt poſſeſsio ſuperior. l. ſi duo. ff. vti poſsid. iſto reſpũ dr̃ ciuilis, & q̃ ſit nãlis ꝓbat̃ ſic, retinere præſuppõit habitũ. Mõ ſi dicat̃ ab his, qui dñt hanc aĩo retentam eſſe ciuilẽ, & non nãlem, vñ fuerit habita certẽ neceſſe eſt fateri q̃ habita fuerit ab ap̃prehẽſione. l. 3. §. Neratius. ff. eo. verũ illa eſt nãlis, ergo ẽt ea retẽta erit nãlis. Et ſi dicat̃, q̃o eſt poſſibile quòd ſit nãlis: rñdet̃ ſm ſubtiles Senen. quòd dr̃ nãlis, q̃a retinet̃ inſtrũ corporis. i. qđ eſt facti. l. in bonæ fidei. ff. de acqu. rer. do. ꝓbat̃ ẽt, quia ſi is q̃ hẽt nãlem tñ ſe abſentet a re, retinet illã nãlem aĩo, ſm gl. ſĩlr̃ approbatã in d. l. 3. in prin. Si ergò prior poſſeſsio erat nãlis & ciuilis ſimul, ſic eadẽ aĩo retinetur. ¶ Secũdò ꝓ iſta opi. allegat̃ tex. in l. 2. §. quod vulgò. ff. ꝓ hær. Vbi dr̃ neminẽ poſſe mutare ſibi cãm poſſeſsionis. ſiue ſit nãlis, ſiue ciuilis, ergo duæ, rñdet Bart. quod dẽt ille tex. intelligi, dum loquit̃ de nãli. i. de detẽtatione propter illationẽ, quæ ſequit̃ de colono, q̃ detinet tñ. iſtum intellm̃ dãnat Doc. meus, q̃a ibi illatio venit a fortiori hoc mõ, ſi hñs nãlẽ, vel ciuilẽ nõ põt ſibi mutare cãm poſſeſsionis, a fortiori nõ poterit colonus hñs ſola detentationẽ, & ſm eũ ita arguit tex. in l. non ſolum, §. quod vulgò. ff. de vſuc. Tu aũt põdera, quod arg. a fortiori nõ bene põt ibi formari, q̃a eſſet arguere de minori ad maius ne

27 gatiue, quod arg. nõ valet, † ſm gl. in c. cũ in cunctis. ſ. de elect. nã facilius colonus mutat cãm detẽtationis, q̃ poſſeſſor poſſeſſionis, d. l. nõ ſolũ, §. quod uulgò. ubi Iuriſc. arguit affirmatiuè, vnde bene ſequit̃, q̃ nõ ualet negatiuè per p̃dicta: uel aľr reſpõ

28 deas, ut j. generaľr dicã. ¶ Tertiò † adducit̃ tex. i l. 1. §. deijcit. ff. de ui, & ui ar. ubi deiecto, ſiue nãlr̃, ſiue ciuilr̃ poſsidẽti competit interdictũ unde ui. Bar. reſpõdet, ut ſ. ſed ſua reſpõſio ꝯfundit̃ per id, quod ſi de colono ibi ſubijcit̃, uñ aľr reſpõdet̃ (& iſta

29 ſit generalis reſpõſio ad oĩa tria iura) q̃ † intelligunt̃ de nãli poſſeſsione nuda, uerbũ, ciuilr̃, intelligit̃ de poſſeſsione nãli, ueſtita ueſtimẽto iuris ciuilis, ſicut dicimus de pacto nudo & ueſtito, & ita intelligit illũ tex. glo. ibi, dũ dicit q̃ uerbũ, nãliter, exponi dẽt. ſ. iniuſtè, ciuilr̃. i. iuſtè. Vel aľr põt exponi, nãliter, i. corpore, ciuilr̃, aĩo, d. l. 1. §. ſiue aũt, utraq; tñ nãlis, ut probaui, &

30 j. probabo. ¶ † Quartò tex. in l. acquirit. ff. de acq. rer. do. ubi dicitur q̃ nãlis poſſeſsio nõ cauſat effectũ p̃ſcriptionis, ergo eſt ciuilis quæ cauſat, ergo duæ. rñdent Sene. quòd iſta qualitas, q̃ altera pariat effectũ p̃ſcriptionis, altera nõ, nõ facit eas differre ſpecie: patet, q̃a poſſeſsio iniuſta nõ cauſat p̃ſcriptionem, iuſta uerò ſic, c. fi. j. de p̃ſcri. & tñ poſſeſsio iuſta & iniuſta non differunt ſpẽ, d. §. ecõtrario. Vel clarius rñdet̃, quòd nãlis non parit effectum p̃ſcriptionis, qñ non eſt ueſtita ueſtimẽto iuris, aliàs

31 ſic. ¶ † Vltimò omiſsis alijs uidet̃ tex. in l. quẽadmodũ, in uerſ. nulla poſſeſsio. ff. eo. Sol. Dictio, nulla, p̃ſupponit plures poſſeſsiones, differentes numero, nõ ſpẽ. ¶ Vltima opi. Azo. quòd ſit una tñ nãlis, quæ fomẽtata a iure, illa eadem dr̃ ciuilis per approbationẽ uel extẽſionem, ſicut dicimus, quòd ius nãle extẽſum a iure ciuili dr̃ ciuile. l. ius ciuile. ff. de iuſt. & iu. ſic dimus hẽditatẽ ex teſtõ delatã obuenire p iuris ap̃probationẽ, l. lege obuenire. ff. de verb. ſig. ſ. ꝓ iſta opi. omiſsis leuibus, adducit̃ tex. in l. 3. §. gñã, vel. & in ſũma vnũ genus eſt, ff. eo intelligẽdo vnũ genus. i. vna ſpẽs, q̃a illud, qđ Logici appellant ſpeciẽ, Iuriſtæ genus dñt, ſm gl. in l. 2. §. mutuo. ff. ſi cer. pet. eſt verũ, q̃ dat̃ alius intellꝰ ad illũ tex. p Bar. & ſequaces, ſed nõ tranſit ſine cauillatione. ¶ Scdõ tex. in l. qui bona, §. 1. ff. eod. vbi dr̃, nemo incũbens aĩo & corpore poſſeſsioni, &c. põdera q̃ incũbẽs aĩo & corpore alio nõ obſt. poſsidet ciuilr̃ & nãliter. l. 3. in prin. ff. eo. & tñ ille tex. dicit incũbens poſſeſsioni in ſingulari. Nec ob. ſi dixeris, q̃ loquit̃ in gñe, q̃a rñdetur, genus nõ reperitur in eſſe, licẽt diffiniat, ſm Bal. in rub. C. q̃ admit. vñ poſſeſsioni in gñe nõ eſt poſſibile incũbere. ¶ Tertiò induco text. i l. 1. §. ſiue aũt, ff. de vi, & vi ar. vbi dr̃ q̃ deiecto a ciuili poſſeſsione datur interdictũ vnde vi. verũ ſi non eſſet nãlis ẽt q̃o vi adẽpta diceret̃: Vel ſic, per interdictũ vñ vi, is q̃ aĩo poſſidebat, recuperat poſſeſsionẽ, toto tit. j. de reſtit. ſpol. ſi ergo illa poſſeſsio eſſet ciuilis tñ, ſolũ reſtitueretur ad illã ciuilẽ, ergo ſpolians remaneret in naturali, quod eſt puerile dictũ, & ꝯ l. 1. C. ſi p uim,

32 vel alio mõ. ¶ † Quartò poſſeſsio ciuilis eſt ꝓpriè poſſeſsio ſm oẽs, ergo naturalis, & ꝯnr pedũ poſitio: alias nõ eſſet propriè, arguendo ab etymologia negatiuè. l. 2. §. appellata. ff. ſi cer. pet. & ſi dixeris, vbi eſt poſitio pedũ. cum ſit abſens a ꝯſpectu rei: reſpõdeo q̃ dr̃ poſſeſsio a pedibus. i. a qualibet parte corporis, verũ abſens hẽt aĩum poſitũ in re, ergo &c. ¶ Quintò ſic, inſiſtẽs in re nolẽs poſſidere. perdit poſſeſsionẽ nãle ſolo aĩo, ergo ẽt nãlis ſolo aĩo retinet̃: nã ſi eſſ. nt duæ, vna nãlis, quæ corpore; alia ciuilis, quæ aĩo, certe inſiſtens nõ perderet nãlem ſolo aĩo, cuius ꝯrĩũ dixit tex. i l. 3. §. in amittenda ff. eo. Retẽta opi. Azo. inſurgit dubitatio, an ciuiliſsima poſſeſsio dicat̃ nãlis, aũt ſpẽs ſeparata: vr̃ q̃ non ſit nãlis, quia nunq̃ fuit apprehẽſa corpore, & iõ pro ea nõ cõpetit interdictũ recuperãdæ, ſm cõem. In ꝯrãi facit, quia ciuilis aĩo retenta dr̃ nãlis, vt ſ. probaui, ergo ciuiliſsima aĩo acquiſita & legis auxilio, vr̃ nãlis. ¶ Scdõ ꝓ iſta parte facit l. 3. in princ. ff. eo. arguendo de parte ad totum. ¶ Tertiò facit, vbi poſſeſsio eſt apud aliũ, ſolo verbo illius ꝯſtituentis ſe tenere trãſfertur nãlis in eũ, cui fuit ꝯſtitutũ. l. cẽpẽ. ff. de precar. ergo vbi eſt vacans poſſeſsio, verbo legis ẽt nãlis videretur poſſe transferri in habentẽ animũ acquirendi. cogi

33 ta tamẽ. ¶ Quartò † quæro, an ſint alia accidentia poſſeſsionis? reſpõdeo infinita. l. 3. §. genera, ff. eo. ergo quædã utiliora refe

34 ram. ¶ Primò alia eſt poſſeſsio uacua, alia nõ. † Poſſeſsio uacua dr̃, quæ a nemine aĩo, uel corpore occupatur, ſm gloſ. Bart. & alios in l. fi. C. unde ui. & iõ uenditor obligatus tradere uacuã poſſeſsionẽ non liberatur, ſi tradat poſſeſsionẽ, in qua ſit miſſus alius cauſa rei ſeruãdæ. l. 2. §. uacuã poſſeſsio. ff. de act. emp. tradunt Pan. & alij in c. a. cũ Ioannes eremita. j. de fi. inſtru. Idẽ nõ dr̃ uacuã tradere, q̃ non tradit tutã, ſm Bar. i l. rõ. §. j. de act. emp. per tex. in c. Piſanis, j. tit. j. quod ego intelligo tutam a ſe, non ab alio, ſm Bal. in l. fi. C. de pac. inter empt. & uend. & intellige tutã a ſe & pp ſe. vñ qui tradit poſſeſsionẽ aditã, uiolenter vr̃ uacuã tradere, ſm Ang. & Mod. in l. in ꝯuentionalibus.

35 §. ſi rẽ uacuã. ff. de uerb. obl. † an aũt teneat̃ tradere cũ fructib⁹. tex. eſt q̃ ſic in l. ſi ſtipulatus, in princ. ff. de uſu. qđ intellige, ut p gl. in d. l. rõ, §. j. Alia eſt poſſeſsio plena, alia ſemiplena, ut declarat gl. Inſti. de vſuc. §. quod aũt, in uerb. uacantis, q̃ dicit ſingulare Ang. in d. l. ſi me in uacuã. ff. eo. tit. & do. Iaſ. Inſt. de act. §. actionũ, col. 20. ſed an teneat̃ is, qui promiſit tradere plenam

36 & uacuã, tradere † ẽt liberã ab oĩ ſeruitute: dic q̃ non, ſm Bart. in l. Meuius, §. ſundo. ff. de leg. 2. & i d. l. 2. §. 1. & iõ practici Notarij hodie apponũt clãm magis p̃gnantẽ, uidelicet, promittẽs tradere plenã, uacuã, liberã, & expeditam, q̃ quãti ſit effectus,

37 patet ex prædictis. ¶ † Alia eſt poſſeſsio colorata, alia nõ colorata: colorata poſſeſsio dr̃ apud eum, qui poſsidet ex titulo ꝯceſſo ab habente poteſtatem ꝯferendi, ſed pp defectũ ipſius recipientis, uel aliam ſimilem cãm, titulus eſt minus iuſtus, exemplum, in

38 c. cum nr̃is, de cõceſ. præb. ¶ † Nõ colorata uero dr̃ apud eum, qui ſine ullo titulo poſsidet uel cũ titulo, quo fuit per ſntam iuris uel hoĩs priuatus, licẽt non ſit ſecuta amotio. ita declarat Imo. in d. ca. cum noſtris, col. 12. & Lap. alleg. 16. per totum. & iſtud eſt utile ad intellm̃. d. c. cum noſtris. ad cuius declaratio

39 nẽ, uide plenè Fel. in c. in nr̃a, corollario 36. de reſcrip. ¶ † Alia eſt poſſeſsio pacifica, alia nõ. Dr̃ pacifica ſuper qua nulla mota fuit ꝯtrouerſia iuris, uel facti in iudicio, uel extra, ſm glo. Pau. & Car. in cle. gr̃æ, de reſcr. gl. & Arch. in c. cõmiſſa, de ele. li. 6. Gem. ꝯſ. 78. inc. Formatur. col. pe. & fi. & conſ. 82. col. 1. quod no. ad rãm de trien. poſſeſſore, & ad iura loquentia de pacifi

40 ca poſſeſsione. ¶ † Quintò quæro quot modis in iure ſumatur poſſeſsio tres ſignificationes ſ. expoſui. Quarta ponitur ꝓ detentatione. l. cũ, §. neque. ff. cõmu. diuid. cum ſim. Quintò ſæpè ponitur pro corpore, ſeu ipſa re. i. interdum, ff. de uerb. ſign. l. 2. C. de prob. l. locum, C. de omni agro deſert. lib. 11. l. filij. §. fi. ff. ad municip. c. officij. ubi Pan. de pœn. & remiſ. ca. ad noſtram.

vbi

vbi Pan. in j. no. de iureiu. c. ꝯſultationibus, vbi Barb. in vlt. no.
de offi. deleg. c. poſſeſſiones, de reb. eccl. nõ alien. c. quĩ frequẽ-
ter. §. quod ſi ſuper reb. vbi Abb. ṡ. vt lite non conteſt. Hinc di-
cit D. Ant. i c. quod ad ſedem, col. j. j. tit. proxi. quòd ſi teſtator
legat alicui poſſeſſionem ſuam, intelligitur legaſſe proprieta-
tẽ, & non ad ſuſtinendos libellos ſi ſit petita reſtõ poſſeſſionis,
41 vt intelligat̃ ẽt intentatum petitorium. ¶ Sextò † quæro, quid
ſi proprietas. do. Iaſ. i §. oium, col. 9. Inſt. de act. dicit, quod Pau.
de Eleaz. hic ſic diffiniuit. Proprietas eſt dñium multis modis
ꝗſitũ. quidã hic impugnant, quia diffinit originem, non eſſen-
tiam. mihi ẽt non placet, qa præſupponit ꝙ dñium i genere &
ꝓprietas ſunt idem, quod non eſt verũ ſimpl̃r loquendo. l. pro
prietatis dñium, C. de prob. l. ſi procurator, j. ff. de acqu. rer. do.
& ſi tu quæras in quo differũt, reſpõdet Bal. in c. 1. §. 1. de inue.
de reb. alie. fact. ꝙ ſignificatio ꝓprietatis eſt magis nuda & ſtri
42 cta, q̃ ſignificatio dñij. ¶ † Dñium. n. cõprehendit tam vtile, q̃
directũ l. 4. ff. de vſufr. Proprietas verò cõprehendit ſolum di-
rectum, quaſi propriè tua. & alibi dicit Bal. quod iſtud nomen,
ꝓprietas, eſt adeò directum, quòd nunq̃ obliquatur, ita Bal. ĩ l.
43 cũ res. C. de proba. in l. pen. col. 2. C. ſi a non cõp. iud. ¶ † Aliter
attentarũt diffinire Valent. dicẽtes, ꝙ proprietas eſt ius rei co-
hærens, & vni ſoli cõpetens. ponunt ius tanq̃ genus, cetera tan
quam drias. dñt. n. rei inhærens. ad driam dominij adhærentis
perſonę, ad quam ſpectat, ſm Io. Fab. & do. Iaſ. in d. §. oium. per
tex. in l. ſi tibi. ff. quemad. vſufr. amitt. & ſequit̃ Soc. in pulchro
caſu. cõſ. 176. col. pen. dñt ſemp vni ſoli cõpetens, ad driam di-
recti dñij, quod põt eſſe apud plures inſolidum, videlicet apud
vnũ in vniuerſo, apud alium in particulari, vt dicit Bar. in ꝓœ.
Digeſt. & in l. j. §. per hanc. ff. de rei vend. cum ſi. Aut nõ intelli
go, aut credo iſtos æquiuocare. pro clariori demõſtratione prę
mitto, quòd ꝓprietas dupl̃r põt ſumi. Aut ꝓ directo dñio. ca. j.
vbi Abb. in 2. no. j. eo. l. j. §. huius aũt. ff. vti poſſid. Aut pro ſub-
ſtãtia, ſeu corpore ipſius rei. d. l. ſi tibi. vbi vtrunq; probatur, &
declarat Sal. in d. l. ꝓprietatis. Hoc p̃miſſo infero, ꝙ iſta diffini-
tio non eſt iuridica, in q̃uis partẽ capiat̃ proprietas. ſi. n. ſumat̃
pro directo dñio, tunc falſum erit, ꝙ rei cohæreat, & ꝙ vni ſo-
li cõpetat, vt ipſimet Valen. de dñio ꝯcludunt. ſi verò capiatur
pro corpore, ſeu ſubſtãtia rei, falſũ erit dicere quòd ſit ius. Inſt.
de reb. cor. in princ. Quid ergo dicendũ? arbitror neceſſe prius
ſcire, quid ſit dominiũ, & quotuplex ſit. & his cognitis patebit,
quid ſit proprietas. & pro pleniori intelligẽtia præmitto, quòd
hẽmus plura, quorum vnum non eſt aliud, & tamẽ oia cócur-
runt circa eandẽ rem. Hẽmus primò ipſam rem corporalẽ ſeu
ſubſtantiã rei, & iſtud ꝯſiſtit in facto: habemus ẽt rem incorpo
ralem, puta electionẽ, & p̃ſentationẽ. Itẽ proprietatẽ nudã, itẽ
uſumfr. item poſſeſſionem, itẽ dominiũ: & hic aduertendum,
quia hẽmus dñium, itẽ quaſi dominiũ, itẽ dominiũ directum
itẽ utile. Dominiũ aliquãdo ſumit̃ largiſsimè, aliquãdo ſtrictè,
& propriè. largiſsimè cõprehendit ẽt iura incorporalia: vnde q
hẽt uſumfr. uel aliquã ſeruitutẽ, põt dicere ſe hr̃e dominium il
lius iuris, l. qui uſumfr. ff. ſi vſufr. pe. gl. in l. nãliter. §. nihil cõe,
ff. eo. l. 4. ff. de vſufr. declarat Bar. in l. qui vſumfructũ, ff. de ver.
obl. Alibi dicit gl. in l. ſi lõgius, in vlt. glo. ff. de iud. ꝙ poſſumus
dicere nos hr̃e dominiũ actionũ: & dicit Pau. de Ca. in l. ſi quis
vi. §. dr̃ia, ꝙ poſſum⁹ dicere hr̃e dominiũ poſſeſſionis, ſed iſtud
eſt impropriè, & propterea pro iurib. incorporalib. nõ cõpetit
directa, nec vtilis rei vendicatio, ſed datur cõfeſſoria, vel nega
toria. §. ęquè, Inſt. de act. l. ſi ſeru⁹, vbi Bar. latè. ff. de no. ope. nũ.
44 in c. cũ eccleſia Sutrina. j. eod. ¶ † Dñium verò propriè cadit i
reb. corporalib. & iſtud ſtatim diffiniã. Quaſi dñium dr̃ illud,
quod habet bonę fidei poſſeſſor, hñs titulum a non dño, c. abba
te, §. ceterum, de re iud. in 6. & pro iſto dño competit Publicia
na, ff. de Publ. act. per totũ. Vtile verò dñium, ſm Bart. in d. §.
dr̃ia eſt duplex. vnũ qd̃ recognoſcit directũ, alterũ qd̃ aduerſa
tur directo. & ſm Sal. in l. traditionib. C. de pac. eſt aliud tertiũ
utile, qd̃ eſt ſimile directò, & ſequitur Ale. in d. §. dr̃ia. vtile qd̃
recognoſcit directũ, hñt emphyteutę, vaſalli, ſuperficiarij, & ſi-
miles. l. j. §. qd aũt. ff. de ſuperf. l. j. §. ſi. ff. ſi ager vect. vel emphy.
peta. vbi dr̃, ꝙ iſti hñt vtilẽ rei vendicationẽ. & iſtud appella-
tur dñium inferius directũ veru dr̃ principale. auct. ſi verò do-
minus, C. de heret. ſm qd̃ ꝯtrariatur directò, hẽt is qui pręſcripſit
rem, nam ex pręſcriptione ſm *communem* ſententiam acquirit̃
vtile dñium; ſm gl. Bar. & alios in auct. niſi tricẽnale, C. de bõ.
mater. exceptis nouem caſibus, quib. acquiritur directũ, quos
vide per Fel. in rub. j. de pręſcr. col. j. & trib. ſeq. dr̃ aũt ꝯtrari di
rectò, qa ſi direct⁹ dñs agat, repelli põt exceptione pręſcriptio
nis. l. ſi quis emptionis. C. de preſcrip. 30. vel 40. ann. & ex hoc
hẽtis colligere intelligẽtiam ad duas gl. videlicet gl. in l. 3. §. ex
plurib. ff. eod. & in l. ſi ędes. 1. §. j. ff. de ſeruit. vrb. pręd. q̃ dñt, qd̃
vtile acquiſitum ex pręſcriptione occidit directum, dẽt intelli
gi. i. impedit effectum directi, nõ aũt ꝙ penitus extinguat. & ſi
tu quæras, quæ vtilitas reſultet ex hoc? reſpondeo maxima, nã
ſi res præſcripta deueniat ad manus tertij, directus dñs ratio-
ne ſui directi dominij, adhuc exiſtentis in rerum natura, pote-
rit ſuam rem uendicare ab illo tertio. ¶ Item ſi res pręſcr. pro-
deueniat ad manus ipſius directi dñi, non poterit ab eo uendi-
care per illum, qui præſcripſerat, ut eſt caſus ſecundum intelle
ctum Io. *communiter* approbatum in d. l. ſi quis emptionis. ¶ Ter
tium utile † dominium directo ſimile, non recognoſcens, nec
45 contradicens habet is, cui ceſſa eſt rei uendicatio a directo do
mino, iuxta tex. in l. ſi. C. de here. uel act. uẽd. Iſtud depẽdet ab
alio dubio, an per ceſſionem rei uendicationis transferatur uti
le dominium. & Dy. iſtud examinat in reg. pro poſſeſſore. j. de
reg. iur. concludens ꝙ non. & ſequitur Sal. in l. j. in ult. q. C. de
act. & obli. reuocans hic, quod dixerat in d. l. traditionib. Simili
liter ſciendum eſt, ꝙ hẽmus quaſi dñium directũ, & quaſi uti-
46 le. † Quaſi dñium directum eſt illud, quod hẽt is, qui habuit ti-
tulum a non dño pleno iure, de quo ṡ. dixi. Quaſi dñium utile
dr̃ illud, quod habet is, qui accepit rem in emphyteuſim, uel in
feudum a non dño, ſm Alex. in d. §. dr̃ia, col. 4. His ſic delibe-
ratis, uenio ad diffinitionem dñij. Dominiũ, ſm Bar. & *alios* ſcri
bentes in d. §. dr̃ia, eſt ius de re corporali perfectè diſponẽdi, ni
ſi lex prohibeat. Dixi ius, ad dr̃iam corporis ipſius rei. Dixi de
re corporali, ad dr̃iam dñij improprij, de quo ṡ. dixi. Dixi pfe-
ctè diſponẽdi, q a i re ſua quilibet eſt moderator & arbiter. l. in
re mandata. C. mãdi. Dixi niſi lex prohibeat, pp res minorum
alienari prohibitas ſine decreto. toto ti. ff. de rebus cor. Iſtam
diffinit. mordet Aret. quia emphyteuta & uaſſallus nõ poſſunt
liberè diſponere de utili dominio. l. fi. C. de iu. emphyt. & de ꝓ
hib. feu. alie. per totum. & propterea dixit addẽdum diffinitio-
ni, ſaluo iure tertij. Tu cõſidera, ꝙ Bar. uoluit diffinire uerum,
& proprium dñium, ſed utile dñium emphyteutę & uaſſalli nõ
eſt uerum dñium, ſm Bar. in l. j. ff. eo. & ibi do. Iaſ. col. 13. dicit
notandũ, inferens ꝙ petens rẽ ſibi adiudicari ratione ueri dñi
non obtineret probando ſe emphyteutam, uel uaſſallum, quod
vltimum credo falſum per illud, quod dñt Pan. & Fel. in c. con
queſtus, de fo. com. & ṡ. retuli. Vel aliter poteſt rñderi, ꝙ illa ul
tima verba, niſi lex prohibeat, tollunt fundamẽtũ Are. Aduer-
te tñ, quia poſſet dici ꝙ illa verba, niſi lex prohibeat, non de-
buerũt de neceſſitate apponi, per ea quæ dixi ṡ. in diffinitione
poſſeſſionis. vñ remotis illis verbis, dico diffinitionem bonã.
non ob. arg. tit. de rebus eo. & l. fin. de iure emphy. cum ſim. qa
licẽt requiratur certa forma in diſpoſitione, pp hoc non ob-
ſtat, quin dicatur libera facultas diſponendi. l. j. C. de ſacroſan.
eccle. l. hac conſultiſſima. C. de teſt. & Inſtit. de exhęredi. i prin.
47 ¶ † Eodẽ modo diffiniri debet proprietas, capiẽdo proprieta-
tem pro dñio. ſi autem capiatur pro corpore rei, tunc patet ad
ſenſum, quid ſit eodem modo, ſicut dominiũ largiſſimè ſumi-
tur ꝓ dominio iurium incorporaliũ, ita proprietas. & hoc mo-
do capitur in iſta rub. iuncto. c. cum eccleſia Sutrina. j. c. Eodẽ.
modo eſt reperire quaſi proprietatem. dr̃ aũt quaſi proprietas
tripliciter. Primo caſu proprietas in iuribus incorporalibus. c.
fi. & ibi Pan. in 5. no. ṡ. de iud. Secundo in locis ſacris & religio
ſis pro quib. cõpetunt interdicta habẽtia annexam eã m quaſi
proprietatis. l. 3. §. quędam. ff. de interd. Tertio hñs titulũ a non
dño, põt dici hẽre quaſi proprietatem. i. quaſi dñium, vt ṡ. dixi.
Habemus inſuper dñium plenum. i. rem cum vſufr. casiali. l.
qui vſumfructum, cum gl. ff. de ver. obl. ita ẽt habem⁹ proprie-
tatem plenam ꝙ idẽ eſt. l. leminę. §. illud, & ibi Bal. per illũ tex
48 dicit ſe rñdiſſe Pontifici, C. de ſecun. nup. ¶ † Nuda autem pro
prietas dr̃ nudum dñium ab vſufructu ſeparatũ. l. ſi fructuarius
ff. de vſufr. quemad. ca. l. ſi cuius. & l. æquiſſimum. §. fructuarius
. ff. de vſuf. i dubio appellatione proprietatis intelligim⁹ de nu
da, ſm Fel. in c. Rodulphus, ver. territorio. ṡ. de reſc. Hẽmus in
ſuper dñium directũ & dñium vtile, tñ hẽmus proprietatem
vtilem, quia repugnat ſignificato proprietatis, per ea q̃ ṡ. dixi.
& iſta eſt dr̃ia iter proprietatẽ, & dñium. Propterea infert Bal.
in l. 2. ff. de condi. inſt. ſi in libel. ꝗ concludatur proprietatẽ ad
libellantem ſpectare, ſi probet poſtea ſe emphyteutã, dẽt ſuc-
cũbere, quia nõ eſt dare ꝓprietatẽ, niſi directã, ſecus ſi dixiſſet
dñiũ ad ſe ſpectare. ſequit̃ Ale. cõſ. 159. In eã & late, col. fi. vol.
5. & d. Iaſ. in l. traditionib⁹, C. de pac. & in l. naturaliter. §. nihil
cõe. col. 2. ff. e. ſed ꝯtrũ tenet idẽ do. Iaſ. id. ſed & ſi poſſeſſori. §.
itẽ ſi iurauero. ff. de iurei. & d. Alex in l. ſi finita, §. ſi uectig. col.
a. ff. de dam. inſe. & in d. §. dr̃ia, col. fi. & iſta opi. placet, ubi ex
alijs narratis in libello apparere poſſet, ꝙ egiſſet tanquam em
phyteuta, prout loquitur Alexan. in d. §. ſi uectig. debent enim
49 uerba deſeruire intentioni. c. ſecundò requiris, j. de app. ¶ † Se
primò quęro, quę ſit cauſa poſſeſsionis & proprietatis? Rñdet
Bal. hic, ꝙ cã poſſeſsionis & proprietatis põt dupl̃r cõſiderari.
Primò ex parte ante pro cã cauſante. & iſto modo dñiũ eſt cã
poſſeſſionis, quia ſi ſum dñs, poſſum uẽdicare, §. aliq Inſt. de ac.
& eꝯ, cã dominij eſt ipſa poſſeſsio, qa ex ipſa poſſeſſione mediã
te p̃ſcriptione & vſucapione cãtur dominiũ. ſed conſidera quo
ſit poſſibile, ꝙ mutuo ſe inuicem producant. forte conſideran-
do dñia & poſſeſſiones tamẽ diuerſas numero, ceſſabit difficul
tas. Secundo modo põt cõſiderari ex parte poſt ꝓ cã cauſata, &
tunc dñium, vel vſucapiendi condõ erit cã cauſata ab ipſa poſ-
ſeſſio-

50 ſeſſione.l.ex empto,ff.de act.emp. ¶ †Octauò,quæſit cã.& quotuplex ſit:&lõga eſſet diſputatio & impertinẽs,iõ me remitto ad Pau.& ad apoſtillãtes ad eũ i ,pę.ã.col.7. & ad gl.& ſcrib.i rub.ff.de cõd & dem.& Bar.in l.vbicũq,.ff.de interr.a.l.col.4.vbi dicit,q cã eſt,ad cuius eſſe ſequitur aliud.Aliter et diffinit Bar.in l.
51 demõſtratio falſa.§.qđ aũt.ff.de cõd.&dem. ¶ †Nonò q̃ro,quo ſumat verbũ,cã,in rubr.nſa? Lanfr.Oria.hic rñdet,q ponit pro qõne ſeu ꝯtrouerſia,& ſic ſtat largè, ſm gl.i l.cãs.C.de trãſ. Tu verò ꝯſidera q in duob.Oria.vr̃ errare: Primò,dũ dicit q cã ,ppie eſt poſt lit.cõt.Cõtrariũ firmat Alex.in prin.C.de iud.Cõtrariũ ẽt tenet Fel.in c.ſup qõnũ, in prin.& i §.i.p illũ tex.ã.de off.dele.& ibi Barb.inducit ad q.ſtatutũ diſponit,q abſente aduocato cãę nõ ,pcedat, ſed ſint ferię, tũc pp abſentiã aduocati erunt ferię lite et nõ ꝯteſtata,& ,pbat in c.totus,de verb.ſig. Secũdò vr̃ peccare,dũ vult,q gõ dicat tã ante q̃ poſt lit.cõt.nã ꝯtrariũ tenet Bar.in l.amplius nõ peti,ff.rẽ ra.hab.dicẽs q verbum, qõ,,placũ a lege intelligit lite cõte.alle.l.4.cũ gl.C.finiũ reg.tñ ,p opi.Ori.vr̃ tex.io l.ſi tibi.C.de libe.cau.Cæteras ſignificationes horũ verborũ & ſimiliũ nõ proſequor, qa ipertinẽtia ſũt,& vi
52 deas Mod.hic,& i d.l.cãs, vbi pleniſſime. ¶ †Decimò q̃ro quõ cõtinuet rubrica ad pcedẽtẽ? rñdet plurib.modis.Primò p Pã hic poſt Goff.& iſta eſt cõis. Alio mõ ſm Hoſt.i Sum. Alio mõ ſm Nouiſſimos hic,ſed qa modicæ ſunt vtilitatis, & de nã cõ-
53 tinuationũ diximus. ã.in rub.de iud.iõ nõe trãſeo. ¶ †Vndecimò ,p itelligẽtia q̃ro,qd ſit iudiciũ poſſeſſoriũ, & qd petitoriũ? rñdeo,poſſeſſoriũ dr̃,vbi de poſſeſſione tractat.Petitoriõ verò,
54 vbi de dñio.l.is q deſtinauit.ff.de rei vẽd. ¶ †Duodecimò & vltimo q̃ro,quotuplex ſit iudiciũ poſſeſſoriũ?rñdeo,triplex,§.ſequẽs,Inſt.de iterd.declarat gl. i c.paſtoralis, j.eo.Sed aduerte, qa addẽdũ vr̃ quartũ,videlicet iudiciũ conſeruandæ.l.3.§.miſsũ, ff.de Carb edic.& i l.j.C.eo.de Carb.edic. & ita dicit Bal.i c.fi. de prohib.ten.alie.p Fed.arguẽs Imperatorẽ i d.§.ſequẽs, de diminutione. Reperio q Lud.Ro.& Alex.in d.l.j.dñt, q iudiciũ cõſeruãdæ includit ſub interdicto retinẽdæ.Sed tu cõſidera, q interdictũ retinẽdæ dat inter duos ꝯtendẽtes ſe poſſidere,§.retinẽdæ,Inſt.de interd.ſed iudiciũ ꝯfirmãdæ,de quo in d.l.j.dat ẽt ſi aduerſarius nõ ꝯtendat ſe poſſidere,vt ibi dicit.Itẽ illud iudiciũ cõfirmãdæ rr̃ ꝯuenit ,p turbatione.q̃ fit in iudicio,vt declarat d.Ale.io l.ſi finita,in prin.col.pe.& fi.ff.de dã.infe.& cõſi.5.col.fi.vol.2.Pa.de Ca.ꝯſ.307.In cã capturę.Dec.ꝯſ.191.In cã,q̃ agitat,col.fi.Relíqt ergo ꝯcludẽdũ,q iudiciũ ꝯſeruãdę ſit diuerſũ a iudicio retinẽdę,qđ dat ,p moleſtia & turbatiõne extraiudiciali.Saluãdo Imperatore poſſumus dicere, q loqt de interdictis,& iſta ſũt tria. verũ illud iudiciũ ꝯſeruãdæ, licẽt ſit poſſeſſoriũ, eſt ex ordinariũ, nõ tñ eſt interdictũ, igit &c. & ita ad laudẽ 12.Apl̃orum,ex iſtis 12.qõnib. ſit expedita iſta Rubrica.

S V M M A R I V M.

1 *Inuocatio Spiritusſancti in electione non eſt de ſolemnitate ſubſtantiali, nec de iure, & eius omiſſio non vitiat electionem.*
2 *Omiſſio Crucis in inuentario, non vitiat inuentarium.*
3 *Electio dicitur vnanimiter celebrata, quando nullus contradicit.*
4 *Eccleſia ſecularis põt dici conuentualis de iure, & proprietate vocabuli.*
5 *Electio Epiſcopi, & ſimiliter cuiuslibet alterius prælati ſpectat ad Capitulum illius eccleſiæ, ad quam eligitur.*
6 *Cõfirmatio habet vim diffinitiuæ ſniæ cõtra cõtradictores, vel cõtumaces.*
7 *Iudex non debet admittere libellos contrarios.*
8 *Sententia poteſt ferri pro clericis ſine libello ſuper exceptionibus. vel ſub petitione canonicorum.*
9 *Quaſi poſſeſſionem iurium incorporalium perdendi modus.*
10 *Teſtium fidei detrahunt tria.*
11 *Quaſi poſſeſſio actus collegialiter exercendi, eſt apud collegium, ſeu apud omnes, vt vniuerſos, non vt ſingulos.*
12 *Electio facta excluſa, vel contempta maiori parte, mero iure valet.*
13 *Cõſenſus ſimultaneus et collegialis requiritur in his, q̃ ſpectãt ad plures vt vniuerſos.*
14 *Querela quid ſit.*
15 *Proceſſus & ſententia abſque libello coram Papa valent.*
16 *Spoliatus agens rei vendicatione contra ſpoliantem tenetur probare ſe fore dominum, aliàs ſuccumbet.*
17 *Victoria cum victoria debet compenſari.*
18 *Exceptio ſpoliationis, an impediat ſpoliatorem agentem.*
19 *Libellus generalis & incertus, valet ſi ex probationibus appareat, quæ actio fuerit propoſita.*
20 *Sententia debet eſſe conformis libello.*
21 *Sñtẽtia lata ſup deductis incidenter per modũ cauſæ p̃iudicat ita demũ in alio iudicio, vbi de illo īcidẽti principaliter agitur, ſi ſit plenè cognitũ.*
22 *Veritas coram Papa potius attenditur, quàm iudiciorum ritus.*
23 *Mutatio voluntatis non præſumitur in dubio.*
24 *Filius, qui poſſedit bona poſt mortem patris, præſumitur in poſſeſſione perſeueraſſe vſque ad mortem.*
25 *Verba p̃teriti t̃poris in aduerſario maximè dicuntur abnegatiua p̃ſentis.*
26 *Poſſeſſio de præterito, an præſumatur ex poſſeſſione de præſenti.*
27 *Poſſeſſio ſolo animo amittitur.*
28 *Nemo compellitur ſubire iudicium rei vendicationis.*

Et an, & quando liceat cuilibet dicere ſe non poſſidere. nu. 29 & 30
31 *Homicida ſi aliquis ſe cõmiſiſſe fateatur ad ſui defenſionẽ, ſi nõ cõſtet de homicidio aliter, q̃ per ſuã confeſſionẽ, non erit puniẽdus pœna capitis.*
32 *Spoliato agenti poſſeſſorio recuperandæ ſufficit probare, quod aliquando poſſedit ante ſpolium, licèt non probet quod poſſideret in die ſpolij.*
33 *Dictio, tunc, denotat extremitatem temporis.*
34 *Probatio præſumpta non ſufficit ad conuincendum aliquem de delicto.*
35 *Poſſeſſio p̃ſumitur cõtinuata, qñ allegãs continuationẽ poſſidet de p̃ſenti.*
Nemo præſumitur delinquere.
37 *Aſſerenti etiam ea, quæ conſiſtunt in animo ſuo, non creditur, quando alia præſumptio eſt in contrarium.*
38 *Probare initium poſſeſſionis, & allegare poſſeſſionem de præſenti, ſufficit ad probandam præſcriptionem.*
39 *Quaſi poſſeſſio iurium incorporalium nunquam acquiritur per actus, qui fiunt iure familiaritatis. & nu. 40. 41.*
42 *Ruſticus, q lõgo tpe ſoluit alicui nobili vnũ par caponũ ſingulo anno nulla cã adiecta: ſi ceſſat ſoluere, nobilis nõ habebit aliqđ remediũ poſſeſſoriũ*
43 *Quaſi poſſeſſio iurium incorporalium nunquam acquiritur per actus, qui fiunt iure facultatis. Et ibi habes pulchra exempla de aqua, quæ per fundum meum deſcendebat in puteum alienum. Item de molendino, de furno, de macellario, de tabernario, de religioſis, qui longo tempore ſolũ queſtum fecerunt in aliqua villa. nu. 44. 45 46. 47. & 48.*
49 *Quaſi poſſeſſio incorporalium acquiritur per actus, qui fiunt iure ſuo. Et quomodo cognoſcatur, an actus fiat iure ſuo, aut iure facultatis, vel iure familiaritatis. nu. 50.*
Et an per vnicum actum acquiratur iſta quaſi poſſeſſio. nu. 51.
52 *Populus licèt nunquam iuerit ad venandum, non tamen dominus loci dicitur eſſe in quaſi poſſeſſione venationis, niſi volẽtes venari p̃hibuerit.*
53 *Quaſi poſſeſſio ſeruitutis tigni immittendi per immiſſionem vnius tigni in parietem tuum, acquiritur.*
54 *Quaſi poſſeſſio iuris collectãdi probatur per vnicam ſolutionem collectæ.*
55 *Quaſi poſſeſſio non acquiritur per vnicũ actũ, qui ſolet fieri promiſcuè.*
56 *Quaſi poſſeſſio per vnicum actum, imò per plures, imò mille, qui communiter ſolent fieri iure familiaritatis, & amicitiæ, non acquiritur.*
57 *Exercitiũ circa p̃paramẽta ad vſũ, ſufficit ad acquirẽdã quaſi poſſeſſionẽ.*
58 *Inductio in poſſeſſionem, an referatur ad tranſlationem iuris, patientia vero ad tranſlationem quaſi poſſeſſionis.*
59 *Publiciana, an competat pro ſeruitutibus conſtitutis per traditionem.*
60 *Quaſi poſſeſſio, an acquiratur p ſolã traditionẽ, an requiratur vſus cũ patientia.*
61 *Quaſi poſſeſſio ſeruitutis, an acquiratur per precarium.*
62 *Quaſi poſſeſſionem iuriſdictionis acquirit Proconſul per ſolum ingreſſum prouinciæ abſque alio vſu.*
63 *Quaſi poſſeſſio iuriſdictionis acquiritur, & retinetur p erectionẽ furcarũ.*
64 *Vſus ſolus ad acquirendam quaſi poſſeſſionem, an ſufficiat.*
65 *Scientia vaſalli, vel emphyteutæ, vel directi domini, an ſufficiat ad acquirendam quaſi poſſeſſionem.*
66 *Scientia vnius ex pluribus habentibus rem communem, an ſufficiat ad acquirendam quaſi poſſeſſionem.*
67 *Præſcriptionem allegans tanti temporis, cuius initij memoria non reperitur, an teneatur probare ſcientiam, & patientiam aduerſarij.*
68 *Iure ſuo, non iure facultatis ſeu familiaritatis, an præſumatur quẽ fuiſſe vſum ex vſu tanti temporis, cuius initij memoria non reperiatur.*
69 *Varietas verbalis tantùm, & non ſubſtantialis nihil detrahit fidei teſtiũ.*
70 *Diffinitio negatiua.*
71 *Diffinitio affirmatiua.*
72 *Negatiua triplex eſt.*
73 *Negatiua facti aliqñ eſt vaga, aliquãdo coarctata, aliquando prægnans.*
74 *Negatiua regulariter per rerum naturam eſt improbabilis.*
75 *Probationem omnem validam per ſenſum corporis fieri conſtat.*
76 *Teſtes deponentes ſuper negatiua dicuntur aſſerere, quod ignorant.*
77 *Teſtes aſſeuerantes negatiuam, an poſſint puniri de falſo tanquã periuri.*
78 *Teſtis, vt poſſit de falſo puniri oportet q ,pbatio falſitatis neceſſariò concludat.*
79 *Negatiua ,pbatur octo modis. & n. 80. 81. 82. 83 84 85. 86. & 87.*
88 *Teſtes deponentes ſuper negatiua, debent etiam non interrogati reddere rationem depoſitionis eorum, aliàs non probant.*
89 *Teſtibus duobus affirmantibus magis creditur, quàm mille negantibus.*
90 *Quaſi poſſeſſio iuris eligendi, an acquiratur ex vnica electione, & quaſi poſſeſſio iuris præſentandi ex vnica præſentatione. nu. 91.*
92 *Sex requiruntur ad acquirendam quaſi poſſeſſionem cum vnica electione, vel præſentatione factam.*
93 *Poſſeſſor malæ fidei tenetur ad reſtitutionem fructuum.*
94 *Poſſeſſio vbi eſt contra ius, præſumitur mala fides.*
95 *Malæ fidei præſumptio ex coniecturis probabilibus tollitur.*
Et illas coniecturas vide nu. 95. 97 98. 99. & 100.
101 *Rerum appellatione veniunt iura incorporalia.*
102 *Legis natura eſt determinare realiter, & non diſputare verbaliter.*
103 *Petitorium non abſorbet poſſeſſorium reſpectu fructuum.*
104 *Violẽtus dominus rõne violẽtiæ perdit ius, qđ habebat in fructib. rei ſuæ.*
105 *Exceptio dolo facis, non obſtat agenti poſſeſſorio recuperandæ.*
106 *Electio dicitur fructus iuris eligendi extans viuente electo.*
107 *Legiſlatori ſufficit dicere, ita iure cautum.*
108 *Doctor debet allegare legem.*
109 *Iudex poteſt condemnare victum in expenſis non petitis.*
110 *Iudex nulla liſta exhibita, nulla ,pbue facta, põt cõdẽnare victũ in expẽſis.*

111 *Actione reali,vel perſonali propoſita, vtrum intelligatur deductum omne ſuum competens de præſenti.*
112 *Actione reali, vel perſonali propoſita,an veniat etiam ius de futuro.*
113 *Reus an poſſit iuſtificare exceptiones ſuas ex iure ſuperueniente.*
114 *Conſenſus quorum requiratur ad inducendam conſuetudinem. Et an conſenſus ſuperioris interuenire debeat.*
115 *Conſuetudo dicitur præſcripta ex ſolo curſu legitimi temporis.*
116 *Actus quot requirantur in inducenda conſuetudine.*
117 *Præſcriptionem cum mala fide non admittit ius canonicũ,ſed ius ciuile.*
118 *Contra eccleſiam non præſcribitur,niſi ſpatio quadraginta annorum.*
119 *Res immobiles inter abſentes præſcribuntur 20.annis, inter pñtes x.ann.*
120 *Patientia habetur loco tituli in præſcriptione rerum incorporalium.*
121 *Prohibitus alienare,cenſetur prohibitus ſeruitatem imponere.*
122 *Emphyteuta non poteſt alienare irrequiſito domino directo.*
123 *Argũ à contrario ſenſu non dẽt ſumi, qñ reſultat contrarietas iurium.*
124 *Præſcriptio,& conſuetudo quomodo differunt.*
125 *Vſus ſolus ſufficit in conſuetudine inducenda.*
126 *Titulus,an requiratur in pſcriptione ſeruitutis, vel alteri⁹ magni pindicii.*
127 *In bonis noſtris,ex bonis noſtris,& extra bona noſtra,quæ dicuntur,nume.128. & 129.*
130 *Electus,vel præſentatus a bonæ fidei poſſeſſore,eſt præferẽdus electo, vel præſentato a vero proprietario.*
131 *Electio facta a proprietario alio exiſtente in poſſeſſione eligendi cũ mala fide, eſt caſſanda.*
132 *Libellus hoc modo conceptus,peto electionem caſſari, quia ad me ſpectat ius eligendi,de iure communi admittitur.*
133 *Præſcripto iure poſtulandi intelligitur præſcriptum ius eligendi.*

CVm eccleſia Sutrina. ¶Iſta decretalis eſt ſet-
tiliſſima,& hẽt materiã ſubtilẽ & quotidianã.diui
1 dit,& ſummat,vt p Pan.hic No.primò †ibi, ſicut
moris eſt , q inuocatio Spirituſſancti in electione
non eſt de ſolẽnitate ſubſtãli,nec de iure, ſed ex laudabili con-
ſuetudine introducta,vt ẽt pbatur in ca.qa pp,§.de ele. Circa
iſtud aduerte,qa ex hoc infert, q eius omiſſio non vitiat eius
electionẽ,& p hoc adduco quatuor ſtia.Primo de ɔſuetudine
in publicatiõe electionis ſolet decãtari hymn⁹ Ambroſij & Au
guſt.ſ. Te Deũ laudamus,& tñ eius omiſſio nõ vitiat electionẽ
ſm Spe.ti.de ele.§.j.ver.& ɔñr.& ver.celebrata ſeqẽ d.Bert.in
tract.de eſpo,19 q.3.lib.Scdò facit,qa Ab.poſt electionẽ eſt bñ
dicẽd⁹,tñ omiſſio bñdictionis nõ annullat electionẽ , ſm Pan.
in c.q̃ro,in 3.col.de of.ord.& Car.in cle.attendentes,in 5.q.de
ſta.mõ.& Fel.in c.eã te,col.4 ſ.de reſc. Tertiò facit,q dicit Bar
to.& alii ſequunt,in l.fi.§.j.C.de iu.del.vbi ɔcludit, q licèt i in
2 uẽtario ſit pmittẽdũ ſignũ Crucis,tñ e miſſio ei⁹ ñ vitiat inuẽ
tariũ.Quartò facit, i inſtrũis dẽt inuocari pri⁹ nomẽ Dñi,ſm gl.
in l.gñali.C.de tab.lib.10.& in Auc.vt ppona.no.Impe.in ver.
authore,& tñ ei⁹ omiſſio nõ inualidat inſtrũm,ſm Bar.in l.ſi qs
ex argẽtariis.§.ſi inioũ,ff.de edẽn.Pan.i c.j de fi.inſtr.& iſta ẽ
cõis opi.ſm Ale.in rub.ff.de no.ope.nũc.col.4.& rõ eſt, qa dñr
ſolẽnitates leues,quarũ omiſſio dr nõ vitiat actũ.l.j.§.fi. de vẽ.
3 inſpic.¶ †No.ſcdò, q electio dr vnanimiter celebrata, qñ nul-
l⁹ ɔdicit,c.bone,2.& c.fi.de poſt pl.Adde idẽ eſſe ſi dicatur ɔ-
corditer,intelligit ẽt nemine diſcrepãte,e.annotauit,ſ.de ele.in
ver.cõcors capituli electio.gl.i e.cupientes,§.ad hęc,vbi Gẽ.de
ele.in 6.& in cle.ne Romani.e.tit.ɔ iſtud obſtãt q plura iura,p
quorũ oĩum relatione videas vſq; ad ſaturitatẽ Fel.in c.nõ pot
j.de re iu.col.antep.& ſeq.Et vltra adde, q dr vnanimiter fa-
cta electio,ẽt q aliqs citat⁹ ad electionẽ q ex ɔtumacia nõ iter
fuit,poſtea ɔdicat,ſm Pan.i c.cũ nobis,p illũ tex.ſ.de ele. Sed
aduerte,qa ɔ iſtud ob.deciſio Ale.ɔſ.124.col.2.vol.2.vbi cõclu
dit,q ſnia lata p duos arbitros,tertio nolẽte itereſſe, ñ dr ɔcor
diter lata & iõ ɔ formã cõpromiſſi,i quo erat ɔmiſſũ ſtare tali
ſniç ab oĩb.ɔcorditer latæ,credo q deciſio pcedat,qa verbũ ɔ
4 corditer erat illatũ ad oẽs tres.¶ Circa tertiũ †no.Pa.hẽs,q eccſa
ſecularis pprię põt dici ɔuẽtualis a ɔueniẽdo, c.j.in fi.15.diſ.&
hoc de iure,& pprietate vocabuli,ſec⁹ de cõi vſu loquẽdi,quo
eccſę religioſorũ tm̃ appellant ɔuẽtuales.Adde Pan.in c.cdo-
ceri,in vlt.no.ſ.de reſc.vbi dicit,q de iure inter Capitulũ,& ɔ
uentũ nõ eſt dña, qa ɔgregatio clericorũ ſecularũ ẽt põt dici
ɔuẽt⁹,licèt de cõi vſu loquẽdi ɔuẽ oĩs dicat ɔgregatio religio-
ſorũ tm̃ Et Capitulũ ɔgregatio clericorũ ſecularũ Scdò adde
q ɔtrariũ tenuit Gẽ.cõſ.131.inci.Qm̃ bñficio,col.2.vbi decidit,
q ɔſtitutio Papæ,diſponẽs prioratus ɔuẽtuales vacare,ſi electi
non fuerint intra ſex mẽſes p moti ad ordines requiſitos,nõ cõ-
prehẽdit eccſias collegiatas ſecularũ,qa appellatione eccleſia
rũ ɔuentualiũ de pprietate ſermonis nõ ɔtinent eccleſię cleri
corũ ſecularium,all.Pan.i cle.j.de reb.ecc.nõ alie.Credo deciſio.
Gẽ.verã,ſed eius rõnẽ falſam:verã,qa verba illius ɔſtitutionis
ſunt intelligenda ſm cõem vſum loquẽdi.l.Labeo,ff.de ſupel.
le.l.librorũ,§.qđ tñ Caſſius.ff.de leg.3.& maximè in caſu illo,
in quo materia eſt exorbitans & reſtringenda,c.licèt.canõ,iũ-
ẽto c.ſtatutũ,de ele.in 6.Falsã verò rõnẽ p pdicta.¶ Circa quar
5 tũ,no.dicã j.in apparatu.¶ † Circa quintũ aduerte, qa tex.nõ
cõcludẽter pbat,q electio eſpi ſpectet ad canonicos tm̃,qa tex.
dicit q ſpectat ad clericos eccliarũ cathedralium,ergo ẽt ad ca
pellanos,nã appone clericorũ oẽs ɔprehendunt, c.j.& ibi no.
Ab.de iur.cal.i rubro & nigro,j.de ui.& hon.cler.dicat s,q ele
ctio eſpi ſpectat ad capĩm ecclæ cathedralis, c.i Gẽ.c.Cumana,
c.ɔgregatos,ſ.de ele.ſiłr de electio cuiuſlibet alteri⁹ plati ſpe-
ctat ad capĩm illi⁹ eccłę,ad q̃ eligit,d.c.cũ dilect⁹,& ibi no.Ab.
i 3.no.ſ.de ɔſue.& de electio.Archiepi.eſt te.i c.bonę, ſ.de po
ſtu.pl. & iõ Bal.in l.qcunq;. C.de bo.q̃ lib.dicit, q Eps dẽt eſſe
electiuus,nõ datiuus.Cõtra iſtud no.ob.tex.in c.j.22.q.1.vbi dr
ſpectare ad Papã.So.pcedit de iure antiquo,ſec⁹ de iure nouo,
ita voluit gl.in c.q q̃,de elec.li.6.vel aliter poſſet fortè dici, q il
le tex.nõ pbat,ſed loqt de erectione dignitatis epalis,nõ aũt de
6 electione.¶ †Sextò no.q ſup eodẽ facto admittunt libelli ɔrij,
nã canonici petebãt electionẽ ɔfirmari a Papa:clerici vero pe-
tebãt ɔriũ.ſ.infirmari.Circa illud not.aduerte ad quatuor.Pri-
mò vr,q ɔfirmatio debuerit peti a Metropolitano,c.cũ ſit, de
ele.i 6.e.cupiẽtes,iducẽdo a ſpãli,e.ti.& lib.gl.i e.qm̃, 100.diſt.
Car.fatet oppoſitũ,& rñdet,q eccła Sutrina eſt vicina Romę,
& ſic hẽt Papã i Metropolitanũ. Vel aliter poſſet fortè dici, q
ſicut põt appellari ad Papã omiſſo medio, e.dilecti.2.j.de app.
ita poſſit peti ɔfirmatio a Papa omiſſo medio,arg.c.cũcta p mũ
dũ,9.q.3.Scdo aduerte inquãtũ Ab.pſupponit,q canonici eſſẽt
actores,iſtud vr ineptè dictũ:nã canonici erãt illi,q ſpoliauerãt
clericos.qũo ergo,& ad qd agebãt:Br ſciẽdũ eſt,q i ɔfirmatio
ne electionis reqrit cãę cognitio,& ſic citatio,c.ſi.de ele.lib.6.
vñ forte edicto emanato, clerici ɔdixerunt, ob qđ Canon.pe-
tierũt a Papa ɔfirmari electionẽ ñ ob.ɔdictionib.clericorũ,vel
fortè ad inſtãtiã Can.clerici fuerũt citati in ſpẽ allegaturi,qua-
re electio ɔfirmari nõ deberet,& hoc ad tollẽdas diſcordias in
futurũ.Cõfirmatio.n.hẽt vim ſnię diffinitiuę ɔ ɔdictores,vel ɔ
ɔtumaces,ſm gl i d.c.i verbo,inanes.& In.i c.ɔſtitutus, de ap.
7 & Gẽ.cõſ.119.inc.Pũctus,vacãte canonia.¶ †Tertiò inquãtum
ɔcludit,q admittunt libelli ɔrij. In ɔriũ ob.deciſio Inno.inc.
cũ ɔtingat,ſ.de off.dele.q̃ vult, q iudex nõ dẽt admittere libel
los ɔrios,e.o qa poſſent ſeq diuerſæ ſnię ſup eo.caſu,& ſeqt Pa.
de Caſt.in l.in trib.ff.de iud.& Ang.in l.ſed cũ ambo,eod.titu.
Imo.hic rñdet q dictũ In. pcedit ubi petitiones nõ ſũt de dire
cto ɔriæ,ſed p obliquũ,ſec⁹ ſi ſunt directò ɔrię,ut hic.& rõ eſt,
qa iſto vlt.caſu ex deciſione vnius ſeqt determinatio alteri⁹ l.
Põponius,§.ſed & his.ff.de proc.& iõ ſnia lata ſup vna,iudex e-
rit functus ſuo officio ſup vtraq; l. iudex poſtea q̃. ff. de re iud.
ergo nõ poterũt ſeq diuerſæ ſniæ,ſecus ſi libelli eſſent ɔrij per
obliquũ.Vel alr põt rñderi,q dictũ In. pcedat in diuerſa inſtã
tia:tũc.n.eſt poſſibile,q ſequatur diuerſæ ſniæ,ſecus ſi i ead.in-
ſtãtia & eod.iudicio,nã tũc ſufficit ferre ſniam ſup vna petitio-
ne.& q admittant libelli ɔrij firmat Bar.in l.ſi vt proponis.C.
qũo & qñ iudex,& in l.ſi expreſſim.ff.de ap.Fe.late in c.ea q̃,j.
8 de re iu.eſt verũ,q loqt in ſcda inſtãtia.¶ †Quartò vr, q libell⁹
clericorũ fuerit ſupfluus,nã ẽt ſine libello ſup exceptionib.vel
ſup petitione Cano.potuiſſet ferri ſnia,p ipſis clericis,ſm Imo.
d Ant.& Pan.i c.ex cõqõne.j.de teſt.ſpo.per tex.in c.cũ ſup.j.
eo.ad qd ergo prodeſt porrigere ɔriũ libellum: p reſolone ui-
deas.Pan.& alios in d.c.cõqõne,ver.3.qũ.& Rota dec.25.in no
9 uis,ſub rub.de prob.¶† Septimò nota unum modũ pdẽdi qua-
ſi poſſeſſionẽ iuriũ incorporaliũ,videlicet, ſi quaſi poſſeſſor nõ
admittat ad exercẽdũ actũ illius iuris , ad idẽ tex. in e. q̃rela.ſ.
de elec.in c.fi.ſ.de iud.in c.ſuborta.j.de re iu.Sed ɔ opponitur
fortiter poſſeſſio retinet aio,l.licẽt,C.eo.& maximè i iurib.in-
corporalib. qa alteri nõ põt acqri quaſi poſſeſſio abſq, patiẽtia
primi poſſeſſoris aduerſarij.l.quoties. ff.de ſer. Auget difficul-
tas ex dicto Inno.in c.olim.3.j.de reſt.ſpol.ubi ɔcludit, q Eps
cui populus denegat obediẽtiã,nõ pdit quaſi poſſeſſionẽ,ſi reſi
ſtat cũ excõicãdo,ergo idẽ in caſu iſto,in quo clerici retinebãt.
Timore huius ɔrij Bal.in l.2.C.de ſer.& aqua,facit lõgã diſtin
ctionẽ,& ẽt Pan.i d.c.olim.Credo, q ſolo ſit facilis, & q nulla
ſit dña inter poſſeſſionẽ rerũ corporaliũ & icorporaliũ. In iſto
caſu igit dico,q oi caſu poſſeſſio retinet aio,neq; pdit ſine aio
& dũ dr q reſiſtẽs nõ hẽt aium pdẽdi,ergo alteri nõ acqrit. ɔ-
cede ſi ſit talis reſiſtẽtia,qua mediãte reſiſtẽs nõ arbitret ſe poſ
ſe repelli,imò ſuſpicet poſſe ɔſeruare,vel icõtinẽti recuperare.
l.3.§.cũ q,ff.de ui,& ui ar.& ita pcedit exẽplũ Inn.verũ vbi reſi
ſtẽs arbitrat ſe poſſe repelli,tũc pdit,& iſtud cognoſcit,ſi ſit ta
lis reſiſtẽtia , q̃ nõ ſit apta ad retinẽdã vel incõtinẽti recuperã-
dã poſſeſſionẽ.l.clã poſſidere.§.q ad nũdinas.ff.eo.& ita loqtur
tex.noſter,& ibi pal.Sed hic cadit dubiũ,an iſti clerici p cõſer
uãda ſua quaſi poſſeſſione potuerint frãgere oſtiũ ecclæ, i qua
fiebat electio:In.c.j.j.de imu.ecc.mouet iſtã qõ.& pſes ſiles,&
determinat q nõ.& ſeqt ibi Car.fundamẽtis,d q b.ibi.Cõtrariũ
tenẽt d.An & Pan.ibi ea rõne,qa licitũ eſt de ſcõ p vi recupare
ſuã poſſeſ.& ɔpulſare pſonas aduerſãtes.l.3.§.cũ igr.ff.de vi,&
ui ar.ergo a fortiori licebit ɔpulſare oſtia & remouere impedi
mẽta.Vltra eos facit gl.in l.j.§.interdictũ,ff.uti poſſi.& in l.j.C.
vñ ui.& io §.retinẽdæ,Inſt.de iterd.q̃ gl.volũt,q hñs cauſe pe.
propria

propria authoritate recuperare naturalē, & ſequunẽ cōiter Doc.
in d. §. q ad nūdinas. Quid tenēdū? poſſet forte ſuſtineri opi. In-
no. p tex. in l. ſi alius, §. bellissime, ff. qd vi, aut clā, vbi nō licet de-
ſtruere murū factū in fundo ꝓprio, vel aliū forte ad impediēdū
ingreſſum, niſi ex magna cā, ergo nō licebit frāgere oſtia eccliæ.
Præterea nō vr̄, q ſit licitū frangere oſtia ecclæ ꝓ iniuria facta
a cano. qa nō repelleret vim cū moderamine, ꝑut dñr l. j. cū glo.
10 C. vñ vi. Cogita tñ. ¶ Octauò no. † tria detrahētia fidei teſtiū. ſ. va
cillat o, variatio, & ſi qs ſatagit ꝓbare negatiuam. ꝓ intelligētia
uideatis Bart. in l. eos, ff. de fal. vbi declarat, q̄ d̃ria ſit inter variare,
& ꝯrariari. Vtrū aūt teſtes uarij ꝓbēt, videatis Fel. i c. cū in tua,
j. de teſt. vtrū aūt ꝯrij, ꝓ eūdē in c. cū tu, eo. ti. de teſt. de tertio di
cā i. ¶ Nonò no. q dicto taxatiua, tm̄ ponit' reſpū eorū, qb. an-
nectit', cętera verò negat, de quo plenè ꝓ Bar. in l. j. & ibi Mod. ff.
ſi quis ius dicen. nō obtēp. & illud no. Pa. hic ad dicta teſtiū. Pon
dera, q vult ſi teſtes ꝓducti ex parte can. depoſuiſsēt can. inter-
fuiſſe tm̄ in electionib. viderent' ex hoc ꝯcludere, q clerici nō in
terfuerūt, ſed ꝯ hoc ob. qa taxatiua nunq̄ excludit ꝯſocios, c. ple
rūque, cū gl. 2. q. 7 & gl. in c. ſubmittit', 11. diſt. Sol. gl. illæ ꝓcedūt
in dubio, ſed hic ſumus in claris, qa articuli, ſup qb. teſtes depo-
11 ſuerūt, tēdebāt ad excluſionē cler. ¶ Decimo † no. q ꝓcedētes ad
actū, quē habebāt collegiali exercere cū alijs, diuerſo iure dñr
ſpoliare alios, ſi eos nō admittāt, ſecus ſi eodē iure. allc. Pan. Inn.
in c. q̄relā. ſ. de ele. & Fed. conſ. 97. Iſta ſunt obſcura uerba, ſubti-
liſſima tñ. vñ ꝓ intelligētia p̄mitto, q quaſi poſſeſſio actus colle-
gialr exercēdi eſt apud collegiū, ſeu apud oēs, vt vniuerſos, nō vt
ſingulos, l. ſed ſi hac. §. q manumittitur, ff. de in ius uoc. Scdo prę
mitto, q is demū dr̄ ſpoliatus, q erat in poſſeſſione c. cōſultatio-
nib. de offi. dele. Ex his infert' ro, quare vbi plres eodē iure eligūt,
nō dñr ſpoliare nō admiſſos, qa oēs eodē iure venientes reputant'
vnū collegiū, vñ ſinguli nō admiſſi non pñt dici ſpoliati, qa non
poſſidebāt: non et collegiū dicet' ſpoliatū, qa p alios retinet' quaſi
poſſeſſio noie collegij. ſi vero diuerſo iure eligant, licet quātum
ad illū actū videt' unū collegiū, qa tn̄ veniunt iure diuerſo, repu
tantur diuerſa collegia: & ideo ſi alij uenientes diuerſo iure non
admittent', dicentur ſpoliati, qa non cur q nnie ſui collegij reti-
neat, quaſi poſſeſſionē. Et ex hoc ſtert', q ſi aliq ex clericis ꝯuētua
lib. fuiſſent in caſu noſtro admiſſi, aliq nō: tūc nō admiſſi, nō di-
cerent' ſpoliati, ſed ꝯtēpti, c. q ſicut. ſ. de ele. bñ facit cōſ. Pan. 54.
Caſus ꝯtingētia, col. fin. in j. par. q tenet q p p̄ntationē factā ab
vno ex patronis ꝯſeruat' poſſeſſio aliorū, nō p̄ntātiū, & illud ēt
uolunt Gem. & ꝓſi cū Io. An. in c. j. de iurep. in 6. & ꝓ præmiſſis
facit l. cōis ſeruus, ff. de acq. poſ. ¶ Iuxta p̄miſſa dubitat, an clerici
dicerent' ſpoliati ſi eis nō uocatis, canonici proceſsiſſent ad ele-
ctionē. Rñdeo bī q nō, qa poſſeſſio maxime in incorporalib. nō
perdit' ſine aīo, vt diximꝰ ſ. in 7. no. Et illud tenet Inn. in d. c. que
relā, & C. l. ... l. 15. tit. de iurepa. ubi dicit, q ſi duo bis p̄ntarūt, &
bis fuerit caſſata ꝓ ntō alia ex cā, q̄ defectu poſſeſsionis, ſi poſtea
alter nō p̄ntet, nihilominus ꝯſeruat, & retinet poſſeſsionē: negli
gētia ſi multiplicata induceret p̄ſumptionē de pōnis animi, ſm̄
Bal. in l. 2. col. 7. ver. q̄rit', an negliges, C. de ſer. & aqua. ¶ Vndeci-
12 mo no. † q ſicut electio facta aliqb. ꝯtemptis niero iure ualet, ita
electio facta aliqb. ſpoliatis, & excluſis. Ego pōdero iſtū tex. vel-
le vnū, qd eſt fortius. ſ. q electio facta, excluſa, vel ꝯtēpta maiori
parte, mero iure ualet, nā verilr̄ oes clerici ecclarū cōuētualiū
ciuitatis Sutrinæ ſpoliati faciebāt maiorē numerū q̄ can. cathe-
drales: & tn̄ dr hic, q valuit electio, qd vr̄ mirabile pp c. eccla. ſ.
de ele. poſſumus dicere q can. faciebāt dimidiū, & clerici aliā di
midiā, qa noie collectiuo uocabant', vt in ſiſr dicit Abb. in c. po-
ſtulatis, col. fi. de concet. p̄b. & ꝓbat' in l. ſi pr̄. vbi latè Mod. ff. de
vul. & pup. tn̄ adhuc eſt hic tex. q ualet electio facta, excluſa, uel
contēpta dimidia parte, qd no. ad ampliationē d. c. q ſicut, ſ. de
ele. ad quē uideas Bert. trac. de epo. in 5. par. j. li. q. 7. Duo alia no
13 tabilia colligit Ab. de qb. j. dicā. ¶ † Decimoquarto ultra Pa. no.
ibi, ꝯuenientes in vnū, q electio dr̄ fieri collegialr, ad idē tex. i c. j.
& in can Gen. & in c. bonę, ſ. de elec. vñ infert', q omo ualeret, ſi
quilibet cano. mitteret ſuffragiū in ſcriptis, vel p nūciū. in his. n.
q̄ ſpectāt ad plres, vt vniuerſos, requirit' ſimultaneus, & collegia-
lis ꝯſenſus, l. 2. C. de decur. li. 10. & ita tenet Bal. in l. j. col. antepe.
ubi ponit, q̄ ſint de forma electionis, C. qui admit. ſeqt' Bert. i d.
tra. in 32. q. 3. par. j. li. 7. ſed Imo. hic tenet, q illud nō ſit de ſuba,
arg. ca. qa pp, ſ. de elec. ſed primū credo verius p p̄dicta. An aūt
habētes eligere tanq̄ ſinguli debeat in vnū ꝯuenire? ponit Bar.
in l. ſi ubi, §. unius. ff. de ope. le. In primo aūt loco an hōtes elige-
re debeāt cōuenire, ponit Pan. in c. cū terra. ſ. de leg. ¶ Decimo-
14 quintò † no. ibi, iuxta querelam, q querela dr̄ petitio ſpoliatorum,
ad idē tex. in c. querelā, ſ. de ele. i c. querelā, j. de iureiur. & dixit
Dec. conſ. 125. inci. In cā ſpoliatiuis. q querela dr̄ oppreſſorum
reclamatio iudici porrecta, & ſi ſtatutū dicat, q ꝓcedatur p ſolā
querelā, tūc ſufficiet verbo petere, & rogare Notariū q ſcribat,
ſm̄ glo. per illū tex. in l. ſi quis iniuriā, C. de accuſ. de qua facit le
ſlum B. ... l. j. C. vt in poſſ. leg. & eam dicit ſing. Ro. in no. incip.
15 Dicit ſtatutum, in pen char. ¶ † Decimoſexto no. q in iterdicto
recuperandæ procedit libellus abſque concluſione, ita iſtū text.

ad hoc notauit glo. in c. quia præſulatus, 4. q. 1. ſequitur Inn. in c.
examinata, ſ. de iud. ſequuntur Lud. Ro. & Mo. in l. j. ff. de eden.
ſed iſte te. nō ꝓbat pluribus de cauſis. Primò, qa hic erat ꝯtio, qua
re peto electionē infirmari, in qua petitione ēt ꝯcluditur in poſ-
ſeſſorio, vt j. dicet' poſt Ab. Scdo, qa hic agebat' cā corā Papa, co-
rā quo rlr valet proceſſus, & ſnia abſq; libello, ut ꝯcludit Inn. in
c. j. de lit. cōte. Hoſt. & alij in c. j. de libel. ob. Mod. in d. l. j. de edē.
Tertiò, qa Decretalis iſta verilr ſuit reſecata in narratione ſa-
cti ſicut aliæ, vt dicit Io. An. in proę. ſ. vñ cū nō diſputetur de va-
liditate libelli, eſt præſumendū q fuerit legitimus. c. j. de ęta. & qua
li. in 6. Quartò verbū, querelā, poſitū in tex. obtinet uim ꝯcluſio-
16 nis. ſm̄ Bal. in edita, in 13. col. C. de eden. ¶ † Vltimò no. q ſpo-
liatus agēs rei vēdicatione ꝯ ſpoliātē, tenet' ꝓbare ſe fore dñm,
alſ ſuccūbit, & iſtud eſt rlare, l. vnica, C. de alie. iud. mutā. cau. fa.
ita tenēt Hoſt. & Inn. in c. paſtoralis, j. e. & iſta opi. eſt magis cōis,
ſm̄ d. Ale. & Mod. in l. naturaliter, in §. nihil cōe, ſup 2. mēb. pri-
mæ ꝯbinationis Bar. ff. de acq. poſ. principale fundamentū conſi
ſtit in iſto tex. cui rñdet d. Iaſ. q non ꝓbat, ex quo loqt' in benefi
cialibus, in qb. vr̄ ſpāle, ne det' in eis uitioſus ingreſſus, c. 4. j. de re
gu. iu. iſtud parū facit, qa tex. nr̄ loqt' in iure eligendi, qd pōt præ
ſcribi ſine ti. vt j. dicemus. Scdò rñdet, q in tex. iſto erat fundata
intētio ſpoliatoris de iure cōi, merito ſpoliatus grauat' onere ꝓ-
bādi dñiū, ar. c. ad decimas, de reſ. ſpol. i 6. ſed ēt iſtud nihil facit,
quia tex. nr̄ ſe fundat in rla, actore nō ꝓbante, &c. q̄ rla locū hēt
ēt ſi nō ſit fundata intētio rei, vt hic dr̄ expreſsē, & in l. q accuſa-
re. C. de eden. Scdò ꝓ iſta parte allegat' tex. i c. ſignificauerūt, j.
de teſt. vbi ex petitione poſſeſſorij non dr̄ liquere de ꝓprietate,
iō dicit eſſe ꝓcedendū ad liqdationē. hinc pōt faciliime rñderi, q
cōcludēter nō ꝓbat, ſi recte aduertatis. Cōtrariū tenet Imo. i d.
c. paſtoralis. Raph. & Ro. in d. §. nihil cōe, ponderātes Bar. ibi ita
tenere. Sed verè Bar. illud nō vult, vt ēt ibi aduertūt Senen. alle-
gat' ēt Bar. in l. 4. in §. Cato. in 3. opp. ff. de vet. ob. Sed nec Bar. ibi
iſtud ſenſit, vt alias ibi dixi, ſed bene iſtud voluit Bar. i l. pe. ff. de
cōd. inſti. ¶ Pro iſta parte allegatur tex. in l. ſi qs emptionis, §. ſed
hoc ſup illis. C. de præſcr. 30. uel 40. ann. qui tex. nihil dicit, q ibi
cōſtabat de dñio ſpoliati cauſato ex præſcr. 30. uel 40. an. Sed qa
tale dñiū nō erat ſufficiēs ad intentandā rei vēdicationē ꝯ dire-
ctū dñm odio ſpoliatoris, tale dñium efficitur idoneū ēt ꝯ dire-
17 ctū dñm. Scdò † allegat' tex. i l. vis eius, C. de ꝓb. vbi ex fuga ſerui
eſt fundata intētio dñi agētis rei vēdicatione. Sol. negant Pet. &
Dy. q ibi ageretur petitorio. ſed iſte intellectus cōiter damnat' pp
verba literę ibi, vis eius, q de dñio ꝯtēdit. Aliter ergo rñdet, ſm̄
Are. q eſt ſpāle ꝓp frequentē fugā ſeruorū, arg. l. reqrendi, C. de
ſer. fug. Quid tenedū? Pro concordia conſiderādi ſunt plures ca
ſus. Primus eſt, qñ ſpoliatus agit petitorio tm̄, & iſto caſu tene-
tur ꝓbare dñiū. l. in cui, ff. de rei uen. Secundus caſus, qñ ſpoliatus
agit poſſeſſorio recuperandæ, & petitorio ſimul, & tunc aut ſpo
liatus ſuccubuit in poſſeſſorio, & ēt clarū eſt, q tenetur probare
dñium, alias pariter ſuccumbet in petitorio & iſto mō pōt intel-
ligi tex. in d. c. ſignificauerunt. Aut obtinuit prius in poſſeſſorio,
& in hoc ſtat altercatio inter Doc. quæ altercatio ſedari pōt ſę-
dere diſtinctionis. Aut quæritur, vtrū ferenda ſit ſnia, per quam
adiudicetur res ſpoliatori, & dicendum q nō, qa poſſeſsio trāſ-
fundit onus probandi in ſpoliatorē, & iſto reſpectu ex poſſeſsio
ne fundata eſt intētio ſpoliati, & ita ꝓcedit tex. in d. l. vis eius, &
dictū Bar. in d. §. nihil cōe, niſi iuris præſumptione eſſet fundata
intentio ſpoliatoris, ut hic. Aut quæritur, an ſnia ſit ferenda pro
ſpoliato, & dicendū, q nō, qa ex ſola poſſeſsione nō dr̄ ꝓbatum
dñium, & ita ꝓcedat cōis opi. ſed hic ſuboritur alia difficultas, ſi
ſicuter ꝓbauit, dr̄ q non eſt ferēda ſnia, p quam adiudicetur res,
nec reo, nec actori: qñ ergo formabit' ſnia? Rñdeo cōſiderādos
duos caſus. Primus, qñ ſpoliator eſt reus tm̄. & iſto caſu abſolue
tur reus a petitis, & condēnabitur ſpoliatus actor in expēſis, ſm̄
d. Ant. & Pan. in c. cum dilectus, j. e. Secūdus caſus, qñ ſpoliator
reconuenit actorē petendo pariter ubi rē adiudicari, & iſto caſu
victoria cū victoria cōpenſabitur. l. properandū, §. ſin autē, cum
ibi no. C. de iud. ¶ Gl. 2. diuiditur in tres partes. in j. opponit. In 2.
ſoluit. In 3. argu. t clericos. Secunda ibi, ſed dicas. Tertia ibi, & in
hoc. ¶ In ead. gl. ibi, ſed dicas. Iſta ſol. non videtur bene procede
re, quia præſupponit q clerici fuerint illi, qui principaliter cura-
cari fecerint canonicos in iudicio: nam illud eſt diuinare, immo
contra tex. in vet. & conſequenter ſuam, &c. ex iſta tñ ſolōne ha
bemus elicere vnam fallent. ad regulam l. ſi quis ad ſe fundū, C.
ad leg. Iul. de ui. & can literis, j. tit. prox. ¶ Fallit, vbi ipſe ſpolia-
tus propoſuiſſet petitoriū & poſſeſſoriū ſimul, ſm̄ gl. Quam fal-
lentiā intellige uerā, niſi ſpoliatus uellet ſuſpendere petitorium,
donec eſſet expeditū poſſeſſoriū, ſm̄ Bar. in l. naturaliter, in §. ni-
hil cōe, in j. cōbinatione. ff. eo. & ita hodie ꝓ illa opi. factus tex. in
cle. eo. tit. & bñ ꝓbat tex. in l. j. vbi Ale. & Mod. C. de Carb. edic.
18 ¶ † Scdo opin. tenēdo q cano. eſſent actores, dec. c. cū dilectus, ſ. de
ord. cog. vbi tradit' rla, q exceptio ſpoliationis impedit ſpoliato-
rem agentem, cuius ꝯrium dr̄ hic. huic contrario accommodan
tur quatuor ſolut. Prima fuit Hoſtien. conſitentis contrarium,
ſed dicentis, quod in text. iſto clerici ſpoliati non excipiebant,

ſed recõueniebãt. No.iſtã ſolonẽ ad ampliationẽ re.ĩ c.j.ĩ.ti.j.
& ex iſtis Cęp.dat cautelã.n.132.inci. Regula eſt. & ſequit Alc.
cõſ.77.col.fin.vol.2.d.Iaſ.in l.j.in prin.col.5.ff.de no.ope.nunc.
¶ Secunda fuit ſolo Inn.hic dicẽtis, q exceptio ſpoliationis ex-
cludit agẽtẽ, qñ ſpoliatus excipit tanquã reus neceſſarius, ſecus
ſi excipiat tanq reus voluntarius, vt hic: ibi petebatur electionẽ
ↄfirmari implorãdo officiũ iudicis, nõ aũt actio dirigebať ſpecia
liter ↄ ipſos clericos, ita declarat Pan.in d.c.cũ dilect⁹, ver.quar
tus caſus. dubito valde de iſta ſolone. Primò nõ procedit, vbi cle
rici ſpecialiter citati ad opponendum electioni, interim eſſent
rei neceſſarij ſtimulati ſtimulo cano.& in iſto tex. credendũ eſt
clericos fuiſſe nominatim citatos, ex quo a principio ↄdicebãt.
& regula eſt, q vbi apparet de certo ↄdictore, ille eſt ſpãľr citã-
dus, ſed ſufficeret citatio per edictũ gñale.l.ſi eo tpe.C.de remi.
pig.& eſt tex.in caſu iſto in c.fi.de elect.lib.6. ¶ Scdõ nõ vr̃ vera
rõ, q opponẽs ſe electioni dicatur reus voluntarius, nã excõica-
tus põt ſe opponere ↄ petitã cõfirmationẽ electionis, ſm Pan.in
c.exhibita, col.pe.ĩ.de iudi.Imo.& alij in c.dilecti, de exce.& tñ
ſi eſſet reus uolũtari⁹ nõ admitteretť, iux.no.in c.intelleximus.ĩ.
de iud. ¶ Tertia fuit ſolo Pan.poſt d.Anto.q clerici non ſimplr
oppoſuerũt exceptionẽ ſpolij, ſed a principio petierũt electionẽ
infirmari, & p modũ cauſę deduxerunt petitoriũ & poſſeſſoriũ,
19 dẽ quib.in ꝓſecutione cauſæ fuit plene cognitũ. ¶ †No.q ex ꝓ
ſecutione cauſæ cognoſcitť quæ actio fuerit intentata.hinc dici-
mus q libellus gñalis & incert⁹ ualet, ſi ex ꝓbationib.appareat,
quæ actio fuerit propoſita, ſm gl.in l.j.§.ſi quis argẽtũ.ff.depoſi.
20 Pan.& alij declarant in c.ſignificantib.ĩ.de libel.obli. ¶ †Tertiò
opp.ſnia dẽt eſſe cõformis libello, c.licẽt Helv, ĩ.d ſimo.l.vt fun
dus, ff.cõmu.diui. & ſup nõ petitis non valet ſnia, c.quar & qñ,
2.ĩ.de accu.l.fi.C.de fideic.liber.ergo ſnia lata ↄ clericos in peti
torio non debuit valere, qa hic non fuerat petitũ in libello. Sol.
ſm Abb.rña ꝓcedit, vbi nullo mõ eſt deductũ, nec peculiariter,
nec p modũ cãę, ſecus ſi per modũ cãę aliqd deducať in libello,
& poſtea in ꝓſecutione cãæ plenè & nõ ſummariè de eo cogno
ſcatur.l.ſi iudex, cũ gl.ff.de his, qui ſunt ſui, vel alie.iuris. Aduer-
te, quia ↄ iſtã ſolut. valde ob. quæ ſcribit Abb.in c.ex cõqueſtio-
ne, uer.3 qõ.ĩ.tit.prox.no.tñ iſtã ſolut.ad duo. Primò ad limita-
21 tionẽ dictæ rñæ.l.vt fundus. ¶ Scdõ no.† q ſnia lata ſup deductis
incidẽter p modũ cauſę, præiudicat ita demũ in alio iudicio, vbi
de illo incidenti principalr agatť, ſi ſit plenè cognitũ, alias, ſecus,
de quo videatis Bar.in l.qui Romæ, §.duo fratres, 15.opp.vbi la-
tè ſcrip ſi, ff.de ver.obl.& in l.j.C.de ord.iud.& per Ang.in §.prę
iudiciales, col.j.Inſt.de act. Vnum tñ ſcias ꝓ intelligẽtia, q iſta
cõclo, quæ vult, q ſi ſit ſummarie cognitũ, nõ piudicet, debet in
telligi ſummariè reſpũ ꝓbationũ, nõ aũt ſummariè reſpũ modi
procedẽdi, ſm Alc.in l.ſępe, col.20.ff.de re iudi.& Pan.cenſ.50.
In j.parte.& Dec.conſ.96.inc.Viſo puncto. Cetera omitto, quia
22 impertinẽtia. ¶ † Scda fuit ſolo Bal.q rña prędicta fallit in Papa,
nihil allegat.vide ergo Fel.ĩ d.c.licet Helv, 12.fall.vbi alſ autho
ritates adducit, & refert Io.And.in c.cũ inter, in ver.irritãdũ.de
conſue.q ita Papa rñdit Cõpoſtellano cõquerẽti de eo, q repro
baſſet cõſuetu.alleg.p Comitẽ Britannię, de qua nihil d.dũ erat
in proceſſu, & ꝓ iſta fallen.eſt caſus in c.cũ venient, de inſt.per
quẽ Lud Ro.ſing.470.inci. Quod iudex, determinat Papã poſſe
reſtituere in integrũ nõ petẽtẽ, & iſtud voluit Bar.ĩ l.j.C.vt quæ
deſunt aduo.ubi dicit Papã peccare, ſi iudicaret ſm acta omiſſa
veritate, & corã Papa potius attẽditur veritas, q̃ iudiciorũ ritus,
ſm Bal.in l.reſcripta, col.2.C.de precib.Impe.offer.& de iſtis vi
de pleniſſimẽ Cur.cõſ.66.Sup pręmiſſa narratione, col.4.& ſeq.
vbi extedit ad oẽm nõ recognoſcẽtẽ ſuperiorẽ, vel hñtem iura
imperij, vt Dux Mediolani. ¶ In ea.gl.ibi, & in hoc aduerte, qa
nõ vr̃, clericos fuiſſet redarguẽdos ex eo, q ꝓpoſuerint petito-
riũ & poſſeſſoriũ, cũ potuerit añ cõclonẽ in cã ꝓſeq poſſeſſoriũ
tñ ſuſpẽſo petitorio, c.paſtoralis, ĩ.eo.ergo potius arguẽdi erãt,
q fuerint ꝓſecuti vtrũque & reperio, q iſta rõne d.Iaſ.in d.l.na-
turaliter, §.nihil cõe, col.18.arguit cõſiliũ Iuriſconſ.traditũ in d.
l.is qui deſtinauit, dicens videri utilius intentare vtrunque, ut ſi
actor poſtea viderit nõ poſſe ꝓbare in poſſeſſorio, proſequať pe
titoriũ, & ſi poterit ꝓbare, omittat petitoriũ ſuſtinẽdo cõſiliũm
Iuriſcõſulti. Rñdeo, licẽt ſit in facultate actoris ſuſpẽdere petito
riũ, non tñ eſt in facultate diſcedere in totũ, auct.q ſemel, C.quõ
& qñ iud.& ppea licet obtineat in poſſeſſorio, arctabiť proſequi
petitoriũ, & ſi nõ ꝓbabit dñiũ, ↄdẽnabitur in expenſis, ꝓut ĩ.di
xi.& in iſto tex. Clerici ualde arguẽdi veniũt, q intẽtauerint pe
23 tito.cũ ſcirẽt intẽtionem canon.eſſe fundatã de iure cõi. ¶ †Gl.
tertia diuiditur in duas partes. In j.declarat verbũ, vlt. In 2.uer-
bũ, immediatẽ.dicta huius gl.impugnat Abb. ex cuius dictis eli-
cio tres cõclones. Prima ↄclo, ex poſſeſſione de p̃terito p̃ſumi-
tur poſſeſſio de pñti, idẽ tenet Abb.& ſequunť *cõiter* Doc.ĩ c.cũ
ad ſedem, ĩ.tit.j.gl.Bar.& alij in l.ſiue poſſidetis.C.de prob.Bal.
in l.Celſus.ff.de uſuc.fundamẽtũ ſtat in hoc, poſſeſſio retinetur
aĩo, ergo affirmans ſe cõtinuaſſe poſſeſſionẽ, hẽt intentionẽ fun
datã, quia in his, quæ ſunt animi, ſtatur dicto ſuo, ſm gl.in §.ſed
iſtæ, Inſt.de act.in c.ſignificaſti, ĩ.de hom. Cõfirmať, qa ĩ dubio
non pręſumitur mutatio volũtatis, l.cũ q̃, ff.de prob.l.cũ hic ſta-
tus, §.j.ff.de don.c.maiores, de baptiſ.c.cũ Marthæ, d celeb.miſ.
ẽt p longũ tpſ.l.ſancimus, & ibi no.d.Iaſ.C.de teſta.& maximẽ
in his, in quib.mutatio eſt dãnoſa, l.cũ de indebito, ff.de prob.&
ideo tex.in l.3.§.in amittẽda, & §.cũ ſeruus, ff.eod.dicit eouſque
nos poſſidere ↄſtat, quouſq; de fundo nr̃a volũtate diſceſſerim⁹
aut vi deiecti fuerimus. Amplia ẽt in poſſeſſione rei mobilis, q̃
poſſeſſio licẽt facilius pdatur, l.rẽ q̃ nobis, ff.eo.tñ aĩo ẽt retine-
tur, ita tenet Sal.in d.l.ſiue poſſidetis.& Pan.in d.c.cũ ad ſedem.
Ex iſtis colligo rõnẽ, quare in interdicto retinẽdæ ille obtineat,
qui ꝓbat de antiquiori poſſeſſione, iux.tex.in c.licẽt cãin, ĩ.de
prob.rõ.n.eſt, qa antiqua poſſeſſio p̃ſumitur cõtinuata, ergo iu-
nior poſſeſſio aduerſarij p̃ſumetť clandeſtina, ut ibi dr̃, & declar
Bar.in l.ſi duo, ff.uti poſ.& Ori.in rub.ĩ.eo.uer.4.ↄclo.Bar.in cõ
ſil.112.Accuſatus.. Anc. cõſ.275.Ad declarationẽ.& Bal.in l.or-
dinarij.col.4.C.de rei vend.Et ex hoc elicitur ſcda ampliatio, vt
ꝓcedat ↄclo ẽt ſi ↄſtaret, q medio tpe alius fuiſſet in quaſi poſ-
ſeſſione, qa ciuilis nõ p̃ſumitur depdita pp aĩum quo retineť, q
concedit Cur.conſ.24.Super eo.col.2.vbi limitat, niſi ꝓbareť, q
alius p 10.annos poſtea poſſediſſet. nã ſic p̃ſumitur deperdita,
ut tenet Bart.in d.l.Celſus, col.3.& in l.ſi de eo, §.ſi forte.ff.eo.&
Inn.in c.ſæpe, ĩ.tit.ꝓx.arg.l.peregrẽ, ff.eo.& ita tenet Bal.ↄſ.20.
col.fi.vol.5.qd̃ vltimũ intelligerẽ verũ, niſi ex ↄiecturis appare-
ret, antiquũ poſſeſſorẽ ſuſpicatum fuiſſe ſe poſſe repelli a iuniori
poſſeſſore, iuxta tex.in l.clã poſſidere, §.q ad nũdinas, ff.eo.& ita
cõſuluit Ful.conſ.194.Proponiť, col.2. Tertiò ampliari põt, ẽt ſi
ꝓ forma reqreretť determinata ꝓbõ certi tpis adhuc ſufficeret
iſta p̃ſumptã ꝓbõ, ſm Arc.conſ.51.Vr̃ prima facie dicendũ quẽ
ſeqtur d.Iaſ.in l.nõ hoc, col.4.C.unde leg.ar.tex.in c.ↄpoſuit, ĩ.
de cle.excõ.mi.& p iſta ↄclonẽ ↄſuluit Alc. cõſ 80. Examinato
proceſſu, col.3.uol.2.q teſtes deponentes, q Titius poſſedit iam
ſunt 10.anni, intelligunť de ꝓximis, qa p̃ſumitur ↄtinuatio poſ-
24 ſeſſionis. †Hinc filius, q poſſedit bona poſt mortẽ pr̃is, p̃ſumiť ĩ
poſſeſſione ꝓſeueraſſe uſq; ad mortẽ, ſm gl.in l.j.C.de ſer.fug.q̃
ſeqtur Bal.conſ.12. Quidã do.Matth.in j.par.& dixit Soc.conſ.
106. Liberti aĩo, in 3 par.q poſſeſſio p̃ſumitur cõtinuata, ẽt ſi per
cõductores nõ ſit ſoluta penſio, niſi ꝓbetur q poſſeſſio fuerit in-
teruerſa. ¶ Declarať iſta ↄclo, vt ꝓcedat dumnõ allegeť poſſeſ-
ſio de pñti, alias ſec⁹, ſm Pan.hic.& in d.c.cũ ad ſedẽ.& ita tenet
Bar.in l.certũ, §.j.ff.de cõfeſ. Sic intelligens tex. in d.l.ſiue poſſi-
detis.ſeqtur Fel.q alia adducit, in c.afferte, col.2.de preſump.ar.
tex.in l.ſi adulteriũ cũ inceſtu, §.idem Pollioni, ff.de adul. Cõtra
riũ tñ tenet Alc.conſ.133.col.2.uol.j.de cuius ueritate, vide Fel.
in c.ſcribã, col.fi.ĩ.de preſump. ¶ Scdõ intellige, dũmõ cõſtet de
poſſeſſione antiqua aliter, q̃ p ↄfeſſionẽ aduerſarij, ſm gl.& Ba.
in d.l.certũ, §.j.qa tunc ↄfeſsio nõ recipit extenſionẽ ↄ ↄfitentẽ,
ar.l.ſi quis intẽtione ambigua, ff.de iud.ſequiť d. Ant.& Im.in
25 c.2.de l.b.obl.& Fel.in d.c.ſcribã, in fi.†Verba.n.preteriti tpis in
aduerſario maximẽ dñr abnegatiua præſentis.l.3.§.lege Iulia, ff.
de teſti. ¶ Tertiò intellige, qñ quis ſe fundat in poſſeſsione pro-
pria, ſecus ſi ſe fundet in poſſeſsione tertij ad elidendã intentio-
nẽ aduerſarij, ita Anch.conſ.257.Efficacibus, & quaſi inconuin-
26 cibilibus, col.pen.ver.nõ ob. ¶ † Quartò & vltimò intellige, ut ĩ
dicã. An aũt ex poſſeſsione ex præſenti præſumatur poſſeſsio de
præterito? rñdeas, q non, qa ex contingẽti, qd̃ hẽt ſe ad diuerſa,
non ꝓcedit illatio, c.in p̃ñtia, ĩ.de prob.& ita tenet Bal.in d.cõſ.
27 12. quæ oĩa bene no qa quotidiana. ¶ † An aũt negãs hodie poſ-
ſidere præſumatť poſſidere pp poſſeſsionẽ de p̃terito? *cõis* ↄclo
eſt q non, qa ſolo aĩo amittitur poſſeſsio.l.3.§.in amittẽda, ff.eo.
& ita tenet Bar. in d.l.ſiue poſsidens, in fi.& Pan.poſt alios in d.
28 c.cum ad ſedem. Hinc† eſt, q nemo cõpellitur ſubire iudiciũ rei
uendicationis, quia licẽt cuilibet dicere ſe non poſsidere.l.fi.ff.
de rei vend. ¶ Fallit ſi probetur, q poſsidebat tẽpore motæ litis,
l.nõ ignorabit, C.ad exhib.ſm intellectum Io.approbatum, vel
etiam ſi probetur, q poſsidebat paulo ante litis initium. l.ſi rẽ.
ff.de excep.rei iud.quam ſic intellexit Sal.in d.l.nõ ignorabit.&
29 †qualiter intelligatur illud, paulo ante, erit arbitrarium iudici,
l.j.ff.de iure delibe. Ego credo, q non præſumatur poſsidere, ſed
bene præſumatur dolo deſijſſe poſsidere, vt vult tex.in d.l.ſi rẽ,
in uer.ſiue dolo.& eſt de mente glo.in d.l.non ignorabit, in ver.
30 in litem ¶ †Fallit ſecundò, ſi negans habuerit cauſam ab actore,
l.ſi creditor, C.de pig.act quod intelliges, ſi negans habuit cau-
ſam, propter quam teneatur ad reſtitutionem, nam tunc præſu-
mitur dolo deſijſſe poſsidere, niſi ꝓbet ſe amiſiſſe ſine dolo,
ita loquitur d.l.ſi creditor, alias ſecus, argu.l.ſi quis Titio, ff.de
rei uend. Item ſublimita ſingulariter, ut nõ procedat quando ad
eum, qui habuit cauſam ab actore nõ apparet rem petitam vere
& realiter per ueniſſe, ſed tantũ iuris præſumptione, quãdo con-
uenitur hæres defuncti, vel dñs pro ſeruo ex cauſa peculiari, nã
tunc creditur negãn cũ iurõ, l.pretor, §.ſed ſi ſeruus.ff.de eden.
l.fi.de fi.inſt.C.& ita cõſului hoc anno, & ante me ↄſuluit Arc.
conſ.219.inc.Procedendo, & ita ẽt reſtringes ſequentem limita
tionem. ¶ Fallit tertiò in negãte ſe poſsidere rem mobilem, ſm
Panor.in d.c.cum ad ſedem.mouetur propter fraudes, quas pñt
negan-

negãtes face e in reb.mobilibus,ar.l.ciuile,C.de furt. & quia eſt
iſta limitat o,licet d.Ant.& al.) in c.cũ ad ſedem,ſentiat oppo
ſitũ.C giꝭa tñ,verum poſsit reſtringi,q nõ ꝓcedat qñ cõſtat,
q olim poſsidebat ipſe negans ex confeſsione ipſiuſmet ſola
negantis,ꝑ ea q̃ ſ.dicta ſunt.& vr q ſic,nã tunc ceſsat mala ſu
ſpicio,quia ſi habuiſſet animũ fraudandi,ſicut negauit poſſeſsio
31 nẽ de pſenti,ita negaſſet poſſeſsionẽ de pterito.& † p.o hoc fa
cit ſingulare dictũ Pan.in c.audiris,col.pen.j.de preſcrip.vbi ſi
aliquis confiteatur commiſiſſe homicidiũ ad ſui defenſionẽ,
ſi nõ ↄſtet de homicidio aliter q̃ per ſuã ↄfeſsionẽ, nõ erit pu-
niendus pęna capitis:quia veriſimile eſt,q ſicut dixit veritatẽ,
q occidit,et verũ dixerit in eo, q fecerit ad ſui defenſionẽ, &
ſequitur Dec.in l.j.col.4.ff.ſi cer.peta.q intelligerem ſanẽ,niſi
32 ↄfeſsio facta fuerit metu ꝓbationũ, ſm gl.in c.j.15.q.8.¶ † Se-
cunda concl.o,corollaria,ſufficit ſpoliato agenti poſſeſſorio, re-
cuperandę probare,q aliqñ poſſedit an ſpoliũ, licet nõ ꝓbet,
q poſsideret in die ſpolij,ſm Pan.& alios cõiter hic, & in d.c.
cũ ad ſedẽ.fundamẽtũ ↄſiſtit in concl one ꝓcedẽti & in c.olim
ſ.ibi,vel prius ẽt poſsideret,j.tit.j.quem ibi oẽs notant, maxi-
mẽ Imo.dicens iſtam eſſe cõem ſniam. & alias auctoritates al-
leg.Alc.in d.conſ.133. Contrarium tenet glo.hic,& in d.c.cũ
ad ſedem.Inn.in c.qualiter & qñ,j.de acc.Old.conſ.j.colum.j.
Ang.Inſt.de ac.ſ.quadrupli,in 4.char.& Cur.conſ.71. Sup cõ
trouerſia,col.2.fundamentum iſtorum eſt l.j.ſ.interdictum,ff.
33 de vi,& vi ar.in verb.tunc,quod denotat † extremitatem tpis.l.
4.ff.de cõe.& dem.ſed huic rñdent tenẽtes cõem,q uerũ dixit.
ſed probando olim poſſediſſe,pręſumptiuẽ probat ſe poſsidē-
re tpe ſpolij.Quod tenendũ:vr q cõis non ꝓcedat,quia ad con
34 uincendum aliquem de delicto † non ſufficit pręſumpta ꝓba-
tio,l.ſciant cuncti,canonizata 2.q.8.c. ſciant cuncti,& 32.q.j.c.
dixit,& 35.q.6.c.j.C.de prob.&c. nun ſufficiet ad probãdam
violentiam,q eſt delictum.l.j.ff.ad l.g.Iulia de vi, iuncta rub.
de publ.iudi.¶ Secundò ↄ cõem opin.eſt iſte text.dũ pro rõne
ſuę late in poſſeſſorio ſe fundat, q clerici ſpoliati probarunt,
q in prox.mis elcctionibus interfuerunt.ſi.n. vera eſſet com-
munis,ſufficiebat dicere.quia aliqñ interfuerunt.ad argumen-
35 ta ↄria rñdetur.¶ † Et pt mõ ad concluſionem præcedentem
rñdeo,q præſumitur continuata poſſeſsio, qñ allegans conti-
nuationem poſſidet de præſenti,ſecus ſi non poſſidet, ſed agat
ita vult Bart.in l.fi.col.' .C.de edi.diui Adri.toll.& facit quod
36 dicam in prima fallen.ſeq.concluſionis.¶ † Secundo rñdetur,
q iſto caſu non debet ſtari aſſertioni ipſius ſpoliati aſſerentis
continuaſſe poſſeſsionem pp ↄriã pręſumptionem,q eſt,q ne
mo pręſumitur delinquere,l.verius.ff.de prob.l.meritu, ff.p
ſoc.& vbi ſunt duę pręſumptiones cõtrarię, vna offuſcat alia,
37 l.diuus,cum vulgaribus.ff.de in integ.reſt.& poſito, q † nõ cre
datur aſſerenti et ea,quę conſiſtunt in animo ſuo,quando alia
præſumptio eſt in contrarium, tenuit Bar. in l.inter oẽs.ſ.re-
ctẽ,ff.de fur.Itẽ nõ procedit, qñ animus põt per exteriora pro
bari,ſm gl.in cle.j.in fi.de pę. cũ ergo animus poſsidẽdi poſsit
ꝑ exteriora ꝓbari,non ſtabitur aſſerenti,niſi aliter probet ani
mus.Ad tex.in d.c.olim,rñdetur q ibi ſatis fuiſſet, ꝓbari q an
tea poſſediſſet,quia tpe ſpolij apparebat de aĩo poſsidendi per
exteriora,videlicet ꝑ excõicationẽ latam in parochianos,alias
ceſſante illa excõicatione,non fuiſſet ſufficienter probatũ, & ſic
ille tex.facit pro,& nõ ↄ.vnde tutũ nõ eſſet in iudicando rece
38 dere a cõi.¶ Tertia † ↄcluſio,ad probandã præſcriptionem ſuffi
cit probare initium poſſeſsionis, & allegare poſſeſsionẽ de præ
ſenti,ſecundũ Pan.& omnes hic,& in d.c.cum ad ſedem. Bar.
& alios in d l.Celſus.Bal.in d.l.nõ ignorabit, & Doct.in varijs,
conſilijs,de quib.j.& Aret.ↄſi.68.& Alex.47. Circa primum,
col.4.vol.j.Amplia,vt procedat ẽt in ſucceſſore vniuerſali, vel
ſingulari,allegãte ſe præſcripſiſſe mediante poſſeſſione ſua, &
auctoris ſui,nam ẽt ſufficit probare initium poſſeſsionis defun
cti, qa præſumitur poſtea continuata poſſeſsio de perſona au-
ctoris in ſucceſſorem,ita volunt d.Ant.Pan.in d.c. cũ ad ſedẽ.
& Bar.in l.Pomponius,ſ.fin.ff.de acq.poſ.Sed tu aduerte,quia
iſtud non vr verum, nã rõ quare præſumatur continuatio eſt,
quia creditur aſſerenti,quæ conſiſtunt in aĩo ſuo. & rõ ceſſat i
ſucceſſore,qa ei nõ eſt credendum de aĩo alterius, & ↄ illud fa
cit quod dicit Anc.in d.ↄſ.297. Ergo dicendum reſtat, q ſuc-
ceſſor teneatr probare poſſeſsionẽ auctoris ſui fuiſſe cõtinuatã
qđ tenet Arc.in d.l.Pũponius,ſ.fi.forte dici poſſet, q viuo au-
ctore ꝓcedat opi.Arc.qa põt tũc ſciri aĩus viuẽtis ab eo, ſ opi.
cõis procedat auctore defuncto, & ita loquitur Pan. in c.cũ ad
ſedem.Declara primò,vt procedat ſi allegans pręſcriptionem
poſſideat de pręſenti,& ſic ſit reus.ſecus ſi eſſet actor nõ poſsi
dens de præſenti,nam tũc teneretur probare extremitates,ſm
Math.in no.116.inci.Nota mirabilẽ doctri.& in iſtis terminis
loquitur gl.noſtra,& glo.in c.uolumus,16.q.4.& hoc facit pro
opi.quam tenui in pręceden.concl.¶ Scdò declara, vt ſufficiat
agenti probare extremitates,initiũ,& complementũ præſcri-
ptionis,vt procedat in pręſcriptione decẽnali,ſecꝰ in pſcriptio
ne,20.vel 30.ann.iſto caſu oportet ꝓbare initiũ & extremita-
D.N.

tem cuiuſlibet decennij,eo qa a ciuilis poſſeſsio nõ pręſumitur
cõtinuata vltra decenniũ,niſi cõſtet de poſſeſſione naturali,l.
peregre,ff.de acq.poſ.& ita declarat Math in loco pallegato.ſequũ
tur Alc.& Mod.in d.l.Celſus,ff.de vſucap.¶ G.l.in uerbo,uocẽ
diuiditur in 4.par.In prima ponit unum requiſitũ ad acquiren
dam quaſi poſſeſsionem iurium incorporaliũ. In 2.aliud.In 3.
quærit.In 4.remouet tacitum contrarium.Secunda ibi, hoc.n.
Tertia ibi,imò in dubio.In quarta ibi,nec.n.vtiliſsimus eſt iſte
tractatus,qualiter acquiratur quaſi poſſeſsio. Circa quẽ latẽ in-
ſiſtit.Pan.poſt Inn.hic Ex quorũ dictis clarẽ procedẽdo elicio
39 infraſcriptas concl.ones.¶ † Prima concluſ.per actus, qui fiunt
iure familiaritatis,nũquam acquiritur quaſi poſſeſsio incorpo-
ralium,ſm oẽs hic,& in c.bonę.ſ.de poſtul.prælat.exẽplũ in ami
40 co hoſpitante in domo alterius, † l.& habet,ſ.hoſpites,ff.de pre
ca.l.ſi mulieri,ff.q.b.mo.uſufr.amit.Idem in poſſeſſionem rerũ
corporalium,l.qui iure familiaritatis,& ibi Bar.infert,q filius,
q longo tpe iuit per fundum matris,& per cepit fructus nõ di-
citur poſſidere,qa iure familiaritatis iuiſſe pręſumitr,l.genera-
liter,ff.de acq.poſſ.ratio concluſionis eſt, qa ex parte eius, cui
deberet acquiri,non adeſt animus acquirendi, ex parte alteriꝰ
nun adeſt patientia,ſine qua quaſi poſſeſsio iurium non acqui
41 ritur.l.3.ſ.clare,ff.de vſufr.¶ Ex hoc † ſequitr,q vtẽs iure aliquo
ratione amicitiæ,ſeu familiaritatis, nũquam præſcribit, reg.ſi-
ne poſſeſſione,de reg.iur.& ita cõcludunt Pan. & alij,maximẽ
42 Fel.i 12.col.in c.de quarta.j.de pręſcr.† Ex hoc iuſtificatur qđ
de ruſtico, q longo tempore ſoluit alicui nobili unum par ca-
ponum ſingulo anno, nulla cauſa adiecta:nã ſi ceſſet ſoluere,
nobilis nõ habebit aliquod remedium poſſeſſorium, quia ami
citiæ gratia ſoluiſſe præſumitur.ſm gl.in l.ſolent,ff.de o.ſ.Pro
ↄſ.Bart.in l.cum de in rem verſo,ff de vſur. quam deciſionem
declara,ut per Alex.conſi.124.Super primo quæſito, vol.4.&
Pan.in c.peruenit,j.de cenſi.& per Mod.in l.ſi certis annis.C.
43 de pact.¶ † Secunda concluſio,per actus,q fiunt iure facultatis,
nunquam acquiritur quaſi poſſeſsio iurium corporalium,ſm
Inn.Pan.& d.Ant.hic,& in d.c.bonæ.nihil allegãt, poterant al
legare tex.in l.j.ſ.denique Marcellus,& in l.ſi in meo fundo.ff.
de aqua pluuiæ.& in l.fluminum,ſ.uem videamus,& in l.Pro-
culus,ff.de dam.infec.vbi ſi fodiã in fundo meo, ita q diuertã
aquam a puteo,vel fonte tuo,non tñ dicor te ſpoliare, qa iure
facultatis aqua per fundum meum deſcẽdebat in puteũ tuum
44 Per iſtam conclu.† infertur, q ſi aliquis ceſſet venire ad mo-
lendũ ad tuum molendium,ad qđ longiſsimo tempore vene
rat,nõ dr te ſpoliare,quia iure facultatis veniebat, & ita deter-
minat Pan.in c.abbate S.Siluani,j.de verb.ſign. & in c.qui ad
tráſlationẽ,ſ.de off.leg.& Bal.in l.j.in 2.col.C.de ſerui.& aqua.
45 ¶ † Secundò infertur,q ſi populus vel una familia longiſ.tepo-
re iuerit ad coquendũ panẽ ad tuũ furnũ,non ꝓpterea eſt tibi acq
ſita poſſeſsio,neque ius prohibẽdi,ne fiat nouus furnꝰ,& quòd
volentes non vadant ad illum.ita decidit Cępo.in trac.ſeruitu
tum vrbanarũ.c.50.ſub rub.de furno, ſequit d.Lic.de S.Geor.
in trac.feu.in ver.& cũ molendinis,& d.Gui.Pap.q.298.incip.
46 Poſſedit.¶ † Tertio infertur,q macellarius, ad quẽ populus eſt
ſolitus accedere pro carnibus iam longiſsimo tpe non poterit
compellere aliquem,ne uadat ad alium macellarium,ut no.in
47 c.ſignificante,j.de app.¶ † Quartò infertur ad tabernarium,vt
48 per.Bal.conſ.129.in c.par.¶ Quintò † & vltimũ infertur, q ſi ali
qui religioſi longiſsimo tempore ſoli fecerunt quęſtum in ali-
qua villa,non propterea poterunt prohibere alias volẽtes quę
ſtuare,ſm Bal.conſi.277.In quadã diœceſi,in 2.par. diſtingue
do tñ,vt per eũ.Sexto facit,q decidit Anch.conſ.157.Summę
prudentiæ,ꝑ totum.ubi ciuitatib.ſolitis ire ad apothecas vna
cum uoicolus emere pannos,nulla dr acquiſita quaſi poſſeſsio,
49 tanq̃ præſumantur iuiſſe iure facultatis. ¶ † Tertia concluſio.
Per actus.qui fiũt iure ſuo,acquiritur quaſi poſſeſsio incorpo-
ralium,tex.eſt hic,& l.ff.quemad.ſer.ami. cũ multis ſimi. ſed
eroa intelligentia iſtarum concluſionum videnda ſunt quatuor.
Primò,quõ cognoſcatr an actus fiat iure ſuo,aut iure facultatis,
ſeu familiaritatis? Secundo,an per vnicum actum acquiratr iſta
quaſi poſſeſsio? Tertio,an ſufficiat exercitium illius iuris,an re
50 quirantur oĩa,de quib.hic per Abb. † Quartò, an ꝑ vſum tanti
tpis,cuius initij memoria nõ ſit in ↄtrium, pſumantr oĩa neceſ-
ſaria interueniſſe? ¶ Circa primũ dicatis ſic.Quędã ſunt iura ne
gatiua,vt ſeruitus altius nõ tollẽdi,ius nõ eũdi ad aliud molen
dinũ,uel furnũ,& ſimilia.Quædã ſunt iura affirmatiua,ut ſeru
tus aquę ducẽdę,itineris,& ꝓſpectꝰ,ius pũtãdi & eligẽdi, & ſi-
milia.In iurib.negatiuis hẽs ↄcſonẽ, q actꝰ ſemꝑ pſumũt fieri
iure facultatis,niſi volẽs facere actũ fuerit ꝓhibitꝰ, & ꝓhibitio
ni acqueuerit.unde ſi tu habeas domũ tuã altã, ego vero hẽo iã
mille annis depreſſam,nõ tñ tu diceris in quaſi poſſeſsione ſer
uitutis altius nõ tollendi,niſi ego voluiſſem altius ędificare, &
a te ꝓhibitꝰ acqeuiſſẽ:nã tũc a die,qua acqeuiuiſſẽ prohibitiõi
incipies poſſidere.ita declar gl.in l.q luminib.ff.de ſer.vrb.pđ.
Et io i oib.qõnib.ſ.pmiſsis,ſi volẽtes ire ad aliũ furnũ vel mo
lẽdinũ,ꝓhibiti ne accederet,acqeuiſſent,iſto caſu ſi a die ꝓhi-

bitionis eſſent decurſa legitima tpa ad pſcriptionē cauſa, poſ
ſent cōpelli ne aliò accederēt, vt eſt tex. & ibi no. Ab. in c. ſigni
ficante, ȷ. de app. & ita ēt vult Pan. i d. c. abbate, & i c. fi. de reſt.
ſpol. & nō pſcriptionis eſt, qa natura horū iuriū cōſiſtit in actu pro-
51 hibitiuo, ſm Bal. in l. ȷ. C. de ſer. & aqua. Et ex † hoc infertur, q
licet populus nunq̄ iuerit ad venandū, nō tñ dñs loci dr̄ eſſe in
quaſi poſſeſſione venationis, niſi volētes venari ꝓhibuerit, & ꝓ
hibiti acquieuerint hmōi ꝓhibitioni, ſm Dec. cōſ. 197 In cā in
52 quiſitionis, col. 2. ¶ † Circa ſcdm facio tres ꝯcłones. Prima ſit, p
unicū actū, q nō ſolet fieri niſi a poſſeſſorib. eiuſdē iuris. acqrit
quaſi poſſeſſio, d. l. ȷ. §. q aūt. & propterea alias ꝯſului, q per fo-
ueā factā in fundo vicini, in quo oriebantur fontes ſcaturien
tes aquam naturali curſu deſcendentem in fundum illius, q fo
ueā fecerat, eſſe acquiſitā quaſi poſſeſſionē iuris ducendi aquā
& hanc dubitationem late proſequitur Cęp. & ita decidit in
trac. ruſticorum prædiorum. in titu. de aquæ ductu, in 8. q. ver.
ex prædictis, & ita fuit iudicatū in fauorē Comitum Gambara
nę. Hinc ex vnica pñtatione, & ex vnica electione acquiritur
quaſi poſſeſſio iuris pñtandi, & eligendi, ſm gl. in verbo, trium
53 vbi abunde dicā. Hinc per immiſſionē † ſolā vnius tigni i parie
tem tuum acquiritur quaſi poſſeſſio ſeruitutis tigni immittē-
di. l. ſicuti, §. ſignatur, ff. ſi ſer. vend. Hinc per vnicā ſolōnē pen
ſionis acquirit quaſi poſſeſſio iuris exigēdi, ſm Lud. Ro. conſ.
311. In caſu propoſitæ conſultationis, in fi. Hinc per vnicā ſolō
54 nem collectæ ꝓbatur quaſi poſſeſſio iuris collectād., † ſm Bal.
55 conſ. 251 in 5. par. incip. Snia. & cōſ. 150. in 3 par. ¶ † Scda con-
cluſio. Per vnicū actū, qui ſolet fieri promiſcue, i. aliqñ rōne fa
cultatis, vel familiaritatis, aliqñ rōne iuris ſui, non acquirit qua
ſi poſſeſſio, ſed requiruntur tot actus, qui veriſimiliter excludāt
præſumptionem facultatis, aut familiaritatis, d. l. ȷ. §. hoc inter-
dicto, & ibi Bar. & Pan. hic, & iō limitaré deciſionē Bart. in d. l.
q iure, ſi filius pluries pcepiſſet fructus in fundo matris aliò ex
portando, q̄ ad domū matris, vnō fortè vnica perceptio proba
ret poſſeſſionē, qa non eſt talis actus, qui ſolet concedi de gr̄a,
vel iure amicitię. per ea quę dixi in pręcedēti cōclōne, & ita
fuit de mente Are. in d. l. qui iure, & in iſta conclone bñ verſa-
56 bitur arbitriū iudicis, vt dicit Inn. ¶ † Tertia ꝯclō, p vnicū actū
imò per plures, imò mille, q cōiter ſolent fieri iure familiarita-
tis, & amicitiæ, nō acquirit quaſi poſſeſſio, ita Pan. poſt Inn. hic
& dixi ſ. & iō infertur, q ſi vicinus hauriat aquā de puteo vici
ni, propterea non erit ibi acquiſita quaſi poſſeſſio, quia hoc ſo
let cōiter concedi ratione vicinitatis, ideo conſului Car. con-
ſi. 28. Redemptoris noſtri, circa mediū, nullam fuiſſe acquiſitā
quaſi poſſeſſionem nauigandi cuidā nobili, qui varijs & diuer-
ſis vicibus nauigauerat per lacum alterius nobilis. iō dicerem,
quòd ſi cōiter ſolet concedi venatio in fundo alterius, nō eſſe
acquiſitam, quaſi poſſeſſionē venādi per plures & plures actus
& ideo liberū eſſe dño fundi prohibere, iuxta l. diuus, ff. de ſer.
57 ruſt præd. & p iſta remanent diſcuſſa dicta Abb. ¶ † Circa pri-
mum requiſitum vltra ſcribētes hic, adde q ſufficit ad acquiren
dam quaſi poſſeſſionem exercitiū circa pręparamenta ad vſū.
l. ſi partem. ff. quemad. ſeru. amit. vbi faciendo riuum, vel foſ. ā
acquiritur quaſi poſſeſſio ducendi aquā. Contra iſtam cōcluſ.
quod requiratur de neceſſitate vſus, moueo quinque difficulta
tes. Primò opp. de l. 4. §. dare. ff. de vſufr. vbi per inductionē in
poſſeſſionē fundi acquiritur quaſi poſſeſſio vſusfructus, ſicut i
reb. corporalib. Timore huius ꝯtra Pau. de Ca. in l. 3. in prin. ff. e.
intelligit conclonē ꝓcedere in iurib. incorporalib. quę exercē
tur circa perſonas, vt ius eligendi & ſtatuēdi, ſecus in iuribus, q̄
exercentur circa rem. Iſta ſolutio confunditur per tex. i l. quo-
ties. ff. de ſer. & i l. ratio §. ſi iter. ff de act. emp. vbi tradit regula
58 q iurium incorporalium traditio nulla eſt. † Secundò reſpon-
det Are. q ille tex. facit pro, quia copulatiuè loquitur dicēdo, ſi il
la, patiatur, ſtat copulatiuè. l. ſi quis ita, vbi Bar. ff. de [illegible]
& irr. teſt. Iſta ſolutio non vr̄ poſſe ſtare, quia pra [illegible]
de neceſſitate requirantur iſta duo [illegible] tex.
in l. 2. C. de ſer. & aqua. ſuſtinēdo dicas, q requiruntur iſta duo
ſi incipias a traditione, vt loquitur ille tex. ſi vero incipias ab vſu
& patientia, non requiritur inductio. Tertiò rñdetur, ſm eūdē
Are. q inductio in poſſeſſionem refertur ad tranſlationē iuris,
patiētia verò ad tranſlationē quaſi poſſeſſionis. ſed nec iſta vr̄ ſe
cura, qa abſq; tranſlatione poſſeſſionis iurium incorporalium
nō transfertur ipſū ius. d. l. ſi partē, quemad. ſeru. amit. Quartò
rñdetur, ſm Senenſ. q inductio in poſſeſſionē refert ad trāſla
tionē naturalis ipſius fundi. Patiētia verò refert ad trāſlationē
quaſi poſſeſſionis ipſius iuris vtendi fruendi. hēt. n. vſufructua-
rius oēs iſtas poſſeſſionis, vt declarat Bar. in l. naturaliter, in prin.
ff. eo. Iſtā ēt ſolō nō tranſit ſine cauillatione, qa lex vnica deter
minatione per inductionē & patientiam dicit transferre vſūfr.
& nō naturalē poſſeſſionem fundi. Vñ cōſidera ſi dici poſſit,
q vſufructuarius intrādo fundū dicatur facere actū ſaltē ꝑpara
toriū illi vſui, dato q fruct⁹ nō capiat: & iō cū ille act⁹ ſit p para
torius conueniatq; vſui, dr̄ acqſita quaſi poſſeſſio, ar. d. l. ſi par-
tem. & pro iſta ſolōne facit l. arborib. §. de illo, ff. de vſufr. dū di
cit, q vſufructuarius arādo acquirat quaſi poſſeſſionē, ēt q fru-
59 ctus, nō capiat, facit q ȷ. dicam in 5. opp. ¶ † Secundò opp. de l. ſi
ergo, §. ȷ. ff. de Publ. vbi cōpetit Publiciana pro ſeruitutib. per tra
ditionē, vel patientiā conſtitutis, ergo per ſolam traditionem
acquiritur quaſi poſſeſſio, cū Publiciana nō detur, niſi bonæ fi-
dei poſſeſſori, l. eū qui. §. ȷ & l. ait prętor. ff. de Publ. rñdēt Sen.
quod tex. ille intelligatur hoc mō p traditionē. i. p cautionem
de nō impediendo vti ſeruitute, q̄ cautio dr̄ pfecta tradō horū
iuriū, qa hēt cām ſucceſſiuam, vel patientiā. i. quādā a cautione,
quę patientia nō dr̄ perfecta tradō, qa ſi tu poteris hodie, pote
ris ꝓhibere cras. & de iſta duplici tradōne loqtur tex. i d. l. quo
ties. ſed aduerte, q iſta declaratio pręſupponit, q p cautionē ſo
lam acquiratur quaſi poſſeſſio, q eſt falſum, & ꝯ mentē oīum,
& ꝯ tex. in d. l. quoties. Secūdò rñdet, q mens illius tex. refert
ad ius ſeruitutis, nō aūt ad quaſi poſſeſſionem. iſtud demōſtrat
verbū, cōſtitutis, de quo ibi. fuit ergo ſenſus illius literę q Pu-
bliciana competat pro ſeruitutib. ꝯſtitutis per traditionem. i.
p expreſſā ꝯſtitutionē ſeruitutis vel patiētiā. i. tacitā ꝯſtitutio
60 nē. ¶ † Tertiò opp. de l. ȷ. §. fi. ff. de ſer. ruſt. pd. ſoluit gl. ibi reſol
uēdo copulā in expoſitiuā. vel ſm Senen. verbum, tradō, debet
exponi. i. vſus. ſed iſtę duę cauillāt tex. aliter rñdet Are. q inci-
piēdo a traditione copulatiuè vtrunq; requiritur. ſ. traditio, &
vſus cū patientia. ad argm̄, q per ſolū vſum cū patientia acqra
tur quaſi poſſeſſio, rñdetur verū eſſe ſi incipias ab vſu, ſec⁹ ſi a
traditione, prout loquitur ille tex. & iſta ſolutio pōtēt accōmo
61 dari ad dictam l. 3. §. dare. ¶ † Quartò opp. de l. 2. §. fi. & l. ſeq. &
hēt, §. 2. ff. de prec. vbi per precariū acquiritur quaſi poſſeſſio
ſeruitutum, ſicut acquiritur poſſeſſio rerum corporaliū, pōde-
ra æquiparationem, item precarium ergo ſine vſu. Sol. loquit
in precario ſequente vſum ex quaſi ꝓ, & nō ꝯ. Si verò quęras,
an per cōſtitutū poſſit acquiri quaſi poſſeſſio iuriū; rñdeo, aut
vſus præceſſit, & iſto caſu pōt acqri iurib. prealleg. aut non pre
ceſſit, & tūc ſubdiſtingue. Aut cōſtituēs ante quaſi poſſidebat
tale ius, & iterū dicēdū q ſic, q ſi ceſſet ꝯtinuare in vſu noie al-
teri⁹, exēplū, ſi venditor cōſtituat ſe quaſi poſſidere iuriſdictio
nē venditā noīe emptoris. Aut cōſtituēs antea non quaſi poſſi
debat: exēplū aliqs cōſtituit ſeruitutē itineris per fundum ſuū
tibi, & cōſtituit ſe tuo noie poſſidere, iſto caſu nō acqrit quaſi
poſſeſſio. rō eſt, qa ſine vſu non acquirit quaſi poſſeſſio: an aūt
ꝯſtituēs nō fuerat vſus illa ſeruitute, qa in re ꝓpria nō cadit ſer
uitus, nec ēt is, cui factū ꝯſtitutū vſus fuerat. ergo ſequit q ceſ-
ſante vſu, ceſſabit quaſi poſſeſſio, ita declarat Bar. in l. qđ meo,
ff. de acq. poſſ. in 4. q. & ibi limitat iſtud vltimū in ꝯcedēte vſū
fruc. fundi ſui. & cōſtituente ſe tenere & poſſidere dictū vſum
fruc. Sed aduertite, qa iſtud vltimū vr̄ periculoſum, nā dñs fū-
di nunq̄ fuit in quaſi poſſeſſione vſusfruc. formalis. l. vti frui, ff.
ſi vſusfr. pe. ergo ꝯſtitutū nō valuit, qa is demū pōt ꝯſtituere ſe
poſſidere nomine alterius, qui tpe ꝯſtituti poſſidebat, ſm glo.
in l. quāuis. §. ſi cōductor. ff eo. ſuſtinēdo Bart. pōt fortè dici, q
dñs ꝯſtituens antea poſſidebat vſumfr. caſualē, qui pp aliena-
tionē effectus fuit formalis, & iō ꝯſiderata cā transformata, vr̄
dicēdū illā quaſi poſſeſſionē fuiſſe apud ꝯſtituētē. In caſib. aūt
in quib. dixi per ꝯſtitutū acqri quaſi poſſeſſionē, intelligo pro
cedere, ſi ꝯſtitutū fiat ab eo, q poſſidebat: ſecus ſi ab eo, q poſſi
debat. ar. d. l. ꝗuis & ſeqt Bar. in l. qđ meo, & p hoc decidit qō.
Subditi alienāt iuriſdictionē dñi ſui, & ꝯſtituūt ſe poſſidere no
mine alterius, in quem alienauerunt, q̄ritur an quaſi poſſeſſio
iuriſdictionis & ſubiectionis ſit illi p talē conſtitutum acquiſi-
ta. dicendū eſt, q non: qa ſubditi poſſidebantur, & nō poſſide-
bant, & ita tenet Inn. in c. olim cā. ȷ. & t. ȷ. & Pan. in cōſ. 62. inci.
In controuerſia vertente inter Ducē Burgundię, col. 4. i 2. par.
In ꝯtrarium tñ fortiter ob. tex. in l. 3. §. q ſeruus. ff. e. ubi ſeruus ſe
tradendo alteri, priuat dñm poſſeſſione, & ꝯtrarium tenuit Bal.
in l. ſi meo, in l. ab omnib. §. illo. ff. de uſufruc. ſed rñdeas, q non
hēt locum in quaſi poſſeſſione, quia non acquiritur, niſi per pa
tientiam eius, a quo pendet poteſtas transferendi, ita reſpon-
62 det d. Ant. in c. ſi. in 4. char. ȷ. co. ¶ † Quintò opp. de l. ȷ. ff. de of.
Procōſ. vbi per ingreſſum prouincię Proconſul acquirit quaſi
poſſeſſionem iuriſdictionis abſq; alio uſu. Solutio, uerum ſi in-
grediatur cum apparatu iuriſdictionali, ſm Guil. ibi, quod ſatis
probat tex. in uer. inſignia. & tunc ꝯtrarium, nō obſt. quia talis in-
troitus cum apparatu tangit actum pręeminētię & iuriſdictio
63 nis. Hinc dicimus, q p erectionem † furcarum acqritur, & reti
netur quaſi poſſeſſio iuriſdictionis, ſm Alb. in l. foramē, in fin.
ff. de ſer. vrb. pręd. & Bar. in l. in filijs, C. de decur. li. 10. Inn. in c.
cum dilecti, de con. [illegible] Bal. in c. ȷ. col. 5. quid ſit inueſt. in vlib⁹
feu & in l. a procuratore C. mādati. & in d. §. de illo. bene facit
l. ſi partem, per quam ſ. diximus. q per ꝑparatoria ad vſum ac
64 quiritur quaſi poſſeſſio. ¶ Venio ad tertium, † an ſufficiat ſolus
vſus: Pan. & alij cōiter ꝯcludūt q nō, dicētes tria alia fore neceſ
ſaria. ¶ Scdō ergo reqrit ſcia aduerſarij, l. 2. C. de ſeru. & aqua.
rō eſt, qa ſubiectum huius quaſi poſſeſſionis, eſt vſus & patiētia
aduerſarij, prout dixi ſ. in 10b. Patiētia aūt non pōt adeſſe, niſi
data ſciētia, ergo ſciētia erit neceſſaria, & ꝓpterea Bar. in d. l. 2. in-
ſtruit

ſtruit nouos prædicātes,q. debeant articulare de ſcientia,& pa
tientia.& ita ēt docet Pan.cōſ.18.& qōne,col fi vol.2 vbi deci
dit pulchrū caſum.& conſ.23.col.fi.eo. vol.& ideo eps non dr̄
in quaſi poſſeſſione conferendi beneficia ſpectantia ad colla-
tionem alterius,vel ad præſentationem patronorum,qn̄ cōtu-
lit illis ignorātib.ſm Inn. in ca.2.ſ.de in integ.reſt nec p̄ſentā
tes dr̄ in quaſi poſſeſſione iuriſp.qn̄ pręſentarūt ignorātibus
veris patronis,ſm Cal.cōſ.vlt.ſub rub.iſta , & pp hoc auſus eſt
dicere Bar.in l.j.§ denique.ff.de aqua plu.arc. q. nulla ciuitas ē
in Italia , quæ præſcripſerit merum & mixtum imperium pp
ignorantiā Imperatoris,qui a lōgo tpe citra non fuerat in Ita-
lia,de quo videatis pleniſſime Fel.in c.cum non liceat,de p̄ſc.
& Mod.in l.imperium.in 9.col.ſeq.ff.de iuriſ.om.iud.pro iſta
concluſione videatis Pan.in c.de quarta,col.fi.de pręſcrip. fal
litaūt in iuribus incorporalibus,quę ſola negligentia non vtē-
tis præſcribuntur,vt eſt ius libertatis.l.ſi partem,§.ſi per fundū
.ff.quēad.ſeruit.amitt.❡ Secundò declara, vt procedat in iurib.
incorporalibus formādis,ſecus in formatis.l.fi.in fi.C.de p̄ſcr.
long.temp.quem tex.ſic intellexit do. Ant.de But.in c.proue-
nit.5.col.j.de cenſib Dicitur autem ius incorporale formatū,
qn̄ fuit conſtitutum a non dn̄o,tunc hēns cām ab eo. præſcri-
bit ꝯ dominum ignorantem, & in iſtis terminis loquitur tex.
in l.ſi ego.§.j.ff.de publ.& ita declarat Pau.de Caſt.in l.ſeruitu
tes,magna,col.pen.ff.de ſer.& ī l j.in fi.C.de ſer.& aqua.& Cę
pol.in tract.ſeruit.vrba.c.20.& Fel.in d c.de quarta,col.fi.& an-
te omnes Alber.ī d.l.2.C de ſeruit.& aqua.❡ Tertio declara, vt
procedat ſi aduerſarius poſſidebat ante. tunc requiſ eius ſcien
tia,ſecus ſi poſſeſſio vacat,ſm Inn.in d.c.bone. de poſtu. præl.
Flo.in d.l.ſeruitutes,& in l.ij.communem, ff.quēad. ſer.amitt.
❡ Quartò declarat,vt procedat in ſeruitutibus habentibus cau
ſam continuā,ſecus in ſeruitutib.habentibus cauſam diſcon
tinuam,pro quib.quātum ad interdictum de itinere actuq; pri
uato,non requiritur ſcientia,nec quaſi poſſeſſio,ſed ſufficit ſo-
lus vſus,ſm Bar.in d.§.hoc interdicto.q. bn̄ not.in actu practi-
cotā in hoc vtilius eſt intētare iſtud interdictū de itinere,&c.
quàm remedia reſtitutoria , videlicet interdictum vnde vi,&
65 ſimilia.❡†Iuxta prędicta occurrūt plures dubitationes. Prima
an ſufficiat ſcientia vaſalli , vel emphyteutæ ? an ēt requiratur
ſciētia directi dn̄i?vr̄ q. ſufficiat ſcia vaſalli,vel emphyteutæ,p
tex.in l.ſeruitutes.ff.de ſeruit.& in l.4.C.eo.& vtrobiq; Pau de
Ca.ita concludit,quod eſt verum durante emphyteuſi,vel ſeu
do,ſed eis extinctis non pręiudicatur directo dn̄o.c.j.cū gl.de
inueſt.de re.alie.fact.& ita ēt declarant Mod.in l.de pupillo.§.
66 Sextus,ff.de no.ope.nun.❡†Secūdo dubitatur, an ſufficiat ſciē
tia vnius ex plurib.habentib.rem cōem,ita q. noceat,oibus,an
econtra,ignorantia vnius proſit oibus?vr̄ quod ſufficiat ſciētia
vnius,per tex.in l.de pupillo.§.ſi plurium , ff.de no. ope nun.
pēdet deciſio hui9 ꝯtrouerſię,ſi loquamur in indiuidijs ab his
67 quę habent in l.2.§.ex his,& in l.4.§.Cato.ff.de ver.ob.❡† Ter
tiò dubitaſ,an allegās pręſcriptionem tāti tpis,cuius initij me
moria non reperiatur,teneatur probare ſcientiā & patientiam
aduerſarij:Fel.in c.de quarta.col.fi.tenet q. non,alleg. Pau.de
Ca.in d.l.2.qui in meo lib.hoc non dicit.iſtā tn̄ opi. dicit cōem
Ale.conſ.6.Viſo themate.col.pen.vol.j.dicens, q. in p̄ſcriptio
ne tanti tpis nō requiritur ſcientia.alleg.Bal.in c.j.quę ſint re-
ga.vbi Bal.determinat,q. ius exigendi pedagiū lōgiſſimo tpe
acquiritur abſq; ſcientia Imperatoris:& hoc , q. non requiraſ
ſcientia,dicit ēt teneri cōiter Dec.cōſ.85.col.2.Dubito valde,
quia pręſcriptio iurū non cauſatur ſine quaſi poſſeſſione,qua-
ſi poſſeſſio non hētur ſine ſcia & patientia,ergo ēt in iſta pre-
ſcriptione tanti tpis,&c.requiritur ſciētia.& q. requiratur ſciē
tia,firmat Bar.in l.j.§.denique.ff.de aqua plu.arc.& in l.ſi publi
ca.§.fi.ff.de pub.& Pau.de Caſt.ī d.l.ſeruitutes.magna.col. pē.
& Ro.conſ.218.Pręſens caſus,in fi.Pan.conſ.61. In cā & quæ-
ſtione,col.fi.vol.j.Alex.ſibi ꝯrius con.16.In cā & lite.col.5.ī 5.
par.Bal.in c.j.i fi.ſ.de cōſt.Mar.Laud.ī tract.de Prin. ver. 171.
& tenent antiqui quos refert.Ale.in d.conſ.16.Ad gl.ī l.hoc iu
re,§.ductus aquæ.de aqua quot.& ęſti.Rn̄detur ſm Ale.q. pro
cedit in conſuetudine,& ita pōt ſaluari alia opinio , ſecus in p̄-
ſcriptione.❡ Sed ſuboritur dubitatio,an ex curſu tanti tēporis
pręſumatur ſcientia:Dec.in locis prealle.ſentiūt q. nō,imo ex
preſsè aliqui volunt,q. non p̄ſumaſ,dicā in 4.q.Tertiò requiri
tur,q. vtatur iure ſuo.iſtud fuit ſ.diſcuſſum.Quartò requiritur
q. credat ſe vti iure ſuo,& ſic requiratur bona fides. Sed aduer
te,ne erres,quia bona fides non exigitur quātum ad effectum
acquirendæ quaſi poſſeſſionis,quę ēt violenter acquiritur , c.i
literis,ſ.tit.j.ſed requiritur quantum ad effectus quoſdā , q re-
ſultāt ex ipſa quaſi poſſeſſione.Primò exigitur bona fides quā
tum ad effectum pręſcribendi iura incorporalia,ſm gl. & ſcri-
ben.in d.l.2.& Pan.& alios in c.ſi diligenti.ſ.de pręſc.Are.cōſ.
30.Viſo themate, col.2.& iſtud eſt clarum de iure canonico p
regulam,malæ fidei,reg.iur.& c.fi.ſ.de præſcri.Secūdo exigiſ
quantum ad interdictum de aqua quotid.& ęſti.& q̄tum ad in
terdictum de itine.actuq; priua.l.j.§.Ariſto.ff. de aqua quoti-
&c ęſti.&c l.j.ff.de itine. actuq; priua.❡ Tertiò exigiſ bona fides
quantum ad interdictum retinendę.requiritur.n.q. nō vi , aut
clā,vel precario poſſideat ab eo , qui ſibi aduerſatur.l.j.§.fi. ff.
vti poſſid.non aūt ꝯ tertiū.licēt Guido Papę conſ.67.In cā du-
dū,col.j.in j.par.videatur tenere ꝯriū. Sed an idē ī interdictis
de itine.actuq; priuato,& de aqua quoti.Crederē,q. ſic pp ver
bū,ab illo,qđ ponitur in edictis.❡Quartò exigiſ bona fides ad
effectū faciendi fructus ſuos.Nam malę fidei poſſeſſor nō facit
fructus ſuos,c.grauis.ſ.tit.j.l.ex diuerſo,ff.de rei vēd. ſed quan-
tum ad effectū interdicti recuperandę non refert,qua fide poſ
ſideat,d.c.in literis,niſi notorie ꝯſtaret iudici de mala fide ſpo
liati agētis,ſm Inn.& Pan.hic.pro quib.adde,q. exceptio iniq
tatis & iniuſtitię notoria excludit agentē interdicto recuperā-
dæ.c.ſignificaſti,ſ.de diuor.cum concor alle.per d.Iaſ.in l.na-
turaliter.§.nihil cōe,col.5.ff.eo.imò excludit remediū attenta
torum,ſm Inn.in c.conſtitutus,de filijs presbyte. quē ſequitur
Rot.deciſ.5.ſub rub.vt lite penden.in nouis. & hoc clarū in be
neficialib.ne deſ vitioſus ingreſſus.c.qm̄, de filijs presbyte. In
alijs aūt caſib.ꝓcedit,ſi notoria exceptio opponaſ a dn̄o rei ,
de qua agitur,aliàs ſecus,l.j.§.ſi prędo.ff depo.& ratio eſt, quia
ꝯ excipientē de non iure ſpoliati tn̄ pōt ſpoliatus replicare,qđ
68 ad tex. loci.§.cōpetit.ff.ſi ſer.vend ❡ Venio †ad vlti mū, vtrū
ex vſu tanti tpis,cuius initij memoria non reperitur,p̄ſumatur
fuiſſe vſū iure ſuo,& nō iure facultatis,ſeu familiaritatis, & vt
qō hēat dubiū probabile,intelligo eā in his, quę cōiter ſolēt fie
ri iure facultatis,aut familiaritatis.Inn.Pan. & cōiter alij in exē
plo de hoſpite,dū dn̄t ēt ſi mille vicibus, ſentiūt q. non præſu-
matur vſus iure ſuo,& idē clarius explicat Cępo.in rub.de fur-
no,in trac.ſer.vrb.ꝯriū ,voluit Bar.in l.cū de re l rē verſo. ff. de
vſur.& Fel.in c.cū M.Ferrariē.col.4.de cōſt.Pr̄ pro ꝯcordia,&
pfecta intelligentia , conſidero plures caſus . Primus caſus erit
in iurib.incorporalib.negatiuis , & iſto caſu nunq̄ præſumatur
vſus iure ſuo.ita ꝓcedat deciſio Cępo.& ea, quę ſ.dixi ī prima
ꝯcluſione & ſeq.& rō eſt,quia ad acquirēdā quaſi poſſeſſionē
iuris negatiui requiritur ꝓhibitio volētis acquirere,& qđ pro-
hibitus acquieſcat,ſm gl.in d.l.qui luminib.ff.de ſer.vrb p̄dio.
prohibitio aūt eſt facti,q̄ facta nunq̄ præſumunſ , niſi ꝓbētur,
c.cū in iure.ſ.de offi.del.Secundus caſus erit in iurib. affir-ma-
tiuis,& tunc ſubdiſtinguerē,aut vſus illius iuris habit9 fuit abſ-
que facto hoīs:exēplū,per mille annos aqua per venas ſubterra
neas,vel ēt ſuper terrā per fundū meū,ēt me ſciēte,naliter lap
ſa fuit in puteū p fundū tuū abſq; eo, qđ in fundo meo tu fece
ris aliqđ opus,iſto caſu ēt nō p̄ſumitur vſus iure ſuo.ita ꝓcedit
tex.in d.l.Procul9,& in d.l.ſi in meo fundo.ff.de aqua plu.arc.
cū ſi.Aut vſus illius iuris fuit habit9 mediante facto hoīs , putā
pp foueam factam in fundo vicini aqua decurſa fuit in fundū
tuū iſto caſu præſumeris vſum fuiſſe iure tuo.ita ꝓcedat tex.in
l.hoc iure,§.ductus aquę,de aqua quot.& ęſti.& in l.j.§.fi.ff.de
aqua plu.arc.ita procedat deciſ. Bar.in d.l.cum de in rē verſo.
69 ❡ †Gl.in verbo,vacillaſſe,diuiditur in duas.In prima remouet
tacitū ꝯriū.In ſcđa aliud. Scđa ibi,qn̄q; tn̄,hētis ex gl.reporta-
re,q. varietas verbalis tn̄,& non ſubſtātialis nihil detrahit fi-
dei teſtiū,c.nihil obſt.de ver.ſig.& ibi Abb. pro iſta concl'one
videatis plenē d.Iaſ.in l.2.C.de bo.poſ.ſ.n tab.&in l. q̄ extrin
ſecus.ff.de ver.obl.& Fel. in c.licēt ex quādā,col.3.de teſt.in q
bus locis traditur vna fallentia,vt nō ꝓcedat,qū agiſ de proba
da formalitate verborū,tūc non ſufficit teſtes cōcordare in ef
fectu,ſi diſcordarent in forma verborū.ſequitur Ale.conſ.150.
In cā & lite,col.2.uol.5.q̄ fallentiā,ne erres,tibi ſic declarabo,
videlicet,vt ꝓcedat qn̄ fuit articulatū de verbis formalib. & fa
ctę interrogationes de forma verborū,ſecus ſi a ſeipſo teſtis de
ponat ſuper formalitate verborū,tūc non nocet,ēt ſi alij depo-
nāt per diuerſa verba,ita Corn.conſ.172. Primus cōſultationis
articulus,col.7.in j.par.& cōſ.148.In hac cōſultatione , col.pe.
in 3.par. per Dec.in conſ.163.In cā matrimoniali , col.10. An
autem diuerſitas verborū vitiet ꝯctum hr̄ in l.j.§.fi.ff.de verb.
obli.& in d.l.quę extrinſecus.non proſequor,quia hęc materia
70 eſt impertinens.❡†Gl.in verbo,negatiuam, exēplificat qualis
eſſet horum teſtium depoſitio negatiua.Circa quod exemplū
latē inſtat Pan.infra ſuſtinebo illud exemplum, ſed pro intelli
gentia præmitto tria.Primò præmitto,quid ſit negatiua,& qđ
affirmatiua.Negatiua dicitur, quæ priuationem dicit , & non
71 ens.Affirmatiua†verò,quæ ponit aliquod ens , nec refert qui-
bis verbis concipiatur,ſed quem ſenſum verba demonſtret.l.
inter ſtipulantem,in prin.ff.de verb.oblig.ſic declarat Bart.in
l.de ętate,in 3.quæſt.prin.ff.de minor. vel ſecundum Bal.in l.
actor,col.2.C.de proba.Negatiua eſt entis negatio : Affirma-
72 tiua vero entis propoſitio.❡†Secundò pręmitto, quod triplex
eſt negatiua,quædam facti,quædam iuris, quædam qualitatis,
vt declarat glo.in cap.bonæ.1.ſupra de electio &c in cap. actor,
6.quæſt.vltima.&c in l.a.ff.de probat.& latius per Spec.titu. de
73 probat.§.j.❡ Tertiò præmitto,†quod negatiua facti aliquando
eſt vaga nullo loci,vel temporis termino coarctata , & iſta eſt
per rerum naturam improbabilis. Aliquando eſt coarcta-

in parũ,q̃nq; mediocriter,q̃nq; perfectè,vt declarat Bal.in d.l.
actor,col.2.C.de prob. Aliq̃n eſt prægnãs, hñs in ſe incluſam
affirmatiuã,& iſtis duob.modis negatiua dr̃ probabilis,vt pate
74 bit ex ĩ.dicendis.Iſtis ſic pmiſſis ſubijcio regulã. Negatiua†re
gulariter per rerũ naturã eſt improbabilis, d.l.actor regiſtrata
in c.acton.6.q.vlt.& d.c.bonę,& c.ſuper hoc,de renũ.& ca.qm̃
ꝯ falſarij,ĩ.de prob.rõ eſt,q̃a negatiua non ſe offert ſenſui , er-
75 go nec probationi:†oẽm.n.ꝓbonem validã per ſenſum corpo
ris fieri ꝯſtat.l.teſtiũ.C.de teſtib.3.q.9.c.teſtes.& iõ iura ꝑalle
gata dĩt,q̃ eſt improbabilis ꝑ rerũ naturã,qđ dẽt exponi.i.per
cãm naturalẽ,& nõ ſm cõem curſum cãrũ,vt exponit gl.in d.
l.actor,nã ſm Philoſophũ,oẽ qđ eſt impoſſibile in ſenſu, ẽ im-
poſſibile in tellectu.pp qđ egregiè dicebat Bal. in c.licèt cãm,
76 col.pe.ĩ.de prob.q̃ teſtes deponẽtes†ſuper negatiua, dñr aſſe-
rere,qđ ignorãt:q̃a negatiua ſẽſus,idẽ ẽ q̃ ignorãtia.¶ Amplia
primò,vt procedat nõ ſolũ in negatiua explicita,ſed ẽt ĩ impli
cita.tex.ẽ hic ſm exẽplũ Inn.ſed aduerte,q̃ iſtud exẽplũ, vide-
licèt q̃ deponerẽt electionẽ tñ ſpectare ad canonicos, licèt im
plicitè includat negatiuã,ergo ad clericos:tñ iſtud eſſet exẽplũ
negatiuę iuris,ſup qua negatiua iuris nõ debẽt teſtes admitti,
vt ꝑ Bar.i l.j.ff.ſi cer.pet.ideo Bar.in l.j.in prin ff. ſi qs ius dicẽ.
non obtem.& conſ.inc.Cõe Lignaiu,& d.Iaſ poſt.Are.in l.3.§.
ex plurib.in 3.no.ff.de acq.poſ.aliter exẽplificat,videlicet q̃ te-
ſtes deponerẽt canonicos tñ fuiſſe in quaſi poſſeſſione, & ꝯñr
negaret fuiſſe clericos.ſed aduerte,q̃a iſtud exẽplũ non conue
nit huic literę.q̃a prӕſupponit,q̃ iſti teſtes in poſſeſſorio legiti
mẽ deponerẽt.nota tñ ampliationẽ , ex qua reprobat cõis pra-
ctica Aduocatorũ articulãtiũ hoc mõ,itẽ ponit,q̃ fuit abſq; eo
&c.Nã iſta verba licèt ſint affirmatiua implicitè, tñ aſſeuerant
negatiuã,& hãc practicã dãnat Bal.ĩ c.vltra tertiã.col.j.ĩ.de te.
Reprobat Fel.q̃ alia adducit ĩ d.c.qm̃ ꝯ falſã,in 5.col.¶ Amplia
77 tur†ſcđò,vt non ſolũ ꝓbatio rejciat quinimmò teſtes aſſeue-
rantes negatiuam tanq̃ periuri põt de falsò puniri, ſm Inn.&
Imo.hic,& Ang.& Ful.l.pen.§.docere.ff.ne qs eũ q.Ang.ĩ l.Lu
cius,ad fi.ff.de uſu.& in l.teſtiũ.C.de teſtib.Cur.cõſ.66. Super
78 proceſſu,col.9.Sed aduerte,†q̃a ꝯñũ vr̃ verius. Nã ad hoc vt te
ſtis poſſit de falsò puniri,oportet,q̃ probatio falſitatis,neceſſa-
riò concludat,ſm gl.in l.iuris gentiũ.§.quod ferè,q̃ ibi exornãt
Mod.ff.de pact.In caſu aũt nr̃o,dato q̃ teſtis aſſeueret negati-
uã,tñ neceſſario nõ ſeqr̃,ergo falſũ dixit,& hac rõne moti, ita
tenent Alex.& d.Iaſ.in l.j.in prin.col.5.ff.ſiquis ius dicẽ. nõ ob
temp.& Alc.conſi.65.Habita ſup cõtentis.col.4.vol.j.& conſi.
136.Viſo & examinato proceſſu,col.4.e.vol. nec placet cõcor
dia Pan.diſtinguẽtis,an deponãt ſup negatiua oĩno vaga , aut
ſup negatiua aliqualr̃,licèt nõ perfectè coarctata, q̃a rõ ꝑdicta
militat i quacũq; negatiua.vñ dicerẽ,q̃ cõcordia Pan. ꝓcedat
iſto mõ,videlicet,vt primo caſu teſtis puniat ex ordine , put
cõcludũt Alc.& d.Iaſ.in d.l.j.& Ang. in l.plagij criminis.C. ad
legem Flau.plagia. ſcđo caſu nullo modo puniat. iſta rña vera
eſt,intelligẽdo eã in negatiua vaga,ſeu in ꝓbõne directa,& ne
ceſſariò cõcludente,ſecus in negatiua coarctata,vel in ꝓbõne
indirecta,aut iuris ꝓſumptione cõcludente.plures pñt reperiri
modi ꝓbãdi negatiuã;quorũ octo ſuccĩctè referã tibi, alios cu
79 rioſus Doct.poterit reperire.¶ Primus†modus,vt ꝓbet oppo-
ſita affirmatiua,ſm Pan.hic.exẽplũ,ſi volo probare,q̃ Titius a
decẽ annis citra non poſſedit fundũ Sẽpronianũ,ꝓbabo ꝑ op-
poſitã affirmatiuã,ꝓbãdo q̃ fuit alius,q̃ a dicto ꝑe citra poſſe
dit.& in tñ iſta ꝓbõ eſt valida,q̃ Io.And.hic dixerit,q̃ iſta ſit
directa ꝓbatio,q̃a percipit ſenſu corporis.ſed ego credo,q̃ po
tius ꝑcipiat ꝑ remotionẽ a ſenſu.Aduerte ẽt,q̃ Pan. in exẽplo
ꝑdicto nõ poſſet ſaluari,intelligẽdo q̃ Titius nõ poſſederit ci-
uiliter,q̃a ſtat ſimul,q̃ teſtis viderit aliũ corporaliter poſſidere
& q̃ Titius poſſideret aĩo,& ſic ciuilr̃,vt declarauimus.ſ. i rub.
80 ¶†Secũdus modus eſt,vt ꝓbet implicita,affirmatiua,ſm gl.in
l.nõ codicillos.C.de cod.& i c.ſuper hoc,de ren.& iſte modus
eſt facilis,& notãdus.q̃a ferè oĩs negatiua prӕgnãs eſt hñs in-
81 cluſam affirmatiuã.¶†Tertius†modus eſt,q̃ ꝓbet negatiua ꝑ
teſtes,quib.oppoſita affirmatiua veriſimilr̃ nõ põt eſſe occul-
ta,exẽplũ:volo ꝓbare,q̃ qs nõ eſt de collegio, probabo ꝑ col-
legiatos.l.no adr̃,& ibi Bar.C.de aduo.diuer.iudi. Silr̃ ꝓbabo ꝑ
teſtẽ teſtamẽtariũ nihil tibi fuiſſe relictũ in teſt.ſm Bar. in l.fi.
C.de reb.cred.ſilr̃ ꝓbabo ꝑ vicinos te nõ eſſe diuitẽ , ſm Lud.
Ro.conſ.245.ad fi.faciunt tradita ꝑ Abb.& Fel.in cum Io.ere-
82 mita,ĩ.d.fi.inſtr.¶† Quartus modus , q̃ exhibeatur ſcriptura ,
qua mediante coarctatur ipſa negatiua,exemplũ in l.Titię tex
tores.ff.de leg.j.& ibi Bar.aliud exẽplũ ponit,& alia ponuntur
ibi ꝑ Mod.vltra quos adde, q̃ per regiſtrũ donationũ ꝓbatur
donationẽ non eſſe factã,vel inſinuatã,ſm Bar.cõſ.81. q̃ inci-
pit Mart.Franc.ſilr̃ per regiſtrũ collationũ probatur trienna-
lem poſſeſſorem fore intruſum,ſeu titulũ non habere,ſm Fel.
in c.illud,col.3.ĩ.de ꝓſump.& iſtũ modũ ꝓbãdi negatiuã ap ꝓ
83 bat Pau.de Ca.in auct.ſi qs in aliquo,in fi.C.de eden.¶† Quin
tus modus traditur per gl.in l.cũ de lege,ff.de prob. videlicet,
dico in bonis defuncti nõ eſſe niſi talia,& talia bona, & nõ pl'
tũc illa negatiua,non plus ꝓbatur eo ipſo , q̃ ꝯtũ non
tur & per illã dixit Bar.in l.ſi ꝯſtante,col.j.ff.ſol.mat.
na marin ꝑ iſtũ modum nõ ſufficere ad exactionẽ dotis.
mõ probatur principalẽ non eſſe ſoluendo,ſm Bar.ĩ l.dec ff.
de ver.ob.Eodẽ mõ ꝓbatur,q̃ in villa non fuerunt reperti plu
res teſtes ĩpe teſti,ſm Bar.in l.conficiunt.in §.codicilli, ĩ fi.ff.
de iu.codi.iſtũ modũ exornat d.Iaſ.i l.fi.§.licẽtia.C. de iu. de-
li.& dicit Bal.conſ.318.Practica ſic ſe hẽt,in prima parte, q̃ di
cẽs ſe nõ hẽre pecuniã , ꝓbat eo ipſo q̃ ꝯñũ nõ ꝓbatur. Iſtum
modũ reſtringit d.Iaſ.in d.§.licentia,vt ꝓcedat, vbi ꝓſumptio
militat ꝓ negãte,alias ſecus.q̃ ſi verum eſt,nõ ꝓcedũt omnia
exẽpla ſ.relata.Et vltra d.Iaſ.ita tenuit Alc.ĩ rub.ff.de no.ope.
nũ.col.pen.& ego ẽt credo verũ,alias eluſoria eſſet quaſi regu-
84 la,qua dr̃†q̃ fundans ſe in negatiua,tenet eam ꝓbare,l.hoc iu-
re,& l.in illa,ff de ver.ob.c.j.de ꝯſe.li. 6.reperio tñ, q̃ Cur.cõſ.
27.co.8.ver.ſed ꝯ dicit gl.in d.l.cũ de lege,dicit *cõiter* approba
ti ẽt q̃ ꝓ negãte non ſubſit aliqua iuris ꝓſũptio, qđ not.q̃a ma
85 gnũ verbũ apud iudices ignaros.¶ Sextus modus,† ꝑ inſpectio
nẽ ſubiecti,cuius qualitas negat̃,ꝓbat̃ negatiua qualitatis,puta
te nõ eſſe albũ & ſimilia,ſm Bal.in d.l.actor , q̃ dicit, q̃ ꝑ viſũ
probatur aliquẽ non hẽre dẽtes:ſed ego credo q̃ nõ probetur
86 per viſum,ſed per remotionẽ a viſu.¶†Septimus modus eſt ꝑ
teſtes deponentes ſup negatiua ꝑfectè coarctata.l.optimã.C.
de cõtrah.& comm.ſtip.c.3.loco.ĩ.de ꝓb.& hoc mõ voluit lo
qui gl.in l.j.§.hoc interdicto.ff.de iti.actuq; priua.ſed ꝓ verita
te loquit̃ gl.in negatiua parũ coarctata.in iſtis terminis ẽt ꝓce
dat gl.ĩ l.Pãtonius.§.rei perduellionis,& ibi Bar.ff.de acq. her.
Sed hic dubitat̃,an dicat̃ directa ꝓbatio:Bar.in l.j.C.de cã.fin.
vrb.Romę,li.11.determinat q̃ ſic , quia tale iudiciũ eſt cõiter
oĩbus notũ.Cõtrariũ tenet ibi Ang.& iſtud veri⁹, q̃a oĩs nega-
tio eſt priuatio, & nulla priuatio cadit in ſenſu,ſed remouet̃ a
87 ſenſu,ergo nõ directa ꝓbatio.¶ Octauus modus,†per relatio
nẽ exploratorũ.ſm gl.in Auct.de exhi.reis.§.ſi verò,nõ admi-
niſtrent.in ver.examinẽt,ſm Bar.& alios in d.l.in illa,ꝑ tex.in
l.cũ quidã.§.fi.cũ l.ſeq.ff.de lega.2.& in l.ita ſtipulatus magna,
verſ.qđ ſi ab initio.ff.de ver.ob.quę iura ꝓ veritate parũ ꝓbat,
cõiter tñ modus iſte eſt approbatus.ſed ꝯñũ tenẽt Imol.& Ro.
in d.l.in illa,& Bal.in l.cum mulier.ff.ſol mat.q̃a ſi negatiua
vaga poſſet hoc mõ ꝓbari,falsò diceret̃ ꝑ Legiſlatorẽ negati-
uã eſſe improbabilẽ.ſ.d iſtud nihil eſt,q̃a Legiſlator intellexit
de ꝓbatione directa & nãli,non aũt de probõne indirecta, vel
aliter,intellexit de ꝓbatione ꝯcludẽte ꝑ neceſſe,nõ de ꝓbatio
ne ꝓſumptiuè ꝯcludẽte,vt eſt ꝓbõ per exploratores facta, quo
rũ relatio ſufficit,ſi cõcludat veriſimile,ſm Bart.& *cõiter alios,*
in d.l.i illa,& ĩ l.cũ qui.§.duob.ff.de acq.her.& ꝯ horũ relatio-
nẽ faciliter admittit̃ ꝯria probatio, ſm Bal.in l.2.C. quand.fi-
88 ſcus,vel priu.¶ Nota † tñ,q̃ in oĩb.caſib.in q̃b.per teſtes ꝓbat̃
negatiua,debẽt ipſi teſtes ẽt non interrogati reddere rõnẽ eo-
rũ depoſitionis,alias non probãt , ſm Bal.i l.cũ hi.§.ſi integra.
ff.de tranſa.Alc.cõſi.136.col 4.vol.j.Bar.conſ.102.Clariſſimẽ.
d.Dec.con.173.col.2.qđ nota.ad limitationẽ eorum , quę tra-
dunt̃ in l.ſolam.C.de teſt.& in c.cãm, quę.ĩ. de teſtib. Ratio
aũt iſta,quia pñs fui, vidi,audiui, & intellexi,non eſt bona,niſi
addatur q̃ alr̃ fieri nõ poterat,quin ipſe teſtis ſciuiſſet, ſm An
ge.in §.in vobis,in Auct.de her.& falc. quẽ ſequitur Dec. con-
89 ſil.74.in fi.& 101.col.fi.& 177.col.2.¶†Vltimò ſcias, q̃ illa re
gula,q̃ magis credat̃ duob.teſtib.affirmantibus,q̃ mille negã-
tib.de qua per gl.& Bar.in l.diem proferre.§.item q̃ritur.ff. de
arb.dẽt intelligi in teſtibus deponentibus ſuper negatiua vaga
& improbabili,ſecus in deponentibus ſuper negatiua probabi
li,vel intelligi dẽt in teſtibus,& negantibus, & non reddentib.
rationem negationis,alias ſtandũ eſſet maiori numero ſm Pa
nor.in c.in noſtra,col. fi.& ibi Fel.col.2.& ſeq.ĩ.de teſt. Pa.ĩ d.
c.bonę,d Ant.hic,Bar.in l.hęredes palam,in prin.col.2.ff.de te
ſta.d.Iaſ.in l.vt vim,col.2.de iuſt.& iure.Bal.cõſi.153.Tres fra-
tres,Car.cõſ.10.Iaſ.col.fi.Cur.cõſ.73.Magnifice vir.gl.4. Dec.
conſ.173.col.fi.& iſtis terminis procedit glo.ca. clerici.81. diſ.
90 ¶Gl.†in verb.trium,diuiditur in tres partes. In prima notat.In
ſecunda quęrit,& determinat. In tertia cõtra determinationẽ
opponit & ſoluit. Secunda ibi,ſed quid ſi ſemel. Tertia ibi,nec
ob.¶ In ea gl.ibi,ſed quid ſi ſemel.habes q̃ ex unico actu acqui
ritur quaſi poſſeſſio iurium incorporaliũ,de hoc ſatis ſupradi-
ctum eſt.hic ſolum videndũ eſt an ea ex vnica electione acq̃ra
tur quaſi poſſeſſio iuris eligẽdi , & ex vnica ꝓſentatione quaſi
poſſeſſio prӕſentandi.In hoc puncto communis opi. eſt , q̃ ex
91 vnica electione,&†vnica prӕſentatione acquirat̃ iſta quaſi poſ
ſeſſio,c.querelam,ſ.de elec.c.cõſultationibus,& ibi no:ĩ.de iu
repatr.& iſta concluſio de plano procedit interuenientib.aliis,
quӕ requiruntur ad hanc quaſi poſſeſſionem acquirẽdam . vñ
92 †ſcias q̃ requiruntur,ſex,ſm Cald.conſ.12.ſub rub.de iurepat.
Primò requiritur realis ꝓntatio,vel electio.nõ.n.ſufficeret coa
dunatio patronorũ,aut eligẽtium,& mãdatũ factũ ad ꝓſentan-
dũ,vel eligendũ,ſm Gem.cõſ.127.inci. Pro clariori determi-
natione,ad finẽ.nec ſufficeret iteriuiſſe electionẽ,niſi tenẽ do-
deru,

derit, vt ſ. in gl. in ver. vocẽ. ¶ Secũdò requiritur ſcia eorũ, quibus præiudicat, de quo ſ. abunde firmat Dec. cõſ. 126. in fi. ¶ Tertio requiritur, q̃ præſentantes, vel eligẽtes credãt vti iure ſuo, & hoc
ſ. expeditũ ſunt. ¶ Quartò requirit̃, q̃ electio & præſentatio fuerint factæ bona fide, aliàs ſequens præſentatio, vel electio non eſſet admittẽda, imò & facta & admiſſa quãdocunq; cõſtito de mala fide caſſari deberet, ſm Pan. hic, & in d. c. cõſultationibus, vbi aſſignat rõ-
93 nem, † quia malæ fidei poſſeſſor tenet̃ indiſtinctè ad reſtõnẽ fructuum, c. grauis, j. eo. tit. propter quam itaq; reſtõ horum fructuũ iuris eligendi, vel præſentandi fiat per remotionẽ electi & inſtituti, bene ſequit̃ q̃ caſſanda venit electio ſeu præſentatio. Iſta rõ vr̃ periculoſa, quia ex arctẽta ſequeret̃, q̃ ẽt electio vel præſentatio facta a bonæ fidei poſſeſſore, apparentibus veris patronis, deberet ẽt caſſari, cuius cõtrarium dr̃ in d. c. cõſultationib. nã bon. æ fidei poſſeſſor ẽt tenetur ad reſtõnem fructuũ naturalium, l. fructus, ff. de vſur. itẽ tenetur ad fructus induſtriales extantes, l. certũ, C. de rei vendic. firmat Bar. i. l. ex diuerſo, ff. de rei vend. cũ ergo præſentatio, & electio extent, vel dicant̃ fructus naturales, apparente vero dño, vel patrono, deberẽt per remotionẽ inſtituti, vel electi reſtitui. propter hoc Pan. in d. c. cõſultationib. negat vtrunq;, & vult, q̃ electio, & præſentatio dicantur fructus induſtriales, quia requiritur induſtria hois in eligẽdo idoneũ intra tp̃s legitimum; & ẽt cõcludit, q̃ dicant̃ fructus cõſumpti, . ſed de vtroque dubito: nã non eſt bona rõ, requirit̃ induſtria in præſentando tẽpore cõgruo, ergo præſentatio eſt fructus induſtrialis. nam in colligendis pomis tpe cõgruo, & in amputãdo arborẽ, requirit̃ induſtria, & tñ poma ſunt fructus nãles, quia ex ſe naſcunt̃, ſic ipſum eligere & ipsũ præſentare naturale naſci vr̃ poſt mortẽ imediati prædeceſſoris. & poſito, q̃ ſint fructus induſtriales, dico q̃ extãt i ſuo naturali eſſe, & in eo ſtatu, in quo creati fuerunt, & ſi non extarent quo reſtituerent̃ a malæfidei poſſeſſore per remotionẽ electi, & præſentatũ certè ſi eẽnt cõſumpti, teneret̃ malæfidei poſſeſſor ad æſtimatiõnẽ, nõ aũt caſſaret̃ electio. neſcio aliter reſpõdere, niſi q̃ bonæfidei poſſeſſor facit fructus induſtriales mero iure ſuos, ſed ex æquitate tñ tenet̃ illos reſtituere, ſm Bart. i d. l. ex diuerſo. quæ æquitas ceſſat in caſu nr̃o, cũ nulli alij fructus producantur, quos poſſit bonæfidei poſſeſſor lucrari. ¶ Quintò requiritur, q̃ electio, & præſentatio habuerint effectũ, & ſic q̃ fuerit ſequuta cõfirmatio & inſtitutio, ſm Inn. in d. c. 2. & in c. dilectus, & i gl. magna, j. de præb. Old. cõſ. 312. Thema quõis. Fed. de Senis, conſil. 234. Sup primo pũcto. Pan. conſ. 94. Vi primo, in j. par. Dec. cõſ. 172. 2. col. & 124. col. 2. & 127. in prin. & 129. col. 3. & 149. In cauſa iuriſpatr. ¶ Sextò requirit̃, q̃ electus & inſtitutus adeptus fuerit poſſeſſionẽ beneficij, ſm Cal. in d. cõſ. 12. & Dec. in d. conſil. 117. 124. & 127. ſed dubitat̃, an requirat̃, q̃ probent̃ oia iſta cõtra ad præiudiciũ eligentiũ, vel cõpatronorũ, qui ſimul præſentarunt, & elegerũt: credo q̃ iſta oia requirant̃, qñ agitur de præiudicio ordinarij collatoris, vel eorũ, ad quos ſpectat, qui non interfuerunt in eadẽ electione, vel præſentatione, ſecus quãtum ad præiudiciũ eorum, qui admiſerunt iſtos non admittẽdos ad eligendũ, vel præſentandum ſimul cũ eis, iſto caſu ſufficit probare ſolam electionẽ uel præſentationem. text. eſt hic, & iſtud voluit Abb. hic, in verſ. & dignitas. ¶ In ea. glo. ibi, qđ hẽt iuſtam cãm. iſta ſolũ gl. nõ eſt bona reſpũ primi capitis illius interdicti, quia ſufficit ſolus vſus, d. l. j. §. hoc interdictũ. nõ ẽt vr̃ bona reſpũ ſcdi capitis, quia incipiẽdo a probõne ſeruitutis, ſufficit ſemel iuiſſe, ſm gl. i d. l. j. §. hoc interdictũ. nõ tñ hoc aſſirmo, quia glo. poſtea diſceſſit ab illa opinione. Rñdeas igit̃, q̃ iter per fundũ alterius eſt actus, q̃ cõiter ſolet cõcedi grã familiaritatis, meritò nõ ſufficit vnus act⁹ per ea, q̃ ſ. dixi. Vlterius dubitat̃, an reſpũ ſecũdi capitis requiratur probo ſeruitutis, ſi illo anno ſemel teciſſet iter, & nũc in eadẽ hyeme vellet reficere, crederẽ ſufficere, q̃ probaret̃ vnica refectio illius anni, quia reficere iter nõ eſt actus, qui ſoleat cõcedi iure familiaritatis, l. 1. §. qđ aũt, ff. de aqua quoti. & æſti. ergo ſufficit vnicus actus. hẽbit ergo interdictũ mixtã cauſam proprietatis, niſi appareat, q̃ ille, qui eſt vſus itinere, ẽt illud refeceerit, qđ probo per tex. in l. 3. §. fieri, ff. de iti. actuq; priu. a ceſſante rõne illius tex. ¶ In ea. gl. ibi, niſi conſtet q̃ vi, &c. hẽs ex glo. q̃ in dubio nõ præſumit̃ quis poſsidere vi, clã, vel precario Circa iſtud Pan. hic aliqua dicit, ſed plura poſuit i c. ſi diligẽti, j. de
præſcri. vbi ẽt latè Fel. ex quorũ dictis elicio duas principales con-
94 cluſiones. ¶ † Prima cõclõ, vbi poſſeſſio eſt cõ ius, præſumitur mala fides, c. qui cõ iura, de reg. iu. in 6. l. bona fides, ff. eo. tit. ¶ Amplia ẽt ſi ſit cõ iuris præſumptionẽ, c. ad decimas, de reſti. ſpol. in 6. l. liberis, ff. de lib. cau. ¶ Itẽ amplia, ẽt ſi poſſeſſor hẽat titulũ cõ ius, ſeu a iure reprobatũ, l. quemad. C. de agric. & cenſ. lib. 11. & ibi no. Bar. ſequit̃ Alex. cõſ. 46. col. fi. volum. 3. ex hac cõclõne infert Abb. in d. c. ſi diligenti, q̃ emptor rei eccleſiaſticæ abſq; ſolennitate, c. ſine exceptione, 12. q. 2. præſumitur i mala fide. pro quo adde tex. cum gl. in l. 1. in verbo, malæfidei. & ibi Bar. C. de fi. iuſtru. & iure haſtæ fiſca. li. 10. & in terminis Soc. conſ. 29. Viſo quodã inſtru. col. 10. in 1. parte. ¶ Prædicta etiam cõclõ inducitur ad aliam quæſtionem. Statutum prohibet mulierem, & minorẽ contrahere abſq; certa ſolennitate, quærit̃, ſi mulier vendiderit, & tradiderit, & res tradita caſu fortuito interierit, ad quem ſpectabit periculũ interitus, vr̃ q̃ ad mulierem, quia emptor erat in mala fide cõtrahendo nõ ſeruata forma ſtatuti. ſi in mala fide, ergo non facit fructus ſuos, l. certum, C. de rei ven. cũ ergo ad mulierem ſpectet oẽ cõmodũ, pariter ſpectabit icommodũ. l. ſm naturã, ff. de reg. iu. & per iſtam rõnem ita determinat D. Lancel. Dec. in l. non ois, §. ſi pupillus, col. 2. ſi cer. pet. Contrariũ tenet Lud. Ro. per gl. ibi, quæ vult, q̃ periculum interitus nõ ſpectet ad eũ, qui remanet dñs de iure ſpãli. & ita teneãdo non obſt. rõ D. Lan. quia nõ cõcludit. nã malæfidei poſſeſſor nõ debet eſſe melioris cõditionis q̃ bonæfidei, c. cũ qui, de præbẽ. li. 6. præſumerem tñ opinionem D. Lan. poſſe ſuſtineri, ſi cõſtaret rẽ eodẽ mõ fuiſſe perituram penes mulierẽ. tunc. n. ceſſaret rõ gl. in d. §. ſi pupillus. intellige iſtã concl̃onẽ procedere in poſſeſſore cõ ius actu reſiſtens, ſecus in poſſeſſore præter ius actu non reſiſtens, ſm Bar. in l. ſed ſi lege. §. ſcire. ff. de pe. here. Contra hoc ob. tex. noſter, Sol. quaſi poſſeſſio clericorũ non eſt cõ ius actu reſiſtens, ſed præter ius. Cõtra iſtam ſolutionẽ, & iſtũ tex. fortiter ob. tex. in d. c. ad decimas, ubi ius nõ reſiſtit, q̃ alius poſſit decimare in aliena parochia, c. cũ in tua, j. de dec. & tñ præſumitur mala fides. Solu. quaſi poſſeſſio decimandi in aliena parochia offendit ius, qđ diſpoſuit neminẽ poſſe decimare in aliena parochia, ne fines parochiarũ confundãtur, c. cum ſint hoies, j. de dec. ſed quaſi poſſeſſio iuris eligendi in aliena eccleſia non offendit ius: licet. n. ius diſpoſuerit electionẽ ſpectare ad capitulũ illius eccleſię, nõ tñ diſpoſuit, q̃ clerici non poſſint cum capitulo ſimul eligere, imò ius laudat, & ius cõſuluit canonicis, vt alios admittant, c. obeuntibus, 63. diſt. meritò in c. ad decimas, præſumitur mala fides, hic uero bona. tñ retẽta iſta ſolutione, adhuc reſtat turbida doctri. Bar. in d. §. ſcire. quia lex nõ reſiſtit, quominus quis poſſit hẽre ius decimandi in aliena parochia. d. c. cũ in tua. neceſſe eſt dicere, q̃ nõ reſiſtit poſſeſſori cũ tit. ſed bene reſiſtat poſſeſſori ſine tit. aliter ẽt cõcordabo iſta iura inferius, & iſtam ſequitur Bel-
95 lamera, conſ. 3. col. 4. ¶ † Scd̃a cõclõ, ex coniecturis probabilib. tollitur præſumptio malæfidei, ſm Pan. hic, poſt Inn. in d. c. 2. & Pan. in d. c. ſi diligenti, poſt Bart. in d. §. hoc interdicto. ergo referã aliquas. ¶ Prima coniectura, fama publica, q̃ ius eligẽdi, vel præſẽtãdi, aut alterius iuris ſeruitutis cõpetat poſſeſſori, excludit præſumptionẽ malæfidei, ſm Bar. & Pan. vbi ſ. pro iſta coniectura eſt text. quẽ ibi no. Bar. in l. 2. C. ſi ſer. vel liber. ad decu. aſpira. libr. x. & iõ alias dicebã, ſtante fama publica, q̃ exercitus Chriſtianiſſimi Regis nõdũ tranſcenderat Alpes, licẽt re uera pars illius tranſcendiſſet per uias occultas, excuſari cõductorem equi illac trãſeuntẽ, cui fuit equus ablatus, & per hoc eſt deciſio Pan. & ibi Fel. in c. cũ contingat, ſ. de reſc. ſic ẽt fama excuſat a præſumpta calũnia, ſm Bar. in l. cum qdã, §. quod dr̃, ff. de acq. hære. & Fel. in c. ſuper his, col. 4. de accu. inferens cautelam ad euitandam pœnã talionis. & idem tenet Fel. in c. quia nõ eſt verisſimile, col. 2. j. de præſum. Itẽ fama, q̃ homo beneficiatus eſt mortuus excuſat ab incruſione ſm Old. conſ. 303. Intra ſcriptas rõnes. col. 3. ſequitur Fel. in c. in noſtra, col. 7. in fi. ſ. de reſc. & dicit Bar. in l. Celſus. ff. de vſuc. famam, q̃ res erat maiorum ſuorum, inducere bonam fidem, & pro iſta coniectura conſuluit Alex. conſ. vlt. vol. j. Barb. conſ. 41. col. 2. & duab. ſeq. in j. part.
96 ¶ † Secunda coniectura, aſſertio boni, & legalis viri affirmãtis mihi ius competere, excuſat a mala fide, ſm Bar. in d. §. hoc interdicto, & in d. l. Celſus, col. 2. rõ, quia bono viro credendũ eſt ſm gl. in l. Titio fundus, ff. de cond. & dem. quam dicit ſingularem Ang. in l. indicia, C. de rei ven. ſed eſt cõſ. ſcia in c. cũ contingat, & ibi no. Pan. & comprobat Fel. 2. col. in c. cũ contingat. de reſc. quibus adde Bart. & Iaſ. in l. de pupillo, §. ſi quis. ipſi, ff. de no. oper. nunc. 10 8. q. ubi determinat, teſtem excuſari a pœna falſi, q̃ falſo dicit ſe ſcire, q̃ a probo viro audiuerat. allegat An-ch. conſ. 23. Viſa inquiſitione, vide ẽt eundẽ d. Iaſ. in l. admonendi, col. 27. in fi. & ſeq. ff. de iureiur. & in propoſito noſtro Car. cõſ. 72. in c. Princeps defunctus, ver. reſtant dub. & Fel. poſt Bal. in c. venientes, col. 2. j. de teſt. vbi credens conſ. boni & ualentis Doct. excuſatur in ſindicatu. & pro illa gl. allego bonum tex. in l. ſi res pupillaris, ff. de adm. tut. facit tex. in c. ſi eſſent uiri pro-
97 uidi, j. de præben. ¶ Tertia coniectura, † ſigna itineris, aqueductus, vel alterius iuris, tollunt præſumptionem malæfidei, ſm Bar. & Pan. in locis præallegatis. Adde in materia noſtra, q̃ ſi arma, ſeu inſignia tua, eſſẽnt depicta, vel ſculpta in eccleſia, ſ. cõparent præſumi, q̃ bona fide eſſes in quaſi poſſeſſione iuriſpa. ar. l. j. C. nemi. lic. ſig. reb. ſig. impo. melius facit tex. in l. 2. in prin. & in l. 3. §. fi. ff. de ope. pub. quẽ no. ibi Bar. cõ religioſos facientes abradi arma alicuius de eccleſia, & poni arma alteri⁹, nã iſtud fieri prohibetur per illum tex. quem dicit ſingularem Rom. ad hoc ſin. 473. in c. Eorũ arma. Sic lr̃ę ſculptę in marmore, qualiter capella fuit ædificata, & dotata ab anteceſſorib. ſuis, excludunt malã fidem, imò probant iuſpa. ſm Bal. cõſ. 310 An iuſpa. in 5. parte. & Dec. conſ. 135. Ad iuſtificationem bullæ, & facit tex. cum glo. & ibi latè Felyn. in c. cum cauſam, j. de teſtib. nec mirum, quia per indicia, & per ſolam fãmã probatur ẽt iuſpa.

ſecundum

ſm Bal. in l. eū ſuper. C. de rei vend. & Alex. cõſ. 4. col. 5. vol. 2. &
Dec. cõſ. 174. in fi. firmat Per. in c. 1. col. 2. j. de app. faciũt quæ
ſcribit d. Iaſ. in § pœnales, col. 2. Inſt. de act. ſiſr antiqui annales,
ſeu cronicæ referentes, q̃ ꝑdeceſſores tui cõſtruxerunt, vel do
tarunt eccleſiam, excludũt malam fidē, per ea quę ſcribit Fel.
98 in c. 2. col. 20. de reſcr. ¶ † Quarta ꝯiectura, titulus ꝑcedens i du
bio includit bonã fidem, & excludit malam fidē, ſm Pan. hic,
pro quo eſt caſus in l. pe. C. de euic. quē notat ad hoc Alexã. in
rub. ff. de no. ope. col. 11. ¶ Amplia, ēt ſi titulus nõ erat legitimus,
tñ credebať. exemplum, in inſtr̃o alienationis rei eccleſiaſticæ
narrať q̃ interuenerunt debitæ ſolennitates, quæ re vera non
interuenerunt: tamen ꝑ titulũ putatiuũ cauſať bona fides, ſm
Rotã de præſcr. dec. 3. in nouis. ſequiť Fel. in c. de quarta. col. 6.
& ſeq. vbi de hoc, j. de præſcri. ꝑ Bar. & Mod. in l. Celſus, ff. de
99 vſuc. ¶ † Quinta, curſus lõgi tp̃is in dubio tollit ꝑſumptionem
malæfidei, ſm d. Ant. & Pan. hic, ꝑ tex. in l. 3. §. per ſeruũ, ff. de
acq. poſ. qui tex. (iudicio meo) nõ ꝓbat, quia loquiť in poſſeſſio
ne libertatis, quæ hēt præſumptionē iuris pro ſe. nos aũt loqui
mur in poſſeſſione ꝯ ius. Iſta. n. opinio eſt *communis*, ſm d. Iaſ. in
l. clã poſſidere, §. qui ad nundinas, col. 2. ff. de acq. poſſ. vbi alle-
gat q̃ plura cõſilia Alex. & Are. & vltra eum idē tenet Pan. cõ-
ſil. 89. In q̃one, quæ ad pñs, col. 3. in 1. par. & Barb. cõſil. 41. col.
11. vol. 1. & conſ. 50. col. 10. eo. vol. & Cur. cõſ. 83. Decet prius,
col. 2. vbi plura cõgerit. Et pro iſta ꝯclõne bñ facit iſte tex. ſed
dubitať, quantũ tp̃s dicať longũ? Pan. hic poſt Inn. dicit eſſe ar-
bitrariũ. Bar. in l. fi. in fi. C. vñ vi, dicit requiri decurſus ann. 30.
Gl. verò in d. §. ꝑ ſeruũ, vť velle, q̃ ſufficiat decenniũ. ¶ Pro con
cordia pono aliquos caſus. Primus in curſu tanti tp̃is, cuius ini-
tij memoria non hť. oẽs ꝯcordant q̃ tollať ſuſpicio malæfidei,
c. 1. de præſcr. li. 6. Barb. in d. cõſ. 95. ¶ Scd̃s caſus i curſu 30. ann.
ēt Doc. ſunt ꝯcordes, excepto Imo. in c. fi. j. de ꝑſcrip. & in d. l.
Celſus. Tertius caſus in decēnio. & iſto caſu vť *communis*, q̃ nõ
ꝑſumať bona fides, q̃ opinio ſanè procedit apparente antiquio
re poſſeſſore, nã tunc ſcd̃a ꝑſumit clandeſtina, c. licēt cãm, de
proba. & dixi ſ. in rub. ſed non apparente antiquiore poſſeſſo-
re, rũc ſtarē cum opinione Pan. q̃ ſit arbitrariũ, arg. l. j. ff. de iu-
re delibe. Et intellige ſp̃ vbi verè nõ apparet de mala fide, ſe-
cus ſi verè appareret, ſm Sal. in d. l. fi. & d. Iaſ. in d. §. qui ad nun
dinas, q̃ſ mala fides nunq̃ impediret præſcriptionem, ſi curſu
100 tp̃is purgareť. ¶ † Vltimò bona fides non ſolũ ex iſtis coniectu
ris, verũ ex oĩb. cauſis ēt temerarijs & iniuſtis cauſari pot, ſm
gl. notabilē in l. 1. C. vbi cau. ſta. quã ſequiť Alex. cõſ. 127. Viſa
inquiſitione, col. 3. vol. 4. Pro qua gl. Are. ponderat text. in l. clã
poſſidere. & ibi Iaſ. in 7. not. ff. de acquir. poſ. Bart. in l. 1. §. per-
101 ſeruum, qui in fuga, ff. eo Barb. conſi. 18. col. antepe. vol. 2. † Gl.
in verb. quaſi poſſederit, diuidiť in duas: In j. declarat. In 2. op-
ponit. Prima pars fuit expedita ſ. in rub. in 3. q. verſ. quaſi poſ-
ſeſſio. In ſcd̃a parte ibi, ar. ꝯ 3. q. 1. c. reintegranda. Pan. dicit ar-
gumentũ dēre formari ꝯ tex. dum dr̃, q̃ remediũ reſtitutionũ
cõpetit pro iurib. incorporalib. ꝯ d. c. reintegranda. ſed certè in
tex. illo non dr̃, q̃ remediũ illius canonis deť pro reb. corpora
lib. ſed ſimplr̃ pro reb. eccleſiæ, vel ꝓprijs: appellatione aũt re-
rũ veniũt iura incorporalia, Inſt. de reb. corpo. & icorp. ergo nõ
meruit adduci ꝑ ꝯrio. Et ꝑpea Io. And. dicebat, q̃ ille tex. non
negat dari illud remediũ ꝓ iuribus incorporalib. Et ex iſtis er-
go hētis notare, q̃ remedium can. reintegranda, ēt cõpetit pro
iuribus incorporalib. & ita cõcludit Soc. poſt Bar. in l. rem quæ
nobis, in 3. q. ff. de acq. poſ. Ponderando tex. in d. c. reintegrãda,
in ver. omnia, & tex. in c. cũ eccleſia, 3. q. 2. & in c. accedens vt
lite nõ cõteſt. Sed dubitať an cõpetat directũ, vel vtile? vť quòd
directũ, quia verba canonis cõueniunt, iuxta doctrinã Cy. Bal.
& aliorum in l. ex placito, C. de rerum permu. Pañ. in c. exami-
nata, col. 4. ſ. de iudicijs. ¶ Scd̃o oppo. Abb. de l. j. §. hoc interdi-
ctum, C. vñ vi. ſoluit Pan. dupliciter. Primò, q̃ pro iurib. incor-
poralib. nõ cõpetit illud interdictum, intelligendo de directo,
ſed bene cõpetit vtile, ſm Bar. in l. 3. C. vñ vi. ff. eo. ſicut dicit gl.
in l. ſi quis in tantũ, C. vñ vi. dari vtilē cõdõnem ex illa l. ꝓ iuri-
bus incorporalib. ſic ēt dať vtile interdictũ, vti poſſidetis ſm
Bar. in l. j. in prin. ff. vti poſſid. & iſta eſt cõis opi. Circa quod nõ
inſiſto, quia quãtũ ad effectũ nihil intereſt, an deť vtile, vel di
rectũ, ſm Pan. in d. c. examinata, col. 4. & Bar. in l. 1. §. fin. col. 2.
ff. de no. ope. nun. per l. actio. ff. de neg. geſt. Scd̃o ſoluit Abb. q̃
alia remedia cõpetunt ſpoliato vltra interdictũ vñ vi, & reme-
dium can. reintegranda. Competit. n. olim̃ iudicis & cõdõ ex
can. c. querelã. de elec. Vñ in illo text. potuerũt clerici intētare
vnum ex iſtis remedijs, de quib. remedijs dicã in c. ſæpe, j. tit. j.
& ibi videbimus, cui deť cõdõ ex d. ca. q̃relã. & olim̃ iudicis, q̃a
ſunt, q̃ tenent oppoſitũ. ¶ Gl. in verbo, reducētes, eſt facta timo
re fortiſſimi ꝯrij, vť q̃ clerici non debuerũt reſtitui ad quaſi
poſſeſſionē iuris eligendi. Et ſic, q̃ iſta ſnia Papæ fuerit inutilis,
q̃a in cõtinenti ipſis clericis imponitur ſilentiũ in petitorio, &
non dr̃ reſtitutum qd̃ incontinenti fuit ablatum, l. qui ſic, ff. de
ſol. Glo. fatetur ꝯrium, vñ intellexit tex. q̃ verbo tñ fuerint re
ſtituti. Iſta ſolutio non admittitur per Docto. quia lex non dēt

eſſe verbis impoſita, c. cõmiſſa, de elec. in 6. l. 2. in fi. C. cõmu. de
102 leg. † Natura. n. legis eſt determinare reālr, & nõ diſputare ver
baliter, ſm Bal. in rub. ff. de rer. diui. Scd̃a ergo fuit ſolõ Tancr.
& Hoſt. q̃ vtilis fuit iſta reſtõ propter caſſationem electionis.
Iſto enim modo fit ſm eos reſtitutio. iſta ēt ſolõ reprobatur ꝑ
Ian. & Calderi. q̃a per caſſationem electionis ad nullũ actum
quaſi poſſeſſionis fit reſtõ. ¶ Scd̃o, quia caſſatio ēt fieri debuit
abſq; reſtõne poſſeſſionis rõne contemptus, iuxta tex. in c. qd̃
ſicut. de elec. ¶ Tertiò, q̃a text. iſte præſupponit prius caſſatam
fuiſſe electionem, deinde factam fuiſſe reſtõnē. ¶ Circa iſtã re-
ſponſionem aduerte ad duo. Primò dum dñr, q̃ electio potuit
caſſari rõne contēptus: iſtud quantum ad textum noſtrum nõ
credo verum, tum quia hoc non fuit petitũ, ergo non potuit ſu
per eo ꝓnunciari, c. 1. j. de libel. obla. c. licet Hely, de ſimo. tum
quia vt ſ. probaui, aliud eſt cõtemni, aliud ſpoliari. ¶ Scd̃o vide
tur ꝑſupponere, q̃ in iſtis incorporalib. reſtõ non fit per caſſa-
tionē electionis. Contrarium tenet ipſe Pan. in c. cõſultationi-
bus, de iurepat. Sol. per caſſationē electionis fit reſtõ fructuum
non quaſi poſſeſſionis. ita debet intelligi Pan. ibi, ſed quia reſtõ
dēt fieri integra. ſ. poſſeſſionis, & fructuum, c. accedens, 2. vt li-
te non conteſt. & c. cum quærente, j. eo. iõ vť, q̃ reſtõ reſpectu
poſſeſſionis non fuerit facta per ſolam caſſationem electionis,
& ꝯñr vť q̃ iſta ēt ſecunda ſolõ non ſit bona, quia quantum ad
reſtõnem poſſeſſionis vť inutilis. Tertia fuit ſolõ glo. in c. ſeq.
q̃ fuit vtilis in hoc, q̃a ſatisfactũ eſt iuri volenti, q̃ de qua re co
gnouerit ꝑtor, de eadē debeat iudicare, l. de qua re, ff. de iudi.
Iſta ēt ſolõ non tollit ꝯrium, quia non debuit ius hanc inutilē
ſatiſfactionem deſiderare, vt dr̃ in ꝯrio. ¶ Quarta fuit ſolutio
eiuſdem gl. in d. c. ſeq. q̃ iſta reſtõ fuit vtilis ꝑꝑ fructus. Iſta ſo-
lutio vltra Pan. non vť admittenda q̃tum ad tex. noſtrum, quia
reſpũ iuris eligendi non pñt conſiderari aliqui fructus, niſi ip-
ſa electio, quæ fuit prius hic caſſata. ergo quantum ad reſtõnē
poſſeſſionis, non fuit vlla vtilitas quò ad fructus. ¶ Quinta ſolõ
vť poſſe accõmodari, q̃ fuerit vtilis ꝑꝑ expenſas litis, quæ ve-
niunt ēt in reſtõne, d. c. accedēs. Iſta ſolõ et non ſatiſfacit, quia
ꝯdemnatio expenſarũ fit acceſſorie, l. terminato, C. de fructib.
& lit. expen. Cum ergo eſſet lata ſnia, per quam erat caſſata ele
ctio, vt petebatur, certè ēt erat acceſſoriè facienda condemnatio
expenſarum. ¶ Sextò conſidera, ſi dici poſſit, q̃ fuerit vtilis pro
pter fructus, i. ꝑꝑ caſſationē electionis, vt dicit gl. in d. c. ſeq. ſic
declarando: clerici hic in iudicio deduxerunt oẽ ius ſuum, &
ꝯñr petierunt ſe reſtitui ad quaſi poſſeſſionem, ad quam alias
erant, & ob hoc etiam petierunt electionem caſſari. ſed petitio
caſſationis erat acceſſoria, quia per eam reſtituuntur fructus, q̃
veniunt in ꝯñtiam ad reſtõnem poſſeſſionis petitam, d. c. acce
dens. ergo neceſſario ſi debuit fieri iſta reſtõ fructuum, fuit ne
ceſſe ferre ſniam ſuper principali, l. j. & d. l. terminato, C. de fru
ctib. & litium expen. ſi nõ fuiſſet declaratum clericos fuiſſe in
quaſi poſſeſſione eligendi, & ad illam quaſi poſſeſſionem reſti
tuendi, cum iſta eſſent in iudicio deducta, q̃õ potuiſſet debito
iure caſſari electio? Nec obſt. dum dr, q̃ in tex. noſtro præſup-
ponitur prius caſſatam electionem, quia rñdetur in tex. iſtud
non probari, imò potius probatur oppoſitum, ſi ponderetur li-
tera in illo participio, reducentes. Scd̃o rñdetur, q̃ in eodē in-
ſtrumento ſniæ non datur prius, nec poſterius, l. quidam teſt. ff.
de pec. leg. ¶ Retenta igiť iſta ſolutione, q̃ fuerit vtilis ꝑꝑ caſ-
ſationem electionis, oppo. iterum, & vť q̃ fuerit iniqua, quia hi
fructus non erant reſtituendi, & ꝯñr electio nõ debuit caſſari,
qd̃ ſic ꝓbatur. fructus extantes ſi ſint naturales iure actionis rea
lis, ſi ſint induſtriales, officio iudicis tenetur etiam bonæfidei
poſſeſſor reſtituere, l. certũ, C. de rei vend. ergo agentibus cle-
ricis obſtabit exceptio, dolo facis, & c. l. dolo facis, ff. de dol. ex-
cep. Augetur difficultas, ꝯ agentē interdicto recuperandæ, ob-
ſtat exceptio notoriæ iniuſtitiæ, vt ſ. dixi in gl. in verbo, vocē,
ſed hic obſtabat in petitorio de iniuſtitia clericorum agentiũ,
ergo & c. ¶ Comprobať, quia ſpoliato patienti cognoſci de peti
torio denegatur reſtitutio conſtito de iure ſpoliatoris, ca. 1. j.
tit. 2. Hic aũt clerici & paſſi fuerunt cognoſci de iure canonico
rum, & ipſi etiam compoſuerunt petitorium, ergo. ¶ Contra-
rium eſt verius altrñ, q̃ d. Ant. fuit coactus fateri ꝯrium. Pan. au
103 tem rñdet ſic fuiſſe ſtatutum in odium violēti ſpoliatoris. † no-
ta ꝑpetuò iſtam ſolutionem, ex qua poſſumus elicere quatuor
notanda. Primò, q̃ petitorium non abſorbet poſſeſſorium re-
ſpectu fructuum, & ita ēt determinat Pan. in c. ſignificauerunt.
104 j. de teſti. ¶ † Secundò, quòd violentus diſs rõne violētiæ per-
105 dit ius, quod habebat in fructibus rei ſuæ. ¶ Tertiò, q̃ † agenti
poſſeſſorio recuperandæ, non obſt. exceptio, dolo facis. & ita
expreſſè voluit Bar. in l. ſi quis cõductionis ff. C. loca. & in au-
106 ctē. item poſſeſſor, C. qui potio. in pign. hãbe. ¶ † Quartò, q̃ ele-
ctio dr̃ fructus iuris eligēdi extans viuente electo. Contrarium
tenuit. Abb. in c. conſultationibus, de iurepat. j. ſed iſtud, q̃ hic
dicit Abb. eſt verius, & ſ. comprobaui, ſed ſupereſt adhuc diffi
cultas, quare in caſu c. noſtri canonici ꝑꝑ violentiam perdide-
runt fructus, & non ius ipſum eligendi, vť. n. q̃ etiã debuerunt

retdere

gel. re ius eligendi, p l. ſi qs in tantā, C. vñ ui. q hēt locum ēt in
iurib. incorporalib. ſm gl. & cōiter alios ibi puto poſſe rñderi,
q dīſpō d. l. ſi qs in tanta, procedat ſolū in non poſſidēte, q in-
uadendo rem ſuam ſpoliat poſſeſſorē, ſecus in poſſidente non
admittente ꝯ poſſeſſorem. Tex. eſt hic ad hoc notādus. Et rō
eſt, q talis non dr̄ inuadere. & ex hoc colligo intelſm ad gl. in
d. l. ſi qs in tantā, quæ vult, q diſpō illius legis hēat locū ēt i in-
uadente rē cōem. dēt. n. intelligi altero ſocio tm̄ poſſidēte, alſ
ſecus. & ſic illā gl. declarat Alex. cōſ. 152. col. 5. & ſeq. vol. j. &
dicā in c. ſæpe. j. tit. prox. ❡ Gl. in verbo, id venire, diuidit̃ i 12.
107 particulas. In prima recitatur ius ciuile. In ſcd̃a ibi, † illa. n. exē-
plificat rīam huius tex. i iudicio ſpāli. In tertia ibi, nec eſt ꝯ, re-
mouet ꝯrium. In quarta ibi, ſed rīa, exemplificat i iudicijs gñā
libus. In quinta ibi, niſi fiat, reſtringit exēplum. In ſexta ibi, &
hæc uera, ſitat rīam. In ſeptima ibi, ſiſe idē facit. In octaua ibi,
tacēt idē facit. In noua ibi, argm̄, ex hoc elicit ex pmiſſis no-
tabile. In decima ibi, argm̄, ꝯ, opponit ꝯ illud notabile. In vñdeci
ma ibi, ſolo, ſoluit. In vltima ibi, ſi aliqñ. ponit vnū dictū ꝯriū.
❡ In ea gl. in prima parte habes, q licēt legiſlatori ſufficiat dice
108 re, ita iure cauetur, vt hic, & in c. ſcriptū eſt, in 56. q. 3. † tn̄ Do-
cto. pōt allegare legem, ut facit gl. hic, in prima parte: alſ poſ-
ſet dici, erubeſcimus, &c. l. illā, C. de collat. non n. authoritas
doct. eſt neceſſaria, licet ſit pbabilis, ſm gl. in l. j. C. de leg. Vbi
eñ iura ſunt notiſſima, poſſet ēt ſcholaris dicere, ita iure cauet̃,
ſm Card. in cle. ſæpe, in prin. de uerb. ſig. Itē ſufficeret dicere,
ita iure cauet̃. vbi rō naturalis adduceretur, quia quærere legē,
ubi naturaliter ſentimus, nihil aliud eſt quam infirmitas intel-
lectus, ſm Mod. in d. l. illam, allegantes ad hoc Philoſophum.
❡ In ſcd̃a parte ibi, illa. n. habes, q in rei vēdicatione alicuiꝰ fun
di veniunt fructus, ēt q non ſint expſſe petiti. ꝯ hoc ob. tex. in
l. fundi, ff. de excep. Solo, ꝯriū eſt uerus, niſi fructus eſſent pen
dētes tpe libelli. fuiſſentq; lite pēdēte percepti, nā tūc offō iu-
dicis eſſent reſtituendi abſque alia petitione, l. Aediles, §. item
ſciendū, ff. de ædil. edi. Et in iſtis terminis pōt ſa uari gl. qd aūt
in alijs iudicijs, an ueniant fructus nō petitiꝰ ponit Bart. in l. ex
diuerſo, §. vbi aūt, ff. de rei ven. & in l. 2. C. de pet. hær. Bal. i l. 1.
col. fi. C. de fruc. & lit. expen. Pan. in c. grauis, col. pe. j. tit. prox.
109 ❡ † Hēs inſuper, q iudex pōt cōdemnare victū in expēſis non
petitis, idem tenet gl in c. fi. ubi Abb. ſ. de reſcr. Card. in l. 4. §.
hoc aūt, col. 4. & ibi Alex. ff. de dā. infe. Fel. in c. ſignificauenit,
col. 3. j. de excep. hinc dicit Bar. in l. nō ignotat. C. de fru. & lit.
110 expen. † q iudex nulla liſta exhibita, & nulla pbōne facta, pōt
condemnare uictū in expēſis, ſeqtur Alex. ꝯſi. 27. col. fi. vol. 2.
❡ In quarta parte hēs, q iudicium petitionis hrditatis dr̄ gna-
le. tu dic melius, q eſt vſe, put tenet glo. ibi ꝯria in c. 2. ſ. de li
bel. obla. & gl. in l. j. ff. de edē. & in l. quo tpe, ff. de peti. hære. In
ea parte hēs, q rīa huius text. procedit gnaliter tam in iudicijs
ſpālibus q̃ generalibus, vel vſibus. Pro intelligentia huius glo.
111 quæ obſcure loquit̃, conſidera tres caſus. † Primus caſus, quan
do queritur, vtrum pppoſita actione reali, vel pſonali, intelli-
gatur deductum oē ius ſuum cōpetens de pñti, i deſt tpe motę
litis ad effectū, vt ſi actor ſuccumbat poſſit iterū agere ex alia
cauſa. Ad idem non obſt. exceptione rei iudicatæ, vt in dīo ca
ſu, diſtingue, vt p Bar. in l. ſi mī, in princ. & in §. ſeq. & ſeq. ff. de
excep. rei iud. & p Pan. i c. 2. col. 4. & ſeq. ſ. de lib. obla. Ex i iſtis
112 terminis loquit̃ gl. nīa in t. 4. 5. & 6. partibus. ❡ † Scd̃s caſus eſt,
qñ quęrit̃, an pppoſita actione reali, vel pſonali, veniat ēt ius de
futuro, idē quod ſuperuenit actori poſt litem cōteſtatā. Et iſto
caſu facias rīam negatiuam, q in iudicio non intelligit̃ dedu-
ctum ius de futuro, l. uō pōt, ff. de iud. Et iſto caſu loquitur glo.
in 9. parte. Fallit pluribus modis. Primò in his, quæ acceſſoriē
veniunt ad rem petitam, l. ædiles, §. itē ſciendū, ff. de ædil. edic.
& ita procedat gl. in 2. parte. ❡ Scd̃o fallit, qñ ius paſſiuū ſuper-
uenit actori poſt litē cōteſtatam in perſonam rei. l. ſi autem, §.
poſſidete, ff. de rei ven. de quo opponit gl. in 6. parte. Ad idem
tex. in l. n gni. §. ſi quis, ff. ad exhiben. ❡ Tertio fallit, qñ ius ſup-
ueniens poſt litem conteſtatā ſub actione propoſita ſui natura
includebat̃, & in iſto caſu loquit̃ tex. i l. 4. & in l. ſi quo tēpore,
ff. de pet. hær. de quib. pariter opponit gl. in x. parte. Nam in il-
lis iuribus erat propoſita petitio hæreditatis vſr, & ſic ſui nā
cōprehendebat ius de futuro. ſecus ergo ſi fuiſſet propoſita pe
titio hæreditatis ſpāliter. qd̃ nota ad limitationem illorum iu
rium, quæ ſic declarat Pan. in d. c. 2. col. 8. ❡ Quartò fallit, quan
do ius ſuperuenit actori ex cauſa de pterito, in iudicio tn̄ dedi-
cta. l. ſi rem, j. ff. de pign. act. & ibi Bar. intelēs ad qōnem, & per
Bal. in l. per diuerſas, in 8. & 13. q. manda. Vltimò fallit in actio
ne reali gñaliter ppoſita, in qua venit ius ſuperueniens actori
etiam ex noua cauſa, c. Abbate ſanè, de re iud. lib. 6. quod pce-
dit de benignitate canonica: ſed ſm ſtrictas iuris ciuilis regu-
las forte non pcederet, ſm Bal. in l. 1. col. 1. C. de alie. iud. mu-
tā. cau. fa. Et iō ꝯriū viſus eſt tenere Bart. in d. l. ſi rem, §. fin.
113 Quid aūt econtra, † an reus poſſit iuſtificare exceptiones ſuas
ex iure ſuperueniēte, dic, vt per Bar. in l. 1. col. 2. ff. de excep. &
d. Alex. & alios in c. 2. ſ. de or. cog. ❡ Tertius caſus eſt, quādo in

libello eſt, expreſſa certa res & certa cauſa, & quęritur an actor
poſſit addere aliā, & iſta eſt materia l. edita, C. de edē & in iſtis
114 habetis declaratam gl. ❡ Gl. in verbo, de ꝯſuetudine. † Aduer-
tite, quia in tex. nro non pōt dici propriè ꝯſuetudo, quia p eā
acqritur ius vſe, ſed potius debet dici pſcriptio, quia per eam
acquiritur ius ꝯ tertium tm̄, vt declarat. j. Pan. in pen. col. & in
c. cum dilectus. col. fi. & in c. fi. col. 1. ſ. de conſue. Ex hoc bene
ſequitur, q in caſu huius c. requiritur ſcientia aduerſarij, p ea,
quæ dixi ſ. in gloſ. in uerbo, vocem. quorum autem conſenſus
requiritur in inducenda conſuetudine propriè declarat Abb.
in d. c. fin. Et an requiratur cōſenſus ſuperioris ēt tradit Iaſ. in l.
de quibus, col. 8. verſ. 3. not. ff. de leg. ❡ In ead. glo. ibi, & neceſ-
115 ſe eſt, q ſit præſcripta. Not. gloſ. † q ex ſolo curſu legitimi tem
poris cōſuetudo dr̄ pſcripta. Cōtrarium tenet gl. in d. l. de qui-
bus quæ requirit, q ſaltem ſemel fuerit obtētum in ꝯdictorio
iudicio, ſm illam conſuetudinē. Iſte eſt longus articulus, & ex-
trauagans a materia noſtra. cōis opi. eſt cum gl. noſtra, ſm Pan.
in d. c. fi. & d. Iaſ. in d. l. de quibus. ad ibi dicta me remitto. ❡ Gl.
in verbo, tertio. diuiditur in tres. In prima notat. In ſcd̃a remo-
uet ꝯrium per viam ſallētiæ. In tertia idem facit. Scd̃a ibi, niſi.
Tertia ibi, licet teneatur. ❡ In ea gl. in prima parte, vt dixi, non
bene colligit notabile, quia in tex. noſtro non tractatur de con
116 ſuetudine, ſed de præſcriptione. ❡ † Quot aūt actus requirātur
in inducenda conſuetudine propriè dicas, q tot requirunt̃ ar-
bitrio iudicis, quot ſit veriſiſe deueniſſe ī notitiam populi, ſm
Bar. in d. l. de quibus, & iō vnicus actus hñs cauſam ſucceſſiuā
ſufficeret, c. cum de beneficio, de præb. in 6. ❡ In ea glo. ibi, niſi
criminibus, melius dicas, q tex. in d. l. 3. & ſimilia iura, non lo-
quuntur de ꝯſuetudine, prout eſt iuris, ſed loquunt̃ de conſue-
tudine, prout eſt facti dr̄ enim delinquere quo ad factum, qui
bis deliquit, d. l. 3. de ep. & aud. vbi Bar. & alij; qd ego intellige-
rem verum, ſi delictum. fuit reiteratum ex propoſito & delibe
rata mente: alias ſecus per id, qd̃ decidunt Cyn. Bal. & Sal. in l.
2. C. de reb. cred. qui dicunt, q non poteſt dici conſuetus blaſ-
phemare, qui qñque in ludo blaſphemat per iracundiam, quā-
do perditur, ſeqtur Dec. ꝯſ. 163. In cauſa matrimoniali, col. 9.
117 ❡ † Glo. in verſ. tēporis diuiditur in duas, prout dupliciter op-
ponit. Prima opp. de l. ſi ſit, ff. quemad. ſeru. amitt. non vr̄ bene
formari ꝯ tex. quia non ſequit̃, tex. vult q ius eligendi præſcri-
batur legitimo tpe, ergo non exigit duplicatum tempus, imò vbi
exigeretur duplicatū tempus, dicerem illud eſſe legitimum tem-
pus, & ꝯñr tex. ille concordaret, ſed poſito, q tex. velit, q ſuffi-
ciat tempus 40. ann. & non duplicetur, videamus qūo poſsit ꝯ-
triū diſſolui. Ex dictis Pan. hēmus quatuor ſolōnes. Prima fuit
gl. hic, q ꝯrium procedat de iure ciuili tm̄: illa ſolutio nō te-
net̃, quia non eſt facienda dr̄ia inter ius ciuile, & canonicū, niſi
expreſſo iure caueatur, c. 1. de noui ope. nunc. & ſm Pan. in ca.
de quarta, j. de præſcript. in materia præſcriptionis, vnica tan-
tum reperitur dr̄ia inter ius ciuile, & canonicum. nam ius ca-
nonicum non admittit præſcriptionem cum mala fide, c. fi. j.
de præſcr. Ius autem ciuile ſic, l. omnes, & l. fi. C. de præſcri. 30.
vel 40. ann. Præterea ſequeretur, ſi duplicaretur tēpus, de iure
ciuili, q in terris imperij ſaltem citius curreret præſcriptio ꝯ
eccleſiam, quā ꝯ priuatum, qd non eſt dicendum, auc. caſſa.
C. de ſacroſ. eccl. Si tn̄ velimus ſuſtinere hanc ſolōnem, poſſet
dici, q de iure ciuili in hñtibus cauſam diſcōtinuam ſit dupli-
catum tēpus in odium malæfidei poſſeſſoris. ſecus aūt de iure
canonico pp bonam fidem poſſidentis: tamē non ſatisfacit q
præſcr. 30. ann. quæ de iure ciuili currit cum mala fide, ſuit in-
uenta in odiū negligentis rē ſuam, ſm gl. in l. fi. C. de edic. diui
Adr. toll. & ſic lex ciuilis non contemplatur malam fidē, ſed
potius negligētiam dñi. Item rō, quare duplicet̃ tps, aſſignata
in d. l. ſi ſit, quia quotidie vti non pōt ſeruitute, militat ēt ꝯ bo-
næ fidei poſſeſſorem. Scd̃a fuit ſolo, q ius eligendi dicat̃ hēre
cām quaſi continuam aptitudine, quia electio fieri poſſet quo-
tidie, ſi quotidie vacaret eccleſia, ſicut dr̄ de ſtillicidio in l. fora
men, ff. de ſeru. vrb. præd. mihi etiam non placet, q̃ q̃. n. electio
fieri poſſet, quotidie tn̄ in vſu iuris eligendi requiritur factum
hoīs, ergo dr̄ hēre cauſam diſcontinuam, ſicut ſeruitus itineris,
prout declarat Bar. in l. 2. C. de ſeruit. & aqua. Tertia ſolutio, q
diſpoſitio d. l. ſi ſit, procedat in ſeruitutibus realibus, non autē
in perſonalib. vel mixtis, reprobatur, & hñ per Pan. in d. cap. de
quarta, trib. rōnib. quas adde hic. Quarta ſolo, q tēpus decem,
118 vel 20. annorum duplicetur. † Sed de iure canonico ꝯ eccleſiā
non præſcribitur, niſi ſpatio 40. ann. c. illud, j. de præſcrip. & ſic
tempus fuit duplicatum a lege, merito amplius non debet fie-
ri duplicatio duplicationis, ſicut non admittitur retortio retor
tionis, ſm Bar. in l. poſt legatum, in vlt. col. ff. de his quib. vt in-
dig. iſta ſolo communiter approbatur, & eam confirmat Cæpol.
tit. de ſer. vrba. præd. ſub rub. quemad. ſer. amit. mihi nō videtur
iuridica in præſcribenda ſeruitute diſcontinua, vnde aduerte,
quia conſiderandi videntur duo caſus, aut quæritur, an in præ-
ſcribēda ſeruitute diſcōtinua duplicetur tēpus, aut vero qrit̃,
an duplicetur in præſcribenda libertate ab ipſa ſeruitute. Pri-

mo

mo caſu ego non reperio duplicari tempus, nam tales ſeruitu-
tes ſine titulo non pſcribuntur, niſi ſpacio tāti temporis, cuius
initij memoria nō ſit in ꝯtrariū, ſm gl. Bar.& oēs, in l. ſeruitutes,
magna, ff.de ſer. per tex.in l.j.ff. de aq.plu.arc. quod ſpatiū tanti
119 tēporis clarum eſt non duplicari cum titu.vero habito.† A ter-
tio præſcribitur ſpatio decennij inter pñtes, & xx.inter abſen-
tes, l.ſi ego, §.1.ff.de pub.cōfirmat Fel.in d.c. de quarta, in pen.
col.qd eſſet falſum ſi tempus duplicaretur. Secundo caſu, quā-
do agitur de præſcribenda libertate, tūc ēt non duplicatur tem
pus, niſi ſeruitus, cuius libertas pręſcribitur, fuerit conſtituta ꝑ
interualla dictum, Rō aſſignatur, q2 ille, in cuius præiudicium
præſcribitur libertas, non pōt qñ vult, vti ſeruitute habēte in-
teruualla temporum. iſte eſt ꝓprius ſenſus d.l.ſi ſit, & l.ſi. C.de
ſeru.& aqua iſtis ſtantib. patet clariſſima ſolutio ad l. ſi ſit, quia
loquit̃ in ſeruitute diſcontinua, & ēt continua perdenda, text.
verò noſter loquitur in ſeruitute acquirenda, in qua nō dupli-
catur tempus, vt ſ.d.xi. eſt.n.quodammodo ſeruitus, q canoni
ci teneant in electione ſecū admittere forinſecos, vt j.dicam.
Scdō opp.vna cum gl.de ca.1.de pſcr. in 6. vbi clarè legitur, q
non currit pſcriptio ſine tit.qñ ius cōe, ſiue iuris pſumptio fa-
cit ꝯ pſcribentē: hic aūt ius cōe facit ꝯ clericos, & tñ dr̃ q ſi p-
uenilſent ad legitimū tp̄s, q pſcripſiſſent, & ſic ſine tit.cum in
tex.non appareat, q clerici allegarent aliquem titulum. Huic
120 ꝯno dantur decem ſolōnes relatæ per Abb. ❡ † Prima fuit ſolō
glo.limitans text.in d.c.1.vt procedat in præſcriptione rerum
corporalium. ſecus in præſcriptione rerū incorporaliū, in qui-
bus patientia hr̃ loco tituli, l.ſi ego, § 1. ff.de publ. Iſta ſolō non
placet Doct. nec mihi. primò, quia rō d.c 1. militat ēt in iuribus
incorporalibus. Secūdo, q2 in ꝯtrium eſt tex. in c. ſi diligenti, j.
de præſcri.& ibi gl.& ꝯtrium tenuit gl. ibi approbata in d.ca.1.
Tertiō, quia non debet plus operari titulus fictus ꝯ ius, q̄ titu-
lus verus, l.filiusfamilias, ff.ſi cer.pet.ſed titulus habitus a cano-
nicis ſine debita ſolennitate dr̃ ꝯ ius, c.conſtitutis. ſ. de elec.q
titulus ꝯ ius, non prodeſt ad præſcribendum, l.nūquam, 2.ff.de
vſuc. ergo non ēt proderit titulus fictus prouenies ex patiētia.
Circa iſtud argumentum Pan.aduerte, q2 non vr̃ concludens.
non enim ſequitur, Prælatus non pōt alienare iura eccleſię ſi-
ne ſolennitate, ergo non pōt pati, q præſcribantur. licēt.n. præ
latus non poſſit præiudicare eccleſiæ faciendo, pōt tñ præiudi-
care negligendo, ſm gl.in c.placuit.16.q̄.3.& Pan.in c.1. j.de
dolo, & contu. Scdō aduerte inquantum Abb.vult, q capitulū
non poſſit concedere ius coeligēdi forinſecis ſine debita ſolen
nitate. iſtud non vr̃ probari in d.c.conſtitutis, ſ.de elect.allega-
to per ipſum, tenendo intellectum Hoſt.aut Io.And.ibi, vel ſi
dicamus, q conceſſio non valuerit ibi, quia facta in trāſlatione
& electione illius monachi in Abbatem, in quib.non admittit̃
conuentio, vt no.in c.ex parte, 1. ſ.de offic.dele. quicquid ſit, an
ille tex.ꝓbet vel ne, mihi placet opi.Pan. quam ſic comprobo,
Concedere ius coeligendi non habenti, eſt imponere ſeruitu-
tem ca.vt non poſſit abſque illo eligere, c.auditis, ſ. de elect.&
121 prohibitus † alienare, cenſet̃ ēt ſeruitutem imponere, l.ſi. C.de
rebus alie.non alie.l.de pupillo.§.Sextus, ff.de no.ope. & ſi op-
122 ponas de emphyteuta, † qui nō pōt alienare irrequiſito dño di-
recto, l.ſi.C.de iure emph. & tñ pōt ſeruitutem imponere, l.3.
ff.de ſeru.cum gl.replicabo, q pōt in preiudiciū ſui tñ, non au
tem in præiudiciū directi dñi, c.1.§.quid ergo, in tit de inueſt.
de re.alie.fa.in vſib.feu. & ſic canonici non poterunt in præ-
iudiciū eccleſiæ, & futurorū canonicorū ius colligendi cōcede
re ſine debita ſolennitate Ex iſtis ſic enucleans hēmus collige
re duas limitationes ad l.ſi quis diuturno, ff.de ſeru.vend. Pri-
ma, vt ꝓcedat, niſi ius cōe ſit ꝯ præſcribentem, de qua dicetur
in vltima ſolone d.Ant. Scda, niſi patiens ſit talis perſona, quæ
non hēat facultatē transferendi ſeruitutem & vſucapiendi cō-
ditione ❡ Scda ſol.gl.eiſdem rōnib. ꝯfutatur, quibus præcedēs.
Tertia & quarta ſolō, quæ fuerunt Ioā.And. nihil valent, quia
vna inducit iuriū correctionē, altera diuinat. Quinta ſol.eiuſdē
Io.And.q præſcriptio iuris coeligendi non ſit ꝯ ius, c.obeuntī-
bus, 6.diſt.mihi placet, nec ob.tex.in ꝯtrium adductus per Pan.
in c.cum dilectus, vt ſ.de conſuet.quia ſtatutū, de quo ibi, non
dr̃ ꝯ ius ex eo ſolū, q monachi alterius monaſterij hērēt ſimul
coeligere, ſed ex eo quia electio erat fienda de gremio alterius
monaſterij, ꝯ tex.in c.obitū, & in c.nullus, 61.diſt.vel dr̃ ꝯ ius,
quia erat cōditum ab ep̄o ſine capitulo, ꝯ tex.in c.1. j.de his, q̄
fiunt a præla.non.n.obſtat, q ſit ꝯ ius alienare iura eccleſiæ ſi-
ne ſolennitate, quia verum eſt ꝑ ꝯtum, vel per ſtatutum, ſec'
per ſolam patientiam, quia negligendo abſque alia ſolennita-
123 te prælatus poteſt eccleſiæ pīudicare, vt ſ.dixi. ❡ Sexta † ſolō
eiuſdem Ioan.And.q hic non debeat ſumi argm̃ a ꝯtrio, q2 re-
ſultaret ꝯrietas iurium ſi teneamus, q ſpatio 40.ann. non pręſ-
cribatur ſine titulo, ſatis poteſt tolerari: pro qua ſolōne eſt gl.
in c.cupientes, §.quod ſi per xx. in ver.petere, de elec.in 6.& in
l.conuenticula, C.de epiſ.& cler.quas gl.extendit Soc. procede-
re ēt in ꝯſtibus, in quibus ēr non eſt licitum arguere a ꝯtrario
ſ.niſi contra ius.ita Soc.cōſ.9.in 1.parte. ❡ Septima ſolutio Pan.

q iſte tex.intelligat̃ de legitimo tp̄e, cuius initij memoria nō
ſit in ꝯtrium: & ſi cōcordet, de plano ꝓcedit, ſi teneamus, q d.
ſpoſitio d.c.1.nō ſit diſpō noui iuris, aliàs ſolō nō procedit. Itē
iſta ſolō pſupponit, q ius coeligendi non præſcribatur ſine ti-
tulo 40.ann.quod vr̃ ꝯ magis cōem. ❡ Octaua ſolutio Hoſt. q
ille tex.loquatur in cōſuetudine, ille verò in præſcriptione, re-
probat̃ per Abbatē, quia hic agebatur de acquirendo iure cer-
tis perſonis. & non cuilibet de populo, ergo iſte text. loquit̃ in
pſcriptione. tu conſidera, q in caſu huius c. acquirebat̃ ius om-
nibus clericis ciuitatis Sutrinæ, ſm Abb. ſupra, in notabilibus.
ergo cuilibet de clero, & cōſequenter erit cōſuetudo, & non
præſcriptio. Et ſi diceres, cōſuetudo requirit, q ius acquiratur
in publicum, & trahatur ex publico, malè diceres: quia non re-
fert, vtrum trahatur ex priuato, vel publico, dummodo acqui-
ratur in publicum, l.venditor, §.ſi conſtat.ff.commu.præd.de-
124 clarat Abb.in d.c.fin.col. pen.ſ.de conſuet. No.† tamē ex iſtis
dictis duas differentias inter præſcriptionem & conſuetudinē.
Prima eſt, per præſcriptionem acquiritur ius particularib. per-
ſonis tantum, per conſuetudinem verò cuilibet de populo, ſe-
quitur idem Abb.in d.c.ſi.& in c.cum dilectus.col.ſi.eo.ti. Ge-
125 mi.conſ. 123.incip. Pro clariori declaratione. ❡ † Secunda diffe
rentia in inducenda præſcriptione ꝯ ius requirit̃ titulus, ſecus
in inducenda conſuetudine, quia ſufficit ſolus vſus.hoc etiā vo-
luit gl.in c.ſuper quibuſdam, §.præterea, j.de verb.ſig. Io.An.
& Archid.in c.1.de reſcr.in 6. d.Iaſ.in l. de quibus, col.12.ff.de
legib. Old.conſil.284.In quodam monaſterio. Fel.in ca.ſi dili-
genti, ver.3.reſcript. j.de præſcrip Gemi.in d.conſ.123. Calde.
conſ.vlt.in tit.de conſuet. Alexan.cōſil.6.vol.1.& 124. in quar
ta parte. ❡ Tertia differentia, conſuetudo extēditur ad ſimilia,
præſcriptio vero non, ſecundum Innoc.& d.Ant. in d.ca.dile-
cto, j.de præbē Fel.in c.auditis, ver.quinta declaratio, j.de prę
ſcrip. Quaſdam alias differentias ponit Hoſt.in tit. de conſuet.
§.ſi.in Summa, quas non refero, quia eas reprobat Imo.in ca.ſi.
col.6.& ſequ. j.de conſuet. ❡ Nona ſolutio Pan.q tex. in cap.1.
procedit, quando præſcriptio fundatur in ſola negligentia, iſte
verò procedat quando fundatur in actu poſitiuo: reprobatur ꝑ
Car.refert Abb.in contrario cap.ad decimas. ❡ Decima ſolu-
tio Car.quòd tex.in d.cap.ad decimas, procedunt in caſibus in
quibus præſcriptio fundatur in patientia eorum, qui non poſ-
ſunt aliquo modo rem alij cōmunicare, vt ius decimandi, iſti
verò tex.loquūtur in præſcriptione fundata in patiētia canoni
corum, qui poterāt ius coeligēdi, alij cōmunicare. hanc ſeqtur
Panor.per tex.in d.cap.cōſtitutis. Tu verò cōſidera, q licet ca
nonici nō poſſent ꝯcedere ius coeligendi in perpetuum, tamē
poſsūt cōcedere tempore in numētis electionis, c.ſcriptum, ſu-
pra de elect.& iſto reſpectu eorum patiētia haberi poteſt loco
tituli: ſed ius decimādi nō poteſt prælatus alicui expreſsè con-
cedere ſine debita ſolēnitate, & propterea etiam patiētia non
habetur pro titulo, facit l.ſi quis diuturno, ff.ſi ſeru.vēd. vbi pa-
tientia domini hr̃ loco tituli, quia ipſe dominus poſſet expreſ-
sè ſeruitutem cōſtituere in fundo ſuo. Vndecima, & vltima ſo
lu.d.Ant.q tex.in d.cap.1.loquitur in præſcriptione rei magni
præiudicij, vt de præſcriptione proprietatis, iſte verò tex.loqui
tur in præſcriptione modici præiudicij, videlicet iuris coeligē-
di, ſic etiam loquitur d.l.ſi quis diuturno, ſcilicet in pręſcriptio
ne ſeruitutis, quæ eſt modici præiudicij. reijcitur pariter per
Abb.q2 eſt ꝯ gñalitatē d.c.1.ſed iſtud parum vrget. Scdō, quia
exigitur titulus ad excluſionem malæfidei, quę ratio militat ēt
ſi agatur de modico pīudicio, & iſtud bene ſtringit. ſed tu ad-
uerte, q in re modica militat præſumptio donationis. l. ſi filij,
C.de dona.int.vir.& vx. quæ præſumptio excludit pſumptio-
nem malæfidei. prælatus.n.pōt res minimas alienare ſine ſolē-
nitate, c. tertulas.12.q.2.& ēt donare, c.cæterū, j.de don.& iſtā
ſolutionem ſequitur Imo.hic. & in d.c.ſi diligenti. vbi ēt Felv.
col.5.ſeqtur Rom.in l.ſequit̃, §.ſi viam, ff.de vſuc. & Pe.de An-
char.in reg.ſine poſſeſſione, de reg.10.in 6.inferentes ex hoc, q
ſi ageretur de præſcriptione totius iuris eligēdi ad excluſionē
capituli, tunc requireretur titulus. ſimiliter ſi ageretur de præ-
126 ſcriptione † vſusfructus, vel alterius ſeruitutis magni pīudicij,
nō procederet l. ſi quis diuturno, quod eſt bñ notādum. Ex ſ.
ſcriptis hēes tres limitationes ad dictū c.1.de præſcr.in 6. Ad-
de Fel.in d.c.ſi diligenti, habetis etiam vnā declarationem, &
duas limitationes ad d.l.ſi quis diuturno. habetis inſuper, quod
ius coeligendi præſcribitur ſpatio 40.anno.ſine titulo, ſed ius
eligendi in totum excluſo capitulo non procedit ſine titulo, ni
ſi interueniat tantum tempus, cuius initij memoria non ſit in
ꝯtrium, & ita reiecta opinione Pan.concludunt Mod. Taurinē-
ſes in tract.de pręſcrip.in 5.parte principali, ver.8.quæro, quan
127 to tempore. ❡ † Gl.pen.opp.& non ſoluit. pro ſolutione opor-
tet declarare, quę dicantur in bonis noſtris, quæ ex bonis, & q̄
extra bona. In bonis noſtris dicūtur ea, in quibus hēmus actio-
nem ad recuperandū, & exceptionem ad retinēdum. l.rem in
nobis, ff.de acq.rer.do.l.bonorum, §.in bonis, ff. de ver.ſig.quē
tex.reputat notabilem Roman. in notabilibus poſt ſingolaria

pote-

not. h 210. incip. Obligo tibi omnia bona mea, ad hoc q. in ge-
nerali obligatione bonorum veniant bona, bona fide poſſeſſa,
128 & iſte reſpectu ſeruitus poteſt dici in bonis noſtris.¶ †Ex bonis
verò dicuntur, quæ ſunt in dominio alterius, ſub periculo tamē
noſtro ratione detentionis, vel alicuius iuris, qđ habem⁹ in eis,
§. ſanè. Inſtit. vi bono. rapt. Et iſto reſpectu fundus ſeruiens pōt
129 dici ex bonis noſtris.† Extra bona dicuntur, quæ non ſunt in cō
mercio noſtro, vt res ſacræ, & ſimiles, vel quæ ſunt penitus alie-
ne. & iſto reſpectu ſeruitus non dr̄ extra bona, maximè cum ſit
æſtimabilis. Ad tex. ī d. l. j. ff. de vſufr. leg qui dicit, q. ſeruitus nō
eſt in bonis, nec extra, Reſpondet, q. loquitur diuerſo reſpectu,
& ea ratione, q. a ſeruitus eſt acceſſio fundi dominantis. vnde ſi-
cut acceſſio rei ad rem facit acceſſam · eam dici amplius non eſ-
ſe, l. rerum mixtura, ff. de vſucapio. ita ſeruitus acceſſa fundo do
minanti dr̄ non eſſe in bonis noſtris, ſed ipſe fundus dominans
tantum, ſm gl. & Bar. in d. l. j. & iſtud eſt, quod voluit Abb. hic,
dum dicit, q. ſeruitus non eſt pars bonorum, quia ſeparari non
130 poteſt a fundo dominante, §. ideo autem, Inſt. de ſeru. ¶ † Circa
primam quæſtionem colligo concluſionem, q. electus, vel præ-
ſentatus a bonæfidei poſſeſſore, eſt præferendus electo, vel præ-
ſentato a vero proprietario. Iſta concluſio eſt *communis*, quã ap-
probant Doct. hic, & in c. Cumana, de elect. ſ. Pan. conſ. 54. in j.
uol. & in c. conſultationibus, j. de iurepatro. & Rot. tit. de pben.
deci. 5. in antiquis. Iſta concluſio procedit de plano, ſi ante con-
firmationem, uel electionem non conſtet in iudicio de iure ue-
ri patroni ſeu proprietarij, ſed dubium eſt an procedat, ſi conſta
ret etiam de iure proprietarij. Pan. hic ſentit, imò expreſſe vult,
idem dicendum, dum pro parte contraria arguit, q. non debet
confirmator attendere poſſeſſionem alterius. vbi conſtat de ꝓ-
prietate, arg. l. bona fides, ff. depoſi. Ɔtrium tenet idem Pan. in d.
c. conſultationibus, per tex. in c. cum dilectus, j. eo, ſequitur De-
ci. conſil. 149. In cauſa iurispatronatus, col. 3. iſta opi. vr̄ æquior.
Præceptor meus in tract. de iurepatron. in verbo, competēs ali-
cui, in 19. q. perpēdit de iſta Ɔrietate, & dicit ſe dubitare. Ego cō
ſideraui poſſe concordiam ſedari, vt dicamus, aut conſtat de iu-
re proprietarij, & non conſtat de iure poſſeſſoris, & tunc proce-
dat opi. Pan. hic, qui debet intelligi, quando non erat lis conte-
ſtata ſuper iure proprietatis eligendi, licèt conſtaret de proprie
tate canonicorum propter iuris diſpoſitionem. Aut conſtaret
de iure proprietatis taliter, q. etiam liquet de non iure poſſeſſo-
ris, & iſto caſu procedat opin. Pan. in d. c. conſultationibus. Ex in
iſtis terminis loquitur tex. in d. c. cū dilectus. & ratio diſtinctio-
nis eſt, quia antequàm ſit cognitum de non iure poſſeſſoris, de-
bet poſſeſſor tueri in ſua poſſeſſione, c. licet cauſam, j. de proba.
ſed poſtquam ius eſt deductum in iudicio, ſatis poſſeſſor conſti-
tuitur in malafide, ſi fidē nō faciat de meliori iure: & iſtud ſen-
131 tit Rota in tit. de iurepa. deciſione 141. in nouis.¶ † Ex ſecunda
quæſtione collige, q. electio facta a proprietario alio exiſtente
in poſſeſſione, etiam cum mala fide, eſt caſſanda, quia non licet
proprietario ſpoliare poſſeſſorem malæfidei propria auctorita-
te poſſeſſione, c. literis, j. titu. j. ſi quis in tantam, C. vnde vi. quæ
concluſio venit declaranda eo modo, quo præcedens.¶ Ex ter-
tia queſtione collige, q. electio facta a proprietario vacante poſ-
ſeſſione iuris eligendi valet, & eſt confirmanda. pro iſta conclu-
ſio. adde tex. in d. c. conſultationibus quem ad hoc ibi not. Abb.
in 3. notab ¶ Secundò adde gl. & Bar. in l. fi. C. unde ui. In Ɔtrium
tamen obſt. tex. & quod ibi dicit Bart. in l. j. C. quorum lega. po-
teſt reſponderi, q. ibi ex toto non vacabat, q. a hæreditas iacens
retinet poſſeſſionem loco defuncti ſeu hęredis, l. hæreditas, C.
de poſſ. uel ideo eſt, quia legatarius propter detractionem falci-
132 diæ non ex toto certus dr̄ de proprietate, ex qua q. † elicitur, q.
admittitur libellus hoc modo conceptus; peto electionem caſ-
ſari, quia ad me ſpectat ius eligēdi de iure communi. Nec obſt.
q. ad proprietarium non ſpectat ius eligendi, quia verbum, ſpe-
ctare, & verbum, retinere, etiam conuenit poſſeſſori, & ſic tran-
ſeunt *communiter* ſcribentes Adde Pan. poſt d. Ant. in c. j. j. de ſe-
queſtra. poſ. & fruct. colum. 3. vbi determinat, q. delegatus per
illa uerba cognoſcat de cauſa talis rei, quam Titius aſſerit ad ſe
ſpectare, poſsit cognoſcere tam de petitorio, quam poſſeſſorio.
Sequitur Rota in iſto tit. in nouis, deci. 396. inci. Committatur.
& in c. inter dilectos, per illum tex. col. 2. j. de fide inſt. vbi limi-
tat poſt Bar. Eſt enim uerbum, ſpectare, vel pertinere, latiſsimū,
l. uerbum pertinere, ff. de uerbo. ſig. c. cum ad ſedem, j. tit. prox.
adeo q. etiam importat ius pignoris ſecundum Practicam Papi.
in forma libelli, in actione reali, in verbo, ſpectare, imò etiam im
portat ius luendi, ſecundum Aret. in conſil. 6. in 2. dubio. Soc. in
conſi. 8. col. j. & ideo qui libellat iſto modo, q. a ad ſe ſpectat, pote
rit in proſecutione cauſæ deducere omne ius ſuum melius ſibi
competens, vt dixi in glo. in verbo, id uenire. ¶ Circa ultimam
133 † quæſtionem habetis concluſionem, q. præſcripto iure poſtu-
landi, intelligitur præſcriptum ius eligendi, ſm Pan. poſt Goff.
per tex. in c. cum in tua, j. de deci. & per alia, de quibus hic per
eum. quibus non obſtantib. Ɔtrium credo uerius, quia præſcrip-
tio tanquam odioſa, & iniquiſsimum remedium, non eſt exten-
denda, c. auditis, vbi latiſsimè Fel. j. de præſcrip. ponit Bart. in l.
j. 3. ſi quis, ff. de iti. actuq. priua. vbi ↄcludit, q. pſcriptio iure exi-
gendi pedagium pro uino, non intelligitur præſcriptum ius ve-
ctigalis pro frumento, nec eↄ̄, quia tantum præſcriptum quan-
tum poſſeſſum ſequitur Ioa. Berta. in tract. de gabel. in 7. colum.
primæ partis. facit, quod dicit Pan. in c. cum olim, col. pe. per il-
lum tex. j. de præſcrip. & quod dicit Gemi. in c. nemo, de elect. i
6. & quod idem conſuluit in conſil. 45. col. 3. quod incipit, Con-
ſuetudo taliter. ubi is, qui præſcripſit, q. epiſcopus ad eius preces
conferat beneficia, non intelligitur præſcripſiſſe, quod in aucto-
rizanda permutatione requiratur eius conſenſus, prout requiri-
tur in alijs patronis, de quo per Felv. in c. cum acceſsiſſent, col. 6.
ſ. de conſt. & ita tenendo non obſtāt iura Pan. Primò non obſt.
tex. in d. c. cum in tua, quia ibi præſcriptio non extenditur de re
ad rem, ſeu de actu ad actum, conſiderato iure decimandi præ-
ſcripto in illo fundo, ita reſpondet Ant. de But. in c. fi. in pe. char.
j. eo. Nec etiam obſt. tex. in c. j. de relig. do. & in l. is qui, ff. quem
admod. ſer. amit. quia ibi agitur de conſeruando iure in genere
per unum actum in ſpecie continuatum. In caſu autem noſtro
agitur de acquirendo iure in genere per unum actum in ſpecie,
unde non bene arguitur de caſu ad caſum; quia facilius conſer-
uatur ius, quàm de nouo acquiratur, c. ad apoſtolicā, j. de argu.
Item in conſeruando iure ſuo non ita præiudicatur tertio, ſicut
in acquirendo, igitur &c. minus facit tex. in c. poſt tranſlationē,
de renun. quia loquitur de alia electione, per quam nullum ius
acquiritur poſtulato, nos loquimur in electione per quam acqui
ritur ius electo, vt declarat gloſſ. in cap. j. in verſ. uera poſtulatio,
de poſtu. prçl. lib. 6. Et ex his cum laude Dei, & beato Ioannis, cu
ius feſtum heri celebrauimus, remaneat veliter, vt puto, expedi
ta hæc Decretalis.

S V M M A R I V M.

1 *Spoliato poſſeſsione rerum immobilium de iure ciuili dantur ſex remedia pro recuperanda poſſeſsione.*
2 *Commodum eſt poſsidere.*
3 *Appellare de iure ciuili an liceat à ſententia in poſſeſſorio lata.*
4 *Dominium, & proprietas differunt.*
5 *Dominium difficilimè probatur.*
6 *Diſpoſitio iuris canonici in concernentibus periculum animæ, præfertur diſpoſitioni iuris ciuilis, etiam ſi de peccato veniali agatur.*
7 *Ius rigoroſum dicitur, quando non ſuccurrit cum poſſit.*
8 *Interdictum unde ui, vtrum competat contra ſingularem ſucceſſorem.*
9 *Iudicis officium, an competat adverſus ſingularem ſucceſſorem ſcienter ſuccedentem in rem vitio violentiæ affectam.*
10 *Spoliato an ſit vtilius intentare remedium can. ſæpe, an remedium can. reintegranda.*
11 *Spoliatio, quæ ſit lite, vel appellatione pendente, odioſior eſt quàm ea, quæ ſit ante.*
12 *Agenti condictione c. ſæpe, an obſtet exceptio proprietatis, ſiue exceptio, dolo facit.*
13 *Officium iudicis an competat contra tertium poſſeſſorem, ad quem violenter peruenit res violenta.*
14 *Officium iudicis an competat ei, qui cecidit a poſſeſſione culpa, vel negligentia propria, aut alia iuſta cauſa.*
15 *Officium iudicis non competit cadenti a poſſeſsione ex iuſta cauſa, fallit tamen in perſonis, quibus de iure competit beneficium reſtitutionis in integrum. nu. 16.*
17 *Officium iudicis aut aliud remedium pro recuperanda tenuta, an competat commodatario, inquilino, & ſimilibus, qui non poſſident, ſed detinent.*
18 *Actio ex locato ad intereſſe competit colono contra dominum ſpoliantem ſeu deijcientem.*
19 *Remedium can. reintegranda, an detur contra ſingularem ſucceſſorem.*
20 *Remedium nouum poſſeſſorium diſtinctum ab alijs antea introductis, an inducatur per can. reintegranda.*
21 *Remedium can. integranda, pro quibus rebus detur.*
Et an pro rebus incorporalibus. nu. 22.
Et an competat poſſeſſori malæfidei. nu. 23.
24 *Remedium can. reintegranda, an competat colono, inquilino, & ſimilibus.*
Et an ceſſionario. nu. 25.
26 *Succeſſori ſingulari, in quem ſpoliatus alienauit rem ſine ceſſione iurium, an iſtud remedium competat.*
27 *Remedium can. reintegranda, an competat ei, qui ex iuſta cauſa cecidit a poſſeſſione.*
Et an competat contra ſingularem ſucceſſorem, nu. 28.
29 *Actio de dolo, an detur contra ſingularem ſucceſſorem habentem notitiam ſpolij tempore ſucceſsionis.*
30 *Remedium nouum poſſeſſorium, an inducatur per l. ſi coloni, C. de agri. & cen. lib. 11.*
31 *Remedium d. l. ſi coloni, pro quibus rebus competat.*
32 *Remedium dictæ legis, an competat contra ſingularem ſucceſſorem habentem notitiam violentiæ, furti, vel rapinæ.*
Et an competat contra bonæfidei ſucceſſorem. nu. 33.
Et an competat malæfidei poſſeſſori, nu. 34.
Et an depoſitario, nu. 35.

Remedium

36 *Remedium, quod metus cauſa, an competat in ſingularem ſucceſſorem.*
37 *Agenti actione quod metus cauſa, contra eum, qui non intulit metũ, obſtat exceptio proprietatis.*
38 *Actio, qua datur contra ſingularem ſucceſſorem habentẽ notitiam violentiæ, quæ ſit.*
39 *Actio in factum naſcitur ex remedijs prætorijs.*
40 *Condictio ex can. c. ſæpe, an detur contra ſucceſſorem ignorãtem ſpolium Et an detur cõtra ſucceſſorẽ, qui ex poſt facto incepit habere violentiæ ſciẽtiam, nu. 41.*
42 *Condictio ex can. c. ſæpe, an detur contra eum, qui ſcit rem eſſe alienam, et tamen ignorat violentiam.*
43 *Succeſſor tertius, an præſumatur habere ſcientiam violentiæ.*
44 *Vicinus præſumitur ſcire facta vicini.*
45 *Condictio ex can. c. ſæpe, an detur contra eum, qui recepit rem vitioſã vacantem, & an detur contra quemcunque ſucceſſorem, an contra eũ tantum, qui immediatè habuit cauſam a ſpoliatore. nu. 46.*
47 *Condictio huius canonis, an detur ſpoliatori contra eum, qui ſcienter recepit rẽ a ſecundo ſpoliatore. Et an detur malæfidei poſſeſſori nõ maleficio. nu. 48. Et an etiam bonæfidei poſſeſſori cõtra bonæfidei poſſeſſorem. n. 49.*
50 *Agenti remedio huius canonis, an obſtet exceptio proprietatis.*
51 *Inuadens rem propriam perdit ius ſuum.*
52 *Conuentus cõdictione ex can. c. ſæpe, an eximatur de iudicio nominãdo dominum, vel primum poſſeſſorem in iudicio.*
53 *Condictio ex can. c. ſæpe, an competat raptori contra eum, qui occupauit rẽ raptam vacantem.*
54 *Poſſeſſori primo ſeu domino, an ſubueniatur aliquo remedio poſſeſſorio cõtra occupantem rem vacantem.*
55 *Remediũ l. cum quærebatur, C. vñ vi, an competat etiam pro rebus mobilibus. Et an competat pro recuperãda poſſeſſione naturali ei, qui retinuit ciuilẽ aĩo. Et an competat prælato pro rebus eccleſiæ occupatis vacante eccleſia Et utrũ habeat locũ in re hæreditaria occupata, nu. 56. 57. 58.*
59 *Condictio ex l. cum quærebatur, C. vnde vi, an detur ei, per cuius incuriam, ſeu errorem poſſeſſio vacat.*
60 *Remedium l. cum quærebatur, C. vnde vi, an cõpetat prædoni, An cõpetat ſingulari ſucceſſori. n. 61. Et an reuerſo ab hoſtibus pro recuperãda poſſeſſione occupata tempore captiuitatis. n. 62 Et an detur cõtra tertiũ poſſeſſorem, n. 63. An etiam detur contra eum, qui occupauit rem vacatẽ credẽs eſſe ſuam, puta quia erat fama publica, quòd illa res erat maiorũ ſuorum. nu. 65.*
64 *Poſſeſſor primus & occupator primus, ſi cõcurrant contra ſecũdum occupatorem rei vacantis, uter præferatur.*
65 *Condictio ex l. cum quærebatur, C. vnde vi, præſcribitur ſpatio 30. annorũ. Et an illa præſcriptio procedat de iure canonico. nu. 67.*
68 *Remedium l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, pro quibus rebus detur.*
69 *Poſſeſſionem beneficij vacuã apprehendẽs propria auctoritate ſine executorialibus, ſiue ante ſulmiſſionem processum, an perdat ius ſuũ. Et an iſtud habeat locũ in eo, qui accepit equum ſolis agonis in p. ſcatu. n. 70 Et an procedat in rebus, quas ſpoliatus incontinenti recoperauit. nu. 71.*
72 *Inuaſor pœnitentia, ductus, ſi antequàm cõueniatur fecerit reſtitutionẽ rei ſpoliatæ, an euitabit pœnam l. ſi quis in tantam.*
73 *Spoliatus, ſi ex interuallo ſpoliauero ſpoliatorem, an perdat condictionem l. ſi quis in tantam.*
74 *Affectans priuari an incidat in pœnã l. cum quærebatur. C. vñ vi, in præiudicium legitime filiorum.*
75 *Introducens ſe, vel violenter occupant beneficium, priuatur a lege ipſo iure.*
76 *Condictio l. ſi quis in tantã, C. vnde vi, an procedat in peculio aduentitio, quod filiusfamilias inuaſit. Et an detur cõmendatario, & ſimilib. n. 77. An clandeſtino poſſeſſori ciuili apud aliã remancati, n. 78. An competat ciuiliter poſſidenti, quẽ reuerſum non admittit clãdeſtinus poſſeſſor. nu. 79. An etiam furi contra dominum, nu 80.*
81 *Condictio d. l. an competat filio contra patrẽ, & liberto contra patronũ. et an detur priuignio cõtra nouercã et vitricum. n. 82. An ĩt competat patri contra filium, & patrono contra libertinum. n. 83.*
84 *Condictio d. l. ſi quis in tantam, C. vñ vi, an competat creditori pro pignore ſibi violenter ablato per debitorẽ. Et econtrario, an cõpetat debitori contra creditorem, qui violẽter expoliit eum de poſſeſſione. Et an cõpetat debitori cõtra creditorem, qui inuaſit poſſeſſionẽ prætextu licẽtiæ de intrãdo propria auctoritate ſibi a iudice, vel a principe conceſſa 85. & 86.*
87 *Ingrediens per vim auctoritate licentia, conceſſa, & quando excuſetur a pœna. Et an hoc competat contra mulierẽ. nu. 88 & 89. Et an mulier excuſetur a pœna prætextu ignorantiæ. nu. 90.*
91 *Condictio mulierum & maſculorum in damnis euitandis pontificata eſt.*
92 *Error iuris naturalis non excuſat mulierem a pœna.*
93 *Condictio l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, an competat cõtra fideicommiſſariũ qui de facto occupauit res legatas, vel fideicommiſſo ſubiectas.*
94 *Filius occupãs vnam rẽ hæreditariã pro ſua legitima, an priuetur iure ſuo.*
95 *Eccleſia propter violentiam prælati non incidit in pœnas.*
96 *Condictio d. l. ſi quis in tãtã. C. vnde vi, an detur contra ſociũ, qui per vim occupauit rem communem. Et an detur contra hæredẽ inſtitutũ ſub cõditione, qui propria auctoritate ante euentum cõditionis occupauit bona hæreditaria. nu. 97.*
98 *Verba futuri temporis non ſunt latæ ſententiæ, ſed ferendæ. nu. 99.*
100 *Violentia in beneficialibus eſt odioſior quàm in temporalibus.*
101 *Beneficiũ violenti occupatoris non poſſ. ante ſententiã declaratoriam alteri conferri.*
102 *Appellari an poſſit a ſententia lata ſuper condictione. l. ſi quis in tantam, C. unde vi.*

¶ Sequitur ſolenne c. Sæpe, de reſt ſpoliat. extra repetitum per eximium Dominum de Ripa, die 26. Iunij 1519.

1 SÆpe. ¶ † Diuiditur, & ſummatur iſtud c. ſæpe, vt ibi per Abb. pro faciliori intelligentia præmitto quatuor. Primo, quod poſſumus perdere poſſeſſionem propter violentiam & ſine violentia & quot ſint genera violentiarum, quib. perdatur poſſeſſio, traditur per gloſ. in l. j quod met. cau. Secundo præmitto, quod de iure ciuili ſpoliatus poſſeſſione rerum immobilium ſunt prodita ſex remedia pro recuperãda poſſeſſione, quæ enumerat Spe. in ſolo tit. §. j. verſ. ſed ut in hac materia. Tertiò præmitto, quod de iure ciuili ad recuperandam poſſeſſionem rei mobilis non eſt proditum aliquod interdictum poſſeſſorium, ſecundum glo. in l. rem quæ nobis, ff. de acq. poſſ. licèt ſint inuenta plura alia remedia, de quib. ibi per Bart. & Alex. Quartò, præmitto, quod de iure canonico fuerunt introducta duo remedia poſſeſſoria, videlicet remedium huius canonis, & remedium canonis reintegranda, 3. q. j. ſuper quibus duob. verſabitur farrago huius libelli; in quo diſcutiemus, quod de nouo afferant iſta remedia. Pro quibus rebus dẽtur. Quibus perſonis, & contra quas, Quis ſit modus libellandi & procedendi in eis, & alia
2 plura ad materiam pertinentia. ¶ † In tex. ibi, commodo poſſeſſionis amiſſio. No. quod commodum eſt poſſidere, §. retinendæ, In ſti. de interdi. vbi duo commoda recitantur. primũ, quia actore non probante, is qui poſſidet, obtinebit: facit enim poſſeſſio aduerſarium actorem, l. j. C. de alie. iud. mu. cau. fac. quã al legat ad hoc Bal. in l. fi. in 6. q. C. de edicto diui Adr. tollen. hoc ẽt probat ille tex. Secundum, quia in pari cauſa pro poſſeſſore ſemper eſt iudicandum, reg. cum ſint partium iura. de reg. iu. lib. 6. bonus tex. in c. cum ad ſedem, de preb. lib. 6. facit deciſio Bar. in l. j. §. nõ autem, ff. de bon. poſſ. ſecundum tabu. & quod decidit Fel. poſt Bal. in c. capitulum, in 15. col. j. de reſcrip ¶ Tertium commodum cotollarium eſt, quia poſſeſſio transfert onus probandi in aduerſarium ut hic, & l. circa, ff. de proba. & l. uis eius, C. eo. tit. & in l. libertis, §. ſi. de libera. cauſa. de quo per Bar. in l. j. in 3. oppo. & duab. ſeq. §. partis, ff. de no. ope. nunc. ¶ Quartum cõmodum eſt, quia ſi duo habentes cãm ab eodem ſimul contendant, ille præfertur qui prius habuit poſſeſſionem, dato quod alter ſit prior in titulo, l. quoties, C. de rei vend. l. ſiue aũr, §. ſi duob. ff. de public. quod tñ nõ procedit in beneficialibus, c. capitulũ, ſ. de reſc. nec in matrimonio. c. ſi. j. de ſponſa. & de iſto commodo plenè tradunt Moder. in l. quoties, & Pan. in c. proponebatur, j. de his, quæ fiunt a præla. Quintum commodum eſt, quia ex poſſeſſione præſumitur dñium, ſi de eo incidenter agatur, ſecundum Bar. in l. pen. ff. de cond. inſti. Pan. poſt d. Ant. in c. cum ad ſedem, ſ. eo. ¶ Sextum, eſt quia præſumitur pro poſſeſſore, quod acquiſierit rem ante ademptam prælaturam, & ſic de bonis ſuis & non eccleſiæ, ſecundum gl. in c. j. 12. q. 2. Pano. in c. cum eſſes, in 3. char. de teſt. Rom. conſ. 159. per totũ. Are. in l. qui iure familiaritatis, ff. de acq poſſeſ. ¶ Septimum eſt, quia poſſeſſio rerum immobilium tollit ſuſpicionem fugæ, & releuat ab onere ſatiſdãdi de iudicio ſiſti l. ſciẽdum, & ibi late Mod. ff. qui ſatiſd. cog. ¶ Octauum commodũ, quia ex diutina poſſeſſione beneficij præſumitur quis legitime inſtitutus, ſecundum Inno. Pan. & alios in c. illud, j. de præſum. & hodie facta eſt regula de triẽnali poſſeſſore. ¶ Nonum eſt, quia is præfert in iure offerẽdi. qui pignus poſſidet, l. Paulus, §. qui pignoris, ff. quib. mod. pig. vel hypothec. ſol. & in l. j. C. eo. ¶ Decimum eſt, poſſeſſio producit actum acquiſitionis fructuũ, vt no. in l. 3. §. ex contrario, ff. de acq. poſ. ſecundum tñ diſtinctionem Bar. in l. ex diuerſo, ff. de rei ven. & Pan. in c. grauis. ſ. e. ¶ Vndecimum, poſſeſſor cauſat acquiſitionem dñij mediante uſucapione, uel præſcriptione, l. qui fundũ, in prin. ff. pro empto. gl. in auct. niſi triennale. C. de bo. mater. plene per ſcribentes in regula, ſine poſſeſſione, de reg. iu. in 6. Fel. in c. j. j. de præſc. ¶ Duodecimum & vlt. pro nunc, ex poſſeſſione diuturna diuiſim obſeruata præſumitur diuiſio facta inter fratres, ſecundum glo. in l. ſi maior, C. commu. diui. quæ gl. *communiter* approbatur, ſecundum Dec. cõſ. 79. co. ſi. & Soc. conſ. 144. col. fi. vol. 2 & ex poſſeſſione diuiſim obſeruata præſumitur ratificata diuiſio nomine abſentis, ſecundum Soc.
3 cõſ. 159. Viſis proceſſu & ſententijs, col. 2. ro. vol. ¶ † Ex præmiſſis reſidet in dubitabilis una cõis concl., quæ habet, quod de iure ciuili a ſnia lata in poſſeſſorio non appellatur. l. j. C. ſi de momẽ. poſ. fuerit appellatum, & ſecundum quã conſuluit Dec. conſ. 28. per totum. quæ concluſio fundatur iſta rõne, quia iudicium poſſeſſorium eſt modici præiudicij, iſta rõ tollitur per prędicta. fundatur etiã, quia ſnia in poſſeſſorio eſt interlocutoria, a qua de iure ciuili nõ appellatur, l. ante ſniam. C. quo. appel. nõ recip. Iſta etiam rõ cõfunditur: poſito enim quod eſſet interlocutoria, quod non conceditur, tamen propter difficultatem probandi dominium, eſt apta parere præiudicium irreparabile per diffinitiuam in petitorio, & ideo deberet etiam poſſe appellari de iure ciuili, vt dr in d. l. ante ſniam & ideo forte verior eſt iſta opi. contra cõem, quam veteres te-

cis

cit Pan. per iſtum tex. in conſ. 55. inc. In cauſa, quę ad pñs, col. j.
vol. 2. & Ang. in conſ. 107. Iacobellus & Lucas. & ita etiã tenuit
Bar. in l. 2. ff. de appel. recip. ad tex. in d. l. j. reſpondet, ꝙ ſnia hẽt
effectum, quia nõ differtur executio appellationis, tamen reci-
pitur: verum tamen, ꝙ manifeſtus ſpoliator non appellat etiã
de iure canonico, c. Romana, §. præterea, j. de appel. prout con-
ſuluit Roma. conſ. 324. inci. In propoſita conſultatione. cõfun-
ditur etiã id, qđ dicit Bar. in l. admonendi, col. pen. ff. de iureiu.
qđ in cauſa poſſeſſorij rei ẽt maximi valoris ſit locus iuramen-
to in ſupplementum, quia cã poſſeſſionis eſt vilis, & modici p̃-
4 iudicij. iſta ratio nõ uidetur uera per iſtũ tex. & prędicta. ❡ † In
tex. ibi, iuris, exponi dẽt ſm Doct. i. dominij, & ſic habes, ꝙ do
miniũ & ꝓprietas differũt, de hoc dic, vt dixi ſ. in rub. de cau.
poſ. & proprie. ❡ In tex. ibi, effectũ, vera litera ſm Inno. eſſe dẽt
effectu in ablatiuo, ſed tunc eſſet falſa latinitas, niſi in tex. eſſet
uerbum, ius proprietatis, & non iuris, ſm communem literam
ſtat in accuſatiuo, & tunc exponas effectum. i. vſum, quia ex ad
miſſione poſſeſſionis non perditur dominiũ, ut in c. cum eccle
ſias. ſ. de cauſ. poſ. & proprie. & in l. naturaliter, §. nihil cõe, ff.
de acq. poſ. ſed bene perditur vſus, qui eſt vnus effectus dñij, &
ex hoc no. Pan. ꝙ ipſa poſſeſſio eſt effectus dominij, & eius cõ-
modum. ſed tu conſidera, ꝙ text. ↄtrium præſupponit, dũ uult,
ꝙ amiſſo cõmodo poſſeſſionis aliquando admittantur effectus
iuris, ergo aliud eſt commodum poſſeſſionis, aliud effectus do-
minij, licẽt ex amiſſione unius aliquando ſequatur amiſſio alte
5 rius. ❡ † In tex. ibi, ꝓp difficultatem probationum, no. ꝙ dñium
difficillimè probatur, ideo vtiliſſimum fuit cõſilium Iuriſconſ.
6 traditum in l. is qui, ff. de rei uend. ❡ † In tex. ibi, nõ obſtante. ha
bes, ꝙ diſpoſitio iuris canonici in concernentibus periculũ aię
præfertur diſpoſitioni iuris ciuilis, & in hoc procedit vulgata
regula, ꝙ leges non dedignant̃ ſacros canones imitari, de qua
in c. clerici, ſ. de iud. qđ ꝓcedit ẽt ſi agatur de peccato veniali,
ſm Pan. in c. fi. col. j. j. de præſcr. lex n. nutritiua peccati, non li-
gat, imò eſt ipſo iure nulla, c. ex parte, ſ. de cõſue. de quo plenè
per Fel. in c. eccleſia S. Mariæ, col. 15. & ſeq. ſ. de cõſt. Iterũ ibi,
non obſtante iuris ciuilis rigore. opp. vr̃, ꝙ ius canonicũ admit-
tat hunc rigorem, vt in c. cum ad ſedem, §. eo. credo, ꝙ rigor, de
quo hic, non conſiſtat in eo, ꝙ interdictum, vnde ui, non detur
aduerſus ſingularem ſucceſſorem, ſed rigor conſiſtit in hoc, qa
ius ciuile nõ prouidit de remedio poſſeſſorio ↄ ſingularem ſuc
ceſſorem ſuccedentem ſciẽter in uitio cum poſſet, & deberet.
7 Ex hoc habetis † notare, ꝙ rigoroſum ius dr̃, qñ nõ ſuccurrit, cũ
poſſit. facit tex. cum gl. in c. ut conſtitueretur, 50. diſt. Item ibi,
non multum intereſt, no. parum intereſſe quantum ad pericu-
lum animæ, quo genere peccati delinquatur. rõ eſt, quia qđli-
bet pc̃m mortale mortificat aiam. can. unum orariũ, §. alias ea.
demum, 25. diſt. in. rẹliqua notabilia dimitto, quia expedientur
cum apparatu. ❡ Glo. j. effectualiter format 4. op. faciendo oia ↄ-
ria, ſ. ꝙ ante hanc decretalem ſpoliato ſubueniebatur aduerſus
tertiũ ſingularem ſucceſſorem, ad quem ſcienter res uiolenta
deuenerat officio iudicis cõdictione ex can. reintegrãda, actio-
ne de dolo, & actione qđ met. cã, ſi fuerat ſpoliatus per violẽtiã
compulſiuam. Pro reſolone uidendũ eſt de quolibet iſtorũ re-
mediorum, vtrum dẽtur ↄ ſingularem ſucceſſorẽ, & ob q̃ cau-
ſam, & utrũ cõpetãt alia remedia ad effectũ, ut cognoſcamus,
an illud remediũ, de quo i tex. ſit nouũ, vel pinguius alijs, ut dr̃
8 in lr̃a. ❡ † Quæro igitur primò, utrum interdictum vñ ui, cõpe-
tat ↄ ſingularem ſucceſſorem, gl. j. & cęteri fatent̃, ꝙ nõ, ꝑ tex.
in l. cũ a te, ff. de ui, & ui arma. & in d. c. ad ſedẽ, ſ. eo. & ob hanc
cãm tex. dicit, ꝙ non ſubueniebat̃ antea, ſed ꝑ interdictũ vñ vi.
Sed hic aduerte, quia etiã de iure ciuili ſpoliatore exiſtẽte non
ſoluendo, dabatur in ſubſidium ↄ ſingu. ſucceſſorẽ, ſm gl. Bar
& ſcri. in d. l. cũ a te, ↄ uero ipſum ſpoliatorẽ, qui dolo deſiẽrat
poſſidere, indiſtinctè cõpetit interdictũ, ergo effectualiter ſpo-
liatus nõ poterat perdere ↄ tex. noſtrũ. Solo. ſpoliatore exiſten
te ſoluendo, ſpoliatus perdebat in effectu dñium, licet a ſpolia-
tore per interdictum æſtimationem cõſequi poſſet. & iſtud eſt
qđ uoluit iſte tex. An aũt ĩterdictum, vñ vi, det̃ ↄ uiem ſucceſ-
ſorem, vr̃ ꝙ non, quia ex delicto defuncti non conueniunt̃ hę-
redes, toto ti. C. ne ex delic. deſunc. In ↄtriũ eſt tex. i l. ſi plures,
ff. de ui, & ui arma. Ad ↄtrium rñdet̃, ꝙ hæredes non conueniũ-
tur ex delicto defuncti, tanq̃ obligatio ſit mere hr̃ditaria, ſed
quia res ad eos peruenit: & io is ſolus hęres, apud quem eſt res,
inſolidum conuenit̃, d. l. ſi plures, qđ ſic declarãt Are. & Mod.
9 in l. 4. §. Cato, in 3. opp. Bart. ff. de uerb. obl. ❡ † Quæro ſcđo, an
officium iudicis competat aduerſus ſingularem ſucceſſorẽ ſciẽ
ter ſuccedentem in rem uitio violẽtiæ affectam, gl. tenet, ꝙ ſic
per tex. in c. quia V. de iud. & in c. bonæ, j. de appel. quæ opi. cõ
firmatur, quia officium iud. cõpetit, vbi æquitas ſuadet, c. j. & 2.
ſ. de off. iu. l. Quintus, §. Pomponius, ff. de ann. lega. Contrarium
tenẽt Abb. & *communiter* ſcrib. hic ꝑ iſtum tex. qui alias malè
diceret ſi ſubueniretur ſpoliato officio iudicis. Ad ↄria reſpon
detur. primò ad c. quia V. ꝙ debet intelligi ſm tempora huius
canonis, cum ſit uterque canon editus ab eodẽ, & ſic ambo lo-
quuntur de remedio huius canonis, & nõ de officio iudicis. Ad
arg. de æquitate rñdet Card. uerũ eſſe, ubi æquitas ſuadet, & nul-
la ſubeſt obligatio, ſecus ſi ſubſit obligatio, ut hic ꝑꝑ ſciam ſuc-
cedentis in uitio, qua mediante obligatur. patet, quia competit
actio, ut dr̃ in tex. ergo ſubeſt obligatio, l. licet, §. ea obligatio, ff.
de procu. Ad tex. in c. bonæ, rñdetur, ꝙ loquit̃ in ſpoliante ap-
pellatione pendente, & ſic in caſu ſpãli, in quo attentata lite ap
pellatur, uel lite pendẽte benè retractãtur officio iud. quia ſpo-
liator, & ſcienter ſuccedens in locum ſpoliati offenderũt iudi-
10 cem, ius, & partem, c. pe. & fi. j. ut lite pendente. ❡ † Tertiò quę
ro iuxta hoc, an vtilius ſit ſpoliato intentare remedium attẽta
torum, an remedium huius canonis, ſiue can. reintegranda. rñ-
deo, ꝙ utilius eſt intentare officium iudicis, ſiue remedium at-
tentatorum pluribus rationibus. Primò, quia intentans reme-
diũ huius canonis habet neceſſe probare, ꝙ ſingularis ſucceſ-
ſor ſciret rem eſſe affectam uitio uiolentiæ tp̃e, quo eã recepit
ut j. dicam: intentans uero remedium attentatorum, ſolum te
net probare, ꝙ tp̃e litis motæ, uel appellationis ĩterpoſitæ poſ-
ſidebat, d. c. bonæ. Secundò, quia ad excludẽdum remediũ hu-
ius canonis, & can. reintegrãda, obſtat exceptio alterius ſpolij,
c. fi. ſ. de ord. cog. Sed exceptio alterius ſpolij nõ excludit reme
dium attentatorũ, ſm Pan. in d. c. bonæ. Tertiò, quia in iudicio
remedij huius canonis, uel can. reintegranda, ſeruandus eſt or-
do iuris, ſaltem requiſitus in cauſis ſummarijs, c. accedẽs, ut lit.
nõ conteſt. ſed in iudicio attentatorum nullus ordo requiritur
ſm gl. in cle. 2. ut lit. pe. ſubijcit tamẽ Card. hic, ꝙ iſta remedia
habent ſe tanq̃ excedẽtia, & exceſſa, quia ↄ offim̃ iudicis obſtat
exceptio proprietatis, ſed ↄ remediũ huius canonis, qđ ſucceſ-
ſit loco interdicti unde ui, non admittitur exceptio ꝓprietatis,
ſicut nõ admittitur ↄ interdictum, c. in literis. ſ. eo. credo, ꝙ re-
11 ſpectu attentatorum inaduertenter loquatur, qã in † ↄtrium eſt
caſus in d. c. bonæ, in fi. & quia odioſior eſt ſpoliatio, q̃ fit lite,
uel appellati penden. q̃ ea, quæ fit ante, vt comprobat Are. in l.
naturaliter. §. nihil commune, in 3. cõbinatione Bart. ff. de acq.
12 poſ. † Item potius dicendum vr̃, ꝙ agenti cõdictione ex iſto ca-
no. obſtet exceptio proprietatis, ſiue exceptio, dolo facis, quia
iſtud remediũ datur ex æquitate, q̃ æquitas ceſſat, ſi tertius qui
nõ ſpoliauit, ꝓponat exceptionẽ, dolo facis, q̃ exceptio fun-
dat̃ in ſumma æquitate, ut dicit tex. in l. qui æquitate, ff. de ex-
cep. do. Itẽ rõ iſtius tex. fundatur in periculo aiæ, qđ periculũ
vr̃ ceſſare, qñ tertius poſſeſſor dicit ſe dñm, arg. eorũ, quę ponit
Alex. in l. ſi quis in tantam, in add. ad Bar. C. vnde ui. &c. Et hãc
opi. ↄ Card. ſequit̃ Cæpo. conſ. 60. Omiſſa facti ſerie, col. 3. repe
rio tamen, ꝙ Soc. cõſ. 226. In cã, quæ vertitur, col. 7. in ſecunda
parte tenuit opi. Car. ꝙ nõ obſtet exceptio dominij, ↄ remediũ
13 huius canonis. ❡ Quartò † q̃ro, an officium iudicis competat ↄ
tertium poſſeſſorem, ad quẽ ignoranter peruenit res violenta?
Scribentes hic ſentiunt, ꝙ non, quia officium iudicis nõ com-
petit, vbi ꝓuiſum eſt de alio remedio, l. in cauſæ, 2. ff. de mino.
ſed aduerſus tertium poſſeſſorem ſine vitio competit remediũ
canon. reintegrãda, ut j. dicam. ergo &c. Et ex hoc patet, ꝙ of-
ficium iud. non datur ↄ ſpoliatorem, quia ↄ eũ eſt proditũ or-
14 dinatiuum remedium, ſ. interdictũ, unde ui. ❡ † Quintò quæro,
an offim̃ iud. competat ei, qui cecidit a poſſeſſione culpa, uel ne
gligentia propria, aut alia iuſta cã? vr̃ ſic, quia huic nõ compe-
tit aliqđ remedium poſſeſſorium, nam ei non ↄpetit ẽt reinte-
grãda, ſm cõem opi. de qua j. ergo ex æquitate dabit̃ offim̃ iud.
Contrarium ſentiunt d. Ant. & Imo. hic, dũ dñt ſpãle eſſe in fa-
uorẽ eccleſiæ pro recuperanda poſſeſſione perdita culpa, & ne
gligentia pręlati, c. accedens, ſm unum intellm̃, ſ. ut lit. nõ con
teſt. & ibi Pan. extendit ſpãlitatem illam ad oẽs, quibus compe
15 tit beneficium reſtõnis in integ. Vnde facias ↄclonẽ, † ꝙ nõ cõ
petit offim̃ iudicis cadẽti a poſſeſſione ex iuſta cã. & comproba
per ea, quę dicit Alex. conſ. 6. inci. Circa ꝓceſſum, col. pe. vol. 3.
16 ❡ † Fallit concluſio in pſonis, quibus cõpetit de iure beneficiũ re-
ſtõnis in integ. d. c. ad ſedẽ, & ita determinat Soc. cõſ. 39. In qõ
ne, q̃ uertitur, col. 2. in 3. parte. & ex hoc infert̃, ꝙ amiſſo bene-
ficio reſtõnis, ẽt talibus perſonis nõ dabit̃ offim̃ iud. quia extin-
cta cauſa priuilegij, extinguitur priuilegium, l. Titia, §. uſuras, ff.
17 de leg. 3. & ſic cõſuluit Soc. conſ. 266. col. 9. in 2. parte. ❡ † Sexto
quęro, an cõmodatario, inquilino, & ſimilibus, qui nõ poſſidẽt,
ſed detinent, competat offim̃ iudicis, aut aliud remediũ pro re-
cuperanda tenuta: Rñdeo, ꝙ non ſuccurritur eis ꝑ aliqđ reme-
dium poſſeſſorium, quia nõ poſſidẽt, ſm gl. in l. ſi de fundo, C.
18 loc. quæ dicit, ꝙ ↄ † dominũ ſpoliantẽ ſeu deijcientẽ colono cõ
petit actio ex locato ad intereſſe: ſi aũt ſit tertius, q deiecerit, hẽt
actionẽ ↄ dominũ, vt ſibi cedat interdictum, ſed ex ſua perſona
non hẽt remedium poſſeſſorium. Cum ergo ita ſit, & æquitas
dictet eis ſubueniendum, meritò concludendũ eſt ſibi dari of-
ficiũ iudicis & ita tenet gl. in l. Aquilius Regulus, in gl. fi. & ibi
Bar. dicens de dicta gl. feciſſe magnũ feſtum, ff. de don. Adde
gl. in l. non tantum, ff. de pet. hær. & pro gl. vr̃ tex. quem ibi no.
Bar. in l. de vſu. ff. de uar. & extraord. cogn. per quem ante Bar.
ita tenuit Spec. in titu. de offi. om. iud. §. j. ver. item implorãtur.

Ex

Et per dictam gl. dicit Bar. in l. cotem, ſ. qui maximos, in 6. q. ff.
de pub. q. publicani, q. emerunt redditus gabellarum, hũt offm
iudicis ȝ ſpoliantem. Et idẽ tenuit Bar. in d. l. rẽ quæ nobis, de
acq. poſ. ubi dicit, eis dari offm iud. vel actionem in factũ, & p
d. gl. dicit Bal. in l. ædẽ, col. 2. C. loc. q. colono ſuccurrit offõ iu-
dicis ȝ dũm, qui de facto deiecit eum a tenuta, ſeqtur Ori. in re
pe. rub. de cau. poſ. & propr. col. 4. quinta ↄcl'o. ubi ẽt docet mo
dum libellandi in iſto officio iudicii. ¶ An aũt cõmõdatario, &
ſimilibus ſuccurratur remedio can. reintegranda, dicetur j. lo-
19 co ſuo. ¶ †Septimò quæro, an remedium can. reintegranda, det'
ȝ ſingularem ſucceſſorem? glo. & *communiter* ſcriben. hic, volũt
q. ſic. & ideo Pan. vt tollat ȝrium, dicit illud dari tantum ȝ ter
tium pro rebus eccleſię, vel clericorum. Iſtud autem, de quo in
tex. eſt pro rebus laicorũ. Pro perfecta intelligentia & reſolutio
ne ȝrij plura ueniunt diſcutienda. Primò, an remedium reinte
granda, ſit nouum remedium. Scdò, pro quibus competat. Ter
20 tiò, quibus perſonis detur. †Quartò, ȝ quos. Venio ad primũ,
& quæro, an per can. reintegranda inducatur nouum remediũ
poſſeſſorium diſtinctum ab alijs antea introductis? *communis* opi-
nio eſt, q. inducatur nouum, & pinguius oib' alijs. Et ſic, q. cõ-
petat ȝ ſingularem ſucceſſorem ẽt bonæfidei, ita cõiter cõclu-
dunt Doc. hic, & in c. cum ad ſedẽ, ſ. eo. & in d. c. reintegranda,
& per Legiſtas in d. l. rem quę nobis, & iſtã dicit cõem Abb. in
d. c. cum ad ſedem, col. 7. poſt l. ap. alleg. 52. inc. Lętatus ſum. &
ibi dicit, q. in iudicando, & conſulendo, non eſſet ab ea recedẽ-
dum, qa minimè ſunt mutanda, & c. l. minimè, de leg. Et iſtã di
cit cõem Alex. conſ. 9 t. In cã & lite, col. fi. vol. 5. Contrariã opi.
q. non inducat nouum remedium, ſed ſit diſpõ declaratoria
antiquorum, tenuit Inn. in d. c. cum ad ſedẽ, & iſta mihi placet,
licet altera apud Doct. & apud practicantes iam ſit canonizata.
Pro iſta parte ȝ cõem ſtringit iſte tex. q. apertè vult, q. ante hãc
decretalem nullum eſſet proditum remedium ȝ tertiũ poſſeſ-
ſorem, ergo impoſſibile eſt q. remedium, reintegrãda, inducat
aliquid de nouo, quia ȝ ſpoliatorẽ antea prouiſum erat. nec pla
cet cõſilio Goff. q. diſpõ huius canonis ſit declaratoria remedij,
reintegranda, facta ad tollendas opi. Doct. quia iſte tex. pro cõ-
ſtãti præſupponit, q. illud remedium huius canonis nouiter ſit
introductum, & ſi tu intueris uerba literæ in tribus locis text.
hoc vult ¶ Secundò pro iſta parte facit tex. in d. c. cum ad ſedẽ,
inducendo, ut ibi per Abb. nec ob. ſolutio Sen. q. ex medio cõ-
cludendi apparet intentatum fuiſſe interdictum, vñ vi, qa eſt ȝ
lĩam, quæ ponit ibi medium cõcludendi, quia diutius poſſede-
rat, qd cõuenit ẽt remedio, reintegranda, & dato, q. mediũ cõ-
cludendi fuiſſet conceptum, ut ipſi dicunt, qa vi fuimus ſpolia-
ti, ſi tñ ȝ tertium antea fuiſſet prouiſum per can. reintegranda,
non debuiſſet ferri ſnia ȝ hoſpitalarios, quia nõ ꝓbaſſent reum
conuentum ſpoliaſſe, vel ſpolium ratum habuiſſe, qa in reme-
dio, reintegrãda. ſufficit probare ſpolium a quouis factũ & reũ
poſſidere, quæ duo erãt ibi probata. ¶ Tertiò ȝ cõem facit tex.
c. cum eccleſia. 3. q. 2. ubi referunt' verba can. reintegranda, lĩa
tñ dicit: legibus oĩa ſunt reintegrãda, i. ſm leges: ſi ſm leges, er
21 go non eſt nouum remedium. ¶ †Venio ad ſm, & quæro, ꝓ q
bus rebus det'? Pan. in d. c. cum ad ſedem, fuit in iſta opi. q. detur
tñ pro rebus eccleſię, vel clericorum. Et iſtã partem ſequun-
tur gl. & Io. Cald. ipſe Pa. Imo. in d. c. cum ad ſedẽ. Io. de Lig. &
Cal. hic. & d. Ant. in c. bonæ, col. 3. j. de app. Egi. Bellamera 1 de
ciſ. Rotæ 16. Paul. de Caſt. in l. & iõ, ſ. Neratius, ff. de cond. fur.
Anch. conſ. 301. inc. Tres magnifici viri. Cor. cõſ. 56. inc. Licèt
in hac, col. fi. vol. 2. Et dicit Ale. in d. l. rem quæ nobis, q. iſta opi.
eſt verior in puncto iuris, licet ȝrium ſeruetur in practica, ꝓut
dicit etiam l. ap. alleg. 52. Fundamentum illorũ eſt, quia diſpo-
ſitio dicti can. reintegranda, eſt exorbitans, & ↄñr nõ extẽden
da, reg. ca q̃, de reg. iu. li. 6. l. q. verò ȝ, de leg. ſed iſtud negat D.
Ant. quia non corrigit ius ciuile, ſed addit nouũ. Scdm funda-
mentum eſt, qa verba canonis loquunt' in reb' eccleſiæ, vel cle
ricorum, quę ſunt perſonę fauorabiles, l. ſunt pſonę, de relig. &
ſump. funerum. ergo non extendit' ad res laicorum, quia ſic ar-
gueretur de maiore ad minus affirmatiuè, qd non licet, vt not.
in c. in cunctis, ſ. de elect. nota argũ, quia eo attento ſequeret',
q. ẽt non hẽret locum in rebus clericorum inferiorum, qa loqui
tur in rebus proprijs Epiſcoporum, qbus magis prærogatiua de
betur. Huic tamen fundamẽto rñdent aduerſantes, q. licèt ver
ba non conueniant, rõ tñ & mens conuenit, & iõ idem diſpoſi
tum cẽſeri dẽt, l. nois, & rei, ſ. verbum ex legib. ff. de verb. ſig. q̃
rñſio non placet, & eam ſtatim ſubuertam. Contrariam opinio
nẽ, q. ẽt det' pro rebus laicorum, tenet d. Ant. in d. c. cũ ad ſedẽ.
ſequuntur Bar. Ang. Ro. Alex. Are. & oẽs Mod. in d. l. rẽ quę no
bis. Ang. conſ. 157. In qõne prædicta. Alex. conſ. 50. Viſo, vol. 3.
conſ. 60. in 2. dubio, vol. 3. & 118. vol. 2. & conſ. 90. & quatuor ſe
quentib. vol. 5. & iſtam dicit *communem* Soc. cõſ. 226. col. 9. Fun-
damentũ huius opinionis ſtat in hoc, qa diſpõ can. reintegran-
da, vr inducta ratione corrigẽdi peccatum ſpoliationis, quæ rõ
peccati militat ẽt in rebus laicorum, ergo militabit diſpoſitio,
vulgata l. a Titio, ff. de ver. obl. comprobatur, qa in correctorijs
fauore ſtiæ fit extenſio de caſu ad caſum ex identitate rationis,
ſm Barto. in auth. ſacra puberum, verſ. quarto, an iſta auth. C. ſi
aduer. vend. & Pan. in c. ex tenore, qui filij ſint leg. & in c. quęſi
uit, de dictor ¶ Contradicentes rñdent huic fundamẽto, negã-
do eam fuiſſe rõnem canonis: probant, quia ſequeretur ea attẽ-
ta, q. non dẽret dari remedium, reintegranda, ȝ bonęfidei poſ-
ſeſſorem. Cuius ȝrium concludunt ipſimet tenentes iſtam par
tem. Soc. in d. l. rem quę nobis, volẽs ſuſtinere cõem, rñdet q. li
cẽt a principio litis non militet rõ peccati ȝ bonæfidei poſſeſſo
rem, tñ quàm primũ lite conteſtata incipit conſtare de iure agẽ
tis, efficitur malæfidei poſſeſſor, q̃ ſuperuenientia malęfidei de
bet ſufficere, iuxta no. in c. fi. j. de præſcr. & per Bar. in l. natura-
liter, ff. de vſucap. mihi vr, q. iſta rñſio nõ ſit iuridica, qa ad finẽ
vt qs poſſit agere remedio illius canonis, oportet, q. actio ſit or
ta, vel ſ. Item ſperetur oriri in ipſo litis exordio, l. ſi Titius, ff. de
verb. obl. Hæc aũt rõ peccati, quę facit dari cõdictionem ex ca-
none, ſm eos, non ſubeſt tpe, quo bonęfidei poſſeſſor conueni-
tur, neque in litis exordio, neq; in medio, ſed demum publica-
tis atteſtõnibus, ergo quãtum ad ↄñdam cõdictionem, ex illo
canone, non põt conſiderari rõ peccati ȝ bonęfidei poſſeſſorẽ,
quia non ſubeſt tpe cõgruo. verior ergo vr rõ aliorum, q. diſpo
ſitio illa fuerit inuenta ſpãli fauore eccleſiarum, arg. c. præſby-
terorum, de reb. eccl. nõ alie. vel ipſorum clericorũ, arg. d. l. ſunt
22 perſonæ, & iõ non hẽbit locum in rebus laicorum. ¶ †An autẽ
competat pro rebus incorporalibus? dixi in c. cum eccleſia Su-
trina, ſ. tit. j. An aũt cõpetat pro rebus mobilibus? *communis* opi-
nio eſt, q. ſic, qa ille tex. loquitur indefinitè, ergo vr l. ſi pluri-
bus, de leg. 2. & ita concludunt Sen. in d. l. rem quę nobis, in 5. q.
23 ¶ †Venio ad tertium, & quæro an remediũ can. reintegranda,
competat malæfidei poſſeſſori. d. Ant. hic determinat, q. ſic. ſe-
quuntur Ro. & Are. in d. l. rem quæ nobis. Ale. in d. conſ. 6. col.
4. Rõ iſtorum eſt, quia pinguius eſt remedium can. reintegran-
da, quàm ſit interdictum, vnde vi. ſed interdictũ datur malæfi-
dei poſ. c. in literis, ſ. eo. ergo pariter dabitur ↄdictio ex d. cano
ne. Iſta ratio parum ſtringit, quia in multis interdictũ, vnde vi,
excedit remedium dicti canonis, vt j. patebit. Cõtrariã opinio-
nem tenent Imo. hic, Alex. ſibi ȝrius conſ. 94. vol. 5. Soc. in d. l.
rem quæ nobis, in 4. dub. 2. q. princip. & in conſ 39. col. 3. in 3.
par. mouentur pluribus rationibus. Primò, quia verba canonis
non conueniunt pp iſtud verbum, ſubſtãtias proprias. ſed illud
me non inclinat in ſuam ſniam, quia eo attento ſequeretur, q.
etiam non cõpeteret bonæfidei poſſeſſori, cuius nõ eſt res pro-
pria: vnde intelligo ſubſtãtias proprias, i. poſſeſſiones proprias.
Secundò mouentur, quia in pari cauſa melior debet eſſe condi
tio poſſidentis, l. ſiue autem, ſ. ſi duobus, ff. de pub. ſed iſtud põt
negari in remedio recuperandæ d. c. in literis. Tertiò mouent',
quia remedium l. ſi coloni, C. de agr. & cenſi. lib. 10. & remediũ
can. reintegrandæ, æquiparantur, ſm Inn. hic, ſed remediũ d. l.
ſi coloni, non cõpetit malæfidei poſſeſſori, vt dr expreſſe in li-
tera, ibi, bonæfidei poſſeſſori celeri remedio ſuccurri oportet,
ergo nõ cõpetit etiam aliud. Ad iſtud poteſt reſponderi, q. nõ
æquiparantur in omnibus, vt j. patebit. vnde nõ valet argm ab
æquiparatis, niſi oſtendatur æquiparatio in caſu, de quo agitur,
ſm gl. in c. poſtquàm, ſ. fi. & in c. licet canon, de elec. in 6. & in
l. omnes dies, in verbo apoſtolicæ, C. de fer. ¶ Quartò ultra eos
poteſt adduci ratio peccati, ſuper qua fundatur diſpoſitio dicti
canonis. quæ ratio ſi obijciatur poſſidenti, ȝ quem agitur, re-
plicabit ipſe, nihil doloſius doloſo, &c. in Larenam, C. de inoffi.
teſta. ſed huic etiam poteſt reſponderi, vt dixi ſ. in alio propoſi
to. Quid tenendum? ſi teneamus hanc vltimã partem. nota di-
ligenter cautelã ad excludendum agẽtem remedio dicti cano
nis, vt excipiatur ȝ eũ de mala fide. Et in hoc vtilius erit malæ
fidei poſſeſſori intentare interdictũ, vnde vi, cui non obſtat ta-
lis exceptio d. c. in literis. Veruntamen ȝ iſtam opinionẽ vide-
tur mihi caſus, qui non allegatur, in c. ſi. 3. q. 1. & ideo tranſeo cũ
24 alia opi. d. Ant. ȝ Sen. ¶ †Secundò dubitatur, an competat co-
lonó, inquilino, & ſimilibus? vr q. nõ, quia eſt remediũ poſſeſ-
ſorium, & iſti non poſſident, ergo &c. Contrarium determinat
Spe. tit. de petitorio & poſſeſſorio, ſ. 1. ver. ſed nũquid depoſita
rius. ſequitur Io. And. ibi, p tex. in d. c. reintegrãda. in verbo, eie
ctis, qd conuenit etiam detinẽtibus. ſed iſta põderatio tollitur
per tex. in c. ſi epiſcopus, 3. q. 2. in ver. a propria ſede eiectus. Itẽ
verbum, epiſcopis, confundit ponderationẽ. idẽ tenent Sen. in
d. l. rem quæ nobis, in 3. dubitatione, 2. quæſtionis principalis.
mon, quia ius canonicum ſequitur æquitatẽ iuris ciuilis, & non
rigorem, c. dilecti, ſ. de iudi. ſed de æquitate iuris ciuilis colono,
& ſimilibus competit officium iudicis fundatum in æquitate,
l. planè, & l. fi. ff. de pet. hære. & dixi ſ. ergo de iure canonico cõ
peteret cõdictio ex canone. ¶ Aduerte, quia iſta ratio retorque
tur, nam iſte tex. ſe fundat in æquitate, & tamẽ a ȝrio ſenſu ne
gat iſtud remedium competere detentatoribus. Item remedia
iuris canonici fuerunt inuenta ad prouidendum, vbi ius ciuile
nõ ſuccurrebat: verum in caſu iſto, de iure ciuili erat prouiſum
de officio iudicis, ergo debet ceſſare æquitas, ſup qua ſe fundat
ius

ius canonicum. Adducit etiam Soc. tex. in c. cū eccleſia, 3. q. 2.
ponderando tex. ibi, poſſeſſiones, vel rem. ſed gemitum epico
25 pi, ibi poſitis tollit ſuam ponderationē. ¶ † Tertiò dubitat̃, an
cōpetat ceſſionario? Mod. Sen. in d. l. rem q̄ nobis, determinãt
q̄ ſic, quia qđ eſt tranſibile ad hæredes, eſt etiam ceſſibile, l. ex
pluribus. ff. de admini. tut. Ego idē teneo nō ꝑꝑ ſuū fundamē-
tum quia pōt r̄ñderi, q̄ non ꝓcedit affirmatiuē, ut ipſi arguunt
ſed negatiuē tm̄, vt per plura probat do. Iaſ. in l. j. §. fin. ff. de no.
oper. nunc. Sed ſequor ſuam opinionem per tex. in l. quod ſi in
diem, §. Iulianus, ff. de per. hær. vbi dr̄, q̄ interdictum vñ vi pō
cedi, ergo ēt cōdictio ex canone ſubrogata ī locū interdicti. &
26 iſtud fuit de mēte Bal. ꝯſi. 310. ſup quo puncto, uol. 3. † Quartò
dubitat̃, an cōpetat ſingulari ſucceſſori, in quē ſpoliatus aliena
uit rē ſine ceſſione iuriū? Senēſes i loco ꝑallegato determinãt,
q̄ ſic, q̄a ꝯdictio ex dicto canone eſt in rē ſcripta, dat̃. n. ʒ quē-
cūq; poſſeſſorē. ſed actiones in rē ſcriptæ trāſeunt in ſingularē
ſucceſſorē, l. ſi tertius, §. priuſq̄. ff. de aqua plu. arcē. Tu aduerte
q̄a nō eſt expeditū, q̄ trāſeat in quēcunq; poſſeſſorē, vt j. ſubij-
ciā. ¶ Scđò, eſt q̄ actio eſſet in rē ſcripta, tn̄ pro dãno de ꝑteri-
to trāſit in ſingularē ſucceſſorē, d. §. ſi prius. Prꝫterea iura poſ-
ſeſſoria nihil habēt cōe cū ꝓprietate. l. naturaliter. §. nihil cōe,
ff. de acq. poſ. ergo in alienatione ꝓprietatis nō dēt intelligi ꝯ-
27 prehēſa iura poſſeſſoria maximē de ꝑterito, iō ꝯgita. † Quin-
tò dubitatur, an competat ei, qui iuſta ex cā amiſit a poſſeſſio-
ne? cōis ſnīa eſt, q̄ nō, ꝑ tex. ibi, ſpoliatis, & deiectis, vel eis, q̄ per
quaſcunque iniuſtas cās poſſeſſionē ꝑdiderūt, q̄ verba nō con
ueniunt eis, qui iuſta ex cā perdiderūt, puta ex ſua cā, vt ꝑ Ale.
in d. ꝯſ. 6. vel ex ſuo ꝯtractu, vt ꝑ Alex. in d. ꝯſ. 90. vel ex negligen
tia, vt ꝑ Sen. ī d. l. rē q̄ nobis. Et cū iſta opi. trāſeūt Pan. & alij ī
c. accedēs, j. ꝫ ut li. non ꝯteſt. Vltimò dubitat̃, an cōpetat ei, qui
fictē poſſidebat pro ſua ficta ſeu ciuiliſſima poſſeſſione occupa
ta? dicas de hoc, vt plenius dixi in rub. de cā poſſe. & prop. in 3.
28 q. ver. ciuiliſſima poſſeſſio. ¶ † Venio ad quartū, & quęro, an re
mediū canonis, reintegrando, cōpetat ʒ ſingularē ſucceſſorē.
Iſta qō hēt duo capita. Primū, an cōpetat ʒ ſingularē ſucceſſo-
rē malęfide. Scđm, an cōpetat ʒ ſingularem ſucceſſorem cum
ti. & bona fide. Circa primū cōis eſt, q̄ ſic, ſed in ꝯtrium obſtat
iſte tex. cui non ſatiſfacit r̄ñſio Abb. q̄a cōiter damnatur, licēt
ego ſuſtinuerim, reperio, q̄ Soc. in d. cōſ. 266. col. 6. aliter r̄ñdet
dicens, q̄ remedium can. reintegranda, cōpetat ʒ ſingularem
ſucceſſorem habentem cām ab authore vitioſo, puta a ſpolia-
tore, vel ab alio ſucceſſore, qui ſciēter ſucceſſit in vitio, nō aūt
ʒ habentē cām a bonęfidei poſſeſſore. Iſtud aūt remediū can.
ſæpe, cōpetit ʒ quemcunq; ſciēter ſuccedentē in vitio, ēt ſi ha
buerit cām a bonæfidei poſſeſſore, ēt ſi per mille annos ambu-
lauerit, & in hoc pinguius eſt iſtud remediū, diuerſitas iſta bo-
na eſſet, niſi damnaret iſte ēt tex. aliqualiter ꝯdicit, quia pręſup
ponit, quod ēt ʒ ſingularem ſucceſſorem hñtem cām ab iſto
ſpoliatore antea non ſuccurreret. ¶ Circa ſcm caſum Bar. in d. l.
rē quę nobis, determinat, q̄ nō det̃ ʒ ſucceſſorem cū tit. & bo-
na fide ſequunt̃ Ang. & Imo. ibi And. de Bar. & Ioan. de Platea
in d. l. ſi coloni. Pau. de Caſt. in l. & iō §. Neratius, ff. de cōd. fur.
Imo. hic, Ang. in cōſ. 116. incip. Dicimus, q̄ libellus. cōſ. 157. In
qōne prædicta. Bar. in l. manifeſtiſſimi. C. de fur. & Bal. in l. 2.
C. e. Spe. tit. de pet. & poſſ. §. j. verſ. qđ ſi peto, Alex. conſ. 118. In
cā & lite, col. j. & 2. vol. 2. Soc. in d. cōſ. 226. col. 6. & in d. cōſ. 39.
dicens, q̄ iſta opi. eſt magis cōis apud Legiſtas, fundm̄ iſtorum
eſt ſup l. ſiue aūt, §. ſi duob. ff. de pub. vbi hñs titulum a nō dño,
nō pōt per Publicianā auocare poſſeſſionem ab alio pariter ha
bēte titulū a non dño, quia in pari cā melior eſt condō poſſidē
tis, ergo minus auocabit per aliqđ remediū poſſeſſoriū. R̄ñdet
d. Ant. hic, q̄ actor ibi nunq̄ fuerat in poſſeſſione, iō præfertur
poſſeſſor cū titulo. Iſtam r̄ñſionē improbat d. Alex. in d. l. rem
q̄ nobis, q̄a nō dat̃ Publiciana niſi ei, q̄ q̄nq; poſſedit, l. eū q̄.
ff. de Pub. Aīr r̄ñdet Abb. q̄ ibi agebat̃ petitorio, & conſtabat
de non iure proprietatis vtriuſque, iō præfert̃ poſſeſſor, q̄ ſolu
tio ēt non eſt tuta, vt ſtatim videbitis. Contrariam opi. tenent
Inn. & cōiter Canon. hic, & in d. c. cum ad ſedē. & ibi Abb. di-
cit iſtā eſſe cōem, & eā dic it ēt cōem, conſ. 91. col. fi. vol. 5. & ſe
quit̃ Pan. in c. ſi diligenti. j. de pſcri. Are. & Mod. in d. l. rē quæ
nobis. Soc. ſibi ꝯtrius, conſ. 89. col. fi. vol. 1. Anch. cōſ. 302. Circa
recuperādā. Dec. conſ. 57. diligēter ꝯſideratis oībus, col. pe. &
conſ. 136. col. fi. iſta opi. fundat̃ ea rōne, q̄a iunior pręſumit̃ clā
deſtina, c. licet cām. j. de prob. Aduerte, q̄a in hoc ſtat pūctus,
iſta rō multis modis vr̄ poſſe ſubuerti. primo ꝯfundit̃ per tex. i
d. §. ſi duob. Nec ob. r̄ñſio Abb. q̄a ſi antiquior poſſeſſor cū titu
lo in pari cā nō hēt ius ʒ poſſeſſorē cum titulo, a fortiori poſ-
ſeſſor ſine titulo non hēbit ius ʒ poſſeſſorem cū titulo, & bo-
na fide. Et ſi dixeris, ʒ agētem poſſeſſorio tm̄, nō obſtat exce
ptio tituli. replicabo verum eſſe, ſi exceptio tituli opponat̃ pri
cipaliter ad excludendum agentē ratione dñij, ſecus ſi deduca
tur titulus ad tollendum vitiū clādeſtinitatis, & ſic ad iuſtificā
dam poſſeſſionem. Secūdò confundit̃, quia titulus tollit vitiū
clādeſtinitatis. l. clam poſſidere, in prin. ff. de acq. poſ. Tertiò

ſubuertitur, quia vitiū clandeſtinitatis eſt perſonale, & non trā
ſit in ſingularem ſucceſſorē, ſcm gl. in l. Pomponius, §. cū quis,
ff. de acq. poſ. Quid tenendū? nō vr̄ recedendū a cōi, pro qua al
lego duos tex. in ſui gñalitate, videlicet tex. in c. 2. 3. q. 1. in ver-
bo, ab æmulis aut quibuſcunque, & in c. cum eccleſia, 3. q. 2. in
verbo a quocunque. niſi dicatur, q̄ illa iura debent intelligi in
quibuſcunque poſſeſſoribus, ſ. cum vitio, tamen videtur nimia
reſtrictio. tenendo tamen opin. Bart. & ſequacium, intelligo eā
procedere, niſi in bonæfidei poſſeſſore hñte cauſam a violēto
poſſeſſore immediatē. Nam ʒ iſtum bene competit remediū
reintegranda, quia adhuc reſpicit rē affectam vitio violētię ꝑꝑ
malam fidē ſpoliatoris, arg. authē. malæfidei, C. de præſcr. log.
29 tēpo. reliqua dicent̃ j. in diſcurſu. ¶ † Trāſeo ad aliud remediū
actionis de dolo, & quæro an actio de dolo det̃ ʒ ſingularem
ſucceſſorem hñtem notitiā ſpolij tpe, quo ſucceſſit, glo. nr̄a vr̄
velle, q̄ ſic, quia in dolo fuit, qui ſcienter recepit rem affectam
vitio violentiæ. Contrariū tenent Pan. & Card. hic ꝑ iſtū text.
qui malē diceret non ſubueniri de iure ciuili, ſi daretur actio
de dolo. Ad argm̄ r̄ñdet Abb. q̄ nō eſt bona ꝯſcia, ſcienter re-
cipit rē vitioſam, ergo eſt in dolo. Iſta ſolō nō euacuat argm̄
in totum. vñ aīr r̄ñdet Pan. q̄ ad hoc, vt cōpetat actio de dolo,
oportet, q̄ nulla alia actione ſit prouiſum volēti agere. l. 1. §. 1.
ff. de dolo. ſed in caſu iſto ſuccurſum erat per interdictum, vo-
de vi, ſpoliato ʒ ſpoliatorem ad æſtimationem rei, l. ſi vi me
deieceris. ff. de vi & vi arm. ergo non competebat actio de do-
lo. Nota magnam ampliationē ad d. l. 1. §. 1. vt procedat, ſi nul-
la alia actio cōpetit pro re, vel æſtimatione rei. Sed hoc videtur
mihi ʒ tex. in l. & eleganter, in prin. ff. de dolo. vbi dr̄, ſi res a-
lia actione ſalua eſſe non poſſit, & ſic videretur, q̄ ſciēter reci-
piens rē a violento poſſeſſore teneat̃ actione de dolo. Ad iſtū
tex. r̄ñdeo, q̄ elapſo biennio extinguitur actio de dolo, l. fi. C.
de dolo. & ideo fuit neceſſarium poſt biennium introducere
remedium huius tex. quod eſt perpetuum, ſecundum Inno. &
alios hic, & iō text. dicit, ſæpe contigit, i. aliquando, puta lapſo
biennio, & extincta actione de dolo ¶ Condeſcendo ad reme-
30 dium † l. ſi coloni, C. de agric. & cenſi. li. 11. & quæro primò, an
per dictam l. inducatur nouum remedium poſſeſſoriū? communis
opi. Doct. eſt, quōd ſic, Pan. verò hic ſentit, quōd ita agatur re-
medio ordinario, quod pōt intelligi de actione in factum, ſeu
interdicto, vnde vi, quia colonus aſcriptitius negando ſe colo-
num ſpoliat dominum poſſeſſione, & facit furtum ſui ipſius, l.
cum ſatis, C. de agri. & cenſi. Iſta rō non vr̄ concludere, quia co
lonus eſt res mobilis, & pro poſſeſſione rerum mobilium non
erat ante illā legem proditum illud interdictum, vt no. in d. l.
rem quæ nobis. tamen tenendo cū Pan. poteſt dici, q̄ iſti colo-
ni aſcriptitij dicuntur pars fundi, d. l. cum ſatis, & computantur
inter immobilia, l. iubemus, 2. in prin. cū gl. C. de ſac. ſan. eccle.
vnde pro recuperanda eorum poſſeſſione ita dicet̃ competere
interdictum vnde vi, ʒ ipſum ſpoliatorem, ſicut cōpetit ꝑ im-
31 mobilibus. ¶ † Secūdò quæro retenta cōi, pro quibus rebus cō-
petat? Bar. & *communiter* ſcrib. ibi tenent, q̄ competat pro qui-
buſcunq; rebus tam mobilibus, quàm immobilibus. Pan. verò
vr̄ ꝯcludere, q̄ competat tantum pro rebus animatis, q̄a loq-
tur in colono fugitiuo. idem ſentit gl. ibi dicēs, q̄ ibi erat vitiū
rei, & animi. Idē tenuit Cor. cōſ. 56. col. pe. in ſecunda parte, di-
cens, q̄ ibi vitiū cōſiſtebat ex ipſa re. Item loquitur in colon. &
ſolo aſtrictis, in quibus multa ſpecialia ſtatuuntur ob publicū
fauorem agriculturæ, l. quemadmodum, C. eo. vnde non vide-
tur extendenda, c. ea, quæ ꝯ. de reg. iu. in 6. Item loquitur in fu
gitiuo, & ſic poſſumus dicere ſpeciale odio fugæ, iuxta nota. in
32 l. vis eius. C. de proba. ¶ † Tertiò quæro an competat ʒ ſingula-
rem ſucceſſorem hñtem notitiam violentiæ, furti, vel rapinæ?
Inn. & d. Ant. hic determinat q̄ ſic. Sequitur Ocianus in rubr.
de cau. poſ. & propr. col. 4. verſ. tertia concluſio. dicēs dr̄iam
eſſe inter remedium l. ſi coloni, & remedium iſtius capli, vide-
licet quia in l. ſi coloni, ſufficit, q̄ ſingularis ſucceſſor ſciat rem
eſſe alienam, licet ignoret violentiam. In iſto verò oportet, q̄
ſciat vtrūque, & ibi docet modū libellandi. mihi vr̄ contrariū
fore verius per iſtū tex. q̄ de rigore iuris ciuilis non ſubuenie-
batur contra talem, & ideo fuit neceſſarium iſtud remedium,
& contrarium tenet j. Pan. verſ. & quæro ſi aliquis. niſi reſpon
deas, vt ſ. dixi in remedio reintegranda, verſi. venio ad quar-
33 tum. ¶ † Quartò dubitatur, an cōpetat contra bonęfidei ſucceſ-
ſorem cum titulo. Inn. hic tenuit, q̄ ſic, & ſequitur gl. in l. 2. C.
de fur. & Pan. & Felv. in c. ſi diligenti. j. de præſcr. Contrarium
tenent And. Barba Ioan. de Plat. & Ang. in d. l. ſi coloni. Pa. de
Caſt. in d. l. 2. Card. & Mod. in dicta l. rem quæ nobis. & in l. ma
nifeſtiſſimi, §. ſed cum in ſecunda, C. de fur. & ibi Iim. tant. ve-
ritas dependet ab his, quæ dixi ſupra in vltima quæſtione re-
34 medij reintegranda. ¶ † Quintò dubitatur, an cōpetat malæfi-
dei poſſeſſori, concordes ſunt Doct. q̄ non, per tex. ibi, qđ bo-
næfide poſſidebat, & ibi bonæfidei poſſeſſori, &c. ſed aduerte,
quia ſecundum cōmunem opin. & ſecūdum illum tex. agenti
ꝯdictione ex illa l. non obſtat exceptio proprietatis, e. g. pari-

ter non d͡ebet obſtare exceptio maleſidei, arg. ca. in literis. ſ. e.
35 niſi dixeris, ꝙ ↄña non tenet per tex. in c. fi. ſ. de or co g. ¶ † Sex
tò dubitatur, an cõpetat depoſitario, & ſimilibus? ↄcordes ſunt
ẽt ſcribentes, ꝙ nõ quia tex. ẽt dicit, bonæ fidei poſſeſſori. ergo
non detẽtatori. Et quia depoſitario, & ſimilibus erat ſuccurſũ
officio iudicis, vt ſ. dixi ĩ primo remedio. & ita firmat Io. de Pla
36 tea & alij in d. l. ſi coloni. ¶ † Aſſumo modo remediũ, ꝙ metus
cã, & quæro an competat ↄ ſingularem ſucceſſorem gl. j. deter
minat, ꝙ ſic, p tex. i l. ſi cum exceptione, ſ. aliqñ, ff. q. met. cau.
ad idem tex. in c. Abbas, & in c. ad audiẽtiam, ſ. qđ met. cau. q̃
iura probant dari actionem, qđ metus cã, ẽt ↄ ſingularẽ ſucce
ſorem cum titulo, & bona fide, & ideo actio, qđ metus cã, dr̃ in
rẽ ſcripta, l. metum, ſ. hæc actio. ff. qđ met. cau. ſ. præterea quaſ-
dam, Inſt. de act. No. tñ, ꝙ ↄ ſucceſſorem ex cã onéroſa nõ dat̃,
niſi in ſubſidium: ↄ verò ſucceſſorẽ ex cã lucratiua datur indi-
ſtinctè, ſm gl. in d. l. ſine autem, ſ. in hac, q̃ approbat Ang. in d.
ſ. aliqñ. Nec ob. ſimile tex. in quantum dicit, ꝙ antea non ſubue
niebatur, quia loquitur in ſpoliato violẽtia expulſiua. Illa verò
iura loquuntur in ſpoliato violentia compulſiua. ſed hic poſſet
dubitari, an remedium huius can. ſæpe, competat ſpoliato per
vim compulſiuam. Doct. maximè Abbas, ſentiũt, ꝙ non, nam
dñt ꝙ iſte tex. loquitur in ſpoliato per violẽtiam expulſiuam.
Crederẽ ego ↄ̃nium per rõnem peccati, de qua in tex. quæ mi-
litat etiam ↄ ſingularem ſucceſſorem habentem notitiam vio
37 lẽtiæ compulſiuę. ¶ † Nota, quia vtiliſſimum verbum eſt: nam
agenti actione, qđ metus cã, ↄ eum, qui non intulit metũ, ob-
ſtat exceptio ꝓprietatis, ſm Io. And. in add. Spe. in tit. qđ met.
cau. in gl. in ver. rei vendicatione. ſed ↄ agentẽ remedio huius
canonis, vel cano. reintegranda. non obſtat exceptio proprieta
tis, ſm cõem Doct. ſniam, de qua j. ¶ Nunc me conuerto ad re
38 medium † noſtri canonis, & quæro primò, quæ actio ſit iſta, quæ
datur ↄ ſingularem ſucceſſorem habentem notitiam violẽtiæ?
Goffre. hic tenebat, ꝙ daret̃ actio in factum, quæ datur loco cu-
iuſlibet interdicti, ſ. fi. Inſt. de interd. & hic vult, ꝙ Papa per iſtũ
tex. extenderit interdictum vnde vi, et ↄ ſingularẽ ſucceſſorẽ
cum vitio, & iſtud tenuit gl. in c. cũ ad ſedem, ſ. eo. Iſta opi. fun
datur in tex. iſta in fi. dum dicit, per beneficium reſtõnis ſuccur-
ratur. iuncto principio ibi, dum dicit non ſubuenitur per reſtõ-
nis beneficium, qđ intelligitur ſ. per interdictum, vñ vi. Contra
rium tenet gl. 3 hic, & cõiter Doct. hic, quia ſic eſſet dicẽdum,
ꝙ corrigeretur d. l. cum a te, ff. de vi, & vi arma. quæ correctio ẽ
euitãda, c. cũ exped. .t, de ele. in 6. qđ nihil eſt, quia tex. expreſ-
39 ſè, dicit, non ex huius ciuilis rigore. ¶ Secũdũ, qa actio in factũ
naſcitur ex remedijs prætorijs, vt no. in l. ex placito, C. de rerũ
permu. ſed nec illud ſit. rigit, q. j extẽſionem iuris ciuilis, vel
canonici nihil prohibet, quin non oriatur actio in factũ. ¶ Ter-
tio, qa in ↄ̃nium eſt tex. in c. cum ad ſedem, ſ. e. per quem appa
ret, ꝙ hodie proponens interdictũ, vñ vi. ↄ tertium ſucceſſorẽ
dẽt ſuccumbere, ſed ego intelligo ↄ tertiũ bonæ fidei poſſeſſo
rem. Ita loquitur ille tex. ¶ Vltimò, qa vbi lex inducit oblĩonẽ,
nec prouidet de nõie actionis, tunc orit̃ cõdictio ex lege, l. vni
ca, ff. de cond. ex lege. & ſic dicendũ eſt, ꝙ oriatur condictio ex
iſto canone. ſed huic rñdet Goffre. ꝙ ſeq. in tex. exprimit̃ dari
actionẽ in factum põderando tex. vt in fundamẽto ipſius Go-
ffre. hinc capta occaſione Pan. impertinẽter inſerit materiã d. l.
vnicæ, quã ego reſeruo poſt expeditionẽ principalis materiæ
40 huius capituli. ¶ † Sc̃dò quæritur, an cõdictio ex iſto cano ne de
tur ↄ ſucceſſorem ignorãtem ſpolium? gl. & communiter Doct.
concludunt, ꝙ non, & hoc eſt expeditũ, quia ceſſat rõ peccati:
ſed dicit gl. ꝙ ↄ ignorantẽ competit cond. ex can. reintegrã
da, & ſi dicatur conditio illa datur ↄ ignorantem, a fortiori ↄ
ſcientem: ergo ↄ iſtũ text. qui dicit, ꝙ antea non ſubueniebat̃.
Imo & plures alij pp iſtud ↄriũ fatentur, ꝙ diſpo. huius tex. nõ
fuerit neceſſaria, ſed fuit vtilis ad tollendam dubitationem eo
rũ, qui pertinaciter dicebant, ꝙ condictio ex can. reintegrãda,
non dabatur in toto ſceleris, quia falſum dicebant. one pecca-
ti, de qua in tex. ſed iſta conſideratio ſic placet, quia tex. alie. ũ
ſtanter affirmat, ꝙ antea non ſubueniebatur, & ꝙ iſtud eſt no
uum remedium, qđ etiam probat verbum, ſancimus, qđ eſt no
41 ui iuris promulgatiuũ, vt no. in c. decernimus, ſ. de iu. ¶ † Ter-
tio quæro, an detur ↄ ſucceſſorem qui ex poſt facto incẽpit hẽre
ſcientiam violentiæ: reperio Cæpo. conſ. 60. col. 3. tenentem, ꝙ
non, ponderantem illum tex. in ver. ſciens receperit. ſubſtãtia,
ꝙ qualitas adiecta verbo debeat intelligi ſm tẽpus verbi, l. in
delictis, ſ. ſi extraneus, ff. de noxa. quam etiam ponderat Abb.
hic, alleg. tres gl. iuris canonici, vt hic per eum. Iſtã partem vr̃
tenere gl. in c. quia, ſ. de iud. & Bal. in l. j. C. de reuoc. his, quę in
fraudem qui tñ hoc expreſsè non affirmat, ↄ̃riam opi. tenet do.
Ant. & Pan. hic, quia ratio peccati militat etiam quãdo ſcia ſu
peruenit ex poſt. Quid tenẽdum? Dubia vr̃ deciſio Pan. & Do.
Ant. in ſucceſſore ex cã oneroſa a prin. bonæ fidei. õtercà ſi con
ſideremus rationem peccati ſuperueniẽtis ex poſt, reſtaret cõ
cludendum, ꝙ ſi eſſet intentata cõdictio huius canonis ↄ igno
rantem, ꝙ factis probationibus de violẽtia, & publicatis atte-

ſtationibus deberet ignorans condemnari, quia publicatis atte
ſtationibus ſibi ſuper ſcientia, & ſic in effectu remedium huius
canonis ita daretur ↄ ignorantẽ ſicut ↄ ſcientem, cuius ↄ̃rium
concludunt omnes, vt dixi in proxi. q. Item ↄ Pan. & d. Ant. fa
cit, quia tex. ſe fundat in iſta ratione, quia habens ſciam ſpolij,
quaſi ſuccedit in vitiũ, qui data ignorãtia tpe ſucceſſionis non
põt dici ſucceſſiſſe in vitium, ex quo cã vitij nõ ſuberat tpe ſuc
ceſſionis, vt ĩ ſimili de verbo, ſuccedat, dec. dit Soc. cõſ. 30. col.
9. in j. parte. vr̃ igitur dicendũ, ꝙ non omnis ratio peccati fue-
rit cauſa inducta huius remedij, ſed ea ſola, quæ ſuberat tpe ſuc
ceſſionis. & ſi dixeris, quare magis illa, quam altera? rñdeo, ꝙ
p illã vr̃ in vitio ſuccedere, non per alterã. & iſtud eſt, quod vo
luit dicere litera ibi, cum ſpoliatori, quaſi ſuccedat in vitiũ, &
42 hoc bene nota, quia alij non aduertunt. ¶ † Quartò quæro, an
detur ↄ eum, qui ſcit rẽ eſſe alienam, tñ ignorat violẽtiã? Imo.
hic in fi. vult, ꝙ non, dicit. n. ꝙ agens remedio huius canonis te
netur probare ſcientiam qualificatam, i. ſcientiam rei alienæ,
& ſciẽtiam violentiæ. idem tenet Ang. in d. conſ. 157. quem ſe
quitur Ori. in d. rub. de cau. poſ. & propr. uet. ſecunda cõcluſio
in j. car. In ↄ̃rium facit ratio peccati, quæ militat etiam in ſciẽ-
te rem eſſe alienam, tamen tenendo ↄ̃riam, quæ vr̃ cõis, poteſt
reſponderi, vt ſup. q. tex. non ſe fundat in peccato ſimpliciter,
ſed qualificato, ita ꝙ pp illud peccatũ videat̃ recipiẽs ſuccede
re in vitiũ, in quo certe vitio non põt ſuccedere, niſi habeat no
43 titiam ipſius vitij. ¶ † Quintò quæro, an tertius ſucceſſor præſu
matur hr̃e ſcientiam violentiæ: communis ſententia eſt, ꝙ non,
ↄ Hoſt. ratio eſt, quia in dubio præſumitur ignorantia, reg. præ
ſumitur, de reg. iur. lib. 6 maxime in facto alieno, l. fi. ff. pro ſuo
c. ab excõicato, vbi latè Abb. ſ. de reſc. iſtã cõem opi. tripliciter
reſtringit Abb. primo, vt nõ procedat in violẽtia notoria, arg.
c. j. ſ. de poſtu. prælat. & in ca. cum tua, j. qui ma. accu. poſ. Iſta
reſtrictio placet in ſucceſſore immediato ipſius ſpoliatoris,
ſed in ſucceſſore mediato eſt vidẽdum, an veriſimiliter potue
rit quærere vitium violẽtiæ fuiſſe purgatum, prout dicit Abb.
in ſeq. q. An aũt credendum ſit aſſerenti ſe credidiſſe vitium
fuiſſe purgatum? Doctor. non aperiunt neceſſaria tamẽ eſt, &
vtilis inueſtigatio. videtur, ꝙ ſic, quia hoc depẽdet ab eius ani-
mo, ergo credendũ eius iuro, iuxta gl. vulg. in ſ. ſed iſtæ Inſt.
de ac. & in ca. ſignificaſti, j. de homi. Contrariũ vr̃ dicendum,
qa fuit in culpa, ex quo ſciebat violentiam non inueſtigare, an
fuerit purgatum vitium, qua culpa ſubſiſtente non debet ſtari
eius iuramento. c. innotuit, ſ. de elec. per q. ita dicit Abb. in c.
paſtoralis, col. 2. j. de exc. Secundò reſtringitur, vt nõ procedat
in ſucceſſore cõſanguineo inuaſoris, quia cõiunctus pſumitur
ſcire facta coniuncti, l. octaui, ff. vnde cogna. l. de tutela, C. de in
int. reſt. mino. c. cõſtitutus, j. de teſt. ſunt qui dicunt hanc reſtri
ctionem fore falſam, quia coniunctus nõ pręſumitur ſcire, niſi
ea facta quæ habent factum ſucceſſiuum, non aũt momenta-
neum, maximè ea, quæ nõ ſolẽt fieri niſi ſecretè, vt ſpoliũ, ſm
Bal. in l. qm̃, C. de iu. e deli. & d. Iaſ. poſt alios i l. j. col. j. ff. ſi cer.
pet. poſſet fortè dici opi. Pan. verum eſſe in cõiuncto ſucceſſore
ſine titulo, vel cum tit. lucratiuo, arg. eorum, quæ dicit Bar. in l.
poſt ↄ̃ctum, ver. ſecunda præſumptio, ff. de do. Contraria verò
ſnia procedat in conſanguineo ſucceſſore cũ tit. oneroſo, l. pe.
44 C. de euic. cũ ſi. ¶ † Tertio reſtringitur ſm Abb. in ſucceſſore
vicino, quia vicinus pręſumitur ſcire facta uicini, c. quoſdã, & c.
quanto, de præſum. c. cum dilectus, j. de purg. cano. l. filium, ff.
de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. iſta reſtrictio ead. ratione poteſt
impugnari, qua præcedens, quia vicinus tm̃ præſumitur ſcire fa
cta habentia tractum ſucceſſiuum, ſm Bal. in l. conuenticula, in
2. col. C. de epi. & cle. And. & Mod. in d. l. j. Alex. cõſ. 80. Exami
nato proceſſu, col. 3. vol. j. Aduertite, quia reſtrictio põt duplici
ter intelligi. Primo in vicino ſpoliatoris, & tunc ꝓcedat rõ p-
dicta. Sc̃do põt intelligi in vicino rei, quia alius fuit ſpoliatus,
& tũc crederẽ opi. Pan. poſſe ſuſtineri, qa pſentia rei eſt quod-
dam obiectum ipſi⁹ vicini, & ideo pręſumitur ſcire quis poſſi-
deat rem vicinam, c. j. ſ. tres, & ibi no. Bal. de pace tenen. in vſi.
feu. & de iſta materia, an vicinus præſumatur ſcire facta uicini
45 plene traditur per Fel. in c. literis, p totũ. j. de præſum. ¶ † Sex-
to quæro, an detur ↄ reum, qui ſcienter recepit rem vitioſã va
cantem, iſta q. poteſt dupliciter intelligi. Primo, an det̃ ↄ rece-
pientem rem vacantem nunq̃ poſſeſſam a ſpoliatore, vt in caſu
l. j. ſ. quia tñc, j. de ui, & ui ar. Sc̃do, ↄ recipientem rem uacantẽ
qnque a ſpoliatore poſſeſſam vr̃ j. caſu ſaltẽ, ꝙ non, quia verba
iſtius ca. nõ ↄueniunt, ergo nec ẽt diſpõ, l. 4. ſ. quoties, ff. de dã.
infe. dicit. n. litera, ſe per ſpoliatorẽ in alium trãſlata. Itẽ ſi ſciẽs
receperit, i. iterũ ceperit, iuxta. no. in rub. ff. ſol. mat. quæ uerba
non ↄueniunt eo caſu, quo ſpoliator nunq̃ apprehẽdiſſet poſ-
ſeſſionem. Iſtis non ob. Inn. & Pan. determinant oppoſitum, qa
ratio conuenit, nam ſciens vitium oĩ caſu vr̃ ſuccedere in vi-
tio. Sed aduerte, qa in contrarium vr̃ caſus in l. 3. ſ. proinde. ff.
de ui, & ui ar. Solutio, ibi deiectus non poteſt dici ſpoliatus, qa
terror armorum non erat ad hoc ordinatus, & ideo deciſio po
teſt limitari, ut non procedat, quando violentia non erat ordi-
nata

nata ad ſpoliandum poſſeſſorem, nam ſicut non competit in-
terdictum vnde vi, vt ibi ꝯ ſpoliatorem, ita nõ competit condi
46 ctio ex iſto canone ꝯ tertium poſſeſſorem. ❡ † Septimò quæri-
tur an detur ꝯ quemcũque ſucceſſorem, vr̃ dari ꝯ eum tñ, qui
immediatè habuit cãm a ſpoliatore, vt dr̃ in litera, ibi, ꝑ ſpolia
torem te in alium tranſlata ꝯrium, ꝙ detur ꝯ quemlibet et mil
leſimum ſucceſſorem, firmãt *communiter* Doct. hic, poſt Inn. qa
rõ peccati militat in quocunq; ſciente ſuccedẽte in vitio. Sed
hic ſuboritur dubitatio, quid ſi vn⁹ ex iſtis poſſeſſoribus fuerit
in bona fide & ipſe fuerit ſpoliat⁹, an ſibi, an verò primo ſpolia
to competat condictio ex iſto canone: Inn. hic ſentit, ꝙ compe
tat ſoli bonęfidei poſſeſſori. Cõtrarium, ꝙ competat vtrique,
tenuit d. Ant. hic, & iſtud credo verius, ſi vltimus poſſeſſor ſcie
bat violẽtiam vtrique illatã, nã tunc verum eſt dicere, ꝙ quaſi
ſucceſſit in vitium ẽt reſpectu primi ſpoliati. Sed iterũ dubitat̃,
ſi vterque agat, qs pręferatur: d. Ant. determinat, ꝙ ſecund⁹ bo
næfidei poſſeſſor debet pręferri, qa conuentus hẽt ab eo poſſeſ
ſionem, & nõ a primo. exiſtimo ꝯrium eſſe verius ꝑꝑ rõnẽ pec
cati, ex quo reus ſcit primũ prius fuiſſe ſpoliatum, quo caſu po-
tius dr̃ indebitè detinere reſpectu primi, q̃ ſecũdi arg. l. bonafi
des. ff. depo. Secundò, qa attenta rõne d. Ant. ſequeretur, ꝙ is, q̃
ſpoliaut primum, ſpoliatus ab altero eſſet pręferendus ei, quẽ
ſpoliauit, qa vltimus poſſeſſor hẽt ab eo poſſeſſionem, cuius ꝯ-
47 trium volunt oẽs, vt ĩ. ſubijciã. ❡ † Octauò quęro, an cõdĩõ huius
canonis detur ſpoliatori ꝯ eum, q̃ ſcienter recepit rẽ a ſecũdo
ſpoliatore. Pan. decidit, ꝙ non, qa iſtud remedium fuit inuẽtũ
ſolum in fauorem primi ſpoliati ꝑꝑ periculũ aiarum, vñ ſpolia
tor in peccato inuolutus non vr̃ ſe poſſe fundare in peccato al
terius indebite detinentis, ꝯrium puto poſſe iuridice ſuaderi,
qa rõ peccati militat in iſto ſucceſſore ſciente violẽtiã illatam
ſpoliatori iſta rõne, quia ſpoliator tenetur ad ęſtimationem pri
mi per eum ſpoliato, l. cũ vi me deieceris, ff. de vi, & vi ar. cui⁹
obligationis reſpectu ſucceſſor dr̃ indebitè detinere ẽt in pręiu-
48 dicium ſpoliatoris. ❡ Nonò quęro, † an cõdictio huius canonis
detur malęfidei poſſeſſori non violento. Pan. determinat, ꝙ ſic
poſt Inn. quia intereſt poſſeſſoris malęfidei conſeq. rem, vt illã
poſſit reſtituere vero dño. Arbitror, ꝙ iſtud intereſſe in malęfi
dei poſſeſſore non violento non ſit conſiderabile, quia nõ ſuit
ꝙ detinens dicatur in peccato, cũ ipſe pariter poſſit reſtituere
rẽ vero dño: imo magis peccaret, ſi reſtitueret malęfidei poſſeſ
ſori nõ ſecurus de reſtĩõne fienda vero dño, arg. d. l. bonęfidei,
Itẽ malæfidei poſſeſſor non violentus nõ tenet̃ ad æſtimatio
nem ſpoliato l. cum a me. ff. de vi, & vi ar. & ſic nõ põt pręted
re reũ eſſe in peccato reſpectu ſui. fortè procederet deciſio Pa-
no. ſi malæfidei poſſeſſor caueret de reſtituẽdo rem primo ſpo
49 liato, arg. c. q̄q̃, de viur. lib. 6. † ❡ Decimo quæro, an detur bonę
fidei poſſeſſori ꝯ bonæfidei poſſeſſorẽ. Pan. poſt alios ꝯcludit
ꝙ nõ, quia rõ peccati ceſſat. Tu aduerte, qa obſtat l. vitia C. de
acq. poſ. vbi dr̃, ꝙ vitium violentiæ trãſit cum re in quemcun-
que ſucceſſorẽ. Sol. trãſit q̃tũ ad effectum impediẽdi ꝑſcriptio
nẽ longi temporis, auct. malæfidei, C. de præſcr. long. temp. nõ
q̃tum ad remedia poſſeſſoria. d. l. cum ante, & l. bona fides. §. fi.
50 ff. de acq. rer. do. ❡ † Vndecimo quæro, an agenti remedio hui⁹
canonis obſtet exceptio proprietatis, iſta qõ põt dupliciter in-
telligi. Primò, an obſtet exceptio dñij alterius. Scḋo, an obſtet
exceptio dñij proprij. Primo caſu Doct. vnanimiter ꝯcludũt ꝙ
nõ, & iſtud arbitror veriſſimũ, ꝑ tex. ĩ l. ſi ſocer, §. Lucius, ff. ſol.
mat. & qḋ ibi dicit Bart. quia exceptio iuris tertij, non eſt iſto
caſu excluſiua intentionis agentis ipſo iure, iuxta doctr. Bar. in
l. 2. ff. de excep. rei iud. Secũdo caſu apud me magna vr̃ difficul
tas, nam cõis opi. eſt ꝙ agenti remedio, reintegranda, vel l. ſi co
loni, non obſtet exceptio dñij proprij, ſm Alex. in varijs cõſ. ſ.
alleg. & eã dicit cõem Dec. in ꝯſ. 57. col. pen. ergo idẽ dicẽdũ,
ſi agatur iſto remedio. confirmatur, qa ſpoliator non põt oppo
nere exceptionẽ proprij dnij. l. ſi qs ad ſe fundũ, C. ad leg. Iul.
de vi, c. j. ſ. eo. cum ſi. ergo nec ẽt poterit is, qui ſciẽter ſucceſſit
quia odium violentiæ militat ꝯ iſtã rõnem ſciæ. Corroborat̃,
quia *communis* opinio eſt, ꝙ clandeſtinus poſſeſſor nõ poſſit op
ponere exceptionẽ proprij dñij agẽti remedio recuperandæ,
ſm Bar. in d. l. ſi coloni. quã dicit cõem Ale. in l. naliter, §. nihil
commune, in 3. char. ff. de acq. poſ. ergo nec ẽt poterit iſte, qui
participat de vitio violentiæ ꝑꝑ ſciam, & cũ iſta opi. vĩr tranſi
re Senen. in d. l. rem, quæ nobis, in 9. q. Contrariũ tñ in puncto
iuris arbitror poſſe ſuſtineri ꝑ ea, quæ ſ. dicta ſunt ĩ gl. j. in 3. q.
officio iudicis. & pro hac mea opinione iterũ põdero iſtũ tex.
ibi, quia non multum intereſt quãtum ad periculum anima-
rum indebitè detinere aut inuadere alienũ. pondera verbum,
alienũ, ergo ſecus ſi proprium. Et ſi obijciatur, ꝙ ſequeretur, ꝙ
de iure canonico inuadens rem propriam poſſet opponere ex
ceptionem proprij dñij. Cuius ꝯrium diſponunt infinita iura
51 imò † inuadens rem propriã perdit ius ſuum, c. placuit. 15. q. 6.
c. eũ qui, de præb. li. 6. Ridco illud fuiſſe ſtatutũ, ne daret occa
ſio veniẽdi ad arma, l. nõ eſt ſingulis, ff. de reg. iu. c. literas, ſ. eo,
q̃ cõ ceſſat in ſucceſſore, qui nõ ſpoliauit, nec ſpoliari mãdauit.
D.N.

52 licet hẽet ſciam rei alienæ. ❡ † Duodecimò q̃ro, an ꝯuictus ꝯdĩõ
ne ex iſto canone eximat̃ de iudicio nominãdo dñm, vel pri-
mũ poſſeſſorẽ i iudicio: Pan. poſt Vinc. & Hoſt. ꝯcludit, ꝙ non
qa ꝯuenit̃ ex ꝓprio delicto, cũ ſciẽter ſe intruſerit. illud arbitror
veriſſimũ, qa poſſeſſor ſuo noĩe nõ hẽt bñficiũ noĩandi dñm. l.
j. C. vbi in rẽ actio. imò de iure canonico dubiũ eſt, an in iudi-
cio poſſeſſorio ſit locus noĩationi. & gl. in c. qcunq; 12. q. 2. te-
53 net ꝙ nõ, & ſequit̃ Fel. in c. edoceri, in 3. col. ſ. de reſcri. ❡ † De-
cimotertiò q̃ro, an ꝯdictio hui⁹ canonis cõpetat raptori ꝯ eũ,
q̃ occupauit rẽ raptã vacãtẽ. Inn. quẽ ſequit̃ Abb. decidit, ꝙ nõ
dicẽs, ꝙ nõ ſibi ſuccurrit̃ remedio l. cũ quærebat̃, C. vñ vi, ſi do
loſè occupauit. Tu verò dicas, ꝙ imò competit ꝯdictio ex iſto
canone, vt dixi in 8. q. proxi. pręced. & ꝙ ei non cõpetit reme-
54 dium d. l. cũ quęrebat̃, vt ſtatim ſubijciã. ❡ † Trãſeo itaq; ad re
mediũ l. cũ quęrebatur. pro cuius introitu q̃ro, an ꝯ occupantẽ
rẽ vacãtẽ ſuccurrat̃ poſſeſſori primo, ſeu dño aliquo remedio
poſſeſſorio, vr̃, ꝙ non, qa interdicta recuperãdę exigũt violen-
tiã, c. cum ad ſedẽ. ſ. eo. l. j. § 2. & §. interdictum, ff. vñ vi, & l. j. ff.
vi bon. rap. & interdictũ, ꝙ vi aut clam, exigit aliq̃d eſſe factũ,
vel inuaſum. & ꝙ metus cã, requirit violentiã compulſiuã. Sol.
fateor ꝯrium, ꝙ olim nõ cõpetebat, ſed hodie cõpetit ꝯdictio
ex d. l. cũ q̃rebat̃, q̃ eſt vna ex quinquaginta ꝯſtĩõnib⁹ nouis edi
tis ꝑ Iuſtinianũ. Quęro igitur, pro quib⁹ rebus competat, q̃bus
det̃, & ꝯ quos, & verũ agenti obſtet aliqua exceptio, & quanto
tpe pręſcribat illa ꝯdictio: Circa primam dubitatur. Primò, an
55 † competat ẽt pro rebus mobilibus. gl. & Sal. ibi tenẽt, ꝙ non.
Contrarium firmat ibi Bar. poſt Roſre. in ſuis libel. & iſtã ſeq-
tur, & *communẽ* dicit Alex. in l. rem, q̃ nobis, col. j. ff. de acq. poſ.
ponderat ad hoc tex. illum in verbo, res, qḋ eſt gñale compħẽ
dẽs ẽt res mobiles, l. 1. ff. ſi cer. pet. l. rei appellatione ff. de verb.
ſig. ponderat ẽt ſimilitudinẽ furti, de qua in d. l. cũ quęrebatur.
Contrariũ puto verius, qa remediũ huius legis eſt ſubſidiarũ
cõpetens eo caſu tñ, quo nulla actio pręter rei vendicationẽ
cõpetebat, vt ibi in prin. dr̃. Sed pro re mobili vltra rei vend. ꝯ
occupãtẽ rem vacãtẽ dabatur actio furti, ꝯdictio furtiua, & plu
56 res aliæ, de quibus per Bar. in d. l. rẽ, q̃ nobis. ergo &c. ❡ † Scḋo
dubitatur, an cõpetat pro recuperanda poſſeſſione naturali ei,
qui retinuit ciuilẽ aio? Bar. ibi tenuit, ꝙ ſic. & iſta fuit opi. Hug.
de porta Rauẽnata Gloſſato. qui intelligebat poſſeſſionẽ dici
vacuam, quæ corpore non tenebatur. Contrariũ tenet gl. & ſe-
quit̃ Alb. ibi, intelligẽs vacuã poſſeſſionẽ, quę nec aio, nec cor-
pore retinetur, & hãc dicit *cõem* d. Ant. hic, & iſta eſt vera, quia
pro nãli occupata ſi hñs ciuilem nõ admittat̃, competit inter
dictũ vñ vi, tanq̃ tunc ſpoliatus vtraq; l. j. §. ſiue aũt, ff. de vi ar
& l. 3. §. ſi quid aũt. ff. eo. & iſta procederet ſine dubio, ſi tenere-
mus, ꝙ vnica tñ ſit poſſeſſio in mũdo, prout ego tenui in rub.
57 ſ. de cauſ. poſ. & propri. ❡ † Tertiò dubitat̃, an cõpetat pręlato
pro rebus eccleſiæ occupatis vacãte eccleſia, iſtã dubõnẽ mo-
uet Spe. tit. de pet. & poſ. §. j. ver. ſed pone vacãte eccleſia. & de
cidit ꝙ nõ, quia nõ põt dici uacare, ex quo eccleſia, q̃ nũq̃ mo-
rit̃, c. ſi gratioſè, de reſcrip. li. 6. cõtinuè dr̃ poſſidere, l. raptores,
de epiſ. & cle. & l. iubem⁹, §. ſi qñ, C. de ſacroſan. eccl. Sequitur
D. Ant. hic, & Ang. ĩ d. l. cũ querebatur, licet ꝯtium voluerint
Pe. & Alb. ibi, dũ dñr, ꝙ ẽt in illa l. hẽt locũ pro re ſacra occupa
58 ta. ❡ Quartò dubitatur, an hẽat locũ in re hæreditaria occupa-
ta. Iſta qõ põt tripliciter intelligi. Primò, an cõpetat hr̃di ꝑ re
hęreditaria vacante & occupata añ mortẽ defuncti, & iſte ca-
ſus eſt clari⁹. Scḋo põt intelligi pro re hęreditaria occupata hæ
reditate iacẽte. & iſto caſu vr̃, ꝙ non cõpetat, qa illud remediũ
dat̃ ꝯ occupantes res alienas vacantes, ſed res hęreditarię hęre
ditate iacẽte dñr in bonis nullius, l. j. §. j. ff. de rer. diui. ergo &c.
Et per iſtam rõnẽ ita tenent gl. Bar. Sal. & *communiter* ſcribẽtes
ibi. Contrarium tenet primò Old. & Albe. qa hæreditas iacens
repræſentat perſonã defuncti, & ſic hæreditas pro dño, reputa
tur, l. in eo, §. fi. & l. ſeq. & l. hæreditas in multis, ff. de acq. re. di.
qḋ tenendũ: amplector cõem, pro qua adduco deciſionẽ Bar. ĩ
ſimilibus terminis in l. ex re, §. fi. ff. de ſtip. ſer. vbi decidit, ꝙ ſta
tutũ puniẽs intrantẽ vineã alterius, non hẽt locũ in intrante vi
neã hæreditate iacẽte, qa verba legis dẽnt intelligi in caſu ve-
ro, & nõ in caſu ficto, l. 3. §. hęc uerba, ff. de neg. geſt. Scḋò ꝑ cõt
adduco aliud remediũ d. l. cum quærebat̃, qḋ eſt ſubſidiarium
ſed pro re hæreditaria occupata, hęreditate iacẽte, ꝯpetit actio
expilatæ hæreditatis, l. fi. C. de cri. expi. hęr. ergo ceſſabit reme
diũ d. l. ad ꝯrium rñdeo uerum eſſe, ꝙ hæreditas pro dño repu
tatur, ſed fictè. Itẽ ipſa hæreditas dr̃ poſſidere ſicut defunctus
poſſidebat, l. cœptam, ff. de uſucap. ſed ẽt fictè. & dato ꝙ uerè,
tunc retorqueo ſundm̃, qa ſi poſſidet, ergo non vacat, ſi non
vacat, ergo non hẽt locũ l. cum quærebatur. Tertiò põt intelli-
gi in re hr̃ditaria occupata, adita hr̃di. ſed nõdũ apprehẽſa poſ-
ſeſſione, & iſto caſu Azo in ſumma, C. vñ vi determinauit, ꝙ
ſic, quia tunc hr̃s dr̃ dñs l. cum hr̃des, ff. de acq. poſ. ſequuntur,
Bar. & Ang. in d. l. cum quærebatur, d. Ant. hic, Inn. & Hoſt. in
præſentia. col. j. ſ. de prob. contrarium tenent Old. Alb. & Sal.
ibi, quia requiritur, ꝙ prius fuerit poſſeſſ⁹, ũ dici debet vacare

reſpectu agentis. Secundò, q̃ pa'ia ſuit hereditatē non fuiſſe
aditam, vel aditam, & nō apprehenſam fuiſſe poſſeſſionem, l.
2. ff. de cri. expi. her. Tertio, q̃ iſto caſu ſuccurſum ē heredi de
alijs remedijs. Primò per interdictū, quorū bonorum, l. j. ff. &
C. quo bon. Scdò, per remed. ū l. fi. C. de ed. d. ui. Adr. tol. Ter
tiò per actionē, expilatę hereditatis, d. l. fi. C. de cri. expi. her. er-
59 go ceſſabit remediū d. l. cū quę eſt, q̃ eſt ſubſidiariū. ¶ † Ve-
nio ad ſecundam principalem qōnem, circa q̃ dubitat̃ primò,
an cōdictio ex illa lege det̃ ei cuius p iniuriā ſeu errorē poſſeſſio
vacabat: Vr̃ q̃ ſic, q̃a rō illa, ſcire n. debuit, & c. militat et iſto ca
ſu. Cōtrarium tenet Bal. in l. improba, C. de acq. poſ. dicens ſibi
tunc ſuccurri remedio l. inuaſor, C. eo. & iſta eſt vna dr̃ia inter
60 illas leges. ¶ † Scdo dubitatur, an remedium illius legis cōpetat
prędoni? Pan. hic poſt Inn. vult, q̃ ſic, & iſtud vr̃ probari, q̃a re-
mediū dictę legis eſt introductum ad ſimilitudinem interdicti
vn̄ vi, qd̃ competit prędoni, ca. in litis, ſ. eo. & iſtam partem ſe-
quuntur gl. Bar. & co̅ter Doct. ibi. Cōtrariū vr̃ verius, quia lex illa
dicit dari cōdictionem ꝯ occupantes res alienas, & ſic oportet,
q̃ agens tpe occupationis eſſet dn̄s. illa ēt opinio cōprobatur
p ſimilitudinem furti adductam p Iuſtinia. pro rōne, & deciſio
ne legis. Et iſtam partem tenuit ibi Ang. & ſi dicat̃ remediū eſ
ſe inutile, q̃a ſi oportet probare dn̄ium, melius eſt agere petito
rio. rn̄det Ang. & ibi bene nota. q̃ in petitorio oportet pba-
re dn̄ium vere, ſed in cōdictione illa poſſeſſoria ſufficit pbare
dn̄ium pręſumptiue, qd̃ probabitur probando poſſeſſionē ſo-
lam, ex qua reſultat pręſumptio dnij, iuxta doct. Bar. in l. pe. ff.
de cond. inſt. ex ſibi infert, q̃ beneficium illius legis, non cōpe
tit malęfidei poſſeſſori, nec commodatario, aut ſimilibus detē
61 tatoribus. ¶ † Tertiò dubitatur, an competat ſingulari ſucceſſo
ri? pēdet deciſio ab his, quę dixi ſ. in 4. dubitatione remedij, re-
integranda. eſt. n. condictio d. l. cum quærebatur, ēt in rem ſcri
62 pta, ſm cōem, & j. dicam. ¶ † Quartò dubitatur, an cōpetat re-
uerſo ab hoſtibus pro recuperāda poſſeſſione occupata tepore
captiuitatis: gl. in l. pen. C. de capti. & poſtl. reuer. dubitat, & nō
reſoluit. Alb. in d. l. cum quærebatur, determinat, q̃ ſic, quia in
eo militat rō legis. Contrariū tenet Ang. ibi & Sal. in d. l. pe. q̃a
captus p p captiuitatē perdiderat dn̄ium, & ſic tpe occupatio-
nis res non erat in bonis ſuis, ergo ei non dabitur condictio, ſi-
cut diximus ſupra in re hęreditaria occupata hæreditate iacen
te. & iſta opinio placet, quia reuerſo ſuccurrebatur per legem
63 Corneliam, ergo ceſſabit condictio ſubſidiaria. † Circa tertiam
qōnem. prin. dubitatur primò, an det̃ ꝯ tertium poſſeſſorē: illa
dubitatio pōt intelligi dupłr. Primò, an detur ꝯ ſingularē ſuc-
ceſſorem, q̃ prius occupauit vacantem, quia prius ſorte occu
pator ceciderat a poſſeſſione, & iſto caſu Io. & Ant. & glo. tenue-
runt, q̃ non datur primo poſſeſſori, ſeu dn̄o ꝯ iſtum ſingularē
ſucceſſorem, quia no dicebatur vacare a primo, ſed ab alio occu
patore. Item, q̃a interdictum, vn̄ vi, ad cuius ſimilitudinem fuit in
troducta cōdictio ex illa lege, non cōpetit ꝯ ſingularem ſucceſ-
ſorem, l. cum a te, ff. de vi, & vi arma. ergo nec ēt condictio illa.
Cōtrarium tenēt Bar. & co̅ter alij, quia ratio legis militat. Nec
ob. l. cum a te, q̃a in hoc condō illa non aſſimilatur interdicto,
vn̄ vi, cum ſit condictio ipſa in re ſcripta, vt rn̄ probant, q̃ di
catur in rem ſcripta. Arbitror tā cōuenire veriorem, quia l. cū
a te, loquitur q̄n ſucceſſor habuit cām iuſtam, vel iniuſtā a ſpo-
liatore. In caſu vero nr̄o ſucceſſor occupauit vacantem, quam
dn̄s poterat propria authoritate apprehēdere, merito dr̃ occu
paſſe vacātem etiam ab ipſo dn̄o, ergo eidem dabitur cōdictio.
Scd̄o mō do pōt intelligi in ſucceſſore, q̃ non occupauit vacan
tem, ſed habuit cauſam ab ipſo occupatore, & iſto caſu Inn. &
Pan. vt ſupra dixi, voluerunt, quod ſic. Contrarium credo ve-
rius, quia non occupauit vacātem, & quia iſto caſu ſm veteres
leges non agebatur poſſeſſorio ꝯ tertium, d. l. cū a te ergo, nec
64 etiam condictione ex illa lege. ¶ † Secundo dubitatur, quis p̄-
feratur ſi primus poſſeſſor, & occupator primus concurrant ꝯ
ſm occupatorem rei vacantis? Retenta opinione mea, q̃ reme
dium illius legis non detur occupatori, fruſtra de hoc diſputat̃
ſed retēta cōi dicas ſm Bar. & alios, q̃ pferatur prius poſſeſſor,
q̃ iuris pſumptiōe hr̃ pro dn̄o, arg. l. bonafides. ff. dep. & hoc ta
cit ꝯ d. Ant prout dixi in 7. q. remedij huius canonis. ¶ Tertiò
dubitatur, an detur ꝯ occupatorem primum amplius no poſſi
dētem? Bar. cum quo concordant cęteri, tenet q̃ ſic, per tex. in
l. j. ſ. recuſſi. me, ff. de vi, & vi arma. qd̃ intelligo ad intereſſe, l. ſi
vi me deieceris, ff. eo. prout dicit Pan. hic in 11. & licet loquatur
in interdicto, vnde vi, tamen idem in condictione ex illa lege
65 inducta ad ſimilitudinē interdicti. ¶ Quartò † dubitatur, an de-
tur ꝯ eum, qui occupauit rem vacantem credens eſſe ſuam: pu
ta. quia erat fama publica, q̃ illa res erat maiorum ſuorum? gl.
& Doct. concludunt, q̃ non, quia ceſſat ratio legis, q̃ debuit
ſcire alienū, qd̃ ſuum non erat, & ſequuntur Pan. & alij. Sed tūc
videndum eſt, quo remedio ſuccurratur dn̄o? reſpondet gl. &
alij, q̃ tunc ſuccurritur condōne l. inuaſor, C. eod. & hic no. ſe-
cūdam dr̃iam inter iſtas duas leges, condo. n. l. inuaſor, datur ꝯ
ingredientem rem alterius ſine dolo, condō uero l. cum quęre

batur, datur ꝯ ingredientem cum dolo, credo dr̃iam verā: exiſti
mo tamen, q̃ l. inuaſor, loquatur in eo, qui credebat rem eſſe
ſuam, non videtur bene cōuenire illi literę, quę vr̃ loqui in oc
cupatore ſine vi ſciente rem eſſe alterius. Et ſi dixeris, quomo-
do pōt eſſe ſine dolo, qui occupat rem, quam ſcit nō eſſe ſuam,
reſpondeo, quia probabiliter credat dn̄m habuiſſe eā pro dere
licta, ex quo non accedebat ad agrum, & patiebatur illum ſta-
re incultum, arg. l. quod ſeruus, & quod ibi Bart. ff. de ſtip. ſeru.
¶ Eſt alia differentia, quia condictio, l. cum quęrebatur, compe
tit etiā ad fructus, ſecus in condictione l. inuaſor, ſm Bar. & cō
muniter alios in d. l. cum quęrebatur. ¶ Circa 4. q. an agēti con
dictione ex illa l. obſtet exceptio proprij dominij, vr̃, qd̃ non
ad ſimilitudinem interdicti, vnde vi. ꝯrium determinat gl. *communiter* approbata in d. l. cum quęrebatur, ponderando tex. ibi,
ſcire enim debuit alienum. quæ pōderatio facit pro opinione,
quam tenui ſ. contra cōmunem, in 11. q. remedij noſtri cano-
nis. quod intellige, dūmodo probatio dominij offeratur incō-
tinēti, iuxta l. ſi is, a quo. ff. vt in poſ. leg. & hoc puto verum, q̃a
ſi vacabat res propria occupatoris, ſequitur, q̃ ēt vacabat ab eo
quo caſu ſi alius occupaſſet, habuiſſet dominus actionem, vt ſ.
dixi in 2. dubitatione 3. q. prin. ergo a fortiori habebit exceptio
nem, quia cui datur actio, &c. l. j. ſ. hic autē, ff. de ſuperfi. imò te
nendo opi. q̃ condictio ex illa l. nō competat malęfidei poſſeſ-
ſori, vt ſ. tenui, dico, q̃ etiam obſtat agenti exceptio malęfidei
66 ¶ † Circa quintā, & vlt. reſpondet tex. ille in fi. q̃ condictio d. l.
præſcribitur ſpatio 30. ann. tanto. n. tempore tolluntur omnes
perſonales actiones, l. ſicut, & l. omnes, C. de pręſ. 30. vel 40. an.
Fallit autem in eo, qui occupat prędium tributarium, qui præ
ſcribit ſpatio biennij, ſi propria auctoritate intrauit, l. qui agros
C. de omni agro deſer. lib. 11. Et ſi intrauit de licētia cēſitoris, vel
per ęquatoris, pręſcribit ſpatio ſex menſium, l. fi. C. de cenſi. &
67 cenſitor. eo. tit. † Sed hic ſuboritur dubitatio, an iſta præſcriptio
procedat de iure canonico, d. Ant. hoc poſt Bar. in d. l. cum quæ
rebatur, voluit q̃ ſic. ſequuntur Pan. & Fel. in c. vigilanti, j. de
præſc. in fi. mouentur, quia ingrediens fundum vacantem præ
ſumit̃ eſſe in mala fide, quæ pręſumptio tollitur ſpatio 30. an.
ſequitur Aret. conſ. 112. Conſideratis diligenter. & Cur. conſ.
83. In primo. Aduerte diligenter, quia iſtud eſt magni effectus
ſi pſupponamus a principio doloſum ingreſſum, prout intelli
gunt Doct. in d. l. cum quęrebatur. tunc non video quō per la-
pſum 30. ann. tollatur mala fides, cum aliquid non ſuperuene-
rit, quare debuerit ingreſſus mutaſſe malum animum, & ideo iſto
caſu tenerem ꝯ Bar. & ſequa. ꝯquē tenet Imo. in c. fi. in 2. char.
j. de præſc. & in l. Celſus, ff. de vſuca. ſi verò pſupponamus, q̃
intrauerit ſine dolo, vt in caſu l. inuaſor. & tūc certi iuris eſt, q̃
pſcribit. ſi verò ſumus in dubio, & igreſſus alleget, q̃ credebat
fuiſſe habitam pro derelicta, dicerem q̃ procederet opin. Bar.
nā tunc ſpatio tanti tēporis cū allegatione bonęfidei tolleret̃
ꝯtra præſumptio per ea, quæ dicit Bal. quē ibi ſequit̃ Fel. in d.
c. fi. in 3. char. prædicta vera ſunt in ipſo occupatore rei vacan-
tis, ſed in habente cām ab ipſo occupatore ſeruanda eſt diſtin-
ctio auth. malæfidei, C. de pręſc. long. temp. crederem ēt, q̃ in
caſu d. l. q. agros, & d. l. ſi curtat pſcriptio, dato, q̃ occupās ſciat
alienum, q̃a intrat authoritate legis, quę ita ſtatuit fauore tribu
torū exigendorū, & fauore agriculturæ per ea, quę dicit Pau.
de Caſt. in l. ſequitur, ſ. ſi viam, ff. de vſu. ¶ Vltimò quęrit Abb.
ſi ſpoliatus recuperauit rem a ſingulari ſucceſſore, verū poſſit
agere ꝯ ſpoliatorem ad pęnam l. ſi quis in tantā, C. vn̄ vi. & cō
cludit, q̃ ſic, quia vna eſt ciuilis, altera criminalis ſeu pęnalis, l.
j. C. qn̄ ciuil. actio pręiu. cri. Aduerte inquantum Abb. pręſuppo
nit, q̃ agens condōne l. ſi quis in tantam, dicatur agere crimi-
naliter. Iſtud nō eſt verū, quia pęna applicatur parti, ergo ciui-
lis eſt actio, ſm gl. in l. 3. ff. de ſepulch. viol. & Pan. ſ. 1 rub. de iu
di. Nec obſt. tex. in d. l. j. quia loquitur in pęna legis Iuliæ de vi.
quę applicatur fiſco, l. ſi quis ad ſe, fundū, in fi. C. ad leg. Iul. de
68 vi. dicam de veritate huius quæſtionis j. loco ſuo. † Aggredior
itaque remedium d. l. ſi quis in tantam. Et primò quęro, pro qui
bus rebus detur. Secundo quibus. Tertiò contra quos. Quartū
quando. Quintò, an inuaſor incidat in pęnam illius legis ipſo
iure. Primo, nunquid habeat locum pro rebus mobilibus, vide
tur, q̃ nō, quia interdictum, vnde vi, ſub quo eſt ſituata illa lex
nō datur niſi pro reb⁹ ſolis, l. j. ſ. illud itaque, ff. de vi, & vi ar. In
contrarium eſt caſus in ſ. quia tamē, Inſt. vi bo. rap. & ibi eſt ēt
caſus alterius dubitationis, an habeat locum in immobilibus.
Item dubitatur, nunquid procedat in iuribus incorporalibus,
communis *opi. eſt*, quod ſic, & dixi in c. cum eccleſia. Sutrina,
ſ. de cau. poſ. & propne. Item dubitatur, an cōpetat in bn̄ficia-
libus. tex. eſt q̃ ſic, in c. eum, qui, de pręben. in 6. & in c. placuit.
16. q. 6. Sed hic ſuboritur alia dubitatio, an habeat locum in eo
qui violēter expulit poſſeſſorem a beneficio ſibi a ſede apoſto
lica reſeruato. Vr̃ q̃ non, quia reſeruatio Papę inficit non ſolū
titulum, ſed etiam poſſeſſionem alterius, c. ſi eo tēpore, de ele.
lib. 6. c. vt noſtrū, cū materia, vt eccl. benefi. & ppea dicit, q̃ agē
ti ēt remedio reintegrandę, obſtat exceptio reſeruationis, ſm

Pau.

Pan. in [illegible] in litteris, §. eo. & [illegible] Sen. in d. [illegible] ens quis
re [illegible] a
[illegible] Nec
[illegible] ucum
de v [illegible] reſ [illegible]
[illegible] licet [illegible] iciat [illegible]
[illegible] non pōt [illegible] naturalis ſit apud [illegible] m, pro qua [illegible]
vio [illegible] ter occupata [illegible] habet locum [illegible] & [illegible]
in tantum, vt [illegible] diceretur. & licet [illegible] ratione [illegible] fieri
dicere [illegible] ſpoliat [illegible] non habenti [illegible]
ingrediens nō amittat ius ſuum, & [illegible]
alij [illegible] conferre, & [illegible] nunat [illegible] Rota [illegible] non
69 adducat in deci. [illegible] ſub rub. de [illegible] nouis ¶ † An [illegible] ap-
prehēdens poſſeſſionem beneficij [illegible] authorita
te [illegible] executoris [illegible], ſeu ante fulminatum [illegible]
ius ſuum contulit [illegible] non, imo dixi, q́ licet [illegible] au
thoritate intrare ea rōne, q̄ in beneficijs collatis [illegible]
collatio, quantū in electis electio, ſm [illegible] col. 3.
in ſi. de ele. nn. in c. cū olim, de cau. poſ. & [illegible] po
teſt p̄ ppria authoritate apprehendere poſſeſſionem ab [illegible] pe-
riculo [illegible] ſtionis [illegible] ſui [illegible] de. in 6 [illegible]
ter [illegible] ante [illegible] ēt pote [illegible] cum eſt [illegible]
mè per Papā, quia [illegible] bnit plenū ius, ſm Pan. & [illegible] in c. cū
te [illegible] s. de reſcr. & ita d [illegible] Pan. in c. tranſmiſſa, de elec. & Pe
[illegible] c. cum [illegible] facit deciſio gl. *communiter* ap [illegible] obſt [illegible] in l. ſi.
[illegible] vn [illegible] eſt verū, [illegible] gid. Bella conſ. x. col. [illegible] q́ Audito
res curiæ [illegible] rachat [illegible] q́ non ſit [illegible] propria au
70 th [illegible] dr, q́ priuetur iure [illegible] ¶ † Quinto dubitatur,
an habe [illegible] in [illegible] accepit equum [illegible] in paſ [illegible]
[illegible] ter intelligi. Primo [illegible] accepit equū
alienum in propriis paſcuis pro damn [illegible] ſto, [illegible] caſu nō in
cidit [illegible] pęnam, ſm Gand. in tract. m [illegible] ſub de penis, col.
3. Sed [illegible] eo, qui accepit [illegible] aberrantē. & [illegible]
caſu [illegible] poſſeſſio equi [illegible] eſſe apud poſſeſſorem. l. 3. §.
Neratius, ff. de acq. poſ. [illegible] habebit locum [illegible]
intelligi in capiēte [illegible] ſpeciſ [illegible]
poſſeſſionis, vel [illegible] alterius, & [illegible] Bar. tenent,
q́ incidit in pęnam [illegible] Al. & Sal. q́ [illegible] il-
la interueniet viol [illegible] Pet. in [illegible] Ner
71 tius. † Sextó dubit [illegible] litus in cō
tinēti recuper [illegible] ff. de vi, & vi ar. vt q́
non, q́ non d [illegible] ff. de
diuor. & ita tenent gl. Pet. Cy. Alb. Bat. & S. [illegible] q [illegible] ean
dum, [illegible] Iul. de vi [illegible] & B [illegible] in l. [illegible] ff. [illegible] &
vi [illegible] inueniur per tex. in [illegible] vulgari §. [illegible] ff. de tur. &
pro iſta parte facit [illegible] lac. de Are. [illegible] C. [illegible] fu
g. q́ ſequitur [illegible] col. 2. ff. de iuſt. & iu. C [illegible] credo
verum [illegible] lex [illegible] facta ad puniendum [illegible] & violen
tiam. Ad tex. in c. 3. [illegible] furti, ideo [illegible] ibi punitur
violentia, licet non teneat furti. Si dicamus q́ puniatur pęna l.
ſi quis in tantā, pp delictum violentię commiſſum, licet nō
72 teneatur ad reſtonem, q̄a non [illegible] ſecuta ſpoliatio ¶ † Septimó
dubitatur, qd ſi inuaſor pęnitentia ductus ante [illegible] conueniatur fe-
cerit reſtōnem rei ſpoliatæ, an [illegible] bit pęnā illius legis [illegible]
la deciſio facit, q́ non. ad [illegible] facit tex. in [illegible] ff. ut [illegible] cos.
& quod ibi no. P. in. J. de hom. [illegible] loqtur in [illegible] ad idē
l. 1. C. qn ciui. act. ſed ibi loqtur in reſtituente inuito, & in pęna
fiſco applicanda. ad idē facit, q̄a in de [illegible] in faciendo mora eſt
impurgabilis, l. 1. §. ſi rē. ff. depoſ. Bat. in l. ſi inſulam, in 6. q. ff. de
verb. obl. & iſtud credo verū, ſi ſpoliatus in actu reſtōnis fuerit
proteſtatus, ſaluo iure pęnæ, arg. l. ſi debitor, §. in vendōne. ff. q.
mo. pig. vel hypo. ſol. Sed dubitatio remanet an ſpoliatus ſpōte
rem recipiens ſine proteſtatione cēſeatur remiſiſſe pęnā, vt q́
ſic, per tex. in l. ſi duo, ff. [illegible] quis cautio. & in l. poſt diē, ff. de leg.
commiſſo. & per vnam coem ſnīam, de qua per d. Iat. in l. 2. in
63. col. C. de reſc. empti. Cōtrarium puto verius p tex. in l. pe.
ff. vi bon. rap. & in l. qui ea mente, ff. de furt. Non obſtat iura p̄alle-
gata, q̄a loquunt̃ in pęna conuentionali, cuius exactione tollit̃
actio ſortis, & ecōuerſo, l. ſi. ff. de pręto. ſtip. §. non ſolum, Inſt. de verb.
obl. [illegible] traditur in §. Cato. ff. eod. nos aūt loquimur in pęna legali.
non ēt obſtat deciſio cōis, q̄ loqtur in pęna cōmiſſa in non fa-
ciendo, nos loqmur in pęna cōmiſſa pp delictum in faciendo
& inter iſta eſt magna dr̃a. Grauius eſt n. delinquere in faciēdo, iux-
ta gl. in l. ſi mora. ff. ſol. matr. & iō in illis non admittitur purga-
tio moræ, ſecus in cōmiſſis in non faciēdo, & iō dīs recupe-
rans penſionē ab emphyteuta, ſine proteſtatione vr̄ conſentiſ-
73 ſe purgari moram, quæ tō ceſſat in caſu noſtro ¶ † Octauo dubi
tatur, quid ſi ſpoliatus ex interuallo ſpoliauit ſpoliatorē, an per
dat cōdōnem d. l. ſi qs in tātā: vr̄ q́ ſic, q̄a dolus cū dolo dēt cō-
penſari, l. q duo, ff. de dolo. l. viro atq; vxore, ff. ſol. mat. c. plerū-
que. J. de dona. inter vir. & vxo. & pro iſta parte facit tex. [illegible] l. ſi
aliud. §. belliſſime, ff. qđ vi, aut clam. ꝯtrarium determināt [illegible] Bar.
& alij in l. ſi qs ad ſe, C. ad leg. Iul. de vi. & in d. l. qui poſſeſſioné,
per tex. in l. qui vas, in pen. ff. de fur. ad ꝯtra reſpōde, vt p Bar. i
74 locis præalleg. ¶ Non [illegible] tatur [illegible]
pęnam [illegible] ux
pōt [illegible] e oia [illegible] pr
Bar [illegible] hęredem [illegible]
do, arguedo de [illegible] ad [illegible]
eſt tenēda, vel [illegible] ſm hanc [illegible] hi
nis [illegible] ſtis, deducto ere [illegible]
inol. ceſ [illegible] cum q̄ratur, & auct. in [illegible] de
qđ dicit Bal. in [illegible] ff. [illegible] in [illegible] d [illegible] ¶ [illegible] facit,
xē [illegible] in fraud. [illegible] & [illegible] pater [illegible] 4.
vbi [illegible] pater amiſit oia bona [illegible] alt.
uocare viq; ne ad corū lcitinum. & [illegible] voluit Bal. [illegible] cō
di. ob tur cau. ſeqtur d. lata [illegible] arrogator, in [illegible] ſi
con [illegible] ret de fraude res eſſet data pro [illegible] per [illegible]
in frau. [illegible] Si aūt non [illegible] et, dicerem, q́ [illegible] cin
ſ [illegible] morū, q́ [illegible]
§. Lucius [illegible] de his, quæ in fra. cred. & dn̄ Ba [illegible] Ne [illegible]
Bal. in d [illegible] tinū, [illegible] a reprehendit Ar [illegible] nd. 4. }
& Rom. in notab. [illegible] ngularia, not ib. [illegible] incip. } [illegible]
Card. & Alex. conſ. [illegible] Salerni non [illegible] vera [illegible]
ſio al [illegible] eratio [illegible] notū [illegible] Bar.
in [illegible] non vſ [illegible] co, ſi [illegible] qui a pa [illegible] lo [illegible] p
cedit theo [illegible] alter [illegible] dē
[illegible] ta. [illegible] M [illegible]
75 leg [illegible] ¶ Decimo dubitat [illegible] an profit [illegible]
ciare bene [illegible] inuito [illegible] po, & [illegible] intru [illegible] ere, [illegible]
cup [illegible] intru [illegible] ens ſe, vel violente occupa [illegible]
alo [illegible] e [illegible] etum q̄ai ꝯtrium faci [illegible] tica rā, [illegible]
dum [illegible] ne recurq [illegible] in fauoré, nec [illegible]
lia, §. qđ nec [illegible] ixme, [illegible] e [illegible] facit l. qd [illegible]
[illegible] & in [illegible] um [illegible] dum [illegible] t oper [illegible]
[illegible] inutili [illegible] & [illegible] in tenent [illegible] de [illegible]
mi. & [illegible] pro [illegible] bonū [illegible] de [illegible] en [illegible]
76 tio. in [illegible] ¶ Vndecim [illegible] ub [illegible] pd [illegible] lat [illegible] uo
aduc [illegible] in [illegible] vr, q́ n [illegible] ſa filius n̄ pt
illu [illegible] tine conten [illegible] vi imtr [illegible] cū non
ſum [illegible] bo. quæ [illegible] tenet Iac. de Are q́ [illegible] l.
l. in [illegible] commu [illegible] identiā N [illegible]
non [illegible] lex Q [illegible] B [illegible] adi
ci [illegible] q́ auſus ſuit [illegible] um, motus q́
in c [illegible] bonorum non veniunt bona prohibita alienā-
ri fau [illegible] ff. [illegible] dam. l. finita, §. ſi de vectiga
libus. ff. [illegible] lam. inlec. ſequitur Alex. cō. 23. col. 2. vol. 4. Dubito
de audacia Bar. primo, q̄a ſ [illegible] nō prohibetur alienare peculiū
aduētitiū principaliter fauore patris, ſed fauore ſuo, ne pp iuue
nilem calorem tuſtem [illegible] ſentiat, d. §. [illegible] pręterea in nm-
ni alienatione [illegible] in con [illegible] bonorum, intelligitur ſaluo
vſu [illegible] alte [illegible] debit [illegible] ſtulauerit, §. ſi ubet, ff. de adult. Se-
cūdo ꝯ Bar. facit, quia pr̄ tenetur de peculio profectitio pro in-
uaſione, & violentia alteri [illegible] ēta, l. in peculium, ff. de re [illegible] 3.
§. ſi [illegible] ff. de pec. ergo a fortiori debet [illegible] vio
lentiæ in peculio profectitio ſaluo vſufructu, cum habeat [illegible] ater
plus iuris in profectitio, [illegible] ēntio, l. pſec. ita, [illegible] de ir [illegible] cū
ſimi. & [illegible] tollitur fundamentum Bar. q̄a [illegible]
tione bonorum non veniret peculium aduentitiū qđ [illegible]
dō [illegible] deberet venire in actione ciuili, l. [illegible] qs in tantā [illegible]
q́ [illegible] pater pro violentia teneatur de [illegible] ſuis bonis pręal ega.
77 ¶ † C [illegible] ca ſecūdam principalem q̄onem dubitatur. Primo, an cōdi
ctio [illegible] denit cōmodatar [illegible] & ſimilibus [illegible] ſub [illegible] pōt re
duplicem ſentiam. Primo, in d [illegible] ꝯ dūm. Scđo ꝯ extraneū. Pri-
mo caſu gl. Bar. & *communiter* [illegible] ceteri cōcl [illegible] dunt, q́ non quia lis
ipſe poſſidet, l. ſi colonus ff. de ac [illegible] licet
commiſſa violentia in poſſeſſione [illegible] tenui prout [illegible] in
d. l. videatis vos tex. in §. fi. Inſt. [illegible] bon. rap. [illegible] ſtis
cōdictio, vt dn̄um ꝯſequant̃. ſed ſolum ad [illegible] tio
limitatur, niſi colonus, vel cōmodatarius i [illegible] o
nem dn̄i, q̄a tunc ipſi d [illegible] enit poſſidere [illegible] eſt
ſatis iniqua, q̄a hoc m [illegible] melioris eſt cōdi [illegible] nus
q̄ bonus, ꝯ [illegible] Seruius, ff. [illegible] vi aut clam Scđo caſu [illegible] cōdi
nē dari dn̄o poſſeſſion. & non ipſius detētatoribus [illegible] cōs
non eſt conſtituta poſſeſsio, prout ſequuntur [illegible] d. l. [illegible] quis in tā
78 tā ¶ † Scđo dubitatur, an detur clandeſtino poſſeſſori ciuili apud
alium remanente. Alex. cōſ. 80. incip. Ex initiato proceſſu, vol.
3. in ſimili caſu tenet q́ non. dicit n. q́ ſtatutum puniens turbā
tem alium in ſua poſſeſsione dēt intelligi de poſſeſsione ciuili.
alleg. Bal. in l. 1. C. commu. de vſucap. Credo verā deciſionē, vt
non detur clandeſtino poſſeſſori ꝯ eū, q́ ciuiliter poſsidebat, p
id qđ decidit Cępol. cautela 123. incip. Nota diligenter tu Ad-
uocate, ubi inſtruit partē, quæ cōdidit ſiue ꝓbationes poſſeſsio-
nis ſuæ, q́ violenter expellebat alium poſſeſſorem, q̄a ſi ꝓbaret
ſe poſsidere, nō incurret pęnā d. l. q́ ꝓcedit ꝯ inuadentes poſſeſ-
ſionē alienā, nō ſi ſuā tueant̃. & hoc voluit Abb. in c. [illegible] de im-
mu. eccl. & hoc ꝓcederet ſine dubio, tenēdo opi. Azo. q́ vnica
79 tm̄ ſit poſſeſsio. † Tertio dubitat̃, an cōpetat ciuiliter poſsidēti,

[illegible] nõ admittit clandeſtinus poſſeſſor? Cy. & Alber.
[illegible] q ſic, & hoc verum, quia ciuilis poſſeſſor non admiſſus,
80 dr̃ violenter [illegible] us, l. j. §. ſiue autem, ff. de vi, & vi arm. † Quar
to dubitatur [illegible] etur fur ꝯ dñm [illegible] l. in d. [illegible] quis in tãtam [illegible] ñ-
det q non [illegible] ñs a [illegible] ſtulerit per vim ante [illegible] rẽ cũ ræ peruenerit
ad [illegible] cum deſtinatũ [illegible] l. ff. de furt. q liber [illegible] ſine iud. ſe
vind. Alij vero aliter diſtinguunt. aut dñs abſtulit incontinẽti,
aut ex interuallo, [illegible] d in idẽ reincidit. intellige verũ, niſi in defe
ctum [illegible] in [illegible] uo caſu licẽt ẽt ex interuallo, ſm gl. in c. huma-
nũ genus [illegible] de [illegible] ua dixi in c. i [illegible] de iud. Secundò intellige in
foro fori, [illegible] cus in foro poli, dũmo [illegible] e ſcãdalo auferat, ſm Inn.
in [illegible] de re [illegible] ſpo. & [illegible] Caſt. cõſ. 329. Penultimam intra
[illegible] ſm antiqua impreſſionẽ: Ale cõſ. 125. vol. [illegible] Pan. in c. i.
[illegible] 2. 5 [illegible] d met. cau. d. [illegible] in l. 1. col. 4. C. de teſt. Bal in c. [illegible] icut, 3.
de iureiu. & d. Ant. de But. in c. 1. de do. & ꝯtu. & in c. pleriq, de
[illegible] Facit gl. ſing. in c. fraternitatis, [illegible] 2. de qua per Fel.
[illegible] c. aud iuimus, ī. de ſim. o. & in ca. 1. [illegible] de cõ [illegible]. Tertio intellige,
[illegible] s incontinenti [illegible] em ſuam ſibi ablata iudici conſ [illegible] naue-
[illegible] in p. in. ſm vnum intellẽm. ff. de fur. ſequit [illegible] l. in d.
81 l. [illegible] n tantam, col. [illegible] ¶ Quintò d [illegible], an ꝯdõ d. l. cõpetat
[illegible] patrem, & [illegible] certo ꝯ patronũ [illegible] & *communiter* Doc.
tenent q [illegible] quia n famat ſaltẽ infami [illegible] ſacti, & actiones famo
ſæ non [illegible] tur ꝯ patrem, vel pat. [illegible] um, l. non dẽt [illegible] dolo fa
cit tex. in [illegible] interdictum hoc, ff. de [illegible], & vi arm. ¶ No. ratio
nem, q ea attenta dicendũ eſt, q ẽt non detur [illegible] ieber [illegible] aduer
[illegible] conſu [illegible] tem uirum, neq [illegible] uis aduerſus nobilem bonæ famæ,
& [illegible] uitæ, vt dr̃ in d. l. non dẽt neque [illegible] aduerſus parẽ
[illegible] naturales, ſm d. Iaſ in l. gñaliter [illegible] de i nis voc. & Fel. [illegible] c. ce
ter [illegible] col. [illegible] de iud. ubi ẽt Pano. col. 5. dicit non [illegible] n uaſallo ꝯ
d [illegible] m Contrarium tenet Alex & Bal. quia in del [illegible] s reuerentia
n [illegible] operatur ꝗd nihil eſt, quia nõ operatur ſi criminaliter aga
tur [illegible] ſecus [illegible] uiliter [illegible] pœnã partiaſ applicandã, l. j. ff. rerũ amot.
me [illegible] op. facit tex. ille in [illegible] generalitate, in uerbo, ſi
q [illegible] iuꝙ notatur in l. ſi quis maior, C. de [illegible] & in ver
bo, ap [illegible] niſi [illegible] exceris, q illa generalitas dẽ reſtringi p
82 leges [illegible] as, l. [illegible] eſt accuum, & l. leq. ff. de [illegible] ¶ Sextò dubi
tatur [illegible] n detur priui [illegible] no ꝯ nouercã, & u tricum? vr q nõ quia
parentum loco ſunt, [illegible] affinitatis, Inſt. de nup. Contrariũ eſt ve
rius, per tex. in l. [illegible] nondum, & l. de his, C de fur. poſſet tñ pro
babiliter dici, q [illegible] ctio famoſa non detur ꝯ nouercã viuente pa-
83 tre, arg. l. 1. §. fi. ff. de inu. ¶ † Septimò dubitatur, an cõpetat pr̃i
ꝯ filium, & patrono ꝯ libertum [illegible] & alij tenent, q ſic, p tex. in
84 l. ſi quis vxori, §. ſi filius, ff. de fur. ¶ † Octauò dubitatur, an cõpe
tat creditori pro pignore ſibi violenter ablato per debitorẽ: vr̃
q non, quia debitor dominiũ [illegible] noris poſſidebat, l. [illegible] §. per ſer-
uum, ff. de acq. poſſ. Contrarium tenent [illegible] & Doct. in [illegible] l. ſi qs
in tantam. quia debitor fictè, & quo ad quid tantũ poſſidet, ſed
verè poſſidet creditor l. qui pignori, [illegible] de acqui. poſſ. & in d. §.
per ſeruum. Ego intelligo iſt [illegible] n deciſionẽ procedere in pigno-
re conuentionali, ſecus in pignore prætorio, per tex. in l. 1. §. cre
ditores, ff. vt in poſſid. Secundo intelligo in pignore cõuentiona-
li tradito, ſecus in pignore nondum tradito, per l. ſi rem, §. pro-
priè, ff. de pig. act. ſeruata tamen diſtinctione, an debitor incon-
85 tinenti, vel ex interuallo abſtulerit. ¶ † Nonò dubitatur, an cõ
competat debitori ꝯ creditorem, qui violenter expulit eum de
poſſeſſione pignoris. Do [illegible] poſt gl. concludunt, q ſic, quia verũ
eſt dicere creditorẽ inuaſiſſe poſſeſſionẽ rerum apud alium cõ-
ſtitutarum. ſed hic attende [illegible] quia t [illegible] lis creditor punitur per edi-
ctum diui Marci in amiſſione [illegible] extat. q̃ inet. cau. ergo
non debet puniri ẽt pœ [illegible] quis in tantam. nemo. n. eſt tripli
ci pœna puniẽdus, c. at [illegible] in princ. de iud. Pro reſolone q-
dam dicũt, q pe [illegible] quis in tant. [illegible] uatur iure pignoris, p edi-
ctum vero priuat credito, & ſic non erunt duæ pœnæ, quia vna
eſt incluſa in altera. perdito. n. credito [illegible] ncipali [illegible] ungit ius
pignoris, l. [illegible] deferente. ff. qui b. mo. p [illegible] poth. ſol. Iſta intel
ligentia non placet, quia [illegible] m caſum, l. [illegible] quis in tã-
tam, hoc modo intellecta eſſet fruſ [illegible] tori. Alij dicunt, q p edi
ctum priuatur credito, per l. ſi [illegible] tantam, tenetur ad æſti-
mationem. ſed nunc [illegible] acerba pœna: vñ
reſpondeas, q [illegible] t violenti [illegible] curra verumque, ele [illegible] ta
tamẽ vna a [illegible] ad vnam pœnam, [illegible] itur altera, l. [illegible] ura, cum
gl. ff. de actio. & obl. [illegible] tamen iſtã [illegible] tionem [illegible]
l. j. ff. vi bon. rap. ſed [illegible] ve per [illegible] in l. j. §. diuerſit [illegible] ff. de
pub. ¶ Retenta igitur iſt [illegible] tione [illegible] p detur credito [illegible]
tem, intellige niſi cred [illegible] a [illegible] uiliter a debitore fugitiuo [illegible] ait
prætor, §. ſi debitorem. ff. de [illegible] quæ in frau. cred. de quo [illegible]
vt dixi in c. 1. ſ. de iud. ¶ Secundo intellige, niſi ex pacto eſſet da
ta licentia creditori capiendi pignus propria auctoritate, l. 3. C.
de pig. ſm glo. Bar. & alios in d. [illegible] quis in tantam. Sed aduerte,
q pactum hmõi debet intelligi dummõ non inueniat reſiſten
te ſm Bar. [illegible] 3. in 4. q. Pan. in c. verum, ad fi. ſ. de fo. cõpe.
cum ergo vig [illegible] te p [illegible] non licueri intrare eũ violentia, debuit
incidiſſe in pœnam, ſicut ſpoliatu [illegible] ex interuallo vi [illegible] lenter
recuperat ſuam poſſeſſionem. ſed hoc non obſtante, adhuc vr̃

tenenda opinio gl. quia violentia vr̃ potius facta pro defenſio
ne iuris [illegible] landi alterum, quo caſu violentia non
eſt punibil [illegible] A [illegible] io Bald. & [illegible] in l. ſi
ve [illegible] llegas, C. d [illegible] nem, [illegible] de exhi b. reis vbi cre
ditor nõ tenetur [illegible] debitorẽ fugitiuo [illegible] cœlo de-
fendenti. & [illegible] incideret [illegible] pœnam d. l. tamen negari nõ
poteſt quin d [illegible] violẽtiam fecerit creditori in quaſi
poſſeſſione iuris in [illegible], ergo & ipſe in [illegible] n pœnam & ſic
eſſet compẽſatio d [illegible] ſ [illegible]
86 quia ad ſ [illegible] Iul. de v. ¶ Decimò [illegible], an
competat d [illegible] ditorem, qui [illegible] poſſeſſionem præ
textu licentiæ [illegible] propria authoritate ſibi a iudice vel
a Principe [illegible] poſt [illegible] intel [illegible] Primò
in licen [illegible] authoritate [illegible] Scdo
[illegible] ẽt intra [illegible] violentia.
caſus pot [illegible] An loquimur in licentia conceſſa, cita-
ta parte [illegible] & de va [illegible]. Aut loquimur [illegible]
[illegible] vel [illegible] valid [illegible] tunc Barto. &
communiter in [illegible] poſſidet, [illegible] de acq. poſ. concludunt, [illegible] inci
dat in pœnam, [illegible] licen [illegible] pa [illegible] de intrando p
pr [illegible] violentia, qđ etiã tenet
in d. [illegible] an [illegible] Pan. & [illegible] de re iud.
tenet Imo. in d. l. uiſte poſſ [illegible] gl. & Sal. [illegible] tantam.
Fel. in c. cum cauſam, ſ. de offi [illegible] deleg. & hoc puto
quæ dixi in creditore intrãte ex pacto [illegible] omnib.
cendum [illegible] in debitore intrante de [illegible] iud.
quia [illegible] pa [illegible]
ſam, C. de eu [illegible] per tex in
[illegible] d [illegible] n
la dele [illegible] certum eſt, [illegible]
nerint, etiam [illegible] citan [illegible]
debuit pol [illegible] in ſpecie, [illegible] Bar. [illegible] ente
bene fecit [illegible] iud
ſi erat [illegible] ratione [illegible] tum
tenet gl. in [illegible] in [illegible] tantam [illegible] & [illegible]
in [illegible] poſſidet [illegible]
Accuſati [illegible]
Bal. quantum [illegible] pœna [illegible] tantam,
re ſuſtine [illegible] in tantam [illegible] facta ad [illegible]
dacta in, & temeritate [illegible] temerit [illegible] ceſſat ſtante lic
cẽt nulla, per ea quæ [illegible] glo. [illegible] & ibi
Imo. & Card. de priui. Item [illegible] dubium [illegible] licentia
[illegible] multas *communis* [illegible] q [illegible] licentia ex
eſſet notorie [illegible] non [illegible] ſicut ſi eſ
cundum Arc [illegible] in [illegible] de
petitio. & poſſeſ. § quoniam. Ol [illegible] De [illegible] ma
te. Facit gl. & ibi Ab [illegible] & quę con
Mod. in l. [illegible] ff. de no. ope. [illegible] niſi c
ſtat ſpoliatum nullum ius habere [illegible] ens
licentiæ nullæ, etiam defectu [illegible] tationi
d. l. meminerint, ſm Dec. conſ. 191. [illegible] non vi
quomodo poſſit iudici conſtare, [illegible] ſſeſſorem nullum ius
re omiſſa citatione, vt di [illegible] in ſi [illegible] text. [illegible] cle. [illegible] paſtorali, de re
iud. Itẽ licet poſſet ferri ſnia parte non [illegible] tata, [illegible] ñ notorie con-
ſtat de non iure ſuo tamen talis [illegible] ab inferiore non præ-
ſtat cauſam intrandi propria authoritate per vim, vt ī. dicetur.
Item in ꝯtriũ facit d. l. meminerint, & d. l. ſi quis in tantam. vbi
præſupponitur ingredient [illegible] ius habere, & iõ de hoc di [illegible] De-
cij ego dubito. Bene verũ eſt, q ſi ſpoliatus virtute licentiæ cõ-
ceſſæ parte non citata, pariter miſſus fuiſſet in poſſeſſionem [illegible]
lio non citato, q iſto caſu ingrediens non incideret in pœnam
d. l. meminerint, ſm Inn. in c. querelam [illegible] de elec. Bal. in l. pa-
cto, quo pœnam, C. de pac. & Rom. in notabilib. poſt ſingularia,
no. 366. qđ incipit. Poſſeſſio, in ante pe. char. vbi allegat tex. in l.
pe. §. hoc edictum. ff. [illegible] noui. Tu [illegible] bonã glo. in
l. minor, §. j. ff. d [illegible] Phil. Fran. in c. 1. licẽt Epũs, de præb. qđ
ego intelligo verũ ſi notoria violentia alias ſi vterque commiſ
ſet violentiam, vterq incidiſſet in pœnam, d. l. ſi quis in tantã,
vt ſ. dixi tenere Bar. [illegible] ad ſe fundum. C. ad leg. Iul. de [illegible]
87 ¶ † Tertio caſu, ſi [illegible] is ingrediatur authoritate licentiæ cõceſſæ
expreſsè intrandi per vim, ſi concedatur talis licentia a Princi-
pe ex certa ſcientia, ingrediens per vim excuſatur a pœna di-
ctarum legum, ſecundum Alb. in d. l. meminerint, & Dec. in q.
conſ. 191. Benè facit text. in d. l. ait prætor. § ſi debitorem. ff. de
his quæ in frau. credi. argumento de lege mortua ad [illegible] cipem,
qui eſt lex viua in terr [illegible] §. nos autem, in Authen. de Conſul. Si
vero concedatur ab inferioribus, incideret in pœnam, ſecundũ
diſtinctionem, ſ. traditam, quod *communis* opinio eſt, quod in-
ferior non poſſit concedere licentiam parti intrandi per vim
ſecundum Ang. in l. [illegible] reſtituere, ff. de rei ven. per il [illegible] text. &
d. Iaſ. [illegible] alios in d. l. uiſte poſſidet. ¶ Circa tertiam principalẽ
88 [illegible] rem. † dubitatur. Primo, an cõpetat ꝯ mulierẽ, vide-
tur q [illegible] s, maſculini genè-
ris, & in pœnalibus, [illegible] non comprehenditur
[illegible] ſatum.

minimum. l. quiſquis, C. ad l. Iul. maieſt. not. Bald. poſt alios in
l. quicunque, C. de ſeruis fug. Contrariũ firmant glo. Bar. & alii
in d. l. ſi quis in tantam, quia maſculinum etiam in pœnalibus cõ
cipit fœmininum, l. ſi quis id, quod. vbi pleniſſimè d. Iaſ. ff. de iuriſd.
om. iud. ca. generali, vbi gloſ. magiſtra, de elec. lib. 6. Benè facit
l. ſi quis maior, C. de tranſac. iuncti his, quæ ibi ſcribit d. Iaſ. poſt
Fulg. Facit etiam, quia lex pœnalis loquens in maſculis gratia fre-
89 quentioris vſus, habere tẽ locum in fœminis, ſecundum gl. ſing. in l. j. in
verbo, ſponſam, C. de raptu virg. per quam dicit Fel. in c. cùm,
col. fi. j. de proba. quod ſi ſponſus litigans in cauſa matrimoniali, cũ
ſponſa intrat per vim nitti in poſſeſſionẽ mulieris luxurioſæ,
quod iſta ſponſa ſequeſtranda erit in monaſterio, ſicut ſi ipſa time
ret violentiã ſponſi. Ad ↄtra rũdetur, quod loquitur in odioſis odio
irrationabili, nos vero loquimur in materia indifferenti, & in
odioſis odio rationabili, & ad iſtã ſolutionem, & materiam vi-
deas pleniſſimum conſilium Cur. Sen. conſ. 9. per totum. Card.
in cle. j. in 2. 3 & 4. q. de elec. Fel. remiſſiue in c. de monialib. j.
de ſent. excom. Barb. in ſua hierarchia, in 2. char. & ſeq. & d. Iaſ.
90 in l. Gallus, in prin. ff. de lib. & poſth. ¶ † Iuxta hoc dubitatur, an
mulier excuſetur a pœna d. l. prætextu iuris ignorãtiæ: iſta dubi
tatio habere poteſt duplicem ſenſum. Primò, an excuſetur quando
inuadit alienum; & in hoc omnes concordant, quod non, quia in-
uadens alienum eſt ↄ ius naturale, cuius iuris ignorantia nemi-
nem excuſat, l. ſi adulteriũ, §. j ff. de adulte. Secundo, an excuſe-
tur, quia inuadit rem propriam credẽs de iure ſibi licere. Roff.
Iac. But. Bar. & Sal. ibi determinant, quod nõ, quia inuadere rẽ pro
priam non eſt ↄ ius naturale. patet, quia ante illam legem inua
ſor rei propriæ non puniebatur, §. pen. Inſti. vi bon. rap. ↄtrarium
tenet gl. d. regula, in prin. ff. de iur. & facti igno. Rocle. & Bal. in
d. l. ſi quis in tantam. Alex. in d. l. iuſtè poſſidet col. pen. & in ↄſ.
103. Videretur prima conſideratione dicendum, col. 6. vol. j. di-
cens idem in ruſtico minore, & muliere. fundamentum iſtorũ
eſt, quia mulieres nõ excuſantur prætextu iuris ignorãtiæ, niſi
in caſibus a iure expreſſis, l. ſi. C. de iur. & facti ignorãt. Quid te
nendum? ego ſequor hanc vltimã partem, pro qua vr̃ caſus in
d. § pen. ſic inducendo, clarum eſt, quod diſpoſitio illius §. & d. l. ſi
quis in tantam, habent locum in mulieribus. cum ergo ibi dica-
tur, imprudens iuris non excuſatur, & verbũ, imprudens, intel-
ligatur etiam in fœmina: reſtat dicendum, quod ibi decidatur caſus
91 ↄ Bar. ¶ Secundò † moueor, in damnis euitandis parificata eſt cõ-
ditio mulierum, & maſculorum per legem antiquam, vt quili-
bet excuſetur, l. error, ff. de iur. & fac. ign. lex ergo noua ſuperue-
niens videlicet l. ſi quis in tantam, loquens in maſculis, vt non
excuſetur, habebit locum in fœminis, quia vbi duo ſunt æquipa
rata a lege antiqua, lex loquẽs in vno habebit locum in altero,
ſecundum gl. in l. ſi quis ſeruo, C. de fur. & in cle. conſtitutiones, de regu
92 la. lib. 6. etiã in pœnalibus, ſecundum Pan. in c. ſi. col. 3. de reſcrip. † Ter-
tiò moueor, dicere ſibi ius ꝓpria auctoritate ꝑ vim, vr̃ ↄ ius ſaltem
quaſi naturale, quo iure inuenti ſunt iudices, ne locus eſſet au-
daciæ, l. 2. §. j. ff. de orig. iur. ſed error huius iuris quaſi naturalis
non excuſat mulierem, l. venia, C. de in ius vocan. & per iſta cõ
ſului in ciuitate Arelatenſi, mulierem nõ excuſari a pœna l. nõ
eſt dubium, C. de leg. quia legatum debet accipi de manu hære
dis, vt dicit tex. in §. legatũ, Inſti. de leg. in fi. dum dicit ab hære-
de præſtanda, niſi teſtator dederit licẽtiam accipiendi propria
auctoritate. eſt verum quod d. Alex. in d. l. iuſtè poſſidet, & in d. ↄſ.
103. intelligit illud procedere, ſi potuit cõſulere peritiores, quod
intellige ſi in ꝓpinquo ſunt, alias ſecus, iuxta tradita in l. iuris
ignorantia, C. qui admit. quæ opinio eſt æqua, fundamenta ta-
93 men prædicta aliqualiter reſragantur. ¶ Secũdo † dubitatur, an
competat ↄ fideicõmiſſarium, qui de facto occupauit res lega-
tas, vel fideicommiſſo ſubiectas. Soc. conſ. 33. quod incipit, Pro-
ſequẽdo ordinem, colum. 7. vol. j. diſtinguit. Aut occupauit an-
te aditam hæreditatẽ, & non competit. Aut poſt, & tunc con-
tra eum competit triplex remedium. Primum, l. non dubium.
Item, d. l. extat. Item, d. l. ſi quis in tantam. Tu vero cõſidera diſ-
ferentias inter iſta remedia, nam condictio l. non dubium, licẽt
detur ad pœnam, non tamen videtur competere ad recuperan-
dam poſſeſſionem. ¶ Secundũ datur contra legatarium, vel fi-
deicommiſſarium occupantes res legatas, non autem contra oc
cupantes res hypothecatas pro delicto, vt probat text. ibi pro
portione competenti. Item conſidera, quod condictio d. l. ex-
tat, non videtur dari contra occupantes res proprias, ſed ſolum
contra occupantes res debitas: ſed condictio l. ſi quis in tantam
competit tam contra occupãtes res proprias, quam obligatas,
& penitus alienas, & tam ad pœnam, quam ad reſtitutionẽ poſ-
ſeſſionis, & ſic pinguius prouidet, quam reliqua remedia. Item
aduerte, quia non videtur verum, quod condictio l. ſi quis in
tantam, detur contra legatarium, per tex. in d. §. pen. Inſti. vi bo
nor. rap. vbi dicitur, quod antea occupans rem propriam, abſol
uebatur, quod non eſt verum in occupante rem legatam, d. l.
94 non eſt dubium, & toto titu. ff. quorum legat. ¶ † Tertio dubita
tur, an filius occupans vnam rem hæreditariam pro ſua legiti-
ma priuetur iure ſuo? Breuiter cõſiderandi ſunt tres caſus. Pri-

D.N.

mus eſt, quando filius eſt hæres inſtitutus & grauatus de reſti-
tuendo, iſto caſu poteſt propria auctoritate eligere legitimam
ſuam in vna re, & de illa diſponere arbitrio ſuo non citatis fi-
deicommiſſariis, ſecundum Bart. l. Marcellus. ff. ad Treb. cum
enim ſit creditor in ſua legitima ſitque etiam hæres, poterit ſi-
bi ſoluere, l. fiſtulas, §. qui fundum, ff. de contrahen. emp. Secũ-
dus caſus eſt, quando eſt inſtitutus filius in certa quota pro ſua
legitima, & iſto etiam caſu poteſt propria auctoritate occupa-
re, ſecundum Bal. in l. ſi quis in ſuo, C. de inoff. teſtam. quod in
tellige verum, hærede vniuerſali nõ exiſtente in poſſeſſione to
tius, ſecundum Cur. ſeniorem conſ. 13. incip. Statuto Ianuæ ca
uetur, col. 3. in fi. Tertius caſus eſt, quando filius eſt inſtitutus ſim- de
pliciter in ſua legitima, vel alias prætermiſſus, qui nõ vult annul-
lare teſtamẽtum, & iſto caſu cõis opinio eſt, quod aliquid non poſ-
ſit occupare propria auctoritate, ſecundum Bar. in l. 2. C. quando &
quibus quarta pars. lib. x. & in l. Titius quoque, ff. de hæredibus in-
ſtituen. Alex. conſ. 134. Attentis narratis, vol. 3. Are. conſil. 156.
Diligenter, col. fi. & iſto caſu dicerem, quod ſi per vim occuparet
aliquam rem expulſo hærede vniuerſali poſſeſſore, non incide
95 rent in pœnam d. l. ſi quis, & d. l. extat. ¶ † Quarto dubitatur, an
detur contra eccleſiam propter violentiam prælati. Multa fo-
rent dicenda ſuper iſto pũcto, ſed propter inſtantes vacationes
procedam concluſiue. Sit ergo concluſio, quod propter violentiã
prælati eccleſia non incidit in pœnas dictarum legum per tex.
in regula, delictum perſonæ, de reg. iur. li. 6. & iſta eſt cõis opinio, quam ſequuntur gl. & Legiſtæ in d. l. ſi quis in tantam, gl. & Ca
non. in c. j. j. de dolo, & cõtu. Fel. in c. nouit, col. 8. j. de iud. Facit
dictum Spec. in titu. de dona. §. j. ver. quid ſi Abbas. vbi propter
ingratitudinem prælati non reuocatur donatio facta eccleſiæ,
ſequuntur Pan. & alii in c. fi. j. de dona. intellige quantum ad pœ
nam priuationis iuris ſui, ſed quãtum ad æſtimationem, ſed be-
ne eccleſia tenetur ad reſtitutionem poſſeſſionis, ita procedit
tex. in c. cum dilectus, ſupra, de ordi. cog. & in c. cum ad ſedem;
ſ. eod. Secundò declara, modò non teneatur eccleſia, ſed benè
tenetur ipſe prælatus, ſecũdum glo. & Pan. in d. c. j. per tex. in c.
placuit, 16. q. 6. ſed ille tex. loquitur in diuerſis terminis, videli-
cet quando prælatus occupat nomine proprio, & pro iure ſuo;
prout etiam loquitur tex. in c. cum qui, de preben. in 6. Sed nos
loquimur in prælato occupante rem eccleſię nomine ipſius ec
cleſię, melius facit tex. in c. ſi epiſcopum. 16. q. 6. Tertio intelli-
ge, quod non incidat eccleſia in pœnam perpetuo, ſecus pro vi-
ta prælati, c. j. §. fi. de cap. Corr. & in vſibus feud. facit, quod con-
ſuluit Roma. cõſilio 284. inci. Triplici ex capite. vbi decidit, quod
propter ingratitudinem prælati reuocatur donatio facta eccle-
ſiæ pro tempore vitę ingrati prælati. ſed iſta limitatio, quã ſen-
tiunt Abb. & alii, non videtur mihi vera, quia ſicut delinquen-
do non poteſt prælatus alienare perpetuo, ita non debet poſſe
ad vitã ipſius, c. 2. de rebus eccle. non alie. lib. 6. & quia ex deli-
cto prælati eccleſia nullum debet pati damnum, d. c. epiſcopũ
& ſeq. At in caſu iſto pateretur damnum, quia non conuerte-
rentur fructus in vtilitatem eccleſiæ, vt fieri debet, c. ſi de o ſi.
ordi. libro 6. Nec obſt. tex. in d. c. fi. quia ibi talem pœnã inducit
natura contractus feudalis, & fauor publicæ vtilitatis, ſecun-
dùm Bal. ibi, qui tacitè inclinat in iſtam partẽ. Quartò declara
ſi prælatus deliquit ſolus, ſecus ſi communicato conſilio cum
capitulo, & de eius conſenſu, ſecundum glo. in d. regula, deli-
ctum. & in d. l. ſi quis in tãtam. & iſta eſt *communis* per tex. & ibi
Bar. in l. iubemus nullã, C. de ſacroſan. eccl. ſed tu dicas, quòd
illa lex nihil facit, quia loquitur in delicto prælati commiſſo in
non faciendo, quo caſu eccleſia tenetur, c. Imperatorum, c. ſi §.
de iura. calum. nos autem loquimur in delicto in faciendo. Item
ibi delictum commiſſum fuit in præiudicium Reipublicę, & in
caſu, in quo eccleſia tenebatur facere, quod fuit per prælatum
omiſſum, ſecus in caſu noſtro. Contrariam opinionem tenent
Card. & Pan. in d. c. j. quia ſicut non poteſt prælatus cum capi-
tulo alienare bona eccleſiæ ſine ſolennitate capituli, c. ſine ex-
ceptione, 12. q. 2. ita non debet poſſe tacitè delinquendo. ſed
propter hoc non recederem a cõmuni, quia bona minoris non
poſſunt alienari ſine ſolennitate, l. magis puto, §. ne paſſim, ff.
de rebus eorum. cum vulga. & tamen minor inuadendo inci-
dit in pœnam d. leg. Quid tenendum? communis opinio vide-
tur mihi periculoſa per tex. in d. c. j. §. fi. quòd habet locum etiã
ſi prælatus committit felloniam cum conſenſu capituli, ſecun-
dum Pan. & alios communiter in c. verum, ſupra de fo. comp.
& ſtringe illum tex. inducendo a fortiori eo modo, quo deduxi
ſupra, in præcedenti reſtrictione. ¶ Retenta tamen cõmuni in
ſurgit alia dubitatio, an prælatus cum capitulo occupans per
vim bona prælati defuncti adita hęreditate, & remiſſa poſſeſſio
ne per hęredem, incidat in pœnam d. l. ſi quis in tantam? Inno. in
c. cum in officiis, j. de teſt. diſtinguit: aut clarè conſtabat, quod
prælatus defunctus dicta bona tenebat nomine eccleſię, & tũc
non incidit, quia ciuilis poſſeſſio erat penes eccleſiam, & ſic
non dicetur inuaſiſſe poſſeſſionem alterius, ſed ſuam defen-
diſſe. Aut clare conſtabat, quod eam tenebat nomine ſuo pro-

prio, & tunc eccleſia incidit in pęnam per ea, q̃ dicta ſunt ſ. in
proxima dubitatione. Aut dubitatur, & tunc excuſatur, quia iu
ſtam habuit cauſam pręſumēdi, q̃ prælatus defunctus talia bo-
na acquiſierit de bonis, & nomine eccleſię, c. j. 12. q. 3. & ſequi-
tur Bal. in auct. licentiam, poſt gl. ibi, C. de epiſ. & cle. & iſte ca
ſus euenit in hęrede celeberrimi Poetæ, & præſtantis Philoſo-
phi, Franciſci Petrarchæ, vt per Card. cōſ. 79. quod incipit, The
ma tale eſt, Diuinus vates, &c. Ex hoc elicio, q̃ habens aliquam
præſumptionem credendi ſe poſsidere, ratione talis præſūptio
nis excuſatur a pęna d. l. quod tenuit Cęp. cōſ. 4. in fi. & expreſ-
ſè gl. & Bar. in d. l. ſi quis in tantū. Et hoc verum puto quicquid
96 dicat Bar. in l. ſequitur, §. ſi fundum, ff. de vſuca. ¶ † Quintò dubi
tatur, an detur contra ſocium, qui per vim occupauit rem com
munem? dixi in c. cum eccleſia Sutrina, ſ. eo. j. & ibi dictis adde
Cępo. in d. conſ. 4. Secundò adde, q̃ in caſu, quo conſtaret ſo-
cium per vim ingredientem velle totum occupare, q̃ indiſtin
ctè incurreret pęnam, ſecundùm Abb. ibi, pro quo facit deci-
97 ſio Gem. in d. c. cum qui, in ver. quid de clerico capellę. ¶ † Sex
tò dubitatur, an detur contra hęredem inſtitutum ſub cōditio-
ne, qui propria authoritate ante euentum conditionis occupa-
uit bona hæreditaria? D. Iaſ. in l. inter oēs, in fi. ff. qui ſatiſd. co-
gan. decidit, q̃ non per illum tex. ſecundum vnum intellectum
gl. quem ponderat ibi Bal. ſed aduertite, quia gl. & Bal. non lo-
quuntur in hærede occupante per vim alio poſſidente, & ideo
credo, q̃ incideret hæres conditionalis in pęnam d. l. ſi violen-
tiam inferret, per ea, quę dixi ſ. in quęſtione de fideicommiſſa
98 rio, & quia incideret etiam ſi eſſet purè inſtitutus. † Circa quar
tam quæſtionem principalem reſponſum fuit ſupra, in vltima
dubitatione 2. q. prin. q̃ incurritur omni tempore, niſi poſt licē
tiam ritè, & rectè cōceſſam. ¶ Circa quintam *caſus* omnium ſen-
99 tentia eſt, † q̃ non incurratur ipſo iure per ſententiam condem
natoriam, propter verbum, amittat, futuri temporis. verba n. fu
turi temporis non ſunt latæ ſententiæ, ſed ferendæ, ſecundum
gl. in l. in criminali, C. de iuriſ. om. iud. & in c. in pęnis, de regu.
iu. in 6. Gl. & Bar. in l. iubemus, §. ſanè, C. de ſacroſ. eccl. gl. & Pa.
ibi, col. 5. in c. ſi diligenti, ſ. de for. comp. & q̃ verbū, amittat
requirat ſententiam, firmat Bal. in c. j. §. j. ad fi. de feu. ſine culpa
&c. Card. & Pau. de Caſt. conſuluerunt, quos ſequitur Fel. in c.
Rodulphus, col. 19. de reſc. Non ob. deciſio Pan. in c. cum in cū
ctis, §. ſi. col. fi. ſ. de elec. vbi dicit, q̃ verbum, amittat, ibi poſitū
eſt latæ ſententiæ, quia non requiritur factum alterius. Et in cō
trarium faciunt, quæ ſcribit d. Iaſ. in l. rem, quæ nobis, in fi. ff. de
acq. poſſ. vbi concludit, q̃ verba futuri temporis priuatiua im-
portant ipſo iure, vt verbum, cadat. Credo communem eſſe ve
ram, quia in multis caſibus violentiam faciens non incurrit pę-
nam d. l. vt patet ex prædictis. Cum ergo oi caſu violentia non
ſit delictum, ſequitur, q̃ requiritur cauſæ cognitio, ergo etiam
ſententia, l. de quare, ff. de iud. ¶ Secundò, quia in tex. l. meminę
rint, in ſimili materia vtitur, verbo priuabitur quod eſt feren-
dæ ſententię, vt firmat Pan. in d. c. ſi diligēti. ¶ Tertiò, quia tex.
in d. c. cum, qui, addit verbum, eo ipſo amittat: nam ſi verbum,
amittat, de ſe importaſſet ipſo iure, fruſtratorie fuiſſet illud ver
bum, eo ipſo, quod denotat etiam ſententiam a iure latam, cap.
nullus. c. ſi religioſus, de elect. lib. 6. ¶ Quartò, quia in pęnis beni
gnior interpretatio capienda eſt, l. interpretatione, ff. de pęnis.
Ad contrarium, videlicet ad deciſionem Pan. & ſimilia põt re
ſponderi, q̃ procedunt, vbi actus, qui per legem punitur, eſt om
ni caſu illicitus, vt conferre beneficia curata non idoneis, ſecus
ſi actus poteſt eſſe licitus, & illicitus. Et in caſu noſtro ſequitur
iſtam opi. Gem. conſ. 23. inci. Quia vbi ampliat, etiam ſi lex di-
cat ſub pena amiſsionis, & cum verba ſint etiam ferendæ ſen-
100 tentiæ. † Stat igitur concluſio, q̃ pęna d. l. incurritur per ſenten
tiam, pœna verò can. cum, qui, incurritur ipſo iure, & ſic violen
tia in beneficialibus eſt odioſior, quàm in temporalibus, & pro
phanis. Scias tamen, q̃ licet incurratur pęna ipſo iure, tn̄ exigi
non poteſt, niſi ſecuta ſententia declaratoria pacti, l. ſi quis ma
101 ior, C. de tranſact. c. 2. de hęre. lib. 6. ¶ † Sed dubitatur hic, an be
neficium violenti occupatoris poſsit ante ſententiam declara-
toriam alteri conferri? videtur, q̃ non, per tex. in d. cum ſm. In
cōtrarium eſt caſus in c. j. de homici. lib. 6. per quem no. ibi Ge
mi. q̃ ibi tex. imponit pęnam priuationis beneficiorum ipſo iu
re. tunc ſtatim beneficia poſſunt conferri tanquam vacantia, et
ante declaratoriam, etiam nō citato poſſeſſore. Item voluit gl.
in c. cum miſſa, in verbo, iuſto, de elec. li. 6. & in c. is cui, in fi. de
pręb. in 6. Ad tex. in c. cum ſm, reſpondetur, quod debet intel-
ligi de executione reali. Nam priuatus beneficio ipſo iure, nō
debet a poſſeſsione de facto amoueri, niſi eo citato, & cauſa co
102 gnita, c. licèt epiſcopus, de pręb. e. lib. ¶ † Vltimò dubitatur, an
a ſententia lata ſuper conditione l. ſi quis in tantum, poſsit ap-
pellari? Super iſto puncto tres reperio opiniones. Prima fuit, q̃
non, quia eſt remedium poſſeſſorium, a quo de iure ciuili non
appellatur. l. vnica, ſi de momē. poſ. fuer. app. Et ſi dicatur, eſt re
medium pœnale, reſpondetur, q̃ cauſa principalis pęnalis vide
tur acceſſoria, ergo principale non debet propter acceſsorium
mutare naturam, l. nuda, C. de contrah. & commit. ſtip. Itē pœ-
na inuenta fuit in odium violentię, vnde non debet retorque-
ri in fauorem, vt pp pœnam liceat appellare, c. a. intelleximus,
ſ. de iud. l. fi. C. de iuram. calum. ¶ Secunda fuit opinio gl. in d.
l. j. & in l. momentaneæ, C. vnde vi, q̃ poſsit appellari. & iſta eſt
communis, ſm Salv. poſt Bal. quia regulariter appellatio cēſetur
permiſſa, niſi reperiatur prohibita, l. & in maioribus, C. de appel.
Non ob. d. l. j. quia loquitur in petitorio, ſecus in poſſeſſorio ha
bente mixtam cauſam proprietatis. Item loquitur in cauſa mo
mentaneæ poſſeſſionis, in qua grauamen eſt reparabile p̄ diffi-
nitiuam in petitorio, ſed in caſu noſtro poſſeſſio in pęnam vio-
lentię perpetuo eſt remanſura penes victorem, & ſic ceſsāte ra
tione d. l. j. ceſſabit diſpoſitio, c. cum ceſſante, ſ. de app. Iſtud eſt
vnum fundamentum, ſed conſidera, q̃ tantum cōcludit in ſen
tentia lata contra dominū inuaſorem, ſed in ſententia lata con
tra inuadentem poſſeſſionem rei alienæ, in caſu quo grauamē
eſſet reparabile per aliud poſſeſſorium, adhuc militaret ratio d.
l. j. finge, q̃ prædo condemnatus in pęnam d. l. ſi quis in tātum,
prius fuiſſet a victore ſpoliatus, nonne facta reſtitutione, & ſo-
luta æſtimatione poterit recuperare ſuam poſſeſsionem? certè
ſic, c. ad literas, ſ. eod. at ſi dixeris. non eſt reparabile reſpectu pę
næ: Reſpondeo, appellet quò ad pęnam tantum, vt ſtatim dicā.
¶ Tertia fuit quorundam ſententia, q̃ appellatur a pęna tantū,
& non a ſententia reſtitutionis, quia tot ſunt ſententiæ, quot
ſunt capita, l. Carmelia Pia, ff. de iure patrona. l. etiam, ff. de
mino. Et ideo licèt reſpectu poſſeſsionis non teneat appellatio
valebit tamen reſpectu pęnę, quia in ſeparabilibus vtile per inu
tile non vitiatur, l. j. §. ſed ſi mihi, ff. de verb. obli. Aduerte, quia
veritas dependet ab iſto fundamento. Salv. negat iſta eſſe ſepa-
rabilia, quia ſtante ſententia ſuper poſſeſsione, a qua non liceat
appellare, neceſſariò ſequitur deciſio ſuper articulo pęnali. be-
ne facit l. j. & 2. ff. de pecu. leg. Vnde concludit, q̃ ratione pęnæ
in ſeparabilibus liceat appellare etiam a poſſeſſorio, cum ceſſet
tunc ratio d. l. j. Et propter hoc alias quidam magnus Aduoca-
tus (nota pro D. Bonifacio Girardi) dicebat, q̃ a ſententia lata in
poſſeſſorio cum cōdemnatione expenſarum, vel reſtitutionis,
vel fructuum, poterat appellari, quia damnum expēſarum, vel
fructuum non eſt reparabile per diffinitiuam in petitorio. alle-
gabat Bald. in d. l. j. verſ. ſed pone, q̃ in poſſeſsorio, quia hoc nō
vult, licèt dicat reſpectu fructuū poſſe appellari. Sed bene iſtud
expreſsè dicit Sal. ibi in vltimis verbis. Quid tenēdum? in caſu
propoſito mihi placet iſta vltima opinio, quia pœna d. l. ſi quis,
non venit in conſequentiam reſtitutionis, nec dependet ab iſta
reſtitutione, cum principaliter fuerit impoſita ratione violen-
tię. Stat enim ſimul, q̃ inuaſor teneatur reſtituere poſſeſsionē,
& tamen non teneatur ad pęnam, ut patet ex dictis ſupra in ter
tia dubitatione 2. q. prin. ver. retenta tamen communi. & quia
in dubio appellationi eſt deferendum, ſm Bal. in l. de ſtatu, ff.
de teſt. & in l. properādū, §. ſin autē reus, C. de iud. Pau. & Mod.
in l. j. ff. ſi quis cau. Et quia non puto, q̃ illa communis opi. q̃ a
poſseſſorio de iure ciuili non appelletur, procedat ſine ſcrupu-
lo, ut dixi in notabilibus: in iudicando nō recederem ab opinio
ne Bal. & communi: de iure autem canonico ceſsat iſta dubita
tio, quia eo iure appellatur ab omni poſſeſſorio, cle. j. de cauſa
poſ. & propr. c. cum ad ſedem, ſ. eo. Verū de uno poteſt proba-
biliter dubitari, an in terris imperii poſsit a ſententia lata ſup
remedio canonis reintegranda, inter laicos appellari? uidetur,
q̃ ſic, quia in terris imperii nō appellatur a poſseſſorio, d. l. uni-
ca. Contrariū determinat ſingulariter Io. Pe. de Ferra. practic
Par. in forma libelli in cauſa ſpoliatę poſſeſsionis, in uerbo, per
ueſtram ſententiam. dicens ſe udiſſe ita conſultum a Bal. ea ra
tione, quòd utens aliquo iure, dēbeat uti cum ſuis qualitatibus,
& circunſtantijs. arg. l. fi. §. & ſi pręfatam. & §. ſin autē hoc, C. de
iure deliber. Multa reſtant ad complementum huius materiæ
dicēda, quæ ſuperuenientibus uacationibus impedior proſequi,
alias latius fundabitur occaſio examinandi.

Fuit impoſitus finis c. Sępe, die penultima Menſis Iulij, 1519.
Ad laudem Dei.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE, A S. NAZARIO, IVRISCONSVLTI CELEBERRIMI,

Iuridicus de Peſte Tractatus vtiliſſimus valde, & perquàm neceſſarius, editus ab ipſo Authore iur a interpretante in florenti Academia Auenionenſi.

Nunc recens ſumma diligentia recognitus, atque repurgatus, incipit fœliciter.

SVMMARIVM.

1 *Aequiuoca veſte diffiniri non poſſunt.*
2 *Morbus, ſeu infirmitas, quotuplex ſit.*
3 *Infirmitas corporis, carnis, & animæ, quomodo diffiniatur.*
4 *Morbus ob id morbus dicitur, quòd mortem cauſet.*
5 *Morborum genera quot ſint. Et ibi, morbum iuxta locorum diuerſitatem, diuerſa ſortiri nomina.*
6 *Morbus, & vitium quomodo inter ſe differant.*
7 *Peſtis appellatione quid veniat.*
8 *Peſtifera, ſeu contagioſa loca, ſine cauſa iuſta habitantes, peccare cenſeatur, vti Deum tentantes.*
9 *Peſtis flagellum maius, ac horribilius eſt, quàm belli. Et ibi, an & quando valeat argumentum de bello ad peſtem.*
10 *Peſtē cauſantia quæ, & quot ſint, & ſeq. vſque ad finem capituli.*
13 *Ranarum copia maxima vt plurimum peſtem adfert. & 15. Imaginatio facit caſum.*
21 *Peccatorum cauſa multoties aduerſa nobis infliguntur.*
22 *Dæmones interdum nutu Dei mortalibus peſtem, & multa id genus mala immittunt.*
23 *Magi a nonnulliis creduntur dæmonibus, vt morbos mortalibus inferant, imperare.*

PRocedam hoc ordine. Primùm peſtis præludia, de hinc peſtis priuilegia, a quib. oĩpotens Deus ſua nos velit pietate liberare: demũ peſtis iuridica remedia cõpendioſe explicabo, pŏpoſa iuriũ & ſilitudinũ ſuperfluitate doctis odioſa, & cunctis oneroſa, penit⁹ ſemota. ❡ Venio ad primũ, & q̃ro qd ſit morb⁹. iſta dictio pla ſignat, iõ nõ rectè pt diſ
2 finiri, q̃a † nomẽ æquiuocũ i ſuo gñale nõ tutã ſuſcipit diffinitio-
2 nẽ, ſm Pan. i rub. ex de iud. † Signat. n. tñ aiæ q̃ corpis languores, c. cũ infirmitas, de pœ. & remiſ. no. Anch. i c. pia, de excep.
3 li. 6. Nã alia eſt ifirmitas corporis, alia carnis, alia aiæ. † Infirmitas corporis eſt febris, & ſiñia. Carnis verò eſt ↄcupiſcẽtia. Aiæ ãt ẽ ignorãtia & obliuio. 15. q. 2. in sũma. Si ergo q̃rat, qd ſit morbus aiæ, rñdebo, ſalua diffinitione Theologorũ. Morb⁹ aiæ, eſt labes aiam mortificãs, & vſũ ei⁹ faciẽs deteriorẽ, vt pbat in c. vnũ orariũ, ↄ aĩs ea demũ, 25. diſt. verba huius diffinitionis aũr nõ declaro, q̃a nõ attinet ad rẽ nřam. Si verò q̃rat, qd ſit morbus corporis? rñdeo cũ Sabino. Morbus corporis, eſt habit⁹ cuiuſcunq; corporis ꝯ nãm, q vſũ eius ad id faciat deteriorẽ, cui⁹ cã nã nobis ſanitatẽ eius corpis dedit, l. 1. §. ſed ſciẽdũ, ff. d ędi.
4 edi. ❡ Scdò q̃ro, vñ dicat Morbus, † rñdeo ex eo morbũ noiari, q inde naſcat mors, ſm Arch. i c. licet, de appel. li. 6. ❡ Tertiò
5 q̃ro, quot ſint morborũ gña? † rñdeo cũ Satyrico. Tot ſũt, quorũ noia ſi q̃ras. prõptius expediam, quot amauerit Hippemechos. pla aut referũt in tit. ff. de ædi. edi. ex de cle. ægr. & corp. vitia. Quaten⁹ tñ ad ppoſitũ nřm attinet, duo ſũt morbi principalia gña. Vnũ. n. eſt pſonale, q̃a pſonã nõ egredit: alterũ in rẽ, q̃a & res & loca ificit, & d ſubiecto i ſubiectũ tranſit, & hũc alij peſtẽ, ſiue peſtilẽtiã, alij epidimiã, alij (vt Auenionẽſes) bozulã noiant, & hic morb⁹ oẽs alios magnitudine ſupat. c. ſicut ſimoniaca, ex de ſimo. Eſt tñ ſciẽdũ, q aliud eſt morbus, aliud
6 corpis vitiũ. † Nã morbus eſt ibecillitas corpis tpalis: vitiũ verò eſt ppetuũ corpis impedimẽtũ, l. inter ſtuprũ. §. verum. ff. de vet. ſig. Et morbus corpis debilitatẽ tñ, vitiũ verò et animi & intellis defectũ reſpicit l. ob q̃ vitia. ff. de ædi. edic. Et no. glo. in l. 1. i ver. dixiſſe. ff. e. tit. ❡ Quartò q̃ro, qd ſit peſtis? Rñ. peſtis eſt
7 † morb⁹ ↄtagioſus a nutrimẽtorũ, vel aeris pcedẽs infectione. Quòd ſit morbus, patet ex pmiſſis: q ſit ↄtagioſus, notũ eſt in
8 tm, q prudẽter dicit Pan. i c. dilecti. col. 3. de do. & ↄt. † q Deũ nitit tẽtare, q in loco ↄtagioſo ↄtẽdit habitare. Quòd pcedat ab infectione aeris, & nutrimẽtorũ, patebit ex dicẽdis in ſeq. q. Vel pt ſic deſcribi, Peſtis eſt bellũ Dei, cui humanæ vires nequeũt reſiſtere. Quod ſit bellũ Dei volũt Bar. & ſcrib. l. nãlr, colu. fi. ff. de vſuc. Ant. de Bu. Pan. & Fel. i c. ex trãſmiſſa, de pſcri.
9 But. & Imo. in c. nõ liceat, e. ti. † Et maiorẽ eſſe caſũ epidimiæ, q̃ belli humani, dixit Bal. i l. cũ notiſſimi, §. immo. col. fi. C. de pſc. 30. vel 40. ann. Et q maior ſit hoſtilitas Dei, q̃ hoium, voluit Cor. ↄſ. 128. Vẽ primo a ſpectu. col. 2. li. 2. & ppea Doc. cõcludũt, valere arg. de bello ad peſtẽ, put arguit Bar. i l. nãlr, & i l. 3. ff. de bo. poſ. ex teſta. muli. Ale. ↄſ. 30. Põderatis, col. 2. lib. 5. Pan. ↄſ. 3. q. 18. li. 2. & ↄſ. 18. col. fi. e. li. Et ita arguit tex. Baſilienſis, ↄſ. 52. i §. locũ, ſub rub. de authoritate gñaliũ cõciliorũ. Qđ verũ eſt ſubſiſtẽte rõnis idẽtitate, aĩs nõ tenet arg. ſm Ale. in l.
10 fi. col. 2. C. đ teſt. Quinto q̃ro, vñ cauſat peſtis? † Iſta eſt qõ Phyſicalis Iurec. nõ ↄueniẽs, dicã tñ qđ i iure nřo ſcriptũ cõperio.
11 ❡ † Procedit, ut dixi, ab aeris intẽperie. c. quorũdã, 40. diſt. l. 2. §. pe. ti. ſi q̃s cau. gl. i cle. ne i agro, §. ſi. i ver. rõnabili, dẽ ſta. mon.
12 ❡ † Scđu cauſat ex aqua putrida, ſeu corrupta, ſm Appia. Ale.
13 li. 5. de bel. ciu. † vel ex multitudine ranarũ & garatarũ, ſm eundẽ Ap. referẽtẽ hac de cã maximã peſtẽ fuiſſe i Illyria. & idem
14 retulit Io. Firma. i trac. de gabel. q. 24. 2. partis. ❡ † Tertiò ab immũditijs, & a colluuie piępe originat: cęlũ. n. peſtilẽs (inqt Iureconſ.) minant immũditiæ cloacarũ. l. 1. §. 1. ff. de cloacis. Nec nõ ab ei fętore gñat. l. 2. §. idẽ ait. ff. ne qđ i lo. pub. Putredo. n. i viſceribus terrę ex corpib. defunctorũ, & aiañũ venenoſorũ cãta, vapores gñat ificiẽtes aquas, & terrę naſcẽtia. l. 3. ff. de via, & itin. pu. Idẽ facit putredo exñs in ſupficie terrę, q̃ gñant corpa ſuſpẽſa male ſepulta, cęmiteria, cloacæ, aq̃ ſtagnoſæ replete iũcis, paludoſæ, & i q̃b. linũ, ſpartũ, & his ſilia madefiũt, vł i quib. coria purgãt, & oĩa denique male olẽtia ſũt apta hũc morbũ pducere. l. ædiles. §. ſi. ff. de via pub. i ſi. ❡ Quarto, q̃nq; ſuborit ex triſti imaginatiõe ↄcomitata timore, nã ſpũs triſtis ↄturbat vi-
15 ſcera, † & caſũ facit imaginatio. c. 1. 6. diſt. ❡ † Quinto ex immo-
16 derato coitu aliqñ ſumit initiũ, vt i Auth. de leno. cir. med. ibi,
17 peſtiferos lenones. ❡ † Sixt ex ſupfluo exercitio q̃nq; procreat,
18 nã q nimiũ emũgit, elicit sãguinẽ. c. denique. 4. diſt. † vñ cauẽdũ
19 eſt, ne qđ nimis, † quia oẽ nimiũ vertit in vitiũ, ſm gl. in Auth. vt determi. ſit nũ. cler. in princ. & melius eſt pauca agere, quã multis periculoſe intereſſe, in Authẽ. de tab. cir. med. ❡ Sextò huic morbo cãm pſtat vbertas, q̃ ſequit immediatè poſt penu-
20 riã. † Nihil. n. horribilius, & populo pnicioſius ipſa inedia. c. 2. de obſerua. ieiu. ❡ Septima cã, & ultima maxima, a qua morbus iſte puenit, eſt ſocietas hoium, & dęmonũ ex peccatis ↄcta, q̃ admodũ eſt peſtifera. c. illud aũt, in fi. 26. q. 2. eſt. n. nõ min⁹ ve-
21 rũ, q̃ vulgatũ puerbiũ, † q pp peccata veniũt aduerſa, c. Nabuchodonoſor. 23. q. 4. & ciuitates cũ habitatorib. pp hoium ſce-
22 lera diſpdit Deus, in Auth. vt nõ luxu. ꝯ nãm. §. 1. † Accipiunt enim dęmones pp nřa demerita pteſtatem a Deo, & morbos immittere, & ipſũ aerẽ vitiãdo morboſum reddere, habitaq; po-
23 teſtate nocendi, q̃ factum ſunt pdicãt, c. ſciendũ, 26. q. 4. † Sunt qui et affirmant magos acceptis dæmonib. imperare, vt morbos incutiant, & homines interimant. Vnde Lucanus ait.

Mens hauſti nulla ſanie polluta veneni.
Incantata perit.

Refert Aug. de Ciu. Dei, tranſumptiuè in c. nec mirũ, 26. q. 5

SVMMARIVM.

1 *Peſtis an & quando excuſet a mora. Et ibi, quod omnis iuſta cauſa metus excuſet a mora.*
2 *Peſtis ſi in loco ſolutionis fienda vigeat, an & quãdo poſſit compelli debitor, vt ſoluat alibi.*
3 *Bannitus a loco ſolutionis fiendæ, an poſſit cogere debitorem alibi ſoluere.*
4 *Creditor an cogere poſſit ad intereſſe debitorem, qui metu peſtis non ſoluit loco, & tempore inter ipſos deſtinatis.*
5 *Debitor an & quando agere poſſit pro intereſſe contra creditorem, qui tempore peſtis, vel aliam ob cauſam iuſtam ipſum compulit alibi ſoluere, quàm inter ſe contractum fuerat.*
6 *Peſtis an, & quando excuſet a periurio.*
7 *Debitor, qui tempore contractus iurauit ſoluere tali loco, etiam ſi ibi tempore ſolutionis fiendæ vigeret peſtis, an excuſetur a periurio, ſi ibidem dicto tempore diſtulit ſoluere propter metum peſtis.*
8 *Iurans temere, licèt a iuramento veniat quandoque abſoluendus, puniri tamen debet propter temeritatem.*
9 *Vacationes quare in curia Ro. potius fiãt de mẽſe Auguſ. quàm alio tpe.*
10 *Iurans ſe continuè ſtetiſſe in ciuitate, an incurrat periurium, ſi propter peſtem ibidem vigeatem abſens fuerit certo tempore, animo tamen eò reuertendi ceſſante peſte.*

Peſtis

11 Peſtis an, & quatenus excuſet a pœna.

12 Emphyteuta, qui peſtis metu nõ ſoluit penſionem in loco cõtractus an ex- cuſetur a pœna propter moram commiſſam.

13 Peſtis ſi vigeat in loco, vbi fieri ſolent bulletta, an, & quando excuſet a pœna ſtatuti paſcendis meliotobes tranſeuntes cum mentibus, vel cũtes ad molendum ſine dictis bullettis.

14 Obligatus ad aliquid faciendũ ſub pœna, & illud nõ faciens, nõ cenſetur immunis a dicto, pœna ſi oẽm diligẽtia n adhibuit, vt illud facere poſſet

15 Gabellam tenetur ſolui in locu, per quem tranſit, & non ſoluens, nõ ex- cuſatur a culpa.

16 Gabellarij an, & quando teneãtur mouere tranſeuntes, vt ſoluãt gabellã.

17 Peſtis an, & quando excuſet colonum recedentem ab agrorum cultura.

18 Peſtis metu an, & quando poſſit inquilinus recedere a domu conducta, ita qd ceſſante peſte, non teneatur amplius ſtare contractui.

19 Contractum deſerere nemini licet, niſi propter exceptionẽ, ſi quę in ipſo exprimantur.

20 Inquilinus impeditus, vtifrui propter caſum fortuitũ, an teneatur ſolue- re locatori pro rata tẽporis, quo impeditus fuit, an pro rata temporis, quo non eſt vſus.

21 Inquilinus, cui pp ducendam vxorem, vel aliam ob cauſam, maiore opus eſt domo, an migrare poſſit a domo conducta, & recedere a cõtractu.

22 Locator, an & quã teneatur remittere penſionem inquilinus impeditu vti frui propter peſte. Et ibi, an dictus inquilinus poſſit repetere a locato- re, quod prius ſoluerat pro rata temporis, quo vtifrui non licuit.

23 Inquilino, qui non denunciauit locatori velle recedere a re conducta pp peſtẽ, an & quãdo facienda veniat remiſſio pro rata tẽporis, quo non potuit vtifrui.

24 Inquilino impedito vtifrui per menſem pp peſtem, an facienda ſit remiſ- ſio pro dicto menſe, quo viguit ipſa peſtis.

25 Damnum quando dici poſſit modicum.

26 Inquilino recedenti a re conducta pp iuſtam periculi ſuſpicionem debe- tur remiſſio, licet etiam nullum ſubſit euidens periculum.

27 Inquilino, qui ſcholaſticorũ in contubernio tenendorũ, vel hoſpitandorũ aduenarum gratia magnã conduxit domum, an facienda ſit remiſſio, ſi adueniente peſte receſſerunt ſcholares, hoſpiteſq; non aduenerint, ipſe tamẽ continuè domum ipſam inhabitauerit. nu. 31. 32. & 36.

28 Conductori impedito exercere artem ſuam in domo cõducta an debeatur remiſſio.

29 Locator qui domum ſuam locauit vſurario manifeſto, an veniat punien- dus. Et an ſub prętextu, quod artem exerceat prohibitam, poterit ipſũ expellere a domo conducta.

30 Locator, qui meretricibus domum locauit, an eas expellere poterit ſub prætextu, quod illudem meretricantur.

33 Conductori hoſpitij, an fieri dẽat remiſſio, ſi cõtingat ipſum, vel aliquẽ de ſua familia mori peſte, pp quod clauditur hoſpitium, ciuitate in ſana permanente. Et ibidem quid de ſutoribus, quibus ſimilis caſus cõtingit.

34 Conductori blaſphematori, vſurario, vel ſodomitæ, in cuius domu tãtum peſtis irrepſit, an facienda ſit remiſſio.

35 Conductori ſolito non ſoluere decimas, an ſuperueniẽte ſterilitate fieri de- deat remiſſio.

36 Conductori domus hoſpitij, gabellę, vel ſimilium, an et quibus caſibus ve- niat deneganda remiſſio adueniente peſte. nu. 38. 40. 41. & 45.

37 Conducenti gabellas in ciuitate Limitropha, quæ quotidie ſolita eſt pati hoſtiles incurſus, propter quos non ſoluitur gabella, an debeat remiſſio.

39 Caſus neminem excuſat, vbi caſum culpa præceſſit.

42 Miles, qui belli tempore ſuſcepit cuſtodiam caſtri, tenetur ad damnum ẽt ſi caſtrum ablatum eidem fuerit per vim.

43 Conductori agrorum in confinibus inimicorum exiſtentium, nõ debeatur remiſſio, licet ſtipendiarij fructus deprędati fuerint.

44 Conductori, qui belli tempore, conduxit prædia, non debetur remiſſio pp bellum.

46 Emptor omniũ redditũ, & prouẽtuũ percipiendorum ex datijs, & ga- bellis alicuius ciuitatis per decem annos, an petere poterit remiſſione ſibi fieri, ſi contingat ipſum parum vel nihil percepiſſe de dictis datijs vel gabellis vna annu ratione peſtis. nu. 65.

74 Contractus talis præſumitur, qualem verborum proprietas demonſtrat.

48 Pretij mentio in dubio emptionem arguit. 55.

49 Pretium annuum vel mẽſtruũ conſtitutũ pro fructibus arguit locationẽ. nu. 54. 55. 56. & 66.

50 Contractus innominatus regulatur ſecundũ naturã cõtractus nominati

51 Emptio & locatio, an & quando eiſdem regulentur regulis.

52 Emptori ſuperficiei an dẽatur penſionis remiſſio pp ſuperficiei ipſius ruinã

53 Locationis contractus quare admittatur remiſſio, non aũt emptionis, et venditionis.

57 Contractus natura potius eſt aduertenda, quàm verba.

58 Verbum emptio, interdum pro conductio, exponitur.

59 Pretium aliquando pro mercede interpretatur.

60 Verba, ſi qui percipientur. ſ. fructus, in contractu locationis poſita con- ditionem, & ſpem locatam eſſe ſignificant.

61 Datium, ſeu pedagium emens, cenſetur emiſſe fructuum percipiendorum commoditatem.

62 Locationis natura, an & quando requirat fieri remiſſionẽ impedito vti frui fortuna, vel caſu.

63 Datium aliquando exponitur pro redditibus, quã ex datio percipiũtur, aliquando pro ipſo oẽ percipiendis.

64 Pretiũ vnicũ conſtitutũ pro toto tpe in contractu habita, an arguat loca- tionẽ vel venditionẽ, ſi ſolutio eius pretij ſit æqualiter diuiſa p tpa. Et quid ſi ſit cõſtitutũ vnicum pretiũ ſimul, vel inæqualiter ſoluendũ, ita q di- catur vẽditio, & contingat pp peſtem tertiam partem redditurum depe- rire, an fieri debeat remiſſio conductori, an pretij excõputatio emptori.

67 Conductor ſi gnaliter, & expreſſe in ſe ſuſcipiat peſtis periculum, an tenea- tur ad penſionem pro tpe, quo durat ipſa peſtis. Et quid ſi gñaliter ſu- ſcepit in ſe periculum cuiuslibet caſus, Et ibidem, quid ſi ſuo periculo.

68 Caſus fortuitus quis dicatur, & quando dicatur inſolitus, & non præuiſus. nu. 99. & 100.

69 Impoſſibilium obligatio nulla eſt. Et ibi quã intelligatur impoſſibilis obligatio.

71 Periculi appellatione an veniat peſtis.

72 Periculum & caſus fortuitus, quomodo differant.

73 Conductor datiorũ an teneat de caſu fortuito pp superuenientẽ peſtẽ vel aliã ob cãm, ſi datia conduxit ſuo periculo. Et ibi, an ſuſcipiens in ſe oẽ periculum, cenſeatur ſuſcepiſſe periculum caſus fortuiti. & nu. 74. 75. & 76. vbi quid ſignificat teſtinum, vel reſchium, raſcha, & ſpinella. Et quid ſi ſuſcepit omne periculum cum iuramento, nu. 82.

77 Conductor ſuſcipiẽs in ſe vnũ caſum fortuitũ ſpecifice, adiecta clauſula gñali, & oẽ aliud periculũ, an cenſeatur ſuſcepiſſe etiam caſum peſtis.

78 Caſus quis dicatur ſimilis, & quis maior caſu expreſſo.

79 Iudicis arbitrio relinquitur, qua dicantur ſimilia.

80 Periculũ in re ſuſcipiens ingenere, ſi aliàs tenebatur de culpa leuiſſima, iſto caſu tenebitur etiam de caſu fortuito. Et an idem dicetur, ſi caſus

1' fortuitus contingat culpa aduerſarij.

83 Iuramentum an, & quando habeat vim ſpecialis, & expreſſi conſenſus.

84 Iuramentum non ampliat diſpoſitionem vltra conſenſum.

85 Caſus ſeu fortuna triſtis, & aduerſa, non ſolet venire in conſideratione.

86 Fortuna etiam ſolet capi in bonam partem.

87 Periculum aduerſi caſus, an & quãdo ſpectet ad conductorem, locatorẽ, emptorem, vel venditorem. & nu. ſeq.

88 Conductor, qui propter inimicitias locatoris paſſus eſt damnum, debet a locatore tale damnum reſarciri.

90 Iniuriam paſſus non tantum actionem habet contra iniuriantem, ſed etiã contra eum, occaſione cuius paſſus eſt iniuriam.

91 Captiuus, qui relaxatus fuit ad pecuniam afferendã pro ſe, & concaptiuis ſuis redimendis, ſi non reuertatur, & concaptiui pro ſe ſoluerint, ha- bet contra ſe negotiorum geſtorum actionem pro ipſis ſocijs.

92 Captus pro repreſalijs propter factum communis, habet ius repetendi ex- penſas ab ipſo communi.

93 Fideiuſſor, qui per violentiam ſuperiorum coactus eſt ſoluere indebitum occaſione principalis, habet actionem contra ipſum principalem.

94 Debitor, qui propter iniuriam creditoris coactus eſt alteri ſoluere, conſe- quitur liberationem ope exceptionis.

95 Gabellam vendens cenſetur datiarij promittere nihil ſe facturũ, propter quod impediatur gabella exactio.

96 Cõductor vel emptor, qui ſuſceperunt in ſe periculũ, an teneantur de caſu occurſu, quem locator, & venditor poterãt amouere, et nõ amouerũt.

97 Conductor, qui ſuſcepit in ſe caſum aduerſamq; fortunam, an teneantur de caſu inſolito.

98 Emens frumentum ad credentiã pretio, quo valuerit menſe Maij, tenetur ad ſummam immoderatam propter euentum cariſtiæ inſolita.

100 Iurans non contrauenire laudo cuiuſdam alicuius lo [illegible], non præſumitur intellexiſſe de enormiſſima læſione.

102 Caſus fortuitus rariſſimè euenire dicitur, qui in centum annorum ſpatio non niſi ſemel eueniat.

103 Tempus longiſſimum, dicitur tempus quadraginta annorum.

104 Iudicis arbitrio an relinquendũ ſit, qd dicatur tps longiſſimum. nu. 105.

106 Francorum Regis potentia omnibus anteponenda.

107 Iudicis arbitrio relinquẽdũ eſt, vbi lex dicit agẽdũ eẽ veriſimilitudin aliter.

108 Cõductor, qui ſuſcepit in ſe oẽm caſũ fortuitum tã præuiſum, & cogitatum quàm non præuiſum, & non cogitatũ, an teneatur ẽt de caſu inſolito.

109 Tranſactio tracta ad incogitata, an cenſeatur ẽt tracta ad non præuiſa.

110 Conductor, vel aliàs contrahens, cui (eo quia in ſe ſuſceperat aduerſam triſtemque fortunam) ſpectat periculum caſus fortuiti, an teneatur de caſu inſolito.

111 Doctori conducto ad legẽdum, qui propter peſtem deſtitit legere, an debea- tur integrum ſalarium, an pro rata temporis, quo legit. Et an durante peſte biennio, vel triennio debeatur integrum ſalarium.

112 Labor, & tempus diuidi poſſunt.

113 Miles interceptus ab hoſtib. an percipere debeat ſalariumẽ pro tpe captiuitatis.

114 Victori, qui caſu fortuito impeditus nequiuit nauigare, an debeatur inte- gra merces totius nauigationis.

115 Doctor vel Aduocatus qui operas ſuas locarunt, ſi pendente anno locatio- nis moriantur, an hæredes eorum percipient ſalarium totius anni.

116 Doctorum & Aduocatorum ſalaria, rectius honoraria dicuntur.

117 Doctores & Aduocati non dicũtur operas locare, cum inter eos non contin- gat, vel dicatur operarum locatio, ſed potius honoris conſequutio.

118 Salariũ architecto vel pictori promiſſũ p ædificanda, vel pingẽda domo, an ipſis debeatur integrum, ſi propter peſtem aufugerunt opere imperfecto.

119 Doctori ſe abſentanti tempore lecturæ non debetur ſalarium, ſi id fecit abſque ſuperioris licentia.

120 Doctores cenſentur legere tempore, quo vacant de licentia ſuperioris.

Aucu[illegible]

122 Ambaſſiatoreſ [illegible] propter ae[illegible] [illegible].

123 D[illegible] temp[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. 24. [illegible] [illegible] [illegible] natur ma[illegible] [illegible] a primo, an tenebitur da[illegible] [illegible] primo [illegible].

125 Argume[illegible] temp[illegible] [illegible] valid[illegible]ſſimum.

126 Arg[illegible] de [illegible] ad p[illegible] [illegible].

128 Doctor, qui d[illegible] arte pet[illegible] potuit eodem, vel ma[illegible] peſti[illegible] legere, & voluit, an d[illegible] ſalarium [illegible].

129 Creditorem ſuum ne[illegible].

130 Acquirere nemo [illegible] ad [illegible] atem [illegible] itoris.

131 Stipulator, vel pra[illegible] aut a[illegible] quipiam, an Doctores non poſſunt ex [illegible] peſtis operas præſtare, an & quando poſſit alteri operas illas locare.

132 Tempore [illegible] dubitatur an vigeat p[illegible] accedere [illegible] tempori peſtis [illegible]. Et q[illegible] de tempore, quo dubitatur de bello, an accedere debeat tempo[illegible] [illegible] & nu. 133.

134 Belli ſuſ[illegible] o an [illegible] debent pro bello.

135 Caſus malis [illegible], calamitatem affert non modicam.

136 Peſtis cauſa, an & quando [illegible] dere. 138.

137 Pro[illegible] in loco bene[illegible] non pō, in [illegible] renūciare pōt.

139 Superi[illegible] licentia ſi neg[illegible] competenti, quid agere debet [illegible] ſe inferior, ne im[illegible] licitus. Et an [illegible] requiratur, quod p[illegible] & [illegible] nu. 140.

141 Pericul[illegible] in opere [illegible] ratione nu. 31. Et ibi an [illegible] iuramento, vbi periculoſo [illegible] unum.

142 Superi[illegible] el [illegible] aliquem aliud necessarius, an ex neceſſitatis cauſa [illegible].

143 Conſiliary non p[illegible] ſine [illegible] licentia ſuperioris.

144 Beneficii ſui fructus an p[illegible] debeat [illegible] facere impedimento [illegible] quid [illegible] quotidianis, & quando eas percipere debeat [illegible] & nu. 145. & 146.

147 Rector animarum curam [illegible] peſtis tempore poſſit a beneficio [illegible] aufugere nullo [illegible] vicario.

148 Dominus an & quando teneatur ſubditos ſuos tueri & defendere ab inferentibus [illegible] bellum.

149 Miſ[illegible] tempore [illegible] militiam deſerat, veni[illegible] [illegible]. Et idem d[illegible] milites ceſſetis militia tempore peſtis [illegible] ob. creditam d[illegible] nu. 152.

151 Peſt[illegible] & quando excuſ[illegible] præſcriptionis curſu. nu. 152.

152 [illegible] peſt non currit [illegible] valenti. [illegible]

153 Vaſallus, [illegible] intra annum non petijt inueſtituram a domino, excuſat [illegible].

154 Poſt[illegible] ex[illegible] relati, & [illegible] alium actum alibi geſtum quam [illegible] loco ſolito, & [illegible] ſi ibidem vigebat ipſa peſtis.

155. Canonici tempore peſtis [illegible]ſidentes, an & quando poſſint recipere canonicum [illegible] poſſeſſionem, & [illegible] dare ſtallum in choro, licet non faciant maiorem partem, & abſentes non citauerint.

159 Peſtis excuſat [illegible] propter peſtem, qui non habentes quo declinent, poſſunt [illegible] in eccle[illegible], maximè campeſtris, & ibi[illegible] commorari, quod alias de iure non poſſ[illegible].

157 Peſtis priuilegium eſt [illegible], qui prohibiti a ſtatuto facere arengas, ſeu propoſitiones pro collectis ſoluendis, eum facere poſſunt peſte ipſa vigente.

[illegible] Gabellam an ſoluere teneantur fugientes propter peſtem pro rebus, quas exportant a loco contagioſo.

159 Statutum diſponens, quod pro animalibus quæ intromittuntur in territorium debeat ſolui certum datium, an comprehendat animalia tempore [illegible] in idem territorium introducta.

160 Gabellam an ſoluere tenentur, qui propter incurſum hoſtium, vel piratarum in alienum territorium fugientes cō res ſuas importauerunt, vel inde exportauerunt.

[illegible] Gabellam ſoluere non tenentur, qui coacti ſunt propter ſiccitatem ad alie[illegible] molendinum venire ad molendum.

[illegible] Statutum puniens introducentes ſues per talem portam, an comprehēdat introducentem porcos per eandem portum metu latronum.

[illegible] Repreſalia, an & quando exerceri poſſint in fugientes in ſuo domicilio propter peſtem. Et an hab[illegible] locum contra eos, qui vi ventorum cum pulſi ſunt venire ad locum repreſaliarum. & nu. 164.

165 Contractus, qui propter omiſſam ſolemnitatem a ſtatuto requiſitam ſolet eſſe nullus, an & quando robur accipiat propter peſtem.

166 Inſtrumentū receptū a Notario nō matriculato peſtis tēpore, eſt validum, licèt ad huiuſmodi actum ſtatutū requirat Notarium matriculatum.

167 Peſtis excuſat paſtorem ab interitu pecudum, cæterorumque animalium propter epidimiam mortuorum. Et quomodum probabit paſtor, vel ſuccidaneus animalia ex peſte eſſe mortua. & nu. 168.

169 Romanorum Rex poteſt extra vrbem Romanorum coronari, ſi in ea vigeat peſtis. Et idem venit dicendum ſi peſtis ſit Mediolani, vbi idem Rex alio debet diademate inſigniri. & num. 170.

171 Donatio tempore peſtis facta, cenſetur donatio cauſa mortis, licèt in ea nulla ſit facta mortis mentio.

172 Donatio cauſa mortis, ſola pœnitentia reuocari poteſt, quod in donatione inter viuos non toleratur.

173 Infirmus [illegible] vi dexit in [illegible] propter [illegible].

174 Dona[illegible] qua [illegible] facto.

175 Donati[illegible] a[illegible] donatio cauſa mort[illegible].

176 Donati[illegible] [illegible] ciuitate, dēt ſumi don. cā mor.

177 Donat[illegible] donatio cauſa mortis, licèt in ea nulla [illegible].

178 Verbum, [illegible] facit ipſam cenſeri factam [illegible] mortis.

179 Donati[illegible] quæ non poteſt valere, vt donatio inter viuos, præſumitur donat. cauſa mortis.

180 Peſtis excuſat dominum non ſoluentem decimam pro animalibus parochiano, ad quem [illegible] cum animalibus diuertit propter [illegible] peſtem, nec & pro animalibus [illegible] natis, [illegible] cui debeatur ipſa decima.

181 Natus extra [illegible] tempore peſtis, cenſetur natus in ciuitate [illegible] a qua mater aufug[illegible].

182 Statutum ſi d[illegible] pona [illegible] debeat admitti in collegium, niſi ſit natus in ciuit[illegible] originarius, vel q[illegible] [illegible] nu[illegible] exeludat natum alibi [illegible].

183 Fel[illegible] in F[illegible] apud R[illegible] ex parent[illegible] Fe[illegible] nihilominus [illegible] ceraria [illegible].

184 Statutum [illegible] caſu verò, & quando in caſu [illegible].

185 Poſt[illegible] q[illegible] ſequi p[illegible]. nu. 18[illegible] 89.

186 P[illegible] traditi per nuncium [illegible].

188 P[illegible] per [illegible] ſtatutum, quam conferens [illegible] in con[illegible].

191 P[illegible] an. & q[illegible] transf[illegible] poſſit executor [illegible] porta eccleſia [illegible].

192 P[illegible] trad[illegible] per [illegible] peſtem ſulla, cenſetur [illegible].

193 P[illegible] trad[illegible] per [illegible], vbi [illegible] & [illegible].

194 Lex [illegible] admitti, vbi [illegible] receſſit[illegible].

195 Poſt[illegible] in proſpectu tradita [illegible] vera [illegible] filia.

196 [illegible] vera quid valitat [illegible] p[illegible] nu. 19[illegible].

198 Canonica portio, quæ [illegible] pa[illegible] [illegible] affirma[illegible] tur, an debeatur par[illegible] propter [illegible] tem, & ibi [illegible] mortuus eſt, an par[illegible].

199 Gabellarii, qui conſecuti ſunt [illegible] ex gabellis, ſubita locatione tenentur iterū in ſubſidium [illegible] vincere, niſi ſubſit peſtis vel guerra.

200 Baptiz[illegible] nemo poteſt, niſi in eccleſia, in qua ſacri fontes ſunt ſpecialiter d[illegible]p[illegible] niſi ibidem vigeat peſtis.

201 Maritus licet tenentur ſuſtinere mulierem, etiam quid horribile patientem, [illegible] ei debitum reddere; an teneatur ei debitum reddere, & cum ea habitare, ſi ſit peſte infecta. Et de quibus ipſe maritus debeat in ſic labefacta ſubuenire. n. 202.

203 Maritus ſi peſtis tpe aufugit muliere inſimul relicta, & de alimentis, medicinis, ac aliis neceſſarijs ei non prouidit, priuatur donatione propter nuptias, & lucro do[illegible] quod ex [illegible] forma debetur. Et idem eſt dicendum ſi dicto peſtis tempore mortis aufugiat vxore [illegible]. n. 204.

205 Vaſallus relinquens dominum in bello, perdit feudum.

206 Filius patrem in captiuitate [illegible] entem non liberans, cum poſſit, priuatur hæreditate patris in captiuitate morientis.

De priuilegijs contractuum cauſa peſtis.

VEnio Ad ſecundā partē, id eſt ad ſpālia, ſeu priuileg[illegible] peſtis. Iſtā partē ſubdiuido in tres particulas. in [illegible] prima videbimus ſpālia 9ctuū. i. ſecunda ſpālia vltimarū volun. in tertia ſpālia iudiciorum.

1 Cōtractuū ſpālia plura ſunt. †Primō [illegible] excuſat a mora. Nā q [illegible] promiſit aliq[illegible] dare, vel facere hoc paſchate in ciuitate Auenionenſi, excuſat[illegible] nō dedit, vel [illegible] propter peſtē, q̄ nūc ibi viget, cū nemo teneat accedere ad locū pe[illegible] [illegible] negotiatorē 88 [illegible] & q[illegible] oīs iuſta cā metus excuſat a mora, [illegible] ff.

2 de vſuc. ¶ † Sed dubitat an ſtāte peſte in loco ſolonis faciendæ debitor cōpelli poſſit alibi ſoluere: V[illegible] q. nō, quia nō pōt cōpelli creditor alibi recipere ſolonē [illegible] ff de eo, quod [illegible] certo loco. ergo non et dēt compelli d[illegible]tor alibi ſoluere, [illegible] 9 [illegible] claudicaret, quod eſſe non dēt. l. litigatores, §. idē Iulianus. ff. de arb. Contrariū cre[illegible] verius per tex. cū gl. in l. vſuras, C. de ſol.

3 †ubi bānitus a loco ſolonis pōt cogere debitorem, vt alio loco ſoluat, & illū te. cū gl. reputat ſing. Lud. Ro. ſin. 62. exordiē. Tu Senētis, cui decē, & illud d bānito ſequunt dn̄i Bar. & Bal. d. Iaſ. in l. 2. col. 2. de in. emph. Et licet Cy. & Sal. ibi 9ducāt, q̄ bānitus potuit ad locū ſolonis mittere procuratorē, ar. l. ſi cui, d. vē, §. ſi pa tri, ff. ſol. mat. [illegible] cū ad periculoſū locū et procuratorē nō poſſit bānitus tuti mittere, ex eorū mēte dicēdū eſt, cogēdū eſſe debitorē alibi ſoluere, & vt caſus in l. ſi ubi, vel q̄ alijs locis neceſſario

4 diſtringeret, ff. de eo, qd̄ cer. lo. ¶ † An aūt hoc caſu hn̄da ſit rō intereſſe creditoris, quāti ſua intereſſet recipere potius ſolonē in loco deſtinato: Rn̄deo, ſi debitor fuit in mora ſoluēdi in loco deſtinato tpe. quo locus ſan⁹ erat, hn̄da eſt rō intereſſe creditoris, alſ nō, q̄ ceſſāte mora ſatis grauat debitor, ſi cogat alibi ſolue

5 re, ſm gl. in l. 3. §. nunc de officio. ff. de eo, qd̄ cer. lo. ¶ † An aūt

habenda

h[illegible] rõ intereſſe debitoris, cuius intereſt magis ſoluere [illegible] nato, referat a debito fuerit in mora, & tunc nulla [illegible] intereſſe, ne mora debitoris noceat creditori. In mora [illegible]. Aut nõ ſunt in mora, & tūc ſit [illegible] intereſſe, [illegible] ibi clarius Bar. Pa. de C. & [illegible]

6 l. [illegible] excuſat a periculo, ſm gl. [illegible] de [illegible] ſi excuſat a mora, ergo a priuio, q̃a [illegible] excuſat a mora, ſi pr[illegible] excuſat [illegible] a periculo, ſm Bar. [illegible] Bar. Veron [illegible]

7 [illegible] Sed dubit [illegible] tot ſunt [illegible] in loco [illegible] peſtis vigeret [illegible] nat in eo loco die aduenerit. Credere [illegible] no, [illegible] temerariũ [illegible] tenetur [illegible] Imo. & Pa. [illegible] dicit [illegible] menſe Auguſti in ciuitate Ro. [illegible] recedere, [illegible] Gallis

9 [illegible] curia & te cuſtales [illegible] poſſet [illegible] corporis [illegible]

10 de [illegible] Rom conſ. 26. [illegible]

11 modo [illegible] Fer tio excuſat [illegible] Quod [illegible] pena [illegible] pena [illegible] pena [illegible] poſſe [illegible] excuſat [illegible] diſtantis [illegible] cõmuniter [illegible] Imo. & Can. [illegible]

12 iurem [illegible] q. ſi emphyteuta fuerit [illegible] ſeu caducitatis pena [illegible] pp [illegible] de emph. [illegible] Bar. & alios [illegible] de ver.

13 ob. [illegible] mercatores [illegible] tes ad molēdũ ſine bulletta publicanorũ [illegible] a pena ſtatuti [illegible] poſſe nõ [illegible] bulletta [illegible] locũ ſuſpectũ de peſte [illegible] ſi. ad [illegible] ſi ad molendinũ [illegible] ad alio loco [illegible] tas faciat, nõ excuſabimus [illegible] ſub pena, in culpa eſt [illegible] ad falſariorũ, de crim. fal. [illegible] peſtis bullettã, q̃as tenet [illegible]

14 Et ſic ſignãter [illegible] Phil. Cor. [illegible]

15 Et vltra eũ, ſi [illegible] in culpa, qui nõ explorat, [illegible] in loco [illegible] ſoluatur gabella, & vbi ſint officiales gabella [illegible]

16 l. [illegible] C. de naut. [illegible] Nã gabellarii nõ tenentur interpellare traſeũtes, vt ſoluãt gabellã [illegible] Bar. [illegible] de publ. [illegible] gabella [illegible] ſm Bal.

17 in l. [illegible] Quarto [illegible] colono [illegible] dũ a cultura agrorum, & a domo [illegible] ſm gl. Bar. & cõiter ſcribẽt [illegible] ſi domus [illegible] loca [illegible] ſi. de migr. [illegible] ſi [illegible] loca [illegible] eſt [illegible] contaminatus locus [illegible] Verg. Heu fuge crudeles terras [illegible]

18 ex qb. cau. mai. Sed hic occurrũt [illegible] dubitationes. Primò dubitat, an inqlin' poſſit migrare a domo [illegible] peſtẽ, ita q, ceſſãte peſte, nõ teneat [illegible] ſm Pan. [illegible] terminarẽ, de loc [illegible] quod velle, q, hic [illegible] tex. [illegible] neceſſitate [illegible] locatori [illegible] eãdem [illegible] Sõbdit Pã. q. iſta op. [illegible] poteris obtinere [illegible] iſta parte facit tex. in l. forma, ſi. de cenſi. [illegible] Gaſpar Cald. [illegible] allegãdo dixit, q, [illegible] nõ teneat locatori [illegible] conſuetudinẽ [illegible] hãc Pan. op. ſequit gl. [illegible] authoritate [illegible] Ego aũt credo q, hec opi. nõ ſit iuridica, ex [illegible]

19 Primo regula eſt gnalis, q, nõ licet a [illegible] recedere, [illegible] C. de act. & obl. [illegible] qd ſemel, de reg. iur. [illegible] excepto, q, ex cã peſtis, vel impedimẽti liceat recedere. Scdò,

20 quia in [illegible] fundus [illegible] loca. [illegible] vbi impedito [illegible] propter caſum fortuitũ, non dat [illegible] pro rata tpis, quo

fuit imped[illegible] Lud. R[illegible] tenuit And. Sicu[illegible] ciat. No [illegible] tatẽ a [illegible] eadẽ [illegible]

21 peſte [illegible] vel, aliã ſuſpicionẽ [illegible] domo [illegible] migrare [illegible] poſſet [illegible] Nic. de Marta quẽ refert, [illegible] tur And. [illegible] loquit de dãno [illegible] ceſſat [illegible]

22 res locata [illegible] Sed dubitat an colono, & inqlino [illegible] pro rata tpis [illegible] queſt. [illegible] tibone [illegible] Gaſpar Cal. [illegible] pũt [illegible] Lud. & Fran. de Are. [illegible] Q. ſi [illegible] de emp. [illegible] Sed ſubõne [illegible] ciauit locato [illegible] velle recedere pp peſtẽ, ſit ẽt tacitẽa [illegible]

23 Credere in hoc [illegible] an locator pp [illegible] cationẽ [illegible] ſum [illegible] excep [illegible] donec de alio [illegible] ponẽ, offerat claues [illegible] ſm Io. Bap. de

24 S. Seuerino [illegible] Sed locatio ſubſiſtat dubitatio [illegible]

25 in [illegible] Dr aũt [illegible] polito modicũ dãnũ [illegible] Bar. in [illegible] & Bal. [illegible] Alex. col. 108. [illegible] nũ, qn peip [illegible] ſm Azo. C. lo. Ale. [illegible] Cor. [illegible]

26 fortiter facit tex. [illegible] iuſtã [illegible] ſuſpicionẽ remiſſionẽ [illegible] tilet [illegible] debebit [illegible] per menſem [illegible] Sed hic [illegible] tatores, in prin. [illegible] bitãdi ſupuenitẽ [illegible] tuo inqlino, pp aliquã particulã [illegible] cõducta tpe peſtis nõ põt eſſe ſine magno incõmodo, vt experiẽtia docet, ergo &c. Termõ facit tex. [illegible] domus [illegible] n[illegible] ſi inqlinus [illegible] inhabitauerit, remiſſionẽ nõ hẽt, ergo a [illegible] inhabitauerit, remiſſionẽ hẽbit, dato q̃ intra mẽſem [illegible] Et iſta op. verior vr in pũcto iuris. Nec ob. tex. in d. [illegible] maior, q̃a loqt in colono, nõ in inqlino. Rõ diuerſitatis [illegible] q̃a colonus nõ tenet reſtituere lucrũ, qd [illegible] ex vbertate fructuũ [illegible] quũ eſt, q, ẽt ſentiat modicũ dãnũ, inqlin' aũt ex inhabitatione nullũ lucrũ ex vbertate fructuũ magis [illegible] vno anno [illegible]

27 to, ergo &c. Sed pone q̃ inqlin' [illegible] magnã domũ [illegible] dis ſcholaſticis [illegible] vel [illegible] aduenis hoſpitãdis, & [illegible] tit peſtis, pp [illegible] ſcholares receſſerint, & hoſpites [illegible] ipſe [illegible] domo inhabitaueriñ, an [illegible] locus ſit [illegible] & remiſſio penſionis [illegible] & vbi inqlin' [illegible] & [illegible] domo [illegible] cũ aliquali incõmoditate [illegible] remiſſio [illegible] habitatores. [illegible] Puto in hoc [illegible] diſtinguẽdũ eſſe, [illegible] Bar. [illegible] ſi [illegible] inqlinus [illegible] domũ principalr [illegible] cogitaret [illegible] hoſpites [illegible] nõ eſt [illegible] remiſſio, [illegible] habitatores. Aut [illegible] ſi tabernã, vel [illegible] & tũc tibi dẽt fieri remiſſio, quia ad vſũ deſtinatũ [illegible] & fructu [illegible] tibus pp peſtẽ, pp [illegible] remiſſio [illegible] & d. [illegible] Aut dubitat, & tũc [illegible] cturas. Primo [illegible] qualitas [illegible] Nã ſi erat [illegible] ete [illegible] caupone, vel tacere [illegible] ſcholares [illegible] quo [illegible] hoſp. [illegible] ſi. de vſu. & habi. & [illegible] facienda erit ſibi remiſſio, ſm Bar.

28 hic [illegible] Lud. Ro. [illegible] 178. Pro deciſione caſ' ppoſiti, [illegible] impedito exercere arte ſuã [illegible] domo [illegible] ſiog. in dubio pſumit [illegible] domũ ad vſũ artis [illegible]

29 [illegible] in [illegible] locis domũ [illegible] pniat pena [illegible] debuit cogitare, q, [illegible] conduce-

ↄducebat domū ꝓ exercēdis ibidē vſuris. Ex quo īfert ibi Ge-
mi. q. dñs nō poterit poſtea illū ſub ꝑtextu, q. exerceat arte ꝓ
hibitā, expellere a domo ↄducta. Eodē mō īfert ibi d. Phi. de Pe
30 ru. †q. locator nō poterit expellere meretrices, q̄b. domū ↄdu
xit, q̄a ad illū vſū meretricādi domū ↄduxiſſe pſumit. Itē ↄſi
derāda eſt qualitas dom⁹ locatæ, an ꝓpe plateā, vel ꝓpe portā
31 ciuitatis, ī qua ſolebat fieri hoſpitiū. nā ex hac ↄiectura† pſu-
mēdū ē, q. eā ↄduxerit ad vſū taberne, ſm Bart. ibi, quē ſequit
Ale. ↄſ. 107. Pro īueſtigatione, col. pe. li. 2. ↄſ. 106. Magnifice p-
ter, col. antep. li. 3. Itē ex qualitate dom⁹, & inqlini ſimul, colli-
32 git ꝓbabilis ↄiectura. ¶ †Nā ſi paup hñs modicā familiā ↄdu-
xerit amplā domū, erit pſumēdū q. ꝓ ſcholarib. hoſpitādis eā
33 ↄduxerit, ſm Ale. in d. ↄſ. 107. ¶ †Sed pone, q. ↄductor hoſpi-
tij, vel aliqs ex ſua familia moriat peſte, & ob id claudat hoſpi
tiū illud tñ, ciuitate ī ſanitate ꝑmanēte, an tūc ſit illi remiſſio
faciēda? vr̄ q. nō, q̄a qñ ↄductor īpedit caſu ſupueniēte in ꝑſo
nā ſuā vti re ↄducta, nō ſibi ↄcedēda eſt remiſſio, l. ſed addes. §.
fi. ff. lo. & ibi Bar. ꝑ q̄ dixit Io. Firma. in trac. de gabellis, q. 25.
2. par. ſe ↄſuluiſſe, q. furnarijs, quorū vnus fuit infirmus peſte,
nō debeat remiſſio, licēt pp peſtē fuerint alij impediti vti fur-
no. Ego aūt hoc caſu credere faciēdā eē remiſſionē hoſpiti, q̄a
militat rō ſ. ꝑ Bar. aſſignata. Videlicet, q̄a caſu fuit īpedit⁹ vti,
frui, & idē dicerē ī q̄ōne de furnarijs. Nō obſ. tex. in d. l. ſed ad-
des. §. ſi. q̄a loq̄t ī ↄductore operarū, cui nō dēt fieri remiſſio, niſi
ſtet ꝑ locatore, quominus opæ ſibi pſtent. l. qui opas. ff. loc. Et rō
diuerſitatis patebit ex his, q̄ dicā ī. in q̄ōne Doctorū legentiū.
34 Aduerte tñ, †q̄a ſi inqlinus, ī cuius domo peſtis tñ irrepſit, eēt
vir ſceleratus, putà publicus vſurarius, blaſphemator, vel ſodo
mita, fortè ſibi denegāda eēt remiſſio, tanq̄ ſit pſumēdum, q.
pp ei⁹ ſcelera morbo illo correptus fuerit, vt dicit tex. ī Auth.
vt nō lux. ↄ nām. & faciūt q̄ dixi ſ. in ꝑludijs, in vlt. q. Et ad ꝓ-
poſitū bñ ſeruit deciſ. Io. And. & Hoſt. c. pp ſterilitatē. de loca.
35 vbi ↄcludūt, †nō eē remiſſionē faciēdā ↄductori nō ſoluēti de
cimas, q̄a pſumit ei⁹ culpa, q̄a Decimas Deo nō obtulit prouē
niſſe ſterilitatē, c. reuertimini, 16. q. 1. ſequunt gl. Ge. & Peru.
ī c. 1. de dec. li. 6. Et ex his elicit cas⁹, ī quo remiſſio denegatur
colono, & inqlino, caſu īpeditis vti frui re conducta. Sūt & alij
pleſ cas⁹, quos ſubiciā, quaten⁹ faciūt ad ꝓpoſitū nr̄m de peſte.
Sods, ergo caſus, quo remiſſio nō debet ē, ſi loc⁹ eēt nāir peſti
36 ſubiect⁹, †& ſciēs ↄdōnē loci ↄduceret hoſpitiū, domū, vl ga-
bellas, tūc q̄a cas⁹ peſtis eēt pmeditatus, nō eēt ↄductori remiſ
ſio faciēda, ſm Io. Igneū, Doctorē peritiſſimū, in ſua repet. l. ↄ-
37 ctis, col. 34. ff. de reg. iu. ar. l. ſi fundū, C. de ædil. act. † Et idē dt,
ſi qs ↄduxerit gabellas in ciuitate Limitropha, q̄ ſolita ſit pati
quotidianos hoſtiū incurs⁹, iuxta tex. ī §. publicorū, in Auct. de
mā. Princ. allē. tex. ī l. ex ↄducto, §. ſi vis, in ar. & ibi Bal. ff. loca.
melius facit tex. ī l. ſi qs domū, §. fi. ff. eo. tit. q̄a hoc euenire poſ
38 ſe ꝓſpicere debuit. ¶ Tertius cas⁹ eſt, †ſi culpa ↄductoris locus
efficeret peſtilētioſus, puta ſi ſciēter acceſſiſſet ad cōtagioſum
39 locū, & ſecū detuliſſet peſtē in ciuitatē. †Nunq̄. n. qs excuſatur
pp caſū, qñ culpa pceſſit caſum. l. ſi vt certo, §. nūc videndū, ff.
cōmo. l. ſi nulla culpa. ff. de pign. act. & q̄a nulla debet remiſſio
ↄductori īpedito vti frui facto ꝓprio. l. ſi ī lege, §. ſi dom⁹. ff. lo.
40 & l. dñs horreorū. §. fi. eo. ¶ Quartus cas⁹, †qñ culpa alicuius de
familia ipſius ↄductoris ſupueniſſet peſtilētia, tūc ēt cōductori
denegari poterit remiſſio, vt ꝓbat in l. q. inſulā. §. fi. ff. loc. ēt ſi
pacto ↄuenū eſſet, q. pp peſte dēat fieri remiſſio, vt ibi legit, &
ad hoc illū tex. reputat ſing. Lu. Ro. ſing. 30 ici. Si qs ꝓmiſerit.
& d. Iaſ. in l. ſed & ſi qs, §. q̄ſitū, ff. ſi qs cau. ¶ Quintus caſus eſt,
41 †ſi tpe peſtis ↄductor ↄduxiſſet domū, vel gabellas, tūc ēt non
poterit allegare caſū peſtis, q̄a ꝓmiſſio de ſoluēdo pēſione dēt
ītelligi ſm ſtatū tpis, q. vigebat tpe ꝓmiſſionis, ſm Io. And. in
42 add. Spec. in. de loc. ſup rubr. vbi determinat, † q. miles, q. tpe
guerræ ſuſcepit cuſtodiā caſtri, tenet et ſi violēter ab eo caſtrū
43 auferat, & dixit Soc. ↄſ. 122. Quidam Iacob. li. 4. † q. ↄductor a-
grorū in ↄfinib. Florētinorū nō pōt petere remiſſionē caſu, quo
ſtipēdiarij depdent fruct⁹, q̄a ſoliti ſint ſingulo anno ſtipendia
rij ipſorū Florētinorū illic robarias facere. Idē tenet Bal. in l. ſi
44 ea lege, col. fi. C. de vſu. †vbi ↄductori, q. tpe guerre cōduxit p-
dia, remiſſio pp guerrā nō debet, ar. l. q. bona. §. de illo, ff. de dā.
inſe. & idē firmat Alex. ↄſ. 6. Videret, ad fi. lib. 2. ¶ Sextus caſus
45 eſt, †qñ inqlinus, q. migrauit a domo ↄducta ad aliā domū gra-
tis ihabitaſſet, ſm Raph. Ful. ī d. l. habitatores. Eſt verū, q. Gui-
do Papę deciſ. 530. exordiē. Theſaurari⁹, dicit q. Doc. ī l. de æta
te. §. fi. ff. ad Treb. illud nō admittūt, q̄a ſatis eſt q. inqlin⁹ fuerit
caſu īpeditus vti frui. Qđ credo verius. ¶ Sed alia ſe offert dubi
46 tatio ardua & difficilis. † Nobilis Alexius Piper emit oēs red-
ditus & ꝓuēt⁹, q. pcipient, & pcipi poterūt ex datijs & gabellis
ciuit. Auenio. vſq; ad ſn. an. ꝑtio 16000. floren. ſoluēdorū quo-
libet anno. ↄtigit, q. hoc anno parū, vel nihil pcepit pp peſtē,
q̄rit an ei ſit faciēda remiſſio? Hāc q̄ōnē diſputauit Bar. ī diſpu
ta. inci. Publicanus quidā. & licēt loquat ī publicano, q. nihil p-
cepit pp guerrā, tñ nō refert quātū ad punctū, cū peſtis ēt di-
cat bellū ſeu guerra, vt dixi ſ. in ꝑludijs. ¶ Pro reſolōne huius
dubitationis videdū eſt, quis ↄct⁹ ſit iſte, nā ſi ſit locatio & ↄ-
ductio, remiſſio erit ſibi faciēda, ꝑ ea q̄ ſ. dicta ſūt. Si vero dica
tur emptio & vēdō, videret dāum nō eſſe remiſſionē ei conce-
dendā rōnib. q̄ plurib. Primo, q̄a poſt pfectū ↄctū emptiōis pe-
riculū ſpectat ad emptorē. l. id qđ. & l. neceſſariō. ff. de peric. &
cōmo. rei vē. & l. 1. C. e. ¶ †Scđo, q̄a qñ vēdit ſpes, ſeu futur⁹ e-
uēt⁹, periculū ē emptoris, ēt q. nihil pcipiat. l. ſi iactū. ff. de act.
emp. l. noie. l. nec emptio. ff. de ↄh. emp. Tertio, quia tráſlatum
fuit ius pcipiēdi reddit⁹ datiorū vſq; ad x. annos, & ſic ad lōgū
tpſ, & ↄñr vtile ſaltē dñiū tráſlatū fuit in Alexiū, ergo ad eum
ſpectabit piculū, q̄a res perit piculo ei⁹ cui⁹ eſt l. q̄ fortuitis. C.
de pig. ac. cū ſi. q. aūt iſte ſit ↄct⁹ emptionis, apparet ex verbis,
47 quib. vſi ſūt ↄhētes. ¶ † Talis. n. pſumit ↄct⁹, qualē verborū pro
prietas demōſtrat. l. intereſt. ibi, q̄tū lectio ꝓbat. ff. de ſol. & te-
nor diſponis nñdir qualis ſit ↄctus, ſm Pa. de Caſt. ↄſ. 200. Ad
primū, cir. fi. & ↄſ. 251. pñs dubiū, ī fi. Barb. cōſ. 2. cōl. 1 r. ↄſ. 26.
37. 74. li. 2. Cur. cōſ. 53. Sup articulo, col. 1. & alibi ſępè. Ex lectu
ra aūt ↄctus apparet, q. eſt emptio, quia dr̄ q. nobilis Alexius
48 emit. itē dr̄ ꝓ ptio. †& vbi fit mētio ptij, ī dubio intelligit em
ptio. l. fi. C. de pđ. decur. & voluit gl. in l. cū dotē. C. de iu. do. q̄
ibi no. Bal. inferēs ad ſtaturū diſponēs, q. de ptio cuiuſq; rei de
ductæ ī ↄctu ſoluat gabella, nā tale ſtatutū de ↄctu emptionis
tñ intelligēdū eſt, ſm eū, & illā gl. ad hoc dixit Iaſ. ſing. in l. 1.
col. 5. C. de iu. emph. Sed pdictus nō obſt. Bar. ī all. diſpu. deter-
49 minat, ꝗ ſit locatio, & ↄñr fieri dēat remiſſio, † quia vbi cōſti-
tuit ptiū annuū, vel mēſtruū ꝓ fructib. dr̄ locatio, ſm gl. ī d. l. j.
C. de iu. emph. ꝑ q̄ Bar. & Sal. ibi idē determinār, ſequit Soci.
ↄſ. 156. Pro inſtādō, in prin. li. 2. dicēs, q. iſta opi. eſt *communis*. Ab
hoc fundō depēdet veritas, iō diligēter aduertēdū. Imo. in l. co
tē ſerro, §. q. maximos. ff. de pub. dt nō eſſe verū, q. dicat loca-
tio, vbi ↄſtituit pt. ū annuū, vel mēſtruū, & exprimit, q. ſit em
ptio, quia nihil ꝓhibet, quominus poſſit emi & vendi pcepto
fructuū ꝓ plurib. annis, licet ſolō ꝑ ſingulos annos ſit diſtribu
ta. Cū igit vēdō fieri poſſit, & ↄſtet de mēte ↄhetiū ex verbis,
dēt iudicari emptio, nō locatio. Nō ob. gl. ī d. l. j. q̄a ꝓcedit ī du
bio, & vbi ↄhentes nō ſunt vſi verbo, emptionis, & vēdōnis, ſe
cus vbi expſſerūt verbū emptionis, q̄a in claris nō eſt opus ↄie
cturis, & ita dēt intelligi gl. ī l. Pōponius, in ver. amitti. ff. quib.
mod. vſuſf. amit. ¶ Alia igit rōne mouet Bart. q̄a poſito, q. iſte
eēt ↄctus emptionis, tñ regulari dēt, ſm nām ↄct⁹ locationis,
50 cui aſsimulat. Sed nec iſta rō tuta vr̄, †quia licēt ↄctus innoiat⁹
reguleſ ſm nām ↄctus noiati, cui aſſimulat. l. j. §. ſi quis ſeruū.
ff. depo. tñ cautū nō repent, q. vnus ↄctus noiatus regulet, &
regat a nā alterius ↄctus noiati. ſubdit ergo Bart. q. emptio &
51 locatio †eiſdē rūs regulant. l. 2. in prin. ff. loca. Sed nec iſtud ſa-
tisfac. t, q̄a verū eſt, q. eiſdē rūs clant, niſi ↄriū deciſū repeat.
Sed in ꝓpoſito ↄriū clarè deciſū apparet, quia in emptione pe
riculū ꝑtinet ad emptorē, in locatione ad locatorē, non aūt ad
ↄductorē, vt patet in iurib. ſ. alleg. nā ad emptorē glebę, inun-
dationis & tēpeſtatis periculū ſpectat, ſi aliter cautū nō ſit. l. ſi ſta
las. §. frumēta. ff. de ↄh. emp. & tñ nō ſpectat ad ↄductorē prædi.
l. ex ↄducto. §. j. ff. loc. ¶ Adducit ergo Bar. tertio loco tex. in l.
52 inter quos. §. dānū. ff. de dā. inſe. vbi ſupficiario † pp ruinā ſup-
ficiei ſit remiſſio pēſionis, & tñ pōt eſſe q. titulo emptiōis erat
ſupficiarius, cū ↄſtet ſupficiē emi poſſe ſicut locari. l. j. §. j. ff. de
ſupficie. ¶ Sed tu ↄſidera, an Bar. inaduertēter loquat, nā licēt
empta ſit ſupficies, tñ penſio ſolui vr̄ ꝓ ↄctu locationis habito
reſpū ad ſolū alienū, pro quo ipſa penſio ſoluit, d. l. 1. in princ.
¶ Quartò mouet Bar. q̄a ubi eſt ea. rō, ibi dēt eē ea. iuris diſpō.
53 l. a Titio. ff. de ver. ob. †Rō aūt, pp q̄ fit remiſſio in ↄctu loca-
tionis, & nō in ↄctu emptionis, & vēdōnis ea eſt, quia de nā ↄt
ra emptionis eſt, vt res ꝑpetuò ſit penes emptorē, & eius ſit ſp
oē emolumentū, nimirū ſi ad eum ſpectat ēt oē periculū. Sed
de nā ↄductionis eſt, q. emolumētū ſit ↄductoris ad tps tñ ni
mirū ſi dānū cōicat cū locatore, apud quē res locata ꝑpetuo re
manet, ſm Cy. in l. legē. C. loc. Vel ea rō eſt, quia res vēdita de-
bet tan̄q̄ ſpēs, iō eius interitu vēditor liberat. l. ſi ex legati cā.
ff. de ver. obl. Sed in locatione debet patiēntia, q̄ eſt de futuro, &
q̄ pſtari non pōt ꝑ locatorē, vbi fructus deficiunt, iō cōducto-
ri fieri dēt remiſſio, licēt locator nō teneat ad intereſſe, q̄a ꝑ
eū non ſtat quominus pſtet patientiā, in emptione aūt gabel-
larū eędē rōnes militare vīr, q̄ in locatione, ergo &c. ¶ Tu ad-
uerte, quia attētis iſtis rōnib. idē dicendū, ſi vēditi eſſent fruct⁹
oium 10 ann. vnico ptio, cuius ↄriū tenet Bar. & cōiter alij, vt
ſtatim ſubijciā. Ergo ar. nō ↄcludit, niſi rn̄deas, vt ſtatim dicā.
¶ Ité aduerte, quia nō vr̄ verū, q. hmōi rōnes militēt in vēdō-
ne fructuū, & redditū gabellarū, eo quia cēſet empta ſpes p-
cipiendi redditus, q̄ ſpes ſuccedit loco rei, & q̄ nō perit, neque
diminuit, ēt q. oēs fructus intereant. imputet ergo ſibi condu-
ctor, qui ſola ſpe cōtentus fuit, d. l. nec emptio. Et ꝓpterea Imo. &
Lu. Ro. in d. §. qui maximos, tenuerūt ↄ Bar. & ſequaces. idem
tenet Imo. in c. pp. col. pe. de loc. & Lud. Bologni. addi. ad cōſ.
Io. de Ana. conſ. 74. Viſis, & pōderatis. ¶ Paſſus iſte eſt ſcrupu-
loſus, & ſuper eo multa verba effundi poſſunt. Et pro dilucı-
dātio-

datione & ꝯcordia multarũ deciſionũ, q̃ in hoc pũcto vñr ad-
uerſæ, licet potius ſint diuerſæ, ꝯſidero quatuor caſus principa
les. Primus, qñ ꝯtrahẽtes nõ sũt vſi verbo locationis, & cõdu-
ctionis, neq; verbo vendõnis & emptionis, puta, ſi fuerit dictũ,
cõitas conceſſit Alexio Piperi gabellas vſq, ad x. annos pretio
16000. Flore. ſingulo anno. Scds, qñ vſi sũt verbo, locationis, &
ꝯductionis. Tertius qñ vſi ſunt verbo, vendõnis & emptionis.
Quartus, qñ vſi ſunt ſil, & ꝓmiſcuè vtroq; verbo, locationis &
54 vendõnis. ❡ Circa primũ oẽs cõcordant, † q. in dubio dicat̃ cõ-
tractus locationis, vbi ꝑtiũ ꝓ fructib. ꝑcipiẽdis in ſingulos an-
55 nos diuiſũ reperit̃ ſm gl. in d. l. 2. C. de iure emphyte. ❡ † Circa
ſm ẽt cõcordant, q̃a ſi in dubio ꝑſum: locatio, remiſſioq; cõ-
cedit̃, multò magis vbi ꝯſtat ex verbis ꝯtrahẽtiũ, q. voluerũt
facere cõtra[c]tũ locationis iudicabit̃ locatio, nec a verbis rece-
dendũ erit. l. nõ aliter. ff. de leg. 3. Et hoc intelligo, ſiue locati ſint
fructus dani ꝓ certo ꝑtio ſingulis annis, ſiue pro vno ꝑtio ſil,
ꝑſtando ꝓ oĩbus annis, vel ſit facta locatio ꝓ vno anno, ſm Pa.
de Ca. in d. §. maximos, & in l. 3. §. adeo. ff. lo. licet Bal. in l. ſi ea
lege, C. de vſu teneat cõtrariũ & malè. ❡ Saluari tñ poſſet opi.
Bal. q. nõ ſit facienda remiſſio, licet cõtract' dicat̃ locatio eo ca
ſu, quo ꝯductor ſpẽ fructuum ꝑcipiendorũ, & vno fructus ꝑci-
piendos cõduxiſſet, quia nũc caſũ aduerſamq; fortunã codu-
xiſſe videret̃, d. l. nec emptio & hac rõne mouet Bal. in l. licèt,
in 3. q. C. loc. de qua qõne Bal. ĩ. plura dicã. ❡ Circa tertiũ caſũ,
qñ verba ꝯtus ſonãt in vendõnem, diſtinguẽdũ eſt, an ciuitas
vẽdiderit redditus, & ꝓuẽtus danorũ ꝯſtituto ꝑtio in ſingulos
annos vel mẽſes, aut cõſtituto vnico ꝑtio ꝓ oib' annis. Primo
56 caſu Bar. in d. diſput. & in d. l. 3. † tenet, q. dẽat iudicari locatio,
& ꝯñr q. ſit faciẽda remiſſio, & ſequunt̃ *cõiter* Docto. ꝑ funda-
mẽta & rõnes ſ. allegatas. idẽ tenẽt Io. Firm. tract. de gabellis,
in 1. q. 2. pat. Alex. cõſ. 107. Perſpectis, li. 3. & in d. cõſ. 3. li. 1. So-
cin. cõſ. 88. col. 1. & ſeq. Cõſiderata ꝑdicta facti cõtingẽtia, li. 1.
& Io. de Imo. ſibi cõtrarius, cõſ. 7. In caſu ꝑmiſſo. Pet. de Anch.
in d. c. pp, & in cõſ. 403. Pluribus rõnib. Cor. cõſ. 128. Vr primo
aſpectu, li. 2. & cõſ. 23. Vr, eo. lib. & cõſ. 38. q̃uis, eo. li. & cõſ. 12.
Licèt diffuſe, li. 4. ❡ Et ita tenẽdo, non ob. adducta in cõtrariũ.
57 Primò nõ ob. q. verba ſonẽt in vendõnẽ, † quia magis attẽden-
da eſt nã ꝯtus, q̃ verba, l. inſulã, ff. de ꝑſcr. verb. l. ſi olei. C. loc.
58 † nã verbũ, emit, exponit̃ qñq; i. conduxit, l. hi qui, C. loca. l. ea
59 lege. §. locauit. ff. eo. facit tex. in d. §. qui maximos. † Sic ẽt verbũ
illud, ꝑtio, põt exponi. i. mercede, d. §. locaui, & l. in ſulam. §. qui
ædem, eo. tit. ❡ Non ẽt ob. dũ ſ. dicebã, q. cenſet̃ vendita ſpes,
quia iſtud nõ eſt verũ, qñ empti ſunt redditus percipiendi, cũ
intelligant̃ empti fructus ſoliti cõiter percipi. d. l. nec emptio.
& l. interdũ. ff. de vet. ob. iõ ſi fructus non percipiant̃, remiſſio
eſt facienda. d. §. vis maior. ❡ Et ex hoc infero, q. ſi venditi eſ-
ſent redditus gabellarũ, ſi qui ꝑciperent̃, q. nulla dẽt fieri re-
miſſio, ſeu pretij excõputatio, tanq̃ dicat̃ vẽdita ſpes, ſeu alea.
60 † Illa. n. verba, ſi qui ꝑcipient, condõnẽ & ſpẽ locata eſſe oñdũt.
l. qđ in vendõne. ff. de h. er. vel actio. vend. & hoc volunt Bart.
& Pau. de Ca. in d. §. qui maximos. ❡ Scdo caſu, qñ ꝓ vnico ꝑ-
tio, & tũc vera vendõ reputat̃, & ꝯñr ad emptorẽ dãnũ ſpe-
ctabit, iurib. præall. habita tñ diſtinctione, an redditus ſint ꝑci-
piendi ab ipſo emptore, an a venditore. Nam primo caſu fieri
nõ dẽt excõputatio ꝑtij, quia ius vſusfruc. vr emptũ. l. cũ ita. ff.
de vſuf. leg. l. ſi quis ita. ff. de vſufr. Scdo caſu fieri debet excõ-
putatio ꝓ rata tꝑis, quo redditus nõ fuerunt ꝑſtiti ꝑ vẽditorẽ
ipſi emptori, ſm Bar. ar. l. ſi vẽditor. §. veriſile, ff. de contrahen.
emp. ❡ Sed pone, q. ſit venditũ datiũ, ſiue vectigal, aut gabella
pro x. annis, an dẽat eo. mõ diſtingui, an ſit venditũ conſtituto
ꝑtio in ſingulos annos, aut ꝓ vnico ꝑtio totius tꝑis? Rõ dubi-
61 tãdi eſt, † q̃a ſi quis emit datiũ ſeu pedagiũ, cenſet̃ emiſſe ꝑce-
ptione ſeu cõmoditatẽ ꝑcipiendi fruct' ſm Bar. & *cõiter* ſcrib.
in d. §. qui maximos ꝑ tex. in l. ſi vſusfructus. ff. de iu. dot. Em-
ptor aũt ꝑceptionis cẽſet̃ emiſſe ipſũ actũ ꝑcipiẽdi, & ſic ſpẽ. l.
ſi iactu retis. ff. de ac. emp. & d. l. nec emptio, & bñ ꝓbat̃ i d. l. ſi
vſusfructus, in fi. & ĩ l. neceſſariò, ff. de ac. emp. vr ergo indiſtin
ctè dđm, q. emptor ſola ſpe dẽat eſſe contẽtus. d. l. nec emptio.
❡ In ꝯriũ facit, q̃a ſi in ſingulos annos ſit ꝯſtitutũ ꝑtiũ, dẽt dici
62 locatio ſm cõem ſniam Doc. de qua ſ. † Si locatio ſit, ergo re-
miſſio debet̃, q̃a de nã locationis eſt, q. conductori ĩpedito vti
frui caſu ſeu fortuna, fiat remiſſio. d. §. vis maior. Bal. ĩ d. l. licèt,
ĩ 3. q. tenet, q. nõ ſit faciẽda remiſſio, q̃a cõductor caſũ aduer-
ſamq; fortunã cõduxiſſe cẽſet̃, & ita intellexit velle Bar. ĩ d. §.
qui maximos. Et clarius hoc voluit Pau. de Caſt. ibi, qui fortius
ſubijcit, q. idẽ erit, ſi qs emerit datiũ, & oẽs reddit', q̃a illa ver
ba, & oẽs redditus, vñr adiecta ĩ ꝯñtiã prioris diſpõnis. ❡ Quid
tenẽdũ? ſi dicam' q. ꝯductor ꝯduxerit, vel emerit ſpẽ ꝑceptio
nis, ꝓculdubio dđm eſt remiſſionẽ nõ dẽri, cũ videat̃ emendo
ſpe, ſuſcepiſſe in ſe oẽ ꝑiculũ, l. ſi quis fundũ, in prin. ff. loc. Re-
perio Alex. in d. ꝯſ. 108 li. 3. determinare ꝯriũ. ſ. q. remiſſio fie-
ri dẽat, & dicit ita velle Bar. in d. l. qui maximos. Ad deciſionẽ
Bal. rñdet, q. Bal. ſe fundat in dicto Bart. in d. §. q̃ maximos, &
cõſtat Bar. ꝯriũ dicere, tñ Alex. non rñdet ad rõnẽ Bal. q̃ rõ ẽt
fuit de mẽte Bar. ĩ d. §. q̃ maximos, q. cẽſeat̃ emiſſe caſũ aduer
ſamq; fortunã eo, q. verbũ, datium, capit̃ ꝓ actu perceptionis
redditũ ꝑtius da[tiũ] ... l. ſig. in d. l. iᵃ ... ꝯtra opi. Alex. & credo, q. verbũ
63 datiũ, † dẽat exponi. i. redditus, q̃ ex datio ꝑcipiunt̃, vt no. in ru
bri. C. de vectig. & cõmiſ. & ita capit̃ i l. 3. §. 1. ff. de pub. & iſta eſt
veriſilis intẽtio ꝯhẽnũ, ergo ita verba ſunt capiẽda, d. l. ſi debi-
tor. §. veriſile, ff. de ꝯh. emp. Præterea cũ iſtud verbũ, datium,
poſſit itelligi tã ꝓ redditib. q̃ ꝑcipiunt̃ ex datio, q̃ pro ipſo actu
ꝑceptionis, certè i dubio faciẽda eſt iterꝑtatio ꝯ locatorẽ, qui
potuit legẽ apertius dicere. l. Labeo. ff. de ꝯh. emp. inſup iſta opi.
eſt benignior. ergo ĩ dubio amplectẽda. l. ſp. ff. de reg. iu. Nã ẽt
cũ redditus ꝯſtituto ꝑtio in annos ſingulos vẽditi sũt, põt eſſe
vẽdõ, vt ſ. demõſtraui poſt Imo. & tñ Doc. cõiter iterpretan-
tur, q. ſit locatio, quia iſta interꝑtatio benignior vr ex eo, q. in
locatorẽ remiſſio ꝯcedit̃. idẽ ergo dđm, qñ vẽditũ fuit datiũ.
❡ Nõ ob. doct. Bar. i d. §. q̃ maximos, dũ vult q. vẽdito datio cẽ-
ſeat̃ vẽdita ſpes, ſeu actus ꝑcipiẽdi, & ſic remiſſio nõ dẽtur. q̃a
Bar. loquit̃, qñ ꝓ vnicu ꝑtio tꝑoris vẽdõ fcã fuit, tũc vendõ cẽ-
ſet̃ & nõ locatio, quo caſu act' ꝑcipiẽdi vendit' intelli ꝑ ratio
nes Bar. Sed qñ vendõ fcã fuit ꝯſtituto ꝑtio in annos ſingulos,
locatio reputat̃, & quia locato datio, ẽt põt intelligi locatũ id,
qđ ex datio ꝑcipit̃, ſicut locato fundo, intelli locatũ id, qđ ꝑci
pit̃ ex fundo, idcirco faciẽda eſt interꝑtatio in partẽ hãc, q. cẽ-
ſeat̃ locatũ id, qđ ꝑcipit̃, quia talis interꝑtatio eſt benignior, vt
ſ. dixi. Et opi. Bal. ẽt reprobat. Io. Igneus i repe. l. ꝯctus, col. 32.
& ſeq. ff. de reg. iu. ea rõne, quia ẽt q. cenſeret̃ locata ſpes, ſeu a-
ctus percipiẽdi, nõ tñ cõductor teneret̃ de caſu peſtis veriſilr
nõ cogitatæ, de quo ĩ. abũde dicet̃. ❡ Sed hic alia ſuborit̃ dubi-
64 tatio. Pone, q. ab initio † ſit cõſtitutũ vnicũ ꝑtiũ ꝓ oib. decẽ an
nis, videlicet ꝓ quinquaginta millibus ſcutis, & poſtea ſolutio
ſit diuiſa ꝑ tꝑa ita, videlicet q. de dictis quinquaginta millib.
ſoluat̃ quolibet trimeſtri sũma mille ducẽtorũ quinquaginta.
An erit vẽdõ, vel locatio? Bar. in d. diſpu. publicanus quidã, vis'
eſt velle, q. ſit locatio. Vr (inquit) q. pp vnũ ꝑtiũ cõſtitutum ab
initio, licet ꝑſtatio ſit diuiſa, & pp vnã annorũ numerationẽ,
q. ſit emptio, & tñ Bar. poſtea cõcludit, q. eſt locatio. Subijciẽs
q. ſi ꝑtiũ eſt vnũ & certũ, merces verò ſoluit̃ per ſingulos an-
nos, locatio erit, licèt cõtrahentes vſi fuerint verbo, vẽdõnis &
emptionis, quia illa merces ſolui vr ꝓ patientia, q̃ ſingulis an-
nis ꝑſtat̃. & ita dicit intelligendã eſſe glo. in d. l. 2. C. de iu. em-
phyt. & verba Bar. ita ẽt intellexit do. Alex. in d. cõſ. 108. & idẽ
tenet Cor. in d. cõſ. 12. lib. 4. Ego crederẽ opi. Bar. verã eſſe, ſi ſo
lutio diuiſa ꝑ tꝑa, puta per trimeſtres, ſit vniformis quocunq;
trimeſtri: ſed ſi ſit diſformis, tenerẽ q. eſſet vendõ, quia tũc ap-
paret ſolõnes fuiſſe diuiſas grã cõmodioris ꝑſtationis, & non
pro patiẽtia, quæ ꝑſtatur, cũ non appareat ratio, quare plus ſol-
ui dẽat pro patientia vnius trimeſtris, quàm pro patientia alte-
rius, & iſtud fuit de mente Corne in d. cõſ. 12. Et hanc arbitror
fuiſſe mentem gl. in d. l. 3. & Bar. in d. diſputa. dum dñt locatio
nẽ eſſe, ſi ꝯſtitutum ſit vnum pretium, quod annuatim ſoluat̃.
nã ſi ꝑſtatio fiat diſformiter, nõ erit verũ, q. vnũ pretiũ annua-
tim ſoluat̃ pp diuerſitatẽ ꝑſtationũ, q̃ faciũt videri diuerſa ꝑ-
tia, arg. l. quinquaginta, ff. de probat. ❡ Sed adhuc alia ſubintrat
65 dubitatio. † Pone, q. pro oĩb. decẽ annis ſit cõſtitutũ vnicũ pre-
tiũ ſemel, vel per plẽs diſpares ꝑſtationes ſoluendũ, ita q. dicat̃
vendõ, & contingit q. pp peſtẽ tertia pars redditũ oĩum de-
cem annorũ deperierit: retenta opinione illorũ, qui tenent q.
ſi contingit læſio in tertia parte, fieri dẽat remiſſio cõductori,
an ẽt in caſu iſto ſit facienda ꝑtij excõputatio emptori? Vr q.
non, quia i ꝯctu emptionis periculũ eſt emptoris. l. id qđ. ff. de
peric. & cõmo. rei vẽ. & in hoc differt a ꝯtractu locationis, ſm
gl. in d. l. 3. C. de iu. emphy. & dixi ſ. In ꝯriũ facit, quia qñ ꝑtium
eſt conſtitutũ in ſingulos menſes, ſit remiſſio tanq̃ merces ſol
uatur pro patiẽtia, q̃ ſingulis menſib. ꝑſtatur, ergo idẽ in caſu
nřo, quia vnicũ ꝑtium vr ſolui patientia oĩum x. anno. vñ idẽ
iuris eſſe debet ĩ toto, quod eſt in parte. l. quæ de tota, ff. de rei
ven. Põt dici, q. in locatione patientia venit principalr, in ven-
ditione principalr venit datio, in ꝯñtiam venit patientia, vt de
clarat Bar. & alij in l. 2. ff. ſi cer. pet. & Bart. in d. diſpu. in ver. ſo-
lutio, &c. Conſideratñ tu ſubtilis, quæ ſit iſta datio, quę in ven
ditione gabellarũ principaliter ex parte vẽditoris debet̃. ❡ Cir
ca quartum caſum, qñ contrahentes vſi ſunt ſimul & promi-
66 ſcuè † verbo, venditionis & locationis, ſi præſtatio ſit vnifor-
miter diuiſa in ſingulos menſes vel annos, clarum eſt q. repu-
tabitur locatio per prædicta. & firmat Imol. in d. §. qui maxi-
mos, & Alex. in d. conſ. 107. ſi verò cõſtitutum ſit vnum pre-
tium pro toto tꝑe, Imo. & Alex. nihil dñt. Ego arbitror ꝯhen-
tes hoc caſu uoluiſſe facere cõtractũ locationis, & nõ uẽdõnis,
quia ſubiecta mã magis cõuenit locationi, q̃ uendõni. Præmiſ-
ſa, q. ſit faciẽda remiſſio, ꝓcedũt ubi emptor uel ꝯductor nõ ſu
ſcepit ĩ ſe periculũ cas', aduerſæq; fortunæ. Si aũt in ſe ſuſcepit
periculũ, aliud dicendũ uidet̃. Et quia nobilis Alexius ſuſcepit
in ſe periculũ peſtis, & cuiuſlibet aduerſi caſus, & quia paſſus
iſte frequens eſt, latius arbitror inſiſtẽdũ. ❡ Quæro primo, q̃
ſi con-

ſi cõductor ſpẽliter & expreſsè ſuſceperit in ſe periculũ peſtis,
an teneat͂ ad pẽſionẽ ꝑ tpe peſtilentiæ: Vr̃ q̃ nõ, q̃a peſtis enu
67 meratur inter caſus fortuitos, ſm Bal. & Sal. in l. quæ fortuitis.
68 C. de pig. act. dr̃ aũt caſus fortuitus, † cui humana mens nõ põt
obuiare, d. l. quę fortuitis, & l. j. §. ſi eo tpe, ff. de admi. rer. ad ciui
tatẽ ptin. ergo ſuſcipiens in ſe caſum fortuitũ, ſuſcipere dici-
69 tur obligationẽ impoſsibilẽ: † impoſsibiliũ aũt obligatio nulla
eſt. l. impoſsibiliũ. ff. de reg. iur. ¶ In ꝯtrariũ eſt caſus deciſus in l. ſi
qs fundũ. in prin. ff. loc. ¶ Ad argm̃ r̃ndetur, q̃ regula l. impoſ-
ſibiliũ procedit in obligatione merè impoſsibili, caſus aũt for
tuiti eueniunt ꝯtingẽter, & nõ neceſſariò, ideo ſequitur q̃ pro
uiſio aduerſus caſus fortuitos eſt poſsibilis, licèt pp defectũ no-
ſtrę cognitionis neſciamus occurrere, & debitè reſiſtere: vnde
magis hic verſatur difficultas, quã impoſsibilitas, ſm Sal. i l. j. in
fi. C. cõmo. Vel aliť põt dici, q̃ arg. ꝯtinet fallaciam. licèt. n. mẽs
humana nõ poſsit puidere caſus fortuitos, põt tñ hõ ſe obliga-
re ad nõ allegandũ caſum fortuitũ in ſui fauorem, & iſtud eſt
poſsibile, & facillimum, & iſta eſt obligatio, qua obligat̃ ſuſci-
piens in ſe caſum aduerſumq; fortunam. l. ſed & ſi quis. §. quęſi
70 tum. ff. ſi quis caut. ¶ † Sed quid ſi ꝯductor expreſsè non ſuſce-
pit in ſe caſum peſtilentiæ, ſed gñaliter ſuſcepit in ſe periculũ
cuiuſlibet aduerſi caſus? dicas idem r̃ndendum. d. l. quæ fortui-
tis, & ita r̃ndẽt gl. Bar. Ang. Sal. Raph. Pau. & Mod. in d. §. quę-
ſitum. & eſt cõis ſnĩa, licet variæ fuerint Docto. opin. vt licet in-
tueri ex ſcriptis p Sal. l. 1. C. cõmo. Alex. & Mod. in d. §. q̃ſitũ,
& idem tenuit Cor. ꝯſi. 128 Vr̃ primo aſpectu, col. 3. li. 2. ¶ Sed
71 qd ſi ꝯduxit ſuo periculo? Vr̃ idem r̃ndendũ, † quia appellatio
ne periculi etiam vr̃ comprehendi caſus peſtis. l. itẽ quæritur.
§. ſi gemma. ff. loca. & l. litis. §. 1. ff. de nego. geſt quẽ alleg. d. Iaſ.
in d. §. quæſitum. Et ibi Pa. de Ca. vult, q̃ periculũ in plus ſe ha
72 beat, q̃ caſus fortuitu, quia caſus † fortuitus propriè compre-
hendit caſus, qui ſine propria culpa obueniunt, & qui præuide
ri non potuerunt. Periculũ verò eſt nomẽ magis generale cõ-
prehendens oẽm caſum, ſiue ex propria culpa proueniat, ſiue
non, ff. de peric. & cõmo. rei ven. in rub. & nigro. maximè in l.
quòd ſi neque. §. ſi. ff. e. & ſic periculũ eſt genus, caſus verò for-
tuitus, dr̃ ſpẽs, ſm Alex. in d. §. quæſitũ, & iſtud clarum eſt, li-
cet d. Iaſ. in d. §. quæſitum, dicat q̃ gl. ubique, & Bart. habuerũt
pro cẽſtano, q̃ appellatione periculi non cõprehendatur caſus
fortuitus. Quod credo non eſſe uerũ, imò gl. & Bar. ꝑ cõſtanti
volunt ꝯtrariũ, vt ex verbis eorũ potes cognoſcere. & ſi tu, q̃ oĩa
ponderas, aduertas, u. debis veritatem. ¶ Redeundo ad punctũ
cõcludo, poſito q̃ de ſignificatione vocabuli appellatione pe-
73 riculi poſsit includi caſus fortuitus: † tñ adhuc dico cõductorẽ
datiorũ, qui ꝯduxit datia ſuo periculo, non teneri de caſu for-
tuito pp peſtem obueniẽtem, vel alia de cauſa, iura ſunt mani-
feſta, videlicet tex. in l. 1. §. ſæpe. ff. depoſi. & in d. l. litis. §. j. ff. de
neg. geſt. & in d. l. opus, cum ſi. ¶ Ampliatur iſta concluſio, ẽt ſi
in ſe cõductor ſuſceperit omne periculum, adhuc non cenſet̃
ſuſcepiſſe periculũ caſus fortuiti, l. nec ſimiliter. ff. de magi. cõ-
ue. iuncta l. 2. §. ſi eo tpe. ff. de admi. rer. ad ci. pert. ad idem tex.
cũ gl. expreſſa in l. iur. ſgentium, §. itẽ ſi quis. ff. de pact. Et ea ra-
tio eſt, non q̃a appellatione periculi non contineatur periculũ
caſus fortuiti, vt cred. dixit d. Iaſ. & malè: ſed quia nõ eſt creden-
dum, quẽ d aliquis voluerit ſubire periculũ caſus fortuiti, niſi
q̃n conſtet. & ideo, quia periculũ eſt nomẽ gñis aptũ compre-
hendere, tam periculũ obueniens culpa, q̃ a caſu, non credit̃ q̃
ſuſcipiẽs in gñe omne periculũ voluerit ſe obligare ad caſum
fortuitũ. Et ita eſt propriè rõ d. §. quæſitum, vbi ꝓmittẽs ſiſte-
re omni exceptione remota, nõ intelligitur renunciaſſe exce-
ptioni ex feſtiuitate pp caſum fortuitum. Ex hoc aũt patet nõ eſ-
ſe faciendam differentiam inter iudicia & ꝯtractus, ꝗ Bar. & ſequaces ibi,
ſm Sal. & Cy. in l. 1. C. cõmo. quorũ ꝯpi. ad terminos pdictos re-
74 lata verior vr̃ p prædicta. † Sit ergo concluſio, q̃ ſuſcipiens in
ſe omne periculum, vel promittẽs ſoluere pẽſionẽ omni exce
ptione remota, nõ intelligitur ſuſcepiſſe in ſe periculũ peſtis,
75 nec alterius caſus fortuiti. † Et idẽ ſi cõduxerit datia, vel fundũ
ſuo riſigo, & periculo, ſm Soc. ꝯſil. 124. lib. 4. quia iſtud verbũ,
riſchiũ, eſt ẽt gñale, ſicut verbũ, periculũ, & hoc voluit Bar. i l.
76 ſi is q. ff. de acq. hęr. † Et idẽ ſi conduxerit datia cũ ſuis raſchis
& ſpinellis, q̃a caſus fortuitus non dr̃ raſchia neq; ſpinella, ſm
Alex. ꝯſi. 108. col. pe. lib. 3. ¶ Iſta concluſio fallit pluribus modis.
77 † Primò limitatur, niſi conductor ſuſceperit vnũ caſum fortui
tum i ſpecie, & poſtea adiecta ſit clauſula gñalis, & oẽ aliud pe-
riculum. Exemplũ, ſi conductor ſuſceperit in ſe periculum in-
curſionis hoſtiũ, & oẽ aliud periculũ, tunc ſub illis verbis gñа-
libus, & omne aliud periculũ, cõprehenditur caſus peſtis & cu
iuſlibet aduerſitatis, ſm gl. & cõiter Doct. in d. §. q̃ſitum. arg. c.
qui ad agendum, de procur. lib. 6. & ita ẽt tenent Dyn. in l. ꝯ-
ctus. ff. de reg. iu. Bal. & Sal. in d. l. 1. C. cõmo. Ant. de Butr. Imo.
& cõiter Can. in c. 3. eo. tit. de commo. Quod intelligit verum
Bar. quantũ ad caſus ſimiles caſui expreſſo, non aũt cõprehen
duntur caſus fortuiti maiores expreſſo, per tex. in ſi. in l. ea. ſe-
des, de teſt. ſequũtur alij per tex. in l. ſi. §. cum dulcia. ff. de vino.

trit. oleoq; leg. & in cle. non põt. de ꝓcu. & quæ tradit Bart. in l.
quæ. tũ §. pe. ff. de fun. inſtr. & Fel. in d. c. ſedes. vbi comprobat
pluribus ſtilibus, vt per eũ. & idẽ tenuit cõſulendo Ale. ꝯſ. 28 li. j.
78 ¶ † Sed ꝑ intelligentia quæro, quis dicatur caſus ſiles caſui ex-
preſſo, & qs dicatur caſus maior? Alex. in d. conſ. 28. ſentit, q̃ is
caſus dicatur maior, qui rarius cõtingit. Sed Corne. conſi. 128.
col. 2. lib. 2. q̃ dicat̃ caſus maior, qui periculoſior reputat̃. Ego
79 crederem relinquendũ arbitrio iudicis, † niſi q̃ ſiſia dicantur iu
dicis arbitrio declarat̃, ſm Inn. Hoſt. & Pan. in c. cũm, il 2. de iu
di. Cy. in l. nõ põt. ff. de leg. Fel. in c. tranſlato, de conſt. ¶ Limita
80 tur ſecundò, † ſuſcipiens in ſe periculum in gñe, aliàs teneretur
de culpa leuiſsima, iſto caſu tenebitur ẽt de caſu fortuito, q̃a ni
ſi intelligeretur ſuſcepiſſe in ſe periculũ fortuitorum caſuum,
pactum nihil operaretur, qđ non eſt dicendũ, l. ſi quã, ff. de le. j.
& ꝑ hoc eſt caſus in l. & Ariſtoni. ff. man. & ita ẽt tenet gl. Bar
to. & alij. in d. §. quæſitũ, & Cano. in d. c. j. & Lud. Ro. ſing. 435.
incip. Tu habes caſum in l. opus, & c. allegat tex. quem dicit ſin
gu. in l. item quæritur, §. ſi gemma. ff. loca. Sed nõ eſt ſing. quia
81 de hoc etiam tex. in d. l. & Ariſtoni. ¶ † Ex illa ratione infert̃,
q̃ ſuſcipiẽs in ſe periculum, ſi alias tenebatur de caſu fortuito,
nunc tenebit̃, ẽt q̃ caſus fortuitus culpa aduerſarij proueniret,
dum tñ dolus abſit, ubi alias non tenebatur. l. 2. C. de nau. fœn.
& hoc ne pactũ reddatur fruſtratorium. & ꝑ hoc eſt caſus in l.
qui oſtia, §. ſi. ff. de ꝯh. emp. Quod reſtringit Cor. ꝯſ. 38. Quã-
uis, col. pen. lib. 2. vt procedat, ſi caſus fortuitus obueniat culpa
aduerſarij in non faciendo, ſecus ſi obueniat culpa aduerſarij in
faciendo ſequuta [illegible] eſt, pactum aliqđ operari poſsit, tñ minus
debet operari, [illegible] ſit poſsibile, ſm Bar. in d. §. quęſitum. Et eadẽ
ratione ſi periculũ ad eũ ſpectabat, nũc tenebitur de caſu, ne pa-
ctũ ſit cauſe [illegible] ũ, l. periculi. ff. de nau. fœ. Et eadẽ rõne ſi poſſeſsio
re, cuius periculũ i ſe ſuſcepit, non tranſeat ad eũ, tenebitur de
caſu, quia de culpa pactũ nõ pot neceſſario intelligi, cũ in re, quã
quis apud ſe nõ hẽt, nõ cadat veriſsimilis culpa. pro quo eſt tex. in
l. ſi in venditione, in princ. ff. de peri. & commo. rei uen. ¶ Ter-
82 tiò limitatur, † ſi quis ſuſceperit in ſe generaliter omne periculũ
83 cum iuram̃to, tunc et tenebitur de caſu fortuito, † quia iurm hẽt
vim expreſsi, ſm Bal. in d. l. 1. in 2. q. C. cõm. & eſt ad hoc bonꝰ
tex. in c. ex reſcripto, de iureiu. ubi iurm hẽt uim expreſſę renun
ciationis. Et dixit Ang. in l. ſi. C. qui teſt. face. poſ. q̃ iurm
hẽt uim ſpecialis, & expreſsi ꝯſenſus. ſequitur Cu. cõſi, 67. d.
Lud. col. 3. Et q̃a, vt ſ. dixi, ſub gñalitate huius verbi, periculũ,
includitur et periculum caſus fortuiti. vnde cum in gñe iurãs
potuerit cogitare ẽt de caſu fortuito, iurm debet eum aſtringe
re ẽt ad caſum fortuitũ, arg. l. qui iure militari. ff. de teſta. mili.
& per hanc rõnem ita tenuit I no. in c. cum cõtingat, char. 18.
de iureiu. & Cor. ſ. in reper. rub. de iureiu priuileg. 38. col. 19. &
Contrariã opi. tenen. Bar. Bal. Alb. de Roſ. Ang. Ful. & Ale. &
d. Iaſ. in d. §. quæſitũ. Io. And. & cõiter Can. in d. c. j. Ale. in d. coſ.
28 li. 1. & ꝯſ. 31. l. 2. Et illa eſt cõis opi. Cuius rõ eſt, quia iurm
84 † non ampliat diſpõnem vltra conſenſum iurantis. l. fin. C. de
non nu. pec. ſm Bar. in l. ſi quis, ꝓ eo, ff. de fideiuſ. Are. cõſi. 24.
Quamquam dubia, col. 2. Conſenſus aũt ſuſcipientis in ſe periculũ
in gñe, vel renunciantis oĩbus exceptionibus, non ſe extende-
bat ad caſus fortuitos, de qb. non cogitabat, vt ſ. dixi, ergo &c.
¶ Non ob. q̃ iurm hẽat vim expreſsi, quia verũ eſt quò ad co-
gitata, ſecus quò ad nõ ꝑmeditata, vt probat d. Iaſ. in d. §. quęſi-
tum, & in l. ſancimus, col. 2. C. de teſta. & i l. ſi mihi & tibi, §. ſi.
de leg. 1. ¶ Non ob. dum dr̃, q̃ potuit ſaltẽ in gñe cogitare, q̃a
lex ꝓſumit, q̃ in gñe non cogitauerit de periculo caſus fortui-
ti, aliàs gñal. renunciatio obligaret abſq; iure. Cuius cõtrarium
85 diſponũt iura præallegata. † Talibus. n. aduerſaq; fortuna nõ ſo-
let eſſe in cõſideratione. l. inter ſtipulantem. §. ſacrã, ff. de ver.
obl. l. Iulianus. ff. qui & a quibus. ¶ Quartò limitat̃, ſi ꝯhẽs in ſe
86 ſuſceperit periculũ & fortunã. † licet. n. fortuna capiatur ſæpè
in bonã partẽ. l. licet. C. de pac. l. ſi. C. de temp. app. & l. 1. C. qũ
Imp. inter pup. & vid. cum ſim. tñ ſæpe ẽt capit̃ in malam. l. ſi
venditor. C. de pen. & rõne ſubiectæ materiæ vr̃ ſuſcepiſſe i ſe
fortunã. dicit Ian. ſm Bar. in l. ſi is qui, ff. de acq. hær. quẽ ſim-
pliciter ſequitur d. Iaſ. in d. §. quæſitum, col. 2. pro quo adduco bo
num tex. in l. reddat̃. ibi, q̃ fortunæ vim ſe ferre profitet̃, C. de
profeſ. & medi. lib. 10 ¶ Aduerte tñ tu ſubtilis indagator, quia
in ꝯtrariũ facit tex. i l. inter ſtipulãtẽ. §. ſacrã. ibi, caſũ aduerſamq;
fortunã expectare, ff. de ver. obl. Itẽ ob. q̃a in dubio capiẽda eſt
interpretatio negatiua, ꝓ non cenſeat̃ in ſe ſuſcepiſſe animaduerſionẽ,
uerſionẽ, vt patet ex ſupradictis. Nã vbi quis ſuſcepit periculũ,
interpretantur q̃ nõ ſuſceperit caſũ fortuitũ, licet ex vi verbi
aliud dicẽdum videatur. Dicamus ergo, q̃ verbũ, fortuna, qđ
ẽt propriè põt intelligi de bona debeat capi pro commodo, &
ſic ſenſus, q̃ ſuſceperit periculũ & fortunam. i. cõmodũ & in-
cõmodũ. Niſi forte r̃ndeat̃, q̃ ita intelligendo verbũ, fortuna,
nihil operabit̃, q̃a aliàs ad eũ commodũ ſpectabat. ad quod poſſet
replicari, ſed nõ inſtabo, q̃a cõis opi. eſt cũ Bar. i d. l. ſi is q, ſm
q̃ cõſuluit Cor. cõſil. 23. Vr̃, col. pe. lib. 2. & conſ. 38. col. ante-
pe. eo. lib. Habes itaque ex præmiſsis, q̃n conductor teneatur
ad

ad penſionem, tpe peſtis, vel alterius aduerſi caſus. ¶ Sed pro
pleniori intelligentia, qa ſ. traditę ſunt ꝗ plures fallētię ad re-
gulā negatiuā, quæ eſt q ſuſcipiens in ſe periculū, vel renūciās
oibus exceptionibus, non teneať de caſu, niſi in caſib. expreſ-
ſis in dictis fallentijs. Nūc illi caſus, & gnalis concl'o, q pericu-
lū aduerſi caſus ſpectet ad cōductorē vel emptorē, recipiunt ꝗ
plures reſtrictiones. ¶ Prima reſtrictio, niſi culpa aduerſarij ob
87 uenerit† caſus. l. 2. C. de nau. fœn. l. qui officij. §. fi. ff. de ꝯh. emp.
quas leges dicit Ro. vēdidiſſe octo ducatis in ſingu. 435. exord.
Tu ſcis, q quis. Si peſtis ergo īſurgeret culpa locatoris, remiſ-
ſio deberet fieri cōductori, ēt q perceptionem conduxiſſet,
facit tex. in l. ſi merces, §. culpæ. ff. loca. vbi Bart. & alij notant,
88 †quòd ſi conductor pp inimicitias locatoris damnum patiať,
ſibi tale damnum debet a locatore reſarciri, prout ēt cōſuluit
Socin. conſ. 70. inſtēm identitatis, col. 2. lib. 3. ¶ Scđa reſtrictio,
niſi facto aduerſarij ſuſcipiens in ſe caſum incidat in periculū.
89 †Quod intelligo, vt iſta reſtrictio differat a præcedenti, etiam
ſi factum aduerſarij ſit iuſtum, & a culpa remotū. Exēpli gřa,
ſi locator iuſte bellū mouet, vel ei moueť iniuſtè, cuius belli oc-
caſione conductor dānum patitur: huius certè dāni hn̄da eſt
rō, ēt q conductor perceptionem cōduxerit, ſm Pau. de Caſt.
poſt Bar. in d. §. culpæ. Bar. in l. cotem ferro, §. qui maximos, ff.
de pub. & in d. diſput. inci. Publicanus quidam. & Pet. de Anc.
90 cōſ. 414. Viſo inſtrumento, †nam ſi tui occaſione ego iniurier
ab aliquo, ꝯ te mihi datur actio ad damna, l. nā & Seruius. ff. de
91 neg. geſt. †Et ibi no. q ſi vnus ex plurib. captiuis fuerit relaxat'
cum pacto redeundi. & ꝓ omnib. talem conuentam afferēdi,
& cōtingat, q non reuertatur, & alij compellātur pro eo ſolue-
re, certè ꝯ ipſum eis cōpetet actio negotiorum geſt. ēt q eſſet
indebitè captiuatus, quiapp eius factū coacti ſunt ſoluere. & il-
lū tex. reputat vnicū i iure Bal. i c. ex reſcripto. col. 1. de iureiu.
92 Et per illā leg. determinat ibi Bar. quē alij ſequunť, † q captus
pro repreſalijs pp factum cōis, hēt ius repetendi quęcūq; expē
dit ab ipſo cōi. & idē dicit Bart. in l. 2. §. fi. vbi Mod. ff. de verb.
obl. & in trac. repreſaliarū. & Pan. conſ. 21. In qōne, quæ ad prę
ſens. lib. 2. vbi infert ad aliā pulchrā qōnē, q tu ipſe videas. Et ꝑ
93 illā leg. decidit Pan. cōſ. 60. Qm̄ ſatis abunde. lib. 1. † q fideiuſ-
ſor coactus ſoluere indebitum per iniuriam & violentiam ſu-
periorum hēt regreſſum ꝯ principalem, quia talis violētia ꝓ-
ceſſit facto ipſius principalis. Et dicit Barto. in l. creditor. ff. de
94 ſol. & in trac. de Tiran. † q debitor coactus pp iniuriā credito-
ris alteri ſoluere, ope exceptionis cōſequitur liberationē, ſeq-
tur Anch. cōſ. 64. In cauſa, quæ vertitur. Alex. cōſ 57. col. ij. li. 1.
Et no. dixit Cor. cōſ. 12. Licēt diffuſè, col. 3 li. 4. q tale factum
hř pro culpa, ēt q culpa careat. Et idem dixit Corn. cōſ. 23. Vř
lib. 2. adducens Bal. in c. 1. §. ad hæc, de pa. iur. fir. vbi cōcludit,
95 q †venditor gabellę cenſetur promittere datiarijs nihil facere,
pp qđ impediatur gabellæ exactio, & idem firmat Cor. conſ.
96 38. quāuis, col. pe. eo. lib. ¶ Tertia reſtrictio, †ſi locator, vel ven
ditor pōt caſum occurſum amouere, & nō vellet, tunc condu
ctor, qui ſuſcepit in ſe periculū, non teneretur de caſu. l. ſi fun-
dus. ff. loc. per quem ita decidit Bal. i l. ſi ea lege. C. de vſu. Cor.
in d. ꝯſ. 12. Lud. Ro. in d. conſ. 178. Et iō ſi dn̄i Conſules Aue-
nio. fuiſſent interpellati, vt includerent, vel expellerent auctio
natorē piſcaū, q peſtē intromiſit, & recuſaſſent, ꝓcul'dubio da-
tiarijs reſtaurū deberet, ēt q in ſe ſuſcepetint caſum fortuitū.
97 Quarta reſtrictio, †ſi caſus eſſet inſolitus, ꝯductor q ſuſcepit in
ſe caſum aduerſamq; fortunā, de tali caſu inſolito nō tenereť,
ſm Bart. & *cōiter* ſcrib. in d. §. quęſitum. ꝑ tex. in l. fiſtulas. §. fru
mēta. ff. de ꝯh. emp. idē tenet Bal. in l. Seio, §. medico. ff. de an-
nu. leg. Bal. in l. ſalius, col. pe. C. de fur. Bal. & Sal. i l. licet. C. loc.
Ang. cōſ. 174. Præmittendum eſt. Alc. conſ. 28 in 2. dubio, li. 1.
vbi ꝯſuluit conductorē non teneri de caſu ſiccitatis inſolitæ,
& ibi ampliat ēt ſi interueniat iuřm, qa de tali caſu non intelli-
giť cogitatū, & iuřm nō operať vltra conſenſum, vt ſ. dixi. idē
tenet Alc. cōſ. 107. col. pe. li. 3. vbi ꝯcludit datiarijs remiſſionē
eſſe faciendā ſi occurrat peſtis inſolita, & extraordinaria, ēt q
in ſe ſuſcepetint caſum fortuitū. idē tenuit Soc. cōſ. 122. Circa
pntē ꝯſultationē, li. 4. Bar. i trac. de gabellis, q. 2 c. 2. par. allegās
l. fi. C. de act. & obli. idē viſus eſt velle Alb. de Roſa. in d. §. fru-
mēta, Interēs ad ſtatutū Paduæ diſponens, q villa teneatur ad
emendationē dāni dati ex incēdio, ſi fulgur de cęlo cadat, pp
quē ignis inſolitus exoriať, dixit villam nō teneri, ꝑ illū tex. &
idē tenet Alb. in d. §. medico. ſeqtur Fel. in c. ſedes, de reſc. Ful.
ꝯſ. 185. Factū, ſuper quo cōſilium petitur, in vlt. dubio. vbi ꝯſu-
luit conductore molēdini, q in ſe oēm caſum ſuſceperit, nō te
neri ſi flumen mutauerit alueū, qa de tali caſu non vř cogita
tū. Idē voluit Imo. i l. ꝑtia rerū. ff. ad l. Fal. ad fi. vbi tenet, quod
98 †emēs frumentū ad credētiā ꝑtio, quo valuerit de mēſe Maij,
nō teneť ad ſummā immoderatā, ſi eueniat cariſtia inſolita. ſe
quitur d. Iaſ. in d. §. quæſitū, qđ no. quia eſt practicabile, & quo-
tidianū. ¶ Cōtrariā opi. tenēt Bal. Ang. Ful. Pa. de Caſ. & Alex.
ſibi ipſis ꝯtrariantes, in d. §. quæſitū, & Imo. in d. c. j. & Alex. in d. l.
ꝑtia rerū, i fi. vbi reprehēdit Imo. dū vult, q debitor poſt mo-
ram non teneatur ad pretiū quanti plurimi valoit frumentem
tempore ſuperuenientis cariſtiæ, & quantū ad debitorē moro
ſum fortè Alex. melius loquiť. Mouentur oēs iſti per tex. in d.
§. frumenta, quē dnt facere pro hanc ſecunda opi. licet Bart. &
ſequaces eū adducant pro contraria parte. difficultas ergo re-
duciť ad intellectū d. §. frumenta. ¶ In primis Bal. dicit q non
probat intentionē Bar. qa venditor, qui ſibi ſuſcepit in ſe caſū
tēpeſtatis ſolum teneťur ſi immoderatæ niues præter conſue-
tudinē tēpeſtatis frumēta corruperint, non ſi niues euenerint
ſm conſuetudinem regionis, qa tunc nō pōt dici caſus fortui-
tus, qui ſtāte regionis cōſuetudine potuit præuideri. Adde, q
ſi illa verba, præter conſuetudinē regionis, ad corruptionē fru
menti ēt referanť, prout referenda vīr, cum nō ſit veriſile, q
in regione eſſet conſuetudo, q frumēta a niuibus corrūperen
tur, tunc nullo mō ibi probabitur opi. Bart. imò retento, q di-
cať caſus fortuitus ēt ille, q eſt cōſuetus euenire, eſſet ibi caſus
ꝓ opi. ꝯtria, qa decideretur ibi venditorē, q ſuſcepit in ſe peri-
culū, teneri de inſolita corruptione frumenti, nō de ſolita. Cu-
ius ꝯtrū eſſet dicendū retenta opi. Bart. & ſequaciū. Iō Sal. in l.
licet, ad fi. C. loc. circa illū tex. dixit, q vēditor, q ſuſcepit in ſe
caſum tēpeſtatis, intelligiť ſuſcepiſſe caſum notabilis tēpeſta-
tis, quæ reducat fructus ad exiguitatē, nō caſum modicæ & cō-
ſuetæ tēpeſtatis, & re vera iſte fuit ſenſus Legiſlatoris. Mihi ta
mē placet opi. Bart. nō per illū tex. ſed per rōnē prææallegatam,
quia de caſu fortuito inſolito nō præſumitur cogitatum. ¶ Ad
arg. Bal. dicentis, q oīs caſus fortuitus eſt inſolitus, aliàs nō eſ-
99 ſet fortuitus, †rñdeť q caſus fortuitus pōt dici inſolitus, & nō
præuiſus dupř. Primò in ſpecie, ſi & qn̄ debeat euenire, tū in
gn̄e potuit præuideri, & in iſtis terminis loqtur Bal. Scđo mo
do pōt dici inſolitus & nō ꝑuiſus in gn̄e, nec in ſpecie, vt qa in
imaginatione ſuſcipiēns caſum veniſſe nō cadebat. & iſto mo
do ꝓcedat opi. Bar. quæ eſt cōis, vt patet ex ꝑmiſſis. Et hāc con
cordiā tradidit Cor. cōſ. 12. Licēt diffuſè, col. 2. li. 4. vbi not. di-
xit, q oīs caſus fortuitus pōt dici inſolit', d. §. frumēta, ſm vnū
intellm. Sed aliq ſut inſoliti, q licēt in ſpecie ꝑuideri non poſ-
ſint, tn̄ in gn̄e præcogitari potuerunt veriſiř, vt in ſimili dici-
tur in l. qui iure militari. ff. de teſt. mil. Aliqui verò ſunt inſoli-
ti in ſuperlatiuo gradu, & iſti ſunt, de quib. in genere, nec i ſpe-
cie, ſuſcipiens in ſe caſum nō præſumitur cogitaſſe, meritò ad
iſtos nō extenditur pactū. Sicut in ſimili dř per d. Ant. de But.
Imo. Pan. & Cano. in c. cū cōtingat, & in c. Quintauallis, de iu-
100 reiu. q iurās nō ꝯtrauenire † laudo rōne alicuius lęſionis, nō ꝑſu-
miť cogitaſſe de enormiſſima lęſione, & iſta eſt optima cōcor
101 dia. ¶ † Sed pūctus eſt poſſe diſcernere, qs dicať caſus inſolit',
de quo nō ꝑſumiť cogitatū, Bar. in d. §. Seio, dicit q ille dř cas'
inſolitus, q non ſolet ſemel euenire in mille annis. Quæ verba
cū miſterio poſita arbitrať Dec. ꝯſ. 7. col. pen. ſed d. Alex. in d.
ꝯſ. 108. dixit Bar. loq exēplificatiue, & propterea illud exēplū
nō reſtringere l. dāni infecti, §. fin. ff. de dā. infe. vn̄ concludit,
q ille dicatur caſus inſolitus, q nō ſolet cōiter cōtingere. & de
illo nō ꝑſumiť cogitatū, ſm eū. Cor. aūt in d. cōſ. 12. dixit in ꝑ
poſito, caſum dici inſolitū, q euenit præter oēm veriſimilitudinē
& cogitationē prudētis viri, licēt forte a prudētiſſimo & dili-
gentiſſimo præuideri & imaginari potuiſſet, vt in caſu ſuo, q
Florētini occiderint Legatū Cardinalē, vel q Turca veniret
Romā. ¶ Bñ in hoc puncto, pñt pla trutinari, ſi caſus ſit inaudi-
tus, eſt expeditū q de eo nō præſumiť cogitatū: ſi verò talis ca
ſus qñq; euenit, ſed non in illa regione, & tunc ēt de eo nō prę
ſumiť cogitatū, quia vtrum ſit caſus ſolitus, vel inſolitus, ad cō
ſuetudinē regionis recurrendū eſt, ſm gl. in d. §. frumēta. Si ve
rò ſit caſus, qui euenerit qñq; in regione, tūc inſpiciendū eſt a
quanto tpe euenerit. Dec. in alleg. cōſ. 7. vř velle, q requiratur
q a mille annis nō euenerit, niſi ſemel. Alex. vt ſ. dixi, tenet ſa
tis eſſe, q cōiter nō ſoleat euenire. Credo, q dicatur caſus inſo
litus, de quo cogitatum nō præſumitur, ſi rariſſimè ſoleat eue-
nire, vt eſt de mente Bar. in d. §. medico, dum inter caſus inſo-
litos enumerat immoderatas niues. & idem voluit Cor. conſ.
182. in hac cōſultatione, col. 4. lib. 4. dū pluuiam inſolitam cō-
putat inter inſolitos caſus, de quibus cogitatū non præſumiť, ſi
102 rariſſimē in regione ſoleat euenire. † Dicitur aūt rariſſime ca-
ſus euenire, ſi in centū annis non eueniat, niſi ſemel ſm eun-
dem Cor. conſ. 23. Vř, col. pe. lib. 3. & Soc. conſ. 123. lib. 4. eū ca-
ſum rariſſimè putat euenire, ſi a longiſſimo tpe viſus nō fuit,
103 & ſic qui ab annis 40. non euenit. † Tempus .n. longiſſimū dř
104 tēpus anno. 40. vt no. in rub. C. de præſcr. lon. temp. ¶ †Credo
tn̄, q iudex debeat arbitrari tempus conſideratis qualitatibus
105 & circūſtantijs caſus fortuiti. † Quid enim ſi a 10. annis remo-
tiſſimus Perſarum Rex venerit cum maximo exercitu ad de-
predandam Galliā, & contingat, q iterum hoc anno reuerta-
tur, & multa damna inferat, exiſtimabit ne iudex iſtum caſum
ſolitum, & de eo a contrahentibus cogitatum? Videreť ex pre
miſſis, q ſic, quia a pauco tempore euenerat. Ego tn̄ arbitra-
rer contrarium, conſideratis circumſtantijs, & qualitatibus hu
ius caſus. Quis enim exiſtimaſſet, tam remotiſſimum Regē, ēt

quod

q. ſemel id C[illegible] pit arma mouere [illegible] niſi
eo ï Regã[illegible] nemo, [illegible]
106 mi[illegible] rũ [illegible] tetia, † [illegible] nemo [illegible]
noré pſumere, te[illegible] Bal. ꝯſ 217. [illegible] q. [illegible] uſt.
107 Eſt.n. vera ꝯcluſio. † q. [illegible] n ver
rıẽ, tũc ad arbitriũ iudicis pote[illegible] rere, q. arbitr[illegible] tũ
ſit veniſſe, vel nõ, [illegible] m C. [illegible] m. ver. vẽtu[illegible] ꝑ illum
tex. de ele. & v[illegible] eſt [illegible] iteram [illegible] ũ, [illegible] iu-
dicis. l. j. ff. de iu[illegible] dit[illegible] pcor. Vera igit[illegible] & cũs
q. ſuſcipiẽs l ſe [illegible] ligit ſuſcepiſ [illegible] rıcum.
108 ¶ Sed hic aliud dubitatio ꝓponit. † Pone, q. ꝯdu[illegible]
ſe oẽm caſũ fortui[illegible] puitum, & cogitatũ, ĩ [illegible] lum. [illegible] nõ
cogitatũ, an tũc teneat[illegible] de caſu inſolito? Ro[illegible] Cor. [illegible]
14. li. 2. d. cẽtẽ, q. ſi occurrat caſus, de quo nul[illegible] us, [illegible] us pru[illegible]
ni⁹ cogitaſſet, ꝯductorẽ nõ teneri. Nec ob. verba ꝑdi[illegible] ꝑ-
uiſum, & nõ cogitatũ, q. a ſunt ite ligenda de caſu non ꝑuiſo, &
nõ cogitato a viro prudẽti, non de caſu nõ ꝑuiſo ẽt a prudetiſ-
ſimo. ¶ In ꝯtrũ tñ facit doc. Bar. in l. ſi de certa, C. de tra[illegible]
109 cũ A. quil. ſti. e. vbi vult, ꝙ ſi dicat in ſpẽ, q. tr[illegible] actio tranat etiã
ad incogitata, tũc oĩa ẽt nõ puiſa includunt. Niſi dixeris, q. de-
ciſio illa Bar. in d. l. cũ Aquiana, recte intellecta ꝓbat diſtinctio-
nẽ Cor. nã inquãtũ Bar. ibi vult, q. cõpromiſſum, vel tranſactio
cũ clauſula, q. ẽt ad incogitata trahat, cõprehẽdat ẽt ea, de q. b.
nõ erat lis, talis deciſio ſanẽ dẽt intelligi, videlicet de his, de q. b.
nõ erat lis de pñti, poterat tñ ꝓbabiliter moueri, no aũt trahi
dẽt ad ea, de q. b. l[illegible] eſſe non poterat ꝓbabiliter. i. ad ea, q̃ liqda
erãt, & de [illegible] ſla, q. a de illis ẽt prude[illegible] mus in gñe nõ cogitaſſet,
110 ſm d. l. [illegible] col. 2. ff. de trãſ. ¶ Itẽ du[illegible] ꝑ[illegible] ad eũ
q. ſuſceperat i ſe aduerſã fortunã, ſpectabat periculũ caſus fortui-
ti, an teneat de caſu inſolito? V[illegible] ſi[illegible] pactũ aliqd oper[illegible] ꝑ
ff. de le. 1. ¶ In ꝯtrũ facit, q. a ſi[illegible] aliqd aliud ꝑeret, aut q.
teneat de caſu et obueniente [illegible] catoris. l. qd ſtictu. §. ti. ff.
de ꝯhẽ. emp. & ſ. diui. ¶ V[illegible] ad ꝯductores operarũ Et primo
111 q̃ro. An Doctores, † q. iſto [illegible] no legerunt ꝑ peſtẽ, debeant
hẽre integra ſtipẽdia, an ꝓ rata ꝑis, quo legerut? V[illegible] ꝓ rata
ꝑis tñ. Nã ꝯductori datiorũ, & ꝓ[illegible] remiſſio debet, vt s.
concluſũ fuit. l. [illegible] ꝯductura operarũ ſalarĩ remittedũ [illegible].
112 ¶ Scdo, q. a intuitu laboris ſalariũ vr Doctorib. debitũ, labor aũt
ad ꝑs diuiſionẽ recipiũt l. Seio. in p. in. ff. de ann. leg. ergo ꝓ ra-
ta ꝑis ſalariũ debet, [illegible] facit tex. in l. i. C. de re mil. [illegible] p quẽ
113 decidit ibi Bar. q. ſi miles [illegible] ab hoſtib. capiat, cõſequẽ nõ dẽt
ſalariũ durãte ꝑe captiuitatis, q. a non ſeruit. Et per d. l. Seio, in-
fert Bal. in l. j. C. de le. q. ſi Doctor debeat duas ſedes regere, &
nõ regat, niſi vnã, vel dẽat legere ꝑ annũ, & non legit, niſi per
ſex meſes, ei nõ debet ſalariũ, niſi ꝓ rata laboris, & ꝑis. Imo [illegible]
Bal. in l. eãdẽ. col. 3. C l[illegible] tenuit, q. doctori, q. legit ꝑ ſex menſes
tñ, nihil debeat. Et idẽ dicit in medico cõducto ad medẽdum,
q. a vnus caſus tñ põt valere, quantũ mille. ¶ Tertio facit ꝓ hac
114 parte tex. in l. ſi vno. §. itẽ cũ qdã. ff. loc. † vbi vectori impedito
nauigare caſu fortuito, integra merces totius nauigationis non
debet, & ſoluta repetit, licet ꝑ eũ non ſteterit, quominus naui-
garet. ¶ In ꝯtrũ, q. debeant Doctorib. integra ſalaria, vr caſus,
in l. qui operas. ff. loca. & l. j. §. diuus. ff. de va. & extraor. co. vbi
dr, q. q. opas locauit totius ꝑis mercedẽ hẽre dẽ[illegible], q. a per ipſum
nõ ſtetit quominus opas pſtet. Ad idẽ facit tex. in l. pe. & ſi. C. de
cond. cau. vbi dr, datũ ob cau. aduocationis non repeti, ſi caſu
Aduocat⁹ ꝓhibeat opas pſtare, & in l. 3. C. de agent. in reb. &
in l. ij q. s. C. de ꝓfacto. ſcra. li. 12. & in l. ſi. C. de domc. & ꝓtect.
li. 12. ¶ Quid tenẽdũ? Iſtã qõnẽ format Bar. in d. §. diuus, & ꝯclu
dit ſalariũ integraliter debẽri ꝓ toto anno, per iura vlt. loco al-
legata. & ante eũdẽ decidit In[illegible] c. ꝑ ſterilitatẽ, de loc. & ibi
Imo. dicit ita cõiter tenere Legiſtas, & Can. & ita ꝯſuluit Dec.
115 ꝯſ. 70. ꝑ totũ. Hinc dicit gl. in d. §. diuus, † q. ſi pẽdente anno mo
riat Doctor, vel Aduocatus, q. heredib. debet ſalariũ toti⁹ an-
ni. Et idẽ dixit Bal. in l. j. C. de ſuti & d. Iaſ. poſt alios in l. diem
functo, col. 9. ff. de off. aſſeſ. Et eadẽ rõne ſi ꝓcor moriatur, debe
bitur heredib. integrũ ſalariũ toti⁹ anni. Et ſm Bar. Ang. Bal. et
cõiter alios, in d. l. diẽ functo, & Bar. in d. l. ſi. C. de domc. & pro-
tec. ibi idẽ ꝯcludit in heredib. aſſeſſorũ, quib. datur actio ꝓ pro
rẽ ꝓ toto anno. Et iſt reſt veriſſima ſnia. q̃ clarior apparebit ex
ſolutionib. ꝯtrorũ. ¶ Nõ ob. ergo, q. ꝯductori ex natura ꝯduc tio
ni dẽge remiſſio, q. a veteres nõ crediderũt inter Doctorẽ, Aduo
catũ, ꝓcrẽ, & ſsles locationẽ, & ꝯductionẽ eſſe, ſed magis ope-
116 rã bñficij loco ꝑberi, † & id, qđ dat ad remunerãdũ dari, & pro
117 inde honorariũ appellari. l. j. §. [illegible] ſi mẽſ. fal. mo. dix. † Abſit. n.
q. honoris ꝯſecutio dicat operũ locatio, & q. probitas animi,
& intellect⁹ lucrari poſſit, maxime nrã legalis ſapia, q̃ ꝑtio nũ-
mario, neq; eſtimari, neq; ꝑtio dẽt dehoneſtari. l. j. §. ꝓinde. ff.
de var. & extr. cog. Et iõ Iureconſult⁹ in d. l. q. opas, §. Aduocati.
diſtinxit Aduocatos a locatorib. vt oñderet, q. Aduocati non
dñt locare opas ¶ Ad ſcdm rñdet, q. ſalariũ, ſeu honorariũ nõ de
bet doctori, & ſimilib. intuitu laboris tñ, ſed ꝑ ꝓbitatem intellect⁹
principali, nã ſi ꝑ laborem principalr deret, vera eſſet ꝯtra ꝓ
poſito. d. §. item cũ quidã. nã vectori, & ſimilib. merces debetur
118 ꝑ laborem tñ. Et ideo ſi certum ſalarium † fuiſſet promiſſum

[illegible] domo ꝯſtruẽda, & [illegible] ꝓ d[illegible] & ꝑ
peſt[illegible] ve-
ctori [illegible] ꝑro[illegible] ꝓp-
ſum [illegible] fiat, & c[illegible] deo, aut [illegible] ꝑ laborẽ operarũ, ſed per
cõdu[illegible] ꝓcedat illa rõ. Aut n[illegible] ꝓ loca[illegible] li-
ctore, d[illegible] ſum [illegible] tũ, & procedit [illegible] dicta diſtinctio. Aut
merces [illegible] betur ꝑ laborẽ, aut ꝑ probi[illegible] intellect⁹ is princi-
paliter, ſm Bar. in d. §. ſcẽ diuus, & [illegible] in d. [illegible] tẽ cũ qdã [illegible] us. n.
quæ honori [illegible] cij remunerandi gratia [illegible] dat, [illegible] or ſit in-
ter [illegible] ano, q̃ in [illegible] ne b. & ꝑerib. medi [illegible] l [illegible] §. 1. &
[illegible] ſuſceperit [illegible] libert⁹. ff. de iud. & l. falſa. §. ſi [illegible] ꝯd. & de
mon. q[illegible] hoc allegat Bal. in l. j. C. de ſuti[illegible] ¶ [illegible] b. decla-
ſio Bal. in [illegible] eãdem, q. a [illegible] ſtat ꝑ Doctorẽ, q[illegible] m nus le-
gat ꝑ integrũ tps, vt quia ſibi placet vacare, ab an[illegible] ſorte mu-
nere legendi reuocatus, ſm Dec. in d. conſ. 70. col. [illegible] deo ſi Do
119 ctor [illegible] gens ſe abſentet [illegible] ne lecturæ abſq; licẽtia ſuperioris, nõ
dẽt habere ſalariũ, ſm Bal. in auth. habita, C. ne filius pro pat.
120 col. 8. ¶ Sed po[illegible] ꝑs diu perduret peſtis, ita q. nõ ſolũ ꝑ annũ,
ſed [illegible] ꝑ bienniũ Doctores [illegible] pediant legere, an ꝓ vno anno tñ,
aut ꝓ toto ꝑe [illegible] quo durabit peſtis conſequatur ſalariũ. Vr, ꝙ ꝑ
toto ꝑe, q. a [illegible] cant rõnes præallegatæ, cũ ꝑ eos nõ ſtet, & q. a
ꝑ probi[illegible] tem ingenij debet, Bar. in d. §. diuus, mouet [illegible] ta-
tionẽ, & rñdet diſtinguẽdo. Aut erat vna pſtatio ta[illegible] ꝓ to-
to t[illegible] ꝓ toto habe[illegible] ſalarium. Aut erat faciẽda pſtatio an-
nua, & ſic ꝓ eo anno tñ, [illegible] Doctores i[illegible] ꝑ tex.
in [illegible] duos. C. de aduo. di[illegible] Nã ſi doctor [illegible] ꝓ ſi ſũ
certũ [illegible] ꝓ quolibet ann[illegible] cẽſentur obliga[illegible] quot
ſunt anni, ſm eũ. Et ſic in electi vu[illegible] ꝑ ter[illegible] ann[illegible]
nuũ ſalariũ triũ milliũ ducatorũ, q. di[illegible] vna obligatio, & vna
locatio, & ꝯſ debeatur integrũ ſalariũ oium triũ anno[illegible] Si vo
rò ſint ꝓmiſſa mille ꝓ quolibet anno, debeatur ſalariũ illius an-
ni tñ, quo legere incep[illegible] Idẽ [illegible] Bal. & Sal. i d. l. ꝑ [illegible] duos,
& Sal. in l. ſed addes. §. [illegible] ff. loc. ¶ Qđ vltimũ declara ꝓcede[illegible] ſi
ſalariũ, & pſtatio ſi[illegible] diuiſa ꝑ annos, vt in ex[illegible] ſi
ſalari[illegible] ſit vnicũ, & pſtationes diu[illegible] Exẽpli, ſi d[illegible] ctori [illegible] cõſti
tuũ ſalariũ triũ milliũ duca. ꝓ integro ꝑe totius locationis, &
poſtea ſint diuiſæ pſtationes ꝑ annos vel mẽſ[illegible] tam[illegible]
obli[illegible] tio, & ſalariũ ꝓ toto tp. deberet [illegible] per.
¶ Scdo declara ꝓcedere, nã d[illegible] ctor [illegible] vnũ
volumẽ, puta Infortiatũ: iſto caſu, q. a obligatio limitat reſpe-
ctu certi facti, vna erit obligatio. l. i lege. § locatio ff. loc. ſm Bar.
in d. § diuus, ſequit d. Io. Bap. de S. Seuer. in l. diẽ functo, in 10. q.
ff. de off. aſſeſ. ¶ Tertio declara ꝓmiſſa oĩa, ſi obſo legẽdi erat re-
ſtricta ad locũ, a quo ꝑ peſtẽ legere impediũt. Secus ſi Docto
res ſint cõducti ad legẽdũ in loco, vbi nũc vigeat peſtis, vel ali-
bi, vbi placuerit Reip. Auenio. Nã iſto caſu, ſi nõ deputet docto
rib. alius locus ad legẽdũ, cũ tunc non ſtet per eos, nec ꝑ ca-
ſum, ſed ꝑ factũ eius, qui dẽt ſalariũ nõ aſſignãtis aliũ locum
idoneũ, debebitur indiſtĩcte doctorib. ſalariũ ꝓ toto ꝑe. d. l. q.
operas, & l. ſi in lege, §. ſi dom⁹, & l. dñs horreorũ, §. ſi. ff. loc. ſm
Bar. poſt gl. in d. §. itẽ cũ qdã, & Dec. in d. col. 70. col. p[illegible] ¶ Quar
to declara ꝓcedere, ſi ꝑ caſũ nõ inceperũt anno illo legere, ſe
cus ſi licẽtia ſuperiorũ diſt[illegible] ulerint initiũ legẽdi, & interim ſup-
121 uenit peſtis vel guerra, iſto caſu ſtudiũ habet ꝓ inchoato, † q. a
Doctores dñt legere eo ꝑe, quo vacat de licẽtia ſuperiorũ, ſm
Bar. in l. hac lege, per illũ tex. C. de prox. ſacro. ſcrin. lib. 12. Bal.
in d. auth. habita, col. 8. & in l. ſi ea ꝯditione. C. de ꝯdi. inſer. ¶ Quin
to declara, vt ꝓcedat ſi doctorib. promiſſum ſuit annuũ ſalariũ
ſimpliciter, ſecus ſi promiſſum ſit ẽt ꝑe peſtis & guerræ, q. a tunc
eis debet ſalariũ ẽt ꝓ eo anno, quo legere non inceperũt: alias
pactũ eſſet fruſtratoriũ, qđ non eſt dicẽdũ. ſm Bar. in l. ſed & ſi
quis. §. qſiuĩ, ff. ſi quis caut. & diui, §. ſic ita Reſpublica Aſenino.
conueniat me[illegible] alias nũ veniſſem ad legendũ ꝑ caſum peſtis,
122 † quẽ intellexerã frequẽter occurrere in regione hac, alioquin
amœna, & admodum pacifica, ac ẽt (vt arbitror) ſaluberrima, ſi
123 meliori vteret regimine. Sed hic qro, † qd ſi vnus ex doctorib⁹
pendente peſte, iueni t ad legẽdũ in vniuerſitatẽ Valentinã, vel
aliã, an debeat habere ſalariũ ab vniuerſitate, a qua diſceſſit ꝑ
peſtẽ pro toto anno, vel toto ꝑe, nõ quo s. cõcluſum fuit: Et
idẽ punctus formari põt in aduocatis, aſſeſſoribus, & ſimilibus
Breuiter cõcludendũ puto, q. non debeat cõſequi ſalariũ eius
temporis, quo pſtitit operas alteri vniuerſitati, per tex. in l. ſed
addes. §. ſi. ff. loca. & in l. diẽ functo. ff. de offic. aſſeſ. vbi Bar. aſſi-
gnat rõnẽ, quia qñ doctor non præſtitit alteri operas, lex fingit
eum legiſſe, ex quo per eum non ſtetit. Sed qñ ſe cũ alijs ad le-
gendũ collocauit, lex nun põt fingere, cũ nemo poſſit duob. do
minis ſeruire. l. nemo. C. de off. aſſeſ. & ſuper impoſſibili lex nõ
fingit, vt per Bar. in l. his, ꝓ emptore, ff. de vſuca. per tex. in §.
ſi minorem, Inſt. de adop. Vel ea põt eſſe rõ, q. a ceſſat intereſſe
doctoris, cũ ab alio mercedẽ acceperit, vt de in §. ſi. nã ẽt docto
res agũt ad intereſſe. l. ex cõducto, ff. loc. ¶ Sed ſuboritur dubiũ.
124 † Quid ſi doctor legit alibi pro minori ſalario, an reſiduum cõ-
ſequi poterit a primo, cũ propter peſtem nõ præſtitit operas?
Bal. Pau. & cõiter Doct. in l. diem functo, ff. de offic. aſſeſ. conclu-
dunt q. poſſit conſequi a primo, quãto minus cõſecutus ſuit a

reſpectu agentis. Secundò, ꝙ pa[illegible] ſuat hęreditatē non fuiſſe
aditam, vel aditam, & nō apprehenſam fuiſſe poſſeſſionem, l.
2. ff. de cri. expi. hęr. Tertio, quia iſto caſu ſuccurſum ē hęredi de
alijs remedijs. Primò per interdictū, quorū bonorum, l. j. ff. &
C. quo. bon. Secūdò, per remediū l. fi. C. de ed. diui. Adr. tol. Ter
tiò per actionē, expilate hęreditatis, d. l. fi. C. de cri. expi. hęr. er-
59 go ceſſabit remediū d. l. cū quę ceat, ꝙ eſt ſubſidiarium. ¶ † Ve-
nio ad ſecundam principalem qōnem, circa q̄ dubitat̄ primò,
an ꝯdictio ex illa lege det̄ ei cuius ꝑ iniuriā ſeu errorē poſſeſſio
vacabat: Vr̄ ꝙ ſic, quia rō illa, ſcire n. debuit, & c. militat etiā iſto ca
ſu. Cōtrarium tenet Bal. in l. improba, C. de acq. poſ. dicens ſibi
tunc ſuccurri remedio l. inuaſor, C. eo. & iſta eſt vna dr̄ia inter
60 illas leges. ¶ † Secūdo dubitatur, an remedium illius legis cōpetat
prędoni? Pan. hic poſt Inn. vult, ꝙ ſic, & iſtud vr̄ probari, quia re-
mediū dictę legis eſt introductum ad ſimilitudinem interdicti
vnde vi, qđ competit prędoni, ca. in lit. 3. eo. & iſtam partem ſe-
quuntur gl. Bar. & com. Doct. ibi. Cōtrarium vr̄ verius, quia lex illa
dicit dari ꝯdictionem ꝯ occupantes res alienas, & ſic oportet,
ꝙ agens tp̄e occupat. oris eſſet dn̄s. iſta ēt opinio cōprobatur
ꝑ ſimilitudinem iuris addicti ꝑ Iuſtinia. pro rōne, & deciſio
ne legis. Et iſtam partem tenuit ibi Ang. & ſi dicat̄ remediū eſſe
ſimile, quia ſi oportet probare dn̄ium, melius eſt agere petito
rio. rn̄det Ang. & illud bene nota. ꝙ in petitorio oportet ꝓba-
re dn̄ium vere, ſed in ꝯdictione illa poſſeſſoria ſufficit ꝓbare
dn̄ium pręſumptiue, qđ probabitur probando poſſeſſionē ſo-
lam, ex qua reſultat pręſumptio dnij, iuxta doct. Bar. in l. pe. ff.
de cond. inſt. ex iſtis infert, ꝙ beneficium illius legis, non cōpe
tit malęfidei poſſeſſori, nec commodatario, aut ſimilibus detē
61 tatoribus. ¶ † Tertiò dubitatur, an competat ſingulari ſucceſſo
ri? pēdet deciſio ab his, quę dixi ſ. in 4. dubitatione remedij re-
integranda. eſt n. condictio d. l. cum quærebatur, ēt in rem ſcri
62 pta, ſm cōem, & ꝟ dicam. ¶ † Quartò dubitatur, an cōpetat re-
uerſo ab hoſtibus pro recuperāda poſſeſſione occupata tpore
captiuitatis: gl. in l. pen. C. de capti. & poſtl. reuer. dubitat, & nō
reſoluit. Alb. in d. l. cum quærebatur, determinat, ꝙ ſic, quia in
eo militat rō legis. Contrariū tenet Ang. ibi & Sal. in d. l. pe. quia
captus ꝑ captiuitatē perdiderat dn̄ium, & ſic tpe occupatio-
nis res non erat in bonis ſuis, ergo ei non dabitur condictio, ſi-
cut diximus ſupra in re hęreditaria occupata hæreditate iacen
te. & iſta opinio placet, quia reuerſo ſuccurrebatur per legem
63 Corneliam, ergo ceſſabit condictio ſubſidiaria. † Circa tertiam
qōnem prin. dubitatur primò, an det̄ ꝯ tertium poſſeſſorē: illa
dubitatio pōt intelligi dupl̄r. Primo, an detur ꝯ ſingularē ſuc-
ceſſorem, ꝙ pariter occupauit vacantem, quia prius forte occu
pator ceciderit a poſſeſſione, & iſto caſu Io. & Acc. & glo. tenue-
runt, ꝙ non datur primo poſſeſſori, ſeu dn̄o ꝯ dn̄um ſingularē
ſucceſſorem, quia non dicebatur vacare a primo, ſed ab alio occu
patore. Item, quia interdictum, vn̄ vi, ad cuius ſimilitudinem fuit in
troducta ꝯdictio ex illa lege, non copetit ꝯ ſingularem ſucceſ-
ſorem, l. cum a te, ff. de vi, & vi arma. ergo nec ēt condictio illa.
Cōtrarium tenēt Bar. & com. alij, quia ratio legis militat. Nec
obſ. l. cum a te, quia in hoc condō illa non aſſimilatur interdicto,
vn̄ vi, cum ſit condictio ipſa in re ſcripta, non tn̄ probant, ꝙ di
catur in rem ſcripta. Arbitror tā cōem eſſe veriorem, quia l. cū
a te, loquitur qn̄ ſucceſſor habuit cām mutanti, vel inuitā aſpo-
liatore. In caſu vero nr̄o ſucceſſor occupauit vacantem, quam
dn̄s poterat propria authoritate apprehēdere, meritu dr̄ occu
paſſe vacātem etiam ab ipſo dn̄o, ergo eidem dabitur ꝯdictio.
Secūdo modo pōt intelligi in ſucceſſore, ꝙ non occupauit vacan
tem, ſed habuit cauſam ab ipſo occupatore, & iſto caſu Inn. &
Pan. vt ſupra dixi, voluerunt, quòd ſic. Contrarium credo ve-
rius, quia non occupauit vacātem, & quia, iſto caſu ſm veteres
leges non agebatur poſſeſſorio ꝯ tertium, d. l. cum a te. ergo, nec
64 etiam condictione ex illa lege. ¶ † Secundò dubitatur, quis pō-
tentior ſi primus poſſeſſor, & occupator primus concurrant ꝯ
ſm occupatorem rei vacantis? Retenta opinione tacta, ꝙ reme
dium illius legis non detur occupatori, fruſtra de hoc diſputat̄
ſed tenēta cōi dicas ſm Bar. & alios, ꝙ pfertur prius poſſeſſor,
ꝙ iuris pſumptiōe hr̄ pro dn̄o, arg. l. bonæ fidei, ff. dep. & hoc ta
cit ꝯ d. Ant. prout dixi in 7. q. remedij huius canonis. ¶ Tertiò
dubitatur, an detur ꝯ occupatorem primum amplius nō poſſi
dētem? Bar. cum quo concordant cęteri, tenet ꝙ ſic, per tex. in
l. j. §. recuſſime, ff. de vi, & vi arma. qđ intelligo ad interesse, l. ſi
vi me deieceris, ff. eo. prout dicit Pan. hic in 11. & licēt loquatur
in interdicto, vnde vi, tamen idem in condictione ex illa lege
65 inducta ad ſimilitudinē interdicti. ¶ Quartò † dubitatur, an de-
tur ꝯ eum, qui occupauit rem vacantem credens eſſe ſuam: pu
ta quia erat fama publica, ꝙ illa res erat maiorum ſuorum: gl.
& Doct. concludunt, ꝙ non, quia ceſſat ratio legis, ꝙ debuerit
ſcire alienū, qđ ſuum non erat, & ſequuntur Pan. & alij. Sed tūc
videndum eſt, quo remedio ſuccurratur dn̄o? reſpondet gl. &
alij, ꝙ tunc ſuccurritur condōne l. inuaſor, C. eod. & ſic no. ſe-
cūdum dr̄iam inter iſtas duas leges, condō. n. l. inuaſor, datur ꝯ
ingredientem rem alterius ſine dolo, condō vero l. cum quęre
batur, datur ꝯ ingredientem cum dolo, credo dr̄iam verā: verū
ꝑ um tamen, ꝙ l. inuaſor, loquatur in eo, qui credebat rem eſſe
ſuam, non videtur bene cōuenire illi literę, quę vr̄ loqui in oc
cupatore ſine vi ſciente rem eſſe alterius. Et ſi dixeris, quomo-
do pōt eſſe ſine dolo, qui occupat rem, quam ſcit nō eſſe ſuam,
reſpondeo, quia probabiliter credat dn̄m habuiſſe eā pro dere
licta, ex quo non accedebat ad agrum, & patiebatur illum ſta-
re incultum, arg. l. quod ſeruus, & quod ibi Bar. ff. de ſtip. ſeru.
¶ Eſt alia differentia, quia condictio, l. cum quęrebatur, compe
tit etiā ad fructus, ſecus in condictione l. inuaſor, ſm Bar. & cō
muniter alios in d. l. cum quęrebatur. ¶ Circa 4. q. an agēti con
dictione ex illa l. obſtet exceptio proprij dominij, vr̄, qđ non
ad ſimilitudinem interdicti, vnde vi. ꝯtrarium determinat gl. com
muniter approbata in d. l. cum quęrebatur, ponderando tex. ibi,
ſcire enim debuit alienum. quæ pōderatio facit pro opinione,
quam tenui ſ. contra cōmunem, in 11. q. remedij noſtri cano-
nis. quod intellige, dūmodo probatio dominij offeratur incō-
tinēti, iuxta l. ſi is, a quo. ff. vt in poſ. leg. & hoc puto verum, quia
ſi vacabat res propria occupatoris, ſequitur, ꝙ ēt vacabat ab eo
quo caſu ſi alius occupaſſet, habuiſſet dominus actionem, vt ſ.
dixi in 2. dubitatione 3. q. prin. ergo a fortiori habebit exceptio
nem, quia cui datur actio, & c. l. j. §. hic autē, ff. de ſuperfi. imò te
nendo opi. ꝙ condictio ex illa l. nō competat malęfidei poſſeſ-
ſori, vt ſ. tenui, dico, ꝙ etiam obſtat agenti exceptio malęfidei
66 ¶ † Circa quintā, & vi. reſpondet tex. ille in fi. ꝙ condictio d. l.
præſcribitur ſpatio 30. ann. tanto. n. tempore tolluntur omnes
perſonales actiones, l. ſicut, & l. omnes, C. de pręſ. 30. vel 40. an.
Fallit autem in eo, qui occupat prædium tributarium, qui præ
ſcribit ſpatio biennij, ſi propria auctoritate intrauit, l. qui agros
C. de omni agro deſer. lib. 11. Et ſi intrauit de licētia cēſitoris, vel
perequatoris, pręſcribit ſpatiu ſex menſium, l. fi. C. de cenſi. &
67 cenſito. eo. tit. † Sed hic ſuboritur dubitatio, an iſta præſcriptio
procedat de iure canonico, d. Ant. hic poſt Bar. in d. l. cum quæ
rebatur, voluit ꝙ ſic. ſequuntur Pan. & Fel. in c. vigilanti, ꝟ. de
præſc. in fi. mouentur, quia ingrediens fundum vacantem præ
ſumit̄ eſſe in mala fide, quæ præſumptio tollitur ſpatio 30. an.
ſequitur Aret. conſ. 112. Conſideratis diligenter. & Cur. conſ.
83. In primo. Aduerte diligenter, quia iſtud eſt magni effectus
ſi pſupponamus a principio doloſum ingreſſum, prout intelli
gunt Doct. in d. l. cum quęrebatur. tunc non video quō per la-
pſum 30. ann. tollatur mala fides, cum aliquid non ſuperuene-
rit, quare debuerit ingreſſus mutaſſe malum aīum, & ideo iſto
caſu tenerem ꝯ Bar. & ſequa. ꝯquē tenet Imo. in c. fi. in 2. char.
ꝟ. de præſc. & in l. Celſus, ff. de vſuca. ſi verò pſupponamus, ꝙ
intrauerit ſine dolo, vt in caſu l. inuaſor. & tūc certi iuris eſt, ꝙ
pſcribit. ſi verò ſimus in dubio, & īgreſſus alleget, ꝙ credebat
fuiſſe habitam pro derelicta, dicerem ꝙ procederet opin. Bar.
nā tunc ſpatio tanti tēporis cū allegatione bonęfidei tolleret̄
ꝯtra præſumptio per ea, quæ dicit Bal. quē ibi ſequit̄ Fel. in d.
c. fi. in 3. char. prædicta vera ſunt in ipſo occupatore rei vacan-
tis, ſed in habente cām ab ipſo occupatore ſeruanda eſt diſtin-
ctio auth. malæfidei, C. de pręſc. long. temp. crederem ēt, ꝙ in
caſu d. l. qui agros, & d. l. ſi curratr pſcriptio, dato, ꝙ occupās ſciat
alienum, quia intra authoritate legis, quę ita ſtatuit fauore tribu
torū exigendorū, & fauore agriculturæ per ea, quę dicit Pau.
de Caſt. in l. ſequitur, §. ſi viam, ff. de vſu. ¶ Vltimò quęrit Abb.
ſi ſpoliatus recuperauit rem a ſingulari ſucceſſore, verū poſſit
agere ꝯ ſpoliatorem ad pęnam l. ſi quis in tantā, C. vn̄ vi. & cō
cludit, ꝙ ſic, quia vna eſt ciuilis, altera criminalis ſeu pęnalis, l.
j. C. qn̄ ciui. actio pręiu. cri. Aduerte inquantum Abb. pręſuppo
nit, ꝙ agens condōne l. ſi quis in tantam, dicatur agere crimi-
naliter. Iſtud nō eſt verū, quia pęna applicatur parti, ergo ciui-
lis eſt actio, ſm gl. in l. 3. ff. de ſepulch. viol. & Pan. ſ. 1 rub. de iu
di. Nec obſt. tex. in d. l. j. quia loquitur in pęna legis Iuliæ de vi,
quę applicatur fiſco, l. ſi quis ad ſe, fundū, in fi. C. ad leg. Iul. de
68 vi. dicam de veritate huius quæſtionis ꝟ. loco ſuo. † Aggredior
itaque remedium d. l. ſi quis in tantam. Et primò quęro, ꝓ qui
bus rebus detur. Secundo quibus. Tertiò contra quos. Quartò
quando. Quintò, an inuaſor incidat in pęnam illius legis ipſo
iure. Primo, nunquid habeat locum pro rebus mobilibus, vide
tur, ꝙ nō, quia interdictum, vnde vi, ſub quo eſt ſituata illa lex
nō datur niſi pro reb' ſolis, l. j. §. illud itaque, ff. de vi, & vi ar. In
contrarium eſt caſus in §. quia tamē, Inſt. vi bo. rap. & ibi eſt ēt
caſus alterius dubitationis, an habeat locum in immobilibus.
Item dubitatur, nunquid procedat in iuribus incorporalibus,
communis op. eſt, quod ſic, & dixi in c. cum eccleſia. Sutrina,
ſ. de cau. poſ. & proprie. Item dubitatur, an cōpetat in bn̄ficia-
libus. tex. eſt ꝙ ſic, in c. eum, qui, de pręben. in 6. & in c. placuit.
16. q. 6. Sed hic ſuboritur alia dubitatio, an habeat locum in eo
qui violēter expulit poſſeſſorem a beneficio ſibi a ſede apoſto
lica reſeruato. Vr̄ ꝙ non, quia reſeruatio Papę inficit non ſolū
titulum, ſed etiam poſſeſſionem alterius, c. ſi eo tēpore, de ele.
lib. 6, c. vt noſtrū, cū materia, vt eccl. benefi. & ppea dicit, ꝙ agē
ti ēt remedio reintegrandę, obſtat exceptio reſeruationis, ſm
Pan.

Pan. in [illegible] liberis, ſ. eo. & ita dicunt omnes Sen. in diſcreti quam [illegible] Nec [illegible] de viribus [illegible] non [illegible] Ep[illegible] non p[illegible] ſit apud [illegible] naturali violenter occu[illegible] locum pœna [illegible] & d. l. ſi quis in tantam, vt [illegible] & licet [illegible] ratione [illegible] reſtitutio ſpoliato non habenti [illegible] ingrediens non amittat ius ſuum, & [illegible] beneficiũ alteri conferre, & ita determinat [illegible] Rotæ. [illegible] non

69 adducat [illegible] deci. [illegible] ſub rub. de reſti. ſpol. in nou. ❡ [illegible] apprehendens poſſeſſionem benefi[illegible] authoritate ſine executorialibus, ſeu ante fulminatum [illegible] ius ſuum [illegible] anno, q. non, imo dicit, q. licet [illegible] authoritate intrare [illegible] q. in beneficio collatum [illegible] electio, ſm [illegible] in elect. electo, ſm l. an [illegible] in ſi. de ele. nu. in c. cũ olim, de cau. poſ. & p[illegible] electi po-teſt. pr[illegible] authoritate appr[illegible] hendere poſ[illegible] nem [illegible] periculo amiſſionis iuris ſui, c. auaritiæ, [illegible] de. in [illegible] ter, eo. tit. in anti. ergo [illegible] poterit [illegible] me per Papã, quia [illegible] plenũ [illegible] & [illegible] te [illegible] de re[illegible] & ita dicit Pan. in c. tranſmiſſa, de el[illegible] & [illegible] nam [illegible] facit lectio gl. [illegible] in [illegible] C[illegible] p[illegible] d. Bella. conſ. [illegible] col. [illegible] q. Anchita[illegible] graum, q. non ſit licitum [illegible] au-

70 [illegible] ri dñi, q. priuetur iure ſuo. ❡ Quarto dubitatur, an hab[illegible] eum q. accepit equum [illegible] in pal[illegible] J[illegible] intelligi. Primo [illegible] accepit equũ alienum in prop[illegible] paſcuis pro d[illegible] & iſto caſu no in cidit [illegible] ſm Gand. in tract. mal[illegible] rub. de pœnis, col. 3. Sed [illegible] in eo qui [illegible] aberrauit, & iſto caſu [illegible] poſſeſſ[illegible] apud poſſeſ[illegible] Nec [illegible] habebit locum pœna d. l. [illegible] intelligi [illegible] equum [illegible] poſſeſſoris [illegible] alterius. & [illegible] & Bart. tenent, q. [illegible] in pœnam [illegible] & Sal. qui a nul la interuenit violentia. & [illegible] Pera. in d. 5. Nec

71 [illegible] Sexto dubit[illegible] poſſeſſor [illegible] recuper[illegible] non, q. non d[illegible] duor. & ita tenent gl. [illegible] dum [illegible] & Bal. in [illegible] vi [illegible] ff. de fur. & pro [illegible] ff. de iuſt. & [illegible] C. de fer. fu gi. [illegible] ff. de iuſt. & [illegible] verius [illegible] facta ad punie[illegible] violentiam. Ad tex. in [illegible] qui furti, ff. de eo torquendi [illegible] tam, licet non [illegible] furti. Si dicamus, q. puniatur pœna d. l. ſi quis in tantã, pp delictum violentię conſummatum, licet nõ

72 teneatur ad reſtonem, qa non ſit ſecuta ſpoliatio. ❡ Septimo dubitatur, qđ ſi inuaſor penitentia ductus antea [illegible] fecerit reſtonem re[illegible] an euitabit pœnã [illegible] legis? [illegible] decisio facit, q. non ad[illegible] & quod ibi no. Pan. [illegible] de [illegible] loquitur in foro poli ad idẽ l. i. C. qui caui. ac[illegible] ibi loquitur in [illegible] & in pœna fiſco applicanda ad idẽ ſ[illegible] in dando mora eſt impurgabilis, l. [illegible] ff. de verb. obl. & iſtud credo verũ, [illegible] in actu reſtõnis fuerit proteſtatus, ſaluo iure pœnæ, arg. l. ſi debitor, 5. in vendõne. ff. q. mo pig. vel hypo. ſol. Sed dubitatio remanet, an ſpoliatus ſpõte rem recipiens ſine proteſtatione cẽſeat̃ remiſiſſe pœnã, vt q. ſic, per tex. in l. ſi duo, ff. ſi quis [illegible] & in l. poſt diẽ, ff. de leg. commiſſo. & per vnam cõem ſũiam, de qua per d. Ial. in l. 2. in 63. col. C. de iure emphy. Cõtrarium puto verius p tex. in l. pe. ff. vi bon. rap. & in l. qui ea mente, ff. de furt. Non obſtat allegata, qa loquunt̃ in pœna conuentionali, cuius ex actione tol[illegible] actu ſortis, & eã, l. ſi. ff. de pręto. ſtip. 5 non ſolum, Inſt. de verb. obl. & traditur in 5. Cato. ff. eod. nos aũt loquimur in pœna legali. non ẽt obſtat deciſio côis, q. i loquitur in pœna cõmiſſa in non faciendo, nos loquimur in pœna cõmiſſa pp delictum in faciendo & iter iſta eſt magna dña. Grauius eſt n. delictũ i faciẽdo, mixta gl. in l. ſi mora. ff. ſo. l. matr. & iõ in illis non admittitur purgatio moræ, ſecus in cõmiſſis in non faciẽdo, & in illis recipiẽtans penitenẽ ab emphyteuta, ſine proteſtatione vĩ conſentire

73 ſe purgari moram, quæ rõ ceſſat in caſu noſtro. ❡ Octauo dubitatur, quid ſi ſpoliatus ex interuallo ſpoliauit ſpoliatorẽ, an per hoc cõdõnem d. l. ſi q̃s in tãtã, vt q. ſic, qa dolus eũ dolo [illegible] cõpenſari, l. q. duo, ff. de dolo. l. viro atq; vxore, ff. ſol. mat. c. plerũque, [illegible] de dona. inter vir. & vxo. & pro iſta parte facit tex. in l. ſi aliud. 5. belliſſime, ff. qđ vi, aut clam. [illegible] determinat̃ Bar. & alij in l. ſi qs ad ſe, C. ad leg. Iul. de vi. & in d. l. qui poſſeſſionẽ, per tex. in l. qui vas, in prin. ff. de fur. ad [illegible] reſpõde, vt p Bart.

74 locis prallegat. ❡ Nono [illegible] pœnam l. in [illegible] pot aliena [illegible] Bar. in [illegible] do, arg. [illegible] eſſe certa, vel [illegible] mis, ẽm numerum [illegible] perit nis pro tpe [illegible] deducto ęre a[illegible] ius, 5. 4. de inoffi. teſ. l. cum quęritur, & auth. nouiſſ[illegible] facit, q[illegible] dicit Bal. in l. 1 ff. C. ſi q[illegible] in fr[illegible] ❡ A[illegible] an 5. [illegible] in fraudẽ, in ꝑ col. [illegible] & an ſi pater [illegible] de adi. vbi [illegible] pater auitũ oĩa bona ſua in fi[illegible] uocate vſque ad cõrũ legitimam. & ide voluit Bal. [illegible] di. obtur c. ut ſequitur d. [illegible] arrogato, in 9. col. ff. [illegible] conſtaret de fraude res eſſet data pro filijs, per tex. [illegible] in frau patr. Si aũt non appareret, dicẽ [illegible] q. ſi p[illegible] ſeq[illegible] priuatio omnium bonorũ, q. plurime [illegible] 5. l[illegible] ff. [illegible] his, quę in frau. cred. & ibi Bar. Nec obſt[illegible] Bar. in d. l. [illegible] hæreditatũ, quia eũ reprehendit Ang. in d. 5. & Rem[illegible] in not. bilibus poſt ſingularia, notab. 90. [illegible] C[illegible] & Ale. conſ. 75. col. 2. [illegible] Saltem non eſt vera [illegible] ſio [illegible] inter [illegible] ipſe Bar. in l. non [illegible] ſi quis a parent. [illegible] iſto [illegible] pe. ut [illegible] alteri acquir[illegible] Mem[illegible] 5 duo [illegible] pe[illegible] de

75 leg. 2. ❡ Deci[illegible] an proſit iſta cautela [illegible] intrudere, vel [illegible] cupare [illegible] qa [illegible] lens ſe, vel violente [illegible] a lege [illegible] c. eum q[illegible] prium facit tres eſſe, inducta dum [illegible] non debent retorqueri [illegible] fauorẽ, nec oñ, c. mo. r co[illegible] ſi, 5 qđ ne[illegible] pręla facti [illegible] legi. & [illegible] lebet [illegible] partem tenent [illegible] ta [illegible] pro qua [illegible] argu. & [illegible] ta

76 ratione [illegible] procedat in pec[illegible] aduentitio [illegible] qua [illegible] vſumfructu, cũ non [illegible] lum, [illegible] hoc quæ [illegible] tene [illegible] Are. [illegible] d. l. [illegible] Nec ob [illegible] qua non [illegible] lex Quid tenẽdum: Bar. [illegible] in [illegible] bon[illegible] prohibita aliena re [illegible] q. n. [illegible] dam l. [illegible] ſi de vectigalibus ff. [illegible] ſequuntur Alexa. [illegible] col. a. vol. 3. Dubito de audacia Bar. primo, qa [illegible] alienare peculiũ aduẽtitiũ principaliter ſaluo [illegible] ſuo, ne pp ſupradictam calorem triſtem exitum ſentiat, d. 5. filij, preterea in omni alienatione ẽt n[illegible] bonorum, [illegible] ſaluo vſufructu [illegible] poſ[illegible] ff. de adult. Sec[illegible] 5 Bar. tacite, [illegible] ſtatione, & violentia alteri [illegible] peculium, [illegible] de tenbit, ff. de pec[illegible] debet pr[illegible] lentia in pecul[illegible] plus iuris in profectitio [illegible] ſine. & tex. [illegible] Bar. qua[illegible] tione bonorum non veniret peculium a [illegible] do q̃ deberet venire in actione [illegible] tanti, [illegible] ei parte pro violentia tenetur de [illegible]

77 ❡ [illegible] principal[illegible] dubitatur, primo, an [illegible] commoda[illegible] dubitato [illegible] duplicem ſententiam. Prima [illegible] Pri-mo caſu gl. Bar. & communiter [illegible] ipſe poſſidet, l. ſi colonus ff. [illegible] dicẽt commiſſa violentia in poſſeſs [illegible] in d. l. videtis vos tex. in 5. ſi. Inſt. vi bo[illegible] rap. [illegible] ſi dĩs cõductio, vt dñium [illegible] ſed ſolum ad ite [illegible] limitatur, niſi colonus, vel cõmodatarius [illegible] poſſeſſionem dñi, qa tunc ipſi dicerentur poſſidere, & [illegible] iſta limitatio eſt ſatis [illegible] qa hoc modo nactus eſt cõdõnis malus [illegible] bonis, [illegible] Seruius, [illegible] clam. [illegible] cõdõ nẽ dari dño poſſeſſori, & non ipſius detẽtatoribus, [illegible] non eſt conſtitutus poſſeſſo[illegible] in d. l. ſi quis in tã-

78 tã. ❡ Sexto dubitatur, an det clandeſtino poſſeſſori [illegible] alium remanente [illegible] col. 8. incip. Examinato proceſſu, vol. [illegible] aliter tenet [illegible] dicit, q. ſtatutum puniens turbãtem alium in ſua poſſeſſione dẽt intelligi de poſſeſſione [illegible] alleg. Bal. in l. 1. C. commu. de vſucap. Credo verã deciſionẽ, vt non detur clandeſtino poſſeſſori [illegible] ciuiliter poſſidebat, p id qđ decidit Cepol. cautela 12 [illegible] Nota diligenter tu Aduocate, ubi inſtruit partẽ, quæ cõſidit [illegible] poſſeſſionis iure, q. violenter expellebat alium poſſeſſorem, qui [illegible] ſe poſſidere, no metu ret pœnã d. l. [illegible] inuaderet poſſeſſionẽ alienã, nõ ſi ſui tuearẽ. & hoc voluit Abb. in c. [illegible] de immu. eccl. & hoc procederet ſine dubio, ſi ẽdo opi. Azo. q. vnica

79 tũ ſit poſſeſſio. ❡ Tertio dubitat̃, an cõpetat ciuiliter poſſidẽti,

reuerſum nõ admittit clandeſtinus poſſeſſor? Cy.& Alber.
[illegible] q. ſic,& hoc verum, [illegible] poſſeſſor non admiſſus,
80 di[illegible] ſ,l.1.§.ſiue autem,ff. de vi,& vi arm. Quar
to d[illegible] ſur ſurri ꝯ dñm [illegible] l. ſi quis in tãtam, [illegible]
det q. non, [illegible] abſtulerat per vim ante [illegible] peruenerit
ad [illegible] deſtinatũ,l.3.ff.de fur.l.q[illegible] lib. ſine iud.ſe
vind. A[illegible] verò aliter diſtinguunt. aut dñs abſtulit incontinẽti,
aut ex [illegible] in l.ſe reincida. intellige verũ,niſi in deſẽ
ſione [illegible] caſu licet ẽt ex interuallo, ſm gl.in c. huma-
nũ genus, [illegible] c.1.§.de iud. Secundò intellige in
foro fori,ſecus in foro poli [illegible] ſcãdalo auferat,ſm Inn.
in [illegible] olim, de reſt. ſpo.& Pau.de Cele.cõl.329. Priuſquam iura
[illegible] ſm antiquã impreſſionẽ.Ale cõ[illegible] 5.vol. [illegible] Pan in c.1.
[illegible] qđ met.cau.d. Iaſ.in l.1 col.5.C.de teſt. Bal.in c. licet,3.
[illegible] d.Ant [illegible] But. in c.1.de [illegible] & ꝓtu.& in c plerūq; de
[illegible] l.Facit [illegible] in c fraternitatis,7 [illegible] de qua per Fel.
[illegible] [illegible] 1.s.de cõ[illegible]. Tertiò intellige,
[illegible] incontinenti rem ſuam [illegible] iudici conſ[illegible]
[illegible] pan. ſm vn [illegible] ff.de fur.ſequit Sal.in d.
81 [illegible] tantum col.4. ¶ Quintò [illegible] an ꝓdo d.l.cõpetat
[illegible] patrem,& liberto ꝯ [illegible] Bar & communiter Doc.
[illegible] ita infamat talẽ iudẽm [illegible] & actiones famo
ſæ non [illegible] ꝯ patrem,vel pat[illegible] l.non dẽt [illegible] de dolo Fa
cit tex.in [illegible] interdictum [illegible] ff de [illegible] & [illegible] ¶ No [illegible]
nem,q ea attenta dicendũ eſt, q. ẽt non detur plebeis aduer
ſ[illegible] [illegible] iurum,neq; [illegible] aduerſus nobilem bonæ famæ,
& [illegible] probatæ vitæ,ut dr in d.l.non dẽt neque ẽt aduerſus parẽ
[illegible] tuales [illegible] in l.gñ[illegible] ter, de i[illegible] voc & Fel. [illegible] e.ce
terum. col [illegible] de ind [illegible] ẽt Pano. col.5.dicit [illegible] dari uaſallo ꝯ
[illegible] m Contr[illegible] tenet Albe.& Bal.quia in delictis reuerentia
n[illegible] operatur.qđ [illegible] eſt,quia nõ operatur ſi criminaliter aga
n[illegible] [illegible] liter. [illegible] pat[illegible] applicandã, l.1 ff.rerũ amot.
me[illegible] [illegible] facit tex.i[illegible] in ſ[illegible] neralitate,in uerbo , ſi
[illegible] [illegible] que notan.in l [illegible] mi[illegible] or,C. de te[illegible] & in ver
bo,[illegible] quot [illegible] verit,q. [illegible] generalitas dẽt reſtringi p
82 lege [illegible] [illegible] ff.de le[illegible]. ¶ Sextò dubi
tatur, [illegible] detur p[illegible] [illegible] nouerca,& u[illegible] tricum vr q. nõ quia
parentum loco ſunt,§.affinitatis , Inſt. de nup.Contrariũ eſt ve
rius,per tex.in l.que nondum,& l.de his, C de fur.poſſet tñ pro
babiliter dici, q. [illegible] famoſa non detur ꝯ nouer[illegible] viuente pa-
83 tre,arg.l.1.§.ſi.ff.de inn[illegible] ¶ Septimo dubitatur, an cõpetat pr̃i
ꝯ filium,& patrono ꝯ libertum gl & alij tenent, q. ſic,p tex.in
84 l.ſi quis vxori,§.ſi filius,ff.de fur ¶ Octauò dubitatur,an cõpe
tat creditori pro pignore ſibi violenter ablato per debitorẽ? vr
q. non,quia debitor dominiũ pignoris poſſidebat , l.3.§.per ſer-
uum,ff.de acq poſ. Contrarium tenent glo & Doct in [illegible] l.ſi qs
in tantam,quia debitor ciuile,& quo [illegible] tan[illegible] poſſidet, ſed
verè poſſidet creditor l.qui pigno[illegible] de acquir.poſſ. & in [illegible] §.
per ſeruum.Ego intelligo [illegible] deciſionẽ procedere in pigno-
re conuentionali ſecus in pignore prætorio,per tex.in l.1.§.cre
ditores,ff.vti poſſi[illegible]. Secundo intelligo in pignore cõuentiona-
li tradito,ſecus in pignore nondum tradito,per l.ſi rem,§.pro-
priè,ff.de pig.act.ſeruata tamen diſtinctione,an debitor incon-
85 tinenti,vel ex interuallo abſtulerit. ¶ Nono dubitatur,an eꝯ
competat debitori ꝯ creditorem [illegible] violenter expulit eum de
poſſeſſione pignoris Do[illegible] gl.c[illegible] concludunt,q. ſic,quia verũ
eſt dicere creditorẽ inuaſiſ[illegible] poſſ[illegible] ſſionẽ rerum apud alium cõ-
ſtitutarum.ſed hic attende, quia talis creditor punitur per edi-
ctum diui Marci in amiſſione [illegible] c[illegible] l. extat. qđ met.cau.ergo
non debet puniri ẽt pœna l.[illegible] uis in tantam. nemo.n.eſt tripli
ci pœna puniẽdus,c.at ſi cle[illegible] prin.[illegible] de iud.Pro reſolone q-
dam di[illegible] q. per l.ſi quis in tan[illegible] [illegible] tatur iure pignoris, p edi-
ctum vero priuat[illegible] credito, & [illegible] non [illegible] ſunt duæ pœnæ. quia vna
eſt incluſa in alt[illegible] a. perdito .n.credito principali extinguit ius
pignoris,l.ſi deſ[illegible] tente. [illegible] poth.ſol. Iſta intel
ligentia non [illegible] cet,q[illegible] a [illegible] adi[illegible] [illegible] l.ſi quis in tã-
tam,hoc modo intellecta [illegible] ſet [illegible] Al[illegible] dicunt,q. p edi
ctum priuatur credito, per [illegible] uis in [illegible] ntam , tenetur ad æſti-
mationem.ſed nunc [illegible] nun [illegible] pœna:vñ
reſpondeas,q licet v[illegible] olenti[illegible] incurrat v[illegible] que, ele-ta
tamẽ vna actione ad [illegible] pœnam, [illegible] tur altera,l [illegible] dura, cum
gl.ff.de actio.& obl [illegible] on [illegible] tamen iſta [illegible] olonem [illegible] tex [illegible] in
l.j.ff.v [illegible] bon rap.le [illegible] de,vt per Bal.in l.3.§.diuerſitatis, ff de
pub. ¶ Retenta [illegible] [illegible] ione q. detur creditori ꝯ debito
rem, intellige niſi cre[illegible] [illegible] ulliſſet a debitore fugitiuo. [illegible] at
prætor,§.ſi debitorem [illegible] de l[illegible] quæ in frau.cred.de quo dicas,
vt dixi in c.1.§ de iu[illegible] ¶ Secundo intellige,niſi ex pacto eſſet da
ta licentia creditori capiendi pignus propria auctoritate,l. 3.C.
de pig. ſm glo. Bar.& alios in d.l.ſi quis in tantam.Sed aduerte,
q pactum hmõi debet intelligi du[illegible] mõ non inueniat reſiſten
te[illegible] in Bar. in d.l. 3 in 4.q.Pan.in c.verum,ad [illegible] §.de fo. [illegible] pe.
cum ergo vigore pacti non liceret intrare cõ violentia debuit
incidiſſe in pœnam,ſicut ſpoliatus [illegible] in ex interu[illegible] lo [illegible] lenter
recuperat ſuam poſſeſſionem. ſed hoc non obſtante adhuc vr

tenenda opinio gl. quia violentia vr potius facta pro defenſio-
ne iuris ſui q̃ an[illegible] [illegible] alterum,quo caſu violentia non
eſt punibi[illegible] [illegible] A[illegible] [illegible] io Bald. & [illegible] in l.ſi
vt allegas,C.de [illegible] [illegible] inem, [illegible] de exhib.reis. ibi cre
ditor non tenetur [illegible] debitori fugitiuo ſe telo de-
fendenti & [illegible] in[illegible] in [illegible] d. l. tamen negari nõ
poteſt, quin d[illegible] [illegible] violẽtiam fecerit creditori in quaſi
poſſeſſione iuri[illegible] ntrau[illegible] ergo & ipſe incidit in pœnam & ſic
eſſet compẽſatio d[illegible] in[illegible] tum ſi[illegible] declarat B[illegible]
86 quis ad ſe fun[illegible] um [illegible] ſul de ¶ De[illegible] dubi[illegible] an
competat d[illegible] [illegible] torem, qui [illegible] poſſeſſionem
texcu licen[illegible] propria authoritate [illegible] iud[illegible]
a Principe [illegible] pñt dupl[illegible] ter intell [illegible]
in lic[illegible] [illegible] authoritate ſiniſ [illegible] concel[illegible] Sedo
põ[illegible] in [illegible] eſſa ẽt intrandi cũ violentia. [illegible]
caſu poſſet [illegible] A[illegible] loquimur in licentia conceſſã,
ta pa[illegible] ruat [illegible] & ſic valida. Aut loquimur [illegible]
tia n[illegible] vel n[illegible] [illegible] tnia valida,tunc Barto.& [illegible]
communiter in [illegible] ſtulet,ff de acq.poſ. concludunt, q. inci-
dat in pœnam, [illegible] ral [illegible] pa[illegible] de intrandi p-
pria au[illegible] tat [illegible] & inte[illegible] violentia, qđ etiã tenet Bar.
in d.l. [illegible] 4 q Pan [illegible] F[illegible] [illegible] de te iud. Contrari
tenet Imo.in d[illegible] pol[illegible] ret.gl.& Sal. d.l. [illegible] quis [illegible] tantam.
Fel.in [illegible] caſam [illegible] de offi. del[illegible] & [illegible] oc puto [illegible]
quæ di[illegible] in [illegible] editore intrãte ex pacto,nam in omn[illegible]
cendum [illegible] in debitore intrant[illegible] de l[illegible] ntia iudi[illegible]
quia fac[illegible] iudie[illegible] [illegible] mun cen [illegible] ctum [illegible]
ſam,C. [illegible] euic.l [illegible] or [illegible] m.etc [illegible] tem per tex.in
mineri[illegible] n[illegible] vi, [illegible] ſu. ſi ve[illegible] aut d[illegible]
la delectu [illegible] ſ,c[illegible] tum e[illegible] q. inc[illegible] d.l.
nerint, [illegible] generi [illegible] a
debuit poſ[illegible] [illegible] Bal [illegible] te
bene fecit l [illegible] de [illegible] ud
ſi etat n[illegible] ca ratione, [illegible] um
tenet gl [illegible] l.ſi [illegible] s in tantam [illegible] Ba[illegible] &. [illegible] l
in d.l. [illegible] ſet [illegible] tenet Ba[illegible] [illegible] ſic li
Accurſi[illegible] [illegible] quitu R[illegible] [illegible] ſte . eg[illegible] [illegible]
Bal.quando in [illegible] tantam, p[illegible]
re [illegible] ſi [illegible] in tantam, [illegible] facta a prin[illegible]
datam,& tem[illegible] tare [illegible] temo[illegible] [illegible] ante li[illegible]
cẽt nulla,per ca[illegible] [illegible] in uerbo, presby[illegible] & ibi
Imo.& C[illegible] l.de priu .Ite[illegible] dubium e[illegible] licentia e[illegible] ua-
lida ſeu nulla communis [illegible] q. [illegible] licentia exe[illegible] ſi
eſſet ooto[illegible] uſt [illegible] ſicut ſi eſ[illegible] le
cun[illegible] Ar[illegible] h.in ſumma, [illegible] Spe.in titu.de
petitio[illegible] poſſeſ.§ qu[illegible] Ol[illegible] De [illegible]
te.Fatt[illegible] & ibi Abb [illegible]
Mod.in [illegible] prin.col [illegible] ſtat
ſtat ſpoliatum nullum ius habere, tu[illegible] [illegible] ritate
licentiæ nullæ,etiam d[illegible] ſecuti citationi [illegible] in pœnam
d.l.memin[illegible] int,ſm Dec.conſi 191.col.[illegible] non vi[illegible] eo,
quomodo poſſit iudici conſtare, poſſeſſorem nullum ius habẽ-
re omiſſa citatione,vt dicit in [illegible] text [illegible] c. paſtoralis, de re
iud. Itẽ licet poſſet ferri ſñia parte non citata , q̃n notorie con-
ſtat de non iure ſuo tamen talis [illegible] lata [illegible] interiore non præ-
ſtat cauſam intrandi propria authoritate per vim, vt ĩ dicetur.
Item in ꝯtrũ facit d.l.meminerint,& d l ſi quis in tantam . vbi
præſupponitur ingredientẽ ius habere , & iõ de hoc dicto De-
cii ego dubito.Bene verũ eſt, q. ſi ſpoliatus virtute licentiæ cõ-
ceſſæ parte non citata, pariter miſſus fuiſſet in poſſeſſionem a-
lio non citato , q. iſto caſu ingrediens non incideret in pœ[illegible]
d.l.meminerint, ſm [illegible] in c.querelam, § de elec. Bal.in l [illegible]
cto,quo pœnam [illegible] & Rom. in notabilib. poſt ſingularia,
no. 366. qđ inc[illegible] Po[illegible] 10 antepe[illegible] vbi allegat tex.in l.
pe.§.hoc edictum.ff.[illegible] mulier vene.nomi. Tu adde bonã glo.in
l.minor,§.3.ff.de euic. [illegible] Phil.Fran.in c.1. licẽt Epſ, de præb.qđ
ego intel[illegible] verũ ſ[illegible] nota violentia talis ſi vterque commiſiſ-
ſet violentiam,vterq incidiſſet in pœnam , d.l. ſi quis in tantã,
vt [illegible] dixi tenere Bar. in l ſi quis ad ſe fundum. C. ad leg. Iul. de vi.
87 ¶ Tertio caſu,ſi quis ingre[illegible] tur authoritate licentiæ cõceſſæ
expreſsè intrandi per vim,ſi concedatur talis licentia a Prin-
cipe ex certa ſcien[illegible] , ingrediens per vim excuſatur a pœna di-
ctarum legum,ſecundum Alb.in d.l.meminerint, & Dec.in q.
conſ.191.Bene facit tex.in d.l.at prætor. § ſi debitorem. ff.de
his [illegible] in frau.credi.arguendo de lege mortua ad [illegible] pem,
qu[illegible] viua in terris,§.nos autem, in Authen. de [illegible] onſul.Si
vero concedatur ab inferioribus,incideret in pœnam, ſecundũ
diſtinctionem,ſ.traditam, quod communis opinio eſt, quod in-
ferior non poſſit concedere licentiam parti intrandi per vim
ſecundum Ang.in l [illegible] ſi fruere,ff d[illegible] rei ven.per illũ text.&
d Iaſ [illegible] oll alios in d. [illegible] ſic poſſidet. ¶ Circa tertiam principalẽ
88 [illegible] dubitatur,Primò,an competat ꝯ mulierẽ, vide-
tur q. [illegible] per ver[illegible] maſculini genẽ-
ris, & in pœnalibus, [illegible] [illegible] ne [illegible]
[illegible]

minimum.l.quiſquis,C.ad leg.Iul.maieſt.not.Bald.poſt alios in
l.quicunque,C.de ſeruis fug. Contrariũ firmant glo.Bar.& alii
in d.l.ſi quis in tantam,quia maſculinum etiam in pœnalibus cõ
cipit fœmininum,d.l.ſi qs id,qđ.vbi pleniſſimè d.Iaſ.ff.de iuriſd.
om.iud.c.a.generali,vbi gloſ.magiſtra,de elec.lib.6. Bene facit
l.ſi quis maior,C.de tráſac.iunctis his,quæ ibi ſcribit d.Iaſ. poſt
Fulg. Facit etiam, quia lex pœnalis loquens in maſculis gřa fre-
89 quentioris vſus,habet,ẽt locum in fœminis.ſm gl. ſing. in l.j.in
verbo,ſponſam, C.de raptu virgi.per quam dicit Fel.in c.cùm,
col.fi.j.de proba.q. ſi ſponſus litigans in cauſa matrimoniali,cũ
ſponſa timeat per vim mitti in poſſeſſionẽ mulieris luxurioſæ,
q. iſta ſponſa ſequeſtranda erit in monaſterio,ſicut ſi ipſa time
ret violentiã ſponſi. Ad ꝯria rũdet, q. loquitur in odioſis odio
irrationabili, nos vero loquimur in materia indifferenti, & in
odioſis odio rationabili,& ad iſtã ſolutionem, & materiam vi-
deas pleniſſimum conſilium Cur.Sen.conſ.9.per totum.Card.
in cle.j.in 2.3 & 4.q.de elec.Fel.remiſſiue in c.de monialib', j.
de ſent.excom.Barb in ſua hierarchia,in 2.char.& ſeq.& d.Iaſ.
90 in l.Gallus,in prin.ff.de lib.& poſth. ❡ †Iuxta hoc dubitatur,an
mulier excuſetur a pœna d.l.prætextu iuris ignorãtiæ?Iſta dubi
tatio habere poteſt duplicem ſenſum.Primò,an excuſetur quia
inuadit alienum,:& in hoc omnes concordant, q. non, quia in-
uadere alienum eſt ꝯ ius naturale,cuius iuris ignorantia nemi-
nem excuſat,l.ſi adulteriũ,§.j ff.de adulte.Secundo,an excuſe-
tur, quia inuadit rem propriam credẽs de iure ſibi licere.Roff.
Iac.But.Bar.& Sal.ibi determinant,qđ ſic,quia inuadere rẽ pro
priam non eſt ꝯ ius naturale.patet,quia ante illam legem inua
ſor rei propriæ non puniebatur, § pen.Inſti.vi bon.rap.ꝯrium
tenet gl.d. regula,in prin.ff.de iur.& facti igno. Rocle.& Bal. in
d.l.ſi quis in tantam. Alex.in d.l.iuſtè poſſidet col.pen.& in ꝯſ.
103.Videretur prima conſideratione dicendum,col.6.vol.j.di-
cens idem in ruſtico minore,& muliere.fundamentum iſtorũ
eſt,quia mulieres nõ excuſantur prætextu iuris ignorãtiæ, niſi
in caſibus a iure expreſſis,l.fi.C.de iur.& facti ignorãt. Quid te-
nendum? ego ſequor hanc vltimã partem, pro qua vř caſus in
d.§ pen.ſic inducendo, clarum eſt, q. diſpoſitio illius §.& d.l.ſi
quis in tantam,habent locum in mulieribus.cum ergo ibi dica-
tur,imprudens iuris non excuſatur,& verbũ,imprudens,intel-
ligatur etiam in fœmina:reſtat dicendum,q. ibi decidatur caſus
91 ꝯ Bar. ❡ Secundò †moueor,in dãnis euitandis pariſicata eſt cõ-
ditio mulierum,& maſculorum per legem antiquam,vt quili-
bet excuſet, l.error, ff.de iur.& fac.ign.lex ergo noua ſuperue-
niens videlicet l.ſi quis in tantam, loquens in maſculis, vt non
excuſetur,habebit locum in fœminis,quia vbi duo ſunt æquipa
rata a lege antiqua, lex loquẽs in vno habebit locum in altero,
ſm gl.in l.ſi qs ſeruo,C.de fur.& in cle.conſtitutiones,de regu
92 la.lib.6.etiã in pœnalibus,ſm Pan.in c.ſi.col.3.de reſcrip.† Ter-
tiò non.p. dicere.dñus ꝓpria auctoritate p vim,vř ꝯ ius ſaltem
quaſi naturale,quo iure inuenti ſunt iudices, ne locus eſſet au-
daciæ, l.2.§.j.ff.de orig.iur. ſed error huius iuris quaſi naturalis
non excuſat mulierem,l.venia,C.de in ius vocan.& per iſta cõ-
ſului in ciuitate Arelatenſi, mulierem nõ excuſari a pœna l.nõ
eſt dubium,C.de leg.quia legatum debet accipi de manu hære
dis,vt dicit tex.in §.legatũ,Inſt.de leg.in fi.dum dicit ab hære-
de præſtanda, niſi teſtator dederit licẽtiam accipiendi propria
auctoritate.eſt verum q. d.Alex.in d.l.iuſtè poſſidet,& in d.ꝯſ.
103.intelligit illud procedere, ſi potuit cõſulere peritiores, qđ
intellige ſi in ꝓpinquo ſunt, alias ſecus, iuxta tradita in l.iuris
ignorantia,C.qui admit. quæ opinio eſt æqua, fundamenta ta-
93 men prædicta aliqualiter refragantur. ❡ Secũdo † dubitatur,an
competat ꝯ fideicõmiſſarium, qui de facto occupauit res lega-
tas,vel fideicommiſſo ſubiectas.Soc.conſ.33.quod incipit,Pro-
ſequẽdo ordinem,colum.7.vol.j.diſtinguit.Aut occupauit an-
te aditam hæreditatẽ, & non competit. Aut poſt, & tunc con-
tra eum competit triplex remedium.Primum, l.non dubium.
Item,d.l.extat.Item,d.l.ſi quis in tantam.Tu vero cõſidera dif-
ferentias inter iſta remedia,nam condictio l.non dubium,licèt
detur ad pœnam,non tamen videtur competere ad recuperan-
dam poſſeſſionem. ❡ Secundo datur contra legatarium, vel fi-
deicommiſſarium occupantes res legatas, non autem cõtra oc
cupantes res hypothecatas pro delicto, vt probat text. ibi pro
portione competenti. Item conſidera, quod condictio d.l.ex-
tat,non videtur dari contra occupantes res proprias,ſed ſolum
contra occupantes res debitas:ſed condictio l.ſi quis in tantam
competit tam contra occupãtes res proprias, quam obligatas,
& penitus alienas,& tam ad pœnam,quam ad reſtitutionẽ poſ-
ſeſſionis,& ſic pinguius prouidet,quàm reliqua remedia.Item
aduerte, quia non videtur verum, quod condictio l. ſi quis in
tantam,detur contra legatarium,per tex.in d.§.pen.Inſti.vi.bo
nor.rap.vbi dicitur, quod antea occupans rem propriam abſol
uebatur, quod non eſt verum in occupante rem legatam, d.l.
94 non eſt dubium,& toto titu.ff.quorum legat. ❡ † Tertio dubita
tur, an filius occupans vnam rem hæreditariam pro ſua legiti-
ma priuetur iure ſuo? Breuiter cõſiderandi ſunt tres caſus.Pri-

mus eſt, quando filius eſt hæres inſtitutus & grauatus de reſti-
tuendo, iſto caſu poteſt propria auctoritate eligere legitimam
ſuam in vna re, & de illa diſponere arbitrio ſuo nõn citatis fi-
deicommiſſarijs,ſecundùm Bart l. Marcellus ff.ad Treb. cum
enim ſit creditor in ſua legitima ſicque etiam hæres,poterit ſi-
bi ſoluere,l.fiſtulas,§.qui fundum,ff.de contrahen.empt. Secũ
dus caſus eſt,quando eſt inſtitutus filius in certa quota pro ſua
legitima, & iſto etiam caſu poteſt propria auctoritate occupa-
re,ſecundum Bal.in l.ſi quis in ſuo,C.de inoffi.teſtam.quod in
tellige verum,hærede vniuerſali nõ exiſtente in poſſeſſione to
tius,ſecundum Cur.ſeniorem conſ.13.incip. Statuto Ianuæ ca
uetur, col.3.in fi. Tertius caſus eſt, quãdo filius eſt inſtitutus ſim-
pliciter in ſua legitima, vel alias prætermiſſus, qui nõ vult annul-
lare teſtamẽtum,& iſto caſu cõis opinio eſt, q. aliquid non poſ-
ſit occupare propria auctoritate, ſecundum Bar.in l.2. C.qui,&
quibus quarta pars.lib.x.& in l.liuius quoque,ff.de hæredibus in-
ſtituen.Alex.conſ.134.Attentis narratis,vol 3. Are.conſil.156.
Diligenter, col.fi.& iſto caſu dicerem, q. ſi per vim occuparet
aliquam rem expulſo hærede vniuerſali poſſeſſore,non inci-de
95 rent in pœnam d.l.ſi quis,& d.l.extat. ❡ † Quartò dubitatur, an
detur contra eccleſiam propter violentiam prælati? Multa fo-
rent dicenda ſuper iſto pũcto, ſed propter inſtantes vacationes
procedam concluſiue. Sit ergo concluſio, q. propter violentiã
prælati eccleſia non incidit in pœnas dictarum legum per text.
in regula,delictum perſonæ,de reg.iur.li.6.& iſta eſt communis,
quam ſequuntur gl.& Legiſtæ in d.l.ſi quis in tantam,& Ca
noniſ.in c.j.j.de dolo, & cõtu.Fel.in c.nouit, col.8 [illegible] Facit
dictum Spec. in titu.de dona.§.j.ver.quid ſi Abbas.vbi propter
ingratitudinem prælati non reuocatur donatio facta eccleſiæ,
ſequuntur Pan.& alij in c.fi.j.de dona.intellige quãtum ad pœ
nam priuationis iuris ſui,ſed quãtum ad æſtimationem, ſed bẽ-
ne eccleſia tenetur ad reſtitutionem poſſeſſionis, ita procedit
tex.in c.cum dilectus,ſupra,de ordi.cog & in c.cum ad ſedem,
ſ.eod. Secundò declara, quòd non teneatur eccleſia, ſed benè
tenetur ipſe prælatus,ſecũdum glo.& Pan.in d.c.j.per tex.in c.
placuit,16.q.6.ſed ille tex.loquitur in diuerſis terminis,videli-
cet quando prælatus occupat nomine proprio,& pro iure ſuo;
prout etiam loquitur tex.in c.vni qui,de preben.in 6 Sed nos
loquimur in prælato occupante rem eccleſiæ nomine ipſius ec
cleſiæ,melius facit tex.in c.ſi epiſcopum.16.q.6.Tertiò intelli-
ge,quòd non incidat eccleſia in pœnam perpetuo,ſecus pro vi-
ta prælati,c.j.§.fi.de cap.Contra in vſibus feud.facit, quod con-
ſuluit Roma.cõſilio 284.inci.Triplici ex capite. vbi decidit, q.
propter ingratitudinem prælati reuocatur donatio facta eccle-
ſiæ pro tempore vitæ ingrati prælati.ſed iſta limitatio, quã ſen-
tiunt Abb.& alij, non videtur mihi vera,quia ſicut delinquen-
do non poteſt prælatus alienare perpetuo, ita non debet poſſe
ad vitã ipſius, c.2.de rebus eccle. non alie.lib.6.& quia ex deli-
cto prælati eccleſia nullum debet pati damnum, d.c.epiſcopi
& ſeq. At in caſu iſto pateretur damnum, quia non conuerte-
rentur fructus in vtilitatem eccleſiæ,vt fieri debet, c.ſi de offi.
ordi.libro 6.Nec obſt.tex.in d.c.fi. quia ibi talem pœnã inducit
natura contractus feudalis, & fauor publicæ vtilitatis, ſecun-
dum Bal.ibi, qui tacitè inclinat in illam partẽ. Quartò declara
ſi prælatus deliquit ſolus, ſecus ſi communicato conſilio cum
capitulo,& de eius conſenſu, ſecundum glo. in d.regula, deli-
ctum.& in d.l.ſi quis in tãtam.& iſta eſt communis per tex.& ibi
Bar.in l.iubemus nullã, C.de ſacroſan. eccl.ſed tu dicas, quod
illa lex nihil facit, quia loquitur in delicto prælati commiſſo in
non faciendo,quo caſu eccleſia tenetur,c.Imperatorum,c.ſi §.
de iura.calum.nos autem loquimur in delicto in faciẽdo. Item
ibi delictum commiſſum fuit in præiudicium Reipublicæ,& in
caſu,in quo eccleſia tenebatur facere, quod fuit per prælatum
omiſſum, ſecus in caſu noſtro, Contrariam opinionem tenent
Card. & Pan. in d.c.j.quia ſicut non poteſt prælatus cum capi-
tulo alienare bona eccleſiæ ſine ſolennitate capituli,c.ſine ex-
ceptione, 12. q. 2. ita non debet poſſe tacitè delinquendo.ſed
propter hoc non recederem a cõmuni, quia bona minoris nõ
poſſunt alienari ſine ſolennitate, l.magis puto, §.ne paſſim, ff.
de rebus eorum. cum vulga. & tamen minor inuadendo inci-
dit in pœnam d.leg. Quid tenendum? communis opinio vide-
tur mihi periculoſa per tex.in d.c.j.§.fi quòd habet locum etiã
ſi prælatus committit felloniam cum conſenſu capituli, ſecun-
dum Pan.& alios communiter in c.vetum, ſupra de fo.comp.
& ſtringe illum tex.inducendo a fortiori eo modo,quo deduxi
ſupra,in præcedenti reſtrictione. ❡ Retenta tamen cõmuni in-
ſurgit alia dubitatio, an prælatus cum capitulo occupans per
vim bona prælati defuncti adita hæreditate,& remiſſa poſſeſſio
ne per hæredem, incidat in pœnam d.l.ſi quis in tantam?Innoc.in
c.cum in officijs, j.de teſt.diſtinguit: aut clarè conſtabat, quòd
prælatus defunctus dicta bona tenebat nomine eccleſiæ, & tũc
non incidit, quia eius poſſeſſio erat penes eccleſiam, & ſic
non dicetur inuaſiſſe poſſeſſionem alterius, ſed ſuam defen-
diſſe.Aut clare conſtabat, quod eam tenebat nomine ſuo pro-

prio, & tunc eccleſia incidit in pœnam per ea, q̃ dicta ſunt ſ. in
proxima dubitatione. Aut dubitatur, & tunc excuſatur, quia io
ſtam habuit cauſam præſumẽdi, q; prælatus defunctus talia bo-
na acquiſierit de bonis, & nomine eccleſiæ, c. j. 12. q. 3. & ſequi-
tur Bal. in auct. licentiam, poſt gl. ibi, C. de epiſ. & cle. & iſte ca
ſus euenit in hærede celeberrimi Poetæ, & præſtantis Philoſo-
phi, Franciſci Petrarchæ, vt per Card. cõſ. 79. quod incipit, The
ma tale eſt, Diuinus vates, &c. Ex hoc elicio, q; habens aliquam
præſumptionem credendi ſe poſſidere, ratione talis præſũptio
nis excuſatur a pœna d. l. quod tenuit Cæp. cõſ. 4. in fi. & expreſ-
ſè gl. & Bar. in d. l. ſi quis in tantã. Et hoc verum puto quicquid
96 dicat Bar. in l. ſequitur, §. ſi fundum, ff. de vſuca. ¶ † Quintò dubi
tatur, an detur contra ſocium, qui per vim occupauit rem com
munem? dixi in c. cum eccleſia Sutrina, ſ. tit. 1. & ibi dictis adde
Cæpo. in d. conſ. 4. Secundò adde, q; in caſu, quo conſtaret ſo-
cium per vim ingredientem velle totum occupare, q; indiſtin
ctè incurreret pœnam, ſecundùm Abb. ibi, pro quo facit deci-
97 ſio Gem. in d. c. cum qui, in ver. quid de clerico capellæ. ¶ † Sex
tò dubitatur, an detur contra hæredem inſtitutum ſub cõditio-
ne, qui propria authoritate ante euentum conditionis occupa-
uit bona hæreditaria? D. Iaſ. in l. inter oẽs, in fi. ff. qui ſatiſd. co-
gan. decidit, q; non per illum tex. ſecundum vnum intellectum
gl. quem ponderat ibi Bal. ſed aduertite, quia gl. & Bal. non lo-
quuntur in hærede occupante per vim alio poſſidente, & ideo
credo, q; incideret hæres conditionalis in pœnam d. l. ſi violen-
tiam inferret, per ea, quæ dixi ſ. in quæſtione de fideicommiſſa
98 rio, & quia incideret etiam ſi eſſet purè inſtitutus. † Circa quar
tam quæſtionem principalem reſponſum fuit ſupra, in vltima
dubitatione 2. q. prin. q; incurritur omni tempore, niſi poſt licẽ
tiam ritè, & rectè cõceſſam. ¶ Circa quintam cõis omnium ſen-
99 tentia eſt, † q; non incurratur ipſo iure per ſententiam condem
natoriam, propter verbum, amittat, futuri temporis. verba n. fu
turi temporis non ſunt latæ ſententiæ, ſed ferendæ, ſecundum
gl. in l. in criminali, C. de iuriſ. om. iud. & in c. in pœnis, de regu.
iu. in 6. Gl. & Bar. in l. iubemus, §. ſanè, C. de ſacroſ. eccl. gl. & Pa.
ibi, col. 5. in c. ſi diligenti, ſ. de for. comp. & q; verbũ, amittat
requirat ſententiam, firmat Bal. in c. j. §. j. ad fi. de feu. ſine culpa
&c. Card. & Pau. de Caſt. conſuluerunt, quos ſequitur Fel. in c.
Rodulphus, col. 19. de reſc. Non ob. deciſio Pan. in c. cum in cũ
ctis, §. fi. col. fi. ſ. de elec. vbi dicit, q; verbum, amittat, ibi poſitũ
eſt latæ ſententiæ, quia non requiritur factum alterius. Et in cõ
trarium faciunt, quæ ſcribit d. Iaſ. in l. rem, quæ nobis, in fi. ff. de
acq. poſſ. vbi concludit, q; verba futuri temporis priuatiua im-
portant ipſo iure, vt verbum, cadat. Credo communem eſſe ve
ram, quia in multis caſibus violentiam faciens non incurrit pœ-
nam d. l. vt patet ex prædictis. Cum ergo oi caſu violentia non
ſit delictum, ſequitur, q; requiritur cauſæ cognitio, ergo etiam
ſententia, l. de quare, ff. de iud. ¶ Secundò, quia in tex. l. meminé
rint, in ſimili materia vtitur, verbo priuabitur quod eſt feren-
dæ ſententiæ, vt firmat Pan. in d. c. ſi diligeti. ¶ Tertiò, quia tex.
in d. c. eum, qui, addit verbum; eo ipſo amittat: nam ſi verbum,
amittat, de ſe importaſſet ipſo iure, fruſtratoriè fuiſſet illud uer
bum, eo ipſo, quod denotat etiam ſententiam a iure latam, cap.
nullus. c. ſi religioſus, de elect. lib. 6. ¶ Quartò, quia in pœnis beni
gnior interpretatio capienda eſt, l. interpretatione, ff. de pœnis.
Ad contrarium, videlicet ad deciſionem Pan. & ſimilia põt re
ſponderi, q; procedunt, vbi actus, qui per legem punitur, eſt om
ni caſu illicitus, vt conferre beneficia curata non idoneis, ſecus
ſi actus poteſt eſſe licitus, & illicitus. Et in caſu noſtro ſequitur
iſtam opi. Gem. conſ. 23. inci. Quia vbi ampliat, etiam ſi lex di-
cat ſub pœna amiſſionis, & cum verba fuit etiam ferendæ ſen-
100 tentiæ. † Stat igitur concluſio, q; pœna d. l. incurritur per ſenten
tiam, pœna verò can. cum, qui, incurritur ipſo iure, & ſic violen
tia in beneficialibus eſt odioſior, quàm in temporalibus, & pro
phanis. Scias tamen, q; licet incurratur pœna ipſo iure, tñ exigi
non poteſt, niſi ſecuta ſententia declaratoria pacti, l. ſi quis ma
101 ior, C. de tranſact. c. 2. de hære. lib. 6. ¶ † Sed dubitatur hic, an be
neficium violenti occupatoris poſſit ante ſententiam declara-
toriam alteri conferri? videtur, q; non, per tex. in d. cum ſm. In
cõtrarium eſt caſus in c. j. de homici. lib. 6. per quem no. ibi Ge
mi. q; ibi tex. imponit pœnam priuationis beneficiorum ipſo iu
re. tunc ſtatim beneficia poſſunt conferri tanquam vacantia, &
ante declaratoriam, etiam nõ citato poſſeſſore. Item voluit gl.
in c. cum miſſa, in verbo, iuſto, de elec. li. 6. & in c. is cui, in fi. de
præb. in 6. Ad tex. in c. cum ſm, reſpondetur, quod debet intel-
ligi de executione reali. Nam priuatus beneficio ipſo iure, nõ
debet a poſſeſſione de facto amoueri, niſi eo citato, & cauſa co
102 gnita, c. licèt epiſcopus, de præb. e. lib. ¶ † Vltimò dubitatur, an
a ſententia lata ſuper condictione l. ſi quis in tantam, poſſit ap-
pellari? Super iſto puncto tres reperio opiniones. Prima fuit, q;
non, quia eſt remedium poſſeſſorium, a quo de iure ciuili non
appellatur. l. vnica, ſi de momẽ. poſ. fuer. app. Et ſi dicatur, eſt re
medium pœnale, reſpondetur, q; cauſa principalis pœnalis vide
tur acceſſoria, ergo principale non debet propter acceſſorium
mutare naturam, l. nuda, C. de contrah. & commit. ſtip. Itẽ pœ-
na inuenta fuit in odium violentiæ, vnde non debet retorque-
ri in fauorem, vt pp pœnam liceat appellare, ca. intelleximus,
ſ. de iud. l. fi. C. de iuram. calum. ¶ Secunda fuit opinio gl. in d.
l. j. & in l. momentaneæ, C. vnde vi, q; poſſit appellari. & iſta eſt
communis, ſm Salv. poſt Bal. quia regulariter appellatio cẽſetur
permiſſa, niſi reperiat prohibita, l. & in maioribus, C. de appel.
Non ob. d. l. j. quia loquitur in petitorio, ſecus in poſſeſſorio ha
bente mixtam cauſam proprietatis. Item loquitur in cauſa mo
mentaneæ poſſeſſionis, in qua grauamen eſt reparabile p diffi-
nitiuam in petitorio, ſed in caſu noſtro poſſeſſio in pœnam vio-
lentiæ perpetuò eſt remanſura penes victorem, & ſic ceſſãte ra
tione d. l. j. ceſſabit diſpoſitio, c. cum ceſſante, ſ. de app. Iſtud eſt
vnum fundamentum, ſed conſidera, q; tantum cõcludit in ſen
tentia lata contra dominũ inuaſorem, ſed in ſententia lata con
tra inuadentem poſſeſſionem rei alienæ, in caſu quo grauamẽ
eſſet reparabile per aliud poſſeſſorium, adhuc militaret ratio d.
l. j. finge, q; prædo condemnatus in pœnam d. l. ſi quis in tãtam,
prius fuiſſet a victore ſpoliatus, nonne facta reſtitutione, & ſo-
luta æſtimatione poterit recuperare ſuam poſſeſſionem? certè
ſic, c. ad litteris, ſ. eod. at ſi dixeris, non eſt reparabile reſpectu pœ
næ: Reſpondeo, appellet quò ad pœnam tantum, vt ſtatim dicã.
¶ Tertia fuit quorundam ſententia, q; appellatur a pœna tantũ,
& non a ſententia reſtitutionis, quia tot ſunt ſententiæ, quot
ſunt capita, l. Carmelia Pia, ff. de iure patrona. l. etiam, §. ff. de
mino. Et ideo licèt reſpectu poſſeſſionis non teneat appellatio
valebit tamen reſpectu pœnæ, quia in ſeparabilibus vtile per inu
tile non vitiatur, l. j. §. ſed ſi mihi, ff. de verb. obli. Aduerte, quia
veritas dependet ab iſto fundamento. Salv. negat dta eſſe ſepa-
rabilia, quia ſtante ſententia ſuper poſſeſſione, a qua non liceat
appellare, neceſſariò ſequitur deciſio ſuper articulo pœnali. be-
ne facit l. j. & 2. ff. de pecu. leg. Vnde concludit, q; ratione pœnæ
in ſeparabilibus liceat appellare etiam a poſſeſſorio, cum ceſſet
tunc ratio d. l. j. Et propter hoc alias quidam magnus Aduoca-
tus (nota pro D. Bonifacio Girardi) dicebat, q; a ſentẽtia lata in
poſſeſſorio cum cõdemnatione expenſarum, vel reſtitutionis,
vel fructuum, poterat appellari, quia damnum expẽſarum, vel
fructuum non eſt reparabile per diffinitiuam in petitorio. alle-
gabat Bald. in d. l. j. uerſ. ſed pone, q; in poſſeſſorio, quia hoc nõ
vult, licèt dicat reſpectu fructuũ poſſe appellari. Sed bene iſtud
expreſſè dicit Sal. ibi in vltimis verbis. Quid tenẽdum? in caſu
propoſito mihi placet iſta vltima opinio, quia pœna d. l. ſi quis,
non venit in conſequentiam reſtitutionis, nec dependet ab iſta
reſtitutione, cum principaliter fuerit impoſita ratione violen-
tiæ. Stat enim ſimul, q; inuaſor teneatur reſtituere poſſeſſionẽ,
& tamen non teneatur ad pœnam, ut patet ex dictis ſupra in ter
tia dubitatione 2. q. prin. ver. retenta tamen communi. & quia
in dubio appellationi eſt deferendum, ſm Bal. in l. de ſtatu, ff.
de teſt. & in l. properãdũ, §. ſin autẽ reus, C. de iud. Pau. & Mod.
in l. j. ff. ſi quis cau. Et quia non puto, q; illa communis opi. q; a
poſſeſſorio de iure ciuili non appelletur, procedat ſine ſcrupu-
lo, ut dixi in notabilibus: in iudicando nõ recederem ab opinio
ne Bal. & communi: de iure autem canonico ceſſat iſta dubita
tio, quia eo iure appellatur ab omni poſſeſſorio, cle. j. de cauſa
poſ. & propr. c. cum ad ſedem, ſ. eo. Verũ de uno poteſt proba-
biliter dubitari, an in in terris imperii poſſit a ſententia lata ſup
remedio canonis reintegranda, inter laicos appellari? uidetur,
q; ſic, quia in terris imperii nõ appellatur a poſſeſſorio, d. l. uni-
ca. Contrariũ determinat ſingulariter Io. Pe. de Ferra. practic.
Par. in forma libelli in cauſa ſpoliatæ poſſeſſionis, in uerbo, per
ueſtram ſententiam. dicens ſe udiſſe ita conſultum a Bal. ea ra
tione, quòd utens aliquo iure, debeat uti cum ſuis qualitatibus,
& circunſtantijs. arg. l. fi. §. & ſi præfatam. & §. ſin autẽ hoc, C. de
iure deliber. Multa reſtant ad complementum huius materiæ
dicẽda, quæ ſuperuenientibus uacationibus impedior proſequi,
alias latius fundabitur occaſio examinandi.

Fuit impoſitus finis c. Sępe, die penultima Menſis Iulij, 1519.
Ad laudem Dei.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE, A S. NAZARIO, IVRISCONSVLTI CELEBERRIMI,

Iuridicus de Peſte Tractatus vtiliſſimus valde, & perquàm neceſſarius, editus ab ipſo Authore iur a interpretante in florenti Academia Aueniononenſi.

Nunc recens ſumma diligentia recognitus, atque repurgatus, incipit fœliciter.

SVMMARIVM.

1 *Aequiuoca reſtè diffiniri non poſſunt.*
2 *Morbus, ſeu infirmitas, quotuplex ſit.*
3 *Infirmitas corporis, carnis, & animæ, quomodo diffiniatur.*
4 *Morbus ob id morbus dicitur, quòd mortem cauſet.*
5 *Morborum genera quot ſint. Et ibi, morbum iuxta locorum diuerſitatem, diuerſa ſortiri nomina.*
6 *Morbus, & vitium quomodo inter ſe differant.*
7 *Peſtis appellatione quid veniat.*
8 *Peſtifera ſeu contagioſa loca, ſine cauſa iuſta habitantes, peccare cenſentur, vti Deum tentantes.*
9 *Peſtis flagellum maius, ac horribilius eſt, quàm belli.*
Et ibi, an & quando valeat argumentum de bello ad peſtem.
10 *Peſtis cauſantia quæ, & quot ſint, & ſeq. vſque ad finem capituli.*
13 *Ranarum copia maxima vt plurimum peſtem adfert. & 15. Imaginatio facit caſum.*
21 *Peccatorum cauſa multoties aduerſa nobis infliguntur.*
22 *Dæmones interdum nutu Dei mortalibus peſtem, & multa id genus mala immittunt.*
23 *Magi a nonnullis creduntur dæmonibus, vt morbos mortalibus inferant, imperare.*

PRocedam hoc ordine.
Primùm peſtis præludia, de hinc peſtis priuilegia, a quib. omnipotens Deus ſua nos velit
pietate liberare: demũ peſtis iuridica reme
dia cõpendioſe explicabo, pompoſa iurium &
ſimilitudinũ ſuperfluitate doctis odioſa, & cunctis oneroſa, penitꝰ ſemota. ❡ Venio ad primũ, & quæro qd ſit morbꝰ. iſta dictio plã ſignat, ideo nõ rectè põt dif
1 finiri, quia † nomẽ æquiuocũ in ſuo gñali nõ tutã ſuſcipit diffinitio-
2 nẽ, ſm Pan. in rub. ex. de iud. † Signat. n. tã aĩæ, q̃ corpis languores, c. cũ infirmitas, de pœ. & remiſ. no. Arch. in c. pia, de excep.
3 li. 6. Nã alia eſt infirmitas corporis, alia carnis, alia aĩæ. † Infirmitas corporis eſt febris, & ſimilia. Carnis verò eſt ↄcupiſcẽtia. Aĩę aũt
ẽ ignorãtia & obliuio. 15. q. 2. in ſũma. Si ergo q̃rat, qd ſit morbus aĩæ, rñdebo, ſalua diſtinctione Theologorũ. Morbꝰ aĩæ, eſt
labes aĩam mortificãs, & vſũ eiꝰ faciẽs deteriorẽ, vt pbat in c.
vnũ orarũ, ↄ. aſs ea demũ, 25. diſt. verba huius diſtinctionis aũt
nõ declaro, qa nõ attinet ad rẽ nrãm. Si verò q̃rat, qd ſit morbus corporis: rñdeo cũ Sabino. Morbus corporis, eſt habitꝰ cuiuſcunq; corporis ↄ nãm, q vſũ eius ad id faciat deteriorẽ, cuiꝰ
cã nã nobis ſanitatẽ eius corpis dedit, l. 1. §. ſed ſciẽdũ, ff. d ędi.
4 edi. ❡ Scdò q̃ro, vñ dicat Morbus, † rñdeo ex eo morbũ noiari,
q inde naſcat mors, ſm Arch. in c. vltima, de appel. li. 6. ❡ Tertiò
5 q̃ro, quot ſint morborũ gña? † rñdeo cũ Satyrico. Tot ſũt, quorũ noia ſi q̃ras, prõptius expediam, quot amauerit Hippemechos. pſa aũt referũt in tit. ff. de ædi. edi. ex. de cle. ægr. & corp.
vitia. Quatenꝰ tñ ad ppoſitũ nrm attinet, duo ſũt morbi principalia gña. Vnũ. n. eſt pſonale, qa pſonã nõ egredit: alterũ in
rẽ, qa & res & loca inficit, & d ſubiecto i ſubiectũ ptrãſit, & hũc
alij peſtẽ, ſiue peſtilẽtiã, alij epidimiã, alij (vt Aueniunẽſes) bozula noiant, & hic morbꝰ oẽs alios magnitudine ſupat. c. ſicut
ſimoniaca, ex. de ſimo. Eſt tñ ſciẽdũ, q aliud eſt morbus, aliud
6 corpis vitiũ. † Nã morbus eſt imbecillitas corpis tpalis: vitiũ verò eſt ppetuũ corpis impedimẽtũ, l. iter ſtuprũ. §. verum. ff. de
ver. ſig. Et morbus corpis debilitatẽ tm, vitiũ verò ẽt animi &
intellis defectũ reſpicit. l. ob q̃ vitia. ff. de ædi. edic. Et no. glo. in
l. j. i ver. dixiſſe. ff. e. tit. ❡ Quartò q̃ro, qd ſit peſtis? Rñ. peſtis eſt
7 † morbꝰ ↄtagioſus a nutrimẽtorũ, vel aeris pcedẽs infectione.
Quòd ſit morbus, patet ex pmiſſis: q ſit ↄtagioſus, notũ eſt in
8 tm, q prudẽter dicit Pan. in c. dilecti. col. 5. de do. & ↄt. † q Deũ
nitit tẽtare, q in loco ↄtagioſo ↄtẽdit habitare. Quòd pcedat
ab infectione aeris, & nutrimẽtorũ, patebit ex dicẽdis in ſeq. q.
Vel põt ſic deſcribi, Peſtis eſt bellũ Dei, cui humanæ vires nequeũt reſiſtere. Quod ſit bellũ Dei volũt Bar. & ſcrib. l. nãſr, col. fi. ff. de vſuc. Ant. de Bu. Pan. & Fel. in c. ex trãſmiſſa, de pſcri.
9 Bar. & Imo. in c. nõ liceat, e. ti. † Et maiorẽ eſſe caſũ epidimiæ,
q̃ belli humani, dixit Bal. in l. cũ notiſſimi, §. immo. col. fi. C. de
pſc. 30. vel 40. ann. Et q maior ſit hoſtilitas Dei, q̃ hoium, volunt Cor. ↄſ. 128. Vr̃ primo a ſpectu. col. 2. li. 2. & ppea Doc. cõcludũt, valere arg. de bello ad peſtẽ, put argũt Bar. in l. nãſr, &
in l. j. ff. de bo. poſ. ex teſta. mili. Ale. ↄſ. 50. Põderatis, col. 2. lib. 5.
Pan. ↄſ. 3. q. 18. li. 2. & ↄſ. 18. col. fi. c. li. Et ita arguit tex. Baſilienſis, ↄſ. 52. in §. locũ, ſub rub. de authoritate gñaliũ cõciliorũ. Qđ
verũ eſt ſubſiſtẽte rõnis idẽtitate, aĩs nõ tenet arg. ſm Ale. in l.
10 fi. col. 2. C. d teſt. Quinto q̃ro, vñ cauſat peſtis? † Iſta eſt qõ Phyſicalis lurec. nõ ↄueniẽs, dicã tñ qđ i iure nřo ſcriptũ cõperio.
11 ❡ † Procedit, ut dixi, ab aeris intẽperie. c. quorũdã, 40. diſt. l. 2. §.
pe. ff. l. i q̃s can. gl. i cle. ne i agro, §. ti. i ver. rõnabili, dẽ ſta. mon.
12 ❡ † Scđu cauſat ex aqua putrida, ſeu corrupta, ſm Appia. Ale.
13 li. 5. de bel. ciu. † vel ex multitudine ranarũ & garacarũ, ſm eun
dẽ Ap. referẽtẽ hac de cã maximã peſtẽ fuiſſe i Illyria. & idem
14 retulit Io. Firma. i trac. de gabel. q. 24. 2. partis. ❡ † Tertiò ab immũditijs, & a colluuie pleꝑe originat: cęlũ. n. peſtilẽs (inqt Iureconſ.) minant immũditiæ cloacarũ. l. j. §. 1. ff. de cloacis. Nec
nõ ab ipſo fętore gñat. l. 2. §. idẽ ait. ff. ne qđ i lo pub. Putredo. n.
i viſcerib. terrę ex corpib. defunctorũ, & aĩaliũ venenoſorũ cãſa, vapores gñat inficiẽtes aquas, & terrę naſcẽtia. l. 3. ff. de via, &
itin. pu. Idẽ facit putredo exñs in ſupficie terrę, q̃ gñant corpa
ſuſpẽſa malè ſepulta, cęmiteria, cloacæ, aq̃ ſtagnoſæ repletæ iũcis, paludoſæ, & i qb. linũ, ſpaltũ, & his ſimilia madefiũt, vł i quib.
coria purgãt, & oĩa deniq; male olẽtia ſũt apta hũc morbũ pducere. l. ædiles. §. ti. ff. de via pub. i fi. ❡ Quartò, q̃nq; ſuborit ex
triſti imaginatiõe ↄcomitata timore, nã ipũs triſtis ↄturbat vi-
15 ſcera, † & caſũ facit imaginatio. c. 1. 6. diſt. ❡ † Quintò ex immo
16 derato coitu aliqñ ſumit initiũ, vt i Auth. de leno. cir. med. ibi,
17 peſtiferos lenones. ❡ † Sift ex ſupfluo exercitio q̃nq; procreat,
18 nã q nimiũ emũgit, elicit ſãguinẽ. c. deniq; 4. diſt. † vñ cauẽdũ
19 eſt, ne qđ nimis, † quia oẽ nimiũ vertit in vitiũ, ſm gl. in Auth.
vt determi. ſit nũ. cler. in princ. & melius eſt pauca agere, quã
multis periculoſè intereſſe, in Authẽ. de tab. cir. med. ❡ Sextò
huic morbo cãm pſtat vbertas, q̃ ſequit immediatẽ poſt penu-
20 riã. † Nihil. n. horribilius, & populo pniciosius ipſa inedia. c. 2.
de obſerua. ieiu. ❡ Septima cã, & oĩum maxima, a qua morbus
iſte puenit, eſt ſocietas hoium, & dęmonũ ex peccatis ↄcta, q̃
admodũ eſt peſtifera. c. illud aũt, in fi. 26. q. 2. eſt. n. nõ minꝰ ve-
21 rũ, q̃ vulgatũ puerbiũ, † q pp peccata veniũt aduerſa, c. Nabuchodonoſor. 23. q. 4. & ciuitates cũ habitatorib. pp hoium ſce-
22 lera diſpdit Deus, in Auth. vt nõ luxu. ↄ nãm. §. 1. † Accipiunt
enim dęmones pp nřa demerita pt̃atem a Deo, & morbos immittere, & ipſũ aerẽ vitiãdo morboſum reddere, habitaq; po-
23 teſtate nocendi, q̃ facturi ſunt pdicãt, c. ſciendũ, 26. q. 4. † Sunt
qui ẽt affirmant magos acceitis dæmonib. imperare, vt morbos
incutiant, & homines interimant. Vnde Lucanus ait.

Mens hauſti nulla ſanie polluta veneni.
Incantata perit.

Refert Aug. de Ciu. Dei, tranſumptiuè in c. nec mirũ, 26. q. 5

SVMMARIVM.

1 *Peſtis an & quando excuſet a mora. Et ibi, quòd omnis iuſta cauſa motus excuſet a mora.*
2 *Peſtis ſi in loco ſolutionis fiendæ vigeat, an & quãdo poſſit compelli debitor, vt ſoluat alibi.*
3 *Bannitus a loco ſolutionis fiendæ, an poſſit cogere debitorem alibi ſoluere.*
4 *Creditor an cogere poſſit ad intereſſe debitorem, qui metu peſtis non ſoluit loco, & tempore inter ipſos deſtinatis.*
5 *Debitor an & quando agere poſſit pro intereſſe contra creditorem, qui tempore peſtis, vel aliam ob cauſam iuſtam ipſum compulit alibi ſoluere, quàm inter ſe contractum fuerat.*
6 *Peſtis an, & quando excuſet a periurio.*
7 *Debitor, qui tempore contractus iurauit ſoluere tali loco, etiam ſi ibi tempore ſolutionis fiendæ vigeret peſtis, an excuſetur a periurio, ſi ibidem dicta tempore diſtulit ſoluere propter metum peſtis.*
8 *Iurans temere, licèt a iuramento veniat quandoque abſoluendus, plecti tamen debet propter temeritatem.*
9 *Vacationes quare in curia Ro. potius fiãt de mẽſe Auguſ. quàm alio tpe.*
10 *Iurans ſe continuè ſtetiſſe in ciuitate, an incurrat periurium, ſi propter peſtem ibidem vigentem abſens fuerit certo tempore, animo tamen eò reuertendi ceſſante peſte.*

Peſtis

11 Peſtis an, & quando excuſet a pœna.
12 Emphyteuta, qui peſtis metu nõ ſoluit penſionem in loco cõtractus an ex-cuſetur a pœna propter moram commiſſam.
13 Peſtis ſi vigeat in loco, vbi fieri ſolent bullette, an, & qñ excuſet a pœna ſtatuti puniẽtis mercatores tranſeuntes cum mercibus, vel ciues ad molendum ſine dictis bollettis.
14 Obligatus ad aliquid faciendũ ſub pœna, & illud nõ faciens, nõ cenſetur immunis a dicta pœna ſi oẽm diligẽtia ã adhibuit, vt illud facere poſſet
15 Gabellam ignorans ſolui in loco, per quem tranſit, & non ſoluens, nõ ex-cuſatur a culpa.
16 Gabellarij an, & quando teneãtur monere tranſeuntes, vt ſoluãt gabellã.
17 Peſtis an, & quando excuſet colonum recedentem ab agrorum cultura.
18 Peſtis metu an, & qñ poſſit inquilinus recedere a domo conducta, ita qđ ceſſante peſte, non teneatur amplius ſtare contractui.
9 Contractum deſerere nemini licet, niſi propter exceptionẽ, ſi quæ in ipſo exprimantur.
20 Inquilinus impeditus, vtifrui propter caſum fortuitũ, an teneatur ſolue-re locatori pro rata tẽporis, quo impeditus fuit, an pro rata temporis, quo non eſt vſus.
21 Inquilinus, cui pp ducendam vxorem, vel aliam ob cauſam, maiore opus eſt domo, an migrare poſſit a domo conducta, & recedere a cõtractu.
22 Locator, an & qñ teneatur remittere penſionem inquilinus impedito vti frui propter peſtẽ. Et ibi, an dictus inquilinus poſſit repetere a locato-re, quod prius ſoluerat pro rata temporis, quo vtifrui non licuit.
23 Inquilino, qui non denunciauit locatori velle recedere a re conducta pp peſtẽ, an & quãdo facienda veniat remiſſio pro rata tẽporis, quo non potuit vtifrui.
24 Inquilino impedito vtifrui per menſem pp peſtem, an facienda ſit remiſ-ſio pro dicto menſe, quo viguit ipſa peſtis.
25 Damnum quando dici poſſit modicum.
26 Inquilino recedenti a re conducta pp iuſtam periculi ſuſpicionem debe-tur remiſſio, licet etiam nullum ſubſit euidens periculum.
27 Inquilino, qui ſcholaſticorũ in contubernio tenendorũ, vel hoſpitandorũ aduenarũ gratia magnã conduxit domum, an facienda ſit remiſſio, ſi adueniente peſte receſſerunt ſcholares, hoſpitesq; non aduenerint, ipſe tamẽ continuẽ domum ipſam inhabitauerit. nu. 31. 32. & 36.
28 Conductori impedito exercere artem ſuam in domo cõducta an debeatur remiſſio.
29 Locator qui domum ſuam locauit vſurario manifeſto, an veniat punien-dus. Et an ſub prætextu, quod artem exerceat prohibitam, poterit ipſũ expellere a domo conducta.
30 Locator, qui meretricibus domum locauit, an eas expellere poterit ſub prætextu, quod ibidem meretricantur.
33 Conductori hoſpitij, an fieri dẽat remiſſio, ſi cõtingat ipſum, vel aliquẽ de ſua familia mori peſte, pp quod claudatur hoſpitium, ciuitate tñ ſana permanente. Et ibidem quid de furnarijs, quibus ſimilis caſus cõtingit.
34 Conductori blaſphematori, vſurario, vel ſodomitæ, in cuius domo tãtum peſtis irrepſit, an facienda ſit remiſſio.
35 Conductori ſolito non ſoluere decimas, an ſuperueniẽte ſterilitate fieri de-beat remiſſio.
36 Conductori domus hoſpitij, gabellæ, vel ſimilium, an et quibus caſibus ve-niat deneganda remiſſio adueniente peſte. nu. 38. 40. 41. & 45.
37 Conducenti gabellas in ciuitate Limitropha, quæ quotidie ſolita eſt pati hoſtiles incurſus, propter quos non ſoluitur gabella, an debeat remiſſio.
39 Caſus neminem excuſat, vbi caſum culpa præceſſit.
42 Miles, qui belli tempore ſuſcepit cuſtodiam caſtri, tenetur ad damnum ẽt ſi caſtrum ablatum eidem fuerit per vim.
43 Conductori agrorum in confinibus inimicorum exiſtentium, nõ debeatur remiſſio, licet ſtipendiarij fructus deprædati fuerint.
44 Conductori, qui belli tempore, conduxit prædia, non debetur remiſſio pp bellum.
46 Emptor omniũ redditutũ, & prouẽtuũ percipiendorum ex datijs, & ga-bellis alicuius ciuitatis per decem annos, an petere poterit remiſſione ſibi fieri, ſi contingat ipſum parum vel nihil percepiſſe de dictis datijs vel gabellis vno anno ratione peſtis. nu. 65.
74 Contractus talis præſumitur, qualem verborum proprietas demonſtrat.
48 Pretij mentio in dubio emptionem arguit. 55.
42 Pretium annuum vel mẽſtruũ conſtitutũ pro fructibus arguit locationẽ. nu. 54 55. 56. & 66.
50 Contractus innominatus regulatur ſecundũ naturã cõtractus nominati
51 Emptio & locatio, an & quando eiſdem regulentur regulis.
52 Emptori ſuperficiei an dẽatur penſionis remiſſio pp ſuperficiei ipſius ruinã
53 Locationis contractus quare admittatur remiſſio, non aũt emptionis, et venditionis.
57 Contractus natura potius eſt aduertenda, quàm verba.
58 Verbum emptio, interdum pro conductio, exponitur.
59 Pretium aliquando pro mercede interpretatur.
60 Verba, ſi qui percipientur .ſ. fructus, in contractu locationis poſita con-ditionem, & ſpem locatam eſſe ſignificant.
61 Datium, ſeu pedagium emens, cenſetur emiſſe fructuum percipiendorum commoditatem.
62 Locationis natura, an & quando requirat fieri remiſſionẽ impedito vti frui fortuna, vel caſu.
63 Datium aliquando exponitur pro redditibus, qui ex datio percipiũtur, ali quando pro ipſo iure perceptionis.
64 Pretiũ vnicũ cõſtitutũ pro toto tpe in contractu hõeſto, an arguat loca-tionẽ vel vẽditionẽ, ſi ſolutio eiꝰ ſit pñs ſit æqualiter diuiſa p tpa. Et quid ſi ſit cõſtitutũ vnicum pretiũ ſimul, vel inæqualiter ſoluendũ, ita q dicatur vẽditio, & contingat pp peſtem tertiam partem redditũum depe-rire, an fieri debeat remiſſio conductori, an pretij excõputatio emptori.
67 Conductor ſi ſpẽaliter, & expſſe in ſe ſuſcepiat peſtis periculum, an tenea-tur ad penſionem pro tpe, quo durat ipſa peſtis. Et quid ſi gñaliter ſu-ſcepit in ſe periculum cuiuslibet caſus. Et ibidem, quid ſi ſuo periculo.
68 Caſus fortuitus quis dicatur, & quando dicatur inſolitus, & non præui-ſus. nu. 99. & 100. (gatio.
69 Impoſſibilium obligatio nulla eſt. Et ibi quõ intelligatur impoſſibilis obli-
71 Periculi appellatione an veniat peſtis.
72 Periculum & caſus fortuitus, quomodo differant.
73 Conductor datiorũ an teneat de caſu fortuito pp ſuperuenientẽ peſtẽ vel aliã ob cãm, ſi datia conduxit ſuo periculo. Et ibi, an ſuſcipiens in ſe oẽ periculum, cenſeatur ſuſcepiſſe periculum caſus fortuiti. & nu. 74. 75. & 76. vbi quid ſignificat riſicum, vel reſchium, raſcha, & ſpinella. Et quid ſi ſuſcepit omne periculum cum iuramento, nu. 82.
77 Conductor ſuſcipiẽs in ſe vnũ caſum fortuitũ ſpecificè, adiecta clauſula gñali, & oẽ aliud periculũ, an cenſeatur ſuſcepiſſe etiam caſum peſtis.
78 Caſus quis dicatur ſimilis, & quis maior caſu expreſſo.
79 Iudicis arbitrio relinquitur, quæ dicantur ſimilia.
80 Periculũ in re ſuſcipiens in genere, ſi aliàs tenebatur de culpa leuiſſima, iſto caſu tenebitur etiam de caſu fortuito. Et an idem dicetur, ſi caſus fortuitus contingat culpa aduerſarij.
83 Iuramentum an, & quando habeat vim ſpecialis, & expreſſi conſenſus.
84 Iuramentum non ampliat diſpoſitionem vltra conſenſum.
85 Caſus ſeu fortuna triſtis, & aduerſa, non ſolet venire in conſideratione.
86 Fortuna etiam ſolet capi in bonam partem.
87 Periculum aduerſi caſus, an & quãdo ſpectet ad conductorem, locatorẽ, emptorem, vel venditorem, & nu. ſeq.
88 Conductor, qui propter inimicitias locatoris paſſus eſt damnum, debet a locatore tale damnum reſarciri.
90 Iniuriam paſſus non tantum actionem habet contra iniuriantem, ſed etiã contra eum, occaſione cuius paſſus eſt iniuriam.
91 Captiuus, qui relaxatus fuit ad pecuniam afferendã pro ſe, & concaptiuis ſuis redimendis, ſi non reuertatur, & concaptiui pro ſe ſoluerint, ha-bet contra ſe negotiorum geſtorum actionem pro ipſis factis.
92 Captus pro repreſalijs propter factum communis, habet ius repetendi ex-penſas ab ipſo communi.
93 Fideiuſſor, qui per violentiam ſuperiorum coactus eſt ſoluere indebitum occaſione principalis, habet actionem contra ipſum principalem.
94 Debitor, qui propter iniuriam creditoris coactus eſt alteri ſoluere, conſe-quitur liberationem ope exceptionis.
95 Gabellam vendens cenſetur datiarijs promittere nihil ſe facturũ, propter quod impediatur gabellæ exactio.
96 Cõductor vel emptor, qui ſuſceperunt in ſe periculũ, an teneantur de caſu occurſo, quem locator, & venditor poterãt amouere, et nõ amouerũt.
97 Conductor, qui ſuſcepit in ſe caſum aduerſamq; fortunam, an teneantur de caſu inſolito.
98 Emens frumentum ad credentiã pretio, quo valuerit menſe Maij, tenetur ad ſummam immoderatam propter euentum cariſtiæ inſolitæ.
100 Iurans non contrauenire lædo ratione alicuius læſionis, non præſumitur intellexiſſe de enormiſſima læſione.
102 Caſus fortuitus rariſſimè euenire dicitur, qui in centum annorum ſpatio non niſi ſemel eueniat.
103 Tempus longiſſimum, dicitur tempus quadraginta annorum.
104 Iudicis arbitrio an relinquendũ ſit, qđ dicatur tps longiſſimum. nu. 105.
106 Francorum Regis potentia omnibus anteponenda.
107 Iudicis arbitrio reliquẽdũ eſt, vbi lex dicit agẽdũ eẽ veriſimilitudinaliter.
108 Cõductor, qui ſuſcepit in ſe oẽm caſũ fortuitum tã pręuiſum, & cogitatum quàm non præuiſum, & non cogitatũ, an teneatur ẽt de caſu inſolito.
109 Tranſactio tracta ad incogitata, an cenſeatur ẽt tracta ad non præuiſa.
110 Conductor, vel aliàs contrahens, cui (eo quia in ſe ſuſceperat aduerſam triſtemque fortunam) ſpectat periculum caſus fortuiti, an teneatur de caſu inſolito.
111 Doctori conducto ad legẽdum, qui propter peſtem deſtitit legere, an debea-tur integrum ſalarium, an pro rata temporis, quo legit. Et an durante peſte biennio, vel triennio debeatur integrum ſalarium.
112 Labor, & tempus diuidi poſſunt.
113 Miles interceptus ab hoſtib. an pcipere debeat ſalariũ pro tpe captiuitatis.
114 Victori, qui caſu fortuito impeditus nequiuit nauigare, an debeatur inte-gra merces totius nauigationis.
115 Doctor vel Aduocatus qui opas ſuas locarunt, ſi pendente anno locatio-nis moriantur, an hæredes eorum percipient ſalarium totius anni.
116 Doctorum & Aduocatorum ſalaria, rectius honoraria dicuntur.
117 Doctores & Aduocati non dñr operas locare, cum inter eos non contin-gat, vel dicatur operarum locatio, ſed potius honoris conſequutio.
118 Salariũ architecto vel pictori pmiſſũ p ædificanda, vel pingẽda domo, an ipſis debeatur integrum, ſi propter peſtem aufugerunt opere imperfecto.
119 Doctori ſe abſentanti tempore lecturæ non debetur ſalarium, ſi id fecit abſque ſuperioris licentia.
120 Doctores cenſentur legere tempore, quo vacant de licentia ſuperioris.

Aurel.

121 *Aumiente [illegible] p [illegible] opter ac- [illegible]*
123 *[illegible] um, [illegible] ad [illegible] numeri da [illegible] d ſ [illegible] a p [illegible] pr ma [illegible]*
125 *Argumentum [illegible] tempore [illegible], eſt vale [illegible] num.*
126 *Argument [illegible] m de tum ad pa [illegible] alet.*
128 *Doctor, qui durante peſte [illegible] poſuit eodem, vel maiori pretio alibi legere, & noluit, an debeat [illegible] ius ſalarium a primo ſtipulatore.*
129 *Creditorem ſ [illegible] nemo mutare [illegible] gitur.*
130 *Acquirere nemo cogitur ad vti [illegible] atem creditori.*
131 *Stipulat [illegible] vel prof [illegible], aut alius quiſpiam, cui [illegible] pt er cõ [illegible] ſuas operas praeſtare, an & qua [illegible] poſſit a [illegible] locare.*
132 *Tempus, quo dubitatur an vigeat pe [illegible] peſti ero. Et qu [illegible] d de tempore, quo dubitatur de bello, an accedere debeat tempori belli. & nu. 1 [illegible] 3.*
134 *Belli ſuſpicio an haberi debeat pro bello.*
135 *Ceſſus ma [illegible] pitio, ſ [illegible] alamitatem affert non modicam.*
136 *[illegible] a bene [illegible] dere. 138.*
137 *Pro [illegible] bene [illegible] non po [illegible] lud renũciare põt.*
139 *Superior [illegible] competat, quid agere debeat [illegible] ſe inferi [illegible] ac [illegible] tur, quod p [illegible] licentia [illegible] nu [illegible] 0.*
141 *Periculum vbi eſt [illegible] mora, lis [illegible] pe [illegible] procede [illegible] pretanum tatione. nu. 31 [illegible] ibi an [illegible] at contra [illegible] pe [illegible] iuramento, vbi periculum eſt [illegible] mora a [illegible] tatione.*
142 *Super [illegible] vel ab [illegible] ad aliquem alium neceſſarius, an ex ne ceſſit [illegible] cauſa p [illegible]*
143 *Conſiliarij non poſſ [illegible] edere [illegible] ſuperioris.*
144 *Beneficij ſui ſcul [illegible] am [illegible] re impedimento [illegible] ibi qua [illegible] diſcri [illegible] proteſtans, & quando eas percipere debeat ſi [illegible] nu. 145. & 146.*
147 *Rector animarum curam [illegible] tempore poſſit a beneficij loco aufugere nullo [illegible] vicar [illegible]*
148 *Dominus an & quando teneatur ſubditos ſuos tueri & defendere ab inferentibus [illegible]*
149 *Miles arma [illegible] tempore pa [illegible] militiam deſerat, venit gradu deponendus. E [illegible] eleſtis militia tempore pacis [illegible] & [illegible] 52.*
151 *Pe [illegible] an, & quando exc [illegible] cuſſu. nu. 152.*
152 *[illegible] pito non curi [illegible] valenti. & nu. [illegible]*
153 *Vaſ [illegible], qui intra annum non petijt inueſtituram a domino, excuſat p [illegible]*
154 *Peſtis excuſat [illegible] praelati & quemlibet alium alium alibi geſtus quam [illegible] loco [illegible] & nec [illegible] ibidem vigebat ipſa peſtis.*
155 *Canonic [illegible] tempore peſtis [illegible] an & quando poſſunt recipere canonicum in poſſeſſionem, & ei dare ſtallum in choro, licet non faciant maiorem partem, & abſentes non [illegible]*
159 *Peſtis excuſat fugitiuos propter peſtem, qui non habentes quò declinent, poſſunt hoſpitari in eccleſia, maximè campeſtri, & ibidem conuiuari, quod aliàs de iure non poſſunt.*
157 *Peſtis priuilegium eſt ut, qui prohibiti a ſtatuto facere arengas, ſeu propoſitiones pro collectis ſ [illegible], eas facere poſſunt peſte ipſa vigente.*
158 *Gabellam an ſoluere teneantur fugientes propter peſtem pro rebus, quas exportant a loco contagioſo.*
159 *Statutum diſponens, quod pro animalibus quae intromittuntur in territorium debeat ſolui certum datium, an comprehendat animalia timore latronum in idem territorium introducta.*
160 *Gabellam an ſoluere teneantur, qui propter incurſum hoſtium, vel piratarum in alienum territorium fugientes eò res ſuas importauerunt, vel inde exportauerunt.*
161 *Gabellam ſoluere non tenentur, qui coacti ſunt propter ſiccitatem ad aliennum molendinum venire ad molendum.*
162 *Statutum puniens introducentes ſues per talem portam, an comprehẽdat introducentem porcos per eandem portam metu latronum.*
163 *Repraeſaliae, an & quando exerceri poſſint in fugientes a ſuo domicilio propter peſtem. Et an hab [illegible] ant locum contra eos, qui ui ventorum compulſi ſunt venire ad locum repreſaliarum. & nu. 164.*
165 *Contractus, qui propter omiſſam ſolennitatem a ſtatuto requiſitam ſolet eſſe nullus, an & quando robur accipiat propter peſtem.*
166 *Inſtrumẽ [illegible] receptũ a Notario nõ matriculato peſtis tẽpore, eſt validum, licet ad huiuſmodi actum ſtatutũ requirat Notarium matriculatum.*
167 *Peſtis excuſat paſtorem ab interitu pecudum, caeterorumque animalium propter epidimiam mortuorum. Et quomodum probabit paſtor, vel ſocidaneus animalia ex peſte eſſe mortua. & nu. 168.*
169 *Romanorum Rex poteſt extra vrbem Romanorum coronari, ſi in ea vigeat peſtis. Et idem venit dicendum ſi peſtis ſit Mediolani, vbi idem Rex alio debet diademate inſigniri. & num. 170.*
171 *Donatio tempore peſtis facta, cenſetur donatio cauſa mortis, licèt in ea nulla ſit facta mortis mentio.*
172 *Donatio cauſa mortis, ſola paenitentia reuocari poteſt, quod in donatione inter viuos non toleratur.*

173 *Infirmus cenſetur, ui degi [illegible] contagioſ [illegible] um ſit mort propinquus.*
174 *Don [illegible] ſuſcito.*
175 *Do [illegible] natio cauſa mortis.*
176 *[illegible] mitate, dicitur don. ca. mor.*
177 *D [illegible] natio cauſa mortis, [illegible] in ea nulla ſi [illegible] mortis me [illegible]*
178 *Verbum [illegible], in donatione [illegible] facit ipſam cenſ [illegible] factam eſſe cauſa mor [illegible]*
179 *Donatio, quae non poteſt valere, vt donatio inter viuos, praeſumitur donat. cauſa mortis.*
180 *Peſtis excuſat dominum non ſoluentem decimam pro animalibus parochiano, ad quem [illegible] cum animalibus diuertit propter ip [illegible] peſtem, nec & pr [illegible] anim [illegible] dep [illegible] & cui debetur ipſ [illegible] decima.*
181 *Natus [illegible] tempore pe [illegible] cenſetur natus in ciuitate, a qua mater auf [illegible] rat.*
182 *Statutum ſi diſponat, quod nemo debeat admitti in collegium, niſi ſit natus in ciuitate, vel niſi ſit ciuis originarius, vel quod nemo poſſit eſſe primus [illegible] ſul, [illegible] an excludat natum alibi a caſ [illegible]*
183 *Felin [illegible] natus [illegible] in [illegible] oppido R [illegible] enſi, ex parentibus tamen ori [illegible] nihilominus ſtatuto Ferrariae vti [illegible]*
184 *St [illegible] debet [illegible] & quando in caſ [illegible] 680.*
185 *Poſſe [illegible] 189.*
186 *Paſſe [illegible] aſpeam tradi per nunci [illegible]*
188 *T [illegible] transferat [illegible] per inueſtituram, quam conſ [illegible] ſpe [illegible]*
191 *T [illegible] acem an, & quando transfe [illegible] poſſ [illegible] executer p [illegible] annuali porta eccleſiaſt [illegible]*
192 *T [illegible] traditio per aſpectum fact [illegible] cenſetur eſſe [illegible]*
193 *T [illegible] tradi tingitur per [illegible]*
194 *Le [illegible] tionem admittit, vbi [illegible]*
195 *Poſſ [illegible] aſpectu tradita [illegible] vera, li [illegible] tradit [illegible] ficta.*
196 *T [illegible] vera quid vtilitat [illegible] p [illegible] 19 [illegible]*
198 *Canonica portio, quae r [illegible] debetur paro [illegible] a, in [illegible] corpora aſſumuntur, an debeatur paro [illegible] a, in qua q [illegible] aufugit [illegible] peſt [illegible], & ibi [illegible] ortuus eſt, an paroch [illegible] a [illegible] aufugit.*
199 *Gabel [illegible], qui conſecuti ſu [illegible] m ex gab [illegible], finita locatione tenentur iterũ in ſubſidium eas rec [illegible], niſi ſubſit peſtis vel guerr [illegible]*
200 *Baptiz [illegible] animo poteſt, niſi in eccleſia, in qua ſacri fontes ſunt ſpecialiter dep [illegible] niſi ibidem vigeat peſtis.*
201 *Maritus [illegible] tenetur ſuſtinere mulierem, etiam quid horribile patientem, & ei debitum reddere; an teneatur ei debitum reddere, & cum ea habitare, ſi ſit peſte confecta. Et de quibus ipſe maritus debeat ei ſic laboranti ſubuenire. nu. 202.*
203 *Maritus ſi peſtis tpe aufugit muliere infirma relicta, & de alimentis, medicinis, ac alijs neceſſarijs ei non prouid [illegible], priuatur donatione propter nuptias, & lucro [illegible] delictum. Idem eſt dicendum ſi dicto peſtis tempore [illegible] aufugiat vxore ſana relicta. n. 204.*
205 *Vaſallus relinquens dom [illegible] bello, perdit feudum.*
206 *Filius patrem in captiuitate [illegible] entem non liberans, cum poſſit, priuatur haereditate patris in captiuitate morientis.*

De priuilegijs contractuum cauſa peſtis.

VEnio Ad ſecundã partẽ. i. ad ſpãlia, ſeu priuilegia [illegible] eſtis. [illegible] partẽ ſubdi [illegible] do in tres particulas. in [illegible] ma videbimus ſpãlia cõtrũ. i. ſecũda ſpãlia vltimarũ [illegible] olun. in tertia ſpãlia iudiciorum.
1 Cõtractuũ ſpãlia plura ſunt. † Primò peſtis excuſat a mora. Nã q̃ promiſit aliq̃ dare, vel facere hoc paſchate in ciuitate Auenione [illegible], excuſat ſi nõ dedit vel fecit [illegible] peſtẽ, q̃ nũc ibi viget, cũ nemo teneat accedere ad locũ pe [illegible] negotia [illegible] torẽ 88 d & qa ois iuſta cã metus excuſat a mora, [illegible] ff.
2 de viuc. † Sed dubitat an [illegible] peſte in loco [illegible] debitor cõ [illegible] poſſit al [illegible] ſoluere. Vr q̃ nõ, quia nõ põt cõpelli creditor alibi recipere [illegible] quod [illegible] loco. ergo non et dẽt compel [illegible] tor alibi ſoluere, alias cõditio claudicaret, quod eſſe non dẽt. l. Litigatores, §. idẽ Iulianus. ff. de arb. Contrariũ credo verius per tex. cũ gl. in l. viuras, C. de ſol.
3 † vbi bãnitus a loco ſolonis põt cogere debitorem, vt alio loco ſoluat, & illũ te. cũ gl. reputat ſing. Lud. Ro in. 62. exordiẽ. Tu Senẽtis, qui decẽ, & iſtud d bãnito ſequunt' ibi Bar. & Bal. d. Iaſ. in l. 2. col. 2. de in emph. Et licet Cy. & Sal. ibi cõdicãt, qa bãnit' potuit ad locũ ſolonis mittere pcuratorẽ, ar. l. ſi cu dotẽ, §. ſi patri, ff. ſol. mat. tn cũ ad pcaguſũ locũ et pcuratorẽ nõ poſſit bãnitus tutè mittere, ex eorũ mẽte dicẽdũ eſt, cogẽdũ eſſe debitorẽ alibi ſoluere, & vr̃ caſus in l. 3. ibi, vel qa alijs locis neceſſariò
4 diſtringeret, ff. de eo, qd̃ cer. lo. † An aũt hoc caſu hñda ſit rõ itereſſe creditoris, quãti ſua intereſt recipere potius ſolonẽ in loco deſtinato? Rñdeo, ſi debitor fuit i mora ſoluẽdi in loco deſtinato tpe, quo locus ſan' erat, hñda eſt rõ itereſſe creditoris, alſ nõ, qa ceſsãte mora ſatis grauat debitor, ſi cogat alibi ſolue
5 re, ſm gl. in l. 3. §. nunc de officio. ff. de eo, qd̃ cer. lo. † An vũt habenda

h[illegible] nda ſit rō intereſſe debitoris, cuius intereſt magis ſoluere ſm [illegible] eſtimato, refert [illegible] debitor fuerit in mora, & tunc nulla [illegible] intereſſe, ne mora debitoris noceat creditori. l. mora [illegible] Aut nō fuit i mora, & [illegible] habēda rō ſui intereſſe, ſm [illegible] & ibi clarius Bar. P[illegible] de Ca. & Iaſ. in d.
6 l. [illegible] ¶ [illegible] excuſat a periurio, ſm [illegible] c. ſi vero, ill. de iureiu. [illegible] excuſat a mora, ergo [illegible] periurio, qa q[illegible] excuſat a mora, [illegible] ad excuſandū [illegible] periurio, ſm Bar. [illegible] l. cōtinuus, §. illud. ff. de ver. ob. ſequitur Bar. Veron. in trac. ſeruitutū vrb. ſub
7 rub. de [illegible] ¶ Sed dubitaf. [illegible] debitor nō valet ſoluere in loco, & [illegible] peſtis vigeret, an ſeruarat periuriū, ſi nō ſol
8 uat in eo. loco die aduenięte. Credere [illegible] † qa [illegible] nō adimple [illegible] temeritatē emēdat c. diſtinctio [illegible] tenēt Io. And. Imo. & P[illegible] morati de meſe Auguſti in ciuitate R[illegible] ſi medic[illegible] Ro. [illegible] callis
9 maxim[illegible] hac [illegible] in curia, & ſe cu[illegible] poſſet ibi [illegible] ceteras cāb[illegible] excuſaret a piurio, qa [illegible] vel corpori [illegible] certo loco [illegible]
10 de [illegible] eſt piurus, ēt [illegible] Rom. conſ. 26 [illegible] dū
11 modo [illegible] & dem ¶ Fer tio [illegible] Quod [illegible] eſt in caſib. in qb. pena [illegible] a mora, & pñr a pena. l. C[illegible] pena cōmittiť ex ɔdōnis euē tu [illegible] obligō icipiat a pcedēti c[illegible] paſch[illegible] nō adeo, pmitto pena noie [illegible] q pp peſtē fuerim impeditus a [illegible] Bar. in l. cō tinuus [illegible] Imo. & Can. in c. breui, de
12 iureiu. ¶ [illegible] fuerit ipeditus [illegible] uere [illegible] pp peſtē, q excuſabit a cōmiſ[illegible] ſeu caducitatis pena, [illegible] cōmittiť, c. potuit, de lo. l. 2. C. de emphy. ipotancia [illegible] ſubſiſtete ipedimē to, & ita ɔſuluit [illegible] ɔſ. 7. [illegible] Et dato q cōmitteret pena, tñ [illegible] pp [illegible] ipe dimētū, iuxta no. p[illegible] Bar. & alios i l. cū ſilius. §. i hac, ff. de ver.
13 ob. ¶ Infert † ēt ad mercatores trāſeūtes cū mercib. [illegible] tes ad molēdū ſine bulletta publ[illegible] tpe peſt[illegible] excuſant. n. a pena ſtatuti puniētis cites ad mol[illegible] trāſeūtes ſine bulleta, ſi pp peſtē nō fuerunt accedi[illegible] te, i qua ſolēt fieri bullette, qa vbi nō eſt [illegible] ibi nulla pena. l. [illegible] qua [illegible] guit. l. abſentē. in ſi. ff. de pen. l. [illegible] eſt in culpa, q nō vadit ad locū ſuſpectū de peſte. c. [illegible] cationē, de [illegible] l. ſed ſciēdū. ff. ad Treb. & iſta deci[illegible] alio loco tuto bullettas nō faciat. At ſi ad tutū locū ɔuerterēt, & ibi bullet
14 tas faciāt nō excuſabunť, † qa q teneť aliqd facere ſub pena, in culpa eſt ſi oēm diligētiā nō adhibe[illegible] facere poſſit. c. ad falſarioru, de cri. fal. & nō ē ſine dolo, q [illegible] ignit, vbi fiāt tpe peſtis bullettę, quas teneť [illegible] ſolus ff. mād. l. ſi. ff. de cuſt. reo. Et ſic ſignāter ɔſuluit do. Phil. Cor. ɔſ. 109. Primo aſpectu. li. 2.
15 † Et vltra eū, q ſit in culpa, qui nō explorat, ſi in loco p quē trāſit, ſoluatur gabella, & vbi ſtēt officiales gabellæ, tenuit Bal. in
16 l. 3. C. de naut. fę. † Nā gabellarij nō tenenť interpellare trāſeūtes, vt ſoluāt gabellā, qa trāſeūtes [illegible] teneri. l. ſi. §. dīn, & ibi Bar. ff. de publ. niſi eſſet gabella nouiter iſtituta, ſm Bal.
17 in l. leges. la 3. ff. de legi ¶ Quarto ɔſtat colono † iuſtā cām rece dēdi a cultura agrorum, & a domo ɔducta, ſm gl. Bar. & cōiter ſcribē. i l. ſi [illegible] lege. §. ſi domus. ff. loca. pe[illegible] tex. i l. [illegible] §. ſi pētio. ff. de migr. facit tex. in [illegible] item q̄riť, §. exercitu. ff. loca. fugiedus eſt. n. cōtaminatus locus, d. c. negotiatorū, & facit illud Verg. Heu fuge crudeles terras. Nā auiſsimus [illegible] timor peſtilētię. l. [illegible] ff.
18 ex qb. cau. mai. ¶ Sed hic occurrūt plures dubitationes. † Primo dubitaf, an iqlin⁹ poſſit [illegible] a domo ɔducta pp peſtē, ita q ceſſāte peſte, nō teneať [illegible] ſtare, ɔclu. Pan. i c. pp ſterilitatē, de loc. vi velle, q [illegible] tex. nā ſi pp neceſſitatē licēt locatori auferre domū a ɔductore, d. c. pp ſteril[illegible] tatē, ēt dēt licere inqlino ex eadē cā domū dimittere. Subdit Pā. q iſta op. vř vera, ſed q in practica vix poteris obtinere, q obſtercut. & p iſta parte facit tex. in l. forma, ff. de cenſi. per quā Gaſpar Cald. cōſ. 5. [illegible] allegādo dixit, q ɔductor nō teneť ſtare locationi, ſi p̄ter cōſuetudinē rei locatæ aliqd accidat, ex quo dānū patiať, & hāc Pan. op. ſequiť gl. ɔcilij Baſil. i §. locū, de authoritate gnaliū cōciliorū. Ego aūt credo q hęc opi. nō ſit iuridica, ex pluribus.
19 ¶ Primō regula eſt gnalis, † q nō licet a ɔctu diſcedere, [illegible] ſicut, C. de act. & obl. rā, qd ſemel, de reg. iu. nec a rā reperiť facta exceptio, q ex cā peſtis, vel impedimēti liceat recedere. Sc dō,
20 quia in ɔtū vř tex. in l. ſi fundus, ff. loca. † vbi impedito vſufruc tu p[illegible] pter caſum fortuitū, non dat repetitio, niſi p rata [illegible] quo

fuit [illegible] vſus, & cū ſi hac re[illegible] ca [illegible] & ita ɔſuluit L[illegible] vno [illegible] de [illegible] & tenet And. Sicul. [illegible] nō facit. No ob. [illegible] pp ſupuenientē ibi neceſſitatē a ɔctu [illegible] nō [illegible] dēt [illegible] ēt ɔductor, qa nō ſubeſt eadē rō. hēt [illegible] repetitus [illegible] ɔcedit [illegible] ex
21 peſte [illegible] l. ēt C. [illegible] Ex ōmib. hi⁹. † cui ducēda eſt vxor, vel alia ſupeniēt neceſsitas ɔdu[illegible] ampliare domū, [illegible] ta domo ɔ[illegible] migrare, & a ɔctu re[illegible] licet dns eadē de cā poſſit [illegible] expellere [illegible] N[illegible] de Marta, quē refert, & ſequitur And. Sic. in [illegible] tenet in d. l. forma, qa loquiť de dāno hōte [illegible] ɔtinuā, & [illegible] nō ceſſat ceſsāte caſu, vt ſi
22 res locata p parte periret ¶ S[illegible] dubitať an colono, & inqlino ipedito vti frui pp peſte, teneať locator remittere [illegible] p rata tpis? Et vid達, q [illegible] caſum in [illegible] habitatores, §. [illegible] latē q̄riť, §. exercitu. ff. lo. & [illegible] vel colonus [illegible] hēt repetitionē p rata tpis quo vti [illegible] nō potuit, l. ſi fundus, eo. tit. & ita ɔſuluit Gaſpar Cald. cōſ. 5. ſub rubr. de loca. & Soc. conſ. 44. In pñti ɔſultatione. 4. licēs [illegible] ita vidiſſe ɔſultū p doct[illegible] viros, & ita ɔſuluerūt D. T[illegible] Dotius, & I[illegible] de Ar[illegible] ɔſ. [illegible] & 9. Quia ɔſultatio, & iſta eſt [illegible] patebit ex his, q̄ dicā [illegible] q̄ſ. de [illegible] gabel. ¶ † Sed ſuboriť dubitatio, an inqlino, q nō denū
23 ciauit locatori velle rec[illegible] ere pp peſte, ſit ēt faciēda remiſsio? Crederē in hoc dubio ɔſiderad[illegible] an locator pp omiſsā [illegible] ciationē paſſus fuerit aliqd dānū. Nā ſi ɔſtet [illegible] fuiſſe dānū paſſum, [illegible] de locati [illegible] §. exercitu. ff. lo. remiſ[illegible] ɔductori nō denegať, atq[illegible] qd ſi dom[illegible] Io excep[illegible] intereſſe [illegible] retard[illegible] remiſsionis donec [illegible] eculare hāc exceptionē, offerat claues, & denūciet velle [illegible] ſm Iu. Bap. d
24 S. Seuerino in l. dē funcio, in 40. q. ff. de [illegible] ¶ Sed hic alia ſubintrat dubitatio, an ēt p vno meſe [illegible] ſit faciēda remiſſio [illegible] vno meſe tñ viguit peſtis? vř q nō, qa [illegible] modicū dā
25 nū æquo aīo ferre dēt. l. ſi me[illegible] §. vis maior. ff. lo. † Dř aūt i p poſito modicū dānū, qñ n[illegible] ɔtingit læſio [illegible] media parte pēſionis, ſm Bar. in d. §. [illegible] Bar. & Bal. i l. licet, C. eo. gl. [illegible] vnı eo. ti [illegible] Ant. i d. c. pp. vel [illegible] cōtingit læſio in tertia parte, ſm [illegible] c. 4. p. Alc. col. 108. P[illegible] verbis, col. ſi. lib. 3. Arc. con[illegible] Vlta ɔſult[illegible] modi[illegible] dānū, qn peipit [illegible] lucrū eſt pcipi, ſm Azo. in S[illegible] C. lo. Alc. [illegible] col. 4. [illegible] 8. [illegible]
26 fortiter facit tex. d. l. habitatores. §. [illegible] inqlino [illegible] pp iuſtā [illegible] remiſsionē [illegible] vel [illegible] ſubeſſet piculū [illegible] multo magis debebiť [illegible] piculū ſubeſt, licēt per [illegible] duraturit. Scdo p hac [illegible] facit tex. in d. l. habitatores, in prin. [illegible] ratione [illegible] pp [illegible] magnā incōmo[illegible] inhabitā[illegible] ſupuenietē ex reparatione [illegible] faciēda eſt remiſſio iqlino, nō pp aliqua particulā icōmodi. Sed abeſſe a domo cōducta tpe peſtis nō pōt eſſe ſine magno incomodo, vt experiētia docet, ergo &c. Tertiō facit tex. i l. [illegible] ſi domus, i prin. eo. tit. a ɔtrio ſenſu. dř ibi, q ſi inqlinus domū, q̄ ruinā minabať, eā inhabitauerit, remiſsionē nō hēt, ergo a ɔtrio ſi n̄ ihabitauerit, remiſsionē hēbit, dato q inttra mēſem refecta fuerit. Et iſta op. verior vř in pūcto iuris. Nec ob. tex. in d. §. vis maior, qa loqť in colono, nos in inqlino. Rō diuerſitatis ibi aſsignať, qa colonus nō teneť reſtituere lucrū, qd ɔſeqť ex vbertate fructuū. vñ æquū eſt, q ēt ſentiat modicū dānū, iqlin⁹ aūt ex inhabitatione nullū lucrū ex vbertate fructuū magis ɔſeqť vnu anno q̄ alte
27 ro, ergo &c. Sed pone q † iqlin⁹ ɔduxerit magnā domū p tenē dis ſcholaſticis i ɔturbernio, vel p aduenis hoſpitādis, & ɔtigerit peſtis, pp q ſcholares receſſerint, & hoſpites nō aduenerint, ipſe tñ ɔtinue domū ihabitauerit, an iſto caſu ſibi vlla ſit faciēda remiſsio pēſionis? Vř q nō, qa ihabitauit, & vbi inqlin⁹ vtiť & fruitur domo ɔducta ēt cū aliquali incōmoditate, ſibi nō debet [illegible] qua remiſsio, d. l. habitatores. i prin. Puto in hoc puncto diſtinguēdū eſſe, put diſtinguit Bar. i l. cū ples, in prin. ff. lo. aut ɔſtat, q inqlinus ɔduxit domū principalř p ſua habitatione, licet cogitaret ſecū hoſpites hēre, & tūc nō eſt ſibi faciēda remiſſio, d. l. habitatores. Aut ɔſtat, q ɔduxit domū, vt pricipalř ſaceret tabernā, vel ɔtuberniū, & tūc ſibi dēt fieri remiſsio, quia ad vsū deſtinatū fuit ipedit⁹ vtifrui re ɔducta, & i fructu ɔtigit ſterilitas pp peſtē, pp quā ſterilitatē remiſsio fieri dēt, d. §. vis maior, & d. §. pp ſterilitatē. Aut dubitať, & tūc recurrēdū ē ad ɔiecturas. Primo ɔſider[illegible] eſt qualitas iqlini. Nā ſi erat ſolit⁹ exercere artē cauponæ, vel facere duodenā, ſeu tenere ſcholares i ɔtubernio, p ſumēdū erit q ad iſtū vsū ɔduxerit, arg. l. plenā. §. eq̄tij. ff. de vſu, & habi. & ideo facienda erit ſibi remiſsio, ſm Bar.
28 hic ɔſuluit Lud. Ro. ɔſ. 178. Pro deciſione cas⁹ ppoſiti, ſi [illegible] matario impedito exercere artē ſuā i domo ɔducta dēt remiſſio, qa in dubio p̄ſumiť ɔduxiſſe domū ad vsū artis ſuę, alle. gl.
29 in c. [illegible] ad ſenus, de vſur. l. 6. q̄ vult, q ſi locās domū vſurario manifeſto puniť pena, d[illegible] qua ibi, q a debuit cogitare, q vſurari⁹ conduce-

ꝯducebat domũ ꝓ exercẽdis ibidẽ vſuris. Ex quo īfert ibi Ge-
mi. ꝙ dñs nõ poterit poſtea illũ ſub ꝓtextu, ꝙ exerceat arte ꝓ
hibitã, expellere a domo ꝯducta. Eodẽ mõ īfert ibi d. Phi. & Pe
30 ru. †q. locator nõ poterit expellere meretrices, q̃b. domũ ꝯdu
xit, qa ad illũ vſũ meretricãdi domũ ꝯduxiſſe ꝓſumit. Itẽ cõſi
derãda eſt qualitas dom⁹ locatæ, an ꝓpe plateã, vel ꝓpe portã
31 ciuitatis, ī qua ſolebat fieri hoſpitiũ. Nã ex hac ꝯiectura † ꝓſu-
mẽdũ ē, ꝙ eã ꝯduxerit ad vſũ tabernæ, ſm Bart. ibi, quẽ ſequit
Ale. ꝯſ. 107. Pro inueſtigatione, col. pe. li. 2. ꝯſ. 106. Magnifice ꝑ-
ter, col. antep. li. 3. Itẽ ex qualitate dom⁹, & inq̃lini ſimul, collı-
32 git ꝓbabilis ꝯiectura. ¶ † Nã ſi paup hĩs modicã familiã ꝯdu-
xerit amplã domũ, erit ꝓſumẽdũ ꝙ ꝓ ſcholarib. hoſpitãdis eã
33 ꝯduxerit, ſm Ale. in d. ꝯſ. 107. ¶ † Sed pone, ꝙ ꝯductor hoſpi-
tij, vel aliq̃s ex ſua familia moriat̃ peſte, & ob id claudat̃ hoſpi
tiũ illud tñ, ciuitate ī ſanitate ꝑmanẽte, an tũc ſit illi remiſſio
faciẽda? vr̃ ꝙ nõ, qa qñ ꝯductor ipedit̃ caſu ſupueniẽte in ꝑſo
nã ſuã vti re ꝯducta, nõ ſibi ꝯcedẽda eſt remiſſio, l. ſed addes. §.
fi. ff. lo. & ibi Bar. ꝑ q̃ dixit Io. Firma. in trac. de gabellis, q̃o. 25.
2. par. ſe ꝯſuluiſſe, ꝙ furnarijs, quorũ vnus fuit infirmus peſte,
nõ debat̃ remiſſio, licẽt ꝑ peſtẽ fuerint alij impediti vti fur-
no. Ego aũt hoc caſu credere faciẽdã eẽ remiſſionẽ hoſpiti, qa
militat rõ ſ. ꝑ Bar. aſſignata. Videlicet, qa caſu fuit ipedit⁹ vti
frui, & idẽ dicerẽ ī q̃one de furnarijs. Nõ obſt. tex. in d. l. ſed ad-
des. §. fi. qa loq̃t ī ꝯductore operarũ, cui nõ dẽt fieri remiſſio, niſi
ſtet ꝑ locatore, quominus opæ ſibi ꝓſtent. l. q operas. ff. loc. Et rõ
diuerſitatis patebit ex his, q̃ dicã j. in q̃one Doctorũ legẽtiũ.
34 Aduerte tñ, † qa ſi inq̃linus, ī cuius domo peſtis tñ irrepſit, eẽt
vir ſceleratus, puta publicus vſurarius, blaſphemator, vel ſodo
mita, forte ſibi denegãda eẽt remiſſio, tanq̃ ſit ꝓſumẽdum, ꝙ
ꝑp ei⁹ ſcelera morbo illo correptus fuerit, vt dicit tex. ī Auth.
vt nõ lux. ꝯ nãm. & faciũt q̃ dixi ſ. in ꝓludijs, in vlt. q. Et ad ꝓ-
poſitũ bñ facit deciſ. Io. And. & Hoſt. c. ꝑp ſterilitate. de loca.
35 vbi ꝯcludũt, † nõ eẽ remiſſione faciẽdã ꝯductori nõ ſoluẽti de
cimas, qa ꝓſumit̃ ei⁹ culpa, qa Decimas Deo nõ obtulit proue
niſſe ſterilitatẽ, c. reuertimini, 16. q. 1. ſequunt̃ gl. Ge. & Peru.
ī c. 1. de dec. li. 6. Et ex his elicit̃ cas⁹, ī quo remiſſio denegatur
colono, & inq̃lino, caſu ipeditis vti frui re conducta. Sũt & alij
plẽs cas⁹, quos ſubiiciã, quaten⁹ faciũt ad ꝓpoſitũ nr̃m d peſte.
Scds, ergo caſus, q̃o remiſſio nõ debet̃ e, ſi loc⁹ eẽt natr peſti
36 ſubiect⁹, † & ſciẽs ꝯdõnẽ loci ꝯduceret hoſpitiũ, domũ, vl ga-
bellas, tũc qa cas⁹ peſtis eẽt ꝓmeditatus, nõ eẽt ꝯductori remiſ
ſio faciẽda, ſm Io. Igneũ, Doctorẽ peritiſſimũ, in ſua repet. l. ꝯ-
37 ctus, col. 34. ff. de reg. iu. et. l. ſi fundũ, C. de ædil. act. † Et idẽ dr̃,
ſi q̃s ꝯduxerit gabellas in ciuitate Limitropha, q̃ ſolita ſit pati
quotidianos hoſtiũ incurs⁹, iuxta tex. ī §. publicorũ, in Auth. de
mã. Princ. allẽ. tex. ī l. ex ꝯducto, §. ſi vis, in ar. & ibi Bal. ff. loca.
melius facit tex. ī l. ſi q̃s domũ, §. fi. ff. eo. tit. qa hoc euenire poſ
38 ſe ꝓſpicere debuit. ¶ Tertius cas⁹ eſt, † ſi culpa ꝯductoris locus
efficeret̃ peſtilẽtioſus, puta ſi ſciẽter acceſſiſſet ad cõtagioſum
39 locũ, & ſecũ detuliſſet peſtẽ in ciuitatẽ. † Nunq̃. n. q̃s excuſatur
ꝑp caſũ, qñ culpa ꝓceſſit caſum. l. ſi vt certo, §. nũc videndũ, ff.
cõmo. l. ſi nulla culpa. ff. de pign. act. & qa nulla debet̃ remiſſio
ꝯductori ipedito vti frui facto ꝓprio. l. ſi ī lege, §. ſi dom⁹. ff. lo.
40 & l. dñs horreorũ. §. fi. eo. ¶ Quartus cas⁹, † qñ culpa alicuius de
familia ipſius ꝯductoris ſupueniſſet peſtilẽtia, tũc ẽt cõductori
denegari poterit remiſſio, vt ꝓbat̃ in l. q inſulã. §. fi. ff. loc. ẽt ſi
pacto ꝯuẽtũ eſſet, ꝙ ꝑp peſte dẽat fieri remiſſio, vt ibi legit̃, &
ad hoc illũ tex. reputat ſing. Lu. Ro. ſing. 30. ici. Si q̃s ꝓmiſerit.
& d. lãſ. in l. ſed & ſi q̃s, §. q̃ſitũ, ff. ſi q̃s cau. ¶ Quintus caſus eſt,
41 † ſi tpe peſtis ꝯductor ꝯduxiſſet domũ, vel gabellas, tũc ẽt non
poterit allegare caſũ peſtis, qa ꝓmiſſio de ſoluẽdo pẽſionẽ dẽt
itelligi ſm ſtatũ tpis, q̃ vigebat tpe ꝓmiſſionis, ſm Io. And. in
42 add. Spec. in. de loc. ſup rubr. vbi d. terminat, † ꝙ miles, q̃ tpe
guerræ ſuſcepit cuſtodiã caſtri, tenet et ſi violẽter ab eo caſtrũ
43 auferat̃, & dixit Soc. ꝯſ. 122. Quidam Iacob. li. 4. † ꝙ ꝯductor a-
grorũ in ꝯfinib. Florẽtinorũ nõ pt petere remiſſione caſu, quo
ſtipẽdiarij depꝑdent fruct⁹, qa ſoliti ſunt ſingulo anno ſtipendia
rij ipſorũ Florẽtinorũ iſtes robarias facere. Idẽ tenet Bal. in l. ſi
44 ea lege, col. fi. C. de vſu. † vbi ꝯductori, q tpe guerræ cõduxit ꝓ-
dia, remiſſio ꝑp guerrã nõ debet̃, ar. l. q bona. §. de illo, ff. de dã.
infe. & idẽ firmat Alex. ꝯſ. 6. Videret̃, ad fi. lib. 2. ¶ Sextus caſus
45 eſt, † qñ inq̃linus, q migrauit a domo ꝯducta ad aliã domũ gra-
tis ihabitaſſet, ſm Raph. Ful. ī d. l. habitatores. Eſt verũ, ꝙ Gui-
do Papę deciſ. 530. exordiẽ. Theſaurari⁹, dicit ꝙ Doc. ī l. de æta
te. §. fi. ff. ad Treb. illud nõ admittũt, qa ſatis eſt ꝙ inq̃lin⁹ fuerit
caſu ipeditus vti frui. Qđ credo verius. ¶ Sed alia ſe offert dubi
46 tatio ardua & difficilis. † Nobilis Alexius Piper emit oẽs red-
ditus & ꝓuẽt⁹, q̃ ꝑcipient̃, & ꝑcipi poterũt ex datijs & gabellis
ciuit. Auenio. vſq, ad 10. an. ꝓtio 16000. floren. ſoluẽdorũ quo-
libet anno. ꝯtigit, ꝙ hoc anno parũ, vel nihil ꝑcepit ꝑp peſtẽ,
q̃rit̃ an ei ſit faciẽda remiſſio? Hãc q̃õnẽ diſputauit Bar. ī diſpu
ta. inci. Publicanus quidã. & licet loquat̃ ī publicano, q nihil ꝑ-
cepit ꝑp guerrã, tñ nõ refert quãtũ ad punctũ, cũ peſtis ẽt di-
cat̃ bellũ ſeu guerra, vt dixi ſ. in ꝓludijs. ¶ Pro reſolone huius

dubitationis vidẽdũ eſt, quis ꝯct⁹ ſit iſte, nã ſi ſit locatio & ꝯ-
ductio, remiſſio erit ſibi faciẽda, ꝑ ea q̃ ſ. dicta ſũt. Si verõ d ca
tur emptio & vẽdõ, videret̃ dicẽdũ nõ eſſe remiſſionẽ ei conce-
dendã rõnib. q̃ plurib. Primo, qa poſt ꝑfectũ ꝯctũ emptiõis pe-
riculũ ſpectat ad emptorẽ. l. id qđ. & l. neceſſariõ. ff. de peric. &
cõmo. rei vẽ. & l. 1. C. e. ¶ † Scđo, qa qñ vẽdit̃ ſpes, ſeu futur⁹ e-
uẽt⁹, periculũ ē emptoris, ẽt ꝙ nihil ꝑcipiat̃. l. ſi iactũ. ff. de act.
emp. l. nõie. l. nec emptio. ff. de ꝯh. emp. Tertio, quia trãſlatum
fuit ius ꝑcipiẽdi reddit⁹ datiorũ vſq; ad x. annos, & ſic ad lõgũ
tps, & ꝯñr vtile ſaltẽ dñiũ trãſlatũ fuit in Alexiũ, ergo ad eum
ſpectabit piculũ, qa res perit periculo ei⁹ cui⁹ eſt l. q̃ fortuitis. C.
de pig. ac. cũ ſi. ꝙ aũt iſte ſit ꝯct⁹ emptionis. apparet ex verbis,
47 quib. vſi ſũt ꝯhẽtes. ¶ † Talis. n. ꝓſumit̃ ꝯct⁹, qualẽ verborũ pro
prietas demõſtrat. l. intereſt. ibi, q̃tũ lectio ꝓbat. ff. de ſol. & te-
nor diſpõnis oñdit qualis ſit ꝯctus, ſm Pa. de Caſt. ꝯſ. 200. Ad
primũ, circ. fi. & ꝯſ. 251. pñs dubiũ, ī fi. Barb. cõſ. 2. cõſ. 11. ꝯſ. 26.
37. 72. li. 2. Cur. cõſ. 53. Sup articulo, col. 1. & alibi ſepẽ. Ex lectu
ra aũt ꝯctus apparet, ꝙ eſt emptio, quia dr̃ ꝙ nobilis Alexius
48 emit. itẽ dr̃ ꝓ ꝓtio. † & vbi ſit mẽtio ꝓtij, ī dubio intelligit̃ em
ꝓtio. l. fi. C. de pd. decur. & voluit gl in l. cũ dotẽ. C. de iu. do. q̃
ibi no. Bal. inferẽs ad ſtatutũ diſponẽs, ꝙ de ꝓtio cuiuſq; rei de
ductæ ī ꝯctu ſoluat̃ gabella, nã tale ſtatutũ de ꝯctu emptionis
tñ intelligẽdũ eſt, ſm eũ, & illã gl. ad hoc dixit Iaſ. ſing. in l. 1.
col. 5. C. de iu. emph. Sed ꝓdictus nõ obſt. Bar. ī all. diſpu. deter-
49 minat, ꝙ ſit locatio, & ꝯñr fieri dẽat remiſſio, † quia vbi cõſti-
tuit̃ ꝓtiũ annuũ, vel mẽſtruũ ꝓ fructib. dr̃ locatio, ſm gl. ī d. l. j.
C. de iu. emph. ꝑ q̃ Bar. & Sal. ibi idẽ determinãt, ſequit̃ Soci.
ꝯſ. 156. Pro fundõ, in prin. li. 2. dicẽs, ꝙ iſta opi. eſt *communis*. Ab
¶ hoc fundõ depẽdet veritas, iõ diligẽter aduertẽdũ. Imo. in l. co
tẽ ferro, §. q maximos. ff. de pub. dt nõ eſſe verũ, ꝙ dicat̃ loca-
tio, vbi ꝯſtituit̃ ꝓt. ũ annuũ, vel mẽſtruũ, & exprimit̃, ꝙ ſit em
ꝓtio, quia nihil ꝓhibet, quominus poſſit emi & vendi ꝑceptio
fructuũ ꝓ plurib. annis, licẽt ſolo ꝑ ſingulos annos ſit diſtribu
ta. Cũ igit̃ vẽdõ fieri poſſit, & ꝯſtet de mẽte ꝯhẽtiũ ex verbis,
dẽt iudicari emptio, nõ locatio. Nõ ob. gl. ī d. l. j. qa ꝓcedit ī du
bio, & vbi ꝯhentes nõ ſunt vſi verbo, emptionis, & vẽdõnis, ſe
cus vbi expſſerũt verbũ emptionis, qa in claris nõ eſt opus ꝯie
cturis, & ita dẽt intelligi gl. ī l. Põponius, in ver. amitti. ff. quib.
mod. vſuſſ. amit. ¶ Alia igit̃ rõne mouet̃ Bart. qa poſito, ꝙ iſte
eẽt ꝯctus emptionis, tñ regulari dẽt, ſm nãm ꝯct⁹ locationis,
50 cui aſſimilat̃. Sed nec iſta rõ tuta vr̃, † quia licet ꝯctus innoiat⁹
reguleẗ ſm nãm ꝯctus noiati, cui aſſimilat̃. l. j. §. ſi quis ſeruũ.
ff. depo. tñ cautũ nõ reperit̃, ꝙ vnus ꝯctus noiatus reguleẗ, &
regat̃ a iurã alterius ꝯctus noiati. ſubdit ergo Bart. ꝙ emptio &
51 locatio † eiſdẽ rr̃is regulant̃. l. 2. in prin. ff. loca. Sed nec iſtud ſa-
tiſfacit, qa verũ eſt, ꝙ eiſdẽ rr̃is rĩant̃, niſi ꝯriũ deciſũ reperiat̃.
Sed in ꝓpoſito ꝯriũ clarẽ deciſũ apparet, quia in emptione pe
riculũ ponet ad emptorẽ, in locatione ad locatorẽ, non aũt ad
ꝯductorẽ, vt patet in iurib. ſ. alleg. nã ad emptorẽ glebę, inun-
dationis & tẽpeſtatis periculũ ſpectat, ſi aũt cautũ nõ ſit. l. ſi ſtu
las. §. frumẽta. ff. d ꝯh. emp. & tñ nõ ſpectat ad ꝯductorẽ ptan.
l. ex ꝯducto. §. j. ff. loc. ¶ Adducit ergo Bar. tertio loco tex. in l.
52 inter quos. §. dãnũ. ff de dã. infe. vbi ſupficiario † ꝑp ruinã ſup-
ficiei ſit remiſſio pẽſionis, & tñ põt eſſe ꝙ titulo emptiõis erat
ſupficiarius, cũ ꝯſtet ſupficiẽ emi poſſe ſicut locari. l. j. §. j. ff. de
ſupficie. ¶ Sed tu ꝯſidera, an Bar. inaduertẽter loquat̃, nã licẽt
empta ſit ſupficies, tñ penſio ſolui vr̃ ꝓ ꝯctu locationis habito
reſpũ ad ſolũ alienũ, pro quo ipſa penſio ſoluit̃, d. l. 2. in princ.
¶ Quartõ mouet̃ Bar. qa ubi eſt ea. rõ, ibi dẽt eẽ ea. iuris diſpõ.
53 l. a Titio. ff. de ver. ob. † Rõ aũt, ꝑp q̃ ſit remiſſio in ꝯctu loca-
tionis, & nõ in ꝯctu emptionis, & vẽdõnis ea eſt, quia de natu
ra emptionis eſt, vt res ꝑpetuõ ſit penes emptorẽ, & eius ſit ſp
oẽ emolumentũ, nimirũ ſi ad eum ſpectat ẽt oẽ periculũ. Sed
de nã ꝯductionis eſt, ꝙ emolumẽtũ ſit ꝯductoris ad tps tñ ni
minũ ſi dãnũ cõicat̃ cũ locatore, apud quẽ res locata ꝑpetuõ re
manet, ſm Cy. in l. legẽ. C. loc. Vel ea rõ eſt, quia res vẽdita de-
bet tanq̃ ſpẽs, iõ eius interitu vẽditor liberat̃. l. ſi ex legati cã.
ff. de ver. obl. Sed in locatione debet̃ patiẽtia, q̃ eſt de futuro, &
q̃ ꝓſtari non põt ꝑ locatorẽ, vbi fructus deficiunt, iõ cõducto-
ri fieri dẽt remiſſio, licẽt locator nõ teneat̃ ad interẽſſe, qa ꝑ
eũ non ſtat quominus ꝓſtet patientiã, in emptione aũt gabel-
larũ eædẽ rõnes militare vñr, q̃ in locatione, ergo &c. ¶ Tu ad-
uerte, quia attẽtis iſtis rõnib. idẽ dicendũ, ſi vẽditi eſſent fruct⁹
oium 20. ann. vnico ꝓtio, cuius ꝯriũ tenet Bar. & cõiter alij, vt
ſtatim ſubiiciã. Ergo ar. nõ ꝯcludit, niſi rñdeas, vt ſtatim dicã.
¶ Icẽ aduerte, quia nõ vr̃ verũ, ꝙ hmõi rõnes militẽt in vẽdõ-
ne fructuũ, & redditũ gabellarũ, eo quia cẽſet̃ empta ſpes ꝑ-
cipiendi redditus, q̃ ſpes ſuccedit loco rei, & q̃ nõ perit, neque
diminuit̃, ẽt ꝙ oẽs fructus intereant. imputet ergo ſibi condu-
ctor, qui ſola ſpe cõtentus fuit, d. l. nec emptio. Et ꝑpea Imo. &
Lu. Ro. in d. §. qui maximos, tenuerũt ꝯ Bar. & ſequaces. idem
tenet Imo. in c. ꝑp. col pe. de loc. & Lud. Bolog. in addi. ad cõſ.
Io. de Ana. conſ. 74. Viſis, & põderatis. ¶ Paſſus iſte eſt ſcrupu-
loſus, & ſuper eo multa verba effundi paſſunt. Et pro dilucı-
dato-

datione & ꝯcordia multarũ deciſionũ, q̃ in hoc pũcto vñr ad-
uerſæ, licet potius ſint diuerſæ, ꝯſidero quatuor caſus principa
les. Primus, qñ ꝯtrahẽtes nõ sũt vſi verbo locationis, & cõdu-
ctionis, neq; verbo vendõnis & emptionis, puta, ſi fuerit dictũ,
cõitas conceſſit Alexio Piperi gabellas vſq; ad x. annos pretio
16000. Flore. ſingulo anno. Scds, qñ vſi sũt verbo, locationis, &
ꝯductionis. Tertius qñ vſi ſunt verbo, vendõnis & emptionis.
Quartus, qñ vſi ſunt ſiſ, & ꝑmiſcuẽ vtroq; verbo, locationis &
54 vendõnis ¶ Circa primũ oẽs cõcordant, † q. in dubio dicaẽ cõ-
tractus locationis, vbi ꝑtiũ ꝑ fructib. ꝑcipiẽdis in ſingulos an-
55 nos diuiſũ reperiẽ ſm gl. in d. l. 2. C. de iure emphyte. ¶ † Circa
ſm ẽt cõcordant, qa ſi in dubio ꝑſumiẽ locatio, remiſſioq, cõ-
cediẽ, multò magis vbi ꝯſtat ex verbis ꝯtrahẽtiũ, q. voluerũt
facere cõtractũ locationis iudicabiẽ locatio, nec a verbis rece-
dendũ erit. l. nõ alr. ff. de leg. 3. Et hoc intelligo, ſiue locati ſint
fructus dati ꝑ certo ꝑtio ſingulis annis, ſiue pro vno ꝑtio ſiẽ,
ꝑſtando ꝑ oĩbus annis, vel ſit ſacta locatio ꝑ vno anno, ſm Pa.
de Ca. in d. §. maximos, & in l. 3. §. adeo. ff. lo... licẽt Bal. in l. ſi ea
lege, C. de vſu teneat c...ũ & malẽ. ¶ Saluan tñ poſſet opi.
Bal. q. nõ ſit faciẽda rem ſſio, licet cõtrar. t' dicaẽ locatio eo ca
ſu, quo ꝯductor ſpẽ fructuum ꝑcipiendorũ, & vno fructus pei-
cipiendos cõduxiſſet, quia tũc c... aduerſãq; fortunã codu-
xiſſe videreẽ, d. l. nec emptio & hac rõne mouet Bal. in l. licẽt,
in 3. q. C. loc de qua qõne Bal. ĩ. plura dicã. ¶ Circa tertiũ caſũ,
qñ verba ꝯctus ſonãt in vendõnem, diſtinguẽdũ eſt, an ciuitas
vẽdiderit redditus, & ꝑuẽtus dationĩ ꝯſtituto ꝑtio in ſingulos
annos vel mẽſes, aut cõſtituto vnico ꝑtio ꝑ oĩb' annis. Primo
56 caſu Bar. in d. diſput. & in d. l. 3. † tenet, q. dẽat iudicari locatio,
& ꝯñr q. ſit ſacieẽda remiſſio, & ſequunẽ *cõiter* Docto. ꝑ funda-
mẽta & rõnes ſ. allegatas. idẽ tenẽt Io. Firm. tract. de gabellis,
in 1. q. 2. pat. Alex. cõſ. 107. Perſpectis, li. 3. & in d. cõſ. 3. li. 1. So-
cin. cõſ 88. col. 1. & ſeq. Cõſiderata ꝑdicta facti cõtingẽtia, li. 1.
& Io. de Imo ſibi cõtrarius, cõſ. 7. In caſu ꝑmiſſo. Pet. de Anch.
in d. c. pp. & in cõſ. 403. Pluribus rõnib. Cor. cõſ. 128. Vẽ primo
aſpectu, li. 2. & cõſ 23. Vẽ, eo. lib. & cõſ. 38. q̃uis, eo. li. & cõſ. 12.
Licẽt diffuſe, li. 4. ¶ Et ita tenẽdo, non ob. adducta in cõtrariũ.
57 Primò nõ ob. q. verba ſonẽt in vendõnẽ, † quia magis attẽden-
da eſt nã ꝯctus, q̃ verba, l. inſulã, ff. de ꝑſcr. verb. l. ſi olei. C. loc.
58 † nã verbũ, emit, ex ponitẽ qñq;, i. conduxit, l. hi qui, C. loca. l. ea
59 lege. §. locaui. ff. eo. facit tex. in d. §. qui maximos. † Sic ẽt verbũ
illud, ꝑtio, põt exponi, i. mercede, d. §. locaui, & l. inſulam. §. qui
ædem, eo. tit. ¶ Non ẽt ob. dũ ſ. dicebã, q. cenſeẽ vendita ſpes,
quia iſtud nõ eſt verũ, qñ empti ſunt redditus percipiendi, cũ
intelliganẽ empti fructus ſoliti cõiter percipi. d. l. nec emptio.
& l. interdũ. ff. de ver. ob. iõ ſi fructus non percipianẽ, remiſſio
eſt facienda. d. §. vis maior. ¶ Et ex hoc infero, q. ſi venditi eſ-
ſent redditus gabellarũ, ſi qui ꝑciperenẽ, q. nulla dẽt fieri re-
miſſio, ſeu pretij excõputatio, tanq̃ dicaẽ vẽdita ſpes, ſeu alea.
60 † Illa. n. verba, ſi qui ꝑcipient, condõnẽ & ſpẽ locatã eſſe oñdũt.
l. qđ in vendõne. ff. de hær. vel actio. vend. & hoc volunt Bart.
& Pau. de Ca. in d. §. qui maximos. ¶ Scđo caſu, qñ ꝑ vnico ꝑ-
tio, & tunc vera vendõ reputaẽ, & ꝯñt ad emptorẽ dãnũ ſpe-
ctabit, iuxb. præall. habita tñ diſtinctione, an redditus ſint ꝑci-
piendi ab ipſo emptore, an a venditore. Nam primo caſu fieri
nõ dẽt excõputatio ꝑtij, quia ius vſusfruc. vẽ emptũ. l. cũ ita. ff.
de vſuf. leg. l. ſi quis ita. ff. de vſufr. Scđo caſu fieri debet excõ-
putatio ꝑ rata tpis, quo redditus nõ fuerunt ꝑſtiti ꝑ vẽditorẽ
ipſi emptori, ſm Bar. in l. ſi vẽditor. §. veniſſe, ff. de contrahen.
emp. ¶ Sed pone, q. ſit vendĩtũ datiũ, ſiue vectigal, aut gabella
pro x. annis, an dẽat eo. mõ diſtingui, an ſit venditũ conſtituto
ꝑtio in ſingulos annos, aut ꝑ vnico ꝑtio totius tpis? Rõ dubi-
61 tãdi eſt, † qa ſi quis emit datiũ ſeu pedagiũ, cenſeẽ emiſſe ꝑce-
ptionẽ ſeu cõmoditatẽ ꝑcipiendi fruct' ſm Bar. & *cõiter* ſcrib.
in d. § qui maximos ꝑ tex. in l. ſi vſusfructus. ff. de iu. dot. Em-
ptor aũt ꝑceptionis cẽſeẽ emiſſe ipſũ actũ ꝑcipiẽdi, & ſic ſpẽ. l.
ſi iactu retis. ff. de ac. emp. & d. l. nec emptio, & bñ ꝓbaẽ i d. l. ſi
vſusfructus, in fi. & i l. neceſſariò, ff. de ac. emp. vẽ ergo indiſtin
ctẽ dđm, q. emptor ſola ſpe dẽat eſſe contẽtus. d. l. nec emptio.
¶ In ꝯriũ facit, qa ſi in ſingulos annos ſit ꝯſtitutũ ꝑtiũ, dẽt dici
62 locatio ſm cõem ſniam Doc. de qua ſ. † Si locatio ſit, ergo re-
miſſio debeẽ, qa de nã locationis eſt, q. conductori ipedito vti
frui caſu ſeu fortuna, fiat remiſſio. d. §. vis maior. Bal. i d. l. licẽt,
i 3. q. tenet, q. nõ ſit faciẽda remiſſio, qa cõductor caſũ aduer-
ſamq; fortunã cõduxiſſe cẽſeẽ, & ita intellexit velle Bar. i d. §.
qui maximos. Et clarius hoc voluit Pau. de Caſt ibi, qui ſortius
ſubijcit, q. idẽ erit, ſi q̃s emerit datiũ, & oẽs reddit', qa illa ver
ba, & oẽs redditus, vñt adiecta i ꝯñtiã prioris diſpõtus. ¶ Quid
tenẽdũ? ſi dicam' q. ꝯductor ꝯduxerit, vel emerit ſpẽ ꝑceptio
nis, ꝑcul dubio dđm eſt remiſſionẽ nõ dẽri, cũ videaẽ emendo
ſpẽ, ſuſcepiſſe in ſe oẽ ꝑiculũ, l. ſi quis fundũ, in prin. ff. loc. Re-
perio Alex. in d. ꝯſ. 108 li. 3. determinare ꝯriũ. ſ. q. remiſſio fie-
ri dẽat, & dicit ita velle Bar. in d. l. qui maximos. Ad deciſionẽ
Bal. rñdet, q. Bal. ſe fundat in dicto Bart. in d. §. q̃ maximos, &
cõſtat Bar. ꝯriũ dicere, tñ Alex. non rñdet ad rõnẽ Bal. q̃ rõ ẽt
fuit de mẽte Bar. i d. §. q̃ maximos, q. cẽſeaẽ emiſſe caſũ aduer
ſamq; fortunã eo, q. verbũ, datium, capiẽ ꝑ actu perceptionis
redditũ ipſius da... Ego adhæreo opi. Alc. & credo, q. verbũ
63 datiũ, † dẽt exponi, i. redditus, q ex datio ꝑcipiunẽ, vt no. in ru
bri. C. de vectig. & cõmiſ. & ita capiẽ i l. 3. §. 1. ff. de pub. & iſta eſt
veriſſimã intẽtio ꝯhẽtiũ, ergo ita verba ſunt capiẽda, d. l. ſi debi-
tor. §. veniſſe, ff. de ꝯh. emp. Præterea cũ iſtud verbũ, datum,
poſſit itelligi tã ꝑ redditib. q ꝑcipiunẽ ex datio, q̃ pro ipſo actu
ꝑceptionis, certẽ i dubio faciẽda eſt iterꝑtatio ꝯ locatorẽ, qui
potuit legẽ aptius dicere. l. Labeo. ff. de ꝯh. emp. inſuꝑ iſta opi.
eſt benignior. ergo i dubio amplectẽda. l. ſp. ff. de reg. iu. Nã ẽt
cũ redditus ꝯſtituto ꝑtio in annos ſingulos vẽditi sũt, põt eſſe
vendõ, vt ſ. demõſtraui poſt Imo. & tñ Doc. cõiter iterpretan-
tur, q. ſit locatio, quia iſta interꝑtatio benignior vẽ ex eo, q. in
locatorẽ remiſſio ꝯcediẽ. idẽ ergo dđm, qñ vẽditũ fuit datiũ.
¶ Nõ ob. doct. Bar. i d. §. q maximos, dũ vult q. vẽdito datio cẽ-
ſeaẽ vẽdita ſpes, ſeu actus ꝑcipiẽdi, & ſic remiſſio nõ dẽtur. qa
Bar. loquiẽ, qñ ꝑ vnico ꝑtiu tẽporis vẽdõ fcã fuit, tũc vendõ cẽ
ſeẽ & nõ locatio, quo caſu act' ꝑcipiẽdi vendit' intellr ꝑ ratio
nes Bar. Sed qñ vendõ fcã fuit ꝯſtituto ꝑtio in annos ſingulos,
locatio reputaẽ, & quia locato datio, ẽt põt intelligi locatũ id,
qđ ex datio ꝑcipiẽ, ſicut locato fundo, intellr locatũ id, qđ pei
piẽ ex fundo, idcirco faciẽda eſt interꝑtatio in partẽ hãc, q. cõ-
ſeaẽ locatũ id, qđ ꝑcipiẽ, quia talis interꝑtatio eſt benignior, vt
ſ. dixi. Et opi. Bal. ẽt reprobat. Io. Igneus i repe. l. ꝯctus, col. 32.
& ſeq. ff de reg. iu. ea rõne, quia ẽt q. cenſereẽ locata ſpes, ſeu a-
ctus percipiẽdi, nõ tñ cõductor tenereẽ de caſu peſtis venſiẽ
nõ cogitatæ, de quo ĩ. abũdẽ diceẽ. ¶ Sed hic alia ſuboriẽ dubi-
64 tatio. Pone, q. ab initio † ſit cõſtitutũ vnicũ ꝑtiũ ꝑ oĩb. decẽ an
nis, videlicet ꝑ quinquaginta millibus ſcutis, & poſtea ſolutio
ſit diuiſa ꝑ tpa ita, videlicet q. de dictis quinquaginta millib.
ſoluaẽ quolibet trimeſtri ſũma mille ducẽtorũ quinquaginta.
An erit vẽdõ, vel locatio? Bar. in d. diſpu. publicanus quidã, vis'
eſt velle, q. ſit locatio. Vẽ (inquit) q. ꝑꝑ vnũ ꝑtiũ cõſtitutum ab
initio, licet ꝑſtatio ſit diuiſa, & ꝑꝑ vnã annorũ numerationẽ,
q. ſit emptio, & tñ Bar. poſtea cõcludit, q. eſt locatio. Subijciẽs
q. ſi ꝑtiũ eſt vnũ & certũ, merces verò ſoluiẽ per ſingulos an-
nos, locatio erit, licẽt cõtrahentes vſi fuerint verbo, vẽdõnis &
emptionis, quia illa merces ſolui vẽ ꝑ patientia, q̃ ſingulis an-
nis ꝑſtaẽ. & ita dicit intelligendã eſſe glo. in d. l. 2. C. de iu. em-
phyt. & verba Bar. ita ẽt intellexit do. Alex. in d. cõſ. 108. & idẽ
tenet Cor. in d. cõſ. 12. lib. 4. Ego crederẽ opi. Bar. verã eſſe, ſi ſo
lutio diuiſa ꝑ tpa, puta per trimeſtres, ſit vniformis quocunq;
trimeſtri: ſed ſi ſit diſformis, tenerẽ q. eſſet vendõ, quia tũc ap-
paret ſolões fuiſſe diuiſas gr̃a cõmodioris ꝑſtationis, & non
pro patiẽtia, quæ ꝑſtatur, cũ non appareat ratio, quare plus ſol-
ui dẽat pro patientia vnius trimeſtris, quam pro patientia alte-
rius, & iſtud fuit de mente Corne. in d. cõſ. 12. Et hanc arbitror
fuiſſe mentem gl. in d. l. 3. & Bar. in d. diſputa. dum dñt locatio
nẽ eſſe, ſi ꝯſtitutum ſit vnum pretium, quod annuatim ſoluaẽ.
nã ſi ꝑſtatio fiat diſformiter, nõ erit verũ, q. vnũ pretiũ annua-
tim ſoluaẽ ꝑꝑ diuerſitatẽ ꝑſtationũ, q̃ faciũt videri diuerſa ꝑ-
tia, arg. l. quinquaginta, ff. de probat. ¶ Sed adhuc alia ſubintrat
65 dubitatio. † Pone, q. pro oĩb. decẽ annis ſit cõſtitutũ vnicũ pre-
tiũ ſemel, vel per ꝑſes diſpares ꝑſtationes ſoluendũ, ita q. dicaẽ
vendõ, & contingit q. ꝑꝑ peſtẽ tertia pars redditũ oĩum de-
cem annorũ deꝑerierit retenta opinione illorũ, qui tenent q.
ſi contingit læſio in tertia parte, fieri dẽat remiſſio cõductori,
an ẽt in caſu iſto ſit facienda ꝑtij excõputatio emptori? Vẽ q.
non, quia i ꝯctu emptionis periculũ eſt emptoris. l. id qđ. ff. de
pet. ic. & cõmo. rei vẽ. & in hoc differt a ꝯtractu locationis, ſm
gl. in d. l. 3. C. de iu. emphy. & dixi ſ. In ꝯriũ facit, quia qñ ꝑtium
eſt conſtitutũ in ſingulos menſes, fit remiſſio tanq̃ merces ſol
uatur pro patiẽtia, q̃ ſingulis menſib. ꝑſtatur, ergo idẽ in caſu
nr̃o, quia vnicũ ꝑtium vẽ ſolui patientia oĩum x. anno. vñ idẽ
iuris eſſe debet i toto, quod eſt in parte. l. quæ de tota, ff. de rei
ven. Põt dici, q. in locatione patientia venit principalr, in ven-
ditione principalr venit datio, in ꝯñtiam venit patientia, vt de
clarat Bar. & alij in l. 2. ff. ſi cer. pet. & Bart. in d. diſpu. in ver. ſo-
lutio, &c. Conſidera tñ tu ſubtilis, quæ ſit iſta datio, quæ in ven
ditione gabellarũ principaliter ex parte vẽditoris debeẽ. ¶ Cir
ca quartum caſum, qñ contrahentes vſi ſunt ſimul & promi-
66 ſcue † verbo, venditionis & locationis, ſi præſtatio ſit vnifor-
miter diuiſa in ſingulos menſes vel annos, clarum eſt q. repu-
tabitur locatio per prædicta. & firmat Imol. in d. §. qui maxi-
mos, & Alex. in d. conſ. 107. ſi verò cõſtitutum ſit vnum pre-
tium pro toto tpe, Imo. & Alex. nihil dñt. Ego arbitror ꝯhen-
tes hoc caſu uoluiſſe facere cõtractũ locationis, & nõ uẽdõnis,
quia ſubiecta mã magis cõuenit locationi, q̃ uendõni. Præmiſ-
ſa, q. ſit faciẽda remiſſio, ꝑcedũt ubi emptor uel ꝯductor nõ ſu
ſcepit i ſe periculũ cas', aduerſæq; fortunæ. Si aũt in ſe ſuſcepit
periculũ, aliud dicendũ uideẽ. Et quia nobilis Alexius ſuſcepit
in ſe periculũ peſtis, & cuiuſlibet aduerſi caſus, & quia paſſus
iſte frequens eſt, latius arbitror inſiſtẽdũ. ¶ Quæro primò, qđ
ſi con-

ſi cõductor ſpẽliter & expreſsè ſuſceperit in ſe periculũ peſtis,
an teneãtur ad pẽſionẽ ꝓ tpe peſtilentiæ: Vr̃ q̃ nõ, qa peſtis enu
67 meratur † inter caſus fortuitos, ſm Bal. & Sal. in l. quæ fortuitis.
68 C. de pig. act. dr̃ aũt caſus fortuitus, † cui humana mens nõ põt
obuiare, d. l. quæ fortuitis, & l. 3. §. ſi eo tpe, ff. de admi. rer. ad ciui
tatẽ perti. ergo ſuſcipiens in ſe caſum fortuitũ, ſuſcipere dici-
69 tur obligationẽ impoſſibilẽ: † impoſſibiliũ aũt obligatio nulla
eſt. l. impoſſibiliũ. ff. de reg. iur. ❡ In ↄ̃riũ eſt caſus deciſus in l. ſi
qs fundũ. in prin. ff. loc. ❡ Ad argm̃ r̃ndetur, q̃ regula l. impoſ-
ſibiliũ procedit in obligatione merè impoſſibili, caſus aũt for
tuiti eueniunt ↄtingẽter, & nõ neceſſariò, ideò ſequitur q̃ pro-
miſſio aduerſus caſus fortuitos eſt poſſibilis, licèt pp defectũ no-
ſtræ cognitionis neſciamus occurrere, & debite reſiſtere: vnde
magis hic verſatur difficultas, quã impoſſibilitas, ſm Sal. ī l. 3. in
fi. C. cõmo. Vel alr̃ põt dici, q̃ arg. ↄt. net fallaciam. licèt. n. mẽs
humana nõ poſsit puidere caſus fortuitos, põt tñ hõ ſe obliga-
re ad nõ allegandũ caſum fortuitũ in ſui fauorem, & iſtud eſt
poſſibile, & facillimum, & iſta eſt obligatio, qua obligat̃ ſuſci-
piens in ſe caſum aduerſamq; fortunam. l. ſed & ſi quis. §. quæſi
70 tum. ff. ſi quis caut. ❡ † Sed quid ſi ↄductor expreſsè non ſuſce-
pit in ſe caſum peſtilentiæ, ſed gñaliter ſuſcepit in ſe periculũ
cuiuſlibet aduerſi caſus? dicas idem r̃ndendum. d. l. quæ fortui-
tis, & ita r̃ndẽt gl. Bar. Ang. Sal. Raph. Pau. & Mod. in d. §. quæ-
ſitum. & eſt cõis ſnia, licèt variæ fuerint Docto. opin. vt licet in-
tueri ex ſcriptis p Sal. l. 1. C. cõmo. Alex. & Mod. in d. §. q̃ſitũ,
& idem tenuit Cor. ↄſi. 128. Vr̃ primo aſpectu, col. 3. li. 2. ❡ Sed
71 qd ſi ↄduxit ſuo periculo? Vr̃ idem r̃ndendũ, † quia appellatio
ne periculi etiam vr̃ comprehendi caſus peſtis. l. itẽ quæritur.
§. ſi gemma. ff. loca. & l. liis. §. 1. ff. de nego. geſt. quẽ alleg. d. Iaſ.
in d. §. quæſitum. Et ibi Pa. de Ca. vult, q̃ periculũ in plus ſe ha
72 beat, q̃ caſus fortuitus, quia caſus † fortuitus propriè compre-
hendit caſus, qui ſine propria culpa obueniunt, & qui præuide
ri non potuerunt. Periculũ verò eſt nomẽ magis generale cõ-
prehendens oẽm caſum, ſiue ex propria culpa proueniat, ſiue
non, ff. de peric. & cõmo. rei ven. in rub. & nigro. maximè in l.
quòd ſi neque. §. [illegible] ff. e. & ſic periculũ eſt genus, caſus verò for-
tuitus, dr̃ ſpes, ſm Alex. in d. §. quæſitũ, & iſtud clarum eſt, li-
cet d. Iaſ. in d. §. quæſitum, dicat q̃ gl. ubique, & Bart. habuerũt
pro cõſtanti, q̃ appellatione periculi non cõprehendatur caſus
fortuitus. Quod credo non eſſe uerũ, imò gl. & Bar. ꝓ cõſtanti
volunt ↄ̃riũ, vt ex verbis eorũ potes cognoſcere. & ſi tu, q̃ oĩa
ponderas, aduertas, uidebis veritatem. ❡ Redeundo ad punctũ
cõcludo, poſito q̃ de ſignificatione vocabuli appellatione pe-
73 riculi poſſit includi caſus fortuitus: † tñ adhuc dico cõductorẽ
datiui, qui ↄduxit datia ſuo periculo, non teneri de caſu for-
tuito pp peſtem obuenientem, vel alia de cauſa, iura ſunt mani-
feſta, videlicet tex. in l. 1. §. ſæpe. ff. depoſi. & in d. l. liis. §. 1. ff. de
neg. geſt. & in d. l. opus, cum ſi. ❡ Ampliatur iſta concluſio, ẽt ſi
in ſe cõductor ſuſceperit omne periculum, adhuc non cenſet̃
ſuſcepiſſe periculũ caſus fortuiti, l. nec ſimiliter. ff. de magi. cõ-
ue. iuncta l. 2. §. ſi eo tpe. ff. de admi. rer. ad ci. pert. ad idem tex.
cũ gl. expreſſa in l. ut. ↄ̃uentium, §. itẽ ſi quis. ff. de pact. Ex ea ra-
tio eſt, non qa appellatione periculi non contineatur periculũ
caſus fortuiti, vt credidit d. Iaſ. & maleſed quia nõ eſt creden-
dum, quod aliquis voluerit ſubire periculũ caſus fortuiti, niſi
q̃n conſtet. & ideo, quia periculũ eſt nomẽ gñis aptũ compre-
hendere, tam periculũ obueniens culpa, q̃ a caſu, non creditur q̃
ſuſcipiẽs in gñe omne periculũ voluerit ſe obligare ad caſum
fortuitũ. Et iſta eſt propriè rõ d. §. quæſitum, vbi ꝓmittẽs ſiſte-
re omni exceptione remota, nõ intelligitur renunciaſſe exce-
ptioni competenti ꝓ caſum fortuitum. Ex hoc apparet nõ eſ-
ſe faciendã dr̃iam inter iudicia & ↄ̃ctus, ↄ Bar. & ſequaces ibi,
ſm Sal. & Cy. in l. 1. C. cõmo. quorũ opi. ad terminos ꝑdictos re-
74 lata verior vr̃ ꝑ prædicta. † Sit ergo concluſio, q̃ ſuſcipiens in
ſe omne periculum, vel promittẽs ſoluere pẽſionẽ omni exce
ptione remota, nõ intelligitur ſuſcepiſſe in ſe periculũ peſtis,
75 nec alterius caſus fortuiti. † Et idẽ ſi cõduxerit datia, vel fundũ
ſuo riſigo, & periculo, ſm Soc. ↄſil. 124. lib. 4. quia iſtud verbũ,
riſchiũ, eſt ẽt gñale, ſicut verbũ, periculũ, & hoc voluit Bar. i l.
76 ſi is q. ff. de acq. hęr. † Et idẽ ſi conduxerit datia cũ ſuis raſchis
& ſpinellis, qa caſus fortuitus non dr̃ raſchia neq; ſpinella, ſm
Alex. ↄſi. 108. col. pe. lib. 3. ❡ Iſta concluſio fallit plur. b. modis.
77 † Primò limitatur, niſi conductor ſuſceperit vnũ caſum fortui
tum i ſpecie, & poſtea adiecta ſit clauſula gñalis, & oẽ aliud pe-
riculum. Exemplũ, ſi conductor ſuſceperit in ſe periculum in-
curſionis hoſtiũ, & oẽ aliud periculũ, tunc ſub illis verbis gñã-
libus, & omne aliud periculũ, cõprehenditur caſus peſtis & cu
iuſlibet aduerſitatis, ſm gl. & *cõiter* Doct. in d. §. q̃ſitum. arg. c.
qui ad agendum, de procur. lib. 6. & ita ẽt tenent Dyn. in l. ↄ-
ctus. ff. de reg. iu. Bal. & Sal. in d. l. 1. C. cõmo. Ant. de Butr. Im.
& cõiter Can. in c. 1. eo. tit. de commo. Quod intelligit verum
Bar. quantũ ad caſus ſimiles caſui expreſſo, non aũt cõprehen
duntur caſus fortuiti maiores expreſſo, per tex. in l. ſi. in ea. fe-
des, de reſcr. ſequũtur alij per tex. in l. ſi. §. cui dulcia. ff. de vino.

tri. o'eo. q; leg. & in c. 1e. non põt. de ꝑeu. & quæ tradit Bart. in l.
quæ. cti. §. pe. ff. de fun. inſtr. & Fel. in d. c. ledes. vbi comprobat
plurib. ſtribus, vt per cũ. & idẽ tenuit cõſulendo Ale. ↄſ. 28. li. 3.
78 ❡ † Sed ꝓ intelligentia quæro, quis dicatur caſus ſi[illegible] caſui ex-
preſſo, & qs dicatur caſus maior: Alex. in d. conſ. 28. ſentit, q̃ is
caſus dicatur maior, qui rarius cõtingit. Sed Corne. conſi. 128.
col. 2. lib. 2. q̃ dicat̃ caſus maior, qui periculoſior reputat̃. Ego
79 crederem relinquendũ arbitrio iudicis, † nã q̃ ſtilia dicantur iu
dicis arbitrio declarat̃, ſm Inn. Hoſt. & Pan. in c. cũm, il. 2. de iu
di. Cy. in l. nõ põt. ff. de leg. Fel. in c. trãſlato, de conſt. ❡ Limita
80 tur ſecundò, † ſuſcipiens in ſe periculum in gñe, alĩs teneretur
de culpa leuiſſima, iſto caſu tenebitur ẽt de caſu fortuito, q̃a ni
ſi intelligeretur ſuſcepiſſe in ſe periculũ fortuitorum caſuum,
pactum nihil operaretur, qđ non eſt dicendũ, l. ſi q̃n, ff. de le. 3.
& ꝓ hoc eſt caſus in l. & Ariſtoni. ff. man. & ita ẽt tenet gl. Bar
to. & alij in d. §. quæſitũ, & Cano. in d. c. 1. & Lud. Ro. ſing. 435.
incip. Tu habes caſum in l. opus, & c. allegat tex. quem dicit ſin
gu. in l. item quæritur, §. ſi gemma. ff. loca. Sed nõ eſt ſing. quia
81 de hoc etiam tex. in d. l. & Ariſtoni. ❡ † Ex iſta ratione infert̃,
q̃ ſuſcipiẽs in ſe periculum, ſi alias tenebatur de caſu fortuito,
nunc tenebit̃, ẽt q̃ caſus fortuitus culpa aduerſarij prouenerit,
dum tñ dolus abſit, ubi alias non tenebatur. l. 2. C. de nau. fœn.
& hoc ne pactũ reddatur fruſtratorium. & ꝓ hoc eſt caſus in l.
qui oſſi[illegible], §. ſi. ff. de ↄ̃b. emp. Quod reſtringit Cor. ↄſ. 38. Quã-
uis, col. pen. lib. 2. vt procedat, ſi caſus fortuitus obueniat culpa
aduerſarij in nõ faciendo, ſecus ſi obueniat culpa aduerſarij in
faciendo: q̃uis ſatis eſt, q̃ pactum aliqđ operari poſsit, tñ minus
debet operari, q̃ ſit poſſibile, ſm Bar. in d. §. quæſitum. Et eadẽ
rõne ſi periculũ ad cũ ſpectabat, nũc tenebitur de caſu, ne pa-
ctũ ſit cauſa [illegible] ũ, l. periculi. ff. de nau. fœ. Et eadẽ rõne ſi poſſeſſio
re, cuius periculũ i ſe ſuſcepit, non traſeat ad eũ, tenebitur de
caſu, quia de culpa pactũ nõ pot uertiſſiſ intelligi, cũ in re, quã
quis apud ſe nõ hẽt, nõ cadat veriſſiſ culpa. pro quo eſt tex. in
l. ſi in uenditione, in princ. ff. de peri. & commo. rei uen. ❡ Ter-
82 tiò limitatur, † ſi qs ſuſceperit in ſe generaliter omne periculũ
83 cum iur̃o, tunc ẽt tenebitur de caſu fortuito, † quia iuñu hẽt
vim expreſsi, ſm Bal. in d. l. 1. in 2. q. C. cõm. & eſt ad hoc bon⁹
tex. in c. ex reſcripto, de iureiu. ubi iur̃m hẽt uim ſpẽlis renun
ciationis. Et dixit Ang. in l. ſanũ, C. qui teſt. face. poſ. q̃ iur̃m
hẽt uim ſpecialis, & expreſsi ↄ̃ſenſus. ſequitur Cu. cõſi, 67. d.
Lud. cõ. 5. Et qa, vt ſ̃ dixi, ſub gñalitate huius verbi, periculũ,
includitur ẽt periculum caſus fortuiti. vnde cum in gñe iurãs
potuerit cogitare ẽt de caſu fortuito, iur̃m debet eum aſtringe
re ẽt ad caſum fortuitũ, arg. l. qui iure militari. ff. de teſta. mili.
& per hanc rõnem ita tenuit Inno. in c. cum cõtingat, char. 18.
de iureiu. & Coſ. in reper. rub. de iureiu priuileg. 38. col. 19. &
Contrariã opi. tenent Bar. Bal. Alb. de Roſ. Ang. Ful. & Aic. &
d. Iaſ. in d. §. quæſitũ. Io. And. & *cõiter* Can. in d. c. 1. Ale. in d. coſ.
28. li. 1. & ↄſ. 31. l. 2. Et iſta eſt cõis opi. Cuius rõ eſt, quia iur̃m
84 † non ampliat diſpõnem vltra conſenſum iurantis. l. fin. C. de
non nu. pec. ſm Bar. in l. ſi qu. §. pe. 2, ff. de ſid. iuſ. Are. cõſi 24.
Quatuor dubia, col. 2. Conſenſus aũt ſuſcipientis in ſe periculũ
in gñe, vel renunciantis oĩbus exceptionibus, non ſe extende-
bat ad caſus fortuitos, de q̃b. non cogitabat, vt ſ̃. dixi, ergo &c.
❡ Non ob. q̃ iur̃m hẽat vim expreſsi, quia verũ eſt quò ad co-
gitata, ſecus quò ad nõ ꝑmeditata, vt probat d. Iaſ. in d. §. quæſi-
tum, & in l. ſancimus, col. 2. C. de teſta. & i l. ſi mihi & tibi, §. ſi.
de leg. 1. ❡ Non ob. dum dr̃, q̃ potuit ſaltẽ in gñe cogitare, q̃a
lex ꝑſumit q̃ in gñe non cogitauerit de periculo caſus fortui-
ti, alĩs gnal. ſ renũciatio obligaret abſq; iuru. Cuius cõtrarium
85 diſponũt iura præallegata. † Talibus. n. aduerſaq; fortuna nõ ſo-
let eſſe in cõſideratione. l. inter ſtipulantem. §. ſacrã, ff. de ver.
obl. l. Iulianus. ff. qui & a quibus. ❡ Quartò limitat̃, ſi ↄ̃hẽs in ſe
86 ſuſceperit periculũ & fortunã. † licet. n. fortuna capiatur ſæpè
in bonã partẽ. l. 1. cct. C. de pac. l. fi. C. de temp. app. & l. 1. C. qũ
Imp. inter pup. l. & vid. cum ſim. tñ ſæpe ẽt capit̃ in malam. l. ſi
venditis. C. de pign. iõ rõne ſubiectæ materiæ vr̃ ſuſcepiſſe i ſe
fortunã aduerſam, ſm Bar. in l. ſi is qui, ff. de acq. hær. quẽ ſim-
pliciter ſequitur d. Iaſ. in d. §. quæſitum, col. 2. pro quo adduco bo
num tex. in l. reddat̃. ibi, q̃ fortunæ vim ſe ferre promittet̃, C. de
pręſcr. & medi. lib. 10. ❡ Aduerte tñ tu ſubtilis indagator, quia
in ↄ̃riũ facit tex. i l. inter ſtipulãtẽ. §. ſacrã. ibi, caſũ aduerſamq;
fortunã expectare, ff. de ver. obl. Itẽ ob. q̃a in dubio capiẽda eſt
interpretatio negatiua, q̃ non cenſeat̃ in ſe ſuſcepiſſe anim ad-
uerſionẽ, vt patet ex ſupradictis. Nã vbi quis ſuſcepit periculũ,
interpretamur q̃ nõ ſuſceperit caſũ fortuitũ, licèt ex vi verbi
aliud dicẽdum videatur. Dicamus ergo, q̃ verbũ, fortuna, qđ
ẽt propriè põt intelligi de bona debeat capi pro commodo, &
ſic ſenſus, q̃ ſuſceperit periculũ & fortunam. i. cõmodũ & in-
cõmodũ. Niſi forte r̃ndeat̃, q̃ ita intelligendo verbũ, fortuna,
nihil operabit̃, q̃a alĩs ad eũ cõmodũ ſpectabat. ad quod poſſet
replicari, ſed nõ inſtabo, q̃a cõis opi. eſt cũ Bar. i d. l. ſi is q, ſm
q̃ cõſuluit Cor. cõſil. 23. Vr̃, col. pen. lib. 2. & conſ. 38. cõ. ante-
pe. co. lib. Habes itaque ex prædictis, q̃n conductor teneatur
ad

ad penſionem, tpe peſtis, vel alterius aduerſi caſus. ¶ Sed pro
pleniori intelligentia, q̄a ſ. traditę ſunt q̄ plures fallētię ad re-
gulā negatiuā, quæ eſt q. ſuſcipiens in ſe periculū, vel renūciās
oībus exceptionibus, non teneaƭ de caſu, niſi in caſib. expreſ-
ſis in dictis fallentijs. Nūc illi caſus, & gn̄alis conclo, q. pericu-
lū aduerſi caſus ſpectet ad cōductorē vel emptorē, recipiunt q̄
plures reſtrictiones. ¶ Prima reſtrictio, niſi culpa aduerſarij ob
87 uenerit caſus. l. 2. C. de nau. fœn. l. qui officij. §. fi. ff. de ꝯh. emp.
quas leges dicit Ro. vēdidiſſe octo ducatis in ſingu. 435. exord.
Tu ſcis, q. quis. Si peſtis ergo iſurgeret culpa locatoris, remiſ-
ſio deberet fieri cōductori, ēt q. perceptionem conduxiſſet,
facit tex. in l. ſi merces, §. culpæ. ff. loca. vbi Bart. & alij notant,
88 †quod ſi conductor ꝑꝑ inimicitias locatoris damnum patiaƭ,
ſibi tale damnum debet a locatore reſarciri, prout ēt cōſuluit
Socin. conſ. 70. inſtrm identitatis, col. 2. lib. 3. ¶ Scd̄a reſtrictio,
niſi facto aduerſarij ſuſcipiens in ſe caſum incidat in periculū.
89 †Quod intelligo, vt iſta reſtrictio differat a præcedenti, etiam
ſi factum aduerſarij ſit iuſtum, & a culpa remotū. Exēpli grā,
locator iuſte bellū mouet, vel ei mouetƭ iniuſtē, cuius belli oc-
caſione conductor dānum patitur: huius certè dāni hn̄da eſt
rō, ēt q. conductor perceptionem cōduxerit, ſm Pau. de Caſt.
poſt Bar. in d. §. culpæ. Bar. in l. cotem ferro, §. qui maximos, ff.
de pub. & in d. diſput. inci. Publicanus quidam. & Pet. de Anc.
90 cōſ. 414. Viſo inſtrumento, †nam ſi tui occaſione ego iniurięt
ab aliquo, ꝯ te mihi datur actio ad damna, l. nā & Seruius. ff. de
91 neg. geſt. †Et ibi no. q. ſi vnus ex plurib. captiuis fuerit relaxat⁹
cum pacto redeundi, & ꝓ omnib. taleam conuentam afferēdi,
& cōtingat, q. non reuertatur, & alij compellātur pro eo ſolue-
re, certè ꝯ ipſum eis cōpetet actio negotiorum geſt. ēt q. eſſet
indebitè captiuatus, quia ꝑꝑ eius factū coacti ſunt ſoluere. & il-
lū tex. reputat vnicū iure Bal. i c. ex reſcripto. col. 1. de iureiu.
92 Et per illā leg. determinat ibi Bar. quē alij ſequunƭ, † q. captus
pro repreſalijs ꝑꝑ factum cōis, hēt ius repetendi quęcūq; expē
dit ab ipſo cōi. & idē dicit Bart. in l. 2. §. fi. vbi Mod. ff. de verb.
obl. & in trac. repreſaliarū. & Pan. conſ. 21. In q̄ōne, quæ ad prę
ſens. lib. 2. vbi infert ad aliā pulchrā q̄ōnē, q̄ tu ipſe videas. Et ꝑ
93 illā leg. decidit Pan. cōſ. 60. Qm̄ ſatis abunde. lib. 1. † q. fideiuſ-
ſor coactus ſoluere indebitum per iniuriam & violentiam ſu-
periorum hēt regreſſum ꝯ principalem, quia talis violētia ꝓ-
ceſſit facto ipſius principalis. Et dicit Barto. in l. creditor. ff. de
94 ſol. & in trac. de Tiran. †q. debitor coactus ꝑꝑ iniuriā credito-
ris alteri ſoluere, ope exceptionis cōſequitur liberationē, ſeq-
tur Anch. cōſ. 64. In cauſa, quæ vertitur. Alex. cōſ. 57. col. fi. li. 1.
Et no. dixit Cor. cōſ. 12. Licèt diffuſè, col. 3. li. 4. q. tale factum
hr̄ pro culpa, ēt q. culpa careat. Et idem dixit Corn. cōſ. 23. Vr̄
lib. 2. adducens Bal. in c. 1. §. ad hæc, de pa. iur. fir. vbi cōcludit,
95 q. †creditor gal eſſe cenſetur permittere datiarijs nihil facere,
ꝑꝑ qd̄ impediatur gabellæ exactio, & idem firmat Cor. conſ.
96 38 quāuis, col. pe. eo. lib. ¶ Tertia reſtrictio, †ſi locator, vel ven
ditor pōt caſum occurſum amouere, & nō vellet, tunc condu
ctor, qui ſuſcepit in ſe periculū, non teneretur de caſu. l. ſi fun-
dus. ff. loc. per quem tex. decidit Bal. i l. ſi ea lege. C. de vſu. Cor.
in d. ꝯſ. 12. Lud Ro. in d. conſ. 178. Et iō ſi dn̄i Conſules Aue-
nio. fuiſſent interpellati, vt includerent, vel expellerent auctio
natorē piſciū, q peſtē intromiſit, & recuſaſſent, ꝓcul dubio da-
tiarijs reſtaurū deberet, ēt q. in ſe ſuſceperint caſum fortuitū.
97 Quarta reſtrictio, †ſi caſus eſſet inſolitus, ꝯductor q ſuſcepit in
ſe caſum aduerſamq; fortunā, de tali caſu inſolito nō teneretƭ,
ſm Bart. & cæter ſcrib. in d. §. quęſitum. ꝑ tex. in l. fiſtulas. §. fru
mēta. ff. de ꝯh. emp. idē tenet Bar. in l. Scio, §. medico. ff. de an-
nu. leg. Bal. in l. fallus, col. pe. C. de fur. Bal. & Sal. i l. licet. C. loc.
Ang. cōſ. 174. Præmittendum eſt. Ale. conſ. 28. in 2. dubio, li. 1.
vbi ꝯſuluit conductorē non teneri de caſu ſiccitatis inſolitæ,
& ibi ampliat ēt ſi interueniat iuſm, q̄a de tali caſu non intelli-
giƭ cogitatū, & iuſm nō operaƭ vltra conſenſum, vt ſ. dixi. idē
tenet Ale. cōſ. 107. col. pe. li. 3. vbi ꝯcludit datiarijs remiſſionē
eſſe faciendā ſi occurrat peſtis inſolita, & extraordinaria, ēt q.
in ſe ſuſceperint caſum fortuitū. idē tenuit Soc. cōſ. 122. Circa
pn̄tē ꝯſultationē, li. 4. Bar. i trac. de gabellis, q. 25. 2. par. allegās
l. fi. C. de act. & obli. idē viſus eſt velle Alb. de Roſa. in d. §. fru-
menta, Inferēs ad ſtatutū Paduæ diſponens, q. villa teneatur ad
emendationē dāni dati ex incēdio, ſi fulgur de cęlo cadat, ꝑꝑ
quē ignis inſolitus exoriaƭ, dixit villam nō teneri, ꝑ illū tex. &
idē tenet Alb. in d. §. medico. ſequitur Fel. in c. ſedes, de reſc. Ful.
ꝯſ. 185. Factū, ſuper quo cōſilium petitur, in vlt. dubio. vbi ꝯſu-
luit conductorē molēdini, q in ſe oēm caſum ſuſceperit, nō te
neri ſi flumen mutauerit alueū, q̄a de tali caſu non vr̄ cogita
tū. Idē voluit Imo. i l. ꝓtia rerū. ff. ad l. Fal. ad fi. vbi tenet, quod
98 †emēs frumentū ad credētiā ꝑtio, quo valuerit de mēſe Maij,
nō teneƭ ad ſummā immoderatā, ſi eueniat cariſtia inſolita. ſe
quitur d. Iaſ. in d. §. quartū, qd̄ no. quia eſt practicabile, & quo-
tidianū. ¶ Cōtrariā opi. tenet Bal. Ang. Ful. Pa. de Caſ. & Alex.
ſibi ij ſis ꝯnantes, in d. §. quartū, & Imo. in d. c. j. & Alex. in d. l.
ꝓtia rerū, i fi. vbi reprehēdit Imo. dū vult, q. debitor poſt mo-
ram non teneatur ad pretiū quanti plurimi valuit frumentum
tempore ſuperuenientis cariſtiæ, & quantū ad debitorē moru
ſum forte Alex. melius loquiƭ. Mouentur oēs iſti per tex. in d.
§. frumenta, quē dr̄ facere pro hanc ſecunda opi. licet Bart. &
ſequaces eū adducant pro contraria parte. difficultas ergo re-
duciƭ ad intellectū d. §. frumenta. ¶ In primis Bal. dicit q. non
probat intentionē Bar. q̄a venditor, qui ſibi ſuſcepit in ſe caſū
tēpeſtatis ſolum tenetur ſi immoderatæ niues præter conſue-
tudinē tēpeſtatis frumēta corruperint, non ſi niues euenerint
ſm conſuetudinem regionis, q̄a tunc nō pōt dici caſus fortui-
tus, qui ſtāte regionis cōſuetudine potuit præuideri. Adde, q.
ſi illa verba, præter conſuetudinē regionis, ad corruptionē fru
menti ēt referantƭ, prout referenda viſe, cum nō ſit veriſiſe, q.
in regione eſſet conſuetudo, q. frumēta a niuibus corrūperen
tur, tunc nullo mō ibi probabitur opi. Bart. imò retento, q. di-
caƭ caſus fortuitus ēt ille, q eſt cōſuetus euenire, eſſet ibi caſus
ꝓ opi. ꝯria, q̄a decideretur ibi venditorē, q ſuſcepit in ſe peri-
culū, teneri de inſolita corruptione frumenti, nō de ſolita. Cu-
ius ꝯriū eſſet dicendū retenta opi. Bart. & ſequaciū. Iō Sal. in l.
licet, ad fi. C. loc. circa illū tex. dixit, q. vēditor, q ſuſcepit in ſe
caſum tēpeſtatis, intelligiƭ ſuſcepiſſe caſum notabilis tēpeſta-
tis, quæ reducat fructus ad exiguitatē, nō caſum modicæ & cō-
ſuetæ tēpeſtatis, & re vera iſte fuit ſenſus Legiſlatoris. Mihi ta
mē placet opi. Bart. nō per illū tex. ſed per rōnē præallegatam,
quia de caſu fortuito inſolito nō præſumitur cogitatum. ¶ Ad
arg. Bal. dicentis, q. oīs caſus fortuitus eſt inſolitus, alias nō eſ-
99 ſet fortuitus, †rn̄deƭ q. caſus fortuitus pōt dici inſolitus, & nō
præuiſus dupl̄r. Primò in ſpecie, ſi & q̄n debeat euenire, tn̄ in
gn̄e potuit præuideri, & in iſtis terminis loqtur Bal. Scd̄ò mo
do pōt dici inſolitus & nō ꝑuiſus in gn̄e, nec in ſpecie, vt q̄a in
imaginatione ſuſcipiētis caſum venturū nō cadebat. & iſto mo
do ꝓcedat opi. Bar. quæ eſt cōis, vt patet ex ꝓmiſſis. Et hāc con
cordiā tradidit Cor. cōſ. 12. Licèt diffuſè, col. 2. li. 4. vbi not. di-
xit, q. oīs caſus fortuitus pōt dici inſolit⁹, d. §. frumēta, ſm vnū
intellm̄. Sed aliq ſūt inſoliti, q licèt in ſpecie ꝑuideri non poſ-
ſint, tn̄ in gn̄e præcogitari potuerunt venturū, vt in ſimili dici-
tur in l. qui iure militari. ff. de teſt. mil. Aliqui verò ſunt inſoli-
ti in ſuperlatiuo gradu, & illi ſunt, de quib. in genere, nec i ſpe-
cie, ſuſcipiens in ſe caſum nō præſumitur cogitaſſe, meritò ad
iſtos nō extenditur pactū. Sicut in ſimili dr̄ per d. Ant. de But.
Imo. Pan. & Cano. in c. cū cōtingat, & in c. Quintauallis, de iu-
100 reiu. q. iurās nō ꝯtrauenire † laudo rōne alicuius lęſionis, nō ꝑſu-
miƭ cogitaſſe de enormiſſima lęſione, & iſta eſt optima cōcor
101 dia. ¶ † Sed pūctus eſt poſſe diſcernere, qs dicaƭ caſus inſolit⁹,
de quo nō ꝑſumiƭ cogitatū, Bar. in d. §. Scio, dicit q. ille dr̄ caſ⁹
inſolitus, q non ſolet ſemel euenire in mille annis. Quæ verba
cū millenio poſita arbitraƭ Dec. ꝯſ. 7. col. pen. ſed d. Alex. in d.
ꝯſ. 108. dixit Bar. loq exēplificatiuè, & propterea illud exēplū
nō reſtringere. l. dāni infecti, §. fin. ff. de dā. infe. vn̄ concludit,
q. ille dicatur caſus inſolitus, q nō ſolet cōiter cōtingere. & de
illo nō ꝑſumiƭ cogitatū, ſm eū. Cor. aūt in d. cōſ. 12. dixit in ꝓ
poſito, caſum dici inſolitū, q euenit præter oēm veriſimilitudinē
& cogitationē prudētis viri, licèt ēt forte a prudētiſſimo & dili-
gentiſſimo præuideri & imaginari potuiſſet, vt in caſu ſuo, q.
Florētini occiderint Legatū Cardinalē, vel q. Turca veniret
Romā. ¶ Br̄ in hoc puncto, pn̄r pla triuinari, ſi caſus ſit inaudi-
tus, eſt expeditū q. de eo nō præſumiƭ cogitatū: ſi verò talis ca
ſus q̄nq; euenit, ſed non in illa regione, & tunc ēt de eo nō prę
ſumiƭ cogitatū, quia verum ſit caſus ſolitus, vel inſolitus, ad cō
ſuetudinē regionis recurrendū eſt, ſm gl. in d. §. frumēta. Si ve
rò ſit caſus, qui euenent q̄nq; in regione, tūc inſpiciendū eſt a
quanto tpe euenerit. Dec. in alleg. cōſ. 7. vr̄ velle, q. requiratur
q. a mille annis nō euenerit, niſi ſemel. Alex. vt ſ. dixi, tenet ſa
tis eſſe, q. cōiter nō ſoleat euenire. Credo, q. dicatur caſus inſo
litus, de quo cogitatum nō præſumitur, ſi rariſſimè ſoleat eue-
nire, vt eſt de mente Bar. in d. §. medico, dum inter caſus inſo-
litos enumerat immoderatas niues. & idem voluit Cor. conſ.
182. in hac cōſultatione, col. 4. lib. 4. dū pluuiam inſolitam cō-
putat inter inſolitos caſus, de quibus cogitatū non præſumiƭ, ſi
102 rariſſimè in regione ſoleat euenire. †Dicitur aūt rariſſime ca-
ſus euenire, ſi in centū annis non eueniat, niſi ſemel ſm eun-
dem Cor. conſ. 23. Vr̄, col. pe. lib. 3. & Soc. conſ. 123. lib. 4. eū ca-
ſum rariſſime putat euenire, ſi a longiſſimo tpe viſus nō fuit,
103 & ſic qui ab annis 40. non euenit. † Tempus .n. longiſſimū dr̄
104 tēpus anno. 40. vt no. in rub. C. de præſcr. lon. temp. ¶ †Credo
tn̄, q. iudex debeat arbitrari tempus conſiderans qualitatibus
105 & circūſtantijs caſus fortuiti. † Quid enim ſi a 10. annis remo-
tiſſimus Perſarum Rex venerit cum maximo exercitu ad de-
predandam Galliā, & contingat, q. iterum hoc anno reuerta-
tur, & multa damna inferat, exiſtimabit ne iudex iſtum caſum
ſolitum, & de eo a contrahentibus cogitatum? Videretƭ ex prę
miſſis, q. ſic, quia a pauco tempore euenerat. Ego m̄ arbitra-
rer contrarium, conſideratis circunſtantijs, & qualitatibus hu
ius caſus. Quis enim exiſtimaſſet, tam remotiſſimum Regē, ēt

quod

q ſemel [illegible] Galliā incepit arma mouere p [illegible] nā Frā coā Reg. C [illegible] nc [illegible], p [illegible]
106 m. F [illegible] Rō [illegible] etia, † p [illegible] emd [illegible] norē pſumere [illegible] Bal. pſ. 219. Et puta q ibi ulla ſi [illegible]
107 Eſt.n vera pclu ſio, † q vbi [illegible] ſm ve [illegible] nē, tūc ad arbitriū iudicis oportet [illegible] ſit veriſſe, vel nē, ſm Car. in c.c. [illegible] ver. [illegible] illum tex. de cle. & vbi [illegible] nō eſt determi [illegible] iudicis. l. j. ff. de iu. [illegible] cū ſ. [illegible] pcor. [illegible] Bar. [illegible] cōis q ſuſcipiēs i ſe caſū [illegible] non nec [illegible] ſuſcepi [illegible] aliquna.
108 ¶ Sed hic alia dubitatio pponit. † Pone, q [illegible] ſe oēm caſū fortuitū, cā putatū, & cogitatū, [illegible] & nō cogitatū, an tūc teneaſ et de caſu inſolito. R [illegible] Cor. [illegible] 24. li. 2. d. cētē, q ſi occurrat caſus, de quo nulli [illegible] m⁹ cogitaſſet, pductore nō teneri. Nec ob. verba pcti, q nō pmiſum, & nō cogitatū, q̄ ſunt itelligenda de caſu non pui ſo, & nō cogitato, a viro prudēti, non de caſu nō pui ſo ēt a prudētiſſimo. ¶ In ſtriū tñ facit doc. Bar. in l. ſi de certa, C. de tr. [illegible]
109 cū Aqui. l. ff. e. vbi vult, q ſi dicat in ſpē, q tranſactio trahat̄ etiā ad incogitata, tūc oīa et nō pūſa includunt̄. Niſi dixer s, q decīſio illa Bar. in d. l. cū Aqlliana, rectè intellecta pbat diſtinctionē Cor. nā inquātū Bar. ibi vult, q cōpromiſſum, vel tranſactio cū clauſula, q ēt ad incogitata trahat̄, cōprehēdat ēt ea, de qb. nō erat lis, talis deciſio ſanè dēt intelligi, videlicet de lus, de qb. nō erat lis de pñti, poterat tñ pbabiliter moueri, nō aūt trahi dēt ad ea, de qb. lis eſſe non poterat pbabiliter, i. ad ea, q̄ ſp da erāt, & de [illegible], q̄ de illis ēt prudētiſſimus [illegible] nō cogitaſſet,
110 ſm d. l. ſi [illegible] col. 2. ff. de trāſ. ¶ Itē dubitat̄ pōt, qd̄ ſi is ad eū q ſuſcepit i ſe aduerſā fortunā, ſpectabat periculū caſus fortuiti, an teneat̄ de caſu inſolito? Vr, q ſi [illegible] ad aliud opert, l. ſi qui ff. de le. ij. ¶ In ſtriū facit, q ſi [illegible] ad aliud operet, aut q teneat̄ de caſu et obueniente [illegible] locatoris. l. qd̄ oīno. q. ff. de ḡhēt. emp. & ſ. diui. ¶ Venio ad pdictores operarū Et primo
111 qro. An Doctores, † q iſto anno nō legerunt pp peſtē, debeant hēre integra ſtipēdia, an p rata tpis, quo legerunt? Vr, q p rata tpis tm. Nā pducti [illegible], & p [illegible] debet, vt ſ. concluſū fuit [illegible] ductori operarū ſalariū remittēdū dicam⁹.
112 ¶ Scdō, q̄ in mutua laboris ſalariū vt Doctor. & debnū, labor tñ ad tps durat, ne recipiat l. Sed. in p. in. ff. de ann. leg. ergo p rata tpis ſalariū debet, bñ facit tex. in l. ij. C. de re milit. lib. 12. p quō
113 decidit ibi Bar. q ſi milites ceſſat ab hoſtib. tpat, cō e q. in nō dēt ſalariū durante tpe captiuitatis, q̄a non tenet. Et per l. Scio, infert Bal. in l. j. C. de le. q ſi Doctor debeat duas ſedes regere, & nō regat, niſi vnā, vel dēat legere p annū, & non legat, niſi per ſex meſes, ei nō debet ſalariū, niſi p rata laboris, & tpis. Imo idē Bal. in l. vlt. C. loc. tenuit, q doctori, q legat p ſex menſes tm, nihil debeat. Et idē dicit in medico cōducto ad medēdum, q̄a vnus caſus nō pōt valere, quantū mille. ¶ Tertiò facit p hac
114 parte tex. in l. ſi vno. §. itē cū qdā. ff. loc. † vbi vector impedito nauigare caſu fortuito, integra merces totius nauigationis non debet, & ſoluta repetit, licet p eū non ſteterit, quominus nauigaret. ¶ In ſtriū, q debeant Doctorib. integra ſalaria, vt caſus, in l. qui operas. ff. loca. & l. ſi ſ. diuus. ff. de va. & extraor. co. vbi dr, q qui opas locauit tot. us tpis mercedē hēre dēt, q̄a per ipſum nō ſtetit quomin⁹ opas pſtet. Ad idē facit tex. in l. pe. & ff. C. de cond. cau. vbi dr, daū ob caū. aduocationis non repetā, ſi caſu Aduocat⁹ phibeat̄ opas pſtare, & in l. 3. C. de agent. in reb. & in l. vlt. §. C. de pfecto. ſeruilib. 12. & in l. ſi. C. de dome. & pcc. lib. 12. ¶ Quid tenēdū ſit i q̄ōne format Bar. in d. §. diuus, & pclu dit ſalariū integraliter deberi p toto anno, per iura ut locō allegata, & ante eūdē decidit In. in c. pp ſterilitatē, de loc. & ibi Imo. dicit ita cōiter tenere Legiſtas, & Can. & ita pſulit Dec.
115 pſ. 70. p totū. Hinc d. cit gl. in d. §. diuus, q ſi pēdēte anno moriat Doctor, vel Aduocatus, q heredib. debet ſalariū totū anni. Et idē dixit Bal. in l. j. C. de ſuſ. & d. lau. poſt alios in l. diem functo, col. 9. ff. de offi. aſſe. Et eadē rōne ſi poor moriatur, debebitur heredib. integrū ſalariū toti⁹ anni. Et ſm Bar. Ang. Bal. et cōiter alios, in d. l. dic functo, & Bar. in d. l. ſi. C. de dome. & protec. ubi idē pcludit in hęredib. aſſeſſori, quib. datur actio ſi pro re p toto anno. Et iſt ſit veriſſima ſint, q clarior apparebit ex relatoīb. ſtriorū. ¶ No ob. ergo, q pductio ſi ex natura ſtatus ſic ti dēbe tenēdū, q veteres nō crediderūt inter Doctorē, Aduocatū, pcedē, & ſtes locationē, & pductionē eſſe, ſed magis opera
116 rā bñficij loco pberi, † & id, qd̄ dat, ad remunerādū dari, & pro
117 inde honorariū appellari. l. j. §. ſi mēſ. ff. mu. dic. † Abſit.n. q honoris pſecutio dicat operū locatio, & q probitas animi, & intellect⁹ lucrari poſſit, maxime nſa legalis ſapia, q pīto nūmario, neq; eſtiman, neq; pīto dēt dehoneſtari. l. j. §. pinde. ff. de var. & extor. cog. Et iō Iureconſult⁹ in l. qd̄ opas. §. Aduocati. diſtinxit Aduocatos a locatorib. vt oſtēderet, q Aducati non dēt locare opas. ¶ Ad ſm rñdet, q ſalariū, ſeu honorariū nō debet doctori, & ſilib. intuitu laboris tm, ſed pp pbitatem intellect⁹ principaliter, & ſi pp laborem principale decret, vera eſſet ſēa p poſit. o. d. §. item cū quidā. in vectori, & ſilib. merces debetur
118 pp l. betem tm. Et ideo ſi certum ſal. fruam † habet promiſſum

amiſes p domo pſtruēda, & [illegible] m o d [illegible] a, & pp peſte [illegible] u [illegible], nō [illegible] ne [illegible] dari [illegible] tu opponas de [illegible] pſum nō [illegible] tat, & c. Kndeo, aut nō ſt [illegible] p [illegible] ratorē operarū, ſi per cōductore, & pcede [illegible] alla rō. Aut nō [illegible] p [illegible] nec p [illegible] ductorē, [illegible] d [illegible] caſum fortuitū, & [illegible] in d [illegible] ſtinctio. Aut merces debetur pp laborē, aut pp p [illegible] intellectus principaliter, ſm Bar. in d. §. diuus, & [illegible] cū qd̄ l. [illegible] huis. n. quæ honoris ha [illegible] [illegible] gratia p [illegible] ſt. [illegible] interpretatio, q̄ in [illegible] & [illegible] peritia ineſſ [illegible] vetis, l. ſi [illegible] gtos. § ſi. & [illegible] ſi [illegible] §. liberti. ff. de iud. & l. talſa. §. ſi. ff. [illegible] & de mon. [illegible] ura ad hoc allegat Bal. in l. j. C. de [illegible] ¶ Nō ob. deciſio Bal. in d. l. eadem, q̄ pcedi [illegible] ſtat p Doctorē, qu [illegible] minus legat p integru tpis, vt quia ſibi placet vacare, ab an [illegible] forte munere legendi reuocatus, ſm Dec. in d. conſ. [illegible] col. [illegible] ideo i Do
119 ctor [illegible] gens i ſe abſenter tpe lecturæ abſq; licētia ſuperioris, nō dēt habere ſalariū, ſm Bald. in auth. hab. ita, C. ne filius pro pat.
120 col. ¶ Sed pōne q̄ tp̄s, dū perduret peſtis, ita q nō ſolū p annū, ſed ēt p bienniū Doctores impediant̄ legere, [illegible] p vno anno tñ, aut p toto tpē, [illegible] durabit peſt. [illegible] conſequatur ſalariū. Vr, q p toto tpe, q̄a militant rōnes præallegatæ, cū p eos nō ſtet, & q̄a pp probi [illegible] ingenij debet. Bar. in d. §. diuus, mouet dub. ratione, & rñdet diſtinguēdo. Aut erat vna pſtatio facienda p toto tpe, & p toto [illegible] ſalarium. Aut erat faciēda pſtatio annua, [illegible] p eo anno tm, [illegible] Doctor [illegible] legere, p [illegible] in l. [illegible] hos. C. de actio. d. uer. [illegible] l. N [illegible] doctorib. [illegible] certū ſalariū p quolibet anno, tot cēſentur obligationes, quot ſunt anni, ſm eū. Et hic in effectu vult, [illegible] p trib. an [illegible] ſalariū triū millia ducatorū, q dr [illegible] vna obligatio, & vna locatio, & pñe deberetur integrū ſalariū omnium triū annorū. Si vero ſuit pmiſſa mille p quolibet anno, deberetur ſalariū annorū tm, quo legere incepit. Idē [illegible] Bal. & Sal. in d. l. p [illegible] duos, & Sal. in l. ſed addes §. ſi. ff. loc. ¶ Qd vltimū declara pcede, ſi ſalariū, & pſtatio ſit diuiſa p annos, vt [illegible] pma, ſecus ſi ſalariū ſit vnicū, & pſtationes diuiſæ in pe. Exēplū ſi doctori ſit pmiſſū ſalariū triū millia duca. p integro tpe totius locationis, & poſtea ſint diuiſæ pſtationes p annos vel mēſ. tunc vna eſſet obligatio, & ſalariū p toto tpe deberetur, ut d. [illegible] Scdō declara pcedere, nā doctor ſit pductus ad legēdū vnū volumē, puta Infortiatū, iſto caſu, q obligatio limitat̄ re ipſi. ſtū certi lacū, vna erit obligatio. l. i. leg. § locau. ff. loc. ſm Bar. in d. §. diuus. ſequit̄ d. Bap. de S. Seuer. in l. die functo, in 10. q. ff. de off. aſſeſ. ¶ Tertiò declara pmiſſū, ut obſo legēdi erat reſtricta ad locū, i quo pp peſtē legere impeditur. Secus ſi Doctores ſint cōducti ad legēdū in loco, vbi nō vigeat peſtis, vel alibi, vbi placuerit Reip. Auenio. Nā iſto caſu, ſi nō deputet̄ doctoribus alius locus ad legēdū, cū tunc non ſteterit per eos, nec pp caſum, ſed pp factū eius, qui dēt ſalariū nō aſſignantis aliū locum idoneū, debebitur indiſtincte doctorib. ſalariū p toto tpe, ſi. qui operas, & l. ſi in lege, §. ſi dom⁹, & l. ſi is horreorū, §. ſi. ff. loc. ſm Bar. poſt glo. in d. §. itē cū qdā, & Dec. in d. cōſ. 70. col. 9. Quarto declara, pcedere, ſi pp caſū nō inceperūt anno illo legere, ſecus ſi licētia ſuperioris diſtulerint initiū legēdi, & interim ſup-
121 uenit peſtis vel guerra, iſto caſu ſtudiū habet̄ p inchoato, † q Doctores dāt legere eo tpe, quo vacat de licētia ſuperioris, ſm Bar. in l. hac lege, per illū tex. C. de prox. ſacro. ſcrin. lib. 12. Bal. in d. auth. hab. ita, col. 2. & ſi in d. l. ſi ea pdim. C. de pcuidē. ¶ Quinto declara, vt pcedat ſi doctorib. promiſſum ſuit annuū ſalariū ſimpli, ſecus ſi promiſſum ſit et tpe peſtis & guerræ, quia tunc eis deberet ſalariū ēt p eo anno, quo legere non inceperūt: aliàs pactū eſſet fruſtratoriū, qd̄ non eſt dicēdū. ſm Bar. in l. ſed & ſi
122 quis. §. quæſitū, ff. ſi quis caut. & d. §. diuus. Et ita Reipublica Auenion. conuenit nos, aliàs nō veniſſem ad legendū pp caſum peſtis, † quē intelligerē frequēter occurrere in regione hac, aliq̄ quin amena, & admodum pacifica, ac et (vt arbitror) ſalubēerrima, ſi
123 meliori voreret regimine. Sed hic qro, † qd ſi vnus ex doctorib. pendente peſte, iuerit ad legēdū in vniuerſitatē Valentinā, vel aliā, an debeat habere ſalariū ab vniuerſitate, a qua diſceſſit pp peſte pro toto anno, vel toto tpe, mō quo ſ. concluſum fuit? Et idē pūctus formari pōt in aduocatis, aſſeſſoribus, & ſimilib. Breuiter cōcludendū puto, q nō debeat cōſequi ſalariū eius temporis, quo pſtitit operas alteri vniuerſitati, per tex. in l. ſed addes. §. ſi. ff. loca. & in l. die functo. ff. de offic. aſſeſ. vbi Bar. aſſignat rōnē, quia qñ doctor non pſtabat alteri operas, lex ſingit eum legiſſe, & quo per eum nō ſtetit. Sed qñ is cū aliis ad legendū collocauit, lex non pōt fingere, cū nemo poſſit duob. domimis ſeruire. l. nemo. C. de offi. aſſeſſ. & ſuper impoſſibili lex nō fingit, vt per Bar. in l. ij. §. j. p emptore, ff. de vſuca. per tex. in §. ſi minorem, Inſt. de adop. Vel ea pōt eſſe rō, q̄a otiū intereſſe doctoris, cū ab alio mercedē acceperit, vt dr in §. ſi. in l. et docto res agūt ad intereſſe. l. ex fundo ff. loc. ¶ Sed ſubeonnat dubiū.
124 † Quid ſi doctor legat alibi pro minori ſalario, an reſiduum cōſequi poterit a primo, cū propter peſtem nō pſtiterit operas? Bal. Pau. & cōiter Doct. in l. diem, functo, ff. de offic. aſſeſ. concludunt q poſſit conſequi a primo, quāto minus cōſecutus fuerat

ſecundo, arg. l. ſi qs a ſocio, ff. ꝓ ſoc. & l. ꝓdia. ff. de act. emp. Sed
recolēdæ memoriæ Io. Lanc. Dec. fuit in ꝯria ſnia, q̄a ſi Doct.
ſeruiuit al. eri, nō pōt ſingꝫ p legē, q̄ duob. ſeruierit. d. l. nemo.
cū ergo ceſſat rō aſſignata per Bar. ceſſa re dēt ēt diſpoſitio vul-
gata l. adigere. §. quāuis, ff. de iurepat. & ſic eſt neceſſe fateri,
q̄ iſta deciſio non eſt vera, aut q̄ rō Bar. eſt falſa. ¶ Ego non di-
ſcedere vllo pacto ab hac deciſione cōiter approbata, quā com
125 probo, † arguendo de tpe ad rē, q̄ l. eſt validiſſimū, arg. l. miles
ita, ff. de teſt. mil. Sed pro rata tpis, quo vacauit ꝑꝑ peſtē, anteq̄
alibi legere incęperit, oēs cōcedunt ſalariū ſibi a primo deberi,
ergo ēt debebitur ꝓ rata rei. Secūdo corroboro, quia tex. in d.
§. fi. ad hoc, vt ſibi non debeatur ſalariū pro tpe impedimēti ca
ſualis, exigit q̄ impeditus operas præſtare nō receperit merce-
dē ab alio: vn̄ ſi nihil recepiſſet Doctor, verū eſſet a primo to-
126 tū ſalariū deberi. Ergo idē de parte dicā, arguendo de toto ad
partē, l. q̄ de tota. ff. de rei vend. ¶ Ad ꝯriū rńdeo, q̄ licèt ceſſet
rō Bar. in militat rō intereſſe, vnde nō debet ceſſare diſpoſitio,
ex quo vna ex duab. rōnib' permanet. §. affinitatis, Inſt. de nup.
vel forte ꝯcordari pñt opiōnes diſtinguendo. Aut Doct. ꝓmi-
ſit operas ꝓ tpe, quo erit impeditus eas primo præſtare, & tūc
ꝓcedat cōis opī. Aut promiſit operas ſecundo vſq; ad certum
tempus ſimplr, & tunc procedat opinio d. Lancel. Rō diuerſita
tis eſt, quia primo caſu promittēdo operas pro tpe impedimē-
ti tm̄, nō cenſetur Doctor diſcedere a primo ꝯctu, cum ceſſan-
te impedimento, velit præſto eſſe ad ſeruiendū primo. Secūdo
caſu promittendo vſq; ad certū tps ſimplr cēſetur velle diſce-
dere a primo ꝯctu, cū non ſit poſſibile ſi ceſſaret impedimen-
tū eo tpe, quo promiſit ſecundo, q̄ eo caſu vtroq; eodē tpe ſer
uire poſſet, d. l. nemo. Sic ergo doctur cautus, nec alteri promit-
tat, niſi pro tpe impedimēti, aliàs perderet reſiduū ſalarij. Imò
ſi ceſſaret impedimentū, teneretur alteri ad intereſſe, q̄a p ip-
ſum ſtaret quo minus vtriq; operas pſtaret. l. aduocatiunis. C.
de condi. ob cau. l. 2. C. loc. & tenet expreſsè gl. in d. §. idē cum
127 quidā. ¶ Sed qd ſi a ſecundo maius ſalariū conſequat̄, q̄ a pri-
mo, an ſ. plus teneatur doctor dare primo ſtipulatori: Vī q̄ ſic,
quia qui in vno grauatur, in alio debet alleuiari. l. eum qui. ff. de
iureiu. Sed primus tenetur doctori reſarcire quanto minus cō-
ſequitur a ſecūdo, ergo æquum, vī, vt primo debeatur remolu-
mētū quanti pluris facit tex. in §. illud, Inſtit. pro ſoc. & in l. ſm
naturā. ff. de reg. iur. ¶ In ꝯrium facit, quod decidit dn̄. Io. Bapt.
de S. Seuerino in d. l. diem functo, q. 16. vbi vult q̄ heredes pto-
ris nullum ius habeant in ſ. pluri, quod conſequūtur aſſeſſores
ab altero prætore, cū quo mortuo primo ſe collocarūt. Niſi re-
ſpondeas, q̄ deciſio iſta de aſſeſſoribus ideo ꝓcedit, quia mor-
tuo primo prætore aſſeſſores ſunt liberi ab obligatione pſtādi
operas. d. l. diem functo, propterea pñt eas alteri ꝓ arbitrio pro
mittere. Secus in Doctoribus impeditis legere ꝑꝑ peſtē, qui nō
pñt abſoluē operas alteri promittere, vt s. d. xi. Secundo facit,
quia induſtria & diligentia Doctoris, q̄ noluit ſtare ociuſus, dēt
ſibi & nō alteri ꝓdeſſe. l. 3. C. de palud. Quid tenendū? Ego di-
cerē, q̄ Doctor non teneatur dare illud ſ. plus primo ſtipulato-
ri, quia diligentia ſua dēt ſibi prodeſſe, & quia non intereſt pri
mi petere illud ſupra plus ꝓ illo tpe. Sed ad ſupra plus, qd ceſ-
ſante impedimento peſtis ſuit Doctor cōſecutus, dicerem eū
teneri, vel ad itereſſe in electione primi. d. l. cū ſimilib. C. de lo
128 ca. ¶ Inſuper dubitatur, † quid ſi Doctores potuerunt pendente
peſte cum eodē. vel maiori ſalario legere in alia vniuerſitate, &
noluerūt, an tunc debeant habere ſalariū a primo? Glo ſ. quam
iter ſequuntur Doct. in d. l. diem functo, in aſſeſſorib. determi
nat, q̄ nihil tunc petere, & conſequi debeant a primis pretoris
hæredibus: quia paria ſunt, q̄ operas alteri locauerint, vel p ip-
ſos ſteterit quominus eas locauerint. quæ rō idem videtur cō-
129 clūdere in Doctoribus. Sed in contrarium facit, † quia nemo co-
gitur mutare ſuum creditorem. l. ſi madato. ff. mand. poſt prin.
propter quam rationem Ludo. Rom. in d. l. diem defuncto, te-
130 nuit ꝯ gl. & ſequaces. Et pro iſta opinione facit, quia † nemo cō
pellitur acquirere ad vtilitatem ſui creditoris. l. qui aūt, in prin.
ff. de his quæ in frau. cred. ¶ Et ita tenendo non ob. deciſio gl.
in d. l. diem functo, q̄a loquitur in aſſeſſoribus liberis totaliter
ab obligatione præſtandi operas ꝑꝑ mortē pretoris. Nos loqui
mur in Doctoribus non diſſolutis ab obligatione legendi pro-
pter impedimentū peſtis. Et ſi replicaueris, q̄ illud diuerſificat
factū, nō aūt reddit rōnem diuerſitatis. Rńdeo, q̄ ex hoc reſul-
tat clara diuerſitatis rō. Nā quia aſſeſſores liberi ſunt ab obliga-
tione, videbatur, q̄ heredes ptoris ēt liberi eſſe deberēt ab obli
gatione pſtandi ſalariū, ꝯriū tn̄ ſtatutū fuit in d. l. diē functo. &
quia grauant̄ hæredes prętoris præſtare ſalariū pro toto tpe, re
leuant̄ in alio, q̄ ſi aſſeſſores, vel alteri ſeruiāt, vel ſeruire recu-
ſent, poſſint cōpēſare cū ſalario præſtando id totum, qđ aſſeſſo
res coſeq potuerūt ab altero, arg. l. eū qui, ff. de iureiu. q̄ rō ceſ-
ſat in Doctoribus, q̄ debēt ſp eſſe parati ſeruire ceſsāte, peſte,
cuius obligationis rōne cōſequunt̄ ſua ſtipēdia ꝓ tpe peſtis. Si-
cut. n. Doctores ꝑꝑ peſtē nō poſſent inuito priuo a ꝯctu diſce-
dere, ita ēt ipſi nō debēt inuiti cōpelli a ꝯctu diſcedere, & obli-
131 gationē cōmutare. ¶ Itē alia occurrit dubitatio, † An primus,

cui Doctores nō pñt ex cā peſtis operas pſtare, poſſit alteri il-
las operas cedere: Bř, aut Doct. promiſerunt legere in certo lo
co, aut vbi placuerit. Primo caſu, quia oblatio faciēdi eſt reſtri
cta ad locum, certum eſt q̄ nō poterint cōpelli alibi legere,
l. 3. §. Iulianus, ff. de eo quod cer. lo. ſm Dec. conſ. 70. col. 1. Scđo
caſu recurrendum eſt ad doctrinam Bar. in l. ſi non fortem, §.
libertus, ff. de condi. indeb. ¶ Vltimò iuxta ꝑmiſſa quæro. Quid
ſi in ciuitate ſuperuenerit falſus rumor peſtis, & ꝑꝑ hunc falſū
rumorem Doc. ceſſauerit a lectionis, receſſerint ſcholares, mer-
catores & alij non acceſſerint ad ciuitatē, an talis falſus rumor
debeat nocere gabellarijs & cōductoribus, an locatoribus: Cre
do, q̄ debeat nocere locatoribus, & fieri debeat remiſſio cōdu
ctoribus ac ſi verè peſtis viguiſſet in loco, q̄a ſufficit timor, ꝑꝑ
quem idem ſucceſſit effectus, l. 3. §. armis deiectum, & § pertin-
de, ff. de vi, & vi arma. duo. n. ſunt tpa, ſ. tps ſanitatis, & tps peſti
132 lētię. Tps aūt, quo dubitat̄, † an vigeat peſtis, vel ſanitas, accedeř
dēt tpi peſtifero magis q̄ ſano, quia ad prouidendum inſpicere
debemus quod eſt tutius, l. generaliter, §. ſi homini libero, ff. de
ſtatulib. ſicut dicim' q̄ eſt dare tps pacis, & tps belli, & treugę,
133 c. 1. de treu. & pac. † Tps autem, a quo dubitatur de bello, dř ac-
cedere potius bello quā treugæ aut paci, quia peior eſt bello ti-
134 mor ipſe belli, ſm Sen. in tragedijs, & ſuſpicio tħr ꝓ bello, arg.
l. Pedius, in prin. & l. 1. §. ſi ſuſpicio, ff. de incen. ruī. naut. p q̄ iu-
ra cōſulit Pe. de Anch. conſ. 88. Premiſſa facit ſene, gabellarijs
eſſe faciendā remiſſionem ꝑꝑ dāna paſſa ob timorem bel ac
ſi verè geſtum fuiſſet bellū. Nam ſm Cic. in oratione pro Cn.
135 Pompe † in vectigalibus non ſolū aduentus mali, ſed ēt metus
ipſe affert calamitatem. Nam cum hoſtiū copiæ non longe ab
ſint, ēt ſi irruptio nulla facta ſit, tū pecora relinquunt̄, agricul-
tura deſeritur, mercatorum nauigatio, & itineratio cōquieſcit,
quare ſępe totius anni fructus vno rumore ꝑiculi & vno terro
re belli, vel peſtis amittitur. Et hæc de quarto ſpeciali dixiſſe
136 ſufficiat. ¶ Quinto peſtis excuſat a reſidētia. ¶ † Nā ꝑꝑ peſtē li-
cet recedere a bñficio, ſm Hoſt. in Sūma, de cle. nō reſi. §. fi. &
137 ꝓbat̄ in c. ad ſupplicationē, de renun. in arg. vbi dī, q̄ ſi plātus
tute morari nō poſsit in loco bñficij, pōt illud renūciare. Et me
lius ꝓbat̄ in c. paſtoralis. 7 q. 1. vbi ꝑꝑ inimicitias licitè pōt p̄la-
tus ſe abſentare. Ad idē tex. in c. bonæ mem iri de elec. & eſt
tex. clar' i cle. ne i agro, §. ſi. iūcta gl. i uer. rūnabili, de ſtatu mo-
na. q̄ ad hoc allegat Fel. ī c. accedes, 2. ver. ſexta cōcluſio vt lite
nō ꝯte. & d. Iaſ. i l. 2. §. pe. ad fi. ff. ſi qs cau. Nā qui ex iuſta cā di
ſcedit, fingit̄ eſſe i ciuitate, l. cū hře, §. Stichus ſi hřdi, ff. de ſtatu
138 lib. cū ſi. ¶ Sed dubitat̄, † an liceat diſcedere nō obtēta licētia à
ſuperiore: vř q̄ nō, ꝑ tex. in c. relatū, de cle. nō reſi. ꝑ quē dicit
ibi Io. And. q̄ nō ſufficit ex iuſta cā petere licētiā recedēdi niſi
impetret. ¶ Et ſi dicat̄, ergo ſupior poterit ſp impedire receſ-
139 ſum licitū. Rndet̄ ſuccurſum eſſe ei, cui indebite denegat̄ licē
tia p recurſū ad ſupiorē, q̄ exigēte cā poterit cōpellere plati,
140 vt pſtet licētiā diſcedēdi. arg. c. nuli', de ſurepa. ¶ † Et q̄ reqrat̄,
q̄ petat̄ licētia & obtineat̄, vř tex. i c. cū ex eo, de ele. li. 6. & hoc
tenuit gl. in c. nō oportet, de ꝯſec. d. 5. & vř gñalis rła, q̄ vbi lex
reqrit licētiā ſupioris, itelligat̄ reqrere duo. ſ. q̄ petat̄. Itē q̄ ob-
tineat̄. l. 2. iuncta gl. C. de i ius voc. p q̄ ita ꝯcludit do. Iaſ. i §. pę
nales, col. 3. p illū tex. Inſt. de actio. ¶ Quid dicēdū? Arbitror di-
ſtinguēdū inter petitionē & impetrationē. Dico. n. licētiā eſſe
petendā, ſi copia ſuperioris faciliter, & ſine periculo hři poſſit,
aľs ſecus, cū tps & locus ſępe nō patiātur licētiā petere, l. 3. ff. de
exerci. l. tutor, q̄ reptoriū, ff. de adminiſt. tuto. ſm Io. An. & Pa-
nor. in d. c. relatū. ¶ Quo ad impetrationē puto indiſtinctè bñ-
ficiatū poſſe diſcedere ſubſiſtente cā peſtis iuſto & renuēte ſu-
141 periore, † q̄a vbi ꝑiculū eſt in mora, licitū eſt ſpreta nūciatione
ꝓcedere, l. opere, l. de pupillo, §. ſi qs ruos, ff. de no. ope. nūcia.
Et vbi ꝑiculū eſt in mora añ obtentā habilitationē, licitū eſt ꝯ-
uenire ꝓprio iuſſo, ſm Fel. ī c. at ſi clerici, §. de adulterijs, col. 3.
de iud. adducit no. per Inn. in c. venerabilē, col. 2. de ele. & ita te
nent Ant. de But. Card. & Pan. in c. inter quatuor, p illū tex. de
cle. non reſid. Fel. in c. pterea, col. 5. de ſpōſa. bñ facit dictū gl. &
Car. i c. i. p illū tex. eo. n. vbi ꝯcludit̄, q̄ ſi clericus diſceſſit ſine
licētia & iuſta cā, ſi ſuperuenit peſtis excuſat̄, ēt ſi monit' nō re-
uertat̄, ad reſidētiā. Qđ ēt tenet Pan. & alij in d. c. inter quatuor,
& idē tenet Fel. in c. cū acceſſiſſent, col. 7. de conſti. vbi ex mul
142 tis probat † q̄ ex cā neceſſitatis poteſt omitti cōſenſus ſuperio-
ris, vel alterius neceſſarius ad actum, & poſſem ex plurib' alijs
comprobare, ſed non curo, quia iſte modus implēdi chartas ſi-
milibus & authoritatibus ſolet lectorem a propoſito legēdi di-
143 uertere & faſtidium generare. Et iſta notanda ſunt a ꝯſiliarijs, † q̄
nō poſſunt ſine licentia ſuperioris a loco diſcedere, l. ſi quis de
cario, & ibi Bar. C. de decurio. vigente tn̄ peſte poterunt nō im
petrata licentia a peſtifero loco fugere, per ꝓdicta. Sed qrit̄, an
abſentes ex cā peſtis debeāt recipere fructus bñficiorū ſuorū?
Fed. de Senis cōſ. 246. exordiēte. De iure cōi, determinat q̄ ſic,
p tex. in c. vnico, de cler. nō reſid. ibi, niſi corporalis aliqua ne-
ceſſaria eos excuſet. Quę verba ſm Arch. Ge. & Mod. cōprehē
dūt oē iuſtū impedimētū, c. ſi q̄, de ꝯte. d. 4. Et ſm Doc. circa
144 eſt ibi caſus, † q̄ impeditus iuſto impedimento reſidētiā facere,

[illegible]

145 [illegible]

146 [illegible]

147 [illegible]

148 [illegible]

149 [illegible]

150 [illegible] ectendus ſ.d.ſ.qu [illegible] coronā acceperūt [illegible], alii verbera.& varia [illegible] repente [illegible] tenere Io.de Imo.in [illegible] ſi eccleſia patiatur defectū in diuinis, abſente poſſe tēpore peſtis [illegible] reuerti ad reſidentiā [illegible] no.in c.pen.eo tit.eccleſia [illegible] defectū in diuinis, abſentes cum licētia,& ex iuſta cauſa redire ad eccleſiam coguntur. ❡ Ad contraria [illegible] allegata & ſimilia, quæ copioſius poſſent adduci, reſpondet Papa in c.aduerſitas. 7 q.1.fugiat, qui ſpecialiter quæritur, dū per alios ſit firma ſalus animarum. Secus, ſi gñaliter periculum omnibus immineat,& animarū ſalus ſalua eſſe non poſſit. Dicebat enim Apoſtolus,

151 Quis infirmatur,& ego non infirmor ❡ Sextò peſtis excuſat a curſu pſcriptionis, [illegible] ſic a negligentia, vt eſt tex. arguēdo de guerra ad peſtē, in c.prima actio.16.q.3.& in c.ex tranſmiſſa, de præſcript. dormit enim pſcriptio tēpore peſtis, ſm Bar. in l.generaliter, col.fi.de.vſuc. Pan.& Fel.in d.c.ex tranſmiſſa. Ant.de Bur.& Imo.in c.cum nō liceat, eo tit.Bal.& Ang. [illegible] cum notiſſimi.§.anno.C de præſcrip.30.vel 40.ann.Alex.col.81.Renocatur in dubium, lib.5.Pau.conſ.3.q.18.& conſ.18.col.fi.& conſ. 41.ad fi.& con.57.col.pen.& con.94.in 4.dubio.lib.2.[illegible] in c.

152 accedēs.2.vel nona conclu.vt lite non cōteſt. †Et contra impeditū pp peſtē poſtulare, vel præſentare intra tēpus determinatū, non currit præſcriptio,& pñr non deuoluitur ius ad epiſcopū, ſm Bal.in cōſ 469. Sanctiſſimę recordationis, li.4 ❡ Iſta concluſio de plano procedit, ſi ex cauſa peſtis non reddat ius ſin loco, quia nō valēti agere nō currit pſcriptio.l.fi.C.de annal. excep. Sed dubiū eſt, quid ſi ibi reddatur ius: Gl.in cle.quāduis, de appel.[illegible] tunc peſtis nō impediat curſū pſcriptionis, & hoc expreſſe voluit Io.And.in c.cū dilecti, de do.& cōtu.exc. D.N.

[illegible]

154 [illegible]

[illegible] clas conuocar [illegible] eos.c.1.de ma [illegible] in loco apto & [illegible] uos a ciuitate Auen. [illegible] non teneri [illegible] qualiter [illegible] quos ſit fac [illegible] deas [illegible]

155 l.ſ.ff [illegible] Sed [illegible] q. nō faciat ma [illegible] partē [illegible] poſſeſſionē,& [illegible] in choro [illegible] de fructib. [illegible] abſenti [illegible] ius reſpondi, q. poterant, quia iſta eſt rece [illegible] ſpiritualiter a ſingularibus fieri poteſt ſm [illegible] And.in c.baſte. 2.de poſtu prælato Inn.& Pan.in c.eam te [illegible] Fed.de Senis conſ.281. Quæ in præſenti, col.5. cū [illegible] auctoritatibus congeſtis per Fel.in d.c.eā te, col.8 [illegible] Gemi. conſil.84.

156 Quia iſtud dubiū, col.[illegible] ❡ Nono peſtis priuilegiū eſt. †Quia fugienti pp peſtem, non habentes quo declinēt, pñt hoſpitari, & conuiuari in eccleſia maximè campeſtri, vbi alias de iure non

[illegible]

l.j.* de don.inter vir & vxo eſſet arbitrãdũ,q᷑ voluerit dona-
re cã mortis, quæ donatio inter coniuges ſuſtinetur,l. ſi mor-
tis.ff.de don.cau.mor.ſm Lud.Ro.in d.l.quę dotis,p tex.ſing.
in l.apud Ce ſum §.j ff.de excep.doli.Et licet gl.ibi voluerit di
cere,q᷑ ibi fuerit facta mortis mẽtio,& ſequatur Alex.i d.l.quę
dotis,tñ Soc.& Cor.in allegatis conſilijs approbãt deciſ. Lud.
Ro & per plura comprobant ſtendia,quę a te ipſo videas. ❡ De
180 cimoſeptimo,decima †animaliũ nõ debetur parochiano loci,
ad quem dñs animalium aufugit pp peſtem, et de aialib.quæ
ibi nata fuerunt. Sed dẽtur parochiano loci, a quo aufugit,ſm
Bal.& Imo.in d.l.hmõi.§.legatum.ff.de leg.j.per illum tex.vbi
probatur,q᷑ fugitiuus in pręiudiciũ tertij nõ dr̃ abeſſe,& bene
181 ſeruiũt,quę dixi ſ.in 11.ſpeciali. ❡ Decimooctauò,†natᵘ extra
ciuitatẽ tpe peſtis,fingitur natus in ciuitate,a qua mater aufu-
gerat pp peſtem,d.l.hmõi.§.legatũ,p quã Petrus Cy.Bal. An-
182 ge.Nic.de Neap.& Pau.de Caſt.inferũt † ad ſtatutũ diſponẽs,
nullũ debere admitti in collegiũ, niſi ſit natus in ciuitate, vel
niſi ſit ciuis originarius,vel q᷑ nullus poſſit eſſe primus Cõſul,
niſi ſit originarius ciuis,vt Auenionenſi ſtatuto cauet. An na-
tus alibi a caſu poterit eſſe Coſul,vel de collegio:Rñdetur ip-
ſi,q᷑ ſic,per illum tex. Nõ obſt.tex.in l.ciues,C.de incol.lib.ʒ.a
loquitur in nato in loco,in quo parentes conſtituerũt domici
lium. Nos loquimur in nato alibi a caſu,ſm Bar.i l.filios.C. de
munic.& orig. Ibi tamen Bar.nõ auſus fuit hãc deciſ. firmare,
ſed Io.de Platea ibi audacter eã approbat, quia mater q̃ animũ
reuertẽdi habebat, fingitur ſemper fuiſſe in ciuitate.l.j. & l.re
tro creditur.ff.de capt.& poſtli.reuer.& ſic fingitur peperiſſe i
ciuitate,vñ aufugit,ſequitur Pan.in ca.Rodulphus, de reſcr.&
183 †ibi Fel. atteſtatur,ita fuiſſe practicatum in ſua perſona,cui ca-
ſualis origo fuit ex Felina oppido Regiẽſi, origo verò vtriuſq;
parentis ex Ferraria vrbe,in qua viget hmõi ſtatutum,quo nõ
obſtãte fuit receptus in collegiũ per prędicta. Idẽ expreſſe de-
terminat do.Lanc.Dec.in l.hęres abſens.§ proinde.ff. de iud.
dicẽs,q᷑ iſta opinio eſt cõis,ſm Ang.de Arim.in d.§.legatũ.Ad
ducit dec.Bar.in l.j.ff.ad munic.vbi vult,q᷑ Comitatẽſis, q̃ nõ
caret omnimoda ciuilitate l.qui ex vico ff.ad munic.natᵘ i ci-
uitate ſua a caſu,non efficiatur ciuis. Multòminus ergo efficia
tur ciuis nõ Comitatenſis ibidem natus,& ↄſequenter rema-
nebit originarius ciuis ciuitatis,a qua aufugit mater, & vbi pa
rentes habebant domicilium. ❡ Contrariam ſnĩam tenet Imo.
Raph.Com.d.Alex.ac Pan.de Caſt.i ſecũda lect.in d.§.legatũ.
& fuit de mẽte gl.in d.l.filios,i ſui generalitate,licet Bar.& Io.
de Pla.eam reſtringãt. Idẽ tenet Raph.Co.in l.cętera.§.ſi.ff.de
de leg.j.vbi atteſtatur ſe cõſuluiſſe ↄ̃ Bar.& q᷑ ita ſeruari putat,
per tex.in d.l.ciues.& quia in acquirenda origine cõſideratur
veritas,nõ patris deſtinatio.l.aſſumptio.ff.ad munic. Alias ſe-
queretur, q᷑ ſi quis iret Pariſios cã ibi habitandi, & in itinere
vxor pareret,q᷑ filius eſſet originarius Pariſienſis,vbi pater nũ
quam fuit:q᷑ eſt abſurdum,ſm eum. ❡ Ad tex.in d.§ legatum,
rñdet Imo.q᷑ in caſu illius § partus fingitur natus i loco, a quo
mater aufugit,quia niſi ita fingeretur,fruſtraretur intentio te-
ſtatoris. In caſu noſtro,licet natus alibi a caſu non fingatur na
tus i loco domicilij,nõ offenditur legis diſpoſitio, ſed obſerua
retur,d.l.ciues. Ad arg.q᷑ attendẽda ſit deſtinatio patris haben
tis animum reuertẽdi,rñdet Raph.verũ eſſe quò ad regulandam
diſpoſitionẽ ipſius,no aũt quo ad regulãda diſpoſitionẽ legis.
❡ Quid tenẽdũ: Prima opinio,vt dixi ẽ cõis,quę mihi vr̃ vera,
ſi filius fuit conceptus in loco domicilij,& natus alibi a caſu,q.a
vbi agitur de fauore filij,conceptus hr̃ pro nato.l. qui i vtero.
ff.de ſta.homi. Sed ſi fuit natus & cõceptus in loco, ad quem a
caſu pp peſtem aufugit,forte ↄ̃ria opinio ſuſtẽtabilior erit, cũ
non poſſit fingi natus in loco domicilij,in quo cõceptus,neq;
natus fuit.l.j.C.de capt.& poſtli.reuer. ❡ Sed remanet vna diffi
cultas,quia q᷑ dicatur natus in loco domicilij procedit ex fictio
184 ne,†ſtatuta aũt intelligi debent in caſu vero, & non in caſu fi-
cto.l.3.§.hæc verba.ff.de neg.geſt. Sed defendẽdo p̃dictas de-
ciſiones & ſimiles rñdetur,q᷑ vbi caſus fictus reperitur, ęqui-
paratur per ius cõe caſui vero,tunc ſtatutũ loquens in materia
iuris hẽt locũ ẽt in caſu ficto.c.ad audientiã, vbi Imo. & Pan.
de cler.nõ reſi.declarat Alex.in l.j.§.lex falcidia.ff.ad l.Falc.do.
Iaſ.poſt Ale.in l.qui ſe patris.col.24.C.vnde li.& ita rñdet Fel.
in d.c.Rodulphus,& in c.at ſi clerici.col.3.de iudi. Caſus autẽ
fictus eſt æquiparatus vero a lege,videlicet per tex.in d.l.qui
185 in vtero,ergo &c. Decimonono †ſi quis pp peſtem nõ audet
accedere ad adipiſcẽdã poſſeſſionẽ rei ſuæ, vel bñficij ibi col
lati,poterit aſcendere pinnaculum, vel montem,vnde videre
poſſit rem illam,& per aſpectum poſſeſſionem apprehẽdere,
ſm Alb.de Roſ.in l.1.§.ſi iuſſerim.ſ̃.de acq.poſ.per illũ tex.&
per tex.in l.q᷑ meo,§.ſi per vẽditorem.ff.eo. tit.& per tex.in c.
contingit,de do.& contu.dicens ſe ita in facti contingentiã cõ
ſuluiſſe cuidam amico ſuo. ❡ Sed d.Iaſ.ibi reprehendit iſtud cõ
ſiliũ,quia ita demum aſpectu acquiritur poſſeſſio,ſi tradẽs poſ
ſeſſionẽ per aſpectum ipſe poſſideat:ſecus ſi res a nemine poſſi-
deatur,tũc oculis poſſeſſio acquiri nõ põt,ſm gl. in l.j.in prin.

D.N.

in uer.qui primi.ff.e.per tex.in l.j §.Neratius,ff.e.vlti no.Lud.
Ro.Ad tex.in d.cap.conting. rñdetur q. iſtũ ſpeciale eſt odio
aduerſarij non patientis ↄ̃ ſe fieri executionem ſnię vñ contus
ille non eſt trahendus in ↄ̃ñoã.l.ius ſingulare.l.q᷑ verò ↄ̃.ĩ de
legi. Quid dicendum:Pro reſolutione,vidẽdum eſt,an iure cõi
poſſeſſio poſſit acquiri ſolo aſpectu.& illo modo loquit̃ d.Iaſ.
nam de iure cõi non acquiritur ſolo aſpectu, niſi cõcurrat aius
poſſidẽtis volentis transferre poſſeſſionem in aliũ ſolo aſpectu
d.l.3.§. Neratius Et propterea Spe.tit.primo,& ſecũdo decre-
186 to.§.iam de effectu,in prin.tenet, † q᷑ nũcius ſtans in cõſpectu
rei non poſſit tradere poſſeſſionem alteri ſequitur d.Ant.in c.
cum veniſſet,ad fi.ver.viiũ non omitto,de teſt.ſpo.Bal.& Pau.
de Ca.in l.non eſt mirũ.ff.de pig.act.per illũ tex.p quẽ decla-
rantur iura uolentia poſſeſſionẽ transferri per aſpectũ,ut pce-
dant,qñ poſſeſ.tráſfert per poſſidẽtẽ,ſecus ſi p nũciũ, vel aliũ
nõ poſſidentẽ.& hæc eſt cõis Doc.ſnia,vt patet ex prædictis,&
ex allegatis per Ale.in d.l.j.col.ant. p.& p Fel.in c.cũ aliqb.de
187 re iud. ❡ † Secũdò uidẽdũ eſt,an ſubſiſtente iuſto impedimẽto,
puta peſtis,vel guerrę,ſeu capitaliũ inimicorũ,poſſit acqri poſ
ſeſſio p aſpectũ,& in iſtis terminis loquit̃ Alb.de Roſa.qui di
xit veritatẽ,q᷑ ſubſiſtente legitimo impedimento acquiri põt
poſſeſſio p tex.in l.quamuis.ff.de bo.auct.iudi.poſſi.& in l.ſi fi-
nita.§.illud q̃rit.ff.de dam.inf.p quæ iura ita determinat Bar.
in d.l.j.i prin.col.pe.ver.quid ſi executor,ff.de acq.poſſ.quẽ ſe-
quuntur ibi Are.Alex.& d.Iaſ.& Ang.in d.l.quamuis. Pan.i c.
2.de col.d.Ant.& Fel.in d.c.cũ aliquib. Bal. i l.j.marito ũ. C.ne
uxor p mari. Vbi decidit,primũ & ſm decretũ poſſe interponi
verbotenus,qñ pp potentiã tyranni nõ põt apprehẽdi poſſeſ-
ſio. Sed Imo.cõſ.116.in cã ſpectabilis militis,col.3.intelligit di
cta iura procedere,q̃ñ ad effectũ primi decreti, vt ↄ̃hatur pi-
gnus prætoriũ, nõ aũt quãtũ ad effectũ.acq.poſſ. reſpectu ſe-
cundi decreti & cęterorũ effectuũ.Et re uera illa iura loquunt̃
reſpectu primi decreti. Doct.tñ ea extendũt gñraliter ad quã-
libet apprehenſionẽ poſſeſſionis,ſm Fel i d.c.cũ aliquib. Ideo
a cõi opi.nõ eſſet tutũ recedere. ❡ Sed pro dilucidatione, qa
paſſus eſt aliquantulum obſcurus. puto aduertẽdũ eſſe ad plu
ra.primò cõſiderandũ eſt,an poſſeſſio ſit uacua aut occupata?
Si uacua ſit,ego credo indubitanter, q᷑ p nunciũ,vel executo-
rem,& ſimiles poſſ.ẽ in alium transferri poſſeſſio p aſpectũ,ma
xime ſubſiſtente impedimento. Nã rõ,quare tex.in d.§. ſi iuſ-
ſerim,exigat q᷑ tráſferẽs poſſeſſionem p aſpectũ ſit in poſſeſ-
ſione,illa fuit,quia oportet q᷑ tráſferens poſſeſſionem p aſpe-
ctum dicat ſe vacuam,& expeditam poſſeſſionẽ tradere,d.l.q.
meo,§.ſi per vẽditorem. Si ergo poſſeſſio non ſit occupata, &
executor,ſeu nuncius habens authoritatẽ transferendi poſſeſ-
ſionem,p aſpectum transferatur,non video quare alteri nõ ac
quiratur,& in iſtis terminis procedit deciſio Io.And.in c.tráſ-
188 miſſam,de elec.& Pan.i d.c.cũ aliquibus, volentiũ †q᷑ p inue-
ſtituram factam a collatore in conſpectu beneficij,tráſferatur
poſſeſſio,quia ep̃s ſeu alius collator hẽt cuſtodiã eccleſiæ vacã
tis.c.cũ vos,de offi.ord Ecce q᷑ loquũtur,qñ eccleſia vacat, &
poſſeſſio ab alio non occupatur,& ita ẽt debet intelligi conſi.
Lud.Ro.337.Quò ad primũ.& conſ.482.In caſu p̃miſſu. ❡ Se-
189 cundo †caſu,qñ ab alio eſt occupata poſſeſſio, tũc ſi cã cogni-
ta ↄ occupantem lata ſit ſnia,cuius executio pp peſtem,vel a-
liud impedimentũ fieri non poſſit,poterit per executorẽ tráſ-
ferri poſſeſſio ſolo aſpectu,ita procedat deciſio Bar. cõiter ap.p
bata in d.l.imò hoc caſu ſi per aſpectum ẽt transferri non poſ-
ſet ſufficeret verbalis traditio ſola extra cõſpectum,ſm Fel.in
d.c.cum aliquibus,& probatur in d.l.cum vnus,§.ſi.ff.de bo.au
cto.iud.poſſi.& in d.l.ſi finita.§.pen & in l.dãni infecti,§.nõ ſo
lum,ff.de dam.infec.ſi verò alius poſſideat,& non ſit lata ſnia
ↄ̃ eum,tunc neque iudex,neque executor, neque nũcius po-
terit tráſferre poſſeſſionem in alium per aſpectum,quia eſt ne
ceſſe q᷑ poſſeſſor priuetur,ſi debet in alium tráſferri,cum duo
non poſſint eandem rem inſolidum poſſidere.l.3.§.ex ↄ̃trio.ff.
acq.poſſ.non põt autem alius priuari,niſi adiiciatur corporali
ter de fundo.vel ſuſpicet̃ ſe poſſe repelli.l.clam poſſidere. §. q.
ad nundinas.ff.eo.tit. Nihil ergo agit,qui inuito,vel inſcio poſ
ſeſſorę vult illius poſſeſſionẽ in aliũ transferre per aſpectum.
❡ Et hanc diſtin.colligo ex dictis Io And.& Cõinpoſt. in d.ca.
190 tranſmiſſam.†vbi volũt q᷑ ita demum executor per, inueſtitu
ram factam in cõſpectu transfert poſſeſſionẽ bñficij, ſi nullus
poſſidebat,vel ſi ↄ̃ poſſeſſorẽ erat lata ſnia,aliás ſecus, ſequit̃
Pan.in d.c.cum aliquib. Bene facit deciſio Rotę 8.in tit. de re-
ſti.ſpol.in antiquioribus.& deciſio 3.de cauſa poſ.& propriet.
191 in antiqs,& ẽ 302.ordine ſucceſſiuo,†q᷑ executor põt p tactũ
annuli portę eccleſiæ clauſæ tráſferre poſſeſſionem,quia an-
nulus eſt pars rei,ff.de act.emp.l.fundi,in princ.ẽt q᷑ aliter ha-
beat claues & cuſtodiã eccleſiæ. Secus ſi alter hẽat poſſeſſio-
nẽ,qui per ſolũ annuli tactum a ſua poſſeſſione deiici nõ pot,
legitur Soc.conſ.131.In p̃nti ↄſultatione,col.3.lib.j. ❡ Alia etiã
192 rõne iſtud cõprobat̃.† Traditio, q̃ ſit p aſpectũ, eſt tradũ fi-
cta,ſm Bar.i d.l.j.col.pe.quẽ ibi Alex.& Mod.ſequunt̃,ſed fi-

ctio non admittitur niſi æquitas ſuadeat. l. deniq, ff. ex quib.
cau. ma. Nō vr̄ aūt ęquū aliquē priuari ſua poſſeſſ. ne cā nō co
193 gnita. l. meminerint. C. vñ vi. ideo † ex ſolū cā cognita, & ſnia
lata fingit poſſeſsioné traditā per aſpectū in pręiudiciū alteri⁹.
¶ Et ſi dixeris, q. hac rōne arctāta ēt poſſeſſio vacans non dēret
transferri per aſpectū, cuius ɔ̄triuin ɔclūdum ſuit ſ. Rñdeo ēt
hoc caſu ſubeſſe ęquitaté, quia ęquū eſt, q. hñs pṫātem tráſfe-
rēdi poſsit, ſi velit, tráſferre. Subeſt ēt neceſsitas pp impedimē
194 tū, & † vbi neceſſitas expoſtulat, lex fictioné admittit. l. deniq;
& l. nec vnlé, ff. ex quib. cau. maio. Vel fortè dici poſſet, q. tra-
ditio per aſpectū dicatur vera traditio, cū in traditione, & ac-
quiſitione interueniat animus, & corpus acquirētis, & transfe-
rentis. Sunt. n. oculi pars corporis. l. quorūdam, ff. de acq. poſ. p
quam Ang. & Imo. ibi tenēt q. traditio per aſpectū ſit vera tra-
ditio. ¶ Nec ob. q. tex. in d. ſ. ſi iuſſerim, & in d. l. quorundā, vta
tur verbo, vr̄, importāte fictioné, quia qñq; veritaté importat.
l. nāliter, in prin. ff. ad acq. poſſ. quę loquitur in noſtra materia,
& l. ſciendum, vbi Bar. in 2. not. de verb. obl. Sed ſi per aſpectū
trāsferatur poſſeſſio per executorem cā cognita, & lata ſnia ɔ̄
poſſeſſorem, tūc fictio ɔſiſtit in hoc, quia fingitur deiect⁹ poſ-
ſeſſor, qui verè deiectus nō fuit, non aūt in eo, q. vera nō ſit tra
ditio per aſpectū. cōis tñ opinio eſt, q. dicatur ficta traditio, ið
cogitabis. ¶ Itē aduertendum puto, an tradatur per aſpectū va-
cua poſſeſſio ab executore & ſimilib. an occupata? Primo caſu
195 licet † traditio dicatur ficta, tñ ipſa poſſeſſio tradita eſt vera poſ
ſeſſio. d. ſ. ſi iuſſerim. Sicut poſſeſsio acquiſita per ɔſtitutū ē ve
ra poſſeſsio. l. certé, ff. de preca. licet traditio facta per ɔſtitutū
ſit ficta traditio. l. q. meo. ff. de acq. poſ. ¶ Secūdo caſu ſi tradat̄
occupata, erit ēt ficta poſſeſsio, ſm Bart. & ſcriben. in l. quāuis.
ff. eo. tit. niſi reus pp eius potentiam, vel dolum impediat, quo
minus fiat executio ſnię, tunc in odiū inobediētis actor conſti
tuitur verus poſſeſſor a lege, ſm Car. in d. c. contingit, quem ſe
196 quitur Fel. in d. c. cū aliquib. ¶ † Et ſi quæras, quę utilitas reſul-
tet, an dicat̄ vera, vel ficta poſſeſſio? Rñdeo: vtilitas ē maxima,
quia ficta poſſeſſio non prodeſt ad inchoandū præſcriptioné,
vera aūt ſic, ſm gl. fi. in regula, ſine poſſeſſione, de re. iur. li. 6. ɔ̄
in terminis noſtris dicit ſing. Lud. Ro. ſing. 413. incip. Lex quā-
197 uis. † Item ficta nō parit effectū recuperādæ, vera aūt parit, ſm
Alex. & Mod. in l. ſi forois. C. de iu. deliber. de quo dixi in rub. de
cau. poſ. & proprie. & illud in ɔpoſito noſtro vult Rot. in de re-
198 ſti. ſpol. dec. 8. in antiquiorib. ¶ Vigeſimò † licet regulariter quar
ta canonica debeatur parochię, in qua corpora aſſumūtur, ca.
in noſtra. ea. certificamini, de ſepul. Tñ ſi qs moriatur in loco,
ad quem diuertit pp peſtem, quarta non debetur parochię, in
qua deceſſit, ſed parochiæ, a qua aufugit propter peſtē, ſm Io.
And. Gem. & aliter ſcribē. in c. is qui per illum tex. de ſepul. Et
ita conſuluit Gaſpar Cald. conſ. 3. ſub rub. de ſepul. ¶ Ad regulā
reſpondetur, q. procedit in decedente in loco, in quo defunct⁹
ſtatuerat domicilium perpetuó, vel ad certū tēpus. Et pro iſta
opio. facit, quia ad hoc, vt canonica portio dēatur parochiali
presbytero, oportet q. ille pſbyter ſit parochianus pſbyter de-
functi, d. c. in noſtra, & cle. dudum, ſ. hmōi. eo. tit. Presbyter aūt
parochianus loci, in quo fugitiu⁹ pp peſtem obijt, nū pōt dice
rę ſe eſſe parochianum defuncti, qui neq; aio, neq; facto ſe illi
ſubmiſerat, nec ibidem cōſtituerat domicilū. l. domiciliū, ff.
ad muni. ergo, &c. & ita tenuit Hoſt. in. de parochia. ſ. pen. ad fi.
Quod intelligit uerum d. Phil. Fran. in d. c. is qui, ſi fugitiuus de
ceſſit durante peſte, ſecus ſi ea finita, quia tūc præſumitur ánis
defūcti fuiſſe velle habitare in illo loco, & tráſtuliſſe domiciliū.
199 ¶ Vigeſimoprimò † licet gabellarij, qui ex cōductione gabella
rum notabile lucrū fuerūt conſecuti finita ɔductione teneam-
tur ſub eiſdem legib. & reconuentionib. recōducere, ſi tāti nō
poſſint alteri locari. l. cotem ferro, ſ. qui maximus. ff. de pub.
Tñ ſi finita conductione ſubeſſet peſtis, vel guerra, non tenen
tur recōducere, ſm Firma. in trac. de gabel. in 5. q. 2. par. q. a di-
ſpoſitio d. l. cotē ferro, debet intelligi reb. ſic ſe habētib. & nō
mutatis a tpe prioris locationis. l. q. Seruius. ff. de cond. ob cau.
200 cum alijs plene reductis ibi per Mod. ¶ Vigeſimoſecundò † li-
cēt de iure nemo dēat baptizari, niſi in eccleſia, in qua ſacri fon
tes ſunt ſpecialiter deputati, vt in Auc. vt i priu. doo. ſacr. miſt.
non ſiant, tamen fallit tpe peſtis, quo periculoſum eſſet ire ad ec
cleſiam, tunc poterit ſacrum baptiſma in priuata domo con-
ferri. cle. 1. de baptiſ. & ibi gl. ibi exēplificat tpe hoſtilitatis. Qđ
ēt de hoſtilitate Dei. i. de peſte, intelligo, iuxta tradita ſ. in præ
201 ludijs. ¶ Vigeſimotertio, licet † maritus non poſsit negare debi
tum vxori et leproſę, nec ab ea diſcedere, c. 1. de cōiug. lepro. te
netur. n. maritus vxorem morbis, & doloribus confectā, & quic-
quid ēt horribile patienté ſuſtinere. c. ſi vxorē. 32. q. 3. Non ta-
men crederē, q. teneretur reddere debitū, & habitare cū vxo-
re peſtifera labe maculata, per ea q̄ dixi ſ. in quinto priuilegio,
arguēdo de matrimonio ſpirituali ad carnale, c. inter corpora
lia de tranſla. præl. Licēt aūt liberet coniugem a debito carnis,
nō tñ credas q. peſtis cōiugē liberet ab alijs ſeruitijs & onerib.
202 coniugalib. Et ideo † tenetur ſubuenire cōiugi morboſę de me
dicinis, cibarijs, & alijs neceſſarijs. l. quod in vxorē. C. de nego.
geſt. etiam ſi vxor ſit indotata. l. pen. ff. vbi in poſ. leg. l. q. ſi iu-
lia. ff. de reli. & ſump. fun. & ita cōſuluit Ro. conſ. 67. in caſu pro
poſitæ conſultationis, in 1. dubio Alex. cōſ. 7. col. 1. lib. 2. traditur
per Bar. & alios in d. l. quod in vxoré, & in l. ſi cum dote, ſ. ſi au
203 tem in fanitiſſimo. ff. ſol. mat. ideo † ſi maritus tēpore peſtis aufu
geret vxore infirma nō prouiſo ſibi de alimētis & medicinis,
priuaret̄ donatione pp nuptias & lucro dotis, quod ex forma
ſtatuti debet̄, ſm Bal. Raph. Alex. & Mod. in l. ſi ab hoſt. ſ. 1. ff.
ſol. mat. Nec illo caſu donatio facta ab vxore marito cōfirma-
retur morte, cum poſſit culpa imputari marito, cur vxor fuerit
mortua, ſm Bal. in l. ſi tibi, C. de don. añ nup. quē ſequitur Fel.
in c. noſtra, corollario 37. in fi. de reſcr. Et ita limitāda eſt l. cū
204 hic ſtatus. ſ. 1. cum ſuū. ff. de don. inter virum, & vxo. Idē † dice
rem, ſi maritus aufugiſſet propter peſtem non traducta vxore
ſana ſecum, ſed ea volente ſecū venire dimiſſa in loco peſtife-
ro. Nam ſi moriatur tūc ex peſte, ēt perderet lucrum dotis, &
donationem propter nuptias, nec donatio ſibi facta morte cō
205 firmaretur. Nam vaſallus † relinquens dñm in bello humano
perdit feudū. c. 1. quibus mod. feu. amitt. Sic dicamus in marito
206 relinquēte vxorem in bello Dei. Sic † etiam filius derelinquēs
patrē in captiuitate, quē poterat liberare, priuat̄ hæreditate pris
morientis in captiuitate. ſ. ſi vnū de pdi. Auct. vt cū de appella. cogn.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentū tempore peſtis factum cum minori numero teſtiū ad id requi ſitorum, an & quando valeat. & ſeq.*
2 *Priuilegiū ruſticis conceſſum, quòd ruri poſſint condere teſtamentum cū quinq; teſtibus, an et quando valeat. Et ibi, an teſtamentum ciuis ruri conditum cum quinque teſtibus valeat. & nu. 3.*
4 *Argumento de bello Dei ad bellum hominum, an & quando valeat.*
5 *Teſtamentum militis abſque iuris ſolennitate conditum, an et quādo valeat.*
6 *Extenſio in priuilegijs non eſt licita etiam ex maioritate rationis.*
7 *Teſtamenti ſolennitas. ſ. quod vnico contextu fieri debeat, an et quando remitti poſſit.*
8 *Codicillandi facultatē, an hēat qui et teſtandi, etiam ſi non inueniat ſufficientem numerum teſtium.*
9 *Extenſio rationis identitate conceditur in limitatorijs.*
10 *Teſtamentum, in quo propter humanam violentiam non poteſt haberi teſtium numerus a iure requiſitus, non valet.*
Et idem argumentum cenſetur, vbi concurrit diuina violentia. ibidem.
11 *Peſtis vt priuilegijs a iure ſibi conceſſis gaudeat, notabilis eſſe debet, nō autem leuis contagio.*
12 *Peſtis, ſi in terris eccleſię ſęuiat, & ſit magna, quot et qui teſtes requirā tur in confectione teſta. Et ibi, quid ſi graſſetur in terris imperij.*
13 *Teſtandi facultas ne tollatur in dubijs opinionibus, tenēda eſt ea, per quā teſtamentum ſouetur.*
14 *Teſtandi facultatem cum duobus teſtibus ij habent, qui peſtis tēpore reſidens in ciuitate peſtilenti pro tuenda repu. et pro ſubueniendo egenis ac infirmis.*
15 *Milites armata militia pro rep. militantes poſſunt, dum ſunt in acie, teſtari quō volunt, aut poſſunt, habentq; ſubſtituendi facultatem. nu. 16.*
17 *Medicus, qui pro republica ſalute, ac pro ſubueniēdo egenis, ac infirmis, in ciuitate remanet peſtilenti, gaudet priuilegijs teſtandi cum quibus poteſt teſtibus, et immunitate, ab omnibus muneribus.*
18 *Mulier, an et quando poſſit eſſe teſtis. & nu. 22.*
19 *Mulier, an & quando teſtis eſſe poſſit in ſubſidium.*
20 *Specialia non ſunt multiplicanda.*
21 *Teſtis qualiter dicatur deponere in ſubſidium.*
23 *Mulier poteſt eſſe teſtis in militis teſtamento.*
24 *Mulieres etiam duæ tantum poſſunt eſſe teſtes in teſtamēto inter liberos.*
25 *Teſtamentum mulieris tempore peſtis cōditū abſq; præſentia duorū proximorū, an valeat vbi viget ſtatutum, quòd mulieris teſtamentum ceſſante dicta ſolemnitate nullius ſit valoris.*
26 *Statutum diſponens, quòd mulieris teſtamentum non valeat, niſi adſint duo proximi, intelligitur ſi eos habent.*
27 *Proximos habere non dicitur qui tempore contractus habet abſentes.*
28 *Teſtamentum tēpore peſtis cum quinq; teſtibus, vel abſentibus proximis conditū, an valeat, ſi teſtator qui teſtamētū cōdidit ſuperuiuat, et euadat peſtis periculum. Et quid de teſt. militis in acie facto cū duobus teſtibus, an valeat, ſi miles ſaluus domum repetat. nu. 29.*
30 *Priuilegij cauſa ceſſante, ceſſare debet, et priuilegium.*
31 *Statutum, quod mulieris teſtamentum abſque pſentia duorum proximorū nō valeat, an hēat locum in teſtamento, quod mulier ante dictū ſtatutum condidit, habuit tamen facultatem poſt editum ſtatutum mutādi teſtamentum, & adhibendi duos ex agnatis.*
32 *Teſtamentum in peregrinatione conditum cum minori numero ſeptem teſtium, an valeat ſi poſt conditum teſtamentum domum repetat.*
33 *Statutum, quod pro conditione, et temporis neceſſitate conditum fuit, an & quando ceſſante dicta neceſſitate dēat, & ipſum ceſſare. et n. 40.*
34 *Teſtamenti conditi tempus eſt inſpiciendum quantum ad ſolennitates in eo adhibendas.*
35 *Teſtamentum iuri cōditū cum quinque teſtibus, an irritetur ſi poſt cōdi*

tum

tum teſtamentum ruſticus effectus ſit ciuis, & ciuitatis incola.
36 *Teſtamentum militis ad hoc vt iure militari valeat quot requirantur, & nume. 37.*
38 *Teſtamentum ſecundum formam antiquam conditum, an valeat, ſi noua legis diſpoſitio poſtea euenerit.*
39 *Noua lex quando ligare dicitur.*
41 *Cauſa ceſſante, an ceſſare debeat effectus iam conſummatus.*
42 *Teſtamentum tempore peſtis conditum, an valeat ſi teſtes in eo nominati non fuerint rogati.*
43 *Teſtatoris conditio poſt mortem teſtatoris non impleta, an & quando infirmet, & faciat legatum eſſe nullum.*
44 *Conditio mixta ſi propter caſum deficiat, an & quando habeatur pro impleta. & nu. 45.*
46 *Donatio cauſa mortis quinque teſtium pſentiā requirit, niſi tēpore peſtis.*
47 *Statutum diſponens, quod in teſtamento ſufficiant quinque teſtes, an cenſeatur diſponere, quod in codicillis ſufficiant.*

De priuilegijs vltimarū volūtatū cauſa peſtis.

VEnio ad ſecundam particulam ſecundæ partis pricipalis, videlicet ad ſpecialia vltimarum voluntatum. ¶ 1 Et primò quæro, an teſtm̄ factum tpe peſtis cum minori numero ſeptē teſtiū valeat? Bal. Sal. & d. Iaſ. in l. fin. C. de teſta. rñdet, q̃ ſic. idem tenent Raph. Comen. in l. conficiuntur. §. codicilli, ff. de iu. codi. Flo. de S. Petro in l. milites. C. de teſta. mil. Alex. in l. ſcriniarios, per gl. ibi. C. eo. tit. Ang. in §. fi. Inſt. de teſta. dicens idē velle Bar. in l. 3. ff. de bo. poſſ. ex teſta. mil. licet plures ſint, qui Bar. aliud velle dicant. Sequitur Chriſto. Por. Inſt. de teſt. mil. vbi voluit, q̃ peſtiferatus poſſit teſtari cum duobus teſtibus, et non rogatis, ſanus aūt exiſtens in loco contagioſo poſſit teſtari cū duob. teſtib. dūmodo ſint rogati. Et iſtā opinio. ſequitur Barb. in c. cū eſſes. col. 8 de teſta. Pro hac ſnia adducuntur plura. Pri-
2 mò tex. in d. l. fi. vbi † conceditur ruſticis teſtari cum quinque teſtib. quia in iure pauci teſtes reperiūtur. Idem ergo tpe peſtis quo tpe pp imminens periculū pauci reperiuntur, q̃ velint eſſe teſtes. Ad iſtud fundamentū rñdent aduerſantes, q̃ ſola inopia teſtiū non eſt cā finalis, quare ruſtico ſit cōceſſum teſtari cum quinque teſtib. ſed cā finalis fuit ſimplicitas, & imperitia ruſticana, vt in præfatione d. l. fi. dr̄. Quæ præfatio denotat cām finalē l. fi. ff. de hær. inſt. Ex quo infertur, q̃ diſpoſitio illius legis nō hēt locū in ſuæ habitante ciuitatē, qui teſtatur in iure, ſm Iac. de Are. Ful. Are. & d. Iaſ. ibi. ¶ Tu verò aduerte inquantum iſti dnt, q̃ ſimplicitas ruſticalis fuit cauſa finalis, quare remiſſa fuerit ſolēnitas numeri ſeptē teſtium. Nā non videntur recte ſenſiſſe, quod ſic oſtendo. illa lex ſm Doct. *cōiter* procedit tam in teſta. in ſcriptis, q̄ in teſta. nuncupatiuo. vnde fateor, q̃ ſolennitas ſcripturæ, quæ exigitur in teſtante, & teſtib. fuit remiſſa pp ſimplicitatē, & imperitiam. Sed ſolennitas numeri teſtiū fuit remiſſa pp inopiā ipſorū teſtiū. Hinc eſt, q̃ ſi ſit tale ius, i quo ſit copia hoium, non cenſet in tali loco hæc ſolennitas remiſſa, vt expreſſe ibi dr̄ in litera. Itē ibi duæ rōnes aſſignantur, ergo
3 ſufficit vnā militare. §. affinitatis, Inſt. de nup. † Vnde vr̄ falſum q̃ ciuis non poſſit ruri facere teſtm̄ cū quinq; teſtib. & ɔ̄triū tenent Cy. Alb. Bal. & Sal. in d. l. fi. Et dato, q̃ non poſſet procedere, qñ ciuis eſſet ſanus, & poſſet reuerti in ciuitatem ad teſtandum, vel qui potuiſſet ſecum teſtes a ciuitate ducere, ſecus ſi a caſu ibi infirmaretur, & vel ex ibi teſtari, tunc quia pp neceſſitatem impediretur habere plures teſtes, valeret teſtm̄ cum quinque teſtib. vt dr̄ in d. l. fi. ¶ Secundò adducitur tex. in d. l. milites & in d. l. 3. ff. de bon. poſſ. ex teſt. mil. & l. pe. C. eo. cum ſi. arguen
4 do † de bello hoium ad bellū Dei. Ad iſtud rñdet Alex. q̃ argm̄
5 non valet iſto caſu, quia non militat eadem rō. Nā † militib. cōceditur teſtari abſq; iuris ſolennitate pp publicam vtilita. quia ꝓprio corpore rempub. defendunt, q̄ rō ceſſat in ciuib. tpe peſtis. Pōt etiā alr̄ rñderi, q̃ milites ex priuilegio teſtātur cū duo-
6 b⁹ teſtib. dum ſunt in expeditione. In priuilegijs † aūt non eſt licita extenſio, etiā ex maioritate rōnis, ſm gl. in l. bene a Zenone, in ver. cū ri. C. de quadrien. pſcr. & in l. a diuo Pio, in gl. 2. ff. de re iudi. & bñ facit tex. in l. 3. ff. de ɔſt. Princ. ¶ Tertiò allega-
7 tur tex. in l. caſus, in aug. C. de teſt. vbi ſi ꝓpter † contagionē, ſeu morbū ſuperuenientē in perſonā vnius teſtis, neceſſe ſit interrūpere ɔtinuationē teſtamenti, inſtituitur teſtm̄. Et ſic propter neceſſariū impedimentū remittitur ſolennitas, q̄ eſt, q̃ vnico contextu fiat teſtm̄. l. hac conſultiſſima. §. at cū humana. C. de teſta. eo. mō dicamus remiſſam eſſe ſolennitatē numeri teſtiū. Sed tu aduerte, q̄a text. in d. l. caſus, in fi. vr̄ aperte decidere, q̃ ꝓpter neceſſariū impedimentū non poſſit omitti numerus ſeptē teſtiū. Et ſi dixeris, q̃ ille tex. non loqtur de morbo peſtifero. Rñdeo, q̃ loqtur de morbo, qui ſolet teſtes deterrere. Et ego intelligo de iſto contagioſo, q̄a aliæ ægritudines non ſolent facile deterrere teſtes. ¶ Contrariā opin. q̃ non valeat, niſi interueniant ſeptem teſtes, tenent Raph. Ful. Pau. de Ca. Fran. de Are. & d. Ale. in d. l. fi. addu. entes exēplū d. Aquilæ vxoris do.
D. N.

Sign. de Homo. Mediol. Doctoris inſignis. q̄ peſte percuſſa, nō valens hēre teſtes, fecit ſe portare in via publicam, vt hēret teſtes audientes ſuā voluntate, ſeqtur Ludo. Ro. in rep. auth. ſiſr. C. ad l. Falc. in 34. ſpāli. & Ang. i d. l. cōficiunt. §. 3 Raph. Comē. in l. fi. C. de teſta. mil. Ale. conſ. 70 Viſo cōſ. col. pen. li. 2. & cōſ. 127. Viſo themate, col. 3. eo. li. Et vtrobiq; dicit, q̃ iſta opinio eſt *cōis*, & idē ēt tenuit Io. Firma in trac. de gabellis, q. 24 2. part. & Barb. in rub. de teſt. ver. 39. cōſ. 58. col. 7. & ſeq. li. 3. Mouentur i primis auctoritate Bar. in d. l. 1. ff. de bo. poſ. ex teſt. mil. dicētes q̃ Bar. in illis verbis bonū eſſet ꝓuidere, q̃ teſtm̄ valeret, innuit, q̃ ſi noua lege nō validetur, q̃ ſit nullum. Sed certe Bar. tn̄ ibi voluit ɔ̄triū, vt ſ. dixi, i eo dum dicit, & facit iſta lex, q̃ valeat teſtm̄ tpe cum duob. teſtib. Et licet ſubdat, q̃ bonum eſſet, ita ſtatuere, non tn̄ recedit ab argumento ſumpto ex illo tex. ſed dixit bonum eſſe, ita ſtatuere, vt oīs dubitatio tollatur. Præterea & ſi Bar. vellet non valere cum duob. teſtib. non tamē negat, q̃ non valeat cum quinque, vt alii ſ. ꝓ ɔ̄na parte allegati cōcludunt per tex. in d. l. fi. Scdò mouentur per tex. i d. l. cōficiuntur
8 §. codicilli. vbi † dr̄, q̃ habens facultatem teſtandi de iure, hēt ēt facultatē codicillādi, tametſi tpe, quo codicillatur, facultatem teſtandi de facto non hēat, vt quia ſufficientem numerum teſtium nō inueniat, Ecce tex. clarus, q̃ defectus ſeptem teſtium impedit facultatem teſtandi, vnde non valebit teſtm̄, etiam, q̃ pp peſtem non poſſit haberi perfectus numerus teſtium. Conſidera ſi poſſit reſponderi, q̃ ille tex. loquitur de eo, q̄ tpe codicillorum non habeat ſufficientem numerum teſtium actu, vt ꝓbatur in ver. eo tpe, quo codicillatur. q. d. tunc, & i extremitate illius temporis, l. 4. ff. de cōd. & demo. habere tn̄ potuiſſet intra aliqđ breue tps. Nos loquimur, qñ pp peſtem non eſt ſpes intra breue tps habendi teſtes, vnde cum exiſtens in loco peſtilenti dicatur in periculo mortis cōſtitutus, ſm Cor. cōſ. 13. In hac, li. 4. quo ad eum impoſſibilitas reperiendi ſufficientem numerum reputat̄ perpetua, ſicut ſi rus aliqđ inhabitaret. d. l. fin. ¶ Tertiò inducunt tex. in d. l. fi. per locum a ſpāli. Nā ſi cōceſſum ſuit ruſticis, vt cum quinq; teſtib. militib. exiſtentib. in acie cum duob⁹, & ſiſr peregrinis, dum ſunt in peregrinatione, cum duob. teſtib. teſtari poſſint, in Auth. omnes peregrini, in verb. liberā habeat facultatem, C. com. de ſucceſ. quem Ang. ibi, & in §. quòd āt. in Auth. de non alien. ad hoc notauit. Ergo in aliis ſtabit firma regula, quòd requirāt̄ ſeptem teſtes ad euitādas falſitates l. fi. C. de fideicō. Sed ad iſtud pt̄ reſpōderi, quòd tex. i d. l. fi. C.
9 de teſt. cōtinet diſpoſitionem limitatoriā, & † i limitatorus licita eſt extenſio ex rōnis identitate. l. 1. berē⁹, §. Senator. ff. de ritu nup. Bar. in l. ſi cōſtāte, in 9. q. 1. p. ff. ſol. matri. Pan. in c. cum oēs col. 5. de conſt. Soc. cōſ. 38. col. 2. li. 1. Ratio āt ibi aſſignata conſiſtit ſuper inopia teſtium, q̄ maxime militabat tempore peſtis, ergo &c. Et ꝓ iſta opinione adduco, quod conſuluit Bal. conſi.
10 285. Si qs iuris ciuilis, li. 3. vbi † cōſuluit teſtm̄ factum ab eo, qui erat in quodā caſtro, ad quod nō patebat acceſſus (ex eo, quod domin⁹ caſtri inſtitutus in primo teſtamento neminem patiebatur ingredi) non valere ꝓpter carentiam ſeptem teſtium, dato, quòd ſex interuenerint. Et ꝓ iſta deci. Bal. eſt caſus in l. ſi qs dolo, ff. ſi qs aliq. teſt. ꝓhib. q̄ Bal. non allegauit. De quo miror, cum nihil ignorauerit. Iſte tex. multum ſtringit ꝓ hac parte. Si n. non valet teſtm̄, quādo integer numer⁹ haberi non pt̄ propter violentiā humanā, eadem ratione non debet valere, quādo haberi non pt̄ propter violentiā diuinā. Poteſt reſponderi, quòd ille tex. nihil facit, q̄a vult, quòd non valens habere teſtes non poſſit teſtari. & iſtud conceditur. Sed iſte non eſt punctus nr̄, q̄a nos dicim⁹, quòd habens quinq; teſtes tēpore peſtis, rectè teſtatur. Nec tex. ille hoc negat, nec ſe ad numerū ſeptenariū reſtringit. Ad deci. Bal. pt̄ dici, q̃ non eſt vera, & ɔ̄triū tenuit idem Bal. in d. l. fi. de ſequunt̄. Nico. de Mattar. & Sal. ibi. Quid tenendum? Ego i hoc puncto diſtinguerem. Aut peſtis non eſt magna, & tunc non ualeat, niſi interueniant ſeptem teſtes, & ita procedat ſecunda opin. & ita intelligo text. in d. l. caſus. ubi propter morbum uni⁹ teſtis non remittitur ſolennitas numeri
11 ſeptem teſtium. Et † generaliter, ubi dixi peſtem habere ſpālia, intelligo de peſte notabili, q̄a leuis contagio non excuſat, ſm Car. Alc. in c. peruenit. 18. di. facit, q̄a leuis febricula non facit ſeruum morboſum. l. 1. §. proinde. ff. de ædil. edic. nec leuis quartāna excuſat a contumacia. l. q̄ſitum. ff. de re iud. Aut peſtis eſt magna, & ualde ſæuit in loco, & tunc, aut ſumus i terris eccle-
12 ſiæ, & tunc † ſufficiunt duo teſtes cum parochiano etiā tempore ſanitatis. c. cum eſſes, de teſta. ubi Pan. & alii, & iſta eſt *cōis* ſnia Cano. licet aliq; contradicant, ſm Cor. conſ. 31. li. 2. Vel cū rā quatuor teſtib. ſine parochiano, ſm Pan. & Bar. in d. c. cum eſſes. Lud. Ro. in auth. ſiſr, in 34. ſpāli. C. ad l. Falc. Aut ſumus i terris imperii, & tunc teneo, quod tempore peſtis ualeat teſtm̄ factum coram quinque teſtibus per tex. in d. l. fi. C. de teſta. Nec obſtant rationes Mod. quia ſoluuntur ex ſupradictis. Et iſta opinio eſt magis æqua, maxime cum fauεat teſtamentis, quorum conſeruatio publicam reſpicit utilitatem. l. uel negare. ff. quem
13 ad. teſt. aper. † Et in dubiis opinionib. tenenda eſt illa, per quam
Io. Fran. Ripa, ſuper 15. Decret.

teſtm̃ ſuſtinetur l. ſi pars. ff. de inoff. teſta. Et ſi aũt diceremus,
eſſet tpe peſtis quaſi interdicta teſtandi facultas, quæ nihil dul-
cius, & q̃ nulli eſt deneganda, poſt q̃ iã aliud velle non põt, l. j.
C. de ſacroſ. eccl. Et bonũ eſſet, vt dicit Bart. q̃ ſtatueret, teſtm̃
tpe peſtis valere cũ duob. teſtib. dũm eſſent oĩ exceptione ma-
14 iores. ¶ Illud aũt † ſcias, q̃ illi, q̃ remanent in ciuitate peſtilenti
pro tuenda Repub. & pro ſubueniendo infirmis, & egenis, (vt
nuper fecit nobilis d. Io. Pugetus, dñs loci de Caſtellio) hñant
priuilegiũ teſtandi cũ duob. teſtib. ſm Ale. & d. Iaſ. in d. l. fin. q̃a
iſti non minus pro repub. militant in bello Dei, q̃ milites arma
15 tæ militiæ in bello hoium, quo milites † conſtat, dũ ſunt in acie
hẽre priuilegiũ teſtandi quõ velint, & quõ poſſint. l. fi. ff. de te-
ſta. mil. l. j. C. de bo. poſ. ex teſt. mili. & l. milites, C. de teſt. mili.
Et ſi illud dictũ verũ eſt, ſumme notari dẽt, quia cũ talib. hmõi
priuilegiũ pcedatur pp vitæ diſcrimẽ, ĩ quo pp ſalutẽ Reipub.
ſe pſtituunt, dicendũ vř, q̃ ẽt eis pcedi deant cæteræ priuilegia
militib. in teſtando conceſſa. Quæ plura ſunt, & traduntur per
Bar. in l. neq; . n. ff. de teſt. mil. & per Bal. in d. l. milites. Poterunt
16 ergo tales ſubſtituere directo minori, iuxta tex. in l. † Centurio.
ff. de vulg. & pupil. Qđ addere poteris ad ea, q̃ ſcripſi ibi anno
17 pterito poſt Nundinas. Credo q̃ ẽt, q̃ medici, q̃ remanẽt ad cu
randũ infirmos, hẽant iſta priuilegia, & immunitatẽ ab omni-
18 bus munerib. l. j. C. de priuile. & medi. li. 10. ¶ Scđo q̃ro, an † mu-
lier tpe peſtis poſſit eſſe teſtis in teſta. Tpe .n. ſanitatis non eſt
idoneus teſtis in teſta. l. mulier. §. qui teſtã. ff. de teſta. l. fi. C. de
19 fidei. d. Iaſ. ĩp d. l. fi. determinat, q̃ ſic, quia in ſubſidiũ † mulier
admittitur ad teſtimoniũ in caſib. in quib. alias non admittitur
ſm Io. An. in addi. ad Spe. tit. de te. §. j. Ale. conſ. 14. Animaduer
ſis. col. 4. li. 2. ¶ Contrariã tñ iam firmat d. Ale. conſ. 70. Viſo cõſ.
li. 3. per tex. in c. cũ eſſes, de teſta. vbi de iure can. licet diminut'
numer' teſtiũ, & tñ requirit, q̃ ſint idonei. Sic ẽt in teſta. ſacto
rum licet diminut' numer' pp iopiã teſtiũ, d. l. fi. & tñ reqrit, q̃
teſtes neceſſarij alias ſint idonei, vt ibi oẽs concludunt. Et licet
pp peſtẽ diſpenſatũ ſit ſuper numero, non tñ ſuper idoneitate
repetit aliqd immutatũ, ergo eſt ſtare phibebitur. l. pcipimus,
20 C. de appel. Et p hoc bñ facit, q̃ † ſpecialia non ſunt multipli-
canda. l. ſi qñ, C. de inof. teſt. ¶ Non ob. q̃ mulier, qñ mares non
habentur, ĩ ſubſidiũ admittatur in teſtẽ, q̃a conceditur, ſed dř
21 in ſubſidiũ, † qñ maſculi teſtes hẽri nõ põt habitu, & potentia.
Sed qñ maſculi hẽri poſſunt potentia, licet actu nõ reperiantur
non hẽt locũ regula ſubſidiaria, ſm d. Ant. de Butr. in c. tertio
loco, de probat. Pan. in c. de cæteris, de teſt. vbi vult, q̃ laici poſ
ſint eſſe teſtes in ſubſidiũ ꝯ clericũ. Et dř in ſubſidiũ, qñ nulli
clerici habitant in loco illo, & ſic qñ, nec actu, nec potentia ve-
riſimiliter poſſunt reperiri, qui teſtimoniũ perhibeant, ſecus ſi
in loco illo plures eſſent clerici, dato q̃ actu, de quo q̃ritur, præ
ſentes non fuerint. Et idẽ docent Pan. & Fel. in c. j. in fi. & in c.
j. §. eo de teſt. cogen. & d. Iaſ. in l. j. col. ii. & in 2. lec. col. 11. C. de
ſum. Tri. & fi. catho. & Iaſ. in l. fi. C. de his, quib. vt indig. Ale,
conſ. 64. col. fi. li. j. Tpe aũt peſtis actu, & potentia veriſimiliter
maſculi magis, q̃ fœminæ poſſunt reperiri, ergo dici non poteſt
22 q̃ mulier admittatur in ſubſidiũ. Fateret † tñ mulierẽ admitti ĩ
teſtẽ in teſta. eius, qui in ciuitate permanſerat, vt labenti Repu
blicæ ſubueniret, ſicut in teſt. militis, in quo mulier põt eſſe te-
23 ſtis. Quod ſic pbari põt, vbi remiſſa eſt ſolennitas iuris poſitiui,
ibi ſufficiunt duo teſtes, ẽt fœminæ, ſm Bar. in l. hac conſultiſſi-
24 ma. §. ex imperfecto. C. de teſta. vbi concludit teſtm̃ inter † libe
ros cũ duob. teſtib. ẽt fœminis valere, quia in teſta. inter liberos
remiſſa eſt ſolennitas iuris poſitiui, quod ẽt tenent glo. in Auth.
q̃ ſine. C. eo. Ale. in d. conſ. 70. & in conſ. 140. li. j. Pan. conſi. 98.
& conſ. 105. col. 2. li. 2. & eſt cõis opi. q̃ ẽt ſequitur Guido Papæ
decis. 538 in teſt. aũt militis remiſſa eſt ſolennitas iuris poſitiui.
l. j. ff. de teſta. mil. ergo ſequitur, q̃ in eo mulier poterit eſſe te-
ſtis. ſi in teſt. militis põt, ergo ẽt in teſt. eius, qui militat in bello
25 Dei, per ea, q̃ §. dicta fuerũt. ¶ † Tertiò q̃ro, an ſtatutũ diſponẽs,
teſtm̃ mulieris factũ abſq; pñtia duorũ proximorũ non va
lere, hẽat locũ ẽt in teſt. mulieris facto tpe peſtis. Cor. cõſi. 131.
In hac li. 4. & cõſ. 53. eo. li. determinat teſtũ factũ abſq; pñtia
ppinquorũ tẽpore peſtis valere, non obſtante ſtatuto. ¶ Sed tu
aduerte, q̃ ſi ptendatur teſtm̃ valere, q̃a propinqui oẽs aufugiſ-
26 ſent, tunc deciſ. Cor. erit veriſſima, q̃a † ſtatutũ, q̃ mulier teſta-
ri non poſſit abſq; pñtia duorũ proximorũ, intelligitur ſi eos
hẽat, ſm Bal. in l. j. C. vnde vir, & vx. & d. Iaſ. in l. Stichũ, q̃ me',
27 §. de le. j. Fel. i c. propoſuiſti, col. 3. de proba. hẽre † aũt proximos
non dř, q̃ eos hẽt abſentes tẽpore, quo actus expeditur. c. pñta-
ta, & ibi Fel. poſt Pan. not. de teſt. Si verò proximi ptendantur
eſſe pñtes, tunc iſta deciſ. Cor. erit valde dubia, & pendet ab
his, q̃ dicta ſunt in prima q̃õ. huius particulæ, & vide, q̃ dixi ſ. in
13. ſpãli. 1. particulæ huius ſecundæ partis. Quarto quæro, quid
28 † ſi teſtator, qui condidit teſtm̃ tẽpore peſtis cũ quinq; teſtib',
vel abſq; pñtia proximorũ ſuperuiuat, & euadat periculũ pe-
29 ſtilẽtiæ, an tale teſtm̃ rũpatur, & irritetur? Vř, q̃ ſic, quia † teſtm̃
militis factũ in acie cũ duob. teſtib. irritatur, ſi miles ſaluus do-
mũ re. ptat. l. pe. C. de teſt. mil. & Inſt. eo. §. illis, vbi glo. dicit, q̃
30 † ceſſante cã priuilegij debet ceſſare priuilegium, & facientes ad
l. Titia, §. vſuras. ff. de le. 2. ¶ Secundo pro hac parte facit, q̃d
decidit Ang. in §. prouinciarũ, in au. & vt factę no. conſt. parallũ
31 tex. Pone, † mulier fecit teſtm̃, poſtea ſtatuta eſt cõſtitutio, quòd
teſtm̃ mulieris non valeat, ſine pñtia duorũ agnatorum, dicit
Ang. Are. q̃ ſi poſt pſtitutionẽ mulier habuit facultatẽ mutan-
di teſtm̃, & adhibendi pñtiam agnatorũ, & illã nõ adhibuit,
teſtm̃ irritabitur. Idẽ dicamus in caſu nř̃o, cũ ceſſante peſte, po
tuerit teſtator adhibere debitas ſolẽnitates, & idẽ voluit Ang.
in Auc. vt cũ de app. cognoſ. in prin. & hãc docet Ang. ſequitur,
& dicit eſſe valde no. vndiã Fel. in c. ſi. cui. § de conſt. Tertio fa-
cit, quod dicit Pau. de Ca. in l. iuſtiſſimi. C. com. de ſucceſ. vbi
32 vult, quod † teſtm̃ peregrini cõditũ in peregrinatione cũ mino
ri nũero ſepẽ teſtiũ valeat, ſi peregre moriatur, ſecus ſi domũ
33 repetat. ¶ Quarto facit, q̃a quod pro † neceſſitate tẽporũ ſtatutũ
fuit, ceſſante neceſſitate dẽt euaneſcere. c. quod pro neceſſita-
te. j. q. 1. & hanc opi. tenet d. Chriſt. Por. cõciuis meus, in §. j. Inſt.
34 de teſt. mil. ¶ Pro ꝯria ſnia facit, q̃a † quãtũ ad ſolẽnitates adhi-
bẽdas in teſt. inſpicim' tps conditi teſti. l. j. C. de teſt. ¶ Scđo
facit, quod in terminis nřis decidit Bald. in l. ſi q̃s h. erede. C. de
35 inſt. & ſub. vbi † vult, q̃ teſtm̃ factũ ruri cũ quinq; teſtib. non irri
tetur, licet teſtator efficiatur ciuis, & incola ciuitatis. ſequitur
Iaſ. & Mod. in l. fi. C. de teſt. Sicut ergo non irritatur teſtm̃ ruſti
ci propter abundantiã teſtiũ ſuperuenientẽ, ita non irritabitur
teſtm̃ factũ tẽpore peſtis, licet ſuperueniat ſanitas. Et ita repe-
rio tenere Cor. conſ. 53. In hac, col. fi. li. 4. & hãc partẽ credo ve
riorẽ. Pro qua vř tex. in §. ſed hactenus. Inſt. de teſt. mil. Et pro
qua facit rõ, q̃a numerus ſepẽ teſtium, & agnatorum pñtia
exiguntur in teſtis ad euitãdas falſitates. l. fi. C. de fideicõ. ſi nõ
dicamus teſtm̃ factum cum minori nu. teſtium, & abſq; agnato
rum pñtia, valere tẽpore peſtis, ſi moriatur tunc teſtator, quia
ſi tunc pſumatur non interuenire falſitatẽ, certe ſi ſuperuiuat,
& in ea voluntate perſeueret, multo magis dẽt valere, quia pro
pter perſeuerantiã euidenti' vera pprobatur voluntas, ar. l. ab
ſentæ. §. dat remiſſionẽ, & quod ibi no. per gl. ff. de excu. tu. ¶ Nõ
obſt. adducta in ꝯrium. Et primò ſundm̃, quod irritetur teſtm̃
militis factum in expeditione, non eſt verum, & in ꝯrium ex
tex. in d. §. ſed hacten'. ¶ Ad tex. in d. l. milites, & t d. §. illis, cum
ſimi. rñdet, q̃ loquuntur in teſta. militis facto domi, q̃d non va-
let, niſi ſeruata iuris ſolẽnitate, non aũt, q̃ irritetur factũ in ca-
ſtris iure militari, ſi reuertatur domum. d. §. ſed hactenus. Et ſi
dicat tex. in d. §. ſed hactenus, probat ꝯrium, q̃a dicit, quòd poſt
annum irritetur. Rñdeo, quod ad hoc, vt poſt annum irritetur,
eſt neceſſe, q̃ ẽt teſtator fuerit miſſus a militia. Et ſic poſt miſ-
ſionẽ, & poſt annum irritatur nõ p ſolum lapſum anni. ¶ Vnde
36 ſcias, † q̃ ad hoc, vt teſtm̃ militis valeat iure militari, duo requi-
runtur. vnũ, q̃ teſtetur in caſtris, ſm: q̃ ſit miles. Iſta ſcđa quali
tas reqritur p modũ cãę permanentis, iõ ea ceſſante ceſſat pri-
uilegiũ, d. §. vſuras. vnde poſt miſſionẽ non valet, niſi miles mo
riatur intra annũ. d. §. ſed hactenus. Prima aũt qualitas, q̃ teſte-
tur in caſtris, vel in loco peſtifero, reqritur p modũ cãæ princi-
piantis, ſeu habilitantis. Iõ etſi, q̃ miles reuerſus fuerit domũ,
37 niſi miles ſit miſſus a militia, teſtm̃ ſuſtinebitur, † q̃a ceſſãte cã
reqſita p modũ principiãtis, nõ ceſſat diſpõ, ſm Inn. in c. e. a. de
reſc. Et dicebat Bal. aut qualitas acqritur per modũ cãę fiendi,
aut per modũ cãæ eſſendi. Primo caſu qualitate ceſſante, non
ceſſat diſpõ, ſed ſecũdo caſu bene ceſſat. Ita Bal. in d. l. ſi q̃s hæ-
redẽ. C. de inſt. & ſub. Quod latius cõprobaui in l. ex facto. ff. de
vul. & pup. ¶ Ad deciſionẽ Ang. in d. §. puinciarũ, reſpõdeo, q̃
nõ eſt vera, & ꝯriũ tenet Pau. de Ca. per text. clarũ in l. iubem'.
C. de teſt. Nec ob. põderatio, q̃ ibi facit d. Iaſ. p Ang. dũ dicit, q̃
illa verba, qđ .n. peccauit, q̃a nouę legis inſci' priſtinã formã ſer
uauit, a ꝯrio ſenſu innuunt, q̃ is, q̃ ſuperuixit poſt legem nouã,
peccauit, quia ſciuit legem, & eã non ſeruauit, quia iſta pſidera
tio meo iudicio non eſt digna viro. Nã arguendo hoc mõ lex il
38 la nõ haberet dubiũ, dicit ille text. † verũ teſtm̃ factũ ſm formã
antiquã valeat, nõ obſtãte diſpõne nouę legis dãtis aliã formã,
ſi tu intelligas iſtã legem caſu, quo teſtator moriatur ante habi-
tã notitiã nouę legis, vt intellexit d. Iaſ. Rñdeas mihi, an tunc
39 ſit neceſſe fateri illam legem fruſtra fuiſſe editã, quia † noua lex
ante notitiã verum, vel præſumptam, neminem ligat, c. cogno
ſcentes de conſt. Nam ſi lex ſit publicata, & lapſi duo menſes a
die publicationis, non ligat ignorantes, poſt vero lapſum duo-
rum menſium a die publicationis, omnes ligat, quia quilibet
præſumitur habuiſſe illius notitiam, vt in Auc. vt factæ no. cõſt.
per totum. Secundò reſpondeo, quod d. Iaſ. non bene ſumit ar-
gũ a ꝯrio eo mõ, quo ipſe arguit, quia illa verba, quid peccauit
qui huius legis inſcius priſtinam formam ſeruauit, habent rela-
tionem ad tps pteritum, & ſic Legiſlator voluit ſatis eſſe, quòd
teſtator eſſet inſcius nouæ legis tempore, quo priſtinam formã
ſeruauit, & ita communiter intelligitur ille text. Et deciſionem
Ange. etiam reprehendit Corn. in d. conſ. 53. retorquens illum
text. contra Ange. quia licet text. dicat, quòd plerunque teſtato
res poſt legẽ nouã repente decedunt, non tamen d. text. in ar-
gumen-

gumentū a ſtrio ſenſu. Ergo ſi teſtator repēte poſt legē nō decedat, teſtām nō valebit, quia lex diſponēs aliquid rōne frequentioris, & quia plerunq; ɔtingit, hēt ēt locū eo caſu, quo illud aliter cōtingat, l. meminerint, cū gl. & ibi Bar. C. vñ vi. Vel dic, q; decīſio Ang. eſſet vera, non faceret ad caſum nrm, quia hēt diuerſam rōnē dicendi, ſm Corn. ¶ Ad deciſionē Pau. pōt dici, q; nō eſt iuridica, vt patet ex pmiſſis. ¶ Ad tex. in d. c. q;
40 pro neceſſitate, rñdeo, q; † ceſſante neceſſitate dꝫ ceſſare ſtatutum ex cā neceſſitatis, quoad actus futuros, nō aūt quoad actus perfectos & abſolutos, c. q; quidā, ergo. vbi baptiſmi collatum a laico tēpore neceſſitatis, non ceſſat neceſſitate ceſſante, quia
41 † effectus iam eſt conſummatus, & effectus iam conſummatus non ceſſat ceſſante cā, l. ſcripto, ff. vñ lib. Et in oēm euentū, ſi in eo eſſet appoſita clauſula codicillaris, ſuſtineret ſaltē in vim codicillorum, iuxta plene tradita per Bart. in l. j. ff. de iure codicil.
42 Quinto † quæro, an tpe peſtis valeat teſtām, ēt q; teſtes n̄ ſuerint a teſtatore rogati? D. Chriſt. Por. inſt. de teſt. mili. col. 4. in prin. dicit, q; non valet, niſi teſtōe eſſet tēpore ɔditi teſti peſte percuſſus. Ego credo indiſtincte non valere, quia nulla ſubeſt cā, quare magis infirmo ex cā peſtis cenſeri debeat remiſſa ſolennitas rogatus, q̄ alijs infirmus, & quia priuilegia non ſunt in
43 eadē perſona multiplicāda, d. l. ſi qñ. Sexto q̄ro, † teſtator legauit Titio fundū, ſi aderit tēpore mortis ipſius teſtatoris, & cadauer ad ſepulturā aſſociauerit. Moritur teſtator abſente Titio quæritur an legatū ſibi debeat? Vr̄ non deberi, quia defecit condō legati. Et ſi dicat, q; dēt hēri pro impleta, ex quo nullo impedimēto legatarius impedit condōnē implere, l. quæ ſub cōdōne, §. quoties, ff. de cōd. inſt. Rñdet, q; illa lex loquit in cōdōne poteſtatiua, & q̄ oino grauatus impediebat adimplere. Nos loquimur in cōdōne mixta, quā potuiſſet legatarius adimplere, licēt cū periculo: eſt. n. hæc ɔdō, ſi aderis in ciuitate, vel ſi in ciuitatē redieris, cōdō mixta, quia multa pñt oriri impedimenta ad impediendū pñtiam, vel regreſſum, l. ſi pater, C. de inſti. & ſubſt.
44 † Et in cōdōnibus mixtis, ſi cōdō deficit propter caſum, nunq̄ hēt pro impleta, l. legatū, C. de cond. inſer. l. j. & ibi no. C. de inſt. & ſubſt. l. in teſtō, 2. ff. de cōd. & dem. ¶ In ɔtrū vr̄ tex. i. l. ſi quis Titio, ff. ex quib. cau. in no. vbi hæc condō, ſi legatarius adſit in ciuitate caſu, quo abiit ex cā probabili, ſaltē ope reſtōnis, hēt dēt pro impleta. ergo eodē mō ſi abiit ex cā peſtis, cēt hēri ſi pro impleta. & bñ facit tex. i l. Iulianus, §. cū quoq;, & ibi Bar. ff. eo. ti. Quid tenēdū? Ego dicerē, ſi teſtator tēpore cōnditi teſti erat in loco peſtilēti, q; deficiente cōdō, nec hēri poſſit pro impleta. rō eſt,
45 quia vbi cōſtat de mēte teſtatoris, q; velit cōdōnē verē impleri, nunq̄ hēt pro impleta, ēt ſi non ſtet per implere debentē, niſi actu vere adimpleat, l. in his & l. Iulianus, ff. d. cond. & dem. & firmat Bal. in d. l. ſi pr̄, in 2. q. Sed teſtator voluit eā impleri eā peſte. Quod ex eo cōſtat, quia exiſtēs in loco peſtifero
dr̄ in periculo mortis, vt ſæpius dixi. vñ legando in tali periculo ſub cōdōne, ſi legatarius aſſociauerit funus ad ſepulturā, cēſet cogitaſſe de morte ſibi imminente ex cā peſtis, arg. l. fin. cū ibi no. C. de poſt. her. inſt. Si vero fecit teſtām in loco ſano, puto cōdōnē pñtiuā hēri pro impleta, d. §. quoties. Mixtā vero deficiēte, ſaltē ope reſtōnis pro impleta hēri, d. l. ſi quis Titio. Non. n. credēdū eſt teſtōrē huius propoſiti fuiſſe, q; legatarius, cui ob amorē legauit, l. nec adiecit, ff. pro ſoc. deberet cū periculo vitæ ad funeralia ipſius accedere. Nā ſi teſtator ab hærede quicquā reſtitui, vel ſolui certo loco iuſſerit, ita demū ibi ſolutionem fieri voluiſſe creditur, ſi eo legatarius tutē accedere poſſit. l. de ætate, & l. ſecuritate. §. fin. ff. ad Treb. ¶ Septimò quæro, an tempore
46 † peſtis valeat donō cau. mor. facta corā duob. teſtib⁹, quæ alias corā quinque fieri dēt, l. fi. C. de don. cā mor. Iſta queſtio depēdet ab his, quæ ſcripſi in j. q. huius particulæ. ſi. n. remiſſa eſt ſolennitas duorū teſtiū in teſtis, & ſtatutū, q; valeant cū quinque, certe ēt eadē ſolennitas remiſſa videbit in donōne cā mortis. Et hic valebit cū tribus teſtibus per tex. in l. Marcellus notat, ff. de don. cau. mor. ubi Iulianus ita arguit, ſi data eſt libera facultas filijsfamilias nullibus teſtādi quo velint, ceteri poteſt ea ēt eſſe remiſſa, quæ in don. cau. mor. fieri debent. In ɔtrium urget deci. Bar. ciuiter appoſitata in l. 2. ad ſi. ff. de leg. j. vbi † quærit, ſi
47 ſtatutum velit, q; in teſt. ſufficiāt quinque teſtes, an videatur velle, q; in codicillis ſufficiāt tres. decidit Bar. q; non, quia nō reperitur facta regula, quod in codicillis ſufficiant duo teſtes minus, quam in teſtamentis. & pro hoc allegat not. in l. illud, C. de ſacroſ. eccleſ. & in l. cam iis, §. ſ. per gl. ff. de don. cau. mor. ¶ Super quo tu cogitabis, quia contra Bar. valde vrget tex. in d. l. Marcellus, quem alij non adducunt.

S V M M A R I V M.

1 Citatus ad locum peſte infectum, an teneatur comparere.
Et quid ſi in dicto loco contagioſo ius dicatur, num. 2.
Et an teneatur pro ſe ad eundem locum mittere procuratorem, nu. 3.
4 Citatus ad locum peſtilentem, ad quē ire non tenetur, an teneatur excuſandus ſi quis obtulit ſe iterum, & illic pro eo reſponſurum, & non miſit.
5 Citatus ad locum, vbi peſtis viget, qui ſemel illuc comparuit, an iterum comparere teneatur.
6 Exceptio loci non tuti eſt dilatoria, & poteſt opponi in quacunque parte in lite, num. 10.
7 Citatus ſi ſemel comparuerit, vbi non tutus eſt nullus, an & quando conualidetur iudicium, quod prius erat nullum, num. 13.
8 Exceptio dilatoria ſi poſt litem conteſtatam ſit ſuborta, poteſt etiam poſt litis conteſtationem opponi.
Item ſi grauamen habeat cauſam ſucceſſiuam, nu. 9.
Et talis ſit exceptio, quæ obſtat in lite, nu. 10.
12 Citatio grauamen & grauamen ... non conſumitur.
14 Exceptio feriarum, licet à parte non fuerit oppoſita ... litis conteſtationem impediendam, an poterit poſtea opponi ad impediendum vlteriorem proceſſum.
15 Conſentiens in vno actu, an cenſeatur conſenſiſſe in reliquis.
16 Renunciatio, quæ tacita fuit in vna inſtantia, an noceat in alia.
17 Citatus, qui malitiosè diſtulit opponere exceptionem loci non tuti, an veniat condemnandus in expenſis.
18 Citatus ad locum non tutum propter peſtem, an teneatur comparere, vt ibidem proponat exceptionem loci non tuti.
19 Notarium, an quis allegare teneatur, licet id probare non aſtringatur.
20 Exceptionē loci nō tuti, an poſſit quilibet ſine mādato allegare pro citato.
21 Citatus licèt non teneatur comparere, an ſufficiat quod ... tam honeſtis verbis proteſtetur, quòd libenter compareret, niſi locus eſſet ſuſpectus.
22 Impeditus, niſi de impedimento expreſſe proteſtetur, an excuſetur.
23 Appellatio, an remaneat deſerta ſine ſpe reſtitutionis, ſi appellans, qui non habet iudicis copiam, de impedimento non proteſtetur.
24 Proteſtatio ob quam cauſam fiat.
Et an, & quando proteſtatio impedimenti ſit neceſſaria. nu. 26.
25 Proteſtatio coram iudice appellationis debet fieri de conſilio, & ſi de conſilio eſt, ſecundum Iaſ. ad bene eſſe.
27 Proceſſus actus contra citatū ad locū notoriè non tutum, an & quæ teneat.
Et quid ſi ſi non conſtat notoriè, iudici tamen conſtat, nu. 29.
28 Citatio continens notorium grauamen, eſt ipſo iure nulla.
30 Excōicatus pp cōtumaciā cōparere impeditus, an & quā veniat abſoluendus.
31 Impeditus parere, an ſemper dicatur inobediens.
32 Iudicis voluntas talis præſumitur, qualis eſſe debet.
33 Citatus ad locum non tutum, an & quando poſſit appellare antequam exceptio de loco non tuto. & num. 34.
35 Peſtis quandiu viget ſopitam tenet citationem.
36 Reſtitutio in integrū aduerſus inſtātiæ lapſum cōpetit īpedito cōparere pp peſtē.
37 Fatalium curſum impedit peſtis, ſi ea ante peſtem currere non cœperant.
Et ibidem, quid ſi iam currere inceperant.
38 Iudex delegatus, cui cauſa commiſſa fuit decidenda certo loco, an propter peſtē ibi vigentē poteſt ... forma alibi de illa cognoſcere.
39 Iudex fugiens pp peſtem, an & quæ poſſit ius dicere in alieno territorio.
40 Iudex fugiens cauſa peſtis, an poſſit ius dicere inter ſubditos ratione delicti, vel contractus.
Et an ſubditi rōne delicti, vel contractus dicantur propriè ſubditi. nu. 41.
42 Iudex, ad quem ... deuoluitur appellatio, ſi ſit in loco peſte infecto, ad quem deuolui debeat ipſa appellatio.
43 Iudex cauſarum ciuilium poteſt de cauſis criminalibus, & criminalium de ciuilibus cognoſcere, vbi alter ipſorum abeſt tempore peſtis.
44 Teſtes tpe peſtis poſſunt ante litis cōteſtationē examinari, quod alio tpe nō licet.
45 Licet clericus teſtis non poſſit coram iudice ſeculari ſine ſui ſuperioris licentia, eſſe tamen poteſt tempore peſtis.
46 Laicus poteſt abſoluere ab excommunicatione peſte laborantes, & in articulo mortis conſtitutos.
Et an habita facultate taliter abſoluti teneantur denuo a ſuperiore abſolui. num. 51.
47 Morti proximus, vel in articulo mortis conſtitutus is dicitur, qui graui laborat morbo vel cui inſtans imminet naufragium, vel latronum timor.
48 Laicus, an poſſit audire confeſſionem infirmi propter peſtem.
Et an habita ſacerdotis copia, teneatur dictus infirmus reiterare confeſſionem, num. 49.
50 Miſericordiam non merentur, qui ex propria culpa in neceſſitatem inciderunt.
52 Iudex tempore peſtis poteſt ius dicere ad feneſtram domus ſuæ.

De priuilegijs iudiciorum cauſa peſtis.

Condeſcendo ad tertiā particulā ſecūdæ partis principalis, videlicet ad ſpālia iudiciorū, quæ pſa ſunt. ¶ Primò citatus
1 ad peſtilēte locū excuſat a contumacia, ſi ſi non comparet, cle. paſtoralis, de re iud. cle. j. de for. cōpe. c. ex parte, de appel. l. quæſitū, ff. de re iud. c. accedēs, 2. vt lite non conteſt. Quod verum eſt, etiam ſi citat⁹ promiſiſſet ſiſtere in loco illo, l. 2. §. ſi. ff. ſi quis cau. Et etiam ſi in inſtrō cautum eſſet, cū vbique poſſe conueniri, quia talis conuentio non intelligitur de loco non tuto, ſm do. Ant. in c. 1. de iud. Ang. & Alex. in l. cū res, in prin. ff. de leg. j. Sed circa iſtud ſpāle dubita-
2 ri poteſt de plurib. Et † primo, an procedat etiā ſi in loco contagioſo ius dicatur? Super qua dubitatione dic, vt ſupra ſcripſi
3 in ſexto ſpāli primæ particulæ. Sed ſcdō dubitatur, an † teneatur ſaltē mittere procuratorē? Et, cū locus ēt procuratori tutus non ſit, ſequdo ɔſtat eū nō teneri procuratorē mittere, vt ele. tex. id. c.

ex parte, quem Pan.& alij notant. & Ang.in diſp. exordient.
Bononiæ quidam. Imo.& Alc.in d.l.de ætate. Bal.in tit.de pace
4 Conſt.in verbo, ſniæ quoq;.† Sed qđ ſi aliqs offerat ſe ire, & ꝑ
ipſo citato rñdere, an tũc excuſabit ſi ñ mittat? Vr̃ excuſari, qa
nõ põt allegare locũ nõ eſſe tutũ ꝓcuratori cũ reperiat idoneũ
ꝓcuratorẽ volentẽ ſuſcipere cãæ patrocinium. Et ita vr̃ tenere
Ang. in d.diſp.& Inn.in c.cũ dilecti, de do.& ꝯtu. Imo.& Alex.
in d.l.de ætate, iquãtũ dicũt, ſi locus ſit tutus ꝓcuratori, & cãæ,
q. dẽt ꝓcuratorẽ mittere. Sed ꝯriũ vr̃ verius ꝑ tex.in d.c.ex par
te.ibi, tu, vel tui.& ibi gl. Imo. Pan.& Peru.ad hoc no.& gl.in c.
bonæ, in ver.ſecurẽ, de ele.& bonus tex. cũ gl.in c.ſi nõ ꝯiugiſ,
33.q.2. Et rñ eſt euidens, qa cũ dñs hẽat legitimam exceptionẽ di-
latoriã rõne loci non tuti, non dẽt cõpelli cãm, quã vult defen-
dere ꝑ ſeipſum, niſi ꝑ aliũ, maximẽ ſe offerentẽ, q. ꝑp ſuã ob-
lationẽ ſuſpe:.ũ ſe facit, l.ũ oĩa, ff.de ꝓcur. Qđ clariſſimũ eſt in
caſibus, in qbus nõ teneret ꝓcuratorẽ mittere, ẽt ſi locus ſanus
eſſet, de qbus per Bar.in l.2.ſi quis in iudicio, ff.ſi quis cau. Et li-
cẽt ꝓcurator velit accedere, non tñ ſequit, ergo locus eſt ei tu-
5 tus, vt de ſe patet. Tertio† dubitat, qđ ſi ad locũ peſtiferũ cita-
tus ſemel cõparuerit, an iterũ citatus teneat cõparere in tñ, q.
6 ſi nõ cõpareat mulctari poſſit. Vr̃ q. ſic, qa† exceptio loci nõ tu
ti nõ eſt dilatoria, ergo qa in exordio litis non fuit oppoſita, vr̃
remiſſa, l.ita demũ, C.de ꝓcu.c.inter monaſteriũ, de re iud. Et
7 quia vbi citatio eſt nulla, ſi citatus cõpareat ſemel, cõualidat iu
diciũ, l.j.cũ gl. ff.de fer.cũ alijs adductis ꝑ Fel. in c.gratũ, col.2.
de off deleg. Et qa ſi liceret poſtea hanc exceptionem oppone
re, eſſet in arbitrio citati grauare actorẽ laboribus & expenſis,
qđ non eſt tolerandũ. ¶Sed iſtis non obſtantibus, in ꝯriũ eſt ip
8 ſa veritas, qa exceptio dilatoria† ſuborta poſt litẽ cõteſtatã põt
ẽt poſt ꝯteſtationẽ litis opponi, c.ĩſinuãte, dẽ of.deleg. Sed iſta
eſt hmõi, qa quoties qs citat ad locũ non tutũ, toties grauat, &
ſic talis exceptio naſcit ꝑp citationẽ, ergo ad ipſã citationẽ op
poni poterit, ſm Arch. Io. And. Ge.& Peru.in c.ſtatuimus, de
9 of.deleg.li.6. Et quia† vbi grauamẽ hẽt cãm ſucceſſiuã ꝑ litis cõ
teſtationẽ, non ꝯſumit ius excipiẽdi, ſm Io. An.& Mod.i c.di-
10 lectus, 2.de reſcr. Sic† vbi grauamẽ hẽt cãm ſucceſſiuã, per lap-
ſum decẽ dierũ non extinguit ius appellandi, ſm Spe.tit.de ap
pel.ſ.reſtat, col.fi. Bal.in l.2. C.de epi.aud.& tradit in varijs lo-
cis, maximẽ per Doc.in l.eũ q.ſ in popularib. ff.de iureiu. Et ꝓ
iſta opi.eſt caſus i d.c.ex parte.ibi, quoties citat, ꝑ quẽ tex. Imo.
11 & Mod.concludũt, † q. exceptio loci nõ tuti põt opponi in qua
cunque parte iudicij. Et idẽ tenet Bal.in l.perẽptorias, col.5. C.
12 ſen.reſcin.non poſſe. qa ꝑ† geminatã citationẽ geminat grauã-
mẽ, nõ aũt ꝯſumit, & idẽ voluit Spe.ti.de cita.ſ.j.ver.qđ ſi reus
citatus. Imo.in cle.cãm, de elec.col.x. Fel.in d.c.accedẽs, col.4.
ver.decima ꝯcluſio. vbi alia adducit, q̃ ꝑ te videas. Nõ obſtant
ꝯria. Et primò, q. exceptio iſta ſit dilatoria, qa rñſum fuit ſ. Nõ
13 ob. q. ſpõtanea cõparitio validauerit iudiciũ, qa† verũ q̃tum ad
acta, & geſta tpe cõparitionis, nõ aũt quoad gerenda in futurũ,
14 ſm d.Ale.in d.l.j.ꝑ illũ tex.i ver. alteriutro.ꝑ quẽ dicit.† q. licet
pars nõ oppoſuerit exceptionẽ feriarũ quoad litis ꝯteſtationẽ
impediẽdã, poterit poſtea opponere ad impediendũ vlteriorẽ
15 proceſſum: nã† in iudicialibus, q ꝯſenotin vno actu, nõ intelli-
gitur ꝯſẽtire in reliquis, ſm gl.i cle.ſępe, in verbo, partibus, de
verb.ſig.quã magni facit Pan.i c.qm̃ ꝯ falſam, col.fi.de ꝓb.& i
16 c.ꝓſentiũ, col.4.de teſt. Sic† ẽt tacita renunciatio in vna iſtãtia
tiõ nocet in alia, ſm Inn.in c.cũ veniſſent, ad fi.de teſti. Ant.de
But.in c.cũ olim, col.11.de cenſi. Ad ſanganonẽ actoris tñdet,
17 † q. citatus, q malitiosẽ diſtulit opponere exceptionẽ loci nõ tu
ti, ꝯdẽnabit i expẽſis, c.exceptionẽ, de excep.qđ reſpũ ꝯdẽna-
tionis expẽſarũ ꝓcedit gñalr, ſm Inn.i c.iter monaſteriũ, de re
18 iud. Quartò dubitat, an† citatos ad locũ infectũ, teneat ꝯparere
ad effectũ ꝓponẽdi exceptionẽ loci non tuti? Br̃ agendo, circa
iſtũ punctũ cõſiderãdi ſunt tres caſus. Primus, qñ notoriũ eſt,
locũ eſſe ꝯtaminatũ, & iſto caſu non tenet ẽt proponere exce-
ptionẽ loci nõ tuti, cle.paſtoralis, ſ.Porãna, de re iu.per quẽ tex.
ita decidũt Bar.& alij, in d.l.de ætate. idẽ tenet Bar.i l.ſciẽdũ, ſ.
fi.ꝑ illũ tex. ff.de le.& firmãt Hoſt. Imo. Pã.& Mod.i d.c.ex par
te. Inn. Pan.d Ant.& Imol.in c.ꝑterea, de dila.do. Iaſ.in l.ſi ve-
19 rò, ſ.fi.col.fi. ff qui ſatiſ.cog. Nec ob.† dicat, q. † tenemur allo-
gare notoriũ, licẽt nõ aſtringamur ꝓbare, l.ſi adulteriũ cũ ince
ſtu, ſ.idẽ Pollioni, ff.de adul.& not.ꝑ gl.in cle.appellãti, de ap-
pel.qa fallit in exceptione loci nõ tuti notoriẽ, q ꝓd.. non
allegeť. Et rõ fallentiæ eſt, qa citatio ad locũ notoriẽ non tutũ
eſt ipſo iure nulla, qa eo ipſo grauat, q. ad cõparendũ arctat, &
qa grauamẽ cãtur ex notorio in cõparendo, nõ eſt æquũ, q. al-
legeť, qa in allegãdo reqrit cõparitio, in qua ineſt ipſum graua
men, qđ nõ eſt reparabile ꝑ appellationẽ, & ſiniam, cũ agat de
periculo vitæ, nõ eſt exceptio notoria alleganda, ſm Fely.in c.
cũ ordinẽ, col.9.de reſc. Ex quo apparet, non obſtare ſi dixeris
citatũ teneri allegare notoriã exceptionẽ ſuſpicionis, ſm Ioã.
And.& alios in d.c.ꝑterea.qa citatio ad cõparẽdũ corã iudi-
ce ſuſpecto nõ grauat, & ſi grauaret, poſſet grauamen reparari
per appellationẽ a diffinitiua, ſm Imo.& Mod.in d.c.ex parte,

¶Scđus caſus eſt, qñ non eſt notoriũ, ſi iudici conſtat locũ eſſe
infectũ, & tunc citatus nõ tenet hanc exceptionẽ loci nõ tuti
ꝓponere, ſm Car. Pan.& Mod.in d.c.ex parte Imo.& Alc.in d.
l.de ætate.qa ubi impedimẽtũ eſt notũ iudici, ipeditus excuſat
a ꝯtumacia, l.q̃ſitum, vbi Bar. ff.de re iu. Bar.in l.2.in fi. ff.de in
ius voc. Tutius tñ eſt, q. citatus mittat excuſatorem, ſi põt, ſm
Ro.dec.15.in antiq. Tertius caſus eſt, qñ iudex ignorat locũ eſ-
ſe ꝯtagioſum. Qđ vix credẽdũ eſt, niſi ꝯtagio eſſet leuis & mo-
dica. Et ſi eſt leuis, teneť ꝯparere ꝑ ſe, vel ꝑ ꝓcuratorẽ, iuxta ea,
q̃ ſ.dixi. Si eſt magna, tũ ꝑp iuſtũ impedimẽtũ citatus hẽt iu-
ſtã cãm nõ cõparẽdi. Sed ꝓceſſus ꝯ cũ factus non tenebit, iux-
20 ta ea, q̃ ſtatim ſubij.i.¶† Quintò dubitat, An qlibet ſine man-
dato poſſit ꝑ citato hanc exceptionẽ loci nõ tuti allegare? Pun-
ctus huius dubitationis pendet a doctrina Bar.in l.ꝑ:n.ſ.ad cri-
men, ff.de pub.iu.dicit ibi Bar. q. ad excuſandũ abſentẽ ꝑp ex-
ceptiones neceſſarias, vt q abſens eſt in infirmus, vt in d.l.q̃ſitũ.
vel qa abſens eſt in carceribus, qlibet admitti dẽt ꝑ abſente ẽt
ſine mandato. Sed ad excuſandũ abſentẽ ꝑp exceptiones volũ
tarias, vt q loci nõ ſit tutus ꝑp inimicos, nõ audit excuſator
ſine mãdato. Et ſic vides Bar. velle nõ admitti excuſatorẽ ſine
mãdato. Sed Inn.in c.veniẽs, de accu.dat aliã doctrinã, aut ex-
cuſator allegat exceptiones iuris, putà, q. iudex eſt excõicatus,
& tũc dẽt audiri ſine mãdato, aut allegat exceptiones meri fa-
cti, & dẽt audiri.cũ itaq; allegãs locũ eſſe contagioſum ꝓponat
impedimentũ facti tñ, vr̃ q. ſit admittendus.& ita tenet Inn.in
d.c.veniẽs.qa hæc eſt talis exceptio, cui nõ eſt verſiſe abſentẽ
dẽre renũciare. Deſiperet.n.q ꝯriũ crederet, cũ peſtẽ humana
fugiat rõ, cũ ꝯtagiõ de morte vitet.& ita ẽt tenet d Phi.de Per.
in d.c.ex parte.& Ang.i l.exigẽdi, in prin. C.de ꝓc. Sexto dubi-
21 tat, licẽt citatus nõ† teneat cõparere, an ſaltẽ dẽat ꝓteſtari co-
rã honeſtis viris, q. cõpareret niſi locus eſſet infectus? Vr̃ q. ſic,
ꝑ tex.in c.ſi.i ver.ꝯteſtatione facta, de ap.& l.1.C de his, q per
met.io.nõ ap. Bar.i l.de pupillo, ſ.ſi qs ipſi ꝑtori, ff.de noui ope.
22 nun. Per q̃ iura† Doct.in varijs locis ꝯcludũt impedimẽtũ non ex-
cuſari, niſi de impedimẽto expreſſẽ ꝓteſtet, ad idẽ facit tex.in
l.2. ff.de nau.fęno.& in l.mulier, ff.de lege cõmiſ. Et iõ gl.i c.cu
piẽtes, ſ.qđ ſi viginti, in ver.ꝓpoſitũ, de elec.li.6.determinat,
q. impeditus in termino actũ expedire, dẽt de ipedimẽto ꝓte-
23 ſtari, ne de negligẽtia noceť. Et ibi Geminia.q. ſi† appellãs, q
nõ hẽt copiã iudicis nõ ꝓteſteť de impedimẽto, appellatio re-
manebit deſerta ſine ſpe reſtõnis, ſequit Ale.ꝯſ.19. Viſo ꝓceſ-
ſu, li.1.ꝯſ.154 Viſo ꝓceſſu, col.fi.li.2.& in l.ꝓperãdũ, ſ.ſin autẽ
vtraq;.C de iud. Et omiſſis pluribꝰ alijs ſiñõ. ad terminos nr̃os
facit, qđ decidit Alex.cõſ.152. Viſo themate ſupraſcripto, & al-
legationibus, lib.7. vbi ꝯcludit impedimẽtũ peſtis, & guerrę nõ
excuſare impeditũ a curſu præſcriptionis, niſi fuerit de impedi
mento proteſtatus. Quia aliter ꝓbare non poterit ſe fuiſſe in-
choatorum iudiciũ, ſi pteſtatus non fuiſſet, allegat & alios ita tene
re in c.ex tranſmiſſa, de ꝑſcri.& do. Ant in c.cũ nõ liceat, eo.tit.
¶Contrariã opinionẽ, q. non ſit neceſſe ꝓteſtari, tenent Alex.
& do. Iaſ.in l.2.ſ.qđ dixim.us, ff.ſi qs cau.ꝑ illũ tex.qui nõ exigit
24 niſi impedimẽtũ. Et ſubdit Alex.q. proteſtatio † ſit ad demon-
ſtrandũ impedimentũ & animũ impediti. Vñ ſi alio mõ põt ap-
parere de impedimẽto, & de aio, ſatis erit.qa nihil refert, qđ ex
æquipollentibus fiat. Et põderato d. Alc. iſtud voluiſſe ibi Bar.
dũ dicit, q. ꝯſuetudo eſt, q. fiat hmõi ꝓteſtõ. Et alibi Bar. dicit
q. eſt de ꝯſilio, q. impeditus ꝓteſteť, ita Bart.in l.2.ſ.dies, ff.qñ
app.ſit ubi dicit, licẽt qñ ſtat ꝑ iudicẽ, nõ currat tps appellatio-
nis, tñ cõſulo, q. appellãs interponat appellationẽ i termino, &
ꝓteſtetur corã honeſtis ꝑſonis. ſequit Lãfr. de Oria.in tract.de
arbit.q.20. Et hanc partẽ ſequitur Aret.cõ.162. Verũ eſt, col.3.
vbi decidit, q. impedimẽtũ prouueniens ex ꝑſona creditoris ex-
cuſat debitorẽ a mora, ẽt q. debitor nullã fecerit proteſtationẽ,
ꝯ Pau.de Caſt.in l.ad diẽ, ff.de verb.ob.& in l.ſi reus paratus, ff.
de procur. Idẽ vr̃ tenere Bal.in add. Spe.tit.de app.ver.non fal-
25 lũt dũ dicit, † q. ꝓteſtatio corã iudice appellationis dẽt fieri de
cõſilio, ſi de cõſilio, ergo ſm d. Iaſ.ad bene eſſe. Et dicit Ang.in
auth.ſed his, C.de tẽp app.q. appellãtes ad Papã pulſant ad por-
tã auditorij pro cã introducẽda in cõſiſtorio, & ſi oſtiarij dene-
gãt introitũ, ſolẽt proteſtari in ꝑſentia teſtiũ, rogãtq; Notariũ,
vt de proteſtatione, & impedimẽto ꝯficiat inſtrm. Põdera ſm
Iaſ. verbũ, ſolẽt, ergo nõ de neceſſitate iuris cõis. Et ita ẽt tenet
Pan.in d.c.ex tranſmiſſa, dicens utile eſſe, q. fiat proteſtõ & ita ẽt
dicit ibi Inn.licẽt ꝯdicẽs malẽ eũ allegẽt pro ſe. Idẽ vult Pan.
in c.plerumque, de reſcr.dicẽs, q. impeditus probare fecerſe dili
gẽtiã adhibuiſſe ipedimẽtũ, q̃ diligẽtia probat ꝑ proteſtationẽ,
& ſic proteſtatio eſt de forma probatoria, nõ de forma eſſentia
li. Et iſtud expreſſẽ vult Pau.de Caſt.i cõſ.21. In cã deſertionis,
col.pe dicẽs, q. impeditus proſequi appellationẽ i termino an-
ni, reſtitui dẽ., dato, q. de impedimẽto fuerit proteſtatus. Itẽ cõ
cludit d. Iaſ.in d.ſ.ſin aũt vtraq;.ſubdit tñ, q. cautius eſt proteſta
ri ꝑp multa iura, q̃ exigũt proteſtationẽ, & ſic peralit more ſuo
no rudeďi ꝯrij, nec ſe reſoluẽdo. Sed Io.de Imo.optimꝰ legũ
interpretes, in d.c.ſi.de ap.quẽ ibi ſequunť d.Phi.de Per.& Card.

Alex. dat doctrinã. Aut impedimentũ ꝓcedit facto iudicis, &
tunc opus eſt ꝓteſtari. ita ꝓcedit tex. in 1 c. fi. §. in d. l. 2 & 1 d.
§. ſi quis ipſi prætori, & gl. in d. c. plerunq;. Aut impedimentũ
ꝓcedit ex pſona eius, q dẽt actũ facere, putà q̃a eſt infirmus, vł
abſẽs cã ꝓbabili, & tunc nõ eſt neceſſaria ꝓteſtatio, l. quęſitũ,
ff. de re iudi. l. 4. cũ ſim. ff. ex quib. cau. ma. q̃ iura non exigũt vi-
lã ꝓteſtationẽ. Aut impedimentũ ꝓuenit a caſu fortuito, vt q̃a
occurrit guerra peſtis, tẽpeſtas, & ſimilia, & tũc ẽt ſm eũ non eſt
neceſſaria ꝓteſtatio, licèt Bar. in d. §. qd̃ diximus, videat velle
ꝯtrũ, qd̃ nõ eſt verũ, vt ſ. demonſtraui. Mouet Imo. ꝑ tex. i l. q
cõmeatus, ff. de re mili. vbi ꝓbat, q ſufficit impeditũ añ impe-
dimentũ feciſſe debita ꝑparamẽta, ex quib. potuiſſet actũ expe
dire, ſi impedimentũ nõ ſupueniſſet. Mouet et ꝑ tex in d. l. 2. q̃
ſ. induxi. ¶ Sed iſta doctrina eſt defectiua, q̃a nõ ꝯcludit caſum
impedimẽti ꝓuenientis facto aduerſarij. Itẽ nõ eſt vera indiſtin
ctè i primo mẽbro, qñ impedimẽtũ ꝓcedit ex facto iudicis, vt
patet ex ſ. dictis & j. dicẽdis. Vñ magiſtraliter ꝓcedẽdo ſubiicio
rĩam cũ fallẽtiis. Impeditus in termino actũ facere excuſat, da
to, q nõ fuerit de impedimẽto ꝓteſtat°. Et ſic rĩa eſt, q ꝓteſtõ
26 impedimẽti non eſt neceſſaria, d. l. 2. ff. ſi q̃s cau. † Et pondera, q
loquitur tã de impedimẽto ꝓueniente a caſu, q̃ ex pſona iudicis
vel citati. ad idẽ tex. in l. 1. §. ſi reus, ff. de eo, ꝑ quẽ fac. e. it, q̃ loq
tur de impedimẽto cauſato dolo, & facto aduerſarij. ad idẽ tex.
in l. arbiter ſi calẽdis, ff. de arb. q̃ loquit de impedimẽto cauſato
pp mortẽ iudicis, & ẽt facto aduerſarij. quẽ text. latius induxit
Are. in d. ꝯſ. 162. ad idẽ tex. clariſſimus in l. q̃b°, in prin. ff. de ꝯ-
di. & dem., vbi legatarius impeditus facto hrdis parere cõditi
excuſat, dato, q nullã impedimẽti ꝓteſtationẽ fecerit. poſſem
aliis iurib. cõprobare, ſed nõ expedit. Et hæc cõcło maximè ve
ra eſt, vbi impedimẽtũ foret notoriũ, & diligentia aduerſus im
pedimentũ nihil ꝓficeret, ſm Paul. de Caſt. ꝯſ. 286. Viſis his, q̃
ſuperius narrant, col. pe. aſs eſt cõſi. 290. vbi loquitur de impe-
dimento peſtilentiæ, & dicit nõ currere pſcriptionem, ẽt quod
nulla facta fuerit ꝓteſtõ, quia nõ tenet q̃s facere illud, qd̃ fa.. tũ
nõ releuat, l. fi. ff. q̃s ordõ in bon. poſ. ſerue. Addocit et tex. in d.
l. arbiter, & l. 2. cum gl. in fi. ff. ſi q̃s in ius voc. non ier. quæ iura
loquunt in terminis nrę q̃onis. cũ igit ꝓbari poſſit impedimẽ-
tum, vr q ꝓteſtatio ſit fruſtratoria. Et ꝯſuluit Card. ꝯſ. 128. in-
cip. In q̃one, q̃ vertit ꝯ And. q tps anni datũ vaſallo ad petẽdã
inueſtiturã a nouo dño non currit impedito, ẽt q de impedi-
mento nõ fuerit ꝓteſtatus. Allegat gl. Io. de Belui. & Feudiſtas
in c. 1. quo tempo. miles. ¶ Fallit primò, qñ impeditus vult face
re actũ in alio loco, & corã aliis pſonis q̃ corã illis, coram qui-
bus tenebat, tũc dẽt ꝓteſtari, q ibi, & corã illis pſonis actũ fa-
cit, q̃a eſt impeditus corã pſonis, & in loco a iure deputatis illũ
actũ expedire, & ita procedit tex. in d. c. fi. & in d. l. 2. & in d. §. ſi
quis ipſi prætori. & in c. paſtoralis, de off. ord. ſic ẽt intelligo l. ſi
reus paratus, & qd̃ ibi no. ff. de procu. & tex. ĩ l. fi. ff. de vſu. pup.
Rõ huius fallẽtiæ eſt, q̃a cũ ille actus poſſit fieri, & ꝓ libito vo-
lũtatis, & ex neceſſitate impedimẽti, item ex diuerſis cauſis, &
ad diuerſos fines, & iõ reqrit ꝓteſtatio animi declaratoria, ut
ſciat, q ex neceſſitate, & ad certũ effectũ actus ipſe expedit. ita
dicit Imperator ĩ d. l. fi. ibi, volũtatis vrę rõnem declaratæ, &c.
¶ Eſt verũ, q Are. in d. ꝯſ. 162. aſr intellexit tex. in d. l. ſi reus pa
ratus, & in d. l. ſi. Inquit. n. qñ ex facto ſuo q̃s vult nõ ſolũ ſe ex-
cuſare a mora, ſed ẽt vult nouũ ius acqrere in pĩudiciũ aduerſa
rij, vel aduerſariũ ꝯſtituere in mora, requirit ꝓteſtõ, d. l. ſi reus
paratus, & l. Labeo, ff. de nau. fen. Secus ſi ſolũ velit a mora ex-
cuſare. tunc. n. non reqrit ꝓteſtatio, oblatio, nec ꝯſignatio, l. ſi
fundũ. §. fi. ff. de lege cõmiſ. & no. in l. ait ꝑtor. §. ſed hodie, ff. de
min. Nec ob. tex. in l. fi. ff. de lege cõmiſ. q̃a ſm Aret. ibi narra-
tur facti ꝯtingẽtia, nõ aũt potiũ iuris miniſteriũ. Et q ad excu-
ſandũ a mora nõ ſit neceſſe debitorẽ ꝓteſtari, cõſoluit Ale. cõ-
ſil. 92. Perſpectis his, col. pe. li. j. licet Bar. in l. illa, ff. de cõſt pec.
voluerit ꝯtrĩ, ꝯ quẽ recolo, aſs me feciſſe amplũ ꝯſiliũ. Et ſm
hunc ſenſum Are. hẽs ſcd̃am fallentiã, tñ magis mihi placet ꝑ-
miſſa declaratio, q̃a quoties ſit conſignatio, & depoſitio, vr ne-
ceſſaria ꝓteſtatio, ſi talis cõſignatio, & depoſitio dẽt effectum
parere, d. l. fi. de lege cõmiſſo. Tertiã fallentiã ponit Card. in d.
conſ. 128. Sed q̃a non credo eam verã, & cõfundit ex pmiſſis,
27 iõ nõ refero. ¶ Septimò dubitat, an ſ teneat proceſſus factus ꝯ
citatum ad locũ non tutũ. In hoc artic. ẽt plures caſus ſunt con
ſiderandi. Primus eſt, qñ conſtat notoriè locũ non eſſe tutum,
28 & tunc ꝓceſſus eſt nullus, q̃a citatio † cõtinens notoriũ grauã-
mẽ eſt ipſo iure nulla, clẽ. paſtoralis, §. Piſana, de re iudi. ita cõ
29 cludunt Inn. & alij, in c. 2. de dila. Secũdus † caſus eſt qñ nõ con
ſtat notorie, tñ iudex ſcit locũ non eſſe tutũ, & tunc ẽt proceſ-
ſus non valet, l. q̃ſitum, vbi Bar. de re iud. & ita ẽt tenet Bart. in
l. 2. ff. de in ius voc. in fi. & in extraua. ad reprim. in ver. neglexe
rit, & in l. 1. C. q̃ño, & qñ iud. Eſt verũ, q Bar. in l. fi. col. j. ff. de in
integ. reſt. intelligit illud procedere quò ad ſniam diffinitiuã,
ſecus quoad interlocutoriam, q̃ ſcia iudicis habentis notitiam
impedimenti nullo mõ annullat ſm eum. Sed ꝯtrium tenent
glo. in ... Fel. in c. 2. in glo. in ver. ineuitabili, de teſt. con-
cludẽtes examinationem teſtium eſſe nullam, ſi iudex ſciebat
citatum ad videndum recipi teſtes nõ poſſe venire, ꝑ tex. in d.
l. quæſitũ, & in c. ſi duob. de app. & no. in c. q̃relam, de procu. &
in iſtis duob. caſib. idẽ ꝯſuluit Gem. ꝯſ. 135. exordiente, oppo-
nitur, q d. Alſ. Sciat tñ, q licèt ſcia iudicis de impedimẽto par
tis annullet ꝓceſſum, & ſniam, tñ ſcia iudicis de impedimẽto
teſtiũ non hẽt vitiare proceſſum, neq; ſniam, ſm Bal. in c. vltra
tertiam, & ibi Fel. col. 2. de teſt. Tertius caſus eſt, qñ neq; noto
riè conſtat de impedimento, neq; iudex hẽt notitiã, q loc° ſit
cõtagioſus, vel citatum ſore aliter impeditũ, & iſto caſu Doct.
communiter cõcludunt proceſſum valere, niſi citatus cõpareat,
& excipiat de impedimento, & vbi nõ audiat, appellet, ſm gl.
Bar. & cõiter ſcribẽ. in d. l. quæſitum, ꝑ tex. in d. l. ſi. ff. de in int.
reſti. vbi dr̃ impeditũ eſſe reſtituendũ, ergo ꝓceſſus & ſnia va
lent. Idẽ firmant Pan. & Can. in d. c. 2. de teſt. & idem conclu-
dit d. Phil. de Per. in d. c. ex parte, de app. per tex. clarũ in c. cõ-
ſtitutus, eod. tit. ubi dr̃ impeditũ ꝑ vim dẽre appellare, ergo ge
ſta valent. ad idẽ tex. in d. c. q̃relam, cum gl. de procu. & in l. q̃a
abſente, ff. eo. & l. j. C. ex quib. cau. maio. bene facit tex. in ca. cũ
Bertholdus, de re iu. Hinc dicit tex. i c. venerabilibus, §. porrò,
30 de ſnia exc. li. 6. q † impeditus cõparere pp ꝯtumaciã excõicat°
dẽt abſolui, ergo ligatus erat. Eſt bñ verum, q facillime ꝯſtito
de impedimento abſoluendus eſt, ſm gl. ĩ c. q̃ſ ꝯſ, 4. q. 5. in c. 2.
vbi late Fel. poſt alios, de teſt. cog. & in c. P. & G. poſt Inno. de
off. del. Et iſta opinio eſt *communis*, q̃cq̃d dixerit Spec. tit. de cõ
tu §. pen. ad fi. vbi tenuit, q ꝯſtito de impedimẽto non ſit opus
abſolõne, & eũ ſequunt Hoſt. & Bal. in d. c. fi. Quorũ opinio pt
ꝓcedere in foro poli, non in foro fori, ſm Pan. in d. c. 2. q̃a quò
ad Deũ conſtat impeditũ non deliquiſſe, c. 1. de re iu. li. 6. Item
põt procedere, qñ impedimentũ erat cognitum iudici, per ea
quæ ſ. dicta ſunt. Itẽ põt ꝓcedere in excõicatione lata pro cõtu
macia de pręterito ꝑut loquit tex. i ... §. porrò. ſecus in excõica
tione lata ꝓ ꝯtumacia de futuro, vt ſi iudex citet aliquem ſub
pœna excõicationis latæ ſnię, ſeu cũ clauſula, in quam pęnam
ex nunc prout extunc in his ſcriptis proferimus ſi inobediens
31 fueris, na talis ſnia nõ ligat impeditum, q̃a nõ ꝓbẽ inobediens,
qui fuit impeditus parere, ſm gl. in cap. q̃ ſit, in ver. diſtuleris,
de elec. lib. 6. Et licet Panor. in d. c. 2. intelligat iſtud ultimũ, qñ
ex verbis ſnię apparet de intentione iudicis volentis punire ſo
lum ꝯtemptum, ut q̃a dixerit, ſi cõtẽpſeris, ſi diſtuleris, ſi ino-
bediẽs fueris, ſi parere recuſaueris, & ſimilia. Tñ ego crederem
gnaliter iſtud ꝓcedere, q̃a uolũtas iudicis debet eſſe talis, quæ
32 velit punire cõtemnentem tñ, aſs iniuſta foret, ergo † talis prę
ſumitur, qualis eſſe debuit ut no. in l. ex facto, ff. de uulg. & pup.
Et ꝑpea dicebãt Bal. & Hoſt. q ſnia excõicationis nõ ligat im-
peditum ex defectu uolũtatis. ſed ex defectu ptãtis, & iſto mõ
ſaluari poterit opi. d. Ant. & Pan. in c. Odoardus, de ſol. dicẽtes
non eſſe opus abſolutione, ut dicebant Inn. Hoſt. & Bald. nã in
33 ſnia lata pro cõtumacia de futuro iſti rectè ſentiunt. ¶ † Octa-
uò dubitat, an citatus ad locum nõ tutũ poſſit anteq̃ excipiat
de loco nõ tuto appellare? Et iſtã dubitationẽ intelligo in caſi-
bus, in q̃b. proceſſus ualet ꝯ non cõparentẽ, alias qđ eſſet inuti-
lis. Pan. in d. c. ex parte, refert octo opiniones. Tu verò reſolutè
loquendo quantum ad terminos noſtros facias cõcluſionẽ, q
vbi locus non eſt tutus ſibi nec ꝓcuratori, aut ſibi nec cãæ, libe
re põt citatus appellare corã honeſtis pſonis, iuxta formã, c. ſi
iuſtus metus, de app. Si verò cõpareat per ſe, vel ꝑ ꝓcuratorẽ,
teneo, q prius debeat proponere exceptionem loci non tuti.
Quæ ſi nõ admittat, liberè poſtea poterit appellare. Ita ego in-
telligo tex. in d. c. ex parte, licèt Pan. & q̃dam alij pp verbũ, li-
bere, ibi poſitũ, velint, q ẽt ante propoſitam exceptionẽ poſ-
34 ſit appellare, quaſi ſi † teneret prius excipere, nõ diceret hr̃e li
berã facultatẽ appellãdi, vt no. in c. licèt eps, de ꝑben. lib. 6. cum
alijs ad hoc reductis ꝑ And. Sicu. in c. j. de of. or. Quia rñd. q il-
lud verbũ, libere, non fuit ibi poſitum reſpectu exceptionis ꝓ-
ponendæ, ſed reſpectu probationis faciẽdæ: nã ibi tenebat ex-
cipiens probare exceptionẽ loci non tuti, mõ ſi abſque ꝓbõne
non admittat exceptio, quã tutè nõ põt ibi probare, poterit li-
berè. i. abſq; iuſtificatione exceptionis appellare, vt ſonant ver
ba literæ ibi, niſi iudices locum aſſignent idoneũ, & ſecurum: il
la. n. exceptio, niſi, limitat liberam ptãtem appellandi. ſi ergo
non licet appellare, quando iudex uult reuocare grauamẽ, ne-
ceſſariò dicedum eſt, qd grauamẽ ſit prius proponẽdum. ¶ Se-
35 cũdum iudiciale peſtis † priuilegium eſt, quia facit dormire in-
ſtantiam, donec peſtis ipſa vigilat, iuxta ſcripta ſ. ĩ 6. priuilegio
ꝯſcriptum. Vel dato, q inſtantia currat, tanquam tẽpus inſtanciæ
ſit continuum, vt no. in l. properãdum, in princ. per illum text.
36 C. de iud. tamẽ † impedito pp peſtẽ aduerſus lapſũ inſtantię cõ
petit reſtõ in integrum, ſm Maria. Soc. in ca. penult. articu. 23.
de iud. quẽ refert & ſequitur Ioan. Firm. in trac. de gabel. q. 25.
2. partis, & idẽ firmat Soc. conſ. 31. Pro ſequendo ordinẽ, col. 4.
lib. j. per tex. in l. ſed ſi per prætorem, §. ait prætor, ff. ex q̃b. cau.
maio. & in l. 2. ff. ſi quis cau. & facit qd̃ de reſtõne hmõi ſcribit
37 Alex. cõſ. 24. In cauſa & lite, col. 4. lib. 3. ¶ † Tertium priuilegiũ
eſt,

eſt. quia peſtis impedit curſum fatalium, quæ antea currere nõ
inceperant, ſm do. Phil. de Peru. i c. ex rõne, in §. impedimẽto.
ver. quarto quærit. de appel. Si aũt iã currere inceperant, p̃ſcue
rat eorũ curſus, ſm gl. in cle. q̃driu, in ver. aliàs, de appel. tñ de-
curſo primo fatali ipſo iure, & abſq; vlla reſtõne dat, ſm c. quã
ſit, de app. l. fi. §. illud, C. de tẽpo. app. & in auth. de his, qui ingre
di. ad app. §. ſi quid tñ declarat idẽ d. Phil. in d. c. ex rõne. in pri-
38 mo, & vltimo impedim̃. Quartum priuilegiũ, quia † delegatus,
cui cã cõmiſſa fuit decidẽda, & cognoſcenda in certo loco, po-
terit pp peſtẽ, omiſſa forma mãdati, alibi d̃ illa cã cognoſcere,
& diffinire, c. ſtatuimus, de off. del. li. 6. & faciũt q̃ dixi s. in 8. &
15. ſpāli primæ particulæ. Et p illum tex. Fel. in ca. cum dilecta,
col. 17. ver. limita ſeptimò, de reſcr. determinat formam poſſe
adimpleri p æquipollẽs, qñ pp periculum verè impleri nõ p̃t.
39 ¶ Quintò peſtis iudiciale priuilegiũ eſt, quia fugitiuus pp † pe-
ſtem põt ius dicere in aliena diœceſi, & alieno territorio, i quo
morã trahit, cle. j. §. eiſdem, de foro compe. Quod eſt verum, ſi
in aliquo loco ſuæ diœceſis p ſe, vel per aliũ non poſſit ius dice
re, vt putà ſi tota ſua diœceſis ſit cõtaminata, ita q; ſubditi, qui ĩ
aliená diœceſim ꝯfugerunt, non hẽant tutum acceſſum, pro iu
ſtitia obtinẽda, ad aliquẽ locum ꝓpriæ diœceſis, als ſec⁹, vt ibi
ꝓbat. Item verum eſt petita licentia ab ordinario illius loci, li-
cet non obtenta, vt eo. c. §. volumus. Sed põt probabilr dubita-
40 ri, an poſſit ꝓius dicere inter ſubditos, qui rõne delicti, vel con-
tractus pñt conueniri corã ordinario loci, in quo fugitiuus pp
peſtem morã trahit? Et vĩ, q; non, quia iſtud priuilegiũ conceſ-
ſum fugitiuo dẽt intelligi ſine p̃iudicio ordinarij, vt dĩ in cle. j.
§. fi. & in c. ſuper eo, de off. deleg. Rõne aũt delicti, vel ꝯctus iu-
riſdictio fuit acquiſita ordinario loci, c. fi. de fo. comp. l. 1. C. vbi
de crim. agi opor. ergo ab eo non dẽt auferri per fugitiuum. Et
quia iſtud priuilegium, ne ſubditi ob defectũ iuſtitiæ damnum
patiantur, d. cle. 1. q̃ rõ ceſſat, qñ ab ordinario loci delicti, vel ꝯ-
tractus pñt conſequi iuſtitiæ complementum. ¶ Sed p̃miſſis non
obſtantib. ꝯtrium vĩ verius, quia expulſi a peſte, vel a tyranno
(nam diſpõ dictæ cle. procedit in quocunque violenter expul-
ſo, ſm Ang. Pau. de Caſt. & Mod. in l. fi. de iuriſ. om. iud. & Inn.
in c. nouit, de iud.) pñt oĩa, quæ poſſent exercere in ſuo territo
rio, vel diœceſi, ſi ibidem reſiderent, d. §. eiſdẽ, & ibi gl. & Car-
di. in ver. oĩmodam. In ſua autem diœceſi poſſent p̃uenire or
dinarium loci ꝯctus, vel delicti, d. c. j. & c. ſignificaſti, de fo. com
pe. ergo &c. Et ita determinant Io. de Lign. & Card. ibi, in 9. q.
¶ Ad ꝯtria rñdetur. Ad primum, q; præueniendo ordinariũ lo-
ci non tollit ius ipſius ordinarij rõne priuilegij, ſed rõne ſuę di
ligentiæ, qua fuit vſus præueniendo. Vñ cũ fuerit vſus iure ſuo,
ei non dĩ intuliſſe iniuriam, c. cum eccleſia Vlterana, de elec. l.
iniuriarum. §. 1. ff. de iniur. ¶ Ad ſm rñdetur, q; non tam fauore
ſubditorum, q̃ etiam ipſius expulſi conceſſum fuit, vt ibi, & in
princ. canonis probatur. vnde cum militet fauor expulſi, & rõ
priuilegij, militabit diſpoſitio licẽt ceſſet fauor ſubditorum, l.
ſi venter, ff. de priuil cred. §. affinitatis, Inſtit. de nuptijs. Intelli-
gas tamen iſta procedere, ſi vterque, actor & reus ſint ſubditi
ipſius expulſi, ſecus ſi alter tãtum, ſm gl. & *contr* ſcribẽtes ibi,
41 in ver. ſubditos. Item † intellige, ſi vterque ſit ſubditus expulſi
rõne domicilij, ſecus ſi ratione delicti, vel ꝯtractus tantum, quia
tales non dicuntur propriè ſubditi, ſm Card. Imo. & commu-
niter alios ibi. Et q; ſubditi ratione contractus, vel delicti, non
dicantur propriè ſubditi, tenet Pan. in c. nuper, de ſent. excom.
& ex pluribus comprobat Fel. in c. fi. col. 12. de foro competẽ.
quem videas. ¶ Sextum priuilegium eſt, quia licẽt de iure ciui-
li ſit gradatim appellandum, l. Imperator. §. ff. de app. l. j. ff. quis
& a quo. & etiam de iure canon. præterquam ad Papam, c. dile
42 cti filij, vbi latè per Doct. de appellat. Tamẽ † ſi iudex, ad quem
gradatim deuoluitur appellatio, eſſet in loco peſtifero, poſſet
appellari ad alium omiſſo medio. Ita voluit Bar. in l. 1. §. ſi quis.
ff. de app. & in l. vbi abſunt, ff. de tut. & curat. da. ab his. & Rom.
conſ. 501. ad fi. Felv. poſt Pan. in rub. de appell. col. 4. per text. in
c. ſi is cui, & in c. ſi a ſubdelegato, de off. deleg. li. 6. Septimum
priuilegium, quia licẽt iudex cauſarum ciuilium non poſſit cõ
gnoſcere de cauſis criminalibus, nec econtra iudex criminaliũ
de cauſis ciuilibus, l. ſolemus. §. latrunculator, ff. de iudic. Tamẽ
43 † tempore peſtis in abſentiam, & fugam alterius, alter qui per-
manſit, poterit de cauſis ad abſentis iuriſdictionem ſpectanti-
bus cognoſcere, & terminare, ſm Ang. in l. ſi vacantia, C. de bo
44 nis vac. lib. 10. ¶ Octauum eſt, quia licẽt regulariter † teſtes an-
te litem conteſt. examinari non debeant, eodem tit. vt lite non
conteſt. tamen exiſtentes in loco contagioſo recipi poſſunt an
te litem conteſt. iuxta formam cap. qm̃ frequenter, vt lite non
conteſt. quia probabiliter dubitari poteſt de illorum morte, vt
toties dictum fuit per tex. in l. uel per inſidioſa loca, ff. de don.
45 cau. mor. ¶ † Nonum, licẽt clericus non poſſit perhibere teſti-
monium, neq; in teſtem recipi coram iudice ſeculari ſine licen
tia ſui ſuperioris, vt traditur per Innoc. Pan. & Can. in ca. ſi qui
teſtium, & in cap. cum nuncius, de teſt. & per Pan. in c. 1. de iu-
ram. calum. Tamen fallit in clerico infirmo morbo peſtilẽtia
li, ſm Ang. in l. cum hi, §. tranſactiones, ff. de trãſac. per tex. in l.
quoties, C. de nautra. lib. 11. Et idẽ dicerem in clerico exiſtenti
in loco infecto abſente ſuperiore, cum poſſit eſſe periculum in
mora ſi differat examẽ, per ea, quæ dixi s. in quinto priuilegio
1. particulæ, & in 3. 2. particulæ. ¶ Decimum priuilegium eſt. li-
46 cet enim laicus † non poſſit ſpiritualia tractare, c. decernimus,
de iud. tñ poteſt abſoluere excõicatum conſtitutum in articu-
lo mortis, ſm gl. in c. paſtoralis, vbi Pan. & Mod. de off. ordi. &
in c. a nobis, 2. vbi ẽt Pan. de ſentẽ. excõ. & ſic poterit abſoluere
peſtiferatum ab excõicatione, quia rõne infirmitatis peſtilẽtia
lis dicitur conſtitutus in articulo mortis, ſecundum Bart. l. &
47 Mod. in l. 1. de ſacroſ. eccleſ. Dicentes enim † dici conſtitutum
in articulo mortis, cui veriſilr eſt proxima mors, vel rõne peri-
culoſæ infirmitatis, vel quia imminet iuſtus naufragij, uel latro
num timor, & hoc etiam voluit Bal. in d. c. paſtoralis. bene facit
48 tex. in l. alumnæ, §. fi. ff. de adimen. leg. Eadem † ergo rõne vĩ di
cendum; q; laicus poſſit audire confeſſionem peſtiferati quia
dĩ cõſtitutus in articulo mortis per prædicta. qđ aũt laicus poſ-
ſit audire in confeſſione conſtitutos in articulo mortis, tenent
gl. & omnes ſcrib. in d. c. paſtoralis. & in c. veniens, de tranſact.
& eſt tex. in c. quem pœnitet, diſt. 1. ¶ Quod ego intelligo ve-
rum, vbi ſacerdos tunc haberi non poſſit, quia in defectum, &
pp imminentem mortẽ hæc p̃tãs laico cõceditur, & non alias
49 d. c. quẽ pœnitet. ¶ † Item intelligo, dummodo poſtea habita ſa
cerdotis copia reiteret cõfeſſio, alias non iuuaret, ſm Hoſt. in
Sum. de pœn. & rem. §. cui confitendum, in fi. Caueãt tñ exiſtẽ-
tes in loco contagioſo, ne differant cõfeſſionem vſquequo re-
50 periantur infecti, vt illo prætextu confiteantur laicis, quia † con
ſtituti in neceſſitate ex propria culpa nõ ſunt digni miſericor-
dia, l. de die, l. ſi fideiuſſor. §. qui neceſſaria, ff. qui ſatiſd. cogã. Et
licẽt laicus poſſit audire confitentem, nõ tamẽ poteſt abſolue-
re, nec tam citò Deus mouetur ad miſerẽdum cõfeſſis laico, q̃
confeſſis ſacerdoti propter abſolutionem ſemel a ſuo vicario
51 impartitam, vt probatur in d. c. quem pœnitet. ¶ † Item, q; de ab
ſoluto ab excõicatione per laicum tp̃e peſtis intelligo verũ, ſi
oblata facultate illam poſtea iterum a ſuperiore impetrauerit,
alias ſi data opportunitate non petierit ſe a ſuperiore abſolui,
ipſo iure in eandẽ reincidit ſniam, c. eos, de ſen. excom. li. 6. Vn
52 decimum datur priuilegiũ. Quia † licẽt ſnia ſit ferenda a iudice
ordinario ſedẽte pro tribunali in loco maiorum, l. cum ſnia, C.
de ſent. & int. om. iud. teneaturq; iudex in loco publico, & ſub
to ius dicere, l. pen. ff. de iuſt. & iu. Tñ tp̃e peſtis poterit ius di-
cere ad feneſtram domus ſuæ, vel vnius turris, litigantibus exi
ſtentib. in via publica, vel in curia domus ſuæ, ſm gl. in l. 1. C. de
ſent. ex peric. reci. & ibi Bal. & ſen. ſequunt. & idẽ voluit d. Iaſ.
in l. fi. C. de teſt. ¶ Quod eſt verũ, ſi partes fuerint citatæ ad illũ
locum, alias ſententia non valeret, ſm Sal. in d. l. 1. per tex. in l.
ſi ut proponis, C. quomo. & quan. iu. Ideo conſilium erit, quòd
tempore peſtis iudex eligat tribunal in domo ſua, vel in aliqua
turri, in qua ius dicat ex feneſtra, & faciat ſcribi in actis, q; ele-
git illum locum propter periculum peſtilentiæ, vt docet Bald.
& Sal. in d. l. 1. C. de ſent. ex pericu. reci.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa remota, remouetur effectus.*
2 *Peſtis tempore eligendus eſt locus ſaluberrimus, in quo quiſquis cauit ab eo præſeruari domicilium ſibi eligat.*
3 *Minor quemadmodum conſequitur reſtitutionem aduerſus reſtitutionem rei, eo quòd fuerat maiorum ſuorum, ita & prædij, eo quòd ſitum ſit in loco ſalubri.*
4 *Vendens prædium in quo propter aeris amœnitatem cadit affectio ac & quando poſſit ex coniecturis talis contractus argui ſimulatus, ſi vendeas alia habet prædia.*
5 *Aeris ſalubritas qualiter dignoſcatur.*
6 *Aqua inter cætera eſt apprimè vſui humano neceſſaria.*
7 *Aqua fœtida nihil deterius.*
8 *Aqua, quæ ſtigos hydor nũcupatur, in Arcadia ſola vngula mulina continens poteſt, ea referunt necatum Alexandrum.*
9 *Aquarum ratio quare aliæ ſint ſalſa, aliæ pingues, alia venenoſa.*
10 *Fontium quorundam & fluminum natura oleum emittẽtium in Sicilia, India, & olim Papia, ac alijs regionibus, nu. 11. 12. 15. & ſeq.*
13 *Aquæ bonitas, et ſalubritas, quib. ſignis cognoſcatur. 14. 16. 17. 18. 19.*
20 *Aquarij & aquarum cuſtodes, an & quando ſint immunes ab oneribus perſonalibus. 21.*
22 *Aquæ curſus, an & qñ faciat dominos agrorum, per quos defluit, eſſe immunes ab oneribus extraordinarijs, quæ pro illis prædijs imponuntur.*
23 *Aqua pub. an & qñ traduci poſſit per agros priuatorum ipſis inuitis.*
24 *Aquam priuatam nemini licet per fundum alterius eo inuito traducere, niſi ſtatuto loci aliter caueatur.*
25 *Aqua publica, an & quando impediat dominos prædiorum, per quæ defluit, arbores plantare propè aquæductum.*
26 *Aquam publicam ex publico aquæductu ad fundum ſuum diuertentes, qua pœna puniantur.*
27 *Aqua publica ne minuatur, corrumpatur, deteriorue fiat, datur actio vtilibus*

28 T[illegible] datur [illegible] ea, & qua [illegible]

30 [illegible] end.

32 [illegible] ureates, qua [illegible]

35 A[illegible] homine [illegible] um, [illegible] ad [illegible]

36 A[illegible] a temporis, vel cer [illegible]

39 T[illegible] n alia [illegible]

40 Da[illegible] ad [illegible]

43 P[illegible] exima [illegible]

44 E[illegible] tempo[illegible] libat [illegible]

45 Aqu[illegible] quae a [illegible] lauatur, purgar[illegible] vel viae [illegible] 47

46 Ved[illegible] ge[illegible] tenentur itinera, & vias tenere ſ[illegible], ſi [illegible] qua pœna puniri d[illegible]

48 [illegible] ad [illegible] amouendos a ciuitate eſt inuentus.

49 [illegible]

E[illegible] quod etiam veniat appellatione cloaca.

50 [illegible] cauſas [illegible]

51 [illegible] quādiu Roma [illegible] & ibi aer [illegible] ſalubri [illegible] habitare

52 A[illegible] magiſtr[illegible].

53 [illegible] quando [illegible] conſtruere.

54 P[illegible] an & quādu habentes mali[illegible] in a poſ[illegible] iuxta [illegible] iacere [illegible] ſas.

55 Cloac[illegible] purgari de[illegible]

56 [illegible] eſt cuilibet de[illegible] edicto pr[illegible] reſtitutorio, ne quid in ipſum [illegible]

Et [illegible] petat [illegible] 58. & 59.

60 C[illegible]

61 [illegible] a, an & qu[illegible] ſeatur cum [illegible]

63 [illegible] parte tempore [illegible] n. 6

64 [illegible] cauſatur [illegible]

66 [illegible] competit [illegible] in domum ſuam ſœtore [illegible]

67 C[illegible] in [illegible] conſ[illegible]ere.

68 Si [illegible] per [illegible] viciuis ades, an poſſit quis [illegible] 7 [illegible]

69 Cloacam pri[illegible] cat immittere in publicam.

70 C[illegible] quando obſtet noui oper[illegible].

71 C[illegible] facientis, an & quādo poſſit nunciati noui [illegible]

72 Interd[illegible] cloacis [illegible] utilius eſt, quā interdi[illegible] de riui[illegible]

73 Interdict[illegible] de cloacis, an & quādo competat ei, qui, vi, vel [illegible] ſidet cloacam.

74 Cloacam ſi quis fecerit, aut refecerit, vel riuū ſpreta noui operis nūciatione, deinde conſtiterit nunciationem habuiſſe ius faciendi, an & qñ cogatur demoliendum opus.

Interdictum, ne quid in loca publico, an & quando competat contra eos, qui immittunt immunditias in viam publicam.

75 Peſtis, vt plurimum originē ſumit a loci[illegible] vbi coria ſinnatur iacere, ſicut Aueatone in victata, que pote [illegible] ditur.

Et vbi lauantur vegetes, in quibus fuerant vina fœtida, & aqua illa immittitur in viam pub. 76.

Et vbi lauatura ollarum. & ſcutellarum deſcendit in viam pub.

77 Seruitus proijciendi non extenditur ad illa, quę proijcit vrina, ſtercora, et huiuſmodi fœtentia, ex fœtore quorum domus, quę ſeruitutē patit, redditur peſtilentioſa.

81 Aqua, quę ex reſtagnatione nocet vicinis, an liceat retinere in agro ruſticu

Et ibi, an in via publica.

82 Ædificare, an cuiquam liceat, ſi ex ędificio reſtagnet aqua in via publica, quę ex eo corrumpitur.

83 Fimum ſeu letamen, an liceat in via publica tenere.

Et an liceat [illegible] iuxta murum [illegible], aut alienū, n. 84.

85 Vium publ[illegible], an liceat paleis, ſeu alio quouis ſtramine, vt ibi marceſcat impedire ſeu deturpare.

86 Pelliparij, ſulpharij, & id genus negotiatores, an & qñ poſſint in domu ſuas artes exercere.

Et an dñs proprietatis poſſit prohibere vſufructuario, ne huiuſmodi artes exerceat in domo 87.

88 Animalia fœtentia, ſeu venenoſa, vel aliâs quomodolibet nociua, non ſūt in ciuitatibus tenenda.

Et qua pœna puniatur circumferentes talia aīalia, ſi alicui damnum intulerint 89. & 90.

91 Vias publicas qui, & quando teneantur purgare. & ſeq.

94 Domorū conductores ſeu inquilini, an & quando teneantur reficere & purgare viam iuxta eorum habitationem.

Et [illegible] galis [illegible] an poterunt [illegible]

96 Aquam, [illegible] p[illegible]cientes, q[illegible] pu[illegible].

Et an [illegible] domi[illegible] am [illegible] an [illegible] 7

98 Sepu[illegible]

99 S[illegible]

Et qua[illegible]

Et [illegible]

101 Credit[illegible] ante[illegible] ada[illegible] debito

102 [illegible]

103 Cre[illegible]

104 C[illegible]

105 C[illegible]

106 Interpellatio[illegible] remi[illegible].

107 E[illegible]

108 Paro[illegible]

109 Pa[illegible]

110 C[illegible]

111 Co[illegible]

112 Paro[illegible]

113 Pro[illegible]

114 Fun[illegible] compedi[illegible] elatus, qui [illegible]

115 Sepul[illegible] ſ[illegible] licat, a[illegible] cum mul[illegible] puniatur [illegible] neglig[illegible] ſepul[illegible]

116 Sepel[illegible] qui [illegible] compe[illegible].

117 Officium a[illegible] quis cogi. nu. 118. & 119.

120 Sepe[illegible] dies[illegible] maiori ignominia toti[illegible] mundi.

121 Reip. v[illegible] cauſa poſſunt naues cui[illegible] templ[illegible] boues & [illegible] animalia proc[illegible] ſimi[illegible] ad exercitium, [illegible] ad locum pe[illegible]

Et an non habentes hui[illegible] animalia poſſint cogi a[illegible] emer[illegible] vt ex Reip. commode [illegible] 12[illegible]

124 Reſp[illegible] cogere [illegible] em, vt e[illegible] mittat m[illegible] ad ca[illegible].

125 Reipublica vtilitat[illegible] cauſa, an poſſi[illegible] ſubditis ad [illegible] que[illegible] cres.

126 Carnifices [illegible], an cogatur vilis, & abiecta [illegible] pręp[illegible]

127 Animalia, quibus homo ductus fuit ad in[illegible] non eſſe amplius arati[illegible] ſoluere [illegible] dictorum animalium [illegible].

128 Deſ[illegible] ipſum defunctum tradere [illegible] pœna.

129 Po[illegible] ad ſepel. mor.

130 [illegible] ad ſepeliendos mortuos [illegible] ium.

131 [illegible] numen.

132 [illegible] aliquis negociorum geſt. et quare.

133 [illegible] actiones, & præferatur omnibus [illegible]

134 [illegible] maritus [illegible] heredes vxoris, vel libera eos, [illegible]

Et a[illegible] mulieris retinere dotem pro rata [illegible]

136 V[illegible] ſepultura.

137 A[illegible] non [illegible] tatur.

138 N[illegible] an habeat locum contra [illegible] ſepulturam pro [illegible] mortuo.

139 Sepultura priuati [illegible] inter mor[illegible] pœ[illegible].

140 Fur[illegible] maior pœna decapitationis propter carentiam ſepulturæ.

141 Anatomia quo tempore fieri debeat.

Damnatorum

142 *Damnatorum corpora an poſſint Iudices tradere chirurgicis pro facienda anatomia.*
143 *Vtilitatis publicæ causa, ſi faſſa licet cadant in contumeliam alicuius, nõ ſunt* [illegible]
144 *F*[illegible] *quando poſſint exhumari ex terra* [illegible] *45.*
146 *Ven*[illegible] *corruptos, & cętera huiuſmodi victua*[illegible]
[illegible] *quomodo puniri debeãt. 150. 151.*
[illegible] *poſſint bonos fructus* [illegible] *puniatur.*
149 *V*[illegible] *ſi index lai*[illegible]
[illegible] *intra ciuitatem abſcendi.*
[illegible]
[illegible] *et ſi ei tempore, eo tñ* [illegible] *cogitationib. noſtris.*
[illegible] *ſentibus.*
[illegible] *ei regi*[illegible] *159.*
[illegible] *tempore.*
[illegible] *intra ciuitatem* [illegible]
63 [illegible] *publica.*
64 *M*[illegible] *tenua.*
[illegible] *locum.*
[illegible] *ateas. nu.*
16[illegible] *M*[illegible] *poſſunt immerito*
168 [illegible] *victum, an poſſit pater alimenta* [illegible]
169 *Men*[illegible] *unde viuere poſſunt, grauiter pec*[illegible] *pent.*
170 *Pecc*[illegible] *ſum fa*[illegible]
Imò fa[illegible] *vt ab* [illegible] *ominioſa men dicitas* [illegible]
172 *Eleemoſyna*[illegible] *prebend*[illegible]
[illegible]3 *Mend*[illegible] *intumeſcere faciunt, qua pœna ſunt plectendi.*
174 *Debilita*[illegible] *vt habilius mẽdicetur, grauis pœna venit ple*[illegible] *et patientes debilitati, quam agentes* [illegible]
175 [illegible] *validos, qualiter ſe poſſint debilitari, qua* [illegible]
176 *Mendi*[illegible] *infirmitas, an ſ*[illegible] *vera, vel ſimulata, poteſt quilibet &non ad id deputatus tactu, vel alio ex*[illegible] *inueſtigare.*
179 *Fe*[illegible] *aliquando fuiſſe,* [illegible] *infortunii genus.*
180 *Nobilis non habens vnde* [illegible] *dignitatem ſeruare poſſit, pauper dicitur, etſi habeat* [illegible] *viuere poſſit.*
181 *Annona ratio qualis* [illegible]
[illegible] *an poſſit tollenda* [illegible] *habenda tempore cariſtiæ. nu. 182.*
183 *Ciuitas perfecta dici non poteſt qua vacat pauperibus.*
184 *Priuilegia ceſſant, vbi peſtis, et bella vigent.*
185 *Neceſſitatis tẽpore, an poſſint cogi peruniæs habẽtes, illas Reipublicæ mutuare, & quomodo.*
186 *Salariũ nemini conſ*[illegible] *pub. pecunia ſine licẽtia ſuperioris, niſi miſſit ad alienas* [illegible] *frumento coparãdo tẽpore cariſtię.*
187 *Annona ratio, vt* [illegible] *cogi ciues ad portandũ ſingulis diebus certam bladi menſuram ad* [illegible] *vt ibi vendatur.*
188 *Vendere rem ſuam nemo* [illegible] *cariſtia tempore.*
189 *Statutum, q quilibet mercator* [illegible] *intra certũ tempus præſentare præfe*[illegible] *annona* [illegible] *valeat.*
190 *Anno*[illegible] *vt in ciuitatem* [illegible] *quando* [illegible] *gendi ſunt Comitatẽ* [illegible] *propinqui. 191.*
192 *Comit*[illegible] *nequeat* [illegible] *an poſſint cogi* [illegible] *alimẽta deferãt.*
193 *Annona præfectus an poſſ*[illegible] *qui portauerit frumentum, viuum, & ſimilia ad* [illegible] *aliquod pretiũ pr*[illegible] *labore.*
194 *Annonam, vt* [illegible] *vendatur, impedientes quomodo ſint puniendi.*
195 *Annonæ præ*[illegible] *poſſint taxare pretium vini, frumẽti, carnium, & aliorum vi*[illegible]
196 *Eleemoſy*[illegible] *diuites cogi poſſint.*
197 *Farari an* [illegible] *pauperibus pro v*[illegible]
198 *Ann*[illegible] *pretii taxatione, & quo tẽpore a præfectis annonæ* [illegible] *debeat.*
[illegible] *qui ea pluris vẽdiderint qua ſit taxatũ.*
Et [illegible] *pluris non vendiderint, ſed ementes fraudauerint in menſura.* [illegible] *99.*
200 [illegible] *an et* [illegible] *poſſint ciues, & incolæ res vẽdere cariori pretio* [illegible] *habitatoribus.*

201 *Forenſium a*[illegible] *cauſa, an po*[illegible] *alia vt omnino communitas ciuibus ſuppedita*[illegible]
202 *Dardanarii qui dicantur, & quales,* [illegible] *quomodo puniendi ſint.*
203 *Monopolium facientes quo annona carius vendatur, quomodo puniendi ſint.*
204 *Annonam, vel aliquid aliud cariori pretio, quàm valeat emente, vt cæteri eodem pretio ad emendũ inuitentur, qui propriè impoſtores dicuntur, quo* [illegible] *teneantur.*
205 *Incantatores, ſeu magi* [illegible] *dependẽtes arte damnata vaſtici, qua pœna* [illegible] *debeant*
206 *Agro* [illegible] *ſumma* [illegible] *Republica, propterea* [illegible] *tum multa ſtatuta* [illegible] *videre potes* [illegible] *numero vſque ad num.* [illegible]
207 *Agricolæ, vt operas* [illegible] *congruis temporibus exequantur, cogendi ſunt ab annonæ præ*[illegible]
208 *Ruſtici an* [illegible] *ab o*[illegible] *ſuis diſtrahi, & ad aliud obſequium cogi. & ibi qua pœna immineat vilicis, qui officialibus obſequuntur.*
209 *Ruſtici qui dicantur*
210 *Ruſtici in quo d*[illegible] *ab aſcriptitiis.*
211 *Ruſtici agricolantes intendentes ſunt ab omnib. oppreſſionib. def*[illegible]
212 *R*[illegible] *non tenentur dare* [illegible] *alimenta* [illegible] *et actoribus* [illegible] *per* [illegible] *comitatum incedentibus.* [illegible] *animalia commodare* *Et ibi* [illegible] *dent equos, vel* [illegible]
213 *Ruſtici, an co*[illegible] *poſſint a feudatariis, vt tempore guerræ ſibi pecunia dẽt pro equis* [illegible]
214 *Ruſtici non poſſunt cogi, vt alimenta præſtent militibus, & al*[illegible] *tibus maximè iudicibus, imo ipſis ſponte dantibus nõ ſunt acce*[illegible]
215 *Ruſtici non tenentur hoſpitari milites, cæteroſq́ iter agentes* [illegible] *publico* [illegible] *per vnum diem, & noctem.*
216 *Ruſtici, ſeminum, vindemiarum, & meſſium temporibus* [illegible] *omnibus muneribus extraordinariis.*
217 *Ruſticorum bubulci, & ſimil*[illegible] *perſona, vacantes agricultura, non poſſunt cogi, vt pro guaſtatoribus in exercitum vad*[illegible]
218 *Ruſtici an poſſint,* [illegible] *debeant* [illegible] *pro debitis* [illegible] *quibus tenentur* [illegible]
219 *Ruſtici* [illegible] *ſunt pignori dare terras bonas, &* [illegible] *bus a* [illegible] *mutuati ſunt frumentum,* [illegible]
220 *R*[illegible]
221 *Ruſticorum boues,* [illegible] *inſtrumenta, an & qua*[illegible] *pro executione rei iudicatæ pignorari.*
E[illegible] *an ex conuentione poſſint pignori dari. 222.*
223 *Ru*[illegible] *boues, aut agri inſtrumenta violenter capiens, inuadens* [illegible] *qua pœna puniatur.*
224 *Ruſtici agricultores, dum villas habitant, & agros colunt, an* [illegible] *poſſint pro debito*
225 *Ruſtici portantes pullos, oua, frumentũ, & ſimilia ad ciuitatẽ, vt ca*[illegible] *dant, non debent permitti diutius ibi immorari ſi non inueniant* [illegible] *vendant, ſed debẽt cogi reuerti ad opera ruſtica, & venalia, apud aliquem vrbanum cuſtodienda, vel vendenda reponere.*
226 *Ruſti*[illegible] *litis cauſa agant, vel conueniantur coram iudicibus ciuitatis, eſt illis ius dicendum ſummariè, & velociter.*
Et ſi plures litis conſortes, an debeant omnes, vel vnus ipſorum retineri, & cęteri ad negotia remittendi. 227.
228 *Ruſtici tempore meſſium vrbes incolentes, an cogi poſſint, vt rus petant, & blada ſecent.*
229 *Ruſticitas ruſticorum excuſat a vera contumacia.*
230 *Ruſticus verò contumax excuſatur a mulcta, quæ pro vera contumacia imponi debet.*
231 *Ruſticus contumax, an contumacia non obſtante poterit appellare.*
232 *Ruſticus excuſatur a dolo præſumpto, item præſumpta vſurarum fraude. & nu. 233.*
233 *Ruſticus, an & quando liget regula, qui contra iura mercatur, in dolo præſumitur eſſe.*
234 *Ruſticus teſtis, qui contraria depoſuit, an poſſit puniri pœna falſi.*
235 *Ruſticus, qui ſcripturas contrarias in iudicio produxit, an poſſit productionem reuocare.*
236 *Ruſtico, an currat tẽpus præfinitum ad agnoſcendũ bonorũ poſſeſſionem.*
237 *Ruſticus an, & qñ poſſit poſt litem conteſtatam opponere exceptionem declinatoriam, quæ debet opponi ante litem conteſtatam.*
238 *Ruſticũ, an & quando excuſet iuris ignorantia. & nu. 244. 245. et ſeq.*
239 *Ruſticus an poſſit reuocare confeſſionem ſui Aduocati.*
240 *Ruſticus mater ad ſecũda vota tranſiẽs, an excuſetur propter iuris ignorantiam, & priuari debeat hæreditate filii pupilli, ſi non ſolicite, vt tutor ab eo petitus conficeret legitimum inuentarium. & nu. 241.*
242 *Ruſtici, an & qñ excuſentur ab his, quæ ſunt ad rigorem iuris cõſeruandum producta.*
243 *Ruſtico non nocet præſũptio obligationis contractæ ex diutina præſtatione.*
251 *Agrus deſertos, an & quãdo liceat vnicuiq́ fauore agriculturæ propria authoritate occupare.*
252 *Præſcriptio rei immobilis, an et qñ fauore culturæ agrorum currat ſpatio duorum annorum.*
253 *Præſcriptio, an & quando competat* [illegible] *malæfidei* [illegible]
254 [illegible] *ſuſcipiens colonum, vel* [illegible] *abſque domini li*[illegible]
centia

ne illa teneatur ad omnia damna, & intereſſe, an & quando valeat.
255 Emphyteuſis eccleſiaſtica, an & quando tranſeat in hæredes extraneos.
256 Emphyteuſi finita, an & quando teneatur dominus colonum pro primo pretio retinere, & ſeq.
257 Dominus volens emere a colono fructus rei locatæ, an & quando debeat cæteris præf. rei.
263 Opinio communis, ita eſt interpretanda, ne reddatur eluſoria.
264 Clericus, an expelli poſſit a terra eccleſiæ, quam ex ſterili fecit fertilem, aut ex vinea, quam ipſe plantauit, licèt propter delictum fuerit beneficio priuatus.

De remedijs præſeruatiuis contra peſtem.

ACcedo nũc ad vltimã partẽ tractatus, videlicet ad nẽ d ca remedia. In qua primò videbimus remedia neceſſaria ad ꝓuidendum, ne locus inficiatur. Sc͠do videbimus remedia opportuna ad liberandum locũ infectũ a tanta morbi calamitate. Et ſic in prima parte tractabimus de remedijs ꝑſeruatiuis. In ſc͠da de remedijs curatiuis. ¶ Aggredior primam particulã. Quã vt planius abſoluã (qa ſ. in præludijs aliquas huius morbi cãs retuli) eas ſtudebo ex ordine remouere. Veriſ-
1 ſima.n.eſt, & vulgata cõcĩo, q. rẽota cã, †remouet effectus, c.cũ ceſſante, de app. c.cũ infirmitas, ff. de ru.pat. ¶ Dixi hũc morbũ
2 plerunq; ab aeris infectione procedere. † Quærat ergo, q. vult pſeruari a peſtilẽtia, locũ ſaluberrimũ, in quo ſibi eligat domicilũ. Nã loci opportunitas mirũ in modũ cõfert ad ſanitatem corporis conſeruandã, l.j.ſ.ſed rẽ, ff. ſi quid in frau.pat. ꝑ quem tex. ſingulariter decidit Bar. Veron. Cæpol. nũcupatus in trac.
3 ſeruitutũ ruſticarũ, ſub rub. de aere. q. ſicut† minori ꝯcedit reſtõ aduerſus alienationẽ rei, ex eo, q. res illa fuerat maiorum ſuorũ l.ſi emptionẽ, ff. de min. eodẽ mõ concedenda eſt eidem reſtõ aduerſus alienationẽ prædij, ex eo, q. ſituatũ in loco ſalubri, & magis expedit minori vẽdere ꝓdiũ alio loco ſitũ. Et ꝑ illũ tex. dixit idẽ Bar. Veron. tract. de ſim. ꝯc. ꝑſumptione x. q. habens
4 †plura ꝓdia, ſi vẽdat illud, in quo cadat affectio pp aeris amœnitatẽ, ex hoc argui põt, q. animũ vẽdẽdi non hẽbat. Iõ additis qbuſdã alijs cõiecturis argui poterit ꝯctus de ſtatiõe. ¶ Digno-
5 ſcere aũt† poſſumus locũ eſſe ſalubre, ſm Vitr. ſi is locus ſit excelſus, non nebuloſus, ſregiones cęli ſpectans, neq; æſtuoſus, neque frigidus, cui nulla noceat paluſtris vicinitas. Nã auræ matutinæ, q̃ ſole oriẽte ex palude ad oppidũ nebulis qbuſdã adiũctis ꝑueniunt, ſpũs beſtiarũ paluſtriũ venenatos cũ nebula mixtos in habitatorũ corpora ſpargunt, ſicq; locũ efficiunt peſtilẽtẽ. ¶ Dixi ex aqua putrida gñari. Statuat ergo, q. peſtilẽtiã vult euitare, ſibi domicilũ in loco, vbi ſit aquarũ ſalubritas, & vber-
6 tas. Nulla.n. ex †oib. rebus tantas vr̃ hr̃e ad vſum neceſſitates, q̃tas aqua, iõ qd̃ oium aĩalium natura, ſi frumenti fructu priuata fuerit, arbuſtis, aut carne, aut piſcatu, aut ẽt quàlibet ex his reb. vtẽdo vitam tueri poterit, ſine aqua verò, nec corpus aĩalium, nec vlla eius virtus naſci, vel nata conſeruari põt, l.ſi.ff. de rerũ reſi. Si aquarũ penuria nec hões, nec armenta ſtare poſſunt, qd
7 erit ſi in loco aqua ſit fętida, & venenoſa, vt in Teſſalia. ibi, † vt aiunt, fons eſt duos riuos pro fluens, quorum alter mortiferam
8 aquã dr̃ hr̃e. Et† in Arcadia aqua eſt, ſtigos hydor nuncupata, q̃ ſola mulina vngula ꝑt continere, ex qua Alex. necatũ fuiſſe le-
9 gimus. Et† eã rõne aſſignãt naturales Philoſophi, q. ea aqua per maleficũ ſuccũ terrę ꝑcurrat recipiatq; in ſe vim venenatam.
10 Sicut† ꝑcurrẽs ꝑ ſalſugines ſalſa eſt, & per pingues terrę venas oleo, ſiĩs, vt flumẽ Liparis in Sicilia, in quo natantes, et lauãtes
11 aqua ipſa vnguntur. Et† in India fons eſſe dr̃, q. ſereno cęlo ma-
12 gnã emittit olei quantitatẽ. Sed, †& Papia, dulciſſima pr̃ia mea vt a maiorib. accepimus, in ſuburbijs fontẽ oleo abundantẽ diutius habuit, nunc locus ille ampliata ciuitate intra mœnia eſt cõ-
13 ſtitutus, & Burgus olearius a fonte nomẽ retinet. ¶ †Ad cognoſcendã aquæ puritatẽ ſalubritatẽque maiores noſtri inſpiciebant iecinora pecorũ, q̃ his locis paſcebant, & pluries experti, ſi liuida, vel vitioſa reperiebant, ex aqua, & pabulo malignis id euenire arbitrantes iudicio mutabant regiões, dubitantes aquã
14 illã humanis corporib. peſtilẽtẽ futurã. Probat ẽt †aquę bonitas ex aſpectu icolarũ, ſi ſint corpore robuſti, colore nitidi, nõ gibboſi, non ſtrumoſi, non vitiati cruirib. non lippis oculis, non fa-
15 tui. Eſt†.n. qdã aq̃ genus in Italia Equicolis, & Ponti turon, q̃ qui biberint, efficiũt turgidis gutturib. Et in † inſula Chio fons
16 qdã eſt, vt refert Herod. ex quo q biberint fiunt inſipientes, & iõ in eo ſcriptũ eſt epigrãma, iucũdã eſſe potionẽ fontis, ſed bi-
17 bẽtes ſaxeos futuros. ¶ Probat† inſup aqua, ſi in vas æneum, vel corintheũ ſparſa maculã non fecerit, neq; in fundo vaſis arena
18 limusvẽ inueniat, ſi† legumina cũ ea aqua coniecta, & ad ignẽ
19 poſita celeriter percocta fuerint. ¶ †. Cognoſcitur deniq; ſi limpida, & ꝑlucida fuerit, & quocũque profluxerit, locũ ab omni inquinamento mundũ reliquerit, neq; muſcũ, neq; iuncos ꝓduxerit, his ſignis aqua tenuis, & in ſumma ſalubritate nobis oſtdita. Intereſt ergo Reip. in ciuitate ſalubres, & optimas eſſe aquas, cuius rei gr̃a plurima ſtatuit legum veneranda maieſtas.
20 ¶ Sãcitũ primo fuit, q. † aquarij, & aquarũ cuſtodes, q hydrophilaces nũcupant, fauore pub. vtilitatis oium onerũ ꝑſonaliũ immunitate ꝑfruant, l. decernimus, C. de aquæduc. li. 11. ꝑ q̃ le-
21 gẽ dat ibi Bar. & Io. de Pla. q. ꝑ ſñale bãnũ Regis vocans quelibet ad bellũ, non cõplicendi hos aquarios, & aquarũ cuſtodes, q ab eorũ offõ nõ dñt amoueri. Int. ſiuo tñ iſtũ l procedere in aquarijs deputatis per Principe, ſeu eius Vicarium pro hñda, & cuſtodiẽda aqua ad vſum pub. ſecus in aquarijs priuatis, qui operas locant ad tp̃s alicui cõmunitati. probat in d. l. decernimus, vbi exigit, q. in eorũ manib. ſit Imperatoris nomẽ impreſſum, & ſic dñt eſſe matriculati, & in numero officialium ipſius
22 Principis aggregati. † Sc͠do cõceſſa fuit immunitas dñis ꝓdiorũ ꝑ quorũ fines aqua ad vſum pub. ꝑcurrit ab oib. onerib. extraordinarijs, & ſuperindictionib. q̃ ꝓillis ꝓdijs imponunt, l. j. C. de aquæduc. li. 11. Qd̃ ſic ſtatutũ fuit, qa poſſeſſores hoĩ, ꝑ quæ aqua pub. defluit, tenent ſuo ſumptu aquæductũ purgare, vt ibi. Ex quo infert, q. ſi expẽſis pub. alueus purget, vt cõiter fie-
23 ri ſolet, tũc dñi ꝓdiorũ, nulla hẽbũt immunitatẽ. ¶ Tertio † ſtatutũ fuit, q. liceat trãſducere aquã ꝑ priuatos agros dñis inuitis vt ꝓbat in l. ſi locus. ſ. cũ via, in an. ff. quẽad. ſer. amit. & clarius in d. l. j. C. de aquęduc. Qd̃ verũ eſt ſatisfactis dñis ꝓdiorũ pro damno dato, iuxta l. venditor, ſ. ſi conſtat, ff. cõmu. pdio. & ita expreſſe decidit Fel. in c. q̃ i eccl̃iarũ, col 9. in prin. de conſ. vbi allc. Bal. & plures ita tenentes, quos breuitatis gr̃a non refero. Et
24 iſtud verũ eſt, ſi ad vſum pub. aqua traducat. Nã ad vſum †priuatũ nõ licet ꝑ fundũ alterius eo inuito aquã traducere, l. quẽadmodũ, ſ. ſi ꝓcurã, ff. ad leg. Aq̃l. licet ꝑ decreta Ducalia Me-
25 diolani ſit ꝓuiſum. ¶ †Quarto interdictũ fuit dñis ꝓdiorũ, ꝑ q̃ aqua pu. cõmeat, ne plantẽt arbores ꝓpe aq̃ductũ, nec natas, vel renatas teneãt ꝑ 25. pedes, d. l. j. C. de aquæduc. Rõ ibi aſſignat, ne arborũ radices fabricã formæ corrũpant. Ex quo dat intelligi iſtud tñ ꝓcedere, qñ aqua ducit ꝑ canales lapideos, ligneos, vel plũbeos. ſecus ſi còducat per patẽtes alueos, quorũ ripæ arborũ radicib. magis muniũt, q̃ corrũpant, arg. l. j. ſ. oportet, ff.
26 ne qd in flu. pub. ripave eius fiat. ¶ Quinto ſtatutum fuit, † q ex pub. aq̃ductu i ſuũ fundũ aq̃ diuertit ſine licentia Principis, vel ad quẽ ſpectat, fundũ amittat, & fiſco acqrat, l. 2. C. eo. & vſurpata aq̃ reſtituit, d. l. decernimus, & ẽt librarũ x. mulcta plectitur, l. ſi. C. eo. t. Et ꝯ eos, qui in dãnũ accolẽtiũ, quicq̃ in flu. ripave eius faciunt ꝓditum fuit remediũ, & interdictũ, ff. ne quid
27 in flu. pub. ripave eius fiat, per totũ. Et quia † intereſt Reipub. ne aqua pub. minuat, corrũpatur, deteriorve fiat, cuilibet de populo ꝓdita eſt actio aduerſus ꝯtraciẽtes, l. j. ſ. hoc interdictũ, ff. eo.
28 ¶ Sextũ † priuilegiũ extrahẽdi aq̃ ex publico aquæductu fauore publico reſtringit ad aq̃ ſuperfluã, & ſuperabundantẽ, l. ſi quis diuturnã, C. eo. tit. & ſi ois aqua ſit Reip. neceſſaria, priuilegium
29 nihil tribuit. Qd̃ facit† ad indulgentiã per Regẽ conceſſam Ianuen. lib. ut poſſint extrahere de Comitatu ꝓuinciæ, & Forcalquerij, vel de Ducatu medio. certã quantitatẽ frumenti. Nam talis indulgentia dẽt intelligi, ſi talis quãtitas ſupereſt ab vſu habitãtiũ, & ſic recipit ꝯdõnẽ, ſi reſp. non indigeat, ſm Bar. & Io. de Pla. ibi. Et merito, quia priuilegiũ alicui conceſſum, non excẽdit ad ea, ꝑ q̃ publica læderet vtilitas, l. ſi. C. de off. ma. mil. l. humilioribus. C. de iuſce. & arc. l. x. l. 3. C. de pri. ſch. nã priuile-
30 gia † publicæ vtilitati dãnoſa non ſunt recipienda, l. nec dãnoſa, C. de pc. Impe. offe. ¶ Septimò, quia aquarũ malignitas quãdo-
31 que inficit ciuitatẽ, † dẽt qui curã Reip. hẽt, ꝓhibere, ne in pub. aquæductu, ad quẽ ꝑ incolarũ vſu neceſſario acceditur, quis res immundas ꝓijciat, ne mulieres pãnos cæteraq; ſordida, ne ſeruitores, mulas, equos, & reliqua hmõi lauẽt, nevẽ porcos admittant, iuxta illud, Heu liquidis immiſi fontibus aprũ, nevẽ in eo quis naret, vel ſe abluat, niſi forte in inferiori parte, & ſecreto loco, vt eſt tex. in l. eum ſ. virẽtẽ. vbi Bart. & Io. de Pla. C. de re
32 mil. li. 12. Et qui† ꝯuenerit, & quouis mõ aquas publ. ſpurcauerit, arbitrio iudicis grauiter eſt puniẽd⁹, l. j. ſ. j. ff. de extraor. cri.
33 Imo† nõ licet hñti fontẽ ſeu aquã priuatã, eã aliquo mõ ſpurcã reddere, ſi cũ eadẽ ſpurcitia in aq̃, vel fundũ deſluat alienum, l. apud Trebatium prin. ff. de aqua plu. arcen. Et ꝯ artẽ cerdonũ con-
34 ſuluit Arc. ꝯſi. 30 Viſo themate, in primo dubio. Iõ † nõ licet lauare vẽtres, & pãnos in riuulo deſcẽdẽte ad ꝯuicinos, ſm Bart.
35 Vero. in tra. ſeruit. ſub rub. de fonte. † Et ſi in puteũ priuatũ, vel in fontẽ aliquis quicquã immiſerit, quo aqua deturpet, deteriorve fiat, iniuriarũ, & ad intereſſe dño fontis, & putei tenet, l. is qui in puteũ, ff. qd̃ vi, aut clã. l. pe. ff. de iniu. Erãt, & aliæ leges pœnales antiquitus æditæ ꝯ corrũpẽtes aquas pub. quas refert Frontonius li. quẽ de aquis in vrbẽ influẽtib. elegãter tradidit.
36 Octauò pro † fontib. ꝯſtruẽdis, & aqua hñda ad vſum pub. ꝑſſc Decimones collectã imponere, vt latius ſuo loco dicã, dũ generaliter pro ciuitate purganda, & a peſte conſeruanda collectas indici poſſe demonſtrauero. Fortius † dico, q. pro habenda,
37 & manutenenda aqua ad vſum pub. poteſt ciuitas certum datium erigere, & deputare, puta, quòd pro qualibet re data, & calculata certum quid ſoluat, vel quod textores pannorum,

aliquid

aliquid in hãc cãm annuatim perſoluant, vt eſt caſus in l. ad re
38 parationẽ, C. de aquęduc. Poterũt et † ordinare, q̃ dñi officia-
les in prin. ſui officii donẽt aliqd ꝯuertẽdũ in cãm aquarũ pub.
Sic. n. facere ſolebãt Conſules Rom. q̃ centũ libras auri ſui Cõ
ſulatus initio in hãc cãm donabant, l. nemini, & l. pe. C. de Cõ-
39 ſu. Quæ pecunia † ad hũc vſum deputata nõ põt de iure in aliũ
40 vſum ꝯuerti, l. hac l. C. de aqduc. Illaũt † qđ dixi, ciuitatẽ poſſe
ꝯſtituere certũ datiũ, intelligo nõ ſolũ de ciuitate nõ recogno
ſcẽte ſupiorẽ, q̃ ꝯſtat poſſe noua datia inſtituere, ſm Bal. in c. j.
de pace Conſtan. & in l. fi. C. de vectig. & cõmiſ. Bar. in auth. ꝑ-
fides. C. de epi. aud. & in l. quo minus, in 2. q. ff. de flu. & do. Ant.
in c. ſup quibuſdã, §. ꝑterea, de ver. ſig. ſed ẽt intelligo de ciuitate
41 recognoſcẽte ſuperiorẽ. Nec † obſt. q̃ ſine licẽtia ſuperioris non
poſſint noua imponi vectigalia. l. 2. C. no. vect. inſt. nõ poſſe, q̃a
verũ eſt, qñ cõitas ſuperiorẽ recognoſcẽs vellet ꝑ̃naliter nouũ
vectigal. omnib. et ſore imponere, ſecus ſi inter ſe pro neceſſi
tatib. loci velint nouũ munus imponere, quia pũt, ſm Bart. in
l. j. C. de ſupe. in. lib. & in l. 1. §. fi. qđ cuiuſque vni. no. glo. &
ibi Fel. & al. in c. cũ dilectu, de reſcr. Alc. ꝯſ. 124. Super primo,
h. 4. Car. cõſ. 12. In dubiis pmiſſis. Gem. conſ. 116. Quia pdictũ,
col. j. tradit per Ang. Imo. &. Mod. in l. 4. §. actor, ff. de re iu. Qđ
verũ eſt, dũmodo talis impoſitio noui datii fiat p adunantiam
42 gñalẽ totius ppli, q̃a † ſolus Decurionũ ordo non põt nouas ga-
bellas inducere, niſi hẽat ptãtẽ a Concilio gñali, ſm Saly. in l.
vectig. C. no. vectig. inſt. non poſ. per tex. in l. prohibita. §. planẽ
43 ff. qđ vi, aut clam. ¶ † Nouo priuilegium immunitatis ab omni
munere eximit priuilegiatũ ab onerib. quæ imponuntur ꝓ aqs
pub habendis, vel pro aqductib. purgandis, aut reficiendis, l. ad
44 portus, C. de ope. pub. Nã † ad talia onera ẽt eccleſia tenetur, l.
ad inſtructionẽ, C. de ſacroſ. eccl. ſm Io. de Plat. in d. l. ad repa-
rationẽ, C. de aquęduc. adducit ẽt tex. in l. abſit, C. de priuil. do.
Ang. in l. 2. C. de immu. nemi. conce. li. x. Pan. tñ in c. nõ minus
de immu. eccl. diſtinguit, de quo J. ſubijciã. Sed pro enucleatio
45 ne huius materiæ † q̃ro, q̃s teneatur riuos reficere, & aqductũ
purgare? loquor de aqductu, & riuis, per quos labitur aqua pub.
nã de aqua priuata in pſentiarũ nihil tractabo. Vr, q̃ onus refi-
ciendi, & purgãdi ſpectet ad dños pdiorũ, p q̃ aqua decurrit. l. j.
C. de aqduc. & l. Aediles, §. conſtruũt, ff. de via pub. refi. vbi dr,
q̃ quilibet tenetur purgare viã, & aqductũ iuxta domũ ſuam.
¶ In ꝯtrũ, q̃ debeãt refici, & purgari expẽſis pub. vr text. in l. 2.
C. de immu. nemi. cõce. Quidã dñt iſtud onus ſpectare ad Prin
cipẽ, ad quẽ ſpectat emolumentũ vectigaliũ, & pedagiorũ. Bñ
diſtinguendũ eſt. Aut certa pecunia eſt deputata ad hũc vſum,
& ex illa faciẽda eſt refectio, & purgatio, d. l. ad reparationem.
Aut nulla eſt pecunia ad hoc deputata, & tunc ſi aqua ſit Prin-
cipis, & ex ea capiat aliquod emolumentũ, puta centum annua
tunc iſtud onus ad eum ſpectat, q̃a capit cõmodũ, l. ſm naturã
ff. de reg. iu. & idẽ ſm aliquos, ſi aliquod vectigal exigeret a trã
ſeuntib. occaſione dictæ aquæ, arg. eius, qđ dixit Arch. in c. ſi q̃s
Romipetas, 24. q. 2. vbi decidit, q̃ colligentes pedagia tenentur
46 † itinera, & vias tenere ſecuras, alioquin ad dãnorũ emendatio-
nẽ pñt conueniri, & idẽ tenent Hoſt. in Summa, de cenſi. §. ex
quib. Bal. in l. ne quid, ff. de incend. rui. nauf. Bal. in c. j. in fi. col.
pen. de pace iuramẽ. firm. Flo. in l. j. §. ſumma, ff. de his, qui dei.
vel effu. Gui. Papę deciſio. 412. & ita tenet Io. de Pla. in l. vnica,
C. de offi. iu. Alex. per illũ tex. & Io. Bert. in tract. de gabellis, in
47 7. q. 4. partis. † Sed veritas eſt, q̃ ſi incolæ habent a Principe vſũ
aquæ gratuitũ, q̃ ipſi cogi pñt ad refectionẽ, & purgationẽ, per
tex. in l. 2. §. viarũ. ibi, quia vſum vtilitatẽq; cõem hñt. ff. ne quid
in lo. pub. & in l. 2. C. de colla. fund. patri. li. 11. & in d. l. ad por-
tus, C. de op. pub. cũ ſi. ¶ Nõ ob. tex. in d. l. vnica, q̃a immunitas
ab onerib. aquarũ fuit incolis ex ſpãli priuilegio conceſſa, ergo
in ꝯtrarium eſt ius cõe. Vel ibi Princeps pcipiebat datiũ ẽt ab in-
colis nauigantib. in flumine, ſecus ſi nihil ab incolis ſolueretur.
Si verò aqua eſt vniuerſitatis, refectio debet fieri expenſis vni-
uerſitatis. Et ſi vniuerſitas ſit cũ non hẽat modũ, põt collectam
imponere ad ratã pũmonij, ita ꝓcedat tex. in d. l. 2. C. de immu
nitate nemini ꝯcedenda, & d. l. ad portus. ¶ Non ob. tex. in d. §.
ꝯſtruant, quia loquitur de purgatione, & reparatione aqductus
ad effectũ, vt iter p ciuitatẽ liberè fieri poſſit, non ad effectum
hñdæ aquæ ad vſum pub. vel loquitur de aqductibus per quos
aqua pluuialis decurrit, vt ciuitas mũdet, non p quos decurrit
aqua ad vſum bibendi, molẽdi, & irrigãdi. rõ diuerſitatis eſt, q̃a
purgatio aqductus recipiẽtis aquã pluuialẽ oẽs grauat, cũ vbiq;
aqua pluuialis defluat. & ſic eſt perinde ac ſi oibus collecta im-
poneret. Sed purgõ aqductus recipiẽtis aquã ad vſum hominũ
bibendi, molendi, & irrigandi, oẽs non grauaret, ſi fieret a dñis
domorũ, iuxta quas aqua decurrit, cũ illa aqua non vbique de-
fluat, iõ ab his ſolis fieri nõ dẽt, ſed paſſim ab oib. d. §. viarũ. Ter
tiã cãm peſtis ex fœtore dixi ꝓuenire, ꝯ hãc cãm remediũ eſt
a iure ꝓditũ, q̃ locus ab oi putredine mundus, & nitidus ꝯſer-
48 uet, hac † de cã inuentus fuit cloacarũ vſus. Eſt. n. † cloaca locus
49 ꝯcauus, p quẽ colluuies defluit, l. j. ff. de cloac. & appellatione
50 cloacæ et tubus, q̃ fiſtula cõtinetur, d. l. j. §. cloacæ. ¶ † Conſulo
ergo Dominis meis Auenionenſib. vt in locis neceſſariis cloa
cas fieri faciant, quibus ſordes ſecanariorum in Sorgiam
cantur, aliàs raro erunt ſine peſte, vt dicit Iurecõſultus in l. j.
51 § cura. Donec † n. Roma cloacis vſa eſt, ſanum fuit & ſalubre
ibi habitare, ſm gl. c. qualiter, 7. q. 1. Antiqui. n. Romani maxi-
mã cloacarũ curã habebant, ſm Cœp. in trac. de cloac. & Fõt.
in libro de aquis in vrbẽ influentib. Nunc autẽ, quia Roma cloa
cis caret, periculoſum eſt ibi habitare, ſecundum glo. in c. ſi ve
52 rò, de iureiu. & dixi ſ. in 2. parte. in 2. ſpeciali j. particulæ. Ego in
magnificis ciuitatibus, vt eſt ciuitas Auenionenſis, dẽbent eſſe
tam priuatæ, quam publicæ cloacæ, de quibus primo de publi-
cis, demum de priuatis aliqua diſcurramus. Quæro primo, an
53 † ſine licentia Principis Decuriones poſſint facere fieri cloa-
cas publicas? Vr, q̃ non, q̃a viæ publicæ ſunt de regalib. et q̃cq;
ſint te facere et eas apta pro cloacis faciendis non licebit in-
ſulto Principe. Et pro hoc vr tex. in l. j. in fi. ff. de cloa. vbi ſtatuitur,
q̃ volens nouã cloacã facere prius debeat ædiles curules ꝯſule
re. In ꝯtrium facit, quia per cloacas publicæ viæ purgantur. Vias
autem publ. cuilibet priuato purgare conceſſum fuit, dũmodo
via deterior non fiat, l. j. in prin. ff. de via pub. ergo ẽt cõceſſum
vr, multo mĩ Decurionib. nouas cloacas facere. Sed primã par-
tẽ arbitror verã, quia ad Principẽ, ſeu eius officiales, quib. cura
hæc fuit demandata, ſpectat cognoſcere, an expediat cloacam
fieri in via pub. Et vr de hoc caſus in l. ſi in publico, §. ſiue. ff. de
aqua plu. arcen. vbi ſtatutũ fuit, ne aqua ſine iuſſu Principis du-
54 cat p vias pub. Et p illũ tex. dicit ibi Bal. † q̃ habẽtes molẽdina
non poſſunt aquã ducere ad molendina per vias pub. nec poſ-
ſunt iuxta eas facere cluſas ſine licentia ſuperioris, licet ꝯtrium
55 ſæpe videtim Papiæ de facto ſeruari. ¶ † Scdo q̃ro, cuius expen
ſis refici, & purgari debeant publicæ cloacæ? reſpondeo cõi im
penſa popul. d. l. j. §. viarũ, ff. ne q̃d in loco pub. l. j. §. hoc iterdi.
ff. de cloac. quod intelligo, niſi ex cã cloacarũ Princeps habeat
certũ emolumentũ, vel niſi in hanc cauſam ſit conſtituta cer-
56 ta pecunia, vt dixi in 2. remedio, in vltimo ſpãli. Sciendũ † ẽt eſt
prouiſum eſſe tam interdicto prohibitorio, q̃ reſtitutorio, ne
quid immittatur in publicas cloacas, quo vſus earũ impediatur
deteriorve fiat, & ſi quid factum immiſſumve ſit, reſtituatur, l.
j. in prin. & §. deinde, ff. de cloa. Et ſi culpa vicini cloaca dete-
rior fiat, ſolus ipſe ad reparationẽ tenetur, vt late conſuluit do.
Ant. de But. conſ. 14. incip. Requiſitus ego Ant. &c. ¶ Tertiò q̃-
ro, quib. detur illud interdictũ? Reſpondeo, vt in ſimili reſpon-
57 det gl. in l. 2. §. pe. ff. ne quid in loco pub. fiat, q̃ cõpetit, † cuilibet
de populo, & ſic hæc actio in factum eſt popularis, quia ius pu-
blicũ tuetur, l. j. ff. de pop. actio. Cura. n. cloacarũ ad publ. ſalutẽ
ſpectat, l. j. §. j. & §. hoc autẽ interdictũ, ff. de cloa. Et non ſolũ cui
libet de illo populo, ſed ẽt cuilibet alienigenæ, ſi pro publ. agat
vtilitate, ſm Cœp. in trac. de cloa. in 7. q. Sed Bart. in d. §. pe. vr
eſſe i ꝯtra ſnia. Inquit. n. q̃libet põt agere pro intereſſe proprio
& hoc reſpectu actio non eſt popularis, & ita procedit ille tex.
& tex. in l. pe. ff. eo. tit. Sed quia agit quilibet, vt nihil fiat, vel fa-
ctũ tollatur, q̃ publicã concernit vtilitatẽ, hoc reſpectu põt di-
ci actio popularis. Et ex hoc infert, q̃ ſi agatur ad publicam vti
litatem principaliter, tunc ſyndico vniuerſitatis, & non cuili-
bet de populo competit actio. Sed ego credo, q̃ cuilibet de po-
pulo ẽt competat, & ſic pro publica vtilitate quilibet poterit
agere, ne quod fiat, aut factum immittatur in pub. cloacas, & in
publicas vias flumina, &c. ſimilia, & vt factũ immiſſumve tolla
tur per tex. clarum in l. j. de vijs, & iti. pub. & in l. j. §. hoc interdi
58 ctum, ff. ne quid in flu. pub. ripave eius fiat. † Refert tñ, an actio
proponatur pro intereſſe priuato, aut pro publico. primo caſu
exceptio rei iudicatæ cũ vno non nocebit alteri, ſecundo autẽ
59 caſu nocebit, l. 3. ff. de pop. actio. Item † ſecundo caſu mulier, &
pupillus agere non poterũt, niſi ſua particulariter interſit, l. mu
60 neri, ff. eo. tit. ¶ Quartò quæro, quis † in cauſis cloacarũ ſit iudex
competens? Gl. & Bar. in l. ſi. ff. eo. dicunt coram quolibet præ-
tore agi poſſe interdicto de cloacis. Qđ verum credo, niſi ſint
deputati iudices ſpãles, vt ſunt Papiæ iudices viarũ pub. hoc ca
ſu iis ſolis iudicib. iit conceſſa iuriſdictio priuatiue, coram aliis tã
tum agẽdum eſſet. Si verò eſſent certi iudices cloacarũ ſimpli-
61 citer deputati, tunc locus eſſet ꝓuentioni, quia iuriſdictio † intel
ligitur conceſſa cumulatiue, non priuatiue, ſm Bar. in l. j. per il
lum tex. C. de offi. præfec. vrb. & Anch. conſ. 163. De viribus,
& efficacia l. iud. Ro. conſ. 393. Præſens conſultatio. & traditur
per d. Iaſ. in l. quod in rerum, §. ſi quis poſt, ff. de leg. j. & per Pa-
62 ridem de Put. in trac. ſyndi. in verſ. arbitrium. Et † iſtud verum
vr etiam ſi ſpeciales iudices cloacarum eſſent conſtituti taxati-
uè, puta ſi eſſet dictum, talis ſolus, vel dumtaxat, cognoſcat de
cauſis cloacarum, & viarum publ. adhuc locus erit præuentioni
tanquam cumulatiuè, & non priuatiuè ſit ei conceſſa iuriſdi-
ctio. l. viros, C. de diu. offi. lib. 12. l. fi. vbi cauſ. ſiſc. & late conſu-
lit Dec. conſil. 3. colum. j. & ſeq. Eſt bene verum, q̃ huic am-
pliationi obſtat deciſio Ang. in l. j. per illum tex. C. vbi, & apud
quem. & propterea hanc ampliationem dicit Dec. fore pericu-
loſam, licet cum ea tranſeat, ſed ego credo, quod non ſit vera,

qui

quia dictio taxatiua dēt al'qd operari. Et quia text. in d.l. viros,
allegatus pro ꝯtra ſnia fundat ea rōne, qa iuriſdictio alteri cō-
petebat ex cōſuetudine, cui derogari non cenſet, niſi expreſsè
dicat, c.j de cōſt. li.6. Vel ibi expreſsè reſeruata ſuit iuriſdictio
illis qb. ex ꝯſuetudine cōp. tebat, quaſi tex. ille innuat, q. ēt iu-
riſdictioni eorū fuiſſet derogatū, niſi ſpālr fuiſſet exceptuata, &
63 ꝯſequēter tex. ille ꝯ De. pōt retorqueri. Qūintò q̄ro, an † liceat
aperire cloacas quocūq; tpe? Nō inuenio tps purgationis fuiſ-
ſe determinatū, credo tñ q. tpe æſtatis purgari nō dēant pp fę
torē, quo aer corrūpit, ſm gl. in l. pen. ff. qđ vi, aut clā. Quę aeris
64 corruptio † ex fętore habili' gñat ęſtiuo tpe, qa a frigiditate oīs
malus odor reſtringit, a calore aūt relaxat. Hinc videm' regio-
nes ēt ęſtate peſtilētiſſimas, in hyeme effici ſalubres eo, q. a re-
frigerationibus naturales virtutes ſolidentur, a calore verò diſ-
ſoluunt, feruoreq, inoleſcentes, & imbecilles efficiunt, ſm gl.
in c. cū dilecti. per illum tex. de do. & contu. & ideo in æſtate.

Nos genus ignauum tecto gaudemus, & vmbra.

65 † Et eadē rōne dicerē cloacas de nocte potius q̄ de die aperien-
das, & purgādas eſſe, ſic ēt ſterquilinia nocturno tpe mundāda
66 fore exiſtimo ne malus odor noceat vicinis, † q b. cōpetit actio
in factū ꝯ vicinū in domus ſuas fętorē immittērē, l.2. §. item ait
ſi odore, ff. ne q.d in loco pub. Qđ ēt idē Cęp. fieri voluit i trac.
67 de cloac & de neceſſario, in fi. † Sextò quęro, an cuilibet liceat
facere priuatā cloacā? Iſta qō hēt tria capita. Primū an liceat in
proprio fundo, & ꝯſtat licere, l. altius, C. de ſeru, & aqua. & qa
in re propria quilibet hēt liberum arbitrium, l. in re mandata,
68 C. mā. ¶ † Scđm caput eſt, an liceat facere cloacā in ꝓprio fun-
do, q̄ in vicinorum ędes veniat. Videret prima ꝯſideratione di
cendū non licere, qa rlr eſt, q. non eēt licitū in ſuo q.oq̄ facere,
p qđ aliqd immittat in alienū, l. ſicuti, §. Ariſt. ff. ſi ſerui. vend. l.
69 ſi qñ, §. fi & in l. flumină, §. fi. ff. de dam. infe. Hinc dicimus † nō
licere in proprio fundo facere ſterquilinū, p q. putredo in vici
nas ędes deſcendat ſm Flo. in d. l. ſi q ō, §. fi. & Cęp. in rub. de ne
ceſſario, in 2. q. Iſtis non obſt. ꝯtrium decidit Iureconſul. in l. j. §.
vnde Flauius, ff. de cloac. vbi notāter dr interdictū cōpetere, vt
ſin vicini ædes veniat, & reſcindat pauimenta purgandæ cloa-
cæ gr̄a, & licèt tex. ille loquatur de purganda, & reficiēda cloa-
ca, tñ ēt interdicti locū hēt, vbi de noua cloaca facienda agitur,
quia eadem eſt vtilitas, eademq; rō, l. fi. ff. eo. tit. Qđ ſanè eſt in-
telligendum, dummō volens cloacam immittere in vicini æ-
des, paratus ſit ſoluere oē dānum, qđ vitio operis factū erit, d. l.
1. §. verendū. & §. ſi os purgant. Rō aūt, quare conceſſum fuerit
immittere cloacā in vicini ædes, & pauimenta reſcindere, eſt
pub. vtilitas, quę non ſolū in pub. cloacis, ſed ēt in priuatis con-
ſiſtit, cū ex colluuie priuata ēt labes hęc peſtifera poſſit genera
ri, vñ rōne cōis ſalutis hęc facultas conceſſa fuit, d. l. j. §. curauit.
¶ Tertium caput eſt, an liceat in pub. cloacam immittere priua
tam. Et rñdendum eſt, q. ſic, l. j. §. idē Labeo, ff. de cloac. niſi ex
immiſſione pub. cloaca, aut via deterior fiat, l. 2. §. ſi qs cloacā,
ff. ne quid in loco pub. Et q a poſſet ex immiſſione via pub. de-
terior fieri, noua cloaca priuata in pub. immitti non dēt ſine li-
centia ſuperioris, d. l. fi. de cloa. Et licèt Bar. ibi ſentiat non eſſe
neceſſariam lniam, tñ ꝯtrium verius mihi vr per illū tex. & per
70 rōnem proximè adductā ¶ † Septimò quæro, an reficienti, vel
purganti cloacā obſtet nunciatio no. ope. Vr, q. ſic p tex. in l. j. i
prin. & in §. j. in ſui gñalitate, ff. de no. ope. nunc. Contrariū tñ
decidit in l. de pupillo, §. ſi quis riuos, ff. eo. & in l. j. §. ſi quis pur
ganti. & l. fi. de cloac. l. 3. §. pen. ff. de riuis. Rō ſpālitatis eſt fauor
pub. vtilitatis, ne ſordes, & immūditiæ locum reddant peſtilen
71 tem, d. §. ſi quis riuos. Octauò quæro, † an facienti nouam cloa-
cam, vel nouum riuum poſſit nunciari nouum opus? Gl. in d. §.
ſi quis riuos, rñdet, q. non per rōnē, de qua ſ. Cōtrarium tenēt
Bart. & *cæter* ſcrib. ibi per tex. in l. j. §. fi. ff. de riuis. Sed pro opi.
gl. vr mihi caſus in d. l. fi. ff. de cloac. Vnde Pau. de Caſt. in d. §.
ſi quis riuos, diſtinguebat: aut nulla ſubeſt neceſſitas faciēdi no
uā cloacā, vel nouū riuum, & tūc procedat opi. Bart. aut ſubeſt
neceſſitas, & tunc pp pub. vtilitatē procedat gl. nihil tñ allegat,
ſed poterat adducere tex. in d. l. fi. Vel pōt dici aliud in riuis de
nouo faciendis, d. l. j. §. fi. aliud in cloacis, quia vtilius, & fauora-
72 bilius eſt interdictum de cloacis, † q̄ interdictū de riuis, vt dicā
73 in ſeq. q. ¶ † Nonò quęro, an ei, qui vi, vel clā poſſideat cloacam
cōpetat interdictū de cloacis? Videret, q. nō, quia interdicta da
ri non ſolent poſſidentib. vi, aut clam ab aduerſario, Inſt. de in-
terdi. quaſi per totū. & quia poſſidēti vi, aut clā, nō datur inter
dictū de riuis, l. j. in prin. ff. de riuis. Sed in ꝯtrium decidit caſus
in l. j. §. quia aūt, ff. de cloac. Et hoc fauore pub. vtilitatis, q̄ ma-
74 ior verſatur in cloac. q̄ riuis. ¶ † Decimò q̄ro, qu d ſi ſpreta nun
ciatione quis fecerit, vel refecerit cloacam, aut riuū, eundeq;
conſtiterit nunciatum non habuiſſe ius faciēdi, vel reficiendi,
an opus erit demoliēdū? Pau. de Caſt. in d. §. ſi quis riuos, rñdet
opus nō demoliēdū, ſi interſit Reip. id in ſuo eſſe ꝯſeruari. ſub-
dit tñ dānum paſſum per nunciantem de pub. reſarciēdū eſſe,
arg. l. venditor, §. ſi cōſtet, ff. com. præd. Qđ pōt ꝓcedere in eo,
qui fecit, vel refecit cloacam pub. alias ſi quis fecerit, vel refece

rit priuatā cloacam de proprio, teneatur ad emendationē dam-
num paſſi per nunciantem, d. l. 1 §. vnde Flauius. niſi nunciatus
eſſet paratus opus deſtruere, & reſpub. pro cōi ſalute non vel-
let, q. deſtrueretur. Et hæc ſatis de purgatione, q̄ riuis, & cloa-
cis fit, dixiſſe ſufficiat. ¶ Tranſeo ad alia remedia prodita pro
mundanda vrbe ab omni inquinamento. Habemus primo in-
75 terdictū, ne quid in loco pub. qđ cōpetit † ꝯ illos, qui immittūt
immunditias in viam pub. l. Aediles, §. fi. ff. de via pub. refi. vbi
dr, nō permittāt Aediles in vijs pub. ſtercora proijci, neq; mor
76 ticinia, neq; coria iacere. † Quod facit ꝯ officiales Auenionen.
qui patiuntur coria iacere in porcataria, ideo, vt plurimū origi-
natur peſtilentia in illa infęlici vicinia. Nam ſi odore ſoli locus
peſtilentioſus fiat, ait Legiſlator, nō eſſe ab re de eo interdicto
vti, l. 2. §. idem ait, ff. eod. tit. Hac rōne non licet etiam in domo
propria lauare vegetes, in quibus fuiſſent vina fętida, & aquam
illam immittere in viam pub. ſm Cęp. in tract. ſer. vrb. ſub rub.
77 de cloac. in 5. q. † Et per illum tex. infertur, q. habens ſeruitutē
proijciendi, non poterit vrinam, ſtercus, & ſimilia fętentia proij-
cere, ne ex fętore domus, q̄ ſeruitutem dēt, reddatur peſtilen-
tioſa, ſm eundem Cæp. ſub rub. de ſer. proijc. in 4. q. & per illā
78 tex. † infertur ēt, q. habens ſterquilinium in domo propria, cu-
ius humor, & putredo noceat vicino, compellitur illud obtura
re, ſm Io. Pet. de Fer. in for. libelli, quo agitur pro hęredi. vel re
79 ſing. diuid. in ver. & in futurum, dicentem ēt † nō licere ſterqui-
linium facere in pariete cōi, ne aliquo modo ex fętore vicinus
incommodetur. & ſequitur idem Cæp. ſub rub. de neceſſario.
80 † Et per illū tex. teneo, q. nō liceat ex aquarolo, ſeu ſeclano, im
mittere lauaturam ollarum, & ſcutellarum in viam pub. Quia
talis lauatura illico corrumpitur, & tranſeuntib. pp fętorē ſto-
machū mouet, locuſq, ex tali odore efficitur peſtilentioſus, &
maximè qñ aqua ipſa fętida reſtagnat. per ea quę ſcribit idem
81 Cęp. in rub. de aquæduc. in 8. q. prin. † Vbi concluditur, non li-
cere in agro ruſtico retinere aquā, q̄ ex reſtagnatione noceat
vicinis. minus ergo licebit in via pub. ſi reſtagnatio, & aqua ip-
ſa noceat trāſeuntib. Et ad hoc adduco tex. clarū in l. 2. §. prain-
82 de, ff. ne quid in loc. pub. Imò nemo pōt † in ſuo ędificare, ſi ex
ędificio aqua reſtagnet in via pub. quia aqua ſtans citò corrū-
pitur, maximeq; lutet, & tranſitum liberum eſſe non ſinit, d.
l. 2. §. ſi quis in ſuo. ad iſtud quæſo aduertāt dñi mei Aueniō. qa
83 hinc arbitror locum perſępe effici peſtilentem. ¶ † Itē infertur
non licere in via pub tenere fimum, ſeu letā, qđ bene probat
84 in d. l. Aediles, §. fi. ſed † nec etiam licet tenere fimum iuxta mu
rum cōem, multominus alienū, imò nec ibi propè, ſi fimi col-
luuies decurrat ad murū alienū, vel cōem, l. ſi qñ, § fi. ff. ſi ſerui.
85 uen. & l. fiſtulam, in prin. ff. de ſer. vrba. præd. Nec † etiam licet
ponere paleas in via pub. vt ibidem marceſcant & in fimū con
uertantur, ſi ex hoc via pub. lædatur. Ait. n. prætor, ne quid in
viam pub. immittas, quo illi dānum detur. l. 2. in prin. ff. ne quid
86 in loco pub. ¶ Item ex † hoc infertur, pelliparios, ſulpharios, &
ſimiles poſſe prohiberi, ne in domo ſua exerceant molitiam,
ſulphariam, &c. hmōi fętentes artes, quia malus odor nocet vi-
cinis tranſeuntibus, ſm gl. in d. l. Aediles, §. fi. & Cæp. ſub rub.
de aere. & bene probatur in l. æquiſſimum, §. ſi tñ, ff. de vſufru.
87 Et † ibi Alb. de Roſ. & Flo. concludunt, q. dñs proprietatis pōt
prohibere vſufructuario, ne faciat candelas, uel pellipariam,
88 aliamve artem fętentem in domo ſua. ¶ † Itē ex hoc infertur,
q. habentes regimen ſanitatis poterūt edicere, ne quis porcos,
aliudve fętidum, aut venenoſum animal teneat in ciuitate, qa
eorum flatus poſſunt locum reddere peſtilentem, ut dixi ſ. in
89 j. remedio. † Et gñaliter quilibet pōt prohiberi, ne vllū animal,
quod alteri nocere poſsit, retineat in ciuitate, ſiue ſolutū, ſiue
90 ligatū, l. gñalr, cū l. ſequi. ff. de Aedi. edic. Et iō † mimi, & iocula-
tores ſecum ducentes fera aīalia, ligata, arceri pōt ab ingreſſu
ciuitatis per illā l. & gñalr. Sed dubium eſt, quid ſi eis cōceſſus
fuerit ingreſſus, & aīalia eorū aliquem interemerint, an mimi
ipſi teneantur de homicidio? Tu diceres, quòd ſic, quia qui oc-
caſionem dāni dat, &c. l. qui occidit, §. pe. ff. ad leg. Aqui. Sed ꝯ-
num deciditur in l. qui vulgo. ff. de Aedil. edi. vbi Iure cōſul. ta-
lem circulatorem pęna 100. ſolidorum plectēdū eſſe dicit. quē
tex. ad hoc reputat ſin. Lud. Ro. in ſin. ſuis, char. 44 & eſt i ſing.
meis, in 2. par. ſing. 186. inc. Quęro a te, & ibi dicit ipſile eſſe pp
tacitū ꝯſenſum populi. Sed tu vide tex. in l. fi. ff. de extraor. cri.
vbi dr extra ordinem eſſe caſtigandos, qui ſerpētes circūferūt
ſi cui ob eorum metum damnum datum ſit. ¶ Habemus ēt ſm
interdictū de via pub. reficiēda, per qđ prouiſum fuit, vt vnuſ-
91 quiſq; poſsit aperire, reficere, & purgare viā pub. † dū ne ea via
92 iterve deterius fiat, l. j. ff. de via pub. † Et ſi nō ſint, qui reficiant
purgentq;, pōt iudex cōpellere habitatores loci captis pignori
bus, & mulcta indicta, vt vnuſquiſque viā iuxta domū ſuā refi-
93 ciat, & purget, l. pen. §. conſtruant, ff. de via pub. † Et ſi dñs do-
mus ſoluendo non ſit, pro eo contribuere tenētur eius vicini,
94 ſm gl. in d. l. pen. §. fi. in vltima glo. Sed † probabiliter poſſet du-
bitari an inquilini, ſeu conductores domorū, teneātur ad refi-
ciendam purgandāq; viam iuxta eorū habitationē? Bñ ad mo-

mētaneā purgationē cōſtat eos teneri, l. 3. §. j. ff. de impē. in reb.
dotal. fac. ad perpetuā verò non tenent, ſm Bar. in d. l. Aediles.
95 †Et ſi a repub. inquiſitu coacti fuerint facere expenſas purgatio
nis perpetuæ, poterūt, ex penſione illas deducere, ſm Flo. in l.
96 ſi pendentes, §. ſed qd ſi cloacarij, ff. de vſufructu. †Eſt ēt a pro-
re propoſitū edictū ꝯ deijcientes, & ꝓijcientes res immūdas in
via pub. l. j. ff. de his, qui deiecerunt, vel effuder. ꝑ quē tex. dicit
97 Flo. q. †dñs domus tenetur in duplū ei, cuius veſtē, vel capitiū
maculauit pediſſequa ex lauatura ollarū, q̃ proiecit in viā pub.
ſequitur Cep. in tract. ſerui. vrbano. ſub rub. de aquæ proiectu.
98 ¶ †Ad remouendū ēt fœtorē ex cadauerib. prouenīētē a maio-
ribus noſtris inuenta ſunt ſepulchra, non defunctorum cā, quia
quoad eos facilis iactura ſepulchri, ſed viuētium gratia inſtitu
ta, quib. cadauera naribus fętida, & oculis infeſta occultarētur.
99 & †qa ſepulchra, vt plurimum fętent, & malè olēt, ſtatuit diuus
Adri. pœnā 40. aureorū in eos, qui in ciuitate ſepulchrū faciunt
locūq. publicari iuſſit, & corpus inde trāſferri eadē magiſtrati
bus patientibus pęna imminente, l. 3. §. diuus Adri. ff. de ſepul.
100 vio. ¶ †Sancitū ēt eſt, ne in via pub. monumentū extruat, l. 2. ff.
de loc. & iti. pub. quæ iura de conſuetudine malè videmus ob-
ſeruari. Et quia Reip. intereſt, ne corpora mortuorum iſepulta
iaceāt pro cōſeruāda ciuitate a peſtilentia, quā fœtores produ-
cunt, vtile putaui hic interſerere quaſdā quæſtiunculas qñque
in facto cōtingentia occurrētes inter hęredes, & agnatos defun
cti, de cui⁹ ſepultura cōtēdit ex vna, & creditores, vel parochia
101 num ſacerdotē ex altera. Et †primò q̄ro, an creditores poſſint
petere ſibi ſatisfieri anteq̃ defunctus tradat ſepulturę, ſeu pete
re cadauer loco debiti? Et r̄ndendum eſt q. nō, imo talia peten
tes olim pęna 50. librarum auri mulctabāntur, hodie verò 3. pars
bonorū ſuorū confiſcat, caduntque ab actione, & tantundem
hęredib. defuncti erogare tenent, & infames efficiūtur, l. cum
102 ſit iniuſtum, & auc. ſeq. C. de ſepul. vio. †Qua pęna non plectū-
tur prohibentes ſepeliri vſurariū manifeſtū, anteq̃ vſuræ extor
tæ reſtituant, c. q̃q̃, de vſu. li. 6. Qd̄ credo verū, ſi cōtēdāt mani-
feſtū vſurariū non dēre ſepeliri in terra ſacra, ſecus fortè ſi etiā
cōtēderēt, ne ſepeliret in terra profana, qa intereſt Reip. ne ēt
anathematizatorum corpora inſepulta iaceāt. ſunt. n. vt ſ. dixi
103 narib. fętida, & oculis infeſta. †Scdò quærò, an liceat creditori
bus ſaltē ab hęredib⁹ petere, vt poſt traditū ſepulturę cadauer
immediate ſibi ſatisfaciāt? R̄ndeo, q. nō licet hęredes, nec eos,
q funus aſſociāt, ante exeq̄as celebratas in ius vocare, l. 2. ff. de i
104 ius voc. Sed an creditores †temerariè in ius vocātes hr̄des ante
cōpletas exequias icidāt in aliquā pęnā? R̄ndet, q. nō, ſed acta
oia nō ſolū geſta die exequiarū, ſed ēt intra nouenā, ſeu nouē
dies a die obitus numerādos ſunt nulla, §. meminimus, in Auth.
105 vt cum de app. cogn. †Et nota, q. ſi creditor exeg. erit ab hr̄di-
bus fideiuſſionem tpe nouenæ, q. fideiuſſor nō tenet, vt ibi dr̄.
Sis ergo cautus, ſi a te petatur debitū tpe exequiarū, q. offeras
cautionem, dūmodo tibi velit terminū ſolonis prorogare, nā
fideiuſſor efficaciter non obligat, & ſic pro nihilo obtinebis di
106 lationem. Eodē mō †interpellatio facta tpe nouenæ non con-
ſtituit debitorem in mora, tanq̃ incōgruo tpe facta, ſm Bart. in
d. l. nō ſolum, §. morte, col. pe. ff. de no. ope. nun. & ꝓbat in d. §.
meminimus. & ego dixi in c. cū M. Ferra. de ꝯſt. Qd̄ credo ve-
rū, niſi defunct⁹, cuius exeqę celebrant, deceſſiſſet excōicatus,
107 quo caſu ſepeliri non debuiſſet, c. ſacris, de ſepul. †Nā & qui fa-
ciunt funeralia, & qui funus excōicatorum aſſociāt, incidunt in
cēſuras, ſm gl. i. l. ad hoc, de priui. q̃ ad hoc dicit ſing. Lud. Ro.
ſing. 122. in 2. par. ine. Dicā tibi dubia. Item id, qd̄ dixi de noue
na, intellige verū ſi defunctus ſit agna. vel cog. ſecus ſi ſcutifer,
vel ſeruiens, tūc facientes funeralia pro prima die tm̄ prohibē-
108 tur in ius vocari, ſm Alb. de Roſ. in d. l. 2. Tertiò q̄ro, an †liceat
parochiali ſacerdoti impedire ſepulturā, donec lectus ipſius ſe-
pulchri ſibi pſoluat, vt mos eſt in q̄buſdā partib⁹ caſus eſt deci
ſus in c. abolendæ, de ſepul. & in c. non ſatis, & in c. ſeq. de ſimo.
vbi ſtatuit, q. pro terra cęmiteriata, & ex cā ſepulturę nihil exi-
gat a parochianis, aliàs delictū incurrunt ſimoniæ, quacunque
109 ꝯria cōſuetudine non ob. †Sed dubitat, an ſaltem poſt ſepultu-
rā poſſint parochiani pro exeq̄js, & terra cęmiteriata vigore cō
ſuetudinis aliquid exigere? Iſtā dubitationē mouet Pan. in d. c.
cum M. Ferra. de conſt. & diſtinguendo r̄ndet. Aut viget ſtatu
tum, q. aliqd ſoluatur, & tale ſtatutū nō valet, qa hēt principiū
præciſum, & neceſſitatiuū. Aut viget conſuetudo, & talis con-
ſuetudo poſt traditū ſepulturæ funus eſt obſeruanda, quia hēt
principium voluntarium, & ad hoc adducit tex. in c. ad apoſto
licam, de ſimo. Et ſic vult laicos poſſe compelli ad obſeruantiā
huius cōſuetudinis, quod ēt voluit glo. & Pan. in d. c. abolendæ.
Sed ego credo abſque dubio, q. ꝯrium ſit verius, quia hmōi cō-
ſuetudo dānatur in d. c. abolēdæ, & in c. cum in eccleſiæ ruæ de
ſimo. Et q. talis conſuetudo nō valeat, probatur in c. ex multis,
1. q. 3. Et q. nihil exigi poſſit etiam poſt ſepelturā prætextu hu-
ius conſuetudinis, tenent Gem. & Mod. in d. c. cum M. ¶ Nec
obſt. tex. in d. c. ad apoſtolicam, qa loquit de laudabili cōſuetu-
110 dine, †vnde non pōt intelligi de cōſuetudine, q. detur tpale ꝓ

111 ſpūali, qa illa nō eſt laudabilis. vñ †pt itelligi de ꝯſue. qua ꝑ ſpē-
lus ꝯſueuit oī anno facere eleemoſynā alicui pro loco, iſta. n. ꝯ
ſuetudo eſt laudabilis, & valet, ſm Bar. ī l. priuilegia, C. de ſa. ro
ſan. eccl. & Fel. ī c. eccleſia S. Mariæ, col. 38. de ꝯſt. Et q. ille tex.
nō intelligat de ꝯſuetudine dādi tpale pro ſpāli, voluit Imo. &
Card. ibi, & Lud. Ro. in conſi. ſtatim allegādo. ¶ Nō ob. q. con-
ſuetudo hēat principium voluntarium, qa ad inducendum de-
lictū ſimonię, qd̄ ꝯhit recipiēdo tpale ꝓ ſpāli, inſpicere dēmus
tps receptionis, & tūc conſuetudo iā inducta neceſſitate. Et in
ſpē ita conſuluit Lud. Rom. conſ. 344. In caſu propoſitæ cōſul-
tationis. Propterea Hoſt. Car. & d. Ant. a q̄b⁹ nō diſcrepat Pan.
in d. c. abolendæ, dīt aduertēdū eſſē qualiter parochialis ſacer-
dos format petitionē. Nā ſi petat, q. obſeruet conſuetudo dan-
di aliquid tpale pro funeralib. ſeu ſepultura, male agit. Si vero
petat, q. ſeruetur conſuetudo dādi certū q̄d, pro quolibet mor-
tuo, tunc qa iſta eſt laudabilis conſuetudo, rectè agit. Et ita etiā
conſuluit d. Phil. Cor. conſ. 196. Circa primū conſultationis ar-
ticulum, lib. 4. vbi ēt declarat qualiter induci poſsit hmō con-
112 ſuetudo. †Sed ego amplius dubito, an ſacerdos poſsit pro ſepul
tura recipere aliqd a ſponte dantibus? Pan. in d. c. cū M. vt vel-
le, q. abſq; vitio ſimoniæ liceat recipere ſpontè oblata, per tex.
in c. & ſi qōnes, de ſimo. & in c. emendari, 1. q. 1. Et per hoc vīr
facere iura multa, tex. ſ. in c. dilectus. 2. de ſimo. & i c. placuit, &
in ſumma, j. q. 2. & alibi ſępe. Et hāc opi. ſequunt Vin. Io. Gott.
& Arch. in c. eos, j. q. j. & cāter ſcri. in d. c. cum M. Ego tñ ſp cre-
didi ꝯrium eſſe de mente iuris, q. non liceat recipere tpalia ꝓ
ſpūalibus ēt a ſponte dātib. qa tōnes prohibitiuæ militant etiā
in recipiente ſponte oblata. Rō. n. prima, ne q̄s credat donum
Dei poſſe pecunia poſſideri, altera, q a q pecuniā accipit, gratiā
ſpūs ſancti non hēt, d. c. eos, militant ēt iſto caſu, qa ſponte dās,
ſi reſpectiue pro ſpūalibus det, credit donum Dei pecunia cō-
parare, & accipiens, ſi reſpectiuè capiat, gtiam ſpūs ſancti cōce-
ſſum a ſe abdicat. Scdò vr̄ de hoc eſſe caſum in d. c. emendari, q
loquit in ſponte dātib. prout ſolebāt, & tñ ibi ſacerdos ꝓhibe-
ret recipere, ne videat pretio diſtrahere ſpūalia. Nec dicas, vt
quidā dixerūt, q. ille tex. loquit in ſoluentib⁹ vigore pacti, qa
non ēſt verum, nam ſi virtute pacti ſoluerent, iā non viderētur
diſtrahere, ſed verè diſtraherent. itē non dicerent ſponte ſolue
re, ſed coacti ex obligatione pacti, l. j. ff. de pac. & c. j. eo. tit. Ter
113 tiò facit, †qa lex prohibens aliquid recipi, quia illicitū ex parte
recipientis, intelligitur ēt prohibere, ne quicquā recipiat a vo-
lentibus ſpōte dare, ſm Bar. in l. inuitus, §. j. ff. de reg. iur. Vbi ex
hoc infert, q. Notarius actorū prohibitus aliquid recipere pro
ſcripturis, intelligitur ēt prohibitus recipere a volentibus ſpō-
te dare. & bene probatur in l. 2. & ibi no. Ioan. de Pla. C. ne ruſt.
ad vilum obſeq. deuo. lib. 11. Nō obſt. tex. in d. c. & ſi qōnes, qa
palafrenus, de quo ibi, non fuit donatus cardinali pro palleo re
ſpectiue, ſed alia intentione, vt cantat litera: ergo a ꝯrio. ſenſu ſi
ea intentione, & ſic reſpectiue pro palleo fratri tradendo dona
tus fuiſſet equus, ꝯctum fuiſſet vitiū ſimonię, vnde dico, q. facit
optime pro mea opi. Non obſtant alia iura, & ſimilia ſ. allc. qa
licèt velint, q. licet capere munera gratis oblata, non tamē ali-
quid faciunt ad punctum nīæ dubitationis, quia qd̄ reſpectiue
datur nō pōt dici gratis oblatum, imò honeſte facerent ſacer-
dotes ſi tpe, quo conferunt ſpiritualia nunquā caperent tpalia,
ne videātur Dei donum pretio diſtrahere, d. c. eos. Sed vereor
ne auaritiæ cęcitate iuridicum, & honeſtū conſiliū nīm deri-
deas, vel eludas, dicendo, q. pro eleemoſyna capiunt, & non ꝓ
ſepultura. Sed ipſi viderint, qui ſine ſpe pręmij vnicum nudum
114 Requiem non cantarent. ¶ †Quarto quæro qua pœna puniat,
qui per vim funus rapuerit, aut impedierit quominus ſepeliat?
R̄ndeo pœna leg. Iuliæ de vi pub. l. qui cœtu, ff. ad leg. Iul. de vi
pub. Cuius pęna hodie eſt deportatio, l. qui dolo, §. ſi. eod. tit. &
bonorum confiſcatio, §. pen. Inſtit. eo. item tenetur pęna ſepul
chri violati, l. ſepulchri, ff. de ſep. vio. Eſt autem pœna ſepulch.
vio. decem pondo auri, l. ſi quis ſepulchra, C. eod. tit. & ibi aliæ
115 pęnę referunt. Quintò quæro, †qua pęna puniēdi ſunt, qui ſe-
pulchra aperiunt, vt cadauera ſpolient, & denudant? R̄ndeo ſi
manu armata id admiſerint, pęna capit. rei ſunt, ſi ſine armis, in
metallum damnantur, l. 3. §. aduerſus, ff. de ſep. vio. Et iudices
negligentes punire ſepulchrorum violatores, pęna 20. lib. auri
ſunt feriendi, l. ſi quis, C. eo. reperiuntur. & aliæ diuerſæ pœnæ,
quibus violatores ſepulchrorum plectunt, quas vide ff. & C. de
216 ſep. vio. per totum. ¶ Sexto quæro, †an per ſuperiorē poſsit ali-
quis cōpelli ſubire officium ſepeliendi, ſi nullus reperiatur qui
ſponte illud velit exercere? Vr dicendum, q. nemo cogi poſsit
per tex. in l. j. & per totum, C. ne quis inuitus actum Rei pub.
117 ger. compel lib. 11. per quem dicit ibi Odoſ. q. nemo †liber po-
teſt cogi mundare latrinas, vel plateas. Et dicit ibi Io. de Pla. q.
118 nemo poteſt †compelli ſuſcipere officium carnificis, ſeu ma-
negoldi. Ad idem facit tex. in l. j. C. de oper. a colla. non exig. ꝑ
119 quem tex. dicit ibi glo. †q. nemo poteſt arctari ad commodan-
dum equum, vel bouem Reipublicæ ad aliq̃ aliam angariā, vel
perāgariam. ergo multominus cogi poterit ſepelire mortuos.

120 Quia coactus † hm̃oi ſepeliẽdi offm̃ ſuſcipere dr̃ affectus maio
ri ignominia totius mũdi, ſm̃ Bal. in l. ſi. C. de exe. rei iu. Ad idẽ
facit tex. in l. 1. & 2. C. ne ruſt. ad ullum obſeq. deuo. per quę di-
cunt ibi ſcrib. q̃ non debent ruſtici cogi ad conducendũ res fi-
121 ſcales de loco ad locũ, licèt ſm̃ glo. male iſtud obſeruetur. † In
ↄ̃trarium facit tex. in l. 2. de nauib. non excu. lib. 11. ubi pp̃ neceſsi
tatem Reip. cõceditur capere naues cuiuſlibet priuati eo inui-
to. Et per illum tex. dixit Mart. Laud. tract. de libello, ver. 23. q̃
pro mittendo bladum, vinum, & ſimilia ad exercitum, põt capi
boues, plauſtra, & reliqua animalia ſubditorũ. & p̃ hoc eſt tex.
in l. fi. §. patrimoniorum, ff. de mun. & hon. & ibi Bar. & idẽ Bar.
122 in l. abenius, C de ſacroſ. eccl. † Et ſi ſubditi non habeant aia-
lia, põt cogi emere, & Reip. cõmodare, ſm̃ Bar. & Ioan. de Pla.
123 in l. non vr̃, C. de mune. patri. lib. 10. † Qua rõne dicerẽ, ẽt plau-
ſtra, & aĩalia poſſe capi ab inuitis pro conducendo victualia ad
locum peſtiferum. Ad idem facit tex. in l. fi. §. fi. ff. de pig. act. p
124 quem dicunt ib. Gul. de Cun. Alb. de Roſ. & Barto. † q̃ ciuis
põt cogi commodare ſuum ronzinum, vel alinum pro condu-
cendo falſarium mitratum per ciuitatem, vel pp̃ trahendũ ma
leſactorem ad caudam ronzini. Ad idem, & magis ad rhombũ
125 facit tex. in l. 2. C. de his, qui latro. occul. † vbi ex cã publicæ vti-
litatis põt ſubditi cogi ad conducendũ delinquentes ad carce-
res, cur ergo ẽt cogi non poterunt conducere ad ſepulturam?
Quid tenendum? Arbitror, q̃ iſta vltima opĩo ſit verior, ſanè tñ
& modeſte intellecta. intelligo ergo eã uerã eſſe, ſi nullus repe
riat̃, qui ſponte uelit tale offm̃ exercere. Itẽ intelligo proceder-
re in perſona vili, & abiecta, ſecus in perſona honeſta, cui aliàs
ualde ignominioſum eſſet ſepelire defunct. per tex. in §. ſi igit̃
monachus. i Auc. de ſan. epiſ. p quẽ tex. Gul. Alb. Bar. & Mod.
in d. l. fi. ↄcludũt uilẽ, & abiectã perſonã poſſe in ſubſidiũ cogi
126 ad exercendũ offm̃ carnificis, † & manegoldi. ſequit̃ Bal. in d. l.
fi. C. de exe. rei iud. & bene probat̃ in l. vnica, C. de mend. ualj.
lib. 10. & in Dñica paſſ. ubi Iudæi angariauerunt Cyreneũ quẽ-
dã venientẽ de uilla, ut tolleret Crucẽ Ieſu. Itẽ intelligo verum
præſtito ſibi condigno ſalario, argu. l. 2. C. pro quib. cau. ſer. lib.
accip. l. Lucius, ff. de euic. & l. venditor, §. ſi conſtat, ff. com. p̃d.
127 cum ſi. † Nam ſi officialis acceperit boues alicuius pro trahen-
do, ſeu traſinãdo hoiem ad iuſtitiã, tenet̃ reſpub. ſeu Princeps
ſoluere p̃ciũ illorũ bouũ, qa dici ſolet ruſticis, q̃ dicti boues de
cætero non arabunt, uel ſi arabunt, terra arata non germinabit
fructum, ſm̃ Paud. de Put. in tract. ſyndi. in verbo, captura, uer.
128 an ſi officiales. † Et crederẽ, q̃ ſi hæres defuncti eſſet vilis per-
ſona, q̃ tam ad expenſas funeralium, l. qui etiã, ff. fam. erc. ẽt
ad exportandum cadauer ad ſepulturã cõpelli poſſit, arg. l. & ſi
qs, §. ſi mãdauerit, ff. de relig. & ſump. fune. Sed ſuborit̃ dubita-
129 tio. † An ẽt tpe peſtis poſſit uilis, & abiecta p̃ſona cogi ad ſepe-
liendos mortuos? Fauor publicę vtilitatis ſuadet, q̃ ſic, ſed hu-
manitas ↄ̃trium dictat. Iniquũ ẽ. n. eſt aliquẽ dãnare ad opus, q̃
ſalua ſalute conſummare non poſſit, l. aut dãnum, §. quicunq;,
& §. ſunt, & aliæ, ff. de poen. ita nihil inhumanium uĩ dãnare ali-
quem ad ſepeliẽdum cadauera tpe peſtis, maximè ſine culpa,
130 ſine qua nemo dẽt puniri, c. cognoſcentes, de conſt. † Vnde pu
to concludendum, q̃ cogi non poſſit, niſi eſſet aliquis dãnatus
ad mortẽ, vel in metallum ppetuò, nunc poſſet cõmutari pena
fauore pub. & eum dãnare ad ſepeliendos mortuos etiam tem
pore peſtis, ſecundum Bar. & Ang. in l. 2. ff. de pub. iud. ubi con
cludunt criminoſum poſſe condẽnari ad cruciandũ delinquẽ-
tes in perpetuũ. ¶ Ex his conſtat cãm ſepulturæ eſſe ualde pri-
uilegiatam fauore publ. ne corpora defunctorum iaceant inſe-
pulta, l. ſũt p̃ſonæ, ff. de relig. & ſump. fun. Et vltra priuilegia, &
131 fauores præmiſſos, † prætor conceſſit cuilibet liberam ſepeliẽ-
di facultatẽ, & ad cõſequendas funeris impenſas dedit ei actio-
nẽ, quę funeraria actio nõiatur, l. & ſi quis, §. hæc actio, & l. ſi qs
ſepulchrũ, §. prætor ait, ff. de rel. & ſump. fu. Eſt. n. actio funera-
ria nomen proprium actionis, ſm̃ aliquos, ſed ſm̃ Spec. quẽ alij
cõiter ſequuntur, in §. porro, in tit. de ſepul. eſt adiectio quædã.
Dr̃. n. actio in factum funeraria, quæ in pluribus eſt priuilegiata.
132 † Primò excedit naturã act. neg. geſt. quia cõpetit ↄ̃ hr̃de pro-
hibentem hmõi impenſas fieri, l. & ſi quis, §. idem Labeo, ff. de
133 rel. & ſump. fu. ¶ † Scd̃ò p̃cedit oẽs alias act. ẽt anteriores, l. pen.
ff. eo. tit. Et non ſolũ p̃cedit actiones perſonales aliorum, ſed ẽt
præfertur oibus hypothecis ẽt anteriorib. l. & ſi quis, §. 1. ff. co.
imò habenda eſt prius rõ huius impenſę, q̃ legatorum, imò res
alteri legatæ uẽdi põt pro exequijs faciendis, d. l. & ſi qs, §. ſi res
134 legatæ. † Tertiò hęc actio datur marito ↄ̃ hęredes uxoris, vel ↄ̃
eos, ad quos reuertitur dos, iuxta tex. in l. ſi cum, cũ l. ſeq. ff. eo.
135 † Q̃d procedit ẽt ſi maritus ꝓmiſiſſet reſtituere totã, & integrã
dotẽ, qa adhuc põt pro impenſa funeris retinere dotẽ pro rata
ſm̃ Lud. Ro. & Ang. in l. qui bona, §. q̃ parietẽ, ff. de dam. iſecto,
136 quos ſequit̃ Cur. conſ. 13. ſtatuto Ianuę, col. fi. † Et ſcias, q̃ valde
turpe eſt, & marito iniurioſum, vxorem carere ſepultura, l. q̃ ſi
137 nulla, ff. de relig. & ſump. fun. † Et qa pp̃ ſetorem dilationẽ non
recipit ſepultura, interdicta eſt appl̃o ad fines, ne cadauer ſepe
liatur inexpoſita. l. fi. ff. de app. reci. c. ex parte, de ſepul. ſm̃ Spe.

D.N.

138 tit. de app. §. 2. uer. 8. † Et hac rõne attenta non hẽt l. cum nun-
cia. no. ope. ↄ̃ facientẽ ſepulcrũ p ſepeliendo hoie iã mortuo,
arg. l. de pupillo, §. ſi qs nuos, ff. de no op nũc. & dixi ſ. in mate-
ria cloacarum. licèt in mulis caſib. reperiat̃ interdicta ſepultu-
139 ra in pęnã enormiſsimi delicti: † eſt. n. priuatio ſepulturæ maxi-
ma pęna, l. 1. in fi. C. de his, qui paren. aut lib. occid. per quã Bal.
140 ↄſ. 426 li. 1. dicit, † pęnã furcarum eſſe maiorem pęna decapita-
tionis, quia ſuſpenſi nõ ſolent tradi ſepulturæ tñ ad petitionem
Reip. ſuſpenſa corpora ſepeliri permittunt̃, ne pp̃ fętorẽ locus
141 peſtilẽtioſus fiat, l. 1. & fi. ff. de cada. puni. † Hac rõne dicerẽ, q̃ illi-
142 uo tpe non eſſe faciendã anatomiã. ¶ † An aũt corpora dãnato
rum tradi de iure poſsint chirurgis pro faciẽda anatomia? Dubi
tauit Bar. in d. l. fi. de cad. pun. Et rõ dubitandi eſſe potuit, qa cor
pora dãnatorũ dilaniari p fruſta non põt, niſi in qbuſdã caſib⁹
pp̃ atrociſsimũ facinus, l. capitalium, §. famoſos, ff. de pęn. l. 2. ff.
arbo. fur. cęſa. Magnus aũt practicus Cur. & recolendæ memo-
riæ d. Lance. Dec in l. imperium, col. 2. ff. de iur. om. iu. decidũt,
poſſe iudices delinquentium corpora tradere Phyſicis anato-
matizanda rõne pub. vtilitatis, ut medici in cõſeruandis corpo-
143 ribus uiuorum peritiores fiant. † Quæ. n. utilitatis publicæ cauſa
fiũt, & ſi in cõtumeliã alterius cedat, non ſunt redarguẽda, ne-
que iniuriarũ magiſtratus cõueniri põt, l. q̃d Reip. ff. de iniur. de
cõſuetudine aũt exigit̃ Principis, aut dãnati licentia. Solentque
Phyſici officia ſolẽnia pro aĩa anatomatizati decãtari facere, &
ipſius oſſa ſepulturæ cum debitis funeralibus tradere, ut ſępe Pa-
piæ uidi obſeruari. ¶ Inſuper pp̃ hãc rõnẽ, ne corpora inſepulta
locum reddãt ↄtagioſum, d. l. 2. §. idẽ ait, ff. ne quid in loco pub.
crederẽ, q̃ iura cõcedẽtia ſepultos exhumari poſſe, vel dẽre, ut
144 c. ſacris, de ſepul. † ubi mandat̃ excõicatorũ corpora exhumãda
eſſe de terra ſacra, dẽant ſanè itelligi, primò, dũmõ exhumatio
145 fiat de licentia Põtificis, l. oſſa, ff. de relig. & ſum. fu. Scd̃o, † dum
modo illico exhumati ſepeliantur in terra non ſacra, uel in flu
men proijciant̃, ne nares, & oculos uiuentiũ infeſtẽt. Præterea,
quia omnia male olentia ſunt apta nata ad generandũ peſtilen
146 tiã, † dẽt p̃fectus urbis, ſiue iudex ad hoc deputatus, quẽ Papien
ſes iudicẽ victualium appellant, ſolicite prouidere, ne uendant̃
putridæ carnes, piſces corrupti, & cętera hmõi fetentia, l. 1. §. cu-
ra carnis, ff. de of. pręf. urb. Ex his. n. hoium ſanguis corrũpitur,
ſtomachus laxatur, & inde peſtilentiæ, & uariæ ægritudinũ ſpe
147 cies generant̃. † Pari mõ debẽt aduertere, ne aromatarii uẽdant
quid pro quo, ut cõiter facere ſolent in maximũ Reip. detrimẽ-
tum. Plurimi. n. hac de cã occumbunt, alii in grauiores incidũt
infirmitates, dum liberari ſe putant. Hos falſos aromatarios pę-
na ſtellionatus iura puniendos eſſe credi. derunt, l. 3. §. ſed ſi quis
ff. de crimine ſtel. uel extra ordinẽ, l. ſacculari, in prin. ff. de ex-
148 traor. † Per quẽ tex. dixit Io. de Pla. eum qui in ſummitate ciſtæ
uel calathi, apponit bonos fructus, & ĩ medio malos, & corrup-
tos extraordinaria pęna teneri. Et ſi conſtare poſſet pp̃ ſuppoſi
ta medicamina aromatarii infirmũ deceſsiſſe, acerbiſsima cũ
pęna plectendũ arbitrarer, arg. l. ſi quis aliqd. §. q̃ abortionis, ff.
149 de pęn. † Quos ſuppoſiticios venditores ob negligentiam iudi.
laici põt epſ ſua ſeueritate compeſcere, ſm̃ Io. An. Pan. & cõiter
ſcrib. in c. 1. de empt. & uend. ubi ex hoc inferunt, † q̃ epſ ẽt pę
150 na pecuniaria mulctare poterit aromatarium miſcentem tritas
fabas cũ cera, quod reputat ſin. Lud. Rom. ſing. 6. in 2. parte, in
151 cip. Fui interrogatus, char. 32. ſm̃ meã impreſsionem. † Sed non
minus caſtigãdi ſunt aromatarii, q̃ ex antiqs ſpeciebus medicinã
ↄficiũt. Nociua eſt. n. talis medicina magis q̃ ſalutaris, ſm̃ Inn.
& Io. de Ana. in c. tua nos, de homi. inferentes aromatariũ non
poſſe abſq; diſpenſatione ad ſacros ordines promoueri, ſi inde
infirmus deceſſerit. Quartò dixi de triſti imaginatione aliquan
do morbum hũc cãri. Fugiẽda ergo eſt triſtis imaginationis oc
152 caſio. † Abiciẽdi extra ciuitatẽ ſunt leproſi, quorũ aſpectu ho-
minũ corda mouent̃ ad triſtitiã, ſm̃ Io. de Pla. in l. cũ ſ. u. tẽtẽ,
p illũ te. C. de re mili. li. 12. Sũt. n. leproſi, & tiſſes, a cõione bñ ua
lẽtiũ ſeparãdi, c. 1. de ↄ̃ug. lep. Suſpicio mali, & ois peſtilẽtiæ co
153 gitatus eſt poſt terga ponẽdus. † Amplectẽda honeſta lętitia, q̃
floridã ętatẽ facit, Prouer. 17. Lugere, deplorare, lamẽtari, inder
154 timi hois eſt, & puſillanimi. † exultare aũt, & in aduerſis ſeipsũ
155 eleuare, ↄſtãtis eſt, & magnanimi, c. vbicũq;, 13. q. 2. † Et ſic tri-
ſtis euẽtus quocũq; tpe a nr̃a cõſideratiõne ꝓcul eẽ dẽat, l. iter ſti-
pulãtẽ, §. ſacrã, ff. de uer. ob. l. Iulianus, ff. q̃, & a qb. co p̃ſerti tpe,
quo de contagione dubitatur, a cogitationibus nr̃is eſt penitus
alienandus. Abſit omnino mortis timor, nam ſm̃ Catonem,

Qui mortem metuit, quod viuit perdit idipſum.

156 † Et mihi repugnãtius, ne dicã inſipientius, nihil magis vĩ quã
mortẽ formidare. Nã q̃ hinc diſcedere nõ vult, ad eũ iur⁹ acce-
dere recuſat, a quo ęterna vita p̃mius cęleſtib. donari exoptat. q̃
q̃ ſtultũ ſit nemo nõ uidet, ſm̃ Cyprianũ, trãſũpṫũ ĩ c. q̃ p̃po-
157 ſterũ, 13. q. 2. † Ad hac ãt melãcholicas cogitatiões effugiẽdas, io
158 cus, & ludus neceſſaria eſſe uident̃. † Iocus aũt a ludo differt, qa
hic ĩ uerbis tot⁹ verſat̃, ille facto expedit̃, ſm̃ Leon. Are. Et ĩ io-
159 co mediocritas † illa laudabilis ẽ, q̃ Gręci eutrapeliã uocãt, nos
uerò quoq; feſtiuitatẽ, interdũ iucũditatẽ, plerũq, urbanitatem,

nonnunquã verò comitatẽ appellamus, ſm Soc.conſ.16.Circa
160 prædictã cõſultationẽ,lib.1.†Colluctationes tñ, haſtiludia,cho-
reas,pilæ ludos, &c.hmõi, qbus corpus fatigatur, in peſtilentia
non conuenit exercere,vt in c.x.ſui operis Cor.Celſus elegan-
ter tradidit.Quintã peſtilentiæ cãm in coitu immoderato ↄſta
161 re deſcripſi.†Hæc autẽ ceſſabit,ſi ſceleſtos lenones, peſtiferaſ-
que lenas, & cões caſtitatis vaſtatores extra vrbem eſſe iuſſeri-
mus,vt in auct. de leno.§.1. & per totum. Ceſſabit inquã, ſi has
lenas,quę nõ tñ verbale auxiliũ,ſed etiam domum, thorumq;
ad adulteria,& ſtupra commodãt,meritis pœnis iudices caſtiga
162 uerint.†Eas.n.vltimo ſupplicio afficiendas eſſe conſtat,l.3 in fi.
ff.de extraor.cri.Et licèt lupanaria tolerentur,vt euitẽtur adul-
teria,ſodomiæ,& deteriora ſcelera,ſm Pan.i c.iter opera, poſt
163 gl.de ſponſ & probat̃ in c.nerui.§.fi.13.diſt.†Tñ vbi de conta-
gione probabiliter dubitatur, etiam meretrices extra vrbẽ eij-
164 ci poſſe,& debere,non eſt dubitandum.†Nã vicinis reclaman
tib⁹ iuſte expellitur meretrix de vicinia,ſm Guil.de Cun.Bal.
Pau.de Caſt.in l.2.C.de ſum.Tri.& fide cath.Gem. & alios i c.
j.de vſu.li.6.Et ſi oĩ tpe continendum ſit, fugiendaq; libido,in
165 peſtilentia multo magis ſm Cor.Tacitũ.† Sed ſi tabificus mor
bus immineat,non ſolum lenones, & meretrices, ſed ẽt mẽdi-
cantes validos debent, qui curã Reip.habent, ab vrbe ſeclude-
re. Hi.n ſunt, qui morbum introducunt introductũq; nutriũt,
dũ vagantur, dum ſingulos vrbis angulos circumeunt, dum ſe
ingurgitant,dũ turpiter vitam agunt,l.vnica,C.de mendi.vali.
quem tex.no.ibi Io.de Pla.dicens, q̃ ſi mora forenſium mẽdi-
cantium ſit ciuitati dãnoſa,quia vigeat cariſtia,& ipſi auferant
victũ pauperib⁹,& infirmis de loco, vel ſi eorum mora ſit ciui-
tati periculoſa,vt q̃a peſtis in vicina loca iã irrepſerit, q̃ oẽs ex-
166 pelli poſſunt.†Quinimò mẽdicantes validi,& corpore robuſti,
ẽt nulla ſubſiſtente peſte,nullave cauſa explodendi ſunt,vel ad
aliquod pub.miniſterium exercendũ cogendi, puta ad purgan
das plateas viaſque publicas,§.ſi verò, in Auctẽn.de Quæſtore.
Et ſi ſine cauſa eijci põt,quantò magis tpe cariſtiæ,& peſtis,cũ
domeſticis prius ſuccurrendum ſit,q̃ forenſibus, c.nõ ſatis,86.
167 diſt.l.ſi præſes,C.de ſer.& aqua.† Rõ aũt,quare ẽt ceſſante pe-
ſte, vel cariſtia excludi põt, patet euidenter : quia cum valeant
ſibi proprio ſudore victum quærere , nõ eſt meritorium eis in-
168 debitẽ petentibus eleemoſynam facere,ca.non oẽs.5.q.5.†Nã
ẽt filius,qui poteſt ex induſtria victum quærere,non eſt a patre
169 alendus,l.ſi quis a liberis, §.ſed ſi filius, ff de lib.agn.† Non pa-
rum delinquit, qui põt ex induſtria, vel aliunde viuere,ſi elee-
moſynas pauperibus inualidis neceſſarias ſibi vſurpet,arg.cap.
170 ad aures.de reſcr.& d.c.nõ oẽs. †Peccatoribus aũt etſi pium ſit
bene facere,c.quieſcamus.42.diſt.quia tñ peccatores ſunt,non
arctamur eis eleemoſynam facere,c.fratrem noſtrum, 86.diſt.
171 † Et fortè meritorium eſt illis eleemoſynã denegare , quos ab
172 ignominioſa mendicitate conuenit auocare.†optimum.n.elee
moſynæ genus eſt,errantes reprehendere.ca.tria ſunt, 45.diſt.
173 † Et nota, q̃ ſi mendicantes validi vtuntur herbis , & ſuppoſi-
torijs,quibus ſibi faciant tibias, vel manus intumeſcere vt clau
di,vel manibus ↄcti videantur, cũ non ſint,non dñt inulti per-
tranſire, ſed graui pęna iudic.arbitrio taxanda ſunt caſtigandi,
174 ſm Bar.Ang.& Io.de Pla.in d.l.vnica.† Et qui ſeipſum,filium,
vel alium verè debilitat,vt habilius valeat mend.cari,acertimè
eſt puniendus,l.fin.ff.de his,qui ſibi mortem conſciuerunt. Et
tã cõſentiens,& patiens debilitari, q̃ agens,eadem pœna tene
tur, quia nemo eſt dñs mẽbrorum ſuorum, l.liber homo, ff.ad
leg.Aqui.c.ſi verò,de ſent.excom.ita Bar.in l.3.§.vſq; adeo, ff.
175 de iniur.†Ex cuius dictis colligo, q̃ medicus, & barbitonſor,q
docet qualiter debilitari quis poſſit ſeueriſſimę pęnę venit ſu-
bijciendus, l.3.ff.de cri.ſtel.& bene facit tex. in l.idem iuris, &
176 in l.item ſi obſtetrix.ff ad leg.Aqui.†Item ſcias, q̃ non tñ offi-
ciales,ſed ẽt priuatus quilibet poteſt inueſtigare tactu, vel alio
experimenti genere,an infirmitas mẽdici ſit vera,vel ſimulata,
177 d.l.vnica.¶ †Aduerte tamen inquantũ ſ.d.xi,mendicantes va-
lidos poſſe ad purgandũ plateas,& uias cõpelli,nam illud arbi-
178 tror verum tñ in ruſtico,vel aliàs ad laborandũ aſſueto. Secus in
nobili mendico non conſueto laborare, maxime ſi latrocinijs,
aut calumnijs, aut ſeditione populari aut a tyrãno oppreſſus fue
179 rit.†Huic.n miſerendum eſt,quia inter oẽs aduerſitates fortu-
næ infęliciſſimum genus infortunij eſt aliquando fuiſſe fęlicẽ,
180 c.conſideranda.& ibi glo.86.diſt.† Et ſcias nobilẽ dici pauperẽ
etiam ſi in burſa habeat centum aureos , ex quibus viuere poſ-
ſit,ſi dignitatem,& ſtatum ſuum ſeruare non valeat,ſm Bald.
in l.ſi quis ad declinandam, col.2.verſ.circa tertium, per illum
tex.C.de epiſc.& cle.Sextam huius morbi cãm ex alternata pe
181 nuria,& vbertate procedere diximus. † Hæc autẽ remouebit̃,
ſi Decuriones ſeu vrbis præfecti ſtatum Reip.& annonariã rõ-
nem aliquando firmauerint, l.1.C.de offi.pfec. vrb.& in Auct.
de defenſoribus ciuita.§.deinde competens. Firmabũt autem,
ſi tria,quæ breuibus edocebo,obſeruare curauerint.Modum.ſ.
libertatis habendæ,formam vbertatis conſeruandæ,& ordinẽ
erogandæ pub.annonę.Vbertatem aũt,& abundans ciuitas eſſe
poteſt tã ex pub. q̃ ex priuata annona, de qua, & primò de pu-
bli bř aliqua tractabimus. Publica annona, vel ex publ. prædijs
percipitur,vel ex pecunia pub.comparatur,l.1.§.2.& §.ſeq.ff.de
182 admin.re.ad ciuit.pertinen. † Si aũt reſpub. neq; prædia poſſi-
deat,neq; ærarium hẽat,& vrgeat inedia,hic erit modus vber-
tatis habendę,vt fiat collecta,a qua nemo,quãtuncũq; priuile-
giatus,excuſat̃ quominus ſm ratã patrimonij cõferre teneat̃,l.
1.C.vt nemi.lic.in emp.ſpec.ſe excuſ.lib.11.intereſt.n.Reip.ne
183 pauperes moriant̃,†quia ſine pauperibus non eſt ciuitas pfecta
184 l.2.ff.de nund.†Silent.n priuilegia.do.Aug.lib.11. Nã ſm Cic.
Offic libr.2. non eſt dubiũ pp̃ ærarij tenuitatem tributum eſſe
conferendũ, vt oẽs intelligant pro ſua ſalute Reipu.neceſſitati
185 parendum:† imò illud vti veriſſimum affirmo, & tpe neceſſi-
tatis habentes pecunias cogi poſſunt eas mutuare Reip.nõ ſub
vſuris,vt plerq; faciũt,quia oĩ iure ſuo prohibitæ, ſed gratis,&
reſtõnẽ expectare tenent̃,donec fiat collecta,ex qua ſibi poſſit
ſatisfieri, ſm Gui.de Cun.in l.neminem, C.de ſacroſ.eccl per
tex.in l.1.C.de oĩ agro deſer.in arg.lib.11.& ibi expreſſe ſequit̃
186 Io de Pla.†Et ſi in prouincia ſit ſterilitas,poterunt pfecti anno
nę eligere vnum vel plures diſcretos,& expertos viros,qui pro
frumento comparando ſe conferant ad alienas prouincias , &
eis ſine iuſſu Principis ſalariũ conſtituere,l.1.C.de frum.Alex.
lib.11. Nã aliàs Decuriones, & ſimiles ſine licentia ſuperioris
nõ pñt alicui cõſtituere ſalariũ de pub.pecunia,l.1.C.de pb.ſal.
Si verò ciuitas nolit collectã imponere,vt quia cognoſcat apud
ciues locupletes eſſe ſufficiẽtẽ annonæ quãtitatẽ, q̃ vẽdere dif-
ferãt,uel canori pcio,quã par ſit,diſtrahere ↄtendãt,hic erit or
187 do adhibẽdus.¶ †Primò ↄuidẽdũ erit,vt q̃libet ſm ratã facul-
tatum , & bladorũ recollectorũ ſingulo die mittat in plateã ad
vendendã certã annonæ menſurã, l.1.C.ne lic.in empt.ſpec.ſe
188 excuſ.ſm tertiũ intellect.† Licẽt.n.nemo rẽ cogi poſſit rẽ ſuã
vendere,l.inuitũ,C.de ↄtrhen.emp tñ fallit fauore publ.d.l.1.ſic
ẽt fauore piæ cãæ cogitur quis vẽdere, l.ſi quis ſepulchrũ, ff.de
relig.& ſump.fun.cũ ſi.Et q̃ habẽtes annonã tpe cariſtiæ com-
pelli poſsint eã vendere,firmãt Bart.in l.annonã,ff.de extraor.
189 cri.Bal.& Alb.in l.1.C.de epiſcop.aud Fortius dixit ibi Sal.† q̃
valet ſtatutum,q̃ quilibet mercator teneatur intra certum tps
pſentare præfectis annonæ tot ſextaria frumenti,ſequit̃ Marti.
190 Laud.in tract de offic.dñi.ver.23.†Et non ſolum ciues,ſed etiã
Comitatẽſes ad deferendũ annonã,& victualia in ciuitatẽ arcta
ri poſſunt, ſicut compelluntur portare cõmeatum ad exercitũ,
191 l.pro locis,C.de anno.& tri.lib.10.† Minus tñ grauandi ſunt re
motiores pp̃ expenſas,quę maiores fiunt rõne longioris itine-
ris,ut dr̃ in d.l.pro locis.quã ibi no.Bar.pro Comitatenſibus, q̃
quotidie grauantur deferre paleas,bladum,& ſimilia,vt minus
grauari dẽant,q̃ longius diſtãt.& bene facit tex.in l.1.vbi Io.de
Pla.C.de ſun limitro.lib.11.& in l.nemo, C.de ann.& trib.li.x.
Viciniores ergo ſunt primo grauandi, arg. l. quicunq; idoneũ,
ver.illud,C.de oĩ agr.deſer.li.11.ſm Io.de Pla.in d.l.pro locis.
& bene pro hoc facit tex.in l.ſicut fieri,C.de ero.mil.ann. Et ſi
propinqui paſſib.20.millibus pñt ſufficienter prouidere de an-
nona neceſſaria,non ſunt remotiores vllo pacto vexãdi,l.2.C.
eo tit.de ero.mil.ann.& ibi not.Bar. q̃ ruſtici nõ ſunt cõpellẽ
di deferre ſtramina,paleas, lectos, & ſimilia militibus hoſpita
192 tis in loco diſtanti vltra 20.milliaria.† Et ſi Comitatenſes non
poſſint ſupplere neceſſitatibus ciuitatis,tunc vicini etiam alte-
rius prouinciæ pñt a ſuperiore ſuo compelli portare annonam
ad ciuitatem egentem, ſm Ang.in d.l.pro locis, per tex.in l.in
noie dñi,C.de offic.prętec.Afric.Et quia tempore neceſſitatis
oĩa debent eſſe cõia,l.2.§.ſed ſi,ff.ad leg.Rho.de iac. Et ſaltem
iſto caſu relaxa odus eſſet deuectus , ſed prohibitio exportandi
frumẽtum extra prouinciã,ar.l.ſi quis diuinã.C.de aquęd.lib.
193 11.& qđ ibi no.Bar.†Vt aũt exten,& Comitatenſes alliciantur
ad portandũ victualia in ciuitatẽ,poterunt ordinare,q̃ quicun-
que portauerit frumẽtũ, uinũ,& ſimilia ad vrbẽ, hẽat pro labo-
194 re ſuo duos groſſos pro ſalmata, l.1.C.de fru.Alex.† Itẽ proui-
debunt,q̃ deferentes an.&c.ad victũ neceſſaria,nullam ab in-
colis n.m patiantur,neq; pro repræſal.capiantur, neq; tunc rõ-
ne delicti,uel ↄtctus conueniantur,neq; gabellis portorijs,peda
gijs,ullave impoſitione angarient̃, l.1.C.de nau.li.11.facit tex.
in l.1.ff.de nundi.Et Papiæ uiget ſtatutum,q̃ veniẽtes die Sab-
bati ad mercatum non poſsint pro aliquo debito pub.uel priua
195 to moleſtari,vt hr̃ in ſtatutis de regimine pcãis,tit.14.†Sed hic
occurrit dubiũ,an pręfecti annonæ poſsint taxare pretium fru-
menti,uini,carnium,& aliorum uictualium vendendorum per
ciues,& exteros in ciuitate? Vr̃,q̃ nõ,per tex.clarũ in l.fi.§.iuſ
reſcripſerũt,ff.ad leg.Iul.de annona. In ↄtrium uř caſus in l.1.§.
cura carnis. ibi, ut iuſto pcio uendant̃ ad offm pfecti urbis ſpe-
ctat,ff.de offi.pręfe.urb.ad idem tex.in c.1.de emp.& uẽd.& in
l.1.C.de epi.aud.imo uř,q̃ liceat pfectis annonæ taxare pretiũ
ẽt minus q̃ res ipſa ualeat,l.2.ff.ad leg.Rho.de iac.l.1. C.ne m.
lic.in emp.ſpẽrum ſe exc. Quid dđm? Bř pro concordia iſtorũ
iurũ diſtinguendũ eſt,prout diſtinguit Bar.in d.l.1.§.cura car-
nis,& Pan.in d.c.1.Aut ſubeſt neceſsitas,quia eſt tps cariſtię,&

tunc

tunc taxare p[illegible] leat arbitrio ſuo, ita proce
196 [illegible] iura vltim[illegible] ſo-
lum [illegible] pit vendere [illegible] ta-
cere eleem[illegible] exigit [illegible] 7.
197 & Panin[illegible] de leg.[illegible] regula e[illegible]
re eleemoſyna egen[illegible] eret [illegible] ſituari. [illegible] roba
re pro nec[illegible] itate victus [illegible] pp. de tar. e diſt. [illegible] de
conſecr. diſt. 5. Aut [illegible] beſt [illegible] tūc aut volunt taxare
minus iuſto ptio, & non pñt, ta loquit tex. in d. §. itē receptſe
runt. Aut volūt taxare iuſtum pretiū, & prohibere ne carius ven
dantur, & tunc pñt, d. §. cura carnis, cū [illegible] alleg. & l. [illegible] itē
epiſcopi ff. de mun. & hon. Et ideo B[illegible] C[illegible] verb. cō-
ſtan. dicit, q priores ciuitatis pñt ordinare, quibus, quanti, &
198 & quo ordine ven[illegible] frumentum. † Hęc aūt taxatio p-
tij victualium a præfectis facienda eſt immediate poſt feſtū Na
tiuit. S. Mariæ, & poſt Natale, de pac. ten. in vſib. feud. Qui autē
pluris ea vendiderit, q̄ taxatum fuerit, ſi pęna per ſtatutū limi
tata non fuerit pęna 20 librarum puniendus eſt d. § poſt Nata
le. vel extraordinaria pęna mulctādus, l. annonam, ff. de extra-
199 ord cri. † Quid autem ſi pluris non vendiderit, ſed ementes in
menſura fraudauerit? Rndeo, eadem pęna eſt caſtigandos, d. §.
poſt Natale. vel pęna falſi comprimendus eſt, d. l. annonam. §.
onerant. ❡ Sed vlterius moueo dubitationem, quam vidi de fa
200 cto in loco Maſini Comitatus Venauſini.† Macellarius, & pi
ſtor volūt ciuibus fugiotis pp peſtem vēdere carnes, & panes
cariori pretio, q̄ habitatoribus loci, cum quibus de pretio con
uentum extiterat, quæritur an poſſint? Tunc conſulens dixi, q
non poterant forenſibus carius vendere q̄ in pacto locationis
datij cōtineretur, per tex. in c. j. de emph. & vēd. vbi dr, placuit,
vt presbyteri admoneant plebes ſuas, vt hoſpitales ſint, nec ca
rius vēdāt, q̄ mercato vendere pñt, & p tex. in d. l. §. C. de epiſ.
aud. vbi tex. clarior. Mouebar ēt per tex. in l. cū ad preſens, in
vnum intellectum, C. de mun. le. lib. 11. per quē dicit ibi Bar. &
201 ſequuntur alij, † q licet conuentum ſit, q vaſtagarij, ſeu macel
larij teneantur ſingulo die occidere tot animalia, nihilominus
ſuperueniente caſu, q adueniat multitudo forenſiū, poterunt
cogi mactare tot, quot ſufficiant omnibus, & idem dicit de pi
ſcatoribus. ſequitur Fel. in c. nonnulli, in prin. ver. ad euitādos,
de reſcri. Alc. in l. ſi ex toto, in prin. ff. de leg. j. Ego nūc dico, q
ſi pretium conuentum nō ſit iuſtum, quia multo pluris valeat
carnes, & ſic eſſet damnoſum vaſtagario eodem pretio vēdere
forenſibus, q pręfecti annonę poterunt arbitrari pluris vēden
das eſſe ipſis forenſibus per tex. in l. ſi pendentes, §. ſed & ſi qd
municipio, ff. de vſufr. vbi dr, ſolent aliquando poſſeſſores fru
ctuum viliori pretio municipibus fructus adijcere, non tamen
honeſtum vr eodem pretio eos teneri alijs vendere. Si vero p
tium conuentum ſit iuſtum, tunc non licet forenſibus carius
vendere, q̄ habitatoribus loci, d. c. j. cum ſimi. Et pro iſta diſtin
ctione bene facit tex. & qd ibi not. Io. de Pla. in l. animalia, C.
de curſu pub. lib. 12. vbi mandatur prouincialibus, ne ſpeltū,
auenam, & fęnum carius vendant militibus, quam cæteris, ſed
omnibus æquum ſit pretium, & ſic tex. ſe refert ad illum pciū
quo alijs venditur, nō ad immulſū. ❡ Inſuper diligenter animad-
202 uertent pfecti annonę, ne dardanarij tranſeant impuniti. † Sūt
n. dardanarij emptores omnis annonæ, quam inueniunt in p-
uincia, ea ratione totum ementes, vt ſoli poſtea pretio, quo ve
lint, eam vendere poſſint, dicti dardanarij a Dardano authore.
pęna aūt in iſtos variè ſtatuitur, aliqñ relegantur, interdū ſi hu
miliores ſint, ad opus pub. dānantur, q̄nque negotiatione pri-
203 uantur, l. annonam, ff. de extraord. cri. † Et qui monopoliū fa-
ciūt, quò annona carior fiat pęna 20. aureorū puniunt, l. vnica,
C. de monop. & qui quicq̄ faciunt quò annona carior vēdatur
& qui dolo impediūt, quominus ad ciuitatē deferatur, leg. Iu
204 lia de annona tenentur, l. 2. ff. ad leg. Iul. de ann. † Et qui impo-
ſturā faciunt. i. qui publice emūt annonā, vel aliquid aliud plu
ris, q̄ valeat, vt cæteri eodē pretio ad emendū incitent, tenent
crimine ſtellionatus l. 3. §. ite ſi qs, ſm intellectū Bar. ff. de cri.
205 ſtel. ❡ † Prouidebūt ēt, ne fructus pēdentes per incātatores, &
magos arte dānata vaſtētur. prout debunt aūt, ſi procurauerint
tales capite truncari, vt merentur, l. 4. C. de malef. & mathem.
Sed ſuper oīa, qui volunt vbertatem fructuum habere in ciuita
te, dēnt exactiſſime prouidere, ne agrorum cultura deſeratur,
206 l. j. C. de agr. & cen. lib. 11. † Intereſt. n. Reipu. vt ruſtici agricul-
207 turæ ſedulo vacent, l. j. C. de colo. ſun. pat. i. eo. lib. ❡ † In primis
curandum eſt, vt ruſtica opera ſuo tempore fiant, quia intem-
peſtiua cultura agrum deteriorem facit. l. ſi merces §. pducto-
res, ff. loc. Et hac de cauſa in fauorem agricultorum, & ruſtico
208 rum plurima ſtatuit noſtra iuris prudētia. ❡ † Primo ſancitum
fuit, ne ruſtici a ruſticanis operibus diſtrahantur, & ne ad vllū
obſequium deuocentur, l. 1. & per totum, C. ne ruſt. ad vllū ob
ſe. deuo. pęna exilij, & cōfiſcationis bonorum impoſita officia
libus cogentibus ruſticum, aut eius ſeruos, vel animalia ad ali-
quod obſequium. l. 2. C. eo. Quia pęna eſt etiam puniēdus ruſti
cus ſponte exequens, & offerens ſib. obſeques, d. l. 2. ad ſi. Ex quo

D. N.

datur intelligi, q [illegible] bentur aioc [illegible] ope [illegible]
[illegible] bonis [illegible] m, &
[illegible] d[illegible] diſ
209 gēo [illegible] ruſtici. Bar.
in [illegible] cunt. n. d[illegible] appellati, q
moratur extra m[illegible] in d. l. j.
ſequuntur commun. † De[illegible] ruſti-
canos eſſe habitantes n[illegible] Sed in appoſi
to noſtro ruſtic[illegible] indicā,
210 † & diſter[illegible] & d[illegible] pręc-
diorum [illegible] liberatem
211 alterius, ſin l.[illegible] de [illegible] a-
griculturæ intendentes ſunt [illegible]
212 defendens[illegible] l. 2. C. de [illegible]
ncel[illegible] exacti[illegible] fa-
ctionum quæ his, vel [illegible] grauat ru-
ſticos, vt ibi præſtent [illegible] equos non
n. hoc dēnt pati iudices d[illegible] 2. & [illegible] Io. de
Pla. quia nō tenentur ruſtici [illegible] alimenta [illegible] bacel-
lis, & ſimilib. [illegible] C de cu[illegible] ca
ſuis diuis, vt ibi cōmudent equ[illegible] coperiunt [illegible]
213 † Qd [illegible] ſit [illegible] [illegible] nēc [illegible]
nias a ſubditis pro quis eme[illegible] de [illegible] in
214 d. l. c[illegible] perimus. † N[illegible] dēnt [illegible] ma
xime iudi[illegible] hoſpitātes in [illegible] ſtant al
qu d al ud ab ipſis ruſtici[illegible] ſponte d[illegible] ſe
cemine x librarū aut mulcta ſunt [illegible] uotum, C. [illegible] ne
ta. lib. 12. Quę oia notanda ſunt, in Io. de Pla. [illegible] magi-
ſtros extraordinarios Ducatus Med. qui [illegible] ſplendi
de expenſis ruſtico [illegible] ſingula militaria ſinguliſ dieb. con-
215 ficiunt vt ventrem impleant, & ſe otio [illegible] nent. † Et milites,
cæteriq; iter agentes fauore publico non dent [illegible] per diē, &
noctem in eade ruſtici domo hoſpitari, d. l. deuotum, & l. vni-
ca, C. de talg hoip non præb. & l. [illegible] ſiut ēt, C. de re mil. Quę ta
ra (pro dolor) male obſeruantur in maximam populorum per
niciem. Quo fit, vt Principes odio ſubditis ſint, & ſtatuum re-
216 uolutionibus eos inferios peſſpe ſentiāt, † quia intereſt Reip.
ne ruſtici diſtrahantur a ſuis operibus: excuſantur agricolæ tē
pore ſeminum, meſſium, & vindemiarum ab oib. munerib. ex
traordinarijs, d. l. j. C. de agr. & cenſi. Et pari modo tpe, quo a-
rant, refringant, ſollata faciunt, & ſimilia præparatoria ad fru-
ctus neceſſaria, excuſandi ſunt, quaſi idem iudicandū ſit de ta-
li tpe, qd de tpe ſeminū, arg. l. diuortio. §. non ſolum. ff. ſol. mat.
217 & quia militat eadem ratio, in Ioā. de Pla. † Ex hoc infero, q
bubulci, & ſimiles perſonę vacantes agriculturæ, non pñt co-
gi, vt pro gualtatorib. vadant in exercitum, & bene facit text.
218 in l. j. & in l. ſi. C. de col. ſun. pat. eo. lib. † Itē non pñt ruſtici, ne-
que drit ēt pro debitis fiſcalib. q b. tenentur eorum dñi, aliquo
mō vexari, neq; inquietari, l. colonos, C. eo. tit. de agr. & cenſ.
Et ibi aſſignatur rō, quia nec momento a gleba ſunt auocandi.
Iſtud tn male ſolet obſeruari d. Loomus qui angariat colonos
219 & rtitiarios pro collecta impoſita dominis prędiorum. † Item
fauore agriculturæ ſancitum fuit, vt creditores, qui frumento,
hordeo, & ſimilib. q̄ ruſticis mutuarunt, nō accipiāt pignori il
lorū terrulas, boues, & pecora ſub pęna priuat. ſui crediti, auct.
220 ad hęc, & in corpore vn ſumit, C. de vſur. † Itē eodē fauore ſta
tutū fuit, vt mutuantes frumētū, hordeū, & ſimilia ruſticis, nō
poſſint vſurarū noie vltra 8. partē modij exigere, & vltra ſili-
quam pro aureo, alias cadant ab actione, vt in Auth. vt nul. cre.
agr. p totū. & in d. Auct. ad hęc. hodie aūt nihil vſurarum noie
221 exigi pōt, c. j. & p totū, de vſur. Itēm boues, aratra, & cætera in
ſtrā agrorū, non pñt ēt p executione rei iudicatæ pignorari, l.
executores, C. quæ res pig. ob. pol. Et licet ille tex. videatur ſo-
lū loqui de bob & inſtris agrorū tributariorum, ne ſolo tributi
retardentur, tū ſm gl. Bar. & alter Doc. idē dēm eſt ēt, ſi prædia
non ſint tributaria, q licet ceſſet rō ſolonis tributorū, militat
tā alia rō, ſ. ne ſterilitas in reſtū dāno ſit Reip. arg. l. 1. §. de ope-
re, ff. de aqua plu. arcen. ❡ Sed quid ſi ruſticus in bonis nihil a-
liud hēat q̄ boues, & aratra? Gl. ibi rñdet, tunc ea pignorari poſ
ſe, p tex. in l. ſtipendia, C. de exe. rei iu. Sed. Cyn. Pet. & Alb. de
Ros. ibi tenent p̄triū, niſi vna cum prędio capiantur. Quæ opi-
nio poſſet procedere ſi pdiū eſſet ipſius ruſtici. Sed ſi nō haberet
niſi boues, & inſtrā, vt in Italia, ubi maſſarij ſunt pauperes, tūc
puto ops. gl. pualere. Et ſic videt, q boues, & inſtra fundi, quæ
222 nō pñt pro pignore prætorio, vel iudiciali. ❡ † Sed an poſſit ex
conuentione pignori tradi? Glo. in l. pignorum, C. eo. tit. tenet q
ſic. Cōtrium determinant Cy. Odof. Pet. & Alb. ibidē, concludētes
ēt in iſtis nō valere pignus cōuētionale, p tex. in d. l. executores,
in ver. aut creditor, q gl. idē voluerit. licet Doct. aliter eā refe
rant. & ita eā intellexit ibi Bar. dum alleg. tex. [illegible] Auct. nul. cre.
223 agri. ❡ † Item qui boues, aut aratra [illegible] violēter cepe-
rit, inuaſerit, abſtulerit, in quadruplū tenetur ruſtico, & notā in-
famię ipſo iur. incurrit, & nihilominus arbitrio iudicis mulcta
ri pōt auct. agricultores, & in corpore, vn ſumit. C. q̄ res pig. ob.

224 eb.poſ ¶ † Itē agricultores, dū uillis inſidūt, dū agros colū, nō
pñt p del[illegible] detineri ſed ſecuri ee [illegible] quacūq parte terrarū
225 d.aut. agricultores, & [illegible] p Ba ¶ [illegible] ruſtici portātes pullos,
oua, frumētū, & [illegible] ad ciuit [illegible] ſi co nō reperiat empto
rē, cogi pñt ſubito reue[illegible] ad ope[illegible] ruſtica, & quæ [illegible] dī
mittere penes al[illegible] vrbanū, q [illegible] dat, ne [illegible] n lo[illegible] ſedent,
agricultura [illegible] tuat, l. 2. de nud. Qd cred[illegible] terāt ſint termi
nos [illegible] ide[illegible]licet, qñ ruſtici ca[illegible] u ſirpe [illegible] portarūt vi
ctual[illegible] n ciuitatē. Tunc.n. officiū [illegible] per or[illegible] ſ[illegible] edēt, nō teneri
ruſticos diu occupatos, ſed debet prouidere de officiali, qui im
portata vēdat noie ruſtici. Se[illegible] us ergo vt dicē[illegible], q ſi ruſtici vo
luntariè veniunt ab vrbē, tunc q̃a præſumuntur [illegible] e eo tpe,
quo vacare pñt ab opere, nō tenet officialis prouidere de vrba
no, q importata p ruſticos vendat. Itē intelligo pcedere in ru
ſticis maſculis, ſecus fortè in mulieribus, q in ciuitatē veniunt
non pro pullis tñ vēdendis, ſed vt cō[illegible] aceāt dño ſuo, vel mer
catori, q ſi[illegible] donat ſet[illegible] as, & burſellas. In mulierib. n. vel ceſ
ſat rō d.[illegible] vel intereſt Reip. eas longiorē moram in vrbe face
re, [illegible] t ab vrbanis, & nubilibus impregnētur, arg. l. j. ſolu. matri.
226 ¶ † Itē ſi agricolæ litis cā, vel agāt, vel cōueniant coram iudici
bu[illegible] ciuitatis, eſt illis ſummarie, & velociter, ius dicēdum, §. j. in
227 Auē. de Quæſto. † Et ſi [illegible] ures ſint litis ɔſortes, vno ad litē p
agēdā retento, cęteri ſunt remittendi, ne ex abſentia plurium
agricultura damnū patiat, [illegible] verò fortiā, eo. tit. de Quæſtore.
228 ¶ † Itē tpe meſſium pñt ruſtici incolētes vrbes, cogi iura pete
re, & blāda ſecare, q̃a offm ſuperioris eſt prouidere, vt fruct⁹ op
portuno tpe colligant l. j. C. de agr. & cēſ. & ibi illū tex. adhoc
no. Io. de Plat. col. fi. ¶ Hēt ēt ruſticitas plurimas alias prærroga
229 tiuas. † Primò excuſat ruſticū a vera ɔtumacia, l. 2. §. fi. ff. ſi quis
230 in ius voca. non ierit. & l. j. §. fi. ff. de eden. † Et hac de cā ruſtic⁹
excuſabit a mulcta, q̃ niſi p vera cōtumacia imponi dēt, l. j. §.
231 j. ff. ſi quis ius dicen. non obten. † Ex hoc ēt ſequit, q ruſtic⁹ ɔ
tumax poterit appellare, ɔtumacia nō ob. q̃a ad hoc vt contu
max excludatur a bñficio appellandi oportet, q ſit verus ɔtu
max, l. ex conſenſu. §. fi. & ibi no. ff. de app. & l. poſt edictū. §. fi.
ff. de iu. mō ruſtic⁹ excuſat a uera ɔtumacia, ergo appellare po
terit, ſm Bal. Pau. Alex. & Mod. in d. l. 2. §. fi. & Imo. in d. l. ex ɔ
232 ſenſu, §. fi. cū alijs ɔcor. alleg. p Alex. in d. l. 2. ¶ † Scdo ruſticitas
excuſat a dolo pſumpto, l. ſi qs id qđ ff. de iuriſ. om. iud. vbi p
ſumit ruſticū potius per ſimplicitatē, q̃ per dolum corrupiſſe
albū ptoris, & ibi ad hoc plura ɔgerit Mod. & optimè ad pra
233 cticā deduxit Cor. ɔſ. 215. Vt prima fronte, col. 3. lib. 2. † Hinc
eſt, q ruſticus excuſat a pſumpta fraude vſurarum, ſm gl. in l.
cū allegas, C. de vſur. nā ſi emerit fundū cū pacto de retrouēdē
do, & pro modico ptio, nō credit in fraudem vſurarum emiſ
ſe, licēt in vrbano ɔriū pręſumat, vt tradit in c. ad noſtram, de
emp. & vē. & ita determinant Raph Ful. in d. l. ſi quis. id q, &
ſequit ibi d. Iaſ. & Cepo. in tract. de ſimul. ɔtuū in 6. caſu prin
cipali, col. 6. ¶ Hinc Th. Ferra. docuit vſurarios vnā cautelā, ut
ſubmittāt ruſticos, q eorū noie abſque tñ mandato, de quo fi
des fieri poſsit, emant cū tali pacto, nam ſecuta ratihabitione,
fundus erit ipſius, cuius noie fuit emptus. l. multū, C. ſi qs alte
ri, vel ſibi. eritq; tutus a præſumptione vſurarū, cum ipſe non
ɔxerit, nec ſuo noie ɔtum eo modo fieri mādauerit, ut docet
idem Ferra. cau. 17. inci. Magna eſt quęſtio. Sed certe iſta cau
tela ēt fieri poterit p aliā perſonam nō ruſticā, quę ɔxerit alte
rius noie, ſi de mādato fides fieri nō poſſit. Habes tñ iſtud no
tare ad regulā. Qui ɔ iura mercatur, in dolo eſſe pſumit, l. quē
admodū, C. de arg. & cenſ. nā iſta regula nō vendicat ſibi lo
cum in ruſticis, vt ēt ibi viſa fuit velle glo. per tex. in l. j. C. non
li. hab. metr. & firmat Cor. conſ. 147. quia cā, col. 2. lib. 2. vbi cō
ſuluit ruſticum, q emit rem non ſeruata forma ſtatuti non p
234 ſumi mala fide emiſſe. † Hinc ē, q ruſticus teſtis, q depoſuit ɔ
ria, excuſādus eſt a pſumpta falſitate, q̃a p ſimplicitate variaſſe
pſumit, ſm Ang. in §. & licēt, in Auc. de teſt. col. 2. ſequtur Fer
ra. in d. cau. 17. Sed ɔriū tenēt Io. Aud. in c. cū Ioannes eremita
de fide inſtr. & Bal. in l. ſcripturæ, C. eod. tit. & d. Iaſ. in d. l. ſi qs
id, q quia non pōt eſſe ſimplicitas, vbi eſt ɔrietas. Et iſta opi.
vr verior, q̃a ruſticus vacillans pōt torqueri. §. ſi verò ignoti, in
Auē. de teſt. Prudēs tñ, & circuſpectus iudex, ɔſiderabit natu
ram pſonæ ipſius ruſtici, & qualitatē facti, ſuper quo vacilla
uit, & oibus rectè penſatis amplectatur quā opi. ſm rei exigen
235 tiā veriorē eſſe exiſtimabit. † Hinc ēt dixit Bal. in d. l. ſcripturæ,
q ruſticus, qui produxit ɔrias ſcrip. poteſt productionē reuo
care, quia ruſticanæ ſimplicitati eſt aliquid indulgendum. Sed
Sal. ibi ɔrium tenuit, q̃a nemo pōt a iudice fidem etiam factā
236 tollere. ſequitur Fel. in c. imputari, col. 2. de fide inſtr. ¶ † Itē ru
ſtico non currit tempus præfinitum ad agnoſcendū bon. poſ.
quia præſumitur ignorare ius, quæ iuris ignorantia ſibi non de
bet nocere, l. pen. C. qui adm. Hinc eſt, q licēt excep. dilatoria
ſit opponenda an lit. conteſt. maxima ſi ſit declinatoria, l. ſi con
uenerit, ff. de [illegible] d. omn. iud. ca. inter monaſterium, de re iud.
237 tamen ruſticus pote[illegible] etiā poſt lit. conteſta. opponere declina
toriam, quam præſumitur omiſiſſe pp iuris imperitiā, ſm Spe.
tit. de comp. iud. adi § j. ver. ſed nūquid. Ang. in l. fi. C. de exce.
ſequitur Mar. Laud. in d. l. ſi conuenerit. Sed d. Iaſ. ibi reprobat
hāc deciſionē q̃a ruſticus debuit ɔſulere peritiores. Qđ eſt ve
rum, ſi peritorum copiam hēre potuit, ut j. dicā. Sed ſi non po
tuit, ſtabit firma deciſ. Vnde alia ratione eā reprehendit d. Iaſ.
238 † quia ignorantia iuris non excuſat ruſticū, niſi in caſibus a iu
re expreſſis, l. fi. C. de iu. & fac. ign. Qđ an ſit verum, j. ſubi[illegible]ā.
Item licet is, qui non reuocat confeſſionē ſui Aduocati, incō
tinenti ſibi pręiudicet, l. j. & 2. C. de err. Aduo. no. in l. error C.
239 de iu. & fac. igno. † Tamen fallit in ruſtico, qui poteſt aduocati
cōfeſſionem quandocunque reuocare, quia præſumitur illico
non reuocaſſe pp imperitiam, ſm Bal. in c. fi. col. 6. de ɔſ[illegible] &
in c. ſi cautio, de fi. inſtr. Itē licēt mater tranſiens ad ſecundas
nup. priuetur hereditate filij pupilli, ſi nō inſtiterit, vt tutor ab
ea petitus conficeret legitimum inuentariū, l. 2. §. idoneos, &
§. ſeq. ff. ad Tertu. ac etiam priuetur donatione propter nup. le
gatis, & fideicommiſſis a marito ſibi relictis, auē. eiſdē pœnis,
240 & auē. item ea, C. de ſecun. nup. † Tamen fallit in matre ruſti
ca, quæ excuſatur propter iuris ignorantiam, ſi non fuerit con
fectum inuentarium per tutorem, uel non fuerit ſeruatus legi
timus ordo i creatione ipſius tutoris, puta ſi tutor adminiſtra
uerit anteq̃ fuerit ſibi decreta adminiſtratio. ita cōſuluit Mar.
de Se. q refert idē ɔſuluiſſe Pau. de Caſt. d. Hoof. de Peruſio
conſ. 39. Viſis, & inſpectis, b. j. Sed ɔtū facit, qđ dedicit Bal. in
241 l. fi. i prin. col. ti. C. de iure delib. † vbi vult, q mulier, vel ruſtic⁹
non excuſetur, ſi non confecit inuentarium ſequūtur Alex. &
242 Mod. in l. iuris ignorātia, C. qui adm. † q̃a in his, quę ſūt ad ri
gorem iuris cōſeruandum inducta, ruſticitas non prodeſt, ſm
gl. in §. j. 38. diſt. Conſidera aūt, ſi dici poſſit, q deciſio Bal. in
d. l. fi. nō procedit, q̃a ſi ruſticitas excuſaret, pręiudicaretur credi
toribus certantibus de dāno euitādo, in caſu Soc. pūdicat ſo
lū alijs uenientibus ab inteſtato certātibus de lucro captādo, vñ
243 nō vr par rō bieti, & dāni. l. fi. C. de eod. † Itē licet ex diutina p
ſtatione pſumat ɔcta oblo, l. cū de in rē uerſo, ff. de uſu. Tñ fal
lit in ruſtico, ſm Spe. in ti. de reſt. ſpo. §. nūc dicamus, ver. ſi āt
vnū par caponum, uel plauſtrū lignorū, ſi poſtea ſoluere detre
ctet, ɔ eū nulla dat actio, neq; interdictū, niſi cā, & oblo aſr pro
bet, vt per Spe. ti. de cā poſ. & propri. §. 2. uer. certū. ſeqt Lud.
Ro. in l. q alienā, in prin. ff. de acq. hęr. & Bal. in l. ſolēt, [illegible] ti ff. de
eff. procōſ. q uoliīt, q in ruſtico reqrat pſtatio 30. an. ad hoc,
vt pſumat oblo. Qđ et voluit Soc. ɔſ. 145. Circa primū. col. 2. li.
j. & Barb. ɔſ. 9. col. 15. lib. 2. Poſſem alia plura interſerere, in qb.
ruſtici excuſantur pp iuris igno. Sed ea oia miſſa faciā, q̃a ali
quantulū impertinenter hic tradi viderentur. Solū declarabo,
qūo intelligat, q iuris ignorantia excuſat ruſticos & ſiles. Vñ
244 ſcias duas tradi regulas. Vna eſt, † q i dānis euitādis iuris igno
rantia ruſticis, & alijs non nocet, l. error. ff. de iu. & fac. ign. alte
ra eſt, q iu. ign. in lucris capiēdis nō prodeſt ruſtico, nec mulie
ri, l. iuris ign. C. q adm. Quæ rēa pcedit, qñ ruſticus, & mulier
potuerunt ɔſulere peritiores: aliàs ſi nō potuerūt, iuris ignorā
tia eos excuſat, ſibiq; pdeſt, l. in bonorū, ff. de bo. poſ. ti. gñali.
245 † Itē ſcias duas alias in hac materia dari regulas, primo aſpectu
ɔtrias. Prima eſt, iuris ignorantia ruſticos ſolū excuſat i caſibus
expreſſis a iure. l. fi. C. de iu. & fac. ig. q tex. licēt loquat i mulie
rib. extendit tña Doct. ut ēt pcedat in ruſticis, ſic eū extēdit
gl. in §. fi. j. q. 4. & d. Ant. in c. 2. col. 4. de ɔſt. d. Alc. ɔſ. 14. viſo, &
ɔſid[illegible]rato, lib. 2. & in l. ſi q s id, qđ, ff. de iuriſ. omn. iu. & i d. l. iu
ris ignorantia. & utrobique d. Iaſ. & idē Iaſ. in d. l. fi. & alibi ſæ
246 pe. ¶ † Altera regula eſt, q igorantia iuris poſitiui nō excuſat
ruſticos, n. ſi ɔtrium a iure ſtatutum reperiatur, q̃ regulā tradi
dit gl. in c. ſuper literis. & ibi Pan. de reſc. pro tex. in l. cū de in
debito, ff. de pr[illegible]b. & in l. j. §. fi. ff. de eden. & ibi plenē probatur
& adde tex. in l. a[illegible] ibi, ruſticitati ſemp conſultū eſt, C. de teſta.
¶ Credo, q iſtæ d[illegible]æ regulæ non ſint aduerſę, ſed potius diuer
ſæ. Prima n. ſic intelligo, q ignorantia iuris non excuſat ipſo
iure, niſi in caſibus ex[illegible]preſſis a iure, ideſt immediatè iuris igno
rātia nō releuat ruſticos ɔuenientes iuri poſitiuo, niſi ita ſtatu
tum reperiatur. ita proce[illegible]at tex. in d. l. fi. C. de iur. & facti igno
ran. Secunda verò debet intelligi, q iuris ignorātia excuſet ru
ſticos, & mulieres; offic. iud. implorato ex æquitate. Et iſtud ē,
quod volunt iura dicere, dum dicunt ruſticitati ſubueniendū,
ſ. ubi æquum iudici viſum fuerit, ſimplicitati ruſticanæ eſſe in
dulgēdum, d. l. j. §. fi. ff. de eden. & d. l. cum de indebito. §. ſinaūt
is, cum ſim. Vel prima debet intelligi in his, quæ ad rigorē iu
ris ɔſeruandū inducta ſunt, in quibus ruſticitas non ɔſiderat,
ſicut nec ætas. l. properandū, ad fi. C. de iud. § pupillus, in Au
then. de hær. & fal. niſi in caſibus expreſſis a iure, vt in l. fi. C. de
teſt. ita dicunt Bal. & alij in d. l. iuris ignorantia. & gl. in d. §. fi.
quæſtione quarta, & per dominū Iaſ. in dicta l. ſi quis id quod,
& in l. finali, colūna 137. verſiculo decimoſexto quæro, C. de
247 iure emphyteu. ¶ † Plus dicunt Mod. maximè do. Iaſ. in d. l. iu
ris ignorantia, quòd in his, quæ ad rigorem iuris ɔſeruandum
ſtatuta ſunt, non excuſatur ruſticus, ēt qui non potuit cōſule
re peritiores. Qđ verum eſt ipſo iure, & immediato legis bñ
ficio.

ſ cin, ſed ei tunc ſuccurrit bñficio reſtōnis in integ. nō ex cā iu-
ris ignorantiæ, ſed quia peritiores cōſulere non potuit, ſm Bar.
Sal. & Iaſ. in l. j. C. de iu. & fac. ign. Alex Pau & Mod. in d l. iuris
ignorant. a. & Pet. de Anch. ɔſ. 375. Viſa diligēter gratia, ſuper
quo aliqn dubitaui pp tex. in l. in bonorū, ff. de bo. poſ. vbi tps
248 †ad agnoſcēdum bonorum poſſeſ. cenſeri debet de forma, an-
tēcen. quæ ſupplicatio. C. de prec. imp. off. & tñ ruſticus, qui non
potuit cōſulere peritiores, excuſat ipſo iure abſq. beneficio re-
ſtitutionis. Sed nūc ɔſideraui, q. tps ita demū dr̄ de forma, ſi ap
ponat ad ſubſtātiādū actū, ita, q. remoto tpe act⁹, de ſe nihil eſ-
ſet, l. j. §. ij qs ſimplr, ff. de verb. obli. Secus ſi tps apponatur non
ad actū ſolennizandū, ſed ad actū tollendū ſeu excludendū, d. l.
in bonorū. Vel dici põt, q. tps proprie nō eſt de forma, ſed lar-
go modo, ſm Pau. de Ca. in d. auct. quę ſupplicatio. præcedens
tñ ſolutio mag. ſatisfacit. Scđa vero regula intelligenda eſt in
alijs non inductis ad rigorem iuris conſeruandū, neque ꝓ for-
249 ma. ¶ †Scias ēt, q. iuris ignorātia ſolum excuſat ruſticos ſimpli-
ces, nō aūt ſagaces, ſeu ſm Bal. l. quadratos, eſt tex. in l. ab hſt. a.
250 §. fi. ff. de excu. tut. †Et corā vicarijs ruralibus, & baiulis caſtro-
rū ꝓcedit ſimplici via, nec curatur de aptitudine libelli, nec de
tot iuris apicibus, ſm Bal. & Sal. i auct. niſi breuiores, C. de ſen.
ex breu. reci. Alex. conſ. 71. Viſo proceſſu cauſę vertentis inter
Ioan. col. pen. li. a & d. l. ſi. in l. j. ff. de off. aſſeſ. Qđ vr̄ ɔ pręmiſſa,
nam ordo iuris iudiciis vr̄ pro forma ad iuris rigorem conſer
uandū, & tñ iſti volunt, q. ruſticitas excuſet. niſi forte dicamus,
q. ideo in cauſis, quæ coram magiſtratibus ruralibus aguntur,
relaxatæ ſunt iuris ſolēnitates, quia breues ſunt, & reputantur,
d. auct. niſi breuiores. Qđ credo uerum, licet Alex. ſentiat in-
diſtincte coram iudicibus caſtrorum ignorātibus iura, non eſ-
ſe diſputandū de iuris apicibus. Sed iterum ad agrorum cultu
251 iam reuertamur. † Cuius fauore ēt ſancitū fuit, ut ꝓpria autho-
ritate liceat cuilibet occupare deſertos agros, & ad culturā il-
los reducere, ſiue ſit vicinus, ſiue nō, ſiue ager ſit omnino habi
tus ꝓ derelicto, vt ff pro derel. p totū. ſiue ſimplr deſertus ſit a
domino l. qui agros, C. de omni agro deſer. li. 11. Qđ ſi dñs de-
ſertum fundū rehabere voluerit, reſtitutis expenſis intra bien-
252 niū auditur, at poſt biēniū omnino excluditur, vt ibi. Et ſic habe-
mus caſum, in quo fauore culturæ res immobilis pſcribit duo-
rum annorum curriculo cū mala fide, & ſine titulo ɔ cōes prę
ſcriptionis regulas. ¶ Eſt verum, q. gl. & *communiter* Doct. ibi, &
Bar. in l. cem, quæ ui [illegible] l. [illegible] q. poſ. intelligunt illum tex. pro
cedere in agris tributarijs tñ, fauore tributorum exoluēdorū,
quorū fauore ēt lapſis ſex mēſibus poſt propoſitum, ſi nullus
compareat, qui ius in agro deſer. prætendat, ſecurus eſt occu-
pator l. locorō C. de oi agro deſer. Sed certe d. l. qui agros. loq-
tur indiſtīcte, & licet ibidem dicat, ſic fuiſſe determinatū pp
priuatum publicumq; cōpendiū, tñ intelligendo de publico cō
pendio. i. de publica vtilitate, q̄ conſiſtit in agricultura, d. l. j. &
l. colonos. de agri. & cenſi. & l. j. § de opere. ff. de aqua plu. arcē.
lex illa locum hēbit omni caſu. ¶ Sed vltra hoc dubitari põt, an
253 d. l. qui agros, ſit correcta per ius can. † quo iure malæfidei poſ-
ſeſſor nullo tpe põt præſcribere, reg. poſſeſſor, de reg. iu. c. ff. de
præſcri. forte verius eſt, q. non corrigatur, quia ex cauſa lex põt
auferre dñium vni, & dare alteri, l. item ſi verberatum, ff. de rei
vend. lex. n. priuat dñm dominio fundi deſerti i odiū negligen
tię, & illud transfert in diligentē, qui agrū excolit, q. facere po-
teſt. Sed ēt ex cauſa lex põt ſtatuere, q. mala fides non obſit p̄-
ſcribēti, ſm Bal. in ſua diſputatione. Statuto cauet, q. fenerator. &
Pet. de Anch. in d. reg. poſſeſſor, col. 19. & d. Ioan. Bap. de S. Se-
uer. in l. oēs populi, col. 32. ad fi. ff. de iuſt. & iur. Dicamus ergo,
vt vberior ſit ſtatus publicus, q. poſſeſſor malæ fidei agrum de-
254 ſertū pſcribere poſſit. † Itē excolendorū agrorum fauore valet
ſtatutum, q. ſuſcipiens maſſarium, vel colonum alterius abſque
domini voluntate, teneatur ad oīa dāna, & intereſſe, & ad om-
nia debita per maſſariū, & colonum dño, a quo inuito receſſit.
Quod ſtatutum viget in Ducatu Med. & Papien. Comitatu. &
bene ꝓbatur in argūt in l. oēs, C. de agr. & cenſi. Et ibi no. Ang.
q. ſuſcipiens colonum alterius, tenetur ad tributa, ad quę tene-
255 batur dñs derelictus, qui ſoluēdo nō eſt. ¶ †Item licet emphy-
teuſis eccleſiaſtica non tranſeat ad heredes extraneos, ſm opi.
Bar. in l. quod dr̄. ff. de probat. Tñ ſallit ſi in emphy. a principio
conceſſus fuerit fundus ſterilis, qui cura, & diligētia emphyteu
tæ redactus ſit ad culturam, & fertilitatem, tūc fauore, & priui-
legio culturæ, tranſit ad extraneos, ſm Bar. in l. quicūque, C. de
omni agr. deſer. per illum tex. & ante eum idem viſus eſt velle
And. de Baru. licet non firmauerit, prout nec Bar. auſus fuit fir
mare. ſed Ioan. de Pla. audacter ibi ita concludit, & ſequitur Lu
do. Rom. in rub. ff. de arbi. in 9. char. ad fi. & dictū Bart. in d. l. q-
cunque, reputat ſing. Ludo. Rom. ſing. 349. incip. Fundus ſteri-
l. s. Ibi tamē ſubdit, ſufficiat tibi authoritas Bart. quaſi ſentiat, q.
non ſit uerum. Et illud reprehendit idem Lud. Rom. in l. etiā,
in prin. ff. ſol. matr. per tex. in c. ad aures, de reb. eccl. nō alie. vbi
dr̄, q. prælatus poterit in emphy. hēditario iure cōcedere ei, qui
ſyluam ſterilem reduxerat ad culturam. Pondera, q. nō tranſit,

quia ſi iure communi tranſiret, fruſtra in p[illegible] tū fuiſſet [illegible]
præſupponitur. Item ponde[illegible]
rem arbitrium, [illegible]pe audiu[illegible] cum [illegible]
ergo nō audax [illegible] prælatus d[illegible] emph[illegible]
vr̄ [illegible] tunc c[illegible] n. Bar. [illegible] A[illegible]
ɔtha maxime [illegible] D[illegible] q. conſilio [illegible] ſm opi. Bart. [illegible] Bar.
tenet Alex. in d. l. q. cunque, in ad h. S[illegible] Pau. de
Caſt. conſ. alerido ſecutus ſuit opi. Bar. [illegible] Vr̄ [illegible]
& C[illegible] conſil. 48. exordiente Super [illegible] col. 2. Et iſta
ſententia Bar. tanquam benig[illegible] n[illegible] tento maxi-
me, quod eſt alteri no[illegible] D[illegible] tis eccleſiaſti-
cæ tr[illegible] ad hæredes extraneos [illegible] nuerunt, q. tran-
ſeat, vt Fe[illegible] alij, [illegible] in pāth. Quorum opi-
256 m caſu [illegible] ſuſtin[illegible] m [illegible] ſeq. opinio [illegible] ſcatur.
†nam ſi cultura coloni, vel emphyteutæ, ad [illegible] um tēpus fun
dus ſterilis effectus fuerit [illegible] lis, dominus tenetur [illegible] locatio-
ne ſeu emphyteuſi eundem [illegible] inueſtire pro [illegible] preſtio, & ad
ſiſſe tempus, etiam q. a tertio offeratur maior penſio, ſm Pau.
de Caſt. in d. conſ. 63. Mo[illegible] per tex. in d. l. quicūque, q̄ lex
ſm eum, oo vr̄ intel[illegible] da in eo, cui in perpetuum fundus lo-
catus fuit, qa ab eo fundus auferri non põt, [illegible] am q. illum ferti-
liorem non reddiderit l. cotem, §. a[illegible] de pub. & pro hoc facit
tex. in l. 1. C. de omni agro deſer. [illegible] tur, emphyteutā, cu
ius diligētia fundus melior et[illegible] poſſe[illegible] maio-
ri penſione, [illegible] ementum [illegible] tex. [illegible] Bar.
ɔ inſatiabil[illegible] atos [illegible] ratio eſt, [illegible] non d[illegible] de-
257 plorare fu[illegible] C. [illegible] ¶ †[illegible] inſpiciendus va-
lor, & redditus fundi tpe primæ inueſtituræ, nō tpe quo res re
peritur meliorata, l. 3. C. de præ. li. naui vel caus, & ibi not. Bar.
q. emptor, qui rē alteri hypothecatā melio[illegible] aut, offerendo tñ,
quantum detractis melioramentis res ipſa valet, [illegible] credito
ri habet ius retentionis. Et etiā illum tex. not. And. de Baru. &
Ioan. de Pla. ɔ auaros prælatos, alienantes, vel dantes in emph.
rem ſterilem, vel donū [illegible], & poſtea cum vident rē eſſe-
ctam preciōſiorē, & meliorē, aſſerūt eccleſiā eſſe læſam, & hoc
prætextu nituntur reuocare ſuos ꝓ[illegible]s. Non. n. pñt, neq. dnt, qa
inſpicienda eſt æſtimatio, q̄ erat tpe alienationis, ut ibi, & l. ſi vo
luntate, C. de ꝓhē. emp. & c. 3. extra de [illegible] & q. augeri non [illegible]
penſio colono, cuius induſtria res melior[illegible] a fuit, eſt caſus
in l. 2. C. de fun. priua. & ſalt. d. [illegible] & [illegible] C. de loca. præd. fiſ.
quē et Bar. ib. no. ɔ prælatos Bu[illegible] [illegible] Bart. in l. cogno-
258 uimus, C. de mu. & colo. patri. li. 11. †voluit, emphyteutā ec-
cleſiæ non poſſe expellere colonū repertum in fundo emphy-
teuticario, qui diu laborauerat, & cultiuauerat fundū illum ſte
rile, alias priuari debet emphyteuſi. Iſta deci[illegible] Pau. de Caſtr. du-
259 riſſima vr̄, † qa finita emphyteuſi ſinitum eſt ius emphyteutę,
& finita locatione finitū eſt ius coloni. l. [illegible] § fi. C. de lo. p̄d. ci
uili. Et finito tēpore locationis, & inueſtiturę, põt dñs aperire
oſtia et claudere colono, ſm Innocan c. 1. de immu. eccleſ. &
Bal. in c. 1. in ff. de ɔtrou. inter do. & fid. nec habet colonus iu-
ſtam ɔquerendi cām, ſi dñs nolit ſibi renouare inueſtiturā fini
tam, cum nemo inuitus ɔhere compellatur, l. ſicut. C. de act. &
oblig. & ꝓ hoc vr̄ caſus in l. nec cui, C. loc. Et ɔ Pau vr̄ ɔtinē de-
cidere gl. i l. 2. C. de lo. prę d. ciui. quę relata ad text ɔtrariū expreſ-
ſe determinat. Et ɔtrariū probat tex. in d. c. ad aures, de reb. eccl.
non alio verbo, poc. Eſt verū, q. ſup iſto tex. non eſt faciendū
magnū fundāmētū, qa ſm And. Sic. poſt antiquos, verbum, pc, non
fuit ibi poſitū, vt denotaret liberam poteſtatem dādi in emphyteu-
ſim ſyluā redactā ad culturā induſtria coloni. Sed vt denotaret
prælatum impune poſſe res ſteriles dare in emphyteuſim eis
quorū cultura effectę ſunt fertiles, non ob. legis prohibitione
& iuſſo de non alienando, &c. nec ibi determinat, an finita loca-
tione prælatus teneatur pro eodē precio dare rē ipſam in em-
phyteuſim. Vñ ɔſideraui ſup iſto puncto diſtinguēdū eſſe, aut
qs conſtitus de dño rei ſterilis abſque pacto, & ulla inueſtitura
reduxit fundū ſterilē ad culturā, aut prius accepit fundū ſteri-
lē in emphyteuſim, & poſtea eum reddidit fertilē. ¶ Primo ca-
ſu. aut dñs vult, ſoluere expenſas factas in cultiuando, & fun-
dū pro ſe retinere, & põt ſm oēs Canon. in d. c. ad aures. dū
volūt illū tex. nō procedere, quia ibi præceſſerat cōuētio de in-
ueſtiēdo, & iſtud optime probat tex. in l. qui agros, C. de oi agr.
deſer. Aut dñs nō vult pro ſe retinere, ſed vult ſoluere expēſas,
& alteri dare in emphyteuſim, & tunc is, qui cultiuauit, vult
eandē ſoluere penſionē, q̄ alius offert, dico eum ex ęquitate p̄-
ferendū, ar. l. ɔgruit, C. de loc. p̄d. l. ciuili. Et ſi fundus ſit eccle-
ſię, prælatus ſine licentia Papę nō põt illum dare in emphyteu-
ſim alteri, q̄ ipſi cultori, ſm Car. Flo. & Pan. i d. c. ad aures. ¶ Se-
cūdo caſu ſubdiſtinguendū arbitror. Aut is, qui reddidit agrū
fertilem, fuit inueſtitus in perpetuū, aut ad tēpus, ſi in ꝑpetuū,
ɔſtat, q. ab eo nō põt auferri, d. l. 2. cum gl. & l. fi. C. de loc. pręd.
ciuil. neque ſibi pctio augeri, l. fi. C. de omni agr. deſer. Si ad tē-
pus, aut finito tpe petit ſe inueſtiri offerendo tñ, quantum ab
alio reperitur, & tunc audiendus eſt, & pręferendus, tum ra-
tione prioris culturę, tum quia antiquus colonus cęteris pari-

260 ius eſt pferẽdus nouo ↄductori,d.l.ↄgruit. ¶†Sicut eñ dñs vo lẽs emere a colono fructus rei locatę eſt alijs anteponẽdus, ſm Bar.& Io.de Pla.in l.j.& ibi Io.de Pla.p illũ tex.C.de met.li.xj. & ita tenuit Bar.i l.3.§.pmittitur,ff.de aqua quo.& æſti.vbi decidit,q finita emphyteuſi p gñationẽ pñt deſcẽdẽtes petere ſibi renouari emphyteuſim,& ſi dñs denegret, poterũt a tali denegatione appellare,qa grauant,& iniuriant,& iudex appellationis debit cõpellere dñm ad renouãdũ eis inueſtiturã. alleg. tex.in c.bonæ,de poſtu.pla.& inducit tex.in d.§.pmittit,& in l.nullus,C.de decur.lib.x.& idẽ tenet Bar.in l.ſi mihi & Titio, ff.de verb.obl.vbi D.Alex.late inſtat,& tandẽ dicit opi.Bar.habere in ſe magnã æqtatẽ,q in practica ita ſp vidit obſeruari. Et ſm opi.Bar.ↄſuluit Ludo.Ro.ↄſ.22.Pro propoſitæ mihi ↄſultationis,&c.Alex.ↄſ.80.Viſo,& optimẽ ad aduerſo,lib.1.& ↄſ.9. Viſis dicto themate,col.5.lib.2.Imo ↄſ.38.In caſu pmiſſo.vbi rñdet ad ↄtra,q pcedũt de rigore.opi.vero Bar.pcedit de æqtate.& idẽ late ↄſuluit Imo.ↄſ.68.In caſu pmiſſo.& ibi loquit in emphy.finita p lapſũ tpis.idẽ ↄſuluit Pe.de Anch.conſ.171. C[illegible] Do Lan.& Cur.ↄſ.48.Sup ↄtrouerſia, p[illegible].vbi dicit,q [illegible] tota iuris prudẽtia tranſit cũ opi. Bar.& q ita in practica obſeruat.idem tenet Balb. ↄſi.18.col.3. lib.2. Dec.ↄ.131.Reuocat in dubium.vbi ex plurib.oſtẽdit opi.Bar. eſſe communem. Aut nõ vult ſoluere tñ,quãtum alius offert,ſed petit renouari inueſtiturã pro ſolita & prima pẽſione, & tunc credo,q dñs nõ teneatur renouare ↄ Pau.de Caſt.p[illegible]ura,& rõnes ſ.alle.Et ↄ Pau.vr tex.in d.l.ↄgruit.a ↄtrio ſenſu. Nõ obſt. tex.in d.l.q cũque,in rõne decidẽdi, quia finito tpe locationis, & inueſtituræ,non excludtur a dño a fructu laboris ſui, ſed ex pacto excludit & ſic ex proprio conſẽſu,l.j.ff.de pac.facit tex.i l.fi.ff.de con[illegible].¶Et ponderatio Pau.q ille tex.loquat neceſ[illegible]o in conductore ad tps,qa ſi in perpetuũ conduxiſſet,nõ poſſet expelli,ẽt q rẽ ſterilẽ nõ melioraſſet,d.l.cotẽ, §.agri, nõ

261 vr iuridica.† Nã ego crederẽ a cõductore ppetuo rẽ ſterilẽ auferri poſſe,ſi monitos itra ↄgruũ tps eã nõ reduxit ad culturã, arg.l.qcunque,& l.q agros,C.de oi agro deſer. ſi n.cuilibet extraneo licet occupare res ſteriles deſertas, & eas redigere ad culturam inuito dño,quãto magis licebit ipſi dño: & eo maximẽ,quia ↄductor rei ſterilis tacite vr ſe obligare ad redigendũ ipſam rẽ ad culturã. Qd ſi non facit, vtpotẽ ↄueniẽs promiſſis, nõ video quare expelli non poſſit ab emphyt. auct.qui rẽ,cum ibi no.C.de ſacroſ.ecc.Et hoc eſſet expeditum,ſi in inueſtitura pmiſiſſet emphyteuta,rẽ ipſam meliorare,vt cõiter fieri ſolet. Fortẽ ſaluari poſſet opin.Pau.quando labores,& impẽſę eſſent maiores q fructus perpti tpe locationis,& emphyteuſis finitę, uel parum deductis impẽſis eſſet ſupra lucratus,tunc ex ęquitate,& ex rõne d.l.qcũq. & l.fi. C.de alluuio.ſ.ne ingemiſcat operas ſuas,putarẽ ſibi renouandã eſſe inueſtiturã pro eadẽ penſione.Ita n.fiet, vt cultiuator quãdoq; fruatur, & gaudeat ſuis operibus ſuoque labore. Sed hic probabiliter dubitari poſſet.

262 ¶†Quid ſi dominus finita emphyteuſi velit fundum pro ſe retinere? Videtur poſſe eum retinere, quia dicitur,

Alpibus ille perit, qui ſe plus diligit illum.

L.præſes C.de ſer.& aqua,c.niſi.de auth.& uſu pal.& ita tenuit Pan.i c.bonæ,2.col.pen.de poſtu.præl.dicẽs ita reſtringẽdum eſſe dictum Bar.in d.§.pmittitur. Sed ↄtriũ reperio conſuluiſſe Dec.cõſ.131.Reuocat in dubiũ, quia ſi dñs poſſet pro ſe retinere,eluſoria eſſet cõis opi.Bar.& Doct.in d.§.pmittit,nã poſ-

263 ſet dñs ſp dicere,uolo p me retinere.†Eſt aũt communis opi. & quælibet diſpoſitio ita interpretanda,ne reddat eluſoria, vt in ſimili arguit Pan.i c.quæ i eccleſiarũ, col.fi.uer.limitarẽ tñ, & conſi.bñ facit tex.in l.j.§.pecuniam,ff.de calũ.& in c. ſi ciuitas,de ſentẽ.excom.lib.6.Quid tenẽdũ? Certe uř cõtẽplandã eſſe æquitatẽ,ſup qua fundatur communis opi.nam ſi emphyteuta reddidit fundũ ſterilẽ ſua cultura fertilẽ,æquitas uř p emphyteuta,& eius hæredibus,ne lugeant amiſiſſe fructus laborũ ſuorum.Sed ſi emphyteuta recepiſſet fundum fertilẽ i emphyteuſim,quæ eſſet finita tpe,uel gñatione, dicerẽ æqtatẽ eſſe p dño,q vult gaudere fructibus rei ſuæ.Poſſẽ plura alia circa dictum Bar.in d.§.pmittitur,hic congerere,quæ omitto,quia nõ bñ ſeruiũt ad propoſitam agriculturæ materiam. Vltimò ſciendum eſt,quod clericus, qui terram eccleſiæ incultã ſua diligẽtia fertilẽ fecit,uel qui i terra eccleſiæ ſterili plantauit uineam, uſq; ad eius obitum põt illã retinere, ẽt q pp delictum bñficio fuerit priuat⁹.Et hoc fauore agriculturæ, & ne lugeat pdidiſſe ſuos labores,ut eſt tex.i c.fi.de pecu.cler.ſecundum intellectũ Inn.quem ſequuntur Pan.& Mod.Et hæc ſufficiant,quantum ad modum ubertatis habendæ.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitates ex malo regimine, & inordinata adminiſtratione, vt plurimum depauperantur, fame, & peſtilentia pereunt.*

2 *Annonæ theſaurarij, ſeu ſuſceptores, cuius qualitatis, & conditionis eſſe debeant.*

3 *Et in principio officij iurare debent omnem iniunctam ſibi ſolicitudinem obſeruare, remotis omni fraude, & dolo, num. 3.*

4 *Iurare qui teneantur in principio ſuſcepti officij omnem ſibi impoſitam ſolicitudinem ſemper obſeruare.*

5 *Annonæ ſuſceptores ſeu theſaurarii debent librum conficere, in quo deſcribantur annonæ ſuſcepta, & pecunia frumentaria.*

Et quid fieri debeat de libro illo. ibid.

6 *Librum rationum conficere tenetur quilibet obligatus reddere rationem, alias contra eum iurari in litem poteſt.*

7 *Præſumptio eadem eſt contra non conficientem librum rationum, quæ eſt contra non conficientem inuentarium.*

8 *Annonæ ſuſceptor, ſeu theſaurarii ſi aliquid omiſerint ſcribere, qua pœna puniantur.*

9 *Annonæ ſuſcep. ſeu theſaurarii debent cuilibet deferenti annonam frumentariam, vel pecuniam, apocham facere de ſuſcepta ſumma.*

10 *Theſaurarius ſiue camerarius Regis, vel ciuitatis, vt cõfiteatur ſe recepiſſe à debitore Regis, vel ciuitatis, qui verè non ſoluit, debitor ipſe cenſetur illico liberatus.*

11 *Annonæ theſaurarij, vel ſuſceptoris negligentia ſi quicquam ex publica annona deperierit, ad ipſius debet damnum referri.*

12 *Annonæ alicuius rei adminiſtrator cenſetur in maxima culpa conſtitutus, ſi eius negligentia res ſibi commiſſa pereat aut deuaſtetur.*

Et quid ſi culpa ſui ſubſtituti id euenerit, an ueniat excuſandus. numero 13.

14 *Tut. ruentes pupil. domos, nec eas reficientes, qua pœna teneantur.*

15 *Annonæ præfecti, & theſaurarii aliquid de publica annona in vſus proprios conuertentes, qua pœna puniantur.*

16 *Officiales qui de pecunia communitatis, vel de frumento faciunt mercantias, quam pœnam ſ[illegible] debent.*

Et an lucrum inde proueniens debeat communitati applicari. num. 17.

18 *Theſaurarij ſeu ſuſceptores, quibus non licet pecuniam frumentariam in alios vſus conuertere quam in emptione frumenti, an & quando poſſint ipſam pecuniam mutuare piſtoribus, qui artem piſtoriam aliter exercere nequeunt, niſi ipſis ſubueniatur.*

19 *Theſaurarij habentes publicas pecunias pro ſoluendis ſtipendiis Doctorũ, & militum, an licitè poſſint illas mutuare Doct. & militibus indigentibus libris, equis, & armis, ſine licentia ſuperioris.*

20 *Theſaurarij ſeu ſuſceptoris officium quanto tempore durare debeat, & ſequen.*

Et an & quando poſt finitum officium poſſint ad illud reaſſumi. 23.

24 *Theſaurarij, vel ſuſceptores, an & quando teneantur reddere rationem de adminiſtratione ipſius impoſita.*

Et quis ordo ſeruari debeat in ratione reddenda?

Quique conueniri debeant, ſi male adminiſtrauerint ſeu diſpenſauerint. num. 25. & 26.

27 *Theſaurarios ſeu officiales de præda ſuſpectos, an poſſit ciuitas, vel communitas ab officio ſubmouere, & alios ſubrogare, & qua pœna puniri debeant, ſi conuicti fuerint fraudem in officio commiſiſſe. nu. 28.*

29 *Annonæ publicæ ſuſceptores ſeu theſaurarii, an poſſint frumentum priuatum in horreis annonæ publicæ reponere.*

30 *Maſſarii agricolæ, an & quando poſſint aliena animalia in terris dominorum ſuorum intromittere.*

31 *Nautis an, & quando liceat in naui publicas merces deferente, quicquã priuati imponere.*

32 *Equi conductor, qui ex impoſitione valiſiæ, ſeu malæ, aut ſocii equũ conductum deteriorem fecit, qua pœna tenetur.*

33 *Debitores Reip. ex cauſa frumentaria, an cogi poſſint immediatè poſt redditam rationem ad pretium ſoluendum.*

Et an habeant dilationem quatuor menſium iudicatis à iure conceſſam. num. 35.

Et an eorum bona cenſeantur tacitè ciuitati hypothecata. nu. 37.

34 *Exceptio compenſationis opponi non poteſt contra rempublicam pro ſumma ſalariorum Doctoribus publicè legentibus debitorum.*

36 *Debitores debitorum, an fauore vbertatis conſeruandæ cogi poſſint ad ſoluendum.*

38 *Theſaurariorum, ſeu adminiſtratorum bona regulariter cenſentur Reip. obnoxia.*

39 *Theſaurarij, ſeu ſuſceptores laudabiliter officio functi, quibus gaudeant priuilegiis.*

40 *Annonæ deſcriptio, quando, qualiter, & a quibus fieri debeat.*

Et an diſcuſſores ipſius poſſint aliquid a ſubditis extorquere. nu. 41.

42 *Annonæ præfecti, an & quando edictum facere poſſint, ne quis extra prouinciam annonam deferat ſub pœna.*

43 *Frumenti appellatione, an veniat farina.*

44 *Tranſitus, an & quando per medium non prohibitum fieri poſſit in effectum non permiſſum.*

45 *Lana appellatione, an veniat lana filata.*

46 *Frumenti, & farina eadem eſt vſia.*

47 *Pecuniã numeratam mutuare prohibitus filiofam. an poterit mutuare frumentum, vel farinam.*

48 *Statuentium mens non minus, quàm verba ſeruanda eſt.*

49 *Extenſio fauore publico etiam in pœnalibus eſt licita ex identitate rationis.*

50 *Statuta pœnalia, & exorbitantia, ex identitate rationis extenduntur de ſimilibus ad ſimilia.*

Gabella.

51 Gabella, ſiue exactiones, an & quat liceat fraudare.
52 Frumenti appellatione, an contineantur panis, legumina, hordeum, ſpelta, auena, & ſimilia. & ſeq.
54 Extenſio ex identitate rationis nō valet, niſi in vtroque ſit ſtāta, et pœna libratio.
58 Victualium appellatione quid veniat. nu. 59.
60 Vini appellatione, an veniant vuæ, vinum aquaticū, ſeu lymphatum (quod poſcam, ſeu trempam vocant) cerniſia, vina artificialia, & acetum.
64 Statutum puniens exportantem vinum, an comprehendat portantē phialam vini cauſa guſtus tantum. et 67.
65 Statutū puniens contrahentem matrimonium, an liget contrahentē ſponſalia, per quæ deuenitur ad matrimonium.
66 Statutum prohibens facere molendinum ſub pœna, an comprehendat facientem aquæductum.
68 Statutum puniens falſificantem monetam, an intelligatur in falſificante paruam monetam, puta bagattinos, & huiuſmodi
69 Regula Lorutio. ff. de ſponſa. an, et in quibus habeat locum.
70 Argumentum de toto ad partem, an et quando valeat.
71 Statutum puniens exportantem vinum, vel bladum. an et quando comprehendat repertum in via portantem huiuſmodi prohibita.
72 Virgo, quæ iter arripuit, ut corrūperet, an amplius poſſit virgo appellari.
73 Extenſio in pœnalibus, an & quando ſit licita
74 Verba præteriti perfecti, et pl. ſquam perfecti temporis, requirunt actum conſummatum.
75 Verba futuri indicatiui vel ſubiunctiui, vem iā cœptā indicant in ſtatutorum diſpoſitione.
76 Delictum cœptum, ſed nondum conſummatum, quomodo puniri debeat.
77 Iudex in pœnarum impoſitione cautus eſſe debet, et omnia ad vnguem cōſiderare.
78 Coniecturis et præſumptionibus quando et quibus ſtetur. nu. 77. 80. et ſeq. uſque ad verſ. Nonò quæri, quid ſi ſit ... &c
79 Via inſolita et inuſitata non eſt eligenda, alias præſumitur contra reperto ire per ipſa deuia, niſi via ſolita, et recta eſſet occupata, vel aliàs ſuſpecta. nu. 87.
81 Ambaſciatores euntes per vias trāſuerſas, et indirectas ut diutius ſtēt in legatione, & plus lucrentur pro tali tempore conſequantur ſalariū,
Et quid de apparitoribus, nuncijs, et vectigalibus, qui omiſſa rectā, et ſolita via, iter faciunt per circuitus, an cōſequi debeant ſalariū pro tēpore circuitionis. Et quid ſi ſic circūeundo fuerint ſpoliati et deprædati, an huiuſmodi caſu cedat eorum periculo. nu. 82. 83. & 87.
85 Vias publicas et itinera ſecura tenere obligatus, an teneat de caſu, et dāno eius, qui per iter inſolitum eundo talia paſſus fuit.
88 Via breuior, niſi ſit ſuſpecta, et terreſtris, potius quā nauali eſt eligēda.
104 Inuentus non dicitur, quis, niſi perſonaliter fuerit apprehenſus.
105 Deprehenſus. an dici poſſit is, qui conuictus eſt teſtibus.
106 Teſtium diuerſimodè deponentium dictum, an & quando valeat.
107 Statutum vetans ſub pœna, ne quis extrahat frumentū extra territoriū, an et quando liget agricolas forenſes, ne poſſint partem ſuam frumēti exportare ad domum ſuam.
Et an ciuis, cui agricola extraneus vendit partē ſuam, poſſit dictā partem impunè extra territoriū mittere, vel portare. nu. 108.
109 Statutū prohibens ſub pœna, ne frumentum extra territorium trahat, an et quando liget ciuem, ſe, et familiam abſentantē a territorio, quo minus exportet frumentum ad vſum familiæ neceſſarium.
Et qualiter probabit quod vſus ſui gratia dictū frumentū exportet. nu. 110.
Et quid ſi mutato propoſito illud vendiderit. nu. 111.
112 Propoſitum, ſiue initium primum, an et quando ſpectandū eſt. nu. 113.
114 Statutum, an et quando liget portantem extra territorium frumentum illud aliunde aduectum.
115 Statutum prohibens pannos forenſes intromitti in ciuitatem, an cōprehendat pannos illuc intromiſſos tranſitus gratia.
116 Tranſitus debet eſſe liber mercatoribus. Et an militibus volentib. trāſire abſque incolarum damno negari poſſit tranſitus. nu. 117.
118 Statutum vetans forenſes ducere vinum cū plauſtro ad ciuitatem, an & quando vim habeat in ipſos forenſes.
119 Statutum, an & quando liget forenſes.
120 Statuti ignorantia, an et quando excuſet forenſes. Et an, et quando forēſis præſumatur ignorare. nu. 121.
122 Statutum prohibens frumentum extrahi de ciuitate, an et quādo liget perſonas eccleſiaſticas. Et an et quando liget ipſarum colonos. nu. 124. Et an liget eos, qui ab ipſis emerant frumentum. 129.
123 Clerici, an et quando in bonis patrimonialibus gaudeant priuilegio eccleſiaſtico.
124 Statuta per indirectum lædentia ius eccleſiæ, an et quando valeant.
126 Statutum, quòd coloni teneantur ſoluere collectas pro eccleſia, an et quādo valeat, et nu. 127.
Et an teneantur ſoluere decimas fructuum collectorum ſuper poſſeſſionibus eccleſiæ exempta. nu. 128.
130 Statutum ſi puniat exportantes frumentū de territorio, pœna confiſcationis frumenti, an appellatione frumenti confiſcabitur, & ſaccus.
131 Confiſcata an cenſeātur res, quæ ſine corruptione ſubiecti ſeparari poſſūt a re confiſcata.
132 Statutū prohibens aliquid exportari ſub pœna cōfiſcationis plauſtrorum et animalium, cū quibus exportantur, an et quando cōprehendat aliena, et plauſtra commodata exportāti. Et an et quando in ſimilib. ignorantia excuſet. nu. 133. & ſeq. Et quid ſi ſtante dicto ſtatuto duo ſucceſſiuè ſuam reperticū e ſat ... exportare res prohibitas. 136.
137 Lucratiua dicuntur, quæ ex cauſa pœna acquiruntur.
138 Statuto puniente pœna amiſſionis plauſtrorum, et boū, ſeu aliorū animalium quemcunque exportantem frumentū de territorio ſæpius contrauenient, an et quando incidat in pœnam toties, quoties contrauenerit.
139 Annona publica erogatio a quib. qualiter, et quibus ſit facienda. et ſeq. vſque ad n. 181. incluſiuè. Et qualiter appellari poſſint officiales, ſeu erogatores dictæ annonæ. n. 139.
140 Actuarij ſeu officiales ad erogandam annonā deputati, quale iuramentū præſtare debeant. Et de ipſorum officio habetur ab hoc num. et vſq; ad nu. 181. incluſiuè.
142 Annonæ publicæ erogatores quot fructus, et quanto tempore retinere, et quibus erogare debeant.
Et qualiter conſeruanda ſit dicta annona, ab hoc n. 141. vſque ad n. 181. incluſiuè.
143 Vini veteris erogatio quo tempore fieri debeat. Et ibi qua pœna puniatur tenor vinum vetus dans familiæ tempore vetito.
146 Aromatarius, an & quādo poſſit licitè ceram corruptā cum noua miſcere.
147 Frumentū vel pecunias, an et quando dare poſſit Capitulū obligatum ad tot panes, et amphoras vini pro ſingulo die Canonicis intereſſentib. diuinis. nu. 148.
149 Clerici abutentes redditibus beneficiorum, aliena rapere cenſent. Et ad reſtitutionem tenentur, ac ſi fures eſſent, et latrones. nu. 151. Et quomodo de redditibus poſſint, et quibus ſubuenire. nu. 162.
150 Poſſeſſor malè alienum poſſidere cenſetur.
151 Eleemoſyna quando commenſatur, menſura diti poteſt in pauperes.
153 Ciues ſunt præferendi alienigenis, tam in eleemoſynis, quam in collationibus beneficiorum, et officiorum.
154 Beneficiū impetrans a Papa nulla facta mentione de natione ſua vel patria, ſubreptitiè impetraſſe cenſetur, et impetratio eſt nulla.
155 Statutū, quo prius ciues, quam extranei ad officia, & honores vocantur (vt optimè ſeruant ſapientiſſimi Veneti) valet, et obſeruandum venit.
158 Moniales in eleemoſynis faciēdis præferendæ ſunt vicinis etiam religioſis. & 159.
160 Pauperes nobiles cæteris paribus præferendi ſunt ruſticis in erogatione eleemoſynæ, & ſenes iuuenibus.
Et, an quando præferendi ſint conſanguinei pauperes reliquis pauperib. nu. 161. & ſeq.
165 Teſtamentorū executores quomodo, et quib. pauperib. diſtribuere debeāt eleemoſynas, & bona a teſtatore in teſtamento pauperib. relicta. nu. 164. 165.
166 Clerici, an et quādo poſſint cōferre beneficia ſuis cognatis. Et quid de ſummis Pontificibus, qui plurimos Cardinales creāt de ſua cognatione. n. 167.
168 Clerici, qui ex redditib. eccleſiæ emunt prædia in perſonam ſuorū conſanguineorum, excommunicationis ſententiam incurrunt nu. 169. et ſeq.
170 Prælati, an et quādo poſſint infeudare conſanguineis ſuis res eccleſiæ etiam ſolitas alijs infeudari.
171 Papa, qui bona eccleſiæ dat agnatis, vt diteſcant, palatia conſtruant, & bella faciāt, quib. ſit pœnis dignus. n. 172. Et quid ſi in danda terras eccleſiæ ſuis attinentibus eſſet incorrigibilis. n. 173.
175 Annona publica, ſiue cuiuſpiam alterius facultatis erogatorē ſeu diſpēſatorem ratione, et prudentia fulcitum eſſe oportet.
177 Princeps, an poſſit cogere ſubditos, vt res ſuas præſertim ſal, et ſimilia emāt vel locent pluris, quam communiter vendi, vel locari ſoleant. Et quid de huiuſmodi exactoribus, contra quos omnia iura inſurgūt. nu. 178.
179 Annonæ ſeu cuiuſpiā alterius rei erogatores, ſeu actuarij, debēt villicationis ſuæ reddere rōnem ſolitis ſemotis numerarijs, ſeu calculatorib. Et de erogatione facta pauperib. tenentur intra triginta dies fidē facere per publicum inſtrumentum.
Et quantitates ſingulorum demonſtrare. n. 180. & 181.
182 Peſtis ex participatione, et conuerſatione cum morboſis contrahitur.
183 Peſtilentioſi, ac de peſte ſuſpecti, et eorū bona debēt ab ingreſſu loci arceri.
184 Cuſtodes portarum à quibus ſint eligendi.
185 Medicorum electio, ad quos pertineat.
186 Electio cuſtodū banariorū, ſeu ſaltuariorū, obſtetricum, & ſimilium ad quos ſpectet. & plurib. ſequent. Et quæ requirantur ad hoc, vt cuſtodes electi dicantur ſufficientes. n. 194.
188 Cuſtodia clauium portarum ad quos pertineat.
190 Cuſtodes portarū electi a decurionib. ſunt à domino loci confirmandi. Et quid ſi dominus recuſet eos confirmare. n. 193.
191 Iuramenti delatio iuriſdictionem referre videtur.
192 Treuaria quid ſit.
195 Cuſtodes portarum duo eſſe debent.
196 Cuſtodes portarū electi debēt in manu domini eos confirmantis fidelitatis iuramentum præſtare.
197 Electores ſi ſcienter elegerint inhabilem, qua pœna debeant puniri.
Et quā pœnam incurrant patroni, qui huiuſmodi cuſtodes repræſentarūt n. 198. & 199.
201 Cuſtodes, an et quādo in negligentiam ſubditorum poſſint eligi a dominis loci. Et quis ordo ſit ab ipſo domino ſeruandus in electione cuſtodū dicto caſu. n. 202. 203. 204. Et quando ipſe dominus poſſit alios addere cuſtodes. nu. 205. & 207.

Dominus

206 *Dominus proprietatis, an inuito vſufructuario poſſit ponere ſaltuarios, ſeu camparios ad cuſtodiam prædiorum.*
208 *Cuſtodes, an et quando poſſint ſubditi caſſare ſi tempore peſtis dominus alios cuſtodes appoſuit.*
209 *Cuſtodibus vtrum dominus, aut ſubditi ſoluere debeant.*
210 *Cuſtodiam facere, an quilibet cogi poſſit tēpore peſtis. et ſeq. vſque ad nu. 225. incluſiuè.*
211 *Cuſtodia portarum eſt officium viliſſimum.*
212 *Scholares elapſis 25. annis non præſumuntur proficere. Et ideo nō excuſantur ab oneribus perſonalibus. nu. 60. et ſeq.*
214 *Literarum profeſſores, an et quando excuſentur ab omnibus muneribus ciuilibus & publicis.*
215 *Doctoratus dignitas eſt.*
216 *Priuilegium immunitatis ab onerib. cuſtodiendi portas, cenſetur conceſſum fuiſſe ratione dignitatis.*
217 *Doctores poſtulando (vt decet) vel conſulendo, melius viuere, et agere cenſentur, q̄ ſi fratrū mendicantium vitam viuerent, et regulā obſeruarēt. Et contra, nil pernicioſius Doctore, ſeu Aduocato iniquo. nu. 218.*
219 *Licentiati natum, an et quando excuſentur a muneribus perſonalibus. Et an æquiparentur Doctoribus ſcholaribus. & ſeq.*
221 *Mechanicas artes ad docendum admiſſi in ciuitate, an et à quib. muneribus ſint exempti.*
222 *Senes 55. annos nati excuſantur à cuſtodia portarū, et cæteris onerib. perſonalibus. Et idem dicendū de fœminis, ut valetudinarus. n. 223. Quorum olim excuſatio ceſſat propter ciuium inopiam, vel niſi cōſuetudo contrarium induxerit. nu. 224. & 225.*
226 *Collectam ſoluere qui teneantur tempore peſtis. et ſeq. vſque ad n. 235.*
227 *Subrogatum, an et quando naturam ſeruet eius, in cuius locū ſobrogatur. nu. 228.*
230 *Onera non habentia certam, et determinatam præſtationis formam, extraordinaria dicuntur.*
231 *Peſtis tempore nullum calamitoſius.*
237 *Cuſtodes portarū, an tpe peſtis poſſint quoſcunq; arcere ab ingreſſu loci. Et quæ actio competat contra eos, ſi intromittendos non ſuſcipiāt. n. 238.*
239 *Statutum conſiliariorum loci, quod nullus forenſis recipiat in locū vſq; ad octo dies, an et quando valeat. et ſeq. Et ad quem ſpectet prohibitio ingreſſu et tranſitus per vias publicas. nu. 240. 245. 246. 247.*
243 *Verbum, libere, quid importet.*
244 *Repreſaliarum actio non habet locum in peregrinis et ruſticis, qui eundo & redeundo plena ſecuritate gaudere debent.*
245 *Conſorti de iuriſdictione non dat non habenti.*
247 *Vſurarij poſſunt eijci de ciuitate.*
248 *Cuſtodes, an poſſint denegare introitum domino loci peſte infecto, et ſeq. vſque ad nu. 225. incluſiuè.*
249 *Pactum factum inter ſubditos et dominum ſuum, qđ non poſſit, niſi cum certo armatorum numero locum intrare, an valeat.*
250 *Vaſallus iurans defendere dominū aduerſus quoſcunque, non intelligitur comprehendere ſeipſ., neque patriam, niſi conſtaret dominū iuſte arma mouere contra ipſam, nu. 251.*
Et an teneatur iuuare dominum male operantem. nu. 252.
253 *Dominus licet non teneatur fidelitatis iuramētū præſtare ſuis ſubditis, tenetur tamē ad illa ſex, de quib. in iuramento fidelitatis, quę no. in c. 1. forma fideli. et c. de forma, 22. q. 5.*
255 *Vaſallus tenetur vltro ſuis impēſis ſubuenire domino ſuo in mortis periculo conſtituto.*
256 *Cuſtodes, an et quando tempore peſtis poſſint etiam denegare territoriū ſuſpectis de peſte.*
257 *Proximum non ſolum diligere, ſed et ei benefacere tenemur ſub pęna peccati mortalis. Aut. n. dca, & proximum tuum ſicut teipſum. ſ. diliges.*
258 *Defendere ſe poteſt quilibet etiam cum damno tertij.*
259 *Sententiam à miſericordia ſemotam, neque audire, neque tenere debemus.*
260 *Sanus quilibet præſumitur, niſi conſtet de contrario.*
261 *Salutem corporis, vt procuremus, tutior nobis in dubio eſt via eligēda. Et ad promouendum declinamus in partem deteriorem. nu. 262.*
263 *Sanitatem qualiter quis probare debeat.*
264 *Iuramento decidenda eſt quæſtio in cauſis ſummarijs.*
265 *Iuramentum purgationis eis deferendū eſt, de cuius procuratione quęrit.*
266 *Iuramēto eius, q rei defert in ciuitatē, ſtandū, an eas vſus ſui cā deferat.*
267 *Experientia eſt rerum magiſtra.*
268 *Bullettino, quod alio nomine dicitur litera dimiſſoria, probatur aliquem non eſſe de peſte ſuſpectum.*
269 *Bullettinum, ſeu litera dimiſſoria, tempore peſtis a quo ſit faciendum.*
270 *Bullettini tenor & forma, qualis eſſe debeat. et ſeq. Et quato tempore debeat valere. nu. 273.*
271 *Bullettinum etiam alio vocabulo dici poteſt litera dimiſſoria, ſiue litera tractatoria. & nu. 272.*
273 *Hora, an debeat poni in bullettinis, et an inſtrumentis, & nu. 274.*
276 *Bullettinū dēt ſcribi, vel ſubſcribi manu officialis ad hoc deputati. et ſeq.*
277 *Saluus conductus, qui alio vocabulo dicitur ſaluaguardia, per ſcripturā ſolum probari poteſt.*
278 *Inſtrumētum, et maximè protocollum debet eſſe ſcriptū manu Notarij de eo recipiendo rogati alias præſumitur falſum.*
280 *Bullettinū album ſi officialis det amico ſuo, qua pęna veniat puniēdus.*
281 *Bullettinū quare ſic nominetur, et quo ſigillo ſignari debeat. et ſeq. Et ſi ſigillum nō ſit benè impreſſum, bullettino non erit danda fides. n. 286.*
283 *Nomen ſuum, vel cognomen, quenquam ignorare non eſt veriſimile.*
284 *Raſura, vel cancellatio arguit falſitatem literarum.*
285 *Bulletini data dēt ſcribi extenſè nō per literas abachi, ſeu ciphras. Et ſi inter cuſtodes, et volētes intrare oriatur cōtrouerſia ſuper veritate bullettini, quis erit de hac qōne competens iudex. nu. 287. Et an a ſuis talis iudicis ſi fortè non videntur iuridica, licebit appellare. nu. 288.*
289 *Iudici de facto reſiſtendum eſt, vbi cōſtat de eius iniuſtitia, et damnum eſt irreparabile.*
290 *Iudex mandans cuſtodibus ſub pena fuſtigationis, ne quenquā ſuſpectum de peſte, et præſertim Titium intromittāt, et modo ueniat Titius cū bullettino legitimo, quē cuſtodes intromiſerūt, an poſſit dictos cuſtodes dicta pęna afficere. et ſeq.*
291 *Magiſtratus municipales poſſunt de conſuetudine exercere ea, quæ ſunt minimi gradus meri imperij.*
292 *Inueſtigatio eſt minimi gradus meri imperij.*
293 *Præcepto iudicis, an & quando parendum ſit.*
394 *Cuſtodes, qui accepta pecunia ſinunt venientes ſine bullettino intrare locum, qua pęna ſint puniendi.*
295 *Proditores, qui inimicos intromiſerunt, deprędandi, et occidendi cā, qualiter ſint mulctandi.*
296 *Cuſtodes, ſi dum confabulantur, vel ob eorū negligentiam aliquis ingrediatur locum, an ſint puniendi.*
Et quid ſi poterant reſiſtere, & non reſiſterunt. nu. 299.
297 *Cuſtodes, quibus commiſſus eſt populus, debent eſſe vigilantiſſimi.*
298 *Cuſtos equi, vel alterius animalis, ſi ipſum dimiſit in paſcuis, qua pęna teneatur domino animalis, ſi perditum fuerit.*
300 *Statutum, quod nemo audeat ſub pęna exire locum ſine licentia deputatorum, vel ſine bulletino, an & quando valeat.*
301 *Statutum domini loci, quod nemo audeat exire territorium pro metendo, vel laborando, eſt iniquum et non obſeruandum.*
302 *Statutum, quod nemo audeat exire locū, niſi ſecum duxerit vnum ex incolis loci, an & quando valeat.*
303 *Statuto cauenti ſub certa pęna, quod nullus recipiat forenſē in loco vel caſtro, an contraueniat recipiens forenſem in ſua caſſina extra caſtrū.*

De remedijs ad conſeruandam vbertatem.

DEuenio nunc ad modū, & normam vbertatis cōſeruandæ. Eſt n. modus, & ordo in reb. agēdis adhibendus, maxime in ↄſeruanda vber-
1 tate, q̄a ſex inordinata admin. ſtratione, & ma. re . . . ciuitates depauperant, tanc, & peſtilētia deſtruunt. l. 1. C. de frum. vrb. Cōſt. in. li. 11. ſic ex imprudēti regimine patris familiás ſępe dilabūt facultates, l. ius alimēto ū. ff. vbi pup. edu. de. & i Auth. vt deter. ſit numer⁹ cle. ſ. cū vero, verſ. nā ſi aliqs, &c. cū Apoſtol⁹. c. imp. de cēli. Qui ergo ↄſeruare vbertatē voluerit, pri⁹ & āń oia idoneos ſuſceptores, q annonā, & pecuniā
2 frumentariā ſuſcipiāt & cuſtodiāt, eligere ꝓcurabūt. † Dēnt aūt ſuſceptores eē nobiles, prudētes, fideles, bonę ↄſciē, & optimę integritatis, l. 1. C. de ↄd. in pub. hor. li. 10. hēre et dēnt reiū ex-
3 perientiā, C. de no. Cod. ↄfir. ſ. ſed cū ſit neceſſe. Qui† in principio officij iurare teneant ꝓ iuſtitię rōne, oī dolo & fraude remotis, inunctā ſibi ſolicitudinē peracturos, l. ꝑ hāc, C. de erog.
4 mil. ann. † Sic ēt iurāt tutor & curator. ſ. fi. in Auth. vt hi, q obl. te perhi. hēre res mino. tradit Bart. in l. legitimos, ff. de leg. tut. Ite faciūt executores teſtōrū, l. de creation. b. C. de epiſc. & cle. Et idē faciunt Rectores hoſpitaliū. cle. q a ↄtingit, de reli. do. Iurant ēt iudices, in Auth. iuiun. qđ præſt. ad hic, in princ. q iurāt ēt Notarij ſubire tenent. c. ad audiētiam, de præſc. Debēt aūt
5 † ſuſceptores annonæ ſuſceptæ & pecuniæ frumētariæ librum ↄficere, & illū tradere Decurionibus, q ipſum ponāt in archiuo publico, vt cū opus fuerit, cognoſci poſſit quātitas annonæ reiq; frumentarię l. excellētia. C. de ero. mil. an. l. 1. C. de apo. pu.
6 & in Auth. de coll. 1 prin. † Sic ēt tutores librū rōnū ↄficere, & pupillo reddere tenentur. l. 3. ſ. oſſō. ff. de tut. & rō. diſtrahē. Sic quilibet obligatus habitorū & geſtorū rōnē reddere, codicē rōnū ↄſcribere dēt. l. ſi qs ſub ↄdōne rōnū. ff. de ſtatulib. facit l. in tes-cætera. ſ. fi. ff. de li. leg. Ais ↄ nō ↄficiētes librū iurari p̄t i litē, tm Bal. i d. ſ. oſſō, & in l. tutor, q repertoriū, in princ. ꝑ illum
7 tex. ff. de adm. tut. † Ita n. p̄ſumit ↄ nō ↄficiētē librū, ſicut ↄ nō
8 ↄficiēte inuētariū, ꝑ Soc. ↄſ. 46. cū in p̄nā, in 2 dub. li. 1. † Et ſi ſuſceptores, & theſaurarij aliqd ſcribere omiſerint, in duplum Reip. tenēt, d. l. excellētia. quē tex. dicit ſing. Lud. Ro. ſing. 375. exord. Poſitus ad ſcribēdū, vbi dicit, q poſitus ad ſcribendū in troitus cōis, ſi deficiat ī ſcribēdo aliquē particularē, ſibi man⁹ eſt amputāda, vt i Auth. de mād. Prin. ſ. cogés. Sed ſi ſcribit diminutiuè, ita q totaſr nō omittat tenet̄ in duplū eius, qđ omi-
9 ſit. d. l. excellētia. † Tenent ēt ſuſceptores cuilibet annonā, vel pecuniā frumētariā deferēti apochā de sūma recepta facere. l. frumēta. C. de ſuſc. & ar. a. Cui apochę p̄ſtat plena fides . . . ſuſceptorem, adeo q ↄ ipſam apochā nō p̄t opponere exceptionē nō num. pec. l. 1 ↄſcrib. ſ. qm, C. de nō nu. pec. & l. 3. C. de apo.

10 ſpo.pub.& [illegible] ecunıares C de ſuſc & arca.† vbi And.de Bar &
Io.d [illegible] ſerũ ,q [illegible] era [illegible] Re [illegible] vel [illegible] u tatis ꝯtrea ſe
debitũ recep [illegible] de [illegible] Re [illegible], vel [illegible] uitatis , [illegible] ico debitor
ẽ liberat [illegible] hoẽt [illegible] ve [illegible] an [illegible], [illegible] et in ſubſidiũ agi poſsit ꝯ
debitorẽ camerar [illegible] ẽ [illegible]. Qđ an verũ ſit vidẽdus
11 eſt Sal.in d.l.i ꝯ [illegible] us, ſ [illegible] ıñ.vbi optime diſtinguit.❡ †Vbi autẽ
ſuſc [illegible] oris negl [illegible] ex publica an [illegible] ona [illegible] per erit,ad dñ
nũ ipſi⁹ referẽdũ [illegible], maxime ſi p̃luuijs ıl ıllic dio cadentib.fru-
12 mentũ fuerit deuaſtatũ l.2.C.de ꝯd.in pub.hor. † Eſt.n.admi-
niſtrator i maxima culpa & negligẽtia,ſi domos , & horrea nõ
iſpexerit,& ſarta tecta reparari nõ fecerit, ıatm̃ q. nõ erit excu
ſand⁹ ẽt q. idoneũ factorẽ ad cuſtodiã dimiſerit , qa ſarta tecta
p ſeipsũ inſpicere debuit,vt ibi dr̃ p Imperatorẽ, & clarius per
13 Bar.explicat Et † ſic not.q. licẽt alſ adminiſtrator magni pri-
monij excuſet,ſi ſubſtituit, quẽ factorẽ vu [illegible] aliter dicim⁹, cũ
exiſtimatione idoneũ i admin. p ſe poſuerit.l.argẽtũ. ff.cõmo.
l.j.C.de ꝯd.in pub.hor.tñ quo ad ꝓuidendũ circa ſarta tecta,&
dom⁹ reparationẽ nõ excuſat,ſi ſubſtitutus nõ reparauerit.d.l.
14 2.vbi Bar.& alij notãt †Qđ facit ꝯ tutores,q ruẽtes domos pu-
pillorũ nõ reficiũt,nã tenent ad oĩa dãna & itereſſe l lex,q tu-
15 tores.§.ergo & dom⁹.C.de adm.tu.❡ †Suſceptores ẽt,& anonę
p̃fecti,q aliqd de publica annona ꝯuertũt i ꝓprios vſus,& qui-
cunq; alius,q. annonã publicã ſubtrahit,bonorũ publicationis,
& deportationis pęna plectit.l.fi.C.de cõdi.in pub.hor.licẽt alſ
16 p furto ſit ĩpoſita pęna arbitraria.l.fi.ff.de fur. ❡ †Quę oĩa no-
tanda ſunt ꝯ officiales,qui de pecunia Cõitatis,& de frumento
faciũt mercãtias:nã ꝯ tales duriſſimẽ agũt iura , & acriter ſunt
caſtigãdi.l.2.de his,q ex pub.coll illa.ſunt,nõ vſur.Et vltra cria
les pęnas ẽt Reip.tñr in quadruplũ.l.1.& 2.vbi Bart.C.de his.q
ex pub.rõ.pec.mu.accep.vel ſaltẽ in duplũ.l.2.C.de fru.vrb.Cõ
ſtan.facit tex.in l.2.§.q. frumẽtaria. ff.de adm.ter.ad ciui.pert.
17 & l.fi.C.de cano.fru.vrb.Rõ ❡ †Sed qrit,qd ſi ſuſceptores, ſeu
theſaurarij ex pecunia pu.vel ex frumẽto publico mercati fue-
rint,an lucrũ ĩde factũ ab eis auferri dẽat , & Cõitati applicari?
Bar.i l.1.C.de aut.pub.pſe.p illũ tex. determinat , q. tale lucrũ
acqrat Reip. Inqt.n.no. q. iſti publici exactores non pñt pecu-
niã ſuſceptã redigere in florenos, vel flõrenos i pecuniã ſine li
cẽtia ſuperiorũ,& ſic oẽ lucrũ inde ꝑceptũ dẽt ẽẽ publicũ. Vñ
q tale lucrũ retinet,ꝯ ꝯſciam facit,& fiſcus ſeu Reip. illud põt
repetere. Nã lucrũ debet eſſe ei⁹,cuius eſt pecunia, ex qua ꝓue
nit,l.apud Labeonẽ,ff.de p̃ſcr.verb.& ff.ꝯmo. l.ſi is q, §.ſi quẽ,
& idẽ tenet Bar.i l.diu minime.C.de ſuſcep.p illum text. ❡ Ex
quo colligitur.ꝯ eos,q pub.pecunias retinet, & ex eis mercan-
tur.Et idẽ dixit Bar.i l.1.& 2.C.de his, q ex pub. rat. quẽ notat
ꝯ mutuãtes pecunias cõitatis,vł i ꝓprios vſus ꝯuertẽtes. ❡ Sed
in ꝯ̃riũ facit,qđ decidit Bar.in l.Titiũ,aut Męuiũ. §.altero.ver.
q̃ro dixi.ff.de adm.tut.vbi dicit , q. ſi tutor eſt debitor in gñe
de certa pecunia,lucrũ talis pecunię cẽdẽt tutoris , qa ẽt dãnũ
ad eũ ſpectat,cũ ſit debitor in gñe,& genus perire nõ põt, l.in-
cendiũ.C.ſi cer.pet. Sic ergo dicendũ vr̃ in exactorib. & ſuſce-
ptorib.q vñr debitores in gñe pecuniæ,vel q̃titatis annonę.Et
q. lucrũ ſit exactorũ,liciteq; poſſit retineri,ꝯſuluit Rapha.Cu.
ꝯſ.178.Theſaurarius,in 2.dub.❡ Quid igit tenẽdũ ? In pecunia
frumẽtaria,& pub.annona teneo primã opi.Bart. q. lucrũ totũ
eſſe dẽat Reip. qa pecunia frumẽtaria & ipsũ frumẽtũ ſemper
dñt eſſe parata ad vsũ deſtinatũ.l.2.C.de fru. vrb.Cõſtan.l.2.§.
frumẽtariæ.ff.de adm.rer.ad ciu.ptin.Et qa exp̃ſsẽ ꝓhibet ſu-
ſce.ne ex pub.annona pecuniaq, frumentaria mercent.d.l.j.&
2.C.de his q̃ ex pu.col.illa.ſunt,&c.& l.cõperimus. C.de nau.
❡ Ad ꝯ̃riũ ꝛñdet,q. põt ꝓcedere in theſaurarijs & exactorib. q
nõ tñr ſp ꝓ̃ptã hẽre pecuniã Reip.pro vſib.pub. vt ſũt exacto-
res,q ſe obligãt itra certũ terminũ dare Reip.tantã pecuniã,&
ipſi cã a pub.debitorib.paulatim exigũt . iſti bñ ſũt debitores i
gñe,& io lucrũ ad eos dẽt ſpectare,qa nihil ad Rẽp. ſi volũt cũ
debitorib.eiſdẽ ꝯſignatis mercari,vel alr ex pecunia exacta lu-
crari.Nos aũt loqmur in ſuſceptorib.& theſaurarijs,qbus pecu
niæ pub.ꝯſignant ad effect⁹,vt eas cuſtodiãt , & ſp paratas ha-
beãt p neceſſitatib.Reip.& in iſtis terminis loquunt iura no. p
Bar.& ita ꝯſuluit Dec.ꝯſ.6.p totũ.vbi tñ ſubdit, q. ĩ dubio the
ſaurarius,vel ſuſceptor nõ p̃ſumit lucrũ feciſſe d̃ pecunia pub;
vt voluit Bar.in l.facultas.C.de iu.fiſ.li.x.Cy.& Guil. in auct.li-
18 cẽtiã.C.d̃ epi.& cle.Bal.i l.ſi qs p̃sbyter.C.eo.ti.❡ †Vnũ tñ no
tãdũ eſt ad limitationẽ p̃dictorũ , q. ſuſceptores & theſaurarij
licẽt nõ pñt pecuniã frumẽtariã in alios vſus ꝯuertere,q̃ i em-
ptionẽ frumẽti,tñ pñt hãc pecuniã mutuare piſtorib. q alr nõ
pñt offm̃ piſtrini ſuſtinere,niſi ſibi ſubueniat. Rõ eſt, quia tale
mutuũ quodãmõ tẽdit ad fines , ad quos p̃parata erat pecunia
frumẽtaria,ar.l.ad rẽ mobilẽ,& l.ad legatũ. ff.de ꝓc. Et p hoc
19 eſt caſus in l.2.C.de frum.vrb.Cõſtã.& ibi no.Bar.& alij†inſe-
rẽtes,q. theſaurarius hñs pecunias pub. pro ſoluendis ſtipẽdijs
Doct.& militũ,licitẽ pt mutuare illas pecunias ſine licẽtia ſu-
perioris Doctorib.& mili.indigentib.libris,armis,& eqs,vt va-
20 leãt melius offm̃ eorũ exercere.❡ †Offm̃ aũt ſuſceptoris & the
ſaurarij dẽt eſſe annale,& nõ vltra, niſi cõſuetudo ciuitatis, aut
authoritas ordinis Decurionũ il [illegible] p biennũ in offõ ꝑmanere
21 cõpellat.l.neminẽ [illegible] de ſuſce.& arc. † Et vbi ordo voluerit ſu-
ſceptore,theſaurarium,& ſites [illegible] ni reſirmare,oẽs dñt con-
ſentire. Alſ vno reluctãte,nõ v [illegible] bir ꝯ [illegible] vt eſt tex.vni-
cus in iure i § ſi.in Auth.de defen.ciui.quẽ ſing. dixit Lud.Ro.
ſing.69.Heri fui interrog [illegible] & i no. [illegible]. Ad intelligẽdũ Fel.
in c.cũ oẽs,col.10.ver.fallit; [illegible] alſ authoritates
adducit.quas repetit d.Iaſ. [illegible] de pac.Et illum
tex.adducit Lud Ro. i ꝯ [illegible] Ba [illegible] os meos Auenion.
vt patet ex ſuo ꝯſ.352. Q [illegible] primo, [illegible] qd dni Auenionẽſes.
22 †An aũt elapſo biẽnio ordo Decurionũ iterũ poſsit ſuſceptorẽ
in offõ reſirmare? Gl.i d l.neminẽ,determinat, q nõ, & ſequit
Doc.ibi,ne videat ſuſceptor vſurpare dñiũ ıllcb officij , & be-
ne ꝓbat in d.§ fi.i ver [illegible] dis oib & ibi gl.ita exp̃ſse concludit.
Non n.ciuitas vllo mõ dẽt cogere officiales ꝑpetuos,[illegible] velit
Rẽp occup [illegible] & oppreſſã teneri.l.1.& p totũ.C.de mu.& ho-
no [illegible] primu.declarãt rõnes & cãs [illegible] & Fel in c.fi. [illegible].de
23 iud.❡ ſu [illegible] es & theſaurarij nunq dñt poſt finitũ officiũ
ad aliud [illegible] pri⁹ reddiderint rõnẽ admi. Et gñalr nul
lus,q ex aliqu [illegible] p̃tẽdat debitor Reip p̃t ad honores i ea
ci [illegible] rescripto.§.debitores. ff.de mun.& honor.
24 †Dñt [illegible],& ſites illico poſt finitũ offm̃ rõnes redde
re,vt ſi fuerint inuẽti in furto,facilius queãt recẽtẽ reintegrare
iacturã,d l.neminẽ & facit tex.i l 1.C.vt oẽs tã ciui.q eriam iud.
25 †In rõne [illegible] reddere [illegible] tur edocere,qb [illegible] ſi [illegible] ſpecia-
uerint [illegible] noſa [illegible] derint,cam tradonis, & di [illegible] C.de
naui & ibi Ba [illegible] hic eẽ tex. q̃ docet modũ ꝯficiendarũ
26 rõnũ.❡ †Pro mala admi & p̃ſtatiõe reliquorũ ex or [illegible] ne primo
ꝯuenit ſuſceptor,mox ei⁹ fideiuſſor ,demũ i ſubſidiũ nolator.
27 l.2.C.de ſuſce.& l.2 quo q̃s ord ꝯue. † Si ẽt ciuitas dubitauerit
officiales eẽẽ de p̃da ſuſpectos,poterit eis offm̃ interdicere, &
alios ſubrogare.l.2.C.de fru Ale.Et idẽ i ſuſpectis tutorib.& cu
rat. qb.adminiſtrũ interdici pt.l [illegible] minoris. ff. de admi. tut. in
28 fi.& de ſuſp.tut.p totũ facit tex.i l.fi.C.de lucr.aduo.† Et ſuſce
ptor,vel theſaurarius,q fraudẽ in offõ cõmiſiſſe ꝯuictus fuerit,
efficit inelıgibilis ad q̃cũq, officia.l.2. C.de pala.ſacra.argu.l.ſi
cui,§.lus,ff.de accu.& idẽ i Notarijs & ſiliib.ſm Io.de Pla. i l.ſi
29 aliqd,p il ũ tex.C.de ſuſce ❡ †Illud ẽt no.eſt , q. ſuſceptores an
nonæ pub nõ dñt i horreo pub.annonæ reponere aliqđ frumẽ
30 tũ priuatũ.l.frumẽta.C.de ſuſce.quẽ tex.iducit Ioã.de Plac.† ꝯ
maſſarios,q i terris dñi intromittũt aliena aĩalia,quia non pñt
hoc facere ſine licẽtia dñi facit tex.ĩ l.vnica.C.ne qd one.pub.
31 impo.†vbi nauta ꝓhibet i naui deferẽte publicas ſpẽs impone
32 nere geq̃,qđ ſit alicuius priuati.†Et illũ tex.iducit Bar. ꝯ eos,
q in dorſo eq ꝯducti ſup imponũt valiſiã, ſiue malã,aut ſociũ ,
vel qđlibet aliud,qa nõ pñt.Et ſi equ⁹ deterior fieret, teneren
33 tur ad dãna & itereſſe.❡ †Itẽ ſciendũ eſt,q. debitores Reip. ex
cã frumẽtaria tñr p̃ciſe ſoluere, nec exceptionẽ cõpenſationis
opponere pñt.l. [illegible] & l.ſi ex vẽdõne.C.de cõpẽſ.Et ea rõ ẽ,qa pe
cunia fru. nõ dẽt ĩ alios vſus ꝯuerti,vt ſp ciuitas vberta.ſeruare
34 valeat.†Et ꝓpea datarij nõ poſſẽt opponere exceptione ꝯpẽ-
ſationis ꝯ Rep.Auenio. p ſũma ſalariorũ ſuorũ , qa i alios vſus
ea ſũma ꝯuerti nõ pt,vt decidit exp̃ſsẽ Albe.de Roſa.i d.l.3.p
illũ tex.i ver.neq; ei⁹,q ſtatutis ſũp.ſerui.ad idẽ bon.tex. in l.2.
§.ad frumẽti.ff de adm.rer.ad ciu.pt.ad idẽ ẽ tex.i l.auferẽ,§.vt
35 debitorib.ff.de iu.fiſ.†Nec debitores ex hac cã frumẽtaria hñt
dilationẽ quatuor mẽſiũ,q̃ iudicatis a iure ꝯcedit, ſed illico co
gi pñt p̃ciſe ſoluere,qa pecunia frum.morã ſortanis nõ accipit,
36 l.2.§.frumẽtaria.ff.de adm.rer.ad ciu.pti.†Et ꝯ debitores debi
torũ fauore vbertatis ꝯſeruandæ exactio fieri põt.d.§.frumen-
taria,ſm vnũ intellm̃,& facit tex.in l.in fraudẽ , §. multa.ff.de
iu.fiſ.Et debitor ex hac cã poſt morã ad vſuras ſemiſſes olim
tenebat. d.l.§.ſi indẽnitas.Et ſi frumẽtariã pecuniã ſuſceptor
in vſus ꝓprios ꝯuertiſſet,ad cẽteſimas vſuras ꝯueniri poterat,
37 l.q ſine,ff.de neg.ge. † Et licẽt rlr ciuitas nõ hẽat tacitã hypo-
thecã in bonis debitorũ ſuorũ,l.iſte,ff. ad mun. tradit p glo.&
Bal.in l.2.C.in quib.cau.p̃ig.tac.ꝯha.tñ bona debitoris ex cau-
ſa frumẽtaria ſũt Reip.tacitẽ hypothecata.l.Imperatores. §.itẽ
reſcripſerũt,ff.de adm.rer.ad ciu. pti.& p̃cipue bona ſuſcepto-
38 ris p mala admi.nã †bona adminiſtratorũ rlr ſũt tacite obno-
xia Reip.ſm gl.Pan.& Can.in c.2.de pig.Bal.i l.pignus, ff.q po.
in pig.hab.no.i l.2.C de iu Reip.& in l.fi.C.de deb.ciu. Quorũ
debitorũ bona & capi,& diſtrahi pñt iuxta formã traditã i l.1.
& 2.C.de cap.& diſtra.pig.trib.li.10.ſm gl.in d.§.itẽ reſcripſe-
39 rũt. Ac ſi†ſuſceptores & theſaurarij laudabilr offõ functi ſint,
a munerib.pſonalib.immunitatẽ ꝯſequunt , d.l.Imparores. §.itẽ
reſcripſerũt.Sicomas,alſ Sitomocasa.curam annonę hñtes, vt
clariſs.& eloquẽtiſs.collega me⁹ And Alc.annotauit lib.anno.
40 c.2.❡Inſup†p ꝯſeruanda vbertate p̃te [illegible] annonę pñt,cũ expe
diẽs videbit,mittere diſcuſſorẽ , q ꝓunciã viſitet, diſcutiat, &
diligẽter inqrat q̃titatẽ annonæ, & ſingulorũ capita, numerũ-
que deſcribat,vt ſciat an tñ annonæ ſit i ꝓuincia , q̃ ſingulorũ
neceſſitatib. ſufficiat. An verò vrgeat neceſſitas ꝓuidẽdi aduer
ſus ingruẽtẽ mediã,qua nihil durius,& populo pernicioſius, ut
dixi

41 dix. in pluribus, in q.5.† Quā bladorū deſcriptionē facere debēt
abſq; dano ſubditorū, nec q̄cquā ꝓ eo dēt extorquere. § dein-
de ꝯpetēs. ibi, ꝓ vbertate neceſſariorū, iūc. §. illud tñ. ibi, ſed pp
quādā occaſionē, in Auth. de deten. ciu. faciūt q̄ dixi ſ. i hoc re-
42 medio ver. & malè faciūt bariſelli.† Et vbi deſcriptione ſcā co-
gnouerūt nō plus annonæ i ꝓuincia eſſe, q̄ ſit neceſſariū vſib.
[illegible] poterunt edictū ꝓponere, ne qs extra ꝓuinciā an-
nonā deferat, ſub pœnā, q̄ eis ꝯuenire videbit. Valet. n. tale edi
ctū, & [illegible] ꝓpria ꝯ facientē imminete. l. ſi qs poſt. C. de
[illegible] oēē ferro, [illegible] ꝓin. ff. de pub. l. 3. & 11. C. [illegible] res expor. nō
de [illegible]. Sed q̄a ſup hmōi edicto, [illegible] exoriunt ſæpe variæ
dubitationes, nō impertinēter [illegible] qōnes ad deciſionem
eiuſdē ſubnectere. ¶ Quæro igit primo, ſi ſtatutū puniat expor
tantē frumētū, an ēt intelligat punire exportantē farinā. Vr q̄
nō, q̄a verba ſtatuti nō ꝯueniūt, [illegible] et [illegible] 4. §.
43 toties. ff. de dā [illegible] l. qd ꝯſtitutū, [illegible] de teſta. nuli.† Na appella-
tione frumēti [illegible] ꝯtinet farina, q̄a frumētū ꝓ tētia ꝓ mutatio-
nē in farinā adeo victa eſt, q̄ ad ſuas vires ſuaſq; [illegible] amplius
reuerti nō pōt. l. Iulianus §. ſi d [illegible] ff. ad ex [illegible] l. [illegible] §. illud.
ff. de le. 3. & ibi ita determinauit Dy. & [illegible] A [illegible] Ganda tra-
cta. malef. ſub rub. de reb. nō port. ꝓ de [illegible] te pone.
dicēs ita fuiſſe iudicatū Paduæ. Et ꝓ hac parte [illegible] it, quia a
verbis ſtatuti nō eſt recedēdū. l. non alit. ff. de leg. 3. [illegible] ſterum cum
ſub vocib. ēt largo mō ſūptis caſu emergēs cōprehē [illegible] nō poſ
ſit [illegible] Cy. in l. 3. C. q̄ ſit lon. cōſuet. & l. [illegible] e. literis, de re cri.
44 ¶ Tertio facit, q̄a ꝓ remediū nō ꝓhi [illegible] het ꝓ gratius in ef-
fectū nō ꝓmiſſū. l. & ꝓ iuſiurādū. § & ſi fideiuſſor, ff. de acce. Et
ꝓpterea dixit Felin. c. eccleſia S. Mariæ, col. 42. de cōſti. q̄ portando
farinā [illegible] ſeculari poterit epis, cui ex ꝯſuetudine, vel priuilegio de-
bet certa parua mēſura frumēti, ꝓ quolibet modio, qd portat ī
ciuitatē, alle. Rotā in ſuis deciſ. & eſt in meo lib. deciſ. 435. in an
tiq. ¶ Pro ꝯtia opi. q̄ hēat locū ſtatutū, plura adduci pnt. Et pri-
45 mo adducit tex. in l. ſicut lana. ff. de le. 3.† vbi lanæ apploñe ēt
cōprehēdit lana filata, q̄ ſp lana dr̄, donec ponat in tela. Sic er-
go dicamus, q̄ apploñe frumēti ꝯtineat farina, donec cōuerſa
fuerit in panē, & ſic donec puenerit ad finē deſtinatū. Et ꝓ hūc
46 tex. & hāc rōnē, ita determināt Ray. & Bar. i d. §. illud.† Corro-
borat, q̄a frumēti, & farinæ, eadē eſt vita, l. in vēditionib. §. ſi. &
l. ſeq. ff. de ꝯh. emp. imò, qd dr̄ de lana, fortius dicendū vr̄ de fa
rina, q̄ nō vr̄ noua ſpēs a frumēto, ſed ea q̄ prius latitabat, dete-
cta poſt apparet. l. adeò. §. cū q̄s, ff. de acq. rer. dom. ¶ Scdò alle.
47 tex. in l. ſed Iulianus. §. mutui, ff. ad Maced.† vbi prohibitio Se-
natuſc. Mace. de nō mutuādo pecuniā numeratā filiofamilias,
extendit ad frumentū & farinā, ne fiat fraus legi. Idē ergo i ca-
ſu nr̄o dicendū vr̄, & multò magis, q̄a nō tm̄ diſtat frumentū a
farina ſicut farina a pecunia num. & ꝓ iſtā rōnē ita determinat
Bal. in l. nō dubiū, col. 4. C. de le. & idē voluit Bal. in l. qd nō rō-
ne. ff. eo. ¶ Tertiò facit, q̄a rō & mens ſtatuētiū fuit ꝓuidere, ne
ꝯueniat caristia pp exportationē frumēti, q̄ rō ꝓhibitionis ēt
militat i exportatione farinæ, ergo ēt militabit diſpō. l. à Titio.
ff. de ver. ob. l. illud. ff. ad le. Aq. Et huic opi. adhæreo in caſu no
ſtro, q̄ firmat Io. Bert. trac. de gab. in 11. q. 2. partic. 7. par. princ.
¶ Ad ꝯtia tñdeo verū eſſe, q̄ apploñe frumēti de ꝓprietate vo
cabuli nō ꝯtinet farina. Et ſi alicui legatū ſit frumentū, nō cen
ſet legata farina, ſm Bal. in l. 1. col. 3. C. de fruc. & lit. expenſ. &
Bar. in d. §. illud. vbi ēt gl. & ō ego non dico, q̄ ex vi verbi intelli-
gat ꝓhibita exportatio farinæ. Sed dico, q̄ ex mēte ſtatuentiū
48 ꝓhibitio extendit ad farinā.† Quæ mens non minus eſt obſer
uāda, q̄ verba. l. nois & rei, §. verbū ex legibus, ff. de ver. ſig. Et ſi
dicat ſtatutū eſt pœnale, & odioſū, ergo non extendendū, reg.
odia, de reg. iu. & reg. in pœnis. eo. tit. rndeo i primis, q̄ iſtud ſta
49 tutū ꝯcernit pub. vtilitatē,† & vbi agit de fauore publico licita
eſt extēſio ex idētitate rōnis. l. illud. C. de ſacroſ. eccl. ēt vbi agi
tur de fauore publico ſecūdario, l. hoc mō, in fi. ff. de ꝯdi. & de-
mō. Et à in pœnalib. l. cætera, §. hoc Senatuſconſultū. & ibi Iaſ.
in 3. not. ff. de leg. 1. traditur per Fel. in c. tranſlato, col. 5. de ꝯſt.
50 † ſtatuta. n. pœnalia & exorbitātia evidēt. tate rōnis extendunt
de ſimilib. ad ſimilia, ſm Bal. in c. 1. §. porrò, quæ fue. pri. cau. benefi.
amit. licet ſint, q̄ ꝯtriū velint, tñ iſta eſt cōis Doc. ſnia, ſm d. Iaſ.
ī l. ſi. ff. de in ius voc. & Fel. i ꝓce. Greg. in ver. Gregorius. col. 5.
& c. ſi. col. 9. de ꝯſti. & in c. nonnulli. col. 20. de reſcr. ¶ Ad tertiū,
q̄ ꝓ mediū non prohibitū poſſit fieri tranſitus in effectū nō ꝓ-
miſſum, cōcedit dūmodo dolus, & fraus abſint. l. ꝓ diuerſas, &
l. ab Anaſtaſio, C. mand. ¶ Ad deciſ. Rotæ rndet, q̄ Rota nō ſe
firmat, ſed arguit hinc inde, & Collector in ſūma tenet, q̄ eps
dēat hēre debitā portionē ēt de farina. Præterea ibi non agit de
51 fauore publico, meritò in caſu illo nō eſt facienda extēſio,† cū
talia datia & exactiones de reb. quæ portant in ciuitatem, ſint
ꝯtra ius, & propriæ extorſiones, quas propterea licitū eſt frauda-
re, ſm Bar. in l. vectigalia. ff. de pub. Quod intelligendū eſt, qñ
tales exactiones, nō fiunt ad pub. vtilitatē, alias non liceret eas
fraudare, ſm Inn. in c. innouamus, de cenſ. Et q̄ dicta ſunt con-
tra exportantē farinā, intelligo ēt procedere ꝯ exportantē pa-
52 nē.† Licet. n. appellatione frumenti non ꝯtineat panis. l. 1. ubi
no. Bart. C. de frum. vrb. Alex. li. 12. tñ ex identitate rōnis idem
dicendū in exportāte panē, quod eſt diſpoſitum in exportan-
te frumentū & maxime ne fiat fraus ſtatuto. l. fraus legi. ff. de
53 leg. ¶ † Scdò quæro, ſtante ꝓdicto ſtatuto, an licebit exportare
legumina? Vr̄ q̄ non, quia fauore publico, & ex rōnis identita-
te extenſio facienda vr̄ ēt ad legumina, ꝑ ea quæ dixi in præce
den. q. In ꝯtriū facit, q̄a frumēti apploñe nō cōprehēdunt legu-
mina. l. frugem, §. frumenti, ff. de ver. ſi. [illegible] Et [illegible] credo verius.
¶ Non obſ. rō publicæ vtilitatis, quia nō ſubeſt eadem [illegible] ſeu ſal
tem tanta ꝓhibendi legumina, ſicut frumentum. Vnde cum
54 nō† ſit æqualis rō, non debet fieri extenſio, vt declarat Chro.
55 Por. Inſt. quib. mo. ius pa. po. ſol. in princ.† Sed qd ſi ſtatutū pu-
niat exportātem triticū, an ēt puniri dēat exportās legumina?
Dicerem q̄ ſic q̄a tritici ſignō ampla eſt, cōprehēdens, omne,
quod terra [illegible], & ſic ēt legumina. & ēt [illegible], ſm gl. in l.
56 triticum, ff. de verb. ob. & ibi Doc. ſequunt.† Sed quid ſi ſtatutū
ꝓhibeat exportari bladū, an ēt legumina exportari prohibean
tur? Rñdeo q̄ ſic, ſm glo. & Bart. in l. 1. §. de eo. ff. de aqua plu.
57 arc. & Io. Bert. in [illegible] tract. de gab. loco ꝓ [illegible] all. ¶ † Tertio q̄ro, an
ſtante prædicto ſtatuto, q̄ non liceat exportare frumē. an ſaltē
licebit exportare hordeū, ſpeltam, & auenam? Vr̄ no licere, q̄a
continent ſub apploñe frum. qd cōprehēdit oē, quod ariſta in
ſe cōtinet, d. l. frugem. §. frumētū, & ibi gl. ex hoc infert, q̄ hor-
deum, ſpelta, & auena ſunt de gñe fru. quia ī ariſta etiā clauduntur.
In ꝯtrium, q̄ ſtatutū locū non habeat, vr̄ tex. in l. modios.
C. de ſuſce. & arca. li. 10. & ibi no. Io. de Pla. q̄ appellatione fru.
non venit hordeum. ¶ Bñ, ſi tollas cōem vſum loquendi, prima
opi. præualebit. Sed de cōi vſu loquendi appellatione frum. nō
cōprehenduntur hordeum, ſpelta, & auena, iō ſtatutum locum
non habebit, quia debet intelligi, ſm cōem vſum loquēdi. l. cū
De lanionis, §. aſinā, ff. de fun. inſtr. Et ſm cōem vſum loquēdi
ꝓcedit tex. in d. l. modios, ſm Imo. Ale. Are. & Mod. in d. l. tri-
ticum. vbi etiā inferunt ad eum, qui accuſauit Titium de furto
frumenti, & ꝓbauit hordeū furto fuiſſe ſubtractum, an debeat
obtinere: & Ale. credidit q̄ ſic, per d. l. frugē. licet Ang. & non-
58 nulli ꝯtriū allegauerent. ¶ † Quarto q̄ro, an ſtatutū prohibens ex-
portari victualia intelligat etiā ꝓhibere extrahi fenum, auenā,
hordeū, & ſilia ad victū equorū deputata? Vr̄ q̄ ſic, q̄a dicit ca.
viſitatori danda eſſe victualia, & ſub hoc noīe includuntur hor-
deū, ſenū, & ſilia neceſſaria ꝓ equitaturis, ex eum Apoſtolus, de
cenſi. c. ſi eps, de off. or. li. 6. Reperio Bal. conſ. 192. Quidā noīe
Vicius. li. 5. formare ſiſtem q̄ōnē, videlicet an auctionatores ꝓ-
hibiti emere victualia ante horā nonā, poſſint an illā horā eme
re hordeū, fenū, & ſilia: Reſpōdet q̄ ſpecta ꝓprietate vocabu-
li nō pnt, ſed attēto cōi vſu loquēdi poterūt emere hordeū, fe-
nū, & his ſilia, q̄a ſm cōem vſū loquendi apploñe victualiū ſo-
59 lū neceſſaria ad victū† hoīs cōprehendunt ꝑ excellentiā. l. ver-
60 bo victus. ff. de ver. ſig. ¶ † Quinto q̄ro, an ſtatutū puniēs expor
tantē vinū hēat locū in exportāte vuas? De ꝓprietate ſermonis
arbitror locū nō hēre. l. ſi. §. cū dulcia. ff. de vi. tri. oleoq. leg. Sed
ex mēte, & ne fiat fraus ſtatuto, puto ſtatutum extendendū ad
exportantē vuas, ꝑ ea q̄ dixi ſ. de farina, & ita decidit Bal. in l.
61 q̄ non rōne. ff. de legi.† Sed an ꝓdictū ſtatutū puniēs exportan
tem vinū, ēt intelligat punire exportātē aquaticiū, ſeu poſcā,
quā Auenio. trempam appellant Ioan. Bert. in trac. de gab. q. 7.
2. partic. 8. par. prin. tenet q̄ nō, dicens ita conſuluiſſe d. Simeo-
nem Siculū, ꝑ tex. in l. ſi quis vinū, ff. de vi. tri. oleoq; leg. quæ
mihi hoc nō ꝓbat, imò potius facit in ꝯtrium. Vnde credere, q̄
ſi vinū ꝓualeat aquæ, ſtatutū locum hēat, alſ de facili poſſet ſta
62 tutum fraudari, ꝯ l. fraus. ff. de legi.† Sed an hēat locū ꝯ expor-
tantē ceruiſiā Zidronicū, Zitū aromaticū, & ſilia vina artificio
63 ſa? Bñ caſus eſt, q̄ non in d. l. ſi qs vinū.† An aūt ſaltē ꝓcedat ꝯ
exportantem acetū: Rñdendū eſt q̄ non, q̄a apploñe vini non
ꝯtinet acetū, d. l. ſi quis vinū. §. itē acetū. gl. Bar. & ſcrib. in l. 3. ff.
eo. tit. & ita reſpōdet Sal. in l. 2. C. de peric. & cōmo. rei vend. ſe
quit Io. Bert. vbi ſ. & Io. de Plat. in l. 1. ꝑ illū texe. C. de ero. mili
64 ann. li. 12. ¶ † Sextò q̄ro, an exportās phialā cauſa guſtus, incidat
in pœnā dicti ſtatuti. Bal. in l. 1. C. q̄ res expor. nō poſſ. ꝑ illū tex.
reſpōdet q̄ ſic. ſed Sal. ibi ꝯtriū dicit eſſe verius. Ad illū texe. re-
ſpōdet ſpālē in illo caſu, quādo defert vinū ad Barbaros hoſtes
guſtādi grā; nullā tñ adducit rōnē ſpālitatis. ſed ea eē potuit, ne
eius liquoris guſtu admoniti Barbari arma ī nos vertant, vt de
Gallis ſcripſit Titus Liu. li. 5. i hæc verba, Gentē Gallorū tradi
tur tama dulcedinis frugū, maximè vini, noua tamē voluptate
captā Alpes tranſiſſe & incoluiſſe in Galliā vinū alliciendę gē-
tis cauſa. ¶ Quid tenendū? ꝓ Bal. facit, q̄a vno ꝓhibito, cenſetur
oē ꝓhibitū, ꝑ qd ꝑuenit ad illud, l. oro, ff. de ſpōſ. c. conſtituus,
c. ex tenore, de conceſ. præb. qd ēt in pœna lib. vr̄ locum hēre, ꝑ
ea quæ volunt gl. Pan. & alij in c. 1. de poſtu. ꝓla. Pro Sal. autem
65 facit, q̄a pœna impoſita ꝯhenti matrimonium, nō cenſet im-
poſita ꝯhenti ſpōſalia, per q̄ ad matrimonium peruenitur, ſm
gl. cōiter approbatā in cle. 1. de conſang. & affi. & Bal. in l. per,
66 [illegible] docere. ff. ne quis eum qui. & conſuluit d. Alex.† q̄ prohibi-
tis [illegible] molendinum ſub pœna, nō incidat in ſtatutū facien-

eo

doa ꝗ duꝗ iuxta Ale.conſ.196.Conſideratis verbis inſtr.,ll.2.Et
per illud vltimū reperio,ꝙ hāc opi.ↄ Bal.firmat d. Iaſ.in l.2.col.
fi.ff.de iur. om. iud. licet de Sal.mentionē non faciat.Et hanc,
Sal.opi.ēt tenet Io.Bert.in d.trac.de gabel. q.17.2.p.8. p. princ.
67 Et iſta opi.tanꝗ humanior ēt mihi placet . Pro † quo facit,quia
ſtatutū illud non vr dēre verificari in eo , qui aliqd modicū vi-
68 ni,vel bladi exportauit.† Sicut ſtatutū puniens falſificantē mo-
netā,non hēt locū in eo , qui quoſdam bagattinos paruos falſi-
ficauit,ſm d. Ale.conſ.104.Statutū loquēs,col.2.lib.1. per text.
in l.Senatus,ſ.Marcellus,ff.de le.1.facit, quia ſtatutū prohibēs
alienationē rerū immobiliū in forenſes ſub pęna, non hēt locū
in eo,qui alienauit rem vilē, & modicā, vt per Iaſ.in l.ſciendū,
in prin.col 9.ff.q ſatiſd.cog.vbi plura reducit ſimilia , q̄ poſſent
69 hic addi.¶ Non ob.†regula l.oratio.ff.de ſpon. quia non hēt lo-
cū,quo ad pęnā,ſm glo. in d.cle.1. & d.Iaſ.in d.l.2.& latius per
eundē in l.quominus,in 9.no. ff.de flu.Et dato,ꝙ ēt procederet
in penalib.prout tenent gl.& Pan.in d.c.1.de poſt. prel. illud ve
rū eſſet,vbi eadē rō mılıtaret ēt in eo , per quod peruenitur ad
prohibitū,aliàs ſecus.l.1.C.ſi rect.prouin. vbi Cyn.& Bal.ita de
70 clarat hanc rīam Ale.in ↄſ. 196. adducens ſitr † arg. de toto ad
partē,qđ non tenet,vbi non concurrit eadem rō in parte , quæ
eſt in toto.l.ſed ſi lege,ſ.adeo,ff.de pet.hęr. In propoſito rō ꝓ-
hibitiua exportationis vini, & frum.fuit rō auertendæ penurię,
quæ non militat ↄ exportantē quid modicū vini cauſa guſtus.
71 ¶ † Septimò quæro, an repertus in via cū fru.vel vino exporta-
ri prohibito, poſſit puniri pęna ſtatuti? Iſta qō habet duo capi-
ta . Primū eſt,qñ conſtat , ꝙ repertus in via volebat exportare,
ſm eſt,qñ dubitat.¶ Circa primū vr,ꝙ puniri poſſit,per tex.in
l.cotē ferro,ſ.dñs nauis,ff.de pub. vbi ex ſola impoſitione rerū
ꝓhibitarū exportari in naui confiſcatur nauis. Ad idē facit tex.
in l.3.ſ.& qui volens.ff.de re mil.vbi repertus in fuga,& appre-
henſus, capite punitur , acſi ad hoſtes aufugiſſet,& ad idem eſt
72 tex.in l.quis ſit fugitiuus.ſ.item Celſus.ff. de ædil.edi. † Et vir-
go dr corrupta , q iter arripuit ad faciendū ſe corrūpi,31.q.1.c.
ita notandū,ſ.1. Nā prohibitus in termino,cenſetur ēt prohibi
tus in via,per q̄ peruenitur ad terminū,c. nā concupiſcentiam
de conſt.& ibi Bal.in ſpecie infert ad hanc q.& conclud.t,ꝙ re-
pertus in via puniri debeat.Pro ↄria parte ſtringunt plura . Pri-
mò tex.in l.qui falſam,C.de fal. vbi falſi pęna punitur, qui incę
pit facere monetā falſam, & ſi nondū illā falſificauerit in totū.
Sic ergo,qui cępit exportare,licèt non peruenerit ad locum,vr
puniendus.¶ Scđo facit,quia conatus non punitur, niſi in atro-
ciorib.l.ſi quis non dicā rapere. C. de epi. & cle. Sed iſtud deli-
ctū non eſt de atrociorib. ergo &c. ¶ Tertiò facit,quia iter eſt
de præparatorijs neceſſarijs ad exportationē , ergo pœna impo
ſita extrahenti non debet intelligi impoſita ēt facienti ꝑpara-
toria,ſm gl.in d.cle.1.de conſan.& affi. Sicut ēt dicimus,ꝙ pę-
na impoſita cōmittenti adulteriū non eſt extēdenda ad oſculā
73 tē libidinis grā,vt no.Mod.in rub.extra de iud. †q̄a in pęnis nō
eſt licita extenſio,reg.in pęnis,de reg. iur. Quod ego credo ve-
rū ſi nulla alia rō adducat,q̄ ſuadeat extenſionis, vt latè deduxi
in d.rub.de iud.¶ Quid tenendū? Doc.in iſto puncto dīit cōiter
inſpicienda eſſe verba ſtatuti,aut.n. ſtatutum loquitur p verba
præteriti perfecti,ſeu plusquam perfecti, vt ſi quis exportauerit
vel extraxerit,& tunc repertus in via non pōt puniri pœna ſta-
74 tuti.†Quia verba pręterito perfecti,vel plusquam perfecti requi
runt actum conſummatū.l.1.ſ hæc verba,ff. qđ quiſque iur.re-
pertus aūt in via nō dīit exportaſſe, ſicut lupus, q exit ſyluā,nō
tñ exiuit,ſm gl.in l.arborib.ſ.idē tractat,ff.de vſuf. & ita tñdet
Alb.Gand.in trac.maleſ.ſub rub.de reb. non portan. ↄ deue.&
Bal.in d.l.ſi quis nō dicā,& in l.ſi fugitiui, & ibi latè Bar. Vero.
C.de fur.Bal.in l.4.C.de naut.fę.& in l.non dubiū.C. de le.Fel.
in c.ſignificauit,ad fi.de iud.d.Iaſ.in l.ſi quis id,quod col.6 ff.de
iur.omn.iud. Et iſtud ex multis pōt cōprobari,q̄ reduxit Fel.in
c.ad hęc,de reſcr.& in c.ſignificauerint,col.fi.de teſti.& d.Iaſ.
75 in d.l.1.ſ.fi.ff.quod quiſque iur. Aut ſtatutū † loquitur p verbū
futuri indicatiui,puta ſi quis exportabit , quod rē cęptā ſignifi-
cat.l.cum fidei,& l.qui teſtamento,ff. de fideic.li. & tradit Bar.
in l.filiusfa.ſ.diui,col.2.& col.5.vbi Ale.& Mod ff.de le.1. Vel
ſi loquatur per verbū pñtis ſubiunctiui, vt ſi quis exportauerit,
iſtis caſibus repertus in via deberet puniri pœna ſtatuti . Et iſta
opin.eſt cōis, quam ſequitur etiam Io. de Plat. in l.qui fiſcales.
C.de nau.li.12.& ibi alleg.idem tenere Bal. in d.l.arboribus,ſ.
de illo.ff.de vſufru.& d.Ale.in l.qui Romæ, ſ. Callimachus. ff.
de verb.obl.¶ Ego tñ valde dubito ſuper iſta diſtinctione , quia
video, ꝙ non ſeruatur de conſuet. ſed omnes reperti in via,ea-
dem pęna puniuntur,ac ſi exportaſſent, quia cenſentur delictū
conſummaſſe,cū per ipſos non ſteterit,quominus conſumma-
uerint,vnde videntur puniendi , ſicut is, qui inchoauit falſam
monetam.Vnde poteſt aliter diſtingui,aut repertus in via ſpō-
te iam retrocedebat, qñ fuit repertus,& tunc nullo modo puni
tur,ſm Imo.in c.2.ad fi.de conſt.& Bar. in d.l. qui falſam. Aut
repertus fuit in via continuando iter in exportando . Et tunc,
aut captus in via cōfitetur , ꝙ exportaſſet, niſi fuiſſet ꝓhibitus,
& tunc puniēdus eſt pena ſtatuti,ſm Alb. de Roſ.in d.l.ſi fugi-
tiui.& Io.Ber.in trac.de gab.q.14.vltimæ partis, ver. circa ꝑdi-
cta.Aut non confitetur,licet ꝑſumptio ſit ↄ eū, nō tñ venit pę-
na ſtatutaria puniēdus , quia poterat pęnitere antequā perfe-
ctē exportaſſet,& in iſtis terminis procedit opinio cōis. Pōt tñ
ēt iſto caſu alia pęna mitiori arbitrio iudicis caſtigari, ſm Vbe.
de Bob.quē refert,& ſequitur Alb.Gand.in d. rub. de rebus nō
por. ↄ deue. per tex.cū gl. in d.l.ſi fugitiui, dicens,ꝙ ſi pęna ſta-
tuti eſſet amiſſio bladi,& decem librarum, altera iſto caſu ſuffi
76 ciet.ſequitur Bal.in d.l.3. † quia nō eſt ſine crimine,qui incipit
delinquere,licet non perfecerit.l.1.ſ.fi. ff de extraordin. cri.ſe-
quitur Bart.Vero.in d.l.ſi fugitiui.Spe.tit.de conſt. ſ.1.Sal. in l.
1.C.de rap.virg. ¶ Circa ſm caput,qñ dubitatur an repertus in
via vellet exportare,vel ne . Exemplum,repertus in via cū fru.
aſſerit, ꝙ volet illud portare ad molendinum , vel ad caſſinam
ſuam pro ſeminando,an tunc euitabit oēm pęnā? Alb.Gand.in
loco prææallegato arbitratur recurrendum eſſe ad coniecturas.
Et vbi nulla ſubſit cōiectura,ex qua præſumi poſſit, ꝙ voluerit
portare extra territorium,abſoluendus eſt,quia in dubio prom
ptiores eſſe debemus ab abſoluendum , q̄ ad condēnandū.l.ab
ſentē,ff.de pe.l.fauorabiliores.ff.de reg.iur.Et maxime ſi molē
dinū,vel caſſina eſſent vicina,ar.l.Pedius.ſ pen.ff. de incen.rui.
nauf.& ſi reperitur in loco non ſuſpecto , ſtandū eſt iuđo ipſius
reperti,ſm Bal.in d.l.ſi quis non dicam,col.3. per tex. in l.1.C.
77 de iu.& ſito.cult.li. 12.† Debet.n. iudex in pęnis imponēdis vti
circunſpectione,& omnia cōſiderare,l. reſpiciendum,ff.de pę.
Vbi vero ſubſunt aliquæ coniecturæ probabiles, quib. pręſumi
poſſit,ꝙ vellet tranſportare extra territorium , arbitrio iudicis
erit puniendus modo,quo ſ.dixi . Quæ aūt,& quales coniectu-
78 ræ ſufficientes adſint ad hanc ꝑſumptionē inducēdā , † prudēs
79 iudex examinabit,& nos aliquas hic explanabimus.† Prima cō
iectura colligitur ex loco,in quo repertus fuit cum fru. Reper-
tus.n.ire per deuia,& extra vias vſitatas, præſumitur exportare
ↄ deuentum,l.ſi quis per publicum,C.de cur.pub.lib.12.& ibi
80 no.Bart.& idem firmat Barto.i l.2.C.eo.tit. †Sic ēt ꝑſumitur ↄ
eū,qui egreditur,vel ingreditur aliter , q̄ per portas.l. fi.ff. de rer.
81 diui.Ideo dicebat Io.de Plat.in d.l.2.ꝙ †repertus recedere a lo-
co commiſſi delicti,præſumitur culpabilis ſi fuerit inuentus re
cedere per deuia,& loca non conſueta , quæ præſumptio iūcta
cum alia qualitate erit ſufficiens ad torturā ſm eū.Ad idē facit
tex.in l.3.fiſcales,C.de nau. li.11.vbi Bart. no. & dicit quaſi ibi
eſſe caſum de hoc,& ꝙ ex eadē legē ſtertur practica d.l. ſi fugi-
82 tiui.¶ †Notat ēt ibi Bar.illū tex.ↄ ambaſiatores,qui vadunt per
vias tranſuerſas,& indirectas,vt diutius ſtent in legatiōe,& ma-
gis lucrentur. Non.n. ꝓ tali tpe ſalariū ſibi debetur , ꝓ quo eſt
optimus tex.in l.non ſolum.ff.de exc.tut. quē ibi no. Ia.de Are.
83 †ↄ apparitores,& nuncios,quib.ſoluitur merces ad rōnē milia
rių,vt attendenda ſit via recta,& vſitata, iuxta no.in l.rē nō no
uā.C.de iud.& nihil debeant habere pro circuitib. Et ↄ eos eſt
84 ēt tex.in l.veteres,& ibi no.Bar. ff. de iti.actuq; pri. † Et iſta fa-
ciunt ↄ vecturales,qui omiſſa recta, & ſolita via iter faciunt per
deuia;& per circuitus,quia non plus dīit conſequi , q̄ ſi iuiſſent
85 per viam rectā. † Quinimò ſi eundo per ſolitas vias fuerint de-
prędati,& ſpoliati,vel aliud periculum incurrerint, caſus ille ce
dit eorum periculo.l.qua actione.ſ.1.ibi,negligentius per lubri
cū tranſierint,ff.ad leg. Aquil. & iſtud expreſſe dixit Bal in l.3.
C.de nau.fę.& Ang.in l. Imperator.ff de app. ¶ Hinc eſt,quod
86 dñs †loci,qui tenetur ad emendationē dānorū,ſi nō teneat vias
ſecuras,vt dixi ſ.2.remedio,tñ excuſatur a violentia , & rapina
facta tranſeunti per vias indirectas,& inuſitatas,ſm Bart.in l.2.
87 ff.de his,qui deie.vel effu. † Quæ omnia ſane ſunt intelligenda
ſi via recta ſit ſecura,aliàs ſi eſſet aquis inundata, vel ab hoſtib⁹
occupata,tunc excuſatur , qui vadit per viā inuſitatā,& indire-
ctā,& ceſſat ſuſpicio ↄ eū,arg.l.2.ſ.ſi quis tñ,ff. ſi quis cau.l.im-
mo.ff.de lib cau.& ita dixit gl.in l.eos,ſ.fi.de fal.voluit Bart. in
88 d.l.veteres.†vbi concludit,ꝙ eligendā eſſe viā breuiorem, niſi
ſit ſuſpecta,quo caſu eundū eſt per longiorē.Eſt.n. ſecurior via
potius eligenda,ſm Bart.in l.continuus.ſ. cū ita,in fi.ff. de ver.
89 obl.†Iter terreſtris,quia eſt tutior , amplectenda potius,q̄ naua-
lis,ſm Io. And.in c.olim.1.de excep.& Imo. in d. ſ. cum ita,al-
leg.gl.in l.petitorio,ff.de rei ven.& idem dixit Imo.in c.nōnul-
li,in prin.col.1.de reſc.Et hac de cauſa dicebat Egi.Belle.deciſ.
487.ꝙ curſores euntes per vias biſtortas pp guerras, vt hoc in-
fęlici tpe faciunt pp bella , q̄ inter Regē Ro.& Regē Franciæ
(proh dolor) circumſonant , habere dicunt pinguius ſalariū . Qđ
ēt voluit Sal.in d.l.3.C.de nau.fę.& Bar. Vero.in d.l. ſi fugitiui.
& facit,quod in ſimili dixit gl.in l.non ſolum,ſ.1.de exc.tut.ad
idē bo.tex.in l.ēps.ff.de vac.mu. Et prohibitus exportare frum.
per vias indirectas,non punitur eundo per illas , ſi viæ rectæ nō
ſint tutæ,ſm Alb.de Roſ.in 1.par.ſtat.q.57.ſequitur Bar.Vero.
90 in l.3.col.8.ff.de ver.ſig. ¶ †Si ergo aliquis reperiatur cum fru-
mento in confinib.territorij per cuſtodes deueti , ꝑſumitur,ꝙ
velit exportare,ſm Bal.in d.l.ſi fugitiui,& Flor. in l.arborib⁹,ſ.
91 idē tractatus,ff.de vſuf. † Et idem præſumendū eſt,ſi fuerit re-

pertus

pertus cum fru. in littore maris, vel flu. vbi adſint naues paratę
ad exportandū, ſm Bal. in l. non quia, C. q̄ res vendi non poſ. p
92 illū tex. ¶ † Sed pone, q cū reb. ꝓhibitis reperiat aliqs in capan
na, ſeu tugurio ibi morā forte trahens, vel pp pluuiā, vel ad dā
dū pabulū, ſeu ꝓbendā equis, an credendū ſit ei aſſerenti ſe pœ-
pœnituiſſe, & velle transferre ad domum res ipſas, ita q euadat
oēm pœnā, iuxta ea, q̄ ſ. concluſa ſunt? Bř rñdetur, q arbitrio iu
dicis puniri poterit, ſm Io. And. in add. Spe. tit. de conſ. §. 1. ſe-
93 quitur Io. Ber. in d. trac. de gab. q. 54. vlt. par. ¶ † Scđa coniectura
elici pōt ex verbis antea prolatis per exportantē, puta ſi probeť
q prius dixerit velle extrahere frum. nam ſi poſtea reperiatur
in actu exportationis, non præſumitur mutata voluntas. l. eum
actum. ff. de neg. geſt. imo ꝓſumitur, q velit propoſitū exequi,
94 quia nemo † præſumitur dixiſſe, qđ facere non propoſuerit. l. La
beo. ff. de ſup. leg. Et ita decidit Bal. in d. l. ſi fugitiui. Flor. in d. §.
idem tractatus. Ber. in 15. q. vlt. par. ver. & ſubdit. Sal. in l. 3. C. de
nau. fę. Vel ex verbis prolatis per deprehenſum in actu appre-
95 henſionis, † puta ſi dixerit ſe deferre illud frum. ad domum, ſeu
caſſinam alicuius vicini, & ille neget, tunc rōne mendacij con-
uincitur, ſm Sal. in d. l. 3. & bene facit dictū Bar. in l. fi. ff. de qō.
96 ¶ † Tertia coniectura ſumitur ex qualitate perſonæ deferentis,
puta ſi fuit aliàs conuictus de ſimili exportatione, ar. l. non oēs.
§. a Barbaris. ff. de re mili. facit regula, ſemel malus. de regu. iur.
lib. 6. ad quam poſſem infinita reducere, ſed non expedit ea hic
transportare, ne incidā in pœnā deuetus, qua alios puniendos
97 affirmo. ¶ Quarta coniectura † elicitur ex qualitate, & quantita-
te rerum, quas reperitur exportare, ar. l. quæro. §. fi. de ædil. edic.
Quid. n. ſi pauper reperiatur in via cū 10. aut 20. equis oneratis
frum. & dicat ſe uelle ire ad molendinum? certè hoc non eſt ꝓ-
ſumendum, nec veriſiſe, cū pauper ruſticus nō egeat tanta, nec
98 tali farina. † Nam ſolent ruſtici comedere panem ex hordeo, fa
bis, milica, millio, & ſimilib. confectum, non ex puro frum. ſm
gl. in l. ſeruis vrbanis, ff. de leg. 3. & Fel. in ca. cum oēs, col. 17. de
99 conſt. ¶ † Quinta colligitur coniectura ex modo, & ordine deſe
rendi. Quid. n. ſi aliquis reperiatur cum ſocijs armatis exporta-
re res prohibitas, & dicat ire ad caſſinam, vel molendinum? cer
tè, quia arma aſſumpſit, ego præſumo, q ea aſſumpſerit animo
100 reſiſtendi ꝯ cuſtodes deueti caſu, quo vellet eum capere. † Nā
deferens arma in dubio præſumitur deferre animo male agen-
101 di. l. 1. ff. ad leg. Iul. de vi. † Et maximè ꝯ ruſticos vrget hæc pre-
ſumptio, quia ipſi omnino prohibentur arma deferre, vt in §. ſi
102 quis ruſticus, in ti. de pac. te. in vſi. feu. ¶ † Octauo iuxta præmiſſa
quæro, quid ſi non reperiatur in via, ſed reperiatur occultaſſe
frumētum in aliquo loco extra ciuitatem, puta in ſuburbijs, vel
in cāpis, an aliqua pœna teneatur? Videtetur forte, q non, quia li
cēt occultauerit, non tñ repertus fuit exportare. Sol. pœna ſtatu-
ti non vř poſſe puniri, ſed alia mitiori arbitrio iudi. eum caſtigā
dū, cenſeo, ar. l. quis ſit fugitiuus, §. idem ait, ſi interrogatus, ff.
de ædil. edi. Et idem rñdet Bar. Vero. in d. l. ſi fugitiui, col. ante-
pen. Paria. n. ſunt, vel q fuerit repertus in actu exportationis,
vel q repertus fuerit occultaſſe cauſa exportandi. l. ſi ꝯcubina.
103 §. res amotas. ff. rer. amo. ¶ † Subdit tñ idem Bar. Vero. cum pu-
niri non poſſe, ſi ſolum repertus fuerit aptare ſalmas, & præpa-
rare equos, quia talia ſunt præparamenta remota, nec faciunt
rē deſinere eſſe integram. l. ſi pecuniam, in princ. ff. de cōd. ind.
& dicit, ita notare Bal. in d. l. arboribus, in apoſtil. ¶ Nonò quæ-
ro, quid ſi ſtatutum dicat, q inuentus portare frumentum, &c.
puniatur, &c. Et probetur per teſtes, q exportauit, an poſſit pu-
niri pœna ſtatutaria? Videtur q ſic, quia ratio ſtatuti, ne Reſpub.
careat annona, militat etiam contra exportantes, qui non fue-
104 runt capti, & apprehenſi in via. In contrarium facit, † quia in-
uentus non dř, niſi is, qui fuit perſonaliter apprehenſus. l. ſi Bar
ſatoram, C. de fideiuſ. Et per illum tex. infert ibi Bar. ad ſtatutū
puniens inuentum deferre arma, vt ſolum comprehendat ca-
ptum cum armis, & alle. ēt tex. in l. 1. in prin. de acq. poſ. qui mi
hi probat oppoſitū, vt j. ſubijciam. Et hanc deciſionem Bar. ſe-
quitur Imo. Pau. Ale. & d. Iaſ. in d. l. 1. & fuit deciſ. Cy. in l. licet,
C. de acq. poſ. Et per illam l. ſi Barſatorā, infert ibi Alb de Roſ.
ad ſtatutum puniens inuentum ludere ad taxillos, vt non proce
dat, niſi inuentus capiatur per officiales in ludo, & idem dixit
Alb. in 2. par. ſtatu. Et per tex. in d. l. ſi Barſatoram, deciditur, &
ſtatutum puniens mulieres artificum, inuentas portare perlas,
& gemmas, non habet locum, niſi contra mulieres actualiter
apprehenſas, ita Bal. in l. item lapilli ad fi. ff. de rer. diui. ſequitur
d. Iaſ. in d. l. 1. col. 16. vbi ſimiles deciſ. adducit. Et vltra eū facit,
quod conſuluit Cępo. conſ. 23. Spectabiles dñi prætores, col. 1.
vbi conſuluit, q ſtatutum puniens repertum committere frau-
dem in arte lanæ, non habet locum, niſi contra repertū actua-
liter, non contra conuictum per teſtes, per tex. in d. l. ſi Barſato-
ram. Et ſtatutum puniens inuentū in domo alterius de nocte.
intelligitur de inuento apprehenſo, nō conuicto per teſtes, ſm
Ale. conſ. 24. Animaduertiſus, col. 9. li. 2. Et ſi ſtatutū dat pręmiū
inuenienti bannitū, intelligiť de eo, qui bannitum ceperit ſm
Gul. Alb. Ang. & Mod. in l. 1. §. fi. ff. quod quiſq; iur. & ad idem
adduciť tex. in l. 3. §. Neratius, ff. de acq. poſ. & ibi d. Ale. cōpro-
bat ex plumb. Ad idē facit tex. in l. ſi tutto, iuncta gl. ff. de euic.
ſine cau. & ibi Pau. de Ca. infert ad q. de qua p Bar. in d. l. ſi Bar-
ſatoram. Et pro hac parte facit dictū Ang. in §. reuerendiſſimus
in Auth. de ſanc. epi. vbi concludit, q ſi inuentio nō faciat de-
lictū, ſed detegat, tunc verbū, inuentus, dēt intelligi de viſo, &
conuicto ſecus ſi ex forma ſtat. ipſa inuentio crime inducat, nā
tunc dēt intelligi de apprehenſo, non de cōuicto per teſtes, pu
ta ſm eum, ſi ſtatutū puniat inuentū portare arma, tūc, quia ſta
tutū non punit portantē arma, ſed inuentū portare, debet intel
ligi de apprehenſo, qa inuentio hoc caſu crimen inducit. Sic di
cendū vř in caſu nřo, qa exportare frum. non eſt delictū, niſi p
ſtatutū inducatur, & ita viſus eſt tenere Bar. Ver. in d. l. ſi fugiti
ui, col. pen. C. de ſer. fug. ¶ Quid tenendū? mihi magis placet ꝯ-
tra opi. pp rōnem ſtatuti, de qua ſ. & q̄ opi. ēt tnt Ang. & Imo.
in d. l. 3. §. Neratius, & Lud. Ro. in d. l. 1. in prin. dicentes, q ver-
bum, inuenire, de ſui propria ſignificatione non requirit corpo
ralem apprehenſionem, per text. in l. 1. C. de rap. virg. ibi, ſi in
rapina inueniatur, & apprehēſus fuerit, & per tex. in c. 1. de dil.
ibi, ſi iudex inuenerit rē ita ſe habere, quod intelligitur p pro-
bationes. Et licet d. Ale. ad iſta iura conetur rñdere in d. §. Nera
tius, tñ rñſiones ſuæ non ſunt, iudicio meo, reales. Dū. n. dicit,
q verbum, inuenire in d. l. 1. ſtat large, ne ſequentia verba red-
dantur ſuperflua, certè in hoc apertè redarguit Legiſlatorē de
ſuperfluitate, q non conuenit doctori. Si. n. verbū, inueniatur,
includebat de proprietate ſermonis apprehenſionē, neceſſe eſt
fateri, q Imperator ſuperfluo addiderit verba ſequentia, & de-
prehenſus fuerit. Dū ēt rñdet ad c. 1. de dil. q ibi verba dirige-
banť ad iudicē, iō ſm ſubiectā materiā debet intelligi de inuē-
tione p ꝓbationes. Iſtud retorqueť, qa licet in caſu nřo verba
referant ad partē, tñ rō ſubiectæ materiæ, ne ciuitas remaneat
deſtituta annona ſibi neceſſaria, ſuadet, q ēt puniri dēat expor-
tans non apprehenſus, ſed ꝯuictus, alr de facili poſſet fieri fraus
ſtatuto, quia volens extrahere, poterit eſſe, ita fortis, & potens
ac ſocijs ſtipatus, q nō erit poſſibile eū apprehēdere. ¶ Et p iſta
opi. ꝯ eōem allego caſum i c. ſi quiſquā, in verb. inueniať fabu-
lari, aut aliquo mō ꝯuerſari, de coh. cle. & mul. vbi verbū, inue
niať, intelligitur a teſtib. conuincať. Nō. n. reqrıtur, q clericus i-
uentus cū muliere ſuſpecta ꝯuerſari, & fabulari actualr appre-
hendať, ſed ſufficit, q ꝯuincatur teſtib. q fuerit cōuerſatus, ſm
Doct. ibi, & hoc ēt conſonat. Et ex illo tex. cōfundiť doct. Ang.
in d. §. reuerendiſſimus, qa cōuerſari, & fabulari cū mulierib. nō
eſt de gñe ꝓhibitorū. Cōfunduntť ēt q̄ plures doct. ex ꝓdictis. Et
q verbū, inuenire, intelligať ēt ſolo viſu, ꝓbať ī d. l. 1. ff. de acq.
poſ. vbi dř, lapilli inuēti in littore maris nō efficiuntur inuento
ris, niſi apprehendanť. pōdera, q lapilli dňt inuenti, licet nō fue
rint apprehenſi, q̄ apprehenſio requiritur ad effectū, vt dñium
transferať in inuentorē, & quantū ad effectū acqrendi dñiū, ēt
loqť tex. in d. §. Neratius, cui ex hoc patet rñſio. Sit ergo cōcluſio,
q ſtatutū puniēs inuentū exportare frum. intelligitur punire,
tā ꝯuictū teſtib. q̄ perſonalr apprehenſum. Nec obſ. text. in d. l.
ſi Barſatorā, qa rñdeť, vt per do. Iaſ. in d. l. 1. col. 16. q ibi verba
diriguntť ad inuenientē, q promiſerat inuenire Barſatorā, quē
ꝯſtabat eſſe latronē, merito talis ꝓmiſſio intelligiť de inuētio-
105 ne p apprehenſionē, alias fuiſſet fruſtratoria. ¶ † Ampliatur cō-
cluſio, ēt ſi ſtatutū puniret deprehenſum exportare fru. nā tūc ēt
ꝯuictū teſtib. ꝯprehendit, ſm gl. *cōiter* approbatā in l. 1. C. vbi
Sena. vel clar. & in l. 1. C. de pe. bo. ſub. & ibi Bart. Qđ intelligit
verū Pau. de Ca. ibi, ſi ſtatutū dicat, ſi qs fuerit deprehenſus ex-
portare. Secus ſi dicat, ſi qs fuerit deprehēſus cū fru. vel cū ar-
mis, qa tunc reqritur realis apprehēſio, & iſto mō pōt ꝓcedere
dictū Ang. & Bar. Vero. in d. l. ſi fugitiui, q dicebāt, q ſi ſtatutū
vtatur verbo, deprehenſus, q ſolū intelligať punire captū, & nō
cōuictū teſtib. & dixit Bar. in d. l. ſi Barſatorā, q ita cōſuetudo
106 interpretatur. ¶ † Sed hic ſubintrat dubitatio. Pone, q vnus te-
ſtis dicat vidiſſe Titiū in via exportantē frum. alter teſtis dicat
eū vidiſſe extra territoriū cum frum. an iſti duo teſtes coniun-
gantur, & probent ad conuincendū Titiū de exportatione fru-
menti? Bal. in l. obſeruare. C. quorum ap. non reci. determinat,
q iſti teſtes non ſint coniungendi ad faciendā perfectā proba-
tionē, ſeqtur Lud. Ro. conſ. 91. Viſo themate, col. fi. de quo di-
107 cendū eſt, vt p Fel. in c. licet ex quadā, col. pe. de teſt. ¶ † Deci-
mo quæro ſtante prædicto ſtatuto, an agricultores forenſes po-
terunt ſuā partē frumēti, q̄ recullegerūt in territorio, exporta-
re ad domū ſuā? Ego paucis agendo, rñdeo q ſic, quia in eis ceſ
ſat rō ſtatuti. Nā rō ꝓhibitiua fuit cā cōſeruandæ vbertatis, quę
vbertas magis cōſeruabiť, ſi ciuitas nō impediat laboratores ex
portare ſuā portionē, quia ex hac exportatione incitantur forē
ſes ad cultiuandum agrum ciuitatis, ex qua cultura maior inſur
git vbertas. Et ita etiam reſpondet Cor. conſ. 241. In cauſa in-
108 quiſitionis, col. 2. lib. 3. ¶ † Sed pone, quòd laboratores vendide
rint ſuā partē vni ciui, an ille ciuis poterit eā frumenti partem
exportare? Videtur quòd ſic, quia ex quo frumentum ſemel ef-
fectū fuerat exportabile, debet perpetuo durare exportabile. l.
cum

cũ pſ,§.quindeci.ff.de le.2.Hoc nõ ob.ɔ̃triũ determinat Cor. ĩ
d.cõſ.141.q̃a hmõi ꝓhibitio nõ eſt in rẽ, ſed in perſonã, & pri-
uilegiũ pſonale.ꝯceſſum laboratorib.eorũ pſonã nõ egreditur
l.quia pſonale.ff ſol.mat.& optimè facit tex.in l. licitatio.§. fiſ-
109 c⁹,& q̃d ibi no.ff.de pub. ¶ † Vndecimo q̃ro, q̃d ſi ciuis extra-
hat cã vſus ſui.Pone,ciuis ex cã neceſſaria, vel voluntaria (non
multũ curo) ſe abſentat cũ ſua familia extra territoriũ, an ſibi
obſtabit ꝓhibitio, quomin⁹ pro vſu ſuo poſſit exportare frum.
Bar.& *cãter* ſcrib.in l.cætera,§. ſed,& ſi quis,ff.de leg.1.per illũ
tex.determinãt ꝓhibitionẽ nõ obſtare.Et pro iſta ſnia vř caſus
in l.vniuerſi.C.de vecti.& com.vbi poſſidẽs p̃dia ex territoriũ
põt exportare abſq; vectig.ſolu.fru. neceſſariũ ad ſeminãdũ ſua
prædia,quia vſus gr̃a exportat.bñ facit tex.in l.ſi publicanus.§.
110 de reb.ff.de pub. † Sed quaěr ꝗbabit exportans, q̃ vſus ſui gr̃a
exportat:R̃ndeo ꝑ iuſm ꝓpriũ,cu in hoc ſtandũ vř, ſm glo.in
cle.p̃nti,de cenſi.q̃ ibi ſequitur Car.in 4.q. Bal.in l.3.C.de nau.
fœn.& in d.l.vniuerſi,& in l.ſi q̃s nõ dicã rapere, in fi.in 4.opp.
C.de epiſ.& cle.& ibi alle.bonũ tex.in l.3.C. de litto. & iti.cuſt.
li.12.ſequuntur Ale. & Mod. in d.§. ſed,& ſi quis,& Io.Bert.in
111 trac.de gab.q.2.1.p.8.par.prin.† Sed quid ſi a principio ciuis ex
portet fru.vſus ſui cã, & poſtea mutato ꝓpoſito illud vendide-
rit,an reincidat in pęnã ſtatuti. Huic dubitationi r̃nd. vt in ſĩli
r̃ndet Bart.in l.cętera.§. ſed ſi parauerit.ff.de le.1. Pone,ſtatutũ
eſt in ciuitate, q̃ nullus emere poſſit frumentũ in platea,niſi ꝓ
victu ſuo,contingit,q̃ ſcholaris emit pro vſu ſuo, poſtea muta-
uit ꝓpoſitũ,quia vult recedere, & vendere fru.ſine metu pęnæ
ſtatutariæ.R̃ndet Bar.poſt Guil. de Cu. q̃ vendere poterit ipu-
nẽ,quia primũ ꝓpoſitũ fuit bonũ,& licitũ. ad idẽ facit tex.opti-
mus i l.1.§.vñ q̃rit Offili⁹.ff.de exercit.actio. & ibi Guil.& Bal.
Iac.de Bel.& Albe.idẽ r̃ndent,arg. illius tex.& l.3.§. illud.ff. de
aqua quot.& æſti.ſequitur Albe.in 1.p. ſtat.q.86. & 12.p.q.203.
Ale.i d.§. ſed & ſi quis.Mod.i d.§.ſed ſi parauerit.Io. Ber.i trac.
112 de gab.q.1.2.p 8.p.prin.† Facit,quia ĩ delictis inſpicimus initiũ.
l.q̃d ait,§.fi.& ibi Bar.ff.de adul. Et q̃ primũ ꝓpoſitũ ſit atten-
dendũ,voluit gl.in l.2.ĩ prin.ff.ſi cer.pe. & ibi Pau.de Ca.infert
113 ad hanc q.ſequit̃ Ale.ɔſ.7.Viſo themate,in fi.li.3.† Intellige tñ
hanc deciſ.ꝓcedere,ſi cõſtet de primo propoſito,q̃ exxerit cã
vſus ſui,alias p̃ſumit̃ ab initio habuiſſe propoſitũ vẽdendi,pro-
ut factũ reperit̃,ſm Bar.in d.§.ſed ſi parauerit, per tex. in l.ſed
& Iulia.§.proinde.& §.ſed ſi ab initio,ff. ad Mace. & idẽ voluit
114 Bal.in l.1.§.ne aũt.ff.de exerc.act. ¶ Duodecimo q̃ro,an expor
tans frum.ex alieno territorio illuc aduectũ incidat in pęnã di
cti ſtatuti.Bř diſtinguendũ puto, aut illud frum.fuerat cã trãſi-
tus aduectũ in territoriũ, & tunc non hẽt locũ ſtatutũ, l.ſi quis
poſt hanc,vbi Bal.Sal.& alij,ita firmãt.C. de ædifi. priua. & idẽ
per illũ tex.r̃ndent Bal.Ang. Pa. Ale. & Mod. in l.cætera.§.ſed
ſi quis ad opus.ff.de le.1.Ale.ɔſ.86.Viſa inquiſitione,lib.4.Pet.
& Imo.in c.1.de cle. non reſid.Io.Bert.in trac.de gab.q.8.5.par
tis Et dicit Alb.de Roſ.in d.l.per hanc,q̃ ſæpe obtinuit,q̃ mer
catores poſſent exportare merces ſuas nõ ob. prohibitione ſta-
tuti:aut frum.fuerat aduectum in territoriũ, vt ibi perpetuo eſ-
ſet,& tunc exportans incidit in pęnã ſtatuti, ar.l.ex facto.ff.de
hær.inſt.vbi hæc diſtinctio bñ probatur. ¶ Præmiſſa intelligo
procedere,vbi ſtatutũ punit extrahentẽ frum.de territorio,ſe-
cus ſi puniret portãtẽ frum.per territoriũ. Nã tunc ẽt portans
ex cã tranſitus incideret in pęnã, ſm Iac.de Are.& Alb.in d.l.
ſi quis poſt hanc,Arg.Ale.& Mod.in d.§.ſed ſi quis ad op⁹.Sed
Imo.ibi tenet mercatorẽ,qui cã trãſitus portat,puniri nõ poſſe
q̃a non intereſt Reip.ipſorũ ſtatuentiũ,vñ non vř ſtatutũ de ta
li frum.intelligendũ,d.l.ſi quis poſt hãc, & ſequit̃ Pau.de Caſt.
115 in d.§.ſed ſi quis ad opus † vbi decidit,q̃ ſtatutũ prohibens pan
nos forenſes intromitti in ciuitatẽ ſub certa pęna, dẽr intelligi
de pannis,qui intromittuntur,vt ibi ſint, non ſi cã tranſitus fue
116 rint inuecti,arg.l.Cæſar.ff.de pub.† Et iſtud credo verius, quia
ſi aliter diceremus, non eſſet liberũ iter mercatorib. prout eſſe
117 dẽt,§.fi.de pa.te.in viib.feu. † Imo denegari non põt tranſit⁹ ex
ercitui,ſiue militib.volentib.tranſire abſq; dñi, & incolarũ dã-
118 no,ſm Ang.in l.venditor,§.ſi conſtat.ff. cõi præd.† Et pro hac
ſnĩa facit, q̃d decidit Alb.Gand. de reb.non portã.ɔ̃ deuentũ.
ver.ſed ſtatutũ Cremonę, q̃ nullus forenſis ducat vinũ cũ plau
ſtro Cremonã ſub pęna vini, q̃ritur ſi forenſis duxerit vinum
cũ plauſtro incidat in pęnã? R̃ndet, q̃ non, quia nec forenſis,
nec plauſtrũ ſunt de Iuriſdictione Cremonenſi, ar.l.fi.ff de of.
procur.Cæſar.licet Cremonenſes poſſint remittere vinum, &
119 plauſtrũ ſm eũ.¶ † Decimotertio q̃ro, an tale ſtatutũ liget fo-
renſes? Super hac q̃õ.poſſent multa dici, q̃ traduntur in l.cun-
ctos populos,C.de ſum. Trin. & fi.cath. Sed deciſiue r̃ndendo,
cõis, eſt nr̃orũ patrũ ſnĩa, q̃ ſtatutũ quatenus prohibet extrahi
frum.& ſimilia,ligat forenſes,cũ ciues poſſint, q̃ volunt,rebus
ſuis legẽ imponere,l.1.C.de contrah.emp.l.1. & per totũ, C. q̃
res expo.proh.& l.cotem ferro,ff.de pub.bñ facit tex. in c.a no
bis,de ſen.exc.& in c.1.de conſt.li.6. & ita cõcludit Alb. Gãd.
in trac.male.ſub d.rubr.de reb.non portan.ɔ̃ deuentũ. Mod.in
120 d.l.cunctos populos.Ale.in conſ.86.col.pen.li.4.¶ † Ignorantia

tñ ſtatuti excuſat forẽſem a pęna d.c.1.& l.fi.ff.de decr.ab ord.
121 fac.† Et in dubio forenſis pręſumitur habere ignorantiam iu-
ris ſtatuti,attento,q̃ ipſa exportatio non eſt de gñe prohibito-
rũ,vt no.in d.c.1.Niſi talis forenſis fecit[illegible] longã morã in loco
ſtatuentiũ,ſm d.Ale.in d.ɔſ.86. Vel diu ɔuerſatus fuiſſet in ip
ſo loco,l.iubemus,C. de libe. cau. Vel niſi in locis circũuicinis
eſſet cõiter ſimilis prohibitio,ſm Io.An.in d.c.1.in Nouella.&
Doc.in l.fi.§.& licet,ff.de pub.& Ale.in p̃alle.conſ. ¶ Decimo-
122 quarto † q̃ro,an liget perſonas eccleſiaſticas,exportãtes,vel ex
portari facientes eorũ annonã:Bř ſi vinũ, vel frum.ſit recolle-
ctũ ex p̃dijs ecclæ,clarũ eſt,q̃ ſtatuta laicorũ non ligant perſo-
nas eccl̃aſticas,nec bona eccl̃arũ,c. eccl̃a S. Mariæ,de conſt.Si
verò fru.& ſimilia exportari prohibita ſint patrimonialia ipſõ-
rũ cler.dubitari poſſet.Bal.conſ.198.Statuti ciuitatis Trigeſte,
lib.2.tenet ſtatutũ non ligare ẽt bona patrimonialia ipſorũ,per
tex.in l.ſacroſ.Theſſalonicẽ.eccl̃a,C.de ſacroſ.eccl.q̃ parum fa
123 cit.¶ Bř,reſolutio † ſtat i hoc,an clerici in bonis patrimonialib⁹
gaudeant priui.eccleſiaſtico, de quo dicendum eſt,vt per Pan.
in d.c.eccleſia S.Marię,col. 3.vbi late And. Sic.& p Pan.in d.c.
fi.de vi.& ho.cle.& in c.ex literis,de pig. ¶ Decimoquinto q̃ro
124 † an iſtud ſtatutum liget colonos eccleſiarum? Vř,q̃ non,quia
non ligat earum colonos, q̃a coloni gaudent priui.eccleſiæ,ca.
non minus,de immu.eccle.l.2.C. de epiſ.& cler.c.eccleſiarum
ſeruos,12.q.2.Hinc dicebat Bar.i l.priuatæ.C. de exc.mu.li.10.
per illum text.q̃ emphy. ecclæ non tenetur ad aliq̃ collectã, q̃
imponitur pro bonis,q̃ tenet in emph.ab eccl̃a.Et pro hac opi.
facit, q̃a ſi non liceret colonis eccl̃arum libere exportare fru-
ctus pceptos ſup bonis ecclę, ꝑ indirectum lęderet̃ eccl̃a,q̃ nõ
inueniret colonos,ita faciliter, nec q̃ tãto p̃tio ɔducerent p̃dia
125 eccl̃aſtica.† Statuta aũt,q̃ ꝑ indirectũ lædũt ius ecclę, nõ valẽt,
126 quatenus ecclę p̃iudicãt,c.fi.de immu.ecc.li.6.† Et iõ nõ valet
ſtatutũ,q̃ coloni teneantur pro eccl̃a ſoluere collectas,q̃a ꝑ in-
directũ p̃iudicatur ecclę,ſm Bal.in l.1.C.de epiſ.& cle.Ang.in
Auth.de nõ alie.§.quia verò. ¶ Sed iſtis nõ ob.prout nõ ob.cre
127 do ɔ̃triũ eẽ veri⁹.† Quia coloni ecclę quoad fruct⁹ a ſolo ſepara-
tos,qui ſunt in dñio ipſorũ,nõ gaudẽt p̃ui.ecclę,nec eı⁹ immu-
nitate,ſm gl.Imo.Car.& alios i cle.p̃nti, de cenſ.Gem.& Phil.
Fran.in c.q̃,c.ti.in 6.Dy.Bar.Imo.& *cãter* Legiſtas i l.citatio.
§.fi.ff.de pub.Sal.in l.vniuerſi.C.de vec.& cõm.Prac.Pap.in for
ma libelli,quo agit̃ ad ſolonẽ pedagij.Bar.in l.2.C.de nau.li.11.
Io.Ber.in tra.de gab.in 7.q.7 partis.Guid.Papę. deciſ.208.Fed.
de Sen.ɔſ.3.Quęſtio talis eſt Bal.ɔſ.496. Puncť⁹ q̃õnis,li.3.Car.
ɔſ.12.Et p̃nt plures rõnes aſſignari, ſed illa fundamentalis vř,q̃a
on⁹ gabellę,& prohibitio exportationis,reſpicit fruct⁹, qui ſũt
in dñio coloni.l.1.& ibi no.Bar,C.de ann. & trib.& iõ colonus
128 ligatur ſtatuto.† Sicut dicimus, q̃ onus decimę reſpicit fructus,
& iõ colonus eccleſię exẽptę tenetur ad decimas, licet ipſa ec-
cleſia nõ teneatur,ſm Inn.in c.cũ nõ ſit,de dec. ¶ Nõ ob.ɔ̃ria.
Et primo nõ ob.tex.in d.c.nõ min⁹,&c.eccleſiarũ ſeruos,cũ ſi.
quia loquuntur in colonis adſcriptitijs, & ſeruis ꝑpetuis ipſius
eccleſię,nos verò loquimur in colonis liberis, inter quos eſt lõ
ga diſtantia,ſm Fed.in d.conſ.3.& Gem.in d.c.q̃,ad fi. ¶ Nõ
ob.deciſ.Bar.tũ quia nõ ẽ Bar.ſm Ang. tũ quia loquitur in one
rib. q̃ imponuntur emphy. eccleſię pro p̃dijs emphy. quorum
directũ dñiũ ẽ eccleſię, nos loquimur in exportatione fructuũ,
qui ſunt ipſi⁹ coloni.Et ɔ̃ deciſ.Ang. cõſuluit Barb. cõſ.14.li.1.
refert Cur.cõſ.73.col.fi. ¶ Ad rõnẽ verò ſ. alle.q̃ grauaretur ec
cleſia ꝑ indirectũ,reſpõdet Bal.in d.cõſ.496.q̃ iſta rõ procede
ret,ſi eccleſia ꝑ indirectũ dãnũ pateretur, ſec⁹ ſi ꝑ indirectum
lucrum auferatur, vt in caſu iſto in quo portio coloni prohibe-
tur exportari,ar.l.ſi vẽditor,§.fi.ff.de ſer.expor. Et quia nõ tene
tur ciuitas pro cõmodis eccleſię in reb. ſuis difficultates inueni
129 re.l.2.C.de ſer.& aqua.Et ex hoc † infertur, q̃ iſtud ſtatutum li-
gat ẽt eos, qui emerunt frum. ab eccleſia,q̃d firmat Bal.ɔſ.30.
130 Statuto ciui.Aſtẽſis.lib.1. ¶ † Decimoſexto q̃ro,q̃d ſi ſtatutum
prohibeat exportari frum. ſub pęna cõfiſcationis ipſius frumen
ti,an ẽt ſaccus,in quo frum.exportabatur, in confiſcatione cõ-
prehendatur? Vř q̃ ſic,arg.l.qui ſaccum,ff. de fur. Et quia ſacc⁹
eſt q̃d acceſſorium ad ipſum frum.ergo dẽt ſequi ſuum princi-
pale,l.eos.C.de vſu.cum vulg.Cõtrariũ decidunt Bal. & Sal.in
l.3.C.de nau.fę. quia in pęnis faciẽda ſtrictiſſima interpretatio
131 l.interpretatione.ff.de pę.inferentes † ex hoc,q̃ confiſcata naui
nõ intelligitur cõfiſcata ſcapha,nec cõfiſcata ſalma,cẽſetur cõ-
fiſcat⁹ aſin⁹,nec eq̃.Et generaliter, q̃ res ſine corruptiõe ſubie-
cti poſſunt ſeparari a re cõfiſcata, nõ cõprehẽduntur in ipſa cõ-
fiſcatione,ſequitur Io.Bert.in trac.de gab.q.12.& ſeq.vlt.p. be-
ne facit tex.in l.nã,q̃ liquide,in prin.ff.de pe.leg. vbi in legato
penoris,q̃d eſt fauorabile,nõ veniunt vaſa,ergo.in cõfiſcatione
132 odioſa,cõfiſcato frum.non cenſebuntur cõfiſcata vaſa. ¶ † De-
cimoſeptimo q̃ro, quid ſi ſtatutum prohibeat exportationem
ſub pęna confiſcationis plauſtrorum,& animalium, cum quib⁹
exportantur,an ẽt boues,animalia,& plauſtra cõmodata expor
tanti comprehendantur in confiſcatione? Iſtam quæſt. mouet
Alb.Gand.in d.ſuo trac.& reſpõdet referre,an dominus cõmo-

dauerit

dauerit ſcienter ad illũ vſum, aut ignorãter. Primo caſu veniũt
in cõfiſcatione, ſecũdo caſu nõ, quia ignorans nõ deliquit, l. ex
maleficio, §. ſi quis. ff. de act. & obli. & allegat ad hoc tex. in arg.
in §. ſi quis in ſua, in Auth. de eccle. tit. & tex. in l. cotẽ ferro, §.
dñs. ff. de pub. & ibi Bar. ita expreſſe diſtinguit, licet de Albe.
133 mentionẽ non faciat. ¶ † Et ibi ſubdit, q̃ ſi ſtatutũ, vel cõſuetu-
do dictaret, q̃ aialia cuiuſuis cõfiſcentur, tũc dñs, qui ignoran-
ter cõmodauit ſua aialia, hẽbit regreſſum ꝯ exportãtem, arg. l.
134 fi. in fi. & ibi no. ff. de pig. act. & l. 2. C. de nox. † Sed ſi ille nõ ſit
ſoluendo, fortè danda erit dño ignoranti reſtitutio in integ. ad
uerſus ſtatutũ ex cla gñali, ſi qua mihi, ſm Lu. Ro. Imo. & Alc.
in d. §. dñs, q moucntur authoritate Inn. in ſimili rubr. extra de
conſue. Et iſtã diſt. Bar. ſimpl̃r ſequitur Io. Bert. i trac. de gab. in
135 9. q. vlt. p. & Io. de Pla. in l. 1. C. de deſer. mil. li. 12. † Sed qd ſi nõ
appareat de ſcientia, vel ignorantia? Rñdeo in dubio ignorañ-
tiã pſumi. reg. pſumitur, de reg. iur. Vel ſtabitur iuro ipſius dñi
l. prætor. §. ſed ſi inſcio. ff. de eden. l. pñti. §. ſic vbi, C. de his, q ad
eccl. confu. l. fi. §. licentia, C de iu. delib. & ita volunt Alb. Gand.
136 & Io. de Pla. in locis ſ. alle. ¶ Decimooctauo † q̃ro, ſtante pdicto
ſtatuto, duo ſucceſſiuè cũ eiſdẽ aialib. & ſuper eod. plauſtro ex-
portarũt frũ. an vterq; perdere dẽat plauſtrũ cũ aialib. ita, q̃ bis
debeatur fiſco. Et ſic quæritur, an vnus teneatur ad æſtimatio-
nẽ, & alter ad pſtationẽ plauſtri, & aialiũ? Iſtã qõ. format Bar. in
l. Mæuius. §. duob. ff. de leg. 2. & rñdet. Aut primus ſoluit æſti-
mationẽ, & tunc ſecundus tenetur ad plauſtrũ cũ aialibus. Aut
primus præſtat fiſco plauſtrũ, & aialia, & tunc alter liberatur p
137 rtam de duab. cauſis lucratiuis. † Nã ea, quæ ex cauſa pœnæ acq
runtur, tit. lucr. haberi dñr. l. mulctatũ. C. de mo. mulct. l. ex rõne
& l. placet. ff. de iu. fiſ. & l. 3. C. de priui. fiſc. Sed aduerte, qa ſi aial
erat alterius, tunc ẽt, q̃ primus præſtiterit ęſtimationẽ, non vr̃
q̃ ſecundus teneatur pſtare plauſtrũ, & boues alterius, quia vt
ſ. dixi, tale ſtatutũ debet intelligi, ſi plauſtrũ, & boues ſint deſe
rentis. Et iõ iſta deciſ. Barto. vr̃ intelligenda ſm ea, q̃ ſ. dixi. Sed
quid ſi vna, & eadẽ perſona cũ plauſtro, & aialib. ſæpius export-
138 tauerit, verũ † toties incidat in pęnã, quoties ꝯuenit? Bart. in d. §.
duob. rñdet, q̃ nõ tenet, niſi ſemel, quia vbi pęna cõſiſtit in cer
ta ſpecie, non hẽt locum multiplicatio, l. Lucius. §. impuberẽ, ff.
de leg. 2. & quia ob. regula de duab. cauſis lucratiuis. ¶ Plura alia
dubia circa iſtud ſtatutum conſiderari poſſunt, pleraque ẽt pro
vbertate conſeruanda addenda hic eſſent, ſed ea omnia prudẽ
tiſſimo præfectorum annonæ iudicio relinquere conſulto ſta-
tui, ne tractatulus hic noſter videatur velle de regimine ciuita-
tis otuliũ ſibi arroganter vendicare. Quædã tñ, publicę annonę
erogationẽ cõcernẽt, & q̃ hic exarare ſ. pollicitus ſui, breuibus
explicabo. ¶ Videamus igitur a quib. qualiter, & quib. erogatio
139 ſit facienda? † Ab officialib. ad id ſpecialiter deputatis, q actuarij
pñt nominari, eroganda eſt publica annona, ſm Io. de Pla. in l.
ne diutius. C. de nu. & act. li. 12. per illum text. Eligendi autem
ſunt erogatores eo modo, & ordine, quo annonæ ſuſceptores,
140 ſeu cuſtodes eligẽdos eſſe ſ. deſcripſim⁹. † Qui actuarij in prin.
officij idẽ præſtabunt iurm, q̃ ſuſceptores præſtare dere docui
mus. Et vlterius iurabunt ſe propria manu, & non per aliũ quic
q̃ erogaturos. l. per hanc. C. de erog. mil. an. ¶ Et aduertendum
141 † maxime eſt ne ad illud erogationis officiũ aliquis eligatur, q
ſit in dignitate conſtitutus, ne rõne dignitatis fiat audacior ad
142 fraudandũ publicã vtilitatẽ, l. nemini, C. de nu. & actu. † Pruden
ter aũt erogatores officiũ ſuũ exercebũt, ſi nihil de nouis fructi
bus tangãt priuſquã veterẽ erogauerint annonã. l. 1. C. de cõdi.
in publ. hor. ¶ Quod de frum. & ſimilib. eſt intelligendũ, non
143 aũt de vino, † qa vini veteris erogatio poſt. cal. Nouemb. diſpẽ-
dium affert l. iubemus. C. de erog. mili. an. q̃ legem dixit ſing.
Lud. Ro. ſing. 376. incip. Scires tu mihi pbare, & ibi refert Bal.
fuiſſe a Duce Mediol. interrogatũ, quo tpe incipiendũ ſit po-
tare vinum nouum, & quia Bal. bene ſtudebat, ſciuit ibi allega-
re dictam legẽ. Et dñt ibi Bart. & Io. de Pla. q̃ tutor, qui calen.
Nouem. dat familiæ vinum vetus, cum poſſit dare nouum, te-
netur actione tutelæ emendare damnum pupillo. Quod eſt ad
mittendum, niſi qualitas familiæ ipſius pupilli exigeret vinum
vetus, ſm do. Lanc. Dec. in l. cũ quid, ff. ſi cer. per. dicẽs ſe, ita Se
nis obſeruaſſe, ar. l. ſeruis vrbanis, cũ gl. ff. de leg. 3. & in l. idemq;
§. Labeo. ff. mand. bñ faciunt, q̃ ſcribit Pan. in c. cũ oẽs, col. 3. de
144 conſt. ¶ Item † animaduertenda eſt fructuũ qualitas, nã ſi tales
ſint, qui diu conſeruari non poſſint, ij ante omnia, q̃ primũ, vel
diſtrahendi ſunt, vel erogandi. l. is autem. §. qui legatorum ſer-
145 uandorum, & ibi gl. ff. vt in poſ. leg. Et ſi † frum. vetus, vel nouũ
ſit adeo corruptum, q̃ de per ſe vendi, vel erogari ſine querela
licite non poſſit, tunc licebit actuarijs illud corruptũ cum fru-
mento bono miſcere. ita enim fiet, quòd velata corruptio Rẽ-
pub. a damno conſeruabit. d. l. 1. C. de condi. in publ. hor. Sic ẽt
opportunum eſt miſcere malum venenũ cum bono, quia hoc
modo fit optimum antidotum. l. quod ſepe. §. veneni. ff. de con
trahen. emp. & l. qui venenum. ff. de ver. ſig. Et ſi dicatur, talem
mixturam in ſe pactum habere per ea, quæ dixi ſ. in fi. 3. reme-
dij Rñdetur ſm Io. de Plat. in d. l. 1. quòd illa procedunt, quãdo

corrupta cũ incorruptis taliter incorporãtur, q̃ ſciri, vel diſcer-
ni nõ põt mixtura ſeu fraus, tunc quia ꝯhens decipitur, pactũ
eſt, ſecus qñ mixtura patet, & cognoſci põt. Non. n. tunc põt ꝯ-
hens allegare dolũ, vel fraudẽ. l. 1. §. intelligatur. & l. quæritur. §.
146 fin. ff. de ædil. edic. † Et ideo dicebat Ang. in d. l. 1. licere aroma-
tario miſcere ceram corruptam cũ cera noua, vt velamẽto no-
uæ vendat corruptam. Quod intelligo ſane procedere, niſi no-
uã deſuper corruptã ponat taliter, q̃ emptorib. non pateat mix
147 tura corruptę per prędicta. ¶ Item † vtilius, & ſalubrius eſt in pa
ne cocto potius, q̃ in frum. erogationẽ facere, ne ſi detur frum.
pauperib. illud diſpergant, & in alios vſus conuertant. l. 1. C. de
148 frum. verb. Conſt. li. 11. † Et ex hoc infero, q̃ Capitulum obliga
tum ad dandum tot panes, & tot vini amphoras ſingulo die i-
tereſſentib. diuinis, non poterit dare frum. vel pecunias, ſm Io.
de Plat. in d. l. 1. Quod male obſeruant Canonici Auctionen.
Nam ſi panes, & vinum dietim acciperẽt, quæ vſui ſupereſſent
pauperibus piè erogarent, ſed quia frumentũ recipiunt ex pre-
149 tio, quandoque theſaurizant, & ex auro aurum quærunt. † Qd
non conuenit, maxime viris eccleſiaſticis, qui aliena rapere cõ
uincuntur, ſi quicquam vltra neceſſaria ſibi retineant, c. ſicut hi
150 47. diſt. & in ſumma, diſt. 43. Oẽ. n. † quod male poſſidetur, alie-
num eſt, male autem poſſidet, qui malè vtitur. c. quid dicã. 24.
q. 4. Male autem vtuntur eccleſiaſtici reddiobus eccleſię, ſi de
tractis alimentis cætera pauperibus non erogauerint, vel in fa-
bricam eccleſiæ non conuerterint, c. de redditibus, 12. q. 2. & §.
151 fin. 12. q. 3. † Et ex iſtis iuſtificatur celeberrimum dictum Arch.
in c. 1. 44. diſtin. vbi notabiliter determinat, clericos abutentes
redditibus eccleſiaſticis obligatos eſſe ad reſtitutionem, ac ſi
fures eſſent, & latrones. De quo per Fel. in c. poſtulaſti. col. 8. de
reſcrip. vltra quem addere poteris tex. in c. quòd ſicut. in fi. de
elec. & quæ ſcribit Soc. conſi. 32. col. 2. lib. 1. Eſt autem publica
annona per actuarios illis eroganda, quibus erogari debere mã
darunt Decuriones, ſeu annonæ præfecti. l. his ſcholaribus, C.
de erog. mili. ann. Si ciuitas velit annonam, vel potius panem
coctum, vt ſ. dictũ fuit tempore peſtis inter pauperes diſtribue
re, hũc ordinem adhibere poterit. primo erit inquirendũ quot
& quales ſint pauperes in ciuitate, & ſi facultates ſuppetãt, piũ
152 erit omnibus ſubuenire. ¶ † Eſt enim omnis donationis immẽ
ſitas in pauperes menſura, §. finimus, in Auth. de non alie. Quo
rum pauperum nomina, & ſingulorum habitationes in vno li-
bro debent deſcribi, & cuilibet aſſignandi ſunt vnus, vel duo
panes, ſingulo die ſecundum vires redituum ipſius ciuitatis,
argum. l. fi. C. de frum. Ale. Qui panes debent per hominem ad
id electum deferri ad habitationes ipſorum pauperum, ne pro
eleemoſina contagioſi pauperes diſcurrant vrbem, & diſcurrẽ
153 do alios inficiant. † Quod ſi reddituum tenuitas obſtet, quomi-
nus omnibus ſubueniri poſſit, ſolum deſcribantur pauperes ori
ginarij eiectis forenſibus. l. fi. C. de ann. ciui. ſecundum intelle-
ctum Bar. *cõiter* approbatũ. Sic epiſcopus legatus, executor, &
quilibet alius deputatus ad diſtribuendum bona defuncti inter
pauperes, tenetur prius prouidere pauperibus loci, vbi teſtator
habebat domicilium, quam alienigenis, l. nulli, & l. ſi quis ad
declinandam, C de epiſco. & cle. traditur per Bart. in l. quæ cõ-
ditio, §. cum ita, ff. de condi. & demon. Et dicere ſolebat Cice-
ro potiores nobis ſint ciues, quã peregrini. Sic beneficia ciuib⁹
magis, q̃ forenſibus ſunt conferenda, c. bonæ, 2. ibi, nec vellem⁹
pręficere alienum, de poſtu. prælat. l. in eccleſijs. C. de epiſc. &
154 cler. & 71. & 72. diſt. per totum, & c. fi. de cler. peregri. † Et ideo
ſi alienigena impetret beneficium a Papa, non expreſſa ſua na
tione, vel patria, impetratio vtpote ſubreptitia, nihil valet, ſecũ
155 dum glo. & Pan. in c. ſi proponente, de reſcrip. † Valet ergo ſta-
tutum, quo prius ciues, quam extranei vocantur ad honores, et
officia. l. vt gradatim, §. & ſi lege. ff. de mune. & hono. Quod op
156 timè ſeruant ſapientiſſimi Veneti. † ¶ Si verò omnibus origina
rijs, & incolis nequeat Reſpub. ſuccurrere, tunc infirmis, & in-
ualidis prius eſt ſubueniẽdum, §. ſi quis autem vnum, in Auth.
157 de eccl. tit. & d. l. ſi quis ad declinandam. † Et data paritate ero-
gatio eſt facienda pauperibus magis dignis, ſecundum Io. An.
in c. 1. de teſta. in Nouel. arg. l. cum quidam. ff. de leg. 1. & ita ẽt
dixit Feder. de Sen. conſi. 282. Factum tale eſt. Et magis digni
ſunt, qui maioribus abundant virtutibus, l. 1. C. de ann. ciui. nã
licet omnibus miſericordia debeatur, iuſto amplius, can. non
ſatis, 86. diſt. Et pauperibus monialibus magis, quam viris etiã
158 religioſis eſt faciẽda eleemoſina, † quia indigentia in moniali-
bus eſt magis periculoſa, c. 1. de ſta. reg. li. 6. Et quia viri conue-
nientius poſſunt operari, quam fœminæ. l. quiſquis, ver. ad filios
C. ad l. Iul. maieſt. ita determinat Bal. in l. cum mulier, C. de do
159 na. ante nup. † Vbi etiam ſubdit, quòd in dubio monaſteriũ mo
nialiũ prçſumitur pauperius, ideo præferendũ eſt in eleemoſi-
nis faciendis. d. §. ſi quis autem vnum. Et hoc etiam ante Bal. di
160 xit Feder, in d. conſi. 282. † Et potius pauperibus nobilibus ero
ganda eſt publica annona, quã ruſticis, vt dixi in quinto reme-
dio. Et potius ſeniorib. quã iuuenibus, ca. conſideranda. 86. diſt.
161 † Et ſi ordinatum non ſit, quibus in ſpecie ſit erogatio faciẽda,
culpan-

culpandus non vr̃ erogator, qui ſuos conſanguineos pauperes
alijs anteponit, c. eſt probanda, ead. diſt. Nã ẽt prælati licitè pñt
redditibus eccleſiæ ſubuenire conſanguineis indigentib. c. om
161 nia, cum gl. 31. diſt. & c. 1. de cohab. cler. & mul. † Et ẽt pñt ſoro
res, & affines inopes dotari de prouentib. eccleſiaſticis, ſm Pa.
163 in c. peruenit, de arb. † Sic ẽt teſtamentorũ executores licitè di
ſtribuunt bona teſtatoris in ſuos cõſanguineos, ſm Pet. de An.
164 conſ. 387. in themate. Quinimo † põt executor ſibiipſi erogare,
ſi pro veritate ſit pauper, ſm Pau. de Eleaza. in cle. vnica, de te
ſta. Cuius opin. ſequitur Soc. conſulendo conſ. 11. Circa pñtem
li. 1. licèt plures ſint, qui ↄ̃trium teneant maxime Pan. in c. ſi. de
inſti. Hæc eſt. n. naturalis, & ordinata charitas. l. præſes. C. de ſer
ui. & aqua. & c. qui vult ordinare, de pœn. diſt. 3. Et quanto forti⁹
eſt naturale vinculum, tanto maior eſt obligatio, auth. itaque.
C. commu. de ſucceſ. Quæ oĩa intelligo procedere. vbi conſan-
guinei erogatoris ſunt in euidẽti neceſſitate ↄſtituti, ſm Balan
l. id qd pauperib. C. de epiſc. & cle. & Anc. in d. cõſ. 387. ¶ Itẽ in-
165 telligo † ꝑcedere, dũmodo prælatus erogator, ſeu executor cõ-
ſanguineis ſuis moderate ↄferãt, non, ſi immoderate, & cã eos
ditandi, bona in eos ꝓfundãt, c. peruenit. 1. q. 3. nã paupertas, &
natura ſunt, q̃ eãm erogationi pſtant, non gr̃a, nec affectio, d. c.
conſideranda. Non. n. licet de bonis, quæ Dei ſunt, cognatis qc
quã dare, ꝙ ſi pauperes ſint, eis vt pauperib. largiat, no ſub pau-
pertatis occaſione, q̃ ſunt eccleſię defraudẽtur, c. quiſq. 12. q. 2.
166 † Sic prælatis conceſſum fuit conferre beneficia eorum cogna-
tis merentib. dumtñ intuitu meritorũ, non carnalitatis affectu
mouean tur, c. graue, de præb. traditur per Pan. in d. c. ſi. de inſt.
Sed hodie prælati ſunt cęci circa nepotes, ſm gl. in d. c. perue-
167 nit. † Et hodie caro, & ſanguis, non Spũs ſanctus reuelat Ponti-
ficibus, vt plurimos Card. de ſua agnatione faciant, quaſi ambi
tam Papatus dignitatẽ velint in familia conſeruare, ſm Bal. in
168 l. tutor, §. quæ tutorib. ff. de excu. tut. † Et iſta notanda ſunt ↄ ꝑ-
latos, qui ex pecunijs, & reditib. eccleſiæ emunt ꝑdia in perſo-
nam conſanguinei. Hos. n. lex anathematizauit. c. Apoſtolos, et
169 c. quicunque. 12. q. 2. † Et ſi alleget, perſonã conſanguinei fuiſſe
ſuppoſitã in fraudem eccleſiæ, agi poterit corã iudice eccleſia-
ſtico, ẽt ↄ laicum poſſidentẽ, ſm Pan. in c. cũ ſit gñale, col. 3. de
fo. comp. per tex in c. inquirẽdũ, de pec. cler. & idẽ tenuit Lap.
170 alle. 77. Per † prędicta dicendũ vr̃, ꝙ prelati non poſſint infeuda
re alicui ſuo conſanguineo res eccleſię ẽt ſolitas alijs infeudari,
quod tenuit Bar. in auth. quibuſcunque modis, per illum text.
C. de ſacroſ. eccl. ſequitur Fulg. conſ. 220. Nobiles de Forciate.
Sed in hoc opinio contraria eſt forte verior, q̃ tenuit Bald. in c. t.
col. 3. qui feu. dare poſſ. & in d. auth. quibuſcunq; modis Fed. de
Senis conſ. 52. Quidam prælatus. Et hanc. dixit eſſe cõem ſniam
insignis Iureconſul. pr̃, & præceptor meus obſeruãdiſſimus, d.
Franc. Curt. in ſuo eleganti tractatu de feudis. q. 7. 2. p. declaran-
do, ut ibi p eũ. Et vltra adducta per eũ, hanc ẽt opin. ſequit̃ Pan.
ↄſ. 41. Videndũ eſt in effectu, li. 1. Barb. ↄſ. 44 col. 3. li. 2. Et licet
ſm cõem Doc. ſniam poſſit infeudare conſanguineos, non tñ
debet facere, qñ põt ꝓbabiliter præſumi, ꝙ hoc exẽplo alij prę
lati inducent̃ ad dandum bona eccleſiæ ẽt ſuis cognatis minus
merẽtib, vel vbi aliud ſcandalũ poſſet suboriri ſm S. Th. quolib.
quarto, quẽ refert, & cõmendat Card. Ale. in c. decreuer, 89. diſt.
171 † Et ideo Papa, qui agnatos, & affines bonis eccleſiaſticis impin
gueſcit, tot mortib. dignus eſt, quot ad ſubditos pernicioſa exẽ
172 pla tranſmittit. c. magnæ, de voto. † Nam ẽt Papa peccat, ſi pe-
cuniã eccleſiæ det agnatis, vt palatia conſtruant, vt bella faciãt
vt Italiã (proh dolor) ſubuertant, ſm Archid. poſt Hug. in c. nõ
liceat Papæ, 12. q. 2. Pan. in c. conſtitutus, col. 4. de relig. domi. et
in c. dudũ, 2. col. pen. de ele. ¶ Vnũ notabilius dixit idẽ Pan. in c.
173 cum veniſſent, col. 4. de iud. ꝙ † Papa poſſet deponi, ſi in dando
terras eccleſiæ ſuæ ſuis attinentib. eſſet incorrigibilis, ſequitur
Fel. in c. ad audientiam, in princ, de præſcrip. & in c. quæ eccle-
ſiarum, col. 4 de conſtit. Non plura de his, quæ ſ. nos. Chriſtus,
(vt ſpero) tuebitur cãm ſuam, & ſpiritum tandem infundet ſuc
ceſſoribus, vt ipſi bene conſtruant, & euertant a prædeceſſori-
174 bus malè conſtructa. † Itẽ intelligo præmiſſa data paritate pau-
pertatis, tunc cognatis eſt magis ſubueniendum, ſecus ſi alij ſint
in extrema neceſſitate, & cognati non, tunc extraneis prius ſuc
175 currendum eſt, ſm gloſ. 1. d. c. non ſatis. Et in ſumma † modus
erogationis optimus erit, ſi ad tria erogator aiaduertat, videli-
cet ad honeſtum, neceſſarium, & debitũ, nam aſſignare deter-
minatam prælationis regulam in ſingulis, impoſſibile videtur,
quia ſingulares conditiones, q̃ conſiderandæ ſunt, dinumerari
facile non pñt. Erogatorem ergo deceat rõ, & prudentiæ con-
176 ſiliũ. Sed quid † ſi ciuitas hẽat annonã nõ diſtribuendam inter
pauperes, ſed quam conſeruabat, vt obuiaret futuræ inediæ, &
contingat tãta vbertas, ꝙ expediat forte pp vetuſtatẽ eã vende
re, nec ſit q̃ emere velit, quõ Reipu. indemnitati erit conſulen-
dũ? Reſpondeo, poterit Reſpu. ordinare, ꝙ quilibet ciuis tenea-
tur emere certũ quid de dicta annona plus, & minus, & ſm ra-
tã patrimonij. tex. ad hoc ſing. ſm intellm Bart. in l. 1. C. vt ne-
mo lic. in emp. ſpe. ſe excu. li. 10. Quod dixit Bar. ſe practicaſſe in
D. N.

ciuitate Peruſij pro ſale Reipub, vendẽdo. Quod ſane arbitror
intelligendũ, vbi neceſſitas vendẽdi vrget, ita clare cantãt ver-
ba d. l. 1. ſecus ſi cã lucri, & mercimonij, ciuitas vellet grauare
177 ciues, qa nõ poſſet. l. nec emere. C. de iu. d. lib. ¶ † Ex hoc colligi
tur, ꝙ Principes, qui cã lucri mercãtur ſal, & ſubditos cõpellũt
illud emere pro num. capitũ, nõ iure agũt, & maxime, quia an-
gariant eos emere pluris, q̃ valeat. Quod eſt peccatũ mortale
pp quod Papa, & Metropolitanus poſſent interponere partes
ſuas, & prohibere, ne de cætero maiori precio vẽdatur, q̃ ſit iu-
ſtus valor. c. 1. de emp. & vend. Et ꝙ Princeps ſemota neceſſita
te, nõ poſſit ſubditos cogere, vt emant, vel locẽt res ipſius, nec
pluris, q̃ cõiter venderentur, vel locarentur, diuus Adr. reſcrip-
ſit in hæc verba, valde inhumanus mos eſt iſte, quo retinentur
conductores vectigaliũ publicorũ, & agrorũ, ſi tantidem locari
non poſſint. l. 3. §. diuus Adr. ff. de iu. fi. & fuit de mente Andr.
de Iſer. & Alua. in ca. 1. quæ ſint reg. dũ dñt, ꝙ hodie Principes
vſurparunt ius vendendi ſal eorum ſubditis certo modo. Sed
(heu) miſeræ Inſubriæ tecum deterius agunt exactores, qui de-
bitores ſalis ſeueriſſimis extorſionibus acerbiſq; concuſſionib.
excoriant, vt ego referendario Papienſi aſſiſtens, re ipſa aliqñ
178 cognoui. † Et licèt ↄ tales exactores iura inſurgant. l. 2. & l. ne-
mo carcerẽ, C. de exa. tri. & l. ↄ noſtra. C. de exec. & exac. tñ ꝑfe
cti officio ſalis, quia participes prędę ſunt, vel talia ſcire diſſimu
lant, vel ſi ſibi denuncietur, falſa eſſe conclamant, & querelan-
tes inuoluunt litibus, & ꝓceſſib. Quo fit, vt nullus audeat quere-
179 lare. ¶ † Vltimo loco erogatores dñt villicationis ſuæ rõnẽ red-
dere ſoli, & abſq; vllo numerario, ſeu calculatore, ne aſtutia ſua
doceant actuarios calculandu facere Treb. i. detrahere Treb. l.
180 nemo diutius. C. de mun & actua. li. 12. † Et ſi erogauerint pau-
perib. tenentur intra 30. dies, de erogatione fidem facere p pu-
181 blicũ inſtr̃m, l. actuarij. C. de ero. mil. ann. † & breues. i. quietan-
tias ſingulorũ demonſtrare, l. excellentia. C. eo. tit. Et qualiter,
& qñ ↄ erogatores agendũ ſit, docet Sal. in l. nulli. C. de epiſ. &
182 cle. ¶ † Septima cã, quæ ex participatione, & conuerſatione cũ
morboſis ↄ̃hit. l. ædiles, §. Pedius. ff. de ædil. edic. facile ſubmo-
183 uebitur, † ſi contagioſi, & ſuſpecti, ac eorũ bona ab ingreſſu lo-
ci arceantur. Conſtat. n. eis ingreſſum poſſe denegari, ne grex
totus in agris vni⁹ ſcabie cadat, & prurigine porci. ¶ Circa illud
remedium tria principaliter ſum facturus. Primò diſputabo ad
quos ſpectat elect. cuſtodum. Scdò, qui ad onus cuſtodiæ grauari
ri poſſint. Tertiò videbimus quale eſſe debeat officiũ eorũ, qui
ad cuſtodiã portarũ ſunt deputati. Et circa quãlibet qõ. princip.
annectã acceſſorias quæſtiunculas, quę mihi in mentẽ venient.
184 ¶ † Quæro igitur primò, an elec. cuſtodũ ſpectet ad ordinẽ De-
curionũ, an ad d. am loci? Vr̃ ad dñm ſpectare. In quit. o. Cæſar,
ſalutẽ ciuitatis nulli magis arbitror conuenire, q̃ mihi. l. nã ſa-
lutẽ. ff. de offi. præfe. vig. Tenetur. n. dñs cuſtodire territorium,
& ſuos ſubditos tueri ab omni malo, alias ad damna iuſtẽ con-
uenitur, ſm Bar. in l. ne quid. ff. de incen. rui. naufr. q: hac rõne
dñatur, ac iuriſd. & pedagiorũ emolumenta conſeqtur, ſm Ar
chi. in c. ſi quis Romipetas, 24. q. 3. & dixi ſ. Conuenit ergo, vt
ad cũ ſpectet cuſtodũ electio, ad quẽ ſpectat cuſtodiendi onus.
¶ In ↄ̃riũ, ꝙ ad Decuriones pertineat, vr̃ caſus in l. 1. ff. de de-
185 cre. ab or. fac. † vbi dr̃, ꝙ ius eligendi medicos in ciuitate, nõ pro
uinciæ ꝓſidi, ſed ordini conceſſum eſt, q: cõuenit, vt ipſi eligãt
q. ſe, liberoſque ſuos in manu medicorũ cõſtituũt. Ipſi ergo eli-
186 gant cuſtodes, q. vitã in manu cuſtodũ ponũt. † Et bñ facit, quia
et electio ꝓfeſſorũ, obſtetricũ, & ſimiliũ ſpectat ad Decuriones
187 l. 3. §. 1. ff. de var. & extraor. cog. ¶ Ad idem † facit, quia electio ſal
tuariorũ. i. cuſtodũ agrorũ l. quĩũ, §. ſaltuariũ, ff. de fun. inſtru. &
l. inſtrumenta, in fi. eo. tit. ſpectat ad vniuerſitatẽ, ſm Petr. Anci
bulum in trac. munerum. in vlt. par. vbi hos ſaltuarios appellat
bannerios. ſic eos Galli nominant, Itali verò camparios dñt.
188 ¶ † Ad idem, & quarto facit, quia cuſtodia clauium ſpectat ad
ſindicos vniuerſitatis, ſm d. Guid. Pape conſ. 1. In actione nega
to. col. 3 per l. tutores. C. de ope. pub. q lex parũ facit. Et ↄ̃trium
quidã tenuerunt per tex. in l. officium. §. officiũ Tribunorũ, ff.
de re mil. ibi, claues portarum ſuſcipere, qđ in pñtiarũ non
examino. Sed quantũ ad qu. eſt. noſtrã conſuetudo obtinuit, ꝙ
electio cuſtodũ ſpectet ad Decuriones. Et forte iſta opi. conſue
tudine approbata, eſt et in puncto iuris verior. Et p reſolutione
ↄ̃riorũ diſtinguendũ puto, quidã ſunt officiales hñtes nudã ad
miniſtratione bonorũ ipſius Reipu. vel nudã cuſtodiã corporũ
vt ſunt ſindici, medici, theſaurarij, profeſſores, cuſtodes anno-
næ, & ſimiles, & horũ omnium electio ſpectat ad Decuriones ciui
tatis, l. 2. & l. nominatim, C. de decur. libr. 10. l. item eorum. §. ſi
189 Decuriones. ff. quod cuiuſque vni. no. † Quidam ſunt, qui ha-
bent exercitiũ iuriſd. ſeu eorũ, quæ ſunt cõſecutiua, vel præam-
bula ad iuriſd exercendã, vt ſunt magiſtratus, apparitores, & ſi-
miles, & iſtorũ elec. ſpectat ad dñm loci, l. 3. ff. de iuriſd. omn.
iud. & ita procedunt ↄ̃ria, & ita dixit Io. de Plat. in rub. C. de ad
190 mi. Reip. lib. 11. ¶ † Crederẽ tñ, cuſtodes portarum electos per
Decuriones eſſe a dño loci confirmãdos, quia officium cuſto-
diendi portas hẽt in ſe peminentiã quandã, & in ↄ̃ãm nẽt in-

cluſam iuriſd. Quia q̃liq; deſ . . . iuſtum, volentib. ſtī ingredi, an
191 a 40. dieb. fuerint in loco ſuſpecto, † quæ delatio iuſ iuriſd. eſſe
vř, vt ex diffinitione iuriſd. de qua i l. 3. ff. de iuriſ. om. iud. mani-
feſtè colligit, & pbat in l. admonẽdi, ver. ſolẽt autẽ, ff. de iureiu.
Et quia arcere aliquẽ ab ingreſſu portarũ ſapit pęminentiã, vt
ſ. ſubiiciã. Et qa ẽt agitur de intereſſe dñi, q̃ locus ſuus a peſti-
lentia præſeruetur, d. l. nam, & ſalutẽ. Et q̃ cuſtodes portarum,
ſint a ſuperiore in officio confirmandi, vř mihi in ſimili tex. in
192 l. 1. C. de Irena li. 10. vbi deciditur, q̃ Irenarchę, † qui diſciplinę
pub. & corrigendis morib. pficiũtur, ſ. ff. §. l. irenarchæ. ff. de mu.
& ho. ſunt ab ordine Decurionum eligendi, & iudicio preſidis
idonei dñt reputari, & ſic præſidis iudicio ſunt cõfirmãdi. Sed
193 ſubintrat † dubitatio, qd ſi dñs recuſet electos cõfirmare, an do-
nec de cõfirmatione diſceptet, electi poſſint eorũ officiũ exer-
cere? Vř q̃ nõ per tex. in l. reus, §. cũ, ꝯ quẽ, ff. de mune. & hon.
& per tex. in arg. in c. auaritiæ, de ele. li. 6. Pôt fortè dici, q̃ ea, q̃
ſunt nudæ cuſtodiæ, poterunt exercere, ſed non ea, q̃ ſunt iu-
riſdictionis. Et ſic deferre non poterunt iuſiurandũ, ar. eorũ, q̃
not. in c. venerabilem, de ele. & in l. bene a Zenone. C. de quad.
præſcr. & in c. trãſmiſſam, de ele. Niſi opponeretur notorius de-
fectus ꝯ perſonã cuſtodis electi, nã tunc dicerẽ eũ non poſſe in
terim exercere ẽt ea, quæ ſunt nudæ cuſtodiæ, quia per ſuſpe-
ctũ cuſtodẽ poſſet ciuitas contaminari, ar. l. tutor quoque. §. pre
terea. ff. de ſuſpe. tut. nam ẽt cuſtodes confirmati, ſi apparet de
eorũ i ſufficiẽtia, vel ſuſpicione debẽt remoueri, c. 1. de off. cuſ.
194 ¶ † Sed quæ requirantur ad hoc, vt cuſtodes electi dicantur ſuf-
ficientes, & idonei? Rñdeo tria eſſe neceſſaria, ſ. q̃ ſint diſcreti,
induſtrij, & fideles, cle. 1. §. ſanc, & ibi no. Car. & Imo. de hære.
195 † Et ex ẽt notabis illũ text. q̃ duo debent eſſe cuſtodes porta-
rum, ſicut ibi dicit Papa, quia non ita fraudandi patet occaſio
196 duobus, ſicut vni ſoli. † Debent etiam cuſtodes electi in manib.
dñi confirmantis iurare, q̃ oẽm diligentiam, & omnẽ, q̃ pote-
runt, ſollicitudinẽ adhibebunt circa cuſtodiam, pręſtabuntque
iuřm fidelitatis de exercendo legaliter, & fideliter eorũ officiũ
d. cle. 1. §. porrò. Qui n. cuſtodit ciuitatẽ, non dormitabit, neque
197 dormiet, ſm Pſal. & c. oportet, 81. diſt. ¶ † Sed quid ſi Decurio-
nes elegerint ſcienter inhabiles, an pro ea vice ſaltem ius eligẽ-
di deuoluatur ad dñm loci? Vř q̃ ſic, per text. in c. cũ in cunctis,
198 §. clerici, & c. innotuit, de ele. † Et non ſolũ eligentes, ſed etiam
patroni præſentantes ſcienter indignũ, ſunt ea vice priuati po-
teſtate pñtandi, ſm gl. Pan. & cãn. ſcrib. in c. cũ not, de off. ord.
¶ Et idem in poſtulantib. ſciẽter indignũ, ſm gl. & Pan. & alios in
c. 1. de poſtu. præl. Quod ius eligendi, & pręſentandi ad ſuperio
res deuoluitur gradatim, c. bonæ memoriæ, de ele. ¶ Contrariũ
199 fortè dicendũ eſt in caſu iſto, † quia nulla lex eſt, quæ talẽ pęnã
imponat, vnde nec nos impoſitã fuiſſe dicere poſſumus, ſm gl.
in c. fi. de iurepa. pro qua eſt tex. in l. ac ſi quis, §. diuus, ff. de relig.
& ſumpt. fune. & in §. opt. mũ. in Auth. de non eligen. ſecundo
200 nuben. ¶ † Et iſtud maxime verũ eſſet, ſi aliqui ex ordine ele-
ctioni non conſenſiſſent, quia tunc ad eos, non ad ſuperiores de-
uoluitur ius eligendi, iuxta tradita per Pan. poſt alios in d. c. du-
dum col. 3. & in c. cum Vintonienſis, in 1. no. per illũ tex. de ele.
Et illi, qui non cõſenſerunt, poterunt nouos idoneos cuſtodes
eligere, & ſi placuerit ſecum ad electionem faciendã, poterunt
oes admittere, d. c. cum Vintonienſis, & ibi Abb. in 2. not. ¶ Ad
tollendum ergo omnem dubitationem, cũ dubitatur ne ex ele-
ctione generetur eligentib. aliquod præiudicium, cautela ſalu-
bris eſt, q̃ aliqui ꝯdicant, ex quorũ contradictione ius collegij
201 conſeruabitur. ¶ † Sed pone, q̃ cõitas negligat, vel nolit cuſto-
des deputare, quid agendum tunc per dñm loci? Rñdeo, dupli-
202 ci vtatur remedio. † Primo p pęnas, & mulctas, & captis pignori-
b. poterit compellere ſindicos, & conſiliarios ad deputandũ
cuſtodes, c. peruenit, de immu. eccl. in ver. compellantur. & l. fi.
in prin. & §. 1. ff. de mun. & hon. Per quæ iura d. Guid. Papæ in
deci. parlamenti, deci. 831. inci. In quad. in cauſa, in 5. dub. de-
203 terminat, ſubditos † poſſe per dñm cogi facere gueytũ, & echar
204 guaytũ. i. excubias. † Secundo poterit perpere conſiliarijs, vt in-
tra certũ terminũ hẽant deputare cuſtodes, cũ comminatione,
q̃ elapſo termino ipſe deputabit, tunc elapſo termino, & cõſti-
to de negligentia Decurionũ, dñs poterit ipſe eligere, & depu
tare cuſtodes, c. irrefragabili, de off. ord. facit tex. in l. ſi co tem-
pore, ff. de remiſ. pigno. & in c. 1. & per totũ. de ſupl. neg. præla.
205 ¶ † Sed quid ſi ſemel ſunt iam electi per Decuriones, & confir-
mati per dñm, an ipſe dñs poſſit alios cuſtodes addere? Ego di-
cerem, q̃ ſi dñs nõ confidat de cuſtodib. primis, poſſe alios de-
putare, quia ſua ẽt intereſt locum non infici. ¶ Et pro hoc addu
co tex. ſingularem in l. ſi ita legatus. §. dñs pprietatis. ff. de vſu,
206 & habi. † vbi conceditur dño proprietatis ponere ſaltuarios ad
cuſtodiam prædij inuito vſufructuario. Et per illum text. deter-
minat ibi Alb. de Roſ. q̃ incolæ habentes vſum nemoris alicuiꝰ
nobilis, poſſunt apponere cuſtodes, ſi dubitent ne nobilis ligna
207 incidi faciat. † Et dicit ibi Alb. de Roſ. q̃ dñs ſi dubitet de ſubdi-
tis, vel de inimicis, poteſt inuitis vaſallis tenere milites in loco,
qui ipſum cuſtodiant, ſequuntur Bald. & Card. Alex. in c. 1. §. qd

ergo, de inueſti. de re alien. facta. Quod verum eſt, dummodo
dominus ſine dolo, & fraude, ac malo ingenio tales cuſtodes
apponat, c. quoniam, de prohib. feud. alien. per Lothar. & dum-
modo cuſtodiam communitatis non eijciat. l. pen. ff. vſufr. quẽ-
208 ad. cauea. † Sed pone, q̃ ſubditi velint reuocare ſuam cuſtodiã
ex eo, q̃ dominꝰ alios cuſtodes appoſuit, an eam reuocare poſ-
ſint inuito domino? Bar. in d. l. ut certo. §. ſi me; ff. commo. in ſi-
mili caſu concludit, q̃ poſſunt, per tex. cum glo. in d. l. pe. & idẽ
tenet d. Card Alex. in d. §. quid ergo, & clarius Bald. in l. ex diui,
C. loca. vbi diſtinguit, aut dñs prius poſuit cuſtodes, q̃ ſubditi,
& iſto caſu vř a ſe cuſtodiam ſuſcepiſſe. Aut adhibuit cuſtodes
poſt, & tunc non cenſetur remiſiſſe cuſtodiã, ergo bene ſequit
209 q̃ ſubditi iſto caſu ſuam cuſtodiam non poterũt auocare. ¶ † Se
cundò quæro principaliter, an dominus, aut ſubditi teneantur
ſatisfacere cuſtodibus? Vř q̃ dominus tenetur, quia obligatus
eſt cuſtodire territoriũ, vt ſ. dixi. Contrarium credo verius, per
text. in l. fi. §. inter perſonalia, ff. de mun. & hon. & quia iuſtum
vř, vt cuſtodes mercedem ab eis recipiant, pro quorum ſalute
laborant, c. cum ſin, de pręb. & hanc opi. conſuetudo approba-
210 uit. ¶ † Sed quæritur, an quilibet cogi poſſit ad cuſtodiã tẽpore
peſtis, aut ſaltem conferre p impenſis, quę in cuſtodiẽdo fiũt.
Et ſic quæro, an clerici, Doctores, & ſimiles tpe peſtis excuſen
tur ab hoc munere perſonali cuſtodiendi portas. Eſt n. iſtud o-
nus regulariter perſonale, d. l. fi. §. inter perſonalia. Deciſiuẽ p-
211 cedendo facio concluſionem, † q̃ clerici, Doctores, Decurio-
nes, & ſimiles, excuſationem habent ab hoc munere, quia eſt
munus viliſſimum, ſm gl. in l. ne quis, C. de dig. li. 12. conſtat au
tem exiſtentes in dignitate ab omni ſordido, & vili officio ex-
cuſari. l. maximarũ. C. de excuſ. mu. li. 10 & l. 1 C. a quib. mu. ne-
mi. li. ſe excu. Et quia humiliorib. officijs non conuenit docto-
res, clericos, Decuriones, & ſimiles occupari. l. humilioribus. C.
de ſuſcep. & arca. li. 10. & ibi expreſſe Io. de Pla. dicit Decurio-
nes ad cuſtodiam portarum non teneri, quia eſt vile officium.
Sed nec etiam ſcholares puto teneri, quia ſtudentes artibus li-
beralib. a muneribus perſonalib. excuſantur. l. 1. C. q. æta. & ibi
Bart. in ſpecie exemplificat illũ text. in onere cuſtodiendi. Qđ
verum eſt vſq; ad 25. an. Poſt vero ſcholares excuſationẽ nõ ha
212 bent, vt Imper. ibi determinat, quaſi ſm Bar. preſumat, † q̃ ela-
pis 25. ann. non poſſit ſcholaris proficere, nam Impe. in l. 1. C.
de ſtud. li. vrb. Romæ, iubet adoleſcentiam liberalib. artibus in-
213 ſtruendam, non ſenectutem, neq. iuuentutẽ. † Nouitia n. man-
cipia ſimpliciora ſunt, & ad oĩa miniſteria aptiora, & dociliora
trita vero, & veterana difficile eſt reformare, vt inquit Vlpia. ĩ
l. præcipiunt. ff. de ædil. edic. Nam qui in tenera ætate non didi
cit, nunq̃ poterit eſſe perfectus, ſm gl. in l. vnica, C. de athle. lib.
10 Et ſæpe a noſtris ruſticis Italicis prouerbialiter loquentibus
audiui hæc verba, ann. 20. natus ignorans, 30. nihil habens, 40. ni
214 hil potens, ignarus ſemper, pauper, & impotens erit. ¶ † Medi-
cos inſuper, Grammaticos, & cæteros literarũ profeſſores ab
omnib. munerib. & publicis, ac ẽt ab onere ſuſcipiendi milites
certũ eſt immunitate habere. l. medicos. C. de profe. & med. Et
ſm Bar poſt gl. lex illa quantũ ad onera perſonalia eſt genera-
liter intelligenda, licet quo ad patrimonialia reſtringat leg. illã
ad legentes tñ, qđ hic non diſcutio, qa pẽdet difficultas ab hoc
an priuilegium immunitatis cõceſſum Doctoribus, cenſeatur
conceſſum rõne exercitij, & magiſterij, an vero rõne dignita-
215 tis. ¶ † Conſtat n. doctoratum eſſe dignitatem, c. quanto, de ma
giſt. & ibi Pan. & voluit Bar. in l. fi. C. de Iud. & in prima conſt.
216 C. & in l. oẽs, C. de decur. li. 10. † Conſtat ẽt priuilegiũ immuni-
tatis ab onere cuſtodiendi portas fuiſſe cõceſſum rõne dignita
tis, d. l. humiliorib. & d. l. maximarũ. bene ergo ſequit, q̃ Doc.
ẽt actu non legentes ab hoc onere excuſantur, & vř caſus in l.
ſancimus, C. de aduo. diuer. iu. & ibi no. Bal. Et ſi clerici immu-
nes ſunt, ne ab offi. diui. diſtrahant. l. prętor ait, vet. vel ſi q̃ ſacer
dotũ. ff. de vac. mu. Si ẽt ſcholares vacationẽ hñt, ne a ſtudio a-
217 uertant, cur ẽt immunes nõ erũt aduocati? † Qui ſi, vt decet, po
ſtulando legib. vtant, meliorẽ, durioreq; vitã agũt, q̃ fratres prę
dicatores, & mẽdicãtes, ſm Hoſt. in proę. ſuæ Summę, col. 4. &
ſm Caſſia. Quid dignius aduocationis officio, q̃ peregrinũ ne-
gotiũ ad ſuas trahit moleſtias, vt laboribus ſubueniat alienis?
218 † Sed, heu, miſera tpis ꝯdõ, hodie ad ſubuerſionẽ veritatis, non
ad fundationẽ iuſtitiæ exercet, iõ exclamabo cum Ber. de con
ſideratione li. 1. Miror quemad. aures diuinę audire põt hmõi
diſputationes aduocatorũ, & pugnas verborum, corrige, Deus,
prauũ morẽ, pcide linguas vaniloquas, & labia doloſa claude.
Hi ſunt, qui docuerunt linguas ſuas loqui mendaciũ, diſerti ad
uerſus iuſtitiã, eruditi p falſitate, ſapientes ſunt, vt faciant ma-
lũ, eloquentes, vt impugnent verũ, hi ſunt, qui inſtruũt a quibꝰ
fuerãt inſtruẽdi, aſtruũt nõ ꝯperta, ſed ſuas aſtruunt calumnias
inocẽtię, deſtruũt veritatis ſimplicitatẽ, & obſtruũt iudicij vias.
219 ¶ † Sed dubitare quis poſſet, nũquid licẽtiatus tñ excuſetur ab
hoc onere? Vř q̃ non, quia licentiatus nullam hẽt dignitatem,
& ideo priuilegia conceſſa doctoribus non competunt licen-
tiatis, ſecundum Bald. in l. athletæ, per illum text. in verſic.
coronati.

eoronati.ff.de excu.tut.& in auth.habita.col.4.C. ne fil.pro pa-
tre.& ita vr̃ determinaſſe d.Pe. Antibolus,antiquiſſimus Doct.
prouin.Maſſilien.i ſuo trac.de munerib. Sed ego credo ab one
220 re cuſtodiendi portas & licentiatos excuſari,qa ſi dicamus, † q.
in fauorabilib.licẽtiatus hẽatur p Doct. vt tenuit Bal.in l.1.col.
pe.ff.ſol.mat.& Pet.de Anch. in proẽ. Sexti,quorū ſniam dixit
cõiter approbari Ale.in l.mulier,§.non dubitandū,ff.ad Treb.et
ſequitur Fel.in rub.de maio.& obe. poſt princ. tunc neceſſe eſt
fateri,q. ẽt ipſi licentiati excuſentur. Si verò dixerimus,q. ſcho
lares adhuc reputent,vt tenuit Bal.in d.auth. habita,adhuc ha-
beo ꝓpoſitū,qa ſcholares immunes ſunt,vt dictū eſt. Si aũt di-
cat,q. tertiā ſpeciẽ faciant, tunc q̃ro an licentiati altiorẽ gradū
ſint conſecuti? ſcio q. nemo negabit licentiatos digniores eſſe,
q̃ ſint ſcholares,ergo ſequitur, q. ẽt ipſi immunes erunt,qđ eo
221 fortius dicendū vr̃,† qa oẽs artifices ẽt ſutarij, docẽtes artes me
chanicas, admiſſi ad docendū in ciuitate ab onere hmõi excu-
ſantur,l.fi.ti.de m.immu.in l.1.in fi.C.de excuſ.artific.cur.ergo
licentiati ẽt approbati iudicio Doctorum non ſint excuſandi?
222 nulla ratio proponi poſſe vr̃. ¶ † Senes quoque an. 55. nati a cu-
ſtodia cęteriſque onerib.perſonalib. excuſationem habent.l.fi.
223 C.qui ætate. † Sed,& fœminæ,quibus corporalia munera ſexus
ipſe denegat,ad cuſtodiam non tenentur.l.qui originem.§.cor
poralia.ff de mun.& hon Excuſantur ẽt valetudinarij.l.1. C q.
morb.& plures alij,de quibus.C. de excu.mu. & ff. de vac.mu.
224 & C.qui æta.& ff.de iure immu. † Quorū oium exemptio,& ex
cuſatio,debent ceſſare,vbi pp tam maximam conticinorū cõ-
tagionem tm̃ periculi immineat, q. abſq; auxilio exemptorum
locus facile cuſtodiri non poſſit, tunc vocat labor vltimus oẽs,
& iſtud eſt,qđ decidit Papa in c.peruenit,de immu.eccl.vbi de
ciditur,clericos teneri ad cuſtodiam murorum, & ad excubias
pro defendenda ciuitate ab incurſu, & inuaſione Sarracenorū.
Ad idem tex.in l.2.C.qui æta.vbi dr̃,pp inopiam ciuium ſcho-
lares,ſenes, & minores cogi poſſe ad perſonalia munera,a qui-
bus aliàs excuſantur. Ad idem text.in l.vt gradatim. §.quoties.
ff.de mune.& hono.& in l.cum te.C. quemad.ciu.mu. In ſubſi
225 dium ergo exempti põt compelli ſubire onus cuſtodiæ. † Ad q̃
etiam prædicti tenentur, ſi ex conſuetudine obtentum ſit eos
teneri, quia conſuetudo derogat cuicunque immunitati.l.2.in
prin.ff.de vac.mun.& l. non tm̃. §.fi.ff. de decur. Diſcuſſa hac
qõ.de munere perſonali, reſtat diſcutere qõnẽ de onere patri-
moniali,an ad impenſas neceſſarias pro conſeruanda, & liberã
da ciuitate a peſtilentia quilibet collectari poſſit? hanc q.ſubdi-
226 uido in duas partes. ¶ † Prima eſt,an ad expenſas, quæ fiunt in
ſalarijs cuſtodum, quilibet teneatur pro rata, ẽt ſi ſit immunis
ab onere perſonali ipſius cuſtodiæ? Vr̃ q. ſic, nam collecta dr̃
onus patrimoniale,l.munerum.§. patrimoniorum. ff. de mun.
& hon.declarat Barto. in l.1.verſ.venio ad ſm.C.de mun.& in
quo loco.vnde dato, q. aliquis ſit immunis a perſonalibus,non
tñ ſequitur, q. ẽt immunis eſſe debeat a patrimonialib.l.in ho-
norib.§.Philoſophus. ff. de vac. mune. Vnde puto animaduer-
tendum,an cuſtodes, pro quorū ſalarijs fuit impoſita collecta,
fuerint deputati ad releuandū onus perſonale ſingulorum.i. ne
ſinguli dietim vocarentur ad cuſtodiā, & tunc immunes ab o-
nere cuſtodiæ perſonali non credo teneri cõtribuere in hmõi
227 collecta ſubrogata in locū muneris perſonalis, † nam ſubroga-
tum debet ſeruare naturam eius, in cuius locum ſubrogatur.l.
ſi cū,§.qui iniuriarū.ff.ſi quis cau.c.eccleſia,vt lit. pen.alias exẽ
pti pro non exemptis grauarentur. Quod fieri non debet.l.1.
C.vt nul.ex vica.pro ali.deb.&c.& ita decidit Bar. poſt Gul.in
d.l.1.ver.quæro ergo vtrum,C.de mu. & in quo loco. Aut alia
ex cauſa fuerunt deputati,forte, quia magis expediebat cuſto-
dire,& continuẽ locū per expertos, quam dietim per ſingulos,
& tunc exempti ab onere perſonali non excuſabuntur ab hac
228 collecta, † quia quando ad diuerſum finẽ fit ſubrogatio nõ hẽt
locum regula d l.ſi cum.§. qui iniuriarum, ſm Bart.in l.pater.
col.6.ff de moſſi. teſta. & facit, qđ decidit Iaſ. in l.quod in rerū.
229 §.ſi nauem,ff. de leg.1. ¶ Secūdò quæro, † an ad alias collectas,
quæ imponuntur pp peſtem teneantur hi, qui habent genera-
lem immunitatem ab omnibus muneribus? Videretur prima
conſideratione dicendum eos non teneri, quia collecta impo-
ſita pp peſtẽ,dr̃ onus extraordinariū, cū per accidens impona-
230 tur. † Ea.n.onera,q̃ non hñt certā,& determinatam formā pręs-
tationis,ẽt reſpẽ tpis extraordinaria dñr, ſm Bart. in d.l.1.ver.
item quæro cū in iure.Gem.conſ.116.col.1. ab extraordinarijs
aũt priuilegiū immunitatis gñale abſq; dubio defendit priuile
giatū,l.in onerib.§.q muneris.ff.de vac.mune. ¶ Itẽ pro hac par
te facit,quia bñficia Principū ſunt late interpretanda.l.fin ff de
conſt.Prin.c.cū dilecti de dona.per quā rõnem deciſum fuit,q.
priuilegium immunitatis a decimis,ẽt de decimis prædiorum
acquirendorum intelligatur.c.quia circa,de priuile. ¶ Itẽ facit,
quia,(vt dixi in præludijs) bonū eſt arg.de bello ad peſtem. Sed
habentes priuilegium immunitatis ab omnibus oneribus non
tenentur ad onera,quæ imponūtur rõne guerræ, ſm Rayn.Io.
de Imo.Pau.de Caſt.& Aret.in l.ſi ex toto, in princ.ff.de leg.1.

D.N.

ergo etiam non tenebuntur ad onera, quæ indicuntur ratione
peſtis,& maxime, quia cõcedens potuit ſaltem in genere cogi-
tare caſum peſtis, ergo ad ipſum cõceſſio generalis extendẽda
vr̃,ar.l.qui iure militari.ff.de teſta. mil. & ita reperio cõſuluiſſe
d.Ale.conſ.30.ponderatis narratis.li.5. ¶ Sed p̃miſſis non obſt.
contrarium,& probabilius,& æquius exiſtimo. Et in primis re-
231 torqueo fundamẽtum ſ.factum de bello ad peſtem, † nam cõis
eſt Doctorum ſentẽtia, q. generalis immunitas ab omnib.one
ribus non extendatur ad onera imponenda ratione guerræ, ſm
Dy.Alb.de Ro Sal.& d.Ale.d.Iaſ.& Mod.i d.l. ſi ex toto, & ita
conſuluit Ale.conſ.215.Nec arguendi ſumus,col.6.lib.2. idem
tenuit Io.And.in add.Spe.tit.de cenſi.§.2. ver.ſciendum eſt.&
d.Ant.de But.in c.peruenit,de immu.eccl. ¶ Mouentur oẽs,p
tex.in l.1.C.vt nem. lic. in empt. ſpecierum ſe exc. qui optime
probat in ratione decidendi,ibi,vrgente neceſſitate publica.Et
licet loquatur de neceſſitate cauſata ex inedia, tñ idem dicen-
dum eſt de neceſſitate cauſata ex peſte, cum vtraque cõcernat
ſalutem publicam.ad idem bo.tex.in l.2.C.a qui.mu qemi.lice
ret ſe excu.ibi,vt cum tempus exegerit, priuilegio non obſtan
232 te,collationi ſuccumbant. † Sed certe,vt docet experientia,nul
lum tẽpus magis exigere vr̃ priuilegiorum derogationem,q̃
tempus peſtis,quo nullum calamitoſius dici põt. ¶ Tertio facit
233 tex.in l.iubemus.C.de ſacroſ.eccl.& per illam dicit ibi Bald. † q.
generalis immunitas non includit caſum publicæ vtilitati con
trarium. Quartò ſi clerici ad inſtructionem murorum, & põtiū
tenentur,l.ad inſtructionem.C.de ſacroſ.eccl.ea rõne,quia etiā
de ipſorū clericorū intereſſe agit, q. ciuitas muris cincta ab op
preſſionib.& hoſtiū incurſionib.tueatur, eadẽ rõne dicendū vr̃
234 q. ẽt teneantur patriam tueri a peſtilẽtia. † Et licet Pan.in c.nõ
minus,de immu.eccl. voluerit d.l.ad inſtructionẽ,eſſe correctā
tñ cõis opinio eſt q̃ ipſum. nam q̃riū tenent Pet.Cy.Bal.& cõi-
ter alij in d.l.ad inſtructionẽ.Inn Car.Io.And. & communiter
alij in d.c.non minus.Bal.conſ.246.li.4. vbi ſic exorditur. Anti-
qua querela laicorum eſt,quia eccleſiæ de die in diem ditantur
& laici ab onerib.ſtrangulantur,& idem tenuit Bal.conſ.312.Si
de iure commu.li.3.& Cepo.in tractat. ſeruitutum,ſub rubr.de
ſerui. viæ char.vlt.d.Iaſ.in l placet.C.de ſacroſan. eccl.poſt Sal.
ibi Ale.conſ 68 Viſo,& bene diſcuſſo,col.7 lib.2.Cor.conſ.72.
In hac,li.4 dñs Guid. Papæ deciſio. 88. vbi atteſtatur ſic fuiſſe
obſeruatum ſuo tempore,quo guerra vigebat inter Delphinū,
& Ducem Sabaudię. ¶ Et daro,q. eccleſiaſtici ad reparationẽ
murorum non tenerentur,tamen ad collectas impoſitas pp pe
ſtem,nullam poſſe videntur excuſationem prætendere,quia ta
les collectæ communem vtilitatem principaliter, & pietatem
reſpiciunt,quo caſu (ſm ipſummet Pan.) etiam eccleſia obliga
tur.Et hoc modo ſaluat dictum Bar.in l.nullus,C.de curſu pub.
vbi dicit, eccleſiam teneri ad collectas inductas pro expellẽdis
hoſtibus,qa occidendo,& deprędando vadunt per Comitatū,
quia tales collectæ reſpiciunt principaliter vtilitatem etiam ip
ſius eccleſię.Et illud dictum Bar.etiam ſequitur d.Iaſ. in d.l.pla
cet.quia ſi vrgente neceſſitate tenentur ad onera perſonalia.d.
c.peruenit,eadem ratione etiam tenebuntur ad collectas.illud
dictum Bart.commendat Barba.conſ.1.lib.3.& idem conſuluit
Pet.de Anch.licet de Bar.non faciat mentionẽ,conſi.95.Super
dicto dubio.Et quod eccleſia teneatur ad onera reſpicientia cõ
munẽ vtilitatẽ,facit quod dixit Io. de Plat. in l. ad reparationẽ,
per illum text.C. de aquæduc.libr.12.& retuli.ſ.in 2. remedio.
¶ Concludo itaque ad collectas, quæ ob peſtem imponuntur,
etiam teneri habentes exemptionem generalem ab oneribus
perſonalibus,realibus,& mixtis, etiam in forma,q̃ docet Bart.
in l.1,qui.ff.de iure immu. Quod intelligo vrgente neceſſitate
235 aliàs ſecus, dicta.lege. 1. ibi, vrgente neceſſitate. ¶ † Item
intelligo, niſi exemptio conceſſa eſſet tempore, quo iam
vigebat peſtis in loco,quia tunc apparet cõcedentem cogitaſſe
etiam caſum peſtis,ſm Dy.in d.l.ſi ex toto. ¶ Tertiò eadem ra
tione intelligo,niſi locus ipſius priuilegiati eſſet ſui natura, & a
communiter contingentibus,ſubiectus peſtilentiæ, quia appa-
ret ex hoc, q. concedens voluit concedere immunitatẽ ẽt tpe
peſtis,ar.l.ſi fundum,C.de ædil. edic. & eorum, quæ dixi in 3.
236 ſpeciali contractuum,ver.potes tamen notare. ¶ Quartò † intelli
go illud,quod dixi de clericis, procedere dummodo autorita
te ordinarij eccleſiaſtici ad talia onera compellãtur, quia notū
eſt,q. laici nullam coertionem habent in clericos,c.eccleſia S.
Mariæ,de conſtit.& c. ſi diligenti. de foro compet. & ita tenẽt
Pan.& alij in d.c.non minus. dominus Iaſ.in d.l.placet,Bald. &
alij in d.l.leg. ad inſtructionem. ¶ Aggredior tertiam princi-
palem quæſtio. quod, & quale eſſe debeat officium horum cu-
237 ſtodū. † Et primò quæro, an poſſint arcere quoſcunque ab in-
greſſu loci? In hoc puncto conſiderandi ſunt tres caſus. Aut cõ
ſtat volentes ingredi non eſſe contagioſos, nec de contagione
ſuſpectos,aut conſtat eſſe contagioſos, aut dubitatur. ¶ Primo
caſu clarum eſt,& expeditum,quod repelli non poſſunt, qa cõ-
238 tra non ſuſpectos ceſſat cā cuſtodiæ,& ſi ſ arcerent ab ingreſſu,
eis competeret,vel interdictum de locis,& itinerib.publicis.l.1.

ff.de loc.& iti.pub.& l.2.§.fi.ff. ne qd in loc. pub. vel actio iniu-
239 riarũ,§.ſi qs me ꝓhibeat.ff.de iniur. ¶ Sed pone, †ꝙ ab ordine
fuerit factũ decretũ, ꝙ nullus forenſis recipiatur in locũ vſque
ad octo dies,quęritur an hmõi decretũ valeat, & obſeruationem
240 mereatur? Vr̃ prima facie,ꝙ non valeat,tũ quia prohibere ne
quis ingrediatur,& tranſeat per vias publicas, eſt de regalibus,
c.1.q̃ ſint rega.ergo ſpectat ad Principẽ prohibere,non ad con
ſiliũ ciuitatis,tũ quia decretũ vr̃ iniquũ,& inhumanũ,ergo &c.
241 Non.n.eſt lex,q̃ iuſta non eſt.c.erit aũt lex.4.diſt. †Quid.n.põt
magis eſſe contra charitatem, q̃ hoſpitium denegare aduenis,
& peregrinis,quib.eccleſia in ſubſidiũ portas aperit,c.nulli,42.
diſ.iniquiſſimum quippe eſt alijs facere,qđ nobis fieri non vel-
lemus,c.1.1.diſt.¶Et pro iſta opinione vr̃ tex. in § oẽs peregri-
ni,de ſtatu.& conſuet ꝯ liber.eccl. condi. in feu. & in auth.oẽs
peregrini,C.cõia de ſucceſ. Dr̃ ibi,aduenæ, & peregrini liberé
hoſpitentur, vbi velint,ꝯtrijs ſtatutis,conſuetudinibus, & priui-
242 legijs non obſtantib.pondera,ꝙ ſtatuta non obſtant.† Quod ẽt
de ſtatutis futuris intelligendũ eſt ſm̃ Bar.in l.ſi mihi,& tibi,§.
fi.ff.de lega.1.& ibi late Mod. & Albe.de Roſ.in l.ſi ſeruitus,ff.
243 de ſerui.vrba.præd.in fi.†Pondera ẽt verbũ,liberé,ꝙ idem eſt,
ac ſi dictũ eſſet,abſq; vllo impedimento, & abſq; vlla contradi-
ctione,c.licẽt eps̃,de præb.li.6.c.1. vbi diffuſe per Barb. de offi-
244 cio ordinarij.†Ad idem vr̃ tex.in c.innouam',de treuga,& pa-
ce.vbi dr̃,peregrini,& ruſtici,euntes,& redeuntes, plena ſecu-
ritate lætentur,ergo eis introitus oon eſt denegandus, nec pro
repreſalijs capi põt. Qđ Bald. & cæteri affirmant in d.auth.oẽs
peregrini.¶ In cõtrarium facit, quia quilibet põt prohibere,ne
quis iter faciat per agrum ſuum.l.per agrũ,C. de ſerui. & aqua.
Et pro hac parte vr̃ clarus tex.in l.mercatores, C. de commer.
& merca.vbi dr̃,mercatores poſſe prohiberi,ne in prouinciam
ſe conferant,& hoc ne illius regni ſcrutentur arcana. Quid te-
nendũ?Circa hanc dobitationem duo ſunt conſideranda. Pri-
mò,an facultas prohibendi competat populo? Scđò, an prohi-
bitio ſit nulla,vel ne? Circa primum,aut vniuerſitas non reco-
gnoſcit ſuperiorẽ,& tunc, quia habet regalia nõ eſt dubium,ꝙ
põt oĩa,q̃ põt Princeps,ſm̃ Bar.in l.infamẽ,ff. de publi.iudi. &
Pan.in c.q̃ in eccleſiarũ, col.2. de conſt. Aut ſuperiorem reco-
gnoſcit,nullãq; hẽt iuriſdictionẽ,& tunc vr̃, ꝙ non poſſit ꝓhi-
bere ingreſſum alicui,ſed ius prohibendi ſpectet ad Principem
hñtẽ regalia.d c.1.q̃ ſint reg. Et quia ius terrendi.i. ſummouẽ-
di a territorio ſpectat ad dñm territorij.l. pupillus, §.territoriũ.
ff de verb.ſig. Et quia ſtatuere circa ea, q̃ nõ concernunt admi-
niſtrationẽ ipſius populi,eſt iuriſdictionis, iõ populus carens iu
riſdictione non vr̃ poſſe talia ſtatuta facere ſm̃ Bar.in l.oẽs po-
puli.in 1.c.ff.de iuſti.& iure. Niſi forte vniuerſitas tale ius pro-
hibendi præſcripſiſſet,c.ſuper quibuſdã,§.præterea, de ver. ſig.
Et in pleriſque locis ſimiles prohibitiones fieri vidi noĩe vni-
245 uerſitatis.† Põt.n. in iſtis plurimum conſuetudo,q̃ dat iuriſdi-
ctionẽ nõ habẽti.l.viros C.de diuer.offi.cũ ſuis concor. ¶ Cir
ca ſm̃ dico,ꝙ tale decretum ſine cauſa, vt pote iniquiſſimum
non valet,per iura primo loco deducta. Cum cauſa verò tenet,
& obſeruandũ eſt,d.l. mercatores.ibi,ne regni ſecreta ſcruten-
tur. Similiter ſi dubitetur, ne forenſes admiſſi vſurpent impe-
246 riũ,põt eis dñs denegare introitũ,†vt fit num.10.& 21. e. & ita
in proprijs terminis diſtinguit Andr.de Iſer. in rub. quæ ſint re
galia,& ibi addit, ꝙ ſi Rex dubitet ne exteri inficiant aĩos ſub-
ditorũ,eos tunc arcere põt a ſuo regno, & eis introitũ denega-
247 re.Qua de cauſa videmus,ꝙ ſæpe expellunt †Iudęos. Et hac ra
tione crederẽ,ꝙ hi,qui venerunt ad habitandũ in ciuitate,vt ſu
perſtitiones,& vſuras exerceant, quas in ſua patria tute exerce
re nõ poterãt,vel exercere erubeſcebãt, oẽs eijci, & ab ingreſ-
ſu repelli poſſint, ne ſubditos imitatione deteriores reddant.l.
ædiles,§.quid ergo.ff.de ædil.edic. Scđo caſu, qñ conſtat petẽ-
tes ingreſſum eſſe contagioſos,tunc ẽt clarũ eſt,ꝙ cuſtodes dñt
eos nõ admittere,qa ẽt admiſſi eijci, & expelli pñt,vt dicam ꝯ.
de reme.curatiuis. nam turpius eijcitur,q̃ non admittitur hoſ-
248 pes,c.quemadmodum,de iureiur.† Sed hic occurrit dubitatio,
an ẽt dño loci, quẽ conſtat eſſe infectum, poſſint cuſtodes de-
negare introitum? Vr̃ fortaſſe dicendũ, ꝙ non ꝓp iurm̃ fidelita
tis,quo promiſerunt vitã dñi tueri,& vtilitatẽ ipſius procurare.
Sex. n. continet iurm̃ fidelitatis, q ſunt notiſſima,c.1.de form.
fid & c.de forma,22.q.5. Dño ergo infirmo dñr opẽ ferre,non
aũt eũ a proprijs larib.& a ſua domo expellere. Et pro dño fa-
cit,quod decidunt Io.And.& Gem.in c.grandi, de ſupplen. ne
gligen. præla. per illũ tex.† Dñt.n.non eſſe audiendos,ſubditos
249 qui volunt paciſci cũ dño ſuo,ꝙ non poſſit, niſi cũ certo nume
ro hominũ armatorũ locũ intrare. refert,& ſequitur d.Iaco. de
S.Geor.in tract.ſuo feu.ſub rub.de Roydis.col.fi. ¶ Item ꝓ dño
facit,quia cuſtodes tenentur eũ tueri ẽt aduerſus propriũ filiũ,
& aduerſus fratres,c.1.hic finitur lex Fed. &c. ergo ẽt aduerſus
oẽs, & ſingulos de loco eum debent tueri, non aũt ingreſſum
prohibere.In contrarium facit,quia licitum eſt vim dñi ꝯtra vi
250 repellere,ſm̃ Archid.in d.c.de forma.Cardi.in d.c.1.¶† Item,
qui iurauit defendere dominum, non tamen tenetur aduerſus
ſeipſum, quia in gñali ſermone nõ cõprehenditur perſona lo-
quentis.l.inquilino.C.de ſol.& eſt tex.in terminis in c.petitio,
vbi gl.de iureiu.ſequitur Fel.in c.ego N.col.3.eo.titu.cũ igitur
agatur ẽt de periculo vitę ipſorũ cuſtodũ, vr̃ ꝙ poſſint reſiſte-
re dño peſtilenti ne ingrediaẽ,& locũ contaminet. ¶Scđò pro
hac parte facit,qa ſubditi magis patriæ tenenẽ, q̃ dño.l. mini-
251 mẽ.ff.de reli.& ſump.fun.per q̃ dixit Alb. ibi, † ꝙ vaſallus non
obſtante fidelitatis iurõ teneẽ patriã defendere aduerſus arma
dñi,niſi conſtaret,ꝙ dñs iuſta arma moueret, & idẽ tenuit glo.
in d.c.de forma.& ibi Archi.& firmant And.de Iſer.Car.Alex.
& alij in c.1.de forma fide,& Iaco.Alua.in d.c.1. hic finitur lex
Fed.& cę.traditur per Mod.in l.velut.in l.vt vim, ff. de iuſt.&
iur.Nõ ergo cuſtodes ad interitũ patrię intromittere dñt dñm
252 infectũ.¶ †Tertiò facit, quia ſubdito ad malum peragendũ non
dñt dño opẽ ferre,d.c.hic finitur lex Fed.nec contra iuſtitiã te
nentur ei auxiliari.c.Iulian.c. qui peccantib. 11.q.3.cum igitur
dñs velit iniuſtẽ virus peſtiferum in patriam immittere, æquũ
eſt,& iuſtũ prohibere,& ei non cõſentire. Et iſta opinio verior
eſt,& tutior,vt patebit ex reſolutione contrariorum. Et primo
non obſt.iurm̃ fidelitatis, quia iurans non intelligitur promi-
ſiſſe dño defenſionẽ aduerſus ſeipſum, nec aduerſus patriam,
vt in primo, & ſecundo fundamentis factis pro hac parte dictũ
fuit, nec ẽt ſi dñs velit alios indebitẽ opprimere,vt i tertio fun
253 damento.†Præterea pati mõ renetur dñs ad illa ſex,de quib.in
iuramento fidelitatis, licet ipſe non teneaẽ ſimile iuramẽtum
ſubditis pſtare.d.c.1.§.fi.de for.fide.Et ſi dñs nõ defendat ſub-
ditos, cũ poſſit priuatur ꝓprietate feudi.c.1.qual. do.prop.feu.
priue. poterunt ergo ſubditi dño infecto volenti intrare, & ſic
locũ peſtilentẽ reddere, opponere exceptionẽ.l. cũ proponas.
254 C.de pact. ¶† Attamen crederem ſubditos non poſſe dñm ſuũ
infectũ ex toto expellere, quia licet non teneantur ſalutẽ pro-
priam ſaluti ſui dñi anteferre,ſm̃ glo. in ca.1. io prin.qua feud.
amit.& in c.1.§.fi.de ali.feu.pater. & vtrobique Doct.Si tamen
ſalua ſalute propria dñm periclitantem non adiuuerint, puniri
dñt,c.1.§.item ſi dñm,q̃ fue.pri.cau. benefi. amitt. Prouidebũt
ergo dño ſuo in aliquo loco territorij de congrua, & ſeparata
habitatione, nec prætextu impenſarũ vllo mõ poſſunt ſe excu-
255 ſare, † quia domino exiſtenti in periculo mortis, tenẽtur vltro
ſuis impenſis ſubuenire,c.licet,ſi de feu.fuerit controuer.inter
256 domi.& agnat.vaſal. ¶† Itẽ dubitatur,quid ſi forenſes a loco in
fecto fugientes petant, ꝙ eis liceat facere caſulas in territorio
alterius,an eis iſtud poſſit denegari?Breuibus reſpondẽdo, ego
arbitror,ꝙ ſi aer proprij territorij,a quõ fugiũt,nõ ſit corrupt',
ꝙ non ſolũ ingreſſus loci,ſed ẽt territorij, & caſulæ poſſint de-
negari,per ea,q̃ dixi ſ.in 1.caſu.Si verò in proprio territorio ſit
aer corruptus,dubito,ꝙ teneantur territoriũ, & caſulas conce-
dere,nã ex parte fugientiũ iuſta eſt fuga, ca. negotiatorem,88.
diſt.l.2.§.peri.ff.ſi quis cau.Ex parte incolarũ loci, ad quẽ cõfu-
giunt, iniuſta videtur expulſio. ¶ Quod ſic oſtenditur. Qui
poteſt ſubleuare proximum a periculo mortis, & non vult,ho-
257 micida eſſe conuincitur,88.diſtinct.in ſumma.Dilectio † enim
proximi cadit ſub præcepto.Inquit enim Dominus, diliges ꝓ-
ximum tuum,ſicut teipſum.ca.1.1.diſtin.& etiam, bene facite
his,qui oderunt vos,c.hæc autem vita,23.q.4.Si dilectio proxi-
mi eſt in præcepto,ergo,& omnia,ſine quibus ipſa proximi di-
lectio conſeruari non poteſt,erunt ſub præcepto. Ad dilectionẽ
autem proximi ſpectat non ſolum, quòd ei bene velimus, ſed
etiam,vt ei bonum operemur,Ioann.3. Non diligamus verbo,
neque lingua,ſed etiam opere,& veritate.Ad hoc autẽ,vt veli-
mus,& operemur proximo bonum oportet, vt illius neceſſita-
tib. ſubueniamus,c.paſce.81.diſt.& in c.quantæ,de ſent.excõ.l.
vel necare,ff.de lib.agnoſcen.cum ſimilib. Compatiamur, in-
quit Ambro.alienis calamitatibus, & aliorũ neceſſitates quan-
tũ poſſumus,ſubleuemus,& amplius interdum,quam poſſum',
cap.pulchra.86.diſtinct. ¶ Et pro hac parte facit,quia eijciendi
oon ſunt, qui vi ventorum io alienum portum impulſi ſunt.l.
Cæſar,ff.de publ.nec repellendi veniunt,qui metu hoſtium ad
vicinos confugiunt,imo,vt quis ſe ſaluet ab incendio, poteſt ab
258 ſque iniuria ædificium vicini diruere. Non enim †alteri facit in
iuriam,qui ſe tueri vult,etiam cum damno tertij.l.3.§. quemad
modum.ff.de incen.ruina,nauf.& facit tex.in l.1.C.de naufra.
lib.11.Ergo etiam expellendi non videntur, qui propter aeris
corruptionem, a quo ſe tueri non poſſunt, confugiunt ad ſalu-
brẽ locum. Et ſi dicaẽ neminem teneri proximo ſubuenire cũ
periculo propriæ vitæ,vt dictũ fuit in proxima dubitatione.Re
ſpondeo verum eſſe. Sed in caſu iſto poſſunt fugientib. ſubue-
nire abſque periculo capitis, concedendo illis particulam terri
torij,in qua caſas ſibi valeant præparare. Et ſi dicatur vagari po
terunt, & vagando per territorium incolas inficere? Reſpon-
deo,adhibeant cuſtodes, qui cuſtodiant, & prohibeant,ne di-
ſcurrant per territorium.¶ Et ſi replicetur,ex hoc grauari pro-
pter expenſas faciendas in cuſtodiendo, talis replicatio non eſt
admittenda, quia non debet apud te plus valere tua pecunia,
quam vita morituri,c.non ſatis,86.diſtinct. & medicus tenetur

ſuis

ſuis ſumptibus mederi ægrotis, a qb eorumq; heredibus a ꝯio
ne neg.geſt. mercedē & impēſas repetet ſm gl.in ſumma, 84.
diſt. per tex. in l. Pōponius, ff. de neg. ge. ¶ Et hęc opinio huma-
259 niſſima eſt & amplectenda. †Ꝯtrariam aūt ſniam, quia miſericor-
diam vetat, neq; tenere, neq; audire debemus, c. ꝓnderet, in fi.
50. diſt. Et vt ſecuri ab hac dira clade, & a Deo miam conſequi
velimus, diſcamus prius aliorum miſereri. Beati, inquit Dns,
erunt miſericordes, quia miſericordiam cōſequentur, d. c. hæc
autem vita, 23. q. 4. ¶ Tertiò caſu, quō dubitatur, vr̄ dicēdum cu
260 ſtodes debere preſtare ingreſſum petētibus, †qa in dubio quili-
libet preſumitur ſanus l. ſemel. C. de re mil. lib. 12. Et q. infirmi
tatem alleḡat, eam ꝓbare tenetur, ſm Bar. in l. quæſitum. ff. de
261 re iudic. ¶ In ꝯtrarium facit, †quia via ꝓ ſalute corporis tutior eli
gēda vr̄, l. 2. §. ſi quis tn̄, ff. ſi quis cau. l. amò. ff. de lib. cau. Bar. in
l. cōtinuus. §. cum ita, ff. de verb. ob. Sic in dubio cāpiēda ē opi-
nio, quę facit ꝓ ſalute aīę. c. iuuenis, de ſpōſ. c. paruulos de con.
262 ſec. diſt. 4. †Et ad ꝓnūdendum declinamus in deteriorē partē,
ſm gl. ī c. 1. de ſeru. & ꝓbatur in l. gn̄aliter. §. ſi homini libero. ff.
de fideic. lib. & in §. 1. Inſt. de obl. quæ ex delicto naſcun. tradi-
tur p Alex. in l. nā & poſtea. §. ſi minor. ff. de iuſt. & iu. & p Iaſ.
l. ſi arrogator, col. 3. ff. de adop. Et vbi de maiori agit̄ periculo,
cautiori remedio opus eſt l. 1. § & ſi quis. ff. de Ca. b. edi. c. vbi
263 periculū, de elec. lib. 6. †Et quia ſanitas eſt fundamentū petēti-
tis ingreſſum, iō ſibi aſſerenti ſe ſanum, onus probandi vr̄ in-
cūbere. l. ei qui. ff. de probat. & iſta pars vr̄ verior. Sed qualiter
itinerator probabit ſe ſanum? Rn̄deo, ſi aliter modus ꝓbandi
non ſit conſuetudine introductus, iurō ipſius ſtandum eēt, qa
extraiudicialiter agitur, & dilationem controuerſia nō admit-
tit, vt in ſimilī decidit. Spec. tit. de app. §. nunc breuiter trāſcur
rendum. verſ. quid ergo ſi appellator. vbi vult, q. ſi quis nō ha
beat teſtes paratos, qb. probare poſſit allegatam infirmitatem
tunc eius iurō dari debeat plena fides inſpecta cauſę & perſo
nę qualitate, arg. c. ſi. quod met. cau. Si modò infirmitas attēta
natura cauſæ & conditione perſonæ probatur per iurām infir-
mi, cur non ēt ꝓbabit̄ ſanitas, cui iuris p̄ſumptio adminiculat̄?
Et bn̄ facit tex. in l. theſaurus. ff. ad exhib. per quem concludūt
264 Doct. †q. in cauſis ſummariis eſt qō decidenda iurō, niſi pſo-
n̄a, cui deferēdum eſt, ſit alias ſuſpecta, ſm Bal. in l. cum qui C.
de proc. ſi. n. ſuſpecta ſit, non eſt eius iurō ſtandum, l. non oēs. §.
a Barbaris. ff. de re mili. cum ſi. Nam iſtud vr̄ iurām purgatiōis,
265 †ergo ei deferēdum, de cuius purgatione quęritur, l. pn̄ti, §. ſic
266 vbi. C. de epiſc. & cle. c. 1. de purg. ca. †Et pro hoc facit, quia ſtā-
dum eſt iurō deferentis res in ciuitatem, an vſus ſui cauſa defe
267 rat, ſm gl. & Car. & imo. in cle. religioſi, de deci. †Sed quia ab
experiētia, quæ eſt omnium rerum magiſtra. c. q̄ ſit. de elec. li.
6. clem. diſpēdioſam, de iud. c. multis, 44. diſt. & C. de iuſt. Co.
ꝯfir. §. 1. compertum fuit, iterantes periuria paſſim ſubire, ne
in campis pernoctent. Dicebat. n. quidam amicus meus, q. Iu
268 piter omnipotens periuria ridet euntium. †Idcirco conſuetu-
do adinuenit aliū modum probandi itinerantes nō eſſe de pe-
ſtilentia ſuſpectos, videlicet per ſcripturā. i. per literas dimiſſo
rias, quas vulgus bullettinum appellat. Et ſic vſu obtētum fuit,
quòd quicunque has literas ſecum non detulerit, repelli poſſit
ab ingreſſu loci. Valet. n. huiuſmodi ꝯſuetudo. l. 1. C. de litto.
& iti. cuſt. lib. 12. per quam l. dn̄t ibi Bar. & alii, q. deferētes has
dimiſſorias cum frumentu, vel aliis rebus aliàs deferri prohibi
tis non ſunt a cuſtodibus territorij vllatenus inquietādi. Simi
le etiam videmus, q. clerici alienæ dięceſis non ſūt ad ordines
promouēdi ſine literis dimiſſorijs. c. primatus, 71. diſt. & c. nul
lus, de tempo. ord. lib. 6. & bene facit tex. in l. 1. C. de naui. li. 11.
& in l. 3. C. de curſu publ. lib. 12. ¶ Iuxta hoc de pluribus dubita
269 tur. †Et primò, a quo habēde ſint huiuſmodi literę dimiſſoriæ
ſiue bullettinum. Dicas, q. ab officiali ad hoc deputato, cui di
ſcedens debet denūciare receſſum, & iter quod facturus eſt, &
locum, ad quem tendit. l. 2. C. de curioſis & ſtatio. li. 12. vbi bo
nus tex. ad propoſitum, & probatur etiam in d. l. vnica. C. de lit
ro. & iti. cuſto. Ad quos autem ſpectet electio dicti officialis, pa
270 tet ex his, quæ ſ. dicta ſunt. †Secundo dubitatur, qualis ſit & eē
debeat tenor & forma bullettini? Reſpondeo debet primò cō
271 tinere diē diſceſſus a loco & nomen loci, a quo dimittitur, †&
iſto reſpectu huiuſmodi literæ poſſunt dici dimiſſoriæ. d. l. 2. &
nomen loci, ad quem dirigitur iter. l. 1. C. de tract. & ſtat. li. 12.
272 †Et iſto reſpectu poſſunt nuncupari tractatorię, quaſi deſigne
tur qualiter tractandus ſit is, qui in eis nominatur. i. qualiter ſit
recipiendus, cum literas ſanitatis deferat. Et ego ſum iſtius ſē
tentię, q. ēt enūciare debeāt horam diſceſſus, vt cognoſci poſ-
ſit an a tempore receſſus vſque ad horam, qua nominatus i eis
applicuit ad locum, ad quem potuerit diuertere ad circūuici-
273 na loca infecta. †Nam ſi ab hora diſceſſus vſque ad horam ac
ceſſus inſit intercapedo tanti temporis, q. ad loca infecta ſe cō
ferre potuerit, tunc bullettinum, ſeu literæ tractatorię, execu-
tionem non merentur, quia non durant, niſi per illud tēpons
ſpatium, quo veriſimiliter applicari potuit ad locū, ad quem
dimittitur, argum. d. l. vnicæ. Sunt enim parata, nullam habuiſſe
licētiam, vel habuiſſe, & tp̄s tranſactū fuiſſe. l. eiuſdiones. C. de
274 cur. publ. †Et licet hora regulariter nō ſit apponēda in inſtr̄is
ſufficiat apponere diem, ſm gl. in l. gn̄ali. C. de trib. lib. 11. & in
Auth. vt prępo. nomen Imper. & in c. 1. vbi Can. de fi. inſtru. tn̄
male faciunt Notarij, q. eam nō apponunt, qn̄ expedit q. appo
natur, ſm Bal. & Fel. in c. ego. n. per illum tex. de iureiur. alleg. gl.
275 in l. ſi ex pluribus. ff. de ſol. ¶ †Item dēt cōtinere nomina, & co
gnomina deſcendentium, vt in Auth. de Queſtore. §. 1. In tn̄, q.
nō vr̄ ſufficere ſi dicatur, Titius cum duobus locijs. &c. p tex.
in d. l. vnica, in verſ. cum neceſſarijs ſuis. Et ratio eſt, ne dēt oc
caſio habenti ſimiles tractatorias aſſociandi ſibi aliquem mor
boſum accepta ab eo pecunia: obuiandum eſt ꝙtum fieri po-
teſt hoium malitijs. c. ſedes, de reſc. Et remouēda eſt oīs peccā
276 di occaſio. l. conuenire. ff. de pac. dota. ¶ Item †bullettinum de
bet eſſe ſcriptum & ſubſcriptū manu officialis deputati cū ap-
pōne nois ipſius officialis. Conſtat. n. q. bullettinum debet eſſe
in ſcriptis prolatū, iurib. pręallegatis. Et probatur, bono ſimili,
277 †nam ſaluus conductus loco conceſſus, vt non moleſtet̄ a mi-
litibus trāſeuntibus, qui ſaluaguardia in Gallia nūcupatur, per
ſcripturā ſolū ꝓbari pōt. l. ſi. C. de eroga. mil. an. Sic ēt ſcriptura
tn̄ verificari pōt, itinerantem venire a loco nō ſuſpecto, vt ēt
conſuetudine obtentū fuit: aliàs itinerātes faciliter poſſent col
ludere, & vn⁹ ab altero teſtimoniū mutuare. Et hos duos caſ⁹
requirētes ſcripturam addere poſſumus ad gl. in c. 1. de cenſi. li.
6. vbi plures alij enumerantur, nulla de iſtis duob. habita men-
tione. ¶ Cum ergo ſcriptura ſit de eſſentia bullettini, ſequit̄ q.
ſi alterius manu, q̄ illius, ad quem ſpectat, ſcriptum reperiatur,
278 q. ei fides adhibēda nō erit. Sicut dicim⁹ †de inſtr̄o ſcripto aliē
na manu, quā per Notarium de eo rogatum, nam tale inſtr̄m
præſumitur falſum, & ei credendum nō eſt, §. & quod ſępe, in
Auth. de trien. & ſemiſ. quem ꝓ ſingulari allegat Lud. Ro. ſing.
220. inc. An diuerſitas ſcripturæ. §. 2. in Auth. de fi. inſtr. Et ma
ximè protocollum, nā illud totū ſcribi debet manu ipſi⁹ Nota
279 rij & non alterius. §. nos, in Auth. de Tabellio ¶ †Non tn̄ nega-
uerim, q. bullettinū ſcribi nō poſſit per alium, dum tn̄ ſubſcri
batur per officialem, qui in ſubſcriptione atteſtetur, ſe ſcribi fe
ciſſe per aliū ſpecialiter nominatū. ſicut Notari⁹ alijs negotijs
impeditus pōt facere exēplū ſcribi p aliū, dū tn̄ in ſubſcriptio
ne atteſtet̄ de impedimento, & de noie ſcriptoris, ſm Spec. ti.
de inſt. edi. §. inſtrumentū, ver. item q. habet. Inn. in c. qm̄ ꝯ, de
prob. Bal. & Sal. in l. ꝯtlus, C. de fi. inſtr. & per Soc. conſ. 24. Vi-
ſis & diligēter examinatis, col. 8. lib. 1. ¶ Et hęc omnia notāda
ſunt, quia de cōſuetudine ma e ſeruantur, & ideo falſitates plu
280 res in iſtis bullettinis quotidie reperiūtur. †Et maximè iſta no
tanda ſunt ꝯ officiales bullettinorū, quia amico ſuo dāt album
bullettinum, nam extra ordinem ſunt puniēdi, arg. l. 1. ff. de ex
traord. crim. & bonū eſſet per ſtatutū imponere eis pęnā cōdi
gnam tanto facinori. Nā, ut intellexi, plures ſunt, q. quæſtū &
mercimoniū faciunt de talib. bullettinis ſicut de ſcriptis Papæ
281 dr̄ in c. ſi. de reſcr. ¶ †Debet etiam eſſe ſigillatum ſigillo publi-
co. Et iſto reſpectu appellatur bullettinum, quia bullatum eſſe
debet, ſm Lucā de Penna in rub. C. de tract. lib. 12. Et vt facili⁹
dignoſcatur ſigillum, cōſuetudine inductū fuit, q. bulletut̄ bul
lo, ſeu ſigillo Cōitatis loci, a quo diſceditur, & bullettinū ſuſci-
pitur. Nā cū tales tractatoriæ literę fiant officialib. electis no-
mine communitatis, iuſtum etiā vr̄, vt eiuſdem Cōitatis ſigil
lo ſignentur, l. 1. C. vt nem. lic. rebus alie. ſigna imp. c. poſt ceſ-
282 ſione, & ibi no. de probat. †Ex quo infertur, q. ſi alterius pſonę
ſigillo, ēt epiſcopi, vel domini loci bullatum eſſet, nullam fide
faceret, quia ſigillum epiſcopi, vel domini nō eſt ad hoc inſtitu
tum, ſm Bal. in rub. C. de fi. inſtr. col. pen. ver. 2. ſupplemētum.
¶ Illud aūt, qd̄ dr̄, q. licet ſignare ſigillo alieno. §. pēt, Inſt. de te
ſta. & l. ad teſtium. §. 2. eo. tit. verum eſt, ſi ſigillationib. faciēdis
non ſit deputatum de publico proprium ſigillū ſm Bal. p text.
in c. Romana. §. pen. de fo. comp. lib. 6. Nam vbi propriū hr̄ ſi-
gillū, vtendū non eſt alieno, Spe. tit. de inſt. edi. §. reſtat. ver. itē
quod ſigillum, traditur per Fel. poſt Inn. & alios in c. 2. col. pe.
de fi. inſtr. ¶ Ex his ſatis inſtructi poſſunt eſſe cuſtodes, an verū
ſit, vel ſuppoſititium bullettinum. Tenentur enim diligēter ad
uertere, ne ſub fictitijs tractatorijs quiſquā ingrediatur. l. 2. C.
de deſer. lib. 12. Conſiderabūt ergo horam diſceſſus, & horā ac
ceſſus, & prudēter cogitabunt ſi interim ad cōtagioſa loca po-
tuerint veriſimiliter diuertiſſe. Interrogabūt illico applicātes
ad portam de nominib. & cognominibus ipſorū, & hoc priuſ-
quam inſpiciāt bullettinū. Et ſi in nomine, vel cognomine va
riationem cognouerint ſuſpectas arbitrentur literas tractato-
283 rias, quia †in nomine & cognomine proprio nō eſt veriſimile
quenquam errare. l. ſi. C. de hered. inſt. Et ſi cuſtodes ſuſpicent̄
aliquē falſas tractatorias afferre, ſe a principio faciles exhibeāt,
nec eum diligenter examinēt, ſed cum iam pedem intra locū
intulerit, tunc eum appellent qualiter vocetur, quo cognomi-
ne nuncupetur, quid acturus venerit, nam tunc facile variabit
cum de introitu inceperit non dubitare. ¶ Examinabūt inſu-
per, an literæ tractatorię ſint ſcriptæ characteribus officialis ad

eas ſeri. endas deſputari, & vt ñ ſint in aliqua parte abraſæ, vel
284 vitiatæ. † Nam pp raſurã vel cancellationẽ arguitur falſitas lite
rarũ. l. ii. C. de edicto diui Adr. tolli. c. licet, de crimi. falſi. ¶ Et
ſuper oia illarum datam diligentius aiaduertant. c. cam te, de
285 reſcr. ¶ Quod ſi cam datam breuibus literis, & (vt aiũt) in aba
cho ſcriptã viderint, tunc bene oculos aperiant, quia ex altera
tione vnius literę variatur ſenſus, & fac illume litera abachi pt
alterari. Si ergo ipſam in aliquo corrupta, depreſſam, lineatã
vel aliqualiter variatã conſpexerint, ſuſpectum credãt bullet-
tinum, c. inter dilectos, de fi. inſtr. traditur per Pan. & alios, i c.
ex parte, eo. tit. Ideirco vtiliſſimũ eſſet prouidere, q. data horũ
bullettinorum ſcriberetur extenſe, quia tunc non poterunt fa
cilitet falſificari, vt in ſimili dixit Spe. tit. de reſc. pñ. §. 1. ver. qd
ſi ex forma. & eſt ad propoſitum noſtrũ optimus tex in l. fi. pau
lo ante finem, C. de veter. iur. enucl. ¶ Propterea ſigillũ fideli-
ter intueri dñt, an ſit ſigillum Communitatis, a qua directum
286 fuit. † Et ſi non erit, vel ſit deprauatum, aut alias non bene im-
preſſum, ita q. de veritate dubitari poſſit, tunc non eſt bulletti
287 no vlla fides danda, d. c. inter dilectos. † Sed quid ſi inter cuſto
des, & volẽtes ingredi, ſuborietur diſcordia ſuper veritate bul
lettini, quis de hac cognoſcet controuerſia? Reſpondeo paucis,
q. iudex cuſtodũ erit cõpetens iudex, quia volẽtes ingredi ſũt
actores cũ petant ingreſſum, & actores tenent' ſequi forum rei
. l. iuris ordinem. C. de iuriſ. om. iud. ca. cum ſit generale, de fo.
288 comp. † Sed pone, q. iudex pronunciet bullettinum eſſe legiti
mum, cũ forte ſit ſuppoſititiũ, an tali licentia licebit appellare.
Credo q. non, quia tps appellationis conſumaret effectum ſen
tentiæ. l. fi. ff. de appel. recipien. l. quiſquis. C. quorum appel. nõ
rec. p. l. fi. C. de ſepul. viol. Spe. tit. de appel. §. in qb. verſ. 8. ¶ Di
ces tu, ergo erit in facultate iudicis intromittere infectos arbi-
trio ſuo, ſi vniuerſitati nõ ſuccurratur remedio appellationis?
Reſpondeo, vbi probabiliter conſtaret bullettinum eſſe de fal
ſitate ſuſpectũ, vel alias de legitima cõtagionis ſuſpicione ap-
pareret, licitum eſſet populo appellare, & poſt appellationẽ de
289 facto reſiſtere. ¶ † Nam vbi apparet de iniuſtitia, & damnũ eſt
irreparabile, licet aduerſus iudicem de facto reſiſtere, c. nõ de-
bet, & ibi gl. 11. q. 3. c. non inferẽda. 23. q. 4. tradit Bar. in l. ſi alius.
§. belliſſime. ff. quod vi, aut clam. & plenè per Fel. in c. ſi qñ, &
in c. ex literis, vbi bonus tex. de offi. deleg. & per Lãber. de Rã
290 po. in ſuis diſt. ſuper. ff. vet. in 3. diſt. ¶ † Sed quid ſi iudex mãdet
cuſtodibus ſub pęna fuſtigationis & centum marcharum at-
genti, q. nullũ ſuſpectum intromittant, & præſertim Titium,
modo Titius venit cum legitimo bullettino, & a cuſtodib' re
cipitur. Quæritur an iudex poſſit hos cuſtodes fuſtigari facere?
Iſtam quęſtionẽ vidi in facto. Pro parte cuſtodũ & ſindicorum
loci, quorum mãdato Titius intromiſſus fuit, allegabatur q. ip
ſi erant in quaſi poſſeſſione cuſtodiendi, & veniẽtes cũ bonis
bullettinis admittendi, & q. priuari non debant ſua quaſi poſ-
ſeſſione. Ad quod reſpondebam, q. virtute edicti nõ priuaban
tur ſua quaſi poſſeſſione, qa aliud eſt cuſtodire, aliud edicere,
ne ſuſpecti, & præſertim ne Titius intromittatur. Primũ facti
eſt. Alterum iuriſdictionem habet in cluſam. ¶ Secũdo diceba
tur, q. iudex nõ poterat pęnam fuſtigationis cõminari, qa pe-
daneus iudex erat. Sed iſtud negabatur, qa hẽbat merũ & mix
tũ imperiũ, & licet eſſe vnus ex magiſtratib. municipalib. non
tñ dici poterat iudex pedaneus. Differunt. n. inter ſe iudices pe
danei, & magiſtrat' municipales, vt ex titulorũ diuerſitate di
lucide apparet. Magiſtratus autem municipales de cõſuetudi
291 ne põt exercere ea, † quę ſunt minimi grad' meri imperij, ſm
292 Bal. in l. pen. C. cõm. na. vel epi. fuſtigatio † aũt eſt minimi gra-
dus meri imperij, ſm d. Iaſ. in l. imperium, ff. de iuriſd. om. iud.
293 ergo, &c. ¶ † Tertio dicebat, q. erat præceptũ nudũ, cũ paren
dũ non erat. l. 3. & per totum C. communia. vel. epi. tradit' ꝑ Fel.
in l. ſi iuſta. §. diui, ad fi. ff. de leg. 1. Sed rñdebam, tale præceptũ
fuiſſe factum ad aggrauandum culpam cuſtodum, ſup his, quę
ſpectebãt ad officiũ iudicis, quo caſu valet, ẽt ſi nõ ſit expreſſa,
cã. l. 3. §. cũ patronus, ff. de officio pręfecti vrbis. l. nã ſalute. ff. de
offi. præſ. vig. ¶ Quarto dicebatur, pceptum debere intelligi, ſi
Titi' veniſſet ſine legitimo bullettino, alias eſſet iniuſtũ. ¶ Ad
iſtud rñdebã, q. pceptum, quo ad Titium erat præciſum & ab-
ſolutum, ꝑõ præciſe & abſolute intelligendum. l. 3. §. & gñ dicer
ff. de leg. præſtan. An id qđ pceptũ eſſet iniquum, rñdebã verũ
ſi cã prohibitiõis ceſſaret ex eo, q. afferret bullettinũ. Sed alia rõ
ne potuit iudex moueri ad præcipiendũ, ne Titius admittere
tur, ergo in dubio parendũ fuerat, aut inſtandũ q. pcepta cã ex
primeretur, c. ſi qñ, de reſc. Potuit. n. iudex pceptũ feciſſe, qa ſcie
bat paulo añ Titium fuiſſe cõuerſatum cũ infectis, ex qua cõuer
ſatio ne ſuboritur probabilis ſuſpicio, cum dici ſoleat, quod

Vnaque conſpecta liuorem ducit ab vua.

Et ſic cũ ſapis ſanus eris, alias morbo nõ carebis, vt dixi ſ. & ꝑ
Baſ. in c. poſtq̃, de ele. Potuit ẽt moueri iudex, qa cognoſcebat
Titiũ eſſe agricolum, & ſi fuiſſet admiſſus, nõ potuiſſet facile
cuſtodiri, q̃ñ occulte ad infectũ locũ vicinũ, vnde aufugerat
& a quo aufugeras, quãq̃ ſe traſportaret, ex alijs ẽt cauſis mo
ueri potuit, de qb. dixi ſ. in 3. c. prin. huius remedij ſ. vel ex al ą
294 quas tu ipſe cõſiderabis. ¶ † Inſuper dubitare quis poſſet, qua pę
na puniendi ſint cuſtodes, qui accepta pecunia cõ ordines igre
di patiuntur venientes ſine bullettino, vel cum bullettino, q.
ſciunt eſſe ſuppoſititiũ & falſum? Rñdeo, ſi agrorũ & territorij
cuſtodes patiantur aialia intrare territorium, & ibidẽ depaſci,
grauiſſimo puniuntur ſupplicio. l. 3. C. de ſur. & talti. nec dubiũ lõ-
ge maiori pęna puniendi veniunt cuſtodes portarum. Et ſi ex
tali intromiſſione locus peſtilẽtiofus redderetur, nulla cã acer-
ba pęna excogitari poſſet quę ad tñi ſcelus puniendũ ſufficere
videatur: Proditores. n. patriæ ſunt, ac ſi inimicam gentem in-
295 tromiſiſſent depredandi & occidendi cauſa, † quam qui intro-
mittũt, viui ſunt comburendi. l. ſi quis Barbaris. C. de re milit.
l. ſi a. facit dictum Bal. in c. 1. col. 3. qu. bmod. feud. amit. & facit
296 tex. in l. carcen, & leg. milites. ff. de cuſtod. reo. ¶ † Sed quid ſi
aliqs ſine bullettino intrauerit clãdeſtinẽ, dum cuſtodes ſabu-
lantur in portis, an cuſtodes ſint tuti ab omni pęna? Rñdeo, q.
non, ſi ſint ſalariati de publico. Qui. n. mercedem pro cuſtodia
recipiunt, ad exactiſſimam tenentur cuſtodiam, & ſic ẽt pro le
297 uiſſima culpa ſunt puniẽdi. l. qui mercedem. ff. loca. † Oportet
. n. cuſtodes quibus populus commiſſus eſt, cum magna ꝑſtantia
vigilare, ca. oportet. 81. diſt. Si cuſtos eſſet, quæ acta ſũt, ſures,
ſed qa nimium deſidia, & torpore deprimeriſcũ tuo decore, &c.
plura narrantur, c. ſi cuſtos, 27. q. 3. Nam paſtor nõ excuſatur, ſi
298 lupus opes comedat, & ipſe neſciat, c. q̃uis, de reg. iu. ¶ † Hinc
dicebat Bald. q. famulus, q̃ dimiſit equum in paſcuis, quẽ lup'
comedit vel ſures abegerunt, tenet' dño ad æſtimationem, niſi
eſſet cõſuetudo in loco, dimittendi equos in paſcuis ſine cuſto
dia, ita Bal. in l. nemo deinceps, ad fi. C. de epiſ. audien. Caſtigã
di ergo ſunt cuſtodes pro modo culpæ. l. milites, & l. fi. ff. de cu
299 ſtod. & exhi. re. ¶ Sed quid † ſi aliqs intrauerit ſine tractatoris
mutis cuſtodibus, an tunc excuſandi ſint? Dic aut cuſtodes po
tuerunt reſiſtere, aut nõ, arg. l. item quæritur, §. exercitu, & l. ſi
lege. ff. loca. & d. l. milites. Tenentur. n. pro viribus reſiſtere, l. 3. §. 4.
ff. ad Silla. ſi aũt reſiſtere non pot, nihil eis põt imputari, qa ad
uerſus vim cuſtodia parũ pdeſt. l. ſi ea res, in prin. ff. de actio.
emp. Ex his ſatis conſtat valere ſtatutũ, q. ſine bullettino null'
300 locũ ingrediatur. ¶ Sed nũc quæro, † an valeat ſtatutũ, q. null'
audeat ſub pęna exire locũ ſine licentia deputatorum, vel ſine
bullettino? Et rñdeo, q. ſtatutũ valet, ſi ex cã imminentis peſtilẽ
tię, vel alia rõnabili cã fiat, ſm Bar. in l. mercatores, per illum
tex. C. de commer. & merc. Si verò ſine iuſta cã fieret, nõ vale
301 ret. † puta ſi dñs loci vellet ſtatuere, q. nemo exeat territoriũ
pro molendo vel laborãdo, ad effectum, q. quilibet ire cõpellã
tur ad ſuũ molendinum, vel vt per indirectũ cogantur labora
re in prędijs ipſius dñi. Eſt. n. huiõi ſtatutũ iniquũ, & nõ tolerã
dum, ſm Soc. conſ. 272. Nun proſequendo ordine, lib. 2. vbi ita
declarat d. l. mercatores, & ad propoſitũ facit pulchra deciſio
d. Io. Bap. de S. Seuerino in l. oẽs populi, col. 36. ff. de iuſt. & iu-
302 re. † Et ex hoc infero, q. ſi cõitas ordinet, q. nullus forẽſis audeat
locum exire, niſi ſecum duxerit vnũ ex incolis loci, q. talis or-
dinatio non valet, quia tãta cã lucri ipſorum incolarum, niſi
forte alienigenę eſſent ſuſpecti, vt quia eſſent de loco cõtagio
ſo ibidem vicino, a quo aufugerunt pp peſtem. ¶ Inſuper quia
tpe peſtis ſolẽt fieri edicta, q. nullus audeat receptare in caſtro
303 vel in loco aliquẽ forenſem ſub certa pęna. † Quæritur, quid ſi
aliquis receptauerit forenſem extra caſtrũ i ſua caſſina, ſeu ba
ſtita, an incidat in edictum? ¶ Iſtam q̃õnem format in ſimili
Alb. de Ros. in 4. par. ſtatutorum, q. 98. incip. Quid ſi ſtatuto ca
ueatur. & determinat q. ſic, conſiderata rõnis identitate, ſequi
tur d. Iaſ. in l. plerique. col. 3. ff. de in ius voc. ¶ Sed quatenus at-
tinet ad ꝑpoſitum duo ſunt conſideranda. Primo, an militet
eadẽ rõ in caſſina, q militat in ipſo caſtro: Scdo, an i pęnalibus
ſit licita extenſio ex rõnis identitate, de quo per Fel. in ꝑœm.
Greg. & d. Iaſ. in l. fi. ff. de in ius voc. & aliqd dixi ſ. Reſtat duo
alia remedia quę mihi occurrũt. ſed quia communia ſũt, tam
ad curandum q̃ præſeruãdum, ea ſtatui in fine reſeruare, vt fe
cit Imperator, C. commun. de leg. & C. commun. de ſucceſſio

S V M M A R I V M.

1 *Peſtilentia omnium ægritudinum Regina.*
2 *Principijs obſtandum, alias ſero medicina paratur.*
3 *Peſte infectos an, & quando liceat extra locum abijcere.*
4 *Peſte infecti, an per vim expellendi ſunt a loco, licèt ipſi malint includi in propria domo. Et quid ſi malint ad aliquod prædium ruſticum, ſeu caſſinam transferri, quàm ad hoſpitale.*
5 *Peſte infectos, et peſte ſuſpectos, qui ſunt eijciendi de domo, an magiſter ſanitatis poterit transferre ad eundem locum. Et an poterit maſculos cum fœminis colloca..et n. 9. Et quid dum ſi hoſpitale, vel locus non ſit tam amplus, vt ſeparari poſſint. nu. 10.*
6 *Iudex ſi videat duos non poſſe ſine diſcrimine vita ad idem iter ire, putà quia inimici vel riuales, an poſſit eis pęnã indicere, ne ad eandẽ viã, ſed diuerſam, vadant.*
8 *Subdelatus an vna ex ſocijs reluctante poſſint ganeas in domo tenere.*

Peſtem

9 *Peſtem auget coitus.*
11 *Hoſpitalia, in quibus curantur infirmi, præſertim peſtilentiaſi, debeat extra muros conſtrui.*
Et quid ſi ciuitas nulla loca poſſideat extra muros, & nemo reperiatur vendere volens locum pro ſtruendo dictum hoſpitale, nu. 12.
Et quid ſi non inueniantur loca commoda prope ciui. nu. 14.
13 *Fundi dominus an fauore publico cogi poſſit ad vendendum dictum fundũ, vbi erigantur furcæ.*
16 *Nobilibus, præſertim infirmis, ſunt meliora hoſpitia aſſignanda.*
17 *Hoſpitalis ædificandi cauſa poteſt imponi collecta ſeu talea, a qua nemo excuſatur.*
Et quid ſi conſuetudo vetat taleam imponi. nu. 18. & 20.
18 *Conſuetudo ad bonum publicum tendens, & maximè q̃ quilibet in piam cauſam aliquid annuatim conferre teneatur, eſt laudabilis.*
21 *Peſtem ex mala Reip. adminiſtratione, vt plurimum, cauſari ſuſpicatur operis author.*
22 *Hoſpitalium conſtruendorum cauſa ſolent ſummi Pontifices concedere fabricæ fructus primi anni beneficiorum vacantium.*
23 *Legatus de latere, an poſſit concedere fabricæ hoſpitalis, vel etiam vni laicæ fructus primi anni beneficiorum vacantium.*
24 *Statutum, q̃ pro fabrica hoſpitalis debeatur 20. vel quinquageſima legatorum, & hæreditatum, an & quando valeat.*
Et de quibus hæreditatibus intelligere cenſeatur ſtatutum. nu. 25. & ſeq. in quibus videre licet plures exceptiones, quas patitur dictum ſtatutũ.
26 *Lucrum id dicitur, quod ſupereſt deductis impenſis, & oneribus.*
33 *Doctoribus conſulentibus non debetur honorarium ad numerum chartarum, & ſecundum multiloquium.*
35 *Legatus an poſſit diſpenſare quòd legatum in vnam piam cauſam, conuertatur in aliam.*
36 *Statutum, quòd fabricæ hoſpitalis debeatur quinquageſima dotium nubentium extra territorium, & mulierem forenſium nubentium in territorio, an valeat.*
37 *Statuere poteſt ciuitas, quòd quilibet artifex in principio ſui artificij teneatur certum quid ſoluere pro fabrica hoſpitalis. Item quod pro gradu Doctoratus debeantur tot floreni. nu. 38.*
Item quòd quicunque voluerit eſſe de numero hoſpitalariorum ſoluat tantum pro fabrica. nu. 39.
40 *Hoſpitalarij gaudent priuilegio, ne teneantur ad munera perſonalia. Et dicuntur perſonæ eccleſiaſticæ. nu. 41.*
Et ſecundum aliquos gaudent priuilegijs, quibus gaudent hoſpitalia, & clerici. num. 42.
43 *Hoſpitalarij poſſunt conſtituere collegium, & Rectorem, ac ſindicum eligere.*
44 *Legata, quæ in vſus pauperum fiunt, longè laudabiliora, & Deo acceptiora ſunt, quàm quæ fiunt eccleſiæ. Et ibi aſſignantur cauſæ.*
45 *Domus peſte contaminatæ purgandæ ſunt, & bona mobilia, quæ aqua mundari nequeunt, comburenda, vt ciuitas vel locus quiuis a peſte ſeruetur. & ſeq.*
Et an & quando magiſter ſanitatis poſſit inuitis dominis eorũ bona comburere. Et an ciuitas poſſit de ipſis ordinare. Et quis teneatur ad pretium dictarum rerum combuſtarum. nu. 47. 48. & ſeq.
46 *Leproſorum domos & bona mobilia qualiter purgabant patres antiqui.*
52 *Peſtis optimum remedium eſt locum mutare, & ad montana diuertere caſtra. num. 54.*
53 *Peſtem longè & citò fugiendam, ait etiam vulgus.*

De remedijs ad curandam peſtem.

DEuenio itaque, Deo ꝓpitio, ad extremã partem huius nři opuſculi, videlicet ad
1 remedia curatiua. ¶ † Regina eſt oĩum ægritudinũ
peſtilentia, c. ſicut, de ſimo. & oĩum ẽt inſolentiſſima, ſeruis ſtipata ſupbis, quos alioqui quilibet formidat. Quo fit, vt oĩb odibilis ſit & ↄtẽptibilis, & rariſſimus reperiat̃ medicus, q illius curam velit ſuſcipere. Quiſquis ergo in hãc inciderit infirmitatẽ, ſi medico careat, hũc plegat libellũ, nřa vtat̃ cura, nřo fruat̃ antidoto anteq̃ peſtilẽs venenũ ĩtima
2 penetrauerit. Subito † n. eradicãda ſunt hui' morbi mala ſemina, & principijs obſtãdũ eſt: aľs ſerò medicina parat̃, c. ad hæc, de reſcr. c. mala ↄſuetudo, 8. diſt. ¶ Primum remediũ erit infe-
3 ctos ejicere † extra locum. Inquit n. Hieron. in cano. reſecãdæ, 24. q. 3. Reſecandæ ſunt putridæ carnes, & ſcabioſa ouis a caulis repellẽda, ne tota domus, maſſa, corpus, & pecora ardeant, corrũpant̃, putreſcant, intereant. Nã ĩmedicabile vulnus, ſm Ouidium recidendũ eſt, ne pars ſincera trahat̃. Morbida n. pecus totũ corrũpit ouile. ¶ Et q̃ infecti poſſint expelli de ciuitate, firmant Bal. & Pau. de Caſt. in l. 2. C. de ſum. Tri. & fi. cath. ar. illi' tex. Lu. Ro. Alex. d. Iaſ. in l. caſus, p illũ tex. C. de teſt. & Cep. in trac. ſer. ruſt. ſub rubr. de paſcu. in 6. q. Niſi n. citò eradicet̃ amaritudinis radix, tota plebs cõtaminata triſtabit̃. c. 21. q. 4. ¶ Sed
4 hic ſe offert dubitatio, † qd ſi infecti malint includi in domo ꝓpria, an tũc inuiti expelli poſſint? Videret̃ fortaſſe dĩm q̃ non, qa ceſſat rõ publicæ vtilitatis, cũ incluſi nõ valeant alios coinqnare, ergo &c. Itẽ durũ vr̃ & ĩhumanũ, aliquem inuitum trahi

de domo ſua, l. plerią; ff. de in iuſto. l. nemo. ff. de reg. iu. Deciſio huius q̃onis eſt magni ponderis, iõ intenſius animaduertendũ. ¶ Putarẽ plura eſſe cõſiderãda. Primò, an in eadem domo ſint alij nõ infecti, quos magr̃ ſanitatis nõ vult expellere, & tũc infecti ejici poterunt, qa ſubeſt rõ electionis, ſ ne reliq corrũpant̃, q̃ rõ ſtat ẽt q̃ nõ infecti ↄtentarent̃ includi cum infectis, cum non ſint dñi corporũ ſuorũ, l. liber hõ. ff. ad l. Aq. l. c. ſi verò, de ſentẽ. exc. & ꝓ iſta ↄſideratione adduco caſum ĩ c. ipſa pietas. 23. q. 4. ¶ Si verò oẽs ſint infecti & oẽs malint includi, tũ aliud adurtẽdum eſt. Primò, an ex incluſione miliret timor corruptionis vicinorum, & tunc oẽs ejiciendi ſunt: aut null' ſubeſt timor, & tunc ↄſiderãda ſunt loca, ad q̃ magr̃ ſanitatis eos trãsferri vult. nã ſi talia ſint, ĩ qb. eorum ſaluti opportuni' ꝓuideri poſſit, tũc ad ea loca inuiti traduci poterũt, d. c. ipſa pietas. Si verò ſint loca magis infecta, & vbi fere nulla ſit ſpes ſalutis, tunc crederem q̃ de domo inuiti nõ poſſint trahi. aľs magr̃ ſanitatis appellandus
5 erit magr̃ mortalitatis. ¶ † Sed hic q̃ro, an eo caſu quo magr̃ ſanitatis vult de domo trahere, tã ſuſpectos, q̃ infectos, an poſſit oẽs ſiľ ad eundẽ locum trãsferre, & oẽs ĩ eadẽ camera collocare? Rñ. q̃ nõ, qa ſeparãdi ſunt ſocij, q ſibi ipſis inuicẽ ſunt dãno-
6 ſi. l. ſi ↄuenerit, in ſi. ff. ꝓ ſoc. Bñ facit, † qa ſi iudex uideat duos nõ poſſe ſine diſcrimine vitę ire ꝑ eandẽ viã, vt qa fortè riuales ſint, vel aľs inimici capitales, tunc poterit & dẽbit ꝓcipere cuilibet ſub formidabili pęna, q̃ vn' vadat ꝑ vnã viã, & alter ꝑ aliã, cũ q̃ nõ poſſint ſibi ipſis obuiare, ſm Iaco. de Are. Albe. de Roſa. & d. Iaſ. in l. ſi. ꝑ illũ tex. ff. de off. ꝓcu. Cæſ. ſeq̃t̃ ide d. Iaſ.
7 in l. qd iuſſit, ĩ gl. 2. ff. de iud. ¶ Sed an ſiľ † poſſit collocare maſculos cũ fęminis? Rñdeo nõ eſſe ſiľ maſculos & fœminas commiſcendas, l. non aſt. ff. de vſu, & habi. ꝑ quã l. dicit ibi glo. ſcho-
8 lares, † vno ex ſocijs reluctãte, nõ poſſe ganeas ĩ domo tenere. facit tex. in c. 1. de cohab. cle. & mul. Nec q̃ ſquã dicat rõne infirmitatis tolerandũ eſſe, vt ſiľ ſtare poſſint: qa nec rõne humilitatis & officij ↄcedit̃ ſrequẽter clericis intrare domos matronarũ, c. clericus nullus. 81. diſt. Et intellexi tpe peſtis fuiſſe patrata infinita carnis delicta, & mortuis maritis ſeductas ſuiſſe pleraſq; ad ↄhẽdas fœdas nuptias cũ inæqualibus & pauperib'.
9 † Et eo maximè ſeparãdæ ſunt fęminæ a maſculis, qã coitus auget hãc infirmitatẽ, vt dixi ſ. in q̃one de cauſis. ¶ Hæc aũt intelligo vera eſſe, niſi eſſent tales mulieres, de quib. nãle fœdus nihil ſiniſtri nos ſuſpicari permittit. l. cum qui. C. de epiſc. & cler.
10 ¶ † Sed qd ſi ciuitas nõ hẽat hoſpitale tã amplũ, in quo poſſint includi infecti ſeorſum a ſuſpectis, & fęminæ ſeparatim a maſculis? Quid tũc agẽdũ? Rñd. q̃rant̃ aliqua loca vicina ciuitatis, q̃ muro, vallo, aut foſſa ſint circũſepta, & ibidẽ ſeparatim & diuiſim collocent̃. ¶ Dixi vicina ciuitati, & nõ intra ciuitatẽ, quia
11 periculoſũ eſt retinere ifectos intra ciuitatẽ. † Et iõ hoſpitalia, in quib. curant̃ infirmi, q̃ noſocomia nuncupant̃, ſm gl. in l. illud. C. de ſacroſ. eccl. ſunt extra muros vrbis ↄſtruenda, ſm Io. de Pla. in l. cũ ſ. virẽtẽ. C. de re mil. lib. 12. & dixi ſ. in 5. remedio
12 preſeruatiuo. ¶ † Sed quid ſi extra muros ciuitas nulla loca poſſideat? Rñdeo, ſibi emat, vel ↄducat. Et ſi dixeris non reperiri, qui vendere ſiue locare velint? Rñdeo fauore publico dominos locorum habilium ad includendos ægrotos cogi poſſe ad vendendum, vel locãdum. l. ſi qs ſepulchrũ. ff. de religio. & ſump. fun. l. lege Cornelia. ff. ad Syllan. Et ꝓpterea dicebat Ioã.
13 And. in addi. Spe. ſuper rub. de exec. ſen. ad fi. † q̃ fauore publico cogi põt dñs vendere fundũ, in quo erigant̃ furcę ꝓ iuſtitia facienda. ſequit̃ d. Ale. in l. 2. in ři. prin. ff. ſol. matr. Nã et fauore publicæ vtilitatis dñi põt cogi locare eorũ domos ſcholarib. & doctoribus legentib. ſm Bal. & Ang. Imo. & Mod. in l. 3. ad fi. ff.
14 ſol. mat. ¶ † Et ſi fortè ꝓpe ciuitatẽ nulla inueniant̃ loca conuenientia, tunc neceſſitas reddat ꝑfectos ſanitatis induſtrioſos. faciãt ergo fieri caſas & capannas, ad quas trãsferant̃ infecti. Sũt autẽ hmõi caſæ faciendæ in loco vallo, foſſa aut aqua circũdato, ne inde exire ad ſanos, vel ſani ad eos accedere valeant, niſi de licẽtia ꝑfectorum. Papiæ in inſula quadã Ticini amnis fieri
15 ſolent. ¶ † Sed ſi ſuſpecti vel infecti malint trãsferri ad aliquod ꝑdium ruſticum, ſeu ad caſſinã, vel baſtiã, q̃ ad noſocomiũ & capãnas, an audiẽdi ſint? Vr̃ q̃ non, qa poterunt inde vagari, & alios inficere. Ego exiſtimo, q̃ ſi velint a cuſtodib. deputandis ꝑ præfectos ſanitatis cuſtodiri, q̃ cum eis ſit humaniter agẽdũ. Nã cum ceſſet rõ, ne ſani corrumpant̃ attẽta cuſtodia, ceſſare ẽt dẽt iuris diſpõ, dictãs eos ad noſocomium trãſportari debere, c. cum ceſſante, de appel. l. adigere. §. q̃uis. ff. de iu. pat. ¶ Quę facultas diuertendi ad aliquã caſſinã maximè Patritijs & nobi-
16 libus eſt ↄcedẽda. † Sunt n. nobilibus aſsignãda meliora hoſpitia. l. 2. & l. ſi. C. de met. & epid. li. 12. Sic Abbas monachis nobilibus infirmis grãm facere põt, vt alibi, q̃ in cõi infirmatorio victum ſumere valeãt, ca. cum ad monaſterium, §. porro, de ſtatu mon. ¶ Conſulo itaq; dñis meis Auen. ſi velint præmiſſas difficultates euadere, & ciuitatem nõ ↄtaminari cõtagioſo morbo cuiuslibet ẽt infirmi piſcatoris, vt nup euenit ſic dolenter cõſpicimus, q̃ cõſtitui faciãt vnum amplum, & ſplendori, tam excelſæ vrbis conueniens hoſpitale. Nec quemq; terreat operis im-

penſa, q̃ fructum cum fœnore eſt allatura. Minima.n. videbitur
ſi cum damnis, & incõmodis conferatur, q̃ pp peſtilẽtiã ẽt mo
17 dicã ciues patiunť. ¶ †Sciendũ aũt eſt, q, ꝑ rata patrimonij qui
libet, nullo priuilegio obſtante, ad conſtructionẽ huius publici
operis cõferre teneatur. l. ad portus. C. de ope. pub. Cõcernit.n.
ſingulorum vtilitatẽ, & urbis decorem, ergo qlibet ad cõtribu
tionẽ cõpelli põt, vt dixi latè ſ. ¶ At dicet aliqs, in ciuitate Aue
nionenſi nulla unquã fuit impoſita collecta, unde non vr̃ tole
randũ, q, mala ꝯſuetudo inducať. ita mihi r̃ndit qdam amicus
meus. Sed ſalubrius certè fuiſſet collectas, angarias, & peranga
rias ſuſtinuiſſe, q̃ diram peſtem. Eſſet.n. vrbs opulentior & po-
18 puloſior. Laudabilis nãq; eſt ꝯſuetudo, quæ †ad bonũ publicũ
tendit, & maximè q, quilibet in piã cãm aliqd annuatim ꝯfer-
re teneať, c. ad apoſtolicã, de ſimo. no. Bar. in l. priuilegia, C. de
ſacroſ. eccl. Et ſi tua te vincat auaritia, q, nolis pati collectã im-
poni, conſule teipſum ſi aliunde haberi poſſit pecunia ad con-
19 ſtruẽdũ opus tã pium, tam laudabile, & Deo gratiſſimũ. † Ego
ſtuderem occurrere his, qui publicos redditus deuorãt, & quæ
ad iniquum malitiæ compẽdium trahi hactenus ſolita ſunt, in
20 hanc piã cãm conuertenda exclamarem. ¶ †Sed horrendũ cer
te, hi, qui deberent pr̃iam defendere, & ab oppreſſionib. ſuble-
uare, inuentuntur opprimere. ſ. ſi verò refutauerit, in Auth. vt
diffe. iud. Hi ſunt furib. deteriores, nam fures timentes furanť,
legis laqueos formidãtes: iſti aũt audacter delinquũt, & quicquid
21 agunt, legem putant. † Hinc primã ꝯtagionis cãm ſuſpicor ex-
ortã: hinc ois mali labes initium capit, nam cum in Rẽpublicã
delinquant, cũ publica ſine pudore prædenť, & nullus in popu
lo ſit qui reſiſtat congruum ẽt eſt, vt publica pœnitentia popu-
lus affligať, c. q, erraueras, 23. q. 5. & pp Regentiũ ſcelera Deũ
flagellaſſe plebẽ ſuã perſæpe legimus. ¶ Supplicarẽ ſanctiſſimo
dño nr̃o Papæ, vt dignaretur ꝯcedere fabricæ huius hoſpitalis
fructus primi anni oium bñficiorũ vacantiũ i Archiep̃atu, ſal-
22 tẽ ꝑ dimidia. † Solẽt.n. pientiſſimi Põtifices ſiſia priuilegia in-
dulgere. c. ſi pp tua debita, de reſcr. li. 6. & in extrauag. Ioã. 22.
quæ incipit, Suſcepti regiminis vbi gl. in ver. fabricæ atteſtatur
tale priuilegiũ alis fuiſſe conceſſum hoſpitali Pontia. Nam ſi a-
liæ vrbes qñq; iſtud impetrauerunt, an ne putas ciuitatẽ Aue-
nio. quæ eccleſiã pleno iure recognoſcit, idem ꝯſecuturã? Cer
tus.n. ſum hanc vos gratiam habituros a Reuer. D. D. Franc. de
Claromonte, Car. & Auenionẽſi Legato meritiſſimo, qui vos
23 veſtramq; ciuitatẽ ſingulari amore proſequiť. † Nã ipſe ẽt hẽt
ptãtem, c. vnico, vt eccl. benef. ad ſi. firmat Io. And. & alij in c. ſi
tibi conceſſo, de præb. li. 6. & in d. c. ſi propter tua debita. & gl.
in d. extraua. ſuſcepti regiminis, q̃ vult q, ſolus Papa poſſit con
cedere fructus bñficiorũ vacantiũ vni laico, puta Regi Frãciæ
pp aliquã neceſſitatẽ fabricæ, aut hoſpitalis. Etiam inferiores
pnt ꝑ arbitrio fructus bñficiorũ vacantium in ſua diœceſi do-
nare. Qđ ẽt tenet Spe. in tit. de diſpẽſ. §. nũc de epiſcorũ, ver. 107.
¶ Laudarẽ ẽt, q, fieret ſtatutũ, q, xx. vel qnquageſima legato-
24 rũ, † & hr̃ditatũ debeať huic fabricæ: valet.n. hmõi conſtĩ. & li
cet lex Papia, quæ vigeſimã hr̃ditatẽ fiſco deferebat, tanq̃ ini-
qua fuerit p Iuſti. ſublata, l. ſi. C. de edi. diui Adr. tol. non tñ idẽ
dicendum in caſu nr̃o, qa non eſt par rõ Chriſti & fiſci. Nam
hæc lex ad vtilitatẽ publicã & laudẽ Chriſti, illa ad perniciẽ ci
uium & cõmodũ fiſci: hæc ad ſalutẽ populi, illa ad ruinam edi-
ta fuerat. ¶ Et q, iſtud ſtatutũ valeať, firmant Bal. Sal. & Mod.
in d. l. ſi. ſequũtur ubiq; Doc. vt patebit ex ĩ. dicẽdis & tale ſta-
tutũ viget in ciuitate Ceſenæ, ꝑut referunt Mod. in d. l. ſi. Sed
quia multa dubia circa intelligẽtiam dicti ſtatuti ſuboriri pñt,
25 vtile putaui ſubijcere nonnullas declarationes. ¶ †Prima decla
ratio eſt, vt ſtatutũ procedat in hæreditatib. extraneo delatis,
non aũt in hr̃ditatib. debitis filio exiſtenti in poteſtate patris
tpe mortis, in quẽ dr̃ dñium continuari, non hæreditatẽ defer
ri, l. in ſuis, ff. de lib. & poſth. & ita ibi expſſe decidunt Ang. Ra
phae. & Imo. ſequitur Io. de Plat. in proœ. Inſti. in uer. Alemani-
cus. Plus voluit Io. de Imo. i d. l. in ſuis, q, de hr̃ditate delata de-
ſcendentib. vel aſcẽdentib. nulla debeatur uigeſima, q̃ ex for-
ma ſtatuti alis ſoluenda eſt, qđ æquũ vr̃: verba tñ ſtatuti conue-
niunt ꝯriæ ſuæ, ergo ẽt cõueniet diſpoſitio, l. quod cõſtitutũ.
26 ff. de teſta. milit. ¶ †Sc̃đo intelligi debet illud ſtatutũ deductis
prius ſumptib. & onerib. incumbentib. hæredi & legatario, qa
ſtatutum cõſiderauit lucrũ hæredis & legatarij. Illud aũt dr̃ lu
27 crũ, † qđ ſupeſt deductis impenſis & onerib. l. Lucius. ff. ꝑ ſoc.
& ita expreſſe decidunt Bal. & alij in l. non amplius, in princ. ꝑ
illũ tex. ff. de leg. 1. & ibi d. Iaſ. adducit ſeptẽ ſiſes deciſ. quas vi-
28 debis, cum facere volueris † vnum grande cõſilium, & facere,
q, tibi ſoluať ad rõnem chartarũ, vt multi ſoluunt, & malè, qa
cãm dant conſultorib. prorũpẽdi in multiloquiũ & verboſita-
tẽ, q̃ perſæpe optimã ꝯſultationẽ offuſcat, & iudicis ſtomachũ
mouet, ſenium onerat, iudiciũ & intellẽm peruertit, ſm Hier. ſup
Hieremiã li. 2. pro quo facit tex. in l. ſi. C. de appel. Et ultra illas
ſ. ptẽ deciſ. v. dic plures alias ſiſes reductas per Fel. i c. ad aures,
de reſcr. ubi ego ẽt quaſdam addidi, & eas, vt ſpero, aliquando
29 uidebis. ¶ †Ex hac declaratione infertur, uigeſimã non debeti
de legatis, q̃ nullũ lucrũ afferãt. vñ ꝑ legato dotis facto vxori a
viro quatenus in dote erať, vxor nõ tenebitur ad vigeſimã ſe
30 cũdũ Bal. in l. 3. C. de ſal. cau. adiec. leg. † Nec ꝑ legato liberatio
31 nis facto debitori pri⁹ liberato, ſm Bal. i l. 3. in ſi. C. de le. † Nec
ꝑ legato liberationis facto debitori tuto exceptione, ſm Bar.
32 in l. creditor, ꝑ illũ tex. ff. de li. leg. † Nec ꝑ legato nullo & inu-
tili. l. non dubiũ, ff. ad le. Fal. Secus ſi legatũ liberationis lucrum
afferat, tunc quatenus in lucro eſt, vigeſima fabricæ debebitur.
33 l. quærebať, ubi Ang. & ſi ti. ff. ad l. Fal. ¶ †Hinc ſi teſtãr grauet
hæredẽ ad vendendũ Titio fundum valoris xx. aureorum pro
decem, tunc de alijs Titius tenebitur, qa eius lucro cedunt, ſm
34 Ang. & Mod. in l. qui fundũ, ff. eo. tit. ad leg. Falc. ¶ †Tertio re-
ſtringendũ eſt ſtatutum, vt non procedat in legatis & hr̃ditati
bus relictis alicui alteri piæ cauſæ, qa talia relicta nõ pñt i alios
uſus cõuerti q̃ a teſtãtore fuerit ordinatũ, cle. qa contingit, de re-
lig. dom. ſm Bal. in l. nulli. C. de epiſ. & cle. & ĩo bonum eſſet, q,
ſtatuentes diſponerẽt ẽt de relictis cuicũq; piæ cãæ, deinde ob
35 tineret ꝯfirmationẽ ſtatuti a ſanctiſſ. D. N. Papa. ¶ †Dico a Pa
pa, quia dubium eſt, an Reuerendiſſ. d. Legatus poſſit diſpenſa-
re, q, legata pia cõuertantur in alium vſum. & Card. in d. cle. qa
cõtingit, in 5. q. poſt Lapum tenuit, q, nõ poſſit, niſi ſit ſibi ſpe-
36 cialiter ꝯceſſa facultas. † Poſſet etiã ciuitas ſtatuere, q, fabricæ
hoſpitalis debeatur quinquageſima dotium mulierũ, quæ nu-
bſerint extra territoriũ, vel quinquageſima dotium ſœminarũ
forenſium, q̃ nubunt in territorio. Valet.n. tale ſtatutũ, ut per
37 Cor. ꝯſ. 100. 4 q̃, in hac, lib. 4. ¶ †Sunt etiã alij modi, & aliæ uiæ,
qb. in hanc cãm pecuniæ haberi poterunt, vt ſi ſtatuatur, q, qli
38 bet artifex in principio quo artẽ cœperit exercere, teneať † au-
reũ fabricæ ſoluere, & q, qlibet certũ qđ ſoluere debeat ꝑ gra-
39 du doctoratus. † Et qcunq; voluerit eſſe de numero hoſpitala-
riorũ, ſoluat x. flor. Habent.n. hoſpitalarij priuilegia ne teneanť ad
40 munera ꝑſonalia. c. tributũ, 23. q. 8. ver. vniuerſis. † Dñi.n. ꝑſo-
næ eccleſiaſticæ, licet nõ ſint clerici, ſm glo. in c. ſciant cuncti,
41 de elec. li. 6. † &. ſm aliquos gaudent priuilegijs, quib. gaudet ho
ſpitalia & clerici. ſm gl. in c. quiſquis, 18. q. 4. de quo p Bar. in l.
ſi. imp. §. ſi. ff. de iure immun. & in l. qđ conſtitutum, ff. de teſta.
mil. & d. Anc. de Butr. ꝯſi. 40. Statuto ciuitatis, alias .n. 1. Nulla
dubitatio. Solent ẽt hẽc indulgentias & priuilegia ſpaliter con
ceſſa a ſummis Põtificibus. Et pnt cõſtituere collegiũ, & Re-
ctorem, ac ſyndicũ eligere, c. inter dilectos, de don. Nõ erit er-
go iniquum ordinare, q, quicunq; voluerit ingredi collegium
hoſpitalariorum teneať ſoluere decem florẽ. q̃ ordinõnem ſer
42 uãt hoſpitalarij S. Matthæi in ciuitate Papiæ. ¶ †Cõſulerem ẽt
vſurarijs & oibus alijs, qui volunt exonerare ſuas cõſcientias ꝑ
incertis malè ablatis, vel qui ex deuotione, uel pro aĩa paren-
tũ, & benefactorum intendunt aliqua elargiri ad pias cauſas, q,
ea oĩa erogarent huic fabricæ, & pro alimentis pauperũ ibide
degentium, non eccleſię pro conſtruendis capellis ſeu miſſis
celebrandis. ſatis.n. auri, imo ſatis veneni habet eccleſia, ca. au-
rum hẽt. 12. q. 2. Cuius.n. animi putares eſſe pios fundatores, ſi
ſuos deſcendentes ꝯſpicerent mendicari, & capellanos lautè
epulari, ſi nudos inuenirenť amicos in grabato iacere, & ꝑſonas
magnifice idutos cũ ſcorto luxuriari? Quid ſi exiſtimaſſes, Cõ-
ſtantine, libera litatem tuam, qua ꝑ Chri gloria, ꝑ Chriſtianæ
religionis augmento uſus es, ad interitum Chriſtianorũ, ad infa
mia eccleſiæ, ad ruinã Italiæ qñq; ceſſuram? mutaſſes, credo, ꝑ
poſitum. Non plura, digito cõpellor labellum cõpeſcere. ¶ Co-
cludã tñ laudabiliora, & Deo acceptiora eſſe legata, quæ i uſus
pauperum relinquunť, & charitate, pietate, hoſpitalitate, reſul-
gent: ex his ſubleuantur miſeri, curanť infirmi, ſaturanť fame-
lici, triſtes cõſolãtur, diſperſi congreganť, peregrini recipiunť,
aliam nõ p̃bent auaritiæ, cãm nõ p̃ſtant ambitioni, gulę, & lu-
43 xuriæ mãm nõ miniſtrant. ¶ †Secundũ, & p̃cedenti ꝯſimilimum
remediũ eſt, poſt electionẽ infectorum illico eorũ domos pur-
gare, & ꝯtagioſa bona mobilia, quæ aqua mundari nequeũt, ut
ſunt pelles, lecti, & his ſimilia, cõburere, & igni purgãda mãdare.
44 † Nam p̃res noſtri, ſi de lepra perſpicuè cõſtabať, leproſi ueſti-
menta cõburebant, eiuſdem domũ radebant intus, & ꝑ circui-
tum, & puluerem raſuræ ſpargebant extra ciuitatẽ in loco im-
mundo, & luto nouo eandẽ domum liniebant. Quòd ſi in eãdẽ
reuerſa fuiſſet lepra, tunc a fundamentis deſtruebať, ligna, lapi
des, & cæmenta extra urbem ꝓijciebanť in locũ immundũ, vt
hr̃ Danielis 4. c. & Ionæ 3. & per gloſ. in ca. uoluiſſent iniquus, in
45 uerſi. ut lepra, de pœ. diſt. 1. ¶ †Sed hic quæro, an magiſter ſani
tatis poſſit inuitis dñis bona ipſa cõtagioſa cõburere? Rñ, niſi ſi-
46 bi ſpaliter ſit conceſſa facultatis, arbitror q, non poſſit, † qa nun
quam ciuitas cenſetur alicui dare poteſtatem priuandi alterũ
iure ſuo, etiã ex cauſa publicæ vtilitatis, niſi expreſſè hoc dixe
rit, ſm Bar. in l. toties, §. ſi cui, ff. de poſſ. & in conſ. 172. Dubia
occurrenda. & Fel. in c. quæ in eccleſiarum, col. 10. de conſtit.
47 ¶ Sed q̃ritur, † an ipſa ciuitas poſſit ordinare, q, mobilia bona
infectorum comburantur? Videtur quod non, quia ciuitas per
ſtatutum non poteſt auferre alicui dominium rei ſuæ, l. ſi pri-
uatus, ff. qui, & a quibus. & d. l. toties. §. ſi cui. Contrarium cre-
do

do verius p tex.i c.ī nſa,de iniur.vbi ꝓ ſedādo bello humano
ciuitas p ſuū ſtatutū priuauit ciues,q dāna paſſi fuerāt actioni
bus ſuis.Idē ergo facere poterit q. ſ. dādo bello damno. Et qa ī
his,q̄ reſpiciūt adminiſtrōnē bonorū ſuorū,& q̄ cōem tangūt
vtilitatē ciuitas liberā hēt ſtatuēdi facultatē,l.j.& l.ābitioſa. ff.
de decre.ab ord.fa.tradit,p Bar.i l.oēs populi,j.q.ff.de iuſt.&
iu.Ex q. ciuitas poſſit,patet ex his,q̄ de veſtimētis,& domib.le
ꝓſorū ſacra dixit ſcriptura.Nū ob.q. ciuitas nō poſſit alicui au
ferre dñiū rei ſuę,qa verū eſt faciēdo legē particularē ꝯ certos
ſed faciēdo legē pot,l.venditor,§.ſi ꝯſtat, ff.cōm.pd.l. Antio-
chenſiū.ff.de priui.cred.l.Lucius.§.fi.ff.ad municip. Vlterius,
50 †quærit,an cōitas teneatur ad p̄tiū bonorū cōbuſtorum ipſis
dñis? Vr,ꝙ ſic p tex.in d.l.venditor, §.ſi ꝯſtat,& in l.ſerui,& l.
fi.C.ꝓ quib.cau.ſer.lib.acci.Hinc dicimus,ꝙ Princeps,q ex cā
pōt alteri auferre rē ſuā,l.itē ſi verberatū.ff.de rei vēd.tenet ſa
tiſfacere dño de p̄tio rei ablatę,ſm Arch.i c.p venerabilē,9.q.
3 Bal.in d.l.ſerui.& i d.l.itē ſi verberatū.Ang in l.fi.col.2.ff.de
app.recip.& ſequunt cęteri Do&.vt patet ex reductis per Fel.in
d.q in eccleſiarū,col.8.ver.j.decl̄o,de ꝯſt. Sed iſtis non attētis
ꝯtrariū verius eſſe puto,qa vrbis p̄fectus putridas carnes , & cor-
ruptus piſces nullo p̄tio p ſoluto ſępe cōburit,& in Rhodanū
proiicit,ēt mulcta diius indicta,l.j.§.cura carnis,ff.de of.prȩfe.
vrb.Exuſēda.n.ſunt ꝯtaminata bona,ne totū corpus,oiſve re-
51 ſpublica pereat,c.reſecādę,24.q.3. † Fortius dicendum vr , q.
dñi ipſorū bonorū cogi poſſint propriis impēſis ꝯburere bona
impurgabilia,& inūdare purgabilia pp periculū mortis immi
nētis ex ꝯtagione ipſorū bonorū.Dēt.n.ſuperior ex offō ꝓui-
dere,ne qs ſibi vpſi mortē ꝯſciſcat,l.j.& p totū.ff.de his , q ſibi
mortē ꝯſciue.poteritq; ꝓhibere,ne qs ingrediat domū, i qua
ſunt bona ꝯtaminata,niſi prius mūdata domo,& cōbuſtis bo-
nis,q̄ in ea ſūt,vt eſt tex.clarus in ſſū,in c.ipſa pietas,23.q.4.nā
qlibet cōpelli pōt teneri aq̄ in domo ꝓ extinguēdo igne,l.nā
& ſalutē,§.fi.ff.de off.præfec.uigil.Ergo ēt ꝓ igne peſtifero de
pellēdo qlibet cogi poterit ſordida bona lauare,& impurgabi
lia cōburere.Nō ob.iura p̄allegata,qa procedunt, qñ Princeps
vult a ſubditis auferre dominiū rerū, quæ vtiles ſunt ipſis dñis
& eas ſibi,vel alteri ap ꝓpriare,tūc tenet ad p̄tiū,ſecus qñ vult
auferre dñiū rerū,q̄ ipſis dñis pniciosę ſūt , & eas cōburere,ꝓ
ſalute ſubditorū,tunc nō tenet ad pretiū,d.l.nā & ſalutē. Loci
52 quoq; †mutatio optima eſt medicina.Nā morboſus exercit⁹
nullo ſalubriori remedio uti pōt q̄ frequēti caſtrorū mutatione
vt atteſtat Flauius Vegetius de re milit.li.2.Et hæc obſeruatio
(vt inquit Cor.Celſus neceſſaria eſt,qua qui in peſtilētia vti de
bet adhuc integer,cū tñ ſecurus eſſe non poſſit:tū igit oportet
peregrinari,nauigare,& vbi id nō licet,geſtari,& ſub diuo leni
ter ambulare,vetāt ergo ſolū,fugiāt infecta loca,c. negotiato
88.diſt.Recedāt,exeāt,& immundū qcq̄ nō tāgāt,23.q.4.c.re
53 cedite. † Vulgo.n.fert,citò,& lōge fugiendā eſſe peſte.Nā te
ſte Appiano Ale.de bellis ciuilibus,li.5.Antarii populi quadri
gentorū 6u.paſſuum milibus lōge a pria peſtilēti diſceſſerunt.
Et Celtæ vſque ad Pireņęos mōtes fugerūt . Quorū exempla
Io.Fe.tract.de gabellis,q.24.2.partis,inducit ꝯ nos Italos,q ex
ciuitate contagioſa fugimus in villas,& caſtella vicina,& iō pa
rum nobis fuga ꝓdeſt.Ad remota ergo,& ſana loca fuga ꝓpe-
remus.Sūt aūt ſaluberrima loca ea,q̄ ſ.in 1 & 2.remedio pſer-
54 uatiuis demōſtrauimus.†Et ſalubrius eſt ad mōtana caſtra di-
uertere.Dei.n.Angelus dixit Loth, in mōtē ſaluū te fac, & Pe
trus exiſtēs in monte dixit,Dñe bonum eſt nos hic eē, Matt.17.

SVMMARIVM.

1 *Medicorum auxilio ſæpe ſanantur,qui aliàs morituri erant.*
2 *Medicorum electio ad quos ſpectet.*
Et quot medicos debeat ciuitas habere,& reliqua loca,nu.3 .
4 *Ciuitatum quædam dicuntur maximæ,quædam maiores,et quędam mi-nores.*
Et quot medicos vnaqnęque ipſarum debeat habere,vide in dictione me dicorum,nu.3.& 4.
5 *Medicus quis dicatur .*
6 *Medicorum appellatione qui veniant.*
Et nu.9. 10.11.12.& 13.
7 *Vulnerans non tenetur de homicidio,ſi vulneratus moriatur eo caſu,quu fecit vulnus incantari.*
8 *Medicus an poſſit quis dici,etiam ſi non ſit Doctoratus.*
14 *Medicus nouellus,qui vt plurimum dici ſolet parentum occiſor,an cōpu-tari poſſit in numeru eligendorum pro ciuitate.*
15 *Aduocatus nouus litium confuſor .*
16 *Tyronis appellatione comprehēditur quilibet quantumcunq; inexpertus.*
17 *Sanis vmbra,vt vulgus ait,iuuenis ſuperat eloquentiam.*
18 *Iuuenes ſunt gloriæ cupidi,promptiores,et perſpicaciores quàm ſenes .*
23 *Medicus debet artis peritiam ad vnguem ſcire .*
24 *Medicorum errores cum mortuis ſepeliri dicuntur .*
25 *Medici imperiti homines officioſiſſimè occidere dicuntur.*
26 *Medicina,ſecundum Lucam de Penna,eſt ars,in qua coniectura praua le. ratione .*
27 *Medicus honorari debet propter neceſſitatem .*
28 *Medicus imperitus tanquam ſicarius eſt cauendus.*
29 *Medici imperiti vnico medicaminis genere omnes ægritudines ſanare ſe putant .*
30 *Doctores indocti omnia argumenta vnica ſolutione reſoluunt.*
31 *Medici peritia quomodo,& quibus indicijs cognoſci poſſit . et ſeq. vſque ad finem tractatus medicorum.*
33 *Medico licet interdum ſe laudare,& ſeq.*
34 *Medici imperiti quare parabolani dicantur .*
37 *Medici debent infirmis obtemperare,aliàs peccant .*
Et qñ excuſetur,ſi aliquid nocituruum medico prohibente,ſumunt.n.38.
39 *Medicamina cōgruo tempora exhibita proſunt,nimis aūt properata,vel retardata nocere ſolent.*
42 *Medicamina multa adinuenit præteritorum malorum experientia.*
43 *Medicina pluries reiterari,niſi vrgeat neceſſitas,non debet .*
44 *Medici ſcientia parum prodeſt,niſi adſit ſolertia.*
45 *Medicus vt perfectus poſſit dici,quibus opus habet. et ſeq.*
46 *Doctori conſulenti tria ſunt neceſſaria,vt perfectus poſſit appellari,et nu mero 50.*
47 *Medicus peritus et diligens,debet adeſſe aromatario componenti medici nam,ne ,vt fieri ſolet,immiſceat,quid pro quo.*
48 *Medicus debet adeſſe infirmo in mortis periculo cōſtituto,nec excuſatur ſi minus idoneum ad cuſtodiam dimiſit.*
Et an teneatur ad perſonalē cuſtodiā infirmi de morte non ſuſpecti.n.49
50 *Doctor aduocationis officia fungēs ad nullum aliud officium vacare dēt.*
51 *Medicum oportet bonis , et Chriſtianis neceſſarijs moribus eſſe præditū .*
52 *Iudæi operam infirmitatibus ſuis implorantes , mortem magis quā vitā optare credendum eſt,et ibi,quām ſint et Chriſtiani,et Chriſtianis iniuoi ci Iudæi,et nu.ſeq.*
Vbi qui corpus vitamque ſuam Iudæo committit,excommunicari dēt .
57 *Iudæorum medicorum operam,an et quando liceat implorare.*
Et vtrum Iudæi,et Chriſtiani perfidi vita deterior ſit.n.58.& 59.
60 *Medico plus cęteris cōuenit manſuetudo,pudicitia,& ſobrietas,et n.61.*
64 *Medico vt mors infirmi non imputetur,quot et quæ requirātur. et n.65.*
66 *Medicus imperitia cuius mortuus eſt infirmus,quā pęna veniat mulctā-dus.et ſeq.*
Et ibi an valeat argumentum de iudice ad medicum .
73 *Iudex,qui de facto,vel per imperitiam fecit hominem ſuſpendi,vel deca pitari,an teneatur ſimilitudine ſupplicij.& n.67.*
76 *Medicus an teneatur de homicidio,ſi ob eius negligentiam ſit mortuus in firmus.& nu.80.*
77 *Negligentia,an & quando aſcribatur culpa .*
78 *Medicus qualiter conuincatur inſidiatum fuiſſe vitæ defuncti.*
Et an,et quando iſto caſu teneatur ad damna,& intereſſe.et nu.79.
81 *Medicus,qui leuem infirmitatem magnam fecit,et breuem longam, qua pena plecti debeat.et nu.82.et ſeq.*
85 *Libelli forma contra medicum colligitur ex Spe.tit.de magiſtris,circa fi.*
86 *Medico non licet paciſci de ſalario cum infirmo,nec cum eo contrahere.*
Doctor,ſeu Aduocatus,qui ex induſtria litem protrahit , vel qui in aliqua excep.patitur ſe vinci.vt ſibi augeatur ſalarium,eſt infamis .
88 *Medicus an,& quando poſſit cogi mederi.90.& ſeq.*
89 *Doctor an,et quando compelli poſſit, vt litigantibus conſulat.& nu.92.*
93 *Medicus an,et quando teneatur mederi gratis.et n.ſeq.vſque ad n.101.*
94 *Doctor an,et quando poſſit vendere iuſtum conſilium,et Aduocatus iu-ſtum patrocinium.*
Et an,& quando teneatur gratis conſulere.ib.et n.ſeq.
95 *Medicus non debet ex arrogantia ſalutem infirmo polliceri .*
96 *Doctor non debet clientulo promittere victoriam,quæ iacet in iudice nō in ipſo.*
102 *Medicus ſalariatus de publico,pauperum curam quemadmodū,et diuitū ſuſcipere debet alias priuadus venit ſalario,et expellendus ab officio .*
103 *Medicus an poſſit mederi infirmis nolentibus.*
104 *Medicus an dare debeat infirmo medicinam,de qua dubitat,an vtilitas, vel damnum ex ea proueniat.*
105 *Medicus contrahens matrimonium cum relicta defuncti , quem curauit eſt ſuſpectus de morte .*
106 *Medicus quis,et quando æquiparatur obſtetrici.et n ſeq.*
109 *Medicus ſi liber eſt,æquiparatur poſſeſſoribus artium liberalium,maxi-mè quod ſalaria,et ea gaudet immunitate,qua legum Doct.*
110 *Medicus Papæ,vel Imperatoris æquiparatur Duci.*
111 *Medicus ſalariatus de pub.an et quando poſſit ab infirmis aliquid exige re & multis ſeq.*
Et an poterit a ſanis oblata recipere,nu.119.ſeq.
115 *Mutuās,an poſt ſolutum mutuum poſſit licitè, quod ſibi ſponte offertur, ſuſcipere.*
116 *Notarius epiſcopi an,& quando poſſit aliquid recipere pro inſtrumētis ordinum collatorum.*
117 *Iudex an poſt latā ſuā ſnīam poſſit licitè accipere,quæ ſibi ſpōtè offeruntur.*
118 *Doct.ſalariatus de publico,an a particularibus poſſit aliquid recipere .*
121 *Sanis non ſunt adminiſtranda medicamina,nec medici aliter viuere de bent.& nu.122.*
123 *Medicus conductus a communitate,qui finita locatione medicatur , vt prius,an intelligatur tacitè reconductus.*
124 *Medico an,et a quibus debeatur ſalarium,licèt non ſit conuentum .*

Medico

125 *Medico ſalariato de pub. quo caſu merces ei debetur ab infirmo, an et quã*
do petere, et exigere debeat mercedẽ præſtita ſeruitutis. n. 126. et ſeq.
128 *Argumentum de Aduocatis ad medicos valet.*
129 *Medicus forenſis, cui conſtitutum fuit ſalarium diurnum, an dẽatur ſala-*
rium pro eo tempore, quo ſtetit in itinere, et ſeq.
Et an poſſit petere ſalarium pro die feriata in honorẽ Dei. n. 131. et ſeq.
Et quid ſi vno die egit iter trium dierũ, qd nõ erat ei dictũ ſalariũ. n. 134.
133 *Doctor Iuriſta an licitè petere poſſit honorarium pro conſilio, quod fecit*
die feſto.
135 *Medicus forenſis, cui conſtitutum eſt ſalarium diurnũ, et qui in itinere eſt*
infirmatus, an debeat conſequi tantum ſalarium, quod ſufficiat pro re
uertendo ad domum.
Et quid ſi equus ab ipſo conductus ei derobetur in itinere, an ſibi cõpetat
actio contra infirmum ad pretium. na. 136.
137 *Medicus, qui ſalarium recepit pro curanda podagra alicuius, qui paulo*
poſt occiſus fuit, an teneatur reſtituere dictum ſalarium.
138 *Medicus, qui cum infirmo, vel Repub. conueńit curare infirmos tẽpore pe*
ſtis pro certo mercede ſibi poſt liberationẽ exoluẽda, an et quando te-
neatur ipſos eodem pretio cus liberare, ſi paulopoſt infirmus recidiuauit
vel peſtis eſt renouata. et ſeq. vſque ad n. 146.
140 *Recidiuans incontinenti, præſumitur ex cã præcedentis infirmitatis reci*
diuaſſe.
141 *Equus, qui intra triduum a tempore venditionis, vel locationis mortuus*
eſt, præſumitur mortuus ex morbo, quo tenebatur dicto tẽpore locatio
nis, vel venditionis. et n. 143.
142 *Vulneratus ſi intra modicum tempus moriatur, præſumitur mortuus ex*
vulnere, ſecus ſi decedat longo interuallo poſt.
144 *Crapula eſt omnium infirmitatum fomes.*
147 *Medicis qualiter conſtitui debet ſalarium, vt citius infirmi liberationem*
conſequantur.
Et a quibus repetere poterit reſp. dictum ſalariũ, et qua actione, n. 149.
148 *Auri ſacra fames quid non mortalia pectora cogis.*

1 MEdicorum Auxilio ẽt hęc ſummouent̃ infir
mitas, †nã q alias moreret̃ au-
xilio medici ſæpe ſanat̃, c. fi. de pen. diſt. 7. Hic tria
bř pſtringã. Primò, quot & quales, & a qbus medi-
ci ſint eligendi. Scdo, qb. ſint pęnis plectendi, ſi in
exercitio eorũ peccauerint. Tertiò, de ipſorũ ſalariis aliqua ſu-
2 bijciã. †Circa primum, medici ſunt a Decurionũ ordine eligẽ
di, l. j. ff. de decre. ab ord. faci. Poſſet tñ medicorum electio, vel
ex ꝯſuetudine, vel ex reſcripto Principis ad alterũ ſpectare, l.
3 parabolani, C. de epi. & cle. ¶ †Quot aũt medicos hře poſſit ci
uitas, tradit̃ in l. qui duas. ſ. j. ff. de excu. tut. vbi dř, Maxime ci-
uitates decẽ hẽant medicos Maiores ſeptẽ, minores vero qnq;
4 †Maximę aũt dñt metropolitanę. Maiores q̃ cognitionẽ cãrũ
hñt tã ciuiliũ, q̃ criminaliũ. Minores, q̃ nullã hñt cãrũ cogni-
tionẽ, ſ ad ſupiorẽ pſidẽ recurrũt, ſm Io. de Pl. i l. nec j. C. de ꝓ
feſ. & medi. Sed veritas eſt, q, i ciuitate pñt eẽ tot medici, quot
ibi ſine ſalario habitare velint. Sed cũ ſalario publico, & cũ im
munitate ñ pñt Decuriones retinere i ciuitate plures medicos
q̃ ſ. dictũ ſuit, l. j. C. de ꝓfeſ. & med. nã i Alexãdria erãt ſexcẽti
5 de collegio, & numero ordinario. d. l. parabolani. ¶ †Sed ꝓ itel
ligẽtia, qro, qs dicat̃ medic⁹. Rñdeo, medicũ accipim⁹, q alicu
i⁹ partis corporis, vel certi doloris ſanitatẽ medicinę ſcia, & ex
6 perimẽto pollicet̃, nõ incãtationib. aut impcationib. Etſi mul-
ti ſint q incãtationes & imprecatiões ſibi ꝓfuiſſe affirmẽt. l. j.
7 ſ. j. ff. de var. & extraor. cog. †Vñ ſi vulnerat⁹ faciẽs ſe curari p
incãtatores moriat̃, nõ potent vulnerãs intitulari de homicidio
tũ qa vulneratus nõ dř adhibuiſſe medicũ, q vuln⁹ curaret, tũ
qa p partẽ dãnatã curã ſui ꝓcurauit, & ſic fuit i culpa, ſm Bar.
Soc. ꝯſ. 78. Primò aſpectu, col. fi. li. 2. q poterat alleg. tex. Aug. in
c. qm, 88. diſt. Matres, iquit Aug. infideles filijs dolentib. qrũt
ligaturas ſacrilegas, & incãtationes, oĩa iſta peccata ſunt homi
8 ciu. †Sed hic ſuborit̃ hõ, an ad hoc vt dicat̃ medicus, requirat̃,
q, ſit doctoratus, & approbatus. Bar. in l. ſciẽdum, ſ. dictũ, ff. de
Aedil. edic. tenet, q, nõ, iſerẽs ad declarationẽ, c. j. de ſtatu reg.
li. 6. Cauet̃ ibi, q, nullus q̃tumcunq; honeſtę uitę poſſit ſub ex-
cõicationis pęna ingredi monaſteriũ monialiũ, niſi ſit medic⁹
dicit Bar. ẽt nõ graduat⁹, q ſe medicũ ꝓfitet̃, ingredi poterit, ſe
quit̃ d. Ale. i l. j. in add. ad Bar. ff. de ven. inſp. & ꝯſ. 15. Viſo ꝓceſ
9 ſu, col. fi. li. j. vbi cõprobat, †qa ſerui medici eſſe p̃ſt l. j. ſ. ne ãt,
C. de cõmu. ſer. ma. & tñ ſerui non pñt ad Doctoratus dignita
10 tẽ ꝓmoueri. l. j. & l. fi. C. q mili. non poſ. ¶ †Hinc in cõi ſermo-
ne hř, q, medicũ, & ſtultũ qlibet pt appellare. Nã obſtetrix ẽt
medica nũcupat̃, l. j. ſ. j. ff. de va. & extraor. cog. Itẽ ſi obſtetrix
11 ff. ad leg. Aq. †Sed ẽt chirurgici medici dñr. c. tua nos. de hom.
12 †& nõ ſolũ curãtes hoium corpora, ſed ẽt curãtes aĩalia bruta,
13 medici appellant̃, ſm gl. in l. j. C. de excuſ. artif. li. x. †Nõ tñ ap
pellatione medicorũ ꝯprehẽdunt̃ barbitonſores, ſm gl. i d. c.
j. in ver. rõnabilis cã, de ſtatu. mon. li. 12. Dẽnt aũt aiaduertere
q medicos eligere volũt, primò ad ętatẽ, & experiẽtiã. Eligẽdi
n. ſunt medici ſenes, & experti non iuuenculi, vel tirones, ſm
14 Ang. in l. j. ſ. pueritiã, ff. de poſt. †vbi dicit nõ eſſe ꝯfidendũ de
15 medico nouello, qa ẽ occiſor parẽtũ. Nec de †nouo Aduocato
16 qa eſt litiũ confuſor. ¶ †Sciendũ aũt ẽſt, quẽlibet in expertũ ty
ronẽ dici, ſm Vegetium de re mi. Miles. n. nõ exercit⁹, p tyro
17 eſt. †Et dici ſolet, q, pl⁹ valet vmbra experti ſenis, q̃ eloquentia
iuuenis, ſm Bal. in c. j. de renũ. & Io. de Ana. in rub. de deli. pue
18 ro. ¶ †Laudo tñ, q, ſimul cũ antiqs, & exercitatis eligat̃ aliqs iu
uenis medicus, qa iouenes ſunt cupidi glĩæ, & ppea cũ maiori
diligẽtia ægroti ſanitatẽ ꝓcurãt. Antiqui ãt, vt plurimũ, ſũt de
ſides, & remiſſi. Sicut de aduocatis dixit Spe. ti. de adu. ſ. nõnũ
19 veritatẽ cautus ſit antiquus. †Prõptiores. n. ſunt Doctores iuue-
nes, tanq̃ ex ſtudij fornace nouiter educti, arg. c. liquidò, de ꝯſ.
20 diſt. 2. Solẽt †ẽt eſſe pſpicaciores, †quia memoria i iuuene tena
21 cior eſt, iuxta illud Sene. Solebat mihi bonæfidei eẽ memoria
& q̃ ei ꝯcrediderã, cito reſtituebat: nũc aũt ætate caſſata, & lõga
22 deſidia, q̃ iuueniles aios diſſoluit, q̃ noua audio. †Sũt ẽt i iuue
ne ſenſus acutiores, & ad capiẽdũ velociores, ſm gl. i l. Gallus
i pri. ff. de li. & poſth. & i l. a u quid, ff. ſi cer. pet no. Pan. i c. quo
23 ties, in 3. no. de teſt. Scdo aduertãt ad artis peritiã. †Dẽt. n. me
dic⁹ hře ſciam medicinalẽ. l. j. ff. de decr. ab ord. faci. & i ſcrinio
24 pectoris tenere tradões artis, ca. ad aures æta. & quali. ¶ †Sed
quadr ſciri poterit medicũ eſſe peritũ, cũ errores medicorũ ſe
pulti eſſe dicant̃ cũ his, ques interemerũt. Et ſi i eorũ manib⁹
qs in fata ꝯcedat, neceſſarias ꝓducũt rões, qbus aperte oſten
25 dũt, q, uita illius non erat vlterius ꝓtelãda. †Et hi ſunt, ſm Lu
cã de Pena, i rub. C. de ꝓfe. & medi. q hoies officioſiſſimè occi
26 dũt, †nã ſm eũ medicina dř ars, i qua plus ualet ꝯiectura q̃ rõ.
& fuit dictũ Macrobij i Saturnalib⁹, ꝓpè finẽ. Sed abſit, q, ego
27 detrahã medicinali ſciæ, & medicis eruditis, †quos ſalte pp ne
ceſſitatẽ dẽmus honorare, vt hř Eccleſiaſtici c. 38. nã publicę
neceſſitati ſępe ꝯſuũt, & ſanitatẽ ægroto reſtituũt, l. fi. C. in q.
28 ca. ceſ. lõ. tẽp. pſcr. †Imperiti ãt medici ñ minus, q̃ ſicarii odio
ſũt hńdi. Hi. n. ſunt, q republicã deſtruũt, l. ſi libertas, ſ. ſicut, ff. de
offĩõ pſid. Hi ſũt, q ia mortuis, quos lõga inedia pdiderũt, ſorbi
29 tiũculas faciũt, & delicatos cibus. †Hi ſũt, q vno collyrio oĩum
30 oculos ſanãt, c. ſi. 29. diſt. & ibi gl. dicit, †ſic faciũt indocti Legi
ſtę q vnica ſolone q̃cũq; argumẽta reſoluũt. Et ſi maliũ medi-
cũ volueris rõnib. & op ꝓbriis cõtuſum reddere, ad Plinium, Se
31 necã, Sidoniũ, & Franc. Pet. archa recurras. ¶ †Cognoſcit̃ aũt
medici peritia, ſi ęgritudinis cãs ſciat exprimere, ſm Hypocr.
32 in ꝓlogo ꝓnoſticorũ. †Et q ſe medicinæ peritũ eſſe affirmat,
tria ſe ſcire pſupponit, videlicet, in ſingulis ęgritudinibus pte
rita, i. vñ iſtemias originẽ traxerit. Pñtia. i. i quo ſtatu, & gradu
exiſtat ęgritudo. Futura. i. utrum curabilis ſit, an mortalis, ſm
Car. Flor. i d. c. ad aures. ſed quis eſt hic, & laudabimus eũ? Pau
ci, quos æquus amauit Iupiter. Multi tñ ſũt, q ſe peritos in hac
medẽdi arte ꝓfitent̃, ſed an verũ ſit, Deus ipſe nouit, ſe tñ vt
33 eruditos exhibẽnt, ut dř in d. c. ad aures, & ibi no. Car. †q, licet
medico ſe laudare. Quod plurimi faciunt, quibus, vt refert Lu
cas de Penna in d. rub. de profeſ. & medi. nihil deeſſe vř, pter
effectum operis. ſi is deſideratur. Ab eis ſingularum rerũ natu
ras, ſanitatis, & ægritudinis cãs accipies, ipſi ægritudinis initiũ
augmentũ, ſtatũ, & diminutionẽ iudicant. Quid plura? cũ eos
34 audio, uiẽ mihi poſſe mortuos ſuſcitare. †Nec mirũ, parabola
ni. n. appellantur, quia multas hñt parabolas, ſm gl. in l. parabo
35 lani, C. de epiſ. & cle. ¶ † Non puto tñ exercendos peritos me-
dicos, qui apud ignotos modeſte ſe profitentur tenere medici
næ ſcientiam. Licet. n. apud incognitos ſe laudare, nam ꝓcon-
ſul in ſui commendationem tranſmittit prouincialibus, lřas
priuſq̃ prouinciã ingrediatur l. obſeruare, ſ. anteq̃. ff. de officio
proconſul, & apud Didonem ſe extollebat Aeneas dicendo,

Sum pius Aeneas, raptos qui ex hoſte Penates
Claſſe veho mecum, fama ſuper æthera notus.

36 ¶ †Crederẽ ẽt, q, liceret ſe pro veritate laudare in pñna ęgro-
ti volentis ſumere nocitura ꝯ mãdata ipſius ad effectũ, vt retra-
hat iſirmũ ad rectã normã viuẽdi, ſicut faciebat Paul⁹, q vt in
fideles traheret ad catholicã fidem, palã dicebat ſe hře ſpiritũ
sãctũ, c. ſicut. n. 28. q. j. Sic nos edocuit dñs noſter, Ieſus Chřs,
dũ dicebat, Sancti eſtote, quia ego dñs veſter ſanctus ſum, c. re
37 nere. 31. diſt. ¶ †Peccãt. n. grauiter infirmi, q ꝯ medici pcepta
ſumunt nocitura, qa ꝯ charitatẽ faciunt, quæ vult, q, ſibi non
noceãt, c. ſi non licet, c. placuit. 23. q. 5. non eſtimemus, 13. q. 2.
38 †Sed nimirum i veritũ, & iterdũ grauior eſt ſitis q̃ febris, & do
loris impatientia ſæpe cogit patiẽtẽ in ſeipſũ ſæuire, l. fi. ſ. ſi qs
ãt. ff. de his, q ſibi mor. ꝯſciue. Cognoſcit̃ ẽt medici peritia, ſi
39 opportuno tpe nouerit lãguẽtib. medicinã pbere. †Nã ꝓperat
a nimis, vel retardata remedia, ñ ꝓſutura pſtãt, c. abſit. 50. diſt.

Temporibus medicina valet, data tempore proſunt,
Et data non apto tempore, vina nocent.

Nã oĩa tpis hñt, & ſuo tpe ſũt ſingula expedienda, c. quis igno
40 ret. 33. q. 4. l. oẽs iudices, C. de ſer. l. noſtas, C. d iure fiſci. †Proba
tur et medicum ſire ſciẽtiam, ſi nouis morbis noua ſciat anti-
dota præparare, c. cæterũ, de iura. cal. l. j. ff. de ven. inſpi. Sciũt. n.
optimi medici ꝯ quẽlibet morbum congruã inuenire medici
41 nã, c. qualiter, & qn. ſ. verum, de acc. ¶ †Prudens. n. medic⁹ ꝯ-
ſiderata qualitate perſonæ, cã infirmitatis, tpe, & loco, medi-
cinam

cinā adhibet opportunā,c.ſciēdū,29.di. dēt ēt experimēta pte-
ritorū morborū añ oculos ſuos pponere, qa vt ſcribit Aug.Ad
42 Bonifaciū.†Cogūt nos multas inuenire medicinas multorum
43 experimēta malorū,c.vt cſtrueret,50.di.†Nec toties medici-
nā reiteret,ſi neceſſitas nō vrgeat. Toties.n.reiterata nocet,po.
44 tius q̃ pſit,c.q̃ius,de pe.diſt 3.¶ †Tertiò electores diligēter atē-
dere dēt,an medicus ſit diligēs, qa ſola ſcīa nō ſufficit I medico,
45 niſi cū ſcīa ſit cīiūcta ſolertia,c.ad aures,de æta.& quali.† & ibi
no.Pan.tria ad faciēdū pfectū medicū eſſe neceſſaria.Primò q̄
ſit eruditus.Scdò,q̄ expertꝰ ſm artis tradōnes.Tertiò,q̄ ſit di
46 ligens in artis exercitio.†Quæ tria ēt exiguntꝰ in Iuriſta cſulen
te.Qui dēt eē peritus.Idē dēt cſulere ſ.n. e iēs opin. nō aūt ſm
ſophiſticas. Tertiò dēt eē diligēs in examinādo bñ factū.Medi
cus.n.circa curā īfirmi tenetꝰ oēm diligētiā adhibere,c.tua nos,
de homic.& ibi Inn.& Io.de Ana.dīt nō ſatis eſſe, q̄ medicus
pparet bonā medicinā ſm canones Phyſicales, niſi ēt aduer-
tat q̄ aromatarius nō īmiſceat qd p quo,& nō cōficiat medici
nā ex corruptis,vel vetuſtiſſimis ſpeciebꝰ,q̄ magis nocere ſolēt
47 q̄ prodeſſe.†Iō ccludunt,q̄ medicꝰ dēt eſſe præſens,qñ aroma-
48 tarius cōficit medicinā.¶ †Itē medicꝰ vidēs infirmū in pericu
lo mortis ſi vult,q̄ dēt,diligētiā adhibere,nō dēt a latere infir-
mi diſcedere, qa ad cuſtodiā tenetꝰ,nec excuſatꝰ ēt ſi aliunt mi-
nus idonei ad cuſtodiā diriūient, ſm Hoſt.in Sum.de æta &
quali.§.ordo.uerſ.i.ex poſt facto, p tex.i c.ea quæ,de offi,archi,
49 in arg.†Vbi aūt ægrotus nō eſt in diſcrimine uitæ cſtitutus,nō
tenetꝰ medicꝰ pſonalē cuſtodiā,ſed ſufficit,q̄ ægrotū uiſitet bis
in die,& ei dictet regimen,& dietā,ſm Hoſt.& Car.in d.c. tua
nos.Caueat ergo medicꝰ, ne tot ſuſcipiat curas,q̄ oibus vaca-
re nō poſſit,nā pluribus intentus, minor eſt ad ſingula ſenſus,
50 c.diuerſis fallacijs,de cle.cīu.† Sic aduocatus in ſuo officio vti
dēt ſolertia,& iō dū aduocationis offō incūbit, ad nullū aliud
offm pt aſpirare,ne cū in vtrunq; feſtinet,neutrū bñ peragat,l.
51 nemo,C.de aſſeſ.¶ †Quartò ſup oia electores dēnt aduertere ad.
mores medici,qa oportet priꝰ aīas, quā linguas fieri eruditas,l.,
magiſt.,C.de pfeſ.& medi. Et iō Vlpianus alloquitꝰ Decurio-
nes his verbis,Certi pbitate morū,& artis peritia medicos eli-
gatis,qb.vos veſtroſq; liberos in ægritudine corporū cōmitta-
52 tis.†Ego aūt alloquor Auen q̄ ſe,ſuoſq; liberos i infirmitatibꝰ
cōmittit Iudæis p̄fidis,& Chrianorū inimicis:nā ſi Chrīm pſe-
cuti ſūt,credendū eſt,q̄ nos ēt pſequentꝰ; aſs ſi ōrium credius,
entis illis fides,q̄ Chrīm mēdoſum,& pplicitā aſſeuerāt. Ego āt
Chrianus ſum,& agnoſco veritatē Chriſti dicēns: Si me pſecu
ti ſunt,& vos pſequentꝰ,mortē pſecto appetit, q̄ a Iudæo ſanita
tē exqrit,quia ſine auxilio Chrī ſe ſanū fieri putat, c.q̄ ſine, 27.
q.2.Bonus medicꝰ priꝰ monet,& inducit languētē ad implorā-
dū auxiliū Chrī,ad cfeſſionē,ad pniæ bñdictionē,q̄ viaticū ap-
pelāmꝰ,c.cū infirm t s,de pę.& rem.Hæc quāt docebit Iudæꝰ,
nuſ in cēmptum Chriſtianæ religionis? Et ſi tu ægrotus pa-
tiaris redēptorem nrm ludibrioſe noīari p Iudæū,mortaliter pec
53 cas,& iō in aſſidua ægritudine pmanebis. † Prohibentur.n.Iu-
dæi nomen Chrī inuocare,quia illū quem inuocant, negligūt,
54 & ptemnunt,ſm Bar & ſcribā in proœ. Digeſt. † Sunt.n.Iudæi
inimici nrī,& Crucis Chrī,c.licet vniuerſis,de teſti. ergo Chri
ſtianus,qui ſe Iudæo inimico ſuo committit, vitæ renunciat.l.
Princeps,C.de Prin.agen.in reb.lib.11. Fidei nræ hoſtes ſūt Iu
dæi,c.in ciuitate,& ibi glo,de iud.Blaſphemi nois Chrī,cap.1.
55 c.cū ſit nimis,co.tit.†ac peiores,& deteriures ſunt oib.gentili-
bus,& oibus ſodomitis,c.nōne.1.q.1. Sed quid tōnibus pſcedo
56 pſuadere Chrīanis,ne corpus vitamq; ſuā credant Iudæis † le-
ge ipſa ſub excōicationis pœna phibitū eſt Chriſtianis ne i eo
rum infirmitatib. vtantur opa alicuius Iudæi. Audi ergo qd Sā
cta ſynodus ſeptima diſpoſuerit,nullos eorū,qui in ſacro ſūt or
dine,aut laicus azyma Iudæorum māducet, aut cū eis habitet,
aut aliquē eorū in infirmitatib.ſuis vocet, aut medicinā ab eis
percipiat,aut cū eis in balneo lauet.Si verò quiſquam hoc fece
rit,ſi clericus ſit,deponatꝰ,ſi laicus ſit excōicetꝰ,c.nullus,28.q.1.
57 †Reperio tñ,q̄ Fel.in d.c.tua nos,intellexit iſtud pcedere,vbi
reperiantꝰ medici Chrīaoi,ſed vbi non reperiantꝰ,tunc in ſubſi-
diū,& p neceſſitatē excuſatꝰ infirmus,qui iplorat auxiliū a Iu-
58 dæo,arg.c.diſcipulos,de cſecr.diſt.5. ¶ †Ex pmiſſis ſatis edoce
mur, ne pfidum Chrīanum in medicū aſſumamus, quia mali
Chrīani deteriores ſunt q̄ Iudæi,cum minus peccet, q̄ viā dñi
nō agnoſcit,q̄ q̄ poſt agnitā retrocedit,c.q̄dā, de apoſt. c.ſi re-
59 fugientes,de pen.diſt.4.†Vir.n.ſceleſtus,lippus eſt,nec cāſ mor
borū pōt diſcernere,qa carnalis vitæ opatio illius ſenſus hebe-
tes fecit,& illius oculos carnalia deſideria obſcurarunt. Cuius
n.oculi ſtudere,& recta videre p ingenium poterāt,vſu prauo
rū actuum caligantꝰ,c.hinc etenim,ver.in lippis,48 diſ. Sed me
60 dicorū vitia amplius non exectemur,ingramus virtutes.† Mā
ſuetus medicus eſſe dēt, nec vlli magis cuenit māſuetudo quā
Medico.Nā qui uulnerib.ſanādis pēſt,vino debet, & oleo vti,
exēplo Samaritani,qui in vino morſum diſcretionis adhibuit,
in oleo m allitiem pietatis. Per vinum mundantꝰ putrida,per
61 oleum ſanāda fouentꝰ.c.diſciplina,45.diſt.† Sobrietas,& ſi ab

oibus ſeruanda ſit,a medico eſt maximè amplectenda,qa ven
ter pinguis,& vino æſtuans, facile deſpumat in perniciē ægro
62 tantiū.c.1.ſexta die,35.di. ¶ †Pudicitia valde medicū exornat.
Luxurioſus medicus a pplo hr̄ odio,pudicus autē oibus charus
exiſtit,c.pter hæc,32.diſt.in fi.Nō.n p3 toto corde ęgrotanti-
bus medicari,qui fœminarum nexib.alligatꝰ,c.hoſpitiolum tuū
63 ea.cā & qū. †Caueāt ergo medici,ne oi cura formoſę mulieri
ſeſe verbo,aut actu impudicos oſtēdant, nec cāſ morbi p cādi-
da brachia q̄rant.¶ Nunc videamus,qñ mors infirmi ſit medi-
co imputāda,& qua pęna puniēdus ſit,ſi eius culpa ægrotās oc
cūbat.Pro expeditione huius q.intendo cōmentari.l. illicitas.
§.ſicuti.ff.de offi.pſidis.Cuius tenor ſequitꝰ.Sicut medico impu
tari euentus mortalitatis nō dēt, ita qd imperitiā cōmiſit,im-
putari ei dēt,pætextu.n.humanæ fragilitatis delictum decipien-
tis in periculo hois innoxium eſſe non debet. Vt ſenſus huius
tex.pfectè habeatꝰ,formabo quāplures qōnes, ex quib.perfecta
64 cognitio reſultabit.Quæro igitur primo loco,†an excuſetꝰ me-
dicus a caſu mortis infirmi, quem curabat? rñdeo ſi quæ ſ.di-
cta ſunt obſeruauit,certum eſt eum excuſari, vt dr̄ in primò rñ
ſo huius tex,& quia nō eſt in medico,ſemp releuetꝰ vt æger,gl.
in c.ad aures,de æta.& qual.Et ſm Inn.in d.c.ea.tua nos,ad hoc,
65 †vt mors nō poſſit medico imputari, quattuor ſunt neceſſaria.
Primo,q̄ offm medicandi ſibi cgruat.i.q̄ ſit laicus, non cleri-
cus,aut religioſus,cui nō cuenit ars chirurgiæ,c.ſniam ſangui-
nis,ne cle.vel mona.& d.c.tua nos.Scdò,q̄ ſm artis traditiones
medicinam ægroto pparauerit,d.c.ad aures. Tertio,q̄ oēm di-
ligentiam adhibuerit. Quartò, q̄ æg.totum informauerit de oi-
66 bus,q̄ ægritudini cōria ſunt.Quæro ſcdo,† qua pęna puniri dēat
medicus,ex cuius imperitia mortuus eſt ægrotās: Nā in iſto ca-
ſu mors imputatur,ut in 2.rñſo huius §.¶ Mart. Silli. & Albe.de
Roſ hic dīt,medicū extra ordinē eſſe puniendū,arg. l.reſpiciē-
dum,§.delinquunt,& quæ ibi traduntur,ff.de pœn. idem tenet.
Aug.de An.in addi.ad Ang.in tract.malef.in verſ.famā publica.
in 7.q.ubi arguit de iudice ad medicum,nam ſm eum ſi iudex
per imperitiam aliquem poſuerit ad torturam, & tortus ex tali
67 tortura moriatur,tunc extra ordinem eſt puniendus.† In cōriū,
q̄ medicus teneatꝰ pęna homicidij,& ſic legis Corn.de ſicarijs
probari vr̄ ſic.Iudex,q̄ de facto facit aliquē ſuſpendi, tenetꝰ ſimi-
tudine ſupplicij,ſm Bal.in rub. C.de pęna iud.qui malè iud. Et
illud vr̄ uoluiſſe gl.in l.2. ff.q̄ quiſque iu.dū dicit idem in medi-
co,qd in aſſeſſore,qui p imperitiā cſuluit. Facit qd decidit Bar.
in l.lege Cornelia,ff.de ſica.¶ Et illam partē tenēt Iac.de Aret.
quia in dolo vr̄ medicus,qui aſſeruit ſe peritum in arte, cū non
68 eſſet.†Tacitè.n.ſe peritū aſſeuerat,qui ſe in medicū eligi patitꝰ,
l.Iulianꝰ,§.qd tñ,ff.de act.emp.l.ſi quis fundū. §.ſi quis vitulos,
in arg.ff.loc.& hoc dīcit gl.in d.l.2.Et qa non pōt medicus alle-
gare imperitiā,cū ſe peritū aſſeruerit,vñ vr̄ dicēdū, q̄ per dolū
cōria medicamēta exhibuerit:ſi dolo occidit, ergo reus eſt mor
69 tis,vt ī.ſubiciā.¶ †Facit,qa medicus, qui ſecuit per imperitiā,
tenetur ex maleficio,nō aūt ex quaſi maleficio,vt tenetꝰ iudex,
Lex maleficijs,in prin.& ibi gl.iuncto § ſi tñ iudex. ff. de act. &
obli.& bñ facit tex.in l.idem iuris §.ſi.ff.ad leg.Aqu. vbi dr̄,ne-
minē dēe attētare id,in quo ſcit, vel ſcire debet imperitiā ſuā
70 alteri nocituram.¶ †Et hanc ſniam ſeruant Aegyptij, vt ſcribit
Herodotus de antiquorum geſtis,lib.2. Ait.n. Aegyptiaca lex,
Medici ex publico victum ſumant, ægros ſecundum legē cu-
rēt ab antiquis medicis,comprobatiſque ſcriptoribus traditā,
ſi quis normā ſacri libri ſecutus infirmum ſanare nequiuerit, oē
caret culpa,ſi præter ea,quæ libris cōtinentur,illum curauerit,
morte puniatur. Quod tenendum amplector primā partem p
tex.i l.3.§.3.ff.de ſica.ubi dr̄, qui poculum amatorium libidinis
cauſa dedit,ex quo mulier,quę illud bibit deceſſit,relegetꝰ,non
pœna legis Corneliæ ſeriatur.Sic dicēdum vr̄ i medico,qa arte
ſanandi,non necādi p imperitiam malam medicinam propina
71 uit.†Scdò,quia pœna homicidij nō tenetur,niſi q̄ dolum com-
miſit,l.cum autem excipitꝰ,ff.de ædil.edi.tradit Bar.in l.quid er
go,§.pęna grauior,col.4.ff.de infa.do.Iaſ.in l.1.col.pe. ff.de legi
bus vbi plura ad illud cōgeſſit, quę repetijt in l.in actionibꝰ.ff.
de in lit.iurando.& in l.4.§.qd pretor,ff.ſi quis eum qui.& idē
72 firmat Dec.conſ.9.per totum. Imperitia †aūt culpæ aſcribitur,
73 & non dolo,d.l.quis fundum,§.ſi quis vitulos,ff.loca.¶ †Hinc
dicebat Alb.de Roſ.i d.l.2.q̄ iudex, q per imperitiā decapitari
iuſſit,unum,vel plures,non eſt ipſe decapitandus, niſi probetur
dolus,quia i dubio potius ex imperitia,quā ex dolo præſumitur
iudicaſſe cōtra ius.Qd dicit facere cōtra Cremonēſes, q decapitari fe-
cerunt ſuum Poteſtatem,qd eſt bene notādum. Nec obſtat deci-
ſio Bal.in d.rubr.C.de pęna iud.quia loquitur in iudice,qui de
facto, & ſine debito proceſſu ſuſpendi iuſſit hoiem, & ſic pōt
intelligi, quando vt priuatus per dolū iuſſit, nos loquimur quā
do per imperitiam iudicauit. Quod intelligas procedere, niſi
ſtatuto caueretur,q̄ qui homicidium quocunque modo com-
miſerit,decapitetur,tunc etiam qui per latam culpam illud,cō
miſerit,decapitari poterit,ſm Salv.in l.3.col.3. C.de noxa. & d.
74 d.Iaſ.i d.l.in action.col.7.† Ex his ſatis liquet, medicū eſſe reū

ne.tus,

mortis,ſi p dolū ægro dederit ɔ̃ria medicamēta, ex qbus mor
tuus ſit,l.3.in prin.& l.lege Cornelia,ff.de ſica. Et ita intelligē-
da eſt deciſio d.Car.Alex.in c.abſit.in ſi.50.diſt. vbi vult medi
cum de homicidio teneri, & vti homicidam eſſe puniendū, &
ita etiam tenuit Ang.in l.neceſſarios,§.ſi.p illum tex.ff.ad Syl.
75 ¶ †Tertiò quæro, an infirmus in dubio p̃ſumat̃ mortuus culpa
medici?Rn̄deo, pro medico faciendā eſſe p̃ſumptionem , ar.l.
Herennius §.Caia,ff.de euic.& bn̄ probatur in d.c. tua nos , &
hoc expreſsè vult Spe.tit.de diſpenſ.§.iuxta prępoſitionis, ver.
item exercens artē chirurgiæ,p tex in c.de occidendis,23.q.5.
76 Quartò†quæro,an medicus,cuius negligētia mortuus eſt ęgro
tus,teneatur de homicidio?Cōſtat.n.medicum ad exactam di-
77 ligentiam teneri,vt dixi, ſ̃.ver.tertio aduertatur.†Bſ̃ videretur
idem concludendum , qđ de imperitia dictum fuit per eadem
fundamēta:nā negligentia ēt culpæ aſcribit̃,non dolo,l.idē iu-
ris,in prin.ff.ad leg.Aql.Crederē diſtinguendū inter negligen
tiā,& negligentiā.Quædā.n.eſt negligentia,quæ accedit mali-
tiæ,c.p tuas,& ibi no.Pa.de teſt.& iſto caſu ſi medicus ex mali
tia dederat curam infirmi,pœna legis Corneliæ tenet̃,qa dolo
non caret.Diſſoluta.n.negligentia,dolus eſt,l.magna culpa,ff.
de ver.ſig. Et pp negligētiā diſſolutā ita degradatur ſacerdos
78 ſicut pp delictum doloſè patratum,c.dictum.83.diſ.¶ †Duob.
enim modis probat̃ medicum inſidiatū fuiſſe vitæ infirmi. Pri
mò,ſi illi adulterina medicamina ſciēter præbuerit.Scđò,ſi tē-
poribus opportunis neglexerit infirmū curare, l. neceſſariò.§.
ſi.ibi,ſi vel incuria, vel inſidijs medici necatus fuerit.ff.ad Syll.
& ibi ita expreſsè decidit Ang.In foro aūt poli certū eſt medi-
cū,qui negligit mederi ægroto exiſtēti in periculo, teneri ac ſi
ipſū occidiſſet,c.ſi.81.diſt.& ibi hoc clariſſimè firmat D.Card.
79 Alex.†An aūt medicus iſto caſu teneatur hæredib.defuncti ad
damna,intereſſe,& expenſas?Iac.de Are.i d.l. qua actione,§.ſi.
ff.ad leg.Aqui.diſtinguebat. Aut infirmū gratis curabat, & tūc
non tenet̃,quia potuit qn̄ voluit curā relinquere. Aut erat ſala-
riatus de publico,vel ab infirmo,& tunc tenetur.Alb.de Roſa.
aliter,& melius(vtputo)diſtinxit . Aut medic⁹ aſſumpſit exp̃ſ-
ſè curam illius,aut expreſsè dixit , ſe nolle teneri ad viſitandū,
& curandū, aut nihil dixit,ſed ſimpl̃r incepit illius curam hr̃e,
& poſtea deſeruit,vel neglexit.Primo caſu conſtat, eum tene-
ri ad damna,& intereſſe,ēt ſi gratis medicabatur,tanquā ęgro-
tus videatur ſui curam illi mandaſſe , & ipſe mandatum ſuſce-
perit,quo caſu ēt de culpa tenet̃,l.a procuratore,C.mand.Secū
do caſu conſtat non teneri.Tertio caſu perſeuerare tenebatur,
quia incipiēdo ſimpl̃r curam infirmi , vr̃ totum onus ſuſcepiſ-
ſe,cum cura infirmi ſit vnum totum ɔnexum,ar.l.tres tutores,
80 §.idem in co.ff.de admi.tut.¶ †Scias ēt,q̃ magis peccare videt̃
medicus,ſi pp eius negligentiā moriatur infirmus, q̃ ſi pp im
peritiam,nam qui negligit facere iuſtitiā, tenet̃ ad totale inte-
reſſe.l.4.§.in eum,ff.de dam.infec. & tn̄ qui iudicat ɔ̃ ius p im-
peritiam,ſolū tenetur ad id,qđ iudici æquum viſum fuerit, qđ
minus eſt,q̃ integrū intereſſe,l.ſi filius,ff.de iu.Inſt.de obl. quę
ex quaſi delic.in prin.Rō eſſe pōt,qa negligētia nō ita faciliter
excuſari pt̃,ſicut imperitia,niſi forte iperitia eēt ſupina , tūc.n.
ad verū intereſſe teneret̃,ſm gl.Inſt.de obl.q̃ ex quaſi delic.in
81 prin.Alex.i l.ſi.in apoſt.ad Bar.ff.de var.& extraor.cog.†Quin
to quæro,qua pœna ſit caſtigādus medicus, qui leuē infirmita
tē fecerit magnā,& breuē fecit longā per aduerſa medicamē-
82 ta,vel aliter,vt ægroti burſam vacuaret. † Solēt.n.auari medici
multas excogitare fraudes,vt languentes excorient,ſm Plinū
iuniorem in prin.ſui operis.Bſ̃ rn̄deo, arbitrio iudicis punien-
dum eſſe,l.medicus. ibi , meriule factū præſes prouinciæ coer-
83 ceat.ff.de var.& extraor.cog.¶ †An aūt teneat̃ ægroto reſtitue
re pecunias extortas;Dicas,q̃ ſic,per d.l.medicus, vbi decidit̃,
q̃ ægrotus,qui vēdidit medico p̃dium cōpulſus pp medicamē
ta aduerſa,offō iudicis obtinebit reſciſſionē ɔ̃ctus , & traditur
84 per Bal.in l.interpoſita.C.de tranſa.†Plus dixit Pan. in c.qa ple
rique,in 10.q.poſt Inn.de imm.ecc. q̃ medicus non ſolū in fo-
ro aīæ tenet̃ reſtituere oē id,qđ vltra debitū accepit , ſed ēt te-
net̃ in foro fori,p tex.in d.l.medicus , qa oē datū medico vltra
debitū,p̃ſumit̃ datū pp ſanitatē recuperādā,& pp euitādū pe-
riculū mortis,quinimo ēt tenet̃ ad dāna,& intereſſe paſſa ex di-
latione infirmitatis,l.idē iuris,& l.itē ſi obſtetrix, §.1.ad le.Aq.
ibi,p̃ſuaſum alicui medicamētū inſuderit,vel ore, vel clyſtere.
85 Et ſi velis ſcire†formare libellū ɔ̃ medicū,vide Spe.tit.de ma-
86 giſtris,circa fi.†Ex iſtis bn̄ ſequit̃,q̃ ,p̃miſſio facta medico per
infirmū,nō eſt obligatoria,tanq̃ p̃ſumat̃ meticuloſa , & ſic nō
licet medico pēdente infirmitate paciſci cum infirmo ſuper ſa
lario,vt eſt tex.in l.archiatri,C.de p̃feſ.& medi.ſicut ēt non li
cet aduocato paciſci de quota litis,l.quiſquis,§.præterea, C.de
poſtu.Sicut ēt non licet aduocato vllū ɔ̃ctū iure,vel vllum pa-
ctū facere cum eo,quem in p̃priā recepit fidē,neque iurgium
ex induſtria protrahere,c.infames,c.p̃terea,3.q.7.& d.l.quiſquis.
87 †Et dixit gl.in d.§.p̃terea,q̃ infamis eſt aduocatus, qui patitur
ſe vinci in aliqua exceptione , vt aliter nō poſſe tenere diuti⁹
cām,niſi ſibi augeat ſalariū.Adduxit exēplū medici,de quo in

88 l.medicus.†Sexto quæro,an medicus cogi poſſit inuitus mede
ri.Rn̄deo,q̃ medicus lege præcepti tenetur,alſ mortaliter pec
cat,& eſt ſm legem Dei reus homicidij,ſi infirmus moriat̃,qa
mortē inferre ɔuincit̃,qui eā cū poſſit,nō excludit, c.ſi.83.diſt.
& ibi do.Car.Alex.hoc pluribꝫ cōprobat rōnib. poterit ergo cō
pelli p epm,vt a peccādo deſiſtat,c.nouit,de iud.Sed ēt credo,
89 q̃ offō iudicis cogi poſſit mederi,& ægroto conſulere.† Sicut
Doctor cōpelli pōt ɔſulere litigantib.ſm gl. in l.2. C.de proxi.
ſacro.ſcri.& probat̃ i l.ſancimus,C.de aduo.diuer.iud.vbi Bal.
& Sal no.licet Bal.ibi ɔ̃riū teneat,& maleſinam op.gl. & Bart.
eſt verior,& magis *communis*,ſm Fel.in c.ſi ,p debilitate, col.ſi.
de off.dele.& Par.de Put.in trac.de ſyndicatu,ver.p̃tās cū eſſēt
90 in offō.†Poſtq̄.n.medic⁹ offm̄ medicandi aſſūpſit, vr̃ poſſe cō-
pelli,ut operas p̃ſtet,quia eſt munus publicū,qđ quilibet inuit⁹
ſubire tenet̃.l.munerū,§.iudicandi,ff.de mun.& hon.& l.pen.
91 §.duo.ff.de uaca.mu. † Sed quid ſi deſperet̃ de ſalute infirmi,
92 an tunc medicus ēt tenebitur medicari? † Vr̃,q̃ non,quia Do-
ctor Iuriſta non debet , neq; arctari pōt ſuſcipere p̃trocinium
cauſę deſperatæ,l.rē non nouā.§.p̃triu, C.de iud.c.ſi hēs,24.q.
3.& hoc ēt dixit gl in l.1.§.diuus,ff.de uar.& extraord.cogn.In
ɔ̃rium eſt ipſa ueritas,quia medicus ſuſcipiendo curā deſpera-
tā,neminē lædit,ſicut Aduocatus, qui p̃tegēdo cām iniuſtam,
lædit aduerſariū,pares ergo non ſunt termini ſm S.Thomam,
2.2.q.71.art.3.quem ſequit̃ Fel.i c.paſtoralis,col.3.in ſi. de iud.
93 †Sed quæritur,an teneat̃ mederi gratis , an ita demum ſi ſalariū
ɔdignū ſibi præſtetur?Vr̃,q̃ gratis teneat̃,alſ incurrat ſimoniā:
Giezi.n.g̃rām ſanitatis Naaman Siro vendidit, eandem g̃rām
Eliſæo vendicante leproſus factus amiſit, c.qui ſtudet. 1.q.1.&
Prouerb.23.Noli vendere ſapientiam, doct.& intelligentiam,
94 gratis accepiſtis,gratis date,ca.1.de magiſtris.†In ɔ̃rium facit,
quia licet Doctori vendere iuſtum conſilium, & Aduocato iu
ſtum patrocinium,c.non licet.11.q.3.l.vnica, C.de ſuffrag.Fa-
cit,quia ſi merces non eſſet,nemo ſtuderet, nam metu inopiæ
etiam iuſtitia deſeritur,c.ſi quis.1.q.2.c.habebat,12.q.1.

Nec facilè inuenies multis ex millibus unum,
Virtutem pretium, qui putet eſſe ſuum.

& dicitur Prouerbiorum 18.De fructu oris replebitur venter
eius,& c.12.de fructu oris eius quiſque replebitur bonis, & di-
cit Sapientia c.8.Diuitiæ mecum ſunt.& dicunt Iuriſtæ ,

Dat Galenus opes, & ſanctio Iuſtiniana.
Ex alijs paleas, ex iſtis collige grana.

¶ Et iſta pars verior eſt,p qua eſt tex.in ca.non ſanè,14.q.5.Nā
ſi Doctor nō tenetur gratis conſulere,vt ſ̃ dixi,nec Aduocatus
poſtulare,l.1.§.ait p̃tor,ff.de poſtu.multo minus tenebitur me-
dicus gratis mederi,qa & ſi profeſſorū, & medicorū ead.cā vi-
deat̃,iuſtior tn̄ eſt cā medicorū, cum hi ſalutem hominum agant,
illi ſtudiorū curam,l.1.§.medicorum, ff.de var.& extraor.cog.
& ita tenēt gl.& ſcrib.in d.c.qui ſtudet.Pan.& alij in d.c. ad au-
res,de ætā.& qual.Ad ɔ̃ria tn̄det gl.in d.c.qui ſtudet, q̃ medi-
cus nihil dēt recipere pro ſanitate reſtituenda infirmo,cum il-
lud ſit g̃rā,& ita p̃cedat ille tex. ſed p labore ſuo licite recipit,
ſicut profeſſor recipit ſalariū pro ſuo labore, non p̃ ſcia, q̃ do-
95 cet.†Quod facit ɔ̃ arrogātes medicos, qui ſuperbè ſanitatē pol
licent̃ ægrotis,c.qm̄, 83.diſt. Nā ſanitatē p̃mittere nihil aliud
eſt,q̃ g̃rām polliceri,q̃ non eſt in medico,ſed in Deo,c.porrò,
ver.hinc aūt,& ver. nunquid medici reſuſcitabūt mortuos, de
96 pœ.diſt.1.†Malè ēt faciunt Conſultores,& Aduocati,qui clē-
tulo victoriā promittunt . Quia victoria,non eſt in Aduocato,
ſed in iudice,l.1.ff.de aboli.& c.notandū. 2.q.3. nec ſemp labo-
rem ſequit̃ effectus,ca.niſi cum pridem, §.quippe,de ren.Item
tn̄det ead.gl.q̃ nihil medico debetur pro ſanitate, ſed pro ho-
nore,pro qua facit tex.in d.c.non ſanè.ibi,nec medico reddere
uoluit honorem ſuum.Sic ēt propheta in ſignū honoris munu
ra recipit,c.iudices,1.qō.1. Sic Deus in ſignum honoris recipit
decimas,c.decimę,16.q.1.Et hac de cauſa quę Doctoribus de-
bentur,honoraria dr̄,non mercedes,l.1.§.proinde,& §.in ho-
norarijs,ff.de var.& extraord.cogn. & dixi ſup.in 2.parte prin.
97 †Inſuper dubitatur,an medicus,cui nota eſt cura,& infirmitas
abſque reuolutione librorum,teneatur gratis curare,gl.in d.c.
98 nō licet,mouet hanc dubitationem in conſultore,† & tenet,q̃
teneatur gratis ɔſulere.ſequitur Spec.tit. de ſalarijs, §.ſequitur
de aduocatorū ſalario,in prin.idē ergo dicēdū in medico. Sed
in vtroq; ɔ̃rium verius eſt,& ɔ̃rium tenet Ioan.And. in addit.
Spec.loco præall.quia ſequeret̃ maximum abſurdū,q̃ deterio-
ris ɔdōnis eſſent,qui bn̄ laborarunt in ſtudio , q̃ illi qui parum
in ſcholis,& in ſtudio inſudarunt. Itē deterioris condōnis eſſet
vir practicus,promptus,reſolut⁹,& ingenioſus,q̃ groſſus,& in-
expertus. Vnde concludo habēdam eſſe rōnem præteritorum
laborum,l.ſtudiorum labor,C.de aſſeſ.nec tam pro labore,q̃ p
99 honore honoraria debentur,vt ſtatim dixi.† Sed an pauperib⁹
ſaltem teneatur gratis,mederi? *communiter* cōcluditur q̃ ſic , vt
per Card.Alex.in c.1.83.diſt.Pan.& alios,in d.c.ad aures, qa nō
debet apud medicū plus valere pecunia , quàm vita morituri,
100 c.non ſatis,86.diſt.†Sic aduocatus tenet̃ gratis patrocinari pro

pau-

pauperibus,& doctor gratis cõſulere, ſm Hoſt.& Pan.in c.j.de
offi.iud.& bene probatur in c.ſi ſtatutum,§.inſuper, in fi.de re-
ſcrip.li.6.nec aliter pñt ſaluari, q̃a abſcondunt talentũ dñi ſui,
ſm Greg.ſuper hom.Matthęi 15. Subdit Pan.q̃ ſi recuſauerint
mederi, vel patrocinari, iudex poterit eos cogere interdicẽdo
ſibi officium poſtulandi,vel medicandi, vel aliàs mulctando.ſe
101 quit Fel.in c.ſi pro debilitate,col.fi.de offic.dele.† Nec debent
medici dedignari pauperibus ſuccurrere,q̃a laudabilius eſt ob-
ſequi tenuioribus, q̃ turpiter ſeruire diuitib⁹.l.Archiatri.C.de
profeſ.& medi. & ibi Io.de Pla.dicit, q̃ cura pauperũ honeſtiſ-
ſima,cura diuitum ſpe præmij omiſſis pauperibus medico tur-
piſſima eſt. Nam in medico nulla dẽt eſſe acceptio perſonarũ,
ſicut nec in iudice, ut in Auct.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.eos
102 quoq;.†Et ſi medicus ſalariatus de pub.non ita bene curet pau
peres ſicut diuites,caſſari,& expelli dẽt,ſm Bar.i d.l.Archiatri,
103 per illum tex.❡†Sed q̃d ſi infirmus non velit, q̃ medicus uadat
ad eum,an tunc teneatur mederi inuito? Rñdet Doct.ẽt medi-
cum teneri,quia infirmus recuſans auxilium medici,præſumit
furioſus,c.fi.de ſucceſ.ab inteſt.l. q̃dã in ſuo,ff.de cond.indẽ.Fu
renti aũt medicus, & pater filio indiſciplinato tenentur medẽ
do,ligando,cædendo ſuccurrere, ſi aũt eos negligãt, hmõi falſa
manſuetudo crudelitas reputatur,c.ipſa pietas,23.q.4.& p̃ hoc
facit bonus tex.in c.1.& 2.q.5.Bona.n.prȩſtãtur inuitis, q̃ñ eo-
rum conſulit utilitati,non uoluntati,c.& qui emendat,45.diſt.
& ita expreſsè determinat Spe.i tit.de ſalarijs,§.fi.uer.q̃d ſi in-
104 firmus p̃hibet,& Car.Alex.in d.c.1.†Sed pone, q̃ medicus du
bitat,an medicina ſit profutura, vel nocitura, an tũc dẽat pro-
pinare infirmo ipſam medicinam? Inn.& Io.de Ana.in d.c.tua
nos.dicunt,q̃ non,aliàs peccat,quia melius eſt hoiem relinque
re in manu creatoris, q̃ ipſum exponere dubitabili medicinæ.
105 ❡†Sed pone, q̃ in manibus medici moriatur infirmus,q̃ medi
cus intra annum luctus ɔ̃xit matrimoniũ cum relicta p̃ defun-
ctum,an ex hoc ſuboriatur indiciũ ɔ̃ medicũ, q̃ inſidiatus fue
rit vitæ defuncti? Vr̃ q̃ ſic,ex eo, q̃ tam repẽte traduxit relictã
defuncti.Sicut tutor,q̃ ante 25.ann.traducit in uxorẽ pupillam
ſuã,prȩſumit ſuſpectus de dilapidatione, l.ſi patris,& l.pe.C.de
interd. mrĩ.Et q̃ ſuboriatur aliqualis ſuſpicio ɔ̃ medicum ɔ̃hẽ-
tẽ mrĩmonium cũ uxore defuncti ẽt poſt annũ luctus,tenet gl.
in c.cõcubuiſti,32.q.6. Ex hac tñ ſuſpicione ſola nõ credo me-
dicum torqueri poſſe, niſi aliæ urgentiores cõiecturę ɔcurrãt,
putà ſi ante mortem mariti adulterabat eius vxorẽ,arg.eorũ,q̃
no.in l.1.C.de mul.quæ prop.ſer.nup. Vel ſi cõſtaret, q̃ aduer-
ſa medicamẽta ægroto dederit,vel per incu[?] plus ęger inor
tuus fuerit,tunc prȩſumptio oritur ɔ̃ medicũ [?]altem ſufficiens
ad torturam,l.neceſſarios,§.fi.ff.ad Syl.Et ex qualitate perſonę
medici,& uxoris defuncti ẽt coniectura probabilis ſumi poſſet,
l.non oẽs, §.a Barbaris, ff.de re mil. Sed iã de ſalarijs medicorũ
aliqua diſcurramus.Spe.in tit.de ſalarijs.§.fi. plures q̃õ.format.
106 nos quaſdã alias ſubnectemus.†Dicit Spe.medicũ non eſſe ma
ioris authoritatis q̃ ſit obſtetrix,per tex.in l.fi.in prin. C.cõmu.
de leg.vbi obſtetrices,& medici pari æſtimatione,idẽſt 40.ſoli
107 dis pro quolibet appretiantur. † Et ſic ſentit Spe.q̃ nõ eſt dan-
dũ medico maius ſalarium quàm uni obſtetrici,q̃d ẽt ſentit gl.
in c.non ſine,14.q.5.& Fel.in d.c.tua nos,& vr̃ probari in d.l.fi.
Nam ſi eſt tanti valoris ſerua obſtetrix,q̃ti ſeruus medicus, nõ
vr̃ q̃ plus lucret̃ medicus, q̃ obſtetrix, aliàs pluris æſtimaret̃,l.
108 ſi quid uenditor,ff de Aed.l.edi. Sed nunq̃ illud crederẽ: † vñ
puto, q̃ tex.ille ſanè ſit intelligẽdus,uidelicet, q̃ loquat̃ de me
dico ſeruo,q̃ unã morbi ſpẽm tãtũ nouit curare, ut ſunt auricu
larij,dentarij,& ſimiles, q̃ ẽt medici notant̃.l.1.ff.de uar.& ex-
traord.cogn.& ſ̃.dixi.ibi bene ęquiparantur obſtetricibus,quę
puer perijs tm̃ uacant. Sed Phyſici, q̃ norunt oium ęgritudinũ
109 cãs,& remedia,abſit,q̃ eos pares eſſe obſtetricib.dicamus,†nã
ſi liberi ſint æquiparãtur profeſſoribus liberaliũ artium, maxi-
mè quantũ ad ſalaria, ut dr̃ in d.l.c.§.1.& eadem gaudẽt immu
110 nitate,qua legũ Doctores,l.medicos,C.de profe.& medi. † Et
medicus Papæ,uel Imperatoris ęquiparãtur Duci,ſm Bar.in l.
111 1.C.d.com.& Arch.ſacri pala.† Et ſi eiuſdẽ dignitatis eſſet ob-
ſtetrix,ſequeretur,q̃ obſtetrix Reginę eſſet adęquata Ducisſę,
112 q̃d nullibi legit̃.❡Sed ô†q̃ro, an medicus ſalariatus de publico
poſſit ab infirmis aliq̃d recipere? Br̃ rñdendũ eſt,q̃ nõ,per tex.
in l.Archiatri,& ibi no.Bar. C.de profe.& medic.& idẽ dicunt
113 Inn.Pan.& alij,in c.1.de poſt.† Sed dubitatur,an poſſint recipe
re a ſpontè dantibus? Ang.& Ioan.de Plat.in d.l.Archiatri, re-
ſpondent ſpontè oblata licitè recipi,& idẽ ſentit Lucas de Pen
na,dũ exponit uerba illius tex.q̃ ſani ſunt.ſ.circa ęgrotos, ſequi
tur Io.de Anna.in c.tua nos,de homic. ❡Contrariũ tenet Fel.i
d.c.tua nos per ea, quæ ſcribit Bar.in l.inuitus, §.fi.ff.de reg.iu.
ubi tenet, q̃ ſi Notarius ſalariatus de publico p̃hibeatur ex for
ma ſtatuti pro ſcripturis aliquid recipere, nõ ẽt poterit aliquid
recipere a ſpontè dantibus. Sed iſta deci.nihil obſtat, quia pro-
cedit q̃ñ Notarius expreſsè prohibet q̃cq̃ recipere,nos loquimur
in caſu, quo medicus fuit ſimpliciter ſalariatus, & tũc q̃ritur,
an poſsit ſalariũ recipere ab infirmis.Vnde fateor, q̃ ſi ex con-
uentione medicus eſſet prohibitus aliquid recipere, q̃ ẽt a ſpõ
tè dantibus non dẽret accipere,quod ẽt uoluit Ioã.d Pla.in d.l.
Archiatri. Mouetur ẽt Fel. quia infirmi, & eorũ conſanguinei
erubeſcunt nihil offerẽdo,unde ſi liceret recipere oblata, de fa
cili induceretur conſuetudo dandi,& recipiendi.Iſta rõ ẽt con
cludit ſtãte prohibitione,ſed ubi nulla eſt prohibitio, nihil eſt,
quod proponat̃ quare conſuetudo ſpontè dandi induci nõ poſ-
114 ſit.†Plus dicerẽ, q̃ ſtante cõuentione de nõ recipiendo quicq̃,
nihilominus medicus poſt reſtitutam ſanitatem infirmo pote-
115 rit recipere ſpõtè oblata,†ſicut is q̃ mutuauit gratis poſt diſſo-
lutum mutuum,licitè ſuſcipit, q̃d ſibi ſpõtè offertur, ſm gl.in
116 c.conſuluit,de uſuris.†Sicut ẽt Notarius eõi,q̃ nihil dẽt exige-
re pro inſtris ordinum collatorum,c.1.de ſimo.tñ poſt reddita
inſtrã licitè ea recipit,quæ ordinati ſponte offerũt,quia nõ ex
117 ambientis petitione proceſsit oblo,c.ſicut epm 1.q.2.†Sic etiã
iudex poſt latam ſnĩam licitè recipit,quod ſibi liberaliter offer
118 tur, ſm Gem.in c.ſtatutum,§.inſuper,de reſcrip.li.6.❡† Et iſta
notanda ſunt ad Aduocatum ſalariatum de publico,ut nõ poſ-
ſit recipere q̃cq̃ a particularibus litigantibus, ſm Ang.& Io.de
Pla.in d.l.archiatri.Quod verũ eſt, ſi ſit de publico ſalariatus tã
pro cauſis cõitatis,quã ſingularium perſonarũ, ſecus ſi pro cau
119 ſis cõitatis tm̃.❡†Sed item dubitatur, an medicus ſalariatus de
publico, & prohibitus aliquid recipere, poſsit quæ a ſanis offe-
runtur acceptare? Inn.& Card.in d.c.1.poſtu.dnt a ſanis oblata
licitè recipi per tex.in d.l.archiatri,& quia pro ſanis non eſt ſa-
120 lariatus de pub.❡†Non.n.ſanis opus eſt medico,ſed malè ſe ha
bentib⁹, c.multi.2.q.1.Sed tu conſidera, qua ex cã ſani offerãt,
nã ſi pro conſeruanda ſanitate hoc faciunt, deciſ.iſta de plano
procedit, ſed ſi offerant pro infirmitatibus futuris, tunc ſtante
prohibitione, q̃ aliquid non recipiant pro curis ægritudinum,
uideret̃, q̃ ẽt a ſanis non ſit quicquã accipiendũ, quia uiolatur
finis, & cã p̃hibitionis, qui finis regulat actus agendi, l.verum,
de fur.& quia prohibito uno,cẽſentur oĩa prohibita,per q̃ per-
uenitur ad illud, l.oro.ff.de ſpon.nec una uia cõcedi dẽt, quod
121 alia uia prohibitum eſt,c.cũ quid una uia,de reg.iu.❡† Et no.q̃
ſanus male facit uiuẽdo medicinaliter, ſm Inn.Car.& Io.And.
in d.c.tua nos, quia oĩa ſana ſanis, & quã plura inſana ægrotis.
122 †Non tamen male faciunt ſani, ſi 23.die Febr.faciant ſibi ſan-
guinem m.n.r., quia ſm Io. And. poſt Vincen. non põt poſtea
mori illo anno ex febrili diſtemperatione, dicentẽ ab Angelo
hoc fuiſſe reuelatum, ſed d. Ant.& Pan.in c.cũ ad monaſteriũ,
de ſtatu reg.dicunt iſtud non indigentẽ nõ expedire,quia ex di
minutione ſanguinis diminuitur vita hoĩs,ſm traditiones peri
torum.Et ſicut medicus ſalariatus de pub.põt a ſanis oblata re-
cipere, ita aduocatus ſtipendiatus a Cõitate poterit a nõ litigã-
123 tibus oblata munera acceptare, ſm Hoſt.& Card.in d.c.1.† Ter
tiò quæro, medicus cõductus fuit a Cõitate pro certo annuo ſa
lario vſq; ad tres annos, finito conductionis tpe perſeuerauit
in curando infirmos in oĩbus, & per oĩa prout tenebatur uirtu
te præcedentis conductionis.Nunc dubitatur, an cenſeatur re-
nouata locatio,& conductio,ita,q̃ ſibi competat actio ɔ̃ Cõita
tem,an vero teneatur agere ɔ̃ eos,quos curauit? ❡Vr̃,q̃ ɔ̃ Cõi-
tatem nulla competat actio medico. Non.n.ex parte Cõitatis
põt dici renouata locatio, quia ſola patientia nõ implet ɔ̃ctum
locationis, ſed requiritur aliud, ut declarat Bar.in l.itẽ quæri-
tur, §.q̃ impleto, ff.loca.& l.ſi mora, ad fi.ff.ſol.matr.Plus dixit
Bar.in d.§.qui impleto,q̃ ſi conductor prædiorum ipſius Cõita
tis finita locatione perſeuerauerit in tenuta, non tñ cenſet̃ re-
nouata locatio,niſi probet̃, q̃ illi, qui habebant p̃tãtem locãdi,
ſenſerint, & paſsi fuerint: quanto magis idem dicendum vr̃ in
caſu noſtro,in quo ẽt q̃ hñtes poteſtatem conducendi medicũ
ſciuerint,& paſsi fuerint: tñ medicus nõ vr̃ perſeueraſſe in ali-
quo actu conductionis quantũ ad Cõitatem, quia aliud ſinguli,
aliud uniuerſi,l.ſed ſi hac, §.qui manumittit,ff.de in ius uocan.
Contrarium determinat Soc.conſ.196.Circa præſentem,lib.2.
Mouetur primò, quia ægroti pro eorũ curis nõ ſoluentes, niſi
quæ prius durante locatione ſoluebant, non tñ ex patiẽtia, ſed
ẽt ex actu poſitiuo ſolutionis conſentiſſe vñr, ergo renouata e-
rit locatio.Sed parcat mihi,illud nihil eſt,quia licet ęgroti fece
rint actum poſitiuum, per quem unà cum patientia renouata
eſſet conductio,ſi p̃tãtem conducendi habuiſſent,tñ cũ ipſi nõ
habeant p̃tãtem ullam medicum cõducendi noĩe Cõitatis,nul
lo modo dici põt renouata conductio ſm Bar.in d.§.qui imple
124 to.†Secundò mouetur, quia medico debet̃ ſalarium ẽt ſi cõuẽ-
tum non ſit, l.1.§.1.ff.de uar. & extraor.cog. tradit̃ per Bal.in l.
1.C.mandati.Iſtud cõcedo,ſed dico,q̃ debetur ab eis,quos cu-
rauit,c.non ſine,14.q.5.& d.§.1.vnde a particularibus debetur,
non ab uniuerſitate. Tertiò mouetur, quia ſm Bar.in d.§.q̃ im
pleto,licet locator operarum non poſsit agere uirtute tacitę re
conductionis,quia ſola patientia non implet ɔ̃ctum, ſaltem po
teſt agere actione neg.geſt.Sed nõ aduertit Soc.q̃ Bar. loquit̃,
quando locator præſtitit operas ad vtilitatem primi conducto-
ris principaliter,tũc quia eius negotia principaliter geſsit, ɔ̃ eũ
competit actio neg.geſt.in caſu autem noſtro medicus princi-

paliter

paliter geſſit negotia eorum, quos curauit. Nec dici poteſt, q. in aliquo geſſit negotia uniuerſitatis principaliter, q̃a aliud ſinguli, aliud uniuerſi. ¶ Vlnimò mouetur, q̃a ſaltem ex æquitate ſibi competit actio, l. ſi me & Titium, ff. ſi cer. pet. Sed verum diceret, ſi medico actio non competeret ꝯ eos, quos curauit, ſed cũ habeat ꝯ eos actiones ſaluas, d. §. 1. ceſſat æquitas, d. l. ſi me & Titium. cuius remedium eſt ſubſidiariũ, vt ibi no. Verior ergo vr̃ ꝯtria opi. niſi medicus probet, q. regẽtes habentes poteſtatem reconducendi ipſum, ſciuerint eũ mederi, ut prius, & paſſi fue-
125 rint, tunc fortè ex æquitate defendi poſſet opi. Soc. † Quartò q̃ro, ſi medicus non ſit ſalariatus de pub. quo caſu merces ſibi debetur ab infirmo, an tũc ſibi debeat ſolui in prin. an in medio, an in fi. curæ? Medici dicunt a prin. ſibi eſſe ſatisfaciendum. Dicit enim Roff. quòd ita cantat medicinæ aphoriſmus.

Dum dolet infirmus, medicus ſit pignore firmus.

126 Et dicit Io de Deo lib. 1. Canl. vt refert Io. And. † dũ dolor eſt
127 accipe, q̃a paſſato lo punto, gabbato è lo ſanto. ¶ † Aegroti autẽ dñt ſatisfacere uelle in fine, q̃a cõſueuerunt medici expleto ſalario infirmum derelinquere. l. Thais, §. Lucius, ff. de fideic. lib. Et q. in fi. ſoluendum ſit ſalariũ medico, tenẽt Inn. Car. d. And. & alij cõiter in c. pp, de loca. & Spe. tit. de ſalarijs. §. nunc aũt de procuratorum, uer. fi. & ita ẽt concludit d. Iaſ. in l. diem functo, col. 3. de offi. aſſeſ. p tex. in d. l. Arthiatri, & qđ ibi no. Bar. Sed ille tex. nihil facit, q̃a loquitur, qñ medicus eſt ſalariatus de pub. tunc uerum eſt, quòd durante infirmitate nihil poteſt recipere, ſed nos loquimur in medico non ſalariato de publico. Vnde recurrerem ad conſuetudinem, qua ceſſante diſtinguerem, ut in aduocatis diſtinguit Bar. in d. l. 1. §. diuus, ff. de var. & ex-
128 traor. cog. † Valet. n. argumẽtũ de aduocatis ad medicos, q̃a aduocati dñt medici aĩarum, ſm gl. in c. cęterũ. & ibi Pau. de iuramen. calum. & vbique de medico corporum ad medicũ aĩarũ & eꝯ arguunt canones, ut patet ex his, quæ dixi, & quæ ĩ. ſubij-
129 ciam. † Quintò quæro, an medico forenſi, cui conſtitutum fuit certum diurnum ſalarium, debeat̃ ſalarium pro eo tpe, quo ſtetit in itinere? Bñ dicendũ eſt, q. ſic, ut eſt tex. ad hoc ſing. in l. q. niſi, § ex prouincia, ff. de ope. liber. quẽ ibi ad hoc inducit Bart. & reputat ſing. Lud. ſing. 386. qđ incipit, Medico exiſtẽ. & ſequit̃ Io. de Ana. in d. c. tua nos & ibidẽ uoluit gl. in l. deſertorẽ, §. ſi ad diẽ, ff. de re mil. & idẽ in aduocato dixit Bal. in l. 1. C. de
130 ſuſtra. & Fel. in c. 1. ad fi. de lib. obla. ¶ † Sed quid ſi medicus, vel aduocatus a domo diſcedat hora iã tarda, an cõſequi debeat ſalarium pro integro die? Bal. in l. liberti, col. 3. C. de ope. li. tenet, q. non, per tex. in l. 2. ff. de ann. leg. ¶ Contrariũ tenuit Bar. in l. de diuiſione, in fi. formãs q̃õ in ambaſiatore, ff. ſol. mñ. per tex. in l. 3. ff. de uerb. ſig. & cum Bar. tranſeunt Imo. Are. & d. Iaſ. ibi ſequit̃ Mar. Lau. in tract. de leg. Prin. uer. 15. Sed opi. Bal. ſequit̃ Lud. Ro. & fuit ẽt opi. Dy. q̃ æquior vr̃, & poſſem hic inſtare circa intellectum d. l. 3. & circa intellectũ d. l. 2. ſed modũ eorum,
131 qui tractatus faciunt, excederem, ſi circa talia immorarer. † Sed quid ſi occurrat dies feriata in honorem Dei, an pro ea die medicus poſſit ſalariũ petere? Vr̃ q. ſic, quia cõceſſum eſt medico mederi ẽt die Dñico, ut hr̃ Io. 7. c. & expreſsè per d. Iac. Aluar. in pręlu. feu. col. 2. Obſeruatio. n. feſtorũ non impedit ea, q̃ ordinant̃ ad hoĩs ſalutẽ ẽt corporalẽ, ſm B. Tho. q. 41 art. fi. Si ergo opus medendi licitũ eſt, cur & licita non erit perceptio mercedis, quę dẽtur pp operas? ſicut ruſticulis, qui feſtis dieb⁹ inſtãte neceſſitate intẽdũt agriculturæ, vr̃ debita merces, c. licet, de fe-
132 ri. ¶ In ꝯtrium facit, † quia oĩs Chr̃i, actio, nr̃a dẽt eſſe inſtructio, l. & hoc Tyberius, ff. de here. inſl. c. ſignificaſti, de ele. Sed Chr̃s verus medicus gratis curabat ſabbato, ergo idẽ faciant medici. Ego putarem, q. medicus nõ poſſit petere ſalarium pro ea die: quia petendo, tacitè aſſerit pp pręmiũ feciſſe die feſto opus ſeruile, qđ facere non licet, vt hr̃ Leuit. 23. Opus ſeruile ſabbato
133 ne feceris. † Sic Doctor Iuriſta non licitè petit honorarium pro conſilio, qđ fecit diebus feſtis, quia ſtudere, & ꝯſulere pp lucrũ dieb. feſtis, opus eſt ſeruile, ſm Hoſt. Car. dñm Ar. Pan. & alios in c. 1. de fer. & Aluaro. in pręlu. feud. Sed ſi ſponte ſibi offerat̃, licitè recipit, q̃a multa honeſte capiunt̃, quę inhoneſte petunt̃, l. 1. §. pinde, ff. de uar. & extraor. cog. Et quia ſi quis principaliter pp bonum finem operet̃ dieb⁹ feſtis, non peccat, ẽt q. acceſſorie, & in conſequentiã cõſequat̃ lucrũ. c. h. de magiſt. ſm Pan. ĩ d. c. 1. Sanctificent ergo Doctores, & medici feſta Dei cũ animi ueneratione: ea aũt ſanctificabimus, ſi Deo uacabimus, c. ieiunia, de cõſecra. diſt. 3. Deo aũt vacabimus, ſi ęgrotis ſanũ remediũ, & quærentibus iuſtũ cõſiliũ ad gloriã Altiſſimi dabimus.
134 ¶ † Sed pone, q. medic⁹ ulus ſit ſœlici diplomate, quia uenit ad infirmũ ĩ uno die, & ſm diſtãtiã debebat morari per dies tres, quia diſtabat miliarib⁹ ſexaginta, l. 3. ff. de uerb. ſign. c. cupientes, §. q. ſi per uiginti, de electio. li. 6. an tũc debeat hr̃e ſalariũ trium dierum, uel unius tm̃? Vr̃, q. pro uno die tm̃, quia ſalariũ tẽpore cõmenſuratũ fuit, ergo ultra tp̃s non debet̃, l. Seio, ff. de annu. leg. per quẽ tex. dixit Bal. ĩ l. Lucius, §. a te peto, ff. de leg. 2. q. ſi Princeps dederit ſalarium ambaſiatori pro uno mẽſe, & ipſe reuerſus fuerit in tribus hebdomadis, q. tenebit̃ reſtituere quartam partem, ſequit̃ Mart. Laud. in trac. de leg. Principum, uer. 15. Contrariũ, q. debeat hr̃e ſalariũ trium dierum, tenet expreſsè gl. in l. eos, §. fi. ff. de ſal. ſeq̃tur Imo. in l. cõtinuus, §. cũ ita ff. de ver. obl. & ibi ẽt Are. & d. Alex. in d. l. de diuiſione, in pri. Alb. de Roſ. in d. §. a te peto. vbi diſtinguendo ꝯcordat opiniones. Aut rõne laboris fuit ꝯſtitutũ ſalariũ ad numerũ dierum, & tunc q̃a medicus itinerando tm̃ laborauit vno die, q̃tum feciſſet alius trib. dieb: ẽt triũ dierũ ſalariũ ꝯſequi dẽt. Aut fuit ꝯſtitutũ certum pretium rõne expenſarum faciendarũ ſingulo die p medicũ, vel ambaſſatorẽ, & tunc pro vno die tm̃ ꝯſequit̃ ſalarium ꝯuentũ. pro qua diſtinctione allegat tex. in l. antep. §. cum inter, ff. mand. Aut fuit ꝯſtitutum ſalarium ad ratã menſis vni⁹, & tunc ſi infirmus citius liberatur, non habebit ſalariũ, niſi ad
135 ratam tpis, & ita procedant no. in d. §. a te peto. ¶ Vlterius † dubitatur, qđ ſi medicus in itinere infirmet̃, an debeat hr̃e ſalariũ pro tanto tpe, quo domum reuerti poſſit? Bar. Alb. Ang. & communiter Doct. in l. ſi cui, §. tandiu, p illum tex. determinãt, q. ſic. ad idem facit tex. in l. fi. §. pe. ff. ad legem Rhodiã de iac. nã ſeruire dr̃ medicus, ẽt eo tpe quo ſtetit infirmus, l. cũ hæres, §. Sti-
136 chus, ff. de ſtatulibe. & ibi Alb. no. ¶ † Quid autem ſi equus ꝯductus a medico ſibi derobet̃ in itinere, an ſibi ad pretium cõpetat actio ꝯ infirmum? Fel. in c. 1. de libel. obla. rñdet, q. nõ, alle. Bal. in l. nihil, ff. de rei vend. quẽ nõ reperi iſtud dicere. Sed qđ
137 † ſi medicus recepit ſalarium pro curanda podagra alicuius, q paulo poſt fuit occiſus, an teneatur reſtituere ſalariũ? bñ, caſus eſt deciſus, q. non, in l. pe. C. de ꝯdi. ob cau. de quo dic, vt ibi p Doc. & per Bar. & alios, in l. ſi vno, §. item cum quidam, ff. loc.
138 Inſuper † q̃ro, medicus cũ infirmo conuenit de certa mercede ſibi pręſtãda poſt liberationem, vel ꝯuenit, cũ Republica curare infirmos tpe peſtis; liberat̃ infirmus, ſed illico recidiuat, vel ceſſat peſtis p aliquos dies, ſed breui reuertitur, dubitat̃, an medicus pro eodẽ met ſalario teneat̃ iterum curare? Vr̃ q. non, q̃a obl̃o ſecuta liberatione fuit extincta, ergo amplius nõ potuit reuiuiſcere, l. q res, §. aream, ff. de ſol. In ꝯtrium facit, q̃a non dr̃ infirmitas deceſſiſſe, quę cito rediit, l. diuortiũ, ff. de diuor. regiſt.
139 de pęn. diſt. 1. c. diuortium. † Iſtã q. format Spe. tit. de ſalarijs, §. fi. & determinat, q. ſi incontinẽti recidiuauit, vel reuerſa eſt peſtis, q. iterum pro eo. ſalario teneatur curã ſuſcipere, q̃a nõ dr̃ li-
140 beratus, q incontinenti recidiuat. † Et ſic vult Spe. q. recidiuãs incontinenti præſumatur ex cã, & radice pcedentis infirmitatis recidiuaſſe, qđ ẽt voluit Bar. in l. Martius, p illum tex. ff. loc. Et ibi ẽt gl. q̃ vult, q. ſi podagra, a qua medicus pmiſerat patiẽtẽ liberare, breui reuertat̃, cõpetit infirmo actio ex conducto, q̃a medicus non extinxit anguſtias infirmitatis, ſed eas ceſſare fecit tm̃, arg. l. q tertiana, aut quartana febre, ff. de Aedi. edic. Et dicit ibi Pau. de Caſ. q. podagra breui reuerſa pſumitur proceſſiſſe ex primis humoribus, ſi ex interuallo, pſumitur ex nouis, & ex mala cuſtodia proueniſſe. Idẽ decidit Io. And. in reg. ꝯđ⁹, de reg. iur. Idem tenet Io de Imo. & Ale. in l. ſi ita ſtipulatus eſſem abs te, ff. de verb. ob. idem concludit Fel. in d. c. tua nos, de hom. & fuit de mente gl. in c. adhuc inſtat, in ver. cẽtes, de pę. diſt. 3. Pro qua dict bene facit, qđ decidit Io. And. in add. Spe. ti.
141 de empt. & ven. §. ſciendũ, ver. de illo. vbi decidit, q. † ſi equus intra triduũ moriatur, pſumitur, q. tpe venditionis, vel locationis morboſus eſſet: ſecus ſi ex interuallo longo. ſequũtur Imo. Alex. & cõiter ſcrib. in l ſi quis cum aliter, ff de ver. obli. de quo p Bal. in l. 2. in 2. q. C. de reſc. vend. † Sic ſi vulneratus intra mo-
142 dicum tp̃s moriatur, pſumitur mortuus ex vulnere, ſecus ſi decedat longo interuallo poſt, ſm glo. in l. 1. C. de emend. ſeru. q̃ dixit ſing. d. Iaſ. in l. lecta, col. 14. ff. ſi cer. pet. Sed eſt gl. conſocia in c. 2 per illũ tex. de cle. percuſ. & ibi Pan. dicit iſtud vltimũ eſſe veri, ſi is q ex interuallo occubuit, viſus fuerit aliqñ a vulnere ꝯualuiſſe, ſecus ſi ſp vulneratus in deterius proceſſit, & tãdẽ mortuus eſt, de quo ſtandum eſt iudicio medicorũ, ſm Bar. in l. ſi. ff. de fica. Ale. conſ. 148. excellentiſſime dñe, li. 2. Anch. ꝯſ. 189. in caſu pmiſſo, Cęp. cõſ. 28. & cõſ. 62. p totũ. & cõſ. 41. col. 5. & plenius p Fel. in c. pſbyterũ, de hom. vbi poſt Sal. in d. l. ꝓpterre diſtinguit. Prædicta vera ſunt, niſi cõſtaret, q. culpa ipſi⁹ ęgroti recidiuaſſet, per tex. in d. l. martius. vbi promiſſor nõ tenet̃ reædificare opus, q. cõſtat terręmotu, & non vitio operis,
143 deſtructũ fuiſſe. Idem dñt Doc. de equo † mortuo incõtinenti poſt emptionem, vt non teneat̃ vẽditor, ſi cõſtet mortuũ fuiſſe, q̃a comedit herbas venenoſas, vel q̃a nimia itineratione oppreſſus fuit, ſm d. Ale. in d. l. ſi q̃s cũ ait. Et iõ ſi infirmus iã liberatus Indulſerit appetitui nimiũ comedendo, vel bibẽdo, non teneretur medicus mederi, niſi ſibi nouũ ꝯſtituat̃ ſalariũ. Quia
144 ex † crapula ſolent oĩa morborũ gñra prouenire, & ex ea pſumit̃ liberatũ recidiuaſſe, c. ne tales, de ꝯſe. diſt. 5. ubi Hie. all Hip. in aphoriſmis, & Galenũ Hipp. iterptẽ doctiſ. q ait Adhletas, quorũ vita, & ars ſagina eſt, nõ poſſe diu viuere nec ſanos eſſe, niſi gulæ impatiẽtiæ remediũ afferãt, & qđ turpiter ingeſſerãt, turpius eijciãt. Et dr̃ eccl̃ia. c. 27. in fi. pp crapulã plurimos vitam cũ mortẽ ꝯmutaſſe abſtinẽtes ãt elõgaſſe vitã. & ſm Hie. ad Ru-
145 ſticũ, multæ ex deliciarũ epulis moleſtiæ gñantur † Itẽ forte di-

cendum

cendum eſſet, ſi infirmus poſt recuperatã ſanitatẽ illico ad uomitũ reuerſus eſſet, puta ad vſur. ↄcubinatũ, uel blaſphemias; nam præſumendum eſſet, q. ꝓꝑ eius ſcelera recidiuauerit, non culpa medici, ar. c. qũis, de ↄſe. diſt. 4. & eorũ, q̃ dixi ſ. in 3. ſpãli 2. partis prin. ver. aduerte tñ. Sed dubitat, qñ dicat icõtinẽti in ĩfirmitatẽ rediſſe, vel ex interuallo: Rñ, nõ põt dari certa doctrina, ergo arbitrio iudicis relinquendũ, l. j. ff. de iu. deli. l. ſi ita quis §. Seiã, ff. de verb. ob. c. de cauſis, de of. dele. vbi multa ad hoc reduxi, & ita in ꝓpoſito nr̃o dixit Pan. in c. 2. de cler. percuſſo. Et dicit d. Alex. in d. l. ſi ita ſtipulatus eſſem abs te, in fi. q. iudex ſe a peritis informabit. Peſtis aũt, ſi intra quadraginta dies reſur-
146 gat, p̃ſumit ex cã veteri renouata, ita vulgo circũfert, † & ab experientia edoct ſum⁹. Sed quia chirurgi, & medici deputati tpe peſtis ad curãdos ægros certi de ſalario deſides ſunt, & niſi noua ſalaria offerant, infirmi deſerunt, & hac de cã differt ↄtagio,
147 & plures moriunt, qui ſanarent, vtilius † eſſe puto ↄſtituere ſalariũ medicis ꝓ numero eorum, q. curant ab eis, & dare maius ſalariũ ꝓ eo, q. liberat q̃ ꝓ eo q. morit, puta ꝓ quolibet liberato aureũ ꝓ quolibet mortuo florenũ. Sic (vt intelligo) fecerunt Aurea cẽſes, & bñ ſibi ꝓſuit, q. a citò euaſerũt hãc calamitatẽ, & peſtiferatorũ amplus numerus euaſit. Inſatiabilis. n. cupido auri vrget medicos ad liberãdũ q̃tũ in eis eſt, cũ videãt maius p̃miũ ſibi p̃parari pro liberatione, q̃ pro morte, l. j. C. q. b. ex c.
148 ſer. ꝓ p̃m. lib. accip. ad oia. n. † miſeros mortales cogit auri ſa-
149 cra fames, l. ſi quemq̃, C. de epi. & cle. & † Reſpublica ſi ſibi videbitur, poterit ſoluta repetere ab his, ſaltem qui liberati ſunt, actione neg. geſt. l. Pomponius, ff. de neg. geſt.

S V M M A R I V M.

1 *Remedium optimum, & efficaciſſimum contra peſtem.*
2 *Aqua vina proficiens tempore peſtis.*
3 *Charitas quid ſit.*
4 *Aqua vino proficiens peſtis tempore, vbinam locorum inueniri debeat.*
5 *Aquam viuam bibere quid ſit, & quid deguſtare. nu. 6.*
7 *Lachrimarum virtus quanta ſit.*
8 *Indefinita æquipollet vniuerſali.*
9 *Lachrimarum plura ſunt genera, & nu. ſeq.*
10 *Lachrima unius, an & quando valeant ad ſalutem alterius.*
11 *Lachrimæ pœnitentiæ, quæ dicantur.*
12 *Lachrimari non volens, an ſuperſit locus ad pœnitentiam.*
13 *Lachrimæ quot ſint neceſſariæ ad bene diluenda peccata, & nu. 14.*
15 *Pœnitentia, quam ſequens culpa coinquinat, eſt inanis.*
16 *Peſtis, apoſtema, ſeu bozula, qualiter veniat curanda, & quomodo ſpiritualiter intelligi debeat.*
17 *Conuerſio unde dicatur.*
19 *Paſsionis domini noſtri Ieſu Chriſti frequens memoria, omnia quantũlibet dura, & aſpera, æquo animo tolerare facit.*
20 *Oleum ſalutis, & virtutis herba ad peſtem ſanandam neceſſaria, quæ nã ſint. & nu. 148 & 149.*
Et apud quem medicum quæri debeat. nu. 21.
Et quomodo uniri, & miſceri debeant, ut incorporentur. nu. 150.
22 *Sacerdos unde ſic dicatur. Et ibi, quare confeſsio ſacramentalis fuerit inuenta.*
23 *Peccator dum peccat, tres perſonas offendit.*
24 *Confeſsio eſt ad animæ ſalutem neceſſaria, & eſt de iure poſitiuo.*
25 *Officia quæ ſint.*
26 *Sacerdotum authoritas ex ipſorum numero uileſcit.*
27 *Confeſsio eſt ſacramentorum unum de quinque neceſſarijs ad aĩæ ſalutẽ.*
28 *Papa dicitur epiſcoporum caput. Et Papa, & epiſcopi ſacramentalia, quæ ſunt honores, ſibi retinuerunt. Sacerdotibus autem ea, quæ ſunt oneris, communia eſſe voluerunt.*
29 *Prælati eccleſiæ pauperum bona deuorant, ſic ſacerdotes pauperrimi populi peccata comedunt, & nu. 135.*
30 *Prælati pœnam prælaturæ poſſe ſe fuiſſe adeptos, ſeque prælatos eſſe minime credunt, niſi latum uentrem populo, inflataſque genas oſtentent.*
31 *Sacerdos quilibet, an & quando poſsit pœnitentem abſoluere.*
32 *Sacerdos proprius quis dicatur.*
33 *Papa eſt omnium prælatorum, & ſacerdotum diæceſanus.*
34 *Minores, & prædicatores habent ex priuilegio poteſtatẽ confeſsiones audiendi, & abſoluendi. Et an & quando cuilibet pœnitenti liceat abſq; ꝓprij ſacerdotis licentia recurrere ad ipſos fratres ſdico. & Mina. nu. 35.*
36 *Confeſſorem eligendi poteſtatem habentes, an debeant id ſuo ordinario denunciare, & ab eo confirmationem obtinere.*
Et an poſſint eligere ſacerdotem curam animarum, non habentem. n. 42.
37 *Conſuetudo, quod quis poſſit eligere confeſſorem, an valeat.*
38 *Confeſsiones audiendi, & abſoluendi priuilegium habentes, an & quando habeãt poteſtatem abſoluẽdi in caſib. ſuperiori reſeruatis. & nu. 40.*
39 *Caſus Epiſcopo reſeruati qui ſint.*
41 *Pœnitentiarij Papæ, an & quando poſſint abſoluere pœnitentem in caſibus reſeruatis.*
43 *Confeſſus ſemel in anno proprio ſacerdoti, an poſſit deinceps ſine eius licẽtia alieno ſacerdoti confiteri.*
44 *Laicus in foro pœnitentiali non poteſt ſui iudicis iuriſdictionem ſine eius licentia prorogare.*
45 *Confeſſus, puro laico, quem credebat eſſe ſacerdotem, an in foro aĩæ cẽſeatur eſſe confeſſus, & abſolutus.*
Et an habita notitia erroris teneatur confeſsionem reiterare. nu. 46.
47 *Confiteri an teneatur quis ſacerdoti, in cuius parochia deliquit, an ſacerdoti, in parochia cuius habitat. & nu. 48.*
49 *Confeſsiones parochianorum ſuorum audire, & eos abſoluere, an, & quãdo poſsit proprius ſacerdos extra ſuam parochiam. & nu. 53.*
Et an, & quando idem poſsit facere eius vicarius. nu. 50.
51 *Vicarius Epiſcopi, an poſsit extra ſuam diœceſim beneficia conferre.*
52 *Notarius Regius, an poſsit extra regnum inſtrumenta conficere.*
54 *Confeſſorem cuius vitæ, & morum eſſe oporteat.*
55 *Confiteri an quis debeat ſacerdoti, quem ſcit eſſe virum facinoroſum, & malæ vitæ. & nu. 56.*
57 *Confeſſor exiſtens in peccato mortali, niſi ipſum pœniteat, an mortaliter peccet pœnitentem abſoluendo. & nu. 58.*
Sacerdotem ſuum, quem quis ſcit eſſe in peccato mortali, ad ſacramenta miniſtrando inducens, mortaliter peccat.
59 *Confitens conſocio criminis, ut citius abſoluatur, an veniat dicendus plenè abſolutus.*
60 *Miſſam audire, an debeat qs a ſacerdote, quẽ ſcit eſſe in peccato mortali.*
61 *Cõfeſsio ad hoc, ut vera & idonea cõfeſsio dici poſsit, quot & quas qualitates habere dẽt. Et ut confeſsio ſit ſimplex, quæ ſint neceſſaria. nu. 62. & ſeq. vſque ad nu. 70*
62 *Confeſsio debet eſſe clara, & non ambigua, id eſt ſine inuolucro, & plico verb. & nu. ſeq.*
63 *Hypocrita quis dicatur.*
64 *Teſtis depoſitio ſi ſit obſcura, non releuat producentem.*
65 *Teſtis ambiguè deponens non probat.*
68 *Triſtis moroſe, & cum difficultate reſpondens, habetur ſuſpectus de falſo.*
71 *Confeſsio, ut ſit humilis, quæ requiratur. nu. 72 & ſeq.*
73 *Confeſsio, an & quando fieri debeat genuflexo, & capite diſcooperto.*
74 *Confeſsio pura dicitur, quæ ſit ſine dolo.*
75 *Confeſsio fidelis dicitur, vbi pœnitens in Dei miſericordia confidit.*
76 *Confeſsio frequens quæ dicatur.*
77 *Confeſsio quibus caſibus ſit reiteranda.*
78 *Confeſsio diſcreta quæ dicatur.*
Et ibi, qui teneantur confiteri. & nu. 80.
79 *Confitens ſe, & non alios etiam criminis ſocios, accuſare debet.*
81 *Confeſsio libens quæ ſit.*
82 *Voluntas licite coacta, voluntas dicitur.*
83 *Meriti, & demeriti paritas non eſt.*
84 *Voluntas non dicitur, niſi ad bonum, aliàs, hoc eſt ſi ad malum declinet, concupiſcentia dicitur.*
85 *Verecundia in confeſsione ſignum eſt contritionis, & pœnitentiæ.*
86 *Verecundia in adoleſcente, optimam ſpem pollicetur.*
87 *Verecundia ex delicto proueniens magnam pœnam cauſat.*
88 *Confiteri an poſſit quis per perſonam interpoſitam, vel per ſcriptum.*
89 *Mutus qualiter confiteri debeat.*
90 *Confiteri, an poſsit per interpretem, qui idiomatis eſt ignarus.*
91 *Confeſsio integra quomodo diffiniatur. & nu. 95.*
92 *Confitenda, an & quando ſint venialia peccata.*
Et ſuffragio, vel medio quarum rerum deleantur peccata venialia. n. 93.
94 *Venialium peccatorum genera quot ſint.*
96 *Confiteri, an debeant peccata confeſſori nato.*
97 *Confitens, qui in confeſsione ſubticuit vnum delictum, an & quando teneatur denuo confeſsionem iterare.*
98 *Confitens palam peccata ſua, niſi cauſa ſubſiſtat, fatuus reputatur.*
99 *Confeſſor, an & quando poſsit pœnitentis confeſsionem reuelare. & nu. ſeq. vſq; ad nu. 113.*
Et ibidem, quibus pœnis ſit plectendus confeſsionem reuelans abſq; cauſa legitima. Et quid de confeſſore laico, an poſsit impune confeſsionem ſibi factam reuelare. & nu. 116. 117. & 118.
100 *Confeſſor nihil ſcit de confeſsione ſibi facta, ut homo.*
Et ideo productus in teſtem, ut confeſsionem reuelet, licet adſtringatur iuramento, nihilominus dicere poteſt ſe nihil ſcire. & nu. 117.
103 *Confeſſor quò ad actum confitendi, eſt maioris dignitatis, quam Papa nõ confeſſus.*
105 *Confeſsionem caſu audiens, vel ſcilicet poſt parietem auſcultans, ſi cõtra confitentem deponat, an valeat eius depoſitio.*
106 *Sacerdos tanquam perſona publica poteſt pro abſente reſtitutionem vſurarũ ſtipulari. Hæc tamen intelligẽdum videtur procedere, vbi ſacerdos extra pœnitentiã ſtipulatur, vel quando aliquis in pœnitentia confitetur peccatum notorium, & promittit ſacerdoti ꝓ abſente ſtipulãti illi ſatisfacere.*
107 *Confeſſori teſtificanti de his, quæ ſibi dicta fuerunt in confeſsione ſeu pœnitentia, licet latè loquendo non ſit fides adhibenda, fallit tamen in caſu notorio, & in cauſa matrimoniali. item vbi pœnitentis qui delictum confeſſus fuit, conſenſus accedit.*
109 *Sacerdoti offerenti ſe licentiam habuiſſe a confitente, ut peccatum aliquod cõfeſſus fuit, reuelet, an credendũ ſit, ſi id poſtea a confitente negetur.*
111 *Sacerdoti neganti ſe audiuiſſe relata in confeſsione, an & quando credendum ſit.*
113 *Sacerdoti dicenti ſe audiuiſſe extra confeſsionem, quare potius credatur quam pœnitenti deponenti ſe dixiſſe in confeſsione.*
118 *Laicus, cui ſub cõfeſsionis ſigillo aliquis ꝓpalauit penes ſe hẽre nonnulla bona ad ſe ſpectãtia vigore cuiuſdã apochæ manu eius, cuius bona erant,*

ſcripto,

ſcripta, an debeat huiuſmodi confeſſionẽ reuelare, ſi eius cuius bona erãt hæredi ab inteſtato publicari fecerunt monitorium generale ad ipſorum inſtantiam ſuper huiuſmodi detentatione, & contra ſcientes, & nu. 119. 120. & 121.
119 *Verũ atem tacens, falſum committere dicitur. & nu. 128.*
120 *Confeſſionis, & ſecreti commiſſi ſigillum, in quo differant.*
122 *Monitoria generalia contra detinentes, & de præmiſſis veram notitiã habentes, de quibus intelligere cenſeatur. & nu. 123. 124. 126. & ſeq.*
125 *Tacens quod probare non poteſt, boni viri officium explet.*
127 *Tacens proditionem, quam ſcit contra Principem fiendam, & quam probare non poteſt, an incidat in pœnam. l. quiſquis, C. ad leg. Iul. maieſt.*
129 *Confiteri ſæpe quam ſit ſalutiferum, licèt de neceſſitate quis non adſtringatur ſtatuto, niſi ſemel in anno confiteri, nu. 130.*
131 *Confeſſio fortis quæ dicatur.*
Et quæ accuſans. nu. 132.
Et quæ parere parata. nu. 133.
134 *Sacerdos habet a lege arbitrium iniungendi pœnitentias.*
135 *Peccata populi comedere quid ſit.*
136 *Sacerdos iniquè arbitrans, vel ſine cauſa diſpenſans, an faciat pœnitentiã irritum quo ad Deum?*
Et an poterit ad arbitrium reuocare pœnitentiam per errorem impoſitã, & aliam imponere. nu. 141. & ſeq.
137 *Sacerdos in pœnitentia imponenda debet eſſe cautus, debetque confitentiũ qualitates diligenter examinare, vt quam veriſimiliter ſuſtinere poßunt, pœnitentiam iniungat. & nu. ſeq.*
144 *Sacerdos, an poßit cautionem exigere a pœnitente de adimplendo pœnitẽtiam & num. ſeq.*
145 *Sacerdos vbi de imponenda pœnitentia agitur, non poteſt vt ſuſpectus a confitente recuſari.*
Et idem de inquiſitoribus, quando agitur de imponenda pœnitentia pro peccatis. nu. 146.
151 *Ieiunij virtus quodammodo ineffabilis, & laus.*
152 *Mortem aſſiduè meditari, eſt ſummè philoſophari.*

SEd quia vſu videmus, medicos & medicorum ſcientiam, huic morbo cedere, & q̃a in ſtu-
dijs diximus hoium ſcelera peſtilẽtiæ cãm eẽ, cui
cãæ occurrere nõ eſt medicorũ, idcirco ſtatui vnũ
certũ, verũ, ꝓbatũ, & indubitatũ remedium paucis
edocere, & inde libellũ noſtrum ↄcludere. Recipe ergo ſyru-
1 pum aquæ viuæ, † quẽ bibas, deinde, recipe lachrimarum vn-
ciam vnã, & apoſtema ſiue bozulã laua, quã dilutã gladio ſcĩ-
de, & emplaſtrũ ex herba ſalutis, & oleo virtutis ↄfectũ ſup im
pone, qđ non amoueas, niſi te liberũ ꝑfectè cognoſcas. Vt cre-
das firmiter hoc eſſe tutũ, & verũ remediũ, tõnib⁹, auctoritati-
bus, & exẽplis iuſtificabo illud ſingulas remedij partes declarã
2 do, vt ſcias in infirmitate tibijpſi ↄſulere. † Dixi ſyrupũ aquę vi
uæ, i. charitas, q̃ eſt illa aqua, de qua Dñs ait in Euãgelio Ioãnis
4. Si q̃s biberit aquã, quã ego dabo, nõ ſitiet in eternũ. c. chari-
3 tas 2. de pęnit. diſt. 2. Eſt † aũt charitas, recta volũtas ab oĩb. ter
renis penitus aliena. Hæc eſt mors criminum, vita virtutũ, vir-
tus pugnantiũ, palma victorũ, arma ſãctorũ mẽtiũ, eã meritorũ
bonorũ, ſine qua nullus ſanat, nullus viuere p̃t, neq; Deo place
re, fructuoſa in penitentibus, læta in ꝓficiẽtib⁹, glorioſa in pſe-
uerãtibus, opeioſa in oĩbus oĩbus fidelibus, ex qua q̃dq̃d eſt bo
ni operis, viuet ſm Proſperũ in lib. de vita ↄtẽplatiua, trãſũpti
4 uè in c. charitas, 3. de pœ. di. 2. † Si apud tuũ aromatariũ hanc aq̃
non inuenias, ad fontẽ timoris accedas, ibi eã reperies. Metus
.n. æternæ mortis charitatẽ introducit, ſicut ſeta filũ, c. ſicut, ea.
5 cau. & q̃ſt. Dixi quẽ bibas, q̃a nõ ſatis eſſet deguſtare. Bibit † n.
6 hanc aquã, q̃ i charitate radicẽ figit. deguſtat, † q̃ aliquãdo cũ ea
cõicat, ſed tñ delinquẽdo ab ea recedit, c. alius, ea. cau. & q̃ſt. Di
xi lachrymis lauãdã bozulã, qua liberant a morte, q̃ fletibus ſe
7 mũdãt a pctõ, c. baptizant. de pœ. diſt. 2. & nõ † ſolũ lachrymæ
liberãt a morbo ↄctõ, ſed ẽt a futuro ꝓſeruãt. Quia fleuit Achab
in ↄſpectu meo, nõ inducã mala in diebus eius 3. Reg. c. 21. Sed
hic dubitare aliq̃s poſſet, an oẽs lachrymæ ꝓſint ad ſanitatẽ hu
8 ius morbi? Diceres, q̃ ſic, q̃a † indefinitè locutus ſũ, & indefini-
ta æq̃pollet vli, l. ſi pluribus, ff. de le. 2. c. q̃a circa, de priui. ¶ Sed
9 aliter ego ſẽtio. Declaro † ergo me ipſũ nõ loq̃ de lachrymis co-
codrilli, nõ de lachrymis improbæ mulieris, q̃ inſidias plorãdo
inſtruit vt iq̃t Cato, ñ de lachrymis igemiſcẽtis ꝑ idignationẽ,
vel timorẽ ſupplicij corpalis, de q̃b⁹ i. Lobſeruãdũ, ff. de of. pſid.
ñ de lachrymis deplorãtis amiſſã pecuniã, iuxta illud Satyrici.
Ploratur lachrymis amiſſa pecunia veris.
loquor de lachrymis Petri, nõ de lachrymis Iudæ: animi vnius
fuerũt pęnitẽtæ lachrymæ, c. Petrus, de pę. diſt. 3. alterius aĩ vio-
10 lẽt. indignati oĩs iternę. c. Iudas de pęn. di. 3. Sed † an lachrymę
vnius valeãt ad ſalutẽ alterius? Vr q̃ nõ, q̃a inq̃t Pſal. lachrymis
meis ſtratũ meũ rigabo. Põdera verbũ, meis. Meũ. n. nõ eſt, qđ
eſt alterius, l. ſi ita, ff. de aur. & arg. leg. no. i c. quo iure, 8. diſt. &
in l. 1. ff. qđ cũ eo Et iſtud euidẽtius ↄprobat, q̃a inutiles ſunt la
chrymæ q̃ ex corde dolẽtis nõ ꝓcedũt, cũ nõ ſint lachrymę pe
11 nitẽtiæ, q̃ nihil † aliud eſt, q̃ q̃dã dolẽtis vĩdicta puniẽs iſe qđ
dolet ↄmiſiſſe, c. pęnitẽtia, de pę. diſt. 3. In ↄtrariũ facit, q̃a lachry
mis Moyſi, & eius ꝓcibus placata fuit ira Dei, q̃ populũ peſtilẽ
tia, & gladio delere ſtatuerat, c. diſciplina, 45. diſt. Et orõnibus,
ac lachrymis Aarõ, q̃ flẽdo ꝓ populo ſe cũ thuribulo oppoſuit
& irã Dei placauit 3. Reg. c. 16. & 7. q. 1. deniq;. Solõ. Quãtũ ad ſẽ
piternã ſanitatẽ, i. quãtũ ad gloriã paradiſi, lachrymæ vni⁹ non
ſatisfaciũt ꝓ altero, ita ꝓcedat tex. in d. c. pęnitẽtia. Sed q̃tũ ad
trãſitoriã ſanitatẽ, & ſic q̃tũ ad liberãdã ciuitatem a peſtilẽtia,
gladio, incẽdio, fame, & ſimilib⁹, lachrymæ vnius ſancti uiri p̃nt
irã dñi placare, furorẽ mitigare, & denique ab eo miſericordiã
obtinere, ita ꝓcedãt vltimo loco allegata dixit. n. dñs ſe paratũ
Sodomæ, & Gomorræ flagellũ remittere, ſi decẽ viri boni rep
ti fuiſſent. Nã ſicut vno peccãte, furor Dñi ſup vniuerſũ pplm
q̃nq; diffundit, c. ſed illud, 45. diſt. Nã pctõ Achor plebs Iſraeli
tica in manib⁹ hoſtiũ tradita eſt. Et pctõ filiorũ Heli ppls ĩ ma
nibus Philiſtinorũ corruit, 4. Reg. & Ioſue. 7. trãſumptiuè ĩ c. ec
cleſia, 5. itẽ peccato. 1. q. 4. Sic econuerſo orõnib. & lachrymis
vnius ſępe placat ira Dei quo ad oẽs, & ex pſona vnius alius ſæ
pe ↄſeq̃uit̃ p̃miũ, & honorẽ, quẽ ex ſua perſona cõſeq̃ nõ poſ-
ſet, l. Ariſto, vbi gl. allegat alia iura, ff. q̃ res pig. oblig. poſ. tradit̃
ꝑ Mod. in l. ſi emãcipati, C. de colla. & ꝑ Fel. i c. 1. de pſcr. Amat
.n. dñs, qđ ꝓ vno multi defleãt, q̃a ꝓ vidua multi plorabant, ei⁹
filiũ reſuſcitauit, Lucę 7. & c. fleat ꝓ te, de pęn. diſ. 1. Sed quid
12 † ſi aliq̃s ſit tã duri cordis, & tã exſiccati cerebri, vt nõ valeat
lachrymulã quidẽ emittere, nec inueniat q̃ ſibi lachrymas mu-
tuet, an huic ſupſit vllũ remediũ? Br̃ rñdebo. Si damna tpis, ſi
amici mors cordis ſui duritiẽ aliq̃n mollificãt, & lachrymarum
fontẽ erũpũt, nõ vr̃ excuſãdus, q̃ pcti dolorẽ flẽdo neq̃t oñde-
re, c. ſunt plures, de pęn. di. 3. Dices, hãc ſniam nimis eſſe ſæue-
rã. Ego aũt iuſtiſſimã credo, ſi rectè intelligat̃. Nã ſi ex duritie
cordis, & volũtatis ñ poſſit lachrymas effundere, iõ nõ põt, q̃a
nõ vult, ſi ergo vitã nõ vult, iuſtũ eſt, q̃ mortẽ hẽat, & in pecca
to ſuo moriat̃. Sed ſi ex defectu naturę flere nequeat, ſatis ẽ, q̃
lachrymis mẽtis ꝑ venas, & per cutim ad bozulã trãſmittat la-
chrymas, q̃a cor ↄtritũ, & humiliatũ Deus ñ deſpicit, q̃ magis
cordis gemitũ, q̃ oculorũ riuulos reſpicit, c. quẽ pęnitet, de pę.
13 di. 1. Dixi vnciã. q̃a octo ſaltẽ † lachrymas arbitror neceſſarias
ad bñ ꝑfecteq; diluẽdũ morbũ. Octo. n. drachmæ vnicã vnciã
ↄſtituũt, ut no. ꝑ gl. i l. 2. C. de metalla. & me. lib. 11. q̃b. octo dra
chmis æq̃pollẽt octo pniæ lachrymæ. Nã ad diluẽdũ ſeptẽ pec
cata mortalia, ſeptẽ ſaltẽ lachrymæ ſũt neceſſariæ. Minor. n. nu
merus nõ ſufficeret, nec pctõrum numero ꝓportionabilis eſ-
ſet. Quid. n. ꝓdeſſet peccatũ luxurię plãgere, & adhuc auaritiæ
æſtib. anhelare? Oportet. n. oĩum pęnitere. Qđ oñdit Chr̃s, q̃ ſe
ptẽ dæmonia eiecit a muto, & ſurdo. Matth. 12. & Marci. 5. Pa-
rũ. n. fuiſſet ſex expellere, & vnũ dimittere, c. ſi plures, de pę. di.
14 3. Octaua † aũt lachrima, q̃ futurorũ ſcelerũ dolorẽ, & abſtinen
tiã deſignat, niſi ↄiũgat̃, ſeptẽ lachrimę parũ iuuabũt, neq; a pe
ſte liberabũt, neq; vllã afferẽt ſanitatẽ. Oportet. n. ꝑpetrata de-
licta plãgere, & plãgẽda nõ ꝑpetrare. Nã q̃ plãgit pctm̃, & ite-
rũ admittit quaſi lauat crudum laterem, quẽ quãto magis ab-
luit, tãto magis lutũ facit, c. ille penitentiã, de pęn. diſt. 3. Et Iſi-
dor. de ſũmo bono his verbis nr̃am ſniam ↄprobat. Irriſor eſt
nõ pęnitẽs, q̃ adhuc agit, qđ pęnitet. Canis reuerſus ad ſuũ vo-
mitũ eſt pęnitẽs ad pctũ. Multi. n. lachrimas indeſinenter fun-
dũt, q̃a icõſtãtia mẽtis, nõ pcti recordatione deflẽt. Inq̃t Eſaias
lauamini & mũdi eſtote. lauat̃, & mũdus eſt qui pctã plãgit, &
flẽda iterũ nõ admittit. Lauat̃, & nõ eſt mundus, neq; ſanat̃, q̃
plãgit q̃ geſſit, nec deſerit, & poſt lachrimas q̃ fleuerat, repetit.
15 Et ſm Aug. in li. ſoliloq̃orũ, inanis eſt † pęnitẽta, q̃ ſequẽs culpa
coinquinat, vulnus iteratũ tardius ſanat̃, & nihil ꝓſunt lamẽta,
ſi replicent pctã. Et ſm Greg. qui amiſſa plangit, nec tñ deſe-
rit, pęnæ grauiori ſe ſubijcit, quia ipſam, quã flendo impetrare
potuit veniã, ↄtemnit. Dixi bozulã gladio ſcindendã, quia nõ
16 ſatis eſt morbũ lauare exterius, niſi vniuerſa ſanies, & putredo
q̃ intus eſt, excutiat̃. Et ꝑpea clamat Propheta, Scindite corda
veſtra, non veſtimenta veſtra, oñdens ↄtritionẽ cordis, q̃ i eiuſ
dẽ ſciſſione intelligitur, & interiori dolore pctã remitti. Cordis
17 .n. laceratio vera eſt ↄuerſio, vera penitentia. † Nã ↄuerſio ni-
18 hil aliud eſt, q̃ cordis vndiq; verſio. Tribus aũt † ſciſſuris eſt bo
zula laceranda, quia dolor pcti, ſm Bernard. debet eſſe triplex,
acer, acrior, & acerrimus. Acer, quia Deum oĩum creatorẽ of-
fendimus. Acrior, quia patrem noſtrum cęleſtem, qui nos mul
tipliciter paſcit, impugnauimus. Acerrimus quia iterũ peccan-
do crucifiximus redemptorem noſtrum, qui nos proprio rede
mit ſanguine, a peccatorum vinculis liberauit, & qui a crudeli-
tate dęmonum, & ab acerbitate gehennæ potẽter eripuit. Et ſi
bozula tribus dilaniata vulneribus omnem putredinem non
euomuerit, iterũ punge, ẽt ſi oportuerit ſpinis, lanceis, & alijs,
q̃b ipſe Chr̃s ꝓ te punctus fuit ĩ cruce. Cor. n. totum ↄtritum,
& ↄciſum dẽt hr̃e pctõr præ nimia anguſtia, dolore, ira, & indi
gnatione aduerſus peccata. Nec tibi tot punctiiræ, tot vulnera,
tot gemitus, tot ſuſpiria moleſta videbunt̃, ſi Chriſtum in cru-
ce tot verberibus percuſſum, tot plagis confoſſum, tot vulne-
ribus

ribus laceratū, tot iniurijs affectū, tua & nō ſua culpa penden-
19 tē aliquantiſper ꝯtēplaberis. Nam ſēm Gregor. nihil ēſt tā du
rū & aſperū, quod æquo aïo nō toleret, ſi paſſio dñi ad memo
riā reuocet. ¶ Gladio itaque .i. propria voluntate ſcindamus,
corda noſtra laceremus, & in fruſta partiamur, ſi a peſtifera
labe, ſi a crudeli Martis furore, ſi ab horrida fame liberari, &
præſeruari exoptamus. Si cor n. ēm oēm ſordē exuerit & vñ-
que a malo ad Deū ꝯuerſū fuerit, De⁹ ipſe ad miſericordiā
ꝯuerſus nobis peccatorū noſtrorum præſtabit indulgētiam,
quorum primo pparabat vindictam. ¶ Ad hanc ſciſſuram, &
ꝯtritionē nos p prophetā inuitat dñs dicens, Cōuertimini ad
me in toto corde veſtro, & ego cōuertar ad vos libenter. in-
quit Amb. lib. de paradiſo. Dñs ignoſcit, prōptē indulget, &
magis miſericordiā amat q̄ ſacrificiū. ¶ Dixi emplaſtrū ſuper
imponēdū, ſed quia æger infirmitatis dolore vexatus ſibiipſi
20 nō pōt opportune mederi: & quia ſæpe ægrotās † oleū virtu-
tis, & herbā ſalutis, vel ex ignorantia, vel ægritudinis impedi-
21 mēto nō dignoſcit. c. nullus, de pe. diſt. 7. Quærēdus † erit ergo
medicus, qui emplaſtrū ꝯficiat, oleū virtutis, & herbā ſalutis
22 edoceat. Is aūt † erit ſacerdos, qui iō ſacerdos dr̄, quia ſacras
virtutes docet. l. j. §. ſacerdotes. ff. de iuſt. & iu. Saluator. n. no-
bis pollicitus eſt medicinā aduerſus peſtē medicorum ſuorū
.i. ſacerdotū miniſterio. c. fi. de pœn. diſt. j. Et ppterea dixit le-
proſis. Ite, oſtēdite vos ſacerdotib. Lucæ 17. Nō. n. ſufficit ſola
cōtritio, niſi ſubſequat̄ oris ꝯfeſſio, d. c. fi. & c. ois vtriuſq; ſe-
23 xus, de pœ. & remiſ. ¶ Qđ ēt † rōne probatur, nā peccator pec
cando, tres pſonas offendit. Deū, eccleſiam, & ꝓximū. niſi er-
go oibus trib. ſatisfecerit, venia dignus nō erit. l. licitatio. §. qđ
illicitē, ff. de publi. ſatisfit aūt Deo p ꝯtritionē, eccleſię p con
feſſionē, ꝓximo per reſtōnē. c. pfecta pnīa, de pœnit. diſtin. 3.
¶ Itē qui vult ingredi vitā, debet ſeruare mādata, Ab eccleſia
aūt mandat̄, q̄ ſemel ſaltim in anno quiſq; confiteatur. d. ca.
ois vtriuſque. ergo qui nō cōfitet̄ mortaliter peccat, quia ec-
cleſiæ pceptū cōtemnit, c. 2. de maio. & obe. Et hac de cā glo.
ſumma, de pę. diſ. 1. & Hoſt. in ſum. de pœn. & rem. §. quib. ver.
illud aūt, tenuerūt ſola cordis ꝯtritione Deo ſatisfieri, qui ve
rē ꝯtritus per gr̄am pctā dimittit. Dixit. n. Cananeæ & Mag-
dalenæ, fides tua te ſaluā fecit, vade & amplius noli peccare.
Nec iſtis, & alijs plurib. quib. pctā dimiſit, dixit oñdite vos ſa
cerdotib. Sed quia ꝯtritus ꝯtēnēs pcepta eccliæ nō cōfitendo
cū poſſit, mortaliter peccat, ꝯtritio pcedēs ad ſalutē nō pro-
deſt, nā qui mādata eccleſiæ cōtēnit, verā ꝯtritionē non hr̄e
24 ꝯuincit. ¶ † Eſt ergo neceſſaria ꝯfeſſio, quia eſt in pcepto: Ex
tic iſti voluit, q̄ cōfeſſio ſit de iure poſitiuo. Qđ expſſē firmāt
gl. & Arct. in ſūma de pę. diſt. 5. & Pan. in d. c. ois. vbi tenet, q̄
Græci, qui ſoli Deo cōfitent̄ in ſecreto, nō peccāt, quia cōſtō
ois vtriuſque ſexus nō fuit ab eccleſia Orientali recepta, ſicut
nec lex ſacerdotib. phibēs mr̄imoniū. ¶ Hæc tñ opi. a plurib.
Theologis dānat̄, tenentib. cōfeſſionē eſſe de iure diuino, de
quo p S. Thomā in 4. ſniarū, diſt. 17. art. 1. & art. 2. cir. med. &
diſt. 21. q. 3. art. j. & diſt. 22. q. 2. art. 3. ad fi. Qđ nō diſcutio, quia
ſiue pceptū Dei, ſiue eius Vicarij, oīno nos Occidentales li-
gat. ¶ Vera ergo eſt nr̄a ꝓpoſitio peſtiferatū oportere implo-
rare auxiliū medici .i. ſacerdotis, qui emplaſtrū ꝯficiat & mor
bo ſupimponat. Qđ certē nō poterit ſupimponere, niſi mor-
bus ſibi fiat manifeſtus. Nam qui operā medicātis expectat,
oportet q̄ vuln⁹ detegat, vt ait S. Seuer. ¶ Sed quia ſacerdotū
25 alij † ſacra docent, alij ſacra miniſtrant, d. l. j. §. ſacerdotes. Et
26 † quia ſacerdotū numerus in tm̄ creuit, q̄ ſacerdotalis aucto-
ritas vileſcit in turba, c. 1. de priui. c. legimus, 93. diſt. vt ſciant
ignari ad quē dēant ſacerdotē recurrere, opportunum erit, q̄
ego cui licēt immerito, data ſunt auctoritas ſacra docēdi, pau-
cis admoneā ægrotātes, peſtilētiali morbo laborātes, quē &
qualē medicū ſibi dēant eligere, qualiter illi vulnera ſint de-
tegēda. Deinde inſtruā imperitos ſacerdotes, quos libentius
deponerē, ſi ptās daretur, qualiter dēant hmōi emplaſtrū cō-
ficere, & qualiter dēant illud morbo ſuperimponere. ¶ Circa
27 primū, quia † de cōfeſſione tractamus, quæ eſt ſacr̄m eccleſię,
& eſt vnū de quinq; neceſſarijs, ſēm gl. & ſcribē. in c. veniens,
de tranſa. recurrendū eſt ad ſacerdotē, qui hēat auctoritatem
miniſtrādi hmōi ſacr̄a, & ptātē dimittēdi pctā. Hāc aūt facul
tatē tradidit Chr̄s oibus Apoſtolis, dū dixit, Accipite Spūm
ſanctū, quorū remiſeritis peccata, eis erūt remiſſa, Io. 20. & ſic
data ſunt oibus Ēpis repſentantib. Apoſtolos. c. videntes, 12.
28 q. 1. ¶ † Sed Papa caput Ēporū, & ipſi Ēpi ſacr̄alia, q̄ ſunt hono
ris, ſibi retinuerūt, q̄ vero ſūt oneris, ſacerdotib. cōia eſſe vo-
luerūt, & vtinā cōicaſſent, nō abdicaſſent, nā qui cōicat, partē
retinet. l. fi. §. Lucius, ff. de leg. 2. Sed hodie Pontifices tempo-
ralibus adeo inhærent, quōd de ſpiritualib. nulla eſt ſibi cura.
29 ¶ † Religioſi ergo mēdicātes pauperrimi ſacerdotes ſoli ſūt,
qui cōfeſſiones audiūt, & ſoli ſunt, qui peccata populi comme-
30 dūt. Prælati † aūt bona pauperū deuorāt, & nihil aliū vētrē, in-
flataſq; genas oſtentent, ſe pſlatos eſſe, & plenā pſlaturæ poſ
ſeſſionē ādeptos fuiſſe nō credūt. ¶ Sit ergo cōcluſio, q̄ ſacer-
dotes hn̄t ptātē cōfeſſiones audiēdi, & pctā dimittēdi. ¶ Cir-
ca q̄ cōcluſionē de pluribus contingit dubitari. Et primo an
31 † quilibet ſacerdos poſſit pœnitentē abſoluere? Rñ, licet qui-
libet ſacerdos in ſua ordinatione, & miſſiōne recipiat hāc ptā-
tem, tñ hæc ptās ligata remanet auctoritate legis, vt eā ad a-
ctum nō poſſit deducere, niſi a lege, vel a Papa, aut ab his, ad
quos ſpectat, data fuerit licentia. Quæro ergo, quib. a lege dēt
hæc facultas? Rñdeo, datur ꝓprio ſacerdoti, d. c. ois vtriuſque
32 ſexus. Sed † quis dr̄ ꝓpriē ſacerdos? rñdeo presbyter parochia
lis. itē Ēps, cui tota diœceſis parochia eſt, c. licēt, & ibi no. Pan.
de fer. c. regēda. 10. q. 1. Itē Archipresbyter eccleſię cathedra-
lis, qui in hoc eſt Vicarius Ēpi. c. ad hæc, de off. Archiepiſ. Itē
eadē rōne Vicarius gn̄alis ipſius Ēpi. Itē legatus in tota ꝓuin
33 cia, & Papa in vniuerſo. Oium † enim diœceſanus eſt Papa, ca.
auctoritate, de priui. Itē pœnitentiarij Papæ. cle. ne Romani,
§. co. aūt. de elec. & de iſtis eſt gl. magiſtralis in c. 2. de pœn. &
34 remiſ. li. 6. Data ēt eſt † ex priuilegio hæc ptās fratrib. Minori-
35 bus & pdicatoribus, c. dudū, de ſepul. Sed † hic dubitare quis
poſſet, an ad Minores, & pdicatores poſſit quilibet recurrere
abſq; licētia ꝓprij ſacerdotis? Iſtā dubitōnem mouet Fel. in c. j.
col. 6. de reſc. & rñdet, ſe vidiſſe cōſiliū d. Andreæ Bentij Ad-
uocati cōſiſtorialis, cōcludentis neceſſariam eſſe licentiā pro
prij ſacerdotis. Nec ob. tex. in d. cle. dudū, i verb. labore. quia
illud priuilegiū, q̄ poſſint libere cōfeſſiones audire, intelligi
tur reſpectu ipſorū religioſorū, qui aliàs non potuiſſent virtu
te ſui priuilegij cōfeſſiones audire, niſi obtenta licētia a ſacer
dote parochiali, ſēm gl. in cle. 1. de priui. modò pp verbū, libe
re, poterunt abſq; licentia. Sed ipſi parochiani non ſunt in ali
quo priuilegiati, ergo tenent̄ licentiam petere. Et ex hoc di-
36 cit, ſe cōſuluiſſe, † q̄ hn̄tes priuilegium libere eligēdi cōfeſſo-
rē, tenent̄ poſtq̄ elegerint denūciare ordinario loci, & ab eo
cōfirmationē obtinere. Nō ob. verbū, liberē, quia intelligit̄ re
ſpectu electionis, nō reſpectu cōfirmationis, qđ diligēter no-
tabis, quia plures ſunt, qui cōtrarium obſeruant. Quarū tñ ad
priuilegiū cōceſſū Minorib. & Prædicatorib. hodie declaratū
fuit, q̄ ēt ipſi parochiani nō teneant̄ petere licentiā a ꝓprio
ſacerdote, vt in conſtōne Eugenij 4. quæ incipit, Gregis no-
bis crediti. confirmata per Nicolaū 5. In cōſtōne, quæ incipit,
37 Prouiſionis nr̄æ. ¶ Poſſet ēt in dubiū reuocari, an † valeat con
ſuetudo, q̄ quilibet poſſit eligere ſibi cōfeſſorē abſq; licentia
proprij ſacerdotis. Et dicendū eſt, q̄ non, vt eſt caſus in ca. 2.
38 de pœni. & remiſ. li. 6. Inſup dubitatur, an † hn̄tes priuilegium
cōfitendi, & abſoluendi poſſint confitentē abſoluere gn̄ali-
ter a quibuſcunq; peccatis. Rō dubitandi patet de ſe: decidit̄
tñ, q̄ nō pn̄t abſoluere in caſib. Ēpo, & Papę reſeruatis, d. c. 2.
& d. cle. dudū. §. p hmōi. Rō decidendi fuit, quia in gn̄ali con-
ceſſione nō veniūt ea, q̄ cōcedēs in ſpē veriſimiliter nō eſſet
cōceſſurus, c. in gn̄ali, de reg. iu. Gn̄alis. n. diſpō, nunquam in-
cludit Principi reſeruata, c. qđ ad trāſlationē, de off. leg. niſi ī
caſu tradito p Fel. in c. q̄ in eccleſiarū, col. 10. & ſeq. de conſti.
39 Sed fortē q̄ris ſcire, qui † ſunt caſus Ēpo reſeruati. Ego nō poſ-
ſem dare certam doctrinam, quia dependēt ab eorū volunta-
te, & ex eorum ſtatutis. Aliqui tñ reperiūtur expreſſi in iure,
quos refert Hoſt. in Summa de pœn. & remiſ. §. cui confiten-
dum. verſ. nec in hoc. Et his verbis denotantur.

Qui facit inceſtum, deflorans, aut homicida,
Sacrilegus, percuſſor, vel ſodomita,
Tranſgreſſor voti, periurus, ſortileguſque.
Et mentita fides, faciens incendia, proles
Oppreſſor, blaſphemus, hæreticus, omnis adulter.
Pontificem ſeq et hos ſemper detentus adibis.

Caſus aūt Papales referunt̄ p Spec. tit. de lega. §. nunc oñden-
40 dū. ¶ In articulo tñ † mortis pn̄t fratres Minores, & cęteri ha
bentes auctoritatē confitendi quēcunq; abſoluere, ēt in caſib.
reſeruatis, vt in extrauā. inter cūctas, de priuile. ¶ Sed hic q̄ro,
41 an † pniarij Papæ poſſint ēt in caſibus reſeruatis abſoluere pœ-
nitentē. Pro reſolutione ſciendū eſt, q̄ pœnitentiariorū quidā
ſunt maiores, & iſti pn̄t abſoluere in caſib. reſeruatis ēt Papę,
quidam ſunt minores, & iſti pn̄t abſoluere ſolū in caſib. reſer
uatis Ēpo, ſēm Card. in cle. ne Romani, §. co aūt ipſo, de elc. &
iſti licet poſſint abſoluere a cenſuris latis per modū ſtatuti,
non tamē pn̄t abſoluere a cenſuris latis in vim iuris, ſēm Car-
42 din. in d. §. co aūt. Sed pone, † parochianus hēt priuilegiū eli-
gendi confeſſorē, an poſſit eligere vnum fratrē Minorē, an
verò teneatur eligere aliū ſacerdotē hn̄tem curam aīarum,
Gl. in cle. 1. in ver. ſpāli, de priui. rñdet parochianū debere eli-
gere ſacerdotē hn̄tem curam animarum. Sed cōtrariū tenet
Hoſt. tit. de pœn. & remiſ. §. cui confitēdū, uer. cui tñ. & Pan. in
d. cle. 1. Archid. in c. 1. 16. q. 1. & Iaſ. in l. ſi quis per errorē, co-
43 lum. 1. ff. de iuriſd. om. iud. ¶ Sed quid ſi quis † fuerit cōfeſſus
ſemel in anno proprio ſacerdoti, an deinceps poſſit ſine licē-
tia confiteri alieno ſacerdoti, Pan. in c. qđ aūt, de pœn. & re-
44 miſ. rñdet, q̄ non, quia in foro † pœnitentiali laicus nō poteſt
ꝓrogare iuriſdictionem iudicis non ſui ſine licentia ſuperio-

ris,d.c.qđ aūt.Sicut nec clericus in foro iudiciali, ca.ſignifiaſti,
45 de fo.cõpe. Sed pone,q. † aliquis cõfiteatur ignoranter ei, qui
cõi exiſtimatione reputabaṫ ſacerdos,& tñ non erat,an vale-
ret ꝯfeſſio,& abſolutio?Gl.Inn & *communiter* Cano. in c. du-
dũ.2.de ele tenẽt,q. ſi hēbaṫ ꝓ ſacerdote,& tolerabaṫ i quaſi
poſſeſſione ſacerdotij a ſuperiore,tũc valeāt abſolutio, & con
feſſio,ne aïa decepta remaneat,c.nõne,8.q.4.ſequiṫ d.Iaſ.in l.
Barbarius,col.13.ff.de offic.Præto.& dicit Pan. q. ꝑ fidē ſa-
46 cramēti errātes ſaluanṫ.Sed quid ſi ſtante obitũ detectus pote
ſtatis perueniat ad notitiā ꝯfeſſi, an debeat ꝯfeſſionē iterare?
Io.And.tenet,q. ſic.Sed Pan.diſtinguit,aut ꝯfeſſus fuit ei,qui
nullā vnq̄ habuit ptātē,& ꝓcedit opin.Io.And. aut confeſſus
fuit ei,qui qñq; habuit ptātē,ſed ex cā priuatus erat:& tunc ſi
tolerabaṫ in exercitio,nõ eſt neceſſaria reiteratio. Tutior tñ
eſt opi.Io.An.in c.ſi in.de.,quā ſequiṫ Ang.de Claua. in ſua Sũ
ma,in ver.ꝯfeſſio.& ibi ponit decē caſus,quibus reiterāda eſt
47 cõfeſſio,quos ipſe videre poteris.¶ Quæro † inſuper,an rõ-
ne delicti delinquens ſortiaṫ forũ pœnitentiale in parochia
delicti,ſicut ſortiṫ forum iudiciale,c.fi.de foro cõpe.Iſtā dubi
tationē reſoluit gl.in c.placuit.16.q.1.dicens, q. non ſequitur
Pan.in c.quod aūt,de pœ.& remiſ. & in c.1.de rap. aſſignans
rõnē diuerſitatis inter forũ iudiciale,& pñiale.Nā in foro iu-
diciali pœna imponiṫ cā ſatiſfaciendi Reipublicæ,quā ſcāda
lizauit ꝑ delictum,iõ ſequitur forũ illius Reipublicæ,in qua
deliquit.Sed in foro pñiali imponitur pñia cauſa ſatiſfaciēdi
Deo,quē offendit.& quia hēt ſacerdotem propriũ loco Dei,
ab illo non ab alio dēt iudicari.Itē intereſt proprij ſacerdotis
cognoſcere vultus ſuorũ parochianorũ. Eos n.melius redar-
guere põt,quia ipſorũ notitiā hēt.Qđ facit ꝯtra eos, qui q̄rũt
religioſos ignotos,vt euitent verecundiā, quā hñt in ꝯfitēdo
proprio ſacerdoti. Male.n.faciunt,quia verecundia eſt maxi-
ma pars pñiæ,c.quē pœnitet,de pœnitē.diſt.1.licet iſtæ rõnes
ſint perſuaſiuæ.Alia mihi vr̃ rõ poſſe aſſignari,quia ſi rõne de
licti quis ſortireṫ forum pñiale,ſequeretur maximũ abſurdũ.
nā ſi quis cõmiſiſſet decē peccata in diuerſis parochijs, tene-
retur cuilibet ſacerdoti illius parochiæ confiteri,& ſic eēt ne
ceſſe,vel ꝯfeſſionē diuidere, quæ ſui natura indiuiſibilis eſt,
vt infra dicetur,aut decies integ̃aliter oīa peccata confiteri,
quod ēt inconueniens vr̃,quia,vt dicit Angel.de Claua.lex ſi
48 obligat † reiterare confeſſionē integrā,& perfectā,non obli-
49 gat in foro animæ. Quæro ēt,an † ſacerdos extra parochiam
poſsit ſuorũ parochianorũ confeſsiones audire, & eos abſol-
uere. Hoſt.in Summa,de pœ.& remiſs. §.cui ꝯfitendũ.deter-
minat,q. ſic, quia abſoluere,& ꝯfeſsiones audire, eſt iuriſdi-
ctionis voluntariæ,ergo extra diœceſim põt exerceri, l.2.ff.de
off.ꝓcõ.no.per gl.in c.nouit,de off.leg. & iſtud ſequunṫ *com-*
50 *muniter* Cano. ¶ Sed ego aliqñ † dubitaui, an deputatus a pro-
prio ſacerdote in locum ſui,qui Vicarius parochialis appella
tur,ēt poſsit extra parochiā cõfeſsiones audire, & abſoluere?
Vr̃ q. ſic per ea,quæ ſcripſit Rota in tit.de offic Vica.deciſio.
51 fi.in antiquioribus. vbi vult,† quod Vicarius Epĩ poſsit con-
ferre beneficia extra diœceſim.ſequitur Gemi.in c.fi.de offi.
Vicar.li.6. Sed in contrariũ facit,qđ voluit Albe. Bart.Bal.&
cõiter Legiſtæ,in d.l.2.per illum tex.vbi ꝯcludunt, q. hñs iu-
riſdictionē voluntariam ab inferiore a Principe,non põt eam
exercere extra diœceſim,& territoriũ concedentis. Et in ſpe-
cie Bal.infert ꝯ Rotā,q. Vicarius Epĩ non põt inſtituere præ
ſentatum a patrono extra diœceſim. ſequitur d.Phil.Franc.in
d.c.fi.& Barb.in d.c.nouit,d.Iaſ.in l.ſed ſi hac,§.fi. ff.de in ius
voc.& d.Maria.Soc.in c.fi.in 6.artic.char.10. de foro compe.
52 Et facit,quia † Notarius creatus a Rege non poteſt extra re-
gnum conficere inſtrumenta, licēt iſtud ſit voluntariæ iuriſ-
dictionis,ſm Bart.in d.l.2.& in l.cunctos populos, in 7.qõ.C.
de ſumma Trin.& Rotam deciſ.291.ſub rubr. de fide inſtru.
in nouis ¶ Ego in Vicario Rectoris teneo,quód poſsit audire
confeſsiones, & abſoluere,ſuos parochianos extra parochiā:
quia ipſe non habet hanc poteſtatē a Rectore, ſed virtute or-
dinum ſibi collatorum, a Rectore autem fuit exhibita mate-
ria tantum,vnde ſicut ipſe Rector in illam materiam,ideſt in
ſubditos poterat exercere iuriſdictionem voluntariam extra
parochiam,ita poterit eius Vicarius,nam talis Vicarius † au-
53 ctoritate propria abſoluit non auctoritate ſibi delegata, ſm
Ang.de Claua.in ſua Summa,ver.confeſsio,§.3.verſi.ſed nũ-
quid.Et ideo habens priuilegium eligendi confeſſorem,pote
rit confiteri extra parochiam,cui velit. Oſtēdimus quos de-
beat infirmus animarũ medicos perquirere,nunc quales eos
54 eſſe oporteat diſcurramus. Confeſſorem † vita integerrimũ,
ſcientia peritum,diſcretum, & modeſtũ eſſe oportere ſtatuit
Clemens in concilio Viennenſi,vt legitur in dicta clem.du-
dum.& exēplo eorũ,quæ de medico corporum ſ.dixi, iuſtifi
catur Clementis ſñia.Ideo aliter non inſtabo. ¶ De vno ſolũ
55 quæro,an † quis debeat confiteri ſacerdoti ſuo,quem ſcit eſſe
virum ſceleratum,& malæ vitæ?Rñdetur,q. non,ſed tunc ad
religioſos recurrendum eſt habentes priuilegium liberē cõ-
fitendi &c.¶ Sed quid ſi vir ille malus ſacerdos nolit licentiā
impartiri?Rñdetur, ſufficit tunc petere, ſecundum Panor. in
d.c.omnis vtriuſque ſexus, pro quo facit doctrina Bart. in l.ſi
cum dotem,§.eo autem tempore,ff.ſolu.matrim. ¶ Sed quid
56 † ſi parochianus ſciēter cõfiteatur ſuo ſacerdoti indiſciplina-
to,& malorum morum, an confeſſio & abſolutio proſint cõ-
fitenti? Ratio dubitandi eſt, quia cum poſſit bonũ confeſſo-
rem adire,conuincitur de negligentia in eligēdo confeſſorē.
57 Et † quia cõfeſſor exiſtens in peccato mortali,niſi ipſum pœ-
niteat,mortaliter peccat abſoluēdo confeſſum,ſm Bonauē-
turam in 4.ſent.q.19.& probatur in c.fi.de temp.ord. Nam iu
dicans,qui iudicandus eſt,ſeipſum condemnat,§.itē in euan-
gelio,3.q.7.& de pœn.diſt.4.c.1.ergo ceſſante neceſſitate pec
cat mortaliter,qui inducit ſuũ ſacerdotem exiſtentem in pec
58 cato ad ſacramenta miniſtranda.¶ † Breuiter dicerē, aut con-
feſſus ſciebat pro veritate ſacerdotem eſſe in peccato, & pote
rat alteri confiteri,& tunc credo, q. non ſit tutus in foro con-
ſcientiæ rationibus præallegatis, & quia non poteſt aliorum
ægritudines ſanare,qui ſeipſum curare neſcit,vt ad Ciceronē
ſcripſit Seruius Sulpitius.Non enim aliena delicta valet dilue
re,quem propria deuaſtant,c.1.in fi.49.diſt. Ideo Iudas,quia
iuit ad Phariſæos, & reliquit Apoſtolos, nihil auxilij inuenit,
ſed deſperationis augmentũ. Et ab iſta ſententia non vr̃ diſ-
59 ſentire Pan.in d.c.omnis.dum † dicit, q. confitens ſacerdoti
conſocio criminis,vt citius abſoluatur,non eſt tutus.Bene-
dictio enim maligni ſacerdotis in maledictionē conuertitur, &
oratio in peccatũ,c.ſi qui ſunt,81.diſtin. Si aūt ignorabat,vel
poterat cogitare,q. ſacerdos eſſet attritus,& delicti pœnitens,
tunc ad ſalutem proderit confeſſio. faciũt quæ traduntur per
60 Pan.in c.veſtra.de cohab.cle.& mul.vbi quærit,an † ſit audiē-
da miſſa a ſacerdote exiſtente in peccato?& diſtinguit,aut de
lictũ eſt notoriũ,aut occultũ,vt ibi per eum. ¶ Demonſtraui-
mus ſuccinctē quis,& qualis eſſe debet medicus facturus em-
plaſtrum, videamus modò,qualiter ab infirmo ſunt vulnera
detegenda.Iſtud exigeret longũ tractatum:ſed ne videar fal-
61 cem ponere in alienam meſſem,paucis abſoluā.Dñt † Doct.
veram confeſſionem ſexdecim qualitatibus egere, quæ his
verſibus comprehenduntur.

Sit ſimplex,humilis confeſſio,pura,fidelis,
Atque frequens,nuda,diſcreta,libens,verecunda,
Integra,ſecreta,lachrymabilis,accelerata,
Fortis,& accuſans,& ſit parere parata.

¶ Omnes tamen prædictæ qualitates non ſunt de eſſentia,ſed
quædā ſunt de congruitate Idcirco,vt ſcias,quæ ſint de eſſen
tia,& quæ non, eas oēs breuius,quo fieri poterit, explanabo.
62 ¶ Dixi ſimplex,ideſt † ſine verborũ inuolucro,ſeu ſine plica.
clē.ſæpe.& ibi gl.in ver.ſimpliciter,de verb.ſig. Debet enim
pœnitēs,ita clare confiteri, q. omnia & ſingula confeſſor ple
63 nè intelligat:hypocrita † enim eſſe conuincitur, qui verborũ
tergiuerſatione ſua peccata leuigare ꝯtendit, c.quod quis,de
pœnit.diſt.3.in fi. ¶ Dixi etiam,ſimplex, quia debet pœnitēs
64 loqui per verba clara,& expedita,nõ per verba obſcura. ¶ † Si
cut enim depoſitio teſtis obſcura non releuat producentē, c.
cum clamor.de teſtib.& not.per Bart.in l.ea quæ,ff.de ꝯtrah.
empt.ſic obſcura confeſſio non releuat confitentem. ¶ Dixi,
ſimplex,quia non debet pœnitēs ambiguē, nec amphybolo-
gicē loqui,alias confeſſio ſimplex non eſt,cap.1. cum gloſ.in
65 verſic.ſimpliciter,de ſumma Trin.& fide cathol.Sicut † am-
bigua teſtificatio nõ probat,ita dubia confeſſio non iuuat,ca.
66 in pñtia,de probatio.l.nõ hoc.C.vnde legitimi. ¶ Dixi,† ſim-
plex,quia non debet,qui confitetur, loqui per verba exquiſi-
ta,& ſubtili elegantia fabricata,vt confeſſor non intelligat,vt
verecundiam delicti verbis fucatis effugiat:& ſi aliter faciat,
non erit confeſſio ſimplex,cap.dilecti,cum gl.in verſ.ſimpli-
67 citer.ideſt ſine pernicioſa ſubtilitate, de iudic. ¶ Dixi † ſim-
plex,quia non debet confitens moroſē, & cũ difficultate lo-
qui,nec expectare, q. confeſſor ex gutture ſuo peccata artifi-
cioſe extrahat:quod ſi ſecus faciat,non erit cõfeſſio ſimplex.
§.ſed cum.cũ gl.in verſ.ſimpliciter.ideſt ſine difficultate, In-
68 ſtitu.de fideicõ.liber.Nam ēt † teſtis, qui moroſē reſpondet,
& cum difficultate,ſuſpectus habetur, c.ꝑ.ponderet. 50.diſt.
traditur per Panor.in c.cum cauſam,col.7.de teſtib.per Fely.
69 in proœ.Grego.in princ.¶ Dixi, ſimplex, id eſt † ſine mali-
tia,iuxta verbum domini.Eſtote ſimplices ſicut colũbæ.Ma-
litioſa enim confeſſio ad interitũ valet,nõ ad ſalutē.Quid ꝓ-
deſt auaro cõfiteri ſe centena aureorũ millia ſub vſuris mu-
tuaſſe,ſi ex malitia,id eſt vt diues videatur,nõ ꝓpoſito pœni-
tendi,cõfiteatur?quid ſi homicida, vt ſtrenuus appareat,deli
ctum confeſſori manifeſtat?Amē dico vobis,receperũt mer-
cedem ſuam. Nam q̄ ſit graue crimen illorũ, qui cum male
fecerint,gloriãtur,nullus eſt,qui ignoret,c.quā graue, de ex-
ceſſ.prælat.cõtra quos ēt Pſal.clamitat, Quid in malitia glo-
70 riamini:¶ † Dixi deniq;,ſimplex,quia nihil impertinens addē-
dum eſt,vel intermiſcendũ,alias confeſsio nõ foret ſimplex,
Liube-

l.iubem*.ibi,nihil adiectũ ſit,ſed ſimpliciter, C.de appel.l.fi.
71 & ibi Bar.C de dot.pmiſ.c.fi.de teſta.li.6. Requirit† ſcdò,q
ſit humilis Nã peccator ſi reatum ſuum cognouerit,ſe omni
vibſſimũ eſſe intelliget,& ſe mõſtrũ nõ hoiem videbit, vt Se
uerinus de ꝯſolatione,li.1.ſapienter ꝓbat.quo facit tex.in c.
fi.n.inquit.de pœn.diſt.2.Humiliabit ergo ſe pœnitẽs , qui pp
pctm̃ effectus erat ſeruus diaboli,c. non ois, qui dicit,3.qõ.7.
& exẽplo publicani corã confeſſore non audeat oculos eleua
re.Humiliari.n.nos oportet ſub potenti manu Dei, vt nos li-
72 beret in tpe tribulationis,c.nulli,3.q.1.Item† genibus flexis,
& capite diſcooperto peccatorem ſe fore iudicabit , & ſcele-
rum ſuorũ veniam poſtulabit,c.ſané,de celebr.miſs. Et licet
Clau.in ſua Sũma,& plures alij teneant,q genuflexio nõ ſit
de neceſſitate,ſed de cõgruitate , tñ ego arbitrarer pœniten-
tiã eius,qui ſtando,vel deambulãdo, aut ſedendo paré ſe ex-
hibet ſacerdoti,nõ eſſe fructuoſã,neq; verã , & parũ ꝯfitenti
ꝓdeſſe,quia qui ſine humilitate virtutes ꝯgregat, quaſi in vẽ
tũ puluerẽ portat,ſm Greg.quẽ refert gl. in cle.1. de reli.do.
Itẽ humilis dẽt eſſe ꝯfeſſio,quia nõ dẽt, qui ꝯfitetur, gloriari
corã ꝯfeſſore,q bis in ſabbato ieiunet,q eleemoſynas det.q;
iuſtũ cor hẽat . Temerariũ quippe eſt virtutes dño polliceri:
nã ſi dixerimus,q pctm̃ non hẽmus, nos ipſos ſeducimus, &
veritas in nobis non eſt.doleat ergo loquendo, ſeipſum accu
ſet,dicendo cum Pſal.Ecce in iniquitatib.conceptus ſum , &
in peccatis concepit me mater mea . Cõcludendum eſt ergo
in pœnitente humilitatẽ neceſſariã,quia niſi ſe peccatorẽ di-
73 xerit,veritas in eo nõ erit.& † vbi no eſt veritas,ibi nulla põt
74 eſſe humilitas.22.q.2.c.cũ humilitatis. Tertio requiritur,† q
ſit pura,ideſt ſine dolo,c.pura.3.q.9. Debet.n.pœnitẽs cõfite-
ri recta intentione,nõ pp vanam gloriam. Sed aduerte,quia
iſtud ſatis includebať in primo requiſito,vt ibi oſtdi.❡ Quar-
75 tò† exigiť,q ſit fidelis,ideſt,q pœnitẽs ꝯfidat in Dei miſeri-
cordia.& credat p pniam ſibi peccata remitti , nã apud Deũ
nullas patiť moras veniæ ꝯuerſio, c.multiplex, de pœ.diſt.1.
Et ſpecies hæreſis eſt deſperare de miſericordia Dei,c.agno
uimus,26.q.6.Alij dñt,q dẽt eſſe fidelis,ideſt vera : quia non
dẽt falſitatẽ immiſcere,& delictũ,qđ non fecit,ꝯfiteri. Et po
teſt vtraque expoſitio tolerari , prima tamen magis cõuenit.
76 ❡Quinto requiriť,q ſit frequens,†ideſt toties reſurgat p cõ-
feſſionẽ,quoties cecidit pp pctm̃ . Non ſolum ſepties,ſed ſe-
ptuagies ſepties delinquenti , ſi cõuertatur ad pœnitentiam,
peccata donanť,Matth.18 & c.ſepties,de pœ.diſt.3. Nã quæ
frequenti præuaricatione iterantur,ſunt frequenti ſnia dam-
nãda,c.1.de pœnis. Sed an illico poſt cõmiſſum pctm̃ debeat
ꝯfiteri; dicam infra in 13.requiſito.❡ Quidam et dnt eadem
peccata frequenter eſſe confitẽda, quia tãto facilius quis con
ſequitur grãm remiſſionis,quanto magis pluribus ſub ſpe ve
niæ turpitudinem confitetur,c.quem pœnitet, de pœ.diſt.1.
Sed iſtud conſilij eſt,& ad maiorem gratiã obtinendã no au-
tem præcepti neq; obligationis,quia ſemel cõfitendo diſſol-
uitur delicti obligatio,& funiculus,quo ligatus tenebať, dirũ
pitur, ergo amplius obligatio extincta reuiuiſcere nõ poteſt,
l.qui res,§.aream,ff.de ſolu.c.ſi quis,de pœ.diſt.7. Et diuina cle
mentia peccata ſemel dimiſſa iterum in vltionẽ venire non
patitur,c.ſi illic.a 3.q.4.Et q ſufficiat peccatum ſemel cõfite-
77 ri,deciditť in §.non ita,de pœn.diſt.1.Sunt tñ † quidam caſus
ſpãles,in quibus reiteranda eſt confeſſio, quos refert Hoſt.in
Summa de pœn.& remiſ.§.an peccata ſemel cõfeſſa.quos nõ
ꝓſequor,ſed ſubbmitti Theologorũ diſcutiẽdos relinquo.
❡Sextò debet eẽ nuda a verbis palleatis,& obtutis,ſed iſtud
abundat,quia ſi ſimplex eſt,oportet, q ab oi verborũ inuolu
cro fucatoq; ſermone ſit nuda,vt ſup.abunde dictũ fuit . Alij
dñt,q debet eſſe nuda ab omni mendacio , & ab omni vela-
mento,quia ſm Aug.veritas de terra,ideſt de peccatore orta
eſt,& iuſtitia de cęlo proſpexit , ideſt a Deo data iuſtificatio
pœnitenti.Nã qui ſe excuſat,a Deo accuſatur: qui aũt ſe accu
ſat excuſatur.Ignoſcimus(inquit dñs) ei, qui ſibi nõ ignoſcit
c.veritas,de pœn.di.j.❡ Septimò oportet,q ſit diſcreta.i.cum
78 iudicio facta, & † ideo impuberes,qui diſcretionem.i.animi
iudiciũ non habent.§.præterea.Inſt.quib.nõ eſt permiſ. face
re teſtamentum.non tenẽtur confiteri niſi ſint doli capaces,
qui cum ſciãt ſe errare,vtique ſcire debẽt ſe emendare.c.j.de
delic.pue. Verſatur autem diſcretio in pœnitẽte tam in eligẽ-
do ſacerdotem,qui ſciat ſoluere,& ligare.c.j.de pœn.diſt.6.q
79 in exprimendo,& cõfitẽdo peccata,quia nõ† debet manife-
ſtare ſocios criminis,ſed ſeipſum tantum accuſare.Inquit. n.
Pſal.Delictum meum cognitũ tibi feci. Dixit.n.meum, non
ꝯſocij,c.fi.de pę.diſt.j. Nunquam ergo nominabit perſonã,
cum qua peccauit,niſi neceſſe ſit ad oſtendendã peccati ma-
gnitudinẽ,ut ſi filia cũ patre , uel filius cũ matre peccauerit
80 ſecundum Richar.in 4.ſententiarum,diſt.17.art.3.q.ult. †Itẽ
debet confeſſio eſſe diſcreta,ideſt diuiſa, & ſeparata.Ita.n.ex
ponitur in c.cupiẽtes,§.ad hæc,de elec.lib.6.& in l. ex hoc iu
re.ff.de iuſt.& iur. Debet.n.confitens confeſſionem ſuã biñ-

ordinare,& eam ſaltẽ diuidere in ſeptem partes,ſicut ſunt ſe
ptem peccata mortalia,non aũt ſimul,& confuſẽ omnia con
81 fiteri.❡ Octauo† dẽt eſſe libens i.voluntaria,ex quo ſequiť, q
82 coacta confeſſio nihil prodeſt. Licet† n.volũtas coacta volũ
tas ſit,l.ſi mulier,ff.quod metus cã. ca.maiores ꝯ fi. de baptiſ.
tñ ubi requiriť abſoluta volũtas,ibi dẽt interuenire oimoda
libertas,c.cũ locũ,de ſponſa.ois ergo conditio, nec præciſa ſit,
ſiue cõditionalis,impedit effectum cõfeſſionis ſacramẽtalis.
83 Ex quo elicio,†q nõ eſt par rõ meriti, & demeriti: nã volun
tas coacta violentia cõditionali demeretur.c.j.15.q.j.& tamẽ
non meretur . Vel aliter, confeſſio debet eſſe voluntaria.i.
ad finẽ ordinatũ facta,non ad finem malum,& peruerſũ.Nã
84 uoluntas† nõ põt eſſe,niſi ad bonum,alias ſi ad malum decli-
net,non eſt voluntas,ſed cõcupiſcẽtia,ſm Pan. poſt gloſſ.in
proę.Greg.in uer.Rex pacificus,col.2.i ſi.prin.ſeq. Nono ue
recũda eſſe dẽt,quia qui erubeſcit pro Chřo,dignus eſt miſe
ricordia. Dignus.n.eſt miſericordia,qui ſpirituali labore pe-
85 tit grãm.c.quẽ pœnitet.de pœn.diſt.j.Verecundia †.n ſignum
eſt contritionis pniæ , nam uerecundia caſtigat im mentem
86 oñdit.l.j.C.de maiuma.lib.xi.& in adoleſcente † optimã ſpẽ
pollicetur,vt ſcribit Sene.ad Lucillum,lib.j.epiſt.ultima.Vel
87 dẽt eſſe uerecunda,quia †uerecundia delicti pęna eſt magna.
Laborat.n.mens patiendo,d.cap.quem pœnitet.Hac ratione
prohibitum eſt confiteri interpoſitam per perſonam,nã qui
88 per uos peccaſtis, per vos etiam erubeſcatis . Hac etiam† ra-
tione prohibitum eſt confiteri per ſcripturam,d.c.quem pœ
nitet.Quid procedit etiam ſi peccator coram ſacerdote ne-
ſcit ſcripturam legere , ſm Arec.& Felyn.in ca. de teſtibus col.
pen.de teſtibus reprobantes gl.in c.qualis.30.q.5.quę contra
89 rium tenuit.Mutus† tamen per ſcripturã,uel nutu, põt con-
90 fiteri ſm Inno.in d.c.omnis. ❡ An autem ignorans†idioma
poſsit confiteri per interpretem,uideretur , quòd ſic, arg.l.j.
§.fi.ff.de uerbo.oblig. Contrariũ tenent Theologi in 4.ſentẽ
tiarum,maximè Scotus quæſt.ultima.quia põt cõfiteri per ſi
91 gna,ſicut mut*.❡ Decimò oportet,quòd †ſit integra,& quòd
omnia,& ſingula peccata cõfiteatur. Nõ.n.Deus nouit opus
92 imperfectũ,c.ſi plures,de pœn. diſt. 3.❡ † Sed quæritur, an ẽt
uenialia ſint cõfitẽda.gl.in c.vnum orarium,in uer.quia faci-
le.25.diſt.videtur uelle,quod non, tum , quia nullus pro ue-
93 nialibus damnari põt,tum†quia per orationem Dominicam
per aſperſionem aquæ benedictæ,per modicũ ieiunium, uel
per eleemoſynam dimittũtur,de cõſecra.diſt.3.c.aqua, et de
pœn.diſt.4.ca.de quotidianis,uel per extremam vnctionem
c.vnico,de ſacr. vnctio..Vel per Euchariſtiã deuotè ſuſceptã,
c.2.& c.cum oẽ.de conſe.diſtin.2. Vel per deuotam pectoris
tunſionem,c.tres ſunt,de pœn.diſt.1.Vel per benedictionem
prælati,c.maledicam,& c.dictum, 1.q.1. & no.in ſalutatione
Sexti.❡ Sed Hoſt.in Summa,de pœn & remiſ.§.de quibus,di
94 ſtinguit inter venialia.nam†venialiũ tria ſunt genera, ſecun-
dum glo.in d.c.vnum orarium,§.alias ea demũ,in verſ.ligna.
Quædã enim ſunt maiora, vt quæ iam in conſuetudinẽ abie-
runt,& hæc ſunt cõfitẽda : quia nullum eſt adeo veniale, q
ex ꝯſuetudine nõ efficiatur mortale,d.c.vnum orarium,§.cri
minis.Quædã ſunt minora , & iſta ſufficit cõfiteri in genere,
d.c.de quotidianis.Quædam ſunt minima, quæ in ſola cogita
tione ꝯſiſtunt , & ad deliberatũ ꝯſenſum non perueniunt, &
iſta delentur,& mundantur modis , quibus ſ. ❡Prædicta ve-
ra ſunt,niſi ex ſtatutis ſuæ profeſſionis eſſet aſtrictus peccator
ꝯfiteri venialia, vel niſi dubitet, an peccatum ſit veniale, vel
mortale,vt ꝯcludunt Theologi, maxime Clauaſ.in ſua Sum-
95 ma,§.confeſſio ſacramentalis,ver.27.❡ †Integra etiã eſſe de-
bet reſpectu qualitatum criminis . Tenetur.n circunſtantias
peccati exprimere,c.Deus qui,& c.ois,§.ſacerdos, de pœnit.
& remiſ.Circũſtantias dico, ſiue cõcomitantes ſiue allicien-
tes,c.1.de pę.diſt.5. Laudabile tamen eſt tacere circũſtãtias
quę ſpeciem delicti nõ mutant,& audiẽtem alliciunt ad turpi
tudinem,licet delictum aggrauent.Itẽ tacitum eſt cõfiteri cir
cunſtantias,quæ ad grauitatem delicti nihil faciunt , ſecundũ
96 B. Thomam,& cæteros,in 4.ſenten.† ❡ An autem delicta no-
ta confeſſori ſint etiam confitenda ? Videtur,q non,quia ter
demonſtratæ fruſtra ſit demonſtratio,l.j.in fi.ff.de dot.prele.
In contrarium eſt veritas, quia delicta non ſunt nota cõfeſſo-
ri,vt Deo,& iudici, niſi in foro pœnitentiali confiteantur,er
go ſunt confeſſori in pœnitentia confitenda,capit.1.de offi.
ordin.& ibi Pan.l.illicitas,§.veritas.vbi Bart. ff.de offi.pręſ.id.
97 ❡†An autem is,qui ſuppreſſit vnum peccatũ , teneatur iterũ
omnia cõfiteri ? Diſcordes in hoc ſunt Doctores:ſed omiſ-
ſa relatione opinionũ,illa eſt communis,quòd ſi confiteatur al-
teri ſacerdoti,teneatur iterũ omnia confiteri,ſecus ſi eidem,
ſm Arch.in cap.fin.in fi.de pœn. diſt.3. Pan.in d.c.omnis,in
j.not.& in c.ex parte,eod.tit. Caueat tamen pœnitens, ne di-
uidat confeſſionem ex malitia,vt quidã faciunt, qui conſide-
rantes magnã peccatorũ ſuorum congeriem, erubeſcunt oĩa
ſimul confiteri,& ideo partem uno tpe,partem alio tpe eidẽ

confitentur, nã talis confeſsio non prodeſt, quia nõ eſt pura,
98 & ſimplex, vt eſſe dẽt. †Vnde imo dẽt eſſe ſecreta, ſi occulta
ſint pc̃ti de pœ. d. ſt. 1. c. nõ tibi dico, vt te in publicum prodas
nã ſi peccatum occultũ eſt, ſufficit illud in notitiã ſacerdotis
referre, c. quem pœnitet, & c. ſeq. cã, & quæſt, aliás fatuus repu
tatur, qui errorẽ ſuum publice cõfitet, ca. ex literis, de diuor.
99 Exigit† etiam, q ſit ſecreta ex parte ſacerdotis, qui non debet
cõfeſsionẽ reuelare, nã in foro cõfeſsionis mori debet pecca-
tũ. Significatio. n. ſacramẽti cõfeſsionis eſt ſignificatio occul
tæ extinctionis peccati, vñ qui reuelat, facit irritum ſacrũ,
ſm̃ Theologos, ideo dicit text. in d. c. omnis. Caueat oĩno ſa-
cerdos, ne verbo aut ſigno, aut alio quouis modo prodat pec
catorem, qđ ſi præſumpſerit reuelare, non ſolum a ſacerdota
li officio deponatur, ſed ad agendam pœnitentiam in arctum mona
ſterium detrudatur. ad idem text. in c. ſi ſacerdos. de pœ. diſ. 6.
vbi alia pœna de iure antiquo imponebatur, videlicet vltra
depoſitionem cogebantur perpetuo peregrinari. Et in tantum
100 †ſecreta debet eſſe confeſsio, q ſi ſacerdos producatur in te-
ſtem, poterit ſecure dicere ſe nihil ſcire, quia non ſcit, vt ho-
101 mo, ſed vt Deus, c. 2 & ibi no. Pan. de off. ordi. Nec † cogi põt
ab Ep̃o teſtificari ſuper his, quæ audiuit in cõfeſsione, c. dile-
102 ctus, de exceſ. prælat. Et † ſi per Ep̃m excõicetur non timeat
censuras, quia non ligant, cum non ſciat, vt homo. Nec tenet
obedire Papæ præcipienti, q ſibi manifeſtet delictum con-
103 feſſatum in pœnitentia, ſm̃ Pan. in d. c. dilectus. quia † in hoc ſa
cerdos eſt Vicarius Chriſti ſpecialis; ergo maior eſt Papa Vi-
cario generali, quo ad illam ſpeciem, c. ſtuduiſti, ff. de off. leg.
etiam ſi Papa diceret illud recipere in confeſsionem, quia ne
mo debet delictum alterius in pœnitentia confiteri, vt ſupra
104 dixi. ¶ †Sed quid ſi ſacerdos rec. prius in teſtẽ reuelauerit pec
catum ſibi ab altero in pœnitentia cõfeſſum, an eius teſtimo
nium fidem faciat? Rñdeas, q non, quia alter non fuit illi con
feſſus, vt homini, ſed vt Deo, ſm̃ Bald. & Pau. de Caſt. in l. At
chigerontes, C. de epiſ. aud. quem ſequitur Fel. in c. 1. col. 1. de
105 excep. ¶ †Sed quid ſi aliquis exiſtens poſt parietem, vel a ca-
ſu pertranſiens audiuerit confitentem in pœnitentia ſacerdo
ti, an ipſius teſtimoniũ probet aliquid cõtra confeſſum? Tin-
darus in ſuo dialogo de teſti. char. 20. determinat, q nõ, ſequi
tur Fely. in d. c. 1. Iſtud dictum vrgenti ratione non fundatur,
quia audiens a caſu, non audiuit, vt Deus. Et licẽt audiuerit
confitentem in foro pœnitentiæ coram Deo, hoc ſolum nõ
vr̃ tollere fidem dicto teſtis aliás integri. Sed honeſtum vide
tur, q tali non credatur, ne detur occaſio malis ſacerdotibus
ſupponendi teſtes poſt parietẽ, qui audiãt, & poſtea reuelẽt.
¶ Ex ꝑmiſsis redditur dubitabile dictũ Bart. in l. 1. §. huius. ff.
106 de iuſt. & iure. vbi Bar. dicit, q †ſacerdos, quia eſt perſona pu-
blica, põt ſtipulari pro abſente reſtõnem vſurarum. Quæ ſti-
pulatio ꝓdeſt abſenti, cui vſuræ extortæ fuerũt, nam illud vr̃
falſum, cum. non credatur ſacerdoti de confeſſatis in pœniten
tia, & hac rõne motus d. Iaſ. ibi dixit dictum Bar. non eſſe ve-
rum. Sed tu dicas, q dictum Bart. eſt veriſsimũ. in primis põt
procedere. qñ ſacerdos ſtipulatur extra pœnitentiam. Vel põt
intelligi, qñ aliquis in pœnitentia cõfitetur delictũ notorium,
& ꝑmittit ſacerdoti ſtipulanti pro abſentibus illis ſatiſfacere.
Ita probat tex. alleg. p Bar. in cap. q̃q̃, de vſuris, li. 6. qui loquit
in uſurario manifeſto. Et ſm̃ legẽ allegatã dẽt intelligi dictũ
Doct. ſm̃ Bar. in l. in ambiguo, ff. de reb. dub. Vel intelligẽdo
107 dictũ Bar. gñaliter, rñdeas, vt ſtatim ſubijciam. †Sit ergo con
cluſio, q non credit ſacerdoti teſtificãti de his, quæ ſibi dicta
fuerunt in pñia. Fallit in caſu notorio, per ea quæ ſtatim dixi.
Fallit ſcđo in cauſa mr̃imoniali, ſm̃ glo. ſingu. in c. tua nos, in
verbo, cõfiterit, de ſponſa. quam ad hoc dixit ſingularẽ Lud.
Ro. in l. ſi non ſpãli, C. de teſta. ſequit do. Iaſ. in d. §. huius ſtu-
dij, & in l. patre furioſo, col. 3. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iu.
vbi dixit, q nullus Canoniſtarum unq̃ ꝑpõderauit dictam gle.
Sed certe nullus Canoniſta vnq̃ eã põderauit, quia illa gl. nõ
dicit hoc, neq; ſenſit: nam illa gl. loquit in foro pniali, in quo
cuilibet eſt credendũ, c. ſignificaſti, de homici. Sed quantum
ad forũ fori, mihi vr̃ illa gl. q velit ꝯtrariũ. Et iſtud voluit Pa
pa in d. c. tua nos, ubi rñdet cuidã Ep̃o in foro fori, qualiter ti-
bi cõſtiterit, nõ videmus. q. d. de animo, & propoſito in mẽte
retento, nõ videmus qualiter tibi cõſtare poſsit. q. d. nullo mõ
põt tibi conſtare, q falſum eſſet ſi p confeſsionẽ ſibi factã in
108 pnia conſtare ſibi, vt iudici potuiſſet. Tertiò fallit, ſi † accedat
conſenſus eius, qui fuit in pnia confeſſus, nam de ipſius ſcien
tia põt ſacerdos reuelare cõfeſsionẽ, c. ſignificaſti, de adul. ubi
Pan. & alij no. & iſta eſt *communis* opin. ſm̃ Fel. in c. teſtimo-
niũ, col. 11. de teſti. quicquid dixerit Claua. in ſua Sũma, qui
cõtrariũ tenet, & malè. Dẽt tñ aduertere ſacerdos, ne forum
criminis manifeſtet, vt dĩ in d. c. ſignĩaſti, in ver. nomẽ adulte
rij celãs, & in iſtis terminis ꝓcedit dictũ Bart. in d. § huius ſtu
dij. nã pœnitens vr̃ dare licentiã ſacerdoti ſtipulanti ꝓ abſen-
109 tib. eiſdem ſtipulationẽ reuelandi. ¶ †Sed hic inſurgit dubita
tio, an credẽdũ ſit dicto ſacerdotis atteſtãtis ſe habuiſſe licẽ-

tiã reuelandi, ſi illa negaret. Iſtã dubitationẽ reſoluit Lap. al
leg. 94. dicens ſtandũ eſſe dicto ſacerdotis, quantũ ad euitãdã
pœnã d. c. oĩs vtriuſq; ſexus. ſequit Fel. in c. 1. col. 1. de except.
110 †dicẽs credendũ eſſe dicto ſacerdotis aſſerentis abſoluiſſe ex-
cõicatum ante mortẽ, quantũ ad euitandũ pœnam, cle. 1. de
ſepul. Bñ facit, qđ decidunt Hoſt. & Pan. in d. c. oĩs. vbi cõclu-
111 dunt, † ſtandum eſſe dicto ſacerdotis negantis ſe audiuiſſe re-
uelata in cõfeſſione, quantum ad euitandã pœnam illius cano
nis. Ego arbitror, q iſta deciſio Lapi debeat ſanè intelligi, vi-
delicet qñ tertius negat ſacerdotem habuiſſe licentiã. Secus
ſi confeſſus negaret, alias pœna dicti cap. oĩs, eſſet ludibrioſa,
quia eſſet in facultate ſacerdotis illam euitare, dicendo ſemꝑ
ſe habuiſſe licentiam, qđ dicẽdum non eſt, ſm̃ Pan. & Fel. in
112 ſimili in c. inter cæteras, de reſcr. † Item aduerte, inquantum
ſupra dixi, q magis credit ſacerdoti dicẽti ſe audiuiſſe extra
confeſſionẽ, quam dicenti dixiſſe in cõfeſſione, quia verum
eſt, niſi ex cõiecturis poſſet iuſtificari ꝯtriũ, ſm̃ dñm Card. in
d. c. oĩs. inferens, q ſi ille eſſet propriꝰ ſacerdos, & poſtea eſſet
alij occultũ, probaretq; d. cõs ſe dixiſſe in cõfeſſione, ſe fuiſſe
illi confeſſum, tunc ſm̃ eũ poſſet ſacerdos ſubijci torturæ iu-
xta formam c. cum in contemplatione, de reg. iu. Quartò fal-
113 lit, ſi † ſacerdos egeat prudentiori conſilio, tunc pro conſilio
obtinendo perſona non nominata poterit peccatum reuela-
114 re. d. c. omnis, & c. officij, eod. tit. † Quantò ſacerdos in gñe po
terit peccatum reprehendere exemplo Chriſti, qui reprehen
dit Iudã dicẽdo, vnus veſtrũ me traditurus eſt, c. ſi ſacerdos,
de offic. ord. Caueat tñ confeſſor, ne taliter loquatur, q de ꝑ-
115 ſona peccatoris poſſit apparere, d. c. omnis. ¶ Sed quid † ſi ali-
quis ꝯfiteatur velle interficere Titiũ, dicẽdo ſe non poſſe re-
ſiſtere voluntati, an iſtud ſacerdos poſſit reuelare? Quidam, vt
refert Arch. in c. ſacerdos, de pœ. diſt. 6. tenẽt, q nõ. Sed ꝯtriũ
tenent Inn. & Pan. in d. c. oĩs. quia hoc pctm̃ non dr̃ detectum
in pñia, cum peccator nõ habeat contritionẽ. Itẽ quia eſt co-
mittendum, non commiſſum: vnde ad impediendum debet
poſſe reuelare. Imo Claua. in ſua Sũma vult, q ſacerdos tenea
tur reuelare ſub pœna peccati mortalis, vt obuietur ſcandalo,
& malo futuro. Sed Card. in d. c. omnis, credit licere, & dẽre re
uelare, dũtamen non prodat peccatorem. Et ſi videt fieri nõ
poſſe, quin reuelando peccatũ committendum, non ẽt reue-
let peccatorẽ, dicit Card. ſacerdotẽ dẽre omnino tacere. Quæ
opinio placet, qñ confitens ſe hr̃e animum interficiendi Ti-
tiũ rogaſſet ſacerdotem, vt oraret Deũ pro eo ad finem, vt ea
voluntas auferatur ab eo, tunc quia aliquod ſignum contritio
nis oſtendit, non crederem licere ſacerdoti noĩare peccato-
rem, alias ſtarem opinioni Innocẽ. & ſequacium. Sed quid ſi
quis confiteatur laico, quod licet aliqñ, puta in caſu neceſsita-
116 tis. An laico licebit † reuelare confeſſata? Cano. reſpõdet *com
muniter*, q non, quia etiam ipſe ſcit, vt Deus, non vt homo. Ex
quo ſequitur, q etiam ipſe cogi non poſſet ſuper his teſtifica
117 ri, per ea q̃ ſupra dixi. † Sed quid ſi reuelarit, qua pœna veniat
puniendus? Dubitat, quia pœna d. c. oĩs. per oĩa non conuenit
laico. Ideo Inn. & Card. rñdet, q eſt puniendus pœna arbitra
ria, arg. c. de cauſis, de off. deleg. Inſuper quæro de quæſtione,
118 quam vidi in facto. † Mæuius peregrè ꝓfecturus depoſuit cer
tam pecuniarum ſummam penes Titium, cui fecit apochã, ꝑ
quam conſtabat, q ſi idem Mæuius peregrè moreretur, q il-
lam pecuniam donabat eidem Titio. Mortuo Mæuio in pere
grinatione, Titius oſtẽdit dictam apochã Sempronio amico
ſuo, petẽs ab eo, q ſub ſigillo confeſſionis oĩa ſecreta teneret:
promiſit Sempronius, qui dicit ſe pro certo ſcire, q illa eſt
apocha ſcripta, & ſubſcripta manu dicti Mæuij, quæſitũ fuit,
an ſtante monitorio gñali publicato ad inſtantiam venien-
tium ab inteſtato hæreditatẽ dicti Mæuij teneatur Sẽpronius
reuelare dictũ depoſitum. Vr̃ prima cõſideratione dicendũ,
q ſic, quia ſcit Titium habere penes ſe dictas pecunias: ergo
parere debet monitorio iuridice propoſito, c. is qui cum fu-
re, de furt. c. dilectus, & vtrobique Pan. de exceſ. præl. aliás nõ
propalando, duo delicta cõmittit. Primũ inobedientiæ, quia
non paret ſuo ſuperiori, c. 2. de maio. & obe. ſecundũ falſitatis
119 quia tacens † veritatẽ falſum cõmittit, ſicut ſi falſum diceret,
c. 1. de cri. fal. l. qui teſtamentũ, ff. de fal. Nec ob. ſi dicatur, q
Sẽpronius habuit ſub ſigillo confeſſionis, quia licẽt ſibi dictũ
ſit in ſecreto. & ſub ſigillo cõfeſſionis, non tamen ſibi fuit re-
uelatum, vt Deo, ſed vt amico alum, quo caſu dñt Inn. Card.
120 Pan. & alij in d. c. omnis, q † talis amicus poteſt cogi teſtifica
ri, quia aliud eſt ſigillum confeſſionis, aliud ſigillum ſecreti,
& idẽ tenet Pan. in d. c. ſi ſacerdos, & in c. dilectus, & ita ꝑ plu
ra firmat Fel. poſt Panor. in c. intimauit, de teſti. & ita ẽt con-
ſuluit Card. in conſilio 38. Quidam habens vnum filium. ¶ In
121 † contrarium, quod non teneatur reuelare facit, quia ſciens a-
lium iuſtè, & debito iure rem detinere, nõ tenetur reuelare,
ſecundum Claua. in ſua Sũma. §. furtum, verſiculo 41. & licẽt
122 ipſe non dicat, ſatis probatur: quia † edictum contra deti-
nentes debet intelligi de detinẽtibus iniuſte, aliás eſſet noto-

rie iniquum,& iniuſtũ, & contineret manifeſtum iuris erro-
rem,quo caſu non ligat,c.per tuas,de ſent.excõ.c.venerabili-
bus.§.pen.eod.tit.lib.6.c.cũ contingat,vbi Pan.in pen.no.de
eſt deleg.c.ab excõicato,de reſcrip.Sed in caſu præſuppoſito
Titius licitè detinet hanc ſummam ſibi cauſa mortis donatã,
ergo &c.Et dato,q́ huiuſmodi ſcriptura forte non probet in
foro fori,tñ in foro poli,& in foro conſcientiæ,de quo quæri-
123 tur, † oĩs qui hét voluntatem defuncti pro ſe,licèt non ſolen-
nẽ,poteſt ſibi relicta retinere,ſm Inn.& Canon.in ca.quia ple-
rique,de immu.eccl.quem ſequuntur Bar.Alex.& Moder.in
l.nemo poteſt.ff.de leg.1.¶ Secundò pro hac parte facit, quia
124 † edictum in gñe contra ſcientes, non ligat niſi de his,qui pro-
bare poſſunt,qđ ipſi ſciunt,& denunciare iubentur,c.placuit,
6.q.2.c.ſi peccauerit.2.q.1.c.pleriſque.72.q.6.glo.in c.ſi ſacer
dotes,de pœ.diſt.6.& ita in ſpecie concludit Card.Alex.poſt
gl.in c.nerui.13.diſt.allegãs idem tenere S.Thomã.& idé te-
125 net Clau.in ſua Sũma,§.denunciatio,ver.ſi. nam † boni viri
tacẽt,qđ probare non pñt.d.c.plerunque. Bñ facit quod deci
126 dit Fel.in c.de cętero,§.fi.de re iud.† Vbi concludit, q́ cõſti-
tutiones Epĩ, vel Papæ mandantes quibuſcunque ſcientibus
aliquem tenere & poſſidere beneficium cum ſimonia, vt de-
beant propalare ſub pœna excõicationis latæ ſententiæ, non
127 ligant ſcientes,qui non poſſunt fidẽ facere. Et ſciens,†prodi-
tionem tractatam contra Principem,quam probare non põt,
ſi taceat non incidit in pœnã l.quiſquis, C.ad leg.Iul.maieſt.
ſm Ang.in tract.maleſ. & iſtam partem in caſu pręmiſſo la-
tius conſulendo cõprobaui. ¶ Ad contraria rñdebam.ad pri-
mum,q́ ſit parendum pręcepto ſuperioris,patet ſolutio,quia
præceptum non intelligitur emanatũ ꝯ detinentes iuſto titu
lo,nec contra ſcientes detentionem,quam probare non pñt.
128 Non†obſtat,q́ ſit falſarius,qui tacet verum,quia concedo in
eo,qui iurauit dicere veritatem,in alijs,nõ ſecundum gloſ.in
c.ne quis arbitretur.22.q.2 per quam ita dixit do.Iaſ. in l.3.in
fi.ff.ſi ex noxa.cau.aga.¶ Non obſtat deciſio Innoc. & ſequa-
ciũ in d.c.omnis.quia concedo,q́ requiſitus, vt ferat teſtimo
nium,tenetur dicere,quę ſibi dicta ſunt ſub ſigillo ſecreti,ſed
tñ non tenet denunciare. Aliud enim eſt denũciare, aliud te-
ſtificari.¶ Duodecimò requiritur, q́ ſit lachrymabilis ex cor
de,vt ſ.dixi:nam vera pñia eſt dolor cordis & animæ amari-
tudo,c.ecce,de pęn.diſt.1.Rugiebam,inquit Pſalm. a gemitu
129 cordis mei,de pœn.diſt.3. ca.ille Rex.¶ Decimotertiò †acce-
lerata eſſe debet, quia neſcimus qua hora dñs nr̃ venturus ſit.
Et quis ſcit,an adijciant hodiernæ craſtina vitę. Tpa Dij ſupe
ri: Acceleret ergo peccator, nec expectet,qñ peccare nõ pot.
Arbitrij quærat libertatem, vt delere poſſit cõmiſſa, non ne-
ceſſitatem. Quem.n.morbus vrget,& pœna terret, ad veram
vix venit ſatiſfactionem,ſm Augu.in lib.de pñia, trãſumpti-
uè in c.nullus,de pęn.diſt.7. Si tñ in vltima neceſſitate conſti
tutus ad Deum conuertatur per contritionem & confeſſio-
nem,Deus cõuertetur ad eum:quia quacunq; hora ingemue
rit peccator,amplius (inquit Dominus) iniquitatem eius nõ
reminiſcar,ſed vt dicit Aug.vix eſt, vt ad verã perueniat pœ
nitentiã. Meritò Aug.dicere ſolitus erat,non dico tibi, dãna-
bitur,ſed nec dico ſaluabitur. Vis ergo a dubitatione reſolui,
vis a peſte præſeruari? age pœnitentiam dum ſanus es: ſi hoc
agis,dico tibi,q́ ſecurus es,quia pœnitentiam egiſti,qñ pecca
re potuiſti. ſi autem vis agere pñiam quando iam peccare nõ
potes,te peccata dimiſerunt,non tu illa,c.ſi quis, de pœniten.
130 diſt.6.Et † propterea ſtatutum fuit, q́ quilibet teneat̃ ſemel
in anno confiteri,d.c.omnis.Monachi aũt tenentur confiteri
ſingulo menſe ſemel ſaltem,clem.ne in agro. §.ſanè,de ſta.re
gu.Ex quo apparet,peccatorem non teneri illico poſt cõmiſ-
ſum reatum illum confiteri. Sunt tñ quidam caſus,in quibus
data opportunitate tenetur ſtatim cõfiteri,quos refert Claua.
in ſua Sũma.§.cõfeſſio ſacramentalis.verſ 30. ¶ Decimoquar
tò fortis eſſe debet aduerſus verecundiam,quæ peccatori taci
131 turnitatem imperat.l.ſi.ff.de fur. Hæc†enim verecũdia,ſecun
dum Phil.4.ſententiarũ non cõuenit viris. ¶ Decimoquinto
132 †accuſans,& nõ excuſans,vt dixi ĩ ſexto requiſito. Accuſans,
ſcilicet ſeipſum,non alios,vt faciunt loquaces fęminæ,quę vi
cinarum errores vna cũ ſuis enunciant,& male, vt in 8.requi
133 ſito deduxi. ¶ Vltimò debet eſſe parata parere. Nã † pęnitens
debet exhibere ſe paratum ea facere iubẽte ſacerdote pro re-
cipiẽda vita aĩæ,quæ faceret pro euitanda corporis morte, &
ea facere immortalis futurus,quę faceret ꝓ differenda morte
134 moriturus.c.cõſideret,de pœn.diſt. 5.Datum enim †eſt a lege
ſacerdoti arbitrium iniungẽdi pęnitentias,c.mẽſurã,de pœn.
diſt.1.c.tempora pœnitudinis,26.q.7.& ei conceſſa fuit pote-
ſtas diſpenſandi contra canones pęnitentiales,ſm Pan.in c.at
ſi clerici.§.de adulterijs,col.2. de iudicijs. Qui debet arbitriũ
ſuũ regulare ſm arbitriũ boni viri,& ex cauſa diſpẽſare. Et di
135 xit Pan.in c.Deus qui,de pœ.& remiſ.q́ † ſacerdotes dñr co-
medere peccata populi, quia eorũ orationes & bona opa va-
lent ad remittendã pœnitentiam peccatorum,c.ipſi ſacerdo-
136 tes.2.q.1.¶ Sed quid ſi ſacerdos inique arbitretur ,vel ſine cã
diſpenſet,an confeſſus erit tutus quo ad Deum? Gl.in c.mẽ
ſuram,de pęn.diſt.1.quã ſequitur Pan.in d.c. Deus,qui diſtin
guit,aut confeſſus credebat cõfeſſorem eſſe peritũ,& erat pa
ratus ſuſcipere iuſtam pñiam, & tunc excuſatur. Aut ſciebat
eum eſſe ignorantem,& tunc peccata dimiſſa erunt,ſed per-
ficiet in purgatorio condignam pñiam . Idem tenuit gloſ.in
extrauag.antiquorum,in ver.confeſſis.quæ tenet confeſſum
fore abſolutum quò ad pęnam æternam propter fidem ſacra
mẽti,licèt teneatur in hoc ſęculo,vel in purgatorio,facere de
bitam pñiam. ¶ Aduertat ergo ſacerdos, qualiter arbitretur.
Melius.n.eſt redargui de miſericordia,quam de ſęuitia,nam
ſi graue pęnitentiæ pondus impoſuerit,aut pœnitens reijciet
pœnam,aut ſuſcipiens,dum ſufferre non poteſt, ſcandalizabi
137 tur,& magis ad peccata pronus erit,c.allegãt.26.q.7.¶ † Nec
auſteri ſint ſacerdotes in pęnitentia iniungenda,vt iuſti appa
138 reant,ſed talem † imponãt,qualem præſumant peccatorẽ poſ
139 ſe peragere.c.2.de pęn.& remiſ.vnde †reprehẽdẽdus eſt , qui
iniungit pñiam peccatori , quam veriſimiliter arbitratur põt
eum non facturum,cap.penitentes. 50.diſt.quam ad hoc not.
Fel.in c.ſcribebam,de pręſump.Ideo conſiderabit ætatẽ con
fitentis,d.c.tempora plenitudinis,qualitatem ipſius, an delica-
140 tus ſit,an robuſtus.c.Deus qui,de pęn.& remiſ.&. ad †contri-
tionẽ diligẽter aduertet,quia poſſet eſſe tanta, ꝓ abſolui poſ-
ſet cõtritus & cõfeſſus abſque vlla ſatiſfactione exterioris pę-
nitentiæ, ſm glo.in c baptiſmi vicem,de conſecr.diſt.4.& ex
trauag.antiquorum,de pęn.& remiſ. Hoſtien.& Pan.in d.ca.
Deus qui,& Archi.in d.§.ſi ergo.25.q.3.qui dicit ſe audiuiſſe
a Theologis,qui melius ſciũt,quam iuriſtę,quòd tanta poſſet
eſſe peccatoris contritio , quod propter maximam creatoris
miam peccator abſque vlla pęnitentia exteriori, & pęna pur
141 gatorij vitam æternam conſequi poterit.¶ †Sed quid ſi ſacer
dos fuerit inique arbitratus,an poterit arbitrium reuocare,&
aliã iniungere pñiam? Videtur q́ ſic arg.l.quod iuſſit.ff. de re
iudic.In contrarium facit tex.in l.iudex poſteaquã.ff.eo.titu.
¶ Reperio glo.in c.quod ſuper his,in verſi.impotens. quam
ibi ſequuntur dom.Anton.Pan.& cæteri alij , de uo.& uot.re-
dempt.tenere,q́ poſſit reuocare,& pœnitentiam cõmutare,
142 & ſic ſententia † confeſſoris videtur interlocutoria , quia po
teſt reuocari. d.l.quod iuſſit . nã etiam in foro fori pœna põt
auctoritate Principis commutari.l.acta,§.de amplianda.ff.de
143 re iud.Quinimò † abſente confeſſore poſſet cõfeſſus non va
lens facere iniunctã pœnitentiã, propria auctoritate illã com
mutare,cap.licet,vbi Hoſtien.& Panor. de pœnit. & remiſſ.
144 Nec † poteſt ſacerdos exigere cautionem a pęnitente de ad-
implendo pœnitentiam,ad quam peragendam monẽdi ſunt
peccatores,non cogẽdi,cap.ſi de tempo.ordi.niſi pęnitentia
publica imponatur pro manifeſto peccato , tũc exigi poterit
a peccatore pęnalis cautio,ſm Panormi.in c.literas,per illũ
textum,in pen.nota.de pſump. Et licèt iudex ſuſpectus poſ-
ſit recuſari.l.apertiſſimi. C.de iud.cap.cum non ſpeciali,& c.
145 poſtremò,de appel.cap.quod ſuſpecti. 3.qõ. 5.tamen in † foro
pęnitentiali,vbi de penitentia iniungenda tractatur non po-
teſt ſacerdos,vt ſuſpectus recuſari : quia ſi maiorẽ, quam de-
beat,pœnitentiam imponat , vtile erit animæ peccatoris , ſi
eam peragat:quod ſi peragere nõ poſſit, illam peragat quam
ferre poteſt,ſm Gem.in cap.quia pleriquæ , de off.ordi.lib.6.
146 inferens poſt Archid. q́ † Inquiſitores non poſſunt recuſari,
tanquam ſuſpecti,quando agitur, vt imponatur pęnitentia ꝓ
147 peccato.† Et vbi agitur de imponenda pœnitentia , ordo iu-
ris,& iudiciorum ſolennitates omitti poſſunt, cap.cũ I. & A.
vbi Fel.col.3.verſic.nota.4.poſt Panor.de re iudic.¶ Sed iam
ſatis arbitror patere qualiter vulnera ſint detegenda . Nunc
operępretiũ eſt demonſtrare oleũ virtutis,& herbam ſalutis.
148 Optimi † mores ſunt oleum virtutis,Matth.25 Prudẽtes vir-
gines acceperunt oleum in vaſis ſuis cũ lampadibus. Oleum,
ideſt candidos mores in vaſis ſuis,id eſt in cordibus ſuis, c.1.
149 de ſacr.vnct.¶ †Eleemoſyna aũt eſt herba ſalutis. Sicut enim
in præceptis medicinæ, medicamentum quidẽ herbas multas
accipit,vnã aũt dominantiſſimã.Sic in pœnitentia cæteris po-
tẽtior,& dominatior eſt herba , quam eleemoſynã dicimus
vnde ſcriptura diuina inquit ,date eleemoſynam,& oĩa mun
da vobis erunt,cap.medicamentum,de pœnitẽ.diſt.1.Ex his
oleo & herba commixtis conficitur emplaſtrum. Non enim
infirmo ſat eẽt eleemoſynis vacare, ſi multis iniuſtitijs deſer
uiret,vel forte linguã in detractionib.exerceret,aut alio vitij
gñe animam macularet.c.eſtius,de pœnit.diſt.2.Ambo aũt
vnita , & ſimul incorporata optimum faciunt medicamen-
150 tum.¶ † Vniuntur autem,& incorporãtur ieiunio,quod men
151 tem eleuat,virtutem largitur & præmia . ¶ † O ſacrum ieiu-
nium, o abſtinentia virtutum triumphatrix & Regina, tu dę
mones comprimis,tyrannos confundis, fortiſſimos ferarum
ungues excludis,leonum ora cõtundis . Magna eſt ieiunij,&
ſpecioſa militia, ſecundum Ambroſ. ieiuniũ vitentes purgat,
ſcotum,

ſenſum ſubleuat, carnem ſpiritui ſupponit, cor contritũ facit humiliatum, concupiſcentiæ nebulas diſſoluit, libidinẽ extinguit, caſtitati lumen portat, verboſitatem nõ amat, humilitatem commendat, hominibus denique præſtat vitam beatã, ſecũdum Auguſt. Vniuntur etiam & incorporantur domini timore, qui mortem & peſtilentiam nõ ſeruãtibus mãdata minatur. Vnde alta voce cantat Pſalm. Initiũ ſapiẽtiæ eſt timor Domini. Vel cogitatione mortis vniũtur. Recordare nouiſſi-
152 ma tua, & in æternum nõ peccabis. aſſidua † enim mortis meditatio, ſumma eſt philoſophia. Mortis commemoratio omnia mundana oſtendit eſſe vana.

Quid prius Aeneas, quid dines Tullus, & Anchus?
Puluis & umbra ſumus.

Dicas quæſo (inquit Bernar.) vbi ſunt amatores huius mũdi, qui ante pauca tempora nobiſcũ fuerunt? Cõſidera quid ſint & quid fuerunt, nihil ex eis remãſit, niſi cineres, & uermes, homines tamen fuerunt, ſicut tu, comederunt, biberunt, riſerũt, duxerunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferos deſcẽderunt. Quid profuit breuis lætitia, inanis gloria, mundi potentia, carnis uoluptas, falſæ diuitiæ, magna familia, mala cõcupiſcentia? vbi riſus, ubi iocus, vbi iactantia, vbi arrogantia? De tãta lætitia, quãta triſtitia, poſt tantã uoluptatem, quanta miſeria, nihil eis accidit, quod tibi accidere non poſſit, quia homo es, homo de humo, & limus de limo. ¶ Iã, ut arbitror, cognouiſtis oleum virtutis, & herbam ſalutis. Iam, ut credo, didiciſtis incorporare emplaſtrum. Reſtat, ſi vultis a peſte liberari, quòd ſuper apoſtema emplaſtrum imponatis, non amouendum donec in hac infirmitatum valle permanſeritis. Perſiſte ait Auguſt. & bonam vitam, quam accepiſti, tenere non deſinas, propoſitũ bonæ vitæ conſerua iugiter, nã qui perſeuerauerit uſque in finem, ſaluus erit, Matthæi 10. Qui autem emplaſtrum iſtud a ſe amouerit, procul dubio peribit. Niniue, ꝑdicante Iona, meruit veniam. Sed quia iterum ad uomitũ rediit, paſſa eſt ruinam. c. ſicut, de pœn. diſtin. 3. Agamus itaque pœnitentiam, conuertamur ad dominum, qui ſanat contritos corde, & ipſe liberabit nos a peſte, nec amplius patietur flagellum appropinquari tabernaculo noſtro. Lõgitudine dierum replebit nos, & tandẽ ſi mãſerimus in Chriſto, et verba ſua ſeruauerimus, videbimus gloriam Dei, & Regnũ poſſidebimus paradiſi. Vbi ſenſus, amicitia, cõcordia, plena poteſtas, pax ſecura, decus, & gaudia ſunt animabus. Et vbi corpora Sãctorũ fulgebunt fortia, pulchra, libera, ſana, ſita, ſine fine manentia læta, de pœn. diſtin. 4. c. ſi ex bono. §. denique, & §. fina. Laus Deo, & eius immaculatæ genitrici, cuius interceſsione dignetur omnipotens & miſericors Deus nos a peſte, & omni malo defendere.

FINIS.

Series Chartarum.

A B C D E F G H I.

Omnes ſunt Quaterniones, Præter I, Duernionem.

1410.460

RESPONSORVM IOANNIS FRANCISCI SANCTO NAZARII, VVLGO RIPAE;

IVRISCONSVLTI ET PATRICII PAPIENSIS,

Ac Legum Interpretis, ſuæ ætatis facilè principis, atque Senatoris Dominij Mediolanenſis meritiſsimi,

VOLVMEN SECVNDVM,

Nunc primùm in lucem editum.

Adiectis Summarijs, ac Indice locupletiſsimo.

Cum Priuilegio.

BIBLIOTECA NAZIONALE NAPOLI

VENETIIS, M D LXXVI.

CLARISSIMO VIRO D. IACOBO FRANC.^co COMITI ILLVST. GAMBARANÆ, OPTIMOQVE SENATORI.

Ioan. Franciſcus Sancto Nazarius, I. C. Ticinen. Salutem.

CVM ſuperioribus diebus ad manus meas perueniſſent ducenta ferè Reſponſa hactenus non impreſſa Ioan. Franciſci S. Nazarij, vulgò Ripæ, aui mei paterni, ſumma cum lætitia, hilariq; vultu (poſtquàm legitimum eiuſdem aui mei partum eſſe cognoui) tamquam poſtliminio reuerſa accepi. Cæterùm cum (vt publicæ vtilitati prodeſſem) de editione decreuiſſem, cogitare cœpi cui nam viro, in cuius auctoritate & prudentia niterentur, ea dicarem. Tu ergo in primis (vir ampliſsime) occurriſti, cui hæc debeantur, ſiue uitæ ſanctitatem, ſiue legum peritiam, quibus mirum in modum refulges, conſideremus. tantum enim honoris & gratiæ, tùm in hac Ticinenſi Academia (me etiam tunc diſcipulo tuo audiente) ad primam iuris Pontificij cathedram profitendo, tùm publicè de iure reſpondendo comparaſti, vt non ſolùm hæc communis patria Ticinenſis, aut Inſubres, ſed vniuerſus terrarum orbis, te ipſum admiretur, laudet & obſeruet. Idq; verum eſſe teſtatus eſt Sereniſsimus Hyſpaniarum Rex Philippus, dum te inuitum penè, & recuſantem Senatoris officio honorificentiſsimè cohoneſtauit; & quod pleriq; enixè contendebant, tu inuitus propè ſubire coactus es. Quare etſi vniuerſum hoc noſtrum Ticinenſe Gymnaſium doleat, quòd te Iuriſconſultorum noſtræ ætatis facilè Principem amiſerit: lætatur tamen, atque gaudet ſacroſanctus ille tot Illuſtr. Senatorum Mediolanenſis ordo, qui omnia optimè regens, atque adminiſtrans ſingularem prudentiam, doctrinamq; & exactiſsimum iudicium, ac ſanctiſsimos mores tuos admiratur. Quare vir grauiſsime (ne diutius, quàm par ſit, te detineam) quidquid eſt muneris à me tibi oblati, non ut memoriæ, & nomini tuo Illuſt. atque ampliſsimo conſulam, ſed vt officio meo, ac pietati erga me tuæ quoquomodo poſſum ſatisfaciam, tantumq; æs alienum a me tibi deditum aliqua in parte perſoluam, hæc aui mei Reſponſa hilari fronte lætoq; ac libentiſſimo animo accipias, interimq; Deum Optimum Maximum, precor, vt te ipſum fauſtum & incolumem, nobis ſeruet, tibiq; omnia Auguſta, proſpera, & fœlicia tribuat.

Ticini Calend. Decembris, M D LXXV.

IO. FRANCISCVS SANCTO NAZARIVS LECTORI.

*E T S I auus meus paternus, Ioan. Franciſcus Sancto Nazarius, vulgo Ripa nuncupatus, plura ſcrip=
ſerit ad ius noſtrum ciuile illuſtrandum: multa tamen & longè maiora quàm ea, quæ edita fuerc ad=
huc reliquit, quorum aliqua fuerunt intercepta a pleriſque magni nominis viris, eaq́; in lucem muta=
to nomine edita, nonnulla ſubtracta iam ſupra vigeſimum annum Lugdunenſis Impreſſoris malitia,
qui tum Commentaria plura, tum Reſponſa, ac Concluſiones & varios Tractatus cum extorſiſſet, ea
imprimenda habuiſſe audacter negare cœpit. Caterùm cum grauiter & iniquo animo ferrem auum meum debita glo
ria fraudari, æquè ita tum edicto Pontificio, tum opera Clariſsimorum virorum curaui quidquid a me effici poſſet,
vt aui mei memoriæ conſulerem. Itaque vix hæc ducenta Reſponſa extorquere potui, quæ mihi ita placuere vt ea pro
communi vtilitate prius a me factis ſummarijs edere curauerim. Siquidem ingenui hominis eſt, quæ aliena ſunt mi
nimè ſubtrahere, & omnibus pro virili prodeſſe. Habes ergo Lector candidiſsime, quomodo exemplo aui mei paterni ti
bi rebusq́; tuis conſulas, quantiq́; labores tuos facere debeas. Cures vnusquisque cautè agere, ne dum negotium differat,
omnia ſibi mala eueniant: nam qui non eſt hodie, cras minus aptus erit. Proinde monemur, nunquàm procraſtinandum.
Sed ne diutius te morer, & dolores meos refricem, tibi in futurum conſulito, et interim dum hoc Reſponſorum volumen
perleges, pro viribus contendam aliqua perueſtigare, & tibi communicare, cum nouerim quantum debeam manibus aui
mei tanti viri, qui ea exiſtimatione tum Auenioni, tum apud nos Ticinenſes legum enigmata diſſolueret, vt nulli ſecun
dus eſſe crederetur. Quamobrem Illuſtriſsimus & Excellentiſsimus Franciſcus Sfortia, Mediolani Dux, eum inui=
tum ac ſub grauiſsimis pœnis, ad publicè in hac Ticinenſi Academia profitendum accedere coegit. Senatoriisq́; dignitate
decorauit. plura de auo meo me ſcribere impediunt pudor & modeſtia. Vale.*

IO. FRANCISCI RIPAE A SANCTO NAZARIO, IVRISCONSVLTI ET PATRICII PAPIENSIS,

Ac legum Interpretis ſuæ ætatis facilè Principis, & Senatoris Dominij Mediolanenſis meritiſsimi,

RESPONSA.

SVMMARIVM.

1 *Mercatorum curia etſi ex bono, & æquo agatur reiectis apicibus iuris, attamen prætermitti non poſſunt, quæ ueritatem negocij tangunt, & talis æquitas debet eſſe conformis iuri, & rationi.*

2 *Statutum quamuis tribuens Iudicibus arbitrium procedendi iuris ordine & ſolennitate non ſeruata, eſt tamen legitimè conſtandum de facto. & nu. 4. & 9.*

3 *Obligatur nullus, niſi ex contractu uel quaſi, delicto uel quaſi.*

5 *Solennitas probationis eſt iuris naturalis.*

6 *Statutum diſponẽs ſtandum eſſe relationi officialis uel mercatorum, non habet locum, ubi contrarium probetur.*

7 *Leges cur ſint facta.*

8 *Peritorum dicto etſi ſtandum ſit, tamen admittitur probatio in contrarium, & Iudex ex officio poteſt inquirere de ueritate expertorum, & ſecundum eam debet iudicare.*

10 *Statuentes non poſſunt tollere defenſiones, cum ſint iuris naturalis.*

11 *Incluſio unius eſt alterius excluſio.*

12 *Statutum remouens omnem exceptionem non cenſetur tollere exceptionem reſultantem ex alio ſtatuto, ac contrarietatis & repugnantia.*

13 *Capitula dubia aliquid facientes ad cauſam, admitti debent cum clauſula, ſaluo iure impertinentium.*

DE LEGIBVS.

RESPONSVM I.

1 QVamquam † in curia mercatorum agatur ex bono & æquo reiectis iuris apicibus, attamẽ nihil ex iis, quę veritatẽ negocij tangunt prętermitti põt, ſm Bar. in l. ſi fideiuſſor. §. quædam. ff. mãd. Bal. in l. ſi ꝑ ea. C. eo. Sal. in l. placuit. C. de iud. Imo omnis allegatio iuridica admittenda eſt: quia etſi in curia mercatorum ſeruanda ſit æquitas, tamen oportet quod talis ęquitas ſit conformis iuri, & rationi, vt per plura probat Socin. conſil. 231. cum in præſenti, col. 8. lib. 2. & poſſem iſtud infinitis iuribus & auctoritatibus exornare, quæ omnia conſultò miſſa facio, cum huiuſmodi con-
2 cluſio ſit indubitata. † & licèt ex forma ſtatuti Iudices habeãt arbitrium procedendi, omni Iuris ordine, & ſolennitate prętermiſſis, vt ex aduerſo prætenditur: non tamen debent, neq; de iure poſſunt procedere ad ſententiã, niſi ſibi legitimè conſtet de facto ſecundum Bald. in l. presbyteri, col. 5. C. de epiſcopis & cler. quem refert & ſequitur Fely. in c. 1. colum. 15. verſ. & ſi dicatur reiecta, de conſtitutionib. quibus ſtantibus nihil video proponi, quod obſtet quominus articuli producti pro parte Nob. Hectoris de Marcoijs, contra prætenſam mercatorum relationem admittendi non ſint, cum omnes concernant factum, & veritatem facti de quo agitur. Tres enim exceptiones deducuntur in articulis contra relationem mercatorum: prima quod nõ potuerunt dominum Hectorem condemnare, ſeu referre, eſſe cõdemnandum ad pretium dictorum Mazonorum, niſi conſtito de venditione & contractu, quo mediante idem Hector fuerit obligatus, l.
3 licèt. §. ea obligatio. ff. de procur. † non enim quis obligatur niſi ex contractu uel quaſi, ex delicto uel quaſi, Inſt. quibus mo. re contrahitur obli. cum titulis ſeq. l. ex conſenſu. ff. de
4 act. & obl. † Nec poteſt Iudex aliquid iuridice decernere niſi ſibi liqueat, conſtetq; de negocio ſuper quo decernit. l. hæc autem. §. 1. ff. quibus ex cauſis in poſſ. eat. quod procedit etiam ſi iudex habeat arbitrium iudicandi reiectis omni-
5 bus iuris ſolennitatibus: † quia non cenſetur vnquam reiecta ſolennitas probationis, quæ eſt ſolennitas iuris naturalis ſecundum Bartol. in l. filiusfam. ff. de dona. & Panor. in cap. dilecti. de iudic. & quod mercatoribus conſtiterit de contractu, & cauſa obligationis non apparet, nec ipſimet relatores iſtud aſſeuerant. Secunda, quod relatio veritate caret in ea parte, qua dicitur Mazonos eſſe ſufficientes & mercantiles: tum quia non conſtat, quod aliqui experti, & practici artis Mazonorum eos approbauerint, & ſufficientes eſſe legitimè retulerint; tum quia vbi conſtaret de aliqua expertorum relatione, illa aliter conſtaret, quàm referatur per mercatores. Iſta exceptio quod nulla fuerit habita expertorum cognitio, vel quod experti contrarium retulerint, con-cernit negocij veritatem: ergo admittenda eſt, vt patet ex
6 præmiſſis. † Nec obſtat ſtatutum, quod videtur arctare Iudices ad credendũ relationi mercatorum: quia hoc eſt intelligendum, niſi oppugnans relationem, velit contrarium probare, ſeq. Bald. in l. ſi tutor. C. de pericu. tu. & in l. 1. poſt Iacob. Butr. C. de re iudi. & in l. 1. C. ſi aduer. lib. in l. ſi quando, & ibi Salic. & alij, C. vnde vi. pleniſſimè per vtrumque Imol. in l. qui bona. §. qui damni. ff. de dam. infe. vbi dicunt quod licèt ſtatutum velit, ſtandum eſſe relationi officialis vel mercatorum: nihilominus poteſt, & debet Iudex inueſtigare veritatem, ſi aduerſans ſe offerat probare contrarium, & iſtud conſonat æquumq; & iuſtum eſt. alioquin eſſet in arbitrio mercatorum, ſua relatione lædere quem vellent,
7 quod non eſt patiendum. † Nam hac ratione factæ ſunt leges, ne eſſet in arbitrio improborum lædere iura alterius, ca. fa-
8 ctę ſunt leges, 4. diſtin. † Hinc videmus quod licèt iura velint ſtari dicto expertorum, cap. propoſuiſti, de probatio. l. 1. ff. de vent. inſp. & l. 1. ff. ſi menſor falſum mo. dix. tamen poteſt contrarium probari, & Iudex ex officio poteſt de veritate relationis expertorum inquirere; & ſi aliter inuenerit, contrarium iudicare, vt docent Bartol. & alij in l. arbitro. ff. qui
9 ſatiſda. cogan. † Præterea ſtatutum vult ſtandum eſſe relationi mercatorum, reiectis iuris ordine, & ſolennitatibus, & ſic non obſtantibus exceptionibus concernentibus ſolẽnitates iuris poſitiui, vt ſupra dixi. ergo non vult ſtari eorum relationi, reiectis exceptionibus defenſionalibus concer-
10 nentibus veritatem facti: † quia ſtatuentes non poſſunt tollere defenſiones, cum ſint iuris naturalis, clemen. paſtoralis.
11 de re iud. † & quia cum iuris ordo, & ſolennitas duntaxat reijciantur, cætera quæ ordinem & ſolennitatem non concernunt, admiſſa videntur, l. cum prætor. ff. de iudi. cap. nonne, de præſump. Tertia proponitur exceptio, quòd nominandi ſunt experti, qui de ſufficientia & pretio Mazonorum depoſuerunt ad finem, ut ipſi experti æſtimatores iuxta conſuetudinem & ſtatuta prætẽſa teneantur ad intereſſe ſi pluris ęſtimauerint quàm oporteret. iſta etiam exceptio eſt procul-
12 dubio recipienda, † quia etiam quod ſtatutum tolleret parti omnes exceptiones contra relationem mercatorum, non tamẽ cẽſeretur tollere exceptionem reſultantem ex capite alterius ſtatuti ſeu conſtitutionis, ſeq. Bald. in cap. a nobis, de except. Salic. in l. ita nobis, C. de adult. D. Ant. Imo. & Felin. in cap. ex parte, 2. de officio delegati. Vltimo opponitur quod relatio continet repugnantiam & contrarietatem. hæc etiam exceptio nunquam cenſetur per ſtatutum excluſa, ut per plura oſtendit Decius conſi. 195. ſtudendo breuitati, colum. 2. & ſeq. ex quibus mihi uidetur prædictos articulos admittendos eſſe non obſtantibus in contrarium allegatis,
13 quæ in aliquo conſtat non obſtare, † & ubi res dubia foret nihilominus in dubio articuli aliqnid facientes ad cau-

ſam de iure ſunt admittendi cum clauſula, ſaluo iure im-
pertinentiũ, ſecundũ Bar, quem ita intelligunt ibi Paul. de
Caſt. & d. Iaſ. in l. ſi duo patroni, §. idẽ Iulianus, ff. de iure iur.

SVMMARIVM.

*1 Probatio ſolius actus, quem requirit lex uel ſtatutum cum qua-
litate non ſufficit, niſi probetur qualitas.*
*2 Statutum quòd contra inſtrumentum publicum non poſſit ali-
quid opponi, non intelligitur excludere exceptionem deficientis
requiſiti, uelutι ꝙ rogatus de inſtrumento non erat Notarius.*
*3 Copula, &, quando plura ſimul copulatiuè requirit, non habet
locum niſi omnia interueniant.*
4 Contractus proprie eſt ultro citroque obligatorius.
*5 Statutum quòd mulier non poſſit contrahere ſine certa ſolen-
nitate, non habet locum in liberatione, qua non eſt proprie con-
tractus, minus & in ſtipulatione pœnali.*
6 Confeſſione actio non oritur, ſed ſolùm probatio reſultat.

RESPONSVM II.

ADmittenda ſunt capitula d. Gulielmi
de S. Nazario, patrui mei ho
norãdiſſimi, nõ obſtante allegato ſtatuto, ꝙ con-
tra inſtrumentum non admittatur probatio.
Primò, quia dictum ſtatutum requirit ꝙ in in-
ſtrumento ſit renunciatum probationibus teſtium, & ſic non
ſolum requiritur quòd ſit inſtrumentum, ſed requiritur
quòd ſit inſtrumentum qualificatum, uidelicet quod ſit re-
nunciatum probationibus teſtium. Vnde ſuccedit tertia
1 concluſio, † quod quando lex uel ſtatutum requirit actum
cum qualitate, non ſufficit probare actum niſi probetur
etiam qualitas, l. Iulianus. §. cum hoc, & §. quòd autem, ff.
qui. ex cauſ. in poſſeſſ. eat. & in l. 1. §. quod autem, ff. ne
quid in loco publi. Barto. in l. non ſolum, §. ſed vt proba-
ri, ff. de oper. no. nunciat. cum infinit. concord. de quibus per
Feli. in c. 2. colum. 14. uerſi. reſtringitur. de reſcript. & in cap.
licet cauſam, colum. 21. & ſequ. de probat. & in cap. auditis,
de præſcript. & per d. Iaſ. in l. 1. §. in eum, ff. ne quis eum qui.
& magis ad proxima in terminis noſtris ita tenet Feli. in cap.
ex parte, in 2. fallentia, quam dat ad iſtud ſtatutum, de officio
delegati. allegat Bal. in l. 2. C. ſi pend. ap. mors interuen. ſed
in præſenti inſtrumento non renunciauit d. Gulielmus pro-
bationibus teſtium uerſus partem aduerſam. Igitur &c.
2 Secundo, quotiẽs † ſtatutum remouet exceptionẽ propter
aliquẽ actum ſcriptum, poteſt opponi quòd ille actus non in-
teruenit, & ſic exceptio deficientis requiſiti, ita Bald. in l.
diuus, ff. de teſtamento milit. ubi dicit quod ſi ſtatutum di-
cit quòd contra inſtrumentum pub. non poſſit aliquid op-
poni, non tamen intelligitur excludere quin poſſint oppo-
nere ꝙ ille, qui rogatus fuit de inſtrumento, non erat Nota-
rius, & ſic quod deficiat vnum requiſitum, uidelicet quod in-
ſtrumentum non ſit publicum.
3 Tertio, † quotiẽs ſimul copulatiue plura requirũtur a ſta-
tuto, nunquam ſtatutum habet locum niſi omnia interue-
niãt. ita ſignanter Panor. in cap. licet de uitanda, colum. 3. de
elect. allegat Bart. in l. omnes populi, ff. de iuſtitia & iure. fa-
cit reg. l. reos, §. cum in tabulis, ff. de duobus reis. & l. qui hæ-
redi plures, ff. de conditio. inſtitutio. ſed hic non fuit re-
nunciatum probationibus teſtium, igitur &c.
Secundò principaliter dico, quòd ſtatutum non loquitur,
nec militat in caſu iſto, quia ſtatutum dicit quod ſi in ali-
quibus contractibus renunciatum ſit probationibus teſtium
per inſtrumentum, &c. uult enim iſtud ſtatutum quod in-
ſtrumentum ſit confectum ſuper aliquo contractu, ſed in-
ſtrumentum confectum ſuper confeſſione recepti non dici-
4 tur confectum ſuper contractu, † quia contractus proprie eſt
vltro citroque obligatorius, l. Labeo, §. cõtractum, ff. de uer-
bor. ſignifi. ubi in ſpecie Bart. dicit, nota pro ſtatutis, in qui-
bus uerba ſunt proprie intelligenda. propterea decidit d.
5 Alexan. in l. ſiue apud acta, in princ. C. de tranſ. † quòd ſi
ſtatutum dicat quod contractus mulierum non ualeant ſine
certa ſolennitate, non habet locum tale ſtatutum quando
mulier facit aliquam liberationem, quia liberatio non eſt
proprie contractus, cum non ſit ultro citroque obligatorius,
& per iſta etiam conclu. dixit Bal. in l. 1. colum. 4. C. de iure
emphyt. quòd ſtipulatio penalis non eſt contractus. unde ſta-
tutum loquens ꝙ pro quolibet contractu ſoluatur gabella,
non habebit locum in ſtipulatione pęnali. fortius gl. & Bald.
in l. contractus, C. de fide inſtrumentorum, dixerunt quòd
donatio & tranſactio proprie non ſunt contractus, quia eius
finis non eſt ut naſcatur ultro citroque obligatio, licèt con-
tingeret quod obligentur aliqui.
Tertio principaliter dico, dictũ ſtatutum non habere lo-
cum niſi ſint talia inſtrumenta, quæ habent executionem
paratam, ut patet in uerſi. ſed debiti executio præciſe fiat.
ſed inſtrumentum allegatæ confeſſionis non habet execu-
tionem, nõ quidem iure communi, l. minor 25. annis, cum fi-
deicõmiſſum, ff. de mino. non etiam iure ſtatutario, quia ad
hoc ut inſtrumentũ de iure noſtro ſtatutario habeat execu-
tionem, oportet quod per inſtrumentum quis ſit obligatus
& inſtrumentum fiat ſuper debito principali. ita cantat ſta-
tutum ſupradictum, ſed per inſtrumentum confeſſionis quis
non dicitur debitor, ſed unde debitum ſubeſſe probatur:
6 † quia ex confeſſione nulla oritur actio, ſed ſolum probatio
reſultat, l. Publia, ff. depo. Bat. & alij in l. triticum, ff. de uerb.
obliga. cum ergo de obligatione non ſit confectum Inſtru-
mentum, ex quo agi poſſit executiue, ſed ſolum inſtrumen-
tum confeſſionis ad debitum, quod ſuberat probandũ, non
debet agi executiue, ergo nec habebit locum ſtatutum quòd
contra inſtrumentum, &c.
Quartò quatenus dictum ſtatutum inſtrumẽtis confeſſio-
num daret etiam priuilegium, ut contra ea probari non poſ-
ſit, debet tantum intelligi, quatenus reſeruat talis probatio
præiudicium illius cui eſt facta confeſſio, non autem reſpe-
ctu illius cuius intereſt, l. ſi pro dote, & ibi in terminis Bald.
C. de dotis promiſ.

SVMMARIVM.

*1 Venditor redimens rem depoſitam penes ipſum, non præiudicat
deponenti in iure ſibi per alienationem acquiſito, minus & ſer
uo cui acquiſita fuit libertas per alienationem, ac nec domino
directo quin utile dominium cum directo non ſit cõſolidatum.*
*2 Venditor poteſt rem redimere antequàm redimat proximior
agnatus, cui cõpetit ius redimẽdi ex ſtatuto, uel conſuetudine.*
3 Præſcriptio non interrumpitur ex citatione incerta.

RESPONSVM III.

QVæritur, an uenditor poſſit redimere rem
uenditam in præiudicium proxi-
mioris agnati cum compẽtat facultas redimen-
di rem ipſam beneficio ſtatuti ſeu conſuetudinis
loci de Lurio? videtur prima conſideratione re-
ſpondendũ non licere uenditori redimere rem ſemel diſtra-
ctam in præiudicium proximioris agnati, per tex. in l. 1. §. ſi
1 rem depoſitam, ff. de depoſ. † ubi depoſitarius redimendo
rem depoſitam ab ipſo uenditam, non poteſt præiudicare
deponenti in iure ſibi acquiſito propter alienationem rei
depoſitę. & per tex. in l. quidam teſtamento, & l. togo, ff. de
fideicom. lib. ubi hæres redimendo ſeruum alienari prohi-
bitum non præiudicat ipſi ſeruo, cui acquiſita fuit libertas
propter alienationem. & per tex. in cap. 1. quid iuris ſit ſi poſt
alien. feud. vaſal. recuper. per quæ iura & d. §. ſi rem. con-
cluditur quod emphyteuta non poteſt redimere rem em-
phyteuticam inuito directo domino, cui eſt acquiſita actio
ad commiſſum propter alienationem iam factam, & ſe-
quuntur communiter Doct. ut teſtatur d. Iaſ. in l. fin. colum.
antepenult. C. de iure emp. & Curt. conſi. 64. antiquiſſima,
colum. fin. & Dec. conſi. 160. in ultimo dubio.
Sed prædictis nõ obſtantibus amplector contrariam ſen-
2 tentiam, † quod uenditor antequàm proximior agnatus re-
dimerit, habet facultatem rem uenditam luendi ad exclu-
ſionem proximioris agnati ex pluribus. Primo per tex. in l.
ex hoc edicto, §. fin. ff. de al. iud. mut. cauſa facta. ubi alienans
rem pendente lite poteſt illam redimere, & hoc modo euita-
re pœnam litigioſi inuito aduerſario, & per illum text. ita
quæſtionem noſtram determinat ibi Alber. de Roſa. ubi
etiam allegat pro hac defenſione tex. in l. uoluntate, ff. qui.
mo. pig. uel hipoth. ſolui. ubi creditore inuito poteſt debitor
redimere pignus quod alienauerat, quia non habet creditor
unde conqueratur, cum per talem redemptionem res reuer-
tatur in cauſam pignoris. ſic in caſu noſtro proximior agna-
tus non poteſt prætendere intereſſe a ſtatuto conſideratum,
quòd liceat ſibi rem redimere ne exeat extra familiam &
agnationem: quia cum ſit reuerſa ad agnatum qui uendi-
derat, dicitur reuerſa in agnationem & familiam, & ſic ceſ-
ſat

ſat ſuum intereſſe, & ratio ſtatuti. ergo debet etiam ceſſare diſpoſitio.l.adigere,§.quamuis,ff.de iure patr. cap. cum ceſſante,de appell.ad idem facit tex.cap.ſi quis presbyterorum, de rebus eccleſiæ non alien. ubi prælatus, qui alienauit rem eccleſiæ, præfertur omnibus alijs uolentibus rem redimere: quia ſi ipſe redimat,reuertitur res ad eccleſiam,ad quam alij reducere uolunt. ſic in caſu noſtro ſi agnatus qui uendidit uelit ipſe redimere, debet poſſe redimere excluſis omnibus alijs agnatis: quia ſi redimat, ipſa reuertitur in familiam in quam alij ſatagunt reducere. Secundo facit, quia ſi pacto cautum foret quod licuiſſet ipſi uenditori rem uenditam in territorio ſtatuent. uere abſq; dubio non liceret proximiori agnato in præiudicium dicti pacti rem ipſam redimere, ut concludit Henric. Boi. in cap. conſtitutus, de in integ. reſt. ergo nec ſi ex uoluntate emptoris ſubſequenti redimat,cum non referat an a principio conuentum ſit,uel ex poſt facto, l. 1.& 2.C.quando lic.ab emp.diſced.

Non obſtant iura in cōtrarium allegata,quia procedunt, quando alienatio cadit in ſpeciem delicti,ut in alienatione rei depoſitę quæ tranſit in furti crimen,& in alienatione rei emphyteuticæ, & alienatione ſerui alienari prohibiti fauore libertatis,quę alienationes continent uitium contemptus & præiudicium alterius:ſecus in alienatione a lege permiſſa ut in caſu noſtro, quia hoc caſu licet redimere quod non licet in caſu præcedenti,quo agitur de euitanda pœna incurſa propter malefactū a lege reprobatum. ita concludunt Alex. & Mod. in l.ſi inſulam, in 6.quæſtio.Bart. ff. de uerb. oblig. Vel prædicta iura procedunt, quando ſecuta redemptione non eſſet ratio prohibitiua alienationis: ſecus in caſu noſtro in quo ceſſat ratio ſtatuti, & intereſſe a ſtatuto conſideratum in caſu noſtro.Non obſtat ſi dicatur quòd iſta noſtra concluſio poſſit procedere re integra, ſecus ſi proximior agnatus præuenerit in uolendo luere, res deſijt eſſe integra. Quia non diſcutiendo hunc paſſum, reſpondetur hoc caſu non poſſe dici præuentum, tum quia citatio,qua dicitur emptor citatus reſponſurus querelis porrigendis per honoratū proximiorem agnatum,fuit circunducta propter contumaciam ipſius qui non comparuit in termino,l.& poſt edictum, ff.de
3 iudi. † tum quia illa citatio generalis & incerta non interrumpit facultatem luendi conceſſam uenditori,ſicut nec interrumpit præſcriptionem ſecundum Barto. in l.1.in ultimis uerbis,C.de ann.except.& traditur per d. Iaſ. in l. 2. col. 2.uerſi.3.limita.ff.de eo,per quem factum erit.

S V M M A R I V M.

1 *Venditoris hæres uti agnatus poteſt rem redimere uigore ſtatuti,quòd agnatus poſſit rem uenditam redimere.*

2 *Contrahentes cenſentur conformare animum ſuum cum mente legis.*

RESPONSVM IIII.

MIhi quoque uidetur d. Carolum uti agnatum proximiorem poſſe res alienatas per defunctum redimere,iuxta prouincialis ſtatuti cenſuram,non obſtante quòd ſit hęres uenditoris non
1 ut hęres uelit redimere,† ſed ut agnatus & ex perſona propria,per tex. in l.fi. C. de euict. & quia emptor tempore emptionis ſciebat,aut ſcire debebat ius redimendi cōpetere proximioribus agnatis, cum non poſſit prætendere hęredem uenditoris ſibi teneri de euictione,l. ſi fundū ſciēs, C. eod. titu. & quia d. Carolus redimendo approbat, non autem improbat contractum: alioquin retroemere non diceretur ſi uenditionem primam improbaret,l.2.C. de pact. inter empt.& uend.& probat d.Io.igneus in l.dudum,3.cat. C.de contrahen.emp.& quia defunctus cenſetur uendidiſſe ea lege ut liceret agnato proximiori illa redimere,cum ita diſponatur per ſtatutum, cuius diſpoſitio contractui ineſſe
2 uidetur,cum † contrahentes cenſeantur animum ſuum cōformare cum mente legis,ut docet Barto. in l.hæredes mei, §.cum ita,ff.ad Trebell.nec cenſetur uenditor promiſiſſe de euictione quæ non eſt ſubſequuta ex facto ſuo, ſed ex legis diſpoſitione,cap.1.§.fi.ſi de feu.fuer.contr.inter do. & agna. uaſſ.& cap.2.de eo qui fi. fecit agn. & firmat Curt. conſi.49. colum.17.& conſi. ſequ. colum. 69. & ſeq.& quod agnatus poſſit redimere rem alienatam per defunctum non obſtante quòd ſit illius hæres, tenet Henr.Bol.·in c. conſtitutus, in 3. colum. de in integr. reſtit. & gloſ. in conſuetu.Burg. ſub rubr.de retractibus.

S V M M A R I V M.

1 *Statuto ſtante quòd infra menſem a die uenditionis admittatur proximior agnatus ad redimendū rem uenditam, an intelligatur a die ſcientia.*

2 *Ignorantia non prodeſt in lucris captandis.*

3 *Cognatus præſumitur ſcire facta cognati.*

4 *Probatio in contrarium non admittitur, quando lex ſuper ab ea præſumpto ſtatuit.*

5 *Ignorantiam non ueriſimilem allegans aduerſus præſcriptionem cauſatam ex lapſu temporis non eſt audiendus.*

6 *Non præſumuntur incognita uicinis ac coniunctis ea, quæ omnium oculis ſunt expoſita.*

7 *Scire, uel faciliter poſſe ſcire, paria exiſtunt.*

8 *Ignorare nemo præſumitur, quod publice ſcitur.*

RESPONSVM V.

1 POſito † quòd ſtatutū prouinciale,quòd proximior cognatus poſſit redimere fundū uenditum infra menſem a die factæ uēditionis, ſuppleri deberet,& a die notitiæ ipſius uenditionis,per ea quæ traduntur per Bart.in l. genero, ff. de ijs, qui not. infa. & per Bald. in l.quandiu. C. qui admi. quod apud me ambiguum eſt, quia principiū temporis fuit expreſſum in ſpecie, & ideo illud obſeruandum eſt, curritq; ignoranti & impedito,ſecundum Bart.in l.ſi ſenatus,§.fin.ff. ad Turpill. Panor.in cap.de cauſis.de officio delegati,& alia adducta ad propoſitum per Dec. in conſi. 145. quæritur in effectu,colum.2.& quia non agitur ut lapſus temporis faciat quod ignorās incidat in aliquam pœnam,uel patiatur damnum,uel perdat ius ſuum,ſed non ut conſequatur beneficiū ſtatuti contra ius commune indultum, uidelicet contra l. dudum, C. de contrahen. empt. quo caſu non licet allegare ignorantiam,ut etiam uult Bart.in dicta l.genero,per tex. in l.ſiquis in graui, §. uerum,ff. ad Silla. Sicut etiam uidemus
2 quòd † ignorantia non prodeſt in lucris captandis, l. iuris ignorantia,ff.de iur.& fac. ign.l.error, C. eod. & quia ſtatutū quod uoluit tempus menſis incipere a die uenditionis, hoc caſu potuit ſe fundare in præſumpta ſcientia proximioris:
3 nam regula eſt, † quòd cognatus præſumitur ſcire facta cognati, l. octaui, ff. unde cogn. & propter hanc præſumptam ſcientiam noluit grauare emptores ad denunciandam emptionem proximioribus uenditoris,ſed uoluit quod menſis
4 inciperet a die confectę uenditionis, † & quoties lex præſumit,& ſuper præſumptā ſtatuit, non admittitur probatio in contrarium,cap. iuuenis. de ſponſa. & ibi notatur,& in aut. ſed iam neceſſe,C.de don.cauſa mor.

Attamen ſecundū ea quæ proponuntur,mihi uidentur proximiores allegantes ignorantiam hoc loco audiendos non
5 eſſe pluribus rationibus, quia † allegans ignorantiam non ueriſimilem, nō eſt audiendus aduerſus præſcriptionem cauſatam ex lapſu temporis,l.nec ſupina,ff.de iur.& facti ignor. Ita Imo. concludit in cap.fin. colum.31. de præſcript. Curt. conſil. 82. colum. 2. ad finem, & Pract. Papien. in forma reſponſionis rei conuen. uer. except. præſcriptionis, colum.4. non ergo audiendus eſt proximior hoc loco,quia allegat ignorantiam ſupinam non ueriſimilem, imo ut eſt dicendum, affectatā & ſimulatam dum hic proximior, qui poſt octo annos a die uenditionis lapſos prætendit eandem uenditionem redimere,allegat ſupinam,& non credendam ignorantiam.Conſtat ex pluribus,primo quia cōſanguineus proximior,qui ut dixi præſumitur ſcire facta conſanguinei, d.l. octaui. ff. unde cogna. quæ præſumptio ſola operatur ꝙ non ſit prætextu ignorantiæ audiendus aduerſus lapſum termini a ſtatuto præfixi. ita ſignanter determinat d. Alexan. conſi.163. uer. proceſſit, lib.2. Secundò, quia etſi potuiſſet ignorare uenditionem, non tamen potuit ignorare coniunctum deſijſſe poſſidere prædium, de quo agitur, tum quia coniunctus ut dixi, tum quia prædium eſt prope mœnia urbis,& ſic in loco qui ſe quotidie exhibet omnium conſpe-
6 ctui, cap.quoſdam,cap.quamquam, de præſumpt. † & talia quæ oculis omnium ſunt expoſita, non præſumuntur incognita, neque uicinis,ſecundum Alex.in l.1.ff. ſi cer.pet.& Alex.conſi.80.colum.3.lib.2. & cum iſta facillimè ſciri poſ-
7 ſint, non eſt admittendus allegans ignorantiam,† cum paria ſint ſcire,uel faciliter poſſe ſcire, l. ſi duo. ubi Ange. & Mod.

ff.de

ff. de acquiren. hæred. Tertiò, quia contractus fuit celebratus in loco pub. palam & publicè, quo caſu præſumitur deueniſſe in notitiam amicorum coniunctorum, & eorum qui conuerſantur in loco, cap. fin. de his qui matr. accuſ. poſſ. c. 1. ubi Panor. de poſtul. prælat. Quarto quia præſupponitur eſſe publicam uocem & famam, quòd Ant. Carboocelli emeret
8 dictum prędium: † nemo autem creditur ignorare quod publicè ſcitur ſecundum gl. in l. ſi tutor petitus, §. 1. ubi Bar. C. de peric. tut. & in l. quinquaginta, ff. de excuſat. tut. & in l. 1. ubi Barto. ff. de excep. cum ſimilibus adductis per d. Alex. in l. 2. C. qui admi. & per d. Iaſ. in l. ſiquis per errorem, ff. de iur. omn. iudic. & qui allegat ignoranoam eorum, quæ publicè ſciuntur, dicitur allegare ſupinam ignorantiam, ita dicit glo. in cap. 2. ubi late Mod. de conſtitut. & probatur in l. regula, §. 1. & l. nec ſupina, ff. de iu. & fac. ign. & dicit Bar. in l. gerit, in 6. colum. ff. de acqui. hæred. Cum itaq; huiuſmodi allegata ignorantia non ſit uериſimilis, imo ſupina: dicam rectius ſimulata, non debet impedire præſcriptionem ſtatutoriam ſecundum d. Alex. in d. conſi. 163. & Balb. in tractatu præſcriptio. in quarta parte quartæ partis, quæſtio. 29. uerſi. tertio limitatur.

S V M M A R I V M.

1 *Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis.*
2 *Fratris appellatione an ueniat ſoror.*
3 *Maſculinum concipit fœmininum ex interpretatione iuris, non ex proprietate uocabuli. & nu. 6.*
4 *Verba ſtatuti ſunt ſtricti iuris, & propriè intelligenda.*
5 *Extenſio non fit in materia correctoria etiam ex identitate rationis.*
7 *Statutum excludens matrem a filij ſucceſſione, non cenſetur eam excludere a ſucceſſione filia.*
8 *Statuta ſunt interpretanda, ut minus lædant ius commune quàm ſit poſſibile.*

RESPONSVM VI.

STatuto Ticinenſi cauetur quod extantibus fratribus ſine filijs, aut filiabus fratrũ, quod mater ſuccedat tantũ in tertia parte uſusfructus: contigit caſus quòd Titius reliquit poſt ſe Meuiam & Antoniam ex prima vxore & Caium maſculum ex Lucia ſecunda uxore ſuperuiuẽte: exinde poſt deceſſit Caius ab inteſtato relictis prædictis duabus ſororib. ex parte patris tantum, & Lucia matre. nunc oritur controuerſia inter ipſas ſorores, & matrem ſuper hæreditate Caij, aſſerentibus ſororibus matrem non debere ſuccedere, niſi in hac parte uſusfructus ſecundum formã ſtatuti, & ex aduerſo aſſerente matre debere ſuccedere ſecundũ formam auth. defuncto, C. ad Tertull. pro cuius dubitationis reſolutione uidetur prima fronte dicendũ quod mater debeat ſuccedere in totum excluſis ſororibus, quæ non ſunt utrinque coniunctę, d. authen. defuncto, C. ad Tertull. & hoc quidem non obſtante ſtatuto, quia ſtatutum excludit matrem ſolum extantibus fratribus, ergo de ſororibus uerbum nullum: ergo
1 † in caſu omiſſo ſtandum eſt diſpoſitioni iuris communis, l. commodiſſime, ff. de liber. & poſthum. l. ſi extraneus, ff. de cõdict. ob cauſ. Fortificatur iſtud per ea quę in ſimilibus quęſtionibus de matre ponit d. Alex. conſi. 80. incipiente, uiſo & optime animaduerſo, col. 1. & ſeq. uolu. 1. quæ extendantur.
2 Secundo, † ubi fit mentio fratris ſiue fratrum, ex propria ſi-
3 gnificatione non uenit ſoror, † cum maſculinum non concipiat fœmininum ex proprietate uocabuli, ſed ex interpretatione iuris ſecundum Bart. in l. 2. ff. de uerbor. ſignific. latè
4 Mod. in l. ſiquis id quod, ff. de iur. omn. iud. † ſed uerba ſtatuti debent intelligi propriè, cum ſint ſtricti iuris, l. 3. §. hęc uerba, ff. de neg. geſt. l. quicquid aſtringendę, ff. de uerbor. oblig. l. non aliter, de leg. 3.

Igitur ſub uerbo, fratribus, non cõprehenduntur ſorores. fortificatur, quia ſtatutum eſt correctorium iuris cõmunis,
5 † ſed in materia correctoria non fit extenſio de propria ſignificatione uocabuli ad largam, etiam ex identitate rationis ſecundum glo. Bar. & omnes in authen. quas actiones, C. de ſacroſ. eccl. & per Doct. in l. ſi uero, §. de uiro, ff. ſolu. ma.
6 Fortificatur, † quia licèt appellatione filii ueniat filia, quia maſculinũ cõcipit fœmininũ, l. ſi ita ſcriptũ. ubi Bar. ff. de leg. 1. tũ
7 † ſi ſtatutum excludat matrem a ſucceſſione filij non intelligitur ipſam excludere a luctuoſa ſucceſſione filiæ ſecundũ Arch. in ca. ſiquis ſuadente diabolo, 13. quæſt. 4. quem ſequitur Gem. in cap. in Genesi, in 5. colum. de elect. & Iaſ. in l. 1. col. 3. C. qui admitti. Fel. in rubr. de fide inſtrumentorum.
8 Vltimo, † ſtatuta ita ſunt interpretanda ut minus lædant ius commune quàm ſit poſſibile, glo. in l. ſi ſerui ueſtri, C. de noxa. in l. fin. §. in computatione, C. de iure deli. Hoc ſic præſuppoſito, dico quod in quantum ſtatutũ dicit, quòd extantibus fratribus mater non ſuccedit, dẽt intelligi de fratribus utrinque cõiunctis, qui de iure communi ſimul ſuccedunt in capita cum matre, & nõ de fratribus ex uno latere tantum, qui in totum excluduntur a matre, quia hoc modo minus lęditur ius commune. & capiendo iſtum intellectum, qui capiēdus uidetur etiã ſi appellatione fratris in materia ſtatutaria uenirent ſorores: tamen in caſu noſtro, quia hic loquitur de fratribus utrinque coniunctis, debebit etiam intelligi de ſororibus utrinque coniunctis. ſed iſtæ ſorores ſunt ex uno latere, igitur.

S V M M A R I V M.

1 *Statutum diſponens circa rem afficit eam, etiam ſi ab aduena poſſideatur.*
2 *Statuentibus permiſſum eſt pro arbitrio ſtatuere de rebus, & perſonis eorum iuriſdictioni ſubiectis.*
3 *Statutum non extenditur ad bona ſita extra territorium ſtatuentium.*
4 *Teſtatoris voluntas cenſetur conformis cum diſpoſitione ſtatuti locorum, vbi eius bona ſunt ſita. & num. 7. & 17.*
5 *Fictiones duæ non poſſunt ſimul concurrere. 23.*
6 *Teſtator poteſt habere diuerſos hæredes, quando habet diuerſa patrimonia in diuerſis regionibus.*
8 *Miles poteſt habere unum hæredem in caſtrenſibus bonis, & alium in paganicis.*
9 *Mater tranſiens ad ſecunda vota ſuccedit filio in bonis aliunde peruentis, quàm à patre.*
10 *Paterni conſanguinei præferuntur maternis in bonis prouentis ad defunctum per lineam paternam, ſicut etiam de maternis dicitur.*
11 *Nomina debitorum an circunſcribantur loco creditorum, an verò debitorum, an verò deſtinata ſolutionis. & num. 16. 18.*
12 *Actiones, & ſi cohærent oſſibus creditoris, attamen ad hæredes tranſmittuntur. 21.*
13 *Actiones computantur inter mobilia aut immobilia ſecundum bona, ad quæ competunt niſi ſtent de per ſe, quo caſu faciunt tertiam ſpeciem. 22.*
14 *Bona mobilia cenſentur eſſe in loco, ad quem ſunt traducenda.*
19 *Loci iudicij ius eſt ſeruandum quo ad litem ordinandam.*
20 *Locus ſolutionis, & exactionis attenditur.*

RESPONSVM VII.

NE verboſa fiat conſultatio, & ut clarior ſit reſolutio quæſitorũ, procedam cõcluſiue. Prima cõcluſio, ſtatutũ ſiue cõſuetudo ciuitatis Toloſanæ, quod omnia bona decedentis abſque patre deuoluantur proximioribus in gradu parentelę ex parte patris, eſt ſeruandum quantum ad bo-
1 na exiſtentia intra territorium Toloſanum. † Quia tale ſtatutum res ipſas ſiue a ciue, ſiue ab aduena poſſideantur afficit, l. reſcripto, §. fi. ff. de mun. & hono. l. an in totum, de ędific. priu. & per hanc rationem ita firmant Iaco. But. Cyn. Bar. & alij communiter in l. cũctos populos, C. de ſum. Trin.
2 & fide cath. & hæc cõcluſio caret dubitatione: † quia certum eſt ſtatuentes poſſe de rebus, & perſonis ſubiectis eorum iuriſdictioni ſtatuere pro arbitrio, l. omnes populi, ff. de iuſt. &
3 iure. Secunda cõcluſio, † ſtatutum ſiue conſuetudo prædicta non porrigit uires ſuas ad bona ſita extra territorium Toloſanum, l. ex ea, ff. de poſt. ca. ſi ſententia, §. fin. de ſenten. excomm. lib. 6. & ratio decidendi eſt, quia non potuerunt ſtatuentes diſponere de bonis ſitis extra territorium, cap. 1. de conſtitut. lib. 6. l. fin. ff. de iuris. omni. iudi. nec etiam potuerunt excludere & inhabilitare auiam maternam ſorſiem & uocare patruos ad auiæ excluſionem cõtra diſpoſitionem iuris communis, de qua in authen. ceſſante, & in corpore unde ſumitur, C. de leg. hæred. & maxime, quia huiuſmodi ſtatutum excludens auiam propter patruos, eſt odioſum ſecundum Bald. in l. quicunq;, C. de ſer. fug. ideo reſtringendũ,

ut non

ut non extendatur ad bona, nec perſonas non ſubditas, ſecũ
dum Bar. in d. l. cunctos populos, in 6. quæſtione. & ſequitur
ibi Bal. colum. 17. uerſi. ſubſequenter ſequitur. Ioan. Andr. in
addinooibus Specul. tit. de inſt. edit. §. compendioſe. & ita
etiam conſuluerunt plures maximi legũ uertices, inter quos
fuit idem Bal. conſi. 131. capitula prædicta, lib. 2. & in termi-
nis noſtris Pau. de Caſt. conſi. 224. circa primum, ſecundum
antiquam impreſſinnem. & d. Alexan. conſi. 16. & conſi. 129.
lib. 2. & conſi. 44. per totum, lib. 5. Cor. conſ. 115. in hac, lib. 2.
& conſi. 202. circa præſentem, colum. 4. eod. lib. & conſ. 85. &
conſi. 162. conſtat. lib. 3. & huic conſultationi nõ obſtant nõ-
nullæ rationes Sali. qui uiſus eſt tenere contrarium, quem
4 ſequitur Soci. conſi. 36. lib. 1. Et primò non obſtat † quòd de-
functus originarius & incola Tholoſanus uideat̃ uoluntatẽ
ſuam conformaſſe cum diſpoſitione ſtatuti ſiue originis, &
ſic uideatur uoluiſſe hæreditatem ſuam ab inteſtato perue-
nire ad patruos uocatos a lege municipali excluſa auia, quia
multipliciter reſpoodetur. Primò, quod hæc eſt quædam fi-
ctio, ex qua non cauſatur ſucceſſio ſecundum Bald. in dicta
l. cunctos populos. Item eſt duplex fictio, una quod ſuccedẽs
ab inteſtato habeat uolũtatem defuncti, altera quòd cenſea-
tur defunctus cõformaſſe ſe magis cum uoluntate legis mu
5 nicipalis quàm cum uoluntate legis cõmunis. † Quas duas
fictiones conſtat non poſſe ſimul concurrere, l. 1. C. de dot.
promiſſ. & docet Bart. in l. ſi quis pro emptore. ff. de uſucap.
& ita in propoſito noſtro reſpondet Corn. in d. conſi. 162. in
6 fine. Secundò † reſpondetur, quòd cum defunctus poſſit de-
cedere cum pluribus & diuerſis patrimooijs, ut infra ſubij-
ciam, cenſetur conformaſſe uoluntatem ſuam cum uolunta
te iuris communis uel ſtatutorum, in quorum iuriſdictione
ſunt ſingula patrimonia ſecundum d. Alex. in d. conſi. 128.
& Corn. in d. conſi. 202. colum. 5. Nec obſtat quòd hæreditas
ſit ſucceſſio in uniuerſum ius, l. hæreditas, ff. de reg. iur. & ſic
hæres bonorum originis & domicilij ſuccedere debeat etiã
in bonis ubicunque ſitis extra territorium, alioquin defun-
ctus non haberet uniuerſalem hęredem. Quia ad iſtud reſpõ
7 detur non eſſe abſurdum, † ꝙ quis habeat unum hæredem
in bonis originis & domicilij, & alterum in bonis extra ter-
ritorium, & ſic diuerſos hæredes, prout ſunt diuerſa patrimo-
8 nia, quæ habebat defunctus, † ſicut miles habet diuerſa pa-
trimonia caſtrenſe, & non caſtrenſe; & diuerſos hæredes, unũ
in paganicis, alterũ in caſtrẽſibus, l. ſi miles unum. & l. ſi duo-
bus, ff. de milit. teſtamen. non eſt ergo mirum ſi propter di-
uerſitatem conſuetudinum quis poſſit decedere cum diuer-
ſis hæredibus & diuerſis hęreditatibus. quod probatur in au-
9 then. ex teſtamento, C. de ſecund. nupt. † ubi mater ad ſe-
cunda uota tranſiens non ſuccedit filijs primi matrimonij
in bonis, quæ ad eam peruenerant a patre, niſi in uſufructu:
& tamen ſuccedet in aliunde prouentis pleno iure, ut nota-
tur in l. 1. C. eod. tit. & in l. ſi is qui, ff. de uulg. & pupill. ubi d.
Alexan. notat in 2. not. & bene ſeruit deci. Bartol. communi-
ter approbata in authen. itaque. C. communia de ſucceſſ.
10 † ubi parentes ex parte patris præferuntur parentibus ex par-
te matris in bonis, quæ peruenerunt ad defunctum per lineã
paternam, & econtra parentes materni præferuntur in bonis
peruentis per lineam maternam. non eſt ergo abſurdũ quod
auia præferatur patruis in bonis exiſtẽtibus extra territoriũ
Tholoſanum cõſiderata cenſura iuris communis, & patrui
præferuntur auiæ in bonis Tholoſanis conſiderata cenſu-
ra ſtatuti municipalis, & hæc eſt ſolida & uera huius quæſiti
reſoluoo.

Sed nũc ſuboritur altera dubitatio, ad quos ſpectare & ꝑ-
11 tinere debeant nomina debitorum, quod eſt quærere † utrũ
nomina debitorũ dicantur eſſe in territorio Tholoſano, ubi
erat oriundus & incola defunctus, de cuius bonis agitur: an
uero dicantur eſſe in loco debitorum. hæc dubitatio proba-
bilis eſt: uidetur enim quòd iudicandũ ſit nomina eſſe in lo-
12 co & territorio defuncti creditoris, quia † actiones cohærent
oſſibus eius, l. 3. ff. pro ſoci. l. quis ergo caſus, ff. de pecul.
13 ergo uidentur eſſe, ubi ſunt oſſa quibus adhærent. † & quia ſi
competant actiones ad mobilia bona, debent regulari ſecũ-
dum naturam bonorum mobilium, ſecundum glo. in l. mo-
14 uentium, ff. de uerborum ſignifi. † bona autem mobilia, quæ
ad tempus ſunt extra territorium, ut trãſferãtur in territorio
cenſentur eſſe in loco ad quem ſunt traducenda, l. debitor,
ff. de pigno. l. quæſitum, ff. de leg. 3. l. ſi uxori, §. cum ita, ff. de
au. & argen. leg. ergo idem dicendũ in nominibus compe-
tentibus ad bona mobilia transferenda ad ciuitatem Tho-
loſanam. & iſta ſunt quæ quęſtionem mouent, & quæ moui-
ſe uidentur Salic. conſi. 36. recte ac mature, colum. 5. lib. 1.
15 Sed prædictis non obſtantibus, reſpondeo † nomina debito-
rum eſſe in loco & domicilio debitorum, a quibus faciẽda
eſt exactio, & conſequenter ſecundum ius cõmune, quod re-
quiritur & uidentur debitores ſpectare ad auiam, quod eui-
17 dentiſſime probatur ſtante concluſione præcedenti, † quod
defunctus cenſeatur cõformaſſe uoluntatem ſuam cum uo-
luntate iuris uel ſtatuti, in cuius loco bona ſunt, de quibus
18 agitur. † Aut uolumus dicere quod actiones & nomina non
circunſcribuntur loco, prout uere non circunſcribuntur, cũ
ſint incorporaliſſima, l. Caius, ff. de leg. 2. l. fideicommiſſum.
§. tractatum, ff. de iudic. & l. fin. C. de præſcr. lon. tempo: &
tunc fateri oportet, ꝙ non dicuntur eſſe in territorio Tholo-
ſæ, ergo de eis iudicabitur ſecundum ius commune, & ſic ad
auiam pertinebunt. Aut uolumus dicere quòd ſint in loco
ubi uoluit defunctus, quia cum non circunſcribantur loco,
ibi ſunt ubi eſſe uolumus, l. retro creditur, ff. de cap. & poſtli.
reuer. uerum ſecundum uoluntatem contrahentium no-
mina ſunt in loco deſtinatę ſolutionis, l. contraxiſſe, ff. de act.
& oblig. dato quod contractus foret celebratus Tholoſæ, ut
notatur per Bal. in l. multum intereſt, C. ſi quis alteri uel ſibi.
ubi infert ad ſtatutum de ſoluenda gabella in loco celebrati
contractus, ut debeat ſolui in loco deſtinatę ſolutionis, non
in loco ubi uere factus fuit contractus. ſequitur d. Alex. in l.
ſi ut proponitur. in apoſtillis, ff. de fideiuſ. Berta. in trac. de ga
bell. in 4. quæſt. ſextæ par. ſcilicet, quod nomina debitorum
dicantur eſſe in loco deſtinatę ſolutionis, & ubi exactio eſt
facienda. Probatur per tex. optimum in l. Titium & Męuium
contutores, ff. de adminiſtr. tuto. ubi ad tutorem datum ad
res Italicas I. C. dicit non pertinere exactionem debitorum
non habentium domicilium, nec bona in Italia, ſed ad tuto-
rem prouincialem ubi debitores habent domicilium, quia
non cenſentur res Italicę, nec eſſe in Italia, etiam ſi teſtator
eſſet Italus, ſed eſſe in prouincia. ſic dicamus in propoſito, ut
hæc nomina pertineãt ad auiam, cum ſint extra territorium
Tholoſanum, & non ad patruos, ad quos dumtaxat deuoluũ
tur bona exiſtentia intra territorium Tholoſanum. Corrobo
ratur, quia contendentibus auia, & patruis coram iudicibus
debitorum, coram quibus facienda eſt exactio, ad quem ſpe-
ctat ius exigendi? dicent ne iudices nomina debitorum eſſe
Tholoſæ & conſequenter ſpectare ad patruos? certe nequa-
quàm: quia ſic dicerent, ſe non eſſe iudices competentes, cu-
ius contrarium intendunt, ergo neceſſario pronunciare ha-
bebunt nomina eſſe in loco exactionis & iudicij, in quo de
ipſis nominibus agitur, & conſequenter iudicabunt ſpectarẽ
ad auiam. nam ſi dixerimus, quod agitur de ordinanda lite,
id eſt ad quem pertineat ius inſtituendę litis contra debito-
19 res, & tunc habeo propoſitum. † Quia ſeruandum eſt ius
loci ipſius iudicis ſecundum gl. Pan. & alios, in cap. qui cle-
ricis, de foro competen. Innoc. in cap. fin. de ferijs, Barto. in
d. l. cunctos populos. aut volumus dicere quòd agitur de
lite decidenda: & quia hoc agitur ratione contractus, vel
quaſi, d. l. contraxiſſe. etiam ſeruandum eſt ius loci contra-
ctus, l. ſi fundus, ff. de euict. l. 1. ff. de vſur. cap. conſtitutus, de
in integ. reſtit. cap. cum uenıſſent, de eo qui mit. in poſſ.
20 † omni ergo caſu nomina ſpectabunt ad auiam attento iu-
re communi, quod ſeruatur in loco contractus & deſtina-
tę exactionis & ſolutionis. & ita reperio determinaſſe Lapũ
& Ludo. Roma. quos refert, & ſeq. d. Alexand. in d. conſi. 17.
ad finem, lib. 1. & Soci. conſi. 101. viſo teſtamento, lib. 1. &
conſi. 175. viſa, colum. fin. lib. 2. quorum ſententia verior ap-
parebit, ſi contraria ſupra adducta de medio ſubmouean-
tur. Non obſtat itaque prima ratio, quod actiones ſint affixæ
21 oſſibus creditoris: † quia etſi affixæ dicantur, ad hæredes tñ
traſmittuntur, l. 1. C. de hære. act. ergo tranſeunt ad auiam
hæredem bonorum exiſtentium extra territorium, quia ex-
tra territorium eſſe dicuntur, vt probatum fuit in vltimo
fundamento. Vel aliter etſi ſint affixæ oſſibus quantum ad
hoc, vt nunquàm directè ſeparari poſſint per ceſſionem, vt
loquuntur iura contraria, tamen non circunſcripta ſunt in
aliquo loco. Ideo debent ſpectare ad auiam. pro qua ſtat ius
commune. vt dixi in alio fundamento. Vel aliter reſponde-
tur quod actiones, licèt non poſſint diuelli ab oſſibus cre-
ditoris directo, effecta tamen ſunt vbi eſſe vult, quia conſen
ſu transferuntur, l. 1. C. de act. & obl. Vnde cum deſtinauerit
& dixerit voluntatem ſuam ad locum exactionis, ibi effectu
22 eſſe dicuntur. † Non obſtat, quòd actiones quæ dantur ad
mobilia, debeant regulari ſecundum naturam rerum mo-
bilium, quia diuerſimodę reſpondetur. Primò conceditur
minor

minor propoſitio uidelicet, ꝙ actiones cõpetentes ad quantitatem in genere, dicantur competere ad rem mobilem: quia genera ſunt in intellectu, non in ſenſu, vnde tange illa, & a loco remoue ſi potes. & ſic hoc loco & actio, & id quod agitur, conſiderata obligatione dicuntur incorporalia, & non tranſportabilia a loco exactionis. Ita reſp. Lapus allegatione, incipien. caſus eſt talis, in fine. & Socin. in dicto conſil. 101. columna fina. vbi dicunt contrarium procedere, quando actio competit ad rem certam mobilem in ſpecie: ſecus ſi ad quantitatem in genere, quia tunc nomina debitorum & actiones non computantur vnquàm inter mobilia, vel immobilia. Secundo reſpondetur quod nomina debitorum cenſentur mobilia, ſi competant ad rem mobilem, quando eſt neceſſe quod applicentur alicui extremo mobilium & immobilium: ſecus ſi nõ eſt neceſſe, vt cum poſſent de per ſe iudicari, quia tunc faciunt tertiam ſpeciem de per ſe, l. a diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. l. quam Tuberonis. §. 1. ff. de pec. At hoc loco poſſumus dicere quòd non ſunt circumſcripta loco, & ſic debent ad aliam pertinere, ad quam ſpectant omnia quæ non ſunt in territorio Tholoſano. Vel tertio reſpondetur ꝙ licèt nomina competentia ad rem mobilem iudicantur ſecundum naturam rei mob. tamen hoc ſanè intelligendum videtur ſecundum naturam primordialem, non autem accidentalem ſecundum glo. in l. certi condictio, in gl. magna, in fi. ſi certum peta. not. d. Iaſ. in §. actionum, colum. 4. Inſtit. de actio. primordialis autẽ natura rei mobilis eſt, quòd ſit in loco vbi verè eſt: accidentalis verò in loco, ad quem transferenda eſt. ergo dicamus, quòd actio veritatem & originariam naturam ſequitur, nõ imaginariam & accidentalem.

23 † Vltimò reſpõdetur quòd duæ fictiones non poſſunt ſimul concurrere circa idem, dicta l. prima, C. de dot. prom. ergo non poſſumus dicere, quòd nomina dicantur res mobiles, & quod ſint in loco, vbi non ſunt, & quòd iſtud ſtare non poſſit: quia etſi res mobiles deſtinatione creditoris ſint transferendæ ad alium locum, tamen nomen deſtinatione creditoris ſemper eſt in loco exactionis & deſtinatæ ſolutionis, d. l. contraxiſſe. vnde ſtultum eſt dicere quod nomen cenſeatur in loco, ad quem res exigenda eſt tranſportanda. & hæc ſufficiant quantum ad reſolutionem huius quæſiti, quæ vltra meum morem latius exaraui, vt parti, nõ erudito Lectori ſatisfacerem.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quòd inſtrumenta in caſu caducitatis, et executionis habeant executionem paratam non procedit contra tertios poſſeſſores.*

2 *Qualitas adiuncta verbo, debet intelligi ſecundũ tempus verbi.*

3 *Emphyteuta non obſtante caducitate patiente domino, ſi remaneat in poſſeſſione intelligitur reinueſtitus.*

4 *Emphyteuſis, & locatio in multis conueniunt.*

5 *Caſus omiſſus cenſetur relictus diſpoſitioni iuris communis. Fallit in connexis. 8.*

6 *Caducitas dicitur connexa non ſolutioni, a qua dependet, et ſine ea cauſari non poteſt ſi emphyteuta bene verſetur, & eſt quadam ſequela. & nu. 7.*

9 *Connexorum idem eſt iudicium, & diſpoſita in vno ex connexis cenſentur in cæteris diſpoſita.*

10 *Diſpoſita in principali, cenſentur diſpoſita in acceſſorijs etiam in materia reſtringibili & odioſa.*

11 *Statuta ſtrictè interpretantur.*

12 *Inueſtitura tacita ſicut expreſſa, non habet executionem paratam.*

13 *Emphyteuſis conſtituitur abſque inueſtitura ex ſola confeſſione emphyteutæ hoc dicentis, ac cum ſolutione ficti.*

14 *Confeſſioni aduerſarij eſt ſtãdum, nec tunc alibi eſt indagandũ.*

15 *Clauſula, in omnibus & per omnia, generalẽ executionẽ facit.*

16 *Emphyteuta nunquam præſcribit.*

17 *Præſcriptio longi temporis non niſi mediante titulo currit.*

18 *Fictorum exactionis ius eſt incorporale.*

19 *Præſcribuntur incorporalia ſolùm ſpatio triginta, vel quadraginta annorum.*

20 *Cohærentia rem ipſam demonſtrant, etſi ſolum duæ antiquæ remanſerint.*

21 *Inſtrumenta plura eiuſdem cauſæ, quantitatis, & obligationis ſemper loqui præſumuntur de vna tantùm obligatione.*

22 *Emphyteuſis probatur ex ſolutionibus diſtinctis decẽ annorum continuorum.*

23 *Mandatum an, & quando præſumatur. nu. 25. & 28.*

24 *Doctores malum dantes conſilium tenentur quod quiſque iuris pœna, & retorquutio tranſit ad eorum hæredes.*

26 *Pater, & filius cenſentur vna, & eadem perſona.*

27 *Solennitas extrinſeca conſumitur in actu geſto à patre pro filium, & econtra.*

29 *Præſumptio tollitur per aliam præſumptionem.*

30 *Cognatus præſumitur ſcire facta cognati.*

31 *Filij cum dicantur domini bonorum paternorum quæ communiter ſunt eis quaſi debita, nõ præſumũtur aliquid in præiudiciũ patris gerere ſine mandato, quod præſumitur vbi pater patiatur eos publicè adminiſtrare.*

32 *Venditio fieri non poteſt nomine alicuius ſine ſpeciali mandato, aut generali cum libera.*

33 *Mandatum habere præſumitur ſolues procuratorio nomine penſionem.*

34 *Probationes debent eſſe communes.*

35 *Contractus non debẽt claudicare.*

36 *Turpitudinem propriam allegans non auditur.*

37 *Falſi pœna tenetur faciens aliquid procuratorio nõĩe cũ nõ ſit.*

RESPONSVM IX.

CAſus executionis, & caducitatis intẽtatæ p d. Io. Ant. ex Co. Gãbaranæ clarus eſt, & expeditus in eius fauorem ſtantibus ſententia, per quã declaratur domum petitam eſſe emphyteuticam ac confeſſionibus ſuperinde ſequutis, † quæ ex forma
1 ſtatutorum habent executionem paratam, vt in ſtatuto quinto, & quia talia inſtrumenta in caſu caducitatis, & executionis, & petitionis fictorum ſtante forma dicti ſtatuti nõ habebant executionem contra tertios poſſeſſores, nec etiam in alijs caſibus, vt not. Ang. Alex. & alij in l. 1. §. ſi hæres percepto fundo. ff. ad Trebe. cum alijs allegatis in allegationibus contrarijs, factum fuit ſtatutũ 77. per quod diſponitur quod etiam contra poſſeſſores extraneos poſſit agi executiue in caſu caducitatis, & petitionis fictorum, cuius ſtatuti remedium fuit intentum, & ſuccurrit ipſi d. Io. Ant. in caſu præſenti non obſtantibus allegatis in contrarium, quæ in iure nihil obſtãt.

Primo nõ obſtat dũ adducitur ꝙ ad hoc, vt habeat locũ diſpoſitio dicti ſtatuti requiritur ꝙ tempore alienationis res ſit
2 emphyteutica, † quia qualitas adiecta verbo, &c. l. in delictis. §. ſi extraneus. ff. de noxa. ſed tempore alienationis dicitur quod ipſa domus non erat emphyteutica, quia longo tempore ante erat declarata caducitas, & ſic conſolidatum vtile dominium cum directo. l. fi. C. de iu. emphy. quo caſu dici non poteſt, quod ex ipſa domo amplius poſſint deberi ficta, vt declarat Are. cõſi.... col. fi. quia reſpõdeo falſum eſſe quod tempore alienationis domus non eſſet emphyteutica. Imo tempore alienationis, & ante, & poſt vſque ad declarationem præſentis caducitatis fuit emphyteutica, non obſtante allegata prima caducitate. quia licèt primo loco fuerit declarata caducitas, tamen dominus directus paſſus eſt emphyteutas remanere in poſſeſſione, & ab eis poſtea percepit penſiones, & eis fecit confeſſiones, vt apparet ex inſtru-
3 mentis productis, † quo caſu emphyteuta, qui ceciderit, intelligitur de nouo reinueſtitus, vt eſt caſus in l. item quæritur. §. qui impleto, & l. qui ad certum. ff. locati. & in l. legem. C. eo. quæ iura, licèt loquantur in locatione, tamen ha-
4 bent locum etiam in emphyteuſi, † cum inter locationem, & emphyteuſim maxima ſit affinitas. ita extendit Lud. Rom. conſi. 103. col. fi. quinimo illa iura non ſolum habẽt locum in locatione, & emphyteuſi, ſed etiã habẽt locũ in quacũque materia, & in quibuſcũque pactis, vt nota. extendit do. Alex. conſi. 1. col. pen. col. 2. & probatur in l. in rebus. §. 1. ff. de precario. vbi ſi finito cõtractu precarij dominus patiatur rogantem ſtare in poſſeſſione, videtur renouatus contractus precarij, & ita not. glo. in c. 1. de precario. Item auctores partis aduerſæ expreſſe confeſſi ſunt domum emphyteuticam, & eam tenere in emphyteuſim nomine partis præſentis, & acceptantis, quo caſu fuit inducta alia expreſſa inueſtitura ſecundum Bal. in l. ſi certis annis. col. 2. ad fi. C. de pactis. Non obſtat dũ ſecundo dicebatur quod dictum ſtatutum 77. loquitur ſolũ quando agitur ad ficta, non quãdo ad recuperationẽ rei,

prout

5 prout in caſu noſtro.vnde ſuccedit vulgata regula,† quòd ca
ſus omiſſus cenſetur relictus diſpoſitioni iuris commu-
nis.l.cōmodiſſime.ff.de lib.& poſt.l.ſi extraneus. ff.de cond.
ob cau.ſed de iure communi agere non poterat executiue,
igitur &c. Quia reſpondeo ,quod verba ipſius ſtatuti ſe tuen-
tur ab iſto obiecto,& demonſtrant illud non eſſe verum:cla-
mant enim verba ipſius,quòd nō ſolum poſſit agi ad ficta exe-
cutiue, ſed etiam ad recuperationem rei propter caducita-
tem cauſatam,vt patet ex illis verbis, & nihilominus contra-
hentes cadāt a iure ſuo , ſi domino placuerit. quæ verba ſunt
clara,igitur &c.Item verba sub.ſunt clara,igitur.& not.Doc.
in rub.ff.ſi cert. pet.Vel aliter,dato quòd iſtud non fuiſſet ex-
preſſum in ſtatuto, tamen dico quod adhuc intelligebatur
comprehenſum , & non omiſſum . quod probatur euidenti
ratione,caducitas enim cauſatur ob non ſolutionem ficto-
rum.l.2.C.de iure emphy.& c. potuit.de locato. & ꝯſequēter
6 † caducitas dependet a non ſolutione, & illi dicitur cōnexa,
adeo quòd ſine ea cauſari non poteſt ſi emphyteuta bene ver
7 ſetur in re emphyteutica.vnde ſuccedit nota regula† quod cō
nexorum idem debet eſſe iudicium.l.eum actum,& ibi Bar.
ff.de neg.geſt.& l.quid ergo.§. ſufficit. ff. de contra. Iudicio
tut. & ita ibi Bal. not. diſpoſita enim in vno connexorum,in
cæteris cenſentur eſſe diſpoſita ſecundum Panor. in c.quāto.
col.pe.de iud.& in c.lr̃as, de iur.cal.Hinc perpetuata iuriſdi.
ſuper uno negocio,intelligit̄ ēt ꝑpetuata ſup ꝯnexis, ut p Fel.
in c.licèt vndiq;,de offi.deleg hinc priuatus uno ꝯnexorum,
cenſet̄ omnib.eſſe priuatus,c.ſuper his,& ibi Pan.de accuſ.cū
multis alijs,de quib.per Feli.in c.olim Abb. col.ſi.de off. de-
leg.in c.tranſlato,de conſtitutio.ubi in terminis,col.a.ad fin.
8 dicit,ꝙ regula †l.cōmodiſſimè,nō hēt locū i ꝯnexis,q̃a quod
9 eſt ꝯnexū,n̄ cēſet̄ omiſſum.†Itē caducitas eſt,q̃d acceſſoriū, &
ſequela ad nō ſolutionē fictorū dn̄o declarāte,ut not.in d.l.2.
10 & in d.c.potuit.†ſed diſpoſita in principali , cenſent̄ diſpoſita
in acceſſorijs,reg.principalis,de reg.iur.l.quicunq;, §.ei,qui.
ubi gl.ff.de inſt.& latè Fel.in c.ſuper lr̃is,col.10.& ſeq.de reſc.
& iſta regula procedit ēt in materia reſtringibili,& odioſa. &
11 ꝯñr ēt†in ſtatutis, q̃ ſtrictè interpretant̄,l.q̃cquid aſtringendæ,
ff.de uerb.obl.ubi eſt gl.no.q̃ dicit,ꝙ procedit ēt in diſpoſitio
ne c.in tm̄,de ꝯceſ.præb. & ibi Pan. & tm̄ diſpenſatio eſt odio-
ſa,c.ceū.c.1.de filijs presbyt.Itē hēt locū in priuilegijs, ut per
D.Iaſ.in l.rerū,§.ſi quis poſt,de leg.1.& tm̄ priuilegia ſtrictè in
terpretant̄,ut late habet̄ in l.fi.ff.de conſtit.Princ.& eſt text.in
l.ſi qn̄,ff.de inoff.teſt.cum uulg. ſicut igitur pōt agi executiue
ad ficta,ita debet poſſe agi ad recuperationem rei propter ca
ducitatem cauſatam ob non ſolutionem ficti,tamen iſta ſunt
inter ſe connexa,& acceſſoria domino declarante .

Tertiò,non obſtat allegata dec.Bal.in l.legē,in princ.C.lo-
12 cati,†qui uult,ꝙ†licet expreſſa iueſtitura habeat executionē ,
tm̄ p̄ſumpta nunq̃ habet.ſed iſta vr̄ p̄ſumpta, q̃a dr̄ ꝙ pars mea
fundat ſe ſuper ſolutionib. longo tp̄e factis, q̃ ſolutiones ſolū
ꝯcludūt p̄ſumptā inueſtiturā,ut per Bar.in l.litib. C.de agri.&
cēſit.& D.Iaſ.in l.2.col.78.C.de iu.emph. q̃a rn̄deo,ꝙ fallitur
qui iſtud allegat, q̃a pars mea nō tm̄ fundat ſe ſuper ſolutio-
nib. ſed fundat ſe ſup ſn̄ia exhibita, q̃ expreſſè dicit domū ſo-
re emphyteuticā.Itē fundat ſe ſup tacita renouatione emphy.
ut declaraui in prima rn̄ſione.q̃ tacita renouatio licèt ex ſe iā
quā p̄ſumpta n̄ videat̄ hr̄e executionē, tm̄ virtute primitiua di
ctæ ſn̄iæ,q̃ infuſa eſt in ipſa renouatione,pōt agi executiuè,ut
declaraui ipſemet Bal.ī d.l.legē.Itē pars mea fundat ſe ī expreſ-
ſa inueſtitura,& in expreſſa emphyteuſi , q̃ expreſſè legitur in
13 quàmplurib.confeſſionib.exhibitis,†in quib. auctores partis
aduerſæ ꝯfitentur ſe tenere dictā domū in emphyteuſim,quo
caſu talis ꝯfeſſio ꝓbat rē emphyteuticā expreſſè, & ex una tali
ꝯfeſſione cū ſolutione ſubſecuta cōſtituit̄ emphyteuſis, prout
notāter decidit in terminis Bal.in l.ſi certis annis , col. 2.in fi.
C.de pact.& in l.1.col.pe.C.quan.lic.ab emp.diſce. ubi dicit,
14 ꝙ ēt ex tali confeſſione agi poteſt.†vbi.n.habemus confeſſio-
nem aduerſarij,nihil ulterius indagandum , ſed illi ſtandū,l.
generaliter.cum ſimilib.C.de non num.pecu.

Quartò,nō obſtat fundamētū p̄ſcriptionis longi tp̄is , quo
ſe fundat pars aduerſa,q̃ dicit ꝙ allegatū ſtatutū 77 non tollit
quominus tertius poſſeſſor poſſit p̄ſcribere, ꝓut allegat tene-
ri per Raph.Com.ꝯſ.54.q̃d incipit,Leonar.quia dico,ꝙ deci.
Raph.nō hēt locū in caſu iſto , in quo ſtatutū uult poſſeſſores
15 teneri in omnib.& p oĩa,prout emphyteuta.†q̃a illa uerba.in
omnib.& per oĩa,tal̄r exequant̄ poſſeſſorē ipſi emphyteutæ,ꝙ
oĩa,q̃ inerant ī emphyteuta,cēſent̄ attributa formaliter poſſeſ
ſorib.exequatis. ut eſt doctrina Bar.& cōis opinio oĩum Scri-
bentiū in l.1.ff.de leg.1.ſed in caſu Rapha.nō aderant illa ver
16 ba,in oĩb.& per oĩa:igit̄ † cū emphyteuta nō poſſit p̄ſcribere,
l.male agit̄,C.de p̄ſc.30.vel 40.an.ita nec poſſeſſor. Vel aliter
poſita vera deciſione Raph.ex alijs non habet locū in iſto ca-
17 ſu,quia hic allegat̄ † p̄ſcriptio longi tp̄is, quæ non currit,niſi
mediante titulo,ut eſt tex.in l.ſi quis.in princ.C.de præſcr.30.
vel 40.an.& Bar.in l.Celſus,ff.de uſuc.per Cano.in c.vigilan.
de præſcr.ſed de titulo aduerſarij nō ꝯſtat,igit̄ &c.Vel aliter ,
& melius,negari non pōt quin ſtatutū obliget poſſeſſores ad
18 ficta,† ſed ius non ſoluendi canonem , & actio quam hēt dn̄s
aduerſus poſſeſſores ad canonem,eſt quid incorporale, ut eſt
19 tex.Inſtit.de reb.corp.& incor. † iura aūt & actiones , quia in-
corporales ſunt, præſcribi nō pn̄t,niſi ſpatio 30. uel 40.annor.
l.ſicut.& l.cum notiſſimi,C.de præſc.30.uel 40.ann.& ſic hic
fruſtra allegat̄ p̄ſcriptio longi tp̄is . & ꝙ ius non ſoluendi ca-
nonem non poſſit p̄ſcribi præſcriptione longi tp̄is,ſed requi-
ritur p̄ſcriptio 30.uel 40.an.tenet in terminis Bar.in l.ius em-
phyteutici,C.de fun.patrimo.& Spec.in tit.de locato,§.nunc
aliqua,verſ.44.Mod.in l.2.col.78. C. de iure emphyt.cū ergo
non præſcripſerit ius non ſoluendi canonem , reſtat dicendū
obligatam fore partē aduerſam ad ipſa ficta, ac ēt ipſum ceci
diſſe à iure,ſi q̃d habebat in ipſa domo, cū ꝓp alienationē fa-
ctā irrequiſito dn̄o ,tū ꝓp ceſſationē ſolutionis per tm̄ tp̄s, d.
l.2.C.de iu.emph .& ēt ſic diſponēte forma allegati ſtatuti.

Quinto,nihil facit,dū dr̄.ꝙ non ꝯſtat, ꝙ domus, quæ petit̄,
ſit illa,de qua in inſtr̄is:vnde nō dēt fieri ſuper eis aliquod fun
damentū, per tex.in ca.auditis.ibi,ꝙ uallis ſit ille locus,extra
de præſcr.Quia rn̄det̄,ꝙ iſtud eſt falſum, & ꝙ cōſtat ex cohæ-
rentijs aſſignatis in ipſis inſtr̄is,domum eſſe illam, quæ petit̄.
20 †cohærentiæ.n.rem ipſam demonſtrant , l.idem ſacra, §.1.ff.
de ꝯh.empt.& illæmet cohærentiæ,q̃ olim erant,& exprimunt̄
ī ipſis inſtr̄is, nūc ēt repiunt̄ adeſſe,ut apparet ex dictis teſtiū .
& dato ēt,ꝙ aliquæ cohærentiæ eſſent uariatæ,tm̄ ex quo ſaltē
duæ ex antiquis adeſſe reperiunt̄, ſatis dr̄ demōſtratum , ꝙ eſt
illa,ut per gl.& Bar.in l.forma,ff.de cenſib.& Bar.in l. demon
ſtratio falſa,in prin.de cond.& dem.Alex.& alij in l.ſi quis in
fundi uocabulo,ff.de leg.1.Vel al̄r,dato ꝙ uariatæ eſſent oēs
cohærētiæ,adhuc ſatis demōſtrat̄,ꝙ eſt illa, ex eo,q̃a in inſtr̄is
antiquis dr̄,ꝙ ex cauſa emphyteutica pro iſta domo ſoluitur
fictū ſolidorū 42. poſteà dr̄ in ſn̄ia , poſteà idem ſemper dr̄ in
21 ꝯfeſſionib.vn̄ ſuccedit, † ꝙ qn̄ reperiuntur plura inſtr̄a eiuſdē
cauſę,eiuſdē quātitatis,& eiuſdē obligationis, ſemꝑ loq p̄ſu-
munt̄ de una tm̄ obligatione.ita Bar.& Mod.in l.triticū,ff.de
uerb.ob.& Bal.Ang.Imo.& Pau.de Caſ.in l.ſcire debemus,in
princ.ff.eod.titu.ſed ita eſt in caſu nr̄o,ꝙ primę ꝯfeſſiones,de
quib.ante ſn̄iam,ubi dicuntur cohærentiæ huic domui , ſolū
loquunt̄ de penſione 42.ſol. & idem in ſententia , & idem
in omnib. ꝯfeſſionib. ſubſecutis,vnde licèt variatæ eſſent oēs
cohærentiæ,debet tamen iudicari,quòd ſit illa,&c.

Nō obſtāt ēt,q̃ opponunt̄ ꝯ ꝯfeſſiones exhibitas , & primò ,
22 ꝙ nō obſtāt,† q̃a nō probāt ſolutionē decē annorū ꝯtinuorū ,
ꝓut requiritur ad hoc,ut ex eis iuuari q̃s poſſit, iux. dicta Bal. &
aliorū in l.ſi certis annis,C.de pa.cū alijs allega.Quia rn̄deo,
ꝙ ſi uideatur apparere de ſolutione 10.annor.ꝯtinuorū, & de
ſolutione 20.annor.& ultra,licèt interpellatis uicib.quo caſu
licet ad hoc ut ex ſolis ſolutionib.10. annor. q̃s non poſſit ꝓ-
bare emphyteuſim,niſi probet ſolutiones deſtinatas ſingulo
rū decē annorū,ut videnī uelle Mod.in d.l.ſi certis ann. quia
tūc ex ſolutionib.diſcretis expreſſis arguit̄ ꝯſenſus ſolutionis,
q̃d nō eſſet ſi unica tm̄ ſolutio fieret pro 10. ann. tm̄ ex tantis
ſolutionib.20.annor licèt nō de ſingulo anno,ita colligit̄ ex-
preſſus animus emphyteutæ,ſicut ſi 10.ſol. 10.ann.feciſſet, vn̄
eadem debet iudicari iuris diſpoſitio,l.adigere. §.quamuis ,
ff.de iure pa.& iſtud quilibet recti iudicij aſſereret,Vel aliter,
hic non fundatur intentio partis meæ ſuper confeſſionibus ,
ſed ēt ſuper ſn̄ia.item fundatur,ut ſ.dixi in ꝯfeſſionib. In q̃b.
auctores partis aduerſæ confeſſi fuerunt ipſam domū emphy
teuticā,& eā tenere in emphyteuſim ab auctorib. partis meæ,
quæ probant emphyteuſim, licèt non ſint 10. annor. ut ſuprà
dixi tenere Bal.in d.l.ſi certis annis.

Non obſtat etiam,dum dr̄ ꝙ ꝯfeſſiones exhibitę,factæ fue-
23 runt per perſonas non habētes † mandatū, q̃d p̄ſumi non dēt
ex aliquo curſu temporis, ut per Alexand.in l. qui in aliena ,
in princ.ff.de acquir.hæred.cum concord. Quia reſpōdetur,
ꝙ ueritas eſt in contrarium . & quòd imo ex diuturnitate
temporis præſumitur mandatum.prout in terminis tenet D.
Iaſ.in l.ſciendum ff.de uerb.ob.& in l.1.col.5.C.qui admitti.
& ibi Dom.Franciſcus Curtius per l.ſi filius, C. de pet.hæred.
quæ iſtud probat ſi bene intueatur. Et dicit Do. Iaſ. in locis
ſupra allegatis,ꝙ nunquam uidit aliquod bonum reſponſum
adduci ad illa per tenentes contrarium , & ita conſuluit Bal.
conſilio 289. quod incipit , in primis uidendum eſt . quem
ſequitur

ſequitur late,& per ueras rõnes, D.Fran.Curt.pr̃ aduerſarij,cõ
ſil.77.incipiente,ſuper motiuis. vbi dicit,ꝙ non eſt credendũ
Doctoribus,qui ↄ̃rium dicũt, quia mouent ſine lege & rõne.
Vel aliter,ẽt poſita opinione ↄ̃ria ꝓ vera,regulai m̃,ex quo pr̃
aduerſarij ↄ̃rium ↄ̃ſuluit,ip ſe filius & hęres dicti D.Franciſci
conſulentis tenet eodem iure vti per diſpoſitionem tituli ff.
24 ꝙ quiſq; iuris. † cuius tituli pœna & retorquutio tráſit ad hæ-
redes,l.3.§. ꝙ aũt, ff.ꝙ quiſq; iuris. & ꝙ pœna retorquutionis
habeat locum ↄ̃ ↄ̃ſulentem,& eius hæredem,tenẽt Alexan.&
Mod.io l.1.ff.eo.ti. Vel aliter,dato ẽt ꝙ prima opinio videre-
25 tur verior,quod tñ eſt falſum: † oĩ illa non procedit, qñ filius
aliquid geſſerit procuratorio noĩe p̃ris, ꝙ iſto caſu debet præ-
ſumi ſolennitas mandati ꝓꝑ vnitatem, quæ eſt inter patrem
26 & filium,† cum ſint vna & eadem perſona,l.fi.C.de impub.&
alijs ſubſt.& ita vr̃ tenere D.Alex. in d.l.qui aliena,col.2.in fi.
27 verſ.noo obſtat iſte text. † vbi dr̃, ꝙ licẽt alias extrinſeca ſolen
nitas non præſumatur,l.quæcunque,§.fi.ff.de publicia. tñ nõ
procedit in actibus patris pro filio, uel econtra ꝓꝑ vnitatem,
quæ eſt inter eos,§.ei,qui.Inſtit.de inutil. ſtip. & iſtud dictum
D.Alex.fortificatur in caſu nr̃o,quia nõ p̃ſumitur ꝙ filius ali-
quid feciſſe debuerit in p̃iudiciu p̃ris ſine eius voluntate : qa
ſi aliter diceremus,includeremus delictũ, qđ nullatenus eſt
dicendum.l.merito,cum vulg. ff.pro ſocio. Vel aliter rñdeo,
28 † ꝙ prædicta opinio procedit, ut non pręſumatur mandatũ
ex diuturnitate temporis x.annorũ, ſed ex longiſſimo tp̃e xxx.
vel xl.annorũ, vnde pręſumitur per tex.in c.peruenit,de emp.
& vendi.ita tenet in ſpecie D.Alc.conſi.1.col.6.in prin.vol.4.
& latius idem D. Franciſ.in d.conſi.77.& ita tenendo iſtam li
mitationem,quæ veriſſima eſt,ſaluabitur utraq; opinio. alias
ſi diceremus,ꝙ ex diuturnitate longiſſimi tp̃is nõ debeat præ
ſumi mandatum, corruerent oĩa ferè inſtrũ antiquiſſima fa-
cta procuratorio nomine, cum difficillimum ſit reperire in-
ſtrumenta mandatorum : aut vt plurimum in actibus volun-
tarijs non explicãtur à Notario, quod eſſet pluſquam iniquũ.
Vel aliter,dato etiam ꝙ præcedens opinio teneatur,tñ nõ ha
bet locum,quotiens ex alijs præſumptionibus, quàm ex diu-
turnitate tp̃is aliud colligi poſſit. ita notanter tenet Aret. in
l.Sciendũ,in 4.charta,ff.de verb.obli. & ſequitur D.Fran. Cur.
in d.conſi.77.col.pe. & probatur, quia dicta opinio fundatur
29 in præſumptione,quę † pręſumptio tollit per ↄ̃rias p̃ſumptio
nes,l.diuus,ff.de in integ.reſtit. ſed in caſu iſto ſunt tot conie-
cturæ ad præſumendũ mandatũ,ꝙ aliter dici non põt.Primò,
qa cõfeſſiones ſunt totiens reiteratę per Balxiũ filium Petri,&
poſteà per Franc. filiũ Balxij,& ſic factę fuerunt per filios filio-
rum, & natos natorum. Itẽ qa filij ſtabant & habitabant vnà
30 cum patribus, † patres p̃ſumunt̃ ſciuiſſe quæ gerebant à filijs,
arg.l.octaui,ff.vnde cogna.& tñ non apparet,ꝙ ↄ̃xerint, vnde
mandaſſe vr̃,l.qui patitur, ff.mãdari. Item qa non præſumit̃
ꝙ filius uoluerit patri p̃iudicium inferre, vt s. dixi,vt ꝓbatur
ex iis,quę dicunt Mod.in auth.non licẽt, C.de lib.præt.vbi di
cunt,ꝙ non p̃ſumitur ꝙ filius cãm aliquam ingratitudinis cõ
31 miſiſſet ↄ̃ p̃rem.niſi ꝓbetur. Item † quia nõ pręſumitur ꝙ ipſi
filij,qui dñr quaſi dñi bonorũ paternorũ,l.in ſuis, ff.de libe.&
poſthu.& quorũ bona filijs ſunt quaſi debita,ut no.in l.3.C.de
iu. & fac. igno. & qui filij viuente p̃re dicunt cõiter bona pa-
terna eſſe ſua,l.licẽt.§.p̃r nos,ff.de verb.ſig.voluerint ſine mã-
dato p̃ris confiteri domũ emphyteuticã, & pro ea totiens ſol-
uere penſionem.& ſic alienare iura ſua. iſtud enim nullo mo
do eſt admittendũ,l.cũ de indebito, ff.de prob. facit quod dr̃
per Bal.in l.gñaliter,col.3.in fi.C.de non nu. pec.& quæ dicũt
Mod.in l.rogaſti.§.ſi tibi,ff.ſi cer.pet.& alibi ſępe. vbi volũt ꝙ
nunquam quis p̃ſumit̃ velle donare iura ſua.Item qa videnti-
bus patientibus & non ↄ̃dicentibus ipſis patribus publicè,pa
lam & vbiq; , dicti filij adminiſtrabãt bona p̃rna,& ſe gerebãt
in bonis p̃rnis tanquàm ipſi fuiſſent p̃resfamilias, ut apparet
ex dictis teſtiũ. vñ p̃res mandaſſe vr̃, & dediſſe gñale cum li-
bera,arg. d.l.qui patitur. ea quo ẽt teſtes deponunt , ꝙ vende-
bant pro libito uoluntatis frumentum , & alia bona patris,
32 † quæ venditio fieri non põt ſine ſpeciali, uel gñali mandato
cũ libera,l.filiusfam.ff.de dona.& l.ꝓcur.cui libera,ff.de ꝓcu.
cum ergo gererent ſe de volũtate p̃ris ꝓ p̃ribusfamil. ut teſtes
deponunt,certè patri p̃iudicare potuerũt,l.3.ff.mand.ſeu me-
lius ꝓdeſſe ſoluendo ficta,ad quæ tenebant̃, & eo mõ euitare
caducitatem tam pręteritam,quam futuram. Vel aliter, præ-
cedens opinio ꝙ non p̃ſumatur mandatũ, non habet locũ in
caſu iſto,vt per Fel.in c.ſicut,col.17.de re iud. qui in terminis
33 vult. ꝙ † qui ſoluit penſionem ꝓcuratorio noĩe . præſumitur
habuiſſe mandatum,allegat Rot. ita tenere. Et fundatur opti
ma rõne.quia talis actus requirit impenſam, quam nemo prę
ſumitur facere de ſuo,d.l.cũ de indebito. Nec obſtat dicere,
ꝙ Rota non firmat,quia ipſe Fely.bene affirmat,& affirmat ẽt
pr̃ aduerſarij in d.conſi.77.col.antep. Nec obſtat allegatũ ab-
ſurdum,quod dr̃ poſſe ſequi,ꝙ quis clam ſoluẽdo alicui poſ-
ſet pręiudicium inferre, & rem alterius eo inuito emphyteu-
ticam facere . Quia dico, ꝙ Doc.non cõſiderarunt tale abſur
dum, nec haberi debet in conſideratione : imo Doc. conſi-
derarũt ꝙ eſſet abſurdum, ꝙ quis vellet ſoluere de ꝓprio ſine
mandato quod abſurdũ facit, ut cõtrarium abſurdum, quod
ſequi poſſit,non debeat conſiderari. Vel dato ꝙ tale abſurdũ
in extraneis ſequi poſſit, tamen in filio qui ſibi etiam præiu-
dicaret,non debet hoc conſiderari iuxta ea , quæ ſupra retuli
in præſumptionibus . Item ſi ille, cuius noĩe ſoluitur penſio,
poteſt ex tali ſolutione ſe iuuare, vt dicitur in allegationibus
ↄ̃rijs: quare dñs, cui ſoluitur, non debet poſſe ſe ex talibus ſo
34 lutionibus iuuare, † cũ probationes debeant eſſe cões, & con
35 tractus nõ debet claudicare,Inſti.de act. † in prin. & l.fi. C.de
fruc.& lit.expen.

Item quanquã de mandato non appareat,nec ẽt de iure de
beat præſumi, quod tñ eſt falſum in caſu iſto : tñ adhuc dico
partem aduerſam debere ſuccumbere rõne inexpugnabili.
ſtatutum vult poſſeſſorem teneri in oĩbus,& per oĩa,prout te-
nebatur emphyteuta, q alienauit. ſi ergo ꝓbauero ꝙ emphy-
teuta,qui alienauit,poterat conueniri nonobſtante exceptio
ne deficientis mandati , tunc certè oĩa erunt plana in fauorẽ
partis meę. Quod aũt emphyteuta,q alienauit,non poſſet op
ponere ſe nõ eſſe emphyteutã , nec cõſtare de mandato filio-
rũ,q cõfeſſi fuerunt ꝓcuratorio noĩe ſe eſſe emphyteutas. ꝓba
tur ſic.nam qui alienauit dictã domũ titulo vẽditionis in Ioã.
Angelum auctorem partis aduerſæ , fuit vnus ex illis filijs, q
dictas cõfeſſiones fecerunt & receperunt, ut colligit ex dictis
teſtiũ . Sed ſi ille fuiſſet conuentus tanquam emphyteuta , nõ
poterat negare ſe non eſſe emphyteutã , qa apparebat ↄ̃riũ ex
ↄ̃feſſione propria . Et ſi dixiſſet talem ↄ̃feſſionẽ eſſe factã ſine
36 mandato, † nullatenus fuiſſet auditus, qa allegaſſet ſuã turpi-
tudinẽ,aſſerendo ſe nõ fuiſſe ꝓcuratorẽ, cũ ↄ̃trium fuiſſet ↄ̃feſ
37 ſus.& ſic diceret ſe eſſe falſarium : † qa q facit aliquid ꝓcura-
torio noĩe,cũ non ſit, tenet̃ falſi,vt p Bart. in l.ſi pupilli, §.itẽ ſi
fundum,ff.de neg.geſt.& latius per Ang.in l.falſus, C.de furt.
conſtat aũt ꝙ allegans turpitudinem ſuam nõ audit , l. ſi cre-
ditoribus.C.de ſeruo pig.dato manu.c.inter dilectos , de do-
na.Igitur ſequitur aperta concluſio,ꝙ ſicut nõ poterat uendi-
tor excipere ꝙ non erat emphyteuta , & quod non conſtabat
de mandato , eodem modo non poterit excipere poſſeſſor,
& ſic pars aduerſa,quæ conuenitur, ſic diſponente forma di-
cti ſtatuti .

SVMMARIVM.

1 *Statutum excludens matrem etiam fauore agnatorum,dicitur odioſum , & contra ius naturale ac iuris communis correctorium .*
2 *Conſanguinei appellatione comprehenditur tã cognatus , quàm agnatus,& quid ſi addatur,paternũ.& num.7.*
3 *Amitini non ſunt agnati.*
4 *Statutum conditum eſſe debet cum ratione .*
5 *Ratio habetur pro expreſſa,quando ſola aßignari poteſt.*
6 *Statutum declaratur per aliud.*
8 *Conſanguinei verbum,tripliciter capitur .*
9 *Generalis promißio non trahitur ad ſpecificata .*
10 *Per fœminas transferuntur bona in aliã familiam, cuius ſunt & principium, & finis .*
11 *Agnationis, & cognationis differentia eſt ſublata,ſolumq́; paritas gradus conſideratur .*

RESPONSVM IX.

DIfficultas præſentis ↄ̃ſultationis, vt uideri licet,tota conſiſtit ſuper ſtatuto, de quo in themate, nam de iure cõi certiſſimũ eſt m̃rem in luctuoſa hr̃ditate filij amitinis præferẽ. eſſe, §.ↄ̃ñs,in Auth. de hære. ab inteſt. uen colla.9.§.pen.Inſti.ad Tertul.uidendũ eſt ergo an prædictũ ſtatutũ uocans conſanguineos paternos ad duas partes hæreditatis defuncti,matrem uero ad tertiam partem, includat etiam amitinos , ſeu filios amitæ defuncti.

Chriſti eiuſque glorioſiſſimæ genitricis diuorumque Siri & Auguſtini patronorũ nr̃orũ implorato ſuffragio, vr̃ prima conſide-

conſideratione dicẽdum amitinos nõ eſſe incluſos, nec vo
catos a ſtatuto. Ideo totam hæreditatem ſpectare ad m̃rem
1 rõnibus, & fundamentis infraſcrip. & primo † ſtatutũ exclu-
dẽs matrem etiam fauore agnatorum dicitur odioſum, ſm̃
Alex.conſi.114. col. 1. vol.3. & probat text. in §. 1. Inſtit. ad
Tert.& idem voluit d. Ale.conſi.08.col.2.vol.4.firmat Bal. in
conſi.469. vol.4. ergo reſtringendũ r'a, odia. de reg.iur. l.cũ
quidã. ff.de lib.& poſt.Itẽ,tale ſtatutũ eſt contra ius naturale
ſm̃ Bald.conſi. . . . vol.5.Item eſt correctorium iuris com
munis ergo reſtringi debet.vt minus corrigat quam ſit poſſi-
bile.l.2.cum gloſ.C.de noxa. c. cum dilectus, de conſuet.l.ſi
vero.§.de viro.ff. ſolu.matri. regula, quæ à iure. de reg.iur.
2 in 6. cum ergo † ſub illis verbis conſanguinei paterni,com-
prehendi poſſint tam agnati, quàm cognati,vt not.in rub.de
conſangui.& affi.& in arbore conſang. per Barto.do.Alex.&
alios in l.cum quidam. §. quod dicitur. ff. de acquir. hær. &
magis ex proprio ſermone iuris,cuius veniãt agnati, vt not.
per d.Alex.d.§.quod dicitur,& l.inter agnatos.ff. vnde legit.
certe, vt minus corrigatur ius commune, & minus offenda-
tur naturalis ęquitas, dicendũ eſt quod ſub talibus verbis in-
3 cludãtur tantum agnati:† ſed amitini non ſunt agnati, quia
nõ iunguntur per perſonas virilis ſexus,§.1. Inſti.de leg.agn.
ſucceſ. ergo &c.

Secundò,quòd ſub illis verbis, cõſanguinei paterni, inclu
4 dantur tantum agnati,probatur: † nam ſtatutum debet eſſe
cõditum cum ratione,c.erit autem lex.4.diſt.nec pręſumun-
tur ſtatuentes fuiſſe moti ad excludendum matrem à dua-
bus partibus hæreditatis filij ſui propter conſanguineos pa-
ternos ſine ratione,ſecundum Bal. in l. quod vero.ff.de legi.
& in rep.l.1.C.de ſumma Tri.& fi.cath.ſed nulla alia ratio po
tuit eos mouere niſi ratio cõſeruandę agnationis,quę etiam
fuit illa. quæ induxit conditionem antiquæ legis 12.tabu.
ad excludendã matrem,& dicit text.Inſti.ad Tertul.in princi
5 pio.† quæ ratio cum ſola aſsignari poſſit debet haberi pro ex
preſſa ſecundum glo.in l.quamuis. C.de fideicom.quam ſe-
quitur in propoſito noſtro Bal.in l. maximum vitium. C. de
lib.pręteritis.& Raph.Co.in l.ſi mulier.ff.ſol.matr. cum alijs
auctoritatibus adductis in ſimili caſu per d. Fran Cur.conſi.
81.col.1.& per totum.cum ergo nulla dari poſſit ratio,quare
ſtatutum voluerit admitti cognatos paternos, non enim per
eos conſeruatur dignitas familiæ nec agnationis: ſicut
etiam non conſeruatur per matrem. certè ne dicatur ſta-
tuentes impios & inſanos fuiſſe, concludendum videtur
cognatos non comprehendi ſub illis verbis, conſanguinei
paterni, ad excluſionem matris, cui omni ratione, omniq;
iure flebilis filij hæreditas debita eſt, ſed comprehendi agna
tos tantum ratione conſeruandæ familiæ, cum illa tantum
ratio videtur poſſe aſſignari.

6 Tertio,in fauorem matris facit.nam certum eſt ꝙ † vnum
ſtatutum declaretur per aliud, l. ſed & poſteriores, ff. de ll.
§.tertio aũt capite.Inſt. ad l.Aquil. ſicut ẽt vna lex recipit in-
terpretationem ab alia, gloſ. in authen. oſtcratur. C. de lit.
cont. & ita tenet Bal. in c. primo, de præſcrip. & in l. omnes
populi. colum. 15. ff.de iuſt.& iu. Mod. in l. ſi quis ex argen-
tarijs.§.ſi minimum.ff.de eden.in quarto notabili. ſed per ſtatu
tum ſub rubr. quod ad ſucceſſiones decedentis prius ad-
mittantur conſanguinei, ex ipſa Rubr. iuncto nigro decla-
ratur quòd conſanguinei dicantur agnati ex parte patris qui
ſunt de prole: quos enim ſtatuentes in Rubr. dixerant con-
ſanguineos.in nigro appellant cognatos, & declarant eos eſ-
ſe qui ſunt de prole defuncti, ſed amitini non dicuntur de
prole defuncti, cum nõ ſint de deſcendentibus defuncti per
virilem ſexum, qui veniant tantum appellatione prolis. l.
ne diuius.C.de agri.& cenſi. lib.11. ita dicit do. Alex. conſ.
pen.vol.5.& Mod. in repe.l. cum acutiſſimi. C. de fideicom.

Quarto pro matre adducitur: quia ſtatutum non ſolum
vocat conſanguineos ſimpliciter, quo caſu poſſet probabi-
liter dici comprehendi etiam amitinos, ſed vocat conſan-
guineos cum iſto adiuncto paternos, quod idem eſt dicere,
7 quod ex parte patris, vel à patre. † Modo habeo,quod vbi ſit
mentio conſanguineorum, ſeu cognatorum, ex parte patris
ſeu a patre comprehenduntur agnati tantum. ita probat
text. Inſti. de leg. agna. ſucceſſ. in princ. & in l. ſunt autem.
ff.de leg.tut. ibi,dicuntur enim agnati, quaſi à patre cogna-
ti.& ſic vtitur Legiſlator iſtis verbis,agnati,& a patre cogna-
ti.pro ſynonimis pro eodem. ergo.& idem ſi diceretur, con-
ſanguinei ſeu cognati paterni, debẽt comprehendi agnati
tantum: quia non videtur differentia, dicere conſanguinei
à patre, & conſanguinei paterni prout in ſpecie conſulendo
dixit Bart. in conſil.decimo, quod incip. viſo ſtatuto com-
munis Tuderti. vbi dixit quod ſtante ſtatuto, quòd in con-
tractu mulierum requiratur conſenſus duorum proximio-
rum ex linea paterna, ſi eos habeat, & ſi non habeat ex linea
materna, quod filiæ fœminæ ex linea paterna non compre-
henduntur in ſtatuto ſub verbo,linea paterna. ſed comprehen
duntur agnati tantum.& ita etiam in ſpecie conſuluit d.Fran
ciſcus Curt. Iunior in conſil. 5. incipien. facti contingen-
tia, colum. 12. & ſequen. vbi vult quod inter iſta verba,con-
ſanguinei a patre, ſeu ex parte patris,vel paterni, non ſit dif-
ferentia.

Ideo pro matre adducitur cõſilium d. Socini, qui videtur
conſuluiſſe contra amitinos in conſil. 31. quod incip. pro-
ſequendo ordinem quæſtionum, in primo dubio. vbi con-
ſuluit, ſtante ſtatuto quod parentes maſculi ex latere patris
uſque ad quartum gradum incluſiuè, capiendo gradum ſe-
cundum ius canonicum,ſuccedant defuncto ab inteſtato in
tribus quartis excluſa matre, quæ ſolum ſuccedat in vna
quarta, quòd per hoc ſtatutum conſobrini ex fęmina non
excludunt matrem ab alijs tribus quartis, dato quod ſit pa-
rens ex latere patris, & ſit infra quartum gradum.

Præmiſſis non obſtantibus, contrariam ſententiam arbi-
tror veriorem, pro cuius veritate habenda (quia tota vis præ
ſentis dubitatio.ſtat in illis verbis,conſanguinei paterni) præ
8 mitto quod † verbum,conſanguinei,in iure capitur tripli-
citer ſecundum Bar. & alios in d.§.quod dicitur.primo modo
capitur pro fratribus vtrinque coniunctis, vel ex patre tan-
tum, ut in Authen. de conſang. & vter. fra. ſecundum ru-
bri.& in nigro. & in l.poſt conſanguineos. ff. de ſuis & legit.
& iſto modo capi non poteſt in ſtatuto noſtro: quia facta eſt
ſpecialis prouiſio de fratribus in primo capite ſtatuti exclu-
ſiuo matris in totum. vnde ipſi fratres non poſſunt compre-
hendi in capite excluſiuo matris, duarum partium: tum
9 † quia generalis prouiſio non trahitur ad ſpecificata, l. doli
clauſula. ff. de verb.obliga. tum etiam quia in capite inclu-
ſiuo conſanguineorum ipſi conſanguinei vocantur ſecun-
dum gradus prærogatiuã, quæ non conuenit fratribus,cum
indiſtinctè & ſemper ſit in primo gradu de iure canonico, &
in ſecundo de iure ciuili. §. 2. Inſti.de grad. cum ergo non
conueniant verba ſtatuti in capite incluſiuo conſanguineo-
rum ipſis fratribus, nec etiam conueniet diſpoſitio, l. quod
conſtitutũ.de teſtamento mili. Capit ſecũdo verbũ. conſan-
guinei,ꝓ agnat. tantum,l.inter agnatos. ff. vnde cogna. ſed
nec iſto modo poteſt verificari in præſenti ſtatuto, cum in
capite incluſiuo fratrum, etiam ad excluſionem matris in
totum vocantur filiæ fratrum, & ſic fœminæ, quo dici non
poteſt agnatorum fauore, nec familiæ conſeruandæ condi-
10 tum fuiſſe tale ſtatutum: quia † per fœminas transferuntur
bona in aliam familiam. ſunt enim exordium alterius fa-
miliæ,& finis ſuæ propriæ. l. pronunciatio. §. familiæ. ff. de
verb.ſign.& ponderandũ eſt ꝙ vocantur filiæ indiſtinctè, etiã
ſi eſſent nuptæ in aliam familiam. & ſic effectæ de familia al
terius, l. mulieres. C. de dignita. ibi genere nobilitamus,
honore maritorum erigimus. & l. fœminæ. ff. de Sena. Item
& alia ratione non poteſt intelligi de agnatis. & ſtatutum vo
cat conſanguineos paternos, quibus de iure defertur hære-
ditas ſine teſtamento, ita quod priores in gradu admittan-
tur excluſa matre à duabus partibus. ſi ergo ſtatutum vo-
cat conſanguineos ſecundum ordinem iuris & gradus præ-
rogatiuam, ergo vocat etiam cognatos conſanguineos ex
parte patris, & ſic amitinos: quia eis de iure ſi ſint priores in
11 gradu,quàm ſint agnati,defertur hæreditas, cum † hodie ſit
ſublata differentia agnationis & cognationis, & ſolùm con-
ſideratur prioritas gradus, quam etiam ſtatutum in caſu no-
ſtro conſiderauit, dum voluit ꝙ priores in gradu admitte-
rentur. §. nullam. in Authen. de hæred. ab inteſt. auth.poſt
fratres,ſecunda.C.de legi. hære.cum ergo ſalua diſpoſitione
iuris. & gradus prærogatiua, ad quam iuris diſpoſitionem
& gradus prærogatiuam ſtatutum ſe refert, non poſſit in-
telligi ſtatutum de agnatis; dicendum eſt, quod hæc etiam
iſto modo ſit ipſum ſtatutum interpretatum. Eſt ergo neceſ-
ſario dicendum ꝙ verbum, conſanguinei, capiatur alio ter-
tio modo, ſcilicet pro omni ſanguine coniuncto ipſi patri,
aut Girardo defuncto mediante patre ſuo, ut capitur in ru-
brica,de conſangui.& affi. & not.Cano. maximè Ioan.And.
in arbore conſangui. ſed iſto modo amitini dicuntur con-
iuncti ſanguine tam patri ipſius Girardi quam ipſi Girardo,
conſequenter comprehenſi in ſtatuto ſub illis verbis, con-
ſanguinei paterni, & ſic eis conueniunt dicta verba, ergo &
etiam conueniat diſpoſitio, & ab ea vocantur, l. 1. §.igitur.
ff.de inſtitu. cum vulgar.

SVMMARIVM.

1 *Captura prohibita, pariter eſt prohibita captiui detentio.*

2 *Prohibito vno, & quæ ex iſto ſequuntur cenſentur prohibita.*

3 *Appellare poteſt etiam lapſis decem diebus captiuus, cum quotidie grauetur donec detinetur.*

4 *Captura minor eſt detentione.*

5 *Carceris priuati crimine quis teneatur.*

6 *Statutum prohibens capi ciuem fideiubentem, pariter intelligitur prohibere detentionem.*

7 *Statutum tranſiens in contractum, fortius & efficacius reputatur.*

8 *Syllaba qualibet debet cũ miſterio operandi interpretari, ſi adiecta ſit in contractibus, vel reſcriptis aut priuilegijs.*

9 *Statutum quòd pro crimine, pro quo eſt imponenda pœna mortis, reus relaxetur fideiuſſori, valet.*

10 *Occaſio ſequuta ex indirecto, non conſideratur.*

11 *Iudici aſſerenti aliquid, non credendum, niſi probetur.*

RESPONSVM X.

1 PRohibita † captura, utique prohibita eſt captiui detentio, l. 1. §. fi. ff. ne quis eum qui. uno enim prohibito cætera quoque, quæ ſequuntur ex illo, prohibita eſſe conſtat, l. eos. C. de vſur. cum ſimilibus. nam detentus dicitur quotidie, & omni hora capi, donec detinetur,
2 & † a captura ſiue decreto iudicis poteſt carceratus ſemper appellare, non obſtante lapſu decem dierum: quia dicitur quotidie captus grauari, donec detinetur, ſecundum Bal. in l. prima, ad fi. C. ſenten. reſcin. non po. Felyn. in ca. accepimus, col. 2. de fide inſtrumento. Par. de Puteo in tractatu
4 ſyndica. in tit. appel. cum concord. † Plus enim eſt detinere, quàm capere, l. capite quinto, ff. de adult. not. in l. prima.
5 C. de priua. car. vbi † tenetur crimine priuati carceris, qui detinet per xx. horas eum, quem in flagranti crimine, iure permittente cepit. ecce, quòd magis peccat qui detinet quàm qui capit. prohibita ergo captura quod minus eſt, utiq; pro-
6 hibita erit detentio, quod maius eſt, iuribus notiſſimis. † ſtatutum ergo prohibens ciuem volentem fideiubere carcerari, etiam cenſetur prohibens ciuem captum detineri: alioquin ludibrioſum eſſet huiuſmodi ſtatutum, & in arbitrio iudicis, cum vellet eludere legem ſtatutariam, iubendo ciuem capi & detineri, & poſtea dicere quod ſtatutum habet locum in ciue nondum capto, quod eſt abſurdum. non. n. lex debet eſſe ludibrio expoſita, l. fin. §. ubi autem. C. de bonis quæ lib. ca. cõmiſſa. de elect. & licèt præſtantiſſimi Iudices adduxerint iſtud motiuum pro prima ratione dubitan. non tamen arbitror quod ipſi ſuper hoc dubitent, ſed quod tentare voluerint debiles ingenioli noſtri vires.

Secundo dr̃ verba ſtatuti eſſe clara in illo verſ. vel alterius criminis, &c. ſed ad hæc verba ſatis ſuperq; rñſum fuit in alijs allegationibus, quib. ex aduerſo nihil ꝓponi uideo. & dũ ſubiungitur, quod eſſent ſuperflua niſi generaliter intelligerentur. Reſpondeo quod imo ſi generaliter intelligerentur, fruſtratorium eſſet ſtatutum, quia nihil operaretur vltra ius commune, imo repugnantiam contineret: quia primo faceret regulam negatiuam, quòd nullus ciuis capi poſſit, mox in aſtrictu uellet ciuem capi poſſe, ut aliàs dixi. & dum in fine ſubijcitur, quod hęc eſt conuentio, in qua fortè uerba nõ
7 ſunt interpretanda, ſicut in ſtatutis. Reſpondetur, ꝙ † iſtud eſt ſtatutum, quod in contractum tranſiuit, quod fortius & efficacius reputatur, quàm ſi non tranſiuit in contractum, l. quod ſemel. & ibi no. Bar. ff. de decr. ab ord. fac. & poſito quòd eſſet conuentio, & non ſtatutum, dico ꝙ etiam in
8 † contractibus quælibet ſyllaba debet interpretari adiecta cum miſterio operandi, ſecundum glo. in cap. ſolitæ, de maio. & obe. Bald. in rubr. de contrahen. emptio. & idem in reſcript. priuilegijs, & quibuſcunque alijs diſpoſitionibus, vt late proſequitur d. Iaſ. in l. fin. in princ. ff. ſi cer. peta. & Feli. in d. c. ſolitæ, col. 10. & in c. ſedes, col. 4. de reſcrip.

Tertio dicitur, quod reſtringendo illa verba, vel alterius criminis, ad ea crimina, pro quibus veniat imponenda pœna ultimi ſupplicij, ſicut pro hæreſi, & homicidio, ſtatutum non valeret: quia induceret occaſionem ad cõmittenda reliqua crimina, pro quibus non imponitur pœna vltimi ſupplicij. ſed & iſtud motiuum non debuit adduci, quia glo.
9 ſing. in c. cum homo, 23. q. 5. determinat † ualere ſtatutum quòd reus commendetur fideiuſſoribus, etiam ſi agatur de crimine, pro quo ſit imponenda pœna mortis, & illam glo. dicit ſing. Lud. Ro. ſing. 129. in ſcis quod in cauſa criminali. ſequitur Cep. conſil. 40. colum. 10. in fi. & pen. ſeq. vbi alias auctoritates adducit. Nec verũ eſt quod præſtet occaſionem delinquen. cum ſibi non remittatur pœna delicti, imo aggrauatur, tum quia fideiuſſore ſoluente pecuniariam pœnam, tenetur nihilominus, & à pœna corporali nõ liberatur. & ſi dicatur, per indirectum poterit euitare pœnã
10 fugiendo. reſpondetur quòd † occaſio, quę ſequitur per indirectum, non conſideratur ſecundum do. Alexan. conſil. 2. col. 8. lib. 1. & Iaſ. in l. nemo poteſt, colum. 9. in ſecunda lectura. ff. de legat. 1. poſſem aliter, & aliter reſpondere: ſed quia de uiribus huius ſtatuti nemo vnquam dubitauit, vlterius non inſiſtam.

Dicitur denique quòd conſuetudo & obſeruantia eſt in contrarium, & quòd ipſi Iudices viderunt contrarium
11 ſemper obſeruari: ſed † iſtud eſt fictio, & niſi probetur in contradictorio iudicio, nec fuerit iudicatum contra ſtatutum pure dominorum iudicum, non eſt quod aſſeritur credendum, c. 1. de conſtit. lib. 6. not. per glo. & Doc. in l. de quibus, ff. de legib. in ca. ſi de cenſi.

SVMMARIVM.

1 *Præbenda debent eſſe pares.*

2 *Dictione, ſiue, augetur generalitas, quandoque reſtringitur. nu. 4.*

3 *Statutum eſt reſtringendum, ut minus lædat ius commune, quàm ſit poſſibile.*

5 *Interpretatio legis & ſtatuti capienda eſt, quam conſuetudo admiſit.*

RESPONSVM XI.

SEmoto ſtatuto, de quo in themate, d. Præpoſitus non iure peteret triplicatũ
1 ordinarium. † quia præbendæ de iure debent eſſe pares, cap. ad omnes, & c. cum M. Ferrarien. de conſtitut. Iſtud enim ordinarium, quod præſtatur intereſſentibus diuinis officijs, loco præbendæ ſuccedit, ca. licet, de præben. c. unico. de cler. non reſid.

Videndum ergo eſt utrum uigore ſtatuti d. Præpoſitus iure poſſit pręetendere triplicatum ordinarium ſibi deberi, cũ cæteris canonicis non debeatur niſi unicum? Et prima facie uideretur reſpondendũ ſibi deberi triplicatum, quia illa uerba, recipere habeat triplicem præbendam in pane, uino, & pecunia, ſunt generalia ad omnẽ pecuniam, ergo etiam ad ordinarium ſunt referenda, ca. ſolitæ. de maio. & obed. c. ſi Romanorũ, 19. diſtin. l. 1. §. & generaliter, ff. de leg. præſtan. nec obſtare habent illa ſubſecuntia uerba, ſiue pro an-
2 niuerſarijs ſiue etiam pro capitulis diſtribuatur, quia † per dictionem, ſiue, augetur generalitas, nõ autem reſtringitur. l. cum quis decedens, §. fin. ff. de leg. 3. & l. ſi quis ita. ff. de auro & argen. leg. qui licèt loquatur in ultimis uoluntatibus, idem tamen dicendum uidetur in ſtatutis, quæ magis accedunt ultimis uoluntatibus quàm contractibus, ſecundum Bar. in l. 1. C. de his quibus ut indig. & quod etiam in ſtatutis dictio, ſiue, ſtet augumentatiue conſuluit Soci. conſi. 63. conſilijs ueſtris, colum. penult. lib. 1.

Præmiſſis non obſtantibus contrarium uerius eſſe reſpondeo, quia illa dictio, ſiue, pro anniuerſarijs ſiue pro capitulis diſtribuatur, reſtringit diſpoſitio. præcedentem ad pecuniam quæ diſtribuitur pro anniuerſarijs & pro capitulis, pluribus rationibus. Primo, quia in materia ſtrictè interpretanda dictio, ſiue, ſtat disiunctiuè, & reſtrictiuè, l. ſi ita quis ſtipulatus, ff. de uerb. oblig. clemen. non potuit, de procur. & ita concludunt Panor. & alij in cap. inter cæteras, de reſcript. Gem. & Phil. F. in ca. licèt, de officio uicarij, lib. 6. iſtud autem ſtatutum eſt odioſum, & contra ius, quia præbendę de iure in eccleſijs collegiatis debent eſſe æquales, d. cap. non
3 omnes. ergo † ſtatutum reſtringendum vt minus lædat ius commune quàm ſit poſſibile. l. ſi ſerui ueſtri, cum glo. C. de
4 noxa. cap. cum dilecti, de conſuet. Secundò, † quia dictio, ſiue, in oratione duplicata, ſemper disiunctiuè & reſtrictiuè ponitur, Panor. ca. fin. 75. diſtin. & d. l. ſi quis ita ſtipulatus. in præſenti autem ſtatuto geminata requiritur adiecta hæc dictio, ſiue: uidelicet, ſiue in pecunia, ſiue anniuerſarijs, ſiue ꝓ capitulis diſtribuatur, ergo &c. nã quando geminatur, habet uim

uin ſimplicis diſiunctiuę,quæ diſiungendo reſtringit,l.cum
quidam,C.de uerb.ſignifi.l.pediculis, §. argento, ff. de auro
& argen.leg.& perinde eſt ac ſi dictum foret quod Præpoſitus
habeat triplicem præbendam in pecunia diſtribuen.aut pro
anniuerſarijs, aut pro capitulis, quo caſu illa ſimplex di-
ſiunctiua,aut,ſtat reſtrictiuè,ut docet Bart.in d.l.ſi quis ita,ff.
de auro & argen.lega.

5 Tertiò, quia ea † interpretatio in legibus & ſtatutis reci-
pienda eſt,quam conſuetudo admiſit,l.minimè, ff.de legib.
unde cum a longo tempore præſupponatur d. Præpoſitum
non recepiſſe,niſi unicam pręb endam.non uidentur mutan
da quæ interpretationem longo uſu hactenus habuerunt.
omitto quòd ita conuentum tranſactumque proponitur:nõ
ſubijcio, ita fuiſſe per aliud ſtatutum poſtea declaratũ, quia
prædicta ſatis ſuperque ſufficiunt.

S V M M A R I V M.

1 Eccleſia debet gubernari ſecundum leges diœc. cui ſubjcitur, licèt ſit in alia prouincia.

2 Regni lex non comprehendit eccleſiã in ipſo regno, niſi diœc. cui ſubycitur eccleſia, ſit de regno.

3 Territorium cuiuslibet prouinciæ reſpicit iuriſdictionem temporalem, diœc. verò ſpiritualem.

4 Lex qualibet ad terminos rationis etiam coniecturata coarctatur.

5 Fauori pro ſe introducto quilibet poteſt renunciare.

6 Sententiarum trium conformium executio non poteſt impediri quauis in integrum reſtitutione.

7 Minor eſt incapax curæ animarum.

8 Pubes quamuis minor in beneficialibus poteſt ſtare in iudicio.

R E S P O N S V M XII.

QVæritur, an uigore gratiæ expectatiuę honoratus Prouincialis iure impe-
trare potuerit Rectoriam de Farchijs diœceſis
Arelatẽſis ſitam in parte Regni. Quæſtionem mo
uet concordatorum lex, qua cauetur quod in regno non de-
beantur expectatiuę & ſi de facto concedantur, irritę ſint &
inanes. ſed hac lege non obſtante impetrationem canoni-
cam, puto, & tres ſententias conformes exequendas iux-
1 ta clem. 1. de re iud. rationibus infraſcriptis. Primo † quia
huiuſmodi rectoria in diœc. Arelatenſi, licèt ſit a parte
regni, ergo debet regulari ſecundum leges, quibus guber-
natur eccleſia Arelatenſis cui accedit, & non ſecundum
leges regni,ſecundum glo.in cap.1.ne ſede uac. & Bart.in l.
ſi conuenerit,§. ſi nuda,ff.de pign.act. & traditur per Alex. &
Mod.in l.1.ff.de leg.1.& d. Alex.conſi.114.lib.4. & per Mart.
Laud.in tract.de Princip. uerſic. 72. & per Card. Alexan. in
ca.ius ciuile. 1.diſtin.& in cap.quadrageſima, 4.diſtin.& per
And. Sic. conſi.4. ſcribitur 1. reg. col. 7. lib. 1. & per Curt.
conſi.57.ſuper eo.col.5.

2 Secundò,quia † lex cõcordatorum, quæ prohibet impetra-
tiones exiſtentium in regno,debet intelligi de beneficijs exi
ſtentibus in aliqua diœceſi de regno, ut notatur in cap. Ro-
dulphus, ubi Fel. col.8. uerſi. & iſta faciunt. de reſcript. & in
cap. 1.de rerum permut.lib.6.& per Bart.in l.2.ff. de uerb. ſi-
gnifi.& per Alex.& Mod.in rubr.ff.ſolu.matr.ſed iſtud bene-
ficium non eſt ſitum in aliqua diœceſi de regno, ergo &c.
Et ſi dicatur, quod iſtud beneficium eſt in regno, quia eſt
citra Rodanum, quo diſtinguitur regnum a prouincia. Re-
ſpondeo aduertendum eſſe quod regnum dupliciter diſtin-
guitur a ꝓuincia,ſicut quęlibet ciuitas ab alia,videlicet terri
3 torio, & diœceſi. † territorium enim reſpicit iuriſdictionẽ
temporalem, diœceſis verò ſpiritualẽ, vt declarat Bal. in c.
1.colum.penul.de officio ord.& in c.licèt cauſam,colum.4.
de probatio.& Fel.in d.c.Rodulphus.Si quæratur de territo
rio & temporali iuriſdictione,fateor quod Rodanus eſt ter-
minus & limes inter prouinciam & regnum. Si vero quæra-
tur de diœc.tunc Rodanus non eſt terminus & limes inter
prouinciam Arelatenſem & regnum, ſed limites diœceſis
Arelatenſis diſtinguunt prouinciam a regno,ca. ſuper eo.
de paroch.cap.ex litteris, de probatio. & de hoc regno qua-
tenus diſtinguitur a prouincia Arelatenſis diœc. intelligen
da veniunt concordata ratione ſubiectæ materiæ, l. ſi olei,
C.loc.l.ſi inſulam, ff. de præſcriptis verb. nam de corpora-
li iuriſdictione inter Papam & Regem, nulla unquam fuit
nec eſſe potuit lis: ſed ratione pragma. ſanctio. ſuper ex-
ercitio iuriſdictionis ſpiritualis verſabatur omnis contro-
uerſia, ergo tranſactio fuit, concordia ad ſpiritualitatem
reſtringenda eſt,l.ſi de certa,C.de tranſact. Arelatenſis autẽ
prouincia fuit Archiepiſcopatus, qui cõſtituit prouinciam
Arelatenſem,vt docet Ioan.And. in cap. vltra tertiam, ubi
etiam Feli.de teſtib. habet ſuos limites a regno ſeparatos,
intra quos eſt parochialis eccleſia, de qua cõtenditur,ergo.

Tertio, quia ratio quare expectatiuæ gratiæ non admit-
tuntur in regno ea eſt, ne ordinarijs regni collatoribus au-
feratur vel diminuatur conferendi poteſtas. ita clarè dici-
tur in prag.tit.de collat.uer.ordinarijs. gratiæ enim expecta
tiuę manus ordinariorum ligant & conferendi poteſtatem
afficiunt.cap.ſi ſoli,de concell.præben.lib.6. Hæc autem ra-
tio ceſſat in caſu noſtro: quia beneficium huiuſmodi non
ſpectat ad collationem alicuius ordinarij collatoris de re-
gno, ſed ad Archiepiſcopum Arelatenſem ordinarium col
latorem de prouincia, ergo debet etiam ceſſare diſpoſitio,
cap.cum ceſſante,de appellationib. l. adigere, §. quamuis,
4 ff. de iure patron. † omnis. n. lex ad terminos rationis co-
arctanda eſt, l. cum pater.§.dulciſſimis, ff.de leg.2. & docet
Panor.ca.fina.de reſcrip.& Feli.in c.tua nos,de iureiuran.&
non ſolum ad terminos rationis expreſſæ, ſed etiam con-
iecturatę,c.ſuggeſtum,& ibi not.de appellationib.& ſi dica-
tur, quod in prag. de colla. exprimuntur aliæ rationes, vi-
delicet ne incurrantur viarum diſcrimina, vexationes, peri-
cula, impenſæ litis, iurgia,& alia huiuſmodi incõmoda ex
gratijs expectatiuis in prouincia,quæ rationes videntur mi-
litare etiam hoc caſu. Reſpondeo ꝙ rationes damnorum
periculorum, & ſimilium, ita demum reſultant quãtum ad
Regnicolas ſi auferat facultas conferendi ab ordinarijs re-
gni collatoribus, ergo ad limites poteſtatis ordinariorũ re-
gnicollatorum adaptãdæ ſunt: alioquin gratiæ expectatiuę
nullibi recipiendę forẽt,nec etiam in prouincia, quæ tamẽ
eas recipit, & recipere tenetur, cum lex concordatorũ non
extendatur ultra regnum, & Dalfinatũ, prout ex tenore eiuſ
dem liquide cõſtat. & ex iſtis etiam tollitur alia exceptio, ꝙ
regnicola non poſſit trahi ad litigandũ extra curiam, tum
quia hic non agitur de extrahendo cauſam extra regnũ, ſed
extra prouinciam, & à manibus Archiepiſcopi collatoris
ordinarij, tum quia Anto. Ferrarij aduerſarius, eſt diœ-
ceſis Arelatenſis incolanis,& ſic prouincialis, & non regni-
cola, vt fatetur ipſemet in precibus porrectis Sanctiſs. no-
ſtro, ſic atteſtantibus literis executorialibus,tum quia con
ſtitutio ſiue priuilegium ꝙ regnicola non poſſit trahi ad li-
tigandum extra regnum, ſanè eſt interpretanda niſi ipſe re-
gnicola cõſentiat, & velit litigare extra regnum, vt hic Ant.
5 qui conſenſit in curia litem peragere: nam † cum tale pri-
uilegium ſit introductum ob fauorem regnicolarum ne di-
ſpendijs,& viarũ diſcriminibus incõmodentur,conſtat quẽ
libet ſuo poſſe renunciare fauori l.ſi quis in conſcribendo.
C.de pact.& c.ad apoſtolicam,de regular. & c. ſi de terra, &
c.accedẽtibus, de priuilegijs. Non denique obſtat exceptio
6 minoris ætatis, quia † ad impediendum executionem triũ
ſñiarum conformium non admittitur vlla nullitatis exce-
ptio nec reſtitutio in integrum, clem. vt calumnijs, de re
iud. & ita firmat Rota deci. 465. nota ꝙ aduerſus. in anti-
quis. & maximè in caſu iſto in quo exceptio deſtruit inten-
7 tionem ipſius excipientis: nam ſi eſt minor,ergo eſt inca-
pax huius rectorię habentis curam animarum,c. licèt canõ.
de elect.lib. 6. Inſuper minor 25. & maior 14. in benefi-
cialibus habet legitimam perſonam ſtandi in iud.c.ſi annũ.
de iud.lib.6.omitto ꝙ iudices executores maximè laici, nul-
lam habent poteſtatem niſi in exequen. ut declarant Card.
& Imo.in d.clem.ut calumnijs. de re iud. & alibi ſæpe, qua-
re prædictis non obſtantibus, puto iudicatum exequẽdum.

S V M M A R I V M.

1 Venditio quando dicatur facta ad menſuram uel corpus,

2 Verba generalia debent generaliter intelligi.

3 Liberatio generalis liberat generaliter, quando ſalua ratione recti ſermonis reſtringi non poteſt. & nu.5.

4 Tranſactio generalis impedit litis ingreſſum quo ad omnia in genere cogitata.

6 Qualitas ſine ſubiecto non requiritur.

7 Venditio ad menſuram non dicitur perfecta, niſi ſecuta menſura. & nu.17.

8 Generi per ſpeciem derogatur.

9 Generalis diſpoſitio non trahitur ad ſpecificata,
10 Abſurdus ſenſus omnino fugiendus.
11 Interpretatio inducens contrarietatem eſt in contractibus reycienda.
12 Ignorantia in re propria non eſt probabilis.
13 Tranſactio generalis non contiuet doloſum caſum,
14 Tranſactio gratuita non ualet.
15 Tranſactio, eſt contractus innominatus, & ex ea oritur actio praſcrip.uerb.
16 Tranſactionem non adimplens non poteſt agere contra non adimplentem quòd inciderit in pœnam l. ſi quis maior, C. de tranſaction,

DE PACTIS.

RESPONSVM I.

IN cauſa Domini de Caſtolio cõtra Petrum Caualerij duo dubia reſultant. primum eſt, an per iſta uerba, uendiderunt baſtitam ſeu affare cum 92 ſalmatis tam terrarum prarotumque, quam herbalij. Flor.x. pro qualibet ſalmata prati Flor. xx.& pro qualibet ſalmata uineæ & horti, Flor.xl. dicatur facta uenditio ad menſurã uel corpus. Nam primo caſu actor obtinebit ſupplementum menſuræ, ſecundo caſu non.

Secundum dubium, an per tranſactionem & liberationẽ generalem factam hincinde poſt uẽditionem Dominus de Caſtolio cenſeatur remiſiſſe ſupplemẽtum menſuræ, quod nunc petitur? Omiſſa diſputatione, quam ſuperfluam arbi-
1 tror in caſu iſto claro, † reſpondeo ad primum quod uenditio dicitur facta ad menſuram. ubi.n. precium formatur à menſura, & non a totalitate rei, tunc dicitur celebrata uenditio iuxta menſuram ſecundum Bald. in rubr. C. de contrahen. empt. & ſecundum Bar. in l. Iulianus. §. Titius, ff. de act. emp. bene probatur in l. qui fundum. §. qui agrum. ibi, ad ſingula corpora. & in leg. quod ſæpe. §. in his. ibi, in ſingulos modios, ff. de contrahen. emptio. hic autem precium formatur à menſura & in ſingulas ſalmatas conſtituitur, igitur &c. dixi in Reſponſo, incip. quatuor principales, de empr. & uend.

Circa ſecundum, uiſum prima facie mihi fuit quòd d. de Caſtolio remiſerit etiam ſupplementum menſuræ. illa.n. uerba, de omnibus, quæ uſque in diem præſentem inſimul
2 agere habuerunt, cum ſint † generalia, generaliter ſunt in-
3 telligenda. l. j. §. & generaliter, ff. de lega. præſtan. † & generalis liberatio, quæ ſalua ratione recti ſermonis reſtringi nõ poteſt, generaliter liberat. l. pluribus, & l. & uno. §. primo,
4 ff. de acceptio. † ſimiliter generalis tranſactio impedit lites ingreſſum quo ad omnia, l. ſub prætextu ſpecierũ. C. de tranſactio. & in ſpecie quod liberatio facta per ſuprad. uerba uidelicet, ab omnibus, quæ uſque ad præſentem diem agere inſimul habuimus, operatur liberationem generalem quo ad omnia, firmat Bald. in d. l. ſub prætextu, & d. Iaſ. in l. ſi de certa. C. eo. & ſecundum Bar. in d. l. ſi de certa, & Panor. in c. 1. de tranſact. tranſactio generalis liberat ab omnibus, de quibus tranſigentes in genere ſaltem cogitauerunt. de quibus autẽ in genere cogitauerint, cognoſcitur ex uerbis, uel actione intentata ſecundum eos, quos alij ſequuntur. hic ex uerbis uidetur quod etiam de iſto ſupplemento cogitauerint: tamen quia uerba generalia ſunt de omnibus, quæ uſque ad præſentem diem agere, & contrahere habuerint cũ incidentibus, emergentibus, & dependentibus. ex eiſdem tamen quia excipiunt ſolum, ergo in cæteris firmatur liberatio, ca. qui ad agendum, de procurato. & in ſimili caſu ita conſuluit Alex. conſ. 11. lib. 2.

Sed præmiſſis non obſtantibus contrarium dicendum uidetur. & ut intelligatur quæſtio, dico quod punctus reducitur ad hoc an tranſigentes cogitauerint de iſto ſupplemento: nam ſi cogitauerint, malè agit dominus de Caſtolio per
5 prædicta: ſi non cogitauerint bene agit, † quia generalis liberatio non trahitur ad incogitata, l. cum Aquiliana, ff. de tranſacti. Quod autem non cogitauerint, probo multiplici ratione. primo, quod huiuſmodi liberatio facta fuit generaliter pro minori ualentia baſtitæ uenditæ. ita cantant uerba liberationis. uerùm ſi debet dari aliqua maior ualentia
6 ipſius rei uenditæ, neceſſe eſt prius dari rem ipſam, † cum qualitas non poſſit reperiri ſine ſuo ſubiecto, l. j. & ſecunda, ff. de uſufructu.

Secundo conſidero quòd ex pacto ſpeciali actum fuit, quod Petrus teneatur in iudicium rem ſeu baſtitam uenditã tradere, & dimittere prædicto d. de Caſtolio, & propter tenetur ad menſuram tradere, quia baſtita non fuit uendita ad corpus
7 ſcilicèt ad menſuram, ut ſuprà in primo dubio, † nam uenditio ad menſurã facta non dicitur perfecta niſi ſecuta mẽſura. l. ſæpe. §. in his. ff. de contrahen. emptio. licèt ergo liberatio ſit generalis, tamen dicitur extendi ad pactum ſpecia-
8 le factum in contrarium, † quia generi per ſpeciem dero-
9 gatur, reg. generi. de regu. iuris. † tum quia generalis diſpoſitio non trahitur ad ſpecificata, l. doli clauſula, ff. de uerbo. obli. Accedat alia ratio, uoluerunt tranſigentes ſe inuicem liberare cum hoc tantùm quod Petrus teneret ad perfectionẽ contractus uẽditionis quod tàm ex pacto preallegato dignoſcitur quàm ex liberatione per d. de Caſtolio facta ex eo quod baſtita maioris precij prætẽdebatur. ſed ſi diceremus remiſſum
10 eſſe ius deficientis menſuræ, reſultaret † abſurdus ſenſus, qui omnino eſt fugiendus. l. nam abſurdum, ff. de op. leg. reſultaret etiam repugnantia. & contrarietas quædam in ſubie-
11 cto. † certũ autem eſt in contractibus reijciendam eſſe interpretationem per quam inducitur contrarietas, ſecundum Bar. in l. fi. §. idem quæſijt. ff. de cond. indeb. nec unquam relationem eſſe faciendam ad id quod contrarietatem inducit ut probat Dec. conſ. 163. col. 9. & 169. col. 1. Oſtendo abſurditatem. quis.n. imprudẽtior fuiſſet d. de Caſtolio qui tantum, ut nouimus omnes, ſagaciſſimus, & in rebus agendis expertiſſimus eſt. ſi pro maiori ualentia baſtitæ uenditæ remiſiſſet ius menſuræ iure faciendæ, ſi etiam ſupraualentiam à Petro uenditore ſibi donatam eidem uenditori illico remiſiſſet, & ſic cauſam liberationis, & ipſam liberationem, idem eſſe noluiſſet: quo nihil abſurdius, cum cauſa à cauſato penitus diſtinguatur l. licèt, §. ea obligatio, ff. de procurator. l. manumiſſiones ff. de iuſt. & iu. Contrarietatem demonſtro, ſi dicamus remiſſam menſuram neceſſe eſt fateri fuiſſe remiſſam perfectionem uenditionis, quæ perfectio dependet a menſura, & quia maior ualentia conſiſtit in mẽſura rei uenditę, nam ſi non reperitur integritas rei, quomodo poterit dici rem uenditam eſſe pluris? & ſi Petrus tenetur rem uenditam dimittere, quomodo dimittet ſi non reperitur in ſua integritate? Quid plura? ſi Petrus donat æſtimationẽ quanti pluris emptori, quomodo diceret ſibi remiſſam menſuram ab emptore ſi ſibi contradicat? æſtimatio quãti pluris conſiſtit in menſura: nam ſi a 62 ſalmatis uenditis deſinant debere, unde poſtea reperietur æſtimatio quanti pluris? ſed quid moror? aut Petrus uenditor ignorabat menſuram, & tunc fateri uidetur ſe ad talem caſum non conſideraſſe: aut
12 ſciebat quod eſt magis credendum, quia † in re propria nõ cadit ignorantia probabilis, l. fin. ff. pro ſuo. ca. ab excom-
13 municato, de reſcrip. & tunc cum fuerit in dolo, † ad talem doloſum caſum tranſactio generalis non porrigitur, l. tres fratres, ff. de pact. Bar. in l. ſub prætextu. ſecunda, C. de tranſa.
14 † Tranſactio fit aliquo dato promiſſo uel retento, alias non ualeret, l. tranſactio. C. de tranſact. tranſactio inita inter dominum de Caſtolio ex una, & Petrum Caualerij ex altera uiribus ſubſiſtit, quia Petrus Caualerij remiſit d. de Caſtolio ſupraualentiã baſtitæ uenditæ, & dominus de Caſtolio pro ſupraualẽtia baſtitæ quam remiſit, liberat ſupradictũ Petrum ab omnibus obligationibus, quib. tenetur quauis ex cauſa. Modo contingit dubitari an d. de Caſtolio intelligatur remiſiſſe ſupplementum menſuræ dictæ baſtitæ ſibi ad mẽſuram uenditæ per dictum Petrũ? ego aliàs ſcripſi quod ſupplementum menſuræ remiſſum non fuit, & arbitror ueritatem dixiſſe per plures rationes, deductas per me, quibus nihil uideo deduci quod obſtet; & quia ex uerbis, & tenore tranſactionis apparet quòd dominus de Caſtolio nõ remiſit ſupplementum menſuræ, quod ſic demonſtratur. Pro ſuperualentia baſtitæ retentę, & ſibi remiſſæ d. de Caſtolio remittit omnes actiones, & omnia credita ſua ipſi Petro ſi retineat ſuperualentiam baſtitæ ſibi remiſſam, ſequitur neceſſario quòd retineat ſibi ſupplementum menſuræ, quia ſupra ualentia baſtitæ conſiſtit in integritate menſuræ, ut patet ad oculum. Nõ obſtat quod tranſactio, & liberatio inuicem facta ſit generaliſſima, quia talis generalitas non extenditur ad ea quæ tranſigentes noluerunt includi in ipſa generalitate, ut not. in l. de certa, C. de tranſact. conſtat autem quòd d. de Caſtolio noluit includi in iſta generalitate ſupplementum deficientis menſuræ, quia ſibi retinuit ſupraualẽtiam: nec etiam Petrus uoluit liberari ab obligatione deficientis menſuræ. quia donauit domino de Caſtolio ſupraualentiã dictæ baſtitæ. nihil.n. donaſſet, neque remiſiſſet d. de Caſto-

lio

lio ſi baſtita nõ eſſet maioris precij quàm uendita fuerit. ſed
quomodo erit maioris precij ſi de 62 ſalmatis uenditis tol-
lantur x. & quomodo dabitur ſupraualentia ſi non detur in
tegritas rei uenditæ? unde infero d. de Caſtolio, qui liberauit
Petrum ab omnibus, quæ ſibi debebantur ob hanc cauſam,
quia Petrus donauit ſibi ſupraualentia non reperta aliqua
ſupraualentia potuiſſe agere præſcriptis uerbis oriente ex
contractu tranſactionis contra Petrum ad intereſſe, in quo
intereſſe habenda eſt rõ deficientis menſuræ, l. naturalis, §. 1.
15 ff. de preſcript. uerbis. † eſt. n. tranſactio contractus innomi-
natus, ex quo oritur actio præſcriptis uerbis ſecundum gl. &
ſcrib. in le. ſiue apud acta. C. de tranſa. Ex quibus appa-
ret quòd fundamenta aliàs pro me facta, in aliquo non fue-
runt eliſa, nec ſublata.

Non obſtat in quantum dicitur, quòd d. de Caſtolio inci-
dit in pœnas l. ſi quis maior, agendo ad ſupplementum ſeu
eius ualorem: quia eſto quòd agere non potuiſſet ad iſtud
ſupplementum, non tamen poteſt Petrus prætendere, quod
d. de Caſtolio inciderit in pœnas l. ſi quis maior. C. de tranſ.
16 † quia prius ipſe conuenerat, & qui prius fuit in mora ad
implendam tranſactionem iuratam non poteſt obijcere al-
teri non adimplenti, quod inciderit in pœnas in quas prius
ipſe inciderit, ut ſatè conſuluit Com. conſi. 246. uerſi. in hac.
lib. 3. Alex. in l. cum proponas, C. de pactis, & in l. ſemel mo-
ra. ff. ſol. matr. ſecundum Taur. in repeti. d. l. ſi quis maior, in
8. not. quòd autem Petrus prius contrauenerit non adim-
plendo promiſſa, patet quia tenebatur infrà triduum trade-
re 62 ſalmatas prædicto domi. de Caſtollo quas 62 ſalma-
tas in termino tridui non tradidit ut iurauerat, ergo
&c. Nec obſtat ſi dicatur, quod in tranſactione Petrus non
iurauit tradere 62 ſalmatas quia baſtita uendita fuit ad mẽ
ſuram 62 ſalmatarum, non ad corpus; ut probaui in pri-
mis allegationibus, quibus nihil ex aduerſo reſpondetur. &
dicere quod dicatur perfecta uenditio licèt non tradatur in-
tegra menſura, non uidetur iuridica in terminis noſtris, ui-
delicèt quantum ad hoc quòd uenditor dicatur perfectè im
17 pleuiſſe contractum pro parte ſua. † Qui. n. uendidit 62 iu-
gera terræ non dicitur perfectè contractum adimplere, niſi
omnia 62 iugera tradat, l. ſi in qualitate, l. Iulianus, §. ſi Ti-
tius, cum mille concordantijs, ff. de act. emp.

Secundum Reſpõſum eſt impreſſum ſub nu. 42. iuxta im
preſſionem Lugdunenſem anno 1564 & incipit, poſito
quòd ſuper quota.

S V M M A R I V M.

1 *Tranſactioni iuratæ ſindicorum contraueniens uniuerſitas, an incidat in pœnã periurij. & l. ſi quis maior. C. de tranſa. & quid de ipſis iurantibus ac eorum hæredibus contrauenientibus, & nu. 6. & 7.*
2 *Diſpoſitio concernens plures ut ſingulos & particulares, nõ comprehendit illos, ut uniuerſos, nec è contra.*
3 *Contractus libellarius quis dicatur.*
4 *Iuramentum fidelitatis non obſeruans, regulariter non priuatur re feudali.*
5 *Argumentum de feudo ad emphyteuſim tenet.*
8 *Iuramentum eſt perſonale, non tranſitorium ad hæredes.*
9 *Hæres ſolum temporaliter, non ſpiritualiter à defuncto poteſt obligari.*
10 *Tranſactionis uel ſtipulationis capituli contrauenient cadit à cõmodo alterius connexi, & correſpectiui, ſecus ſeparati.*
11 *Libellariam rem eſſe alleganti incumbit onus probandi cum quælibet res præſumatur libera.*
12 *Forma libelli contra non obſeruantes tranſactionem.*
13 *Sententia declaratoria iudicis requiritur ante exequutionem pœnæ, in quam quis incurrit etiam ipſo iure.*
14 *Emphyteuta cadens à iure ſuo non poteſt expelli propria auctoritate, & non directè ante ſecutam declarationem, licèt poſſit alius inueſtiri.*

RESPONSVM III.

DVbia ſupra formata plura ſunt, ſed omnia de
pendent a primo: quæritur, an uniuerſi-
tas, & particulares de Croſogolis, qui ñ receperũt
inueſtituram, nec recognouerunt dominum de
terris guaſtis, quas reduxerunt ad culturã, prout
tenebantur, & iurauerant, amiſerint ius ſuum, ſi quòd habe
bant in dictis terris, iam reductis, ac etiam ius & facultatem
capiendi & reducendi alias terras guaſtas ad culturã, iuxta
conuenta. iſtud quæſitum habet tria capita. Primũ, an vni-
uerſitas propter iuramentum ſyndicorum inciderit in pœ-
nam l. ſi quis maior. Secundum, an particulares. Tertiũ, an
per cõtrauentionem. in uno capitulo ceciderint à commo-
do alterius capituli & totius tranſactionis. Ad primum ca-
put reſpondeo, vniuerſitatem non incidiſſe in pœnam d. l.
1 ſi quis maior. † quia iuramentum ſyndicorum non poteſt
facere quod uniuerſitas, quæ eſt quoddam corpus imagina-
rium, incurrat reatum periurij ſecundum Bald. in l. genera-
liter. in princ. colum. 1. C. de reb. credi. ergo uniuerſitas non
etiam poteſt incidere in pœnas d. l. ſi quis maior, quæ impo
nuntur ratione periurij, & ita tenent Bald. & Mod. Taur. in
d. l. ſi quis maior, reprobata ſententia Iaſo. ibidem contra-
rium tenentis. Sed tunc ſuccedit alia dubitatio, an vniuerſi-
tas poſſit capere terram guaſtam, & reducere ad culturam
nomine, & ad utilitatem uniuerſitatis. Et omiſſis argumẽtis
hincinde reſpondeo tripliciter, quòd non: quia facultas ca-
piendi terram guaſtam, & reducendi ad culturam ſecun-
dum formam traditam in tranſactione ſolum conceſſa fuit
particularibus, ut ſonant illa verba, & quilibet particularis
de Croſogolis &c. Aliud enim ſunt ſinguli & particulares,
aliud uniuerſi. l. ſed & ſi. §. qui manumittitur. ff. de in ius uo
cãn. & 12. q. 2. qui manumittitur, & l. ſicut, §. ſi quis, ff. quod
2 cuiuſque uniuer. nom. † Nec diſpoſitio concernens plures,
& ſingulos & particulares, habet locum in eis, conſideratis
ut uniuerſis, nec æquè, ſecundum Petr. de Anchara. conſil.
204. uiſis & ponderatis, Decium conſil. 221. non paritur. in
ſecundo dubio. ubi alia adducit ad ſecundum caput. Iſtud
habet etiam plura membra, primum an particulares, qui iu
rauerant inciderint in pœnam. Secundũ, an etiam eorum
hæredes. Tertiũ, an etiam particulares, qui non iurauerunt,
& eorũ hęredes. Et ad primum videtur ꝙ particulares qui iu
rauerũt, non inciderint in pœnam d. l. ſi quis maior. quia
illa lex non uidetur habere locum in contractu libellario,
3 vt uidetur iſte contractus: † nam quando uaſſallus, qui ha-
bet utile dominium, dat alicui cauſam feudalem in perpe-
tuum pro certo cenſu, dicitur contractus libellarius ſecun-
dum Bar. in l. ſi finita. §. ſi de uectigalibus. ff. de dam. infec.
4 & quod perimeus nõ priuetur re libellaria probatur: † quia
non obſeruans iuramentum fidelitatis, non priuatur re feu-
dali niſi in caſibus expreſſis a iure, capit. 1. §. illud. quæ fuit
prima cau. benefi. amit. & traditur per Alexan. conſil. 104.
omiſſis ſuperfluis, col. pen. lib. primo. ergo non etiam priua
5 bitũ re libellaria ſeu emphyteutica, † arguendo de feudo ad
emphyteuſim, ut arguit Spec. in tit. de feudis. §. quoniam. ver
ſic. quarto, in fi. & Bar. in l. ut iuriſiuran. §. ſi lib. ff. de ope. lib.
& Bal. in authen. ſi quas ruinas. C. de ſacroſanc. eccl. ſed hoc
6 nõ obſtante, reſpondeo † eos qui iurarunt & contrauenerũt
tranſactioni iuratæ, incidiſſe in pœnas d. l. ſi quis maior, per
illum tex. qui habet locum in quocumque contractu ſecun-
dum Bar. & Doct. communiter ibi, & Alexan. conſi. 106. Ma
gnifice prætor, colum. 5. & conſ. 76. colum. fina. lib. 5. Corn.
conſil. 40. lib. 4. & conſil. 121. quamquam. & 96. & conſil. 102.
lib. primo. & ſignãter etiam in contractu emphyteutico, & li
bellario ſecundum Bald. in c. querelam, de iureiuran. Alex.
conſil. 85. non puto, lib. 1. & conſi. 126. co. lib. & Iaſ. in d. l. ſi
quis maior, colum. 3. Non obſtat contrarium. quia reperitur
expreſsè cautum, quod non obſeruans tranſactionem iura-
tam, priuetur iure ſuo, in d. l. ſi quis maior. ibi. aduerſus pacta
uel tranſactiones. quinimmo idem expreſsè diſponitur in
d. §. illud. ibi, ſed non eſt alia iuſtior cauſa beneficij amitten-
di, quàm ſi ſeruitiũ propter quod datum fuit beneficium fa
cere recuſatit. qui ergo recuſat facere id per quod conſecu-
nis eſt commodum tranſactionis, debet beneficium tranſa-
ctionis perdere. Ad ſecundum, an etiam hæredes eorum? ad
iſtud reſpondeo faciendo duos caſus, primus quando hęres
ↄtrauenit tranſactis: ſecundus quãdo contrauenit is qui trã
7 ſegit & iurauit. † primo caſu non credo locum eſſe diſpoſi-
tioni d. l. ſi quis maior, quæ tamen rigidè & rigoroſè in per-
iuros agit: non enim hæres uiolans tranſactionem poteſt di
ci periurus quia non iurauit: ergo ad eum, non eſt extenden
8 dus rigor d. l. Nec obſtat ꝙ defunctus iurauerit: † quia iura-
mentum eſt perſonale, nec tranſit ad hæredes, cap. ueritatis,
de iureiu. Nec quicquam facit quòd defunctus iurauerit per
9 ſe, & ſuos hæredes non contrauenire: † quia defunctus licèt
poſſit obligare hæredem temporaliter, non tamen poteſt eũ
obligare ſpiritualiter, & ſic facere quod ſit periurus propter
iuramentum ipſius defuncti, arg. cap. fina. de iureiuran. li. 6.

ita declarat Panor. in dicto cap. veritatis, colum. fina. ex quo patet quod Ang. in conſi. 236. adducto per d. Conſulent. nõ recte ſenſit: bene fateor quod quantũ ad effectum, quod hæres poſſet cogi ſtare tranſactioni, & ſic iuramentum tranſit ad hæredes, quia agitur de effectu conualidationis ipſius cõtractus, non de effectu periurij, ſecundum Bal. in l. fina. col. penul. C. de pact. & conſil. 464. quædam ſcriptura, col. 2. li. 1. Secundus caſus, quando ꝯtrauenit defunctus, qui iurauerat, & hæres conuenitur ꝑ periuriũ defuncti, & tũc credo locum eſſe diſpoſitioni illius legis: quia ſtatim quod defunctus cõtrauenit, ſtatim commiſſa fuit pœna, in quam ipſo iure incurritur vt ibi : ad quam pœnam etiam tenetur hæres, cum ſit commiſſa propter factum defuncti, & debita ratione contractus non adimpleti, ut firmat d. Parpalia in d. l. ſi quis maior. & ultra allegata per eum facit, quod decidunt Cyn. & Sali. in l. fina. C. de reuo. dona. ubi concludunt quod reuocatio donationis ex capite non adimplementi ſecuti pro parte donatarij conceditur hæredibus, & contra hæredes. Ex præmiſſis clarè apparet eos, qui non iurarunt & eorum hæredes non incidiſſe in pœnam d. l. ſi quis maior. quia non poſſunt dici periuri. Circa tertium an contrauenientes in uno capitulo ceciderint a commodo alterius, cui non cõtrauenerũt. Reſpondeo, diſtinguendo inter capitula connexa, & correſpectiua, & inter penitus ſeparata. primo caſu contraueniẽs in uno, cadit a commodo aliorum, quia capitula connexa, uel correſpectiua habentur pro uno & inſeparabilia iudicãtur, l. quod ſi nolit. §. cum eiuſdem. & §. ſi. & l. ſequen. ff. de ædil. edic.

Secundo caſu contraueniens in uno, non cadit à commodo aliorum capitulorum diuerſorum & ſeparatorum: quia tot cenſentur eſſe trãſactiones, quot ſunt capitula, l. ſcire debemus. ff. de verbor. oblig. & ita concludunt Pet. Cyn. Bald. Alexan. & Ryminal. in l. cum proponas. C. de pact. per illum text. iuncta l. ſi duo. ff. de dolo, cum ibi not. & ita etiam uult Socin. conſ. 83. uiſo compromiſſo, colum. 3. lib. primo. & eſt de mente Bar. in d. l. ſcire debemus, dum dicit quod in l. ſi is qui ducenta. §. cum quis. ff. de rebus dub. committitur ſtipulatio pœnalis in totum: quia ibi plura copulantur ad unum effectum. quaſi uelit dicere, quòd ſi non copularentur ad unum effectum, cenſerentur plures ſtipulationes, & conſequenter non committeretur pœna quoad omnes, ſed reſpectu illius, cui eſſet contrauentum. & bene probatur in l. cum plures, ff. de euictio. Ad iſtud autẽ quæſitum, ſi negetur rem eſſe taſcheriam ſiue libellariam, quis tenetur probare? Reſpondeo, dominus ſi agat: quia quælibet res præſumitur libera, l. altius. C. de ſerui. & aqua. firmat Speculat. in fortioribus terminis, titu. de loca. §. nunc aliqua, uerſic. 61. & in uer. ſeq. & ei qui dicit, onus probandi incumbit, l. ei qui. ff. de proba. l. actor. C. eo. tit.

Quis autẽ ſit modus agendi contra eos, qui tranſactioni iuratę contrauenerunt. Reſpondeo exponendas eſſe Iudici conuentiones, & concluden. propter inobſeruantiam conuentorum inobſeruantes fuiſſe incurſos pœnas d. l. ſi quis maior. & ita declarandum fuiſſe, & eſſe per dom. Iudicem, per quẽ ita declarari petet d. de Croſogolis. licèt enim contrauenientes inciderint in pœnas prædictas ipſo iure, ante tamen executionem requiritur ſententia declaratoria, cap. cum ſecundum. de hæret. lib. 6. & traditur latè per Curt. Seniorem, conſil. 20. ſępenumero, colum. 11. & ſequen. non nego, quòd ante declaratoriam d. non poſſit, ſi velit, terras guaſtas per eos, qui ciderint a commodo tranſactionis, dare alijs ad nouũ accapitum, ut dicit Do. Petrus Conſultor: ſed tamen dico, quod poſſidentes nõ poſſint ſpoliari ſua poſſeſſione, anteq̃ ſit ſecuta declaratoria, per text. in d. c. cũ ſecũdm. cum ſolitis concord. nec. n. directus dñs põt propria auctoritate expellere emphyteutã, qui cecidit a iure ſuo ſecundum Bartol. in l. 2. C. de iu. emphyt. cuius opi. eſt communiter recepta ſecundum Soci. conſ. 167. non inutilis, lib. 2.

SVMMARIVM.

1 *Electio in alteruatiuis eſt debitoris, quãdo in eius fauorem fuit appoſita alternatiua, ſecus ſi creditoris: quia ad eum verba dirigantur, vel eius ſit acceptatio. in dubio tamen præſumitur debitoris.*

2 *Copula, &, reſoluitur in alteruatiuam, quando ponitur inter duo, quorum alterum ſolum poteſt eſſe verum.*

3 *Inſtrumenti pars per aliam declaratur.*

4 *Ratio declarat, & regulat diſpoſitionem.*

5 *Electio in alternatiua eſt creditoris, quando vnum eſt in obligatione, & aliud exprimitur ad vtilitatem & cautelam.*

RESPONSVM IIII.

VErba ſtipulationis ita ſonant, promiſit Dalmatius Dom. Bertrando Boriaci ſtipulanti nomine eius filij eandem ſummam 185. Flor. in terris & prædijs, in territorium Aueniomen. & Comitatus Venaſerſini, ſimilibus redditibus trium ſalmatarum bladi, hic Auenione portandarũ, & ultra ſi fortè poſſit pro eodem pretio, aut in pecunia numerata, quotiens & quando pro parte dicti Iacobi filij, uel dicti eius patris, & ſuorum requiſitus fuerit ſoluere, expedire & conuertere ſine contradictione quacunque. nunc Magiſter Dalmatius uellet ſoluere dictam ſummam 185. Flor. prædicto do. Iacobo, & hac occaſione dictam ſummam depoſuit. D. uerò Iacobus prætẽdit quod teneatur dictam ſummam conuertere in emptionem prædiorum redditus trium ſaltuatarum bladi, & interim donec effectualiter conuerterit, prætendit dictum redditum trium ſalmatarum bladi ſibi præſtari annuatim, & hac occaſione lis pendet coram Iudice: ideo exhibetur proceſſus, & quæritur quid iuris.

Viſis proceſſu, & inſtrumento alienationis medietatis baſtitæ, & maturè digeſto præmiſſo themate, viſum fuit prima facie dicen. eſſe in electione Magiſtri Dalmatij emptoris, aut ſoluere pecuniam, aut illam in prædijs conuertere,
1 † quia in alternatiuis electio eſt debitorum, l. plerumque, ff. de iu. dot. l. quòd autem, §. ſi maritus, ff. de don. inter virum & vxor. l. ſi in emptione, §. ſi emptio, ff. de contrahen. empt. per Ro. cõſ. 192. ſicut per Dyn. & alios in reg. in alternatiuis, de reg. iuris. nam in dubio alternatiua intelligitur appoſita fauore debitorum, vt dicit d. Iaſ. in l. 4. §. ſi ex conuentione, ff. dę re iudic.

Sed his, & ſimilibus quæ adduci poſſent, non obſtantibus, contrarium arbitror verius, ſcilicet quòd electio ſit prædicti d. Iacobi creditoris acceptare dictam pecuniam, vel compellere prædictum d. Iacobum ad ſoluendum dictum annuũ redditum, donec conuerterit ſummam ipſam in ſimilem redditum, quia hoc loco alternatiua fuit in contractu appoſita fauore creditorum, vnde eius debet eſſe electio: nã alternatiua ſemper dat electionẽ ei, in cuius fauorem fuit appoſita ſecundum Bal. in l. fi. col. 3. C. de pent. hæred. ſi modo demonſtrauero alternatiuam hic fuiſſe appoſitam fauore creditoris, certè dicendum erit electionem ad eum ſpectare. Iſtud autem oſtendo ex pluribus. primò, quãdo verba executiua conferuntur in poteſtatem creditoris, tunc tacitè actum videtur quòd creditor habeat in alternatiuis electionem. ita not. dicit Iacob. de Are. in l. ſi ita diſtrahatur, ff. de contrahen. emp. Secundo, vbi acceptatio eſt alternatiua, electio eſt creditoris ſecundùm Bal. conſil. 180. ad euidentiam. lib. 2. vbi iſta duo dicta poſuit, ꝑ quibus allegauit gl. in l. Lucio, ff. de leg. 2. quæ licèt loquatur in vltimis voluntatibus, tamen in præmiſſis duobus caſibus habet etiam locum in cõtractibus ſecundum Bar. per text. claros in l. ſi ſtipulatus fuero, & in l. ſi quis ſtipulatus, ff. de verb. oblig. vbi videtur mihi caſus huius dubitationis. dicitur ibi, ſi ſtipulatus fuero illud, aut illud, quod ego voluero, electio ẽ mei creditoris. In caſu noſtro ſi ad verba ſtipulationis aduertatur, videtur ꝙ eadem ſeu ſimilis fuerit ſtipulatio. Nam Bertrandus Boriaci ſtipulatur ſibi dari eandem ſummam in redditibus, aut in pecunia, quotiens & quando ipſe, vel filius alterum requiret, quod eſt dicere alterum, quod ipſe vel filius petet. ita ſonant illa verba, quotiens & quando pro parte d. Iacobi, aut ipſius patris requiſitus fuerit ſoluere, expedire, & cõuertere.
2 † nam illa copula, & conuertere, quia poſita inter duo, quorum alterum ſolum poteſt eſſe verum, reſoluitur in alternatiuam, l. fi. C. de codi. ſecundum Bart. in l. 1. ff. de iud. Alex. in l. ſi ſeruus pluriũ, §. ſi nummus, ff. de leg. 1. Raph. Com. conſ. 7. cum ſimilibus. & ſic cum Bertrandus ſtipulatur alterum, quod ipſe petet, certiſſimi iuris eſt quod electio eſt ipſius, d. l. ſi ſic ſtipulatus, & l. ſi quis ſtipulatus. & quia verba ad ipſum diriguntur, & quia alternatiua alternat exceptionem & illud, quod voluerit petere, & acceptare Bertrandus, vel eius filius.

Tertio, quòd alternatiua in caſu præſenti fuerit adiecta fauore creditoris, clarè apparet ex verbis inſtrumenti ibi, quia precium ſuprad. in prædijs, & redditibus exſolui promiſſum ita ſubito per eundem Bertrandum in ipſis prædijs, & redditibus conuerti non valet, quia ne interim dictus

Bertran-

Bertrandus damnum patiatur, &c.ecce quòd dilatio data eidem emptori, data fuit ad effectum, vt ipſe cõuerteret preciũ in reddiobus trium ſalmatarum bladi, non ex eo ꝙ magiſter Dalmatius non haberet paratam pecuniam ad ſoluen. vt dicitur pro parte ipſius magr̃i Dalmatij, quinimo obtulit dictam ſummam illico ſe daturum, vt apparet ex lectura ipſius inſtrumẽti ibi, illico erit paratus.& ibi, obtulit idem. cum igitur clare apparet Bertrandũ noluiſſe tunc accepeare pecuniam, ſed dilationem expleri, quia tunc emptor non poterat ſubito conuertere eam ſummam in prędijs, & redditibus: vnde ſequitur dicendum quòd alternatiua, conuertẽ. & ſoluen. fuit appoſita fauore creditoris. Præterea ut legitũ in inſtr̃o magiſter Dalmatius dederat optionem d. Bertrando an mallet emere partem ipſius Dalmatij, aut vendere partem ſuam. ipſe vero d. Bertrandus conſenſit ꝙ pars ſua adiudicaretur ipſi Dalmatio, dummodo precium conuerteretur in redditibus trium ſalmatarum bladi. item totiens idem Bertrandus conſentiret adiudicationi, & alienationi faciẽdę ꝑdictus magiſter Dalmatius obtulit ſe ſoluere dictam ſummam ad vtilitatem filij ipſius d. Bertrandi, & ſic ratio, & cauſa alienationis, ac etiam ratio, & cauſa dilationis date ad ſoluendum fuit, vt ea ſumma conuerteretur in prædijs. ex præfationibus etiam apparet eam fuiſſe partium intentionem, vnde ex ipſis declaratur cuius fauore

3 fuerit appoſita illa alternatiua, † quia vna pars inſtrumenti declaratur per aliam, l. ſed vtrum, ff. de peti. hæred. l. qui filia

4 bus, de legat. 1. † & ratio regulat, & declarat totam diſpoſitionem, l. cùm pater, §. dulciſſimis, ff. de legat. 2. & etiam ex præfationibus cognoſcitur aĩus contrahentium, l. Tina, §.

5 1. ff. de uerb. obl. l. fi. ff. de hæred. inſti. Dicamus ergo, † quod alternatiua faueat creditori, vt ſic voluerit eſſe in electione ſua accipere eam ſummam in prædijs, & redditibus, aut in pecunia numerata. declaratur etiã re ipſa, quia habere fundum loco precij, potius concernit vtilitatem creditoris ꝙ̃ debitoris, vt eſt text. in l. & ſi equo, ff. de lega. 1. & ad propoſitum benefacit, quod in ſimili caſu conſuluit Barb. conſi. 15. præclare ſcribitur, in 2. dubitatione, lib. 2. Quarto negari non poteſt, quin in vtilitatem dicti filij minoris conuẽntũ fuerit eam ſummam conuertere in ſimilibus reddirib. triũ ſalmatarum bladi, quia totiens hoc exprimitur in inſtrumẽto. ſed tunc reſultat clara concluſio, quod vbi in alternatiua vnum eſt in obligatione, aliud exprimitur ad vtilitatem, & cautelam, tunc electio eſt creditoris, vt decidit Bart. in l. quamuis, ff. de pigno. actio. & eſt iſtud dictum Bar. communiter approbatum, vt per d. Alex. in d. l. 4. §. ex conuentione, & per Felin. in c. inter cæteras, de reſcrip. in caſu autem noſtro ſolum precium eſt in obligatione, §. precium. Inſtitu. de empt. & uend. prædia autem ipſa in quibus conuertendum eſt precium, non ſunt in obligatione, vt de ſe patet: ſed ad utilitatem, & cautelam creditoris facien. eſt conuerſio ergo, &c. Et pro iſta cõſideratione benefacit, qđ conſuluit Decius conſi. 12. vbi vult quod creditor, cui debitor ſi in termino cõuento non ſolueret preciũ, ꝓ quo dederat inſolutum certa prædia, habeat elapſo termino electionem an mallet preciũ, quàm rem inſolutum datam, quia talis inſolutum datio facta fuit fauore creditoris ad eius cautelam. & optimè facit tex. in l. cauſam. §. puellam, ff. de manumiſſ. Inſuper reperio in proceſſu fo. 62. & ſeq. quòd prędictus Dalmatius obtulit ſe ſoluturum in prędijs, aut in pecunia in electione d. Iacobi, & petijt reſponderi per d. d. Iac. & ſic de nouo dedit electionem ipſi d. Iacobo, qui eam acceptat, & ſolutis arreragijs, vſque ad diem illam offert ſe paratum eligere, & prędia ſufficientia ad dictam præſtationem trium ſalmatarum bladi iuxta formam inſtrumenti, aut etiam precium prout ſibi videbitur. ex quibus tolluntur omnia, quæ ex aduerſo deducuntur, quibus ſpecialiter reſponderem, ſi neceſſarium arbitrarer, ſed apud peritiſſimum iudicem res agitur, qui ſine allegationibus rem ipſam diſcernet.

SVMMARIVM.

1 *Actio non naſcitur ex promiſſione conditionali, niſi prius conditio euenerit.*

2 *Ablatiui abſoluti reſoluuntur in conditionem.*

3 *Negligentia non obeſt, ubi diligentia non eſſet ꝓfutura. & nu. 6.*

4 *Fictio tantum operatur, quantum ueritas.*

5 *Conditio in odium impediti non habetur pro impleta, dummodo tamen probet, omnem diligentiam adhibuiſſe pro remouendo impedimento. & nu. 11.*

7 *Ordinata à maioribus, reſcindere non licet ab inferiori, & habente auctoritatem reuocandi geſta ſui ſuperioris, niſi eſſent euidenter iniqua.*

8 *Reuerentia maior debetur ſuperiori, dum inferiori tribuit maiorem poteſtatem.*

9 *Argumentum ab effectu, eſt probabile.*

10 *Collatio poſterior non derogat priori, de qua nõ eſt facta mentio.*

11 *Superfluitas in Papa non eſt præſumenda.*

RESPONSVM V.

NObilis Ludouicus Brito, honorandus compater meus, conuenit & promiſit d. Roberto de Medis ſuper officio Vicariatus Auenionen. ſucceſſiue vtrique collato per Sanctiſſ. noſtrum Leonem, ad annum vnum videlicet, D. Britoni ad primum, & Roberto ad ſecundum, dare medietatem ſalarij ſui primi anni, quam eidem Roberto actualiter ſoluit, & uerſa vice Robertus promiſit dare, & ſoluere prædicto d. Ludouico medietatem ſalarij ſui anni ſequentis, illico & incontinenti habita poſſeſſione dicti officij per ſe, uel alium, ipſo procurante contingit quod dictus Robertus finito anno officij d. Ludoui. non eſt adeptus poſſeſſionem dicti officij ex eo, quod Reuerendiſſimus Do. Legatus habens poteſtatem ab eodem Sanct. D. Papa inſtituen. & deſtitu. quoſcũque officiales dictum officium alteri contulit. nunc D. Ludouicus agit ad medietatem ſalarij, cõtra Robertum opponitur. quòd obligatio Roberti eſt conditionalis, videlicet ſi poſſeſſionem adeptus fuerit, & quia cõditio deficit, obligatio euanuit. replicatur per D. Ludouicũ eam haberi debere pro impleta, cum per ipſum Robertum ſteterit quominus poſſeſſionem nanciſceretur, attento quod dictum officium finito tempore præd. D. Ludouici vacauit tribus menſibus uel circa. quæritur quid iuris.

Qui veritas eſt, me in ſemitam veritatis dirigat.

Viſo themate, & allegationib. ĩ hac cã copioſè deductis, prima conſideratione videbatur D. Ludouicum ſine actione

1 experiri, † quod ex promiſſione conditionali non competit actio niſi conditio prius euenerit, l. cedere diem, ff. de uerbor. ſignifi. l. obligationum fere, §. conditio, ff. de acti. & obl. in caſu occurrenti promiſſio D. Roberti fuit conditionalis: promiſit enim dare medietatem ſalarij adepta poſſeſſione

2 officij, & ſic ſi fuerit poſſeſſionem adeptus. † ablatiui enim abſoluti reſoluuntur in conditionem, l. euictis agris, ff. de euict. l. à teſtatore, ff. de cond. & demõſtrat. traditur per Mod. in Rub. ff. ſo. matrim. Cum igitur D. Robertus nũquam fuerit adeptus poſſeſſionem, nec eam adipiſci potuerit, cum officium fuerit alteri collatum per Reuerendiſſimum D. Legatum habentem facultatem amouendi dictum D. Robertum ab eius officio, concluden. reſtat conditionem defeciſſe, & cõſequenter promiſſionem euanuiſſe. Nec obſtat in quantum replicatur ſtetiſſe per D. Robertum, quominus in uim ſui tituli poſſeſſionem apprehenderet, & ſic eam haberi pro impleta, l. iure ciuili, ff. de cond. & demonſtra. quia reſpondetur, quod nulla neglıgẽtia poteſt imputari Domino

3 Roberto: † quia etiam ſi fuiſſet diligens in adipiſcenda poſſeſſione, tamen ſua diligentia non fuiſſet ſibi profutura. Demonſtratũ, quia antequàm veniret dies adipiſcendę poſſeſſionis, ipſe Robertus per collationem dicti officij factam per R. D. Legatum d. della Grapella, erat priuatus offici. & per conſtitutionem ſecundi Iudicis remouetur primus, cap. cæterum. de præſcrip. ca. paſtoralis, §. præterea. de officio de legati. ſic dando ſecundum procuratorem remouetur primus, l. ſi quis cum procuratorio, §. fi. ff. de procurat. cap. non iniuſtè, eod. titulo.

Præmiſſis nõ attentis arbitror nob. Ludouicum optimo iure, & legitimè actionem experiri, ad quod demõſtrandum præſuppono quod ſi Do. Robertus adeptus fuiſſet poſſeſſionem, proculdubio actio ex ſtipulatu competeret D. Ludouico, utpote purificata conditione ſtipulationis, d. l. cedere diem. ff. de verbor. ſign. Idem ergo dicendum, ubi conditio

4 habetur pro impleta, d. l. iure ciuili. † cum tantum debuit operari fictio, quantum veritas. l. filiusfa. ff. ſi cert. peta. punctus ergo præſentis controuerſiæ ſtat in hoc, an huiuſmodi conditio habeatur pro impleta. & videtur quòd non, quia Do. Robertus fuit impeditus adimplere conditionem per

5 d. Legatum, qui alteri officiũ cõtulit. † ergo in odium ipſius impediti non debet haberi pro impleta, l. quibus diebus. ff. de condi. & demonſtra. in contrarium puto veritatem: quia

ad hoc ut impedimentum habeat excuſare Do. Robertum
a negligentia adipiſcendi poſſeſſionem, oportet quod pro-
bet ſe feciſſe omnem diligentiam, quæ fieri potuit ad remo
uendum impedimentum, l. qui conuennis, ubi not. Bart. ff.
de re iudi. & Bar. in d. l. quibus diebus, in princ. ff. de condi.
& demonſtra. per illum tex. & dicit Innocen. in cap. ex tranſ
miſſa, de præſcrip. quod allegans impedimentum non an-
ditur, niſi doceat ſe adhibuiſſe omnem operam, ne impedi-
retur, & hanc doctri. Innoc. extollit Felyn. in cap. quàm ſit. de
iudę. colum. penul. in facto autem præſupponitur non con-
ſtare de diligentia Do. Roberti, ergo &c. Non obſtat dum
6 ſupra dicebam † negligentiam nō obeſſe, ubi diligentia nō
fuiſſet profutura. quod oſtendo ad oculum diligentiam po-
tuiſſe proficere: licèt enim d. Legatus haberet poteſtatem a
ſummo Pontifice deſtituendi dictum dom. Robertum, &
quoſcunque officiales ab eorum officijs, veriſimile tamen
& admodum probabile eſt, quòd non debuent reuocare &
annullare collationem factam per Romanum Pontificem
ipſi Roberto, ſi de ea notitiam habuiſſet, & ipſe Robertus in
7 ſtitiſſet, ut non reuocaretur: quia † nimis aſperum eſt & bo-
nis Sacerdotum moribus inimicum, quæ à maioribus be-
nè ſunt ordinata reſcindere, ca. inſtitutionis, ca. ſi ea, 25.
quæſt. ſecunda. & licèt inferior habeat poteſtatem reuocan-
di, & annullandi geſta ſui ſuperioris: tamen ratione reue-
rentiæ, quam inferior debet habere erga ſuum ſuperiorem
non præſumitur, quod debeat reuocare aliquid geſtum per
8 ſuperiorē niſi ſit euidenter iniquum. Ratio eſt, † quia quan-
to maiorem poteſtatem dat Papa inferiori, tanto magis re-
uerentia ſibi vult ab illo præſtari, ca. quicunque, eadem
cauſa, & ſecunda quæſtio. licèt enim Papa ampliſſimam po
teſtatem dederit Do. Legato, tamen maiorem ſibi retinuit,
cap. dudum de præben. lib. 6. & licèt Legatus poſſet deſtitue
re officiales deputatos per Papam, de honeſtate tamen face
re non debet, ca. ſi quis de ſeruis. 12. qō. 2. cum igitur ho-
neſtas, & reuerentia tuerentur collationem ſummi Pontifi-
cis, non debuit Do. Robertus prætextu facultatis deſtituen-
di quoſcunque officiales conceſſæ domino Legato, deſi-
ſtere ab apprehenſione poſſeſſionis ſui officij: non etiam de
buit eſſe negligens in collatione ſua inſinuāda D. Legato:
quia ſi de ea notitiam habuiſſet, proculdubio illud officium
alteri non contuliſſet, quod nō ſolùm proximis rationibus,
9 verum etiam ab effectu demonſtratur. † eſt enim argumen-
tum ab effectu probatiſſimum, l. unica. §. ſed ſi quis homitti.
C. de Lat. libe. tollen. §. quod eis, in Auth. de nup. Verum ſi
rerum effectum conſiderare uolumus, uidebimus R. Do. Le
gatum non amouiſſe Do. Ludouicum Britonis ab officio:
quia ipſe inſtituit, ut non deſtitueretur. idem ergo conclu-
dendum in Do. Roberto, quod non fuiſſet remotus, ſi debitā
diligentiam cum prædicto R. Do. Legato feciſſet. ſed quid
tantum me fatigo in demonſtrando non obſtare impedimē
tum deſtitutionis, cum nō cenſeatur Do. Legatum vnquam
deſtituiſſe Do. Robertum? Nō obſtat quod antequàm ueni-
ret dies apprehendēdæ poſſeſſio. Do. Legatus contulerit di-
10 ctum officium Do. Grapella: † quia per huiuſmodi collatio-
nem alteri factam non cēſetur derogatum collationi prius
factæ ipſi Do. Roberto, ex quo de ea nulla fuit habita men-
tio in ultima prouiſione, d. cap. cæterum, & cap. tibi qui, &
11 cap. duobus, de reſcriptis. ex † his itaque conſtat ſteriſſe per
Robertum, quominus adipiſceretur poſſeſſionem, & ſic con
ditionem impleret, ergo in odium ipſius haberi debet pro
impleta iuribus vulgaribus. Non obſtat in quantum dicitur
Sanctiſſimum Dom. noſtrum Papam reuocaſſe gratiam, &
prouiſionem factam ipſi Do. Roberto, antequàm veniret
dies adipiſcēdæ poſſeſſionis, quia nec etiam de hoc conſtat:
nam id quod in principio facultatis. conceſſæ Do. Legato
legitur ibi, fratrem noſtrum Epiſcopum Carpen. vſque ad
verſicu. reuocamus. de reuocatio. Dom. Vicarij pro ratio-
ne Eccleſiæ, & cæterorum officiariorum per ipſum Vicariū
à die ſui Vicariatus deputatorum intelligitur, non autem
de officialibus conſtitutis per ipſum Papā: quia de illis facit
poſtea ſpecialem mētionem, dando poteſtatem Do. Legato
illos deſtituēdi: nam ſi ipſe Papa eos ab officio mouiſſet, fru
ſtra daret facultatem Do. Legato, eos deſtituendi, cum deſti
tuti non poſſint amplius priuari, l. ſed & ſi non ſint. §. poſt de-
12 functum. ff. de iniuſto rupt. † & etiam ſuperfluo Papa poſtea
locutus fuiſſet per unam chartam de officialibus ab eo de-
putatis, quod non eſt dicendum, ca. ſi Papa, de priuileg. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 Stipulatio ſoluendi partem debiti ſingulo anno, donec tota ſumma fuerit ſoluta, unica dicitur.
2 Solutio quando poßit alteri accumulari.
3 Stipulatio eſt ſtrictè interpretanda.
4 Infinitas omnibus odioſa & ab omnibus fugienda.
5 Pactum de ſoluenda dote marito poſt diſſolutum matrimonium, non valet.

RESPONSVM VI.

1 STipulatio † huiuſmodi in annos ſingu-
los 25. dare ſpondes, donec in-
tegra quadringentorum ſumma fuerit perſolu-
ta, unica eſt, l. Stichum, § ſtipulatio, ff. de verbor.
obliga. quæ adueniente die 16. anni perfectè, &
totaliter purificatur, l. cedere diem, ff. de verbo. ſigni. Hoc ſic
2 præmiſſo infero, quod illud pactum † quod una ſolutio non
poſſit alteri accumulari, intelligendum videtur antequàm
ſtipulatio fuerit abſolutè purificata: quia poſt perfectam pu
rificationem, & ſic lapſum omnium annorum, non ſupereſt
ulla annua ſolutio, quæ alteri adiungi poſſit, ſanè huiuſmo-
di pactum interpretandum eſt, ut una ſolutio non poſſit al-
teri accumulari durantibus terminis omnium ſolutionum
faciendarum: tunc enim mora vnius anni confunditur per
moram ſequentis anni, ſ. elapſis omnibus terminis, & ſic
commiſſa mora omnium annorū, nullius moræ poteſt am-
plius fieri confuſio, & conſequenter pactum nō operabitur.
3 bene facit, † quia ſtipulatio ſtrictè eſt interpretanda, l. quic-
quid aſtringendæ, ff. de verbor. obli. dicamus ergo quod pa-
ctum operatur circa morā diſtributiuè & ſic particularis ſo-
lutionis faciendæ, non circa moram omnium ſolutionum
collectiuè. Confirmatur, quia contraria interpretatio abſur-
ditatem in ſe continet: nam ſi elapſis omnibus terminis ſo-
lutio ſolutioni nō adiungeretur, in facultate quodammodo
eſſet debitoris, quando deberet, quo nihil abſurdius, l. 3. ff.
de eo quod cer. lo. ſatisfieretq; meritò creditori ex cauſa o-
neroſa dotis in diebus illis, dareturq; debitori dilatio infini-
ta, quod non eſt arbitrandum fuiſſe mentis contrahentium,
4 † cum infinitas omnibus ſit odioſa, & ab omnibus fugiēda,
l. qui bona. §. fina. ff. de dam. infec. cap. cum in mult. de
reſcrip. in 6. vnde non crederem ualere pactum dotale, ſi ita
5 interpretaretur: † quia pactum quòd dos ſoluatur marito
poſt diſſolutum matrimonium non ualet. non enim dos in-
telligitur niſi oneribus matrimonij deſeruiat, l. ſi pater mu-
lieris. ff. de iure do. cum igitur iam anni 40. a die dotis pro-
miſſę decurſi ſint, & maritus ſenio confectus tàm longā mo
ram debitoris ſubſtinuerit; ęquum certè uidetur quòd unica
ſolutione dotem iam tandem conſequatur, & non cogatur
recipere annuas ſolutiones 25. Flor. alioquin futurum erit,
vt in alio ſæculo recipere cogatur, & conſequenter erit pa-
ctum de ſoluendo dotem poſt mortem uxoris, uel mariti à
iure reprobatum, d. l. ſi pater mulieris.

SVMMARIVM.

1 Peſtis excuſat ab omni mora, & ſic a pœna, & intereſſe cauſato.
2 Impedimentum ad hoc vt excuſet obligatum, oportet eſſe tale quòd nullum poßit adhiberi remedium.
3 Peſtilentia uigenti inter homines non ſubijciuntur animalia bruta.
4 Conductor animalium, quæ perierunt eius negligentia, tenetur ad omnia damna & intereſſe.
5 Litem proſequi tenetur quis & ſi non ſit tutus locus, ſed ſolùm cauſæ & procuratori.

RESPONSVM VII.

IOannes Roſtagni nomine Claudij Bermu
ſij promiſit Sindicis Inſulanis, ſti-
pulantibus tradere nouem Rotas iumentorum
pro calcandis bladis huius anni 1524. uerum quia
in loco Inſulę ſuperuenit peſtilentia, idem Ioan
nes prætendit non teneri ea ratione, quia ad locum nemo
tutè poteſt accedere: ex aduerſo ſyndici pręeendunt eum te-
neri ad obſeruanda promiſſa, quia peſtilentia non eſt inter
animalia, licèt ſit inter incolas. & licèt ſine hominibus non
poſſint animalia calcare, & triturare blada, attamen cum re
periantur, qui uelint animalia gubernare, & cum illis tritu-
rare

rare blada iuxta promiſſa, intendunt dictum Ioannem tene-
ri animalia ſubminiſtrare, ideo quæritur quid iuris.
1 Impeditus † propter peſtem excuſatur ab omni mora, &
conſequenter a pœna, & intereſſe cauſato propter moram,
l. ſciendum. ff. de uſur. & latè ſcripſi in tracta. meo de peſte,
de priuilegijs contract. in prin. & l. quod te, nu. 42. ff. ſi cert.
peta. nam Ioannes, qui promiſit tradere 9. Rotas iumento-
rum, cenſetur promiſiſſe triturari facere blada cum certo
numero iumentorum. omnibus autem trituraturis non pa-
tet tutus acceſſus propter peſtem, cap. negociatione, 80. diſt.
clemen. paſtoralis, de re iud. ergo excuſandus uenit ſi non fa
ciat quod promiſit. Nec obſtare uidetur, quod aliqui reperiã
tur in loco Inſulæ, qui velint onus triturãdi ſuſcipere, ſi Ioan
nes iumenta tradat: quia non videtur obligatus animalia
ſua committere alijs perſonis, quam ſibi cum ſuo damno,
& intereſſe. nam fortè conduxit operas aliorum, quos fidos,
& ad regendum animalia expertos delegit.
2 Contrarium credo verius: † quia ad hoc ut obligatus ex-
cuſetur propter impedimentum, oportet quod ſit tale impe-
dimentum, aduerſus quod nullum poſſit adhiberi remediũ.
l. qui cõmeatus, ubi Bar. ff. de re milita. & l. quibus diebus, in
prin. & ibi not. Bart. ff. de condi. & demon. paria enim ſunt
nullum ſubeſſe impedimentum, uel ſubeſſe tale cui poſſit
reſiſti, ca. fina. de electio. & ideo Bal. in d. l. quibus diebus, di
cebat quod allegans ſe non potuiſſe accedere ad locum ti-
more iumentorum, non excuſatur ſi potuit obtinere ſaluum
conductum, & noluerit obtinere. ſequitur Fely. in ca. ex tranſ
miſſa, vbi plura accumulauit in propoſito de præſcrip. ſic er
go dicendũ arbitror in propoſito noſtro, quia licèt impedi-
mentum peſtis ſit legitimum impedimentum, quando non
poteſt ſine periculo obligatus ad locum peſtilentem acce-
dere: tamen vbi ſine periculo poteſt promiſſa adimplere nõ
obſtante peſte, non uideo quod excuſandus ueniat propter
3 impedimentum peſtis. conſtat autem quod † iumenta non
ſubijciuntur peſtilentiæ, quæ uiget inter homines tantùm.
conſtat etiam quod reperiri homines, qui uelint equas gu-
bernare & blada triturare eiſdem modis, & conditionibus,
quibus faceret ea triturari per quoſlibet alios: ergo nullum
legitimum ſubeſt impedimentum. Nec obſtat, dum dicitur
quod ipſe Ioannes ſeu Bermuſij non confidit de iſtis, qui ſe
offerunt gubernare ſua iumenta & blada triturare: quia iſta
4 eſt calumnioſa exceptio, † cum ipſi, qui ea gubernabunt, te-
neantur ſibi ad omnia damna & intereſſe, l. cum in plures,
§. ſeruum meum. ff. loca. & quod teneantur tradere iumenta
5 iſtis. qui ſe offerũt triturare blada, probo bono ſimili: † nam
ſi locus ſit tutus procuratori & cauſę, tenetur quis litem pro-
ſequi in loco non tuto ipſi principali ſecundum Aug. in di
ſpu. Bononien. quidam. Innocen. in ca. cum dilecti. de do. &
contuma. Imo. & Alex. in l. de ætate. ff. ad Trebel. in caſu no
ſtro locus tutus eſt cauſæ, trituraturis, & animalibus. ergo te-
nebitur ea tradere uolentibus eius nomine blada triturare.
Laus Deo.

SVMMARIVM.

*1 Pactum quòd maritus præmoriente uxore lucretur partem do
tis, non habet locum in uxore ſuperuiuente.*
*2 Caſus omiſſus relinquitur in diſpoſitione iuris communis vel
generalis conſuetudinis, quæ etiam dicitur ius commune in lo
co, ubi adeſt.*

RESPONSVM VIII.

3 PActa † conuẽta caſu quo ſoluatur matrimo-
nium morte uxoris, locum non habet
ſi ſoluatur morte mariti, l. pacta conuenta, cum
glo. ff. de pact. dot. pactum ergo quod Ioannes
petit. ſi ſuperuiuat habeat libras mille Turonen.
de parte Simonę, & eius hæredum non uendicabit ſibi locũ
2 caſu quo fuerit præmortuus. † Confirmatur, quia caſus omiſ
ſus relinquitur in diſpoſitione iuris communis, l. ſi cum do-
tem. ff. ſolu. matr. nam is, qui prouidet ſibi in caſu vitæ, cen-
ſetur ſe remittere ad ius commune, caſu quo præmoriatur,
vt eſt caſus l. commodiſſimè. ff. de libe. & poſthu. ſtante ergo
generali conſuetudine, quòd ſoluto matrimonio tam per
mortem uxoris, quam mariti, quòd diuidantur æqualiter bo
na mobilia inter coniugem ſuperſtitem, & hæredes cõiugis
præmortui, pactum contrarium in caſu quo matrimonium
ſoluatur morte uxoris, nõ derogabit gñali conſuetudini in
caſu quo mrimonium ſoluatur morte mariti. ſicut enim ca
ſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris cõmunis, eodem
modo remanet in diſpoſitione generalis conſuetudinis, quę
etiam dicitur ius commune in loco, §. ex non ſcripto. Inſti.
de iure naturali gen. & ciuili. l. de quibus. ff. de legi. & hoc
uoluit Bald. conſ. 60. ſicut proponitur, lib. 3.

SVMMARIVM.

*1 Iuramentum non uergens in diſpendium ſalutis eternæ debet
obſeruari.*
*2 Tranſactionem non obſeruans incurrit pœnam periurij & in-
famiæ.*
3 Tranſactio eſt tranſitus à lite.
4 Pacta incontinenti appoſita, cenſentur ineſſe.
*5 Tranſactio, quæ in uim trãſactionis non ſuſtinetur, valet ut pa
ctum, ſi ſit iurata.*
6 Iuramentum facit ualere actum omni meliori modo.
*7 Obligatus ad factum non cogitur præcisè facere, ſed ſoluendo in
tereſſe liberatur, niſi adſit iuramentum.*
8 Dare eſt dominium transferre.
9 Obligatio dandi eſt præciſa.
*10 Copula, &, poſita inter duo impoßibilia, reſoluitur in diſiun-
ctiuam.*
11 Electio eſt debitoris in alternatiuis promißionibus.
12 In claris non eſt opus coniecturis.
*13 A contractus uerbis non eſt recedendum, cum ſint eius forma,
& illi dent legem, & eſſe.*
*14 Inueſtitus ſi quis ſit ad habendum iure proprio, in eum tranſ-
fertur & utile, & directum dominium.*
*15 Copula, &, denotat ordinem ſucceßiuum, quando unum poſt al-
terum fieri poteſt.*
16 Temporibus diſtinctis concordantur ſcriptura.
*17 Inueſtire verbum plura ſignificat & regulatur ſecundum na-
turam uerbi, cui adiungitur.*
18 Donatio perfecta non capit poſtea conditiones & alterationes.
*19 Relicta ad unum pium vſum, non poſſunt in alium pium uſum
conuerti ſine auctoritate ſummi Pontificis.*
*20 Patroni conſenſus non requiritur in alienatione rerum eccleſiæ,
licèt contradicere poßit ex cauſa.*

RESPONSVM IX.

QVia præmiſſæ tres dubitationes ſine dubitan-
di ratione proponuntur, cogitaui aliquan
tulum, quia ex cauſa poſſit D. Iac. de Monte acu-
to condominus Monus Draconis contrauenire
trãſactioni iuratæ. ſiue n. dicamus, quod ex cauſa
tranſactionis promiſerat gratis laudare, & inueſtire conſor-
tium dictorum presbyterorum, & ſuum directum dominiũ
remittere abſque dubio tenetur ad obſeruantiam conuento
1 rum, c. 1. de pact. & l. 1. ff. cod. nu. & † maximè tenetur ad ob
ſeruantiam iuramenti, cum non uergat in detrimentum ſa-
2 lutis æternę, c. cum contingat, de iureiur. † aliàs incurret pœ
nas periurij & infamiæ, l. ſi quis maior. C. de trãſ. & ſi dicatur
quod non poteſt ſuſtineri promiſſio ipſa ex cauſa tranſactio-
nis cũ ſuper laudemio, & remiſſione directi dominij nul-
la lis ſubeſſet, neque diſcordia inter prædi. d. & dictum con-
3 ſortium: † & tranſactio eſt tranſitus à lite, & ſuper iſto non ca
dit tranſactio, l. 1. ff. de tranſ. Reſpondeo, quod erat lis ſuper
hoc. an pecuniæ iam traditę conſortio uenirent implicandę
pro ſedãda hac diſcordia, fuit adiunctum pactum quòd prę
dictus D. Iac. teneretur laudare, & ſuum dominium directũ
conſortio remittere. ſufficit enim, quod ſit lis ſuper uno ne-
gocio etiam de facto, l. 2. ff. de tranſact. cætera pacta acceſſo-
ria fomentantur à principali, l. fundi partem ff. de contrahẽ.
4 emptio. & † pacta incontinenti appoſita cenſentur ineſſe, l.
5 lecta, ff. ſi cer. pet. Prætere a ſi non valeret vt tranſactio, † ſaltẽ
propter iuramentum ſuſtinebitur ut pactum ſimplex, quod
non minus debet obſeruari, quàm ipſa tranſactio ſecundũ
6 Bar. in d. l. ſi quis maior. & d. Iaſ. in d. l. 1. ff. de tranſa. † opera-
tur. n. iuramẽtum, ut actus ualeat omni meliori modo, quo
poteſt, l. cum pater, §. filius matrem. ff. de leg. 2. traditur in l.
1. §. ſi quis ita, ff. de uer. obliga. ubi latè Mod. & ſi prædictus
d. Iac. uelit dicere, quòd laudare, inueſtire, & dominium di-
7 rectum remittere, eſt facti, † & ad factum nemo præciſè co-
gitur, ſed ſoluẽdo intereſſe liberatur, l. ſtipulationes non di
uiduntur,

niduntur,ff.de uerb.oblig.l.ſi quis ab alio, §. fi.ff.de re iudi.
j Ind etiam non erit beocdictum propter iuramentum,quod
obligat præciſe ad factum ſecundum gl.ſing.in l. ſi pecuniā,
ff.de cond ob cau.quam communiter ſequuntur ibi legiſtę,
&.eam etiam ſequuntur Panor.& Can.in c.ueniens,de iure
jur. Feli.in c.ad noſtram,co.iii.& poſſent infinita conſilia ad
hoc allegari ſed non expedit, quia iſta eſt communis Docto
rum ſententia iam canonizata.Præterea obligatio remittē-
di directum dominium non uidetur obligatio facti,ſed po-
8 tius obligatio dandi, † nam dare nihil aliud eſt quàm domi
nium transferre,§.ſic itaque,Inſt.de actio.l.ſi dari, ff. de uer.
9 oblig.† quę obligatio dandi eſt præciſa,l.ſi tamen hominē,
& l.ſi ſeruum,§ fi.ff.de uerb.oblig.not.per Bar.& alios in d.l.
ſtipulationes non diuiduntur.ſed arbitror,quod Iacob.non
recuſat laudare, & inueſtire dictum conſortium abſque ſo-
lutione aliquarum pecuniarū ratione laudimij, ſed renuit
uelle remittere directum dominium, & cauſas ſibi annua-
tim debitas hac ratione, quia illa uerba pacti, laudare & in-
ueſtire dominos presbyteros,& ſuum directum dominium
remittere & deſamparare, licèt copulatiue proferantur, ta-
men illa copula,&,ſuum directum dominium remittere,de
10 bet reſolui in alternatiuam quòd ſic probatur. † ubi copula,
&, ponitur inter duo impaſſibilia, neceſſario debet reſolui
in diſiunctiuam,ut eſt tex.in l.ſi quis Titio,& ibi Bartol.ff.de
uſufru.leg.tradinit per Panor.& alios in ca.2.de reſcript.per
Soci.conſi.20 col.61.prima parte.ratio eſt,quia duo contra-
ria non poſſunt ſimul ſtare,l.ubi repugnantia, ff. de reg.iur.
laudare inueſtire,& remittere directum dominum,ſunt in-
uicem repugnantia, quia non ſit niſi per d. retinentem di-
rectum,l.1.& 2.C.de iu. emph. & inueſtitus recognoſcit in-
ueſtientem in directum dominum, non autem aufert dire-
ctum ab eo, cap.1.§.fi. per quos fiat inueſt. erit ergo ſenſus,
quod d.Iacob.promiſerit laudare,& inueſtire gratis, aut ſuū
11 directum dominium remittere. † vnde in alternatiuis pro-
miſſionibus electio debet eſſe promiſſoris,l.plerique, ff. de
iu. dot. in fi. erit ergo in electione d.Iacobi alterum facere,
uel laudare & inueſtire,uel dominium directum remittere.
Prædicta ratione,quæ prima facie videtur urgere non obſtā-
te, credo quod d.Iacob.teneatur non ſolum laudare & inue
ſtire,ſed etiam directum dominium remittere. verba pacti
clariſſimè ſonant quòd d. Iacob. etiam dominium directū
12 teneatur penitus remittere, † vnde cum in uerbis nulla ſit
ambiguitas,non eſt admittenda cauilloſa interpretatio,l.il
13 le, aut ille, §.cum in uerbis,ff.de leg.3. † Item à uerbis con-
tractus non eſt recedendū.l.quicquid aſtringēdæ,ff.de uerb.
oblig.uerba enim ſunt forma contractus,& illi dant legem,
& eſſe,l.non figura.ff.de act.& oblig.& alibi dixit Iurec.quæ
rentibus inſpiciendus erit ſermo ſtipulationis,l.ſi quis ſtipu-
latus Stichum aut Pamphilum, ff.de uerb.obli.& ad propo-
ſitum plura adducit Curt.conſ.49.memorię recolendę,col.
7.& ſeq.conſi,colu.22.& ſeq.& quod hoc uerum ſit dilucide
apparebit ex reſponſionibus dandis ad rationem ſupra in
contrarium allegatam. In primis reſpondendo allegatæ ra
tioni dico, quòd inueſtire, & directum dominium remitte-
re, non ſunt inuicem repugnātia, ut præſupponitur in cōtra
rio.poteſt enim ex pacto dn̄s in inueſtit.remittere directum
dominium uaſallo ſecundum Io.Imo.in c.Abbate ſane, de
re iud.lib.6.quem allegat,& ſequitur Bal.in l.ſi plures.col.2.
C.de cond.inſtit.& in l.1.col.15.C.de confeſſ.& in l.1.col.
14 fi. C. ſi plures una ca. ſentent. ubi dicitur, † quod ſi quis ſit
inueſtitus ad habendum iure proprio, quod in eum tranſ-
fert utile, & directum dominium. ita ergo dicamus in pro-
poſito,quod d.Iacobus promiſerit inueſtire presbyteros iu-
re proprio,& in eos transferre utile,& directum dominium.
& hoc modo non oportebit impropriare naturam,& uim il
lius copulæ,&.

Secundo poſito, quòd & dominium directum remittere
repugnarent eodem tempore, nemo tn̄ negabit, quod or-
dine ſucceſſiuo unum poſt alterum fieri non poſſit. ergo
15 † copula denotabit ordinem ſucceſſiuum, non autem im-
propriabitur prout in ſimili dicunt Barto.& omnes alij in l.
Gallus,§.quidam rectè,ff.de lib. & poſthum. ſic etiam dica-
mus nullam eſſe contrarietatem in legibus, quæ diſtinguen
16 do ipſa, poſſunt concordari, iuxta illud, † diſtingue tem-
pora,& concordabis ſcripturas, l. apud antiquos, C. de ſurt.
ſic concordantur teſtes, Panorm. & Felin. in cap.cum tu. de
de teſtib. ſatis enim eſt, quod copula in altero ex copulatis
ſuo tempore uerificetur,l.ea tamē adiectio,ff.de legat.3. ſe-
cundum Bar.in d.§.quidam rectè.
17 Tertio † uerbum,inueſtire,habet plura ſignificata.quan-
doque inueſtire idem eſt quòd transferre utile dominium,
ut in cap. 1. quid ſit inueſt. quandoque pro tranſactione
poſſeſſionis corporalis. quandoque pro collatione & pro
donatione ipſa ſm̄ gl.in cap.auctoritate,& ibi Abb.de inſti.
& propriè inueſtitura eſt inmiſſio in realem, & corporalē
poſſeſſionem.cap.1.de conſtitu. re. ſeud. unde uerbum, in-
ueſtire,poſitum in aliquo contractu, uel in aliqua diſpoſi-
tione,regulatur ſecundum naturam diſpoſitionis cui adiun
gitur: ſi enim ſimus in caſu in quo transferat directum do-
minium, ut in caſu præſenti,uerbum,inueſtire,debet intelli
gi, ideſt mittere in realem poſſeſſionem illius directi iuris.
ita in terminis conſuluit Oldr.conſi.159.ex præſenti thema
re Rex Carolus conceſſit Principi Tarentino principatum
Achaiæ p hæc uerba formalia,tibi damus, donamus ex cau
ſa puræ donatio.& inueſtimus quicquid habemus in prin-
cipatu Achaiæ ratione feudi transferendo utilem, & dire-
ctam actionem, ita quod nullum alium recognoſcas niſi
nos.an eſſet feudum propter illa uerba, inueſtimus ratione
feudi ita, quod nullum recognoſcas, niſi nos;an eſſet pura
donatio,an uerò ſimplex feudum? conſuluit Oldr. eſſe pu
ram donationē,& in principem Tarentinum trāſlatum fuiſ
ſe directum dominium Princip. Achaiæ propter illa uerba,
quicquid habemus; & propter illa uerba, transferendo di-
rectam,& utilem actionem Nō obſtat uerbum, inueſtimus,
quia debet intelligi ſecundum naturam donat.& ſic inueſti
mus te de dominio directo ſecundum Dom.Iaco. de Santo
Georgio in tract.de ſeud. in uerbo, inueſtiuit talem.Non
obſtāt illa uerba, ita quòd nullum alium recognoſcas niſi
nos,quia intelliguntur de ſuperioritate ratione regalis cul
minis,non ratione directi dominij ſecundum Old.& d.Iaſ.
in preludijs feud.col.6.ubi ſequitur Oldr.cum etiam ſeq.Al
berti.de Roſa.in Rub.C.de dona.col.a.& ſeq.

Ad ſecundum quęſitum neque ulla dubitandi ratio pro-
ponitur,neque ſecundum iuris regulas excogitare poſſum
quare perfectam donationem uelit d. Iac.retractare a d.cō-
18 ſortio, & conuertere in alios uſus pios.In primis,† perfecta
donatio conditiones,& alterationes poſtea non capit,l.per-
fecta.C.de don. quæ ſub mo. Secundo, quod ſemel placuit
amplius diſplicere non poteſt,l.quod ſemel,de regu. iur.&.
quę a princ. fuerunt uoluntatis, ex poſt facto ſunt neceſſita-
19 tis, l. ſicut.C.de act.& oblig. Tertio, † relicta ad unū uſum
pium,non poſſunt citra auctoritatem ſummi Pontificis in
aliū pium uſum conuerti,cle.quia contingit,de relig.dom.

Ad tertium reſpondeo, quod presbyteri cum conſenſu,
& auctoritate epiſcopi poterant recedere a dicta tranſactio-
ne, † quia in alienationibus rerum Eccleſię non requiritur
20 conſenſus patronorum licèt ex cauſa poſſint contradicere,
ut per Panor.in cap.unico, poſt Innoc. & alios, ut eccleſi.
benfice.Ancha.conſi.122.ex narratis.Feli.in ca.cum acceſ-
ſiſſent.de conſtitu.col.1.Laus Deo.

Decimum incip. viſo eleganti conſilio. eſt autem impreſſum ſub num. 99.

Vndecimum incip.munus conſulendi, ſub num.98.

SVMMARIVM.

1 *Ratihabitionem alterius permittens, an videatur permittere quòd ille non conueniet,& quid de ipſo,nu. 12.*

2 *Ratihabitionem promittens, videtur promittere factū alienū.*

3 *In rati promiſſione committitur ſtipulatio ad intereſſe.*

4 *In alternatiuis alterum adimplere ſufficit.*

5 *Ratihabitionis natura eſt, vt retro trahatur, & habet in ſe temporis interuallum.*

6 *In mora eſſe quis non dicitur,niſi prius aduerſarius adimpleat adimplenda.*

7 *In mora dicitur eſſe promiſſor quando lapſum eſt tantum tempus quòd certum eſt eum non poſſe adimplere promiſſionem.*

8 *Eccleſia rato manēte pacto dicitur ineſſe tranſactioni iurata.*

9 *Promittens de rato, tenetur abſque interpellatione quam primum ratificari facere.*

10 *Iuramentū habet uim interpellationis, & litis conteſtationis.*

11 *Ratificatio infra paucos dies a die ſcientiæ eſt fienda, aliter non admittitur.*

13 *Ratio ſola ſufficit abſque lege,qua deficiente poteſt I.Conſul. conſulere per unam rationem.*

14 *Intereſſe largo modo dicitur pœna, ideo etiam ſi ſoluatur dicitur*

tur contrauentum promiſſioni.
15 *Dies tacita,ſicut expreſſa,interpellat pro homine, & eſt obſer-
uanda tanquam pars contractus,& ſubſtantia obligationis.*

RESPONSVM XII.

CONſideratis omnibus quæſitis magni-
fici Equitis D.Præuoſti cir
ca cauſam,quam habet contra D.Franciſcum,
& fratres de Landriano,uiſum eſt mihi, ꝙ prin-
cipalis difficultas conſiſtat in uno articulo tan-
tùm.ſ. an D. Franciſcus dicatur contrauenisse tranſactioni
iuratæ,eo quod non fecit, quod fratres ratificauerint ipſam
tranſactionem, & omnia in ea contenta infra terminu Pa-
ſchatis, intra quē Do. Præuoſtus tenebatur reducere orato-
rium in priſtinum. Circa iſtam difficultatem Chriſti eiuſq;
glorioſiſſimę matris Marię diuique Auguſtini pro ſuffragio
nominibus inuocatis, paucis demonſtrabo per contraria
quid ſentiam.

Primum pro parte D.Franciſci, quòd non contrauenerit
arguitur fortiter: nam ipſe promiſit ſolum, quod fratres at-
tendent, & obſeruabunt inſtrumentum tranſactionis, ac ꝙ
ratum,gratum,& firmum,ac rata,grata,& firma perpetuo ha
1 bebunt omnia contenta in eo, † quo caſu per talia uerba,
uidetur promiſiſſe tantum,quod ipſi non contrauenient.ita
tenet Bal.in l.id quod pauperibus.C.de epiſcopis, & cleri.&
in l.metū,§.uolenti,ff.quod metus cauſa. ubi concludit ꝙ
iſtud uerbum,ratum, importat quod promiſſor de iure non
contraueniet;& uerbum,gratum, & firmum,quòd non con-
traueniet de facto.unde licèt fratres D.Fran. non ratificaue-
rint per inſtrumentum, vel aliter,non tamen dicitur com-
miſſa ſtipulatio,quia non conſtat quod contrauenerint.

Secundo,quòd non contrauenerint demonſtratur apertè,
2 nam † qui promittit quod alter ratificabit,promittit factum
alienum,l.quotiens quis,ff.de uerb.obli.firmat Bar.in l.4.§.
Cato.in 9.opp.ff.eo.ſed in ꝓmiſſionib.facti alieni in caſu fa
cti non ſecuti ſuccedit obligatio ad intereſſe, l. ſtipulatio
iſta habere licere,in princ.ubi latè Mod.ff.de uerb. oblig. &
3 † in omni promiſſione rati committitur ſtipulatio ad inter
eſſe, l.2. & l.commiſſa,ff.rem ra. habe.ergo perinde eſt ac ſi
D.Franciſc.promiſiſſet, quòd fratres ratificabunt, aut quod
ſi non ratificauerint,ſoluet intereſſe. ſic talis obligatio dici-
tur alternatiua,prout in terminis tenet Barto.in l.ſtipulatio-
4 nes non diuiduntur,in 2.q.ff.de uerb. oblig.unde cum in † al-
ternatiuis ſufficiat alterum adimplere, hæc verba,ille aut il
le,ff.de uer.ſig.l.ubi aūt,§.qui illud aut illud,ff.de uerb.obl.
Reg. in alternatiuis, de reg.iur. & quod poſſit adhuc Dom.
Franciſc.alterum.ſ.intereſſe ſoluere.intereſſe dico paſſiuum
quia non ratificarunt in termino,non poteſt dici, quod con-
trauenerit, ꝙ ut dixi uidetur promiſiſſe alternatiue unum
aut alterum. poſito ergo quod non contrauenerit, quia poſ-
ſit adhuc adimplere alterā ex alternatiuis,videtur quod po-
tuerit explanare cauamentum ex facultate ſibi attributa in
inſtrumento tranſactionis.

Tertio videtur quod adimpleuerit, ex quo fratres ratifica
runt, ut conſtat inſtrumento ipſius ratificationis. & licèt fa
cta fuerit poſt feſtum Paſcharis, tamen uidetur nihil referre
5 an ante,uel poſt facta fuerit, † quia natura ratihabitionis eſt
quod ſemper retrotrahatur,l.fi.C.ad Maced.l.licèt,ff.de iud.
& l.donationes. C.de do.inter uirum, & ux. & regula, ratū,
& regula.ratihabitionē, de reg.iu.in 6.habet enim in ſe quæ
libet ratihabitio temporis interuallum,l. ratum, ff.de ſol.&
firmat Bal.in d.l.fi.

Quarto videtur,quòd D.Franciſcus,dato millies ꝙ nulla
ſecuta fuiſſet ratificatio,quod tamen non dicatur contraue-
niſſe,ex quo D.Præuoſtus non adimpleuit adimplēda prius
pro parte ſua in inchoando opus, ad quod tenebatur.ſ.ad re
plen.aquæductum, & reducendum canale aquæ diffunden
dæ,& conſequenter videtur,quod D.Præuoſtus non poſſit al
legare. quòd Do. Franciſcus fuerit in mora faciendi, ꝙ fra-
6 tres ratificarent, quia † neque quis dicitur in mora niſi ad-
uerſarius adimpleat prius adimplēda, l. Iulianus, §. offerri,
ff.de act.em.& l.quæro,§.inter locatorē, ff.loca.qđ aūt tene-
retur prius Do. Præuoſtus adimplere pro parte ſua,& conſe-
quenter,quòd fuerit prius in mora,deducitur clarè: nam ut
terminus poſſit negari aſſignatus Do. Præuoſto, ut intra tpˢ
de quo in tranſactionibus,teneatur replere aquæductum, &
etiam reducere rugiam ſcolatorij,uidetur etiam aſſignatus
Dom.Franciſco ad faciendū,quòd fratres ratificent,l.bono
rum,ff.rem rat. hab.vnde videtur,quod ex quo D.Præuoſtus
non adimpleuit perfecte pro parte ſua, quod Dom. Franci-
ſcus non inciderit in pœnas l.ſi quis maior, per ea quæ dicit
Matth.in not.50. incip. nota magnum,quem ſequ. Paul. de
Caſt.D.Alexand.& d.Iaſ.in d.l.ſi quis maior. Item poſito, ꝙ
in termino Paſchatis teneatur D.Franciſcus ad faciendum,
quod fratres ratificent,certè talis ratificatio potuiſſet ultima
hora termini fieri.nec potuit dici, quod fuerit ipſe Do. Franc.
in mora,niſi elapſa ultima hora, l.cedere diem, ff.de uerbo.
ſignific.cum ſimilibus. ſed reductio rugiæ ſcolatorij, & re-
pletio aquæductus, ad quæ omnia tenebatur Dom. Præuo-
ſtus,non poterat fieri ultima hora termini. igitur neceſſe eſt
quòd Dom. Præuoſtus dicatur prius in mora, & ſic prius
7 contrauenisſe: quia † ubi eſt lapſum tantum temporis,quo
certum eſt quod promiſſor non poteſt promiſſionem adim
plere,ſtatim tunc dicitur conſtitutus in mora, & contraue-
niſſe promiſſioni,l.exiſtimo, & l.ſi ita ſtipulatus eſſem abſte,
& l.hoc iure.ff.de uerbo.obligat.cum ergo Dom.Præuoſtus
prius contrauenerit trāſactioni iuratę. videtur quod iterum
teneatur ſtare tranſactioni, & ſic quod dicti fratres de Lan-
driano in exequutionem trāſactionis licitè potuerint obtu-
8 rare cauamentum, † quia in tranſactione iurata ineſt clau-
ſula, rato manente pacto, ſecundum omnes in l. ſi quis ma-
ior,& l.cum proponas.C.eod.titulo. quæ clauſula etiam di-
citur appoſita in inſtrumento ipſarum trāſactionum, & hæc
omnia iudicio meo rem faciunt admodum ambiguam.
Præmiſſis tamen non obſtantibus contrarium arbitror eſſe
uerius.ſ. quod Dom.Franc.dicatur contrauenisſe,& non D.
Præuoſtus, ex eo quia ipſe Do. Præuoſtus tenebatur ſtatim
facere,quod fratres ratificarent: quod cum fecerint dicitur
contrauenisſe,& non potuiſſe uti beneficio dictæ tranſactio
nis,in explanando cauamentum & cætera.

Aſſumptum probatur per illud,quod ſignanter dixit Bal.
in capitu.1.§.ad hæc. in titu. hic fin.lex. in uſi feud. ubi te-
9 net,† quod ille qui promiſit ſe acturum, & curaturum,quod
Titius faciet, & quod ratificabit prout promiſit Do. Franci.
tunc tenetur ratificari facere ſtatim quam primum poteſt,
abſque alia interpellatione.ſeq. Do.Alexan.in Rub. ff. rem
ra.habe.in addi.ad Bar.& in l.quod te,col.2.ff.ſi cer. pet. idē
firmat Aret.conſ.142.quod incipit,ex facto proponitur.col.
4.ita tenet Bal.conſ.102.quod incipit,omnis poteſtas, Feli.
in ca.ex reſcripto,colum.5.de iu.iur. Alex.conſi.3.uol.1.

Secundo probatur iſtud aſſumptum,quia Do. Franciſcus
10 iurauit ſe facturum,quod fratres ratificarent,† unde cum iu
ramentum habeat uim interpellationis ſecundum Panor.
poſt Dom.Ant.in c.breui.de iure iur.& D.Iaſ. in l.ſi ex lega-
ti cauſa, ff. de uerbor. obligatio. & habet uim lit. conteſta-
tionis,l.iam & poſtea, §.ſi is,qui. ff. de iure iur. perinde eſt
ac ſi ſtatim fuiſſet iudicialiter per Do. Præuoſtum interpel-
latus, ut faceret fratres ratificare,& ſuper hoc fuiſſet lis con-
teſtata.ſed quia dicitur modo interpellatus, & cum eo dici-
tur lis conteſtata,ut ratificare ſtatim faceret fratres, nec fe-
cit,certè dicitur ſtatim contrauenisſe:merito poſtea nō po-
tuerunt fratres ipſi uti beneficio tranſactionis,d.l.ſi quis ma
ior,& l.cum proponas,C.de tranſact.l.qui fidem,de tranſac.
nec etiam poſtea fratres potuerunt aliquam ratificationem
facere,quia ut ſignanter dicit Bal. in l.ſi tutor. C. in quibus
11 cau. in integr. reſtitutio non eſt neceſ. quod vbi † aliquis
tenetur aliquid ratificare, tenetur intra paucos dies à die
ſcientiæ ratificationem facere:aliàs poſtea ad ratificandum
non admittitur.cum igitur intra paucos dies poſt celebratū
contractum fratres non ratificauerint,certè in tantum dici-
tur contrauentum tranſactioni,quod poſtea non ualuit rati
ficatio exinde ſecuta, & ne dicatur à tempore ſcientiæ rati-
ficarūt intra paucos dies,quia quod ipſi ſciuerūt ſtatim poſt
contractum ſe teneri ad ratifican.non fuit probatum,igitur
&c.& dico,quòd ex quo Dom.Franciſcus ſtatim tenebatur,
ut ſuprà dixi, ratificari facere ipſos fratres, ſi non effece-
rit, ut ratificarent, eo ipſo dicitur contrauenisſe cum non
adimpleuerit qđ prætendebatur,d.l.qui fidem.& gl.& Doct.
in l.ſi fuerit,ff.de iure iur.cum ſimilibus. igitur uertat ſe D.
Franc.quo velit, non poteſt euitare quin malefecerit in ex-
planari facien.cauamentum,cum ſciret ſe non feciſſe in tē-
pore fratres ſuos ratificare iuxta per eum promiſſa,

Non obſtant modo ea, quæ ſuprà pro contraria parte vi-
dentur ualde ſtringere.& primo non obſtat, quod dicit Bal.
12 in l.id quod pauperibus,C.de epiſcop.& cler. † & procedit,
quando ratificatio eſt faciēda ab eo,qui promittit ſe ipſum
ratum gratum,& firmum habiturum,tūc uerū eſt, quod ſuf-
ficit, quod ipſe promiſſor non contraueniat de iure vel de
facto

ſacto, ſed quando promittitur, quod alius gratum habe-
bit, non ſufficit quod ille non contraueniat, ſed oportet
quòd appareat de conſenſu, & ratihabitione ipſius. text. eſt
in l. Paulus, & in l. bonorum, ff. rem ra. hab. ubi non ſufficit
quod ille cuius nomine agnita fuit poſſeſſio, non contra
uenerit agnitioni, ſed oportet, quod appareat, quod a-
gnitionem ratam habuerit in tempore. & dicit tex. in dic.
l. Paulus, quòd omnis ratihabitio in perſonam tertij, puta
domini, debet aut per uerba, aut per actum facti demonſtra
ri. & ratio diuerſitatis ſe ipſam oſtendit, quia qui promit-
tit, quòd ipſe promiſſor ratificabit contractum per alium ce
lebratum, demonſtrat animum, & conſenſum ipſius: meri-
to qui promittit, quod poſtea non contraueniet. ſed quando
promittit, quòd alius ratificabit non conſtat de animo, & cō
ſenſu illius, pro quo promiſit. igitur eſt neceſſe, quod uel
per uerba uel per actum facti appareat de ratificatione illius
13 & iſta eſt naturalis, & † uiua ratio, quæ ſufficere deberet ab-
ſque alia lege ſecundum glo. in c. conſuetudo, prima diſtin.
per tex. in l. ſcire oportet, §. ſufficit, ff. de excu. tuto. & firmat
Paul. de Caſt. in l. Clodius, ff. de acqu. hæred. inquiens, ꝙ Do
ctor poteſt conſulere per unam rationem, quando legē non
habet. & plura ponit ad propoſitum d. Iaſ. in l. illam, C. de
4 colla. & in l. quamuis, ff. de in ius uocan.

Ad ſecundum fundamentum reſpondetur quod continet
in ſe fallaciam: nam dum dicitur, quod obligans ſe ad factū
alienum dicitur alternatiuè obligatus. ſ. aut ad factum aut
ad intereſſe, concedo: ſed quod promiſſio ſit alternatiua, eſt
falſum, quia ſolum promiſſio cōtinet factum, quod factum
cum non ſequatur, dicitur contrauentum. & licèt poſtea ſuc
cedat obligatio ad intereſſe, talis obligatio dicitur legalis
obligatio conſtituta in defectum facti non ſecuti ſecūdum
Bar. in d. l. ſtipulationes non diuiduntur, in 7. q. quæ obliga-
tio legalis non facit quominus dicatur contrauentum, Imo
potius præſupponit lex promiſſionem non fuiſſe adimple
tam. Ideo adinuenit obligationem qua mediāte agitur ad
14 intereſſe. facit, † quia intereſſe largo modo dicitur pœna, ut
not. in l. 1. §. ſi plures, ff. de eo per quē fact. erit. Solutio autem
pœnæ non facit quominus dicatur contrauentum, l. fi. C. de
generali aboli. & firmat Bal. in l. qui ſemel, col. pe. C. quomo
do, & quando iudex. igitur &c.

Ad tertium & quartum, in quibus præſupponitur quòd ra
tificare potuerit poſt terminum uel ſaltem ultima hora ter
mini: reſpondetur in forma, quod præmiſſæ concluſiones ꝓ-
cederent, niſi fuiſſet tacitè dies ſubintellecta, qua deberet ra
15 tificare. † talis enim dies lapſus ſupradictū conſtituit in mo
ra, ſicut ſi eſſet dies expreſſa, l. 2. in fi. C. de iure emphy. l. ſi in
ſulam, ff. de uerb. oblig. latè Mod. in l. ſi ex legati cauſa, in ſe-
cundo notab. ff. co. & in l. cum quid, in a. lectura. ff. ſi cer. pe-
ta. eſt enim dies contractus obſeruandus, tanquam ſit pars
contractus, l. 1. §. diem. ff. de eden. & tanquam ſit ſubſtantia
obligationis. l. 1. §. ſi quis ſimpliciter, ubi Bart. ff. de uer. obli-
ga. & tempus dicitur de forma contractus, & qui non obſer-
uat tempus contractus, non dicitur ſeruare formam, auth.
quæ ſupp. ubi Bald. & Salyc. C. de precib. impe. offe. Sed
ut ſupra euidenter fuit demonſtratum, tam ex forma pacti,
quàm ex uirtute iuramenti, tenebatur Do. Franciſcus ſtatim
certificare fratres ut ratificarent, & ipſi fratres intra paucos
dies tenebantur ratificare ſecundum Bald. in d. l. ſi tutor, C.
in quibus cau. in integ. reſti. non eſt nec. igitur &c. Conclu-
do itaque quod do. Franciſcus non potuit in executionem
tranſactionum, quibus contrauenit propter ratificationē in
paucos dies ſecutam explanari facere cauamentum, & con
ſequenter, quia de facto fecit dictum cauamentum explana
ri, teneri ad omnia damna, & intereſſe paſſa per d. Præpo-
ſitum iuribus notiſſimis &c,

SVMMARIVM.

1 Iuramentum an minorem, tanquam maiorem repræſentet, ſi enormis interuenerit læſio. & num. 4.

2 Læſio enormis non habet locum in tranſactione iurata, ſed enormiſſima. & num. 5.

3 Tranſactio doloſa non eſt obſeruanda.

6 Dolus ex propoſito non ex enormi, ſed enormiſſima læſione præſumitur,

RESPONSVM XIII.

ADuerſus tranſactionem iuratam non vi-
detur poſſe ueniri ratione mino-
1 ris ætatis, † quia iuramentum repræſentat eum
maiorem, authen. ſacramenta puberum. C. ſi ad
uer. vend. non etiam ratione enormis læſionis,
2 † quia in tranſactione communis opi. eſt, quòd non habeat
locum reſciſſio ratione enormis læſionis, ubi interuenit iu-
ramentum, vt tenent communiter omnes Doct. in l. 2. C. de
reſcin. uendi. & in cap. cum cauſam, de emptio. & uenditio.
& Alexan. conſ. 42. lib. 1. & etiam quia diſpoſitio authen. ſa-
cramenta puberum, habet locum etiam quod interuenerit
enormis læſio, & ſic dolus re ipſa, ſecundum Imo. in ca. cum
contingat, de iureiuran. quem ſequitur Alex. in d. conſ. 42.
& conſi. 125. colum. 7. lib. 1. & Cur. conſ. 44. in primo dubio.

Præmiſſis non obſtantibus contrarium, ſecundum ea quæ
3 proponuntur, uidetur de iure reſponden. † quia contractus
etiam tranſactionis dolo initus, non eſt obſeruandus, l. & ele
ganter, ff. de dolo, l. ſi maior. C. eo. præſumitur autem dolus
ex enormi læſione, l. ſi ſuperſtite. C. de dolo. non obſtat iura-
mētum: quia dolus etiam re ipſa uidetur exceptus ab omni
iuramento, c. Quintauallis, de iureiur. ca. quamuis, de pact.
lib. 6. Non obſtant adducta ſupra pro contraria parte & pri-
mò ꝙ diſpoſitio authen. ſacramenta puberum repræſen-
tat minorem maiorē: quia non propterea fingit minorem
eſſe ſagacem, & deceptum non fuiſſe, ſecundum Bald. in
Rub. de rer. permuta. verſ. item quæro. Non obſtat dum dici
4 tur, quod † diſpoſitio authen. ſacramenta puberum, habet
etiam locum, quando interuenit dolus re ipſa, dummodo
non interueniat dolus ex propoſito: quia contrarium tenēt
do. Anto. & Panor. in d. ca. cum contingat, & in contrarium
eſt communis opinio, ut atteſtatur Dec. conſil. 45. quòd ſu-
pra maturè, ubi allegat quamplura conſilia Ancha. Calde.
& Raph. Fulg. & ultra eum, idem conſuluit Socin. conſil. 20.
in facto præſupponitur, colum. penul. lib. 3. Corn. conſi. 166.
& 189. lib. 1. & conſ. 139. col. fina. lib. 4. & in minore ruſtico,
& muliere etiam Imo. in d. cap. cum contingat, tenuiſſe vi-
detur iſtam partem. & in caſu præſenti uidetur etiam ſubeſ-
ſe dolus ex propoſito, & quia perſuaſum fuit D. Melchioni
minori ſubeſſe litem iam diu inter ipſum & matrem, ꝙ fal-
ſum erat: quia nulla ſubeat lis. & hanc eſſe probabilem cō-
iecturam ad demonſtrandum dolum, affirmat Socin. in d.
conſ. 20. Item ſuggeſtum fuit, ut ex tenore tranſactionis ap-
paret quod bona, quæ remiſit dictus Melchion, erant bona
materna, cuius cōtrarium veriſſimum erat, & iam deciſum
per aliam tranſactionem, a qua poterat mater nullatenus
reſilire, l. tranſactione finita. C. de tranſactio. vt in ſimili di-
cit Com. in allegato conſil. 189. cum igitur in hac tranſa-
ctione interuenerit dolus tam re ipſa, quàm ex propoſito,
concludēdū puto obtenta habilitatione a iuramento, Mel-
chionem reſtituendū eſſe, aduerſus hanc tranſactionē. Poſſē
latius comprobare, ſed iſta ſufficiant, poſtquam ſe habet cō-
munis opi. a qua nec conſulendo, nec iudicando, attenta
maximè æquitate non eſt recedendū. Non obſtat ꝙ ratione
enormis læſionis, ubi interuenit iuramentum, non reſcin-
datur tranſactio, ſecundum communem Doctorum ſenten
tiam. quia reſpondetur tripliciter, vt per Corn. in d. conſil.
5 189. col. fi. † Vel quòd procedit, vbi læſio eſt citra dimidiā,
ſecus ſi ultra dimidiam habito reſpectu ad veram æſtima-
tionem ſecundum Imol. in l. Lucius. §. fina. ff. ad Trebell. vel
licèt non reſcindatur prætextu l. 2. C. de reſcind. vendi. tamē
reſcinditur prætextu l. ſi quis cum aliter. ff. de verb. obl. Vel
6 procedit niſi interueniat dolus ex propoſito. † qui licèt
non præſumatur ex enormi læſione, tamen præſumitur ex
enormiſſima, vt traditur in d. ca. Quintauallis, de iureiuran.
& probatur in d. l. ſi ſuperſtite, licèt ipſe non alleget, & maxi-
mè accedentibus falſis ſuggeſtionibus, quibus motus fuit
Melchion ad tranſigendum. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 Promittens factum alienum, puta ratihabitionem, quando obligetur.

RESPONSVM XIIII.

VIdetur quod Domina Ioanna, quæ promiſit
ſe curaturam & facturam cum effe-
ctu, quòd Catherina eius filia pupilla ratificabit
tranſactionem initam cum nobili uiro Domi-
no Ludouico Britono, non teneatur in aliquo
prædicto Domino Ludouico, quamquam Catherina nolit
ratificare:

1 ratificare : quia ſecundum communem opin. qui † pro-
miſit ſe curaturum , ſi adhibuit omnem diligentiam,quam
potuit liberatur,dato quod alius nolit ratificare , ita glo. &
communiter Canon. in ca. ex reſcripto,de iureiur. do. An-
to.in ca. gemma,de ſponſa. Bart. conſil. 136. etiam ſi promi
ſit ſe curaturum cum effectu,ſecundum Aret. conſil. 142. ex
facto proponitur,col. 5.

Sed hoc non obſtante contrarium, credo verius:quia præ
dicta communis opin. non procedit, quando quis promiſit
ſe curaturum , cum effectu : nam tunc tenetur præciſè , & ſi
alius nolit ratificare tenebitur promiſſor ad intereſſe ſecun
dum Aret. in l.ſi ita ſtipulatus,§.poſſum. ff.de verbor. oblig,
& in terminis noſtris ita conſuluit Raph. Fulg. conſil. 189.
incipiente,teſtator.Secundo communis concluſio non pro
cedit in prætorijs ſtipulationibus,in quibus promiſſor obli-
gatur præciſè, vt in promiſſione quod alius ratificabit.l.quo
tiens.ff.de verb.oblig nec liberabitur, & ſi curauerat niſi ſe-
quatur ratihabitio,l. ſi procurator. ff. rem ra. habe. & eſt de
mente Bar.& omnium in l.eadem. §. Cato, in 9. oppo.ff.de
verb.obliga.

Tertiò poſſet dici quòd communis opin. non procedit ,
quando quis promiſiſſet ſe curaturum , & factunim ſub pœ-
na uel ſub obligatione ſoluendi intereſſe, ſi non ſequatur ra
tihabitio , leg.ſtipulatio iſta , in princ.& uer.aut ſiquis, ff.de
verb.obliga.& iſto modo procedant,quæ dixit do. Iaſ. in d.l.
ſtipulatio,in princ.in 5.nora. & ita in ſpecie dicit Fulg. in d.
conſil. 189. prædicta tamen magis placent,quia l. ſtipulatio
iſta, loquitur quando promiſſor promiſit factum alienum
ſub pœna.& ex iſtis apparet quòd non obſtant adducta in cõ
trarium.nec obſtat cõſiliũ Aret. 143. quia non loquitur in eo,
qui promiſit ſe curaturum,quòd alius ratificabit. uel aliter il
la deciſio non uidetur uera, & contrarium tenet ipſemet ut
ſupradixi.nec obſtat ſua ratio,dum dicit quòd iſto modo per in-
directum quis poterit promittere factum alienum , contra
d.l.ſtipulatio iſta , quia illud non eſt inconueniens adijcien
do pœnam uel obligationem damnorum , & intereſſe,d. §.
aut ſi quis,at cum promiſit ſe curaturum cum effectu, cenſe-
tur promittere intereſſe caſu, quo non ſequatur effectus,me-
rito ualet obligatio, & promiſſio, &c. prætera alia ratione nõ
poteſt excuſari, ut per Socin. conſil. 288, colum. 13. in 2.lib.

S V M M A R I V M.

1 Poſſe aliquid non dicitur quis, quod ſuperior fieri non vult .
2 Legem non eſſe factam uel eſſe, ſed abrogatam, idem eſt .
3 Licentia conceſſa non dicitur, quæ non durauit .
4 Fideiuſſores non facile inueniuntur.
5 Reſcripto uti non poteſt mendax precator.
6 Falſa cauſa vitiat ordinem .
7 Frumenti reip. vendendi cauſa , quis poteſt compelli , ne ſuum uendat, imo quod publicum emat.
8 Frumenti extrahendi licentia , habet in ſe tacitam conditionem, ſi populus non indiget .
9 Affectata non proſunt, quæ non affectata prodeſſent .
10 Negatiua præpoſita uerbo, poteſt,importat præciſam neceſſitatem .
11 Vſque uerbum adiectum tempori, excludit tempus tantum , ſi quantitati quantitatem, ſi menſura menſuram , & inducit terminorum ſeparationem.

R E S P O N S V M X V.

QVia Petrus de Ponte non potuit obtinere licẽ-
tiam extrahendi frumẽtum emptum à Pe
tro de Valenna, videtur quòd emptio haberi de
beat pro infecta ſtante pacto reſolutiuo contra-
ctus caſu, quo licentia extrahendi frumentum extra diſtri-
ctum Arelatenſem haberi non poſſit,l.2. ff.de in diem adie-
ctio.not.per gl.in l.1.de dona.& ibi Bar.& in l.ab emptione.
ff.de pact.quod autem non poterit habere licentiam, patet
ex eo quòd gubernator requiſitus, ut impertiretur licentiã,
expreſſè denegauit , ut conſtat ex literis patentibus , quibus
mediantibus probatur hæc negatiua,quod non potuerit ob-
1 tinere : non enim diceretur poſſe id quod ſuperior fieri non
uult. per l.filius.ff.de condi.inſti.l.non dubium.C.de legi.c.
faciat.22.q.2.Nec obſtat quod fuerit d. de Ponte conceſſa li-
centia extrahendi frumentum prædictum extra territorium
Arelaten. per prætorem,ſeu Viguerium,dictæ ciuitatis:quia
illa licentia fuit reuocata,& annullata per ſuperiorem, vide-
licet per d. gubernatorem , & Seneſcallũ.vnde perinde eſt
2 ac ſi conceſſa non fuiſſet: † paria enim ſunt legem non fuiſ-
ſe factam & fuiſſe abrogatam,l.fi. C.de edi.diui Adri. tollẽ.
c.1.cum glo.de conſti.& teſtamentum non feciſſe uel ruptũ
irritum ue eſſe, Inſti.de here.quæ ab inteſtato defe. in prin.
3 l.1.ff.de ſuis,& legi.† nec dicitur conceſſa licentia, quæ non
durauit. l.item eorum,§.quòd ſi actor.ff.quod cuiuſque uni
uer.nomi.facit tex.in l.ſi pro patre, §.uerſum, ff. de in rẽ uer.

Secundo reſpondetur, quòd ſecundum formam pacti re-
ſolutiui non potuit dictus de Ponte habere licen.à dicto Vi
guerio,unde contractus dicitur haberi pro infecto tanquã
purificata ſit conditio pacti reſolutiui.d.l. ab emptione , &
d.leg. 2. Nam ſecundum formam pacti pro habenda dicta
licentia tenebatur emptor ſolum ad decem ducatos:Vigue
rius autem non uoluit ſimpliciter conferre licentiam extra
hendi per x. ducatos, niſi etiam emptor ſatisdaret de nõ ex-
4 portando quod eſt maximum onus, † quia non faciliter in-
uenitur,qui pro alio uelit fideiubere, l. 2. §.ſed ſi dubitetur,
ff.de iud.l.omnes,C.de epi.& cleri. non enim facile eſt neq;
poſſibile omnibus fideiuſſorem præſtare,§.fina. ad fi. in Au-
tent.de depoſito .

Sed præmiſſis non obſtantibus videtur contrarium poſſe
defenſari,& ſic concluden. videtur, quod ſtante licentia con-
ceſſa per Vigueriũ, ad quem ut proponitur, ſpectabat facul-
tas dandi talem licẽtiam, contractus non fuerit nec ſit reſo
lutus. ſolum difficultas conſiſtit in tollen. contrarijs ſupra
formatis contra ipſam licentiam.Non obſtat ergo prima rõ
fundata ſup reuocatione dictę licentiæ,& ordinatione facta
per D.Seneſcallum , quia illa ordinatio facta fuit ad falſas ,
& mendoſas preces dicti emptoris,qui expoſuit cõſules Are-
laten.nolle pati,quod frumentum ipſum emptum portare-
tur extra territorium,quod conſtat eſſe falſum,cum,& ipſi li
5 centiam de exportando fuerint impertiti, † unde dictus em
ptor tanquam mendax precator non poteſt pro ſe allegare
dictam ordinationẽ, l.fi.C.de diuer.reſcr.c.2.co. titu. quin-
6 imo , videndũ dictam ordinationẽ ut potè factã ex falſa cau-
ſa fore,& eſſe nullam,l.cum uero,§.ſubuentum, ff.de fideic.
liber. nam cum initio petentis decretum ſuperioris non re-
ctè fit,eſt ipſo iure nullum,ut docent Bar.& alij in l.iuſtè poſ-
ſider.ff.de acquire. poſſeſſione. dicitur autem ex falſa cauſa
decretum ſuperioris fuiſſe factum.quando falſis precibus in
formatus fuit ſuperior,c.quod ſuper.& ibi latè Feli.col.1.de
fi.inſtrument.& c.quia circa . ubi Abb.de conſang. & affin.
credidit enim D. Seneſcallus conſules impedire extractio-
7 nem dicti frumenti ex legitima cauſa, † uel quia prius ex-
pediebat reip. uendere publicam annonã ut dicitur in pre-
cibus,quæ cauſa iuſta eſt,& iuridica ad impediẽdum ne alij
uendant , & exportent,imo poſſint compelli ipſi , qui ſuum
frumentum extrahere uolunt prius emere annonam reip.
l.1.C.ut nemi.lice.in rep.ſpe.lib.10.ubi Bar.& dixi in tracta.
meo de peſte.folio 105.uel potuit credere conſules prohibe
re exportationem dicti frumenti , quia tale frumẽtum eſſet
neceſſarium uſibus incolarum,quæ cauſa eſt iuridica ad im
pediendã exportationem , etiam quòd ſuperior licentiam
8 exportandi dediſſet, † quia talis licentia habet in ſe tacitam
conditionem ſi populus non indiget. l. ſi quis diuinam,C.
de aquęd. & ibi Barto. & ego notaui in dicto tractatu de pe
ſte folio 57. uerſicu . ſextum priuilegium . ſub Rubri. de re-
med.præſeru.contra peſtem . & propterea ſapientiſſimus D.
Seneſcallus in ſua ordinatione dixit,uiſis precibus retro an
nexis,& contractis rectè digeſtis.Nec dicatur, quòd ordina-
tio D. Seneſcalli fundatur ſuper regio mandato edito ſu-
per extractione bladorum,quia mandatum regium nõ pro
hibet extractionem extra diſtrictum Arelatenſem , ſed extra
prouinciam,vnde mandatum nihil faciebat ad caſum no-
ſtrum:ideo non eſt dicendum,quòd Do.Seneſcallus prohi-
buerit extractionem extra territorium Arelatenſe propter il
lud ſolum mandatum.aliàs ordinatio uideretur nulla.& in
iuſta tanquam facta ex falſa cauſa,vt dixi ſuprà.ſed bene cõ
ſideratis precibus , & conſiderato regio mandato ſimul D.
Seneſcallus motus fuit ad prohibendũ ne extra diſtrictũ Are
latenſem exportaretur .

Secundo dicitur emptorem non poſſe ſe iuuare dicta or-
dinatione & reuocatione D.Seneſcalli quia emptor affecta
9 uit hanc reuocationem:nam dici ſolet,& ueriſſimum eſt quòd
affectata nõ proſunt.quæ non affectata prodeſſent,l.tria one
ra.ff.de exc.tuto.affectauit enim emptor iſtud impedimentũ
& prohibitionem extrahendi.impedimentum autem affe-
ctatum non excuſat impeditum,l.2.§.ſi.ff.ſi quis cau.l.& qui

data opera, ff. ex qui. cau. maio. Facit, quia titulus & excuſatio procurata non iuuant, ſecundum Bar. in l. quotiens, C. de rei vendi. traditur per dom. Iaſ. in §. ſed iſte, colum. 3. & in §. actionum, colum. 29. Inſti. de act. nam etiam præuentio affectata non præoccupat iuriſdictionem ſecundum Bald. in l. ſi ſeruus plurium, §. ſi quis ante, & ibi latè dom. Iaſ. ff. de leg. 1. poſſem infinita ad hoc adducere, ſed ſat erit allegare Feli. qui plura congerit, in c. ſi. colum. fina. de teſti. Quod autem emptor affectauerit, conſtat ex eo quod poterat extra territorium Arelatenſe habita licentia a do. Viguerio impunè & abſque impedimento exportare frumentum, l. 1. & ibi not. Bar. C. de litto. & itine. cuſto. lib. 12. quod cum noluerit, ſatis conſtat affectaſſe prohibitionem & impedimentum, l. qui commeatus, & ibi not Bar. ff. de re mili. l. a. §. quod diximus, ubi Bar. & Moder. ff. ſi quis cau. & illa eſt etiam euidens coniectura, ꝙ affectauerit, quia falſo ſuggeſſit dom. Seneſcallo, quod Conſules impediebant extractionē, ut facilius mouerentur ad denegandum licentiam, ut ſupra dictum fuit. Minus obſtat ſecunda ratio fundata ſuper eo, quod licentia conceſſa per Do. Viguerium non ſit ſecundum formam pacti reſolutiui. quia illud expreſſe negatur, nam pactum reſolutiuum ita cantat, ſi extracta haberi non poſſit, cōtractus ſit nullus. Videamus ergo, an ex eo quod exigitur cautio de non exportando ad loca prohibita, dicatur haberi non poſſe extracta extra territorium Arelaten. meo quidem iudicio, falſa eſt
30 propoſitio emprons, quod ſic oſtenditur, † Negatiua præpoſita verbo, poteſt, importat præciſam neceſſitatem, & omnimodam impotentiam, ſecundum Bar. & alios in l. Gallus, in princ. ff. de lib. & poſthu. & in l. fina. de feriis, glo. & Canoniſtę in c. 1. de reg. iur. hęc ergo propoſitio, ſi extracta haberi nō poterit, non differt ab iſta, ſi extracta nullo modo haberi poterit. cum igitur haberi poſſit mediante cautione, falſa redditur uniuerſalis negatiua, l. ſi is qui ducenta, §. utrum, & ibi not. ff. de reb. du. imo Petrus, qui cauere recuſauit, dicitur noluiſſe impetrare licentiam, non autem dicitur non potuiſſe, l. de die, §. fin. ff. qui ſatiſda. cogan. Non obſtat dum dicitur, quod ex forma pacti Petrus emptor ſolum tenebatur ad decem ſcuta pro habenda licentia. quia reſpondetur multis modis. Primò aduertendum eſt, quod emptor lege contractus tenetur procurare, ut habeat licētiam, pro qua obtinenda tenetur facere debitum ſuum uſque ad ſummam ſcutorum decem. ita cantat primum pactum. Subſequitur ſecundum, & caſu quo licentia haberi non poſſit, quod contractus ſit nullus. ita ſonant verba ſecundi pacti. dico modo, quòd ſi petitur cautio de non exportando frumentum extra prouinciam, quod dictus emptor non dicitur grauatus contra formam pacti: nam illa dictio, uſque ad decem aureos, adiecta quantitati, excludit quantitatem ab inde ſupra, & ſic excludit onus pecuniarum, conſiſtens in quantitate tantum, & non cætera onera. ea enim eſt natura huius uer-
11 bi, † uſque, ut ſi adiiciatur tempori, excludat tempus tantum: ſi quantitati, quantitatem: ſi menſuræ, menſuram, & nihil aliud excludit. ratio eſt manifeſta, quia per dictionem, vſque, inducitur terminorum ſeparatio: terminus autem terminatus dicitur eſſe eiuſdem iuris, cuius eſt terminans, aliàs ſeparatione opus non eſſet, vt not. in l. ſi fines agri. C. de euict. & illud, quod excluditur à termino terminatiue, dicitur eſſe tale, quod in ipſo termino includi poſſit: aliàs per dictionem, vſque, nunquam excluditur, ſicut nec includitur ſecundum Bart. in l. patronus, §. Sempronio, ff. de lega. 3. cum itaque cauere & ſoluere ſint penitus ſeparata, concludendum eſt, quod pactum de ſoluendo uſque ad decem aureos pro licentia obtinenda, ſolum excludat maiorem quantitatem, ideſt quod emptor non teneatur ſoluere vltra decem aureos, non autem quod non teneatur cauere de non exportando extra prouinciam.

Secundò reſpondetur, quod cautio non exigitur pro licentia ipſa extrahendi frumentum extra territorium Arelaten. ſed pro euitandis fraudibus, ne emptor abutatur ipſa licentia. Vnde ſi emptor non poſſit habere licentiam, quia nolit cauere de non abutendo, cōditio illa, ſi haberi non poterit extracta, in eius odium cenſetur defecta cum per ipſum ſteterit quominus haberetur, ſicut dicitur commiſſa ſtipulatio pœnalis, ſi promiſſor non ſteterit in iudicio, quando per ipſum ſteterit quominus ſiſtere potuerit, l. 1. §. 1. ff. ne quis
12 eum. qui. l. iure ciuili, ff. de conditio. & demonſtra. † non ne indignum eſt. ut rei exceptio pacti patrocinetur, qui pacto abuti contendit, l. 2. verſ. quid enim. ff. ſi quis cau. ſicut etiā indignus eſt priuilegio qui abutitur poteſtate, ca. vt priuilegia. cum ſimilib. extra de priuilegijs. Laus Deo.

S V M M A R I V M.

1 *Filia non dicitur decepta, ſi poſt bonorum paternorum renunciationem remiſerit legitimæ ſupplementum.*

R E S P O N S V M XVI.

1 NOn dicitur filia, † quæ renunciauerat bonis paternis, decepta ſi ſuam poſtmodum legitimam, eiuſq; ſupplementum etiam remiſerit, vt ſupra de leg. cap. 5. in 3. dubio, latè diſcutitur.

S V M M A R I V M.

1 *Legitima, vel eius ſupplementum, non venit in generali renunciatione bonorum paternorum, et facta a filia niſi interuenerit iuramentum. nu. 4.*
2 *Iuramentum non trahitur ad non cogitata.*
3 *Iuramentum habet vim expreſſi conſenſus.*

R E S P O N S V M XVII.

FRequens eſt propoſita quæſtio, an filia, quæ cum iuramento renunciauit omnibus bonis paternis, cēſeatur renunciaſſe ſupplemento legitimæ? & ratio dubitandi eſt,
1 † quia generalis renunciatio non porrigitur ad legitimam, nec ſupplemētum illius, l. ſi qn. §. illud. C. de inoffic. teſtam. & ibi not. per Bald. & alios, & firmant Bald. An-
2 gel. Pau. de Caſt. & alij, in l. de his, ff. de tranſact. Nec † uidetur obſtare iuramentum, quia non trahitur ad ea, de quibus renuncians non cogitauit cum à conſenſu reguletur, l. fina. C. de non nume. pecu. & traditur per Bartol. in l. ſi quis pro eo, uerſ. octauus caſus, ff. de fideiuſſ. & licèt iuramentum habeat uim ſpecificæ expreſſionis circa ea, quibus conſenſus accommodatur, non tamen poteſt uideri ſpecialiter expreſſum id, de quo non fuit cogitatum, ſecundum Sal. in l. prima, C. commo. & Iaſ. in l. ſed & ſi quis, §. quæſitum, ad fi. ff. ſi quis caut. & per hanc rationem reperio Aret. in l. prima, §. ſi quis ita, ff. de uerbor. obligatio. determinantem pro filia, quod non cenſeatur renunciaſſe ſupplemento legitimę, ſequitur Giochus in repetitio. Auth. nouiſſima, quæſt. 21. C. de inoff. teſtam.

Sed prædictis non attentis contraria ſententia potior eſt, & à Doctoribus communiter recepta per tex. in c. quamuis,
3 de pact. lib. 6. † & quia iuramentum habet uim expreſſi conſenſus, ſecundum Bald. in d. l. prima, quæſtio. 2. C. commod. & Angel. in l. ſenium, C. qui teſtam. face. poſ. & Curt. conſil. 76. Do. Ludouicus. colum. 5. & bene probat tex. in c. ex reſcri-
4 pto, de iureiur. † & per hanc rationem ita quæſtionem hanc determinant Ludo. Ro. & Mod. in d. §. ſi quis ita, & d. Georg. Natta in d. cap. quamuis, colum 9. & do. Iaſ. poſt Bald. & Sali. in d. l. ſi quando, §. & generaliter, Alexand. conſil. 181. perſpectis, lib. 5. & Dec. conſil. 26. colum. 2. & conſil. 130. iuſſa renunciatione, colum. 4. & Paul. de Caſt. in l. in ratione, 2. in princip. ff. ad leg. Falcid. Nec obſtat ratio adducta per Aret. quia ſi dixerimus generalem renunciationem non præiudicare ex eo, quòd requiratur ſpecialis renunciatio per tex. in d. §. & generaliter, tunc reſpondetur quod iuramentum habet vim ſpecialis renunciationis, d. cap. ex reſcripto. Si vero dixerimus, quod renuncians in genere, non præſumitur cogitaſſe de legitima, & illius ſupplemento: reſpondebo ꝙ licèt lex ciuilis ita præſumat, quando renunciatio eſt ſimplex abſq; iurō: tamen quando eſt iurata, capienda eſt contraria præſumptio, vt conſulatur ſaluti animæ ipſius renunciantis, ca. iuuenis, & ibi not. de ſponſa. eſſe enim poteſt, quòd renuncians omnibus bonis, cogitabat etiam renunciare legitimæ & ſupplemento, arg. l. qui iure militari, ff. de teſtam. milit. poteſt etiam eſſe quòd non cogitauit. vnde propter dubitationem eo caſu, quo renunciatio eſt iurata, lex canonica non uoluit præſumere quòd non cogitarit, tum propter periculū animæ, tum ne eſſet auctrix periurij caſu, quo renuncians cogitaſſet. Laus Deo.

Leui res,ff.de act.emp. l. huiuſmodi,§.ſi ſeruum, ff.de leg.1.
Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Pretium ſuccedit loco rei in uniuerſalibus, præſertim quando res præſtari non poteſt, ſecus in ſingularibus, & num. 7.*
2 *Pacto diſcedit faciens actum ipſi pacto contrarium.*
3 *Oppoſitorum eadem diſciplina.*
4 *Vendens rem, quam alteri dare promiſit, à promiſſione recedit.*
5 *Legatum reuocatur ob donationem, etiam legatario factam.*
6 *Actor non poteſt agere ex pacto ultro citroque obligatorio, niſi prius ipſe adimpleuerit.*

RESPONSVM XVIII.

SI Bernardus non uendidiſſet pratum Trophimo,planè conſtaret Trophimum teneri retrouendere baſtitā, pro ſimili precio ducentorum aureorum, & ad reſtitutionem prati, iuxta conuenta & promiſſa per ipſum Trophimum,l. 2. C. de pact. inter empt.& uendit. l.ſi uir uxori, ff.de præſcrip.uerbis. Sed quia Bernardus propter alienationem prati non habet facultatem rei habendæ, hæſitatur an reſtituendo pretium prati & dictos ducentos aureos iure agat actione ex ſtipulatu contra dictum Trophimum? Videretur quod ſic, quia dando pretium prati,uide-
1 tur dare pratum, cum † notum ſit precium ſuccedere loco
rei, eo maximè caſu,quo res præſtari non poteſt,l.item ſi uerberatum,§.primo, ff.de rei uend. nec Trophimus poteſt prætendere ſua magis intereſſe habere rem quàm precium,cum res ipſa ſit penes ſe, & ſic habet rem & precium,l.ſi rem & precium,ff.de pet.hæred. Sed contrariam ſententiam ueriorem puto, quia Bernar. uendendo pratum ipſi Trophimo dandum pro recuperatione baſtitæ, uidetur renunciaſſe pacto re
2 dimendi ipſam baſtitam. † nam qui facit actum contrarium
pacto, cenſetur à pacto diſcedere,l.ſi eam quam, ff.de reſcin. uend. l.poſt diem,& l.ſequen.de lege commiſſo. Bernar. autem ſciens ſe teneri dare pratum pro baſtita, alienando pratum facit actum contrarium pacto redimen. quia deſinit ſuo facto poſſe pro ſua parte pactum adimplere. ergo à pacto uidetur diſcedere. Si enim Trophimus uendidiſſet baſtitam precio appreciato, & non pro prato ipſi Bernardo, diceretur diſceſſum à pacto,d.l.ſi eam quam, ubi caſus. Idem ergo dicendum, ſi Bernar. uendiderit pratum ipſi Trophi-
3 mo,† cum oppoſitorum eadem ſit diſciplina, l.prima, ff. de
his,qui ſunt ſui,uel alie.iur.l.inter ſtipulantem, §. ſacram. ff.
4 de verbor. obliga. † Is enim qui alienat rem, quam alteri
dare promiſit, uidetur non uelle adimplere promiſſam fi-
5 dem obſeruare, l. rem legatam, ff. de adi. leg. † ubi teſtator
videtur reuocare legatum,ſi rem legatam alteri donet.quod procedit, etiam ſi eam teſtator donet ipſi legatario, iux. tradita in l. planè,§. ſi duobus, ff.de leg.primo, & l.quotiens, C. de rei uend.ubi uendens & tradens rem prius uenditam alteri, non uidetur uelle primam uenditionem obſeruare; & qui uendidit rem alteri promiſſam uendere cum pacto de retrouendendo, contrauenire dicitur,l.ſi cum uenderet, ff. de pign.actio. & traditur per Alexan. conſil. 10. lib. primo, & ſatis de ſe paret, & infinitis iuribus probari poteſt.
6 Secundo,† quia ex pacto ultro citro obligatorio agi non
poteſt, niſi actor prius adimpleat pro parte ſua, l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. emp. ergo Bernar. qui agit ex hoc pacto ultro citroq; obligatorio.non iure agit,cum non adimpleat, nec adimplere poſſit pro parte ſua, ideſt cum non det, nec tradet, minuſque dare, uel tradere poſſit pratum pro baſtita.

Nec obſtat, quòd uelit dare precium, quia aliud eſt res, aliud precium rei, l. qui uas,§.fina.ff.de furt.not. per glo.in l.Labeo, & Sab. ff. de uerbor. ſignifica. & ideo qui promiſit rem dare,uel tradere, non dicitur adimplere, ſi uellet dare precium, l. ſi rem tradi, ff. de uerbor. obligatio. & l. ratio. §.fina. ff.de actio. empt. l.ſi ita, §.fina. ff.de contrahen. emp.
7 † nam in ſingularibus precium non ſuccedit loco rei,ſed ſo-
lum in uniuerſalibus, d. l. ſi rem & precium, & ibi Bart. & Idem traditur per Bartol. in d. l. Labeo, & in l. Imperator, §. fina.ff.de leg.primo. Nec etiam obſtat, quod Trophimus habeat pratum, quia habet ex alia cauſa, & alio iure, quàm ex pacto,de quo agitur: ideo Bernar.non iure agit ex pacto,

SVMMARIVM.

1 *Qui per alium facit,per ſeipſum facere uidetur, impropriè tamen, & num. 13.*
2 *Verbum, quodcunque, etiam in ſingulari numero prolatum,eſt uniuerſale.*
3 *Interpretatio reddens actum nullum, eſt reÿcienda.*
4 *Conuentio non eſt trahenda ad iniquitatem, nec ad eum caſum, per quem altera pars enormiter læderetur.*
5 *In claris non admittitur uoluntatis quæſtio.*
6 *Verbum, habere, intelligitur iure dominy, uel quaſi, uel iure poſſeßionis.*
7 *Aduerſatiua ſolum his, quæ ſunt eiuſdem generis, aduerſari poteſt.*
8 *Diſpoſitionis uerbis non uerificatis, non poteſt ipſa diſpoſitio uerificari.*
9 *Colonus à colendo dicitur, ideo ipſe, non dominus colit.*
10 *Alluſio effectum rei deſignat.*
11 *Interpretatio contractuum fienda eſt ſecundum obſeruatam conſuetudinem.*
12 *Colonus reſpectu culturæ, & ſuo proprio nomine,& ad eius utilitatem, non locatoris colit, etiam ſi nummis colat: Ideo eius pars culturæ,domini uero pars prædio aſcribitur.*
14 *Verbum, uidetur, fictionem importat.*
15 *Contrahentium uerba tantum uerè, & propriè intelligenda.*
16 *Interpretatio in dubio fit contra eum, qui apertius legem dicere potuit, præſertim illius, cui fuit permiſſa ſeruitus.*
17 *In ſtipulationis interpretatione inſpici debent ante omnia eius uerba.*
18 *Inconueniens non poteſt allegari,quando perſpici potuit.*
19 *Fraudem non facit, qui iure ſuo utitur.*

RESPONSVM XIX.

QVæritur vtrum incolæ Montis fortis diœceſ.Ciſtarien. qui locatunt eorum prædia,teneātur ad bouagium, ut uerbis tranſactionis utat, ideſt ad duo ſextaria frumenti,& quatuor eminas auenæ,uel ad dimidiam bouagii, iuxta tranſactionis placitum,cuius tenor ita cantat, Tranſigerūt quòd quilibet incola habens aratrum de quocunque animali laboret, teneatur annis ſingulis in feſto S. Mariæ menſis Auguſti, dare domino dicti loci ſextaria duo annonæ, & eminas quatuor auenæ: ſi uerò non haberet talis laborans niſi unum animal ad laborandum, quòd ille talis medium prædictæ ſummæ ſoluere teneatur.

Sunt qui putant etiam incolas,qui non habent aratra, nec animalia, teneri ad dictum bouagium, modò opera coloni utantur in cultiuari faciendo eorum prædia ijs rationibus
1 adducti: † quòd qui per alium, & alienis animalibus labo-
rat, ipſe dicitur laborare, l.ita autem,§.geſſiſſe, ff.de admin. tut. l. prima, §. deieciſſe, ff. de ui, & ui arma.l.unum,§.1.ubi Bartol.not.ff.de leg. 2.cap.mulieres, de ſententia excommu. cum concord. quæ ad hoc abundant. quod ex illis uerbis, uniuerſalibus, quocunque animali laboret, approbari poſſe contendunt, & ſic ſiue de ſuis animalibus, ſiue alienis: nam
2 uniuerſale † uerbum,de quocunque, etiam aliena compre-
hendit. cap. ſolitæ, de maior. & obedien. l. à procuratore. C.manda.l.1.§.fi. ff. de his, quæ in fraud.cred.& quamuis in ſingulari probata ſint, vniuerſalia tamen ſunt,l.3.§.1.ff.de libe. exhiben. Dicunt inſuper,quòd niſi incolæ, qui per colonum laborant,obligati ſunt ad bouagium, ſequeretur quod ſi omnes incolæ uterentur opera colonorum, illuſoria red-
3 deretur conuentio. Quod non eſt dicendum, cum † non ſit
ea interpretatio accipienda, quæ actum reddit inutilem &
4 eluſorium, l.ſi domus,ff.de leg. 1.l.fi.C.com.de leg. Nec con
uentio trahenda eſt ad iniquitatem,nec ad eum caſum, per quem altera pars enormiter lædi poteſt, ca. dilect. de decimis.

Sed meo iudicio longè falluntur, cum ex ſpeciali pacto

conuentum legentur quòd ab his, qui non laborant cum
bobus, uel alijs animalibus, nihil peti poſſit pro dicto boua-
5 gio: † unde in claris non uidetur adminenda uoluntatis
quæſtio, l. ille aut ille, §. cum in verbis, & in l. non ali-
ter, ff. de leg. 3. Et nec obijciatur, quod huiuſmodi ſpe-
ſpeciale pactum debet intelligi, niſi prout ſupra declaratū
ſuit in capitulo de ſoluen. bouagium, libet extendere quod
ex capitulo bouagij non tenentur ij, qui non laborant, nec
habent aratra & boues, ſeu alia animalia ad laborandum
apta, licèt eorum prædia locauerint colonis cultiuanda.
contextus capituli ipſius bouagij talis eſt, quod quilibet ha-
bens aratrum, &c. ponderanda ſunt ſingula uerba: & in
primis uerbum, habens aratrum, dominus autem non di-
6 citur habere aratrum. Sed † quia verbum, habens, intelli-
gitur iure dominij, uel quaſi, aut ſaltem iure poſſeſſionis,
l. habere, ff. de uerborum ſignifi. l. ſtipulatio iſta, §. habe-
re, ff. de verborum obliga. dum igitur colonus habere di-
catur aratrum, & non locator, bene ſequitur quod uerbum,
habens, non adaptatur in perſonam locatoris. eadem quo-
que dicenda ſunt in bobus & animalibus, quæ ſunt condu-
ctoris, non locatoris: & tamen ad hoc ut aliquis teneatur
ad bouagium, requiritur quòd habeat boues, ut probatur
in verſic. ſi uero non haberet niſi unum, quod non tenea-
tur niſi ad dimidiam. illa enim aduerſatiua, non haberet
niſi unum, aduerſatur habentibus plures, ut habentes plu-
res teneantur ad integrum bouagium: habentes uero niſi
7 unum, teneantur ad dimidiam. † non enim poteſt aduer-
ſatiua aduerſari, niſi his, qui ſunt eiuſdem generis, & ſic
his, qui habent ultra unum bouem. l. manu, §. fina. cum
glo. & ibi Bartol. ff. de adult. l. quominus, & ibi Iaſ. in ter-
tio uolu. ff. de flum. certum eſt quod locator non habet
boues, nec aratrum, quæ ſunt coloni, & penes colonum,
8 ergo in locatore non uerificantur † uerba diſpoſitionis, er-
go nec etiam uerificabitur ipſa diſpoſitio, l. quarta, in §. to-
tiens, ff. de dam. infec. l. quod conſtitutum, ff. de teſtam. mi-
lit. Non etiam locatori conuenit uerbum, laborat, ideſt
colat, cap. ſæpe, & ibi gloſſa in uer. laborare. ideſt colere,
12. quæſtio. ſecunda, cum non ipſe colat, ſed colens, à colen-
do dictus, ut not. per glo. & alios in rubr. C. de agri. & cenſi.
& colo. lib. 12. & in l. ſi meſſes, §. uls maior, ff. loca. non
etiam mens tranſigētium, nec ratio tranſigendi, militant in
locatore non habente aratrum, nec animalia, quibus ter-
ra colitur, nec laborante: quia huiuſmodi onus ſoluendi bo
uagium, non pro terra ſed pro bobus, alijsq; animalibus
ſint impoſita, quod alluſio uerbi deſignat, alias denomina-
tum fuiſſet terragium, ut in multis locis huius patriæ pro-
uinciæ appellatur id onus, quod pro terra, ſeu dño terræ
ſoluitur, non autem bouagium, de quo agitur, ad præſens
10 quæritur: † nam uerbi alluſio effectum rei deſignat, ut tra-
dit Bald. in ca. primo, §. ſi quis de manſo. ſi de inueſt. feu.
contro. fue. uolunt Bart. & alij in l. 2. §. mutui, per illum tex.
ff. ſi cert. peta. abſit ergo ſenſus, quem nec uerba tranſa-
ctionis, nec mens tranſigentium admittunt. Nam ſi
mens tranſigentium fuiſſet, quod ut ſupra habentes prædia
teneantur ad bouagium, etiam quod ipſi colerent per ſe ip-
ſos, ſeu per alios, ad quid oportuiſſet diſtinguere huiuſmo-
di onus inter habentes animalia & laborantes, & non ha-
bentes nec laborantes: ſi enim uoluiſſet quemcunque ha-
bentem prædia teneri ad bouagium ſolùm grauari uoluiſ-
ſet, ſiue ipſi haberent animalia, & laborarent, ſiue non ha-
berent per alios ea cultiuari fecerint, quod tamen labo-
rantes tantum obligari uoluerint, debet intelligi quòd
non pro terra, ſed pro animalibus & cultura conuenerint
bouagium excului debere, & hic fuit uerus ſenſus, & uera
intentio paciſcentium, quam uerba clariſſime demon-
ſtrant. & ubi de ipſorum intentione aliàs dubitari potuiſ-
ſet, ab uſu tamen longiſſimaq; conſuetudine, quæ hacte-
nus non laborantes perſeruant immunes, ſublata remanet
omnis hæſitatio, l. minime, & l. ſi de interpretatione, ff.
11 de legibus. † nam ſecundum conſuetudinem obſerua-
tam interpretari debet omnis contractus, etiam cum Prin-
cipe celebratus, l. ſi pignore, §. ſi creditor, & ibi Bartol. ff.
de pigno. actio. l. fina. ubi Bald. C. de fideiuſſ. comprobat
in ſimili caſu Dec. conſilio 48. maturè & diligenter, colum.
prima, in prima parte. & hæc noſtra concluſio uerior appa-
rebit, ſi contraria ſupra allegata de medio ſubmoueantur.
Non obſtat itaque prima ratio fundata ſuper reg. qui per
alium. tùm quia non bene adducitur in propoſito, nam
cum pro cultura bouum ſeu animalium debeatur boua-
gium, ut dictum eſt, conſequitur ut is teneatur, qui colit
12 per ſe uel alium eius nomine, † ſed colonus reſpectu cultu-
ræ colit ſuo proprio nomine, & ad eius utilitatem, non no-
mine locatoris, ſiue nummis colat, ſiue ſit partiarius, qui
ſocius reputatur, dicto §. uis maior. nam pars coloni cul-
turæ aſcribitur, pars domini prædio attribuitur, cap. tua,
de decim. ergo colonus etiam partiarius ſibi colit, & ſuo
nomine non nomine domini, l. ſi ſocius, §. locaui, ff. de
furt. nihil ergo ad rumbum facit prædicta reg. tùm quia
non propriè facit, qui per alium facit largè & impropriè.
ita uult glo. in d. l. prima, §. deieciſſe, per illum text. in uer-
13 bo, † uidetur, quod fictionem imponat, l. ſingularia, ff. ſi cer.
peta. docet Bartol. in l. ſi is, qui pro emptore, ff. de uſucap.
& quod impropriè facit, qui medio alterius facit, probatur
14 in l. item ſi obſtetrix, ff. ad legem † Aquiliam, & in l. ſi pater,
15 ff. de his, quæ in frau. credit. † uerba autem contrahentium
debēt intelligi in caſu uero, & proprio non in caſu ficto, &
improprio, l. quicquid aſtringendæ, ff. de uerborum obli-
gatio. l. 3. §. hæc uerba, ff. de neg. geſt. l. prima, §. ſi is, qui na-
16 uem, ff. de exercit. acti. † & in dubio capiendus eſt ſenſus,
qui facit contra eum, qui potuit legem apertius dicere, l.
ueteribus, ff. de pact. l. Labeo ſcribit, ff. de contrahen. emp.
& concor. adduc. per Decium conſi. 303. colum. 3. maximè
in hac materia tinentium & ſeruitutum, in quibus uerba ſunt
ſemper interpretanda in fauorem promiſſoris, ut minus o-
bligent promiſſorē quàm fieri poſſit, ſecundùm Angel. con-
17 ſil. 67. ex themate, circa finem. † quod in ſtipulationibus
abſque dubio admittendum eſt, in quibus inſpicienda ante
omnia ſunt uerba, ex quibus obligatio oritur. l. ita ſtipula-
tus, §. Chryſogonus, in fi. ff. de uerborum obligatio. & l. ſi ita
ſtipulatus ſit Stichum. ff. eod. l. fideiuſſores magiſtratuum,
ff. de fideiuſſor. & tradit Pau. de Caſt. conſil. 161. in præſen-
ti cauſa. & conſil. 227. ſuper primo, Decius conſil. 423. ne-
gari non poteſt, colum. prima, & ſequen. Non obſtat in-
18 conueniens præallegatum, † quia proſpicere potuit domi-
nus loci tempore, quo tranſegit quòd faciliter poterat eueni
re, quòd omnes incolæ habentes prædia poterant illa loca-
re, ſi eis uiſum foret. unde tale inconueniens non poteſt al-
terari à domino tranſigente, l. ſi quis domum, §. primo. ibi,
quia hoc proſpicere potuit, ff. loca. nec poteſt dominus præ
tendere cõtus locationis per ſubditos celebrari in fraudem,
19 cum ſint à iure, & ex tenore tranſactionis permiſſæ. † non
enim facit fraudem, qui ſuo iure utitur, l. iniuriarum, §. 1.
ff. de iniu. Præterea cum a colonis incolis habentibus ara-
tra & animalia colentibus prædia, poſſit dominus conſequi
bouagium, cur eſt quòd etiam à locatoribus non colenti-
bus contendit idem bis exigere? iſtud ſanè ex parte domi-
ni periniquum eſt & auaritiæ plenum. Non itaque dñs iure
adducit huiuſmodi inconueniens, quod in caput ſuum re-
dundet. Ex quibus patet quod tex. in ca. dilecti, & in ca. ſug
geſtum, & in ca. ex multiplici. non ſeruiunt intentioni ip-
ſius domini. tamen quia non læditur a ſubditis, qui eorum
prædia locant, ut ex prædictis liquidò conſtat, tamen quia
ibi uult quod priuilegiati, ut non teneantur ad decimas præ-
diorum ſuorum, teneantur tamen coloni ad decimas præ-
diorum conductorum. tamen quia ibi agitur de derogatio-
ne priuilegij, quod eſt contra ius, ca. priuilegia, 3. diſtinct.
& in præiudicium eccleſiæ. Ideo non eſt extendendum ad
priuilegiatos, qui aliena prædia colunt. hic agitur de con-
ſeruatione libertatis ſubditorum à iure communi ſibi con-
ceſſa. ergo tranſactio contra ius commune pariter reſtrin-
genda, ut minus obliget ipſos ſubditos, quàm fieri poſſit, ut
ſupra dictum eſt.

S V M M A R I V M.

*1 Legitima renunciatio ſpecialis eſſe debet, niſi adſit iuramen-
tum. & num. 4.*

2 Iuramentum non trahitur ad incogitata.

3 Iuramentum habet uim ſpecialis renunciationis.

*5 A communi Docto. ſententia in iudicando, non eſt receden-
dum.*

*6 Filia renunciando bona paterna ſi interueniat læſio enor-
miſſima, an teneat renunciatio, etiam quò ad legitimam.
uſque ad finem.*

*7 Iuramentum non obligat deficiente conſenſu, & interueniente
dolo & metu.*

Dolus

8 *Dolus & metus præſumuntur ex enormiſſima læſione, ac non adeſſe conſenſum, & nume. 10.*
9 *Dolus re ipſa, & ex propoſito, an æquiparetur.*
11 *Iuramentum non debet eſſe iniquitatis uinculum, & tria in eo requiruntur ueritas, iudicium, & iuſtitia.*
12 *Lex imponenda rebus, non uerbis.*
13 *Conſtitutiones ſecundum uerum experientiam ſunt intelligendæ.*
14 *Filia minor cum iuramento renuncians fratribus bona paterna, uel patruis, reſtituitur in integrum petita abſolutione à iuramento, ſi enormiter fuerit læſa, ſecus ſi patri renunciauerit pro dote non aſcendente etiam ad decimam partem legitimæ.*
15 *Læſio conſiderari non poteſt in iure quærendo, ſed quæſito.*
16 *Filius uiuente patre legitimam certi ualoris prætendere non poteſt.*

RESPONSVM XX.

Qui ueritas eſt, me dirigat in uiam ueritatis.

EX præmiſſo themate reſultant plura dubia.
Primum, an Mag. do. Honorata, quæ cum iuramēto renunciauit bonis paternis, cenſeatur etiā renunciaſſe ſupplemento legitimæ.
Secundum poſito, quod renunciauerit etiam ſupplemēto legitimæ, an aduerſus talem renunciationem poſſit prædicta do. Honorata venire, ratione enormis læſionis.
Tertium, ubi renunciatio ualeat, an poſſit Magn. Dom. Franciſcus de Soleris contradicere actiones ceſſas, & remiſſas eidem do. Honoratæ, ſeu eius marito ad cauſam ſupplementi dictæ legitimæ.
Circa primum uidetur prima facie dicendum, quód prædicta d. Honorata non cenſeatur renunciaſſe ſupplemento
1 lagitimæ, † quia ad hoc ut intelligatur renunciatum ſupplemento requiritur ſpecialis renunciatio, l. ſi quando, §. & generaliter, C. de inofficioſo teſtamento, & ibi Bald. & alij notant, & firmant Bald. Angel. Paul. de Caſt. & alij in l. de his.
2 ff. de tranſactio. † Nec uidetur obſtare iuramentum, quia non trahitur ad ea, de quibus renuncians non cogitauit, l. fina. C. de non nume. pecu. traditur per Bartol. in l. ſi quis
3 pro eo, verſic. octauus caſus. ff. de fideiuſſ. & † licet iuramentum habeat uim ſpecialis renunciationis, quantum ad ea, quibus conſenſus accommodatur, non tamen poteſt uideri ſpecialiter expreſſum de quo non fuit cogitatum ſecundum Sal. in l. prima, C. commod. & do. Iaſ. in l. ſed & ſi quis, §. quæſitum, colum. fina. ff. ſi quis cau. & per hanc rationem reperio do. Franc. Aret. determinare quæſtionem pro filia, in l. 1. §. ſi quis ita. ff. de uerb. obl.
Sed prædictis non obſtantibus, reſpōdeo contrariam ſententiam ueriorem eſſe, & à Doctoribus communiter rece-
4 ptam per text. in ca. quamuis, de pact. lib. 6. † & quia iuramentum habet uim expreſſæ, & ſpecialis renunciationis, ca. ex reſcripto, de iureiur. & traditur per Bald. in l. prima. C. commo. quæſtin. 2. & Angel. in l. ſenimu. C. qui teſta. face. poſſ. & per hanc rationem contra filiam determinant quæſtio. Lud. Roma. & Moder. in d. §. ſi quis ita. & Paul. de Caſt. in l. in ratione, la ſeconda, in princip. ff. ad leg. Falcid. & Bal. Sal. & do. Iaſ. in dicto §. & generaliter, Bald. in l. quamuis. C. de fideicom. dom. Alexan. conſ. 181. proſpectis. lib. 5. Bald. in dicto ca. quamuis. & ibi do. Georg. Natta. colum. 9. & Decius conſil. 26. colum. 2. & conſil. 180. uiſa renunciatione, colum. 4. ex quibus apparet, quod iſta eſt communis Doct.
5 ſententia, † à qua in iudicando nullatenus eſt recedendum, ca. ne innitaris prudentiæ tuæ, de conſtitu. Nec obſtat ratio adducta per Aret. quia ſi dixerimus generalem renunciationem ideo non præiudicare filiæ in ſupplemento legitimæ ea ratione, quod requiratur ſpecialis renunciatio, patet ex prædictis reſponſio: nam iuramentum habet uim ſpecialis renunciationis, d. ca. ex reſcripto. Si uerò dixerimus ideo non præiudicare filiæ, tanquam non præſumatur cogitaſſe de legitima, & ſupplemento eiuſdem. Reſpondetur quód lex ita præſumpſerit, quando ſimpliciter renunciat bonis paternis abſque iuramento, d. §. & generaliter. tamen quando interuenit iuramentum lex huic præſumptioni non aſſiſtat, imo contrarium præſumit, ut conſulatur ſaluti animæ ipſius renunciantis, ca. iuuenis, & ibi not. de ſponſ. nam cum renunciatio ſit generalis, potuit in genere renunciationes cogitare de ſupplemento legitimæ, arg. l. qui iure militari, ff. de teſtam. mili. vnde lex canonica noluit, ubi interuenit iuramentum, præſumere quod renuncians generaliter o͞ibus bonis paternis, nō cogitauerit de ſupplemento legitimæ, cum propter periculum animæ, tum ne eſſet auctrix periurij, & hęc eſt ipſa ueritas, maximè in caſu præſenti: quia ſtante ſtatuto prouinciali, quod extantibus maſculis filiæ non ſuccedunt in bonis patris, non habent ab inteſtato ius, niſi reſpectu legitimæ. Vnde cum ſit unicum ius, uidetur nominatim ſpecificatum per generalem renunciationē, quæ ad illud ſolum referri poteſt, l. nominatim, ff. de libe. & poſthum.
6 Circa † ſecundum plura dici poſſunt, ſed breuiter agam, ut conſultorem decet.
Pro filia, quod poſſit contrauenire ratione enormiſſimæ
7 læſionis, facit primo, † quia iuramentum non obligat, ubi
8 deficit conſenſus, l. fina. C. de non nume. pecu. † ubi autem interuenit enormiſſima læſio, puta ultra dimidiam, præſumitur conſenſus abeſſe, l. quiſquis. C. de reſcinden. uendi. ergo &c. Secundò facit, quia renunciatio facta cum iuramento dolo extorto, non obligat, d. ca. quamuis. ubi autem interuenit enormiſſima læſio, præſumitur læſus dolo circumuentus, l. ſi ſuperſtite, C. de dolo. ergo &c. Nec obſtat, ſi dicatur quod tex. in d. ca. quamuis, loquitur de dolo ex propoſito, non de dolo re ipſa, qui reſultat ex enormiſſima læſione:
9 quia reſpondetur, quod † dolus re ipſa, & dolus ex propoſito, æquiparantur, ut not. in l. ſi quis cum aliter, ff. de verbor. obligatio. Tertio renunciatio cum iuramento metu præſtito non obligat filiam renunciantem hæreditati paternæ,
10 d. ca. quamuis. † quando autem interuenit enormis læſio, præſumitur filia renunciaſſe metu reuerentiali, propter quē non fuit auſa patri contradicere, l. 1. §. quæ onerādæ. ff. quarum rer. actio non det. Quarto facit quia niſi filia poſſet cō-
11 trauenire renunciationi iuratæ, † iuramentum eſſet iniquitatis uinculum, quod eſſe non debet, ca. quanto, ca. & ſi Chriſtus, de iure iuran. nec haberet debitas circunſtantias, quæ requiruntur iuramento, ſcilicet ueritatem, iudicium, & iuſtitiam, ca. animaduertendum. 22. q. 2. quæ enim iuſtitia, quæ ueritas, quodve ſanum iudicium dictat, quod filia minor exiſtens in domo patris, cui maximam debet reuerentiam ſponte renunciauerit pro modica dote opulentiſſimam hæreditatem? Certè nulla ratio ſuadet, quod ſponte renunciauerit. & in fauorem filiæ, quæ duabus mille libris renunciauerit hæreditati paternæ & maternæ, ſibi delatis in fauorem fratris, conſuluit Petrus de Ancha. conſil. 17. in quæſtione agitata, & conſil. 39. pro clariori, & idem tenuit ipſe Ancha. in c. canonum ſtatuta, 11. dubio. de conſtitu. & in d. c. quāuis, & d. Anto. & Ponor. in ca. cum contingat, de iureiuran. & idem conſuluit Ioan. Cal. conſil. 8. duæ puellæ, de iureiu. & Fede. de Senis. conſil. 199. quæritur, an d. Margarita. & Anto. de But. conſil. 46. Iuris rigor. Pau. de Caſt. conſil. 177. contra ſuperius conſulta. And. Sicu. conſil. 21. & quidem, col. 5. lib. primo, & conſil. 53. præclarè ſcripſit. colum. 3. lib. 2. & Corn. conſil. 11. in præſenti, lib. 3. & conſil. 124. multum diffusè, & conſil. 214. uiſo puncto, eodem lib. & conſil. 147. omiſſo: lib. quarto, Socin. conſil. 263. capio primum, lib. 2. & do. Alexand. in l. ſtipulatio hoc modo concepta, colum. quinta, ff. de verbo. obliga. & conſil. 59. Viſo puncto. lib. 2. & ita nouiſſimè conſuluit Decius conſil. 180. Viſa renunciatione, & ibi dicit quód iſta opinio eſt magis communis.
Contrariam opinionem tenent Ancharan. Ioan. de Imo. Ioan. And. Gemin. Philip. de Penis. & Georgius Natta, in dicto ca. quamuis per illum text. qui ſecundum eos procedit etiam ſi filia pro parua uel nulla dote renunciaſſet hæreditati. mouentur primò per rationem ibi expreſſam, ſcilicet propter diſpendium ſalutis æternæ, quæ ratio militat etiam quod mulier pro modica dote iurauerit non habere regreſſum ad bona paterna. Secundò, quia ſi dos data filiæ renuncianti, aſcenderet ad legitimam ualeret renunciatio abſque iuramento, l. ſi quando, §. illud. C. de inof. teſta. ergo ſequitur quòd diſpoſitio d. ca. quamuis, debet intelligi quando dos data non aſcendit ad legitimam, tunc quia renunciatio generalis non ualet quantum ad legitimam. opus eſt iuramento. & ideo ibi dicitur quod hoc caſu pactum iuramento firmatur, quod falſum eſſet ſi dos eſſet congrua, &

aſcenderet ad legitimam, quia pactum eſſet de ſe firmum.
Idem tenent Ang. Ludo. Rom. & Aretin. in l. qui ſuperſtitis.
ff. de acquiren. hæred. & ita conſuluit contra filiam, & Alex.
conſil. 42. ſuper præmiſſo themate, colum. penul. lib. primo.
ubi dicit quod licèt tex. in dicto ca. quamuis, excipiat caſum
quando dolo fuit iuramentum interpoſitum, tamen talis ex
ceptio non eſt intelligenda de dolo re ipſa, ſed de dolo ex
propoſito: inferens quod Petr. de Ancha. qui contrarium te-
net, utſupra dixi, malè loquitur, & quòd contra eum eſt cō-
munis opinio, & idem dicit Do. Alexan. conſ. 53. uiſis, & cō
ſideratis, col. 7. lib. 3. & conſi. 221. uiſa facti narratione, col. 2.
lib. 2. & ſecundum ueram intelligentiam, iſta opinio uerior
12 uidetur, alioquin diſpoſitio d. ca. quamuis, † eſſet impoſita
uerbis, & non rebus contra l. 2. C. communia de leg. & ca.
commiſſa, de electio. lib. 6. Nam parentes nunquam curant
quòd filia renunciet quando habet tantam dotem, quantam
capit, uel quaſi, ſua legitima, ſed tunc demum fiunt ſimiles
renunciationes, quando filia non habet integram legitimā,
& iſtud docet experientia, quæ nota eſſe debuit, & fuiſſe cre-
ditur Bonifacio octauo, qui fuit auctor conſtitutionis, dicti
13 cap. quamuis. † vnde ſi intelligatur illa conſtitutio ſequi
rerum experientiam, prout intelligenda uidetur, C. de no.
Cod. comp. l. prima, erit ibi caſus prout eſt cōtra filiam. Quid
igitur in tanta Doc. uarietate dicendum? Ego hoc caſu con-
tra filiam reſpondeo, & pro concordia harum uarietatum
conſidero duos caſus principales. Primus caſus eſt, quando
14 filia † minor cum iuramento renunciat hæreditati paternæ,
iam delatæ, in manibus fratrum, uel patrui, & tunc iſto caſu
ſi reperiatur enormiter læſa, poteſt petita abſolutione con-
trauenire, & ita procedat prima opinio, & ita loquuntur o-
mnia ſupra allegata pro hac ſententia. Secundus caſus eſt
quando filia renunciauit bonis & hæreditati patris uiuentis
cum iuramento, in manibus ipſius patris, & hoc caſu renun-
ciatio firmatur iuramento, etiam ſi dos ſibi data non aſcen-
dat ad decimam partem legitimæ, quæ tempore mortis pa-
tris reperitur ſibi deberi, & ita procedit diſpoſitio dicti ca.
quamuis, & opinio Ioan. de Imo. Gem. & aliorum, de qui-
bus ſupra. Et ſi quæritur ratio diuerſitatis, reſpondeo ratio-
nem diuerſitatis eſſe, quia renuncians hæreditati iam dela-
tæ renunciat iuri certo, & iam quæſito, ſed renuncians hære-
ditati ſeu legitimæ patris uiuentis nondum delatæ, renūciat
iuri incerto & quærendo, conſiſtenti in ſola ſpe. Et ſi replice-
tur quòd iſtud eſt diuerſificare caſus, non autem reddere ra
tionem diuerſitatis. Reſpondeo quod ex hoc reſultat mani
feſta ratio diuerſitatis, quia in iure quæſito cadit læſio, ſed in
iure quærendo nulla poteſt læſio conſiderari, l. filius paciſcē-
do, C. de pact. & ibi not. licèt enim filia ſit ſucceſſura patri ab
inteſtato, tamen patre uiuente intereſſe talis ſpei non eſt cō-
ſiderabile, ut eſt text. quem ibi not. Bartol. in l. poſt eman-
cipationē, §. primo, ff. de libe. leg. & quantum ſit reſpectu di-
ſpoſitionis, talis ſpes dicitur ſpes vana, & non probabilis
ſecundum Bartol. in l. fina. circa finem. C. de pact. & licèt
legitima dicatur quaſi debita, tamen uiuente patre dicitur
filia habere ſpem vanam & præmaturam, l. prima, §. ſed nec
impuberis. ff. de collatio. nec poteſt filia, dum uiuit pater, prę
tendere quod ſua legitima ſit alicuius certi ualoris: quia
legitima eſt quota bonorum, quam pater reliquit tempore
mortis, auth. nouiſſima, & ibi no. C. de inofficio. teſta-
mento. unde cum filia renunciat pro certa ſumma hæredita-
ti, ſeu legitimę uiuente patre, non poteſt dici læſa, cum ip-
ſa potuerit præmori, l. nam & ſi parentibus, ff. de inoffi-
cioſo teſtamento. potuerintque facultates patris diminui,
l. ius alimentorum. ff. ubi pu. edu. deb. & ideo propter
hunc dubium euentum læſio non conſideratur, l. de fi-
deicommiſ. C. de tranſactio. & hanc opinionem ſequitur
Curt. licèt per alia media, conſil. 44. ſuper contingentia.
& conſil. 66. in ultimo dubio. & quia ex præmiſſis patet re-
ſponſio ad fundamenta contraria, aliter non curabo ſpecia-
liter reſpondere.

Ex præmiſſis ſequitur reſolutio tertij dubij, ꝙ Do. Fran-
ciſcus, qui ignoranter. & per errorem indebitè dedit in ſolu-
tum nomen mariti debitoris pro ſumma 1800. △. ſolis in
una parte, & pro Florenis mille in alia parte, poterit per con-
dictionem indebiti repetere actiones ceſſas, ſiue nomen de-
bitoris, l. 2. & l. fina. C. de condictio. indeb. ꝙ ſi maritum
liberauit uxoris nomine, & ex cauſa dotis, condictio compe
tit contra do. Honoratam, ut repetat, uel cedat actiones
ſuas contra maritum, loco ipſius reſtitutionis faciendæ per
eundem, l. ſi donaturus, verſic. ſi quis indebitam, ff. de con-
dictio. cau. da. quod ſi ex cauſa donationis uxor iuſſerit
maritum liberari, condictio dabitur etiam contra maritum,
l. Iulianus. ff. de doli excep.

S V M M A R I V M.

1 Pacto uti quis non poteſt, cui non ſatisfecit.
*2 Serui non poſſunt ad libertatem uenire, ſi intra tempora con-
ditioni reddēdarum rationum, ſub qua legata eſt libertas, non
paruerint.*
3 Libertas ineſtimabilis ac fauorabilis eſt.
4 Moram purgare non licet actori ad conſequendam actionem.
*5 Mora venditoris in non denunciando intra tempus poteſt pur-
gari, ſi pactum redimendi ſub conditione, ſi intra aliquod tem
pus fuerit emptori denunciatum, incipiat a præcedēti diſpoſi-
tione, ſecus de rigore tamen iuris non de æquitate, ſi forme-
tur pactum à præcedenti conditione. & nu. 7.*
6 Mora purgationem impedit defectus conditionis.
*8 Intereſſe probabile cauſari non poteſt ex his, quæ in fortuna ar-
bitrio conſiſtunt.*

RESPONSVM XXI.

TItius domum uendidit, poſt uenditionem cū
emptore pactus eſt, ut ſi eandem domū
ipſe uellet, emptor ſibi eodem precio, intra qua
driennium tranſcriberet ea lege adiecta, quod
uoluntatis ſuæ Titius emptorem faceret cer-
tiorem ſex menſibus ante tranſcriptionis diem, is domum
uelle denunciauit ultima quadriennij hora. Ideo hæſita-
tur an legem pacti ualeat exercere? ego quia præſcripta die
1 emptorem non monuit, † non puto eum poſſe uti benefi-
cio pacti, cui non ſatisfecit, l. ſi ſuper. C. de tranſactio. l.
fina. §. fina. ff. de reſcinden. uenditio. l. ſi a te. C. de pact. in-
ter empt. & uendit. intererat enim emptoris ſex men-
ſibus antea ſcire Titij uoluntatem, ut commodius poſſet
aliam ſibi domum comparare: ſed an Titius audiendus ſit,
ſi paratum ſe offerat pati emptorem alijs ſex menſibus in-
habitare domum reemptam, uel ex precio ſoluto, aliam ua
2 leat ſuo commodo emere, ſeu conducere? Scęuola † ſi intra
præſcripta tempora conditioni reddendarum rationum ſer-
ui non paruerint, ad libertatem credidit eos non poſſe per-
uenire, etiam ſi poſtea parati ſint rationes reddere, l. Thais,
§. intra. ff. de fideicom. lib. & idem uoluit Vlpia. in l. ſi in-
tra quinquennium. ff. de ſtatu libe. quod ſi tractantibus
3 de libertate inęſtimabili, multiſq; adiuta. fauoribus actio
denegatur, etiam ſi poſt diem paritum ſit conditioni, ma-
gis deneganda Titio ex ſtipulatu, uel præſcriptis uerbis ſtri-
ctiſſimi iuris actio eſt. & his iuribus motus ueridicus Bar-
4 tol. generalem nobis doctrinam tradit, † ut ad conſequen-
dam actionem non ſit actori licitum purgare moram. ita
ille docet in l. ſi inſulam, in ultima quæſtio. & in l. ſi ita
quis. §. Seia cauit. ff. de uerborū obliga. & ab hac doctrina
nullus Doc. diſcrepat. Ego autem hac in re circunſpecti iu-
5 dicis eſſe puto animaduertere, † an a præcedenti diſpoſitio-
ne formetur pactum, an à præcedenti conditione, iuxta l.
ita ſtipulatus. ff. de uerborum obligatio. nam ſi à præce-
denti diſpoſitione incipiat, puta quod emptor teneatur re-
trouendere, & Titius teneatur denunciare per ſex menſes
antea ſe uelle emere, & nunc putarem moram poſſe purga-
ri: quia ex pacto nata foret actio, ad quam conſeruandam
licita eſt morę purgatio, d. l. ſi ita quis. §. Seia. ubi etiam
de pacto retrouendendi agebatur: ſi uerò incipiat a præce-
denti conditione, puta ſi Titius denunciauerit ſex menſi-
bus ante terminum quadriennij ſe uelle emere, teneatur
emptor retrouendere. & hoc caſu, quia cum conditionis e-
uentu nata non erat actio, l. cedere diem. ff. de uerborum
ſignifi. uidetur non eſſe licitam morę purgationem ad con-
ſequendam actionem iuxta præallegatam doctrinam Bart.
6 communiter receptam, † quia defectus conditionis impe-
dit purgationem moræ, l. 1. cum glo. C. de inſti. & ſubſti. &
in dicta l. Thais. §. intra, & dicta l. ſi ſuper, & traditur per
Dom. Alexand. in dicta l. ſi inſulam, colum. 7. uerſic. tertio
fallit ubicūque contractus initus per modum conditionis.
7 † quod uerum puto ſecundùm ſtrictum iuris rigorem, ſed de
æquitate tamen uideretur audiendus Titius, cum non
interſit emptoris antea ſciuiſſe uoluntatem Titij propter tē-
poris reintegrationem, ut docet Bar. in l. ſi ita ſtipulatus eſ-
ſem

ſem abs te,per illum tex.iuncta leg.ſeq.ff.de uerb.obl.& Pa-
nor.in c.ſi.colu.1.de iud.& bene ſeruit,quod dicit Bart.in l.
uno,§.cum quidam,colum.pen.ff.loca.nec dicatur propter
reintegrationem intereſſe emptoris minime ceſſare,cũ for-
ſan potuiſſet exacto tempore viliori precio domũ compara
re,ſtructura ſituque meliorem: nam ſic caſus fortunæ fuit;
8 forſan hoc reſtituto tẽpore melior fortuna ſequetur. † his
enim,quę in fortunæ arbitrio ſunt,intereſſe probabile cauſa
ri nunquam poteſt,l.ſi pater puellæ,C.de inofficio.teſtamen
to,l.ſi ea lege.C.de uſuris,l.de fideic. C.de tranſ.& huic ſen-
tentiæ accedat,quod decidit Iureconſultus in l.ſeruus,§.fin.
& in l.Stichum, §. Dama, ff. de ſtatu lib. Nec obſtant quæ
Scæuola, & Vlpianus in pręmiſſis iurib.determinarũt,quia
ut dicit glo.in l.ſi intra, loquuntur in conditione dandi:
ꝗ uero Vlpia. in d.l.ſeruus,& Labeo in d.§.Dama,ſtatuerũt
loquuntur in conditione faciendi,prout legitur thema quæ
ſtionis propoſitę per purgationem morę, ubi nõ ceſſabat to
tale intereſſe partis,prout ceſſat in occurenti caſu: ideo non
æquum, ut ibi audiatur moroſus, ſicut hic. Laus Deo.

S V M M A R I V M.

1 *Tranſactio an & quando fieri poſſit ſuper decimis abſque ſum mi Pontificis auctoritate.*
2 *Solennitas & conſenſus neceſſary ad actum, præſumuntur ex temporis antiquitate.*
3 *In claris opus non eſt coniecturis.*
4 *Quod non eſt, deduci non poteſt.*
5 *Non entis nulla ſunt qualitates.*
6 *Electio datur debitori, quando uerba ad eum referuntur.*
7 *In alternatiuis quando duo ſunt promiſſa, & unum deficit, alterum tantum cenſetur promiſſum.*
8 *Contrahentium uerba in dubio ſunt interpretanda ſecundum iuris diſpoſitionem.*
9 *Decimarum debitor non tenetur illas portare ad domum parochiani, minusq́; poteſt deducere menſuram ſeminum, & meſſorum.*
10 *Interpretatio minus lædens ius commune, eſt capiẽda, ac etiam quæ fauet eccleſiæ.*

RESPONSVM XXII.

DVO ſunt dubia, ſuper quibus accurate ſcripſe-
runt celeberrimi D.Conſultores. circa pri
1 mum, † an ualeat tranſactio ſuper decimis inte
gre non ſoluendis. uideretur quod non,quia nõ
apparet, quod interuenerit conſenſus Papæ,qui
videtur neceſſarius,ubi agitur de diminutione damnorum
prout tenet Innoc.quem ibi Card. & alij ſequuntur in ca. ut
aliquibus,de decim.& videtur caſus in ca.ueniens,de tranſ.
Iſtis,& ſimilibus non obſtantibus ego non audeo in caſu
propoſito hanc opinionem ſequi,quia tranſactio ſuper deci
mis integre non ſoluendis quando dubitatur,an debeantur
integraliter, uel ne, facta auctoritate epiſcopi ualet,capit.
ſtatuimus,de tranſact.quem tex.ita intellexit Panor. ibi,ubi
ponit caſus,in quibus poteſt dubitari an decimæ debentur
uel non,aut integrę uel non.præſupponitur autem trãſactio
nem finitam occaſione litis,& controuerſiæ, quæ agitaba
tur ſuper iure decimarum.Itẽ interuenit auctoritas,& con-
ſenſus epiſcopi.ergo &c. & dato,quod eſſemus in caſibus in
quibus tranſactio non ualeret niſi ſecuta confirmatione, &
approbatione Papæ,tamen ex lapſu tanti temporis cuius i-
nitij memoria in contrarium non reperitur,præſumendum
2 eſt quod confirmatio Papæ interuenerit, † quia in his, quæ
ſunt de antiquo,præſumitur cõſenſus neceſſarius ad actum
interueniſſe,l.ſi filius.C.de pet. hæred.c. ea noſcitur. ubi D.
Ant.col.fin.de his quæ ſiunt a p̃la.nam ex antiquitate tem-
poris præſumitur ſolennitas extrinſeca iuxta plenè tradita
in l.ſciendum,ff.de uerb.obli.& in ſpecie, quod præſumatur
ex longinquitate temporis confirmationem Papæ interue-
niſſe,tenuit in caſu iſto Barba. conſi. 36. incipien. ſapienter
ſcribitur,col. antepen. & ſeq. lib.2. Decius conſi. 162. incip.
in cauſa exemptionis, col.ſi.quod tanto magis credendum
eſt in caſu occurrenti, quia tempore huiuſmodi tranſactio-
nes factæ de anno 1287.Papa erat,& habitabat in iſtis regio
nibus, & in ciuitate Auenionenſi,propinqua ciuitati Vaſio
nen.&c.argumento c.quanto, de pręſumpt.

Circa ſecundam dubitationem an homines de Sableto
poſſint detrahere menſuras, & trahituras ante ſolutionem
vigeſimę uirtute illorum uerborum, de quibus in trãſactio-
ne,videlicet homines de Sableto de omni genere bladi, &
de omni genere leguminum uigeſimam partem pro deci-
ma ſoluere teneantur in grano uel in garbis,deductis tan-
tum ſeu retentis mẽſuris uel trahituris &c.uideretur, quòd
3 ſic,quia uerba clara ſunt quod detrahi poſſunt. † unde cum
ſint clara,non uidetur locus eſſe interpretationi,nec conie-
cturis,l.continuus,ff.de uerb.oblig.ſed contrarium procul-
4 dubio ſecundum ea quæ proponuntur,uerius exiſtimo. † Pri
mo,quia quod non eſt deduci non poteſt,l.nam & ſi ſub cõ-
ditione,§.poſt defectum,ff.de iniu. rup. l.ſed ſi manente, ff.
5 de precario.& dici ſolet, † quòd ſuper non ente non funda-
tur ulla qualitas,l.eius qui,ff.ſi cer.pet.in caſu autem iſto in
quo decima ſoluitur in campis,& in garbis,nullę fiunt expẽ
ſæ in trahendo ſeu conducendo decimas ad domũ Prioris
ſiue ad aream.nullæ etiam fiunt expenſæ in menſuris,quę ſe
cũdum conſuetudinem regionis ſoluuntur trituratoribus,
ſeu ut utar ſermone huius patriæ, cocantibus blada. ergo
impoſſibile eſt,quod tales expenſæ ueniant deducendę.de-
bet ergo intelligi tranſactio caſu,quòd poſſint deduci men
ſuræ,& trahituræ in caſu, quo Prior elegiſſet ſibi debere de
cimam perſolui in grano iuxta optionem ſibi datam.
uerum cũ elegerit uelle decimare in campis. nihil eſt quod
proponatur, quia expenſę quæ factæ non ſunt, deduci
non poſſunt.
Non obſtat ſi dicatur,quòd illa uerba,detractis menſuris,
debent intelligi de expenſis,quæ fiunt in ſeminãdo,& ſic de
menſuris ſeminum uel de menſuris,quę dantur meſſoribus
pro alimentis ſibi faciendis tempore meſſium, & cum tran
ſactio alternatiuè concedat detractionem menſurarum vel
6 trahiturarum, † electio debitoribus permiſſa videtur,l.ple
runque,ff.de iure dot.attento maximè,quod uerba illa, de
tractis,&c.ad ipſos debitores referũtur.vnde eis electio dari
videtur,l.quicunq;,cum gl.C.de ſeruis fug. l.Lucio, ff.de le.
2.& conſequenter licèt expenſæ uecturarum ſeu trahitura-
rum deduci non poſſint ex eo,quod colligantur decimæ in
campis:tamen deduci potuerunt expenſæ menſurarum,quę
in meſſoribus ſeu ſeminib.fieri proponuntur. Quod corro
7 boratur, † quia ubi duo ſunt in diſpoſitione alternatiuæ,ſi
unum præſtari poſſe deſinet,alterum tantum promiſſum cẽ
ſet,l.2.§.qui Stichũ, ff.de eo,quod certo loco, l.ſi Stichũ aut
Pamphilum,ff.de uerb.oblig.cum ergo conceſſa fuerit de-
tractio menſurarum aut trahiturarum alternatiuè,deſierint
que detrahi poſſe uecturę pp electionẽ decimandi in cam-
pis,perinde videtur ac ſi ſolum conceſſa foret detractio mẽ
ſurarum.quia ad iſtud,quod urgere videtur reſpõdeo, quòd
illa uerba, detractis menſuris,non ſunt intelligenda de mẽ-
ſuris ſeminum nec de menſuris datis oratoribus pro me-
rendo,ſed de menſuris bladi, quæ dantur triturantibus bla
da,quibus ſecundum conſuetudinem huius regionis, ut a-
iũt, præſtatur uigeſima portio bladorum trituratorum. etiã
quod iſta interpretatio,uti uerior capienda ſit, probo ex plu
8 ribus.Primo, † quia in dubio uerba contrahentium ſecun-
dum iuris diſpoſitionem interpretari debent, l.quæro, §.in-
ter locatorem, ff.loca. faciunt quæ ſcribunt Bar. & Mod. in
l.hæredes mei, §.cum ita, ff.ad Trebell.cum ergo ſumus in
dubio an illa uerba,detractis menſuris,debeant intelligi de
menſuris ſeminum ſeu meſſorum,an de menſuris trituran-
tium.dico debere intelligi de menſuris triturantium,quia
illa de iure detrahi poſſunt cum in paleis, & in garbis deci-
9 ma debeatur, † neque teneatur debitor paleas triturari fa-
cere,neque ad domum parochiani decimam portare,ut tra
ditur per Panorm.& alios in c.peruenit,de decim. non au-
tem debent intelligi de menſuris ſeminum, & meſſorum:
quia ille de iure deduci non poſſunt de decimis prædialib.
c.cum homines,c.non eſt.c.tua nos. de decimis.
10 Secundo,quia † illa interpretatio capienda eſt, per quam
minus offenditur ius commune, l.ſi ſeruſti ueri,cum glo.C.
de noxa.c.cum dilectus,de conſuet. per hanc autem tranſa-
ctionem offenditur ius commune ex eo, quòd detrahitur
uera decima,quæ integraliter ſoluenda eſt, d.c. peruenit, &
c.commiſſa.eo.tit.non ergo interpretandum eſt,quod etiã
contrahentes de uigeſima,quæ ſoluitur pro decima,deduci
uoluerint expenſæ de iure non deducendæ,quia ſic interpre
tando nimium offenderetur iuris norma.
Tertio in dubio capienda eſt interpretatio quæ fauet ec-
cleſiæ,l.ſunt perſonæ,ff.de relig.& ſup.fun.

SVM

SVMMARIVM.

1 *Vſusfructus relictus patri legatarij ſub conditione uiduitatis, an ſublata conditione debeatur.*
2 *Conceſſa ad tempus, cenſentur poſt tempus prohibita. & n. 15.*
3 *Dictio, donec, adiecta diſpoſitioni extinctiuæ, facit conditionẽ.*
4 *Legatum ſub conditione, videtur adeptum ſub contraria.*
5 *Vſusfructus legati poteſt à teſtatore prohiberi, ne acquiratur patri legatarij.*
6 *Prouiſio legis pinguior, quando tollatur per prouiſionem hominis.*
7 *Voluntati ſemper ſtatur, quando poteſtas non eſt dubia.*
8 *Conditioni uiduitatis ſolum in uirgine requiritur.*
9 *Vidua non ita honeſtè nubit ſicut uirgo, cum primo caſu dicatur fornicatio, licèt ſit impunita.*
10 *Prohibitio expreſſa teſtatoris an requiratur, ne uſusfructus acquiratur patri legatarij. & nu. 13.*
11 *Senſus à contrario, an potius ex mente quàm ex uerbis proueniat. & nu. 16.*
14 *Prohibitio collecta ex conceſſione ad tempus, dicitur expreſſa tã ex uerbis, quàm ex mente.*
15 *Expreſſum dicitur conceptum ex qualitate uerborum, teſtator filium Titij hæredem inſtituit, ipſum autem Titium uſufructuarium bonorum eſſe uoluit donec idem Titius in uiduitate permaneret, dubitatur an propter tranſitum ad ſecunda uota Titius deſinat eſſe uſufructuarius.*

DE VSVFRVCTV.

RESPONSVM I.

1 PRo reſolutione præmiſſæ dubita
tionis tria viden
da ſunt. Primò, † an ex illis uerbis, donec in
uiduitate permanſerit, teſtator cenſetur
prohibuiſſet Titio aquiſitionẽ uſusfructus,
ſi tranſiret ad ſecundas nuptias. Secundo, an
talis ꝓhibitio ualeat. Tertio, an ſit ſufficiẽs,
ita quòd habeat locum diſpoſitio authen. excipitur, C. de
bonis quæ lib.
Ad primum mihi videtur reſpondere, quòd mens teſtato
ris fuerit prohibere, ne patri aquireretur uſusfructus, niſi ꝑ
2 tempore uiduitatis. † quia conceſſa ad tempus, poſt tempus
cenſentur prohibita, l. 4. ff. de ſeruit. ca. de cauſis, de officio.
de leg. cum ſolitis concord. conceſſio autem uſusfructus, do
nec pater uiduus eſſet dicatur conceſſio reſtricta ad uiduita
tis tempus, l. legatum, ff. de annuis le. l. fi. §. donec, C. de iure
delib. c. 1. ut lite non conteſt. c. 2. de calum. cum ſimilibus.
ergo elapſo tempore, conceſſio reuocata videtur, l. finali,
C. de legat.
Secundo, quia uſusfructus relictus patri, donec erit ui
duus, dicitur relictus ſub conditione uiduitatis, l. fin. C. de
3 ind. uid. toll. nam † dictio, donec, adiecta diſpoſitioni extin
ctiuæ, conditionẽ facit. l. 4. ff. de ſerui. & docet Bar. in l. 1. col.
5. ff. de cõd. & dem. ver. ſecundò quæro principaliter. ergo le
gatum uſusfructus ſub conditione uiduitatis, ſub contraria
conditione adempta cẽſetur, ut eſt in terminis noſtris text.
clarus in l. ambiguitatem, C. de uſufru. & regula eſt etiam
4 uulgata, † quòd relictum ſub conditione, ſub contraria con
ditione uidetur ademptum, l. aliquando, ff. de cõdi. & dem.
l. quod purè, ff. quando dies lega. ced.
Tertio, quia prouiſio hominis tollit prouiſionẽ legis. l. fi.
C. de pact. ꝯuen. ergo prouiſio teſtatoris, quod pater ſit uſu
fructuarius ad tempus, tollet prouiſionem leg. l. cum opor
5 tet, C. de bo. quæ lib. nam † ſi teſtator poteſt omni tempore
& inſolidum prohibere ne patri aquiratur uſusfructus, d. au
thẽ. excipitur, & ſic in totum derogare diſpoſitioni d. l. cum
oportet. cur non etiam poterit prohibere certo tempore &
6 certo caſu. & ex hoc non obſtat, ſi dicatur, quod † prouiſio le
gis pinguior non tollitur per prouiſionem hominis, ut dixit
Bal. in l. certi iuris, in fi. C. loca. & Angel. in §. item Seruiana,
col. 2. Inſt. de actio. quia uerum in dubio, ſed ubi apparet de
contraria uoluntate hominis habentis poteſtatem tollendi
prouiſionem legis, indiſtinctè tollitur prouiſio legis uirtute
cuiuſdam nouationis, l. 4. §. ſi ex conuentione, ff. de re iud. &
7 l. ſi cõm. C. de execu. rei iud. † nam cum de poteſtate non du
bitatur, ſi de uoluntate conſtet, uoluntati ſemper aquieſcen
dum eſt, c. cum ſuper, de offic. de leg. l. 3. C. de lib. præter. cum
ſimilibus.
Ad ſecundum videtur legatum ualere, & purum eſſe, reie
cta conditione uiduitatis, l. 2. C. de ind. ui. toll. & l. cum tale,
ff. de condit. & demonſt. ſed contrarium conſtat uerius eſſe,
8 † quia conditio uiduitatis in uirgine tantum reiicitur, & le
gatum purum remanet. ita loquuntur iura contraria, ſecus
in uidua, uel uiduo, auth. cui relictum, & in corpore, unde
ſumitur, C. de indic. uid. tol. & ratio diuerſitatis eſt ſatis a
perta, nam qui ſecundo nubit, & lege permittente nubat;
9 nõ † tamen ita honeſtè nubit, ſicut uirgo, §. optimum, in Au
then. de non elig. ſecun. nub. imo dicitur fornicari, qui ſecũ
do nubit, licèt fornicatio ſit impunita, c. hac ratione, 31. q.
1. unde lex credidit conditionem uiduitatis in uiduis eſſe
honeſtiſſimam, quam in uirginibus conſtat eſſe turpiſſimã,
d. l. cum tale, & l. hæres meus, §. fin. ff. de condit. & demonſtr.
cum ſimilibus.
Ad tertium, an teſtator ſufficienter prohibuerit patri tran
ſeunti ad ſecunda uota aquiſitionem uſusfructus? videtur
10 quod non, † quia ad hoc ut patri non aquiratur uſusfructus
bonorum aduentitiorum filij, oportet quod is qui donat,
uel legat bona filioſa. expreſſè prohibeat ne uſusfructus ac
quiratur patri, ſecundum d. Alex. in l. cum filio, col. fin. ff. de
leg. 1. ita intelligens tex. in auth. excipitur, C. de bo. quæ lib.
ſicut etiam requiritur expreſſa prohibitio detractionis Fal
cidiæ, Ang. in §. quia uero expreſſim, in Auth. de hære. & Fal
11 cid. hæc autem prohibitio, quæ reſultat † ex eo, quod con
ceſſa ad tempus poſt tempus cenſeantur prohibita, colligi
12 tur à ſenſu contrario. † ſenſus autem, qui colligitur per ar
gumentũ à contrario, dicitur potius colligi ex mente quàm
ex uerbis. l. pecuniam. ibi, tanquam ſub contraria conditio
ne, ff. ſi cer. pet. & l. aliquando, ff. de cond. & demõſt. in uer.
videtur. ff. de cond. & demonſt. firmat Bar. in l. omnes popu
li, in 6. q. uerſ. iuxta prædicta quæro, utrum ſtatutum. ff. de iu
ſti. & iu. per tex. in l. apud antiquos, cũ gl. in uer. coniecturã,
C. de fur. & ibi not. Bar. & alij omnes. ſed prædictis non ob
ſtantibus, reſpondeo teſtatorẽ ſufficienter prohibuiſſe uſum
fructum acquiri patri, ſi tranſiret ad ſecundas nuptias per iu
ra & fundamenta, de quibus ſupra in primo dubio. Non ob
ſtat quod prohibitio, quæ à contrario ſenſu colligitur, dica
tur ex mente magis quam ex uerbis collecta. quia poſito, ꝙ
13 ita ſit, † dico mentem teſtatoris etiam coniecturatam & taci
tam eſſe ſeruãdam ac ſi foret uerbis expreſſa, ut eſt tex. & ibi
Mod. not. in l. cum res, ff. de leg. 1. & in l. cum proponeretur,
ff. de leg. 2. cum ſimilib. Nec obſtat dum dicitur, quod uolũ
tas tacita non eſt recipienda, ubi lex requirit uoluntatem
expreſſam, ut dicit Ang. in d. §. ſi uero expreſſim. quia in ca
ſu noſtro nulla eſt lex, quæ requirat quod fiat expreſſa prohi
bitio, nec in d. auth. excipitur, & in corpore unde ſumitur,
Imperator utitur aliquo uerbo, per quod appareat, quod o
pus ſit expreſſa prohibitione. ergo ſtabimus communi regu
læ, quidquid dicat d. Alex. in d. l. cum filio. & contra Alexan.
quod ſufficiat tacita prohibitio, tenent Raph. & Pa. de Caſt.
Soci. & d. Iaſ. & Vinc. Hercu. & communiter Doct. in d. l. cũ
filio. Nec obſtat dictum Ang. in d. §. ſi uero expreſſim. quia
ibi ita ſpecialiter diſpoſitum fuit, quod non fuit in caſu d.
14 auth. excipitur. Cæterum probabiliter dici poteſt, quod † hu
iuſmodi prohibitio, quæ colligitur ex conceſſione ad tem
pus, dicatur expreſſa & ex uerbis, & mente collecta per text.
in d. l. ambiguitatem, C. de uſufr. & per text. in l. ſi quis locu
ples, in uerſi. apertiſſimè. ff. de ma. teſta. ubi apertiſſimus ſen
ſus dicitur, qui à contrario ſenſu colligitur. & dicunt Bal. &
Iac. de Sancto Georgio in l. ex eo, ff. de teſtib. quod argumẽ
tum à contrario ſenſu dicitur de tex. & dicitur etiam expreſ
ſum, quod per exceptionem præſupponitur, auth. ex teſtamẽ
to, C. de collat. ubi Alex. & Mod. no. & firmant Lud. Ro. cõſ.
15 271. uiſ tota. & Dec. conſi. 157. in cauſa inquiſitionis, † &
dicitur expreſſum. quod ex generalitate uerborum concipi
poteſt, l. fi. C. quod cum eo, l. ſi duo, ff. de adminiſt. tut. & do
cet Bar. in l. 1. ff. de uulg. & pup. ubi latiſſimè ſcripſi. Non ob
ſtat, quod argumentum à contrario ſenſu dicatur colligi ex
mente, & non ex uerbis, ſecundum glo. in d. l. apud antiquos.
& dicatur ſubauditus intellectus, ſecundum gl. in l. 2. in glo.
16 fi. ubi Bal. C. de cond. inſert. quia uerum, quando ſumitur
a defectu cauſæ finalis, ſecus quando ad limites uerborum
colligitur, ut uidetur in caſu iſto, in quo reſtringendo ad
conceſſionem & ad limites uerborum donec pater permã
ſerit in uiduitate, colligitur ex uerbis & ex mente quod con
ceſſio ipſa adimitur patri tranſeunti ad ſecunda uota, d. l.
ambi-

ambiguitatem. & ita declarat d.Ph.Dec. in l.1. col.17. in fi. ff.de offic.eius,cui mand.eſt iuriſd.

SVMMARIVM.

1 *Venditio fructuum, quando dicitur facta in fraudem uſurarum. ſeq.uſq ad nu.10.*
2 *Contractus talis in ſui eſſentia præſumitur, qualis in ſui figura apparet.& nu.4.*
3 *Contractum ſimulatum gerere aduerſus conſcientiam nemo creditur.*
5 *Fructuum uenditio eſt à iure permiſſa.*
6 *Redditus iuſtus dicitur ille,qui in xx.annis æquiualet ſorti.*
7 *Contrahentibus licitum eſt ſe decipere infra dimidiam, aliàs præſumitur contractus doloſus,aut ſimulatus.*
8 *Empti fructus certi & futuri dicuntur in fraudem uſurarum, quando locantur uenditori pro maiori, uel minori quantitate, uel etiam pro eadem quantitate quando eſt immoderata læſio emptionis fructuum,etiam ad uitam tantum facta.*
9 *Emptio fructuum incertorum,& ad incertum tempus, non eſt de uſura ſuſpecta ratione incertitudinis: aliàs ſecus,quando adeſt læſio ultra dimidiam ex parte uenditoris.*
10 *Conſuetudo eſt ſupra ius poſitiuum,& illi derogat.*
11 *Inuentarium an plenè probet contra illud facientem ita, ut non admittatur probatio in contrarium,niſi adſit proteſtatio quòd non apponenda non appoſita cenſeantur. & numero 14. & 17.*
12 *Proteſtatio appoſita in inuentario,quòd non apponenda habeantur pro appoſitis.quid operetur. & nu.13.& 16.*
15 *Producens inſtrumentum cum clauſula,in paſſibus &c. an dicatur contra ſe illud etiam produxiſſe.*
18 *Tutor non poteſt uenire contra inuentarium a ſe confectum, & aſſignatur ratio fraudis euitandæ.*
19 *Actus ad pub.incantum factus uſque ad finem uenditionis, an poßit reſcindi remedio l.2.C.de reſcind.uend.*
20 *Fraudis præſumptio ceſſat,quando iudicis decretũ interuenit.*
21 *Res tanti ualet,quanti uendi poteſt.*
22 *Dolus præſumitur, ubi adeſt læſio enormis,ac magnus exceſſus, etiamſi interuenerit iudicis decretum.*
23 *Aequitatem,non rigorem iuris,iudex ſequi debet,ac ob eam poteſt diſcedere à qualibet iuris regula.*

DE OBLIGATIONIB.

RESPONSVM I.

EX proceſſu cauſæ uertentis inter hęredes Conſtantiæ Amanæ,& Perri Giuardi agentes, & hæredes Baptiſtæ de Ponte, plura reſultant dubia, quibus ſuccinctè reſpondebo.

1 Primum dubium, † an uenditio fructuſi Manſi,de quo in actis,facta per dictam Cõſtantiam ad decem annos precio Flor.400.dici poſſet ſimulata,& in fraudem uſurarum confecta? Et uideretur prima
2 conſideratione reſpondendum,quòd non; † quia talis præſumitur contractus in ſui eſſentia,qualis apparet in ſui figura,l.cum precibus.C.de proba.not.Bal.in l. rogaſti, §.ſi tibi.
3 ff.ſi cer.pet.& in c.1.§.ſi inſtrumentum, de notis feud. † nec quiſpiam creditur aduerſus conſcientiam uoluiſſe ſimulatè contrahere ſecundum Bal.conſi.39.li.3. & qui dicit cõtractum ſimulatum, debet ipſe probare ſimulationem ſecundum eundem Bal. in l.1. C.ſi cer. ext. & ſpeciem ſimulationis ſecundum eundem Bal.in l.ab Anaſtaſio, ad fi. C.mãd.
4 & quod † contractus præſumatur uerus, & talis qualis uerbis figuratur non ſimulatus,firmant ipſe Bal.in c.1.de feuda.in uic. leg.com.& Soci.conſi.264.uiſis.lib.2. Barb.conſi,67.illud in medium. col.1.lib.3. niſi ergo doceatur contractum hunc uenditionis fructuum fore ſimulatum,& in fraudem uſurarum confectum,reſpondendum erit ualidum eſ-
5 ſe, & executionem mereri. † Quia uenditio fructuum eſt à iure permiſſa.l.nec emptio, ff. de contrahen. emptio. l. neceſſario,§.fi.ff.de pericu. & commo. rei uendi. & l. inter ſtipulantem, §.ſacram,ff.de uerb. oblig. nec coniectura læſionis immodicæ habenda uidetur in cõſideratione in emptione fructuum futurorum,quia incerti ſunt fructus naſcituri, & ab euentu fortunæ dependent,l.1. ff.de cond. & demonſt. & l.ſi debitor,§.fi.ff.de contrahen.emptio. & ita uiſus eſt determinare Io.Andr. in addit.ad Specul.ſuper rub.de uſur.& Hoſtien.in ſumma eiuſdem tit.§.an aliquo. uerſ. 12. & Rodulf.in tract.de uſu.q.17.

Præmiſſis non obſtantibus in caſu occurrenti, cõtrarium uerius exiſtimo,& pro fundamento præſuppono quod in caſu iſto uenditrix fuit in precio læſa ultra dimidiam,quia uẽdidit fructus Manſi ad tempus x.anno.& ad rationem 25. ſalmatarum frumenti ſingulo anno, & ſic fructus certos, & ad tempus certum,& pro precio certo, videlicet pro 400. Flor. Qui fructus coacervati in x. annis, aſcendunt ad ſalmatas 250.valoris,communi æſtimatione flor.ſex pro ſalmata, ut ex confeſſione emptoris in ſuo libello æſtimationis petitæ manifeſtè apparet, & ſic in toto ualoris flor.1500. ex quo liquet mulierem fuiſſe deceptam longe ultra dimidiam iuſti precij, etiam ſi habeatur ratio interuſurij medij temporis, & redditus qui emi potuiſſet ex ſumma flor.400. qui reddi-
6 tus flor.400.in x.annis ſecundum iuſtitiam & æquitatem iuris non debet excedere flor. 200. Quia † ille dicitur iuſtus redditus,qui in xx.annis æquiualet ſorti.§.ſi uero Leonis, in Auth. de ali. & emph. Cum igitur ſors ſit flor. 400. & iuſtus redditus x.annorum ſint flor.200. abinde ſupra reſtant flor. 900.in quibus læſa fuit mulier. Quo præſuppoſito,reſpõdeo hunc contractum non ſolum reſcindendum eſſe uirtute l.2.C. de reſcind.uend.& c.cum dilecti,de emp.&uend. quæ iura habẽt locum etiam in emptione & locatione fructuũ ſecundum Cy. & Sali. ibi, quia eadem eſt ratio æquitatis in emptione cuiuſcunque rei. & hoc uoluit gl. in l.in uenditione,§.1.ff.de bon.autho.iud.poſſid. & in l. in contractibus,C.ex quibus cauſis maio. quæ uult quod dict.leg.2. habeat locum in quocunque contractu bonæfidei,uerum etiã eſſe ſimulatum & in fraudem uſurarum confectum, quod ex uilitate precij euidentiſſimè dignoſcitur. Nam ubi læſio in precio longè excedit dimidiam,uenditio præſumitur ſimulata,& fraudulenta; non enim creditur uenditorem habuiſſe animum uendendi, ut eſt tex. in capitul.1.§. donare. qual.olim feudum pot.alien.per quem ita concludit Ludo. Roni.conſ.304.plura ſunt.ubi dicit, quod ſi exceſſus in precio ſit ultra dimidiam,quod ex tanto exceſſu contractus pręſumitur ſimulatus: ſi uero exceſſus ſit infra dimidiam, præſumitur uenditor deceptus, & tunc non reſcinditur contra-
7 ctus, † quia licitum eſt contrahentibus ſe decipere intra dimidiam iuſti precij,l. item ſi in precio, §. quemadmodum, ff.loca.l.in cauſæ.§.pen.ff.loca.& ſi dicatur,quòd exceſſus ultra dimidiam non contingit ex uenditione, ſed ex locatione ſubſequuta,quia illud augẽt præſumptionem ſimulatio-
8 tus & fraudis: † nam ſi ex fructibus emptis non eſt emptor percepturus tantam quantitatem, pro quanta locauit, certè ex hoc datur intelligi, quod non habuit animum emendi, ſed locationem ſimulatam faciendi in fraudem uſurarum, ſecundum Cap. in tract. de ſimu. contractu. in 3. præſumptione. ſi uero maiorem quantitatem fuiſſet percepturus ſi non locaſſet,ex hoc elicitur coniectura ſimulationis ex parte utriuſque,uidelicet ex parte emptoris, quod non habuerit animum emendi. quia ſi uere emiſſet, non minoris locaſſet ex parte uenditricis, quia non eſt dicendum, quod uoluiſſet uẽdere fructus maioris ualoris & quãtitatis quàm fuerint ſibi locati, niſi quantum inter eos fuiſſet locan. pro minori precio,quod minus precium eſſet loco uſurarũ, non loco fructuum locatorum ſecundum eundem Cap. in d.tract.in 2.præſumpti.& ſequentibus.ſi uero eandem quantitatem,& non plus, uel minus fuiſſet emptor percepturus, ſi non locaſſet, tunc ex tali locatione ſatis conſtat ex immoderata læſione quæ contingit ex uenditione dictorum fructuum, ex qua immoderata læſione ſola contractus emptionis fructuum præſumitur ſimulatus & in fraudem uſurarum confectus ſecundum Cy.Bal.Sali.& alios communiter in l.ſi ea,C. de uſu.& Bal.in l.ſi pater,C.de inoffic.teſtam. ubi concludunt quod emptor fructuum ad uitam certo precio,illicita eſt & in fraudem uſurarum confecta creditur, ſi inſpecta ætate ementis,iuncta l.hæreditatum, ff.ad leg.Falc. fructus percipiendi excedant ualoris precij ultra dimidiã. ſequitur Archi.in c.plerique.14.q.3.Laur. de Rodulfis in dicto tract. q. 15. & ſi illicita eſt emptio quando inſpecta uita hominis,quæ incerta eſt,ueriſimiliter excedit dimidiam iuſti precij,quanto magis erit illicita quando ad certum tempus, & pro certa quantitate fructuum, facta fuit: quia tunc conſtat

conſtat pro certo de exceſſu, & intentione emptoris depra-
uata, quod uult eſſe ſecurus lucrari ex ſua pecunia ultra di-
midiam cum iactura uenditoris. & ita concludit poſt mul-
ta Io. And. in addit. Spec. ſuper Rub. de uſur. ubi diſtinguit
9 tres caſus. † Quandoque emuntur fructus incerti & ad incer
tum tempus, & tunc contractus permittitur nec eſt de uſu-
ra ſuſpectus ratione incertitudinis, capitulo, nauiganti, de
uſuris. Quandoque emuntur fructus certi & ad tempus in-
certum, & ſi inſpecta qualitate & ætate emptoris tempus ue
riſimiliter poſſit ad aliquam certitudinem reduci, iuxta, l. c.
hæreditatum, illicitus eſt contractus, ſi uerisimiliter excede-
re poſſit dimidiam iuſti precij, alias licitus iudicatur. Quan
doque emuntur fructus certi & ad tempus certum, & ſine du
bio hic contractus præſumitur ſimulatus & in fraudem uſu-
rarum confectus, ſi contingat læſio ultra dimidiam ex parte
uenditoris, & ita tenent Innoc. & Cano. in c. in ciuitate, de
uſu. & hic eſt caſus noſter, ut ex præmiſſis patet.

Secundum dubium, an executio & pignoratio domus, de
qua agitur, fieri potuerit contra Petrum hæredem dictæ Cō-
ſtantiæ cum beneficio inuentarij? Et illud dubium habet
duo capita. Primum eſt, an inuentarium fuit legitimè factū.
Secundum, an ex productis & deductis conſtet domum, de
qua contenditur, ſpectare ad Petrum & non ad dictam Con-
ſtantiam. Ad primum reſpondeo, inuentarium ualere, ſi
in eo interuenerunt ſolennitates de ſtilo & conſuetudine ad
hiberi ſolitæ, licèt non interuenerint omnes ſolennitates, de
quibus in l. fi. C. de iure delib. ſecundum Bal. Pau. de Caſt. &
10 d. Iaſ. in d. l. fi. in fi. princip. Et iſtud indubitati eſt iuris, † quia
conſuetudo eſt ſupra ius poſitiuū, & illi derogat prout uult,
l. de quibus. ff. de leg. c. fi. de cōſuet. c. cōſuetudo, prima diſt.
& probatur in propoſito in c. cum dilectus, de fide inſtrumē
to. & facit quod conſuluerunt Oldrad. conſi. 105. uidetur di-
cendum. Card. conſi. 72. Titius. Panor. conſi. 53. in prædicta
cauſa, & ſeq. lib. 2. Ad ſecundum uidetur prima facie re-
ſpondendum, quòd ex deductis appareat domum ſpectare
ad dictam Conſtantiam: nam ex inſtrumento inuentarij fa-
cti per dictum Petrum de bonis & hæreditate Conſtantiæ,
conſtat domum prædictam fuiſſe inuentarizatam tamquā
11 repertam in bonis & hæreditate dictæ Conſtantiæ. † quæ in
uentarizatio contra inuentarizantē, & ſic contra Petrum,
plene probat; adeo quod non admittitur probatio in con-
12 trarium, l. fi. C. arb. tut. Nec † obſtat proteſtatio, quod non po
nenda non habeantur pro appoſitis. quia non releuat prote
ſtantem ſecundum Bal. ibi. & ratio eſſe uidetur, quia quod
talis inuentarizatio probet, & quod non admittatur proba-
tio in contrarium, iuris eſt, & in dependentibus à diſpoſitio-
ne iuris, proteſtatio non releuat proteſtātem, l. alimenta, C.
de neg. geſt. Sed prædictis non obſtantibus, mihi videtur q̄
ex productis appareat quod dicta domus ſpectet ad dictum
Petrum iure proprio, & non ad eum tamquam hæredem di
ctæ Conſtantiæ: quia conſtat ipſam Conſtantiam uti tutricē
dicti Petri inuentarizaſſe dictam domum tamquam de bo-
nis & hæreditate quōdam Margonæ matris dicti Petri, quæ
inuentarizatio plenè probat contra ipſam Conſtantiā tutri-
cem, ut eſt caſus in d. l. fi. quæ retorquetur contra aduerſan
tes & nihil obſtat intentioni dicti Petri & eius hæredibus.
Quia illa lex ſolum procedit contra inuentarizantem, qui
non auditur ſi uelit aduerſus ſuum inuētarium uenire: quia
ut ibi dicit Imperator, nullus homo tam ſimplex & ſtultus
inuenitur, qui in inuētario contra ſe ſcribi aliquid patiatur.
Quæ ratio ceſſat reſpectu Petri, quia ipſe non fecit inuenta-
rium bonorum dictæ Conſtantiæ eius auiæ, ſed eius tutor
Philippus Girardi. vnde nō poteſt dici quod ipſe Petrus paſ-
ſus fuerit aliquid ſcribi contra ſe, ſicut paſſa fuit Conſtantia
in inuentario bonorum dictæ quondam Margonæ matris
ipſius Petri. & ideo dicunt Cyn. Pet. Bal. Sali. & alij ibi, quod
quilibet alius, qui non fecit inuentarium, auditur ſi uelit
probare, quòd ſit ſua: ergo etiam audiendus eſt pupillus ad-
13 uerſus inuentarium ſui tutoris. Item † illa l. fi. non procedit,
ſtante proteſtatione quod non apponenda non habeantur
pro appoſitis, ſecundum Angel. in l. 1. §. hæc ſtipulatio, ff. ſi
cui pluſquam per leg. Falcid. col. fi. quia proteſtatio conſer-
uat ius proteſtantis, l. ſi debitor, §. 1. ff. qui. mo. pig. uel hypo.
ſolu. quod credo uerissimum, quid quid dicat Bald. Non
obſtat quod proteſtatio contraria conſecutiuis ad actum in
ijs, quæ dependent à diſpoſitione iuris non releuet proteſtā
tem, d. l. alimenta. qua ratione Imo. in d. §. hæc ſtipulatio, ui-
ſus fuit ſentire cum Bal. quia reſpondetur, quod apponere
& non apponere in inuentario rem, non dependet à diſpo
ſitione iuris, ſed à uoluntate facientis inuentarium. ergo an-
te appoſitionem dependet à facultate eiuſdem nolle quòd
14 non habeant pro appoſitis, ſi non apponenda ueniunt. † &
licet ius uelit, quod poſtquàm ſunt appoſita, quod non ad-
mittatur probatio in contrarium; tamen ſtante proteſtatio
ne præmiſſa, falſum eſt quod dici poſſint appoſita ſi appareat
non fuiſſe apponenda. Ita formaliter dixit Feli. in c. impu-
tari, col. fi. de fi. inſtrumento. & in c. cum uenerabilis, col. 5.
de except. ubi dicit Doctores communiter tenere, quod pro
teſtatio, qua utuntur practicantes in productione inſtrumē-
15 torum, † quod exhibent & producunt in paſſibus & cum pro
teſtatione, &c. releuant proteſtantes, quod nō uideantur pro
ducere ſi contra ſe faciant, quia licèt non dependeat à facul
tate producentis facere quòd iudex non adhibeat fidem in-
ſtrumentis contra producentem, ut dixit Bald. in l. unica. C.
vt quæ deſunt aduo. tamen id uerum eſt, poſtquàm ſunt pro
ducta, ſed ſtante proteſtatione non poſſunt dici producta.
Ita in caſu noſtro, ſtante proteſtatione res non poteſt dici in
inuentario appoſita. Vel aliter, & tertiò reſpondetur, quòd
16 ubi ſola † proteſtatio non prodeſſet, tamen ſi auctoritate iu-
dicis res adimatur de inuentario, ut in caſu iſto, proteſtatio
ſecuta ad emptione releuat proteſtantē. Ita ſe ipſum. decla-
17 rat Bal. in d. l. fin. Vel † quarto reſpondetur, quod illa lex fin.
procedit ſpeciali fauore pupillorum, quorum fauore nō au
ditur tutor, ſi uelit probare res poſitas in inuentario à ſe fa-
cto eſſe ſuas & non pupilli. ergo ſecus eſt in hærede, qui au-
diendus eſt ſi uelit probare errorem, ſecūdū Io. de Imo. in
d. §. hæc ſtipulatio, col. fi. uel ſaltem hæres aduerſus credito-
res reſtituendus eſt in integrum conſtito de errore, l. 1. ff. ex
qui. ca. maio. licèt tutor non reſtituatur aduerſus pupillum,
18 d. l. fin. & rō eſſe poteſt, † quia ſi tutor admitteretur ad pro-
bandum contra inuentarium, eſſet aperta uia tutori ſubtra-
hen. probationes & inſtrumenta pupillis, quibus poſſent ſe
tueri aduerſus tutorem habentem contraria inſtrumenta.
quæ ratio ceſſat in hærede, ergo ceſſare debet diſpoſitio l. ad
igere, §. quamuis, ff. de iure patro. c. cum ceſſante, de appella.
19 Tertium dubium eſt, † an domus uendita ad incantum, &
poſteà iure prælationis retenta per dominum directum, re
peti poſſit per emphyteutam remedio. l. 2. C. de reſcind. uēd.
Quod eſt quærere, an diſpoſitio d. l. 2. procedat in venditio-
ne facta ad incantum, Bar. in l. 1. C. de præd. curia. lib. 10. te-
20 net partem negatiuam per illum text. & † quia ubi interue-
niat decretum iudicis, ceſſat præſumptio fraudis & doli, ſu-
per qua præſumptione fundata dicitur diſpoſitio d. l. 2. idem
tenet Ang. in l. ſciendum, col. 6. ff. de verb. oblig. Lud. Ro. in
l. ſi quis cum aliter, ff. eo. tit. Ang. in l. precia rerum, ff. ad leg.
21 Falcid. † quia tanti res ualet, quanti uendi poteſt, d. l. precia.
ergo cum non fuerit ad incantum plus repertum, non vide
tur poſſe læſio allegari. ſequitur D. Guido Papæ deciſio. 22.
conſuluit Corn. conſi. 56. lib. 3. Ang. conſi. 139. tutor uxori.

Contrarium tenet Bar. ſibi contrarius in l. 1. C. de præſcr.
30. vel 40. anno. ſequitur Paul. de Caſt. in l. ſi quos, C. de reſc.
uend. per illum tex. qui probat quod non ſequitur, res fuit
ſubhaſtata, ergo non interuenit læſio. Idem tenet Io. de Im.
in d. l. ſi quis cum aliter, Panor. in c. cauſam. col. 2. de empti.
22 & uend. d. Alex. in d. l. precia rerum. † quia conſtito de enor-
mi læſione, præſumitur dolus, l. ſi ſupellectile. C. de dolo. & tra
ditur per Bar. in l. ſi ſocietatem, §. arbitrorum, ff. pro ſocio. &
in l. f. ff. de præt. ſtip.

Quod tenendum mihi placet id, quod in propoſito dixit
Pau. de Caſt. in d. l. ſi quos. ut ſi ſit magnus exceſſus quod præ
ſumatur dolus, & hac ratione reſcindi poſſet contractus, a-
lias procedat contraria ſententia: ubi enim eſt tantus exceſ-
ſus, non debet iudex pati quod talis contractus executionē
habeat, ut in ſimili dixit Bal. in §. item ſacramenta. nt. de pa.
iur. fir. nec conſcientia tantum exceſſum poteſt ſuſtinere.
Ideo humanitate ſuggerente ſtrictus iuris rigor abijciēdus
23 eſt, l. ſi ita ſcriptum, in princ. ff. de lib. & poſth. nam † æquita-
te ſuadente poteſt iudex à qualibet iuris regula diſcedere,
ſecundum gl. in Auth. ut ſine proh. ma. debi. in uerſ. extime-
mus. per illum tex. in l. qui res, §. aream, ff. de ſolu. dato ergo
quod opinio Bar. & ſequac. in d. l. 1. C. de præd. curia. quam
etiam ibi ſequuntur Ang. & Io. de Pla. eſſet crebrior & ſubti-
lior: tamen ubi eſt tantus exceſſus, qui longè dimidiam ex-
cedit, non videtur mihi æqua, nec tenenda.

S V M M A R I V M.

1 In iudicio communi diuidundo ueniunt detrahenda precia rerum communiter emptarum, & expenſa facta, pro quibus nō impeditur

*impeditur diuiſio, ſed dabitur retentio alio uolens uti reten-
tione totum poſſideat.*

RESPONSVM II.

1 Videtur, † quòd Claudius poſſit per exce-
ptionem doli mali diuiſionem im
pedire, donec ſibi fratres agentes reſtituerint pe
cuniam, quam pro eorum portionibus exburſa-
uit in emptione prati, cuius diuiſio petitur, l. in hoc iudiciũ.
ff. communi diu. in princ. & quia in iudicio communi diui
dundo etiam ueniunt præſtationes perſonales & impendia
in re facta, l. 4. §. ſicut autem, & l. & ſi non, §. ſi cõmunis ſer-
uus, ff. eodem ti. Breuiter pro reſolutione conſiderandi ſunt
duo caſus. aut Clandius opponit hanc exceptionem ad effe-
ctum ut in hoc iudicio fratres condemnentur ad reſtitutio-
nem pecuniarum, non ut differatur diuiſio, & audiendus
eſt, d. §. ſicut, & d. §. ſi communis ſeruus. aut ad effectum ne
defferatur diuiſio: & nunc aut detinet totum pratum, & po-
terit partem ſociorum retinere, & eos expellere per exce-
ptionem doli mali, donec partem precij ſibi reſtituant. &
ita procedit tex. in d. l. in hoc iudicium. aut fratres ſimul poſ
ſident pro indiuiſo, & tunc ceſſat retentionis exceptio, quæ
præſupponit rem eſſe apud eũm, qui uult retinere, l. per re-
tentionem, C. de uſur. l. fi. C. comm. vnde cum in facto præ-
ſupponatur fratres agẽtes eſſe in naturali & ciuili poſſeſſio-
ne dicti prati pro earum portionibus iudiuiſis, fruſtra oppo
nitur exceptio doli mali ad effectum retinendi totum pra-
tum. Præterea & ſi eſſemus in caſu, in quo competeret reten
tio, non tamen ſuperſedendum eſſet à diuiſione, ſed à diui-
ſionis executione, quia per ſolam diuiſionem non impedi-
tur retentio. ita. n. Claudius poterit retinere portiones con-
fratrum diuiſas, ſicut indiuiſas. ſed poſito quod exceptio pre
cij aliàs poſſet proponi ad effectum impediendi diuiſionis
executionem: tamen in caſu præſenti ſublata remanet per
replicationem compenſationis oppoſitæ per agentes, l. ſi cõ
ſtat, C. de compen. nam ſoluere dicitur, qui compenſat. l. ſi
debitor, ff. qui potio. in pigno. hab. l. uel permutauit, ff. de
lib. cauſa. & dare & compenſare procedunt à pari, l. ſi pecu-
lium, §. 1. ff. de ſtatu lib.

SVMMARIVM.

1 *Iuramento deponentis de rebus depoſitis quando ſtandum ſit. & nu. 3. & 10.*
2 *Probatio per iuramentum actoris, eſt impropria & irregularis.*
4 *Depoſitarius quando dolo dicitur uerſatus in re depoſita, & in quo dolus conſiſtat.*
5 *Dictio, de, auget uerbi ſignificationem.*
6 *Amicus amicum cum ualiſia ſuſcipiens, non dicitur ſuſcepiſſe ualiſia cuſtodiam.*
7 *Milites coactè in domo ſuſcipiuntur.*
8 *Teſtibus ſeruitoribus, familiaribus, ac domeſticis non creditur, niſi ad probandum quantitatem rerum ablatarum propter difficultatem probationis.*
9 *Teſti deponenti in eius laudem, ut à culpa excuſetur, & ut ſe exoneret, non creditur.*
10 *Iuramento deponentis non ſtatur, quando res depoſita eſt furto ſubtracta.*

RESPONSVM III.

1 Veriſsimum arbitror Reſponſum Cla-
riſſimi Doctoris Domini
Oliuerij Rolandi, † quòd niſi probatur capſam
fuiſſe depoſitam clauſam & reſtitutam fuiſſe a-
pertam, non etiam ſtandum iuramento actoris
2 de rebus ut prætenditur in ea repoſitis; † & probatio, quæ fit
per iuramentum actoris eſt irregularis, imo non eſt propria
probatio ſed releuat ab onere probandi, l. eum qui. ubi la
3 tè Moder. ff. de iureiur. † quæ non admittitur niſi contra de
poſitarium, quem conſtat doloſè uerſatum in re depoſita,
ut traditur per Innoc. & alios in ca. fi. quod metus cauſa. per
Bar. in l. in actionibus, col. fi. ff. de in litem iur. & in l. 1. §. ſi ci
4 ſta, ff. depo. † non poteſt dici depoſitarium dolo uerſatum in
re depoſita, niſi conſtet de depoſito, quia nõ entis nullæ ſunt
qualitates, l. eius qui, ff. ſi cer. pet. l. 1. ff. de uſufr. De dolo pari-
ter conſtare non poteſt, niſi probetur capſam fuiſſe traditã
clauſam, ſeu obſignatam, & fuiſſe apertam. dolus. n. in eo
conſiſtit quod nõ reſtituitur capſa eo modo, quo fuit depo-
ſita. Nam qui capſam aſſignatam ſua auctoritate reſignat,
uel clauſam aperit, contra legem depoſiti facit, l. 1. §. ſed ſi
reſignetur, ff. depo. & ita firmant communiter Scrib. maxi-
mè D. Iaſ. in d. l. in actionibus, & in hoc omnes concordant
in d. l. 1. §. ſi ciſta, ubi Sali. & Pau. de Ca. Card. Panorm. & alij
in d. c. fi. & Petrus de Ancha. conſi. 256. ex prædicta facti nar
ratione. Panor. conſi. 109. circa factum, in fi. lib. 2. & Corn.
conſi. 318. pro vecturali, col. 3. lib. 4. Punctus eſt ergo uidere,
an pro parte actoris ſint probata hæc tria, videlicet reum
acceptaſſe capſam in depoſitum, reum acceptaſſe clauſam,
reum reſtituiſſe apertam. & quia non uidi depoſitiones te-
ſtium, non poſſum dare certum reſponſum. ex his tamẽ, quæ
præſupponuntur, non uidentur duo prima requiſita ſufficiẽ
ter probata: licèt enim appareat militem dimiſiſſe capſam
in domo domini Nicolai, non propterea ſequitur quod
D. Nicolaus cuſtodiam in ſe acceperit, quod requiratur ad
5 hoc ut dicatur depoſitum. † illa enim præpoſitio, de, uerbi
ſignificationem auget, ut oſtendat totum fidei eius commiſ
ſum, quod ad cuſtodiam pertinet, l. 1. in princ. ff. depoſi. quo
6 fit, † ut ſi amicus amicum cum ualiſia aſſignata recipiat, nõ
dicatur ſuſcepiſſe cuſtodiam ualiſiæ, nec de rebus perditis
ſtandum eſt iuramento amici recepti, ut ſignanter decidit
7 Spec. tit. de fur. §. quid ſi amicus amicum. ergo † multo mi-
nus Do. Nicolaus dicetur ſuſcepiſſe cuſtodiam capſæ dicti
militis, quem coactus in domo recepit & conſequenter mi-
nus ſtandum eſt iuramento eiuſdem militis, ſecundum Al-
ber. de Roſa. in l. 1. ff. nau. caup. ſtab. Adde quod ex confeſſio
ne actoris apparet quod Dom. Nicolaus noluit in ſe cuſto-
diam ſuſcipere, niſi ſingula quæ in capſa erant, exprimeren-
tur & deſcriberentur, ut optimè deducit prædictus D. Con-
ſultor. Non etiam uideo probatum quod capſa fuerit conſi
gnata, & ſi fortè teſtes iſtud affirmauerint. Reſpondetur ta
libus teſtibus ſecundum ea, quo proponuntur, non etiam fi-
8 dem adhibendam rationibus ſubſequẽtibus. † Primo, quia
ambo ſunt ſeruitores, familiares, & domeſtici, quibus credẽ
dum non eſt, l. 2. C. de teſt. & c. in litteris, eo. tit. ubi ſignanter
dicit Bal. quod tales ſeruitores ſolent ſeruire domino ſuo p
fas & nefas. allegat ad hoc tex. in c. cum ad ſedem, de reſtitu.
ſpol. & l. 1. C. de rap. uirg. humani enim moris eſt dominum
ſuũ uereri, cuius iudicio & uoluntate ſeruitores modo eri-
guntur, modo deprimuntur, c. uilis, 16. q. 2.

Nec obſtat quod ſeruitores & domeſtici admittantur ad
probandum quantitatem rerum ablatarum ſecundum Bar.
in l. ſi quando, C. vnde ui. ad fi. & illud conceditur propter
difficultatem probationis, cum non ſoleant adhiberi teſtes
extranei in repoſitione rerum ſitarum in capſa ſiue ualilia,
eo quod nolunt domini diuitias uel utilitatẽ ſuam omnib.
notam eſſe, l. 2. C. quando, & quib. quar. pars. & eo caſu pro-
pter difficultatem probationis, merito hoc caſu admittuntur
domeſtici, l. quotiens, C. de nauf. ubi not. Bart. & in l. ex con-
ſenſu, C. de rep. ſecus autem dicẽdum in caſu noſtro. in quo
agitur de probando depoſito, & traditione, ac cõſignatione
capſæ, & an fuerit conſignata aperta, vel clauſa: nam in ta-
libus ſolent adhiberi teſtes, nec talia ſunt quæ inter domeſti-
cos ſolos fieri ſoleant, merito eorum probatio facienda eſt
per teſtes legitimos. eſt enim ſpeciale, ꝙ domeſtica teſtimo
nia recipiantur in iis, quæ à communiter contingentibus
ſolent fieri inter domeſticos quorum probatio per alios diſ
ficilis eſt. ergo in aliis ſtat firma regula; quod talia teſtimo
nia domeſtica ſunt reiicienda, l. ius ſingulare, ff. de leg. In-
ſuper quia allegatus teſtis, vt intelligo, depoſuit quòd capſa
fuit aſſignata clauſa, quia ipſe clauſit, ecce quod alter habe
9 bat clauem. † quo caſu deponendo quod clauſit, deponit
in eius laudem & honorem, vt à culpa & negligentia ſe ex-
cuſet, & conſequenter fidem non facit ſecundum Bart. in l.
deferre, ff. de iure fiſci. traditur per Ioan. And. in addi. Spec.
tit. de teſte. §. cũ ponitur, ver. item quid ſi adminiſtrator. d.
Anto. de Butri. conſil. 21. col. pen. in fi. Feli. in cap. cum à no
bis, col. 3. de teſti. Adde quod tractat etiam de ſe exoneran-
do, cum potuerit pecuniam, quæ dicitur nõ reperta, ſurripuiſ-
ſe & capſam apertam dimiſiſſe, vt culpam reiiceret in domi
num Nicolaum & alios de domo. ergo nulla eſt ei fides dan
da, l. omnibus, C. de teſti. l. nullis, ff. eo. traditur per Bart.
in d. l. deferre. Sed poſito quod eſſet ſufficienter probatũ
capſam fuiſſe depoſitam & conſignatã clauſam, prædicto d.
Nicolao

10 Nicolao adhuc ſecundũ ea, propter quæ proponũtur. † Non eſt ſtandum iuramento actoris, quia probatum fuit pro parte rei, quod eius famulus aufugit poſt depoſitã capſam, quo fit vt præſumatur furtum fuiſſe factũ per talem ſeruum, qui aufugit vt ſignanter decidit Bart. quem alij omnes ſequuntur in l. ſi quis ex argentarijs, §. an vero hęredi, ff. de eden. vbi autem probatur furtum, & ſic caſus, nunc non eſt ſtandũ iuramento deponẽtis, quia ceſſat dolus depoſitarij, propter quem dolum in odium doloſi admittitur probatio irregularis, ſeu releuatur deponens ab onere probandi, ſecũdum
11 Bart. in d. §. ſi ciſta, † vbi formaliter inquit, aut non reſtituitur capſa ſignata pp aliquem caſum. vel culpam, & debet actor plenè probarę. ſequuntur Salic. & alij ibi, & d. Iaſ. in d. l. in actionibus, Panorm. & alij in d. ca. ſi. cum igitur conſtet de caſu propter fugam ſerui, ac de culpa actoris, quia capſa uetus eſt facilis ad aperiendum; certe ex his excluditur dolus depoſitarij, & conſequenter in eius odium non debet ſtare iuramento actoris.

S V M M A R I V M.

1 *Venditio quando dicatur facta ad corpus, & quando ad menſuram. & nu. ſeq. uſque ad 5.*
2 *Demonſtratio falſa nec nocet, nec prodeſt.*
3 *Iudicis factum dicitur factum poteſtatis.*
4 *Argumentum ualidum de ultimis uoluntatibus ad cõtractus.*
5 *Menſura renunciatio an probetur per apprehenſionem poſſeſsionis.*
6 *Periculum rei uendita, & ſi per traditionem transferatur in emptorem, non tamen cenſetur renunciatum menſura uendita rei, præſertim immobilis.*
7 *Tranſactionem non obſeruans, an incidat in pœnam l. ſi quis maior, C. de tranſact. quando abeſt dolus, & quid ſi abſit præiudicium alterius, uel adſit culpa. & nu. 9. & 15.*
8 *Error iuris excuſat in his, quæ ſunt de apicibus iuris, etiam ſi imperitus habuerit malum conſilium, dummodo non adſint alij conſulentes, & quæ dicantur de apicibus iuris. & nu. 14.*
10 *Minor aduerſus dolum non habet beneficium iuris.*
11 *Pœnalis lex nullam faciens mentionem de dolo, habet locum etiam in culpa, ubi non agitur de pœna corporali.*
12 *Bonam fidem tangentia non dicuntur de apicibus iuris.*
13 *Dubium ius non dicitur, ubi adeſt caſus legis, uel communis Doct. ſententia.*
16 *Executiuè agitur, quando petitur executio ſententiæ emologatæ, aut inſtrumenti iurati.*
17 *Præcepta executiua, quando fieri poſſunt abſque clauſula iuſtificatiua.*

R E S P O N S V M IIII.

Qui ueritas eſt, mihi uiam ueritatis oſtendat.

QVatuor principales difficultates in motiuis æquiſſimi nouorum prętoris proponuntur, quas pro tenuitate ingenij ſub compendio reſoluere conabor.

Circa primã difficultatem, an Io. Philippus, & frater teneãtur ad requiſitam menſuram prædiorum, de quibus in ſentẽtia arbitramentali? Videtur prima conſideratione dicendum, quod non, quia uno precio collectiuo omnia prędia, de quibus in laudo, fuerunt per arbitratorem aſſignata Her-
3 culi, & fratri, † & ſic unitas precij pro omnibus prædijs facit ut aſſignatio uideatur facta ad corpus, ſiue precium, non ad menſuram: quæ aſſignatio ad menſuram facta diceretur, ſi diſtinctio precij eſſet facta in ſingulas perticas, l. qui fundum, §. qui agrum, ff. de contrahen. empt. & vend. ibi, ad ſingula corpora. & in l. quod ſæpe, §. item in ijs. ibi, in ſingulos modios certum precium. & ibi. vniuerſaliter vno precio uẽditio perfecta uideatur. eo. tit. & in l. plura. ibi, ſi confuſe uniuerſis precium conſtitutum ſit. & in l. cum eiuſdem, ff. de ędilit. edic. cum alijs, de quibus in motiuis.

Iſtis non attentis contrarium credo de iure verius, pro cuius rei intelligentia puto in hac materia adnotandum, quo modo diſcernatur, quod contractus ſit factus ad numerum, ſeu menſuram, an ad corpus, ſiue ſpeciem, hoc cognito, patebit plana deciſio huius controuerſiæ. Reperio dari tres theoricas, ſiue doctrinas in iſto puncto, quæ tamen non differunt. prima fuit Bar. in l. Iulianus, §. ſi Titius, ff. de act. emp. precium conſtituitur pro numero menſuræ, & iſto caſu dicitur ad menſuram, alias ſecus. Bal. uero in rubri. C. de contrahen. empt. in 22. q. uult, quod ſi precium formetur à menſura, quod dicatur contractus factus ad menſuram: ſi uero 1
formetur à totalitate rei, quod dicatur factus ad corpus, ſiue ſpeciem. Moder. vero clarius loquuntur dicentes, quod ſi cõtrahentes incipiant explicare conceptum mentis per nomina denotantia numerum & menſuram, tunc dicitur ad menſuram contractus celebratus. exemplum ſi dicatur, aſſigno tibi tot perticas terræ expreſſis confinibus: tunc licèt inter illos confines ſit maior numerus, tñ non ueniet in cõtractu niſi quod eſt deſignatum per numerum. l. ſi quis teſtamento, ff. de leg. 1. & ſi minor numerus reperiatur, tenebit aſſignans ad id, quod deeſt, d. l. ſi Titius, in princ. & in l. qui duorum, ſtatim alleganda. ſi uero contrahentes incipiant explicare conceptum mentis per nomina deſignantia certum corpus uel ſpeciem tunc non dicitur contractus celebratus ad mẽſuram. exemplum ſi dicatur, aſſigno tibi fundum Titianum, quod eſt centum perticarum: tunc error menſuræ ſiue minoris, ſiue maioris, non conſideratur. ratio, quia menſura potius adiecta videtur demonſtrationis gratia, quàm aliter.
2 †, & ideo dato quod ſit falſa, non nocet neque prodeſt, l. falſa demonſtratio, ff. de cond. & demonſt. ita Feli. qui alias auctoritates conglutinat. in c. ſignificante, de reſcri. col. 3. & dom. Iaſ. in l. 1. col. 2. C. de ſumma Trini. & Inſti. de actio. §. actionum, col. 21. ubi plura conſi. Apoſt. reduxit, & Panor. in ca. per tuas. de dona. ubi Apoſt. alia addunt, & fuit originale dictum Old. conſ. 197. incip. in conceſsione cuiuſdam. Diſcutiamus modo aſſignationem factam per arbitratorem, quæ
3 etiam dicitur facta per Io. Philippum, † cum factum iudicis cenſeatur factum poteſtatis, & contemplemur, ſi pręſens aſſignatio poſſit dici conſtituta pro numero menſuræ, ut loquitur Bar. ſiue formata dicatur à menſura, ut conſentit Bal. ſiue explicatus dicatur conceptus mentis per nomina denotantia menſuram, aut certam ſpeciem, ut comprobant alia uerba laudi. ita cantant. pro libris trecẽtum, &c. aſſignamus & inſolutum damus partes quinque terræ ad morellam cũ ſuis cohærentijs ualoris lib. 80. Item partes quinque terræ in ualle Ricorini, valoris lib. 80. & ſic de ſingulis precium in caſu iſto conſtituitur, per perticas formatur mẽſura. & explicatur conceptus mentis per nomina deſignantia numerum & menſuram, & non ſpeciem, ſeu corpus. ergo quilibet etiam hebetis ingenij fatebitur, quod præſens aſsignatio dicitur facta ad menſuram. Non obſtat modo unũ, in quo aduerſantes faciunt ſuum capitale, quod non debet dici, quod hæc aſsignatio fuerit facta ad menſuram ex eo, quod precium fuit conſtitutum collectiuè pro omnibus perticis numerans, & non diſtributiuè pro ſingula pertica: quia non reperio, quod aliquis Doctor de mundo faciat hãc doctrinam, quòd non dicatur venditio ad menſurã facta, quãdo precium fuit collectiuè pro omnibus perticis venditis ſiue aſsignatis eo caſu, quo aſsignatio facta fuit per nomina deſignantia numerum. Et ſi aliquis diceret hoc, arbitror quod ſupinè erraret, quia caſus eſt in contrarium tex. ſupra apertus in l. quod ſępe, §. penul. ff. de cõtrahen. emp. in vers. nec intereſt, vtrum precium omnium centum metritarum ſimul, an in ſingulas eas fuerit conſtitutum. ad idem text. in l. ſi duorum, in princ. ff. de act. emp. vbi vnico precio collectiuè erat facta venditio duorum prædiorum & ſeparatim facta deſignatio numeri perticarum cuiuſque. decidit text. quod ſi deſit aliquid de numero vnius, etiam quod id, quod deeſt, reperiatur ſuperfluum in altero, venditor nihilominus tenebitur. ecce caſum fortiorem, vbi erat collectiue precium conſtitutum pro duobus prædijs, & numerus reperiebatur tantum: quia non reperiebatur ſecundum deſignationem, tenetur venditor. quid ergo in caſu noſtro erit, vbi numerus dicitur non reperiri?

4 Tertio ad idem tex. in l. ſi ex toto, §. fi. ff. de leg. 1. † arguẽdo de vltimis voluntatibus ad contractus. vbi dicitur, nec intereſt an ſumma diuiſa ſit pro ſingulis ſeruis, an coniuncta pro omnibus.

Quartò ea ratione, qua dicimus aſsignationem eſſe factam ad menſuram, quando eſt conſtitutũ precium pro ſingulo iugere, ideſt pro ſingulis perticis quatuor, tantũ enim terræ complectitur iuger. Cur non idem dicimus, ſi fuerit conſtitutum precium pro ſingulis quinque perticis, vt in caſu noſtro? Cur non idem, ſi pro ſingulis decem perticis? & finaliter

naliter cur non idem, ſi pro omnibus perticis dinumeratis
ſimul precium fuerit conſtitutum? Certè rectè conſideran
do idem videbitur omni caſu, quia ſemper precium ſerua-
tur ad menſuram. & iſtud voluit Bal. in d. rub. q. 22. qui fa-
cit difficultatem & differentiam, an precium formetur à to
talitate rei, an verò à totalitate menſuræ. Primo caſu dici-
tur venditio facta per corpus, ſecundo caſu dicitur ad men
ſuram. ratio differentiæ, quia primo caſu integritas rei ven
ditæ conſiſtit in ſemetipſa. ſecundo caſu integritas rei ven-
ditæ conſiſtit in integritate menſuræ. Conſiderandum ergo
vnum tantum in iſta materia, an integritas rei aſsignatæ cõ
ſiſtat in integritate menſuræ, an vero in integritate ſui ipſius
determinati corporis, ſiue ſpeciei. tertio autem, quod ſi
conſideratur præſens aſsignatio, quod quilibet aſſeuerabit
quod integritas rerum aſsignatarum conſiſtat in integritate
menſuræ, cum per nomina menſuram ſignificãtia facta fue-
rit aſsignatio ipſa, & iſtud arbitror in Iure veriſsimum, & hęc
quãtum ad primam difficultatem.
5 Circa ſecundum, † an per traditionem, ſeu apprehenſio-
nem poſſeſsionis dictarum terrarum cenſeatur renunciatũ
mẽſuræ? Videtur quod ſic, vt dicitur in motiuis per ea quæ
dicit Pau. de Caſt. in l. 2. C. de peric. & commo. rei uend. &
D. Dyn. conſi. 179. totum contrarium cenſeo concludendũ
fore, per tex. in d. l. ſi duorum, in princ. ff. de act. empt. ubi eſt
tex. in uerſ. utrunque tradiderit. quod poſt traditionem uẽ-
ditor adhuc tenetur ad reſarciendum id, quod deficit men-
ſuræ. Secundò, quia etiam quod ſi eſſet menſura facta & ac
ceptata adhuc, ſi uera menſura non reperiretur, tenetur aſſi-
gnans, l. 1. & per totum, & maximè in l. 3. §. ſi uenditor, ff. ſi
menſ. fal. mod. dix. Tertiò, quia ſi poſt traditionem & factam
menſuram aliqua parte fundus euinceretur, eſſent obligati
Io. Philippus & frater reſarcire pro ea parte menſuræ, quæ e-
uicta foret. l. 1. ff. de euict. cur ergo non idem dicẽdum erit,
ſi poſt traditionem reperiatur, quod aliquid menſuræ deſit.
ad deciſionem, Pau. in d. l. 2. per illum tex. reſpondet dicens
in alleg. conſi. 179. col. 2. ad finem, diſtinguendo duos caſus.
primus eſt, an emptor acceptans poſſeſsionem rei uenditæ
ſine menſura, uideatur renunciare menſuræ ad effectum, ꝙ
6 ex ipſa menſura reſultat, † ſcilicet ut ex traditione periculũ
rei uenditæ trãſferatur in emptorem; & quantum ad iſtum
effectum cenſetur renunciare menſuræ, & in iſtis terminis
loquitur ille tex. & dictum Pau. Secundus caſus eſt, an per tra
ditionem dicatur remiſſa ipſa menſura, ita quod tacita
conditio menſurationis ſublata dicatur? & iſto caſu dicit
Dom. Philippus Dec. in allegato conſi. quod non, & in iſtis
terminis loquitur thema q. noſtræ. Vel aliter, poſito quod de
ciſio Pauli procederet etiam quantum ad ipſam menſurã,
tamen nihil faceret ad caſum, quia loquitur in uino, frumẽ
to, & alijs ſimilibus, quæ mobilia ſunt, & poſt traditionem
poſſunt conſumi & occultari: & ideo iuſtum thema eſt, ꝙ
is cui facta fuit traditio abſque menſura, modo poſſit am-
plius petere menſuram bonorum ſemel habitorum, cum
potuerit partem horum occultaſſe uel conſumpſiſſe nos lo-
quimur in immobilibus, quæ immutari non potuerunt, &
ideo non erit ratio ulla dictans quod iſto caſu dicatur renũ
ciatum menſurę. & quod ita ſit, hoc expreſsè uoluit Impera-
tor in d. l. 2. in fi. ibi, hæc omnia locum habent in uino, fru-
mento, & his ſimilia, id eſt alijs conſiſtentibus pondere, nu-
merõ, & menſura. ſecus in fundo, qui non eſt ſimilis his, l. 2.
in princ. ff. ſi cer. pet.
7 Circa tertiũ, † an per omiſſum actum requiſitæ menſuræ
ceciderint Io. Philippus & frater, à commodo laudi iurati?
videtur quod non, quia non conſtat quod diſpoſitio l. ſi quis
maior, C. de tranſact. puniens contrauenientem laudo iura
to, debet intelligi de contrauenientem cum effectu in præiu-
dicium alterius partis. contraria enim uerba legis exor-
diuntur, ut cum effectu probata intelligantur, l. 1. §. hæc uer-
ba, ff. quod quiſque iur. in propoſito licet ſit denegatus actus
menſuræ, tamen non apparet cum effectu, quod partes aſſi-
gnatæ non reperiantur ſecundum numerum deſignatum
in laudo. imo fortè reperiretur maior numerus, & ideo l. ſi
quis maior, in caſu noſtro uerificatur, quando Io. Philippus
& frater recuſaſſent implere numerum deficientem; nõ au
tem ſi recuſauerint ipſum actum menſuræ. Secundo diſpo
ſitio l. ſi quis maior, non procedit niſi in contrauenientе ex
malitia & dolo tantum, ſecundum Bal. in l. obſeruare, §. pro
ficiſci, ff. de offic. proconſ. col. 3. ſequitur Alex. conſi. 92. col.
pen. uol. 1. in propoſito, dato quod Io. Philippus & frater di-
cantur contrauenisse ex omiſſione & excuſatione menſuræ,
tamen non cõtrauenisſent ex dolo. quod ſic probatur ſecun
dum motiuantem, articulus iſte an teneantur Io. Philippus
& frater ad requiſitam menſuram eſt dubius & de apicibus
8 iuris, † in ijs autem, quę ſunt dubia, & de apicibus iuris,
error & imperitia habet excuſare errantes, ac ſi in facto erra
rent, c. cum dilectus, de conſue. per Bar. Alex. & alios, in l. cũ
prælatus, ff. de re iud. cum concordantijs adductis per Feli.
in c. de quarta, col. 7. de præſcrip. & in c. 1. col. 8. de re iud. &
quando ſumus circa apices iuris, ſemper error excuſat ſecũ
dum Bal. in l. uenditioni, C. de uſuca. pro empt. Secundo iu-
ris ingnorantia excuſat imperitum, qui conſuluit peritum,
licèt habuerit malum conſilium, ſecundum Bar. in l. bono-
rum, ff. de bono. poſſ. tit. generali. Ang. eleganter in l. ſed ſi,
§. ſcire, ff. de pet. hære. cum alijs auctoritatibus, quæ poſſent
adduci. Ex iſtis apparet, quod Io. Philippus, & frater, non fue
runt in dolo, cum habuerunt iuſtam cauſam credẽdi, quod
ad menſuram ipſam non tenerentur.
Præmiſſis non attentis arbitror poſſe contrarium ſuaderi
9 rationibus infraſcriptis. Prima ratio, † quia diſpoſitio l. ſi
quis maior, habet locum etiam ꝙ conuentio nõ lædat par-
tem ſecundum Ludo. Ro. conſil. 510. incipiente, quoad pri-
mum, colum. 4. ratio, quia deierans offendit Deum, & ra-
tione talis offenſionis, & contemptus cadit in pœnas d. l. ſi
quis maior. Ex hoc tollitur prima ratio, ſupra adducta in fa-
uorem Ioan. Philippi & fratris; Et dico, quod ex quo tene
bantur ad menſuram, ut in primo dubio probatum fuit, nõ
menſurando contrauenerint, contrauenіendo in pœnas in
curſi ſunt, dato quod ex tali contrauentione nullum damnũ
Hercules & frater paterentur.
Præterea hæc ratio ceſſat, quia Ioan. Philippus & frater li
tem conteſtati ſunt, etiam ſuper defectu menſuræ, aſſeren-
do ſe non teneri ad aliquid reſarciendum, & ſic per litis cõ-
teſtationem dicuntur incidiſſe in dictas pœnas, ut ibi eſt ex-
preſsè deciſum. Secunda ratio, diſpoſitio d. l. ſi quis maior,
habet etiam locum in contrahentibus abſque dolo, ſed ex
culpa tantum, ut firmat do. Iaſ. in d. l. ſi quis maior, colum. 1.
vbi retorquet fundamenta Bal. contra eum. Idem tenet Ale-
xan. ſibi contrarius, in l. fina. ff. qui ſatiſda. cog. dum dicit, ſi
qs maior, non hẽt locum, niſi dolus vel culpa interueniat.
Idem firmat Do. Thomas Parpalia in d. l. ſi quis maior. ubi
inducit legem illam hoc modo, ſi l. ſi quis maior, intellige-
retur ſolum quando dolus interuenit, non eſt veriſimile ꝙ
10 Imperator excepiſſet perſonã minoris, † quia minor aduer-
ſus dolum, nullum habet beneficium iuris, l. 1. C. ſi aduerſus
delic. Et quod aduerſus dolum non ſuccurratur minori, eſt
gl'n. approbata in l. ſi quis in tantam, C. unde vi. & pro iſta opi
nione facit deciſio Bal. approbata ibi per Alexan. in l. quod
ſi quis. §. quod prætor per illum text. ff. ne quis eum, qui. vbi
11 decidiтur. † ꝙ vbi lex imponit pœnam, & nullam facit de
dolo mentionem, intelligitur etiam de culpa, dummodo
non agatur de pœna corporali. ad idem facit deciſio Ale-
xan conſi. 52. viſo teſtamento, vol. 2. & ex iſtis tollitur ſecun-
da ratio adducta ſupra in fauorem Ioan. Philippi, & fratris.
Reſpondetur etiam, quod in caſu noſtro Ioan. Philippus &
frater, errauerint in his, quæ ſunt de apicibus iuris, uel iuris
12 ambigui, quod aſſumptum eſt falſum. Nam ea, † quæ bonã
fidem tangunt, de apicibus iuris non dicuntur, ſecundum
Bald. in ca. 1. colum. 2. de conſti. & d. meum in l. alienam, co
lum. 2. C. de procur. bona fides autem in caſu iſto luculen-
ter exigit, ꝙ aſſignatio fieri debeat cum integritate menſu-
ræ, cum fuerit formatum precium ab ipſa menſura: non etiã
13 poteſt dici erratum in iure ambiguo, quia † vbi caſus legis
eſt, uel communis Doctorum ſententia, nõ poteſt dici quod
ſit ius dubium ſecundum Bald. in l. inciuilẽ, C. de fur. tradi-
tur in l. cum prolatis, ff. de re iud. in caſu iſto, quod Ioan. Phi-
lippus & frater teneantur ad requiſitam menſuram, dato ꝙ
precium fuerit collectiuè factum pro omnibus perticis. eſt
caſus in d. l. quod ſæpè. §. pen. & eſt vniformis omniũ Doct.
ſententia vt ſupra probaui: qua ergo facie dicetur erratum
14 in iure ambiguo? † non etiam conſilium vnius excellentiſſ.
Doct. habet excuſare quando à pluribus conſilium haberi
poterit, vt determinant Bald. Rapha. Lud. & omnes Moder.
maximè Dom. Iaſ. in l. ignorantia. C. qui admi. & Felin. in
d. ca. in quarta, colum. 7. in fi. de præſcrip. Præterea dato quod
à princ. propter conſilium vnius Doct. potuerint Ioan. Phi-
lippus & frater, habere iuſtam cauſam erroris, tamen viſis
allegationibus duorum aliorum præſtantiſſimorum Doct.
qui veram iuris diſpoſitionem clariſſimè manifeſtarunt: cer
te perſeuerando in errore, recuſando ſemper iuſtam menſu-
ram facere, nõ poſſunt aliquo pacto excuſari à dolo, l. ſi quis
inficiatus, ff. depo. in verſ. nihil dolo malo facit. poſtea ſi co-

35 gnouit, non excuſauit. Item vt ſupra dixi, † diſpoſitio d. l. ſi
quis maior, habet locum, etiam quod contraueniens non
ſit in dolo.

Circa quartum, an potuerit agi executiuè per viam præce
36 pti, omiſſis non neceſſarijs puto quod ſic, quia hic agitur
de executione ſententiæ emologatæ. ergo executiuè agi po-
tuit, toto tit. C. de execut. rei iudi. Secundò, quia partes iura-
runt in instrumento ſententiam obſeruare, &c. quo caſu com
munis eſt Bar. & aliorum ſententia in l. 2. de iureiur. ff. quod.
instrumenta iurata, etiam de iure communi, habent execu-
tionem paratam. Ex hoc tollitur, quod dicitur in motiuis,
ꝙ præcepta executiua ſunt ipſo iure nulla, quando non habẽt
37 clauſulam iuſtificatam, † quia non procedit illa concluſio,
quando petitur executio ſententiæ, quæ tranſiuit in rem iu-
dicatam, l. ea quæ, C. cõmi. uel epiſt. & l. executorem, C. de
executio. rei iud. Secundò reſpondetur, ꝙ præcepta execu-
tiua ſine clauſula iuſtificatiua valent, quando non agitur de
pleno præiudicio totius cauſæ, l. de pupillo, §. meminiſſe, &
ibi Pau. de Caſt. Ita regulam limitat, de qua in motiuis, ff. de
noui operis nunc. vbi valet præceptum prætoris prohibentis
procedere in opere abſq; clauſula iuſtificatiua, & firmat In-
nocen. in c. 2. de in integ. reſt. In propoſito primum præce-
ptum factum ad inſtantiam Herculis & fratris, ꝙ Ioan. Phi-
lippus, & frater debeant elegiſſe agrimenſorem &c. non pa-
rat plenum præiudiciũ in tota cauſa, nec in meritis, vbi mẽ-
ſura non fuit reperta, ergo &c. poſſem aliter reſpondere, ſed
puto non expedire.

SVMMARIVM.

1 *Venditio conſiſtit ex conſenſu, re, & precio.*
2 *Venditionis perfectio eſt triplex obligatiua, conuentionalis exe-
cutiua, ſeu acquiſitiua.*
3 *Venditio arguitur ex arra receptione, & nu. 19.*
4 *Vendendi promiſſione nullum ius acquiritur in re, cuius fru-
ctus non facit ſuos ille, cui facta eſt talis promiſſio, etiam ſi pre
cium exburſaſſet.*
5 *Contractus perfectus deſignatur ex perfectione inſtrumenti.*
6 *Communis vſus loquendi eſt attendendus, & prævalet propria
ſignificationi.*
7 *Contrahentium menti, vbi de ea conſtat, ſtatur & non verbis,
nec communi vſui loquendi.*
8 *Vox vnius, vox nullius.*
9 *Venditor pro emptore non poteſt eſſe teſtis, quando agitur de ſuo
intereſſe, quia tenetur de euictione, niſi pariter teneretur ei,
contra quem deponit.*
10 *Venditio nulla redditur ex incertitudine, puta ſi uendatur ius,
quod habet vendens in tali re.*
11 *Venditio ſcriptura perficitur, quando actum eſt ut redigatur
in ſcriptis, & num. 15.*
12 *Venditio collata in voluntatem vnius ex contrahentibus, non
valet, licèt valeat promiſſio de vendendo, ſi uoluerit emptor,
& num. 18.*
13 *Eligere nemo præſumitur uiam, per quam impugnatur eius cõ-
tractus.*
14 *Inſtrumento actus non perficitur, ſed perpetuò probatur.*
16 *Notarius non poteſt rogari, niſi de factis coram eo.*
17 *Teſtator dicens, quòd eius uoluntas, quam expreſſit, rediga-
tur in ſcriptis, ſi decedet ante ſcripturam, teſtamentum non
valet.*
18 *Promiſſio de vendendo, poteſt conferri in voluntatem ementis.*
19 *Precium ſoluens ſtipulator, cui eſt permiſſa venditio, non obli-
gatur emere.*

RESPONSVM V.

Qui ueritas eſt, me in uiam dirigat ueritatis,

PRo habenda faciliore reſolutione pri
mi dubij, præmitto quod
1 † contractus venditionis ex tribus conſiſtit, cõ-
ſenſu, re, & precio. glo. in l. pacta, ff. de contra-
hen. emp. declarat Bar. in l. ſingularia, ff. ſi cer. pe
ta. & Bald. in l. in ementis, C. de contrahen. emp. Secundò
2 præmitto, quòd † perfectio contractus vẽditionis eſt triplex.
Prima obligatiua ad effectum, vt venditor obligetur tradere
rem, & emptor precium: & iſta ſolo conſenſu inducitur ve-
rificaturq; ſi appareat quid, quantũ, qualeque, & pro quanto
precio pure emerit, l. neceſſario, in princ. ff. de pericu. & com
mo. rei vend. Secunda eſt perfectio conuentionalis, vt quan
do partes agunt quod contractus redigatur in ſcriptis, & ſic
quod perficiatur aliter quam ex iſtis tribus ſubſtantialibus,
l. contractus, C. de fi. inſtr. Tertia eſt perfectio executiua &
acquiſitiua, & iſta inducitur per ſolutionem precij, & tradi-
tionem rei uenditæ, l. ſi quis rem. ff. de actio. emp. prout la-
tius declarat Sali. poſt alios in l. 2. C. quando lic. ab emp. diſc.
ſi contractus ſit perfectus primis duabus perfectionibus, niſi
communi conſenſu ab eo non diſceditur: ſi ſit perfectus vl-
tima perfectione ultra communem conſenſum requiritur
actus retroſimilis, d. l. 1. & 2. C. quando lic. ab emp. diſce. ple
nè traditur in l. ab emptione, ff. de pact.

Iſtis ſic præmiſſis, uidetur ꝙ huiuſmodi contractus ſit per-
fectus, ſaltem prima perfectione, ita quod non licuerit Do-
mino de Farges ab eo diſcedere, quia ex cedula apparet de
re uẽdi. videlicet de caſtro Vadene. apparet etiam de precio
per illa verba, en deduction de huieb cent. eſcuz. apparet de
conſenſu ex ſolutione & receptione arrarum & partis precij
per illa uerba, Ie confeſſe de aber agent & realment. rece-
3 peut la ſomme de 50. eſcuz darrez. & pagas &c. † arræ enim
receptio eſt argumentum emptionis & venditionis iam con
tractæ. l. quod ſæpe, in princ. ff. de contrahen. empt. ſolutio. n.
partis precij probat venditionem fuiſſe perfectam, imo ope-
ratur quod ab ea diſcedi non poſſit ex ſolo communi con-
ſenſu, niſi interueniat actus retroſimilis, & eſt tex. in d. l. 2. C.
quando lic. ab emp. diſce. Ideo dicitur quod iſta verba, pro
arris & pagamento, habent tum clauſulæ, rato manente pa-
cto: licet enim arræ repeti poſſint, nihilominus uenditio fir-
ma remanet, ſecundum glo. & Ang. Inſt. de emp. & vend. in
prin. Bal & Sali. in d. l. contractus.

Præmiſſis & ſimilibus, quæ adduci poſſent, non attentis, in
facto propoſito contrarium arbitror de iure verius. Et pro
fundamento pondero illa uerba, luz permutet a ſa premie-
re Requeſte paſſa le contract de la vendition de vedents.
quæ verba nil aliud ſignificant quàm promiſſionem de ven-
dendo, & ſic ipſa verba declarant idem venditor & vnus te-
ſtis, qui interfuit, quando cedula fuit ſcripta. Hoc ſic præſup-
poſito, dico contractum venditionis non eſſe perfectũ, imo
nec inchoatum, quia aliud eſt venditio, aliud promiſſio de
vendendo. l. in bonæ fidei, ſecundum vnum intellectum, ff. de
eo, quod cer. loco. l. ſi fideiuſſor, §. fi. & l. ſi ſeruo, ff. de leg. 1. l. ſi
hæres, ff. de actio. emp. Bart. in l. ſi pupillus, ff. ad leg. Fal. Bald.
4 in l. fi. §. emptor. C. communia de leg. cum ſimilibus. † Vnde
is, cui eſt facta talis promiſſio, et ſi exburſaſſet totum preciũ,
non faceret fructus ſuos, quia ex tali promiſſione de uenden
do nullum ius acquiritur in re, vt per Alexan. conſi. 73. uiſo
themate, vol. 2. & conſil. 119. per totum, vol. 4. Plus conſuluit
do. Alexan. conſil. 76. viſis dubitationibus, in 3. dubio, vol. 5.
quod promiſſio de vendendo recepta parte precij ex promiſ-
ſione de faciendo inſtrumentum venditionis facta integrali
ſolutione nõ eſt venditio, nec ex tali promiſſione naſcitur vl-
la actio ex empto, & ſtante iſto fundamento non eſſet ulte-
rius hæſitandum, nec diſputandum: tamen quia fortè aduer
ſantes dicent, quod illa verba, permittere de paſſa, habẽnt a-
lium ſenſum, videlicet quod important promiſſionem de fa
ciendo inſtrumentum uenditionis: quæ promiſſio ſtantibus
maximè fundamentis adductis primo loco, demonſtrãt uen
ditionem fuiſſe perfectam, de qua ad probationem haben-
da ſit conficiendum inſtrumentum iuxta l. contrahitur. ff. de
5 pigno. l. pactum, ff. de proba. Et † quod promiſſio de facien-
do inſtrumentum deſignet contractum fuiſſe perfectum, te-
net Pan. conſil. 76. tria ſuccintè, colum. fina. vol. 1. uidendum
eſt, an ita ſit quòd hæc verba habeant talem ſenſum. Secun-
dò poſito quod ita ſit, an verum ſit quod tunc contractus di-
catur perfectus? Circa primum, vt intelligo ſecundum com
munem uſum loquendi huius ciuitatis Aueuionenſis, alia
verba important promiſſionem de faciendo inſtrumẽtum,
6 & ſic de paſſando contractum per manum Notarij, † qui cõ-
munis vſus loquendi eſt attendendus, & præualet propriæ ſi-
gnificationi, l. cum de lanionis, §. aſinam, ff. de fundo inſtru.
l. Labeo, ff. de ſup. lega. Nec aliquid facit interpretatio vendi
toris, quia ubi inter contrahentes eſt diſcordia de interpre-
tatione verbi, puta quia vnus vno modo intelligit, & alius
alio modo: tunc præfertur interpretatio illius, qui adhæret
communi vſui loquendi, ſecundum Imol. in c. inter corpo-
ralia.

ralia.§.ſed neque, de tranſl.præla.ſequitur Felin.in procemio
Grego.colum.3.Sed tamen in caſu occurrenti amplector cō
trariam ſententiam, quod talia verba ſignificant promiſſio-
nem de vendendo ex pluribus. Primo non conſtat de iſto
communi vſu, vnde aſſerenti incumbit onus probandi, l. ei
qui,ff.de proba. & in ſpecie Bald.in l. de quibus, colum.pen.
ff.de leg.Alexan.in l.5.in fi.princ.ff.de verb.oblig.cum ſimi-
7 libus. Secundò,quia † vbi conſtat de mente,non attenditur
vis verbi,nec communis vſus loquendi: non enim virtus ver
borum tãtum poteſt operari,quod melior ſenſus exiſtat, l.3.
C.de lib. præter. c.ſecundo requiris, de appella. conſiſtunt
enim verba ſub iugo mentis tanquam ſub ſuo originali, ſe-
cundum Bald.in ca.mandatum, de reſcrip. ſed in propoſito
conſtat,quod promiſit vendere,nō autem vendidit. Igit &c.
Quod autem apparet,conſtat ex dicto illius teſtis, qui inter-
fuit tempore promiſſionis. Nec obſtat ſi dicatur quòd eſt
8 vnicus & ſingularis, † & vox vnius, vox nullius, l. iuriſiuran-
dum,C.de teſti. quia reſpondetur primò quòd in cauſa inter
magnanimum do.Ioan.Paniciam ex una, & d.de Agſars ex
altera, non eſt ſingularis imo habet conteſtem d. de Fargis
9 venditorem. & ſi dicatur quòd † venditor non poteſt teſtifi-
cari pro emptore ſecundum Spec. tit. de teſte. §.1.verſ.quid
de emptore,glo.in l.nullus,C.de teſt.Inno. in c.3.de teſti.Re
ſpondetur,ꝙ verum eſt ubi tenetur de euictione,ita quòd de
poſitio reſultat principaliter in fauorem ipſius venditoris
teſtificantis, ſecus ſi ceſſaret ſuum intereſſe, puta quia tenea-
tur utrique,& ei pro quo deponit,& ei contra quem: nā tunc
par affectio,& paritas cauſæ facit ceſſare ſuſpitionem, l. non
ſolum, §.1.ff.de ritu nup. Vnde Panor. & Moder.in ca. inſu-
per,colum.fina. de teſti. dicunt venditorem & vendentē ſe-
cundum naturam cauſæ, & qualitatem perſonæ, poſſe teſti-
ficari pro emptore & ceſſionario. In caſu autem occurrenti
ipſe venditor utrique tenetur d. de Agſars. Tenetur ad inter-
eſſe actione ex ſtipulatu, quia non vendidit vti promiſerat,
l.ſtipulationes non diuiduntur,ff.de verbor.obliga. l. ſi quis
vxori,de præſcrip.d.Paniciæ tenetur de euictione.ergo depo
ſitio venditoris omni caſu eſt ſibi damnoſa, ideo admittēda
per prædicta.Præterea cum agatur de interpretatione verbo-
rum,videtur quod vni ſoli credendum ſit, cum nullus alius
fuerit præſens,qui poſſit aliter interpretari,l.1.§.fi.ff.de verb.
obl. Tertio,quod iſta fuerit promiſſio de vendendo, & non
venditio, licet coniecturari ex alio, quia precium non erat
ſoluendum de præſenti, nec terminus ſolutioni præfixus,
nec res emptori tradenda de preſenti,nec terminus traditio-
ni aſſignatus: quæ omnia arguunt non fuiſſe venditionē per
fectam,vt per Panor.conſ.66.viſo quodam inſtrumento,col.
2.volu.1.

Vltimò ex alio non cenſetur contractus perfectus vendi-
tionis, quia deficit vnum ex tribus ſubſtantialibus, videli-
cet res. non enim conſtat ex iſtis verbis,la vendition de ven
dene,quid contrauentum, vel venditū fuerit.ſ. an totum ca-
ſtrum, an pars, an iuriſdictio, an cenſus, an prædia. & ideo
cum incertum ſit, quid & quãtum, contractus non poteſt
dici perfectus, d.l. neceſſario, in princ. & ſi dicatur,quod il
la verba, venditionem totius iuris, quod habet vendens. di
co iterum incertum eſſe, quid fuerit venditum, an omne
ius,quod habet in caſtro vendens, an omne ius,quod habet
10 in territorio? † Item venditio facta hoc modo,vendo omne
ius, quod habeo in tali re, nulla eſt ratione incertitudinis,vt
eſt text. melior de iure in l. quod ſi in venditione, ff. de her.
vel actio. vend. & in l.locus certus, ff. de acquit. poſs.ex qui
bus omnibus ſatis apparet huiuſmodi contractū non fuiſſe
perfectum ſecundum primam ſpeciem perfectionis, & mi-
nus ſecundum alias ſpecies.

Circa ſecundum, poſito quòd illa verba ſignificarent pro
miſſionem de faciendo inſtrumentum venditionis, nō au-
tem de vendendo; videndum eſt, an partes egerint, quod
contractus perficeretur ex confectione inſtrumenti.& ſic an
ſimus in caſu l. contractus, C. de fide inſtr.vel ne? & iſte pū
ctus mihi videtur in caſu præſenti non tranſire ſine magna
11 difficultate. licèt enim communis opinio ſit, † quòd ſi actū
ſit inter partes, quòd de contractu fiat ſcriptura,non dicatur
perfectus niſi abſoluta ſcriptura,ſeu perfecto inſtrumento ſe
cundum Azo. In ſumma, de fide inſtr. Cyn. Bar. Bal. Salic.
& communiter alios, in d.l. contractus, tamen in caſu iſto
non videtur actum, nec tractatum quòd fieret inſtrumētum
& ſeu non conſtat. Nec obſtat illa promiſſio de faciendo in
ſtrumentum ad primam requiſitionē d.Agſars. quia eſt im-
poſſibile quòd ex tali promiſſione dicatur fuiſſe actum, ꝙ
contractus perficiatur ad requiſitionem & uoluntatem alte-
12 rius contrahentium. † ſic enim commercium collatū fuiſ-
ſet in uolūtatem ementis, quo caſu contractus eſſet nullus,
ne ulla obligatio ex parte uenditoris nata fuiſſet, l.in emen
tis,C.de contra.empti. hoc autem non eſt dicendum, quia
13 † non præſumitur eligere uiam ad impugnandum ſuum cō
tractum,l.3.ff.de teſta.mil. dicamus ergo, ut contractus ua-
14 leat potius quàm pereat,l.quotiens,ff.de reb.dub.quod † uē
ditor promiſerit facere inſtrumentum ad effectum locuple
tioris teſtimonij,& ut fides perpetuo fieri poſſet, iuxta l.cum
res,C.de proba.non ut ex inſtrumento perficeretur actus, &
ita in ſpecie tenuit D. Fabi.de Monte, aduocatus Conſiſto-
rialis in tract. ſuo de emp. & uend.in 3.q.5. par. Sed iterum
15 his minimè refragantibus, contrarium puto uerius, † quod
ex talibus uerbis dicatur conſtare quod contractus non fue-
rit perfectus, ſed perficiendus ex confectione inſtrumenti.
ita in primis tenet Pau.de Caſt.in d. l. contractus. dicens ꝙ
ex talibus uerbis arguitur concludenter quod non fuerit vē
ditio,ſed ratiocinium de uendendo. ita etiam tenuit Specu
lator titu.de emp.& uend.§.1.uer.ſed ſi dictum. ubi dicit ꝙ
uenditor,qui promiſit emptori facere inſtrumentum uen-
ditionis ad ſenſum ſapientum, poteſt ante inſtrumentum
retrocedere, & alteri uendere, quia ante confectionem in-
ſtrumenti non dicitur contractus perfectus.idem tenuit So.
in conſ.169.circa primum,col.5.uol.1. idem tenuit Pau. de
Caſt.in l.cum res,col.2.C.de proba.& in l.qui bis idem.ff.de
uerb.oblig.ubi refert ſe ita conſuluiſſe cum Dom. Raphae.
Fulg.& quod ita fuit obtentum,& ſic conſuluit Fulgo.conſi.
200.incip.in q.quæ uertitur.Mouetur urgenti ratione, quia
in inſtrumento Notarius apponit diem inſtrumenti, & ideo
tacitè partes uidentur egiſſe quod contractus fiat illa die,
16 † cum Notarius non poſſit rogari, niſi de his, quæ fiunt in
eius præſentia.ſequitur Dec.conſi.11.col.2.in fi. & ex iſta ra-
tione conſuluit Ioan.de Ana.conſi.7. incip. viſis & conſide-
17 ratis, † quòd ſi teſtator expreſſit uoluntatem ſuam & dixit,
quod uolebat quod redigeretur in ſcriptis, ſi antequàm re-
digatur deceſſerit,teſtamentum non ualebit, quia contulit
voluntatem ſuā ad diem ſcripturæ, & illa declaratio potius
videtur quædam præparatio futuri teſtamenti, quàm teſta-
mentum: & ita etiam conſuluit Pau.de Caſt.conſi.365.inc.
iuſa facti narratione,& ante eos ita conſuluerat Old. conſi.
119.incip. Titius condidit teſtamētum.& ſequitur Io.Andr.
in additio.Spec.titu.de inſtr.edit.§.compendioſæ, car. pen.
Decius conſi.159.incip. caſus, qui proponitur.col.2. & ſeq.
Ex quibus apparet,quod iſta eſt communis opinio, à qua in
conſulendo & iudicando nullatenus eſt recedendum.
18 † Nec obſtat l. in ementis, quia procedit in uenditione de
præſenti,collata in uoluntatem ementis,quæ non ualet: ſe-
cus in promiſſione de uendendo, quia bene ualet ſecūdum
dictum Bar.& Sal.ibi,& communiter per Doct.in l.à Titio,
19 §.ſi.reprobata gl. ibi, ff.de uerb. oblig. † quinimò ſtipulator
cui alius promiſit uendere, etiam ſi ſoluerit partem precij,
non obligatur emere niſi uelit,l.in bonæfidei,§.ſi tamen,ff.
de eo,quod cer.loco.per quem ita determinat prædictus D.
Fabianus in 4.q.5.par.ſui tractatus. ergo cum iſta fuerit pro
miſſio potius de uendendo, ſeu ratiocinium de uendendo,
nihil confert in propoſito illa conſideratio, quod ſic partes
elegiſſent uiam ad impugnanda ſua iudicia. quia hoc
falſum eſt in tali promiſſione,ut patet ex prædictis.
20 Non obſtat,quod fuerint datæ arræ; & ſoluta pars precij,
quia intelligo quòd fuerint datæ arræ, & ſoluta pars precij
pro uenditione futura, quod fieri potuit, ut ſuprà per Alex.
in uarijs conſilijs concluſum fuit, & eſt caſus in d.§.ſi tamē,
in uer. condicturum, & alibi Spec. & ex hoc ſequitur quòd
nō erat uerum,quòd promiſſio de faciendo inſtrumentū vē
ditionis demonſtret contractum fuiſſe perfectum.

Nec obſtat deciſio Panor.in d.conſ.76.quia uenditor ibi
pro re uendita conſtituit ſe ſoluturum penſionem, & facere
inſtrumentum uenditionis, quæ duo bene arguunt uendi-
tionem fuiſſe perfectam, aliter non teneretur uenditor ad
aliquam penſionem. in caſu autem iſto ſolùm fuit promiſ-
ſum de faciendo inſtrumentum, igitur, &c.

SVMMARIVM.

1 *Contractus ſimulatio dignoſcitur ex coniecturis, puta ex pa-
cto de retrouendendo, ac ex modicitate precij, & pacto de
emendo rurſus.*
2 *Emptio rei propriæ fieri non poteſt.*

RESPONSVM VI.

VIſis duobus inſtrumentis uenditionum
unà cum inſtrumentis con-
tinentibus pactum de retrodando, ſeu retrouen-
dendo incontinenti ſubſequentib. viſo etiam
inſtrumento vno locationis cum pactis in eo ap
poſitis poſt allegatas uenditiones inter emptorem & uendi
torem celebrato, & omnibus rectè penſatis, cognoui allega
tos contractus uenditionis & emptionis factos fuiſſe in frau
dem uſurarum, & potius partes egiſſe facere contractus pi-
1 gnorum, quàm emptionis & uenditionis. † & quia ex con-
iecturis & præſumptionibus ſimulatio contractus ſolet ma-
nifeſtari, c. ad noſtram, de emp. & uend. & illo, ut ſupra. de pi
gno. demonſtrabo ex quàm pluribus coniecturis horum cō
tractuum ſimulationem, demum concludam ex expreſſa cō
feſſione partium detectam eſſe fraudem & ſimulationem.
Prima coniectura colligitur ex pacto de retrouendendo
incontinenti appoſita, quod ſolùm licèt non arguat plenam
ſimulationem, l. 2. C. de pact. inter emp. & uend. compo. ta-
men contractam cum alijs coniecturis plenè ſimulationē
oſtendit. & primo ſi coniungatur cū modicitate precij, quia
res uendita fuiſſet maiori precio quàm ualuiſſet, puta ſi do-
mus, de qua agitur, fuiſſet ualoris 150. & fuiſſet uendita pro
100. ita Alex. conſ.... & gl. Panor. & d. Aret. in d. c. ad noſtrā,
& ita conſuluit collegium Mediolanenſe, ut atteſtatur Cæ-
pol. in tractatu de ſimu. contract. in 6. caſu. & conſuluerunt
infiniti alij, quos nō refero, ne verbis ſolia implere videar.
Secunda coniectura elicitur ex pacto, quòd quotiens pla-
cuerit Dom. Petrinæ uendere bona, de quibus agitur, quod
ea teneatur uendere ipſi Magiſtro Ioanni precio quo ualēt,
uel ualebunt tempore, quo uoluerit condere. Iſtud enim eſt
pactum inſolitum, & contra naturam uenditionis, quæ pa-
cta inſolita inducunt legitimam præſumptionem ſimulatio
nis, ſecundum gl. in l. ſi quid ſub cōditione, ff. de cond. inſti.
Cæp. in ſuo tractatu de ſimul. cōtract. præſump.... ſi. n. fuiſſet
uera uenditio, nunquam poſſet uenditor obligari ad vendē
2 dum iterum eidem eandem rem; † nam rei emptæ ex parte
emptoris emptio nulla eſt, l. ſuæ rei, ff. de contrahen. empti.
nec etiam uériſimile eſt, quòd unus & idem emptor uelit
ab eodem eandem rem bis emere, argu. l. cum de indebito,
ff. de proba. item ſi uerum fuiſſet precium rei emptę, quomo
do idem emptor obligaſſet ſe empturum pro precio, quo
ualet, uel ualebit. Iſtud enim oſtendit ꝙ res ſub uocabulo
emptionis pro mutuo fuerit pignorata, & quòd precium ex-
burſatum erat ſumma mutui, non precium rei uenditæ.

SVMMARIVM.

1 Simulatio contractus ex quibus coniecturis colligitur. & nu. 3.6.9. 10.12.
2 Venditione cum conſtituto transfertur dominium & poſſeſſio.
4 Emptio rei propriæ eſt nulla.
5 Confeſſio partis ſupplet omnem probationem.
7 Locatione non transfertur dominium in locantem, niſi præſum ptiuè in præiudicium conductoris.
8 Locatio retinet poſſeſſionem per conductorem.
10 Simulatio cauſa præſumitur, quando effectus cum ſua cauſa non conſonat.
12 Pacto de retrouendendo iuncto cum alijs coniecturis, puta pre- cij modicitate, arguitur contractus ſimulatio.

RESPONSVM VII.

Qui ueritas eſt, mihi uiam ueritatis oſtendat.

VIſis inſtrumentis vēditionum & pactorum de
retrodando, ac inſtrumento uno locatio-
nis, cognoui emptiones pignoris cauſa factas in
fraudem uſurarum, & quod emptor ſine pericu-
lo poſſet fructus rerum ſemper lucrari. & quia
clariſſimè fraus & ſimulatio colligitur ex ore contrahentiū,
1 paucis concludam, † Dico igitur conſtare de ſimulatione
ex pacto, quod ipſa D. Petrina poſſit, & ualeat bona uendita
alienare. iſtud. n. pactum oſtendit rem non fuiſſe venditam
2 ipſi Io. qđ ſic deducitur. D. Petrina uenditrix per † uenditio
nem cum conſtituto factam tranſtuliſſe debuit dominium
& poſſeſſionem, in dictum Ioannem, l. ab emptione, C. de
pact. l. quod meo. ff. de acquir. poſſ. ſed per pactum quod ip-
ſa uenditrix poſſit diſponere & alienare conſtat poſſeſſionē
& dominium remanſiſſe apud eam, quia alias non poſſet a-
3 lienare, l. 1. C. de reb. alie. nō alie. † Item conſtat de ſimula-
tione & fraude ex pacto quod ipſa D. Petrina teneatur ſi uo
luerit alienare bona, tam uendita dare & uendere ipſi Magi
ſtro Ioanni pro precio & mercato in laudem duorum ami-
corum communium. ſi enim ipſe magiſter Ioannes ſupradi
cta bona verè prius emiſſet, pactū huiuſmodi fuiſſet fruſtra-
4 torium, † quia rei ſuæ & rei prius emptæ ab eodem uendito-
re emptio nulla eſt, l. ſuæ rei, ff. de contrahen. empt. & ſi uera
fuiſſet prima uenditio, uerum conſtitutum, vera traditio,
quomodo ipſa Dom. Petrina potuiſſet ſe obligare iterum
dare, & ſic dominium quod non habebat transferre? cer-
tè hoc impoſſibile fuiſſet, l. traditio, ff. de acquir. rer. dom.
l. 3. C. de legi. & ſi precium expreſſum in inſtrumento fuiſſet
precium bonorum venditorum, quare ipſe magiſter Ioan-
nes ſe obligaſſet empturum eadem bona ſemel empta pro
precio in laudem duorū amicorū cōium? nō enim à precio
ſemel taxato licitum eſt diſcedere, l. in ementis, C. de contra
hen. emptio. & iſtam coniecturam in propoſito bene conſi-
derauit Panorm. conſi. 76. incip. tria ſunt. Item conſtat, quod
magiſter Ioannes non habebat animum emendi, nec Do.
Petrina uendendi, ſed ſolùm ipſe magiſter Ioannes mutua-
re & ex mutuo lucrum quærere. & quia non poterat licitè
tale lucrum conſequi, ſimularunt partes allegatum contra-
ctum uenditionis. hoc manifeſtè conſtat ex confeſſione
partium, qua confeſſione ſtante nulla alia ſimulationis
probatio; nec coniectura exigitur, ut per Cæpol. de ſimu.
5 contract. in prima, præſumptione. † eſt enim partis confeſ-
ſio omnium probationum ſuppletiua, c. per tuas, de pro-
6 ba. l. generaliter, C. de nō nu. pecu. † de confeſſione autē con
ſtat ex inſtrumento locationis incontinenti ſubſequutæ,
quo inſtrumenti ſpecie magiſter Ioannes conducit ab ipſa
Dom. Petrina eadem bona, quæ prius ſimulatè emerat. qui
enim conducit rem ab aliquo, ſe non etiam poſſeſſorem fa-
7 tetur. l. ſi aliquam, ff. de acquir. poſſeſ. † Item qui conducit
rem ab alio, licèt non transferat in locatorem dominium,
l. ad probationem, C. loca. attū præſumitur locatorem fo-
re dominum in præiudicium conductoris, adeo quod con-
ductor excipiens de dominio ſuo tenetur probare, ut decla-
rant Bartol. & alij in l. ſi quis conductionis titu. C. loca. Imò
ſunt qui uoluerunt quòd ſi conductor & locator ſciant rem
eſſe in dominio conductoris, quòd per locationem iſto ca-
ſu transferatur dominium in locatorem, ut per Alexand. &
Aret. in d. l. ſi aliquam rem. ſtante igitur hac concluſione,
quod Ioannes rem emptam incontinenti conducat, & ſic
uenditam poſſeſſionem, & dominium fateatur, quis nega-
8 bit uenditionem fuiſſe ſimulatam? † Accedat quod uendi-
tor locando emptori, dicitur in poſſeſſione remanere, l. ſi
9 colonus, ff. de acquiren. poſſeſ. Et † manifeſta fraudis & ſi-
mulationis præſumptio eſt, quando uenditor remanet in
poſſeſſione rei uenditæ, l. ſicuti, §. ſuperuacuum, ff. quibus
mo. pign. uel hyp. ſol. Cæp. in d. tracta. in 24. præſump. quam
præſum. conſiderant Doct. in uarijs locis, quos non refero,
ne uideat implere folia uerbis non neceſſarijs. ſi enim ue-
rè Ioannes emiſſet, ſine dubio rem emptam non conduxiſ-
ſet, cum non ſit uériſimile quod emptor uelit rem emptam
committere uenditori, argu. l. cum de indebito, ff. de pro-
10 bat. † vnde cum non conſonet effectus cum ſua cauſa, præ
ſumitur ſimulatio cauſæ, ut per Pau. de Caſt. conſ. 326. incip.
11 præſuppoſitis his. † conſtat etiam de ſimulatione ex pacto,
quod de penſione dictæ domus defalcari debeant lib. 31.
uigore precij exburſati ad rationem quinque pro cente-
nario. nam quando aliquid ſoluitur emptori non habito re
ſpectu ad rem emptam, nec ad fructus, qui percipiuntur ex
ea, ſed habito reſpectu ad precium exburſatum, colligi-
tur mentem contrahentium non fuiſſe emendi, nec uen-
dendi, ut per Cæp. in dict. tract. in 3. præſumpt. & ſatis iſtud
ſe confert ſenſui naturali, & rationabili. Liquet etiam de
12 ſimulatione & uſurarum fraude † ex pacto de retrouenden-
do, quod licet de per ſe non arguat prauitatem contractus, l.
2. C. de pact. inter emp. & uend. attū iunctum cum alijs cō-
iecturis operatur uehementiſſimè ad oſtendendum fraudē
& ſimulationem in tantum, quòd hodie cōmunis eſt Doc.
ſententia, quod pactum de retrouendendo cum modi-
citate precij facit præſumi contractum ſimulatum. quam o-
pinionem tenuit gl. in c. conqueſtus, de uſuris. & ſecundum
iſtam opinionem conſuluit collegium Mediolanenſe, &

propter

Papien.ut atteſtatur Cępo.in d.tract.in 6.caſu prin. & iſtam opinionem dicit communem Alexan. conſ.46. etiam præſentis conſilij materiam,col.1.uol.3.Barb.conſ.51.col.2. & ſequen.vol.1.& ideo cum in caſu iſto adfuit ultra pactũ de retrouendendo titulus, & tantæ coniecturæ quæ ex tenore inſtrumenti patent, concludo contractus prædictos fore ſimulatos,& in fraudem uſurarum confectos,& cõſequenter fructus perceptos imputandos in ſortem,iuxta text. in d.ca. ad noſtram,& de illo uos. Et hæc concluſio maxime procedit ſi probabitur modicitas precij domus uenditæ per ſupradicta. Vide etiam aliquas coniecturas per Decium conſil.123.colum.2.

Reſponſum octauum incip. do.Honoratus. eſt impreſſum ſub num.75.ſecundum Lugdunen. impreßionem 1564.

S V M M A R I V M.

1 *Venditio rei alienæ ualet in præiudicium uendentis, ac eius hæredum.*

2 *Hæres contra factum defuncti uenire non poteſt pro ea parte, qua eſt hæres inſtitutus,niſi eſſet filius hæres quo ad legitimã tantum.*

3 *Læſio conſiderari non poteſt in uenditione rei ſub futuro euentu conſiſtentis.*

RESPONSVM IX.

1 RIchardus de Sinederio † potuit ieius ꝑ iudicium vendere rem alienam, l. rem alienã, ff.de contrahen. empt.licet non potuerit in præiudicium Ioannis eius filij,niſi ex cauſa,& ſeruata iuris ſolennitate iuxta l.lex, quæ tutores.C.de adminiſtr. tuto.& ff.de reb.eorum, uel niſi Ioannes maior factus alie-
2 nationem ratam habuerit,l.fi.C.ſi mi.ma.fac.alien. † vel niſi fuerit hæres patris,quia non poteſt ſubuertere, nec improbare factum defuncti, l. cum à matre, C. de rei vend.Cum igitur Ioannes fuerit hæres Richardi eius patris,concludendum reſtat quod pro ea parte,pro qua fuit hæres, non poterit contrauenire uenditioni. Nec obſtat deciſio Pau. de Ca. in d.l.cum à matre. quia ſanè eſt intelligenda, & prout ipſemet fatetur, remittendo ſe ad notata in l. 2. C. ſi quid in fraud.patro. quando filius fuiſſet hæres in ſua legitima tantum,tunc quia nihil à defuncto conſequitur, cum legitima ſit ẽt ſibi ut filio debita, poterit contrauenire, ut ipſe ait, & rem ſuam alienatam ſibi deficientem repetere: ſed ſi ultra legitimam fuerit aliquid conſequutus, tunc quia illud habet ut hæres, & in illo repræſentat perſonam defuncti, non poterit contrauenire alienationi factæ per patrem de re ipſius filij. Ita procedit diſpoſitio in d. l. cum matre. & ita ſe ipſum declarat Pau.de Caſt.in d.l.2.ubi idem firmat Sal. Vel aliter,deciſio Pau.poſſet procedere,niſi pater promiſiſſet de rato pro filio,nam tunc filius hæres patris non poterit ex perſona propria reuocare alienata per patrem,quia ſuccedẽdo ei,uidetur ratum habere,l.fi.in princ.ff.rem rat.hab.per quẽ iſtã quæſtionem noſtram determinet Bar. pater ueritatum, in l.cum uir,colum.fi.uer.quæro,quid ſi aliquis uendit rem nomine Titij.ff.de uſucap. & ex hoc apparet reſpõſio ad oĩa fundamenta aduerſantium. & primo, dum dicunt alienationem non ualuiſſe à principio, quia iſtud cõcedimus,ſed dicimus eam alienationem confirmatam fuiſſe, quia Ioannes dominus pro ſua rata ſucceſſit, & quia alienationẽ fecit nomine ipſius Ioannis, l.ſi ab eo, C. de libera. ca. maximè quantum ad exceptionem dandam emptori,ſecũdum Bart. in d.l.cum uir.Non etiam obſtat dum dicitur, quod contractus uenit reſcindendus ratione enormis læſionis cum fuerit læſus Ioannes citra dimidiam iuſti precij, propter quam læſionem potuiſſet Richardus reſcindere contractum & cõſequenter Ioannes eius hæres,iuxta l. 2.C. de reſcinden.vendi. quia reſpondetur quòd de tali læſione non conſtat, nec probata fuit. quinimo non uidetur poſſe probari, quia Richardus uendidit huiuſmodi ſeuda nomine Ioannis eius filij Magniſ.Do.Stephano Veſco.ſcienti Ioannem, cuius nomine fiebat uenditio,nullum ius habere in dictis ſeudis,niſi ſola ſpe conſiſtente in futura ſucceſſione matris tunc uiuẽtis,& cuius erant dicta feuda,quo fit ut Richardus cenſeatur uendidiſſe nomine Ioannis eius filij ius incertum, & quan-
3 dam ſpem,iuxta l.nec emptio,ff.de cõtrahen. emp. † In qua ſpe nulla poteſt conſiderari læſio ex parte uenditoris, cũ ſit talis quæ ſe habeat ad eſſe & non eſſe, l. de fideicommiſſo, C.de tranſact.poterat enim Ioannes præmori, & non ſuccedere matri,l.nam etſi parentibus,ff.de inoffi.teſtam.poterat etiam mater alios filios procreare, & diminuere partem Ioannis,diſponendo in uita,uel in morte de dictis feudis. Prætera ratione læſionis citra dimidiam iuſti precij nõ potuit actor preciſè agere ad reciſſionem contractus,cum ſit in facultate emptoris ſupplere iuſtum precium d.l.2.an autẽ exceptio rei iudicatę obſtet Dioniſio agenti,nõ diſcutio quia non uid' iudicatum,nec caſus iudicati.

S V M M A R I V M.

1 *Conductor ſoluens intruſo, à quo ſcienter conduxit,non liberatur; & ita limitatur communis opinio contrarium diſponẽs. & nu.11.& 13.*

2 *Locatio regulatur eiſdem regulis,quibus emptio.*

3 *Depoſitarius reſtituens furi ſcienter rem depoſitam, non liberatur.*

4 *Eligentes ſcienter intruſum, puniuntur.*

5 *Intruſus malè adminiſtrare bona eccleſiæ præſumitur.*

6 *Debitor ſoluens pecuniam alteri, quando liberatur. & nu.24.*

7 *Soluens iuſſu Magiſtratus,præſumitur coactè ſoluere.*

8 *Periculum caſus fortuiti ſpectat ad debitorem quantitatis.*

9 *Præcepta pœnalia caſui fortuito æquiparantur.*

10 *Debitor quantitatis ſoluens hæredi putatiuo,non liberatur.*

11 *Soluens debitor quantitatis coactè priuato,non uero creditori, non liberatur etiamſi cedere actiones uero creditori obtulerit.*

14 *Debitor,cui poteſt imputari culpa,nõ excuſatur caſu fortuito.*

15 *Obediendum eſt potius ſpiritui,quàm carni.*

16 *Excommunicationis pœna cæteris maior, cum liget animã cum illis anteponendam.*

17 *Obediendum potius eſt Pontifici, quàm Regi.*

18 *Iudicis incompetentis præceptum,eſt ipſo iure nullum, & non excuſat à culpa,ſed ſolum à dolo.*

19 *Conductor bonorum eccleſiæ non poteſt conueniri coram laico.*

20 *Inferior non tollit legem ſuperioris.*

21 *Metus iudicis non excuſat,quando non fit debita reſiſtentia.*

22 *Impedimentum non excuſat, niſi conſtet eſſe tale,cui reſiſti non poßit.*

23 *Affectata non proſunt,quæ non affectata prodeſſent.*

25 *Debitori non nocet factum in contumaciam creditoris.*

26 *Metus carceris an excuſet.*

27 *Teſtes contrarij,ac de auditu producentes, & habentes ſimilẽ cauſam,inimici, negociorum geſtores, ſingulares, compatres, fideiuſſores in cauſa de qua deponunt, non probant.*

RESPONSVM X.

TItius ſciens Meuium verum & legitimũ Abbatẽ, & poſſeſſorem Abbatiæ de Crauenna, conduxit ad nouennium omnia bona prædictę Abbatiæ à Sempronio intruſo,quem fore intruſum ſciebat,uel ſcire poterat, & quem Sempronium intruſum fore declarauit Rota, iubendo eum amoueri à tenuta dictorum bonorum, interdicendo diuina celebrari in ipſa Abbatia,& in alia eccleſia collegiata ciuitatis Augdenanẽ. iubendo prædicto Titio ne ficta perſolueret ipſi intruſo,ſed ea omnia conſignare deberet in manibus executoris deputati, & hoc ſub cenſuris, & alijs pœnis in præcepto & ſequeſtro ipſi Titio facto ſerioſius expreſſis. Verum iſtis omnibus nõ attentis Titius prædicto intruſo in parte,& in parte Caio aſſeren. ſe procuratorem intruſi, licèt de mandato non conſtet,ficta perſoluit.

Inſuper uero hic Titius conductor iudicialiter cõuentus à Meuio uero Abbate proponit, ſe fore liberatum per ſolutiones factas prędicto intruſo & eius procuratori ex eo,ꝙ dicta bona ab eo conduxit, & ad præceptum & ſequeſtrum reſpondet ꝙ à tempore dicti ſequeſtri & præcepti fuit per uim coactus ſoluere & exhibere præceptum unum pęnale eiuſdem iudicis layci & quaſdam atteſtationes ad probandum minas & incarcerationes factas per dictum Caium aſſertum procuratorem militem & potentẽ, & hominẽ ſtrenuũ.

Modo conſilium petitur ſuper tribus. Primo,an Titius teneatur ad omnia ficta ſtante ſcientia & mala fide ipſius? Secundo, an ſaltem à tempore præcepti & ſequeſtri teneatur non obſtante allegato metu? Tertio,poſito ꝙ metus excuſe-

ret, an per reſtes & præceptum dicatur probatus legitimus
metus? Super tribus dubijs, de quibus conſilium quæritur,
breuiter & ſummarim me expediam: gaudent enim breui-
tate Moderni, ſecundum glo. in l. 1. ff. quod met. cau. & ueri-
tas conſiſtit in paucis, l. 1. C. ſi ſer. ſe ab hæred. abſtin. & quia
boni Conſultoris eſt reſecans ſuperfluis breuibus ueritatē
attingere. ſecundum Aret. conſ. 100. incip. longitudo, & uer
botū prolixitas in oſtendendo ueritatem non eſt neceſſaria.
Circa primum, prius inuocato diuini numinis ſuffragio
1 arbitror, Titium † conductorem ex allegatis ſolutionibus
factis intruſo, à quo ſciente conduxit, non eſſe liberatum,
quia deciſio communis Bar. & Scrib. in l. ſi urbana, ff. de cō-
di. indeb. Innoc. Panor. & aliorum in c. nihil, & in ca. per in-
quiſitiones, de elect. quæ uult q̄ ſoluens intruſo ex contra-
ctu locationis cum eo celebrato liberetur, nō procedit quā
do ſoluens ſciebat eum, cui ſoluit, intruſum eſſe ſecundum
Ang. Pau. de Caſt. & Doct. citari à d. Iaſ. in d. l. ſi urbana, per
tex. in l. ſi filiæ, ff. de ſolu. & ita etiam tenuit Bal. in l. 2. col. 12.
verſ. & iam de ſexto, C. de ſeruit. & aqua. & Innoc. in c. in lit-
teris, de reſti. ſpol. uerum cum in caſu iſto Titius nō ſolum
ſciret Sempronium fore intruſum tēpore ſolutionum, ſed
etiam tempore celebrati contractus locationis, & atue, quis
dubitabit eum non eſſe liberatum, ex quo ſcienter condu-
xit rem alterius? quo caſu propter malam fidem deberet te-
neri ad fructus non ſolum perceptos ſed etiam percipiēdos,
d. l. ſi fundum. C. de rei uend. l. ex diuerſo, ubi glo. & Bart. ff.
2 eo. quæ iura † licèt loquantur in emptore, qui ſcienter emit
rem alterius, tamen habent etiam locum in conductore, l.
1. & 2. ff. loca. ubi dicitur quod eiſdē regulis, quibus emptio
regulatur, eiſdem & locatio. unum tamen eſt quod difficul
tatem facere uidetur. quia ad hoc ut ſoluens non liberetur,
non ſufficit quòd ſciat eum, cui ſoluit intruſum, ſed etiam
uidetur neceſſarium quòd ſciat intruſum fraudaturum ec-
cleſiam tali pecunia ſecundum Pau. de Ca. in l. ſi pro patre,
§. uerſum ff. de in rem uer. quem refert & ſeq. d. meus in d. l.
ſi uerba. Vnde cum in caſu noſtro nō præſupponatur, quod
ſoluens ſciat intruſum fraudaturum eccleſiam, ſed tantùm
ſciret intruſionem, certe non debet talis ſcientia ſibi præiu-
dicare: nam ubi duo copulatiuè requiruntur, alterum tan-
tum non ſufficit, l. qui hæredi plures, ff. de cond. inſti. cū uul
garibus. Ad iſtam difficultatem reſpōdeo, q̄ qui ſcit aliquē
eſſe intruſum, eccleſiam iur. præſumptio etiam ſcire dicitur
intruſum eccleſiam fraudaturū, & licèt Pau. copulatiuè adij
ciat, & fraudaturum eccleſiam, adiecit ad maiorem expreſ-
ſionem. non q̄ unum poſſet ſciri ſine altero, ſaltem iuris præ
ſumptione. Probo illud iure & rōne. Primo p tex. in l. quod
3 ſeruus, ff. depoſi. ubi dicitur, q̄ † depoſitarius, qui ſcit ſeruum
furto ſurripuiſſe domino ſuo rem depoſitam, dicitur in cul
pa, ſi ſeruo deponēti depoſitum reſtituat & ideo nō liberat.
rō eſt quia ex quo ſcit ſeruū furtū feciſſe, debet præſumere &
arbitrari q̄ ſeruus velit fraudare dīm re depoſita. ſic ergo di
cendū eſt in intruſo, qui dicitur fur & latro, cum nō intraue-
rit per oſtium, vt habetur Ioan. 5. tranſumptiuè in c. tres per
ſonis. 23. q. 4. & in c. ſi propterea, & in ca. ſeq. de pen. diſt. 1.
Secundo adduco caſum c. per inquiſitionem, de elec. vbi
4 † eligentes ſcienter intruſum, puniuntur tāquam eligentes
5 ſcienter indignum hac ratione, quia eſt præſumptio † q̄ in-
truſus habeat prædari, & malè adminiſtrare bona eccleſiæ
ſm Panor. in 7. notab. & non alienando mentē à vero ſenſu
quis dixerit q̄ Titius poſſit prætendere ignorantiā, q̄ iſte in-
truſus nō eſſet fraudaturus eccleſiam, eo q̄ verū Abbatem à
dño vocatū violenter expulerit? Nam nō ſolū fraudat eccle-
ſiam, qui miniſtros & in dño laborantes expellit, verum ēt
dñm eius, & dñm noſtrum Redemptorē IESVM CHRISTVM
iterum dr̄ crucifigere c. nulli dubium. in fi. 1. q. 1. & qūo non
fraudauit eccleſiā, qui merce dē eccleſię ſeruinitis vſurpat, c.
cū apoſtolos, de præbē. & quis arbitrabitur lupū fidelē ouiū
cuſtodiā adhibere, c. ne pro defectu, de ele. c. ſit rector, 43. di.
& propterea reperio q̄ Inno. in d. c. in litteris, & Ang. in d. l. ſi
verba, & Bal. in d. l. 2. de ſciā huius fraudis verbū nō faciunt,
ſed ſimpliciter tenēt q̄ ſoluens ſcienter intruſo, non liberet.
6 Circa ſecundū vr̄ prima facie cōcludendū, q̄ † Titius, qui
ſoluit pp præceptum pęnale iudicis laici, & propter minas
& detruſionē in carcerē aſſerti procurat. potētis & ſtrenui, &
ſic pp iuſtum metum. debeat excuſari & liberari per illud,
quod notabiliter Bar. determinat in l. creditor. in fi. ff. de ſol.
ubi dicit quod debitor, qui ſoluit pecuniam alteri, cui non
debebat, puta cōitati vigore ordinamenti ciuitatis pœna-
lis & grauis liberatur. quia iuſto metu ductus fuit, l. fina. §. fi.
ff. quod met. cau. ſequitur Anch. conſi. 74. inci. in cauſa, quæ
vertitur. & Alex. in conſi. 57. col. fi. vol. 1 & dicit Ang. in l. li-
ber homo, ff. de acquir. re. dom. & in l. liber homo, ff. de he-
7 red. inſti. quod † ſoluens iuſſu magiſtratus, præſumitur coa-
ctus ſoluere, & idem qui ſoluit metu carceris, ſecūdum Bal.
in l. falſus, col. penul. C. de fur. & alibi fortius dicit Bald. in l.
nouiſſime, ff. quod falſo tut. quod non ſolum excuſatur, qui
coactus ſoluit, ſed etiam qui ſoluit metu, ne compelleret-
tur ſi ſciebat ſe poſſe compelli: & idem tenuit Ioan. Andr. in
reg. bona fides, de reg. iuris. cum alijs allegatis per Feli. in c.
cum M. Ferrarienſis. col. 10. de conſti.
Iſtis non attentis, concludendum exiſtimo Titium nō eſ-
ſe liberatum, ad quod clarius demōſtrandum ſubijcio quaſ-
dam concluſiones.
8 Prima concluſio, † periculum caſus fortuiti ſpectat ad de
bitorem quantitatis, l. incendium, C. ſi cer. petat. & ratio eſt,
quia quantitas perire non poteſt, l. ratione, §. diligenter, ff.
ad leg. falcid. Et ex hoc infero, quod Titius, etiam quod fue
9 rit coactus ſoluere intruſo † per præcepta pœnalia, quæ ca-
ſibus fortuitis enumerantur, l. cum duobus, §. fi. ff. pro ſocio,
l. 2. ff. de hær. vel act. uend. vel per aliam facti violētiam, quæ
etiam caſus fortuitus appellatur, §. item is, Inſtitut. quibus
mod. re contrahi. obligat. non debet dici liberatus, quia eſt
debitor quantitatis; ſed caſus huiuſmodi fortuiti debent
ipſi debitori obeſſe, & non uero Abbati, ut probat text. in d.
10 l. creditor. hinc eſt, † quod debitor quantitatis ſoluens hære-
di putatiuo poſſeſſori bona fide, non liberatur niſi pecunia
perueniat ad verum hæredem, l. Imper. §. fin. ff. de tranſact. &
ita ſignanter determinat glo. in l. ſi quis vxori, in §. apud La-
beonem, per illum tex. ff. de fur. dictum debitorem quanti-
tatis ſoluentem ei, quem ex iuſta cauſa credebat verum cre-
ditorem, non eſſe liberatum; & in terminis per illam gl. cō-
ſuluit ſubtilis Dom. Franc. de Aretio conſi. 35. quod incipit,
11 viſo themate, in primo dubio. † quod ſoluens intruſo in ca-
ſibus, in quibus habeat iuſtam cauſam ſoluendi, non libera
tur ſi erat debitor quantitatis, & ita etiam firmant Fulgo. &
Dominus meus, D. Iaſ. in d. l. ſi urbana.
12 Secunda concluſio, † coactus ſoluere priuato, cui non te
nebatur, non liberatur vigore talis ſolutionis, cum ſalua ſit
ſibi actio repetendi ſolutum ab ipſo priuato. ita Bar. expreſ-
sè concludit in d. l. creditor. & alij ſequuntur per rationes l.
2. & l. ſequen. ff. ſi quis cau. & in caſu præſenti fuiſſet coactus
ſoluere aſſerto procuratori priuatæ perſonæ nullam iuriſdi
ctionem habenti, ergo non debet dici liberatus. Et ſi dica-
tur ſaltem cedendo actiones contra eum, cui ſoluit, erit libe
ratus, vt dicit Bar. in d. l. 2. & per tex. in l. quod debetur, ff. de
pecu. Reſpondeo, quod deciſio Barto. procedit in debitore
ſpeciei, ſecus autē in debitore quantitatis, ſecundum gl. in
d. §. apud Labeonem, quam ſingularem dicūt ad hoc Alex.
& Dom. meus in l. cum fundus, §. ſeruum tuum imprudens,
col. 4. ff. ſi cer. pet. aſſignātes hanc rationem differentiæ, quia
debitor ſpeciei ſoluendo ſpeciem tradidit id, quod erat in
obligatione, ideo cedendo liberatur; ſed debitor quanti-
tatis ſoluendo tradidit id, quod non erat præciſè in obliga
tione, & ideo non liberatur. Non etiam obſtat huic funda
mento, ſi dicatur quod procedit quando debitor ſoluit ei,
cui non tenebatur. in caſu autem noſtro Titius ex cōtractu
locationis tenebatur intruſo, à quo inueſtituram ſuſcepit.
13 ergo &c. Ad iſtud patet de ſe reſponſio, † nam à die ſeque
ſtri & intimationis ſententiæ latæ contra intruſum, nō debe
bat, nec amplius cogi poterat ſoluere ipſi intruſo, vt expreſ-
sè concludit Bal. in l. emptione, col. 2. C. loca. ubi decidit q̄
ſoluens prælato intruſo poſt inhibitionem, vel interdictam
adminiſtrationem, numquàm liberatur.
14 Tertia cōcluſio, † caſus fortuitus non excuſat debitorem,
cui poteſt culpa imputari, l. quod te, ff. ſi cer. pe. l. ſi nihil alie
num, ff. de ſol. l. cum filius, ff. de verb. obli. & generaliter vbi
culpa præcedit caſum, non excuſatur culpoſus à caſu, l. 1. §.
his vero, ff. de act. & obl. & ita in terminis decidit Bar. in d. l.
ſi creditor. vbi expreſsè concludit, q̄ debitor, cuius culpa pe
cunia exacta fuit, à non vero creditore non liberatur. in ca-
ſu aūt pñti Titius fuit in maxima culpa, vt ſtatim demōſtra-
bo. ergo ēt quod per vim, vel metum, & ſic per caſum fortui
tum fuerit coactus ſoluere, non erit liberatus. Quod autem
fuerit in culpa, probatˀ. Primo, quia tpē ſolutionis factæ erat
in mora: nam debebat ſoluere in feſto S. Martini, & reperitˀ
ſolutio facta de menſe Decembris, quo caſu ſi paruiſſet præ-
cepto Delegati Apoſtolici, in conſignando ficta in tempore
debito, non fuiſſet quid ſibi poſſet imputari. cum ergo fue-
rit in mora, & ſic in culpa, l. omne delictum, ff. de re milita. l.
ſi mora, cum gl. ff. ſol. ma. rectè mora hæc debet ſibi nocere,
l. mora,

l.mora,de reg.iur.in 6.l.in condemnatione,§.unicuique,ff.
de re iur. & ſi fortè dicatur,reſpectu carceris & violentiæ ha-
bitę per aſſertum procuratorem poteſt mora aſcribi,ſed nó
reſpectu præcepti pœnalis,vt videt allegari in proceſſu,an di
catur præceptum pœnale eſſe factum ante feſtum S.Martini:
adhuc inſiſto in fundamento ꝙ poſſit culpa aſcribi Titio, ꝙ
potius non paruerit præcepto iudicis Apoſtolici comminā-
ti ſeu infligenti cenſuram ꝙ̃ præcepto iudicis laici cōminānti
pœnam pecuniariā multis de cauſis.
15 Primo,† quia obediendum potius eſt ſpiritui, ꝙ̃ carni, c.
ſolitæ, de maior.& ob.
16 Secundo ratione maioritatis pœnæ.†nulla.n.maior pęna
reperitur ꝙ̃ excōicationis,c.corripiantur,24.q.4.eſt.n.excōi-
catio gladius Domi. penetrabilior unguib. accipitris, ſm
Pau.de Ca.& d.Iaſ.in l.ſi quis id,quod.in 6.col. ff. de iuriſd.
omn.iud. Titius.n. patiēdo ſe excōicationis vinculo ligari,
cur non debet dici in culpa,ſi à Deo aufugit, & ad diabolū
confugit,c.audi deniq.11.q.3.& ibi gl.& Panor.in c.ita quo
rundam,de iudi.
Tertio debuit potius timere cēſuras, ꝙ̃ cōminatā malitiā
ratione ſubiectæ dignitatis, in quo pœna inferebatur excōi-
cato. Vnde ligat animam,quæ cæteris reb. eſt anteponenda,
l.ſancimus,C.de ſacroſ.eccl.& c.præcipimus,13.q.1.& cum
infirmitas.de pœnis. & maiora onera ſuſtinenda ſint pro ſa-
lute animæ ꝙ̃ pro ſalute corporis,§.omnib. Auth. vt cum de
appell.cogno.fuit ergo Titius in culpa ſi non paruit potius
præcepto Delegati Apoſtolici,imo verius ſi non paruit man
dato Pontificis propter aſſertum præceptum pœnale iudicis
17 laici. & in terminis,† ꝙ potius debuerit parere Pontifici
quàm iudici layco,imò potius quàm Regi, firmat glo.in c.
reprehenſibile, 23.q.8.
Quartò fuit in culpa timendo aſſertum præceptum pœ-
18 nale iudicis layci,† quia erat ipſo iure nullum,tamquàm fa
ctum a iudice incompetenti, toto titu. C. ſi à non compe-
ten.iudi. fuc. Iudic. debuit ergo conſiderare Titius nullita-
tem talis præcepti,& contra illud ſe opponere, & non ita ti-
mere quod nullum erat. ita in ſpecie concludit Aret. in d.
conſi.350.vbi dicit,ꝙ licèt præceptum nullum excuſet à do
lo,non tamen à culpa,quia debuit ſolnens diligentius con-
ſiderare vtrum præceptum valeat. ꝙ autem laicus eſſet iu-
dex incompetens,oſtenditur pluribus modis.
19 Primò ratione ipſius perſonæ Titij conductoris,† nam cō
ductor ratione rerum,quas tenet ab eccleſia,non poteſt con
ueniri coram laico.dicitur enim de foro eccleſiæ, l.2. C.de
epiſcop.& cler.l.ſi quis,C.vbi cauſæ fiſca. glo. in c.iudicatū,
8.diſt.& in c.2.de foro competen.& Marian.Socin.in c.1.in
quinta declaratione.verſ.2.
Secundo erat incompetens ratione perſonæ veri Ab-
batis, in cuius præiudicium relaxabar ſequeſtrum & præci-
piebat ſolui debere intruſo,c.nulli iudicum,& c.ſignificaſti,
de foro competen.
20 Tertio erat incompetens per inferioritatem. † non.n.po-
teſt inferior legem ſuperioris tollere, clem. ne Romani, de
ele. c.cum inferior, de maiorit. & obe.non potuit ergo lai-
cus pręcipere ſolutionem fieri intruſo,non obſtante ſeque-
ſtro Apoſtoloci Delegati, & ſententia Auditoris Apoſtolici.
abſit.n.vt decreta Pontificū poſſint irritare,hi quos obſignā-
di mouet neceſſitas,non auctoritas imperandi, & bene qui-
dem & c.cum quid 96.diſt. cap.non placuit,16.q.8.c. cū lai-
cis.de reb.eccleſiæ non alie.
Quinto, fuit in culpa ſoluendo metu ſolius comminatio
nis.debuit.n.expectare mulctam & pręceptum ad allegandū
quare mulcta tranſmitti fiſco nō debere.imo debebat pati
aliquam violentiā pro executione mulctę. Iſtud ego probo
per illud,quod notanter decidit Bal.in d.l.ſaſſus,col.fi.C.de
fur.& ſer.corrup.vbi dicit,ꝙ debitor debet fidem & legalita
tem creditori obſeruare, & nō nihil pro eo pati,ut ſic paſſio
fidei ſit teſtimonium.
Sexto fuit in culpa, ex quo non conſtat quòd fecerit de-
bitam reſiſtentiam, & debitas defenſiones aduerſus iniqui-
tatem, & nullitatem dicti præcepti, & non reclamando ad
ſuperiorem ipſius iudicis laici. eſt enim veriſſimum in iure,
21 † ꝙ metus iudices non excuſat qn̄ allegans metum nō fecit
debitam reſiſtentiam.lex eſt,ꝙ̃ ibi notat Pau.de Caſt.in l.2.§.
1.in verſ.abſi.caſu.reſtitiſſet vicib.prætoris compulſus eſt.ff.
22 de iud.ſimile in allegante † impedimentum,qui non excu-
ſatur,niſi probet ſe non potuiſſe reſiſtere,nec reſeruare con-
tra tale impedimentum ſm Bart.in l. quib. dieb.in princ.ff.
de cond.& demon,& l.qui cum meritis, ff.de re mil. cū alijs
citatis per Feli.in c.plerumque.de reſcript. & in c.1.col.5.de
præſcrip. Vltimò euidentiſſimè de culpa apparet, quia con-
tra primum præceptum execuutoris Apoſtolici legitimum
& validum ſe Titius oppoſuit,& expectauit pręceptum ad al
legandum,& pariter contra illud ſe oppoſuit, & ab eo appel
lauit,adeo quod nunꝙ̃ parere voluit. cur ergo nō idē facit
contra præceptum iudicis laici nullum & notoriè iniuſtū?
certè nulla alia ratione fuit,niſi ꝙ affectauit & ꝓcurauit ta-
le præceptum ſibi fieri à laico, volens magis ſoluere intruſo
23 ꝙ̃ vero Abbati. vnde ſuccedit illud vulgatum, † ꝙ affectata
non proſunt,quæ non affectata prodeſſent,l.tria onera,ff.de
excuſ.tut. & in terminis, ꝙ præceptum affectatū nō excuſet,
eſt tex.in d.l.2.§.fi.ff.ſi quis caut.& ibi per Alex & Moder.
Et ex iſtis omnib.apparet ꝙ allegata in contrarium, nihil
24 obſtant, † quia non procedunt.qn̄ quis fuit coactus ſoluere
priuatæ perſonæ,ut in 2.concluſione, vel qn̄ præceſſit culpa
debitoris.vt in 3.vel procedūt, qn̄ fuiſſet coactus ſoluere ad
25 iniuriam creditoris.tunc. n. † quod in iniuriam creditoris
factum eſt.non debet obeſſe debitori,l.ſi merces, §.culpa, ff.
loca.l.Paulo Callimaco,in fi.ff.de leg.3. ſecus ſi fuit coactus
ſoluere ſine creditoris iniuria.vel culpa,vt in caſu præſenti.
ita ſe ipſum declarat Bart. in d.l.creditor,Bald.in d.l. ſaſſus,
Barb.conſi.42.col.4.vol.1.
Circa tertium,an teſtes probēt Titium feciſſe metu carce
26 ris,poſito ꝙ talis† metus carceris excuſaret,iuxta l.qui in car
cerem,ff.quod met.cau.qui tamen non excuſat ut ſupra pro
baui,dato ꝙ teſtes non concludunt,nec probāt Titium fuiſ
ſet incarceratum.ſunt.n.nouem teſtes producti Francif. pri-
27 mus teſtis non probat, † quia contrariatur ſexto & octauo te
ſtibus,c.cum tamen,de teſtib.cum vulgarib.Contrariauit ēt
ſexto dum dixit ꝙ eo tempore,quo erat detentus ipſe Titius
ſoluit procuratori quaſdam pecunias.ſextus aūt deponit, ꝙ
etiam Titius detentus dixit,ꝙ nullas pecunias ibidem habe
bat,ſed ſi habuiſſet terminum & ſpatiū, prout poſtea dictus
procurator ſpatium dedit,ꝙ ſolueret ipſi procuratori. Item
contrariatur octauo, quia deponit,ꝙ ipſe teſtis fuit ille,qui
alloquutus eſt Titium detentum parte cuiuſdā militis,quid
erat agendum.octauus verò deponit,ꝙ fuit ipſe qui alloqu
tus eſt ipſum Titium nomine d.militis.non autem fuit ipſe
Franciſcus,cum quo in ſocietate fuit ad dictum Titium de-
tentum. Præterea non concludit,quia deponit quod intel-
lexit & dici audiuit ab ipſo Titio,quod erat detentus.Vnde
perinde eſt, ac ſi ipſe Titius hoc deponeret, ſicut ipſo Ti-
tio aſſerenti ſe fuiſſe incarceratum non crederetur,niſi pro-
baret,l.ei qui,ff.de probatio.pari modo nec iſti teſti fundan
ti dictum ſuum ſuper auctoritate ipſius Titij. ita ſignanter,
Feli.in d.c.cum cauſam,colum.2.de proba.& licet deponat
quod aſſertus procurator dixit quod nolebat eſſe ſatisfactus,
& non uolebat aliud facere,non tamen ex iſtis uerbis infer
tur concludenter quod propter hoc Titius detineatur deten
tus ab aſſerto procuratore.
Secundus,tertius,quartus teſtes nihil de carcere depoſūt.
ſecundus teſtis Io.Ant.de carcere nihil deponit, ſed ſolū de
quibuſdam minis illatis ad diuerſum finem, videlicet ad fi-
nem vt reciperet ficta ab ipſo teſte & ipſi teſti confeſſionem
faceret.& ſic nihil ad propoſitum facit, quia eſt ſingularis, &
ſic non probat,l.iuriſiurandi,C.de teſti.item ipſe eſt habitu-
rus ſimilem cauſam,quia pariter ipſe & fictabilis & dicit ſe
ſoluiſſe metu præcepti ac impenſæ datæ,vnde non probat,c.
perſonas,de teſtib.c.cum cauſam colu 2.de iud. & utrobique
Panor.& Spec.in tit.de teſte.§.1.verſ.etiam quod habet con
ſimilem.videtur.n.aduerſarius etiam his, contra quem lis
mouēda ſperatur.§.omnium,Inſt.de pœna temerè liti.ꝑ quē
ita decidunt And.Barb.& Mo.in c.1.in 2 not. de iud.eſt etiā
alia ratio, quia ex ſententia lata ſuper eius dicto in ſimili
cauſa poſſet ſe fundare tamquam ſic fuerit obtentum in
contradictorio iudicio, vt per Federicum de Senis conſilio
62.& ratione ſimilis cauſæ arguitur affectio ipſius teſtis ad
ipſam cauſam ſecundum Bald. in l.dictantibus,C.de teſt.
Sextus teſtis, Ioannes de Moroges, eſt inimicus, ut
patet ex eius dicto, dum dicit ſe eſſe ſpoliatum pannis,
quibus erat indutus à famulis Domini Abbatis, ex quo
ſpolio oritur inimicitia ſufficiens ad repellendum aliquem
à teſtimonio, capitulo,repellantur, de accuſatio. capitu.
accuſatores, 3.quæſtio,5.l.3.in principio, ff. de teſtib. item
eſt contrarius primo teſti, ut ſuprà dixi. item ipſe exerce-
bat negocia intruſi, ergo non idoneus, ut Alexand. conſi.
13.colum.5.volum.1.& in conſilio 128.volumine ſecundo.
item eſt ſingularis dum dicit,quòd poſuit manum ad camiſ-
liam Titij & ad enſem qua erat cinctus. Item eſt expreſsè
contrarius omnibus alijs in eo, quod dicit quòd pecuniæ
fuerunt.

fuerunt numeratæ per intruſum, & omnes alij deponunt ꝙ non erat in loco, uno deponunt ꝙ erat abſens: quod etiam ſuadetur ex eo, quod aſſertus procurator erat ille, qui recipiebat pecunias, & cuius nomine impenſa dicitur intimata, & qui faciebat confeſſiones ipſi Titio. cum ergo ſit inimicus negociorum geſtor intruſi, ſingularis & contrarius, ſine dubio nullam fidem facit.

Septimus teſtis de carcere non concludit, ſed ſolum deponit ꝙ ipſe fuit coactus minis & uiſilm ab aſſerto procuratore ad ſoluendum, & ſic eſt in ſimili caſu, & habiturus eſt conſimilem cauſam. vnde laborat eodem morbo, quo laborat coniunctus teſtis, & ideo aliter non inſiſto.

Octauus teſtis eſt contrarius. Primò eſt cõpater Titij, & ſic ſuſpectus, ut traditur per Moder. in l. generaliter, ff. de in ius vocan. & dixit Arch. in c. relatum, 29. diſtin. ꝙ compater nõ eſt idoneus teſtis, & idem tenuit Flor. in l. teſtis idoneus, ff. de teſti. Item eſt fideiuſſor pro dicto Titio in præſenti cauſa, & ſic tractatur de eius intereſſe: unde non eſt ei credendum ſecundum Bar. & alios in l. ſi cui, in §. ſi Titio, in fi. de leg. 1. & in l. ſi quis ita, ff. de rebus dubijs. & Spec. in tit. de teſte. §. primo, quid ſi fideiuſſor. & iſtud procedit ſine dubio quando fideiuſſor renunciauit beneficio auth. præſenti, C. de fideiuſ. prout declarat Feli. in c. inſuper, col. pen. de teſta.

Nonus & ultimus teſtis nihil probat, quia deponit ꝙ audiuit ab ipſo Titio ꝙ erat detentus: vnde non probat ea rõne, quam adduxi contra primum. Præterea poſito millies quod probata eſſet detentio, tamen per eaſdem teſtes probatur ꝙ eo tempore non fuit coactus ſoluere, ſed fuit relaxatus, & data dilatio trium dierum, quo caſu per ſolutionem exinde factam remanet purgatus metus, l. 2. ubi caſus eſt expreſſus, C. quod metus cau. Etſi dicatur, durabat idem metus tẽpore ſolutionis, quia durabat potentia aſſerti procuratoris, ergo non poteſt dici purgatus metus, ut tradit Bal. in l. ob turpem, ff. de condi. ob turp. cau. per Alex. in conſ. 1. in 3. col. in 3. uol. Reſpondeo, ꝙ non eſt probatum quod aſſertus procurator eſſet tantæ potentię ꝙ poſſet iterum ipſum Titium incarcerare, & eidem iterum moleſtiam inferre, cum eſſet ſim-
28 plex miles, imo tantum armiger: † non eſt credendũ quod in ciuitate tam ampla, ubi iuſtitia exercebatur, ubi magna cognatorum, affinium, & amicorum copia aderat, ipſi Titio eidem uim ullam inferri poſſe, ut dicit Bart. in l. fina. in princ. ff. quod met. cauſa, per illum tex. & etiam probatur in l. 1. C. de his, qui per me. iud. non appel. & ibi Bal. ex quibus omnibus cenſeo de iure dictum Titium nullatenus liberatum eſſe. Laus Deo.

S V M M A R I V M.

1 *Societas dicitur quædam fraternitas, & contractus fraternitatis ſecundum eius naturam regulantur.*
2 *Societas arguitur ex unione omnium bonorum.*
3 *Societatis ex contractu naſcitur actio pro ſocio, & ex ſtipulatu ſi interuenerit ſtipulatio.*
4 *Stipulationis actio regulatur ſecundum naturam contractus, ſuper quo fuit facta ſtipulatio.*
5 *Actio tranſmißibilis ad hæredes, eſt etiam ceßibilis.*
6 *Qui vult vnum, cenſetur velle etiam neceſſarium ad illud.*
7 *Solo cedunt in eo ædificata & plantata.*
8 *Acquiſita à die ſocietatis, communia efficiuntur inter ſocios.*
9 *Exceptio firmat regulam in non exceptatis.*
10 *Socij ceſsionario quæ actio competat.*
11 *Societas morte diſſoluitur.*
12 *Libelli forma in actione pro ſocio, remiſsiuè.*

RESPONSVM XI.

Contractus, quem contrahentes appellant affrancamentum, effe-
1 ctualiter dicitur contractus ſocietatis: † habet
enim ſocietas in ſe ius quoddam fraternitatis,
l. uerum, ff. pro ſoc. & talis contractus regulari
debet ſecundum naturam contractus ſocietatis, ſecundum
Aret. & Mod. in l. 1, C. qui teſta. fac. poſſ. & illa uerba, de qui-
2 bus in inſtrumento, † vnionem faciunt de omnibus eorũ
bonis, &c. ſocietatem important, ut per Corn. conſ. 182. cir
3 ca primum, in 3. dubio, lib. 1. † Ex iſto itaque contractu ori
tur actio pro ſocio ut non communicata communicentur,
4 & ſucceſſiuè diuidantur, l. ſi actum, ff. pro ſocio. † vel oritur
actio ex ſtipulatu, quo regulabitur ſecundum naturã actionis pro ſocio, cum ſtipulatio fuerit ſuper communicatu ſocietatis interpoſita. l. ſi ſtipulatus, ff de uſu. cum concordantijs, de quibus per Moder. in rubr. ff. de uer. obl. Ex iſtis infertur reſolutio primi quæſiti, uidelicet quod ius competat D. Gasbari de Muris ceſſionario aduerſus Matthęũ de Muris: ei enim competit actio pro ſocio, ut non communicata cõmunicentur, & ſucceſſiuè communicata diuidundo actione diuidantur. Iſtę enim directæ actiones competunt Ant. d. l. ſi actum, & l. 1. ff. com. diuidundo. ergo utilis competit D. Gasbari ceſſionario. potuit enim Antonius has actiones alteri cedere, l. 1. C. de act. & obl. l. 1. & ferè per totum. ff.
5 de hęre. uel act. uen. † nam ex quo huiuſmodi actiones ſunt
traſmiſſibiles ad hæredes, etiã ceſſibiles reputantur, l. ex pluribus, ff. de adminiſtra. tut.

Circa ſecundam dubitationem, an reparationes & meliorameta communi impenſa facta in domo d. Ioannis de Muris ueniant in actione pro ſocio? Videretur fortaſſe dicẽdum ꝙ non, quia d. Ioannes in contractu ſocietatis reſerua-
6 uit, ergo etiam reparationẽ reſeruaſſe uidebitur: † quia qui
vult unum, cẽſetur uelle etiam neceſſarium ad illud, l. illud, ff. de acquir. hære. l. ad rem mobilem. ff. de procurato. Comprobatur, quia domus non uenit in actione pro ſocio, nec communi diuidundo, cum fuerit exceptuata, ergo nec re-
7 parationes factæ in ea, quia cedunt ipſi domui: † nam quic
quid plantatur, ſerit, uel ædificat, ſolo cedit, Inſt. de rer. diui.

Sed prædictis & ſimilibus non obſtantibus, prout uerè nõ obſtant, arbitror prædicta melioramenta & reparationes actione pro ſocio communicandas eſſe d. Gasbari ceſſionario. quod oſtenditur clariſſimè, quicquid acquiritur à ſocijs omnium bonorum, commune eſt inter ipſos, l. 3. ff. pro ſoc. Ioannes & Anton. contraxerunt ſocietatem omnium
8 bonorum, excepta domo prædicta, ergo † quicquid acquiſitum fuit a die cõtractæ ſocietatis inter eos, commune erit: ſed melioramenta & reparationes fuerunt facta poſt contractam ſocietatem, ergo utrique ſocio æſtimatio ipſorum meliorameatorum communis erit.

Secundò probatur ſic, tempore ſocietatis cõtractæ ſolùm exceptuata fuit domus, ergo omnia alia effecta fuerunt cõ-
9 munia: † exceptio enim firmat regulam in non exceptuatis, l. nam quod liquidè, §. fi. ff. de penu leg. c. qui ad agendũ, de procur. ſi omnia fuerunt effecta communia, ergo neceſſe eſt quod expenſæ reparationum ſint factæ de communi pecunia: ergo ſaltem pars expẽſarum factarum de pecunia ipſius Anto. cedentis reſtituenda eſt officio iudicis, aut iudicio communi diuidundo. l. 3. ff. communi diuid.

Non obſtat regula, quod qui uult unum uult etiam conſequens, & antecedens neceſſarium, quia non facit in propoſito, tum quia ſuper conſequenti facta eſt in caſu noſtro expreſſa diſpoſitio, quod reparationes debeãt eſſe communes, ut ſupra probaui: tum quia & ſi reparatio forte eſſet neceſſaria quantum ad domum ipſam, non tamen neceſſaria fuit reſeruatio melioramentorum, cum ipſa fieri potuerſit communi expenſa, prout facta fuerunt. Vnde argumẽtum cõtinet fallaciam accidentis, quia reparationes non fuerũt neceſſariæ quantum ad hoc, quod acquirerentur ipſi Ioanni inſolidum, ſed bene fuerunt fortè neceſſariæ ne domus ipſa corrueret.

Ad ſecundũ, quod melioramenta cedant ſolo, ſuper quo eſt domus quantum ad hoc, quod non poſſunt tolli, ſed tamen quod non debeat d. ſoli ſoluere partem conſocio, de cuius pecunia pro parte fuerunt facta. nec iuſtum, nec æquũ eſt l. in hoc iudicio, ff. de rei uen. l. in hoc iudicio, §. impendia. ff. com. diuid. cum ſimil.

10 Ad tertium quæſitum. qua actione experiri debeat dom. Gasbar ceſſionarius. Reſpondeo aduertendum eſt, an Ioannes & Anto. ſocij communiter uixerint, & omnia hincinde communicauerint, & tunc ceſſionarius agere debet utili actione communi diuidundo ſibi ceſſa ad diuiſionem omnium bonorum, quæ fuerant & erant in bonis dictorũ Ioan
11 nis & Anto. uſque ad tempus mortis dicti Ioannis, † quo tẽpore propter mortẽ diſſoluta fuit ſocietas. l. actione, §. morte, ff. pro ſocio. ſi uero non fuerunt bona hincinde communicata, agendum eſt actione pro ſocio, ut fiat collatio, & ex poſt diuiſio. Ita docet Bal. conſil. 74. caſus quæſtionis, lib. 3. ubi dicit ꝙ libellus, in quo petitur cõicatio & diuiſio ſimul, ita ꝙ ſimul procedatur, non tenet: ſecus ſi petatur cõicatio bonorum & diuiſio ſucceſſiuè, & quaſi executiuè, puta ſi dicatur peto bona cõmunicari, & facta cõicatione ea diuidi.
12 † qualiter autem libellãdum ſit in actione pro ſocio, docet Speculator in ti. de iud. §. ſecũdo. in prin. & per Pract. Papiẽ. in for. libel. quo agitur in cauſa ſocietatis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Societas conſiderato effectu, dicitur contractus fraternitatis.*
2 *Cauſa nō expreſſa, præſumitur actus celebratus ex cauſa prius tractata & conuenta.*
3 *Expreſſum facit ceſſare tacitum.*
4 *In claris non eſt opus coniecturis.*
5 *Præſumptio ſuper dubio et incerto ſolum cadit.*
6 *Ceſſante vna cauſa ex pluribus, non tamen ceſſat diſpoſitio.*
7 *Societas ſoluitur ex negociatione ſeparatim ad propriam utilitatem facta, & ex iudicio intentato, vbi non compatiatur cum ſocietate.*
8 *Socius ſpolians alium ſocium omnibus bonis, incidit in pœnam l. ſi quis in tantam, C. vnde vi, & l. ſi quis maior, C. de tranſactio. ſi interuenerit iuramentum. & num. 9.*
10 *Lex debet intelligi ſecundum titulum, ſub quo eſt ſituata.*
11 *Pœna l. ſi quis maior, C. de tranſ. habet locum in quolibet contractu iurato.*
12 *Societas finitur alienatione omnium bonorum vnius ſocij.*
13 *Communis res, poteſt propria appellari.*
14 *Socius donando ſocio rem communem reſeruato ſibi vſufructu, diſſoluit ſocietatem.*
15 *Socius omnium bonorum quicquid acquirit, acquirit communioni.*
16 *Contrahentes non præſumuntur gerere contractum deriſorium.*
17 *Clericus beneficiatus dicitur uſuarius tantùm beneficij, cuius fructus deductis alimentis tenetur diſtribuere in pios vſus, aliàs committit ſacrilegium.*

RESPONSVM XII.

1 PRo reſolutione propoſitarum dubitationum præmitto, † ꝙ licèt iſte contractus à partibus & à Notario appelletur contractus affrancamenti, ſeu fraternitatis, tamen re uera eſt contractus ſocietatis conſiderato effectu potius quam verbis, l. inſulam, ff. de præſcript. verbis. traditur per Bar. in l. a. in princ. ff. ſi cer. peta. & etiam ſimiles contractus fraternitatis regulantur ſecundum naturam contractus ſocietatis, ut per Aret. & Moder. in l. 1. C. qui teſta. fac. poſſ. nec mirum, quia ſocietas ius quoddam fraternitatis in ſe habet, teſte Vlpiano in l. verum, ff. pro ſocio.

Iſtis ſic præmiſſis retento ordine dubiorū, ad primū, dico
2 ꝙ † ubi cauſa nō exprimitur, præſumatur actus celebratus ex
cauſa prius tractata & cōuenta, l. quædam mulier, & ibi not.
ff. de rei vend. & in l. 2. C. de acquir. poſſ. tractatus enim præcedentes
declarant qualis ſit diſpoſitio, l. 1. ff. de orig. iur. tradit
Rom. conſ. 328. col. 2. & alibi ſæpe habetur. tamen ubi
3 cauſa reperitur expreſſa, ceſſare debet præſumpta, † quia ex-
preſſum facit ceſſare præſumptum, l. cum filiæ, §. qui filiæ, ff.
4 de vulg. & pup. † ubi enim clarè conſtat de intentione, non
eſt locus coniecturis, l. continuus, §. 1. ff. de uerb. obl. l. ille
5 aut ille, §. cū in verbis, ff. de leg. 3. † cadit enim præſumptio
ſuper dubio, & incerto tantum, ſecundum gl. in l. unica, §. accedit,
C. de rei vxor. actio. & quanquam in caſu iſto præſumamus
fraternitatem fuiſſe contractam contemplatione futuri
matrimonij, tamen negare non poſſumus quando etiam
ex aliis cauſis, de quibus in præfationibus dictæ ſocietatis
non fuerit motus dominus Bertoni ad contrahendam dictam
ſocietatem. Vnde licèt matrimonium non fuerit ſecutum,
& ſic una ratio falſa ſit: tamen quia aliæ rationes
expreſſæ in ipſo contractu non ceſſant, non corruet ullo modo
contractus. eſt enim trita & uera iuris concluſio, quòd
6 † ubi ad ualiditatem actus concurrunt plures cauſæ, ſi una
uera ſit, licèt aliæ ceſſent, non tamen ceſſat diſpoſitio l. uentri,
§. in bonis, ubi Bar. ff. de priuil. credi. §. affinitatis, Inſti. de
nup. l. ſui, §. fi. ff. de mino. cum ſimilibus.
7 Ad ſecundum reſpondeo, † ſi dominus Bertoni & Dalmatius
ſeparatim negociati ſunt ad cuiuslibet propriam utilitatem,
ut in facto recitatur, diſſolutam fuiſſe ſocietatē, quāuis
ex cauſa contractam: Caſus eſt ad literam in l. itaq; cum
ſeparatim. ff. pro ſocio. & ita etiam conſuluit Alexan. conſil.
78, incip. diſcuſſis his, lib. 2. & conſ. 132. col. 4. lib. 5. Actione
etiam & iudicio inter ſocios intentam ſoluitur ſocietas, l. actione,
in princ. & l. verum, §. fina. ff. pro ſocio. ſed quia nō exprimitur in themate, quæ actio fuerit propoſita, & fortè poſſet ſe compati cum ſocietate eo modo, quo declarat Bart. in d. l. actione. ideo non poſſum dare certum reſponſum.

Ad tertium, duobus modis poteſt intelligi iſta tertia dubitatio. primo an Dalmatius, qui ſpoliauit Do. Bertoni poſſeſſione omnium bonorum ſuorum incident in pœnam l. ſi quis in tātam, C. vnde ui. Secundo, an incident in pœnā l. ſi quis maior, C. de tranſa. quia ꝯtrauenit ſocietati iuratæ.
8 Circa primum † uidebitur fortè prima facie dicendum
quod non, quia pœna l. ſi quis in tantam, non habet locum
contra ſocium non admittentem alium ſocium ad poſſeſſionem
rerum communium. ſolùm enim pœna illius l. habet
locum contra inuadentem, ut uerba ſonant, ſed ſocius
non admittendo ſocium non dicitur inuadere, ergo &c. ita
decidit Alex. conſi. 103. col. 5. & ſequen. uol. 1. & ego ad hoc
ponderaui tex. in c. cum eccleſia Sutrina, de cau. poſſ. & propric.
& ibi ſcripſi, ut uideri poteſt in lectura mea impreſſa,
col. 25. ſed his non obſtantibus contrarium in caſu propoſito
uerius eſſe puto, quia regulariter etiam ſocius ſpolians
ſocium incidit in pœnam d. l. ſi quis in tantam, ſecundum
gl. Bar. Bal. Sali. & communiter Scrib. ibi. Non obſtat prædicta
ratio in caſu iſto, quia loquitur, quando ſocius non admittens
ſocium hoc facit pro iure ſuo tuendo, puta ſi aliqua
ratione prætendat ſe legitimo iure totum poſſidere, &
totum ad ſe ſpectare, ut in caſu d. c. cum eccleſia Sutrina. ſecus
ſi non uſurpando totum & ſpoliando alium ſua poſſeſſione,
& ſuo iure ſocium expellat, ſecundum Panor. ibi, pro
quo facit deciſio Gemi. in c. cum, qui. uerſ. quid de clerico
capellæ, de præben. lib. 6. & ita dixi in c. ſæpe, colum. penult.
de reſtitur. ſpoliat. & eſt de mente Barto. & aliorum in d. l. ſi
quis in tantam.

Circa ſecundam, an inciderit in pœnam l. ſi quis maior.
9 videretur quod non, † quia alia lex loquitur in tranſactione,
ut patet ex Rubr. ſub qua ſituata eſt, l. Imperatores, ff. de
in diem adiec. & eſt pœnalis ac odioſa, ergo reſtringenda,
ut non procedat in contractu ſocietatis, reg. odia, de reg. iu.
10 l. cum quædam, ff. de lib. & poſthu. † Sed iſtis & ſimilibus nō
attentis contrarium eſt de iure uerius. eſt enim communis
opi. Bar. & aliorum in dic. l. ſi quis maior, quod procedat in
quocunque contractu iurato, tum quia loquitur in pacto,
11 † & pacti appellatione continetur omnis contractus ſecundum
glo. in l. 1. in gl. magna, ff. de actio. & obligat. tum quia
agitur de ſalute animæ uidelicet de obſeruatione iuramenti,
& ubi agit de obſeruatione iuramenti, diſpoſitio dicitur
fauorabilis & extendenda. ſecundum gl. in l. 3. §. contrariū,
ff. de contraria & uti. actio. tute. & ita ſæpe conſuluit Alexan.
ut referunt ibi Moder. & in ſpecie in contractu ſocietatis ita
conſuluit Corn. conſi. 121. quamquàm, lib. 1.

Ad quartam, an Dalmatius acceptando donationem ſibi
factam à domino Berto. de certis rebus, ſuper quibus erat
contracta ſocietas, tacitè uideatur fateri diſſolutam fuiſſe ſocietatem,
ac ex ipſo contractu donationis de ſoluta præſumatur.
primo aſpectu quilibet inclinaret in ſententiam ne-
12 gatiuam, † quia ad hoc ut per alienationem bonorū unius
ſocij finiatur ſocietas, oportet quod ſit alienatio omnium
bonorum, l. actione, §. Publicianæ ff. pro ſocio. Secundo licèt
Dalmatius acceptauerit donationem dictorum bonorum,
& conſequenter tacitè fateatur illa eſſe donantis, §. ſic
itaque, Inſt. de actio. l. in ædibus, §. fi. ff. de dona. non tamen
ſequitur, ergo fatetur diſceſſum fuiſſe à ſocietate. & ſi dixeris
imo ſequitur. ſi enim acceptet illa bona tamquàm propria
ipſius d. Bertoni donantis, ergo fatetur quod non erant am-
13 plius communia, quia ſciendum eſt † quod ſocius rem communem
poteſt ſuam appellare, dicitur enim ſua quantum
ad diſpoſitionem partis ſuæ, l. ſerui electione, §. fi. ff. de leg. 1.
licèt ergo dominus Bertoni donet illa bona tamquàm ſua,
tunc ſolùm tantum ius quod habebat in eis, intelligitur donare,
& donatarius acceptando ipſa bona tamquàm propria
donantis, intelligitur fateri eſſe propria donantis pro portione
& iure quod habebat, dicto §. fina. & l. ſi domus, §. fina.
eodem tit.

Præmiſſis non obſtantibus, in contrariam ſententiam trahor
ex † ſupraſcriptis conſiderationibus. conſidero primo,
14 † quod do. Benoni reſeruauit ſibi uſumfructum bonorum
donatorum. quæ uerba reſeruauit ſibi, debēt intelligi, id eſt
ad eius utilitatem. datiuus enim per modum acquiſitionis
profertur, vt per Do. Iaſ. in l. cēturio. in ult. quæſt. Bar. ff. de vulga.
& pupil. & ibi Ang. & alij. ſed ſalua ſocietate talis reſeruatio
fieri non potuit, quia tunc eſſent ſocij omnium bonorū
etiam fructus, & debebant eſſe communes: ſed datiuus nihil
excludit

excludit communionem, d.l. itaque. verſ. ſibi negocientur,
ff. pro ſocio. ergo ſatis ex hoc cognoſcitur ꝙ uterque tacitè
ſocietati renunciaſſe uidetur.

Secundo conſidero, quod in demonſtrationibus & cohæ-
rentijs domus donatæ domino Bertoni dixit dictæ domui
ſuæ donatæ cohærere à parte ſolis domum dicti Dalmatij
donatarij præſentis & conſentientis, ꝙ falſum eſſet ſi duraſſet
ſocietas, quia cohæreret à parte ſolis domus communis utri
que, & non dicti Dalmatij. Nec obſtat ꝓ id, quod eſt cōmu-
ne, poſſet dici meum: quia & ſi meum dici poſſit, non enim
poteſt dici eſſe alterius, l. rectè dicimus, ff. de ver. ſign.

Tertiò conſidero, quod donatio eſſet deriſoria, ſi ſocietas
15 non fuiſſet diſſoluta, † quia ſtante ſocietate omnium bono-
rum, quicquid acquirit unus ex ſocijs, communioni acquiri
tur, l. 3. §. 1. ff. pro ſocio. & hoc modo donans ita donaſſet, ut
illico donata ad ſe reuerterentur, & ſic inutiliter, l. qui ſic, ff.
de ſolut. nam cum omnia bona Dalmatij iure ſocietatis ſint
communia, uel communicanda do. Bertoni, & omnia bona
ipſius Bertoni ſtatim ſint communicata & communicanda
ipſi Dalmatio, perinde diuidenda erant ac ſi donatio non
interueniſſet, & conſequenter deriſoria fuiſſet ipſa donatio,
quod non eſt credendum, quia non eſt præſumendū donantē
eius mentis fuiſſe, ut uellet donata ex liberalitate & munifi-
16 centia ad ſe reuerti, l. 1. ff. de donat. † nec credendum, quòd
contractum donationis deriſorium uoluerint contrahentes
facere, l. ſi domus, ff. de leg. 1. dicamus ergo, quod ſocietas fue
rit diſſoluta, aliàs neceſſario dicendum erit donationem fo-
re nullius effectus & momenti. Nec huic conſiderationi ob-
ſtat ſi dicatur, quod in contractu ſocietatis ſeu affrancamenti
do. Bertoni reſeruauit ſibi fructus beneficiorum, & ſic nō poſ
ſint dicti ſocij omnium bonorum, quia ſciendum eſt, quod
beneficiatus non poteſt de fructibus beneficij eccleſiaſtici di
17 ſponere, nec contrahere in ſui, nec ſuorum vtilitatem, † ſed
detractis alimentis reſtantes fructus tenetur diſpēſare in pios
uſus, §. fina. 12. q. 1. auth. quibuſcunq; modis, de ſacroſ. eccleſ.
canonizata 10. q. 2. ca. quibuſcunq; modis. & rō eſt, quia bene
ficiatus non pōt cōicare fructus beneficij ſocio ſuo, quia non
eſt uſufructuarius, ſed uſuarius tantum ſecundum glo. magi-
ſtram in l. præſenti, de offi. ord. li. 6. reſeruatio fructuum bene
ficij non habet operari, quòd non dicatur ſocietas omnium
bonorum, quia tales fructus non ſunt prælati, ſed eccleſiæ, 12.
q. 2. ca, epiſcopi. 10. q. 2. c. epiſcopus. 12. q. 3. c. 3. Panor. in c. cū
eſſet, de teſt. Soci. conſ. 23. ex his, quæ ſuperius, col. 2. lib. 1. me
ritò dicebat Arch. in c. 1. per illum tex. 44. diſtinct. quòd præ-
latus, qui malè adminiſtrat redditus eccleſiæ, tenetur ad reſti
tutionem tanquam fur. quod bene probatur in c. quòd ſicut,
in fi. de elect. de quo ſæpe Doctores faciunt mentionem. Præ
tereà quantum ad Dalmatium ex tenore inſtrumenti clarè
apparet, quod ipſe omnia præſentia & futura, & ſic etiam bo
na titulo donationis acquirenda communicauit, quod ſuffi-
cit quantum ad iſtam conſiderationem.

Circa quintum & ſextum dubium non inſiſto, quia ex præ
miſſis patet reſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Precia rerum ex curſu decennij præſumuntur variari.*

2 *Frater maior non tenetur facere diuiſionem, & minor eli-
gere.*

3 *Societas non tranſit ad hæredes, etſi à principio ita ſit conuen-
tum, ac ſuccedant in emolumento acquiſitionis ante mortem.
& num. 5. & 10.*

4 *Societas morte ſoluitur, etiam ciuili.*

6 *Societas non poteſt contrahi cum incerta perſona.*

7 *Teſtandi facultatis impedimentum eſt contra bonos mores.*

8 *Acquiſita poſt ſolutam morte ſocietatē non communicantur hæ
redibus.*

9 *Societas & tacitè & expreſsè poteſt cum hæredibus renouari, &
quid ſi hæredes eſſent minores.*

11 *Societas ad hæredes tranſit tribus concurrentibus.*

RESPONSVM XIII.

CIrca quatuor quæſita, de quibus ſupra, re-
ſpondebo deciſiuè ad primum: quia agitur de
diuiſione fienda cum minoribus, puto tutius eſſe
quod fiat diuiſio bonorum immobilium iuxta
æſtimationem fiendam per amicos communes, & non ſe-
cundum æſtimationem antiquam, de qua in inſtrumentis
1 emptionum dictorum bonorum. & ratio eſt, † quia precia re
rum ex curſu decennij præſumuntur uariari ſecundum Bal.
in l. unica, col. pen. C. de ſententijs quæ pro eo, quod inter. pro
fer. Mod. in l. precia rerum, ff. ad leg. Falcid. Alex. conſil. 133.
uiſo proceſſu, col. fi. in primo lib.

Ad ſecundum, cui ſpectet electio, uidetur quòd Gabriel,
2 † & fratres, qui ſunt maiores, teneantur facere partes, & mi-
nores eligere, per tex. in c. 1. de patro. & ita ibi tenuerunt Ho-
ſtien. Abb. antiquus, & Card. idem tenet d. Iaſ. in §. quædam,
colum. 10. Inſti. de actio. In contrarium eſt ueritas, & com-
munis opinio, & contrarium tenet Panor. in d. c. 1. & ibi re-
ſpondet ad text. & iſtam dicit communiorē Ang. in d. §. quę
dam, & in tractatu malefic. in uer. dandis forte. igitur fienda
erit diuiſio, l. 2. C. quan. & quibus quar. pars deb. lib. 10. uel of
ficio Iudicis, §. ſi familiæ, & §. ſequen. Inſtit. de officio iud. &
ita conſuluit Roma. conſil. 471. incipiente, lucrum. & d. Phil.
Corn. 234. incipien. licet in hac, in primo uol. & hoc niſi con
ſuetudo eſſet in contrarium.

Ad tertium, an lucra facta poſt mortem Ponſeti ſint præ-
cipua ipſorum fratrum, an ueniant communicanda hære-
dibus dicti Ponſeti? Prima fronte uideretur dicendum, ꝙ
ſic per tex. in l. uerum, §. in hæredem, ff. pro ſocio, vbi expreſ
3 ſè dicitur, † ꝙ hæres ſocij eſt etiam emolumenti ſucceſſor.
& quia in inſtrumento tranſactionis arbitror Ponſetum fuiſ-
ſe ſtipulatum pro ſe & hæred. quo caſu ſi non ex natura ſocie
tatis, tamen ex natura conuentionis ſocietas uidetur ad hæ-
redes tranſire, iuxta gl. in §. & adeo, Inſti. de ſocie.

Præmiſſis & ſimilibus non attētis amplector contrariam
4 ſententiam, tamquàm de iure ueriorem. † quia morte dicti
Ponſeti ſoluta fuit ſocietas, §. ſoluitur, Inſt. pro ſocio. & non
ſolum ſoluitur morte naturali, ſed etiam ciuili, puta depor-
tatione, uel etiam media capitis diminutione, l. uerum, §. fi.
5 ff. eo. Et † adeo morte ſoluitur, quod nec ab initio paciſci
poteſt, quòd hæres etiam ſocius ſit, l. nemo poteſt, & l. adeo,
6 ff. pro ſocio. & ratio eſt, ſecundum Bald. † quia cum incerta
perſona non poteſt contrahi ſocietas, & ſi certa perſona hæ-
redis nominaretur ex pacto compelleretur illum hæredem
habere, uel ſi ille non placeret, cogeretur alium nominare,
7 & ſic ulteriorem cognitum proximiori præferre, † & ſic per
indirectum impediretur libera teſtandi facultas, quod eſt
cōtra bonos mores. iſtud eſt quod dixit Iuriſc. in l. cū duob.
§. idem reſpondet, ff. pro ſocio, & ibi gl. & Bartol. Concludo
8 igitur, † quod acquiſita poſt ſolutam ſocietatem non ſunt
communicanda hæredibus Ponſeti, niſi de nouo expreſsè,
uel tacitè fuiſſet renouata ſocietas cum dictis hæredibus, l.
9 planè, 2. ff. pro ſocio. † quæ ut dicitur expreſsè non fuit reno-
uata: tacitè etiam non præſumitur attenta qualitate ipſorū
hæredum, quia pupilli ſunt etiam inhabiles ad negociandū
& contrahendum ſocietatem, l. ut in conductionibus. ff. pro
ſocio. ita Bar. in l. patruus. C. communia utr. iud. & in l. Titiū
aut Meuium, §. altero, ff. de adminiſt. tuto. & ſi contrahi poſ-
ſunt ad utilitatem pupillorum ſi facti maiores ratificaue-
rint ſecundum Bal. in add. quas fecit ad tractatum Barto. de
duobus fratribus, requiritur tamen quod communi nomi-
ne etiam ipſorum pupillorum requiſitiones factę fuerint, ut
per Alex. conſ. 149 incip. maturè ponderatis, in 1. uol. & conſ.
37. in 4. uol. in caſu autem iſto nihil geſtum dicitur nomine
ipſorum minorum, igitur non poteſt de hoc fieri fundamē-
10 tum. † Non obſtat etiam tex. in d. §. in hæredem. quia loqui-
tur de emolumentis acquiſitis ante mortem ſocij, in quib.
hæres ſuccedit & non in acquiſitis poſt mortem, l. actiones,
§. morte, ff. pro ſoci. Non obſtat denique ſtipulatio facta pro
ſe & hæred. quia intelligitur facta pro hæredibus quantum
ad emolumenta, quæ durante ſocietate peruenient, & ſic an-
te mortem, non poſt; & eo maximè ēt, quia ſi intelligere-
tur contracta ſocietas in perſonam hæredum, non tamē ua-
leret ut ſuprà probaui. & dato quod ualeret à princi. tamen
intelligeretur ſi hæres ſit æquè idoneus ſecundum gl. Bar. &
11 omnes in d. l. adeo. † ubi tribus concurrentibus ſocietatem
durare in perſonam hæredum.

Primò, quod ſit ſocietas uectigalium.

Secundo, quod ſit ita conuentum in ſpecie.

Tertio, quod hæres ſit æquè idoneus. ſed in caſu noſtro
nullum ex iſtis tribus accidit, ergo &c. & reperio ita conſu-
luiſſe Curt. ſeniorem conſil. 53. incipien. ſuper articulo,
per totum.

Ad ultimum, ſi prædicti fratres de Bellis fecerunt expen-
ſas, & alimenta præſtiterunt iſtis minoribus de proprio pa-
trimonio,

trimonio,ſiue de proprijs pecuniis,ſine dubio eas recupera-
bũt ab ipſis minoribus,l.Neſennius.ff.de neg. geſt.cum uul-
garib.ſi uero de patrimonio ipſorum minorum, uel cõmu-
ni eas fecerunt, uenient poſtea in reddenda ratione reddi-
tuum ipſorum minorum computanda, l.fina. C.de alim.
pup.præſtan.

S V M M A R I V M.

1 *Societas morte diſſoluta poteſt cum hærede renouari,& tacitè.*
2 *Tutoris auctoritas in expreſſis ſolum uerbo poteſt imponi.*
3 *Societatis natura eſt,ut partes lucri & damni ſint æquales ad id,quod eſt poſitum in ſocietate tã quò ad operam,quam quò ad pecuniam.*
4 *Societatis expenſis ſunt ſiendæ operæ arbitrio iudicis, ubi non adeſt conſuetudo.*
5 *Operarum mercedem tutor,uel curator,uel negociorum geſtor, aut mandatarius,conſequitur contraria actione.*

RESPONSVM XIIII.

TRes fratres, videlicet Gerardus,Leonar
dus,& Ioannes de Gerrinis
ſimul mercabantur, & negociabantur, quorum
unus,Gerardus ſilicet, deceſſit condito teſta-
mento, in quo inſtituit ſibi hæredem Franciſcũ
eius filium.cui dedit tutricem matrem. Rectores autẽ mer-
cium uoluit eſſe Leonardum & Ioannem eius fratres, per
quos uoluit merces ipſius regi & gubernari prout ipſe teſta-
tor faciebat temporibus retroactis,quęritur.an prædicti Leo
nardus & Ioannes poſſint de pecunijs & mercibus mercari,
& negociari extra locum de Breſſia,& patriam Sabaudiæ,p-
ut conſueuerant? Item quæritur,an ęqualiter lucrum erit di
uidendum?

Circa primum refert.an prædicti fratres velint negociari
tamquàm ſocij Franciſci hæredis? Et certum eſt non poſſe,
1 niſi renouetur ſocietas cum ipſo Franciſco: † quia morte
Gerardi teſtatoris diſſoluta fuit eorum ſocietas,l.actione.§.
morte,ff.pro ſocio.poterit autem tacitè renouari ex actibus
ſocialibus geſtis,uel gerendis,ſciente matre tutrice,ſecundũ
Bal.in l.mandatum,in 2.col.C.mand.& Soci.conſi.160.col.
2 5.lib.2. † licèt enim tutor non poſſit auctorari, niſi uerbo,l.
1.in fi.ff.de auct.tuto.& traditur per Dynum in l.ubi non vo
ce,ff.de reg.iur.& per Bal. in l. ſine, C.ad Velle. tamen illud
non procedit in actibus tacitis,ſed tantum in expreſſis,ſecũ-
dum Bal.& Sali.in d.l.mandatum,arg.l.de quibus,ff.de leg.
ſi autem prædicti fratres uellent negociari de pecunijs &
mercibus Franciſci tamquam curatores:& clarum eſt quod
poterunt per tex.in l.qui negociationem,ff.de adminiſt.tut.
& cut.uel forte poterunt negociari tamquam procuratores,
& mandatarij conſtituti per Gerardum in eius ultima uolũ-
tate ut conſuluit Soci.conſ.87.in 1.dubio.

Ad ſecundum,ſi tamquàm ſocij negocientur, reſpondeo
3 lucrum diuidendum eſſe æqualiter, † quia ea eſt natura ſo-
cietatis, ut partes lucri damnique ſint æquales, l.ſi non fue-
rint,ff.pro ſocio.& Inſtit.eo.§.1. intelligo autem æqualiter,
id eſt proportionabiliter ad id quod in ſocietate poſitũ fuit:
nam ſi unus in ſocietate plus poſuit quàm alius, æquum eſt
quod etiam plus lucri conſequatur.l.ſi ſocietatem mecum.
& l.quid enim Nerua.ibi.ueluti ſi alter plus operę,induſtrię,
gratiæ pecuniæ in ſocietatem collaturus,ff.pro ſocio. Cum
igitur patrui in communi mercium ſocietate operas ponãt
& pecuniam: Franciſcus autem ſolam pecuniam, æquum
videtur vt vna pars lucri attribuatur operæ, & reliquum pecu
niæ,l.1.& ibi not. C.pro ſocio. & ſic plus lucri habebunt pa-
trui quia plus in ſocietate poſuerunt,cum omnem operam,
gratiam,induſtriamq; poſuerint.& ita ſignãter,& in proprijs
terminis noſtris de patruis & nepote conſuluit Angel.conſi.
60.fortè dicti filij.& Corn.conſi.213.ſatis clarè,lib.3.ſi nulla
lex eſſet, erit tale dicens nos ſatis edocet æquitas, quæ pro
lege recipitur.l.2.§.ſed Varus, ff. de aqua plu. arc.ſed & ra-
tio naturalis id nos fateor cogit:nam ſi partes damni æquas
eſſe portet, ſicut & lucri, etiam neceſſe eſt quod habeatur
ratio operarum,aliàs partes damni æquales non eſſent, vt
Soci.docet conſi.265.præſentis conſultationis lib.2.item id
dicitur lucrum quod ſupereſt deductis damnis & oneribus,
l.mutuis ff.pro ſocio.deducenda ergo prius eſt æſtimatio o-
perarum,& induſtriæ ſociorum,qui negociati ſunt,† quia ex
4 penſis ſocietatis operæ ſunt ſouendæ, l.cum duobus §. quæ-
dam figuræ,ff.eo.tit.l.2.§.1.ff.ad leg.Rod.de iac.ſed dubita-
ri ſolet. qualis operarum ratio habenda ſit. Bart. in l. cum
oportet.C.de bo.quæ libe.& in l.1.§. nec caſtrenſe, ff. de ca-
ſtren.pecul.pecuniæ dimidiam lucri, alteram dimidiam o-
peræ & induſtriæ. ſecundum conſuetudinem aſcribendam
eſſe uoluit,arg.dictæ l.1.C.pro ſocio.ſed Bald. in auth.ex te-
ſtamento,C.de colla.reprehendit Barto.dicens.quod ex ſuo
capite ſententiam protulit,ſed quod de iure arbitrio iudicis
ſtandum eſt, quantum lucri ſit induſtriæ & operæ attribuen.
quod uerius exiſtimo, ubi nulla conſuetudo ſuper hoc præ-
ſupponatur per tex.in d.l.ſi ſocietatem mecum, & d. l.quid
enim Nerua. ſed ſi patrui negocientur tamquam curatores
uel mandatarij, aut negociorum geſtores, integrum lucrũ
factum ex pecunia & mercib.pupilli debebitur pupillo.quia
5 ex re pupilli & eius nomine factum fuit, † licèt pro merce-
de operarum ſuccurratur contraria actione mandati uel cu
ræ,l.1.in princip. ff. de .contra. actio. tute. & l.idemque, §.
Idem Labeo,ff.mand.l.2. ff. de negoc. geſt. cum ſolitis con-
cordantijs.

S V M M A R I V M.

1 *Induſtria perſona electa non receditur à perſona,& quando dicatur induſtria electa uſque ad finem.*
2 *Mandatum non tranſit ad hæredem, ſed morte mandatarij extinguitur,quia videtur electa eius perſona induſtria.*
3 *Actus non migrat de ſubiecto in ſubiectum, quoties perſona eſt de eius forma.*
4 *Doctor electus ad legendum,non poteſt legere per ſubſtitutum, quia electa eſt eius perſona induſtria.*
5 *Iudicandi officium non tranſmittitur ad hæredes, nec per aliũ iudicis nomine eo uiuente poteſt exerceri.*
6 *Notarius banchi debet eſſe maioris conſcientia & diligentia quam alij,ut reprehendere ualeat officiales delinquentes.*
7 *Societas ſicut morte unius ſocij extinguitur,ita quò ad omnes etiam ſi aliter pactum ſit.*
8 *Societas uectigalium quando tranſit ad hæredes,intelligitur ſi hæres ſocij ſit æquè idoneus.*
9 *Pupillus non poteſt eſſe Tabellio.*
10 *Socius non poteſt ceſſionem facere, nec ſubrogationem in ſui locum.*
11 *Scholares conducentes domum, uidentur contrahere ſocietatem.*
12 *Pactum conforme iuri communi,operatur quòd ubi de iure communi eſſet caſus ſpecialis, in contrarium quòd talis caſus deci ſio non haberet locum.*

RESPONSVM XV.

PRæſens conſultatio modicam habet dubi-
tationem, ideo breuibus demon-
ſtrabo finitam eſſe ſocietatem contractam inter
circunſpectiuos virum Dom.Ioan. Auguſtinum
de Lege, & quondam Do.Dionyſium de Bina-
ſco ſuper officio banchi Reſſ.exercendo, & conſequenter quod
hæredes dicti Dionyſij non poſſint per ſe, nec per alium de
dicto officio ſe impedire.

1 Primo † induſtria perſonæ eſt electa.à perſona non rece-
2 ditur.l.inter artifices,ff.de ſolu.c.fi.de offi. deleg. † Præterea
mandatum non tranſit ad hæredes.quia electa induſtria mã
datarij.l.mandatum diſtrahendorum ff.mand c.gratum. &
3 c.relatum.de offic.deleg. † Item quotiens perſona eſt de for
ma actus,tunc talis actus non migrat de ſubiecto in ſubie-
ctum l.vnica §.nc autem,C. de cadu. tollen. ubi not. Bal. in
præſenti autem caſu electa erat induſtria perſonæ dicti Dio-
nyſii. prædictus enim Do. Ioan. Auguſtinus eum aſſumpſit
in ſocium ad exercendum officium banchi Reſſe. quia ipſe
Dionyſius erat optimus Notarius & expertus in ſimili offi-
cio,vt pote qui illud anteà digne exercuerat. Præterea cum
aliud ſit exercitium,ſeu operæ unius Notarij, & aliud ſint o-
peræ alterius,l.ſi non ſortem,§.libertus,ff.de condi.indeb.&
placuerit Do. Ioan. Auguſt.aſſumere in ſocium ipſum Dio
nyſium,certè negari non poteſt quod induſtria Dionyſij non
fuerit præconſideranda & electa. ſicut etiam dicitur de Prin
4 cipe,qui elegit Doctorem ad legendum,quod † talis Doctor
non

non poſſit legere per alium, tanquam electa ſit induſtria ip
ſius, cum aliæ ſint lectiones vnius, aliæ alterius. & propterea
non poteſt tale officium legendi ſibi conceſſum de perſona
ſua ad aliam tranſire, ſecundum Barto. in l. nemo eſt, qui ne-
ſciat. ff. de duobus reis. Panor. & Feli. in c. 1. de ſum. Trinit. &
ſi. cat. per Bar. conſi. 6. 1. col. & conſi. 5. colum. 10. volum. 1.
5 Et magis in ſpecie illud probatur, † quia officium iudican-
di non modo non tranſmittitur ad hæredes, ſed nec per aliũ
iudicis nomine eo uiuente poteſt expediri, §. ad hoc prohi-
bemus, in Authen. de colla. quia induſtria habentis iudica-
re videtur electa, & eius conſcientia conſiderata. ſed Nota-
6 rius dicitur iudex, ſecundum Bar. poſt gl. in l. 1. ff. de iud. † &
maximè in Notario banchi, in quo maior conſcientia & di-
ligentia requiritur: propterea dicitur, quod Notarius ad bã-
chum debet eſſe iuſtiſſimæ conſcientiæ, & tenetur reprehen
dere officiales delinquentes, & non participare cum eis in
peccato, clem. 1. §. Notarij, de hęre. vnde Dom. Ioan. Auguſt.
confiſus de diligentia & conſcientia dicti Dom. Dionyſij,
eum recipit in ſocium. ſed ubi habetur reſpectus ad conſciẽ
tiam, ibi dicitur ſemper electa induſtria perſonę ſecundum
Bal. in c. ſi pro debilitate, col. 2. de offic. del. in l. nulli, C. de e-
piſcop. & cle. & in l. & in epiſtola. in fi. C. de fideic. Imo. poſt
Inno. in d. cap. fi. vbi dicunt, quòd clauſula, de tua prouiden
tia & circunſpectione cõfidentes, impedit ſubrogationem.
7 ſed quid tantum eſt elaborandum, † cum habemus caſum le
gis cum morte unius ſocij extinguitur ſocietas quo ad om-
nes. §. ſoluitur, Inſtit. pro ſocio † vbi dicitur ſoluitur ſocietas
etiam morte ſocij, quia qui ſocietatem contraxit, certam ſi-
bi perſonam elegit. quaſi dicat, quòd propter induſtriã perſo
næ ſocietatem contraxit. le. actione, §. morte, ff. eo. & adeo
morte ſoluitur ſocietas, ut nec ab initio paciſci poſſit, vt hæ-
res etiam ſuccedat ſocietati, l. adeo, ff. pro ſocio. l. verũ, l. hæ
res, ff. eo. & non ſolum ſoluitur morte naturali, ſed etiam ci-
uili, & ſic deportatione, & qualibet media capitis diminu-
8 tione, l. verum, §. fi. ff. eo. † & dato millies, quod eſſemus in
caſu, in quo ſocietas tranſit ad hæredes, vt in ſocietate vecti-
galium, d. l. adeo, §. 1. tamẽ intelligitur, ſi hæres ſocij ſit æquè
idoneus in adminiſtranda ſocietate, d. §. 1. l. & denique, ff. e.
& l. parabolani, & ibi Bal. C. de epiſc. & cle. cum ergo nõ poſ
ſit exerceri officium banchi, niſi per Notarium, & hæres Dio
nyſij non ſit Notarius nec eſſe poſſit: quia ut mihi relatum
9 fuit eſt pupillus, † & pupillus non poteſt eſſe Tabellio ſecun
dum Barto. in l. impubere, ff. de ſal. & in l. 1. §. ſi impubes, ff.
ad Syllania. & ita conſuluit in terminis Curt. conſil. 53.
Et tunc in ſpecie dicit gl. ſingularis in §. fina. Inſtitut. loca.
10 † quòd in ſocietate non eſt lucrum ceſſioni, nec ſubrogatio
11 ni, quia eligitur induſtria ſocij. propterea inſert, quod † ſi plu
res ſcholares conduxerint domum, quod ibi non ſolum in-
teruenit locatio, ſed ſocietas, non poterit vnus ſocius rece-
dere, & alium loco ſui ponere, & ibi ſequitur Ang. Aret. qui
dicit illam gl. eſſe ſingularem & ſignandam, & per illam gl.
dicit eleganter Bal. in l. 1. §. fi. C. qui teſta. facere poſſ. quod ſi
ſint plures ſocij in emptione lacus Peruſij, & unus infirma-
tus velit cedere locum ſuum tertio, & illum aggregare ſocie
tati loco ſui, alijs ſocijs recuſantibus non poterit. Et moue-
tur alia ratione, quia ſocietas eſt ius actiuum & paſſiuum, &
iura paſſiua cedi non poſſunt, & quia ſocietas conſenſu con-
trahitur, l. ex conſenſu, ff. de act. & oblig. vnde ille, in quem
ſocij non conſenſerunt, non poteſt dici ſocius, licèt ab uno
ex ſocijs admittatur, l. qui admittitur, ff. pro ſocio. & non ſo-
lum de iure, ſed & ex forma pacti in huiuſmodi contractu
12 ſocietatis appoſiti prohibita eſt omnis ceſſio, † quo caſu ta-
le pactum iuri communi conforme debet operari, quòd ſi
aliquo caſu ſpeciali a iure permitteretur ceſſio, quòd tunc
ſtante pacto etiam in tali ſpeciali caſu fieri non poſſit, ſecun
dum magiſtralem doctrinam Bar. in l. ſi ita quis, §. ea lege, ff.
de uerb. oblig. & Bal. & Doct. in l. ea lege, C. de condictio. ob
cau. & ita tenet Bertachin. in tract. de Gabel. in 13. quæſt.

SVMMARIVM.

1 *Socius non poteſt de parte ſocij diſponere, & volens inhabitare domum communem præfertur conſocio volenti eam locare.*
2 *Socius volens uti re communi ſecundum uſum deſtinatum, præfertur ſocio aliter uti volenti.*
3 *Pignorare eſt iuriſdictionis.*
4 *Conſuetudo tribuit iuriſdictionem.*
5 *Domino utili & non directo pertinet æſtimatio damni.*
6 *Silua cadua dicitur terra fructifera.*
7 *Communia quò ad partem dicuntur propria.*
8 *Communia populo primo occupanti ſolent concedi.*
9 *Domicilium incolas facit, & quilibet illud mutare poteſt ſuo arbitrio, niſi ex iuſta cauſa prohibeatur.*
10 *Liuellarius contractus quis ſit, & ſæpe emphyteuticus appellatur.*
11 *Dominus directi non poteſt in præiudicium utilis diſponere de re emphyteutica.*

RESPONSVM XVI.

SI ius depaſcendi & noualia facien-
di ſit commune
inter uniuerſitatem & homines Toraminis ſupe
rioris, & uniuerſitatem & homines, caſtri de Col
le Sancti Michaelis, non video quo iure homi-
nes Toraminis potuerint facere deſenſum venden. exterius
pro occurrentibus neceſſitatibus vniuerſitatis, ſuæ inuitis
1 vniuerſitate & hominib. Caſtri de Colle. † non enim po-
teſt aliquis habens cum alio rem communem diſponere de
parte ſocij, leg. 1. & per totum, C. de commun. re. alie. &
cum uſus paſcuorum ſit communis, potior debet eſſe condi
tio eius, qui uult vti paſcuis, le. Sabinus, ff. communi diui.
maximè cum velit vti ad vſum deſtinatum, l. ædes, ff. eo. tit.
l. in tantum, §. in commune ſepulchrum, ff. de rerum diui. nã
ſi vnus velit habitare domum communem, & alter velit lo-
care, præferendus eſt is, qui vult inhabitare, ſecundum Do.
2 Iaſ. in l. 1. col. pen. C. qui teſta. fac. poſſ. ſic dicimus, † quòd prę
ferẽdus ſit is, qui vult vti paſcuis pro ſuis animalib. ei, q vult
paſcua locare, vel vendere. & licèt eſſemus in aliquo caſu in
quo ſocius poſſet locare inuito ſocio, ut traditur per Bald. in
d. l. 1. & per Soci. conſi. 58. lib. 4. per totum. tamen emolumẽ-
tum locationis debet eſſe commune, & locatio facienda eſt
nomine omnium ſociorum, l. 1. C. de vend. re. fiſca. lib. 10.
ſed tamen præſenti caſu uniuerſitas Toraminis fecit deſen-
ſum, ſeu paſcua uendidit, ſuo nomine tantum, & ad ſuum
commodum tantum: vnde neſcio cogitare, quo iure po-
tuerit.

Ad ſecundum dubium, quo quæritur an vniuerſitas To-
raminis poſſit pignorare damnum dantes in deſenſis ipſius
3 uniuerſitatis? De iure videretur quod non, † quia pignora-
re eſt iuriſdictionis, l. Senatus communium, ff. de offic. præſi.
not. in l. imperium, ff. de iuriſd. omni. iud. vniuerſitas autem
Toraminis iuriſdictione caret, ergo pignorare non poterit,
l. priuatorum, C. de iuriſd. omn. iud. & maximè in cauſa pro
pria, l. qui iuriſdictionem, ff. eo. tit. & l. 1. & per totum, C. ut
quis in cauſa ſua. & ita etiam in terminis noſtris concludit
Alb. Gandi. in trac. maleſ. ſub rub. de pœnis, col. 3. & eſt tex.
in l. quamuis, ff. ad leg. Aquiliam.

Verum quia in themate præſupponitur conſuetudinẽ eſ-
ſe in contrarium, dico ſtante dicta conſuetudine uniuerſita
4 tem iuridicè poſſe pignorare, † quia conſuetudo dat iuriſdi
ctionem non habenti, l. uiros, C. de diuer. offic. lib. 12. l. præ-
tor, ff. de iud. c. cum contingat, & ibi not. Panor. de foro cõ-
pe. gl. & Scrib. in l. & quia, ff. de iuriſd. omn. iud. & in l. nulli,
C. quod cuiuſque vniuer. no. & in cã propria, vt eſt text. in
c. 1. de pœn. lib. 6. cum gl. ibi in uerbo, punire. gl. & Scrib. in
d. c. cum contingat. Alex. & Do. Iaſ. in d. l. qui iuriſdictioni.

Ad tertium, an æſtimatio damni dari ſpectet ad dominũ
loci dominum directum, an ad vniuerſitatem & homi-
5 nes dominos vtiliter? † Reſpondeo ſpectare ad vniuerſita-
tem, ad quam ſpectat emolumentum paſcuorum, l. ſi quis
vxori, §. ſi ſulphurariæ, & l. ſi apes, ff. de fur. l. cum in plures. §.
meſſes, ff. loca. & ibi not.

Circa quartum plura dici poſſent, ſed perſtringendo tem
& inhærendo verbis tranſactionis, non videtur quod homi-
nes Toraminis poſſint vendere ligna inciſa in ſiluis cæduis.
Et pro fundamento præſuppono quòd homines dicti loci
nullum ius habeant in ſiluis cæduis, niſi ius quod ibi com-
petit vigore tranſactionis mihi exhibitæ: ſed uirtute tranſa-
ctionis ſibi iſtud ius vendendi ligna inciſa in ſiluis cæduis
nõ videtur competere ipſis hominibus, ergo &c. licèt enim
titulo tranſactionis ſibi competat ius faciendi noualia, & ad
uſum prædictum competat ſibi facultas appropriandi terrã
guaſtam, non tamen ex hoc poſſunt ſibi appropriare ſiluas
cæduas, & ligna ipſarum ſiluarum vendere, quia ex ſepara-
tis non rectè infertur, l. Papinianus, exuli, ff. de mino. differt
enim ſilua cædua à terra guaſta, quia altera ſterilis eſt. l. pen.
& ferè

6 & ferè per totum, C. de communi agro deſer. † altera fructi
fera, l. ſilua cędua, ff. de verb. ſign. l. diuortio, §. quod ſi in an-
no, ff. ſolu. matri. ſed hoc non obſtante, contrarium uerius
eſt: quia licet ex inſtrumento tranſactionis territorium quã
tum ad ius terrendi, iuxta l. pupillus, §. territorium, ff. de uer
bor. ſign. reſeruetur domino inſolidum: tamen quantum
ad alia omnia emolumenta dicitur in inſtrumento, quod
eſt commune. potuerunt ergo homines dicti loci incide-
re ſiluas cæduas, & ligna vendere pro eorum dimidia eius
7 arbitrio, l. in re communi, ff. communi diui. † nam quod cõ
mune eſt, ſuum eſt, quantum ad diſpoſitionem partis ſuæ, l.
ſerui electione, §. 1. ff. de leg. 1. l. dominus. §. dominus, ff. de
pecul. leg. & forte dici probabiliter poteſt quod ſiluæ cæduæ
ſint communes domino loci & populo eo modo, quo terra
guaſta, quæ ut ex tenore tranſactionis legitur, primo occupã
8 ti & illam ad culturam reducere uolenti conceditur. † ea
enim quæ communia ſunt populo, ſolent primo occupanti
concedi, Inſti. de rerum diui. §. 1. & §. flumina. dicamus er-
go terram guaſtam & ſiluas cæduas ex conuentione factas
fuiſſe publicas, & tamquàm publicas, eſſe communes domi
no & populo. In ijs autem, quæ tamquàm publica ſunt cõ-
munia, præferuntur qui prius occupant, l. 2. §. 1. ff. ne quid.
in loco publi. declarat Bar. in l. quominus, in 5. q. ff. de flum.

Circa ultimum, an dominus poſſit extraneos accaſare, &
extraneis habitationem cõcedere in loco Toraninis, & an
accaſati per dominum uti poſſint beneficio tranſactionis?
Iſtud dubium habet duo capita. Primum eſt, an dominus
poſſit recipere extraneos ad incolatum? & in hoc nulla eſt
9 difficultas, † quia domicilium incolas facit, l. ciues, C. de in-
co. & domicilium mutare quilibet poteſt ſuo arbitrio, l. non
utique, & l. domicilium, ff. ad munic. neque dominus, neq;
populus poſſet ſine cauſa prohibere, l. mercatores, C. de cõ-
mer. & merc. §. omnes peregrini, in Auth. de ſtatu. & conſue.

Secundum caput eſt, an dominus poſſit concedere extra-
neis, qui ueniunt ad habitandum in loco, ius & facultatem
depaſcendi, & ligna incidendi, & noualia faciẽdi? Et in hoc
recurrendum eſt ad uerba tranſactionis, quæ mihi clara ui-
dentur, in quantum dominus concedit paſcua & noualia
hominibus dicti loci, & eorum poſteritati pacto expreſſo, ꝙ
ipſe dominus non poſſit terram guaſtam, neque paſcua ex-
traneis dare, uendere donare, uel aliter alienare. Ponderan-
da primo ſunt illa uerba, hominibus & eorum poſteritati,
nõ. n. poſſunt extranei incolæ dici de poſteritate hominum,
qui tranſegerunt, l. 1. ff. de iure immuni. Secundo ponde-
randum eſt pactum quod dominus non poſſit paſcua, neq;
terram guaſtam extraneis concedere: ergo neque directè,
neque per indirectum reg. cum quid una uia, de reg. iur. l. ſi.
C. ſi manci. ita ueniẽ. & ſic neque accaſando extraneos pote
rit illis cõcedere dicta paſcua & noualia in iuris poſteris eo-
rum, qui tranſegerunt. Tertio aduertẽdum eſt, ꝙ dominus
in titulo tranſactionis tranſtulit ius ſuum in homines tranſi-
gentes & eorum poſteros, ſalua tantum & reſeruata ſibi fa-
cultate præoccupandi terram guaſtam pro uſu ſuo, & ſaluo
uſu paſcuorum pro ſe tantum. Quod tranſtulerit patet, quia
dicti homines pro terra guaſta, & paſcuis ex pacto tenẽtur
10 ad annuam penſionem. † quando autem uaſallus alteri cõ-
cedit aliquas terras pro annua penſione, in perpetuum tranſ
fert utile ius in illum ex contractu, qui liuellarius appella-
tur propriè, licèt contractus emphyteuticus paſſim nomine-
tur, ſecundum Bal. in rubr. C. de iure emph. Bar. & Scrib. in
11 l. 1. & ibi latè Iaſ. col. 7. C. eo. tit. clarum autem eſt, † quod do
minus non poteſt diſponere de prædijs in emphyteuſim al-
teri conceſſis in præiudicium emphyteutæ, niſi emphyteuta
cecidit à iure ſuo, l. 2. ff. ſi ager, uel emphy. peta. c. potuit,
de loca. ergo &c. Laus Deo.

*Reſponſum decimumſeptimum eſt ut ſupra impreſſum ſub nu.
116. incipit uidetur prima facie.*

S V M M A R I V M.

1 *Contractus talis in ſui eſſentia præſumitur, qualis in ſui ſigu
ra apparet.*

2 *Fœnerator nemo præſumitur.*

3 *Simulationem contractus allegans, non auditur niſi ſpeciem ſi-
mulationis alleget, quæ in dubio non præſumitur.*

4 *Pactum de retrouendendo omni iure licitum.*

5 *Locatio omni iure licita.*

6 *Simulatio contractus non arguitur ex illis duabus coniecturis
tantùm, ueluti ex pacto de retrouendendo, & ex locatione: ſe-
cus ſi interueniat quoque læſio. & 14. coniectura recitantur
ad dignoſcendam ſimulationem. & nu. 13.*

7 *Contrahentibus infra dimidiam iuſti precij licitum eſt ſe inui-
cem decipere, etiam de iure canonico, modo abſit dolus.*

8 *Scienti non fit dolus, neque fraus.*

9 *Pactum redimendi eſt pars precij.*

10 *Fraus quando præſumatur in contractu ex retentione poſſeſſio
nis per uenditorem. & nu. 25.*

11 *Conductor non poßidet.*

12 *Confeſſio eſt ſuperlatiua omnium probationum, & ſola ſufficit
ad probandum ſimulationem.*

14 *Penſio iuſta dicitur, quæ in XX. annis non excedit ſortem prin-
cipalem.*

15 *Pactum de retrouendendo unà cum modicitate precij arguunt
contractus ſimulationem.*

16 *Opinio fauens animæ, in dubio eſt ſequenda.*

17 *Gloſſa ab opinione comprobata per aliquem Doctorem, non eſt
in dubio iudicando recedendum.*

18 *Glo. nauis tutiſſima, per quam nauigatur iuris pelagus, & du-
cit in portum ueritatis.*

19 *Opinionibus hincinde exiſtentibus, eſt præſumendum pro illa,
pro qua conſuluit unum Collegium.*

20 *Vſurarius contractus, quando præſumatur*

21 *Pactum de reddendo plus quam receptum fuit, facit contractũ
uſurarium.*

22 *Malus ſemel, ſemper præſumitur malus.*

23 *Vſurarium manifeſtum fama iuncta aliquibus coniecturis, ac
tendens ad eundem effectum, probat aliquem fore.*

24 *Paupertate præcedente infertur ſiniſtra ſuſpitio.*

26 *Conſtituto transfertur ficta traditio.*

27 *Dominium & poſſeſſio non transfertur ex contractu ſimulato,
licèt res tradatur.*

28 *Simulationis contractus coniectura.*

29 *Pactis inſolitis oſtenditur contractus ſimulatus.*

30 *Fructus rei hypothecatæ pertinent ad dominum.*

31 *Fructus rei ſimulatæ uenditæ computantur ipſo iure in ſortem
principalem.*

32 *Obligationis diuerſitas præſumitur ex temporum diuerſitate
ac inſtrumentorum & ſummarum, niſi de prima fiat mẽtio.
& num. 34.*

35 *Nouatio præſumitur, ubi poſt liberationem ſtatim ſequitur obli
gatio.*

RESPONSVM XVIII.

Qui ueritas eſt, me in uiam dirigat ueritatis.

VIſis inſtrumentis articulis & libello in cauſa uſuraria
mota per Titium cõtra Raphaelem uiſum fuit
prima facie dicendũ, ꝙ omnes tres contractus,
uidelicet primus contractus uenditionis dicti
ſediminis, & ſecundus contractus inſolutum dationis eiuſ-
dem ſediminis, & tertius contractus uenditionis dictarum
proprietatum, non fuerint, nec ſint ſimulati, nec in fraudem
1 uſurarum celebrati, quia † talis præſumitur cõtractus in ſui
eſſentia, qualis apparet in ſui figura, l. cũ precibus. C. de pro-
ba. l. Labeo, ff. de ſupel. lega. not. Bald. in l. rogaſti, §. ſi tibi, in
2 fi. ff. ſi cer. pet. in c. 1. §. ſi inſtrumentum, de not. feud. † nemo
enim præſumitur fœnerator, ſecundum Bald. conſ. 39. in 3.
lib. quia in dubio quilibet præſumitur bonus, l. merito, ff. p
ſocio. in dubio enim ſtandum eſt uerbis contractus, l. ſi fide
iuſſores magiſtratuum ff. de fideiuſ. & in tãtum præſumitur
pro ueritate cõtractus, ꝙ oportet, ꝙ is qui allegat contractũ
fore ſimulatum, probet ꝙ a principio fuerit actum ꝙ eſſet
ſimulatus ſecundum Bald. in l. 1. C. ſi ſeruus exte. in tantum
3 ꝙ † allegans contractus ſimulationem, non auditur, niſi al-
leget ſpeciẽ ſimulationis, ſm Bal. in l. ab Anaſtaſio, C. mãd.
ad fi. numquàm. n. ſimulatio præſumitur ſm Bald. in c. 1. de
feud. da. in uic. leg. cõmiſſ. Soc. cõſ. 204. uiſis, col. 1. li. 2. Barb.
conſ. 67. illud in medium, col. 1. lib. 3. Nec obſtare uidentur
quædam coniecturæ, quæ in libello deducuntur. Prima con-
iectura elicita ex pacto de retrouendendo incontinenti ap-
4 poſita, non vr̃ ſufficiens, nec iuridica, quia † pactum de retro-
uendendo oĩ iure eſt licitum, & de iure diuino conceditur,
ut legitur Leuitici c. 20. de iure humano in l. 2. C. de pact. in
ter emp. & vend. compoſit. cum ſimilib. Secunda coniectura

elicita ex locatione incontinenti ſubſequuta, non etiam ui
5 denur iuridica, † quia omni iure licita eſt locatio, ff.& C. ae
6 extra,de loca.per totum. † Nec etiam iſtæ duæ conie‍cturæ ſi
mul iunctę ſuſſiciunt,ſecundum Bar.Veron.in tractatu de ſi
mul.contract.in a.car.uet.2.caſu.
Tertia coniectura ex læſione,quæ interuenit in uenditio-
ne,& in locatione,& in pacto, non etiam uidetur legitima,
quia talis læſio non contingit ultra dimidiam iuſti precij,
7 quo caſu † deceptio inter contrahentes ſi modo ſit ultra di-
midiam, conceſſa uidetur,l.2.C.de reſcin.uen. l.in cauſæ,§.
pen.ff.de minor.& in l.item ſi in precio,§.quemadmodum,
ff.loca.vbi dicitur,quemadmodum in emẽdo,& uendẽdo,
naturaliter cõceſſum eſt ꝙ pluris ſit minoris emere,& ꝙ mi-
noris ſit pluris vendere,& inuicem ſe circumuenire:ita in lo
cationibus & cõductionibus quoque idem iuris eſt.Nec di-
catur ꝙ illa iura procedunt de iure ciuili tãtùm , quia idem
eſt de iure canonico.ſecundum glo. & Scrib.in c.cum dile-
cti,de emp.& vend.per illum tex.& in c. in ciuitate,de uſur.
& in c.cum cauſam,2.de teſti.And.Sicu.conſ.67. illud affe-
ram,col.4.li.4.tenuit mirabiliter,ꝙ etiam in foro conſcien
tiæ licet contrahentibus ſe decipere citra dimidiam iuſti
precij, & probat ſic, forus conſcientiæ adaptatur iuri natu-
rali ſecundum omnes in c.nouit,de iud.de iure naturali cõ
ceditur deceptio infra dimidiam, d.§.quemadmodum.er-
go & de iure Theologico licebit. Et ſi dicatur,uerum eſſe ſi
ſine dolo interueniat deceptio,ſecundum glo. in d.ca.dile-
cti,& in d.§.quemadmodum. ſecus ſi cum dolo, qui præſu-
mitur interueniſſe, ex quo eſt tanta læſio. Quia reſpõdetur,
quòd ſciens ualorem rei & precium , non poteſt dici dolo
8 circumuentus,quia † ſcienti nõ poteſt fieri dolus,neq; fraus,
reg.ſcienti,de reg.iur. li.6. hic autem Titius uenditor ſagax
fuiſſe proponitur,& in rebus agendis multum expertus, ha-
bens notitiam ualoris cuiuſcumque predij exiſtentis in illo
loco. ſibi ergo eſt imputandum , ſi minori precio uendit &
maiori precio conduxit . lex enim permittit emptori quòd
faciat facta ſua melius quàm poſſit , & quilibet contrahens
debet hoc cogitare, & ſi nõ cogitet ſibi imputetur:alioquin
omnia mercimonia mundi deſtruerentur, dicit Bal.in ca.ſi
proponente. extra de reſcript. & hoc expreſſè decidit d. An
ro.de Butr.& Moder in c.quia plerique.de immu.eccle. ubi
concludunt ꝙ emptor , qui emit rem minori precio quàm
ualeret ab habente notitiam ualoris,& ſagace, poterit ſalua
cõſcientia eam retinere,ſequitur Bal. in authen. ad hoc, C.
de uſur.Corn.in repet.l.ſi paſcenda,car.5.C.de pac.Preterea
non concludenter probatur modicitas precij,quia licèt ſim
pliciter res uenditæ ſint ualoris ultra quartam partem , non
tamen conſiderato pacto de retrouendendo poſſunt dici tã
9 ti ualoris, quia † res ſolet minus ualere ratione oneris de re
trouendendo ſecundum Panor. in c.ad noſtram,de emptio,
& uend.arg.l.fundi partem,ff.de contrahen.emptio.
10 Quarta cõiectura, † ꝙ uenditor ſemper remanſerit in poſ
ſeſſione , nihil etiam ſuffragatur ad arguendum ſimulatio-
nem,quia talis coniectura ſolet ponderari , quando uendi-
tor de fructibus nihil reſpondit emptori : ſecus ſi reſpondit,
& ſoluerit penſionem pro re uendita,quia tunc talis ſolutio
facit ceſſare præſumptionẽ fraudis,arg.l.litibus,C.de agric.
& cenſi.lib. 10.ita Bar.in l.ſicut,§.ſi per uiam unum,ff.quib.mo.
pig.uel hypo.ſol.in l.poſt contractum,ff.de dona.Item quan
do conſtat de donatione ex eo, quod uenditor non tradide
rit poſſeſſionẽ.non præſumitur fraus,l.ſi creditoribus, C.de
ſeruo pig. da. manu. Item ex retentione poſſeſſionis præſu-
mitur fraus contra tertium , non cõtra ipſum remanentem
in poſſeſſione. ita declarat Panor.conſ.49.videtur primò,ad
fi.lib.1. Item non procedit quando uenditor conduxit rem
11 uenditam ab emptore , † quia tunc emptor dicitur poſſide
re & non conductor,l.ſi colonus,ff. de acqui.poſſ.ita Roma.
conſ.304.plura ſunt.
Verùm præmiſſis non obſtantibus,arbitror prædictos cõ-
tractus fuiſſe ſimulatos , & in fraudem uſurarũ celebratos.
& licèt ſoleant cõiter ex coniecturis qui conſulunt in hac
materia,demõſtrare ſimulationes & fraudes,quia ueriſimi-
liter non poſſunt alio modo detegi propter aſtutiam fœne-
rantium,qui dimiſſis contractibus mutui & pignoris, uolũt
ſibi fieri purum inſtrumentum uẽditionis ſecundum Hoſt.
in ſumma de vſur.§.qualiter.Io.And.& Hoſt. in c.ad noſtrã,
de emp.& uend.& bene ibi probatur,& in c.illo uos,de pig.
tamen in caſu iſto non arbitror opus deuenire ad aliquas
coniecturas,quia de ſimulatione & fraude primi & ſecundi
contractus dicti ſediminis cõſtat per confeſſionẽ ipſius Ra
12 phaelis,† quæ confeſſio eſt ſuperlatiua oĩum probationum,
c.tuas,de proba.l.gñaliter,C.de non nu.pec.& quæ ſola ſuffi
cit ad probandũ ſimulationẽ,ut in terminis cõſuluit Bal.cõ
ſi.299.in quæſt.uertente,li.4.& ſi ſit cõfeſſio facta in abſentia
partis ſm Bal.conſ.438.an poſſeſſio,li.5.Raph.Com.ↄſ.155.
Ant.Philibertũ.Corn.conſ.135.viſis articulis,col.pen.lib.1.
Cępo. in tractatu de ſimul. contract. in uarijs locis,maximè
in 10.præſump.circa medium.
De confeſſione uerò dicti Raphaelis cõſtat euidenter ex
inſtrõ rogato ꝑ Io.de Barbanijs de anno 1501. in quo dictus
Raphael confitet ſe mutuaſſe ꝓdicto Titio ſaccos 40.frumẽ
ti, & pro ſpeciali pignore pro dicto frumẽto ſibi fuiſſe hypo-
thecatũ dictum ſedimen. Itẽ conſtat de confeſſione ſecudi
ↄtus,uidelicet in ſolutũ dationis dicti ſediminis ꝙ fuit pi-
gnus & hypotheca per inſtrum rogatũ per ſcriptum Notarij
de anno 1502.quæ inſtrã conſtat pleniſſimè probare,c.2. de
fide inſtru.l.cum res,C.de proba.cum ſimilibus.
Si tñ ſoli ↄfeſſioni inhærere quis non uellet,arbitror ẽt ꝙ
ex ↄiecturis poſſit demonſtrari hmõi tres ↄctus fuiſſe oẽs ſi-
mulatos,& in fraudem uſurarũ cõfectos.& quia duo ultimi
ↄtus originantur à primo,& ab exordio tituli poſterior for
mat euentus,l.fi.C.de impo.lucr. deſcrip.li.10.diſcutiamus
coniecturas primi ↄtus vẽditionis dicti ſediminis celebra
ti de anno 1490.
Prima ↄiectura,quæ reddit ipſum ↄtum ſuſpectũ , eſt læ-
ſio in precio uenditionis. fuit.n. uenditum ſedimen ꝑ Flor.
150. & erat tunc tpis ualoris Flor. 300. uel circa,& ſic læſio
fuit citra dimidiam iuſti precij,quæ eſt maxima coniectura
13 fraudis,d.c.ad nrãm.& c.illo uos.† & licèt ſola læſio non ſit
ſufficiens ad probandum ſimulationem,tñ iuncta cũ duab.
alijs ↄiecturis ꝓbat ↄcludẽter,ſm gl.in l.dolus, C.de reſcin.
uend.per l.cũ hi,§.modus,C.de tranſa. Cępo.in dicto tracta
tu in a.præſum.& probatur in d.c.illo uos, cum ſimilibus .
Secunda coniectura elicitur ex lęſione, quæ interuenit in
locatione tam habito reſpectu ad precium exburſatũ quàm
habito reſpectu ad fructus,qui percipi poſſunt ex dicto ſedi
mine : nam pro ueritate ſolùm mutuauit dictos ſaccos 40.
frumenti,ut ex confeſſione ſuprascripta apparet. pro quibus
noluit ſaccos quinque conſequi loco uſurarum . ſed poſito
ꝙ non appareret de dicta confeſſione, tñ ex ſerie alterius in
ſtri eadem hora & teſtibus celebrati conſtat , ꝙ dictus Ra-
phael ſolum exburſaſſet Flor. centum, quorũ reſpectu pẽſio
ſaccorum quinq; frumẽti eſt ſatis exceſſiua : nam ſm cõem
uſum precium cuiuslibet ſacci a tẽpe dicti ↄtus citra,cõiter
& cõi curſu fuit & eſt valoris ſaltẽ ducati unius pro ſacco , &
14 ſic penſio aſcẽderet ad 13.pro cẽtenario.ergo iniuſta,† quia
illa dr iuſta, quæ in xx. annis non excedit ualorẽ precij exbur
ſati,§.ſi uero Leonis, in Auth. de ali.& emphi.& profecto ſi
conſideratẽ precium frumenti a tpe dicti ↄtus,uno anno cũ
alio computato,certè in quatuor annis trãſcendit ualorem
precij exburſati. Eſt etiã iniuſta habito reſpectu ad redditus
ipſius ſediminis,quia licèt ſit ualoris Flor. 300.non tñ repe-
riuntur,qui ex eo uellent ſoluere ſaccos quinque frumenti,
ergo ex hoc datur intelligi ꝙ Raphael non habuit animũ emẽ
di ut pulchrè deducit Cępol.in dicto trac.in 3.præſump.
Tertia coniectura , quia interuenit pactum de retrouen-
dendo,ut conſtat ex tenore alterius inſtri incontinenti ſub-
ſequuti. & licèt ſolum pactum de retrouendendo non fa-
ciat contractum præſumi uſurarium, tñ cum alijs coniectu
ris operatur uehementiſſimè:imo, ſm magis cõem opinio
15 nem,† pactum de retrouendendo una cum modicitate pre
cij ſufficienter probat ſimulationem . & omiſſis auctorita-
tibus iſtam dicit eſſe cõem Alex.conſ.46.ecce præſentis cõ-
ſilij materiam. Et licèt ſint plures, qui tenẽt quod iſta duo
non ſufficiant, ſed requiranir ꝙ ẽt ſit emptor ſolitus fœnera
ri,quos refert & ſequitur Cępo.in d. trac. car. antep.adeo ꝙ
dubitari uideat,quæ ſit cõis,ut per Deciũ ↄſi.167.in cã, quæ
coram dño.tñ in dubio tenenda eſt opinio,ꝙ illa duo ſuffi-
16 ciãt,quia magis ſecura pro aĩabus ; † & in dubio illa opinio
ſequenda eſt,quæ fauet animæ,ſm glo. in c.1. de ſetut.& eſt
tex.in c.iuuenis,de ſponſa. in clem. exiui de paradiſo, §.itẽ
quia.vbi Card.de ver.ſig. & quia iſtam opinionem ſequitur
17 glo.in ca. conqueſtus de uſur. † & in dubio ab opinione gl.
comprobata ab aliquo Doctore non eſt in iudicando rece-
18 dendũ,†quia gl.nauis eſt tutiſſima,per quã nauigat uaſtũ iu
ris pelagus,& quę nos in portum ueritatis clarè deducit,ſm
Sali.in l.1.C.de pac.cum alijs auctoritatibus in laudẽ gl.re-
ductis per Coſetũ in fine ſui Repertorij , & quia ita ↄſulue-
rũt collegiũ Papiẽ.& collegiũ Mediolanẽſe, ut atteſtat Cęp.
loco ꝓalle.vñ ſuccedit dictũ Pan.in c.prudentiam, in princ.
19 de offic.deleg. † ꝙ vbi ſunt opiniones hincinde, præſumen
dum

dum eſt pro illa opinione , pro qua conſuluit unum colle-
20 gium . † Præterea daro quod illa duo ſola non ſufficerent,
tamen ſi cum illis duobus concurrat aliqua alia coniectura,
veriſimilis , etiam quod emptor non ſit ſolitus fœnerari , tñ
iudicabitur uſurarius ſecundum Cęp. in dicto tractatu , in
6. caſu, car.antepenul.uer.3.concluſio.& uer.10. concluſio.
& Ancha.conſi.ſuo 8.plurimæ coniecturæ. ubi in propoſito
pulchrè loquitur,& Corn.in conſi.4.multum diffuſè , lib. 1.
vbi concordat opiniones hoc modo,ut conſiderata qualita
te perſonarum & negocij modo una,modo alia opinio præ
ualeat. At in caſu noſtro,ut ſtatim probabo, cõcurrunt pluſ
quam decem , igitur &c. ſed quid moror ? etiam concurrit
iſta,quod Rapha.eſt ſolitus fœnerari,uel ſaltem ſolitus ſimi
les contractus facere,quod ſufficit ſecundum Bal. in termi-
nis,conſi.464.uideamus, lib.3.& Corn.d.conſ 4.

Quarta coniectura,quia in pacto de retrouendendo ſtrin
git ex parte uenditoris læſio: nam,ut ex cõfeſſione dicti Ra-
phaelis conſtat,ipſe non dedit dicto Titio niſi ſaccos 40. fru
menti,& tamen in pacto uult ſibi reddi 50. & iſtam conie-
cturam conſiderat tex.in d.c.illo uos. ibi, & quod ultra ſum
mam receptam 60.ſolidi deberentur, de pigno. & efficaciſ-
ſimam eam eſſe atteſtatur Inn.in c.in ciuitate, in fi. de uſur.
21 Card.in clem.ex grandi.in §.cæterum.q.3 . eo. tit. † Imo ip-
ſa ſola ſufficit,& probat contractum fore uſurarium, ſecun-
dum Cęp.in d tract.in 4.coniectura: quia quicquid accedit
ſorti,uſura eſt,c.plerique,& ca.uſura,14.quæſtio.3.l.rogaſti ,
§. ſi tibi ,ff.ſi cer.pet.Item contingit læſio ex parte Raphaelis
emptoris,quia ſedimen erat,& eſt maioris ualoris,quàm ſac
corum 50.frumenti.unde non eſt ueriſimile,quod ſi uerè e-
miſſet,ſeu animum emendi habuiſſet,quod feciſſet dictum
pactum.Item non eſt uerisimile quod ſi emiſſet & exburſaſ
ſet precium Flor. 150.quod in pacto fuiſſet contentus habe-
re ſaccos 50.frumenti,ſorte minoris ualoris . ſed quia ipſe
mutuauerat ſaccos 40.frumenti , tamen ut apparet ex dicta
confeſſione, fuit contentus addere ſaccos decem ſorti.

Quinta coniectura elicitur ex genere penſionis , ſcilicet
frumenti , pro ſedimine & cortili, ex quo ſolet ſolui pẽſio
in denarijs, & non in frumento , & iſta eſt etiam urgens ſe-
cundum Cępo.in d.tract.in 9.præſump.

Sexta coniectura præſumitur ex forma pacti,quia dicitur
quod totiens quotiens infra quatuor annos Titius reſtitue-
ret ſaccos 50. frumenti, quòd dictus Raphael teneretur re-
ſtituere ſedimen.pondera uerbum,reſtituere ex parte uendi
toris.ergo habuerat frumentum mutuo,aliàs non diceretur
reſtituere,ut traditur in rubr.ff.ſolu.mat.& uerbum, reſtitue
re ex parte emptoris, ergo ſedimen erit pignoratum . nam
ſi uenditum fuiſſet, non teneretur reſtituere,ſed tradere,l.ex
empto,ff.de actio.emp.l.emptorem , ff.de contrahen.emp.
& iſtam coniecturam uehementiſſimam eſſe , atteſtatur Pau.
de Ca.conſi.325.in Christi nomine. Cępo.in d.tracta.in 13.
præſumptione.Corn.in d.conſi.4.vbi uult, quod non requi
ratur iſto caſu,quod emptor ſit ſolitus fœnerari.

Septima cõiectura elicitur ex qualitate rei uenditæ , uide
licet ex ſedimine & caſſina , quæ fuit maiorum dicti uendi-
toris, qui nullam aliam arcam habebat pro reponendis di
ctis fructibus : & tamen habebat uaria , & diuerſa prædia
tam cultiua quàm pratiua,& etiam penſiones & ficta multo
vtiliora . ex hoc elicitur quod uenditor ueriſimiliter non
uendidiſſet,l.lex,quæ tutores,C.de admini. tuto. l.ſi empto-
rem,ff.de minor. & hanc coniecturam multum operari cõ-
probat Cępo.in d.tract.in 15.præſumpti.nec dictus emptor
emiſſet,ſed potius fructuoſiora uoluiſſet habere . ſed quia
habebat animum exercendi uſuras , & ſciebat uenditorem
potius omni tempore ſoluturum uſuras, aut daturum decẽ
ſaccos frumenti ultra ſortem iuxta pactum luendi,procura-
uit ſimulatam uenditionem dicti ſediminis,& non alterius
prædij .

Octaua coniectura elicitur ex eo , quòd dictus uenditor
noluit habere integrum precium dicti ſediminis,ſed ita de
mum ſi contingeret caſus,quod non lueret,ut conſtat inſtru
mento rogato per dictum Ioannem, & etiam ex alio inſtru
mento incontinenti poſt venditionem dicti ſediminis ſub
ſequuto. ergo bene ſequitur,quod non aderat animus ven-
dendi. Et quantæ ſit efficaciæ hæc coniectura , quis non vi-
det? & oſtendit Pau.de Caſt.conſi.333. uiſa petitione,ſecun-
dum antiquam impreſſionem,& Cępo.in d.tract.in 16.præ-
ſumpt.

Nona cõiectura elicitur ex qualitate perſonæ ipſius empto
22 ris , qui fuit & eſt ſolitus ſimiles contractus facere: † ſemel
enim malus ſemper malus præſumitur,vt in reg. ſemel ma-
lus, de reg. iur. & ratione malæ conſuetudinis mala ſubori-
tur ſuſpicio,l.non omnes,§.à Barbaris,ff.de re mil. l.2.C.de
epiſc. audien. cum ſimilibus.& faciunt quæ ſupra dixi,imo
dictus venditor fuit totiens de uſuraria prauitate accuſatus,
23 & eſt fama pub. quod eſt ſolitus fœnerari , quæ † fama iun-
ctis aliquibus adminiculis , non ſolum probat ſimpliciter
aliquem eſſe uſurarium, ſed etiam probat eſſe manifeſtum
ſi ad eundem effectum fama tendat ſecundum Rodul. in
tract.de vſur.q.88.& de hoc eſt glo. in c.cum in diœceſi , de
vſur. & Gem.in terminis,conſi.59.dubium tale eſt,per totu.

Decima coniectura etiam colligitur ex qualitate eiuſdẽ
emptoris , quia ruſticus eſt forenſis, & pauper erat , quando
24 venit ad habitandum in d.loco,& nunc diues admodu,Vn
de ex præcedenti paupertate infertur ſiniſtra ſuſpicio, quod
per viam contractuum ſimulatorum , & per ſas,& per neſas
diuitias congeſſerit, l.cum hæres , ff. de ſtatu liber.& in ſpe-
cie hanc coniecturã cõſiderat Bal. in d.conſ.399. li. 5.col. 1.
25 Vndecima coniectura, † quia venditor remanſit ſemper
in poſſeſſione. & licet iſta coniectura ſola non ſit ſufficiens,
tamen cõiuncta cum alijs multum prodeſt ſecundum Pau.
de Caſt.conſil.331.ſuppoſitis ijs. Nec obſtant,quæ ſupra con
tra iſtam præſumptionem deducta fuerunt,quia ſtantibus a-
lijs coniecturis illa non obſtant,maxime ſi numquam inter
26 ueuent vera & corporalis traditio , † licèt ficta per conſtitu-
tum vel conductorem. Ita reſpondet Cępo. in d. trac.in 24.
præſump. quando enim ad oſtendendam ſimulationem cõ
currunt aliæ cõiecturæ,etiam ſi interueniſſet corporalis tra-
27 ditio,tamen ſimulata præſumeretur, † nec per eam transfer
tur dominium,l.emptione,C.plus val.quod agi. Bald.conſ.
322.vtrum põt, in prima parte. Roma.conſ.246.clariſſime.
Alleſſot.Nec per talem traditionem transfertur poſſeſſio , l.
emptor,ff.de aqua plu.arcen.Barba.conſi.6.col.14.lib.4.

Duodecima coniectura ex natura contractus : qñ enim
eſt talis contractus,qui communiter non ſolet fieri apud ho
neſtos & graues uiros , ſed ĩter fœneratores,veriſimiliter tãc
talis contractus præſumitur fœnerantius & ſimulatus,ſecun
28 dum Bal.conſ.387.apparet,lib.1. Sed † pro Deo quis unquã
vir mediocris conſcientiæ feciſſet huiuſmodi contractum?
certe nemo . dare enim ſaccos 40.& poſtea ſimulata emere,
nec precium conuentum, & valorem expreſſum ſoluere cũ
pacto de retrouendendo , cum additione ſortis, cum ficto
ſaccorum quinque frumenti pro ſaccis 40. cum modicita-
te precij , cũ pacto ꝙ non teneatur exburſare precium inte-
graliter niſi ceſſatum fuerit a redimendo & à pacto luendi :
quis negabit hæc eſſe pacta inſolita? Quis nõ affirmabit bo-
no viro non conuenire? ergo &c. Dicam igitur cum Bal. in
d.conſ.talem contractũ biſurcatum,totum eſſe leproſum le
29 pra peccati vſurarum: † pacta enim inſolita demõſtrant ini
quitatem & maculam contractuũ,ut not.in l.ſi quis ſub cõ-
ditione,cũ ſimi.lib.ff.de condi.inſti.& in d.c.illo vos.

Decimam tertiam coniecturam colligo ex multiplicita
te contractuum . ſi enim d. Raphael primo loco emiſſet di-
ctum ſedimen,quare in fine locationis facto calculo iterũ
idem ſedimen inſolutum accepiſſet? & quia iterum eadem
in ſolutũ dationis appellaſſet pignus , quare anno ſequenti
ab eadem in ſolutum datione receſſiſſet , & aliam diuerſo-
rum prædiorum poſteà fieri uoluiſſet? Vnde hic reſultat ma
niſeſta probatio , ꝙ dicta conditio & in ſolutum datio fue-
runt ſimulatæ,vt probatur in l.eum fidem, C. de non nu.pe-
cu.& in l.ſi mulier,C.ad Velleia. per quæ iura ita conſuluit
Bal.conſ.464.videamus.lib.3.ſed quid fortius? ipſe Raphael
confitetur ſimulationem,vt ſupra dixi.

Decimamquartam coniecturam in medium adducam .
quia ſi vera fuiſſet uenditio,uera inſolutum datio , ipſe em-
ptor feciſſet poni in cataſtro dictum ſedimen , & ſucceſſiuè
dictas proprietates,& ſoluiſſet æſtimationem: quod cũ non
fecerit,ſed ipſe uenditor ſemper retinuerit in cataſtro , licet
coniecturari quod fuerunt omnes contractus ſimulati & fi
cti . ita per iſtam coniecturam iunctis quibuſdam alijs,
non ita euidentibus,nec tot ſicut in caſu iſto, conſuluit Cor
ne.conſi.135.viſis articulis,col.pen.li.1. & hæc quantum ad
primum, & ſecundum contractum dicti ſediminis.

Circa tertiũ ꝯctum in ſolutũ dationis dictarũ proprieta-
tum,rñdeo talem inſolutũ dationem ſimulatã & pro nõ de-
bito factam.Simulatam,& in fraudẽ uſurarũ confectã dico,
quia ꝯ eã obſtant prima,2.3.7.9.10.11.13.& 14. coniectura,
quæ ſufficiunt ad probandam ſimulationem,ut patet ex præ
dictis. Pro non debito factã dico, quia facta fuit pro precio
ſaccorum decem frumenti pro fictis retentis dicti ſedimi-
nis, quos conſtat non deberi : quia vt ſupra probatum fuit,

dictum ſedimen re vera fuit hypothecatum , & nō uendi-
tum , licèt in fraudem uſurarum venditio fuerit ſimulata ,
90 † fructus autem rei hypothecatæ ſunt domini ipſius rei , &
non creditoris,l.ſi domo, C. de pig. l.1. C. de diſtra.pigno.
cum ſimilibus. non ergo pro dictis fictis & fructibus dicti
ſediminis , tenebatur Titius in aliquo dicto Raphaeli . er-
go, &c.Fuit inſuper facta pro dictis ſaccis 40. frumenti mu-
91 tuatis,qui amplius non debebantur, † quia fructus percepti
pro ficto dicti ſediminis hypothecati extenuauerūt ſortem
& obligationem principalem dictorum ſaccorum 40. fru-
menti ipſo iure,d.l.1.& l.2. C.de pac.pigno. & d.ca.illo uos.
de pigno.& ſi negetur, quòd inſolutum datio dictarum pro
prietatum facta fuerit pro obligatione dictorum ſaccorum
92 40.frumenti fundetur; iſta negatiua ea ratione, † quia ex
diuerſitate temporum præſumitur diuerſitas obligationū,
l.ne caſu,C.de diſcu.lib.10.ubi Bald. cum concordantijs al
legatis per Moder.in l.triticum,ff.de uer.obl.& per Soci.cō-
ſil.24.colum.9.lib.1.Alexan.conſ.3.colum.2.lib.2.Vel quia
ex diuerſitate inſtrumentorum præſumitur diuerſitas obli-
gationum ſecundum Bar.in l.ſtipulatio iſta,§.cum qui.ff.de
uerb. obl. & eo maximè , quia obligatio,ad quam ſe refert
inſolutum datio,erat de ſaccis 44. & ex diuerſitate ſumma-
rum præſumitur diuerſitas obligationum ſecundum Bar.in
l.cum centum.per illum tex.ff.de adim.leg. Quia prædicta
omnia poſſent procedere ubi non præceſſiſſet liberatio ab
obligatione dictorum ſaccorum 40. frumenti mutuatorū,
& dictorum ſaccorum 10.frumenti pro fictis & incontinen
ti non fuiſſet ſequuta obligatio dictorum ſaccorum decē,
& ſaccorum 44. eo quia ubi poſt liberationem ſequitur in-
continenti obligatio ex conceſſione,tunc liberatio,quæ ob
uenit ex prima cauſa,cadit illico in cauſam ſequentis obli-
gationis,l.ſi ſponſalibus.§.1.ff.de iu. dot.Bar.& alij in l.ſin-
93 gularia,colum.pen ff.ſi cer.pet. † & quia vbi præcedit libera
tio,& ſtatim ſequitur obligatio. tunc etiam de iure nouiſſi-
mo præſumitur ſequens obligatio facta animo nouādi pri-
mam,ſecundum Cur.conſ.6.primo aſpectu,col.1. nam etiā
hodie ex coniecturis præſumitur nouatio ſecundum Bald.
in l.reſcriptum,§.fi.ff. de pact. Alexan. conſi.10.uiſis,col.5.
lib.2.& iſta eſt ſufficiens coniectura , quod quis non debeat
ſoluere & incontinenti cōfiteri ſe obligatū, l. nam ad ea. ff.
de condi.& demon.ubi Bar.ex hoc elicit præſumptionē no-
uationis,& oſtendit pulchrè Socin. conſi.179. circa præſen-
tem, colum.fi. lib.2. quod præcedens liberatio præſumitur
facta ratione promiſſionis,quæ incontinenti ſubſequitur,vt
ibi uidetur decidere caſum noſtrum , & rationes eiuſdē con
tractus ambo hi actus , unus ſunt , & ita de his,ſicut de actu
uno diſponere debemus,l.cum antiquitas, C.de teſta.ita in
propoſito dicit notabiliter Ludo.Roma.conſi.445. conſul-
tatio præſens,colum.1. Tertio , quia eſto quod aliàs ex di-
uerſitate ſummarum & temporum præſumatur diuerſitas
94 obligationum, † tamen ubi in ſecunda obligatione fit men
tio de prima,ſemper eadem reputatur, ſeq.Imol. poſt Bald.
in l.qui bis idem,ff.de uerb.oblig.ſed in caſu occurrenti in
obligatione ſubſequuta incontinenti fit mentio de dictis
ſaccis decem frumenti pro fictis dicti ſediminis,& de ſaccis
44. frumenti mutuo conceſſis . ergo neceſſariò de dictis
ſaccis 44. quia illico præceſſerat generalis liberatio omniū
hincinde . merito reſtat concludendum quòd obligatio di
ctorum ſaccorum 44. intelligitur de illis ſaccis 40. & addi-
tio ſaccorum quatuor ſit facta pro uſura anni ſequētis, cum
non poſſit referri niſi ad obligationes præcedentes,à quibus
fuerat illico liberatus Titius,& de alia frumenti obligatio-
ne præcedenti non conſtat , niſi de obligatione dictorū ſac-
corum 40. ergo &c.

SVMMARIVM.

1 Actio perſonalis ex pacto non tranſitoria ad heredes , an fiat
tranſitoria ex ſola libelli oblatione , an uerò requiratur litis
1 conteſtatio.& nu.7.
2 Inoſſicioſi querela tranſit ad heredes per ſolam denunciatio-
nem, vel libelli oblationem .
3 Litis conteſtatio quando dicitur impedita culpa actoris , vel
rei .
4 Actiones ſuas remittentibus,non datur ad eas regreſſus.
5 Vſusfructus ſemel amiſſus volente uſufructuario non reacqui
ritur per retroceſſionem .
6 Ceſſiones factæ inchoato iudicio præſumuntur ſimulatæ .

RESPONSVM XIX.

Qui ueritas eſt,me dirigat in uiam ueritatis.

IAcobus Iauelli emptor pmiſit Bertrando Iauelli uen-
ditori retrouēdere uineam ſibi ſoli , & duntaxat
poſtea idem Bertran.ceſſit & donauit omnia bo
na ſua,iura,& actiones præſentes,& futuras Spiri
tui,ſiue Ioanni Rebolli,qua donatione non obſtante idem
Bertran.cœpit agere actione ex empto,ſiue ex ſtipulatu ad re-
trouendendum contra dictum Iacobum . qui videns di-
ctas ceſſiones,retroceſſit eidē Bertrando ius luendi & emen
di dictam uineam: qua ceſſione rehabita idem Bertran. de
nouo cœpit agere,& libellum porrexit,& ante litis conteſta-
tionem mortuus eſt, quæritur an ad hæredes ſit actio redi-
mendi tranſmiſſa ?

1 Punctus præſentis conſultationis ſtat in hoc,† an actio ex
ſtipulatu quæ perſonalis eſt,& ex pacto non tranſitura ad hę
redes,iuxta l.ſi ubi,ff.de pact. per ſolam citationem & obla-
tionem libelli abſque litis conteſtatione dicatur præparata
& effecta tranſmiſſibilis ad hæredes ? Videtur quòd ſic , per
2 tex.in l.quemadmodum.ff.de inoſſicioſo teſtam. ubi † que
rela inoſſicioſi dicitur præparata per denunciationem , uel
libelli dationem . In contrarium facit , quia ſpeciale eſt in
querela inoſſicioſi teſtamenti: in alijs autem actionibus nō
tranſitorijs numquam inducitur præparatio,niſi per litis cō
teſtationem ſecundum Pau. de Caſt.in l.1. C. de ann.excep.
l.fi.C.de pręſcrip.30.vel 40.anno.& Inſtit.de perpet.& temp.
act.§.non omnes.

Quod dicendum vr̄ qn̄ huiuſmodi actio fuerit præpa-
rata quantum ad effectum tranſmiſſionis per reum factum
ſit, ne lis conteſtaretur,quo caſu pro cōteſtata habetur quā-
tum ad effectum præmiſſum,l.conteſtationibus, ff.de act.&
3 obl. † videndum ergo eſt,an propter moram rei lis non fue
rit conteſtata,uel nec Alex.in l.ſi eum,§.qui iniuriarum,co-
lum.2. ff. ſi quis caut. reſpondet, aut lis non fuit conteſtata
propter calumnias & ſubterfugia rei, & tūc perinde eſt ac ſi
fuiſſet conteſtata in odium moræ & calumniæ : aut facto a-
ctoris,& abſque calumnia rei,& tunc non efficitur tranſmiſ
ſibilis ſecundum Bal. & alios ibi . In caſu præſenti reus non
mihi videtur unquam diſtuliſſe litem conteſtari per calum
niam: non quidem prima vice , ſeu in prima petitione, cui
oppoſuit exceptionem ceſſionis & remiſſionis,nam per ceſ-
ſionem deſierat habere exercitium actionis parte opponen
te,l.3. C.de nouat. & ſic iuſtè diſtulit tunc litē conteſtari per
iuſtitiam,non per calumniam,ca.fi.de litis conteſt. li.6. l.2.
ff. de excep. in 2. petitione facta poſt retroceſſionem ſibi fa-
ctam, nam etiam idem Iac. poteſt dici in calumnia triplici
ratione . Primo, quia ipſe Bertran. actor eadem die, uel ſe-
quenti,mortuus eſt,& ſic nō tanta interfuit mora,quòd reus
potuerit litem conteſtari cum matura deliberatione , quo
caſu non dicitur per eum ſtetiſſe ſecundum Iacob. de Are.
Pau.Alex.& alios in d.l.fi. Secundo, quia per ceſſionem fa-
ctā p Bertran.dicto Robelli ipſe Bertran.non habebat actio
4 nem amplius , † quia remittentibus actiones ſuas nō datur
amplius regreſſus, l.quærimus,§.ſi venditor, ff.de ędi.edic.cū
igitur actionem ſuam perdiderit,dico quod non propterea
eā reaſſumpſit ſeu reacquiſiuit per retroceſſionem ſibi factā
per dictum Rebolli: quia cum talis actio ſit perſonalis, non
fuit acquiſita ipſi Rebolli . vnde non potuit retrocedendo
transferri in Bertrandum , cum non poſſit Rebolli cedere
plus iuris quàm quod haberet,l.traditio,ff.de acquir.rerum
dom.cum vulgaribus. vel vbi ex retroceſſione eſſet reacqui
ſita actio , non tamen eſſet efficax ad redimendum vineam
virtute pacti: quia quantum ad ipſum Bertran.finitum & ex
tinctum erat ius ſuum, ſi modo fuit ſibi remiſſa actio , iam
illā non habet ex pacto,ſed ex noua cauſa , ex qua nō poteſt
ius acquiri . ergo non dicitur integra & ſalua actio ſemel
extincta,l.fina.C.de remiſſ.pig.per quam dicit Bar.in l.ſicut,
§.ſuperuacuum,colum.fi.ff.quibus mo.pig. vel hypo ſolui .
5 quòd † vſusfructus ſemel amiſſus voluntate vſufructuarij ex
retroceſſione non reacquiritur ſibi,quia eſt perſonalis: etiā
ſi eſſet ſibi legatus ea lege quod toties cenſeretur legatus,
quotiens foret amiſſus,l.ſicut,ff.quibus mo.pign. uel hypo.
ſolui . ſic ius luendi ſemel amiſſum ex retroceſſione , non
dicitur reuiuiſcere , quia tale ius in caſu noſtro eſt perſo-
nale,nec ex noua cauſa poteſt reacquiri ſine facto & uolun-
tate emptoris . & reſpondetur,quod ex prima ceſſione & do
natione dicti pacti facta per Bertrā. ex paupertate eiuſdē nō
habentis

habentis modum redimendi ex retroceſſione facta poſt
iudicium inchoatum, arguitur talis retroceſſio fraudulēta
& ſimulata, iuxta tradita in l. ab Anaſtaſio, C. mand. quo ſtā-
te non poteſt dici, quod emptor fuerit in calūnia ſi noluit
litem conteſtari, & ideo nō poteſt in eius odium haberi pro
conteſtata, ſecundum Alex. & alios in d. l. fi.
Cæterum vbi eſſemus in caſu, quòd facto & culpa rei nō
fuiſſet lis conteſtata, non tamen poteſt dici perpetuata actio
7 ad effectum tranſmiſſionis, † quia in his tantùm caſibus hu
iuſmodi quaſi litis conteſtatio operatur tranſmiſſionem in
odium moroſi, quando non eſt ſuccurſum actori ad intereſ
ſe, niſi actio tranſmittetur. ſed quando actione extincta cō-
petit actio ad intereſſe, tunc nō perpetuatur niſi verè lis fue
rit conteſtata. Ita concludit concordando opiniones Dom.
Alex. in d. l. fi. col. 3. ſequitur ibi Do. Iaſ. ſed in caſu noſtro ſal
ua eſt actio hæredi ad intereſſe, ſi conſtiterit per diffugia ip-
ſius rei in non conteſtando litem actionem ex ſtipulatu ad
redimendum fuiſſe extinctam, l. a. ff. qui ſatiſ. cog. & hoc de
ſe patet, ergo &c. Ita iuris eſſe reſpondeo, ego Ioan. Franci-
ſcus Sancto Nazarij ſaluo iudicio potiori. Laus Deo.

S V M M A R I V M.

*1 Contractus an, & quando tenet ſi in voluntate alterius ex con
trahentibus conferatur. & nu. 4. 12. & 14.*
*2 Conditio reſolutiua, quando poteſt in alterius uoluntate com-
mitti. & nu. 5.*
3 Conditio reſolutiua qua dicatur, & qua inductiua.
6 Obligatio poteſtatiua non neceſſitatiua, dicitur fruſtratoria.
*7 Emere nomine alterius quis ſine mandato non poteſt, ubi uerba
in perſonam alterius conferantur, & nu. 15.*
*8 Pactum nudum non parit actionem. Fallit inter mercatores,
& in contractibus iuriſgentium, qui ſolo perficiuntur conſen
ſu, & num. 17.*
*9 Obligatus ille dicitur, in cuius perſona collata ſunt uerba obli-
gatiua, & executiua.*
10 Negociorum geſtor obligatur erga ſe, non contrahentem.
11 Actio ex empto datur adimplenti contractum pro parte ſua.
*13 Emens ad tertij utilitatem, ſi tertio placuerit, curare tenetur
habere tertij approbationem: aliàs ipſe tenetur ſtare contra-
ctui ſi venditori placuerit.*
*16 Stipulatio in alterius utilitatem fieri poteſt, ſi fiat in perſona
ſtipulantis ad alterius utilitatem.*

RESPONSVM XX.

Qui ueritas eſt, me dirigat in uiam ueritatis.

VIdetur, quòd duabus rationibus licuerit
uenditoribus à contractu uenditio
1 nis diſcedere. Primo, † quia conditio compa-
randi videtur collata in perſonam nobilium de
Bonuiſis emptorum, ergo obligatio nulla eſt,
quæ contrahentes non aſtringit, l. in uendentis, C. de contra
hen. emp. & l. hæc uenditio, §. fi. ff. eo. l. ſub hac, ff. de actio. &
oblig. nec huic rationi obſtare videtur ſi dicatur quod hæc
conditio, ſi Bonuiſi non erunt contenti, venditio ſit nullius
2 efficaciæ, ſit † reſolutiua. quæ reſolutio in alterius voluntate
cōmitti poteſt ſecundum glo. & alios in l. 1. ff. de reſcin. uen
di. quia videtur ꝙ hæc venditio poſſit dici reſolutiua, cum
reſpectu dictorum de Bonuiſis reſolui non poſſit antequàm
fuerit cōtracta, l. decem, ff. de ver. obl. c. ad reſoluendum. de
3 deſpo. impub. † illa enim dicitur conditio reſolutiua, quæ
priuat: inductiua verò, quæ inducit ſecundum gl. in l. 1. ff. de
4 dona. vt probatur in l. a. ff. de in diem adiect. † Præterea ſicut
à principio ſubſtantia obligationis non poteſt poni in uo-
luntate vnius, puta vendo Bonuiſis ſi voluerint. ita non etiā
5 adiecta poteſt poni. † Item nec in voluntaria reſolutione,
puta vendo tibi ita, quòd non tenearis ſtare emptioni ſi no-
lueris, ſecundum Cyn. Bal. & Salì. in d. l. in vendentis. quia
6 fruſtratoria videtur † obligatio, quæ eſt poteſtatiua & nō ne-
7 ceſſitatiua. Secundò, quia non † potuit Nicolaus Agaſeni
emere nomine dictorum de Bonuiſis abſque mādato, quia
alteri per liberam perſonam non acquirit abſque mandato,
l. 1. C. per quas perſonas nob. acquir. & quia alteri ſtipulari
non poteſt, §. ei qui, Inſt. de inut. ſtipu. l. ſtipulatio, §. alteri, ff.
de verb. obl. & vbi poſſet, non tamen ex tenore dictę apochę
8 apparet, ꝙ fuerit ſtipulatus, ſed † videtur pacto nudo conuē
tum, quod pactum nudum actionem non parit, l. iuriſgen-
tium, §. igitur nuda, ff. de pact.
Sed præmiſſis non obſtantibus amplector contrariā ſen-
tentiam, & pro fundamento præſuppono quod verba obli-
gatiua & executiua collata & concepta fuerunt in perſo-
nam Nicolai Agaſeni non in perſonam dictorū de Bonui-
ſis, quia ipſe eſt qui emit, qui promittit ſoluturum precium,
ſeu ſolui facere Lugduni, uel Auenione: ipſe eſt, cui vendi
tores promittunt rem tradere. Quo præſuppoſito reſpōdeo,
quod ipſe ſolus dicitur emiſſe, & ſolus contraxiſſe, & in eius
perſona ſubſtantiatur & formatur contractus, non in perſo-
na dictorum de Bonuiſis, licèt eorum nomine & ad eorum
9 vtilitatem dicatur emptio facta, † quia is dicitur obligatus,
in cuius perſonam conferuntur verba obligatiua, & execu-
tiua, vt eſt doctrina Bar. communiter recepta in l. ſtipulatio
iſta, habere licere. §. ſi ſtipulet, ver. ſextus modus. ff. de ver. o-
bliga. & fuit ſententia glo. in l. quicunque, ff. de act. & ob. &
10 in l. huiuſmodi, in princ. ff. de leg. 1. & † cenſetur Nicolaus
emiſſe tanquam negociorum geſtor dictorū de Bonuiſis,
quo caſu ipſe dicitur obligatus, l. ſi negocia, ff. de neg. geſt.
& l. penul. ff. eo. declarat d. Iaſ. in d. §. alteri, col. 4. Nihil ergo
proponi poteſt, quòd venditores non teneantur bonā fidem
præſtare, & contractum adimplere ipſi Agaſeno emptori, cū
ipſe adimpleuerit cōtractum pro parte ſua, & adimplere pa-
ratus ſit. curauit enim & operam cum effectu dedit, vt dicti
de Bonuiſis contractum approbarent. prout tenebatur, l. prę
toriæ, §. incertam, ff. de præto. ſtip. defecitq; conditio reſolu-
tiua, quia ipſi Bonuiſi approbarunt, & ratum habuerunt cō
tractum, paratumq; ſe obtulit ſoluturum precium, eſtq; de
11 nouo paratus: † ergo ſibi vel dictis Bonuiſis, competit actio
ex empto, l. ex empto, & l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. emp.
& hæc noſtra reſponſio verior apparebit, ſi contraria de me-
dio tollantur. Non obſtat itaque, dum dicitur ꝙ obligatio
nulla eſt, quia conditio comparandi collata fuit in arbitriū
dictorum de Bonuiſis emptorum. & iſtud apertè falſum eſſe
conſtat, quia dicti Bonuiſi non dicuntur emptores, ſed ipſe
Nicolaus dicitur emptor, & in eius perſona obligatio purè
fuit reſoluenda in euentum conditionis, quòd dicti Bonui
12 ſi nolent ratum habere contractum. † valet. n. venditio purè
reſoluenda arbitrio tertij, l. 2. & per totū, ff. de in diē adiect.
ex quo conſtat, quod cōditio huiuſmodi reſolutiua, nō red
dit obligationē inæqualem, vt ex aduerſo prætenditur, quia
ita obligatus eſt Agaſenus ad precium ſi contractus non diſ
ſoluatē, ſicut venditor ad rem tradendā, & ita diſſoluto con-
tractu per conditionis euentum, diſſoluitur obligatio Aga-
ſeni. Imò magis conditio, ſi Bonuiſi non conſentirent, & ap-
probarent cōtractum, reſolutiua obligabat Agaſenū quàm
13 ipſos venditores, † quia ipſe tenebatur curare & debitas di-
ligentias facere ꝙ Bonuiſi approbarent, ꝙ ſi non curaſſet, ip
ſe obligatus fuiſſet ſtare contractui, ſi vēditoribus placuiſſet,
d. l. ſtipulatio iſta, in princ. Non ēt obſtat, dum dr̄ ꝙ ſubſtātia
obligationis, non poteſt poni in voluntate reſolutiua ipſius
emptoris, quia iſtud non ēt ſeruit in propoſito, quia in volū-
tate Agaſeni emptoris nihil poſitum fuit ſed in volūtate re-
ſolutiua dictorum de Bonuiſis, qui non ſunt emptores, ſed
tertij. Præterea gl. & Scrib. in l. 1. ff. de reſcin. vend. & in l. Iu-
lianus, §. ſi quis à pupillo, & in d. l. in vendentis, ſecundū in-
14 tellectum Io. tenuerunt † ꝙ licèt non poſſit à princ. ſubſtātia
obligationis conferri in ementis vel vendentis voluntate in
ductiua, tamen poteſt conferri in voluntate reſolutiua,
per tex. in §. emptio, Inſti. de emp. & vend. ꝙ nō diſcutio ad
præſens, quia non eſt punctus huius controuerſiæ, vt ex prædi-
15 ctis patet. † Non obſtat dum dr̄ ꝙ Agaſenus nō potuit eme-
re à dictis de Bonuiſis abſq; mādato, quia verū ſi verba obli-
gatiua eſſent collata in perſonam dictorum de Bōuiſis, ſed
bene potuit ſine mandato emere ſibi, & ſe obligare ad vtili
tatem dictorum de Bonuiſis, d. l. ſi negocia, ff. de neg. geſt.
16 † nam hoc modo etiam valet ſtipulatio alteri, ideſt ad utili-
tatem alterius facta in perſona tamen ſtipulantis ſecundum
17 Bar. in d. §. ſi ſtipulet. † Non obſtat ꝙ de pacto nudo dictum
eſt, quia emptio eſt contractus iuriſgentium, l. ex hoc iure,
ff. de iuſt. & iure. Ideo ſolo conſenſu abſque ſtipulatione pro
ficiſcitur, l. iuriſgentium, in princ. ff. de pact. & in curia mer-
catorum, in qua ſeruatur æquitas, non ſolet fieri differen-
tia inter pactum nudum & ſtipulationem, ut traditur per Fe
li. poſt alios in l. 1. de pact. cætera, quæ ex tenore actorum op
poni ſentio, non proſequor, quia leuia ſunt, & ex facti ueri-
tate remoueri poſſunt.

SVMMARIVM.

1 Penſionis annua emptio eſt permiſſa, dummodo animo emendi, & ſecundum iura fiat.
2 Contractus talis in ſui eſſentia præſumitur, qualis in ſui figura apparet.
3 Teſtes mille ſingulares non pluſquàm vnus probant.
4 Confeſſio rei eſt probationum ſuperlatiua.
5 Verba prolata per modum cauſæ enunciatiua plenè probant cõtra enunciantem ſuper eis ſe fundantem.
6 Vſura probantur ex indicijs & coniecturis, & quandoque ſufficit ſemiplena probatio, & num. 9.
7 Confeſſio abſente parte facta, an plenè probet.
8 Teſtium ſingularitas adminiculatiua pluſquàm ſemiplenè probat.
10 Vſura ex quibus præſumatur.
11 Cauſa finalis ex præfatione colligitur.
12 Coniecturis non eſt opus in claris.
13 Ratio magis quàm lex attenditur, cum ipſa diſponat, & legem uiuificet.
14 Oppoſitorum eadem eſt cenſura.

RESPONSVM XXI.

Qui ueritas eſt, me dirigat in ſemitam ueritatis.

1 LIcèt à Pontificibus † emptio annuæ penſionis non improbetur, ut in extrauagan. 1. & 2. de
empt. & uend. id tamen ſanè intelligendum eſt,
modò animo emendi & ſecundum ſacras conſtitutiones facta ſit, non ſi in fraudē vſurarum emptio ſimuletur, uel contra prohibitiones iuris facta legatur, ca. ad noſtram, de emp. & vend. reg. qui contra iura mercatur, de reg. iu. cum concord.

Id ergo in hac cauſa reſciſſionis contractus uenditionis
annuæ penſionis mota per Do. Franciſcum Anſelmi uenditorem contra d. Thomam & fratres ceſſionar. D. Dominici
de Cambijs emptoris, indagandum eſt an ex deductis & productis cõtractus ueniat reſcindendus, ſeu ſimulatus & fœne
2 ratitius iudicandus? Nam prima facie talis præſumitur † cõ
tractus in ſui eſſentia, qualis apparet in ſui figura, l. cum precibus, C. de proba. not. Bal. in l. rogaſti, §. ſi ubi, in fi. ff. ſi cert.
pet. & in c. 1. §. ſi inſtrumentum, de not. feud. in uſibus feud.
nec præſumitur ſimulatio, niſi probetur ſecundum Bald. in
c. 1. de feu. da. in uicem leg. commiſ. & Soci. conſi. 264. uiſis,
colum. 1. lib. 2. Nec uidentur obſtare reuelationes, ſeu depoſitiones quorumdam teſtium, quorum unus aſſeuerat quod
dictus D. Dominicus uolebat exonerare conſcientiam erga dictum Do. Franciſcum, alius quòd dictus Do. Dominicus remiſit ipſi teſti poteſtatem remittendi dictam penſionem in annales ſolutiones, uel aliter concordan. cum ipſo
Franc. alius quod dictus Do. Dominicus promiſit dicto Anſelmo conquerenti quod eidem faceret debitum & ordinaret rationes, & computa taliter, quod omnia bene ſtarent,
3 quia iſti teſtes in corũ dicto ſunt † ſingulares: ergo nõ plus
probant quam unus, etiam ſi eſſent mille, l. iuriſiurandi, ubi
Bald. C. de teſtib. ca. licèt cauſam, de proba. c. licèt ex quadã,
de teſtibus.

Sed prædictis non obſtantibus mihi uidetur talem contractum uti illicitum, & in fraudem uſurarum confectum,
fore reſcindendum, & ſoluta in ſortem computanda pluri-
4 mis rationibus. † Primo ex confeſſione Rei, quæ eſt ſuperlatiua omnium probationum, l. generaliter, C. de non nume.
pecu. ca. per tuas, de proba. quæ ſola ſufficit ad probandum
contractum fuiſſe & eſſe ſimulatum ſecundum Bald. conſil.
299. in quæſtione uertente, lib. 4. confitetur enim quòd eius
auctor D. Dominicus Cambij ſibi remiſit facultatem reducendi ſortem in ſolutiones annuas, & aliter extinguen. prout
ſibi uideretur, eo quia dictus Anſel. dicebat non recepiſſe
integram ſummam. quæ uerba licèt ſint appiccicatoria, &
aſtu quodam prolata, attamen probant quod Do. Anſelm.
non habuit nec recepit ſummam precij, pro quo fuit facta
venditio, ſaltem integraliter. ad quod demonſtrandum premitto, quòd illa uerba, empour que francoijs Anſelmi dijt
que nou ha pas loa lucutue la principal ineres lucij de fons
5 a bella paies & faijdes tut auſi che uouldres. † uerba autem
prolata per modum cauſæ etiam enunciatiuè, plene probãt,
l. Lucius, §. ſocer. ff. ſolu. mat. c. ſi. ubi Cano. de ſucceſſ. ab inteſt. docet Bar. in l. ex hac ſcriptura, ff. de donat. & ſi dicatur, licèt referantur per modum cauſæ, non tamen neque D. Dominicus cadens, neque do. Thomas ceſſionarius fatentur illam cauſam eſſe ueram. quia reſpondetur ꝙ quando enunciata ſunt præiudicialia enunciati, ſi ſuper illis enuncians
ſe fundet enuncians, dicitur approbare illa enunciata fore
uera, ut probat Gemi. conſ. 103. pro reſponſione in dubio. &
ſi talia probant in alia materia, quanto magis probabunt in
6 cauſa uſurariæ prauitatis, † in qua admittitur probatio ex indicijs & coniecturis, d. ca. ad noſtram, in c. illo uos, de pign.
& ratio eſt, quia propter aſtutias fœnerãtium, qui omiſſis cõtractibus mutui uolunt ſibi fieri inſtrumentum uẽditionis:
non aliter poſſunt detegi fraudes & ſimulationes, niſi per cõiecturas & indicia, ideo iura uoluerunt probationes ueriſimiles cõiecturatas & perſuaſiuas in hac materia plenè probare, ſecundum Hoſt. in ſumma, de uſu. §. qualiter. & eadem
Hoſt. & Ioan. And. in d. ca. ad noſtram. Cepo. in tracta. de ſi-
7 mul. contract. per totum. Et ſi dicatur, † quod talis cõfeſſio
Do. Dominici cedentis fuit facta abſente parte, quæ nõ probat plenè, Marſ. ſing. 202. l. certum, §. ſi quis me abſente, ff. de
confeſſ. Reſpondetur dupliciter. Primo, quod hic non agitur principaliter de confeſſione Do. Dominici, ſed de confeſſione ipſius domini Thomæ in hac cauſa Rei & ceſſionarij, qui iudicialiter fuit confeſſus ſcire quod D. Dominicus
cedens confeſſus fuit ea, quæ ſupra dicta ſunt, quæ confeſſio
in præiudicium ipſius confitentis plenè probat. Secundo reſpondetur, quòd etiam confeſſio Do. Dominici in ſui præiudicium facta abſente parte, probat ſimulationem & fraudẽ
uſurarum ſecundum Bal. conſ. 438. an poſſeſſio. lib. 5. Raph.
Com. conſi. 155. Antigonum. Corn. conſ. 135. uiſis articulis,
colum. pen. lib. 1. Cepo. in dicto tract. in uarijs locis, maximè in 8. præſum. circa medium. Tertio, quia ex depoſitionibus aliorum duorum teſtium conſtat de confeſſione
dicti Dominici facta parte præſente confitentis, quod ipſe
habebat conſcientiam læſam ex cauſa dictæ annuæ penſionis, & ob id promiſit ante eius mortem exonerare grauatã
animam. quibus uerbis probat huiuſmodi contractum fore in fraudem uſurarum confectũ, aliàs non oporteret exonerare conſcientiam ad cauſam dictæ annuæ penſionis, c. fi.
de præſcrip. ubi not. Bal. in clem. exiui de paradiſo, de uerb.
ſignif. Non obſtat dum dicitur, ꝙ iſti teſtes ſint ſingulares,
quia reſpondetur dupliciter. Primò negatur quòd ſint ſingulares, cum non uarient in fine, ſed concordant in unum
eundemq; effectum, uidelicet ad probandũ confeſſionẽ D.
Dominici, & ambo idem in effectu deponunt, quia vnus
deponit dixiſſe ꝙ volebat ante mortem exonerare conſciẽtiam, alter quod faceret debitum, quod idem ſonat: nam ſi
fatetur ſe facturum debitum ad cauſam dictæ penſionis, ergo eidem Anſelmo in aliquo tenetur, l. qui ſe debere, ff. de
condi. cau. da. cau. non ſecu. l. 1. ff. ſi cer. pet. ergo nõ ſunt ſingulares, imò conteſtes, l. qui ſententiã. ibi, in vnum eundẽq;
conſpirat finem. per quem ita docet Bal. in l. 1. colum. 2. C. ſi
vnus ex plur. & in l. 1. 8. q. C. de teſti. Secundo reſpondetur, ꝙ
licèt eſſent ſingulares in tẽpore, uel loco, aut in uerbis: iſta
8 nõ eſſet ſingularitas obſtatiua, † ſed adminiculatiua, ex quo
per diuerſa media idem concludunt ſecundum Bald. ca. licèt cauſam, col. 6. de proba. & ideo pluſquàm ſemiplenè probarent in tantum ꝙ ex alijs coniecturis poteſt probatio perfici vel iuramentum in ſupplementum deferri, ſecundum
Bald. in rubr. de controu. inueſt. & Feli. in d. c. licèt ex quadã,
colum. 3. uer. modò aduerte, de teſt. Imò ſecundum Gul. de
Monte Lau. quem ſequitur Gemi. in conſ. 16. infra allegan-
9 do, † in tali cauſa ſufficere uidetur ſemiplena probatio, maximè ſi coadiuuetur probabilibus cõiecturis, ca. 2. de renuncia. lib. 6. in caſu autem noſtro huiuſmodi teſtationes coadiuuantur cõfeſſione ipſius Rei, & ex plurimis coniecturis,
de quibus infra. ergo &c.

10 Prima coniectura † ex exceſſiua penſione, quæ in 20. annis excedit ſortem, ergo iniuſta, §. ſi verò Leonis, in Auth. de
ali. & emphi. hæc enim etiam ſi integrum precium uenditionis fuiſſet ſolutum in annis 13. excedit ſortem, ergo exceſſiua & immoderata, propter quem exceſſum præſumitur talis emptio ſimulata, vt probat Cep. in dicto tract. in 3. præſumptione.

Secunda coniectura ex qualitate perſonæ ipſius Dominici,

ci,ut præſupponitur ſoliti fœnerari, præſumitur contractus in fraudem vſurarum celebratus,d.c.ad noſtram, & d. c.illo vos.ex qua ſola coniectura emptio annuæ penſionis probatur illicita,licet enim ius canonicum toleret talem emptionem cõtra plurimorum Theologorum Decretiſtarũq; ſententias.Id tamen verum eſt in homine probatæ uitę,qui pręſumitur habere animum emendi, non in ſolito fœnerari, qui præſumitur ſemper in fraudem vſurarum ſimiles contractus celebrare, ſecundum Lud.Ro. conſi.423.col.fi.Pau.de Ca.conſ.19.quædam communitas,& latè probat Dec. conſ. 123.perlectis,col.2.

Tertia coniectura, quia dictus Dominicus dubitans ne detegeretur ſimulatio & fraus, voluit adigere iureiurando dictum Anſelmum ad ſe obligandum de non petendo reſtitutionem,nec relaxationem a iuramento, nec de ueniendo aduerſus contractum occaſione alicuius læſionis. ex tali.n. iuramento,& pacto præſumitur fraus, ſecundum Domin. Gemin. ſupremum Decretiſtam,conſil.16. Geminianus de Mutina, &c.

Quarta coniectura, quia voluit id ſibi donari, in quo dictus Anſelmus reperietur læſus:nam talis donatio pluris valentiæ inducit fraudis euidens argumentum ſecundum eũdem Gem.conſ.152.Titius,& eius vxor.

Quinta coniectura & inconuincibilis, quia Domi. Dominicus temerè contraxit emendo hanc annuam penſionẽ ad rationem ſeptem cum dimidio pro quolibet centenario contra edictum & conſtitutionem Reuerendiſſimi Domi. Legati,ne quis auderet emere,petere, vel exigere penſiones aſcendentes ſeptem pro centenario. ex hac ſola coniectura conſtat contractum huiuſmodi eſſe reprobum & illicitum ac in fraudem vſurarum factum,l.quemadmodum,vbi glo. & alij not.C.de agri.& cenſi.& reg.qui contra iura,de re. iur. lib.6.cum itaque ſit contra ius, conſequitur ut talis contractus ſit nullius momenti,l.pacta quæ contra. C.de pac.l.iur. gentium,§.pacta,quæ contra, ff.eo.tit. conſequitur etiam ꝙ ſit uſurarius & illicitus,quia ea ratione legitur prohibitus. Illud oſtendit præfatio conſtitutionis & edicti prohibitiui,
11 † ex qua colligitur cauſa finalis,l.Titiæ,§.1.ff.de uer.obl.l.fi. ubi Scriben.not.ff.de hær.inſti. inquit enim auctor conſtitutionis.Quia inoleuit abuſus quarundam perſonarum diuinæ & humanæ legis præcepta minus debite penſantium uarios contractus etiam cum pacto de retrouendendo & ueriſimiliter in fraudem vſurarum confectos facientium uolentes quantũ cum domino poſſumus,ꝑmiſſis abuſib. & prauiſſimis cupiditatibus ſalubriter prouidere edicimus & determinamus, quod nulla perſona, &c. clariſſimam legem, quæ tales contractus appellat abuſus, quæ illos in fraudem
12 vſurarum celebratos pronunciat. † vnde cum in uerbis nulla ſit ambiguitas,non eſt alia interpretatio quærenda, l. ille, aut ille. §.cum in uerbis,ff.de leg.3.l.continuus. ff.de verbo. oblig.nam ut ſuprà dictum eſt, verba legis prolata per modum cauſæ,& rationis plenè diſponunt,l.fi.§.1. ff.de excepti.
13 doli. † Ratio enim legis magis obſeruanda quàm lex, quia ipſa eſt,quæ diſponit & legem uiuificat ſecundum gl. in l.2. C.quæ ſit longa conſuet.l.non dubium,ubi Bal. C. de legib. hinc dicitur,quòd ubi in lege eſt ſcripta ratio,nõ dicitur fieri extenſio ex identitate rationis,ſed ipſa ratio dicitur loqui, & diſponere idem in quocũque caſu,l.milites agrũ,ff. de re milit. Alex.conſi.50.col.3.lib.2.Cur.conſi.9.col.6. & ſeq.traditur per Mod.in l.fi.C.de ſacroſ.eccle. Non obſtat ſi dicatur,quod conſtitutio & edictum Iuliani loquitur io emptore annuę penſionis conſiſtentis in pecunia, in frumento, uino,& alijs fructibus, quorũ valor excedit 7. pro centenario. ergo non extendenda ad emptionem annuæ penſionis conſiſtentis,l.quod vero contra,ff.de legibus in reg.quæ a iure,de reg.iur.lib.6.quia reſpondetur tripliciter.

Primo quòd prohibitio exactionis vltra ſeptem pro centenario in fructib.fit,habita conſideratione ad ęſtimationem, quæ conſiſtit in pecunia.ergo magis cenſetur prohibita exactio ipſius pecuniæ per quam fructus ęſtimantur,l.1.ff. de cõtra.emp.Secũdò,qa prohibita exactione pecuniæ numeratæ cenſetur prohibita exactio frumenti,olei,& ſimilium, quando per talium fructuum exactionem poteſt lex fraudari, l. ſed & Iulianus.§.mutui,ff.ad Maced. ergo idem dicendum in caſu contrario,ut prohibita exactione fructuum cẽſeatur prohibita exactio pecuniæ, † nam oppoſitorum eadem eſt cenſura,l.fi.§.ſi filius,ff.de leg.2.ca. cognoſcentes, de conſti. nam eadem & facilior fraus legis poteſt fieri per exactionẽ pecuniæ qua comparantur fructus,quàm econtra.ergo, &c.

Præterea illa ratio expreſſa in conſtitutione, ne patrimonia egentium breui tempore deuorentur,ne ue animarum pericula damnabiliter incurrantur,militat etiam in annua penſione conſiſtente in pecunia numerata. ergo etiam debet militare diſpoſitio,l.illud, ff. ad leg. Aquil. l. adigere,§. quamuis, ff. de iure patro.cum ſimilibus. & illud certiſſimi iuris eſt,ut dixi Reſponſ.lib.1.cap.19.ideo latius non proſequor. Ex quibus mihi intrepidè videtur pronunciãdum huiuſmodi contractum fore pronunciandum illicitum, fructuſque in ſortem imputandos,quia ex prædictis conſtat illum eſſe fœnerantium & in fraudẽ uſurarum celebratum. & ubi eſſemus in dubio,prout tamen non ſumus, debet iudex in tali dubio potius pronunciare contractum reſcindẽdum, vel reprobare quàm illum approbare fauore animæ, cui in dubio conſulendum eſt potiuſquam corpori ſecundum Gul. de Mon. Lau. in clemen. ex graui,§.cæterum, de vſur. Hoſt.in d.c.ad noſtram,Io.And.in d.c.illo uos.Gem.in d.conſ.16.col.5.

SVMMARIVM.

1 Vſura eſt lucrum mutui.
2 Contractus quilibet licitus præſumitur, niſi probetur vſurarius.
3 Pro ſententia ſemper præſumitur.
4 Tranſactio an infringatur ex læſione.
5 Verba, ſponte, & ex certa ſcientia, excludunt præſumptionem fraudis & ſimulationis.
6 Penſio conſtituitur etiam ſuper ſpiritualibus ceſſis.
7 Tranſactio fit aliquo dato.
8 Penſio iuſta dicitur, quæ in xx annis non excedit ſortem.
9 Cauſa à cauſato non regulatur, nec ſpiritum recipit.
10 Tranſactionis & emptionis differentia.
11 Tranſactione liberantur litigantes à paupertate.
12 Vſurarum ſimulatio non præſumitur in inſolutum datione propter pactum redimendi & precij modicitatem. & nu.15.
13 L.Curabit,C.de actio.emp.habet locum de iure canonico.
14 Pactum de certa quantitate ſoluenda pro intereſſe, eſt licitũ in contractu tranſactionis non mutui,niſi probetur tantum eſſe intereſſe, quantum eſt promiſſio.
16 Pactum redimendi lapſis quibuſdam annis abſque alia coniectura non dicitur vſurarium, ſed requiritur læſio ſaltem in tertia parte.

RESPONSVM XXII.

CVm in rebus, quæ põdere,numero,aut mẽſura,nõ cõſtãt ex parte
1 dantis non poſſit conſiſtere † uſura,quæ eſt lucrũ mutui ex pacto debitum,uel conuentum,ut docet Panor.poſt alios in rub.de uſur.non ſatis perſpicere poſſum ullam dubitandi rationem,quare dici poſſit quod penſio 30. ſextariorum frumenti ex cauſa tranſactionis conſtituta ſuper molendino litigioſo & iam Ludouico Chabaſſi per ſententiam adiudicata ſit uſuraria, ſeu in fraudem uſurarum promiſſa,cum pro Domino dicti molendini per dictum Lud.ceſſa fuerit conſtituta, & non pro aliqua rę conſiſtente in pondere,numero,uel menſura. Et pro fun-
2 damento præmittendum eſt,† quòd quilibet contractus pręſumitur licitus,niſi probetur vſurarius,ſecundum Bald. in l. rogaſti,§.ſi tibi,ff.ſi cer.pet.& in l.quamuis, per illum tex.l.ſi quis alteri,vel ſibi.& in c.1.de feu. da. in uicem leg.comm. Alexan.conſi.220.col.2.lib.2.Item præſupponendum eſt. ꝙ huiuſmodi penſio non fuit cõſtituta habito reſpectu ad aliquam pecuniæ quantitatem, ſed ad iura quæ habebat & habere prætendebat Ludouic.in d.molendino. ut cantant verba inſtrumenti.Item ſciendum eſt,quòd redditus dicti molendini quotannis eſt centum nonaginta Flor.ut conſtat inſtrumento locationis eiuſdem molendini in actis regiſtraro,quibus apparet,quòd penſio 30. ſextariorum non aſcẽdit ad ſextam partem redditum dicti molendini. Ex his infertur quod Iacobus Bouerij nõ poteſt dici læſus in cauſa, propter quam conſtituit,nec in quantitate penſionis conſtitutę cum fuerit conſtituta propter dubium litis euentum, & pro iuribus ſibi ceſſis,cuius litis euentus maximè ſtante ſenten-
3 tia iam lata in fauorem cedentis, † pro qua præſumitur, l. Herennius, §.Caia, ff.de euict.& c.in præſentia,de proba.& quorum iurium ceſſorũ æſtimatio iure potuit taxari ad 30.

ſextaria

ſextarla: quia etiam retenta opinione Barto. in l. ſi quis cum
aliter, ff. de verb. obli. quam m dicit communiter damnatã
4 D. Alex. conſi. 42. ſuper pmiſſo, col. 5. lib. 1. † quod in tranſa-
ctione contingat læſio, tamen requiritur quod ſit ultra di-
midiam habito reſpectu, ſecundum Bar. ad dubium euentũ
litis; vel ſecũdum alios ad uerum ualorem rei, ut tradit Dec.
conſ. 60. uiſo themate, colu. 3. quod dici non poteſt in caſu
iſto ſiue ad unum, ſiue ad alterum reſpectus habeatur. quo
præſuppoſito non uideo quo fundamẽto argui poſſit quod
huiuſmodi tranſactio dici poſſit ſimulata in fraudem uſura
rum confecta, cum ex uera cauſa, & ſine ulla fraude, dolo, &
deceptione legatur, & ſit facta, quod & inſtrumentum expri-
5 mit, & in hoc proceſſu Iacob. non negat. illa etiam † uerba,
ex certa ſcientia, ſponte, &c. excludunt preſumptionẽ fraudis
& ſimulationis, ſecundum Bar. in l. ſi. §. idem quæſijt, de con
dict. indeb. & probatur in l. ſed & ſi quis, §. ſi. & ibi not. Bald.
ff. ſi quis caut. & cum huiuſmodi penſio ſit conſtituta & per-
ſoluatur pro iuribus & redditibus dicti molendini ceſſis, nõ
poteſt dici vſuraria nec fraudulenta, c. conſtitutus, de relig.
6 domi. † ubi Papa promittit retentionem penſionis pro iuri-
bus etiam ſpiritualibus ceſſis. & c. cum uenerabilis, de cen-
7 ſib. † & hæc eſt tranſact. propria natura & eſſentia, ut fiat da-
to aliquo, uel retento, l. tranſactio, C. de tranſact. ca. ſuper eo.
de tranſact. & huiuſmodi concluſio ueriſſima apparebit, ſi
certæ coniecturæ in contrarium allegatæ de medio tollan-
tur. Non obſtat itaque, dum dicitur quod huiuſmodi pẽſio
eſt exceſſiua habito reſpectu ad ſummam ducentorum au-
reorum, pro quibus fuit conceſſa ipſi Iacobo facultas redi-
8 mendi ipſam penſionem. illa enim dicitur iuſta penſio, quæ
in uiginti annis ſortem non excedit, §. ſi uerò Leonis, in Au
then. de ali. & empt. & decreto Dalfinali etiam prohibita eſt
emptio penſionis excedentis ſummam quatuor pro quoli-
bet centenario. ideo tanquam exceſſiua & contra decretũ
patriæ facta, nulla & inualida videtur, l. non dubium, C. de le
gib. quia ad iſtud, in quo conſiſtit totum fundamentum di-
cti Iacobi, reſpondetur multis modis. & primò dicitur, quod
penſio fuit cõſtituta habito reſpectu ad iura & redditus mo-
lendini, ceſſa & ceſſos ipſi Iacobo, & non ad pactum redimẽ.
pro ducentis aureis, ut clarè ſonant uerba ipſius penſionis,
à quibus non eſt recedendum, l. quicquid aſtringendæ. ff. de
uerb. obl. l. non aliter, ff. de leg. 3. pactum enim redimẽdi ex
poſt interiectum de gratia & liberalitate Lud. eſt ſequela &
accessorium, & quid ſeparatum à conſtitutione ipſius pẽſio-
9 nis. † vnde non debet conſtitutio penſionis & tranſatio, quæ
eſt contractus principalis, regulari & reſtringi ab acceſſorio,
l. ſi cui ſerui, in princ. & ibi d. Iaſ. not. ff. de leg. 1. nec a cauſa-
to recipere poteſt ſpiritum ipſa cauſa, l. manumiſſiones, ff.
de iuſt. & iur. l. licèt, §. ea obligatio. ff. de procur. non ergo cõ
ſtitutio penſionis, quæ fuit in eſſe producta ante pactum, &
propter quam cauſatum fuit ipſum pactum, recipiet uitam
& eſſentiam ab ipſo pacto, vt dicatur conſtituta & in eſſe pro
ducta habito reſpectu ad ſummam deductam in pacto po-
ſteà ſubſecuto. Cum igitur fuerit ipſa penſio conſtituta ha-
bito reſpectu ad iura redditus molendini ceſſos, uel ad du-
bium litis euentum, non poteſt vlla ratione dici quod ſit ex-
ceſſiua, ut ſuprà probatum eſt.
Secundo reſpondetur, quod cõſtitutio patriæ loquitur in
emptione & uenditione pẽſionis: nos vero loquimur in trã-
10 ſactione, in qua eſt longa lataque ratio diuerſitatis. † nam
emptio fit mediante pecunia, & ad illam habetur conſide-
ratio, l. 1. ff. de contrahen. emptio. §. precium, Inſti. eo. in tran
ſactione habetur conſideratio ad rem, de qua agitur, l. ſi ſu-
per, l. ſi pro fundo, C. de tranſac. uel ad dubium litis euentũ,
l. 1. ff. de tranſ. vt docet Bar. in d. l. non aliter, & in l. 2. C. de re-
ſcind. uend. libera enim debet eſſe facultas tranſigendi fauo
11 re publico, ut ſit litium finis. † quo mediante ſubditi releuã
tur a paupertate, c. finem litibus, de dolo & contu. non ſic e-
mendi & vendendi penſiones exceſſiuas, quia talibus uendi-
tionib. non releuantur, ſed depauperantur agentes, ut dici-
tur in decreto, ſeu municipali lege. Cum igitur nec ratio,
nec mens, nec verba decreti conueniant tranſactioni, non etiã
conueniet diſpoſitio, l. 4. §. totiens, ff. de da. infecto. & l. quod
conſtitutum, ff. de teſtam. milit. & hac ratione cõſuluit Fulg.
12 conſi. 134. in quæſtione uerſa. † quòd lex diſponens contra-
ctum emptionis propter modicitatem precij & pactum de
retrouendendo præſtimi factum in fraudem vſurarum, iux.
tex. in d. c. ad noſtram, de empt. & uend. & in c. illo uos, de pi
gno. non habere locum in inſolutum datione, quia emptio
eſt contractus voluntarius, & fit precij & pecuniæ numera-
tione: ſed inſolutum datio fit ex neceſſitate præcedentis ob
ligationis, & abſque ulla numeratione pecuniæ: unde non
poteſt videri ſimulata loco mutui, ſicut emptio. & iſtud pũ-
ctualiter decidit hanc noſtram difficultatem, quia trãſactio
eſt ex neceſſitate litis euitandæ reique amittendæ, & abſque
vllo precio, vlla ve numeratione pecuniæ. vnde licèt interue
niat pactum de retrouendendo, & modicitas precij, non po
teſt dici ſimulata loco mutui, nec in fraudem uſurarum cõ-
cepta. & ita etiam conſuluit Decius conſi. 161. in cauſa, quę
coram. per totum.
Tertio reſpondetur, quòd ſi intereſſe paſſum propter ceſ-
ſionem iurium poteſt aſcendere ad 30. ſextaria bladi ſingu
lis annis, quod ipſa 30. ſextaria licitè peti, & exigi poſſunt tã
lege ciuili, quàm canonica, abſque vllo ſcrupulo conſcien-
13 tiæ. † l. curabit, C. de act. empti. qui tex. locum habet de iure
canonico ſecundum gl. & Do. ibi, & in c. conqueſtus, de vſu.
& in c. peruenit, de fideiuſſ. qua ratione dicebat Bald. quod
emptor, qui non ſoluit precium, tenetur ex æquitate ad inte
reſſe precij non ſoluti propter fructus ab eo perceptos, per
tex. in d. l. curabit. & eadem ratione conſuluit Panor. conſi.
66. ad claram deciſionem licitam eſſe penſionem, quam vẽ
ditor retinet quouſque ſibi fuerit precium perſolutũ, quia
retinetur loco fructuum emptori remiſſorum, & idem uo-
luit d. Alexan. conſi. 125. viſis & ponderatis, lib. 5. per text. in
l. ſicut emptio, §. fi. cum l. ſeq. ff. loca. ſic ergo dicamus, quod
Lod. potuit retinere penſionem 30. ſextariorum bladi ſuper
dicto molẽdino pro iurib. ceſſis & fructib. dicti molẽdini.
Non obſtat, ſi dicatur quod licèt poſſit peti intereſſe paſ-
14 ſum, † non tamen licita eſt pactio de certa quantitate ſoluẽ-
da, niſi probetur tantum intereſſe, quanta eſt quantitas pro-
miſſa ſecundum Io. And. in c. ſalubriter, de vſur. in prin. Pet.
de Anch. conſi. 148. in quæſtione, col. 3. quia verum in con-
tractu mutui, in quo non ſtatur aſſertioni partium ſuper in-
tereſſe, ſecus in contractu tranſactionis, & in ſolutum datio.
ſecundum Dec. in d. conſ. 167. col. fin. & habito reſpectu ad
iura ceſſa, & redditus molendini ſatis conſtat tantum inter-
reſſe, & plus quàm ſit penſio 30. ſextariorum. Non denique
obſtat pactum de retrouẽdendo elapſis prius decem annis
ex quo videtur elici coniectura, quod Lud. voluerit interim
lucrari fructus dictæ penſionis, vt traditur per Cæpo. de ſimu
lat. contract. in 10. præſum. & Laurent. de Rodul. in tracta-
tu de vſur. q. 62. quia ad iſtud etiam reſpondetur multifariã,
multiſque modis.
15 Primo, † quod procedit in contractu emptionis, in quo
interuẽit numeratio pecunię, & qui loco mutui ſimulari po
teſt: ſecus in contractu trãſactionis, in quo nulla poteſt mu-
tui ſimulatio figurari, quia ibi nulla numeratio, nullum
precium.
16 Secundò reſpondetur, † quòd ſola coniectura elicitur ex
huiuſmodi pacto de retrouẽdẽdo elapſis prius certis annis,
non facit aliquam præſumptionem vſurariæ prauitatis, etiã
in contractu emptionis, niſi concurrãt aliæ præſumptiones,
videlicet niſi venditor ſit lęſus in precio rei uenditæ, ſaltem
in tertia, & etiam ſit læſus in pacto, ut quia vltra ſummam re
ceptam aliquid dandum ſit pro luitione, & quòd emptor ſit
ſolitus fœnerari. ut dicitur in d. c. ad noſtram, & in d. ca. illo
uos, & declarat Bal. in d. c. 1. de feu. da. in uic. leg. & Cæpo. in
d. 10. pręſumptione. ubi concludit, quòd hæc ſola coniectu-
ra nihil operatur, & in caſu noſtro nulla lęſio in tranſatione
ut ſuprà oſtenſum fuit. nulla in pacto, eſtque d. Lud. uir opti
morum morum. & probatæ vitæ, non ſolitus fœnerari. ergo
contra eum nihil obſtabit aſſerta friuola coniectura, ex qui
bus puto malè fore dictũ Iacobum appellatum, & bene iu-
dicatum per iudicem a quo, &c. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Stipulari alteri poteſt mediante iuramento, non tamen ei ab-
ſenti acquiritur ante ratificationem. & nu. 11.*
2 *Iuramentum cenſetur præſtitum Deo, cuius præſentia ſupplet
partis abſentiam.*
3 *Societatem an poſſit ſocius pro libito renunciare. & nu. 6.*
4 *Actus facilius fieri impeditur, quàm quod factus tollatur.*
5 *Iuramentum excludit pœnitentiam in contractib. nominatis,
& ſocietatis renunciationem.*
6 *Agere quis non poteſt ex contractu ultro citroque obligatorio, ni
ſi ſequuto prius ex eius latere adimplemento. & nu. 18.*
7 *Depoſitum iudiciale uim ſolutionis habet, nec requiritur ante
aliqua denunciatio, niſi ex urbanitate, uel quando agitur de
intereſſe*

intereſſe creditoris, ut alibi, & ei ſoluatur.
8 *Depoſitum debiti non liquidi quomodo fieri debet. & nu. 20.*
9 *Verbum, poteſt, eſt liberæ uoluntatis.*
10 *Obligatus ad reddendum rationes, tenetur incipere à facto, & non à uerbis, ubi creditor dicat ſe paratum eas audire.*
11 *Ratificari facere abſque interpellatione, & certiorare tenetur quàm primum promittens cum iuramento.*
13 *Iuramentum habet uim interpellationis.*
14 *Coniunctus præſumitur ſcire facta coniuncti, cum ſanguinis proximitas non patiatur ignorantiam.*
15 *Habitatione continua præſumitur ſcientia.*
16 *Conſenſus ſimultaneus in omnibus contractibus requiritur.*
17 *Ratificari non poteſt ſemel improbatum, niſi parte uolente.*
19 *Depoſitum non dicitur durare, quando retrahitur pecunia depoſita.*
21 *Depoſitum, & fideiuſſio, debent fieri & præſtari intra tempus ſolutionis.*
22 *Pactum l. commiſſoria ualet.*

RESPONSVM XXIII.

FIlius, cuius nomine mater ſocietatem cum Milano contraxerat, cōtractū improbauit; pertæſus poſteà Milano obtulit & conuentam depoſuit ſummam, quam mater promiſſerat, & pro expenſis in emolumentis non liquidis, ad quas lege ſocietatis tenebatur, depoſuit Flor. 8. & ſi plures eſſent, fideiuſſorem dedit: deinde depoſitam pecuniam reuocauit. dubitatum fuit, an pro ſocio Milanus teneatur. Vel ſic, Socius pecuniā, quam ſocio promiſſerat, obtulit & depoſuit, & poſteà reuocauit. quærebatur, an legem contractus adimpleuiſſet? Reſpondi quæſtionem dubitatione carere. nec enim facta uidetur obſignatio, quæ non durauit.

Qui ueritas eſt, me dirigat in ſemitam ueritatis.

VIſo conſilio edito in fauore Milani Ritij Notarij Aquen. contra Bertrandū Bernardi, prima cōſideratione uiſum fuit minus iuridicè fuiſſe cōſultum: uidetur enim quod ipſe Milanus teneatur conuenta ſeruare, cum nihil magis conueniat fidei humanæ quàm adimplere promiſſa, l. 1. ff. de pac. & maximè cum idē Milanus contemplatione ipſius Bertrandi habuerit, & conſecutus fuerit prædictum officium, ut deponunt quàmplures teſtes, & cum artem & peritiam exercēdi dictū officium à patre dicti Bertrandi didicerit, argu. Aquilius Regulus, ff. de donat. Nec obſtare uidentur, quæ contra conuēta deducuntur per præfatum d. Conſultorem, quia ad ea uidetur poſſe facilimè reſponderi. Ad primum dum dicitur,
1 † quod mater non potuit filio ſtipulari, ut eſt tex. loquens de matre, in l. debitor, in fi. ff. ad Treb. & tradit Bar. in l. quod dicitur, ff. de uerb. oblig. & Mod. in l. ſtipulatio iſta, §. alteri, ff. eo. Reſpondetur, quod iſtud non procedit, ubi interuenit,
2 † iuramentum, quod cenſetur præſtitum Deo, cuius præſentia ſupplet partis abſentiam, l. properandum, §. ſinautē reus, C. de iud. ita concludit glo. in c. quotiens cordi. q. 7. Bar. in l. ſi quis pro eo, in 6. membro, ff. de fideiuſſo. & Bal. in l. nam & poſtea, §. iuſiurandum, ff. de iureiu. d. Ant. & Imo. in ca. cum contingat, de iureiur. Alex. & Mod. alias authoritates allegātes in d. §. alteri.

Secundo loco dicitur licuiſſe Milano à conuentis diſcedere, quia huiuſmodi conuentio uel eſt ſocietas, uel contractus innominatus, facio, ideſt promitto de aſſociādo, ut des ſummam cōuentam, & vtroque caſu licita uidetur pœnitē-
3 tia. de primo cōſtat, † quòd quilibet poteſt pro arbitrio renunciare ſocietati, l. uerum, §. fi. ff. pro ſocio. de ſecundo eſt tex. in l. pecuniam, & in l. fi. ff. de cond. ob. cauſam. & ſi licet à ſocietate in contractu diſcedere, multo magis, uidetur licitum di-
4 ſcedere à pacto de contrahendo ſocietatem, † quia facilius tollatur, l. patre furioſo, ff. de his, qui ſunt ſui, uel al. iur. & turpius eijcitur quàm non admittitur hoſpes, c. quemadmodū, de iureiur. quia ad iſtud reſpondetur tripliciter.
5 Primò quòd præmiſſa non procedunt, ubi interuenit iuramentum quod in contractibus innominatis excludat pœnitentiam ſecundum glo. communiter approbatam in d. l. ſi pecuniam, & ibi Alex. & alij ſequuntur, & atteſtantur hanc eſſe communem Doct. ſententiam.

De ſecundo, quòd iuramentū impediat ne ante tempus poſſit ſocius renunciare ſocietati, patet: quia iuramentum ſemper eſt ſeruandum, niſi vergat in diſpendium ſalutis æternæ, c. & ſi Chriſtus, c. cum contingat, cum ſimilibus, de iure
6 iu. † Item cum ſocius renunciat ſocietati eo tempore, quo ſocij intereſſet ſocietatem non dirimi, legem ſocietatis offendit tenetur que pro ſocio actione l. actione, §. ſi renunciauerit, ff. pro ſocio, & quando ad unam negociationem contrahitur ſocietas, non niſi negociatione finita uidetur licita renunciatio, d. l. actione. §. item ſi ſocietatē, & §. itē ſi alias. Itē & tertiò reſpondetur, quod Milanus non ſolum acceptauit Bertrandum in ſocium reſpectu exercitij & emolumentorum, vt clarè cantant uerba contractus, uerum etiam promiſit cum iuramento ſibi reſignare, ſeu uetius tanti uendere dimidiam partem dicti tabularij, illam emit unà cum expenſis ea de cauſa factis: quare promiſſionem conſtat eſſe efficacem, & actiones præſcrip. uerbis, vel ex uendito, ſecūdum naturam contractus parere, l. ſi ſterilis, §. ſi tibi fundum, & l. ſi hæres, ff. de acti. empt. & tradit Aret. conſi. 6. in 1. dubio, & in hac promiſſione de uendendo, quia eſt præambula contractus nominati, non eſt licita pœnitētia, l. Labeo ſcribit, ſi mihi Bibliothecā, ff. de contrahen. emp. per quem ita tenet Bal. in d. l. quamuis, ad fi. C. de tranſact. & in dic. l. ſi pecuniam, col. fi. & ibi Alex. & d. Iaſ. ff. de cond. ob cauſam.
7 Tertiò dicitur, † Bertrandum non adimpleuiſſe conuenta, quia in termino non ſoluit preciū, quo fit vt agere nō poſſit ex cōtractu vltro citroque obligatorio, l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. emp. l. cum proponas, C. de pac. cum vulgaribus. Ad iſtud quoq; reſpōdetur, quòd oppoſitum uidetur deſtruere propoſitum, nam Bertran. in termino obtulit ſe ſoluturum ꝯuentū precium, & illud auctoritate Vene. Curiæ depo-
8 ſuit in contumaciam ipſius Milani, † quæ oblatio & depoſitio vim ſolutionis noſcit obtinere, l. obſignatione, C. de ſol.

Nec obſtant quæ contra oblationem & obſignationē opponuntur. & Primo non obſtat, dum dicitur quod prius debuit Bertrandus extraiudicialiter offerre ipſi Milano precium & proteſtari per ſe non ſtare antequàm iudicialiter offerret & obſignaret, iuxta tradita per Petr. de Anch. conſ. 86. pro facilion. Quia reſpondeo, quod iſtud procedit de honeſtate, ſed non de neceſſitate, l. quidam Iberus, ff. de ſeruit. urb. prædi. vel procedit, quando intereſt creditoris quod pecunia debita ſoluatur alibi quàm in iudicio, tunc oblatio facta in iudicio diceretur incongruo loco facta propter intereſſe creditoris. ita loquitur Anch. ibi enim mulier creditrix allegabat ſua intereſſe, quia cum eſſet pudica & honeſta, conueniebat ſuo pudori & honori nō accedere ad iudicium, & cætibus hominum ſe immiſcere, c. mulieres, de iud. in 6. ſecus ubi creditoris non intereſt, tunc cum locus iudicij ſit cōgruus, non uideo rationem, quare uitiari debuit oblatio. turpe enim eſſet ipſi Milano dicere ſe non teneri accedere ad forum in quo & quotidie verſatur, & pro debito officij verſari tenetur, l. 2. §. Seruius autem Sulpitius. ff. de orig. iur.

Secundo non obſtat, dum dicitur oblationem nullā, quia non fuit petitum quod eligerentur calculatores, qui uiderent quantum debetur, iuxta l. ſi reſiduum, C. de diſtra. pig.
9 † per quam ita faciendum docuit Bar. quando debitum nō eſt liquidum, in l. creditor, ff. de diſtract. pign. & Aret. conſi. 142. colum. fina.

Quia reſpondetur, quòd ſufficit offerre ſe paratum rationes reddere & reliqua præſtare, aliqua ſumma oblata & depoſita, abſque eo quod offerens petat calculatores deputari, & abſque eo quod fideiubeat, quando debitor offerēs eſt ſoluendo ſecundum D. Alex. in l. 4. §. an prætor, ff. de re iud. & licèt ego tenuerim ibi opinionē D. Alex. procedere, quando offerens per oblationem vult ſolum ſe excuſare à mora, ſecus quando vult propter oblationem acquirere ſibi actionem, quia tunc opus eſt fideiubere, per tex. in l. ſtatuliber rationem, & l. ſi ſeruus, §. fi. ff. de ſtatu lib. prout in ſimili diſtinguit Aret. con. 163. verum eſt quòd Comicus. attamen nihil facit ad rem noſtram, quia Bertran. fideiuſſit, &c. Nec Bar. dicit quod debitor teneatur petere calculatores deputari,
10 ſed † quod poteſt petere, quod eſt verbum liberę poteſtatis, ut not. in l. ſæpe audiui, ff. de offi. procon.

Tertio dum dicitur, is qui tenetur rationes reddere debet incipere à facto, non à verbis, l. cum ſeruus, ff. de cond. & demonſt. Reſpondetur verum, ſi creditor dicat ſe paratum audire rationes & reliqua ſuſcipere. ſed ad conſtituendum creditorem

ditorem in contumacia ſufficit debitori offerre ſe paratum
rationes reddere,& reliqua præſtare cum fideiuſſore, ut ſu-
pra dixi,l.ſeruus ſi hæredi,§.fi.ff.de ſtatu.lib.

Sed præmiſſis non attentis ſecundum ea, quæ proponun-
tur,arbitror reſponſum prædicti d.Conſultoris eſſe iuridicũ,
videlicet Bertran.ſine actione experiri,quia contractum ſuo
nomine delebratum legitimè non approbauit, imo impro-
12 bauit.:nam etiam in caſib.quib. alteri per alterum acquiri-
tur,opus eſt quod is,cui per alterum aquiritur, ratificet con-
tractum ſuo nomine factum in omnibus rebus, l.quęcunque
gerimus ff.de act.& obli.l.ſi abſentis,C.ſi cer.pet.& l.ea,quæ
ciuiliter.ff.de acquir.rer.do.etiam ſi ſit perſona pub.quæ po
teſt alteri ſtipulari,non tamen ante approbationem abſenti
acquiritur actio ex ſtipulatu ſecundum Gul. de Cu. & Abb.
in l.non enim,ff.de adop.& Ang.conſ.73.quod dict.Pau. de
Caſt.conſ.195.viſis his,col.4.lib.2.ſoci. l.1.§.ſi iuſſum, ff.de
acquir.poſſ.& conſi.53.col.pen.lib.4.& Dec.conſ.226. magi
ſter Ioannes.& in l.contractus,ff.de reg.iu.& iſta eſt commu-
nis.& vera ſententia, quicquid dixerit D. Guido Papæ deciſ.
49.& dec.222.

Quæ ratificatio ab abſente facienda eſt,cum primum de
contractu ſcientiam habet.l.ratum,ff.de ſolu.& not.per Bal.
in l.ſi tutor C.in quibus c uſis reſt.in integ. non eſt neceſſ.

Non obſtat autem,quod dictus Bertran. approbauerit cõ
tractum infra modicum tempus à die ſcientiæ.ergo &c. & ſi
dicatur non conſtare quod habuerit ſcientiam contractus
13 ante factam oblationem . Reſpondetur, † quod mater, quæ
promiſerat cum iur.quod ipſe Bertrandus ratificaret,tenebatur
quamprimum poterat eum certiorare,& operari, quod
ratificaret abſque aliqua interpellatione facienda per ipſum
Milanum ſecundum Bal.in c.1.§.ad hæc.hic finit lex Feder.
&c.quem ſequitur d.Alex.in l.quod te,ff.ſi cer.pet.& d.Fran.
de Aret.in l.ſi ex legati cauſa,ff.de verb.obliga.& conſi.142.
ex facto.col.4.& Feli.in c.ex teſcripto, col.pen.de iureiur. &
iſta eſt communis ſententia quicquid dixerit Decius conſi.
2.qui tamen non videtur ab hac ſententia diſcedere in pro-
miſſione de rato pura & ſimplici.& communis hæc ſententia
abſque dubio uera eſt,quando promiſſio de rato eſt iuramẽ
14 to uallata prout in præſenti caſu, † quia iuramentum habet
uim interpellationis,vt per Spec.tit.de adiio.§.1. uerſic. ſed
nunquid is.& per Corſ.in rep.Rubr.de iurei.priuileg.8.col.
9.ex hoc ſequitur quod præſumitur Bertrand. certioratus à
matre,quæ iurauerat eum certiorare cum primũ poterat : a-
lioquin mater non obſerua ſſet legem contractus,& incurſa
fuiſſet periurium quod non eſt præſumendum , l. merito,ff.
pro ſocio.& ſi legem contractus uiolauit,utique licuit Mila
no a contractu diſcedere,l.cum proponas, C.de pac.l.ſi quis
maior,C.de tranſact.& quia Bertrandus præſumitur à matre
15 certioratus:† tum quia coniunctus præſumitur ſcire facta cõ
iuncti,l.octaui. ff. unde cogna. tum quia pietas materna,
& ſanguinis proximitas,non patitur,quod mater celauerit fi
lio contractum,quem nomine filij celebrauerat, leg.de tu-
16 tela.C.de in integ.reſt.mino.tũ quia † ſimul habitabat.ſimul
comedebant : nam continua conuerſatio habita cum ma-
tre arguit Bertran.fuiſſe certioratum , l.ædiles , §.Pedius,de
æd.edic.l.ſi plures,ff.de adm.tut.c.poſtquã,de elect.& huiuſ
modi præſumptiones transferunt onus probandi contrariũ
in aduerſarium,ut in propoſito conſuluit Guido Papæ coſ.
23.verſ.13.& ſic ex eo quod Bertran. contractum non ratifi
cauit,cum primum ſciuit,non videtur poſſe ex illo contra-
ctu agere.ſed cum proponatur quod idem Bertrandus habi
ta ſcientia contractus illum impugnauerit, non uideo qua
ratione vti poſſit beneficio ipſius contractus: nam ut dixi in
omnibus contractib.oportet quod cõcurrat conſenſus utri-
uſque partis,alias nihil agitur,d.l.in omnibus rebus.nec ſuf
fragatur eidem Bertrando quod modo uelit cõtractum ap-
probare.quia in omnibus cotractibus oportet , quod inter-
ueniat ſimultaneus conſenſus,l.conſenſus.l.conſenſu , & ibi
glo.ff.de act.& ob.& poſtquam alter diſſenſit non niſi ex no-
uo utriuſque ſimultaneo conſenſu, idem contractus poteſt
ad effectum produci.ut latè tradunt Mod. in l 1. §.qui præ-
ſens,ff.de uerbor.obligat.& in l.ſi ſtipuler.eodem titulo.Præ
terea ratificari non poteſt , quod ſemel fuit improbatum , l.
Pomponius , ubi Bartol.ff.de nego.geſt.& l. diſpenſatorem,
ff.de ſolut.

Secundo vbi Bertrando competeret actio, cõtra illum ob
ſtaret exceptio adimplementi nõ ſecuti pro parte ipſius,l.cũ
17 proponas C.de pact.c. peruenit . de iureiur. † is enim qui
vult agere ex contractu ultro citroque obligatorio , debet
prius adimplere contractum pro parte ſua,l.Iulianus,§.offer
ri,ff.de act. emp.cum ſolitis concor.Bertrandus autem ſol-
uit ſummam 154. & & medietatem impenſarum , quas per-
ſoluere debuit ipſi Milano , ſi officii partem conſequi uole-
bat.ergo &c.nec huic iuramento obſtat prætenſa oblatio &
aſſignatio,quia nullius eſt roboris & momẽti duplici ratio-
18 ne : vel † quia idem Bertrandus retraxit pecuniam oblatam
& depoſitam,& ſic perinde eſt ac ſi facta non foret,cum non
durauerit facta,l.acceptã.in fi.vbi caſus iſte deciditur , & ibi
glo.Bal.& alij not C.de vſu.& l.debitor vſurarius,vbi & gl.ff.
eo.& l.ſi priuſquam & ibi Bal.C.de diſt. pigno. & bene facit
20 tex.in l.ſed reuocata pecunia,ff.de iure fiſci. Vel † quia non
fideiuſſit pro ſumma impenſarum & emolumentorum nõ-
dum liquidata. prout fideiubere tenebatur,cum per oblatio
nem intenderet ſibi actionem acquirere, dic. l. ſtatu liber
actionem,& d.l.ſi ſeruus,§.fi.

Nec obſtat,dum dicitur eum fideiuſſiſſe . quia reſponde-
tur quod talis fideiuſſio fuit incongruo tempore præſtita cũ
fuerit præſtita poſt lapſum duorum annorum,intra quos de
21 bebat fieri ſolutio. † vnde cum oblatio iuncta fideiuſſione
ſuccedat loco ſolutionis,d.l.obſignatione.fieri debuit eo tẽ
pore , quo facienda erat ſolutio,l.ſi iudex certa tempora, ff.
de iud.vbi probatur , quod ſubrogatio intelligitur facta cũ
eiſdem terminis,& qualitatibus,& latè probat Dec.conſilio
190.col.3.& ſeq. Nec huic reſpõſioni obſtat,ſi dicatur quod
dies legitur adiecta ſolutioni . quia & ſi non adiecta fuerit
ſolutioni,fuit tamen adiecta facultati periuendi & recedẽ
di à conuentis.cantat enim inſtrumentum quod Milanus à
præmiſſis diſcedere poſſit,ſi infra duos annos non fuerit ſibi
ſolutum & ſatisfactum de omnibus prædictis ſcutis & expen
22 ſis. † valet enim huiuſmodi conuentio,l.2.ff.de lege cõmiſ.
l.2.ff.de in diẽ adiect.fruſtra ergo fuit præſtita fideiuſſio eo
tempore, quo licuit Milano à contractu diſcedere,& legem
dictam exercere,l.de lege,§.poſt diem,& l.ſequen.ff.de lege
commiſſ.

SVMMARIVM.

*1 In ſolutum datio actionis poteſt fieri, non obſtante l. per diuer-
ſas, cum ſeq. C.mand.& nu 9.*
*2 Debitorum nomina habere minus eſt quàm rem , cum ſoleant
minus uendi propter dubium litis euentum .*
3 Confeßio eſt omnium probationum ſuperlatiua .
*4 Hypothecati fundi melioramenta pariter ſubijciuntur ipſi hy-
potheca .*
*5 Hypothecaria actio præſcribitur ſolum xxx.annis , niſi compe-
tat ad rem mobilem , uel niſi adſit titulus , & bona fides : &
numero 11.*
*6 Hypothecatæ actionis præſcriptio an currat non facta excußio
ne.& nu. 12.*
*7 Reus ex pluribus correis conuentus non poteſt excipere, quòd a-
lij correi non fuerint conuenti.*
8 Oblatio ſine depoſitione non releuat , uel ſi non eſt integralis .
*10 Actione hypothecaria conuentus liberatur offerens ualorem rei
detractis melioramentis , quæ imò donec ſibi ſoluantur poteſt
uti retentione .*
*13 Præſcriptio non currit non valenti agere,niſi ſit in eius facul-
tate facere,ut poßit agere .*

RESPONSVM XXIIII.

Qui ueritas eſt, me dirigat in ſemitam ueritatis.

EXceptiones oppoſitæ per Do. Gabrie-
lem & conſortes cõtra ceſ-
ſionem factã Claudio Rodere per Vitalẽ & Lu-
douicum Auen.friuolæ prima conſideratione,
& non militantes mihi viſę fuerunt. Prima ex-
ceptio quòd ceſſio præſumatur ſimulata , ſaltẽ pro ſumma,
quæ excedit centum ſcutos,pro quibus facta fuit ceſſio 470.
Flo.iuxta l.per diuerſas,& l.ab Anaſtaſio,C.mand.non vide
1 tur iuridica, † quia diſpoſitio illorum iurium nõ procedit ,
quando debitor in ſolutum dat nomen debitoris ſuo credi
tori,vt ibi dicitur in ver.exceptos.& ibi glo.Bart. & alij Scri.
quia creditor recipiens in ſolutum nomen debitoris,nõ po-
teſt uideri redemptor litis,cum illud nomen recipiat ut ſuũ
conſe-

conſequatur. Præterea diſpoſitio d.l.per diuerſas,procedit
quãdo fuit facta ceſſio actionis magnæ quãtitatis pro modi
co precio,tunc ex paruitate precij reſultat præſumptio ſimu
lationis: ſed in caſu occurenti non poteſt dici, quod ceſſio
fuerit facta pro modico precio non computatis laborib. &
expenſis faciendis in proſecutione litis pro recuperatione
nominis ceſſi,nõ poteſt dici facta ceſſio pro modico precio,
cum centum quadragintam Flo.excedentes ſummam cen-
tum ſcutorum non ſint ſufficientes pro laboribus & expen-
ſis. ergo non poteſt argui ſimulatio ſecundum glo. Barto.&
2 alios communiter in d.l.per diuerſas. † Nec etiam nomen
debitoris tanti eſt, quantum in actione continetur, cum mi
nus ſit habere actionem quàm rem,l.minus, ff.de reg.iur. &
propter dubium litis euentum ſoleant nomina debitorum
minus vendi,l.Lucius,ff.ad Treb.& not.per Bar. & alios in l.
2.C.de reſcind. venditi. & in l.ſi quis cum aliter, ff.de verbo
rum obligat.

Secunda exceptio,quòd ceſſio dicatur ſimulata ex eo, q
non conſtet de debito ſcutorum centum, pro quo facta fuit
ceſſio,non etiam videtur vera: quia ſatis conſtat de debito
3 ex confeſſione debitorum cedentium, † quæ confeſſio debi
toris videtur ſuperlatiua omnium probationum, l.generali
ter,C.de non nu.pec.c.tuas,de proba.

Tertia exceptio melioramentorum,quòd non intelligan
4 tur hypothecata, non videtur iuridica: † quia cum ſolum
domus ſit hypothecatum,& melioramenta ſolo cedãt, Inſti.
de rerum diuiſ. §. ex diuerſo. ſequitur dicendum quod me-
lioramenta eſſe debeant ſubiecta oneri ipſius hypothecæ, &
de hoc videtur tex.clarus in l.ſi fundus,§.ſi res, ff.de pigno.

Quarta exceptio præſcriptioni x.annorum inter præſen-
5 tes non etiam admittenda videtur, † quia actio hypotheca-
ria viuit per 30.annos nec citius præſcribitur, l.cum notiſſi-
mi,C.de præſcrip.30.vel 40.anno.

Nec obſtat doctrina Bar.in l.1.§.cum pretium, ff.de pign.
quia loquitur in actione hypothecaria, quæ competit ad rẽ
6 mobilem. Præterea † nunquam incipit currere pręſcriptio
contra actionem hypothecariam,niſi a die factę excuſſionis
ſecundum Alex.conſ.58.viſo,col.fi.lib.5.

Quinta exceptio,quod Claudius debuerit prius experiri,
& intentare actionem hypothecariam contra eos,in quos fa
cta fuit vltima alienatio, eſt contra text.in l.creditores, ff.de
diſtract.pig.vbi conceditur facultas creditori agendi contra
vnum ex pluribus extraneis poſſeſſoribus,contra quem ma-
7 lit creditor agere. † nec poteſt tertius poſſeſſor cõuentus ex-
cipere,quod alij tertij poſſeſſores conueniantur pro rata, ſe-
cundum Bar.in l.Moſchis,ff.de iure fiſci.

Sexta exceptio ſolutionis factæ cedentibus ante ceſſionẽ
non fuit verificata,ſaltem in totum: vnde pro reliquo ſtat fir
ma & illęſa actio hypothecaria.

Septima exceptio oblationis xx. ſcutorum pro reſto non
8 iuuat reos offerentes: † tum quia oblatio ſine depoſitione
non releuat,l.2.& l.ſi priuſquam,C.de diſt. pigno. tum quia
non fuit integraliter facta pro integro debito, le. 2.C.debi.
vend.pig.imped.non poſſe.

Sed præmiſſis non obſtantibus,videtur de iure concludẽ-
dum prædictas exceptiones,aut ſaltem aliquas fuiſſe & eſſe
iuridicas,& conſequenter abſoluendos eſſe reos, & Claudiũ
actorem condemnandum eſſe in expenſis.

Nam prima & ſecunda exceptiones quòd Claudio ceſſio-
nario non competat actio ex ceſſione prætẽſa iuridicæ ſunt,
& æquę, quia ceſſio fuit & eſt ſimulata, vt eſt caſus in d.l.ab
9 Anaſtaſio,& l.per diuerſas. Nec obſtat dum dicitur, † quod
illa iura nõ habent locum in inſolutum datione, quia uerũ
vbi conſtat de debito per legitimos teſtes, vel per inſtrumen
ta,ſecus ſi conſtet per ſolam ceſſionem cedentis: nam tunc,
quia non conſtat de vera numeratione,ceſſio præſumitur ſi-
mulata ſecundum gl.Bar.Bald. Sali. & alios,in d.l.per diuer
ſas,per tex.in d.l.ab Anaſtaſio,ver.nihil plus ceſſionarij acci
piant quàm quod vero contractu re ipſa perſoluent. & Pan.
qui clarius loquitur in c.ſi.col.pen.de ali.iud.mut. cauſa fa-
cta.ſequitur Lud.Rom.conſ.86.viſo prępoſitæ q.col. pen. &
Soci.conſ.18.proſequendo.col.4. lib. 1. & iſta eſt communis
opinio contra Bal.in l.2.C.ne li.poten.& Fulgoſi.conſi.205.
Raynaldus.cum igitur non conſtet de debito, pro quo facta
fuit præſens ceſſio niſi per confeſſionem cedentis, reſtat di-
cendum quod Claudio nulla competat actio,dicta lege, ab
Anaſtaſio.

10 Secunda etiam exceptio iuſtiſſima eſt, † quia conuentus
in actione hypothecaria liberatur offerendo creditori agen
ti tantum,quantum res valet detractis melioramentis,ſecũ-
dum Bar. Ang.& Io.de Phi.in l.in his, per illũ text.C.de prę-
dijs,& alijs rebus,lib.11.ſequitur, & putat notandum Pa.de
Caſt.in l.ſi cõuenerit,§.ſi fundus. ff.de pig. acti. & Do. Alex.
in d.l.ſi fundus,§.ſi res,in add.ad Bart. vnde ſi ceſſio valeret,
ſufficeret reis conuentis offerre æſtimationem domus dedu
ctis melioramentis: imo ſi non vult offerre, poteſt per exce-
ptionem retentionis excludere agentem, donec ſibi fuerint
perſoluta melioramẽta,vt eſt tex.in l.Paulus,§.domus, ff.de
pign.& ibi Iureconſu. reſpondet ad argumentũ, quod ſupra
dixi pro contraria parte.

Quarta quoque præſcriptionis exceptio obſtat Claudio,
11 † quia actio hypothecaria cum titulo, & bona fide præſcribi
tur ſpatio decem annorum inter præſentes,& 20.inter abſen
tes,l.1.& 2.C.ſi aduerſus credit.lib.12.not.Spec.in tit.de prę
ſcrip.col.fi.

Nec obſtat ſi dicatur quòd mala fides debitoris ſcienter
alienantis rem hypothecatam debet nocere emptori, auth.
malæfidei,C.de præſcrip.longi temporis,quia reſpõdet Spe.
vbi ſupra,quod diſpoſitio d.auth.malæfidei,non procedit in
præſcriptione actionis hypothecariæ,eo quia debitor eſt do-
minus rei hypothecatę,& quantum ad alienationẽ dominij
non poteſt dici in mala fide.ſequuntur Alex.& Mod.in l.Põ
ponius §.cum quis,ff.de aquir.poſſ.& Franc.Balbus in tracta
tu præſcrip.in 11.q.3.partis principalis.Ad text. cum gl.in l.
cum notiſſimi,C.de præſcrip.30.uel 40.& alia iura in contra
rium allegata reſpondetur, quod loquuntur in præſcriptio-
ne actionis hypothecariæ abſque tit.tunc requiruntur 30.an
ni.ita Spec.ubi ſupra Balbus in d.tract.in 3.q.4.particulæ 4.
partis princip.

12 Non obſtat conſilium Alex.quòd præſcriptio actionis hy
pothecariæ non incipiat ante factam excuſſionem.quia Ale
xan.non mouetur bona ratione, & reprehenditur per Balbũ
loco præallegato,& iuſtè quidem: quia & ſi ante excuſſionẽ
Claudius creditor agere non potuerit, d. auth. præſente. ta-
men hoc proceſſit culpa ſui,qui potuit obtinere excuſſionẽ
fieri ſi voluiſſet. Non enim dicitur impeditus, qui poteſt
quando uult,remouere impedimentum,l.qui poteſt,ff.de re
13 gul.iu. † & quòd non volenti agere currat præſcriptio, quan
do erat in facultate eius,contra quem fuit præſcriptum face
re.vt poſſet agere.conſuluit Lud.Rom.conſi.9.quod pars. &
conſi.84.circa id. & late comprobat Feli. in c. ex tranſmiſſis.
D.ci.cit reſiduum,videlicet 5.6.& 7.exceptiones reſolut.

SVMMARIVM.

*1 Fructus hypothecæ percepti ſortem extenuant,niſi eſſet hypo-
thecæ pro dote facta marito,& non vxori repetenti dotem.*

RESPONSVM XXI.

EX illis verbis, quos quidem quatuor
& viginti Flo.ſaluos pre
cipuos, & ſecuros eſſe voluit dictus Aug.eidem
Clarę in & ſuper bonis ſuis præſentibus & futu-
ris,& ſpecialiter ſuper medietate cuiuſdam ba-
ſtitæ ſitæ in territorio Caſtellionis ſolum & duntaxat fuit di
cta baſtita,medietas ſpecialiter hypothecata ſecundum Bar.
in l.fundus,ff.de annu.leg.& in l.codicillis,§.inſtituto, ff.de
leg.2.& Io.Fab.in §.item Seruiana,col.fi.Inſt. de act. & bene
1 facit tex.in l.fi.§.1.ff.de contrahen.empt. fructus autem † rei
hypothecatę percepti per creditorem,ſortem extenuant, l.2.
C.de pac.pig.l.1.C.de diſt.pig.l.ſi domum.C.de pign.l.ſi is,
qui,§.1.ff.eo.ex his infertur.quòd Clara,quæ hactenus perce
pit fructus dictæ baſtitæ,debet illos computare in ſortem.

Nec obſtat quòd maritus non computet ſibi fructus per-
ceptos ex re ſibi pro dote hypothecata in ſortem,ca. ſalubri-
ter,de uſur.quia iſtud ſpeciale eſt in marito, qui licitè perci-
pit tales fructus pro oneribus matrimonij, & ſic loco legiti-
mi intereſſe,quę ratio ceſſat in uxore agente ad repetendam
dotem ſoluto matrim.ſecundum Bar.in l.in inſulam,§.vſu-
ras. ff.ſolu. matr.ubi concludit. quod ſoluto matr. per mor
tem mariti vxor non poteſt aliquid licitè exigere ab hæredi
bus mariti etiam ratione alimentorum. & ſi aliquid perci-
piat,ut ſupra eſt.& idem firmat Io.And.Domin.Ant.& Flor.
in d.c.ſalubriter.& Hoſt.in ſumma.de vſu.§.an aliquo.verſi.
econuerſo.& ita conſuluit Bar.conſ.128.Franciſc. habuit.&
Pet.de Anch.conſ.163.in quæſtionẽ. vertitur. & hæc ſenten-
tia eſt cõmuniter recepta.ut patet ex adductis per d.Alex. in
l.diuortio.in princ.col.7.& ſeq.ff.ſolu. mat.

Et

Et licèt promiſſum fuiſſet ex pacto, vel aliàs propria auctori tare apprehdere poſſeſſionē dictæ baſtitæ ſpecialiter hypothecatæ, iuxta l. creditores, cū materia. C. de pig. & in l. iuſtè poſſ. det, ff. de acquir. poſſ. non tamen ſequitur, quòd fructus rei hypothecatæ debeant cedere commodo ipſius vxoris, imo iure cautum eſt quod debeant cedere commodo domini ipſius rei hypothecatæ, & non commodo crediroris, d. l. 1. C. de diſt. pig. & d. l. ſi is, à quo, §. 1. & in alijs iuribus ſupra allegatis, vbi tex. ſunt clariſſimi. Quare ſi tot fructus percipiũtur, qui extenuent ſortem inſolidum, vel ſi non extenuant niſi pro parte facta reali oblatione de reſiduo. Reſpondeo ipſos cogendos eſſe ad relaxationem dictæ baſtitæ, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Conductori quæ deductio mercedis ſit facienda tempore belli, quo non potuit uti frui.*
2 *Fructus conſiſtunt in exemplatione actorum, & inſtrumentorum.*
3 *Conductori ſit remiſſio non ſolum, quando propter bellum non poteſt uti frui, ſed etiam propter belli rumorem.*

RESPONSVM XXVI.

INdubitanti iuris eſt, quòd Ioannes Foſſani, locator iurium Tabularij loci Caſtellanæ, tenetur deductionem mercedis facere magiſtro Raymundo Ruluſelli, qui Tabulario uti frui non potuit ob guerram, quæ viguit in prouincia conductionis tempore.

Quia non diſceptatur de deductione mercedis, quam faciendam eſſe conſtat conductori pro tempore, quo propter bellum vti frui nequiuit re conducta, l. habitatores, & l. item quæritur, §. exercitu ff. loca. maximè hoc loco, quo ita conuentum extitit, l. ſi quis fundum, in prin. ff. eo. ſed † pro quota parte ſit faciēda, quid ſentiam paucis abſoluam. Videretur pro tertia parte anni deductionem duntaxat fieri debere, quia pro tertia tantum videtur impeditus conductor uti frui; cum bellum non niſi quatuor menſium ſpatio fuerit in prouincia. nec enim eius temporis, quo conductori frui licuit, merces detrahenda eſt, l. ſi fundus. ibi, ut mercedem quam præſtiterunt, mihi reſtituas eius. ſ. temporis, quo fructus non fuerit. verum ſecundum ea, quæ proponuntur, totius temporis mercedem remittendam exiſtimo. licèt enim exercitus non ſteterit in prouincia niſi menſibus quatuor: quia tamē inſtrumenta & acta Tabularij in genere cōbuſta & manib. diſiecta dicuntur, ſatis conſtat conductorem Tabularij non potuiſſe a die exuſtionis & cōſumptionis actorum & inſtrō-
2 rum uti frui. Tabulario, cuius † fructus conſiſtunt in exemplatione actorum & inſtrumentorum, vt de ſe patet, & traditur per Bar. in l. diuortio, §. ſi vir in fundo, ff. ſolu. matrimon. peremptis autem actis & inſtrumentis conſtat conductorē non poſſe uti frui, cum actorum & inſtrumentorum non extantium nulla fieri poſſit exemplatio, l. in teſtamento, ff. de condi. & demonſt. cum igitur ui militum acta & inſtrumenta locata intercepta diſiectaque ſint, id damno locatoris, qui ea conductori amplius præſtare nequit cedere debet, l. ex cōducto, §. ſi uis, & §. ſed & ſi agri, ff. loca. & ſi dicant, quod ex actis nouiter conficiendis aliqui fructus colliguntur, iſtud non negauerim: attamen quia in actis combuſtis & dilaceratis maior pars uſus Tabularij conſiſtit, etiam maior mercedis pars remittenda uenit, d. l. habitatores, & d. l. ex conducto, in princ. Nec refert, quod quatuor tantum menſib. exercitus prouinciā occupauerit, quia non petitur remiſſio ea ſola ratione quia præſente exercitu conductor vti frui fuerit impeditus, ſed etiam ea ratione quia exercitus acta Tabulatij penitus deleuit, & quia ſæpe uno rumore belli totius anni fructus amittitur, vt eleganter ſcripſit Cicero in oratio-
3 ne pro Pompeio. † & ideo remiſſio non ſolum fieri debet cōductori damnum paſſo propter bellum, ſed etiam propter ſuſpicionem belli. vt conſuluit Petr. de Anchar. conſi. 88. præmiſſa facti ſerie. Imola conſi. 7. in caſu præmiſſo. Decius cōſilio 312. licèt hactenus recuſauerim, &c. Concludo itaque pro quatuor menſibus integram fieri debere remiſſionem, quia conſtat quòd eo tempore conductor fuerit in totũ impeditus vti frui Tabulario. pro alijs vero octo menſibus habendam eſſe rationem damnorum paſſorum per conductorem, ob id non potuerit uti frui actis & inſtrumentis à militibus exuſtis & laceratis.

S V M M A R I V M.

1 *Societas ualet vt unus ſit director ſocietatis, alter uerò directioni ſtare habeat.*
2 *Minor contraueniens ſocietati, non excuſatur à pœna, cum eius dolo commiſſa dicatur.*
3 *Socius tenetur ad damnum per ſocium paſſum, quando ſocietatis negociatio eſt cauſa proxima damni, ſecus ſi remota.*
4 *Expenſarum uictoria dependet à victoria cauſæ.*
5 *Clauſula generalis quando includat maiora expreſſis.*
6 *Socius conuictus de negligentia tenetur ad damna lucraq́; ceſſantia.*
7 *Matrimonij contrahendi promiſſio ſub pœna ſi non ſeruetur, eſt locus pœnæ exactioni.*
8 *Sponſa iocalia data, quando non ſecuto matrimonio repeti poſſint.*
9 *Legitima non comprehenditur ſub generali renunciatione bonorum paternorum, ſecus ſi in ſpecie eam renunciauit filius.*

RESPONSVM XXVII.

Qui ueritas eſt, me dirigat in ſemitam ueritatis.

NOn ſine fidei, conuentorumque violatione potuit Gaſpar Curtaglia impedire merces rationumq; libros transferri ad ciuitatem Neapolitanam iuxta directionem Iacobi Curtaglia ſtantibus pactis & conuē-
1 tionibus, de quibus in inſtrumento ſocietatis. † ita enim coiri potuit ſocietas, ut Iacob. director eſſet, & Gaſpar directioni Iacobi acquieſcere teneretur, l. ſi non fuerint, §. ita coiri, ff. pro ſocio. & l. cum duobus, §. in coeunda, ff. eo. tit. Quare ſi facto Gaſparis factum eſt quominus Iacobus merces & libros ad ciuitatem Neapolitanam transferret, & ob id damnum ſocietati illatum probatur. Reſpondeo commiſſam eſſe ſtipulationem pœnalem. & ſi quid ultra pœnam intereſt pro ſocio actione reſarciēdum eſſe, l. ſi ſocius ſocio, & l. ſeq.
2 ff. pro ſocio. † Nec hoc loco minor ætas Gaſparis auxilio ei eſſe poteſt, quia minor aduerſus dolum ſuum non reſtituitur, l. ſi ex cauſa, §. nunc uidendum. & l. auxilium, ff. de mino. dolo autem Gaſpar fecit ſi conuenta non ſeruauit, l. iuſgentium. §. ſi eleganter Labeo, ff. de pact. & vbi actio pro ſocio, uel ex ſtipulatu non competerent Iacobo ad intereſſe, quas tamen eidem competere certum eſt, ſuccurſum eſſet ſibi ſaltem actione in factum ad intereſſe paſſum propter ſequeſtrum librorum & rationum, l. rei, quam. ff. de dolo. nā ratione turbationis datæ ipſi Iacobo in quaſi poſſeſſione adminiſtrationis & directionis mercium & bonorum prædictæ ſocietatis tenetur Gaſpar ad damna & intereſſe, l. ſi duo, §. finali, cum glo. ff. vti poſſidetis. per quæ iura ita in propoſito noſtro conſuluit Bald. conſilio 249. quidam mercatur,
3 lib. 3. ſed dubitabile † videtur, an Gaſpar teneatur ad intereſſe paſſum per dictum Iacobum ex cauſa carcerationis & capturæ de eo factæ in ciuitate Lugduni mandato Regis Chriſtianiſſimi. & videretur, q non, tum quia culpa Gaſparis, qui noluit merces & libros exiſtentes Lugduni transferri Neapolim, non fuit ordinata ad hunc caſum, ergo non facit eum teneri de tali caſu, l. non omni ff. de ſtatu lib. l. vnũ, 2. ff. de furt. & in ſimili propoſito firmat Bartol. in l. ſecunda, §. finali, ff. ſi quis caut. tum quia Iacobus tale damnum & intereſſe paſſus fuiſſet non ex cauſa ſocietatis, licèt propter ſocietatem, quo caſu ſocius non tenetur ſocio, l. ſocium, §. ſocius. & ibi ad hoc illum tex. not. Bartol. ff. pro ſocio. In contrarium facit tex. in l. cum duobus, §. quidam ſagariam, ff. eo. ti. ubi deciditur damnum à latronib. illatum ſocio eũti ad merces comparandas commune eſſe debere.

Pro reſolutione reſpondeo animaduertendum eſſe an negociatio fuerit cauſa remota, ſi Iacobus propter aliquod facinus fuiſſet detentus, quia cum non aliter fuiſſet iturus Lugdu. niſi negociatio eum illuc ire compuliſſet tunc negociatio eſſet cauſa remota carcerationis, & delictum foret cauſa proxima, idcirco damnum hoc caſu

non

non debet eſſe commune, ſed Iacobo foret imputandum & ita procedunt quæ tradit Bar. in d. l. ſocium. § ſocius. aut negociano fuit cauſa proxima detentionis, ut quia fuit detentus ea ratione, quia erat mercator Catalanus, & hoc caſu cũ tale damnum obuenerit ex cauſa negociationis, ſocietati tale damnum foret imputandum. §. quidam ſagariam. & quia idem Gaſpar fuiſſet immediata cauſa damni ex eo, ꝙ propter eius culpam, qui noluit pati ꝙ prædictæ merces exportarentur, ſibi totum damnum aſcribendum uenit. l. non ob eam rem, & l. ſeq. & d. l. cum duobus, §. venit, ff. pro ſocio.

Quæritur etiam, an Gaſpar teneatur ad impenſas litis agitatæ coram Reuerendiſs. Legato. & quia imperfectus e-
4 proceſſus, non videtur poſſe dari certum reſponſum: † nam victoria expenſarum dependet à uictoria cauſæ principalis, l. terminato, C. de fruct. & lit. expen. l. properandum, §. ſiue autem, C. de iud. Super illo tamen articulo, an Gaſpar teneretur ire Neapolim, videtur abſque hæſitatione reſpondendũ ipſum Gaſparem nullam habuiſſe, nec habere iuſtam cauſam litigandi, quia lege ſocietatis tenebatur, teneturq; facere omnia, quæ pro commodo ſocietatis idem Iacobus ſibi iniunxerit, ac ire tam ad nundinas Lugduni, quàm alio, ſeu ad alias partes, tunc & quando dictus Iacobus ita facere iubebit. Nec iuuat illa interpretatio, quam Aduocati ipſius Gaſparis dant ad illa uerba, ſeu ad alias partes, ſcilicet non remotiores à loco initæ ſocietatis quàm ſit ciuitas Lugduni. arg. c. ſedes, de reſcrip. & eorũ, quæ traduntur per Panor. & alios in c. 1. de iud. & in l. ſi conuenerit, ff. de iur. omnium
5 iud. quia † illa omnia procedunt, quando ratio ſubiectę materiæ ſuadet, quòd clauſula generalis non includat maiora expreſſis. nam in c. ſedes, illa clauſula, & quoſdam alios, reſtringitur ad debitores ſimilis conditionis ex natura reſcriptorum, quæ eſt vt non cenſeantur conceſſa ea, quæ difficillimè Princeps conceſſiſſet, ſi fuiſſent expreſſa, c. poſtulaſti, in verſ. non ita de leui, de reſcript. ſed in caſu noſtro ratio ſocietatis dictat, ut teneat Gaſpar eò ire, quo merces fuerint deſtinatæ, & ſocietati expedierit: nam interdum nauigare, peregrinari, mille ſubire pericula oportet pro communi ſo
6 cietatis utilitate, d. l. ſi non fuerit. §. 1. † alioquin ſi de negligentia ſocius conuincatur, ad damna lucraq; ceſſantia iuſte conuenitur, l. & ideo, ff. eo. tradit Alexan. conſ. 102. ſuper primo, lib. 2. vnde conſtat quod tex. in d. c. ſedes, facit pro Iacobo, non contra: quia ſicut ibi ratio ſubiectæ materiæ operatur ꝙ clauſula generalis reſtringatur contra naturam generalitatis, ita & multo magis operabitur quod clauſula generalis intelligatur generaliter ſecundum ſuam propriam naturam, l. 1. §. & generaliter, ff. de legat. præſtan. Nec notata per Panor. & alios in d. c. 1. aliquid faciunt. tum quia illa concluſio pactum de conueniendo debitorem Romæ, & vbiq; locorum, intelligatur de locis non remotioribus quàm ſit Roma, non eſt bene nota, ut ibi dixi poſt Decium: tum quia nõ quadrat in propoſito, nam illa generalitas, & ubiq; locorum, ſubiectum non habet, à quo poſſit determinari generaliter, non ſi inſpirauit contractus, à quo cauſatur obligatio, quia eos natura ſuadet, ut extra locum contractus non poſſit obligatus conueniri, c. Romana. § contrahentes, de fo. compe. lib. 6. l. hæres abſens, ff. de iud. ſi locus expreſſus contemplatur, ad illum uidetur generalitas reſtringẽda, ut euitetur infinitas. c. cum in multis, de reſcrip. lib. 6. l. qui bona, §. fi. ff. de dam. inſe. at in caſu noſtro clauſula illa generalis habet ſubiectum, ſcilicet ſocietatem & directionẽ mercium, à qua directione determinationem recipit. & ideo quia directio mercium, & ſocietatis utilitas, eſt ſubiectum generale. clauſula illa generalis intelligẽda eſt generaliter de omnibus locis, ad quæ contingat merces deſtinari, ut tradit Bar. in l. quæſitum, §. pen. ff. de fun. inſtr. inſtrumentoque leg. & Feli. in d. c. ſedes, in 4. declaratione poſt Pan. ibi, de reſcrip.

7 Quæritur ſucceſſiuè, † an ſit cõmiſſa ſtipulatio pœnalis, quia Gaſpar aliam duxit in uxorem relicta Maria quam deſponſare conuenerat. ad quod reſpondetur non fore commiſſam, quia huiuſmodi ſtipulatio cõtra bonos mores nullius eſt momenti, & ubi commiſſa foret Mariæ agenti ad pęnam obſtaret doli exceptio, quia inhoneſtum uiſum eſt vinculo pœnæ matrimonia aſtringi, l. Titia, in princ. ff. de verb. obl. c. gemma de ſponſa.

Vlterius quæritur. an ſaltem teneatur Gaſpar ad intereſſe ipſi Mariæ, ſeu Iacobo eius patri. Bar. & alii Doct. communiter in d. l. Titia. & Canon. in d. c. gemma, Cyn. & alii in l. 1. & l. fi. C. de ſponſ. reſpondent non poſſe agi ad intereſſe. tũ quia ſtipulatio eſt ipſo iure nulla, tum quia iura indiſtinctè dicunt non poſſe agi ad pœnam, quod falſum eſſet, ſi diſcedens à ſponſalibus teneretur ad intereſſe, quia poſſet ſaltem ad pœnam quatenus intereſſet, & quia matrimonium liberum non eſſet ſi ſponſus cogi poſſet ad intereſſe. & quia lege permittente ſponſus poteſt à ſponſalibus diſcedere, d. l. 1. vnde non debet pati aliquod detrimentum, l. Gracchus, C. de adult. eſt verum quòd Bar. & alii plures in d. l. Titia, & Panor. in d. c. gemma, dicunt quod ſi ſponſus, qui uolebat diſcedere à ſponſalibus ſcienter & doloſè paſſus fuerit patrẽ ſponſæ facere impenſas, quod ad illas tenetur actione de dolo, quorum ſententia eſt admodum æqua, & humana, & ſequitur Sal. in d. l. 1. in fi. C. de ſponſ.

8 Inſuper quæritur, † an Gaſpar poſſit repetere iocalia data Mariæ ſponſæ futuræ? & uideretur reſpondendum quod ſic, quaſi dederit contemplatione futuri matrimonii, quo non ſecuto uidetur locus eſſe repetitioni. l. ſi donaturus, ff. de cõd. ob cauſam. cum ſimilibus. Vnde pro reſolutione huius quæſiti, quia clarè non proponitur, reſpondeo diſtinguẽdo tres caſus: aut cõſtat iocalia fuiſſe data Mariæ ad uſum duntaxat, & repeti poſſe certum eſt ut per Lud. Ro. conſ. 146. iſta quæſtio. aut conſtat, quod data fuerint animo donandi, & tunc certiſſimi iuris eſt, quod non poſſunt repeti per ſponſum, cum per ipſum ſteterit quominus matrimonium contraheretur, l. cum ueterũ ubi caſus, C. de dona. ante nup. aut dubitatur quo animo data ſint. & ad uſum data præſumuntur, ſecundum Lud. Ro. in d. conſ. 146. uel ut ornatior appareret ſecundum Bal. in l. cum te. C. de dona. ante nup. & firmaut Cyn. & Ang. in l. 2. C. eo. tit.

Vltimo quæritur, an Iacobo competat ius agendi ad ſupplementum legitimæ in bonis eius patris? & quia nulla proponitur dubitandi ratio, reſpondeo eidem Iacobo integrã
9 eſſe actionem. l. ſcimus, C. de inoff. teſtam. † etiam ſi accepto legato renunciauerit bonis paternis in genere, ſecus ſi expreſsè renunciaſſet legitimæ, l. ſi quando, §. & generaliter, C. eo. tit.

SVMMARIVM.

1 Dotis confeſsio facta ex præambulo contractu dotis non dicitur ſimulata, niſi in fraudem anteriorum creditorum non futurorum, ubi non adſint ſigna in contrarium, & quid de inſolutum datione eiuſdem dotis.

RESPONSVM XXVIII.

QVia domus, quę ſubhaſtari petitur, fuit pro debito dotis confeſſatæ conſtante matrimonio inſolutum data uxori poſt obligationem, & hypothecam Treſques Iudæi agentis, & pro longe minori ſumma quàm ſit valor dictæ domus: quæritur, an iuſta ſit petitio dicti Iudæi.

Aut Iudæus agit quòd reuocetur in ſolutum datio tãquàm ſimulata, aut tanquàm facta in fraudem ipſius creditoris, aut tamquàm facta pro minori precio quam res ipſa ualeat.

Primo caſu eum non iure agere exiſtimo, quia in ſolutũ datio facta fuit pro dote confeſſata poſt conſtitutionem de-
1 tis, † quo caſu confeſſio non præſumitur ſimulata nec factá ſpe futuræ numerationis, attento quòd ante confeſſionem maritus habebat uxorem obligatam ad dandum dotem. ita procedit deciſio Io. And. in addi. ad Spec. tit. de dona. inter virum & vxo. ad fi. & Bal. & aliorum in l. in contractibus, §. 1. ff. de non nu. pec. & Alexan. in l. pen. §. fi. ff. ſoluto matr.

Secundo caſu, an retractari poſſit tãquàm facta in fraudẽ creditorum. conſiderandos puto plures caſus: primus eſt reſpectu creditorum anteriorum, & prȩſumitur facta in fraudem, auth. ſed iam neceſſe, C. de dona. ante nup. & ibi no. per glo. & alios. & iſte non videtur caſus noſter, quia confeſſio dotis receptæ facta fuit ante obligationem huius Iudæi, & licèt in ſolutum datio ſit facta poſt, videtur tamen attendenda cauſa obligationis, propter quam fit in ſolutum datio, & non ipſe contractus in ſolutum dationis, l. manumiſſiones, ff. de iuſt. & iu. & uoluit Bar. in l. poſt cõtractum, col. fi. de dona. Ego autem diſtinguẽdum puto, utrum quęritur an in ſolutum datio dicatur facta in fraudem reſpectu cauſæ dotis confeſſatæ, an verò reſpectu precii, ſcilicet ad cauſam dotis confeſſatæ reſpectus habeatur, quia iſta confeſſio præcedit obligationem Iudæi poſterioris creditoris, uidendum eſt an confeſſio receptæ dotis facta conſtante ma-

trimonio cenſeatur facta in fraudem futurorum creditorũ
& ad hunc articulum tendunt allegata hincinde per D.Cõ-
ſultores. ſuper quo articulo datur à dicta regula, quod in du
bio confeſſio nõ præſumatur facta in fraudem creditorum
futurorum per tex. in l. fi. C. de iu. fiſci lib. 10. & in l. ait præ-
tor. §. ita demum, ubi Bart. ff. de his, quæ in fraud. cred. niſi
adſint probabilia ſigna fraudis, ut per Bar. in d. §. ita demũ,
& Sali. in d. auth. ſed iam neceſſe. ſigna autẽ traduntur in l. ſi
priuatis, ff. qui, & à quibus. in caſu iſto reducantur aliqua
ſigna quæ leuia ſunt, & ex conſtitutione dotis omnium bo-
norum, quæ confeſſionem dotis præceſſit, apertè tolluntur.
vnde non credo ꝙ talis confeſſio fuerit facta in fraudem fu
turorum creditorũ, & maximè dicti Hæbrei creditoris mo-
dicæ quantitatis, ſm glo. & Bal in d. auth. ſed iam neceſſe. Si
vero ad precium & valorem domus, quæ pluris eſt quàm ſit
debitum dotis confeſſatæ, reſpectus habeatur putn inſolutũ
dationem factam poſt obligationem Iudęi, fore fraudulen-
tam: nam cum rem valoris ſexcentum maritus dederit uxo
ri inſolutũ pro quadringentis, in ducentis fraudem facit cre
ditoribus, l. 1. §. ſi quis in fraudem, ff. ſi quid in fraudem pa-
tro. & ibid expreſsè decidit Bart. & poſt eum clarius Imola
in l. ſi conſtante, in 4. q. ff. ſolu. mat. inquit enim Imola, col.
pen. verſ. circa quartam. poteſt maritus conſtante matrimo
nio confiteri ſe vergere ad inopiam, prout confeſſus fuit hic
maritus, & dotem reſtituere, dummodo non excedatur mo
dus circa precium rerum, & ſic quantum ad exceſſum puto
inſolutum dationem non carere fraude. Tertio caſu an in-
ſolutum datio ſit nulla, vel annullanda. quia facta pro ui-
non precio quàm res valeat? dico quod vxore, cui fuit in-
ſolutum data, uolente exburſare quod pluris eſt ipſi Iudæo
creditori, firma erit inſolutum datio: alioquin ſubhaſtanda
domus eſt, & vtriq; de precio ſatisfaciendum, l. fina. & ibi
expreſsè not. Bal. C. de iure dom. impetran. & firmant Aret.
& Soci. in l. certi condictio, §. quoniam, ff. ſi cer. per. Pau. Ale
xan. & Iaſ. in l. ſi non ſortem, §. ſi centum, ff. de condi. indeb.

S V M M A R I V M.

1 *Locationi an teneatur ſtare emptor, ſi iuramentum interue-*
nerit. & num. 4.
2 *Iuramentum obligat preciſè ad factum, niſi ſit alienum. &*
num 6.
3 *Actio perſonalis non tranſit in ſingularem ſucceſſorem.*
4 *Locata res vendi poteſt, niſi in contrarium adſit pactum cum*
ſpeciali hypotheca.
5 *Facti alieni promiſſio etiam cum iuramento non obligat pro-*
mittentem.
7 *Conductor non poteſt retinere rem conductam iure pignoris, ſi*
ei offeratur ab emptore intereſſe.
8 *Habens conductor anteriorem hypothecam poteſt expelli à cre-*
ditore habente poſteriorem, ſi ei offeratur intereſſe.
9 *Pignus poteſt extingui à quolibet habente ius in rem, offerendo*
creditori debitum.
10 *Iuramentum obligat præciſè locatorem, quamuis adſit hypo-*
theca.
11 *Conductor poteſt ſemper inuito locatore inſiſtere rei locatæ.*
12 *Conductor non poteſt niſi pacto initio inter emptorem & locato-*
rem, quòd non expellatur niſi ſibi ius pacti cedatur.

RESPONSVM XXIX.

Qui ueritas eſt, me dirigat in ſemitam ueritatis.

1 EMptorem nõ teneri ſtare colono Diuus
Alexander Fuſco reſcripſit ut
habetur in l. emptorem, C. loca. & idem prior re
ſponderat Caius in l. ſi merces, §. 1. ff. eo. ubi
conſulit locatori ſi nolit teneri ad intereſſe co-
lono, vt rem locatam vendat ſaluo iure coloni. idem reſpõ
dit Iulianus in l. qui fundum, ff. eo. ſed an idem dicendum
ſi locator, qui rem locatam vendidit, promiſit facere condu
ctorem habere tenere ſub hypotheca & obligatione bono-
rum ſuorum? Bar. in d. l. emptorem, quem Imo. Lu. Ro. Pau.
Alex. & alij communiter ſequuntur, cauſatiuè eum teneri
colono ſtare putat, ſi nolit intereſſe ſoluere. Bartholom. aũt
Socin. acutiſſimi ingenij uir, eum præciſè teneri reſpondit,
maximè eo caſu, quo locator iurauerit promiſſa obſeruare.
2 Ita Soci. conſ. 90. viſis quibuſdam actis, li. 4. † quia locator
tenetur ad præciſam patientiam, l. æ dem. C. locati. maximè
propter iuramentum, quod obligat præciſè ad factum ſecũ
dũ gl. à Doc. receptã. in l. ſi pecuniam, ff. de cõdi. ob. cauſ. Cũ
igitur res locata ſit pro præciſa patiẽtia hypothecata, poterit
conductor pignori incumbere, donec præciſa præſtetur pa-
tientia; nec liberatur locator etiam ꝙ emptor uelit intereſ-
ſe ſoluere, quia non præſtatur quod principaliter debetur,
& hanc dicit eſſe communem mẽtem Doctorum maximè
Bat. in d. §. ſi vir, & Ang. conſi. 2.

Ego autem credo emptorem nunquàm præciſè cogi poſ-
ſe ſtare colono, & hanc eſſe omnium Doct. ſententiam, & ip
ſum D. Bar. in hoc decipi, & allucinari. ad quod demonſtrã-
dum præmitto, quod locator ſolum eſt obligatus colono,
vel inquilino, ad patientiam ex contractu locationis, ex quo
oritur contra eum duntaxat actio perſonalis, quæ ex condu-
cto nominatur, Inſt. de act. §. in perſonam. verſ. item commo
3 dati, &c. & l. 1. & per totum. ff. & C. locati. † & quod actio per
ſonalis non trãſit in ſingularẽ ſucceſſorem, l. 1. §. ſi hæres per-
cepto fundo ff. ad Treb. ſtatuit Diuus Alex. quod emptor nõ
teneretur ad patientiam colono, vel inquilino, vt dicitur in
4 d. l. emptorem. Item præmitto, † quod locator non reperitur
prohibitus rem locatam diſtrahere, d. l. emptorem. etiam ꝙ
fuerit pro obſeruatione contractus obligata, niſi conuentũ
ſit quod durante locatione non poſſit alienari, & pro obſer-
uatione pacti res ipſa ſpecialiter fuerit hypothecata, ut eſt
tex. ualde ſingularis in l. ſi creditor. ibi, nullam uenditionẽ,
ff. de diſtract. pign. Quibus ſic præmiſſis oſtendo emptorem
data ualiditate emptionis non poſſe cogi ad patientiã præ-
ſtandam colono, ſeu inquilino; non quidem actione perſo-
nali ex conducto, quia in eum non tranſiuit, d. §. ſi hæres. nõ
ẽt per retentionem pignoris, quia aut conductor uult pigno
ri inhærere quouſque locator, qui vendit, præſtet patiẽtiam;
aut donec locator faciat quod emptor ipſe patiatur eum
uti frui.

Primo caſu conſtat conductorem fruſtra requirere patiẽ-
tiam locatoris, quia poſt uenditionem, qua dominium fuit
tranſlatum in emptorem, non amplius eſt agendum de uen
ditoris patientia, ſed patientia emptoris, qui uult uti re ſua,
& ipſum colonum deijcere.

Secundo caſu ſi uult pignori incumbere donec locator
fecerit quod emptor præſtiterit patientiam ipſi colono uten
di fruendi, quod eſt id totum, quod poteſt colonus, dicere:
tunc reſpondeo quod ad iſtud non poteſt locator idemque
uenditor, & minus emptor præciſe cogi. & ideo ſoluendo in
tereſſe, debet liberari, l. 1. ff. de act. empti. l. ſtipulationes non
5 diuiduntur, §. Celſus, ff. de uerb. obli. † Quod autem locator
non poſſit præciſè cogi facere quod emptor patiatur patet,
quia ad factum alienum nemo tenetur, l. iſta ſtipulatio. in
princ. ff. de uerbo. oblig. §. ſi quis alij, Inſt. de inut. ſtip. etiam
6 ſi iurauerit ſe facturum quod emptor pateretur, † quia iu-
ramentum in obligationibus facti alieni non obligat præci
sè iuran. ad faciendum, quod aliud faciet, ut traditur per
gl. & Panorm. in c. ex reſcripto, de iureiur. & in c. ex litteris,
de ſponſa. & Iaſ. poſt alios in d. l. ſtipulatio iſta, in 5. fallen. ex
iſtis patet quòd Soc. decipitur in fundamento. quod clarius
apparebit ex reſolutione eiuſdem. Sed antequam ad ip-
ſam reſolutionem accedam, liber demonſtrare quod com-
munis Docto. ſententia aduerſatur ſingulari opinioni ip-
7 ſius Soci. In primis contra Soc. † quod colonus non poſſit
pignoris iure retinere rem conductam, ſi emptor offerat in
tereſſe, uel pœnam ſi quæ fuit adiecta, firmant Bar. Bal Sali.
& Pau. de Caſt. in d. l. emptorem, & idem tenet Sali. in l. mã-
cipia, per illum tex. C. de reb. alie. non alien. & in d. l. qui fun
dum. idem tenent Io. de Imo. Lud. Roma. Pau. de Caſt. & d.
8 Alex. in d. §. ſi uir. adducentes rationem, † quia ſi poſteriori
creditori habenti pariter hypothecam, licet expellere con-
ductorem habentem anteriorem hypothecam. offerendo ſi
bi intereſſe, l. cum fundus ff. de diſtrac. pig. multo magis de-
bet licere emptori habenti rei dominium & poſſeſſionem,
9 † nam & ipſi, & cuilibet habenti ius in re competit facultas
offerendi ad extinguendum ius pignoris ſecundum Pau. in
l. ſi res obligata, ff. de leg. 1. & cuilibet poſſeſſori etiam iniu-
ſto ſecundum Bal. in l. Paulus, §. fi. ff. quib. mo. pig. uel hypo.
ſol. Bar. l. ſi mulier, ff. eo. & quia obligatio principalis ex con
tractu locationis competit ad intereſſe, ſi locator non patia-
tur conductorem uti frui, d. l. qui fundum. ergo hypotheca.
quæ

quæ eſt acceſſoria ad obligationem principalem, regulatur
ſecundum naturam ipſius principalis obligationis, l. eos, C.
de uſu. & ſublata principali actione, reſoluitur hypotheca, l.
ſi tibi, §. de pignore, ff. de pact. & l. ſoluitur, in princ. & §. 1. ff.
quib. mod. pig. uel hypo. ſol.
10 Non obſtant mô adducta per Soc. † ꝙ locator, q locauit, &
iurauit, obligetur præciſè ad patientiam, quia iſtud côcedo
ſi de patientia propria ipſius locatoris ageretur: nam con-
ductor exiſtens in tenuta poteſt rei inſiſtere inuito locatore,
etiam quod res ipſa nô ſit hypothecata, d. l. ædem, & l. ſi duo,
§. cum inquilinus, ff. uti poſſid. & ibi not. ſed locator non
poteſt cogi preciſè facere quod emptor patiatur, d. l. ſtipula-
tio. in princip. hoc autem loco agitur, vt emptor patiatur ut
ſupra oſtendi, ergo &c. & quod ita ſit, probatur in d. l. ſi mer-
ces, §. 1. vbi ad litteram dicitur locatorem teneri ſolum ad
intereſſe de patientia emptoris, non autem locatoris: nam ſi
de ſua ageretur, ſemper & indiſtinctè teneretur emptor ſtare
11 colono, † quia quantum ad locatorem ſemper conductor
poteſt eo inuito rei inſiſtere. d. l. ædem, cuius contrarium de
ciditur quo ad emptorem in d. l. emptorem, & in d. l. ſi mer-
ces, §. 1. & in d. l. qui fundum. ex hoc etiam apparet non be-
ne ad rem facere aliud, quod adducitur per Soci. dum dicit
quòd reg. illa quòd obligatio facti tollitur per ſolutionem
intereſſe, non procedit excipiendo, arg. l. res hypothecæ, ff. de
pig. quia verum ſi exceptio proponatur contra obligatum
ad factum, vt ſi exceptio retentionis proponatur contra loca
torem nolentem expellere conductorem, ut dicitur in d. l.
ædem. ſecus ſi proponatur contra tertium ſingularem ſuc-
ceſſorem, d. l. emptorem. nam huiuſmodi exceptio retentio-
nis eſt perſonalis ſecundum Cy. Abb. Bal. & alios in d. l. em-
12 ptorem, poſt gl. in uer. emit. dicunt, † quòd conductor non
poteſt uti pacto inito inter locatorem & venditorem de nô
expellendo ipſum conductorem, niſi ſibi cedatur ius pacti.
Non denique obſtat dum dicitur, quòd Bart. in d. §. ſi uir, te-
net quòd emptor tenetur ſtare colono habenti ius hypothe-
cæ in re locata, quod etiam expreſſè dixit Raph. Com. in d. l.
qui fundum, & d. Ant. & Panorm. in c. fi. ne præla. uices ſuas.
quia verum dicunt, ſi de obligatione cauſatiua intelligâtur,
ideſt ſi nolunt ſoluere intereſſe. & ita ſe ipſum declarat Bar.
in d. l. emptorem, & ibi clarius Sal. & Pau. de Caſt. & Bar. in l.
uectigalia, & ibi no. Imola, ff. de publ. & d. Alex. in d. §. ſi uir.
& ita firmat idem Soc. ſibi contrarius, conſi. 29. viſis duabus
locationibus, ad fi. co. lib. 4. & d. Io. Cro. de Monte Ferra. in l.
filiusfam. §. diui, car. 11. ff. de leg. 1. & illatio, quam facit Bar.
in d. §. ſi uir, de habente dominium utile ad habentem hypo
thecam, procedit quantum ad ſimplicem facultatem retinê
di, ſed quantum ad effectum retentionis Bar. ibi nullam fa-
cit illationem nec æquiparationem. Laus Deo.

Reſponſum primum eſt impreßum ſub nu. 215. ſecundum impreßionê Lugduni anni 1564. inc. in cauſa beneficiali.

SVMMARIVM.

1 *Dominium an probetur per inſtrumenta recognitionum. & numero 4.*
2 *Dominium ſine traditione ſolo titulo transfertur fauore eccleſiæ.*
3 *Confeßione licèt non transferatur dominium, probatur tamen.*
5 *Confeßio unius etiam iurata, alteri non nocet.*
6 *Recognitio probat contra recognoſcentem, non contra tertium, ſi agatur actione perſonali: ſecus ſi reali. & nu. 8.*
7 *Inueſtitura etiam antiqua, non probat dominium contra tertios poſſeſſores, ac nec poſſeßionê, niſi tertius habuerit cauſam ab inueſtito, & nu. 9.*

DE PROBATIONIBVS.

RESPONSVM II.

AGit Capellanus capellæ decê Martyrum
eccleſiæ Grauiſonis rei vêdicatione côtra
Capitulum eccleſiæ S. Pet. Auenionis, ad
25. ſalmatas terræ ſitas in territorio Graui
ſonis loco dicto in Caſolen. confinatas ab
oriente & occidente cum itineribus pu-
blicis à meridie cum uallato diuidente territoria Maglianę
& Grauiſonis. nunc quæritur, an ſint probata duo extrema
neceſſaria ad uictoriam actoris. ſ. dominium in agente, &
poſſeſſionem in conuento, iuxta text. in l. 1. C. de alie. iud.
mut. ca. fac. & Inſt. de act. §. ſed iſtæ. & in c. examinata, de iud.
& in c. Abbate, de re iud. lib. 6.

Prima fronte uideretur dicendum, quòd ſic: quia exhibi-
ta fuere quamplura inſtrumenta recognitionum, & inter cę
tera duo, videlicet inſtrumentû recognitionis factæ per Ioâ-
nem de Fangeria, qui recognouit 25. ſalmatas deſignatas in
libellos & aliud inſtrumentum recognitionis factæ per Ioâ-
nem de Luperijs, ſucceſſorem dicti Ioannis Fangerię regi-
1 ſtratæ in proceſſu fol. 70. & fol. 328. Per † inſtrumenta aût re
cognitionum probatur dominium rei recognitæ in fauorê
eius, à quo recognoſcitur, l. cenſualis, C. de donat. & ibi ex-
preſſè not. Bal. quod ſtatim quod recognoſcitur res ab eccle
ſia, illico efficitur cenſualis. & licèt ſit dubium, an per ſimpli
2 cem recognitionem transferatur dominium, † quia ſine tra
ditione, vel quaſi, non transferuntur rerum dominia, l. num-
quam nuda, ff. de acq. rer. dom. l. traditionibus, C. de pact. ta-
men fauore eccleſiæ ſolo titulo acquiritur dominium, l. fin.
C. de ſacroſanct. eccleſ. item non procedit, quando recogno
ſcens ſe tenere rem ſub cênſu & ſeruitio addit, & ſub directo
dominio & maiori ſignoria. tunc per talem recognitionem
probatur dominium in fauorem eius, à quo recognoſcitur,
ſecundum Bal. in l. cum falſa, col. 3. C. de iu. & facti ign. & d.
Iacob. de S. Georgio in tract. feud. in verſ. dictique uaſalli, in
3 fi. Nec obſtat, quòd ſola confeſſione non transferatur domi
nium, l. ſi quis vi, §. differentia. ff. de acquir poſſ. quia etſi cô-
feſſio non habeat effectum transferendi dominium, habet
tamen effectum probandi, l. Publia, cum ſimilib. ff. depo. ad
quid enim inuentæ eſſent huiuſmodi recognitiones, ſi nihil
operarentur, Auth. ſi quas ruinas & ibi not. C. de ſacroſanct.
eccleſ. ita in propoſito dixit Bal. in c. 1. uerſi. item Oldra. quę
rit. de Capit. qui Cur. vend. dicamus igitur per inſtrumen-
ta recognitionum probari dominiû in fauorem eius, a quo
fuit res recognita. & ſi dicatur, quòd recognitio probat con-
tra recognoſcentem, non contra tertium. Reſpondetur, ꝙ
D. Guido Papæ deciſ. 272. exordiente, vtrum dominium. te-
net quòd etiam probet contra tertium poſſeſſorem, quem
ut intelligo D. Aduocatus actoris adducit pro ſuo principa
li fundamento.

Præmiſſis minimè attentis non intrando illam difficulta-
tê, an recognitio probet contra recognoſcentem, quæ eſt ad
modum ambigua, & habet multos nodos. Reſpondeo intre
4 pide, † quod recognitio non probat in præiudicium tertij
poſſeſſoris. caueat Guido quantum poſſit, quia patet veritatê
eſſe in contrarium, In primis côtra ipſum ſe offert magiſtra-
lis regula, res inter alios acta alijs non obeſſe, toto ti. C. res
inter alios acta. reg. non debet alteri, de regu. iur. & l. ſi unus,
§. ante omnia. ff. de pact.
5 Secundo in contrarium facit, † quia confeſſio unius etiâ
iurata, alteri non nocet, l. nam & poſteà. §. fin. cum l. ſeq. ff. de
iureiu. l. fi. C. de accuſ. c. 1. de confeſſ. c. ſignificaſti, de adult.
c. quam ſit graue, de exceſſ. prælat.

Tertiò côtra ipſum eſt tex. in proprijs terminis in l. ſi fun-
ctionis, C. de don. per quem ita concludit Bal. in d. l. cenſua-
6 lis, limitando quod ibi dicitur, vt. ſ. † recognitio probet con
tra recognoſcentem, non contra tertium.
7 Quarto facit, † quia inueſtitura, quę plus iuris tribuit inue
ſtienti, quàm ſimplex recognitio, ſecundum Bal. in d. c. 1. de
Cap. qui Cur. uend. non probat dñium ꝯ tertios poſſeſſores,
ſm Spec. tit. de loca. §. nunc aliqua. verſ. 57. gl. Panor. & alios
in c. inter dilectos, per illum tex. de fide inſtru. & in l. ad pro-
bationem. C. loca. Non obſtant adducta pro contraria par
8 te, quia multipliciter rñdetur. † & primo, quod recognitio &
Inueſtitura probat ꝯ recognoſcentem & inueſtitum, ſi aga-
tur ad cenſum, vel ſeruitium actione perſonali: ſecus ſi agat
actione reali, & principaliter diſceptet de dominio ſm glo.
& côiter Can. in d. c. inter dilectos, & Bar. in l. legata inutili-
ter, ff. de adim. leg. Alex. conſ. 12. viſo proceſſu. lib. 4. & conſi.
43. uiſis & ponderatis eo. lib. Secundo reſpondetur, ꝙ præ-
dicta procedere poſſunt, qñ agitur ꝯ recognoſcentem & em-
phyteutam, ſecus ſi agatur ꝯ tertiû poſſeſſorê, d. l. ſi functio-
nis, cum alijs ſupra allegatis. & ita etiam tenet Soc. côſi. 266.
9 In cauſa, quæ uertitur. col. 5. lib. 2. † vbi ampliat, ut etiam in
antiquis inueſtitura non probet dominium contra tertium.
imò non etiam probat contra poſſeſſorem, qñ tertius reperi
tur poſſidere ſecundum Corn. conſ. 24. licèt in themate col.
pen. lib. 4. & ita conſuluit Bal. conſ. 377. Otto pretendens. lib.
1. Non obſtat auctoritas D. Guid. quia, pace ſua dixerim, nô

rectè ſentit, nec ſuam opinionem iuſtificat aliqua lege, uel
ratione, & contra ipſum eſt cõis opinio iuſtificata iuribus &
rationib. ut patet ex præmiſſis. & ſi quis vellet ſaluare ſentẽ-
tiam D. Guid. qui fuit ſolennis Doctor; poſſet dicere, ꝙ ſua
opinio procedit, quando conſtat ꝙ tertius poſſeſſor, contra
quem agitur, habuiſſet cauſam a recognoſcente, vel emphy-
theuta, auth. qui res iam dictas, C. de ſacroſanc. eccleſijs. per
quem tex. ita tenet Sal. in l. fi. col. fi. C. de iure emphy. nã tunc
ceſſat ratio, ꝙ res dicatur inter alios acta, cum tertius ſit re-
cognoſcentis ſucceſſor, & ideo in caſib. in quibus recogni-
tio, ſeu inueſtitura probat contra cognoſcentem, in eiſdem
probat contra ſucceſſores, etiam ſingulares ſecundum Iaco.
Butri. in l. ſcripturas, C. qui potio. in pign. hab. quem refert &
ſequitur Soc. conſi. 50. ſubtiliter & copioſè, col. 2. lib. 4. & la-
tius conſi. 68. uiſa & diligenter conſiderata, col. 3. eo. li. cum
igitur Capitulum non habeat cauſam à recognoſcẽtib. ſed
à Vinſono Arnandi, non uideo quomodo dici poſſit, quòd
recognitiones probent contra Capitulum.

SVMMARIVM.

1 *Vicarij in ſpiritualibus auctoritas probari poteſt per duos teſtes inſtrumentarios, etſi in inſtrumento Vicariatus non ſit expreſſa.*

2 *Mandatum Vicarij poteſt probari non ſolum per inſtrumentum, ſed etiam per teſtes.*

3 *Scriptura in quibus caſibus requiratur.*

4 *Teſtes tot ſufficiunt ad probandum errorem Notarij, quot ſufficiunt ad ſubſtantiam actus per errorem facti, uel omiſſi.*

5 *Acta ab eo, qui communiter reputabatur Vicarius, tenent.*

RESPONSVM III.

Præmiſſa Reſponſa Clariſſimi Doctoris D.
Io. Lopis, dudum Auditoris mei acutiſſimi, iuri
dica exiſtimo.
1 Primum enim Reſponſum, † quòd per duos te
ſtes inſtrumentarios probatur generalis poteſtas Vicarij in
ſpiritualib. licèt in inſtrõ Vicariatus hoc non reperiatur ſcri
2 ptum, ueriſſimum puto: † quia mandatum Vicarij non ſolũ
poteſt probari per inſtrm, ſed etiam per teſtes, cum nõ ſit de
3 caſibus requirentib. † ſcripturam, de quib. per gl. in c. 1. de cẽ
ſi. lib. 6. Ita in ſpecie reſpondet Dec. conſ. 169. col. 2. ſicut er-
go poſſet per duos teſtes probari poteſtas Vicarij, ubi nullũ
foret confectũ inſtrm, pari ratione probari poterit per duos
teſtes, ꝙ omiſſum fuit per Notariũ, maximè ꝑ duos teſtes in-
ſtrumentarios, quibus nullus contradicit ſecundum glo. &
4 Bar. in l. eum proponebatur, ff. de leg. 2. † tot. n. teſtes ſufficiũt
ad probandum errorem Notarij, quot ſufficiunt ad ſubſtan-
tiam actus per errorem facti, vel omiſſi, ut ibi per Bar. & Sa-
lic. in l. in exercendis, in 6. q. C. de fi. inſtru. & Ange. in l. quo-
niens, ff. de hæred. inſt. & plenè traditur per Scrib. in l. errore,
C. de teſt. per Alexa. conſi. 143. ſuper teſtamento, lib. 1. Dec.
conſi. 105. in 2. dubio, cum ſimilibus. Secundũ etiã Reſpon
5 ſum iuri conſonum arbitror, † quòd acta ualeant, & ſi per lit-
teras non probetur Vicarij poteſtas, ſi à partibus non nege-
tur: ſi uero negetur, ſufficit probare habitionem, nominatio
nem, & reputationem, per l. Barbarius, ff. de offi. prætoris, ſe-
cundum Innoc. in c. nihil. de elec. & ita in terminis determi
nant Domini de Rota, deciſ. 47. ſub rub. de probat.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium an probetur per oſcula & tactus mãmillarum, ac per publicam famam.*

2 *Fama ſola non eſt ſufficiens ad probandum ea, quæ ſunt grauis præiudicij.*

3 *Sponſalia de futuro per oſcula & amplexus non tranſeunt in matrimonium.*

4 *Conſuetudo, qua fœminæ admittunt uiros ad oſcula & amplexus, prout eſt in Gallia, ualet & remouet omnem ſuſpitionem.*

5 *Dotem an amittat mulier propter oſculum, remiſſiuè.*

6 *Matrimonium de iure canonico non probatur ex ſola cohabitatione, niſi fauore filiorum, ut præſumantur legitimi.*

7 *Filij nati ex matrimonio putatiuo, habentur pro verè legitimis.*

8 *Probatio præſumptiua non admittitur, ubi agitur de pœna priuationis iuris ſui.*

9 *Matrimonium antiquum quod dicatur, relinquitur iudicis arbitrio, conſiderata qualitate facti & temporis.*

10 *Matrimonium difficilius probatur inter ſuperſtites cum agatur de impediendo alio matrimonio, quàm inter mortuos.*

RESPONSVM IIII.

Aliona ſubſtituta contendit exclu-
dere matrem à lu
ctuoſa hæreditate filiæ prætextu quod tranſiuerit
ad ſecunda uota, ſic diſponente ſtatuto prouin-
1 ciali. Ideò quæritur, † an per publicam famam
oſcula & tactus mãmillarum probetur matrimonium?
Prima fronte reſpondendum uidetur, quod ſic, quia hic prin-
cipaliter agitur de ſucceſſione, & incidẽter quæritur de ma-
trimonio: quo caſu per publ. famam videtur concludenter
probari matrimonium ſecundum Ioan. And. in c. peruenit,
qui filij ſint leg. vbi inquit, ſi de patris vel matris hæreditate
diſceptetur, & negetur filium eſſe legitimum, tunc ſola fa-
ma pub. ſufficit ad probandum matrimonium. ſequitur Ge-
min. conſi. 27. ſuper dubijs. col. 2. per tex. in c. cauſam. qui fi-
lij ſint legitimi, & ibi gl. Panorm. & alij idem concludunt.
Verum his, & ſimilibus non attentis contrarium uerius eſſe
reſpondeo, quod per publicam famam, oſcula, & tactus mã
millarum non ſufficienter probetur matrimonium. conſtat
2 enim quod ſingula diuiſa non probant, † nam ſola fama nõ
ſufficit ad probandum ea, quæ ſunt grauis præiudicij, cap.
ueniens. de teſti. l. 3. §. eiuſdem, ff. eod. tit. & ita in propoſito
noſtro Hoſt. Panor. Dom. Ant. & alij in c. illud, de præſump.
quod per oſcula & tactus mãmillarum non probetur matri
3 monium etiam præſumptiuè: ex eo patet, † quod per oſcula
& amplexus ſponſalia de futuro non tranſeunt in matrimo-
nium, c. fi. ubi Dom. Anto. & Panorm. de ſponſa. & conſuluit
Calde. conſi. 2. ſub rubr. de ſponſ. & Corn. conſi. 116. decre-
4 ueram. col. 2. lib. 3. † Quod maximè procedere debet in pro
uincia Prouinciæ & totius Ciſalpinæ Galliæ, ubi fœminæ
paſſim uiros admittunt ad oſcula, & amplexus, quæ conſue-
tudo ualet & omnem ſuſpicionem remouet, ſecundum Io.
5 de Plat. in l. 1. C. de dom. & protect. lib. 12. Hinc eſt, † quod
vxor, quæ ſecundum aliquos propter oſculum perdit do-
tem, ut tenet Bald. in capitulo iux. de procu. tamen propter
talem conſuetudinẽ excuſatur ab huiuſmodi pœna, ut pro-
baui in Rubr. extra de iud. colum. 4. per ea, quæ tradit glo. in
capitulo, denique, quarta diſtinctione. Non etiam fama
iunctis oſculis & amplexibus probat matrimonium etiam
præſumptiuè. tum quia tales actus etiam ueneri proportio-
nantur, tum quia ubi agitur de probando matrimonio de
recenti fama & tractatus ſimul non probant concludenter
ſecundum Hoſtien. Dom. Anton. & Panorm. in dicto capi-
tulo illud, per illum tex. quorum opinio communiter reci-
pitur ſecundum Soci. conſi. 39. viſis & inſpect. colum. ſecun-
da lib. 1. & Dec. cõſ. 100. viſis diligẽter. col. fi. lib. 2. vbi cõſuluit,
ꝙ ad ꝓbãdũ matrimoniũ de recẽti nõ ſufficit ꝓbare ꝙ uir &
fœmina in eodem lecto ſimul iacuerunt, in eadẽ menſa ſi-
mul comederunt, & ita tenendum eſt alioquin iſtis in regio
nibus, ubi uiget huiuſmodi oſculandi & colludendi con-
ſuetudo, uolentes excludere matrem à luctuoſa ſucceſſio-
ne filij, uel affectantes impedire matrimonium legitimè
cum altero contrahendum, facilimè poterunt ſupponere lo
quacem perſonam, quæ rumorem matrimonij inter ſe coo-
ſculantes, vel colludentes ſeminabit: & hoc modo malignũ
conſequeretur intentum, quod eſt abſonum & crudele di-
ctu, ac bonis moribus penitus alienum. & ita etiam con-
cludit Domi. Alexander conſilio 150. in cauſa & lite, lib.
quinto.

Non obſtant contraria ſupra deducta, tum quia non pro-
cedunt ſine periculo, & contrarium conſuluit Socin. in d.
conſi. 39. cuius rationes non tranſcribo, quia uideri poſſunt:
tum ẽt ꝙ iure ſubſiſterẽt, nihil cõferũt ad caſum nr̃æ qõnis,
quia

quia ibi quæritur de probatione legitimitatis filiorum uolentium ſuccedere parentibus, pro qua legitimitate probanda fauore filiationis admittitur probatio, quæ non eſt admittenda aliis 10 caſibus, etiam ubi agitur de pro-
6 bando matrimonio. † Nam ex ſola cohabitatione de iure Canonico nõ probatur matrimonium etiam præſumptiuè ſed magis præſumitur fornicatio, c. aliter, 3. q. 5. not. per gl. & Panor. in d. c. illud. & tamen fauore filiorum, vt cenſeatur legitimi, ex ſola cohabitatione præſumitur matrimo-
7 nium ſecundum gl. & Panor. in d. c. lator. † nam etiam nati ex matrimonio putatiuo habentur pro verè legitimis, c. 2. c. ex tenore, qui filii ſint legitimi. & ita formaliter reſpondet Decius cõſ. 153. in effectu quæritur, col. 2. In caſu autem noſtro ceſſat huiuſmodi ratio, quia hic agitur de pœna priuationis hæreditatis debitæ matri, iuxta tex. in l. nam & ſi parẽ-
8 tibus, ff. de inoffi. teſtam. † ubi autem agitur de pœna priuationis iuris ſui, non eſt admittenda præſumptiua probatio, §. ſi de adulterio. ibi, ſi verax eſſe oſtendatur. in Auth. ut lic. matri, & auiæ. per quem ita dixit Bal. conſi. 221. nam quandoque. in prima parte. & Pet. de Anch. conſi. 48. probata tanti uiri ſæuitia. Præterea ubi agitur de probando matrimonio iam diſſoluto, dicitur agi de matrimonio antiquo. omne enim matrimonium diſſolutum poteſt dici antiquum,
9 † cum ſit arbitrarium iudici, quod dicatur antiquum matrimonium conſiderata qualitate facti & temporis ſecundum
20 Imol. in d. c. illud. & Alex. in conſi. 150. Inſuper, † quando agitur de probando matrimonio diſſoluto per mortem, non impeditur per talem probationem aliud matrimoniũ poſſe liberè contrahi: ſecus quando agitur de probando matrimonio inter ſuperſtites. tunc enim poſſet impediri aliud matrimonium, & agitur de præiudicio vtriuſque. Ideo requiritur plenior probatio ſecundum Panor. in d. c. lator. ubi formaliter inquit, quod reſpectu uiuentium ex cohabitatione, oſculis, & amplexibus canones potius præſumunt ſtuprũ quàm matrimonium, d. c. illud.

SVMMARIVM.

1 *Titulo dotis nullus alius titulus iuſtior & efficacior reperitur ad præſcribendum.*
2 *Præſcribuntur immobilia cum titulo & bona fide, ſpatio decem annorum inter præſentes, & xx. inter abſentes.*
3 *Reſtitutio Principis eſt reſtringenda.*
4 *Præſcriptio titulata difficilius tollitur, quàm nõ titulata, quia ſecunda eſt odioſa, prima autem mixta.*
5 *Reſtitutio in integrum prætextu minoris ætatis non conceditur aduerſus præſcriptionem inchoatam contra defunctum maiorem, & completam contra effectum maiorem, nec tempora aliqua ſunt ſubducenda de medio.*
6 *Inſtrumentum ad ſe extrahens, præſumitur ſcire in eo contenta.*
7 *Teſtamenti ſcientiam, ſiue notitiam, præſumitur habere habitans in domo teſtatoris.*
8 *Inſtrumenti contenta fatetur quis, illud exhibendo; ac legiſſe præſumitur, ſi penes ſe repertum fuerit.*
9 *Supplicans fatetur omnia in precibus contenta.*
10 *Falſa cauſa uitiat quamlibet gratiam.*
11 *Præſcriptio quare ſit introducta.*
12 *Confeßio partis eſt omnium probationum ſuperlatiua.*
13 *Scriptura priuata recognita plenè probat contra ſcribentem, qui eam recognouit & nu. 17.*
14 *Verbum, fuiſſe, ueritatem deſignat.*
15 *Proteſtatio contraria facta præcedenti, vel contemporaneo, non releuat proteſtantem, minus & fraudulenta. & nu. 18.*
16 *Interpretatio non admittitur, ubi uerba non ſunt ambigua, vel quando ex coniecturis diſcerni poteſt intentio loquentis.*
19 *Exceptio non veriſimilis, quando admittatur.*
20 *Stultus quæ ignorat, aſſeuerat.*
21 *Sapiens non utitur cautionibus inutilibus, nec ſcribit ſibi nocitura.*
22 *Iurans ſponte, ſe ſuſpectum facit, nec dolo caret iuſiurandum.*
23 *Inſtrumentum publicum facit euidentißimam probationem, & dicitur probatio probata, & ex eo reſultant tres præſumptiones.*
24 *Inſtrumentum originale an ſit ſubſignandum, ſeu ſubſcribendum manu Notarij, qui illud recipit.*
25 *Conſuetudo eſt probanda, cum ſit facti, & non extenditur de loco ad locum, cum ſit localis.*
26 *Conſuetudo poteſt facere, quòd inſtrumentum non ſolenne ſit ſolenne, & ualet contra ius poſitiuum; & quòd credatur priuata ſcriptura, ſicuti publica. & nu. 32.*
27 *Notarij ſtylus eſt attendendus.*
28 *Inſtrumentum uitiatur ob omißionem indictionis, niſi aliter ex conſuetudine obſeruetur.*
29 *Conſuetudo in remittendis ſolennitatibus habet uim ſupremi Principis.*
30 *Inſtrumento ex originali ſcripto manu Notarij de eo rogati, poteſt exemplar extrahi, etſi de per ſe originale repertum fuerit.*
31 *Scriptura manu Notarij ſcripta, dicitur publica & authentica quamuis nõ reperiatur protocollum, ſi Notarius ſit legalis & approbatus.*
33 *Solennitas non neceſſaria minus ſolenniter adhibita, non uitiat actum.*
34 *Sigilli non neceſſarij amißio, vel corruptio, non uitiat inſtrumentum.*
35 *Conſuetudo remouet ſuſpitionem falſitatis.*
36 *Notarius debet eſſe rogatus de inſtrumento, & in dubio præſumitur rogatus, ſi atteſtatur ſe publicaſſe inſtrumentum.*
37 *Inſtrumentorum contrariorum tollitur inuicem eorum fides.*
38 *Illatio non fit ex ſeparatis.*
39 *Inſtrumenti pars falſa non uitiat alias partes, ſi non ſit ſubſtantialis, nec formalis.*
40 *Inſtrumenta ſi reduci poſſunt ad concordiam, tollitur omnis ſuſpitio falſitatis.*
41 *Verbum, factum, poteſt exponi id eſt fieri promiſſum.*
42 *Actus multiplicabilis poteſt præſumi bis factus, ſi contentio ſit de tempore.*
43 *Error circa circumſtantias negocij, non ſubſtantiales, ac circa non neceſſarias demonſtrationes, non uitiat inſtrumentum, nec actum.*
44 *Singula quæ non proſunt, multa iuuant.*
45 *Priuata inſtrumenta iunctis aliquibus adminiculis probant.*
46 *Acta ſolenniter præſumuntur ex antiquitate temporis, etiam ſi non appareret.*
47 *Probationes leuiores ſufficiunt ob antiquitatem.*
48 *Inſtrumenta confecta minus ſolenniter per Notarios defunctos, faciunt ſemiplenam probationem.*
49 *Arbitrorum ſubſcriptio ſi non eſt neceſſaria, minus eſt teſtium.*
50 *Inſtrumentum ſubſcriptione teſtium firmius robur ac maiorem auctoritatem & fidem ſuſcipit.*
51 *Sententia retractatur per confeßionem victoris, licèt in iudicatum tranſierit.*
52 *Probatio per partis confeßionem admittitur contra præſumptionem iuris & de iure.*
53 *Filij non hæredes, an ſuccedant in feudis.*
54 *Feuda in Delphinatu redacta ſunt ad inſtar patrimonialium. idem ferè in tota Gallia.*
55 *Agens ſine actione, repellitur.*

RESPONSVM XXIIII.

SI vnquàm diuina inſpiratione opus fuit, in hac cauſa maximè neceſſaria uidetur, in qua tam facti longinquitate, quàm colligantium aſtutia veritas ipſa obumbratur. Ego pro ingenioli mei tenuitate nitar oſtendere nullum ius cõpetere Dño

de Muris in caſtro & iuriſdictione Riglianetæ, & conſequē
ter retractandum eſſe arreſtum in eius fauorem latum, rein
tegrandumque & reſtituendum fore Dominum de Redo-
lis. Secundo demonſtrabo Dominum de Muris non fuiſſe,
nec eſſe reſtituendum aduerſus præſcriptionem, Tertio o-
ſtendam ex deductis & productis per D. de Redolis eliſam
& penitus ſublatam eſſe actionem D. de Muris.

Ad primum reſpondeo fundatam eſſe intentionem D. de
1 Redolis † ex titulo dotis, quo nullus iuſtior & ad præſcriben
dum efficacior, l. 1. ff. pro dote. cum igitur titulo dotis D. de
Redolis poſſederit caſtrum annis quinquaginta, hæſitandū
2 non eſt, quin decurſa ſit & completa præſcriptio. † nam inter
præſentes cum titulo & bona fide pręſcribuntur immobilia
ſpatio annorū x. Inter abſentes ſpatio 20. l. 1. & per totum, in
l. fi. C. de præſcrip. longi temporis.

Ad ſecundum quod d. de Muris non fuerit nec ſit reſtituē
dus aduerſus præſcriptionem virtute Regij reſcripti, oſten-
ditur pluribus rationibus.

3 Primo, † quia reſtitutio Principis eſt reſtringenda, non
amplianda, l. fi. C. de ſententiam paſ. c. quamuis, de reſcrip.
lib. 6. ex hoc apparet reſcriptum Regis, quo mandatur reſti-
tuendum eſſe d. de Muris aduerſus præſcriptionem cauſa-
tam ex ſolo curſu temporis non eſſe extendendam ad præ-
ſcriptionem cauſatam cum titulo, bona fide, & curſu longiſ-
ſimi temporis, tum quia reſtitutionis gratia non eſt am-
pliāda ut iam dixi, tum quia nulla ſubeſt hoc caſu ratio am-
4 pliandi; † nam præſcriptio titulata non ita faciliter tollitur,
ſicut præſcriptio non titulata, ſecundum Bar. in l. fi. ff. de eo,
per quem fa. ent. quia præſcriptio non titulata, quæ ſolo cur
ſu temporis perficitur, eſt merè odioſa, præſcriptio vero cau
ſata cum titulo, eſt mixta, partim, ſ. fauorabilis, partim odio
ſa ſecundum glo. in l. fi. C. de edi. di. Adr. toll. & probatur
in c. placuit, §. præſcriptionum, 16. q. 3. Intelligamus igitur
illa verba reſcripti, Non obſtant quæ dit in laijs du. temps
de la detention, de præſcriptione cauſata ex ſolo curſu tem-
poris, prout ſonant, non de præſcriptione cauſata mediante
titulo dotis ad præſcribendū iuſtiſſima, d. l. 1. ibi, iuſtiſſimus
titulus eſt, qui pro dote appellatur.

Secundo, quia per reſcriptum Dom. de Muris mandatur
reſtitui aduerſus præſcriptionem ex cauſa minoris ætatis, &
ignorantię, ut patet ex illis verbis, durant le temps de la mi-
norite, & ignorace ſubſęcutiua, ſi modo oſtendatur quod mi
norętas, vel ignorantia, non fuerunt cauſa læſionis, firma
ſtabit noſtra concluſio quod non eſt reſtitutio concedenda,
l. prima. C. ſi aduer. uſucap. l. non eſt incognitum, C. quibus
non obijcit long. temp. præſcrip. hoc autem ſic oſtenditur,
Caſtrum Riglianetæ titulo dotis traditum fuit Dominæ V.
de anno 1466. Ponſetus autem, pater Domini de Muris o-
bijt anno 1477. & ſic in uita patris erat completa pręſcriptio
decem annorum inter præſentes. non ergo dici poteſt, quòd
minor ætas Dom. de Muris fuerit cauſa lęſionis, l. Emilius
Largianus, ff. de mino. ſed & ſi completa non fuiſſet in uita
patris, ſaltem erat inchoata, cum iam effluxio eſſent anni xi.
& poſt completa fuit contra Dom. de Muris effectum maio
5 rem, cum tempore litis motę eſſet annorum 43. & vltra. † Ad
uerſus autem præſcriptionem inchoatam cōtra defunctum
maiorem, & completā contra effectum maiorem, nulla cō-
petit reſtitutio prætextu minoris ætatis, nec aliqua tempora
ſunt de medio ſubducenda ſecundum Pau. de Caſt. in l. fin.
ante fi. verſ. pone exemplum, C. in quib. ca. non ceſſat lon-
gi temp. præſcrip. & idem tenent gl. & ſcrib. in l. 1. in verſ. iu-
dicij, C. ſi aduer. rem iud. & Docto. in l. quod tempore, C. de
reſtit. mili. Quod etiam ignorantia non fuerit cauſa pręſcri-
ptionis, apparet ex actis. conſtat enim quod Ponſetus pater
habebat notitiam legati, tum quia recuperauerat inſtrumē-
tum codicillorum à Notario, tum quia erat continuus fami
6 liaris, & domeſticus teſtatoris: † nam qui retraxit ad ſe
inſtrumentum, præſumitur habere ſcientiam contentorum
in eo, ſecundum Bal. in auth. qui ſemel, C. de proba. per tex.
7 in l. non eſt ferendus, ff. de tranſ. † & quia habitat in domo
teſtatoris, præſumitur habere notitiam teſtamenti, & codi-
cillorum, ſecundum Bald. conſ. 392. incipiente, anno 1371.
per tex. in l. conſenſu §. ſeruus, C. de repud. & ibi limitat tra-
dita per Bar. in l. qui Romæ, §. duo fratres, in 3. q. ff. de verbo.
oblig. & ſequitur Aret. in d. §. duo fratres. Nec dicatur non
conſtare quod Ponſetus pater recuperauerit inſtrumentum
à Notario, quia ex lectura eiuſdem contrarium apparet, nec
8 Dn. de Muris poteſt contradicere, † quia per exhibitionem
ipſius tacitè confeſſus fuit omnia in eo contenta fore uera
ſecundum Bar. in l. poſt legatum, ff. de his, quibus ut indign.

Conſtat etiam quod D. de muris habuit ſcientiam codicil-
lorum ex eo, quod inſtrumentum extractum per patrem pe
nes ipſum filium repertum fuit. Nam qui habuit inſtrumen
tum penes ſe, non eſt prætextu ignorantiæ reſtituendus ad-
uerſus præſcriptionem, quia præſumptio eſt quòd legent &
intellexerit contenta in ipſo inſtrumento ſecundum Aret.
conſi. 15. Reuerendiſſ. pater, in fi. quem refert & ſequitur Fel.
in c. uigilanti, col. 2. de præſcrip. & idem tenet Panor. conſi.
19. facti contingentia, in fi. & conſ. 54. factum, ſuper quo. in
fi. lib. 2. & clarius Deci. conſ. 267. non excedit e memoria,
ad fi. Conſtat etiam ex diſpoſitionibus teſtium, quòd idē de
Muris annis ſupra 20. ante litem motam ſe iactauit ius ha-
bere in dicto Caſtro. Conſtat denique ex ſupplicatione re-
gi ſecundo loco porrecta, quod idem de Muris habebat no
titiam codicillorum ante litem inſtitutam per nouē annos.
9 † ſupplicans. n. fatetur omnia contenta in precibus vera eſſe,
l. precium. cum gl. C. de lib. cau. & conſequenter ex ſua pro-
pria confeſſione apparet decurſam fuiſſe præſcriptionem &
20. annorum tempore ſcientiæ, ſi quidem in uita patris de-
fluxi eſſent anni 11. & poſt eius mortem anni nouem tēpo-
re, quo D. de Muris erat ætate maior & codicillorum ſciēs.
Ex præmiſſis liquet reſtitutionem cōceſſam per Regem ſeu
Ven. Sen. Dalfinalē non debere ſuffragari Domino de Mu-
10 ris, vt pote conceſſam † ex falſa cauſa, quæ uitiat quamcun-
que gratiam c. quod ſuper his. & ibi latè Feli. de fi. inſtrum.
c. quia circa, de conſang. & affi. quod maximè procedit quā-
do falſitas fuit Principi ſuggeſta pre partem, c. ſuper litteris,
c. poſtulaſti, de reſcri. nam ſi Chriſtianiſſ. Rex ſciuiſſet titulo
dotis bona fide contra maiorem habentem notitiam iuris
ſui decurſam fuiſſe præſcriptionē, proculdubio nō cōceſſiſ-
11 ſet, vel ſaltem non ita de leui. igitur &c. † Nam ſi contra eos,
qui cum titulo & bona fide pręſcripſerunt, paſſim cōcedere
tur reſtitutio, innumeræ exorirentur lites, l. fi. ff. pro ſuo. & le-
gitimi dñi & poſſeſſores antiquarum rerum ignari faciliter
opprimi poſſent, nec quiſque tuto aſſerere poſſet, hoc meū
eſt. quib. omnib. ſanctiſſima iuris prudentia præſcriptionis
ſuffragio ſtatuit obuiandum, vt per Io. And. & Anch. in reg.
poſſeſ. de reg. iur. lib. 6.

Ad tertium reſpondemus, penitus eliſam intentionē dñi
de Muris per ſententiam arbitramentalem, emologatā per
partes, cuius uigore pronunciatum fuit legatum Caſtri Ri-
glianetæ eſſe nullius roboris & efficaciæ. ſed quia D. de Mu
ris prætendit non conſtare de huiuſmodi ſententia nixuſq;
fuit de falſo arguere inſtrumentum exhibitum, ego clariſſi-
mè demonſtrabo factam fuiſſe legitimam fidem de ſenten-
tia tam ex confeſſione eiuſdē de Muris, quàm ex inſtrumēto
exhibito, quod ab obiectis facillimè defendatur. dico igitur
12 conſtare de compromiſſo, & ſententia arbitramentali † ex
confeſſione aduerſarij, quæ eſt ſuperlatiua omnium proba-
tionum, l. generaliter, C. de non nu. pec. c. per tuas, de proba.
Nam D. de Muris confitetur factum fuiſſe compromiſſum
per Ponſetum eius patrem, & D. Folcherū de Agonto d. ſal-
tus in nob. Petrum Garmandi & Sepronum de Brachio, exin
deq; fuiſſe lectū laudū annullatiuū prædicti legati, vt patet
13 ex epiſtola eiuſdem de Muris directa ſuis aduocatis. † Et li-
cèt priuata ſcriptura ſit, quia tamen recognita fuit plenè, pro
bat contra ſcribentem, qui eam recognoſcit, l. Publia, in fi.
ff. de po. firmat Bar. in l. nuda, ff. de dona. & in l. admonendi,
col. 5. verſ. de tertio genere, & ibi late Mod. ff. de iureiu. Non
etiam obſtat in quantum D. de Muris proteſtatur ꝙ & ſi epi-
ſtolam ſcripſerit, non tamen intendit approbare cōtenta in
ea, cum ita ſcripſit: quia aduerſarius publicauerat in varijs
locis ſe habere quandam arbitramentalem ſententiam, &
compromiſſum, de quib. in ipſa epiſtola, propter quod uo-
luit ſuos Aduocatos conſulere, quia hæc proteſtatio reijciē
da eſt multis rationib. Primo, quia in ſe retinet repugnan-
tiam: nam epiſtola, quæ ſemper loquitur, l. Arriani, C. de hæ-
ret. cantat factum fuiſſe compromiſſum tenoris ibidē recita
14 ti. † Verbum. n. fuiſſe, veritatem deſignat, vt not. per Bar. in l.
ſi maritus §. ſi legis Iuliæ, ff. de adult. & in l. meteis, ff. de uer
bo. ſig. proteſtatio autem contrarium aſtruit, ergo non exau-
15 dienda, l. 1. C. de furt. † proteſtatio. n. contraria facto præce-
denti, vel contemporaneo, in nihilo releuat proteſtantem,
l. vbi ita donatarum, ff. de dona. cauſa mort. Secundo, quia
d. proteſtatio nihil aliud eſt, quàm interpretatio dictę epiſto
16 læ, † quæ interpretatio nō eſt admittenda, ubi uerba nō ſunt
ambigua, l. ille aut ille, §. cū in uerbis, ff. de leg. 3. l. cōtinuus,
§. cum quis, ff. de ver. ob. Amplius dixit Bar. in l. naturaliter,
§. nihil cōe, in fi. 5. lecturæ, ff. de acqui. poſſ. & ibi ſocij ualde
commendant non eſſe admittendam interpretationē, quæ ex
conie-

17 picturis pōt diſcerni intentio loquentis,ſiue ſcribētis:† alio
quin nulla uerborū conceptio,nullaue ſcriptura præiudiciū
afferre poſſet. ſemper enim diceret ſcribens,uel loquens,nō
approbare contenta,quod eſt abſonum dictu, & contra tex.
in d.l.Publia.& in l.comparationes, C. de fide inſtru.& alia
iura ſimilia,& contra omnem rationem. Cum igitur uerba
epiſtolæ clariſſima ſint, & ſenſus lucidiſſimus, & cum ex in-
ſtrumento in actis regiſtrato coadiuuetur epiſtola & ex
longinquitate temporis roboretur, non videtur vllo mo-
do recipiēda aſſerta interpretatio. Tertio,quia idem de Mu
ris ex lectura proteſtationis factæ ad umbrādam ueritatem
conuincitur de mendacio & contrarietate, nam primum aſ
ſerit ſe uidiſſe annum, diem,& cętera alia,in epiſtola deſcri
pta in quadam copia habita à magiſtro Boicelli Notario,
& poſtea ſe illam formam compromiſſi fabricaſſe ex ſuo ca
pite,& ſomniaſſe cauſas diſcordiæ expreſſas in epiſtola. non
igitur clara epiſtola offuſcabitur proteſtatione mendoſa, &
in ſe ipſa repugnante,l.cum falſa, C. de iu, & fac. igno. l.aſ-
18 ſumptio,ff.ad municip. † Nec fraudulenta proteſtatio rele-
uabit proteſtantē,l.quæro, ff.de act. emp.l.ſi quis mancipijs,
ff.de inſt.act.Quarta ratione reijciēda eſt huiuſmodi palea-
ta proteſtatio,quia continet non veriſimilia, ſecundum Pa-
19 nor.in c.2.col.fi.de reſt.ſpol.ubi amplius dicit, † ꝙ exceptio
non veriſimilis, etiam concludens ſi uera eſſet,repellenda
eſt donec fuerit purgata præſumptio non ueriſimilitudinis,
c.quia ueriſimile,de præſump.l.non eſt veriſimile, ff. quod
met.cau.Aduertant,quæſo,ſapientiſſimi Senatores, an hæc
veriſimilia uideantur.Inquit D.de Muris ſe ſabricaſſe ex ſuo
capite tenorem compromiſſi ad faciendam rem ſemper du
bitabilem. uellem is mihi reſponderet, an ad reddendam
rem dubitabilem ſatis fuiſſet præſupponere cōpromiſſum
abſque eo,quod falsò (vt aſſerit)ſabricaſſet totum compro-
miſſi tenorem, an ſat erat ei dicere, quod eius aduerſarius
aſſerebat penes ſe habere compromiſſum, & ſententiam
abſque eo,quod diceret uerè factum fuiſſe compromiſſum,
& ſubſecutum laudum? Exiſtimabimus ne D. de Muris, ui-
rum aſtutiſſimum, hoc loco amentem quòd noluerit aſſe-
uerare,quæ ignorabat,præſupponere quæ non expediebant,
& ea ſcribere quæ ſuam ſubuertebāt intentionem? Si ad ma
nus aduerſarij quandoque perueniſſent, prout peruenerūt,
neſcio quo facto niſi ut ueritas, quæ diu latere nō poteſt,tan
dem prodiret in lucē. abſit ut de tanto uiro talia credamus,
quæ ſi præſumere uoluerimus, ſtultitiæ notam incurrere ne
20 ceſſe erit,† cum ſtulti ſtultus aſſeueraret quæ ignorat,l.Iulianus,
21 §.quod autem,ff.de act. emp. † Nec ullus ſapiens inutilibus
utitur cautionibus,l.ſtipulatio,§.diuus,ff.vt leg.nomine ca-
ue. Nec prudens ea ſcribit, quæ ſibi nocitura potiuſquàm
profutura cognoſcit.l.fi.C.arb.tut.incredibile enim eſt dili-
gentem ſtudioſumq; patremfamilias in aliquo facilè erraſ-
ſe,l.cum de indebito,ff.de proba.Addidit Do.de Muris hu-
iuſmodi edidiſſe compromiſſum, vt haberet conſiliū ſi con
tingeret illud compromiſſum reperiri, quod aduerſarius ſe
iactabat habere. O quàm ſtrenua ueritas, quàm potenter ſe
ipſam tuetur,c.ad ſuccidendos,de ſchiſma. lib.6. Non dixit
D.de Muris edidiſſe compromiſſum,ſi aduerſarius illud ha
beret,ſed ſi contingeret reperiri,at aſſèrit aduerſarium alle-
gare ſe illud habere,cur ergo non facit notam compromiſ-
ſi,ſi contingeret quod aduerſarius haberet? ſcio reſponde-
bit, non credidi aduerſarium inueniſſe,ſed dubitaui ne in-
ueniret. ſed quia magis dubitaſti ne reperiret, quàm non
reddidiſti inuentum,plura hic ſcriberemus dubitaueris,niſi
liquidiſſime cognoſcerem perſpicaciſſimos Senatores ſuo
prudentiſſimo iudicio & melius prǣuidere quàm ipſe expri
mere valeam. Sed prætereamus, quare dominus de Muris
hanc compromiſſi notam fecerit,inquiramus quomodo fe
cerit adeo Latinè, ornatè, peritè, ac ſi annis centum Tabel-
lionatus artem exercuiſſet: ſed nobilis Scuifer unde hanc
peritiam didicit? Si reſpondeat,in caſtro de Miris: ſubijciat,
quæſo, à quo. Si ſubijciat,ſupplebo eius uices ab inſtrumen-
to eiuſdem tenoris. At intelligo eum reſpondere, ſe habe-
re in caſtro plura compromiſſorum documenta, à quibus
hanc formam excerpſit. Libet parumper in hoc ſubſiſtere,
te nunc interpello,uir ſagaciſſime, utrum in inſtrumentis,
quæ penes te habes, ſcriptas legeris cauſas controuerſiæ à te
deſcriptas in tuo ſomniato compromiſſo, uidelicet quod
D.Folchettus de Agonio prætenderet patris codicillum nul
lum eſſe, uel quia pater compulſus codicillaris fuerit, uel
quia iam loquelam fermè perdidiſſet,uel quia clauſis oſtijs
cameræ,in qua iacebat afflictus, & in agonia mortis à Ponſe
to prætenſo legatario ſeductus fuiſſet. Si affirmabis,accedā
tibi, tunc exiſtimem ita eſſe: Si negabis te vnquam uidiſſe
inſtrumentum,uel memoriale eiuſdem tenoris,ut aperte iā
negaſti,tunc à te ſcire uellem,à quo oraculo,aruſpice,Ange
loue huiuſmodi geſta antequàm naſcereris, tibi fuerint re-
uelata? Non uidiſti, neque legiſti aliquod memoriale eiuſ-
dem tenoris, & tamen tu inexpertus, & horum indoctus
tàm apertum,tàm bene ſtillatum, tàm eleganter compoſitū
edidiſti inſtrumentum,vt cuiuslibet peritiſſimi Notarij ſciē
tiam exupetare uidearis. ego, qui mille compromiſſorum
inſtrumenta perlegi, ingenue fateor quod notam tàm bene
diſpoſitam ordinare neſciuiſſem. Nollem ulterius hac in re
commorari, ſed ipſa mihi ueritas manum iniecit, ut id po-
ſtremo à te exquiram, cur interrogatus ſub iuramento ſim-
plici vltro reſponderis, uelle perdere corpus & animam, ſi
ante latum arreſtum, ſcires quicquam de contentis in epi-
ſtola. ſatis certè tibi erat ſub ueritatis uerbo reſpondere, &
alterum tantum uelle perdere. Cur ergo vis vtroque carere?
Cur te maiori grauas ſarcina? Cur ultro te ingeris? Puto re-
ſpondebis,ut ultroneo iureiurando à ſuſpitione me exime-
rem:bene eſt.habeo propoſitum. hæc tua excuſatio non pe-
22 tita eſt condemnatio manifeſta. † hoc iuſiurandum non ex
petitum.dolo non caret,teſte Calo,in l.ſi legatarius,ff.de do
lo.te,inquā,ſponte iurando ſuſpectum feciſti,l.3,in princ. &
ibi Mod.ff.de iureiu.l.quæ omnia,ff.de procur.

Dico inſuper conſtare de ſententia arbitramentali per in
23 ſtrumentum publicum, quod euidentiſſimā facit probatio
nem,c.licèt cauſam,cum glo.in verbo,euidētiſſime, de pro-
ba.& c.cū olim,& ibi Panor.de cauſa poſſe.& prop. & quod
reddit rem certam,c.cum olim, de uerb. ſig. & manifeſtam
facit.l.fi.cum glo.C.de rebus credi. imo & notoriam,ſecun-
dum Bal.in l.generali,C.de ſacroſan.eccl.& not.in ca. fi. de
coha.cleri.& mulie.& inſtrumentum dicitur probatio pro-
bata,& non probanda,ſecundum Bald. in l.Imperator,ff.de
ſta.homi.& in l.quotiens,C.de iudi.& ex inſtrumento reſul-
tant tres præſumptiones. Primo quòd ſit uerum, & non fal
ſum: Secundò quod ſit ſolenne & perfectum: Tertiò, quod
omnia in eo ſcripta ſint prolata à partibus,ſi ſit inſtrumentū
alicuius contractus:uel à Iudice,aut Arbitratoribus,ſi ſit in-
ſtrumentum ſententiæ,uel arbitramenti,ſecundum Bald.in
l.2.C.de reſcin.uen.& in ca.1. de not. feud. & latè compro-
bant Papien. Mod. In rep. l. admonendi, col.4.ff.de iur.iu.
Sed quia d.de Muris plura deduxit ad demonſtrandū,quòd
iſtud non poteſt dici inſtrumentum, ſuccinte probabo op-
poſita per ipſum in aliquo huius veri inſtrumenti fidem nō
24 diminuere. Opponitur primò † originale non eſſe ſignatū,
ſiue ſubſcriptum manu Notarij,qui illud recepit, & ideo fi-
dem facere §.ſed ſi inſtrumentum,cum glo. in uerbo,opor-
tet. in Auth.de inſtru.cau.& fi.cum glo.in §.item lex Corne
lia,de publi.iud.cum concor.adductis per Feli.in c.1.col.3.
in fi.de fi.inſtru.& Ang.conſi.220.ad hoc ut ſcriptura.Petrus
de Ancha.conſi.43 a.præmiſſa.Corne.conſi.94.conſuluit D.
Bal.li.4.& conſi.226. licèt, lib.3. Ad iſtud reſpondeo dupli-
citer. Primò quod de iure communi nō reperitur quòd No
tarius ſubſignet inſtrumentum ſecundum Ioan. And.in ad-
di.Spe.in ti.de inſtru.edi.§.breuiter.uerſ.in fi.auth.& Bar.in
procem. ff.col.2.Imo,in ca.primo,de fide inſtru.ubi dicit ꝙ
communis opinio eſt, quòd ſignum non ſit de ſubſtantia
inſtrumenti. ſequitur do.Alex.in Rubr.ff.de noui ope.nun-
cia,Corne.conſi.70.duo ueniunt.& conſi.118. placet mihi,
lib. 4. vbi dicit quòd licèt in multis partibus ſit conſuetudo
25 quòd apponatur ſignum: † tamen qui dicit ita eſſe de con-
ſuetudine, debet probare,quia conſuetudo eſt facti, c. 1. de
conſti.lib.6.ſed D. de Muris non probauit hanc conſuetudi
nem,ergo &c.& licèt fortè probauerit,quòd æquis ſextis No
tarij ſolent ſuas notas inſtrumentorum ſubſignare, tamen
talis probatio non releuat, quia debuit probare ꝙ talis con-
ſuetudo eſt in loco Pertuſij, ſeu in loco confecti inſtrumen-
ti,quia conſuetudo localis eſt. nec extenditur de loco ad lo
cum,§.ex non ſcripto,Inſt.de iu. na. gen. & ciui. & traditur
per Bar.in l.cunctos populos,C.de ſum. Trini.& fi.catho.

Secundo reſpondeo,quòd licèt ſignatio de iure,ſubſigna-
tio eſſet de ſubſtantia: tamen conſuetudo contraria facit ꝙ
inſtrumenta abſque aliquo ſigno valeant & fidem faciant,
ſecundum Bar.in l.ad teſtamentum, §.ſi quis ex his, ff.de te
26 ſta.† Nam conſuetudo poteſt facere quod inſtrumentū nō
ſolenne ſit ſolenne,ſecundum Feli.in d.c.1.col.2.de fide in-
ſtru. Et ratio eſt, quia iſta, quæ ſunt de ſolennitate,ſunt iuris
poſitiui.quod arbitrio utētium tollitur,l.de quibus,ff.de le-
gi.omnis enim conſuetudo contra ius poſitiuum mero iu-
re ualet,ut not.in c. 1. de conſuetu. & adduco in noſtra ma-
teria

regia tex. clarum in c. cum dilectus, in ult. reſpon. de proba.
& not. in c. 2. ubi late Mod. eo. tit. ſed pro parte Domini de
Redolis probatum fuit quod Notarij in loco Pertuſij non
ſolent ſubſignare notas inſtrumentorum, ergo &c. & maxi-
me ex diſpoſitione prothocollorum Notarij, qui fuit de in-
27 ſtrumento ſententiæ rogatus, probatus fuit † ſtylus eiuſdem
Notarij, qui attendendus eſt, ſecundum Do. Anto. de Butr.
in c. ſi. de conſuetu. cum ſimilibus. Et quod conſuetudo ſit
attendenda in talibus ſolennitatibus, patet ex his, quæ ſcri-
bit Spec. in titu. de inſtrumento. editio. §. 1. uerſ. 6. in fi. ubi
28 concludit, † inſtrumentum non uitiari propter omiſſionem
Indictionis, ſi conſuetudo ſit ꝙ non apponat Indictio. ſequi
tur Feli. in c. inter dilectos, col. 6. de fi. inſtru. Et dicit Spe. eo.
29 tit. §. compendioſe. uer. ſed nunquid. † quod conſuetudo in
remittendis ſolennitatib. inſtrumentorum habet uim ſupre
mi Principis.

Secundo opponitur, quod originale eſt ſuſpectum de fal-
ſo, quia ſecundum relationem expertorum, fuit nouiter in
ſertum in libro extenſorum Notarij defuncti. Iſtud, ſuper
quo aduerſarius ſe maximè fundat, nihil obſtat ex duobus.
30 Primo. † quia etiam ſi extra librum extenſorum etiam ſepa
ratum & per ſe in uno, uel duobus folijs repertum fuiſſet:
quia tamen conſtat, ꝙ eſt ſcriptum manu eiuſdem Notarij,
ex eo potuiſſet, & poteſt exemplari, & extrahi publicum in-
ſtrumentum, ut ſignanter, & in fortioribus terminis conſul-
uit Pau. de Caſt. conſi. 230. dubitatur. in nono dubio, ſecun-
dum antiquam impreſſionem. quod maxime uerum eſt,
quando non reperitur liber originalis illius anni, ut in caſu
noſtro, l. teſtium, C. de teſti. & facit quod no. glo. in l. emanci
pationibus, C. de emancipa. lib. & dicit Bal. conſ. 464. dubi-
31 tatur in 4. lib. quod † ſcriptura manu Notarij ſcripta, dicitur
publica & authentica, & ſi non reperiatur baſtardellum, ſeu
prothocollum, etiam ſi ſit erratum in nomine Pontificis, ſi
perſona defuncti Notarij erat legalis, & approbata, prout e-
rat Iões de Mari Notarius rogatus de hac ſententia arbitra-
mentali, & eius perſonam legalem dicit D. de Muris produ
cendo inſtrumentum donationis caſtri de Muris, de qua ro
gatus extitit idem de Mari, & non ſolum de iure, ſed ex con-
ſuetudine de qua conſtat in actis, ex tali ſcriptura exemplari
32 poteſt publicum inſtrumentum. † quæ conſuetudo poteſt fa
cere quod priuata ſcriptura redigatur in publicã, & ei ſicut
publicæ credatur, d. c. cum dilectus. & traditur per Card. Flo
renti. conſi. 73. dicti quod domina. vnde ex hac allegatione
ſcripturæ, quæ minorem fidem non præſtat quàm ſi eſſet ſe-
33 parata, non ſuboritur ulla ſuſpitio. † nam actus non inuali-
datur, nec redarguitur ex non neceſſaria ſolennitate minus
legitimè adhibita, l. 1. C. de rei uxo. act. l. 4. de teſt. mili. & ad
propoſitum dicit Innoc. in c. inter dilectos, de fi. inſtrum. ꝙ
34 † inſtrumentum non uitiatur ex corruptione, uel amiſſione
ſigilli non neceſſarij. facit tex. in l. damus. & quod ibi nota-
tur, C. de fal.

Secundo non obſtat, quia probata eſt cõſuetudo ꝙ Nota
rij, quibus in loco Pertuſij commiſſa fuerunt originalia al-
terius Notarij defuncti, ſolent alligare ſchedas & originales
ſcripturas repertas ſeorſum à prothocollis in uno folio cũ
35 alijs ſuis ſcripturis. † quę conſuetudo tollit & remouet oẽm
ſuſpitionem falſitatis, ſecundum Bald. in c. 2. de feu. cog. &
in l. 1. col. 10. C. de confeſſ. Hoſtien. & dn. Anto. c. 2. de fi. in-
ſtru. Alexan. conſi. 132. viſa facti narratione, col. pen. lib. 1. &
conſ. 39. uiſis, lib. 3.

Tertio opponitur ꝙ non conſtat Ioannẽ de Mari Nota-
36 rium, qui dicitur ſcripſiſſe originale, fuiſſe rogatum, † prout
eſt neceſſe, §. nos vero, in Authen. de Tabellio. Alexan. conſ.
110. circa dubitationem, lib. 2. Sed ad iſtud etiam patet cla-
ra reſponſio, quod in dubio Notarius præſumitur rogatus
ſecundum glo. in d. §. nos uerò. quam ſequitur Aret. & do.
Iaſ. & plures alij, in l. ſciendum, ff. de uer. oblig. & licet Bart.
& alij magis communiter, uideantur uelle quod ſolennita-
tes rogitus in dubio non præſumantur, ut etiam firmat Feli.
poſt alios per eum relatos, in c. 1. colum. pen. de fi. inſtru. ta-
men Bar. & omnes indifferenter conſentiunt, quòd ſi Nota-
rius atteſtetur ſe publicaſſe inſtrumentum, quod tunc præſu
mitur rogatus: quia niſi fuiſſet rogatus non publicaſſet. In
propoſito autem noſtro Notarius in illis verbis, groſſatum
eſt pro aſtoandi. ſecundum cõmunem ſenſum horum uer-
borum groſſatum eſt, ut probatur ex atteſtationibus Nota-
riorum de quibus in actis non ſolum Notarius atteſtari vi-
detur ſe publicaſſe, ſed etiam explicuiſſe. Ergo nulli dubiũ
eſt quod præſumitur rogatus, & in hoc nullus diſſentit, teſte
Iaſ. in d. l. ſciendum, & Feli. in d. c. 1.

Quartò opponitur, quod conſtat de falſitate dictæ ſchedu
læ, ſiue originalis, quia poſt ſententiam & emologationem
eſt deſcripta quædam quitantia, quæ incipit, anno & die præ
dicti, referendo ſe ad diem ſententiæ latæ anno 1462. & die
23. Septembris, in qua quitantia dicitur, quod Ponſetus pa-
ter Domini de Muris, conſiderans quandam donationem
ſibi factam de caſtro de Muris per Magnificum Do. Fulgue-
tum de Agunto cõſtante nota, hodie per me Notarium &c.
& tamen donatio facta de caſtro de Muris reperitur poſtea
facta die ſequenti, videlicet 24. Septembris, & ſic ex contra-
rietate diei videtur apparere de falſitate inſtrumenti dictæ
ſententiæ, ca. imputari, de fi. inſtru. propter quod Spec. in-
ſtruit practicantes, quod bene perlegant inſtrumenta, atque
37 eam producant: † quia ſi ſint cõtraria ſibi, fidem mutuo tol-
lunt, ita Spec. tit. de inſtr. edi. §. reſtat uidendum, circa princi
pium.

Ad iſtud, quod aduerſantes tanti faciunt, reſpõdeo tripli-
citer. Primo quod inſtrumentum quitantiæ eſt penitus ſe-
paratum ab inſtrumento ſententiæ & emologationis. vnde
etſi conſtaret de errore unius, non tñ talis error, quicquid
38 in alterum influeret. † Nam ex ſeparatis non rectè infertur,
l. Papinianus exuli, ff. de minori, l. fi. ff. de calum. & ideo in
propoſito noſtro conſuluit Cęp. conſil. 22. conſultationis ca
39 ſus, col. fi. † quod ſi pars inſtrumenti falſa non eſt pars ſubſtã
tialis, nec formalis, utile per inutile non uitiatur, ut no. Bal.
in l. nec exemplum, C. de fal. & in l. quamuis, C. de fideicom.
liber. uerum illa uerba, conſiderans donationem ſibi hodie
factam, poſita in quitantia, non contingũt ſententiam arbi-
tramentalem in aliquo, ergo &c.
40 Secundo reſpondetur, † quod ſi inſtrumenta poſſunt redu
ci ad concordiam aliqua interpretatione, uel diſtinctione,
tunc tollitur omnis ſuſpitio falſitatis, c. inter dilectos, §. cæte
rum, de fi. inſtru. & ſolet etiam allegari gl. in l. iuriſgentium,
§. qui ferè, ff. de pact. & ibi Bal. & ita notat And. in c. imputa
ri, de fi. inſtru. in c. cum tu, de teſti. & ibi Fel. col. 1. ſed huiuſ-
modi contrarietas, ex qua elicitur falſitatis coniectura, po-
41 teſt multipliciter concordari. Primò, ut dicamus † ꝙ illa
verba, conſiderans donationem ſibi hodie factam, intelli-
gantur de donatione promiſſa & ſic exponemus, factã, ideſt
ſicut promiſſam, & hoc modo nulla erit contrarietas. ita in
ſimili conſuluit Cępo. in d. cõſ. 22. ubi exponit ſigillata ſunt,
ideſt ſigillare promiſerunt, per tex. in c. ponderaſti, 50. diſtin.
& ibi glo. in uerbo, docuit. quæ exponit ideſt doctorum pro-
miſit, & conſonat quod dictus Folguetus ante ſententiam
promiſerat donare, & ex poſt die ſequenti donauerit. non
enim intentionis ſuæ erat quod utrumque caſtrum in recõ-
penſationem meritorum haberet, & ideo uoluit expectare
exitum ſententiæ. & ad hoc pondero bene facere tex. in ca.
poſt uenditionem, iuncta glo. in uerbo, actum ſit. ideſt agen
dum ſit, ff. de aqua plu. arcen. & in l. 1. iuncta glo. in uerbo,
interpoſitam, quę exponit. i. interponẽdã. C. de leg. Secũdo,
42 † cum iſte actus ſit multiplicabilis, poteſt concordari, intel-
ligendo quod bis facta fuerit donatio, c. cum m. & ibi Feli.
colum. 3. de teſti. c. periculoſa. & ibi glo. de pœniten. diſt. 1.
& hanc concordiam elicio ex epiſtola domini de Muris,
qui in ea dicit, quod Ponſetus eius pater fecit quitantiam
eo quod uenerat ad notitiam, quod Fulguetus de Agunto ſi
bi fecerat quãdam donationem, & ſic intelligo quod fuerit
ſententia ſecunda, donatio una ſcilicet facta Ponſeto abſen
ti: altera uero facta ipſi Ponſeto præſenti, & iſta etiam con-
cordia conſonat, ut in actu præſtationis homagij fuerit rei-
terata donatio, ut omnia eodem contextu clauderentur.
43 Tertio reſpõdetur, † quod error circa circumſtantias nego
cij non ſubſtantiales, non reddit ſuſpectum inſtrumentum
ſecundum Innoc. in c. fraternitatis de hære. & in ca. cum in
iure, de offi. dele. Verum quantum ad inſtrumentum ſenten
tiæ, etiam ſi falſum eſſet quod eo die non fuerit facta dona-
tio, tamen in aliquo non alteraretur ſubſtantia ſentẽtiæ, nec
emologationis. ergo talis error non debet nocere, ut etiam
conſuluit Gem. conſ. 76. ſuper dubio. Hinc eſt ꝙ error circa
non neceſſarias demonſtrationes non uitiat actum, ſecun-
dum Bar. in l. demonſtratio falſa, in 7. q. ff. de condi. & de-
monſtra. hinc autem error non tangit inſtrumentum ſentẽ-
tiæ, nec illi contrariatur, ergo &c. & licet aliqualiter uidea-
tur contrariari inſtrumento donationis poſtea ſubſecutæ ta
men talis error non noceret D. de Muris, nec alteri cum fue
rit per ſubſequentem donationem ſecutus effectus, propter
quem facta fuit quitantia. vnde ſequitur, quod talis error
non eſt habendus in conſideratione.

Vltimo & ſi huiuſmodi inſtrumentum ſentẽtiæ in aliqua
ſolennitate

ſolennitate deficeret, tamen iunctis tot adminiculis & con-
iecturis, quibus iuuatur, abſque dubio plenam fidem faciet.
44 † Nam quæ non proſunt ſingula, multa iuuant. l. cũ ſcimus,
in princ. C. de agri. & cenſi. c. cum dilectus, de ſucceſ. ab inte
ſta. & dixit Spec. tit. inſtru. edi. §. nunc uidendum, uerſ. regu-
45 lariter, † quod licèt inſtrumenta priuata ſola non probent: ta-
men iunctis aliquibus adminiculis fidem faciunt, l. inſtru-
menta. C. de probationibus. At huiuſmodi inſtrumenti ueritas
coadiuuatur confeſſione D. de Muris, cui ſoli ſtãdum eſſet,
46 c. 1. de confeſſ. l. perinde, ff. ad leg. Aquil. † Corroboratur an-
tiquitate temporis propter quam oĩa præſumuntur ſolenni
ter acta, & ſi non apparerent, ut in ſententia dixit Bald. in l. e-
47 mancipadone, uerſ. ulterius quæro, de fide inſtru. † & ratio-
ne antiquitatis longè leuiores probationes ſufficiunt ut no.
in c. illud, de præſump. & per Mod. in l. ſciendum, ff. de uerbi
obli. cũ concordan. adductis per Decij conſ. 42. col. 2. confir
48 matur Notarij morte, † nam inſtrumenta confecta per No-
tarios defunctos carentia debitis ſolennitatibus, ſaltem fa-
ciunt ſemiplenam probationem ſecundum Bar. in l. admo-
nendi, col. 2. uerſ. quæro, quid ſi in inſtrumento, ff. de iureiu.
& D. Ant. c. fi. eo. tit. Alex. conſ. 39. uiſo proceſſu, col. 3. lib. 2.
Coadiuuatur ſubſcriptionibus arbitrorum à teſtibus reco-
49 gnitis. † Nam etſi ſubſcriptio arbitrorum non ſit neceſſaria
ſecundum Spec. tit. de inſtru. edi. §. 1. uerſ. & in ſententiis. Nec
50 etiam ſubſcriptio teſtium, † tamen ſi ſubſcripſerint, ex tali-
bus ſubſcriptionibus inſtrumentum firmius robur maioremq;
authoritatem, & fidem ſuſcipit, l. hac conſultiſſima, C. de te-
ſta. notatur in c. 1. de fi. inſtr. Ex quibus omnibus ſaltẽ ſimul
iunctis puto intrepidè dandam fidem huic inſtrõ.

Cæterùm cum per arreſtũ curiæ fuerit dictum caſtrũ Re-
gilianetæ adiudicandum D. de Muris uti hæredi Ponſeti præ
tenſi legatarij, & modo idẽ d. de Muris in præſenti iudicio,
aſſerat ſe hæredem non eſſe, fueritque talis confeſſio ac-
ceptata per Do. de Credolis, reliquum eſt, ut eadem cu-
51 ria debeat ſuum arreſtum retractare; nam † ubi conſtat de
iniuſtitia ſententiæ propter confeſſionem uictoris, tunc ad-
mittitur retractationis adiudicatæ ſecundum Inno. c. pleri-
que, de immu. eccle. Panor. in c. nouit, col. 6. de iud. & Bald.
52 in l. 1. C. ſen. reſcin. non poſ. † quia contra præſumptio-
nem iuris & de iure admittitur probatio per confeſſionem
partis, ſecundum glo. ſing. in authen. ſed iam neceſſe. C. de
dona. ante nup. & in corpore, unde ſumitur. & ſi dicatur, ar-
reſtum reformandum & caſtrum adiudicandũ prædicto D.
53 de Muris uti filio ea ratione, † quod in feudis ſuccedunt,
etiam quod non ſint hæredes, c. 1. de ſucceſ. feu. Reſponde-
tur uerum eſſe, ſi feudum fuiſſet legatum Ponſeto & filijs
ſimpliciter, ſed in caſu noſtro legatum fuit Ponſeto & hære
dibus ſuis ex ſuo corpore legitimè procreandis, quo caſu nõ
ſuccedunt filij niſi ſint hæredes ſecundum Iaco. de Belui. in
c. 1. de eo qui ſibi. & hæredibus ſuis maſculis inueſt. ſuſce. &
ibi firmant Do. Alexan. & alij Mod. & ſequitur Do. Alexan.
conſi. 10. ponderatis his, lib. 3. & Bar. in l. ut iuſiurandum, §. ſi
liberi, ff. de ope. lib. Bal. & Iaco. de Belui. in c. 1. an agna. uel
fil. & in l. 2. C. de lib. & eorum libe. Alex. in l. ſi mihi & Titio,
col. pen. ff. de uerb. obl. & conſ. 13. perſpect. his. col. 3. lib. 5. &
Petrus de Ancha. conſi. 133. plenè & ſubtiliter, col. 2. quod
54 maximè procedere debet † in patria Delphinatus, in qua
feuda redacta ſunt ad inſtar patrimonialium, in quibus filij
non ſuccedunt niſi ſint hæredes ſecundum D. Guido. Pa. cõ
ſil. 176. pro diffinitione. & eadem conſuetudo eſt ferè per
totam Galliam, ut atteſtatur Ioan. Fabri in proœ. Inſt. & de
emp. & uend. circa princ. & in authen. ingreſſi. C. de ſacr. ſ.
eccle. & Pet. Iaco. in tract. feudorum, & idem D. Guido con-
ſil. 18. & alibi ſæpe. Cum igitur D. de Muris nõ ſit hæres Pon
ſeti, reſtat concludendum quod nulla ſibi competat actio,
55 † & conſequenter repellendus eſt, utpote ſine actione expe-
riens, l. ſi pupilli, §. uideamus, ff. de nego. geſt. Sancto Naza-
rius Auenione.

Reſponſum ſextum eſt ut ſupra impreſſum ſub nu. 216. incip. hoc elapſis. ſeptimũ ſub nu. 71. incip. in cauſa matrimoniali. octauum ſub nu. 73. incip. in dubijs cauſis. nonum ſub nu. 94. incip. ne clarum. decimum ſub nu. 153. incip. agit Dominus de Garbo.

S V M M A R I V M.

1 Agens remedio can. reintegrandæ, duo probare habet, uidelicet ſpoliũ ſeu turbationem ac poſſeſſionem tempore turbationis.

2 Teſtes ſubditi deponẽtes pro eorum domino, ſunt ſuſpecti, ac cõtra eum deponentes, contra quem habent litem ſuper re non modica, & eſt hoc arbitrarium iudicis, & nu. 7.

3 Conductor non poſſidet, ſed locator, contra quem non poteſt quæſtionem dominij refricare, neque poſſeſſionis.

4 Teſtes ſubditi ratione iuriſdictionis tantum, ſunt idonei, niſi eis dominus eſſet terribilis, ut præſumatur ipſis inferre uiolentiam, ubi ſuo modo non deponant.

5 Teſtium numerus ſupplet deficiente aliquo de fide.

6 Teſtis ſuſpectus confirmatur ex dictis non ſuſpectorum.

8 Iuriſdictio condomini, an poſſit ab altero cõdomino impediri.

9 Poſſidere quis dicitur ex titulo præcedenti.

RESPONSVM XI.

AGit Magnificus Do. Gaucherius de Branchanzijs, Do-
minus de Ceſariſta de Robione, & cõdominus
de Taglıatis contra Do. Ludouicum Valládeli,
Dominum Vacharitio, turbantem ipſum Gau-
cherium in ſua quaſi poſſeſſione depaſcẽdi animalia in ter-
ritorio de Taglıans, & in ſua quaſi poſſeſſione præconizatio
nes facien. in dicto loco, & in ſua quaſi poſſeſſione exigendi
ſuam debitam partem mulctarum, cõdemnationum & cõ-
fiſcationum ad effectum, ut prædicto domino Valladeli in-
hibeatis ne ipſum D. Gaucherium turbet & moleſtet, donec
ſit cognitum de pleno poſſeſſorio, ſeu petitorio, iuxta tex. in
c. cum uenisſent. vbi Innoc. de inſt. & iux. conſ. Pau. de Caſt.
1 conſ. 5. ſecundum antiquam impreſſionem. † & quia huiuſ
modi iudicio agens tenetur duo probare, uidelicet ſe fuiſſe
turbatum, & ſe tẽpore turbationis poſſidere, ac ſi ageret in-
terdicto retinendæ, l. 1. §. hoc interdictum. & §. fi. ubi Bart. ff.
uo poſ. & per Alex. conſi. 136. col. 2. lib. 2.

Vidẽdum eſt, primò an pro parte actoris ſint hæc duo ne-
ceſſaria ad uictoriam ſufficienter probata? Et prima facie ui
deretur dicendum quod non, quia teſtes ferè omnes ſunt ſubdi
2 ti prædicti Domini Gaucherij. † conſtat autem ſubditos de
ponentes pro domino ſuo eſſe ſuſpectos, l. idonei. ubi glo. ff.
de teſti. glo. ubi Panor. & alij, in c. accedens. 1. ut li. non con
teſt. Bar. in l. lege, ff. de teſti. cũ ſimilib. & d. Helias de Podio,
alius teſtis, non ſubditus & ſuſpectus eſt nec ei fides uidetur
adhibenda, quia habet litem cum domino Ludouico, con-
tra quem depoſuit. §. ſi uero aliter, in Authen. de teſti. Præte-
rea & ſi teſtes omnes idonei forent, tamen eorum depoſitio
non noceret Do. Ludouico, eo quia ex inſtrumento arren-
damenti, ſiue locationis producto per ipſum Do. Ludoui-
cum declarantur depoſitiones teſtiũ, ut intelligamur actor
& eius auctores, uidelicet eius pater, & D. Iac. de Folcherio,
qui conduxit iuriſdictionem & emolumenta dicti loci de
Tagliatis à D. Carolo Vaſſádeli de paſci feciſſe animalia in
dicto territorio feciſſeq; proclamationes & mulctas exegiſſe,
3 tit. conductionis, & arrendamenti. † Conſtat autem quod
conductores non poſſident, ſed poſſeſſio dicitur penes d. lo
catorem, cuius nomine poſſidetur, l. quamuis, §. ſi cõductor,
ff. de acq. poſ. & conductor non põt contra locatorẽ refrica
re quæſtionem dominij, neque poſſeſſionis, l. ſi quis condu-
ctionis titulo, C. loca. Verum præmiſſis nequaquam annentis
cenſeo cõtrarium eſſe uerius, uidelicet probata eſſe omnia
neceſſaria, & conſequenter inhibendum eſſe per ueſtram
ſententiam D. Ludouico, ne moleſtet prædictum Do. Gau-
cherium in ſua quaſi poſſeſſione &c. probat enim turbatio-
nem non ſolum per teſtes productos ab ipſo d. actore, ſed ẽt
per teſtes productos à Do. Ludouico, nec eam diffitetur ipſe
Do. Ludouicus. probata etiam fuit poſſeſſio ipſius d. actoris
tàm per teſtes, quàm per inſtrumenta. Nec obſtant adducta
ſupra in contrarium. In primis uõ obſtat, dum dicitur quòd
teſtes ſunt ſubditi prædicto Do. Gaucherio. quia reſponde-
4 tur quatuor modis. Primo † quod ſubditi ratione iuriſdi-
ctionis tantum ſunt idonei teſtes pro domino ſecundũ Spe.
tit. de teſte. §. 1. uerſ. quid ſi uaſſallus. & in tit. de ſta. mon. §. 1.
uer. 12. Ioan. And. Inno. & Feli. in c. in literis. de teſti. Nec ob
ſtant allegata in contrarium, quia procedunt quando perſo
na eſſet terribilis ſuis ſubditis taliter, quòd præſumi poſſit
eum inferre uiolentiam teſtibus, niſi ſuo modo deponant,
aliàs ſecus ſecundum Io. And. & Panor. in c. accedens. & Fe-
li. in d. c. in literis col. 2. Non conſtat autem, quod Gaucherius
ſit talis perſona. quæ uelit uiolentiã ullam inferre ſubditis,
nec hoc fuit deductum, neq; probatum, ergo &c.

Secundò reſpondeo, quòd licèt aliàs unus teſtis ſubditus
poſſet dici aliqualiter ſuſpectus, tamen multitudo teſtium
5 tollit omnem ſuſpitionem: † quia ubi deficit aliquid de fi-
de, ſupplet numerus, ſecundum glo. & Iaco. Butri. in l. 3. §. 1.
ff. de teſti. per illum tex. & Imol. in l. qui teſtamento, col. 1. ff.
de teſta. & Alex. conſi. 5. col. 3. & conſi. 93. lib. 1.

Tertio reſpondetur quod depoſitiones teſtium ſubdito-
rum coadiuuantur ex depoſitionibus aliorum non ſubdito
rum, & ex inſtrumentis productis in eam, de quibus infra
6 dicam. unde ſufficienter probant, † quia dictum teſtis ali-
qualiter ſuſpecti ſtabilitur, & confirmatur ex dictis aliorum
non ſuſpectorum. l. ſi quis ex argentarijs, §. 1. ubi Bald. & alij,
ff. de eden. & ita etiam tenet Ang. conſi. 1. Pau. de Caſt. conſ.
91. circa finem.

Quarto reſpondetur, quòd etiam detractis teſtibus ſubdi
tis per alios non ſubditos probatur intentio actoris. vnde
nihil habet conſtare, quod aliqui ſint ſuſpecti, ut per Bart. in
l. 1. §. ſi quis neget, poſt glo. ibi. ff. quemadmo. teſta. ape. tra-
7 ditur per Iaſ. in d. l. ſi quis ex argentarijs, §. 1. col. 2. † Nooob
ſtat quod Do. Helias de Podio, unus ex teſtibus non ſubdi-
tus, habuerit litem cum Do. Ludouico ſuper quadam pigno
ratione: quia reſpondeo quod eſt lis ſuper re modica: vnde
non propterea redditur eius teſtimonium ſuſpectum ſecun
dum Panor. & alios in c. 1. de iud. obi etiam ſcripſi, & in c. in
quiſitionis, de accu. vbi dicit Panor. quod eſt arbitratium
Iudici credere tali teſtimonio conſiderata lite, & perſonarū
qualitate. Nooobſtat dum dicitur quod ipſe Do. Gauche-
rius, & pater ac D. Iacobus de paſci eorum animalia in ter-
ritorio, & proclamata fieri fecerint, uti conductores & non
iureproprio, quia oppoſitum deſtruit propoſitum. Et pro
clatiori reſponſione accommodanda præmitto quod d. Ca
rolus tamquàm condominus loci de Tagliatis, locauit red-
ditus, & emolumenta ad ſe ſpectantia in d. loco prædicto,
etiam Do. Iacobo condomino dicti loci uſque ad tres an-
nos. ita cantat inſtrumentum locationis, ſiue arrendamen-
ti. Hoc præmiſſo retorqueo fundamentum Do. Ludouici
ſe fundantis in d. inſtrumento contra ipſum: nam ſi uerum
ſit prout eſt, quod d. Gaucherius ſit cōditionibus, ut dicitur
in dicto inſtrumento, & confitetur Do. Ludouicus per pro-
ductionem ipſius inſtrumenti ſecundum glo. l. fi. C. de libe.
cau. bene ſequitur quod ratione ſui condomini dicitur in
quaſi poſſeſſione depaſci facien. animalia in territorio: quia
aut paſcua ſunt condominorum territorij, aut publica, ſi cō
dominorum, & tunc etiam licuit prædicto Gaucherio & an
teceſſoribus ſuis vti dictis paſcuis, ut not. Paul. de Caſt. & So-
ci. in l. 1. in prin. ff. de acq. poſſe. & Pau. de Caſt. conſi. 127. vi
ſis capitulis &c. aut ſunt publica, ſiue uniuerſitatis, & tunc
etiam ipſi Ludouico licuit, liceteq; uti ipſis paſcuis, §. flu-
mina, & §. uniuerſitatis, Inſti. de re. diui. & ſi cōdominus eſt
dominus Gaucherius cum ipſo d. Ludouico, ut ipſe profite
tur, & conſtat ex inſtrumentis compluribus in actis exhibi-
tos, bene ſequitur quod eo iure, quo ipſe Do. Ludouicus tā-
q̄ condominus fieri fecit proclamata, & mulctas exegit, eo-
dem iure prædicta exercuerit, & exercere potuerit idem D.
8 Gaucherius: † quia condominus nō poteſt turbare, uel im-
pedire exercitium iuriſdictionis alterius condomini, ut
per Bar. in l. inter tutores, in fi. ff. de admi. tuto. cum cōcord.
adductis per Iaſ. in l. ſtipulationes non diuiduntur, in 1. op-
po. ff. de uer. obl. & per Feli. in ca. quæ in eccleſiarum, col. pe
nul. de cōſti. niſi ſit diuiſum territorium, & iuriſdictio, quia
tunc unus non poteſt exercere iuriſdictionem, nec anima-
lia imminere in partem alterius, ut not. in c. 1. §. præterea du
catus, de prohibi. feu. alie. per Fede. ex his ſatis euidenter pa
ret. ꝙ Dominus Iacobus & ſucceſſiuè pater domini Gau-
cherij, & D. Gaucherius iure ſuo, & non alieno immiſerunt
animalia in territorio, & proclamata fieri fecerunt, & alia
iuriſdictionalia exercuerunt. Præterea & ſecūdo in d. inſtru-
mento locationis D. Carolus, uti condominus locauit par-
tem ſuæ iuriſdictionis & emolumentorum, & non totum.
Vnde rectè infertur ad portionē ipſius Do. Iacobi & condo-
mini, quia locatio eſt limitata ad partem ipſius D. Caroli.
ergo limitatum effectum producet quo ad illam partem tā-
tum. l. in agris, ff. de acqui. re. dom. l. age, C. de tranſact. cum
ſimilibus.

Tertiò ex actis folio 222. conſtat de titulo condominij
prædicti domini Gaucherij, & dicti domini Iacobi auctoris
ſui. ergo bene ſequitur, quod virtute illius tituli dicitur eſſe
etiam retro fuiſſe in quaſi poſſeſſione iuriſdictionem exer-
cendi pro ſua portione, & animalia ſua depaſci faciendi in
9 dicto territorio: † quia exiſtēs in poſſeſſione præſumitur poſ
ſidere ex titulo proprio præcedenti ſecūdum gl. Bar. & alios
in l. quædam mulier, ff. de rei uendi. & Bar. poſt glo. in l. 2. C.
de acquir. poſſ.

Quarto ex actis fol. 213. & pluribus ſeq. conſtat, qualiter
paſtorgagium fuit cōi nomine do. Ludouici Vaſſadeli, &
auctorū dn̄i Gaucherij condominorū loci de Tagliatis ub-
dirum. Item conſtat, quod dominus Ludouicus & Do. Gau
cherius tamquam condomini cōi nomine conſtituerunt
Iudices in dicto loco de Tagliatis, & conſequenter conſtat
quod D. Gaucherius & ſui auctores iure proprio fuerunt,
& ſunt in quaſi poſſeſſione paſtorgagij, & iuriſdictionis pro
ſua debita portione.

Vltimò eſto, quod pro parte domini Ludouici probatum
fuiſſet ſe aliquando turbaſſe prædictum Do. Gaucherium &
ſuos, & ſe aliquando exercuiſſe iuriſdictionem inſolidum,
quod tamen probatum non fuit, attamen in hoc iudicio,
in quo agitur ne prædictus Do. Gaucherius turbetur ad ſi-
militudinem interdicti retinēdæ debet ipſe D. Gaucherius
obtinere, quia per plures teſtes probauit ſuam poſſeſſionē,
vel quaſi, l. ob carmen, in fi. ff. de teſti. & profecto noo uideo
probabilem rationem dubitandi, quare non ſit inhibēdum
Do. Ludouico ne moleſtet ipſum Do. Gaucherium in ſua
quaſi poſſeſſione, donec aliud fuerit in petitorio, uel pleno
poſſeſſorio ordinatum.

Reſponſum duodecimum eſt ut ſupra impreſſum ſub nu. 114. incip. in cauſa vertente.

S V M M A R I V M.

1 *Actore non probante quemadmodum reus abſoluitur, ita econtra actore probante reus, ſi ſuas non probauerit exceptiones, condemnatur.*
2 *Oppoſitorum oppoſita eſt reſolutio.*
3 *Teſtis integer non dicitur, qui litem habuit, contra quem depoſuit ſuper non modica ſumma, etiam ſi lis eſſet finita.*
4 *Inimicitia, ſeu odium contractum propter litem, etiam lite finita præſumitur durare.*
5 *Teſtis idoneus non eſt inimicus reconciliatus.*
6 *Inimicus reconciliatus poteſt vt ſuſpectus iudex recuſari.*
7 *Capitula, ſeu articuli impertinentes cenſentur reiecti, quando fuere admiſſi, ſaluo iure impertinentium.*
8 *Teſtes examinati ſuper articulis non admiſſis, nihil probant.*
9 *Damnum, quod quis ſua culpa ſentit, ſibi imputare debet.*
10 *Probatio incerta non releuat probantem.*
11 *Teſtium depoſitio intelligitur ſecundum articulum.*
12 *Teſtis de ſingulari, non communi affectione & æſtimatione deponens, non probat.*
13 *Teſtis unicus non probat.*
14 *Verbum plurale in duabus uicibus poteſt intelligi.*

R E S P O N S V M XIII.

1 SIcut † actore non probante reus abſoluendus
eſt, l. qui accuſare, C. de eden. c. unico, ut
eccleſiaſtica bene. ita econtra actore probante,
reus ſi non probauerit exceptiones ſuas eſt con-
2 demnandus. † oppoſitorum enim oppoſita eſt re
ſolutio, l. fi. §. pen. ff. de leg. 2. c. cognoſcentes, de conſti. Cum
igitur Nob. Franciſcus de S. Paulo actor probauerit inten-
tionem ſuam per apocham recognitam, iuxta tex. in l. Pu-
blia, in fi. ff. depo. & Rolandus de Grignano reus non proba
uerit ſuas exceptiones, reſtat concludendum quod ſit con-
demnandus. Nec obſtant depoſitiones teſtium in hac cau-
3 ſa productorum, quia non probant pluribus rationibus. † &
primo nob. Ioannes de Gialaſio, & Accurſius de Podio nō
ſunt integri teſtes in hac cauſa, quia litem habuerunt con-
tra dictum Franc. ſuper magna ſumma, & maiori parte bo-
norum ipſius Franc. §. ſi uero aliter, in Auth. de teſti. Nec di-
4 catur ꝙ ille tex. loquitur lite pendente, † quia ratio deciſio-
nis procedit etiam lite finita, quia odium contractum pro
pter litem præſumitur durare, niſi probetur extinctum, l. in
ipſius, C. famil. ercif. & ibi Bal. & idem Bal. in autent. ſi dica-
tur, C. de teſti. & Bar. in l. non ſolum. §. ſi mandato, uerſ. quid
5 ſi mandaui, ff. de iniur. † Imò inimicus reconciliatus nō eſt
idoneus teſtis, c. accuſatores, 3. q. 5. & firmat gl. in c. per tuas,
6 de ſimo. & ſimiliter † inimicus reconciliatus poteſt, ut ſu-
ſpectus

ſpectus iudex recuſari ſecundum Io. And.in addi. Specu. tit. de delegato,§.ſupereſt.

7 Secundo conſidero, † quòd articuli pro parte rei fuerunt admiſſi,ſaluo iure impertinentium, quo caſu impertinẽtes cenſentur reiecti,ut per Panor.& alios,in c. cum contingat, de offi.deleg.cum ſolitis concord. ſed articuli deducti contra apocham recognitam, impertinentes ſunt, vt probabo, ergo &c. Quod ſint impertinentes,oſtenditur ſic: opponit reus exceptionem compenſationis prætenſi crediti,quia ſolicitauit duas cauſas,ſiue lites ipſius actoris. pro quarũ ſolicitatione aſſerit ſe creditorem Flor. 500. tam pro mercede, quàm damnis, & intereſſe paſſis occaſione mercimonij, quod oportuit deſeruiſſe,de quo præmiſſo credito non conſtabat tempore oppoſitæ compenſationis,& minus ex probationibus deductis de præſenti conſtat,& conſequenter exceptio compenſationis debiti non liquidi contra debitum liquidum admitti non debuit. bene ergo ſequitur, quod pro clauſula,ſaluo iure impertinentium, cenſentur reiecti articuli ſuper tali exceptione,quia impertinentes ut ſuprà dixi.

8 † Teſtes autem examinati ſuper articulis non admiſſis nihil probant,c.de teſtib.extra de teſti.

Tertiò conſidero,quòd reus opponit exceptionem compenſationis prætenſi crediti damnorum & mercedis ſolicitationis dictarum cauſarum,quorum damnorum nulla de iu

9 re habenda eſt ratio. quod ſic oſtenditur, † damnum quod quis ſua culpa ſumit,ſibi debet imputari,regu.damnum, de reg.iur.lib.6.damnum huiuſmodi, quod prætendit Rolandus reus eſt, quia omiſit artem magis proficuam, videlicet mercaturam, vt proſequeretur cauſas huiuſmodi, & ſic ſibi debet imputare, quia artem magis utilem pro arte minus utili, & ſic ſi probaſſet ſe ſolicitaſſe pro dictis cauſis, ſatis ei eſſet quod ſibi ſatisfaceret de mercede ſolicitationis, l. 1. §. in honorarijs,ff.de uar.& extraord.cogni. ex iſtis infero,quòd articulis quatenus cõcernit damnum,& intereſſe lucri ceſſantis,in hac cauſa fuit & eſt impertinens, & conſequenter cenſetur reiectus: vnde teſtes ſuper eo etiam non probant, ut ſupra dixi.

10 Quarto conſidero, † quòd incerta probatio non releuat probantẽ, l. non hoc,C.vnde legi.c.in præſentia,de prob.ſed probationes ſuper mercede ſolicitationis petitus ſunt incertæ: patet quia decimus articulus, ſuper quo deponunt teſtes,eſt incertus.nam in articulo concluditur,quod tam pro intereſſe lucri ceſſantis, quàm p laboribus & præmio ſolicitationis, actor tenetur ipſi Rolãdo in Flor.500.& ſic quãtum pro laboribus debeatur, nihil certi exprimitur. modo teſtes deponentes ſuper articulo, qui dicunt quod ipſe non feciſſet talem ſolicitationem pro 50. aureis, debent intelligi

11 tam ratione lucri ceſſantis, quàm pro laboribus: nam † ſecundum articulum intelligitur teſtium depoſitio, l. de ætate,§.qui interrogatus,ff.de interroga.actio.§.præterea, Inſti. de inut.ſtipu.nihil ergo certi deponunt, quantum pro laboribus debeatur, licèt exprimant quod certum pro intereſſe & laboribus ſimul.ſed cum pro intereſſe nihil debeatur incertum,remanet quod pro laboribus tantum.ergo talis ambigua probatio non releuabit probantem, dicto capitulo in præſentia.

Quintò conſidero, quòd Ioannes & Accurſius deponunt de ſingulari præmio,non de communi.dicit enim Ioannes quod ipſe tales rationes feciſſet, quod eas æſtimaret 50. ſcutis,& Accurſius dicit, quòd ſi ipſe tales labores ſuſtinuiſſet,

12 quod æſtimaret eos ad centum aureos, † & ſic ambo deponunt de ſingulari æſtimatione,ideo non concludunt,neque probant ſecundum Bar.in l.2.col.fin. C.de reſcind.uendi.& Panor.& Feli.latè in c. cum cauſa, de teſti. debebant enim concludere quod communiter quilibet tantum æſtimaret, ut ibi per eos.& per Soci.conſ.8.col.1.lib.1.cum ſimilibus. Accedat,quod ſunt uarij & contrarij, nam Ioannes pro ſolicitatione dictarum cauſarum, quas Franc.habuit tam cum ipſo,quàm cum dicto Accurſio,non æſtimat labores niſi 50. ſcuta. Accurſius vero æſtimat rationes ſolius cauſæ quam habuit dictus Franc.cum eo ad centum aureos. ergo non probant,ut tenuit Arch.in c. nihilominus.3. quæſt.9.ſequuntur Ioan.And.& Ancha. in c.1.de arbi.lib.6.Bal.in l.ex facto,§. item quæro,ff.de uulg.& pupi.

Vltimò aduertẽdum eſt, quod circa uacationes factas in

13 cauſa contra Ioannem de Gralutio. † unus eſt teſtis ipſe Ioãnes,ergo non probat,l.iuriſiurandi, C. de teſti. l. ubi numerus,ff.eo. circa vero uacationes factas in cauſa cõtra Accurſium teſtes ambiguè deponunt,quia dicunt ſe neſcire,an ſpatio triennij uacauerit,vel quanto tempore,ſed quod viderũt

14 eum pluries uacaſſe.† Quæ uerba in duabus uicibus poſſunt intelligi.Inſt.de iure perſo. §. pen.cum ſimilibus. pro uacationibus autem duorum dierum abſurdum eſſet dicere, quòd vni ſolicitatori idiotæ & mercatori debeantur Flor. 500. immo nec Flor. 10. igitur &c.

SVMMARIVM.

1 Compater etſi poteſt eſſe teſtis, non tamen eſt omni exceptione maior.

2 Edictum de teſtibus eſt prohibitorium.

3 Teſtis quis non dicatur omni exceptione maior, qui aliqua affectione, aut amicitia coniungitur ei, pro quo depoſuit.

4 Iuſiurando in ſupplementum probationis non eſt locus, quando teſtis non eſt omni exceptione maior, uel quando agitur de magno præiudicio etiam ſi teſtis foret omni exceptione maior, & ſic duo ſunt neceſſaria, quòd cauſa ſit leuis, & quòd ſit ſemiplenè probatum.

5 Teſtis uita approbata, & integra fides, quando tollat ſuſpicionem ortam ex conſanguinitate & amicitia.

RESPONSVM XIIII.

1 ETſi compater à teſtimonio perhibendo non repellatur, non tamẽ omni exceptione maior dici poteſt ob ſpiritualem cognationem, affectionemque præſumptam ſecundum Raph. Fulg. conſi. 11. emphyteuta &c. & Curt. in tract. de teſti. concluſione 3. & dum dicitur quòd exceptio compaternitatis non eſt legitima exceptio, cum lege non comprobetur. Reſpondeo quantum ad repellendum compatrem à teſtimonio, non reperitur lege cautũ.

2 & † cum edictum de teſtibus ſit prohibitorium, l. quoniam multi, ubi glo. C. de hæret. uerum: eſt quod non poterit cõparer à teſtimonio repelli, ſed de hoc non agitur. ſed an ſit ei uti teſti integro, & omni exceptione maiori credendũ, hoc loco quæritur? & dicendum quod non, quia lege cautũ eſt,

3 † quod teſtis nõ dicitur omni exceptione maior, qui aliqua amicitia coniungitur ei, pro quo depoſuit, l. 3. ff. de teſti. minus ergo erit integer teſtis, qui ei ſpirituali affectione cõiungitur, cui & amicitiæ uigor ineſt, l. ſi quis alumnam, in verſ. & paternam affectionem, C. de nup. quę loquitur de affectione ſuborta ex cognatione ſpirituali, ſecundum Sal. in l. teſtis

4 idoneus. ff. de teſti. † Cum igitur compater non ſit idoneus & integer teſtis, bene ſequitur quòd non eſt locus iuramento in ſupplementum.

Nec obſtat, quòd agatur de modico, quia ſi ageretur de magno, nullo modo eſſet locus iuramento in ſupplementũ etiam ſi teſtis productus eſſet omni exceptione maior ſecundum gl. in l. bonæfidei, C. de reb. cred. ubi Scribe. communiter ita concludunt. & idem tenent Bar. & alij in l. admonendi, ff. de iureiur. Panor. & Canon. in c. fi. eo. tit. Nam ad hoc ut admittatur ſuppletorium iuramẽtum, duo ſunt maximè neceſſaria, quod cauſa ſit modica & leuis, & quod ſit ſemiplenè probatum, ut dicũt Doct. in locis præallegatis. In præſenti autem caſu non poteſt dici ſemiplenè probatum, quia compaternitas licèt non ex toto repellat teſtem, aliqualiter tamen ei de fide detrahit, ut ſuprà probaui, ergo &c.

5 † Nec quicquam facit, quod approbata uita & integra fides teſtis tollat ſuſpitionem, quæ ſuboritur ex conſanguinitate, & amicitia, ut dicit d. Ant. de Butr. in c. poſtremò, de appell. & comprobat D. Iaſ. in l. admonendi, col. 6. quia illud dictũ procedit, quando uita & fides teſtis, talis eſt quæ exuberat communem aliorũ uitam & probitatem, ut quia ſit uir rogatæ ſanctimoniæ uel alias legaliſſimus, & multum ſpectatæ fidei. ita loquitur Do. Ant. & ita loquuntur omnia adducta per Iaſ. in d. l. admonendi, & per Feli. in c. ſuper his, de accuſ. col. fi. & in c. cauſam, quæ. de offi. deleg. in c. litteras, col. 3. de teſti. non credo autem probatum fuiſſe, quod uita & fides huius teſtis excedat communes mores aliorum uirorum, nec quod talis ſit quod in eo ceſſet omnis ſuſpitio, quo fit ut cum ſit talis naturæ & uitæ, ſicut communiter ſunt alij cõpatres, non ueniat in ſupplementum deferendũ iuramentũ.

Reſponſum decimum quintum eſt ut ſupra impreſſum ſub nu. 515. incip. 3. & decimum ſextum ſub num. 52. incip. petit curatus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vxor non cogitur teſtimonium dicere contra maritum, cum ſit una caro, & unum corpus, & ſocij diuinæ domus, etiam uolente marito niſi in ſubſidium. & nu. 4.*
2 *Probationes de domo rei ſumere nimis eſt graue.*
3 *Teſtimonium contra ſe ipſum quis dicere non cogitur.*
5 *Vxor eſt quaſi domina bonorum ſui mariti, & inter eos debent eſſe communia omnia infortunia & proſpera.*
6 *Matrimonij concordia non eſt turbanda, etiam ſi de fauore patris agitur.*
7 *Iuramentum non eſt deferendum ueriſimiliter deieraturo.*
8 *Metus mariti eſt iuſtus.*
9 *Vxor aduerſus maritum teſtimonium dicere non cogitur.*

RESPONSVM XVII.

1 DOleo non mediocriter q̃ ſero mihi redditæ ſint literæ ueſtræ, ita q̃ nõ
potuerim in tempore fortaſſis ſatisfacere petitioni & deſiderio ueſtro: heri enim Phœbo fugiẽte redditæ fuerunt. Reſpondebo tamen breuius
quàm potero conſultationi in cauſa Vgheti nõ amore, quo
1 eũ proſequor, impulſus, ſed ueritate adhortatus dico, † uxorem ipſius Vgheti contra ipſum per Ioan. Mariam de Oliua
non poſſe cogi, nec compelli ad teſtificandum, nec etiã pro
Vgheto per tex. in l. lege Iulia, & l. ſeq. ff. de teſtib. regiſtrata
in c. ſi teſtes, §. l. Iulia 4. q. 3. & firmat Pan. in c. In literis, ad fi.
extra de teſti. bene facit tex. in §. parentes, 4. q. 3. & quod dixit glo. in c. 1. 3. q. 5. & ego comprobo concludentibus, ut ar
2 bitror, rationibus. Primo, † quia nimis graue eſt probatio-
3 nes quærere de domo rei, l. nimis graue, C. eo. tit. & † quia
non cogitur contra ſe ipſum teſtimonium perhibere, cũ per
4 ſe ſibi ipſi non etiam credatur, l. omnibus, C. eo. ti. † Maritus autem & uxor, una caro unumq́; corpus reputantur, dicunturq́; ſocij diuinæ humanæq́; domus, l. aduerſus, C. de cri.
5 expil. hær. l. 1. ff. de ritu nu. dicaturq́; † uxor, quaſi domina bonorum ſui mariti l. 1. ff. re. amot. & inter coniuges cuncta infortunia proſperaq́; debent eſſe communia, l. ſi cum dotem,
6 §. ſi autem in ſeruiſſimo, ff. ſolu. mat. Secundo, quia † concordantia matrimonia turbanda non ſunt, etiam ſi de fauore patris agatur. tanti enim leges faciunt coniugum concordiam, l. ſi. in ſi. C. de furt. l. diſſentientis, C. de repud. ratione autem teſtimonij contra maritum oriri poſſet diſcordia, & ſi qua orta eſſet augeri, ergo &c. Tertio, quia non eſt occaſio periurandi, l. 3. in princ. ff. de iureiur. l. conuenire, ff. de
7 pact. dot. Nec † deferendum eſt iuramentum ueriſimiliter deieraturo, ut not. in auth. ſacramẽta puberum, C. ſi aduer.
8 uend. uxor autem metu mariti, † qui iuſtus metus reputatur, l. 1. §. quæ onerandæ, & ibi not. per Bar. ff. quarum rerum actio nõ detur. l. fi. ff. de furt. ne incurrat indignationem ma-
9 riti ueriſimiliter periurabit, ergo &c. † quinimò etiam uolente marito non uidetur uxor cogenda, quia non ſolum mariti, ſed etiam ipſius fauore cogi prohibetur, ſecundum Bar. in d. l. lege Iulia. & licet Lud. Ro. ſing. 394. teneat uxorẽ cogi poſſe in ſubſidium, nihil tamen facit ad rem noſtram, quia in præſenti facti contingentia præſupponitur actu & habitu alios teſtes potuiſſe interuenire, quo caſu ceſſat ſubſidium, ut declarat d. Anto. de Butr. in ca. tertio loco. de proba. Panor. in ca. de cætero, de teſtib. & in c. 1. de teſti. cog. Do. Alexan. conſi. 64. colum. fina. lib. 1. Sancto Nazario Papiæ Studens.

SVMMARIVM.

1 *Subſtituto pupillariter an incumbat onus probandi filium deceſſiſſe impuberem. & nu. 5.*
2 *Filius prius mortuus præſumitur fauore ſubſtitutionis fideicommiſſariæ.*
3 *Probare quis debet id, quod eſt ſuæ intentionis fundamentum.*
4 *Probanda eſt cauſa excluſiua iuris, & alterius.*
6 *Doctoribus diſcordantibus, amplecti debet ſententia, per quam opiniones ad concordiam reducuntur.*
7 *Teſtatorem inteſtabilem fore dicens, tenetur probare, cum præſumptio ſit in contrarium.*
8 *Iudex in re dubia, ſequi poteſt eam ſententiam, quæ quibuſdã coniecturis probabilibus coadiuuatur.*

RESPONSVM XVIII.

REſolutio præſentis dubitationis, qua quæritur utrum filius præſumatur mortuus pubes, ita q̃ onus probandi filium deceſſiſſe impuberem incumbat ſubſtituto prætendenti locum eſſe ſubſtitutioni pupillari, difficilis eſt & periculoſa, tum quia Doctores diſcordes ſunt & uarij, tum quia in præſumptionibus
1 tota uerſatur. † Pro ſubſtituto, quod præſumatur mortuus in pupillari ætate, reſpondet Bal. conſi. incip. ex parte contingente, quem refert & ſequitur d. Ioan. Baptiſta de ſancto Seuer. in l. precibus, car. peo. C. de impub. & alijs ſubſti. Soci. conſi. 89. in cauſa agitata, colum. 4. lib. 1. Dec. in c. in præſentia, col. 26. de proba. per text. ſing. in l. ex facto, §. penul. ff. ad
2 Trebel. † ubi fauore ſubſtitutionis fideicommiſſariæ prius præſumitur mortuus filius, quàm pater. ſic fauore ſubſtitutionis pupillaris, quæ longè fauorabilior reputatur, præſumere debemus filium mortuum in pupillari ætate, & illum text. ſtrictius induco. dicitur ibi, quod ſubſtitutus negans grauatum deceſſiſſe cum liberis, habet fundatam intentionem. eadem ergo ratione negans filium deceſſiſſe puberẽ, transferre debet onus probandi in aduerſarium. Confirmatur, quia ſubſtitutus dicens à die factæ pupillaris ſubſtitutionis non eſſe decurſam pupillarem ætatem, eo ipſo probat filium deceſſiſſe in pupillari ætate, quòd ex computatione cõtrarium non probatur, & de hoc faciunt quæ not. per glo. in l. cum de lege, ff. de proba. & per Bar. in l. ſi conſtante, in 1. q. primæ partis, ff. ſol. mat. & in l. decem ff. de uet. obl. & per Iaſ. laté in l. fi. §. licentia, C. de iure delib. ſed pro matre quòd non præſumatur filius mortuus in pupillari ætate, & ideo onus probandi incumbat ſubſtituto, reſpondet Bart. conſi. 56. Bart. fecit teſtamentum, & refert Pau. de Ca. in loco infra allegando, & Bald. ſibi contrarius conſi. 151. intelligo, lib. 4. & conſi. 9. factum tale eſt, quidam naues, li. 5. & conſi. 145. in cauſa, col. 6. ſecundum nouiſſimam impreſſionem. & Soci. ſibi contrarius in l. qui duos, §. cum in bello, colum. 3. ff. de reb. dub. quia pupillaris ætas eſt fundamentum ſubſtituti.
3 † ergo ipſam probare tenetur, l. de ætate, ff. de mino. l. cum de ætate, ff. de proba. glo. in c. presbyter. 78. diſtin. Bar. in l. 1. ad fi. de excep. Bald. & Sal. in l. ſi minorẽ, C. de in integ. reſt. Alexan. conſi. 149. uiſo proceſſu col. penul. lib. 5. Bald. conſi. 264. factum tale eſt, ad fi. lib. 1. Bart. conſi. 92. in quæſtione &
4 alibi ſæpe. & quia † is, qui uult aduerſarium excludere ab aliquo iure naturali, uel ciuili, ſibi competente, tenetur probare id, quod eſt cauſa excluſionis, l. ab ea parte, ff. de proba. ergo ſubſtitutus probabit, qui uult excludere matrem à lu-
5 ctuoſa hæreditate filij. Quid tenendum? Pau. de Ca. in d. §. pen. fœdere diſtinctionis concordat has opiniones, aut mater agit, & ſubſtitutus poſſidet, & tunc mater debet probare filium deceſſiſſe puberem, quia fauor poſſeſſionis, & fauor ſubſtitutionis ſimul transferunt onus probandi in matrem, d. §. pen. iuncto §. cõmodum, Inſt. de interdict. & quia hoc caſu mater agit ut excludat ſubſtitutum à iure ſubſtitutionis, & poſſeſſionis ſibi acquiſitæ, ergo ipſa debet probare id, quod eſt cauſa excluſionis, d. l. ab ea parte. aut ſubſtitutus agit contra matrem poſſidentem, & tunc quia ætas eſt fundamentum ſubſtituti agentis, debet ipſe ætatem pupillarem probare. quæ diſtinctio approbanda uidetur, & in iudicãdo
6 ſequenda: quia † ubi Doctores diſcordant in re dubia, amplectenda eſt ſententia, per quam opiniones ad concordiã reducuntur, ut per Soci. conſi. 66. fruſtra col. 7. lib. 1. ca. conſuluit. de offic. deleg. cum ſimilibus. Ego tamen in primo membro ſubdiſtinguerem, aut mater agit ad hæreditatem filij tamquàm ſibi debeatur ab inteſtato, & tunc ipſa debeat probare ætatem ſi uult excludere ſubſtitutum poſſidentem: aut agit actione ex teſtamento, & tunc ſubſtitutus, qui dicit teſtamentum nullum, quia filius deceſſit in pupillari ætate, habet ipſe probare, quia eſt fundamentum ſuæ exceptionis, ſecundum Bar. in d. l. 1. ff. de excep. & in d. conſi. 92. & bene
7 probatur in l. 2. C. de edic. diui Adr. tollen. ubi † præſumitur, q̃ teſtator teſtari potuerit, alioquin ſi præſumptio eſſet in contrarium taliter. quod transferret onus probandi in hæredem excipiẽs de inhabilitate perſonæ teſtatoris, quia ſua exceptio incontinenti iuſtificaretur. audien. eſſet, ut per Bar. in l. fi. C. eo. cuius contrarium deciditur in d. l. 2. ergo ſatis ex hoc colligitur quod dicens teſtatorem non potuiſſe teſtari, ipſe debet probare, ut etiam tenet Decius conſi. 82. colum. 2. ſi tamen aliquæ probationes eſſent factæ pro ſubſtituto, non putarem Iudicem errare, ſi contra matrem iudicaret,

ret,tum quia cõtra matrem ſimpliciter tenent Ioan. Bapt.
de Sancto Seuer.& Decius poſt Bald. quos hoc caſu ſequi-
tur Pau. de Caſt. & tenentes pro matre ſunt ſibi ipſis con-
trarij,& Bald. in d. conſi.145. loquitur quando ſubſtitutus
agit,& in d. conſi. 19. non loquitur in caſu ſubſtitutionis.
Sed quando allegatur quod mater eſt priuata ſucceſſione
filij, quia ei tutorem non petijt, quo caſu non eſt fundata
intentio opponentis,niſi filius probetur mortuus in pupil-
lari ætate, l. matres,C ad Tertul.& firmant Salv.& Corn.in
l.ſciunt,C.de legi.hær.& Bald.in addi.Specul. tit.de poſiti.
8 col.3.uerſ.pone quod Berta.† & quia in re tam dubia iudex
ſequi poteſt eam ſententiam,quæ cõiecturis probabilibus
quibuſdam coadiuuatur,& ideo in caſu occurrẽti, in quo
per teſtes probatur matrem & auiam dixiſſe filium deceſ-
ſiſſe impuberem, arbitror pro ſubſtituto iudican. eo ma-
ximè, quia facillimè mater potuiſſet probare contrarium,
cum ei ſit magis notus ortus & obitus filiæ quam ſubſtitu-
to, cum in parte de facto proprio agatur,l.fin. ff. pro ſuo.
ca.ab excommunicato,de reſcrip.

RESPONSVM XIX.

*An inſtrumentum ſumptum per Notarium excom-
municatum probet ſaltem, vbi fuit ſumptum tem
pore peſtis, uide infra de donat. ca. 9. eſt primum
Reſponſum ſub titu. de donatio. cauſa mor. & Re-
ſponſo 148. ſecundum impreſſionem Lugduni an-
ni 1564.*

*An electus teneatur probare ſe eſſe ætatis legitimæ,
an opponens, ſupra de elect. ca. 14. incip. circa pri-
mum.*

SVMMARIVM.

*1 Priuata ſcriptura ſcripta à teſtatore abſque ſubſcriptione te-
ſtium probatur uoluntas defuncti inter liberos, uel fauore
piæ cauſæ.*
*Dummodo conſtet à defuncto fuiſſe ſcriptam,& quomodo pro-
betur. nu.2. 5.& 6.*
*3 Literarum comparatio an ſufficiat ad probandam priuatam
ſcripturam fuiſſe ſcriptam ab aliquo. & nu.7.8.& 9.*
*4 Hæres tenetur adimplere contenta in ſcriptura penes Guar-
dianum fratrum Minorum exiſtente, ubi ita teſtator diſpo-
ſuit, modo appareat fore teſtatoris ſcripturam & teſtes au-
dinerint impliciè contenta in ea, ad quam teſtator ſe remiſ
ſit, & num.10.*
*6 Teſtamentum manu teſtatoris fore ſcriptum, quomodo pro-
betur.*
11 Teſtator poteſt iubere,ut detur fides priuatæ ſcripturæ.

RESPONSVM XX.

Qui ueritas eſt, me dirigat in uiam ueritatis.

1 FAuore piæ cauſæ † & inter libe
ros priuata cæ
dula ſcripta manu defuncti abſque ulla teſtiũ
ſubſcriptione probat uoluntatem defuncti,
qui eam ſcripſit, auth. quòd ſine, & ibi Bald.
Angel. Salv.& alij notant, C. de teſt. firmant Bar.& Pau.de
Caſt. & Aret.in l.ſi is,cui. ff. eo. tit. qui extendunt diſpoſi-
tionem d. auth.quòd ſine, etiam fauore piæ cauſæ: ſed nõ
oportebat extendere, quia ſatis clarè colligitur ex lectura
eiuſdem,dum dicitur quod libertates relictæ in tali cædu-
la debentur,& ſequitur d.Alex.in l.hac conſultiſſima, §. ex
imperfecto,C. eo.tit.
2 Et ſi † dicatur, quod iſtud uerum eſt, dummodò con-
ſtet, quòd talis priuata cædula fuerit ſcripta manu defun-
cti. Reſpondetur, quod ſatis conſtat ex depoſitionibus te-
ſtium, qui depoſuerant: quia uidetur ſibi quod cædula ſit
ſcrip ta manu prædicti Ioannis, quia cognoſcunt eius lite-
3 ras, & etiam conſtat ex comparationibus † literarum, quæ
comparatio uidetur ſufficere ad proban. quod illa ſit ſcri-
ptura dicti Ioannis per illud quod ſignanter dixit Bar. in l.
ſi ita ſcripſero, ff. de condi. & demonſtra. ubi decidit quod
4 † ſi teſtator in teſtamento dixerit, hæres meus dato eccle-
ſiæ totum illud, quod ſcriptum eſt in cædula, quam reli-
qui penes Guardianum fratrum Minorum, tenebitur hæ-
res adimplere contenta in dicta cædula, ſi per compara-
tionem literarum uel alia legitima indicia appareat,quod
ſit ſcriptura teſtatoris,& idem tenent Bart. & Moder. in l.fi.
C.de fideicom.& Bald. in l.captatorias, C. de teſtam. mili.
& Imo. in l.illa inſtitutio, ff. de hæred.inſti.& in ca.cum ſi-
bi, poſt Pet.de Ancha.colum.pen.de teſtib. & Do. Alexan.
in l.at prætor, §.ſi iudex,colum.1. ff. de re iud. & quod per
ſolam comparationem literarum ſufficiat probare quod
ſit ſcriptura manu defuncti ſcripta,tenet Cor. in d. auth. ꝙ
ſine, & conſi. 118. in hac.col.3.lib.3.
Sed præmiſſis non obſtantibus, arbitror per dictam ſcri
pturam non probari legitimè uoluntatem defuncti Ioan-
5 nis fuiſſe aliquid relinquere eccleſiæ prædictæ. quia † ad
hoc ut abſque teſtibus priuata ſcriptura probet uoluntatẽ
teſtatoris oportet conſtare quod ſit ſcriptura manu eiuſdẽ
teſtatoris: alioquin nulla ei fidem uolunt adhiberi ſecun-
dum Bald. Salv. & Pau. de Caſt. in d.auth. quod ſine, per il
lum tex. qui ponit caſum ſpecialem in cædula ſcripta ma-
nu patris teſtantis inter liberos, & ad pias cauſas, ergo ſe-
cus ſi ſit ab alio ſcripta. ſequuntur Imo. & Aret. in d.l.ſi is,
qui. ff. de teſtam.& d. Alexan. in d.§.ex imperfecto, & idem
uoluit Oldr. conſi. 112. Titius condidit teſtamentum. &
Ioan. And. in addi. Spec. tit. de inſtrumento. edi. §.compen
dioſe. verſ. quid ſi prius, quando non conſtat cædulã fuiſ-
ſe manu defuncti teſtatoris ſcriptam, omnes conſentiunt,
ꝙ talis cædula nullam meretur executionem.
Punctus ergo eſt, an ſit probatum ſufficienter quòd illa
cędula fuerit ſcripta manu teſtatoris. & mihi uidetur abſq;
hęſitatione reſponden. quod non, quia ad hoc ut dicatur
6 ſufficienter probatum, † teſtatorem manu propria ſcripſiſ
ſe, neceſſe eſt quod per confeſſionem partis, uel duos teſtes
probetur, quod fuerit ſcripta manu ipſius defuncti, de cu-
ius uoluntate agitur, ſecundum glo. in l.fina.C.fam.ercif.
in uerſ.iudicio.& in Auth.de teſtamẽtis imperfect. in uerſ.
diuiſiuè. ubi Ang.& idem firmant Bald. Ang. Raph.Fulg.
Pau.de Caſt. & Corn. in d. auth. quòd ſine. etiam ſi dica-
tur, quod conſtet per plures teſtes, qui dicũt quod iudicio
ipſorum uidetur ſibi litera Ioannis, quia cognoſcunt lite-
ras, & caracteres ſuos.
7 Et † ultra depoſitiones teſtium etiam ex comparatione
literarum uidetur ſatis conſtare, quod illa cædula continet
ſimiles literas: quia reſpondetur quod ad hoc ut per teſtes
probetur cædula fuiſſe ſcripta manu Ioannis, oportet quod
teſtes deponant ſe fuiſſe præſentes, quando Ioannes ſcri-
pſit eam, aliàs non concludenter probant, ut eſt tex. in §. ſi
quis igitur, & ibi not. in Auth. de inſtr.caut. & fi. & no. glo.
magna in auth. & ſi contractus, C. de fi. inſtru. Bar. in l.iu-
da ratio. ff. de dona. & in l.admonendi. ff. de iureiu. Bald. in
auth. ſed nouo iure, C. ſi cer. pet. d. Ant. in ca. 2. de fi. inſtru.
col.4. & ita in proprijs terminis noſtris conſuluit Do.Alex.
conſi.26. ponderatis his, col. 2. lib. 3. & ibi Do. Alex. etiam
reſpondet ad comparationem literarum dupliciter.
8 Primo, † quod regulariter ſola comparatio ad plenam
probationem non ſufficit, niſi adſint teſtes, qui deponant
ſe fuiſſe præſentes, quando ſcriptura ſcripta fuit, quia fallax
eſt probatio, quæ fit per comparationem literarũ propter
peregrina ingenia hominum, qui norunt quaſcũq; literas
imitari & adulterari ut in Auth. de inſtru.cau.& fi. in prin.
& ita concludit Pan. in c.2. de fi. inſtru. col.5. poſt Iac. Butr.
in l. comparationes, col. pen. eo. tit. & ita ſentit Bar. in d. au
then. & ſi contractus.
9 Secundo, † quia ad hoc ut comparatio ſufficiat, oportet
ꝙ fiat per aliam ſcripturam eiuſdem d. Ioã. manu ſcriptã,
& à tribus teſtibus ſubſcriptam, & ꝙ duo ex illis ſaltem de-
ponant ſe uidiſſe d. Ioannẽ ſcribere illam ſcripturam, cui
ſe ſubſcripſerunt, ut dicitur in d.l.comparationes. quæ oĩa
ceſſant in occurrenti.
Vel tertio, & huic nulla cadit replicatio, reſpondetur ꝙ
ad hoc ut cædula probet ultimam uoluntatem, oportet ꝙ
duo teſtes deponant ſe uidiſſe illam ſcribi à defuncto. Nec
hoc caſu admittitur probatio per cõparationem ſm Ang.
in Authen. de teſtam. imperfectis, in princip. ut firmant

allij,quos ſupra aliegaui,& clarius d. Alex.in d.conſi.76.

10 † Nec obſtat deciſio Bartoli in dicta l. ſi ita ſcripſeto. quia in caſu Barto. teſtes deſcripti in teſtamento implicite audierunt contenta in cędula, ad quam ſe remiſit teſtator. & hac ratione Bart. ita determinauit, arg. illius tex. & ita eum ſequitur d. Alex. in d. l. ait prætor, §. ſi iudex. in caſu præſenti nulli adſunt teſtes, qui implicitè, nec explicitè interfuerint diſpoſitioni ipſius Ioannis.

Item in caſu Bart. probatur ſcriptura per confeſſionem teſtatoris,qui in teſtamento ſe ad illam retulit: in caſu præſenti non apparet de aliqua confeſſione,nimirum ſi in caſu Bart. ſufficit ſola comparatio literarum,quia talis comparatio iuuatur confeſſione teſtatoris.

11 Item in caſu Bar.† teſtator mandauit quòd daretur fides illi cędulæ, quod potuit, l.Theopõpus, ff. de do. præleg. & de mandato conſtat per inſtrumentum teſtamenti:in caſu uero pręſenti non conſtat de aliquo mandato,ergo &c.

SVMMARIVM.

1 *Medicorum iudicio eſt ſtandum, ubi de morbo quæritur,& nõ aliorum,etiam numero plurium.*

2 *Peritis teſtibus paucioribus, quando agitur de eorum arte,potius quàm cæteris eſt ſtandum,modo factum ſit certum. & num. 5.*

3 *Teſtibus affirmantibus, potiuſquam negantibus, eſt credendum data inter eos paritate, niſi agatur de artis peritia. & num.12.*

4 *Teſtibus contrarijs nulla adhibetur fides.*

6 *Teſtibus ueriſimiliora deponentibus magis creditur.*

7 *Leproſus in lepra confirmatus, etſi ſanari non poßit, generare tamen poteſt. & nu.18.*

8 *Lepra diffinitio.*

9 *Probatio ab effectu eſt optima.*

10 *Leproſus non odorat,nec guſtat, & eſt inſenſibilis.*

11 *Argumentum ab experientia ualidum eſt.*

13 *Morbus Neapolitanus, ſeu Gallicus,eſt ſpecies lepræ.*

14 *Lepræ plures ſunt ſpecies.*

15 *Leproſi poſſunt contrahere matrimonium, & compellere uxores ad conſumationem matrimonij, & per conſequens generare.& nu.17.*

16 *Matrimonio tria ſunt neceſſaria, ſaltem habitu & potentia.*

19 *Conditio nihil ponit.*

20 *Ablatiui abſoluti reſoluuntur in conditionem.*

21 *Vox unius, uox nullius.*

22 *Teſti unico,quamuis peritiſſimo, non creditur, etiam ſi de arte ſua agatur, minus & abiecta ac uili perſona.*

23 *Fama ortum habens ab aduerſario, non inducit credulitatẽ, nec ei iura deferunt.*

24 *Filij mariti præſumuntur ex uxore nati in eius domo, nec parentibus contrarium dicentibus creditur,etiam ſi uxor ſtaret in proſtibulo. & num.28.*

25 *Probatio in contrarium non admittitur contra præſumptionẽ iuris & de iure, niſi per confeßionem partis.*

26 *Filius naſci poteſt in nono, uel ſeptimo menſe.*

27 *Filiationis poſſeſsio acquiritur ex tractatione & nominatione.*

29 *Notarius poteſt extendere clauſulas iuxta eius ſolitum, & quid de alio Notario, quòd non fuit de inſtrumento rogatus.*

30 *Clauſula,ſi ualere non poteſt,an differat à clauſula, ſi ualere non poterit.*

31 *Verbum, poteſt, iunctum cum infinitiuo, ad futura porrigitur.*

32 *Renuncians iuri, quod habere poteſt, cenſetur renunciare iuri de futuro.*

33 *Clauſula codicillari an cenſeantur grauati liberi præteriti reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto. & nu.37.& 40.*

34 *Clauſula codicillari cenſentur grauati hæredes ab inteſtato adimplere uoluntatem defuncti, etiam teſtamento rupto natiuitate poſthumi, & nu.37.*

35 *Legata in codicillis debentur à filijs, etiam poſteà natis.*

36 *Teſtator, q mutare potuit, & non mutauit teſtamentũ ruptũ natiuitate poſthumi, an præſumatur ipſum uoluiſſe eum eadem uoluntate decedere. & nu.53.*

38 *Præſumitur patrem noluiſſe ſuæ ſoboli extraneum præferre, ac neminem uelle facere actum fruſtratorium, minus eligere uiam,per quam iudicium ſuum ſubuerteretur.*

39 *Clauſula codicillaris ſemper ineſt in teſtamento militis,quãuis non ſit expreſſa.*

41 *Donatio reuocatur per ſuperuenientiam filiorum, quamuis donans iurauerit eam non reuocare aliqua ratione, uel cauſa.*

42 *Generalitas non trahitur ad caſum uerisimiliter non cogitatum. & nu.48.*

43 *Codicilli rumpuntur rupto teſtamento poſthumi nati.*

44 *Clauſula codicillaris potius ex Notariorum conſuetudine, quàm uoluntate teſtatoris ſolet apponi.*

45 *Notarius cenſetur rogatus,ut apponat clauſulas conſuetas.*

46 *Notarij ſunt ut plurimum idiotæ & ignorantes ſenſum, & intellectum uerborum.*

47 *Clauſula codicillaris operatur, ut legata cenſeantur repetita uenientibus ab inteſtato, de quibus teſtator cogitauit.*

49 *Præſumptio præſumptione ita excluditur, ſicut clauus clauo truditur.*

50 *Clauſula codicillaris per uerbum futuri temporis,ſi non ualebit, intelligitur rebus ſic ſtantibus.*

51 *Iudicandum eſt non multitudine auctorum, ſed ratione.*

52 *Glo. & Bar. tutiſſimæ naues ad iuris pelagus.*

54 *Teſtamentum ruptum poſthumi natiuitate, non conualeſcit niſi poſthumus præmoriatur ante teſtatorẽ, uel teſtator hoc dicat coram teſtibus.*

55 *Teſtamentum inter liberos factum coram duobus teſtibus nõ rogatis, ualet.*

56 *Fideicommiſſo ſtatim reſtituendo, una tantum quarta eſt deducenda.& nu.59.*

57 *Clauſula codicillaris an ſtatim rupto teſtamento natiuitate poſthumi præteriti operetur purum & ſimplex fideicommiſſum.*

58 *Poſthumi præteriti & grauati propter clauſulam codicillarem, duas detrahunt quartas.*

60 *Benigniora & æquiora in obſcuris ſunt præferenda.*

DE PROBATIONIBVS, & de irrito rupto teſtamento.

RESPONSVM XXI.

EX ſerie facti & proceſſus cauſæ uertẽtis inter D. de Genſono agentem ex una, ac Claudium & Vincentium minores ex altera, tria reſultant principalia dubia.

Primum, an conſtet dictos Claudium & Vincentium eſſe filios quondam D. Bernardi Forbini?

Secundum, poſito quòd conſtet eos eſſe filios prædicti quondam D. Bernar. ita quòd eorum natiuitate fuerit, & ſit ruptum teſtamentum dicti Bernar. an ipſi filij cenſeantur uirtute clauſulæ codicillaris grauati per fideicommiſſum reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto?

Tertium poſita parte affirmatiua in pręcedenti,an liberi poſſint deducere legitimam & Trebellianicam?

Primum dubium habet tria capita,primum an ſit ſufficiẽter probatum quod d. Bernar. tempore cõceptionis dictorum Claudij & Vincentij eſſet leproſus?

Secundum, poſito quòd fuerit probatum eum fuiſſe leproſum, an fuerit legitimè iuſtificatum, quod ipſe uti leproſus non potuerit generare?

Tertiũ,an ex alijs deductis cõcludenter ſit ꝓbatũ ꝙ dicti filij

filij fuerint generati ex improbato coitu, & non ex d. Ber-
nar.

Ad primum videtur iudicio duorum excellentium Me-
dicorum Ludouici Saporte & Ioan. Guliel. & duorũ Cirur-
gicorum Ant. Bren. ac Ioan. de Pernei, qui curam illius per
tpa habuerunt, ſatis ſuperq; conſtare prædictũ Bernar. añ cõ-
1 ceptionem p̃dictorũ fratrũ eſſe leproſum. † Nã vbi de morbo,
quæritur, Medicorum iudicio ſtãdum vr̃, c. propoſuiſti, de
fo. compe. ca. ſignificaſti, de homicid. c. fraternitatis, de frig.
& malefi. cap. quia iudicante, de preſcrip. l. 1. ff. de uen. inſpi.
l. nemini. C. de aduo. diuer. iud. traditur per Bar. in procem.
Infort. Nec obſtat, quod teſtatio plurium teſtium contrariũ
uideatur probatum: quia reſpondetur quod teſtes, qui depo-
nunt ſuper negatiua, quod non erat leproſus, quamuis plu-
res numero ſint, non tamen ſunt periti in hac arte. & licet
ſint plures Medici, tamen non habuerunt curam dicti Ber-
nar. vnde ſuccedit dictum Spe. tit. de homi. §. 1. verſ. po-
2 ne, A. † quòd potius credendum eſt dicto Medicorum,
quando agitur de his, quæ ſpectant ad eorum artem, quàm
dicto aliorum vulgarium, quamuis alij ſint plures nume-
ro: Nam quando imperiti diſcordant à peritis, ſtandum eſt
iudicio peritorum ſecundum Bartol. in procem. Digeſt. per
text. in l. diui fratres, ff. de iure patro. & ſi inter ſe diſcordant
Medici periti, ſtandum eſt iudicio eorum, qui ſunt magis
periti. ſunt enim cæteris paribus Doctores præferendi, ſecũ
dum glo. in cap. ut ueterum, 35. diſtinctio. & ita firmat in
propoſito Felyn. in cap. propoſuiſti, in fi. de proba. ſed ut fa
ma eſt, Do. Ludouicus Saporta; & Ioannes Gulielmi ſunt
excellentiſſimi & primi Medici totius prouinciæ, & peritio-
3 res omnibus, qui in hac cauſa depoſuerint, ergo &c. † Item
cæteris paribus magis credendum eſt teſtibus affirmãtibus,
quàm negantibus, ſecundum gl. in l. diem proferre, §. ſi plu
res, ff. de arbi. & in cap. 1. de præſcrip. lib. 6. & in terminis no-
ſtris ita conſuluit do. Alexan. conſ. 148. excellentiſſimæ do-
mine, lib. 2.

Sed prædictis non obſtantibus, contrarium reſpondendũ
4 uidetur, † quia Magiſter Ludouicus, & Magiſter Ioannes
Guliel. Medici, ſunt inuicem contrarij, ergo non eſt illorũ
teſtimonium recipiendum, cap. cum tu, de teſti. l. qui falſa,
vel varia, ff. eod. Nam dominus Ludo. in ſua depoſitione
concludit, quòd d. Bernar. non erat tempore, quo uxorem
duxit, nec tempore quo balnea petijt in lepra confirmatus,
ſed ſolum ſuſpectus ne morbus Gallicus ſerpicaſſet in le-
pram, & eum ſuſpectum habebat de lepra ſeu alopecia, ſed
d. Ioannes concludit quòd erat tunc confirmatus in le-
pra ſeu alopecia item do. Ludo. deponit quod Bernar. prius
fuit ad balnea porrettiua antequam accederet ad Magiſtrũ
Ioannem, ſed idem Magiſter Ioannes deponit q nondum
fuerat, ſed quod conſuluit ei quod iret. Item d. Magiſter
Guliel. & Magiſter Ioannes de Pernei Cirurgicus, qui ſimul
curam dicti Bernar. habebãt in ciuitate Aueniom, ſibi ipſis
manifeſtè aduerſantur: quia Magiſter Ioannes Guliel. de-
ponit quòd poſt primam curam, quam prima vice habuit
cum ipſo Ioanne de Pernei, nunquam vidit, nec curauit d.
Bernar. ſed ipſe Pernei deponit quod poſtea aliquando re-
dijt ad ipſum, & ad d. Ioannem Guliel. qui d. Ioannes
Guliel. eum purgari faciebat, & ipſe Pernei faciebat opera-
tiones cirurgicales. quibus contrarietatibus ſtantibus reij-
cienda ſunt horum teſtimonia, & creden. alijs teſtibus nu-
5 mero pluribus, qui deponunt ſuper negatiua. † Nec ob-
ſtat, quod ſtandum ſit peritis in arte, etiam numero paucio-
ribus, quia verum ſi periti inter ſe concordant, ſecus ſi ſint
varij & contrarij per prædicta. Vel aliter reſpondeo, uerum
eſſe dummodo periti non varient in quæſtione facti, ſuper
quo ferunt iudicium à depoſitionibus aliorum: nam ſi alij
numero plures aduerſentur peritis in qualitatibus & circũ-
ſtantijs facti, ſtandum eſt teſtibus, qui ſint plures numero, c.
in noſtra, de teſti. nam ad hoc ut iudicium peritorum ſit
certum, oportet quod etiam factum ſit certum, l. ſi ex plagis,
§. in cliuo capitolino, ff. ad leg. Aquil. & quatenus agitur de
quæſtione facti, artis peritia non perpenditur, l. ſi arbitro, &
ibi not. ff. qui ſatiſ. cogan. in propoſito duo Cirurgici & Me-
dici deponentes d. Bernar. ante contractum matrimonium
cum d. Melchiona iam incidiſſe in lepram, aſſignant cauſas
& rationes conſiſtentes in facto, videlicet quia habebat ma-
nus contractas, adeo quòd non poterat cibum ori porrige-
re, nec panem incidere: & quia habebat plagas in facie, &
quia erat factus extenuatus & macilentus, &c. Contrarium
autem deponũt 12. teſtes producti pro parte liberorum, qui
concorditer deponunt quòd d. Bernar. ante contractum ma
trimonium, & ante natiuitatem liberorum, & poſt, erat ſa-
nus habens manus mundas & ſanas, bibens & comedens, &
ſcribens ſuis manibus, & itinerans ſuis pedibus, & in hoc
quod haberet manus ſanas & mundas & iret equeſter, & pe-
deſter, quia factum continet, ſtandum eſt ut dixi teſtibus nu
mero pluribus. Præterea etiam ſunt plures Medici, qui de-
ponunt quod d. Bernar. non patiebatur lepram, ſed mor-
6 bum Neapolitanum. † vnde peritis diſcordantibus, ſtãdum
eſt illis, qui deponunt veriſimiliora, & aptiora negotio, de
quo agitur. l. ob carmen. §. fina. ff. de teſti. ca. licet enim, de
proba. hi autem, qui deponunt quod d. Bernar. non erat
leproſus, ſed Neapolitanus, deponunt uериſimiliora, &
negotio aptiora, quod ex pluribus deducitur. nam ſi d. Ber
nar. ante contractum matrimonium habuiſſet contractas
manus & plagas in corpore & iam confirmatus in lepra, ut
teſtantur Magiſter Ioannes Gulielmi, & duo Cirurgici, nũ-
7 quam fuiſſet à contractione & plagis liberatus, † cum lepro
ſus in lepra confirmatus ſanari non poſſit ſecundum regu-
las phyſicales, quod ipſi etiam Magiſter Ioannes Gulielmi
& Cirurgici fatentur. verum ex depoſitionibus plurimorum
teſtium conſtat, quod tempore contracti matrimonij & na-
tiuitatis filiorum, & etiam poſt habebat manus mundas &
ſanas, quarum officio fungebatur bibendo, comedendo &
ſcribendo. ergo ſequitur quod à contractione fuit liberã-
8 tus. Item conſtat, quod non erat leproſus ab effectu, † nam
lepra eſt morbus contagioſus, cap. primo, & ibi no: & per
totum, de coniugio lepro. verum uxor, liberi, familia-
res, & affines, & amici conuerſabantur cum eo, & tamen
9 nullus contaminatus fuit tali morbo, ergo &c. † probatio
enim quæ ab effectu iuſtificatur, optima eſt, & cæteris con-
cludentior, l. unica, §. licèt & ſi quis homini. C. de Lat. lib.
toll. & in Auth. de nup. §. quod eis. Item ſecundum regulas
10 Medicorum † leproſus eſt inſenſibilis, non odorat, non gu-
ſtat: ſed hic ſentiebat ſi pungebatur, odorabat, guſtabat, be
ne comedebat, bibebat, dormiebat uti ſanus, vt conſtat ex
depoſitionibus 12. teſtium. ſequitur ergo quòd non erat le
proſus, aut ſaltem non erat in lepra confirmatus: alioquin
non potuiſſet talia peragere, cum ex cauſa mala & morboſa
ſequantur effectus mali & morbo conuenientes. l. 2. §. fina.
& l. ſequen. ff. de dona. l. fina. C. de prædijs curia. lib. 10. l. ob
quæ uitia, § primo ff. de ędi. edi. cum ſimilibus. Nec hi, qui
eum in lepra confirmatum iudicarunt, moueri debuerunt
ad ita iudicandum ea ratione, quòd plagas haberet ſub ocu
lo, & naſum exulceratum: quia etiam plures, qui morbum
Neapolitanum patiuntur, exulcerationes tales & longè ma
11 iores habent. † ut docet experientia à qua licet arguere, cle-
men. diſpendioſam, de iud. ca. commiſſa, de electio. in 6. &
ita teſtatur excellens Phyſicus Do. Leonardus Serra, & plu-
res ego quoque uidi Neapolitano morbo plagoſos, qui ta-
men leproſi non erant. Magis igitur hoc loco credendum
mihi uidetur Medicis & teſtibus, qui deponunt negatiuam,
ſcilicet quod d. Bernardus non erat leproſus, quia ueriſimi-
liora & negocio aptiora deponunt. Nec obſtat, quòd ma-
12 gis credatur teſtibus deponentibus ſuper affirmatiua, † quia
fallit in teſtibus deponentibus de artis peritia. in iſtis
enim tantum creditur negantibus quantum affirmantibus:
imo magis creditur negantibus, ſi aptiora negocio depo-
nant, uel ſi rationem adducant magis uerisimilem, ſecun-
dum Nico. de Neap. in l. prima, per illũ tex. ff. de uen. inſpi.
quem refert & ſequitur Felyn. in cap. in noſtra, colum. 2. de
teſti. Nec mihi ſuccenſeat Magiſter Ioannes Gulielmi re &
fama maximus Phyſicus, & Cirurgi, qui ei aſſentiunt dicen
tes d. Bernar. ante contractum matrimonium iam eſſe in le
pra confirmatum, quia pace ipſorum conſtat ex præmiſſis
eos errore lapſos. nec mirum, nam & Galenus in ſemet-
ipſo errauit de colida ad iliacam, ut refert Neuiza. in Silua
nup. fol. 132. ſic etiam errare potuerunt iſti de morbo Nea-
13 politano ad lepram, & eo maximè † quod morbus Neapo-
litanus accedit lepræ: imo ſecundum aliquos phyſicos eſt
ſpecies lepræ teſte prædicto d. Leonar. qui in depoſitione
ſua clariſſimè declarat. & propterea prudenter dixit Ma-
gnificus Magiſter Lud. Saporta, qui depoſuit quod morbus
Neapolitanus facilè poteſt ſerpicare, & ſerpere in lepram,
& ea ratione a prin. habuit eum ſuſpectum de lepra, quæ di
14 citur alopecia. † Sunt enim lepræ plures ſpecies, quas refert
glo. in cap. voluiſſem inique. in verbo, lepra. de pœniten.
diſtin. prima.

Sed poſito quòd d. Bernar. ante conceptionem & na-
tiuitatem dictorum liberorum leproſus fuiſſet, diſcutiamus
an potuerit generare ſecundum iura noſtra canonica & ci-

15 uiſta? Reſpondendum eſt quòd ſic, † nam & leproſi con-
trahere poſſunt matrimonium, & ſi poſt contractum ma-
trimonium ſuperuenerit lepra, poſſunt uxorem ad cõſumma-
tionem eiuſdem compellere, cap. 2. & cap. fina. de coniug.
lepro. quod matrimonium contrahere non poſſent, neque
vxorem ad conſummandum cogere, ſi forent impotentes ad
16 generandum. eo. tit. de frig. & malef. † Ad ſubſtantiam enim
matrimonij ſunt tria neceſſaria ſaltem habitu & potentia,
ſcilicet proles, fides, & ſacramentum, cap. omne itaque, 27.
quæſt. 2 & cum certum eſt alterum deficere, maxime gene-
randi potentia, & ſic ſpem prolis, matrimonium non ua-
let. cap. primo, & ſecundo, de frig. & malef. cauſa enim
prolis principaliter inuentum eſt matrimonium, cap. tua
nos, & ibi not. de ſponſa. & ſi obijciatur quod contrahens
ſciens matrimonium cum impotenti, non poteſt petere
ſeparationem, c. conſultationi, de frig. & maleſi. iſtud cõce
do, ſed tñ non cogitur præſtare debitũ, vt ibi deciditur: nam
17 talis cogitur uxorem habere, ut ſororem, † uerum leproſo
cogitur uxor debitum reddere, d. c. 1. & ca. ſi quis uxorem,
18 & ca. uxorem. 32. q. 5. ergo † vt quod nõ eſt impotens, & ita
etiam tenent Medici. & ſi leproſus ſit in lepra confirmatus,
etiam ſi ſit leproſus lepra leonina, ut deponunt quatuor Me
dici examinati pro parte liberorum, & etiam probatur ab
experientia, de qua deponunt 15. uel 16. teſtes. Nec obſtat
depoſitio Magiſtri Ioannis Gulielmi: quia ſi rectè legatur
& examinetur, apparebit quod non ſeruit in propoſito caſu,
19 quia ipſe reſpondet † ſub conditione, q̃ nihil ponit, l. ſi quis
ſub conditione dandorum, ff. ſi quis omi. cau. teſta. inquit
enim quod ſi membra non poſſunt delegare materiam ſper
matis ad teſticulos propter morbum lepræ, tunc leproſus ge
nerare non poteſt. dicunt autem membra non poſſe dele-
gare materiam ad teſticulos, quãdo totum corpus eſt areſa-
ctum & conſumptum. & in hoc uerum dicit, quia tunc infir
matus lepræ eſt in ſtatu, ſed Do. Ioannes Gulielmi non di-
cit quod corpus d. Bernar. eſſet areſactum & extenuatum to
tum. ſed reſpondet ſub conditione per hęc uerba. ſi ergo iſte
de quo ſit quæſtio ſit præter naturam extenuatus & conſum-
ptus. Et iterum interrogatus ſi d. Bernar. eſſet in tali quali-
tate, quod non poſſet generare, reſpondet quòd ſic, exiſten-
te areſactione & conſumptione totius ſui corporis. Ecce
quod reſpondet per ablatiuos abſolutos, ſcilicet exiſtente
20 areſactione & conſumptione totius corporis. † qui ablatiui
reſoluuntur in conditionem, ſi corpus ſit areſactum, &c. l.
euictis agris, ff. de euict. l. ab emptione, ff. de pactis. &
not. in rub. ff. ſolu. mat. ubi latè Mod. & dato quod ipſe dice
ret, quod d. Bernardus eſſet impotens ad generandum,
21 non tamen de eo curandum, cum ſit ſolus, † & uox unius,
22 uox nullius. l. iuriſiu. C. de teſti. † non enim creditur uni ſo-
li, etiam artis peritiſſimo, etiam ſi de iudicio artis ſuæ aga-
tur d. ca. ſignificaſti. ubi Doc. de homi. traditur per Bart. &
Bal. in procem. Digeſtorũ. & per Feli. in d. c. propoſuiſti, uerſ.
ſecunda concluſio.

Circa tertium caput, an ex alijs deductis & productis per
do. de Genſono fuerit iuſtificatum, quòd Claudius & Inno
centius ſint generati ex uero adultero, & non ex d. Bernar.
marito, non eſt multum inſiſtendum, quia nihil probatum
fuit, niſi quod Melchiona mater eſt diffamata de adulterio,
& quod procreauit unum baſtardum ex barbitonſore præ-
dic. d. Bernar. & licèt Claudia Raymonda nutrix dicti
Claudij deponat quod dictus barbitonſor de nocte accede
bat ad lectum d. Melchionæ, & cum ea ſtabat per quatuor
horas & quod uidit ſemel eum ſubagitantem dictam Mel-
chionam in coquina. ex hoc tamen non ſequitũ concludens
probatio. quod dicti Claudius & Vincentius ſint filij ipſius
barbitonſoris, & non mariti: tum quia Claudia nutrix, eſt
unica & ſingularis teſtis tum quia uilis eſt, & abiecta perſo-
na, ideo non probat, l. 3. ff. de teſti. not. Spec. eo. tit. § primo,
uerſ. item quod eſt uilis, tum quia probatum fuit de bona
fama cui magis ſtandum eſt. ſecundum Bald. in l. fina. col.
7. ff. de ferijs. & in l. diuus, ff. de mili. teſta. & Panor. in cap.
cum in tua, de ſponſa. cum concord. auctoritatibus, quas
congerit Felyn. in ca. cum contingat, colum. prima, de re-
23 ſcrip. † & quod diffamatio ortum habuit ab aduerſario, qui
talia ſeminauit in populo. ut hac uia poſſet auferre hæredi-
tatem ab ipſis liberis, cui famæ ortum habenti ab aduerſa-
rijs iura non deferunt, ſecundum Bartol. in l. miles, §. mu
lier ff. de adult. & in l. de minore, §. tormenta, ff. de quæſtio.
24 † tum quia prædicti liberi nati fuerunt in domo mariti co-
habitantis cum uxore vicinis ſcientibus & atteſtantibus, quo
caſu præſumuntur filij mariti, l. filium diffinimus. ff. de his,
qui ſunt ſui, uel alie. iur. quæ præſumptio eſt iuris & de iu-
re, adeo quod non etiam crederetur Melchionæ matri, nec
d. Bernardo confitentibus filios fuiſſe generatos ex adulte
rio, ſecundum Bartol. in d. l. filium diffinimus, & Cyn. in l. ſi
vnus, C. de nup. Bald. in l. neque profeſſio, C. de teſt. & con-
ſilio 74. uerba Do. Cyn. lib. primo, Panor. & alij in cap. offi-
cij, de pœniten. & remiſſ. & uoluit glo. in l. ſi poſthumus,
in uerbo, probetur. ff. de libe. & poſthum. & Bartol. in l.
prima, §. ſi quis, ff. de Carb. edic. Panor. & Moder. in ca.
per tuas, de proba. etiam ſi plenè probatum foret, quod à
barbitonſore, uel alio adultero Melchiona mater fuerit
cognita, ut eſt caſus ſing. in l. miles, §. defuncto, ff. de a-
dulte. etiam ſi ipſi filij eſſent nati extra domum, ſecundum
Panorm. t. in d. ca. officij, & traditur per Pau. de Caſt. conſi.
275. ſuper primo, col. fina. ubi dicit quod ſi tempore conce-
ptionis maritus conuerſabatur cum uxore, adeò præſumun
tur filij ex eo concepti, quòd non admittitur probatio in cõ
trarium, niſi per confeſſionem ipſorum filiorum, quia con
feſſio non eſt probatio propriè, ſed releuamen ab onere
25 probandi: † & quia contra præſumptionem iuris & de iu-
re nulla admittitur probatio, niſi per confeſſionem partis,
ut no. in authen. ſed cum neceſſe, & in corpore unde ſumi-
tur, C. de inceſt. nup. & etiam ſi maritus ſtetiſſet abſens ab
uxore per plures menſes, modo tempore conceptionis præ
26 ſens fuerit habita conſideratione † nouem, uel ſeptem mẽ-
ſium, quo naſci poteſt partus ſecundum Bald. in l. ſeptimo
menſe, ff. de ſta. hom. ſequitur Decius in cap. per tuas, co-
lum. 2. de probatio. verſ. tertius eſt caſus. quæ omnia no-
toria comprobantur, ſi maritus partum agnouit, ut in caſu
noſtro: nam d. Bernar. hos liberos ſuſcepit, ut ſuos aluit,
educauit, filios nominauit, & tractauit, & denique hære-
des eſſe uoluit, ut ex atteſtationibus luculenter apparet.
27 † tractatus enim & nominatio, conſtituunt liberos in quaſi
poſſeſſione filiationis, in qua ſunt manutenendi, donec con
trarium probetur ſecundum Bar. in l. prima, §. idem per
contrarium, ff. de lib. agnoſcen. & ſtandum eſt nomina-
tioni, donec contrarium iuſtificetur, ſecundum glo. in cap.
Michael, de filijs presby. quod ſine dubio uerum eſt, quãdo
cum nominatione concurrunt aliquæ aliæ coniecturæ, ut
eſt caſus in d. cap. per tuas, ubi Mod. & traditur per do. Ale
xand. in d. l. neque profeſſio. & per Bald. & Sali. in l. non epi
ſtolis, C. de proba. fortius dixit Neuiza. in ſua Sylua nup.
28 carta 10. colum. 3. † quod filius præſumitur eſſe mariti, etiã
ſi uxor ſtaret in proſtibulo, & ibi adducit uaria conſil. & au-
thoritates, quæ hic pro inſertis habeantur, & ex his remanet
reſoluta prima dubitatio.

Venio nunc ad ſecũdum, in quo uerſatur potiſſima pars
totius controuerſiæ. Iſtud etiam habet plura capita. Pri-
mum, an uirtute huius clauſulæ. hoc eſt meum &c. potue-
rit fieri extenſio dictæ clauſulæ modo, quo facta reperitur.
Secundum, an ſtandum ſit prothocollo, in quo clauſula co-
dicillaris eſt concepta per uerbum præſentis temporis, ſi ua
lere non poteſt: aut exemplo, in quo clauſula concipitur
per uerbum futuri temporis, ſi ualere non poterit. Tertium,
an attentis raſuris & interlineaturis repertis in prothocol-
lis ſuper prædicta clauſula, & attentis alijs prothocollis, in
quibus clauſula concipitur per uerba præſentis temporis, ſi
ualere non poteſt cenſetur probata cõſuetudo Notarij ita,
quod clauſula ueniat concipienda per uerbum præſentis
temporis. Quartum, an in propoſito interſit, an clauſula fue
rit concepta per uerbum, poteſt. uel per uerbum, poterit.
Vltimo poſito quod clauſula ſit concipienda per uerbum
futuri temporis, an talis clauſula operetur quod filij præte-
riti cenſeantur grauati per fideicommiſſo reſtituere hæ-
reditatem hæredi ſcripto. hæc omnia dubia uideo in pro-
ceſſu & in themate ad me tranſmiſſo fuiſſe deducta. Cir-
29 ca primum caput reſpondeo, † quod illemet Notarius qui
fuit de inſtrumento teſtamenti rogatus, potuit extendere
illam clauſulam ad longum, iuxta ſolitum ſtilum ipſius
Notarij ſecundum Specul. titu. de inſtrum. edi. §. oſten-
ſo. verſ. ſed nunquid imbreuiatura. Panor. & alij in cap.
cum p. Tabel. de fide inſtrumen. Bald. Angel. Imo. Alexan.
& Mod. in l. Gallus, §. idem credẽdum. ff. de libe. & poſthu.
Sed an alius Notarius ſubrogatus poſſit extendere, eſt ma-
gnum dubium. Spec. in d. §. oſtenſo. do. Anto. & Pan. in d. c.
cum p. Tabel. etiam uoluerũt, q̃ poſſit extendere. contrariũ
tenent Bar. & communiter Legiſtæ in d. §. idem credendũ.
Iaſ. autem & Mod. cõcordant opiniones, aut ſubrogatus No
tarius uult talẽ extenſionẽ facere ſecundum conſuetudinẽ
Notarij, in cuius locum fuit ſubrogatus, & non poteſt iſtud

facere abſque Iudicis mandato, aut uult extenſionem fa-
cere,& clauſulas conſuetas communiter apponi per omnes
notarios illius loci: & tunc poteſt. ſuper qua diſt. non inſi-
ſto, quia ut intelligo, Notarius qui extenſionem fecit, eſt
Notarius originalis,& non ſubrogatus. Circa ſecundum,
& tertium, fruſtratorium eſt ſubſiſtere, quia à quarto capi-
30 te omnia pendent, † & ideo uideamus an interſit inter clau
ſulam,ſi valere non poterit, & clauſulam, ſi ualere non po-
teſt. & quatenus ad rē noſtram attinet, nihil puto intereſſe,
31 † quia verbum, poteſt, licèt ſit præſentis temporis, iunctum
tamen cum infinitiuo, etiam ad futura porrigitur, l. ſi ita
quis. ff.de lega.ſecundo, & ita in ſpecie determinat Bartol.
in l.ſi ita.ff.de auro & argen.lega.colum. pen. & facit, quod
noluit Bart.in l.qui Romæ, §.duo fratres, ff.de uerbor.obli.
32 in 6. quæſtione.vbi concludit, † quod renuncians omni iu
ri,quod habere poteſt.cenſetur etiam renunciaſſe iuri de fu
turo: hinc conſuluit do.Alexan. conſi. 31. ponderatis his,
colum. fina. lib.3. quod teſtator legans tertiam partem bo-
norum de quibus teſtari poterat,cenſetur etiam legaſſe ter-
tiam partem bonorum,de quibus teſtari potuit poſtea,licèt
tunc de eis teſtari non poſſet: & bene ſeruit quod conſuluit
Bald.conſi.38 r.quæſtio ſubtilis,lib. 3. poſſem plura ad iſtud
propoſitum hic aggregare,quæ cōſulto omittenda duxi, ne
verboſa noſtra ſit conſultatio. Transeo itaque ad ultimum
caput, quod eſt principale, à quo dependet uis præſentis cō-
trouerſiæ,iſte eſt arduus & difficilis paſſus, & ideo aperien-
33 di ſunt bene oculi. Videretur dicendum, † quòd per clauſu-
lam codicillarem conceptam per verba habentia tractum
in futurum cenſeantur grauati liberi præteriti reſtituere hæ-
34 reditatem hæredi ſcripto, † nam ea eſt natura huius clauſu-
læ. ut cenſeantur uenientes ab inteſtato grauati adimplere
uoluntatem defuncti.l.eam quam, & l.ex teſtamento, C.de
fideicom.l.ex ea.& ibi glo.ff.de teſtamentis, & hunc effectū
operatur,etiam teſtamento rupto natiuitate, l. generaliter,
§.ex teſtamento.ff.de fideicom. libert.

Secundo, pro hac ſententia facit alia vrgens ratio. Nam
quando clauſula codicillaris fuit concepta per uerba habē-
tia tractum in futurum, ut ſi ualere non pōt, qđ idem eſt, ac
ſi eſſet dictum,ſi non ualet,uel non ualebit,ut ſupra oſtēſum
fuit. ſatis apparet quod teſtator cogitauit,ſaltem in genere,
de inualiditate & ruptura teſtamēti, quæ fieri poteſt propter
natiuitatem poſthumorum. Quando autem conſtat teſta-
torem ſaltem in genere cogitaſſe de poſthumis,clauſula co-
dicillaris omnino operatur ſuum effectum, l.qui iure mili-
tari,ff.de teſta.milit.

Tertio facit text.in l.ſi quis tamen teſtamentum, & l.ab in
35 teſtato, ff.de iure cod. ubi † legata in codicillis debentur ēt
a filijs poſtea natis.& ita tenent Iaco.de Belui. & communi-
ter alij antiqui,in l.prima,ff.de iur.codi.& ita conſuluit Ol-
dra. conſi.149.ſuper prima. ſequuntur Ioan.de Imo. in l. fi-
lio præterito. colum.8.ff.de iniuſto rup.irritoq; teſtamento,
Bald.Fulg.& do.Alexan.in authen.ex cauſa, C.de lib.præte-
ritis.& ibi do.Alexan.atteſtatur,quod iſta eſt communis Do
cto.ſententia.& idem conſuluit ipſe Alexan. conſi.123.col.
penul.lib.1.& latius conſi.142.circa primum,lib.2. & conſi.
30. ponderatis.li.3. vbi dicit hanc opinionem proculdubio
36 tenendam † eo caſu, quo poſt natiuitatem poſthumorum,
teſtator tantum ſuperuixit, quod potuit mutare teſtamen-
tum, & tamen non mutauit. tunc enim uidetur ſatis con-
ſtare, quod teſtator voluit cum eadem uoluntate decedere
argumento l.tractabatur,ff.de teſtamento mili.& hanc opi
nionem in terminis, quando teſtator potuit poſt natiuitatē
filiorum mutare teſtamentum, & non mutauit, ut in caſu
præſenti,dicit veriorem Pau.de Ca.in l.1. C.de poſthu. hęr.
inſti. & conſi.58.præclarus,& conſi.ſequen.do.Iaſ.in d.auth.
ex cauſa,in vltima charta.do.Philip.Corn.conſil.225. ante-
quam aggrediar,lib. 3. & hanc opinionem ſequuntur etiam
nonnulli alij, quos referunt Alexan.& Mod.in d.authen.ex
cauſa.

37 † Sed ego ſemper credidi,& nunc maximè ſecundum ea
quæ proponuntur,credo per clauſulam hanc codicillarem,
poſthumos ignoranter præteritos nō uideri ullo modo gra
uatos reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto. & ut ueritas
paucis eluceſcat, præmitto quod in dubio teſtator non præ
ſumitur cogitaſſe de poſthumis naſcituris ab eo præteritis,
quia ſi de filiis poſthumis cogitaſſet,non eſt credendū,quod
38 eos præteriiſſet,duplici ratione. Primo quia † non eſt præſu
mendum, quod uoluerit extraneum ſuæ ſoboli præferri, l.
cum auus, ff. de condi.& demonſtra.l.cum acutiſſimi.C de
fideicom.l.generaliter,§.cum autem, C. de inſt. & ſubſti. l.
penul.ff.de iure codi.Secundò,quia ueriſimiliter eos in ali-
quo inſtituiſſet, ne eorum præteritione teſtamentum irri-
tari contingeret,cum nemo præſumatur uelle facere actum
fruſtratorium, nec eam uiam credatur quiſpiam elegiſſe,
per quam poſſit ſuum iudicium ſubuerti, l.3.ff.de teſtamen
to mili.punctus ergo in hoc conſiſtit, an propter clauſulam
codicillarem liceat nobis coniecturam facere, quod teſta-
tor cogitauerit de poſthumis,& ruptura teſtamenti ob poſt-
humorum natiuitatem. Doctores præallegati concludunt,
quod ſic modo clauſula fuerit concepta per uerba futuri tē
poris, uel habentia tractum in futurum. Ego aliter ſentio,
& quēlibet,qui rerum calleat experientia, idem mecum ſen
tire arbitror, rationibus ſubſequentibus.

39 Primo, † quia in teſtamento militis ſemper ineſt clauſu-
la codicillaris, etſi non ſit expreſſa,l.militis codicillos.§.mi
les in ſupremis,ff.de teſtamen.mili.& in l. ſi cum uel in ute-
40 ro, C. eo.ti. † & tamen,ſi militi ex inſperato naſcatur filius,
rumpitur teſtamentum militis, nec filius creditur grauatus
onere fideicommiſſi virtute clauſulæ codicillaris à lege ſub
intellectæ,l.ſicut certi.C.de teſtamen.milit. ex quo licet con
iecturari, quod miles non cenſetur cogitaſſe de poſthumis,
etiam in genere, alioquin ſuſtineretur eius teſtamentum,
l.qui iure.ff.eo.ti.

41 Secundo pro hac ſententia facit, † quia iurans non reuo-
care donationem aliqua ratione uel cauſa, non creditur iu-
raſſe non reuocare ex cauſa ſuperuenientiæ filiorum ſecun-
dum Bald.in l.prima,in ultima quæſtione, C. de inoffi. do-
na. nec obſtat,quod iurans potuerit cogitare etiam cauſam
natiuitatis filiorum, quæ etiam includi videtur ſub illis
42 verbis generalibus,aliqua ratione uel cauſa, † quia generali
tas nunquā trahenda eſt ad caſum ueriſimiliter cogitatū,
l. fiſtulas.§.frumenta.ff.de contrahen.emp.reg.in generali,
de reg.iur.lib.6.l.obligatione generali,ff.de pig.

43 Tertio, † rupto teſtamento natiuitate poſthumi, rumpun
tur codicilli, l. 1. C. de codi. ergo etiam rumpetur effectus
clauſulæ codicillaris in eodem teſtamento appoſitæ. licèt
enim propter hanc clauſulam teſtamentum conuertatur
in codicillos, non tamen conuertitur uoluntas teſtatoris,
quæ fuit non anteponere extraneum filijs naſcituris, quos
non præteriiſſet,ſi de ipſis cogitaſſet.

Quarto, non arbitror ſuper hac clauſula, faciendum ul-
44 lum fundamentum, quantum ad terminos noſtros, † quia
ſolet apponi ex conſuetudine Notariorum, non ex ordina-
tione, & intelligentia teſtatoris,ut dicit Bar. in l.1. in 6.q.ff.
de iure codi. & probatum fuit per plures Notarios, qui in
huiuſmodi cauſa teſtamentum prohibuerunt,& qui uerita-
tem amauerit fatebitur ore rotundo teſtatorem, qui nō ſit
maximus legum uertex, nunquam cogitaſſe quòd hæc clau
ſula operetur hunc effectum, cum & Doctores de ipſo effe-
ctu dubitent, & inter ſe contendant & plures ſint authorita-
te maiores quos ſtatim referam, qui teneant hanc clauſulā
operari aliquem effectum. quotiens præteritione poſthumi
ignoranter præteriti irritatur teſtamentum. Nec obſtat ſi di-
45 catur,ut dicebat Imo.in d. l. filio præterito. † quod teſtator
cenſetur mandaſſe Notario,quod apponat clauſulas cōſue-
tas. l. fi.C.de fideiuſſo.quia eſto quod ita ſit, non tamen ſe-
quitur quod teſtator intelligeret effectum clauſularum. Et
ſi dicatur, quod Notarius vulgarizat ipſam clauſulam corā
teſtatore. Reſpondetur quod iſtud probandum fuit,quia fa-
ctū eſt: & ubi probatum foret, reſpondetur quod non ſequi-
tur propterea. quod teſtator intelligeret uim & effectū clau-
ſulæ uulgarizatæ,cum ipſi Notarij uulgarizantes non intel-
ligant uirtutes & effectus ipſius clauſulæ, ut fatentur quàm
plures Notarij in cauſa examinati,qui concorditer aſſerunt
ſe non intelligere quid differat clauſula codicillaris conce-
pta per uerba futuri temporis à clauſula concepta per uerba
præſentis temporis,quod ab experientia iuſtificatur. ſunt.n.
46 † Notarij ut plurimum idiotæ, ignorantes ſenſum & intelle
ctum uerborum,c.1.de no.for. fid. & ita atteſtatur Cępo. in
tracta.de ſimu.contract.in 8.præſumptione. & ſi leuia & fa-
cilia ignorant, quid dicemus in noſtro caſu,in quo maximi
& ſupremi Doctores hæſitant, & uariant? & hanc opinio-
nem tenet glo.in d. authen.ex cauſa,C.de lib.præte.& ſequi
tur idem Bart.legendo & conſulendo, uidelicet in d. auth.
ex cauſa. & in d.l.filio præterito,& in d.l.prima.in 6.q. & cō
ſil. 118.uidetur illud. & conſi. 237. Lepus fecit teſtamentū.
Idem tenuit Bald. ſibi contrarius, in l. ſi totas, C. de inoſ-
fic. donat o. ubi atteſtatur ſe ita conſuluiſſe, prout con-
ſuluit conſilio 239. quia ultimus, lib. tertio, ubi dicit,
quod licèt ſemper dubitauerit, tamen ſequendam putat

opinionem Bartol. tamquàm humaniorem. & idem uo-
luit Ang. in l. denique, ff. de teſta. milit. & conſi. 36. ſtatutum
loquitur, in 3. dubio. & conſi. 118. nota eſt quæſtio. & Ale-
xan. ſibi contrarius conſi. 41. lib. 1. & conſi. 47. lib. 2. ſubijciēs
periculoſè ab hac ſententia deuiare, & idem conſuluit Do.
Fran. de Accoltis Arretinus, uir ſanè non minoris integrita
tis q̃ eruditionis, conſi. 93. & 95. Vltimò ubi non minus verè
quàm audacter ſubijcit quod opiniones aduerſantium ſunt
ſomnia uigilantium, & leges cauillantium, & hanc etiā ſen-
tentiam ſequutus fuit Card. Zab. conſ. 20. Iacobus teſtator.
& huic etiam ſententiæ adhærent Ioann. de Anan. & Ludo.
Bolog. conſi. 38. uiſis & ponderatis, & ſecundum hanc ſentē-
tiam iudicarunt duo excellentes Senatores Ducis Med. te-
ſte Iaſ. in d. auth. ex cauſa, & hanc amplexi ſunt do. Io. Bapt.
de Sancto Seuer. & Maria. Socy. teſte Aret. d. conſ. ultimo, &
ſecundum hanc ſententiam nouiſſimè conſuluit acutiſſimi
ingenij vir Bartho. Soc. conſ. 93. caſus, vigente peſte. li. 4. &
ego quoque hanc ſecutus ſum legendo & conſulendo per
prædicta, quia hæc ſententia magis conſonat rationi, &
uoluntati teſtatoris, & quia magis æqua eſt, & humana, quæ
æquitas nobis ſufficere deberet ubi ſtricto iure deficere-
mus, l. 2. §. item Varus, ff. de aqua plu. arcen. Verum, ut appa-
reant nos non æquitate ſolum, ſed etiam iure ſtricto certa-
re, libet contraria quæque diſſoluere, ex quorum reſolutio-
ne lucidior remanebit conſultatio. Non obſtat itaq; primo,
47 † q uirtus huius clauſulæ ſit repetere legata & fideicommiſ
ſa aduenientibus ab inteſtato, ut dicitur in primo fundamen
to aduerſariorum. quia verum eſt ſi loquamur de his uenien
tibus ab inteſtato, de quibus teſtator cogitauit, & ita proce-
dit tex. in d. l. generaliter, §. ex teſtamento. ſecus ſi loquamur
de filijs poſthumis, de quibus teſtator non cogitauit per ra-
tiones & fundamenta ſupra allegata, & bene probatur in l.
pen. in ratione deciden. ff. de iu. cod. Non obſtat ſecunda ra
48 tio, q † teſtator potuerit in genere cogitare de ruptura te-
ſtamenti ex cauſa natiuitatis poſthumorum quia & ſi potue
rit cogitare, tamen quia non eſt uerſimile, non creditur co
gitatum, ut dicit Bald. in d. l. 1. in ult. q. C. de inoff. dona. &
quia ſi de filijs poſthumis cogitaſſet, ueriſimiliter eos inſti-
tuiſſet in aliquo, nec eorum agnatione teſtamentum rum-
peretur. nec enim credendum eſt quod ſi teſtator uoluiſſet
hæredem ſcriptum habere hæreditatem excluſis filijs naſci-
turis, q paſſus fuiſſet teſtamentum rumpi agnatione ipſorū
filiorum, quos ſi de ipſis cogitaſſet poterat excludere per in-
ſtitutionem particularem, d. l. 3. quod cum non fecerit cre-
dendum certe eſt quod de ipſis non cogitauerit, & iſta præ-
ſumptio eſt, quæ omnibus alijs fortior eſt, ſecundum nouiſ-
ſimos in l. centurio, ff. de vulg. & pup. excludit præſumptio-
49 nē q potuerit cogitare de filijs. † ſicut enim clauus clauum
trudit, ita præſumptio præſumptionem excludit, l. diuus, ff.
50 de in integ. reſti. Vel aliter reſpondetur, q † clauſula codicil
laris concepta per uerbum futuri temporis, ſi non ualebit,
debet intelligi rebus ſic ſtantibus ſecundum Io. And. in ad-
di. Spec. tit. de inſtru. edi. §. compendioſæ, verſ. pone pater.
arg. l. quod ſenius, ff. de condi. ob cauſam. nato autem filio,
res deſinunt eſſe in eodem ſtatu, ergo &c. Non etiam obſtat
tex. in l. ſi quis cum nullum, & in l. præalleg. quia intelligen-
da ſunt, quando teſtator de poſthumis cogitauit, ut proba-
tur in l. penul. ff. eo. tit. in ratione deciden. & ita etiam reſpō
det Socyn. in d. conſ. 93. Item non procedunt, quādo teſtator
feciſſet teſtamentum, quia tunc annullato teſtamento po-
ſthumi agnatione, et rumpuntur codicilli, d. l. 1. C. de codi.
Non quoque obſtat, ſi dicatur quòd opinio contraria eſt cō-
munis, à qua non eſt in iudicando & conſulendo receden-
dum, ca. ne innitaris prudentiæ tuæ, de cōſtit. & traditur per
Scrib. in c. 1. eo. tit. & per Bar. in l. cum prolatis, ff. de re iud.
quia poſſum negare quod cōtraria ſententia ſit communis,
imò Soci. in d. conſi. 93. atteſtatur quod opinio Bart. eſt ma-
gis communis & magis æqua: & certe ſi auctoritates com-
putentur, plures aut ſaltem maiores pōdere & exiſtimatio-
ne apparebunt eſſe pro glo. & Bat. Vel aliter reſpondetur, q
opinio glo. & Bar. fundetur melioribus rationibus, ideo il-
51 la præponenda, † cum non ex auctorum multitudine, ſed
ratione iudicandum ſit, l. 2. ibi, non ex multitudine, C. de ue
te. iure enucl. c. capellanus, de ferijs. & maximè quando con
tra rationem tenent glo. & Bar. ſecundum Sali. in l. traditio-
nibus. C. de pact. & Imo. in c. cum contingat, in 6. ver. de iu-
52 reiu. † Nam glo. & Bat. ſunt duæ tutiſſimæ naues, quibus tu-
tum iuris pelagus nauigamus, & in portum ueritatis redu-
cimur, ſecundum Sali. in l. prima, C. de pactis. & Curt. Se-
niorem conſi. 43. colum. 6. Non denique obſtat quòd hic

teſtator poſt natiuitatem filiorum tātum ſuperuixerit, quod
53 potuerit mutare teſtamentum. † quia reſpondetur, quod ex
hoc non ſequitur neceſſario, quod voluerit teſtamentum ſe
mel ruptum natiuitate poſthumorum renouare, tum quia
ſciebat illud eſſe ruptum decedere ab inteſtato, & ſaluo iu-
re legitimæ ſucceſſionis, l. conficiuntur, in princ. & §. primo,
ff. de iu. codi. non enim uideri poteſt teſtamētum ruptum
confirmaſſe, qui ſciebat ius legitimarum ſucceſſionum per
durare. l. ſunt, §. non uidetur, ff. quib. mo. pig. uel hypo. ſolu.
Vel dato quod ex eo quod non mutauerit teſtamentum ru-
ptum, quod mutare potuit, ſuboriatur coniectura quod uo-
luerit cum eadem voluntate decedere: tamen talis conie-
cturata uoluntas non ſufficit ad inſufflandum ſpiritum te-
54 ſtamento rupto & nullo, † cum teſtamentum ſemel ruptum
natiuitate poſthumi, non poſſit cōualeſcere, niſi poſthumus
ante teſtatorem moriatur, quo caſu conualeſcit de æquitate
prætoria, vel niſi poſthumus ab hæreditate ſe abſtinuerit, l.
poſthumus, & l. filio præterito, ff. de iniuſto rup. quinimò ſi
D. Bernar. expreſsè dixiſſet quod volebat teſtamentum ru-
ptum valere, non conualidaretur teſtamentum, niſi ſolenni
ter coram ſeptem teſtibus talia dixiſſet, ut probatur in l. fina.
in prin. & §. ſed quidem. ff. de teſta. mili. & traditur per Bart.
in l. ſi priore, ff. de leg. 3. & ita etiam declarat Ang. in l. idem
erit, ff. de teſta. mili. & conſi. 108. iſta quæſtio, &c. Vel aliter
& tertio reſpondetur, quòd hæc coniectura elicita ex eo
quòd teſtator non mutauit teſtamentum, quod mutare pote
rat, procedere poteſt ſolum quando in teſtamento rupto e-
rant inſtituti alij filij: ſecus ſi inſtitutus erat alius, qui non
eſſet de liberis ſecundum Bar. conſi. incipien. quidam nomi
ne Lepus. per tex. in l. 3. C. de inoff. teſta. ſumpto arg. per lo-
cum a ſpeciali, & ita reſpondit Socy. in d. conſi. 93. col. fina.
Vel aliter, iſta coniectura ceſſat in caſu noſtro, in quo appa-
ret quod d. Bernar. proteſtatus eſt quod nolebat primum
teſtamentum ruptum natiuitate filiorum locum habere,
ſubdens quod potius bona ſua igni cremanda mandaret,
quam quod eius frater ſua bona haberet. Ita teſtantur plu-
res teſtes in hac cauſa examinati, vnde in claris non debet
eſſe locus coniecturis, l. continuus, §. cum quis, ff. de uerbor.
obliga. Nec dicunt quod requiruntur ſeptem teſtes ad hoc,
vt probetur quòd uoluntas defuncti ſit à primo teſtamen-
to recedere ſecundum Bar. in d. l. ſi priore. quia uerum ſi pri
mum teſtamentum eſſet ualidum, & ageretur de probando,
quod teſtator voluerit illud reuocare: ſecus ſi teſtamentum
ſit ruptum & inualidum, & agatur de probando q teſtator
noluit illud comprobare ex eo, quod aliud non fecerit te-
ſtamentum, quia tunc non agitur de probanda mutatione
voluntatis, ſed de interpretatione coniecturatæ mentis, &
ideo ſufficiunt duo teſtes ſecundum glo. in l. hæredes palā,
§. primo, ff. de teſta. vbi Bart. & alij & do. Alexan. conſi. 75.
colum. 3. lib. 5. Præterea cum talia uerba fuerint prolata
fauore liberorum, quod ſufficiant duo teſtes, etiam ad re-
uocandum teſtamentum ualidum, ſecundum Bald. in l. hac
conſultiſſima, §. ſi quis autem, C. de teſtam. & Pau. de Caſt.
in authent. hoc inter liberos, C. eo. & conſi. 362. & Angel.
in Auth. de teſta. imperfect. §. primo, & do. Alexan. in d. l.
hac conſultiſſima, §. ex imperfecto, colum. fina. & idem fir-
mat Ioan. de Imo. & Alexan. in l. ſi filius qui. colum. 4. ff.
de libe. & poſthu. & dicit Dom. Iaſ. in d. §. ſi quis autem.
quod iſta eſt communis opinio, licèt ipſe poſt Fulg. teneat
quod requirantur quinque, propter generalitatem illius §.
vnde vlterius non inſiſtam, cum non ſit à communi ſenten-
tia diſcedendum iuribus notiſſimis, maximè in caſu noſtro
in quo etiam teſtes deponunt quod d. Bernar. inſtituit fi-
55 lios ſuos caſſando & reuocando omne aliud † teſtamen-
tum, valet enim huiuſmodi teſtamentum inter liberos, etiā
coram duobus teſtibus factum, d. §. hoc inter liberos. etiam
quod illi duo teſtes non fuerint rogati ſecundum glo. in l.
fina. C. de codi. Ang. Pau. Alex. & alios communiter in d. §.
ex imperfecto, Bald. Sal. & Fulg. in authen. quod ſine, C. de
teſtamen.

Circa tertium & vltimum principale dubium, ſtantibus
præmiſſis non expediret inſiſtere. vt tamen conſulentibus
plenè ſatisfeciſſe videar paucis reſpondebo. & videretur
quòd legitimam dumtaxat deducere valeant, quia com-
56 munis eſt Doctorum ſententia, † quod ſi mortuo teſtatore
ſtatim fideicommiſſum ſit reſtituendum, vnà tantum quar
ta ſit deducenda, vt tenent Bar. & alij in l. quāquam. C. ad le.
Falc. Panor. & communiter Cano. in c. Raynutius. & in cap.
Raynaldus, de teſta. & dicit Fab. de Giochis in authen.
nouiſſima, q. 24. C. de inoff. teſtamento, quod iſta opinio ibi
ſeruatur

57 ſeruatur de conſuetudine.† Rupto autem teſtamento præte-
ritione poſthumi, ideo clauſula codicillaris operatur ſuum
effectum, & ſic operatur purum & ſimplex fideicom. illico
reſtituendum, ergo &c. & ita tenet Bartol. in l. Papinianus, §.
meminiſſe, ff. de inoffic. teſtam. & conſi. 20. factum ſic ſe ha-
bet. Bal. conſi. 36. proponitur, lib. 3. & conſi. 391. factum tale
eſt, eo. lib. D. Alex. conſi. 26. circa primum, col. fin. lib. 1. Con-
58 trarium, quod imo † poſthumi præteriti grauati propter di-
ctam clauſulam poſſint deducere duas quartas, tenent Pau.
de Caſt. in d. auth. ex cauſa, col. pen. verſ. ſed tunc quæritur,
& D. Iaſ. col. antepen. verſ. tertia quæſtio. gl. & Pau. de Caſt. in
d. §. meminiſſe, Ang. conſi. 99. Petrus de Vrbe, & D. Iacob. in
d. auth. nouiſſima. ubi dicit quod ita conſuluerunt Franciſ.
Tigr. Bar. & Bal. & horum ſententia videtur amplectenda in
poſthumis præteritis, attento quod ſint quorundam ſenten-
tia tenentium indiſtinctè quod filius poſſit detrahere duas
quartas, ſiue purè, ſiue ſub conditione fuerit grauatus, quam
59 firmat Ioan. And. in d. c. Raynutius. † licèt communis ſit, ꝙ
grauatus purè non detrahat, niſi unam quartam, tamen in-
telligenda videtur in filio iam nato purè grauato: ſecus in
naſcituro, cum intelligatur ſub intrinſeca conditione ſi na-
ſcatur, & hoc modo concordabitur opinio Io. And. cum opi-
nione communi, & iſta opinio æqua videtur. & illa clauſula
codicillaris ſuper qua Doctores inter ſe tam maximè diſſi-
dent, minus operetur quàm ſit poſſibile. arg. l. ſi ſerui veſtri,
cum ibi not. C. de noxa. eſt uerum, quod Alex. conſi. 142. cir-
ca primum, in 2. dubio, lib. 2. in hoc puncto aliter diſtinguit:
aut poſthumus præteritus naſcitur in uita teſtatoris, & tunc
non eſt detrahenda, niſi legitima, quia mortuo patre illico
& eadem hora cedit dies Treb. & legitimæ. quo caſu ſecun-
dum communem ſententiam Doc. non detrahitur niſi una
quarta. aut præteritus naſcitur poſt mortē patris, & tunc duæ
poſſint detrahi quartæ, quia hoc caſu eodem tempore non
cedit dies Trebellianicæ & legitimæ: nā dies legitimæ cedit
in potentia illico poſt mortem patris, dies autem Trebellia-
nicæ cedit eueniente conditione, id eſt nato filio, & ſic à die,
qua filius poſt mortem naſcitur. ſed certè hac rationē non
uidetur diſcedendum à prædicta ſententia, quæ ſumma niti-
tur æquitate: nam ſi in potentia cedit dies legitimæ à die
mortis patris, licèt executio differatur uſque ad diem nati
poſthumi, eadem ratione deberet dies Trebelli. in potentia
cedere à die mortis patris, licèt quātum ad executionem ſit
expectandus euentus natiuitatis ipſius poſthumi. non ergo
videtur uera diſtinctio D. Alex. non negauerim, quin iſte ſit
60 ambiguus & ſubtilis paſſus, † ſed in obſcuris benigniora
ſunt præferenda, l. ſemper in obſcuris, ff. de reg. iur. & in iure
maximè æquitas ſpectanda eſt, l. in omnib. eo. tit. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Executor merus quis dicatur, & quis mixtus uigore re-
ſcripti.*
2 *Poſſeſſio immemorabilis habet uim tituli.*
3 *Clauſula reſcripti, amotis quibuſcunque illicitis detentoribus,
an tribuat cauſæ cognitionem.*
4 *Reſcriptum ubi continet clauſulam, ſi conſtiterit, intelligitur
de probatione uera, non præſumpta.*
5 *Clauſula in reſcripto appoſita, uocatis uocandis, facit Delega-
tum ſumere debere partes iudicis.*
6 *Reſcriptum non poteſt dici Obreptitiū, ſi contineat clauſulam,
uocatis uocandis, uel amotis illicitis detentoribus.*
7 *Probatio ſuperflua non eſt admittenda.*
8 *Superfluis cautionibus non eſt utendum in præiudicium al-
terius.*
9 *Fruſtra nihil agunt lex & natura.*
10 *Contrarij inuicem, & ſibi ipſis, non ſunt audiendi.*
11 *Probationes contra notoria non ſunt admittendæ.*
12 *Appellatio contra notorium non admittitur.*
13 *Iudex ex officio debet repellere cauilloſas exceptiones ac fru-
ſtratorias dilationes.*

RESPONSVM XXII.

EX proceſſu cauſæ, quæ ſuper locatione tabulariorum ſeu ſcribana-
lium uertitur inter procuratorem & firmarios
Regios agentes, & petentes executionē & interi-
nationē litterarū, Regiarū quib. mādatur ipſos debere im-
mitti in poſſeſſionem dictorum tabulariorum, amotis qui-
buſcunque illicitis detentoribus non habētibus titulum ab
ipſo Rege ex una, & Conſules ac Aſſeſſorem ciuitatis Maſſi-
liç, & eiuſdem ciuitatis firmarios ex altera. reſultat unum
principale dubium, an admittendi ſint articuli & poſitio-
nes dominorum Conſulum confecti ad impediendam exe-
cutionem rei?

Et videtur primò aſpectu audacter reſpondendum, quod
1 ueniant admittendi, † quia Magnificus D. Locūt. non eſt me-
rus executor ſed mixtus ſtante illa clauſula, amotis quibuſcū-
que illicitis detentoribus, non habentibus cauſam à nobis,
per quam executori attribuitur cognitio ſaltem ſuper hoc
articulo, an poſſeſſor ſit illicitus detentator uel licitus ſecun-
dum Panor. & alios communiter in ca. de cætero, de re iud.
articuli autem primi & ſecundi additionales tendunt ad o-
ſtendendum quod ciuitas habeat titulum tranſactionis ab
2 anteceſſoribus & auctoribus Regis, & ſic ab ipſo Rege, & † ꝙ
eſt in quaſi poſſeſſione immemorabili eligendi. quæ poſſeſ-
ſio immemorabilis habet uim tituli, & oſtēdit poſſeſſorem
non eſſe illicitum detentorem, l. 1. §. ductus aquæ, ff. de aqua
quot. & æſti. c. ſuper quibuſdam, §. præterea, de verb. ſig. ergo
3 ſunt admitten. † Nec obſtat, ſi dicatur quod prædicta clauſu-
la non dat cognitionem ullā executori, quando apparet ꝙ
reſcribens de cauſa ipſa cognouit ſecundum eūdem Panor.
& Feli. in d. c. de cætero, & Spec. tit. de ſententia excom. verſi.
quid ſi mandatur. quia reſpondetur, quod in caſu præſenti
non præceſſit cauſæ cognitio ſuper iuſtitia uel iniuſtitia
locationis factæ per Regem & eius Do. Magiſtr. ſed ſolum
ſuper commoditate uel incōmoditate ipſius Regis, de qua
ciuitas non contendit. Et quod nulla præceſſerit cognitio ſu-
per iuſtitia uel iniuſtitia patet, quia in tali cognitione non
fuerunt auditi, nec citati agentes pro ciuitate, de quorum in-
tereſſe & præiudicio agitur. ergo quantum ad Ciuitatem nō
poteſt quiſpiam dicere, quòd præceſſerit vlla cauſę cognitio,
clement. paſtoralis, de re iud. c. qualiter & quādo, in princ.
de accuſ. l. de unoquoque, ff. de re iud. l. nam ita diuus. ff. de
adopt. Secundo uidentur admittendi ex eo, quod per ſecun-
dum reſcriptum ab agentibus pro Ciuitate impetratū man-
datur Magnifico Do. Locumt. vt ſi conſtiterit de antiquis
libertatibus & conuentionibus & de immemorabili quaſi
poſſeſſione eligendi Notarios abſque vlla interruptione, ꝙ
dicto caſu faciat eos uti & frui ſua poſſeſſione, &c. Ecce ꝙ
Rex vult ciuitatem audiri ad probandum conuentiones, li-
bertates, & quaſi poſſeſſionem immemorabilem: nam illa
clauſula, ſi cōſtiterit, dat cognitionem executori & ad eam
iudicem conſtituit, c. ſi conſtiterit, de accuſa. & ibi not. Feli.
& uoluit Panorm. in c. conquerente, de reſtit. ſpoliat. Pet. de
4 Anch. conſi. 192. efficacibus, &c. † & quando in reſcripto eſt
clauſula, ſi conſtiterit, tunc probatio debet eſſe uera, & non
præſumptio, ſecundum Bal. in l. in bonæ fidei, col. 5. C. de re-
bus cred. & tradit Feli. in Rubr. de proba. Tertio idem fieri
mandat Rex in ultimo reſcripto impetrato per procuratorē
5 Regium, in quo eſt appoſita † clauſula, vocatis & auditis par-
tibus, quæ eſt tantę uirtutis, ut faciat merum executorem de-
bere aſſumere partes iudicis, c. exhibita, vbi Panorm. & Feli.
latè, de iud.

Præmiſſis non obſtantibus reſpondeo Dominos Cōſules
non eſſe amplius audiendos ad probandum articulos ſuos.
quod vt clarius appareat, libet ſingulariter & ſpecificè proſe-
qui quemlibet articulum. & in primis quātum ad articulos
concernentes obreptionem & ſubreptionem litterarum Re-
giarum, qui ſunt ſeptem; primi iſti fuerunt & ſunt omnino
6 reijciendi, † quia ſtantibus clauſulis, amotis illicitis deten-
toribus, & uocatis uocandis & ſi conſtiterit. tunc gratia Re-
gis non poteſt dici nulla uitio obreptionis ſeu ſubreptionis,
cum ſaluæ ſint exceptiones peremptoriæ illis, quibus gratia
præiudicium affert, ſecundum Card. Flor. conſil. 94. nobiles
uiri de Vierguerra, quibus refert & ſequitur Feli. in ca. ſuper
litteris col. 7. de reſcriptis. & in d. c. de cætero, col. 3. & ideo
inferunt, quod etiam peremptoriæ exceptiones, quæ aliàs
poſſunt opponi in uim dilatoriarum. de quib. in ca. 1. de lit.
con. lib. 6. & per uiam obreptionis & ſubreptionis ſtantibus
dictis clauſulis, non ſunt recipiendæ in uim dilatoriarum.
ex quo ſequitur, quod in caſu præſenti agentes pro ciuitate
non ſunt audiendi, quia quicquid opponunt, id opponunt ꝑ
modum obreptionis & ſubreptionis, ut clarè legitur ex te-
nore ipſorum articulorum.

Quantum vero ad articulos continentes contractum trā-
ſactionis & fœdera pacis initę de anno Domini 1257. non

etiam

etiam danda eſt aliqua dilatio prædictis D. Conſulib.& Aſ-
ſeſſori,quia iam reperitur inſtrum entum dictorum tran-
ſactionis & capitulorum prius exhibitum per ipſos Conſu-
les in ampliſſima forma, & cum clauſulis, & capitulis, quæ
dicuntur dolo omiſſa extrahi,& dolo obrepta Regi p firma-
tios Regios. unde fruſtra petitur dilatio ad probandũ quod
7 iam eſt probatum.ergo reijcienda. † quia probatio ſuper-
flua non eſt admittenda,l.ad probationem,in fi. C. de prob.
8 c.cum cauſa,de teſti.Spec.in tit.de teſt.§.3.in princ.† non.n.
utendum eſt ſuperfluis cautionibus, maximè in præiudiciũ
alterius,l. hæc ſtipulatio. §. diuus, ff. ut leg. nomine cauea.
9 † quia lex & natura nihil agunt fruſtra, l.qui bis idem, ff. de
uerb.ob.cum uulgaribus.

Quantum vero ad articulos continentes aſſertam poſſeſ-
ſionem immemorabilem eligendi Notarios, non etiam au-
diendi ſunt agentes pro ciuitate,quia ex inſtrumẽtis electio
nis productis pro parte Do. Procuratoris Regij apparet ꝙ
Vicarius,qui in ciuitate Maſſiliæ perſonam Regis repræſen-
tat,c.1.de offic.Vicarij,elegit cum conſilio certorum conſi-
liariorum iuxta formam capitulorum pacis ab anno Domi
ni 1434.vſque ad annum 1520.& uſque ad uſurpationem ta
bulariorum factam per agentes nomine ciuitatis,qui tabu-
laria licitura & plus offerentibus uendiderunt contra for-
mam capitulorum ſic ſpoliando Regem noſtrum ſua quaſi
poſſeſſione eligendi ſemper elegit Notarios quod confiten-
tur Conſules in articulis additionalibus,art. primo & pluri-
bus ſequentibus.ex quibus ſequitur quòd ipſi Conſules non
ſunt audiendi,nec admittendi ad probandum allegatã qua
ſi poſſeſſionem immemorabilem eligendi Notarios ad di-
cta tabularia,pluribus rationibus.

Primo, quia ſibi ipſis contrariantur. dicunt enim in pri-
mis articulis,quòd ipſi ſeu conſiliarij ſunt in quaſi poſſeſſio
ne immemorabili eligendi Notarios, in ſecundis verò addi
tionalibus dicunt, quod Do. Vicarius hactenus ſolitus fuit
10 eligere Notarios cum conſilio conſiliariorum,† vnde tam-
quàm contrarij non ſunt audiendi,l.1.C.de fur.c.ſollicitudi
nem,de appel.in primis dicunt,quòd electio ſpectat ad con
ſiliarios,in vltimis quòd ſpectat ad Vicarium cum conſilio
conſiliariorum, quod eſt diuerſum & aduerſum à primis,
quia ij,qui non habent intereſſe electioni, niſi ut conſulto-
res,non poſſunt dicere quod electio ſpectet ad eos,vt dixi in
primo meo Reſponſo,& clarius infra ſubiiciam.

Non obſtat ſi dicatur,quod nullus prohibetur uti plurib.
exceptionibus etiam contrarijs,c.nullus pluribus,de reg.iu.
lib.6.quia uerum,niſi una exceptio tollat effectum alterius,
ut in caſu noſtro, in quo poſſeſſio aduerſatur titulo tranſa-
ctionis,c.ueniens,de præſcript. & c.cum perſona,de priuile.
& ita concludit glo. in d.c.nullus.ex titulo conſtat electionẽ
eſſe Comitis, ex poſſeſſione conſtat ciues eſſe uſurpatores,
maximè quia uendiderunt tabulam contra capitula pacis,
ergo & cætera.

Secundo, quia procurator Regius producendo inſtrumẽ
ta electionum factarum per Vicarium cum conſilio certo-
rum conſiliariorum in uim tranſactionis fatetur omnia cõ-
tenta in articulis additionalibus dictorum Cõſulum qua-
tenus articulant Notarios fuiſſe electos per Vicarios cum
conſilio conſiliariorum. vnde fruſtra petitur admiſſio ipſo-
rum articulorum & terminos ad proban.ca. 2. de confeſſ.
lib.6.l.perinde,ff. ad leg.Aquil.

Tertio,quia inſtrumenta ipſarum electionum faciũt rem
hanc electionis liquidam,certam & notoriam, c.cum olim,
de uerb.ſig.l.ſi.cum gl. de reb.cred.& c.licèt cauſam,in ver.
euidentiſſimè,de proba.l.ſub prætextu, C. de tranſ. traditur
per Bar.& Mod.in l.1.in princ.ff.de no.op. & per Iaſ. in l.ad-
11 monendi,col.55.de iureiu. † executor autem deputatus cũ
clauſula, amotis quibuſcunque illicitis detentoribus, non
debet admittere probationes contra notoria ſecundum
Bal.in Rub.de offi.deleg.col.pen.quem ſequitur Feli. in d.
12 c.de cætero,col.3.† ſicut non admittitur appellatio contra
notorium,l.ſi quis filio,§.hi autem,& ibi not.Io. de Imo. ff.
de iniuſto rup. & ad iſtud plura poſſunt congeri, quæ omit-
to,quia notiſſima ſunt.

Quo verò ad reliquos articulos non inſiſto,quia negati-
ui ſunt,aut iuris annullatiui,qui probatione non egent, ex
quibus reſultat noſtra concluſio quod nõ eſt aliqua dilatio
danda Conſulibus ad probandum articulos præmiſſos. nec
erit ut puto,qui in hanc non ueniat ſententiam,& ſi domi-
ni Conſules ueritatem agnoſcere uelint,fatebuntur nec uel
le,nec poſſe aliter articulos ſuos probare, quàm fuerit pro-
batum, videlicet per inſtrumenta capitulorum pacis & ele-
ctionum exinde factarum per Vicarios cum cõſilio aliquo-
rum conſiliariorum. vnde vos Do. Locumt. executor. Re-
giarum litterarum,nõ debitis cauilloſas exceptiones & fru-
13 ſtratorias, dilationes recipere,ſed eas† ex officio repellere te
nemini ſecundum Innoc.in c.poſt electionem, de conceſſi.
præben.& Panor.in d.c.de cætero,col.pe.verſ.quarto an exe-
cutor miſſus,&c.

SVMMARIVM.

1 Conſanguinitatis gradus qualiter legitimè probetur.
*2 Teſtis idoneus non eſt patruus,nec conſanguineus, niſi in pro-
banda cõſanguinitate,quibus hoc caſu magis creditur quàm
extraneis.& nu.8.18.& 27.*
*3 Teſtis uarius reyciendus uenit, ac etiam contrarius. & nu-
mero 5.*
4 Teſtis ob affectionem,an fides adhibeatur.& nu.24.& 27.
6 Filiatio qualiter probetur. & nu.9.& 17.
7 Filius præſumitur ſcire matris conſanguinitatem.
*10 Inſtitutio hæredis nominati filij nulla redditur, ſi hæres nõ eſ-
ſet teſtatoris filius.*
*11 Eligere uiam,per quam iudicium ſuum impugnatur,nemo præ
ſumitur.*
*12 Probationes leuiores ſufficiunt in probãdo facto antiquo,quam
recenti probando.*
13 Enunciatiua uerba in antiquis probant.
14 Inſtrumentorum probatio in antiquis melior eſt cæteris.
15 Antiquum tempus quot annis dicebatur olim, & quot hodie.
16 Aetas noſtra non patitur cenſuram antiquorum canonum.
19 Memoria eſt uariabilis in ſenibus & decrepitis.
*20 Teſtis ſenex dicens recordari,poſtea non recordari,non dicitur
varius,nec contrarius.*
*21 Sponſalitiorum cœna duplex eſſe ſolet, in domo ſcilicet ſponſæ,
& ſponſi.*
22 Variatio concordari poteſt ex diuerſitate temporis.
*23 Variatio circa dicti circumſtantias,& nõ circa dictum,non ua
riat dictum ipſum.*
*25 Affectio duplex,ordinata,quæ admittitur,& inordinata, red-
dens teſtem ſuſpectum.*
*26 Iuſtitia ordinata dictat,ut ſibi, & ſuis poſtea extraneis abſque
uitio quis beneſaciat & beneuelit.*
*28 Falſitas & error circa non neceſſaria, non uitiat nec veritati
nocet.& nu.30.*
*29 Conſanguinitatis probationẽ ſufficit inchoare à germanis, etſi
de ſtipite non doceatur.*
*31 Turpitudo propria allegari poteſt, ac contrauenire contra pro-
priam confeſſionem, in cauſa matrimonij propter periculum
animæ.*
*32 Teſtis fidei non detrahitur in aliquo per admonitionem pro-
ducentis.*

RESPONSVM XXIII.

ID ſolum in hac cauſa matrimoniali inquirendum vide-
tur an plenè probatum ſit impedimentum con-
ſanguinitatis in quarto gradu. nam ubi probatũ
oſtendatur,conſtat male fuiſſe pro matrimonio
iudicatum,c.1.& c.non debet,de conſang.& affi.& prima fa
1 cie videtur non fuiſſe impedimentum plenè probatum:† ad
hoc enim ut dicatur legitimè probata conſanguinitas quar
ti gradus, oportet quod teſtes incipiant deponere a ſtipite,
uel germanis,& ſic per ordinem diſtinguant ordines gradus
ſuis nominibus proprijs, uel æquipollentibus indicijs deſi-
gnent perſonas,c.tua.de conſang.& affi.Bernar.n.primus te-
ſtis de ſtipite,videlicet de Io.Caſtiglione,& de germanis,vi-
delicet de Ioãnona, & Dulcetta,ſororibus facientibus primũ
gradũ, nihil deponit,& ꝯſequẽter ex eius depoſitione nulla
inſurgit probatio conſanguinitatis.Petrus Camini ſecũdus
teſtis,etſi de ſtipite,& de germanis ſororibus, videatur rectè
deponere,tamen non videtur in hac re idoneus teſtis, dupli
ci ratione.
2 Primo, † quia eſt patruus magnus Ludouici, pro quo de-
poſuit,ergo minus idoneus teſtis.l.lege Iulia,ff.de teſti.l.pa-
rentes.C.eo.tit.

Secundo,quia uarius,& contrarius eſt. nam in prima de-
poſitione,ſuper 13. articu. deponit contenta uera eſſe, & ex
Petro filio Ioannonę eius patre natum eſſe alterum Petrum
in 2.vero depoſitione ſuper 15.artic. depoſuit non habuiſſe,
nec habere notitiam de aliquo Petro Camini,niſi ſolum de
quodam Petro nepote ipſius loquentis q. Stephani , qui Pe-
trus plures labuntur anni quod dies ſuos clauſit extremos .
3 † ergo tamquàm varius reijciendus venit, l. qui ſalſa uel ua-
ria, ff.de teſtibus. Drineta Camina tertia teſtis & ſi uideatur
ſuper omnibus articulis rectè deponere,tamen ex pluribus
ei non videtur danda fides,tum quia amica magna dicti Lu
douici,d.l.parentes.tum quia uaria deponere videtur ſuper
32.art. quia deponit quod fuit præſens in coena ſponſaliorū
Petri & Chatherinæ coniugum:mox dicit quod non fuit prę
ſens in matrimonio,ergo &c.d.l.qui falſa uel uaria.Item vi-
detur uaria,quia in 5.art.dicit quod non fuit præſens in ma
trimonio Ricardoni & Dulcettæ. quia erat nimis parua , &
ſuper 18.dicit quod non fuit præſens in dicto matrimonio ,
4 quia nondum erat genita.Inſuper † non videtur ei danda fi-
des ex alio,quia habet affectionem ad Ludouicum pro quo
depoſuit,quia ſuper generalibus interrogata, reſpōdit quod
propter parenteiam mallet Ludouicum ius obtinere ſecun
dum Alex.in conſi.149.in cauſa matrimoniali, lib. 4. & Cæ-
po.cau.78. Quartus teſtis Nicolaus Aicardi deponit quod
Ioannona & Dulcetta fuerunt filiæ Ioannis Caſtiglionis &
Ioanne Baragliæ,quod conſtat eſſe falſum, quia ex inſtrumē
to matrimonij contracti inter dictam Ioānam Baragliam &
Ioannem Caſtiglionis apparet quod dictę ſorores erant iam
natę, imo deſpōſatę & uiris nuptę ante q̄ dicta Baraglia eſſet
uxor dicti Ioannis.Cæteri vero teſtes nihil deponunt ſuper ſti
pite,nec primo gradu ſumpto ex perſona Ioānæ & Dulcettæ
ergo &c.Inſuper Ludouicus videtur in ſuis articulis ſibi con
trarius,quia in primis articulis concludit Ioannam & Dul-
cettam ſorores fuiſſe genitas ex Ioanne Caſtiglionis , & Io-
anna Baragliæ, quod cōſtat eſſe falſum.in ſecundis vero cō-
cludit,quod fuerunt procreatæ ex dicto Ioanne & alia uxo-
5 re : vnde tamquàm contrarius,non videtur audiendus, l. 1.
C.de fur.

Sed præmiſſis non obſtantibus, arbitror legitimè & ſuffi-
cienter probatum impedimentum cōſanguinitatis in quar-
to gradu.& quia à ſtipite, vel à germanis , & ſic à primo gra-
du incohanda eſt probatio,& ſucceſſiuè per ordinem vſque
ad quartum gradum iuſtificanda d.c.tua.dico probatū fuiſ-
ſe primum gradum,ac etiam ſtipitem , videlicet Ioānam &
Dulcettam fuiſſe ſorores & filias Ioannis Caſtiglionis , tam
per teſtes quàm per publica documenta . Pontus enim ac
Dulcetta Camini, & Nicholaus Aicardi clariſſimè ita depo
nunt.aſſignantes concludentes rationes,videlicet quia uide
runt eas teneri,tractari & reputari pro ſororibus & filiab. di-
cti Ioannis:nam cū pauci adſint natiuitati,& ubi adſint non
tamen ex parte patris poteſt probari cōcludenter filiatio per
6 ſolam natiuitatem : † ideo probatur filiatio ex tractatu,repu
tatione & fama,c.per tuas,de proba.not.in l.non nudis.& in
l.non epiſtolis.C.eo.tit. & per Barto. in l.1. per contrarium ,
ff.de lib.agn.& in l.1.§.1.ff.de quæſt.& in l.1. C.quorum bo-
norum.& per Dom.Alexan.conſ.51.viſo & diſcuſſo,col.1.&
ſeq.lib.1.& quia Pontus & Dulcetta aliam etiam concludē
tem aſſignant rationem, quia Ioanna erat eorum mater , &
7 Dulcetta eorum amita : † filius enim præſumitur ſcire con-
ſanguinitatem matris ſuæ.l.octaui.ff.vnde cogna.l. de tute-
8 la.C.de in integ.reſt.min.& hac ratione † in probanda con-
ſanguinitate admittuntur conſanguinei,etiam quando agi-
tur de diſſolutione matrimonij, c.veſtra.qui matrim.accuſ.
poſſunt.ca.1.& 2.35.q 6. c.ſuper eo.de teſtibus. l.etiam, ff.de
prob.ex quo apparet quod exceptio conſanguinitatis non
diminuit fidem teſtium conſanguineorum , ſi aliud contra
eos non opponatur.firmat Feli.poſt alios in d.cap ſuper eo,
col.fi.Imo data paritate,magis credēdum eſt conſanguineis
deponentibus ſuper conſanguinitate quàm extraneis. ca.cū
in tua.de teſtib. probatur etiam ſtipes & primus gradus per
inſtrumenta matrimonij dictarum Ioannæ & Dulcettæ &
per inſtrumentum teſtamenti dicti Ioannis Caſtiglionis . in
quibus enunciatur quod dictæ Ioannona & Dulcetta ſunt
9 ſorores & filiæ dicti Ioannis.† nam enunciatio facta in inſti
tutione hæredis à patre.ut filius,probat filiationem quia nō
eſt veriſimile , q̄ teſtator inſtituat aliquos uniuerſales hæ-
redes vti filios , ſi filij non eſſent . nec eſt ueriſimile quod fi-
lias dotauerit uti filias , ſi filiæ non eſſent ſecundum Innoc.
& Dom.Ant.in c.tranſmiſſæ, qui filij ſint legit. & hoc uoluit
Bar.in l.1.§ per contrarium,ff.de lib agnoſ. ubi dicit , quod
ſi pater dixerit , bene ueniat filius meus , quem uolo ut res
meas tractet.ex hac nuda enunciatione probatur filiatio,do
nec contrarium probetur : quia talis enunciatio magis con
uenit filio quàm extraneo . ergo fortius probabitur filiatio
per enunciationem factam in inſtrumento dotis filiarum.&
inſtrumento inſtitutionis vniuerſalis ipſorum filiorum. & li
cèt Dom.Iaſ.in d.l.neque profeſſio, videatur contrarium te-
nere : tamen communis eſt Doctorum ſententia,vt per inſti
tutionem vniuerſalem probetur filiatio & conſanguinitas , ,
10 quando pater inſtituit tamquàm filios . † quia ſi filij non eſ-
ſent,nominando eos filios,inſtitutio nulla eſſet.l.ſi pater,C.
de hær.inſti.nec præſumitur teſtatorem uoluiſſe enunciare
11 eos eſſe filios . ſi non forent filij , † quia ſic elegiſſet uiam ,
per quam poſſet ſuum iudicium impugnari , quod non eſt
dicendum,d.l.3.ff.de teſt.mili.& ita declarat Feli. poſt Aret.
in d.capitulo per tuas, colum.4. verſic. vltimo concluſio . &
probatur in l.fin.ff.de proba.quod maximè verum eſt quan-
do agitur de probatione filiationis , & conſanguinitatis an-
tiquiſſimæ, vt in hoc caſu, ubi agitur de tempore 80.anno-
12 rum & vltra. † nam leuiores probationes requiruntur in pro-
bandis factis antiquis quàm in recentibus & modernis ſecū
dum Bal.Salı.& Mod.in l.cum aliquis. C. de iure delib.ubi
13 dicunt, † quod uerba enunciatiua in antiquis plenè probāt.
& idem tenent Dom. Anto.& Canon.in ca.fin.de ſucceſſ.ab
inteſt.& Dom.Alexan.conſi.6.viſo themate , lib.1.& conſi.
14 84.viſis,colum.10.lib.4.† in antiquis.nulla enim melior pro
batio haberi poteſt.quàm probatio Inſtrumentorum ſecun-
dum Bal.in c.cùm cauſam de proba. & Decium conſ.42.in
15 5.dubin . Nec dicatur, † quòd non ſumus in antiquis, cum
nondum decurſi ſint anni centum qui requiruntur ad hoc,
ut tempus dicatur antiquum, ſecundum Alex. & Mod.in d.
l.cum aliquis. dicentes ita communiter tenere Docto. quia
hæc opinio poterit procedere ſecundum tempora prędicta,
quibus homines diutius uiuebant quàm noſtris tempori-
16 bus,quibus dies noſtros conſtat fuiſſe abbreuiatos . † noſtra
enim ætas non patitur cēſuram antiquorum canonum.nec
vllus, (ut arbitror) reperitur, qui poſſit de tempore centum
annorum teſtificari.& ideo Aret. conſi.36. caſus eſt . dicit q̄
hodie nullus eſt iudex, qui non arbitretur tempus ſeptuagin
ta annorum eſſe antiquum . & dicit Domi. Ant. in capitulo
ueniens,de teſti.tempus quadraginta annorum reputari an-
tiquum. ſequuntur Gemin. in capitulo primo. de reſcrip.in
6.Dom.Alexan.conſi.4.videtur,lib.2.& conſilio 70.in cauſa
uertente,eod.lib.& conſi.187.in cauſa & lite , col.3.eod.lib.
Barba.conſi.6.& conſi.17.lib.2.ex quibus apparet liquidiſſi-
me probatum eſſe primum gradum conſanguinitatis : pro-
batus etiam fuit ſecundus gradus conſanguinitatis. ſ. quod
ex Ioannona & Bernat.coniugibus natus fuerit Peronus Be
rengerij,& ex Dulcetta & Ricardono natus ſit Petr. Girardi
per eoſdem tres teſtes & per Claudium de Parco nonum te-
ſtem, qui deponit quòd cognouit Peronum Berengerij , &
Petrum Girardi,qui tenebantur,tractabantur & reputaban-
17 tur pro filijs dictorum Bernar.& Ricardoni, &c. † ex tracta-
tu enim & reputatione probatur filiatio,cum alio modo nō
poſſit facilè probari ſecundum Bar.in l.2.§.per contrarium,
ff.de lib.agnoſ. imo ſola communis reputatio abſque tra-
ctatu probat filiationem ſecundum Dom. Anto.in ca.tranſ-
miſſæ.qui filij ſint legitimi.& comprobat Decius conſi.272.
viſo proceſſu , coln.3. probatur quod Peronus & filius dictæ
Ioannonæ ex inſtrumēto teſtamenti dicti Ioannis Caſtiglio-
ni,qui eum in parte inſtituit hęredem vti nepotem ſuum &
filium dictæ Ioannonæ rationibus & iuribus prælegatis .
Tertius gradus conſanguinitatis, quòd ex dicto Perono Be-
rengerij genitus fuerit alter Petr. & quod ex Petro Girardi
natus ſit Merengonus,probantur depoſitionibus Pontij Dri-
uetæ Nicolai Aicardi Guill. Vieneſij vj.teſtis Iacobi Michi-
leri 7.teſtis , & Claudij de Parco, noni teſtis. qui omnes aſſi-
gnant concludentes rationes quartum gradum videlicet, q̄
ex ſecundo Petro Berengerij natus ſit Ludouicus reus , & ex
Merengono Ludouica actrix,fatentur partes & teſtes plures
comprobant.id ſolum ſupereſt.ut tollantur obiecta ſupra for-
mata cōtra teſtes,videlicet Pontium Driuetam & Nicolaū .

Non obſtat itaque dum dicitur, quod Pontius & Driueta
18 ſint conſanguinei dicti Ludouici, † quia in probanda cō-
ſanguinitate credimus magis teſtibus conſanguineis quàm
extraneis,ut ſupra dictum fuit .

Non obſtant aſſertæ uariationes quas ponderant aduerſa
rij.& primò dum dicitur,Pontium variaſſe ſuper 13.articulo ,
quia

quia reſpondetur, quòd non poteſt uariatio appellari ex eo,
quod in ſecunda depoſitione dixerit non habere memo-
riam de aliquo Petro filio alterius. Petri, quia ſtat ſimul q
tempore primæ depoſitionis haberet memoriam, & tempo
re ſecūdæ homo octuagenarius non fuerit recordatus: quia
19 † in ſenibus & decrepitis memoria eſt uariabilis. inquit .n.
Seneca, Solebat mihi bonæ fidei eſſe memoria, nunc ætate
quaſſata quàm noua audio. Refert Chriſt. Port. inſt. quibus
20 ex cau. ma. ſic. §. in fraudem. & ideo † teſtis maximè ſenex,
qui dixit recordari, & poſteà non recordari, non eſt uarius,
nec contrarius reputandus, ſecundum Bald. in c. 1. in uerſic.
reminiſci. per illum tex. quid ſit inueſtit. Imola, & Ro. in l.
qui bona. §. ſi ſtipulatus, ff. de dam. infect. quia hominis me
moria labilis eſt, l. 2. §. ſi quid autem, C. de uet. iure enu. l. pe-
regrè, ff. de acquiren. poſſ. & ita etiam conſuluit Do. Alex.
conſi. 56. viſo proceſſu, lib. 2. ubi alia adducit, & Barb. conſil.
29. col. 12. & ſequen. lib. 1. Feli. in c. præterea, colum. finali, de
teſti. cogen.

Non etiam obſtat dum dicitur, quod Driuetta uariauit ſu
per 12. articulo, dum dicit quod fuit in cœna ſponſalitiorū:
mox reſpondet, quod non fuit præſens in matrimonio: quia
reſpondetur quod iſta non poteſt appellari uariatio. ſtat ſi-
mul quod fuerit in cœna, & non interfuerit matrimonio,
21 & eo maximè, † quia cœna ſponſalitiorum ſolet eſſe duplex:
una, quæ fit in domo ſponſæ, altera quæ fit in domo ſponſi
22 die, qua ſponſa traducitur ad domum ſponſi. † ex diuerſitate
ergo temporis, quod eſt inter matrimonium & cœnam ſpō-
ſalitiorum, concordatur uariatio, l. apud antiquos, C. de fur.
&. quibus, in prima conſt. Cod. & ca. quotidie, de conſecran.
diſt. 2. Non pariter obſtat alia aſſerta uariatio, quam aduer
ſarij notant ſuper. 17. & 18. articulis, dum ſuper 17. dicit non
fuiſſe præſentem, quia minus parua, & ſuper 18. dicit nō fuiſ
ſe præſentem, quia nondum nata, quia nec iſta eſt dicenda
uariatio: quia ſi erat in utero matris, verum eſt quod erat ni-
mis parua: & verum etiam eſt quod nondum erat genita, ut
not. in l. qui in utero, ff. de ſta. ho.

23 Præterea † eſſet uariatio circa circunſtantias dicti, & non
circa dictum: vnde non deberet uitiare dictum, c. nihil ob-
ſtat, & ibi Panor. & alij not. de verb. ſign. & ad illud propoſitū
multa congerit Dom. Iaſ. in l. 2. colu. 5. C. de bonorum poſſ.
ſecundum tab. & Decius conſi. 100. col. 3. & conſi. 105. in 2.
dubio. & conſi. 163. colum. 7. ubi latè proſequitur.

24 Non etiā obſtat quod hæc teſtis videatur habere affectio-
ad cauſam, cum dicat quod mallet Ludouicum obtinere
ius. Quia reſpondetur quod ex eo, quod teſtis mallet con-
ſanguineum ſuum habere ius, non propterea ex hoc colligi
tur inordinata affectio, quæ ipſum teſtem ſuſpectum faciat.
25 † quędam enim eſt affectio inordinata, quę colligitur ex eo,
quod teſtis ſimpliciter velit conſanguineum obtinere uicto
riam, & iſta affectio reprobatur, quia eſt inimica iuſtitiæ, &
iſta reddit teſtem ſuſpectum. quædam eſt affectio ordinata,
quæ ex eo colligitur quod teſtis uelit conſanguineum habe
re ius, ut poſſet iuſtitia mediante victoriam reportare, & iſta
non debet reddere teſtem ſuſpectum, quia non aduerſatur
26 iuſtitiæ; † imo ordinata iuſtitia dictat, ut quis ſibi & ſuis de
inde extraneis abſque uitio benefaciat & beneuelit, ca. ſi
quis ordinate, de pœn. diſt. 3. l. ſi præſes, C. de ſeruit. & aqua,
& ideo Cæp. in d. cau. 78. dicit quod interrogatio, qua inter-
rogatur teſtis quem mallet habere ius, eſt cauilloſa, & a iu-
dicibus reijcienda: nec aliquis etiam prudentiſſimus hoc
caſu interrogatus aliter reſpondiſſet, quàm fecerit hæc mu-
lier, quæ interrogata quam partem mallet uictoriam habe-
re. Reſpondit, uellem propter parētelam, quod Ludouicus
ius haberet. Pondera quod mauult Ludouicum habere ius,
non uictoriam. quaſi dicat, nō uellem quod Ludouicus uin
ceret ſi ius non haberet, ſed uellem quod ius haberet, ut
uincere poſſet. hæc enim reſponſio prudētiſſima fuit digna
que muliere ſapientiſſima. & ſi aliter reſpondiſſet meo ſane
iudicio ei minus credendum putarem.

27 Præterea cum in probanda conſanguinitate admittuntur
conſanguinei, d. c. tua, etiā admittenda videtur affectio, quæ
ab ipſa ſola conſanguinitate cauſatur, l. quicunque §. ei, qui,
ubi gl. & §. ſeq. ff. de inſt. acti, facit reg. l. illud, ff. de acqui. hær.
& l. ad rem mobilem, & l. ad procuratorem, ff. de procu. Nec
denique obſtant, quæ contra Nicolaum quartum teſtem op
ponunt, dum dicitur quod conuincitur de falſo ex eo, quod
viſus eſt deponere quod Ioannona & Dulcetta fuerunt filiæ
dicti Ioannis & Ioannæ Baragliæ Coniugum, quod conſtat
falſum eſſe, quia Ioanna Baraglia legitur deſponſata dicto
Ioāni Caſtiglioni longè poſt natiuitatē dictarū ſororū, quia
reſpondetur dupliciter. Primo quòd hic teſtis non firmiter
deponit, quod illę ſorores fuerint natæ ex dicta Ioanna Bara
glia. inquit enim quod non recordatur de nomine uxoris di
cti Ioannis, licèt recordetur quod habuit in uxorem quādā
nominatam Baraglia. Secundo poſito quod errauerit in no
mine matris, prout etiam conſtat erraſſe Ludouicum, qui
primo articulauit quod Ioanna & Dulcetta fuerunt proge-
nitæ à Ioanne Caſtigliono & Ioanna Baraglia, deinde ſe cor
rexit dicendo eas natas ex d. Ioanne, & prima eius uxore. ta-
28 men † hic error non debet uitiare, nec articulos, nec depoſi
tiones teſtium, quia non eſt error, nec falſitas circa neceſſa-
ria, quia non refert quantum ad conſanguinitatem, ex qua
matre fuerint genitæ, modo conſtet eas eſſe filias dicti Ioan-
nis, & ſorores ex parte patris, ut in Auth. de conſang. & uterī
29 fratribus, §. 1. & in l. poſt fratres, C. de legi. hær. & quia in pro-
banda conſanguinitate ſufficit inchoare à germanis, licèt
non doceatur de ſtipite, d. c. tua, de conſang. & affi. conſtat
autem tam per inſtrumenta, quàm per teſtes quod ſunt ſoro
30 res, & filiæ dicti Ioannis, ergo † falſitas, ſiue error circa non
neceſſaria ad actum, non debet ueritati nocere, l. fin. in fi. ff.
de proba. & quod falſitas circa non neceſſaria, non uitiat de-
poſitiones teſtium, not. Bal. & Imo. in l. his uerbis, §. fi. per il-
lum tex. ff. de hære. inſti. & Spec. tit. de teſti. §. 1. verſ. itē quod.
addit. Ant. de Bu. & Imo. in c. cum cauſam, ad fin. de teſti. &
31 iſtud etiam uoluit Bar. in l. eos, in 2. col. ff. de falſis. † & quia
in cauſa matrimoniali, propter periculum animæ, licitum
eſt parti allegare turpitudinem, & venire contra propriam
confeſſionem, quando confeſſio non poteſt probari ſine pe-
riculo animæ, c. lator, & c. conſanguinei, de re iud. per quæ
iura ita reſpondit Aug. inter conſilia Pet. de Anch. cōſ. 322.
ego Angelus. ſequitur Felin. in c. 1. col. 1. ut lite non cont. &
in rub. de ſponſa. ex quo apparet Ludouicum potuiſſe diſce
dere a primis articulis, ut ueritati locus eſſet in hac cauſa ma-
trimoniali, & ne cogeretur cum peccato adhærere ſuæ con-
ſanguineæ.

Non obſtat inſuper, ſi dicatur quòd Nicolaus, quartus
teſtis, fuit aduiſatus, ut fatetur idem Nicolaus ſuper gene-
ralibus interrogatus, quia reſpondetur quod licèt fuerit ad-
uiſatus ſuper quibus debebat deponere, non tamen fuit ſub
32 ornatus, ut diceret falſum: ergo † aduiſatio, ſiue admoni-
tio non habet detrahere fidei dicti teſtis in aliquo, ſecundū
Specu. titu. de teſte. §. 1. verſ. item oppo. de quo dicto facit,
ſcitum Bal in l. 3. in princip. ff. de teſti. & in l. fina. C. ſi ex fal.
inſtr. & alibi in uarijs locis, quos refert Fel. in c. præterea, col.
fi. de teſti. cog.

SVMMARIVM.

1 Iuramentum duplex, regulare, quod regulariter defertur in ſupplementum probationis; & irregulare, quod defertur etiā ubi nihil eſt probatum in odium delinquentis ex delicto proprio, non alterius conuenti. & nu. 3.

2 Iuramento ſpoliati an ſtetur quando uiolentia facta, relinquitur iudicis arbitrio. & nu. 12.

4 Teſtes idonei, an ſint famuli. & nu. 8.

5 Teſtes domeſtici, & familiares plenè probant in his quæ ſunt difficilis probationis.

6 Argumentum ab experientia.

7 Pecuniæ quantitas, cum nō ſolet reuelari præſertim maioribus, eſt difficilis probationis.

9 Mercator aliquot annis feliciter negotians, præſumitur plura feciſſe lucra.

10 In victoria eſt triumphus, & in triumpho ſpolia opima.

11 Mutuare offerens, in dubio præſumitur ſeriò & non ioco loqui, ac inimicum deludere, mendacijsq; uti.

RESPONSVM XXIIII.

Qui ueritas eſt, me dirigat in uiam ueritatis.

ID in effectu quæritur an ſtantibus his, quæ in præmiſſa conſulta-
tione narrantur, ſtandum ſit Iuramento ſtrenui
Capitanei Diegos de Paredes, ſuper quantitate
pecuniarum, & ualore gemmarum eidē, ut pro-
ponitur, ui raptarum.

Iſtud quæſitum habet duo capita, poteſt enim intelligi de
iura-

1 iuramēto irregulari,† quod defertur in odium delinquētis etiam ubi nihil eſt probatum, de quo loquitur l.ſi quando. C. vn. vi. item poteſt intelligi de iuramento regulari, quod regulariter defertur in ſupplementum probationis.

Primo caſu refert, an actio ui bonorum raptorum fuerit propoſita contra delinquentes, & in eorum odium cōſtito
2 de uiolentia, † ſtandum eſt iuramento ſpoliati, præmiſſa tamen taxatione iudicis ſecundum perſonarum & negotij qualitatem tam ſuper rebus ablatis quàm earum ualore, d. l.ſi quando.cap.ſi.quod met.cauſa. quæ iura non ſolum procedunt in ui compulſiua & ablatiua, ſed in quoque violentiæ genere, vt concludunt communiter Can. maximè Im. in d.c.ſi.& traditur per Bart.in l.in actionibus,col.pen.ff.de in lit.iuran.& per D.Alex.conſi.103.lib.1.& d.Phi. Cor.cōſil.318. pro uectura!i, lib.4. an uero actio ſit propoſita contra uniuerſitatem de Cuſis, quæ non deliquit, ſed delinquētium cauſa tenetur ſtatuto uel conſuetudine ſic diſponen-
3 te, † & tunc non eſt ſtandum iuramento irregulari prædicti Capitanei, quia contra uniuerſitatem ceſſat ratio odij, cum ex delicto alterius conueniatur, l.1. C. quando ex facto tuto. ita concludunt concorditer tam Legiſtæ, quàm Cano. in iuribus præallegatis.& idem etiam firmat Bart. in l.1.ff.furti aduer.nau.caup.ſtab.& in l.ne quid,ff.de incend. rui. naufr.

Secundo caſu deferendum eſt iuramentum neceſſarium in ſupplementum probationis, ubi ſit ſemiplenè probata quantitas ablata tam contra uniuerſitatem quàm contra delinquentes, quia huiuſmodi iuramentum regulariter defertur omni caſu, l.admonendi, ubi latè Mod. ff. de iureiu. l.in bonę fidei, l.C.de reb.credi.ca.ſi.de iureiu.& in propoſito firmāt Bart.& alij communiter in d.l.ſi quando, Imola & Panor.in d.c.ſi.

Sed dubitatio eſt, an ſit ſemiplenè probata quātitas 300. duplicium ducatorum & geminarum: & uideretur quod
4 non, † quia duo, qui deponunt de quantitate, ſunt ſeruitores, & famuli eiuſdem Capitanei, quos conſtat non eſſe teſtes idoneos, l.a. C. de teſtib. c. in literis, ubi latè Fel. eo.tit.

Sed hoc non obſtante videtur quòd pluſquam ſemiple-
5 nè ſit probata quantitas, imo plenè † quia in ijs, quæ ſunt difficilis probationis, teſtes domeſtici & familiares plenè probant, l. conſenſu, C.de repu.l. de ſubmerſis, & l. quoties, vbi Bart.C.de naufrag.lib.11.traditur per Bart. & ibi latiſſimè per Iaſ.in l.ſi quis ex argentarijs, §.pen.ff.de eden.

Quantam autem pecuniam haberet in marſupio Capitaneus quis negabit difficulter probari poſſe? Certè nemo, cum talia non ſoleāt reuelari uiatoribus, & extraneis,
6 ut docet † experientia, à qua licet arguere, clem. diſpendio
7 ſam, de iud. † & quod talia difficulter probent, teſtat Io. de
8 Imo.in d.c.ſi.& D.Alex.in d.conſ.103. † & quod ſeruitores hoc caſu ſint idonei teſtes, firmat Bar.in d.l.ſi quando, Pan. in d.c.ſi.Bart.in d.l.1.furti aduer.nau.Dom. Iaſ. in d.§.pen. Fel.in c.quotiens, col.1.de teſtib. Corn.conſi.113.col.pen. lib.1.& conſil.124. multum, lib. 3. quod maximè hoc loco uerum eſſe crediderim, quo teſtimonia horum ſeruitorū uerisimilibus & probabilibus coniecturis fomentantur: nā cum Diegos ſit Capitaneus Hyſpanus Sanctiſſimi Domini noſtri, qui tot annis pro fœliciſſimo Cæſare in Italia militauit, & tot uictorijs affuerit, credendum eſt quod talem ſummam & longè maiorem ac opulenter beneficiatus ſit
9 ſupralucratus, ſicut ex redditibus eccleſiaſticis † Mercator qui aliquot annis fœliciter negociatus eſt, præſumitur plurima feciſſe lucra ſecundum Ioā. de Platea in l.neminem. C.de ſuſceptorib.& Archarijs, lib. 10.& ſi hoc in mercatore, quid in milite cœleſtis militiæ pinguibus redditibus ſtipē-
10 diato, qui tutò militat, de hoſtibus triumphante? † in uictoria enim triumphus eſt, in triumpho uerò opima ſpolia, ut in proœmio Inſt.& l.in bello, ff.de captiuis, & poſtliminio reuerſis. Accedat alia coniectura, quæ reſultat ex eo, quod uoluit idem Capitaneus de Naucleris aureos ſexcentum mutuare, ut præſupponitur conſtare. Ex hoc ſequitur ſaltē præſumptiuè, quod idem Capitaneus eādem ſum-
11 mam habebat, † quia in dubio offerens ſe mutuaturum alteri pecuniam, creditur ſeriò loqui, & non per iocum, l. iuris gentium, uerſic.quod ferè, ff.de pactis. nec creditur ſe uanis mendacijs iactare & amicum deludere, argu. l.ſi domus, ff.de legatis primo, in princ. facit tex.in l.merito, ff.pro ſocio, & tex.in l.1.C.ſi ſeruus extero. ſed & alia coniectura, quod idem Capitaneus quæſierit ante ſpolium ponere pecunias in banchn ad cambium, non inefficax eſt.
12 Ex quibus † coniecturis in talibus uiolentijs conſiderata qualitate perſonarum iudex poteſt informare animum ſuum, & ex ijs iuramentum in ſupplementum deferre, ſecundum Bart.in d.l.ſi quando, ad ſi.per tex.in l.3.ff.de teſti. & facit tex.in l.non omnes, §.à Barbaris, ff.de re mili. Quanto igitur magis locus erit delationi iuramenti ſuppletorij hoc in caſu, quo conſtat de quantitate per duos teſtes ſecundum naturam negocij integros, ut ſupra demonſtraui.

SVMMARIVM.

1 *Poſthumi natiuitate rumpitur teſtamentum ipſo iure tam de iure prætorio, quàm de iure ciuili.*
2 *Hæreditas non adita non tranſmittitur.*
3 *Teſtamentum nullum dicitur filij præteritione, ſi filius nullū dixerit aut tacitè, aut expreſſe. & nu.5.*
4 *Filius præteritus an tranſmittat ius dicendi nullum ad quoſcunque hæredes, & an ipſi hæredes, ſi non dixerint de nullitate idem ius tranſmittant. & nu. 9.*
6 *Præſcribitur ius immiſcendi 30. annis.*
7 *Pupillus quicquid uidet, ignorat.*
8 *In integrum reſtitutio qualiter detur hæredi defuncti, qui defunctus omiſit adire hæreditatem.*

DE ACQVIRENDA hæreditate.

RESPONSVM I.

Circa primum dubium nulla uerſatur difficultas: nam indubitati
1 iuris eſt, † natiuitate poſthumi præteriti rumpi teſtamētum, l.1.& per tot.C. de poſthu.hær. inſti.l.poſthumo, de bo. poſſ.contra tab. cū infinitis iurib. q̄ notiſſima ſunt, & recipitur ipſo iure non ſolum de iure ciuili, ſed etiam de iure prætorio ſecundum communem ſententiam Doc. de qua latè per Alex. & D.Iaſ.in d.l.poſthumo.

Sed omnis dubitatio uerſatur circa ſecundum dubium, an poſthumus, quem non conſtat agnouiſſe hæreditatem patris, illam tranſmiſerit ad matrem. & uidetur
2 quod non, † tum quia hæreditas non adita non tranſ-
3 mittitur, leg.unica, §.in nouiſſimo, C.de caduc.tol. † tum quia teſtamentum nullum præteritione filij, ita demum ui deł nullum, ſi præteritus dixerit illud nullum: ſecus ſi approbauerit tacitè uel expreſſe, l.filio præterito, ff. de iniuſ. rup. cum ergo filius poſthumus natus nunquam dixerit teſtam. nullum ſed ſemper tacuerit, ex hoc videtur teſtamentum approbaſſe, l.quæ dotis, ff.ſolu.matr. ergo dici non poteſt ꝙ tranſmiſerit hæreditatem non aditam, uel ius dicendi nullum ad matrem. & reperio ꝙ Do. Iaſ. in l.emancipata, in ſi.
4 C. qui admi. expreſſe uoluit, † quod liberi præteriti non tranſmittant ius dicendi nullum uirtute l.unicæ, C. de ijs, qui ante apertas tabu. idem tenet D.Iaſ.in l. ſi infanti, col. pen.C.de iure delib. ubi plus uoluit ꝙ etiam filius præteritus ex potentia ſuitatis non tranſmittat ius dicendi nullū.

Præmiſſis & ſimilib. non obſtantib. in contrarium eſt ipſa ueritas, & ita eſt tenendum omni ſcrupuloſitate remota. concludo ergo, quod poſthumus tranſmiſerit ius immiſcēdi ſiue ius dicen. nullum, quod idem eſt, ut infra dicam, ad matrem ſuam multiplici ratione.

Primo, quia communis eſt Doct. ſententia, quòd poſthumus ex potentia ſuitatis tranſmittat ius immiſcendi cum beneficio abſtinendi non ſolum ad aſcendentes & deſcendentes, ſed ad quoſcunque, l. uentre, & ibi Bart. & alij communiter, ff. de aqu.hær. l. liber homo, §.1.ff.de ſtip. ſeruo. l.ex militari, §.ſi.cum l.ſeq.ff.de teſtam.mil.l.3.C.de iure delib. & hanc op. communem & uerā atteſtatur & ſequitur Alex. conſi.20. lib.1. vbi ampliat in fortioribus terminis de quibus ibi, & Cor.conſi.150.circa, col.1.& conſ.208.ad deciſionem, col.a.lib.a. & præcipuè ad matrem, ut eſt caſus ſecundum communem intellectum in l.apud hoſtes, C. de ſuis & legitimis. & ꝙ filius præteritus ex potentia ſuitatis tranſmittat ius dicendi nullum ad quoſcunque, tenuit Bal.in c. ſciſcitatus, de reſcrip. Bal. in l.filio præterito.& ibi Imo.car. pen. expreſſè ſequitur per tex.in l.2.C.de poſthu. hær. inſt.& per tex. in l.ſi quis filium, §.1. ff. de aquir. hær. ſequitur Do.

Alex.

Alex. in d. l. emancipata. & uiſus eſt ſequi D. Iaſ. ſibi contra-
rius in l. ſi à primo, ff. de lib. & poſthu. & in caſu noſtro, q fi-
lius tranſmittat ius diceodi nullũ ex potẽtia ſuitatis ad ma-
trem, conſuluit Old. conſi. 171. incip. thema tale eſt. & iſta
eſt communis ſententia à qua nullatenus eſt recedendum.
Non obſtat, quod poſthumus non dixerit nullum, quia
propter hoc quod non dixerit nullum, non uidetur appro-
baſſe. Nam ſecundum gl. Barto. Imo. & alios in d. l. filio præ
5 terito, † ad hoc ut teſtamẽtum nullum prateritione filij cõ-
ualeſcat, requiritur q filius præteritus approbet expreſsè uel
tacitè facien. aliquem actum, qui fieri non poſſet, niſi teſta-
mentum ualidum præſupponatur, puta peten. bonorũ poſſ.
contra tabulas. ſed per ſimplicem taciturnitatem: namquã
cenſetur præteritus teſtamentũ approbare, niſi tacuerit per
6 tantum temporis ſpatium, q ſit ſufficiens ad præſcrib. † ius
immiſcendi, quod eſt ſi tacuent per 30. annos, l. licèt, C. de
iure delib. ſecundum Bar. & communiter Scrib. in d. l. filio
pterito. in caſu iſto poſthumus præteritus, mortuus præſup-
ponitur in pupillari ætate, ergo &c.
Præterea poſito quòd ex ſola taciturnitate præteriti cen-
ſeretur approbatum teſtamentum, illud uerum eſſet in ma-
iore, qui habet velle & nolle, & in quo cadit approbatio &
7 reprobatio: † ſecus autem in præterito decedente in infan
tia, ſeu pupillari ætate quia deceſſit in tali ſtatu, in quo non
intelligebat. l. 1. C. de falſa mo. Ita declarat ut Bar. & Imo. in
d. l. filio præterito, per tex. in l. 2. C. de poſthu. hæ. inſt. & in l.
Lucius, ff. de iure fiſci & ex hoc tollitur fundamentũ D. Iaſ.
In d. l. ſi infanti. dum dicit quod ad hoc ut trãſmittatur ius
dicendi nullũ, oportet q præteritus, prius dixerit teſtamen-
tum nullum: nã hoc eſt falſum, ut patet ex prædictis. & quia
principaliter præteritus tranſmittit ius immiſcendi ſibi cõ
petens cum beneficio abſtinendi, d. l. ſi quis filium, §. 1. &
tranſmittendo ius immiſcendi, in neceſſariã conſequentiã
etiam tranſmittit ius dicendi nullum, qui ſi matri agẽti pe-
titione hæreditatis excipiatur de teſtamento, poterit repli-
care de nullitate, l. ſuis, vbi etiam gl. C. de repudianda hære
dita. l. 1. C. de ord. cog. declarat Imo. in d. l. filio præterito,
col. 7. quòd hæreditas matris non adita tranſmiſſa fuit.
Secundo principali fundamento dico matri competere
ius dicendi nullum, ſeu ius adeundi hæreditatẽ, quam eius
8 filius propter minorem ætatem adire omiſit. † quia quãdo
alicui defertur hæreditas, & is moritur in minori ætate, hæ-
redi ſuo propter minorem ætatem iunctam cum morte cõ
petit reſtitutio in integrum aduerſus omiſſam aditionem,
l. qui diues, in prin. ff. de rebus dubijs. per quam ita determi
nant Bart. Imo. Aret. & communiter alij in l. Pantonius. ff.
de acqui. hæred. & Bar. conſ. 178. Peruſinus quidam. & ita
tenet Bar. & alij communiter in l. ſi infanti, C. de iure deli.
facit quod uult Alex. in d. cõſ. 20. ad fi. ubi conſuluit ex ab-
ſentia defuncti coniuncta cum morte competere hæredi re
ſtitutionem aduerſus omiſſam aditionem per text. in d. l.
Pantonius. Cor. conſ. 314. videtur primo aſpectu, ad fi. lib. 4.
9 Sed dicetur fortaſſis, † licèt filius præteritus uel ex potẽtia
ſuitatis, uel beneficio reſtitutionis in integrũ tranſmiſerit
hæreditatem patris ad matrem, tamen mater ipſa non adi-
uit, neque ſe immiſcuit, nec dixit teſtamentum nullum. vn
de non poteſt dici q ipſe trãſmiſerit, quia in ea ceſſant præ
dictæ rationes, quia non eſt ſua, neque minor. Sed hoc non
obſtante dico, q ipſa mater tranſmiſit hæreditatem filij ſui
ad ſe delatã, & ſimiliter ius dicendi nullum ad filiam ſuam
ex duplici capite.
Primò, quia deceſſit intra annum poſt mortẽ filij, & trãſ-
miſit ad filiam ſuam ius adeundi hæreditatem filij, in qua
erat etiam iſtud ius ſe immiſcendi in hæreditate patris be-
neficio l. cum antiquiorib. C. de iure deli. ita in ſpecie deci
dit Imo. in d. l. filio, car. pen.
Secundo trãſmiſiſſet ius immiſcẽdi ad filiam beneficio
l. unicæ, C. de ijs qui ante apertas tab. & licèt Do. Iaſ. in d. l.
emancipata. uelit qood non tranſmittatur ius dicendi nul
lum beneficio d. l. unicæ, tamen in contrarium ſe habet cõ
munis opinio, & contrarium tenent Bal. & Imo. in d. l. filio,
& Alex. in d. l. emancipata.

S V M M A R I V M.

*Subſtitutio reciproca admixta compendioſa, continet fideicom
miſſariam: alias ſecus ſi ſit ſimplex reciproca. & nn. 4. & 5.*
*2 Subſtitutio reciproca facta in paribus, non continet pupilla-
rem, niſi ætatis pupillaris fiat mentio.*
*3 Filius impubes in pupillari ætate tranſmittit ius adeundi ad
eius hæredes, non autẽ portio ipſius accreſcit cohæredib. ſuis.*
*6 Subſtitutio, quòd deueniat de uno ad alium ſuperſtitem, dici-
tur compendioſa habens tractum temporis in futurum, &
comprehendit fideicommiſſariam.*
*7 Legitima & Trebellianica, an detrahantur ex fideicommiſſo
comprehenſo ſub reciproca admixta compendioſa.*

DE SVBSTITVTIONIBVS RESPONSVM I.

Qui ueritas eſt, me dirigat in ſemitam ueritatis.

GVlielmus Borgeſij Claret tam fi-
liam hæredem particularem inſtituit,
vniuerſales autem hæredes fecit tres fi-
lios maſculos, unum puberẽ, alios duos
impuberes æquis partib. pro om nib. uo-
luntatib. ſuis in uita & in morte plena-
riè facien. hac adiecta ſubſtitutione, & quod deueniant de
uno ad alium ad ſuperuiuentem: quæritur uno ex filijs im-
puberibus in pupillari ætate defuncto, utrum ſit in eius por
tione locus ſucceſſioni ab inteſtato, ita q Claretta ſoror ſi-
mul cũ fratrib. ſuperſtitib. ab inteſtato dẽat ſuccedere iuxta
auth. defuncto, C. ad Tert. an uerò in pmiſſa ſubſtitutione
reciproca cõprehendat pupillaris, p quã uocant ſoli fratres.
Secundo qritur, vbi in hac ſubſtitutione non cõtineatur
pupillaris, an ſaltem contineatur fideicommiſſaria.
Ad primũ videret prima frõte rñdendũ in hac ſubſtitu-
tione ɔtineri pupillarem, quia ut ĩ. in ſcdo dubio dicetur,
hæc nõ eſt ſimplex reciproca, ſed eſt admixta cõpendioſæ,
quo caſu reciproca ɔtinet pupillarem, ẽt q facta ſit pſonis
imparib. ſm Pau. de Caſt. ɔſ. 254. ſi bñ ɔſideraĩ. ſm antiquã
1 impreſſionẽ. & rõ eſt, qa nõ põt negari, † q in reciproca ad-
mixta cõpendioſæ, nõ ɔtineaĩ fideicõmiſſaria, quę eſt onus
ipſis pupillis. l. cohrẽdi, §. cũ filiæ, ff. de vulg. & pup. ergo ẽt ɔti
nebit pupillarẽ, q̃ eſt fauorabilis, l. ex trib. C. de inoffi. teſta.
& ita tenet Dec. in l. in teſtamento, C. de teſta. mili.
2 Sed hoc non obſtãte vĩ inhærendum cõi reg. † quæ eſt q
ſubſtõ reciproca facta perſonis imparib. nõ ɔtinet pupilla-
rẽ, l. iã hoc iure, ff. de uulg. & pup. l. quis C. eo. tit. Nõ obſtat
deciſio Pau. in d. ɔſ. 254. quia in caſu illo erat facta expreſsè
mentio pupillaris ætatis, & ſic in figura, nimirũ ſi in tali re-
ciproca ɔtineaĩ pupillaris in caſu nr̃o nulla fuit facta men-
tio pupillaris ætatis, ergo ſtabit cõis reg. d. l. iam hoc iure,
& ita tenẽt Bal. Lud. Ro. Alex. & Imo. in d. l. in teſtõ, & Cor.
conſ. 180. principalis dubitatio, lib. 1. Bar. ɔſ. 41. factum tale
eſt, & conſ. 57. Annucelus, Ang. conſ. 97. & cõſ. 307. teſtator.
Sed cum pupillus deceſſerit ante aditã hæreditatem, ui-
detur locum eſſe iuri accreſcendi in fauorem fratrum ſuo-
rum, qui ſunt uerbis coniuncti, l. re coniuncti, ff. de leg. 3. l.
triplici, de verb. ſig. l. unica, §. pro ſecundo, C. de cadu. toll.
3 † uerũ quia hic filius hæres inſtitutus in una tertia eſt mor-
tuus in pupillari ætate, & quia eſt patri ſuus hæres, l. in ſuis,
ff. de lib. & poſthu. non eſt dubium tranſmiſiſſe ius adeũdi
ad hæredes ſuos uirtute l. ſi infanti, C. de iure delib. & li-
cèt ſint opiniones, utrum hæreditas non adita trãſmittatur
ab infante ad ſolum patrem, prout loquitur illa lex: tñ, ſm
Bar. & alios cõiter, ẽt trãſmittiĩ ad fratres. ut p Sal. & Iaſ. ibi.
Præterea communis eſt concluſio q hereditas patris filio
delata tranſmittatur ex potentia ſuitatis ad quoſcunque, ut
per Bart. & Mod. in l. uentre, ff. de aquir. hær. & per D. Iaſ. in
d. l. ſi infanti. quare adeuntib. hr̃dib. ab inteſtato uenientib.
ad hr̃ditatẽ pupilli defuncti ceſſare dẽt ius accreſcẽdi, &c.
Ad ſecundũ forſan erũt, qui dicent hanc eſſe ſimplicem
4 reciprocam, † ideo non cõtinere fideicommiſſariam, l. Gal
lus, §. t. cum gl. ff. de lib. & poſthu. traditur per D. Alex. in l.
hæreditatem, circa fi. C. de impub. & alijs ſubſt. cõſuluit D.
Steph. Bertr. conſ. 1. col. 18. lib. 2. & cõſ. 357. codicilli, co. lib.
Sed hoc non obſtante, reſpondeo q hæc non eſt ſimplex
reciproca, ſed eſt admixta compendioſæ facta ſub diſtribu-
5 tione temporum, † quo caſu reciproca continet etiam fi-
deicommiſſariam ſecundum Bar. in l. centurio, col. 9. uerſi.
ſecundo opponitur ad prædicta, ff. de uulg. & pup. & in l. Lu
cius, in 3. q. ff. eo. tit. & probatur in l. precibus, in fi. C. de im-
6 pub. & in c. Ray. de teſta. † hmõi. n. ſubſtitutio q deueniãt de
uno ad aliũ ſuperſtitẽ hẽt tractũ tpis in futurũ, qa facta ſub
cõmemoratione mortis, videlicet de uno pcedẽte ad aliũ
ſuperui-

ſuperuinentem. illa enim dictio, ſuperuinentem, relata ad
eũ, de cuius hæreditate agitur, præſupponit mortem illius,
l. qui ſuperſtitis, ff. de aquir. hær. & Inſt. de excu. tuto. §. 1. ubi
autem fit ſubſtitutio poſt mortem alicuius, tunc in tali ſub-
ſtitutione comprehenditur fideicommiſſaria ſecundũ Bart.
in l. centurio, in 1. q. ff. de vulga. & pup. nam ſubſtitutio facta
poſt mortem continet plura tempora, ſcilicet ante aditam
& poſt, & ſic in pupillari, & poſt: ergo erit reciproca compen-
dioſæ admixta, quæ abſque dubio continet fideicommiſ-
ſariam, d. l. precibus, & d. c. Raynu. & auctoritates & conſilia
abundant, ſed in terminis conſuluit D. Guido Papæ cõſ. 227.
Falanta Maiſoneria, & d. Steph. Bertran. conſ. 10. ponitur in
facto. lib. 3. Reſpondeo igitur hæredes per fideicommiſſum
vocatos ad hæreditatem fratris pupil.

7 Sed † an de tali fideicommiſſo ſit detrahenda legitima,
& Trebellianica, & ſic dimidia? Videtur proculdubio dicẽ-
dum ꝙ ſic, quia legitima non tenet grauamen fideicommiſ-
ſi, d. l. cohæredi, §. cum filiæ, ff. de vulg. & l. omnimodo, cum
ſimilibus, C. de inoffi. teſta. & quia Trebellianica nõ eſt pro-
hibita, nec filijs primi gradus ſecundum magis communẽ
opinionem prohiberi poteſt. l. iubemus, C. ad Trebelli. tra-
dunt Mod. d. l. Marcellus, ff. ad Trebel. & Dec. conſi. 81. nota
eſt quæſtio. & quòd detrahi debeant, eſt caſus in d. c. Raynu.
& hæc ſententia veriſſima eſt & tenenda, ſi dixerimus fidei-
commiſſum relictum à filio pupillo, ſecus ſi dixerimus iniũ-
ctum à uenientibus ab inteſtato, & ſic à Claretta, & alijs hæ-
redibus ab inteſtato, qui non poſſunt detrahere legitimam,
l. ſi Titio, §. fi. ff. de leg. 1. Sed utrum à filio pupillo iniunctum
ſit, vel à venientibus ab Inteſtato: nam ſatis hoc loco perſpi-
cuum eſt, & magis à filia videtur relictũ ſi uerba diligenter
inſpiciantur.

S V M M A R I V M.

1 *Subſtituti copulatiuè, an cenſeantur uocati ordine ſucceſſiuo, quando cadit ordo affectionis.*
2 *Partes facientes ſimul ad partes admittuntur.*
3 *A ſignificatione propria uerborum non eſt recedendum.*

RESPONSVM II.

IN hac re, vt video, quæſtionem faciunt illa
verba, & ſuos æquis partibus & portionibus. nã ſi
illa uerba, & ſuos, de liberis intelligãtur, fruſtra
contendit magiſter Petrus Vitalis ex fratre ne-
pos Franciſci Vitalis ſubſtitutꝰ principaliter ſimul cum ſuis
Franc. Morelli in pupillari ætate defuncto, cùm ipſe Magi-
ſter Petrus non ſit de liberis.

Excutiamus ergo ſenſum horum verborum, & ſuos. Ma-
giſter Petrus intelligit, ſuos, ſcilicet hæredes: & ideo ſe voca-
tum credit, cum ſit hæres ex teſtamento dicti Franciſci Vita-
lis. ſed hic ſenſus ſtare non poteſt, quia Franciſcus Morelli,
& ſui, ſunt copulatiue vocati, ergo ſimul & ſemel, l. vnica,
§. ſi ita, C. de caduc. tollen. l. ſi duobus, ff. de lega. primo. l. ſi
Titiæ, ff. de vſufr. accreſ. & eſt tex. in terminis noſtris in c.
Raynutius, & in c. Raynaldus, de teſta. & licèt Bart. in l. Gal-
1 lus, §. 1. ff. de libe. & poſthum. viſus ſit † velle, quod copula-
tiuè vocati, vbi cadit ordo affectionis, cenſeantur vocati or-
dine ſucceſſiuo, ſicut vbi cadit ordo neceſſitatis: tamen
communis opinio eſt contra Bar. teſte D. Alex. ibi. & à com-
muni non eſt recedendum, c. ne innitaris, de conſtitu. & ibi
alias ordine ſucceſſiuo cenſeantur vocati. id ſtare poſſet,
2 niſi ſimul æquis partibus vocati forent, vt in hoc caſu: † nam
qui partes faciunt, ſimul admittuntur ad partes, l. re coniun
cti, ff. de leg. 3. & l. planè, §. ſi ꝯiunctim, de leg. 1. Vnde cum
Fran. Vitalis, & ſui, ſint ſimul vocati æquis partibus, conſtat
ſuos non fuiſſe vocatos vt hæredes ipſius Franc, quos impoſ-
ſibile eſt ſimul ſuccedere cum ipſo Franciſco, qui in vita ma
trem poteſt hęredem habere, leg. qui ſuperſtitis. ff. de acqui-
ren. hæredit. arctamur ergo dicere, quod illa verba, & ſuos,
debent intelligi de liberis ipſius Franc. vnde cùm ipſe Ma-
giſter Petrus non ſit de liberis, non poteſt videri vocatus.
Rurſus ſi hæc verba, & ſuos, exponerẽtur, ſ. hęredes: tamen de
ſuis hæredibus, hoc eſt de liberis intelligenda forent, tũ quia
ea eſt propria verborum intelligentia. §. ſui, Inſtit. de hære.
3 quali. & diffe. † à qua propria ſignificatione recedẽdum non
eſt, niſi de contraria mente appareat, l. non aliter, ff. de leg. 3.
& ꝙ de liberis hæredibus intelligenda ſiat, facit in propoſi-
to tex. in l. ex facto. §. fi. & quæ ibi not. ff. ad Treb. non in iure
ergo contendit Magiſter Petrus extraneus hæres, & nõ ſuus,
nec de liberis. Laus Deo.

S V M M A R I V M.

1 *Nepotes ſubſtituti cum filijs, an dicantur vocati ſimul, vel ordine ſucceſſiuo, aut neceſſitatis, & nu. 7. 9. & 12.*
2 *Liberorum appellatione omnes deſcendentes ueniunt.*
3 *Subſtitutio plurium facta collectiuè, dicitur facta ordine ſucceſſiuo.*
4 *Ius accreſcendi trahit ad ſe ſubſtitutionem, vbi coniunctus eſt ſubſtitutus, vel magis à teſtatore dilectus.*
5 *Subſtitutio vulgaris fit per verba negatiua, ſi hæres non eris, & expirat per hæreditatis aditionem.*
Fideicommiſſaria verò per verba affirmatiua. nu. 6.
8 *Teſtator vocando ordine ſucceſſiuo per nomen collectiuum, liberos, videtur velle quòd bona in familia conſeruentur.*
10 *Subſtitutio reciproca fit ſub compendio temporum & perſonarum, compendioſa verò ſub compendio temporum tantùm.*
11 *Subſtitutio reciproca facta puberibus continet & vulgarem et fideicommiſſariam. impuberibus verò ſi fiat, comprehendit quoque rem ſimul pupillarem, & nu. 13.*
14 *Filius poſitus in conditione quando cenſetur vocatus, & nu. 16. vſque ad fi.*
15 *Conditio nihil ponit.*
17 *Argumentum ab abſurdo euitando valet, dummodo inconueniens ſequi poſſit.*

RESPONSVM III.

EX articulis mihi exhibitis duo eli-
ciuntur dubia difficillima,
ſuper quibus plura dici poſſunt: ſed breuibus
agendo, vt Conſultorem decet, ea tantum per-
ſtringam quæ ad rem facere videbuntur.

Primum eſt, an per ſubſtitutionem reciprocam his verbis
compoſitam, ipſis autem hæredibus vniuerſalibus ſubſtituo
ſuperuenientem & ſuos liberos legitimos & naturales alteri
præmorienti ſine prole legitima maſculina cenſeantur vo-
cati liberi ſimul cum hærede per vulgarem ad portionẽ D.
Nicolai cohæredis, qui deceſſit ante teſtatorem, an vero or-
1 dine ſucceſſiuo? † Videtur, ꝙ ſimul ſint vocati, quia coniun
cti, l. ſi Titio, ff. de vſufr. accreſc. l. interdum, ff. de hær. inſti. &
videtur caſus in l. fi. C. de impub. & alijs ſubſtit. & in c. Ray-
nutius, & in c. Raynaldus, de teſtam. In contrarium ꝙ ſint vo
cati ordine ſucceſſiuo facit; quia nepotes ex filio in caſum
vulgaris poſſunt videri vocati in caſu neceſſitatis, & iuxta cõ
ſilium Galli, videlicet vbi non ſupereſſet filius tẽpore mor-
tis teſtatoris, qui per vulgarem alteri filio ſuccedere poſſet,
ergo ordine ſucceſſiuo vocati intelligũtur, l. Gallus, §. 1. vbi
Bar. & alij. ff. de lib. & poſthu. Secundo, quia ſubſtituti fuerũt
pater ſuperſtes & liberi per nomen collectiuum pluriũ gra-
2 duum: † nam verbum, liberos, comprehendit omnes deſcẽ
3 dentes. l. liberorum, ff. de verb. ſig. & ſic videtur facta † ſubſti
tutio plurium collectiuè, quo cum intelligitur facta ordine
ſucceſſiuo, ſecundum Raph. Com. Ang. Pau. Alex. & Soc. in
d. §. quidam rectè, & Ang. conſi. 38. quidã Ioannes. Nec ob-
ſtat ꝙ ſint coniunctim ſubſtituti, quia vbi cadit ordo neceſſi
tatis, vel vbi vocãtur pater & filij per dictionem collectiuã
plurium graduum, vt per dictionem, liberos, vel deſcenden-
tes, ſiue familiam, copula copulat ordinem graduum non
perſonas ſm Doct. Tertio, quia pater ſuperſtes habet benefi
cium iuris accreſcendi coniunctum cum ſubſtitutione vul
4 gari comprehenſa in reciproca, quo caſu † ius accreſcen. ad
ſe ſubſtit. trahit. l. qui patri, ff. de vulga. & vbi coniunctus eſt
etiã ſubſtitutus, locus magis eſt iuri accreſcendi, quàm ſub-
ſtitutioni, l. ex bõ, C. de impub. & alio. ſubſt. & vbi coniun-
ctus eſt perſona veriſimiliter magis dilecta, quàm ſubſtitu-
tus, locus primùm eſt iuri accreſcendi, & ſic coniunctus pręfertur.
l. fi. C. de inſti. & ſubſti. per quem ita cõcludit D. Iaſ. in
l. re coniuncti, in 2. q. prin. Bar. 2. partis, ff. de lega 3. Dicamus
ergo, ꝙ pręferendus ſit hoc loco filius coniunctus, & ſubſtitu
tus nepon ſolum ſubſtituto: ſeu ꝙ verius eſt, ꝙ teſtator voca-
uerit filium coniunctum & nepotes ordine ſucceſſiuo.

Secundum dubium eſt, an d. Ludouicus filius & hæres

D. Palamedia teſtatoris cenſeatur grauatus per fideicom-
miſſum reſtituere hæreditatem d. Franc. eius filio? Punctus
huius dubij poteſt dupliciter formari. Primo, an cenſeatur
grauatus virtute præmiſſæ ſubſtitutionis dumtaxat? Secun-
dò, ſi non intelligitur grauatus virtute huius primæ ſubſtitu
tionis, an intelligatur grauatus virtute aliarum, ſaltem eas
coniungendo?

Circa primam, ſi intelligamus liberos vocatos ordine
ſucceſſiuo, vt ſupra concluſum eſt, iſta vocatio ſucceſſiuo or
5 dine facta poteſt intelligi dupliciter. Primò † negatiuè, id eſt
ſi pater ſuperſtes hæres non erit, quod liberi eius ſint hæredes, &
ita intelligendo conſtat liberos nõ fuiſſe vocatos niſi in ca-
ſum vulgaris ſubſtitutionis, quæ hæreditate adita per patrẽ,
6 expirauit. l. poſt aditam. C. de impub. Secundo † poteſt in-
telligi affirmatiuè, id eſt, ſi pater ſuperſtes ſit hæres, quod tenea-
tur per fideicommiſſariam ſubſtitutionem reſtituere hære-
ditatem filio: & ita intelligendo d. Franciſcus eſſet ſubſtitu-
tus patri poſt mortem. Videamus ergo quis ſenſus ſit. Paul.
7 de Caſt. in d. §. quidam rectè, diſtinguit, aut † ſubeſt ordo ne
ceſſitatis preciſè, vel cauſatiuè, & tunc liberi ſolũm vocati
videntur per vulgarem tantum, quaſi teſtator videretur ad il
lam neceſſitatem ſe retuliſſe, & huic primo membro aſſen-
tiunt communiter Doct. poſt glo. & Bart. ibi: aut non ſubeſt
ordo neceſſitatis, ſed affectionis dumtaxat, & tunc liberi vi-
dentur vocati per vulgarem & per fideicommiſſariam, ſed
Aret. ibi & d. Alex. contrarium firmant, ſcilicet quod etiam hoc
caſu cenſeantur vocati per vulgarem tantum, & ſequitur
d. Alex. conſi. 22. & ſeq. lib. 3. & Dec. conſi. 208. in cauſa iſto-
8 rum nobilium, col. 2. Soc. vero in d. §. quidam rectè, † con-
cordat has opiniones, vt opinio Pau. vera ſit, quando vocan
tur ordine ſucceſſiuo per nomen collectiuum, puta ſi teſta-
tor ſubſtitueri fratrem, & eius liberos, ſiue familiam, quia
teſtator, vocando ordine ſucceſſiuo liberos, & ſic nepotes,
pronepotes, & deinceps. d. l. liberorum, dicitur velle quod bona
remaneant in familia, quo caſu cenſentur ſinguli hæredes
grauari de reſtituẽdo proximiori ſuperſtiti de familia. l. peto.
§. fratre. ff. de leg. 2. opinio vero Aret. Alex. & ſequaciũ vera
eſt, quando teſtator ſimpliciter ſubſtituit patrem ſuperſtitẽ,
& filios, quo caſu non poſſunt videri filij ſubſtituti ordine
ſucceſſiuo, ea ratione, vt bona remaneant in familia. Ada-
ptando itaque præmiſſa ad caſum noſtrum, videtur quod ſu
mus in primo caſu Pau. de Caſt. quod huiuſmodi ſubſtitu-
tio fuerit facta ſucceſſiuo ordine neceſſitatis, vt ſupra oſten-
di. ergo ſubſtitutionem in caſum vulgaris erit facta dumta-
xat. Ego tamen ſtantibus verbis prædictæ ſubſtitutionis mo
9 do quo ſtant, arbitror † quod liberi ſint ſubſtituti ordine ſuc
ceſſiuo, & per vulgarem, & per fideicommiſſa. hęc enim ſub-
ſtitutio, alteri præmorienti ſine prole legitima, & maſculi-
na, ſubſtituo ſuperſtitem, & eius liberos, facta eſt per verba
habentia tractum temporis ſucceſſiui, nam verba, præmo-
rienti ſine prole, important plura tempora, videlicet tem-
pus ante aditam, & tempus poſt aditam, ac etiam importãt
tempus pupillaris ætatis, & ſucceſſiuè tempus pubertatis, &
10 ideo dicitur hæc ſubſtitutio † reciproca, quia ſub compen-
dio temporum & perſonarum facta fuit: aliàs, ſi vni perſonę
eiſdem verbis fiat, dicitur compendioſa, quia ſub compen-
dio temporum facta dumtaxat & hæc eſt ſubſtantialis diffe
rentia inter reciprocam, & compendioſam factas ſub com-
pendio temporum, quia compendioſa ſub ſolo temporis
compendio, reciproca vero etiam ſub compendio perſona-
rum deſignatur, vt declaraui in l. centurio, in 1. q. Bart. ff. de
vulg. & pup. ſuperſtes igitur hoc loco fuit ſubſtitutus præmo
rienti, non ſolũm per vulgarem, ſed etiam per fideicommiſ-
11 ſariam, † quia reciproca facta puberibus vtramque conti-
net, & ſi impuberibus, tres continet in perſonam cuiuſlibet
vulgarem, pupillarem & fideicõmiſſariam, vt declarat Bar-
tol. in l. Lucius, per illum tex. & in l. iam hoc iure, ff. de vulg.
12 & pup. † liberi ergo erant ſubſtituti patri ordine ſucceſſiuo,
tam in caſu fideicommiſſariæ, quàm in caſu vulgaris ſubſti-
tutionis, quia etiam ex verbis ſubſtitutionis, ſubſtituti repe-
riuntur patri quocũque tẽpore. nam & ipſi ſubſtituti legun-
tur ordine ſucceſſiuo, non ſolũm caſu quo alter præmoria-
tur ſine prole maſculina ante aditam, ſed etiam caſu quo
moriatur poſt aditã: illa enim verba, ſine prole maſculina, re
ſpiciunt non ſolũm patrem ſuperſtitem, ſed etiam liberos
ordine ſucceſſiuo vocatos, ergo ſeruato ordine debent pari-
formiter ſe habere, tam ad liberos, quàm ad patrẽ. l. quãuis,
C. de impub. & alijs ſubſti. & d. l. iam hoc iure. Non obſtat, quod
ſubſit ordo neceſſitatis, & ſic ad vulgarẽ dumtaxat videatur
teſtator ſe retuliſſe, vt dicit gl. Bart. & alij in d. §. quidam re
ctè, quia illud procedit in dubio, & quando ſubſtitutio eſt
ſimpliciter facta abſque verbis habentibus tractum futuri,
puta Titium inſtituo, & eius liberos, uel Titium & Meuiũ
inſtituo, & eos inuicem ſubſtituo, & eis liberos, tunc ad uul
garem tantum ſubſtitutio adaptatur per ordinem neceſſita-
13 tis, ſecus in caſu claro † quo ſubſtitutio eſt facta per uerba
habentia tractum in futurum, quæ non ſolum vulgarem, ve
rum etiam pupillarem, & fideicommiſſariam expreſsè de-
monſtrant, ſecundum Bar. in l. 1. in 2. col. ff. de vulg. & pup.

Circa ſecundum, an ex alijs gradibus ſubſtitutionum cen
ſeatur D. Franc. ſubſtitutus patri ſuo, retenta concluſione fa-
cta in præcedenti, huiuſmodi inueſtigatio fruſtratoria ui-
detur: quia tamen præcedens concluſio nõ applaudabit for
taſſis auribus cuiuſlibet iudicantis, diſcutiamus iſtud ſecun
dum. Et prima conſideratione reſpondendum videtur, D.
Franciſcum nullo ſubſtitutionum gradu vocari: non quidẽ
ex præcedẽti primo gradu, ſi teneamus quod per vulgarem
duntaxat cenſeatur vocatus; non etiam ex ſequenti ſecundo
gradu, quo vocatur Petrus Forbinus filius d. Ioannis della
Barbant, & primo genitus Iacobi Forbini, ſi ambo filij teſta-
toris hæredes inſtituti deceſſerint ſine prole legitima & ma
ſculina, quia ipſe D. Franc. nepos ſolum repetitur in condi-
14 tione poſitus, † nam poſitus in conditione non cenſetur uo-
catus, nec ſubſtitutus, ſecũdum gl. in l. Lucius, ff. de hær. inſt.
quæ à communi Doct. ſcola recipitur atteſtantibus Ioan. de
Imo. in l. filiusfam. §. cum quis. de leg. 1. & Dom. Alexan. in
varijs conſilijs adductis per Iaſ. in l. 1. C. de pact. & Soci. in l.
cum auus, in ultima car. ff. de condi. & demonſtr. & conſ. 33.
lib. 4. & Curtius Senior conſi. 42. quia inquit Bal. & ratio eſt,
15 †, quia conditio nihil ponit, l. quæ ſub conditione dandorũ,
ff. ſi quis omiſſa cauſa teſt. & probatur hæc communis opi-
nio in l. ſi quis ita hæres inſtituatur, ff. de hær. inſt. & in d. l. fi-
liusfam. §. cum quis.

Verum pręmiſſis non attentis, arbitror Dom. Franciſcum
fuiſſe vocatum, & ſubſtitutum Domi. Ludouico eius patri
16 per fideicom. rum † quia prædicta communis ſententia, quod
filij poſiti in conditione non cenſeantur vocati, ſeu ſubſtitu-
ti, non procedit quando filij in conditione poſiti fuerunt ali
quo modo per teſtatorem vocari, ſecundum Socin. in d. l.
Gallus, §. quidam rectè, colum. fina. in præſenti autem caſu
Domi. Franci. reperitur honoratus, quia vulgariter uocatus
ad portionem Domi. Nicolai caſu, quo nollet, vel non poſ-
ſet hæres eſſe, ergo & cætera. tum quia limitatur prædicta
communis ſententia, ut non procedat quando ex coniectu-
ris elicitis ex verbis appoſitis in aliqua parte teſtamenti col
ligi poſſet contraria mens defuncti ſecundum Socyn. in d. l.
cum auus, car. pen. ubi dicit, quod in arbitrio iudicis eſt quę
& quales coniecturæ ſufficiant ad demonſtrandũ quod in-
tentio teſtatoris fuit ſubſtituere filios in conditione poſitos,
& dixit not. Domin. Phil. Corn. conſilio 146. in hac, libro ſe-
cundo, quod propter varietatem opinionum, & propter ra-
tiones hincinde efficaces, quæ reddunt ſententiam glo. in
d. l. Lucius, admodum dubiam, poteſt concurrente aliqua
coniectura probabiliter diſcedi à prædicta communi ſen-
tentia. verum in occurrenti facti contingentia non vna, aut
duæ, verum etiam tres reperiuntur coniecturæ efficaciſſimę,
quæ apertè oſtendunt mentem Domini Palamedis teſtato-
ris voluiſſe grauare ſuos hæredes per fideicommiſſum reſti-
tuere hæreditatem liberis in conditione poſitis. diſcutia-
mus itaque has coniecturas, quarum prima elicitur ex ipſis
uerbis conditionalibus, videlicet ſi ſine prole maſculina.
nam quia ſolos maſculos in conditione poſuit, coniectura-
ri licet, quod uoluit bona conſeruari in familia, quæ con-
ſeruatio fieri non poteſt neceſſario, niſi maſculi in conditio
ne poſiti cenſeantur ſubſtituti, ut dicit Domi. Guido Papæ
deciſ. 184. & Decius conſil. 318. in cauſa iſtorum nobilium.
& Dominus Franciſcus Curtius Iunior in l. emancipata, C.
qui admitti. ubi atteſtatur ſe uidiſſe conſilia quam plurium
præſtantiſſimorum Doctorum totius Italiæ ita reſpon-
dentium.

Secunda coniectura elicitur ex digreſſione facta per teſta-
torem ad plures gradus ſubſtitutionum ſecundum Petr. de
Anchar. conſilio ſeptuageſimo quarto contra Philippum. &
licèt hæc coniectura ſic nuditer elicita reijciatur communi-
ter à Doctoribus, vt atteſtatur Socin. in dicta lege, cum a-
uus. tamen tunc demum reijcitur, quando fit digreſſio ad
plures gradus ſimpliciter. ſed quando in conditione fuit
poſiti filij maſculi tantum, & poſteà fit digreſſio ad alios ſub
ſtitutionum gradus, vocando ſemper agnatos maſculos, cer
tè tũc ſuborit ↄcludẽs ↄiectura, quod uoluerit bona ↄſeruare in
familia

familia & pr̄r prius uoluerit ſubſtituere liberos maſculos, q̄ tranſuerſales, arg. d. l. cum auus. & in iſtis terminis hanc coniecturam amplexus fuit D. Alex. conſ. 114. lib. 5. item huiuſmodi coniectura recipitur quando filij maſculi ſunt inſtituti & inuicem ſubſtituti ſi ſine liberis deceſſerint. ſucceſſiuè ultimo decedenti ſine liberis ſit datus alius ſubſtitutus ſecūdum Soc. in d. l. cum auus. & conſi. 116. in cauſa filiorum, li. 3. quia niſi liberi maſculi in conditione poſiti ſint etiam uocati, poſſet ſequi abſurdum: quia ſi ultimus decederet ſine filijs, uocaretur ultimo loco ſubſtitutus excluſis liberis alterius. Et iſte eſt caſus noſter, ut ex lectura ſubſtitutionum apparet. & licèt D. Ludouicus ultimus non deceſſerit ſine filijs ſed cum prædicto D. Franc. ſatis tamen uidetur quòd caſus
17 potuiſſet accidere, licèt non uenerit: nā † argumentū ab abſurdo euitando ualet, dummodo incōueniens ſequi poſſit, l. nam abſurdum, ff. de oper. lib. cum concord. inſuper & ſi præſens coniectura ſola non recipiatur, ꝯiuncta tamen cum alijs debet operari, l. 3. & l. ſpadonem, §. qui iura multa, ff. de excu. tuto.

Tertia coniectura colligitur ex eo, quòd filios maſculos inſtituit, & eis ſubſtituit ſi ſine liberis maſ. agnatos proximiores de familia excludendo proprias filias ab hæreditate ſua. ex hoc enim licet intueri, quòd uoluerit bona ſua conſeruari inter maſculos de familia, & conſequenter quod prius uoluerit ſubſtituere nepotes maſculos in conditione poſitos, quàm ſubſtitutos remotiores ſecundum Cur. antiquior. conſi. 76. Do. Ludouicus Rotarius, col. 4. & Com. in d. conſi. 146. ex quibus omnibus mihi uidetur concludendum, quod. D. Franc. fuerit & ſit per fideicommiſſum patri ſuo ſubſtitutus, &c. Laus Deo.

S V M M A R I V M.

1 *Subſtitutionis conditio, ſi ſine liberis deceſſerit, an deficiat per exiſtentiam neptis, aut filiæ. & nu. 4. & 7.*

2 *Verborum à natura & proprietate non eſt in dubio recedendū, niſi de contraria mente ex coniecturis appareat. & nu. 19.*

3 *Liberorum appellatione comprahenduntur etiam fœminæ, niſi ſumus in diſpoſitione fauore agnationis. & nu. 13.*

5 *Geminatio, & reiteratio arguit certam animi deliberationem. & nu. 21.*

6 *In conditionibus merum factum attenditur, de quo tamen teſtator cogitauit. & nu. 14.*

8 *Filias excludens, pariter & neptes excludere uidetur.*

9 *Statutum excludēs filias propter maſculos, comprehendit etiā neptem ex filio, & eo caſu pater inſtituens filios. non uidetur filias inſtituiſſe. & nu. 10. & ſeq.*

10 *Odium non datur contra adhuc non natos.*

11 *Filiæ excluſa maſculis inſtitutis, præſumuntur excluſa propter ſexum.*

12 *Ratio, quæ unica eſt & ſola, habetur pro expreſſa.*

14 *Fœmina imponunt finem agnationi & familiæ.*

15 *Voluntas teſtatoris tacita ſicut expreſſa, in fideicommiſſarijs ſubſtitutionibus obſeruatur, & præſumitur conformis iuris & ſtatutorum diſpoſitioni. & nu. ſeq & 22.*

17 *Curator cenſetur datus uſque ad 20. annos, ſtante ſtatuto quòd talis ætatis exiſtens poßit de rebus ſuis diſponere.*

18 *Voluntas teſtatoris talis cenſetur in ſubſtitutione, qualis fuit in inſtitutione.*

20 *Mens potius quàm uerba eſt etiam in conditionalibus inſpicienda.*

23 *Statuti diſpoſitio dicitur ius commune ſtatuentium.*

R E S P O N S V M IIII.

Qui ueritas eſt, me dirigat in ſemitam ueritatis.

EX præmiſſa facti narratione unica reſultat dubitatio difficilima & ſubtiliſſima, uerum attentis uerbis ſubſtitutionis, de quibus in themate & ſtatuto prouinciali, quo cauetur quòd extantibus maſculis fœminę
1 non ſuccedant, † filia Iacobi unius ex hæredibus grauatis neptis facit deficere conditionem, ſi ſine liberis. ſuper qua tot mihi conſideranti rationes & argumenta hincinde occurrerunt, ut me ancipitem, denique nutantem reddiderint.

2 Pro parte affirmatiua ſe primo loco obtulit † verborum proprietas & natura, à qua in dubio non eſt recedendum, l.
3 non aliter, l. ille aut ille, §. cum in uerbis, ff. de leg. 3. † illa. n. uerba, ſi ſine liberis de proprietate ſermonis comprehendūt liberos utriuſque ſexus, l. liberorum & l. cognoſcere, §. liberorum, ff. de uerb. ſig. ergo neptis ita faciet conditionem deficere, ſicut nepos.

4 Secundo † ſe mihi exhibuerunt iura ita expreſsè determinantia, videlicet tex. in l. generaliter, § cum autem, C. de inſtitut. & ſubſtit. l. iubemus §. fi. C. ad Treb. l. 1. C. de condi. inſert. & l. non eſt ſine liberis ff. de uerb. ſign. & ibi glo. expreſsè determinat quod neptis facit deficere hanc conditionem, ſi ſine liberis.

Tertio dubitatio mihi augebatur ex eo, quòd teſtator in ſecundo gradu ſubſtitutionum expreſsè uocauit liberos maſculos fratris ſui, & non liberos ſimpliciter: ex quo datur intelligi, quòd ſi uoluiſſet ſolos liberos maſculos in conditione ponere, ita expreſſiſſet, ſicut expreſſit, quando poſuit liberos fratris in diſpoſitione, argumen. l. unicę §. ad deficientis, C. de cad. toll. quæ ratio mouit Pet. de Anch. ad ita determinandum conſ. 120. pro clariori.

Quarto in propoſito caſu aliud in hanc ſententiam me trahere uidetur, quod teſtator tàm in primo quàm in ſecūdo ſubſtitutionum gradu uſus fuit eadem conditione, ſi ſi-
5 ne liberis. ſimpliciter: quæ † geminatio & reiteratio arguit certam animi deliberationem quod de liberis utriuſque ſexus loquebatur, prout uerbum ſonat. ca. ſi quis iratus, 2. q. 3. Qua ratione ducti idem conſuluerunt Lud. Bol. Io. Sadoletus & plures alij, ut habetur conſi. 53. inuocato diuino auxilio, inter conſilia Alex. lib. 4.

Quinto id magis me implere uiſum eſt, quòd in ſecundo ſubſtitutionum gradu teſtator uocauit Paulettū Caſei extraneum ſub conditione, ſi liberi maſculi fratris ſui decederet ſine liberis. quæ conditio, ſi ſine liberis, hoc loco intelligenda uidetur etiam de liberis fœminis, ne teſtator uideatur plus dilexiſſe extraneum quàm filias fratris, quod non eſt uerisimile, l. Lucius, ff. de hæredi. inſtitu. eodem ergo modo, intelligenda erit huiuſmodi conditio poſita in primo gradu. & ſi dicatur, & hanc partem uiſus eſt ampleсti Soc. in l. hæredes mei, colum. penult. ff. ad Trebellia. & in l. ita, ff. de condi. & demonſt. ubi reſpondet ad coniecturam ſumptam ex forma ſtatuti excludentis filias extantibus maſculis, q̄
6 talis coniectura non eſt recipienda. † quia in conditionibus merum factum attenditur l. Meuius, ff. de cond. & demonſt. ideo non conſideratur utrum poſiti in conditione ſint ſucceſſibiles, uel non. l. filiusfa. §. cum quis, ff. de lega. 1. & idem conſuluit Com. conſi. 83. videtur in hac. & conſ. 92. uiſa facti narratione, in primo dubio, lib. primo, & conſilio 202. pluries, lib. 3.

7 Pro parte negatiua. quòd † in caſu propoſito neptis non faciat deficere conditionem plura ſtringunt.

Primo, quia teſtator ſolos filios maſculos hæredes eſſe uoluit, filias uerò certa quātitate inſtit. eſſe contentas, ita quod
8 aliud petere non poſſent. † ſicut ergo excluſit proprias filias ab hæreditate ſua fauore maſculinum pariter coniecturandum eſt, quòd uoluerit excludere neptes cum non ſit veriſimile, quod plus dilexerit neptes quàm proprias filias, argumento l. ſi uiua matre. C. de bon. mat. qua ratione Bald. & Scrib. in l. uenia C. de in ius uocan. dicunt † idem in ſtatuto excluden. filias propter maſculos, ut etiam cenſeatur excludere neptes, quod latiſſime comprobant Curt. conſilio octuageſimo primo teſtè præfatus. ubi vult quòd etiam cenſeatur excludere neptem ex filio, quia militat eadem ratio excluſionis.

Nec obſtat ſecundum eum, ſi dicatur quòd neptis ex filio ſuccedat ex perſona patris §. cum filius, Inſtit. de hæred. quæ ab inteſt. ſtante prædicto ſtatuto non poteſt, cum non ſit eiuſdem qualitatis, prout eſt pater maſculus, qui præfertur fœminis non quia ſit ſimpliciter filius, ſed quia maſculus. ita docet Bartol. in l. liberorum, col. antepenu. verſicu. quæro pone retento ff. de verborum, ſignificatio. quæ ratio militat in caſu præſenti, in quo teſtator prætulit filios maſculos filiabus ſuis, non quia eſſent filij ſimpliciter, ſed quia maſculi, ut ex lectura inſtitutionis apparet. ibi, & ſi omnes ſui liberi maſculi hæredes inſtituuntur. quam rationem etiam ponderarunt Pau. de Caſtr. conſilio 97. proponitur. ad fi. & Franciſc. Aret. conſi. 141. uiſo ſtatuto, columna prima. Nec etiam obſtat,

ſi dicatur quòd teſtator ponit ex aliqua cauſa odio habuiſ-
30 ſe filias iam natas, † quæ ratio odij ceſſat in neptibus, non-
dum conceptis. quia reſpondetur, quod in occurrenti
caſu teſtator etiam excluſit filias proprias etiam naſcituras,
in quibus nulla poteſt ratio odij conſiderari, l. ſi quis in ſuo,
§. legis, C. de inoffi. teſtam. Item reſpondetur, quod non præ-
ſumitur aliqua cauſa odij in filias, niſi probetur, §. cauſas.
in Authent. ut cum de appell. cog. & l. fina. C. de ſecun.
31 nup. † in dubio itaque filiæ inſtitutis agnatis maſculis præ-
ſumuntur eccleſiæ propter ſexum, non propter odium. quæ
ratio ſexus ita militat in neptibus, ſicut in filiabus. ſicut
ergo noluit teſtator, quod maſculi ſubſtituti excluderentur
à filiabus proprijs, fortius dicendum quod noluerit eos ex-
cludi à neptibus.
Secundo pro hac parte facit, quia teſtator ſolos maſculos
inſtituit, ſolos maſculos inſtitutos inuicem ſub conditione
ſi ſine liberis ſubſtituit, ſolos filios fratris maſculos, ſi omnes
filij maſculi inſtituti ſine liberis morerentur, ad eius hæredi
tatem uocauit, quod nulla alia ratione quàm fauore agna-
tionis feciſſe credendum eſt, §. ſi plures, Inſti. de leg. agn. tut.
& not. Ioan. And. in addi. Spec. tit. de ſucceſſ. ab inteſt. uerſi.
primo. & eſt ſciendum. Ange. conſ. 68. Mart. Ioannes de Flo-
32 rennia. † & cum nulla alia ratio poſſit aſſignari, habetur ac ſi
foret expreſſa. ſecundum gl. quam ibi commedat Bald. in l.
33 quamuis, C. de fideicom. † ubi autem aliquid diſponitur fa-
uore agnationis conſeruandæ, ſi in tali diſpoſitione fiat mẽ-
34 tio liberorum. non cenſentur comprehenſæ † fœminæ, quæ
agnationi & familiæ finem imponunt, l. pronunciatio. §. fa-
milia, ff. de uerb. ſign. ita per hanc rationem concludit Ioan.
And. in addi. Spec. ſuper rub. de teſta.
35 Tertio facit, quia † in ſubſtitutionibus maximè fideicom-
miſſarijs, in quibus uoluntas tacita & coniecturata ita obſer
uanda eſt, ſicut expreſſa, l. cum proponeretur, ff. de leg. 2. l. li-
cèt Imperator, ubi Bar. & l. cum res, ubi Iaſ. ff. de leg. 1. l. cum
uirum, C. de fideico. teſtator præſumitur conformaſſe uolũ-
tatem ſuam cum diſpoſitione ſtatuti, ſecundum Bart. quem
Ang. Pau. Alex. & alij cõmuniter ſequũtur, in l. hæredes mei,
§. cum ita, ff. ad Treb. ubi dicit, quod talis præſumitur uolun-
tas in ſubſtitutionibus, qualis eſt intentio ſtatuti in ſucceſſio
36 nibus ab inteſtato, inferens propterea quod † ſtante ſtatuto
quod extantibus filijs maſculis filiæ fœminæ non ſuccedãt,
quod neptis in terminis d. §. cum ita, nõ admitteretur ſuper-
ſtite nepote maſculo ex altero fratre. Qua ratione Pet. de An
char. ſtante præallegato ſtatuto, dicebat, ꝙ ſi pater ſubſtituat
filios, non cenſetur ſubſtituiſſe filios. ita ille determinat in
l. tres fratres, & ibi D. Iaſ. ff. de pact. Qua etiam ratione dixit
37 Ioannes de Imola, quòd † ſi teſtator det curatorem filio, in-
telligitur dediſſe uſq; ad 20. annos, ſi ſtatuto caueatur quod
poſt 20. annos quilibet habeat liberam poteſtatem diſponẽ-
di de bonis ſuis. ita ipſe decidit in l. fi. ff. de condi. & demõſt.
Hinc dicebat Ant. de But. conſi. 1. uiſo puncto, in primo du-
bio, quod filius inſtitutus hæres, & prohibitus alienare bona
immobilia, ut ad poſteros peruenirent, intelligitur teſtator
ſtante prædicto ſtatuto inuitaſſe prius poſteros maſculos, &
cis deficientibus fœminas, non obſtante quòd appellatione
poſterorum comprehendantur etiam fœminæ, l. quod his
uerbis, ff. de leg. 3. l. 1. ff. de iure immu. c. in quibuſdam, cum
glo. de pœnis. Hinc etiam conſuluit Soc. conſi. 51. uiſa fa-
cti narratione, lib. 4. quod in ſubſtitutione, qua Titius & eius
deſcendentes uocati ſunt, prius deſcendentes maſculi, dein-
de fœminæ uocatæ cenſentur propter cenſuram allegati ſta-
tuti, cum qua creditur teſtatorem cõformaſſe ſuam uolunta
tem, non obſtante quod appellatione deſcendentium con-
tineantur tam fœminæ, quàm maſculi, l. prima, C. de ſuis, &
legi. l. ſi quis inceſtas, C. de inceſt. nup. propter quam ratio-
nem conſuluit idem Soc. conſil. 90. aliunde, lib. 1. quod ſi
ſubſtituti ſint frater, & eius filii, quod cenſentur prius ſubſti-
tuti filij maſculi, quia non eſt credendum quod teſtator ha-
buerit aliam mentem quam habuerint ſtatuẽtes, licèt alias
filij appellatione comprehendantur etiam fœminæ, l. filij
appellatione, ff. de uerbo. ſignifi. Hinc conſuluit idem Soc,
conſi. 36. rectè & maturè, eo. lib. 1. quod ſi teſtator iubeat ca-
ſtrum remanere filijs Sempronij, cenſetur uocaſſe filios ma-
ſculos. & non ſe propter diſpoſitionem prædicti ſtatuti. &
illud idem anteà conſuluerat d. Alexand. conſi. 127. uiſo te-
ſtamento, lib. 1.
Quid igitur tenendum? Mihi in caſu occurrenti placet
opinio negatiua, quod neptis non faciat deficere conditio-
nem ſubſtitutionis, ſi ſine liberis, per rationes præallegatas.
38 & quia † uoluntas teſtatoris eſt iudicanda talis in ſubſtitutio
ne, qualis dignoſcitur fuiſſe in inſtitutione, l. prima, C. de im
pub. & alijs ſubſt. & ibi Bartol. & alij not. Sed hic teſtator
prædilexit filios maſculos in inſtitutione, ergo dicamus ꝙ
prædilexit in ſubſtitutione: quod non poſſet ſtare ſi dice-
remus quod conditio, ſi ſine liberis, intelligatur etiam de
fœminis. & pro hac parte bene facit quod decidit Bartol. in
l. finali, uerſic. iuxta hoc quæro, ff. ad Trebellia. ubi inſtitutis
tribus filijs maſculis hæredibus uniuerſalibus, & una filia
in re certa, teſtator hoc modo ſubſtituit, ſi quis filiorum me-
orum deceſſerit ſine liberis, ſubſtituo ſuperuiuentes. quæ-
ritur an uno ex maſculis mortuo admittatur filia cum alijs
maſculis ſuperſtitibus? Videbatur quod ſic, qa appellatione
filiorum ſuperſtitum uenit filia fœmina, l. filij appellatione,
ff. de uerborum ſignificatio. contrarium determinat Bar-
tol. quia ſicut teſtator prædilexit maſculos in inſtitutione, e-
tiam cenſetur prędilexiſſe in ſubſtitutione. idem firmat Bar.
in l. Lucius, ff. de uulg. & pupil. quem Docto. ibi communi-
ter ſequuntur, & in l. in teſtamento, C. de teſtamen. milita.
Alexand. conſilio 66. lib. ſecundo. Soc. conſilio 49. colum-
na quarta, lib. primo. Curt. conſilio 45. columna ſecunda, &
conſilio 52. columna tertia, & conſilio 76. columna octaua.
Decius conſilio 182. columna quarta.
Et licèt ſint, qui conantur demonſtrare, ꝙ hmõi deciſio
Bar. non ſeruit in propoſito, tamen Soc. in Rep. l. cum auus,
car. 12. dicit, quod eorum reſponſiones non habent multũ
ſaporis, & eas confutat, ut ibi per eum. & hanc ſententiam
in occurrenti caſu, in quo ſubſtitutus eſt filius teſtatoris, &
in quo ex forma ſtatuti filij maſculi præferuntur fœminis,
uerißimam arbitror, ſecundum quam conſuluit Paul. de
Caſt. conſilio 77. caſus iſte frequenter contingit, & Fulgoſ.
conſilio decimooctauo, Salmuria condidit teſtamentum.
ubi loquitur in caſu, in quo ſubſtitutus erat de deſcenden-
tibus & non ſuberat coniectura ſtatuti: quanto ergo fortius
idem dicendum in caſu noſtro, in quo cum coniectura eli
cita ex eo quod teſtator excluſit proprias filias, concurrit cõ-
iectura ſtatuti, cuius diſpoſitionem conſtat teſtatorem ſe-
cutum fuiſſe in inſtitutione. qua ratione credendum eſt,
ut eam ſequi uoluerit in ſubſtitutione: & ita in proprijs ter
minis reſpondet Soc. conſilio nonageſimoquinto, abundè
& ſubtiliter, lib. primo, & Decius conſilio 270. Domin. Ray-
naldus de Cioris. & hanc partem amplectitur Soc. in dicta
l. cum auus, car. decimatertia, verſicu. quartus caſus. ubi
dicit ita tenendum & iudicandum, & ſi ſtatutum non exclu-
dat fœminas. allegat uaria antiquorum conſilia, quæ non
tranſcribo, cum ibi uideri poſſint, & ita tenendum.
Non obſtant adducta in contrarium, & primo non ob-
ſtat uerborum uis & proprietas, quia & ſi illa verba, ſine li-
beris, de proprietate ſermonis comprehendunt tam fœ-
39 minas quàm maſculos: † tamen ex mente, quæ ex allega-
tis coniecturis colligitur, reſtringuntur ad maſculos tãtum
ut dixit Bartol. in dicta, l. finali, & in ſimili in l. Gallus, §. nũc
de lege, ff. de liber. & poſthum. ubi licèt hæredum appella
tione de proprietate ſermonis ueniant etiam extranei, ta-
men ex tacita mente diſponentis aliquando continentur ſo
20 li hæredes deſcendentes: nam mens etiam in conditioni-
bus magis inſpicienda eſt quàm uerba, l. in conditionibus,
ff. de condi. & demonſt. Abſit enim ut uerborum uis melior
ſenſu exiſtat, l. 3. C. de lib. præter.
Non obſtat ſecunda ratio fundata in iuribus ſupra ad-
ductis: quia in caſibus illorum iurium non militabant, nec
adeſſe proponebantur prædictæ coniecturæ, ex quibus eli-
citur mens diſponentis, ideo in caſibus illis ſtamus uer-
borum proprietati: ſecus in caſu noſtro, ubi conſtat de con-
traria mente.
Non obſtat tertia ratio, quòd teſtator ſi intellexiſſet con-
ditionem de liberis maſculis ita dixiſſet, ſicut quando uoca-
uit filios fratris maſculos, argumen. dicti §. ad deficientis.
quia ex hoc quòd uocauit filios ſuos, & deinde filios fra-
tris maſculos dumtaxat, oſtenditur quòd uoluit conſerua-
re bona in familia, §. quod ad fœminas, Inſtit. de leg. agna.
ſuc. quæ conſeruari non poterunt, ſi neptes excludunt filios
teſtatoris, & fratris inſtitutos & ſubſtitutos. & illa ratio fun-
data in dicto §. ad deficientis, fragilis eſt & reijcienda, quan
do ex præcedentibus & ſequentibus elici poteſt intentio
diſponentis. lege, ſi ſeruus plurium, §. finali, ff. de legatis
primo.
21 Non etiam refragatur quarta ratio, † fundata ſuper gemi
natione, quia reſpondet Decius conſilio 15. colum. finali,
tripliciter.
Primò, quòd hæc ratio poſſet procedere ſi de effectu prin-
cipalis

cipalis ſubſtitutionis, quæ geminata reperitur, quæreretur: ſecus ubi quæratur de præſumptione mentis teſtatoris quæ non poteſt dici geminata.

Secundo reſpondet, quod non procederet, ſi geminatio facta foret ad eundem effectum, ſed in caſu iſto conditio, ſi ſine liberis, repetitur ad effectus diuerſos, ergo non poteſt dici propriè geminatio.

Tertiò reſpondet, quòd hic qualiſqualis præſumptio ex ſimili reiteratione conditionis reſultans purgatur, & tollitur ex alijs præſumptionibus fortioribus, de quibus ſupra, l. diuus, ff. de in integ. reſt.

Nihil etiam facit quinta ratio, quia eam falſam eſſe conſtat, nam ſi Paulettam Caſſij, neptem ſuam prætulit proprijs filiabus, eadem ratione dicendum eſt, quod eam prætulerit neptibus, d. l. ll uiua matre.

Non denique obſtat ſententia illorum, qui tenent quòd coniectura ſtatuti non ſit uera, nec concludens. quia in conditionib. attenditur merum factum, & quia uoluntas teſtatoris eſt potius conformanda cum iure communi, quo filiæ & filij pariter admittuntur, l. maximum uitium, C. de liber. præter. Quia reſpondetur dupliciter. Primo, quod crebrior & rationabilior eſt ſententia illorum tenentium in dubio

22 † teſtatorem cenſeri conformaſſe uoluntatem ſuam cum diſpoſitione ſtatuti derogantis iuri communi, quàm cum iure communi abrogato, ut pluribus rationibus comprobat Socin. in dicto conſilio 90. & Curt. conſilio 47. columna fin.

23 & ea ratio nos debet mouere, quod † diſpoſitio ſtatuti dicitur ius commune prouincialium, qui ſtatutum fecerunt & obſeruant, ſecundum Bald. in l. unica, C. de confeſſis. Panor. in capitulo fina. columna octaua. verſicu. circa hæc, de conſuet. Qua ratione ſi teſtator inſtituit filios ſuos ſecundum formam iuris communis, cenſetur eos inſtituiſſe ſecũdum formam ſtatuti ſuæ patriæ. ita decidit Bald. in l. quicunque, C. de ſeruis fug. & ſequitur Felin. qui plura adducit, in capi. ius, generale, prima diſtinct. Retorquetur itaque argumentum, quia ſi teſtator in dubio creditur ſe conformare cum iure communi, vtique cenſebitur ſe conformare cum ſtatuto, quod eſt ius commune ipſius teſtatoris, & comprouincialium.

24 Nec illa ratio, † quòd in conditionibus merum factum conſideretur, aliquid vrget. quia conceditur, ſed intelligitur de facto de quo cogitauit teſtator in caſu iſto habita relatione uoluntatis defuncti ad diſpoſitionem ſtatuti; apparet quod teſtator cogitauit de ſuperexiſtentia maſculorum, ergo & cætera.

Secundo reſpondetur, quòd ſententia contradicentiũ nõ aduerſatur noſtræ conſultationi, quia ipſi loquuntur, quando nulla alia coniectura mentis defuncti adducitur, quàm ſola ſtatuti cenſura. Nos autem loquimur, ubi cum diſpoſitione ſtatuti aliæ efficaciſſimæ coniecturæ concurrunt, ut in terminis conſuluit Corn. ſibi contrarius in conſi. 120. quod filiæ, lib. 2.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtamentum minus ſolenne, & cum duobus teſtibus, etiam fœminis, valet inter liberos reſpectu eorum inſtitutionis non ſubſtitutionis extranei, niſi quãdo ſolum unicus adeſſet filius impupes.*

2 *Variatio teſtium ſupra numerum examinatorum, non attenditur quando teſtes requiſiti concordant.*

3 *Varietas teſtium in circunſtantijs, vel circa modum ſciendi, nõ attenditur, dummodo conueniant circa ſubſtantiam, & effectum rei.*

4 *Corporis infirmitate non grauatur ſpiritus uiri ſapientis.*

5 *Teſtis depoſitio intelligi debet ſecundum interrogationem.*

6 *Teſtatoris uoluntas, de qua legitimè conſtat per teſtes, non uitiatur ex inualido protocollo Notarij.*

7 *Teſtes examinati ad æternam rei memoriam, ſi uiuunt tempore litis motæ, ſunt iterum examinandi.*

8 *Subſtitutio compendioſa per uerbum, quandocunque, comprehendit fideicommiſſum.*

9 *Filius non obſtante fideicommiſſo paterno, poteſt teſtari quò ad legitimam, & Trebellianicam, etiam à patre prohibitam, cuius detractio filijs prohiberi non poteſt.*

10 *Alienare prohibitus ſi alienat, an poterit iuuari fideicommiſſo quò ad non alienata.*

11 *Teſtatoris uoluntas eſt indiuidua, & eam impugnans in una parte, ipſa in totum priuatur.*

12 *Alienare prohibitus extra familiam, an poſſit alienare per uiã teſtamenti.*

RESPONSVM V.

AD remouendas prætenſorum teſtiũ uarietates, ſciẽdum eſt quod hoc loco agere de teſtamento condito à patre, in quo fuit filia hæres inſtituta, & pupillariter ſubſtitutus Antonius ſocer: † teſtamentum autem, in quo filia eſt hæres inſtituta, etiam minus ſolenne, & cum duobus teſtibus etiam fœminis ualet, l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto, C. de teſtamen. & ne dicatur quod licet ualeat cum duobus teſtibus quantum ad inſtitutionem filiæ, non tamen ualet quantum ad pupillarem ſubſtitutionem in fauorem ſoceri, ut determinauit Bartol. in l. ſecunda, columna tertia, uerſic. ſed quæro quid ſi teſtamentum minus ſolenne, ff. de vulg. & pupill. ſciendum eſt quòd dictum illud Barto. procedit eo caſu, quo pater deceſſit pluribus liberis relictis, & uni pupillariter extraneũ ſubſtituit, ſecus ſi deceſſerit relicto vno, vel una filia, cui pupillariter ſubſtituit extraneum, ita concordando varietates opinionum diſtinguit Socin. in d. l. 2. & ratio diſtinctionis eſt manifeſta, quia primo caſu quo ſuperſunt alij liberi, tũc pupillaris ſubſtitutio facta de extraneo eſt damnoſa alijs liberis, vnde non attenditur fauor filij cui facta eſt ipſa ſubſtitutio. Secundo caſu ualet, quia agitur de mero fauore pupilli abſque iniuria & damno alicuius alterius filij, ſtante hac reſolutione, quam puto veriſſimam, & nemo improbat.

Reſpondeo, quod ubi eſſent aliqui teſtes, qui variarent in ſubſtantialibus, prout nulli reperiuntur: attamen cum duo neceſſarij ad ualiditatem teſtamenti inter liberos ſint con-

2 teſtes, † non eſt narietas aliorum, qui ſunt ſupra numerum, habenda in conſideratione, vt per Barto. in l. prima, §. ſiquis neget, ff. quemad. teſtamen. aper.

At ſi bene ponderantur depoſitiones ſeptem teſtium reperietur quod nulla eſt uarietas, nec contrarietas in ſubſtantialibus; & ubi aliqui variarent, ſatis eſt quòd duo ſint conteſtes & cætera.

3 Secundo reſpondetur, † quòd licèt in circunſtantijs eſſet aliqua uarietas: quia tamen conueniunt in rei ſubſtantia, talis varietas non habenda eſt in conſideratione, glo. in capitulo dudum, in uer. ſubſtantia, de conuerſ. coniugat.

Nec attenditur uarietas teſtium circa modum ſciendi, quando conueniunt circa effectum rei, Bald. in l. ſecunda, columna penultima, C. de ſecund. tab. per tex. in l. cum reis, l. qui ſententiam, C. de pœnis. Et reſpondetur ſpecialiter ad ea quæ ex aduerſo ponderantur.

Ad primum, videlicet quod primus deponat teſtatorem infirmitate grauatum: alius quod teſtator animoſè reſpondebat. iſta eſt leuis ponderatio. ſtant enim ſimul quod grauetur infirmus, & animoſè reſpondeat. † Nam etſi corpus

4 grauetur, animus tamen non grauatur, maximè in ſapientes viros, qui dicuntur valetudinarij, quia ualet ſpiritus, licèt corpus patiatur, Felin. in c. quoniam frequenter, ut lite non conteſtata.

Secunda ponderatio, quod primus teſtis ad interrogationem Antonij fuerit teſtatus, alij vero deponant, quod nullus alius fecerit verbum, non fideliter refertur: nam ſecundus de hoc nullum verbum, ſed id ſolùm reſpondet interrogationi, an uerba quæ protulit erant ſua formalia. Reſpondet quod erant ipſius, in hoc non contradicit.

Primo, quia ſtat ſimul quòd fuerit interrogatus à primo, & uerba prolata ab ipſo teſtatore ſint uerba ipſius, lege, de ætate, §. qui interrogat, ff. de interrogat. action. l. prima, §. primo, ff. de uerborum obligatio. & eadem ratione tertius non contradicit. Primò, quia ſtant ſimul quod Antonius interrogauerit teſtatorem, ut deponit primus: & tamen non expreſſerit uerba formalia, quibus uſus eſt teſtator, & propterea uerum ſit quòd deponit tertius, videlicet quod nullus expreſſit talia verba formalia, quæ dixit ipſe teſtator. Quartus in aliquo non contradicit. Ea-

5 dem ratione non aduerſatur quintus † ſi eius diſpoſitio intelligatur ſecundum interrogationem, prout intelligi debet. s. præterea, Inſti. de inuti. ſtip. interrogatus, an audiuerit alios exprimentes verba, quæ ipſe teſtator, & Notarius protulerunt. Reſpondit non audiuiſſe alium loquentem, & uerba facientem. ita reſponſione debet intelligi, quòd neminem audiuerit eadem verba proferentem, quæ teſtator & Notarius protulerunt: non tamen propterea aduerſatur primo, onia non negat quod alia uerba non fuerunt ab Antonio expreſſa. Eadem ratione ſaluatur depoſitio ſexti. Septimus in aliquo non contradicit.

Tertia ponderatio, quod inſtrumentum confeſſionis dotis fuerit factum in præſentia trium teſtium, & his peractis iterato infirmus refectus fuerit, & exinde rogauerit Notariũ ut ſumeret teſtamentum. quod facere nolebat, ut deponit ſecundus. nihil obſtat depoſitionibus aliorum, qui deponunt quod in confectione teſtamenti fuit facta confeſſio dictæ dotis: quia cum hic ſit actus reiterabilis, ſtat ſimul quòd fuerit multiplicata confeſſio, c. periculoſa, de pœn. diſtinct. 1. Spe. tit. de teſte, §. iam de interrogat. uerſic. quid ſi unus. Felin. in cap. cum tu, de teſti. Nec refert quòd teſtes teſtamentarij deponant quod teſtator non fuerit refectus, quia ab hora qua fuerunt rogati ut eſſent teſtes, verum eſt quod non fuit refectus, quia ſecundus teſtis qui de refectione deponit, loquitur de refectione facta antequam teſtes fuerint à teſtatore requiſiti, ut eſſent teſtes ſuæ vltimæ voluntatis.

Ad aliud quod protocollum Notarij loquatur de Ioan. Maria quondã Lanfranchi, quia vltra per ſolutiones per Clariſſimum Do. Ilarium iuridicè accomodatas, reſpondetur,
6 † poſito quod protocollum non ualeat. non tamen uitiatur voluntas teſtatoris, de qua legitimè conſtat per teſtes. Pau. de Caſt. conſi. 254. uerſi. item & poſtea. Alexand. in l. ſeruum filij. §. cum qui chirographum, ff. de lega. primo, & conſ. 43. viſis. colum. tertia. lib. 4. & in terminis proprijs ita conſuluit D. Stepha. Bertran. conſi. 200. viſo caſu, lib. 1. vbi loquitur in teſtamẽto inter liberos. & dicit probari per duos teſtes, quicquid loquatur nota teſtamenti ipſius Notarij.

Ad dictum D. Antonij in cap. nihil obſtat appoſit. reſpõdet Dom. Marius, quod procedit in caſu tantum, quo eſſet articulatum de formalitate verborum, ut dixi in ca. eccleſiæ Sanctæ Mariæ, de cauſa poſſeſ. & proprieta. in uerſiculo, ventilaſſe.

Prætereà primus nihil deponit de formalibus verbis, tertius loquitur de uerbis quibus fuerunt vſi ij, qui dicuntur interrogaſſe teſtatorem: & reſpondet quod nullus protulit aliqua verba, & ſic de verbis formalibus teſtatoris hic teſtis nihil aſtruit. Quartus etiam nihil.

Non etiã quintus, ſextus, & ſeptimus, de formalitate uerborum quicquã deponit, quare ſuper hoc fundamento non eſt facienda vis.

Ad notata in c. quoniam frequenter, non expedit inſiſtere quia eſt penitus diuerſa: illa enim examinatio teſtium ad æternam rei memoriam, fit in certis caſibus ſpecialibus, & ſer
7 uata forma. de qua ibi. † & iterum examinandi ſi tempore motæ litis ſunt ſuperſtites. Publicatio autem teſtium deponentium ſuper ultima uoluntate fit generaliter, & ut redigatur uoluntas teſtatoris in ſcripturam. ſeruata alia forma de qua per Sali. & Alex. in l. publicati, C. de teſtam. unde ex ſeparatis non bene infertur, l. ſi. ff. de calu. & hæc ſatis quãtum ad demonſtrandam ualiditatem teſtamenti Lanfranchi iunioris. ſupereſt ut ad alia quæ concernunt bona, de quibus potuerit dictus Lanfranchus iunior teſtari, ſtante ſubſtitutio-
8 ne compendioſa Lanfranchi antiquioris, † in qua propter verbum, quandocunque, cõtinetur fideicommiſſaria, vt Bar. tradit in l. centurio, in prima quæſt. ff. de vulg. & pup.

Circa ea, quę dubium non habent, non puto inſiſtendum.
9 † De legitima Guidonis patris dicti Lanfranchi iunioris certum eſt ipſum Lanfranchum potuiſſe teſtari. non obſtante fideicommiſſo, l. cohęredi, §. cum filiæ, ff. de vulg. & pup. l. omnimodo, l. quoniam in prioribus, C. de inoff. teſtam. & de ipſa legitima D. Iudex non hæſitat. de Trebellianica verò dubitat. quia prohibita eſt detractio, auth. ſed cum teſtator, C. ad legem Falcid. ſed non eſt dubitandum, quia communis eſt Doct. ſententia, quod teſtator non poſſit filijs primi gradus prohibere detractionem Trebellianicæ, l. iubemus, C. ad Treb. ubi Bald. & Sali. firmant, & ita communem teſtatur D. Ia. in l. Marcellus, ff. ad Treb. Crotus in l. nemo poteſt, vbi latè ſcripſi, ff. de leg. 1. & ita conſuluerunt Lud. Rom. conſi. 206. licèt ex communi concluſione, Raphel. Com. conſi. 25. Franciſcus inſtituit. D. Alex. conſi. 5. circa primum, lib. 3. ſequitur, & communem affirmat Dec. conſ. 81. col. 2. & conſi. 218. col. 1. & ſeq. & ita ſæpe reſpondi, à qua in iudicando & conſulendo non eſt diſcedendum, niſi uolumus inniti propriæ prudentiæ, contra diſpoſitionem Sanctorum patrum, c. ne innitaris, de conſtitut.

Non obſtat, quod Lanfranchus iunior ſit nepos. & non de liberis primi gradus: quia cum Lanfranc. fuerit hæres Guidonis patris, qui fuit filius primi teſtatoris, apparet ꝙ dictus Lanfranchus vetus potuit ex perſona Guidonis patris. & ex iure detrahen. tranſmiſſo ipſam Trebellianicam detrahere, cum tale ius fuerit, & ſit in hæreditate dicti Guidonis. c. Raynaldus. vbi caſus, de teſtam. & in terminis conſuluit Domi. Steph. Bertran. conſi. 35. viſo inſtrumento. lib. 2. his ſic ſtantibus, conſtat de huiuſmodi fideicommiſſo detrahen. Trebellianicam & legitimam. De reliquis aduertatur, an iſtis de S. Columbano competat ius agendi, & petendi bona reſtantia reſtitutioni ſubiecta. Ratio dubitandi in eo verſatur, quod iſti de Sancto Columbano prohibiti bona alienare, contrauenerunt prohibitioni, fere omnia ſibi relicta alienando.
10 † videtur quod ſolum ſint priuati his bonis, quæ diſtraxerũt, & non omnibus, & conſequenter non erunt priuati iure agẽdi ad alia bona reſtitutioni ſubiecta, quia pœna non debet excedere terminos prohibitionis, l. beneficio, ff. ad legẽ Falcid. & ita determinat Aret. in l. ait prætor, ff. de iureiur. Sed contrarium verius eſt, ut per plura probauit Ang. conſi. 168.
11 teſtator in omnibus. pro quo facit, quia uoluntas teſtatoris eſt indiuidua, l. eum. qui. in princ. ff. de his, quib. ut indig. & ideo impugnans uoluntatem teſtatoris in parte, erit priuatus in totum, l. etiam, ff. de legat. 1. & in diſpoſitione hominis per cõtrauentionem in parte, pœna committitur inſolidum. l. hæredes, §. idem iuris, ff. fam. ercil. cum ſimi. ſequitur Crotus in l. filiusfamilias, §. diui, in pen. char. ver. t. quæritur, de leg. 1.
12 Circa autem alium articulum, † an prohibitus alienare bona extra familiam maſculorum, cẽſeatur prohibitus per viam teſtamenti vel codicillorum extra familiam relinquere, ſtante ſubſtitutione fideicommiſſaria comprehenſa in reciproca, non puto inſiſtendum. Remiſſo autem fideicõmiſſo, pulchra eſſet diſputatio, & Angelus ea eſt in ſentẽtia, ut non cenſeatur prohibita hæredis inſtitutio & ſubſtitutio, conſi. 59. Dominus Andreas. ſequitur d. Alex. conſi. 155. viſis, lib. 2. Omiſſis argumentis, & diſputationibus, vera & cõmunis eſt diſtinctio Barto. in l. peto, §. fratre, de leg. 2. ut Decius aſſerit conſilio 23. in prima parte, & Crot. in d. §. diui, car. 5. uerſ. quærit etiam Bar. ex his reſoluta ſunt omnia motiua clariſſimi Domini prætoris, qui pro ſua integritate, & ſcientia à vero iuſtitiæ tramite non eſt diſceſſurus. &c.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſa conditionalia ante conditionis euentum non trãſmittuntur etiam ad ſuos deſcendentes, quamuis filij fuiſſent inuicem ſubſtituti.*

2 *Filij poſiti in conditione non cenſentur uocati, etiam ſi ter fuerint poſiti.*

3 *Coniecturas, quibus res agitur, oportet eſſe neceſſarias & multum probabiles, & quòd eliciantur ex diſpoſitis.*

4 *Ius accreſcendi nõ habet locum poſt acquiſitionem, ac nec in diuerſis ſpeciebus.*

5 *Ius adeundi tranſmittitur quando non poteſt repudiari.*

6 *Filij poſiti in conditione dicuntur magis dilecti, quàm ſubſtituti, cum ad eorum excluſionem ſint poſiti.*

7 *Rationis identitatis idem ius cauſatur.*

RESPONSVM VI.

Qui ueritas eſt, me dirigat in ſemitam ueritatis.

PErdifficilis mihi videtur propoſita quæſtio, quia tota in interpretanda mente defuncti conſiſtit. ſi cõmunes regulas ſequi ſimpliciter vellemus, reſpõdendum erit Antonium filiũ Dominæ Ludouicæ præmortuæ

tnæ non fore admittendum ad portionem dominæ Marga
ritæ nouiſſimè ſine liberis defunctæ, neque ex capite tranſ-
miſſionis, neque ex capite ſubſtitutionis, & ſic nec ex perſo-
na matris, nec ex propria. Non quidem iure tranſmiſſionis,
1 quia † ſpes fideicommiſſi conditionalis ante conditionis
euentum non tranſmittitur ad ſuos deſcendentes hæredes,
ſm opi. gl. cōiter receptã in l. unica, C. de his, qui ante aper.
tab. ſecundum quam conſuluerunt Oldrad. Lud. Rom. Do.
Alex. Soc. Do. Guido Papæ, Dec. Steph. Bertran. in uarijs lo-
cis, quos breuitatis cauſa non refero.

Non etiam iure ſubſtitutionis tãquàm ipſe d. Antonius
fuerit ſubſtitutus, ex eo quòd bis legatur in conditione po-
ſitus, quia communis eſt & canonizata ſententia gl. in l. Lu-
2 cius, ff. de hæred. inſtit. quod † poſiti in conditione non cen-
ſeantur ſubſtituti, & ſecundum hanc ſententiam conſuluit
Do. Alexan. in uarijs conſilijs, vt per d. Iaſo. in l. 1. ff. de pact.
vbi atteſtatur eſſe communem, & eam etiam communem
appellat Socyn. in l. cum auus, in pen. car. ff. de condit. & de-
monſtra. ſecundum quam conſuluerunt Soc. Corn. Decius,
D. Steph. Bertran. & alij plures, quos retuli in l. centurio, ff.
de vulg. & pup. Sed quia ex coniecturis Doct. quandoquè
recedunt à prędictis duabus communibus concluſionibus,
videndum hoc loco eſt, an ulla ſubſit coniectura, quæ me-
diante poſſumus coniecturari teſtatorem uoluiſſe, uel ſpem
conditionalis fideicommiſſi pendente conditione tranſmit
ti, uel filios in conditione poſitos ſubſtituere? Clariſſimus
Dominus Laugarii pro uiuacitate ſui pręclari ingenii pluri
bus nixus fuit coniecturis, hanc teſtatoris mentẽ demõſtra-
3 re. Videndum ergo, an tales coniecturæ ſint iuridicæ: † nã
quando res agitur coniecturis, oportet quòd tales coniectu
ræ eliciantur ex diſpoſitis, & ſint neceſſariæ ac multum pro-
babiles, l. Lucius, §. tres hæredes, in verſ. non proponi roga-
tum, ff. ad Trebel. tradit Pau. de Caſt. conſi. 150. in uerſ. quæ
uertitur, colum. 1. & Socyn. conſ. 104. quoniam præſens,
lib. 3.

Ex prima coniectura, quòd liberi d. Ludouicæ fuerint bis
in conditione poſiti, non uideatur neceſſarium, nec proba-
biliter inſerri, quod teſtator uoluerit ſpem fideicommiſſi
conditionalis tranſmitti ad liberos, & contrarium probat
tex. in l. ſi in perſonam, C. de fideicom. & tex. in l. hæredes
mei, §. cum ita, ff. ad Trebel. & contrarium conſuluit Dom.
Alexan. conſi. 92. ſuper eo. lib. 3. vbi erant liberi ter in condi
tione poſiti, & idem conſuluit Soc. conſi. 77. in præſenti. lib.
1. & Do. Steph. Bertran. conſi. 127. non puto, colum. 3. in ter
tia parte.

Ex ſecunda & coniectura, quòd ipſa Ludouica uti primo
genita fuerit prædilecta, nihil ſequitur: nam ea attenta ſem
per inſtitutus tranſmitteret ſpem fideicommiſſi, quia cõſtat
eam fuiſſe prędilectam, l. Publius ff. de condi. & demon. nec
in reciproca ſubſtitutione, ſi contingeret alteram præmori
ſine liberis, & in illa ſi ambæ morerentur ſine liberis, non
conſideratur quæ ſit magis honorata, quia æqualis fit deter-
minatio quo ad ambas filias, l. iam hoc iure, ff. de uulg. & pu
pil. l. quamuis. C. eo. Sed alia uidetur urgentior ratio, quã
adducit Socyn. in præallegato cõſi. 6. quia fideicommiſſum
ante aditam hæreditatem erat unitum cum iure accreſcen-
di. ergo debet tranſmitti tanquàm à principio aſſumpſerit
naturam iuris accreſcẽdi, per tex. ſingularem in l. qui patri,
ff. de acquiren. hæred. ſed adhuc hæc coniectura nõ videtur
4 iuridica, † quia poſt acquiſitionem non habet locum ius
accreſcen. l. 1. §. interdum. ff. de vſufr. accreſcen. ergo ſubla-
to iure accreſcen. per aditionem non poteſt conſiderari ali
qua unio, & quia in diuerſis ſpeciebus ſucceſſionum nun-
quam habetur ratio iuris accreſc. l. ſed ſi patrono, ff. de bon.
poſſ. & l. 1. C. de teſta. milit. Præterea d. l. qui patri, non ſeruit
5 in propoſito, † quia ibi defunctus ſi uiueret, non potuiſſet
repudiare pupillarem ſubſtitutionem, nimirum ſi tranſmit-
tit: in caſu noſtro potuiſſet d. Ludouica, ſi uoluiſſet, repudia
re ſpem fideicommiſſi, ſaltem pacto in fauorem Dominæ
Margaritæ, & ſuorum hæredum, l. ſi ita ſcriptum, §. ſi ſub con
ditione, & ibi glo. ff. de leg. 2. l. prima, C. de pact. ergo l. qui
patri, quæ loquitur in caſu ſpecialiſſimo, non eſt trahenda
ad hunc caſum, l. ius ſingulare, ff. de legib. & contrarium cõ
ſuluit ipſe Soc. in terminis, conſi. 69. uiſo teſtamento, col. 9.
uerſ. primum probatur, eo. li. 3. ex quibus periculoſum uide
tur affirmare quòd ſpes huius fideicommiſſi fuerit tranſmiſ
ſa ad Antonium filium prædictæ dominæ Ludouicæ.

Videamus modo, an iure ſubſtitutionis, & ex perſona pro
pria, Dominus Antonius dici poſſit uocatus. prædictus D.
Laugarij, ex duobus nititur probare, quod ſic. Primo, quia
plurimi ſunt tenentes indiſtinctè quòd filij poſiti in condi-
tione, cenſeantur ſubſtituti, maximè quando ſunt ex deſcen
dentibus ipſius teſtatoris, ut in caſu noſtro, inter quos fue-
rat Oldr. Bal. Sal. Raph. Co. Pau. de Ca. Marian. Soc. Ant. de
Prato ueteri, Anto. de Roſ. & Anto. Sicu. quos refert Corn.
conſi. 146. colum. 5. lib. 2. & hanc opinionem latè probaui
in l. Centurio, in 3. membro, ff. de vul. & pu. Secundo, quia
& ſi communis opinio ſit in contrarium, tamen non proce-
dit quando ex aliquibus coniecturis apparet de contraria
mente teſtatoris, tunc propter aliquas coniecturas de facili
receditur ab ipſa communi opinione, attenta diſcordia
Doct. quæ eſt in principali puncto, ſecundum Corn. d. conſ.
146. huc autem uidentur militare coniecturæ ſupra dedu-
ctæ, ergo &c.

Sed tamen in præſenti caſu aduertendum puto ad tria.
Primo quod concluſio prædicta, quòd filij poſiti in condi-
tione cenſeantur ſubſtituti, & in diſpoſitione poſiti, uidetur
procedere reſpectu portionis cõi proximorũ grauatorum
ſub conditione, ſi ſine liberis & non reſpectu portionis alte
rius cohæredis, ſecundum Pau. de Caſt. in d. l. filiusfa. §. cum
quis, ff. de leg. 1. & in iſtis terminis uidentur loqui Doct. de
hac concluſione tractantes, & ita ſeipſum declarat Galiau-
la in d. l. Centurio, fol. 24. uerſ. tertia utilitas, uerſ. limita mo
do tribus modis.

Tertia coniectura, quòd domina Ludouica & Margarita
fuerunt inuicem reciprocè ſubſtitutæ, per Doc. in conſide-
ratione non habetur, ut patet in doctrina allegata. & in con-
trarium eſt tex. in d. §. cum ita, ubi liberi erant inuicem
ſubſtituo, & tamen deciditur ſpem conditionalis fideicom
miſſi non tranſmitti.

6 Quarta coniectura, † quòd liberi dominæ Ludouicæ fue
rint in conditione poſiti ad excluſionem domini de Cęſari
ſtis, & domini de Saltu, extraneorũ ſubſtitutorum in ſequen
ti gradu, ideo prædilecti, quòd falſum fuiſſet, ſi ipſi extranei
ſuperuixiſſent, & ſpes ſubſtitutionis non fuiſſet tranſmiſſa:
quam coniecturã ponderauit Soc. conſ. 6. lib. 3. & ibi reſpon
det ad tex. in d. §. cum ita, qui obſtare uidetur, quod ibi data
fuerat ſubſtituta neptis in pari gradu cum liberis in condi-
tione poſitis, & ſic erat ſubſtituta perſona æquè, uel magis di
lecta, & id non contingit in caſu noſtro, & ita coniectura ui
detur habere neruum. ſed tamen conſidero quod non ui-
detur concludens, quia filij Ludouicæ ſunt poſiti in condi-
tione ad excluſionem ſubſtitutorum in ſequentibus gradi-
bus à portione ipſius Ludouicæ, & filij Margaritæ ſunt po-
ſiti in conditione ad excluſionem ipſius Margaritæ, & ſic fi-
lii Ludouicæ dicuntur prædilecti reſpectu portionis ipſius Lu
douicæ, & non reſpectu portionis Margaritæ, ut declarat idẽ
Socy. in d. §. cum ita, in primo no. & ideo quantum ad por-
tionem Margaritæ, ceſſat ratio, & inconueniens præællega-
tum. & ad hoc facit, quòd noluit glo. & Scrib. in l. filiusfam.
§. cum quis, ff. de leg. 1. Item conſidero, quod ratio dilectio-
nis, qua teſtator præſumitur magis dilexiſſe liberos in condi
tione poſitos, colligitur ex eo quod teſtator eos poſuit in cõ
ditione ad excluſionem ſequentium ſubſtitutorum, ita di-
cit Socyn. d. conſi. 6. ſi iſta ratio uera eſt, militat etiam quan
do teſtator eos poſuit in conditione ad excluſionem neptis
exiſtentis in pari gradu, & tamen non tranſmittitur ſpes fi-
deicommiſſi, ergo nec quando ſunt ſubſtituti remotiores
7 in gradu, uel extranei, † quia cum utrobique militet eadem
ratio, debet idem ius ſtatutum uideri, in ribus uulgaribus. &
ſi uideantur Doc. in conſilijs præallegatis, ipſi loquuntur quan
do eſſent inſtituti filij, ſeu filiæ, & ſi unus decederet ſine libe
ris, erat ſubſtitutus ſuperuiuens: & ſi ambæ morerentur, erũt
ſubſtituti extranei, & tamen nolunt ſpem tranſmitti, & ita
ſæpe conſuluit d. Steph. Bertran. ut patet conſi. 365. in prima
parte, conſi. 324. in ſecunda parte. & conſi. 123. & 127. & 133.
& 147. & 179. in tertia parte, & ex his uidetur remoueri ulti-
ma coniectura adducta per prædictum Dominum Lauge-
rij, quia pariter fundatur in dilectione liberorum in condi
tione poſitorum, quæ dilectio nihil influit ad inducendam
coniecturam concludentem, &c.

Secundo aduertendum eſt ad illa uerba codicillorũ poſi
ta in uerſ. nunc uerò idem Mag. Curtius cauſis &c. eandem
Magnificam Dominam Thomaſiam hæredem inſtituit
tam in proprietate, quàm in iuriſdictione, perceptioneq; iu
rium, ita quod de illis poſſit uti, diſponere, & ordinare, tam
in uita, quàm in morte pro libito uoluntatis, prout aliæ ſuæ
filiæ facere poſſunt de eorum portione, in qua fuerunt inſti
tutæ. Ex quibus datur intelligi, quod alijs filiabus, & ſic Do
minæ Ludouicæ, & Margaritæ fuit data facultas diſponẽdi
in

in eorum portionibus pro libito uoluntatis, quod neceſſano intelligendum eſt eo caſu quo decederent cum liberis, alioquin teſtator ſibi ipſi repugnaret, cum in caſu quo decederet altera ſine liberis, eam grauaſſet reſtituere portionem ſuam alteri ſuperſtiti, & caſu quo ambæ decederēt ſine liberis eas grauauerat reſtituere domino de Ceſarinis, uel de Miſeno. Intelligendo ergo quod dictæ d. Margarita, & Ludouica, habeant poteſtatem diſponendi in uita & in morte, eo caſu quo decedant ſine liberis, fateri oportet, q̄ liberi in cōditione poſiti non ſint ſubſtituti eorum matri, alioquin ſi forent eidem ſubſtituti, non haberet ipſa mater liberam uoluntatem diſponendi de eius portione, ſed teneretur illam reſtituere per fideicommiſſum ſuis liberis. Cum itaque teſtator noluerit liberos in conditione poſitos ſubſtituere matri ſuæ, multo minus dicendum eſt quod voluerit eos ſubſtituere materteræ cohæredi.

Tertio aduertendum eſt ad cōiecturas præallegatas, utrū ſint concludentes, aut ſaltem multum probabiles. Nam prima & quarta, non uidentur in conſideratione, quia eædem videntur cum dicto, uidelicet quòd ideo ſint ſubſtituti filij, quia in conditione poſiti. Secunda uero & tertia, ac aliæ quæ eliciuntur ex eo, q̄ teſtator magis prædilexerit liberos Ludouicæ, quia eos in conditione poſuit ad excluſionem aliorum ſubſtituorum, non videntur vigere, quia ratio maioris dilectionis uerſatur in hoc, quia per excluſionem eſt ipſis liberis, in conditione poſitis, ſaluum ius legitimæ ſucceſſionis in bonis matris, ut dicunt tenentes communem, poſt gl. in d. l. Lucius. & ideo ratio dilectionis militat reſpectu portionis materteræ, non reſpectu portionis alterius cohæredis, ex quibus puto ſuper præmiſſis maturius cogitandum: nam fundamenta, quæ pro Antonio adducuntur, nō uidentur ſolida, & communes concluſiones ſtant contra ipſum.

SVMMARIVM.

1 *Filius, an ſubintret locum patris in fideicommiſſo.*
2 *Coniuncti uerbis dicuntur, qui unica verborum complexu uocantur.*
3 *Collectiuo nomine uocati, an dicantur uocati ordine ſucceſſiuo, & quomodo intelligitur.*
4 *Emphyteuſim ſuſcipiens pro ſe, & fratre, filijsq́; & nepotibus, intelligitur ordine ſucceſſiuo ſuſcepiſſe reſpectu eiuſdem filiorum, & nepotum, non eius fratris, cuius deſcendentes cum ſuis concurrunt.*
5 *Nepotis appellatione, an ueniat pronepos, & quid de deſcendentibus. nu. 8. & 11.*
6 *Bart. auctoritas magna in actu practico.*
7 *Verba teſtamenti debent latè interpretari, ut conueniant menti teſtatoris, ubi de ea apparet ex alijs teſtamenti uerbis.*
9 *Per ſequentia uerba declarantur præcedentia, & econtra.*
10 *Ex fœminarum excluſione uidetur teſtatorem uelle, quod bona in familia conſeruentur.*

RESPONSVM VII.

IN Chriſti nomine. Si pūctus huius cōtrouerſiæ conſiſteret, 1 † an in fideicommiſſo filius ſubintret locum patris, ambigua eſſet, & ardua difficultas, in qua, ſi teneremus opinionem affirmatiuam gl. in l. cum ita. §. in fideicommiſſo, ff. de lega. 2. quā communem appellat Alexan. conſi. 88. & conſi. 137. uol. 5. & Soc. in l. ſi cognatis, colum. fina. ff. de reb. dub. caſus eſſet expeditus & clarus in fauorem Auguſtini de Vico agētis. Quia tamen ipſa opinio non tranſit ſine magna perplexitate, & quia contrariam opinionem cōmunem affirmat Decius conſi. 1. fortè dominus iudex dubitabit, in quam partem incliner: ideo conſideraui quod punctus conſiſtit ſuper alio articulo, an deſcendentes Matthæi ſint expreſsè uocati ad fideicommiſſum: quo caſu ſi teneamus quod ſic, tunc Auguſtinus cum ſit ſolus ex deſcēdentibus Matthæi ueniet ex perſona propria, & non ex perſona patris, & ſic ceſſabit præmiſſa difficultas, unde intrepidè ſentio quod Auguſtinus dicitur uocatus expreſsè. ad quod oſtendendum ſubiungo verba ſubſtitutionis, quæ cantāt in hunc modum, uidelicet quòd ſi contingeret aliquem ex filijs inſtitutis mori ſine filijs maſculis, quod alij ſuperuiuentes & eorum deſcendentes maſculi in ſtirpes, & non per capita ſuccedant tali ſic decedenti. Ex iſtis uerbis, alij ſuperuiuentes, & eorum deſcendentes, colligo quod ad partem Dominici defuncti ſine filijs, uocantur ſuperuiuentes, & non ſuperuiuentium deſcendentes. Secundo, quòd ſunt omnes deſcendentes 2 non ſuperuiuentes coniuncti uerbis, † quia uerborum complexu omnes coniuncti uocantur, l. triplici, ff. de uerb. ſignifica. l. re coniuncti, ff. de leg. 3. ex quo infero quòd Auguſt. ſolus ex deſcēdentibus Mathæi expreſſè dicitur ex uerbis teſtatoris uocatus, & cum Barthol. ſuperuiuente, & etiā cum deſcendentibus Ant. tamquam coniunctus admitti de-3 bet. Et ita tenendo non obſtat, dum dicitur quòd † uocati nomine collectiuo intelliguntur uocati ordine ſucceſſiuo, l. fina. C. de uerb. ſig. quia illud intelligitur reſpectu cuiuslibet ſtipitis horum deſcendentium uocatorum, & ſic quòd deſcendentes Antonij ſint uocati ordine ſucceſſiuo, ſimiliter etiam deſcendentes Bartol. ſic etiam deſcendentes Mathæi; non autem intelligitur ordine ſucceſſiuo, ita quod deſcendētes Bartol. ſeu Antonij tamquam proximiores in gradu habeant excludere deſcendentes Mathæi, & ſic ipſum Auguſt. quod probatur multiplici conſideratione. Primò, quia ita intelligendo iam deſcendentes Mathæi non eſſent uocati coniunctim cum deſcendentibus aliorum, cuius cōtrarium conſtat ex uerbis ſubſtitutionis. Secundò facit, quia teſtator conſiderauit ſtipitem cuiuslibet inſtituti, ex quo uocat deſcendentes in ſtirpes & non per capita: at ſi ſolus Ioannes uocaretur tamquam proximior in gradu, certè non ſtipitis, ſed gradus prærogatiua conſideraretur. Tertiò probatur authoritate Angeli, Alexan. & Moder. in l. Gallus. §. & 4 quidam rectè, ff. de lib. & poſthum. ubi decidunt † quòd ſi aliquis ſuſcepit rem in emphyteuſim pro ſe & fratre ſuo, filijsque & nepotibus, &c. licèt intelligatur ordine ſucceſſiuo, ut ibi per Bart. tamen iſte ordo ſucceſſiuus intelligitur reſpectu filiorum, & nepotum eiuſdem non autem reſpectu alterius fratris, vnde concludendum eſt q̄ nepotes ex fratre, concurrunt cum filijs alterius fratris. ſic dicendum in caſu iſto, quod iſte ordo ſucceſſiuus debeat attendi reſpectu cuiuslibet filij inſtituti, & ipſius deſcendentium, non reſpectiuè ad alios pariter uocatos.

5 † Vltimo dum dicitur, quòd licèt in ſubſtitutionibus fiat mentio de deſcendentibus, tamen uidetur quòd ex uerbis ſeq. ſubſtitutio reſtringatur ad nepotes ex fratre, quo caſu non debent comprehendi pronepotes, ut per Corn. conſ. 143. in 3. parte. Reſpondetur quod Bar. in d. l. Gallus. §. inſtituēs: & ibi Moder. Senen. tenent contrarium, maximè in teſtamen. & licèt D. Iaſ. dicat, quòd contrarium videtur verius, 6 ſubdit † tamen quod in actu practico magna debet eſſe au-7 thoritas Bar. Secundo reſpondetur, quòd † ubi ex alijs uerbis teſtamenti apparet de mente teſtatoris, verba debent latè interpretari, ut menti conueniant, l. 3. C. de libe. præte. vbi dicitur, nuſquam verborum interpretatio tantum ualeat, 8 quòd melior ſenſu exiſtat, cum mille concor. † Modo cum ex verbis præcedentibus apparet quod loquitur de deſcendentibus, verbum, nepotes, debet intelligi de omnibus de-9 ſcendentibus, † ut ſic ſequentia declarentur per præcedentia, l. ſi ſeruus plurium, §. fina. ff. de leg. primo. Item cum teſtator ſubſtituerit dictos nepotes, apparet quòd uoluit per illud uerbum, dictos, intelligi de omnibus deſcendentibus; quia ſic ſupra deſcendentes ſimpliciter ſubſtituerat. & diſponentis relatum intelligatur ineſſe in referente, l. aſſe toto, ff. de hæred. Inſtit. Item cum teſtator ſolum ſubſtituerat deſcendentes maſculos ſub conditione, ſi ſine maſculis inſtituti 10 deceſſerint, & in ſtirpes, † ac fœminas filias excluſerit: euidentiſſimè conſtat, quòd uoluit bona conſeruari in familia, ut latè deducit Socyn. in l. cum auus, colum. 45. ff. de cō di. & demon. Quæ ratio conſeruandæ familiæ, cum ſit generalis, etiam ad pronepotes debet operari, ut fiat extenſio 11 ad eius limites, l. cū ita, §. dulciſſimis. ff. de leg. 3. † Et quod verbum, nepotes, etiam in contractibus, quando conſtat de mente, trahatur ad pronepotes, conſuluit pulchrè Alexan. conſi. 125. attentis uerbis, uolu. 5. Ex quibus omnibus ſentio hūc pauperem Auguſt. ſouere iuſtas partes. & pro eo ſore iudicandum, & ſpero integerrimum dominum Auditorem ita iudicaturum, cui ipſum Auguſt. & me ipſum commendo, &c.

SVMMARIVM.

1 *Hæres non conficiens inuentarium, tenetur ad omnia credita, & legata, etiam ſi hæreditas non ſufficeret. & nu. 12.*

2 *Filius non poteſt grauari in legitima, cum in ea dicatur creditor, impropriè tamen. & nu. 10.*
3 *Teſtator non poteſt remittere confectionem inuentarij in præiudicium creditorum, nec legitima filij.*
4 *Inuentarij beneficium nõ habet locum inter plures cohæredes, minusq́; prodeſt fideicommiſſ. ſi non fuerit confectum, quia oẽs poſſunt probare bona eſſe hæreditaria, & ualent detrahere Treb. & num. 6. & 7.*
5 *In reſtitutione fideicommiſſi, ac quota hæreditatis, non ueniũt niſi bona hæreditaria, ex quibus hæres poteſt deducere eius credita, licèt non confecerit inuentarium.*
7 *Trebellianicam non amittit hæres, licèt non confecerit inuentarium.*
8 *Inuentarij non confecti exceptio datur ſolum his, quibus hæres ultra res hæreditarias obligatur.*
9 *Filius agens ad ſupplementum legitimæ, tria probare habet; & ſi hæres non confecit inuentarium, quantitatem & ualorem bonorum, & relictum non ſufficere ad legitimam.*
10 *Filius non propriè, ſed quaſi creditor legitimæ dicitur.*
11 *Lex correctoria non comprehendit caſum improprium.*
13 *Inſtitutus in re certa habetur loco legatarij, niſi ſit filius, qui loco hæredis habetur, & res certa ſtat loco quotæ hæreditatis.*
14 *Exceptio, quæ non competebat uenditori, non datur emptori.*

RESPONSVM VIII.

LVdouicus hæres uniuerſalis ſubſtitutus Ioannis hære
di particulari, uendicat à Baptiſta Pauli pratum
ex cauſa fideicommiſſi. Qui Baptiſta Ioannem
in legitima grauari non potuiſſe prætendit, &
hac ratione alienationem prati ſibi factam tuetur. Replicat
actor ualorem prati legitimam longè excedere, id ſe offe-
rens ſe probaturum. Sed quia inuentarium non fecit, quæ
ritur an ſit à facultate probandi repellendus? Quod proba-
1 bile uidetur, † cum in fauorem creditorum, & legatorum
non audiatur hæres, qui inuentarium non fecit, ſi probare
uelit hæreditatem legatis, æriq; alieno non eſſe ſatis, l. fina.
2 §. ſin uerò poſtquam, C. de iure delib. † Et hac ratione filius
non poteſt grauari in legitima, cum dicatur creditor, cui te
ſtator nullum poteſt onus adijcere, l. filiusfam. §. diui, & ibi
d. Iaſ. poſt alios, ff. de leg. 1. & Aret. conſil. 19. ex facto propo-
nit, & hac ratione dixit Ferd. Loazes, olim diſcipulus meus
3 acutiſſimus, in d. §. diui, col. 12. † quod ſicut teſtator non po
teſt remittere tutori confectionem inuentarij in præiudiciũ
creditorum, ut firmant Pau. Alexan. & Moder. in l. nemo po
teſt, ff. de lega. 1. ita non poteſt remittere confectionem in-
uentarij in præiudicium legitimæ filiorum, qui in legitima
ſunt creditores, & etiam Ioannes hoc loco inſtitutus in re
certa uidetur cenſendus legatarius, l. quoties, C. de hæred.
inſtit.

Sed prædictis non attentis contrarium reſpondendum ui
4 detur. † quia cohæres cohæredi ultra uires hæreditarias nõ
tenetur, etiam quod inuentarium non fecerit: imo cohæres
agens contra cohæredem probare debet bona, quorum por
tionem perit, eſſe hæreditaria, aliàs fruſtra agit, l. aduerſus,
C. fam. ercif. l. cogi, cum ſimil. C. de pet. hæred. & non ſolùm
exceptio non confecti inuentarij denegatur cohæredi, ſed
etiam fideicommiſſario: nam & ipſe tenetur probare quæ,
& qualia ſint illa bona, quæ ſubiecta fideicommiſſo eſſe præ
tendit, l. fina. C. de edic. diui Adr. tollen. intelligendo quod
diſpoſitio illius l. procedat etiam in fideicommiſſo uniuer-
ſali, prout intelligunt Bart. & alij communiter ibi. Et ratio
5 eſt, † qa in reſtitutione fideicõmiſſi nõ ueniunt niſi ea, quæ
ſunt hæreditaria, ſicut nec etiam in reſtitutione quotæ hære
ditatis, l. reſtituta, ff. ad Treb. cum concord. propter quam
rationem concludunt Pau. de Caſt. d. Alex. & alij commu-
niter, in l. ita tamen, §. ſi ex Trebelliano, ff. ad Trebel. quod
hæres, qui non confecit inuentarium poteſt deducere ad-
uerſus fideicommiſſarium id, quod ſibi à defuncto debe-
batur. Nec obſtat tex. in l. fina. §. in computatione, C. de iure
6 delib. † quia exceptio non confecti inuentarij non prodeſt
fideicommiſſario uniuerſali, qui nihil ultra petere poteſt,
quàm quæ in hæreditate reperiuntur, & idem cõſuluit Pau.
de Caſt. conſil. 164. viſa facti narratione, & conſil. 211. du-
7 bium facit, ſecundum antiquam impreſſionem. † Et hac ra-
tione hæres, qui non confecit inuentarium, non perdit ius
deducendi Trebellianicam aduerſus fideicommiſſarios, ſe
cundum Bar. & cõmuniter Doc. in auth. ſed cum teſtator,
C. ad legem Falcid. & in l. Marcellus, ff. ad Treb. Paul. de Ca.
conſi. 210. ſuper primo. Alex. conſi. 67. lib. 4. Com. conſ. 165.
in hac. lib. 3. Eadem ego ratione reſpondeo exceptionẽ non
confecti inuentarij non competere filio inſtituto in re cer-
ta, dicenti ſibi eſſe credendum, ſuam legitimam aſcendere
ad ſummam ab eo allegatam, ſub eo colore quod hæres vni
uerſalis non confecerit inuentarium, quia ipſe filius pro ſua
legitima nihil ultra petere poteſt quàm certam quotam bo
norum hæreditariorum, & conſequenter non poteſt oppo-
8 nere quod non fuerit confectum inuentarium. † Nam is
dumtaxat poteſt uti tali exceptione, cui hæres obligatur ul-
tra uires hæreditarias, ſecundum Pau. & Doc. in d. §. ſi ex Tre
9 belliano. † Propterea agens ad ſupplementum legitimæ,
debet articulare & probare quod in bonis defuncti erãt tot
res; Item quòd erant tanti ualoris; Item quod id, quod fuit
ſibi relictum, non ſufficit ad legitimam, ut docet Bart. conſi.
17. & refert D. Fab. in repetit. auth. nouiſſima, quæſt. 6. non
q. princip. C. de inoffi. teſtam. unde excipiens, quod pratum
nõ ſufficit ad legitimam, deberet ipſe probare, l. ei qui, ff. de
proba. ergo magis uidetur audiendus actor, ſi uult probare
10 quod ualor prati longè excedit ualorem legitimæ. † Non
obſtat dum dicitur ꝙ filius in legitima dicitur creditor: qa
reſpondetur ꝙ non eſt propriè creditor, ſed quaſi, ſecundum
11 glo. in l. 3. C. de iur. & fac. ignor. † Vnde diſpoſitio d. l. fin. C.
de iure delib. correctoria iuris antiqui loquentis de credi-
toribus, non eſt extendenda ad caſum improprium, & ſic ad
quaſi creditores, iuxta tradita in auth. quas actiones, C. de ſa
12 croſan. eccleſ. Vel aliter quod † diſpoſitio dictæ l. fi. loquitur
in creditoribus, de quorum creditis liquido conſtat, & ſic
quando de credito non dubitatur. Sed in caſu noſtro credi-
tum legitimæ non eſt liquidum, imò iſtud eſt de quo prin-
cipaliter diſputatur, & ideo d. l. fina. nihil ſeruit ad rem no-
ſtram. Nam ſi lex uelit creditum eſſe executioni deman-
dandum ſine lite, intelligitur prius liquidato credito, l. 4. §.
cõdemnatum, ff. de re iud. l. diuus, & ibi Bart. infert ad hanc
quæſt. ff. de teſtam. milit. Felyn. in c. quoniam contra falſam,
colum. 2. in fi. de prob. Iaſ. in l. de quibus, col. 19. ff. de legib.
Do. Alex. conſ. 3. col. 3. & conſi. 166. & 177. lib. 2. Dec. conſil.
83. colum. 2. Vel tertio reſpondetur, quòd filius in legitima
non eſt talis creditor, qui poſſit prætendere aliquid ſibi de-
beri ultra uires hæreditarias, vt ſupra probaui, ergo in eo nõ
13 poteſt uerificari diſpoſitio d. l. fi. † Non etiam obſtat, quòd
inſtitutus in re certa habeatur loco legatarij: quia reſpon-
detur quod filius inſtitutus in re certa non habetur loco le-
gatarij, ſed loco hæredis, cum illa res certa ſuccedat loco
quotæ bonorum, auth. nouiſſima, & ibi no. C. de inoffi. teſt.
vnde glo. Bar. & alij omnes, in d. l. quoties, dicunt filium in-
ſtitutum in re certa haberi loco hæredis in omnibus præter-
quam ad onera hæreditaria. Vel aliter reſpõdetur, aut Ioan-
nes ſiue Baptiſta, qui utitur exceptione authori ſuo compe-
tenti, uult retinere pratum pro legitima: & tunc non poteſt
videri legatarius, cum retineat pratum loco quotæ, ut dicũt
Doc. in d. l. quoties. aut uult retinere iure legati, & tunc cõ-
ſtat eum uti legatariũ potuiſſe grauari, l. ab eo, C. de fidei-
14 com. concludendum ergo eſt, quod † exceptio non confe-
cti inuentarij nullo modo proſit Baptiſtæ, cum nec Ioannes
filius, à quo cauſam haberet, ſi uiueret, ea poſſet exceptione
uti. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamenti pars obſcura, per aliam claram declaratur.*
2 *Subſtitutio facta poſt mortem plurium inſtitutorum quando contineat inter ipſos inſtitutos reciprocam ſubſtit. ſeu fideicommiſſum.*
3 *Habitatio legata pluribus, accreſcit collegatarijs etiam poſt acquiſitionem.*
4 *Fideicommiſſum reciprocũ inter plures inſtitutos, dicitur fundatum duobus concurrentibus, quod ultimus ſolus ſit grauatus. & in toto. & nu 7.*
5 *Indefinita æquipollet uniuerſali.*
6 *Hæreditatis meæ uerbum, uerificatur in portione unius tantũ hæredis ex pluribus.*

Coniectura

8 Conſectura inducentes fideicommiſſum, debent eſſe neceſſaria & probabiles, & quod elicιantur ex diſpoſitione teſtatoris.

9 Hæreditatis appellatione non continentur fideicommiſſa, nec legata.

10 Hæreditatis nomen eſt uniuerſale, continens uniuerſa quæ teſtator habebat.

11 Ex fideicommiſſo conditionali duæ quartæ, legitima ſcilicet, & Trebellianica detrahuntur: ſecus ex puro, tunc enim ſolum legitima detrahitur.

RESPONSVM IX.

NObilis Iacobus Gomberti inſtituens heredibus Ioanne, Liberto, & Bertoldo, eius filijs digreſſus eſt ad plures ſubſtitutionum gradus. & quorum primus his uerbis conceptus legitur, ambe ſubſtiturim que de lun vẽga à lanter que non agneſſe heredes de luue tors, & que la dita ſubſtiturion una bona & deuenga de luz a lantre ſubſtituiſſent lo dien heritage.

Secundus, & ſi an heredes deſcendens de lurs tors que à quelt aquelos azion lo dichi haretage ſi ſon maſclos.

Tertius, & ſi de los maſclis à una uenga ſe plus pors de mi dich longi de mas figlias.

Quartus, & al defungliar de lous heretes & figlias uenga al plus pres del gobors per aygales pars.

Mortuo Iacobo teſtatore, & adita hæreditate per dictos tres filios, & hæredes, deceſſit Bertoldus ab inteſtato, & ſine liberis, cui ſucceſſerunt alij duo fratres Ioannes & Libertus, uti proximiores, & in uim primi gradus ſubſtitutionis prę allegatæ.

Succeſſiuè obijt Libertus ab Inteſtato, ſuperſtitibus duobus maſculis, & una filia legitimis & naturalibus hæredibus uniuerſalibus & ſubſtitutis ipſi liberto, eorum patri in uim ſecundi gradus ſubſtitutionis prædictæ.

Denique in fata ceſſerunt dicti tres filij prædicti Liberti ſuperſtite Catherina matre prætendente hæreditates filiorum ſuorum ad ſe ab inteſtato deuolutas, Tertul. Senatuſc. diſponente, & Ioanne Petro filio & hęrede pro rata dicti quondam Iacobi teſtatoris eius patris, & dictorum trium nepotum, qui pariter dicunt hęreditates ipſorum nepotum iure fideicommiſſi ad ſe pertinere in vim ſubſtitutionis fideicommiſſariæ factæ per d. Iacobum teſtatorem, ut prætendit ipſe Ioannes vocatus.

Ideo quæritur de tribus, principaliter, primò utrum ex aliquo gradu dictarum ſubſtitutionum cenſeatur ſubſtitutus Ioannes? Secundo poſito quod ſit uocatus per fideicõmiſſum, quæritur quæ & qualia bona comprehenſa ſint in ipſo fideicommiſſo? Tertio, quæ ueniunt de ipſo detrahenda?

Circa primum, nõ uidetur quod Ioannes uocetur per aliquem ex prædictarum ſubſtitutionum gradibus. Non quidem ex primo, quia ex eo uocatur Ioannes ad hæreditatem Liberti ſub cõditione, ſi deceſſerit ſine liberis maſculis, quæ conditio defecit. l. filiusfam. §. cum quis, ff. de leg. 1. l. prima, C. de condi. inſtit. l. ex facto, §. 1. & ſeq. & §. fina. ff. ad Treb. Non etiam ex ſecundo, quia per illum gradũ expreſsè ſubſtituunt deſcẽdentes maſculi in conditione poſiti eorum parentibus, non econtra: dubitatio ergo tota conſiſtit ſuper tertio & quarto gradu, ſi omnes maſculi deficerent quod tunc hęreditas perueniat ad filias. illa enim uerba, uenga ſe plus pors de mi dichi lunag des mas figlias, idem ut intelligo important quòd ueniant ad filias meas, quæ proximiores meæ lineæ ſeu meæ familiæ agnationis, qđ ex ſequẽti poſtea gradu declaratur, dum dicitur quòd deficientibus hæredibus & filiabus ueniat ad propinquiorem generat. Gom

1 berti: † quia una pars teſtamenti obſcura declaratur per aliam claram, l. qui filiabus, & l. ſi ſeruus plurium, §. fina. ff. de leg. primo. Ex his enim gradibus videtur inductum tacitum fideicommiſſum inter maſculos inſtitutos & ſubſtitutos, quia quando ſubſtitutio fit ab ultimo moriente cenſetur teſtatorẽ duos gradus ſubſtitutionis feciſſe, ut primus qui decederet ſine liberis maſculis ſuperſtiti reſtitueret portionem ſuam, alter ut nouiſſimus hæreditatem reſtitueret propinquioribus filiarum. ita reſpondit Paul. I. C. in l. Ti-

2 tia Seia, §. ſine libertis, ff. de le. 2. in contrarium facit, † quia ſubſtitutio facta poſt mortem pluribus, ita demum cõtinet reciprocum fideicommiſſum inter grauatos, ſi ſit facta ab ultimo, & in tota hæreditate uel relicto, ſecus ſi ſit facta ſimpliciter poſt mortem, glo. in l. Lucius. §. Calo, ff. ad Trebel. Quod videtur procedere etiam ſi poſt mortem omnium teſtator dixerit, uolo reſtituatis Titio quicquid uobis reliqui, l. fina. §. filiam, ff. de leg. 2. Ratio eſt, quia ubi apparet q teſtator uoluit grauare omnes, fateri oportet quod illa uerba, poſt mortem ueſtram, reſoluuntur in ſuas ſingularitates, l. falſa, §. fi. ff. de condi. & demon. ergo non poteſt induci reciprocum fideicommiſſum, quod præſupponit ultimum ſolum fuiſſe grauatum. ita conſuluit Soc. conſ. 104. quoniã pręſens, colum. pen. lib. 3. quod etiam uerum uidetur non ſolum quando ſubſtitutio fuit facta poſt mortem plurium honoratorum collectiuè, ſed etiam ſub expreſſa conditione, ſi omnes maſculi deceſſerint ſine liberis ſubſtituantur filiæ, ut in caſu præſenti ſecundum Ioan. de Imo. Nic. de Neapoli, & Do. Alexan. in l. pater filiam. §. fi. ff. ad legẽm Falcid. ſtat enim ratio prædicta, quod quilibet cenſetur grauatus in parte ſua ſecundum Socyn. conſi. 249. materia præſentis cõſilij, lib. 2. & Do. Alex. conſi. 91. ponderans, colum. 4. lib. 1. Videndum ergo eſt, an huiuſmodi ſubſtitutio cenſeatur facta ab ultimo & in tota? Nam ſi ita ſit, Ioannes erit uocatus ex reciproca fideicommiſſo, aliàs ſecus, ut patet ex prædictis.

Quòd ſit facta ab vltimo, videtur probari per text. in l. codicillis, ff. de uſufr. leg. ubi Bar. ita ſummat, Fideicõmiſſum factum poſt mortem plurium, intelligitur relictum ab ultimo. & ita concludunt Paul. de Caſt. & d. Alexan. in l. ſi pater impuberes, & in l. uel ſingulis, ff. de uulg. & pup. Secundò mouentur etiam per text. in l. qui duos, ff. eo. tit. & ita etiam viſus eſt tenere Do. Steph. Bertran. conſi. 300. ad quæ dubia, lib. 3. & hoc uerum putat Socy. quando ſupereſt perſona magis dilecta, quæ ex uerιſimili mente defuncti habet excludere ſubſtitutum, arg. l. qui duos, ff. de reb. dub. ita Socy. in d. §. cum ita, colum. 3. ubi uult, quòd hoc caſu fideicommiſſum cenſeatur relictum ab vltimo. Contrariam ſententiam. q ſubſtitutio facta ſub conditione, ſi omnes maſculi moriantur, non cenſeatur facta ab ultimo, firmat Aret. & D. Iaſ. in l. poteſt, ff. de vulg. & pup. & d. Iaſ. in l. pe. C. de impub. & alijs ſubſtit. ubi dicit ita ſæpius conſuluiſſe contra Paul. & ita tenet Do. Alexan. ſibi contrarius, in d. l. pater filium, & in l. qui duos, ff. de reb. dub. & in d. conſi. 91. & conſi. 11. lib. 5. & hanc dicit communem Socyn. conſi. 69. uiſo, col. fi. lib. 3. & in d. conſi. 104. col. penul. ubi hoc plus dicit, quòd nõ ſufficit ſubſtitutionem fuiſſe factam poſt mortem ultimi, niſi expreſsè ultimus ſit grauatus totum reſtituere: quia cum poſt mortẽ omnium ſubſtituerit, apparet omnes fuiſſe grauatos, ergo impoſſibile videtur vltimum morientem dumtaxat fuiſſe grauatum, & bene probatur in d. §. Seia Libertis. ubi cum miniſterio I. C. ponderat quod ab ultimo ſolo erat relictũ fideicommiſſum, quod in conſideratione non fuiſſet habendum, ſi in dubio cẽſeretur relictum ab ultimo, ut dixit Pau. de Caſt. Non obſtat tex. in d. l. codicillis, quia reſpondent

3 communiter Doct. † quod loquitur in legato habitat. quæ accreſcit cohęredibus, & collegatarijs etiam poſt acquiſit. l. 1. §. interdũ, ff. de uſufr. accreſcen. & ita intelligit Bar. ibi, & in l. hęredes mei, §. cum ita. ff. ad Treb. Non obſtat tex. in d. l. qui duos. quia loquitur in directa ſubſtitutione pupillari. nos in fideicommiſſaria. Ratio diuerſitatis eſt, quia in directa teſtator cenſetur uelle conſeruare ius ſucceſſionis ab inteſtato inter filios impuberes, quæ ceſſat in fideicommiſſaria, ut declaratur per Pau. in d. l. qui duos. Non obſtat denique ſi dicatur ſequi abſurdum, ſi non intelligatur facta ab ultimo, quod filiæ erunt magis dilectæ, quàm Ioannes filius & hæres. Nam hoc modo erit uocatus ad portionem prædecedentium excluſo ipſo Ioanne, intelligendo quod quilibet cenſeatur grauatus in parte ſua, & ſic quod pluralitas geminat ſuas ſingularitates, ut dicunt Doc. in d. l. falſa, §. fi. Quia reſpondetur nullum ſequi abſurdum, nam Doct. intelligunt quemlibet grauatum in ſua portione, in euentũ quod omnis maſculus moriatur ſine liberis. ante autem quàm conditio purificetur in perſonas omnium hæredum, & ſic mater horum liberorum retinebit hæreditatẽ ipſorum. & ſi eueniat quòd Ioannes ſine liberis decedat, & ſic purificetur conditio in perſonam omnium, tunc tenebitur reſtituere portiones liberorum ſuorum proximiori generis filiarum ſubſtituto, deficientibus omnibus maſculis. ita declarant Alexan. & Soc. in d. §. cum ita, & Alex. in d. l. pater filiam, & conſil. 11. ad fi. lib. 3. & conſi. 103. lib. 2. Non obſtat quod Ioannes ſit perſona, quę ex uetiſimili mente excludit filias & alios ſubſtitutos, quia communis concluſio eſt quòd dilectio perſonæ ſuperſtitis non operatur quòd ſubſtitutio cenſeatur facta ab ultimo, ut fatetur idem Soc. ibi,

& con

& contrariũ conſuluit ipſe Soc.in d.conſi.104.ubi erat facta
ſubſtitutio poſt mortem ultimi filij, & tamen adhuc reſpon
det non cenſeri ſubſtitutos, nec fideicommiſſum relictum
ab ultimo, quia aliud eſt grauare omnes poſt mortem vlti-
mi,aliud grauare ultimum tantum,& idem cõſuluit d.Ale-
xand.in d.conſi.11.& conſi.91. eſt bene verum, quod perſo-
na ſuperſtes magis dilecta ex mente teſtatoris excludit ſub-
ſtitutum cauſa conſeruandæ ſucceſſionis ſine liberis, & illo
reſpectu conſideratur dilectio perſonæ ſuperſtitis, d.l. qui
duos. & in iſtis terminis loquitur Bar.in d.§.qui ita.& ſi eue
niat caſus,quod tota hæreditas perueniat ab inteſtato ad ul
timum,ſi poſtea moriatur ſine liberis, totam reſtituet ſubſti
tuto,uidelicet partem ex perſona ſua, partem ex perſona co
hæredis prædefuncti,ſecundum Do. Alexan.in d.§.cum ita,
& in d.conſi.11.Sic uidemus,quòd liberi poſiti in conditio-
ne excludunt ſubſtitutum, & tamen non cenſetur fideicom-
miſſum relictum ab ultimo ipſorum,ut per Bart. in l.centu-
rio,in 3.membro,ff.de vulg.& pup.

Sed fac in caſu noſtro ultimum,& ſic Ioannem, caſu quo
moriatur ſine liberis fuiſſe grauatum,quòd non uidetur, ut
patet ex prædictis: non tamen vltimus,& ſic Ioannes, poteſt
uideri tacitè ſubſtitutus per fideicommiſſum liberis dicti
Liberti, niſi ipſe Ioannes fuerit grauatus reſtituere totã hæ-
4 reditatem filiabus † ad hoc enim ut inducatur inter hono-
ratos reciprocum fideicommiſſum, duo ſunt neceſſaria; &
ꝙ ultimus ſolus ſit grauatus, & in tota,d.§.Seia libertus. al-
ter enim quòd ſolus ultimus ſit grauatus, non ſufficit,cum
potuerit ſolus grauari in ſua portione,l.cũ qui nouiſſimus,
ff.ad Treb. in caſu autem præſenti neutrum interuenit,vide
licet quòd ſolus ultimus fuerit grauatus, & ubi ſolus inter-
ueniſſet ceſſat alterum,qui non legitur grauatus in tota hæ-
reditate. Ergo reſtat concludendum nullum inter hono-
ratos reciprocum fideicommiſſum. Non obſtat, ſi dicatur
quod eſt facta ſubſtitutio in hæreditate indefinitè,ut ſonant
illa uerba, & ſe de bonis maſclis anane uenga lo heretagi,
5 † quæ indefinita æquipollet uniuerſali,l.ſi pluribus, ff.de le-
ga.2. Quia reſpondetur, quòd indefinita ſatis uerificatur in
portione unius,qui dicitur grauatus in toto, quod ſibi fuit
relictum,quod etiam dicitur hæreditas indiſtinctè, ut eſt ca
ſus in l.Lucius,iuncta gl.in uerbo, beſſem,ff.de leg. primo,
ubi Bal. Angel. & Imo. inferunt, quòd ſi teſtator ita ſubſti-
tuit,ſi quis hęredum meorum deceſſerit ſine liberis,uolo hę
6 reditatem meam diſtribui inter pauperes. † verba, hæredi-
tatem meam, uerificantur in portione decedentis ſine libe
ris,non in tota, & eſt etiam tex.clarus in l.ſi Titius ex parte,
ff.de leg.3.& ita etiam reſpondet Do.Alex.d.conſi.11. Non
igitur paria ſunt grauare vnum indefinitè,quod poteſt verifi
cari in hæreditate, ideſt perſona ultimi; & in tota hæredita-
te mea, in qua non poteſt grauari, niſi in neceſſarium ante-
cedens cenſeatur ſubſtitutus in portionibus aliorum. me-
7 ritò concluditur hęc duo fore neceſſaria,† vt grauetur ulti-
mus ſolus, & in tota,aliàs non cenſentur honorati inuicem
tacite ſubſtituti, & ita etiam reſpondet Com.conſi.298. cir-
ca hanc,lib.4. etiam ſi dicatur ex coniecturis induci fideicõ
miſſum,l.cum proponeretur, ff. de leg. 3. cum concordan.
& ſic eſſe maximam cõiecturam,quod uoluerit liberos ma-
ſculos inuicem ſubſtituere, ex quo ita demũ uocauit filias,
& poſtea proximiorem Gombertorum. Reſpondeo, quod
8 talis coniectura non concludit neceſſariò, † & ad hoc ut ex
coniecturis inducatur fideicommiſſum,oportet quòd tales
coniecturæ ſint probabiles & neceſſariæ,l.Lucius,§.tres hæ-
redes,in uerſ. non proponi rogatum, ff. ad Treb. per quem
ita dixit Paul.de Caſt.conſi.150.in cauſa, quæ uertitur, co-
lum.1.& ita debet intelligi tex.in d.l.cum proponeretur, &
ita etiam reſpondet Soc.in d.conſi.104. lib.3. item oportet
quod tales coniecturæ eliciantur ex diſpoſitis, non aũt ſunt
ex cerebro noſtro imaginãdæ, ſecundum Bal. in l.unica, in
fi.C.de his, qui ante aper.tab.

Circa ſecundam & tertiam non expedit inſiſtere. quia po
ſito quòd non ſubſit ullum fideicommiſſum, fruſtra quæri-
tur quòd in eo, quod non eſt, contineatur, uel quæ de eo
ueniant detrahenda. poſito tamen falſo pro vero,uideretur
quòd portio Bartoldi quæ obuenit Liberto per fideicom-
miſſum,& ad filias tranſmiſſa, nõ cõtineatur in reſtitutione
fideicommiſſi, qua ipſi filij prætenduntur grauati reſtituere
9 hæreditatem defuncti. † quia appellatione hæreditatis non
continentur fideicommiſſa, nec legata, l. ſi Titius ex parte,
ff.de leg.3. & licèt Bar.in l.Marcellus,§. quidam liberis, &
in l.hæredes mei,§.cum ita,ff.ad Treb.reſpondendo ad l.Ti
tia,ff.ad legem Falcid.intellexerit hoc uerum, quando gra-
uamen pręcedit fideicommiſſa & legata, & hanc ſententiam
ſequitur & dicit communem Decius conſi.81. in caſu pro-
poſito, in 3. dubio. credo tamen quod Decius decipiatur,
quia contra uidetur magis communis ex glo.Pau.Imo.Ale
xan.& Iaſ.in d.§.quidam liberis,& glo.Dyn.Cyn.Pau. & alij
communiter,in l. cum uirum, C. de fideicommiſſ. tenent
oppoſitum, ut pręcedens concluſio procedat, etiam quod
fideicommiſſa antecedant. Sed pręſuppoſito quod uerbum
indefinitum,hæreditas, intelligatur de tota, prout eſt neceſ-
ſe ad hoc ut dicatur inductum fideicommiſſum in perſonã
liberorum dicti liberti, non audeo iſtud affirmare, maximè
cum uerba fideicommiſſi videantur directa ad honoratos,
per ea quæ ſcribit Do. Alexan. in d. §. quidam liberis, poſt
Raphael. Com. conſ. 3. teſtator, &c.

Sed cum teſtator inſtituerit quemlibet filiorum hæredẽ
in bonis ſpecialiter & nominatim deſcriptis in teſtamento,
& exinde ſubſtituerit filios & nepotes in lo dich heretagi,
quæritur ſi in hęreditate ſint aliquæ non deſcriptæ in teſta-
mento,utrum illæ comprehendantur in fideicommiſſo? Vi
10 deretur quod ſic; † hæreditas eſt nomen uniuerſale, conti-
nens uniuerſa,quæ teſtator habebat,l.hęreditas, ff.de regul.
iur. ſed cõtrarium ſuaderi poteſt propter uerba dicta. quod
reſtringit uerbum, hęreditas, ad ea quæ prius fuere deſcri-
pta,l.1.§. cum qui, ff. de poſth. & ita in ſimili firmat Barto.
in l.talis ſcriptura.§.fina.ad fi.ff.de leg.1. & in l.ſi ſeruum, §.
fina.co.tit.& Aret.in l.pen.ff.de teſtam. & in ſimili Soc. cõſ.
62.col prima,lib.4.Com.conſi.146.colum.4.lib.2.

Circa tertium, cum huiuſmodi ſubſtitutio ſit reciproca,
admiſta compendioſę, factę ut prętenditur etiam nepoti-
bus naſcituris, & in poteſtate patris recaſuris: Reſpondeo
duas quartas detrahendas, uidelicet legitimam & Trebel-
lianicam,c.Raynutius, & ca. Raynaldus, de teſta.nam cum
in hac ſubſtitutione contineatur fideicõmiſſum, ut per Bar.
in l.Lucius,ff.de vulga.& pup.quę cum fuerit conditionalis,
11 & non pura, † ſtat communis etiam Iuriſtarum ſententia,
ut de fideicommiſſo conditionali detrahi poſſint duæ quar
tæ,ut per Bar.in l.Papinianus,§.meminiſſe,ff.de inoffi. teſt.
& in l. quamquàm.C.ad leg.Falcid. ubi Alex. & latè per Iaſ.
in l.filium,quem habentem.C.fam. erciſcun. & per Doc. in
l.cohæredi,§. cum filiæ,ff.de uulga.& pup. Alex.conſi.43.in
fi.lib.a. Decius conſi.55.colum.5.& alibi ſupra.

S V M M A R I V M.

*1 Subſtitutio pupillaris ſit liberis exiſtentibus in poteſtate,ac pri
mum locum obtinentibus.*
2 Subſtitutio uulgaris expirat per aditionem hæreditatis.
*3 Subſtitutio reciproca non habet tractum temporis in futurum,
& non comprehendit fideicommiſſariam, & quando dicatur
habere tractum futuri temporis. nu.4.*
5 Sine hærede numquàm,vel rarò quis decedit.
6 Subſtitutio compendioſa continet fideicommiſſariam.
*7 Clauſula codicillaris, ſi non valet &c. facit directam ſubſtit.
trahi ad fideicommiſſariam.*
8 Funeris ſumptuum exceptio, eſt iuſtiſſima.
9 Aes alienum pro rata à quolibet eſt ſoluendum.
10 Portio confunditur ſolum pro portione hæreditatis.
*11 Inſtitutus particulariter in dimidia bonorum teſtatoris,an te
neatur ad æs alienum ſine eius onere, prout inſtitutus, & an
teneatur ad legitimam filiorum pro rata.*
12 Actione reali petita largo ſumpto uocabulo dicuntur debita.
*13 Dictio uniuerſalis,quorumcunque, & quouis modo, eſt amplia
tiua uerbi, cui adijcitur.*
*14 Hæres particularis eſt loco legatarij, in cuius legato compre-
henduntur ſolum, ſi teſtatoris dominio exiſtent quando inſti-
tutio facta fuit in parte bonorum ſuorum,ſcilicet teſtatoris.*
*15 Dictio, ſeu uerbum, quicumque, adiectum legato,non facit in
legato comprehendi quæ aliàs non comprehendebantur.*
*16 Qualitas non diuerſificat rem qualificatam, nec ſubiectum
immutat, poteſtq́ eſſe & abeſſe præter ſubiecti corruptio-
nem, nec cognoſcitur niſi prius cognoſcatur ſubſtantia.*
17 Filius pro legitima habet dominium cuiuslibet rei.
*18 Filius pro legitima poteſt agere tam actione reali,quàm perſo-
nali ex teſtamento.*
19 Retentione uti poteſt habens rei uendicationem.

RESPON-

RESPONSVM X.

Qui ueritas eſt, me dirigat in ſemitam ueritatis.

COnſtat hæredes dicti quōdam Guidonis iure agere petitione hæreditatis ad dimidiam hæreditatē dicti quondā Iacobi Alemani, cū conſtet Guidonem eſſe inſtitutū hæredem pro dimidia, cumq; hæreditatem adiuiſſe, ſicq; portionem hæreditatis tranſmiſiſſe ad hæredes qui non agunt, l.2.& ſeq.ff. de pet.hæred. cōſtat etiam eos iure agere actione reali ad dimidiam bonorum eidem quondam Guidoni ceſſorum per Margaritam Comborſeriani heredem particularem inſtitutā in dimidia bonorum, ut apparet ex contextu teſtamenti dicti quondā Iacobi. id ergo uidendum eſt, utrum exceptiones oppoſitæ per Dominos Aymarium & Franciſcum Alaman. fratres, & hæredes. prædictæ dominæ Margaritæ de Sora eorū matris, habeant excludere actores in totum, uel in parte?

Opponitur primo exceptio fideicommiſſi reſultantis ex ſubſtitutione, qua prædictus Iacobus teſtator alterum alteri, & ſuos hæredes ipſorum hæredum uniuerſalium ſubſtituit. Iſta exceptio non uidetur iuridica, quia poſito quod Guido deceſſerit in pupillari ætate, non tamen in tali reciproca cō-
1 tinetur pupillaris, † quæ ſolum fieri poteſt, liberis exiſtentibus in poteſtate, & primum locum obtinentibus, l. moribus, ff. de uulg. & pup. Et poſito quod Iacobus auunculus potuerit Guidonem ex ſorore nepotem grauare onere fideicōmiſſi: non tamen in hac reciproca uidetur contineri fidei-
2 cōmiſſaria, ſed ſolū uulgaris, † quæ expirauit per additionē hæreditatis dicti Guidonis, l. poſt aditā, C. de impub. & alijs
3 ſubſtit. † illa enim reciproca ſubſtitutio, alterum alteri ſubſtituendo, cum non habeat tractum temporis in futurū, non pōt continere ſubſtitutionem fideicommiſſariam, ſecūdum Bar. in l. Lucius, ff. de vulg. & pup. per tex. in l. iam hoc iure, ibi, in uulgarem tantummodo caſum, ff. eo. tit. & idem firmat Bar. in l. 2. per illum tex. C. eo. & ibi Alex. & alij ſequuntur; & eſt communis opinio, ut ēt teſtatur d. Stephanus Bertran. conſi. 10. uiſo. lib. 3. & eſt nota concluſio. Sed prædictis non attentis reſpondetur hanc exceptionem fuiſſe & eſſe iuridicam & ueram; quia in hac reciproca continetur fideicō-
4 miſſaria duplici ratione. † Primo, quia huiuſmodi ſubſtitutio, alterum alteri, & ſuos hæredes ipſorum hæredū uniuerſalium, & in defectum ipſorum ſuorum hæredum uniuerſalium propinquiores in genere eorumdem hæredum ſubſtitutio, ſi bene aduertatur, habet tractum temporis in futurum. Nam cum hæredes ſubſtituti ſint, oportet intelligere quod ſint ſubſtituti alteri decedenti ſine hæredibus, id eſt ſine liberis, ne teſtator uideatur uoluiſſe facere ſubſtitutionē
5 eluſoriam, † cum ſine hærede numquàm, uel rarò quiſpiam decedat, l. ex facto. §. fi. ff. ad Treb. Hic autem ſubſtituit alterum alteri, & ſuos liberos, & in defectum liberorum propinquiores eorumdem, ideo habet longiſſimum tractum temporis in futurum, cum in defectum alterius & ſuorum liberorum, alter & eius liberi & in ipſorum liberorum defectū
6 propinquiores legantur, & † ſic huic reciprocæ admiſta eſt compendioſa, in qua ſine dubio comprehenditur fideicōmiſſaria, c. ſi pater, de teſta. lib. 6. docet Bar. in l. centurio, 1. q. & in l. Lucius, in 3. q. ff. de vulg. & pup. tradunt Moderni latè in l. in teſtamento, C. de teſtam. milit. Bart. in l. 2. per illū tex. & ibi Do. Alexan. C. de impub. & alijs ſubſtit. Ang. conſ. 151. quidam Nicolaus. Aret. conſ. 37. ſequendo ordinem, & Decius conſi. 315. in cauſa iſtorum nobilium, & alibi ſæpe. Secundò, in hac reciproca cōtinetur fideicōmiſſaria propter
7 clauſulam codicillarem, † ſi non ualet, uel ualebit, &c. uirtus enim huius clauſulæ, eſt tantæ potentiæ, ut faciat ſubſtitutionem directam trahi ad fideicommiſſariam, l. Scæuola, ff. ad Treb. & in prædictis terminis ita cōcludit Raph. Fulg. Pau. de Caſt. & D. Philip. Tor. in d. l. ſi frater, C. de fideicom. & Soc. conſi. 6. in præſenti conſultatione, col. 3. & ſeq. lib. 3. & iſta eſt communis ſententia, quicquid dixerit Decius in l. precibus, colum. 11. C. de impub. & alijs ſubſtit. & conſ. 394. pro uera, colum. 5. de quo truſſantur Nouiſſimi, uidelicet Lanz. Galliau. in d. l. centurio, colum. 55.
8 Opponitur ſecundò, † exceptio retentionis, ſeu compenſationis pro rata eorum quę fuerūt in ſumptum funeris erogata. iſta exceptio iuſtiſſima eſt gl. in l. in hæreditate, C. de pet. hæred.

Opponitur tertiò in petitione hæreditatis, & iudicio fam. erciſc. non contineri portionē bonorum ad Dominos Fran. & Aymarium filios quondam d. Claudij cōis patris ipſorū, & dicti Iacobi teſtatoris, de cuius hæreditate agitur, ſpectās & pertinens pro eorum legitima, & ſimiliter quota legitimę debita Dñæ Margaritæ de Sora, matri quondam Antonij Alamani quondam eius filij, & matris debita prædictis d. Franc. & Aymario hæredibus dictæ quondam Margaritę eorum matris. hæc enim portio legitimæ, quia propria eſt ipſorum poſſeſſorum, & in bonis ipſorum, & non Iacobi teſtatoris, non uenit in iudicio petit. hæreditatis, nec fam. erciſ. l. inter cohæredes, in prin. & l. ſi id, quod. ff. fa. erciſ. & l. cohæredibus, & l. filium quem habentem, C. fa. erciſ.
9 Opponitur denique † exceptio ęris alieni hęreditario nomine exoluti. hæc ēt exceptio iuridica eſt, & pro rata exoluēdo à cohærede, quod ſolutum eſt, uel deducendū de portione, quæ petitur pro rata, l. ſi quod poſſeſſor, ff. de pet. hæred. l. pro hæreditarijs, C. de hære d. act. & ſimiliter deducendum eſt quod ipſis fratribus, uti hęredibus matris debeť pro con-
10 tingenti portione, quæ petitur, † cum actio confuſa ſit dumtaxat pro portione, qua mater fuit hæres Iacobi, l. ſi ex pluribus, ff. de hære. uel act. uend. l. ſi debitor, C. de pact. cū ſimil.
11 † Sed quia Iacobus dictam Comborſeriani hęredem particularem inſtituit in dimidia parte bonorum ſuorum franca & abſque aliquo onere quorumcumq; debitorum, ſuper ſua ipſius teſtatoris hæreditate quouis modo debitorū, dubitatur an dimidia omnium bonorum ſit prius diuidendæ inter actores, & ipſos reos ceſſionarios dictæ Comborſerię; franca ab omnibus oneribus debitorum; an uero ſint prius deducenda onera debitorū de cumulo totius hæreditatis dicti Iacobi, & bona quæ ſupererunt poſtea gñaliter diuidēda.

Quia onus debitorum quorumcumque, & quouis modo iniunctum eſt uniuerſalibus hæredibus ſuper alia dimidia bonorum, abſq; dubio uidetur alteram dimidiam frācam prius deducēdam, l. ſi uni. ff. fa. erciſ. & ſi dicatur prius deducendas legitimas, quę debitorum appellatione non propriè continentur, cum actione reali petantur, & de corporibus hęreditarijs deducenda ſint, l. ſcimus, §. repletionem, C. de
12 inoff. teſta. † Poteſt reſpōderi, quod licèt ea. quæ actione reali petuntur. non propriè dicantur debita, Inſti. de act. §. 1. ubi gl. & Doc. & l. Aurelius, §. Meuia, ff. de lib. leg. tamen largo ſumpto uocabulo debita nuncupantur, l. pecuniæ, la 2. §. fi. & l. creditores, ff. de uer. ſig. & uolunt glo. & Scrib. §. 1. Inſtit. de act. in princ. in uerbo, debetur, & in l. fi. C. de compenſ. & hoc loco illud uerbum, debitorum, uidetur large intelligen-
13 dum propter illas † dictiones uniuerſales, quorumcumque; & quouis modo, quæ ampliant uim uerbi, cui adijciunt, ut uult glo. in l. 2. in uerbo, quaslibet, C. de quadr. præſcrip. & magis ad terminos glo. in d. l. pecuniæ, & in ſpecie D. Alex. conſi. 102. uiſo ſupraſcripto, li. 6.

Verum hoc loco legitimas ante omnia deducendas. Reſpōdeo ꝙ teſtator reliquit hęredem particularem Comborſeriam in dimidia omnium bonorum ſuorum franca &c. qđ perinde eſt ac ſi legaſſet dimidiā oīum bonorum ſuorū
14 francam. &c. † Nam hæres particularis, loco legatarij habetur. l. quoties, C. de hęred. inſtit. in legato autem facto de parte bonorum ſuorum non comprehenduntur, niſi ea quę teſtatoris dominio ſunt, l. cum ſua, & l. nuper. ff. de leg. 3. ubi dr̄ proculdubio uerum, qñ incertum corpus legatur, ut uinum meum, uel ueſtis mea, in genere, uel dimidia bonorū meorum. Nam & hoc caſu incertū corpus bonorum ſuorū legatum conſtat, & ita in legato determinat Panor. conſ. 88. caſus in facto proponitur. colum. fina. lib. 2.

Non obſtat d. l. ſi ſua, quia loquitur in dimidia hęreditate uni relicta franca titulo uniuerſali, in qua ueniunt oīa poſſeſſa per defunctum, l. hęredes, ff. de reg. iur. Nos in dimidia bonorum, & non ſimpliciter ſed cum adiuncto ſuorum, & titulo particulari, quo caſu non ueniunt omnia bona hęreditaria, ſed ea ſolum, quę in dominio teſtatoris erant, l. Quintus. §. argento, ff. de auro & argen. lega. & l. ſeruus, ff. de
15 leg. 1. Non obſtat, † ꝙ illa uerba, francam ab omni onere quorumcumque debitorum quouis modo, poſſunt producere actiones reales, & ea quæ debentur largo modo: quia cum adiecta leganť ad qualificandum legatū, ſeu corpus legati pręcedentis, non pñt nec debent ampliare ut faciant, in
16 legato comprehendi, quę aliàs non comprehenduntur, † tū quia qualitas non diuerſificat rem qualificatam, l. 3. §. ex cōtrario, ff. de acqui. poſſ. & ibi D. Iaſ. not. tum quia qualitas nō immutat naturā ſubiecti, ut tradit glo. Inſtit. de iu. perſon. §. pen. nam cum qualitas ſit ea, quę pōt adeſſe & abeſſe ſine de-

trimento

trimento ſubſtantiæ,l.prima, ff. de vſuſr. ſequitur quod non debet alterare ſubiectum,& illud immutare, ut aliud ſit cũ qualitate,aliud remota qualitate. fortius dico quod qualitas non cognoſcitur, niſi prius cognoſcatur ſubſtantia, ut docet Bald.in l.2.C.de bon.poſſ.ſecundum tab. & Iaſ.Inſtit. de act. ſuper rubr. colum.1. Si ergo uolumus cognoſcere, quæ ſit qualitas franchitiæ ab omni onere quorumcunque debitorum, oportet quod prius cognoſcamus, quod ſit ſubiectum, quod relinquitur tractum, ſed illud eſt quod prius determinatum eſt, uidelicet dimidia omnium bonorum ſuorum. iſtud autem ſubiectum non comprehendit dimidiam,ut dictum eſt: ergo cum hac qualitate franchitiæ, il-
17 lud qualificabitur,& non aliter. † Conſtat autem d. Franciſcum & Aymarium pro eorũ legitima, & pro legitima matris, habere dominium cuiuslibet rei pro rata,d.§.repletionem,ergo &c. Non obſtat ſi dicatur quod ad legitimã competit condictio ex lege, uel actio ex teſtamento, quæ ſunt a-
18 ctiones perſonales,l.1.& 2.C.communia de leg. † unde reſpõdetur quod ſi filius uelit agere ad legitimam in genere, poteſt agere actione ex teſtamento,uel condictione ex lege, ut aduerſarius condemnetur ad dandum, uel tradendum legitimam: ſed ſi uelit agere actione reali, omiſſa actione perſonali, nihil eſt quod obſtet. ita Bald.in l.pater filiam, in prima quæſtio.ff.de inoffi. teſtam. ubi dicit quod poteſt filius agere petitione hæreditatis,uel iudicio famil. erciſcun.
19 ad ſingula corpora, † quia eſt hæres & dominus pro rata ſuę legitimæ: idem tenet Bald. in l.non eſt ambiguum, C. fam. erciſcun. ſi ergo competit actio realis, & rei uendicatio, multo fortius retentio,l.inuitus,ff.de reg. iur. Mihi igitur uidetur ante omnia deducendas legitimas,deinde faciendas quatuor partes, duas francas, quarum altera adiudicanda eſt actoribus, altera reis ceſſionarijs dictæ Comborſeriæ: de alijs uerò duabus partibus ſatisfaciendum eſt prius æri alieno,& illud deducendum, deinde una pars retinebitur per reos ex perſona matris cohæredis,altera adiudicabitur actoribus cum onere illam reſtituendi ipſis reis fideicommiſſarijs ex perſona matris,detracta Trebellianica, Inſtit.de fideicom. hæred. Et ut euitetur circuitus,poterit permitti retentio ipſis reis,& eos condemnare ad quartam illius quartæ pro Trebellianica reſtituenda ipſis actoribus.

Laus Deo Optimo Maximo.

S V M M A R I V M.

1 *Conditione deficiente, non habet locum diſpoſitio.*

2 *Subſtitutio caduca efficitur præmoriente ſubſtituto.*

3 *Subſtitutio compendioſa eſt, quæ fit ſub conditione, uel quæ plura tempora complectitur.*

4 *Subſtitui uerbum,eſt commune: nam ante pubertatem continet pupillarem,poſt uerò comprehendit fideicommiſſariã ſubſtitutionem. & nu.11.*

5 *Fideicommiſſarius dicitur ſuccedere teſtatori, & non hæredi, uel ſubſtituto grauato, & nu.12.*

6 *Subſtitutus ſubſtituti, dicitur ſubſtitutus primi inſtituti.*
Vnde ſubſtitutus,etiam milleſimus,dicitur ſecundo inſtitutus, & omnis ſubſtitutio ſecunda inſtitutio. nu.7.

8 *Subſtitutus in prioribus gradibus peremptis,remanet hæreditas penes grauatum cum ſuo onere reſtituendi ſequentibus ſubſtitutis.*

9 *Subſtitutus ſecundo, ex propria perſona, & non ex perſona ſubſtituti uenit.*

10 *Subſtitutio compendioſa continet uulgarem & fideicommiſſariam.*

11 *Per ſubſtitutionem pupillarem ſuccedatur pupillo.*

R E S P O N S V M XI.

Qui ueritas eſt, me dirigat in ſemitam ueritatis.

FActi exemplum tale eſt, Ioannes Eymanus hæredẽ inſtituit Michaelam uxorem ſuam, & ſi tranſiret ad ſecunda uota, ſubſtituit Georgium eius filium primogenitum, & quandocunque d. Georgius ſine liberis decederet, ſubſtituit Benedictum ſecundogenitum,& ſucceſſiuè,ſi dictus Benedictus decederet ſine liberis,ſubſtituit Iſabellam eius filiam,& poſt Iſabellã,ſi decederet ſine liberis,ſubſtituit Margaritam alteram filiam,& ſi dicta Margarita decederet ſine liberis, aut nollet hæreditatẽ,& reſidentiã facere in domo ipſius teſtatoris. ſubſtituit & hæredẽ ſuũ fecit Georgiũ Eymanũ ipſius teſtatoris fratrẽ, & ſuos hæredes & ſucceſſores poſt ipſius Georgij deceſſum.

Mortuis teſtatore & Michaela, locus fuit primo gradui ſubſtitutionũ prædictarum in perſonam Georgij primogeniti dicti teſtatoris, deinde ante dictũ Georgium præmortui ſunt Benedictus,& Iſabella abſq; liberis,& ſucceſſiue mortua eſt Margarita antepenultimo loco ſubſtituta, relictis duobus filijs.ſimiliter præmortuus eſt Georgius frater teſtatoris, penultimo loco ſubſtitutus, relicto uno filio hærede uniuerſali. Demũ mortuus eſt Georgius filius & hæres teſtatoris abſque liberis,condito teſtamento,in quo hęredẽ inſtituit unũ ex filijs dictæ Margaritæ, à quo filius & hæres dicti Georgij fratris teſtatoris, vltimo loco ſubſtitutus, petit bona,quę fuerunt dicti quondam Ioannis Teſtatoris. Ex aduerſo opponitur,ſubſtitutionẽ, qua uocatur hæres dicti Georgij,non habere locũ, quia defecit conditio,ſub qua fuit ſubſtitutus: ideo quæritur quid iuris?

Videtur prima conſideratione rñdendum, ſubſtitutionẽ factam de liberis Georgij fratris uel defeciſſe, uel caducã eſſe.quia Georgius, & eius liberi,legũtur ſubſtituti ſub expreſſa conditione.ſi Margarita decederet ſine liberis, quæ cũ liberos reliquerit,conſtat conditionem defeciſſe, l.filiusfa.§.
1 cum quis,ff.de leg.1.l.ex facto.§.fi. ff.ad Trebel. † Si defecit conditio,ſequitur ut nõ habeat locũ diſpoſitio l. iubemus, §.ſin aũt ſub conditione, C.eo.tit. ad Trebel. & ita per hanc rationem ſub dubio fortè determinat Bal.conſi.254. Titius inſtituit ſororem,lib.1.

Confirmatur, quia vocanr̃ liberi Georgij in ultimo gradu poſt Margaritam decedentem ſine liberis, & poſt patrem ip-
2 ſorum. † Cum aũt Margarita deceſſerit ante Georgiũ grauatum,deceſſeritq; frater dictorũ liberorũ,conſtat duos pręcedentes gradus effectos fuiſſe caducos. l.unica,§.in primo, & §.ſeq.& ſeq. C. de cad. toll. ergo caducus quoq; vr̃ ſubſequens gradus,quo uocantur liberi, qui uidentur ſubſtituti p̃ri ſuo,& Margaritæ, & non Georgio filio teſtatoris primogenito. ita uiſus eſt determinaſſe Oldr.conſ.177. teſtator in ſuo ultimo teſtamento. quem refert & ſequitur Ioan. And. in addit.Spec.ſub rub.de teſtam.§.1.in addit. magna,uerſic. occurrit hic nouiſſimus caſus,&c.

Sed illis non obſtantibus,contrariũ uerius eſſe reſpõdeo, & pro clariori reſolutione habẽda ſubijcio tres noniſſimas
3 & ueras concluſiones. † Prima eſt,ꝙ huiõi ſubſtitutio,ſi Margarita ſine liberis deceſſerit,aut nollet habitationẽ facere in domo teſtatoris,ſibi ſubſtituit d.Georgiũ fratrẽ ſuũ, & ſuos hæredes & ſucceſſores poſt ipſius deceſſum dr̃ cõpendioſa, ſm Bar.in l.Cẽturio,in 1.q.ff.de uulg.& pup. quæ cũ ſit facta Georgio per hæc uerba,ſi in pupillari ętate,uel aliàs quãcun-
4 que ſine liberis decederet.† per uerbũ cõe ſubſtituit,cõtinet poſt pubertatẽ fideicõmiſſariã, & ante pubertatẽ pupillarẽ, ut per Bart. in d. l. Centurio, in 1.q.primi membri,& 1.q.3. membri, & probatur in l precibus,C.de impub.
5 Secunda concluſio, † ſubſtitutus per fideicommiſſum,dr̃ ſuccedere teſtatori,& nõ hæredi,uel ſubſtituto grauato, l.cohæredi,§.cum filiæ, ff.de uulg.& pup.
9 Tertia concluſio,† ſubſtitutus ſubſtituti dr̃ ſubſtitutus pri-
7 mi inſtituti,d.l.cohęredi,ubi Bart.ff.eo. tit. † & hac rõne oĩs ſubſtitutus,ẽt ſi eſſet milleſimus,ſeu in milleſimo gradu poſitus,dr̃ ſecundo inſtitutus:& oĩs ſubſtitutio dr̃ ſecunda inſtitutio,ſm gl.& omnes in rub.ff.de uulg.& pup.

Quibus concluſionibus ſtantibus, patet ꝙ filij & hæredes Georgij fratris ultimo gradu uocati dñr ſubſtituti Georgio primogenito filio teſtatoris nouiſſimè defuncto ſine liberis: & cum in eius perſona purificata ſit conditio ſubſtitutionis, quia deceſſit ſine liberis, concludendum reſtat, quod ſit locus ſubſtitutionis, qua uocantur filij Georgij fratris, l. ſi in perſonam,C. de fideicom. cum uulgatiſſimis concordan. Nec obſtat. ꝙ filij Georgij fratris ſint in ultimo gradu
8 poſiti, † quia poſtquam oẽs ſubſtituti in prioribus gradibus præmortui ſunt,conſequitur ut omnes priores gradus deuenerint in cauſam caduci,d.l.unica, §.in primo, & §. ſequen. & ex hac reſponſione reſultat deciſio huius dubitationis: nam peremptis primis gradibus locus eſt ſequentibus, d.l. unica,§.pro ſecundo. & ſic excluſio Margaritæ & aliorum priorum ſubſtitutorũ, fuit incluſio filiorum dicti Georgij, ultimo uocatorum, qui remotis prioribus intrãt in eorum
9 locum uti ſubſtituti ipſi Georgio grauato.† Nam peremptis

prioribus gradibus, remanet hæreditas penes grauatum cũ
ſuo onere, reſtituenda ſequentibus ſubſtitutis. ita in ſubſti-
tutione fideicommiſſaria determinat Bart. quem Bald. An-
gel. Imola, & Pau. ibi ſequuntur, in l. quamdiu, la 3. ad fi. ff.
de acquiren. hæred. per text. in d. §. pro ſecundo. ubi caſus
clarus de hoc. & hanc deciſionem Barto. in ſubſtitutione
fideicommiſſaria approbat Do. Alexan. conſi. primo, col.
fina. lib. primo, dum reſpondet, quod in caſu ſuo non erat
fideicommiſſaria, & ſic quantum ad fideicommiſſariam
aperte approbat ſententiam Barto. quam etiam ſequuntur
communiter omnes. ut patet ex adductis per Socyn. conſil.
52. uti ueram, lib. primo, & Corn. conſil. 298. & ſeq. lib. 3. &
in terminis proprijs ita conſuluit Paul. de Caſt. conſi. 351.
preſens dubium, & Dec. conſi. 427. licet in caſu, per totum.
Quorum ſententia ueriſſima uidebitur, ſi adducta ſupra in
contrarium de medio ſummoueantur.

Non obſtat itaque prima ratio contraria, quòd conditio
defecerit, quia Margarita deceſſit cum liberis: quia ad iſtud
30 quod quæſtionem mouere uidetur, † reſpondetur dupliciter.
Primo reſpondit Dec. in d. conſi. 417. ad fi. quod filij
Georgij fratris non ſuccedunt teſtatori ex perſona Margaritæ,
nec aliorum ſubſtitutorum, ſed ex propria perſona; nec
ſubſtitutio qua ipſi uocantur, ſuſcipit uires ex præcedenti
gradu ſubſtitutionis, qua uocabatur Margarita, nec ex con-
ditione poſita in dicto præcedenti gradu, ſed ex conditione
poſita in gradu ſubſtitutionis Georgij grauati ſub condi-
tione, ſi ſine liberis, l. 3. §. fi. ubi Bal. & Aret. ff. de lib. & poſth.
& bene probatur per tertiam concluſionẽ ſupra deductam,
quia ipſi filij Georgij fratris non dicuntur ſubſtituti Mar-
garitæ præmortuæ, ſed Georgio grauato nouiſſimè de-
functo.

Secundo reſpondet Pau. de Caſtro in d. conſi. 351. quod
ſubſtitutio facta Margaritæ de perſona Georgij & filiorum,
31 per † uerbum, ſubſtituit, quod eſt commune, ut per Bartol.
32 in d. l. centurio, in pen. q. eſt compendioſa, † quæ continet
vulgarem, & fideicommiſſariam, ſecundum eundem in d.
l. Centurio, in 3. q. tertij membri, & cum non ſolum com-
prehendat fideicommiſſariam, per quam ipſa Margarita cẽ-
ſebatur grauata reſtituere hæreditatem ad eam pertinentẽ,
ſi ſine liberis decederet, ſed etiam uulgarem, per quam Mar-
garita nollet, uel non poſſet hæreditatem acceptare, l. cum
proponas, C. de hæredib. inſtit. & huic ſubſtitutioni uulgari
locus fuiſſet, quia Margarita prædefuncta non potuit acce-
ptare hęreditatem, bene ſequitur quòd quemadmodum ſi
Margarita uiueret & nollet, uel non poſſet acceptare hære-
ditatem, deuolueretur ad filios Georgij fratris, non obſtan-
te quod ipſa Margarita haberet filios, eodem modo deuo-
luitur hoc caſu, quo Margarita non poteſt, dato quod libe-
ros reliquerit in vulgari: nam certum eſt perempto præce-
denti gradu, locum eſſe ſequenti, d. l. 3. §. fina. & ibi Paul. &
Imo. ff. de lib. & poſth. & per hanc rationem, in terminis no-
ſtris proprijs determinat d. Steph. Bertran. vir magnæ do-
ctrinæ, & conſt. Doctor, conſi. 23. uiſo inſtrumento, li. 3,
per totum.

33 Non obſtat, † quod conſuluit Oldra. in d. conſi. 177. quia
procedit in ſubſtitutione pupillari, per quam ſuccedirur ipſi
pupillo, l. 2. ff. de uulg. & pup. & in iſtis terminis etiam loqui-
34 tur tex. in l. qui habebat, ff. eo. tit. † Secus in fideicommiſſa-
ria, per quam ſuccedirur ipſi teſtatori, d. §. cum filiæ. ita di-
ſtinguunt Dec. & d. Steph. in locis prçallegatis, & uerißimũ
puto. Ex quibus patet quod heres Georgij grauati tenetur
hęreditatem dicti quõdam Ioannis reſtituere liberis Geor-
gij fratris, detractis detrahendis de iure. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Liberorum appellatione comprehenduntur omnes deſcen-
dentes.*

2 *Fœminis excluſis pariter & ipſi deſcendentes excluſi rema-
nent.*

3 *Teſtator uocans liberos tantum maſculos, fauore agnationis
uidetur diſponere. & nu. 6.*

4 *Nepotes ex filia licèt deſcendant, non tamen proueniunt ex
auo materno.*

5 *Deſcendentes ex matre, non ſimpliciter, ſed ſecundum quid di-
cuntur ex genere matris.*

7 *Relatiuum, qui, iunctum uerbo futuri temporis importat con-
ditionem.*

8 *Conditio de ſuſcipiendo nomen honeſtum, non adimplens, repe-
titur in fideicommiſſo ſibi ea de cauſa relicto.*

9 *Fideicommiſſum non agnitum, an tranſmittatur ad heredes.*

10 *Filij poſiti ſub conditione, an & quando dicantur ſubſtituti.*

11 *Teſtatoris uoluntas non attenditur quando non tranſiuit in
diſpoſitionem.*

12 *Filij maſculi poſiti ſub conditione, cenſentur ſubſtituti, quan-
do agitur de conſeruanda agnatione teſtatoris non extranei.*

13 *Ex ſubſtitutione facta ultimo morienti, an inſtituti intelligan-
tur inuicem ſubſtituti. & nu. 15*

14 *Fideicommiſſum tacitũ, non inducitur ex alio tacito.*

16 *Heres extraneus præſumitur habere notitiam teſtamenti.*

17 *Exceptio, quæ obijci poterat defuncto, obſtat eius heredibus, &
ex eorum perſonis agentibus.*

18 *Exceptio repellit agentem, quem de euictione tenet actio.*

19 *Fideicommiſſum an ueniat in generali tranſactione.*

20 *Legitima non poteſt grauari, cum non comprehenditur in fi-
deicommiſſo.*

21 *Trebellianica detractio non poteſt filijs prohiberi.*

22 *Trebellianica, & legitima non poſſunt detrahi ab eodem, uno
& eodem tempore, ſecus diuerſo tempore, ut quando fideicom-
miſſum eſt conditionale.*

23 *Res prohibita alienari, an & quando præſcribantur.*

24 *Actio perſonalis tollitur 30. annis.*

25 *Principi reſeruata in ſignum ſupremæ poteſtatis, præſcribun-
tur per tempus, cuius initij memoria non exiſtat.*

26 *Præſcriptio longi temporis requirit titulum: ſecus autem lon-
giſſimi, quæ ex ſola negligentia non petentis currit.*

27 *Iure ſuo credens uti, non dicitur in mala fide.*

28 *Hæres uniuerſalis, an & quando teneatur releuare animam
defuncti, ut poßit, uel non præſcribere.*

RESPONSVM XII.

Qui ueritas eſt, me dirigat in ſemitam ueritatis.

PRo habenda reſolutione co-
nũ,
quæ proponũtur, plura examinãda ſunt. Primo,
utrum Magnificus D. Antonius actor iure agat
ex teſtamento, & uoluntate Vgonis: Secundo
utrum ex teſtamento Iafredi. Tertio poſito ꝙ fuerit uoca-
tus ex utriuſque voluntate, an ei obſtent exceptiones propo-
ſitę per d. Claudium, quæ in effectu ſunt quatuor. Prima, ꝙ
ipſe d. Antonius non nominatur Aymarius, prout ex forma
& tenore ſubſtitutionis factæ per d. Iafredum, requiritur.
Secunda ꝙ tranſactione inter Vmbertum, & Aymariũ ini-
ta remiſſum fuit ius fideicommiſſi. Tertio, ꝙ caſtra reſtitu-
tioni ſubiecta bona fide, titulo, & tempore immemorabili
fuerit pręſcripta. Quarto, ꝙ fideicommiſſo non obſtante
alienari potuerint ex cauſis & rationibus, de quibus in di-
cta tranſactione.

Ad primũ uidetur, ꝙ dictus d. Ant. iure agat ex teſtamen-
to Vgonis, & tanquàm ab eo uocatus & ſubſtitutus: nam
illa uerba, & exinde unum ex liberis ſucceſſoribus ma-
ſculis habiliorem, & d. Aymario ſubſtituto domino & hęre-
de procedente, comprehendunt etiam d. Antonium Ayma-
1 rij abnepotem, † cum appellatione liberorum omnes de-
ſcendentes contineantur, l. liberorum, ff. de uer. ſig. l. iuriſcõ-
ſultus, ff. de gradib. etiam quod ex Alexia proauia fœmina
deſcendant, c. nouit, ubi d. Ant. & poſt eum Dec. in 6. no. de
iud. & ita concludit Pau. de Ca. in l. 1. C. de cond. inſer. ubi
dicit ſe ita conſuluiſſe, & ꝙ cõprobat exemplo Domini no-
ſtri IESV CHRISTI, qui eſt generatis & procedẽs a ſtirpe Da-
uid, ut legitur in euangelio, Liber generationis, &c. & ita cõ-
ſuluit Io. de Imo. conſ. 63. poſt exhibitum. loquẽs in emphy-
teuſi conceſſa pro ſe & ſua generatione. Idem & conſuluit
Socy. conſ. 25. lib. 1. Com. conſi. 233. in hac, lib. 1. motus per
tex. in c. 1. de ſcilma.

In contrarium facit, quia vocantur ſolùm liberi maſculi
procedentes à dicto Aymario: ex quo datur intelligi, quod
excludantur fœminæ. Inſtit. de legitima agna. ſucceſ. §. cæ-
terum, & Inſtit. de hęred. quæ ab inteſt. §. item uetuſtas. do-
2 cet Bartol. in l. liberorum, ff. de verb. ſignifica. † excluſis aũt
fœminis

fœminis, etiam ex eis nati cenſentur excluſi, quaſi ex infecta radice prouenientes, l. ſi uiua matre, C. de bon. mater. qua ratione Nicol de Mai. Bal. Raph. Com. & Modet. in d. l. prima, C. de cond. inſert. tenent diſpoſitionem illius text. non habere locum, ſi dictum ſit, ſi deceſſerit ſine liberis maſculis, inferentes propterea quod emphyteuſi recepta pro ſe & deſcendentibus ſuis maſculis, non ſuccedunt nepotes ex filia, & ante eos idem tenet Specu. titulo de loca. §. nunc aliqua. verſic. 146. Bald. in auth. ſi quas minas, in fi. C. de ſacroſanct. eccl. & in l. ſed ſi hac, §. liberos, ff. de in ius voc. & Angel. in ea. l. §. qui manumittitur. & ita per hanc rationem in propoſito noſtro decidit Io. And. in addit. Spec. in titulo de Teſte, ſuper rubri. columna finali, ſequitur Matth. not. tertio. & Dom. Alex. conſilio 43. conſideratis, lib. tertio. & iſtam dicit eſſe communem Doctо. ſententiam Decius conſilio 239. primo non videtur, col. 2.

Nam cum ſolos liberos maſculos ſubſtituerat, fauore agnationis diſpoſuiſſe creditur ſecundum Ioan. And. in addit. Spec. tit. de ſucceſſ. ab inteſt. ſuper rubr. & cum nulla alia ratio aſſignari poſſit, habetur pro expreſſa, vt uoluit glo. in l. quamuis, C. de fideicommiſſ. non ergo uocati cenſentur cognati, ſeu deſcendentes ex fœminis, Inſtitut. de legitima agnat. ſucceſſ. in princip. & §. ſi plures, & tradit in propoſito Angel. conſilio 65. Martinus Ioannes de Florentia. Rapha. Fulgoſ. conſilio decimo octauo, Salamutia condidit teſtamentum. Præterea ſic uocantur maſculi uſque in infinitum ſucceſſores, procedentes à Domino Aymario hærede inſtituto ad excluſionem maſculorum hæredum & ſucceſſorũ dicti Domi. Aymarij ab alio procedentium, l. cum prætor, ff. de iudi. capit. nonne, de præſumpti. & conſequenter cenſentur excluſi ſucceſſores maſculi procedentes ex neptibus, & proneptibus, quia tales non procedunt ab Aymario. ad hoc enim vt ab ipſo Aymario procedere dicantur, oportet quod ab ipſo tamquàm à ſtipite deſcendant: alioquin ſi ex filia, vel filiæ nepote deſcendant, ab ipſo Aymario non procedunt, nec originem trahere dicuntur, l. iuriſconſultus; §. cognationis origo, ff. de grad. Hinc dicitur, quod qui naſcuntur, patris non matris familiam ſequuntur, Inſti. de leg. agn. ſucceſſ. §. 1.

4 Nec obſtat, quod nepotes ex filia & deinceps dicantur deſcendere ex auo proauoque materno, d. cap. nouit, cum ſimilibus. quia & ſi dicantur diſcendere ex ipſis, nõ tamen dicuntur prouenire ex ſtipite Aymarij proaui aſcendentiſque paterni, capit. fina. de conſanguinit. & affini. l. pronunciatio, §. familiæ, ff. de uerborum ſignific. Inſtit. de legitima agnat. ſucceſſ. in princip. dum enim teſtator ſubſtituit vnum ex liberis maſculis à uero ſubſtituto domino & hærede procedentem, intellexit de procedente ab Aymario ſubſtituto vti à ſtipite, quod non ſolum ſexus maſculinus demonſtrat, vt ſtatim ſubijciam. ſed etiam illud uerbum à uero, ut excluderet procedentes ab Aymario per lineam fœmininã, quaſi non vere & propriè, ſed improprié procedentes ab ipſo, ut voluit Felyn. dicto capit. nouit. columna prima poſt Bald. in

5 l. fina. C. de ſeru. fug. vbi dicit, quòd † deſcendentes ex matre, dicuntur ſecundum quid, & non ſimpliciter de genere matris. Secundo reſpondetur, quod licèt cognati dicantur procedere ab Aymario, non tamen dicuntur ab eo procedere per lineam maſculinam, quam ſolam conſiderauit teſtator ſubſtituendo ſolos maſculos procedentes ab ipſo Aymario. Primum, quod non dicantur procedere per lineam maſculinam, nemo negabit, & firmant Bald. Imola. Alexand. & Modet. in l. Gallus, §. nunc de lege Velleia. ff. de lib. & poſt. Bald. Angel. Paul. de Caſt. in l. ſed ſi hac, §. liberos, ff. de in ius uoca. Alexand. conſilio 43. lib. tertio, Dec. conſilio 319. præclariſſime Docto. Secundum, quod teſtator conſiderauerit ſolum lineam maſculinam, probatur ex his, quæ ſupra dicta ſunt.

6 † Nam quando uocantur ſoli maſculi deſcendentes, id fauore agnationis conſeruandæ factum putatur, ut probat Socin. in repet. l. cum auus char. 13. ff. de condi. & demonſtr. & conſilio 90. lib. primo, Dec. conſilio 270. Dominus Raymundus de Ciotis. & ita quæſtionem noſtram determinat Do. Guido Papæ deciſ. 133. ſed poſito. vbi dicit, quod donatio facta Gulielmo, & ſuis liberis maſculis, intelligitur ſolũ facta liberis deſcendentibus per lineam maſculinam, & deciſ. 353. teſtator, & deciſ. 612. pro latiori, & Curt. conſi. 81. rectè præſanis.

Sed fac etiam maſculos deſcendentes ex fœminis uocatos eſſe, quæritur ſi non ſuſceperint nomen Vgonis. uel Aymarij, utrum ad fideicommiſſum debeant admitti? Et paucis agendo reſpondeo, quòd non, quia ita demum uocari leguntur, ſi alterum ex prædictis nominibus aſſumpſe-

7 rint. † illud enim relatiuum, qui ſubſtituti debent nominari uel Vgo, uel Aymarius, iuncto uerbo futuri temporis, conditionem importat, l. Stichũ, qui meus erit, ff. de leg. 1. l. nuper, ff. de legat. 3.

8 † Qui autem conditioni de ſuſcipiendo honeſtum nomen non paret, ad fideicommiſſum non recipitur. ut eſt caſus in l. facta, §. ſi in danda, ff. ad Senat. Trebel. & l. hoc iure, §. fi. ff. de donat. Cum itaque d. Anto. non procedat uerè & propriè à d. Aymario, nec per lineam maſculinam: & ubi procederet, non tulerit, nec ferat nomen Vgonis & Aymarij, ut expreſſe fatetur, intrepidè reſpondeo eum ex teſtamento Vgonis non iure agere.

Videamus modo, an iure agat ex teſtamento Iaffredi? Et prius uideamus, utrum iure agat ex perſona Ioannis, ſecundo generi dominæ Aleſiæ ſubſtituti Vmberti primogenito ſine liberis maſculis decedenti. Si uerum ſit quod Vmbertus mortuus ſit ſine liberis, clarè conſtat conditionem ſubſtitut. extitiſſe, & conſequenter locum fuiſſe ſubſtitutioni in perſonam Ioannis, l. ex facto, §. fina. ff. ad Treb. l. filiusfam. §. cum quis, ff. de leg. primo. Et ideo quia non con-

9 ſtat quod Ioannes agnouerit fideicommiſſum, † quæritur an id tranſmiſſum fuerit ad hæredes & hæredum hæredes? & communis Doct. reſolutio eſt, quòd fideicommiſſum trãſmittatur ſiue fuerit à fideicommiſſario agnitum, ſiue non, per tex. in l. cogi, §. idem Mecianus. ibi, ſiue ipſi deſcenderẽt, ſiue alij in locum eorum ſucceſſerint. & l. poſtulante, ff. ad Treb. & ita concludunt glo. & Bar. in pen. q. & alij in l. cum filio, ff. de leg. primo, & hanc dicit eſſe cõem ſententiã Corn. conſi. 28. & præſentem, li. 4. ſequuntur plures alij, quos refert D. Iaſ. in d. l. cum filio. & ultra adducta per eum, idem conſuluit Bald. conſi. 288. lib. 1. & conſi. 319. matrimonium, li. 4. Lud. Rom. conſi. 17. uiſo puncto, Dominus Guido Papæ cõſil. 32. & conſi. 137. & conſi. 148. & ſic videtur quod d. Antonius hæres dicti Ioannis mediantibus perſonis d. Aymarij & alterius d. Antonij, l. fi. C. de hæred. inſtit. poſſit iure tranſmiſſionis agere ex teſtamento d. Iaffredi.

Sed quia in facto ponitur quod Vmbertus deceſſit cum liberis, uidelicet ſuperſtite Antonio eius filio, & quod Ioannes mortuus eſt ante Antonium, quo caſu ſubſtitutio effecta fuit caduca ſeu quaſi, in perſonam ipſius Ioãnis, l. unica, §. pro ſecundo, & §. ſin autem. C. de cadu. toll. dubitatũ utrum in perſona dicti Antonij locum ſubſtitutio habuerit, ita ꝙ ex perſona ipſius modernus d. Antonius iure agere poſſit?

10 Et uidetur quod non, † quia filij dicti Vmberti fuerunt duntaxat in cõditione poſiti, ad excluſionem ſubſtitutorum in ſequentibus gradibus: ergo non poſſunt dici ſubſtituti, quia conditio nihil ponit, l. ſi quis ſub conditione dandorum 10. ff. ſi quis omiſſa cauſa teſt. & ita per hanc rõnem concludit glo. in l. Lucius, ff. de hæred. inſti. cuius opinio eſt hodie canonizata & communiter à Doc. recepta. ut teſtatur d. Alex. in uariis conſiliis adductis per d. Iaſ. in l. prima. C. de pactis. Cur. conſi. 43. quia inquit Bald. & Soc. in conſi. 92. lib. 4. In contrarium, quod Antonius filius Vmberti in conditione poſitus fuerit ſubſtitutus ipſi Vmberto facit, quia dicta communis opinio gl. in d. l. Lucius, non procedit, quoties ex diſpoſitis in teſtamento ſumi poſſunt aliquæ cõiecturæ uoluntatis defuncti quod uoluerit filios in cõditione poſitos ſubſtituere eorum patri inſtituto, uel ſubſtituto, ſecundum Soc. in d. l. cum auus, car. pen. Corn. conſi. 146. lib. 2. at in caſu præſenti uidemur militare plures coniecturæ hmõdi uolũtatis.

Prima eſt quod teſtator ſolos filios maſculos in conditione poſuit, quod nulla alia ratione factum creditur, niſi ut bona conſeruarentur in familia grauati, ut tradit Ioannes And. in addit. Spec. in rubr. de teſtam. & in propoſito noſtro ita decidit d. Guido Papæ deciſ. 184. & ita nouiſſimè conſuluit Dec. conſi. 318. in cauſa actorum nobilium.

Secunda coniectura eſt, quia teſtator digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionum, ſemper ponendo maſculos in conditione: quo caſu creditur uocaſſe maſculos in conditione poſitos, ſecundum Petrum de Ancha. conſ. 77. contra Philippum. Quid igitur dicendum? Ambiguus eſt punctus iſte, ratio ambiguitatis reſultat ex uarietate opinionum. nam huiuſmodi duæ coniecturæ ab aliquibus recipiuntur, ut patet ex prædictis, ab aliquibus reijciuntur. Prima enim quod ideo ſoli maſculi poſiti in conditione uocati cenſeantur fauore conſeruandæ agnationis, reprobatur per Alexan. conſi. 24. attentis his, lib. quarto, & Socyn. conſi. 62. uiſo capitulo, lib. tertio. ubi teſtator dixerat quod

bona deuenerint de maſculis decedentibus ſine maſculis
tu alios maſculos, donec aliquis ſupereſſet, & tamen reſpō-
det maſculos in conditione poſitos non fuiſſe ſubſtitutos,
& idem conſuluit ipſe Socyn. conſi. 116. eo. lib. ubi reſpon-
det ad rationem conſeruandæ familiæ, quod procedit
grauato decedente ſine liberis maſculis. ſed ſi decedat ſu-
perſtitibus liberis maſculis, quo caſu deficit conditio ſubſti
11 tutionis, teſtator nihil diſpoſuit, † & ſi forſan uoluntas teſta
toris fuerit illa: quia tamen non tranſiuit in diſpoſitionem,
de ea non eſt curandum, l. quidam cuſilium, ff. de hæred. in-
ſtit. & ita iudicauit excelſa Curia Dalfinalis teſte d. Guido,
Papæ deciſ. 499. quod in caſu occurrenti probabile aduio-
dum uidetur. quia Doc. ſupra allegati, qui tenēt quod ideo
12 † maſculi ſoli in conditione poſiti cenſentur ſubſtituti, ſa-
uore conſeruandæ agnationis, loquuntur de agnatione te-
ſtatoris conſeruanda, non de agnatione ipſius grauati ex-
tranei, & diuerſæ agnationis, ut nos ad præſens loquimur.
Secunda etiā coniectura eſt communiter reprobata, ut fa
tetur Soc. in d. l. cum auus, & in d. conſi. 116 & conſi. 62. &
conſi. 104. eo. lib. Ex quibus patet, ꝙ opinio gl. in d. l. Lucius,
etiam ſtat quando ſoli maſculi ſunt poſiti in conditione, & ꝗ
quod teſtator ad plures ſubſtitutionū gradus fuerit digreſ-
ſus. ſuper quo puncto non inſiſto amplius, quia d. Antonius
Actor aſſerit ſe agere ex perſona Ioannis, & Aymarij eiuſdē
Ioannis filij. Idcirco uidendum, utrū ex perſona dicti Ayma
rij uenire poſſit ad huiuſmodi bona. & retenta opinione, ꝙ
ſubſtitutio facta Vmberto per ſuperexiſtentiam Antonij ip-
ſius Vmberti filij euanuerit, & quod ipſe Antonius filius nō
fuerit uocatus & ſubſtitutus ipſi Vmberto, tunc caſus clarus
eſt: quia etiam ſi Iaffredus teſtator uoluiſſet grauare Anto-
nium onere fideicommiſſi, non tamen potuiſſet, per regulā,
quod qui non honoratur, non grauatur, l. ab eo, C. de fideic.
l. ſi ſic, ff. de leg. 3. Sed ſi teneamus opinionem contrariam,
quòd Antonius fuerit honoratus & ſubſtitutus Vmberto,
dubitari poſſet, quia teſtator uoluit quòd de Vmberto dece
dente ſine liberis maſculis, bona peruenirent in ſecundum
genitum dictæ Aleſiæ maſculum, & ſic de ſecundo ad ter-
tium, & ſucceſſiuè, & ultimo morienti ſine liberis maſculis
ſubſtituit primogenitum maſculum Beatriſiæ. Quo caſu
uidetur omnes maſculos inter ſeſe inuicem ſubſtituiſſe, per
text. in l. Titia Seio. §. Seia libertis, ff. de lega. 2. ut tradit d.
Alexan. in l. pater impuberis, ff. de vulg. & pup. & in l. pater
filiam. ff. ad leg. Falcid. Sed tamen adhuc intrepidè reſpon-
deo, quod Aymarius filius Ioannis non poteſt uideri ſubſti-
13 tutus Antonio filio Vmberti, quia illa cōcluſio, † quod ubi
ſubſtitutio eſt facta ultimo morienti, inuicem intelligantur
ſubſtituti, procedit reſpectu eorum, qui leguntur poſiti in
diſpoſitione, non autem reſpectu eorum, qui ſunt ſolum po
ſiti in conditione, ut firmat Soc. in l. hæredes mei, §. cum ita,
colum. 2. ff. ad Treb. poſt Io. de Imola in l. centurio, ff. de uul
ga. & pup. & in ca. Raynutius, in materia compendioſæ,
14 de teſta. † Nec ex tacito fideicommiſſo, inducitur aliud ta-
citum, contra tex. in l. ſeruum filij, ubi Bar. ff. de leg. 1. non. n.
multiplicandæ ſunt tacitæ diſpoſitiones, l. Scriptonius At-
15 talo, ubi glo. de leg. 1. † Accedit, quod ita demum uideāntur
tacitè inter ſe uocati, ſi ſubſtitutio ſit facta ultimo morienti
in tota hæreditate, ita loquitur tex. in d. l. Seia libertis. ſecus
ſi facta ſit ultimo morienti ſine liberis ſimpliciter ſecundū
Bar. in l. uel ſingulis, ff. de uulg. & pup. & Pau. de Caſt. in d.
l. pater impuberis, & Soc. in d. §. hæredes mei, colum. 2. uer.
quartus caſus, in caſu autem noſtro liberi dicti Vmberti, &
liberi dicti Ioannis, fuerunt in conditione poſiti duntaxat,
cum Vmbertus fuerit grauatus reſtituere hæreditatem Ioan
ni ſecundogenito ſi ſine liberis maſculis, & ſimiliter Ioānes
fuit grauatus ſub eadem conditione reſtituere hęreditatem
tertiogenito, & ſic ſucceſſiue, & ultimo morienti ſine liberis
maſculis fuit ſubſtitutus ſimpliciter & indeterminatè pri-
mogenitus Beatriſiæ. ergo &c.
Sed ponamus quod Ioannes, uel Aymarius fuerunt ſub-
ſtituti Vmberto & Antonio eius filio: quia tamen conſtat
dictos Ioannem & Aymarium fuiſſe hæredes dicti quōdam
Vmberti qui ſuper caſtris, de quibus agitur, tranſegit cum
domino Aymario de Claramonte marito dominæ Ludo-
uicæ filiæ dicti Iaffredi, dubitatur an exceptio dictæ tranſa-
ctionis obſtet domino Antonio moderno agenti? & certū
eſt quod talis tranſactio expreſſè facta ſuper fideicommiſſo
obſtaret ipſi Vmberto, cum ſit facta uiſis & inſpectis uerbis
teſtamenti dicti Iaffredi, ut ex tenore tranſactionis apparet,
l. de his, C. de tranſactio. l. fideicommiſſo, & l. prima, C. eo.
16 maximè † cum Vmbertus nō eſſet ſuus hæres, quo caſu præ-
ſumitur habere ſcientiam teſtamenti, etiam ſi non exprime
retur, ut per Bartol. in l. qui Romæ, §. duo fratres, in 3. q. ff. de
17 verbo. obliga. † Vnde cum ipſi Vmberto obſtet tranſactio-
nis exceptio, etiam obſtare debet Ioanni & Aymario eius
hæredibus, & conſequenter ipſi Antonio agenti ex perſona
dictorum dñorum Ioannis. & Aymarij, l. ex qua perſona, ff.
de reg. iur. l. cum à matre, C. de rei uend. & probatur in d. §.
duo fratres, ubi glo. Bartol. & alij omnes indifferenter ita cō
cludunt. Accedat quod d. Vmbertus ceſſit & remiſit omnia
iura, omneſq; actiones ſibi competentes in dictis caſtris,
promiſitque per ſe & hæredes ſuos non contrafacere, dice-
re, uel uenire, obligando omnia ſua hæredum & ſucceſſorū
ſuorum bona pro obſeruatione conuentorum. quibus ſtan
18 tibus eiſdem hæredibus obſtat exceptio pacti, † & quem de
euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio, l.
uendicantem, ff. de euictionibus, l. fina. C. eod. docet glo. &
19 Bar. d. l. duo fratres. † Nam ſi alia ratione quàm ex expreſſa
remiſſione fideicommiſſi, de qua nos loquimur, d. Vmber-
tus promiſiſſet non contrauenire contractui diuiſionis uel
alteri contractui aliqua ratione, uel cauſa ſibi competenti
ex teſtamento Iaffredi, cenſeretur remiſiſſe ius fideicommiſ
ſi, ſibiq; & hæredibus ſuis agentibus obſtaret exceptio pacti
ſecundum Bar. & alios in d. §. duo fratres, in 4. q. prin. Si pro-
mittenti nihil aduerſus contractum diuiſionis uel tranſa-
ctionis facturum, aliqua ratione, uel cauſa quæ dici uel ex-
cogitari poſſit de iure uel de facto, non ſpecificādo cauſam
fideicommiſſi, obſtat exceptio tranſactionis, ut concludit
Ioan. And. in addit. Spec. tit. de teſt. §. in primis, uerſ. quid ſi,
duobus. quem ſequitur d. Alexan. in dicto §. duo fratres, co-
lum. 12. quanto magis obſtabit expreſſe promittenti per ſe
ac hæredes nihil aduerſus tranſactionem facturum occaſio
ne ipſius fideicommiſſi; quanto etiam magis obſtabit ex-
preſſè tranſigentibus ſuper fideicommiſſo. nihil igitur pro-
poni poteſt, quin d. Anto. actor, uel hæres mediatus dicti
Vmberti poſſit impugnare factum ſui autoris, d. l. ex qua
perſona. Ex his apparet quòd exceptio tranſactionis oppoſi-
ta per d. Claudium fuit & eſt recipienda.
Videamus modo, an obſtet alia exceptio, quòd dicto d.
Claudio competit retentio occaſione legitimæ & Trebel-
lianicæ debitæ dominæ Ludouicæ filiæ & hæredi dicti Iaſ-
fredi, quarum uigore dictus d. Vmbertus ceſſit & remiſit di
cta caſtra prædicto d. Aymario de Claramonte marito & hę
redi dictæ dominæ Ludouicæ ex perſona communis filij, &
20 etiam ſuper hoc nulla cadit haſitatio, † quia domina Lu-
douica filia grauari non potuit in legitima, l. quoniam in
prioribus, l. omnimodo, C. de inoffic. teſtam. & ideo in fi-
deicommiſſo non comprehenditur legitima filiæ grauatæ,
l. cohæredi, §. cum filiæ, ff. de uulg. & pup. & ſic quantum ad
21 legitimam res non habet dubium. † Non etiam quantum
ad Trebellianicam, quam Iaffredus pater detrahi non pro-
hibuit, imo prohibere non potuit filiæ, l. iubemus, C. ad Tre
bell. per quem text. ita concludunt ibi Bal. Pau. & Saly. quo-
rum opinio eſt communiter recepta, ut teſtatur D. Iaſ. in l.
Marcellus, ff. eo. tit. & Decius conſi. 81. ſatis nota, in 4. du-
bio, & conſi. 218. colum. prima, poſt Alexan. conſi. 5. circa
primum, lib. 3. & Raph. Com. conſi. 25. quorum ſententiam
ab obiectis plenè defendi in l. nemo poteſt. ff. de leg. primo.
22 Nec dicatur, † quod duæ quartæ detrahi non poſſunt ab eo
dem, quia uerum quando ueniunt detrahendæ eodem tem
pore, & ſic quando fideicommiſſum eſt purum quo caſu il-
lico poſt mortem teſtatoris ueniunt detrahendæ legitima
& Trebellianica. Secus ſi fideicommiſſum ſit conditiona-
le, quo caſu legitima uenit illico detrahenda, & Trebellia-
nica in euentum conditionis. text. in ca. Raynutius, de te-
ſtam. & in ca. ſi pater, eo. titu. lib. 6. & ita ibi concludunt cō-
muniter Cano. & ita etiam firmant Legiſtæ poſt glo. & Bar.
in l. Papinianus, §. meminiſſe, ff. de inoffic. teſtam. & in l.
quamquàm, C. ad leg. Falci. & in d. l. cohæredi, §. cum filiæ,
& alibi ſæpe. Sed exceptio reparationum, quæ in allegato
inſtrumento tranſactionis dicuntur aſcendere ad ſummam
30. millium Florenorum auri, pro quibus etiam fuerunt di
cta caſtra adiudicata Domino de Claramonte, iuridica eſt
& recipienda l. planè, ff. de pet. hæred. & l. in fundo, & utro-
bique Bar. ff. de rei uendic.
Vltimo dubitatur, an dicto d. Antonio obſtet exceptio
23 præſcriptionis, † ſi dixerint d. Vmbertum non potuiſſe alie
nare dicta Caſtra in præiudicium ſubſtitutorum, non uſ ꝙ
dñs de Claramonte uel ſui potuerint præſcribere per tex. in
l. fina. §. fina. C. communia de lega. ibi, nullo à detentato-
ribus obſtaculo oppo. nam res prohibitæ alienari non
præſcri-

præſcribuntur,ubi tex.cum glo. & ibi Bart. ff. de uſucap. ve-
rum hoc non obſtante , contrarium uerius eſſe reſpondeo ,
quia à die tranſactionis & ceſſionis uſque ad diem motæ li-
tis,decurſi ſunt anni centum & octo, ut ex dicto inſtrumēto
clarè paret. tanto autem tempore non ſolum præſcribuntur
24 actiones perſonales , † quæ 30.annis tolluntur omnes,l.oēs,
25 & l.ſicut,C.de pręſcr.30.uel 40.ann. † Sed etiam præſcribun
tur reſeruata Principibus in ſignum ſupremæ poteſtatis , ca.
ſuper quibuſdam,§.præterea,de verb.ſig.l.3.§.ductus aquæ ,
ff. de aqua quot. & æſtiua. & quod res ſubiectę reſtitutioni
præſcribantur ſpatio 30.ann.firmat Pau. de Caſt.in d.§.fi. &
reſpondet ad illum tex.quod procedit in præſcriptione lon-
gi temporis, & uerū dicit, quia clare Imperator ibi ſeipſum
declarat,dum dicit. nec uſucapio,nec logi temporis pręſcri
poo obſtat fideicommiſſario,uel legatario. Et ratio diuerſi-
26 tatis eſt in promptu,† quia in pręſcriptione longi temporis,
requiritur titulus.l.1.C.de præſcr.longi temp.l.nullo, C. de
rei vēdi. qui hoc caſu eſt nullus,cum lex ipſum titulū ibi an
nullat. Secus autem in præſcriptione longiſſimi temporis
quæ currit ex ſola negligentia non petentis, ut notatur in l.
ſi quis emptionis,§.1.& d.l.ſicut,& d.l.oēs,C.de pręſcrip.30.
uel 40.ann.ca.1.de præſcrip. lib.6. Et ita etiam conſulendo
concludit d.Ale.conſ.59.attentis uerbis , colum.3. lib.3. &
Socyn.conſi.251.quoniam in præſenti,col.pen. Corn.conſi.
38.placet,col.4.lib.1.& conſi.304.rem arduam , col.4.lib.3.
Nec dicatur quòd dominus Aymarius , qui tranſegit cum
d.Vmberto eſſet in mala fide, tum quia cauſæ propter quas
ſibi fuerunt ceſſa iura dictorum Caſtrorum,videlicet ratio-
ne legitimæ,& Trebellianicæ , & reparatione excuſant eum
27 à mala fide. † non enim dicitur in mala fide, qui credit ſe iu
re ſuo uti, l.apud antiquos . ibi , cogitatione domini poſſi-
det.C.de fur.& ibi not.Bar.& in l.ſi exiſtimas,ff.pro ſolu.ubi
28 etiam Bartol. tum quia † ſucceſſores dicti Aymarij,in quo
rum perſonis uerìſimile eſt inchoatam fuiſſe præſcriptionē
contra Antonium filium dicti Vmberti & Aymarium filiū
dicti Ioannis,& ſic fuerunt in bona fide, quia ipſi præſumun
tur ignoraſſe fideicommiſſum , reg. præſumitur.de reg.iur.
in 6.l.uerius,ff.de probat. & inchoando præſcriptionem lō-
giſſimi temporis in eorum perſonis potuerunt præſcribere,
ſecundū Dyn.in reg poſſeſſor,de reg.iur.lib.6. Aret.& Alex.
29 in l.Pomponius,§.cum quis , de acqui.poſſ. † Nec tunc ob-
ſtat quòd hæres uniuerſalis teneatur releuare animā defun-
cti, cum totū ius præſcriptionis fundetur in perſona ſucceſ-
ſorum bonæfidei,ſecundum D. Alex.conſi.110.uiſis, prope
fi.lib.1.& conſi.39.uiſis,colum.1.& conſi.134.in cauſa,ad fi.
li.2.Pau.de Caſt.conſi.292.uiſa,Corn.conſ.176. ad euiden-
tiam,lib.1.& conſi.138.uidetur,lib.2.& Ioan. de Imo.conſ.
44.in caſu præmiſſo,uer.circa ſecundum.& licet ſint qui ue
lint indiſtinctè ſucceſſorem uniuerſalem teneri releuare a-
nimam defuncti,& propterea præſcribere non poſſe, ut latè
per Felv.in ca.ſi diligenti,de præſcrip.id ſane intelligendum
eſt, quando defunctus fuiſſet in mora reſtituendi res , quas
poſtea ſucceſſores præſcripſerunt . Secus ſi numquàm fuit in
mora,quo caſu & ſi ſciret rem fore alienam: quia tamen nō
tenebatur ad huc reſtituere,nec erat in ulla mora ; non pōt
dici quod fuerit in culpa,uel mala fide,quam teneatur ſuc-
ceſſor redimere. At dominus Aymarius de Claramonte ve-
nientibus Vmberto & Antonio eius filio & hærede , iuſtè
poterat dicta caſtra retinere,quia aduerſus eos erat tutus ex
ceptione tranſactionis & pacti,ac ceſſionis in eum factæ. pu
rificata demum conditione ſubſtitutionis in perſonā Ioan
nis & Aymarij eius filij,non aderat dominus de Claramon
te amplius in rerum natura. ut cōſtat ex tenore teſtamētorū
in proceſſu exhibitorum, ſed in eius locum ſucceſſerant hæ
redes.qui propter ignorantiam non poſſunt dici malæfidei
poſſeſſores,ergo licitè præſcripſerunt ; nec tenentur releua-
re animam ſui auctoris,quæ non peccauit , ut patet ad ocu-
lum,ergo &c.

SVMMARIVM.

1 *Fœminis excluſis pariter ex eis deſcendentes excluduntur.*
2 *Filij in conditione poſiti an cenſeantur uocati , uide ſex conie-
ctur as pro affirmatiua,poſt nu. 16.*
3 *Conditio nihil ponit,niſi aliàs eſſet ſuperflua & nu. 51.*
4 *Voluntas teſtatoris ubi non tranſiuit in diſpoſitionem , non at
tenditur.*
5 *Fideicommiſſum inducitur tam ex coniectur ata mente teſtato
ris, quàm ex eiuſdem uerbis expreßis.*
6 *Teſtatoris uerba intelliguntur,ut non ſint fruſtratoria.*
7 *Grauatus reſtituere hæreditatem poſt eius mortem , intelligi-
tur ſi ſine liberis decedat, quando eſt de deſcendentibus, aliàs
ſecus.*
8 *Nepotes concepti poſt mortem patrui , ei non ſuccedunt ab in-
teſtato.*
9 *Dictio, non ſolum , eſt implicatiua eiuſdem uoluntatis & diſpo
nens quo ad omnes.*
10 *Aduerſatiua, ſed etiam, eſt repetitiua præcedentium qualita-
tum in ſequentibus.*
11 *Statutum uocans matrem non extantibus agnatis, habet non
ſolum uirtutem excluſiuam , ſed etiam incluſiuam agna-
torum.*
13 *Argumentum à ſtatutis ad ultimas uoluntates , eſt ualidiſſi-
mum .*
14 *Subſtitutio directa non defenditur ex tacita mente fidei-
commiſſ.*
15 *Doctoris opinionem æquam & bene fundatam contra commu
nem qui ſequendo,non peccat.*
16 *Iudices ſolent errare cum pluribus , quam ſanctè cum paucio-
ribus iudicare.*
17 *Bona conſeruantur in familia per maſculos , per fœminas au-
tem extinguuntur.*
Ideo uidetur maſculos poſitos in conditione fore uocatos.nu. 18
19 *Bona ſubiecta reſtitutioni in ære alieno computantur,& ex eis
non deducitur legitima .*
20 *Dos data matri an conuertatur in legitimam à nepte.*

RESPONSVM XIII.

Qui ueritas eſt, me dirigat in ſemitam ueritatis.

EX prænarrato themate duo re
ſultant
difficillima dubia: primum an d.Aymarius,qui
litem inſtituit , uel Ioannes eius pater, uocatus
ſit ex ſubſtitutione D. Hugonis his uerbis for-
mata. Et exinde unum ex liberis ſucceſſoribus maſculis ha
biliorem à uero ſubſtituto domino & hærede procedentem
caſtrorum & feudi prædictorum & ſucceſſoribus eorum uſ-
que in infinitum ſubſtituit . Secundum, an ſaltem uocatus
ſit ex ſubſtitutione Ianfredi his verbis concepta ſi uero dictū
Vmbertum decedere cōtingeret ſine hęrede.uel hęredibus
maſculis.eidem ſubſtituit ſecundumgenitum dictæ d. Ale
xiæ filiæ ſuæ , & ſic ſucceſſiuè pari modo & forma de uno fi-
lio ad alium filium, &c.

Ad primum uideretur prima conſideratione dicendum
d.Aymarium filium d.Ioannis,& ipſum Ioannē non eſſe uo
1 catos, † quia liberi maſculi tantum ſubſtituti leguntur : ubi
autem ſubſtituuntur ſolum liberi maſculi , non cenſentur
uocatæ fœminæ , ergo nec maſculi deſcendentes ex fœmi-
nis, l.ſi uiua matre,uerſ.in nepotibus , C. de bon. mat. & in
c.1.uerſ.hoc notandum. qui feu.da.poſſ.& c.1.§.filiæ,de ſuc
ceſ. feu. & ita per hanc rationem determinauit Ricar. Ma-
lumb. quem refert & ſequitur Ioan. And. in addit. Spec. in
rub.de reſt. & ita conſuluerunt Sal. Ant.de Butr. Pet. de For.
& Matheſ. vt ipſe Matheſ.refert not. 130. nota vnum du-
bium . & idem uoluit Pau.de Caſt.in l.Gallus, §.nunc de le
ge Velleia.colum.fina.ff.de lib.& poſthu.vbi ſequitur deciſ.
Ioan.And.in d.rubr. de reſt. & Spec.tit.de locat.§.nunc ali-
qua,uerſ.146.ubi Spec. determinat . quod recipiens rem in
emphyteuſim pro ſe & liberis maſculis , non cenſetur rece-
piſſe pro nepotibus maſculis ex filia natis.ſequitur D.Alex.
conſi.61.lib.1.ſequuntur Bal.Ang.& D. Alex. in l.ſed ſi hac,
§.liberos,ff.de in ius uoc.& Bald.in auth. ſi quas ruinas, C.
de ſacroſanct.eccleſ.Corn.conſ.124.ardua primo,colum.4.
lib.1.& conſi.146.in hac,colum.3.eod.lib, & conſil.246. ui-
detur,colum.1.eo.lib. & conſi.190. uoln.1. Et pro iſta parte
facit quod conſuluit Bal. conſi.40. quidam magnus, lib.3.
ubi uult quòd filiæ teſtatoris ſubſtitutæ fratri inſtituto ſi
ſine liberis maſculis deceſſerit , non excludantur mortuo
fratre ſuperſtite nepote maſculo ex filia , quia filia fratris
non facit deficere conditionem ſubſtitutionis, ergo nec ne
pos ex filia natus , argumen. l.ſi uiua matre , & dicto §.

& hoc notandum, & quia nepos ex filia procedit ex genere
fœminino, qui in ſubſtitutione non fuit appoſitus. ergo nec
nepos ipſe ex fœmina cenſebitur appoſitus, uel uocatus.
Reſolutio horũ quæſitorũ dependet ab uno difficillimo,
& quotidiano dubio, ſuper quo inter Doct. maximus eſt cõ-
2 flictus, † an filij maſculiq. Nob. D. Raymundi Gaufredi de
Caſtellana, in cõditione poſiti in ſubſtitutione his uerbis cõ
cepta, & ſi dictus Raymundus Gaufredus decederet ſine
hærede aut hæredibus maſculis, legitimè a ſuo corpore pro
creatis, uel procreandis, ſubſtituit eidem Reforiatũ in Ca-
ſtro de Sancto Iuliano, & Honoratũ in caſtro de Ragulia: Si
vero dicti Reforiatus & Honoratus, & ſui hæredes maſculi
non uiuerent, ſubſtituit vnum nepotem dictæ Nob. Sibillæ,
& inde ſucceſſiuè, & in ſubſtitutione facta dicto Reforiato
coniunctur, &c. cenſeantur ſubſtituti ipſi Raymundo.

Et prima conſideratione uideretur reſpondendum quòd
non intelligantur ſubſtituti, quia cõis Doct. ſententia eſt, ꝙ
poſiti in conditione non cenſeantur vocati, eo quia condi-
tio nihil ponit, l. qui ſub conditione dandorum 10. ff. ſi quis
omiſ cau. teſta. & multa ſunt iura, quæ cõem ſententiã pro-
bare uidentur. Primo per tex. in l. ſi ita quis hæres inſti. ff. de
hæred. inſtit. vbi his verbis conditionalibus, ſi legitimus hæ-
res non erit, Titius hæres eſto, non cenſetur legitimus hæres
inſtitutus. Secundo per tex. in l. poteſt. cum l. ſeq. ff. de uulg.
& pup. Tertiò per tex. in l. 1. C. de pact. Quarto per tex. in
l. ex facto, §. ex facto, ff. ad Trebel. & per tex. in l. filiusfam.
§. cum quis, ff. de leg. 1. cum ſimil. & fuit originalis opinio
glo. in l. Lucius, ff. de hæred. inſti. quam dicit eſſe cõem Ioã.
de Imola in d. §. cum quis, & d. Ale. in ſeptem conſil. relatis
per d. Iaſ. in d. l. 1. & Soc. in l. cum auus, in ultima car. ff. de
condi. & demon. & conſi. 93. lib. 4. & Cur. Sen. conſi. 43. quia
inquit Bald. per totum. quę cõis opinio procedere uidetur
etiam ꝙ ſoli maſculi fuerint in cõditione poſiti, ſecundum
3 d. Alex. conſi. 24. attentis his, lib. 3. † Nam ratio huius cõis
ſententię, ꝙ conditio nihil ponat, videtur ſtare etiam hoc
caſu, nec aliquid facere: ut ſi dicat quod ideo maſculi ſunt
poſiti in conditione, vt bona conſeruarentur in familia:
quo caſu licèt conditio nihil ponat ex vi verborũ, tamen po
nit ex ui rationis. quia ad iſtud reſpondet Socyn. conſi. 116.
colum. 4. lib. 3. quod teſtator cenſetur noluiſſe conſeruare
bona in ſubſtitutos de familia, ſi inſtitutus moreretur ſine fi
lijs maſculis: ſed ſi inſtitutus decederet cum filijs maſculis,
4 teſtator nõ legitur aliquid diſpoſuiſſe. † Et ideo quia volun-
tas teſtatoris hoc caſu non tranſiuit in diſpoſitionem, de ea
non eſt habẽda ratio, l. quidam cum filium, ff. de hære. inſti.
& ita in fortioribus terminis conſuluit idem Soc. conſi. 62.
viſo capitulo. eod. lib. quę opinio etiam procedere videtur,
ꝙ teſtator ad plures ſubſtitutionum gradus fuerit digreſſus,
prout conſuluerunt Oldr. Ang. Ioan. de Ana. Raph. & Do.
Alex. & Bened. Capra d. conſ. 116. col. fin. reiecta ſententia
Pet. de Ancha. conſi. 77. contra Philipp. Imo hęc cõis opinio
videtur recepta etiam eo caſu, quo filij in conditione poſiti
expreſſe ſunt grauati ſecũdum Ricard. Malumb. Ray. Imo.
d. Ale. & Iaſ. in l. cẽturio, ff. de vulg. & pup. reprobata opinio-
ne Bar. quam D. Iaſ. ibi dicit cõiter damnari, & idem dixit
Iaſ. in d. l. 1. C. de pac. & d. Alex. in uarijs conſilijs, maximè
conſi. 185. viſo tit. lib. 2. & contra Bar. conſuluit Collegium
Papienſe, ut patet conſ. inſerto inter conſilia Cur. Senioris,
conſi. 46. & idem tenuit idem Curtius conſi. 64. col. 6. & ſeq.
& Socyn. d. conſi. 116. & d. conſ. 33. li. 4. quia ex eo quod teſta
tor grauauerat filios in conditione poſitos, non propterea ſe
quitur neceſſariò ꝙ eos voluerit ſubſtituere, l. hęreditas ad
Statium. ff. de hęred. inſti. ſed prędictis non attentis in occur
renti caſu. contrariam ſententiam veriorem puto, quia ex
pluribus coniecturis ex diſpoſitis in teſtamento reſultanti-
bus, ſatis apparet ꝙ teſtator voluit filios Raymũdi in condi
tione poſitos ipſi Raymũdo ſubſtituere. vbi autem aliqua ſu
beſt coniectura mentis defuncti à prædicta communi ſen-
tentia, utpote rigoroſa & aliena à veroſimili intentione te-
ſtantium, conſentiunt Doc. cõiter diſcedendum eſſe, teſte
Socy. in l. cum auus, in ultimis uerbis. ff. de condi. & demon
5 ſtra. & Com. conſi. 146. in hac, col. 4. lib. 2. † ita enim ex con-
iecturata mente inducitur fideicommiſſum, ſicut ex verbis
expreſſis, l. cum proponeretur, ff. de leg. 2. & l. cum virum, C.
de fideicom. Et quo facilius infraſcriptæ coniecturæ reci-
piantur, libet demonſtrare opinionem gl. in d. l. Lucius, cõ-
muniter receptam eſſe periculoſam, & à uoluntatibus teſtã-
tium longè remotam, à pluribusq; ex noſtris eruditiſſimis
& peritiſſimis Doct. damnatam: contra quã urgent manife
ſtæ rationes, & apertiſſima iura. & primò, quod filij in con-
ditione poſiti cenſeantur ſubſtituti contra communem ad-
ducitur talis ratio: teſtator non extantibus liberis in condi
tione poſitis uocauit ſubſtitutum ad excluſionem quorum-
cumque, ergo a fortiori cenſetur uocaſſe ipſos liberos, qui
nati excludunt ipſum ſubſtitutum, arg. l. de acceſſionibus.
6 ff. de ꝑpet. & temp. action. Secũdo adducit alia rõ: † uerba
teſtatoris ita ſunt intelligenda, ut non ſint fruſtratoria, l. ſi
quando, ff. de leg. 1. cap. ſi Papa, de priuileg. lib. 6. intelligen
do autem illa uerba conditionalia, ſi ſine filijs maſculis, fuiſ
ſe appoſita ad excluſionem ſubſtitutorum duntaxat, eſſent
inutiliter & ſuperfluè adiecta, quia etiam illis non additis
exiſtentia filiorum excludebat ſubſtitutos, l. cum acutiſſimi,
C. de fideicom. & d. l. cum auus, ff. de condi. & demon. Non
obſtat ſi dicatur, ut aliàs diſputando dicebam, quod iſta ra
tio retorquetur: quia ſi tacitè hæc conditio ſubintelligere-
tur, ergo expreſſa nihil debet operari, l. non rectè, C. de fidei-
com. l. 3. ff. de leg. Quia reſpondetur, quod talis conditio ta-
citè ineſt ex uoluntate, non ea neceſſitate, cum teſtator poſ-
ſit contrarium ſtatuere, ergo expreſſa debet aliquid operari,
l. ſi ita, §. illi ſi uolet, ff. de leg. 1. l. ſi Titio, in fi. ff. quando dies
leg. ced. traditur per Bar. in d. l. 3. non poteſt autem alium ef
fectum operari, tuſi operetur quòd filij in conditione poſiti
cenſeantur uocati, ergo &c. Merito dicebat Sal. quem non-
nulli ſequuntur, quòd communis opinio procedit, quando
grauatus ſub conditione, ſi deceſſerit ſine filijs, non eſt de de
7 ſcendentibus: † quia tunc non ſubintelligitur hæc tacita cõ
ditio, ſecus ſi grauatus ſit de deſcendentibus, quia tunc ſub-
intelligitur ipſa conditio, ſi ſine liberis, d. l. cum auus, &
d. l. cum acutiſſimi. in caſu autem noſtro Raymundus gra-
uatus eſt de deſcendentibus, ergo &c. Tertio pro hac parte
videtur caſus in d. l. Lucius, ibi, prudens teſtatoris conſilium
animaduerti debet qui nõ ſolum fratres hæredes, ſed etiam
eius liberos prætulit ſubſtitutis. & ſic ibi clarè probatur, ꝙ te
ſtator ponendo liberos in conditione, dicitur eos præferre
ſubſtitutis: ſi prætulit, ergo uocauit. Et licèt glo. & ſequaces
intelligant illum tex. ut uideatur liberos prætuliſſe ſubſtitu-
tis ab inteſtato, tamquàm proximiores hæredi grauato, &
non ex teſtamento: tamen iſta ſolutio mihi nunquam ue-
ra apparuit, quia ibi agit de ſucceſſione teſtatoris, qui libe-
ros in conditione poſuit. Quo ſtante neceſſario tex. ille ue-
nit intelligendus quod patruus teſtator protulerit nepotes
in conditione poſitos poſt eius mortem concipiendos ex te
8 ſtamento, non ab inteſtato. † Quia nepotes concepti poſt
mortem patrui, non poſſunt ab inteſtato ſuccedere ipſi pa-
truo, l. Titius, & l. ſeq. ff. de ſuis & leg. Et ſi inſtetur, quod ille
tex. debet intelligi de liberis natis & cõceptis ante mortem
patrui teſtatoris. Reſpondebo, quod hæc intelligentia eſt
merè diuinatio, & contra generalitatem imo cõtra ſenſum
illorum uerborum, ſi tempore mortis filios non habebit,
quæ recipiendos quandoque includunt, c. Raynutius, de te-
ſtamentis, ca. ſi pater, eo. tit. & l. precibus, C. de impub. & alijs
ſubſt. Prætereà cum in tex. illo dicatur teſtatorem prætuliſſe
non ſolùm fratrem, ſed eius liberos in conditione poſitos,
ſatis apertè colligitur quod ſicut ex teſtamento prętulit fra-
trem ſubſtitutis, ita ex teſtamento prætulit fratris liberos:
9 tum † quia dictio, non ſolùm, implicat eamdem uolunta-
tem & diſpoſitionem quo ad omnia, l. cum non ſolùm, C.
10 de bonis quæ liber. tum † quia illa aduerſatiua, ſed etiam,
repetit qualitates præcedentes in ſequentibus, ſecundũ Bal.
in l. omnes populi, colum. 15. ff. de iuſt. & iure. Ex iſtis appa-
ret, quod ſuſtentabilis eſt hæc opinio contra communem.
& hanc tenuerunt quàmplurimi excellentiſſ. Interpretes,
inter quos fuerunt Oldr. Bal. Salv. Raph. Com. Pau. de Caſt.
Andr. Sic. & alij plures, quos refert Curt. d. conſi. 45. & ſequẽ
ti, & contra communem conſuluit Collegium Florentiæ,
& contra communem reſponderunt Anto. de Prato ueteri,
Maria. Soc. & Ant. de Roſel. & quidã alij, quos refert Corn.
in d. conſi. 146. col. 5. lib. 2. & hanc ſententiam contra com-
munem dicit eſſe magis æquam & magis conſonam uo-
luntati teſtatoris Ioan. de Imo. in d. l. Lucius, colum. 3. Et
propterea Pau. de Caſt. in d. l. cum acutiſſimi, teſtatur ſe ſæ-
pius recuſaſſe conſulere pro communi, quia ab æquitate &
uero iudicio deuiat, quod clarius & uerius apparebit, ſi fun
damenta adducta pro communi, friuola & non militantia
11 eſſe demonſtrauero. † Non obſtat itaque, quod conditio ni
hil ponat, quia uerum quando aliàs non eſſet ſuperflua: ſed
hic eſſet ſuperflua, ut in 2. fundamento contra cõem ſupra
deductum eſt. ergo ne ſit inutilis debet ponere. Nã ſi ita di-
xiſſet, nullis extantibus liberis ex d. Raymũdo ſubſtituo Re
fortiatũ, & Honoratũ, &c. ipſi liberi dicerent à teſtãre uocati
& per

& per fideic.ſubſtituri.l.fideicommiſſa.§.cũ eſſet,ff. de leg.3.
Quod firmant in ſimili Bar.& communiter Doct.in l.2.§.vi
12 dendum, ff. ad Tertul. vbi dicunt † quod ſtatutum uocans
matrem non extantibus agnatis,non ſolum habet virtutem
excluſiuam ſed etiam incluſiuam agnatorum vt aliquid o-
peretur. & licèt D.Alex.dicat aliud in conditione importa
ta per illos oblatiuos abſolutis iuxta l. a teſtatore, ff.de cõd.
& demonſtr.& denuo in l.euictis agris,ff.de uſu,aliud in cõ-
ditione importata per dictionem,ſi,non tamen aſſignat ali-
quam rationem diuerſitatis vnde erubeſcimus &c. l. illam,
C.de coll. Nec dicatur quod Bart. in d.§. uiden loquitur in
13 ſtatutis, † quia de ſtatutis,ad ultimas voluntates ualidiſſimũ
eſt arg.ſecundum Bar.in l.1.C.de his qui. ut indig. Præterea
tex.in d.§.cum eſſet,ſuper quo ſe fundant ibi Bar.& Doct.lo
quuntur in vltimis uoluntatibus,igitur &c,
Non obſtant iura ſupra pro communi allegata videlicet,
text.in d.l. ſi quis ita hæres,& in d. l poteſt, cum ſeq.quia iſta
iura loquuntur in ſubſtitutione directa vulgari, vel pupil-
14 lari, † quæ ex tacita mente defuncti non poteſt, ſecundum
Pan.de Caſt.in l pen.C.de impub.& ali. ſubſt.per tex. in l.iu-
bemus, C. de teſta.
Nos uero loquimur in fideicommiſſaria, quæ ex tacita
mente,& ex cõiecturis reſultat vt colligi poteſt,ex d.l.cũ pro
poneretur.ad tex.in d.l. 1.C.de pac. reſpondet ibi Dom. Iaſ.
quod nihil facit vt ex pluribus ipſe demonſtrat,quæ referre
non expedit,ad tex.in d.l.ex facto,§.ex facto. reſpondetur ꝙ
ille tex.non negat quod fiſcus non teneatur reſtituere hære-
ditatem liberis conceptis ante deportationem. ad text.in d.
§.cum quis.reſpondet Socin.in d.l.cum auus, col. antepen.
15 † ex quibus conſtat,quod communis opinio non habet hoc
loco fundamentum quo conſiſtat,merito à Doct.dicitur am
bigua.& periculoſa ac rigoroſa.vnde cum cõtraria ſit æqua,
& bene fundata non peccaret, qui a communi diſcederet, l.
16 in omnibus,vbi latè Dec.ff.de re iu.† ff.de quia iudices ſæpe
malut errare cum pluribus, ꝗ ſanctè iudicare cũ paucioril.
expedit demonſtrare,ex pluribus coniecturis teſtatorem uo
luiſſe filios in conditione poſitos ſubſtituere.
17 Prima voluntatis † coniectura elicitur ex eo quòd teſta-
tor in conditione poſuit ſolos filios maſculos, vt oſtenderet
mentis ſuæ eſſe quod bona conſeruarentur in familia, & a-
gnatione ſua, quæ per maſculos perpetuatur, per fœminas
vero extinguitur. Inſt.de leg.agn.ſucce.§.media autem iuris
prudentia,& l.pronunciatio,§. familiæ,ff.ad uerb. ſignific. &
bene facit,quod dixit Io.Andr.in add.Spec. ſuper rub.de te-
ſtam.& ita in propoſito determinat D. Gui.Papæ deciſ.184.
& Dec.conſi.318.in cauſa iſtorum nobilium.
Secunda coniectura reſultat ex eo, quod teſtator excluſit
ab eius hæreditate proprias filias donec etiam extarent ma-
ſculi deſcendentes ex eo, & eius liberis maſculis. ex hoc da-
tur intelligi quod voluit conſeruare bona in familia maſcu
18 lorum. † quæ ratio conſeruandi bona in familia, operatur
quod maſculi poſiti in conditione cenſeant̃ vocati vt tradi-
tur per Curt. conſi.76.Do. Ludouic.Rotarius,col.4. & Cor.
conſ.146.col.pen.
Tertia coniectura. quia poſt omnes filios, & filiorũ filios,
maſculos ſubſtituit liberos, maſculos filiarũ ſuarum, & eis
non extantibus proximiorem de familia.ergo à fortiori cre
dendum eſt,quod uoluerit etiam ſubſtituere filios maſcu-
los d. Ray.eius filij, argũm.l.ſi uiua matre. C. de bon.ma-
ter.ibi,deteriores eſſe nepotib.filij non ſinantur.
Quarta coniectura, quia ſubſtituit Ray. liberos Refor-
tiati, & Honorati, quos à dictis Caſtris uoluit excludi. per
liberos Ray. ſi extarent. ex hoc datur intelligi, quod mul-
to magis voluerit ſubſtituere liberos Ray. in conditio-
ne poſitos, ad excluſionem aliorum liberorum ſubſtituto-
rum, cum in hac parte conſtet filios Ray. fuiſſe prædile-
ctos,ar.l.Publius,§.Titia,ff.de cõd.& demõ.ibi, ut amplius,
ad ſubſtitutos quàm ad puerum peruenire.
Quinta coniectura, quia teſtator ad tot ſubſtitutionum
gradus fuit digreſſus,quo caſu filij in conditione poſiti cen-
ſentur uocati ſecundum Petr.de Anch.in d.conſ.77.& licèt
iſta coniectura.ſic ruditer & de per ſe ſumpta, non recipia-
tur à Doct.tamen iuncta cum alijs,multum operatur,vt per
Soc.in d.l.cum auus.in ult.car.
Sexta coniectura ſumitur ex eo, quod teſtator ſubſtituit
liberos Ray. in portionibus Refortiati, & Honorati pa-
truorum ſi decederent ſine liberis maſculis,ergo exiſtiman-
dum eſt quod multo magis voluerit eos ſubſtituere,in por-
tione eorum patris,eis optimo iure debita, l. ſcripto, C. vn.
lib. Confirmatur, quia teſtator poſuit liberos Ray. in
conditione, ad excluſionem patruorum à portione ipſius
Ray. ergo ſi ceit quod teſtator voluit portiones patruo-
rum peruenire ad liberos Ray. multo magis coniectu-
randum eſt,quod uoluerit etiam ad eoſdem liberos perue-
nire portionem patris, à qua excluſit patruos propter fauo-
rẽ ipſorum liberorum, argu.l.hæredes mei. § cum ita, ff.ad
Trebel.ibi,Papinianus inquit abſurdum ſibi uideri portio-
nem denegari nepoti, quem ſecum quis habere voluit. ſic
mihi abſurdum videtur denegari patris portionem, liberis
in conditione poſitis,quos aliis torum. i. portionem cohæ-
redum habere voluit,& ſi hos prædilexit in gradu remoto,
credendum eſt quod etiam prędilexerit in gradu proximio
ri,arg.l.pen.C.de imp.& alii.ſubſt. & iſta ratio mihi videtur
optimè concludere. Et licèt aliquæ ex prædictis coniecturis
non approbentur à pleriſque,ut una ſola ſufficiat, tamẽ quã
do coniunguntur plures ſimul, non reperiuntur reiectæ. nã
quæ non proſunt ſingula,multa iuuare ſolent, l.3.& l. tria o-
nera,ff.de excuſ.tut.& firmat in propoſito Com. in cõſ.226.
columna 4. lib. 4. ex quibus mihi videtur dicta Caſtra de
Sancto Iuliano, & de Raguſia iure fideicommiſſi pertinuiſ-
ſe,& ſpectaſſe ac pertinere,& ſpectare Bonifacio filio d.Ray.
& eius hæredibus, & conſequenter Catherinam Margaritã,
& Honorandam,non habere ius deducen.legitimam de di-
19 ctis Caſtris,† quia bona,quæ pater tenetur filio reſtituere,in
ære alieno computantur, l.iritum, C. ad l.Falcid. quod æs
alienum minuat legitimam,& prius deducendũ, cum legi-
tima ſit quota bonorum. l.Papi.§.4. ff.de inoffi.teſta.ex iſtis
apparet etiam an ſororibus domini de Sancto Iuliano con-
petat ius deducen.legitimam.de caſtro de Sparono.
Reliqua quæſita non proſequor, quia clariſſima ſunt.&
oportune,& iuridice reſoluta fuerunt per præſtantiſſ. D.Cõ-
ſultorem,qui materna lingua iuridice, & optimè reſoluit.
verum dubitari poterit an dos data Bargatæ per Dom. Ray.
eius patrem ſit imputan. Margaritæ nepti in legitimam.
Quæ dubitatio eſt profundiſſima, ſed quia ſtatuto prouin-
ciali habemus quæſtionem ſopitam, & determinatã, ꝙ de-
beat imputari,vt ſcripſi Reſp.lib.5.cap.6.& quia cum ſtatuto
prouinciali concordat communis opinio, vt teſtatur Dom.
Alex.conſi.24.viſis dubijs,lib.1.Barb. cõſ.40. illud aſſeram,
lib.2.& Deci.conſ.151. ſatis nota eſt quæſtio, non inſiſtam
ulterius. Laus Deo.

S V M M A R I V M.

1 Filij maſculi in conditione poſiti, cenſentur ſubſtituti, quando ex verbis teſtamenti, vel probabilibus coniecturis colligitur hanc eſſe mentem teſtatoris. & nu.4.

2 Conditio nihil ponit.

3 De teſtatoris uoluntate non curatur, quando non tranſiuit, in diſpoſitionem.

5 Teſtamenti pars per aliam declaratur.

6 Filij poſiti ſub conditione, quando ſunt uocati an cenſeantur inuicem ſubſtituti.

7 Subſtitutio in qua filij fuere ſubſtituti, an in ipſis filijs conſumatur, & quid de cognatis ſubſtitutis. & numero 11. 13. & ſequen.

8 Subſtitutio facta pluribus inſtitutis an dicatur facta ultimo morienti,ita ut ſubſtituti dicantur inuicem ſubſtituti,an uero pluralitas reſoluatur in ſuas ſingularitates.

9 Grauatus reſtituere, ſuam portionem hæreditatis, quo ad eum dicitur grauatus in tota hæreditate.

10 Filij tacite poſiti in diſpoſitione, puta poſiti ſunt in conditione exiſtenti, ſi ſunt vocati an cenſeantur inuicem ſubſtituti.

11 Liberorum appellatione plures continentur gradus, inter quos cadit ordinis prælatio.

14 Subſtitutio hæredum in conditione poſitorum, & expreſſe vocatorum, an conſumatur in primis hæredibus.

15 Dictio, ex, denotat cauſam immediatam.

16 Hæredis verbum non ſolum ad proximum, ſed etiam ad vlteriores refertur, etiam ſi ſingulariter proferatur.

17 Primo gradu vocatus magis à teſtatore dicitur dilectus, quam in cæteris gradibus ſubſtitutus.

18 Dictio, totum, nihil excludit.

16 Subſtitutio, agnatorum per nomen comprehenſiuum plurium graduũ, nunquam in primo gradu finitur, ſed unum in aliũ

tra vſit

tranſit gradatim.

30 *Teſtator uocando liberos, uel agnatos, uidetur uoluiſſe in familia conſeruare bona.*

31 *Teſtatoris uoluntas in fideicommiſſis tam tacita, quàm expreſſa ſeruatur.*

32 *Teſtator ſubſtituendo hæredes maſculos, dicitur ſubſtituiſſe ſolum liberos.*

33 *Teſtator ſubſtituendo maſculos, cenſetur habuiſſe affectionem ad familiam.*

35 *Fideicommiſſum inducitur ex ſola prohibitione alienationis extra familiam, ut in ea bona conſeruentur.*

36 *Statuens de nouo dicitur confirmare ea, quæ poteſt infirmare.*

RESPONSVM XIIII.

SVper tribus teſtamẽtis verſatur farrago totius noſtræ cõſultationis, ideo eam in tres partes partiendam duxi.

Prima, utrũ D. Petrus de Glandenis dictus de Falcone fuerit, & ſit ex teſtamento Ludouici eius p trui uocatus, & ſubſtitutus filio alterius Ludouici nouiſſime in pupillari ætate defuncto dicti teſtatoris abnepoti.

Secunda, utrum ex teſtamento Ioannis patrui magni dicti domini Petri.

Tertia, utrum ex teſtamento, domini Helioni cuiuſdam domini Petri aui paterni.

Circa Primum examinanda duo ſunt, uidelicet utrum ex illis uerbis, caſu quo no. Helionus decederet ſine liberis maſculis legitimis, & naturalib. ab eius corpore procreatis & ab alijs, ut ſupra dictum eſt, uolo quod mea hæreditas, & bona, deueniant ad Magn. Dom. Ixnardum de Glandenis. &c liberi maſculi dicti Helioni in conditione poſiti cenſeantur ſubſtituti.

Secundo poſito, quòd cenſeantur ſubſtituti eorũ patri Helioni utrum talis ſubſtitutio fuerit conſumpta in primis filijs, an uerò perduret ita, quod primo filij decedentes ſine liberis maſculis cenſeantur grauati reſtituere ſuperſtitibus, & ſucceſſiue nepotibus, & nepotes gradatim pronepotib. & pronepotes abnepotibus, & deinceps. Difficillima ſunt huiuſmodi dubia, ſuper quibus Doct. plurimum inſudant: ego

1 uero hos nodos paucis ſtudebo reſoluere. † Ad primũ videt prima conſideratione reſponden. liberos Helioni in condi-

2 tione poſitos non fuiſſe uocatos nec ſubſtitutos. † quia cõditio nihil ponit, l. quæ ſub conditione dandotum x. ff. de cõd. inſt. & ita tenet gloſ. uulg. in l. Lucius, ff. de hæred. inſtit. & eſt communis Doc. ſententia ut teſtatur d. Iaſ. in l. 1. C. de pac. & Soc. in l. cum auus, in ultima car. ff. de cond. & demonſtr. & conſi. 93. lib. 4. & Cur. conſil. 43. quia ut inquit Bald. per totũ. ubi plura conſilia, & uarias authoritates adducit. quã ꝯcluſionẽ uoluit Alex. procedere etiam quod filij maſculi tantũ ſint in conditione poſiti, & ipſe conſuluit conſil. 24. attentis his, lib. 3.

Nec obſtare uidetur ſi dicat̃ quod ſoli maſculi fuerunt in conditione poſiti, ut bona conſeruentur in familia. ergo licet conditio nihil ponat ex ui conditionis, uidetur tamen ponere ex ui rationis. quia ad iſtud reſpondet Soci. conſilio 116. col. 4. lib. 3. ꝙ teſtator cenſetur voluiſſe conſeruate bona in familia caſu, quo hr̃s grauatus decederet ſine maſculis: ſed ſi decederet cum maſculis, nihil legatur à teſtatore diſpoſitum, ideo & ſi uoluntas fuerit conſeruandi bona in

3 familia, etiam hoc caſu, † quia tamen non tranſiuit in diſpoſitionem, de tali uoluntate non eſt habenda ratio, l. quidam cum filium, ff. de hæred. inſtit. & ita etiam conſuluit Soc. conſil. 62. uiſo cap. eo. lib, & ita iudicauit Curia Delfinalis, ut teſtatur dominus Guido Papæ deciſ. 500. & uera eſt hæc communis opinio, etiã ꝙ teſtator digreſſus fuerit ad plures ſubſtitutionum gradus, ſecundum Old. Ang. Io. de Anan. Rap. d. Alex. & Bened. Capr. quos refert & ſequitur Soc. in d. conſil. 116. col. fin. reiecta ſententia Petri de Anch. conſil. 74. contra Philippum.

Verum prædictis non obſtantibus, in caſu occurrenti intrepide reſpondeo liberos maſculos Helioni in conditione

4 poſitos fuiſſe & eſſe uocatos & ſubſtitutos: † quia prædicta communis opinio limitatur, ut nõ procedat quando ex uerbis teſtamenti, uel ex probabilibus coniecturis colligitur mens teſtatoris ꝙ uoluerit filios in conditione poſitos honorare, ſeu ſubſtituere, ſecundum Soc. in d. l. cum auus, col. fin. & conſil. 146. col. antep. lib. 1.

His autem, ex tot, & tantis coniecturis, & ex ſerie uerborum apparet de clara mente teſtatoris, ut ſtatim demonſtrabo, quo fit ut fateri compellamur liberos maſculos fuiſſe uocatos.

Prima coniectura colligitur, ex eo, quòd ſoli maſculi fuerunt in conditione poſiti, quod nulla alia ratione factum creditur niſi ut bona remaneant inter maſculos, & ſic in agnatione conſeruarentur, ut probatur ex his, quæ tradũtur per Io. And. in add. Spec. ſuper tub. de teſtam. & hac ſola coniectura motus ita firmat d. Guido Papæ deciſ. 184. & idem tenet dominus Franc. Cur. in l. emancipata, C. qui admit. ubi dicit uidiſſe pro hac ſententia infinita conſilia præſtantiſſimorum, Doctorum totius Italiæ, & ita nouiſſime cõſuluit Deci. conſ. 308. in cauſa iſtorum nobilium.

Secunda coniectura, quia teſtator fauore filiorum maſculorum inſtitutorum & ſubſtituturum, & fauore liberorum in conditione poſitorum excluſit proprias filias ab hæreditate ſua, ex quo reſultat quod uoluit liberos maſculos uocare, & honorare: alioquin non eſſet uerum, ꝙ fauore ipſorum liberorum in cõditione poſitorum excluſiſſet proprias filias. ita per hanc rationem conſuluit Curt. conſi. 76. d. Ludouic. Roiarius, & Com. conſil. 146. in hac, col. pen. lib. 2.

Tertia coniectura, quia teſtator uoluit filias naſcituras dotari, &c. in quibus dotibus eas hæredes particulares inſtituit. ecce quòd ſi filiæ, quæ non fuerũt in conditione poſitæ, fuerunt expreſsè vocatæ & honoratæ in uera portione, magis profecto credendum eſt, quòd uoluerit honorare liberos maſculos in conditione poſitos ad excluſionem aliorũ maſculorum ſubſtitutorum: nam cum teſtator magis dilexerit liberos in conditione poſitos, quam alios maſculos ſubſtitutos, quos tamen magis dilexerit quàm ipſos filios, quos uoluit ab ipſis ſubſtitutis excludi, certè cogimur fateri quod magis uoluerit honorare ipſos liberos, arg. l. ſi uiua matre, C. de bon. mater.

Quarta coniectura elicitur ex eo, quòd teſtator digreſſus eſt ad plures gradus ſemper ponendo ſolos maſculos in cõditione, & ſemper ſubſtituendo aliquem maſculum de familia: hoc caſu liberi maſculi in conditione poſiti cenſentur ſubſtituti ſecundum Petrum de Anch. in d. conſ. 74. quæ coniectura recipitur eo caſu, quo ſequi poſſet abſurdum, ꝙ admitteretur ſubſtitutus extantibus aliquibus liberis maſculis in conditione poſitis, ſecũdum Soc. in d. l. cum auus, col. pen. & in d. conſil. 116. col. pen. prout ſequi poſſet in noſtro caſu, niſi dixerimus liberos maſculos in conditione poſitos, fuiſſe ſubſtitutos: nam ſi unus ex liberis maſculis in conditione poſitus, fuiſſet mortuus abſque liberis ſuperſtitibus alijs liberis maſculis eius fratribus, & ſubſtituto, quia uerba, ſine liberis maſculis, ueniunt reſoluenda in ſuas ſingularitates, l. falſa, §. fi. ff. de condit. & demonſtra. & uoluit Soci. poſt alios, in l. hæredes mei, §. cum ita, col. 13. ff. ad Treb. admitteret̃ ſubſtitutus, l. Lucius, §. Caio, ff. ad Treb. quod eſſet expreſsè contra mentem & uerba teſtatoris. ergo dicam ipſos liberos fuiſſe uocatos.

Quinta coniectura reſultat ex diſpoſitis in ſequentib. ſubſtitutionum gradibus, quibus uocantur expreſsè filij Ixnardi fratris ipſius teſtatoris: nam cum uocauerit liberos Ixnardi, à fortiori dicẽdum quod uoluerit uocare liberos Helioni filij ipſius teſtatoris poſitos in cõditione ad excluſionem Ixnardi, & filiorum, arg. l. Publius, §. Titia. ff. de cond. & de-

5 monſtr. † nam una pars teſtamenti recipit intelligẽtiam ab alia, l. qui filiabus, & l. ſi ſeruus plurium, §. fin. ff. de leg. 1. l. & utrum ff. de pet. hæred. Confirmatur huiuſmodi coniectura ex priori ſubſtitutionis gradu, quo expreſsè uocantur liberi maſculi Ioannis hæredis inſtituti. ex hoc etiam gradu datur intelligi quòd uoluit uocare liberos Helioni poſitos in conditione ſequentis gradus, quod ex illis uerbis & ab alijs, ut ſupra dictum eſt, uidetur apparere: nam cum habeant relationem ad præcedentia, quibus filij Ioannis fratris Helioni expreſsè ſubſtituuntur & ipſos ſine liberis maſculis ſubſt. Helionus, & ipſo Heliono ſine liberis maſculis ab ipſius corpore & ab alijs, ut ſupra dictum eſt decedente ſubſtituitur Ixnardus, &c. talis relatio habet incluſam diſpoſitionem relatam, l. aſſe toto, ff. de hæred. inſtitu. l. in ſumma, ff. de re iud. & eſt ſenſus, ut ſupra dictum eſt, ꝙ extãtibus liberis maſculis ipſos ſubſtituit prout ſupra fecerat de liberis Ioannis. Ex quibus concurro in ſententiam Clariſſ. & præſtantiſſ. iureconſulti Domini Laugerij, qui ex pluribus alijs hanc teſtatoris mentem apertiſſime demonſtrauit,

6 Sed quia præmiſſa concluſio, quòd liberi maſculi in conditione poſiti cenſeantur honorati & ſubſtituti, ſane intelligitur,

git, uidelicet ut cēſeant ſubſtituti eorū patri, & ſic Helioni,
ut probatur Soc. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, col. 1. & uult
Bart. & expreſſius Galliaula, in l. centurio, in ultima quæ. ter
tij mēbri, ff. de uulg. & pup. opus eſt iouestigare, an ipſi liberi
ſubſtituti Helioni patri cenſeantur hoc loco ſub ſimili con-
ditione inter ſe ſubſtituti, nec tranſiuit ad pronepotes, &
abnepotes, de quibus nos loquimur: aliàs coonſumpta fo-
ret ſubſtitutio in perſonas filiorum ipſius Helioni. iſte paſſus
arctus & periculoſus uidetur: nam quod liberi in infinitum
cenſeantur inter ſe ſubſtituti & uocati gradatim & ordine
ſucceſſiuo ex uerbis non colligitur, vnde uideretur ſubſtitu-
tio conſumpta in perſonas filiorum ipſius Helioni per ea,
quæ ſcribit Barto. in l. liberorum, colum. pen. ff. de verbo. ſi-
7 gnifi. ubi uult, † quod ſubſtitutio facta de filijs licèt appella-
tione filiorū contineantur nepotes, tamen ſi ſemel habuerit
effectum in filijs, non comprehenduntur eius nepotes, quia
iam conſumpſit effectum ſuum per text. in l. Gallus, §. idem
uidendum, ff. de liber. & poſth. at per hanc rationem reperio
idem conſuluiſſe Dom. Alex. in ſubſtitutione, qua fuerunt
ſubſtituti expreſsè liberi, ut intelligatur cōſumpta in primis
filijs, qui tempore mortis grauati reperti fuerunt in rerum
natura. ita Dom. Alex. conſi. 105. proſpectis, col. 2. lib. 1. & in
ſubſtitutione filiorum reſpondet Alexand. conſilio 11. col.
5. lib. tertio.

Sed iſtis non obſtantibus reſpondeo teſtatorem his verbis
duos feciſſe ſubſtitutionum gradus, vnum quo liberi Helio
ni patri ſubſtituūtur: alterum quo gradatim & ordine ſuc-
ceſſiuo grauantur, qui ſine liberis maſculis deceſſerint reſti
tuere hæreditatem liberis ſuperſtitibus. quotiens enim ſub-
ſtitutio ſit in tota hæreditate & ab ultimo, tunc grauari cen-
ſeantur inuicem ſubſtituti, quia non poſſet ultimus reſtitue-
re totam hæreditatem, niſi eſſet ſubſtitutus in portionibus
aliorum, l. Titia, §. Seia liberti s, ff. de lega. 2. in caſu præſenti
ſubſtituitur Innardus in tota hæreditate & ab ult. liberorum
Helioni. ergo ipſi liberi erunt inter ſe reciprocè ſubſtituti.
8 † quod autem ſubſtitutio ſit facta in tota hæreditate, proba-
tur ex contex. verborum ibi, omnia mea, hæreditas, & bona.
Quod ſit facta ab ultimo, probatur: quia huiuſmodi ſubſti-
tutio legitur facta decedentibus omnibus liberis maſculis
procreatis ex corpore Helioni, & ab alijs, & ſic poſt mortem
omnium in tota hæreditate. ergo cenſetur facta ab ultimo,
l. codicillis, ubi Bar. ita firmat, ff. de uſuf. leg. & l. qui duos, ff.
de reb. dub. ita concludit Paul. de Caſt. in l. pen. C. de impub.
& alijs ſubſtit. & conſi. 354. duo uidenda ſunt. ſequitur Do.
Alex. in l. ſi pater impuberes, & in l. uel ſingulis, ff. de uul. &
pupil. & Soci. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, colum. 3. & Do.
Steph. Bertran. conſil. ſtatim alleg.

Non obſtat, ſi dicatur quod communis opinio eſt contra
Paul. de Caſt. ut teſtatur Soc. in d. §. cum ita. ubi dicit Barto.
& alios communiter tenere quod ſubſtitutio facta poſt mor
tem plurium non cenſetur facta ab ultimo, & ad iura allega
ta per Paul. in d. l. codicillis, & d. l. qui duos, reſpondetur ut
per eos, & per Soc. conſi. 69. col. fin. lib. 3. quia reſpondetur quod
communis opinio procedit quando ſubſtitutio legitur fa
cta omnibus, ut ſi teſtator dixerit, omnibus deficientibus eis
ſubſtituo, uel poſt mortem ueſtram uolo quod totam hære-
ditatem me āreſtituatis, ut d. l. Lucius, §. Caio. ff. ad Trebel-
lian. & in l. fin. §. filium, ff. de leg. 2. & ratio de ſe patet, quia
cum appareat teſtatorem omnes grauaſſe ut ſonant illa uer
ba, eis ſubſtituo, uel uolo reddatis: illa pluralitas reſoluitur
in ſuas ſingularitates, d. l. falſa, §. fi. unde non poteſt inter
eos uideri facta reciproca ſubſtitutio, quæ præſupponit ulti-
mum duntaxat fuiſſe grauatum: ſecus ſi ſubſtitutio ſit facta
in tota hæreditate ſimpliciter poſt mortem omnium ſimpli
citer, non dirigendo uerba ad ipſos. poſt quorum omnium
mortem fit ſubſtitutio, nec aliquē eorū in genere. uel in ſpe
cie grauando: tunc ſubſtitutio facta omnibus deficientibus
in tota hæreditate, intelligitur facta ab ultimo, argu. l. qui
duos. ita declarat Dom. Alex. in l. pater filiam, §. fi. ff. ad leg.
Falc. & in d. l. ſi pater impuberes. & Socin. in d. §. cum ita. ubi
hoc uerum maximè putat. ſi perſona ſuperſtes ſit de liberis
teſtatoris, quæ præſumitur ueroſimiliter magis dilecta, iuxta
not. ibi per Bar. & alios. Vel communis opinio optimè pro-
cedit, quando ſubſtitutio fuit facta poſt mortem plurium in
hæreditate, uel bonis meis indefinita, quia nō poteſt neceſ-
ſario colligi coniectura, quod ſubſtitutio ſit facta ab ultimo,
9 cum illa indefinita uera ſit in portione unius, † qui quantū
ad eum dicitur grauatus in tota hæreditate ſibi relicta, l. Ti-
tius ex parte, ff. de leg. 3. & l. Lucius, iuncta gloſ. in uerbo, beſ
ſem, ff. de leg. 1. ubi not. Bald. Ang. & Imo. inferentes quòd ſi

grauetur qui deceſſerit ſine liberis reſtituere hæreditatem te
ſtatoris, intelligitur grauatus reſtituere ſuam portionem dū-
taxat: quia quantum ad eum dicitur hæreditas teſtatoris, &
in iſtis terminis conſului ſuperioribus diebus, etiam in iſtis
terminis reperiuntur uaria conſi. Doc. ſecus quando ſubſti-
tutio legitur facta in tota hæreditate poſt mortem omnium,
quia tunc neceſſario elicitur coniectura, quod uoluerit ſub-
ſtituere ab ultimo, qui non poteſt totum reſtituere niſi teſta
tori totum ad ipſum peruenire uoluerit.

• Non etiam obſtat ſi dicatur, quod liberi hoc caſu ſunt in
conditione politi, qui nunquam cenſentur inter ſe ſubſtitu-
ti ſecundum Imol. in l. centurio, ff. de uulg. & pup. & in c.
Rayn. in materia compendioſæ, ext. de teſtamentis. quos ſe-
quitur Soc. in d. § cum ita, col. 2. & d. conſil. 69. Quia reſpon-
detur, uerum in caſibus in quibus politi in conditione non
cenſentur uocati, quod eſt regulare, ut dictum fuit: ſecus in
caſibus, in quibus cenſentur uocati, ſeu ſubſtituti, ut in caſu
10 noſtro, ſecundum Soc. conſil. 124. lib. 3. † Ratio enim, quare
expreſsè politi in diſpoſitione cenſentur inuicem ſubſtituti,
militat etiam in tacitè poſitis in diſpoſitione, ut ſunt poſiti
in conditione, qui tacitè cenſentur poſiti in diſpoſitione, ut
probatum fuit ſupra. utroque enim caſu legitur ſubſtitutio
facta in toto & ab ultimo, ergo utroque caſu. idem iat. in l. à
Titio, ff. de uerb. oblig. l. illud. ff. ad leg. Aqui.
11 Non obſtat illud, quod ſupra adductum fuit, † quòd hu-
iuſmodi tacita ſubſtitutio fuerit conſumpta in filijs primi
gradus dicti Helioni eorum patris, ut dicit Alex. conſil. 105.
Quia iſtud in occurrenti caſu non puto de iure procedere
& contrarium conſuluit Ang. conſ. 38. quem refert & ſequi-
tur Corn. in l. fin. col. fin. C. de uerbo. ſignif. ubi allegat idem
12 tenere Raph. Cum. & Pau. de Caſt. † quia uerbum, liberos, eſt
collectiuum plurium graduum & perſonarū, inter quas ca
dit ordinis prelatio, quo caſu diſpoſitio recipit ordinem ſuc
ceſſiuum, ut ſic gradatim de uno ad alterum hæreditas per-
uenire debeat, l. cum ita, §. in fideicommiſ. ubi Bald. & l. pe-
to, §. fratre, ff. de leg. 2. & ita etiam cōſuluit dominus Steph.
Bert. conſi. 300. ad quæ dubia, uerſ. 5. lib. 3.

Non obſtat authoritas Bar. in d. l. liberorum, col. pen. quia
in caſu noſtro optimè facit pro intentione noſtra. inquit
enim Bar. quòd ſi in perſonas primorum effectus ſubſtitu-
tionis non conſumatur, tunc tranſit ad ulteriores, l. Lucius,
ff. de hær. inſt. ſed ſic eſt, quod ſubſtitutio liberorum, qui in
conditione poſiti leguntur, non poteſt conſumi in primis fi-
lijs Helioni eo quod teſtator de ulteriorib. fecit mentionē
dum dicit, ſi Helionus ſine liberis ex eius corpore procrea-
tis, & ab alijs ut ſupra dictum eſt. Ponderanda ſunt illa uer-
ba, & ab alijs. &c. quæ uocant procreatos ex corpore alio-
rum qui fuerant procreati ex corpore ipſius Helioni. ex quo
datur intelligi quod noluit effectum ſubſtitutionis ipſorū
13 liberorum conſumi in filijs primi gradus. † Et ex hoc colli-
gitur alia ſolutio ad contraria, ut procedant quando ſubſti-
tuuntur liberi ſimpliciter, ut tunc conſumatur ſubſtitutio in
primo effectu ſubſtitutionis, ſicut quando ſubſtituuntur co-
gnati ſimpliciter, l. ſi cognatis, ubi Senen. ff. de reb. dub. ſecus
quando uocantur liberi, & liberorum liberi, ut in caſu no-
ſtro: nam illa verba, & ab alijs, uocant etiam liberorum libe
ros, ut de ſe patet.

Excuſſa prima dubitatione, accedam ad ſecundam: an
D. Petrus poſſit dici uocatus ex teſtamēto Ioannis patrui ma
gni. ſuper huiuſmodi teſtamento Ioannis, non eſt hæſitandū,
utrum hæredes maſculi in conditione poſiti fuerint ſubſti-
tuti Helioni patri hæredi ſcripto, tum quia leguntur non
ſolum in conditione poſiti, ſed etiam expreſsè ſubſtituti ap-
paret, ut probant illa uerba, quos loco patris ſubſtituit, & ſub
ſtituere uoluit: tum quia ex rationibus, quibus in præceden-
ti dubio concluſum fuit liberos in conditione poſitos intel
ligi tacitè uocatos, eiſdem ferè rationibus dicendum quo-
que eſt liberos Helioni in conditione poſitos ſubſtitutos ui
14 deri. Id ergo ſolum uidendum eſt, an † ſubſtitutio hæredum
in conditione poſitorum & expreſsè ſubſtitutorum fuerit
conſumpta in perſonas primorum hæredum. an uero perſe-
ueret & facta ſit de hæredibus in hæredes maſculos progeni
tos de Glandinis de Falcone. Verba ſubſtitutionis ita prola
ta proponuntur, & ſi contigerit Helionum fratrem ſuū hære
dem inſtitutum mori abſque hærede, uel hæredibus maſcu
lis ex ſuo corpore procreatis, quos loco patris ſubſtituit. tūc
& eo caſu ſubſtituit filii hæredes, & ipſius hæredibus loco ip-
ſius, & ipſorum iure ſubſtitutionis, videlicet no. fratrem ſuū
Innardum de Glandinis; & ſi contigerit ipſum mori ſine hæ
redibus maſculis, tunc ſubſtituit filiam ſuam Apoloniam in
bonis

bonis & hæreditate ſuis maternis dictæ Ioannæ, & ſuos hæredes quoſcunque ex ſuo corpore procreatos. Et ſi contigerit dictam Apoloniam decedere abſque hærede,uel hæredibus ex ſuo corpore procreatis. tunc & eo caſu tam de omnibus eo iure,quod habetur in Caſtro de Rochetis, & de acquiſitis per eum,& ſuos parentes quoſcunque, tam de ipſa hæreditate & bonis maternis,quàm etiam de bonis omnib. ſubſtituit ſibi & ſupradictis hæredibus & ſubſtitutis loco ipſorū omnium propinquiorum ſui generis & progeniei de cognatione,nec non & conſanguinitate ipſius & ſuos hæredes procreatos ex ſuo corpore, & ſucceſſiuè alios deſcendentes in gradu conſanguinitatis & cognationis ſtantibus uerbis prædictis uideretur fortaſſe dicendū, quod ſubſtitutio facta Helioni,& hæredibus maſculis ex ſuo corpore procreatis,quos loco ipſius ſubſtituit, conſumpta fuerit in primis hæredibus,qui ut proponitur, deceſſerunt cum liberis,ex pluribus.

Primo ex his,quæ ſcribit D.Alex.in d.conſi. 105. qui propriè loquitur in hæredibus deſcendentibus ſubſtitutis, & dicit ſubſtitutionem extinctam in primis hæredibus.

Secundo,quia in caſu præſenti non leguntur ſubſtituti hæredes Dom.Helioni ſimpliciter,ſed hi,tantum,qui ex corpore ſuo,ideſt ipſius Helioni,ſunt procreati,quo caſu intelligūtur ſolùm ſubſtituti filij,& non nepotes , qui nō poſſunt dici

35 procreati ex corpore aui.illa enim † dictio,ex, denotat cauſam immediatam,l. 1. §.ex incendio,ff.de incen.rui.naufr.& quod uidetur probari in l.nā ciuiū.ff. de his,qui ſunt ſui uel alie.iu.& uult D.Alex.conſ.56.lib.5.Guido Papæ deciſ. 353. teſtator.Bart.conſ.133.licet.

Tertio,quia hæredes procreati ex corpore Domini Helioni loco patris fuerunt ſubſtituti ſimpliciter,nec grauati legūtur ſub conditione,ſi deceſſerit ſine liberis maſculis,ergo natis ex ipſis liberis debet ſubſtitutio euaneſcere, d. l. ex facto, §.fi.ad Trebel.

Sed præmiſſis non obſtantibus reſpondeo ſubſtitutionem non fuiſſe extinctam in primis , nec ſecundis hæredibus deſcendentibus ex dicto Domino Helioно,ſed tranſiuiſſe de gradu in gradum,& de uno præmoriēte ſine liberis ad alios proximiores ſuperſtites , & ad D. Petrum proximiorem Ludouico,& eius filio nouiſſimè in pupillari ætate defuncto, ex infraſcriptis .

Primo ex ui & proprietate huius uerbi, hæredibus , quos

36 loco patris ſubſtituit:† uerbum enim,hæres , non ſolùm ad proximum ſuum,ſed etiam ad ulteriores hæredes refertur, l.hæredis appellatio.ff.de uerb. ſignificat. quod ſi uerum eſt quando ſingulariter profertur,multo magis quando pluraliter.l.ſciendum.ff.eo.tit.

Secundò, quia in quarto gradu ſubſtitutionis poſtquam inuitatur Apolonia filia, ſucceſſiuè inuitantur hæredes quicunque ex ſuo corpore procreati.ſi quicunque,ergo tam ulteriores quàm primi . uniuerſalis enim eſt huiuſmodi oratio.l.quicunque,C.de ſer.fug.ex hoc datur intelligi,quod ſicut uoluit ſubſtituere ulteriores hæredes Apoloniæ uocatæ in defectum hæredum Helioni,multo magis uoluerit ſubſti

37 tuere ulteriores hæredes ipſi Helioni,† tum quia præſumuntur magis dilecti,cum ſint priori gradu uocati,l.Publius, ff. de cond.& demonſt. tum quia per hæredes maſculos Helioni conſeruatur agnatio , ad quam teſtator effectum habuit, ut & ſtatim ſubijciam,& non per hæredes Apoloniæ filiæ, l. pronunciatio,ff.de uerb.ſign.

Tertio , quia & ultimo gradu teſtator loco hæredū & ſubſtitutorum omnium uocat propinquiorem de familia.ecce quod non ſimpliciter loco hæredum,ſed addit, omnium,& ſic non tantum primorum hæredum, ſed etiam ulteriorum

38 omnium loco ſubſtituit proximiorem:† nam qui totum dicit, nihil excludit,l.à procuratore, C.mand.c.ſolitę, de maior.& obed.

39 Quarto,quoties teſtator ſubſtituit agnatos per nomen cōprehenſiuum plurium graduum,tunc nunquam ſubſtitutio finitur in primo gradu,ſed tranſit de uno gradu in alium.& tranſit gradatim,grauati de reſtituendo unus alijs,l. peto, §. fratre,ff.de leg. 2. exemplificat Soci. In terminis noſtris in l. Galius.§.quidam rectè, col.pen. verſ. quartus caſus, ff. de liber. & poſth. ubi dicit, ꝙ ſi frater inſtituat fratrem poſt mortem ſuam,& eius liberos, aut agnatos,cenſetur inuitaſſe gradatim nepotes,pronepotes.& deinceps,& eos grauaſſe de re

30 ſtituendo inuicem per fideicommiſſum.Moueor,† quia uidetur uocando liberos,uel agnatos, uoluiſſe conſeruare bona in familia. ex qua uolūtate reſultat tacitum fideicommiſſum,ut not. in l. cum ita,§.in fideicommiſſo, ff. de legat. 2.

31 nam in fideicōmiſſis ita ſeruanda eſt uoluntas tacita,quam expreſſa,l.cum res,& ibi not.D.Iaſ.ff.de leg. 1. facit tex. uulgaris in l.cum proponeretur, ff. de leg.2.cum ſimilibus. & ita conſuluit Petrus de Anch. conſ. 27. non ſeruato ordine, in ultimo dubio . ubi dicit teſtatorem , qui legauit duobus propinquioribus , cenſeri uoluiſſe legatum de primis duobus in ſecūdos, & de ſecundis digredi in tertios, & deinceps habita conſideratione rem legatam conſeruari in propinquioribus de domo.iſte eſt propriè caſus noſter , in quo

22 † teſtator ſubſtituit hæredes maſculos Helioni fratris ſui,nihil aliud cenſetur ſubſtituiſſe quàm liberos,l. ex facto,§.fin.

23 ff.ad Treb. † & ſubſtituendo maſculos cenſetur habuiſſe affectionem ad familiam ut uult Io. And.in additione Spec. in rub.de ſucce.ab inteſtat.uerſ.& eſt ſciendum. Quod ſi ita coniecturandum eſt , ubi teſtator ſubſtituit liberos maſculos poſt mortem fratris ſingulariter,quanto magis dicendū, quando ex alijs diſpoſitis clarè apparet, quod teſtator uoluit bona ſua conſeruari in ſua agnatione .

24 Nam hæc eſt uera & communis concluſio , † quòd ſubſtitutio facta per nomen collectiuum comprehenſiuum plurium graduum , & plurium perſonarum cenſetur gradatim & ordine ſucceſſiuo facta , ita quod cenſentur grauati primi de reſtituendo ſecundis & ſic ſucceſſiuè ſecundi tertijs,& ſic ſequentibus & deinceps, quando apparet de mente teſtatoris,quod eam fecit ſubſtitutionem, ut bona conſeruarentur in familia ipſius teſtatoris. ita concludit Rap.Cum.in d. §.in fideicommiſſo. ſequitur Soc.in d.l. ſi cognatis, col.8. & ſeq.de reb.dub.& conſ.73.capiēdo primum, col. 5.lib.4. ubi ita dicit procedere opinionem Pau. de Caſt.in d.§.quidam rectè. iſtud uoluit Bar.& communiter Doct.in l.qui Romæ,

25 §.cohæredes,ff.de uerb.oblig. dum dicit † quod ſi prohibita ſit alienatio extra familiam, ut bona conſeruentur in familia , inducetur ſimplex fideicommiſſum inter illos de familia.ſequitur Soc.conſ.43.lib.3.firmant Crot. ex Nouiſſimi in l.filiusf.§.diui.ff.de leg. 1.& Curt.conſ.40.cum in præſentiarum , col. pen. & fin. ita ergo dicendum in caſu occurrenti , ut inter deſcendentes Domini Helioni , & eis deſcendentibus inter alios de familia de Glandinis , ſit inductum fideicommiſſum de uno ſine maſculis decedente,uadat ad aliū: quia apparet expreſsè,quòd teſtator uoluit bona ſua conſeruari in agnatione ſua.illud patet,quia ut dixi ſubſtituit Helioni fratri & hæredi filio liberos maſculos, quod nulla alia ratione factum fuit niſi fauore agnationis, ſecundum Ioan. And.in loco præal.& Bal. in l.quod vero , ff. de leg. & conſi. 68.Martius Ioan.de Flore.& Sal.poſt Cyn.in l. 1. C. de adul: cum ſimilibus.etiam format Dec. conſ.270. D. Ray. d.Cur. col. 2.verſi.circa primum . Patet etiam, quia deficientib.hæredibus maſculis fratris ſubſtituit fratrem ſuum Lænardum , & poſt Lænardum ſubſtituit propinquiorem ſui generis , & progeniei de cognomine , & de conſanguinitate ipſius , & ſuos hæredes procreatos ex ſuo corpore , & ſucceſſiuè alios deſcendendo in gradu conſanguinitatis & cognationis , exceptis bonis de Rochetis , in quibus ſubſtituit Apoloniam, & cætera .

Ex his gradibus ſubſtitutionum,quibus ſemper uocantur illi:ex eo denique , quod poſt omnes gradus uoluit omnia bona deuenire , & deſcendere de propinquiori gradu conſanguinitatis , & cognationis,in propinquiorem,pluſquam manifeſto liquet eum uoluiſſe bona perpetuo remanere in familia,l.peto,§.fratre,ff.de leg. 2.l.fi. C.de verbor.ſignific.& l.hæredes mei,§.fin. ff.ad Treb. & hanc noſtram ſententiam comprobant Nouiſſimi Taurin. qui repetierunt d. §. quidā rectè,col.24.ver.ad unum aduerte.

Et hanc fuiſſe mentem teſtatoris non hæſito,nec hæſitare exiſtimo quempiam,qui uel mediocris ſit iudicij .

Non obſtant quæ ſupra in contrarium fuerunt adducta .

Et primo non obſtat , quod decidit Alex.in d.conſi.105. quia reſpondet Soc.in d.l. ſi cognatis . quod procedit quando ſimpliciter ſubſtituuntur liberi : ſecus ſi appareat quod ea ratione ſubſtituerit, vt bona conſeruentur in familia,prout in caſu noſtro,vt ex prædictis apparet .

Non obſtat ſecunda ratio,quòd fuerint ſubſtituti hęredes ex corpore ſuo procreati,& ſic filij tantum , & non nepotes, & minus pronepotes & abnepotes,ut per Alex. Bart. & alios prællegatos,quia loquuntur in dubio,& quando diſpoſitio ſecundum intentionem diſponentis conſiſtere poteſt eſſectum in ſolis filijs : aliàs illa verba , ex ſuo corpore procreatis,non impediunt quominus locum habeat in nepotibus, pronepotibus,& vlterioribus.ita docet Bart. in l.liberorum, colum.pen.ff.de uerb.ſigni. & in iſtis terminis etiam firmat Ang.in l.Lucius,per illum tex.ff.de hær.inſt.& Soc.conſ.17.

caſus,

caſus, ſuper quo, lib.4.in caſu autem noſtro ſubſtitutio hæredum ex ſuo corpore naſciturorũ, non poteſt effectum ex toto conſumare in filijs primis hæredibus,ut ex prædictis dignoſcitur. ergo ad ulteriores protrahi, neceſſe eſt.

Nec obſtat tertia ratio,quia ſtantibus præmiſſis quòd appellatione hæredum in hac ſubſtitutione omnes gradus hæredum maſculorum contineantur,iux.tex.in d.l.ſciendum. hæc ratio nihil ſeruit,quia ſi omnes vlteriores vocantur, ſatis implicita ineſt conditio, ſi primi deceſſerint cum liberis, quod ad ipſos naſcituros ſucceſſio deuoluatur, & ſic ſucceſſiuè.ſi vero primi,vel ſequẽtes,deceſſerint ſine liberis, quod ad Ixnardum fratrem,uel ad propinquiores de ſamilia, ſucceſſio peruenire debeat. Ideo non fuit opus aliter exprimere conditionem, ſi hæredes ſine liberis ab eis procreatis decederent.

Non denique obſtat, ſi dicatur quòd uocantur hæredes loco patris.ergo loco Helioni,& ſic filij ipſius Helioni,& nõ cæteri, quia illa uerba,quos loco patris ſubſtituit, ad omnes deſcendentes adaptantur.& optimè omnibus gradibus deſcendentium conueniunt: nam quilibet,vt eſt tex. Inſtit. de hæred.quæ ab inteſtat.in §.cum filius.verſi.æquum eſt. & in §. & quia placuit nepotes neptesve, pronepotes proneptes ve in patris ſui locum ſuccedere.ex quibus elicitur, quod illa uerba,in locum patris,ad gradus ſucceſſionis referuntur: ideo iuſtificatur noſtra conſultatio, quod teſtator uoluerit p illa verba,quos hæredes loco patris ſubſtituit, ſubſtituere ipſos hæredes maſculos gradatim & ordine ſucceſſiuo. Quod etiam comprobatur ex eo, quòd in defectum omniũ hæredum ſubſtituit proximiorem de familia in omnibus bonis. hoc enim ſtare non poſſet ſi in primis hæredibus cõſumpta fuiſſet ſubſtitutio: nam deficientibus poſtea cæteris hæredibus,non poſſet admitti proximior,cuius contrarium voluit teſtator uocãs propinquiorem poſt mortem omniũ, & in omnibus bonis.ex quo datur intelligi, quod voluit ſubſtituere omnes deſcendentes hęredes Helioni,etiam mediatos vnum poſt alium & inter ſe ipſos quoſcunque aliquis ſupervixerit,l.Titia Seio,§.Seia libertis,ff.de leg.2.

Iſtis duobus ſic reſolutis non expedit inſiſtere circa teſtamentum domini Helioni, quia ipſe nec uoluit, nec potuit præiudicare ſubſtitutionibus factis per anteceſſores ſuos: imo cum expreſsè diſpoſuerit ſua quod debeant locum ſibi uendicare,perinde eſt ac ſi idem per omnia diſpoſuiſſet,maximè in his,in quibus in contrarium diſponere potuiſſet &
26 † confirmans ea quæ poteſt infirmare, dicitur de nouo ſtatuere,l.quærebatur,ff.de teſtam.milit.Inſt. eod.titu.§.ſi quis traditur,per Aret.in l.hæredes palam,§. ſi quid poſt. columna penul.ff.de teſtam.per Bald.in l.3.C. de rer. permut. cum ſimilibus.

SVMMARIVM.

1 *Matre excluſa,ex ipſa nati pariter excluduntur.*
2 *Prolis appellatione liberi vtriuſque ſexus propriè continentur, niſi ex coniecturis appareat teſtatorem vocaſſe maſculos tantum.*
3 *Verba intentioni,& non econtra debent deſeruire.*
4 *Intentio coniecturata,& veriſimilis,obſeruatur in fideicommiſſaria ſubſtitutione.*
5 *Filij poſiti in conditione, an cenſeantur uocati etiam ſi ſint à teſtatore grauati.& nu.9.& 10.*
6 *Grauari non poteſt,qui non fuit honoratus.*
7 *Relatio fieri debet ad proxima.*
8 *Conditio nihil ponit,ut quæ ſint in conditione non ſint in diſpoſitione.*
11 *Numerus ſingularis in uno uerificatur.*
12 *Vna determinatio reſpiciens plura determinabilia,debet ea uniformiter determinare.*
13 *Subſtituti dicuntur inuicem plures inſtituti, quorum ultimo moriente fuerit quis ſubſtitutus.*
14 *Filij poſiti in conditione,dicuntur inuicem ſubſtituti.*

RESPONSVM XV.

IOannes de Nauis quatuor habens filios, & unam filiam, inſtituit Gulielmum primogenitum ijſqꝫ verbis ſubſtituit: & ſi contingat filium & hæredẽ meũ præmori,vel poſt in pupillari ætate, vel aliàs quandocũque ſine prole legitima, & de legitimo matrimonio procreata,uel eius prolem ſine alia prole legitima,ſubſtituo ſibi & hæredibus,mihi inſtituo Petrum filium meum,& ſucceſſiuè ad plures alios ſubſtitutionum gradus eiſdem uerbis trãſgreſſus eſt,quibus gradatim filios ſuos maſculos ad hæreditatem uocauit,ac denique deficientibus omnibus filijs maſculis abſque legitima prole ſubſtituit filias. Gulielmus poſtea huiuſmodi ſubſtitutionis onere grauatus deceſſit relictis Ludouico & Maragãta filijs legitimis & naturalib. Nouiſſimè obijt Ludouicus relicto filio per reſcriptum Principis legitimato & Ludouico de Sanges filio legitimo & naturali dictæ Maragantæ,inter quos de hæreditate dicti Ioannis eorum proaui diſceptatur,legitimato pręteṇdente bona omnia ad ſe ſpectare vti hæredem teſtamentarium, vel etiã ab inteſtato Ludouici eius patris aduerſante Ludouico de Sanges prætendente ſe fuiſſe ex præmiſſa ſubſtitutione vocatum ad omnia bona, quæ fuerunt q. D. Ioannis teſtatoris. Ideo quæritur reſponſum iuris.

Præmiſſa dubitatio dupliciter poteſt intelligi.

Primo,an Ludouicus pronepos cenſeatur ſubſtitutus Gulielmo hæredi ſub duplici conditione,ſi ipſe Gulielmus deceſſerit ſine prole,uel eius proles ſine prole?

Secundo, an cenſeatur ſubſtitutus Ludouico eius auunculo nepoti dicti teſtatoris?

Pro reſolutione præmiſſarum dubitationum prius diſcutiendum mihi uidetur,qualiter intelligenda ſint illa uerba, ſine prole legitima: an de prole maſculina,an uero de prole vtriuſque ſexus?

Nam ſi de maſculina dũtaxat teſtator ſenſit,conſtat Maragantam matrem dicti Ludouici non fuiſſe ſubſtitutam, neque vocatam, & conſequenter nec Ludouicum ex ea natũ, vt voluit Ioan. And.in add.Spec.in rub.de teſtam.verſic.ſub hoc vt & probatur,arg.l.ſi viua matre,C.de bon.mater. & cõfirmatur ex his,quæ ſcripſit Bartol. in l.2.§. videndum, ff.ad Treb. & l. liberorum,ff.de verb.ſig. videretur primo aſpectu dicendum,quod hæc verba,ſine prole,etiam fœminas inclu
2 dant, † quia prolis appellatione propriè demonſtrantur liberi vtriuſque ſexus,l.1.ff.ſolu. matrim. & in Auth.de nupt. in princ.& l.diui,C.de nat.lib.c.fin.de cond.appoſ. & c. ſi.de eland. deſp. ſed medullitus conſiderando de prole maſculina hoc loco intelligenda videntur, quia poſt omnes filios maſculos uocauit filiam, ex quo ſatis datur intelligi, quod deficientibus maſculis uoluit hæreditatem ad filiam peruenire.ſi modò dixerimus verba conditionalia, ſi ſine prole, verificari etiam in fœminis, ſequerentur duo contra intentionem teſtatoris. Primum, quòd filia non admitteretur poſt maſculos: ſecundum quòd teſtator videbitur prædilexiſſe neptes, quas numquam vidit magiſque propriam filiam, quam vidit & poſt maſculos vocauit. Et ideo vt tollatur hæc abſurditas,& ut ſeruetur voluntas defuncti verbum,ſine pro
3 le, ad maſculos eſt reſtringendum. † verba enim debent deſeruire intentioni,non intentio verbis,l.3. C. de fideicom.c.
4 ſecundo requiris,de appell. † quæ intentio etiam coniecturata & veriſimilis in ſubſtitutione fideicommiſſaria obſeruanda eſt, l.cum proponeretur,ff.de leg.2.l.cum res, vbi dominus Iaſ.ff.de leg.1.& ita in terminis noſtris conſuluerunt Paul.de Caſt.Rap.Cum. And.Sic.& alij plures, quos refert & ſequitur Dec conſ.270.D.Raynaldus.verſic.corroborant. & idem etiam conſuluit Franc.de Cur. conſ.52. ſuper teſtamento Vgonis. & hoc ſtante non eſſet vlterius hæſitandum.

Sed ſi iudex huic interpretationi non planè velit aſſenti-
5 re,videndum eſt, † an proles in conditione poſita cenſeatur ſubſtituta Gulielmo,hæredi inſtituto? Et videretur reſpondendum quod ſic, quia licèt ſit communis concluſio, quod poſiti in conditione non cenſeantur honorati, vt firmant gl. Lud. Rom. Imo.& alij,in l.Lucius, ff.de hæred. inſtituen. tamen non procedit, quoties poſiti in conditione fuerunt à teſtatore expreſsè grauati,quia grauando cenſetur in neceſ-
6 ſarium antecedens honorare,vt actus valeat: † non enim valet grauamen fideicommiſſi iniunctum proli, niſi proles ſit honorata,quia non poteſt grauari, qui non honoratur, l. ab eo,C.de fideic.l.ſed ſi ſic.ff.de leg. 3. & iſtud videtur probari in l.denique,§.interdum ff.de penu lega. in l.alio, ff. de ali. leg.in l.ſi ita ſtipulatus,ff.de oper.liber. & ita concludit Bar. in l.Centurio,in 3.membro,ff.de vulg.& pup.ſequitur Aret. & alij plures,quos ibi referunt Iaſ. & Nouiſſimi Repetentes, & Alex.conſil.64.lib.5. Corn. conſ.74. uiſo prolixo, lib.2.& conſil.146.quia cauſa,eod.lib.& conſi.226.colum.4.lib.4. & conſil.273.eo.lib.& conſi.97.lib.1. & Cur. conſi.52. col.9.in caſu præſenti,Ioannes teſtator videtur grauaſſe prolẽ in cõ-

ditione

ditione poſitam, ut ſonant illa verba, ſubſtituit ſibi,
Quod verbum, ſibi, ad paleam, de qua proximè habita fuit
7 menoo refertur, cum† ad proxima ſit facienda relano, l.ſi
idem in cod. vbi latè Mod. ff. de iuriſd. om. iud.
Secundo, quia teſtaror tranſgreſſus eſt vſque ad octo ſub-
ſtitutionum gradus, & in quolibet gradu poſuit in conditio
ne prolem grauati. Quoties autem teſtator ad plures ſubſti-
tutionum gradus digreditur, cenſetur poſitos in conditione
ſubſtituere ipſi grauato ſecundum Petr. de Anchar. conſi. 77.
contra Philippum, qui ita limitat videlicet ſententiam tradi
tam per gl. & Scribentes in d. l. Lucius. ſequitur Socin. conſi.
104. lib. 3. Ex quibus videtur concludendum quòd ipſa pro
les in conditinne poſita, fuerit ſubſtituta Gulielmo grauato,
ſi ſine prole, &c. Cum igitur Ludouicus ſit de prole, ipſe quo
que ſubſtitutus videtur.
Præmiſſis non attentis contrarium verius eſſe reſpondeo,
quia communis eſt concluſio, quod liberi in conditione po
ſiti nun cenſeantur vocati ex teſtamento, nec vllo modo ſub
8 ſtituti. & ratio fundamentalis eſt, † quia conditio nihil po-
nit, id eſt quæ ſunt in conditione, non ſunt in diſpoſitione, l.
quæ ſub conditione dandorum decem, ff. ſi quis omiſ. cau.
teſtam. & probatur communis ſententia per text. in l. ſi quis
ita hæres inſtituatur, ſi legitimus, ff. de hæred. inſtit. & quia
eſt communis, & apud Doct. canonizata, ſecundum Imo. in
l. filius ſ. §. cum quis. ff. de leg. 1. & Alex. in d. l. centurio, & in
varijs conſi. relaris ibi per Iaſ. & Nouiſſimos, & per Iaſ. in l. 1.
C. de pac. & per Soc. in l. cum auus, in vltima carta, ff. de cõd.
& demonſt. & conſi. 3. lib. 4. & Cur. conſi. 43. quia inquit Bal.
non inſtabo aliter in reſoluendis contrarijs, quibus alij uiſi
ſunt hanc ſententiam damnare, & quibus reſpondent Mo-
derni in d. l. centurio, vbi ego quoque ampliſſimè reſpondi.
Quia in occurrenn caſu verior videbitur, ſi adducta in con-
traria parte de medio rollantur.
9 Non obſtat itaque prima raoo, † per quam limitatur cõ-
munis opinio, vt non procedat quando poſiti in condirione
fuerint grauari per rationes & authoritates prædictas: quia
reſpondetur, quod iſta limitatio communiter damnatur, ut
atteſtantur Dom. Alex. & Iaſ. in d. l. centurio, qui authorita-
tes & rationes plures adducit, & Iaſ. in d. l. 1. C. de pact. & cõ-
trarium conſuluit Domi. Alex. in uarijs conſilijs relatis per
Iaſ. locis præallegatis, & maximè conſi. 185. lib. 2. Soc. conſi.
33. lib. 4. & Curt. conſ. 64. col. 6. & ſequen. & contrarium con-
ſuluit Venerandum Collegium Papienſe, quod conſ. eſt im-
preſſum inter conſ. Cur. conſ. 46. per totum. & ſic non obſtat
authoritas Barto. & aliorum, qui cum eo ſentiunt: quia ſi au-
thoritatibus credere velimus contra Barto. tenent Ludouic.
Roma. Imola, Bal. Alexand. Iaſ. & alij magis communiter,
nt ſupra dictum eſt, & in locis præallegatis videri poteſt.
Non obſtat ratio Bar. quia non eſt uera: non enim tenet
conſequentia, is qui grauatur in neceſſarium antecedens,
etiam honoratur vt grauamen ualeat, alioquin venroſa fo-
ret, & verbis impoſita regula, l. ab eo, C. de fideico. quia ſem-
per grauatus aſſereretur honoratus, & contra hanc rationem
eſt tex. in l. hæreditas ad Statium, ff. de hæred. inſtit.
Et ſic ſtat uera, & firma noſtra conſultatio, quod proles in
conditione poſita non cẽſeatur ſubſtitura Gulielmo, etiam
ſi foret grauata per prædicta.
10 † Sed quia ego aliquando conatus ſum defendere hanc
cõcluſionem Bar. contra communem eo caſu, quo poſiti in
conditione forent grauari nnminatim: quod non eſt in caſu
occurrenti, & quia magna eſt authoritas Barto. Vt de mente
Do. iudicum tollatur omnis ſcrupulus, dico quod in caſu
iſto proles in conditione poſita, non legitur in aliquo graua
ta: quia illa uerba, ſubſtituo ſibi, ad Gulielmum filium hære-
dem inſtitutum neceſſario referenda ſunt, & non ad prolem
in conditione poſitam. voluit enim neceſſario teſtator gra-
uare filium inſtitutum ſub duplici condirione alternatiuè,
videlicet ſi ipſe ſine prole, vel proles ſine prole decederet,
&c. nõ autem uoluit grauare prolem, quod oſtẽditur ex eo,
11 quia uerbum, ſibi, eſt numeri ſingularis, † qui in uno tantum
verificatur, l. vbi nunc, ff. de teſtam. ex hoc oſtenditur, quod
vni tantum voluit ſubſtituere, aut hæredi inſtituto, aut proli
in conditione poſitæ.
Si Ludouicus actor dicat ſe ſubſtitutum proli, tunc neceſ-
ſe eſt quod neget ſe ſubſtitutum Gulielmo, quia teſtator per
illud verbum, ſibi, voluit vnum ſolum grauare. Et ita aſſe-
rendo male agit tamquàm ſubſtitutus Gulielmo: ſi vero di-
cat ſe ſubſtitutũ Gulielmo, tunc fateri cogitur, non eſſe ſub-
ſtitutum proli, nec prolem fore grauatam: & tunc ſibi ipſi re-
pugnat, quia ſi proles in condi oone non fuit grauata, non
etiam poteſt videri Gulielmo ſubſtitutum, & ex mente ip-
ſius Ludouici decedentis prolem ideo cenſeri ſubſtitutam,
quia fuit grauata, vt in primo fundamento pro ipſo Ludoui
co ſupra facto. Fortius dico, quod nullo modo poteſt dici
quod verbum, ſubſtituo ſibi, referatur ad prolem: quia per
illud verbũ, ſibi, determinatur vterque caſus, videlicet caſus,
quo Gulielmus decedat ſine prole; & caſus, quo proles ſine
alia prole decedat. ſed ſic eſt, quod in primo caſu verbum,
ſibi, refertur ad Gulielmum inſtitutum, nec ad alium referri
12 poteſt, ergo idem dicendum in ſecundo. Quia † vna de-
terminatio reſpiciens plura determinabilia, debet omnia
pariformiter determinare, leg. iam hoc iure, ff. de vulgar. &
pupil. al. quamuis, C. de impube. & alijs ſubſtitut. Nec
puto aliquem fore, qui mecum nõ ſentiat. Quia abſurdum,
& ridiculum eſſet dicere, quod teſtator voluerit ſibi. ſ. proli
in condi oone poſitæ ſubſtituere & non ſibi. ſ. hæredi inſtitu
to, & vbi in dubium ueniret, quem per illud verbum, ſibi, te-
ſtator voluerit grauare, an inſtitutum, an filios in conditio-
ne poſitos. Reſpondeo, quod in dubio teſtator cenſetur uo-
luiſſe grauare inſtitutũ ſub duplici ɔditione, ut ſupra dictũ
eſt, & non prolem in conditione poſitam, ſecundum Imolã,
Alex. & alios in d. l. centurio, à quibus non diſſentit ibi Bart.
ſequitur Bal. & Sal. in l. precibus, C. de imp. & alijs ſubſtit. D.
Alex. conſi. 13. col. fi. lib. 4. Soc. conſ. 141. lib. 1. & conſi. 104.
lib. 3. & Dec. conſ. 182. & eſt communis, & uera ſententia.
Ex qnibus liquido apparet, quod Ludouicus actor etiam ſi
foret in conditione poſitus, non fuit, nec eſt ſubſtitutus Gu-
lielmo proauo.
Sed an poſſit videri ſubſtitutus Ludonico auunculo filio
dicti Gulielmi, erunt fortaſſis qui eum ſubſtitutum putabũt,
quia Petrus frater d. Gulielmi, & ſucceſſiuè alij fratres fue-
runt ſubſtituti ipſi Gulielmo, ſi ſine prole, & proles ſine alia
13 prole decederet, & ſic poſt mortem vltimi de prole. † vbi au-
tem qnis ſubſtituitur poſt mortem plũriũ, & ab ultimo mo-
riente in omnibus bonis, tunc grauati cenſentur inuicem
ſubſtituti, l. Titia, §. Seia, ff. de leg. 2. ſecundum communem
intellectum, quem Bar. Alb. Imo. Bal. & alij communiter ibi
ſequuntur, & in l. vel ſingulis, & in l. ſi pater impuberes, ff.
de vulg. & pup. Soc. conſ. 77. lib. 1. & conſ. 249. materia, col.
5. lib. 2. ſed hoc non obſtante contrarium conſtat, & uerius:
quia poſito quòd Ludouicus actor eſſet de perſonis poſiti
in conditione, quod conſtat eſſe falſum, vt ſupra in exordio
probatum fuit. tamen non poſſet videri ſubſtitutus Ludoui-
co ultimo defuncto filio dicti Gulielmi auunculo ipſius a-
ctoris. Quia ambo, videlicet Ludouicus defunctus, & ipſe
Ludouicus actor, ſunt poſiti in conditione, cum ambo ſint
de prole Gulielmi, licèt ipſe actor ex fratre procreatus ſit:
14 † poſiti aũt in conditione nunquam cenſentur inuicem ſub
ſtituti, ut docet Socin. in l. hæredes mei, §. cum ita, in primo
caſu, ff. ad Treb. Et ratio eſt, quia ſubſtitutio non cenſetur fa
cta ultimo de prole in cõditione poſito, ſed ipſi inſtituto ſub
duplici conditione, ut dictum fuit ſupra, & declarat Bar. in l.
ſed & ſi ſic, ff. de leg. 3. & in l. codicillis, ff. de vſuſ. leg. & Dom.
Alex. conſi. 105. perſpectis. col. 3. lib. 1.
Non ergo obſtat tex. in d. l. Titia, §. Seia. quia procedit quã-
do ſubſtitutio fuit facta poſt mortem plurium grauatorum,
& ultimu moriente. in caſu noſtro ſubſtitutio fuit facta poſt
mortem plurium non grauatorum, ſed ſolum poſitorum in
conditione. Itẽ fuit facta Gulielmo primo inſtituto ſub duo
bus condirionibus alternatiuè, & non ultimo eorum, qui
fuerunt in conditione poſiti. ergo non erunt inuicem ſubſti-
tuti, ut dicit Soci. in d. §. cum ita, quem videant Do. Iudices,
col. 2. verſ. primus caſus. quia decidit formaliter has dubita-
tiones, & aliter Imo. in d. l. centurio, & alios plures ita tene-
re, quos non reſero, quia uideri poſſunt.

S V M M A R I V M.

1 *Subſtitutus pluribus, an & quando dicatur ſingularis ſubſtitu*
tus ultimo tantum morienti.
2 *In ſubſtitutione facta pluribus inſtitutis in plurali, an reſoluã-*
tur in ſingularitatem.

RESPONSVM XVI.

VErba ſubſtitutionis talia ſunt, & ſi dictæ filiæ
ſine filijs legitimis moriãtur, ſubſtituo proximio
rem de parentela. Quæritur utrum ipſæ filiæ vi-
deantur inuicem ſubſtitutæ? Dicebam, quòd ſic. & ſi intel-
ligamus

ligamus illa verba pluralia,ſi dictæ filiæ, reſoluantur in ſuas ſingularitates, tunc uidebatur locum eſſe expreſſę ſubſtitutioni, per quam uocatur proximior, & cum ſuperſtes ſit ipſa proximior,deberet ſuccedere.

1 †Si vero intelligamus illa uerba collectiuè,ideſt ſi omnes moriantur ſine filijs,tunc videbatur locum eſſe tacitæ ſubſtitutioni tali ratione, quando ſubſtitutio eſt facta poſt mortẽ plurium liberorum, quorum aliquis ſuperſtes uerìſimiliter ex præſumpta mente teſtatoris excludit ſubſtitutum; tunc intelligitur facta ab ultimo moriẽte.caſus eſt in l. qui duos, ff. de vulg.& pup.qui tex.habet etiam locum in fideicõmiſſa tia ſecundum Soc.in d.l.hæredes,§. cum ita, in 3. membro §.caſus.& ad iſtud propoſitum ipſum adducebam.

Vis tota præſentis conſultationis conſiſtit circa interpretationem horum uerborum,ſi dictæ filiæ,&c.ſi enim intelligamus quod ſtent collectiue,ideſt ſi omnes moriantur ſine filijs,tũc crederem conſultationem prædictorum Dominorum meorum de iure procedere per rationes & fundamenta ipſorum: ſi uerò intelligamus quod ſtent ſingulariter.i.ꝙ illa pluralitas reſoluatur in ſuas ſingularitates, tunc ut etiã ipſi concedunt, locus eſſet ſubſtitutioni factæ de proximio-
2 re. † videndum eſt igitur,an illa pluralitas reſolui debeat in ſingularitates? Et videtur ſine dubio dicendum, quod ſic, cum non ſit fideicommiſſaria ſubſtitutio concepta ſub nomine collectiuo, ſed ſimpliciter,ut l. Lucius, §. Caio, ff. ad Trebel. Et ſi dicatur quando prima ſuperſtes eſt talis, quæ ex tacita mente defuncti habet excludere ſubſtitutum, tunc non reſoluitur, imò fideicommiſſum intelligitur iniunctũ ab ultimo moriente ſecundum Barto.in d.l.hæredes mei,§. cum ita,ad Treb.argumen.l.ſi is,qui ea.§.item ſi pater,ff.de reb.dub.& cum non ſit factum in tota hæreditate, debet,intelligi teſtatorem ſolum uoluiſſe conſeruare ius legitimarũ ſucceſſionum ab inteſtato, l. vel ſingulis, ff.de vulga.& pupi. Ad iſtud,in quo cõſiſtit principale fundamentũ Dominorũ meorum,videtur poſſe reſponderi eſſe aduertendum ſi ſubſtitutus pariter ſit de liberis,tunc non intelligitur fideicommiſſum iniunctum ab ultimo moriente, ſed pluralitas ipſa reſoluitur in ſingularitates,& procedit diſpoſitio dicti §.Caio.ita Imo.& Alex.in d.§. cũ ita. Cum igitur ſit ſubſtitutus proximior de familia,& ipſæ filiæ ſuperſtites dicantur proximiores,& de ſamilia,l.voluntas,C.de fideicomm.locus erat ipſi ſubſtitutioni.

Nec obſtat quod debeat eſſe diſcretio inter ſubſtitutos & grauatos. quia verum, ſed hic eſt manifeſta differentia intelligẽdo defunctam grauatam fuiſſe reſtituere partem ſuam ſororibus proximioribus ſuperſtitibus,aliàs hoc modo nulla poſſet fieri reciproca ſubſtitutio.

Non obſtat quod fideicommiſſum ſit pluraliter iniunctũ ſine diſtributiuo,quia uerum: ſed ubi ſimpliciter fit, pluralitas reſoluitur in ſingularitates,d.§. Caio.

Non obſtat denique doct. Soc. in d. §. cum ita, in primo caſu. quia loquitur quando ſubſtitutio eſt facta poſt mortẽ plurium poſitorum in conditione. Nos vero loquimur, quando ſubſtitutio non eſt facta poſt mortem omnium,ſed poſt mortem cuiuſlibet,ut patet ex prædictis. in illa materia loquitur quando agitur de tacita ſubſtitutione, nos verò loquimur in expreſſa: quia dico ſuperſtites ſorores ſuccedere,quia ſunt de proximioribus.item ibi Soc.loquitur in ſubſtitutione poſt mortem poſitorum in cõditione:nos in ſubſtitutione poſt mortem grauatorũ, ut de ſe patet & videtur ex Soc.in primo membro,& in ſecũdo, & cognoſcetur differentia inter iſta, licèt quantum ad terminos noſtros de hoc non ſit curandum,& videatur conſ.Dom. Raph.Com.conſ. 55.quod per deciſionem,in primo lib.ubi tacitè, & per locũ à ſpeciali videtur hanc opinionem amplecti.

SVMMARIVM.

1 *Verbum,maſculis,appoſitum in fideicommiſſo, operatur ut bona conſeruentur in familia deſcendentium maſculorum.*
2 *Verbum,quodlibet ſemper cum miſterio præſumitur appoſitũ.*
3 *Filiorum appellatione maſculi tantum ueniunt ex præſumpta mente teſtatoris,quando filias præterijt.*
4 *A teſtatoris voluntate recedere, eſt contra teſtatoris conſenſum facere.*
5 *Nepos in fideicommiſſo ſuccedit cum patruo in locum patris, quando agitur de hæreditate aui, vel patrui, niſi repugnaret voluntas teſtatoris, & dicuntur gradatim ſuccedere. & nu. 6.& 12.*
7 *Verbum,gradatim,in ſubſtitutione ad decedentes,uel ſuperſtites refertur.*
8 *Relatio ad proxima fieri debet,ubi commoditas patitur.*
9 *Præcedentia declarantur ex ſequentibus.*
10 *Verba ſubſtitutionis vbi non conueniunt, non debet eius diſpoſitio adaptari.*
11 *Caſus omiſſus relinquitur diſpoſitioni iuris communis.*

RESPONSVM XVII.

Vridicam exiſtimo præmiſſam cõſultationem excellẽtiſſimi Iurecõſulti, Pręceptoris mei
1 obſeruandiſſimi,Domini Franciſci Curtij, † ꝙ fideicommiſſum conditionale fuerit tranſmiſſum in hæredes deſcendentes ex coniecturis per eum allegatis. Et pro ſecunda coniectura collecta ex illo verbo, maſculis. facit, quia ſi teſtator noluiſſet bona conſeruari in linea deſcendente ſuorum maſculorum, fruſtra adiecisſet verbum, maſculis. Iſtud autem non eſt credendum,
2 † quia quodlibet verbum teſtatoris præſumitur appoſitum cum miniſterio operandi,l.ſi quando,in princ. ff.de legat.1.

Et quod iſta fuerit intentio teſtatoris patet,quia Antoninam filiam præterijt, & filios in nomine ſubſtituit, ſi ſine filijs decederet propter eius filiæ præteritionem.iſto caſu etiã
3 ſi non eſſet dictum verbum,maſculis: †tamen ex præſumpta mente teſtatoris appellatione filiorum tantum maſculi cõtinebantur,ut bona conſeruentur inter maſculos.ita ſignanter decidit Fulg.in l.1.C.de cond.inſt.ſequitur Socin.in Repet.l.cum auus,col.45.in 3.quæſt.ff.de cond.& demonſtr.

Accedat,quod etiam ceſſantibus coniecturis illa opinio, quod fideicommiſſum conditionale tranſmittatur ad deſcendentes,habet uolũtatem teſtatoris pro ſe, licèt communis uideatur in contrarium.ita Fulg.in l.1.C.de his,qui ante ap.tab.& ita etiam atteſtatur Soc.in conſi.77.uiſa facti cõtingentia,col.8.in prima parte.

4 †Cum ergo ita ſit,quòd hæc fuerit uoluntas teſtatoris,iniqua videtur & contra eius conſenſum ab ea recedere.iuris rigor videtur infringere ſecundum Innoc. in c. quia plerique, de immuni.eccleſ.duo tantum ſunt, quæ hanc cõſultationem dubitabilem reddunt,ad quæ præfatus Pręceptor meus non aduertit,& ſuper quib.(ut intelligo) aduerſantes faciunt ſuũ capitale fundamentum.

5 Primo, quia poſito quòd uera eſſet illa opinio, † quod nepos in fideicommiſſo ſuccedat in locum patris ſimul cũ patruo,quando agitur de hæreditate aui, uel patrui: tamen non procederet, quando appareret de contraria uoluntate teſtatoris,quia illa attenditur,l.cum virum, C.de fideicom. ſed in propoſito caſu clarè conſtat ex uerbis teſtatoris, ꝙ patruus ſolum uocatus fuit,& non nepotes, igitur in claris nõ eſt admittenda uoluntatis quæſtio, l. ille aut ille, §. cum in verbis,ff.de leg.3. Quod ita ſit,ponderandum eſt primo, ꝙ teſtator ſubſtituit filios ſuperſtites gradatim & in totum; ſi gradatim,ergo plus uocãtur filij, ꝗ nepotes.quia filij in primo gradu ſunt,nepotes in ſecundo,§.1.Inſt.de grad.ſi uocat ſuperſtites filios in totũ,ergo non nepotes,l. fœminæ, C. de ſecund.nup.in uerbo ibi,totum ad filios primi matrimonij. Sed ulterius conſiderando cognoui,ꝙ non aduerſantur con-
6 ſultationi præmiſſæ,†& ad fundamentum de uerbo, gradatim,reſpondeo ꝙ ſi nepotes ſimul cum patruo ſuccedant dicuntur eodem gradu,& ſic gradatim ſuccedere:nam nepotes ſubintrant in gradum patris ſui, & ex gradu paterno ſuccedunt in hæreditate aui,ſecũdum Bar.in l.1.§.ſi filius, ff.de coniũg.cum eman.lib.Probatur in §.reliquum,in Auth. de hæred. ab inteſt. uenien. & firmat in terminis noſtris Alex. conſ.88.& conſ.137.vol.1.

7 Secundò poteſt probabiliter dici,† ꝙ verbũ,gradatim, referri debeat ad decedentes ſine filijs maſculis,non ad ſuperſtites,quod ſic oſtẽditur.Clarum eſt, ꝙ teſtator ſuperſtites ſimul vocauit in princ. ſubſtitutionis fideicõmiſſariæ, dum dicit, alij ſuperſtites in totum ſuccedãt.ergo verba illa, gradatim de vno in vnum, nõ poſſunt referri ad ipſos ſuperſtites,quia ſic teſtator in continenti ſe corrigeret,cõtra l. nam ad ea. ff. de cõd.& demonſt. & quod referri debeat ad decedẽtes ſuadetur,
8 †quia relatio ad proximiora eſt ſemper faciẽda. ſi cõmodè fieri poteſt,l.ſi idem cum eodem,§.fi.ff.de iuriſd. om. iud.Comprobatur etiam ex clauſula ſequẽti,ꝙ ſi omnes decedant ſine filijs maſculis, &c. nam ex ſequentib. declarãtur
9 præcedentia,& econtra,l.qui filiabus,& ibi per Moder. & l.ſi ſeruus plurium,§.fi.ff.de legat. primo, cum ſimilibus. Ad fundamentum vero de verbo,in totum,quod magis videtur

urgere. Reſpondeo etiam dupliciter, & primò dico quòd il-
la uerba, ſuperſtites ſuccedant in totum, debent intelligi in
caſu, quo omnes gradatim de uno in vnum deceſſerint ſine
maſculis. ita enim neceſſario dicendum eſt retento funda-
mento ſupra facto, quod verbum, gradatim, referendum ſit
ad decedentes. Et ſenſus illorum uerborum, quòd alius
ſuperſtes, ſeu alij ſuperſtites ſuccedant in totum, &c.

Quod ſi unus præmoriatur ſine liberis, alij ſuperſtites ſuc-
cedant; & ſi ſucceſſerint de uno in unum, præmoriatur ulti-
mus ſuperſtes ſuccedat in totum. Ita enim gradus deceden-
tium, & ordo ſeruatur. verum ſi de uno in unum non de-
cedant ſine maſculis, ſed unus præmoriatur cum maſculis:
tunc quia non deceſſerunt de uno in unum ſine maſculis,
10 ultimus ſuperſtes non uocatur in totum, † quia uerba ſub-
ſtitutionis non conueniunt, ergo nec diſpoſitio, l. quod con
ſtitutum, ff. de teſtamento milit. Et quia eſt tunc caſus o-
miſſus, relinquitur diſpoſitioni iuris communis, l. commo-
diſſimè, ff. de lib. & poſth. ſed de iure communi ſunt, dica-
mus quod agat de ſuccedendo auo ratione fideicommiſſi,
11 tunc vera eſt opinio, † quòd etiam in fideicommiſſo nepos
admittatur ſimul cum patruo, & iuridicè conſuluit primus
Dominus Conſultor. pro qua opinione etiam conſuluit
Com. conſi. 115. incipiente, in hac conſultatione, col. fi. vol.
2. & Socin. in effectu dicit iſtam communem in l. ſi cogna-
tus, colum. pen. ad fi. ff. de rebus dub. ſiue dicamus quòd aga-
tur de ſuccedendo patruo, adhuc nepos admittitur cum pa-
truo, auth. ceſſante, C. de leg. hæred. quod ex quo nepotes
repræſentant perſonam patris, & ſubintrant gradum, & lo-
cum patris.

SVMMARIVM.

1 *Filij appellatione an contineantur nepotes, præſertim quando diſiunctiuè proferetur, uel cum aliqua qualitate excludente nepotem aut agitur de odio alterius, & nu. 7. 12. & 13.*
2 *Proprietati uerborum ſemper ſtatur, ubi non conſtat de contraria uoluntate teſtantis.*
3 *Teſtatoris uerba ſecundum communem uſum loquendi capiuntur.*
4 *Doctoris authoritas non neceſſitat, ſicuti ſanctio legis.*
5 *Alluſio uocabuli quid ſit.*
6 *Communis loquendi uſus attenditur in qualibet diſpoſitione.*
8 *Participium, primogenitũ, reſoluitur in relatiuum & verbũ.*
9 *Statutum, quod non extantibus filijs maritus lucretur dotem, an habeat locum ſi extent nepotes & non filij.*
10 *Inueſtitura proſe, & filijs ex ſe natis, non comprehendit nepotes.*
14 *Nepotem eligere non poteſt grauatus reſtituere hæreditatem uni ex filijs, quem elegerit*
15 *Subſtitutio fideicommiſſaria facta de filio, an comprehendat nepotem.*

RESPONSVM XVIII.

VErba ſubſtitutionis ita cantant, in omnibus
autem bonis noſtris, in quibus Domi. Ludoui-
cus eſt hæres inſtitutus euaneſcentibus omnib.
gradibus ſubſtitutionum prædictarum ſubſtitui
mus filiam legitimam primogenitam dicti Ludouici ſi ſu-
perniuerit, & ſi non ſuperuixerit & ſupereſſent ex ea liberi
maſculi & legitimi, tunc priorem natum nobis & dictis ſub
ſtitutis ſubſtituimus ſi habilis fuerit. alioquin ſecundo geni
tum, & ſic de alijs ſucceſſiuè.

Quæritur, an euaneſcentibus omnibus gradibus ſubſtitu
tionum trineptis dicti Ludouici ſi ſuperuixerit, & ſi non ſu-
peruixerit an eius trinepotes filii maſculi ſecundum ordinẽ
primogenituræ ſubſtituti intelligantur?

Reſolutio huius quæſiti pendet ab illo prolixo & uulgato
1 articulo, † an appellatione filiæ contineatur neptis, prone-
ptis, abneptis, trineptis, & deinceps, qui latè diſcutitur per
Bar. in l. liberorum, ff. de verbor. ſigni. & in l. Gallus, §. inſti-
tuens, ubi ampliſſimè Mod. Bono. & Sen. ff. de lib. & poſthu.
Ego more meo paucis agam reſecatis ſuperfluis, & omiſſis
his, quæ ad rem noſtram non benè adaptari poſſe cognoue-
ro. Reſpondeo itaque hoc loco trineptem & eius liberos
maſculos non contineri appellatione filij, & conſequenter
ex hac ſubſtitutione non fuiſſe uocatos rationibus ſubſe-
quentibus.

2 Primo, quia † à uerborum proprietate non eſt receden-
dum, niſi de contraria uoluntate teſtatoris appareat, l. non
aliter, ff. de lega. 3. appellatione autem filiæ ſecundum pro-
prietatem verbi non continetur neptis, l. iuſta interpretatio
ne, ff. de uerb. ſignifi. quam ad hoc notat ibi Dy. & Bar. in d. l.
liberorum, col. 5. verſi. ſecundo principaliter eſt uidendum,
Pet. de Anch. in clemen. 1. de baptiſ. & communiter Scribẽ-
tes in d. §. inſtituens.

3 Secundo, † quia ſecundum communem uſum loquendi
ſunt verba teſtatoris exaudienda, l. cum de lanionis, §. aſi-
nam, ff. de fundo inſtr. inſt. leg. l. Labeo, de ſupel. lega. ſe-
cundum autem communem uſum loquendi appellatione
filiæ non continetur neptis ſecundum gl. & Bal. in §. fin. Inſt.
qui teſtam. tut. dari poſſunt. & in §. cum igitur, in Auth. de
non eligen. ſecun. nub. & Iac. Butr. in l. 1. ff. de fide inſtr. & in
1. conſtitut. ſlorum. pariter poſt D. Ant. in proœ. Gregor. col.
3. Alexan. conſi. 1. col. 6. lib. 1. & ita omnes atteſtantur.

Et ſi dicatur non conſtare de aſſerto communi uſu loquẽ-
di: reſpondetur quod credendum eſt tot illuſtribus Doctori
bus atteſtantibus de tali communi uſu, ſecundum Bart. in l.
de quibus, ff. de leg. Pau. de Caſt. conſi. 161. in præſenti cauſa,
circa princip. & licèt non eſſet credendum uni, uel duobus
Doctoribus aſſerentibus ita ſe habere communem uſum lo
4 quendi, tamen Legiſlatori ita aſſerenti ſtandum eſt: † quia
licèt Doct. authoritas non neceſſitet, tamẽ legis ſanctio om-
nes ligat, c. 1. de conſtitut. l. fi. C. de leg. in propoſito autẽ no-
ſtro Legiſlator aſſerit aliter filios, aliter nepotes appellari.
ita dicit Iureconſultus in l. quod ſi nepotes, ff. de teſtam. tut.
& in d. §. fi. Inſt. qui teſtam. tut. da. poſſ. quod nihil aliud eſt
dicere, niſi quòd filij non appellantur nepotes, licèt uerbi ſi-
gnificatio aliud fortaſſe oſtenderet, cum aliud ſit appellatio,
aliud ſignificatio. Et ideo Bal. in d. §. fi. ſic dicebat, aut cõſtat
de mente proferentis, & tunc ſtamus certo. Aut non conſtat,
& tunc aut quæritur de ſignificatione, aut de appellatione.
Primo caſu appellatione filiorum ueniunt nepotes, quia
filius dicitur à philos, quod eſt amor, qui maior eſt erga ne-
potes, quàm erga filios, ſecundum gl. in d. l. liberorum, quod
tamen non affirmo, quia Bar. & alij cõiter tenent, ꝙ uerbo fi
liorum non propriè ſignificãtur nepotes, ut ſupra dixi. Secũ-
do caſu videlicet cum quæritur de appellatione. i. de com-
muni uſu loquendi ſub uerbo filiorum, non cõtinentur ne-
potes, quia aliter filij, aliter nepotes appellantur, d. l. quod ſi
nepotes. & abſque dubio ita ſe habet communis uſus loquẽ
di. Quod ſi opus fuerit, facilè probari poterit, iux. modum
traditum per Bar. in d. l. Labeo. quo fit ut non ſit allegãda
5 † alluſio vocabuli, quæ dicitur reſolutio uocis in proprium
ſignificatum, ſecundum Bal. in c. 1. §. ſi quis de manſo, de cõ-
trou. inueſtit. quia eſto, ꝙ filius diceretur à philos, i. ab amo-
re, & ſic & conueniret nepotib. cæteriſque deſcendentibus:
tamen debet ſignificatio cedere appellationi, ſiue cõi uſui
loquendi, l. librorum, in princ. & §. quod tamẽ Caſſius, ff. de
leg. 3. Nam (teſte Oratio) penes arbitriũ uſus eſt, & norma
loquendi. & licèt D. Alex. conſ. 9. uiſis uerbis, lib. 1. dicat, ꝙ
Doct. fruſtra diſputarũt, an uerbo filij, cõtineant nepotes, &
deinceps, ſi aľr filij, aľr nepotes appellarent ſm cõem uſum
6 loquendi. † nã in unaquaque diſpoſitione cõis uſus atten-
dendus eſt: quia, pace ſua, diſputatio non eſt fruſtratoria pro
pter extenſionem faciendam. uel ex ſtricta ſignificatione cõ
munis uſus ad largam reſultantem ex alluſione uocabuli,
uel ex mente proferentis, l. nominis & rei, §. verbum ex leg.
ff. de uerb. ſignifi. & per ea, quæ traduntur per Bar. in materia
extenſionis, in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure. & per Mod.
in l. ſi vero, §. de viro, ff. ſol. mat. & in l. fi. C. de ſacroſ. ecc. & ꝙ
diſputatio Doct. ſit utilis propter materiam extenſionis, pa-
tet ex doct. Bart. in d. l. liberorum, & Mod. in d. §. inſtituens,
& per ea, quæ ſcribunt Doct. in uarijs conſ. de quib. infra.

7 Tertio, † quia ubi uerbum filiæ, profertur diſcretiue, nun-
quam continetur neptis, & minus trineptis, l. lege Iulia, §.
ex hoc capite, ff. de ritu nup. l. pater, ff. de adult. l. ſi quis ince-
ſtum, C. de inceſtis nup. & patet ad oculum: nam ſi teſtator
diſcrete & ſeparatè faciat mentionem de filia, & de alijs li-
beris ex ea naſcituris planè conſtat nolle per uerbũ, filiæ, de-
monſtrare neptes, proneptes, & deinceps, & hoc apertè dixit
Iureconſult. in d. l. liberorum. in caſu autem huius ſubſtitu-
tionis teſtator loquutus eſt diſcretiuè: nam poſt filium uo-
cauit liberos maſculos ex ea naſcituros. ex quo datur intelli
gi, ꝙ teſtator ſubſtituendo filiam, non intellexit ſubſtituere
nepotes, nec etiam neptes. quia ſi ita eſſet, fruſtra loquutus
fuiſſet

fuiſſet diſcretiuè ſeparando nepotes à filia, & hoc argumento utitur Soci. conſi. 49. capio primam, col 5. lib. 1.

Quarto, quia teſtator non ſubſtituit filium Ludouici ſimpliciter ſed filium Ludouici primogenitum, uel ſecundogenitum, iuxta ordinem geniturae, quod idem eſt ac ſi ſubſtituiſſet filiam, quæ ex Ludouico primo, vel ſecundo nata ſit, c. Ioſeph, de uerborum ſignificatio.

8 Quod etiam ex natura participij demonſtratur, † nam illud participium, primogenitum, uel ſecundogenitum, reſoluitur in relatiuum & uerbum, ſecundum glo. in clemen. prima, in uerbo, dignitatibus, de præben. & ſic ſenſus huius participii, primogenitum, idem eſt ac ſi dictum eſſet, filiam quæ primo, uel ſecundo genita ſit à Ludouico: ſed ſi ita dictum foret, non contineretur trineptis abnepte ſeu ab nepote generata, quia conſtat eam nō eſſe genitam à Ludouico, ut formaliter dixit Bart. in d. l. liberorum columna quarta, ad fi. verſic. præterea probatur. & Angel. in l. prima, C. de condition. inſer. ubi dicit, quod ſi ſubſtituatur filius ex tali, puta Titio natus, non intelligitur tunc ſubſtitutus nepos, qui licèt filij appellatione aliàs contineatur, non tamen poteſt dici natus ex Titio. Et idem uoluit Dominus Guido Papæ deciſ. 353. teſtator tres habens filios. & in ſimili idem deter-
9 minauit Barto. conſi. 133. licèt in quæſtione. ubi dicit, † quod ſi ſtatutum dicat maritum lucrari dotem, non extantibus filijs ex ipſo & uxore, quod hoc caſu non continetur nepos, quia non poteſt nepos dici ex eo extare propter uerbum, ex, quod denotat cauſam immediatam, l. prima. §. ex incendio, ff. de incend. ruina, naufr. & Angel. in §. nec illo, in Authen. de trien. & ſemis. ubi dicit, quod inueſtitura pro ſe & filijs
10 ex ſe natis, non intelligitur inueſtitus etiam pronepotibus.
11 † & quia quando uerbum, filius, profertur cum aliqua qualitate excludente nepotem, nunquam continetur nepos, le. cum filiusfa. ff. de teſtamen. milit. ubi filius militis non rectè dicitur filius reſpectu aui, qui non eſt miles, & l. impuberi, ff. de adminiſtratio. tuto. Et ideo Soci. poſt Bart. & alios communiter in dicta lege, Gallus, §. inſtituens, ad
12 fin. dixit † quod licèt nepos abſolute loquendo poſſit dici filius, non tamen poteſt dici filius talis, puta Tiij, cui nepos eſt. Confirmatur, quia filia eſt prima perſona deſcendēs neptis, ſecunda proneptis, tertia abneptis, trineptis quando tractatur de ſimplici fauore deſcendentium quarta, trineptis quinta, l. iuriſconſultus, ff. de grad. ergo appellatione filiæ primogenitæ Ludouici, non continebitur trineptis, quia quod quinta perſona in gradu ſit primogenita, uel ſecundogenita Ludouici exiſtentis in primo gradu, implicat contradictionem, & impoſſibilitatem per naturam, ſecun-
13 dum Bald. conſilio ſecundo, lib. primo, † quia licèt aliàs appellatione filiorum continentur nepotes, & trinepotes. quando tractatur de ſimplici fauore deſcendentium. tamen quā do agitur etiam de odio alterius non contineātur nepotes. etiam quòd eorum fauor ſit, quod contineātur, ſecundum Bart. in dicta l. liberorum, & Mode. in dicto §. inſtituens, ſic declarantes text. in dicta l. quod ſi nepotes, & in dicto §. fin. ubi tutor datus filijs, non intelligitur datus nepotibus: quia licèt ex parte nepotum agatur de fauore eorum, quod habeant tutorem, & defenſorem, quia tamen agitur de onere ipſius tutoris appellatione filiorum non ueniunt nepotes. Ita in propoſito noſtro dicendum eſt, quia licèt agatur de fauore trineptis, quod ſit ſubſtituta, quia tamen agitur de grauamine reſpectu Domini Ludouici primo ſubſtituti, l. cohæredi, §. cum filiæ, ff. de uulgar. & pupil. Appellatione filiæ non continebitur trineptis.

Sexto pro iſta ſententia uidetur caſus in l. cum pater, §. hæ-
14 reditatem, ff. de leg. 2. ſecundum intellectum Dy. † ubi grauatus reſtituere hæreditatem uni ex filijs ſuis, quem elegerit, non poteſt eligere unum nepotem, & ſic eſt ibi clarus text. quod ſi ſubſtituatur filius, non intelligitur ſubſtitutus ne-
15 pos. † Et quod in ſubſtitutione fideicommiſſaria, qua ſubſtituuntur filij, vel filiæ, non cenſeantur ſubſtituti nepotes, uel neptes, conſuluit Ludouic. Rom. conſi. 438. in cauſa cōſultationis, columna finali, & Domi. Alexand. conſilio 56. Androandus, lib. 5. Cor. conſ. 182. uidetur prima facie. col. tertia, eo. lib. ſecundo, & conſilio 199. in præſenti conſultatione, columna 12. eodem lib. vbi teſtatur ita fuiſſe conſultum per omnes Doct. Flor. & alios præſtantiores totius Italiæ, & ita fuiſſe iudicatum, & ita etiam conſuluit Soci. conſilio 73. columna ſexta, & pluribus ſeq. lib. quarto, & Decius ampliſſimè conſ. 95. in ſecundo dubio, per totum. Cur. conſ. 46. ſæpe reuoluta, columna nona, & ſequen. & ex prædictis patet reſponſum ad doct. Barto. in d. l. liberorum, & ad alia contraria etiam reſpondent Doctor. in allegatis conſilijs: nam illa doctr. procedit quando agitur de ſolo fauore nepotum. & trinepotum, ſecus ubi agitur etiā de odio & onere alterius, nam prohibitio de non alienando ſub pœna priuationis & deuolutionis in alterum facta filijs, quia eſt odioſa reſpectu filiorum prohibitorū, non porrigitur ad nepotes, licet ſit fauorabilis reſpectu eius, cui in pœnam applicatur, ſecundum Bartol. & alios communiter in l. filiusfam. §. diui, columna finali, ff. de leg. primo. Bal. in l. uoluntas, C. de fideicom. Item doctr. Bar. procedit, quando fit mentio filiorum ſimpliciter, & abſolutè: ſecus ſi cum aliquo adiuncto excludente nepotes, ut in caſu noſtro, ſecundum Soc. poſt alios in dicto §. inſtituens. Aliter etiam reſpondet Dec. in dicto conſilio 49. & aliter Socin. in dicto conſil. 73. ſed aliter non refero. quia uideri poſſunt, & quia ex prædictis ſatis ſuperque colligitur reſponſio ad omnia contraria, quæ adducuntur per Barto. & Domi. Alexand. & alios in uarijs conſilijs relaus per Doctor. in locis præallegatis. Nam omnia ipſa conſilia loquuntur in diuerſis terminis, & eorum rationes ſubuertuntur ex prædictis.

Laus Deo Opt. Maximo.

SVMMARIVM.

1 *Suus hæres efficitur filius legitimus.*
2 *Sui filij ſunt aut inſtituendi, aut exhæredandi, aliàs teſtamentum rumpitur.*
3 *Diſpenſati præteritione non rumpitur teſtamentum.*
4 *Legitimatio & diſpenſatio quomodo differunt inter ſe.*
5 *Diſpenſatio quò ad ſucceſſionem ex teſtamento non extenditur ad feuda.*
6 *Diſpenſatus ad ſucceßionem, ſi pater uoluerit, non poteſt contratabulare.*
Minus habet ius dicendi nullum, ſi fuerit præteritus, cum ei nō debeatur legitima. nu. 7. 14. & 17.
8 *Filia excluſa à teſtamento, non rumpit teſtamentum ſi ſit præterita, nec poteſt contratabulare.*
9 *Clauſula codicillaris, an impediat detractionem legitimæ ac Trebellianicæ.*
10 *Clauſula codicillaris operatur quòd filius præteritus cogitur reſtituere hæreditatem ſcriptis hæredibus.*
11 *Trebellianica detractio non poteſt prohiberi filijs primi gradus.*
12 *Filij ſi ſint præteriti, & cogantur ex clauſula codicillari reſtituere hæreditatem, an ex ea poßint detrahere Trebellianicam, uel ſolùm legitimam iure natura debitam.*
13 *Legitima & Trebellianica eodem tempore non detrahuntur, ſed legitima ſtatim, Trebellianica uerò conditione purificata.*
15 *Dummodo, uerbum, importat conditionem: ſi ponatur iuxta uerbum futuri temporis.*
16 *Legitima non debetur illegitimo.*
Etiam ſi fuerit legitimatus quò ad ſucceßionem ſi tamen patri placuit. nu. 17.
18 *Inceſtuoſi non poſſunt ſuccedere patri.*
19 *Subreptio uitiat diſpenſationem matrimonij*
20 *Reſcriptum diſpenſationis an continere habeat in ſe tacitam clauſulam, ſi preces ueritate nitantur.*
Et ſi motu proprio ſit conceſſa, intelligitur ſi cauſa motiua ſint uera, quòd ab impetrante eſt probandum. nu. 21.
22 *Diſpenſatio conualidat matrimonium & prolem legitimat.*
23 *Probare non tenetur habens intentionem fundatam iuris præſumptione, præſertim iuris ſcripti, ſi preces inueniuntur natura, uel qualitate facti.*
24 *Præſumptio eſt pro allegante ignorantiam. nu. 25.*
Et quòd quis nolit facere actum fruſtratorium.
26 *Impubes quidquid uidet, ignorat.*
27 *Nec poteſt contrahere matrimoniū filia, niſi habeat 12. annos in quorum ultima die reperiatur.*
28 *Principijs ignoratis, omnia quæ ſequuntur, ignorantur.*
29 *Impubes contrahens illicitum matrimonium, non punitur, etiā ſi ſit doli capax.*

30 *Malum inchoatum principio, malos ſolet parere exitus.*
31 *Præſumptio eſt iudicium facere ſecundum formam mandati, & eſſe informatum de neceſſarijs.*
32 *Probatio præſump. ſufficit ad probandum incidenter matrimonium.*
33 *Matrimonium quando incidenter, non principaliter de eo agitur, probatur ex inſtrumento dotis.*
Nec non publica fama 34.
Idem quando agitur de probando dominio 35.
36 *Legitimatio probatur ex colorata poſſeſſione facti ſeu quaſi.*
37 *Legitimi dicuntur etiam nati ex putatiuo matrimonio.*
38 *Pronunciatur in dubio pro matrimonio.*
39 *Nullitas ſententiæ pro matrimonio non reddit filios illegitimos.*
40 *Ignorantia iuris neminem excuſat etiam mulierem, niſi in caſibus expreſſis à iure. & niſi ſit probabilis, non craſſa, & non petatur officio iudicis æquitate ſuadente. & nu. 42.*
41 *Temporis antiquitas excuſat ab ignorantia.*
43 *Sententia ſtans pro matrimonio venit in dubio capienda.*
44 *Ignorantia probabilis alterius ex coniugibus tollit uitium illegitimitatis.*
45 *Natalium cauſa, etiam incidenter propoſita, ſpectat ad forum eccleſiaſticum.*

RESPONSVM XIX.

EX prænarrata facti ſerie plura eliciuntur dubia, ſed duo principalia ſunt, à quib.
cætera dependent: alterum mouet legitimatio
Petri Aymarij ſpurij dicentis teſtamẽtum nullũ
vitio præteritionis: alterum vero mouet diſpenſatio ſuper
tertio affinitatis gradu facta cum parentibus pupillorum in
ſtitutorum, quam tamen prædictus ſubſtitutus nullam & in
ualidam eſſe prætendit. Ego paucis, ut conſultorem de
cet, ſtudebo hæc duo dubia cum ſuis acceſſorijs clariſſimè
reſoluere.
Circa primum uidetur præteritione Petri teſtamentum
1 nullum eſſe, † quia filius legitimatus efficitur ſuus patri &
cõſequitur omnia iura ſuitatis, §. generaliter, in Auth. quib.
mod. nat. effic. ſui. tranſit enim in poteſtatẽ patris, ut ibi
etiam firmat Bal. in l. inuiti, ff. de his, qui ſunt ſui, uel ali. iur.
& ita concludunt Bald. & Alexand. in l. eam quam, C. de fi
deicom. Iaſ. in l. qui ſe patris, columna quarta, in prin. C. un.
2 lib. † ſi ſui ſunt, ergo inſtituendi, uel exhæredandi, alioquin
præteriti rumpunt teſtamentum. l. in ſuis, ff. de libe. & poſth.
& ita concludit Bal. in l. cum in adoptionis, columna tertia,
C. de adopt. & in l. filius à patre, §. primo, ubi Aret. & alij, ff.
de lib. & poſthum. & d. Iaſ. in rubri. C. de poſth. hæred. inſtit.
ubi plures authoritates ad hoc congeſſit, & conſuluerunt
Ang. & Petr. de Anchar. Panorm. Paul. de Caſt. Alex. & alij,
quos refert & ſequitur Curtius conſilio 74. ſuper memora
ta, colum. 16.
Præmiſſis non attentis, contrarium in caſu occurrenti ve
rius eſſe reſpondeo. Et omiſſa diſputatione utrum legiti
3 matio valeat: circa quam plura dicenda ſe offerunt, † dico
quod etiam ſtante ualiditate ipſius legitimationis, nihilo
minus teſtamentum non fuiſſet, nec eſſet ruptum præteritio
ne dicti Petri legitimati, quia non fuit plenè legitimatus,
& primis natalibus reſtitutus, ſed ſolum fuit cum eo diſpen
ſatum quo ad quædam dumtaxat, ut apparet ex tenore di
ſpenſationis ibi, & cum eo diſpenſamus. qui tenor ante om
nia inſpiciendus eſt, cap. porrò, de priuil. cap. ſi Papæ, eo. tit.
lib. 6. l. ſi quis ſtipulatus ſit Stichum, ff. de uerb. oblig. l. inte
rcit. ff. de ſolut.
4 Probatur etiam ab effectu, † quia ea non dicitur legitima
tio, quæ legitimatum non reſtituit primis natalibus quo ad
omnes effectus, ſed ſi quo ad quædam reſtituat dumtaxat, di
citur diſpenſatio ſecundum Pau. de Caſt. & Moder. in l. ado
ptiuum, §. patronum, ff de in ius uocan. & in l. 1. ff. de iuriſd.
omn. iudic. & in l. pactum quod dotale, ubi Alexand. & Mo
der. C. de coll. Anton. de Butr. cap. per venerabilem, colum.
30. qui fil. ſint legitimi. Felin. in c. poſtulaſti, colum. 13. verſi.
vltimo in hac ſecunda, de reſcript. Et ad confirmationem
plura adducit Curt. in d. conſi. 74. colum. 6. Dec. conſi. 52. &
264. ſtatim allegando, & hac concluſione pleni ſunt codi
ces legum. Fuit enim cum d. Petro diſpenſatum ut poſſit
ſuccedere patri ex teſtamento, & ab inteſtato, dummodo
de eius proceſſerit uoluntate. Item non fuit legitimatus ad
5 ſeuda, † quia diſpenſatio ut poſſit ſuccedere ex teſtamen
to, uel ab inteſtato, non extenditur ad feuda, niſi ſit ſpeciale
dictum, ca. naturales, ſi de ſeudo fuerit controuerſia inter
do. agn. & uaſſ. Item non fuit reſtitutus primis natalibus,
nec abolita naturę macula uſque à principio natiuitatis: ſed
quò ad quædam in futurum diſpenſatus, non obſtante defe
ctu natalium, ut ſonant illa uerba, quamquàm ex damnato
6 coitu traxerit originem. † Diſpenſatus autem vt poſſit ſucce
dere, ſi pater uoluerit, non cenſetur diſpenſatus, ut poſſit cõ
tratabulare, & cõtra uoluntatem ſuccedere, ut firmat Ioan.
Andr. in addi. Spec. tit. de ſucceſſ. ab inteſt. uerſ. ſed ex facto,
in addit. ſuper uerbo, quidam. ergo præteritus non rumpet
teſtamentum, nec ſibi competet ius dicendi nullum patris
teſtamentum. Ita conſuluit Ang. conſi. 264. dominus Papa,
& Alexan. conſ. 174. ultra ea, in 7. lib. & conſ. 30. in fine, li. 3.
& in caſu noſtro, quod præteritione legitimati cum clau
ſula, ut poſſit ſuccedere dummodo de patris proceſſerit uo
luntate, non rumpatur teſtamentum, firmant d. Alex. & Iaſ.
& Socy. in rub. ff. de libe. & poſthu. Et ita conſuluit in fortio
ribus terminis Dec. in conſil. 264. reuocatur in dubium, co
lum. fin. ubi uult quod etiã plenè legitimatus, & natalibus
reſtitutus quantum ad perſonam, ſi tamen quantum ad effe
ctum ſucceſſionis ſitantum habilitatus ad ſuccedendum, ſi
7 pater uoluerit. † Præteritus non habet ius dicendi nullũ,
quia taliter præterito non debetur legitima ſecũdum Ang.
in l. ab eo, C. de leg. hæred. ergo nec etiam dabitur ius dicen
8 di nullum per ea, quæ traduntur † de filia excluſa à ſtatuto,
ut etiã præterita non poſſit rumpere teſtamentum, nec con
tratabulare, ut docet Bar. in l. fina. §. fin. ff. ad Tertul. & in l. 1.
ff. de bonor. poſſeſſ. contratab. & per Ale. in l. filia dotem, C.
de colla. & in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, in 3. charta, ff. de
lib. & poſthu. ſiue ergo teneamus quod Petrus fuerit ſolùm
diſpenſatus ad quędam, ſiue quod fuerit plenè legitimatus
quò ad perſonam; quia tamen quantum ad ius ſuccedẽdi
fuit reſtrictus effectus legitimationis ad uoluntatem patris,
nullo caſu contra uoluntatem & contra teſtamentum au
diendus eſt. Et hac reſolutione ſtante, non eſſet ulterius
inquirendum quantum ad hunc Petrum, ſed pro uberiori
9 iure inſtitutorum libet inquirere. † Quid ſi præteritione
teſtamentum nullum foret, ſtante clauſula codicillari in
forma debita, idem Petrus teneatur reſtituere hæreditatem
inſolidum nulla retenta legitima, & Trebellianica? Videre
10 tur forſan dicendum quod ſic, † quia licèt filius præteritus
ſcienter cenſeatur uirtute clauſulæ codicillaris rogatus re
ſtituere hæreditatem ſcriptis hæredibus, ut not. in l. ex ea, ff.
de teſtam. & l. eam quam, & l. ex teſtamento, C. de fideicom.
& ſi teſtamentum rumpatur præteritione filij, l. generaliter,
§. ex teſtamento, ff. de fideicom. liber. & docet Bart. d. l. 1. in
5. quæſt. ff. de iu. codic. Ale. & Mod. in auth. ex cauſa, C. de li
be. præte. tñ tãquàm filius legitimã & Trebellianicam detra
here poſſe videtur. legitimam, quia ab ea reijcitur omne
grauamen, l. omnimodo, l. quoniam in nouella, C. de inoff.
teſtam. ergo etiam reijcietur fideicom. quod eſt grauamen
l. cohæredi, §. cum filiæ, ff. de uulg. & pup. Trebellianicam
11 † quia pater ſecundum communem Doctor. ſententiã non
poteſt filius primi gradus prohibere detractionem Trebel
lianicæ, l. iubemus, & ibi Bald. C. ad Treb. traditur per Ale
xand. & alios in l. Marcellus, ff. eodem tit. ad Treb. per No
uiſſimos, maximè Crot. in l. non poteſt, ff. de leg. 1. Dec. con
ſil. 80. ſatis nota eſt. Quod poſſit detrahi legitima, & Tre
bellianica, uidetur probari in ca. Raynutius, & in ca. Raynal
dus, de teſtam. gloſ. & Pau. de Caſt. in l. Papinianus, §. memi
niſſe, ff. de inoffic. teſtamen. Angel. conſil. 99. Petrus de
vrbe.
Præmiſſis non obſtantibus reſpondeo nec Trebellianicã
nec legitimam detrahi poſſe. de Trebellianica conſtat, quia
cõmunis eſt & canonizata ſententia, quòd filius non poteſt
eodem tempore detrahere duas quartas, ſcilicet Trebellia
nicam, & legitimam. ita Barto. concludit, & alij ſequuntur
12 in dicto §. meminiſſe. ubi in ſpecie dicit, † φ ſi teſtamen
tum ſit nullum defectu præteritionis, quia uenientes ab
inteſtato virtute dictæ clauſulæ cenſentur rogati purè, &
ideo reſtituere, non poſſunt præterin detrahere, niſi unam
quartam: ſecus ſi eſſent grauati reſtituere ſub conditio
13 ne, tunc poſſunt detrahere duas quartas, † quia
uenitunt

ueniunt detrahen.diuerſis temporibus,legitima ſtatim, Tre
bellianica purificata conditione.& hoc caſu procedunt text.
in d.capit.Raynutius,& in capit.Raynaldus, ſecundum Do.
Anton. Card.Ancha. Imo. Panormita. & alios ibi,& idem
firmant Barto.& Legiſtæ in l.quamquam,C.ad leg.Falcid. &
conſuluerunt Barto. conſilio 20. factum ſic ſe habet . Bald.
conſilio 36.proponitur,lib.tertio , & conſil.391. factum tale
eſt,co.lib.Alexand.conſilio 26.circa princip. columna fina.
lib.primo & conſi.5.lib.3.Oldrad.conſilio 158. factum tale,
& conſilio 205.prima dubitatio . & hanc dicit communem
Dom.Iaſ.in l.filium , quem habentem, columna quinta,C.
fam.ercif. & Dominus Fabian. in repetit. auth. nouiſſima,
14 quæſtio.24. C.de inoffici. teſtamen. † de legitima eſt maior
dubitatio . Sed ego nec legitimam detrahi poſſe puto, quia
legitimatus ad ſucceſſionem,dummodo de patris proceſſe-
rit uoluntate quantum ad effectum ſucceſſionis , dicitur le-
gitimatus ſub conditione,ſi patri placuerit, quod ſuccedat.
Ita dicût Doctor. in locis præallegatis, maximè in l. pactu ꝙ
dotale , C.de coll. & probatur ex uerborum ſerie . illa enim
15 verba, † dummodo &c. conditionem faciunt , quia aduer-
bia iuncta uerbo futuri temporis important conditionem,
ut docet Barto.in l.prima,ff.de conditio.& demonſtratio . &
Gemin.in capitulo, non poteſt, de præben.lib.ſexto,per tex.
in capitulo,ut præteritæ,de electio. Ceſſante ergo uoluntate
patris,deficit conditio, ergo remanet quantum ad effectum
16 ſucceſſionis bonorum illegitimus. † illegitimo autem nul-
la debetur legitima ſecundum gloſ.in l. prima , ff. de bono-
rum poſſ.contra tab.quam dicit ſingu. Aret.in l.ex facto,co-
lumna nona,ff.de uulga. & pupil. & Iaſ.in l.prima, C.de bo-
norum poſſ.contra tab.& firmat Sali.in auth. item ſi quis, C.
de natur.lib.& ideo Angel.in dicta l.ſi ab eo,C.de leg. hære.
17 & Decius in d.conſilio. 264. tenent , † legitimato cum hac
conditione,ſi de patris uoluntate proceſſerit,non deberi ali-
quam legitimam .

Non obſtat,quod conſuluit idem Decius conſilio 27.quæ
ritur an legitimatus.ubi concludit quod legitimatus graua-
tus per fideicommiſſum poteſt detrahere Trebellianicam,
quia loquitur in legitimato inſtituto , qui hodie dicitur ha-
bere uoluntatem patris, ſi non ſit prohibita detractio , ut
probat Io.de Ana.conſi.67.& Curt.conſi.75.dominus Ludo
uicus.Nos loquimur in legitimato præterito, qui dicit teſta-
mentum nullum contra patris voluntatem,l.filio prꝫterito,
ff.de iniuſto rup.irritoque teſta.

Et hæc quantum ad primum & principalem articulum ,
& ſic quantum ad filium legitimatum præteritum.

Circa ſecundum , & ſic quantum ad Carolum de Sancto
Baſilio ſubſtitutum , uidetur ſubſtitutioni uulgari locum
eſſe, quia filij inſtituti , quibus datus fuit ſubſtitutus ſi non
ſuccederent .

Quæ ſubſtitutio intelligenda eſt ſi non ſuccederent , quia
nollent,vel quia non poſſent, l. cum proponas, C.de hæred.
18 inſtit. † Dicuntur autem non poſſe,quia inceſtuoſi , auth. ex
complexu,& in corpore unde ſumitur, C.de inceſt.nupt.
Quod ſint inceſtuoſi, patet : quia nati ex Honorato Ayma-
rij,& Marg.Aranda terno affinitatis gradu coniunctis, cap.
non debet,cap.fi.de conſangui.& affini. l.qui contra, C. de
inceſt.nupt.

Non obſtat allegata diſpenſatio permanendi in iam con-
tracto matrimonio & legitimatio prolis iam ſuſceptæ, & in
futurū ſuſcipiendæ,quia non cōſtat de poteſtate Dom. Leo-
nardi prætenſi curatoris & Penitentiarij.Nec credendum ui
detur aſſerenti ſibi uiuo uocis oraculo ſummi Pontif. da-
tam fuiſſe poteſtatem.l.1.C.de man. Princip. c.cum in iure.
de offi.deleg. Et quia dicta diſpenſatio eſt nulla uitio ſubre-
ptionis & obreptionis c.quod ſuper,de fide inſtrum. c. 2. de
19 fil.presb.c.non poteſt,de præben.& propoſito , quod † ſubre-
ptio non uitiet diſpenſationem ſuper matrimonio, eſt text.
in c.quia circa.& in cap.quod dilecti , de conſang.& affinit.
ſuggeſſerunt enim Pontifici maximo, quod ipſi ignorabant
impedimentum affinitatis quod ad eorum notitiam poſtea
peruenit.Item quod ſi fieret inter eos diuortium , grauia
inde ſcandala uerisſimiliter poſſent generari. Quæcum pro-
bari debuerunt coram executoribus ipſius diſpenſationis ,
20 † & omnis gratia ad ſupplicationem conceſſa habet in ſe ta
citam conditionem,ſi preces veritate nitantur,c.2.de reſcri.
21 l.& ſi non cognitio,C.ſi contra ius,vel util. pub. † imò etiam
gratia conceſſa motu proprio habet hanc in ſe conditionē,
ſi cauſæ motæ ueræ ſint , ſecundum Car.conſi.96.& conſilio
98.Papa minuit.& ad impetrātem ſpectat onus probādi cau
ſas expreſſas in diſpenſatione,ut firmat in propoſito noſtro
Oldra.conſi.256.Clemen.Epiſcopus.per tex.in l.2. C.de his,
qui uen.ætа.impet.& idem uoluit Panorm.in d.c.a quia cir-
ca,& ſunt doctr.Ioan.Andr.in c.1. & ibi Gemin. & alij, de li-
tis cōt. lib.6.ubi dicunt,quod cauſas expreſſas tenetur impe
trās probare, ſi negenter uere, tacitas vero probare debet ex
preſsè ſequitur Panorm.in c.conſtitutus.columna prima,de
reſcrip.videtur ergo quod diſpenſatio ſit nullius momenti,
quia executor ad diſpenſationem proceſſit ſine cauſæ cogni
tione , & abſque eo quòd fuerit facta fides de ignorantia &
ſcandalis allegatis .

Sed prædictis non obſtantibus reſpondeo , ſubſtitutioni
vulgari locum non eſſe,quia conditio ſubſtitutionis uulga-
ris,ſi illi hæredes non erunt,in primo caſu euanuit per adi-
tionem hæreditatis,l.poſt aditam. C.de impub. & alijs ſub-
ſtitut.in ſecundo capite ſi hæredes eſſe non poſſent,conditio
defecit,quia ſunt,& eſſe poſſunt hæredes,cum ſint ſtante ma-
trimonio contracto in faciem eccleſiæ & diſpenſatione ſu-
per tertio affinitatis gradu,filij naturales & legitimi .

22 † Nam diſpenſatio ſuper tertio affinitatis gradu conuali-
dat matrimonium.& prolem legitimat,c.cum dilecto,& d.
c.quia circa,de conſanguin.& affi.

Non obſtat dum dicitur quod iſtud uerum eſt ſi diſpenſa-
tio ualeat,ſecus ſi ſit nulla & inualida uitio ſubreptionis , &
obreptionis,ut videtur per rationes præallegatas.quia reſpō
detur dupliciter : primo quod ipſa diſpenſatio fuit & eſt le-
gitima rationibus in cōtrarium adductis non obſtantibus .
Pro quorum reſolutione ſubijcio duas concluſiones com-
23 muniter receptas . Prima eſt, quod qui habet intentionem
fundatam iuris præſumptione non tenetur probare narrata
in precibus, capit.ſi.& ibi Panorm.in 4.not. de præſumptio.
Cald.conſilio decimo ſub rubri. de probati. vbi ampliat ut
idem ſit ſi expreſſa in precibus inueniuntur facti natura, uel qua
litate.ſequitur Felin. in capitulo cōſtitutus, columna prima
24 de reſcrip.ius autem † præſumit pro eo, qui allegat ignoran-
tiam , niſi aduerſarius probet ſcientiam , regu. præſumitur
ignorantia,de regu.iur.lib.ſexto,l.uarias, ff.de probationib.
25 Item † lex præſumit quod quis non uelit facere actum con
tra ius,capit.cauſam,quæ.de reſcrip.capit.propoſuit,de con-
ceſſ.prebē.l.quemadmodum, C.de agr. & cenſ.lib.decimo,
l.tertia,ff.de teſtamen.mil.fundata ergo eſt intentio horum
filiorum,quod parentes ſui ignorauerint impedimentum :
nam ſi ſciuiſſent,non eſt præſumēdum quod noluiſſent con-
trahere illicitum matrimonium,ut ſignanter decidit in ter-
minis noſtris Gemi.maximus Canoniſta, conſilio ſexto,pro
declaratione primi dubij,col.ſecunda. Et quod præſuma-
tur coniuges ignoranter contraxiſſe,firmat Panorm. in cap.
peruenit.qui filij ſint legitimi. Et hæc præſumptio ignoran-
tiæ hoc caſu admittenda eſt,quia Magdalena tempore con-
26 tracti matrimonij erat impubes.l.minor 12. annis , † impu-
bes autem quicquid uidet, ignorat,l.1. C.de ſal. mo. & eius,
maximè quantum ad contrahendum matrimonium, nulla
27 eſt uoluntas,c.1.de deſponſ.impu.† Requiritur.n.ad contra-
hen.matrimonium in muliere ætas 12.ann.completorum,
Inſt.de nup.in prin.l.fi.C.quando tutores, vel cur.c.puberes,
de deſponſ.impub.vel ſaltem requiritur,ꝙ ultima dies anni
12.aduenerit ſecundum Hoſt.& Pano.in c.atteſtationes, co.
tit.& traditur in l.ſi quæramus,ff.de teſtamen.ſicut ergo ante
completum 12.annum mulier non creditur habere iudiciū
& diſcretionem idoneam ad deligendum ſibi maritum , d.
c.1.ita etiam non eſt credendum ꝙ habeat iudicium diſcer-
nendi gradus affinitatis,& impedimenta , quæ matrimoniū
28 impediunt . † ignoratis.n.principijs reliqua quæ ſequuntur,
neceſſe eſt ignorare, ſecundum Philoſophum , ut probant
in l.j.& ibi Bal.in prin.ff.de iuſt.& iure. quod dicit ibi Albe.
veriſſimum eſſe,ſi intelligatur de principio, propter quod,vt
in caſu noſtro de matrimonio, propter quod affinitatis im-
pedimentum ſucceſſit. Et quod in impubere præſumatur
ignorantia impedimenti,eſt tex.in c.t.ſi qui matrimonium
accuſare poſſunt.& ibi glo. dicit rationem eſſe , quam ſupra
dixi,quia impubes ignorat quicquid uidet, dicta le. fina. C.
de ſal.mone.& probatur expreſsè in l.impubitas , C.de pœn.
& in l.ſi adulterium,cum ſimilibus,§.1.ff.de adult.ubi dicit ,
29 † quod ſi impubes contraxit illicitum matrimonium , non
punitur, & ſi ſit doli capax , quia in eo non cadit delictum
carnis, quod ignorat ; nec delictum illiciti matrimonij,
quia non nouit quid ſit matrimonium licitum, uel illici-
tum . valet ergo diſpenſatio, etiam quòd non fuerit pro-
bata allegata ignorantia , quia ut dixi præſumitur . va-
let etiam dato quòd non fuerit probatum aliquod im-
minere ſcandalum , quia in precibus non dicitur quod

aliquod immineret ſcandalum, ſed quòd veriſimiliter poſſent ſcandala exoriri. Illud autem, quod ueriſimiliter
30 poſſunt exoriri, ex qualitate facti ſatis probatur, † quia ſolet malos exitus parere quæ malo ſunt inchoata principio. Item illud an veriſimile ſit, uel etiam habet ipſe iudex arbitrari, non teſtibus edocere, ut dicit Card. in clementina, cauſas veri. ucium, in primo notabili, per illum tex. de elect. & de hoc an ſit ueriſimile exoriri ſcandalum, creditur executori, ut probatur in d. cap. quia circa. vbi Papa ſcribit executori quod diſſimulet ſi ſcandalu, ut aſſerit, poſſit euenire: & ſi ex ſe ipſo executor poſſit perpendere ſubiturum ſcandalum, non eſt vlla probatio facieda, c. cum in uia, de ſponſ. Credendum igitur eſt quod executor præuidit à ſe ipſo ſcandalum ueroſimiliter poſſe euenire, aliter enim non diſpen-
31 ſaſſet, † quia non præſumitur iudex contra formam mandati uoluiſſe diſpenſationem exequi, l. Herennius, §. Caia Seia, de euict. Præſumiturque informatus de neceſſarijs ad actũ, ſecundum Aret. in l. ſi quis poſt, colum fin. ff. de teſtamen. & omne iudicis decretum maxime interpoſitum per uiam uoluntariæ iuriſdictionis, præſumitur factum præcedente iuſta, & vera cauſa, l. ab ea parte, ff. de probat. l. manumiſſio, ff. de manum. viii. Ex his apparet diſpenſationem iuridicam eſſe, etiam quod non fuerit aliter probata ignorantia, veriſimilis que ſcandalorum euentus.

Sed poſito quod diſpenſatio nulla foret, adhuc reſpondendum puto filios eſſe legitimatos, & conſequenter ſucceſſibiles. Ad quod demonſtrandum ſubijcio fundamentum concluſionis.

32 Prima concluſio ad probãdum filios eſſe legitimos, quia agitur de probando matrimonio incidenter, & non principaliter, ſufficit præſumpta probatio, c. cauſam, qui filij ſint legitimi. per quem ita concludit Gem. conſ. 27. ſuper dubijs.

Non enim requiritur pleniſſima probatio matrimonij, de quo quæritur incidenter, ſicut quando quæritur principaliter. ita Bal. in l. filium cum diffinimus, ff. de his, qui ſunt ſui,
33 vel alie. iur. † vbi dicit quod inſtrumentum dotis probat matrimonium, de quo incidenter diſputatur, licèt non probet quando de eo principaliter agitur, ſecundum Innoc. & alios
34 in c. illud, de probat. & ita dicit ibi Hoſt. † Hinc ſama publica, quantum ad legitimitatem filiorum, probat matrimonium ſufficiẽter, quia incidenter de matrimonio quæritur, ſecundum gl. Hoſt. & Pano. in c. lator, qui fil. ſint leg. Io. And. in c. peruenit, eod. tit. Gem. in d. conſ. 27. & probatur in c. per tuas, eod. tit.

35 † Sic ad probandum dominium incidenter, minor requiritur probatio, quam ad probandum dominium principaliter, ſecundum Bar. in l. ſi quis in ſuo, ff. de cond. & demonſtr.
36 & dicit D. Anto. in cap. qui fil. ſint legit. not. † quod colorata, ſeu quaſi poſſeſſio maritalis ſufficit ad probandum filios eſſe legitimos, & comprobat Decius conſ. 153. in effectu quæritur, colum. 2.

37 Secunda concluſio, † legitimati dicuntur ij, qui nati ſunt ex matrimonio, etiam putatiuo, c. ex tenore, qui fil. ſint legitimi, & c. peruenit, eod. tit. Et ſufficit quod ſit putatiuum ex parte vnius, d. c. ex tenore, & ibi per Panor. & alios, & per glo. in c. referente, eod. tit. & in c. fin. de cland. deſpon. Cyn. Sal. & alij, in l. qui contra, C. de inceſt. nupt.

38 Tertia concluſio, † in dubio pro matrimonio pronunciãdum eſt, c. fina. de re iud. c. videtur, qui ma. accuſ. poſſ. not. in c. ſi vir, de cog. ſpir. maximè per Hoſtien. & per Legiſt. in l. 1. ff. ſol. mat. & per Canon. in c. 1. de conſt.

Quibus concluſionibus ſic ſtantibus, infertur quòd dicti filij nati ex matrimonio in facie ſanctę matris eccleſiæ inter dictos Honoratũ & Marg. filij efficiuntur legitimi, quamuis non ſint nati ex uero & legitimo matrimonio, obſtante impedimento affinitatis in tertio gradu, & ipſi coniuges ſemper putarunt & crediderunt matrimonium eſſe legitimum. A principio quidem iuſtam habuerunt cauſam credendi matrimonium ualere, quia ignorabant impedimentum, ut ſupra probatum fuit. Et ſi poſt habitam verè impedimenti notitiam diſpenſationem obtinuerunt, quæ diſpenſatio operatur ualiditatem matrimonij, & legitimationis filiorum, d. c. quia circa, & d. c. referente, vbi gl. Panor. & alij, & c. per venerabilem, qui filij ſint legit. & c. 1. 35. q. 8.

Nec obſtat, quod diſpenſatio ſit nulla ea ratione, quòd iudici non conſtiterit de ignorantia, & ſcãdalis allegatis, quia reſpondetur multis modis.

39 Primò, quòd nullitas ſententiæ non habet reddere filios illegitimos, ex quo parentes de ſententia confiſi matrimonium contraxerunt. c. perlatum, ubi caſus, ſecundum unum intellectum, qui fil. ſint legitimi, & ibi Card. & alij not. & Panor. in d. c. per uenerabilem, col. fi. Dato ergo quod diſpenſatio nulla foret: tamen quia parentes de diſpenſatione confiſi in matrimonio perſeuerarunt, non debet talis nullitas reddere prolem illegitimam.

Nec dicatur, quod iſti parentes non debuerunt confidere de diſpenſatione, quam nullam eſſe ſcire debuerunt, cum quilibet præſumatur ſcire iura, l. leges ſacratiſſimæ, C. de le.
40 † & iuris ignorantia neminem excuſet, etiam mulierem, niſi in caſibus expreſſis à iure, l. pen. C. de iur. & facti igno. quia ad iſtud, quod totũ eſt, quicqd dici põt rñdet Pan. dupliciter.

Primo reſpondetur, d. c. referente, quod error iuris quantum ad hoc, ut filij dicantur legitimi iuncta longinquitate temporis, excuſat parentes, allegat tex. in l. qui in prouincia, ff. de ritu nupt. quem Sali. ibi ita ſummat, propter diuturnitatem temporis.

41 Et ignorantia iuris nati ex matrimonio minus legitimo habentur pro legitimis, & ego adduco text. in cap. 1. 35. q. 8. vbi inquit Gregorius, non eſſe ſeparandos, qui neſcienter contraxerunt, ſi multorum annorum curricula ſint reuoluta, & filij ex tali illicito matrimonio ſint procreati. ergo magis tolerandi fuerunt parentes horum liberorum, qui ignoranter contraxerunt, & habita ſententia diſpenſationis obtinuerunt, quem errorem iuris ualidum crediderunt tum propter fauorem matrimonij, tum propter tot annorum curricula, tum propter iuris ignorantiam.

Secundò reſpondet Panor. in d. c. perlatum, & c. per uene-
42 rabilem, † ignorantia iuris probabilis excuſat eos, qui crediderunt diſpenſationem nullam eſſe iuridicam. ita procedit tex. in d. c. perlatum, & in d. c. qui in prouincia. Contraria uerò procedunt in ignorantia iuris craſſa & improbabili, in caſu autem noſtro quis erit, qui non credat huiuſmodi diſpenſationem, quam ſupra tot rationibus comprobaui, eſſe ualidam & legitimam, & quam Gem. Canoniſtarum maximus, defendit in d. conſi. 66. rite? Ergo quis audebit arguere dictos coniuges idiotas, & litterarum penitus ignoras, ꝙ de-
43 buerint ſcire diſpenſationem nullam eſſe? certè nemo, † q̃a ut ſupra dixi, in dubio illa ſententia eſt recipienda, quæ ſtat pro matrimonio, d. c. fi. & ſi ex parte uiri non ſit ita probabilis ignorantia iuris, tamen ex parte mulieris creditur proba-
44 bilis, ſecundum Bald. in l. 3. C. de uſucap. pro hær. † & ſufficit ad excuſandam prolẽ à uitio illegitimitatis, quod alter coniugum habuerit probabilem ignorantiam, d. c. ex tenore. & licèt mulier non excuſetur prætextu iuris ignorantiæ niſi in caſibus expreſſis à iure, d. l. fi. C. de iur. & facti ignoran. tamẽ
45 id ſanè intelligendum eſt, ut non excuſetur ipſo iure, † ſed bene officio iudicis, & ex æquitate excuſatur propoſita exceptione, l. 1. §. fi. ff. de eden. l. cum de indebito, ff. de probat. & firmant gl. & Panor. in c. ſuper literis, de reſcript. & comprobaui in tractatu de peſte, lib. 3. in 6. remedio præſeruatiuo, & ſic ope exceptionis ſaltem excuſanda eſt ignorantia & credulitas horum coniugum, qui bona fide crediderunt ſecũ fuiſſe legitimè diſpenſatum.

Ad ultimum, an iudex laycus ſit iudex competens huius incidentis quæſtionis, qua de ualiditate ſeu inualiditate matrimonij, ſeu de inualiditate ſeu ualiditate diſpenſationis apoſtolicæ quæritur?

Reſpondet Papa Alex. III. in c. lator, & in c. cauſam, qui fil. ſint legitimi. & Honor. in c. tuam. & quia ibi caſus eſt deci-
46 ſus, † quod cauſa natalium ad forum eccleſiaſticum non Laycalem, etiam ſi incidẽter proponatur, ſpectat & pertinet, non eſt amplius de ordine cognitionis inquirendum, nec hæſitandum, l. ancillæ, C. de furt.

S V M M A R I V M.

1 Subſtituto pupillariter competit remedium l. fi. C. de edicto Diui Adria. tollen.

2 Subſtitutio compendioſa facta per hac uerba, caſu quo omnes filij mei decedant ſine filijs, continet pupillarem.

3 Subſtitutio tacita pupillaris excludit matrem inimicam teſtatoris.

4 Subſtituto per fideicommiſſum non datur beneficium l. fi. C. de edicto Diui Adr. tollen.

5 Subſtitutio pupillaris dicitur teſtamentum filij.

6 Subſtitutio pupillaris eſt probanda per ſeptem teſtes, ubi ex teſtamento de ea non apparet.

7 Mors promptè probari poteſt.

L. fi.

8 *L. ſin. C. de edic. Diui Adria. tollen. non habet locum ubi eſt probanda uoluntas defuncti.*

RESPONSVM XX.

VIſis hinc inde allegatis in cauſa uertête inter Aloynam Martinæ petentem ſe immitti in poſſeſſionem hæreditatis, & bonorum quondam Antonij Martini ex una, & Iannettam Capræ ex altera, conſideraui duo dubia eſſe neceſſario diſcutienda, ſuper quibus Domini Aduocati hincinde plura allegarunt.

Primum eſt, an d. Aloyna legitimè intentauerit remediũ l.fin.C.de edicto diui Adr. rollen.

Secundum, poſito quod d. Aloyna à principio potuiſſet intentare condictionem d. l.fi. an exceptiones deductæ pro parte d. Iannettæ Capræ habeant impedire ſummariam cognitionem in executionem d. l. fina. ita quod teneatur d. Aloyna agere iudicio ordinario.

Circa primum uidetur prima facie dicendum, remediũ dictæ l. fi. competere dictæ d. Aloynæ, & conſequenter illud
1 intentare potuiſſe. † Quia beneficium dictæ legis competit etiam ſubſtitutis pupillariter ſecundum glo. Bar. & communiter Scriben. ibi, & Corn. cõſi. 172. primus cõſultationis articulus, colum. 4. lib. 2. ergo competit d. Aloynæ ſubſtitutæ pupillariter filiæ dicti Antonij teſtatoris.
2 † Nam illa ſubſtitutio, caſu quo contingat omnes filios meos ſine filijs decedere ſubſtituo Aloynam, ſubſtitutio cõpendioſa facta per uerbum commune, quæ ẽt continet pupillarem, ut per Bar. & Scribentes in l. Centurio, ff. de uulg. & pup. etiam matre exiſtente in medio, ca. ſi pater, de teſtam. lib. 6. per quem ita concludunt Scribentes communiter in d. l. Centurio, & in l. precibus, C. de impub.

Nec obſtat ſi dicatur quod regia conſtitutio fauore matris interpretatur eam eſſe fideicommiſſariam: quia etiam ſtante dicta conſtitutione in caſu præſenti, huiuſmodi ſubſtitutio compendioſa continet pupillarem, quia ex parte
3 Aloynæ articulatum fuit, † quod Iãnetta mater erat inimica teſtatoris, quo caſu etiam ſecundum formam & tenorem Reg. conſtitutionis, tunc compendioſa continet pupillarẽ, etiam in præiudicium matris prout etiam concorditer uolunt omnes Doct. in l. moribus, ff. de uulg. & pup.

Præmiſſis non obſtantibus ſecundum ea, quæ proponun-
4 tur non credo Aloynę competere remedium d. l. fi. † quia non competit fideicommiſſario ante reſtitutionem factam re, aut uerbo, ſecundum glo. Bart. & alios communiter in d. l. fi. ſtante autem Regia conſtitutione Aloyna cenſetur ſubſtituta per fideicommiſſum, ergo &c.

Non obſtat, quod licèt ex Regia conſtitutione compendioſa non contineat pupillarem in præiudicium matris regulariter: tamen fallit, ſi mater ſit teſtatoris inimica, uel ſi teſtator dixerit quod nolebat quod mater haberet unum obolum, uel æquipollentia uerba, prout articulat pro parte Aloynæ. Quia ad hoc, in quo conſiſtit punctus huius controuerſiæ, reſpondeo quod ad hoc ut ſubſtituto pupillariter competat remedium d. l. fi. oportet quod conſtet de ipſa pupillari ſubſtitutione. Quia ad hoc ut quis poſſit uti remedio d. l. oportet quod exhibeat teſtamentum, d. l. fin. ibi, Iudici teſtamentũ exhibuerit. & ſic oportet quod pupillariter
5 ſubſtitutus exhibeat pupillarem ſubſtitutionem, † quę dicitur teſtamentum ipſius pupilli, l. 2. ff. de uulg. & pup. ex teſtamento aũt exhibito per Aloynam non conſtat de aliqua pupillari ſubſtitutione, quia eius lectura ſtante Regia conſtitutione, apparet ipſam Aloynam non eſſe pupillariter ſubſtitutam, igitur &c. Et ſi dicatur quod ipſa Aloyna intendit probare quòd Iãnetta erat inimica teſtatoris, & quod teſtator dixit quòd nolebat eam habere obolum, uel ſimilia verba: quibus probatis, apparebit ex exhibitione teſtamenti ipſam eſſe pupillariter ſubſtitutam. Reſpondetur multis modis.

Primo, quòd talis probatio concernit petitorium, & exigit altiorem indaginem, unde admittenda non eſt in hoc iudicio ſummario, quod promptam & ſummariam cognitionem deſiderat, ut in ſpecie determinat Alb. de Roſa. in d. l. fina. colum. 6. in fine. Nam ad probandum quod in
6 compendioſa contineatur pupillaris, † quæ regulariter non continetur, ut in caſu noſtro ſtante Regis conſtitutione, requiruntur neceſſario ſeptem teſtes, ut cõcludit Bar. in d. l. 2. colum. penul. ff. de uulga. & pupil. cum quo alij ibi tranſeunt.

Et ſecundò reſpondetur, in iſto iudicio ſummario admittitur ſubſtitutus pupillaris ad probandum mortem pupilli, ſecundum Bar. & alios ibi: ergo etiam debent admitti ad probandum, quòd teſtator erat inimicus, uel quod protulit uerba, quibus apparet quòd uoluit pupillariter ſubſtituere. Reſpondeo quod in probanda morte non agitur de proban-
7 da uoluntate teſtatoris, ſicut in probanda inimicitia. † Item probatio mortis promptè fieri poteſt, non ſic probatio inimicitię, nec probatio quòd teſtator plura dixerit, quàm ſcriptum reperiatur. Item ſummaria cognitio ſuper morte pupilli uerſatur circa acceſſoria. Cognitio autem, an teſtator uoluerit pupillariter ſubſtituere uel ne, uerſatur circa principalem diſpoſitionem, de qua debet ex teſtamento conſtare abſque ulla facti probatione ſecundum Alb. in d. l. fina. colum. 7. uerſ. ſecundum hanc opinionem. Nam ubi requi-
8 ritur probatio facti † ad probandam uoluntatem defuncti, non habet locum remedium d. l. fina. quia talis probatio fieri non poteſt niſi parte citata, & cauſa plenè cognita, l. ſi quando, C. de teſtam. ſecundum glo. Bar. & alios communiter in d. l. fina. in uerbo, depoſitionibus.

Præterea ſtãte hoc dubio, an teſtator uoluerit pupillariter ſubſtituere; & ſtante regula generali dictæ conſtitutionis ꝙ compendioſa non continet pupillarem, matre exiſtente in medio; & exiſtente ipſa matre in poſſeſſione negari non poteſt, quod mater non dicatur legitimus contradictor, cũ poſſideat & alleget titulum cõtrarium titulo ipſius Aloynę: ergo dominus Iudex tenet̃ pronunciare locum nõ eſſe huic ſummariæ cognitioni, ſed agendum eſſe iudicio ordinario ſecundum Bar. in d. l. fina. colum. mihi pen. quem omnes ſequuntur.

SVMMARIVM.

1 *Doctorum communis opinio ſequenda, etſi contraria uerior uideatur.*
2 *Trebellianica detractionis prohibitio, ad hoc ut facta dicatur, quæ uerba requirantur.*
3 *Trebellianica prohibitio non uidetur facta, quando uerba aliũ ſenſum recipere poſſunt.*
4 *Trebellianica detractio, an filijs poſſit prohiberi.*
5 *Generalis prouiſio non trahitur ad ea, de quibus facta eſt ſpecialis prouiſio.*

AD TREBELLIANVM.

RESPONSVM I.

DVbia, ſuper quibus præſtantiſſimi Domini Aduocati diſcordant, difficillima ſunt, & uulgariſſima; & ſi uellem ſingula, quę à Doctoribus traduntur referre, ad magnum uolumen noſtra aſcenderent Reſponſa: ſed quia in uarijs locis
1 explicatur, quęnam ſit communis ſententia, † paucis agã ſequendo communia, à quibus diſcedendum nõ eſt, etiam ſi contraria ſententia uerior uideatur, teſte Fulg. conſi. 33. Titius teſtamento.

Circa primum, an propter uerbum, pleno iure, in ſubſtitutione adiectum cenſeatur prohibita detractio Trebellia-
2 nicæ. Reſpondeo † non uideri prohibitam. Ad hoc ut Trebellianicæ detractio impediatur, oportet quod facta ſit prohibitio detractionis per uerba expreſſa prohibitiua, ſecundum opinionem Ang. in §. ſi uero expreſſim, in Auth. de hæred. & Falc. quam dicit eſſe communem Ioan. Crot. de Monteferrato in Repet. l. non poteſt. colum. 13. ff. de lega. 1. & ibi allegat infinitas authoritates, & ultra eum reperio ita conſuluiſſe And. Sicul. conſi. 24. colum. 2. & conſi. ſeq. col. penul. lib. primo, Socyn. conſi. 14. col. fin. lib. 1. D. Bened. Capra conſi. 36. punctus, quædam Domina. & conſi. 83. punctus, Ciprianus, in fine. Et licèt Barto. in l. precibus, C. de imp. & ali. ſubſtit. uelit ſufficere quòd facta ſit prohibitio per uerba æquipollentia expreſſæ prohibitioni, ut ſi teſtator iubeat totam & integram hęreditatem reſtitui. quam opinionem dicit communem Alex. conſi. 5. col. 3. li. 3. & cã ueriorem

veriorem ſecutus fuerim in mea Repetitione l. Centurio, ff.
de uulg. & pup. An autē opus eſt quod uerba ſint taliter æqui
pollentia, quod nō poſſint trahi ad alium ſenſum, quàm ad
prohibitionem, ut ſi iuſſerit teſtator ſine diminutione ali-
qua, iſtud eſt de mente Regiæ conſtitutionis ibi. & uidetur
teſtator ſatis expreſsè prohibere ſi mandet ſuam hæreditatē
reſtitui ſine diminutione aliqua. quaſi uelit dicere niſi appa
reat, quod uerba expreſsè importent prohibitionem, nō cre
ditur teſtatorem prohibuiſſe uel totam, uel integram hære-
3 ditatem reſtitui. † Alioquin ſi poſſent alium ſenſum recipe-
re, ad illum trahenda ſunt, & non ad prohibitionem detra-
ctionis Trebellianicæ ſecundum Pau. de Caſt. & D. Philip.
Cor. in auth. ſed cum teſtator, C. ad leg. Falc. Galiaula poſt
Aret. & D. Iaſ. in d. l. Centurio, col. 87. & D. Phil. Cor. cōſ. 207
col. 3. ad fi. & ſeq. lib. 2. Verum hæc uerba, pleno iure, poſ-
ſunt habere alium ſenſum, quia poteſt intelligi, pleno iure,
reſpectu proprietatis & uſusfructus ac fructuum percepto-
rum. l. Iulianus, ff. de rei uend. l. mater, ubi Bart. ff. ad Treb. l.
fina. §. ſimilique modo, C. de bon. quæ lib. ergo propter talia
verba non poſſumus interpretari, quod teſtator uoluerit pro
hibere detractionem Trebellianicæ, & ita in terminis fir-
mant Pau. de Ca. & Cor. in d. auth. ſed cum teſtator. Galiau
la in d. l. Centurio, col. 87. & d. Bened. Cap. in conſil. prælle
gatis, Fely. in c. audinis, col. 3. de præſcrip. Lud. Rom. conſi.
75. & 79. totum fundamentum.

Ad ſecundum, an teſtator potuerit filijs grauatis prohibe
re detractionem Trebellianicæ. Reſpondeo, etiam ſi uoluiſ
4 ſet, non potuiſſet, † quia communis eſt Doct. ſententia, ꝙ
teſtator poſſit prohibere huiuſmodi detractionem. Limita-
tur, ut non procedat quantum ad filios primi gradus, qui-
bus teſtator non poteſt talem detractionem prohibere, ut
eſt tex. in l. iubemus, C. ad Treb. ſecundum communem in
tellectum: nam uti dicitur quod teſtator non poteſt diſpo-
5 nere, † quod filij primi gradus imputent fructus perceptos
in Trebellianicam, ſic non poteſt illis diminuere Trebellia
nicam per imputationem fructuum, ergo minus poterit in
totum prohibere. Et ita firmant ibi Bald. Sal. Pau. & Cor. &
Sal. in d. auth. ſed cum teſtator, & d. Iaſ. in l. Marcellus, ff. ad
Treb. & d. Alexan. in d. conſi. 5. Ludo. Rom. conſi. 206. licet
ex communi concluſione, Raph. Com. conſi. 25. & hanc opi
nionem ſequitur & dicit eſſe a Docto. communiter receptā
Dec. conſi. 81. ſatis nota eſt quæſtio, col. 2. & conſi. 218. col.
prima, Do. Ioannes de Monferrato in l. nemo poteſt, ff. de
leg. 1. & Guido Papæ deciſ. 52. dicēs hanc etiam à Dalfinali
Curia approbata fuiſſe, & eam etiam communem dicit Ga
liaula in d. l. Centurio, colum. 88. ſubdens ꝙ ita uoluit Bart.
ibi hactenus à nemine ponderatus.

Nec obſtat ſtatutum prouinciale, ſiue Regia conſtitutio,
quia ex lectura eiuſdem conſtat, ꝙ tale ſtatutum additū fuit
ad reprobandam opinionem glo. in l. ſi ut allegas, & in d. au
then. ſed cum teſtator, C. ad leg. Falc. quæ uult quod teſtator
nullo caſu poſſit prohibere detractionem Trebellianicæ,
quam opinionem ueriorem eſſe dixit Do. Alex. in d. l. Mar-
cellus, ff. ad Treb. adducens innumeras authoritates Docto
rum approbantium hanc ſententiam. Ad corrigendam au
tem horum ſententiam, & ad confirmandam opinionem
contrariam, quod teſtator poſſit prohibere talem detractio-
nem, quam ſequuntur Bar. & alij communiter in d. l. Mar-
cellus, emanauit dictum ſtatutum ꝙ teſtator poſſit expreſſe
prohiberi: vnde cum ſtatutum generaliter corrigat iura an
tiqua, & extendat diſpoſitionem d. auth. ſed cum teſtator, ut
procedat etiā in prohibitione detractionis Trebellianicæ,
non debet trahi ad caſum d. l. iubemus, ſpecialiter loquen-
tis de filijs primi gradus, ſecundum glo. quam ibi no. Pau.
de Caſt. poſt Raph. Com. in l. hac conſultiſſima, in glo. 2. C.
6 qui teſtam. facere poſſ. & regulare eſt, † quod generalis diſpo
ſitio non trahitur ad ea, de quibus eſt facta prouiſio ſpecia-
lis, l. doli clauſula, de uerb. obl. & in ſtatuto generali firmat
etiam Abb. Gaud. in tractatu malef. ſub rubr. de mul. quæſt.
à ſtatuto depend. col. 6. nec eſt abſurdum quod ſtatutum no
uum generaliter loquens reſtringatur & limitetur per iura
antiqua, l. nam & poſteriores, ff. de leg. & traditur per glo. &
alios in l. ſciendum, ff. qui ſatiſd. cogan. cum ſolitis, & uulga
ribus concordantijs.

SVMMARIVM.

*1 Hæreditas non poteſt, nec ad diem, nec ex die dari directò, niſi
teſtator ſit miles, & nu. 6. & 9.*

*2 Hæres ſemel, nunquam deſinere poteſt eſſe hæres directò, ſed be-
ne utiliter, niſi miles ſit teſtator. & num. 7. & 10.*

*3 Hæredes directò inſolidum duo eſſe non poſſunt, ſed benè unus
directò, alter utiliter, & nu. 10. & 12.*

*4 Hæredis inſtitutio, quæ à principio non ualet iure directò, tra-
bitur in fideicommiſſum.*

*5 Trebellianica detrahitur ex directa hæreditate pagani, nō mi-
litis, ubi in pagano conuertatur in fideicommiſſ. & nu. 8.*

11 Trebellianica non detrahitur utiliter.

13 Trebellianica & Falcidia poſſunt prohiberi à teſtatore.

14 Expreſſum dicitur contentum ſub uerborum generalitate.

*15 Trebellianica & Falcidia, quando detrahantur ab hærede nō
conficiente inuentarium. & nu. ſeq.*

*16 Trebellianica detractio non poteſt filijs primi gradus prohi-
beri.*

*17 In Trebellianica computantur fructus iudicio teſtatoris perce
pti, & non extantes, ubi illos reſtituere uelit, nec non bona
alienata ab hærede.*

RESPONSVM II.

MAgnificus quondam Dñs Gulielmus
de S. Felice, miles & Dominus Baroniæ, de San.
Felice, hæredem vniuerſalem inſtituit Segondi-
num & fratrem nepotem ad uſum ſuum ſulum,
& duntaxat. Poſt eius mortem voluit & ordinauit eſſe hære
dem ſuum no. Franciſcum de S. Felice filium dicti Segondi-
ni. quæritur utrum dictus Segondinus, ſiue eius hæres poſſit
quartam Trebellianicam detrahere, tamquàm grauati per
fideicommiſſum reſtituere hæreditatem dicto Franciſco.

Subtilis eſt præſentis dubitationis reſolutio, quæ ab hoc
pendet, utrum Franciſcus iure fideicommiſſi, uel iure hære-
ditario, ſuccedere debeat in dicta hæreditate, & Baronia.

Primo aſpectu uideretur dicendum Trebellianicam de-
trahi poſſe, quia, etſi Frāciſcus per uerba directa legatur ſcri-
ptus hæres poſt Segondinum patrem hæredem inſtitutū ad
1 vitam: † tamen cum hæreditas non poſſit dari ad diem, nec
ex die, l. hæreditas ex die, ff. de hær. inſt. l. extraneum, C. eo. ne
ceſſe eſt fateri, quòd Dom. Segondinus remoto die, ſit hæres
perpetuo.

2 † Nam ſemel hæres, nunquam poteſt deſinere eſſe hæres,
l. ei qui ſoluendo, ff. eod. tit. Quod cum ita ſit, conſequitur
3 quod Franc. non poſſit directò hæres eſſe, † cum duo nō poſ-
ſint eſſe directò Domini eiuſdem hæreditatis inſolidum, l.
ſi ut certo, §. ſi duobus uehiculum, ff. cōmoda. Cum igitur
Franciſci inſtitutio à principio valere non potuerit iure dire
4 cto, † conſequens eſt, vt talis directa inſtitutio conuertatur
in fideicommiſſum, l. Sceuola, ad Treb. not. per glo. in l. uer-
bis ciuilibus, ff. de uulg. & pup. non enim poteſt Franc. inci-
pere hæres eſſe directò ex die, ideſt poſt mortem Segondini
primi hæredis, ergo erit fideicommiſſarius, l. filiusfam. §. ut
quis hæredem, ff. de leg. 1. & ita concludit Imola poſt alios,
in l. hæreditas, Bal. Pau. Alex. & alij communiter in d. l. extra
neum, Bal. in l. miles ita, ff. de teſtamen. mil. & hanc dicit cō-
munem Doctorum ſententiam D. Steph. Bertran. conſ. 123.
ponitur in facto, lib. 3. Cum igitur iure fideicommiſſi ſucce
5 dat Franc. conſequitur, † ut de tali fideicommiſſo poſſit de-
trahi Trebellianica per hæredem grauatum. l. 1. ff. ad Treb. &
Inſt. de fideicom. hæred. per totum. & ita tenet in propoſito
Pau. de Caſt. in l. ſi ita ſcriptum, §. teſtamentum. ff. de lib. &
poſth. & hanc partem videtur amplecti Soci. conſ. 14. ſequen
do ordinem, lib. 2.

Prædictis non obſtantibus reſpondeo, Trebellianicam de
trahi non poſſe, & ſi Franciſcus ſit uocatus iure fideicommiſ
ſi. ſed tamen libet prius demonſtrare quod ſit uocatus ut hę-
res directus, quo caſu in eius præiudicium non poteſt detra-
hi Trebellianica.

6 Ad quod demonſtrandum ſciendum eſt, † quòd miles po
teſt unum hæredem ad diem, & poſt diem, alium hæredem
7 directum facere: † & poteſt miles inſtituere unum ad tem-
pus, & facere quod poſt tempus deſinat hæres eſſe, ut eſt text.
de utroque in l. miles ita, ff. de teſtam. mil. Cum igitur Do-
minus Gulielmus eſſet miles, ut præſupponitur, & verba te-
ſtamenti enunciāt, bene ſequitur quòd potuerit directò in-
ſtituere Segondinum patrem ad uitā, & poſt mortem Franc.
filium, & facere quòd Segondinus primus hęres deſineret in
totum hæres eſſe, & Franc. inciperet directò hæres eſſe.

Hoc

8 Hoc ſic præſuppoſito, † conſtat quod non poteſt detrahi
Trebellianica de hæreditate militis, ut eſt tex. in l. Marcellus,
verſ. quod autem, ff. ad Treb. & in l. in teſtamento, C. ad leg.
Falc. Et licèt ſit dubium, an hodie detrahatur Trebelliani-
ca de fideicommiſſo debito ex teſtamẽto militis, ut tradunt
Barto. & alij, in l. 1. §. in filium, ff. ad Trebel. & plures ſunt, qui
tenent iura antiqua eſſe incorrecta, & ſic non poſſe detrahi,
ut ibi comprobaui poſt Ang. Raph. Com. & Soci. nihilomi-
nus omnes concordant quod de directa inſtitutione, uel di
recta ſubſtitutione facta à milite, nullo modo ſit detraheda
Trebellianica, ut uult Bar. in l. fin. colum. penul. uerſic. ſexiò
quæro, C. de ſacroſan. eccleſi. Dom. Alex. in l. centurio, col. 9.
& ibi nouiſſimi Repetentes videlicet Galiaula, col. 15. verſi.
ſecunda utilitas, ff. de uulga. & pup. & hoc nõ habet dubium,
quia ſubſtitutio, quæ iure directo poteſt ualere, nunquã tra-
hitur ad fideicommiſſ. ca. ſi pater, de teſtam. in 6. not. in d.
9 l. verbis ciuilibus, ff. de uulg. & pup. † Cum igitur miles poſ-
ſit directò inſtituere unum ad diem, & poſt diem, alium etiã
directo inſtituere, d. l. miles ita. uel directo ſubſtituere, d. l.
centurio. bene ſtat noſtra cõcluſio ꝙ de directa inſtitutione,
uel ſubſtitutione, non eſt Trebellianica detrahenda iuribus
præallegatis. ſed ubi talis inſtitutio facta de perſona Frãciſci
poſt mortẽ Segondini non eſſet directa, adhuc nõ poſſet de
trahi Trebellianica, quia ſecundũ Guliel. de Cun. & Ang. in
d. l. hæreditas ex die, & ſi primus hæres inſtitutus ad diem re
10 maneat ſemper directus hæres: † tamen ſecundus hæres in-
ſtitutus poſt diem, erit hæres utiliter. Nec enim repugnat,
quod unus ſit dominus & hęres directus, alius utiliter, ut do
cet Bar. in l. qui ſe patris, C. unde lib. & poteſt unus eſſe domi
nus & hæres uano nomine, & alter re & effectu, ut oſtendit
Do. Iaſ. in l. prima, in fine prin. ff. ad Treb. & bene probatur
in l. cum filio, ubi ſcripſi, ff. de leg. 1.
11 Hæredi autem utiliter non detrahitur Trebellianica, cũ
longè diſtet à fideicommiſſaria, cui ſoli detrahitur, ut uult
Soc. in d. conſi. 14. non enim ex ſeparatis rectè fit illatio, l.
Papinianus exuli, ff. de minor.
Cæterum ubi Franciſcus hæres inſtitutus poſt mortem Se
gondini fratris dicatur fideicommiſſarius & iure fideicom-
miſſi uocatus, non tamen hoc loco putarem de tali fideicõ
miſſo poſſe detrahi Trebellianicam, quia per illa uerba, in-
ſtituit hæredem Segondinum ad uitam ſuam ſolum & dũ-
taxat, ſatis conſtat nolle ab eo detrahi poſſe Trebellianicã.
12 licèt enim paganus non poſſit facere † eum, qui ſemel fuit
hæres, deſinere hæredem eſſe, d. l. ei, qui ſoluendo. hoc uerũ
eſt directo, & nudo nomine: ſed bene poteſt facere quod de
ſinat eſſe hæres utiliter, ut tradunt Moder. in l. prima, in
fine princ. ff. ad Treb. poteſt enim facere, quod reſtituat totã
& integram hęreditatem abſque detractione Trebellianicę,
& alicuius Falcidiæ, auth. ſed cum teſtator, C. ad leg. Falc.
13 & pro ſe allegauit Do. Alexan. conſi. 5. col. 3. lib. 3. † Atqui
uult hæredem eſſe ad uitam ſolum & dumtaxat, hoc ſaltem
uult quod deſinat hæres eſſe utiliter poſt mortem, quod fa-
cere potuit. ergo hoc uult ꝙ non poſſit detrahere Trebellia
nicam: alioquin remaneret pro quarta hæres utiliter poſt
mortem, l. prima. §. pen. ff. ad Treb. quod certè teſtator no-
luit, ut oſtendunt illa taxatiua uerba geminata, ſolum &
dumtaxat. l. Baliſta, cum l. ſequen. ff. ad Treb. Nec obſtat ſi
dicatur quod nõ uidetur prohibita detractio niſi expreſſim
14 dicatur, §. ſi uerò expreſſim. in Auth. de hæred. & Fal. † Quia
ſatis dicitur dictum expreſſum, quod ſub generalitate uer-
borum continetur. ut docet Bar. in l. prima, in prima q. ff. de
vulg. & pup. in iſtis autem uerbis generalibus, ad uitam ſolũ
& dumtaxat, ſatis includitur quod poſt uitam non ſit ullo
modo hæres etiam in quarta, ergo &c.
Sed fac Franciſcum filium iure fideicommiſſi uocatum,
fac etiam quod non ſit prohibita detractio Trebellianicæ:
15 † quia tamen Segondinus hæres non fecit inuentarium, ex
hoc perdidiſſet ius dictæ quartæ Trebellianicę, quã amplius
detrahere non poſſet, §. ſi quis uero non fecerit, in Auth. de
hæred. & Falc. per quent tex. & per reg. iuris antiqui quod in
teſtamentis, in quibus ceſſat Falcidia ceſſat etiam Trebellia
nica, l. Marcellus, in princ. ff. ad Treb. ita tenuerũt Cyn. Petr.
Alb. Bal. Sal. & Fulg. in auth. ſed cum teſtator, C. ad leg. Falc.
Lud. Rom. in auth. ſimiliter, C. eo. Bart. conſi. 234. Lena Ma-
terelli, Oldr. conſi. 164. ſatis credo, Iaco. de Are. Bald. Raph.
Com. & Pau. de Caſt. in l. cum tale, §. primo. ff. de cond. & de
monſtra. & Paul. de Caſt. conſi. 36. ſuper primo dubio, lib. 1.
in nouis. Raph. Com. conſi. 141. uiſis, Raph. Fulg. conſi. 41.
caſus talis. Corn. conſi. 303. plura quæſita lib. 1. & conſ. 22. in
hac, col. pen. lib. 2. & conſi. 168. in hac, colum. 4. lib. 3. Andr.
Sicul. conſi. 46. lib. 3. & licèt hic articulus ſit dubius, & con-
trarium teneant Bar. Alex. & Mod. in d. l. Marcellus, in prin.
& contrarium conſuluit Do. Alexan. conſi. 07. uiſis, lib. 4. &
conſi. 21. perſpectis, lib. 5. & Do. Steph. Bertran. conſ. 250. pro
ponitur. tamen opinio affirmatiua quod hæres priuetur,
eſt uerior, & magis communis, ut teſtatur Dec. conſi. 236.
non parua difficultas, lib. 2. Præterea ubi contraria opinio
16 magis placeret, † ea procederet in filijs primi gradus hære-
dibus inuentarium non conficientibus, quibus non poteſt
detractio prohiberi, ut no. in l. iubemus, C. ad Treb. non in
alijs hæredibus extraneis, ita Do. Guido Papæ deciſ. 53. ob-
ſeruatur in iudicando. Vel contraria opinio poteſt procede
re in hærede extraneo purè grauato, qui tenetur reſtituere
incontinenti: ſecus in hærede grauato ad reſtitutionem ex
interuallo. & ratio diuerſitatis, quia primo caſu ceſſat ſu-
ſpicio, quod aliquid ſubtraxerit, ſecundo caſu non, ſecundũ
Pau. de Caſt. conſi. 210. ſuper primo, ſecundum antiquam
impreſſionem, ſequitur Do. Steph. Aufr. in add. Cap. Tho. o-
ſanæ, dec. 314. Item fuit quæſitum an fideicommiſſarius in
hoc tamen art. non audeo me firmare, quia propter uarie-
tatem opinionum ſeruanda eſſet cõſuetudo patriæ, quæ eſt
optima huius dubitationis interpres, ut in terminis noſtris
dixit Raph. Fulg. conſi. 96. pro deciſione.
Denique ubi detrahenda foret Trebellianica, id non ne-
17 gabitur, † quod in ea nõ ueniant imputandi fructus iudicio
teſtatoris percepti, l. in fideicommiſſaria, ff. ad Treb. ſed du-
bitari poteſt, an hæres inuitus teneatur imputare. Iaco. de
Are. Oldr. & Rap. in l. mulier, §. ſi hæres, ff. ad Treb. intelligũt
fructus eſſe imputandos, ſi eos reſtituere nolit: ſed ſi hæ-
res grauatus uelit fructus reſtituere, poteſt Trebellianicam
detrahere de corporibus hæreditarijs. ſed Bartol. & Raph.
Com. in l. ita tamen, §. hæres ex aſſe, eod. tit. uolunt, quod
iſtud relinquatur arbitrio iudicis, arg. l. non amplius, §. fina.
cum l. ſeq. ff. de leg. primo. Ego autem exiſtimo habendam
fructuum diſtinctionem: aut non extant, & hos hæres in
uitus tenetur imputare, nec ualet æſtimationem reſtituere.
Aut extant, & hos non tenetur imputare, ſi uelit eos reſti-
tuere. ita diſtinguit Pau. de Caſt. in d. l. ita tamen. §. hęres ex
aſſe. & medio huius diſtinctionis concordantur uariæ Do
ctorum ſententiæ, quæ in hoc puncto reperiuntur, ſuper quo
puncto non puto inſiſtendum, quia Segondinus non ha-
bet unde fructuum ęſtimationẽ Franc. reddat, ſi uelit quar
tam in corporibus detrahere. Id etiam non omitto, quod
alienata quoque bona, quæ reſtitutioni ſubiecta erant, in
quartam hanc Trebellianicam ueniunt imputãda. d. l. Mar
cellus. §. res. quæ. ff. ad Treb. ex quibus omnibus intrepidè
concludendum eſt de huiuſmodi hæreditate: uel ſi ita ma-
uis dicere, de huiuſmodi fideicommiſſo nullam poſſe de
trahi Trebellianicam.

Laus Deo Optimo Maximo.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas quid ſit.*
2 *Auus paternus, & maternus, quomodo nepoti ſuccedunt.*
3 *Legum correctio eſt euitanda.*
4 *Lex correctoria ita reſtringi debet, ut minus corrigatur quàm ſit poſſibile.*
5 *Lex noua non trahitur ad antiquas, ſed per eas diſtinguitur.*
6 *Nepos ſicut miles, fingitur habere diuerſa patrimonia.*
7 *Fratres paterni præferuntur uterinis, quò ad bona paterna, uterini uerò præferuntur paternis reſpectu bonorum maternorum: circa autem aliorum bonorum ſucceſſionem, æqualiter ſuccedunt.*
Idem in filijs primi, & ſecundi matrimonij. num. 8.
9 *Creditor, cuius pecunia debitor rem emit, in ea præfertur cæteris, etiam anterioribus creditoribus.*
10 *Aequitas rigori præponitur.*
11 *Bartol. cæteros præcellit æquitate, & ueritate.*
Et eſt Luminare maius Iuris ciuilis. num. 12.
Abb. autem Iuris Canonici eſt maius Luminare, nu. 13.

DE

DE SVCCESSIONE ab inteſtato.

RESPONSVM I.

PRæmiſſa dubitatio Regia, ſeu Imperiali deciſione, non meo Reſponſo egeret, tanta eſt omnium inter iuriſtas diſcordia, ut in quam uelit partē, facilè quiſquis poſſit declinare: Quod auus maternus ab inteſtato ſimul ſuccedat cum auia paterna pro dimidia hæreditatis defuncti nepotis in quibuſcumque bonis etiam à patre prouectis, uidetur caſus in §. conſequēs, in Authen. de hæred. quæ ab inteſta. & in auth. defuncto, C. ad Tertul. clarè ibi deciditur, quod mortuo nepore dimidia hæreditatis defertur parentibus paternis, altera dimidia parentibus maternis, ſi pari gradu ſint. Quod ſi dimidia hæreditatis defertur parentibus maternis, ergo etiam defertur dimidia bonorum, quæ peruenerunt in nepotem ex hæreditate paterna, quæ deſijt eſſe hæreditas paterna, & incipit dici etiam in bonis nepotis, l. penul. §. ueteres, ff. de acquir. poſſeſſ. & quia ſi parentes materni generis ſuccedunt in dimidia hæreditatis nepotis, ergo in dimidia omnium bo-
1 norum. † Quia hæreditas nihil aliud eſt, quàm ſucceſſio in uniuerſum ius, quod defunctus habuit, l. hæreditas, ff. de reg. iur. & per iſta iura Bald. ita determinauit, & Salv. & Fulg. in d. auth. defuncto. Salv. in authen. itaque, C. com. de ſucc. Nicol. de Vbal. in tractatu de ſucc. ab inteſt. in 2. parte, col. 3. & in ſpecie ita conſuluit Corn. conſi. 286. circa hanc, colum. 4. niſque ad fin. lib. 1. & conſ. 265. circa iſtum articulum, lib. 4. per totum, & ibi colum. fina. uidetur dicere, quod iſtam opinionem, quod non debeat fieri diſtinctio bonorum, tenent Doctor. plures numero & authoritate, allegans idem conſuluiſſe D. Benedictum Capram, & d. Ioan. de Monteſperello.

2 Præmiſſis non obſtantibus, † uerior & æquior eſt alia opinio, quæ uult auiam paternam ſuccedere in bonis, quæ nepoti obuenerunt a patre & auis, uel auiam maternam in bonis, quæ obuenerunt nepoti à matre ex linea materna, in reliquis ſuccedunt æqualiter. quam opinionem tenuit Bart. pater æquitatis & ueritatis, in authen. itaque, C. communia de ſucceſ. & in conſi. 215. incipien. an ſi teſtamentum, & in l. quod ſcitis, §. ſin autem, C. de bon. quæ lib. & in l. poſt dotē, in fine, ff. ſol. matr. Idem tenent Ludo. Roman. & Imo. in d. l. poſt dotem. Ang. & Paul. de Caſt. in d. l. quod ſcitis, §. ſin autem, Lud. Roma. conſi. 40. uiſis & diſcuſſis, in ultimo dubio. Panor. conſi. 75. primo eſt uidendum, colum. fina. lib. 1. & iſtam opinionem dixit æquam Cor. ſibi contrarius, conſ. 47. uidetur prima facie dicendum, col. 3. lib. 1. idem tenuit conſulendo d. Guido Papæ conſi. 50. ex facto tradito, in quarto dubio.

Pro iſta opinione adducitur tex. in d. l. quod ſcitis, §. ſin autem, C. de bo. quæ lib. ubi eſt caſus pro iſta ſententia, quatenus in litera non reperiatur dictio, idem, & ita etiam figurant caſum ibi Albet. de Roſ. & Pau. de Caſt. Nec obſtat in quantum aduerſantes dicūt diſpoſitionem d. l. quod ſcitis, §. ſin autem, fuiſſe correctam per tex. in d. auth. defuncto.
3 quia reſpondet Ludo. Rom. in d. conſi. 40. † quod correctio legum eſt euitanda, l. unica. C. de inoſ. dot. & in dubio ſi fieri poteſt concordia. non eſt dicendum legem fuiſſe correctā, c. cum expediat. de electio. lib. 6. & hoc dicit glo. in materia ſucceſſionum ab inteſta. in Authen. de hæred. ab inteſt. uen.
4 in princip. & † lex correctoria debet reſtringi ut minus corrigat quàm ſit poſſibile, l. ſi ſerui ueſtri, cum glo. C. de nox. act. ca. cum dilectus, de conſuet. Intelligatur ergo authen. defuncto, quod parentes materni & paterni æqualiter ſuccedant, exceptis his, quæ peruenerūt ad nepotem ex linea paterna, quia in illis ſuccedunt ſoli parentes paterni, & in peruentis ex linea materna ſuccedunt ſoli parentes ma-
5 terni. facit, † quia lex noua generaliter loquens nō trahitur ad leg. antiquam ponentem caſum ſpecialem: tunc lex noua diſtinguitur per leges antiquas, l. nam & poſteriores, ff. de leg. & hoc expreſsè determinat glo. ubi latè Moderni, in l. ſciendum, ff. qui ſatiſd. cog. & in auth. offeratur, C. de lit. conteſt. cum ſimilibus. Non obſtat etiam dum dicitur quòd text. d. §. conſequens, uult dimidiam hæreditatis nepotis deberi parentibus maternis, ergo etiam dimidiam bonorū, quæ fuerunt quondam patris, attento quod nomen hæreditatis, eſt nomen uniuerſale: quia ad illud, in quo conſiſtit principale fundamentum tenentium contrariam opinio-
6 nem, reſpondet Pau. de Caſt. in d. auth. itaque, † quod nepos fingitur habere diuerſa patrimonia, ſicut miles, l. 1. & 2. ff. de reſta. milit. Quod etiam ex ſequentibus euidenter demonſtratur, ex quibus dicebat Ludo. Rom. in d. l. poſt dotem, & in dicto conſi. 40. ſatis iuſtificari intentionem auiæ paternæ dato quod tex. in d. §. ſin autem, nō decideret caſum in eius
7 fauorem. † nam ſi frater decedat ab inteſtato relictis fratribus germanis ex parte patris, & fratribus uterinis ex parte matris in bonis patris præferuntur fratres paterni, in bonis maternis præferuntur materni, in alijs pariter ſuccedunt, l. de emancipatis, C. de leg. hæred. & ſequuntur Doct. ibi communiter, & in d. authen. itaque, poſt glo. & ſic frater mortuus fingitur deceſſiſſe cū diuerſis patrimonijs, ſicut miles.
8 † Sic etiam filij primi matrimonij præferuntur filijs ſecundi matrimonij in ſucceſſione matris quo ad bona, quæ ab eorum patre primo marito ad matrem peruenerant, & econtra filij ſecundi matrimonij præferuntur filijs ex primo matrimonio quò ad bona, quæ à ſecundo marito eorum patre ad matrem peruenerant, in reliquis pariter ſuccedant, l. 2. &
9 l. fœminæ, cum alijs ſequentibus. C. de ſecun. nup. † Sic creditores, de quorum pecunia res aliqua empta fuit per debitorem, præferuntur in illa re omnibus alijs creditoribus & anterioribus. l. fi. C. de pign. & in l. idemq́; ff. qui pot. in pig. habe. de quo per Bal. in l. in rebus, C. de iure dot. Et iſta opi-
10 nio eo maximè amplectenda eſt, † quia ut etiam tenentes contrarium fatentur, eſt æquior & humanior, vnde ſuccedit quòd & egregiè & ſanctè dixit Iureconſultus in l. 2. §. item Varus, ff. de aqua plu. arc. ſatis enim eſt quòd æquitas nobis ſuggerit, etſi ſtricto iure deficeremus. Et hanc opinionem ego etiam amplector rationibus præallegatis, & quia tenentes hanc partem excedunt tenentes contrariam numero, pondere, & menſura: quis enim dubitat, quòd Bart. Ang. Lud. Rom. Imola, Pau. de Caſt. Panor. & Guido Papę, nō fuerint maximi legum uertices, ut de Cheridio, Bola & Paulo, dixit Modeſtinus in l. ſcire oportet, §. aliud, ff. de excu. tut. quis negauerit quod non ſint maioris authoritatis quàm Bal. Salv. Fulg. Nicolaus de Vbal. Bened. Cap. Ioan. de Monteſperello, & Corn. qui huic ſententiæ contradicunt? Certè, nemo.
11 † Bar. omnium iudicio cunctos iureconſultos æquitate & ueritate præcellit, ſecundum Panor. in c. cum nobis, colum. penult. de præſcr. & in opinionibus Bar. reſidet ſubſtantia ueritatis, ſecundum Lud. Rom. conſi. 469. quo ad primum, & Iaſ. in l. pen. col. 3. C. de collat. Et quieſcendum eſt ſub illius
12 umbra, ſecundum Ang. in Repet. l. 1. C. de iud. † Et ipſe eſt Luminare maius Iuris ciuilis, ſecundum Panor. conſi. 3. &
13 Curt. conſi. 57. col. 3. † Panor. autem nunc eſt Luminare maius Iuris canonici, quę duo luminaria magna offuſcant radios aliorum. Et auctoritas Bal. qui eſt Capitaneus opinionis contrariæ tantum diſtat ab authoritate Bart. quantū diſtare ſolent à cupreſſis lenta uiburna. nam Bald. ſæpe ex ſuo capite loquebatur, ſecundum Do. Antonium de Butr. in ca. conſultationibus. de iurepatr. & Corn. qui contrariū etiam conſuluit. ſibi ipſi contrariatur, & opinionem Bar. dixit etiam humaniorem. Cum itaque lex ſcripta, cum æquitas, cum maiorum patrum noſtrorum auctoritas, auiam paternam in bonis paternis præferant auo materno. contrarium putarem ab hac ſententia conſulendo aut iudicando recedere, licèt in ſtricta diſputatione contrarium facilè defenſari poſſet, & hac de cauſa dixi dubitationem hanc egere Imperatoris aut Regis, & non meo Reſponſo.

SVMMARIVM.

14 *Fratres patris uterini admittuntur cum fratribus matris utrinque coniunctis.*
15 *Agnationis & cognationis differentia ſublata, admittuntur pares in gradu ad ſucceſſionem.*
16 *Vinculorum pluralitas ſolùm inter fratres filioſq́; fratrum conſideratur.*
17 *Succeſſionis bonorum diſtinctio conſiderata inter aſcendentes non fit inter patruum & materteram.*
Auth. poſt fratres, non extenditur ultra caſum ſuum. nu. 18.

Qui ueritas eſt, me dirigat in uiam ueritatis.

RESPONSVM II.

Propoſita conſultatio non modicam uidetur difficultatem continere. Pluralitas uinculorum ſuadet, quod fratres matris, & ſic auunculi utrinque coniuncti præferri debeant uterinis fratribus patris, & ſic patruis coniunctis ex uno latere tantū, iuxta auth. ceſſante, & auth. poſt fratres, & in corp. unde ſumitur, C. de leg. hæred. Alia ratio ſuadet, quod in bonis, quę ad filium peruenerunt ex parte patris, præferendi ſint fratres patris primi uterini; & in bonis, quæ peruenerunt ex latere matris, anteponēdi ſint fratres matris, ſicut diximus in auo & aſcendentibus paternis, qui in bonis, quæ ad nepotem peruenerunt à patre, præferuntur auo, & auiæ maternis, & econtra. In bonis peruentis ad nepotem ex matre præferuntur aſcendentes materni, ſecundum Bar. in auth. itaque, C. communia de ſucceſſ. per tex. in l. quod ſcitis, §. ſin autem, quatenus in littera non eſt dictio, idem, & ibi Paul. de Caſt. C. de bonis quæ liber. quod etiam ſequutus eſt idem Bart. conſulendo conſi. 45. incipiente, an ſi teſtamentū, & in d. l. quod ſcitis, & in l. poſt dotem. ff. ſolu. matr. & ibi Ludo. Roma. & Imo. idem uoluerunt, & Lud. Rom. conſi. 40. uiſis & diſcuſſis, in ultimo dubio, & Guido Papæ conſi. 50. ex facto tradito, in quarto dubio.

Ratio autem correctionis euitandæ nos impellit in aliā
14 ſententiā, ut dicamus † fratres patris uterinos ſimul & æqualiter cum fratribus maternis utrinque coniunctis admittendos,
15 iura omnia clariſſimè diſponunt † pares in gradu pariter ad ſucceſſionem admittendos ſublata agnationis & cognationis differentia, §. conſequens, & ſeq. in Auth. de hæred. quę ab inteſta. quæ iura cum ſint nouiſſima, nec reperiantur correcta, cur ſtare prohibentur, l. præcipimus, C. de appel. cum ſimilibus? Et ita in terminis qōnem noſtrā determinauit Iac. de Belui. in Auth. de hæred. ab inteſt. §. ſi uerò.
16 ubi dixit, † ꝙ pluralitas uinculorū conſideratꝰ ſolū inter fratres & filios fratrum, uidelicet cum fratres tractant de fratri ſuccedendo, uel filij fratrum de ſuccedendo patruo, & non inter alios agnatos, uel cognatos aſcendentes, uel tranſuerſales. Et hanc ſententiam amplexus eſt Bar. iuris lumen, & pater ueritatis in l. poſt conſanguineos, §. legitima, ff. de ſuis & legitimis, quem ſecutus fuit Bald. conſi. 188. in ſubſtitutione, lib. 1. ubi latè reſpondet contrarijs ſupra formatis. idē firmauit Pau. de Caſt. in authen. poſt fratres, C. communia de ſucceſſ. & in conſi. 360. exordiente, id quod ſupra concluſum eſt, ſecundum antiquam impreſſionem. Nam ſi ultra fratres & fratrum filios, pluralitas uinculorum nihil operatur, d. authen. poſt fratres. ſed ſpeciale inducitur hoc inter ipſos fratres, & fratrum filios, ut in Auth. de conſang. & uter. fratr. parum ante finem. ergo in alijs ſeruabuntur iura uolentia, quod pares gradu pariter ſuccedant. ex illis conſtat quod prima ratio non militat in propoſito.

Non ēt obſtat alia, & ſecūda rō, qa opinio Bar. in d. auth. itaque, non tranſit ſine difficultate. Et ꝯtriū tenent Bald. Sal. & Fulg. in d. auth. defuncto. & Do. Nicol. de Vbald. in tract. de ſucceſſ. ab inteſt. in 2. parte, col. 3. & contrarium conſuluit d. Philippus Com. uarijs uicibus, & maxime in cōſi. 265. circa iſtum articulum, lib. 4. ubi reſpōdet ad tex. in d. l. quod ſcitis, & ibi colum. fina. dicit, quod iſtam opinionem, quod non debeat fieri diſtinctio bonorum, tenent Doctores plures numero & authoritate, & idem cōſuluit in conſi. 286. circa hanc, colum. 4. uſque ad fi. lib. 1. ubi reſpondet omnibus contrarijs. Et circa rationes, & reſponſiones potuiſſem hic inſiſtere, ſed nolui, quia uideri poſſunt, & deteſtabile uidetur transferre ſcripta Doctorum de charta in papirum. Et dato quod deciſio Bar. in d. auth. itaque, uerior eſſet, illa procederet in caſu ſuo, ideſt in aſcendentibus, nec tamen extenden. uideretur ad tranſuerſales, ut in ſpecie dixit Ludo. Bolog. in addi. ad tractatum materiarum de ſucceſſ. ab inteſt. car. 10. in additione, quæ incipit, non ſunt multi menſes. ubi
17 conſuluit quòd † ſi ſit quęſtio inter patruum, & materteram non ſit habenda diſtinctio bonorum, quæ inter aſcēdentes fieri ſolet. Et ſi fortè obijciatur, quod Bar in d. §. legitima, & authoritates per me ſupra adductæ, loquantur quando eſt quæſtio inter patruos utrinque cōiunctos, & patruos ex uno latere tantum. Reſpondeo, quòd iſtud non debet nos mouere, quia ſi patruus utrinque coniunctus non excludit patruum ex uno latere, multo minus auunculus utrinque cōiunctus debet excludere patruum ex uno latere tantum. Pręterea ratio, quare Doct. uolunt quod diſpoſitio dictæ au-
18 then. † poſt fratres, cum ſimil. non ſit extēdenda ultra caſum ſuum, ne inducatur legum correctio, militat etiā in noſtro caſu: ergo militabit & eadem iuris cenſura, l. à Titio, ff. de uerb. oblig. l. illud, ff. ad leg. Aquil. cum concordantijs.

Laus Deo Opt. Maximo.

SVMMARIVM.

1 Filio emancipato, an ſuccedant fratres ſimul cum patre in bonis donatis à patre in præmium emancipationis.
2 Legitima debetur aſcendentibus, non fratribus.
3 Querela inofficioſi teſtamenti datur etiam fratri, turpi perſona inſtituta.
4 Rationis identitate licita eſt extenſio in exorbitantibus.
5 Leges correctoriæ ſtrictè ſunt intelligendæ, & interpretandæ.
6 Pater eſt uſufructuarius omnium bonorum aduentitiorum filij emancipati propter remunerationem emancipationis, niſi expreſſè renunciet. & nu. ſeq.
8 Expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt, nihil operatur.
9 Stipulatio facta pro filia, comprehendit hæredes.
10 Stipulatio interpretatur ſecundum iuris, & ſtatutorum formam.
11 Pluralis uocatio verificatur in vno ſingulari, & econuerſo.
12 Patris ſpes, non eſt filium præmori.
13 Nemo præſumitur uelle alium ſibi præferre.
14 Diſpoſitio non trahitur ad caſus incogitatos.
15 Hæreditati uiuentis non poteſt renunciari.
16 Fructus, & uſusfructus, in ſe differunt.
17 Donans fructus ſimpliciter, intelligitur donaſſe fructus pendentes tempore donationis, niſi aliud appareat.
18 Fructus certarum rerum reſeruans, an tacitè dicatur renunciare uſumfructum aliarum rerum.
19 Prius nec poſterius datur in his, quæ fiunt in eodem contextu.
20 Reſeruatio uſusfructus aliquorum bonorum donatorum in præmium emancipationis, operatur ut ſit pater uſufructuarius in totum illorum bonorum reſeruatorū iuxta l. cum oportet, §. cum autem, C. de bon. quæ liber.
21 Stipulatio dotis reſtituendæ debet intelligi, non extantibus liberis.
22 Pater non debet habere uſumfructum in parte filiorum cum eo ſuccedentium, niſi ille alium titulum prætendat.
23 Dos profectitia ad ſuos deuoluitur mortua uxore, extantibus liberis.
24 Nepotes ex filia mortua, an decedente auo materno imputent dotem matris in legitimam.

RESPONSVM III.

Plura dubia reſultant ex narratione facti, & totidem ſunt, quot ſunt petitiones integerrimi & Excellētiſsimi Iureconſulti Domini Gulielmi Raſcarij, cui ſcripta & Reſponſa mea (ut puto) non diſplicebunt. Nam & ipſe ueram philoſophiam ſectatur, & ego à ueris Iuriſprudentiæ traditionibus non diſcedam.

Circa primum, an in bonis donatis filio in præmium emancipationis ſuccedant ſorores ſimul cum Domino Ludouico de Bariſis patre, iuxta diſpoſitionem auth. defuncto, C. ad Tertul. An uero ſolus pater iuxta deciſ. Bar. in authen. itaque, C. communia de ſucc. ubi uult habēdam eſſe diſtinctionem bonorum, ut in profectis à patre ſuccedant pater & aſcendentes paterni: in profectis à matre, ſuccedant mater & aſcendentes materni: in aduentitiis uero habeat locum diſpoſitio dictæ auth. defuncto. Super quo dubio duo uidenda ſunt. Primum, an deciſio Bart. in d. authen. itaque, procedat de iure. Secundò, poſito quod ſit uera, an procedat in caſu noſtro, in quo non uertitur quæſtio inter aſcendentes, ſed inter aſcendentem & collateralem.

Super primo articulo plurima dicenda ſe offerunt, ſed quia

quia Magnifico Domino Raſcario ea omnia notiſſima
ſunt, procedam concluſiue omiſſis articulis & rationibus,
quæ in locis infra allegandis abundè referuntur. Bald. Saly.
& Fulg. in d. auth. defuncto, tenent non eſſe habendam ullā
diſtinctionem bonorum, ſed pariter aſcendentes paterni, &
materni, & fratres & ſorores ſimul ſuccedere in bonis qui-
buſcunque & undecunque quæſitis, iuxta diſpoſitionem di-
ctæ auth. per illum tex. ponderando illa uerba, dimidia hæ-
reditatis. & ſequitur Sal. in d. auth. itaque, & Nico. de Vbal.
in tractatu de ſucc. ab inteſt. in 2. parte, col. 3. & ſecundum
hanc opinionem conſuluit Corn. conſi. 286. circa hanc, co-
lum. 4. uſque ad fi. li. 1. & conſi. 265. circa iſtum articulum,
lib. 4. per totum, & maxime colum. fi. ubi dixit hanc opinio
nem ſuam. Contra Bar. tenent Doct. plures numero & au-
thoritate, quàm ſint tenentes ſententiam Bar. & quod ita ui-
dit conſultum fuiſſe per D. Benedictum de Benedictis, & d.
Ioannem Petr. & tenendo hanc opinionem, Clariſſimus
Raſcarij rectè peteret tertiam partem, ſeu uerius quartam di
ctorum bonorum tamquàm donatarius dominæ Magdale-
næ ſororis domini Franciſci defuncti: ſed quia opinio Bart.
in d. authen. itaque, eſt magis communis, & iudicio meo
æquior, non credo quòd ſuper hoc Dominus Raſcar. faciat
fundamentum; & quod ſi mater & pater ſimul concurrunt,
quod ſit facienda diſtinctio bonorum, tenuit idem Bart.
pater æquitatis, & ueritatis, in conſi. 215. incipiente, an ſi re
ſtamentum, & in l. quod ſcitis, §. ſin autem, C. de bon. quæ
liber. per illum tex. ubi eſt caſus expreſſus quatenus in lite-
ra non ſit dictio, idem: & ſequitur ibi Alber. de Roſ. & Pau.
de Caſt. figurando caſum, & idem tenet ibi Angel. idem te-
nent Bar. Ludo. Rom. & Imola in l. poſt dotem, ad finem, ff.
ſolu. matr. & Lud. Rom. conſi. 40. uiſis & diſcuſſis, in ultimo
dubio. Panor. conſi. 75. primo eſt uidendum, colum. fi. lib. 1.
Et hanc opinionem dicit æquam Corneus, ſibi contrarius,
conſi. 47. videt̄ prima facie dicendum, colum. 3. lib. 1. & ita
etiam conſuluit Do. Guido Papæ conſi. 50. ex facto tradito,
in 4. dubio. Ex quibus apparet, quod opinio Bart. eſt com-
muniter approbata. Vnde in iudicando non eſſet ab ea re-
cedendum, attento maximè quod aduerſantes fatēntur eam
eſſe æquam, unde dicam cum Iureconſulto in l. 2. §. item
Varus, ff. de aqua plu. arcen. ſatis enim eſt, quod nobis æqui
tas ſuccurrit, licèt ſtricto iure deficiamus. Super ſecundo,
numquid diſtinctio bonorum ſit facienda in caſu noſtro, in
quo agitur inter patruum & ſorores. Videretur prima facie
dicendum quod non, quia diſpoſitio tex. in d. l. quod ſcitis,
attentó communi intellectu uidetur exorbitāſ, ergo reſtrin-
genda, ut non procedat extra caſum ſuum, l. ſi uero, §. de ui
ro, cum uulgaribus, ff. ſolu. matr. Hinc eſt quòd inter aſcen-
dentes tranſuerſales non habet locum talis bonorū diſtin-
ctio ſecundum Ludo. Bol. in add. ad tractat. materiarum de
ſucc. ab inteſt. in additione, quæ incipit, non ſunt multi mē-
ſes, car. 10.

Contrarium tamen mihi uerius uidetur, quia ſubeſt ma
ior ratio, aut ſaltem tanta, diſtinguendo bona quando con
currunt aſcendentes cum tranſuerſalibus, ſicut quando con
currunt aſcendentes cum aſcendentibus. ſi enim pater &
auus paternus in bonis, quæ ex linea ipſorum peruenerunt
in filiū, anteponuntur matri & auo materno, quibus magis
eſt debita hæreditas quàm fratribus & ſororibus tranſuerſā-
libus, quanto magis in eiſdem bonis anteponendi ſunt ip-
2 ſis ſororibus. † Nam aſcendentibus debet legitima, ut in §.
aliud quoque capitulum, cum ſimilibus. ut cum de app. co-
gnoſ. & in c. ſi pater, de teſtam. lib. 6. eiſq; datur querela inoſ
fic. teſtam. l. nam etſi parentibus, ff. de inoſ. teſtam. ſororibus
3 vero, & fratribus † neque legitima debetur, neque querela
competit, niſi inſtituta turpi perſona, l. fratres, C. de inoffi. te
ſtamen. & ex hoc patet reſponſio ad rationem contrariam,
4 † quia in exorbitantibus ex identitate rationis, & multo ma
gis ex maioritate, licita eſt extenſio, l. libertus, §. Senatus, de
ritu nupt. imò poſſunt probabiliter dicere quod diſpoſitio
d. l. quod ſcitis, ſecundum intellectum Bar. & communem,
non uidetur exorbitans, imo ſecundum puram & meram
æquitatem iuris. ſed non inſiſtam ſuper hoc, quia dato ꝙ
eſſet exorbitans, licita foret extenſio, ut prædixi. Et ubi aliàs
diſpoſitio d. l. non eſſet extendenda ad bona, quæ a patre in
filium peruenerunt, tamē quantum ad bona donata in præ
mium emancipationis, contrarium ſuaderi poſſet, tāquàm
donata cenſeantur contracta fiducia, ideſt reſeruato ſibi iu-
5 re ſuccedendi in illis, arg. § fi. Inſtit. de leg. agn. ſucc. † & licèt
diſpoſitio dicti §. ſic correcta fuerit per tex. in d. auth. defun
cto. quia tamen eadem ratio Corrigendi, ſeu ſaltem tanta,
non militat in bonis profectitijs, ſicut in aduentitijs: ideò
crederem diſpoſitionem d. auth. tamquàm correctoriam
eſſe ſtrictè interpretandam, ut intelligatur in aduentitijs, ſe
cus in profectitijs, in quibus nec æquum, nec honeſtum ui-
detur, ut ſorores cum patre ſuccedant: nam correctoriæ le-
ges ſunt ſtrictè & frigidè interpretandæ, ut minus corrigant
quàm ſit poſſibile, ca. cum dilectus, de conſti. l. ſi ſerui ueſtri,
C. de nox. inſuper ex quo poſt mortem filij ſupererant pater
Philippa, Claudia, & Domina Magdalena, non uidetur ꝙ
Magdalena poſſit prætendere ius niſi pro quarta parte. Nec
obſtat inquantum dicitur, quod Claudia deceſſit, hæredita
te non adita, quia in facto præſupponitur mihi contra-
rium.

Petit ſecundò Dominus meus fructus perceptos per Do-
minum Ludouicum auum ex dictis bonis donatis filio de-
functo pro tertia parte, & fructus perceptos ex bonis dona-
tis filio per Do. de Creuiſio, & ante reſolutionē præmiſſam
malè uidetur petere tertiam partem fructuum bonorū do-
natorum per patrem filio, quia in dictis bonis ſucceſſit pa
ter ſolus excluſa Domina Magdalena, ut ſupra demonſtra-
tū. Sed poſito quod Domina Magdalena ſucceſſerit in quar
ta parte, non tamen Dominus meus uidetur iuridice pete-
re integros fructus dictæ quartæ partis, & cæterorum bono-
6 rum donatorum filio per D. Clauſi. Quia † de iure commu-
ni pater in remunerationem emancipationis à lege conſti-
tuitur vſufructuarius pro media parte omnium bonorum
7 aduentitiorum filij emācipati, † niſi in ſpecie renunciauerit
dicto vſufructui, l. cum oportet, §. cum autem, C. de bon. quę
lib. Dominus autem Ludouicus nō renunciauit uſufructui,
nec beneficio dicti §. cum autem, in ſpecie. ergo &c.

Nec obſtare videtur deciſio Bal. nouelli in tract. de dote,
in 1 a. parte, ſolio 83. ſecundum impreſſionem meam addu
cta contra primum reſponſum conſultationis noſtrę, tum
quia Bald. dicit quod non firmat eam, ſed relinquit cogi-
tandum, tum quia nulla bona ratione mouetur. Nam illa
ratio, quod pater ſtipulando filiæ, & hæredibus, non intelli-
gatur de ſe ipſo, ſed de alijs hæredibus, nō eſt vera, quia ſe-
queretur quod nec etiam deberet ſuccedere ſimul cum fra-
tribus, vel ſororibus diſiuncti filij, ſi de ſeipſo intellexiſſet,
cuius contrarium decidit ipſe Bald. nec video rationē qua-
re intellexerit magis de ſeipſo pro una parte, quàm pro to-
to. Et quod deciſio Bal. non ſit iuridica, oſtenditur clariſſi-
8 mè, † quia expreſſio eius, quod tacitè ineſt, nihil operatur,
l. 3. ff. de leg. 1. l. non rectè, C. de fideiuſſ. ſed ſi ſimpliciter ſti-
9 pulatus fuiſſet filię, † certum eſt quòd intelligebatur etiam
ſtipulatus hæredibus, l. pactum, ff. de proba. & tamen pater
non obſtante tali ſtipulatione ſuccedit ſolus in bonis profe-
ctitijs ſecundum Bar. in l. poſt dotem, in fine, ff. ſolu. matr.
ergo idē ſi expreſſè fuerit ſtipulatus filiæ & hęredib. Secūdò,
10 quia pater in dubio cenſetur ſtipulatus ſecundum formam
iuris, & ſtaturorum ſecūdum Bar. in l. vt iuſiuran. §. ſi liberi,
ff. de oper. liber. ergo ſibi ſoli, cum ſolus de iure ſuccedat ſe-
cundum communem Doct. ſententiam. Non obſtat quod
11 ſtipulatus fuerit hæredibus in plurali: † quia illa pluralis lo
cutio verificatur etiā in vno hærede, ſicut ſtipulatio ſibi hæ-
redíq; ſuo trahitur ad plurale ſi ſint plures hæredes, l. ſtipula-
tio iſta, §. ſed ſi quis, ff. de verb. oblig. facit tex. in l. qui liberis,
§. hæc uerba, iuncta l. ſed ſi plures, ff. de vulg. & pup. Nam plu
ralis locutio verificatur in ſingulari, & ſingularis in plurali,
ſi nihil proponatur repugnare, l. diuus, in fi. ff. de per. hæred.
l. prima, in fine, C. de condi. inſer. traditur per Iaſ. in l. Gal-
lus, §. quod ſi, colum. prima, ff. de liber. & poſthu. Nec enim
pater ſtipulādo filiæ & hæredibus potuit pręuidere, an vnus,
vel plures eſſent futuri hæredes: vnde ſtipulando, ad ius re ſe
12 rendum videtur. † Nec crederem, quod pater vllo modo
cogitaret ſe futurum hæredem ſimul cum fratribus, & ſoro
ribus defuncti, vt præſupponit Bald. cùm non crederet, nec
ſperaret filium pręmoriturum, l. nam etſi parentibus, ff. de
inoſ. teſtam. Nam ſi credidiſſet, veriſimile eſt quod ſibi ſoli
13 ſtipulatus fuiſſet, † quia non eſt pręſumendum, quod alium
ſibi ipſi pręrtuliſſe debuerit, l. præſes, cum glo. C. de ſeruit. &
aqua. Hinc inſero aliam rationem contra Bart. nam ſtante
communi ſententia, quod in profectitijs pater ſolus ſucce-
dat, ſi uelimus tenere cum Bal. oportet præſupponere quod
pater per talem ſtipulationem cēſeatur renunciaſſe iuri ſuc
cedendi ipſi filio, cui bona donauit in fauorem fratrum,
& ſororum ipſius filij, quod mea quidem ſententia dicen-
dum non eſt, tum quia renunciatio nō præſumitur niſi eui
denter conſtet de mente diſponentis, l. cum de indebito, ff.
14 de probat. tum † quia ad caſum veriſimiliter non cogitatū
non

non trahitur diſpoſitio,l. mater decedens,ff.de inoffic.teſta-
15 men.cum vulg. † tum quia renunciaſſet hęreditati viuentis,
16 quod non permittitur,l.qui ſuperſtitis,ff.de acq.hęre.†Dice-
bam dato etiam quod pręmiſſa non procederent, quòd ta-
men pater remăſerat vſufructuarius pro media parte oĩum
bonorum aduentitiorum, & profectitiorum donatorũ in
pręmium emancipationis,per tex.in l.cum oportet, §. cum
autem,C.de bon. quę libe. Reſpondetur mihi iſtud uerum
eſſe,ſed ad propoſitum non facere, quia Dominus Ludo-
uicus donauit etiam fructus bonorum acquiſitorum per
Do.Franciſcum filium,& ſic quantum ad fructus bonorum
donatorum per Dominum de Clauſio ceſſat diſpoſitio d.§.
cum autem, quia Dominus Ludouicus remiſit expreſsè fru
17 ctus dictorum bonorum. ad quod replicari poteſt, † quod
aliud ſunt fructus, aliud vſusfructus,l.fructus, ſolu.matrim.
vnde qui donat fructus,non poteſt dici donaſſe vſumfructũ.
& ſi dicatur quòd Bar.in l.fundi Trebatiani,ff.de vſuſ. lega.
determinat quòd licèt aliud ſint fructus, aliud vſusfructus:
ſi tamen teſtator leget fructus,qui percipiũtur,& percipi po-
terunt ex tali fundo,quod videatur legaſſe vſumfructum at-
tenta mente, quę pręualet verbis, l. 3.C.de lib.pręt. Reſpon.
deo, quod ibi teſtator ſe retulit ad futurum tempus, & ad
fructus in futurum percipiẽdos, ſed in caſu noſtro pater do
18 nauit fructus ſimpliciter. † vnde intelligitur donaſſe ſolùm
fructus extantes, ſeu pendentes tempore donationis, non
etiam fructus naſcituros. Nam ad hoc vt procedat diſpoſi-
tio l.fundi,neceſſe eſt quòd diſponens ſe referat ad futurum
tempus,fructusq; ſucceſſiue naſcituros,vt ibi legitur & colli
gitur ex doctr.Bar.in d.l.fructus. ſed ſi ſimpliciter donet fru
ctus, de extantibus,vel pendentibus, intelligendum eſt; &
maximè in caſu noſtro, in quo pater donans loquitur per
verba pręſentis temporis: donat enim fructus bonorum ac-
quiſitorum vbicunque ſint illa tantum verba, vbicunq; ſint
reſtringunt,& qualificant totam donationem,l.prętor ait,§.
eritq; differentia,& ibi Bar.not.ff.de vi bon.rap.Alexan.con
ſil.48.colum.4.li.1.Dec.conſ.92.col.2.quantum uerò ad bo
na per patrem donata ipſi filio, dicitur quòd etiam non ha-
bet locum diſpoſitio dicti §.cum autem,quia fuerunt dona
19 ta poſt emancipationem. Item † tum quia ex reſeruatione
vſusfructus certarum rerum videtur tacitè remittere vſum-
fructum aliarum rerum. Sed nec iſta obſtare videntur,quia
donatio facta fuit eodem obtentu cum emancipatione, &
20 in pręmium ipſius emancipationis. † Et in his, quę ſunt in
eodem inſtrumento eodemq; contextu, non eſt dare prius
neque poſterius,l.a.§.prius,& ibi latè Moderni, ff.de vulga.
& pupil.l.hęredes palam, §.pen.& fin.ff.de teſtam. & quæ in
continenti fiunt, cenſentur ineſſe,l.lecta.ff.ſi cer.pet.& ſolet
donatio in pręmium emãcipationis ſemper fieri immedia-
tè poſt emancipationem.& tamen tex.in d.§.cum aũt, vult
dimidiatu vſusfructus ad patrem ſpectare niſi expreſsè renũ
ciauerit. Ad reſeruationem vſusfructus certarum rerum, re
21 ſpondetur † ꝙ talis reſeruatio operatur quod in reſeruatis
habeat vſumfructum integrum & inſolidum, quem non ha
buiſſet niſi pro dimidia, niſi ſibi integrum ius reſeruaſſet:
nõ autem operatur quòd pater non velit habere dimidiam
vſusfructus ſibi debiti in alijs rebus.

Ad tertium reſpõſum,quòd dos ad patrem redire debue
rit, quia pater in caſum dotis reſtituendę ſibi eam reddi ſti-
22 pulatus fuit,l.cum dos, ff. de iure dot. Reſpondetur † quòd
talis ſtipulatio debet intelligi in caſum non exiſtentium li-
berorum propter illa verba, quod Deus auertat. Sed vt dixi
iſta ſunt verba patris miſerantis reſpicientia caſum, quo fi-
lia prędecederet. Nec obſtat dũ dicitur quòd iſte ſenſus ſta-
re non poteſt, quia Magdalena in ſtipulationem prius fuit
nominata: nam ſi reddantur ſingula ſingulis, nihil facit
contra hunc ſenſum,quod fuerit, vel non fuerit primò no-
minata.

Ad vltimum,quòd dos ſit imputanda nepoti in legitimã,
non aliter inſiſtam circa replicata, quia communis eſt illa,
quam dixi.

Nec obſtat diſpoſitio auth. item hęreditas,C.de bon.quę
23 liber. quia loquitur † quando pater pręte ndit vſumfructum
in parte filiorum ſimul cum eo ſuccedentium in bonis fra-
tris ratione petitę poteſtatis: ſecus verò ſi pręrendat vſumfru
ctum ſibi deberi alio titulo, in caſu noſtro, in quo titulo re-
munerationis. & ob cãm emancipationis pręrendit dimi-
diam partem fructuum omnium bonorum filij emãcipari,
d.§.cum autem. Vel d.auth. procederet, quando prætende-
ret vſumfructum ſibi deberi quia pater filiorum, qui ſimul
ſucceſſerunt cum eo: ſecus ſi pręrendat vſumfructum,quia
pater filij emancipati, & ſic ex alio iure, & iſta eſt ipſa ueri-
tas. patet, quia diſpoſitio d. auth. item hæreditas, poſita eſt
ante d.§.cum autem. & ſic eſt poſita ad correctionem, d. l.
cum oportet,in prin.non ad correctionem d.§.cum autem,
qui ſubſequitur. Ex quibus patet quod d. Raſcarij nullum
ius habet in fructibus bonorum donatorum à patre filio,ut
ſupra dixi, in fructibus autem aliorum bonorum aduenti-
tiorum ſolùm poteſt prætendere ius in dimidia parte eius
quartæ partis.

Tertio petit Dominus Antonius Franciſcus filius prædi-
cti Domini Raſcarij, dotẽ Dominæ Magdalenæ matris ſuæ
ſibi reſtitui, & hæc uidetur iuridica petitio: quia ſecundum
opinionem Mart. conſuetudine & ſtatuto prouinciali com
24 probatum † mortua matre cum liberis dos profectitia de-
uoluitur ad filios,non ad auum maternum, qui dotem de-
derat,vt latè traditur in l.poſt dotem, ff. ſolu.matr. Et iſtam
op. Mart. dicit etiam de iure veriorem Soc. conſi. 9. proſe-
quendo ordinem,colum.prima,& ſex ſequen.lib.primo.De
cuius veritate aliter non diſcutiam,quia ſtatutum eam con-
firmat. Et quia in contractu dotis maritus ſtipulatus fuit
dotem pro ſe uxori,& filijs ex eo matrimonio procreandis:
ſed tamen in præſenti caſu aduertendum eſt, quia opinio
Martini tam de iure communi ex diſpoſitione ſtatuti limi-
tatur, vt non procedat quando pater dotans ſtipulatus fuit
dotem ſibi reſtitui l.quotiens,ff.ſolu.matr. l.cum dos. ff. de
iure dot.cum ſimilibus. vnde quia Dominus Ludouicus pa
ter in contractu dotis ſtipulatus eſt ſibi reſtitui, non videtur
ꝙ liberi ſuccędere poſſint in dicta dote, ſed re vera debuerit
ad auum ex pacto.

Nec obſtat ſi dicatur quod talis ſtipulatio debet intelligi
liberis non exiſtentibus: quia vt dixi ſtatutum refragatur, &
communis opinio Doctorum eſt in contrarium ſecundum
Sal.in l.dos à patre,circa fi. C. de iure dot. Nec illa uerba,
quod Deus auertat,poſſunt importare tantum, quantum ſi
dictum eſſet caſu, quo matrimonium diſſoluatur ſine libe-
ris: quia & in ſenſu, & in figura ſunt penitus diuerſa. & licèt
Bartol. in l.Caius,ff.ſolu.matrimo.velit quòd ſi pater ſtipu-
letur dotem reddi ſibi, aut ei, cui caſus dederit: tunc intel
ligatur ſtipulatus ſibi, ſi matrimonium ſoluatur morte mu
lieris decedentis ſine liberis, tamen iſtud nihil facit ad ca-
ſum noſtrum, in quo pater ſibi ſoli ſtipulatur dotem reddi
in caſu reſtitutionis dotis,quod Deus auertat. Nam illa uer
ba,quod Deus auertat, referenda ſunt ad mortem filię qua-
ſi dicat pater,quod Deus auertat, vt filia prædecedat. & ſic
uerba ſunt patris,non autem ad caſum exiſtentium libero-
rum referri poſſunt. Præterea deciſio illa Bar.ideo procedit,
quia alternatiuè pater fuit ſtipulatus ſibi & his, quibus ca-
ſus. & Deus reddi de iure voluerit, & ſic cenſetur ſtipulatus
expreſſe nepotibus, quibus de iure, ſeu ex conſuetudine de-
bet reſtitui vt ſupra dixi: ſecus quando fuiſſet ſtipulatus co-
pulatiuè,ſibi & his quibus Deus.& caſus dederit, tunc diui-
denda eſſet dos inter auum & nepotes ſecundum Io. Phi-
lipp.Corn.conſi.154.colum.3.lib.3. ergo quando ſtipulatur
ſibi ſoli reddi, ſi caſus dederit,non erit dos communicãda
nepotibus, & multo magis quando ſtipulatur eam ſibi ſoli
reddi in caſum diſſoluti matrimonij, quod Deus auertat.
Tamẽ propter ſtipulationem inanti factam, etiam pro libe-
ris facta dicetur ſtipulatio aui ſtipulantis dotem ſibi reddi
in caſum diſſoluti matrimonij.debet intelligi ſi diſſoluatur
25 matrimonium liberis non extantibus. † Vnde videamus
an nepotes mortuo auo debeant talem dotem ſibi imputa-
re in legitimam ſibi debitam ex perſona propria. Et paucis
agendo,reſpondeo in legitimam ſibi imputandam, vt con-
cludit Bartol. in l. in quartam,ff.ad leg Falcid. & licèt ali-
qui contradicant, tamen opinio Bartol. eſt communis,
& ab ea in iudicando non eſſet tutum, neque honeſtum
recedere. Et quod opinio Bartol. ſit communiter appro-
bata, atteſtatur Dominus Picus in d. l. in quartam. ubi
latiſſimè diſputat articulum: tandem dicit quod opinio
Bar.eſt ipſa ueritas,& communiter approbata, & idem atte-
ſtatur Dec.conſ.181. ſatis nota eſt quæſtio. colum. fina. Et
hanc opinionem Bartol. examinat & latiſſimè Do. Fab. de
Monte,in authen. nouiſſima, in 8. car. C. de inoffic. teſta.
men. vbi poſt multa hincinde adducta, dicit opinionem
Bart.eſſe veram indiſtinctè,& maximè ſi auus fuerit ſtipu'a-
tus dotem ſibi reddi, vt in caſu iſto. vnde non curabo aliter
adducere argumẽta.quæ pro vtraque parte adduci poſſunt,
tum quia implerem multas cartas, tum quia ſufficit cõmu-
nem eſſe pro nobis, tum quia ſtatutum prouinciale vult ꝙ
liberi etiam quòd dotem habeant ex perſona matris, nihi

Jominus tenentur imputare in legitimam ; tum quia in ca
ſu noſtro nepotes habere uidentur dotem. nõ hæredes ma-
tris. ſed ex prouiſione aui, qui dedit dotem filiæ pro ſe & libe
ris ex illo matrimonio procreandis, quo caſu quando iudi
cio aui nepotes dotem capiunt, tunc eam ſecūdum omnes
tenentur in legitimam imputare, vt per Corn. conſ. 190. pro
deciſione, lib. 2. vbi dicit aduertendum eſſe ad formam ſti-
pulationis: nam ſi ex ea appareat, quod auus voluerit eam
dotem peruenire ad liberos filiæ, ut liberos, nõ ut hæredes;
prout in caſu noſtro, tunc certum eſt talem dotem in legiti-
mam nepotibus imputari.

Laus Deo Optimo Maximo.

S V M M A R I V M.

1 *Patruus an excludat fratrem patruelem, & nu. 6.*
2 *Gradu proximior cæteros excludit.*
3 *Filius quando patrem repræſentat, in eiusq; locum ſubintrat in ſucceßionibus.*
4 *Filij hæredes tranſmittunt ad quoſcunque hæreditatem non agnitam, cuius contrarium nullibi ſeruatur, ut nu. 6.*
5 *Hæres minoris, ex maioris perſona reſtituitur aduerſus omiſſam à minore hæreditatem.*
6 *Filius ſubintrat locum patris, quando agitur de hæreditate patrui. & num ſeq.*
8 *Agnatus proximior priuatur ſucceſſione pupilli, ſi intra annũ non petierit ſibi tutelam decerni facto inuentario, uel pupello prouideri de tutore idoneo.*
Etiam ſi ipſe agnatus geſſiſſet curam utiliter ſine fraude. num 9.

RESPONSVM IIII.

Qui ueritas eſt, me dirigat in viam ueritatis.

1 AD quæſita breuibus reſpondeo. † videtur ꝙ
in hæreditate Alexandri, qui deceſſit in pupilla-
ri ætate, admittatur Petrus patruus excluſo Ber-
nardo fratre patruele eo, quia Petrus patruus eſt
2 proximior Alexãdri uno gradu §. 3. & 4. Inſti. de grad. † & in
ſucceſſione tranſuerſalium ſuccedit proximior, nec habet
locum imputatio, §. ſi plures, Inſt. de leg. agn. ſucc. ubi deci-
ditur iſte caſus. & idem in ſucceſſione cognatorum, l. auun-
culo, C. communia de ſucceſſ.

Nec obſtat quod Alexander & Baptiſta unquam ſe immi
ſcuerint in hæreditate Franciſci eorum patris, cùm deceſ-
ſerint ambo in infantia. ſeu pupillari ætate, & conſequenter
dicantur quod de hæreditate Franciſci patrui prædicti Bernar
3 di, in qua ſucceſſione patrui bene † habet locum imputa-
tio, ſeu filius ſubintrat locum patris, & ſimul ſuccedit cum
patruo, authen. poſt fratres fratrumq; filios, C. de leg. hæred.
& rationem ponit Do. meus in l. fin. col. 2. C. de ſucc. edic.
quia reſpondetur quod dicti Alexander & Baptiſta erant fi-
4 lij in poteſtate. † & ſui hæredes, ex cuius ſuitatis potentia po
tuerunt tranſmittere hæreditatem patris non agnitam ad
patruum & ad quoſcũque, l. ſi fratris, C. de iure delib. l. apud
hoſtes, C. de ſuis & leg. hæred. Bar. & communiter Doct. in
l. uentre, ff. de acqui. hęred.

Secundo reſpondetur, quòd Alexander pupillus prius nõ
ſe immiſcuerit in hæreditate paterna, tamen tranſmiſiſſet
beneficium reſtitutionis in integrum ad patruum hęredem
5 ab inteſtato, † vt is patruus hæres ex perſona minoris poſſit
reſtitui aduerſus omiſſam aditionem, ſecundum Bart. in l.
patronus ff. de acquir. hæred. & in l. qui duos, ff. de reb. dub.
Cuius opinio communis eſt ut atteſtatur D. meus in l. ſi in-
fanti, colum. fin. C. de iure deli. Hæc ſunt, quæ prima conſide
ratione quemlibet in partes patrui inclinarent: quibus ta-
men non attentis contrarium ſuaderi poſſe uidetur effica-
ciſſimis rationibus.

Et primo ſi verum eſt, quod dicunt Ful. & Dominus meus
6 in d. l. ſi infanti, † quod nullibi ſeruetur opinio glo. ibi, uide
licet ꝙ filius ex potentia ſuitatis non tranſmittat hæreditatẽ
prius non aditam ad extraneos hæredes, non eſſet opus ali-
ter diſputare: quia patruus cum non ſit ſuus hæres, ſatis dici
tur extraneus, §. ſui, Inſt. de hær. qual. & diffe.

Secundo, poſito quod hic patruus proximior nunquam
petierit tutelam ſibi decerni, nec inuentarium fecerit, prout
in facto præſupponitur, ſequitur concludẽdum quod ex ne-
gligentia ipſius non fuit adita hæreditas, propter quam ne-
gligentiam beneficium reſtitutionis in integrum aduerſus
omiſſam aditionem, nec & ius adeundi ex potẽtia ſuitatis
in eum tranſmittitur, ut clarè decidit Bar. in l. qui duos, ff.
de reb. dub. & ſequuntur communiter Scribentes ibi, maxi-
mè Soc. col. 9. uerſ. 6. & ultima concluſio.

His ſic ſtantibus infertur ad deciſionem præſentis dubita
tionis, quod debet dici hęreditas Franciſci patrui, & non hæ
reditas Alexandri, ſeu Baptiſtæ, quia ab ipſis non fuit adita,
nec in D. Petrum patruum fuit tranſmiſſum ius adeundi ex
potentia ſuitatis, nec etiam beneficium reſtitutionis in in-
7 tegrum. † Cum ergo agatur de hęreditate patrui, Bernardus
debet ſubintrare locum patris, & dimidiam hęreditatis ſibi
uendicare, d. auth. poſt fratres. fortius & nunc alium aggre
dior articulum: videtur mihi concludendum, quòd huiuſ-
modi hęreditas in totum debeatur Bernardo excluſo Pe-
tro patruo, quod ſic oſtenditur.

8 † Proximior agnatus, cui ab inteſtato deuoluitur hęredi-
tas pupilli, priuatur ſucceſſione ſi intra annum non petat ſi-
bi decerni tutelam præmiſſo inuentario, uel ſi non petierit
pupillo prouideri de tutore idoneo, l. ſciant, ubi ita clarè fir
mat Bal. C. de leg. hęred. l. 2. §. mater, ff. ad Tert. & hoc proce
9 dit † etiam ſi ipſe proximior bona minoris adminiſtraue-
rit, & curam geſſerit ſine dolo & fraude & utiliter, adhuc pri
uatur, ſi non fecit inuentarium, & ei non fuerint decreta ꝛ
tamen ſecundum glo. in l. 2. §. quod ſi pater, & ibi ſequitur
Barto. ff. ad Tertul. & Bald. in l. matres, C. eo. tit iſte Domi-
nus Petrus patruus dicitur non feciſſe inuentarium, nec pe-
tijſſe ſibi decerni tutelam: ergo ſequitur concludendum, ꝙ
priuatus remanſit in ſucceſſione dictorum pupillorum, quę
ſucceſſio applicatur ſequenti in gradu, & ſic dicto Bernar-
do, l. 2. §. fi. ff. ad Tert. glo. & omnes in d. l. ſciant. & ita in ſpe-
cie conſuluit Petr. de Anch. conſi. 104. incipiente, pro decla-
ratione quæſitorum, & in 2. & 3. dubio. Bar. conſi. 18. uiſo te
ſtamento, & conſi. 215. an ſi teſtamentum, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Acquiſita ex bonis eccleſia tranſeunt ad eccleſiam, non ad proximiores hæredes.*
Etiam ex reſeruatione fructuum poſt reſignationem. num. 2.
Et ſi fuerit acquiſita ex bonis diuerſarum eccleſiarum, fit inter eas diſtributio ad ratam redditnum num. 3.
Nec non partim ex bonis eccleſia, & partim ex patrimonio, fit eodem modo diuiſio inter eccleſiam & hæredem. num. 4.
5 *Cõdemnatus habens bona in diuerſis territorijs, quilibet fiſcus capit bona ſita ſuper eius territorio.*
6 *Ratio ubi eſt eadem, idem ius ſtatuendum.*
7 *Decanato habenti certa bona ſeparata à capitulo applicãtur acquiſita ex eius bonis, aliàs tranſeunt in capitulum.*

RESPONSVM V.

1 AD primum dubium, † ad quẽ pertineãt
bona acquiſita intuitu eccleſiarum, & beneficio
rum, an ad nepotes iure proximitatis, an ad ec-
cleſias ſuorum beneficiorum pro rata, an ad ſo-
lam eccleſiam ſanctæ Crucis, cuius ſolum decanus erat tem
pore mortis? Reſpondeo breuibus ad nepotes iure hære-
ditario nihil de bonis acquiſitis ex redditibus eccleſiæ ſpe-
ctare, cap. fina. de pec. elect. cap. cum ex officij, de teſtamen.
cum iuribus & authoritatibus uulgaribus, & quæ in hoc
2 abundant. Sed aliqualis difficultas videtur eſſe, † an ac-
quiſita poſt reſignationem ex reſeruatione fructuum, &
adminiſtrationis beneficiorum pertineant ad nepotes hæ-
redes Domini Iacobi? Et dubium facit, quia non ui-
dentur

dentur acquiſita mediante titulo beneficij, ſed ex labore adminiſtrationis, & acquiſita ex labore tranſeunt ad hęredes, ca. quia nos, de teſtam. qua ratione dicamus, quod acquiſita ex diſtributionibus quotidianis, hæredibus debentur, non eccleſiæ, & de his poteſt clericus teſtari, ſicut teſtantur ruſtici de denario diurno, ſecundum Hoſtien. & alios, in ca. fina. & in ca. requiſiſti, de teſtam. Gem. conſi. 85. ſuper primo dubio, colum. 3. Sed tamen iſtis non obſtantibus uerius eſt quod acquiſita ex adminiſtratione ſoliti, & reſeruatione fructuum ſpectant ad eccleſiam, non ad nepotes, quia intuitu eccleſiæ acquiſita dicuntur, non ex nudo labore & induſtria, tex. eſt in ca. primo, ſecūdum cōmunem intellectū, ubi exponunt Doctores verbum, ordinem, ideſt titulum, uel adminiſtrationem, & ca. inquirendum, de pecu. cler. & in cap. primo, & ca. quia nos, de teſtam. ibi, quæ conſideratione eccleſiæ perceperint. ſtat igitur vera concluſio, quod acquiſita non debentur hæredibus: ſed an debeantur ſoli eccleſię ſanctæ Crucis, an etiam alijs eccleſijs, quarum longo tempore titulum, deinde adminiſtrationem habuit? Breuiter caſus eſt clarus, quòd diuidi debent inter ipſas eccleſias ſecundū
3 congruam æſtimationem, † & ſi ex decanatu percipiebat ducentum annua, ex canonicatu centum, eccleſia ſanctæ Crucis habebit duas partes, & Capitulum tertiam partem, ca. relatum, 2. & ibi Innocen. Hoſtien. Panor. & alij no. de te
4 ſtam. † & ſimilis diuiſio fit inter hæredes, & eccleſiā, quando defunctus, qui acquiſiuit aliqua bona, habebat eccleſiā & patrimonium, quia præſumuntur acquiſita partim ex reditibus eccleſiæ, partim ex reditibus patrimonij ad ratam redituum, cap. primo, 12. quęſt. 4. Et firmant glo. & Can. in ca. 2. de pecu. cler. Panor. in ca. cum eſſes, in ver. an prælatus poſſit teſtari de fructibus beneficiorum, de teſt. Bald. in l. ſi quis ad declinandam, de epiſ. & cler. Lud. Rom. conſ. 159. ſuper eo. facit quod dicit Bart. in l. prima, ad fin. C. de ſum.
5 Trin. vbi vult † quod ſi condemnatus habeat bona in diuerſis territorijs, quælibet Camera fiſcalis occupabit bona ſita in ſuo territorio. ſequuntur Do. Anto. Petr. de Ancha. & Can. in ca. poſtulaſti, de foro competenti, & Legiſtę in d. l. fina. & in l. ex facto, ubi etiam Bar. ff. de hęredi. inſtit. cum ſolitis concordantijs. Et in caſu noſtro non eſt facienda ius in reſignatione, poſtquàm ex diſpoſitione Papæ percepit redditus. Nam etſi in aliquibus beneficijs nullum ius percipiendi redditus habuiſſet: ſi tamen de facto eos percepiſſet, facienda eſſet diuiſio modo prædicto, ſecundum Goffred. &
6 Barb. in d. c. relatum. † Non enim poteſt dari ratio diuerſitatis inter unum caſum & alterum, ergo idem ius eſſe debet in utroque, l. illud, ff. ad leg. Aquil. l. à Titio. ff. de uerb. oblig. ſed fortè Capitulū eccleſiæ ſanctæ Crucis optat ſcire, an acquiſita intuitu decanatus ſpectēt ad curam Capituli, an ad curam ſucceſſoris? Ad quod reſpondeo diſtinguen-
7 dum eſſe: † Aut decanatus habet certam dotem, & bona diſtincta ab ipſo capitulo, aut non habet certam dotem diſtinctam, ſed Decanus propter dignitatem percipit de redditibus eccleſiæ plus cęteris. Primo caſu acquiſita pertinent ad curam ſucceſſoris, niſi decanus defunctus, fuiſſet etiam canonicus eiuſdem eccleſię, & tunc eſſet faciēda diſtinctio bonorum, prout dictum fuit ſupra. Secundo uero caſu ſuccedit Capitulum, & acquiſita ſpectant ad curam ipſius, & non ſucceſſoris, ſecundum Innocen. Car. Panor. & communiter Scribentes in d. ca. relatum, arg. c. edoceri, de reſcrip.

Laus Deo Opt. Maximo.

SVMMARIVM.

1 Acquiſita à prælato in dubio præſumuntur de bonis eccleſiæ, & nu. 8 ubi aſsignatur ratio.
Fallit in negotiorum geſtore & adminiſtratore, cuius acquiſita cenſentur de bonis proprijs, & aliunde non adminiſtrationis. num. 2.
3 Acquiſita per officiales fiſci præſumuntur acquiſita non de bonis fiſci, ſed aliunde.
4 Acquiſita per negotiorum geſtorem, ex ſua induſtria præſumuntur acquiſita.
5 Clerici non poſſunt negotiari.
Tenentur eccleſiæ acquirere de eius bonis, nec non & ſeruire. num. 6.
7 Vxor ad euitandum turpitudinis quæſtum, præſumitur acquiſiuiſſe de bonis mariti.
9 Adminiſtrator reddendo rationem tollit omnem præſumptionē aliàs contra ſe exiſtentem.
10 Prælati ſunt perpetui, & numquam reddunt rationes ita ſaltem exactè & diligenter, ſicut layci.
11 Simulatio non probatur ex ſola perſonarum coniunctione.
12 Prælati aliquando ſunt auari, & ad unguem ſolent rationes exigere, & non præſumuntur aliquid de ſuo dediſſe, etiam eorum conſanguineis.
13 Prælatus poteſt eius conſanguineis, qui ſibi ſeruierunt, aliquid de bonis eccleſiæ donare, mediocriter tamen.
14 Prælatus non præſumitur totum ex bonis eccleſiæ acquiſiuiſſe, ſi aliunde potuit acquirere.
Sed partem aliunde, partem ex bonis eccleſiæ ſimul in omnibus utendo. num. 15.
16 Præſumptio tollit alteram.
17 Acquiſita ex bonis eccleſiæ quò ad uſum prælato ſucceſſori, quò ad proprietatem eccleſiæ reſeruantur.

RESPONSVM VI.

Qui ueritas eſt, me dirigat in uiam ueritatis.

PRæſens conſultatio nullam, uel modicam habet dubitationem, ideo breuibus omiſſo argumentorum conflictu me expediam, faciendo nonnullas concluſiones, ex quibus obſtacula remouebuntur, & ueritas perſpicuè apparebit.
1 Prima concluſio, licèt acquiſita per prælatum præſumantur in dubio acquiſita de bonis eccleſiæ, ca. 1. 12. q. 3. ca. 1. de
2 pecu. cler. † tamen acquiſita per negotiorum geſtorem, vel adminiſtratorem laycum, nō præſumuntur acquiſita de bonis illius, cuius adminiſtrationem gerebat, vt eſt caſus in l. ſi defunctus, C. arbitr. tut. ubi acquiſita per tutorem præſumūtur acquiſita ex induſtria, uel aliàs ab euentu, non ex adminiſtratione. hinc dixit Bartol. in l. facultas, C. de iure fiſci,
3 † quod acquiſita per officiales fiſci, non pręſumuntur acquiſita de bonis fiſci, ſequitur Bald. in l. quiſquis, in fine, C. ſi
4 cer. peta. Dec. conſi. 175. in cauſa ſalſitans, colum. fina. † ſic acquiſita per negotiorum geſtorem, in dubio acquiſita præſumuntur ex ſua induſtria, uel aliunde, & non de bonis eccleſiæ, ſecundum Hoſtien. Card. & alios, in ca. 1. de pecu. cler. Cyn. poſt Dyn. in authen. licentiam, C. de epiſc. & cler. Et ratio differentiæ eſt multiplex.
5 Primo, † quia vt plurimum prælati ſunt deſides, & prohibentur etiam negotiari, ca. 1. & per tot. ne cler. vel monac. ſecus in laycis adminiſtrantibus.
6 Secundo, † quia pręlati eccleſiarum de bonis eccleſiæ tenentur eidem acquirere, & eidem ſeruire, ca. cum ſecundū, de preb. Et ideo ſi reperiantur acquiſita eſſe, neceſſe eſt ꝙ
7 pręſumatur quod acquiſierit ex delicto. † Vnde vt ceſſet turpis quęſtus ſuſpitio, pręſumitur potius acquiſiuiſſe de bonis eccleſiæ, ſicut præſumitur uxor acquiſiuiſſe de bonis mariti, l. etiam, l. Quintus, ff. de dona. inter virum & vxo. quæ ratio ceſſat in laycis non obligatis ex toto deſeruire illi, cuius bona adminiſtrant.
8 Tertio, † quia prælati habent officium perpetuum, unde non eſt dicendum quod aliunde quęſierint: ſecus in adminiſtratione ad tempus, ſecundum Hoſtien. in d. ca. primo, inferentē quòd Vicarius temporalis in aliqua eccleſia, non præſumitur acquiſiuiſſe de bonis eccleſię.
9 Secunda concluſio, † vbicunque adminiſtrator reddidit rationes, & reliqua reſtituit, nunc etiam quod aliàs aliqua pręſumptio eſſet contra illum, tamen propter redditionem rationis, & reliquorum, talis pręſumptio ceſſat ſecundum Bald. in ca. 1. de cont. inter do. & fid. & in d. l. ſi defunctus, & in l. principalibus, ff. ſi certum peta. & in l. cum oponet, in princ. colum. 2. C. de bon. quæ lib. Cyn. & Petr. in d. authen. licentiam, Dec. conſil. 6. colum. prima. vbi poſt Petrum di-
10 cit, † quod prælati pręſumuntur acquirere de bonis eccleſiæ, quia ſunt perpetui, & numquàm reddunt rationes: & ſi aliquando reddunt, non exactè & diligenter reddunt, ſicut faciunt layci eorum adminiſtratores. Verùm in facto præſupponitur conſtare de quitantia & confeſ-

ſione prælati de receptis: vnde non uideo quid poſſit dici
contra reos conuentos. Nec dicatur quòd iſta confeſſio
fuerit ſimulata, quia prælatus erat frater conſanguineus:
11 † quia ex hoc ſolo non probatur ſimulatio, l. fi. C. de his, qui
bus, ut indig. l. ſi quis poſt hoc, C. de bon. dam. Bart. in l. poſt
contractum, in 2. præſumptio. ff. de dona. cum ſimilib. aliàs
ſi ſola ſufficeret, nullum poſſet eſſe inter coniunctos cõmer
12 cium, quod non eſt dicendum, attẽto maximè † quia præla-
ti ſunt aliquãdo auari, & ſolent quandoq; ad vnguem ratio
nes exigere, ſecundum gloſſ. in ca. ſi pluribus, de præben.
li. 6. facit tex. in c. auaritię cæcitas, de elect. li. 6. & quia in ca
ſu noſtro non præſumitur quòd prælatus aliquid dederit de
ſuo conſanguineis, niſi actor probet, tenet Gem. in conſi. 1.
13 verſ. ad ſecundum de nouis. vbi fortius tenet, † quod ſi con-
ſanguinei geſſerunt negotia prælati, & ijdem ſeruierunt, ꝙ
potuit prælatus eiſdem aliquid donare de bonis eccleſiæ, c.
ad hoc, ca. relatum, de teſtam. licet ergo conſtaret quod præ
latus fratri remiſiſſet partem fructuum, non tamen hæredes
fratris tenerentur ad reſtitutionem, tum quia potuit medio
criter donare, tum quia ſibi debebatur ſalarium pro ſuo ſer
uitio, ut ibi per Gem.

Tertia concluſio, ubi conſtat quòd adminiſtrator, etiam
prælatus, potuit aliunde acquirere quàm ex bonis eccleſiæ,
vel eius, cuius bona adminiſtrauit, ceſſat illa ſuſpicio quod
acquiſiuit de bonis eccleſiæ, vel domini, ca. quicunque, 12.
quæſtio. 3. & d. ca. 1. de pecu. cler. in uer. ſi nihil patrimonij.
ubi Doct. notant, & Panor. ca. cum eſſes, colum. 10. de teſta-
men. Rom. conſi. 159. incipien. ſuper eo, vbi omnes caſus
14 diſtinguit, loquendo in prelato. & inter alia concludit, † ꝙ
ſi prælatus habeat patrimonium, uel artificium, præſumit
quod inde acquiſierit totum ſi non promiſcuè utebatur re-
15 bus eccleſiæ: † aliàs præſumitur quod partim ex bonis eccle-
ſiæ, partim ex ſuo patrimonio acquiſierit, iuxta tex. ſingu-
larem in ca. Sacerdotes, 12. q. 4. ſi uero ſit adminiſtrator lay
cus, concludit quod omni caſu præſumantur acquiſita uel
ex induſtria, uel ex patrimonio proprio, per d. l. ſi defunctus.
at cum in facto dicatur adminiſtratorem tempore admini-
ſtrationis, & ante, & poſt, habuiſſe patrimonium, & plura oſ-
fert induſtria donatoris, certè debet ceſſare omnis ſuſpicio
ſi qua ſuboriatur. Quæ tamen ſuſpicio non conſideratur in
16 iure per prædicta: † una enim præſumptio tollit alteram,
l. diuus, ff. de in integ. reſtit. cum ſimilibus. Ex quibus patet
reſponſio ad omnia contraria, quæ obijci poſſunt.

Circa ſecundum, poſito quod conſtaret penes reos cõuen
tos adeſſe aliqua bona eccleſiæ, an fiſco competat actio? Bre
uiter diſtinguendum eſt, an agat nomine proprio, & non po
17 teſt, † quia bona ipſa ſunt reſeruata ſucceſſori quo ad uſum,
& eccleſiæ prælati defuncti quo ad proprietatem, c. fina. ubi
glo. & alij, de offic. ordi. lib. 6. ſed agit ipſe ſucceſſor. & latè
per Panor. in ca. literæ, de dilat. Aut agit nomine eccleſiæ
in negligentia ſucceſſoris, & uideretur poſſe agere, cap. ſi
quis presbyterũ, de rebus eccl. non alien. ubi Panor. & alij.
Panor. & Fely. in c. cum olim, colum. 2. cum alijs auctorita-
tibus, quas breuitatis gratia omitto, extra de teſtib.

SVMMARIVM.

1 Ius dicendi nullum ad hæredes tranſmittit hæreditatem.
*2 Mater unà cum filia admittitur ad ſucceßionem filiæ de-
functa.*
*3 Teſtamentum nullum dicens ratione præteritionis, debet adi
re hæreditatem.*
4 Filius ſe immiſcens in hæreditate, uidetur eam adire.

RESPONSVM VII.

Diſcuſſæ dubitationes à nouiter ſubortis tã
tum diſtant, quãtum inter vibuma cupreſſi. Pau-
cioribus ergo verbis eas abſoluam.
1 Circa primum uidendum eſt, † an ius dicendi
nullum tranſmittatur ad hæredes? & quia in facto non expri
mitur, an Franciſca deceſſerit ſuperſtitibus ſorore & matre
ſimul, an ſorore tantum. Diſtinctè ad vtrunque reſpõdebo,
ſi deceſſerit ſuperſtite ſorore tantum, tunc dubitatio eſt fru
ſtratoria, quia in omnem euentum ſoror ſuperſtes, in totum
eſt ſucceſſura. ſi enim dicamus ius dicendi nullũ non tranſ
mitti ex potentia ſuitatis ad ſororem, prout uidetur tenere
Iaſ. in l. ſi emancipata, in fi. C. qui admit. tunc per ius accre-
ſcendi portio defunctæ ſororis accreſcet ſuperſtiti, toto tit.
C. quando non pet. par. Si vero dicamus tranſmiſſum ius di
cendi nullum, pro ut tenuit Bald. in c. ſciſcitatis, de reſcrip.
neceſſe eſt dicere ad iſtam ſororem ſuperſtitem fuiſſe tranſ-
miſſum, quia ſola eſt proximior in gradu, §. ſi plures, Inſt. de
2 leg. agn. ſucc. † Si vero deceſſit ſuperſtite matre & ſorore,
quia pariter ſuccedunt, auth. defuncto, C. ad Tert. tunc du-
bitatio erit utilis & probabilis. Do. Iaſ. in d. l. ſi emancipata,
tenet quod non. Et retenta iſta opinione, ſoror ſuperſtes ſo-
la haberet ius dicendi nullum per ius non decreſcendi: ſed
contrarium tenet Bald. in d. c. ſciſcitatis, & contrarium con-
ſuluit Oldr. conſi. 171. incip. thema tale eſt. vbi vult ius di-
cendi nullum tranſmitti ad matrẽ virtute l. vnicæ, C. de his,
qui ante aper. tab. quod etiam tenuit Alexan. in d. l. ſi eman
cipata, poſt Bald. in l. filio præterito, ff. de iniuſto rup. in fine.
Et ſecundum iſtam opinionem, quam puto veriorem, quã
videtur ſequi Do. Iaſ. in l. ſi à primo, ff. de lib. & poſthu. iſta
ſoror ſuccederet in iure dicendi nullum pro parte ſororis
defunctæ ſimul cum matre, iuxta formam dictę auth. defun
cto. & hęc ſufficiant quò ad primum.
3 Circa ſecundum, indubitati iuris eſt, † quòd is, qui vult di
cere teſtamentum nullum ratione pręteritionis, debet adi-
re hęreditatem ab inteſtato, vt dicit Do. Iaſ. in d. authen. ex
4 cauſa. † Sed cum Delphina ſit filia & ſua hęres, in ea non re
quiritur aditio, ſed immixtio, §. ſui, Inſti. de hęred. qual. &
differ. l. in ſuis, ff. de lib. & poſthu. ſatis igitur erit ſi in libel-
lo ante omnia dixerit Delphina ſe uelle hæredem eſſe, vt di
citur in l. qui ſe patris, C. vnde liberi. nam ſi filius non neget
ſe hęredem, valet conſequentia, eſt filius ergo hęres, ut per
d. Iaſ. in l. non hoc, C. vnde legitimi. & ſi videbitur, poterit
Delphina adire, ſeu ſe immiſcere ſpecialiter, & de hoc fa-
cere fieri inſtrumentum in forma. &c.

SVMMARIVM.

1 Mater excludit auum paternum. & num. 11.
*2 Mater propter tranſitum ad ſecunda uota, non priuatur ſuc-
ceßione filia, non exiſtentibus fratribus, aut ſororibus utrin-
que coniunctis.*
Quo caſu ſolùm in uſufructu ſuccedit. num. 3.
*Niſi cum conſenſu filiorum, mater ad ſecunda uota tranſijſſet,
tunc ſuccedit etiam in proprietate. num. 4.*
*5 Mater tranſiens ad ſecunda uota poſt annum luctus, dicitur fa
cere iniuriam filijs.*
6 Pactum de futura ſucceßione non ualet.
Niſi ſit iuramento firmatum. nu. 7.
Aut ille conſenſerit ei, de cuius ſucceßione agebatur. nu. 8.
*9 Mater excludit auum paternum, & in ſucceßione filiæ etiam
quò ad dotem, quæ peruenit ex linea ipſius.*
*10 Auus paternus præfertur auo materno in bonis peruentis ex li
nea paterna.*

RESPONSVM VIII.

Super præmiſſo themate, quo quæ
ritur quis debeat ſuccedere, ſcilicet an Alphõſa
mater, an verò Valſatanus auus paternus. non
eſt pluribus inſiſtẽdum, quia communis opinio
1 Doctorum eſt, † quòd mater excludat auum paternum per
tex. in auth. defuncto, & in corpore unde ſumitur, C. ad Ter
tul. & ita ibi tenuit glo. Bald. Saly. & alij. qui reſpondent ad
argumenta Iac. Butr. qui contradicebat & malè. Nec quic-
2 quam facit quod Alphonſa tranſierit ad ſecũda vota, † quia
mater propter tranſitum ad ſecunda vota non priuatur ſuc-
ceſſione filiæ, niſi filia decedat cum fratribus & ſororibus
vtrinque coniunctis ex primo matrimonio, l. fœminæ, in
fine, C. de ſecun. nupt. qui text. non corrigitur per auth. quæ
ſequitur, ex teſtamento, ſecundum Bar. Bal. Ang. & commu
niter Scribentes ibi, & Soc. conſi. 34. col. 6. lib. 1.
3 Nec obſtat etiã tex. in l. mater, C. ad Tert. qui vult, † quòd
mater, quæ tranſiuit ad ſecunda vota, non ſuccedit in bonis
acquiſitis filiæ ex ſubſtantia paterna, niſi in vſufructu: quia
etiam diſpoſitio illius l. ſolum procedit quando filia dece-
dit cum fratribus & ſororibus ex primo matrimonio, ſecun
dum Ioan. de Ana. conſ. 101. viſis & ponderatis, & benè pro
batur

batur in fine illius legis ibi, fratribus & ſororibus tranſmiſſa
ra defunctæ. & ita etiam tenet Do.Franc.de Aret. conſi. 40.
præſupponitur in facto, col.pen.
4 Præterea. † pœna priuationis ſucceſſionis, & aliorum bo-
norum, locum non habet quando de conſenſu filiorum, &
eorum qui aliàs eſſent ſucceſſuri, mater tranſiuit ad ſecun-
da uota, arg. l.liberorum, in fine, & l.ſequentis, ff.de his, qui
no.infa. Nam ideo mater priuatur ſucceſſione filiæ propter
5 tranſitum ad ſecunda uota poſt annu luctus, † quia filiu fuit
iniuriata eam derelinquendo, & ad alium uirum tranſeun
do, ut in Authen.de non elig.ſecun. nuben. §.perſpeximus.
& in Auth.de nupt.§.venient.quæ ratio iniuriarū ceſſat quā
do filius & auus, in cuius poteſtate erat, conſenſerunt ſecun
dis nuptijs, quia uolenti & conſentienti non fit iniuria, l.1.
§.uſque adeo. ff. de iniur. Præterea ſpeciali pacto conuenit
& promiſit prędictus auus non opponere contra dictam ma
trem exceptionem conuolationis ad ſecunda uota cum iu-
6 ramento. & ſi dicatur, † quod iſtud pactum non ualet tam-
quàm ſit pactum de futura ſucceſſione, l.fin. & l.pactū quod
dotali, C.de pact. Reſpondetur multiplicite r.
Primo poteſt negari quod ſit pactum de futura ſucceſſio-
ne, ſed ponus pactum de non opponendo exceptionem pri
uationis ſucceſſionis propter culpam matris, quod pactum
conſtat ualere, l.fi.C.de reuoc.donat.no.Bar.in d.l.fin.in ſua
diſtinctio.
Secundò, etſi pactum eſſet de futura ſucceſſione, nihilo-
minus ualeret, tum quia ex parte aui eſſet pactum de non
ſuccedendo caſu, quo deuolueretur hæreditas neptis ad eū
7 propter tranſitum ad ſecunda uota, † quo caſu tale pactum
iuramento roboratum ualet, & eſt obſeruandum, c. quam-
uis, de pact.lib.6. tum quia filia de cuius hæreditate tracta-
tur, conſenſiſſet huic pacto, ut patet ex tenore inſtrumenti
8 dotalis: & † quando is, de cuius hæreditate agitur, pacto cō
ſentit, & in conſenſu perſeuerat uſque ad mortem, ſtādum
eſt pacto, d. l. fi. ubi caſus. Poſſem etiam aliter reſpondere,
ſed iſta pleriſque ſufficiunt.
9 Sed alia ſubintrat difficultas, † an in dote, quæ peruenit
ex linea ipſius aui, auus ſaltem debebat excludere matrem?
Et ratio dubitādi naſcitur ex deciſione Bar. in auth. itaque,
C.communia de ſucceſſ. & in l.quod ſcitis per illum tex. ſe-
cundum uerum intellectum, C.de bon. quæ liber. ubi uult
10 † quod auus paternus pręferatur auo materno in bonis, quę
proueniunt nepti defunctæ ex linea paterna, & ſecutus fuit
Ludo.Roma.in l.poſt dotem, ff.ſolu matr. & conſi. 40. uiſis
& diſcuſſis, in ultimo dubio. & Guido Papæ conſi. 50. ex
facto tradito, in quarto dubio. ita ergo videretur dicendum
in caſu noſtro, vt mater ſit hæres, & ad auum reuertatur dos.
Sed hoc non obſtante, contrarium in caſu iſto reſponden-
dum puto: quia, ut dixi, mater excludit auum ab hæreditate
filiæ, & ſola eſt uniuerſalis hæres, d.auth.defuncto. & conſe-
quenter eſt etiam hæres bonorum, quæ prouenerunt ad filiā
ex ſubſtantia patris, l.hæreditas.ff.de reg.iur.
Non obſtat deciſio Bar.in d.authen.itaque, & in d.l. quod
ſcitis. tum quia illa deciſio non tranſit ſine periculo falſita-
tis, nam contrarium tenent Bald.Salv.Fulg & Corn. in d.au
then.defuncto. & Saly.in d.auth.itaque, & Nicol.de Vbal. in
tracta.de ſucceſſ.ab inteſta.in 2.parte, colum.3. Et contra-
rium conſuluit Corn.conſi.286. circa hanc, colum.4. uſque
ad fi. & conſi.265.circa iſtum articulum, li.4. per totum, &
ibi, colum.fi.atteſtatur quod plures numero, & auctoritate
tenent contra Bart. quod nulla ſit facienda bonorum di-
ſtinctio.
Præterea, poſito quòd deciſio Bar.eſſet uera, tamen nihil
ſeruiret in propoſito, quia illa deciſio Bar. procedit quando
data paritate gradus, auus paternus ſimul concurrit cū auo
materno in ſucceſſione neptis: tunc, quia auus paternus &
eſt hæres, poteſt prætendere bona, quę peruenerunt ad neptē
ex eius linea tamquàm hæres ſibi præcipua deberi; & econ-
uerſo auus maternus etiam bona ex linea materna uti hæ-
11 res habere pręcipua. † ſed iſte nō eſt caſus noſter, quia auus
paternus non concurrit in ſucceſſione cum matre, quæ
eſt prior in gradu, d.auth.defuncto. & ideo cum non ſit ul-
lo modo hæres, non poteſt prætendere aliquid de hæredita-
te ſibi deberi: eſt tamen neceſſe quòd aliquo iure prætendat
auus talia bona ad ſe ſpectare. conſtat autem quod ex con-
tractu, vel quaſi ſibi non debentur, nec ex teſtamento, quia
neptis deceſſit ab inteſtato: ab inteſtato autem mater eſt hæ
res uniuerſalis, vt ſupra dictum eſt, ergo ad eum non poſ-
ſunt vllo iure aliqua hæreditaria ſpectare. Et ne conſulta-
tioni noſtræ deſit auctoritas, allego in terminis ita reſpon-
diſſe Dom.Bened.de Bened.Iureconſul. integerrimum, cō-
ſil.primo: punctus, quōdam Domina Carbona, in 3. dubio.
& Dec.conſi.2. in cauſa iamdiu agitata. vbi conſuluit ma-
trem excludere auum paternum etiā ab hæreditate patris,
nondum adita per filium; eandēq; neptem, quę ad matrē
tranſmiſit patris hæreditatem nō aditam uigore l. ſi infan-
ti, C.de iu.delibe. & iſta eſt ipſa ueritas.

SVMMARIVM.

1 *Pater retinendo dotem uxoris ſuæ defunctæ, cenſetur adire hæ
reditatem pro filio infante.*
*Quod procedit a fortiori, ſi in inſtrumento dotis adeſſet iura-
mentum reſtituendæ dotis, ne cenſetur periurium in retinen-
do dotem, num. 2.*
Vel dotem retinuiſſet per decennium. nu. 3.
4 *Præparatoria etiam non neceſſaria ad aditionem facta per eū,
qui poteſt adire, inducunt aditionem.*

RESPONSVM IX.

1 ANtiqua eſt, & diſputabilis propoſita
dubitatio, † an pater retinendo dotem uxoris ſuæ defunctæ, cenſeat adire
hæreditatem ipſius uxoris pro filio infante, cui
hæreditas delata fuit, in qua multa hincinde fie-
ri poſſunt fundamēta. Sed quia pondus lecturæ me premit,
& quia in iudicando & conſulendo ſequi debemus com-
munem opinionem, breuibus agam.
Reſpondeo itaque, patrem cenſeri adiuiſſe hæreditatem
pro filio infante, ſecundum Bartol.in l.gerit. ff.de acquiren.
hæred. & licèt Franciſcus Ar. Bald. Aret. & Decius contra-
rium uelint: opinio tamen Bart. communiter approbatur,
& ita latè concludit idem Bar. in diſputatione ſua incipien.
debitor in diem, & in conſi. 125. quidam habuit uxorem. ſe
quitur Imola, & Pau. de Ca. in d.l.gerit, & in l.cum antiquio
ribus, C.de iure delib. Alexan.in l.non hoc, C. unde leg. &
Ludo.Rom.conſi.247.prin.dici poteſt. & Corn. conſi. 312.
2 uidetur in hac.lib.4.per totum. † & hoc maximè uerum eſt,
ſi in inſtrumento dotis maritus pater infantis iuraſſet reſti-
tuere dotem receptam in omnem caſum dotis reſtituendę,
quia tunc præſumeretur pater adiuiſſe nomine filij, & ſic
abſque periurio retineat dotem. Et licèt quis uelit tenere
opinionem Bal. & ſequacium. tamen adhuc in caſu noſtro
ſtandum eſſet opinioni ipſius Bar. quia tenentes cōtrarium
3 dicunt opinionem Bar. poſſe procedere, † quando maritus,
& eius hæredes retinuiſſent dotem receptam per decenniū,
quia tūc præſumitur aditio, l.ſi filius, C.de pet.hæred. ita idē
Bald determinat in d.l.non hoc. in caſu autem præſenti ma
ritus & hæredes retinuerunt ultra uiginti annos partem do-
tis receptam, ergo &c. Inſuper non uidetur hæſitandum in
caſu iſto, in quo apud patrem hæredem infantis defuncti re
peritur inſtrumentum dotale, quod à Notario ſumpſiſſe prę
ſumitur animo exigendi reliquam dotis debitæ infanti. ut
hæredi. Ex facto enim præparatorio inducitur aditio, ſecun
4 dum Bart.in d.l.gerit colum.5. vbi vult. † quod præparato-
ria non neceſſaria ad aditionem facta per eum. qui poteſt
adire, inducunt aditionem: ut ſi quis faciat à ſuo Aduocato
formari ſibi libellum contra debitores hæreditarios, ex hoc
præparatorio inducitur aditio. Sic ergo dicendum, ſi quis
extrahi ſibi faciat inſtrumentum contra debitores hæredita
rios nam ex tali inſtrumentorum explicatione debet indu-
ci aditio quia eſt actus, qui non videtur poſſe fieri citra ius
& nomen hæredis, cum non poſſit petere ſibi edi inſtrumen
tum à Nōtario, niſi ſua intereſt, l. ſi quis ex argentarijs, §.per
tinere, ff.de eden.

SVMMARIVM.

1 *Poſthumi natiuitate rumpitur teſtamentum ipſo iure, non ſo-
lùm de iure ciuili, ſed etiam de iure prætorio. & num. 5.*
2 *Poſthumus an tranſmittat ad matrem hæreditatem paternā
non agnitam. & num. 4.*
3 *Teſtamentum nullum præteritione filij conualidatur ex taci-
ta, aut expreſſa approbatione filij. & num. 6.*

6 *Poſthumus ex potentia ſuitatis tranſmittit ad quoſcūque ius immiſcendi cum beneficio abſtinendi. & num.8.*
7 *Teſtamentum nullum non cenſetur præteritus approbare per ſimplicem taciturnitatem, niſi tacuerit per 30. annos.*
9 *Reſtitutio in integrum aduerſus omiſſam aditionem datur hæredi minoris.*
Ac etiam hæredi hæredis, nu. 10.
11 *Ius adeundi tranſmittitur ad hæredem hæredis, decedentis intra annum.*

RESPONSVM X.

CIrca primum dubium nulla uerſa-
1 tur difficultas. Nam indubitati iuris eſt † naðui-
tate poſthumi præteriri rumpi teſtamentum, l.
prima, & per totum, C. de poſthum. hæred. inſti. l. poſthumo,
C. de bonor. poſſeſ. contra tab. cum infinitis iuribus, quæ no-
tiſſima ſunt, & rumpitur ipſo iure, non ſolum de iure ciuili,
ſed etiam de iure prætorio ſecundum communem ſenten-
tiam Doctor. de qua latè per Alex. & Do. Iaſ. in d. l. poſthu-
mo. ſed omnis dubitatio uerſatur circa ſecūdum dubium,
2 † an poſthumus, quem non conſtat agnouiſſe hæreditatem
patris, illam tranſmiſerit ad matrem? & videtur quòd non,
quia hæreditas non adita, non tranſmittitur, l. unica, §. in
3 nouiſſimo, C. de cad. tol. † Tamen quia teſtamentum nul-
lum præteritione filij, ita demum videtur nullum ſi præte-
ritus dixerit illud nullum: ſecus ſi approbauerit tacitè, uel
expreſſe, l. filio præterito, ff. de iniuſto rup. Cum ergo filius
poſthumus natus numquàm dixerit teſtamentum nullum,
ſed ſemper tacuerit, ex hoc videtur teſtamentum approbaſ-
ſe, l. quæ dotis. ff. ſolu. matr. ergo dici non poteſt quod tranſ-
miſerit hæreditatem non aditam, uel ius dicendi nullum
ad matrem. & reperio quòd Dominus Iaſ. in l. emancipata,
in fine, C. qui admit. expreſsè uoluit quòd liberi præteriti nō
tranſmittant ius dicendi nullum uirtute l. vnicæ, C. de his,
qui ante aper. tab. idem D. Iaſ. tenet in d. l. ſi infanti. colum.
pen. C. de iure delib. ubi plus voluit, quod etiam filius præ-
teritus, ex potentia ſuitatis non tranſmittat ius dicendi
nullum.
4 Præmiſſis & ſimilibus non obſtantibus, † in contrarium
eſt ipſa ueritas, & ita eſt tenendum omni ſcrupuloſitate re-
mota. Concludo ergo, quod poſthumus tranſmiſerit ius
immiſcendi, ſiue ius dicendi nullum, quod idem eſt ut in-
fra dicam, ad matrem multiplici ratione.
5 Primò, quia communis eſt Doctorum ſententia, † quòd
poſthumus ex potentia ſuitatis tranſmittat ius immiſcendi
cum beneficio abſtinendi non ſolum ad aſcendentes & de-
ſcendentes, ſed ad quoſcunque. l. uentre, & ibi Bar. & alij cō-
muniter, ff. de acquir. hæred. l. liber homo. §. 1. ff. de ſtip. ſer-
uorum, l. ex militari, §. fi. cum l. ſequenti, ff. de teſta. milita.
l. 3. C. de iure deliber. Et hanc opinionem communem & ve-
ram atteſtatur & ſequitur Alex. conſi. 20. lib. 1. vbi ampliat
in fortioribus terminis, de quibus ibi. & Com. conſ. 150. cir-
ca. colum. prima. & conſi. 208. ad deciſionem, colum. 2. li. 2.
& præcipuè ad matrem, ut eſt caſus ſecundum communem
intellectum, in l. apud hoſtes, C. de ſuis & legitimis. Et quòd
filius præteritus ex potentia ſuitatis tranſmittat ius dicendi
nullum ad quoſcunque, tenuit Bald. in ca. ſciſcitaris, de re-
ſcrip. Bald. in d. l. filio præterito, & ibi Imo. car. pen. expreſsè
ſequitur per tex. in l. 2. C. de poſth. hæred. inſtit. & per text. in
l. ſi quis filium. §. 1. ff. de acquir. hæred. ſequitur Do. Alexan.
in d. l. emancipata, & uiſus eſt ſequi Do. Iaſ. ſibi contrarius,
in l. ſi à primo, ff. de lib. & poſthu. Et in caſu noſtro, quod fi-
lius tranſmittat ius dicendi nullum ex potentia ſuitatis ad
matrem, conſuluit Oldr. conſi. 171. incipiente, thema tale
eſt, & iſta eſt communis ſententia, à qua nullatenus eſt rece-
dendum.
Non obſtat quòd poſthumus non dixerit nullum, quia
propter hoc, quod non dixerit nullum, non videtur appro-
6 baſſe: † nam ſecundum glo. Bar. & Imol. & alios, in d. l. filio
præterito, ad hoc ut teſtamentum nullum præteritione filij
conualeſcat, requiritur quòd filius præteritus approbet ex-
preſſe, vel tacitè, faciendo aliquem actum, qui fieri non poſ-
ſet, niſi teſtamentum ualidum præſupponatur, puta petēdo
bonorum poſſeſſionem contra tabulas: ſed per ſimplicem
7 taciturnitatem † nunquam cenſetur præteritus teſtamentū
approbare, niſi tacuerit per tantum temporis ſpatium, quod
ſit ſufficiens ad præſcribendum ius immiſcendi, quod eſt ſi
tacuerit 30. annos, l. licet, C. de iure deliber. ſecundum Bart.
& communiter Scrib. in d. l. filio præterito. In caſu iſto po-
ſthumus præteritus mortuus præſuppotitur in pupillari æta-
te, ergo &c.
Præterea, poſito quòd ex ſola taciturnitate præteriti cen-
ſeretur approbatum teſtamentum, illud uerum eſſet in ma-
iore, qui habet uelle, & nolle, & in quo cadit approbatio &
reprobatio: ſecus autem in præterito decedente in infantia
ſeu pupillari ætate, quia deceſſit in tali ſtatu, in quo nil in-
telligebat, l. fina. C. de fal. mon. ita declarant Bar. & Imola in
d. l. filio præterito, per tex. in l. 2. C. de poſthu. hæred. inſti. &
in l. Lucius, ff. de iure fiſci. & ex hoc tollitur fundamentum
Do. Iaſ. in d. l. ſi infanti. dum dicit, quod ad hoc ut tranſmit-
tatur ius dicendi nullum, oportet quod præteritus prius di-
xerit teſtamentum nullum. Nam hoc eſt falſum, ut patet ex
8 prædictis, † & quia principaliter præteritus tranſmittit ius
immiſcendi ſibi competens cum beneficio abſtinendi, d. l.
ſi quis filium, §. 1. & tranſmittendo ius immiſcendi, in neceſ-
ſariam conſequentiam & tranſmittit ius dicendi nullum:
quia ſi matri agenti petitione hæreditatis excipiatur de te-
ſtamento, poterit replicare de nullitate, l. ſuus, cum glo. C.
de repud. hæred. l. 1. C. de ord. cogn. declarat Imol. in d. l. fi-
lio præterito, char. 7.
Secundo principali fundamento dico matri competere
ius dicendi nullum, ſeu ius adeundi hæreditatem, quam
9 eius filius propter minorem ætatem adire omiſit: † quia quā-
do alicui defertur hæreditas, & is moritur in minori ætate,
hæredi ſuo propter minorem ætatem iunctam cum morte
competit reſtitutio in integrum aduerſus omiſſam aditio-
nem, l. qui duos, in principio, ff. de reb. dub. per quem tex. ibi
determinat Bar. Imo. Aret. & communiter alij in l. Panto-
nius, ff. de acqui. hæred. & Bar. conſi. 178. Peruſinus quidam.
& ita tenent Bar. & alij communiter, in l. ſi infanti, C. de iure
deliber. facit quod uult Alexan. in d. conſi. 20. ad fi. ubi con-
ſuluit ex abſentia defuncti iuncta cum morte competere hæ-
redi reſtitutionem aduerſus omiſſam aditionem, per tex. in
d. l. Pantonius. Cor. conſi. 314. videtur primo aſpectu, ad fin.
lib. 4.
Sed dicetur fortaſſis, licèt filius præteritus, uel ex potentia
ſuitatis, uel beneficio reſtitutionis in integrum tranſmiſerit
hæreditatem patris ad matrem, tamen mater ipſa non adi-
uit, neque ſe immiſcuit, nec dixit teſtamentum nullum, vn-
de non poteſt dici quòd ipſi tranſmiſerit, quia in ea ceſſant
prædictæ rationes, quia non eſt ſua, neque minor. Hoc non
10 obſtante dico, † quod ipſa mater tranſmiſit hæreditatem fi-
lij ſui ad ſe delatam, & ſimiliter ius dicendi nullum ad filiā
11 ſuam ex duplici capite. Primo, † quia deceſſit intra annum
poſt mortem filij, tranſmiſit ad filiam ſuam ius adeundi hæ-
reditatem filij, in qua erat etiam iſtud ius ſe immiſcendi in
hæreditate patris beneficio. l. cum antiquioribus, C. de iure
delibe. ita in ſpecie decidit Imola in d. l. filio, char. penul.
Secundo tranſmiſit ius iſtud immiſcendi ad filium benefi-
cio l. unicæ, C. de his, qui ante aper. tab. & licèt D. Iaſ. in d. l.
emancipata, uelit quòd non tranſmittatur ius dicendi nul-
lum beneficio d. l. unicæ, tamen in contrarium ſe habet cō-
munis opinio, & contrarium tenent Bal. & Imo. in d. l. filio,
& Alex. in d. l. emancipata.

SVMMARIVM.

1 *Dos à patre data filia, an conferatur filio.*
2 *Donatio facta à patre filio, non ualet, & aſſignatur ratio.*
Morte tantum confirmatur. num. 3.
Ideo confertur. nu. 4. & 8.
Niſi ſit iurata, quia tunc ſtatim ualet, uti inter uiuos. num. 5. & 7.
6 *Iuramentum facit ſilere patriam poteſtatem, cum ſit de iure Diuino & naturali, in quibus non attenditur patria poteſtas.*
8 *Donatio ualida facta filio confertur, niſi aliter pater diſpoſuerit.*
9 *Acquiſitum ex re paterna per filium, dicitur peculium profectitium, & nu. 13.*
10 *Profectitia ueniunt conferenda.*
11 *Peculium recipit augumentum, & diminutionem.*

Acquiſita

12 *Acquiſita ex induſtria filij, dicuntur aduentitia, & non ueniunt in collatione.*
13 *Conferendum eſt acquiſitum ex re patris, niſi filius abſque licētia patris dediſſet pecunias ad uſuras, quia acquiſitum ex delicto non acquiritur patri. & nu. 14.*
15 *Acquiſitum partim ex induſtria, & partim ex re paterna, dicitur partim aduentitium, & partim profectitium.*
16 *Labores ſuos quis lugere non debet.*
17 *Fratres otioſi non debent uenire ad menſam paratam labore aliorum fratrum.*
18 *Bar. in dictis ueritatis ſubſtantia conſiſtit.*
19 *Acquiſitum per filium à pueritia ex re paterna, aut ex induſtria filij, arbitrio boni uiri relinquitur.*
Attenta regionis conſuetudine, & induſtria filij. nu. 20.
21 *Acquiſita per filium ex re paterna, & propria induſtria, an ueniant in collatione. quinque recitantur opiniones.*
22 *Filius recuſans ſuccedere, non tenetur conferre lucrum, & donationem, niſi lucrum proueniat ex re paterna nu. 24.*
23 *Collatio fit officio iudicis medio æquitatis.*
24 *Profectitia filius reſtituere tenetur hæredibus paternis, cum dicantur hæreditaria.*

RESPONSVM XI.

Tria ſunt propoſita dubia, circa quæ multa ſcribunt Doct. in uarijs locis, ego ſuccinctè reſoluam omiſſo multiloquia.

1 Circa primum, † an donata per patrem filio in
contractu matrimonij ſint conferenda? Videretur quod nō,
2 † quia donatio facta filio in poteſtate, non ualet impediente
patria poteſtate, propter quam pater donando filio cenſetur
donare ſibi ipſi, cum acquiſita per filiū in poteſtate illico ac-
quirantur patri, ita q nullo momento dicunt remanere pe-
nes filiū, l. placet, ff. de acq. hær. l. cū filio, ff. de le. 1. cū ſimilib.
Et quod donatio facta filio in poteſtate nō ualeat, eſt text.
in l. donationes, quas parentes, C. de donat. inter uir. & vxor.
3 traditur in l. frater à fratre, ff. de cond. indeb. † ſi non ua-
let, reliquum eſt quod confirmetur morte, quo caſu talis
4 donatio, quæ morte confirmatur, † quia habet uim relicti,
non uenit conferenda, ſecundum glo. & communiter Scri-
bentes in auth. ex teſtamento, C. de collat. & iſta eſt commu
nis opinio omnium Scribentium ibi, quam uerā puto, ubi
5 donatio non fuerit iurata: † ſed ubi iurata ſit, teneo dona-
tionem eſſe conferendam, quia ſtante iuramento donatio
6 facta filio ſtatim ualet uti donatio inter uiuos, † nam uir-
tus iuramenti facit ſilere patriam poteſtatem eo, quod iura
mentum ſit de iure diuino, & naturali, capitulo, & ſi Chri-
ſtus, de iureiur. in his autem, quæ ſunt iuris diuini, uel natu-
ralis, non attenditur patria poteſtas, l. item in poteſtate, ff. de
7 his, qui ſunt ſui, uel alie. iur. † Et quod ualeat donatio fa-
cta filio in poteſtate, ſi ſit iurata, tenet Bal. in l. 3. C. pro dona.
Car. Imola, Panor. & alij, in ca. cum contingat, de iureiur. &
eſt iſta communis opinio ſecundum Dom. Alexan. qui alia
adducit. conſi. 8. viſis & conſideratis, per totum, lib. 2.
8 † Donatio autem ualida facta filio eſt conferenda, niſi pa
ter contrarium diſpoſuerit, d. auth. ex teſtamento. & ita ibi
firmat Dec. col. 4. & ita conſuluit Socin. conſi. 91. uiſa & dili-
genter, col. 4. lib. 1. & Corn. conſ. 289. circa primum, col. 10.
verſ. hoc præſuppoſito, lib. 4.
Circa ſecūdum. an lucra acquiſita per filium ex pecunia
patris, quam in mercimonijs filius exercuit, ueniant fratrib.
9 conferenda? Videretur, quod ſic, † quia quicquid ex re pa-
tris acquirit filius, dicitur profectitium peculium, Inſtit. per
quas per. nob. acq. §. 1. facit tex. in l. profectitia, §. pe. ff. de iu-
re dot. not. glo. in l. cum oportet, in prin. C. de bon. quæ libe.
& Spec. tit. de iud. §. ſequitur, verſi. quid ſi aliter. & retēta hac
opinione lucrum acquiſitū ex trafico pecuniæ paternæ eſſet
10 conferendum, † quia omne profectitium cōferendum eſt,
l. ut liberis, & l. fi. C. de collat. Et iſtam partem ſequitur Bal.
in l. certum, col. 1. C. famil. erc. quia lucrum acquiſitum ra-
tione pecuniæ conſtat eſſe profectitium: lucrum vero acqui-
ſitum ratione operę, & induſtriæ ipſius filij, accedit peculio
conſiſtenti in capitali, quod conſtat etiam profectitium, er-
go & augumentum factum ex induſtria erit profectitium,
quia augumentum peculij eſt unum & idem cum ipſo pe-
11 culio, † quod recipit augumentum & diminutionem, l. pe-
culium naſcitur, de pecu.
12 Contrariam opinionem, † quod lucrum acquiſitum ex
induſtria filij, mediante tamen pecunia patris, dicatur aduē
titium, & conſequenter non ſit conferendum, per d. l. fin. te-
net ubique Bar. videlicet in d. l. cum oportet, col. 1. & in l. il-
lud, C. de collat. & in l. 1. §. nec caſtrenſe, col. 2. C. de collat.
bon. & in tractatu de duobus fratribus, col. 2. & conſi. 156.
13 Matarellus. in quibus locis diſtinguit Bar. † Aut filius ex pe-
cunia patris aliquid acquiſiuit abſque opere & labore ſuo,
& tale lucrum dici debet profectitium, & conſequenter eſt
14 conferendum, † niſi filius abſque licentia patris eam pecu-
niam dediſſet ad uſuras, quia lucrum quæſitum ex uſura nō
dicitur profectitium. ex his enim quæ ex delictis quæruntur,
nihil patri acquiritur, l. quod ſeruus, ff. de acqui. poſſ. l. quod
15 ex furto, ff. pro ſoc. † Aut filius lucratus eſt ex pecunia pa-
tris, cum labore & induſtria ipſius filij, ut quia negociatio-
nem quandam, ſiue mercantiam exercebat, & nūc quodam-
modo in ſocietate medietas lucri attribuitur pecuniæ, me-
dietas perſonæ ſecundum gl. in l. 1. ff. pro ſoc. ſic iſto caſu me
dietas lucri, quæ attribuitur pecuniæ, erit profectitia: altera
vero medietas, quæ attribuitur perſonæ & induſtriæ, erit ad-
uentitia. Nam quod filiusfamilias acquirit ea labore & in-
duſtria, aduentitium eſt & ſibi filio, non patri acquiritur, d. l.
cum oportet. ibi, quæ ex liberalitate fortunæ, uel ſuis labori
bus acquiruntur. & Inſt. per quas perſ. no. acquir. §. quod au-
tem. & iſtam opinionem ſequuntur Raph. Fulg. Pau. D. Iaſ.
& Moder. in d. l. illud, & Ang. & Pau. de Caſt. in d. l. cū opor-
16 tet. Bal. & Sal. in d. l. certum. & iſta opinio æquiſſima eſt, † ne
induſtrioſi lugeant ſuos labores, & ne auertantur ab in-
duſtria, & mercatura, à qua facile ſeducerentur ſi cognoſce-
rent labores ſuos inutiles eis fore, iux. illud poeticum, Quis
uirtutem amplectitur ipſam, præmia ſi tollas. & defectu præ
mij, deſeritur ipſa iuſtitia, c. ſi quis, prima, quæſtio. 2. & c. ha-
17 bebat, 12. quæſt. 1. Nec iuſtum videtur, † quod fratres, qui
tota ætate ſteterunt otioſi, ueniant ad menſam paratam la-
bore aliorum fratrum, qui per uarios caſus, & mille pericu-
la rerum peculium ſibi cōpararunt, l. quod ſi minor, §. Scæ-
uola, ff. de minor. Et ſecundum iſtam opinionem conſuluit
Panor. conſi. 36. circa primum, lib. 2. Ludo. Rom. conſi. 469.
quo ad primum. ibi dicit, quòd licèt legendo tenuerit cō-
18 tra Bar. tamen conſulendo non uult ab eo recedere, † quia
in dictis Bartoli conſiſtit ſubſtantia ueritatis. & iſtam opi-
nionem Bar. dicit eſſe communem Corn. conſi. 130. pro de-
ciſione, lib. 2. & tenendo hanc partem conſtat filium non te-
neri cōferre, quia nec dimidiam, imò nec quartam partem
lucri ex tenore conuentionum initarum cum patre, eſt con-
ſecutus. Tertia fuit opinio Bal. in uarijs locis, quam refert
& ſequitur Domi. Alex. in d. l. illud, quod diuiſio lucri nō ſit
ſemper facienda in duas partes, ut diuidit Bart. quia illa eſt
diuiſio ruſticana, iux glo. in l. Neſennius, ff. de negoc. geſt.
19 † ſed arbitrio boni uiri, qui penſata induſtria filij, & quan-
titate pecuniæ, eam partem lucri attribuet induſtriæ, & eam
partem attribuet pecuniæ, quæ ſibi iuſta uiſa fuerit. & dicit
Sal. in d. l. certum, quod bonus uir conſiderabit non tantum
induſtriam, quantum fidem & creditum filij, quia ex credi-
to & legalitate ſępe homo lucratur abſque magna pecunia.
& dicit Ange. in d. conſi. 85. incipiente, pater habens plures
filios, quod quantum debeat attribui pecuniæ, & quantum
20 induſtriæ, † attendenda eſt conſuetudo regionis, ſecūdum
quam uariantur pretia operarum, & valor pecuniarum, l. 3.
§. fin. & l. centum Capuæ, ff. de eo, quod certo loco. iuncta l.
21 pretia rerum, ff. ad leg. Fal. † vnde finge filium ex centum du
catis ſibi datis per patrem ad mercandum, ſuperlucratum
fuiſſe mille, vbi alius alia centum non fuiſſet veriſimiliter
ſuperlucratus, iniquum foret quòd tantum lucri aſcriberetur
pecuniæ, quantum induſtriæ ſecundum Bald. in auth. ex
teſtamento, C. de collat. & in d. l. cum oportet. Et ſecundum
iſtam etiam opinionem arbitror filium non teneri ad con-
ferendum huiuſmodi lucrum, quia nō eſt tale. quod bonus
22 vir æquo iudicio non debeat attribuere induſtriæ. † Alia, &
quarta fuit opinio Ludoui. Rom. in d. l. illud. ubi conſiderat
quatuor caſus.

Primus eſt quando filius ex pecunia patris negociatur nomine ipſius patris, & tunc dicit lucrum inde acquiſitum, eſſe totum profectitium: ideo conferendum, quia filius tunc negociatur tamquam inſtitor, & negociorum geſtor patris, l. procurator ex re, ff. de procur.

Secundus caſus, quando filius negociatur ſuo proprio nomine, & ſuo periculo, & tunc lucrum totum eſt aduentitiū

ideo

ideo non conferendum , neque patri uiuenti aliquid com-
municandum, argumento l. idemque, §. ſi tibi mandauc-
ro,ff.mand.
Tertius caſus eſt , quando communi nomine patris & fi-
lij,ex pecunia patris negociatur,& tūc procedat opinio Bar.
quod lucrum pro medietate ſit profectitium , pro alia me-
dietate aduentitium .
Quartus caſus eſt,quando ſimpliciter filius negociatur,&
neſcitur cuius nomine,an ſuo,vel patris; & tunc ſecundum
eum lucrum totum erit profectitium,& conſequenter con-
ferendum,arg.l.poſt mortem,cum ibi not. ff. quando ex fa-
cto tut Et retenta hac diſtinctione, etiam hic filius non te-
nebitur conferre , quia in themate mihi proponitur quod
ſuo proprio nomine negociabatur , imo in perſona propria
negociatio tota ſonabat .
Quinta fuit opinio Soc.conſi.92.circa primum,col.ante-
pen.uſque ad fi.lib.1. ubi facit quinque caſus , &omni caſu
concludit lucrum attributum induſtriæ filij,non eſſe confe-
rendum, niſi eo caſu , quo filius exerceat mercantiam tam-
quam inſtitor , ſeu negociorum geſtor ipſius patris : ſed iſte
non eſt caſus noſter , quia conſtat quod filius ſuo etiam no-
mine mercabatur . ergo concludendum , quod non tenea-
tur ullo modo conferre.
23 Circa tertium dubium,† an filius poſſet euitare collatio-
nem lucri & donationis,ſi nollet ſuccedere,non expedit in-
ſiſtere,poſtquàm certiſſimi iuris eſt,quòd non teneatur con
ferre lucrum tamquàm aduentitium .
Si tamen libet intelligere quid iuris , reſpondeo quòd ſi
filius nondum ſe immiſcuit in hæreditate paterna,quod nō
poterit cogi conferre donationem ſibi factam à patre , quia
ceſſat ratio collationis faciendæ, quæ eſt ut is conferat ſua ,
qui appetit aliena,l.prima,in princip.ff.de collatio. bonor.
24 † Nam collatio fit officio iudicis ex æquitate , quæ æquitas
ceſſat quando filius non uult ſuccedere , uel fit per denega-
tionem actionum,quia non admittitur filius ad petendum
ſuam partem hæreditatis,niſi conferat, l.ſi maritus,& l.filię,
C.de coll.In caſu autem,quo filius non petat partem , ceſſat
denegatio actionum,ergo nec officio iudicis, & ſic iure di-
recto,nec per denegationem actionum hæreditariarum , &
ſic per indirectum cogi poterit conferre donata . Sed quò
ad lucrum,ubi foret profectitium,quia in hæreditate patris
diceretur tamquam hæreditarium,cogi poſſet illud hæredi-
bus reſtituere,d.l.cum oportet,C.de bon.quæ liber. & l.pla-
cet,ff.de acquiren.hæredi.& l.cum filiofamilias,ff.de leg.1,
cum ſimilibus.

S V M M A R I V M.

*1 Mater,dum manet in uiduitate , ſuccedit filio unà cum cæte-
ris filijs ſuperſtitibus etiam in proprietate , quam amittit ad
ſecunda uota tranſeundo, ſolumq; uſumfructum retinet , niſi
ſuperſtes eſſet uterinus,uel ſolum ſupereſſent agnati , & quid
de legitima.nu.1.& 12.*
*2 Mater etiam tranſiens ad ſecunda uota , ſuccedit filio non ex-
tantibus fratribus,uel extantibus, ſed uterinis .*
*3 Mater priuatur ſucceſſione hæreditatis filij ,cuius tutelam non
confecto inuentario adminiſtrauit , & quid ſi inceptum non
perfecerit.& nu.5.*
*Vel ſi petijt,alium in tutorem dari,quem non ſolicitauit, ut fa
ceret inuentarium, nu.4.*
*6 Inuentarium imperfectè coram iudice factum ualet ad euitā.
pœnas .*
*7 Mater non priuatur ſucceſſione hæreditatis filij , cui tutorē non
petijt,dummodo ab alio præuenta fuerit .*
*8 Mater à priuatione ſucceſſionis hæreditatis filij excuſatur qua
libet probabili cauſa .*
*9 Matre excluſa admittitur ſoror uterina uti proximior , etiam
ſi extet ſtatutum,quòd excluſa matre cenſeantur excluſi eius
deſcendentes .*
*10 Statuti diſpoſitio odioſa, ac contra ius , & exorbitans , eſt re-
ſtringenda .*
*11 Filio excluſo,non uti filio, ſed ratione alterius qualitatis , non
cenſentur excluſi eius deſcendentes .*

R E S P O N S V M XII.

SIcut de tribus dubitatur , ita in tres partes principales no-
ſtra partienda eſt conſultatio.
Primum, utrum in bonis & hæreditate Franci
ſci, & Petri eius filij, q decesſit in popillari ætate,
ſuperſtite ipſa Catherina matre , vel Ludouico fratre utrin-
que coniuncto,ſuccedat mater,aut frater ?
Secundum, utrum in bonis & hæreditate Ludouici, vlti-
mo loco defuncti,ſuperſtitibus matre, & Iacoba ſorore ute-
rina ex ſuperinducto marito nata, ſuccedat mater ?
Tertium,vbi mater nullum ius haberet in ſucceſſione fi-
liorum,vel quia tranſiuit ad ſecunda uota,vel quia tutelam
adminiſtrauit,non perfecto inuentario , utrum excluſa ma-
tre cenſeatur excluſa Iacoba filia ex ſecundo marito , ſtante
ſtatuto quod ubicunque mater excluditur , cenſeātur etiam
excluſi deſcendentes ab eo ?
Ad primum videtur matrem iure ſuccedendi ſimul cum
Ludouico fratre iux.auth.defuncto, C. ad Tert.priuatā eſſe,
duabus rationibus .
Primo , quia & ſi tempore obitus Franciſci delata fuerit
ſibi hæreditas pro rata , tamen cùm poſtea tranſiuerit ad ſe-
cunda uota,priuata remanſit pro rata bonorum , quæ ad fi-
lium defunctum peruenerant ex ſucceſſione paterna , adeo
quòd ipſo iure deſijt hæres eſſe, de plenaria humanitate gra
tia facta uſufructuaria,l.mater,C.ad Tert.cuius diſpoſitio &
ſi aliquando fuerit abrogata,ut in Auth. de non elige.ſecū.
nub.§.cum igitur.tamen extantibus fratribus,ut in caſu no
ſtro,fuit innouata per Auth.de nupt.§. hinc nobis.ut etiam
tradunt gl.Bar.& alij communiter,in d.l.mater. & licèt Bal.
1 uideatur in contrarium declinaſſe,†tamen ueritas eſt quod
mater priuatur proprietate bonorum filij,quæ profecta ſunt
à patre,etiam ſi erat minor annis uigintiquinque tempore ,
quo ſecundo nupſit ſecundum Ludo. Rom.conſi.179.uiſis,
ad fi.& Matth.in trac.ſuc. ab inteſtato,in ſecundo membro,
verſi.item omnia.& Dom. Steph. Bertran.Doctor egregius,
in conſi.263.non eſt dubium,lib.1. reliquū ergo concluden
dum,quòd hæreditas Franciſci tota & integra peruenerit à
Domi.Ludouicum fratrem utrinque coniunctum, & nō ad
Catherinam matrem iure ſuccedendi priuatam propter trā
ſitum ad ſecunda uota. Quo ſtante non expedit inſiſtere,an
etiam fuerit mater priuata propter non perfectum inuenta-
rium,de quo in ſequenti dubio diſſerendum eſt .
2 Ad ſecundum,† an pari ratione fuerit mater priuata ſuc-
ceſſione dicti Ludouici,ultimo in pupillari ętate defuncti ,
& ad quem deuoluta , an ad Iacobam ſororem uterinam ,
uel ad alios agnatos,& cognatos ulteriores.Do. Phil.Corn.
conſi.242.circa quod.lib.2.fuit in ſingulari opinione, quòd
mater eādem pœnam patiatur propter tranſitum ad ſecun-
das nuptias ſuperſtite ſorore,uel fratre uterino,ſicut ſuperſti
te fratre,uel ſorore utrinque coniuncto; & ſecundum ſentē-
tiam ipſius de iure communi Iacoba ſoror uterina exclude
ret matrem.ſed quia illa eſt ſententia ſingularis , ſequendo
communes ſententias reſpondeo matrem admittēdam ad
hæreditatem Ludouici , in qua reperitur incluſa hæreditas
Franciſci primò defuncti : quia mater per tranſitum ad ſecū
da uota,ita demum priuatur ſucceſſione filij , ſi ſuperſit fra-
ter,vel ſoror utrinque coniuncti,& ſic priuatur ſuperuiuenti
bus aliquibus filiis primi matrimonij,l.fœminæ,§. illud,C.
de ſecund.nup & in Auth.de nup.§.hanc nobis . ubi fortius
probatur quod proprietas hæreditatis Franciſci moriente
poſteà Ludouico conſolidata fuit cum uſufructu in fauorē
matris,quod eſt mirabile ſecundum Bald.conſi.314.Ioanni
& Iacobæ.lib.4.& ita tenent gl.Bar.Bal.& Ange.& alij com-
muniter , in auth. ex teſtamento , C. de ſecund.nupt.& fate
tur idem Corn.in d.conſ.242.& Io.de Anan.conſ.101.viſis.
& Nicolaus de Vbal. in tractatu de ſucceſſi.ab inteſta. in ſe-
cunda parte,uerſ.item limita,niſi omnes.Aret.conſ.40.prę-
ſupponitur,&c.
3 Sed † an mater priuata dici poſſit ſucceſſione Ludouici
in pupillari ætate defuncti , quia eius tutelam adminiſtra-
uit non perfecto inuentario ? Videtur quòd ſic , quia tutelā
legitimè non geſſit,ut eſt tex.clarus in l.2.§. quod ſi pater,ff.
ad Tert.& ibi glo.in ſpecie infert ad matrem , quæ non con-
fecto inuentario adminiſtrauit tutelam , ut priuetur ſucceſ-
ſione filij. & ſequitur ibi Bar. & Ang.Bal. in l.precibus, in 6.
col. C. de impub. & ali. ſubſt. & in l.3. C.ad Tertu. & ita re-
4 ſpondet Bar.conſi.215.an ſi teſtamentum.†quia ſi petijt aliū
tutorem dari,& non ſolicitauerit quòd faceret inuentariū,
priuatur

priuatur ſucceſſione filij,l.2.§. idoneos,ff.de admin.tutor.&
uolunt Cy.& Sal.poſt gl.in l.fi.§.perſonas,C.de admin.tuto.
Socin.conſi.39.uiſis & inſpectis,col.5.lib.1.& quia prædicti
Doctores loquuntur, quando mater nullum fecit inuenta-
5 rium, † dubitatur quid ſi mater incipit inuentarium, & ali-
quid poſuit,aliqua omiſit: videretur idem dicendum, quia
paria ſunt non facere inuentarium,vel minus legitimè face
re,l.fi.C.arbit.tut.l.fi.C.de cut.furioſi, facit tex.in l. quoties,
ff.qui ſatiſd.cog. cum ibi plenè congeſtis per Moder.
Contrarium reperio reſpondiſſe Bal.conſi.4.factum ſic ſe
6 habet,Petr.lib.2. † dummodo in confectione dicti inuen-
tarij imperfecti interuenerit decretũ iudicis, quia habetur
pro inuentario,ſaltem quantum ad euitandas pœnas, argu.
d. l. fi.C.arb.tut.idem tenet Sali.in l.ſciant,C.de leg. hæred.
dicens matrem excuſari à ſolemnitatib. requiſitis,dummo-
do à iudice fuerit quoquo modo tutela decreta. Quod ue-
rum puto in caſu præſenti,in quo præſupponitur inuentariũ
plenè in omnibus bonis factum per alios attinentes ipſius
7 pupilli. Iſtud probo, quia † mater priuata ab alio in petẽdo
tutorẽ filijs, excuſatur à pœna priuationis hæreditatis, quia
non petijt tutorem dari ipſis filijs,ſecundum Io. de Prat.in l.
2.C.ſi aduerſus delictum,per tex.in argumen.in l. ſororem,
C.de his quib.ut ind. refert & ſequitur Io. Fir. in ſuo Reper.
in uerbo,mater.& conſuluit Ang.conſi.166.teſtator.Pari ra
tione videtur excuſandus ſi non confecit inuentarium,quia
8 alius perficeret. † omnis enim probabilis cauſa excuſat ma
trem à pœna priuationis luctuoſæ hæreditatis filij,l.2.§.cõ-
feſſum,ff.ad Tert.facit quod uolunt glo.& Scriben.in l.iaris,
ff.de in ius uoc.& in l.plagij,2.C.de plagiar. Cauſas autem,
quibus ab hac pœna defenditur mater, ponunt gl. & Scrib.
in l.3.C.ad Tert.& in d.l.ſciant.Soc.in d.conſ.39. & cõſ.153.
pulchra,col.pen.& fi.lib.2.ſed quia in facto nulla præſuppo-
nitur,aliter non inſto.
Sed fac matrem eſſe priuatam, ſubintrat tertium dubiũ,
an auitis,an Iacobę ſorori vterinę fuerit Ludouici hęreditas
9 deuoluta, † iure Romano. Iacobæ deberi certum eſt, auth.
poſt fratres,& in corpore,vnde ſumitur, C. de leg.hære.nam
remota matre propter non pętitum tutorem, uel propter
tranſitum ad ſecunda vota, ſubintrat proximior, l.2.§. fin.ff.
ad Tert.l.1.& auth.ijſdem, C.de ſecund.nup.quod maximè
uerum eſt,ſi teneamus ſententiam Cornei d.cõſi.242. quod
tex.in d.l.mater, in fine, loquatur de ſororibus, & fratribus
uterinis;ſed quæſtionem facit ſtatutum patriæ diſponens, ꝙ
excluſa matre cenſeantur excluſi deſcendentes ab ea, tamq̃
à corrupta radice procedentes, l. ſi uiua matre, C. de bon.
mater.& ibi Sal.Raph. & Com. inferunt ad ſtatutum exclu-
dens filiam,ut cenſeatur excludere omnes deſcendentes ex
ea: nam cum excluditur proximior in gradu, ſequens quo-
que videtur excludi,l.1.§.fratre,ff.ſi quis aliq.teſt. prohi. do-
cet Bar.in l.2.§.fi.ff.ad Tert.Bal.in l.maximum uitium,C.de
lib.præt.& in ſimili ſtatuto tradit Pau. de Caſt. conſi.226.di-
cendum eſt.& in l.illam,poſt Bal.vbi etiam Cor.C.de colla.
Verum huiuſmodi ſtatuto non obſtante, reſpondeo Iacobã
ſororem vterinam admittendam, quia proximior, ut dictũ
eſt,excluſis amitis remotioribus.
10 † Non obſtat diſpoſitio dicti ſtatuti, quia talis diſpoſitio
tamquam odioſa,& exorbitans,& contra ius, eſt reſtringen-
da,ut minus corrigat ius commune,quàm ſit poſſibile, reg.
ea quæ,& reg.odia,de reg.iur.in 6.l.quòd uerò contra, & in
l.in his,ff.de leg.Reſtringenda ergo eſt,ut procedat eo caſu,
quo ſimpliciter excluditur quia mater ſua,quia non ſit de a-
gnatione filij hoc caſu,quia infecta & corrupta reputatur ra
dix,neceſſe eſt ut infecta corruptaque exiſtimentur, quæ in-
de proueniunt, ita procedet odioſa ſtatuti cenſura: ſecus ſi
non eſt infecta radix, quod eſt, quando non excluditur ſim-
pliciter quia mater, ſed quia tranſiuit ad ſecunda uota, uel
quia non confecit inuentarium. ita probat doct. Bart. in l.li-
11 berorum,col.5.ff.de uerb.ſigni.ubi dicit, † quòd ſi filius,uel
filia excludatur ratione alicuius qualitatis,& nũ quia filius,
non cenſentur excluſi deſcendentes ex eo, quia qualitas nõ
inficit radicem. & quod non ſit infecta radix patet, quia ipſa
mater admittitur non obſtante tranſitu ad ſecunda uota, nõ
obſtante quòd non petierit tutorem,ſeu non legitimè admi
niſtrauerit caſu,quo filij dicantur facti pauperes, l. matres,
C.ad Tert.uel in caſibus,de quibus ſupra, in quibus nõ poſ-
ſit iure ſuccedere,ſi radix ſuccedẽdi eſſet corrupta.ita in ter-
minis reſpondit,& quæſtionem ſoluit, Com. conſi.234.pro
deciſione,lib.4.per totum.Cuius ſententia admodum ęqua
& rationabilis videtur mihi,aliàs ſequitur quòd ſi mater hæ
reditatem filij repudiaret, quod omnes ex ea deſcendentes
cenſentur excluſi,quia mater eſſet excluſa: quod eſt riſu di-
gnum, quia ſic tolleretur ſucceſſorium edictum,contra l.1.
ff.& C. de ſucceſ.edicto. ſic tolleretur ius accreſcendi, cum
mater & filij ex ea uocentur ad hæreditatem filij eiuſdem-
que fratris,iux.auth.defuncto, C.ad Tert. Non enim mater
excluditur, ſed ſe ipſam excludit non faciendo inuentariũ,
uel conuolando ad ſecunda uota,ergo nõ debet locum eſſe
rigoroſo ſtatuto,loquenti de matre excluſa ab alio,uel à le-
ge;non de matre,quæ ſe ipſam uult excludere, l. fin.§.ſi vero
poſtquam,C.de iure delib. Confirmatur per id, quod con-
ſuluit Dec.conſ.188.in caſu propoſito.ubi concludit, quod
ſtatutum excludens matrem à tutela filij, non cenſetur ex-
cludere auum maternum, quia qualitas ſexus, propter quã
excluditur mater,non militat in auo materno.
Non obſtat, quòd excludatur mater proximior in gradu,
ergo multo magis auus remorior, d. l. ſi uiua matre, quia
iſta ratio procedit quando prioritas gradus, & coniunctio
ſimpliciter conſideratur,tunc excluſa matre proximiore,cẽ-
ſentur excluſi remotiores; ſecus ſi conſideratur aliqua qua
litas qualificans matrem,quæ non qualificat remotiores ab
ea deſcendentes. ita pulchrè tradit Deci.in d.conſ. quia ra-
tio fortior & efficacior eſt in caſu noſtro, in quo nullo mo-
do mater excluditur quia mater, nec quia ꝯiuncta,ſed pro-
pter culpam,uel negligentiam,quæ nullo modo nocere de
bet deſcendentibus ex ea,l.ſi quis filium,C.de inoffi.teſtam.
cum l.3.§.emancipatis,ff.de bonor.poſſ.contra tab. per quæ
iura ita firmauit Bar.in d.l.liberorum,col.6.uerſic.quando-
que filia excluditur propter eius delictum,& in d. l.2.§.fina.
ff.ad Tert.
Cæterum ubi tam Iacoba filia,quàm Catherina mater, eſ
12 ſent excluſæ à ſucceſſione: † attamen mater propter non cõ
fectum inuentarium non eſſet priuata legiuma ſibi debita,
ut gl.Bald.Ang.& alij communiter concluduot in auth. ſed
cum teſtator,C.ad leg. Falc. cum cõcordantijs adductis per
Dom.Iacobum de Giochis in auth. nouiſſima,in 12. quæſt.
verſi.quartò quæritur,C.de inoffi. teſtam. nec etiam propter
tranſitum ad ſecunda uota, maximè cum nulli alij liberi ex
primo matrimonio ſuperſunt,ut per eundem Dom. Iaco.in
d.quæſtione 12.verſic.vltimo quæritur.
Potuiſſem prædicta comprobare alijs pluribus floſculis,
& authoritatibus,quæ omnia ut ſuperflua, more meo ſubti-
cenda duxi,ne cãdida ueritas uerboſis figmentis obumbra-
ta dehoneſtataque videatur.

S V M M A R I V M.

1 *Subſtitutio compendioſa,eſt qua ſub uerborum compendio plu-*
res comprehendit ſubſtitutiones
2 *Subſtitutio uulgaris expirat per aditionem, pupillaris uerò ad*
ueniente pubertate.
3 *Subſtituto filio excluduntur à matre quò ad legitimam filia*
& Trebellianicam.
4 *Trebellianica detractio non poteſt filijs prohiberi, ſicut nec ipſi*
in legitima grauari.
5 *Legitima & Trebellianica,& ſic dua quarta, detrahi poſſunt*
ex eo teſtamento,diuerſis tamen temporibus non eodem.
6 *Vſusfructus matri relictus extantibus filijs, reſtringitur ad*
alimenta,donec ipſi uixerint.

RESPONSVM XIII.

QVidam Petrus Andreæ de
Canalliono, dum ageret humana habens uxo-
tem, & ab ea unicam filiam naturalem & legiti-
mam,ſuum ultimum condidit teſtamentum,in
quo hæredem uniuerſalem inſtituit ſub hac uerborum for-
ma, & quia hæredum inſtitutio, eſt caput &c. In omnibus
bonis ſuis,&c.hæredem ſuum uniuerſalem,& inſolidum ſi-
bi fecit,& ore proprio nominauit, Ioannam eius filiam na-
turalem & legitimam, & ſuos ipſius Ioannę. & caſu quo d.
Ioanna eius filia & hæres decederet quandocunque ſine
hæredibus legitimis ex ſuo corpore,& ex legitimo matrimo
nio procreatis,eo caſu adueniente,quod abſit, ſubſtituit ei-
dem Ioannæ ſuæ filiæ probum uirũ Ioannem Andreæ eiuſ-
dem teſtatoris fautorem, nec non Claudium eius teſtatoris
conſanguineum, & ſuos ipſius Ioann. & Claudij, æquis ta-
m enpartibus & portionibus inter eos diuidend.

Item & ultra diuerſa legata per eundem teſtatorem in di-
cto teſtamento facta legauit Antonetæ uxori ſuæ centum
florenos monetæ currentis ſoluendæ incontinenti poſt
eius obitum.

Item legauit, & teſtando ordinauit, quod dicta Antonet-
ta uxor ſua ſit, & eſſe debeat Domina uſufructuaria, & ſigno
reſſa omnium & quorumcunque bonorum ſuorum tā mo-
bilium, quam immobilium, & per ſe mouentium abſque
aliquali tacita uel expreſſa, & hoc tantum, quantum uitam
ducet in humanis, nomen tamen ſuum ſeruando uiduale,
& abſque inuentarij confectione, & computi redditione, ita
quod teneat eidem Caſſandræ uendere & alienare de ſuis
bonis tam mobilib. quàm immobilibus ſi ſibi videatur pro
ſoluen. legata & alia onera hæreditaria ſine contradictione
quacunque.

Item legauit eidem uxori ſuæ omnia iocalia & ornamen
ta perſonæ ſuæ, de quibus poſſit & ualeat diſponere pro libi-
to ſuæ uoluntatis.

Hæc ſunt uerba formalia dictarum inſtitutionis, ſubſtitu-
tionis & legatorum præmiſſi teſtamenti, tandem dictus te-
ſtator in ſua dicta uoluntate obijt dictis uxore & filia ſuis ſu
perſtitibus, quæ quidem filia poſt dicti patris obitum hære-
ditati ſe immiſcuit, tenuit, & poſſedit eandem longo tem-
pore, poſtea dicta filia hæres præmiſſa obijt ſua præmiſſa ma
ter dicti teſtatoris uxore ſuperſtitibus.

Certum eſt, quod mater ſuccedit dictæ ſuæ filiæ ab inte-
ſtato decedenti.

Item & quod dicta ſubſtitutio habet locum, & quòd
detur fideicommiſſum uacaturo, euenturo quod ius cōpe-
tit dictæ matri ſuper bonis dicti teſtatoris medio dictæ ſuæ
filiæ defunctæ.

Item ſi aliqua pars prædictorum bonorum dicto medio
competit eidem matri, uenienti in ipſa prole dicti fideic.

Poſt in ſuis matris obitum ſunt uocandi & ſuccedunt, an
vero de ipſis dicta matre diſponente poſſit ad libitum uo-
luntatis.

Item ſi dictū legatum uſusfructus ſit ualidum & poſt in di
cto filio ſuo habeat locum, an uero dicta mater debeat eſſe
tacita prole ſibi adueniente dictæ ſuæ filiæ medio, cum & par-
tem facere videatur, non debuiſſet uendicare locum, ſed in
ſolidum in uictu & veſtitu dicta filia & hærede viuente.

Subſtitutio, quæ ex præmiſſis uerbis caſu quo prædicta Io-
anna eius filia & hæres decederet ſine hæredibus legitimis
ex ſuo corpore & ex legitimo matrimonio procreatis, eo ca
ſu adueniente, quod abſit, ſubſtituit eidem Ioannæ ſuæ filiæ
probum uirum Ioā. Andreę eiuſdem teſtatoris fratrem, nec
1 non Claudium eius conſanguineum, &c. † Dicitur ſubſti-
tutio compendioſa, quia ſub verborum compendio plures
complectit ſubſtitutiones. ſ. vulgarem, pupillarem & fidei-
commiſſariam, ut traditur per Bar. & Scribentes in l. Centu-
rio, in 1. q. ff. de vulg. & pup. & in c. ſi pater, de teſtamen. in 6.
Verum Io. Andr. & cæteri ſubſtituti per uulgarem, hoc loco
2 non poteſt admitti, † quia uulgaris expirat per aditionem
hæreditatis, l. poſt aditam, C. de impub. & alijs. etiam per pu-
3 pillarē, † & ipſa quoque euanuit adueniēte pubertate filiæ,
l. in pupillari. ff. de uulg. & pup. reliquum ergo eſt. quod ſub-
ſtituti ueniant admittendi per fideicommiſſariam. Hoc ſic
præſuppoſito reſpondeo, Antonettam matrem hæredem ab
inteſtato filiæ ſuæ defunctæ, iux. Senatuſcon. Tertullianum,
poſſe in reſtitutione fideicommiſſi deducere legitimam fi-
4 liæ, † in qua grauari filia nō potuit, l. quoniam in prioribus,
C. de inoffi. teſtam. & Trebellianicam, quæ non fuit prohibi
ta detrahi, imo nec detractionē filiæ prohibere potuit, ſecun
dum Bal. Sali. & communiter Scri. in l. iubemus, C. ad Treb.
per illum tex. & Dom. Iaſ. in l. Marcellus, ff. eod. tit. & Deciū
conſi. 81. ubi atteſtatur, quod iſta eſt communis Doctorum
ſententia.

5 † Nec dicatur, quod duæ quartæ non poſſunt detrahi de
eodem fideicommiſſo, iux. tradita per Bar. in l. Papinianus,
§. meminiſſe, ff. de inoffi. teſtam. quia ſententia Bart. ibi pro-
cedit in fideicommiſſo puro, de quo non ſunt detrahendæ
duæ quartæ quia eodem tempore ueniunt detrahēdę, quod
non licet: ſed de fideicommiſſo uniuerſali ſub conditione,
ſi ſine liberis, uel alia, relicto detrahi poſſunt duæ quartæ, quia
diuerſo tempore ueniunt detrahendæ, legitima. ſ. immedia
tè poſt mortem teſtatoris, Trebellianica uero adueniente
conditione fideicommiſſi, quod licet, & hodie eſt facta ex-
preſſa deciſio in c. Raynutius, & in c. Raynaldus, de teſt. quæ
etiam obſeruatur in foro Cæſaris ſecundum Bar. in l. quam-
quam, C. ad leg. Falc. Ang. & Mod. in l. cohęredi, §. cum filię,
ff. de uulg. & pup. Alex. conſ. 142. in 2. dubio, lib. 2. Dec. conſ.
55. colum. 5.

Ex præmiſſis clarè liquet, quod mater non tenetur reſti-
tuere ſubſtitutis, niſi ſemiſſem: reliquum vero ſemiſſem cō
ſtat ſpectare ad ipſam, trientē quidem deducere matrē pro
legitima filiæ, & ſit vncia, authen. nouiſſima, C. de inoffic.
teſtam. & ſextan. ideſt uncias duas pro Trebellianica, Inſti.
de fideicom. hæred. in princi. & ſic remaneat reſoluta prima
dubitatio.

Circa ſecundam verò dubitationem, an mater relicta do
mina vſufructuaria & Signoreſſa tantum, quantum uidua-
lem uitam ſeruauerit, debeat habere uſumfructū dimidiæ,
quæ ſubiacet ſubſtitutioni. Paucis agam, quia uulgata eſt
huiuſmodi quæſtio, & eam reſoluit Bar. in l. Titia, §. Titia cū
6 nuberet, verſi. pone filius, ff. de lega. 2. ubi concludit, † quod
ſi mater ſit relicta domina & vſufructuaria donec, uel quo-
uſque, ſiue tantum, quantum uidualem uitam ſeruauerit, li-
cèt uiuente filio nō debeatur matri integer vſusfructus, ſed
alimenta tantum ſecundum conſuetudinem Bulgari: tamē
mortuo filio matri debet integer vſusfructus, quia propter
dictiones, tantum, quantum, legatum dicitur relictum an-
nuum, quod pro primo anno eſt purum, pro ſecundo con-
ditionale, l. legatum, ff. de ann. legat. & per conſequens mor-
tuo filio incipit legatum deberi in perſona ſubſtituti, l. fun-
dum, §. ſi fratre, ff. de leg. 1. & cum ſubſtitutus non ſit de de-
ſcendentibus, uxor debet habere plenum uſumfructū, quia
conſuetudo Bulgari ſolùm ſibi locum vendicat, quando ſu-
perſunt deſcendentes hæredes, & non ſi ſuperſunt tranſuerſa
les. Et ita conſuluit Bar. tribus vicibus, quæ conſilia refert
& ſequitur Dom. Alexan. conſi. 40. uiſo legato, lib. 1. & Ang.
conſi. 102. in d. teſtamento. & Bal. conſi. 50. uiſo teſtamento,
& conſi. 104. caſus talis eſt, lib. 5. Ex quibus reſultat clara
reſponſio, quod mater habet dimidiam hæreditatis ſuo iu-
re tamquam hæres filij, & uſumfructum alterius dimidiæ
tamquam legataria.

Laus Deo Opt. Max.

SVMMARIVM.

*1 Aedificium factum ante remiſſam nunciationem, eſt deſtruen-
dum. & nu. 6.*

*2 Iuramentum calumniæ ita demum eſt præſtandum, ſi à parte
petatur.*

3 Vtile per inutile non uitiatur.

*4 Nunciatio facta etiam nomine ſocij, prodeſt quò ad demoliendū
non quò ad intereſſe.*

*5 Nunciante nihil intra trimeſtre probante, procedi poteſt in o-
pere oblata fideiuſſione. & nu. 24.*

*7 Nunciatio inepta non impedit ædificium fiendum & poteſt ſper
ni. & nu. 20.*

*8 Nunciatio non nomine proprio, ſed eccleſiæ, uel Reipub. fieri de-
bet contra ædificantem in loco eccleſiæ, aut reip. & nu. 54.*

*9 Nunciare ſolum poteſt nomine proprio habens ius perpetuum
in re, cuius præiudicio ædificatur.*

10 Nunciare non poteſt uſufructuarius.

*11 Eccleſia, & cœmiterium, in nullius bonis ſunt, cum ſint iuris di-
uini.*

12 Layci ſunt incapaces ſpiritualium.

*13 Nunciare ſuo nomine non poteſt Laycus iuris ſui patronatus ec
cleſiæ conſeruandæ cauſa, cum non habeat ius in re, licèt ha-
beat ius præſentandi.*

*15 Iuramentum calumniæ, tacitè & non expreſſè à patre poteſt
remitti.*

*16 Iuramentum calumniæ præſtandum eſt, non in actu nunciatio
nis, ſed coram Prætore, quando petitur remiſſio.*

*17 Creditor petēdo debitorem condemnari, quia non ſoluit, dicitur
expreſſè iterum ſolutionem petere.*

*18 Nullitas ubi principaliter, & non incidenter intentatur, debet
ſeruari iuris ordo, aliàs ſecus.*

19 Nuncians dicitur actor, reus uerò cui nunciatur.

*21 Nunciatio nomine alterius ſine mandato fieri non poteſt, cùm
nemo ſine mandato admittatur ad agendum pro altero, etiā
ſi promittat de rato.*

*22 Rati promiſſio fit, ubi dubitatur de mandato, non quando cer-
tum eſt deficere.*

Pater

23 *Pater pro filio ſine mandato agit, dummodò de rato promittat.*
24 *Nunciatio iuris publici ſeruandi gratia remittitur per ſolam promiſſionem de opere demoliendo abſque ſatiſdatione.*

DE INTERDICTIS.

RESPONSVM I.

OPpidum Cadaroſiæ vnicã habet
parochialem eccleſiam, plures tamen con
dominos, quorum duo, videlicet magnus
& ſtrenuus Capitaneus Alanus & nobilis
& potens Gulielmus de Ancedina, qui
nouis in dies quibuſdam litibus ſeſe agi-
tãt. Nuper autem de intereſſe tuo Deus, de honore unigeni-
ti filij tui Ieſu Chriſti Redemptoris noſtri contendunt; Ala-
nus cum licentia & decreto Epiſcopi erigere conatur capel
lam in dicta Eccleſia ad tui laudem & gloriam: diſſentit
alter, iactu lapilli nouum opus nunciat tam ſuo proprio no
mine, quàm nomine ſui filij, & Dom. Ioannis Brengarij. hãc
nunciationem ſibi remitti debere inſtat Alanus, tum quia
de calumnia iuratum non fuerat, tum quia ſine mandato,
& filij & Brengarij nomine nunciauerat, & quia promiſit
de opere demoliendo Gulielmus ait, ſuperſedeatur ab ope
re, mox conſtat, mox agatur; agatur inquit Alanus. Verum
elapſo trimeſtri dicitur Alanum ædificaſſe, nunc propon-
tur interdictum de opere demoliendo, quæritur an iuridi-
ce proponatur.

Quia de cauſa tua agitur Deus, mihi ſpiritum & intelle-
ctum tribue, ut tibi, & ueritati ualeam ſatisfacere.

1 Prætor ait, quicquid operis extiterit factum, antequàm nũ
ciatio remiſſa fuerit deſtruatur, l. prætor ait, ff. de noui ope.
nunc. uidetur ergo opus ædificatum ſpreta nũciatione nob.
D. Gulielmi demoliendum eſſe.

Nec dicatur, quod non fuit præſtitum iuramentum calũ-
2 niæ, † quia ita demum iuramentum eſt ſi petatur iurari per
nunciationem, aliàs non, l. de pupillo, §. qui opus, ff. eod. nõ
reperitur autẽ in proceſſu, quod Alanus exegerit huiuſmo-
di iuramentum, unde ex hoc capite non uitiabitur nuncia-
tio. Non etiam dicatur nulla, quia facta alieno nomine,
abſque mandato & legitima ratihabitione, iuxta d. l. de pu-
pillo. §. qui procurator. quia filius prędicti Domini Guliel-
mi ſolenniter ratificauit. & dato quod eſſet nulla reſpectu
filij, & Domini Brengarij: tamen cum ualeat reſpectu ipſius
3 Domini Gulielmi, † non debet utile per inutile uitiari. l. 1.
§. ſi ſtipulanti, ff. de uerb. oblig. reg. utile. de regul. iur. in 6. &
ideo Barto. poſt Iacobum de Are. in d. l. de pupillo. §. ſi quis,
4 decidit † quod nunciatio facta ab uno ex ſocijs ſuo, & no-
mine ſociorum, non proſit ſocijs quo ad intereſſe. prodeſt ta
men quo ad demolitionem operis. quia demolitio eſt indi-
uidua, l. ſtipulatio, §. quæſitum, eo. tit. ſi igitur prodeſt ſocijs,
bene ſequitur quod ualeat nomine ipſius nunciantis.

5 Non denique obſtat, ſi dicatur quod elapſo trimeſtri, in-
tra quod nuncians non iuſtificauit nunciationem, licitum
ſit in opere procedere: quia uerum præſtita, uel ſaltem obla
ta ſatiſdatione. ut in l. unica, C. de noui oper. ubi gl. & Sal. &
c. fi. & pen. vbi Abb. & alij, eod. tit. Sed Alanus non ſatiſde-
dit, nec obtulit ſatiſdare, ſaltem ſecundum formam tradi-
tam per Bar. in l. ſi quis paratus, ff. eod.

6 † Verum præmiſſis & ſimilibus non attentis, arbitror ædi-
ficata non eſſe demolienda, quia Prætor ait, quicquid con-
ſtruitur antequàm nunciatio remiſſa fuerit, uel in eo ſtatu
ſit, ut remitti deberet, demoliendum eſſe, d. l. Prætor.

Sed hic in eo ſtatu erat, ut remitti deberet, ergo ædifica-
ta permanebunt. Quod autem nunciatio remiſſa intelliga
tur, probatur inconuincibilibus rationibus.

7 Primo, † ubicunque nunciatio eſt nulla, uel inepta, tunc
à iure remittitur, & ea ſpreta poteſt ædificari, d. l. de pupillo,
§. nunciationem. not. gl. Bar. & alij, in l. 1. in princ. eod. tit.
Sed iſta eſt nulla, incongrua & inepta. ergo &c. Quod ſit in-
congrua & inepti facta, oſtendo clariſſimè: Aut uolumus
dicere, quod præſens nunciatio facta fuerit iuris publici tuẽ
di gratia, aut iuris priuati ipſorum Domi. Gulielmi & filij
conſeruandi cauſa.

Primo caſu conſtat euidenter, quòd nunciatio eſt mero
8 iure nulla, † quia debuit fieri nomine Eccleſię. & non nomi
ne proprio ut eſt tex. in cap. 1. de noui oper. nunc. ubi not. Pa
nor. quod Prælatus nuncians nouum opus, dicitur nunciare
nomine ſuæ eccleſiæ, Bar. in l. in prouinciali, §. fi. ff. eo. uult
quod ſi ædificetur in loco publico, quod nuncians debet nũ
ciare nomine Reipub. & non ſuo priuato nomine; & gene-
raliter quilibet Prælatus pro iuribus Eccleſiæ acquirendis,
uel conſeruandis, dicitur agere nomine Eccleſiæ, & nõ pro-
prio, c. inter dilectos, ubi Abb. in 1. not. de fide inſtrum. tra-
ditur plenè per Panorm. in c. 3. de dilat. quanto ergo magis
debet Gulielmus Laycus, nullum ius habens in Eccleſia, vel
ſaltem minus ius, quàm Prælatus, debuit nunciaſſe nomine
Eccleſiæ. at ipſe nunciauit nomine proprio, ut apparet ex ar
ticulo libelli demolitorij 18. ibi, quia præſens opus mihi
poſſet præiudicium generare, ideo nuncio nouum opus.

Et clarius ex articulo 26. ibi, quia nomine ſuo proprio &
ſui filij nunciauit.

Et ſic uerum erit, quòd nunciatio tamquam iuris publi-
ci, & iuris eccleſiæ conſeruandi gratia facta, nõ poteſt defen-
ſari, quia facta ſuit priuato nomine.

Secundo caſu, ſi proponatur facta iuris priuati ipſorũ Do
mini Gulielmi & filij tuendi cauſa, tunc etiam dico eã nul-
9 lam, † quia is demum poteſt nomine iuris ſui tuendi gratia
nunciare, qui habet ius perpetuum in re, in cuius præiudi-
10 cium ædificatur. † Hinc uſufructuarius ſuo nomine non nũ
ciat, quia non habet ius perpetuũ, licèt habeat ius in re, d. l.
1. §. vſufructuarius. Hinc creditor, niſi habeat hypothecam
in fundo, non poteſt nunciare. l. creditori. ff. eo. ideo illa uer
ba, iuris noſtri, de quibus in d. l. 1. §. iuris noſtri, &c. intelligẽ-
da ſunt de iure noſtro, quod habemus in re, ut probatur in
d. l. de pupillo, §. Sextus. uer. in poſitiuam. ſed D. Gulielmus
nuncians nullum ius in re, nec ad rem habet in Capella, cu
ius luminibus per nouum ædificium dicitur offici, nec in
fundo ubi ædificatur: ergo iuris ſui priuati gratia nunciare
non potuit.

11 † Eſt enim eccleſia, & cemiterium iuris diuini, & ideo in
bonis priuatorum eſſe non poteſt, §. nullius, Inſt. de rer. diui.
& quia eccleſia & cemiterium, res ſacræ, religioſæ, & ſpiritua
les ſunt, ideo commercium Laycorum effugiunt, l. inter ſti-
12 pulantem, §. ſacram, ff. de uerb. oblig. † ſunt enim Layci in-
capaces ſpiritualium, capitulo Sacroſancta, capitulo Meſſa-
na, de elect.

Nec obſtat ſi dicatur, quod Layci poſſunt habere ius pa-
tron. in eccleſia, c. 1. & 2. & ferè per totum, de iure patr. quia
illud nihil facit ad rumbum. tum quia Dominus Guliel-
13 mus non nunciauit iſtu patrono dictæ Capellæ, † tum quia
etiam ſi ius patronatus haberet tantum iuris ſui patronatus
conſeruandi cauſa, nunciare non poſſet, cum non habeat
ius in re, videlicet in corpore eccleſiæ, nec in prædijs eiuſdẽ,
c. præterea de iure patro. Et quod patronus non poſſit nun-
ciare nouum opus ſuo proprio nomine patet; quia Rector,
& Prælatus ad præſentationem patroni inſtitutus in benefi-
cio, habet ius in re. c. fi. de conceſſ. præb. lib. 6. & poteſt dice-
re ſuum eſſe beneficium, c. ſi obi, de præb. & tamen nomine
ſuo non poteſt, ut ſupra dixi, & firmant Bart. & communiter
14 Doct. in d. l. 1. §. fi. ad fi. † multo minus ergo poterit nunciare
patronus, qui ſolùm habet ius præſentandi, per quod nullũ
ius acquiritur in eccleſia patronata, ca. quod autem, de iure
patr. declarat Panor. in c. 2. & in c. a nobis, de iure patro.

Item probatur ex alio, quia & ſi per nouum opus officere-
tur luminibus Capellæ patronatæ, nihil tamẽ præiudicatur
iuri patronatus, cum ſoli non cohæreat: ergo benè ſequitur,
quod patronus ſuo nomine & pro ſuo intereſſe nõ poterit,
d. l. 1. §. hoc autem edictum.

Secundo ubi non iuratur de calumnia per nunciantem,
nunciatio remiſſa à lege cẽſetur. d. l. de pupillo, §. qui opus.

Nec obſtat, quod ſupra dicebatur, iſtud uerum nunciato
petente debere iurari: alias ubi non petit, iuramentum ta-
15 citè remiſſum intelligitur, † quod poteſt tacitè, licèt nõ ex-
preſſè per partem remitti, c. 1. de iuram. cal. lib. 6. quia in ca-
ſu noſtro non poteſt dici ullo pacto remiſſum, ut probabo,
16 ergo &c. † Vnde ſciendum eſt, quod iſtud iuramentum ca-
lumniæ præſtandum eſt coram prætore, & non tempore &
actu nunciationis; & practica eſt quod iuretur tempore. quo
petitur remiſſio per nunciantem, ſecundum Bart. in d. §. qui
opus. modo ſi uideantur acta, apparebit quod Dom. Alanus
petijt incontinenti remiſſionem ſibi fieri à prætore, quia nõ
extitit iuratum de calumnia. & prætor decreuit citationẽ cũ
comminatione quod ſi Dominus Gulielmus nuncians nõ
compareret facturus, dicturus, & propoſiturus cauſas, quia
remitti nunciatio non deberet ex eo, quod non iurauit de
calumnia; ex hac enim citatione conſtat de intentione nũ-
ciati, quod non intendit remittere iuramentum calumniæ,
imò

17 Imò expreſsè vult iurari: † nam qui petit debitorem condē-
nari, quia non ſoluit expreſsè, dicitur ſolutionem iterum pe
tere, l. prima, & l. ordo, C. de exec. rei iud. Hinc qui petit nun
ciationem remitti, quia nuncians non iurauit, ſans euiden-
ter iuramentum calumniæ exigere videtur. Non etiam ob
ſtat quod in proceſſu dicitur per aduocatum & procuratorē
Domini Gulielmi, videlicet quod ſuper nullitate nunciatio
18 nis debuit dari libellus per nuncianrem, † quia vbi nullitas
principaliter inrentatur, & non incidenrer, ſeruandus eſt
ordo iuris, allegat D. Phil. de Peruſio in c. dilecto, de app. po
terat allegare deciſionem Spec. tit. de lib. concep. §. nunc vi
dendum. ad fi. & in tit. de ſent. §. iuſtè. circa fi. ver. quid ergo,
cum ſimilibus. Qnia reſpondetur, ꝙ illud non debuit adiue
ſari in propoſito noſtro, tum quia nullitas deducitur exci-
piendo, & ſic incidenter, & allegata loquuntur, quando agē
do & principaliter intentatur iudicium nullitatis. quod au-
tem excipiendo nullitas opponatur ſatis apparet, quia nun-
19 ciatio eſt prouocatio ad iudicium, † & actor eſt qui nunciat,
reus verò cui nouum opus nunciatum fuit, l. de pupillo, §.
20 qui remiſſionem, ff. eod. † tum quia, vt ſupra dixi, vbi nun-
ciatio. quæ eſt ipſo iure nulla, ſperni poteſt. eſto igitur quod
non eſſet oblatus libellus nunciationis de iure requiſitæ in
ædificatum ſpræta tali nulla & inepta nunciatione, non fuit,
nec eſt demoliendum. iuxta tradita per Bar. & omnes in d.
l. 1. in princip. ſatis igitur eſt nunciatio quod ſibi competat
exceptio aduerſus nuncianrem malè agentem ad opus de-
moliendum, & ex his reſtat concludendum ædificata non
21 debere deſtrui. Addo etiam, † quod Dominus Gulielmus
nullo modo potuit nunciare nomine filij ſui & Berengarij
abſque mandato, quia nuncians agit & prouocat nunciatū
ad iudicium, d. §. qui remiſſionem, & §. ſi quis prætori, vbi
Bar. & alij. ead. l. ſed nemo admittitur ad agendum pro alio
ſine mandato, etiam quòd velit de rato cauere, l. exigendi,
C. de procur. & quod requiratur quod habeat mandatum,
22 eſt tex. in d §. qui procurator. † & inquantum ibi dicitur, ꝙ
ſatiſdare de rato intelligitur, quando dubitatur de manda-
to, non autem quando certum eſt. & ſi dicatur, quod pater
pro filio vti coniuncta perſona poteſt agere ſine mandato,
d. l. exigendi, & l. ſed & hæ, ff. de procur. ergo etiam poterit
nunciare.

23 † Reſpondeo poſito caſu, quòd poſſet: tamen intelligi-
tur non permittente de rato, l. exigendi. quia eius factum fi-
lio nō præiudicat, l. 3. §. 1. ff. iud. ſol. l. prima, C. quib. res iud.
non noc. in actis autem non conſtat patrem de rato promi
ſiſſe, igitur &c. Condemnandus igitur eſt nuncians, quia no
mine Berengarij non potuit ſine mandato nunciare: nomi
ne vero filij & ſuo & priuato non potuit, vt ſupra. & dato
quod pro filio potuiſſet, tamen debebat de rato promittere,
quod factum non extitit. & ſi contendat intereſſe publico
ſuſtineri debere nunciationem, quę tamen ſuſtineri non po
teſt, cum non fuerit nomine Eccleſiæ, vel Reip. facta, vt la-
tius ſupra demonſtraui: tamen adhuc ſtanre promiſſione
de opere demoliendo, non eſſe opus deſtruendum conſtat.
24 † quia quando nunciatur nouum opus iuris publici conſer
uandi gratia, per ſolam promiſſionem de opere demolien
do remittitur nunciatio, l. non ſolum. §. ſi cum iure, ff. de no
ui oper. nun. Cum igitur hoc caſu tantum operetur promiſ
ſio, quantum ſatiſdatio; ſi fuiſſet ſatiſdatum elapſo trime-
ſtri licuiſſet, ſpreta nunciatione, ædificare. d. l. vnica, C. eo. &
ca. fina. eo. tit. ergo idem dicendum eſt, ſi fuerit promiſſum.
ſuper iſto tamen fundamento nō multum inſiſto, quia alia
ſatis concluduntur conſtructa ad honorem, & gloriam Dei,
ad diuini cultus augumentum eſſe manutenenda, non de-
ſtruenda.

Laus Deo Opt. Max.

Secundum Reſponſum fuit impreſſum ſub num. 48. ſecundū ordinem impreſſionis Lugdunenſis anni 1564. incipit, quu ſtio huius controuerſia.

S V M M A R I V M.

1 Dotis exceptio non excludit poſſeſſorium recuperanda, cùm con cernat petitorium, quo iſtud non excluditur poſſeſſorium.
2 Mulier habens hypothecam, non dicitur poſſidere, niſi adſit ma riti conſtitutum, quo caſu non dicitur habere plenam poſſeſ- ſionem, ſed ſecundum quid ratione pignoris. & nu. 10.
3 Conſtituens debitor ſe poſſidere omnia bona nomine creditoris, an poſſit aliqua bona ex prædictis uendere. & quid ſi nomine emptoris ſe etiam conſtituerit ſe poſſidere.
4 Creditor per ſimplicem hypothecam non dicitur poſſidere, niſi mediante conſtituto, uel traditione.
5 Hypotheca nuda ſolùm conuentionem, pignus uerò traditionem requirit.
6 Mulier mortuo marito poteſt retinere bona ſibi hypothecata, nō tamen apprehenſa per hæredem, donec ſibi ſoluatur dos, dummodo poſſeſſio uacua ad eam perueniat ſine uitio.
7 Clauium traditione transfertur poſſeſſio.
8 Mulier habitans cum hæredibus in domo mariti, iure familia- ritatis præſumitur habitare, ubi aliter de eius uoluntate non appareat.
9 Creditor contra tertium non poteſt uti authoritate ſibi data à debitore apprehendendi bona ſibi hypothecata.
11 Spoliatus ante omnia eſt reſtituendus.

R E S P O N S V M III.

QVæritur, an mulier ratione dotis & hypothecæ
poſſit ſe tueri aduerſus agentem Interdicto recu
perandæ poſſeſſionis, aut ratione dotis & hypo-
thecæ uult mulier repellere agētem poſſeſſorio
recuperan. & non poteſt, quia exceptio dotis & hypothecæ
concernit petitorium, ut declarat Bar. in l. 1. C. de Sal. inter.
1 † quod petitorium non poteſt proponi ad excludendū poſ-
ſeſſorium recuperandæ, l. ſi quis ad ſe fundum, C. ad leg. Iul.
de ui, c. paſtoralis, de cauſa proprietatis & poſſ. Aut uult agē
tem repellere ratione poſſeſſionis, & ſic tamqnam ipſa mu-
lier creditrix ſuæ dotis poſſederit domum, & conſequenter
non ſpoliauerit agentem, & etiam minus iuridice poteſt,
2 † quia mulier, cui hypothecata ſunt omnia bona mariti, nō
poſſidet. niſi maritus hypothecauerit & conſtituerit ſe tene-
re & poſſidere bona hypothecata nomine ipſius mulieris, vt
not. remiſſiuè per Bar. in l. qui pignor. ff. de acquir. poſſ. & l.
3 Celſus, nu. 15. ff. de uſuca. ubi latius vult, † quod ſi precario
nomine conſtituerit ſe tenere & poſſidere nomine uxoris,
poterit maritus uendere aliquam rem & poſſeſſionem trāſ-
ferre in emptorem, in pręiudicium ipſius vxoris, per tex. in l.
interdum, §. fi. ff. eod. & declarat Pract. Pap. in for. excep. recō
uen. in uerbo, præſcrip. colnm. 4. traditur per Bar. & Scriben
tes in d. l. Celſus, ff. de uſucap. in caſu autem noſtro maritus
non cōſtituit ſe tenere bona precario nomine uxoris, ut pa-
4 tet inſtrumento dotali, ergo &c. † Non enim per ſimplicē
hypothecam dicitur creditor poſſidere, niſi interueniat tra-
ditio uel conſtitutum, & in hoc hypotheca differt à pigno-
5 re, † quia hypotheca nuda conuentione contrahitur: pignus
uerò traditionē requirit, §. item Seruiana, verſ. inter pignus,
Inſt. de act. & ſi maritus cōſtituiſſet ſe precario nomine vxo-
ris poſſidere bona hypothecata, nihilominus vendēdo trā-
ſtuliſſet poſſeſſionem in emptorem ſecundum Bart. & com-
muniter Scriben. in locis præallegatis. vnde nō licuiſſet vxo-
ri de facto ſpoliare emptorem ratione iuris, quod prætende
ret in re vendita, l. ſi quis in tantam, C. vn. ui. l. extat, ff. quod
6 met. cauſa. Aut † vult repellere agenrem, tamquam liceat
mulieri. mortuo marito, retinere bona ſibi hypothecata, do
nec ſibi dos perſoluatur. l. ſi filiofam. in princ. ubi Bart. ff. ſol.
matr. & traditur per Bal. in l pen. C. de pig. act. & etiam ſecū-
dum ea, quæ proponuntur non poteſt: quia ut in facto præ-
ſupponitur, poſſeſſio dictæ domus fuit apprehenſa per hęre-
dem, qui eam uendidit emptori. quod ex eo conſtat, quia
hæres continuè inhabitauit dictam domum uſque ad diem
uenditionis. illud autem, quod dicitur, mulierem poſſe re-
tinere domū pro dote ſua, intelligitur ſi ad eam perueniat
uacua poſſeſſio ſine uitio ſecundum Bal. in l. pen. C. de non
num. pecu. & ſic ſi prius adepta fuerit poſſeſſionem antequā
hęres, ſecundum Bald. in l. 1. C. de ſer. pig. da. manu. in caſu
autem noſtro poſſeſſio dictæ domus tempore uenditionis,
& ante erat penes hæredem: quod ex alio conſtat, quia apud
7 ipſum erant claues, quas tradidit emptori. † dicitur autem
poſſeſſio apud eum eſſe, apud quem ſunt claues, l. clauibus.
ff. de contrahen. emptio. & licèt vxor, ut proponitur, habita-
ret cum hærede ſimul in dicta domo, attamen pręſumitur
8 quòd iure familiaritatis inabitaret, † ſicut quando habita-
bat cum marito, niſi aliter appareret de animo & intentio-
ne ipſius uxoris, ut traditur in l. qui iure familiaritatis, ff. de
acquir. poſſ. & in propoſito firmat Soci. conſi. 131. in pręſenti
conſul-

conſultatione,col.3.lib.1.& Dec.cõſ.232. dura admodum,
& poſito,ꝙ aliqua poſſeſſio fuiſſet penés mulierem creditri-
cem dotis,quod expreſsè negatur : attñ fuiſſet interuerſa &
tranſlata in emptorem immiſſum in poſſeſſionem per hrđẽ
dñm dictæ domus,ſm Bart.in d. l. qui pignoris;nec licuiſſet
ipſi mulieri propria authoritate ſpoliare emptorem ſua poſ
ſeſſione, eo maximè cũ in inſtro dotali non ſit data licentia
9 apprehendendi bona hypothecata propria authoritate,† q̃ ſi
data fuiſſet aduerſus tertium poſſeſſorẽ, fortè uti non licuiſ-
10 ſet,iux.tradita per Sal.poſt Bal.in l.4.C.de pig. † Præterea,ſi q̃
poſſeſſio rõne retẽtion.fuiſſet penes mulierem,illa poſſeſſio
nõ eſſet plena,ſed ſm quid,videlicet rõne pignor.is rõne aũt
dñij,uel quaſi,poſſeſſio dictæ domus ſemper fuit penès hęre
dem debitorem,qui rõne dñij vel quaſi,inhabitabat domũ,
ut not.in l.cum notiſſimi,C.de præſcr.30.uel 40.& in l.1.§.
per ſeruum corporaliter,ff.de acq.poſ.quæ poſſeſſio ratione
dñij,vel quaſi,tranſlata fuit abſque dubio in emptorem, qui
11 eo iure tenebat & poſſidebat dictam domũ rpe ſpolij,† qua
cum fuerit ſpoliatus,procul dubio reſtituendus eſt,in ib.no
tiſſimis.Ex quib.omnib.concurro in ſñiam præſtantis Iure-
conſulti,d.D.Renoardi,qui articulum præſentis cõſultatio-
nis ad plenum diſcuſſit. Laus Deo Opt.Max.

SVMMARIVM.

1 Sententia lata poſt ſuſpitionẽ deductã,nulla ipſo iure remanet.
2 Arma ſumere pro defenſione,etiam rerum ſuarum,licitum eſt, homines conuocare,uim propulſare, cum moderamine tamen inculpatæ tutelæ.
3 Occurrere in tempore, quàm poſt uulnus illatum remediũ quærere,melius eſt.

RESPONSVM IIII.

SEcundum ea quæ in libello appellatio
nis,ſiue recurſus Claudij Lu
cæ proponuntur,arbitror nulliter & iniquè fuiſſe
1 pronunciatum. nulliter quidẽ,† quia ſm cõem
Scrib.opinionẽ ſñia lata per iudicẽ poſt propoſi-
tam ſuſpitionẽ & recuſationis exceptiones,eſt ipſo iure nul-
la,quia ſtatim ꝙ iudex allegatur ſuſpectus, affecta remanet
eius iuriſdictio,l.1.C.ſi quacunque ſi præd.põt.per quam le
gem ita cõiter concludunt Legiſtæ in l. quia poterat, ff. ad
Treb.Hoſt.Io.And.Car.Flor.Panor.& cõiter Can. in c. cum
ſpeciali,de appe.Ge.& Pet.de Anch.in c.iudex,de off.deleg.
traditur per Bar.in l.multũ intereſt,ff.de cond.& dem.& hac
rõne motus ita tenuit Bal.in c.olim,de exec.& in c.ſuſpicio
nis,de offi.deleg.& in d.c.cum ſpeciali,Sali.in l.apertiſſimi,
C.de iud.& in auth.offeratur,C.de lit.ↄte. & ſic ↄſuluit Pau.
de Caſt.ↄſ.22.circa principiũ.& latiſſimè D.Alex.ↄſ.89. dili
ligẽter ↄſideratis,li.1.Dec.ↄſ.175.in cã falſitatis, col.1. Lud.
Ro.ↄſ.172.cir.primũ.& ita ẽt determinauit Lap.allegatio 1.
2 Iniqua ẽt fuit & iniuſta ſñia lata ↄ̃ Claudiũ,& ↄſortes, † quia
licuit Claudio ad repellendam uim illorũ, qui arbores exci
derunt in ſuo prædio,arma ſumere,& amicos armatos con-
gregare,l.3.§.cum igitur,ff.de ui,& ui ar.& ſi dicatur ꝙ nihil
eſt iuri tã inimicũ,q̃ uis,nec æquitati tã infeſtũ, q̃ conuocati
homines, & armati, ut dicebat Cicero in oratione pro Au-
lo Cecin. Rñdetur uerum eſſe,ſi ad offendendũ uis fiat, & ar
mati homines ↄuocentur, non ſi ad defendendũ, & ↄ̃triam
uim propulſandã, nã uim ui repellere oĩa iura concedunt,
l.vt uim,ff.de iuſt.& iure,& ad defendendũ poſſeſſionẽ, quã
ſine uitio tenemus inculpatę tutelę moderatione illatã vim
licitum eſt propulſare,l.1.C.vnde vi,aliàs flagitioſis,qui legũ
ſeueritatẽ non formidant.daretur occaſio eorũ prædicta au
3 daciam exercendi,& bonis ſuis quoſcũq; ſpoliãdi. † melius
igit̃ eſt depopulatorib.occurrere in tpe, q̃ poſt uulnus illatũ
& bona ablata, remedium quærere,C.qñ lic.vnicuique iud.
ſe uind.Cum igit̃ Claudius,& eius amici non exceſſerint in
defendendo moderamen inculpatæ tutelæ,nulla rõ dictat,
ꝙ condemnari potuerint,lex.n.cõceſſit dño reſiſtere aduer-
ſus uim illorũ,qui arbores cædunt,ſubſecant,vel deglubant,
l.1.§.ꝙ ſi ui,iũcta,l.ſi alius,§.at ſi arbores, ff. quod ui aut clã.
& ita tenet glo. Bart. & alij in d.l.ut uim,concludentes,uim
etiam pro defenſione rerum factam nullam pœnã męreri.
Laus Deo Optimo Maximo.

Reſponſum quintum fuit ut ſupra impreſſum, ſub nu. 152 incipit,veriſſima eſt illorum.

SVMMARIVM.

1 Titulus coloratus, de quo non eſt adamuſſim diſputandum, ſufficit in poſſeſſorio iudicio.
2 Exceptio defectus proprietatis,etiamſi incipiens uellet incontinenti probare,non obſtat in iudicio poſſeſſorio retinendæ.
3 Poſſeſſorium nudum poteſt à Laycis cognoſci.
4 Poſſeſſionem probans antiquiorẽ,obtinet in poſſeſſorio retinẽda.
5 Poſſeſſio defuncti continuatur in hæredem.
6 Interdictum retinendæ ita competit pro turbatione ciuilis, ſicut naturalis poſſeſſionis.
7 Succeſſor alicuius eodem iure utitur.
8 Tempus datum à prætore, uel à lege,à principio cẽſetur utile.

RESPONSVM VI.

LIcèt in beneficialib. iudicia poſſeſſoria cen
ſeantur hr̃e annexam cãm proprieta
tis,quia ad victoriam requiritur probatio ti.iux.
no.per gl.in l.2.§.quædam,ff.de interd.ne detur
in beneficijs.vitioſus ingreſſus,c.1.de re.iu.in 6.
1 † tñ in poſſeſſorio iudicio nõ diſcunt̃ ualiditas,uel inualidi
tas titulorũ,ſed ſolum deducitur pro utraq; parte titulus ad
2 colorandũ poſſeſſionẽ. † Quod maximè procedit in poſſeſ-
ſeſſorio retinendæ, in quo non militat rõ dandi ingreſſum
uitioſum:cùm iã præſupponatur ingreſſus, & in quo agenti
non obſtat exceptio defectus proprietatis, ẽt ſi excipiens of-
ferat ſe incontinenti probaturum,ſm Bar.in l.naturaliter,§.
nihil cõe, in 1.lect.ff.de acq. uel amitt.poſſ.q̃ ſequitur Pan.
in c.in lr̃is, de reſt.ſpol.& dicit eſſe cõem D. Franc. de Aret.
in l.ſi de eo,§.fi.ff.de acq.po.& maximè ſi agatur poſſeſſorio
3 retinendę poſſeſſionis beneficij coram iudicib.Laycis,† qui
ſolum pñt, cognoſcere de nudo & mero poſſeſſorio, ut per
Pano.in c.lr̃as,de iur.calum.Cùm igit̃ inter D. Ioannem de
Gandiaco,& D.Claudium de Vinimilia,agatur interdicto
retinendæ poſſeſſionis beneficij S.Saturnini, nam uterq; pe-
tit manuteneri ſuam ſaluagardiam,videndum eſt ſolũ quis
debeat obtinere in poſſeſſorio, non autem diſcutiendũ eſt
quis titulus præualeat.paucis ergo agendo, puto D.Ioannẽ
manutenendum infraſcriptis rationib.
4 Primo,†quia in poſſeſſorio retinendæ is dr̃ obtinere, qui
probat de antiquiori poſſeſſione,c.cãm, de prob. & ibi not.
traditur per Bar.in l.ſi duo, in prin.ff.uti poſſ. & per Bal. in l.
ordinarij,C.de rei vend.& alibi ſępe.ſed Do. Ioan.probauit
5 de antiquiori,ergo manutenendus.† Nã cũ ſit ſubrogatus in
iurib.& poſſeſſione defuncti, dr̃ in eũ continuata poſſeſſio,
quæ erat penès defunctũ,ut per Ro. dec.64. inci.ſubrogatus
in litem.ſub rub.de reſcrip.ſi ergo fuit cõtinuata poſſeſſio in
ipſum, ſatis ↄſtat eũ anteriorẽ, cũ nulla fuerit diſſentio nec
interuallum pp ↄtinuationem poſſeſſionis defuncti in ſub-
rogatum,& notat̃.per Alex.Aret.& Mod.in l. cum hæredes,
ff. de acq.poſſ.& ſi dicatur ꝙ poſſeſſio continuata eſt ciuilis,
6 non naturalis,iſtud concedam : ſed rñdeo, † ꝙ ita pro ciuili
poſſeſſione conſeruanda competit interdictum retinendæ,
ſi turbetur ab alio per occupationẽ naturalis, ac ſi turbaret̃
in naturali,ut eſt gl.cõiter approbata in l.clam poſſidere, §.
qui ad nũdinas,& in l.naturaliter,§.nihil cõe,ff.de acq.poſſ.
Secundo,quia D.Ioã.fuit ſubrogatus in ius,& poſſeſſione
7 defuncti,dico,† ꝙ ſicut defunctus ſi uiueret, uinceret Dom.
Claudiũ in iudicio poſſeſſorio, ita & ſubrogatus dẽt eumdẽ
D.Claudiũ uincere:quia qui ſuccedit in locũ alterius,eodẽ
iure uti põt,c.eccleſiæ.ut lite pend. & hoc arg. utitur in pro-
poſito Ro.dec.411.ſi lite pendẽte,in nouis. Nec obſtat dum
dr̃ ſubrogationẽ nullius eſſe momenti, tamq̃ nõ factã intra
menſem,iux.regulas Cancellariæ,tñ quia nõ fuit facta fides,
prout debuit de talib.regulis.cũ non fuerit in corpore iuris
inſerta,c.paſtoralis,de fide inſt. tũ qa de ualiditate,uel inua-
liditate non eſt corã curia diſceptandũ:tùm quia ſi diſepta-
ri liber,rñdetur, ꝙ tp̃s ſtatutum ad petendã ſubrogationem
8 non incipit currere niſi à die notitię uacationis,† quia tẽpus
præfixum à prætore, vel à lege in dubio cenſetur utile ſaltẽ à
principio,ut per gl.in rub.de uar.& tempor. præſcrip.& tra-
dit̃ per Bar.& latius Bal.in l.genero, ff. de his, qui not.inſa.
Vltimò dico D.Ioãnem pſerẽdũ,quia D.Claudius aduer-
ſarius nõ ꝓbauit ſe ullo mõ poſſidere : nã cũ obtinuerit ſibi
ↄferri beneficiũ litigioſum,nulla attenta ſubrogatione,non
hẽt fundamẽtũ alicuius coloratæ poſſeſſionis, uel detẽtatio-
nis,imo eius pſẽtia poſſeſſio,ſeu detẽtatio,adeò ẽ affecta, &
adeo nulla,ꝙ carere dẽt oĩ effectu pp decretũ appoſitũ,ca.hi

contra quos, ut lite pend. lib.6.nam illud decretū decemēs
irritum & inane &c.ita afficit poſſeſſionem, ſicut titulū,ſm
Gem.& alios ibi,& firmat Rom.vt lit.pend.deciſ.433. in no
uis,incip.nota nūquid reo,& hæc breuiſſimè dicta ſufficiāt.

S V M M A R I V M.

1 Poſſeſſorio aqua ducēda agens, tenetur probare ſe anno proximo aquam duxiſſe, in petitorio uerò probanda eſt ſeruitus.

2 Aquæductus in alieno, niſi iure ſeruitutis, fieri poteſt.

3 Aquā pluuialē non poteſt in fundum alienū ſine ſeruitute quis immittere, etiam ad inundationem fundi proprij euitandum.

4 Aquam recipere iure natura tenetur inferior, ita tamē quòd ſuperior aliquod opus non faciat, ut aliter aqua fluat, quàm ipſa natura ſolebat.

5 Seruitus aqua ducenda acquiritur ex foſſatis manu factis in fundo alterius per eum, qui ducit aquā tanto tpe, cuius initij non extet memoria: ſecus ſi per dominum fundi, pro eius commodo factum ſit, uel concauatum fuerit ex curſu aquarum.

6 Præſcriptio eſt ſtricti iuris, ut per eam tantū acquiratur, quantum poſſeſſum fuerit.

7 Conſuetudo ſtricti iuris eſt, ut præter uſum nō comprehēdatur.

8 Seruitutem aquaductus habens, non poteſt contra ſolitum quicquam intentare, ut dilatare riuum, ut aliam aquam cum ſolita commiſcere.

9 Pluuia arcenda actio, an detur contra foſſas facientem cauſa exiccandi agrum, & quid de negatoria actione.

10 Denegandum non eſt, quod alteri prodeſt, & ſibi non nocet, dūmodo non fiat aliquid in alieno. & nu. 13.

11 Seruitus aqua pluuialis ſemper eſt damnoſa.

12 Alienare dicitur imponens rei ſuæ ſeruitutem.

14 Seruitutem ducendi aquam habens, tenetur ad refectionem, & purgationem foſſatorum & agerum: dominus uerò prædij ſeruientis ad patientiam ſolùm cogitur, niſi teneatur ad ſeruitutem oneris ferendi, pro qua tenetur etiam ad refectionem.

15 Seruitutis iure faciens opus in alieno, tenetur ſolùm nuda cautione promittere, aliàs dēt cauere de dam.inf.cū ſatiſdatione.

RESPONSVM VII.

AD primum, ſi cōitas S.Remigij agit poſ
1 ſeſſorio, certū eſt† q teneat
probare ſe proximo anno per foſſata exiſtētia in
territorio nouarū,duxiſſe aquas,de quib.agitur,
l.1.ff de riu.in prin.ſic ēt qui poſſeſſorio conten
dit,poſſeſſorium probare tenet,l.ſi duo, ff.uti poſſ.c. cōſulta-
tionib.extra de offi. deleg.cum cōcordantiis. nec pōt cōitas
S.Remigij,ēt ſuis expenſis ampliare,aut deprimere, aut at-
tolere foſſata.nec per aliū nuū aquā ducere,d.l.1.§.proinde,
ff. eo.ſi non agitur petitorio,tunc neceſſe eſt q prober ſerui-
2 tutē ſibi deberi,†quia nemo pōt facere aquęductū ī alieno,
niſi iure ſeruitutis deberet,l.quemadmodum, §. ſi protectū,
3 ff.ad leg.Aqu.†& ſi quis uelit immittere aquā pluuialem in
fundum citra ius ſeruitutis, arceri poteſt actione aquæ plu-
uiæ arcendæ,l.1.§.item ſm,ff.de aq.plu.arc.etiam ſi immit-
tat pro diuerſ.aqua à proprio fundo, qui ex inundatione
paludis inundatur,l.2.§.uarratis,ff.eod. uel per negatoriam
actionem,l.2.in prin.ff.ſi ſer.uend. & ita conſuluit Aret.cōſ.
30.uiſo themate,in primo dubio.

Videamus ergo quo iure prętendat Cōitas S.Remigij im
mittere aquas,de quib. in themate, in territoriū nouarū ex
natura agri quia nullū ius pōt prætendere:quia præſuppoſuīt
paludem nouarum,in quam uolūt immittere dictas aquas,
4 eſſe altiorem.†& licet eſſet inferior,legeq; naturæ aquā tene
ret recipere,iux.d.l.1.§.ſi tā lex,ff.de aq.plu.arc.non tñ com-
petit ius cōitati S.Remigij facere aliquod opus, q al'r fluat
aqua,ā ipſa natura ſoleret,d.l.1.§.1.ff.eo. & pñr non licebit
facere noua foſſata pro exiccanda ſua palude,ut ſic aquā nō
ſolitā ipſa natura defluere,mō uirtute operis manu facti de
fluat in territorium,& paludem nouarū. Non ēt pt cōitas S.
Remigij prętendere ſibi ſeruitutem deberi ex cōuentione,
quia de ea non apparet,nec ēt in themate recitato pōt appa-
rere. Reliquū ergo eſt, ut ptēdat licere ſibi immittere aquas
pdictas in paludē, & territorium nouarū rōne ſeruitutis ſibi
debitæ ex præſcriptione & conſuetudine,iux.tex.in d.l.1.§.ſi
tam agri lex nō inueniat uetuſtatē uicē legis tenere.& in iſto
iure conſuetudinario,ut arbitror,conſiſtit fundamentū cōi-
5 tatis S.Remigij, Et hoc puto aduertendum, †an conſtet foſ-
ſata,per quæ ſuper paludem aqua defluit in paludē nouarū,
eſſe facta manu hominis, aut non: nā ſi non cōſtat eſſe manu
facta, ſed ex concurſu aquarū cōcauata fuiſſe ipſa foſſata,iſto
caſu nullum ius eſſet immittēdi aquas in territoriū nouarū,
nec ulla ſeruitus eſſet acquiſita ipſi Cōitati S.Remigij,l.2.§.
idem Labeo,ff.de aqu.plu.arc.ſi vero conſtat cauamenta &
foſſata eſſe manu facta,tunc ſi conſtat, q ſint facta foſſata in
fundo nouarum per illos de S. Remigio ex curſu tanti tpis,
cuius initij memoria nō extat,eſſet acquiſita ſeruitus immit
tendi aquam in dictam paludem,d.l.1.§.fi.ff.eo.Ratio,quia
non pōt fieri foſſatum per homines S.Remigij in fundu no
uarum,citra ius & nomen ſeruitutis:ſecus ſi homines noua
rum feciſſent ipſa foſſata in ſuo,pro commodo, & intereſſe
ſuo,tūc iure facultatis potius duceretur aqua recepta, & iſto
caſu illi de S. Remigio poſſent eam aquam ab illo curſu di-
uertere, & illi de Nouis eam ēt nolle recipere amplius, ſm
Cęp.in d.tract.in d.8.q.uerſ.& ex prædictis,ſequit Dec.poſi-
to ergo q ſit inducta ſeruitus aquæ recipiendæ,quia conſtat
foſſata eſſe facta manu incolarū S.Remigij, talis ſeruitus dr
6 ex præſcriptione ſeu conſuetudine acquiſita.†Sed quia prę-
ſcriptio eſt ſtricti iuris, adeo q tm̄ dicatur præſcriptione ac-
quiſitum,quantū poſſeſſum,l.1.§.ſi quis,ff.de itin.actuq; pri.
vbi Bart. & latius per Fel.in c.auditis,col.6.& ſeq. de pſcript.
Quod verum eſt etiā in præſcriptione tanti tpis, cuius initij
7 memoria non hr̄,ſm Dec.conſ.85.in 2.dubio.†& etiam cō-
ſuetudo eſt ſtricti iuris,quia tm̄ habet de potentia, ā de uſu
actus reperitur,& proprios terminos non egreditur,ſm Bal.
in c.1.q feu.dat.poſſ.D.Iaſ.in l.de quib.col.7.ff.de leg.Alex.
cōſ.106.col.3.lib.2.cum multis alijs authoritatib. quas bre-
uitatis gr̄a nō refero.quatenus ergo ſolita eſt aqua defluere
per dicta foſſata,catenus ius compent Cōitati S.Remigij de
uiari faciendi aquam in paludem Nouarum, & non ultra.
Cum igitur aqua, quæ ex reſtagnatione ſolita eſt iacere in
palude S.Remigij, & aqua, quæ ex deſiccatione uberius ſu-
borietur,& aqua quam Cōitas S.Remigij ex cōuentione re
cepit in ſuam paludem, ſeu aliunde nunquā defluit in ter-
ritorium Nouarum,quò ad iſtas aquas fruſtra allegatur con
ſuetudo ſeu præſcriptio in tm̄, q is, qui præſcripſit ſeruitutē
aquæducendæ per fundum alienū, non pōt congregare om-
nem aquam in unum foſſatum,& deinde in riuū uicini im-
mittere,ſed aliter aqua ſolita eſt intrare in riuum uicini,l.ſu
per iter,in princ.ſm vnum intellectum,quē approbat Cęp.
in tract.de ſeruit.aquæductus,col.10. uerſ.ſed quid ſi ille.&
8 dixit tex.in d.l.1.§.proinde,ff.de riu.†q is,qui eſt in poſſeſſio
ne ducendi aquam per riuum in ſundum vicini,non poteſt
dilatare,nec deprimere riuum ultra ſolitum;nec etiam ſi ex
natura agri,uel ex ſeruitute Cōitas Nouarum teneatur reci-
pere aquam ſuperabundantem, poſſet Cōitas S.Remigij fa
cere in ſuo,uel alieno opus ullū, propter quod aqua in ma-
iori quantitate rapidiori,uel citiori curſu deflueret in palu
dem,& territorium Nouarū d.l.1.§.1. & ideo dixit Impera-
tor iudicib.aquarum,prouidebitis,ut q cō ueterem morē cō
ſuetudinemq; ducendi aquam quicquam innouetur,l.pſes,
& l.ſi manifeſti,C.de ſeruit.& aqua.& iō ille, cui debetur ſer
uitus aquæductus,non pōt uti aquęductu,niſi ſm formā da-
tam ab uſu ſeruitutis:& ppea nō poterit cū aqua ſolita aliā
immiſcere,ſm Ang.in l.qui duo prædia,in prin.per illū tex.
ff.de ſeruit.ruſt.præd. Cęp.in tractatu de ſeru. aquæd. in 8.q.
prin.in princ.ubi alia plura ad iſtud propoſitū adducit, quæ
9 pnt uideri. Et ſi fortè dicatur.†q actio plu.arc.nō competit
cō eos,qui faciunt foſſata agrorū exiccandorū cā, l.1.§. ſed
& foſſas. Rn̄deo q ille tex. dēt intelligi qn̄ aliter nō pnt agri
exiccari.item qn̄ fiunt foſſata agrorū exiccandorū cā tm̄,nō
ēt ſi deriuandæ aquæ cā, ut in ea.l.§.Mutius,in caſu iſto præ-
ſupponitur q etiam deriuandæ aquę fuerint,& per alias par
tes exiccandorum prædiorū gratia diuerti poſſunt,ergo &c.

Secundo rn̄deo,q licēt non competierit Cōmunitati No
uarū actio pluuiæ arc.cōpetunt tm̄ alia remedia,& inter cæ-
tera competit actio negatoria ſecundum Aret. in d. cōſ.30.

Et ſi pertinacius inſtetur,q ſi fiāt foſſata in territorio No-
uarum pro recipienda aqua paludis S. Remigij, erit potius
vtile,quàm damnoſum ipſi Cōmunitati Nouarū, quia etiā
palus Nouarum mediantibus talibus foſſatis exiccabitur &
10 redigetur ad culturam:quo caſu ex æquitate debet pati,†qd
ſibi non nocet & alteri prodeſt,ut dicitur in d.l.1.§.idē aiūt.

Reſpondeo primò, quòd oppoſitum deſtruit propoſitum
11 ex eo,quòd † ſubire ſeruitutem aquæ pluuialis recipiendæ
non poteſt eſſe niſi damnoſum,l.2.C.ad leg.Aqu. attento q
poſſent occurrere tanta aquarum diluuia, quòd inunda-
rent totum territorium Nouarum. Et dato quòd nullum
inunda-

innundationis periculum imineret, ſeruitus ipſa damnum
12 eſt. † alienat.n.qui ſeruitutem rei ſuæ imponit,l.de pupillo,
§.ſextus,ff.de no.ope.nun.& ibi not.per D.Iaſ.& Mode. & dr̄
nocere aqua,eo ipſo ꝙ rapidius deſcendat in fundū vicinū,
q̄ ſoleret,l.in ſumma,§.apud Alphenum,& ibi Imo.ff.eo.ti.
& li q̄ loci naturam aut uetuſtatem defluat,nocere dr̄,d.l.in
ſumma,in princi. & utilitas exiccandi paludem ipſorum de
Nouis haberi poteſt,abſque ꝙ imponatur ſeruitus ipſi palu-
di,& toti territorio recipiendi aquam alienam . ideo nō eſt
talis vtilitas commiſcenda cum damno, attento quod illa
utilitas haberi poteſt ſine damno .
13 Nec obſtat illud,† ꝙ dr̄,uicinum debere pati qđ ſibi nō no
cet,& vicino prodeſt:nam procedit qn̄ vicinus uult aliquid
in ſuo facere,qđ non nocet vicino,tunc tolerandus eſt.ſecus
ſi uelit vicinus aliquid facere in fundo vicini,d.§. idem.aut
ſi uelit aliquid immittere in fundū vicini, l.quemadmodū,
§.ſi protectum, ff.ad leg.Aq.l.ſicuti,§. Ariſto, ff.ſi ſer.uend.l.
flumen.§. fi.& ibi Pau.de Caſt.optimè diſtinguit, ff.de dam.
inf.Ex iſtis itaque liquet nullum ius cōpetere Cōitati S. Re-
migij immittendi aquas,de quib. ꝯtendit, in territoriū No-
uarum,& per ꝯn̄s non poſſe dilatare, nec deprimere foſſata
ad fines immittendi aliam aquam,q̄ ſolitam immitti . & ſic
puto ſufficiēter reſpōſum primo & ſecundo dubio. Ad ſm̄
aūt,quod quęritur,poſito ꝙ Cōitas Nouarum teneretur reci
pere oēs aquas in ſuū territorium,quib.expenſis refici & pur
gari debeant ipſa foſſata. Rn̄deo breuibus, ꝙ iſta dubitatio
reſoluitur per Iureconſ.in l.1.§.fi.ff.de aqu plu.arc.vbi Iure-
14 conſ. determinat, † ꝙ onus reficiendi & purgandi ageres &
foſſata,pertinet ad eum,qui prętendit ſeruitutem aquæ reci-
pien.ſibi deberi,ſm̄ gl.& Doct.cōiter ibi.Ratio eſt , quia re-
gulariter ille,qui dat ſeruitutem,non cogitur facere,ſed pa-
ti, l.quoties,ff.de ſeruit.tit.generali.l.& ſi fortè , §. etiā.uerſi.
nam in omnib.ſeruitutib.ff.ſi ſer.uend. excepta ſeruitute o-
neris ferendi, quia in ea debēs ſeruitutem tenet̄ ad refectio-
nem,l.eam debere columnā,ff.de ſeruit.urba.præd.& iſtam
rationem aſſignat gl.in d.§.fi.& ibi Pau.de Caſt.
Nec obſtat ſi diceret̄ verum eſſe, ſi debens ſeruitutē aquæ
recipiē.nullum cōmodum ꝯſequeretur ex refectione & pur-
gatione,ſecus ſi cōmodū ꝯſequat̄,per reg.ſm̄ naturā,de reg.
iur.ſed Cōitas Nouarū ꝯſequit̄ cōmodū ex pinguedine ter-
rę,quæ extrahitur de foſſatis,& quia exiccabit̄ ēt ſua palus.
Quia rn̄deo, ꝙ qn̄ pōt debens ſeruitutē ꝯſequi ex purgatio-
ne cōmodū , eſt in electione ſua , ſi uelit ipſe reficere ageres
& purgare foſſata,uti cōmodo,aut pati ꝙ per eū,cui ſeruitus
debetur,reficiātur & purgentur. caſus eſt expreſſus ſm̄ intel-
lectū Bar.Imolæ,Pauli de Caſt.& cōiter Scrib. in l.2.§. apud
Labeonem,ff.eo.ubi tex.alternatiuè dicit agendū eſſe cum
dn̄o fundi ſeruientis,ut uel ipſe purget,vel patiatur,& Bar.&
Scrib.ibi,& Pau.in ead.l.§.item Varus,intelligunt qn̄ ex pur
gatione reſult̄ aliquod cōmodū dn̄o prædij ſeruiētis:alias
ſi nullum cōmodū reſultat , præciſè compellitur dn̄s fundi
purgare foſſata,& ageres reficere . & ita latius declarat Bart.
Veron.dict. Cæ.in alleg.tractatu de ſerui.aquæductus,char.
8.col.4.verſ.ſed dubitari poteſt,ſi ſimpliciter.
15 Ad tertiū. † an cōitas S. Remigii teneatur ſatiſdare de dā.
infecto.Rn̄deo,ſi opus faciat in territorio Nouarū iure ſer-
uitutis ſibi debitæ, iſto caſu tenet̄ nuda cautione ꝓmittere
de dam.inf.l.dam.infe.ſtipulatio ꝑtinet & ibi gl.Bar.& Scri.
ff.de dam.inf.ſi vero nō appareat ꝙ liceat ſibi iure ſeruitutis
ducere aquam per prædia illorū de Nouis, tunc tenetur ca-
uere de dam.inf.cū ſatiſdatione, poſtq̄ in alieno opus facit,
ſm̄ Pau.de Caſt.poſt alios,in d.l.damni,per tex. in l. prætor
ait,in prin.& §.1.ff.eo.& ꝙ teneatur cauere de dam.inf.ma-
ximè ſi dubitetur an liceat aquam immittere in fundū alie-
num, eſt caſus ad literam in l.3.§.pen.ff.de riu. cuius uerba
hæc ſunt. De dam.quoque inſe.cauere eum debere,minimè
oportet dubitari. Laus Deo Opt.Max.

SVMMARIVM.

1 Vaſalli ꝓpter iuramētū fidelitatis tenētur exaltare dominū .
2 Poſſeſſorio ille præfertur, qui antiquiorem probat poſſeſſionem , à decem annis tamen citra. & nu. 12.
3 Furnum,uel in molendinum alterius adire ad coquendum,uel macinandum,eſt facultatis,unde hoc nunquam præſcribitur.
4 Poſſeſſio non acquiritur per actus factos iure facultatis .
5 Prohiberi non poſſunt ea,quæ ſunt facultatis .
6 Iuriſdictio non concernit ut quis eat,uel non eat ad molendum in molendino domini.
7 Imperium in parem,par non habet .
8 Poſſeſſor dicitur etiam turbari uerbis .
9 Poſſeſſorius actus fit per refectionem nomine proprio .
10 Poſſeſſio efficacius oſtenditur ex fructuum perceptione , quàm ex alio actu .
12 Poſſeſſio ſpatio decem annorum præſumitur deperdita .
13 Poßidetur etiam per actum uiolentum .
14 In interdicto retinendæ,poſſeſſio antiquiſſima non prodeſt .
15 Teſtes inimici non ſunt idonei,minus amici .

RESPONSVM VIII.

VIderetur fortè dicendum, litteras recurſa-
les impetratas per D. Gaucherių
non eſſe exequendas, ut puta iniuſtas & inutiles ,
infraſcriptis rationibus .
Primo, quia vr̄ licuiſſe D. Alano cōdn̄o Loci de Taglia-
tis prohibere ſubditis ſuis , ne ad alium furnū accedant ad
1 coquendū p̄ter q̄ ad ſuum.† nam ſubditi ꝓp iur̄m fidelitatis
tenentur exaltare dn̄um ſuū,quantū eis poſſibile eſt, ſm̄ gl.
in c.1.qual.vaſ.iur. deb. fid.ſed ſi ſubditi accedant ad furnū
alterius,non exaltant dominum quātum poſſunt , ergo &c.
Secudu,quia pro parte Dom. Alani probata vr̄ antiquior
quaſi poſſeſſio recipiendi fornagiā ab incolis d.Loci , tanq̄
dn̄s & poſſeſſor furni exiſtentis in d. loco : vnde in iſto iudi-
cio,in quo contenditur de quaſi poſſeſſione d.furni, & iuris
2 recipien. fornagiam,† præferendus vr̄ D.Alanus, qui prob. -
uit de antiquiori poſſeſſione,ſeu quaſi,c.licèt cāin , de prob.
& firmat Bar.in l.ſi duo,ff. uti poſſ.& conſ.112. accuſauit de
vi.Cy.Bal.& alij,in l.1.C.uti poſſ.Bal.in l.ordinarij, C.de rei
vend.Pet.de Anch.conſ.275.ad declarationem .
Sed iſtis non obſtantib. arbitror litteras recurſales exequē
das.& pro ueritate habēda præmitto , quod ad duos fines &
effectus D. Gaucherius à p̄dictis proclamationib. reclama-
uit,ad nos æquiſſime Rector recurſum habuit. Et primo,q̄a
3 ire ad coquendū† ad furnū alterius, eſt facultatis, ar.l.uiam
publicam,ff.de uia pub.& probatur in c.ſignificāte, primo ,
de appel.vn̄ ſi quis mille annis iuerit ad coquendū ad furnū
alterius,non ꝓpea dn̄s furni pōt prętendere ſe p̄ſcripſiſſe ius
prohibendi,ne nouus furnus conſtruatur,& in illo panes co
quantur,ſm̄ Cęp.in tract.ſeruit.præd. ſub rub.de furno.pari
mō ſi quis uenit ad molendum longiſſimo tp̄e, nō ꝓpea D.
Molendini pōt allegare ſe præſcripſiſſe ius prohibendi , ne
ille conſtruat,uel uadat ad aliud Molendinum,ſm̄ Pano.in
c. Abbati S.Syluani,de uerb.ſig. & in c.ꝙ ad tranſlationē, de
ſſi.leg.Bal.in l.1.col.2.C.de ſerui.& aqua.& rō eſt,quia per
4 actus,qui fiūt† iure facultatis,nunq̄ acquirit̄ quaſi poſſeſſio
iuris prohibendi,ſm̄ Pan.& ibi pleniſſimè ſcripſi, in c. cum
eccleſia Sutrina,de cauſa poſſ.& propriet.
Cum itaq; D.Alanus uelit per ſuas proclamationes pro-
hibere ipſi D.Gaucherio ſuiſq; ſubditis ea,quæ ſunt faculta-
tis & liberi arbitrij,bene ſequitur ꝙ iuſta eſt cauſa recurſus,
ut in terminis noſtris Dec.D.Gui.Pap.d.q.exordiente , poſ-
ſedit.& D.Iac.de S.Georgio in tract.de feu.in uerbo,& cum
Molendinis.Non obſtat,ꝙ D.Alanus ſit ꝯdn̄is loci de Ta-
gliatis,quia nō ꝓpea poteſt ꝓhibere D. Gaucherio condn̄o
etiam ipſius loci & cōib. ſubditis , ne uadant ad coquēdum
5 præterq̄ ad furnum ipſius D. Alani , tùm quia † ea quæ ſunt
6 facultatis,prohiberi non poſſunt,ut ſupra dixi;† tùm quia ꝓ-
hiberi ne ſubditi uadant ad alium furnum,uel Molendinū,
non competit ratione iuriſdictionis,ut per Do. Iac.in loco
præallegato.& ſi ratione iuriſdictionis competeret, nullam
D. Alanus haberet facultatem prohibendi in præiudicium
7 Do. Gaucherij condn̄i, † quia par in parem non habet im-
perium,c.innotuit,de elect.l.nam & magiſtratus,ff.de arbit.
Secunda cauſa recurſus fuit etiam iuſtiſſima, quia per di-
ctas proclamationes D.Gaucherius,qui fuit,& eſt dominus
8 & poſſeſſor dicti furni, turbatur in ſua poſſeſſione : † nam ēt
per ꝯdōnem uerbalem turbatur poſſeſſor,ſecundum Bar. in
l.ſi prius,in 5.opp.& ibi latiſſimè D.Iaſ.col.6.& ſeq.ff. de no.
oper.nun.Bal.in l.ordinarij,col.pen.C.de rei uend. Alexan.
conſi.73.videtur,lib.3.& conſ.88.col.pen.lib.5. vnde in hoc
iudicio , quantum ſit reſpectu huius capitis , videndum eſt
quis melius probauerit ſuam poſſeſſionem:nam in iudicio
uti poſſidetis,ille uincit,qui melius poſſeſſionem iuſtificat ,
d.c.licet cauſam,de prob.mihi videtur ꝙ d.D.Cæſariſta me
lius probauerit,quia probauit per plures teſtes , qui ab annis
retro citrà bis refici , & reparari fecit dictum furnum tunc
9 ferè in totum diruptum . † reficere autem ſuo nomine ,

eſt actus poſſeſſorius,& per talem actum probatur poſſeſſio,
l.pe.§.eum qui,ff.de acq.poſſ.l.item facit,ff.de ui,& ui arm.
l.ſi duo,§.hoc interdictum,ff.uti poſſ.& qui furnũ, uel ædes
refecit,dominus eſſe præſumitur,l.ad curatoris,ff.de damn.
infe.Item plures teſtes, maximè 14. & vltimus deponunt d.
D.Cæſariſtam plurib.annis recepiſſe fornagiam à decoquẽ-
tib.panem,& ipſum furnum locaſſe incolis d. Loci.ex rece-
ptione autem fumagij probatur poſſeſſorium,ſm gl.Bart.&
alios in l.quamuis,ff.de acquir.poſſ.& in l.qui uniuerſas,co.
10 tit.† perceptio.n.fructuum oſtendit efficacius poſſeſſorium
quàm cæteri actus,ſecundum Bar.in l.2.C.de acq.poſſ.& in
l.Titia,ff.de ſolut.& alibi ſæpe.

Nec obſtant ꝯria ſupra deducta,& primò nõ obſtat ꝙ ſub-
diti teneantur exaltare dñm ſuum ꝑꝑ iuramentum fidelita
tis,quia iſtud nihil ad propoſitũ facit,ut ſupra demonſtraui.

Non obſtat,ꝙ i interdicto uti poſſid.debeat obtinere, qui
probauit de antiquiori poſſeſſione i quia rñdetur,ꝙ illud ꝓ.
11 cedit,† qñ is, qui probauit de antiquiori poſſeſſione , pro-
baſſet à decem annis citra ſaltem ſe poſſediſſe,tunc uerũ eſt,
ꝙ præfertur is,qui ꝓbauit de antiquiori , quia ſua antiquior
poſſeſſio præſumitur continuata, & iunior poſſeſſio alterius
præſumitur clandeſtina,ſm Bar.in l.ſi duo,& Bal. in d.l.ordi
tarij.ſed ubi non conſtat de poſſeſſione à x.annis citra,tunc
non poteſt præſumi ꝙ antiquior poſſeſſor continuauerit ſuã
12 poſſeſſionem,† cùm ſpatio annorum decem præſumitũ poſ-
ſeſſio deperdita, ſm Bar.in l.Celſus,col.3.ff.de uſucap. ut in
l.ſi de eo,§.ſi fortè,ff.de acqu.poſſ.arg.l.peregrè,ff.eo.de acq.
poſſ.in propoſito autẽ caſu cõſtat ꝙ ab annis 25.citra, d.de.
Cæſariſta incępit poſſidere,prout deponũt tertius , quartus,
quintus,ſextus,& ultimus,teſtes producti ab ipſo D.Alama-
no,qui deponunt ꝙ iam ſunt 25.anni,quib.ſeruitores D. de
Cæſariſta cæperunt fornagiã,& licèt deponant ꝙ per uim ac
13 ceperunt,† nihilominus per actũ uiolentũ quis incipit poſſi
dere.& alterum poſſeſſione ſpoliare,l clam poſſidere,§. fi.ff.
de acq.poſſ.& l.1.per tex.C.unde ui.Item deponunt, ꝙ iam
ſunt anni 25. ꝙ nomine D. Cæſariſta factæ fuerunt inhibitio
nes incolis d. loci,ne alicui ſoluerent fornagiã,niſi ſoli ſibi:
ex qua inhibitione colligitur ꝙ uſque tunc erat in poſſeſſio
14 ne D.de Cæſariſta non ſolùm annorum 10.ſed & 25.† fruſtra
in interdicto retinendæ allegatur antiquiſſima poſſeſſio , ut
ſignanter & in terminis determinat Cur.conſ.24.ſuper eod.
15 col.2. Prætereà† omnes ferè teſtes deponentes de antiquiori
poſſeſſione Domini Alamani ſunt inimici,D.de Cæſariſta,
ut probatum fuit,ergo non ſunt idonei,c.repellantur,de ac
cuſ.c.accuſatores,4.q.5.Item ſunt amici ipſius domini Ala-
mani,ergo non poſſunt dici teſtes integri , ſecundum Alex.
conſ.5.col.3.lib.1.& Dec.conſ.105.col.4. ex quib.concludẽ-
do puto litteras recurſales eſſe exequendas.

Laus Deo Opt.Max.

Reſponſum nonum, eſt ut ſupra impreſſum ſub nu. 45. incipit, remedium canonis.

S V M M A R I V M.

1 *Aedificia priuata non poſſunt fieri deſuper Eccleſiam ſine licentia Pontificis.*
2 *Sacro in loco nihil poteſt fieri,nec immitti , minus etiam ſuper portas muroſvè ciuitatis.*
3 *Eccleſia Baſilica dei,& non domus Laica, eſſe debet.*
4 *Eccleſiam Dei non poteſt Princeps incaſtellare , nec aliquid in, ea conſtruere,niſi propter neceſſitatem , ad tempus tamen , & cum licentia Epiſcopi.*
5 *Nunciare quilibet de populo poteſt uolenti ædificare ſuper Eccleſiam , nec non intentare contra eum interdictum, quod ui, aut clam.*

R E S P O N S V M X.

QVæritur primò,an prior S. Mariæ de Bello
vedere loci de Arcubus diœceſis
1 Foroiulien.†licitè potuerit,poſſitq; ſua authori-
tate deſuper Eccleſiam cameras,gallariam.hor-
rea,&c.huiõi ædificia priuata conſtruere? Ego
non licere ſine permiſſu Pontificis ſuper Eccleſiam ædifica-
2 re,habitareq; uideo. † Ait.n. Prætor, in loco ſacro facere in
eumvè immittere quid,ueto.l.1.ff.ne quid in loco ſac.

Et ſi ſuper muros portasq; ciuitatis ſine Principis licentia
ædificare habitareq; ꝑꝑ fortuita non licet incẽdia, l.fi. ff.eo.
3 ti. quãto minus ſuper Eccleſiã licebit.†indecens.n.eſt Eccle
ſiam domũ uideri Laicam, & non dei baſilicam.c.relinqui,
4 de cuſt.Euchar.†Hinc eſt,ꝙ etiam Principi non licet Eccle-
ſiã Dei incaſtellare,nec de ſuper propugnacula ꝯſtruere,niſi
urgente neceſſitate,& petita licentia ab Epiſcopo , & ad tps
tñ,ſm Hoſt.in Sum.de immu.Eccl.& facit tex.in c.nulli, &
in c.nõ oportet,42.diſt.Nec dicatur ꝙ interdictum,ne quid
in loco ſacro fiat,ſit prohibitoriũ,& non ẽt reſtitutorium :qa
& ſi illud interdictum ſolùm detur ad prohibendũ ne quid
fiat in loco publico. l.2.§. locorum ,ff. ne quid in loco pub.
5 declarat Bar.in l.1.ff.ne quid in loco ſacro:† põt ẽt quilibet
de populo nunciare nouum opus uolenti ędificare ſuper ec
cleſiam,l.1.§.nunciamus,ff.de noui oper.nun.& ꝯ eum, qui
ædificauit in loco ſacro,aut religioſo,uel publico , cuilibet
de populo competit interdictũ,quod ui,aut clam, l.uim fa-
cit,§.fi.ff.quod ui,aut clam. Adde ꝙ inter ędes ſacras & ædi
ficia priuata debet eſſe diſtantia 15. pedum, in quo ſpatio ſi
quid conſtructũ fuerit,debet deſtrui,l.ſi cui, C.de edic.prin.
& quecunq; ædificia operib.publicis cohęrentia Archadius
& Honorius imperatores dirui proſternique iuſſerunt,l.ædifi-
cia,C.de oper.pub.Theodoſius quoque præcepit , ne in ali-
qua parte Eccleſiæ tabulato quicq̃ opere fieret,neque ſtatio-
nes,iux.Eccleſiam fabricarent,l. baſilica,C.eo.ti.Concludo
igitur cuilibet de populo competere actionem in factũ,quę
in locum interdicti ſubrogatur,§.fi.inſt.de inter.contra prio
rem,qui ſine licentia Epiſcopi ędificauit ſuper Eccleſiã, do-
mum & gallariam,ut etiam fatetur Specu.tit.de relig.dom.
verſ.porro,ubi docet modum libellandi , & articulandi .

S V M M A R I V M.

1 *Nemo plus iuris contra tertium , in alium transferre poteſt , quàm ipſe habet. & nu.14.*
2 *Exigendi ius nemo à ſe ipſo habet.*
3 *Loquentis perſona in generali ſermone non continetur.*
4 *Fiſcus eſt immunis ab omnibus uectigalibus, licèt uendiderit gabellam alicui.*
5 *Actiones contra ſe ipſum nemo cedere cenſetur.*
6 *Statuta locorum non ſunt contra dominum interpretanda.*
7 *Ex conſuetudine tanti tẽporis,cuius initij memoria non extet , acquiritur ius colligendi gabellam.*
Quæ talis cõſuetudo hẽt pãtẽ principis,& uim priuilegij.n.8.
9 *Priuilegiũ ꝓbatur & præſumitur ex poſſeſſione tãti tpis, cuius initij nõ extet memoria,nec hoc caſu requiritur Principis ſnĩa.*
10 *Lex generaliter loquens,generaliter eſt intelligenda.*
11 *Datij uini exactionem nullus inferior, etiam Comes , uel Baro non habet de iure.*
12 *Totum dicens,nihil excludit.*
13 *Remittentibus iura ſua,amplius non datur ad ea regreſſus.*
14 *Obligarũ licèt nemo ſe ipſũ habeat,põt tamẽ ſe alteri obligare.*
15 *Paſſio & actio non cadit in eodem ſubiecto.*
17 *In præſcriptione iuris exigẽdi datiũ requiritur cõtra ſupremũ Principem tantum tempus , cuius initij non extet memoria: contra verò inferiorem, ſufficiũt triginta, uel 40. anni.*

R E S P O N S V M XI.

VIderetur prima conſideratione dicẽdum
prædictum mag.Do. Melchionẽ
nõ teneri ad gabellam ſeu datium vini , quia in
donatione facta per ipſum uniuerſitati non in-
cluditur ius prohibendi uenditionem vini do-
mino Loci.Quod ex pluribus demonſtrari poſſe videtur.
1 Primo,† quia nõ potuit dominus donator plus iuris trãſ-
ferre in uniuerſitatem,quàm ipſe haberet,l.nemo plus iuris,
2 ff.de re.iur.ſed ipſe † donator non habebat ius prohibendi,
neque exigendi à ſe ipſo,l.pe.ff.de arbit.&c.
3 Secundo,quia in generali illa donatione banni non con
tinetur perſona loquẽtis,l.inquiſitio, C. de ſol.l.ſi mercede,
§.fi.ff.de action.emp.l.1.ff.de ſenat.
Tertio facit tex.in l.licitatio,§.fiſcus,de pub. ubi decidit,
4 † fiſcum immunem eſſe ab omnib.uectigalib.& gabellis.&
per illum tex.dicunt ibi Bar.& alij,ꝙ communitas,quæ uen
didit,ſeu locauit gabellam ſalis quibuſdam mercatorib.nõ
tenetur ſoluere gabellam , ſi emat ſalẽ ab ipſis mercatorib.
ſequuntur Bal.& Sal.in l.emptor,C.de hære.uel act. uendit.
Alex.conſ.149.col.2.lib.2.
5 Quartò facit,†quia nemo cenſetur cedere actiones cõtra
ſe ipſum,l.ſi peculium,§.ſicut, ff.de pec.leg.ubi dr̃,ꝙ in lega
to facto per dñum ſeruo ſuo, non comprehenduntur actio-
nes peculiares ꝯ ipſum dñum.& per illum tex.dixit Bal.in l.
2.C.an ſer.ex ſuo facto, † ꝙ ſtatuta locorum non ſunt inter-
pretan-

pretanda contra dominum. & dixit Bal. in l. milites, in fine, C. de teſtam. milit. quod ſi Ciuitas conceſſerit ſuis Conſulibus plenum & liberum arbitrium ſtatuendi & diſponendi per menſem, non cenſetur dediſſe aliquod arbitrium ſtatuē di in præiudicium ipſius ciuitatis. & faciunt plura alia, quæ tradūtur per D. Iaſ. in l. frater à fratre, col. 8. ff. de condict. indeb. & per Canon. in c. petitio, de iureiuran.

Præmiſſis non refragantibus, contrariam ſententiam amplectendam puto, quia conſtat gabellam uini ſpectare ad uniuerſitatē ex conſuetudine tanti temporis, cuius initij me
7 moria non reperitur, † nam ex conſuetudine tanti temporis acquiritur ius colligendi gabellam uini à quibuſcuque, c. ſuper quibuſdam, §. præterea, de uerb. ſigni. c. innouamus, de cenſ. l. licitatio. §. earum, & l. ſi publicanus, §. in uectigalibus, & ibi Bar. & alij, ff. de pub.

8 † Nam conſuetudo tanti temporis, cuius non reperitur memoria, habet poteſtatem Principis, l. Domini Prædiorū, C. de agr. & cen. lib. 11. Bal. in l. nec exemplo, C. de probati. Item habet uim priuilegij, l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de acq. quot. & æſt. l. fi. ff. de aq. plu. arcen.

Poteſt etiam uniuerſitas Caſtri noui dicere ſe habere ius
9 exigendi iſtud datium uini ex priuilegio Papæ, & ad † priuilegium probandum deducere poſſum ſpatium tanti temporis, cuius initij memoria non inuenitur. nam ex poſſeſſione tanti temporis præſumitur priuilegium, ſi allegetur, ſecundum Bar. in l. cum de in rem uerſo, ff. de uſur. Panor. in c. peruenit, poſt Dom. Ant. de cenſ. & in c. cura, de iure patro. Oldra. conſ. 336. Alex. conſ. 6. lib. 1. & conſ. 85. col. 2. eod. lib. Raph. Cuma. conſ. 83. quia cauſa, & Raph. Fulg. conſ. 166. in quæſtione, quæ uertitur, Dec. conſi. 152. in cauſa emptionis, & alibi ſæpe. & ita in proprijs terminis decidit Sal. in l. uectigalia, col. fi. C. no. uecti. ind. non poſſ. & Bal. in tract. præſcriptionum in 4. q. 5. partis principalis. ubi dicit, quod in præſcribendo iure exigendi gabellam non requiritur ſcientia ſuperioris, quando allegatur tātum tempus, cuius initij memoria non extat. & quod iſta eſt communis opinio, ut etiā atteſtatur Dominus Alex. in d. conſ. 6. & Bar. in tracta. de gabell. quæſt. 10. primæ partis, licèt Bar. in d. §. in uectigalibus, tenuent contrarium, de quo per Fel. in c. cum nobis, & in c. cum non liceat, de præſcrip. ſi ergo uniuerſitas habet ius exigendi iſtud datiū uigore priuilegij habito à ſupremo Principe, uel uirture præſcriptionis, ſiue conſuetudinis, nulla ratio impedit quod non poſſit iſtud datium exigere à Domi
10 no Melchione, † quia priuilegium, uel conſuetudo generalis eſt, & neminem excipit, ergo generaliter eſt obſeruanda, l. 1. §. & generaliter, ff. de leg. præſt. & retento hoc fundamento quod ex priuilegio, uel præſcriptione iſtud ius exigendi competat uniuerſitati, ceſſant omnia fundamenta adducta ſupra in fauorem D. Melchionis, quia procederent, ubi uniuerſitas habuiſſet iſtud datium ab ipſo Domino Melchio
11 ne, quod non habuit, nec habere potuit: † quia de iure nullus inferior, & ſi ſit Comes uel Baro, habet ius exigendi datium uini. neque talem gabellam poteſt inducere in ſua iuriſdictione, d. l. uectigalia, & ibi in ſpecie Sal. & Bart. in tract. de Gabel. q. 3. primæ partis. Sed poſito quod Do. Melchion habuiſſet ius ſochetti a feſto Sancti Petri Meſſonetij, uſque ad aliud feſtum ſancti Petri, dico, quod illud fuiſſet trāſlatum titulo donationis in ipſam uniuerſitatem, quia ceſſit & remiſit omne ius banni, ac omnia iura & actiones ſuper edicto & banno uini ſibi competentibus & competituris,
12 ut clarè legitur in inſtrumento donationis. † Et qui totum dicit, nihil excludit, l. à procuratore. C. mand. c. ſolitæ, de ma
13 iorit. & obed. † & remittentibus iura ſua non eſt ad ea amplius dandus regreſſus, l. e. quæritur, §. ſi uenditor, ff. de ædil. edicto.

Non obſtat in quantum dicitur, q̄ non potuit ius banni contra ſe ipſum cedere uniuerſitati, cum ius non haberet exigendi à ſe ipſo, neque ius ſibi prohibendi: quia iſtud, ſuper quo principaliter ſe fundare uidetur Dom. Melchion,
14 nihil facit: nam illud, quod dicitur, † quòd nemo poteſt plus iuris transferre in alium, quàm ipſe habet, uerum eſt cōtra tertium, ſed contra ſe ipſum quilibet transfert plus iuris quàm contra ſe habebat.

15 † Nemo. n. habet ſe ipſum obligatum, † quia actio & paſ
16 ſio, non cadit in eodem ſubiecto, l. Vranius, ff. de fideiuſſ. & tamen quilibet poteſt ſe ipſum alteri obligari, l. obligamur, ff. de action. & obligat. potuit ergo Dominus Caſtri noui ſe obligare ad ſoluendum datium uini, prout ſe obligauit. Nam ſi in iuribus banni erat iſtud ius, quòd Dominus Caſtri noui poſſet à feſto Sancti Petri Meſſonetij, uſque ad feſtum Sancti Petri de menſe Auguſti uendere, uel uendi facere uinum abſque ſolutione ſocheti, certè illud tranſtulit in uniuerſitatem, quia ceſſit & donauit omnia iura banni. ſi uero ius uendendi uini ſine ſolutione gabellæ, eſt quid ſeparatum à banno, & à iuribus banni, doceat dominus quo iure poſſit. Nam, ut ſupra dixi, ſi quod ius habuiſſet, per tātum tēporis ſpatium uniuerſitas illud præſcripſiſſet, imo p̄ ſpatium 30. uel 40. ann. cōtra ipſum cucurriſſet pręſcriptio, l. omnes, & l. ſicut, C. de præſcriptio. 30. uel 40. ann.
17 † Nā illa concluſio, quod ad præſcribendum ius exigendi datium requiratur tempus, cuius initij memoria non reperitur, procedit quando agitur de præſcribendo iure exigendi datium contra ſupremum Principem. Sed ſi agatur de præſcribendo iure exigendi formato in perſonam inferioris, & in eius præiudicium, ſufficit tempus 30. annorum, ſecundum Bar. in d. §. uectigalibus, quem ſequuntur communiter Doctor. ut per Bald. in loco præallegato. Cum igitur Dominus Caſtri noui potuerit ſe obligare ad ſoluendum datium, licèt ius exigendi ab ipſo met non haberet, reſtat concludendum quòd ſi uelit uendere uinum ad minutum, quod teneatur ſoluere datiū, & ita in terminis decidit Bart. conſi. 226. cauetur ſtatuto Montis Polciani, ſecundum meā impreſſionem. & idem decidit Bar. in l. 1. C. de naui lib. 11. arg. l. 1. §. ad municip. ff. ad leg. Falci. & ſequitur Aret. in l. inter cætera, §. hoc Senatusconſultum. ff. de leg. 1.

Non obſtat, quòd in generali diſpoſitione non contineatur perſona loquentis, quia uerum, ubi ratio diſponētis nō militat in perſona loquentis, ut ſi loquens promittit aliquē defendere contra quamcunque perſonam, non intelligitur contra ſe ipſum, quia ratio diſponentis non patitur.

SVMMARIVM.

1 *Diuiſio territorij & dominij comprehendit etiam ius depaſcendi pecora.*

2 *Poſſeßio iuris depaſcendi, non datur abſenti iure & nomine ſeruitutis.*

3 *Seruitus non præſumitur, niſi probetur.*

4 *In interdicto uti poßidetis, duo ſunt probāda, uidelicet poſſeßio tempore litis conteſtata, & turbatio.*

5 *Poſſeßio libertatis retinetur, & ſeruitutis negatiua acquiritur per actus prohibitiuos, dummodo eis ſit acquietum, & ſortitus ſit plenus effectus. & nu. 20. & 23.*

6 *In interdicto uti poßidetis, ille obtinet qui poſſeßionē probauit per teſtes numero plures.*

7 *Teſtes uerißimilia deponere dicuntur, quando eorum depoſitio concurrit cum iure communi.*

8 *In interdicto uti poßidetis, data paritate probationū, ille obtinet qui ius commune, & iuſtum titulum pro ſe habet & numero 39.*

9 *Poſſeßio cauſata à iure & proprietate, iuſtior dicitur.*

10 *Vniuerſitas aliud eſt, aliud ſinguli.*

11 *Poſſeßio per particulares non acquiritur ſine mandato uniuerſitatis, hoc eſt pluribus ut uniuerſis, ſed bene ut ſingulis.*

12 *In interdicto uti poßidetis, ille obtinet qui probat antiquiorem poſſeßionem.*

13 *Inhibitio iudicis cum clauſula, niſi, eſt ſententia interlocutoria.*

14 *Præceptum inhibitorium cum clauſula iuſtificatiua, remanet firmum & uim rei iudicatæ habet, citato non comparente.*

15 *Poſſeßio ſeruitutis acquiritur ex inhibitione, cui fuit paritum.*

16 *Contumacia & negligentia officialium, an noceat domino.*

17 *Territorij cura & protectio ad officiales ſpectat.*

18 *Citare ſufficit eos, de quorum intereſſe ageretur.*

19 *Poſſeßio transfertur ex inualida ſententia executioni miſſa ſicut ex contractu, & prodeſt præſcribenti.*

21 *Poſſeßio obedientia prohibendi, non acquiritur per actus negatiuos conſiſtentes in non faciendo, cum potuerit à facto deſiſti ocio, uel quia non expediebat.*

22 *Actus indifferens in præiudicialibus habetur pro diſſenſu.*

23 *Poſſeßio præſentandi non acquiritur ex ſola præſentatione, ſed ex inſtitutione, & ex poſſeßione beneficiorum adepta ab electo.*

25 *Vniuerſitati non infertur præiudiciũ per particulares acquie-ſcentes prohibitioni minusq́; alijs particularibus, quibus non fuit prohibitum. & nu. 34. & 35.*

26 *Poſſeßionem non acquirunt contra non ſoluentes, datiarij exigentes pedagium ab aliquibus.*

27 *Teſtes in unã ſententiã tantum concordantes, non dicuntur ſingulares.*

28 *Teſtis deponens per xx. ann. alius per xxx. non dicuntur ſingulares.*

29 *Teſtes ſingulares admittuntur ad probandum quaſi poſſeßionem ſeruitutis.*

30 *Sententia eſt ipſo iure nulla, ſi iudex ſe referat in ſpecie ad certos teſtes ſingulares, uel ad certa acta nulla: ſecus ſi dicat in genere, quia probatum fuit.*

31 *Teſtes ſingulares faciunt ſemiplenam probationem, quando ſingularitas non eſt obſtatiua, ſed adminiculatiua.*

32 *Teſtes ſeruitores, & domeſtici, nec non ſubditi, non ſunt integri, nec omni exceptione maiores, ſed ſuſpecti.*

33 *Iuramentum ut deferatur in ſupplementum probationis, requiritur quòd teſtis ſit omni exceptione maior.*

36 *Conſuetudo inducitur ex uſu particularium, per quam conſuetudinem ius omnibus acquiritur.*

37 *Poſſeßio per particulares ad hoc, ut acquiratur uniuerſitati, requiritur ſcientia eius regentium.*

38 *Poſſeßio etſi per particulares ſine mandato non acquiratur uniuerſitati, tamen retinetur & conſeruatur.*

RESPONSVM XII.

AGunt ſyndici Maleccnę utili in
terdicto retinendæ quaſi poſſeſſionis depaſcẽdi
eorum animalia, ſcindendi ligna, & gypſi, ſeu
Gliſſis coquendę in territorio de Albo Ruſſo cõ
tra uniuerſitatem & ſingulares perſonas & officiales dicti
loci de Albo Ruſſo, turbantes homines Malecenæ in ſua
quaſi poſſeſſione, & pro fundamento agentium deducun-
tur plura, & ex aduerſo plura opponuntur, quæ in præmiſſa
facti narratione Latius uideri poſſunt. quibus ſtantibus,
quæritur quis melius probauerit, & quales debent eſſe par-
tes iudicis.

Videretur reſpondendum pro uniuerſitate, & Domino
de Albo Ruſſo, quod habent intentionem fundatam
1 de iure communi. † Nam cum ſint diuiſa territoria,
& dominia, iuxta leg. ex hoc iure, ff. de iuſtitia, & iure.
& diuiſa dicuntur iura depaſcendi pecora, ſcindendi Li-
gna, & Gliſſis coquendi. Vnde uniuerſitas Malacenæ, quæ
prætendit habere talia iura in territorio & prædijs alienis,
2 tenetur probare, † quia citra ius & nomen ſeruitutis non
poteſt prætendere ſe quaſi poſſidere talia iura. l. Quintus
3 Mutius. ff. ad leg. Aquil. † & regulariter ſeruitus non præſu-
mitur, niſi probetur. l. altius, C. de ſeruit. & aq. l. per agrum,
C. eod. tit. Item ipſa uniuerſitas Malacenę eſt actrix in hoc
4 vtili interdicto vti poſſidetis, ergo † tenetur probare duo,
ſcilicet turbationem & poſſeſſionem, etiam tempore litis
conteſtatæ § hodie, Inſt. de interd. traditur per Bart. in l. 1. §.
fina. ff. vti poſſ. Non videtur autem probaſſe aliquam quaſi
poſſeſſionem, ergo abſoluendi ſunt dominus & vniuerſitas
de Abo Ruſſo, l. qui accuſare, C. de eden. c. vnico, vt eccl. be-
nef. Nec obſtant depoſitiones decem & ſeptem teſtium de-
ponentium de quaſi poſſeſſione hominum de Malecena,
quia pro parte domini & vniuerſitatis Albi Ruſſi, producti
fuerunt 24. teſtes, qui deponunt ſe uidiſſe pecora illorum
de Malacena, depaſcentia in territorio Albi Ruſſi, capi &
detineri per officiales Albi Ruſſi, & vidiſſe homines Male-
cenæ ſcindentes ligna, uel facientes fumos in dicto territo-
5 rio Albi Ruſſi pignorari, & ſequeſtrari, † quibus actibus pro
hibitiuis non ſolùm retinetur quaſi poſſeſſio libertatis, ſed
etiam acquiritur quaſi poſſeſſio ſeruitutis negatiuæ, vt ſerui
tus non paſcẽdi pecora. l. 1. C. de ſeruit. & aq. ex quibus acti-
bus videtur melius iuſtificata quaſi poſſeſſio libertatis ipſo-
rum de Albo Ruſſo, quàm quaſi poſſeſſio ſeruitutis, quam
prætendunt illi de Malæcena, duabus rationibus.

6 Primo, † quia quaſi poſſeſſio libertatis iuſtificatur per te-
ſtes numero plures, ergo in hoc interdicto uti poſſidetis, de
bent obtinere ſecundum Bar. in l. ſi duo, ff. uti poſſid. per tex.
in l. ob carmen, in fine, ff. de teſt. ſed eſt in propoſito tex. cla-
rior in c. licet cauſam, de probat.

7 Secundo, † quia teſtes deponentes de quaſi poſſeſſione
libertatis, deponunt ueriſimilia, cum ius commune con-
8 currat cum eorum depoſitionibus. † Nã data paritate pro-
bationum in hoc interdicto, is debet obtinere, qui habet
ius commune pro ſe, ſecundum Innocen. & Canon. in cap.
auditis, de præſcrip. ſeq. D. Anto. in d. c. licèt cauſam, & Lud.
9 Roma. conſi. 271. uis tota. † Tanto enim iuſtior eſt poſſeſ-
ſio, quãto magis eſt a iure & proprietate cauſata, ſecundum
Bald. in l. data opera, colum. fina. C. de acc. & in l. non igno-
rat. C. de fruc. & lit. expen. Ex alio quoque nõ videntur dicti
teſtes producti pro parte agen. probare, quod uniuerſitas
Malecenæ ſit in aliqua quaſi poſſeſſione: licèt enim depo-
nant quod aliqui particulares aliquando ligna inciderint,
gliſſem decoxerint, pecora depaſcenda immiſerint in ter-
ritorio de Albo Ruſſo, non tamen ſufficienter ex hoc pro-
batur quod vniuerſitas Malecenæ ſit in quaſi poſſeſſione,
10 † quia aliud ſinguli, aliud vniuerſitas. l. ſed ſi hac, §. qui ma-
numittuntur, ff. de in ius uoc. Debuerunt enim teſtes depone
re quòd particulares, quos uiderunt talia facere nomine &
11 mandato uniuerſitatis gerebant, † quia per particulares nõ
poteſt acquiri uniuerſitati poſſeſſio, uel quid aliud ſine man
dato, l. 1. §. fi. ff. de acq. poſſeſ. & ibi Bar. & ita in propoſito de-
terminat Raph. Com. conſi. 58. uiſis inſtrumentis, & Cępol.
in tract. ſeruit. ruſticorum, ſub rub. iuris depaſcen. colum. 8.
& Corn. conſi. 148. uiſo, ad fi. li. 1. & conſi. 46. in cauſa uertẽ-
te, col. 3. lib. 3. & conſi. 63. & ſi in hac, col. 2. lib. 4.

Præmiſſis non obſtantibus, arbitror vniuerſitatem, & ho-
mines Malecenæ melius probaſſe, & conſequenter manute
12 nendos fuiſſe, & eſſe in ſua quaſi poſſeſſione. Nam † qui pro
bat de antiquiori poſſeſſione debet in hoc interdicto obti-
nere, d. ca. licèt cauſam, de proba. firmat Bar. in l. ſi duo, & in
conſi. 112. accuſatus. Bald. & alij, in l. 1. C. uti poſſ. & in l. ordi
narij, colum. 4. C. de rei uendic. Communitas autem Male-
cenæ probauit de antiquiori quaſi poſſeſſione, tã per inſtru-
mentum ſententiæ latæ uſque de anno 1435. quàm per te-
ſtes, ergo &c. Nec obſtant quæ contra ſententiam oppo-
nuntur.

Primò non obſtat, dum dicitur quòd dicta ſententia eſt
nulla, quatenus reſpicit præiudicium domini de Albo Ruſ
ſo, quia ipſe dominus non fuit citatus in illo iudicio, l. de uno
quoque, ff. de re iud. l. nam ita diuus, ff. de adop. l. nec quic-
quam, §. ubi decretum, ff. de offi. procõſ. quia reſpondetur
multipliciter. Primo, quod fuit citatus baiulus & inhibitus
per d. Rectorem Comitatus, ne vniuerſitatem & homines
Malecenæ moleſtaret in ſua quaſi poſſeſſione. quę inhibitio
tranſiuit in rem iudicatam, cum baiulus inhibitus per Iudi-
13 cem non comparuerit, nec inhibitioni contradixerit, † nam
Iudicis inhibitio cum clauſula, niſi, eſt ſententia interlocu-
toria, cùm omnis uox Iudicis dicatur interlocutoria, ſecun
dum glo. in l. cum clericis, in uerbo, ſententiarum, de epiſc.
& cler. & in §. ad excludendas, in uerſ. interlocutionibus, in
Auth. de litig. Imo talis ſententia interlocutoria cẽſetur ha-
bere uim diffinitiuæ inhibito non comparente nec contra-
dicente, cùm definiuerit negotium principale, de quo agit,
uidelicet poſſeſſoriũ, vt probat lautiſſimè Fel. in rub. de re iu.
14 colum. 3. uerſ. ad illud de præcepto. & † tale præceptum in-
hibitorium cum clauſula iuſtificatiua, remanet firmum, &
citato non comparente vim obtinet rei iudicatæ, ſecundũ
Bal. in rub. C. com. uel epiſt. Alex. & Mod. in l. de pupillo, §.
15 meminiſſe, ff. de noui oper. nunc. † ex iſta ergo inhibitione,
cui officiales de Albo Ruſſo acquieuerunt, acquiſita foret
quaſi poſſeſſio harum ſeruitutum uniuerſitati Malecenæ, l.
1. C. de ſeruit. & acq. not. per gl. & Scrib. in l. qui luminibus,
ff. de ſeru. urb. præd.

16 Et ſi dicatur, † quòd negligentia & contumacia officia-
lium non debet nocere domino, arg. l. fin. C. de acquir. poſſ.
& expreſsè uoluit Bal. conſi. 370. uerba reſcripti, lib. 3. & Sal.
in l. uectigalia, C. no. uect. inſt. non po.

Reſpondetur quòd communis opinio eſt in contrarium,
quod ſcientia & patientia Iudicis ſufficiunt ad hoc, ut quis
acquirat quaſi poſſeſſionem iurium incorporalium in præ-
17 iudicium domini, † quia ad curam Iudicis & officialis ſpe-
ctat protectio territorij, ſecundum Bal. in l. ſi publicanus, §.
fina. ff. de pub. & in l. ne quid, ff. de incen. rui. nau. & d. Alex.
conſi. 6. viſo themate. lib. 1. ubi dicit hanc eſſe communem
Doct. ſententiam, & ſequitur Balb. in tract. præſcrip. in 4. q.
4. partis principalis. Inſuper cum agatur principaliter de præ
iudicio vniuerſitatis de Albo Ruſſo, ad cuius uſum publi-
cum

cum ſunt paſcua & nemora deputata, non fuit neceſſariò ci
18 tandus dominus loci, † cum ſufficiat citatos fuiſſe eos, de
quorum intereſſe principaliter diſcutitur, l. ſi ſeruus pluriũ,
§. 1. vbi latè Moder. ff. de leg. 1.

Præterea ex inutili & inualida ſententia executioni demã
data transfertur poſſeſſio, ſicut transfertur ex inutili contra-
ctu ſecuta acquiſitione, l. 1. §. ſi vir vxori, ff. de acq. poſſeſ. quæ
19 poſſeſſio acquiſita mediãte titulo, † ẽt nullo & inualido, pro
deſt & ad præſcribendum, vt per Fely. in c. ſi diligenti, col. fi.
& ca. de quarta, de præſcrip. Cum itaque uniuerſitas & ho-
mines Malecenæ vigore dictæ ſententiæ fecerint depaſcere
eorum pecora, & ligna inciderint, & furnos gypſi fecerint,
à die latę ſententię vſque ad diem præſentem, fruſtra allega-
tur nullitas ſententiæ.

Non etiam obſtat quòd poſt dictam ſentẽtiam officiales
Albi Ruſſi quandoque aliquos paſtores inqueſtrauerint,
vel pignorauerint, quia per tales inqueſtrationes & pignora
tiones vniuerſitas & homines Malecenę non fuerint priuati
ſua quaſi poſſeſſione: nec propterea deſierunt poſſidere, cũ
20 numquàm inquiſitionibus acquieuerint, † nam ex actibus
prohibitiuis numquàm acquiritur quaſi poſſeſſio, niſi pro-
hibiti acquieuerint prohibitionibus, cap. ſignificante, de ap
pel. not. per glo. in d. l. qui luminibus, nec propterea quod
homines Malecenæ deſtitiſſent ab immittendo animalia,
& furnos faciẽdo, & ligna incidẽdo, in territorio Albi Ruſſi
perdidiſſent ſuam quaſi poſſeſſionem, nec officiales Albi
21 Ruſſi dicerentur in quaſi poſſeſſione prohibendi, † quia per
actus negatiuos conſiſtentes in non faciendo, non acquiri-
tur quaſi poſſeſſio obedientiæ prohiben. ſecundum Innoc.
in c. olim, 2. per illum tex. de reſt. ſpol. Et ratio eſt, quia cer-
tum non eſt quod non faciens deſiſtat à faciẽdo animo obe
diendi, cum poſſet deſtitiſſe ocio, vel ex cautela, vel quia
non expediebat ſibi facere. & ideo cum ſumus in dubio,
22 deſiſtens non creditur cõſentire, ſed potius diſſentire, † quia
in præiudicialibus actus indifferens reputatur pro diſſenſu,
l. qui vas, §. vetare, ff. de furt. Ita concludit Bald. in l. liberti li-
bertæq;, colum. 1. C. de oper. liber. & in l. data opera, col. 10.
C. qui acc. non poſſ. Quinimo ſi conſtaret quod aliqui fuiſ-
ſent inquiſiti, & ſucceſſiuè condemnati, adhuc non propte-
reà dicerentur illi taliter condemnati, priuati ſua quaſi poſ-
ſeſſione, nec officiales Albi Ruſſi eſſent in quaſi poſſeſ-
23 ſione prohibendi, † quia ad hoc vt per aliquem actum ac-
quiratur quaſi poſſeſſio in præiudicium alterius poſſeſſoris,
oportet quod talis actus fuerit ſortitus ſuum debitum effe-
ctum ſecundum Innocen. in ca. dilectus, in gl. mag. de præb.
24 vbi concludit, † quod ex præſentationibus, & electionibus
non poteſt dici acquiſita poſſeſſio præſentandi, vel eligẽdi,
niſi etiam fuerit ſecuta inſtitutio & confirmatio. & firmat
Oldr. conſi. 310. thema quæſtionis. Imo etiam probat quod
electus & præſentatus conſecutus fuerit poſſeſſionem bene
ficij, ſecundum Card. conſi. 12. ſub rub. de iure patr. & Dec.
conſi. 117. & conſi. 124. cum ſimilibus.
25 † Quinimò ſi conſtaret, ꝙ inquiſitiones & condemnatio-
nes forent ſortitæ debitum effectum, vt quia inquiſiti & con
demnati ſoluiſſent cõdemnationem: attamen per obedien
tiam aliquorum particularium non præiudicaretur vniuer-
ſitati & hominibus, qui non conſenſerunt condemnationi-
bus & ſolutionibus, reg. non debet alteri per alterum, de
reg. iur. in 6. & dicebat in propoſito Pau. de Caſt. in l. ſerui-
26 tutes. 2. ff. de ſeruit. † ꝙ ſoluentes pedagium non præiudicãt
alijs, qui nunquàm ſoluerunt, nec exigens pedagium poteſt
dici in quaſi poſſeſſione exigendi in præiudicium illorum,
qui non ſoluerunt. & idem voluit Flor. in l. ſi communem,
& in l. per fundum, ff. de ſeruit. ruſt. præd.

Nec pariter obſtat, dum dicitur quod dicta ſententia eſt
nulla, quia lata ex falſa cauſa, cum ſit lata ea ratione, quia cõ
ſtabat de quaſi poſſeſſione illorum, de Malecena, quod fal-
ſum prætenditur, cùm teſtes, ſuper quibus fundatur ſenten-
tia, dicantur ſingulares, & obſcurè depoſuerint, & prout la-
tius in quadam cedula deductum fuit per Aduocatum illo
rum de Albo Ruſſo, quia ad iſtud reſpondetur multis mo-
dis. Et primò non deſino mirari de Domino Aduocato,
qui dicat teſtes nunc productos eſſe ſingulares, quia nõ poſ-
ſent melius deponere, nec magis eſſe cõcordes, cum omnes
deponant à ſuo tempore citra ſemper recordari vidiſſe ho-
mines Malecenæ depaſci facere eorum pecora & armenta,
ligna ſcindere, & gypſum coquere in territorio Albi Ruſſi,
videntibus, ſcientibus & non contradicentibus domino &
27 hominibus eiuſdem loci. † Iſti enim teſtes concordant in
vnã ſententiã, ergo non poſſunt dici ſingulares, l. qui ſentẽ-
tiam, C. de pœn. nam teſtes nõ dicuntur ſingulares reſpectu
actuum, ſed reſpectu finis, ſecundum Bal. in l. 1. C. de teſtib.
Quinimo illi teſtes concordant in tempore & actibus, licet
28 unus deponat de antiquiori tempore quàm alius, † nam ſi
vnus teſtis dicat, quod vidit homines Malecenæ poſſidere
per 20. annos, alius per 30. alius per 40. tales teſtes non dicun
tur ſingulares. ita ſignanter determinat Bal. in l. 1. col. fi. C.
de reſt. ſeq. Fely. in ca. licèt ex quadam, colum. 3. de teſtib.
29 Inſuper † & ſi eſſent ſingulares, tamen hoc loco probarẽt,
quia agitur de probanda quaſi poſſeſſione ſeruitutis depa-
ſcendi, ligna faciendi, & gliſsis coquendæ, quæ per teſtes
ſingulares concludenter probatur, ſecundum Innoc. in cap.
qualiter, 2. colum. 1. de accuſ. vbi dicit, ꝙ quaſi poſſeſsio
dominij probatur per teſtes ſingulares, ut ſi unus dicat vidiſ
ſe Titium colligere granum, alius ordeum. & ratio eſt, quia
diuerſitas temporis & teſtium, nõ diuerſificat id, de quo ſub
ſtantialiter quæritur ſecundum Bald. Do. Ant. Imo. Panor. &
Fely. in d. c. licet ex quadam. Præterea etſi teſtes eſſent ſingu
lares, non tamen ſententia eſſet ipſo iure nulla.

Nec obſtat dictum Innocen. in c. cũ Bertoldus, de re iud.
dum dicit ꝙ ſententia nulla eſt, ſi iudex condemnet Titium
expreſſa cauſa, quia per A. & B. probatum fuit, cõſtito quod
30 per A. & B. non fuerit probatum, † quia illud procedit, quan
do expreſsè iudex ſe refert ad certos teſtes in ſpecie, vel ad
certa acta, tunc verum eſt ꝙ ſententia eſt nulla, quia per re-
lationẽ ad illa acta, conſtat eãm falſam eſſe. ſecus autem ui-
detur, quando non refert ſe ad certas probationes, ſed in ge
nere dicit, quia probatum extitit. vt in caſu noſtro, quia tunc
iudex potuit aliunde formare motum animi ſui, ſecundum
Panor. in c. inter cæteras, colum. pen. de re iud. & Alexand.
conſ. 123. diſcuſsis hæſitationibus, colum. 4. li. 1. Vel dictum
Innocen. procedit, quando nihil probatum apparet, ſecus
ſi ſemiplenè, vt in caſu noſtro. licèt enim teſtes ſingulares
non plenè probent, ca. licet cauſam, de prob. l. ob carmen, §.
31 fina. ff. de teſti. † tamen ſaltem probant ſemiplenè, quando
eorum ſingularitas non eſt obſtatiua, ſed adminiculatiua,
vt docet Bald. in rub. de controuer. inueſt. vbi hoc caſu dicit
teſtes ſingulares facere ſemiplenam probationem, ita quod
deferri poteſt iuramentum in ſupplementum, & ſequitur
Fely. in d. c. licèt ex quadam, colum. 3. nam ſi ſemiplenè pro-
batum fuit, non poteſt dici ſententiam latam fuiſſe ex cauſa
omnino falſa.

Non obſtat etiam, dum dicitur ꝙ dominus & vniuerſitas
Albi Ruſſi probauit ſuam quaſi poſſeſsionem per teſtes nu-
mero plures. quia reſpondetur varijs modis.
32 Primo † quod aliqui ipſorum teſtium ſunt ſeruitores, &
domeſtici ipſius domini de Albo Ruſſo, qui nõ ſunt idonei
teſtes, l. 2. C. de teſtib. c. in literis, eo. tit. Alij omnes ſunt ſub-
diti eiuſdem, qui etiam non ſunt integri teſtes, ſecundum
glo. in l. idonei, ff. eod. & licet Spec. tit. de teſt. §. 1. verſic. ſed
numquid vaſſalus, & in tit. de ſta. mona. §. 1. verſ. 12. & gl. in
c. accedens primo, vt lite nõ conteſt. voluerit ſubditũ ratio-
ne iuriſdictionis non repelli à teſtimonio ferendo pro do-
mino, tamen teſtimonium ſubditi non poteſt dici integrũ
teſtimonium, nec ab omni ſuſpitione remotum, ſecundum
Do. Franc. Cur. in l. admonendi, col. 2. ff. de iureiuran. ubi ex
33 hoc † infert, quod non poteſt deferri iuramentum in ſupple
mentum, quia teſtimonium ſubditi non faciet ſemiplenam
probationem. Item intelligo, ꝙ ſunt ſubditi non ſolum ra-
tione iuriſdictionis, quo caſu procedit dictum Spec. in d. §.
1. ſed etiam ſunt ſubditi ratione bonorum, pro quibus tenẽ
tur ad annuos cenſus, & annua ſeruitia, quo caſu certum eſt
quod non ſunt teſtes idonei, vt per Ale. conſi. 32. li. 1.

Secundo reſpondetur, quod tales nihil probant, quia ſo-
lùm deponunt ſe uidiſſe aliquos particulares homines Ma-
lecenæ depaſci facientes eorum pecora, uel ſcindẽtes ligna,
uel facientes furnos, inqueſtrari & pignorari per officiales
34 Albi Ruſſi: quia ex talibus inqueſtrationib. & pignorationi
bus non probatur concludenter, quòd vniuerſitas & homi-
nes Malecenæ fuerint priuati ſua quaſi poſſeſſione, nec per
officiales Domini de Albo Ruſſo ſint in quaſi poſſeſsione
prohibendi, vt ſupra abundè probaui.

Tertio reſpondetur, ꝙ ſi coniungantur teſtes, qui olim de
poſuerint tempore latæ primę ſententię, cum teſtibus nuper
in hoc iudicio productis per plures teſtes remanebit iuſtifi-
cata quaſi poſſeſsio illorum de Malecena. Dicimr etiam in
narratione facti, quod teſtes producti pro vniuerſitate Albi
Ruſſi potius probant intentionem uniuerſitatis Malecenæ:
ſed quia eorum dicta non uidi, non poſſum dare certum re
ſponſum.

Non

Non denique obſtat dum dicitur, quòd teſtes ꝑducti pro
parte uniuerſitatis Malecenæ non probant, quia non depo-
nunt quod uiderint animalia depaſci, & ligna incidi, gipſ-
ſemque coqui per homines Malecenæ nomine eiuſdē uni-
uerſitatis, & de eius mandato. quia reſpondeo tripliciter.
35 Primo, † quod illa concluſio quod nō acquiratur vniuer-
ſitati poſſeſsio vel quaſi, niſi appareat de mandato, procedit
quando agitur de acquirenda poſſeſsione ipſi uniuerſitati,
& ſic pluribus ut uniuerſis: ſecus ſi agatur de acquirenda
quaſi poſſeſsione pluribus ut ſingulis. nam tunc ex actibus
particularium acquiritur omnibus & ſingulis. & ratio eſt,
36 † quia ex uſu particularium inducitur conſuetudo, per quā
ius omnibus acquiritur, l. ſed & ea, ff. de leg. l. 1. C. quæ ſit lō-
ga conſu. unde ſi quæratur, an ex uſu particularium acquiri-
tur quaſi poſſeſsio uniuerſitati, ut ad utilitatem uniuerſitatis
poſſint ligna incidi, uel pecora uniuerſitatis depaſci, uel
gypſum coqui; & tunc uera eſt concluſio quod requiritur,
quod particulares mandato uniuerſitatis ligna inciderint,
pecora paſcendi, & calcis coquendæ omnibus particulari-
bus, uel ut ſingulis, & non ut uniuerſis, & tunc nullum requi
ritur mandatum. nec opus eſt quod nomine uniuerſitatis
particulares fuerint uſi iure talium ſeruitutum. ita declarat
Alb. de Roſ. in l. ſicut, §. 1. ff. quod cuiuſq; uniuer. nom. ſic in
telliges glo. ibi, quæ ſic intellecta effugit morſus eorum, qui
eam impugnant. & bene facit tex. in l. uēditor, §. ſi conſtat,
ff. com. præd. ubi deciditur ex uſu particularium induci poſ
ſe conſuetudinem incidendi lapides in fundo alterius.
37 Secundo reſpondetur, † ꝙ ad acquirendum uniuerſitati
per ſingulas perſonas, ſufficit ſcientia regentium, ſecūdum
Cepol. in tract. ſeruit. ruſtic. ſub rub. de ſeru. iur. depaſc. per
tex. in l. municipio, ff. de cond. & demonſtra. iuncta l. qui pa
titur, ff. mand. & iſtud & uolunt Aret. & Soci. in l. 1. §. ſi. ff. de
acq. poſſ. in caſu præſenti conſtat de ſcientia ſyndicorum tā
ex proceſſu antiquo quàm nouo, ergo &c.
38 Tertiò reſpondetur, † quod licèt ad acquirendum poſſeſ-
ſionem uniuerſitati requiratur mandatum, tamen ad retinē
dum unus ſolus de populo utendo conſeruat poſſeſsionem
ſemel acquiſitam ipſi uniuerſitati, ſecundum Paul. de Caſt.
in d. l. ſicut, §. 1. & ſequitur Com. in conſilijs ſupra in oppoſi-
tum adduct. ſed per ſententiam, de qua in actis conſtat iam
vſque de anno 1525. & ante per tantum tempus, cuius initij
non conſtabat memoria. acquiſitam fuiſſe poſſeſsionem iu-
rium, de quibus contenditur, ergo potuit per uſum particu-
larium conſeruari abſque ullo mandato. Nec quicquam
39 facit, † ꝙ in interdicto vti poſsidetis, is debeat obtinere, qui
habet pro ſe ius commune, quia uerum data paritate proba
tionum: ſed ſi aduerſarius melius probet, is dicitur palmā
reportare, non obſtante quod ius commune opituletur al-
teri, ſecundum Do. Anto. in d. c. licèt cauſam, col. 3. poſt Ioā.
Andre. ibi, & in c. in noſtra, de teſtib. Conſtat autem ex præ
dictis, quòd vniuerſitas & homines Malecenæ longè melius
iuſtificarunt ſuam quaſi poſſeſsionē, ergo in ea ſunt manu-
tenendi, & in eorum fauorem pronunciandum puto.

SVMMARIVM.

1 *Priuatio præſupponit habitum.*
2 *Poſsideri etſi non dicatur actio perſonalis, in ea tamen datur quidam ſtatus actiuus tantum, non paſsiuus qui non poteſt poſsideri.*
3 *Poſsidens non pati, ſed agere dicitur.*
4 *Poſſeſsionis, & quaſi diffinitio.*
5 *Diffinitum non competit, cui non conuenit diffinitio.*
6 *Patiens ſine agente nihil poteſt.*
7 *Donare dicitur epiſcopus alicui, conferendo ei beneficium, licèt illud conferre teneatur. Idem de patrono præſentante clericum.*
8 *Eligendi ius habentes, poſſunt per alium eligere.*

RESPONSVM XIII.

NOn video, qua poſſeſsione uel quaſi fue
rint ſpoliati Tropilinus Mu-
rettus & Conſortes propter uenditionem qua-
tuor tabulariorum, ad quæ exercen. Conſules
ſoliti ſunt eligere quatuor Notarios ciues, & im
mobilia poſsidentes in Ciuitate, vel diſtrictu Arelaten.
& ad demonſtrandum, quòd non fuerint, nec ſunt vllo mo
do ſpoliati, duo faciam.
Primo oſtendam quod Notarij actores nullam habent,
nec habere poſſunt poſſeſſionem, uel quaſi in dictis tabula-
rijs, & conſequenter non poſſunt dici ſpoliari poſſeſſione,
1 † quia priuatio præſupponit habitum, l. decem, ff. de uerbor.
obligatio. ca. ad diſſoluendum, de deſp. impub. ca. olim, de
reſt. ſpoliat.
Secundo, poſito quod haberent aliquam poſſeſſionem,
ſeu quaſi, demonſtrabo quod ea non fuerunt ſpoliati, ex qui
bus clariſſimè apparebit actores malè intentaſſe poſſeſſoriū
recuperandæ.
Circa primum, præſuppoſito quòd Conſules deberent eli
gere quatuor Notarios Arelatenſes, immobilia poſſidētes,
non tamen particulares Notarij agentes poſſunt dicere ſibi
competere aliquod ius reale, ſed ſolùm haberent actionem
perſonalem contra Conſules ad ipſos cogendum eligere
quatuor Notarios ex ipſis Notar. l. cum quidam, & ibi tradi-
tur per Bar. ff. de leg. 2. hi autem, quibus competit ſola actio
perſonalis, non poſſunt ullo modo prætendere ſe ſpoliatos
2 aliqua poſſeſsione, † quia actio perſonalis nō habet aliquod
ſubiectum, quod poſſit poſſideri, cū perſonæ adhæreat, quæ
non poſſidetur, l. liber homo, ff. de acq. ret. dom.
Et ſi dicatur, quod licèt in actionibus perſonalibus nō ſit
dare poſſeſſionem uel quaſi, eſt tamen dare quendam ſtatū,
quo ſi quis fuerit ſpoliatus, poteſt agere ut ad antiquum ſta-
tum reponatur, c. quærelam, ubi Abb. col. ſi. de elect. & tradit
Dec. conſ. 136. per totum.
Reſpondeo uerum, ſi ſit aliquis ſtatus actiuus, ut in d. cap.
querelam, ubi habens actionem perſonalem ad penſionem
annuam, dicitur habere ſtatum percipiendi ipſam penſio-
nem, à quo ius percipiendi dicitur quaſi poſſideri? Secus ſi
ſit aliquis ſtatus paſſiuus, prout in occurrenti caſu: nam No
tarij ſunt in eo ſtatu, ut eligantur, qui ſtatus paſſiuus eſt, nec
3 poteſt poſſideri. † poſſidens enim agit, non patitur, l. ſic eue
4 nit, ff. de cap. & poſtli. reuer. † nam poſſeſſio eſt ius inſiſtendi
rei non prohibitæ poſſideri. quaſi poſſeſſio eſt potentia quæ-
dam deducendi iura quaſi poſſeſſa ad exercitium, ſecundū
Bar. Ang. & Imo. in l. 1. ff. de acq. poſ. & latè declaraui in rub.
5 de cau. poſſ. & propriet. † Neutra autem harum diffinitionū
conuenit paſſiuo ſtatui Notariorum, ergo non etiam conue
nit diffinitum, l. 1. §. dolum, ff. de dolo.
Nam ſi Notarij reponantur in eo ſtatu, ut eligantur, ſi uo-
luerint illum ſtatum deducere ad exercitium, nō poterunt
6 aliquo modo, † quia patiens nihil poteſt, niſi agens uelit in
patientem agere, ſecundum Bar. in l. ſerui electione, ff. de le-
gat. 1. & ſi uelint Notarij agere, ut eligantur, non poſſunt niſi
per actionem perſonalem, ſecundum Bar. in d. l. cum quidā.
ergo bene ſequitur, quod ipſi non poſſunt prætendere ſe fuiſ
ſe aliqua poſſeſſione uel quaſi ſpoliatos.
Secundo particulares Notarij agentes ſuo priuato nomi-
ne, non poſſunt ſpoliari aliqua poſſeſſione uel quaſi, quia li-
cèt Conſules tenerentur eligere quatuor Notarios Arelatē.
non tamen teneātur eligere magis ipſos actores, quàm alios
Notarios, qui ſapienter noluerunt agere. ex quo ſequitur ꝙ
electio reſpectu ipſorum agentium caſu, quo fuerint aliquā
do electi, uel in futurum contigeret eos eligi, diceretur gra-
7 tia & donatio, c. relatum, de præben. & ibi not. Panor. † quod
licet Epiſcopus teneatur conferre beneficia uacantia, tamē
reſpectu eorum, quibus confertur, collatio dicitur donatio.
ad idem tex. in c. ſi. de offi. Vica. & ſimiliter præſentatio dici
tur donatio reſpectu eorum, qui à patronis præſentantur, c.
dilectio, ubi Pano. in 1. not. de teſtam. hi autem, qui de gra-
tia recepti fuerint, uel recepturi ſunt, non poſſunt prætende-
re ſe ſpoliatos, quia Conſules non tenentur eos eligere, ſi no
lint. Et ſi inſtetur, quod Conſules omnino teneantur elige-
re quatuor ex omnibus Notarijs Arelaten. Reſpōdeo, quod
iſti particulares non agunt interdicto recuperandæ nomine
omnium, ut patet ex tenore libelli, ſed agūt ſuo priuato no-
mine: ergo malè, quia priuato & particulari nomine nullus
poteſt prætendere ius habere niſi de gratia.
Circa ſecundum, poſito quòd Notarij Arelaten. diceren-
tur eſſe in aliqua quaſi poſſeſſione, non tamen per uenditio
nem tabulariorum fuiſſent ſpoliati, quia Conſules & conſi-
lium uendiderunt quatuor tabularia Ludouico de Tur-
ri, cum pacto quòd teneatur, & debeat inſeruire & pro-
uidere de quatuor Scribis, qui tabularijs inſeruiāt, prout eſt
aſſuetum, & ſic in effectu uendiderunt ius eligendi & proui-
dendi tabularijs de quatuor Scribis. per uenditionem, aūt
iuris eligendi in aliquo non præiudicatur Notarijs eligen-
dis,

8 dis,ſed per ipſam electionem: † nam habentes ius eligendi, non prohibentur eligere per alium,l.item eorum,§.ſi Decuriones,ff.quod quiſque vniuer.nom. l.unum ex familia,§.1. ubi Bar.ff.de leg.1.c.R.Canonicus,ubi Feli.col.fi.de offi.de leg.c.ſi compromiſſarius,de elect.lib.6. cum ſimilib.

Secundò non poſſunt dici ſpoliati, nam ut intelligo,emptor elegit quatuor Notarios Arelaten. vnde illæſus remanſit ſtatus ipſorum Notariorum. Et ſi inſiſtetur dicendo quod emptor non ſeruauit formam conſuetam ſeruari in electionibus Notariorum iuxta decreta & ordines illius urbis, & ſimiliter ius eligendi uenditum fuit per Conſules & ius prouidendi tabularijs ſub diuerſa forma; reſpondetur quod ex hoc non poſſunt Notarij Arelaten. prætendere electionem nullam,uel caſſandam,uel irritandam, tamquam factã forma non ſeruata, c.quia propter,de elect.& ca. cum dilectus, de conſuet. vbi Papa mandat caſſari electionẽ capituli Andren.quia facta non fuit exiſtenti de gremio Eccleſiæ,prout conſueuerat,& tradiuit per Spec.tit.de conſuet.in prin.

Et hæc quò ad poſſe.recuperan.utrum autem licuerit pro utilitate communi uendere ipſa tabularia contra conſuetudinem & decreta ordinis, non diſcurro, quia iſtud reſpicit petitorium,de quo ad præſens non agitur.

Laus Deo Opt. Maximo.

Reſponſum 14.eſt ut ſupra impreſſum ſub nu.53. ex longo. & Reſponſum.15.ſub nu.142.incip. licèt Decius conſ.

SVMMARIVM.

1 Præſcriptionis exceptio non obſtat agenti condictione can.reintegran. ſed in petitorio,uel poſſeſſorio adipiſcenda.

2 Præſcribens poteſt uendicare dominium,etiam contra dominũ.

RESPONSVM XVI.

1 QVæritur, † an agenti condictione canon. reintegrãda,obſtet exceptio præſcriptionis? Ego non obſtare crediderim, quia concernit petitorium,& ita reſpondet dominus Alexan.conſi.200.viſo & diſcuſſo,colum.pen.li.2.& conſ.6. colum. pen.li.3.& conſi.90.& duobus ſeq.lib.5. Et ita communiter reſpondet Doct. ſchola, teſte Decio conſi. 57. col. pen. Nec obſtat ſi dicatur, quòd hoc medio fruſtratoria erit præſcriptio, ſi præſcribens non poſſet ſe illa iuuare, ut dicebat Balb.in tracta.præſcr. in 4.parte, q. 24. quia reſpondeo,
2 † quod utilis erit quantum ad vendicandum dominium & contra dominum,iuxta diſpoſitionem l.ſi quis emptionis, C. de præſcr. 30. uel 40. ann. uel erit utilis ad excipiendum contra agentes petitorio, uel poſſeſſorio adipiſcendæ, ſecus ſi contra agentes interdicto recuperandæ.

SVMMARIVM.

1 Can. reintegranda, non poteſt intentari contra poſſeſſorem cum titulo & bona fide cauſam habentem ab alio bona fidei poſſeſſore, ſecus ſi à vitioſo,datur tamen primo caſu condictio. l.fin. C.de acq.poſſ.

RESPONSVM XVII.

1 QVæritur etiam, an remediũ† Can. reintegranda,intẽtari potuerit contra Iacobum poſſeſſorẽ cum titulo & bona fide? Videretur prima fronte φ nõ, per tex.in l.ſiue autẽ,§.ſi duobus,ff. de Publ. in rẽ act. ubi ꝑ Publicianã actionẽ poſſeſſio dr̃ non auocari à poſſeſſore cũ titulo & bona fide: minus ergo uidetur poſſe auocari per remedium poſſeſſoriũ,& ita tenent Bald. Ange. & Imol.in l.rem, quæ nobis.ff. de acq. poſſ. And. de Bar. & Io.de Plat.in l.ſi coloni.C.de agr.& cenſi.Paul.de Caſtro in l.& ideo,§.Neratius,ff.de cond.fur.Imo.in c. ſæpe, de reſtit. ſpol.Spec.ti.de pet.& poſſ.§.1. verſi.quid ſi peto. Bal. in l. 2. C.de furt.Ang.conſi.116.dictus libellus.D. Ale.conſi.118. in cauſa & lite,col.1.& ſeq.lib.2.Soc.conſi.39.lib.1.& conſi. 226.col.6.lib.2.

Ego tamen contrariam amplector ſententiam, per tex. in c.2.ibi,à quibuſcunque,3.q.1.& in c.eccleſia,ibi,à quocũq;, 3.q.2.& per alias rationes,quas adduxi in d.c.ſæpe,in prima q.4.princ.& hanc ſententiam amplectuntur etiam Innocen. Hoſt.Card.Do.Anto.Panor.& alij communiter, in d.c.ſæpe,& in c.ad ſedem,eod.tit.vbi ab eis dicitur, quòd hæc eſt communis Doctorum opinio,quam communem etiam affirmat & ſequitur Do.Alex.ſibi contrarius, conſi.91.colum. fina.lib.5.& Soc.etiam ſibi contrarius cõſi.89. colum. fina. li.1.& hanc,etiam ſequuntur Aret.& Moder.in d.l.rem,quę nobis, & Petr.de Ancha.conſi.402.circa recuperandam, & Dec.conſi.57.conſideratis omnibus,col penul.& conſ.136. colum.fina.

Puto tamen concordari poſſe hanc Doctor. uarietatem, diſtinguendo inter poſſeſſorem cum tit. & bonafide habentem cauſam ab alio poſſeſſore bonæfidei: & tunc procedat opinio Bar.& ſequacium, & inter poſſeſſorem cum tit.& bona fide habentem cauſam a vitioſo authore, ut in caſu propoſito: & tunc procedat opinio communis, ut contra eum detur condictio canonis reintegran.arg.auth. malæfidei,C. de præſcr.long.temp.ſed quamquam ceſſaret remedium dicti canonis,competere tamen uidetur condictio ex l.fin.C. de acq.poſſ.quæ datur etiam quando poſſidens precario nomine,alteri poſſeſſionem tradidit,ſecundum glo. ibi,quam approbant Cyn.Ang.& Raph.Fulg.& ita reſpondet Com.cõſil.228.excogitabam,lib.2 & ultra adducta per eum ita clariſſimè determinat Bal. in rub. C. de contr. emp.q.16.& ita ſeruatur in practica,ſecundum Cyn.in d.l.fina.

SVMMARIVM.

1 Seruitus iuris paſcendi pecora in fundo alieno poteſt eſſe realis, perſonalis, mixta & quoddam ius perſonale, ſeu actio perſonalis contra concedentem.

2 Seruitus realis quæ dicatur quæve perſonalis,& quæ dicantur iura perſonalia. & nu.4.

3 Dictio, niſi, ſequens negatiuam, ponit & affirmat.

5 Interdicta omnia ſunt in rem, & dantur contra quemlibet.

6 Actio perſonalis datur ſolùm contra promittentem.

7 Actio confeſſoria, an & quando competat pro obligatione perſonali.

8 Sententia acquiritur ius depaſcendi.

9 Ius & facultas immittendi animalia in fundo alieno cauſa de paſcendi acquiritur ex poſſeſſione immemorabili.

10 Libera præſumitur qualibet res.

11 Mandatum ſpeciale requiritur ad tranſigendum.

12 Mandatum non præſumitur ex diuturnitate temporis.

13 Zerbida, & erema loca, ſunt domini territorij, in quo ſunt ſita, niſi contrarium probetur.

14 Alteri per alterum non poteſt iniqua conditio inferri.

15 Seruitus ſeruitutis eſſe non poteſt.

16 Seruitus perſonalis non poteſt alteri cedi.

17 Regula, quod potuit, &c.

18 Seruitus extinguitur mutatione rei.

19 Paſcua loca conſiſtunt in ſola pecorum paſtione.

20 In præſcriptione ſeruitutis requiritur poſſeſſio, ſeu quaſi, ſcientia & patientia domini prædij ſeruientis ac bona fides.

21 Poſſeſſio ſine mandato non acquiritur vniuerſitati per particulares, licèt retineatur.

22 Vniuerſitatis ſcientia & patientia probatur per ſcientiam & patientiam maioris partis.

23 Bona fides in dubio præſumitur, ubi allegatur, ac adeſt titulus, aliàs ſecus.

24 Titulus,qui poteſt reprobari, non excuſat à mala fide.

25 Iuris ignorantia non cauſat bonam fidem, nec præſumitur.

26 Poſſeſſio centum annorum, dicitur immemorabilis, & quando communis opinio eſt, quòd non ſit contraria memoria.

27 Interdicto uti poſſidetis agens,duo probare debet, turbationem & poſſeſſionem tempore turbationis & litis conteſtatæ.

28 Vniuerſitas quando poſſit ex facto particularium conueniri.

29 Probatio incerta non releuat probantem.

30 Qualitas, quæ certo tempore debet adeſſe,eſt probanda quòd illo tempore adfuerit præciſè.

31 Poſſeſſio de præſenti quando præſumatur ex poſſeſſione de præterito.

RESPON-

RESPONSVM XVIII.

Qui ueritas eſt, me dirigat in uiam ueritatis.

VT clarior ſit dilucidatio pſentis cō-
1 ſultationis, præ mitto † quod ius depaſcendi pe-
cora in ſundo alieno poteſt eſſe ſeruitus realis,
item ſeruitus perſooalis, ſeu mixta: item & ter-
tiò ius quoddam perſonale, ſeu actio perſonalis contra cō-
2 cedētem. dicitur autem † realis ſeruitus, quando à re, ideſt à
ſundo ſeruiente ad utilitatem uicini prædij dominantis de-
betur, in qua pecora agri ſtercorandi gratia iacēt, l. pecoris,
ff. de ſeruit. præd. ruſt. & iſtud eſt expeditum, l. 1. ff. com mu-
nia præd. dicitur autem ſeruitus perſonalis, quando à ſun-
do ſeruiente debetur alicui perſonæ, non cootemplatione
alicuius prædij dominantis. Ius autem perſonale, ſeu obli
gatio quædam perſonalis, & non ſeruiens, dicitur quando à
perſona perſonæ debetur, & non à fundo ſeruiente, ut tradi-
tur in l. ut pomum, per glo. Bar. & Scribentes, ff de ſeruit. tit.
generali. Sed difficultas conſiſtit in intelligentia, quando di
catur conſtituta ſeruitus perſonalis, & quaodo ius quoddā
perſonale, ſeu obligatio perſonalis, & in iſto puncto uarij
uaria dicunt. Ego omiſſa relatiooe opinionum, dico pro
coucordia omnium diſcordantium, quod ius depaſcendi
pecora in fundo alieno, & ſimilia iura conceſſa perſonæ
abſque ulla cootemplatione fundi dominantis eſſe ſimpli-
citer iura perſonalia, & nō ſeruitutes perſonales, ſeu mixtæ,
ſecundum glo. in d. l. pecoris, & Bart. in l. Mela, in fine, ff. de
alimen. & cib. leg. Sal. & Bald. in rub. C. de uſufr. Do. Iaſ. in
§. æquè, colum. 3. Inſt. de Act. fallit, ubicunque ſimilia iura
tendunt ad diminutionem omnium fructuum, uel certæ
quotæ, ut declarat Paul. de Caſt. in d. l. ut pomum, ſeu ubi-
cunque conceditur aliquod ius indeterminatum, quod po-
teſt determinationem accipere ſecundum neceſſitatem per
ſonæ, cui conceditur, vt declarat Imo. in l. apud Iulianum,
§. ſi quis alicui, ff. de lega 1. Alex. conſi. 8. lib. 5. iſto caſu erit
ſeruitus perſonalis duobus tantum concurrentibus. Primo,
quod uerba executiua dirigantur in perſonam eius, cui con
ceditur, ſecundum Raph. Fulgo. in rub. C. de uſuſruct. arg. l.
fundi Trebariani, ff. de uſuſr. leg. Secundo, quod uerba con
ceptionis ſonent in ius, puta concedo tibi ius paſturandi in
ſundo meo: ſecus ſi ſonent in pactum, puta ſi promitto me
nihil facturum, quo minus poſſes depaſci ſacere pecora in
ſundo meo, l. 2. §. item ſi in facto, ff. de uerb. oblig. & ſecus
ſi ſonent in potentiam, ſeu facultatem executiuam, conce-
do tibi licentiā & & facultatem immittendi pecora in fun-
do meo, ſecundum Bat. in l. pater, ante fin. ff. de dote prel. &
Pau. de Ca. in l. Lucius, in fine, ff. de ſeruit. ruſt. præd. & Barth.
Veron. in tractatu ſeruit. urban. cap. 2. col. pen.

Reducendo prædicta ad propoſitum, dicendum eſt quòd
ius depaſcendi, quod prætendunt cōe & homines Podij
Guigonis actores, non ſit ſeruitus realis, ſeu prædialis, cùm
non fuerit conceſſa per tranſigentes contemplatione alicu
ius prædij uicini dominantis, generaliter quibuſcunque
hominibus Podij Guigonis habentibus prædia & non ha-
bentibus: non etiam uidetur ſeruitus mixta ſeu perſonalis,
quia verba conceſſionis, de quibus in inſtrumento tranſa-
ctionis & proclamationis, ſonant in factum, & non in ius.
Verba enim tranſactionis cantant hoc modo, De cætero nō
audeant homines Podij Guigonis immittere cotū anima-
lia in territorio Mirabelli cauſa depaſcendi, niſi in plano Po
dij Guigonis. & ſic uult dicere à contrario, quòd audeant
3 immittere in dicto Podio: † dictio enim, niſi, ſequens nega-
tiuam, ponit & affirmat, l. age, C. de tranſactio. conſtat au-
tem hæc uerba, audeant immittere, potius ſonare in factū,
& in potentiam, quàm in ius. ergo &c. Similiter verba pro-
clamationis & præcepti, ita ſe habent, nulla perſona audeat
impedire homines Podij guigonis ire, & agere, ac anima-
lia depaſcendi cauſa immittere, & tenere in dicto plano.
4 † Sonant enim hæc uerba in factum, d. §. ſi in facto. ergo &c.
Et quòd iſto caſu, quando uerba ſonant in factum & poten-
tiam, ius paſturandi non dicatur ullo modo ſeruitus, ſed ius
quoddam perſonale. etiam uoluit idem Bartholom. Veron.
In allegato tractatu urb. ſeru. ſub rub. de quibuſdam obliga-
tion. an dicatur ſeruitus. ubi ſe remittit ad ea, quæ dixerat
in ca. 2. eiuſdem tracta. & quòd iſto caſu ſit obligatio & non
ſeruitus, uoluit etiam glo. & Bar. in d. l. pecoris, & in l. Me-
la §. fina. ff. de alim. leg.

Iſtis ſic præmiſſis uidetur quòd dominus Franc. Planche-
tæ, & ſyndicus Podij Guigonis nō rectè agant contra uniuer
ſitatem Mirabelli utili interdicto, uti poſſidetis, eo prætextu
quòd turbantur in eorum quaſi poſſeſſione depaſcendi eo-
5 rum animalia in dicto plano: † quia interdicta omnia ſunt
in rem, & dantur contra quemlibet, l. prima, in fine, ff. de in-
ter. Ideo non competunt pro obligationibus perſonalibus,
6 ex quibus oritur † actio perſonalis, quæ datur contra eum
ſolum, qui promiſit, l. fina. ff. de conſt. pecu. l. fina. ff. de con-
traheo. emptio.
7 † Non etiam pro obligationibus perſonalibus competit
actio confeſſoria, §. æquè, Inſti. de action. Et expreſsè uult
Bar. in d. l. ut pomum, & in d. l. Mela, quia actio realis eſt, &
competit in rem, non in perſonam.

In contrarium, quòd rectè agunt, probatur ſic: licèt regu-
lariter pro obligationibus perſonalibus non poſſit agi con-
feſſoria actione ad uendicandum ius obligationis, per iura
pro contraria parte adducta: tamen fallit quaodo obligatio
perſonalis habet ſimilitudinem cum ſeruiente, ut in caſu
noſtro. ita in proprijs terminis determinat Pau. de Caſt. in
d. l. ut pomum. ſicut etiam competit utilis confeſſoria pro
iure eligendi prælatum, ſecundum Innocen. in c. abbate, de
uerb. ſignif. & in ca. bonæ, de elect. Et hac ratione attenta di
cendum eſt etiam quod competit utile interdictum uti poſ
ſidetis, contra turbantes, l. penul. ff. de ſeruit. quod admittit
idem Paul. ſequitur Cępol. in d. tract. ſer. vrban. c. 2. col. fi. ex
quibus uidetur concludendum, quòd ſiue agant petitorio,
ideſt utili confeſſoria, ſiue poſſeſſorio retinendæ, ideſt utili
interdicto uti poſſid. quòd rectè & iuridicè actionē propo-
fuerint. Quid tenendum? ego arbitror, ꝙ non rectè agant
contra uniuerſitatem Mirabelli: & poſito ꝙ eſſet intentata
legitima actio, non tamen fuerunt probata neceſſaria ad ui
ctoriam, ideo actoribus non probantibus reos fore abſoluē
dos, l. qui accuſare, C. de eden. c. unico, ut eccleſiaſt. beneſi.
& pro clariori reſolutione demonſtrabo primo actores nul
lum ius habere in petitorio, poſteà oſtendam non eſſe iu-
ſtificatam intentionem actorum quantum ad obtinendum
in interdicto uti poſſid.

Pro actoribus, ꝙ ſibi competat confeſſoria, facit primò,
quia ius & ſeruitus depaſcendi conſtituitur pactionibus, &
tranſactionibus, §. pen. Inſt. de ſeruit. conſtat autem de tran-
ſactione exhibita, ergo &c.
8 Secundo † per ſcientiam, cōſtituitur & acquiritur ius de-
paſcendi, pro quo competit confeſſoria, ut ſupra dixi: & ꝙ
per ſcientiam acquiratur, probatur in l. uſuſfructus, §. 1. ff. de
vſufr. per quam ita concludit Cęp. in tract. ruſt. ſeruit. ſub
rub. de ſeruit. iuris depaſc. colum. 4. uerſ. 4. principaliter, cō-
ſtat autem de ſententia, quæ iam annis ſupra ducentum trā-
ſiuit in rem iudicatam, & de qua in actis. Et ſi dicatur quod
non eſt ſententia, ſed præceptum Iudicis. Reſpondeo, tale
præceptum habere uim ſētētiæ, l. de pupillo, §. meminiſſe,
ff. de noui oper. nunc. cum ſimilibus.
9 Tertiò facit, † quia ex poſſeſſione, ſeu quaſi immemora-
bili, præſcribitur ius & facultas immittēdi animalia in fun-
do alieno paſturandi cauſa, cum talis longiſſima poſſeſſio
habeat uim tit. l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aq. quotid.
traditur in propoſito caſu per Cępol. in d. rub. de ſeruit. iur.
depaſ. videtur autem conſtare de quaſi poſſeſſione imme-
morabili tam ex infraſcriptis inſtrumētis, quàm ex teſtibus,
ergo &c.

Præmiſſis minimè refragantibus, in contrariam ſenten-
tiam trahor ex infraſcriptis rationibus.

Primo, quia agunt malè actores confeſſoria, ut ſibi liceat
immittere animalia in uineas in dicto plano exiſtentes. Pro
10 batur ſic, † quælibet res præſumitur libera, niſi probetur ſer-
uitus, l. altius, C. de ſeruit. & aqua. ca. cum eccleſia Sutrina,
de cauſa poſſ. & propr. cum ſimilibus. & tanto magis in ca-
ſu noſtro, in quo natura rei repugnat prætenſo iuri immit-
tendi animalia in uineas, quæ ſui natura non congruam re-
cipiunt ſeruitutem ſeu ius depaſcendi animalia, l. inſtrumē-
ta ff. de fund. inſtr. quod etiam & articulatum & probatum
fuit. Si modo demonſtrauero neque allegata inſtrumen-
ta, neque teſtes probare ullum ius depaſcendi competere
ipſis actoribus in dictis uineis, remanebit concluſio mani-
feſta, quòd Rei ueniunt abſoluendi. Actores primo fundāt
intentionem ſuam ſuper allegata tranſactione, ſed re uera
non ſuffragatur ipſis in aliquo contra communitatem Mi-
rabelli ex pluribus.
11 Primò, † ad tranſigendum requiritur ſpeciale mandatū,
l. tranſactiones, C. de tranſac. l. mandatum, ff. de procur. ſed
tranſigentes

tranſigentes nomine communis & hominum Mirabelli
non habebant mandatum, ut conſtat ex lectura tranſactio-
nis: ergo in præiudicium ipſius communitatis fruſtra allega
12 tur ipſa tranſactio. Et ſi dicatur, † ex diuturnitate temporis
præſumi mandatum, ut uoluit D. Iaſ. in l. ſciẽdum, colum. 8.
ff. de uer. oblig. & Dec. conſi. 199. in fine. Reſpondeo du-
pliciter.

Primo, quòd communis opinio eſt, quòd etiam ex curſu
mille annorum, nunquam præſumatur mandatum, ſecun-
dum Bald. in l. 1. C. ſi ex falſ. inſtru. Alex. in l. qui in aliena, in
princ. ff. de acq. hæred. & in conſi. 1. lib. 4. & Fel. in c. ſicut, de
re iud. & Cur. conſi. 49. col. 5. & col. 17. ubi infinitas authori-
tates adducit. quæ uideri poſſunt.

Secundo dico, quòd contraria opinio poſſet fortè proce-
dere, ubi actus fuiſſet celebratus procuratorio nomine, &
mandatum enunciatiuum, ut loquitur Dec. in d. conſi. 199.
ſecus ubi actus ſimpliciter geritur alieno nomine, & non
procuratorio, ut in caſu præſenti, in quo trãſigentes promit
tunt de rato nomine abſentium nullum mandatum enun-
ciando.

Tertiò reſpondeo, quòd planum, de quo cõtenditur, tem-
pore tranſactionis pleno iure & in totum erat in dominio
Domini Dalphini, & nunc etiam quantum ad directum do
minium reſpectu uinearum eſt ipſius: quantum ad utile eſt
priuatarum perſonarum, ut præſupponitur in themate, & et
in proceſſu. & ego comprobo, quia tempore allegatæ tranſa
13 ctionis dictum planum erat Zerbidum & eremum. † Con-
ſtat autem zerbida & erema etiã in dominio eius, in cuius
territorio ſunt ſita, niſi probetur quòd alius ſit dominus, ſe-
cundum Soc. poſt Pau. de Caſt. in l. 1. colum. 4. ff. de acquir.
poſſeſ. & in conſi. 127. uiſis capitulis, lib. 1. Hoc ſic præſuppo-
ſito, dico quòd etiam ſi tranſigentes habuiſſent mandatum
à communitate Mirabelli, non etiam potuiſſent in fundo
alieno imponere aliquam ſeruitutem nec obligationem,
l. ſi unus, ff. de ſeruit. l. prima. ff. communia præd. & reg. iur.
14 eſt, † ꝙ alteri per alterum non poteſt iniqua conditio affer-
ri, reg. non debet, de reg. iur. & ante omnia obſeruandum
eſt, ne pactum unius alteri noceat, l. ſi unus. §. ante omnia, ff.
de pact. Et ſi dicatur, communitatem Mirabelli potuiſſe cõ
cedere ius paſturandi hominibus Podijguigonis ex eo, ꝙ
ipſa habet ex conſuetudine tale ius depaſcendi. Reſpondeo
dupliciter. Primo dico non eſſe uerum quòd communitas
Mirabelli habeat ius depaſcendi in uineis, ut conſtat ex te-
ſtibus. Secundo dico, ꝙ ſi haberet, quod non propterea poſ-
ſet concedere ius depaſcendi alteri in fundo, qui ſibi ſeruit,
15 eo quia † ſeruitus ſeruitutis eſſe non poteſt, l. 1. ff. de uſufru.
leg. Et ſi pertinacius inſtetur quod communitas Mirabelli
habens ius depaſcendi potuit ſaltem illud cedere commu-
nitati Podijguigonis. Reſpondeo etiam dupliciter.
16 Primo reſpondeo, quòd cũ iſtud † ius uel ſit ſeruitus per-
ſonalis, uel ſibi aſſimiletur, quod non eſt ceſſibile, imo ipſa
ceſſione extinguitur, Inſt. de uſufr. §. fina. & Inſt. de uſu, &
habit. §. 1.

Secundò reſpondeo, dato quòd potuiſſet cedi, quòd com
munitas Mirabelli non ceſſit ius ſuum quod habebat, ſed
nouum ius uoluit concedere, ut apparet ex lectis trãſactio-
nibus, quod non potuit, d. l. prima, ff. de uſufr. leg. vnde ſuc-
17 cedit illa uulgata reg. † quod potuit noluit, quod uoluit,
adimplere nequiuit, l. multum intereſt, C. ſi quis alteri, uel
ſibi. Et ſi dicatur ſaltem tranſigentes teneri ad patientiam,
& ad damna & intereſſe: iſtud non negauerim, ſed benè ne
gabo agi poſſe contra communitatem Mirabelli, quæ non
tranſegit; & minus contra dominos vinearum, qui non uo
lunt, nec debent pati, quod animalia paſcantur in eorum
vineis.

Tertiò principaliter oſtendo nullum ius depaſcendi com
petere actoribus uigore allegatæ tranſactionis, & minus ui
18 gore proclamationis, de quibus in actis: † quia mutatione
rei extinguitur & tollitur ſeruitus & ius depaſcendi, l. quod
tamen, §. certè, & l. reperi, §. mutatione, ff. quemad. uſusfru.
amit. l. ſeruitutes, §. ſublatum, ff. de ſeruit. urb. præd. Dato
ergo quòd eſſet conceſſum ius depaſcendi actoribus uirtu-
te dictæ tranſactionis & proclamationis: tamen quia tem-
pore conceſſionis planum erat zerbidum eremum & incul-
tum, & ſic erat paſcuum, & poſtea ſcientibus & patientibus
ipſis hominibus Podijguigonis fuit redactũ ad uineas: hac
rei mutatione eſſet ſublatum ius depaſcendi, l. Labeo ait,
cum l. ſeq. ff. de aq. pluuia arcen. per quam ita determinat
idem Cępo. in allegata rub. de ſeruit. iur. depaſc. colum. 14.
uerſ. tertio caſu, quando tam dominus. &c.

Quid fortius, mihi uidetur ꝙ etiam ipſis inuitis licuerit
proprietarijs reducere paſcua dicti plani ad uineas, & ſic rei
mutatione licuerit extinguere ius depaſcendi. quod proba-
tur ex eo, quia in allegata præconizatione, ſeu pręcepto Iudi
cis, reſeruatur ius proprietatis cuilibet domino & poſſeſſori
dicti plani: ergo etiã reſeruatur quòd poſſit mutare paſcua
in uineas, quia reducere inculta ad culturam, eſt ius proprie
tatis, l. domini prædiorum, & l. ſequenti, C. de omni agro de
ſer. lib. 11. Item probatur ex eo, quia (ut intelligo) eſt con-
ſuetudo generalis, maximè in illis partibus, quod etiam in-
uitis his, qui habent ius paſturandi, licet dominis reducere
erema ad culturam & uineas: quæ conſuetudo dat interpre
tationem tranſactioni & præcepto Iudicis, quod ius depa-
ſcẽdi in paſcuis eremis & incultis durare habeat uſquequo
paſcua durabunt, nõ ſi poſteà ad uineas & culturam redacta
fuit. ita in ſpecie per iſta duo uſtima fundamenta conſuluit
Corn. conſi. 188. incipien. quia petitio, colum. pen. lib. 4.

Quarto principaliter dico, ꝙ etſi conceſſum fuiſſet ius de
paſcendi in dicto plano per tranſactionem & per ſcientiam,
tamen talis conceſſio debet ciuiliter interpretari, ut non in
telligatur etiam in uineis, ut eſt caſus in l. ſi cui, ff. de ſeruit.
ibi, non tantum per medias uineas, &c. Et iſtam interpreta-
tionem probo ex uerbis dictæ tranſactionis, dum dicitur in
ea, quod dicti tranſigentes intendunt paſcua diuidere & ter
minare. Pondera uerbum, paſcua, quod nullo modo inclu-
19 dit uineas. † ea enim paſcua dicuntur, quorum fructus in
ſola pecorum paſtione conſiſtit, l. ſylua cædua, §. fina. ff. de
verb. ſign. in tantum, quòd ſi ſalce colligantur herbæ, iam
non paſcua, ſed prata dicuntur, l. pratum, ff. eod. tit. & hoc
uoluit glo. per illum tex. in l. prima, C. de paſc. publ. & priu.
lib. 12. Ex his liquido conſtat, quod actores malè fundant
intentionem eorum ſuper inſtrumento tranſactionis & in-
ſtrumento præcepti ſeu præconizationis. Supereſt uidere,
an bene ſe fundẽt in præſcriptione. & paucis rem ipſam per-
ſtringendo, arbitror etiam quòd non fuerint probata neceſ
ſaria ad præſcribendum ius depaſcendi, quod eſt incorpo-
rale, Inſt. de reb. corpor. & incorp. & pro fundamento præſup
20 pono, † quòd ad præſcribendum ſeruitutem depaſcendi re
quiritur poſſeſſio, ſeu quaſi, quia ſine poſſeſſione præſcriptio
non cauſatur, l. ſine poſſeſſione, ff. de reg. iur. l. uſucapio, ff. de
vſucap. Secundo requiritur ſcientia & patientia domini
prædij, in quo prætenditur ſeruitus, l. 2. C. de ſeruit. & aqua.
Ratio eſt. quia ſubiectum huius iuris eſt vſus & patientia ad
uerſarij, ſecundum Bar. in l. 3. §. unde ui, ff. de ui, & ui arma.
Patientia autem haberi non poteſt, niſi data ſcientia: ergo
ſcientia & patientia erunt neceſſaria. & ideo Bar. in d. l. 2. in
ſtruit nouos practicantes, ꝙ debeant articulare de ſcientia
& patientia eius, contra quem agunt, & eos ſimiliter docet
Panor. conſi. 18. in cauſa & quæſt. colum. fi. lib. 2. & conſi. 23.
col. fi. eod. lib. Tertio requiritur bona fides, c. fi. de præſcrip.
Quartò requirit̃, ꝙ uolens præſcribere ſit uſus iure ſuo, ideſt
eo animo, ut uelit uti tali iure, inuito aduerſario: ſecus ſi iu-
re amicitiæ, uel familiaritatis fuiſſet uſus, l. fi. ff. quemad. ſer.
amit. dixi latè in c. eccleſia Sutrina, de cauſa poſſ. & prop.
Quinto requiritur poſſeſſio, ſeu quaſi poſſeſſio tanti tempo-
ris, cuius initii memoria non extet in contrarium, quia ha-
bet cauſam diſcontinuam, ſecundum Cępo. in d. rub. de ſer
uit. iur. depaſc. col. 7. uerſ. tertio acquiritur. niſi allegetur ti-
tulus, quo caſu ſufficit quaſi poſſeſſio 10. annorum inter prę
ſentes, & 20. inter abſentes, ſecundum eundẽ Cępo. poſt glo.
in l. ſeruitutes prædiorum, ff. de ſeruit. & in l. 1. §. denique, 2.
ff. de aq. plu. arcen. ſed huiuſmodi requiſita nullatenus fue-
runt probata, ergo &c. Non fuit probatum primum requi-
ſitum. quod eſt potiſſimum & ſubſtantiale, uidelicet poſſeſ-
ſio ſeu quaſi: licet enim teſtes deponant ſe uidiſſe aliquos
particulares immittere eorum beſtias, & ſe ipſos immiſiſſe,
non tamen probant ꝙ uniuerſitas Podijguigonis unquàm
poſſederit. ad hoc enim ut uniuerſitas dicatur poſſidere per
particulares, requiritur ꝙ ſit articulatum, & probatum ꝙ illi
particulares depaſci faciebant eorum animalia de manda-
to & ſcientia eorum, qui præſunt regimini & adminiſtratio-
21 ni Reipub. Ratio, † quia communitati acquiri non poteſt
poſſeſſio per particulares ſine mandato, l. 1. §. fi. ubi Bar. ff. de
acq. poſſ. nõ tamen per incolam ratione ſubiectionis acqui-
ritur Ciuitati, ſecundũ Bar. in l. ita ſtipulatus, §. Griſogonus,
ff. de uerb. oblig. ergo etiam per ruſticum non acquiritur ra
tione ſolius ſubiectionis poſſeſſio uillæ ſeu opidi. Et in ter-
minis noſtris, ꝙ non dicatur probata poſſeſſio, ſeu quaſi de-
paſcendi ex parte cõitatis, licèt ſit probatum ꝙ aliqui parti-
culares depaſci fecerunt eorũ animalia, ꝯſuluit Raph. Com.
conſi.

conſi. 158. niſi s inſtrumentis. & firmat etiam Bartho. Veron. in d. rub. de ſeruit. iur. depaſc. colum. 8. Bar. & Paul. de Caſt. in l. ſicut, §. 1. ff. quod cuiuſque vniuer. nom. reſpondent ad glo. ibi, quæ videtur velle contrarium, vt procedat quantum ad retinendam & conſeruandam poſſeſſionem ſemel acquiſitam, quæ benè per particulares de vniuerſitate poteſt conſeruari & retineri abſque mandato Communitatis, non autem acquiri. & ita ſæpe conſuluit Com. conſi. 148. uiſo, ad fin. lib. 1. & conſi. 45. in cauſa uertente, col. 3. lib. 3. & conſ. 63. etſi hæc, colum. 2. lib. 4.

Non tamen fuit probatum ſecundum, ſcilicet ſcientia & patientia Communitatis Mirabelli. & licèt teſtes producti pro parte agentiũ deponant quod ipſi paſturarunt in uineis dicti plani, ſcientibus, & videntibus, & patientibus pluribus hominibus loci Mirabelli, non tantum probatur quod Com-
22 munitas ſeu populus Mirabelli ſciuerit & paſſus fuerit. † ad hoc enim ut probentur ſcientia, & patientia vnius Communitatis, requiritur quod articuletur & probetur quòd ſaltem maior pars populi ſciebat, & patiebatur, quod in caſu noſtro articulatum non fuit, nec teſtes hoc dicunt, ergo nõ dicitur probata ſcientia, & patientia Communitatis Mirabelli. Ita ſignanter conſuluit Panor. in d. conſi. 18. in cauſa & quæſtio. colum. fi. lib. 2. Alexand. con. 136. in cauſa & lite, colum. 6. lib. 2. Quinimo probatum fuit pro parte Communitatis Mirabelli, quòd paſculantes in vineis fuerunt pignorati & condemnati, & conſequenter conſtat quòd ipſa Communitas quando ſciebat animalia immitti in vineis, prohibebat, & non patiebatur.

Tertium requiſitum, ſcilicet bona fides, non etiã fuit pro-
23 bata. & ſi dicatur, † quod in dubio præſumitur quis bona fide poſsidere, l. penul. C. de euict. Reſpondeo dupliciter. Primo, ꝙ verum eſt ſi allegetur, aliàs non præſumitur, ſecundum Bald. in c. 1. §. ſi quis, in tit. ſi de feu. fuer. controuer. inter dom. & agn. vaſ. Bal. & Ang. in l. ſuper longi, C. de præſcrip. lon. temp. Ang. in l. cum quis, §. fina. ff. de pub. Alexan. conſi. 99. in cauſa & lite, col. pen. lib. 2. & conſ. 136. colum. 7. eodem lib. in caſu autem præſenti non allegarunt actores ſe bona fide immiſiſſe animalia in vineis, ergo &c. Secundò reſpondeo, quod qui poſsidet ſine tit. præſumitur mala fide poſsidere, l. cum querebatur, C. unde vi. l. ſuriun. §. fina. ff. de acq. poſſeſ. & ita volunt Cyn. & Bald. in d. l. ſuper longi. Alb. & Do. Iaſ. in l. clam poſsidere, in pri. ff. de acquir. poſſeſ. Homines autem Podij Guigonis ſine titulo hactenus immiſerunt animalia in vineis, ergo &c. Nec obſtat ſi dicatur, quòd imo ipſi aſſerunt ſe immiſiſſe uirtute allegatæ tranſactionis. quia reſpondeo, quod dicta tranſactio non præſtat tit. maximè immittendi animalia in vineis, ut
24 ſupra latiſsimè probaui. † Titulus autem, qui poteſt aliqua ratione, vel cauſa reprobari, vel reſcindi, non excuſat à mala fide, ca. apoſtolicæ, de donat. cum glo. vbi Imola not. & adducit tex. in l. cauſæ, §. interdictum, cũ l. ſeq. ff. de minor. hoc firmat etiam Alex. conſi. 45. circa præſentis conſilij materiã, lib. 3. reſpondens ad tacitum obiectum, ſi dicatur ꝙ Communitas Podij Guigonis potuit probabiliter ignorare, an contractus trãſactionis ualeret, & utrum eius virtute liceret animalia immittere in vineis: nã hoc dicere nihil eſt, quia
25 eſt allegare iuris ignorantiam, † quæ non præſumitur, l. leges, C. de leg. l. ſi hæredes ab eo, in fine, ff. ad Treb. & quæ iuris ignorantia nõ cauſat bonam fidem, quantum ad præſcriptionem, l. nunquam, in princ. & l. ſi fur, §. 1. ff. de viucap. l. quemadmodum, C. de agr. & cenſ.

Quartum requiſitum, uidelicet quaſi poſſeſsio, cuius ini-
26 tij memoria non habetur, nõ etiam probata fuit. † Nam ad probandum, quod non conſtet memoria in contrarium, requiritur quod probetur vſus & poſſeſsio centum annorum, ſecundum Cyn. in l. 2. in 9. q. C. de ſeruit. & aqua. Innocen. & Do. Anto. in ca. veniens, ad fi. de teſtib. Cępo. in tracta. ſeruit. vrb. c. 19. col. 2. vel ſaltem quod probetur quod communis opinio hominum eſt, quòd non ſit contraria memoria, l. ſi arbiter, ff. de prob. ſecundum Bar. in l. prima. §. labeo, in fine, ff. de aqua plu. arcen. Alexan. in d. cõſi. 135. colum. 5. Raph. Com. conſi. 77. viſis libello, &c. glo. in c. 1. de præſcrip. lib. 6. Teſtes autem actorum non deponunt de annis quadraginta, nec etiam dicunt communem opinionem, etiam quod ſit contraria memoria, ergo &c. Et ſi dicatur, ꝙ deponunt ſaltem de poſſeſsione 20. annorum, quæ iuncto tit. tranſactionis, aut ſcientiæ, ſufficit ad præſcriptionem ſecundum glo. in d. l. ſeruitutes. Reſpondeo quòd allegata tranſactio, & allegata preconizatio, maximè quantum ad ius immittẽdi animalia in vineis, non præſtat cauſam præſcribendi, ut ſupra demonſtraui. vnde fruſtra totiens allegantur. Inſuper etſi teſtes producti pro parte agentium probarent aliquo modo vniuerſitatem Podij Guigonis eſſe in quaſi poſſeſſione: tamen quia pro parte Communitatis Mirabelli tàm per teſtes, quam per inſtrumenta probatum fuit, quod ſæpius homines Podij Guigonis depaſci facientes in uineis animalia, fuerunt pignorati & condemnati, & conſequenter fuiſſet interrupta præſcriptio, ca. illud, de præſcrip. Et hæc ſcripſiſſe ſufficiat, quantum ad petitorium.

Circa ſecundam dubitationem, an ſaltem Do. Franc. & Syndicus Podij Guigonis probauerint neceſſaria ad uictoriam obtinendam in interdicto uti poſſidetis? Omiſſa ſuperflua diſcuſſione, arbitror quòd non: & pro clariori demõ-
27 ſtratione ſciendum eſt, † quod agens interdicto uti poſſidetis, contra turbantes, oportet duo probare, uidelicet turbationem, & quod tempore illatæ turbationis, & tempore litis conteſtatæ, turbatus poſſederit, l. 1. §. interdictum autem, & l. 2. ff. uo poſſ. §. retinendæ, Inſt. de interd. traditur per Bartol. in d. l. 1. §. quod ait prætor, ad fin.

Primum autem requiſitum, quòd uniuerſitas Mirabelli, contra quam agitur, turbauerit ipſos actores, non uideo probatum: licèt enim teſtes deponant, quod certi homines de Mirabello pignorarint, & acceperint animalia depaſcentia de anno præterito in uineis, non tamen ſequitur, ergo uniuerſitas turbauit, vt ſupra dixi.

28 † Nam ad hoc, vt pro facto particularium poſſit uniuerſitas conueniri, requiritur quod conuocato conſilio ſono cãpanę, particulares de loco ſimul uniti ad exequen. cõſilium Communitatis turbauerint alium, ſecundum Bart. in l. aut facta, §. fi. ff. de pęn. cum concordan. allegatis per Fely. in ca. cum omnes, colum. 14. cũ ſequen. & col. 16. de conſt. & ſaltem oportet probare quòd uniuerſitas ratificauerit turbam illatam per particulares de loco, ca. cum ad ſedem, de reſtit. ſpol. Imo nõ ſufficeret probare, quòd uniuerſitas ratificaret turbam, niſi etiam probaretur quòd illa turba illata foret per particulares nomine uniuerſitatis, ut latè per Cur. conſi. 21. colum. 5.

29 Præterea, † probatio incerta non releuat probantem, ca. in præſentia, de probat. l. non hoc, C. unde leg. unde cum turba illata per certos homines de Mirabello, ſeu pignoratio animalium, potuerit fieri nomine & ad inſtantiam eorum, quorum ſunt uineæ, ſecus ad inſtantiam uniuerſitatis: concludendum eſt non eſſe probatum ꝙ uniuerſitas Mirabelli turbauerit ipſos actores.

Secundum etiam requiſitum, quòd ipſi actores tempore illatæ turbæ, & tempore litis conteſtatæ, eſſent in quaſi poſſeſſione, non reperio probatum: nam ut ſupra dixi, etſi teſtes producti pro parte actorum cõcludunt particulares quoſdã immiſiſſe retroactis temporibus animalia in uineis facta vindemia, non tamen propterea infertur, ergo uniuerſitas Podij Guigonis eſt in poſſeſſione. Inſuper etſi deponant retroactis temporibus, quoſdam immiſiſſe poſt uindemiam animalia eorum in uineis, non tamen deponunt quòd tempore illatæ turbæ actores eſſent in quaſi poſſeſſione, quod
30 erat neceſſe, d. §. interdictum autem; Facit, quia † quando qualitas debet adeſſe certo tempore, oportet præciſè probare quòd illo tempore adeſſet, ſecundum Bar. in l. nõ ſolum, §. ſed & probari, ff. de noui oper. nunc. cum ſolitis iuribus & authoritatibus ibi deductis per Alexan. & Modet. Nec di-
31 catur, † quod ex poſſeſſione de præterito præſumitur poſſeſſio de præſenti, ut per Bar. in l. ſiue poſſidetis, C. de proba. per Panor. & alios in d. c. cum eccleſia Sutrina. Et eſt uerum ſi reus iſtud alleget, ſecus ſi ſit actor, qui nõ audietur, niſi uerè probet ſe poſſidere tempore neceſſariò ad uictoriam, ſecundum Bald. in l. fi. C. de edicto diui Adr. tollen. Matb. in not. 116. incipiente, nota mirabilem doctrinam. Et in iſtis terminis procedit glo. in c. uolumus, 16. q. 4. & glo. in d. c. cum eccleſia Sutrina. quã hoc modo ab impugnationibus Doc. ſaluare debemus, ut ibi latius legendo declaraui,

S V M M A R I V M.

1 *Interdicto utili retinendæ poſſeßionis duo ſunt ab actore probanda, quaſi uidelicet poſſeßio, & turbatio tempore poſſeßionis, & num. 10.*

2 *Poſſeßio acquiritur uniuerſitati per particulares gerentes actũ de eius, uel agentium uoluntate.*

3 *Poſſeßio ad hoc ut acquiratur contra aliquem, requiritur eius ſcientia & patientia.*

Vniuerſitatis

4 *Vniuerſitatis ſcientia & patientia non perfectè probatur, niſi probetur maiorem partem populi ſenſiſſe, & paſſum fuiſſe.*
5 *Poſſeßionem retinet uniuerſitas per particulares.*
6 *Poſſeßio contra alium nuda conuentione non acquiritur, nec dominium, ſed per apprehenſionem corporalem.*
7 *Poſſeßio incorporalium, puta iuris depaſcendi, acquiritur per uſum paſcendi, & patientia aduerſarij.*
8 *Paſcua loca in ſola paſtione conſiſtunt.*
9 *Non entis nullæ ſunt qualitates.*
11 *Poſſeßione de præterito præſumitur præſens poſſeßio, niſi contrarium probetur.*
12 *Poſſeſsio ac titulus non acquiritur, nec probatur per præcepta negatiua, quàmuis illis paritum ſit. & nu. 17.*
13 *Tranſactio non poteſt fieri per procuratorem, niſi habeat ſpeciale mandatum, & de eo conſtet.*
14 *Mandatum non præſumitur ex diuturnitate temporis, ſecundum communem Doct. opin. niſi fuerit in actu geſto per procuratorem ennunciatum.*
15 *Tranſactionis diffinitio.*
16 *Expreſſa demonſtratiuè nihil diſponunt, ſed tantum diſpoſita declarant.*
18 *Seruitus iuris paſcendi tollitur per rei mutationem ſciente & patiente ſeruitutis domino, & non reclamante, quia tunc res mutari non poteſt. & nu. 19.*
20 *Turbatio poſſeßionis, an verbis ac iudiciali contradictione inferatur, ſicuti facto.*
21 *Sententia debet eſſe conformis libello.*

DE INTERDICTA POSSESſione, & proprietate.

RESPONSVM XIX.

SEntentia, per quam pronunciatum fuit d. Syndicos & homines Podijgnigonis fore & eſſe manu tenendos in quaſi poſſeſſione iuris depaſcendi animalia in uineis hominum Mirabelli, iniqua mihi videtur, & iniuſta rationibus aliàs per me deductis, & infra deducendis. Primò, quia non fuit probatum quòd uniuerſitas Podijguigonis vnquam fuerit in aliqua quaſi poſſeſſione depaſcendi animalia in vineis, quod probandum fuerat ne
1 ceſſario. † Nam in utili interdicto retinen. poſſeſſ. quod intentatum fuit, & ſuper quo iudicatum reperitur, oportet actorem probare duo, ſcilicet quaſi poſſeſſionem, & turbationem l. 1. §. interdictum autem, & l. 2. ff. uti poſſid. & ca. licèt cauſam, de probat. & licèt pro parte uniuerſitatis Podijguigonis fuerit probatum quod aliqui particulares fecerūt depaſci eorum animalia in dictis vineis, non tamen ex hoc ſequitur quod fuerit probatum uniuerſitatē Podijguigonis
2 eſſe in quaſi poſſeſſione depaſcendi: † quia ad hoc, ut per particulares acquiratur poſſeſſio, ſeu quaſi vniuerſitati, opus eſt quod particulares depaſci fecerint animalia de mandato & uoluntate uniuerſitatis, & eorum qui uniuerſitatis adminiſtrationem habent, l. 1. §. fi. ubi Bar. ff. de acquir. poſſeſ. Et ita in propoſito firmat Cępol. in tract. ſeruit. ſub rub. de ſeruit. iur. depaſc. & Raph. Com. conſi. 158. uiſis inſtrumentis. & Corn. conſi. 148. viſo, ad fi. lib. 1. & conſi. 46. colum. 3. li. 3. & conſ. 63. colum. 2. lib. 4. In caſu autem præſenti nec articulatum, nec probatum fuit, quòd particulares, qui depaſci fecerunt eorum animalia in uineis, id fecerint de mandato & uoluntate uniuerſitatis, ſeu eorum, qui præerant regimini ipſius uniuerſitatis Podijguigonis, ergo &c.

Sed ubi etiam articulatum & probatum fuiſſet, quod de mandato præſidentium regimini uniuerſitatis Podijguigonis particulares depaſci fecerūt eorum animalia in uineis, non tamen adhuc dicitur probata quaſi poſſeſſio depaſcendi animalia in uineis hominum Mirabelli, cùm non appareat quòd particulares depaſci fecerant animalia ſciente &
3 patiente uniuerſitate Mirabelli. † Nam ad acquirendam quaſi poſſeſſionem depaſcendi, requiritur ſcientia & patientia eius, contra quem agitur, ſecundum Bart. in l. 2. C. de ſeruit. & aqua. Panor. & ibi dixi, in ca. cum eccleſia Sutrina. de cauſa poſſ. & propr. Verùm Syndici, ſeu uniuerſitas Podijguigonis, quæ agit utili interdicto uti poſſidetis, contra uniuerſitatem & homines Mirabelli, non probauit quod vnquàm depaſci fecerint animalia de ſcientia & patientia Communitatis & hominum Mirabelli, ergo &c. Et licèt teſtes uiſi ſint deponere quod particulares Podijguigonis depaſci fecerint animalia ſcientibus & patientibus hominibus Mirabelli, non tamen ex hoc dicitur probata ſcientia, & patientia uniuerſitatis & hominum Mirabelli:
4 † quia ad hoc ut plenè probetur ſcientia, & patientia uniuerſitatis, requiritur quod articuletur & probetur, quod ſaltem maior pars populi ſciebat & patiebatur, vt docet Pau. conſi. 18. in cauſa, colum. fina. lib. 2. & Dom. Alexan. conſi. 136. in cauſa & lite, lib. 2. in caſu autem noſtro iſtud nec articulatum, nec probatum fuit, ergo &c. Quinimo pro parte uniuerſitatis, & hominum Mirabelli fuit articulatum, & probatum, quod ipſa uniuerſitas & homines, quando ſciebant animalia depaſcere eorum uineas, ea pignori capiebant & detinebant, & depaſci facientes mulctabant. Nec dominus Aduocatus, qui pro uniuerſitate Podijguigonis nixus fuit meis fundamentis reſpondere, ad iſta quicquam reſpondet: ſed pro reſponſione præſupponit quod per inſtrumentum proclamationis, & per inſtrumentum tranſactionis, cōſtet de quaſi poſſeſſione uniuerſitatis Podijguigonis,
5 & propterea infert † quod licèt per particulares non acquiratur quaſi poſſeſſio uniuerſitati, niſi conſtet de mandato pręſidentium: tamen per particulares retinetur, ſecundum Paul. de Caſtr. in l. ſicut, §. 1. ff. quod cuiuſque uniuer. nomi. Sed meo iudicio, errore labitur: non enim per prædicta duo inſtrumenta conſtat de ulla poſſeſſione depaſcendi in uineis hominum Mirabelli: tamen quia nudis proclamatio-
6 nibus, † nudiſque conuentionibus non acquiritur poſſeſſio, nec dominium, l. nunquā nuda, ff. de acquir. rer. dom. in acquirenda enim poſſeſſione rerum corporalium requiritur corporalis apprehenſio, l. 3. in princip. ff. de acq. poſſeſ.
7 † in acquirenda uerò quaſi poſſeſſione iurium incorporalium, ut eſt ius depaſcendi, requiritur uſus depaſcendi & patientia aduerſarij, l. 3. §. dare, ff. de vſufr. qui uſus & patientia ex ſolis proclamationibus & conuentionibus non probatur, l. quotiens, ult. ff. de ſeruit. tit. generali. Inſuper etſi ſolis conuentionibus probaretur quaſi poſſeſſio, quod conſtat eſſe falſiſſimum, non per inſtrumenta prædicta probaretur ulla quaſi poſſeſsio depaſcendi animalia in uineis, eo quia de uineis nulla fit mentio in inſtrumentis. & licèt dicatur, quòd homines Podijguigonis poſſint animalia depaſcendi cauſa immittere in plano contentioſo: iſta tamen poteſtas ſanè eſt interpretanda, ut ſcilicet poſſint immittere animalia in plano paſcuo, non autem in uineis, l. ſicut, ff. de ſeruit. Quod conſtat etiam ex uerbis tranſactionis ibi, diuidat paſcua dictorum locorum.
8 † Ea enim paſcua dicuntur, quorum fructus in ſola paſtione conſiſtunt, l. Sylua cædua, §. fina. ff. de uerbor. ſignific. Vineæ ergo non erunt in tranſactione comprehenſæ, cum non ſint, nec nominentur paſcua, ut etiam no. in l. prima, C. de paſc. pub. & priu. Miror itaque, quod præſtantiſſimus Dominus Aduocatus Podijguigonis auſus fuerit dicere, quòd per inſtrumenta prædicta probetur, uniuerſitatem Podijguigonis eſſe in quaſi poſſeſſione depaſcendi animalia in dicto plano; & eo magis demiror, quia ex depoſitionibus teſtium conſtat, quod tempore dictorum inſtrumentorum nullæ erant in dicto plano uineæ, ſed ex poſt plātatæ fuerunt.

Quia ergo ratione potuit aſſerere, quòd per dicta inſtrumenta probetur quaſi poſſeſſio depaſcendi uineas, quæ cum inſtrumenta ipſa conficerentur, in rerum natura non
9 erant. † Non entis enim nulla poteſt probari poſſeſſio, l. prima, ff. de vſufruct. l. eius, qui. ff. ſi cert. peta. Verùm vbi probatum fuiſſet, quod Communitas Podijguigonis aliquando fuerit in quaſi poſſeſſione, quod probatum non
10 fuit, adhuc ſcientia foret, quia oportuit probaſſe † quod ipſa Communitas eſſet in quaſi poſſeſſione tempore, quo aſſerit ſe fuiſſe turbatam, d. l. prima, §. interdictum autem, ff. uti poſſid. quod minimè probatum fuit: nam teſtes deponen. quòd ipſi aliquando depaſci fecerunt, & alios depaſci facere uiderunt, non deponunt de tempore turbationis, ſed de anteriori tempore, ut lectura ipſorum de-
11 monſtrat. Nec dicatur, † quod ex quaſi poſſeſſione de præterito præſumenda ſit quaſi poſſeſſio de præſenti: quia, ut aliàs dicebam, talis præſumptio ſolum iuuat reum aſſerentem ſic poſſidere de præſenti, non autem releuat actorē ab onere probandi poſſeſſionem de præſenti; ſi eam pro ſe

alleget.ſecundum Bal.in l.fina.col.fi. C.de edicto diui Adr.
tollen.& not.Math.notab.160.nota mirabilem. Et ad iſta,
quæ tãgunt ſcopum, aduocatus aduerſantium obmuteſcit:
cætera,quæ titulum & petitorium concernunt, leuiter pro-
ſequitur, ita quod nec tantillo elidunt noſtra fundamenta,
ut ſtatim apparebit. Et licet hæc ſufficiant ad oſtendẽdã ini-
quitatem ſententiæ in ea parte, qua pronunciatum fuit dd.
Syndicos & homines Podijguigonis eſſe in quali poſſeſſio-
ne depaſcendi: quia tamen Iudex arbitratur prædictos ſyn-
dicos & homines Podijguigonis habere titulum & ius de-
paſcendi,ut ex lectura ſententiæ dignoſcitur, libet oſtende-
re quod nec etiam ullum titulum habeant, nec ius aliquod
depaſcendi in vineis.præſupponitur etiam conſtare de titulo
ex allegato inſtrumento proclamationum pœnalium pro-
hibentium hominibus Mirabelli, ut non habeant turbare
homines Podijguigonis in facultate depaſcendi. Sed ad
12 iſtud reſpondetur, † quod per præcepta negatiua, etiam ſi il
lis paritum ſit. non probatur titulus, neque poſſeſſio, ut eſt
caſus in ca.olim,de reſtit.ſpol.& ibi Innocen.& alij no. Vel
reſpondetur, quod proclamationes non loquuntur de ui-
neis, vnde ſunt intelligen. ut prohibeant hominibus Mira-
belli, ne moleſtent homines Podijguigonis depaſcentes in
locis paſcuis, & non in vineis, ut ſupradixi, & infra ſubij-
ciam. Item præſupponitur conſtare de titulo ex inſtrumen-
to tranſactionis, & ſuper hac tranſactione conſiſtit omnis
ſpes aduerſantium,ſed iſtud remouetur multipliciter.

13 Primo,† quia nõ conſtat de mandato tranſigentiũ.de quo
ſpecialiter conſtare debet, l. tranſactionem, C. de tranſact.
Nec obſtat inquantum aduocatus Podijguigonis inquit,
14 † quod plures ſolemnes Doct.tenent ex diuturnitate tempo
ris præſumi mandatum, & de auctoritatibus horum Doct.
in iudicando non eſt curandum: quia cõis opinio eſt con-
tra ipſos, ut atteſtatur D.Alexan in l.qui in aliena, in princ.
ff.de acquiren.hæredita.& conſi.1.lib.4.& Felv.in cap.ſicut,
de re iud.& Cur. conſi.49. vbi lariſsime proſequitur. Non
etiam obſtardum dicit, quod hæc communis opinio non
procedit, quando actus fuit geſtus nomine procuratorio, &
mandatum enunciatum, ut traditur per Dec.cõſi.36.& con
ſil.199. quia illud non ſeruit in propoſito, quia tranſigentes
non tranſegerunt procuratorio nomine, imo de rato pro-
miſerunt. Item in d.tranſactione non enunciatur aliquod
mandatum ad tranſigendum, ut præſupponit prẹfatus Do-
minus Aduocatus, qui credidit per illa uerba, procurator
& Syndicus uniuerſitatis Mirabelli, prout de eorum pote-
ſtate conſtat,&c. referantur ad mãdatum tranſigendi,quod
conſtat a veritate alienum eſſe, quia referuntur ad manda-
tum eiſdem factum ad lites & cauſas, ut apparet ex uerbis
narratiuis ipſius trãſactionis. hi enim procuratores ad lites,
& nonnulli alij,tranſegerunt ſuis priuatis nominibus, & no
mine omnium aliorum, pro quibus de rato promiſerunt,
quia mandatum ad tranſigendum non habent.

Secundo reſpondetur, quod licet hi, qui tranſegerunt,
habuiſſent mandatum, non tamen potuerunt in dicto pla-
no, quod mouetur de directo dominio Domini Dalphini,
imponere ſeruitutem, uel obligationem ullam depaſcendi
pecora, l. ſi unus,cum ſimilibus, ff.de ſeruit. Nec huic fun-
damento obſtat, dum dicitur quod nulla fuit impoſita ſer-
uitus, uel obligatio in dicto plano per dictam tranſactio-
nem, ſed fuit ſolum reſeruatum ius depaſcendi, quod ho-
minibus Podijguigonis competebat uirtute allegati inſtru-
menti præconizationis. Iſta ſolutio,pace aduerſantium, ni-
15 hil penitus facit in propoſito, tum † quia tranſactio eſt de re
dubia,& lite incerta,l.prima,ff.de tranſact.ergo facultas de-
paſcendi ante tranſactionem erat dubia, & per tranſactionẽ
firmatur: tum quia per trãſactionem à prohibitione de non
depaſci faciendo animalia in territorio Mirabelli excipiun
tur certæ partes territorij ſupra declaratæ, & in inſtrumento
proclamationum deſignatæ, inter quas eſt planum conten-
tioſum: & ſic relatio habetur ad inſtrumentum proclama-
tionis demonſtrationis gratia.

16 † Expreſſa autem demonſtratiuè nihil diſponunt, ſed di-
ſpoſita tantum declarant, l.quidam teſtamento, ff.de lega.
primo,& ff. de ademp leg. l. Lucius. Tranſactio ergo eſt,
quæ diſponit: inſtrumentum autem proclamationum di-
ſpoſita per tranſactionem declarat. Sed admiſſa reſpon-
ſione aduerſantium ſine ueritatis præiuditio, ſcilicet quod
per tranſactionem reſeruetur dumtaxat ius depaſcendi ho-
minibus Podijguigonis virtute dictarum proclamationũ;
ſi diximus per huiuſmodi reſeruationem nullum ius ac-
quiri, niſi quod competebat antea uigore dictarum procla-
17 mationum, tunc reſpõdeo † quod virtute ipſarum nullum
ius anteà competebat: tum quia, vt ſupra dixi,per tales pro-
clamationes prohibitiuas non acquiritur ulla poſſeſſio,nec
ullus titulus,d.ca.cum olim, ubi Panor.& alij no. tum quia
Iudex, qui tales proclamationes decreuit non potuit in prẹ
iudicium Dalfini Domini directi,non citati nec uocati per
uiam proclamationum, imponere ſeruitutem & obliga-
tionẽ in dicto plano,iuribus notiſſimis.ſi uero diceremus,
quod per tales reſeruationes tranſigentes in præiudicium
hominum Mirabelli conſentiunt, quod uigore talium pro
clamationum acquiratur ius depaſcendi hominibus Podij
guigonis, tunc conſtat quod ex defectu mandati non po-
tuerunt conſentire, & approbare ipſas proclamationes.

Tertio reſpondetur tam ad proclamationem quàm ad
tranſactionem, quod tunc temporis planum erat totum pa
ſcuum & eremum & zerbidum: ſed poſtea ipſis homini-
18 bus Podijguigonis † ſcientibus & patientibus redactum fuit
ad uineas, & ſic rei mutatione extinctum fuit ius depaſcen-
di, ſi quid plus competijſſet, l.Labeo ait. §.fin.cum l.ſequen.
ff.de aqua plu.arc.& firmat Cẹpol.in tract.ſeruit.ſub rub.de
ſeruit.iur.depaſc. Nec huic rationi obſtat, dũ dicitur quòd
in præiudicium ſeruitutis debitæ non potuit res mutari, &
ſic non potuit planum reduci ad vineas, l. ſi quid, & l. præ-
ſes,C.de ſeruit.& aqua.quia nec iſtud ad rem noſtram facit.
Nam aliud eſt quærere, an planum potuerit reduci ad vi-
neas, & ſic res mutari in præiudicium ſeruientis. Aliud eſt
quærere, an ſi res ſit mutata, durare habeat ſeruitus. Si de
19 plano quæratur, fateor † quod reclamantibus his, qui ius
depaſcendi habent, quod non poteſt res mutari. Sed iſte nõ
eſt caſus noſter, quia paſcua fuerunt mutata in vineas ſcien
tibus & conſentientibus hominibus Podijguigonis,qui de
rei mutatione non conqueruntur, nec agunt,vt res repona-
tur in priſtinum ſtatum; nec ad intereſſe, quia res ſit mu-
tata. Si uerò quæritur de ſecũdo, an re mutata extinguatur
ius depaſcendi, Cẹpol.& alij Doct. omnes cõcludunt,quòd
ſic: & iſte eſt caſus noſter, & de hoc agitur. Vnde reſpon-
ſiones aduerſantium non attingunt punctum controuerſiẹ.
Ex quibus conſtat bene appellatum, & malè iudicatum,
cum non fuerit iuſtificata agentium intentio nec in peti-
torio, nec in poſſeſſorio. Illud etiam addidi aliàs, quod
nec etiam homines Podijguigonis probarunt ſe fuiſſe à
Communitate Mirabelli turbatos in aſſerta quaſi poſſeſſio-
ne depaſcendi, ſi quam habent. & iſtud fatentur aduerſan-
20 tes, ſi de turbatione facti loquutus fuerim. † Sed quia tur
batio infertur etiam verbis, & ſola iudiciali contradictio-
ne, ſecundum Bartol. in l. ſi præſens, in fine quintæ op. ff.
de noui oper. Hoc reſpectu prætendunt probaſſe ſe turba-
tos à communitate Mirabelli, qui libello ipſorum agentiũ
contradixerunt; & propter hanc verbalem contradictionẽ
Iudex condemnauit vniuerſitatem & homines in expenſis
& ad deſiſtendum, &c. & malè, rationibus ſubſequentibus.
Primo, quia Imola,Ludo,Roma.in d.l.ſi plus. tenent quòd
in interdicto vti poſſid. & ſuper quo pronunciatum fuit, vt
patet ex lectura ſententiæ, non ſufficiat verbalis contradi-
ctio, vt dicit ibi Imola, quod ita obtinuit de facto. & idem
tenet Imola in ca. audita, in fine,de reſtitu. ſpolia. vbi obti-
nuit de facto. Panormit. colum. 3. dicit, quod contraria
opinio eſt euidenter falſa. & ita conſuluit Dom. Alexand.
conſi. 136. in cauſa & lite, colum. 3. lib. ſecundo. & licèt
Iaſ. & alij plures teneant, quod ſufficiat verbalis contradi-
ctio, non tamen Do.Iudex in caſu noſtro debuit propter ta-
lem verbalem contradictionem condemnare dictam Com
munitatem & homines Mirabelli: quia poſito quod opi-
nio Iaſo. quæ fuit Cyn. & aliorum, quos ipſe & Alexand.
referunt, eſſet vera, illa procederet, quando non eſſet ſpe-
cificata qualitas turbæ in libello: nam vbi ſpecificata fuit,
illa probari debuit, l. habebat, ff. de inſt. act. ſi enim ſu-
per ſpecificata turba ſit lis conteſtata, ſuper ea pronuncian-
21 dum fuit, † & eſt, vt ſententia ſit conformis libello, l.vt fun-
dum, ff. communi diuidun. c. licèt Heli, de Simon. Item
opinio eorum,qui tenent,quòd in interdicto vti poſſidetis,
ſufficiat ꝙ reus turbet actorem verbis, contradicen. eius
intentioni,procedit alijs pluribus concurrentibus.Primo,ꝙ
actor intentauerit interdictum retinendæ pro moleſtia uer
bali ſibi intentata,antequam fuerit iudicium intentatum,
Ita quod Reus fuerit litem conteſtatus,non negando illam
moleſtationem uerbalem in libello deductam. Item requi
ritur, quòd uerbalis contradictio ſit talis, per quam ſequa-
tur aliquod impedimentum facti, quo mediante actor nõ
poſſit liberè uti ſua poſſeſſione,l.vim facis,ff.de vi,& vi arm.
puta

puta quòd propter verbalem moleſtiam non inueniantur
paſtores, qui velint cuſtodire pecora in dicto plano, ut do-
cet Bartol. io l. prima, §. huius autem. ff. uti poſſid. uerùm in
libello agentium fuit ſpecificata qualitas turbæ, quia fue-
runt animalia capra, & probatum non fuit quod nomine
Communitatis Mirabelli capra fuerintu. Item non fuit ar-
ticulatum, & minus probatum, quod ante intentatum iu-
dicium uniuerſitas Mirabelli verbo vllo, vel facto turbaue-
rit homioes Podijguigonis: & vbi probatum fuiſſet quod
vniuerſitas Mirabelli verbo contradixerit, non tamen pro-
batum fuit, nec articulatum quod actores propter talem cō
tradictionem fuerint impediò, vti ſunt, & non inuenerint
paſtores, qui uoluerint pecora depaſci facere in dicto pla-
no. Ex quibus videtur benè appellatum.

Laus Deo Opt. Max.

SVMMARIVM.

1 *Interdicto retinendæ poſſeſsionis eſt probanda ab actore poſſeſ-
ſio tempore perturbationis & litis conteſtatæ.*
2 *Poſſeſsio iurium incorporalium non acquiritur per actus, qui
fiunt iure facultatis, ut ire ad coquendum ad furnum, uel ad
molendum in molendino alterius, ſed mediante prohibitione,
& quòd ei acquieſcatur. & nu. 7.*
3 *Regalia an præſcribuntur.*
4 *Iura negatiua ullo tempore non præſcribuntur, ſecus uerò af-
firmatiua.*
5 *Iura negatiua nunquàm poſſidentur, uel quaſi.*
6 *Præſcriptio ſine poſſeſsione non currit.*
8 *Poſſeſsio, & natura iurium negatiuorum, in actu prohibitiuo
conſiſtit.*
9 *Obligationem perſonalem ſingulorum concernit, quòd quilibet
eat ad coquendum uel molendum, in furno uel molendino al-
terius, non uniuerſitatis. & num. 14.*
10 *Vniuerſitatis ſyndici, & actores, non habent authoritatem di-
ſponendi de rebus particularium, quia aliud ſinguli, aliud
uniuerſitas.*
11 *Procuratores ad cauſas non poſſunt facere ea, quæ non concer-
nunt lites, niſi ſpeciale habeant mandatum.*
12 *Ex ſeparatis non fit illatio.*
13 *Regula, ſi de quo magis, &c.*
14 *Obligationes perſonales non ligant ſucceſſores.*

RESPONSVM XX.

AGit Dom. Prior Articellæ
interdicto retinendæ, ſeu remedio reintegran-
dæ, tanquam ſpoliatus quaſi poſſeſſione ſolus te-
nendi furnos & iura & emolumenta furnorum
percipiendi contra uniuerſitatem & incolas loci de Rocha.
& ex concluſione libelli. de quo folio proceſſus 16. lata fuit
ſententia in fauorem Domini Prioris agentis per eius effe-
ctum mandare dictis hominibus ne habeant turbare & mo
leſtare ipſum Do. Priorem in poſſeſſione, ſeu quaſi, deco-
quendi & decoqui faciendi in ſuo furno panes ipſorum ho
minum, mandan. obturari gulam furni contentioſi nouiter
conſtructi per vniuerſitatem citra præiudicium iuris vtriuſ-
que partis, & iuris attributionem, vt conſtat tenore ſenten-
tię, de qua fol. 54. & ſeq. Nunc coram ſuprema Curia pendet
cauſa poſſeſſorij, nec non cauſa recurſus à dicta ſententia
per Do. Commiſſarium lata; quæritur quis habeat potiora
iura?
1 Pro reſolutione habenda ſciendum eſt, † quòd agenti in
terdicto retinendæ quaſi poſſeſſionis, incumbit onus pro-
bandi, quod erat tempore turbæ & litis conteſtatæ in poſ-
ſeſſione, ſeu quaſi, & niſi probat, abſoluendus eſt reus, ſe-
cundum Bar. in l. prima, §. quod ait prætor, ff. vti poſſid. Pan.
in ca. licet cauſam, de probat. Alexan. conſi. 136. colum. 2.
lib. 2. inquirendum ergo eſt, an Dominus Prior probauerit
quod erat in quaſi poſſeſſione huius iuris cogendi homi-
nes dicti loci ad coquendum eorum panes in ſuis furnis. &
prohibendi ipſis hominibus, & uniuerſitati, ne ædificarent
ſibi furnum.

Ex hoc ſolo, quòd homines dicti caſtri conſueuerint etiā
longiſſimo & immemorabili tempore accedere ad coquen
dum eorum panes in furnis domini dicti loci, & iura furni
ſoluere, non poteſt dominus prætēdere ſe probaſſe aliquam
quaſi poſſeſſionem, quia ire ad coquendum panes in furno
alterius, uel ad molendum in molendino domini, uel alte-
rius, eſt facultatis, cùm ſit in facultate volentis ire, vel non
2 ire. † Per actus autem, qui fiunt iure facultatis, nunquam ac-
quiritur quaſi poſſeſſio iurium incorporalium, l. 1. §. deniq;
Marcellus, & l. ſi in meo fundo, ff. de aq. plu. arc. l. fluuium,
§. item videam. & l. Proculus, ff. de dam. infecto. & ita do-
cent Innoc. Panor. & Do. Anto. in c. cum eccleſia Sutrina, de
cauſa poſſ. & propriet. vt in c. bonæ, de poſtul. prælat. & in ter
minis noſtris Panor. poſt alios, in c. Abbate Sancti Silutani,
de verb. ſig. & in c. quod ad tranſactionem, de oſſ. leg. & in c.
ſignificante, per illum tex. de appel. Bald. in l. 1. col. 2. C. de
ſeruit. & aq. Cepol. in tract. ſeruit. Vrban. caut. 50. ſub rub. de
furno. Do. Iac. de Sancto Gregorio in tract. feud. in verbo, 1.
& cum molendinum. D. Guid. Papæ deciſ. 498. poſſedit &c.
Balb. in tracta. præſcrip. in 4. parte. Bald. conſil. 129. libro 2.
& conſil. 277. in quadam deciſione, eodem lib. & Ana. con-
ſil. 154. ſummæ prudentiæ. & Dom. Steph. Bertran. conſi. 1.
colum. fina. lib. 3. vbi dicit, quod dominus loci non poteſt
prætendere ſe eſſe in quaſi poſſeſſione compellendi ſubdi-
tos ad coquendum eorum panes in furnis ſuis ex ſolo vſu
ipſorum hominum, qui conſueuerunt ire ad furnos do-
mini.
3 Non obſtat ſi dicatur ex vſo tanti temporis † præſcribi etiā
regalia, vt per Bal. in ca. 1. quæ ſint regalia. vt probatur io c.
ſuper quibuſdam, §. præterea, de verb. ſigniſ. cum ſimilibus.
4 † quia aduertendum eſt, quod quædam ſunt iura affirma-
tiua, quędam negatiua: ſi de affirmatiuis quæratur, contra-
rium poteſt procedere: ſi de negatiuis, ut eſt ius non eundi
ad aliud molendinum, vel ad alium furnum, & ius altius
non tollendi, furnum non ędificandi, talia iura nunquàm
5 præſcribuntur, † quia nunquàm poſſidentur, vel quaſi, quia
euntes ad furnum alterius, vel non conſtruentes nouos fur-
nos iure facultatis, ſemper vadunt, & ſemper abſtinent à
ꝯſtructionibus, ꝓ arbitrio, iuribus ſup. allegatis. Et ſi inſtetur,
6 † quòd imo etiam iura ſunt pręſcriptibilia vt eſt tex. in d. ca.
ſignificante. iſtud conceditur habita poſſeſſione: nam ſine
poſſeſsione non præſcribitur, reg. ſine poſſeſſione, de reg. iu.
quia poſſeſſio non habetur ex hoc ſolo, quòd homines ſem-
7 per iuerint ad furnum domini, † ſed requiruntur duo. Pri-
mum, quod dominus prohibuerit volentibus ędificare fur-
nos, nec ędificarent: & volentibus ire ad coquendum panes
8 in furnis aliorum, ne recederent, † quia natura & poſſeſſio
horum iurium negatiuorum tota conſiſtit in actu prohibi-
tiuo, ſecundum Bald. in l. 1. C. de ſeruit. & aq. Secundum,
quòd prohibiò acquieſcerent, niſi enim prohibiti admiſe-
rint prohibitionem, non poteſt prohiben. acquirere poſſeſ-
ſionem huius iuris prohiben. ſecundum glo. in l. qui lumi-
nibus, ff. de ſeruit. vrban. præd. ubi Pa. da Ca. & alij tradunt.
& eſt tex. in d. c. ſignificante. & ita in propoſito conſuluit etiā
D. Steph. Bertran. cōſ. 29. viſo conſultatiōnis themate, lib. 3.
& in ſimili Dec. conſ. 197. in cauſa inquiſitionis.

Videndum ergo eſt, vtrum hęc duo ex parte Domini Prio
ris probata fuerint? quia atteſtationes non fuerunt ad me
delatæ, non poſſum dare certum reſponſum: id vnum affir-
mo, ꝙ ſi articulatè parte vniuerſitatis & hominum ſunt veri
ficata, impoſſibile eſſe ꝙ intentio Domini Prioris ſit proba-
ta: quia in articulis vniuerſitatis præſupponitur ꝙ adhuc ha
beant furnos in baſtitis, ex quibus conſtat, ꝙ ſi quatenus ap-
pareat quod aliquando fuerint prohibiti; non tamen prohi
bitioni parere voluerunt.

Non obſtat, ꝙ ſyndici uniuerſitatis aliquando ſuppleue-
rint Domino Priori, ꝙ dignaretur ampliare ſuum furnum:
quia reſpondetur multifariam multiſq; modis. Primò quā-
tum ad particulares homines huiuſmodi ſupplicatio non
9 facit in propoſito, † nam ꝙ quilibet ſit obligatus ire ad co-
quendum panes io furno Domini Prioris, & nullus poſſit
furnum conſtruere, cōcernit obligationem perſonalem ſin-
gulorum, non vniuerſorum, vt vniuerſitas. Aliud enim ſin-
guli, aliud populus vniuerſitatis, l. ſed ſi hac, §. qui manumit
10 tere, ff. de in ius voc. † Syndici autem, ſiue actores vniuerſita
tis, non habent poteſtatē diſponendi de rebus ſingulorum
particularium. & multo minus de perſonis, ſeu obligatione
perſonali, ſm Bar. in l. quod maior, ff. ad municip. & Pan. in
c. cum oēs, col. 4. & ibi Felv. col. 1. de conſt. Quantū vero ad
11 vniuerſitatē, rńdetur ēt, † ꝙ Syndici licèt ad lites, & dicēdas

cauſas uniuerſitatis, dicuntur habere mandatum, c. 1. de Sin
di. non tamen ad negotia. & ad petendum & ſupplicandum
ea, quæ non concernunt lites, ullum mandatum habẽt, niſi
quatenus in ſpecie data reperit, ut probat Corn. cõſi. 177. in
hac re. lib. 2. vnde cum de mandato ipſorum ſupplicãtium
non appareat, fruſtra allegatur ex parte domini Prioris ꝑten
ſa ſupplicatio. Sed fac, conſtare de mandato: Reſpondetur,
ex tali ſupplicatione nihil inferri ad poſſeſſionem huius iu
ris negatiui, quod uniuerſitas & homines non poſſunt no-
12 uos furnos conſtruere, cum ſint penitus ſeparata, † & ex ſe-
paratis nihil ſequitur, l. Papinianus exuli, ff. de minor. l. fina.
ff. de calum. ſicut enim Domino Priori nõ fuit acquiſita ali-
qua quaſi poſſeſsio huius iuris negatiui ex eo, quod homi-
nes acceſſerint ad furnum ipſius ad coquendum panes, pari
ratione nõ poteſt videri quæſita ex eo, quod ſupplicauerint,
quod furnum ampliare dignetur: quia talis ſupplicatio eſt
facta ad præparandum & ampliandum furnum, vt commo-
dius poſſent accedere ad coquendum, vt cantat tenor ſup-
plicationis. Si ergo ex ipſo actu decoquendi non acquiritur
vlla poſſeſsio, vel quaſi ipſi domino, multò minus fuit acqui
ſita ex præparatorijs ad actum, argum. l. oratio. ff. de ſponſ.
13 † nam ſi de quo magis videtur ineſſe, & non ineſt, ergo nec
de quo minus, auth. multo magis, C. de ſacroſan. eccl. l. qui
indignus, ff. de Senator.

Non obſtat, quod Dominus Prior ſit dominus loci, quia
non ſequitur, ergo habet iura furnorum, & ius prohibendi,
ut concludunt omnes Doctores in locis præallegatis. Non
obſtat, quod Hoſtien. & Do. Ioan. And. & nonnulli alij uiſi
fuerunt tenere contrarium, quia eorum ſententia eſt com-
muniter reiecta; & vbi vera foret, nihil ſeruit Domino Prio
ri, quia poteſt procedere in ſupremo Principe, prout ipſi lo-
quuntur: ſecus in inferioribus dominis: ita reſpondet Do.
Steph. Bertran. in d. conſ. 1. in 8. dubio.

Non obſtat, quod ipſe Do. Prior ſit dominus directus do-
mus, in qua uniuerſitas ręędificauit furnum, & quod in in-
ſtrumento emphyteuſis conuentũ ſit, quod furnus antiquus
ibidem exiſtens deberet demoliri. Quia reſpondetur plu-
ribus modis. Primo, quod hæc eſt alia & diuerſa cauſa à
iudicio poſſeſſorio huius iuris negatiui, quod homines non
poſſint furnos erigere, & alio ire ad coquendum eorum pa-
nes. Aliud, quod non poſſint reędificare furnum in dicta do
mo propter dominium directum, quod habet Dominus
Prior in d. domo, & propter pactum initum cum emphyteu
ta de non conſtruendo ibidem furnum, ſeu de demoliendo
furnum ibidem antiquitus conſtructum, quia de hoc non
agitur, & in ſententia Domini Commiſſarij fuit reſeruata
14 cognitio. Secundo reſpondetur, † quod huiuſmodi pacta
inita cum emphyteuta ſunt perſonalia, ideo non ligant ſin-
gularem ſucceſſorem, l. fina. ff. de contrahen. empt. firmant
glo. Bar. & alij, in l. 3. §. opus, ff. de alien. iud. mut. cauſa facta.
Super quibus non inſiſto, quia non eſt punctus principalis,
de quo diſceptatur: nam vbi pacta huiuſmodi eſſent in rem,
quod non puto, hoc nihil ad homines ut ſingulos, qui nul-
lum ius habere contendunt in dicta domo donata vniuer-
ſitati, ſed prætendunt ut ſinguli poſſe facere furnos, & ire pro
libito ad coquendum panes quo placuerit; & quantum ad
particulares homines, qui litem hanc proſequuntur, non
pertinet diſputatio & controuerſia dictæ domus, & pa-
ctorum.

Laus Deo Opt. Maximo.

S V M M A R I V M.

1 *Remedium Canonis reintegran. habet locum etiam in iuribus incorporalibus.*

2 *Interdictum aqua quot. & æſtiua, uel remedium Can. reintegran. intentans, debet probare poſſeſsionem & ſpolium.*

3 *Poſsidens una die, uel nocte aquam, toto anno poſſediſſe præſumitur, niſi contrarium probetur.*

4 *Poſſeſsio non acquiritur ex uſu facultatis aut familiaritatis, minus & præſcriptio.*

5 *Interdicto recuperan. ſat eſt in iuribus incorporalibus ſpoliatũ credidiſſe uſum fuiſſe iure ſuo, & ſi errauerit.*

6 *Seruitus habens cauſam continuam, præſcribitur ſpatio decennij abſque titulo.*

7 *Aquæductus ac meatus, qui non poteſt fieri abſque impenſa, præſumitur factus ab eo, in cuius utilitatem fuit aqua.*

8 *Seruitus poteſt per ſententiam, ac per rem iudicatam conſtitui.*

9 *Sententia facit ius inter partes, & habetur res iudicata pro ueritate quò ad partes ipſas, non quò ad tertium: ac in petitorio, non in poſſeſſorio.*

10 *Facultatis iure non dicitur quis uti ſeruitute aquæ ducendæ, quando aqua labitur facto hominis.*

11 *Minus quando in fundo uicini aliquid eſt factum patiente uicino.*

R E S P O N S V M XXI.

IN cauſa Comitum Gambaranę ex una, & no-
bilium de Zacharijs ex altera; ſiue dicamus in-
tentatum ſpolium, & ſic remedium l. ſi quis ad
1 ſe fundum, C. ad leg. Iul. de ui. † Quod remediũ
habet etiam locum in iuribus incorporalibus, ut eſt ius a-
quæ ducendæ, de quo in princ. c. querelam, de electio. cum
alijs, &c. ſiue dicamus intentatum Interdictum de aqua
2 quot. & æſt. neceſſe eſt, quod ipſi ipſi Comites, † ſi volunt
obtinere, quod probauerint duo, ſcilicet poſſeſſionem ſeu
quaſi, & ſpoliat. De primo eſt tex. in cap. conſultationibus,
de off. deleg. vbi omnes Doctor. De ſecundo eſt tex. in l. pri-
ma, in princ. ff. de aqua quot. & æſti. vnde ego, qui intercedo
pro ipſis Comitibus, qui omnem Iuſtitiam fouent, & qui-
bus multum debeo, breuiſſimè demonſtrabo, ipſos iſta duo
probaſſe, & conſequenter fundaſſe optimè ſuam intentio-
nem. Vnde diſcurrendo omnes quatuor teſtes productos
per ipſos Comites, & eorum dicta perſcrutando, prorego
quod concorditer omnes deponunt, quòd ab annis viginti-
quinque citra, & à ſuo recordari citra, dicti Comites vſi ſunt
aqua ex dictis fontibus, de quibus agitur, oriente pacificè
& quiete, & nemine contradicente, pro uſu eorum molendi-
ni & prati irrigatione. Vnde ex tali uſu dicit̃ ꝓbata quaſi poſ
ſeſſio iuris ducendi aquam, prout eſt tex. in l. 1. §. quæſitum,
3 ff. de aqua quot. & æſti. vbi dicitur, quòd † illud interdictũ
non ſolùm competit ei, qui hoc anno duxit aquam: ſed etiã
ei datur, qui aliquando duxit, licèt tempore ſpoliationis nõ
duceret, dummodo aqua ex ſe ipſa flueret: & ſufficit ad pro-
bandum quaſi poſſeſſionem, probare quod eo anno vſus ſit,
quinimò vna die; uel una nocte, d. l. 1. §. quod ait, & §. illud,
quia ſi ſemel illo anno poſſedit, ſemper præſumitur poſſediſ
ſe, niſi probetur contrarium, l. ſiue poſſidetis, C. de probat.
Accedat patientia partis aduerſæ, qua mediante dicitur Co
mites fuiſſe poſſeſſores, iuxta not. in l. quoties, ff. de ſeruit. &
in l. 2. C. eod. talis igitur poſſeſſio cauſatur ex ſcientia & pa-
tientia aduerſarij, & vſu poſſidẽtis, l. 1. §. fin. de ſer. ruſt. pręd.
Et illud eſt generale, quod quaſi poſſeſſio iurium incorpo-
ralium, ut eſt ius aquæ ducendæ per aliquos actus facti, pro-
bari poteſt, vt eſt text. & ibi Panor. in ca. cum olim, de cauſa
poſſeſ. & propriet. ſed hic adfuit actus facti continuati tanto
tempore, ſcilicet irrigationis prati ex dicta aqua, & conti-
nua macinatio molendini: igitur concluditur optimè pro
batum fuiſſe quaſi poſſeſſionem iuris dicendi dictam a-
quam.

Spoliatio patet euidenter, quia primi duo teſtes dicunt
factum nouum cauamentum, per quod aqua diuertitur à
curſu ſolito labendi ad molendinum dictorum Comitum,
& quòd bucha conductus dictorum Comitum fuit obtura-
ta, ex quibus cauamento & obturatione, ſine dubio dicun-
tur ſpoliati iure ducendi dictam aquam, ut eſt caſus apertus
in d. l. prima, §. Labeo, ubi dicitur, Labeo putat per illud in-
terdictum prohiberi quem, ne faciat, fodiat. ſerat. ſuccidat,
putet. ędificet, qua ex re aqua in genere vitietur, corrumpa-
tur, deteriorve fiat. & tex. in d. l. prima, §. competit, & in l. ſi
quis diuturno, ff. ſi ſeruit. uend. Nam in iuribus incorpora-
libus dicitur quis ſpoliari poſſeſſione ſua per impedimen-
tum facti, vt eſt tex. in l. Atilicinus, ff. de ſeruit. ruſt. pręd. vrb.
& in l. ſequenti, §. ſi viam, ff. de vſucap. per quæ iura ita dicit
Bald. in l. 2. col. 3. C. de ſer. & aqua. Alex. conſi. 108. eo. volu.
Curt. conſi. 33. ſed quia iam ſentio partem aduerſantem di-
centem, nihil agis ſi non probes, etiam quòd iure ſeruitutis
ipſi Comites vſi ſint dicta aqua, & quod iure ſeruitutis ſint in
poſſeſſione dictæ aquę: quia ex quo probatum eſt, ꝙ fontes,
ex quibus oritur dicta aqua, ſint in fundo dictorũ de Zacha-
rijs, vñ dicti Comites potuerunt ea vti iure facultatis, & non
iure ſeruitutis: vñ vr̃ licuiſſe ipſis de Zacharijs diuertere, l. 1.
§. deniq; , ff. de aq. plu. arcen. & in l. ſi in eo fundo, ff. eod. tit.
& in

& in l.fluminum,§.itē uideamus, & l. Proculus, ff. de dam.
4 inſe. † potuerunt enim uti iure facultatis,quo caſu nūquam inducitur quaſi poſſeſsio,ut in dictis iuribus. Vnde dici ſolet quod in his,quæ ſunt facultatis, numquam cauſatur præſcriptio, quaſi etiam non præſupponitur poſſeſſio, l. uiam, ff.de uia pub.Bart.in l. cum notiſsimi,ff.de præſcrip. 30. uel 40. ann. uel etiam potuerunt uti iure familiaritatis : unde non poſſiderēt,&c. l. qui iure familiaritatis,ff. de acq. poſſeſſ. Dico etiam, quod probatum eſt ipſos Comites fuiſſe uſos dicta aqua, credentes uti illo iure ſuo, & conſequenter reſtituendi ſunt. Et omiſſa diſputatione, quæ fienda uenit in
5 petitorio, an iuſtè uſi ſint,uel iniuſtè; dico † quod in aſſertorio recuperandæ in iſtis iuribus incorporalibus ſufficit ꝙ ſpoliatus crederet ſe uti iure ſuo, licet erraret. caſus eſt planus in l.1.§.ſed & ſi iure aqua non debetur, ff. de aq.quot. & æſti.& ibi Bar.& idem Bar.in l.1.§.hoc interdicto, ff. de itin. actuq; priu. & quantum ad interdictum recuperandæ,ſufficit quod probetur quaſi poſſeſſio, etiam quòd ſit cum mala fide,ſecundum Panor.in c.cum eccleſia,de cauſa poſſ.& proprie.in glo.4. Iſta autem credulitas,cum dependeat ab animo ipſorum Comitum,videtur ſufficiens probatio ipſius, ſi iurent ita ſe crediddiſſe, iuxta glo.vulg.in §.æquè, Inſt.de act. tamen aliter probatur, quod epiſcopi Comites uſi ſint iure ſeruitutis, & crediderint ſic ſe uti : nam ex quo continuato
6 tempore † non ſolum ſpatio decennij, quo præſcribitur ſeruitus habens continuam ſine aliquo titulo,ut per Bal.in l.a. C.de ſeruit.& aqua,& Doct.in c.uigilanti,de præſcript.& eſt caſus clarus in d.l.ſi quis diuturna, ſed ſpatio annorum 20. & 30. & ultra, uſi ſunt dicta aqua, certè credere legitimè potuerunt ſe uti iure ſeruitutis; nec requiritur ꝙ aliquis actus probetur,per quem appareat uſos fuiſſe iure ſeruitutis. ita in terminis tenent Imo.& Panor. in ca. ſi diligenti, col.3.de præſcrip.& Bar.in l.ſeruitutes.ult.ff.de ſeruit.cum multis authoritatibus,quas refert Fel.in c.quarta,col.12.ubi dicit iſtā eſſe communem opinionem,de præſcrip.& Bar.in l.3.unde ui,ff.de ui,& ui armata.

Tertio,quòd ipſi Comites uſi ſint iure ſeruitutis,probatur ex ſignis & ex meatu, ſeu roxiollo facto in fundo ipſorum de Zacharijs: nam talis meatus & cauamentum fieri nō poteſt citra ius & nomen ſeruitutis, ſeu non præſumitur aliter factum. iſtud probatur in l.1.§.Iulianus, ff.de itin.actuq; priua. quem not. ad hoc ibi Bar.& Bar.in l.1.§.hoc interdictū, ff.eod.Panor.poſt Innoc.in c.bonæ,de poſt.præl. Cum ergo in tanto tempore ibi fuerit talis meatus facto hominis factus,certè ipſi Ioan. Andreas,& cæteri Comites licitè crede-
7 re potuerint,quod factus fuerit à ſuis anteceſſoribus:† quia cum talis meatus fieri non poſſit ſine impenſa, & ignoretur à quo fuerit factus,debet intelligi factus ab his,in cuius utilitatem ipſa aqua deſeruit,iuxta doctrinam Bartol.in l.cum ſeruus,ff.de uerb.oblig.cum cōcordantijs, de quibus ibi per Moder.& per Fel.in c.nonnulli,§.ſunt & alij, colum.x.de reſcrip.& per Ale.conſi.54.incipien.quidam nob. uol.5.& dato quod errauerit, tamen talis error cùm ſit in facto, ipſos non impedit quin dicātur quaſi poſſidere, d §.ſed & ſi iure, ſupra allegato.

Quarto,quod ipſi Comites putauerint ſe uti iure ſeruitutis,& iure ſuo,probatur ex titulo ſententiæ,ſine qua declaratione omnes aquæ tàm naturales,quàm pluuiales, & aquæ omnium fontium exiſtentium in paludibus Medæ, & Caſtell.debere decurrere in flumen priuatæ, quod diſcurrit in ædificio ipſorum Comitum,& qua declaratur quòd ipſi Comites poſſint & ualeant uti dicta aqua,&c. ſed inter cæteros
8 modos,quibus conſtituitur † ſeruitus, conſtituitur etiā per ſententiam & rem iudicatam, ut habetur in §.fina.Inſti. de ſeruit.& per Cępol.tit.de aquæductu,in 8. quæſtio. princ. &
9 eſt tex.in l.uſusfructus,2.ti.de uſufructu.† facit enim ſententia ius inter partes.l. Iulianus, ff.de condi.indeb. & habetur pro ueritate res iudicata,l.ingenuum, ff.de ſtatu hom.l.res iudicata,de reg.iur. & rei iudicatæ ſtandum eſt. Et ſi dicatur quod ſententia ipſa eſt lata inter alios, unde non conſtituit ius quo ad tertios,toto tit.C.res inter alios acta.& C. quibus res iud.non noc. Reſpondetur quod iſta concernunt petitorium,unde reſeruan.in alio iudicio, ut in l.naturaliter, §. nihil commune, ff.de acquiren. poſſeſ. Vel licèt non præiudicet,præſtat tamen tit.putatiuum,in l. cum, ff.de uſucap. qui tit.ſufficit in caſu noſtro ad faciendum quod ipſi Comites putauerint ſe uti iure ſeruitutis introductæ uigore dictæ ſententiæ. Item prædicta regula procedit in petitorio,ſed in poſſeſſorio ſententia inter alios acta probat quò ad omnes tit.coloratum,adeo quòd concludit reſtituen. Felyn. in ca. cum uenerabilis,colum.9.de except.allegat ergo deciſ.578. incipien. ſpecialis. Item quod ipſi Comites ſint in poſſeſſione iure ſeruitutis, & non iure facultatis. probatur ex doctr. Bartol.in d.l.prima,§.hoc interdicto, ff.de itinere actuque priu.Innocen.& Panor. in ca.bonæ,de poſt.prælat.quam latius conſcripſit Barthol.Cęp.in tracta.ſeruit.ruſt.tit.de aquęductu,in 8.quæſtio.princ.in §. ſed eſt dubium de quotidianaq. verſ. dubium in hoc ſolum remanet. vbi declarant
10 Doct. Bart. in d. §. hoc interdicto, dicit quod † quis utitur aqua iure facultatis, quando aqua ſine aliquo facto hominis labitur in fundum inferiorē. ut per uenas ſubterraneas, uel etiam ſi ſuper terram.& ita loquuntur iura ſupra allegata,quæ uidentur obſtare,videlicet d.§.denique, & d. l. Proculus.& d. §.item uideamus. ſed quando requiritur factum hominis ad conducendum aquam, tunc non dicitur labi iure facultatis, ſed iure ſeruitutis. ſed integritas ueſtra, ut dicitur,oculis locum inſpexit,& uidit foſſata opere manuali facta : vnde illi probatum eſt per probationem omnium aliarum ſuperlatiuam,l.ſi irruptione,ff.fin.reg.Inſt.de grad. agnat.§.quod in conduc. dictam aquam requiritur factum hominis,igitur &c.

Quinto,quoties in fundo uicini, in quo oriuntur aquæ, fit aliquod factum patiente domino fundi, quod geri non poteſt citra nomen ſeruitutis, quæ non dicitur uſus iure facultatis,ita Bartol.ut ſupra & Panor.il in ca.bonæ.Bald,in c.1. §.ſi quis de manſo,colum.6.de contr. inueſt. ſed probatum eſt p teſtes, quod anno præſenti nomine Abbatis apud Lingocium factum fuit foſſatum in fundo aduerſæ partis, ergo tale factum operatur quòd ipſi Comites ſint in poſſeſſione iure ſeruitutis. & ita in terminis tenet Barthol. Cępol. qui format quęſtionem contrariam in d.tit.de aquęductu,in 8. quæſt.uerſ.& ex prędictis ſequitur.

S V M M A R I V M.

1 *Interdicto retinenda duo ſunt probanda ab actore, uidelicet poſſeſsio ſeu quaſi tempore litis conteſtata, & turbatio.*
2 *Loca erema præſumuntur fore domini loci, & territorij.*
3 *In interdicto retinendi ille obtinet, qui probat ſuam poſſeſsione meliori titulo.*
4 *Poſſeſsio prohibendi non acquiritur ex ſolis prohibitionibus, ſed oportet, quod prohibiti acquieuerint prohibitioni.*
5 *Poſſeſsio non acquiritur ex actu ſiue negatiuo, ſiue affirmatiuo, niſi appareat eum actum ſuum fuiſſe ſortitum effectum.*
6 *Patronatus iuris poſſeſsio non acquiritur, niſi præſentatus fuerit inſtitutus, & confirmatus, ac poſſeſsionem adeptus.*
7 *Poſſeſsio obediendi, ſeu parendi non cauſatur ex obedientia in non faciendo, quia potuit non feciſſe alia intētione quàm animo parendi.*
8 *Actus in non faciendo conſiſtentes, multipliciter poſſunt intelligi.*
9 *Dominium, & ius depaſcendi poſſunt eſſe penes diuerſos.*
10 *In interdicto retinendi, ſufficit ſola poſſeſsio.*
11 *Poſſeſsione immemorabilis temporis probatur titulus, ſi allegetur.*

RESPONSVM XXII.

QVęritur in effectu, an vniuerſitas, & homines loci tollere rectè intentauerint interdictum retinendæ poſſeſſionis depaſcendi animalia laborantia in prętenſis deueſijs Reuerendi domini Prioris ſancti Spiritus,domini dicti loci.

1 Pro reſolutione huius quęſiti ſciēdum eſt, † quod is, qui huiuſmodi interdictum proponit, tenetur probare duo,uidelicet poſſeſſionem ſeu quaſi tempore litis conteſtatæ, l.1. §.in prę̨ſens,ff.de interd.l.1.C.eo. & l.1.§. hoc interdictum, ff.uti poſſ.ca.licèt cauſam, de probat. Item & turbationem: & in hoc differt ab interdicto vnde vi, quia per iſtud actor agit,ne ſuam poſſeſsionem amittat: per illud,vt amiſſa poſſeſſio reſtituatur. l.1.§.illud enim.ff.vti poſſ. & d.c.licèt cauſam. Si actor vniuerſitatis probat iſta duo, conſtat eum debere obtinere. Et quia quęritur, an ſi probentur ea, de quibus in themate, ſit ſufficienter fundata intentio vniuerſitatis & hominum, Paucis reſpondebo.

Videretur prima facie reſpondendum, quod non: quia
Dominus videtur in quaſi poſſeſſione prohibendi à longiſ-
ſimo tempore, ut cōſtat ex tot annalibus proclamationibus.
& illa ſua quaſi poſſeſſio eſt iuſtificata legitimo titulo, cum
2 ſit dominus loci & territorij; † & omnia erema in dubio
præſumuntur eſſe illius, qui eſt dominus territorij, ſecūdum
Pau. de Ca. & Socyn. in l. 1. in prin. ff. de acq. poſſeſ. & Socyn.
conſi. 127. Viſis capitulis, lib. 2. vnde, licet pro parte actoris
vniuerſitatis probetur, quod homines ſunt in quaſi poſſeſ-
ſione immittendi animalia prædicta in dictis deueſijs: atta-
3 men uidetur quod debeat ſuccumbere, † quia in hoc inter-
dicto retinendi is potior eſt, qui ſuam poſſeſsionem iuſtifi-
cat meliori titulo, d. c. licet cauſam, ubi Panor. & alij late, &
traditur per Bar. in l. ſi duo, ff. uti poſſ. & per Cyn. in d. l. 1. C.
de interd.

Sed præmiſſis non obſtantibus, contrarium uerius eſſe re
ſpondeo: ſi enim pro parte actoris dictorum uniuerſitatis &
hominum probatur quaſi poſſeſſio depaſcēdi dicta anima-
lia à tempore immemorabili, uſque ad litem conteſtatam,
uidelicet quod a tanto tempore omni anno immiſerint eo
rum animalia depaſcenda in prædictis deueſijs: ſatis erit
probatum primum requiſitum, ut not. in l. ut pomum, ff. de
ſeruit. & l. pecoris, ff. de ſeruit. ruſt. præd. in l. inſtrumenta, ff.
de fun. inſtru. in l. 1. C. de paſcuis pub. & priu. Turba aūt ſatis
iuſtificatur ex prohibitionibus, & proclamationibus pœna-
libus factis per dominum loci. Nam qui nititur prohibe-
re me ne utar mea poſſeſſione, ſatis dicitur me turbare, l. ſi
prius, ff. de no. oper. nunc. l. ſicuti. §. 1. ff. ſi ſeruit. uend. cum
ſimilibus. Non obſtat quod pro parte ipſius domini alle-
gatur, quia reſpondetur uerum eſſe, quod in interdicto reti-
nendi is obtinet, qui iuſtificat ſuam poſſeſsionem meliori
titulo, ſed negatur pro parte domini probatam eſſe aliquā
poſſeſsionem prohibendi hominibus dicti loci, ne eorum
animalia laborantia depaſci facerent in prætenſis deueſiis.
4 Non obſtant allegatæ proclamationes, † quia quaſi poſſeſ-
ſio prohibendi non acquiritur ex ſola prohibitione, ſoliſq;
proclamationibus prohibitiuis, ſed requiritur quod prohi-
biti acquieuerint prohibitioni, ſecundum glo. in l. qui lumi
nibus, ff. de ſeruit. vrb. præd. c. ſignificāte, de appellat. traditur
per Panor. & ibi ſcripſi latè, in c. cum eccleſia Sutrina, de cau
5 ſa poſſ. & prop. eſt enim † regulare, quod ex actu non ſolum
negatiuo, ut eſt actus prohibendi, ſed etiam ex actu affirma-
tiuo non acquiritur poſſeſſio uel quaſi, niſi appareat, quod
talis actus ſuum fuerit ſortitus effectum, ſecundum Innoc.
6 in c. dilectus, in glo. mag. de præben. ubi uult † quod ex præ
ſentatione, uel electione non probetur quaſi poſſeſsio præ-
ſentando, uel eligendo, niſi etiam probetur quod talis præ-
ſentatio, uel electio fuerit ſortita effectum, id eſt quod præ-
ſentatus, & electus fuerit inſtitutus uel confirmatus. ſequi-
tur Oldra. conſi. 310. thema quæſtionis. imo requiritur ꝙ
electus, ſeu præſentatus fuerit adeptus poſſeſſionē, quia ſine
poſſeſſione & fruitione beneficij non dicitur præſentatio
ſortita debitum effectum, ſecundum Cal. conſi. 12. de iure
patr. & Dec. conſi. 120. cum concord. ita in propoſito dicen-
dum eſt, quod ex ſolis proclamationibus prohibitiuis non
prohibetur aliqua quaſi poſſeſſio prohibendi, niſi doceatur
quod illis fuerit paritum. Cum igitur uniuerſitas & homi-
nes aſſertis proclamationibus ſemper ſe oppoſuerint, & illis
non obſtantibus, ſemper & continuatis temporibus eorum
animalia laborantia depaſci fecerint in prætenſis deueſijs;
ſatis manifeſtè liquet, quod per tales proclamationes nulla
fuit Domino acquiſita quaſi poſſeſſio prohibendi; ſomus
dico, quod ex talibus proclamationibus non poteſt dici ac-
quiſita quaſi poſſeſſio prohibendi, dato ꝙ aliquando homi-
nes ceſſauerint depaſci facere eorum animalia laborantia
in prætenſis deueſiis; quia potuiſſent non immiſiſſe anima-
lia, nec depaſci feciſſe alia intentione, quàm non parēdi pro
7 clamationibus: † ideo obedientia in non faciendo nō cau-
ſat aliquam quaſi poſſeſsionem obediendi ſeu parendi. ſecū
dum Innocen. in cap. olim, 2. per illum text. de reſtit. ſpol.
8 † Actus enim, qui in non faciendo conſiſtunt, poſſunt mul-
tipliciter intelligi. potuit enim non fieri, uel quia non expe
diebat, uel quia nolebat, uel quia non poterat, uel ex reue-
rentia, uel ex timore, uel ad cautelam, uel ex negligentia;
ergo eius ueritas ignoratur. & quia ſumus incerti, qua ratio-
ne factum non ſit, non faciens non præſumitur conſentire,
ſed potius diſſentire prohibitionibus præiudicialibus, l. qui
vas, §. vetare. ff. de fur. ita dixit Bal. in l. liberti libertæq;, col. 1.
C. de oper. liber. & in l. data opera, col. 10. C. qui acc. nō poſ.
Ex quibus apparet uniuerſitatem & homines manutenen-
dos eſſe in quaſi poſſeſſione depaſcendi, reiectis pœnalibus
prohibitionibus, quæ nullum ius, nullamq; poſſeſſionem
ſeu quaſi tribuere poſſunt domino prohibenti. Non denique
obſtat dū dicitur, ꝙ dominus Prior eſt dominus territorij:
quia iſtud nihil facit ad iſtud iudicium retinendæ poſſeſſio-
nis, nec poteſt iuſtificare poſſeſſionem ſeu quaſi prohibēdi,
quam conſtat non eſſe penès dominum. & quia ſtat ſimul
quod dominus Prior ſit dominus totius territorij, & tamen
uniuerſitas & homines habeant ius depaſcēdi in aliqua par
te territorij, d. l. 1. C. de paſc. pub. & priu. et ſi dicatur nō con-
ſtare de aliquo iure depaſcendi ipſius uniuerſitatis & homi-
num: Reſpondetur dupliciter. Primò in interdicto retinen
di ſufficit docere de poſſeſsione, d. l. 1. ff. uti poſſ. & d. c. licet
cauſam. Secundo reſpondetur, ꝙ poſſeſsio tanti temporis,
cuius initij non extat memoria, habet uim tituli, l. 1. §. du-
ctus aquæ, ff. de aq. quot. & æſtiu. c. ſuper quibuſdam, §. præte-
rea, de uerb. ſig. & ex poſſeſsione temporis immemorabilis
probatur tit. ſi allegetur, ſecundum Bar. in l. cum de in rem
uerſo, ff. de uſur. Panor. in c. peruenit de Cenſ. Oldr. cōſ. 396.
Ale. conſi. 6. li. 1. Dec. conſi. 85. col. 2. & authoritates in hoc
abundant. Poſſunt igitur uniuerſitas & homines allegare ali
quem titulum, puta emptionis, uel tranſactionis, & illum
iuſtificare & probare probando immemorabilem quaſi poſ
ſeſsionem depaſcendi, &c. ſuper quo aliter non inſiſto, quia
iſta concernunt petitorium, de quo non agitur.

Laus Deo Opt. Max.

S V M M A R I V M.

1 Capitula impertinentia ſunt reijcienda, & quando dicuntur pertinentia, & nu. 12.

2 Poſſeſſorium retinendi non poteſt cum petitorio cumulari, cum ſint contraria, niſi quando agitur pro iuribus incorporalibus. & num. 6. & 7.

3 Actio confeſſoria datur tàm poßidenti, quàm uendicanti iura incorporalia.

4 Sententia interlocutoria poteſt uſque ad diffinitiuā reuocari.

5 Poſſeſſorium recuperandi poteſt ab eodem cum petitorio prius intentato cumulari, cum non ſint contraria: utroque enim caſu ſupponitur reum poßidere.

8 Ratio ad eius limites omnem ſentētiam ad diſpoſitionem reſtringit, ut ea ceſſante ceſſet diſpoſitio.

9 Legitimatio perſona tam actoris, quàm rei eſt ante omnia in iudicio fienda.

10 Poſſeßio immemorabilis temporis habet uim tituli, unde ex ea probatur petitorium.

11 Sententia in iuribus incorporalibus acquiritur plenum ius: idē in corporalibus apprehenſa poſſeſſione.

13 Capitula in dubio ſunt admittenda cum clauſula, ſaluo iure impertinentium, &c.

14 Appellationem in dubio iudex debet admittere, & amplecti partem minus damnoſam partibus.

R E S P O N S V M XXIIII.

ARticuli nouiſsimè producti nomine do-
mini Præceptoris de Belloloco,
1 non uidentur admittendi. † quia concernunt iu
dicium poſſeſſorium, quod nihil habet commu
ne, cum iudicio petitorio, l. naturaliter, §. nihil
commune, ff. de acquir. poſ. & quia continēt illud idē, quod
continebant articuli, bona curiæ ordinatione reiecti, & ſic
non ſolùm ſunt reijciendi quia impertinentes, ſeu non con
cernētes petitorium, de quo agitur, l. ad probationem. C. de
proba. c. cum cōtingat, de off. deleg. & quia ſuperflui, ſeu du-
plicati, & triplicati, l. ampliorē. C. de appel. l. hæc ſtipulatio,
§. diuus, ff. ut leg. nom. caue. ſed ēt quia fuit declaratū eos eſ-
ſe indimiſsibiles per duas curiæ ſententias, quæ tranſiuerūt
in rem iudicatam, cum non fuerit appellatam, c. ex parte, &
ibi not. de teſtam. ca. cum ceſſante, de appell. &c.

Verùm prædictis nō obſtātibus m̄ deo præfatos articulos,
ſeu uerius poſitiones admittēdas fuiſſe & eſſe: & pro clariori
dilucidatione eorū quæ dicturus ſum, præmitto ꝙ dñs Præce
ptor actor potuit hos articulos ſeu libellū articulatū ꝓponiſ
ſe duplici de cā, aut ꝓ iuſtificādo poſſeſſorio, aut ꝓ petitorio:
ſi pro poſſeſſorio, aut ꝓ poſſeſſorio retinēdi, aut reintegrādi.

Quantū ad poſſeſſorium retinendi nō inſiſtā, poſtquā pro
curator dñi Præceptoris in ſua cedula exordiēte, licet ꝑ ordi
nationē curiæ, ꝓteſtatur ꝙ nō intētauit iſtud interdictū, nec
uult

uult illud proſequi.& quia quantum ad huiuſmodi iudiciū
retinendi militare uidentur fundamenta in contrarium ſu-
pra allegata,id tamen pro exuberanti iure dictū domini Prę
ceptoris non ominam, quod ſi proſequeretur interdictum
retinendę reſpectu quartæ patris iuriſdictionis, & aliorū iu-
rium incorporalium,max.eorum quæ non fuerum in libel-
lo petitorij deducta, quòd articuli forent admittendi: quia
2 licèt regulariter † poſſeſſorium retinendi non poſſit cumu-
lari cum petitorio obſtante reg.contrarietatis, tamen fallit,
quando agitur pro iuribus incorporalibus, ſecundum Bart.
& omnes alios concorditer,in l.naturaliter,§.nihil commu
ne,verſ.ſecunda combinatio,ff.de acq.poſſ.quia in iurib.in-
3 corporalibus ceſſat ratio contrarietatis: †nam actio conſeſ-
ſoria, qua vendicantur iura incorporalia, competit etiam
poſſeſſori,l.vti frui,§.fi.ff.ſi vſusfru.pet.l.ſi prius,ff.de no.ope.
nunc.l.ſicuti,§.Ariſto,ff.ſi ſerui.vend.ubi tex.clarus pro hac
concluſione.

4 Non obſtant ordinationes curiæ, † quia cum ſint interlo
cutoriæ, poſſunt contrario imperio tolli uſque ad ſententiā
diffinitiuam, l. quod iuſſit,ff.de re ind.l. fin autem,§.1.ff.de
neg.geſt.l.1.C.ſi ex ſal.inſtr.vel parendo ordinationib.curię
dicitur,quod quantum ad iura incorporalia nouiter dedu-
cta,nihil faciūt dictæ ordinationes, & licèt nouiter deducta
ſint ſimul cum iam deductis admiſſa: nihil tamen facit,quia
tot cenſentur eſſe libelli diſtincti & ſeparati, quot ſunt iura;
quæ ſimul petuntur & deducuntur,l.ſcire debemus,ff.de uer
borum obligatio.ubi D.Alex.& Iaſ.not.& firmat Bald.in l.
fi.ff.quib.mod.pign.vel hypo.ſol.& in l.ordinarij,ad fi.C.de
rei uend.

Quantum verò ad interdictum recuperandi,certiſſimi iu
5 ris eſt † poſſeſſorium recuperandi cumulari poſſe ab eodē
cum petitorio prius intentatum, quia nulla regula impedi-
tiua obſtat,ſecundum gl.& Scrib.communiter,in l.cum fun
dum,ff.de ui,& vi arm.Bart.& alij in d.§. nihil commune in
prima combinatione,& eſt tex.in l.ius eius, C.de prob.& in
l.1.vbi D.Iaſ.col.3.C.de carb.edict.& in c.paſtoralis,de cau-
ſa poſſ.& propr.& in clemen.1.eod.tit.

Et ſi dicatur,quod obſtat regula ordinis iudiciarij, quia ſi
cumuletur poſſeſſorium recuperandū cum petitorio, incer-
tum erit quis teneatur probare in petitorio: Reſpondetur,
quòd talis incertitudo non impedit cumulationē, quia po-
teſt actor ſe aſtringere ad probandum in utroque iudicio,
uel poteſt,ſi uelit, ſuſpendere petitorium donec ſit cognitū
de poſſeſſorio recuperandi,ut probatur in dicta l.ius eius, &
clarius in d.clementina prima, & declarat Barto. in d.§. ni-
hil commune.

Non obſtāt ordinationes curiæ,quia reſpōdetur ut ſupra.
vel aliter reſpondeo quod per ordinationes prędictas fuerūt
reiecti huiuſmodi articuli, quatenus cōcernunt poſſeſſoriū
retinendi, non quatenus concernunt poſſeſſorium recupe-
randi, quod ex eo probatur quia reijciuntur tāquam ſint in-
compatibiles cum petitorio. quæ ratio ſolum concludit in
6 poſſeſſorio retinendi. † Quod non ſe compatitur cum peti-
torio,quia agens petitorio dicit aduerſarium poſſidere, l.1.
C.de alien.iud.mut.cauſa fact.l.in rem, ff.de rei uendi.agēs
verò interdicto dicit totum oppoſitum,quia dicit ſe poſſide
re,& non aduerſarium,§.hodie,inſt.de interd.l.1.ff.eo. cum
ſimilibus;ideo unus & idem ratione contrarietatis prohibe
tur utrumque ſimul cumulare,l.1.C.de furt. Hæc autem ra-
7 tio contrarietatis ceſſat in poſſeſſorio recuperandi, † in quo
actor dicit ſe ſpoliatum,& aduerſariū poſſidere, ſicut in peti
torio,& ideo ab vno & eodem poſſunt ſimul cumulari. Cū
igitur ratio dictarum ordinationum ibidem expreſſa, ſolū
concludat in poſſeſſorio retinendi,reſtat concludendum,ꝙ
articuli ſolum fuerint reiecti quatenus concernunt poſſeſſo
8 rium retinendi: † quia ratio reſtringit ſententiam & genera
lem diſpoſitionem ad metas ipſius rationis, l.cum pater, §.
dulciſſimis, ff.de leg.2.& l.prædijs, ff.de le.3. & ubi ceſſat ra-
tio,ceſſare debet diſpoſitio,l.adigere,§.quāuis,ff.de iure pa-
tro.c.cum ceſſante,de appel.

Non obſtat quod uideantur multiplicati, & ſic ſuperflui,
quia uerum eſſet ſi ad eundē finē, videlicet reſpectu poſſeſ-
ſorij retinendi, iterati fuiſſent:ſed quia ad alium finē, vide-
licet reſpectu poſſeſſorij recuperādi, nō poſſunt dici ſuper-
flui,capitulo,ſignificantibus,ubi Panor. de lib. obl. & tradi-
tur per Fel.in proh.Greg.verſi.rex pacificus,ad finem.

Non denique obſtat dum dicitur quod ſint impertinen-
tes,quia quantum ad poſſeſſorium recuperandi, ſunt perti-
nentiſſimi,& ſic nihil faceret ad rē,ꝙ nō cōcernerēt petito-
riū,licèt optimè ꝯcernāt,ut in ſequēti ar. clariſſimè ꝑbabo.

Quatenus verò reſpiciunt petitorium, non arbitror, etiā
aduerſarios inficiari quod non ueniunt admittendi, tum
quia legitur,curiam eos articulos, qui dicuntur reiterati in
quantum petitorium concernere poſſunt, admiſiſſe,tū quia
quantum ad hunc effectum nihil uideo proponi poſſe,quia
admittendi non ſint,cum directò tendant ad iuſtificandum
petitorium: nam articuli deducti in cedula exordiente, La-
tius dando,& in cedula nouiſſima,aut tendunt ad legitimā
das perſonas Præceptorum, qui iudicium inſtituerunt, aut
9 perſecuti ſunt:hos conſtat admittendos,† quia in quocūque
iudicio perſonæ tam agentes,quàm cōuentæ,ſunt ante om-
nia legitimādæ,l.1.& per totum. C.qui leg.perſ.hab. ſtan.in
iud.nō. per gl.& Moder.in l.1.C.de edict.diui Adr.Toll.fa-
cit tex.in l.ſi quęramus, ff.de teſtam. cum uulg. aut tendunt
ad probandam poſſeſſionem temporis immemorabilis,
10 † quæ poſſeſſio tanti temporis iuſtificat optimè petitorium,
quia habet uim tituli,l.1.§.ductus aquæ, ff.de aqu.pluu.arc.
c.ſuper quibuſdam,§.præterea,de uerb.ſignific.nam ex tam
longiſſima poſſeſſione habet actor fundatam intentionem
abſque probatione alicuius tituli, ut docet Bar.in l. cum de
in rem uerſo.col.2.ff.de uſur.& Dom.Ant.in c. peruenit, de
cenſ.& Ang.& Imo.in d.§. ductus aquæ, & probatur in ca.1.
de præſcrip.lib.6.& traditur per Feli.in c.cum ex officij, col.
5.de præſcr.per D.Iaſ.poſt Alex.in l.quominus, colum.8.ff.
de flum.& per Dec.conſi.85.col.2.& de hoc ſunt pleni Codi
ces. Aut tendunt ad probandum titulum virtute ſententia-
11 rum,de quibus articulatur:nam † per ſententiam in iuribus
incorporalibus acquiritur plenum ius,ſecundum Innoc.in
c.cum noſtris.de conceſſ.præb.gl.Panor.& alios in c.propo-
ſuit,eod.tit.Bal.in l.traditionibus,ad fi.C.de pact.& in l.quo
ties,col.1.C.de rei uend. in corporalib. uerò acquiritur ple-
num ius apprehenſa poſſeſſionē,ſecundum glo.in §.fin. ubi
Ang.inſt.de off.iud. & in l.ex hoc iure,ubi Bart.& Moder.ff.
de iuſt.& iure. glo.& Alex.poſt alios in l.Pomponius, §. iuſ-
ſu,ff.de acqui.poſſeſſio.& Fel.latè in c.cum venerabilis, col.
9.verſ.dum dicit glo.de excep. & ubi directò non concerne
rent petitorium,negari non poteſt, quin per indirectum nō
coadiuuent aliqualiter petitorium. ergò admittendi ſunt.
12 † quia ubi aliqualiter adiuuant,dicuntur pertinentes & ad-
miſſibiles,ſecundum Bal.in c.licèt cauſam,col.16. de prob.
& probatur in c.3.vbi etiam Bal.& alij,de teſt.Dom.Iaſ.poſt
Bal.in l.ſi duo,§.idem Iulianus. ff. de iureiur. & idem Iaſ.in
l.1.colum.pen.ff.ſi cer.per.& traditur per Dec.conſi.162.per
totum,& per Iaſ.in l.non hoc,col.6.C.vnde legit.
13 †Et in dubio debet iudex arbitrari articulos eſſe pertinen
tes,& illos admittere cum clauſula,ſaluo iure impertinen-
tium,& non admittendorum,ut traditur per gloſ. Hoſt.Pa-
norm.& alios in c.cum contingit,de offic.deleg.Bar.in d.§.
idem Iulianus,Ange.in l.in ſpeciali,ff.de rei uendic.& dicit
Specu.titu.de poſit.§.ſeptimo,verſ.quia nemo,quod ſi dubi-
tatur,an poſitiones ſint à iudice recipiēdæ, debet iudex illas
recipere,quia ſecurus eſt,ſuperfluas & impertinentes admit
tere,licet pertinentes reijcere,c.non æſtimemus,13.quæſt.2.
14 l.teſtamenta, C.de teſtam, † ſic etiam iudex in dubio debet
potius admittere appellationem, quàm reijcere, ſecundum
Bal.& Aret.in l.de ſtatu,ff.de teſtam.& generaliter iudex de-
bet in dubijs elligere illam partem quæ eſt minus damno-
ſa partibus,l.ex his,ad finē,ff.de his,qui in fraud. cred. & tra-
ditur per Pau.& Mod.in l.1.ff.ſi quis caut.cum ſimilibus.

Laus Deo Opt. Max.

SVMMARIVM.

1 *Actio intentata dignoſcitur ex medio concludendi.*
2 *Via publica & priuata, qua uam dicatur, & quomodo probetur.*
3 *Villa eſt collectio urbanorum prædiorum.*
4 *Colonia quid ſit.*
5 *Prædium ruſticum dicitur domus in agro poſita, gratia tamen collectionis fructuum.*

RESPONSVM XXIIII.

EX medio concludendi, & ex nar-
ratione libelli ſeu petitionis nomine Ioānis de
Scalis, conſtat intentatum fuiſſe Interdictum de
locis & itineribus pub. ſeu interdictum ne quid
1 in loco pub. &c. † nam ex medio concludendi cognoſcitur,
quæ

quæ actio fuerit intentata, ſecundum Bart.in l. certi condi-
ctio,in prin.ff.ſi cer.pet.& in l.ſi prius,ff.de no.oper.nunciat.
Dec.conſ.28.col.1.Iaſ.in §.omnium,Inſt.de action.nu.129.
Neuiz.conſ.79.nu.3.dixi in l.naturaliter,§.nihil commune,
nu.11.ff.de acquir.poſſ.niſi ergo probauerit uiam, quã pro-
ponit interclutam,eſſe publicam,debet ſuccumbere,dato q
probaſſet hanc eſſe uiam priuatam, quia non fuit actum in-
terdicto, & itinere actuque priuato. dico igitur circumſpe-
ctum virum Ioannem Laurentij,ubi non ſint probata neceſ
ſaria ad iuſtificandum interdictum de itineribus publicis
ab inepta actione,uel ab inſtantia præſentis iudicij,iux.text.
in c.examinata.de iudic.& in l.qui habebat,ff.de inſti.actio.
uel à penitus abſoluendum,iux.l.qui accuſare, C. de eden. &
capit.eccleſia,de cauſa poſſeſſ.& propriet. Ego autem,quia
probationes non vidi,non poſſum dare certum reſponſum:
verum tamen mihi videtur pro parte actoris malè articula-
tum, quia etiam quod omnia articulata in libello actoris
probata forent, non ſequitur cõcluſio facta in libello,ſuper
interdicto de uia ſeu itinere publico. Non enim ſequitur,
quod publicè ab omnibus eatur per uiam, ergo illa eſt uia
publica,ut eſt tex.quem ibi not.Bar.in l.1.§.ſumma cum vti
litate,ff.de his qui deiecer.uel effud.quem tex.reputat ſingu
larem Matheſ.not.95.nota unum ſingulare, ubi dicit, nota
iſtud contra ignaros libellantes in interdicto de uia pub. &
illum tex.etiam ad hoc not.Cæpol.in tractat.ſeruit.ruſt.ſub
rub.de ſeruit.viæ,colum.6.vbi dicit quod oportet articulare
quòd publicè itur per illam viam: item quod ſolum illius
viæ,per quam publicè itur,eſt publicũ:quia & ſi omnes per il
lam uiam iter faciant,non ſequitur quod ſit uia publica,ni-
ſi ſolum ſit publicum.item non etiam ſequitur cõcluſio ex
his,quæ in ſeptimo articulo dicti libelli deducuntur, dum
dicitur,uia,qua itur ad agros & rura vicinorum, capit initiũ
à via Regia ſeu cõſulari,ideſt a uia publica,ergo & ipſa quo-
que publica eſt; quia ad hoc ut uia, quæ capit initium a via
publica, dicatur & ipſa publica, oportet quod talis uia nos
ducat ad uillas,& Colonias,ideſt ad vrbana prædia in unum
ſimul collecta. nam ſi ad ruſtica prædia quorumdam nos
uia ducit,priuata eſt & non publica: ita ſane intelligendus
eſt tex.qui in 7.articulo allegatur in l.2.§.priuatæ,ff.ne quid
in loco pub.dum inquit Iureconſultus,has ergo,quæ poſt cõ
ſularem uiam excipiunt in villas, uel alias colonias ducen-
3 tes præſentem, & ipſas publicas eſſe: † Nam villa nihil aliud
eſt quàm prædiorum vrbanorum collectio,l.prędia vrbana,
& l.fundi,ff.de verb.ſignificatio.& capitulo tuæ,de cler. non
reſid.ſimiliter colonia dicitur opidum ex ciuitate propaga-
tum,& a ciuibus inhabitatum, quod propè ciuitatem quã
doque exiſtat.& ſecũdum hanc ſignificationem ponitur in
d.§.priuatæ,quandocunque procul eſt à ciuitate,ut Tiriorũ,
Philippenſes, Antiocẽſes,& aliæ plures Coloniæ,de quibus
in l.1.& in l.colonia,& in l.fin. ff.de cenſ.& inquit Virg.vrbs
antiqua fuit, Tirij tenuere coloni. Romani enim minorib.
ex vrbib.ciues deducebant,& ad incolendas alias regiones
eos mittebant,& illæ regiones coloniæ Romanorum dice-
bantur, ut ſatis notum eſt. vias igitur, quæ poſt conſularem
excipiunt.& in villas uel Colonias,ideſt ad urbana ædificia
nos ducunt. etiam publicas puto,non ſi ad agros, & ruſtica
prædia,quicquid dicit Accurſius ibi, qui exponit Colonias,
ideſt agricultores.& malè.Cum igitur via, de qua agitur, ad
quorumdam prædia ruſtica tendat,& ſi poſt conſularem ex-
ciperet.non tamen dici poteſt publica. intelligo autem præ
dia ruſtica etiam domos, quæ in agris ſunt gratia fructuum
colligendorum, conſtructas, etiam quod peſtilentiæ cauſa
quandoque domini ad ipſas confugiunt, l. ſecunda, ff. de
ſeruit.ruſt.præd.Cum igitur non conſtat hanc eſſe uiam pu-
blicam,malè reſpondetur,& ineptè fuiſſe propoſitum inter-
dictum de via publica, & conſequenter abſoluendum puto
Ioannem Laurentium ab impetratis per actorem, ut dicit
Cæpo.poſt Matheſ.in d.rub.de ſeruit. viæ. Quod abſque du-
bio veriſſimum erit.ſi pro parte dicti Laurentij, probata fue-
rint quæ in exceptionib.deducuntur, quia tunc conſtat pu-
blicam,nec priuatam uiam eſſe,& conſequenter nec de pu-
blico,nec de priuato itinere interdictum competere.

Laus Deo Opt. Maximo.

SVMMARIVM.

*1 Spoliatus ante omnia eſt reſtituendus,niſi conſtet de notorio iu-
re excipientis contra agentem hoc interdicto.*

*2 Inſtrumentum facit ius notorium,niſi contra illud aliquid op-
ponatur,tunc enim requiritur pro eo pronunciatio. & nume-
ro 3.6.& 7.*

*4 Decimam ſoluere eccleſiæ curatæ etiam religioſi tenentur de do-
te eorum eccleſiæ.*

*5 Exceptio prætenſæ immunitatis concernit petitorium, & pro-
prietatem non impedientem reſtitutionem fiendam ante cogni-
tionem proprietatis.*

8 Priuilegium ceſſat eius cauſa ceſſante.

*9 Decimarum non ſoluendarum priuilegia conceſſa religioſis fue-
runt reuocata in concilio Lateranenſi.*

10 Mare magnum ordinis prædicatorum.

RESPONSVM XXV.

1 COnſtat ſpoliatum † ſua quaſi poſſeſſione
percipiendi decimas reſtituendum eſſe, ca.1.de
reſt.ſpol.l.ſi quid ad ſe fundum, C.ad l.Iul.de vi.
maximè quando conſtat, quòd ſpoliatus legiti-
mè poſſidebat,c.ad decimas, de reſt.ſpol.lib.6.ſed quia con-
tra dominum Priorem nomine dominæ de cracu agẽtem
interdicto reſtitutorio,ſeu remedio canonis reintegranda,
dicit fuiſſe oppoſitam per fratres Prædicatores exceptionẽ
priuilegij immunitatis,quæritur,an talis exceptio ſit admit
2 tẽda:videtur quod ſic, † quia priuilegium, de quo cõſtat pu-
blico documento,facit ius notoriũ,capitulo, olim,de verb.
3 ſignifi.l.ſi.C.de reb.cred.† vbi autem conſtat notorie de iure
& proprietate oponentis,tunc contra agentem interdicto re-
cuperandæ,admittitur exceptio proprietatis, ſecundum gl.
in d.c.ad decimas,per illum tex.& ibi Gem.not.& probatur
in c.ſignificaſti,de diuortijs,& tradit Panor.in ca. cum dile-
ctus,col.8.de ord.cognit.

Ego autem non puto hoc loco hanc exceptionem admit
4 tendam, † quia etiam religioſi tenentur ſecundum legem di
uinam ſoluere eccleſiæ curatæ decimam, etiam de dote Ec-
cleſiæ ipſorum religioſorum,capitulo ex parte,vbi Panorm.
not.de dec.& traditur per Panor.in capitulo,viſiens,de tran-
ſactionibus.

5 Nec obſtat exceptio prætenſæ immunitatis, † quia talis
exceptio concernit petitorium, & proprietatem quæ non ha
buit impedire reſtitutionem,quæ ante omnem cognitionẽ
proprietatis eſt facienda,d.ca.1.ibi, ante omnem cognitio-
nem,& d.l.ſi quis ad ſe fundum,ibi,ante omnia,& c.in litte
ris,eod.tit.& l.1.§.qui à me,ff.de vi,& vi arm.

Non obſtat, quod contra agentem ad reſtitutionem deci
6 marum obſtet exceptio, † de qua apparet notoriè; quia in ca-
ſu iſto non poteſt dici conſtare de notorio iure exemptio-
nis dictorum fratrum:quia inſtrumentum ſeu priuilegium
exhibitum per eos non facit ius ipſorum dici notorium, an-
tequam fuerit de viribus ipſius priuilegij diſcuſſum, ſecun-
dum Io.de Imo.in l.1.in princip.ff.de noui oper. nunc. quæ
diſcuſſio reſeruanda eſt in iudicio petitorio, dicto c. primo,
7 uel aliter & ſecũdo reſpondetur † quod inſtrumentum ſiue
priuilegium ita demum facit eam notoriam, ſi contra ip-
ſum nihil opponatur. alias ſi aliquid opponatur, non facit
ius notorium, antequam fuerit inſtrumẽto pronunciatum,
ſecundum D.Iaſ.in d.l.1.in prin.col.6.ff. de noui oper.nun.
In caſu autem noſtro plura obſtant, & plura dicuntur oppo-
ni contra ipſum priuilegium.

Primo,quod tale priuilegium fuit conceſſum intuitu mẽ
dicitatis,quam ipſi fratres prædicatores minimè obſeruare
coguntur,ut conſtat notoriè propter nulla eorum prædia, &
8 alios prouentus: † ergò ceſſante cauſa priuilegij ceſſare de-
bet priuilegium,l.Titia,§.vſuras,ff.de leg. 2.c. quia circa,de
priuileg.

Secundo, quod tale priuilegium exemptionis à decimis
non ſoluendis pro prædijs acquirendis debet intelligi de
prædijs,quæ mendicitatem non excludant,alioquin profeſ-
ſioni vitæ repugnaret.& ideo Papa in ca.ſuggeſtum, de deci-
mis,dicit talia priuilegia reſtringenda, ut minus lædant ec-
cleſiam parochialem quàm fieri poſſit.

9 Tertio, † quòd priuilegia conceſſa religioſis ſuper deci-
mis pro prædijs acquirendis non ſoluendis,fuerunt reuoca-
ta per vltimum concilium Lateranenſe, ut licet intueri de-
ciſ.20.ſiue 21.

Quartò, quòd talia priuilegia debent intelligi de deci-
mis prædiorum,quæ ipſi fratres proprijs manibus colunt,nõ
de prædijs quæ per eorum colonos coluntur & cultiuantur,
d.c.ex parte tua,de decimis. Cum igitur tot,& tantæ oppo-
nantur,quæ priuilegium dubium ſaltem reddunt, non ui-
deo quomodo dici poſſit cõſtare de iure notorio ipſorum
fratrum.

fratrum: reſpondeo itaque priorem ſpoliatum reſtituẽdum
10 non obſtante aſſerto priuilegio, † quod mare magnum ab
ipſis appellari nõ deberet, cum nõ deceat religionem pro-
feſſos terreſtre quicquam magnum ſibi arrogare.

SVMMARIVM.

1 *Subditus non militans ſub Principis vexillo, non tenetur ſequi Principem, & patriam ac reliqua deſerere, & ſi adſit iuramentum fidelitatis.*
2 *Minusque ad aliqua onera perſonalia, niſi lege conuentionali cautum ſit.*
3 *Iuramentum fidelitatis non obligat iurantem ad ſequendum dominum.*
4 *Ciuitate recuperata, incolæ recuperant bona & libertatem.*
5 *Capta ab hoſtibus Ciuitate, incolæ in ea manentes non fiunt ſerui hoſtium.*
6 *Subditus non tenetur Ciuitatem captam deſerere, & ad aliam confugere, cum iſta fuga ſit damnoſa.*
7 *Conſuetudo hoc obſeruat, ne incola Ciuitatis captæ ualeat in ea habitare ſine crimine læſæ maieſtatis, cum excuſet à pœna.*
8 *Tyranno, cui reſiſti non poteſt, eſt licitum ad effugiendum eius ſæuitiam obedire. & nu. 11.*
9 *Vaſallus propter propriam ſalutem dimittens dominum, non dicitur eum deſerere, nec ſalutem domini tenetur præponere ſuæ ſaluti.*
10 *Saluti Principis anteponitur patriæ ſalus.*
12 *Officia collata à Tyranno licitum eſt ſumere, nec ex hoc offenditur principis maieſtas.*
13 *Iuſtitia deficiente omnia corruunt.*
14 *Subditus in dubio præſumitur per metum paruiſſe tyranno.*
15 *Proteſtatio ueſtita à cauſa metus habente tractum in futurum, tollit mentem ab omni actu gerendo, durante dicta cauſa.*
16 *Sententia in dubio præſumitur lata ex cauſa iuſta, cum in ea iudex non tenetur cauſam exprimere.*
17 *Præſumendum non eſt aliquem eligere uiam, per quam ſuum iudicium ſubuerti poteſt.*
18 *Sententia cauſas exprimens, duas uidelicet iuſtas, & unam iniuſtam, non uidetur totaliter ſuper iniuſta ſe fundare.*
19 *Milites iurant non euitare mortem propter Principis ſalutem.*
20 *Mortis timor non excuſat à peccato & fidelitate Deo debita, & quæ in baptiſmo iuratur.*
21 *Contrarietates inter cæleſtem, & tereſtem Principem.*
22 *Capti ab hoſtibus non tenentur fidem ſeruare.*
23 *Fallit ſi non uti captiui, ſed ſub fide retenti, exemplo Attilij Reguli.*
24 *Subditi non poſſunt de iure, data opportunitate, expellere tyrannum propria authoritate, nec occidere.*

DE ACCVSATIONIBVS,

RESPONSVM I.

SI accutiſsimi ingenij,
& eminentis ſcientiæ Iureconſultus Guli-
elmus Deſeguirani, Principis maieſtatem
non læſit, cur læſæ maieſtatis Reus dicitur?
At dicitur læſiſſe, quia dulciſſimam patriã
à Principe derelictam, non deſeruit? Si
hoc eſt Principem lædere, & tabernarij, lænones, poſteriores
ſinguli, & tota denique plebs, patriam deſerere, & Principis
vexilla ſequi debuit: ſed quam quæſo opem, quod auxiliũ,
quod ſuffragium Principi tale hominum genus præſtitiſſet?
famem certe exitialem auxiſſet: Regis viſcera pietas con-
turbaſſet: eiuſdem aures clamoribus impleuiſſet. longè fal
luntur, qui arbitrantur eos Principem lædere, qui in patria
1 perſiſtunt. Nec ulla humana ratio dictat, † quod ſubditus,
qui ſub Principis vexillo non militat, teneatur Principem
fugientem ſequi, & patriam, amicos, parentes, liberos, Deos
penates, forum, larem derelinquere, & exulare nudus, & ua-
gari mendicus. & ideo Innocen. in c. ſicut, ultimo, de iu. iur.
notabiliter dixit ſubditos non teneri ire ad exercitum in au
xilium domini: nec aduocatum teneri pro eo aduocare, vel
2 conſulere, † quia ad opera perſonalia ſubditi non tenentur,
niſi lege aliqua conuentionali aliter caueatur: & dixit Old.
conſi. 234. factum tale eſt, quod miles, quòd iuramentum fi-
3 delitatis, de quo in c. 1. de no. for. fid. † non obligat iurantẽ
4 ad ſequendum dominum in exercitum. † Hinc eſt, quod re-
cuperata Ciuitate à manibus hoſtium incolæ, qui pariter in
ditionem & poteſtatem hoſtium deuenerant, libertatem &
bona recuperant, l. cum licita. ff. de relig. & ſump. fun. l. ſi ca-
5 ptiuus, §. 1. ff. de capt & poſtl. reuer. † Immo qui perſiſtunt in
Ciuitate relicta per Principem ex priuilegio donantur, ut
capta ab hoſtibus Ciuitate ſerui hoſtium non fiunt, ſecundũ
Bar. in l. diuus, ff. de iu. fiſc. & Bal. in c. 1. de treug. & pace. qui
certè bona ſua non recuperarant, ſi læſæ maieſtatis crimine
tenerentur. & ſi inſtetur, quòd ad aliam ſaltem Ciuitatẽ uel
Caſtrum confugere debuit, ut plerique boni ciues cõfugiſ-
6 ſe dicuntur: † reſpondet Bar. in l. ſi ob turpem cauſam, ff. de
cond. ob turp. cauſam. & Bal. in l. 1. in fi. C. eod. quod nemo
tenetur fugere, præſertim vbi fuga poteſt eſſe damnoſa. ſed
quis neſcit, quod damnoſum ſit patriam, domum, & bona
ſua deſerere: & ſi neſciat, audiat lamentationes Vergilij Ec-
gloga prima, ſentiat Italos meos, qui fertilem patriam dere
7 liquerunt, ut Regi adhærerent. † Adde, quod conſuetudine
ita ſeruari uidemus, quæ conſuetudo excuſat a pœna, ut per
glo. in c. denique, 4. diſtinct. quæ in iſtis plurimum poteſt. l.
poſtliminium. in prin. ff. de capt. & poſtl. reuer. & tradit Bar.
in l. hoſtes, in fi. eod. tit.

Non eſt igitur inſimulandus Dominus Gulielmus, quod
in Ciuitate cum uxore & liberis remanſerit. Non etiam
culpandus eſt, quod Iacobo Borbonio fidelitatem fecerit cũ
conſulibus & alijs poſt conſilium Ciuitatis ad id electis,
8 † quia ad effugiendum crudelitatem tyranni, qui in portis
aderat cum exercitu, licuit uniuerſo populo obedientiam
facere tyranno, cum reſiſtere non valebat, ut per plura com-
probatum fuit per ipſum Deſiguirani & alios, qui pro eo
allegarunt, & ultra per eos adducta, ita in terminis firmat
Iacob. Alua. poſt Iacob. Ardi. in c. 1. §. item qui dominum,
quæ fuit prima cauſa benef. amitt. ubi concludunt, quòd va-
ſallus, qui deſeruit dominum non ex turpi cauſa, ſed propter
timorem crudelitatis tyranni, non eſt aliqua pœna dignus,
arg. ff. quib. ex cau. in poſſ. eatur, l. Fulcinius, §. quid ſit, ibi, ne
luti qui tyranni crudelitatem timet, uim hoſtium, domeſti-
9 cas ſeditiones. † Nec intelligitur deſeruiſſe dominum, qui
cauſa propriæ ſalutis eum dimiſit, ff. de acquiren. poſſeſſio. l.
interdum, §. 1. in fine. Nam ſubditus non tenetur præponere
ſalutem domini ſuæ propriæ ſaluti, quia dicitur,

Alpibus ille perit, qui ſe plus diligit vllum,

l. pſes cũ gl. C. de ſerui. & aqu. & no. gl. in c. 1. in prin. qb. mo.
10 feu. & in c. inſa, de alie. feu. par. † & ſalutẽ patriæ debet ante-
ponere ſaluti Principis, l. minime, ff. de relig. & ſump. fun. &
ibi Alber. de Roſa. & gl. in c. de forma. 22. q. 5. Card. Alexan.
11 & alij in c. 1. de for. fid. in c. 1. hic finitur lex fide. † ex quibus
apparet quod pro ſaluanda patria à ſacco & ſanguine licuit
obedientiam præſtare tyranno: Nam cum Aquenſes eſſent
ab auxiliaribus militibus derelicti, & ab eis per hoſtes pete-
retur obedientia, non ualentes hoſtium potentiæ reſiſtere,
iuſtè timuerunt ruinam patriæ, & bonorum ſuorum & vitæ
perditionem, pro qua cuitanda compulſi fuerunt ſe ſe, & vr-
bẽ ſubmittere. Eſt enim iuſtiſſimus timor, l. metum, ff. quod
met. cauſa. & tradit in propoſito Bart. in d. l. ſi ob turpem, ff.
de cond. ob turp. cauſam. ex quo iuſtificatur opinio Imo. in
conſi. 34. viſis. Socin. conſi. 39. lib. 3. & Neuiz. in illa ſilu. nup.
fol. 111. qui eandem ſententiam amplectuntur. quæ rationa
bilis eſt, & humana. Non etiam læſit Regis Maieſtatem
12 ex eo, † quod officium iudicandi ſibi à tyranno collatum
aſſumpſerat, quia per occupationem & vſucapionem factã à
tyranno, & obedientiam ei factam à Populo in loco Regis;
Maieſtas abolita erat: ex quo infertur, quòd Incolæ tyranno
obedientes non incurrunt, nec incurrere poſſunt crimen læ-
ſæ Maieſtatis, quod non committitur niſi per ſubditum, Se-
cundum gl. in clemen. paſtoralis, in uerbo non ſufficit, de re
iudic. Dicitur autem populus, cũ dominatur tyrannus, ſub-
ditus ipſi tyranno poſſidenti, licèt de facto & non uero do-
minio. c. audacter. 8. q. 1.

Præterea ſuſcipere officium iudicandi à tyranno non eſt
actus, qui maieſtatem Principis expulſi offendat: nam iuſti-
tiam facere intereſt etiam ipſius electi, ut integrum ſtatum,
13 ſaluumque populum ſuum valeat recuperare, † qui ſine iu-
ſtitiã de facili caderet, ut in proœm. Inſt. & in Auth. ut omn.
obed.

obed. iud. prouin. Sed & ſi delectum fuit onus iudicandi ſu-
ſcipere, & patriam ſuo Principi aduenienti conſeruare, me-
tus tyranni, qui iuſſit D. Gulielmo, ut iudicandi prouinciam
ſumeret, prætenſi delicti maculam deleat. Nam eodem ti-
more, quo coactus fidelitatem iurauit, officium etiā ipſum
acceptauit.
14 † Et in dubio per metum paruiſſe præſumitur, ut firmat
Bal. in l. eam quā, col. 7. C. de fideicom. & maximè ſtante pro
teſtatione facta per præfatum D. Gulielmum, per quam de-
15 claratur animum abeſſe à facto, ca. 1. quod met. cauſa, † quæ
proteſtatio cum ſit uelut à cauſa metus habēte tractum in
futurum, tollit mentem ob omni actu gerendo, durante di-
cta cauſa, ut per Bart. & alios in l. qui aliena, ff. de acquiren.
hæred. & per Bart. in l. 2. C. quod met. cau. Cæpo. conſi. 57. ſu-
per querela raptus, Socin. conſi. 27. in præſenti, colum. ti. lib.
3. & tradit in propoſito de metu tyranni, Bar. in d. l. ſi ob tur-
pem, & in tract. de tyran. Non quoque læſit regiam maieſta
tem propter conſilium, ut prætenditur, datum domino de
Mota, tunc de facto præſuli: nam quatenus de tali conſilio
appareat, illud ſanctum iuſtumque fuit, & tale, quod quiſq;
vir integritudinis daturus fuiſſet. Conſuluit duos fures, im-
mo ſacrilegos, & à Regis caſtris transfugas morte damnan
dos: quis illud improbabit conſilium clariſſimis iuribus ſu-
fultum? At prætenditur conſilium datum ea ratione, qua
hi duo contra proclamata tyranni ad caſtra regia ſe contu-
lerant. vellem qui iſtud aſſerunt, ipſi probarent prout tenen-
tur. Nam Dom. Gulielmus ſimpliciter reſpondendo eos eſ-
ſe reos mortis, intelligitur ex cauſa legitima dediſſe reſpon-
16 ſum, & non ex ea iniuſta, † ſicut dicimus in ſententia, quæ
præſumitur in dubio facta ex iuſta cauſa, ca. ſicut, de re iud.
& ibi Feli. colum. 7. infertur ad conſilium, ut ſicut iudex, ſi
non exprimat cauſam, prout non tenetur, præſumitur mo-
17 tus ex iuridica cauſa, ita conſultor. † Nemo enim præſumi-
tur eligere uiam, per quam ſuum iuditium ſubuerti poteſt,
l. 3. ff. de teſtamen. milit. Quinimo ſi Dominus Gulielmus
expreſsè cōſuluiſſet illos duos eſſe vltimo ſupplicio dignos,
quia fures & ſacrilegi, quia transfugæ, & quia iuerant ad ca-
ſtra Regia, contra mandata tyranni, non propterea poſſet di-
18 ci commiſiſſe in maieſtatem Regis, quia † aſſignando illā
cauſam erroneam & iniuſtam cum duabus alijs iuſtis appa
ret de animo ipſius, quod nō totaliter ſe fundauit in illa ini-
qua cauſa, ſecundum Felin. in c. 1. col. 4. de re iud. poſt Inno.
& alios per ipſum allegatos: & ſi ex conſcientia loqui uolue
rimus, lato ore fatebimur, quod Dominus Gulielmus de-
buiſſet exprimere illam cauſam, quamuis falſam & damna-
tam, ut adularetur tyranno, & uitæ ſuæ ac rebus conſuleret.
Et præmiſſa uitioſa videbuntur; & innocentia Domini Gu
lielmi magis elucefcet, ſi quæ in allegationibus contrarijs
deducuntur, de medio ſummouentur.

Non obſtat itaque argumē. de fidelitate, quam debemus
Deo cœleſti, ad fidelitatē, quam debemus Principi terreſtri:
quia retenta terminorum paritate nihil facit ad rem. nam ſi
quis iuraſſet Principi terreſtri non euitare mortem propter
19 ſalutem ipſius, † ut faciunt milites, l. pen. & ibi nota. per gl.
ff. ex quib. cau. maior. tunc timor mortis & perditionis bo-
norum non excuſaret eum, l. omne delictum, §. qui in acie.
20 ff. de re milit. † ſicut non excuſat nos à peccato & fidelitate
debita Deo cœleſti cū in baptiſmo iurauimus fidelitatem.
ſed Dom. Gulielmus non iurauit non euitare mortem pro-
pter ſalutem ſui principis, ergo &c.

Præterea non eſt eadem ratio in fidelitate debita Princi-
pi humano, quæ eſt in fidelitate debita Principi diuino.
21 † Nam ille pro nobis, & noſtra ſalute, ut homo mortem paſ-
ſus eſt, hic non pro nobis, ſed de nobis, noſtroq; ſudore ſem-
per triumphare quærit: ille coronam vitæ melioris pro eo
morientibus præſtat, ut inquit Ioannes in Apoc. hic nec ſe-
pulturam quidem elargitur: ille pro eo morietes ſuos facit
hæredes, hic pro eo decedentium hereditates expoliat: ille
promptè fidelitatem rumpenti indulget, hic ſeueriſſimè in
rebelles crudeſcit. nulla igitur eſt proportio cœleſtis Princi-
pis ad terreſtrem. nō etiam obſtat tex. in l. non omnes §. qui
captus. ff. de re milit. cum ſimilibus. Ex quibus aduerſantes
inferunt hæreticum eſſe dicere, quod ſeruanda ſit fides tyrā-
no, per eos, qui fidem ei promiſerunt, quia illa iura loquun
22 tur in captiuis, † qui fidem nō dederunt hoſtibus: nam cum
non detineantur ſub fide, ſed ſub captiuitate, dicuntur eſſe
apud hoſtes, à quibus aufugere tenentur, ſi poſſunt, d. §. qui
captus. ſecus autem dicendum in illis, qui non retinentur
23 captiui, † ſed ſub fide, l. eos, §. fina. ff. de capt. & poſtl. reuer.
vbi Attilius Regulus propter fidem datam hoſtibus &c. re-
24 uerſus fuit ad ſupplicium. † Quinimo ſubditi ſecundum
magis communem opinionem non poſſunt de iure data
opportunitate expellere tyrannum ſua propria authoritate,
nec occidere, ut per Fel. qui authoritates allegat in cap. cum
nobis, colum. 3. de præſcript. & dato quod contraria opinio
verior foret, ita demum practicanda eſſet, ſi ſubditi fortiores
eſſent. Nam ſi tyrannus potentior ſit, iuſto timore excuſa-
tur, qui ei obediuit, ut ſupra probatum fuit. abſoluendus eſt
igitur & innocens declarandus Dom. Gulielmus, qui ſi ali-
qua fortè leui culpa teneretur, à ſcelere certè liber eſſet, qui
ſi in patria perſtitit, ſi tyrannidis tempore ius dixit, regem ta-
men non offendit. & ſi patriam diligere, oppreſſos ſubleua-
re; & delinquentes punire ſcelus eſt, dādum certè huiuſmo-
di vicium eſt Aquenſi patriæ, Aquenſi reipublicæ, cuius Ze-
lo patratum fuiſſet, ignoſcendum foret huius hominis virtu
ti, probitati, ſcientiæ, charitati, ſuæq́ue reipub. cōſeruandus,
ſuoque ſtudio & ſibi ipſi reſtituendus foret.

SVMMARIVM.

1 *Crimen læſa maieſtatis ſolum aduerſus ſupremum Principem committitur.*
2 *Maieſtas quare ſic dicatur.*
3 *Rebelles inferiorum pœna capitali damnantur, non autem eorum bona confiſcantur.*
4 *Rebellis inferiorum non poteſt extrahi de eccleſia, nec pro quocunque atroci delicto etiam capitali de iure canonico.*
5 *De eccleſia quis poteſt de iure ciuili adduci pro quouis atroci delicto. ſecus de iure canonico, cui ſtandum in hoc eſt. & numero 7.*
6 *Per ius ciuile non derogatur immunitati ſemel Eccleſiæ conceſſa.*

RESPONSVM II.

QVæritur, an Dominus Gulielmus Sigui-
rani Excellens Iurecōſultus,
intitulatus de crimine læſæ maieſtatis extrahi
potuerit de eccleſia, ad quam aufugerat. ſuper
hoc puncto duo eſſent videnda. Primò, an Do-
minus Gulielmus dici poſſit reus læſæ maieſtatis, ex eo qđ
in patria remanſerit, & officium iudicandi à Domino Caro
lo Borbonio ſuſceperit, & conſilium in necem duorum, qui
ad caſtra regia diuerterant, dederit: ſuper quo dubio aliqua
ſcripſi ad demonſtrandum innocētiam ipſius Domini Gu-
lielmi, nihil tamen deduxi circa naturā delicti. ſed pro eua-
cuatione huius dubij reſpōdetur, quod etiam ſi uera eſſent
ea de quibus intitulatur præfatus Dominus Gulielmus, ta-
1 men non poteſt dici quod commiſerit, † crimen læſæ maie-
ſtatis, quod non committitur niſi contra ſupremum Princi-
pem, ſecundum gl. ubi Bar. in l. 1. ff. ad leg. Iul. maieſt. & ſi di-
catur Comitem prouinciæ nō recognoſcere ſuperiorem,
quo caſu in ſuo comitatu dicitur ſupremus Princeps, ut tra-
ditur per Bar. in l. hoſtes, ff. de capt. & in l. inſaniē, ff. de pub.
iud. & cōſequēter etiam rebellis talis Comitis dicitur reus
læſæ maieſtatis, ut firmat Sall. in l. quisqs, C. ad leg. Iul. maie.
& Ang. in tract. male. in uerbo, che hai tradito la tua patria,
& Imo poſt Pau. de Caſt. in clem. paſtoralis, de re iudic. quia
reſpondetur quod opinio Sali. & ſequacium non eſt vera, &
contrarium firmat Bar. in tract. qui ſint rebel. in verſ. rebel-
lando. Cy. & Ang. in d. l. quiſquis. Oldrad. conſi. 43. quæritur,
2 an citatio. † Dicitur enim maieſtas quaſi maior ſtans, & niſi
ſit omnium ſuprema, non dicitur maieſtas, ſecundum Old.
ſequitur Soc. conſ. 121. præmittenda eſt, lib. 4. vbi conſuluit,
3 † quod bona eorum, qui rebellauerunt contra inferiorem
Principem non recognoſcentem ſuperiorem, non confiſcā-
tur, ſicut confiſcantur bona eorum, qui cōmiſerunt crimen
læſæ maieſtatis, quia tales rebelles inferiorum non propriè
incidunt in crimen læſæ maieſtatis, licèt incurrant in crimē
capital. ſecundū Ang. in d. l. 1. ff. ad leg. Iul. maieſt. per tex. in
l. 1. C. de ſeditioſis. & retenta hac ſententia apparet quòd pro
tali crimine quamuis capitali non poteſt delinquens extra-
hi de eccleſia pro quocunque atroci delicto, quia non eſt de
criminib. exceptuatis per ius ciuile, in §. ſed neq;, in Auth.
de mand. prin. neque per ius canonicum, in c. inter alia, de
immunit. eccleſ. & licèt ſint, qui teneant quòd de iure ciuili
poſſit delinquens extrahi de eccleſia pro quocunque atroci
delicto, ut tenent Petr. & Iaco. de Rau. in auth. præſenti, C. de
Epiſc.

Epiſc.& cler.tamen gl.in l.2. C. de his qui ad eccleſias confug.tenet,quod ſolum poteſt extrahi in caſibus exceptuatis in d.§.ſed neque.inter quos nō eſt caſus noſter. ſequitur Cy.
5 in d.l.præſenti.Ang.in d.§. ſed neque, † & licet de iure ciuili poſſet quis abduci de eccleſia pro quolibet atroci delicto,tamen in hac materia ſtandum eſt iuri canonico,quia hic agitur de crimine læſæ maieſtatis diuinæ,d.l.2. C.de his qui ad
6 eccleſi.conf.& de libertate Eccleſiaſtica violata, † & quia iura ciuilia non poſſunt derogari immunitati Eccleſiæ ſemel conceſſæ à lege,uel a canone,auth.caſſa & irrita,C.de ſacroſan.eccleſ.in hac materia non eſt curandum de iure ciuili, quod in hoc debet ſuccumbere iuri canonico,ſecundum Panorm.in d.c. inter alia. De iure autem canonico nullus poteſt extrahi de Eccleſia pro delicto quantumuis enormiſſimo.niſi in dubiis caſibus, de quibus in d.cap.inter alia, & quando deliquit in Eccleſia,ut in c.fi.eo.tit. Conſtat autem quod delictum,de quo quæritur, non eſt de exceptuatis, ergo ſtabit ſub Regula l.ſi finita,§.1.ff.de dam.infect.& ita cōmuniter tenent Legiſtæ in d.l.præſenti.Bar.in d.§.ſed neque, D.Ant.Panor.& alij in d.c.inter alia,Oldrad.conſi.154.quidam deliquit.Lud.Rom.conſi.227.ſpectabilis dominæ,& conſ.234.Aduertendum.

S V M M A R I V M.

1 *Falſi pœnam ad hoc ut inquiſitus patiatur,tria copulatiue requiruntur.*

2 *Protocollum Notarij ad hoc ut fidem faciat,quid requiratur.*

3 *Protocollum componendi facultas delegari non poteſt,niſi delegans ſe ſubſcribat.*

4 *Subſcribens cenſetur totum ſcripſiſſe.*

5 *Notarius præſumitur ſcire,quæ ad officium ſuum pertinent.*

6 *Antiquiore libro danda eſt fides, quando diſcordat cum nouo libro.*

7 *Scripturæ præſumuntur apud eum eſſe,ad quem ſpectant.*

8 *Protocolla defuncti ad hæredem ſpectant.*

9 *Falſum committit uſurpans officium ad ſe non ſpectans.*

10 *Libri inſcriptio refertur ad omnia & ſingula in libro contenta, quando liber habet ordinatam conſequentiam tam ſcripturæ quàm temporis.*

RESPONSVM III.

Qui ueritas eſt, me in uiam dirigat ueritatis.

1 VT inquiſitus de falſo puniri poſſit,†tria capulatiue requiruntur,videlicet,quod fuerit mutata ueritas, & per dolū, & in pernitiem tertij.de primo conſtat, quia ubi non mutatur veritas,ibi nulla falſitas,l.quid ſit falſum. ff.de falſ.& in Auth.de inſt.caut.& fid.in princ.probatur ſecundū in l.nec exemplum, C. de falſ.& quia uoluntas & propoſitū diſtinguunt maleficia,l.qui iniuriæ,& l.verum, ff. de furt. Tertium autem,quod talis falſitas ſit tertio nocitura. probatur in l.damus,C.de falſ.not.per glo.pen.& Scribentes, in c. quanto,de iureiuran.per Fel.in c.1.col.1.verſ.fallit ſecundo, de præſumpt.per Pau.de Caſt.conſi.151. videtur dicendum, Alex.conſi.150.viſo proceſſu,col.fi.& conſi.74.viſo teſtamēto,lib.1.Dec. conſi.175.colum. 9. inquirendum ergo eſt, an magiſter Dalmatius, qui in exemplan. tribus inſtrumentis collationum aſſeruit originalia protocolla fore ſubſcripta per quondam Robinum Notarium, addendo hæc uerba,Robinus Notarius dicatur mutaſſe veritatem per dolū, & cum damno tertij: & prima facie videtur, quod non ex duobus, quia & ſi protocolla non reperiātur ſubſcripta manu dicti Robini, verum tamen eſt, quod talia inſtrumenta confecta fuerunt per eundem Robinum, cum à teſtibus fuerit liber ille protocollorum recognitus, & verus liber protocollorum dicti Robini. Additio autem ſubſcriptionis deſignata per illa uerba, Robinus Notarius,facta ſolū uidetur ad demonſtrandum,quod ipſa inſtrā ꝯfecta fuerunt per dictum Robinum,§.ſed ſi inſtrumenta,cum gl.in uerbo oportet,in Auth.de inſtr.caut.& fid. Et hoc verum eſt. ergo non fuit in aliquo mutata veritas. Secundo,quia in principio libri reperitur ſcriptū manu propria,hic eſt liber protocollorum mei Robini.quæ ſcriptura communis eſt ad omnia & ſingula protocolla in eodem libro regiſtrata, l.ſi quis ex argentarijs,§.ſi initiū,ff.de edē. & in terminis, quod ſufficiat, quod Notarius atteſtetur, quod liber protocollorum eſt ipſius Notarij,abſque eo,quod ſubſcribat ſingula, firmat Du. Alexan.conſi.153.videtur prima conſideratione,lib.2.

Præmiſſis non obſtantibus contrarium reſpondendum
2 videtur. Ad quod clarius demonſtrandum præmitto, † ꝙ protocollum debet eſſe ſcriptū manu propria Notarij, qui fuit de eo rogatus,alias fidem nō facit,§.nos vero, in Auth. de Tabel.ubi glo.& Ang.& Spec.tit.de inſtr.edit.§.inſtrumētum,verſi.item oppono,quod non eſt confectum,& Bald.in rub.C.de fid.inſtrum.colum.7.& ſi ſit impeditus, debet ſubſcribere & proteſtari de impedimento,ſecundum Soc.conſ. 24.viſis,& diligenter ac maturè conſideratis, colum.8.& ſe-
3 quen.lib.1.† Nec alteri delegari poteſt facultas componēdi protocollum ſeu originale, niſi delegans ſe ſubſcribat ſecundum Spec.tit.de inſtrum.edit.§.poſtremo,verſic.item ꝙ
4 non eſt confectum. † tunc enim ſe ſubſcribens virtualiter cenſetur totum ſcripſiſſe,ſecundum Bart.in l.emptor. §. Lucius,ff.de pact.Alex.conſi.147.ponderatis his,col.2.lib.2. & in terminis noſtris Dec. conſi.175. in cauſa falſitatis, col.8. & ad hoc ut originale, & exemplum ſcriptum per alium, quam per eum,qui fuit rogatus,uel exēplauit, probet. oportet quod is,qui ſcripſit,eſſet talis perſona, quæ potuiſſet eſſe tabellio,ſi noluiſſet,ſecundum Spec.eo.tit.§. eod. uerſ.item oportet. Iſtis ſic præmiſſis oſtendo clariſſimè, quod per talē additionem fuit immutata veritas doloſe & in præiudiciū tertij. Quod fuerit mutata veritas, euidenter apparet, quia aſſerta inſtrumenta collationū non repetiuntur ſcripta nec ſubſcripta manu quondam Robini,& tamen magiſter Dalmatius inquiſitus contra veritatem propter falſam additionem illorum uerborum,Robinus Notarius, aſſerui protocolla ipſa fuiſſe ſubſcripta,ergo &c. Et non ſolum ueritatē mutauit.ſed etiam amouit; Nam ubi protocolla non probabuntur,falſa,additione illorum verborum,Robinus Notarius,ipſis protocollis probationem dedit,& conſequenter à falſa & non vera probatione falſitatem, & probationis inualiditatem amouit. quo caſu etiam locus eſt legi Corneliæ de falſ.l.1.§.qui in rationibus, ubi glo.Barto.& alij, ff.de falſ.dolo autem feciſſe conuincitur, tum quia additio ſubſcriptionis quæ nō reperitur in protocollo,niſi ex certa ſciētia fieri non poteſt: tum quia Notarius,cui commiſſa ſunt protocolla defuncti, præſumitur ſcire ſe non poſſe quicquā addere protocollis,ſibi creditis,iux.tex.in c.cum tabellio,de
5 fid.inſtrum. † Notarius enim præſumitur ſcire omnia, quæ ad officium ſuum pertinent,ſecundum Panorm. in capitu. 1.colum.fi.de fid.inſtrum.Præterea ſtante oppoſitione Domini Ioannis Bigliæ, qui citatus in commiſſione litterarū compulſoriarum ſe exemplandis oppoſuit,dicendo inſtrumenta exemplari non debere, cum protocolla non eſſent ſcripta,nec ſubſcripta manu dicti quondam Robini. nullo modo poteſt ſe excuſari idem Dalmatius à dolo, quia proteſtatio ne extraherentur facta per dictum Dom.Ioannem, agrauat proteſtatum,& omnem excuſationem ſummouet, l.qui foueas,& l.ſi putator.ff.ad leg.Aquil not.Bart.in l.non ſolum.§.morte colum.6.ff.de oper. noui nunt. vbi latè Moderni.Quod autem huiuſmodi veritatis mutatio,ſiue amotio ſit apta nocere tertio,videlicet Domino Ioanni Bigliæ,re ipſa conſtat. & clarius prædicta noſtra concluſio verior apparebit ex reſolutione contrariorum.

Non obſtat igitur, dum primo dicebatur quod non fuit mutata veritas; quia conſtat quod prædicta protocolla fuerunt confecta per dictum Robinum, quia iſtud apertè negatur: nam cum talia protocolla non ſint ſcripta, nec ſubſcripta manu dicti quondam Robini,dici non poteſt, quòd talia protocolla fuerunt ab eo confecta ut ſupra probatū fuit. Et hoc maximè protocollum collationis. ut prætenditur factę Domino Raymundo Bigliæ, quæ non reperitur niſi in libro collationum exhibito per dictum Dalmatium quem non conſtat eſſe librum originalem dicti quondam Robini. Et licet quàm plures teſtes dicantur deponere, quod ſibi videtur illum eſſe librum originalem, non tamen negatur quod liber exhibitus pro parte fiſci eſt antiquior & prius ſcriptus quàm liber productus per ipſum Dalmatium: quo
6 caſu magis credendum eſt quod ille ſit originalis:&† diſcordantibus libris,antiquiori danda eſt fides.& non iuniori,ſecundum Bar.in leg.Sempronius,ff.de leg.2.

Et quod liber exhibitus per fiſcum ſit originalis, alia ratione comprobatur, quia repertus apud hæredem eiuſdem Robini ad quem veræ ſcripturæ defuncti præſumuntur perueniſſe,& non ad magiſtrum Dalmatium penitus extraneū.

Nam

7 †Nam ſcripturæ apud eum eſſe præſumuntur, ad quem ſpectant, l. ſi qui ſunt rationes, ff. fam. hercis. l. Serui a, §. fin. C. de
8 iure delib. protocolla autem defuncti Notarij ſpectant ad eius hæredem, l. ſi quis ex argentarijs. §. 1. & l. ſi quædam, §. nihil, ff. de eden. firmat Panorm. in d. c. cum tabellio, & Gui. Pap. deciſ. 2. Adde, quod liber exhibitus per fiſcum eſt ferè totus ſcriptus manu eiuſdem Robini, liber vero exhibitus per inquiſitum eſt quaſi totus, (ut teſtes aſſerunt) ſcriptus manu aliena, & maximè prima folia, & ſucceſſiue uſque ad medium, & ultra, donec nonnulli quinterni, ut traditur, à libro originali apud hæredem exiſtenti clam expaginati, & in dicto alio libro inſuti conſpiciuntur, ut patet ex præpaginatione & ligatura ipſorum quinternorum.

Et ſtante hoc aliud reſultat falſitatis genus: Nam cum protocolla dici non poſſint eſſe penes ipſum Dalmatium, falſo videtur aſſeruiſſe ſe ab originalibus prædicta inſtrumenta extraxiſſe: ſed & alia & tertia falſi ſpecies ex hoc naſcitur, qui ſibi uſurpauit facultatem exemplandi protocolla defuncti Robini, quæ ſpectant ad hæredem, & non ad ipſum
9 Dalmatium. †Is autem, qui ſibi vſurpat officium quod non habet, falſum cõmittit, l. eos, §. Seruia, & ibi not. Barto. ff. de fal. & Bal. in l. qui ſub prætextu, in fine, C. de ſacroſ. eccleſ. in c. 1. loco, col. 1. de probat.

Non etiam obſtat, quod nomen Robini inſcriptum in principio libri ad ſingula protocolla referatur, tum quia ut ſupra dixi, non plane conſtat, quod ſit originalis liber, tum quia ita demum refertur ad omnia & ſingula, ſi in ipſa inſcriptione Notarius atteſtetur ſe fuiſſe rogatum de omnibus, & ſingulis inſtrumentis incluſis in libro, ut quia diceret Hic eſt liber inſtrumentorum, de quibus fui rogatus ego Robinus Notarius, ſecus ſi ex inſcriptione non appareat, quod ipſe Notarius fuerit rogatus de omnibus, ſecundum Bar. in d. §. ſi initium, col. antepen. & ſequen. In caſu autem noſtro inſcriptio ita cantat liber rationum infraſcriptarum receptarum de tempore mei Robini Notarij. Ex hac inſcriptione non infertur, quod idem Robinus fuerit rogatus de omnibus & ſingulis inſtrumentis contentis in libro, quia ſtat ſimul quod ſint receptæ de tempore ipſius Robini Notarij. & tamen quod ipſe Robinus eas non receperit, nec de eis fuerit rogatus. Et ſi dicatur quod debet ſubintelligi receptarũ, ſcilicet per me Robinum: illud acceptabo & retorquebo cõtra inquiſitum, quia eodem modo illud uerbum, infraſcriptarum debet intelligi ſcilicet à me Robino. Quia una determinatio reſpiciens plura, debet pariformiter determinare, l. tam hoc iure. ff. de vulg. & pup. & l. quamuis, C. de impu. & quando duo vocabula tendunt ad determinationẽ eiuſdem verbi, debent intelligi ut pariformiter determinent, l. fin. & ibi not. Bar. C. de ſenten. & interl. omn. iud. Illa ergo duo vocabula, Infraſcriptarum, & receptarum, debent pari modo intelligi, ſcilicet à me Robino. ſed protocolla collationum, quas extraxit Dalmatius, non ſunt ſcripta, nec ſubſcripta per Robinum, ergo non poteſt dici, quod illa inſcriptio, de qua in principio libri, referri debeat ad collationes ſcriptas per alium. & ſi ad illud aduerſatur, apparebit clariſſimè, quod inquiſitus non potuit ſine nota falſitatis addere illa verba, Robinus Notarius. vel aliter poteſt reſponderi,
10 † quòd inſcriptio poſita in principio ſubordinat ad omnia, & ſingula contenta in libro, quando liber habet ordinatam conſequentiam tam reſpectu ſcripturę, quia ſunt omnia ſcripta eadem manu, quam reſpectu temporis, ut quia omnia ſunt ſcripta. & in libro poſita ſucceſſiuis. & continuatis temporibus, ſecundum Bal. in l. noſtram, colum. 1. & ſequen. C. de teſtamentis. Feli. in c. 1. colu. fi. de fid. inſtrum. Hic autem liber neque reſpectu ſcripturæ neque temporis habet ordinatam conſequentiam, igitur &c.

SVMMARIVM.

1 *Delati uariatio an ſit ſufficiens ad torturam.*
2 *Contrarietas & uariatio, quæ ſaluari aliquo modo poteſt, non dicitur uariatio, nec contrarietas.*
3 *Regula qui per alium facit &c.*
4 *Teſtes duo conteſtes ſunt neceſſarij ad aliquem conuincendum in quolibet negotio.*
5 *Teſtis non admittitur conſocius criminis.*
6 *Negans ſimpliciter articulum, negare uidetur totũ ſimul qualificatum, non autem ſingulas partes diuiſas.*
7 *Teſtes contrarij nullam faciunt fidem.*
8 *Mendacium ſolum non eſt ſufficiens inditium ad torturam.*
9 *Fama publica ad hoc ut per teſtes probetur, oportet, quòd aſſignent rationem, cur ſciant de hoc eſſe famam publicam, & à quo audiuerint.*
10 *Fama publica aboletur per bonam famam delati.*
11 *Teſtis qualiſcunque inimicus etiam ex quauis cauſa non eſt idoneus, & recipi non poteſt, quando eſt capitalis inimicus.*
12 *Teſtis conuerſans cum inimico non eſt idoneus.*
13 *Probationes imperfecta ac indicia non ſufficientia non coniunguntur ad faciendum in criminalibus indicium ſufficiens ad torturam.*
14 *Libellus regulatur à concluſione.*
15 *Probationes fruſtratoria & non neceſſaria non ſunt extorquenda, præſertim per torturam.*
16 *Raptus pœna non habet locum, quando mulier non fuit abducta longe à loco rapti, uel quando uiuit inhoneſtè, puta cum uno ſolo uiro.*
17 *Indicia ad torturam ſunt arbitraria iudici, qui in dubio debet arbitrari non ſufficientia.*

RESPONSVM IIII.

Contrarietates exuiſceratæ ex dictis teſtiũ, & examine delatorum non uidẽtur mihi facere ſufficiẽs inditium ad torturam, rationibus ſubſequentibus.

1 Prima ratio, † quia ſola variatio in delato non ſufficit ſecundum Parid. de Puteo, in tractatu ſyndicatus, in verbo torturæ, verſ. viſo de indicijs indubitatis.

Nec obſtat dictum Bar. in l. .... quod ſequitur Fel. in c. litteras, de præſump. quia Barto. non dicit, quod variatio vel mendacium in delato faciant inditium ad torturam, ſed dicit, quod faciunt magnam præſumptionem contra eum.

Secunda ratio, quia variatio, quæ fit ex interuallo, nõ reddit delatum ſuſpectum, cum potuerit vna die unum credere, & altera die redactus ad memoriam aliud aſſeuerare, l. de ætate, §. Seruia, ff. de interroga. actio. cap. videas. de pœn. diſtinctio. 4.

Tertia ratio, quia ad hoc ut variatio faciat præſumptionẽ contra inculpatum, oportet, quod ſit varietas circa delictũ principale, uel circa circumſtantias ipſius delicti: ſecus ſi circa aliquas demonſtrationes, ſecundum Barto. in l. eos, ff. de falſ. Spec. tit. de teſt. §. 1. verſi. item quod eſt uerius, Bald. in l. his uerbis, ff. de hæred. Inſtit. & in ſpecie per Pari. de put. loco prææallegato. faciunt quæ adducunt Moder. max. D. Iaſ. in l. 2. C. de bonor. poſſ. ſecundum tab. & Imo. in d. l. his uerbis, dicebat, quòd uariatio circa extranea, uel extrinſeca nihil nocet. Deducendo modo prædicta ad propoſitum, non obſtat, quod Guigoneti dixerit prius miſiſſe partẽ protocolli, poſtea dixerit portaſſe, quia quantum ad deducta, de quib. agitur, extranea ſunt & extrinſeca ab ipſis delictis: & eadem præſumptio, quæ ſuboritur ex eo, quod ipſe portauerit, etiã ſi miſiſſet, & quia ex interuallo uariaſſet.

2 Præterea, † contrarietas & variatio, quæ ſaluari aliquo modo poteſt, non dicitur contrarietas, nec uariatio. cap. cum tu, extra de teſt. vnde ſtat ſimul, quod ipſe miſerit. & tamen ſe-
3 cundo loco dixerit, quod ipſe portauit & dedit, quia † qui per alium facit per ſe ipſum facere videtur, l. 1. §. deieciſſe, ff. de vi, & ui arm. Item ſi ipſe portauit, & dedit, ſaltem largè poteſt dici quòd miſit, ſcilicet ſe ipſum, l. 2. ibi, ſe ipſum arctauit, ff. ſi quis cautio. Sic & uulgo dicimus, ſatis mittit qui portat.

Non obſtat, dum dicitur, quòd cõuincitur Guigoneti de mendatio in eo, quod negat ſe portaſſe habitum diſſimulatum, quia ultra præmiſſa in facto illud non eſt uerum.

4 Ad hoc † enim ut quis conuincatur, ſunt neceſſarij duo teſtes conteſtes deponentes contrarium, capitulo, in omni negotio, de teſti. & hoc dicit Paris, in loco præallegato. Sed quòd portauerit habitum diſſimulatum, reperitur ſolus teſtis, uidelicet Baronerij, qui eſt ſingularis. item imputatus
5 de eodem crimine & ſeu † conſocius criminis, qui non eſt teſtis, l. fina. C. de accuſ. l. quoniam liberi. C. de teſtibus. item Guigoneti negat ſe portaſſe habitum diſſimulatum ad ferraginem, non autem negat generaliter unquam portaſſe habitum diſſimulatum, & in hoc Baronerij non contradicit, quia non deponit, quod Guigonetti acceſſerit ad ferraginẽ

cum

cum habitu diſſimulato:non ergo conuincitur de mēdacio per duos integros teſtes,ut eſt neceſſarium.

Non obſtat tertia aſſerta varietas, tum quia non eſt circa circumſtantias delictorum,de quib. agitur, ſed circa extrinſeca:tum quia ſtat ſimul, ꝙ ſępius acceſſerint ad viſitandum dictam Magdalenam,& viſitando nō fecerint niſi ſalutationem. ad quartam variationem, quæ ponderatur contra Baronerii,reſpondetur ut ſupra.quia non eſt circa delictū, nec circunſtantias delicti.Item quod non eſt uarietas, quia primo negauit totum articulum, ſecundo accuratius dixit, ꝙ fuit præſens quando contenta in articulo obtulit Magdale-
6 næ.†Nam qui negat ſimpliciter articulum,Intelligitur negare totum ſimul qualificatum,ſed non intelligitur negare ſingulas partes diuiſas,ſm Barto.& alios in l.1.§.ſi ſtipulanti,in ff.de uerb.oblig. Et ideo negans non dicitur falſum committere,etiam ꝙ articulus diuiſus in aliquo ſit uerus.

Non obſtat quintum indicium,dum dicitur ꝙ Guigonetus conuincitur de mendacio in eo, quod etiam interrogatus ſi die præcedēti aſſertus raptus fuerit factus in domo Stephani Blanchi vocati 10.dairi,reſpondit cum eo plures fuiſſe,cætera negando. & tamen Baronerij confitetur ſimpliciter contenta in interrogatorio fore uera, & dictum Baronerij coadiuuatur dicto decimi teſtis. Ad iſtud reſpondetē multis modis in primis quod dictus Baronerius, & decimus te-
7 ſtis ſunt contrarij.†vnde eorum dictum nullam fidem facit, l.qui falſa uel uaria,ff de teſtib.c cum tu, extra eod.tit. quia dictus Baronerij non dicit,quod iuerit ad uocandum Iordanum cauſa eundi ad dictam Magdalenam, & proijciendi maritum in uallatum,imo iſtud negat in examine ſuo.

Contrarium autem dicit decimus teſtis, ergo contra dictum Guigneri nihil probatur, quia unus derogat fidei alterius.ſecundo reſpondetur ut dixi ſupra ad quartam varia-
8 tionē. Tertio,† quod ſolum mendacium non facit indiciū ſufficiens ad torturam,ut dixi ſupra in prima reſponſione. Quarto Guigneri ſimpliciter non negat fuiſſe illo veſperi cum Baronerij in domo Stephani:imo dicendo, quod plures fuit,includi poteſt, quod etiam fuerit die præcedenti.in quantum autem cætera negat, debet intelligi quantum ad hoc ut uocarent Iordanum,ut iret ſecum ad dictā Magdalenam quia ad hunc effectum non eſt uerum quod illo die fuerit cum dicto Baronerij, & cōſequenter cum poſſit ſumi concordia,non poteſt dici,quod conuincatur de mendacio, d.c.cum tu.

9 Non obſtat fama publica,quia illa nō probatur.† nam ad hoc ut teſtes deponentes ſuper fama probent,oportet quod etiam non interrogati aſſignent rationem,quia ſciāt de hoc eſſe famam publicam,aliter non probant:ideo oportet, ꝙ addant quod dr̄ a maiore parte populi,ſm Bart. in l. de minore,§.tormenta.ff.de quæſt. Fel.poſt Panor.in ca.cum cauſam,col.4.de teſtib.Item teſtis deponens ſuper fama publica non probat, niſi etiam non interrogatus deponat à quib. fama ortum habuerit & a quibus in ſpecie ipſe teſtis audiuerit,ut per plura probat Dec.conſ.37.in cauſa rigoroſæ accuſationis,col.6.ubi uaria conſilia,& authoritates cumulat in propoſito.Sed in pręſenti cauſa nullus eſt,qui dicat quod audiuerit à maiore parte populi, & à quibus ortum habuerit.ergo &c.Imo ſi uera fateri uoluerimus.ex dictis teſtium apparet, quod huiuſmodi fama habuit ortū ex dicto ipſius Magdalenæ & ex dicto mariti, & ſic à perſonis ſuſpectis, & non fide dignis,quo caſu fama non facit inditium ſecundū Innoc.in c.generaliter. per illum tex.de accuſ. & Bar. in d.§.
10 tormenta.cum ſimilibus,poſſem aliter reſpondere.maximè quod† bona fama ipſorum delatorum abolet contrariam famam,ſed non expedit quia,ut dixi,fama contraria nō fuit ſufficienter probata,ut patet ex prædictis. Non denique obſtant alia inditia.quia ut alias dixi non ſunt ſufficientia etiā
11 ad inquirendum:†Nam illi duo teſtes,qui dicunt Guigneri dixiſſe, eamus ad Magdalenam, non ſunt idonei & integri teſtes.quia uiles & abiectæ perſonæ, & quia eorum alter inimicus eſt dicti Guigneti,nec quicquam facit replicatio illa, quòd non ſit probatum, quod inimicitia ſit capitalis: quia aut quæritur nunquid inimicus repellatur ex toto a teſtimonio,ideſt nō examinetur,neque accipiatur in teſtem, & illo caſu inimicitia debet eſſe capitalis, §. ſi quis uero dicat, in Auth. de teſtam. & iſte non eſt caſus noſter. aut quæritur an inimicus acceptus in teſtem probet & ſit integer teſtis.& tūc omnes concludunt quod ratione inimicitiæ,qualiſcunque, & ex quacunque cauſa proceſſerit,non eſt idoneus teſtis.ca.ſi uero alter odioſus,eod.tit. ita concludunt Moderni in c.
12 1.de iudic.& ibi dixi.Tunc eſt,quod† conuerſans cum inimico non eſt idoneus,nec integer teſtis, c.repellantur c.meminimus,de accuſationibus,& illud eſt ueriſſimum, & poſſem comprobare per mille iura,& ſimilia.ſed non expedit. Item inditium reſultans ex depoſitione ipſorum teſtium non eſt certum,nec veriſimile,ut dixi in primis allegationibus,quibus,quantum ad hoc,nihil fuit replicatum.

Nec obſtat dum dicitur quod illud procederet ubi non eſſet niſi unum indicium tunc illud debet eſſe certum & ueriſimile:ſecus ubi ſunt plura,quia unum coadiuuat alterū. quia reſpondeo,quod in hac cauſa nullum inditium ſuffi-
13 ciens ad torturam reperitur, ut patet ex prædictis. † item in criminalibus probationes imperfectæ, & indicia non ſufficientia non coniunguntur ad faciendum unum indicium ſufficiens,ſecundum Bal.in l.ſi quis,§.1.ff.de eden. Alexand. conſi.143.quoniam abunde,columna ſecunda lib. ſecūdo, cum alijs quæ recolligit in propoſito Dec.conſ.189.colum. 8.ad finē. Cum itaque nullum indicium de per ſe ſufficiēs probatum fuerit,etiam ſi mille cōiecturæ & imperfectæ pręſumptiones haberentur,non debent coniungi taliter, quod ſufficiant ad torturam,ut dicunt expreſsè prælegati Doctores. Vlterius etiam aliter dicebam,aduertendum eſt ad inquiſitionem.ſiue titulos criminales, qui loco libelli propo-
14 nuntur, † & inſpicienda eſt concluſio,quæ regulat totum libellum,l.omnes.§.Lucius,ff.ſi in frau.cred.traditur per Bar. in l.certi condictio,in princip.ff.ſi cert.pet.in l. libellorum, ff.de accuſat. tituli autem porrecti contra Guignerium, & conſortium concludunt in crimine raptus, à quo crimine raptus etiam ſi uera eſſent, quæ in titulis proponuntur . . . abſoluēdi eſſent intitulati: ergo fruſtra quæritur an poſſint pro
15 hoc crimine torqueri, † non enim extorquendæ ſunt probationes fruſtratoriæ,& non neceſſariæ, maxime per torturam hominis liberi. Quod autem eſſent abſoluendi.etiā in conſtito de narratis in titulis, probaui per deciſ. expreſſam
16 Raphael.Cuman.conſilio 35.ubi uult, † non poſſe procedi de raptu contra eos, qui mulierem non abduxerunt longe à loco rapinæ.ſecundo probaui,quia pœna leg. vnicæ, C.de rapt.virg.non habet locum contra rapientes mulierem inhoneſtæ vitæ,ſecundum glo.& Doctor.in d.l.1.

Non obſtat dum dicitur, non fuiſſe probatum Magdalenam fore meretricem, quia non inſiſtendo, an Magdalena ſit meretrix uel nè,quo ad nos ſufficit,quod ſit inhoneſtę vitæ. Dicitur autem inhoneſtæ vitæ,ſi unius uiri libidine ſe exponat, ſecundum Cæpol. conſilio . . . exordiente Franciſcus.dicebam inſuper non potuiſſe.nec poſſe procedi contra intitulatos de crimine raptus, & adulterij, quia non conſtat nec ulla ſunt indicia ſuper raptu, & adulterio, & ſic cum ſuper principalibus delictis, de quibus inquiritur,non conſtat aliqualiter poſſe ad torturam deueniri:reſpondetur conſtare per famam, ſed certe ut ſupra dixi, non fuit probata fama. Reſpondetur ſecundo ſpeciale eſſe in crimine raptus.& adulterij, ut poſſit procedi non conſtito de delicto,ſecundum Angel.in tractat. malefic. in verbo,fama publica.ſed certe non crediderim dictum Ang.ſic ruditer intellectum,fore uerum, alias eſſet in facultate cuiuſlibet improbæ mulieris inculpare quoſcunque de raptu, & adulterio & adducti aliquas leues coniecturas ut in caſu noſtro. & hoc modo indebite procederetur. Et contra Angel.faciunt allegata per me in alijs allegationibus. quæ uideantur.

Præterea dato,quod dictum Ange.uerum eſſet, non dicit Ang.quod procedatur ad torturam,no conſtito de delicto: vnde intelligit.ꝙ procedatur ad inquirendum & ad formationem titulorum & ad interrogatoria non autem ad torturam quia hoc eſſet pluſquam rigoroſum & iniquum.

17 †Et licèt arbitrarium ſit iudici, quæ inditia ſufficiant ad torturam,ſecundum Bar in d.l.fi.tamen in dubio debet potius arbitrari non eſſe ſufficientia,ſecundum Pari.de Puteo, in §.torturam,verſ.& in inditio &c. Ang. l.interpretatione, ff.de pœn. cauereque debet ſicut ab igne, ne ſine legitimis inditijs aliquem tormentet,ſecundum eundem verſ. & an ſi quis dixerit,ad finem.

Laus Deo Opt.Maximo.

SVMMARIVM.

1 Depoſiti reſtitutionem recuſans, an furtum committat,& quæ requirantur ad hoc ut committatur. nu.7.

2 Depoſito utens depoſitarius inuito domino, furtum committit.

3 Furtum eſt contrectatio rei alienæ inuito domino.

4 Diffinitum non adaptatur, cui diffinitio non conuenit.
5 Depoſitum negans non committit furtum.
6 Contractatio non fit uerbo ſolo.
8 Mutui reſtitutionem negans non tenetur furti.
9 Depoſitum ad hoc ut dicatur, debet agi ut eadem corpora reddantur, quòd pecunia deponatur uti ſpecies, non uti quantitas numerata, aut ponderata.
10 Teſtes duo in omni negotio ſufficiunt.
11 Inſtrumentum dicitur probatio probata.
12 Teſtibus contrarijs & varijs fides non adhibetur.
13 Teſtes reducendi ſunt in ciuilibus ad concordiam ut probent, non in criminalibus, & nu. 16.
14 Teſtis dicto concordanti teſtimonia eſt ſtandum.
15 Doctori diſtinguenti, ac ſcripturas concordanti ſtatur, quando reperiuntur opiniones doctorum variæ, & contrariæ.
16 Probationes in criminalibus luce meridiana clariores eſſe debent.
17 Teſtes tractantes de ſe exonerando non probant, minus quando poſſunt redargui de mala cuſtodia, vel adminiſtratione.
18 Teſtis eſſe non poteſt frater, vel ſoror in criminalibus.
Nec famulus etiam in ciuilibus. nu. 19.
Minus ebrius. nu. 20.
21 Moneta antiqua continebat tantum in materia, quantum in forma.
22 Libra auri olim ex 72. aureis, hodie ex 97. conficitur.
23 Argenti decem libræ ualent libram auri.
24 Liber probat pro Scribente legali, bonoq́ mercatore.

RESPONSVM IIII.

INtitulatur nobilis Philippus de Perutijs ad inſtantiam fiſci de furto, ut aſſeritur, patrato per ipſum ex eo, quod denegauerit reſtituere integrum depoſitum hæredibus quondam Penni Morelli de ca Viſcicōtibus, & ſuper libello criminali porrecto per procuratorem fiſci dicuntur producti nonnulli teſtes, quorum depoſitiones mihi non fuerunt exhibitæ, ſed tantummodo eorumdē teſtium reuelationes, ad quas ut credendum eſt, teſtes ſe referunt. Nunc à me quæritur, an ſit fundata intentio ipſius fiſci, an vero idem Philippus ueniat ab impetitis abſoluēdus. viſis libello, & reuelationibus & omnibus maturè penſatis, Conſultationem hanc diuidendam duxi in duas partes. prima igitur pars erit, an huiuſmodi cauſa potuerit agi criminaliter: ſecunda pars, poſita parte affirmatiua in præcedenti, an ex deductis, & productis verificata fuerint neceſſaria ad probandum furtum commiſſum ob non reſtitutionem depoſiti. Circa primam uidetetur prima cōſideratione po-
1 tuiſſe criminaliter agi contra dictum Philippum, quia † qui recuſſat depoſitum reſtituere, furtum facere uidetur: tunc. n. ſpoliatur dominus poſſeſſione rei depoſitæ, l. ſi quis rem, ff. de acq. poſſ. & conſequenter furtum facit, quod per rei contractionem, uel per detentionem conuincitur, l. alienum, C. de furt. ita tenent Raph. Cuma. & Dom. Alex. in l. 3. §. ſi quis rem, ff. de acq. poſſ. reſpōdentes ad illum tex. quod ibi depoſitarius propoſuerat denegare depoſitum, non autem petenti denegabat reſtitutionem. & pro iſta opinione faciunt
2 illa iura, † quæ dicunt depoſitarium utentem re depoſita inuito domino furti crimine teneri, l. qui furtum, ff. de condi. furt. inſt. de oblig. quæ ex quaſ. del. naſc. §. itaq; ſiue creditor.

Præmiſſis non obſtantibus. contrariam ſentētiam amplector, tamquam iurium terminis & ratione magis conſonā.
3 † Nam furtum ſine cōtractatione rei alienæ inuito domino committi non poteſt, ut ex diffinitione furti, de qua in l. 1. ff. de furt. dilucide apparet, & clarius ita determinat Iurecōſultus in d. l. ſi quis uxori, §. neque, ff. de fur.
4 † Cui enim diffinitio non conuenit, nec diffinitum adaptatur, l. 1. §. dolum. ff. de dol. & hæc eſt ratio, quia negans de
5 poſitum non incidit in uitium furti, † quia negando ſuſcepiſſe depoſitum, non propterea rem contractat, l. inficiando, ff. de furt. ſi mudò oſtendero depoſitarium non cōtractaſſe ſummam penes ipſum depoſitam, apparebit propoſitionem noſtram eſſe veriſſimam. Quod autem non contractauerit, paret, quia Dom. Philippus nunquam recuſauit reſtituere depoſitum, & poſito quod negaſſet ſummam in titulis de ſignatam integraliter fuiſſe penes ipſum depoſitatā, ex hac tamen ſola negatione non dicitur ſummam depoſitatā con
6 tractaſſe, † quia ſolo uerbo non fit contractatio rei, d. l. inficiando, & d. §. neque, & ſic ex hoc ſolo non potuit contra eū formari inquiſitio de furto, ſed poſito falſo pro uero, quod denegaſſet reſtituere integram ſummam, adhuc ſtat fixa, & firma noſtra propoſitio, quod Dominus Philippus nō commiſerit furtum, ex duabus maximè ſtringentibus rationib.
7 Et primo, † quia ad hoc ut negans reſtituere depoſitum committat furtum plura ſunt neceſſaria. primo, quod ſit depoſitum. Secundo, quod rem depoſitam contractet. Tertio,
8 ꝙ eam contractet inuito domino. De primo conſtat, † quia negans reſtituere mutuum nō tenetur furti, eo ꝙ mutuans tranſtulerit dominium rei mutuatæ in ſuſcipientē, & ei dederit facultatem rei utendæ. l. 2. §. appellata, ff. ſi cer. pet. ſimiliter, qui negat ſummam promiſſam per pactum uel ſtipulationem ſoluere, furtum non facit, quia rem alterius non cōtractat: aliud enim eſt rem eſſe alterius, aliud ſibi deberi, l. ſingularia, ff. ſi cert. pet. l. Quintus, §. argento, & §. cum ita, ff. de aur. & arg. leg. conſtat etiam, ꝙ requiritur contracta inuito domino. vt ſupra probaui: iſta autem conſignatio facta dño Philippo, non poteſt dici depoſitum, ſed potius habet naturam mutui, ut probabo, ergo &c. Quod non dicatur
9 depoſitum, probatur ſic. † ad hoc ut dicatur depoſitum, oportet, ꝙ actum ſit, ꝙ eadem corpora nummorum reddantur: etiam ſi de tantundem ſolueretur, conuenit egredi notiſſimos depoſiti terminos, l. Lucius, ff. depoſ. & ſic oportet, ꝙ quantitas pecuniarum ſit depoſita non ut quantitas, ſed ut ſpecies, & ſic quod ſit depoſitus ſacchus vel crumena repleta pecunijs obſignata, aliter ſi ſit depoſita pecunia ad pondus, vel ad menſuram, non dicitur depoſitum, nec denegans reſtituere, furtum facit, l. ſi ſacchulum, ff. depoſ. & ratio euidēs eſt, quia deponens pecuniam ad pondus, uel ad menſuram, cenſetur dare licentiam depoſitario, ut ea pecunia utatur, & tantundem in genere ſuo reſtituat, ſecundum gl. in l. die ſponſaliorum, ff. depoſ. & probatur in l. 2. ff. ſi cert. pet. & Bal. conſi. 355. quidam A. lib. tertio. ſed in caſu noſtro fiſcus articulat pecuniam fuiſſe depoſitam, partem ad pondus, partē ad menſuram. Ergo bene ſequitur, quod non eſt propriè depoſitum: ſequitur etiam quod tacite actum fuit, ut tantundem in genere ſuo redderetur, Specu. titu. de libel. concept. §. is, verſic. item non ualet ſi aurum. Ex iſtis ſequitur concluſio, quod etiam ſi depoſitarius vſus fuerit ea pecunia, etiā ſi reſtitutionem denegauerit, quòd furti actione conueniri non potuit. ita in ſpecie concludit Salic. in d. l. die ſponſaliorum, dicens hunc eſſe effectum reſultantem ex hoc, quod depoſitum egrediatur notiſſimos terminos depoſiti, ut dicitur in d. l. Lucius, & clarius, & magis diffuſe ita caſum noſtrum determinat Albericus de Roſ. in dicta l. inficiando, inquit enim, qui denegat reſtituere pecuniam apud ſe depoſitam ad pondus vel menſuram, non credo, quod furtum committat, quia potuit ea pecunia vti, & conſumere, & poſtea tantundem reſtituere: malè igitur criminaliter fiſcus intentauit actionem furti &c.

Sed poſito, quòd uerum eſſet prout nō eſt, quòd per ſolam denegationem depoſiti committeretur furtum, uidendum eſt an ſint probata neceſſaria ad conuincendum Dominum Philippum de furto, & iſta erit ſecunda pars noſtræ conſultationis: pro cuius dilucidatione præmitto, quod fiſcus agit actione furti, quia Dominus Philippus non reſtituit niſi 700. ſcuta ſolis, & ſolidos viginti, cum longè maiorem ſummam in depoſito receperit, & conſequenter furti agit, quia integrum depoſitum non redditur: inquirendum ergo eſt an fiſchus probauerit maiorem ſummam fuiſſe depoſitam. diſcutienda igitur ſunt dicta teſtium, & quia aliqui deponunt ſuper pondere tantum, aliqui ſuper depoſitione, & conſignatione tantum, aliqui ſuper utroque. aliqui ſuper pondere numero & conſignatione, videamus prius quod, & quale pondus probatum fuerit. Secundo an probatum ſit illud idem pondus tantundemque menſuram fuiſſe depoſitam & conſignatam præfato Domino Philippo.

Circa primum videtur probatum tàm ex teſtimonialibus, quàm ex dictis teſtium, quod ſcuta ſolis eſſent ponderis librarum ſex cum dimidia, ſolidi uero eſſent librarum undecim cum dimidia, ſcuta vetera eſſent numero centum, duplices ducati eſſent 36. teſtoni decem & octo, quod pondus, & qui numerus, ut ponitur, longè excedunt ſummam 700. ſcutorum, & ſolidorum viginti. Quod ſacchetus ſcutorum ſolis, & ſacchetus ſcutorum eſſent ponderis de quo ſupra, deponūt Claudius Colūbi, Dominicus Taletij,

Ioannes

Ioannes Valletta Alziatus Bocardi, Antonius Bratus Bla-
ſius columbi, & Antonius Rauani, qui omnes etiam ſe reſ-
ferunt teſtimonialibus ſumptis per Gulienum Regis No-
10 tarium, in quibus pondus prænominatus deſignatur. † con-
ſtat autem quod in omni negocio ſufficiunt duo teſtes, c. in
omni negocio, de teſtibus, l. ubi numerus, ff. eod. tit. quantũ
magis ubi adſunt ſeptem, & ultra, ac etiam vbi reperitur
11 † inſtrumentum, quod dicitur probatio probata, & nõ pro-
banda ſecundum Bal. in l. imperator, ff. de ſtat. hom. gloſ. &
Panorm. in c. cum olim, de cenſibus. De numero duplicium
ducatorum conſtat ex depoſitionibus Bombitre, Antonij
Romani. Quod autem ſcuta uetera eſſent numero centum,
deponit idem Bombitre. Sed præmiſſis non obſtantibus,
ſentio non fuiſſe probatum prædeſignatum pondus, neque
12 etiam numerum; † quia teſtes ſunt varij, & contrarij, propter
quam variationem, & contrarietatem non eſt eis fides adhi-
benda, l. qui falſa, uel varia, ff. de teſtib. c. cum tu, eo. tit. cum
ſimilibus. Nam Claudius ſextoris deponit ſacchetrum ſcu
torum ſolis ſimul cum ſcutis ueteribus, qui erant in alio ſac
cetto eſſe ponderis librarum ſex: Bombitre vero deponit, q;
ſcuta ſolis cum ueteribus erant librarum ſex cum dimidia.
Petrus Celeterij deponit, quod Vitalis Loreni propter ſac-
chum, & impetum vẽtorum poſuit ſcuta ſolis ad libras ſex,
Petrus meſſanitij deponit aurum eſſe librarum ſeptem, ſeu
ſaltem librarum ſex cum dimidia, & vltra. Blaſius Columbi
dicit aurum eſſe librarũ ſex cum ſaccho. inſuper Claudius
ſextoris deponit de vndecim libris ſolidorum cum ſaccho,
idem deponit Petrus Celererij, idem dicit Aſtoandus Dal-
matij. Ex quorum depoſitionibus tàm varijs, quàm con-
trarijs, conſtat non eſſe probatum, quòd ſcuta ſolis eſſent li-
brarum ſex cum dimidia abſque ſcutis veteribus, qui, ut
dicitur in teſtimonialibus, non fuerunt ponderati. ſimiliter
dubiũ eſt an ſolidi eſſent librarum undecim cum dimidia.
13 † Et ſi dicatur, quòd reducendi ſunt ad concordiam, ut ſal-
tem probent de libris ſex auri, & libris vndecim argenti ære
contaminati, tàm quia in maiori ſumma ineſt minor, lege
cum furti, ff. de in lit. iuran. nam, vbi teſtes de eodem actu
deponunt probant ſaltem de minori, ſecundum Dominũ
Alexand. in l. prima, §. ſi ſtipulanti, ff. de verborum obligati.
per tex. in l. Sempronius. ff. de legat. ſecundo, tum quia ex de-
poſitione Petri Celererij teſtes ad concordiam reducuntur,
vt ſcilicet pondus auri fuerit librarum ſex cum dimidia. ſed
propter uentum & ſacchum verè non eſſent niſi libræ ſex, &
ſimiliter ſolidi propter ſacchum & ventum non eſſent niſi
14 libræ vndecim. † ſtandum enim eſt depoſitioni illius, qui
aliqua diſtinctione concordat teſtimonia, d. cap. cum tu, &
15 ibi Felin. latè, de teſt. † ſicut ubi reperiuntur opiniones do-
ctorum variæ, & contrariæ, ſtatur opinioni doctoris diſtin-
16 guentis, & ſcripturas concordantis: † quia prædicta poſſunt
procedere in ciuilibus, ſecus videtur dicendum in crimina-
libus, in quibus requiruntur probationes luce meridiana
clariores, l. finali. C. de probatio. Nam teſtes, qui deponunt
de minori videntur negare maiorem. ſecundum Sali. in d.
l. ſecunda. C. de reſcind. vendit. poſt Bal. ibi, Ioann. de Imo.
in cap. finali, de emptio. & venditio. Aret. conſilio 65. in præ-
ſenti conſultatione, columna ſecunda. ex quo reſultat, quod
contrariantur depoſitionibus de maiori ſumma, uel ſaltem
quia deponentes de minori negant maiorem, & ſequitur
hæſitatio, qui veriora dixerint: vnde in criminalibus non vi-
dentur liquidiſſimum probare, ergo &c.

Præterea, & ſi prædicti teſtes probarent ſaltem de libris ſex
auri, & libris vndecim ſolidorum, ſtante concordia de qua
ſupra, tamen talis probatio non facit fidem in præiudi-
cium Domini Philippi, qui non erat præſens tempore pon-
deris, & numerationis, & qui non approbauit neque acce-
ptabit depoſitum iuxta prædictum pondus, & prædeſigna-
tum numerum. Vnde videndum eſt ſecundum dubium,
an fuerit probatum, quod dictæ pecuniæ fuerint depoſitæ
& conſignatæ eidem Domino Philippo in pondere, & nu-
mero prænarratis: & mihi videtur, quòd non ex pluribus.

Primo Alciatius Bocardi, qui pecunias numeratas, &
ponderatas in loco de Canſumatibus portauit ad locum ca
ſtri noui, & Claudius Columbi, qui cõſignauit, & depoſuit,
& Petrus Celerarij, Dominicus Talerij, & Ioannes Valletta
Comites & Socij deputati ad ſociandum & comitandam di
17 ctam pecuniam nihil probant. † quia tractant de ſe exone-
rando, ſecundum Barto. in l. differre, ff. de iure fiſc. Panorm.
in cap. inſuper, columna penultima, de teſtibus, Rapha. Cu-
man. conſi. 68. in præſenti quæſtione tertia, prout Dec. conſi.
256. in cauſa inquiſitionis, columna tertia. item ubi teſtis
deponit in cauſa, in qua poſſet redargui de mala cuſtodia,
uel adminiſtratione, ei non eſt credendum etiam in ciuili-
bus, ſecundum Ioann. And. in addit. Spec. tit. de teſtibus, §.
primo, verſ. ſed pone, quod adminiſtrator. ſequitur Do. Aut.
in c. cum à nobis, de teſtibus. & in cap. ex litteris, & ibi Imo.
de tranſact. Alexand. conſi 86. viſis dubitationibus, colum.
penu. & Dec. in d. conſi. 256. Sed iſti teſtes tractant de ſe
exonerando, nam ſi omnem pecuniam non cõſignaſſent,
ſed inter ſe partiti fuiſſent, tenerentur ipſi ad reſtitutionem,
& ab ipſa obligatione ſatagunt ſe exonerare. item ſi diligen
ter non animaduertiſſent, cuſtodiſſentque ne Alizarius qui
pecunias deſerebat, quicquam uſurpaſſet, forent proculdu-
bio reprehendendi, vnde non eſt eis credendum, quia depo
nunt in eorum fauorem, & ad ſe excuſandum à culpa, & ne-
gligentia. Item Claudius Columbi eſt frater querelantis.
18 Conſtat autem, † quod in criminalibus frater non eſt ido-
neus teſtis pro fratre, vel ſoror, cap. tertio, quæſt. 5. cap. in lit-
teris, de teſtibus, per Panor. in c. litteras, de præſumpt. Socin.
19 conſi. 20. colum. fin. lib. 1. & alibi ſæpe. † Item Alziarius eſt
famulus querelantis, qui non eſt idoneus teſtis pro domino
etiam in ciuilibus, l. 2. C. de teſtibus. etiam ſi poſt litem mo-
tam, uel præparatam fuerit expulſus, ſecundum Specu. titu.
de teſte. §. 1. verſi. quod ſi olim, & maximè ſi ſimulatè expul-
ſus fuiſſet, ut aliquando ad famulatum rediret ſecundum
Bar. in l. vir mulieri, per illum tex. ff. de donat. int. uir & vxor.
per Felin. in c. in litteris, col. 4. de teſt. Item Petrus Celerarij
20 eſt continuo ebrioſus, † ebrius autem repellitur à teſtimo-
nio ſecundum Bal. & Feli. in c. 1. de teſtib. Alij etiam teſtes
fuerunt alijs rationib. obiectati, ut patet in proceſſu, ex quib.
ſatis liquido cõſtat, quod iſti teſtes, qui detuliſſe, & aſſociaſ-
ſe, ac conſignaſſe omnem pecuniam præfato Domino Phi-
lippo deponunt, non probant, maximè in criminalibus.

Sed eſto, quod iudex velit eis aliquam fidem adhibere, ad
huc abſoluendus eſt Do. Philippus, quia ex omnium depo-
ſitionibus apparet, quòd non conſignarunt præfato D. Phi-
lippo pluſquam 700. ſcuta, & ſolidos viginti: deponit enim
Alziarius, & Claudius Columbi, quòd ipſi conſignarant di-
ctam pecuniam, deſignando ſpecialiter pondus & mẽſurã:
teſtes autem, qui præſentes fuerunt conſignationi, videlicet
Bertonus Motorij, Andibertus Artuagarij, Nic. Antonius,
Iacobus maliñoſi, Petrus Baruerij, Gulielmus Flotocho, Pe-
trus Richerij, & ſindici dicti loci Caſtri noui, qui omnes cõ-
corditer deponunt, quòd Claudius Columbi dixit ſe depo-
nere, & conſignare præfato D. Philippo libras ſex cum dimi
dia ſcutorum ſolis cum ſaccho, & libras vndecim ſolidorũ
cũ ſaccho, & triginta ſex duplices ducatos in vna burſa, quas
pecunias Alzarius uacuauit in vna acquiminaria, & ex illis
accepit ſolidos viginti. hæc eſt ſumma conſignata, hæc ſum-
ma depoſita, & cum depoſitionib. iſtorum: & in hãc ſummã
concordant Claudius ſextoris, & Bombitre, nec diſcrepant
Petrus Celererij, & Columbi, qui deponunt numerũ ſcuto-
rum ſolis eſſe librarum ſex, detracto ſaccho & ventorum im
petu. calculetur modo huiuſmodi pondus, certè non exce-
21 cedit 700. ſcuta & ſolidis viginti: † ſeptuaginta. n. & duo ſcu-
ta auri, ſecundum antiquam monetam, in qua tantum erat
auri in materia, quantum in forma, l. 1. ff. de contrah. empti.
not. Bart. in l. Paulus, ff. de ſolut. & in l. 2. §. 1. ff. ſi cert. pet. Pa-
nor. & alij in c. quãto de iu. iur. faciunt vnã librã auri, l. quo
ties, C. de ſuſcep. & Arch. lib. 10. not. per glo. in l. fi. ff. de in ius
22 uoc. † ſecundum verò monetã noſtri temporis, propter ex-
penſas quæ fiunt in cudẽdo, 97. ducat Bononienſes, & cen-
tum ſcuta Regis Franciæ conſtituunt libram auri, ſecũdum
23 Io. de Platea in d. l. quoties. & † decem libræ argenti puri ua
lent libram auri, l. 1. C. de arg. prec. lib. 11. viginti vero libræ
æris valent vnum ducatũ, l. 1. C. de coll. æris, lib. x. libra vero
argenti ære cõtaminati valet quatuor aureis, & plus & minus
ſm minorẽ vel maiorem contaminationem, ut not. in d. l. 1.
& ſic ſex libræ auri faciunt ſex centũ ſcuta, 18. teſtoni faciunt
ſcuta quatuor cũ dimidio, vndecim libræ ſolidorum faciũt
44. ſcuta, licèt intellexerim, q; nõ faciunt niſi 40. 36. duplices
ducati facerent 72 aureos; ſed quia non erunt omnes euiſ-
dem valoris, cum alij eſſent Nobiles, alij Alphonſini, ut de-
ponit Bombitre, non poteſt taxari uerus numerus, ſed ex li-
bro ipſius Domini Philippi apparet, q; non faciunt niſi 50.
24 aureos, † qui liber facit probationem etiam pro Scribente, ſi
ſit homo legalis, bonuſque mercator, ſecundum Bar. in l. ad
monendi, ff. de iu. iuran. per tex. in l. rationes, C. de probati.
quinimmo dicit Spec. in tit. de inſtr. ædit. §. nũc dicdũm,
circa medium, q; liber mercatoris facit ſemiplenã probatio
nẽ etiam pro ipſo mercatore, & cum vno teſte facit plenam

probationem: imò dixit Bald. quòd liber mercatoris legalis poſt mortem ſuam plene probat etiam pro eo, & eius hæredibus, ita Bal. in l. vnica, colum. 4. C. de cōfeſ. & in c. iurauit, col. 3. de teſtibus. Soc. conſi. ibi pro deciſione, col. 2. lib. 2. Conſtat autem ex dictis & depoſitionibus teſtium, & ex publica fama, quod Domi. Phylippus eſt homo legalis, & fidelis, ergo &c. omnibus ergo computatis tota ſumma aſcēderet ad 698. aureos, cum dimidio, de quibus detrahendi ſunt ſolidi 80. qui ualent ſcuta duo, ſtante quod Phylippus uir integerrimus reſtituit 700. aureos & ſolidis viginti, & ſi probari non poſſet eum tantum recepiſſe, inique ergo, & inciuiliter fuit mtitulatus.

Laus Deo Opt. Max.

SVMMARIVM.

1 *Vnio agentium licita eſt pro tuenda poſſeſſione rei ſua.*
2 *Inquiſitionis copia tradenda eſt delato reo, aliàs non poteſt ad ulteriora procedi.*
3 *Interrogatoria ex libello extrahuntur, alias ſunt impertinentia.*
4 *Libellus non poteſt mutari poſt concluſionem in cauſa, nec error probari.*
5 *Probatio non releuans probantem eſt reyciendа tamquam ſuperflua.*
6 *Excommunicati acta ſunt nulla, ac fidem non faciunt.*
7 *Libello illegitimè ordinato, nomen rei abolетur.*
8 *Inquiſitio ſine indicys præcedentibus non formatur, uel ſaltem fama publica præcedente.*
9 *Vnio non facta dolo malo, & ad aliquem offendendum, non dicitur illicita.*
10 *Vnio ſine duce, ſeu principali, non dicitur illicita.*

RESPONSVM VI.

EX tenore inquiſitionis formatæ contra Claudium, & conſortes de illicita congregatione hominum armatorum, conſtat inquiſitos fore abſoluendos, quia ex lectura ipſiuſmet appa-
1 ret, † quòd talis congregatio fuit facta in caſu licito, videlicet pro tuenda poſſeſſione inſulę de la Bartalaſſe, iuris ipſius Claudij, & eius patris, in qua nonnulli ligna ſcindebant, & exportabant, quo caſu talis adunatio permiſſa reperitur, l. 3. §. eum igitur, ff. de ui, & vi arm. traditur per Capo. conſi. 4. per totum. verum procurator fiſcalis aſſerit aliter inquiſitionem fuiſſe formatam, exhibendo primam notam ſcriptā per Petrum de Cotno Notarium &c. Nūc quæritur an inquiſitioni ſtandum ſit? viſis, itaque ambabus inquiſitionibus, & proceſſu, mihi videtur ſtandum eſſe inquiſitioni reis exhibitæ & per copiam traditæ, infraſcriptis rationibus.
2 Primo, † quia libellus criminalis, qui nō fuit oblatus reo, nullum producit effectum: eſt. n. inquiſitio porrigenda reo, c. 1. de libel. oblat. l. 2. C. de eden. & niſi fuerit reo exhibita, non poteſt ad ulteriora procedi, auth. offeratur, C. de lit. cōteſt. & hoc benè ſequitur, quod ſtandum magis eſt inquiſitioni ſiue libello porrecto parti, quia ſuper eo lis fuit conteſtata: ſuper eo inquiſiti deliberauerunt an cederent vel contēderent. l. edita, C. de eden. cum igitur inquiſitio, in qua narratur, ꝙ delati ſe congregauerunt cum armis pro eundo ad inſulam della Bartalaſſa, iuris Domini Petri Lucæ, in qua ligna ſcindebantur, & exportabantur fuerit exhibita, & porrecta reis, & ſuper ea reſponderint, & litigandum duxerint: altera vero neque ipſis fuerit porrecta, neque per copiam tradita, benè concludendum reſtat, quod ſtandum ſit inquiſitioni exhibitæ, & per copiam editæ reis, & nō alteri. Si enim rei non vidiſſent ex lectura inquiſitionis conſtare de ſua innocentia, proculdubio articulaſſent & probaſſent feciſſe talem congregationem pro eundo ad defendēdum poſſeſſionem dictæ inſulæ: ſed quia uiderunt fiſcum in inquiſitione ipſis reis exhibita, conſiteri ea, quæ ad victoriam & innocentiam demonſtrandam ſufficiebant, non curarunt aliter probare, neque ſe inanibus ſumptibus uexare.

Secūdo poſito, quod nulla fuiſſet inquiſitionis copia reis tradita, adhuc crederem ſtandū eſſe inquiſitioni, in qua narratur reos acceſſiſſe ad inſulam della Bartalaſſa, cauſa expellendi incidentes ligna Petri Lucæ: quia in primo interrogatorio facto per iudicem ſuper inquiſitione, interrogātur delati, an fuerint requiſiti de accedēdo ad inſulam de la Barta-
3 laſſe; † interrogatoria autem extrahuntur de corpore libelli, alias eſſent impertinentia & talia quæ iudex nunquam feciſſet, nec facere debuiſſet, ut not. in c. a. de teſt. lib. 6. in uerbo, interrogatoria. debemus ergo ſtare inquiſitioni, ſiue titulis criminalibus, qui ſe conformant cum interrogatorijs.
4 Tertio † poſt concluſionem in cauſa non auditur actor volens emendare uel mutare libellum, l. edita, & ibi Bald. col. 12. C. de eden. neque poteſt error probari ſecundum gl. Geminia. & communiter Scribentes, in c. a. de in integ. reſt. lib. 6. D. Ant. in c. ſi. col. 9. de conteſt. Feli. in c. cum dilectus, col. 3. de fid. inſtr. Non eſt ergo audiendus procurator fiſcalis, ſi velit probare aliter fuiſſe formatam inquiſitionem, quod fuerit exhibita reis.
5 Quarto † quia nō eſt admittēda probatio, quę probantē nō habet releuare, c. cum contingat, de offic. deleg. cum non ſit ſuperfluis probationib. utendum, l. hęc ſtipulatio, §. diuus, ff. vt leg. nom. caue. nam ut mihi relatū fuit, Notarius, qui ſcri-
6 pſit primam notam titulorum, tūc erat † excommunicatus, vnde acta ab eo nullam fidem faciunt ꝑ in gl. & cōiter Scrib. in c. decernimus, de ſent. excom. lib. 6. & fuit allegatus ſuſpectus, vnde acta, ſcripta ab eo, ſuſpecta reddūtur, c. poſtremo, de appe. cum ſimilib. ſed poſito, ꝙ iudex vellet inhærere inquiſitioni ſcriptæ per dictum Notariū ſuſpectum, adhuc arbitror reos fore abſoluendos. & pro fundamento, aſſumo verba iurecōſulti, in l. libellorum, verſ. ꝙ ſi libelli, ff. de accu.
7 vbi eleganter inquit, † ꝙ ſi libelli inſcriptionum legitimè ordinati non fuerint, nomen rei abolетur. ſi modo oſtendero libellum inſcriptionis. i. inquiſitionis, ſiue titulos criminales ſcriptos per dictum Notarium ſuſpectum nō fuiſſe legitimè ordinatos, concludendum erit reorum nomina abolenda eſſe. libellus ſiue inquiſitio ita cantat. ſuper eo, ꝙ delati ſe adinuicem hodie congregarunt armati armis offenſibilib. & congregationem illicitam fecerunt, & per præſentē ciuitatem deambularunt contra prohibitiones pręſentis curiæ, iſte libellus inquiſitionalis non eſt legitime ordinatus.
8 Primo, † quia inquiſitio formari non poteſt, niſi inditijs præcedentibus, vel ſaltem fama publica de iure canonico, c. qualiter & quando, de accuſ. non conſtat autem de aliquibus inditijs, uel fama publica præcedentibus, ergo &c.
9 Secundo, quia † ad hoc ut coadunatio hominū armatorū dicatur illicita, oportet, ꝙ dolo malo, & ad aliquē offendendum fuerit facta, l. 3. §. dolo aūt, & §. homines coactos, ff. vi bonor. rapt. cum itaque in inquiſitione ſcripta per Notariū ſuſpectum non exprimatur congregationem hmōi fuiſſe dolo malo factā cā offendendi aliquē, reſtat dicendū, ꝙ ſuper ea non pōt delati condemnari. benè facit, qđ dixit Aug. in tract. maleſ. in uerbo, ſcienter tractatæ & appenſatæ.
10 Tertiò, ad hoc † vt poſſit formari inquiſitio de ꝯgregatione illicita, oportet, ꝙ deſignetur capitaneus ſiuè principalis, cuius nomine ſiue authoritate fiat adunatio, cū diſtare debeant ꝯgregati à congregante. d. l. 3. §. ſed utrum ff. vi bono. rapt. l. in hoc, ff. de ſeru. corrupt. verū in ea inquiſitione nullus deſignatur principalis, qui hanc ꝯgregationē fecerit, ergo, &c. Alioquin ſi dicamus inquiſitionē de illicita ꝯgregatione poſſe formari ꝯ eos, qui vniti reperiuntur abſque capitaneo, & propoſito lædendi aliquē, ſequeretur, ꝙ colloquētes in platea, vel colludentes in aliquo loco, poſſent de illicita coadunatione intitulari, quo nihil ineptius dici pōt. ſiue ergo ꝯſideramus inquiſitionē exhibitā reis, ſiue alterā, oīcaſu veniunt rei abſoluendi, & tanto magis, ꝙ procurator fiſcalis produxit in teſtē Iacobū pro conuincendo. Claudiū Spoletū de Peruſio, quo caſu vr̄ fateri oīa depoſita per ipſum Iacobū fore vera, ut per Bart. in l. poſt legatum, ff. de his, quib. ut ind. & ꝯñr fatetur congregationē hmōi factā fuiſſe pro tuenda poſſeſſione dictæ inſulæ, & pro expellendo incidentes ligna D. Petri Lucæ, quia ita ſignanter depoſuit d. Iacob. teſtis productus per D. Procuratorem fiſcalem. Poſtremo, ſi iudici videretur procedendum ſuper inquiſitione ſcripta per dictū Notarium ſuſpectum. quod non creditur, ſine dubio admittendi eſſent delati ad ſuas defenſiones faciendas, quia ubi mutatur libellus in criminali, ibi ex integro repetendi reū poteſtas fiat, & quia ſi omiſſo libello inquiſitionali porrecto reis, ſuper altero uult ꝓcurator fiſchalis inſiſtere, hoc facere non debet cum præiuditio reorum? Non enim debet æquitas ius reddentis pati procuratorem fiſcalem uagari cū damno reorum, d. l. edita. & ibi Bart. & alij; at certè uagaret cum præiudicio reorum, ſi non admitterentur delati ad ſuā innocentiam probandam, & ad ſuas probationes faciēdas,

quas

quas profectò feciſſent,& probaſſent,ubi inquiſitio eis exhi-
bita talis fuiſſet, qualis eam nunc proponere intendit idem
D.Procurator. faciunt etiam ea , quæ ad propoſitum fuerũt
allegata per prestantem D.Aduocatum ipſorum reorum .
Laus Deo Opt.Max.

SVMMARIVM.

1 *Delicta puniri,ac nota eſſe intereſt reipublicæ .*
2 *Iniuriam inferre dicitur detegens in rixa infamiam alicuius.*
3 *Iniuria non ex uerbis,ſed ex effectu loquentis conſideratur .*
4 *Iniuriam facit,dicens ſine rixa extra iudicium condemnato de falſo,me tadet,quòd fueris de falſo condemnatus .*

DE INIVRIIS,

RESPONSVM I.

NOn videtur eum, qui rixando nocentē in-
1 famauit,iniuriarum actione teneri , † quia
reip. expedit delicta nocentium nota eſſe,
ut inquit Pau.in l.cum, qui nocētem, ff. de
iniur. ſed ſi uerum amamus,contrarium ve
2 rius eſſe iudicare debemus, †quia qui in ri-
xa alterius infamiam detegit,animi libidinem explet,ut al-
3 teri infamiam inferat,non ut reipublicæ proſit:iniuria†aũt
non ex verbis,ſed ex loquentis affectu perpenditur,l.illud,ff.
de iniur.& ita clariſſimè reſpondet Old.conſi.53.conſueuit
dubitari.ſecutus poſtea fuit Io.And.in addit.Spe.ti.de iniu.
idem tenent D.Ant.& Pau.in c.cum te,col.fina.de re iud.&
ita etiam conſuluerunt Ludou.Rom.conſ.96.ſuper eo,quo
quæritur,& Raph.Cum.conſ.74.quia ſuperius, Alb. de Roſ.
in l.ſi non conuitij,col. 3.& ſeq.C.de iniur.Ang.in tract.ma-
leſ.in uerbo,uerba iniurioſa,& Paris in tracta. de ſindicat.§.
4 iniuria,verſ.an ſi contra officialem. †Quinimo ſi quis extra
iudicium ſine rixa dixerit alicui cōdemnato de falſo , tędet
me quòd fueris de falſo condemnatus, tenetur iniuriarum,
quia animo iniuriandi dixiſſe præſumitur , licet uſus fuerit
illis coloratis uerbis,me tędet &c.Ita Ang.in l.ueſtem, ff.de
iniur. ſequitur D.Iaſ.in l.turpia,ff.de lega.1.& in l.ſi quis ex-
traneus,ff.de acqui.hæred.& iſta eſt communis opinio , quã
ueriſſimam puto,quia non quod dicatur,ſed qua mente , &
quomodo dicatur,inſpiciendum eſt,& qua intentione, qua
fide,qua temeritate,an pro Deo,aut uanagloria,uel pro ini-
micitia,vel odio aut audatia vituperatores moueantur.dili-
genter eſt conſiderandum, c.ſi qui ſicut vituperatores,2.q.7.
nam temeraria reprehenſio , & quæ infamandi animo fit ,
nulli permittitur,ſecundum glo.in c.nolite,21.diſtinctio. &
Panor.in c.venit,col.10.de iudi.Ex præmiſſis infertur, quod
articuli producti per Iacobum Adulfi,qui in rixa, & animo
iniuriandi conuiciatus eſt in magiſtrum Bardaſſorem,iuri-
dicè fuerunt reiecti, quia & ſi probati fuiſſent , conuiciantē
non exemiſſent ab actione iniuriarum.
Laus Deo Opt.Maximo.

SVMMARIVM.

1 *Inditium ad torturam fit ex duobus teſtibus conteſtibus ſuper inditio à remotis .*
2 *Qualitas alterans delictum eſt probanda, alias inquiſiti ſunt abſoluendi .*
3 *Raptum non committit,qui non traxerit mulierem longè à loco raptus .*
4 *Tortura ut quis poſſit ſubijci, requiritur ſufficiens indicium, & quod dicatur ſufficiens & nu.6.*
5 *Indiciorum duæ ſpecies, altera directa , altera uerò per indirectum reſpicit maleficium .*
6 *Teſtis unicus omni exceptione maior eſt ſufficiens ad torturam indicium,reſpiciens directum maleficium , ſi uerò per indirectum,requiruntur duo teſtes integri .*
7 *Indicium à remotis ſufficiens ad torturam , debet habere tres qualitates .*
8 *Teſtes viles & abiecti non faciunt indicium ad torturam.*
9 *Factum,lege permittente,pœnam non meretur.*
10 *Raptus inhoneſtæ mulieris permittitur ex conſuetudine , qua ualet in odium fœminarum malè uiuentium, ac etiam de iure communi.*

RESPONSVM VIII.

De accuſationibus .

DIcitur, quòd Trophynus
Guigonetti,& conſocij inculpati de crimine ra-
ptus, & adulterij ſtantibus informationibus , &
depoſitionibus teſtium,ſubijciendi ſint torturæ,
nam Bertonus vaſſàt,decimus teſtis,& Ioannes Dayuart 11.
teſtis ſunt conteſtes,in hoc quod dixit dictus Guigonetti,cũ
ſimul cum ſocijs loqueretur ad dictam Magdalenam , & ſi
Bertonus eius maritus quidquam uoluerit dicere,nos trahe
1 mus eum in foſſatum. † Iſti duo teſtes, conteſtes ſuper indi-
tio à remotis faciunt inditium ad torturam , ſecundum gl.
in l.fi.C.fam.herciſ.& ibi Bar.& alij,Inn. in ca. ſicut. de lim.
Bald.in l.1.§.Cornelio,ff.de quæſtion.& quod duo teſtes de
ponentes contra inquiſitum de raptu , quod dixerit ſe uelle
rapere,ſufficiant ad torturam quando poſtea ſecutus fuit ra-
ptus,uoluit Alexan.conſi.1.colum.2.lib.3. Accedat,quòd
adeſt unus teſtis qui deponit ſe una nocte vidiſſe dicti Gui-
gonetti ambulare circa habitationem dictæ Magdalenæ .
Accedat etiam, quòd conſtat ipſum Guigonetti tranſmiſiſ-
ſe munus dictæ Magdalenæ , obtuliſſe ſibi domum , & ſup-
pellectilia , quæ omnia oſtendunt ipſum Guigonetti uerſus
ipſam Magdalenam iuxta illud Ouidij de arte amandi .

Hanc tu pollicitis hanc tu corrumpe rogando .

Sed præmiſſis non obſtantibus,dico Trophynum , & con-
ſocios abſoluendos,non autem ſubijciēdos quæſtioni, quia
de crimine raptus & de crimine adulterij, de quibus incul-
pantur,nulla adſunt inditia,nedum ad torturam ſed nec ad
inquirendum ſufficientia . In primis de crimine adulterij,
nec de carnali copula nullus teſtis eſt , qui uerbum faciat ,
nec etiam ullus teſtis eſt , qui dicat Magdalenã fuiſſe raptã
amore libidinis explendæ , vnde formari non potuit inqui
ſitio contra eos de raptu,animo & intentione carnaliter co-
gnoſcendi eam Magdalenam . prout cantant tituli inquiſi-
tionales,maximè titulus 12.& ſequentes: vnde cum nõ con-
ſtet de copula , nec de animo carnaliter cognoſcendi,prout
2 qualificatur raptus , debent intitulari abſolui ; † qualitas
enim alterans delictum eſt probanda, & niſi probetur, inqui
ſiti ſunt abſoluendi, ſecundum Barto.in l.1.§.1.ff.ne quid in
loco pub.& in l.non ſolum,§.ſed ut proban.ff.de nou.oper.
nunc.vbi latè Moder. & ad propoſitum ſufficiat allegare,qđ
decidunt Bal.& Sali.in l.2.C.de probat.vbi dicunt,quòd ac-
cuſatus de percuſſione cum ſanguinis effuſione , debet ab-
ſolui ſi non conſtet de effuſione ſanguinis , eſto ꝙ conſtaret
de percuſſione.ſequitur Panor.in c.examinata,col.3.de iud.
cùm itaque non conſtet aliqualiter de copula , non video
quomodo formari potuerit inquiſitio de raptu animo vio-
landi dictam Magdalenam:nam vbi nõ conſtat de copula ,
abſoluendus eſt inculpatus à pœna raptus, de qua in l. vni-
ca,C.de rap.virg.ſecundum Ang.in d.l.vnica ,& Cap.conſi.
57.ſuper querela.Prætereà dato,ꝙ conſtaret,ꝙ præfati intitu
lati vulneraſſent ipſam Magdalenam, & ꝙ traxiſſent per ter-
3 ram,& extra viam aliqualiter abduxiſſent, †quia tamen à lo
co rapinæ longè non traxerunt,ſolum de violentia, non aũt
de raptu debuit formari inquiſitio , ut ad propoſitum cōſu-
luit Raph.Cum.conſ.95.exordiente,Chriſtophorus uadens.
ſed dato,ꝙ potuerit formari inquiſitio ex indicijs, de quib.
in actis,non tamen poſſunt intitulati uigore dictorum indi
4 ciorũ ullo modo torqueri,quod demonſtro clariſſime:†Ad
hoc ut quis poſſit poni ad torturam,requiritur ꝙ ſubſit ſaltē
unum indicium ſufficiēs,ut per Bar.in l.fi. de quæſt.ſi modo
oſtendero non ſubeſſe aliquod inditium idoneum, & ſuffi-
ciens.uera erit præmiſſa propoſitio, ꝙ intitulati nõ ſunt tor-
5 quendi.ad quod oſtendendũ præmitto,†ꝙ duæ ſunt ſpecies
indiciorum,quædam reſpiciunt directo maleficium quædã
per indirectũ & ex circũſtãtijs īferũt ad ꝓbationē maleficij .
6 Primo caſu †vnus teſtis deponēs directo ſuper maleficio,
ut quia ipſe aſſerit ſe vidiſſe mulierem rapi, & carnaliter co-
gnoſci,facit indiciũ ad torturã,ſi ſit oī exceptione maior, ſe-
cundum Bar.in d.l.fi.& in leg.lex Cornelia,per illum tex.ff.
de falſ.& alibi dixit Bal.ꝙ iſte teſtis debet eſſe immutabilis,
ita Bald.conſi.269.verba inquiſitionis,lib.1. Alex.conſi.14.
ponderatis,col.2.lib.3.de iſta ſpecie inditiorum nihil ad ca
ſum noſtrum,quia nullus teſtis eſt , qui directo deponat ſu-
per raptu , nec ſuper adulterio. Secundo caſu etiam requi-
runtur duo teſtes integri,ſecundum gloſ. Bartol. & Scriben-

tes in dicta. l. finali, C. fami. erciſ. per Dom in. Iaſ. in l. admonendi, colum. 70. ff. de iureiuran. Alexan. conſ. 5. colum. 2. lib. 1. Cæpo. conſi. 32. quidam ruſtici, in fine primi dubij.
7 † Item inditium à remotis, ſuper quo deponunt duo teſtes, debet eſſe qualificatum quatuor qualitatibus, alias non concludit.

Primò debet eſſe certum, & non tale, quod poſſit multis modis interpretari. Secũdo dẽt eẽ probabile. Tertio dẽt eſſe ueriſimile. Quarto dẽt eſſe clarius luce meridiana in ſua ſpecie, ſecundũ Bal. conſi. 25 9. lib. 1. Ad propoſitum noſtrum ſolum reperiuntur duo teſtes deponentes, quod dictus Guigonettus dixit, eamus ad Magdalenam &c. † In primis iſti
8 non poſſunt dici integri teſtes, quia ſunt uiles & abiectæ perſonæ, vnde nõ faciunt inditium ad torturam, niſi etiam ipſi cum tormento deponant, ſecundum Barto. in l. 1. §. idem Cornelio. & in l. ex libero. ff. de quæſtion.

Non etiam vilis perſona poteſt dici integer teſtis, maximè ſi ſit pauper, ut ſunt iſti teſtes, ſecundum Specu. tit. de teſte, verſic. item quòd eſt artifex, & verſ. item quod eſt pauper, Alexand. conſi. 15. lib. 3. per totum, & conſi. 150. col. 3. lib. 5. Item iſtud indicium à remotis non eſt certum, quia ſtat ſimul quod dixerit ſe uelle ire ad Magdalenam, non tamen cauſa rapiendi, nec adulterandi, ſed fortè alia de cauſa, puta cauſa percutiendi, prout dicitur percuſſa, vnde non concludit iſtud inditium quo ad crimen raptus & adulterij, ſuper quibus proceditur contra intitulatos. Et ſic non obſtat conſilium Alexand. primum, lib. 3. ſupra in contrarium allegatum, quia ibi teſtes deponebant qualiter inquiſiti dixerunt ſe uelle ire ad rapiendum.

Tertio, non eſt probabile nec veriſimile, quia porta loci Moreriarum tenebatur clauſa, & locus eſt aqua circumſcriptus, ita quòd hora noctis, qua teſtes deponunt Guigonettũ protuliſſe talia uerba, non potuiſſet exire foras ad dictã Magdalenam, ut deponunt plures teſtes. ſed dato, quod conſtaret dictos Guigonetum & Conſortes rapuiſſe, & carnaliter cognouiſſe dictam Magdalenam, non tamen deberent
9 torqueri, quia † quod fit lege permitente non meretur pœnam, l. Grachus, C. ad leg. Iul. de adul. ca. qui peccat, 23. q. 4.
10 † præſupponitur autem ex lege conſuetudinis licere rapere & carnaliter cognoſcere mulierem inhoneſtæ uitæ, quæ cõſuetudo ſine dubio ualet in odium Fœminarum malè & turpiter viuentium, l. qui adulterium, C. de adult. & l. fœdiſſimam, eod. tit.

Et quod conſuetudo ualeat, tenuit Com. conſi. 232. videtur prima facie, colum. 1. lib. 2. Dicitur autem quòd Magdalena turpem, & inhoneſtam uitam ducit ergo &c. Imo ſunt qui uolunt, quod raptus mulierum inhoneſtæ vitæ non incidat in pœnam raptus, etiam ſemora conſuetudine, per text. in d. l. vnica. in prin. à contrario ſenſu, & ibi glo. expreſsè ita decidit, & ibi Sali. Pau. de Caſt. conſi. 307. viſo dicto ſtatuto, quod conſilium optime ſeruit in caſu noſtro. non tamen ſuper hoc ſolo facio totale fundamentum, quia ſtante conſuetudine etiam non eſt neceſſarium ſuper hoc inſiſtere.

Laus Deo Opt. Maximo.

SVMMARIVM.

1 Homicidium neceſſarium ob defenſionem, non eſt punibile.
2 Homicidium in dubio commiſſum præſumitur ad offenſam, & iniuſtè, niſi probetur contrarium ex coniecturis, de quibus nu. 4 & ſeq.
3 Offenſor in dubio non creditur defenſor.
4 Occiſus præſumitur agrediens, cum dolus præſumatur in inſultante.

RESPONSVM IX.

1 OCcidens † hominem ad neceſſariam defenſionem non tenetur pœna legis Corneliæ de ſicarijs, l. is qui agreſſorem, C. ad leg. Corn. de ſicar. clementi. 1. de homic. nec etiam tenetur lege Aquilia, quæ hæredibus occiſi damna iubet reſarciri, l. ſcientiam. §. qui cum alicr, & l. ſi ex plagis. §. tabernarius, ff. ad leg. Aqui. Videndum ergo eſt an Gilbertus Chriſtophori interfecerit Petrum ad ſui defen
2 ſionem, vel ad vindictam. videtur quod ad offenſam, † quia in dublo non præſuminur homicidium patratum ad defenſionẽ, niſi probetur, ſecundu Bar. in l. Aurelius. §. idem quæſijt, ff. de liber. leg. & Bal. in add. Spe. tit. de conf. col. 2. & quia in delictis ſemper præſumitur animus offendẽdi, ut not. per gl. in l. ſi non conuitij, C. de iniur. & omne homicidium præſumitur factum iniuſtè, niſi probetur contrarium, ex quo eſt
3 de genere prohibitorum, ut no. in c. 1. de præſump. † Et offenſor in dubio non creditur defenſor ſecundum Io. And. in c. ſignificaſti, de pen. & rem. & Bal. in c. 1. in prin. colum. 3. de pac. tenen. & in l. vt uim col. pe. ff. de iuſt. & iu. Sed præmiſſis non obſtantibus, ſecundum ea, quæ proponuntur, arbitror huiuſmodi homicidium factum fuiſſe ad neceſſariã defenſionem, & ideo homicidium neque ciuiliter, neq; criminaliter puniri poſſe.

Primo. quia occiſus in temptorio, poſteà extra temptoriũ
4 ſiue logiam agreſſus eſt Gilbertum enſe euaginato: † Agreſſus autem in dublo præſumitur percuſſiſſe agredientem animo ſe defendendi, & non offendendi, l. 1 §. cum arietes, ff. ſi quadr. paup. fec. dic. dolus enim ſemper præſumitur in inſultante cum armis, ut not. Cyn. in l. quoniam multa facinora, C. ad leg. Iul. de ui.
5 Secundo, quia Gilbertus fugiens impetum occiſi, & duorum ſociorum, confugit iterum ad temptorium clamando & implorando auxilium à commilitonibus exiſtentibus in temptorio, dicendo auxiliamini mihi, quia tres ſunt cõtra me, qui uolunt me interficere. ex hac. n. exclamatione oſtenditur quod habebat animum ſe liberandi, & defendendi à morte, non offendendi, ſecundum Inno. in c. ſignificaſti, de homic. & per gl. in l. capite quinto, in fi. ff. de adult.
6 Tertio, † quia Gilbertus fugiebat & retrahebat ſe, qñ dicitur occidiſſe Petrum, ex qua retractione & fuga pręſumitur, ꝙ ad defenſionem, non vindictam occiderit, ſecundum gl. in l. 1. C. vnde vi, & in fi. l. ut uim, ff. de iuſt. & iure.
7 Quartò, † quia Petrus interfectus cępit enſem euaginare, proſequi, & admenare contra Gilbertum, dicẽdo, à tua à tua, propter quam euaginationem, minas. & aduentationem iſtẽ debuit Gilbertus timere mortem, l. item apud Labeonẽ, §. 1. ibi, maius aduerſus eum leuare ſępe terribus, ff. de iniur. & ideo ob timorem mortis, & ad ſui defenſionẽ occidiſſet Petrum, nec debuit expectare ut ab ipſo Petro percuteretur, quia ad hoc ut quis dicatur feciſſe homicidiũ ad ſui defenſionem, ſatis eſt, ꝙ præcederẽt ſigna & luctus ad demonſtrandum, ꝙ occiſus uolebat offendere agreſſum, ſecundum glo. & Bar. in d. l. 1. C. vnde vi. ſed in caſu occurrenti procedebãt ſigna, videlicet agreſſio, euaginatio enſis, aduentatio, & minæ de occidendo, quæ ſunt manifeſtiſſima ſigna offenden-
8 di: † Imo ſolus terror armorum operatur, ꝙ quis dicatur percuſiſſe inſultantem animo defendẽdi, l. 3. §. armati, ff. de ui, & ui arm.
9 Quintò, quia Gilbertus expectauit ictũ Petri in loco vbi aliter aufugere non potuiſſet, cum foris in Angulum temptorij foret per dictum Petrum fugatus, & reductus: vnde ſi repercuſiſſet percuſſorem ut euaderet ictum percutientis, dicitur ad neceſſariam defenſionem occidiſſe Petrũ, ut eſt caſus in l. ſi quis percuſſorem, C. ad leg. Corne. de ſicar. vbi formaliter inquit Legiſlator, ſi quis percuſſorẽ ad ſe uenientem gladio repulit, non tenetur homicidio, quia defenſio propriæ ſalutis in nullo peccaſſe videtur. ita in ſimili caſu reſpondet Alexand. conſi. 109. viſis, & ut oportet conſideratis, lib. 1. Cæpo. conſ. 28.
10 † Sextò, occiſus dedit cauſam rixæ: nam ſi conueniſſet de bibendo ciatum aquæ caſu quo *blaſphemaret Deum*, uel Sanctos. prout omnes ſocij, & aduerſantes in eodẽ temptorio conſentiebãt, non fuiſſet ſibi dicendum quod erat impoſſibile abſtinere à *blaſphemijs*. per conſocios obiectum, quòd iſtud erat impoſſibile ſibi, qui die præcedenti Deum abne-
11 gauerat. propter quod rixa inter ipſos ſuborta fuit: † vnde cũ occiſus non ſolum fuerit agreſſor, ſed etiam origo rixæ, impediendo opus tam ſanctum, & meritorium, credendum eſt Dei iudicio interfectum fuiſſe, §. 1. in Auth. ut nõ *luxur.* cõtr. *natur.* benè facit, quod decidunt glo. Gem. & alij in ca. 1. de decimis, lib. ſexto, & Ioan. Andr. in cap. propter ſterilitatem,
12 de loca. † Inſuper, quia præſupponitur, quòd Petrus poſt vulnus illatum ſuperuixit per 14. dies, & poſt triduum viſus eſt à Caſtris Regijs recedere, & ire Vigleuanum Brumali illo, & nimoſo tempore, non eſt præſumendum, quòd ex uulnere deceſſerit, ſecundum gl. in l. 1. C. de emen. ſeru. quam ſequitur & commendat Bar. in l. fi. ad fin. ff. ad leg. Corne. de ſicar. & quia etiam Cirurgi deponunt vulnus nõ fuiſſe mortale,
13 † quibus eſt ſtandum, tamquam peritis in arte, c. ſignificaſti,
de

de homicid.c.propoſuiſti,de probat. ubi late per Canon. & per Bar.In procem.Digeſtorum:non teneretur Gilbertus de homicidio,etiam ſi ad offenſam uulneraſſet, ſed ſolùm de uulnere, & ad damna paſſa propter uulnus. & iſta ſunt clariſſimi iuris,& ideo latius non inſiſtam.

Laus Deo Optimo Maximo.

SVMMARIVM.

1 *Maritus etſi ex cauſa poteſt uxorem uerberare, ac abſque homicidij pœna adulteram occidere, punitur tamen extra ordinem arbitrio Iudicis.*

2 *Maritus ſine cauſa uulnerans uxorem, uel cauſa uerberans, acrius punitur quàm ſi extraneum uulneraſſet, aut uerberaſſet,pecunialiter tamen. & nu.4.*

3 *Vulnerandi facultas non intelligitur comprehenſa ſub facultate caſtigandi, & verberandi uxorem.*

5 *Occidendi animus ex quibus arguatur.*

6 *Occidendi animo deliberato coniectura purgari poſſunt per torturam.*

7 *Animus cognoſcitur ex dictis extra iudicium, & ex præcedente tractatu.*

8 *Verba ſunt ſigna paſsionum in animo exiſtentium.*

10 *Propoſitum in propoſito etiam operatur idem, ſicut & oppoſitũ in oppoſito.*

11 *Animus deliberatus tollitur ex ſola percuſsione.*

12 *Animi deliberati pœna in dubio non habet locum.*

13 *In pœnis eſt amplexanda benignior pars.*

14 *Non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe.*

15 *Probationes in criminalibus debent eſſe luce meridiana clariores.*

16 *Teſtis ſingularis, uel ſocius criminis non probat.*

17 *Dictum teſtis debet capi cum qualitate ſua.*

18 *Occidẽdi tractatus conditionalis non eſt deliberatus, ideo nec punibilis, quando non peruenitur ad actum immediatum,puta uulnus.*

19 *Cum deliberati pœna ſtatuta per l. is, qui cum telo,C.de ſicar. licèt non habeat locum, ſi ad actum tãtum remotum deuentum ſit,tamen pœna extra ordinem locum habet.*

20 *Contumaces pro confeſsis habentur iuxta Mediolani decreta.*

RESPONSVM X.

AN Thomaſius Cellotus
poſſit puniri de omnibus quatuor delictis, de
quibus inquiritur, & qua pœna. Et primò de
vulnere illato in perſonam Domenichinæ uxo-
1 ris ſuæ, † quanquàm iura concedant marito facultatem uer
berandi uxorem, tamen intelliguntur ex cauſa,auth. ſed no
uo iure, & in corpore vnde ſumitur, C.de repud.& quando
ſubeſt cauſa, puta quia maritus reperiret uxorem in adulte-
rio,uel ab alio crimine, ſi occideret eam excuſaretur ab ho
micidij pœna, licèt extra ordinem arbitrio iudicis puniri
poſſit. ita loquitur lex ſi adulterium cum inceſtu.§.Impera-
tores,ff.de adult. & ita procedunt quæ pro Thomaſio inqui
ſito,fuerunt allegata: Modo in caſu iſto non conſtat de cau
ſa,propter quam debuerit Thomaſius moueri ad uulneran-
2 dum uxorem, ergo dicendum reſtat † quod de iſto uulnere
poſſit puniri, imo acrius quàm ſi extraneum uulneraſſet,
l.capitalium,§.omnium.ff.de pœn.Gand.tract. de pœn.co-
lum. fina. in ſuo opere maleficiorum. Et dato quod eſſet
marito ſine cauſa cõceſſum caſtigare & uerberare uxorem,
3 quod ſcriptum non reperio, † non tamen ſub tali caſtiga-
tione intelligitur comprehenſa facultas uulnerandi. & cica
tricibus corporis uxoris diffamandi,l.locum.§. ex eo,ff. de
vſufru. §. in poteſtate, ubi Ang. & alij, inſt. de his qui ſunt
ſui uel alien. iur. Alexan. conſi.115. uiſo themate, col. 1.
4 lib.4. † Conſulo ergo Thomaſium poſſe puniri pro hoc vul-
nere pœna pecuniaria, vel perſonali iuxta formam ſtatuto-
rum, ſi ſuper hoc caſu de pœna prouiſum reperitur: vel arbi
trio dominorum delegatorum, videlicet pœna pecuniaria
tantum.

Circa ſecundum de inſultu animo deliberato occiden-
di facto cõtra Bernardum de Amore, dico & Conſulo Thomaſium non poſſe puniri de animo occidendi, quia de hac qualitate non conſtat,videlicet de animo deliberato: Nam Martinus primus teſtis loquitur de ſimplici inſultu; Michael ſecundus teſtis pariter de ſimplici inſultu, imo cum aſſerat ſe eſſe a longe tempore inſultus,ita quod non potuerit comprehendere an præceſſerint verba rixoſa, vel ne,non poſſet concludenter deponere de animo deliberato. Monfredinus tertius teſtis depoſuit per verbum,credere ſuo. Præterea eſt ſingularis, vel dato quod eſſent indicia de animo deliberato, illa purgata remanſerunt per torturam.

Circa tertium, de vulnere illato in perſonam Paſquini de Amore. an poſſit puniri de animo deliberato occidẽdi,
iuxta l.is,qui cum telo.C.de ſica. & iuxta diſpoſitionem de-
cretorum; videtur prima conſideratione dicendum quod
ſic. nam Thomaſius inquiſitus ſaxo percuſſit Paſquinum in
fronte nullis verbis præcedentibus,ut ex confeſsione,& exa-
5 mine ipſius conſtat, † quo caſu ex duabus coniecturis ar-
guitur animus occidendi. Prima coniectura, quia ex pro-
poſito,& ſine rixa,l.1.§. diuus, & ibi Bar ff.de ſicar. Secun-
da coniectura colligitur ratione loci, in quo facta eſt per-
cuſsio,quia in fronte, & ſic in capite, quo læſo faciliter oẽs
ſpiritus deficiunt, ſecundum Philip. quem refert,& ad iſtud
propoſitum adducit Bal. in ca.1.§.ad hæc,de pace iur. firm.
in 4.colum.& eſt tex.formalis in ca.ſignificaſti 2. de homic.
Nec obſtat ſi dicanit,quod ex genere inſtrumenti,quo Tho-
maſius percuſsit Paſquinum, videlicet cum lapide, tollitur
iſta coniectura, nam percutiens cum lapide,ratione inſtru-
menti,non præſumitur habere animum occidendi,l.omne
delictum.§.ſi quis commilitonem. ff.de re milit.per quę ita
determinat Aret. conſi.80. ſicut decret. colum.2. Quia ille
tex.& ſimilia iura quæ concordant ut non eſſe animum oc-
cidendi ex genere inſtrumenti,cum quo fit offenſio,nõ pro-
cedunt quando cum tali inſtrumento fuerit offenſio in ca-
pite,vel alio loco periculoſo. ita clarè reſpondet tex. in d.c.
ſignificaſti, & ibi Felyn.colum. 4. & Ang.Aret.in hac mate-
ria magnus practicus in ſuo opere maleficiorum,in verſ.tra
ctatæ,in fin. Tertia coniectura contra Thomaſium, quòd
habuerit animum occidendi, colligitur ex fuga, quia ſta-
tim &c. iuxta not.per Bar.in l.lege Cornelia, ff.de ſicar.& in
l. fina. de quæſt. & alibi ſæpe. Iſtis tamen coniecturis non
obſtantibus,credo dictum Thomaſium non poſſe puniri ad
mortem,nec de animo deliberato occidendi. Primo,† quia
Thomaſius in examine ad torturam facto & toties ratifi-
cato, aſſerit ſe non uulneraſſe animo occidendi, cum aſſer-
tioni licet non ſit plenè credendum, iuxta id quod ſcribit
Bar.in l.Aurelius.§.idem quæſijt.ff.de liber.lega.tamen ha-
bet talis aſſertio aliquam præſumptionem pro ſe, vt ſignan-
ter decidit Cępol.conſi.42. incipiente, cum Petr. colum. 2.
quæ præſumptio ſaltem ſi non in totum,in aliquo tamen ha
bet elidere coniecturas contrarias,l.diuus, ff.de in integ.re-
ſtit.minor. Secundo, quia Thomaſius fuit ad torturam in-
6 terrogatus de hac qualitate, † videlicet de animo delibera-
to,& ſic etiam fuit tortus propter habẽdam veritatem huius
qualitatis,quo caſu cum fuerit conſtans,ſatis dicitur præce-
dentes coniecturas contra eum purgaſſe,l.1.§.diuus,& l.ſed
ſi vnus,§.1.ff.de quæſtion.Angel.in opere maleficiorum, in
verſi.comparent dicti inquiſiti.& totum negauerũt. fortius
dixit Alber.de Roſ.in l.edictum ff.de quæſt.quod ſi plene cõ
ſtaret de delicto,& de qualitate delicti, puta de animo deli-
berato. ſi poſteà inquiſitus ad torturam poneretur ſuper tali
qualitate, & conſtanter negaret, non poſſet ad mortem pu-
niri, imo tolleretur talis plena probatio. Quanto fortius in
caſu noſtro, vbi ex dictis teſtium plenè non conſtat de deli-
cto, nec de animo deliberato. Et iſtud etiam uoluit Cępo.
conſi.32. quidam ruſtici, col.penul. Coadiuuatur iſta aſſer-
tio, & contraria præſumptio ex dicto Antonij de Malguar-
do, deponentis de tractatu de uulnerando, & quòd intelle-
xit à dicto Thomaſio quòd uolebat percutere, & uulnerare
dictum Paſquinum, non autem deponit quod uoluerit oc-
cidere.unde reſultat deciſio gloſ.in l.Fulcinius, §.quid ſi la-
7 titare,ff.ex quib.cau.in poſſ.eat.quod ex his, † quę quis dixit
alicui extra iudicium,cognoſcitur eius animus. & ibi Bart.
8 ſequitur, ex eo quod † uerba ſunt ſigna earum, quæ in ani-
mo ſunt paſsionum,l.Labeo,ff.de ſupp.leg. Alexand.conſi.
9 127. uiſa inquiſitione, col.pen. uol.4. & † q ex tractatu præ-
cedenti arguitur animus exequentis illum tractatum & nõ
aliter.firmat Bald.in l.multum,colum.2.C.ſi quis alt.uel ſi-
bi. ubi decidit quod ſi præceſsit tractatus de occidendo, &
poſtea ſequatur uulnus,uel homicidiũ, ex tali tractatu pro-
batur

batur animus occidendi. ſequitur Alexan. conſi. 1. col. pen.
volu. 3. ſic ergo in propoſito ex tractatu de vulnerādo poſtea
vulnus illatum præſumitur animo vulnerandi & non occi-
10 dendi; tantum † enim operari debet propoſitum in propoſi
to, ſicut oppoſitum in oppoſito, l. fin. §. ſi filius. ff. de leg. 3.
11 Quarto, † ꝙ non habuerit animum occidendi, ſuadetur
ex natura facti, videlicet, ex eo ꝙ nullum alium conatum
fecerit poſt vnum ſolum iactum lapidis contra perſonam
dicti Paſquini.
Quinto & vltimo, ꝙ non poſſit puniri de animo delibera
12 to, ſic oſtēditur. † vbi probabiliter dubitatur an adfuerit ani
mus occidendi, vel ne, nunquam habet locum pœna, l. is,
qui cum telo, nec diſpoſitio decretorum, ſed propter ta-
lem dubitationem mitiganda venit pœna arbitrio iudicis,
etiam ſequuto homicidio. ita in ſpecie Aret. in d. conſi. 80.
in 3. colum. confirmantur etiam præmiſſa per text. in l. non
13 omnes. in princ. ff. de re milit. † & facit, quia in pœnis beni-
gnior pars eſt amplexanda, l. ſi de interpretatione. ff. de pœn.
cum ſimilibus. Modo in caſu iſto, quis negabit ꝙ ex genere
inſtrumenti, cum quo facta eſt percuſſio, ex tractatu præce-
denti de vulnerando tantum, ex ſerie facti, ex purgatione fa
cta per tormenta, non ſint eliſæ, aut ſaltem dubitabiles effe-
ctæ illæ tres coniecturæ, quæ oſtēdere videbantur animum
occidendi? Certè nemo. Vnde præmiſſis attentis, & attento
ꝙ non eſt ſecuta mors, nulla ratio ſuadere videtur, ꝙ conſu-
lere poſſim hunc Thomaſium puniendum pœna capitis.
Circa quintum. de tractatu occidendi Georgium Villanū,
& Io. Iacobum Gulielmum. per Laurentium Gallum, & cō-
plices, ad inſtigationem Thomaſini detenti, facto: Duo ſunt
diſcutienda. Primo, an Thomaſius poſſit puniri de tali inſti
gatione. Secundo, an Laurentius Gallus, & complices poſ-
ſint puniri de tractatu. Circa primum breuiter, & cōcluſiuè
procedendo, conſulo ꝙ non; primo quia ex dictis teſtium,
nec ex confeſſione ipſius Thomaſij, non conſtat concluden
ter de aliqua inſtigatione; licèt enim plures teſtes deponāt ꝙ
Thomaſius ſecretè & in apotheca loquutus fuerit cū d. Lau
rentio, non tamen ex hoc neceſſariò ſequitur, ꝙ locutus fue
14 rit de tali tractatu magis quam de alio negotio; † vnde non
probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe. l. non hoc. C.
vnd. leg. c. in præſentia. de prob. & maximè in criminalibus,
15 † vbi probationes debent eſſe luce meridiana clariores, l.
ſciant. C. de proba. & licèt Laurentius Gallus, dum eſſet de-
tentus, cōfeſſus fuerit quod dictus Thomaſius dixit ipſi Lau
rentio, feci certas rixas in loco ſtazani, ſi potero me concor
dare, in Dei nomine, ſi non, volo quod veniatis mecum ad
faciendum vnum tractum, intelligēdo de occidendo Geor
gium villanum; tamen talis teſtificatio non probat ex plu-
16 ribus: † Primo quia ſingularis. Secundo quia ſocius cri-
minis, cui non creditur in criminalibus, cap. perſonas, de te-
ſtibus. l. fin. C. de accuſ. & licèt eſſemus in caſu, in quo ſocius
criminis poſſit de ſocio interrogari; tamē ſocius nunquàm
eſt integer teſtis, ſecundum Bald. in l. ſi filiū, verſ. & no. quòd
ſocius, C. de liber. cauſa. Tertio, quia confeſſio dicti Laurē-
tij non eſt ſimplex, ſed qualificata, videlicet quod talia ver-
17 ba dicta fuerint nimio calore vini: ergo † ſi accipiatur dictū
cum qualitate, ut in dictis teſtium neceſſe eſt, Bart. in l. Au-
relius, §. idem quæſijt, ff. de liber. leg. dictum ipſius nihil no-
cebit dicto Thomaſio. Quarto, quia indicia teſtium, ſi quę
adeſſent, purgata forent per torturam, vt ſuprà. Quinto &
vltimo, dato etiam quod ſtandū eſſet depoſitioni dicti Lau-
18 rentij, & haberet conteſtem; † tamen cum tractatus ipſe
fuerit conditionalis, videlicet eo caſu, quo non poſſit ſequi
accordium, talis tractatus nullo pacto eſſet punibilis, ex eo
quòd non eſt deliberatus, cum ſit conditionalis; Et condi-
tio nihil deliberatè ponit in eſſe, l. quæ ſub conditione, dan
dorum, ff. ſi quis omiſ. cau. teſtamen. Circa ſecundum, an
Laurentius Gallus, & ſocij poſſint puniri de tali tractatu, vi-
detur quod non, ex eo quod ſolus tractatus & ſola ordina-
tio de occidendo, non deueniendo ad aliquem actum, non
eſt punibilis, l. cogitationis, ff. de pęn. l. & amici, §. 1. vbi Bar-
tol. ff. de adult. Bald. in l. non ideo minus, in 6. quæſt. C. de ac
cuſ. Contrarium videtur verius, quia in caſu iſto Laurētius,
& ſocij non fuerunt in finibus tractatus tantummodo, imò
peruenerunt ad actum facti, quia ex confeſſione Laurentij
apparet quod deliberatè armati acceſſerunt ad locum Sta-
zani, vt occiderent ipſum Georgium, quem inuentum in
platea occidiſſent, niſi aufugiſſet ab ulmo plateæ; & ſic præ
ciſè concludendum videtur quod ſumus in caſu l. is, qui cū
19 telo, C. de ſicar. regiſtratæ p decreta Ducalia. † Dicitur enim,
qui cum telo necandi hominis cauſa ambulauerit, ſicut is,
qui occiderit, lege Cornelia plectatur: hi autem ambula-
runt armati ad locum Stazani necandi hominis cauſa, & per
eos non ſtetit, ergo lege Cornelia plectēdi veniunt. Verum
tamen quia d. l. is, qui cum telo, & diſpoſitio decretorum lo
quuntur quando peruentum eſt ad actum facti immedia-
tum, puta ad vulnus, vel ad inſultum, nō autem quando ad
actum remotum, ſecundum Bald. in l. non dicam rapere,
colum. pen. verſi. aut proceſſit ad actum facti, C. de epiſc. &
cler. & in caſu iſto interuenerit tantum ipſa deambulatio,
abſque gladij euaginatione, & proximo inſultu; Conſulo
Laurentium & ſocios puniendos extra ordinem, uidelicet
quòd puniantur aliqua notabili pœna pecuniaria, & ban-
niantur per triennium. Cæterum, quia non eſt expeditus
proceſſus contra dictos Laurentium, & ſocios, conſulo ꝙ
iterum citentur, & ſibi ſtatuatur terminus ad eorum defen-
ſiones faciendas, & cætera expediantur, quæ ſecundum for-
mam & modum procedendi veniunt expedienda iuxta for
mam ſtatutorum, & conſuetudinis dicti loci Stazani: & ſi
ſocij dicti Laurentij comparuerint, & negauerint contenta
in inquiſitione, nullo pacto procedatur ad condemnatio-
nem, ex eo ꝙ in proceſſu non apparet quòd ipſi acceſſerint
ad locum Stazani cauſa necandi Georgium, niſi ex confeſ
ſione ipſius Laurentij, quæ non plenè probat, cum ſit ſocius
criminis, vt ſupra, & ſingularis; nam cæteri teſtes omnes lo
quuntur de confeſſione extraiudiciali ipſius Laurentij. Si
20 vero omnes fuerint contumaces, quia ex † forma decreto-
rum habentur pro confeſſis, deueniri poterit ad expeditio-
nem modo quo ſupra.

De requir. reis, primum Reſponſum, incipiens, imputatur, eſt ul timo impreſſum ſub nu. 161. Lugdunen. impreſſ. anno 1564.

SVMMARIVM.

1 *Calumniantium pœna eſt ſimilitudo ſupplicij.*

2 *Falſi accuſatores, denunciatores, ſubornatores, & inueſtigatores incidunt in Turpillianum.*

3 *In confeſſum nullæ ſunt partes iudicis, quàm in condemnando, cum nulla alia ſit receptior probatio, quàm partis confeſſio.*

4 *Inſtrumentum dicitur probatio probata.*

5 *Pœna legis de ui publica punitur, qui cum armis de poſſeſſione ſui prædij alium deiecit.*

6 *Arma ad hoc ut quis dicatur habere, duo requiruntur, ut ſint offendibilia, & animo offendendi habeantur.*

7 *Pœna eſt tertia pars omnium bonorum, & habet locum l. Iul. de ui priuata.*

8 *Clauſula, ius & iuſtitiam fieri, operatur, ut remedium utilius & uerius uideatur intentatum.*

9 *Lex Iulia de ui pub. uel priuata, ad hoc ut habeat locum, requiritur ut res ſit in dominio auferentis eam.*

10 *Confeſſio accuſatoris facit fidem contra ſe, & talem, qualem probatur contra fiſcum.*

11 *Poſſeſſores clandeſtinos, & uiolentos licitum eſt per uim eijcere incontinenti, & num. ſeq.*

13 *Ciuilis poſſeſſio non admittitur, niſi cum ciuilis poſſeſſor ſe poſſe repelli ſuſpicatur.*

14 *Poſſeſſio iunior alia poſſeſſione cum titulo, præſumitur clandeſtina.*

RESPONSVM XI.

VEl quia falſa crimina denunciarunt Nobi
les Aſtoadus, & Bigo Roxerij, vel quia deſtiterūt
1 à denunciatione; puniēdi ſunt pœna † calūnian
tium, quæ eſt ſimilitudo ſupplicij, l. fina. C. de ca
lum. vel pœna ſenatuſconſulti Turpilliani, quæ iſto caſu,
quia congregationes illicitę, & de ui publica, nominatos in
titulis reos eſſe dixerunt, quod eſt crimen publicum, §. item
lex, Inſti. de pub. iud. erat pœna librarum quinque auri, l. 3.
ff. de præuaric. vnà cum condemnatione expenſarum, l. non
ignoret, C. de fruct. & lit. expenſ. ſi modo demonſtrauero pręd
dictos Nobiles Aſtoadum, & Bigonem falſa crimina denū-
ciaſſe, & a ſua querela & denunciatione deſtitiſſe, vera erit
concluſio præmiſſa, quòd veniant puniendi pœna prędicta.
Ad quod demonſtrandum præmitto, quod & qui accuſat,
& qui

& qui denunciat, & qui ſummouet, & qui inueſtigat, ut ali-
2 quis falſo † inquiratur, & puniatur, incidit in Turpillianum,
l. 1. §. incidit, ff. ad Turp. At prædicti denunciarunt, & inſti-
garunt falſa crimina, & ante ſententiam deſtiterunt, ergo
pœna turpilliani, aut ſaltem pœna calumniantium ueniunt
puniendi, l. 1. §. calumniari. ff. eo. uideamus igitur an falsò
querelauerint? & certè, cum per confeſſionem ipſorum que-
relantium conſtet quòd falſo, & temerariè denunciauerint,
3 † nullæ aliæ debent eſſe partes iudicis tuſi in cõdemnando,
l. proinde, ff. ad l. Aquil. nulla enim melior reperitur proba-
tio quàm partis confeſsio, l. generaliter, C. de non nume. pe
cu. ca. per ueſtras, de probat. Conſtat enim de confeſsione
4 Bigonis, per † inſtrumentum publicum in proceſſu regiſtra-
tum, quod dicitur probatio probata, & non probanda, ca.
cum olim, de uerb. ſign. traditur per d. Iaſ. in l. 1. in princ. ff.
de oper. nou. nuncia. cum uulgaribus notis ad hoc allega-
ri ſolitis. Conſtat etiam de confeſsione no. Aſtoadi per in-
ſtrumentum percunctationis, & tranſactionis ſimiliter in
actis regiſtratum, ex cuius lectura apparet quòd præfatus
Aſtoadus percunctando uiam cum prædio, cuius bladium
querelauit fuiſſe per intitulatos derobatum, cuius nomine
inquiſiti rectores, & ſyndici, bladium ipſum meti & ab-
duci fecerunt eſſe uerum dominum dicti prædij, l. cum pre
cibus, ibi, cum tu ab eo dominium ſuſceperis, cui nullo per
mutationis aliam rem tradidiſſe non negas, C. de rer. per.
mut. Præterea negare non poteſt no. Aſtoadus quod non
tranſegerit, & amicum à querela depoſuerit, quo caſu etiam
in Turpillianum incurſus eſt, l. ab accuſatione, §. 1. ff. ad Tur
pil. & l. fina. C. eod. Ex his itaque liquet prædictos rectores,
ſyndicos, & hoſpitalarios, temerè & per calumniam denun-
ciatos fore, & eſſe abſoluendos, & ne procurator fiſcalis for
tè fauens querelantibus, & volens ꝙ eos agere ad pœnam ſe
natuſconſulti Turpilliani, dicat cõfeſsiones & tranſactiones
emanatas per colluſionem, & ideo fiſco non nocere, licet
non noceat ipſis querelantibus, ſm Bar. in l. tranſigere, C. de
tranſaction. & Panor. in ca. 1. de collu. deteg. Demonſtrabo
alijs etiam rationibus querelatos fore abſoluendos. Videa-
mus ergo in quo hos reos eſſe velit procurator fiſcalis, ſi di-
cat reos eſſe legis Iuliæ de ui publica, iuxta l. 3. §. fina. ff. ad
l. Iul. de vi pub. Reſpondebo ſolum eos teneri de ui publica,
5 qui cum armis † de poſſeſsione ſui prædij alium deiecerint,
ſecus ſi ſine armis, vt ibi, & l. armatos, eod. tit. At ex proceſ-
ſu non conſtat intitulatos habuiſſe arma, ergo &c. Et ſi di-
catur quod aliqui habebant falces meſſorias, quibus poteſt
alius offendi, ergo arma habebant, l. armorum, ff. de verbor.
ſignifica. & d. l. armatos; replicabo, nocendi cauſa non ha-
bebant, ſed gratia metendi, ergo non poteſt dici quod cum
6 armis deiecerunt, l. ſi pignore, §. furem, ff. de furt. ubi † duo
requiruntur, ad hoc vt quis dicatur habere arma. Primò
quòd ſint offendibilia: Secundo quòd offendendi cauſa de-
ferantur, aliàs ſi omne offendibile comprehenderetur ar-
morum appellatione, ſemper quilibet arma diceretur ſecũ
habere, cum habeat dentes, quibus poteſt alium offendere:
verum quia ad comedendum deferuntur, non ad offenden
dum, hac ratione non poteſt dici, habentem ſolum dentes,
alium cum armis deiecisse, ſecundum Bar. conſi. 106. ſtatu-
to caſtri plebis. ſi verò dicat fiſcus eos teneri lege Iulia de vi
7 priuata, † quæ etiam ſine armis committitur, ſi cætu conui-
raro aliquid de bonis alienis quis abſtulerit, uel alium de
poſſeſsione deiecerit, l. 3. & l. ſi quis, ff. ad l. Iul. de vi priu. cu-
ius pœna eſt tertia pars bonorum, l. fina. ff. eod. tit. tunc ad-
uertendum puto, quòd contra eos procedi non poteſt ex eo
capite, quod no. Aſtoadum & Bingonem deiecerint de ſua
poſſeſsione, non dicunt ſe ſpoliatos, ſed turbatos, & inquie-
tatos, & in ſua poſſeſsione ſe manuteneri petunt, iuxta text.
in §. retinendæ, inſti. de interd. ſed tantum contra eos vide-
tur formari iudicium, quia fructus exportarũt, videlicet bla
dium, &c. Et hac de cauſa in requiſitione ſua no. Aſtoadus
& Bigo, etiam criminaliter agendo ſeu denunciando di-
cunt commiſſam eſſe vim publicam, quam fiſcus fortè con-
uertet in vim priuatam, propter clauſulam, petens ius & iu-
8 ſtitiam, &c. † quæ clauſula operatur, vt remedium vtilius &
verius videatur intentatum, iuxta tradita per Abb. in c. cum
dilectus, de ord. cogn. & per Alexan. in l. ita ſtipulatus, §. Cri-
9 ſogonus, ff. de verb. oblig. hoc ſic præſuppoſito, † quod aga-
tur lege Iulia de ui publ. vel lege de vi priuata, ex eo capite
quod dicti intitulati abſtulerũt præfatum Bladium; reſpon-
deo audacter ipſos abſoluendos, quia ad hoc, vt quis reus
ſit lege Iul. de vi publica, vel priuata, propter aliquam rem
abductam, oportet quod illa res ſit in dominio eius, à quo
ablata prætenditur, & quòd per iniuriam fuerit ablata, d. l. 3.
in fine. Verùm dicti ſyndici, & rectores bladium proprium
ipſius hoſpitalis acceperunt abſque vlla iniuria, ergo &c.
Quod autem bladium eſſet proprium hoſpitalis, conſtat ex
teſtibus & inſtrumentis exhibitis in proceſſu, & denique ex
10 confeſſione aduerſantium, † quæ licet non plenè probaret
contra fiſcum, ſaltem coadiuuat alias probationes, & facit
talem qualem probationem, ſecundum glo. in l. quoniam,
ff. de iureiuran. ſed poſito quod de facto, & uiolentia deieciſ
ſent aduerſantes de poſſeſſione, & fructus exportaſſent, non
tamen intitulati tenerentur, nec aliqualiter puniri poſſent
pœna l. Iuliæ de vi publica, nec de priuata, quia iure permit
11 tente expuliſſent † actores clandeſtinos, & violentos poſſeſ-
ſores, quos licet per vim eiicere, ſecundum gloſ. & Bart. in
l. 1. §. interdictum, ff. vti poſſid. & in l. 1. C. vnde vi Bald. in di-
ſpu. incipiente, accuſatis de vi turbatiua, colum. 3. & in
l. ſi quis ad ſe fundum, C. ad l. Iul. de vi. quod igitur lege per
mittente factum fuit, pœnam non meretur, l. Gracchus, C.
12 de adult. † Et ſi dicatur verum, dummodo incontinenti ex-
pellantur, l. 3. §. eum qui, ff. de vi & vi arm. Reſpondeo aduer
tendum eſſe quod hoſpitale, ſeu emphyteota ipſius hoſpita-
13 lis nunquam perdiderit ſuam ciuilem poſſeſsionem, † cum
nunquàm ſuſpicari fuerint ſe poſſe repelli. apparet, quia ſem
per contenderunt poſſidere, fructus colligendo, ut patet ex
teſtib. Cum ergo ciuilem retinuerint, donec apud eos fuit
ciuilis, ſemper licuit turbatores eiuſdẽ ciuilis eiicere, & di-
citur talis eiectio incontinenti facta, quia facta fuit eo tem-
pore quo hoſpitale turbatum fuit in ſua ciuili: nam ſemper
ciuiliter poſſidens turbatur, donec poſsidens naturaliter in
actu turbationis perſeuerat, ſecundum Bar. in d. l. 1. §. inter-
dictum, & Are. conſi. 21. li diligenter, ad finem. Quòd autẽ
no. Aſtoadus, & Bigo eſſent clandeſtini, & uiolenti poſſeſ-
14 ſores, apparet † quia conſtat de antiquiori poſſeſsione hoſpi
talis, & de titulo, quo caſu iunior poſſeſsio præſumitur clan
deſtina, ca. licèt cauſam, de probatio. Dec. conſi. 449. nu. 20.

Laus Deo Optimo Maximo.

*Reſponſum primum incipiens, frequens. eſt impreſſum ſub Re
ſponſo 206. ſecundum impreſsionẽ Lugdun. anni 1564.*

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta, & ſuperficiarius per alienationem, irrequiſito domino directo, cadunt ab eorum iuribus, etiam ſi extaret conſuetudo in contrarium, vbi res vendita non ſit tanquàm emphyteutica, uel dominus fraudatur laudemio.*
2 *Conſuetudo eccleſiæ onerosa, non tenet.*
3 *Emphyteuticam rem emptor ingrediens non ſoluto laudemio, aut non recognito domino directo, aut habito eius conſenſu cadit à iure ſuo, non obſtante clauſula appoſita in contractu, quòd prius habeatur domini conſenſus.*
4 *Emphyteuta eccleſiæ ceſſans per biennium in ſolutione canonis cadit à iure ſuo, layci uero per triennium.*
5 *Emphyteuta bona non poſſunt transferri in uniuerſitatem.*
6 *Populus ex uniuerſitatis conſilio repræſentatur.*
7 *Emphyteuta negans rem eſſe emphyteuticam conuictus de mendatio iure ſuo priuatur.*
8 *Idem ſi res emphyteutica deterioretur.*
9 *Emphyteutica, res etiam eccleſiæ poteſt dari in dotem filiæ ſine conſenſu domini directi.*
10 *Libera præſumitur qualibet res.*
11 *Emphyteuta hæres non ſoluens canonem, ignoranterq́ alienãs reſtituitur in integrum ex clauſula generali, ſi qua mihi.*
11 *Caducitas remiſſa cenſetur ex receptione penſionis debitæ.*
13 *Emphyteutica res eccleſiæ perueniens ad eccleſiam poteſt denuò in emphyteuſim dari abſque ſolemnitate requiſita.*
15 *Delictum eſt grauius in faciendo quàm in omittendo.*
16 *Ignorantia eorum, de quibus eſt publica fama, non præſumitur.*
17 *Eccleſiæ conditio à prælato fieri non poteſt deterior, neque res alienari non ſeruatis ſolemnitatibus à iure requiſitis.*
18 *Conſuetudo cum ſit ſtricti iuris, extra proprios terminos extendenda non uenit.*
20 *Reſponſio regulatur ab interrogatione, ſecũdum quam intelligitur.*

DE IVRE EMPHYTEVT. & de feud.

RESPONSVM II.

Qui ueritas eſt, me dirigat in viam ueritatis.

EX tenore libelli, & narratione facti pluresre
ſultant rationes, quare vniuerſitas caſtri de
Rochabruſana ceciderit ab utili dominio
molendinorum, de quibus diſceptatur.
Prima ratio reſultat ex alienationibus
cum tranſlatione dominij & poſſeſsionis
factis per hæredes, & emphyteutam irrequiſito domino
priore ſanctæ Perpetuæ de Artecella, domino directo dicto
rum molendinorum, ut per hæredes Ioannis & Aicardi Ra
bolli emphyteutas molendini uulgariter nuncupati Rega-
rhani, titulo in ſolutum dationis ex cauſa dotis Dulciæ Ra-
bollæ in Vrbanum C. Chariæ, villæ Brimonte, & per hære-
des, & ſucceſſores Ioannis Chandogni emphyteutas molen
dini de la Ang. tit. venditionis in dictam uniuerſitatem, &
per hæredes Aycardi Syluestri emphyteutas molendini del-
la Robitra, tit. uenditionis in Ioannem Thomaſij Tolonēſi,
1 l. fina. C. de iur. emphyt. c. potuit, de locat. † Quod procedit
non ſolum in contractu emphyteutico, ſed etiam in ſuperfi
ciario, ut not. Spe. tit. de loc. §. nunc aliqua, verſ. 1. 1. q. Bar. in
l. 1. §. quod autem. ff. de ſuperf. Imo. in d. c. potuit, colum. 4.
Ang. in §. adeo, in fine, Inſt. locati, & procedit non ſolum re
ſpectu emphyteutę alienantis, ſed ēt reſpectu ementis ſeu ac
cipientis, vterque enim cadit à iure ſuo ſecundum Sal. in d.
l. fina. & ibi d. Iaſ. col. 130. Nec huic rationi obſtare uidetur
conſuetudo patriæ, ſecundum quam res emphyteuticæ ſo-
lent alienari irrequiſito domino. quia reſpondetur quòd ue
rum eſt, dummodo res alienentur tanquàm res emphyteu-
ticæ ipſius eccleſiæ, & eccleſia non fraudetur ſuo laudemio,
ſecundum Bald. conſi. 9. factum tale eſt, colum. fina. lib. 4.
2 † Nam conſuetudo eccleſiæ oneroſa non valet, c. 1. de con
ſuet. c. cum in cunctis, de ijs quæ fi. à malo. par. cap. ſed prædi
cti emphyteutæ alienarunt molendina ſupra nominata tan
quàm propria, quo caſu cadunt non tantum, quia alienarūt
irrequiſito domino, ſed etiam quia appropriarunt ſibi rem
emphyteuticam in contemptum & præiudicium directi do
mini, ſecundum Bal & Imo. in l. uſufructu, ff. ſolu. matr. Bal.
3 & d. Iaſ. in d. l. fi. col. 36. † Item illi, in quos extitit facta alie
natio, adepti fuerunt naturalem poſſeſſionem dictorū mo-
lendinorum abſque ulla inueſtitura, & recognitione habi-
ta à directo domino, abſque ſolutione laudemij: quo caſu
locum non habet conſuetudo, ſecundum Bal. Imo. cadunt
emptores & acquiſitores, etiam qui abſque recognitione, &
ſolutione laudemii ingrediuntur naturalem poſſeſſionem,
etiam quod acquiſierint rem emphyteuticam ſaluo iure &
conſenſu directi domini, ſecundum Bald. in l. vnica, colum.
pen. C. de his quæ pen. nom. & in ca. primo, quæ fuerit prima
cau. beneſ. amitten. & hanc dicit eſſe communem Doctorū
ſententiam d. Iaſ. in l. non ſolum. §. morte, ff. de nou. oper.
nunt. ubi aliàs authoritates adducit, & eam etiam ſequitur
& communem aſſeuerat Dec. conſi. 160. colum. 3. verſ. præ-
terea dato; & loquitur in emphyteuta Prioratus ſanctorum
Iacobi & Ioannis. & ratio eſt, quia non bene ſeruat, qui to-
tum onerat, ſecundum Hoſt. Ioan. And. Card. & alios in ca.
ea te, de iniur. & firmat Fely. in ca. cum contingat, colum. 4.
de offi. deleg. Cępol. cau. 45. & ſequen. Bertran. in tractatu de
gabellis, in 1. parte. q. 14. quæ concluſio uera eſt, etiam quod
in alienatione addita ſit clauſula, ſaluo conſenſu domini, &
non aliter, nec alio modo. adhuc ſi emptor abſque ſolutio-
ne laudemij, & beneplacito directi domini ſine inueſtitu-
ra adeptus fuerit realem poſſeſſionem, cadit à iure ſuo, ſecū
dum Bald. in ca. 1. §. hæc quoque, ad fin. de ſucc. feud. & in c.
criminis, verſ. & prædicta faciunt, de elect. & Fely. in ca. quæ
in eccleſia, colum. 27. de conſtit. & ego comprobaui in repe
titione mea, ca. cum M. Ferra. in 4. conclu. quartę quæſt. prin
cipalis in materia proteſtationum, de conſt.
Secunda ratio reſultat ex eo quod non conſtat ſolutum
fuiſſe canonē emphyteuticum directo domino per eos, qui
4 ſucceſſerunt in locum emphyteutarum. † Nam ex ceſſatio-
ne ſolutionis per biennium emphyteuta eccleſiæ, & per triē-
nium emphyteuta priuati cadit à iure ſuo, dicto cap. potuit,
de locat. & l. 2. C. de iure emphyt.
Tertia ratio ſumitur ex eo, quod omnia dicta molendina
fuerunt ſucceſſiuè alienata in dictam uniuerſitatem, quæ eſt
5 de perſonis prohibitis. † Nam in uniuerſitatem iura prohi-
bent, emphyteutica bona transferri, quia per alienationem
factam in manum mortuam redditur deterior conditio di-
recti reſpectu laudemij, iuris prælationis, & commiſſi, cum
uniuerſitas non ita faciliter alienet, ſicut perſona non mor-
tua: nec ulla ſpes ſit, quod per mortem reuertantur ad dire-
ctum dominium. Ita in terminis noſtris concludit d. Card.
Flor. in d. ca. potuit, in 4. col. q. 15. & Iac. Alua. in ca. 1. §. 1. ad
fin. de alien. feu. Alexan. conſi. 9. viſo themate, lib. 3.
Quarta ratio dicitur ex eo quod ipſa vniuerſitas ceſſauit
à ſolutione canonis ultra decennium, ergo &c. d. ca. potuit,
& d. l. fina.
6 Quinta ratio reſultat ex eo, † quòd dicta vniuerſitas ſeu
conſilium ipſius vniuerſitatis, quod repræſentat vniuerſum
populum ſecundum glo. in rub. C. de decurion. lib. 10. in iu
dicio negarunt D. Priorem, ſeu Prioratum de Artecella eſſe
7 directum dominum dictorum molendinorum. † Nam em
phyteuta negans rem eſſe emphyteuticam, conuictus à do-
mino de mendatio ſtatim priuatur iure emphyteutico, ſecū
dum Spe. tit. de loc. §. nunc aliqua, uerſ. 65. in fi. Innocen. in
ca. cæterum, de iud. Ange. in l. fina. ff. de rei uend.
Sexta ratio percipitur ex eo, quòd dicta vniuerſitas paſſa
fuit, quod unum ex dictis molendinis deuenerit in ruinam,
8 † propter quam rei deteriorationem proculdubio emphy-
teuta cadit ab emphyteuſi, auth. qui rem, C. de ſac. ſan. eccle.
l. 3. C. loc. cum ſimilibus.
Pro parte uniuerſitatis quòd non ceciderit, faciunt infra-
ſcriptę rationes. Primo non videtur quod molendinum
Rogarhani ceciderit in commiſſum per in ſolutum datio-
9 nem factam ex cauſa dotis Dulciæ: † quia res emphyteutica
etiam eccleſiæ poteſt in dotem dari filiæ ſine conſenſu dire-
cti domini, §. emphyteuſim, in Auth. de alien. & emp. & Iaſ.
in l. fina. colum. 131. C. de iure emphyt.
Secundò, quia hæredes, qui alienarunt dicta molendina
tam in dictam Dulciam, quàm in Ioānem Thomaſij, & ſuc-
ceſſiuè in ipſam uniuerſitatem potuerunt credere illa molē
dina eſſe libera, & per ignorantiam illa uti allodialia alie-
10 naſſe, † cum quælibet res præſumatur libera, niſi conſtet de
11 ſeruitute, l. altius, C. de ſeruit. & aqu. unde † quamuis de ri-
gore iuris cecidiſſent in commiſſum, tamen eſſent in inte-
grum reſtituendi hi, qui non ſoluerunt canonem, uel qui
alienarunt irrequiſito domino, & laudemium non ſolue-
runt, ex clauſula, Si qua mihi iuſta cauſa uidebitur, de qua
in l. prima, ff. quib. ex can. maior. ſecundum glo. Bar. & alios
communiter in l. 2. C. de iure emph. Bartol. & communiter
Doctores in l. cum filiusfa. §. in hac, ff. de uerb. oblig.
Tertio, quia etſi per non ſolutionem penſionis tempori-
bus debitis, uel alienationem factam irrequiſito domino
cum translatione poſſeſſionis etiam in perſonam prohibi-
tam prædicta molendina cecidiſſent in commiſſum: quia
tamen olim prior habēs adminiſtrationem dicti Prioratus,
12 laudauit, & inueſtiuit dictam uniuerſitatem, † & ab ea pen-
ſiones recepit, remiſſa uideretur omnis caducitas, prout te-
nent glo. & communiter Doct. in d. cap. potuit, Pau. de Caſt.
conſi. 139. Primò uidendum eſt. Bald. & alij in d. l. 2. Corn.
conſi. 187. trita eſt & vulgata, lib. 1. Alexan. conſi. 14. colum.
13 pen. lib. 2. Dec. conſi. 158. colum. pen. in prima parte. † Nam
cum dicta molendina eſſent cōſueta dari in emphyteuſim,
potuiſſet olim prior, ſi ad eccleſiam peruenilſent, de nouo
illa alteri in emphyteuſim dare. ergo etiam poteſt anti-
quam emphyteuſim quamuis finitam renouare abſque ſo-
lennitate requiſita in alienatione rei eccleſiaſticæ, cap. 2. in
verbo liberare, extra de feud. & ca. 1. Epiſcopum, uel Abba-
tem, in vſi. feud. firmant Bar. & alij in d. auth. qui rem, & eſt
communis opinio, ut per Curt. in tract. feud. in 2. parte. q. 1.
Alexan. conſi. 14. lib. 2.
14 Quartò, quia † dicta vniuerſitas non negauit directum
dominium ſpectare ad Priorem de Artecella, licèt negaue-
rit ſpectare ad R. D. Epiſcopum Citarenſem agentem tan-
quàm Priorem de Artecella. Nam cū ſyndici reſponderint
ſe ignorare, quòd D. Epiſcopus ſit Prior dicti Prioratus, ne-
gando poſtea quod dictum dominium ſpectat ad Epiſcopū
actorem, talis negatio debet ſanè intelligi, ſcilicet quòd nō
ſpectet ad eum, quia non eſt Prior. Præterea & ſi negaſſent,
ſpectare ad Priorem, non tamen cecidiſſent à iure utilis do
minij, ut tenet Bald. in d. c. ſi uaſſallus, & ſequitur d. Iaſ. in
d. l. 2.

d.l.2.col.48.uerſ.32.ſed ſolum cadere deberet à poſſeſſione, ut concludit Dec.conſi.28.col.2.

Pro reſolutione huius controuerſiæ, quia agitur de tribus molendinis, quò ad diruptum non video ullam dubitandi rationem, quod uniuerſitas non ceciderit per ea, quæ dixi in ultimo fundamento pro directo domino rei. nam deterioratio facilius operatur, quòd emphyteuta priuetur emphyteuſi, quàm non ſolutio penſionis, quia emphyteuta per deſtructionem molendini offendit dominum directum facien-
15 do, per non ſolutionem offendit negligendo, † & maius eſt delictum in faciendo commiſſum, quam in negligendo, ſecundum glo. in l. ſi moram, cum ſimilibus, ff. ſolu. matrimn.

Quantum uerò ad molendina non dirupta niſi ignorantia hæredum & ſingulorum ſucceſſorum, ſiue agentium pro vniuerſitate excuſet vniuerſitatem à pœna caducitatis, uel niſi prior olim remiſerit caducitatem, ut dixi in 2. & 3. fundamento factis pro vniuerſitate, clarum eſt quod conſolidatum eſt vtile dominium cum directo, tum propter non ſolutionem penſionis, tum propter alienationem factam in perſonam prohibitam, tum propter non ſuſceptam inueſtituram, & non ſolutionem laudemij. Idcirco duo uidenda ſunt. Primò an vniuerſitas poſſit reſtitui nomine ignorantiæ, quominus dicatur cauſata caducitas in præiudicium ipſius, & eorum à quibus cauſam habuit. Secundo, an prælatus remiſerit, ſeu remittere potuerit caducitatem, ſeu de nouo inueſtire dictam vniuerſitatem. & breuiter agendo.

Circa primum arbitror quod prætextu ignorantiæ nulla competat reſtitutio in integrum. quia vt intelligo, probabitur quod fuit & eſt antiquiſſima fama in dicto loco de Rochabruſana, quod dicta molendina fuerunt, & ſunt de iure dicti Prioratus. & per conſequens aliqua ignorantia allega-
16 ri non poteſt, † quia non præſumitur quod quis ignoret ea, de quibus eſt publica fama, vt per glo. in l. ſi tutor petitus. C. de pet. tut. & in l. 1. in fi. ff. de iur. & fact. ignoran. Et in terminis quod non poſſit quis ſe excuſare prætextu, quod ignoraret rem eſſe emphyteuticam, quando fama publica eſt, quod res illa eſt de directo dominio eccleſiæ, conſuluit d. Alexan. conſi. 190. in cauſa & lite uertente inter R. D. Archiepiſcopum, colum. 3. li. 2. Præterea cum uniuerſitas receperit inueſtituram à Priore, qui tunc in humanis agebat, ſatis apparet quod tempore emptionis ſciebat prædicta molendina ſpectare ad eccleſiam ratione directi dominij. vnde iſtud fundamentum de ignorantia non bene adaptatur.

Circa ſecundum, in quo ut mihi uidetur, conſiſtit pũctus principalis huius controuerſiæ, reſpondeo quod olim Prior non potuit laudare, nec inueſtire uniuerſitatem de dictis
17 molendinis ad eccleſiam deuolutis, † quia prælatus nõ poteſt conditionem eccleſiæ deteriorem facere, neque res ad eccleſiam pertinentes in emphyteuſim dare, aut infeudare non ſeruatis ſolennitatibus requiſitis, & de quibus in auth. hoc ius porrectum. C. de ſacroſan. eccle. & ca. ſine exceptione, 12. q. 2. ut eſt tex. in l. iubemus. C. de ſacroſan. eccleſ. & in ca. nulli, de reb. eccleſiaſt. non alienan. Non obſtat, dum dicitur quod iſtud non procedit in rebus conſuetis dari in emphyteuſim, uel in feudum, quas poteſt prælatus iterum infeudare, uel in emphyteuſim dare abſque ſolennitatibus aliàs neceſſariis, ut ſupra dictum fuit: quia ad iſtud reſpondetur quod uerum eſt, dummodo prælatus non excedat modum conſuetum, & non alteret naturam emphyteuſis ſecundum Bar. & alios communiter in authen. qui rem, C. de ſacr. ſanc. eccleſ. & Bald. in auth. quibuſcunque modis, & in authen. ſi quis ruinas, eod. tit. Iacob. de Belui. in ca. primo, §. ſimiliter, de leg. cont. Mart. Laud. Iac. Al. Card. Alex. in ca. 1. qui feud. dare poſſ. Raph. Cum. conſi. 99. quædam poſſeſſio, & Raph.
18 Fulg. conſi. 10. bonahonta, & conſi. 218. Petrus &c. † Nam conſuetudo eſt ſtricti iuris, non extendenda extra proprios terminos, cap. quod tranſlationem, & ibi not. Panor. de offi. leg. & conſuetudo tantum habet de effectu & potentia, quãtum de uſu, ſecundum Bal. in l. fina. uerſ. unum aliud quæritur. C. commu. utr. iud. & in propoſito noſtro ita concludit, & hanc eſſe communem Doctorum ſententiam affirmat Curt. Iunior in ſuo tractatu feud. in 6. q. primæ o. prin. a. partis. In caſu autem noſtro Prior alterauit, & exceſſit conſuetudinem reſpectu perſonarum, quia erãt conſueta hæc molendina dari in emphyteuſim perſonis à iure permiſſis, nõ perſonis fictis, & repræſentatis ſeu mortuis, & à iure prohibitis, vt eſt uniuerſitas, l. mortuo reo, ff. de fideiuſſ. Item alterauit inueſtituram reſpectu penſionis, quia iſta molendina erant conſueta dari in emphyteuſim pro ſatis notabili quantitate bladi, & Prior diminuit hanc penſionem reducendo eã ad duos groſſos. Præterea præſupponitur, quòd dicta uniuerſitas etiam poſt inueſtituram ceſſauit per plures annos à ſolu
19 tione canonis. Inſuper † uniuerſitas ab omni iure ſuo cecidit ea ratione, quia in præſenti iudicio negauit directũ dominium ſpectare ad dominum dicti Caſtri de Rochabruſana, ut ſupra dixi in quinto fundamento facto pro Domino. Nec obſtant quæ dixi ſupra in ultimo fundamento adducto pro vniuerſitate, & reſpondetur quòd uniuerſitas negãs molendina ſpectare ad d. R. D. intelligitur negaſſe ſpectare ad
20 dominum, de quo in poſitione. † Nam reſponſio intelligitũ ſecundum interrogationem, & ab ea regulatur, l. ſi defenſor, §. qui interrogatus, ff. de inter. action. cap. inter dilectos, de fi. inſtr. Inſt. de inut. ſtipul. §. præterea, & Bar. in l. ſi quis intentione ambigua, ff. de iud. in poſitione autem in interrogatione petitur quòd uniuerſitas reſpondeat, an molendina ſpectent ratione directi dominij ad dominum caſtri de Rochabruſana, non autem petitur reſponderi, an ſpectent ad Reuer. D. Claudium de Aſſonnulla: ergo negatio Syndicorum, & conſiliariorum reſpondentium, & negantium molẽdina ſpectare ad d. R. dominũ, debet referri ad dominum dicti caſtri, de quo in poſſeſſione. Non enim obſtat deciſio Bald. in d. ca. ſi vaſſalus, quam uiſus eſt ſequi d. Iaſo. in d. l. 2. quia communis opinio eſt in contrarium, ut patet ex allegatis ſupra, & ita tenet d. Iaſ. ſibi contrarius, Inſti. de action. §. 1. colum. 13.

Præterea etſi contraria opinio uera eſſet, quod per negationem uniuerſitatis non eſſet priuata proprietate iuris emphyteutici, tamen etiam hac ſententia retenta, uenit uniuerſitas priuanda poſſeſſione ipſorum molendinorum, ſecundum Dec. in d. conſi. 28. & Iaſ. in d. l. 2. vnde ex omni capite reperitur conſolidatum utile dominium cum directo, & ita iudicandum puto, ſi nihil aliud proponatur.

Laus Deo Optimo Maximo.

SVMMARIVM.

1 *Regula, quod ſemel placuit, & ab initio eſt uoluntatis.*
2 *Pacta ſeruare naturale eſt, & criminoſum à tranſactione reſilire.*
3 *In contractibus innominatis re integra eſt locus pœnitentiæ, aliàs ſecus.*
4 *Pæna remiſſa ob paupertatem, non poteſt peti ceſſante paupertate.*
5 *Ob paupertatem conceſſum auctis facultatibus amittitur.*
6 *Sterilitas unius anni compenſatur cum fertilitate alterius anni.*
7 *Canonicorum numerus ob paupertatem diminutus, auctis facultatibus augetur.*
8 *Gabellæ precium augetur aucto comitatu, ſicuti econtra diminuitur. & nu. 10.*
9 *Ceſſante cauſa ceſſat effectus.*
11 *Emphyteuta ſpectat commodum, & damnum. Ideo ei nõ poteſt fieri remiſſio, ſicut nec augetur penſio.*
12 *Commoda ſequuntur, quem incommoda comitantur.*
13 *Tributum augetur & diminuitur ſecundum augmentum & diminutionem prædij, aut cultura.*
14 *Immunitas conceſſa uenientibus ad habitandum, non tranſit ad hæredes.*

RESPONSVM III.

Qui ueritas eſt, me dirigat in uiam ueritatis.

Videretur non licere à conuentis, & trãſactis di
1 ſcedere, † quia quod ſemel placuit, amplius non poteſt diſplicere, reg. quod ſemel, de reg. iur. & quæ a prin. fuerunt uoluntatis, ex poſt facto ſunt neceſſitatis,
2 l. ſicut, C. de act. & oblig. † Nihil enim tã naturale eſt, quàm pacta ſeruare. l. 1. ff. de pact. & graue ac criminoſum eſt a trãſactione reſilire, l. tranſactionem, l. cauſas, & l. cum donationes. C. de trãſact. Præterea huiuſmodi diminutio facta fuit,
3 ut forenſes uenirent ad habitandum ad dictũ locum. † ergo dicitur contractus innominatus, do ſcilicet immunitatem à certa parte cenſus, ut facias, ideſt vt venias ad habitãdum. ergo reſpectu eorum, qui venerunt ad habitandum, & ſic

quia

quia adimpleuerunt pro parte ſua, non erit locus pœniten-
tiæ; quia res deſijt eſſe integra, l. ſi pecuniam, & l. fin. ff. de cō-
di. ob cau. & ita determinat Bar. in l. omnes populi, in 4. q. 3.
q. prin. ff. de iuſt. & iur. & in l. hi qui, ff. de iure immun. & in
l. quod ſemel, ff. de decret. ab ord. fac. ſequitur Panor. in ca.
nouit, ſuper glo. in verbo quicunque, de iu. Tertiò cōpro-
4 batur, † quia ſi ſit ſemel remiſſa pœna propter paupertatem,
non amplius peti poteſt, etiam quod is, cui eſt remiſſa per-
uenerit ad pinguiorem fortunam, ſecundum glo. in l. illici-
tas. §. fina. ff. de offic. præſid. & Ioan. And. in cap. authoritate,
ſed præmiſſis non attentis contrarium ui-
detur uerius ex rationibus infraſcriptis.
5 Primo, † quia conceſſa propter paupertatem, auctis facul
tatibus amittuntur l. his oneribus. §. auctis, ff. de uaca. mun.
l. cura. §. deficientium, ff. de mun. & honor. huic dicimus pri
uilegium, ne quis conueniatur, niſi in quantum facere pōt,
etiam temporale, & non perpetuum, quia auctis facultati-
bus amittitur, vt per Bar. in l. 3. ff. de except. hinc eſt, q exem-
ptio conceſſa per Papam à ſolutione decimarum monaſte-
rio pauperi, expirat auctis facultatibus. c. ſuggeſtum, de de
cimis.
6 Secundò facit optimè tex. in l. ſi uno, ff. loc. in princ. † vbi
fertilitas anni ſequentis prodeſt domino, qui remiſit pen-
ſionem propter ſterilitatem anni antecedentis.
Tertio facit textus in cac um M. Ferra. de conſt. & in Au-
7 then ut determi. ſit num. cler. verſ. poſtea uero. † Vbi ſi pro-
pter paupertatem eccleſiæ ſit diminutus numerus Canoni-
corum, augumentatis facultatibus, augeri debet numerus,
non obſtante ſtatuto de certo canonicorum numero; & per
iſta iura dicunt Fely. & Modet. in d. ca. cum M. poſt Aog. in
8 d. uerſ. poſtea uero, † quod ſi dacium gabellæ communita-
tis fuerit locatum alicui pro certo pretio, quod aucto co-
mitatu, augeri debet precium gabellæ, non obſtante prima
conuentione. ſequitur Ioan. de Platea in l. ſi quos. ad fi. C.
de fund. rei priu. lib. 11. facit tex. in l. Rutilia Pola, ff. de con-
trahen. empt.
9 Quarto facit, † quia ceſſante cauſa ceſſare debet effectus,
ca. cum ceſſante, de appell. l. adigere. §. quamuis, ff. de iu. pat.
l. ex facto. ff. de uulg. & pupil. cum ſimilibus.
Quinto uidetū caſus iſte deciſus per tex. in l. 2. C. de aluui.
10 & Paul. ubi expreſsè determinatur, † quod ſi fuerint auctæ
facultates, augeri debet pēſio & tributum, ſicut diminuitur
cenſus, ſi diminutæ aliquo fortuito caſu fuerint facultates.
Iniquum enim eſſet ius, ſi non augeretur penſio propter ſu
peruenientes diuitias, quæ ſint diminutæ propter ſuperue-
nientem paupertatem. & ideo glo. Bar. & alij omnes in l. 1.
11 C. de iure emphy. maximè d. Iaſ. colum. 17. Dicunt † quod
ſi res emphyteutica diminuatur, non diminuitur penſio: q
ſi res emphyteutica augeatur nō debet augeri pēſio. & ideo,
quia dominium ſpectat ad emphyteutam, debet etiam ſpe-
ctare commodum. ergo uoluit q in caſibus, in quibus di-
minuitur penſio emphyteutæ, quia tunc damnu ſpectat ad
dominum, quod ſi augeatur res emphyteutica, augeri debet
12 penſio, ut † eum ſequantur commoda, quem ſequuntur in-
commoda, l. ſecundum naturam, ff. de reg. iur. Cum igitur
agatur de cenſu ſeu tributo, quod præſtatur domino loca ta
13 tione prædiorum, † quia tributum augetur, & minuitur, ſe-
cundum quod augentur, & diminuuntur prædia, ſeu cul-
tura prædiorum, d. l. 2. & quia etiam ſi ageretur de emphy-
teutico canone, quia tamen ſumus in caſu, in quo emphy-
teuſis facta fuit diminutio propter guerras, æquum videtur,
ut auctis facultatibus & agrorum cultura, augeatur & pen-
ſio. Ex iſtis patet reſponſio ad contraria, & ſpecialiter re-
ſpondeo. Non obſtat quod ſeruanda ſint conuenta & tran
ſacta, quia iſtud non negamus, ſed dicimus quod diminu-
tio annui cenſus non durat. niſi durante paupertate. & inco
larum raritate, ut patet ex præmiſſis. Non obſtat q in præiu
dicium eorum, qui uenerant ad habitandum, non poſſit au
geri pēſio, quia eſt verum, donec illi, qui uenerunt de nouo
14 ad locum habitandum, uixerunt, † Nam eis extinctis ex-
pirat immunitas eis conceſſa. l. ſi habitatio, §. veterum, ff. de
vſu. & habit. Præterea qui nati ſunt in loco Rochæ, ex eis,
qui uenerunt ad habitandum, originarij ſunt, l. 1. & l. aſſum
ptio. ff. ad municip. Priuilegium autem conceſſum uenien-
tibus ad habitandum, non intelligitur conceſſum origina-
riis, ſecundum Bar. in l. eum emancipata, §. fina. ff. de bonor.
poſſeſ. contratab. Panor. in d. ca. nouit. Non obſtat quod
pœna ſemel remiſſa propter paupertatem non poſſit exigi
ſuperueniente pinguiori fortuna: quia iſtud non facit ad
propoſitum, quia hic non agitur de repetendo penſionem
remiſſam pro tempore præterito, & durante paupertate, ſed
agitur de penſione pro futuro tempore, quæ negatur remiſ
ſa, ut patet ex adductis ſupra pro domino.

Laus Deo Opt. Max.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuticam rem non poteſt dominus directus iure prælationis retinere, niſi quando venditur, non quando legatur aut donatur.*
2 *Vſusfructus diffinitio.*
3 *Ab emphyteuta uſusfructus poteſt inſcio domino quocunque titulo, cuilibet abſque pœna caducitatis relinqui.*
4 *Vita hominis centum annis durare præſumitur.*
5 *Vſusfructus relictus eccleſia, uel annuum legatum finitur centum annis.*
6 *Emphyteutica res poteſt pignorari ſine conſenſu domini directi, & quid ſi pignoretur pro tanta quantitate, quòd abſit ſpes luitionis?*
7 *Pignus æquiparatur alienationi, quando eſt factum pro tanta quantitate, quòd abſit ſpes luitionis.*
8 *Pœnalis lex eſt reſtringenda, nec habet locum in caſu præſumpto.*
9 *Emphyteuta alienans fructus, & melioramēta reſeruato utili dominio, non cadit à iure ſuo.*
10 *Alienari poteſt res, cum ſuo tamen onere, ſine conſenſu eccleſiæ, cui legata fuit annua penſio ſuper re prædicta, cum per hoc legatum non transferatur dominium.*
11 *Hæres & defunctus pro eodem reputantur.*
12 *Emphyteuta non cadit à iure ſuo ob alienationem inualidam.*
13 *Clauſula, & quibus dederit, facit ut emphyteuta poſſit alienare irrequiſito domino.*

RESPONSVM IIII.

Qui ueritas eſt, me in viam dirigat ueritatis.

OMiſſa allegationum pompa ſtudens breuitati, prout conſultorem decet: Non uideo quo
fundamēto dominus directus potuerit iure prę-
lationis domum, de qua in themate, in ſe retine
re, & de ea alterum inueſtire, non quidem ex eo quod do-
mus fuerit legata eccleſię della Principali, inſcio, & ſine con
ſenſu ipſius domini directi: quia falſum eſt, quod ipſa do-
mus fuerit legata, ſed ſolum fuerunt legati vnus, & viginti
Floreni percipiendi ex redditibus iſtius domus, & alterius.
Quo caſu proprietas non dicitur alienata, l. 1. ff. de vſufr. Et
pulchrè conſuluit ad terminos Card. Flor. conſi. 66. incipiē-
te, ſtatuto Ciuitatis Tringeſti. & quæ etiam aliter probabo.
Præterea etiam quod fuiſſet aliter legata, nō tamen iure præ
lationis directus dominus potuit hanc domum in ſe retine
1 re, † quia ius prælationis ſolum habet locum, ſi emphyteuta
vendere vult, non ſi legare, vel donare: & ratio eſt, quia in do
natione, & legato emphyteuta afficitur legatario, non ſic do
mino directo. Et ideo non poteſt dicere dominus directus,
ego uolo præferri in hoc legato, quia ſic emphyteuta coge-
retur legare domino directo, quod eſt abſurdum. & ſic tenēt
omnes in l. fina. C. de iure emphy. & eſt communis opinio
teſte Iaſo. qui authoritates refert ibi col. 115. & pluribus ſe-
quen. eſt ēt communis opinio, quod emphyteuta legando
vel donando ſine conſenſu directi domini non incidat in
pœnam caducitatis. ſecundum eundem ibi, colum. 114. &
ſequitur Alex. pulchrè conſi. 120. ſuper eo quod quæritur,
uolu. primo. & conſi. 9. uolu. 2. Non etiam potuit directus
dominus declarare caducitatē, quia fuerit vſusfructus dictæ
domus relictus dictæ eccleſiæ: quia falſum eſt quòd legaue-
2 rit uſumfructum. † Nam uſusfructus eſt ius utendi omni-
bus fructibus pro libito, Inſt. de uſufr. & habit. in prin. in ca-
ſu autem iſto teſtator non legauit omnes fructus, ſed tātum
3 partem. ergo &c. † Præterea abſque pœna caducitatis em-
phyteuta ſine conſenſu domini poteſt quocunque tit. relin-
quere vſumfructum, cui placet, ſecundum Bald. in l. prima,
in princip. ff. quibus mod. vſusfru. amit. & Alexan. conſi. 120.
in fine, & Iaſ. in d. l. fi. colum. 132. Nec obſtat ſi dicatur hoc
procedere,

procedere.quaodo uſuſfructus relinquitur perſonę anima-
tę, quia eſt ſpes, quod ſaltem infra centum annos finiatur,
4 † quia plus durare non præſumitur uita hominis,l.fi. C. de
ſacroſan.eccl.ſecus,ſi eccleſię.quæ nunquam moritur,ca.ſi a
5 ſede,de reſcrip.c.quoniam.de off. deleg. † quia etiam lega-
tum uſuſfructus uel annuum factum eccleſiæ finitur cẽtum
annis,ſecundum glo.& Bar.in l.ſi uſuſfructus municip.ff.de
vſufru.lega.Et iſta eſt communis,ut per Alexan. conſi.60.in
cipiente,omiſſo multiloquio, volu.primo. Non etiam fuit
cauſata caducitas,quia fuerit hęc domus hypothecata eccle
6 ſiæ, † quia res emphyteutica poteſt pignorari ſine conſenſu
directi domini, maximè ſi in hypotheca fuerit reſeruatum
jus directi domini,ut hic,ſecundum glo.in d.l.fi. ubi Saly.&
alij communiter ſequuntur, idem tenuit gl.quam ibi com-
muniter ſequuntur Canoniſtæ,in c.potuit,de loc.Nec obſtat
ſi dicatur quod quando non eſt ſpes, quod ullo unquam tẽ-
7 pore redimatur, † quod tunc idem iudicatur de pignore,
quod de ſimplici alienatione,l.qui habebat, ff. de leg.3.vn-
de prohibita alienatione intelligitur etiam prohibita pi-
gnoratio pro tanto precio,quòd non ſit ueriſimile pignorã-
tem unquam luiturum,ſecundum Bal.in l.fi.C.de reb.alien.
non alien.& Iaſ.in l.1.§.per ſeruum corporaliter pignori da
tum,ff.de acquir.poſſeſ.ubi multa congerit in propoſito, &
in l.ſciendum,§.1.& fi.ff.qui ſatiſd. cogãtur, ſed hic teſtator
voluit quod ſemper eſſet obligata,igitur &c.

Ad iſtud dupliciter reſpondetur. Primò quod minor eſt
falſa, nam elapſis centum annis iſtud legatum ceſſabit,ut ſu
pra dixi. ergo etiam hypotheca,l.item liberatur, in princ.ff.
8 quib.mod.pig.uel hypoth.ſol. Secundo nõ uidetur † quod
diſpoſitio l.fina.quæ loquitur in alienatione uera,habeat lo
cum in præſumpta,ut eſt huiuſmodi,& lex pęnalis tanquàm
odioſa eſt reſtringenda, reg. in pęnis. ff. de reg. iur. & quod
lex pęnalis non habeat locum in caſu præſumpto,tenet Bal.
conſi.221.nam quandoque,in prima parte, Ancha.conſ.48.
incipiente probata tanti uiri ſcientia. Præterea & iſtud tol-
9 lit omnia obſtacula,† ubicunq; emphyteuta alienat ſolum
cõmoditates,& meliorationes,& fructus reſeruando ſibi uti
le dominium ſuum, per talem alienationem nunquàm ca-
dit.nec habet locum diſpoſitio l.fi.C.loc.ſecundum Bal.ibi,
& in c.quæ in eccleſiarum,col.6.de conſtit. Imo.in c. ad au-
dientiam.de re.eccleſ.non alit.uerum in caſu prædicto teſta-
tor alienando commoditates dictarum domorum, non trã
ſtulit dominium in eccleſiam,ut ſupra probaui,& etiam cla
rius probatur,quia prohibuit hæredes ſuos. ne alienarent.&
conſequenter dominium ipſis hæredibus reſeruauit: aliàs
prohibitio foret eluſoria.quod nõ eſt dicẽdum,l. ſi domus,
ff.de leg.1.cum ſimilibus. Et in dubio alienans commodi-
tates tatum ſemper præſumitur quod eas donauerit, quoad
dominium ſuum utile,ſecudum Bal. in l.1.C.ſi pig.datum
10 ſit.† & in diuiduo quando teſtator legat annuam quantitatẽ
ſuper aliqua domo eccleſiæ, quod non transferat dominiũ
in eccleſiam.tenuit Spe. tit. de loc. §. nunc aliqua,uerſ.118,
ubi infert quod propterea hæres poterat alienare talem do-
mum ſine conſenſu eccleſiæ, dummodo alienet cum illo
onere.

Minus etiam põt dici quòd apertum ſit ius domino dire-
cto.quia prohibuerit domum ipſam uendi.& alienari. quia
nulla lex hoc tale dicit §.optimã in Auth.de nõ elig. ſecun.
nub.l.at ſi quis.§.diuus,ff. de relig.& ſumpt.funet.& quia pę
na.propter quam alienando ſine conſenſu cadit,ceſſat ſi nõ
alienet,ergo prohibitio de non alienando contraria aliena
tioni non debet operari quod cadat. Idem enim operatur
oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito, l. fi.
§.pen.ff.de leg.2.ca.cognoſcentes,de conſtit.Præterea ſi ipſe
teſtator noluiſſet unquàm alienare,nõ propterea cecidiſſet
11 ergo non cadet,etiam ſi noluiſſet quod hæres alienet,† quia
hæres,& defunctus reputãtur pro eodem,in Auth. de iureiu.
à morien.præſt.cum ſimilibus. Poſſem aliter comprobare,
ſed non puto expedire, quia clariſsimi iuris iſta ſunt. & iis
ſtantibus non uidetur neceſſarium intrare illam difficulta-
tem,an teſtator legando perſonis prohibitis, ut in caſu iſto
incidat in pęnam: ſi tamen ſuper hoc hæſitabitur,clariſſimè
reſpondebitur.

Non etiam poteſt directus dominus dicere quòd noluc-
rit retinere dominium iure prælationis.uel iure caducitatis
ratione uenditionis factæ per hæredem emphyteutæ Girar-
12 do Tempe, † quia talis alienatio facta per hæredem eſt ipſo
facto nulla tanquàm facta contra prohibitionem teſtatoris
de non alienando ſpeciali fauore dictæ eccleſię della Prin-
cipali,prout concludit glo.in l.cum pater.§.libertis.ff.de le-
ga.2.quam ſignant Bar.& communiter Doct. in l.filijsfami-
lias,§.Diui,ff.de leg.primo.Cum ergo fuerit nulla, ſequitur
quod propter talem alienationem nullam nulla debet pœ-
na ſequi,ut in ſimili tenet Barto. in l. filium, §. & ſi contrata
bulas,ff.de bonor.poſſeſſio.contratab. & in terminis, quod
propter alienationem nullam hæres non cadat, tenet Bald.
in l.2.colum.1.C.de Epiſcop.aud.Dom.Iaſo. in d.l.fina.col.
antepenul.

Nec iure prælationis dominus directus, qui uult præfer-
ri,debet offerre precium,quod ab altero emptore reperitur,
& emere cum oneribus adiectis, quæ cenſentur facere partẽ
precij,l.fundi partem,ff.de contrahen.emption.ita uult tex.
in d.l.fin.in verbo quantum pretij. verum cum in caſu præ-
ſenti directus dominus nec obtulerit precium, nec velit ac-
ceptare rem cum onere, neſcio ſuſpicari, quare velit præla-
tionis iure domum retinere.

Nec tandem potuit etiam directus dominus hanc domũ
vel iure prælationis,vel caducitatis retinere ratione vendi-
tionis vltimo loco factæ per hæredem dicti Girardi in Iaco
bum Belli,non quidem ratione prælationis per prędicta nõ
etiam ratione caducitatis,quia ſtante nullitate alienationis
factæ in dictum Girardum, ipſe Girardus, & eius hæredes
nullum ius nec dominium aliquod vnquam habuerunt.ſe-
cundum glo.in d.§.libertis. vnde ſequitur quod non poteſt
dici cauſata caducitas in præiuditium eccleſiæ,& hæredum
dicti teſtatoris emphyteutæ, apud quos eſt utile dominium
per alienationem factam à non domino. & ab eo, qui non
eſt emphyteuta,toto tit.C.res inter alios act.l.ſi unus, §.ante
omnia,ff.de pact.reg.alteri per alterum,de reg.iur. & hęc di
xi non uiſis inſtrumentis alienationis, & inueſtituræ factæ
per directum dominũ, ſuper quibus poſſunt fieri plura fun-
damenta,& maximè ſi in inſtrumento inueſtituræ eſſet uul-
13 garis clauſula, † & quibus dederit,quæ facit,ut alienatio fie-
ri poſſit irrequiſito domino,ſecundum communem ſenten
tiam Doctorum,ut firmat Alexan. conſi.158.viſo & mature
diſcuſſo,col.5.uolu.2.Dec.conſi.164.non fuiſſet, colum.3.
cum ſimilibus.

Laus Deo Optimo Maximo.

SVMMARIVM.

1 *Alienare non dicitur, ſed tantum hypothecare legans penſionẽ ſuper aliquo fundo.*
2 *Emphyteuticam rem ſi dominus uult retinere, debet eam emere cum his qualitatibus, quibus alius uult emere.*
3 *Emphyteuſi reſoluta, ſeruitus impoſita ſuper ipſa re emphyteutica extinguitur.*
4 *Emphyteuta an poſſit hypothecare rem emphyteuticam ſtante pacto quòd non poſſit onus ſuper onere imponi.*
5 *Verba ſunt intelligenda ſecundum communem uſum loquendi.*
6 *Alienatio facta contra expreſſam prohibitionem teſtatoris, eſt ipſo iure nulla.*
7 *Prohibito uno ex correlatiuis, cenſetur & alterum prohibitum.*
8 *Emphyteuta teſtator poteſt prohibere alienationem rei emphyteuticæ inuito domino.*
9 *Emphyteutica res poteſt cuilibet per fideicommiſſum relinqui exceptis perſonis prohibitis.*
10 *Emphyteutæ poſſunt inter ſe alienare irrequiſito domino.*
11 *Emphyteuticam rem non poteſt dominus retinere, ut alij eam tradat, non ut pro ſe retineat.*

RESPONSVM V.

PRo reſolutionibus ad cõtraria cla
rius accomo-
1 dandis præmitto † q̃ Rubinus legando confra-
triæ Florenos vigintiduos ſuper dicta domo, nõ
dr̃ alienaſſe domum in cõfratriam, ſed tantum
hypothecaſſe ſeu obligaſſe,ſecundum Bar.in l.fundus. ff de
ann.leg.& in l.codicillis.§.inſtituto,ff.de leg.2. Io.Fab.Inſti.
de action.§.item Seruiana,col.fina.not.glo. in l. liberto, in
prin.ff.de ann.leg.bene facit tex.in l.fina. §.1. ff. de contrah.
emp.& ex hoc apparet q̃ non obſtante ea, quæ dicuntur cõ
tra confratriam,dum fundãtur ſuper alienatione, quam di-
cunt fieri non potuiſſe in manum mortuam.maxime ſtante
pacto de non alienando,quia.ut ſupra dixi, domus non dici
tur alienata. ſed tantum hypothecata.

2 Secundò præmitto † ꝙ directus dñs, qui uult iure prælationis retinere rem emphyteuticam, debet eam emere cum qualitatibus & pactis, ac concernentibus & oneribus, cum quibus emerit, vel emere voluerit alius, qui preferri uult, l. fi. C. de iu. emphyteu. & illud expreſſè voluit Imo. in c. potuit, col. 8. verſ. ſed iuxta prædicta põt quæri. vbi plus dicit, ꝙ ſi ſit tale onus, quod cum directo domino non compatiatur, puta ſi ſit ſeruitus, quæ in re propria non poteſt conſiſtere, l. 1. ff. quemad. ſet. amit. tunc dñs directus tenebitur ad extimationem ei, cui talis ſeruitus debetur. Ex hoc ſequitur ꝙ ſi cõpeteret ius prælationis Capitulo Sancti Agricolæ, quod nõ credo, vt infra dicam, adhuc tñ dicta domus tranſiret in Capitulũ directum dñm cum ſua hypotheca & ſua obl'one.

Nec huic noſtræ conſultationi obſtat contraria concluſio adducta per dominos conſulentes in fauorem d. Iacobi Belli, 3 † quod ſeruitus impoſita ſuper re emphyteutica extinguitur emphyteuſi reſoluta, l. lex uectigalis, ff. de pig. per quã ſic determinat Bar. in l. 1. §. fi. ff. de ſuperſ. Bal. in l. in prouinciali, C. de ſeruit. & aqu. & in c. 1. §. quod igitur, de inueſt. de re alien. facta, & d. Iaſ. in d. l. fina. col. 134. & ſequuntur cõiter alij & reſpondeo ꝙ illa cõis concluſio procedit, quando reſoluitur emphyteuſis contra voluntatem emphyteutæ, & ex facto ad hoc directè non ordinato, ut quando res cecidit in commiſſum: ſecus autem, ſi reſoluatur, & ex voluntate emphyteutæ, & ex ſuo facto directè ad hoc ordinato; ut ſi emphyteuta uelit uendere, & directus dominus iure prælationis emeret; tunc nõ reſoluitur ſeruitus, nec extinguit onus, ſed habet locum deciſ. Imo. & cõiter Scribentium in l. in diem, ff. de aq. plu. arcen. ubi Bar. ita reſtringit text. in d. l. lex vectigalis, & ratio eſt euidens, quia ſi dominus directus uult emere ab emphyteuta neceſſe eſt ꝙ mediatur ius ab eo, & in eius locũ ſuccedat, & ſic etiam ad onera teneatur, ad quæ tenebatur emphyteuta quia non poteſt tunc conuenire facto ſui auctoris, l. cum à matre. C. de rei vend.

4 Non etiam obſtat dum dr ꝙ Robinus † non potuit hypothecare & obligare hanc domum ſtãte pacto, ꝙ ipſe emphyteuta non poſſit onus ſuper onere imponere ſub expreſſa hypotheca in caſum, in quem onus ſuper onere imponeret, l. ſi creditor. §. ſu. ff. de diſtract. pign. ubi Bar. & alij, quia reſpõdeo quòd Robinus hypothecando domum non dicitur cõuenisse pacto, quia aliud eſt hypothecare domũ, aliud onus ſuper onere imponere. Non enim dici poteſt quod hypotheca ſit ſuper onere rei impoſitæ, ſed eſt ſuper re ipſa, quia hypotheca eſt obligatio ipſius rei, ſecundum Hoſtien. in ſum. de pig. §. 1. aliud enim eſt ſeruitutem ſuper ſeruitute imponere, aliud ſuper re, l. 1. & ibi no. ff. de vſufr. leg. & l. 2. §. 1. ff. de ſeruit. ruſt. pręd. & ex verbis pacti ſatis colligi poteſt quod contrahentes habent iſta duo, ſcilicet hypothecam, & onus ſuper onere tanquàm diuerſa. Nam per obſeruationem pacti de non imponendo onus ſuper onere, emphyteuta hypothecauit ipſam domum directo domino. ex quo apparet ꝙ aliud eſt quod continetur in pacto, aliud quod promittitur
5 pro executione pacti. † nec credo quòd ſecundum cõmunem uſum loquendi, ſecundum quem verba ſunt intelligẽda, l. Labeo, ff. de ſupel. leg. ille qui tantum obligat rem, dicatur onus ſuper onere imponere.

6 Tertiam præmitto concluſionem, † quòd alienatio facta contra expreſſam prohibitionem teſtatoris eſt ipſo iure nulla, ſecundum glo. in l. cum pater. §. libertis. ff. de leg. 2. Bar. & alios in l. filiusfa. §. diui, ff. de leg. 1. ex hac concluſione infero, quod ſucceſſores Robini prohibiti ab ipſo alienare dictam domum non potuerunt eam alienare. ſicut ergo non eſt locus alienationi & uenditioni, ita locus eſſe non poteſt emptioni, & conſequenter nec iuri prælationis, cum ſint
7 correlatiua, † & uno ex correlatiuis prohibito, alterum etiã neceſſario prohibitum cenſetur. l. vnica. C. de cupr. lib. 12.
8 l. fina. C. de indi. uid. toll. † Nec huic concluſioni obſtat, dũ dicitur quod emphyteuta non poteſt prohibere rem emphyteuticam alienare, quia durior & deterior fieret conditio domini propter ius prælationis & laudemii quæ iura conſiſtunt in alienationibus: quia contrarium, ſcilicet quod poſſit, uerius arbitror. nam prohibitio de non alienando facta per teſtatorem nihil aliud eſt quàm fideicommiſſum relictum de uno in alterum ſub conditione, ſi res alienetur, l. unum ex familia. §. ſed etſi fundum. ff. de leg. 2. & l. peto, §.
9 fratre. ff. de leg. 1. † conſtat autem teſtatorem poſſe per fideicommiſſum relinquere res emphyteuticas, quibus placet, dum non relinquat perſonis prohibitis, ſecundum Bar. in l. ſi domus. §. fi. de le. 1. in l. qui Romæ in 10. q. ff. de ver. obl. in l. ſi patroni, ff. ad Tert. & Bal. in l. cũ uirum, ad fi. C. de fideicõ. Alc. conſi. 120. ſuper eo, li. 1. & conſ. 9. li. 2. Bal. conſi. 70. li. 2. & alibi ſæpe. ergo etiam poterit prohibere rem alienari à ſuis hæredibus & ſucceſſoribus, quia talis prohibitio nihil aliud eſt, quam quoddam fideicommiſſum à defuncto relictum, d. §. diui. Non obſtat quod fiat deterior conditio domini pp ius prælationis & laudemij, quibus præiudicatur, ſi res non alienetur: quia tale præiuditium non eſt conſiderabile, eo ꝙ ea lege facta fuerit inueſtitura in emphyteutam, vt apud eum, & eius hæredes & ſucceſſores perpetuò ſit ipſa
10 res emphyteutica. qua rõne diximus, † ꝙ ſi hæredes emphyteutæ inter ſe alienent, uel diuidant, non habet locum ius prælationis, quia ea lege cenſentur inueſtiti, ut inter ſe diſponere poſſint, tãquàm vocati & nominati in ipſa emphyteuſi, ſm Bar. in l. ſi domus. §. fi. ff. de leg. 1. & in l. qui Romę. §. duo fratres, in 10. q. ff. de ver. obl. quem ubiq; ſequitur dominus Alc. quando fuit conceſſa emphyteuſis pro ſe & hæredibus, vt cõiter fieri ſolet, & creditur etiam facta in caſu nr̃o, ſm d. Alc. in d. §. fi. & d. Iaſ. in l. fi. col. 133. verſ. 7. quæro, per text. in c. 1. de alien. feud. Inſuper licet aliàs eſſemus in caſu, quo
11 poſſit habere locum ius prelationis, † tamen quia Capitulũ vult vti iure prælationis, non vt ipſe retineat, ſed ut amico, i. domino Iacobo complaceat, debet ceſſare ius prælationis, ſm d. Gui. Papæ, in q. ſuis q. 411. an ius prælationis, per tex. in d. l. fina. uerſ. ſed nec hac occupatione, C. de iu. emphy. & in Auth. ut de cætero non fi. cõm. circa medium, & ibi per Iac. de Belui. Reſtat ergo concluden. nullo pacto locum fore prælationi, & ubi locus foret, præferendus eſſet directus dominus, ſi retinere uellet eo modo, quo uolũt emere alij, quibus præferendus ſe dicit, & non aliter, ut demonſtraui in ſecundo præmiſſo.

Laus Deo Optimo Maximo.

S V M M A R I V M.

1 *Inſtrumentum inueſtituræ non probat contra tertium, qui non habet eam ab inueſtito*
2 *Ad emphyteutica rei commiſſum dominus non poteſt agere contra tertium ignorantem, ac cauſam non habentem ab emphyteuta.*
3 *Ignorantia præſumitur, ubi non probatur ſcientia.*
4 *Teſtis de auditu, uel ſingularis, aut ſine ratione deponens non probat.*

R E S P O N S V M VI.

Videretur fortè dicendum bene iudicatũ in fauorẽ Veſtiarij de Fregoletto agentis ad cõmiſſum contra no. d. Clementem de Peruſijs, non obſtante ꝙ ipſe non ſit noĩatus in inſtrumentis noui à capite & recognitionis, de quibus in
1 actis. † Nam illa concluſio ꝙ inſtrumenta inueſtituræ, & recognitionis nõ probant contra tertium, ca. inter dilectos, de fide inſtru. l. ad probationem. C. de probation. & l. ad probationẽ. C. loc. quam firmant Spec. tit. de loc. §. nunc aliqua, verſ. 57. gl. Panor. & alij in d. c. inter dilectos, non procedit, qñ conſtat ꝙ tertius habuit cauſam ab emphyteuta, tunc inſtrumentum inueſtituræ ſiue noui à capite probat cõtra tertium, ſecundum Saly. in l. fi. col. fina. C. de iu. emphy. per tex. in auth. qui res tam dictas. C. de ſacroſan. eccl. & rõ eſt, quia ſi tertius habuit cãm ab eo, qui recognouit rem à dño, non põt dicere ꝙ illa recognitio & inueſtitura ſit res inter alios acta, cum ipſe ſit ſucceſſor emphyteutæ: & ideo ſicut inſtrumentum inueſtituræ probat ꝯ emphyteutã, l. ſi quis conductionis ti. C. loc. ita ẽt debet fidem facere ꝯ ſucceſſorẽ ipſius emphyteutæ ẽt ſingularẽ, ſm Iac. Butr. in l. ſcripturas. C. q po 11
tior. in pig. habean. & Soc. ꝯſ. 50. ſubtil'r & copioſe, co. 2. li. 4. ꝯſ. 68. uiſa & diligẽter ꝯſiderata, col. 3. eo. li. ubi alia adducit.

Prędictis nõ obſtãtibus arbitror malè iudicatũ, & benè ap
2 pellatũ, † qa ad hoc ut directus dñs poſſit agere & obtinere ꝯ tertiũ poſſeſſorẽ ad cõmiſſum, oportet ꝙ duo ꝓbet. Primo ꝙ ille tertius cãm habuerit ab emphyteuta, aliàs inſtrm emphyteuticũ ꝯ tertiũ non facit fidẽ, ut patet ex prædictis. Secundò oportet ꝙ probet, ꝙ ille tertius habuerit cauſam ab emphyteuta cũ onere ſoluẽdi canonem, & ſic oportet ꝙ probet quod tertius, contra quem agit ad cõmiſſum, ſciret rem
3 illam eſſe emphyteuticã, aliàs † ſi non probetur ſcientia, pręſumitur ignorantia. reg. præſumitur, de reg. iur. quæ ignorãtia operatur hunc effectum, ut excuſet emptorem à commiſſo. ita ſignanter determinat Gui. Papæ, deciſ. 24. incipien.

quiſpiam

quiſpiam vendidit. In caſu autem præſenti neutrum horum
duorum probatum fuit. ergo &c. Non obſtat, ſi dicat quod
ex depoſitionibus teſtium apparet Petrum Rauani emphy-
teutam uendidiſſe prædium, de quo cõtenditur cum d. Lu-
douico de Perutijs, patris prædicti d. Clementis. Quia reſpõ
detur, ꝙ teſtes in cauſa præſenti nihil probant. Tres reperio
teſtes examinatos, Primus nec verbum vllum de hoc facit,
4 † Secundus de auditu loquitur, qui teſtis de auditu non pro
bat, ut no. in l. 2. §. item Labeo, ff. de aq. plu. arc. & ibi Bart. &
alij, & in l. teſtium, C. de teſtib. & c. cauſam, eod. tit. etiam fa-
uore piæ cauſæ, ſecundum Imo. conſi. 91. in cauſa quæ uerti-
tur, & Dec. conſi. 159. caſus qui proponitur, col. pen. Tertius
eſt ſingularis, nec rationem ſui dicti aſſignat. vnde non ſuffi-
cienter depoſuit, l. ſolam, C. de teſtibus. Item ſecundus & ter-
tius dicunt Petrum Rauani prætenſum emphyteutam ven-
didiſſe prædium d. Ludouico, vnà cum Stephano de Prato,
quem non conſtat fuiſſe, nec eſſe emphyteutã dicti veſtianj.
Item licet teſtes probarent d. Ludouicum emiſſe prædiũ
contentioſum inſolidum à Petro Rauani, non tamen pro-
bant ꝙ d. Ludouicus ſciret illud eſſe emphyteuticum, prout
neceſſe fuit probare ad finem, vt contra emphyteutam agi
poſſet ad commiſſum ſm Gui. Papæ, in d. deciſ. 24.

Laus Deo Optimo Maximo.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuticas res nõ poteſt vniuerſitas acquirere, ubi conſue-
tudo non ſit in contrarium.*
2 *Emphyteuticus contractus ſicut cæteri, conſenſu celebratur.*
3 *Contractus ab initio ſunt uoluntarij.*
4 *Proteſtatio ſuper actu dependenti à cõſenſu proteſtantis, & al-
terius expreſſè non conſentientis non nocet alteri proteſtato.*
5 *Proteſtatio contraria facto in dependentibus à uoluntate duo-
rum non releuat.*
6 *Proteſtationi conſentire dicitur tacens, quando proteſtans ul-
tra procedit.*
7 *Diuerſitas non uitiat obligationem, quando illico placuit.*

RESPONSVM VII.

DVo, vt concipio, dubia reſultant ex facto prænar-
rato. Primum eſt, an vniuerſitas ſit prohibita
acquirere rẽ emphyteuticã inuito directo dño.
Secũdo poſita parte affirmatiua, an uniuerſitas
teneatur nouam inueſtituram recipere cũ qualitatib. adie-
ctis in ea per directum dominum, videlicet cum hoc, quod
lapſo ſingulo nouennio teneatur ſoluere laudemium. Cir-
ca primum attendenda eſt conſuetudo. Nam ſi conſuetudo
admittat vniuerſitatem, ſtandum eſt conſuetudini ſecundũ
Inno. Hoſt. & cõiter Canoniſ. in ca. potuit, de loc. facit quia
valet conſuetudo, ꝙ emphyteuſis eccleſiaſtica trãſeat in per
ſonas non permiſſas, puta in extraneos hæredes, ſm Bald. in
auth. ſi quas ruinas, C. de ſacr. ſan. eccl. Fulg. conſ. 230. in quę
ſtione vertente, traditur in c. in præſentia, de proba. maximè
per Fely. col. 2. Ceſſante verò conſuetudine cõis Doct. ſen-
1 tentia eſt, † quòd de iure vniuerſitatis ſit de perſonis prohi-
bitis, quia per alienationem factam in vniuerſitatem reddi-
tur deterior conditio directi domini, qui laudemium non
habebit. Ita frequenter, cum vniuerſitas nõ ita faciliter alie-
net ſicut priuata perſona. Ita in ſpecie reſpondit Car. Flor. in
d. c. potuit, col. 4. q. 15. & Iac. Alua. in ca. 1. §. 1. ad fi. de alien.
feu. Conſtito itaque de conſuetudine admittente vniuerſi-
tates, dominus directus tenebitur ſimpliciter inueſtire vni-
uerſitatem Malecenæ. videat ergo communitas, an poſſit fi-
dem facere de conſuetudine.

Ad ſecundum puto ad duo aduertendũ. Primò, an cõitas
teneatur ſuſcipere talem inueſtiturã, ſi nolit? & tunc arbitra-
2 rer ꝙ cogi non poſſit, † quia contractus emphyteuticus con
ſenſu celebratur, ſicut & cæteri contractus, l. conſenſu, ff. de
act. & oblig. vnde ſi nolit rem ipſam dimittere, vt ſe obtulit
facturum, nõ video quo iure poſſit cogì cõtrahere, & ſe obli
3 gare. † Sicut enim contractus à principio poſiti ſunt in libe-
ra uoluntate, l. nec emere, C. de iure delib. l. ſicut. C. de act. &
oblig. Secundo aduertendum eſt an directus dñs, qui rece
pit laudemium à ſyndico proteſtante, ꝙ nolebat ſuſcipere
inueſtituram cum pacto ſoluendi laudemiũ ſingulo nouen
nio, cenſeatur receſſiſſe ab illo pacto? Et prima conſidera-
4 tione dicendum videretur ꝙ non, † quia proteſtatio ſyndici
ſuper actu depẽdenti à conſenſu ipſius proteſtantis & dire-
cti dñi, non nocet dño proteſtato, qui expreſſe non conſenſit
proteſtationi, ſm gl. in c. crimina, de elect. Bar. in l. non ſolũ.
§. morte, in prima ſpecie ꝓteſtationis, ff. de no. oper. nunc. In
caſu aũt nr̃o dñs ꝓteſtãs expreſſè ꝓteſtationi ↄdixit, ergo, &c.
Sed hoc non obſtante contrarium ſuaderi poteſt ex plu-
5 ribus. Primo, quia † proteſtatio contraria facto in depẽden
tibus à uoluntate dominorum tollitur per actum proteſta-
tioni contrarium, ſi alter proteſtationi non conſentiat, l. cũ
plures, §. locator horrei, ff. locat. In propoſito cum directus
dominus in ipſa inueſtitura fuerit proteſtatus, ꝙ faciebat in
ueſtituram ea lege, ꝙ cõitas teneretur ſoluere laudemiũ ſin-
gulo nouennio, & ſyndicus nõ conſenſerit legi adiectæ, ſed
ſoluerit laudemium pro ſimplici inueſtitura, ipſumq; lau-
demium directus dñs ſuſceperit, dico ꝙ per talem accepta-
tionem laudemij cenſetur remiſiſſe illud pactum de ſoluen
do laudemiũ de nouennio in nouennium. Secundo, quia
dñs directus ſuſcipiendo laudemium à ſyndico ſoluente ꝓ
ſimplici inueſtitura, & cum ꝓteſtatione ꝙ non uolebat te-
neri ad laudemium ſingulo nouennio, cenſetur acceptaſſe
cum ſua qualitate, & à ſuo propoſito diſceſſiſſe, ca. cũ olim,
de cenſib. l. Aurelius. §. idem quæſijt, ff. de liber. leg. Tertiò,
quia illico ſyndicus, acceptauit inueſtituram, & recognouit
directum dñm cum eadem proteſtatione, ꝙ non volebat
obligari ad laudemiũ ſingulo nouennio. cui proteſtationi
dñs poſtea non ↄdixit, vnde cum dñs acceptauerit recogni-
tionem, vr̃ acquieuiſſe proteſtationi ſyndici recognoſcẽtis,
vt eſt tex. in d. c. crimina, per quã dicunt ibi Car. & d. Ant. de
6 Butr. ꝙ † tacens dr̃ proteſtationi cõſentire, qñ proteſtans nõ
ſtat in puris, & meris finibus proteſtationis, ſed vltra proce-
dit promittendo, vel aliquid faciendo, vt in caſu nr̃o, in quo
ſyndicus, qui fuerat proteſtatus, proceſſit repetita proteſta-
tione ad actũ recognitionis & ſolutionis laudemij. Ex quo
apparet, ꝙ ratio in contrarium adducta nihil habet obſtare,
quia procedit, qñ proteſtans ſtetit in puris finibus proteſta-
tionis, ſm d. Ant. in d. c. crimina, & ita ego declaraui in ca.
cum M. Ferra. in 7. q. in 5. fallen. de conſtit. non obſtat ſi di-
7 catur, † ꝙ diuerſitas habet vitiare ↄtractum rõne diſſenſus, ꝗa
verũ, niſi diuerſitas illico complacuerit. l. 1. §. ſi quis ſimpli-
citer, ff. de ver. obl. vnde licèt à principio eſſet diuerſitas in-
ter ſyndicum petentem inueſtituram ſimpliciter, & directũ
dñm volentẽ inueſtire cum adiectione, quia tñ illico dire-
ctus dñs ſuſcepit laudemiũ, & admiſit recognitionẽ ſimplr
factã, nõ vitiat ↄtractus, tanquàm dño directo illico diuerſitas
complacuerit, & ab adiectione receſſerit.

Laus Deo Opt. Max.

SVMMARIVM.

1 *Actionem realem intentans ſufficit duo probare, dominium ip-
ſius, & poſſeſſionem rei conuenti.*
2 *Emphyteuta datur rei uendicatio etiam contra dominum, ei ta
men ſoluendo canonem. & num. 5.*
3 *Emphyteutam ob non ſolutionem canonis nõ poteſt dominus poſ
ſeſſione priuare, ſi reſiſtentem inuenerit. & nu. 6.*
7 *Emphyteuta eccleſia, non priuati, poteſt moram purgare celeri
ſatisfactione, niſi dominus iam caducitatem declaraſſet ſiue
expreſſè, ſiue tacitè. & nu. 9.*
8 *Mora purgatio non admittitur, quãdo abſque ſententia lex fa-
cit executionem ipſo iure.*
9 *Caducitas ita facto, ſicut uerbo declaratur.*
10 *Mora purgatio impeditur per litis conteſtationem, ac per iura-
mentum appoſitum in contractu.*
11 *Emphyteuta iurans ſoluere canonem, ſi illum per annum tan-
tum non ſoluerit, cadit à iure ſuo, non expectato biennio, aut
triennio.*
12 *Decennium dicitur longum tempus.*
13 *Mora purgatio dicitur celeri ſatisfactione facta, ſi fiat infra
duos menſes.*
14 *Emphyteuta cadit à iure ſuo, & dominus poteſt rem emphyteu
ticam propria authoritate occupare, ſi emphyteuta eam deſer
tam dereliquerit.*
15 *Lex generaliter loquens, generaliter eſt intelligenda.*
16 *Emphyteuta rei ſterilis cẽſetur tacitè promittere, quod eam fer
tilem faciet.*

RESPONSVM VIII.

VIſo proceſſu cauſæ vertentis inter Da-
ghinas actrices,& no. Cle
mente de Perunis, Condominum de Caniſmõ-
tibus, cum ſententia ſuperinde lata. Prima con-
ſideratione mihi viſum fuit bene iudicatum, &
malè appellatum. Nam Daghinæ agunt actione reali cõtra
1 dominum de Perutijs. † In iudicio autem reali ſufficit pro-
bare dominium ex parte agentis, & poſſeſſionem ex parte
conuenti, l. 1. C. de alien. iud. mut. cauſa fact. §. 1. Inſt. de act.
ca. abbate ſanè, de re iudic. li. 6. Probatum autẽ fuit pro par-
te agentium utile dominium per inueſtituram factam in
auctores dictarum ſororum per anteceſſores dicti domini
2 Clementis, † cuius vtilis dominij ratione datur domino uti
lis rei uendicatio ẽt contra directum dñm, l. 1. in fi. ff. ſi ager
vectig. uel emph. pet. Probatum etiam fuit d. Clémẽtẽ poſ
ſidere, & ſic iuſtificata fuerunt extrema neceſſaria ex parte
agentium. ergo ſententia iuſta, & rectè lata uidetur. Nec
obſtare videntur duæ exceptiones propoſitæ pro parte dire-
cti domini. Et primo nõ obſtat l. qui agros. C. de om. ag. de-
ſer. lib. 11. quia illa lex procedit in agris tributariis tantum
fauore tributorum exſoluendorum, ſecundum Bar. ibi, & in
ſpecie, quòd directus dominus non poſſit appellare emphy-
teutam ex eo. quod prædia emphyteutica relinquantur in-
culta, tenet Paul. de Caſt. conſi. 73. videtur dicendum, ſecun
dum antiquam impreſſionem.

Nec etiam obſtat, ꝙ dictæ ſorores ceciderint à iure em-
phyteutico, quia ceſſauerint à ſolutione debiti canonis per
3 annos 13. quia dato, ꝙ cecidiſſent, † non tamen licuit dire-
cto domino propria authoritate priuare dictas ſorores ſua
manuali poſſeſſione, ſecundum Sig. Pet. Albe. & Sal. in l. 2.
C. de iur. emph. Item ſtante oblatione & depoſito iudiciali-
ter factis, videtur, ꝙ licuerit ipſis Daghinis purgare moram,
ver. potuit. de loc. ibi celeri ſatiſfactione, &c.

Prædictis non obſtantibus teneo male fuiſſe iudicatum,
4 & bene appellatum ratione inconuincibili. † Nam agentes
proponunt rei vendicationem, ergo neceſſe eſt, ꝙ probent
dominium ſuum: alias debent ſuccumbere, d. l. j. cum alijs
5 ſupra allegatis. † Verum cum ipſæ ſorores propter canonẽ
non ſolutum amiſerint ſuum vtile dominium, l. 2. de iure
emphyt. c. potuit. de locat. & vtrobique omnes Doct. concor-
dant, ꝙ emphyteuta propter canonem non ſolutum cadat
ipſo iure reſpectu ipſius domini volentis, & caducitati con-
ſentientis, vt etiam declarat Bal. in addi. Spec. in titu. de loc.
col. 7. Cum igitur actores emphyteutæ ceciderint propter
canonẽ non ſolutum, & conſequenter non habeant aliquod
dominium, reſtat concludendum, ꝙ male egerint contra ve
tum dominum. & ad hoc allego caſum legis expreſſæ deci-
dentem hãc dubitationem, quem videat d. Iudex ad quem,
in l. 1. §. fi. iuncta l. ſeq. ff. ſi ager vect. vel emph. pet. per quem
tex. ita etiam tenet Panorm. conſi. 67. in cauſa quæ vertitur.
lib. 2. Et huic fundamento non obſtat id, quod ſuprà dicebã,
ꝙ non licet dño emphyteutam, qui à iure ſuo cecidit, expel-
lere propria authoritate, quia cõis vr̃ in contrarium. patet
ex adductis per d. Iaſ. in d. l. 2. col. 52. verſiculo pro clara in-
6 telligentia. † Item opinio illorum, qui tenent non licere ex
pellere emphyteutam, qui propter canonem non ſolutum
perdidit ius ſuum, procedit qñ dñs vult expellere emphyteu
tam reluctantem, & de facto reſiſtentem: aliàs ſi dominus
non inueniat reſiſtentem, poterit propria authoritate ingre
di poſſeſſionem, ſecundum Bar. in d. l. 2. cuius opinio com-
muniter approbatur, ſecundum Soc. conſi. 167. non inutilis,
lib. 2. Tertio, & magis ad propoſitum reſpondetur, quòd in
iudicio recuperandæ poſſeſſionis potuiſſent agentes proba
biliter, licèt non iuridicè proponere hanc exceptionem, ꝙ
nõ licuerit directo domino propria authoritate ſpoliare ip-
ſos emphyteutas ſua manuali poſſeſſione, ſed in iudicio uti
lis rei uendicationis huiuſmodi exceptio nihil facit ad rum
bum, quia non concernit petitorium, neq; dñium, de quo
contendit. Concludo itaq; agentes male egiſſe rei vendica
tione, cum perdiderint ſuum vtile dñium pp canonẽ nõ ſo-
lutum, d. l. 1. §. ſi cum l. ſeq. & pñr malè fuiſſe iudicatum, &
7 benè appellatum. Non ẽt obſtat inquantũ dicit, † ꝙ Daghi-
næ purgarunt moram celeri ſatiſfactione, iuxta formã dicti
c. potuit quia multis modis rñdet. Et primò ꝙ ille tex. ſolùm
ꝓcedit in emphyteuta eccleſiæ, non aũt in emphyteuta pri-
uati, prout nos loquimur ſm̃ Ang. & Imo. in l. ſi inſulam, ff.
de ver. obl. & fuit ẽt de mẽte Bal. ibi, & Bal. in l. et ſi poſt tres,
in repet. col. 13. ff. ſi quis caut. & in c. 1. quo tpe miles, & Iac.
de Belu. in §. ſcire aũt, in Auth. de nõ alien. Et ſequit d. Iaſo.
qui latè iſtum paſſum diſcuſſit, in l. 2. col. 44. verſ. 29. quæro,
C. de iure emphy. Secundo rñdet, ꝙ Daghinæ in caſu iſto
non purgarũt morã celeri ſatiſfactione, prout dr̃ in d. c. po-
tuit. Nam ſm̃ Inno. & oẽs ibi non dr̃, emphyteutã celeri ſa
tiſfactione purgare moram, qui offert ſe ſoluturũ poſtquam
dñs declarauit caducitatẽ. rñdet, qa facta declaratione lex fa
8 cit executionẽ ipſo iure. † & vbi lex abſq; ſnĩa facit executio
nẽ ipſo iure, nõ admittit purgatio moræ, l. traiectitiæ. §. de il
lo, ff. de act. & obl. l. ſi is cui, ff. de leg. 2. tradunt Bart. & alij in
l. ſi inſulã, ff. de ver. obl. & ꝙ ſecuta declaratione dñi nõ poſſit
emphyteuta purgare morã, voluit Cepo. cau. 183. incip. Tu
ſcis ꝙ emphyteutæ, & ita ꝯſuluit Lu. Ro. cõſ. 103. viſo ꝓpoſi-
tæ ꝯſultationis, & d. Ale. cõſ. 106. viſo themate, col. 4. li. 4. &
Pan. d. cõſ. 67. & ſi dicat̃, ꝙ in caſu nr̃o non conſtat de aliqua
9 declaratione dñi. † Rñdeo, ſatis cõſtare eo ipſo ꝙ propria
authoritate apprehẽdit poſſeſſionẽ ꝑdiorũ emphyteuticorũ.
nã ad impediendũ eã purgationẽ moræ, ſufficit ẽt tacita de-
claratio, ſm̃ Lud. Ro. in d. conſ. 103. quẽ ſequit d. Iaſ. in d. l. 2.
col. 40. Nã ita factis, ſicut uerbis dat volũtas intelligi. l. repu-
diãda. C. de inſt. & ſubſti. l. de quib. ff. de leg. l. Paulus rñdet,
ff. rẽ rat. hab. ſed excipiẽdo ꝯ libellum agentium ẽt dñs dire-
ctus expreſsè declarauit ſe non hr̃e amplius actrices pro ſuis
emphyteutis. Tertio rñdet, ꝙ nõ dr̃ celeri ſatiſfactione pur
gare morã q poſt litẽ ꝯteſtatã offert ſe ſoluturũ, ſm̃ gl. Inno.
10 & Imo. in d. c. potuit. † Nã litis cõteſtatio impedit moræ pur
gationẽ, ut eſt caſus in d. l. ſi inſulã, & ĩ l. et ſi poſt tres, ff. ſi qs
cau. Quarto rñdet ꝙ pr̃ dictarũ filiarũ iurauit in recogni-
tione, quã fecit de dictis ꝓprietatib. ſoluere debitũ canonẽ,
& in eius perſona cauſata fuit caducitas: vñ dico quod ſtãte
iur͠o nõ eſt locus purgationi moræ, qa ſm̃ cõem opin. iur͠m
impedit purgationẽ moræ, l. ſi quis maior. C. de trãſact. & ita
firmat Bar. in d. l. ſi inſulã, in 5. q. & eſt cõis opinio ſm̃ Ale. &
Mod. ibi. ſequit̃ Ale. cõſ. 59. col. fi. li. 2. & cõſ. 76. col. pe. lib. 5.
Quinto rñdet̃, ꝙ nõ pt̃ dici Daghinas celeriter purgaſſe mo
rã, nã per lapſum biennij, quo nõ ſoluerunt, clarũ eſt ꝙ ceci-
11 derunt à iure ſuo, d. l. 2. C. de iu. emphy. † Imo ſtante iur͠o per
lapſum vnius anni tñ pr̃ emphyteuta, q iurauerat, cecidit à
iure ſuo, ſm̃ Bal. in c. querelam, de iureiur. Daghinæ aũt ſte-
terunt vltra decẽnium poſt caducitatẽ ad purgandũ morã;
ergo nõ pñt dici celeriter purgaſſe, qđ ſic ꝓbat. Dicit̃ celeri
ſatiſfactione morã purgaſſe, qui infra modicũ tp̃s arbitrio iu
dicis ſe offert ſoluturũ, ſm̃ cõem opi. Doct. in d. c. potuit, &
12 in d. l. 2. † ſed decenniũ dr̃ longum tp̃s, non modicũ, vt no. in
rub. C. de præſcr. long. temp. & in rub. quæ ſit long. conſue. er
13 go &c. † Imo in iſta materia purgationis moræ iudex nõ pt̃
arbitrari poſſe purgari morã vltra duos menſes. & lapſis duo
bus menſibus nõ dr̃ celeriter emphyteuta purgare moram.
Ita Petr. de Anch. conſ. 421. quidam hęc aũt, col. 4. quẽ refert,
& ſequitur d. Iaſ. in l. 2. col. 48.

Quia & licèt præmiſſa ſufficiãt ad victoriam dñi directi,
14 vlterius tñ ꝓgredit̃ vr̃ † ẽt licuiſſe directo dño ꝓpria author.
occupare dicta ꝑdia derelicta deſerta per emphyteutas q pri
uati remanſerũt oĩ iure ſuo, qa intra bienniũ non repetierũt
ipſa ꝑdia, iuxta diſpoſitionẽ d. l. qui agros. Nec obſtat, dum
dr̃ ꝙ ille tex. ſolũ ꝓcedit in agris tributarijs, quia iſtud nõ vr̃
15 verũ, † quia lex loquit gñaliter, ergo gñaliter debet intelligi,
l. de precio, ff. de public. Non obſtat ꝙ illa lex ſe fundet in pu
blico cõpendio, quia ẽt in agricultura cõſiſtit publica utili-
tas, l. 1. & l. colonos, C. de agr. & cẽſ. li. 10. l. 1. §. de opere, ff. de
aq. plu. arc. Et ſi intelligamus illã legẽ loqui de publica uti-
litate, quę cõſiſtit in agrorũ agricultura, prout ſubiecta mate
ria ſuadet, certè illa lex habebit ẽt locũ ĩ agris nõ tributarijs.
Nec obſtat authoritas Pa. de Ca. qa declino à ſua authorita-
te. nã ſi licet cuilibet extraneo occupare agrũ deſertum, q̃s
non videt, quod ẽt debet licere directo dño? & eo maximè,
16 † qa emphyteuta rei ſterilis tacitè vr̃ ſe obligare ad redigen
dam rẽ ipſam ſterilẽ ad culturam & fertilitatẽ, quod ſi non
faciat, vtpote conueniẽs promiſſis, licitè expellitur à directo
dño, auth. qui rem, C. de ſacr. ſanc. eccl. & ibi no. & ita etiam
tenui in tracta. de peſte, ſol. 33. verſ. 235.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta moram purgare non poteſt facta declaratione ca-
ducitatis expreſsè, aut tacitè, uel quando interuenit iuramẽ
tum, uel poſt litem conteſtatam, ac per interuallum longi tẽ-
poris. nu. 2. 4. 7. & 9.*

3 *Iuramentum cum ſit perſonale, licèt non tranſeat ad hæredes
quò ad pœnam periurij, tranſit tamen quò ad reliqua.*

Emphy-

5 *Emphyteuta ët priuati in terris eccleſiæ ceſſans per biennium cadit à iure ſuo.*
6 *Ceſſante cauſa, non ceſſat effectus iam conſumatus.*
8 *Mora geminata eſt impurgabilis.*
10 *Mora purgata infra duos menſes, dicitur purgata celeri ſatiſfactione, ultra quos iudex non poteſt arbitrari.*
11 *Minores & ignorantes non reſtituuntur aduerſus geſta per eorum prædeceſſores ætate maiores.*
12 *Iudices eorum officium non petenti concedere non debent, nec in integrum reſtitutionem.*
13 *In integrum reſtitutio tanquàm præparatoria eſt prius obtinenda, antequàm rei uendicatione agat minor, qui dominiũ amiſit facto ſuo.*
14 *Emphyteuta cadit à iure ſuo, rem ſterilem non reducens ad culturam.*
15 *Vtilitas publica conſiſtit pariter in agricultura.*
16 *Ratio generalis ampliat legem, ut generaliter intelligatur, ſicut ſpecialis ratio reſtringit eius dictum generalem, cum lex reguletur à ratione, ſicut corpus ab anima.*
17 *Emphyteuta non ſeruans conuenta cadit à iure ſuo.*
18 *Emphyteuta ad hoc, ut priuetur per deteriorationem, tria copulatiuè requiruntur remiſſiuè.*

RESPONSVM IX.

DIxi Daghinas malè egiſſe rei vendicatione contra directũ dominum ad vendicãdum vtile dominium, quod propter canonem non ſolutum, & non reductionem rei emphyteuticæ ad culturam, & fertilitatẽ cõſolidatum fuerat cum directo. Allegaui caſum deciſum in l. 1. §. fi. cum l. ſeq. ff. ſi ager vectig. uel emphy. pet. & ab hoc non diſſentit dominus Aduocatus Daghinarum, ſed diffugit ad purgationem moræ, & ad beneficium reſtitutionis in integrum. Quæ certè remedia in præſenti caſu nullo modo uidentur ſuffragari intentioni ipſarum Daghinarum. Non quidem ſuffragatur remedium purgationis moræ: quia in
1 caſu iſto † plura ſunt, ut dixi, quæ impediunt purgationem moræ.

Primum impedimentum præſtat executio facta, tam à lege, quàm ab homine, id eſt à domino directo, l. ſi is cui, ff. de leg. 2. Bar. in l. ſi inſulam, in 3. & 4. quæſt. ff. de verb. oblig. merito concludunt Doctores communiter quod facta declaratione caducitatis per directum dominum, emphyteuta nõ poteſt amplius purgare moram, quia facta reperitur executio, tàm à lege, quàm ab homine, ſecundum do. Alexan. cõſil. 106. viſo themate, col. 4. lib. 4. & ad hoc plura alia adduxi in conſultatione per me reddita, quibus in aduerſum nihil video proponi. & idem conſuluit Dec. conſi. 160. in cauſa monaſterij, col. fin. dicens quod diſpoſitio ca. potuit de loc. concedens emphyteutæ facultatem purgandi moram celeri ſatiſfactione, non procedit ſecuta declaratione caducitatis, quia tunc ſerò uenit emphyteuta ad purgan. moram poſt factam executionem. & ita tenent Innoc. Imo. Card. & communiter canoniſtæ in d. c. potuit, & ab hac concluſione nemo diſcrepat, imo ut dixi, . . . ad impediendum emphyteutam, ne poſſit purgare moram, traditur cautela, quod dominus directus poſt biennium illico proteſtetur de caducitate, uel aliquem actum faciat, ex quo conſtet de animo ſuo, quod uoluerit emphyteutã cecidiſſe. Nam declaratio caducitatis ſiue ſit tacita, ſiue expreſſa, impedit purgationem moræ, ut probaui in alijs allegationibus. & in ſpecie ꝯſuluit Dec. ꝯſi. 146. col. 3. ubi decidit q̃õnẽ noſtram.
2 Secundo † iuramentum emphyteutæ, qui iurauit omni anno ſoluere penſionem, impedit purgationem moræ, l. ſi quis maior, C. de tranſact. & ſequuntur cõmuniter Scriben. in d. l. ſi inſulã, poſt Bar. ibi, in quinta quæſt. & Alex. & Corn. Soc. Guido Papæ, & plures alij ita conſuluerunt, & de hac
3 concluſione pleni ſunt codices. Nec obſtat dum dicitur, † ꝙ iuramentum eſt perſonale, nec tranſit ad hæredes, ca. veritatis, de iureiur. & rñdetur ꝙ licet non tranſeat quantum ad reatum periurij, tranſit tñ quo ad oẽs alios effectus, vt declarat Corſetus in reper. rub. de iureiur. col. 14. priuilegio 21.

Præterea in caſu iſto caducitas cauſata fuit in perſona Ioãnis Daghini, qui iurauerat ſoluere penſionẽ anno quolibet, quam tamen non ſoluit. Nec obſtat dum dr̃, ꝙ Ioannes, qui recepit prædium, de quo agitur, in emphyteuſim, & iurauit penſionem ſoluere anno quolibet, non ceciderit in dictam caducitatem, quia non ſuperuixit poſt contractũ niſi per annos duos, & menſes duos: Quia rñdeo ꝙ falſa eſt conſequẽtia, Ioannes non poſſedit rem emphyteuticam, niſi per biennium, & duos menſes; ergo non cecidit. oſtendo fallaciam ad oculũ, licèt de iure ciuili emphyteota non cadat, niſi ceſſauerit in ſolutione canonis per trienniũ. l. 2. C. de iu. emph.
4 † Tamen ille tex. recipit unam notabilem limitationem, vt non procedat quando emphyteuta iurauit ſoluere pẽſionem anno quolibet, quia tunc ſi ceſſat ſoluere per annum, cadit ab emphyteuſi ſm̃ Bal. in c. querelam. de iureiu. quem adduxi ẽt in primis allegationib. ſequitur d. Iaſ. in d. l. ſi quis maior, col. 3. & Corſetus in d. rub. de iureiu. in 21. priuilegio iuri, & ita ꝯſuluit d. Alc. ꝯſi. 85. nõ puto, & conſ. 125. lib. 1.
5 Prẹterea nos ſumus in terris eccleſiæ. † vnde ſeruanda eſt diſpoſitio d. c. potuit, de loc. ſm̃ quem ceſſans per bienniũ cadit ab emphyteuſi, & ſic ipſe Ioannes emphyteuta, tũ quia ceſſauit per annos duos, & vltra; tum quia iurauit ſoluere anno quolibet penſionẽ, quam nõ ſoluit, cecidit à iure ſuo. Nec ipſe pp̃ iur̃m potuiſſet vllo modo purgare morã. Vnde quia effectus iuramenti erat cauſatus in uita Ioannis, fruſtra deducitur regula c. veritatis, de iureiu. quia, vt dixi, iur̃m nõ tranſiit ad hęredes, vt eos faciat incidere in periuriũ, ſed benè effectus cauſati pp̃ iur̃m in perſona iurantis tranſeunt ad hę-
6 redes. bene facit, † quia ceſſante cauſa, nõ ceſſat effectus iã
7 cõſumatus, l. ſcripto, ff. vnde liber. Tertio litis † conteſtatio impedit purgationem morę, d. l. ſi inſulam, ff. de verb. oblig. & propterea omnes Scribentes in d. c. potuit, concludunt ꝙ emphyteuta, qui vult purgare moram poſt litem conteſtatã, non dr̃ celeri ſatisfactione purgaſſe; ideo non eſt audiẽdus.
8 & rõ eſt in promptu, † quia geminata mora eſt impurgabilis. l. traiectitię. §. de illo, ſm̃ vnũ intellectum, ff. de action. & obl. Traditur per Bar. in d. l. ſi inſulã, in 1. q. in litis aũt ꝯteſtatione geminat̃ mora, ſm̃ Imo. & oẽs in d. l. ſi inſulã, ergo &c.
9 Quarto † interuallũ longi tp̃is, videlicet annorum 12. à die caducitatis cauſatæ, ex lapſu primi anni pp̃ iur̃m vel annorũ 11. à die elapſi biennij impedit morę purgationem, l. ſi ita quis, §. Seia cauit, ff. de ver. obli. & ideo Papa in d. c. potuit, admittit purgationem morę celeri ſatiſfactione: & licèt Doct.
10 in d. c. potuit, & in d. §. Seia cauit, dicãt † ſtandũ eſſe arbitrio Iudicis, intra quantum tempus poſſit purgari mora; tamen vt dixi arbitrium Iudicis non debet excedere duos menſes: aliàs ab arbitrio Iudicis dñs grauatus põt appellare, ſm̃ d. Iaſ. in l. 2. in 30. q. C. de iure emphy. poſt Pet. de Anch. in cõſ. aliàs allegato, & ſi contrariũ diceremus, ꝙ Iudex poſſit arbitrari intra x. annos, uel quatuor, vel tres vel duos, q̃ñ emphyteuta cecidit in j. anno pp̃ iuramẽtum, ſequeretur vnum abſurdum, ꝙ longior eſſet dies purgandi, quàm dies cõmittendi moram. quod q; ſit abſurdum quis non videt? ex his patet ꝙ Daghinæ fruſtra recurrunt ad auxiliũ purgationis moræ.

Videamus modo an eiſdem prodeſſe poſſit auxiliũ reſtitutionis in integrũ, quod dicunt ſibi cõpetere ex capite ignorãtię, & ex capite minoris ętatis? breuibus agendo prædictæ Daghinę nullo mõ veniunt reſtituẽdæ aduerſus hanc caducitatẽ, quia nec earũ ignorãtia, nec minor ętas fuerunt cã caducitatis, & lęſionis, cum fuerit cãta caducitas in pſona Ioã-
11 nis earũ p̃ris, vt ſupra abundè probatum fuit. † Non ẽt cõceditur reſtitutio minoribus & ignorantib. aduerſus geſta, uel omiſſa per patrẽ maiorẽ, l. Aemylius Largianus, ff. de min. & iſtud eſt indubitatũ: ideo aliter non proſequar. Inſuper non video, q̃o iuſtificari poſſit ſñia lata ratione reſtitutionis in integrum, quæ nec allegata, neq; deducta neque petita fuit.
12 † Non enim debent Iudices officium ſuum impartiri ad vtilitatẽ priuatam, niſi imploretur, l. 4. §. hoc aũt ff. de damn. infect. Nec reſtitutio datur, niſi poſtuletur, C. de in integ. reſt. poſt. ne quid nou. fiat in rub. & in nigro.

Prẹterea cum Daghini agant rei vẽdicatione, vt conſeqnãtur poſſeſſionẽ, quam non perdiderunt, ex eo ſolum quod pater, vel ipſę ceſſauerint in ſolutione debiti canonis, certè antequam agerent, prius obtinere debuiſſent reſtitutionẽ in
13 integrum, tanquàm præparatoriam rei vendicationis † ſm̃ Bar. in l. qui proprio, §. item quæritur, ff. de procur. & in l. q̃ tpe, C. de reſt. mil. ſequitur Dec. in rub. extra de iud. His ſic ſtantibus non expediret intrare aliũ punctum, an Daghinæ
14 ceciderint ab emphyteuſi, † quia pater non reduxit prædiũ emphyteuticũ eremum ad culturã, & fertilitatẽ. Ego ex duabus rõnibus firmaui ipſas cecidiſſe: primo per text. in l. cui agros, C. de oĩ agr. deſer. ad quẽ rñdet d. Aduocatus Daghinarũ, ꝙ ille tex. loquit̃ in agris tributarijs, q̃d ego in ꝯſil. meo, & in tract. de peſte, aperto ore fui ꝯfeſſus, ſed dixi diſpõnem

illius legis extendendam ad caſum noſtrum propter rationē
publicæ utilitatis, publiciq; compendij, expreſſam in illa l.
15 certum autem eſt † quod in agricultura conſiſtit publica uti
litas, l.1.§.de eo opere, ff.de aqua plu.arc. cum alijs iuribus,
& authoritatibus in tractatu latius deductis, nec quiſquam,
vt arbitror, erit qui audeat negare in agricultura verſari pu
blicam vtilitatem. aliàs ſi agricultura deſeratur, quomodo
nos iuris profeſſores viuere poſſumus? & quomodo Princi-
pes, prælati, & cæteri, ſed hæc miſſa faciamus. ſtante hac cō-
16 cluſione quod † ratio expreſſa in l. militer generaliter, dixi
quod generaliter debet intelligi. & iſtud etiam nullus nega
bit, quia ratio generalis facit quod lex ſpecialis generaliter
intelligatur, vt eſt caſus in l.regula, §.ſi quis, verſ.& licèt mā-
cipium, ff.de iur.& fact.ignor.& ibi not. Bar. ſicut etiam ra-
tio ſpecialis reſtringit dictum generale ad metas ipſius ra-
tionis, l.cum pater, §.dulciſſimis ff.de leg.2.

Nam lex regulatur a ratione, ſicut corpus ab anima, l.nō
dubium, & ibi not.Bald C.de leg.tradit Panor.in c.ſi. col.3.
de reſcrip.Fel.in c.tua nos, col.2. de iureiur. & pulchrè Soc.
conſi.30.col.3.lib.1.& alibi ſæpe. Ex iſtis concludo, quòd ſi-
cut licet extraneo occupare propria authoritate agrum de-
ſertum, d.l.qui agros. pari modo, & à fortiori licuerit dire-
cto domino, qui ea lege dederat in emphyteuſim prædium
eremum, vt coleretur, non vt deſereretur.

Secundo dixi alia ratione licuiſſe domino directo pro-
pria authoritate apprehendere poſſeſſionem, quia in inueſti
tura Ioannes emphyteuta promiſerat cum iuramento præ-
dium eremum meliorare, & ſic ad fertilitatem reducere,
17 † & quia non fecit quod promiſit, & quod facere iurauerat,
a commodo emphyteuſis ipſo iure cecidit, auth.qui rem, C.
de ſacroſ.eccleſ.& l.ſi quis maior, C.de tranſact. quæ locum
habet etiam in contractu emphyteuſis, & omni alio contra
ctu, vt ibi firmant Pau. Ale.d.Iaſ.& Tauren.repeten.& Corn.
in varijs conſilijs, quæ non refero, tanquàm iſtud ſit notoriū.
Ex iſtis adducta in contrarium nihil obſtant, & maximè nō
obſtat inquantum dicitur, quod ad hoc vt ratione deteriora
tionis rei priuetur emphyteuta, requiruntur tria copulatiuè,
de quibus per Bald.in d.auth.qui rem, colum.1. & iſte non
eſt caſus noſter. Non enim hic agitur, an priuetur propter de
teriorationem rei emphyteuticæ, ſed propter non meliora-
tionem & reductionem rei emphyteuticæ incultæ, eremæ, &
ad culturam gaſte.

Item propter deſertionem ipſius, quæ ſunt penitus diuer-
ſæ. vnde non benè infertur, l.fina.ff.de calum.

Laus Deo Opt. Max.

SVMMARIVM.

1 *Illatio non fit ex ſeparatis, & ex diuerſis.*
2 *Vendens vnum ex duobus iuribus ſibi competentibus non cen-
ſetur alterum vendere.*
3 *Dominus directus an poſſit cedere alteri ius prælationis abſque
conceſſione directi domini. & nu.5.*
4 *Ius licitationis & prælationis dicitur contra ius conceſſum do-
mino directo, ex benignitate dicitur ei conceſſum.*
5 *Emphyteutica res poteſt pignorari & hypothecari abſque con-
ſenſu directi domini.*
6 *Creditores poſſunt conſequi poſſeſſionem pro ſatisfactione, qua
obtenta agitur, ut adiudicetur dominium.*
7 *Creditor ſit cautum in pignore reddit citando alios per procla-
ma, vel in ſpecie, ſi ſunt cogniti, qui ſi comparuerint, poterit
uti iure offerendi, & in renitentiam facere depoſitum, quan-
do ſunt anteriores.*

RESPONSVM X.

CIrca dubia propoſita poſsē mul
ta ſcribe-
re, & plures chartas implere, ſed remotis uerbo-
rum ambagibus, quibus ueritas perſæpe offuſca-
tur, paucis agam.

Ad primum non puto Capitulum directum dominum
domus alienatæ per emphyteutam, ceſſiſſe ius prælationis,
& retentionis uirtute pacti, de quo in themate, & poſito
quod voluiſſet, vel vellet illud cedere, non tamen poſſet, nec
ceſſio teneret.

Primum, quòd non fuerit ceſſum, probatur, quia in pacto
dicitur ꝙ Capitulum vēdit primum laudemium, & primā
inueſtituram, quod ego intelligo, id eſt ius, & commoditatē
primi laudemij, & primæ inueſtituræ, & eſt diuerſum à iure
1 prælationis. † vnde ex ſeparatis non benè infertur. l. Papinia-
2 nus exuli, ff.de minor. l.fina. ff.de calum. † & qui habet duo
iura ſeparata, ſi uendit uel cedit unum, non cenſetur vende-
re alterum, l.ſi domus, ff.de ſeruit.urb.præd. l.ſi heredes, ff.de
condi.& demonſt.

3 Secundum autem, † quod dominus directus non poſſit
cedere ius prælationis alteri, tenet in terminis Guido Papæ
in deciſ.parlamenti deciſ.411.an ius prælationis.mouet per
tex.optimum in Auth. de ceter.conіug. re. eccl.non ſciant.
§.de cetero, & ultra eum comprobo per id quod decidunt
Cyn.Petr.Bald.& Ang.in l.ad officium, per illum tex. C.cō-
muni diuid.ubi concludunt, quod ius luendi infra annum
res alienatas conceſſum agnatis ex forma ſtatuti, non poteſt
cedi. ſequuntur Moderni in l.2.§.fi.ff. de nou. oper.nuncia.
maximè Iaſ.qui adducit Pau de Caſt. conſi.45. & ego addo
idem conſuluiſſe Rom. conſi.484. incipiente, hoc quod di-
cimus, ubi allegat duas rationes, quę bene ſeruiunt in caſu
4 noſtro. Prima ratio eſt, † quia iſtud ius licitationis, & præ-
lationis eſt conceſſum in priuilegium contra ius, videlicet
contra l.dudum, C.de contrah. empt. ergo cedi non poterit
per ea, quæ notantur in l.cum fundum, ff. de ui & ui arm.
Bald.& Felv.in ca.ad noſtram, de empt. & uendi. per Alex.
& Moder.in d.l.1.§.fina. Secundo, quia ius licitationis, &
prælationis conceſſum fuit domino ex benignitate legis.
Vnde non egreditur eius perſonam.per tex.in l.2.§.fin. ff.de
rel.& ſump.fun. Tertio, quia iſtud ius prelationis & reten-
tionis competit domino ratione directi dominij, ergo in
alium cedi non poteſt abſque ceſſione dominij, l.quędam,
ff.de acquir.rer.dom.l.quemadmodum, C.de agric.& cenſ.
& no.in ſimili q. Pau.de Caſt.in l.apud antiquos, ad fi. C.de
furt. Quartò facit, quia dominus non poteſt emptorem in-
ueſtire per alium, d.l.fina.in uerbo per ſe ipſos, ergo nec ce-
dere ius iſtud laudemij pro inueſtitura facienda, & conſe-
quenter nec ius retinendi, ſi ceſſionarius nolit laudare, &
inueſtire. & iſtam partem tenet etiam acutiſſimus Doctor
d. Ioannes Igneus Aurelianen. in eleganti ſua repetitione
d.l.dudum, in 4.chart. C.de contrah. empt. vbi pōderat tex.
in l.fin.in verſ.per ſeipſos, C.de iure emphy. ex iſtis remanet
etiam reſolutum ſecundum dubium, quia ſi dominus Pe-
trus Carmerij non habet ius retentionis, neque prælationis,
fruſtra quæritur, an poſſit denegare ſolutionem pretij exbur
ſati per d.Benedictū Culmi, & d.Petrum Mandolita empto
rem prętextu arreſti, ſeu ſequeſtri penes eum facti,

Condeſcendo itaque ad tertium dubium, in quo quęritā,
an d.Petrus Carmerij, & alij creditores habentes domū hy-
pothecatam, ratione ſuarum hypothecarum ſint pręferendi
pro quantitate creditorū ſuorum dictis dn̄is emptoribus.

Iſtud dubium modicam patitur difficultatem, cōis tamē
5 opinio eſt cum glo.in l.fina.C.de iure emph. † quod res em
phyteutica poſſit pignorari & hypothecari abſque conſenſu
directi dn̄i, per l.tutor, §.fi.& l.ſeq.ff.de pign.act. l.grege, §.&
in ſuperficiaris, ff.de pign. qđ procedit ēt in re emphyteutica
eccleſię, ſm Sal. & d.Iaſ.in d.l.fi.& gl.& cōiter Canoniſtas in
c. potuit, de loc. Cum igitur creditores habuerint legitimā
& a iure approbatam hypothecam, ſequitur concludēdum,
ꝙ ſm prioritatem habuerint potiora, & meliora iura quàm
habeant emptores poſteriores. l.qui potior. ff.qui pot.in pig.
6 habe.& l.qui prior, ff.de reg.iur. cum vulgarib. † Creditores
ergo poterunt per hypothecariam vel ſatisfactionem credi-
torum conſequi poſſeſſionem dictæ domus, l.fi.C.ſi unus ex
pluribus, l.ſi fundus, §.creditor, & §.in uenditione. ff.de pig.
Qua poſſeſſione domus iure pignoris obtenta agendū erit,
ut dn̄ium adiudicet creditorib. iuxta l.2. C.de iu. do.impe.

7 Ad quartum, in quo effectualiter quæritur, † quomodo d.
Petrus Carmerij creditor poſſit ſe reddere ſecurū aduerſus
alios creditores anteriores. Reſpondeo, proclamari faciat, ſi
quis ſit, qui prætendat ius habere in dicta domo ratione hy-
pothecę, uel aliter, compareat contradicturus, quare ſibi di-
cta domus adiudicari non debeat ratione ſuorū creditorū:
nam præſentes, qui non comparebunt in termino, cēſebun-
tur ſuam hypothecam remittere, l.ſi eo tēpore, C. de remiſſ.
pign. Conſulo tn̄, ꝙ ſi ſint aliqui creditores cogniti ipſi dn̄o
Petro, quod illos citare faciat in ſpecie, & non per proclama
tionem, per tex. in l.1.§. penul. ff.de vent.inſp. & per tradita
per Bartol. in extrauaganti ad reprimen. in verſ. per edicta,
& per Fely. in ca.2.colum.5. de conſtitu. & ſi comparebunt
creditores, qui habent priorem hypothecam, poterit offer-
re ſummam creditorum ſuorum illis, & petere ceſſionē ſuā
ſibi

ſibi fieri, & hoc modo confirmabit ſuam hypothecam,l. ſe-
cundus,C.de pigno.& ſi ipſi recipere recuſabunt, offerat, &
deponat:nam tunc eo modo confirmabit ſuam hypothecã,
& habebit iura aliorum,l.qui potior,§.fin. ff. qui pot.in pig.
habean.l.1.eod.tit.& ſi creditum ipſius Domini Carmetij,
& credita anteriorum non aſcendunt ad uerum ualorem
domus,attento quod ipſe poſſidet, potuit offerre etiam po-
ſterioribus,quibus in iure offerendi anterior ratione poſſeſ-
ſionis præfertur,ſecundum gl.in d.l.qui potior,§.fi.& eſt tex.
clarus in l.Paulus,§.qui pignoris,ff.quib.mod. pign. uel hy-
poth.ſolu.

Concludo ergo Do.Carmerio conſulum etiam aduer-
ſus emptores per exceptionem,videlicet,quod excipiat non
eſſe amouendum à poſſeſſione pignoris, niſi ſibi ſatisfacto
de omnibus ſuis creditis,l.vnica,C.etiam ob Chiro. pecun.
pign.ten. poſſ. Aduerſus creditores anteriores conſultu eſt
per ius offerendi ſibi à iure conceſſum,d.l.Paulus,& l.fin.C.
de his,qui in prin.cred.loc.ſucceſſ.

Laus Deo Opt. Maximo.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta in contractu permutationis, ſicut uenditionis non
tenetur domino denunciare permutationem, ac rem permuta
tam,& per bimeſtre expectare domini reſponſum.*
2 *Emphyteutica res non datur domino iure prælationis, quando
non poteſt dominus offerre quod ab alio emphyteuta conſequi
poteſt.*
3 *Contractus talis præſumitur, qualis demonſtratur ex uerbo-
rum proprietate.*
4 *Contractus denominatur ab affectu, & non a uerbis, etiam ſi
Notarius aliter aſſeueret.*
5 *Verborum expreſſio non nocet ueritati.*
6 *Permutatio dicitur, quando genus pro genere, aut ſpecies pro
ſpecie datur: ſecus, ſi pro quantitate, quia tunc dicitur ven-
ditio.*
7 *In permutatione nulla fit æſtimatio.*
8 *Emphyteuta ſine conſenſu domini non poteſt rem emphyteuti-
cam æſtimatam dare filia, ſed inæſtimatam.*
9 *Finis regulat actus agendi, & à fine res debet accipere no-
men.*
10 *Præfatio cauſam finalem denotat.*

RESPONSVM XI.

Qui ueritas eſt, me in viam dirigat ueritatis.

NOta eſt diſpoſitio l. fin. C. de iure
emphy.& capi-
1 tuli potuit,de loc.† quæ directo domino dat pri
uilegium prælationis,ſi emphyteutæ volẽti alie-
nare rem emphyteuticam directus dominus ob
tulerit precium,quod emphyteuta ab aliis conſequi poſſet.
& hac de cauſa ſtatutum fuit, quod emphyteuta teneatur de
nunciare directo domino alienationem,emptorem, & pre-
cium oblatum,& expectare per duos menſes reſponſum do
mini:alias cadit emphyteuta à iure ſuo:ſed quia prædicta di
ſpoſitio non habet locũ in alienatione, quæ fit ex cauſa per-
mutationis,ſecundum Iac.de Aren.& Bald.in l.ſi domus.ff.
de leg.1.Imo.in d.c.potuit,colum.9.D.Iaſ.in d.l.fin.colum.
128.& iniuria fieret emphyteutę, ſi cogeretur permutare cũ
aliqua re domini,non ita ſibi accepta,ſicut res ab alio obla-
2 ta,† & quando dominus non poteſt offerre, quod ab alio
emphyteuta conſequi poteſt, ceſſat ius prælationis,ſecundũ
Panorm.conſi.74.duo principalia,colum.pen.lib.1.

Cum ergo uerba huiuſmodi contractus clarè ſonent in
permutationem,dum dicitur,excambiauerunt, & permuta-
runt &c.concludendum prima facie uidebatur in caſu oc-
3 currenti locum non eſſe prælationi.† talis enim contractus
dicitur,qualem uerborum proprietas demonſtrat, l.Intereſ-
ſe,ff.de ſolut.ibi,quantum lectio probat, & tenor diſpoſitio-
nis oſtendit.qualis ſit contractus,ſecundũ Pau.de Caſt. conſ.
200.ad primum,in fi.& 351.præſens dubium,in fi. Barb.cõſ.
2.col.11.26.37.in 2.lib.Curt.conſ.53.ſuper articulo,col.1.&
alibi ſæpe.

Verum præmiſſis non obſtantibus concurro in ſententiã
clariſſimi Docto. D.Camilli,quòd iſte ſit contractus uendi-
tionis,& non permutationis, & conſequẽter habet directus
dominus ius prælationis.ad quod probandum, Præmitto,
4 † quod contractus denominatur ab effectu, & non a uerbis,
l.inſulam,ff.de præſcr.verb.Bar.& alij in l.2.in prin.ff ſi cert.
pet.ad idem tex.in l.ſi tibi pecuniam,ff.ſi cer.pet.ubi Domi-
nus Iaſ.allegat infinita,quæ uideri poſſunt,& in terminis no
ſtris ita dixit Bal.in l.1.col.2. C.de rer. perm. vbi concludit.
quod ſi ſubſtantia contractus ſit uenditio, non eſt ſtandum
verbis Notarij aſſerentis eſſe permutationem. bene faciunt
quæ ſcribit Soc.conſi.88.conſiderata,colum.1.lib.1. & 266.
in cauſa,quæ uertitur,col.4.in prin.lib.2.ad idem text.in ca.
conſtitutus,& ibi not.Abb.de relig. domi. Dec. conſi.190.
cauſa primum,colum.3.& 193.diligenter conſideratis, col.
1.in fi.effectus autem & ſubſtantia huius contractus euiden-
tiſſime demonſtrant,quod iſte contractus eſt uenditio, & ꝙ
partes egerunt uenditionem facere, licèt ſimulauerunt per
5 expreſſionem verborum facere permutationem. † quæ uer-
borum expreſſio non habet nocere ueritati, d.l.inſulam, &
l.ſi forte,cum ibi not.per Barto.ff.de Caſtr. pecu. Bart.in di-
ſputatione ſua incipien. Publicanus. Corn.conſi.115.etiam
primum,col.1.in fi.lib.1.& conſi.23.in hac,colum.2.lib.2.&
Alex.conſ.82.viſa facti narratione, col.3. verſ. & licet, lib.2.
cum alijs quamplurib. authoritatibus, quas breuitatis gra-
tia omittam.

Ad demonſtrandum,quòd contractus huiuſcemodi fue-
rit,& ſit uenditio,& non permutatio,probatur,Primo à cau-
ſa materiali. Secundo à cauſa finali. à cauſa materiali pro-
6 batur ſic. † Ad hoc ut dicatur permutatio, oportet quòd de-
tur ſpecies pro ſpecie, vel genus pro genere, l.e.1. & 2. ff.de
rer.permut.ſed ubi datur ſpecies pro quantitate,tũc ex cau-
ſa materiali dicitur,quod eſt uenditio, & non permutatio.l.
ex empto,ff.de actio.empt.ita declarat Bar.in d.l.2.in princ.
ff.ſi cer.pet. in caſu noſtro emphyteuta tradidit baſtitam cũ
tenemento fratribus Bacularijs, & ſic ſpeciem:ipſi uerò Ba-
cularij tradiderunt ipſi emphyteutæ florenos tercentũ qua-
draginta quinque,& ſic quantitatem,ergo erit uenditio.

Nec obſtat ſi dicatur,quod fratres Bacularij non tradide-
runt niſi Florenos ducentum quadraginta quinque pro tur-
nis,ſeu maiori ualentia,ſed principaliter tradiderũt Virida-
rium ſeu oliuarium,& ſic ſpeciem. Et aduertendum eſt, ꝙ
baſtita fuit æſtimata floren.345. Quæ æſtimatio contraria
7 tur permutationi,in qua † nulla fit æſtimatio,ſed ſpecies pro
ſpecie traditur,l.1.ff.de rer.perm.c.ad quæſtionem,eod.titu.
verum vbi æſtimatur ſpecies,& precium pro hac cõſtituitur,
tunc uenditio contrahitur,ut declarant glo.& Pau. de Caſt.
in l.1.& 2.C.eod.gl.& Scribentes in §.pretium, Inſt.de emp.
& vend.& eſt bonus tex.in l.fin.ubi Bar.C.de præd.curia.lib.
10.licèt pro æſtimatione facta emptor daret aliam ſpeciem:
non enim diceretur permutatio, quia pro pretio conſtituto
licet dare ſpeciem in ſolutum,l.pretij cauſa,C.de reſc.vend.
not.gloſ.in l.naturalis.§.ſed ſi ſcyphum, ff.de præſcrip. verb.
8 † hinc eſt,quod ſi emphyteuta uelit dare rem emphyteuticã
filiæ in dotem æſtimatam,poterit dominus offerre preciũ,
vbi aliàs non poſſet,quia æſtimatio facit emptionem, l.æſti-
matus,ff.ſolu.matrim.ita not.Imo.in d.ca. potuit.columna
9.verſ.tangit etiam Io.Andr. Cum ergo in caſu iſto baſtita
fuerit,ut ſupra dixi, æſtimata floren.345.& ipſi emphyteu-
tæ pro ſupradicto precio fuerint exburſati floren.245.& ꝑ
reliquis centum ſpeciem,quis negabit uenditionem fuiſſe.
Imo ſi pro omnibus floren.345. fuiſſet tradita aliqua ſpe-
cies,diceretur uenditio,ex quo ſpecies pro pretio, & nõ pro
ſpecie tradita fuiſſet,d.l.ſi pretij.A cauſa finali probatur ſic,
9 † finis regulat actus agendi, l.& ſi transferendi,ff.de adi.le.
& à fine res debet accipere nomen.l.uetum, & l.qui iniuriæ,
ff.de furt.Cauſa autem finalis, quia emphyteuta alienauit
rem emphyteuticam, fuit. ut de precio creditoribus ſatisfa
10 ceret.Ita narratur in præfationibus dicti contractus, † quæ
præfationes denotant cauſam finalem,l.Titia,§.idem reſpõ
dit,ff.de uerb.oblig.l.fin.ff.de hæred.inſtit. Alexand. conſil.
19.colum. fina. volum.1.ſi ergo motus fuit ad alienandum
hac ſupradicta de cauſa,uoluit uendere, & non permutare,
licet in fraudem directi domini permutationem ſimulaue-
rit. quo fit,ut cum directus dominus velit, & poſſit ſupradi-
ctum preciũ ipſi emphyteutæ exburſare, ſicut quilibet alius,
debet ex priuilegio d.l.ſi.præferri omnibus.

Et ſi dicatur, quòd directus dominus non poteſt auferre
dictum Viridarium.patet reſponſio ex prædictis. non enim
datur viridarium ipſi emphyteutę pro re emphyteutica, ſed
pro precio,& æſtimatione eiuſdem. Item non fuit motus
dictus

dictus emphyteuta ad permutandum ex affectione, quã ha-
bebat ad viridarium, ſed ut haberet precium rei etiam em-
phyteuticæ, ex quo ualeret creditoribus ſatisfacere, & ita
reperi conſuluiſſe Decium conſil. 360. in cauſa monaſterij.
per totum.

Laus Deo Optimo Maximo.

S V M M A R I V M.

1 *Laudemium dicitur rei fructus, ac continetur appellatione reditus & emolumenti.*
2 *Vſufructuario, & non domino debetur laudemium.*
3 *In contractibus ueniunt conſueta.*
4 *Subrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur.*
5 *Indefinita æquipollet uniuerſali.*
6 *Conſuetudo non inducitur ex actibus negatiuis conſiſtentibus in mera uoluntate.*

R E S P O N S V M XII.

PRimus caſus nullam, uel ſaltẽ modicã
habet dubitationem, ideo paucis ut decet, agen
1 dum eſt. † laudemium dicitur fructus rei, ut
probatur in l. diuortio, §. ſi uir in fundo, ff. ſolut.
matrim. Item continetur appellatione reditus, & emolumẽ
torum, ut probat tex. in l. item ſi fundi, in princ. ff. de uſufru.
per quem tex. Ioan. And. in addit. Spec. tit. de loc. §. nunc ali
2 qua, uerſi. 93. decidit † laudemia ſiue emolumenta renoua-
tionum deberi uſufructuario, & non domino rei. ſequitur
Alber. in rubric. de uſu. Iaſ. in l. a. C. de iure emphy. col. 110.
uerſ. quinto quæro. Guido Papæ, q. 477. utrum propriè pro-
prietarius. ergo ſpectabunt ſecundo conductori, cui locata
fuerunt omnia emolumẽta reditus, & prouentus dictorum
Caſtrorum.

Præterea cum emolumenta renouationum ſint conſueta
percipi per alios conductores, & hic ultimus conductor
ſciente, & patiente primo ſit ſolitus, ſitque in quaſi poſſeſſio-
ne percipiendi ſimilia laudemia, nulla ratio dictat, quod ẽt
ea, de quibus agitur, conſequi non debeat, etiam quod aliàs
non eſſent ſpecificata in inueſtitura, l. licèt, C. loc. per quam
3 legem dicitur, † quod in quolibet contractu cenſetur ſtipu-
latum, quicquid eſt conſuetum. & in terminis de locat. fir-
mat Barbarus in tractatu de gabellis, q. 3. & 5. Alex. conſilio
107. pro inueſtigatione, colum. pen. in 2. volum. Panor. cõſi.
74. duo principalia, ad fi. in 1. uol. faciunt, quæ plene cumu-
lantur in c. cum M. Ferra. de conſt.

Inſuper & tertio non negat primus cõductor, quin in ſua
inueſtitura comprehendantur huiuſmodi reditus: ergo cũ
in locum ſui poſuerit ſecundum conductorem, debet con-
ſequi ſecundus ea omnia, quæ competebant primo, §. reli-
quum, §. conſequens, in Auth. de hæred. quæ ab inteſt. facit,
4 † quia ſubrogatus debet ſapere omnimodam naturam eius
in cuius locum ſubrogatur, l. ſi eum, §. qui iniuriarum. cum
ſol. concord ff. ſi quis caut. Accedat, quod primus cõductor
nihil ſibi in dictis locis reſeruauit, ex quo omne ius ſibi cõ-
petens, in alterum per ſecundam locationem tranſtulit, l. ne
mo, C. loc. & maximè quia indefinitè locauit iura, reditus,
5 & emolumenta. ergo omnia includuntur, † cum indefinita
vniuerſali æquipolleat, l. ſi pluribus, ff. de leg. 3. c. quia circa,
de priuilegijs. c. ſi ratione. 19. diſt.

Nec obſtat, quod pro ratione dubitandi ponitur in pun-
cto, quod non ſit memoria hominum, quod talia caſtra ſiue
tenementa fuerunt unquam uendita, quia & ſi nunquam vẽ
dita fuerint, uendibilia tamen ſemper fuerunt. ergo non po
6 teſt dici, quòd conſuetudo ſit non uendendi ſimilia, † quia
ex actibus negatiuis conſiſtentibus in mera facultate nun-
quam inducitur conſuetudo, capitulo, Ioannes, ubi Panor.
de coniug. cler. cum ſuis concordantijs, & faciunt, quæ ple-
nè congeſſit Feli. in c. cum acceſſiſſent, col. 9. de conſt. & mi-
nus ad propoſitum iſtud allegatur per primum conductorẽ.
Nam ſi non comprehenderentur talia emolumenta in loca
tione ſecundi conductoris ea ratione, quia bona, quorum
reſpectu debetur laudemium, non ſint ſolita uendi: certe ea
dem ratione non includerentur in ſua locatione prima. er
go non eſſet audiendus, tamquam ſua non intereſſit, l. prima,
ff. de appellatio. recip. ſi uero ſint comprehenſa in ſua loca-
tione, pariter repellendus, quia omnia iura & emolumenta
tranſtulit in ſecundum, ut ſupra probatum fuit.

Laus Deo Opt. Max.

S V M M A R I V M.

1 *Emphyteutæ ſoluenti penſionem æquiualentem perceptioni fructuum, eſt facienda remiſſio, ſi propter bellum fructus percipere non poterit, niſi adſit iuramentum. & nu. 4.*
2 *Locatio ad longum tempus dicitur potius quàm emphyteuticus contractus, quando penſio fructibus correſpondet.*
3 *Conductori ad longum tempus fit remiſſio propter bellum.*
5 *Iuramentum ſemper obligat ad obſeruantiam promiſſorum, quæ poſſunt obſeruari ſine interitu ſalutis æternæ.*
6 *Renunciatio generalis non extenditur ad caſum fortuitum.*
7 *Iura omnibus ſunt notiſſima.*
8 *Specificatum ſimpliciter, uel per relationem ad illud æquiparatur.*
9 *Iuramentum habet uim clauſulæ ſpecificæ.*
10 *Relictum animæ fauore præſumitur.*

R E S P O N S V M XIII.

Qui ueritas eſt, me in viam
dirigat ueritatis.

SVper eo, de quo conſilium
1 petitur, † An fabrica eccleſiæ Cremonenſis te-
neatur ad remiſſionem penſionis Petro Anto-
nio della Maraſcha, & conſortibus ſoluentibus
penſionem æquiualentem perceptioni fructuum propter
guerram, ob quam ipſi Petrus Ant. & cõſortes fructus perci
pere non potuerunt.

Videtur prima conſideratione non eſſe hæſitandum, an
2 fabrica teneatur ad remiſſionem, † quia ubi penſio fructib.
correſpondet, tunc ille contractus potius dicitur locatio ad
longum tempus quàm contractus emphyteuticus, pro quo
ſoluitur ſolum quid minimum in recognitionem directi
domini, ſecundum glo. in cap. potuit, de locat. Bart. & alios
in l. 1. C. de iure emphy. declarat Ioan. And. in addi. in tit. de
loc. in §. nunc aliqua, verſ. 4.

3 † Sed ſine dubio conductori ad tempus longum fiẽda eſt
remiſſio propter guerram, prout concludunt Petr. Cy. & Bal.
in l. 1. C. de iure emph. & ſequitur ibi Domi. Iaſ. colum. 4. &
Ang. in §. quia vero Leonis, in Authen. de non allen. Pet. de
Anch. & Imo. in d. c. potuit, Aret. conſi. 55. incipiente, in cau
ſa mihi propoſita. ergo eodem modo fienda eſt remiſſio in-
ueſtitis in perpetuum pro penſione fructibus correſponden
te. & per iſtud fundamentum præcipue ita conſuluit Alexã.
conſi. 112. quod incipit, videtur in præſenti conſultatione,
vol. 1. & conſ. 6. vol. 2. allegat alia magis leuia fundamẽta, &
authoritates, quæ hic pro inſertis habeantur. & idem per fun
damentum præallegatum etiam conſuluit Ludo. Ro. conſ.
369. col. 7. in 6. dubio, quod incipit, eſſet primum propoſitæ
conſultationis articulum.

Præmiſſis tamen non obſtantibus, ac nec obſtantib. alijs
allegatis per Domind. Alexan. in d. conſi. 112. in caſu præ-
4 ſenti, arbitror contrarium de iure uerius, † quia in inſtrumẽ-
to inueſtituræ inueſtitus cum iuramento promiſit omnia,
& ſingula ficta ſoluere, & non conuenire beneficio alicuius
legis, uel ſtatuti editi, uel edẽdi, nec aliter iure, ingenio, vel
cauſa: videtur enim inueſtitus promiſiſſe ſe nolle uti bene-
ficio iuris ſibi competenti propter guerram aduerſus ſolu-
tionem fictorum, & ſic ſuſcepiſſe in ſe periculum caſus for-
tuiti. Quo caſu ſine dubio non eſt fienda remiſſio, ſecundũ
Soc. conſi. 99. uerſic. tertia dubitatio, in prima parte. & ita in
terminis, quod ita non ſit fienda remiſſio propter euentum,
nec alium fortuitum caſum, quando in inſtrumento inue-
ſtitus etiam in modicum tempus renunciauit omni legum
auxilio, quo mediante poſſet ſe tueri aduerſus ſolutionem
canonis; tenet Alber. de Roſ. in l. item quæritur, §. exercitu,
ff. loc. qui dicit ſe ita obtinuiſſe in collegio Bergomẽſi, & q
ita ſeruatur in Lombardia, & ſequitur Dom. Iaſ. in d. l. 1. col.
4. verſi. limita tamen, & colum. 23. C. de iure emphyteu. ubi
dicit hoc ſummè notan. in practica, quia communiter in in-
ſtrumentis

ſtrumentis ſemper apponitur talis clauſula . ſi ergo non eſt
fienda remiſſio, quando quis renunciauit omni legum au-
xilio ſimpliciter,prout concludunt præallegati Doct. quan-
to fortius in caſu noſtro,in quo inueſtitus iurauit non con-
5 trauenire beneficio alicuius legis ſibi competentis. † iura-
mentum enim ſemper obligat iurantem ad obſeruantiam
promiſſorum,quando promiſſa ſeruari poſſunt ſine interitu
ſalutis æternæ.c.cum contingat,de iureiuran. cap.quamuis,
de pact.lib.6.& ſi forte dicatur,quod prominens non contra
uenire beneficio alicuius legis uel ſtatuti renunciat genera-
6 liter , † quæ renunciatio generalis non extenditur ad caſum
fortuitum,l.ſi in uenditionem,ff.de per.& com.rei uen.& l.
opus,quod animaduerſione,ff loc.& l.ſed & ſi quis.§.quæſi-
tum,ff.ſi quis caution.ubi latè Bar.& alij; reſpondetur negan
do aſſumptum,quod dicta ſit generalis renunciatio,imo di-
7 citur ſpecialis,quia per relationem ad iura , † quæ ſunt om-
nibus notiſſima,l.leges,C.de legib.l.ornamentorum , ff.de
aur.& arg.leg.ſatis dicitur quilibet caſus fortuitus ſpecifica-
8 tus. † Paria enim ſunt,quod aliquid ſit ſpecificatum ſimpli-
citer,uel per relationem ad illud.l.ait prætor,§.1.&l.in ſum-
ma,ff.de re iud.& c.præterea,23.diſt.& l.certum,ff.ſi cer.pet.
& ita tenent & communiter Iac.de Laud.Albe.& Do. Iaſ.in
d.§.quæſitum,col.4. uerſ. quid ſi quis renuncianit omnibus
exceptionibus .
9 Secundo reſpondetur,† quòd iuramentum hēt uim clau-
ſulæ ſpecificæ,& operatur, quod uideantur omnes caſus for-
tuiti ſpecificati, ſecundum Imo.in c. cum contingat. in 38.
char.de iureiuran.& Corſet.in repe.rub.de iureiuran. in 38.
priuilegio iuramenti,& Alexan.conſi.3.uolu.1. & licèt Bar.
& communiter alij in d.§.quæſitum,teneant,quod iuramē-
tum non operatur, quòd generalis renunciatio extendatur
ad caſus fortuitos,quia poſſunt mille caſus fortuiti euenire,
de quibus nec in ſpecie,nec in genere potuit iurans cogita-
re , ideo iuramentum non operatur propter defectum con-
ſenſus,qui non habebatur ſaltem in genere iux. tex.in capi.
quemadmodum,de iureiur.& l.ſi.ff.qui ſatiſda. cog. quia in
caſu noſtro non poteſt hoc allegari , quod iurans, inquam ,
ſaltem non cogitauerit de caſu guerræ . Nam ſi promiſit nō
contrauenire beneficio l.ex cōducto,§.1.ff.loc.propter guer
rā poſſit ſe tueri, certè negari nō pōt,quin cogitauerit de ca
ſu guerræ , & de beneficio illius legis , attento maximè ſaltē
in genere,quod imo uidet̄ quod in ſpecie cogitauerit , quia
præſumitur iurans ſciuiſſe diſpoſitionem d.l. ex conducto,
§.1. & omnium iurium uolentium propter guerram debe-
re remiſſionem fieri,quia præſumitur iura omnibus eſſe co-
gnita, ut ſupra dixi . & hanc opinionem tenere debemus fa-
uore animæ , ne aliter denegando forte in dubio dicantur
fuiſſe authores periurij,ut dicit tex.in c.a ſinceto de iure iur.
facit tex.& quod ibi not.Panorm.in c.iuuenes,de ſponſa. &
quod dicit Feli.in c.cum in iure,in princ.de offic.deleg.ubi
10 per plura tenet,† quod fauore animæ præſumendum ſit de-
lictum contra regulam l.merito,ff.pro Socio. Quanto for-
tius præſumendus eſt conſenſus in genere , ut euitetur deli-
ctum,& ſic periurium ?

Laus Deo Opt. Max.

SVMMARIVM.

1 Emphyteuta ſoluenti penſionem fructibus correſpondente,an ſit facienda remiſſio, ſi fructus percipere non potuit ob bellum,& quid ſi res pereat .

2 Erubeſcendum eſt ſine lege loqui, ac ſequi opinionem lege non comprobatam.

3 Eccleſia poteſt dare res ſuas in emphyteuſim cum diminutione ſextæ partis ueri reditus propter caſus fortuitos ſpectantes ad emphyteutam .

4 Ratio legis debet eſſe generalis .

5 Dictum non debet eſſe idem cum ratione , nec rationem rationis .

6 Cauſa cauſatum debet præcedere . .

7 Ad fructuarium pertinet periculum fructuum .

8 Ad emphyteutam pertinent fructus etiam pendentes.

9 Fructus ſeparati à ſolo pertinent ad conductorem , pendentes uerò ad dominum : ideo primo caſu non fit remiſſio : ſecus autem hic & nu.10.& 11.

12 Clauſula in inueſtitura appoſita,& renuncianis exceptioni do li,conditioni ſine cauſa & omni auxilio,quòd continet renū ciationem caſus fortuiti .

RESPONSVM XIIII.

DIcèt D. Alex.conſ.112. vol.1.
1 conſuluerit, † emphyteutæ ſoluenti penſionem
fructibus correſpondentem debere remiſſionē
fieri:& ante eum idem conſuluerit Lud. Rom.
conſi.369.col.7.& ſenſerit Bar.in l.1. C. de iure emphy. ego
tamen in puncto iuris puto præmiſſa conſilia non fuiſſe iu-
ridica,& ſic D. Danielem debuiſſe moueri præmiſſis autho
ritatibus,ad conſulendum Vicario prætoris Cremonæ fuiſ-
ſe cedendam remiſſionem pro fabrica Petro Antonio de la
Marecha,& conſortibus propter deuaſtationem fructuum ,
& damna ipſis fructibus illata per armigeros tam Gallicos
quàm Venetos ,
Et in primis,ut dicunt Sali.& D.Iaſ.in d.l.1.col.4. opinio
2 Bar.& Alex.non probatur iure.† unde mihi erubeſcendum
eſſet ſequi opinionem, quæ l.non probatur, §.conſocius. in
Auth.de nupt.l.illam,C.de collat.
Secundo opinio Alex.& ſequacium eſt contra text.in d.l.
1.in ſui generalitate , qui indiſtinctè diſponit emphyteutæ
non eſſe fiendam remiſſionem , niſi res emphyteutica tota
depereat,& contra rationem illius text. aſſignatam ibi per
glo.quæ eſt,quòd ideo nō fiat remiſſio emphyteutæ propter
particulare damnum , eo quia commodum etiam ſpectat
emphyteutæ : ergo & debet ſentire incommodum , regula
ſecundum naturam,de regu.iur.& eſt contra l. quicunque,
C.de fund.patri.lib.11.
Tertio contra opinionem Domini Alexandri,& adhærē-
tium eſt tex.clarus,in §.dudum , io Auth. de non alie.col.1.
ad quem tex.Dom.Alexand.non aduertit,& adducit cū pro
opinione ſua,& tamen probat contrarium,& deſtruit ratio-
3 nes,quas ponit in d. conſi.112. uult enim text. † quod liceat
eccleſię dare res ſuas in emphyteuſim cum diminutione ſe-
xtæ partis ueri redditus propter caſus fortuitos,qui ſpectant
ad emphyteutam . Pondero ego , quod ille text. uult
quod etiam caſus fortuiti ſpectent ad emphyteutam, etiam
ſi eccleſia daret rem in emphyteuſim ſine aliqua diminutio
4 ne ueri redditus.alias† ratio nō eſſet generalis,prout eſſe de-
bet,l.regula,§.quod ſi ideo,ff.de iur.& fact.ignor.fortius nō
eſſet bona,nec concludens ratio , quod ideo eccleſia poſſet
diminuere ſextam partem ueri redditus,& caſus fortuiti ſpe
ctant ad emphyteutam , ſi tantum caſus fortuiti ſpectarent
emphyteutæ,quando recipit emphyteuſim cum diminutio-
ne ueri redditus.Imo eſſet dicēdum,quod ideo caſus fortui
ti ſpectarent ad emphyteutam , quia recipit emphyteuſim
cū diminutione ueri redditus , & ſic quod dictum principa
le illius tex.conuerteretur in rationem rationis,quod quam
5 ſit abſurdum,omnibus patere debet. † Non enim dictum
debet eſſe ratio rationis,nec idem cum ipſa ratione,l.quod
Labeo,ff.de Carb.edict l.fin.ff.de offi.proc.Cęſ.
6 , Item pondero,† quod cauſa debet præcedere cauſatum,l.
licèt,§.ea obligatio,ff.de procur.l.manumiſſiones,ff.de iuſt.
& iure,& naturalis philoſophia hoc ad ſenſum demonſtrat.
ſi ergo ſuit inducta illa diſpoſitio , quod liceret eccleſiæ res
ſuas in emphyteuſim dare cum diminutione ueri redditus,
quia caſus fortuiti cedunt periculo emphyteutæ;ergo neceſ
ſe eſt,quòd illa ratio,quia caſus fortuiti &c. eſſet introducta
antequam eccleſiæ conceſſa eſſet talis facultas , & ſic etiam
quòd nō liceret eccleſiæ diminuere uerum redditum quod
tamen periculum fortuitorum caſuum debeat ſpectare em-
phyteutæ , & ſic eſt ibi caſus clarus , quod poteſt dari res ec-
cleſiaſtica in emphyteuſim ſine aliqua diminutione , & ad-
huc caſus ſpectabunt ad emphyteutam : ſi modo tales caſus
fortuiti cedunt periculo emphyteutæ, ergo remiſſio eis mi-
nime uenit concedenda.
Quarto , quòd conſultatio Domini Alex. & reliquorum
7 non fuerit iuridica.probatur nulla ratione. † interitus enim
& deuaſtatio fructuū debet cedere periculo eius. cuius ſunt
fructus,l.ſi pignus,C.de pig.act.& l.ſi creditor & l.quis fortui
8 tis,eod.tit. & l. ſicut,& l.ſeruos,C.de pigno. † fructus autem
pendentes ſunt emphyteutæ,& nō directi domini.§.ſi is qui,
§.finali,ff.de furt.quem tex. ad hoc ſic intellexit , & declarat
Aret. conſi.10. quod incipit,caſus talis eſt, quidam Titius,
colum.2.ſi ergo tales fructus fuerunt propter guerram depo
pulati,& deuaſtati , damnum debet eſſe emphyteutæ , cuius
ſunt

ſunt fructus, iuribus præallegans, & iſtam rationem aſſignat Bal. in l. 3. colum. 1. C. loc. ubi dicit, quod ideo colono fit re-
9 miſſio, ſi fructus pendentes deuaſtentur, † quia dum pendēt, domini ſunt, l. ſi apes, §. 1. ff. de furt. & ideo refert, quod ſi ſoreni à ſolo ſeparati, quia tunc coloni eſſent, l. ſi ſeruus, §. locaui, ff. eod. quod ſi ſic ſeparati depopularentur, quod tunc nec etiam colono remiſſio eſſet facienda, nec huic fundamēto poſſet iuridicè reſponderi. & iſtam partem tenet Cyn. & Sal. in d. l. 1. & glo. ac Panorm. in c. potuit, ad fin. de loc. & Spec. titulo de locat. §. nunc aliqua, verſic. 132. & Aret. d. conſi. 10.

Non obſtant quæ allegatur per Do. Alex. in contrarium. & primo non obſtat ratio, qua mouetur Alex. ſcilicet, quod emphyteuta ſoluens penſionem fructibus correſpondentē videatur potius ſoluere pro uſu rei, & pro fructibus, quàm in recognitionem directi dominij: quia iſta ratio eſt falſa, & eā
10 improbat Aret. in d. conſi. 10. uerſ. ſed præmiſſis, † quod ex quo fructus ſunt emphyteutæ, nec unquam fuerint pars domini directi, non poteſt dici, quod pro fructibus ſuis dicantur aliquid ſoluere, arg. l. uti frui, ff. ſi vſusfruc. pet. & l. cum in fundo, ff. de iure dot.

Nec obſtat tex. in §. quia verò Leonis, & in d. §. dudum, in Auth. de non alien. & ut ſupra dixi in 3. fundamento, illa iura probant contrarium; nō etiam repugnat authoritas Bart. in d. l. 1. verſ. quæro, dicitur ſupra. quia Alex. & Roma. fundāt ſe, dum uult Bar. quod principaliter ſi res pereat in tanta parte, quod ex eo, quod ſuperſit, non poſſit percipi tota penſio, quod iſto caſu eſt fienda remiſſio, quia etiam poſita pro uera opinione Bart. illa procedit, quando ipſa res perijt. caſus vero noſter eſt, quando fructus pereunt tantum re permanē-
11 te, † & ratio diuerſitatis eſſe poteſt, quia ubi res pro tanta parte perijt, ceſſat ſpes, quòd poſſit emphyteuta compenſare futuram ubertatem cum damno, quod ſentit ſoluendo pēſionem maioris ſummæ, quàm ſint fructus, qui percipi poſſunt ex parte rei reſtantes. quæ ratio ceſſat, quando fructus tantum unius anni perierunt, quia poteſt ſperari, quod reſarciri poſſit tale damnum ex abundantia fructuum annorum ſequentium. & ſi dicatur, in caſu noſtro non poteſt conſiderari iſta ſpes, quia præſupponitur, quod penſio ſit correſpondens fructibus, quia intelligo, quod ſit correſpondens fructibus percipiendis, iuxta l. Seio, §. medico, ff. de ann. leg. non autem quòd ſit correſpondens magnæ vbertati, & abundantiæ fructuum: uel quando res perijt pro tanta parte, dicitur dominium directum ceſſare pro ea parte, ergo congruenter ceſſabit penſio, quæ ſoluitur pro dominio directo, & in eius recognitionem: ſed quando res adhuc permanet, licet fructus deuaſtentur. non debet ceſſare penſio, quæ pro fructibus ipſi emphyteutę peremptis non ſoluitur, ſed in recognitionem directi dominij quod extat &c.

Præterea, ut ſupra dixi, illa opinio Bart. eſt contra tex. in d. l. 1. & eam improbant gl. & Panor. in d. c. potuit.

Præterea exiſtimo in inueſtitura adeſſe clauſulam, quę cō-muniter ſolet apponi in inueſtituris, ſcilicet, † & renunciauit exceptioni doli, condictioni ſine cauſa, & omni auxilio, quo ipſe emphyteuta ſe tueri poſſet: quo caſu propter guerram non poteſt emphyteuta petere aliquam remiſſionē ſibi fieri, ſecundum Alber. de Roſ. in l. item quæritur, §. exercitu, ff. loc. qui dicit ita ſe obtinuiſſe in collegio Bergomenſi, & quòd ita ſeruatur in Lombardia, & ita eum refert, & ſequitur D. Iaſ. in l. 1. 23. col. C. de iure emphy.

Laus Deo Opt. Maximo.

S V M M A R I V M.

1 *Qualitas in fine appoſita reſtringit præcedentia.*
2 *Dictio, alia, eſt implicatiua ſimilium, & quandoque pluralitatum, & diuerſitatum. & nu. 8.*
3 *Inſtrumenti pars per aliam declaratur.*
4 *Minus cui conceditur, quod eſt plus cenſetur etiam conceſſum.*
5 *Exceptio firmat, & ampliat regulam in caſibus non exceptuatis. & nu. 7.*
6 *Incluſio unius eſt alterius excluſio.*
9 *Dictio, uel, ponitur inter diuerſa.*
10 *Verba ita ſunt interpretanda, ut aliquid operentur, maximè in contractibus.*

RESPONSVM XV.

DIctio, vel, implicat quandoque maiora expreſſis, uno excepto expreſſis maiore.

Veriſſimam puto cōſultationem Dominorum meorum, qui in fauorem Domini Raymondi conductoris conſuluerunt ad eundem ſpectare nominationem ad officium procuratoris fiſcalis, & ad omnia alia officia vacatura tam uenalia quam non uenalia, quia illa uerba, quod ſi cō-tingat uacare aliquod ſeu aliqua officia curiæ Archiepiſcopalis, & locorum prædictorum, cum ſint generalia, omnia officiā includunt, c. ſolitæ, de maior. & obedien. l. à procuratore, C. mand.

Non obſtat inquantum dicitur, quòd illa generalitas reſtringitur per uerba ſubſequentia, vel alia officia temporalia venalia, ut ſolum ad uenalia uacantia videatur conceſſa nominatio. & licet nihil allegetur, arbitror tamen quod d.
1 conſultor voluerit dicere, † quod illa qualitas Venalia, in fine poſita reſtringat præcedentia, l. fi. §. cum dulcia, ff. de uino, trit. oleoque leg. Credo etiam quod uoluerit ponderare
2 verbum, alia, † quod eſt implicatiuum ſimilium officiorū, l. ſi fugitiui, C. de ſeru. fug. c. ſedes, de reſcript.

Ad iſta reſpondetur clariſſimè, & Primo, quòd præmiſſa procedere poſſunt, niſi ex alijs uerbis inſtrumenti oſtenderetur generalitatem non debere reſtringi. † Nam verba in una
3 parte inſtrumenti, declarant uerba poſita in alia parte, l. ſed utrum. ff. de pet. hæred ſi modo ſingula legentur, apparebit quod generalitas non eſt reſtringenda ad officia uenalia.

Nam officium procuratoris fiſcalis non eſt venale, & tamen ad officium procuratoris fiſcalis nō poteſt aliquis ſubſtitui ad tempus, niſi ad uoluntatem Dom. Raymondi: ſi ita eſt, minus poterit ad dictum officium vacans deputari ali-
4 quis perpetuo, & principaliter abſque eius voluntate, † quia cui conceditur quod eſt plus, utique etiam intelligitur conceſſum, quod eſt minus, l. non debet, ff. de reg. iur.

Secundo, ex alio pacto conuentum eſt, quod Reuerendiſſ. d. Archiepiſcopus nō poſſit aliquas ſuperemunentias de quibuſcunque officijs cōcedere abſque uoluntate dicti Domini Raymondi, & iſtud concernit omnia officia, & non venalia. ex hoc apparet, quod nominatio ad omnia officia etiam non uenalia competat ad ipſum Dom. Raymondum: quare ſi ad officia vacantia, vbi forſan de intereſſe Domini Raymondi non agitur, cum non ſit certum ipſa officia uacare tē-pore locationis, nullus poteſt deputari abſque uoluntate, & conſenſu Domini Raymondi, multominus poterit deputari aliquis ad officia vacantia tempore locationis, ubi certū eſt agi de intereſſe ipſius conductoris, auth. multo magis, C. de epiſc. & cler.

Tertio alia lege conuentionali conceditur Domino Raymondo facultas deſtituendi officiales promotos tam ad officia venalia, quàm non venalia, exceptis Vicario, & procuratore fiſcali, qui nunc exiſtunt: quę exceptio firmat & oſtendit quòd futurus Vicarius, & futurus procurator fiſcalis poterūt ad arbitrium Domini Raymondi deſtitui, & amoueri, quia ſi tantum excipiuntur Vicarius, & procurator, qui nūc ſunt,
5 ergo qui erunt, deſtitui poterunt, tum † quia exceptio firmat regulam in caſibus non exceptuatis, l. nam quod liquidè,
6 §. fi. ff. de pen. lag. tum quia † incluſio vnius, eſt excluſio alterius, cap. nonne, de præſump. l. cum prætor, ff. de iud. vnde cū nominationem, & beneplacitum conductoris deſtituendi ſint omnes officiales, etiam ad nominationem erunt inſtituendi, ſecundum Panorm. in c. cum ex iniuncto, de hæret. & in ſua diſputatione incipiente, duo clerici inſigniti, facit l. is poteſt, ff. de acqui. hæred. & l. eius eſt nolle, ff. de reg. iur. alias abſurdum ſequeretur, ut quem hodie D. Archiepiſcopus inſtitueret, cras D. Raymondus deſtitueret, quod non eſt credendum fuiſſe intentionem contrahentiū, quia hoc modo ius utriuſque inefficax redderetur.

Quartò, quòd etiam ad officia non venalia ſit conceſſa nominatio conductori, conſtat ex illis verbis, alij officiales temporales mutari poſſint atque deputari ad nominationē, & beneplacitū ipſius Raymondi, & ſic tam deſtituto, quàm inſtitutio omnium officialium debet fieri ad nominationē ipſius Domini Raymondi. hoc clariſſimè cantant verba ipſa, quæ uerba, alij officiarij, includunt omnes præter Vicarium, & procuratorem fiſcalem, qui nunc exiſtunt, & ſic includunt etiam Vicarium, & procuratorem fiſcalem futuros: quia, ut dixi, exceptio firmat regulam in caſibus non exceptuatis, & non ſolum firmat, ſed ampliat, capitulo, qui ad agen. de proc. & per Feli. latè in c. quoniā frequenter, in prin. vt lit. non conteſta, & propterea Domini conſultores, & ego hac ratione paucis concluſimus in primis allegationibus nominationem generaliter pertinere ad Dominum Raymondum.

Secundò licèt ex alijs partibus inſtrumenti nō declaretur illa generalitas, adhuc tamen nō reſtringeretur per illa verba,

ba,vel alia officia temporalia uenalia, ad quod oſtendendũ
8 præmitto,quod † dictio alia,implicat pluralitatem,& diuerſitatem ſecundum glo.in clemen. 1.in uerbo certa,de præb. ubi Imol & Panorm.not.& Feli. in c.in noſtra,colum.24. & Panorm.in c.cum ex officij,de pœn.& remiſſ. & maximè in
9 caſu iſto,ubi coniungitur cum alternatiua,uel,† quæ ſui natura ponitur inter diuerſa,ſecundum gl.in rub.ff. ſi ager uectiga.vel emphy.

10 Secundo præmitto, † quòd uerba ita ſunt interpretanda, ut aliquid operentur,l.ſi quando.ff.de leg.1.c.ſi Papa,de priui.lib.6.maximè in contractibus,ſecundum Bald.in rubric. C.de contrahen.emptio.quæſt.19.Præmitto vnum in facto, quod Reue. D. Archiepiſcopus non locauit niſi officia,iura, & redditus ſpectantes, & ſpectantia ad ſuum Archiepiſcopatum.

Iſtis ſic præmiſſis inſero, quòd illa uerba, vel alia officia venalia. non poſſunt reſtringere præcedentia ad officia venalia. Quia ſi reſtringerent,dictio Alia,nihil implicaret.ſed eſſet penitus fruſtratoria:nam in præcedentibus conceduntur omnia officia curiæ Archiepiſcopalis, & omniũ caſtrorum.ſi modo dicamus,quòd iſta generalitas intelligatur de officijs venalibus, eſt neceſſe poſtea fateri,quod nulla alia officia venalia locata ſint: ergo illa implicatiua verba, vel alia officia venalia,nihil implicarent, ſed eſſent ſuperflua. Dicamus ergo,ne ſint ſine myſterio operandi, quòd illa implicatiua implicet alia officia non venalia,argumẽto l.fundus ille,ff.de fundo inſtru. Et ideo dicebat Dominus Ma-
11 rianus Soc.in c.poſtulaſti,col.37.de reſcri. † quod clauſula, vel quamuis aliam diſpoſitionem, non includat maiorem modum prouidendi expreſſis: tamen fallit, quando ſunt prius expreſſi omnes modi prouidẽdi uno excepto,q̃ ſit maior expreſſis,tunc ne illa implicatiua verba, alia diſpoſitione reddantur ſuperflua, implicabunt illum modum maiorem expreſſis.& licet de iſto dicto dubitet Feli. in c.ſedes, in 7.declaratione,de reſcript.tamen illud ſequitur, quando diſponens ſciebat omnia fuiſſe expreſſa,& ex hoc Feli. infert limitationẽ ad l.fi.§.cui dulcia,ſupra in contrariũ allegata, cum ex iſtis patet reſponſum. faciunt quæ diffusè ſcribit idem Fel.in c.1.col.5.eo.tit.de reſcrip.

Laus Deo Opt.Max.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiæ bonorum fructus pendentes, aut percepti poſt mortem prælati ad quem pertineant.*
2 *Ad conductorem ſpectant fructus percepti tempore locationis.*
3 *Locationi an teneatur ſtare prælatus ſucceſſor. & 7.*
4 *Penſio ſuccedit loco fructuum.*
5 *Vſufructuarij hæredibus debetur penſio fructuum perceptorũ ante mortem uſufructuarij.*
6 *Teſtandi priuilegium conceſſum prælato de penſionibus,& fructibus percipiendis,intelligitur deductis debitis,& alijs neceſſarijs pro oneribus eccleſiæ ſuſtinendis.*

RESPONSVM XVI.

Qui ueritas eſt, me in viam dirigat ueritatis.

AVt Reueren. D. Rolandus de Ruere Modernus Archiepiſcopus petit ab hæ-
1 redibus Ioannis della Sala, † fructus perceptos tempore vitæ D. Antonij Flores,ſui prædeceſſoris,& tunc ſtante locatione facta eidem della Sala per præfatum Dominum Antonium, abſque dubio malè, & indebi-
2 te dictos fructus petit,† quia fructus percepti tempore locationis ſpectant ad conductorẽ,l.ſi ſeruus.§.locaui,ff. de fur. Aut petit penſionem,prout credo: & tunc aut petit penſionem debitam ad ratam temporis,& tũc iniuſtè etiam petit, quia illico defuncto ſuo prædeceſſore diſceſſit à contractu
3 dictæ locationis factæ per prædeceſſorem, † licet eidem cõtractui ſtare teneretur, iux.tradita per Panorm.in cap.fin. ne prælat.vic.ſu. Soc.conſi.92.ex his,quæ ſuperius,in 1.& 2.dub. lib.1.Pro rata ergo temporis vitæ ſui prædeceſſoris non poteſt petere, quia ad hæredes ſui prædeceſſoris ſpectat ſtante conceſſione ſummi Pontificis. Pro rata temporis poſt mortem etiam non poteſt quicquam petere, quia Ioannes non poſſedit. Aut petit penſionem debitam ad ratam fructuũ, & tunc etiam minùs iuſtè petit, quia ſtante conceſſione, & priuilegio teſtandi conceſſo prædicto Domino Antonio, penſio ad ratam fructuum perceptorum pertinet ad hære-
4 des ipſius Domini Antonij.† Nam penſio ſuccedit loco fructuum,l.mercedes,ff.de pet.hæred.l.ſi vrbana,ff.de condict. indebi.l.penſiones, C. de annon.ciuil. lib.11.ſicut ergo fructus percepti,ſi locatio non eſſet,ſpectarent ad hæredes prædeceſſoris,ita penſio,quæ pro his fructibus debetur: ſed arbitror,quod Dom. Rolandus uelit dicere,quòd dies ſolutionis penſionis debitæ pro dictis fructibus nondum uenerat, & per conſequens penſio ad ratam omnium fructuum iam perceptorum non deberi hæredibus ſui anteceſſoris, ſed ſolum ad ratam temporis,argum.l.ſi quis domum, §.1. ff.loc. & ideo fortè Reuer.D. Rolandus uult hoc modo computare,penſio per Ioannem della Sala ſoluenda eſt ad ratam fructuum iuribus præallegatis,& ſic cum de menſe Maij,Iunij, & uſque ad 18.Iulij,quo obijt prædictus Dom.Antonius,dictus Ioannes conductor percepit duas partes ex tribus omnium fructuũ dicti Epiſcopatus, ergo etiam ad duas partes penſionis tenetur.verum quia dies ſolutionis dictarum duarum partium penſionis nondum uenerat,ſolum pro rata anni,quo Dom.Antonius uixit,& eccleſię ſeruiuit penſionem ad hæredes tranſmittere potuit,& non ultra,& ſic cum uixerit ſolum pro quinta parte anni uel circa, inchoando annũ à prima die Maij qua locatio cœpit exordium,ſolum quintam partem penſionis debitæ pro fructibus perceptis tranſmiſit,& ideo reliquum debetur Domino Rolando.

Ad iſtud reſpondeo,quod computatio legitimè fit. ſed ex computatione non ſequitur concluſio præallegata. fateor enim quod ſi Ioannes percepit duas partes ex tribus omnium fructuum,quòd etiam tenetur ad duas partes totius penſionis.Sed dico,quod illę duæ partes totius penſionis debẽtur hæredibus Domini Antonij prædeceſſoris, dato quod nondum dies ſolutionis tempore obitus Domini Antonij adueniſſet. caſus eſt legis clariſſimus in l.defuncta, ff.de uſufr.
5 ibi deciditur, quòd † mortuo uſufructuario iam fructibus recollectis per colonum, quòd penſiones debentur hæredibus ipſius vſufructuarij, & non hæredibus proprietatij, eſto quod vſufructuarius deceſſerit antequam dies ſoluendarũ penſionum venerit,& ceſſerit.& per illum tex.Alb.de Roſa. & Scribentes ibi inferunt ad caſum noſtræ dubitationis, & in ſpecie reperio, quod Dominus Alexand. pater veritatis conſi.15.quod incipit.R.D. Vicariæ, lib.2.in 3.dubio,decidit prope quæſtionem noſtram,& vult quod penſiones debitæ pro fructibus iam perceptis debeantur hæredibus prælati,cui ex priuilegio conceſſa fuit facultas teſtandi, dato q̃ dies ſolutionis ipſarum penſionum nondũ adueniſſet, quia ex quo penſio debetur pro fructibus iam perceptis, perinde eſt,ac ſi pẽſio ipſa percepta fuiſſet,per d.l.ſi defuncta, & iſtud etiam uoluit Bal.Aluar.& alij feud. in c.1. §. ijs conſequenter,hic finitur lex conſuetu. feud. incip. cum itaque penſio debita pro fructibus perceptis tempore vitæ prædeceſſoris ſpectet ad hæredes ipſius in totum,& non ad Dom. Archiepiſcopum modernum,cum etiam hæredes Ioannis conductoris prætendant ſatisfacere hæredibus prædeceſſoris, neſcio videre,quare admittenda ſit petitio D.Rolandi.

6 Nec obſtat ſi dicatur, † quod facultas, & priuilegium teſtandi conceſſum Domino Flores,ſanè debent intelligi, videlicet de penſionibus & fructibus, qui ſuperſunt, deductis debitis,& alijs neceſſarijs pro oneribus Eccleſiæ ſuſtinẽdis, ut dicitur in d.c.præſenti,de offic.ordinar. in 6. & in extrauaganti Ioannis,22.quæ incipit Suſcepti regiminis.quia reſpõdeo,quod ſi datur facultas teſtandi,vel aliàs diſponẽdi copulatiue tam de fructibus perceptis, & extantibus tempore vitæ prædeceſſoris, quàm etiam de percipiendis poſt mortẽ pręlati vacationis tempore,tunc verum eſt quod talis facultas venit reſtringenda ad fructus,qui ſuperſunt deductis neceſſarijs pro oneribus eccleſiæ ſuſtinendis,etiam hoc ne deſeratur cultus eccleſiæ.ita procedunt illa iura ſecundum gl. in d.c.præſenti,in uerſ.ſupradicta, & ſatis vult ille text. dum copulatiue loquitur. ad cuius copulę veritatem requiritur concurſus utriuſque copulati,capitu.2.de reſcrip.l.ſi hæredi plures,ff.de cond.& demonſt.ſecus autem quando datur facultas prælato diſponendi de fructibus iam perceptis tantũ. Ratio diuerſitatis de ſe patet. Nam vbi ſolum prælatus diſponit de fructibus iam perceptis,tunc pro oneribus in futurum ſupportandis ſuccedunt fructus etiam in futurum percipiendi:ideo nulla ratio dictat, quod generale priuilegium reſtringatur,capit.quia circa,de priuil.ſed quando etiam de futuris fructibus conceditur priuilegium diſponendi, bene

æquum

æquum eſt,ne cultus diuinus deſeratur,&onera incumbentia eccleſiæ ſuſtinen poſſint,quod priuilegium reſtringatur eo modo,quo dicitur in d.cap.præſenti.Hinc eſt,quod ſi de fructibus percipiendis relinquatur aliqua portio eccleſiæ, tunc abſolute ualet in reliquis priuilegium,ut expreſſe deciditur in d.extrauaganti, ſuſcepti, in uerbo integre, quanto ergo magis ualebit abſolute in caſu noſtro, in quo de percipiendis nulla ſuit conceſſa poteſtas? &credo quod iſtud nemo negabit.Ideo ulterius non me extendam.Poſſem etiam inſtare,quod R.D. Rolādus ex eo, quod noluit ſtare locatio-
7 ni.† prout tamen tenebatur,ut ſupra dixi, & conſuluit Fulg. conſi.126.R.in Chriſto pater.quod Ioannes conductor non teneatur ad ratam fructuum, ſed ad ratam temporis tantū. Sed quia præmiſſa ſufficiunt, & de hoc non fui requiſitus, ideo pertranſeo.

Laus Deo Opt. Maximo.

S V M M A R I V M.

1 *Laudemium debetur domino pro conſenſu præſtito emphyteutæ alienanti non comprehenſo in inueſtitura.*
2 *Emphyteuta poteſt donare irrequiſito domino rem emphyteuticam.*
3 *Laudemium non debetur pro re emphyteutica donata, ac ubi non requiritur domini conſenſus.*
4 *Feudum conceſſum pro ſe,& ſucceſſoribus quibuſcunque cuiuſuis ſexus, ac habentibus cauſam ab eo, tranſit ad hæredes extraneos,ac ad uxorem,& efficitur alienabile,legarique ſit.*
5 *Feudum francum poteſt vaſallus irrequiſito domino alienare.*
6 *Laudemium non tenentur ſoluere uaſalli filij pro inueſtitura, quam tenentur recipere.*
7 *Iuramentum eſt perſonale,& non ligat hæredem.*

R E S P O N S V M XVII.

PRo reſolutione dubitationis, de qua in præmiſſo themate,
1 Præmitto,† quod laudemium ſiue quinquageſima præſtatur directo Domino pro conſenſu præſtito emphyteutæ,dum in alterum non comprehenſum ſi in inueſtitura alienat ſecundū Odof.Alber.& cōmuniter Doct.in l.fi.C.de iur.emphy. Hinc eſt,quod ita demum debetur laudemium,ſi is à quo petitur, ſit nouus emphyteuta ſeu vaſallus.ſecundum gl.in d.l.fi.in uerbo accipere.Imo ſecundum aliquos, ubicunque alienatio fieri poteſt irrequiſito domino,tunc quia non exigitur conſenſus directi domini,nullum eidem debetur Laudemium,ut in donatione, in qua ceſſante cōſuetudine non debetur laudemiu,
2 † quia emphyteuta poteſt donare rem emphyteuticam dño irrequiſito,ſ.in gl. in d.l.fi.cuius opinio eſt cōiter approbata
3 ſecundum D.Iaſ.ibi col.115.& D. Alex. conſ.120.lib.1. † & φ de iure pro donatione non debetur laudemium, tenet Gui. Papæ deciſ.48.Nec ēt debetur pro permutatione, quia in ea non requiritur conſenſus domini,requiritur enim cōſenſus in caſib.in quibus dño competit ius prælationis.& in permutatione non habet locum ius prælationis ſecundum Iac.de Are. & Bal. in l.ſi domus,ff.de lega.1. & iſta eſt communis opinio.vt per D.Iaſ.in d.l.fi.col.128. & quod non debeatur Laudemium pro permutatione, tenet Guido Papæ deciſ.92.

Hinc ſic præmiſſo ſiue dicamus, quòd ſeuda regulari debeant ad inſtar patrimonialium,prout communiter regulātur in partibus iſtis ut atteſtatur Guido in ſuis deciſi.& conſ. 18.ſuper caſu,col.3.& in ſuis ſingularibus, & Dec. in conſilijs nouis. ſiue dicamus ſeruandam eſſe naturam ſeudalem ſeu iura ſeudalia,dico omni caſu non deberi Laudemium. Nam ſi dicamus ſeruandam eſſe naturam rei emphyteuticæ,domina Ioanna hæres inſtituta non tenebitur, quia ipſa non poteſt dici nouus emphyteuta: nam is non dicitur nouus,qui eſt comprehenſus in prima inueſtitura, ſecundum Salic.in d.l.fi.ſequitur Dom. Iaſ.ibi col. 109.verſic. a.quarto iuxta proximam. Quòd autem ſit de perſonis comprehenſis in prima infeudatione, claræ apparet ex uerbis ipſius infeu-
4 dationis. † Nam Do.Princeps Auriacenſis donat & in ſeudum concedit dictum Caſtrum Raymondo Bernardo,& hæredibus ac ſucceſſoribus ſuis quibuſcunque cuiuſcunque ſexus,ſeu quibuſcunque habituris ab eo cauſam ſeu titulum. quo caſu uocati uidentur etiam hæredes extranei,& data licentia alienandi in quo ſcunque,ſecundum Bal.in l. cum virum,C.de fideicom.Alber.de Roſ.in d.l.fi.Ang.in l.cum eſſent,§.1.ff.de ſeruit.ruſtic.prædi.& in l.qui Romæ,§.duo fratres,vbi Alexand.colum.fina.ff.de verbo.obligatio.Alexan. conſi.188. viſo & mature diſcuſſo, lib.2. colum.5.imo cenſetur data licentia etiam teſtandi & inſtituendi vxorem, ut in caſu noſtro,c.1.& ibi not.Bald.de ſeud.non hab.prop.na. ſeud.Dec.conſi.193.colum.2.verſi.præterea,& dixit Bald.in cap.imperialem,in princi. columna 4.verſicu.ſed quid,ſi eſt conceſſum,de proh. ſeud. alien.per Feder. Quia illa uerba Succeſſoribus quibuſcunque, includunt non ſolum tria genera hæredum.de quibus in §.ſui,inſt.de hæred. qual.& diff. & §.primo,ſed & includunt legatarios.& ad propoſitum plura cumulat Curt.iuni. conſi.1.columna ſecunda,& conſi.4. columna ſecunda,& ſequen.not.in ca.quamuis, colum.16. de pact.lib.6.Cum igitur D.Ioanna non ſit noua emphyteuta,ſed ſit de comprehenſis in inſeudatione, cum in eam potuerit fieri alienatio irrequiſito Domino Principe, ſtante licentia ſemel tradita in prima inſeudatione, ſequitur,quòd ſibi non debetur laudemium, vt in præmiſſio dictum fuit.

Si vero voluerimus dicere, quod in caſu iſto ſeruanda ſit natura ſeudi, quia ſeuda ſolum quantum ad ſuccedendi modum reddita ſunt ad inſtar patrimoniorum, quod proculdubio admittendum eſt, prout dicit Guido Papæ conſil. 214.eſſe materiam,colum.7. tūc dico, quòd de iure directo domino pro inueſtitura rei feudalis nullum debetur laudemium,& etiam ita de conſuetudine ſeruatur in regno Franciæ,licèt in Delphinatu,& in Sabaudia ſit contraria conſuetudo ſecundum Dom.Guidonem Papæ,quæſt.115. incipiēte,Ego emi.& idem tenet ipſe Guido conſil.213. ſequuntur rationes,colum.fin.& dato, quòd deberetur tantum pro inueſtitura ſeudi franchi, vt eſt illud, nullum debetur laudemium. Quod oſtendo duplici ratione.

Primo quia pro ſeudo francho non debentur niſi ea, quæ in iuramento fidelitatis continentur,vel in infeudatione expreſſa ſunt ſecundum Oldrad.conſi.234.factum tale eſt. Ioannem And.in add.Spec.tit.de præſcrip.ſuper rubr.col.pen. & fin.Mart.Laud.in c.1.colum.10. qui ſeud.dar.poſſ.Iacob. Alua.in procem.ſeud.in 2.diuiſ.Alex.conſ.30. col.pen.& fi. vnl.t.incipiente,quoniam omne bonum. Felin.in c.qui eccleſiarum,col.23.de conſt.Panor.conſ.82. conditor omniū, col.3.gl.in pragmatica.in proem.in verſ.francorum.cum ergo nec in forma fidelitatis,de qua in cap.1. de no. ſor. fidel. nec in inſeudatione reperiatur expreſſum, quod ſucceſſores teneantur ad laudemiū, ergo nō debebūt per prædicta.
5 Secundò, † quia vaſallus poteſt alienare feudum ſranchū irrequiſito domino,ſecundum Hoſt.in c.fi.de reb.eccleſ.nō alien.Bald.in l.1.col.2. C.ſi à non comp.iud. Quos ſequitur Curt.in tract.ſeud.in 8.q.col.10.ergo laudemium non debebitur,vt ſupra in præmiſſo concluſum fuit. & licèt Domina Ioanna teneatur præſtare iuramentum fidelitatis, & recipere inueſtituram: tamen propterea non inſertur, ergo debet
6 ſoluere laudemiū,†quia filij ipſius vaſalli defuncti tenentur præſtare iuramentum fidelitatis,& recipere inueſtituram, c.
7 1.quo tempore mil. & ratio eſt, † quia iuramentum non ligat hæredes,quia perſonale,ca.veritatis,de iureiur. & tamen ipſi filij,quia comprehenſi ſunt in inſeudatione, non tenentur ad laudemium,ſecundum Bal.in c.quæ in eccleſiarum, col.antepen.de conſt.Sali.in d.l.fi.colum.7. Alexand. in varijs conſilijs.

Laus Deo Opt. Max.

S V M M A R I V M.

1 *Iuriſdictionem Comes præſumitur habere omnium terrarum in ſuo comitatu.*
2 *Feudi cum conſenſu domini venditi iuriſdictio acquiritur emptori.*
3 *Enunciatiua uerba quando probant,& quando non.*
4 *Feudum & iuriſdictio acquiritur & per tranſactionem,& per ſententiam arbitri,& arbitratoris.*
5 *Laudum dicitur tranſactio quadam.*
6 *Compromittere non poteſt vaſallus de feudo inalienabili ſine licentia domini,niſi in eius uaſalli præiudicium. & nu.8.*
7 *Ex temporis diuturnitate,cuius memoria hominum non extat in contrarium,præſumitur interueniſſe conſenſum eius, ſine quo non pōt fieri alienatio,niſi ex poſt interuenerit conſenſus.*
9 *Terra erema dicuntur eſſe domini territorij.*

Superficiei

10 Superficiei contractus finitur deſtructa ſuperficie.
11 Iuriſdictionis tuendæ remedia.
12 Vis triplex, quam licet contraria ui repellere.
13 Poſſeſsionis recuperandæ ſex remedia.
14 Clericus coram quo in cauſa feudali agere debet.
15 Interdicta licet ſint perſonalia, ſunt tamen in rem ſcripta.

RESPONSVM XVIII.

PLura formantur quæſita, quib. quatenus opus erit, ſuccinctè reſpondebo. Ad primum, an ex documentis mihi exhibitis probetur iuriſdictionem loci de Tebanicis ſpectare in totum uel in partem Reuer. domino Epiſcopo Ciſtercien. Reſpondeo diſtinguendo iuriſdictionem criminalem a ciuili. nam ex duobus inſtrumentis antiquiſſimis arbitramentorum mihi apparet, quod omnis iuriſdictio criminalis, ſeu, ut verbo arbitrorum utar, perſonalis olim ſpectabat ad Ciſemenos tunc condominos caſtri de Ibaueis & Dominos de Limantio. item ex inſtrumento uenditionis poſtea factæ per D. Boniſaciũ de villaua ſuo, & nomine Ceſymeni, & fratrum, filiorum, & hæredum q. Petri de Villaua D.P. de Alamauono tunc Epiſcopo de anno 1293. & ex licẽtia de emendo data per tunc authoritate prouinciæ prædicto Epiſcopo, & ex homagio poſtea facto per tunc Epiſcopũ prędicto Comiti, mihi apparet, quod iuriſdictio perſonalis ſeu criminalis ſpectat pro media parte prædicto R. Domino Epiſcopo, quod clarius ſic demonſtratur. Conſtat Comitẽ prouincię eſſe dominum omnium caſtrorum ſui Comita-
1 tus, niſi contrarium probetur, † quia quantum ad iuriſdictionem Comes habet fundatam intentionem in toto comitatu, ſecundum Panorm. in c. ſi diligenti, in 2. not. poſt Hoſt. de præſcri. Conſtat etiam Comitem donaſſe Caſtrũ de Ibaueis, & plura alia caſtra cum iuriſdictione, & ſuis pertinentijs Ciſemeuo de Villaua, ut patet in inſtrumento donationis rogato per Petrum notarium dicti Comitatus de anno 1197. menſe Decembris. Conſtat etiam Dom. Boniſacium ſuo, & nomine hæredum fratris ſui vendidiſſe dimidiam partẽ dicti caſtri cum iuriſdictione prædicto Epiſcopo, cum licen-
2 tia, & beneplacito Comitis. Per † uenditionem autem feudi factam de beneplacito domini acquiritur iuriſdictio emptori, c. 1. de prohi. feud. alien. per Feder. cum ſimilibus. & ſi dicatur non conſtare, quod dictus Boniſacius, & fratres unquam ius vllum habuerint in dicto caſtro reſpõdetur, quod imo ex inſtrumento ſententiæ arbitralis de anno 1274. conſtat Dom. Boniſacium, & fratres fuiſſe filios, & hæredes Ciſemeui filij, & hæredis alterius Ciſemeui. cui Comes caſtrum ipſum donauerat, ipſoſque fuiſſe, & eſſe uſque ad illa tempora in poſſeſſione uel quaſi dicti caſtri. & ſi dicatur, quod inſtrumentum ſententię arbitramentalis non probat, quia ſolum enunciat Boniſacium, & fratres eſſe in poſſeſſione vti
3 hæredes dicti Ciſemeui, † & uerba enunciatiua non probãt, l. ex his verbis, C. de teſtam. mil. & l. cum tale, ff. de conditio. & demonſtr. Reſpondetur, quod in ſententijs uerba enunciatiua plene probant. ut not. in l. qui familiæ, ff. fam. erciſ. Item contrarium procedit, quando verba enunciatiua proferuntur per modum demonſtrationis: ſecus ſi proferantur per modum cauſæ, prout prolata fuerunt in laudo producto, ut per glo. in l. ſi Socer. §. Lucius, ff. ſol. matrimo. & traditur per Bar. in l. ex hac ſcriptura, verſi. venio ad ſecundum, ff. de donat. & per Domin. Iaſ. in d. l. ex hac. Item uerba enunciatiua probant, quando ſumus in antiquis, ſecundum Domi. Ant. in c. fi. de ſucc. ab inteſt. Dom. Alex. conſi. 75. viſis, & ponderatis, lib. 4. Dec. conſ. 42. in 4. dubio, & conſi. 152. col. pen. & fi. Poſſem etiam aliter reſpondere, ſed non expedit quia præmiſſa ſufficiunt. Quantum uero ad ciuilem iuriſdictionem conſtat Epiſcopum ratione vẽditionis præmiſſę habere mediam partem iuriſdictionis pro indiuiſo cum dominis de Lymantio. Et ulterius ex prædictis ſententijs arbitramentalibus conſtat iuriſdictionem cauſarum ciuilium uertentium occaſione poſſeſſionum, & proprietatum eccleſiæ inter homines dicti caſtri inſolidum ſpectare ad Epiſcopum.
4 † nam per ſententiã arbitria acquiritur iuriſdictio, c. 1. de lege Corra. & etiam per ſententiam arbitratoris, c. 1. §. ſi vaſallus, ſi de feu. fu. cont. inter dom. & agn. vaſ. nam per tranſactionẽ
5 acquiritur feudum, ut ibi, ergo per laudum, † quod nihil aliud eſt quàm quædam tranſactio, auth. ſi uero contigerit, C. de arb. & ibi not. per glo. & Moder.

Nec obſtat ſi dicatur de feudo non potuiſſe compromitti ſaltem in arbitratorem ſine licentia directi domini, quia quod non eſt alienabile, non eſt compromiſſibile, c. cum tẽpore, de arbitris, & ibi in ſpecie Hoſti. Panor. & alij firmant,
6 † quòd vaſallus non poteſt compromittere de feudo ſine licentia domini, quia non poteſt feudum alienare ſine domini beneplacito, d. c. 1. de prohi. feud. alien. per Fed. & ita etiã firmat Dec. conſi. 44. col. 2. ubi alia adducit, & Soc. conſi. 18. col. 12. lib. 1. reſpondeo tripliciter.
7 Primo, † quod ex diuturnitate temporis, maxime cuius nõ extat memoria hominum in contrarium, præſumitur interueniſſe licentia quõdam Comitis prouinciæ, l. ſi filius, C. de pet. hæred. c. peruenit, vbi gl. & Canon. de empt. & vend. not. Doct. in c. illud. de præſcr. cap. ea noſcitur, ubi Abb. & alij, de ijs, quæ fiunt à præl. ſine conſ. capit. Alex. & Moder. in l. ſciẽdum, ff. de uerb. oblig. Auch. conſ. 135. ex conſilio. Alexand. conſ. 79. circa primum, li. 1. & conſ. 43. viſa facti narratione, ad fi. lib. 3. Soc. conſi. 15. col. 16. lib. 1. & dicit Dec. conſi. 152. in cauſa exemptionis, col. fin. quod in antiquis præſumendũ eſt Papam confirmaſſe alienata per Epiſcopum, quæ ſine Papæ conſenſu Epiſcopus alienare non potuiſſet, ut no. per D. Ant. in d. c. ea noſcitur, & per iura ſuperius allegata.

Secundo reſpondeo, quod Comes prouinciæ ex poſt dedit licentiam dño Epiſcopo acquirendi dictum caſtrum in totum, ut patet ex inſtrumento licentiæ, & conſequenter dedit licentiam dño Bonifacio alienandi, cum emptor & uenditor ſint correlatiua, l. fi. C. de cupreſſ. lib. 12. ex hac autẽ licentia confirmata eſſet alienatio iam facta, & non refert, an conſenſus domini requiſitus in alienatione feudi præcedat uel ſequatur, ut not. in l. ſi quis mihi bona, §. iuſſum, ff. de acq. hæred. & in l. fi. C. de iure emphy. cum ſimilib.

Tertiò reſpondetur, quòd uaſallus nõ poteſt compromittere in arbitratorem, vel tranſigere de feudo ſine conſenſu
8 dñi in præiudicium ipſius dñi, † ſed bene ualet tranſactio, & laudum in præiuditium ipſius uaſalli, ſecundum D. Ia. Alu. in d. c. 1. de lege Corra. & ante eum idem tenuit Spec. titu. de arb. §. reſtat, verſ. ſed nunquid uaſallus, & ſequitur Lud. Ro. in l. 1. §. & poſt operis, in fi. ff. de nou. oper. nunc. & in l. iuſiurandum, quod ex conuentione, §. 1. ff. de iureiu. Cum igitur in caſu noſtro comes prouintiæ non contradicat rõne ſui intereſſe. nec & poterunt cõdicere ſucceſſores dictorum de Villaua, qui compromiſerunt, & tranſegerunt.

Ad ſecundum an ex documentis exhibitis probetur ius dandi terram guaſtam, & eremam in emphyteuſim perpetuam competere domino Epiſcopo inſolidum, uel in partem. Reſpondeo terram guaſtam ſpectare ad dominũ Epiſcopum, & dominos de Limantio pro rata condominij,
9 † Quia terræ eremæ dicuntur eſſe in dominio eorum, qui habent dominium territorij, ſecundum Pau. & Socin. in l. 2. colum. 4. ff. de acquiren. poſſeſſ. & Soc. conſi. 127. uiſis capitulis, lib. 1. ſi modo quæratur pro quota parte Epiſcopus habeat dominium territorij, reſpondeo mihi non conſtare, ꝙ ſit dominus niſi pro dimidia empta à Do. Bonifacio, & conſortibus de Villaua.

Nam ante emptionem D. Epiſcopus ultra iura expreſſa in ſententijs arbitramentalibus nullum aliud ius habebat in dominio, & territorio de Tebanicis. in ſententijs autem nõ reperitur expreſſum ius territorij: nec ius dandi terram guaſtam in emphyteuſim. ergo tale ius ſpectabat Dominis de Villaua, quibus Comes omne ius ſuum donauerat, ut dicit in ſimili gl. & Doct. in §. actionum, inſtit. de actionib. Domini autem de Villaua non uendiderunt Domino Epiſcopo niſi dimidiam partem iurium ſuorum, ergo reſtat quòd adhuc habent ius territorij, & ius dãdi terram guaſtam pro dimidia ſimul cum prędicto Domino Epiſcopo. idem dico de omnibus alijs iurib. non ſpecificatis in dictis ſententijs, & idem de ſpecificatis, ſed aſſignatis, & adiudicatis dictis de Villaua, ut Bladagia, Paſquena, ribagia quartæ feret. & ſimilia. banna vero, quæ debentur occaſione damnorum datorum in prædijs proprijs vel emphyteuticis eccleſiæ, inſolidum pertinent ad Epiſcopum virtute ſententiarũ. alia vero banna eidem ſpectãt pro dimidia virtute emptionis præallegatæ. ſimiliter leſda, quæ deberetur ab his, qui emerent ab hominibus accaſatis pro dicta eccleſia, vel accaſandis, integra debetur Domino Epiſcopo vigore ſententiarum: leſda autem quæ deberetur ab alijs, communis eſt inter dominos de Villaua ſeu eorum ſucceſſores, & prędictum Epm vigore dictæ emptionis. Eodẽ modo Toſcha, & laudemia pro prædijs eccleſiæ integra debentur Dño Epo, pro alijs vero prædijs communia ſunt inter ſucceſſores de Villaua,

& dominum Epiſcopum. Ius autem accaſandi, & decaſandi
inſolidum ſpectat ad dominum Epiſcopum vigore ſenten-
tiarum.

Nec obſtat ſi dicatur, caſtrum de Ibanius penitus eſſe de-
10 ſtructū: & fateor, quod † deſtructa ſupficie, ſeu deſtructis fun
damentis domus, finitus ſit contractus ſuperficiei, & ſi eccle
ſia nullum ius amplius habet in homines, qui olim incole-
bant domus nunc deſolatas, ſecundum Bal. in tub. C. de iur.
emphyt. & Iacob. Alua. in prælud. feud. q. 7. ſed directum do
minium ſoli, & ius ipſum iterum accaſandi, & decaſandi re
manſit integrum, & illæſum penès eccleſias, ſecundum Bar.
in l. eius qui, §. Celſus, ff. ad munici. & Caſtro reædificato in
eodem loco uel territorio, dominus Epiſcopus habebit ius
in homines accaſatos, quod habebat olim in antiquos In-
colas. argumen. 16. quæſtione prima. cap. & Epiſcopus, cum
ſeq. & ca. cum ad monaſterium, de relig. dom. & l. æde ſacra,
ff. de contrahenda emptio. & firmat Dominus Alex. cōſ. 43.
de coll. exped. lib. decimo. gl. in regula priuilegium, de reg.
tur. Inno. in c. 2. de nou. oper. nunc. Fel. in c. cum dilecta, col.
22. de reſer.

Ad tertiū aut R. D. Epiſcopus eſt in quaſi poſſeſſione exer-
cendi præmiſſa iura, & tunc conſulo, quod ſtudeat ſuā qua-
ſi poſſeſſionem tueri. & defendere exequendo præmiſſa om
11 nia per ſuos officiales. † & reſiſtentes coercendo per pœnas,
& mulctas, & alia iuris remedia, quæ in tuenda ſua iuriſdi-
ctione cuicunque ſunt permiſſa, & de quibus in l. prima, ff. ſi
12 quis iuſdic. non obtemper. & in c. 1. de off. deleg. † & ſi aduer
ſantes uim inferre voluerint, licebit talem vim ſiue turbati-
uam, ſiue ablatiuam ſiue expulſiuam contraria ui repellere,
l. 3. §. cum igitur, ff. de vi, & vi arm. & l. ſi ſeruus, ff. de acq. rer.
dom. declarant Bar. & alii in l. vt uim, ff. de iuſt. & iur. Felin.
poſt Abb. in c. verum de foro compet.

Aut R. D. Epiſcopus non eſt in quaſi poſſeſſione, & tūc vi-
deat ſi poſſit aliquod interdictum recuperandæ poſſeſſionis,
uel aliud remedium pro poſſeſſione recuperanda intētare.
13 † Sunt enim à iure ad inuenta ſex remedia pro poſſeſſione
recuperanda, de quibus per Speculatorem in tit. de reſt. ſpo.
§. 1. verſ. ſed in in hac materia. & ea latè expoſui in ca. ſæpe,
de reſtitu. ſpolia. & ſi dominus aduocatus domini Epiſcopi
cognouerit unum ex illis remediis competere, conſultius
erit illud intētare potius quàm petitorium ingredi. l. is qui,
ff. de rei uend. ſin autem nullum uiderit remedium poſſeſ-
ſorium ſibi prodeſſe, opus erit uenire ad petitorium, in quo
ſecundum ea, quæ in facto proponuntur nihil uideo contra
D. Epū quicquā opponi poſſe. niſi ſortè opponatur exceptio
præſcriptionis, quæ ſi opponatur. & decurſa reperiatur, neceſ
ſe erit deuenire ad remedium reſtitutionis, de quo in c. 1. de
in integ. reſt. Cauſas autem petēdi reſtitutionem non diſcu-
tio, quia nullæ in facto narrantur. Poterit etiam Do. Epiſco-
pus litteras Regias aduerſus præſcriptionem cōcedi ſolitas
impetrare, &c.

14 Ad quartum, † coram quo iudice agendum ſit, reſpōdeo
ſi agatur petitorio agendum eſſe corā dn̄o Comite domino
feudi, c. cæterum, de iud. c. ex tranſmiſſa, c. verum, de for. cō-
pet. ſi vero agatur poſſeſſorio, nunc inter Doct. magna eſt al-
tercatio. Quidam dicunt agendum eſſe coram ordinario,
vt concludit Innoc. in d. c. ex tranſmiſſa. Quidam dicunt cle
ricum ſpoliatū poſſe agere coram iudice eccleſiaſtico, quaſi
iniuria ſit facta clerico. & eccleſiæ, & tamquam quodam ſa-
crilegiū dicat perpetratū. ſm Arch. in c. in canonib. 16. q. 1.
Quidam vero tenet indiſtinctè agendum eſſe corā dn̄o feu
15 di, ut tenet Inn. ſibi cōtrarius in c. ex parte, de for. comp. † quia li
cèt interdicta ſint perſonalia, tn̄ ſunt in rem ſcripta, l. 1. ff. de
interd. & quia pōt cōtingere, q̄ in iudicio poſſeſſorio oppona
tur exceptio proprietatis, ſm quod no. in c. in litteris, de reſt.
ſpol. & in c. licet cāa, de prob. & hanc partē dicit ueriorem
eſſe D. Mar. Soc. in d. c. ex tranſmiſſa col. 7. verſ. 4. limitatur.
& iſta opinio eſt ēt tenenda, quia magis cōis, ut atteſtat Dec.
in d. c. cæterum, col. 9. dicens, q̄ gl. quę ibi contrarium tenet,
communiter damnatur. & licèt ſuper iſto puncto plura dici
poſſent tn̄ in cōſulendo non eſt à cōi ſn̄ia deuiandum, ideo
omittam argumenta quæ hinc inde adducuntur per Scrib.

Ex præmiſſis itaque apparent reſoluta quæſita mihi propo
ſita: forſan autem ſuborientur plura alia, quæ mihi non fue
re propoſita. & quæ præuideri non poſſunt, niſi auditis exce-
ptionibus aduerſariorum. ſed ſi quæ alia renaſcātur, ſi ad me
deferantur ſtudebo pro uiribus ingenioli veritatem aperi-
re domino meo venerando, cui me etiam atque etiam cō-
mendo.

Laus Deo Opt. Maximo.

SVMMARIVM.

*1 Clauium præſentatio an pertineat ad ſyndicos habentes cuſto-
diam, an verò ad feudatarium.*

*2 Feudatario, & non domino directo homines ſunt ſubiecti, ac ei
fidelitatem iurare debent, & auxilium præbere potius quam
domino.*

3 Subditi tenentur ad omnia contenta in iuramento fidelitatis.

*4 Cuſtodia loci ſpectat ad dominum, qui ex cauſa eam poteſt adi-
mere ſubditis non obſtante conſuetudine in contrarium.*

*5 Clauium præſentatio ſapit quandam donationem, & ſignoriā,
& fit in recognitionem regaliorum.*

*6 Conſuetudo tantum poteſt, quantum ex uſu recipit, & ex unico
actu diſcontinuo non inducitur: ſecus ex continuo habente
tamen effectum.*

*7 Poſſeſſio iuris in præiudicium tertij ad hoc ut acquiratur, quæ
requirantur.*

RESPONSVM XIX.

QVia hic agitur de præeminentia præ-
ſentationis clauiū, non
de cuſtodia ipſarum, omittam, quæ circa cuſto-
diam dici poſſent, & ſolum tangam punctum, ſu
1 per quo diſceptatur, ſcilicet, † an ad ſyndicos ha-
bentes cuſtodiam clauium, an verò ad feudatarium ſpectet
hæc præeminentia præſentandi claues domino directo lo-
ci. & prima facie videretur dicendum ad ſyndicos loci Car-
muli ſpectare, tum ratione conſuetudinis introductæ à tan-
to tempore, cuius initij memoria non reperitur, c. ſuper qui-
buſdam §. prætereà, de verb. ſignifi. tum ratione cuſtodiæ: nā
ipſe cuſtos debet res apud eum in cuſtodia dimiſſas præſen
tare domino, & non alius eo inuito, l. quod ſeruus, l. bona fi-
des, §. 1. ff. depoſ.

In contrarium, quòd imo ad dominum feudatarium lo-
ci Carmuli ſpectet hæc præeminentia probatur plurib. me-
2 diis, & primo, † quia homines dicti loci ſunt immediate
ſubditi feudatario in tantum, quod non dicuntur proprie
homines directi domini. Nam homo hominis mei non di-
citur homo meus, ff. de uerb. ſignif. l. Modeſtinus, & ff. de li-
ber. agnoſ. l. ſi quis à liberis, §. ſi quis à libertis, & capit. nullus
primas, 11. quæſt. 3. & cap. paſtoralis, de offi. ordin. not. Spec.
tit. de feud. §. quoniam, verſic. 14. qua ratione dixit Bal. in tit.
de pac. Conſtan. columna pen. quod ſubditi debent iura-
re fidelitatem immediato domino, & non domino ſuperio
ri, ſequitur Dom. Iacob. de ſancto Georg. in tractatu de Roy
dis, colum. pen. qua ratione dicitur, quod vaſallus debet po-
tius auxilium ferre domino immediato, quam mediato, vt
concludit D. Iac. de S. Geor. in tractatu de feud. in ver. & pro
miſerunt eidem domino, in 10. q. Eadē ergo rōne dicamus,
q̄ ſubditi teneantur præſentare claues domino immediato
petenti potius, q̄ domino mediato maximè non petenti.

3 Secundo facit, † quia ſubditi tenentur ad ea omnia, quæ
continentur in iuramento fidelitatis. de quibus in cap. 1. de
for. fid. inter quæ ſunt iſta duo. poſſibile, & honeſtum. Hone-
ſtum certe, & poſſibile eſt ipſis ſubditis cōſignare claues do-
mino immediato volenti eas præſentare ſuperiori domino.
Imo honeſtius, & honorabilius, ac magis conueniens, q̄ do
minus feudatarius eas offerat domino Papæ quàm ſyndici.

4 Tertio facit, † quia cuſtodia loci proprie ſpectat ad dn̄m, l.
nam & ſalutem, ff. de off. præf. vigi. & licèt de conſuetudine
ſubditi cuſtodiant claues, ut depoſuerūt teſtes producti pro par
te cōitatis, tn̄ ſi dominus non confideret de ſubditis, poſſet
eis claues adimere, ſm Bal. & Car. Alex. in c. 1. §. quid ergo,
de inueſt. de re alie. fact. & Alber. de Roſ. & Bald. in l. ſi ita le-
gatus. §. ſi dn̄s proprietatis, ff. de vſu, & habit. per illum tex. ſi-
cut ergo ex cauſa poſſet in totum auferre eis claues, & cuſto-
diā. ita ex cauſa diceremus, q̄ poſſit ab eis claues repetere, vt
eas ſuperiori præſentet.

5 Quarto facit, † q̄ hmōi præeminentia pn̄tandi claues ſa-
pit quandam dominationem, & ſignoriam, l. officiū, §. offi-
cium tribunorum, ff. de re milit. ergo ſpectabit ad feudata-
riū habentē vtile dominiū, & ſignoriā loci, non ad ſyndicos.

Quinto facit, quòd dominus feudatarius Carmuli ex cō-
ceſſione Pontificis habet regalia, & ſic iura murorū, & porta
rum ſpectant ad ipſum, capit. 1. quæ ſunt Regal. præſentatio
autem clauium, quæ fit Papæ uel eius Reuerendiſſ. Legato,
fit

fit in ſignum recognitionis Regalium. ergo ſpectabit ad ſeudatarium habentem Regalia, & non ad ſyndicos habentes nudam cuſtodiam. & iſtam partem credo veriorem, quę clarior apparebit, ſi adducta in contrarium de medio ſubmoueantur.

Non obſtat itaque allegata conſuetudo, quia de ea non conſtat. & licet ex depoſitionibus teſtium aliqualiter appareat de conſuetudine cuſtodiendi claues, non tamen apparet de conſuetudine eas præſentandi ſuperiori viſitanti locum: vnde de una conſuetudine ad alteram non eſt extenſio facienda, ſecundum Barto. in auth. qui rem, C. de ſacr. ſanc. eccleſ. & in l. poſt dotem, colum. pen. ff. ſolut. matrim. Alex.
6 conſ. 9. viſo themate, in prin. lib. 3. † Nam conſuetudo non poteſt excedere proprios terminos, cum tantum potētiæ habeat, quantum ab ipſo vſu recipit, ſecundum Bald. in c. 1. qui feud. dar. poſſ. & in l. fi. C. commun. vtriuſ. iud.

Nec obſtat, quod teſtes deponant ſyndicos præſentaſſe claues Domino Rotomagenſi, quia reſpondētur, quod ex vnica præſentatione non poteſt dici inducta conſuetudo, cum præſentatio, non ſit actus habens continuam cauſam, ſecundum gl. in c. auos, 1. diſt. glo. Bar. & alij in l. de quib. ff. de leg. & in rub. C. quæ ſit long. conſ. præterea, & ſi eſſemus in caſib. in quib. ex unico actu induceretur conſuetudo, quod eſt quū actus habet cauſam continuā, tamen adhuc in caſu iſto non eſſet inducta conſuetudo, quia talis præſentatio non habuit effectum, cum R. D. Rotomagen. non acceptauerit ipſas claues, ut fatentur teſtes, & ex actu, qui nō fuit effectum ſortitus, nunquam inducitur conſuetudo, ut declarat Panor. in c. fin. de conſuet.

Nec etiam dici poteſt, quòd ex illa præſentatione ſyndici dicantur in quaſi poſſeſſione huius præeminētiæ præſentan-
7 di, † quia ad hoc ut ex vnico actu acquiratur quaſi poſſeſſio alicuius iuris in præiudicium tertij, plura ſunt neceſſaria.

Primo requiritur ſcientia eius, de cuius præiudicio agitur, ſecundum Barto. in l. 2. C. de ſeruit. & aq. ubi inſtruit nouos praticantes, quod debeant articulare de ſcientia, & patientia aduerſarij. ſequitur Panormi. conſi. 18. columna finali, & conſi. 23. columna finali, lib. ſecundo, & eſt dictum Innoc. in cap. 2. de in integr. reſt. & Cald. conſi. vltimo, ſub rub. de cauſa poſſ. & propr. in caſu iſto non conſtat de ſcientia, & patiētia domini, ergo &c.

Secundo requiritur, quod præſentatio habuerit effectum, & ſic quod fuerit acceptata, ſecundum Innoc. in d. ca. 2. & in c. dilectus, de præben. Oldrad. conſi. 312. Thema quæſtionis, Fed. de Sen. conſ. 234. ſuper primo puncto, Bal. conſ. 32. quis not. in fi. lib. 1. Panorm. conſ. 94. videtur, lib. 1. ſed illa præſentatio facta Domino Rotomagen. non habuit effectum, vt ſupra dixi, ergo &c.

Non obſtat, quod cuſtos ipſe debeat conſignare res domino. & non alius eo inuito, quia illud conceditur, ſed retorquetur in caput ſyndicorum, qui eas claues à domino feudatario in cuſtodiam receperunt, ut conſtat ex inſtrumento apprehenſionis poſſeſſionis &c. & dato quod non conſtaret ſyndicos recepiſſe ipſas claues in cuſtodiam ab ipſo domino utili, & immediato, tamen tenerentur eas ipſi petenti conſignare potius quam ſuperiori domino, ut patet ex his, quæ in 1. & 2. fundamento pro domino dicta ſunt. Nam d. feudatarius Carmuli habens iura utilia cum utilitate, & effectu, atque etiam regalia quoad utile dominium, præferēdus eſt directo domino, ſecundum Bald. in l. 1. q. 43. ff. de rer. diuiſ. debent ergo ſyndici eorum domino immediato. cuius nomine immediate cuſtodiūt, ipſas claues præſentare toties, quoties requiruntur, &c.

Laus Deo Opt. Max.

SVMMARIVM.

1 *Domus dirui non poteſt, ut cæmenta, & alia plus vendantur.*
2 *Emphyteuta, & vaſallus ædificia ab ipſis conſtructa tollere ac vendere non poſſunt inuitis dominis, quòd ſi fecerint, nihilominus debent laudemium ſoluere, & ſi iure facere potuiſſent.*
3 *Argumentum ab emphyteuta ad vaſallum eſt validum.*
4 *In contractibus non ſubintelligitur perſona extranea. & nu. 5.*
5 *Tranſactio in præiudicium tertij non tenet.*
6 *Emphyteuta permutans rem emphyteuticam cum alia tenetur ſoluere laudemium.*

RESPONSVM XX.

PLura ſunt, ſuper quibus conſiliū quæritur. ad quæ omnia fauente diuina gratia, & verè, & reſolute reſpondebo.
1 Circa primū, in quo † quæritur. an licuerit vaſallo diruere villam ſeu agrale domificantium, ut verbis interrogantis utar, ut cæmenta, lapides, trabes, & ſimilia ſeparatim vendere ad effugiendum diminutionem, quinquageſimā, ſiue laudemiū, quod ſolueretur in maiori ſumma, ſi ſimul prædium cum domo conſtructa venderetur.

Reſpondeo, quod non prohibentur Senatuſconſulto, l. Senatus, ff. de contrah. empt. cuius verba hæc ſunt, Senatus cōſuit, ne quis domum, villamve dirueret, quo plus ſibi acquireretur, neve quis negotiandi cauſa eorum, quid emeret, vēderetvè, pœna in eum, qui aduerſus Senatuſcōſultum feciſſet, conſtituta, vt duplum eius quanti emiſſet, in ærarium inferre cogeretur. In eum verò, qui vendidiſſet, ut irrita fieret venditio, benè facit l. 2. C. de ædiſ. priu. & l. cætera, §. hoc ſenatuſconſultum, ff. de leg. 1. vbi dicitur, quod debitor reipublicæ non poteſt iniuncta ædibus ſeparare, vt rudera vēdat, & Reipublicæ ſatisfaciat.

2 Secundo, † quod non potuerit ſaltem ſine conſenſu directi
domini tollere, & diruere domum, eſto quòd vaſallus eam
conſtruxiſſet. probo per tex. in l. ſed & ſi quia, in prin. & quod
ibi decidit Bal. ff. de uſufru. vbi dicitur quod vſuſfructuarius,
& emphyteuta non poſſunt tollere ædificia, quæ ipſi conſtru
xerunt ſine conſenſu domini. ergo nec eodem modo pote-
3 rit vaſallus †, arguēdo de emphyteuta ad vaſallum, prout re-
gulariter valet argumentum, ſecundum Specu. tit. de feud.
§ quoniam. verſi. 4. in fin. & Bar. in l. iuriſdictionem. §. ſi ut li-
beri, ff. de oper. lib. & ad hoc allego in terminis caſum in c.
1. §. ſi vaſallus, in titu. hic finitur liber, ſed hic conſuet. Reg.
incip. vbi dicitur, quòd etiam finito homagio non poteſt va-
ſallus ſiue homo extirpare domum, niſi dominus patiatur,
quia nolit ſoluere melioramenta, ſiue ſuperficiem per vaſal
lum conſtructam.

4 Circa ſecundum, † poſito quòd potuerit diruere, an teneatur etiam ad laudemium pro ruderibus, & Cæmentis, quæ ſeparatim vendit? & puto quod ſic, quia domū diruit in fraudem directi domini, ad quod facit, quod Bal. decidit in rub. C. de iis, quæ in fraud. cred. col. 2. quæ tradunt Bal. & Iaſ. in l. non dubium, C. de legib. Cano. in c. quanto, de priui. & voluit Spec. tit. de loc. §. nunc aliqua, verſ. 119.

Circa tertium videtur, quod permutantes rem ſeruam ratione directi dominij ipſorū Marchionum cum re ſerua ratione directi dominij alterius tertij non teneantur ad laudemium propter pactum in trāſactionibus appoſitum, quo clarè cauetur, quod permutantes rem ſeruam cum re ſerua non teneantur niſi ad unum par caponum. pacta autem ſeruanda. Item à verbis inueſtituræ non eſt recedendum, item cui conueniunt verba, &c.

Contrarium arbitror de Iure, & ex mente, ac ex verbis pacti fore verius, & quod ita ſit, clariſſimè oſtenditur ex plurib.

5 Primò, † in contractibus non ſubintelligitur perſona ex-
tranea, l. ita ſtipulatus, §. Chryſogonus. ff. de verb. obli. verba
ergo illa, de re ſerua ad rem ſeruam, debent intelligi de reb.
ſeruis ipſorum dominorum tranſigentium, non de reb. ex-
traneæ perſonæ.

Secundo, tranſactio cum una perſona facta ſuper aliquib.
6 rebus debet intelligi de rebus ipſorum trāſigentium, † quia
in præiudicium aliorum non poſſunt tranſigere, l. ſi unus, §.
ante omnia, ff. de pact. Cum ergo tranſactio velit permu-
tantes non teneri ad laudemium, quādo permutant res ſer-
uas cum ſeruis, debet intelligi ipſorum dominorum tranſi-
7 gentium, † quia quantum ad res, quæ ſeruiunt alijs, per per-
mutationem debetur laudemium, ſecundum Iaſ. in l. finali,
colum. 128. C. de iur. emphyt. vnde cum non poſſint in caſu
iſto diſponere, dicamus pactum intelligi in caſu, in quo trā-
ſigentes potuerunt paciſci, videlicet de reb. ſeruientib. domi
nis, & non alijs. item facit deciſio Alex. & ibi D. Iaſ. in l. ſi fi-
deiuſſor, ff. qui ſatiſd. cogantur.

Laus Deo Optimo Maximo.

SVMMARIVM.

1 *Permutatio dicitur, cum pro annua penſione præſtatur res immobilis, inter quam ipſa penſio connumeratur.*

2 *Annui reditus inter immobilia computantur.*
3 *Pactum luendi non mutat rei ſubſtantiam, iunctis tamen quibuſdam coniecturis reddit contractum ſuſpectum de uſura.*

RESPONSVM XXI.

1 VEre † permutat qui rem immobilem pro annua penſione preſtat, l. finali, C. de rer.
permutatio. & dicitur permutatio rei immobi-
2 lis cum re immobili. † & annui redditus inter
immobilia computantur, l. iubemus, magna.
& ibi Barto. & alij not. C. de ſacroſanct. eccleſi. & in Authen
tica de non alien. §. hæc igitur, & clement. exiui §. cumque
annui, de verborum ſignificatio. firmat Bald. in capitulo pri
mo, §. primo, pe feud. cogna. & Ludouic. Roman. conſi. 302.
ego hunc contractum, & nemo diſcrepat. Cum igitur de
permutationibus veris, & de rebus immobilibus factis de
conſuetudine in partibus iſtis nō ſoluatur laudemium, nec
de hac permutatione ſoluendum puto.
Nec ad rem facit, quod debitor penſionis habeat faculta
tem luendi, & extinguendi dictam annuam penſionem,
quia non propterea ſequitur, quòd non dicatur vera permu
tatio, & quod penſio non computatur inter immobilia.
3 † nam propter pactum luendi non mutatur rei ſubſtantia,
lege ſecunda. C. de pact. inter emptio. & uenditio. appoſi. li-
cèt aliquando per tale pactum iunctis quibuſdam coniectu
ris contractus reddatur de uſuraria prauitate ſuſpectus, capi-
tulo ad noſtram, de emptione, & vendin. capitulo illo vos,
de pigno.

Laus Deo Optimo Maximo.

SVMMARIVM.

1 *Præſcribitur qualibet ſeruitus etiam diſcontinua, ac ius ab uniuerſitate incidendo ligna in nemoribus priuatorum per poſſeſſionem tanti temporis, cuius initij non extat memoria in contrarium, ac etiam Principi reſeruata, nec non ſubiectio alterius uniuerſitatis quo ad ſolutionem onerum realium, & perſonalium.*
2 *Conſuetudo incidendi lapides, & marmora in prædijs aliorum valet.*
3 *Ex poſſeſſione tanti temporis, cuius non extat memoria in contrarium, præſumitur quilibet titulus, ſi allegetur, ac in ueſtitura decimarum ante concilium Lateranenſe.*
4 *Prouincia poteſt à Principe diuidi, non autem ab inferiori. & num. 10.*
5 *Parochia an diuidi ab Epiſcopo poſſit. & nu. 11.*
6 *Diſponere de re propria quilibet ad libitum poteſt.*
7 *Caſtri diuiſio poteſt inter hæredes fieri.*
8 *Vaſallus tenetur ſubditis ſeruare omnia contenta in inſtrumento fidelitatis, licet non teneatur iurare, prout tenentur ſubditi, nec poteſt ſubditis reclamantibus alterare naturā feudi, nec eius antiquam formam mutare.*
9 *Feudum ſine uniuerſitate vaſallus non poteſt in alium transferre contradicentibus ſubditis, nec illud ſeparare, & ſi partē ſeparatam pro ſe retineat.*
12 *Epiſcopus non poteſt ſine magna cauſa ius unius eccleſia alteri dare, nec etiam cum cauſa, ubi agitur de magno præiudicio, & ubi poſſit, non dicitur alienare.*
13 *Eccleſia unica uniuerſalis, cuius nomine omnia poſſidentur.*
14 *Qui vult unum, cenſetur velle omnia ad illud neceſſaria.*
15 *Forum ratione delicti nanciſcitur.*
16 *Princeps etiam ſupremus tenetur ſeruare conuenta.*
17 *Feudo diuiſo ubi onera regia ſunt ſoluenda.*
19 *Poſſeſſorium remedium eſt commodius.*
20 *Spoliatus etiam quaſi poſſeſſione iuris incorporalis eſt ante omnia reſtituendus.*

RESPONSVM XXII.

Qui ueritas eſt, me dirigat in ſemitam ueritatis.

CIrca conſultationem propoſitā plura
ſunt, ſuper quibus Communitas de Brenſio Bru-
ſini quærit.
Primum, an vigore poſſeſſionis tanti tempo-
ris, cuius initij memoria non reperitur, iuncta tranſactione
mihi exhibita, poſſit prætendere ſe habere ius abſcindendi
ligna, & arbores in nemoribus, & ſyluis, cuiuſcunque ſint in
toto territorio, & diſtrictu de Brenſio Bruſini. reſpondeo,
1 † quod ex poſſeſſione tanti temporis homines dicti loci præ
ſcripſerunt ius, & facultatem incidendi, & rapien. ligna in
nemoribus, & ſyluis priuatorum, nam ex curſu tanti tempo-
ris præſcribitur etiam ſeruitus habens cauſam diſcontinuā,
l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aq. quoti. & æſt. quanimo tan-
to tempore præſcribuntur etiam reſeruata ſupremo Princi-
pi, c. ſuper quibuſdam, §. præterea, de verborum ſignificat. &
in terminis, quod ius boſcandi, & lignificandi tanto tempo-
ris ſpatio præſcribatur, determinat Albert. de Roſ. in l. nam
2 ſatis, verſic. quærit Iacobus. ff. quemad. ſer. amitt. † nam etiā
valet conſuetudo incidendi lapides, & marmora in prædijs
aliorum. l. venditor, §. ſi conſtat, ff. com. præd. Poſſunt ergo
homines dicti loci ſe fundare in conſuetudine, vel melius
poſſunt ſe fundare, & prætendere ſibi ius boſcandi, & ligni-
ficandi competere titulo tranſactionis, uel alio titulo, & ad
probādum tale titulum allegatum deducere poſſeſſionem
3 tanti temporis, cuius initij memoria non reperitur. † nam
ex poſſeſſione tanti tēporis præſumitur titulus, ſi allegetur,
ſecundum Bartol. in l. cum de in rem verſo, ff. de uſu. Domi-
nus Antonius, & Panormita. in capitulo peruenit, de cenſ.
Idem Panormit. in capitulo cura, de iure patronat. Oldrad.
conſilio 396. Alexand. conſilio ſexto. libro primo, & alibi ſæ
pe. & ita in proprijs terminis, Bert. vero in tract. ſeru. ruſtico.
ſub rubrica de montibus, quæſtione decima tertia, Rapha.
Com. conſilio 157. viſis inſtrumentis, &c. columna finali, &
in præiuditium domini dicti loci prætendentis homines di
cti loci non poſſe boſcare nec ligna rapere in ſuis nemori-
bus, & terra guaſta, fundata eſt intentio ipſorum hominum
non ſolum ex titulo præſumpto, ſed etiam ex titulo uero trā
ſactionis exhibitæ, in qua tunc dominus loci promiſit obſer
uare, & manutenere uſus, & conſuetudines dictorum homi
num. nam cum non conſtat de initio huius uſus. & conſue
tudinis incidendi ligna, fateri arctamur, quod talis uſus &
conſuetudo erat etiam tempore tranſactionis, licèt agatur
annis iam prope ducenteſimis, quòd facta fuit. ita in pro-
poſito dixit Panorm. in capitulo cauſam, de præſcriptio. ubi
uult, quod ſi Laycus poſſederit decimas per tempus immc-
morabile, quòd præſumatur de illis inueſtitus ante conci-
lium Lateranenſe, etiam quòd ſint pluſquam ducentū an-
ni, quòd concilium fuit celebratum. & licet Felin. ibi co-
lumna ſecunda, velit neceſſarium eſſe probare publicam fa
mam, quòd tempore tranſactionis eſſet talis uſus in viridi
obſeruantia, tamen communis ſententia eſt in contrarium,
ut per Franciſcum Balbum in tracta. præſcriptio. in 3. q. 7. q.
prin. 5. partis, & ſi petitorium in litem proponatur, faciliter
etiam cōmunitas poterit articulare de tali fama, & de alijs
neceſſarijs ad probandum uſum, quæ plura ſunt, & hic non
proſequor, quia à me modus articulandi, & probandi non
poſtulatur.
Secundò quæritur, an dominus dicti loci poſſit ſeparare
terram de Tolis à diſtrictu, & iuriſdictione loci de Vienſio?
& prima facie videtur, quod ſic per tex. in l. ſi eadē, ff. de offi.
4 aſſeſſ. † vbi per ſuperiorem una prouincia diuiſa fuit in duas.
5 Item † Epiſcopus poteſt diuidere unam parochiam in duas,
c. ad audientiam, & ibi gl. de eccl. ædif. Nam cum dominus
loci ſit dominus territorij, videtur poſſe de eo diſponere
6 pro libito voluntatis, † cum naturali æquitati nihil magis cō
ueniat, quàm ratam habere uoluntatem domini volentis de
re propria diſponere, §. per traditionē, inſt. de rer. diuiſ. ideo
dicit Bal. in l. 1. C. fin. reg. quod in propria iuriſdictione po-
teſt Papa mutare fines territorij pro ſuo arbitrio: bene facit,
7 † quia inter hæredes poteſt fieri diuiſio Caſtri eis inuitis, ut
per D. Alex. conſ. 25. lib. 5.
Sed ijs, & ſimilib. non attentis contrariam ſnīam & iuri,
& rationi magis arbitror conuenire infraſcriptis rationib.
Primò,

8 Primò, † quia vaſallus tenetur ſubditis obſeruare omnia
contenta in ſacramento fidelitatis, licet non teneatur iura-
re prout tenentur ſubditi, c. 1. §. fin. de for. fid. inter cætera te-
netur procurare utilitatem ſubditorum, vt ibi, & in c. de for-
ma. 22. q. 5. ergo in præiuditium ſubditorum non poterit di-
uidere diſtrictum, & iuriſdictionem eis inuitis.

Secundo, quia non poteſt vaſallus ſubditis reclamantib.
alterare naturam feudi, ut not. in c. 1. de eo, qui fin. ſec. agn.
nec mutare formam antiquitus conſtitutam, l. quidam de-
cedens, in prin. ff. de adminiſt. tut. & per Bal. conſ. 327. pridie
conſului, lib. 1. & per Iac. Alua. conſ. ſuo incipiente in cauſa
& quæſtione, & eſt primum in ordine poſt tractatũ de feud.
9 Tertio, † quia non poteſt vaſallus contradicentibus ſubdi
tis transferre partem feudi in alium, licèt totum & cum vni
uerſitate iuris bene poſſit, ſecundum Bald. in ca. 1. §. præte-
rea ducatus, col. 3. de prohi. feud. alien. per Feder. ergo nec ſe
parare poterit, quamuis velit partem ſeparatam ſibi retine-
re, & eadem eſt ratio præiuditij, ergo idem ius, l. à Titio, ff.
de verb. oblig.
10 Quarto, † inferior à principe non poteſt facere de vna iu-
riſdictione duas etiam volentib. ſubditis ſine licentia ſupe-
rioris, ſecundum Bar. in l. 1. per illum tex. C. de metrop. Beri.
lib. 11. ergo multo minus poterit ſubditis reclamantib.
11 Quinto, † quia non poteſt Epiſcopus diuidere vnam paro
chiam in duas in præiudicium Eccleſiæ matricis, niſi ſubſi-
ſtente magna cauſa, & de conſenſu capituli, ut per glo. & ibi
Panor. & alij in d. c. ad audientiam, & in c. 1. 10. diſtinctione.
12 † Neque poteſt ius unius Eccleſiæ dare alteri niſi ex magna
cauſa, ut notatur in c. conſtitutus, de relig. dom. & in ca. 1. de
reb. eccleſ. non alienan. & per Card. conſ. 8. quidam ſyndi-
cus. Imo non poteſt etiam cum cauſa dare ius unius eccle-
ſiæ alteri cum magno præiuditio alterius, ſecundum glo. in
c. eccleſiæ, 15. q. 1. quam ita intellexit & declarat D. Præpoſi-
tus, in d. c. 1. 10. diſt. & ſi Epiſcopus non poteſt ſeparare paro-
chiam, & dare ius vnius eccleſiæ alteri, quantominus pote-
rit feudatarius ſeparare diſtrictum in grande ſubditorum
detrimentum? Nam Epiſcopus ſeparando vel transferrendo
ius unius Eccleſiæ in alteram non dicitur propriè alienare,
13 nec ſeparare, cum † vnica ſit Eccleſia vniuerſalis, cuius nomi
ne omnia poſſidentur, ſecundum Panor. & Imo. in c. poſſeſ-
ſiones, de reb. eccleſ. non alien. glo. in clem. 2. eo. tit. Hoſt. in
c. nouit, de ijs, quæ fi. à prælato.

Sexto, & ſi alias dominus dicti loci potuiſſet ſeparare di-
ſtrictum, attamen ſtantib. conuentionib. & tranſactionib. in
ter ipſum, & ſubditos, nunc non poſſet, quia promiſit cum iu
ramento nunquã dictos homines trahere extra diſtrictum
loci de Vienſio occaſione alicuius delicti committendi in
ipſo diſtrictu. vnde in neceſſarium antecedens promiſiſſe cẽ
ſetur ipſum diſtrictum non ſeparare à iuriſdictione dicti lo
14 ci, † quia qui vult vnum, videtur velle omnia, ſine quib. illud
ſtare non poteſt, l. illud, ff. de acq. hæred. l. ad rem mobilem,
ff. de procur. c. præterea, de off. deleg. ſi n. auferatur diſtrictus
& territorium ipſis hominib. neceſſario eis aufertur benefi-
cium pacti & conuentionis, quia ſi poſtea delinquant in di-
15 ſtrictu ſeparato, & diuiſo à territorio de Vieſio, † ratione de
licti ibidẽ cõmiſſi poterunt ibidem conueniri, l. 1. & per to-
tum, C. ubi de crim. agi opor. nec poterunt homines uti be
neficio pacti, quod locum habet eo tantum caſu quo in ter-
ritorio loci de Vienſio delinquere contingat. ad contraria
aliter non reſpondeo, quia ex præmiſſis reſultat clara reſpon
ſio. Nam loquuntur in ſupremo Principe, & ubi ſubeſt cauſa
ſeparandi, & vbi nulla conuentio proponitur inter Princi-
16 pem, & ſubditos. † Nam Princeps quantumcũque ſupremus
tenetur conuenta ſeruare, c. 1. de probat.

Tertio quæritur, poſito ꝙ dominus loci potuerit ſeparare
terram de Toſis à diſtrictu dicti loci de Vienſio quantum ad
17 iuriſdictionem, † an ſaltem homines ibidem habitantes te-
nebuntur contribuere in taleis, & ſubſidijs regijs impoſitis
communitati de Vienſio ſuper prædijs etiam exiſtentib. in
terra de Toſis, ad quas taleas poſſeſſores dictorum prædiorũ
hactenus, & à tempore, cuius initij non extat memoria ho-
minis, conſueuerunt contribuere? ad quod etiam reſpondc-
tur, quòd neque vaſallus ſeu feudatarius potuit homines de
Toſis eximere à contributione onerum per rationes, & fun-
damenta, de quibus in præcedenti dubio, & quia inferior à
Principe in præiuditium tertij nihil poteſt diſponere ſuper
oneribus, maximè quæ ſuperiori ſuo debentur, l. c. vacuatis,
C. de decur. libro decimo, vbi Barto. & alij, & plenè not. per
Panormit. in capitulo. peruenit, de immun. eccleſ. & in ca.
accedentes, de præſcript. Neque dicti homines de Toſis po
tuerunt interuertere quaſi poſſeſſionem ſubiectionis con-
tribuendi quoad onera cum hominibus caſtri de vienſio, vt
in terminis conſuluit Bald. conſilio 135. inter caſtrum Ro-
18 tarum, libro quinto, ubi concludit, † quòd ex curſu tanti tẽ-
ris, cuius initij memoria non habetur, poteſt una uniuer-
ſitas præſcribere ſubiectionem alterius quo ad contributio-
nem onerum realium, & perſonalium, per text. in d. ca. ſuper
quibuſdam §. præterea, & per text. in l. finali, ff. de aqua plu-
uia arcen.

Quartò quæritur de modo agendi contra homines habi-
tantes in terra de Toſis recuſantes ſubire onera ſimul cum
hominibus de Vienſio. breuiter is, qui deſtinauit aliquid
petere, animaduertere debet, an aliquo remedio poſſeſſo-
19 rio poſſit experiri, † quia longè commodius eſt aduerſariũ
ad onera petitionis compellere, l. is, qui, ff. de rei uendicat.
conſidero tamen quòd homines de Toſis recuſando con-
tribuere, prout ſolebant, dicuntur ſpoliare uniuerſitatem de
Vienſio ſua quaſi poſſeſſione exigendi collectas, & taleas ab
ipſis de Toſis ſeu à poſſidentibus prædia in terra de Toſis, vt
20 eſt text. in capitulo, querelam, de electio. † ſpoliatis autem
quaſi poſſeſſione alicuius iuris incorporalis etiam compe-
tit remedium canonis reintegrãda, tertia quæſtione prima,
ut probatur ibi in ſui generalitate, & eſt text. in capitulo ac-
cedens, ut lite non conteſta. & in capitulo eum eccleſia Su-
trina, & ibi dixi, columna 22. poſt Panormit. de cauſa poſſ.
& propriet. & ita firmat Socin. & concludit in l. rem quæ no-
bis, quæſtione quinta, ff. de acquiren. poſſeſſ. & latius conſu-
luit Dec. conſilio 135. in cauſa R. vbi concludit indiſtinctè
agi poſſe remedio canonis reintegranda, ut ſpoliatus repo-
natur in ſtatum, in quo erat antequam aduerſarius denegã-
do agentem priſtino ſtatu ſpoliaſſet, & probatur in d capit.
querelam, & in capitulo ſicut, & ibi not. Panormitan. in pri-
mo not. de re iudica. & dicit Innocen. in capitulo ſuborta,
eodem titulo, quod ſi ſubditi denegant obedientiam præ-
ſtare domino, quod ſibi competet remedium dicti canonis
reintegranda. ergo etiam ſi ſubditis denegatur ſolita con-
tributio onerum, ſibi dabitur remedium poſſeſſorium. & ita
concludit etiam Barto. in l. tertia, §. vnde ui, ff. de vi, & ui ar-
mata. Poſſem ad iſtud propoſitum infinita deducere, quæ
omitto, quia iſtud clariſſimum eſt apud intelligentes.

Laus Deo Opt. Max.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus utriuſque ſexus, in-
telligitur in feudi materia de deſcẽdentibus tantum, niſi ad-
ſit quibuſcunque, quia tunc etiam extranei comprehendun-
tur. & nu. 8.*
2 *Verba indeterminata adaptantur ad naturam feudi.*
*Feudi natura eſt, ne in eo extranei ſuccedant, minus & fœmi-
næ per quæuis uerba indeterminata.*
4 *Verba aliquid debent operari.*
5 *Geminatio aliquid importare debet.*
6 *Verba generalia legis debent reſtringi ad habilia, ut euitetur
iurium correctio, contractus uerò uerba capiuntur, prout ſo-
nant. & nu. 10.*
7 *Feudi non ſunt legitimati habiles. & nu. 13.*
9 *Feudum conceſſum cum clauſula, & quibus dederit, uel pro ſuc
ceſſoribus quibuſcunque uendi poteſt.*
12 *Dictio quibuſcunque, quid operetur.*
14 *Inueſtitura prima per ſecundam non derogatur, cum prima
in feudis Principum conſideretur, quando ſecunda fit alia per
ſona: ſecus ſi in eiuſdem perſonam facta reperiatur. & nu-
mero 17.*
15 *Pacta nouiſſima ſunt ſeruanda, & ultima conuentiones præ-
ualent.*
16 *Clauſula Caſſans, & irritans ſubintelligitur in contracti-
bus.*
18 *Feudum poteſt recuſare vaſallus, ſeu feudatarius primo loco
inueſtitus in præiudicium filiorum, ac conſentiente domino
penitus alienare poterit: ſecus, ſi ſit feudum paternum.*
19 *Feudum conceſſum pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, hæredi-
tarium ſimpliciter dicitur, alias dicitur ſecundum quid, vbi
non adeſt uerbum quibuſcunque. & nu. 22. & 24.*

20 *Hæres hæredis mei dicitur meus hæres.*

21 *Feudum paternum alienare non poteſt in præiudicium deſcendentium etiam domino conſentiente.*

23 *Feuda quo ad ius ſucceſſionis, & facultatem alienandi redacta ſunt hodie ad inſtar patrimoniorum.*

25 *Clauſula, & ſucceſſoribus quibuſcunque, æquiparatur clauſulæ & quibus dederit, quæ facit feudum alienabile tam per contractum, quam per ultimam uoluntatem.*

26 *Feudum hæreditarium poteſt uni filiorum prælegari, ſicut quælibet alia res hæreditaria.*

27 *Prælegatum tranſit ad hæredes legatarij, quibus cenſetur factum.*

28 *Feudo conceſſo pro ſe, & deſcendentibus uidetur uocatus proximior ultimo decedenti.*

29 *Hæres tenetur approbare factum defuncti: fallit, quando eſſet hæres cum beneficio legis & inuentarij, alienantis feudum cõceſſum pro ſe, & deſcendentibus tantum. nu. 40. & 41.*

30 *Teſtamentum nutu factum inter liberos an ualeat, remiſſiuè, & quid ſi adſit clauſula codicillaris.*

31 *Fideicommiſſum uniuerſale nutu factum ualet.*

32 *Prælegata, quando non comprehendantur in fideicommiſſo uniuerſali.*

33 *Ius plenum habens, quid impetret.*

34 *Alienare poteſt, qui habet facultatem liberè diſponendi, uel faciendi ea omnia, quæ poteſt dominus.*

35 *Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptuatis.*

36 *Renunciatio non comprehendit ius, quod renuntians ignorat.*

37 *Hæres ab inteſtato ſucceſſurus præſumitur ignorare contenta in teſtamento: ſecus ſi ſit extraneus, uel foret teſtamentum nuncupatiuum domi coram omnibus factum. & 39.*

38 *Coniunctus, & familiaris præſumuntur ſcire facta coniuncti, & familiaris.*

42 *Inuentarij, & l. beneficium conſeruat, quæ habet hæres ex perſona propria.*

RESPONSVM IX.

Qui ueritas eſt, mihi uiam pandat ueritatis.

IN cauſa feudali Baroniæ de Grimaldo ucitente inter Antonium de varci dominum de Mariuchana actorem, & M.D. Carolum de Veſto reum. Plura dubia proponuntur, ſed unum tantum præcipuum eſt. pro cuius reſolutione duo prima dubia, quæ ex ordine proponuntur, prius diſcutienda ueniunt.

Circa primum dubium tria ſunt examinanda, Primum uidendum, an uirtute primæ inſeudationis propter illam clauſulam, etiam ſuis hæredibus & ſucceſſoribus utriuſque ſexus tam natis & in antea naſcituris, comprehendantur tãtum deſcendentes vtriuſque, an etiam extranei.

Secundo ſi extranei non includuntur in prima, an ſaltem includantur in ſecunda propter illam clauſulam, & ſuis hæredibus, & ſucceſſorib. quibuſcunque utriuſque ſexus tam natis, & in antea naſcituris.

Tertio poſito, quod extranei includetentur in ſecunda, an per ſecundam inſeudationem potuerit alterari prima in præiudicium liberorum deſcendentium, quib. acquiſitum ius erat uirtute primæ.

1 Ad primum reſpondeo, †quod illa uerba, pro ſe & hæredi
bus, ſecundum naturam feudi de deſcendentibus tantũ in-
telliguntur, c. 1. §. pen. de leg. Corra. ca. 1. §. & ſi clientulus, de
alien. feud. & ita concludunt Bal. & alij in l. Gallus. §. etiam,
ff. de lib. & poſth. Panorm. & Moder. in cap. in præſentia, de
probat. ubi alleg. infinita iura, & authoritates, quas non ex-
pedit hic tranſportare. & ultra ibi adducta idem conſuluit
Corne. conſilio 16. aperta fronte, columna ſecunda. lib. pri-
mo, Dec. conſi. 185. in cauſa iſtorum nobiliom. & ratio eſt,
2 † quia uerba indeterminata ad naturam feudi debent ada-
3 ptari. † Natura tamen feudi eſt, quod extranei non ſucce-
dant in feudo, cap. 1. de ſucceſſ. feud. & niſi in prima inſeuda
tione eſſent ſpecificatæ fœminę per illa uerba indetermina-
ta pro ſe & hæredibus, non cenſerētur uocatæ fœminæ quia
ſecundum naturam feudi non ſuccedunt, ut eſt tex. in d. c. 1.
§. pe. de lege Corra. & ab iſta ſententia nemo diſcrepat. ſed
aliqualis hic ſuboritur difficultas, quia in prima inſeudatio
4 ne non †ſimpliciter dicitur, ſuis hæredibus, ſed additum fuit
& ſucceſſoribus. † & illud uerbum debet aliquid operari, l.
ſi quando, de leg. 1. cap. ſi Papa, de priuileg. lib. 6. & ſic uide-
tur, quod debeat intelligi de ſucceſſoribus extraneis, ut in
propoſito conſuluit Socin. conſilio 266. in cauſa, quæ uerti-
5 tur, columna 14. verſi. ſecundum autem. facit, † quia gemi-
natio debet aliquid plus importare, l. baliſta, ff. ad Treb. ſed
adhuc concederem, quod in prima inſeudatione non cen-
ſentur uocati extranei hæredes, quia ratio ſupra allegata,
quod uerba indefinita debent intelligi, ut determinantur à
natura feudi, militat etiam quod feudum fuerit conceſſum
hæredibus, & ſucceſſoribus, quia debet intelligi de hæredi-
bus, & ſucceſſoribus habilibus ſecundum naturam feudi. &
reperio tenere Dec. conſil. 171. in cauſa uenerabilium mo-
nialiom, ubi in ſpecie damnat opinionem Socin. dicendo
quod ſæpe conſulebat contra rationem, & contra Socin. in
hoc puncto tenent communiter Doct. in l. quod dicitur. ff.
de uerb. oblig. ubi reſpondent ad fundamentum Soc. quod
uerbum Succeſſoribus, nõ erit fruſtratorium, quia uerbum,
hæredibus, debet intelligi de hæredibus de iure ciuili, & uer
bum, ſucceſſoribus, verificabitur in ſuccedentibus de iure
prætorio. & ſequitur Curt. conſi. pen. col. 4. Do. Alex. & Iaſ. in
l. quædam, §. nihil intereſt, ff. de eden. & hæc ſufficiant quo
ad primum.

Circa ſecundum uideretur eadem ratione dicendom, ꝙ
in ſecunda inſeudatione non ſint incluſi hæredes extranei,
6 † quia verba generalia debent reſtringi ad habilia, l. 1. C. de
ſacroſanct. eccleſ. l. ut gradatim, §. & ſi lege, ff. de mun. & ho-
nor. ergo dato, quod feudum ſit conceſſum Do. Ioanni Roſ-
ſæ, & hæredibus, ac ſucceſſoribus quibuſcunque, tamen de-
bet intelligi de quibuſcunque habilibus ad ſuccedendum
ſecundum naturam feudi, & quod non comprehendantur
extranei, etiam ſi ſit dictum quibuſcunque tenet Bal. in c. 1.
§. donare, colum. 2. qualiter olim feu. po. alien. & hanc ſen-
tentiam ſequitur Aret. & Soci. in l. Gallus, §. etiam, ff. de lib.
& poſthum. quia ubi dictio vniuerſalis, ut eſt illa dictio qui-
buſcunque, poteſt aliquid aliud operari, non operatur, quod
perſona inhabilis dicatur habilitata, l. 2. §. quod ait prætor, &
ibi Bar. ff. qui ſatiſ. cog. ſed poteſt ſecundum eum hæc dictio,
quibuſcunque, operari, quod feudum tranſeat in deſcendẽ-
tes ex fideicommiſſo, in quos alias non tranſierat, iuxta not.
in l. ſi patroni, ff. ad Trebel. uel poteſt intelligi de deſcenden
tibus inſtitutis in re certa, de quibus dubitatur, an compre-
hendantur ſub illis uerbis, hæredibus & ſucceſſorib. uel po-
7 teſt intelligi †de deſcendentibus legitimatis, qui aliàs non
ſunt habiles ſucceſſores, ca. primo, §. naturales, ſi de feu. fue.
contr. inter dom. & agn. vaſ. & hanc eandem opinionem ſe-
quitur Corn. in d. conſi. 16. Dec. in d. conſi. 185. & in cap. in
præſentia, col. 2a. de probat. & D. Alexan. conſi. 30. colum. 5.
verſic. octauo, lib. 1. Barb. conſi. 13. col. 11. lib. 1. & in rubr. de
feud. col. 2.

8 Prædictis non obſtantibus teneo, †quòd in ſecunda inue-
ſtitura, & cõceſſione propter uerbum, quibuſcunque, com-
prehenduntur extranei hæredes, & omnes alij, qui ſecũdum
naturam feudi aliàs ſuccedere non poſſunt. Nam propter il
lud uerbum vniuerſale, quibuſcũque, alterata eſt natura feu
di, & ultra uim uerbi uniuerſalis, quod omnia includit, l. à
procuratore, C. mand. c. Romanorum, 19. diſt. cap. ſolitæ, de
maior. & obediẽ. videtur caſus iſte deciſus in c. 1. de feu. non
habe. propr. nat. feu. & ſi dicatur, quòd ille textus loquitur,
quando feudum fuit conceſſum cum clauſula, ſibi, eiuſque
hæredib. & quibus dederit, quo caſu etiam feudum uendi &
diſtrahi poteſt, ut ibi dicitur propter uerbum, quib. dederit.
9 Reſpondeo, †ꝙ tantum important illa uerba, & ſucceſſorib.
quibuſcunque, quantum important illa uerba, quibus dede
rit, cum etiam emptor dicatur ſucceſſor, d. §. nihil intereſt.
Nam ſi iſta verba, quibus dederit, quæ ſimplicia ſunt, & inde
terminatè prolata, de extraneis intelliguntur, à fortiori idẽ
dicendum eſt de iſtis uerbis, & ſucceſſoribus quibuſcunque,
quæ ſunt magis vniuerſalia. & quòd iſta uerba etiam, ſuc-
ceſſoribus quibuſcunque, includant extraneos hæredes, eſt
tex. in l. prima. §. permittitur, ff. de aq. quot. & æſti. ibi, neque
ad hæredem, uel qualemcunque ſucceſſorem tranſit. & ita
reperio tenere Doctor. magis concorditer, ut in primis ita
tenet Bald. in l. prima, in 34. quæſtio. ff. de rer. diuiſ. & in cap.
imperialem. in princi. colum. 4. uerſic. quid ſi conceſſum, de
prohib. feud. alien. per Federi. & in cap. in præſentia, de pro-
batio. ubi dicit idem, ſi feudum eſſet conceſſum tibi, & om-
nibus hæredibus, per text. in dicto cap. primo, de feud. idem
tenent

tenent Ludo.Ro.& Ale.in l.etiam, ff. ſolu. matr. Alexan. in
l.Gallus,§.etiam ſi parente,ff.de lib.& poſthu.Ale.& d.Iaſ.in
d.l.quædã,§.nihil intereſt,Ale.in l.quod dicitur,in ult. char.
ff.de uer.oblig.& in d.l.ſi patrem,col.pen. ff.ad Treb. d. Iaſ.
in l.2.§.prętor ait,ff.qui ſatiſda. cogan. & in l.2.in 14.q.extra
glo.C.de iure emphy.& in præl.feud.col.15. d.And.Barb.in
l.nam acutiſſimi,char.70.C.de fideicom.Fely.in d.c.in præ-
ſentia,col.11.& in c. quià G. col.14. de iud. Georg. Nata in
c.quamuis,col.86.de pact.lib.6.Panor.conſi.3. vitam,in ter-
rio dubio,lib.2.Soc.conſi.19 pro Deciſione,colum.2.li.1.&
Cur. Iunior in conſilijs ſuis impreſſis poſt tractatum feudo-
tum,conſi.1.col.1.& ſequenti,& conſi.4. col. 2. & ſequenti,
ex quibus apparet,quòd iſta eſt communis opinio,camque
communem eſſe atteſtatur Curt. in tract. feud. in vlt. quæſt.
3.partis,quam puto ueriſſimam,quia contraria ſupra addu-
10 cta non urgent. nam illud, † quod dicitur,uerba generalia,
& uniuerſalia recipiunt reſtrictionem de habilitate, proce-
11 dit in uerbis legis,ut euitentur iurium contrarietas. † ſed uer
ba contrahentium ſunt intelligenda, prout ſonant ſecundũ
Bald.in l.fina.in prima col. C. ſententiã reſcinden. ver. reli-
quis. & hanc diſtinctionem facit Bar.in l. 1. in §.nunciatio,
ff.de nou.oper.nunt.& ibi in ſpecie d.Iaſo. & ita reſpondent
Doct.in locis præallegatis,maximè d.Iaſ.in prælud. feud.co-
lum.15.& Curt.in d.conſi.primo,nam à tenore,ut, & uerbis
inueſtituræ non eſt recedendum,quia tenor dat legem con-
tractuum, ca.1. de duobus fratribus à cap. inueſt. quem ibi
not.Bald.& c.1.de extraord.cog.ibi,ſermonem inueſtiturę,
nec non uim uerborum, & ſenſum contrahentium intuen-
tes.quẽ tex.allegat Bal.in prælud.feud.in 4.diuiſ.ubi inquit,
ſemper recurrendum eſſe ad tenorem inueſtiturę, quia uim
contractus oſtendit. & dixit Ludo.Roma.cõſi.33.in fi.teno-
rem inueſtiturę ſeruandum eſſe, etiam ſi repugnet naturæ
feudali,quia tenor inueſtituræ derogat omni feudorum iu-
ri. & plura ad iſtud propoſitum refert Cur. Senior conſi.49.
memorię recolendę,col.7.& ſeq.& conſi.50. colum.22.& ſe
12 quen. Non etiam obſtat, dum ſupra dicebatur, † quòd di-
ctio,quibuſcũque,poteſt operari tres effectus,abſq; eo quòd
intelligatur de extraneis ſucceſſoribus, quia reſpondetur,
quod quantum ad duos primos effectus,Aret.& Socy. malè
dicunt. nam quando feudum conceditur accipienti pro ſe
& hæredibus,ut in caſu noſtro,tale feudum tranſit in deſcen
dentes fideicommiſſarios,& etiam inſtituros in re certa,etiã
quòd non ſit adiecta uniuerſalis dictio,quibuſcunque.

Primum, ſcilicet quòd tranſeat in fideicommiſſarios de-
ſcendentes,tenet Ioan.And.in additionibus Spec.tit.de loc.
in additio. incipien. quæſtio non eſt dubia. Paulus & Ale-
xan.in l.ſi patronl,ff.ad Treb. ubi alias authoritates allegat.
& ita conſuluit Ale.conſi.19.ſuper eo,col.2.li.5. ſecundum,
quòd etiam tranſeat in deſcendentem inſtitutum in re cer-
ta, ſi ſibi fuerit feudũ relictum. tenet Cur.in allegato tracta-
tu feud.in 4.parte, char.24.poſt Bar.in l.ut iuriſiuran. §. ſi li-
beri, ff.de oper.libe.& in conſ.55.dominus Amatus &c.Ale
xan.conſi.128.colum.fina.lib.primo. Quo verò ad tertium
effectum,quòd dictio,quibuſcunque,operetur,quòd trãſeat
in deſcendentes legitimatos per Stephanum, reſpondeo
13 dupliciter. Primò † quòd illud non uidetur uerum,quia na
turales legitimati nunquam intelliguntur ad feuda uocari,
niſi hoc ſit expreſſe, & ſpecialiter dictum,ut notatur in c.na-
turales,ſi de feud.fuer.controu. nam cum ex defectu perſo-
næ ipſorum ſint inhabiles, neceſſe eſt quòd defectus expri-
matur, ut ſpecialiter tollatur,ſecũdum Alua. uel dato quod
iſto caſu propter dictionem,quibuſcunque,deſcendentes le
gitimati uocarẽtur, hoc ideo eſſet,quia eſſent habilitati per
illam dictionem,quibuſcunque. ſed tunc reſpondeo, quòd
ſi illa uniuerſalis dictio habilitat deſcendentes inhabiles,
pari modo debet habilitare extraneos. nam ego concedo,
quod ſi poteſt aliud operari, quàm habilitationem inhabi-
lium,quòd nunquàm importat habilitationem neq; deſpẽ-
ſationem, ſed poſtquàm tu dicis, quòd importat habilita-
tionem, eſt neceſſe fateri, quòd uniuerſalem habilitationẽ
induceat,cũ ea ſit natura dictionis vniuerſalis,l.1. C.de ſum.
Trinit.& fi.cathol.ſuadetur per text. in d.c.1.de feud.non ha
ben.prop.na.feu.ubi per hæc uerba, Quibus dederis.habili-
tantur ita extranei, ſicut deſcendentes aliàs inhabiles.

Circa primum articulum, an ſtandum ſit primæ, an ſecũ-
14 dæ inueſtituræ, reſpondetur ſtandum eſſe primæ, † quia in
feudis principium conſideratur, & primæ inueſtituræ non
derogatur per poſteriores. ita ſignanter dixit Bald. con-
ſil.215.proponitur, quòd inueſtituræ, libro ſecundo. ſe-
cundum nouam impreſſionem,& dixit Bal. in l. 1. colum.
pen.C.quan. non pet.par.quòd in præiuditium tertij nõ po-
teſt mutari forma antiquæ inueſtiturę. non enim mirãdum
eſt quo tramite feudum deſcendat, ſed quod ſit principiũ.
ca.1.& ibi not.Bal.de eo qui ſibi,& hęred.ſuis.& ad iſtud p-
poſitum plura allegat Dec. conſi.193. diligẽter conſidera-
ris,colum.2.

Sed his & ſimilibus non obſtantibus, in caſu occurrenti
15 puro ſtandum eſſe ſecundæ inueſtituræ, † quia pacta nouiſſi
ma ſeruanda ſunt,l.pacta nouiſſima, C.de pact.& propterea
16 dicimus,quod in cõtractibus ſubintelligitur † clauſula caſ-
ſans & irritans omnes præcedentes licet nõ apponatur,quia
ultimæ conuentiones præualent,c.1.& ibi not. Bal. de tran-
ſa.Nec obſtant contraria ſupra allegata, quia nihil faciunt
17 In propoſito, † quia loquuntur, quando prima inueſtitura
facta fuit uni pro ſe,& deſcendentibus.Secunda vero fuit re
nouata & alterata in perſonam alterius. iſto caſu ſucceſſor
proximior non poteſt alterare primam inueſtituram,& præ-
iudicare deſcendentibus, quibus acquiſitum fuerat ius ex
prouidentia primi. Secus autem quando plures inueſtituræ
factæ reperiuntur in perſonam eiuſdem, ut in caſu noſtro.
tunc enim ultima præualet,d.l.pacta nouiſſima. & ratio di-
uerſitatis patet ad oculum,quia in feudo nouo, quod habet
originem in perſonam primi inueſtiti,ca.1.quod teſtes ſunt
18 neceſſ.ad proban.nou. inueſt. † vaſſallus primo loco inueſti
tutus poteſt cum conſenſu domini alienare feudum uel re-
putare in præiuditium filiorum.ſecundum Andr.de Iſer. &
Iac.Alua.in ca.1.de alien.feu. & Cur.in d.tractatu de feudo,
charta 24.colum.3.& Curt.conſi.83.Deus pius,col.prima,
Alexan.conſi.28.in cauſa, lib.5. Si modo in feudo nouo pri
mus inueſtitus poteſt refutare feudum, & conſentiente do-
mino penitus alienare in præiuditium deſcendentium, ni-
hil eſt.quod proponi poſſit, quin etiam non poſſit ſuſcipere
a domino ſecundam inueſtituram aduerſam,& penitus cõ-
trariam primæ. & ideo Bald.in d.conſi.215. dicebat patrem
non poſſe ſuſcipiendo ſecundam inueſtituram præiudicare
filijs in feudo,quod habent à genitore:ſecus in feudo acqui
ſito ab ipſo patre. Quod enim acquiſiuit ipſe pater,dicit poſ
ſe pro libito alienare, maximè quãdo illud acquiſiuit pro ſe
& hęredibus,ut in caſu iſto,l.qua ratione,§.hoc quoque, ff.
de acquiren.rer.dom.concludendo reſtat quod d.Ioan.Roſ
ſa primus uaſallus potuerit ſuſcipere ſecundam inueſtitu-
ram,& alterare primam. attendendus ergo eſt tenor,& effe-
ctus ſecundæ inſeudationis.

Capio ſecundum principale dubium,in quo quæritur,an
feudum iſtius baroniæ dicatur hæreditarium. in iſto dubio
veriſſimè procedendo, Reſpondeo, quòd ſi inſpiciamus te
norem primæ inſeudationis, eſt hęreditariũ ſecundũ quid,
non ſimpliciter. ſi vero inſpiciamus tenorẽ ſecundæ inſeu-
19 dationis dico quod eſt hęreditarium ſimpliciter. † Feudum
enim conceſſum pro ſe & hęredibus, dicitur hęreditarium
ſecundum Andr.de Iſer.in ca.1.§.hoc quoque,colum.2. de
ſucceſſ.feu.& in c.1.in princ.an agna.vel fil.& in cap.primo,
qui ſucceſſ.te.& in ca.1.de alien.feu.pater.Alex.conſil.19.&
conſi.26.ponderans iis,lib.5.ubi Alexan conſuluit feudum
conceſſum alicui ſimpliciter,non facta mentione hęredum
vel filiorum, uel conceſſum pro ſe & ſuis, in dubio cenſeri
conceſſum pro ſe & hæredibus, & ſic dici debet feudum hæ
reditarium. Quod ego intelligo eſſe hęreditarium ſecundũ
quid, quia non tranſit ad hęredes ſimpliciter, ſed ita demũ
ſi ſint de deſcendentibus,ut dixi in primo articulo primi du
bij. Sed quando feudum conceſſum fuit alicui pro ſe & hę-
redibus,& ſucceſſoribus quibuſcunque,tunc dicitur ſimpli-
citer hęreditarium,quia tranſit ad quoſcunque hęredes etiã
extraneos,vt ſupra dixi,& fuit de mẽte Bal. in l.cum uirum,
colum.fina.C.de fideicom.& expreſsè Dec.conſi.185.col.3.
& iſta eſt ipſa veritas. Si ergo inſpiciamus tenorem ſecun-
dæ inſeudationis,quem tenemur ſequi, vt ſupra probaui,cõ
cludendum erit,quod iſtud feudum ſit hęreditarium ſimpli
citer.

Circa tertium dubium, quod eſt præcipuum, an domino
Antonio actori competat ius reuocandi dictam baroniam
à domino Carolo poſſeſſore,duo ſunt examinanda. Primò,
an ſibi competat ius uirtute inſeudationis. Secundò an vir
tute ſubſtitutionis fideicommiſſarię,de qua in themate.

Circa primum articulum,prima conſideratione videretur
dicendum d. Antonium rectè agere,quia ipſe eſt hęres dicti
20 Renati filij, & hęredis dicti domini Ioannis Roſſę † & hęres
hęredis mei dicitur hęres meus.l.fina.C.de hęred.inſti.Item
eſt ex liberis deſcendentibus dicti domini Ioannis Roſſę &
conſequẽter ex perſona propria,vt ex prouiſione cõcedentis
ſibi

21 ſibi competit ius reuocandi alienationem feudi. † eſt enim
vera concluſio, quod uaſſallus non poteſt feudum paternũ,
ut eſt huiuſmodi, alienare in præiudicium deſcendentium,
quibus ius ſuũ acquiſitum ex prouidentia concedentis etiã
interueniente conſenſu domini. c. 1. de alien. ſeu. pater. c. 1.
§. & ſi clientulus, ubi Bal. & alij, de alien. feu. & ſi ex perſona
propria ſibi ius nõ competit, ſaltem ex perſona d. Renati fra
tris domini Gaſpardi, & filij ac hæredis dicti domini Ioãnis
Roſſę primi uaſſalli, cum d. Renato fratri, & hæredi domini
Ioannis ius recuperandi dictam Baroniam alienatam, tam
ex prouidentia concedentis, quàm ex ſubſtitutione fideicõ-
miſſaria facta per d. Ioannem, abſque dubio competere ui-
detur. Nam ſi dicamus ſtandum eſſe primæ infeudationi,
per quam ſoli deſcendentes hæredes dicti domini Ioannis
vocati ſunt, tunc ex prouidentia concedentis d. Renato illi-
co poſt alienationem acquiſitum fuit ius recuperandi di-
ctam baroniam alienatam in eius præiudicium, c. unico, §.
tuus, ſi de feu. fue. contro. inter do. & agn. Si vero dixerimus
ſtandum eſſe ſecundæ infeudationi, tunc oportet fateri feu-
dum illud eſſe ſimpliciter hæreditarium. quo caſu abſq; du-
bio tranſit in fideicommiſſarium, ut concludunt Pan. Alex.
& Moder. in l. ſi patroni, ff. ad Tre. Ale. in dictis conſilijs 19.
& 26. ergo uirtute fideicommiſſi, cuius conditio uerificata
fuit, quia mortuus eſt Gaſpardus ſine liberis, dicto Renato
illico foret acquiſitum ius ad dictam baroniam trãſmiſſum
in dictum Antonium hæredẽ ipſius Renati, l. ſi in perſonã,
C. de fideicom. l. ſi poſt. ff. quando dies leg. ced. l. 1. §. cum igi
tur, C. de cad. tollen. cum ſimilibus.

Sed præmiſſis non obſtantibus, credo quòd dicto domi-
no Antonio nullum ius competat in dicta baronia, nõ qui-
dem ratione infeudationis ex perſona propria, ut ex proui-
dentia concedentis, quia ut ſupra concluſum fuit, iſtud feu-
dum eſt hæreditarium transferriq; potuit, & poteſt in hære-
des extraneos. ergo ex prouidentia concedentis non poteſt
dici acquiſitum dicto Antonio, quamuis ſit de deſcenden-
22 tibus. † Dicitur enim feudum debitum deſcendentibus,
quando fuit conceſſum ſolùm pro ſe & liberis: ſecus ſi ſit ac
quiſitum pro ſe & hęredibus, ſecundum Andr. de Iſer. in d.
ca. 1. de alien. feud. pater. & in d. §. hoc quoque, & declarat
Alc. in d. conſi. 26. col. 2. lib. 5.

23 Præterea, & tertio † hodie quò ad ius ſucceſſionis, & quò
ad ius & facultatem alienandi, feuda redacta ſunt ad inſtar
patrimonialium, quæ conſuetudo ualet, nec aliter proban-
da eſt, poſtquam plures Doct. famoſi de ea atteſtantur. ita di
xit d. Guido Papę, conſi. 18. ſuper caſu, uerſ. ſed cum hodie.
Allegat Ioan. Fab. & Bald. ita dixiſſe. Non poteſt ergo d. An
tonius retractare alienationem ſub prætextu, quod ipſe ex
prouidentia concedentis habeat ius in dicta baronia. Sed
ſi quod ius ſibi competeret, id totum ſibi competeret ex pro
uiſione domini Ioannis aui materni, qui acquiſiuit iſtam
baroniam pro ſe, & hęredibus. Vnde ex tribus demõſtrabo,
quod ſibi etiam ex prouiſione aui nullum ius competit, da-
to quod ſit illi hęres ex perſona d. Renati. Primò, quia ex te-
nore ſecundę infeudationis, quę obſeruãda eſt, ut ſupra pro
batum eſt, feudum huius baronię alienari potuit, & trãſfer-
ri in quemlibet, tam titulo particulari, quàm vniuerſali, cũ
fuit acquiſitum pro ſe, & hęredibus, & ſucceſſoribus quibuſ
24 cunque. † quo caſu etiã dicitur acquiſitum pro ſingularibus
ſucceſſoribus. & cõcludunt Scribentes, quos allegaui ſupra
in primo articulo primi dubij. & in ſpecie Fely. in c. quia, co-
lum. penul. de iud. nam ſecundum Curt. conſi. 4. col. 3. poſt
25 tractatum de feud. † hęc clauſula, etiam ſucceſſoribus qui-
buſcunque. æquipollet huic clauſulæ, & quibus dederit, ſecũ
dum communem ſententiam doct. hęc clauſula, & quibus
dederit, operatur quod uaſallus poſſit feudum alienare, tã
per uiam contractus, quàm per uiam vltimę voluntatis, c. 1.
de feu. non hab. propr. nat. feu. vbi Bald. Iac. Alua. Car. & alij
communiter ita cõcludunt, quos ſequitur idem Cur. in ſuo
tracta. de feu. in 4. parte, char. 49. ergo idem dicendum, quan
do in infeudatione eſt appoſita clauſula, & ſucceſſoribus
quibuſcunque, &c. ſed dato ſine ueritatis præiuditio, quod
iſtud feudum alienari non potuiſſet: tamen adhuc uiden-
dum eſt non competere dicto Antonio ius retractandi alie-
nationem, quia ipſe non eſt ex hæredibus, ad quos ſpectaret
ius reuocandi, ſic oſtenditur d. Ioannes Roſſa, primus va-
ſallus abſque dubio potuit prælegare hanc Baroniam Ga-
ſpardo eius filio primogenito, prout prælegauit, quia feudũ
26 eſt hęreditarium, † & ſicut vna res hęreditaria poteſt uni fi-
liorum prælegari, ita feudum hęreditarium, ſecundum Ale
xan. conſi. 28. in cauſa & lite, col. fina. lib. 5. Pau. de Caſt. con-
ſil. 161. in cauſa, quam Mag. & in feudo hæreditario iſta eſt
communis opinio, ut per Cur. in d. tract. in 4. parte, char. 44.
Hoc ſic pręſuppoſito, quod potuerit prælegare, dico ꝙ clau-
ſula illa, pro ſe & hęredibus, ac ſucceſſoribus, neceſſariò in-
27 telligenda eſt de hęredibus ultimi uaſalli decedẽtis, † quia
pręlegatum ad hæredes legatarij tranſit, & hęredibus lega-
tarij factum cenſetur, niſi a teſtatore aliter diſpoſitum repe-
riatur, l. ſi poſt, & per totum, quando dies leg. ced. in l. 1. §. cũ
28 igitur, C. de cad. toll. † Nam ſi feudum ſit conceſſum pro ſe,
& deſcendentibus, ſemper vocatus videtur proximior vlti-
mi decedentis. c. 1. de nat. feu. c. 1. de ſucceſſ. feud. per quem
ita conſuluit Soci. conſi. 86. viſis teſtamento &c. colum. fina.
lib. 3. idem ergo dicamus, ſi cõceſſum ſit pro ſe, & hęredibus
ac ſucceſſoribus, vt hęres vlt. decedẽtis vocatus intelligatur:
ex ijs conſtat quod ſi quę actio ad dictam baroniam contra
Magnificum d. Carolum competeret, illa competeret hęre-
dibus Gaſpardi vltimi poſſeſſoris dictę baronię, quos d. Ca-
29 rolus expellere poterit exceptione, excipiendo † quod ipſi te-
nentur approbare factum eius, cuius ſunt hęredes, l. cum à
matre, C. de rei vẽdica. quos etenim euictionis tenet actio,
eos agentes repellit exceptio, l. uindicantem, ff. de euict. Et
ita in feudo hęreditario, tenet Iac. de Bel. & Bal. io c. 1. §. hic
quoque, de ſucceſſ. feud. And. de Iſer. & cæteri, in c. 1. de alie
na. feu. pater. Alexan. & Modern. in d. l. ſi patroni, & Alc. in
d. conſi. 26. col. 2. in fi. Ex ijs conſtat d. Antonio ex perſona
propria tanquàm deſcendenti, & hęredi nullum ius compe
tere, ſi modo proponatur ſibi, ut fideicommiſſario ex perſo-
na domini Renati competere actionem, vt ſupra dictũ fuit:
non intrãdo difficultatem illam, quæ quinto loco mihi pro
30 poſita fuit, videlicet an † teſtamẽtum d. Ioannis factum nu-
tu inter liberos valeat, de qua per Bal. & Mod. in l. iubemus,
C. de teſt. & per Imol. in l. hęredes palam, in prin. ff. eo. & per
d. Ant. & canon. in c. cum tibi, eod. tit. quia etiam quòd non
valeat in vim teſtamenti, tamen propter clauſulam codicil-
31 larem ſuſtineretur † fideicommiſſum uniuerſale, quod etiã
nutu factum ualet, ſecũdum Bal. in l. & in epiſtola, & ibi An
ge. C. de fideicom. quos ſequitur Bal. nouellus, & d. Iaſ. in l. 2.
§. ſi quis ita, ff. de uerb. oblig. & ibi Bald. nouell. dicit ſe con-
ſuluiſſe Doct. Peruſinos. eſto igitur quod teſtamentum va-
leat: tamen ſecundum ea quæ proponuntur, non puto ipſi
Antonio vti fideicommiſſario ex perſona d. Renati vllum
ius competere. In primis poteſt audacter negari quod hæc
baronia prælegata domino Gaſpardo veniat & comprehen
datur in fideicommiſſo vniuerſali, quia fideicommiſſum
vniuerſale reſtrictum fuit ad cætera bona hæreditaria dicti
domini Ioannis teſtatoris. nam poſt prælegatum teſtator
in cæteris alijs bonis inſtituit, & ſubſtituit ipſos hæredes.
32 † vnde licèt aliàs in fideicommiſſo vniuerſali includantur
pręlegata, iuxta tex. in l. cum virum, C. de fideicom. in l. Mar
cellus. §. quidam, ff. ad Treb. tamen quia fideicommiſſum re
peritur reſtrictum ad cætera bona, tunc clarè liquet, quod te
ſtator noluit in fideicommiſſo comprehendi pręlegata, ſe-
cundum Bar. in d. §. quidam, verſ. quęro, quid ſi teſtator dixit
reſiduum, &c.

Sed poſito quòd iſtud prælegatum in fideicommiſſo cõ-
prehenſum fuiſſet, nullum tamen ius poteſt d. Antonius prę
tendere ex perſona domini Renati ſubſtituti, quia ipſe d. Re
natus ipſum fideicõmiſſum remiſit dicto Gaſpardo, quod
certè remittere potuit. l. de fideicommiſſo, C. de trãſact. l. 1.
C. de pact. & non ſolum potuit remittere ius feudi ſibi com
petens ratione fideicommiſſi, ſed etiam ius competens ra-
tione infeudationis, ca. 1. §. Titius, ſi de feud. fuer. contr. int.
dom. & agn. vaſalli. c. 1. & de eo qui fin. ſec. ag. quod autem
reſtituerit fideicommiſſum, conſtat ex ſententia arbitramẽ-
tali ratificata per d. Renatum. Illa enim uerba, quòd baro-
33 nia ſit, & eſſe debeat dicti domini Gaſpardi † pleno iure,
important quòd Gaſpardus poſſit vendere & alienare pro li
bito voluntatis, ſecundum Ang. & Paul. de Caſt. in l. matet,
C. ad Tertul. vbi dicunt, quòd illud dicitur ſpectare ad ter-
tium pleno iure, quando nulli ſubiacet reſtitutioni. Sequi-
tur Fely. in c. conqueſtus, colum. 1. de for. compe. & hoc ma-
ximè verum erit in caſu iſto, in quo dictum fuit, quòd pleno
Iure ſpectare debeat d. Gaſpardo abſque aliquali reſignatio
ne, ergo abſque reſeruatione fideicommiſſi: ſi enim nihil
fuit reſeruatum, ergo omne Ius remiſſum videtur, quia vbi
nihil excipitur, vltima vera remanẽt in vniuerſo, c. ſi Roma-
norum, 19. diſtin. ca. qui ad agendum, cum ſimilibus, de pro
cur. Item per dictam ſententiam arbitramentalem Renatus
dedit licentiam dicto Gaſpardo alienandi dictam baroniã,
34 vt clarè cantat ipſa ſentẽtia. † illa enim verba, quòd Renatus

poſſit

poſſit libere diſponere de dicta baronia, importans licentiã
alienandi, l. primo, C. de ſacroſan. eccleſ. & ibi d. Iaſo. col. 1.
c. 2. in verſ. libere concedens, de feu. c. de multa, de præben.
Nam & per iſta, quod poſſit Gaſpardus ea omnia facere, quæ
dominus poſſet, cenſetur data poteſtas alienandi, ſecundum
Bar. in l. qui Romæ, §. duo fratres, in 8. quæſt. ff. de uerb. obli
ga. ergo a fortiori per verba præcedentia, quæ latiora ſunt,
data videbitur. Sed quid laboro? expreſsè data fuit licentia,
vt patet ex illis verbis, nulla alienatione facta de dicta Ba-
ronia; & ſi dicatur ex eo ſolum, quod ſit data licentia alienã
di, non propterea cenſetur remiſſum fideicom miſſum, ut cõ
cludit Bar. in d. §. duo fratres, in 8. q. Reſpondetur quod nõ
cenſetur remiſſum ſimpliciter, ſed ſecundum quid, id eſt nõ
cenſetur remiſſum, vbi nulla fiat alienatio, ſed ſecuta aliena
tione remiſſum videtur, quia contra emptorem nulla com-
petit actio, vt ibi declarant Bar. & alij, & Bald. conſi. 89. in ul-
timo dubio, lib. 1.

Secundò reſpondetur, quòd in caſu noſtro vltra faculta-
tem alienandi fuit etiam remiſſum fideicommiſſum, quod
oſtenditur ex illis uerbis, ita quòd ex tunc antea nullum ius
competat ipſi Renato in dicta Baronia. Nam non ſunt uer-
ba extenſiua ad tempus futurum, intelliguntur de iure quod
Renatus habere ſperabat ex cauſa ſubſiſtente de præſenti, l.
quod ſeruus, ff. de cõd. cauſa dat. & ibi Bar. & in l. qui cum tu
toribus, ff. de tranſact. & cum nullum aliud ius ſibi competi
turum ex cauſa de præſenti proponatur, niſi ius fideicõmiſ-
ſi, merito de iure ipſius fideicommiſſi intelligi debet ipſa re
miſſio, ſecundum Bar. & communiter Doct. in d. §. duo fra
tres, in 6. q. ſequitur d. Alex. conſi. 11. viſo, & ut oportet, conſi-
derato, col. 2. lib. 2.

Præterea dominus Renatus ſolum & duntaxat caſu, quo
dominus Gaſpardus non alienaſſet dictam baroniam, reſer
uauit ſibi ius ſuccedendi ab inteſtato in dicta baronia: Ergo
cætera iura, quibus ſuccedere potuiſſet, remiſiſſe uidetur,
35 † quia exceptio firmat regulam in caſibus non exceptuatis.
l. nam quod liquidè. §. fina. ff. de pen. leg. not. in ca. 1. de reg.
iur. & alibi ſæpe. Non obſtat ſi dicatur remiſſionem non te
nere, cum non ſit facta inſpectis & cognitis uerbis teſtamen
ti, iuxta tex. in l. de his, ff. de tranſa. quia ſecundum commu-
nem Doct. ſententiam non eſt neceſſe, quod in laudo & trã-
ſactione apponantur illa uerba, inſpectis & cognitis uerbis
teſtamenti: alias ubi de teſtamento non eſſent confectæ ſcri
pturæ, non poſſent partes tranſigere, ſecundum Bar. ac com-
muniter Doct. in d. l. de his, & in dicto §. duo fratres, in 3. q.
& ſi inſtetur quod requiritur ſaltem quòd remittens ius fi-
deicommiſſi habeat notitiam teſtamenti, & fideicommiſſi:
36 † aliàs non intelligitur renũciare iuri, quod ignorat habere,
l. mater decedens, ff. de inoſ. teſtam. l. tres fratres, ff. de pact.
quæ notitia & ſcientia non probatur in caſu iſto. Imo d. Re-
natus cum non eſſet ſuus hæres, & ab inteſtato ſucceſſurus,
præſumitur ignoraſſe contenta in inſtrumẽtis, l. eius qui in
prouincia, ff. ſi cert. peta. & ibi not. Bar. & alij, & idem Bar. in
in d. §. duo fratres, in 3. q.

Reſpondeo, quod ad hoc, vt valeat remiſſio, ſufficit præ-
ſumpta ſcientia, vt concludunt Bar. & omnes in d. §. duo fra-
tres, in d. l. de his, & in d. l. eius qui. In caſu occurrenti Rena-
tus ſcientiam teſtamenti habuiſſe præſumitur. Quod oſten-
ditur ex eo, quod iuxta formam teſtamenti diuiſerunt hære-
ditatem. nam fuit adiudicata baronia Domino Gaſpardo,
& Caſtrum de Maruchana fuit adiudicatum ipſi Domino
Renato, iuxta ſeriem prælegatorum factorum in teſtamẽto.
Vnde niſi d. Antonius actor oſtendat aliam cauſam, quare
tota baronia remanſerit, & adiudicata fuerit ipſi Gaſpardo,
& Caſtrum Maruchane inſolidum dicto Renato, certè præ-
ſumi debet, quod ex cauſa teſtamenti unus baroniam, & al-
ter Caſtrum prædictum habuerit, ſecundum Bar. quem om-
nes ſequũtur, nemine excepto in d. §. duo fratres, in 3. q. Pro-
bari etiam poſſet ſcientia teſtamenti, ſi probaretur, quod Re
natus ſoluiſſet legata facta in teſtamento pro rata ſua, uel
quod fuiſſet publica uox, & fama d. Ioannem Roſſam eius
genitorem feciſſe teſtamentum, & baroniam prælegaſſe di-
cto Gaſpardo, iuxta glo. in l. ſi tutor petitus, C. de pet. tut. Sed
quia in facto neutrum deducitur, ſuper iſtis ultimis conie-
37 cturis vlterius non inſiſtam. Vnum tamen addam, † quod ſi
vera eſt doctrina Bar. quòd extranei præſumantur ſcire con-
tenta in teſtamento, quod multo magis filius debet præſu-
mi ſcire, vt Fulg. & Paul. tam legendo, quàm conſulendo tra
38 diderunt. † Nam familiares & cognati magis ſciunt facta
ſui coniuncti & familiaris quam extranei. hoc dictat ſenſus,
ſuadet ratio, docet experientia, & iure uerißimum iſtud eſſe
conuincitur, l. octaui, ff. vnde cog. l. de tutela, C. de in integ.
reſt. min. facit tex. in c. quanto, & in c. quoſdam, de præſcrip.
39 ſed quia opinio Bar. communiter approbatur, † quia ſui præ
ſumantur ignorare contenta, extranei autem præſumantur
notitiam habere, quæ opinio poſſet procedere in teſtamẽto
ſolenni, & in ſcriptis, cuius diſpoſitio à communiter conuiu
gentibus nulli innoteſcit, niſi aperiatur, l. prima, & per totũ,
ff. quemad. teſt. aper. ſed in teſtamento nuncupatiuo, quod
palam fit in domo præſentibus omnibus de domo, teſti-
bus, Notario, Sacerdote, & filijs ac filiabus, Quis credet vn-
quam extraneos præſumi habere notitiam, quàm filios? cer-
tè nemo, niſi ſit fatuus, vt de eo qui nomen ſuum proprium
aſſerit ignorare. dicit Imperator in l. fina. C. de hæred. inſti.
eſto igitur quod opinio Bar. vera ſit, quod iſta vltima repre-
henſio non placeat, Prima tamen verißima eſt, nec unquàm
ab aliquo poterit euitari. Sed eſto quòd utraque cauilloſe
reijciatur, illud ſaltem ad victoriam ſufficiat, quòd d. Rena-
tus dedit prædicto domino Gaſpardo poteſtatem alienandi
dictam Baroniam, vt ſupra demonſtraui. quo caſu ſecuta
alienatione ipſe Renatus ſiue ſciẽs, ſiue ignorans fideicom-
miſſum, emptorem, ſi viueret, inquietare non poſſet, l. ſi mã-
dato Titij, ff. mãd. l. ſi fundum per fideicommiſſum, in prin.
ff. de lega. 1. Per quæ iura ita concludit Bar. cum quo alij tiã
ſeniſtri in d. §. duo fratres, in 8. q. in cauſa feudi ſic conſuluit
Aret. conſi. 3. incipien. conſultatio præmiſſa. & Soc. conſ. 43.
viſo teſtamento, lib. 4. vbi in fortioribus terminis videlicet
in caſu, in quo fratres diuidentes reſeruauerunt omnia iura
ſibi competentia ex teſtamento, cõſuluit emptorem inquie-
tari non poſſe, quia data erat in diuiſione poteſtas alienan-
di. quanto magis in caſu noſtro, ubi nulla fuit facta reſerua-
tio diſpoſitorum in teſtamento? Cum itaque ſit, quod Rena-
tus fideicommiſſum remiſerit, uel ſaltem alienãdi faculta-
tem conceſſerit, qui nõ poſſet, ſi uiueret inquietare d. Caro-
lum emptorem.

Concludendum reſtat, quòd nec etiam d. Antonius tan-
quàm hæres domini Renati, & ex illius perſona, ullo modo
40 poſſit moleſtare prædictum Carolum, † quia tanquàm hæ-
res tenetur approbare factum defuncti, vt ſupra dixi. & in ter
minis concludunt Bald. Alua. & alij in c. 1. §. hęc quoque, de
ſucceſſ. feu. Non obſtat denique, ſi dicatur quod d. Antonius
adiuit hæreditatem domini Renati cum beneficio inuen-
tarij, quo caſu ſaluum ſibi eſſe debet ius agendi ad dictam
Baroniam, l. fina. §. in computatione, C. de iure delibe. quod
firmat Iac. Alua. in c. 1. §. Titius. ad fi. ſi de feu. fue. contro. In-
ter ag. & Rom. & Andr. de Iſer. in c. 1. an agn. uel filius, ubi ta-
men dixit hæredem teneri de commoditate feudi ſatisface-
re emptori. ſequitur Cur. in d. tracta. char. 8. quia ad iſtud re-
41 ſpondetur † quod procedit in feudo acquiſito pro ſe, & de-
ſcendentibus quia tunc hęres cum beneficio inuẽtarij eius,
qui vendit feudum, vel vendendi licentiam dedit, ſi ſit de
deſcendentibus, poteſt ex perſona propria, & ex iure ſibi ac-
quiſito ex prouidentia concedentis reuocare alienatiouẽ.
42 Nec obſtat quod ſit hæres, † quia beneficium inuentarii ſibi
conſeruat iura, quæ habebat ex perſona propria, antequàm
adiret: ſecus autem in feudo ſimpliciter hæreditario, vt in
caſu noſtro, in quo hæres eius, qui dedit poteſtatem alienan
di, nullum ius ex perſona propria. & ex prouidentia conce-
dentis poteſt prætendere, ut latè ſupra adduxi, ſed in totum
ius, quod habet, meutur ex perſona eius, cuius eſt heres. quo
caſu tanquam hæres non poteſt conuenire facto ſui defun-
cti, iuribus vulgaribus; & ita declarat d. Alexan. pater verita
tis. conſi. 19. & conſ. 26. & conſ. 28. lib. 5. & eſt ipſa ueritas, cui
ego adhæreo.

Ioan. Franc. de Sancto Nazario vulgo Ripæ.

Laus Deo Opt. Max.

S V M M A R I V M.

1 *Contractus talis in ſui eſſentia præſumitur, qualis in ſui figura apparet.*
2 *Venditio iudicatur præponderante pecunia rei ſimul data.*
3 *Contractus natura, & quidditas eſt inſpicienda, non verba.*
4 *Emptionis materia eſt quantitas.*
5 *Contrahentium intentio alteri damnum afferre non debet.*
6 *Emphyteuta fingens permutare, ne dominus iure retentionis utatur, cum venderet, an priuetur iure ſuo.*
7 *Vaſallus ſub figmento ſubinfeudationis, feudum uendens eo priuatur.*

Argumen-

8 *Argumentum de feudo ad emphyteuſim eſt validiſsimum.*
9 *Fraus de contractu ad contractum non eſt permiſſa.*
10 *Emphyteuta vendens ſub ficto tit. donationis rem emphyteuticam, priuatur.*
11 *Fraus non fit ſcienti, vel qui ſcire poteſt.*
12 *Simulatio quid ſit.*
13 *Permutatio dicitur emptio, & econtra, impropriè tamen, & habet maximam conformitatem inter ſe. & nu. 18.*
14 *A falſitate excuſantur teſtes, ac etiam Notarij per improprietatem & largiſſimam ſignificationem.*
15 *Denominatio poteſt à viliori fieri.*
16 *Simulatio differt ab errore.*
17 *Error nominis non conſideratur, quando conſtat de corpore.*
19 *Fraudari quis dicatur.*
20 *Emptio plurium rerum vnico precio dicitur vnica, nec poteſt pro vna re acceptari, & pro alia recuſari.*
21 *Emptio non tenet perempta ante venditionem perfectam vna re ex pluribus vnico precio venditis.*
22 *Emphyteuta ſi præiudicium afferatur, non poteſt dominus uti iure prælationis.*

RESPONSVM XXIIII.

Qui ueritas eſt, me in ſemitam dirigat ueritatis.

QVeſita ſupra formata non leuia ſunt, ſuper quibus plura dici poſſunt: ſed more meo paucis agam, reſecatis non neceſſarijs.
Circa primum videtur prima conſideratione dicēdum, quod huiuſmodi alienatio dicatur permutatio, & non uen-
1 ditio, quia ſic a contrahentibus nominatur, † & talis præſumitur contractus in ſui eſſentia, qualis apparet in ſui figura, l. intereſt, ibi, quantum lectio probat, ff. de ſolut. l. cum precibus, C. de probat. & uoluit Bal. in l. rogaſti. §. ſi nbi, ff. ſi cer. peta. & in c. 1. §. ſi inſtrumentum, de not. feud. & Pau. de Caſt. conſi. 200. ad primum, & conſi. 351. præſens dubium, Curt. conſi. 53. ſuper articulo, Barb. conſ. 11. 26. 37. 62. lib. 2. & licet pro maiori ualentia refundatur pecunia, tamen magis inſpiciendum videtur quod a partibus principaliter agitur, l. ſi quis nec cauſam, ff. ſi cert. peta. & videtur in propoſito caſus in ca. & ſi quæſtiones, de rer. permu.
Sed prædictis non attentis, in contrarium arbitror veritatem, quia pecunia refuſa longè excedit valorem rei permu-
2 tatæ. † Vbi autem pecunia præponderat, venditio iudicatur, ſecundum Bar. Pau. & Imo. in l. Ariſto, ff. de dona. arg. l. quicquid, §. fi. ff. de acquir. rer. dom. & l. non quæritur, ff. de ſtat. hom. & ca.
3 quod in dubijs, de conſe. eccle. vel alt. † & quia non verba, ſed quidditas & natura contractus inſpicienda eſt, l. ſi olei, C. loc. l. ſi inſulam, ff. de præſ. verb. Natura autem & eſſentia huius contractus oſtendit eſſe uenditionem, quia pro præ-
4 dijs præſtatur † quantitas, quæ eſt cauſa materialis emptionis & venditionis, l. ex empto, ff. de act. emp. inſti. de empt. & vend. §. precium, declarat Bar. in l. 2. in prin. ff. ſi cer. peta. nec refert quod ſit etiam præſtita domus, poſtquam precium ſiue pecunia præualet: & licet inſpiciendum ſit quod principaliter agitur, tamen hoc loco creditur contrahentes agere contractum venditionis & emptionis, poſtquam precium longe excedit ualorem rei permutatæ. l. fundi partem, ff. de cōtrahen. empt. vel aliter intelligitur, arg. d. l. ſi quis nec cauſam, videlicet in præiudicium contrahentium, non in præ-
5 iudicium tertij. † Nam intentio contrahentium non debet alteri damnum afferre, l. qui ſaccum, ff. de furt.
6 Ad ſecundū, † an emphyteuta & emptor, qui ſimularunt facere contractum permutationis loco uenditionis, ut fraudarent directum dominum iure retentionis, ſint priuandi vtili dominio, videtetur reſpondendum ꝙ ſic per tex. in c. 1.
7 §. calidis, de prohi. feu. alien. per Feder. vbi deciditur, † ꝙ vaſallus, qui ſimulat ſubinfeudare, cum tamen re uera vendat, priuandus eſt feudo. ergo idem in emphyteuta, qui ſimulat
8 permutare, cum re vera vendat, † arg. de feudo ad emphyteuſim, quod eſt validiſſimum argumentum, ſecundū Spec. tit. de feu. §. quoniam, Bar. in l. vt iuriſiuran. §. ſi liberi, ff. de oper. liber. Bal. in auth. ſi quis Ruinas, C. de ſacroſan. eccl. & bene facit tex. in l. qui in contractibus, C. de iure fiſc. lib. 10.
9 Nec † enim permiſſa eſt fraus de contractu ad contractum, vt pulchrè oſtendit Bal. in l. non dubium, C. de leg. & contra emphyteutam committentem fraudem de contractu ad cōtractum plura ſcribit d. Iac. de Sācto Georgio in tractatu de
10 Roydis, char. pen. vbi inter alia dicit, † ꝙ emphyteuta, qui ſimulat facere donationem, cum tamen verè vendat, vt fraudet dominum iure retinendi, ꝙ priuari debet emphyteuſi: ita ergo dicendum videtur in caſu noſtro: & ita viſus fuit uelle Pau. de Caſt. in d. l. Ariſto, & Dec. conſi. 160. in primo dubio.
Præmiſſis non obſtantibus cōtrarium uerius exiſtimo ex duobus. Primo, quia poteſt directus dominus allegare cōtractum eſſe permutationis, qui ex lectura cognoſcitur ꝙ eſt venditio, factam fuiſſe fraudem. nam qui ſcit, uel ſcire poteſt ex rei inſpectione quid agitur, fraudari non dicitur, l. 1. §. ſi intelligatur, ff. de ædil. edict. & l. quæritur. §. fina. ff. co. tit. ex inſpectione autem huius cōtractus, directus dominus ſcire poteſt, vtrum ſit venditio, vel permutatio, vt dicūt Bar. & alij in d. l. Ariſto. & in l. 1. ff. de rerum permu. & in d. c. ad
11 quæſtiones. ergo non fraudatur, quia † ſcienti non fit fraus neque dolus, l. nemo videtur fraudare, ff. de reg. iur. l. t. in fi. ff. de act. emp. l. 1. §. vſque adeo, ff. de iniur. cum ſolitis concordan. Secundo, quia actu nulla eſt ſimulatio. nam verè contrahentes egerunt, & agere voluerunt ea, quæ ſcripta leguntur, & eorum nihil fictum nec ſimulatum. ergo ſimulatio rei aliter geſtæ non poteſt dici, neque deceptus dominus di-
12 rectus, † cum ſimulatio ea ſit, quæ nullam veritatis medullā habet, ſecundum Bal. in l. ei qui, C. de diſtract. pign. & cōtractus dicitur ſimulatus, qui extrinſecus eſt coloratus, & intrinſecus ſubſtantiam non habet, ſecundum Bal. in l. ab Anaſtaſio, in 4. not. C. mand. cum igitur veritas ſit in actu, & quod concipitur, verum ſit, nihil poteſt dici ſimulatum in fraudē domini, l. 1. C. plus val. quod agitur. Nec obſtat ſi dicatur, ſimulationem eſſe in nomine, licet non ſit in facto: quia re-
13 ſpondetur multis modis, primo ꝙ etiam † permutatio dicitur emptio, l. ſciendum. §. emptore, ff. de ædi. edict. & ſic non eſt ſimulatio, ſed impropriatio, quia ex larga ſignificatione qui permutat, poteſt appellari emptor propter veritatem & conformitatem, quam inter ſe habēt emptio & permutatio,
14 l. 2. C. de rerum permu. l. 2. ff. eo. † nam per improprietatem & largiſſimam ſignificationem ſaluantur etiam teſtes & Notarij a falſitate, & contrarietate, ſecundum Pan. & d. Ant. Fely. & alios in c. cum tu, de teſtibus. Secundo reſpondetur, ꝙ ratione domus permutatæ cum prędijs poteſt dici permutatio, cum ab utraq; parte ſpecies detur, l. 1. ff. de rerum permuta. & licet pecunia exuberet, & ꝓpterea a potentiori iudi-
15 cetur emptio: non tamen ſequitur, † quod à viliori non poſſit fieri denominatio, l. legatis, §. ſi vas, ff. de leg. 3. & inſti. de nupt. ubi nuptiæ appellantur matrimonium, & à viliori, & non patrimonium à patre digniori. Tertio reſpondetur ꝙ appellat contractum venditionis permutationis: non eſt ſimulatio, ſed error in nomine, ſicut ſi equum appellaret bouem, l. ſi in nomine, de verb. obliga. l. quoties, ff. de hæred. in-
16 ſti. cum ſimilibus. † Differunt enim quam maximè, error &
17 ſimulatio, ut docet Bald. in l. 1. C. plus val. quod agitur. † vbi autem conſtat de corpore & ſubſtantia rei, de qua agitur, error in nomine non cōſideratur, l. ſi quis in fundi vocabulo, ff. de leg. 1. l. in venditionibus, ff. de cōtrahen. emp. vnde verſus.

Si de re conſtet, non ſit de nomine pugna,

Quod procedit etiam in nominibus appellatiuis, quando ex lectura & uerbis inſtrumenti cognoſci poteſt, quod agūt, ſecundum gl. Bar. & latius communiter in d. l. ſi quis in fundi uocabulo, dum dicunt quod ſi quis cōſtituat Titium aſinum ſuum ad agendum, quod intelligitur conſtituiſſe procuratorem, quia ex illis uerbis, ad agendum, ſatis conſtat, ꝙ illud uerbum, Aſinum, debet exponi, ideſt procuratorem, & traditur per Imo. in ca. petitio, de proc. per Alexan. in l. teſtamen. non ideo, C. de teſtam. & iſtud abſque dubio uerū eſt, quando nomina appellatiua habent inter ſe magnam conformitatem, l. liberorum, §. quid tamen caſus, ff. de lega. 3. vt
18 in caſu noſtro, † in quo emptio & permutatio habent inter ſe maximam uicinitatem, d. l. 2. & ita uoluit glo. in §. ſi quis in nomine, Inſti. de leg. & in d. l. ſi quis in fundi vocabulo. Non obſt. text. in d. §. calidis, quia in caſu illo, & in caſibus adductis per d. Iac. de Sancto Georgio, erat uera ſimulatio, & uera fraus, nec ex lectura contractus certior reddi poterit directus dominus de ueritate actus geſti. ibi enim uaſallus contractum faciebat, & alium ſimulabat, vendebat enim & ſimulabat ſubinfeudationem, & emphyteuta tacitè uendebat,

bat,& expreſsè donabat. quibus caſibus conſtat ꝙ dominus
directus decipitur in iure prelationis, & grauatur probare
rem aliter ſe habere. in caſu noſtro non decipitur, nec gra-
uatur onere probãdi, quia ex lectura contractus ſans ſuper-
que conſtat de veritate rei geſtæ. Ideo ſibi non dicitur fraus
fieri. iſtam diſtinctionem tradit glo. in d. l. nemo videtur, per
tex. in d. l. prima, §. ſi quæritur, iuncta l. iuſtiſſima. §. fina. ff. de
19 ędil. edict. inquit enim † quod is dicitur fraudari, cui ex poſt
detectus dolus eſt, non is qui à principio ſciuit, uel ſcire po-
tuit uicium rei. & bene facit quod dixit Ioan. de Plat. in l. 1.
C. de condi. in pub. hor. lib. 10. vbi dicit ꝙ vendens frumen-
tum nouum mixtum cum veteri, non dicitur fraudem face-
re, quia miſtura de ſe patet: ſecus ſi miſtura eſſet à principio
occulta, vt quãdo venditur ab aromatario cera mixta cum
fabis tritis, ſecundum Ioan. And. & Panor. in ca. 1. de emp. &
vendi. ſic in caſu noſtro, in quo conſtat ex exuberanti pecu-
nia contractum debere iudicari emptionem, licet habeat
miſturam cum permutatione propter domum. Non obſtat
authoritas Decij, quia loquitur quando emphyteuta occul-
tauit contractum ab irrequiſito domino directo rei vendi-
tæ ſub colore permutationis, & emptor ſub eodem colore
non denũnauit emiſſe, nec obtulit ſe ſoluturum laudemiũ.
in caſu noſtro nihil actu irrequiſito domino directo, & ſic
nulla culpa, & nulla fraus. ergo nulla pęna, quia rem, quæ
culpa caret, in pœnam vocari non conuenit, ca. cognoſcen-
tes, de conſti. & ſine culpa nemo eſt ſuo iure priuandus, c. ſa-
tis peruerſum, 56. diſtin. cum vulgaribus.
20 Circa tertium plura dici poſſunt. ſed ueritas eſt, † quòd di-
rectus dominus volens retinere ſolum prædia, quæ ſub ſuo
dominio ſunt, non eſt audiendus, niſi etiam retineat cætera
prędia ſrãcha, vel quæ ſub altero directo dominio ſunt, quia
omnia unico precio vendita ſunt. nec aliter emphyteuta
fuiſſet uenditurus, & emptor empturus, ut eſt text. clarus in
l. quod autem. §. fina. cum l. ſeq. de in diem addict. ubi poſte-
riori addicenti res plurium venditorum, qui unico precio
vendiderunt, empta non eſt, ſi totum emere noluit, ſed partes
aliquorum duntaxat. & per illum tex. decIditur ꝙ habentes
pactum redimendi non poſſunt uti beneficio pacti. niſi totũ
uoluerint redimere, ita Bar. in l. ſi quis aliam, in fi. ff. de ſolu.
& in l. qui uſusfructus. ff. de vſufr. leg. Bal. in l. 2. C. de pact. in-
ter emp. & vendi. Bar. conſi. 195. Angel. Soci. & d. Iaſ. in l. ſti-
pulationes non diuiduntur, in 8. op. Bar. ff. de verb. obliga. &
d. Fabian. de Monte. in tracta. de emptio. & uend. in 7. quęſt.
eſt enim emptio plurium rerum vnico precio facta, vnica &
21 indiuidua. † & ideo vna re ante uẽditionem perempta, nec
in reliquis emptio conſtat, l. qui duos, ff. de contrah. emptio.
non ergo directus dominus poteſt ex aliqua parte precia re
tinere, & cætera dimittere, quia emptor omiſſa habere non
cogitur & emphyteuta venditor non conſequeretur a domi
no, quod ab alio emptore eſſet conſecuturus. ergo nõ debet
22 directus dominus poſſe uti beneficio † prælationis, quod ita
demum ſibi conceditur, ſi emphyteutæ non præiudicatur in
aliquo, l. fin. C. de iure emphy. & ita in terminis decidit Gui-
do Papæ deciſ. 508. Pono aliquis. & ante eum reperio ita de
terminaſſe Gul. de Cu. & Alber. de Rol. licèt ipſe eos non al
leget in l. ſi duo patroni, in princ. ff. de iureiur. & facit quod
in ſimili conſuluit Soc. conſi. 43. lib. 1. & conſi. 16. anno do-
mini. lib. 4. niſi ergo domini de Genſone velint tenere to-
tum, & niſi integrum precium offeratur, ius retinendi non
habent, quod veriſſimum exiſtimo.

Laus Deo Optimo Maximo.

SVMMARIVM.

1 Contractus talis præſumitur, qualem verborum proprietas de monſtrat.

2 Permutationem poſſunt contrahentes agere, & ſi pro æquiualentia tradatur pecunia.

3 Actum principaliter eſt inſpiciendum in damnum, & odium agentium, non tertij. num. 8.

4 Permutatio diſcernitur ab emptione ex eo quod præualet, uelu- ti ſi res præualeat pecunia, erit permutatio: aliàs dicetur uen ditio. nu. 7. & 11.

5 Contractus natura eſt inſpicienda, & non verba.

6 Emptionis cauſa materialis eſt quantitas.

9 Malitijs eſt obuiandum.

10 Fraus de contractu ad contractum, eſt prohibita.

12 Læſio tertiæ partis dicitur magnus exceſſus, & enormis læſio.

RESPONSVM XXV.

PRo reſolutione propoſitæ
quæſtionis oportet Indagare, an alienatio prati,
de quo contenditur, facta per Folchetum dica-
tur permutatio, aut venditio. Et prima conſi-
deratione videretur dicendum quod ſit permutatio ex plu-
1 ribus. Primo, † quia talis præſumitur contractus, qualẽ uer-
borum proprietas demonſtrat. l. intereſt, ibi, quantum lecto
probat, ff. de ſolut. ex tenore enim uerborum cognoſcitur,
qualis ſit contractus, ut traditur per Pan. de Caſt. conſi. 200.
ad primum, circa fin. & conſi. 351. præſens dubium Curt. cõ-
ſil. 53. ſuper articulo. Barb. conſi. 2. conſi. 11. 26. 37. 62. li. 2. ex
lectura autem inſtrumẽti apparet, quòd eſt permutatio, quia
expreſsè dicitur. permutarunt pratum cum uinea; ergo &c.
2 Secundo. † quia ſi partes principaliter agant permutare,
etiam quod pro æquiualẽtia refundatur pecunia, nihilomi-
nus contractus iudicatur permutatio, ſecundum Bar. Ludo.
3 Roma Imo. & alios in l. Ariſto, ff. de donat. † quia inſpicien
dum eſt, quod principaliter agitur. l. ſi quis nec cauſam, ff. ſi
cert. pet. & pro hoc uidetur caſus in ca. & ſi quæſtiones. de re
rum permuta.
Sed præmiſſis & ſimilibus, quæ adijci poſſunt, non obſtan
tibus, reſpondeo hunc contractum iudicari debere vendi-
tionem, & non permutationem, cum proponatur pecunia
4 longè excedẽs ualorem vineæ permutatæ cum prato. † nam
ad diſcernendum contractum permutationis eſt Inſpicien-
dum id, quod præualet. nam ſi valor rei permutatæ excedat
pecuniam refuſam pro æquiualentia, dicitur permutatio; &
ita procedit tex. in d. ca. ad quæſtiones. Si uero pecunia præ-
ponderat & excedat valorem rei permutatæ, reputatur uen-
ditio, argum. l. quicquid, §. fina. ff. de acqui. rer. dom. & l. cum
quęritur, ff. de ſta. hom. & c. quod in dubijs, de conſecra. eccl.
vel alt. & ita tenet Bal. in prælu. feud. colum. 4. & Pan. in d. c.
ad quæſtiones. & ita in proprijs terminis determinat Paul.
de Caſt. in d. l. Ariſto, & d. Guido Papæ, in deciſ. 92. incipien-
te. de conſuetudine. & hæc ſententia verior uidebitur, & cla
rior apparebit ex reſolutione contrariorum. Non obſtant
itaque verba, quibus cõtractus nominatur permutatio, quia
5 non † uerba, ſed natura, & quidditas contractus eſt inſpiciẽ-
da, l. ſi inſulam, ff. de præſc. uerb. l. ſi olei, C. loc. Natura aũt &
quidditas huius contractus oſtendit eſſe venditionẽ, & non
permutationem, quia pro ſpetie, ideſt pro precio præſtatur
6 † quantitas, quæ eſt cauſa materialis emptionis & uenditio-
nis, l. ex empto, ff. de act. empt. & declarat Bar. in l. a. in prin.
ff. ſi cer. peta. nec refert quod etiã præſtatur alia ſpecies, ideſt
vinea, poſtquam pecunia præponderat. Non obſtat alia ra-
tio, quod inſpiciendum ſit quod principaliter agitur, quia
reſpondetur dupliciter. Primo quod credendum eſt quod
contrahentes agant facere contractum vẽditionis & emptio
7 nis, & non permutationis, † cum quantitas, quæ pro precio
data fuit, longe excedat ualorem vineæ, l. fundi partem, ff. de
contrahen. emp. l. ſi ſteriles, §. ſi tibi, ff. de act. empti.
Secundo reſpondetur, quod illud quod dicitur, inſpicien-
dum eſſe quod principaliter agitur, procedit in odium &
8 damnum ipſorum † agentium, nõ etiam in odium & dam-
num tertij, in cuius præiudicium non licet agentibus agere
aliquid principaliter, ut ex eorum principali actione alteri
9 damnum quæratur, l. qui ſaccum, ff. de fur. † Alioquin eſſet
inuenta uia malitijs, quibus conſtat eſſe obuiandum, ca. ſe-
des, de reſcrip. ſemper enim emphyteutæ fingerent permu-
tare, & dicerẽt hoc agere principaliter, ut directos dominos
iure prælationis ſpoliarent, quod non eſt tollerandum, c. im
perialem, §. calidis, de prohi. feud. alien. per Feder. ubi Impe
rator ſtatuit vaſallos, qui precio accepto ſub colore inueſti-
turæ, quam ſibi licere dicunt, feudum vendunt, priuandos
eſſe iure feudi, ne tale figmentũ in fraudem domini ualeãt
excogitare. & benè facit tex. in l. qui in contractibus, C. de iu
10 re fiſca. lib. 10. † nec enim permittitur fraudem fieri de con
tractu ad contractum ut docet Bald. in l. non dubium, C. de
leg. & hac ratione decidit d. Iac. de Sancto Georgio in tracta
tu de Rovdis. char. pen. quod frater qui remittit fratri oĩa bo
na paterna pro certa quantitate pecuniæ ut euitet ſolutionẽ
laudemij, & auferat ius prælationis directo domino, priua-
ri poteſt emphyteuſi. ubi alius emphyteuta fraudans detegit,
quibus iura occurrunt, vt latius per ipſum deducitur. & benè
facit

facis quod decidit Alber. de Roſ. in d. l. fundi partem, vbi di
cit Paduæ ordinatum fuiſſe, quod menſura uini non poſſet
uendi ultra duos denarios, ſub certa pœna. Tabernarij uen-
debant duobus denarijs mẽſuram uini, & duabus caſtaneis,
dicentes ſe uendere menſuram uini pro duobus denarijs, &
caſtaneas pro alijs duobus. Reſpondet ipſe, tabernarios in
pœnam ſtatuti incidere, quia adiectio caſtanearum ſiebat
in fraudẽ, ſicut in caſu noſtro adiectio uineę facta creditur
in fraudem, l. fina. C. de iure emphy. quæ directo domino cõ
cedit ius retentionis rei uenditæ, & non permutatæ. & iſtud
eſt quod uoluit dicere Pau. de Caſt. in d. l. Ariſto, in fi. princ.
11 dum dicit, † ꝙ ſi pecunia multum excedat, tunc indiſtinctè
ſit uenditio, etiam ſi actum ſit quod ſit permutatio, maximè
quando agitur de præiudicio tertij, ut in caſu noſtro, in quo
agitur de pręiudicio monaſterij Sancti Martialis dicti domi
ni. & ne fortè, obijciatur, quod Pau. de Caſt. loquitur quan
do pecunia multum excedit, dico quòd etiam in caſu no-
ſtro excedit, cum excedat tertiam partem ualoris uineæ per-
mutatæ cũ prato. ſi quidem uinea ſit ualoris quinginta ſcu-
torum duntaxat, & pecunia refuſa ſit quantitatis 78. ſcutorũ.
nam exceſſus in tertia parte dicitur magnus exceſſus, ut no.
in ca. ad noſtram, de emp. & uendi. & per Cępol. de Simo. cõ.
præſumpt. & læſus in tertia parte dicitur enormiter læſus,
ut traditur per Bartol. in l. ſi ſocietatem, §. arbitrorũ, ff. pro
ſocio, & per d. Ant. & alios in cap. Quintauallis, de iureiu.

Laus Deo Opt. Max.

SVMMARIVM.

1 *Mora purgatio de iure canonico eſt permiſſa ſolum celeri ſatiſ-
factione, ueluti infra duos menſes.*
2 *Mora quandoque poteſt purgari in foro pœnitentiali, uel ſubſi-
ſtente cauſa.*
3 *Mora dicitur celeriter purgata infra duos menſes.*
4 *Emphyteuta, qui iurauit ſoluere canonem quolibet anno, cadit
ab emphyteuſi, ſi ceſſat in ſolutione per annum.*
5 *Iuramentum impedit moræ purgationem.*
6 *Minor non reſtituitur aduerſus geſta per patrem minor. ætas
non eſt cauſa læſionis, uel quando conſtat diligentiam non fuiſ
ſe profuturam.*

RESPONSVM XXVI.

Qui ueritas eſt, me dirigat in ſemitam ueritatis.

PVnctus controuerſiæ uertẽtis in-
ter macel-
larios agentes, & liberos ac hæredes Antonij Ma
leſant, reos, & ſe defendentes, in duobus principa
liter uerſatur. Primum, an moræ purgatio pro-
ſit ipſis hæredibus. Secundum, an aduerſus caducitatẽ ue-
niant ipſi liberi reſtituendi, uel ratione ignorantiæ, uel rõne
minoris ætatis, quibus diſcuſſis apparebit, utrum fuerit be-
nè uel malè iudicatum.

Circa primum reſpondendum prima conſideratione ui-
1 debatur, licuiſſe dictis hæredibus purgare moram, † quia de
æquitate Canonica indiſtinctè videtur licita moræ purgatio, ſe-
cundum glo. in ca. apud miſericordem, 32. q. 1. & in ca. bea-
tus, 22. q. 2. & Bald. in l. qui crimen, col. 2. C. qui accuſ. non
poſſ. & traditur per Dec. conſil. 138. col. 3. & ubi de æquitate
ſemper non liceret, ſaltem celeri ſatisfactione purgari po-
tuit, ut eſt caſus in ca. potuit, de loca. & ubi aliàs licita nõ eſ-
ſet purgatio moræ, ſaltem minores aduerſus caducitatem
cauſatam propter Canonem non ſolutum ſua die, eſſent be
neficio minoris ætatis in integrum reſtituendi, ſecundum
Spe. tit. de loc. §. nunc aliqua, uerſ. 15. & glo. & Bal. in l. 2. C. ſi
aduerſ. uend. pig. & in l. ſi tutoris, C. de admi. tut.

Sed prædictis non attentis puto prædictos hęredes cecidiſ
ſe à iure emphyteutico prędiorum, de quibus agitur, ob ca-
nonem ſua die non ſolutum. iuxta l. 2. C. de iure emphy. &
ca. potuit, de loc. Nec obſtat dum dicitur quod de æquitate
canonica eſt licitum quandocũq; moram purgare, quia re-
ſpondetur, quod iſtud non eſt uerum. nam etiam de iure ca
2 nonico nõ † eſt licitum purgare moram, niſi celeriter dicto
ca. potuit, & quòd non ſit licita purgatio moræ quandocun-
que etiam de iure canonico eſt text. in cap. licet crimen, de
elect. li. 6. & ubi gl. adducit uaria iura, quę iſtud probant, qđ
maximè uerum eſt in contractibus, in quibus promiſſor iu-
rauit certa die ſoluere, propter uinculum iuramenti, ut in-
fra ſubijciam, & ita tenet d. Alexan. in l. ſi inſulam, ff. de uer-
bor. obliga. & Lud. Roma. ſing. 444. & conſi. 427. dicentes ꝙ
diſpoſitio l. ſi quis maior, C. de tranſact. habet etiam locum
de iure canonico. uel aliter reſpondetur, ſecundum d. Alex.
& Ludo. Roma. in locis pręallegatis, quod opinio gloſ. in d.
ca. apud miſericordem, procedit in foro pœnitentiali tan-
tùm, & non in foro contentioſo. vel aliter reſpõdetur, quod
opinio dictæ glo. & ſequatium procedit ſubſiſtẽte legitima
cauſa purgandi moram. ita ego pondero uelle glo. in d. ca.
beatus, eo quod ſe fundat in l. Celſus, ff. de arbitr. Quo caſu
nullus eſt, qui neget tunc moram poſſe purgari: ex proceſſu
autem non conſtat de aliqua legitima cauſa, propter quam
ſit concedenda purgatio. non enim conſtat, quod Antonius
eorum pater, ex cuius negligentia fuit cauſata mora, unquã
fuerit iuſto impedimento impeditus ſoluere canonem ſua
die: ergo nulla proponitur cauſa, propter quam conceden-
da ſit purgatio. Non obſtat, quod licitum ſit emphyteutæ
purgare moram celeri ſatisfactione, d. ca. potuit, quia reſpõ-
detur dupliciter. Primo quod in præſenti caſu non fuit pur
3 gata mora celeri ſatisfactione. † Nam ſecundum commu-
nem Doct. ſententiam dicitur in propoſito mora celeriter
purgata, ſi fuerit purgata infra duos menſes, uel ſecundum
aliquos infra quatuor, qui dantur iudicatis, iuxta l. fin. C. de
execu. rei iudica. ita concludit Petrus de Anchar. & alij cõ-
muniter in d. ca. potuit. & ita conſuluit idem Petrus conſi.
421. quidam ſer Anto. colum. 4. & firmat d. Iaſ. in d. l. 2. col.
45. C. de iure emphy. & Dec. conſ. 138. colum. fina. Bal. conſ.
357. uiſis uerbis, li. 2. in caſu nr̃o nõ ſolum poſt morã & cau
ſatam caducitatẽ per lapſum triennij decurſi ſunt quatuor
menſes ante purgationem, ſed etiam ſexdecim, quo fit ut
non poſſit dici celeriter purgata. Imo attento iuramento de
curſi fuerunt anni quatuor à die commiſſi, & caducitatis uſ-
4 que ad diem purgationis. Nam † emphyteuta, qui iurauit
ſoluere canonem anno quolibet, cadit ab emphyteuſi, ſi ceſ
ſat in ſolutione per annũ propter periurium, d. l. ſi quis ma-
ior, quæ habet etiam locum in contractu emphyteutico, ſe-
cundum Bald. in ca. querelam, de iureiuran. & d. Iaſ. in d. l.
ſi quis maior, colum. 3. & Corſ. in repe. rub. de iureiur. in tt.
priuilegio, & d. Ale. conſi. 85. non puto, & conſi. 126. li. 1. ceſ-
ſauit enim Ant. pater horum liberorum & hæredum annis
quatuor in ſolutione. vnde neſcio uidere, qualiter poſſit di-
ci eos celeriter purgaſſe moram. Secundo reſpondetur, ꝙ
mora eſt purganda celeriter in caſibus, in quibus permitti-
tur purgatio. nam omni caſu permiſſo eſt infra modicum
temporis purganda, l. Titia, §. Seia cauit, ff. de uer. obli. & tra
ditur per Bar. & legiſtas in d. l. ſi inſulam, in ſecunda oppo.
in caſu noſtro purgatio morę non reperitũ permiſſa, ergo &c.
5 † Nam iuramentum impedit purgationem moræ, d. l. ſi
quis maior, & ibi not. max. per Iaſ. & ita concludunt Bart. &
alij communiter in d. l. ſi inſulam, q. 5. & ita conſuluit Lud.
Roma. d. conſi. 427. d. Alex. conſi. 106. colum. 4. lib. 3. & con-
ſil. 159. in cauſa & lite, colum. 2. lib. 2. & conſi. 76. col. penul.
lib. 5. & Corn. conſi. 121. & conſi. 156. & conſi. 208. li. 1. & Gui
do Papę, conſi. 31. in 6. dubio, fruſtra itaque recurrunt iſti mi
6 nores ad beneficium purgationis. Non etiam eos iuuat † be
neficium reſtitutionis in integrum, quam ex capite ignorã-
tiæ, & minoris ætatis petierunt ſibi concedi aduerſus hanc
caducitatem, quia neq; ignorantia, neq; minor ætas ipſorũ
minorum fuit cauſa caducitatis. & læſionis, cum fuerit cau
ſata ex perſona Antonij eorum patris, & ante illius obitum.
Non enim reſtituuntur minores aduerſus geſta uel omiſſa
per patrem maiorem, l. Aemilius Largianus, ff. de minor. &
iſtud eſt indubitati iuris. ideo aliter nõ implebo folia. opor
tet enim quod minor ætas, uel ignorantia ipſorum minorũ
dederit cauſam eorum læſioni, alioquin reſtitutio eſt eis de
neganda. l. 1. ff. de in integ. reſt. & l. 1. & l. ait prętor, ff. de min.
Ex ijs infertur benè fuiſſe iudicatum, & malè prouocatum.
Nec obſtat, dum petitur reſtitutio in integrum aduerſus de-
ſertionem appellationis, quam non fuerunt dicti minores
ſuo tempore proſecuti, quia aduerſus negligentiam non eſt
concedenda reſtitutio, quando conſtat ꝙ diligentia nihil
fuiſſet profutura. l. ſi vehenda. §. ſi ea, ff. ad l. Rhod. de iact. &
latè patet ad oculum. non enim poſſunt dici minores lęſi ex
non proſecutione appellationis, qa & ſi eam fuiſſent proſe-
cuti, uel de nouo proſequantur, conſtat eos non poſſe obti-
nere uictoriam. cum ſit cauſata caducitas in uita patris, &
ob culpam, & negligentiam eiuſdem patris, &c.

Laus Deo Opt. Maximo.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta re emphyteutica priuatur, ſi eius culpa deterioretur res ipſa, tribus tamen copulatiuè concurrentibus.*
2 *Emphyteuta magis peccat deteriorando, cum faciat contra naturam contractus, quam alienando.*
3 *Emphyteutici contractus natura eſt, ut melioretur res emphyteutica.*
4 *Ab emphyteuſi cadit ſuccidens arbores fructiferas.*
5 *Feudali fundo priuatur feudatarius ob deteriorationem.*
6 *Argumentum ualet de feudo ad emphyteuſim.*
8 *Emphyteuta non poteſt inuito domino rei emphyteuticæ ſubſtantiam mutare.*
9 *Culpa lata eſt non reparare domum, ne corruat, etiam ſi ſumus in dubio, niſi uitio ſoli eueniret.*
10 *Emphyteuta non curans uineam emphyteuticam cadit à iure ſuo.*
11 *In emphyteutico contractu habet locum l. ſi quis maior, C. de tranſact. ac in quolibet alio contractu.*

RESPONSVM XXVII.

1 SI domus, † de qua in themate, corruit
culpa & negligētia Anto. em-
phyteutę, conſtat eum ab emphyteuſi poſſe repel
li, teneriq; ad reſarciendum damnum ruinæ, ut
2 eſt tex. in auth. qui rem, C. de ſacroſan. eccl. † ma
gis enim peccat emphyteuta abutendo, uel deteriorando
rem, quàm alienando, ſecundum d. Phil. Cor. conſ. 67. d. Ioā.
3 Baptiſtā. colum. fina. lib. 2. † quia de natura contractus em-
phyteutici eſt quod res accipiatur in emphyteuſim ut melio
retur, l. 2. & fina. C. de iu. emphy. vnde qui deteriorem eam
reddit, facit contra naturam contractus, nō ita qui alienat.
4 † Et ideo qui ſuccidit arbores fructiferas, cadit ab emphyteu
ſi, ut latè traditur per Alex. & Moder. in l. diuortio, § fundū,
ff. ſolu. matr. Bald. conſi. 290. vulgare eſt, lib. 2. & d. Iaſ. in rub.
5 C. de iu. emphy. colum. pen. & probatur exemplo † feudata-
rij, qui poteſt fundo priuari propter rei feudalis deteriora-
tionem, ca. ad apoſtolicæ, §. pen. & ibi not. Innocen. Gem. &
alij, de re iudi. lib. 6. & ca. 1. §. fin. de pac. tenen. & ibi no. Bal.
6 † Valet enim argumentum de feudo ad emphyteuſim ſe-
cundum Spec. tit. de feud. §. quoniam, & Bald. in l. uoluntas,
C. de fideicom. & Bar. in l. mihi & Titio, ff. de uerbo. obliga.
7 & ſi dicatur † tria eſſe neceſſaria ad hoc, ut emphyteuta ca-
dat ab emphyteuſi propter rei deteriorationem, quæ tradit
Bald. in d. auth. qui rem. Reſpondeo quòd omnia hæc tria
concurrunt in re præſenti. Primum, ſcilicet quod deteriora-
tio ſit notabilis, ſatis manifeſtè deprehenditur, quia domus
quæ collapſa eſt, eſt principalis res, quæ fuerit tradita in em-
phyteuſim ipſi Antonio, & propter ruinam dicitur mutata
rei ſubſtātia, l. repeti. §. rei mutatione, ff. quemad. uſusf. amit.
8 quæ † mutatio non conceditur emphyteutæ inuito domi-
no, l. vſufructuarius nomen, ff. de vſuſr. ſecundum quod de-
terioratio reſpiciat proprietatem, & non fructus etiam con
currit. ut de ſe patet. Tertium quòd deterioratio proceſſe-
rit dolo, aut lata, uel leui culpa, non leuiſſima, etiam reperi-
9 tur in caſu iſto, quia † culpa lata eſt non reficere & reparare
domum, ne corruat, l. 2. C. de conditio. in pub. hor. lib. 10.
no. Bart. & in dubio creditur domum corruiſſe culpa eius,
qui potuit reficere, niſi id uitio ſoli factum probetur. l. flu-
minum §. vicium, ff. de dam. infec. Nec dicatur ꝙ Antonius
non fecit rem deteriorem, licet negligens fuerit in reparan-
do, & reficiendo, quia ſatis facit, qui negligit, quia aduerſus
ea facit, quæ facere debuit. l. a. in prin. & ibi glo. ff. de uerb.
10 obliga. l. qui facit, de reg. iuris. Et † ideo qui non curat ui-
neam, cadit ab emphyteuſi, quia propter inertiam & negli-
gentiam vinea corrumpitur, & deuaſtatur, ſecundum Bald.
in d. authen. qui rem. & hæc maximè procedunt in caſu oc-
currenti, in quo emphyteuta iurauit bona emphyteutica be
ne & debite tenere, regere, & gubernare, qđ minimè adim-
pleuiſſe conſtat. Vnde propter periurium, dubium non eſt
eum cecidiſſe a commodo contractus, l. ſi quis maior, C. de
11 tranſa. quæ † locum habet non ſolùm in tranſactione, ſed in
quocunque ꝯtu de mundo, ſm Bar. & cōiter Scriben. ibi, &
maximè in ꝯtu emphyteutico, ſm Bal. in c. querelam, de iu
reiuran. & d. Ale. conſi. 85. lib. 1. & conſi. 126. eo. lib.

Laus Deo Optimo Maximo.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta ob canonem non ſolutum, reiq; etiam partis alienationem, cadit à iure ſuo, etiā totius, niſi ſit in probabili ignorantia, quæ cauſatur ex aſſertione venditoris*
2 *Ignorantia regulariter excuſat à pœna, & in dubio præſumitur, niſi ſcientia probetur.*
3 *Venditoris aſſertio conſtituit emptorem in bona fide, cum ei debuit credere.*
4 *Libera & allodialis in dubio quælibet res præſumitur*
6 *Emphyteuticæ rei directus dominus, qua actione agit cōtra eiuſdem rei emptorem.*
7 *Præſcribi poteſt longo tempore res emphyteutica empta ab ignorante: ſecus à ſciente, niſi longiſſimo tempore.*

RESPONSVM XXVIII.

Qui veritas eſt, me dirigat in viam veritatis.

1 QVæritur, an † Guilielmus Excombar-
di ceciderit a proprietate,
de qua in libello commiſſi intentati per Ioannē
Breſerij? & uidetur ꝙ ſic, tum propter canonem
non ſolutum debito tempore, l. 2. C. de iu. emphy. ca. potuit,
de locat. tum quia non recognouit, nec inueſtituram petijt,
nec laudemium ſoluit, l. fin. C. eo. tit. de iu. emphy. tum quia
mater domini Franciſci Breſerij hæredis quond. dñi Petri
emphyteutæ vendidit rem hanc emphyteuticam, tanquam
allodialem & propriam ipſius dñi Franciſci, quo caſu res vē
dita etiam pro parte cadit tota in commiſſum propter con-
temptum directi dñi, l. quidam in iure, §. donationem ff. de
donat. & ibi Bar. traditur per Bald. in ca. 1. col. 3. de alie. feu.
per Iaſ. in d. l. fi. col. 136. & alibi ſæpe.

Sed præmiſſis non obſtantibus, ſecundum ea, quæ pre po-
nuntur, ꝯtrium verius eſſe reſpondeo, quia ista quæ dicunt
propter non ſolutionem canonis, vel non ſuſceptam inueſti
turam rē emphyteuticam cadere in commiſſum procedunt
in emphyteuta ſiue emptore, qui ſciebat rē eſſe emphyteu-
ticam, non in eo qui ignorabat, vt eſt tex. quem ibi no. Bal.
& dicit ſingularem in c. 1. de content. inter dom. & emp. &
idem traditur per Bal. in c. uaſallus, ſi de feu. fuer. contr. intr.
dom. & agn. vaſ. & per d. Iaſ. in d. l. fina. colum. 137. Ignoran-
2 tia † enim regulariter excuſat à pœna, vt no. per glo. in l. 1. ff.
de recep. & in ca. 2. de conſt. & l. Metrodorum, ff. de pœn. & in
ca. apoſtolicæ. de cler. excom. miniſt. Guilielmus autè reus,
& eius pater hactenus ignorarunt prædium contentioſum
fuiſſe emphyteuticum, ergo &c. & ſi dicatur non conſtare ꝙ
ignorauerit, reſpondetur ꝙ in dubio præſumitur ignorātia,
niſi probetur ſcientia, reg. præſumitur, de reg. iur. lib. 6. l. ne-
3 mo, ff. de probat. & aſſertio † venditricis, quæ aſſeruit in con
tractu venditionis prædium eſſe allodiale, & proprium do-
mini Franciſci eius filij, conſtituit emptorem in bona fide,
l. bonæfidei emptor, ff. de uerb. ſigni. & l. bonæfidei, ff. de ac-
qui. rer. dom. debuit enim credere aſſertioni venditoris, l. ſi
à bonæfidei. ff. de rei vend. & ex hac credulitate cauſatur iu-
ſta ignorantia, ꝓpter quam emptor excuſatur à commiſſo,
vt ſaltem beneficio reſtitutionis in integrum ſit ei ſubuenie
dum, ut per Bar. & alios in l. cum filijs, §. in hac, ff. de ver. obli
ga. & ita in proprijs terminis decidit Guido Papæ, deciſ. 24.
incipiente, quiſpiam dedit. & ita etiam tenet gl. in l. 2. & ibi
Iaſ. colum. 86. C. de iure emphy..

Non obſtat dum dicitur, ꝙ fuit cauſatum commiſſum eo
ipſo, ꝙ prędium emphyteuticum fuit venditum tanquā pro
prium & allodiale: quia reſpondeo dupliciter. Primo ꝙ do-
minus Franciſcus Benſorius, tunc minor & hæres dñi Petri,
ac eius mater tutrix ignorabāt prędium eſſe emphyteuticū,
& ſic etiam ipſe dñs Franciſcus reſtituendus eſt aduerſus hāc
caducitatem ex capite probabilis ignorantię, iuribus præal-
legatis. & ita conſuluit d. Alex. conſi. 168. uiſo themate. col.
4. li. 2. Lud. Rom. conſi. 166. viſo diligenter, in fi. & Dec. cōſ.
164. non fuerat propoſita, col. pen. & fin. Ignorantia autē ma
ximè in d. Franc. & eius tutrice, cum ſucceſſerit in locū alte-
rius, l. qui in alterius, & ibi inducit Dec. ad quęſ. noſtram. de
4 reg. iur. & Dec. in d. conſi. 164. col. fin. & quia † in dubio quę-
libet res præſumitur allodialis, ſecundum Hoſt. & Ioā. And.
in cap. fina. in verbo reſpondere, de iud. & in cap. non mi-
nus, de iureiurando. & Ioan. And. in addit. Spec. tit. de feud.

cum alijs concordan.de quibus per d.Alexan. conſi.15. colum.1.lib.5. tum quia aduerſus caducitatem cauſatam culpa tutoris,& eſſet reſtituendus idem d.Franciſcus.

6 Secundo reſpondetur, quod † in hoc iudicio non agitur, nec agi poteſt contra emptorem ad commiſſum cauſatum ex hac cauſa, quia prædium fuit uenditum tanquàm allodiale, ſed agendum eſt contra uenditorem, quo uicto competeret rei vendicatio directo domino.

7 Inſuper † cum Gulielmus mediante perſona patris,& ſua tit. pro empt. non ſolum ſpatio decem annorum inter præſentes,ſed etiam viginti,& ultra poſſederit dictum prædium vti allodiale & proprium, ſine dubio præſcripſit directum dominium,l.prima,cum concord.C.de præſ.long.tempo.& l.ſi quis emptoris,§.1.C.de præſcrip.30.vel 40.annor. Nec obſtat auth.malę fidei,C.de præſc.long.temp.tum quia mater tutrix dicti Franciſci, ſiue ipſe Franciſcus, a quo cauſam habuit d.Guilielmus,non erat in mala fide,cũ neſciret eam eſſe emphyteuticam, ut ſupra probaui,tum quia auth.malę fidei, procedit ſolum quando præſcribens ſe fundat in præſcriptione longi temporis 10. uel 20. annorum, ſecus ſi ſe fundet in præſcriptione 30.vel 40.ann. ut in caſu noſtro. ita probatur in d.auth.malę fidei, & traditur per Alexa.& alios in l.Pomponius,§.cum quis,ff.de acquir.poſſ.& ita in ſpecie determinat Franciſcus Balb.in tractatu præſcript.in 8.quaſ. quartæ par.princip.

Laus Deo Opt.Maximo.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta priuatur iure ſuo, locando in perpetuum rem emphyteuticam, uel eam alienando,quamuis illam rem recuperauerit ex interuallo, perfecto tamen contractu mediãte traditione,cuius loco non ſufficit ſi dictum ſit, Dedit & tradidit: nec ficta traditio per conſtitutum nu.3.& 6.*

2 *Venditionis contractus traditione perficitur.*

3 *Verba debent intelligi,ut aliquid operentur.*

4 *Feudum non poteſt ſubinfeudari abſque conſenſu domini,ſtante pacto de non alienando: aliàs ſecus.*

5 *Feudum an amittatur ob longiſſimam locationem.*

7 *Verbum poſtea denotat longum interuallum.*

8 *Feudum antiquiſſimum ſi cadit in commiſſum,non domino,ſed agnatis uaſalli applicatur.*

9 *Iudicium non poteſt formari ſine reo, actore, & Iudice.*

10 *Proceſſus non ualet, lite non legitimè conteſtata., uel non interueniente cauſa cognitione.*

11 *Regula, qui potuit, noluit,quod uoluit, adimplere nequiuit.*

RESPONSVM XXIX.

PRocurator verus ignorans ſe procuratorem nihil facere poteſt procuratorio nomine, quia debet ſcire fundamentum ſuæ poteſtatis.

Viſo proceſſu cauſæ uertentis inter Magnificum & potentem uirum Dominum Sancti Valerij agetem, & d.Robertum de Sancto Ferreolo Varonen.Monnſcluſi, ſe deſendentem ſuper caducitate ſeu commiſſo baſtidæ San-

1 cti Torquati. Prima conſideratione videretur † ex fughieria perpetua ſeu locatione perpetua dictæ Baſtidæ, facta per patrem dicti Roberti abſque licentia prędicti domini Sancti Valerij domini directi, conſolidatum fuiſſe dominium vtile cum directo. Nam vaſallus non poteſt rem feudalem alienare inconſulto domino: aliàs cadit à iure ſuo, cap.1. de prohi.feud.alien.per Fed. cum ſuis concordan. ſimiliter emphyteuta cadit à iure ſuo,ſi alienat rem emphyteuticam ſine licentia directi domini.l.fina.C.de iure emphy.cap.potuit.de loc. nec uidetur obſtare, quod Antonius pater Roberti recuperauerit dictam Baſtidam per redemptionem factam per Michaelem Raynandi, cui in emphyteuſim perpetuam dederat, quia per recuperationem non euitatur pœna caducitatis in cõmiſſum,ut eſt tex. in c.1.in ti.quid iuris, ſi uaſ. poſt alien.feu.recup.ſequitur Bar.in l.ſequitur.§.item Labeo,de vſucap per tex.in l.1.§.ſi rem depoſitam, ubi Pau. de Caſt.ff.depoſ.& iſta eſt communis ſententia,ut teſtatur d. Iaſ.in l.fin.col.antepen.C.de iure emphy.& Dec. conſi.160. in ultimo dubio.

Præmiſſis non obſtantibus prout re uera non obſtant, ſecundum ea quæ proponuntur,more Sceuolę,reſpondeo nõ fuiſſe pœnam commiſſam, nec rem feudalem apertam domino,quia iura,quæ dicunt uaſallum,uel emphyteutam incurrere pœnam priuationis propter alienationem rei factã abſque licentia domini,loquuntur de alienatione perfecta, per quam fuit translatum dominium,& ſic ad traditionem,

2 & non de ſimplici & nudo contractu, † quia alienatio non dicitur fieri ſolo contractu,ſed traditione facta in executione contractus,l.nunquàm nudæ, ff. de acq. rer. dom.l.traditionibus,C.de pact.non enim ante traditionem dicitur perfecta venditio nec alienatio,Inſti.de rer. diuiſ. §.uenditæ,& ca.cum Ioannes,de fide inſtru.& ita in terminis decidit Specu.tit. de loc. §. nunc aliquæ, verſ.95. Idem firmat Bald.loquens in uaſallo,in ca.1.§.aut ſi libellario, colum.fin. quib.mod.feud. amit. & in ca.Imperialem,in princ.colum.1. de prohi.feud.alien.per Feder.& in ca.1. §. denique,quę fuerit prima cauſa ben. amitt.& Iac.Alua.in d.c.1.§.fin. concl.43. eo.tit.quę fuer.prima cauſa ben.amit.& ita conſuluit d.Antonius de Butr.conſi.37.uiſo puncto, & hanc ſententiam ſequitur & dicit eſſe communem d.Iaſ. in l.fin.char.pen.uerſ. 19.quæro.C.de iure emphy.& ita tenet, & concludit Pau.de Caſt. poſt glo.ibi in d.l.1.§.ſi rem depoſitam, ff.depoſ.& cõprobatur ex eo,quod cõſuluit Pau.de Caſt.conſ.342.videtur quod dicta ſententia.ubi uult quòd ſtatutum, quo confiſcatur res alienata in forenſem ſine licentia Principis,ita demũ locum habeat,ſi ſit facta traditio rei. ſequitur d. Iaſo. in l. filiusfam.§.diui,in 2.lect.colum.8.ff.de leg.1.nam non dicitur alienaſſe rem,qui non tradit, quia non alienam fecit, l. alienatum,ff.de uerb.ſign.& ita in terminis cõſuluit Corn. conſi.11.colum.14.uerſ.ex quibus,li.3. & iſtud in propoſito noſtro applicat Spec.tit.de emptio.& vend.§.1. in prima for

3 ma inſtrumenti uenditi. & procedit † etiam ſi in inſtrumento uenditionis rei feudalis uel emphyteuticæ ſint appoſita hęc uerba,Dedit & tradidit, quia per talia uerba non intelligitur res tradita,ſed data licentia de apprehendendo.& ita etiam docent Bar.& alij in l.prędia.ff.de acq poſ.& Alexan. conſi.4.col.2.li.2.& ita etiam firmat in terminis noſtris d.Iacob.de Sancto Georgio in tracta.feud.in uerſ.& cum pacto de non alien.colum.2.verſ.ex hoc infertur. Nec huic rõni obſtat,ſi dicatur quòd hoc modo pactum adiectũ in inſtrumento inueſtituræ ibi,Requiſita tamen licentia de alienando:nihil operabitur,quod non eſt dicendum,l.ſi quando,ff. de leg.1.c.ſi Papa,de priuileg. quia reſpondeo,ꝙ ſatis opera-

4 tur, † quia abſque hoc pacto potuiſſet inueſtitus ſubinfeudare dictam Baſtidam abſque licentia domini directi, ut vult gl'o.communiter approbata in ca.1. §. prętetea, de cap. Corr.& modo ſtante dicto pacto non poterit ſubinfeudare, & in hoc operabitur ſecundum Bald.& Aluar. in d.§.pręterea,& d.Iac.de Sancto Georgio in d.tractatu, & in uerſ.& cũ pacto de non alienando,col.1.comprobantur pręmiſſa, quia per locationem etiam ad tp̃s longiſſimum, non cadit uaſallus in commiſſum, quia apparet ꝙ non eſt conſtitutum ius in re, ſecundum Bal.& Ioan.de Imo.in l.codicillus,§.inſtituto,ff.de leg.2. & Bal.in l.ſi domus,§.fina.ff. de leg.1.& Gem. in c. abbatib. 12.q.2. uerum ante traditionem non dicitur conſtitutum ius in re,ſed ſolum competit actio perſonalis contra locantem, l.1.& per totum,ff.& C.loc. ergo &c. fortius dixit d. Guido Papæ, quòd etiam per alienationem ſecuta traditione ficta per conſtitutum,uel precarium non cadit emphyteuta, uel uaſallus in commiſſum niſi interuenerit traditio realis, deciſ.101.& ibi atteſtatur ita ſeruari & iudicari ſolitum per curiam parlamenti. ſequitur Alua.in cap.1.quid iuris,ſi uaſal. poſt alien.feu.

Quę opinio eſt admodũ humana,& eam ſecutus ſum,ca.cum M. Ferra.de conſt.quanto ergo magis nõ erit locus cõmiſſo in caſu nr̃o,in quo non interuenit nec ficta, nec uera traditio? Non obſtat q̃d ſ. dictum eſt,ꝙ uaſallus,uel emphyteuta nõ euitat pœnam recuperando rem alienatã, quia rñdetur dupliciter. Primo ꝙ in caſu nr̃o, in quo non interuenit aliqua traditio,non põt dici res alienata, ut patet ex prædictis. Secundò rñdet verũ, ſi ex interuallo recuperauerit: ſecus ſi incõtinẽti. ita ↄcludit Iac.Alu.poſt Bal.& Ioã. And. in d.c.1.quid iuris,ſi vaſ.feud.recup.per illum text.in uerbo,

5 poſtea,† quod denotat longũ interuallũ,l.ab hoſtib.ff.ex qb. cau.ma.cũ ↄcor.ſequit̃ dñs Fran.de Cur.in trac.feu. in 4.par te.q.13.verſ.limitat ſecundo.& ex hoc colligit alia rõ ad excludendũ pœnam ↄmiſſi,quia hic d. Ant. q dedit baſtidam ad ſughierũ,ſiue libellũ,cito & incontinenti redemit, videlicet infra 10.menſes,vel circa,& antequam fuerit ſibi mota lis p 15.annos,vt patet ex data remiſſionis dictæ, & data motę litis. nam in ꝓpoſito dr̃ incõtinẽti facta recuperatio, etſi

eſſet

eſſet facta poſt triennium. imò ſi ſit facta antequam fuerit
vaſallus tractus in cauſam commiſſi, ſecũdum And.de Iſer.
& Iac.Alu.& Franciſcum Curt. in locis prælegans, arg. l.
mancipiorum, ff.de op.leg.& eorum quę ipſe Alu.poſt alios
dixit in ca.1.de eo qui arma bell.dep.

8 Secundo reſpondetur, † quod ubi baſtita foret in cõmiſ-
ſum, certè non applicanda foret ipſi directo domino, ſed
agnatis dicti Antonij alienantis, cum ex tenore primę inſeu
dationis, & inueſtituræ, & homagiorum appareat iſtud eſſe
feudum antiquiſſimum, in quo res feudalis alienata ſine vo
luntate domini non applicatur domino, ſed agnatis, ſm gl.
in ca.1.§.hac quoque, de ſucc. feud. & ſequuntur ibi Iacob.
de Belui. Andre.de Iſer. Nicol.de Neap. Bal. Alu.& alij cõi-
ter ſequuntur per illum tex. ſequũtur communiter Canoni-
ſtæ, in c.2.de feud.& ibi Ioan.de Imo.dixit quod in iudican-
do non eſt ab hac ſententia recedendum. ſequitur d.Iac. de
Sancto Georgio in loco prællegato, colum.8.verſ.ſed quæ-
ro de quæſtione pulcra, & ibi dicit quod ita eſt communis
opinio Doctorum. eſt verum quod Bal.in ca.1.§.fin.quæ fue
rit prim.cau.beneſ.amit. dicit tutius eſſe, quod agnati ſe
opponant. uidetur ergo quod Robertus unus de agnatis p-
ximior poſſit ſe opponere, & quod ad eum deuoluatur ipſa
baſtita, & non ad directum dominum. facit tex. in ca.uicus
ſiuus, ſi de feu.fuer. controu.inter dominum & agna. vaſ. &
ſtantibus præmiſſis non expedit inſiſtere ſuper nullitate pro
ceſſus. attamen paucis agendo mihi uidetur proceſſum cor
ruere uitio nullitatis cauſato ex defectu perſonæ domini Iu
liani, qui litem conteſtanis eſt uti procurator ſubſtitutus do-
mini Ixanardi Gratias, qui non habebat poteſtatem ſubſti-
tuendi niſi certos nominatos in ſuo mandato, inter quos
non eſt ipſe d.Iulianus, ut ex lectura mandati, per quam pro
batur negatiua coarctata ad ipſam ſcripturam, l.Titiæ texto
res.ff.de leg.1.euidenter apparet. Cum igitur cum ipſo ſit to
tus fermè proceſſus agitatus, uidelicet cum eo lis conteſta-
ta, producta iura, & teſtes, & reliqua agitata, conſequitur, ut
proceſſus ſit nullus ex defectu perſonæ rei non interuenien-
9 tis in hoc iudicio, † quod ſine reo, actore, & iudice formari
non poteſt, ca.forus de uerb.ſign.not. in tub. de iud. conſe-
quitur ut ſit nullus ex defectu litis conteſtatæ, & ex defectu
cauſæ cognitionis, quæ ſine parte adhiberi non potuit. l.fin.
10 C.de lib.cauſa. † nõ enim ualet proceſſus, ubi lis non fuit le
gitimè conteſtata, ca.1.ut lit.non conteſt.& ubi non interue
nit cauſæ cognitio, ut not.per glo.& Bar.in l.prolatam, C. de
ſententijs, & interloc.omn.iud. Non obſtat ſi dicatur, quod
dominus Iulianus legitur conſtitutus procurator ſimul cũ
domino Gratias, quia & ſi potuiſſet comparere ut procura-
tor principaliter conſtitutus, ſi habuiſſet normam mandati,
quia tamen comparuit ut ſubſtitutus domini Gratias, q ſub
ſtituere eum non potuit, non debet nec poteſt ſuſtineri pro-
ceſſus ex capite principalis mãdati, quia dominus Iulianus
eius uigore non comparuit, nec interuenire uoluit; nec ex
capite ſubſtitutionis, quia uirtute illius nõ potuit. Vnde ſuc
11 cedere debet regula uulgata, † quod potuit, noluit, quod
voluit, adimplere nequiuit. l.multum intereſt. C.ſi quis alte
ri, uel ſibi, ca.ſuper eo, de off.deleg. Sed quid contendo nul
litatem apertam comprobare? nõ ne communis eſt Docto-
12 rum ſententia, in ca. is, qui, de procuratoribus, lib 6. † quòd
tacitus procurator, ſi neſciat ſe procuratorem, nihil rectè fa-
cit, ſi procuratorio nomine faciat, quia debet ſcire fundamẽ
tum ſuæ poteſtatis, l.ſi de ſua.ff.de acqui. hæred.ubi Alexan.
& Paul.& Scribentes in l. de ſtatu, ff. de teſtam.minus ergo
erunt ualida geſta ab eo, qui credit ſe ſubſtitutum, cum non
ſit; ex quibus mihi uidetur geſta per d. dominum Iulianum
eſſe nullius momenti.

Laus Deo Opt. Maximo.

SVMMARIVM.

1 Reſponſio debet eſſe conformis interrogationi.
2 Laudemium debetur domino, pro renunciatione ſeu conſenſu ab ipſo præſtito alienationi.
3 Dominus loci dicitur dominus iuriſdictionis, non quo ad prædiorum directum dominium.
4 Imperator licet ſit dominus totius mundi, non tamen habet dominium prædiorum particularium.
5 Libera præſumitur omnis terra & perſona, niſi contrarium probetur.
6 Illatio non fit ex particularibus multis, nec ex ſeparatis.
7 Conſuetudo ſoluendi domino loci facta pro prædijs quomodo inducatur, & probetur.
8 Emphyteuta an dominus teneatur oſtendere prædia emphyteutica, quando de eis non conſtat.
9 Actore non probante reus abſoluitur.
10 Probandi onus aſſerenti incumbit.
11 Emphyteuta negans rem eſſe emphyteuticam, ea priuatur, ſi conuincatur.
12 Inueſtitura non probat contra tertium etiam in antiquis. num.14.
13 Confeſſio unius etiam iurata, non nocet alteri.
15 Inueſtitura probat contra inueſtitum, & eius hæredes, ac contra ſingularem, ſi agatur actione perſonali: ſecus ſi reali ad damna.
16 Actio perſonalis non tranſit in ſingularem ſucceſſorem.
17 Emphyteuta ac eius hæredes nunquam præſcribunt, minus & ſingularis ſucceſſor, ſi ſciuerit, ſecus ſi ignorauerit.
18 Præſcribitur ſpatio 40.annorum, etiam contra eccleſiam.

RESPONSVM XXX.

Qui ueritas eſt, me in ſemitam
dirigat ueritatis.

QVia præmiſſa dubia ſimpliciter terminan-
tur, & ad ius ſimpliciter referũtur, ſimpliciter me
1 reſpondere oportet, † ut interrogationi reſpõſio
conueniat, l.ſi deceſſerit, §.qui interrogatus, ff. de interrog.
act.c.inter dilectos, de fide inſtrum.

Quęritur primo an homines de Solerio cogi iure poſſint
à domino ad ſolutionem laudemij pro emptionibus præ-
diorum, quę nec emphyteutica, nec cenſualia ſunt, ſi aliud
non probetur, quàm id quod in themate narratur, uidelicet
quod dominus de Solerio habeat iuriſdictionẽ in toto ter-
ritorio? Reſpondeo eum non iure agere ad laudemium,
ſeu quinquageſimam precij prędiorum, quæ frãca & libera
2 proponuntur. † Quia quinquageſima debetur domino di-
recto pro renunciatione, ſeu conſenſu præſtito alienationi
factæ in nouum ſuccęſſorem, l.fina. cum glo. in uerbo, acci-
pere, C.de iure emphy. Niſi ergo probetur, quòd dominus
loci ſit directus dominus prędiorum, dico nullum ius com
petere ei ad quinquageſimam, ſiue laudemium. Nec obſtat
3 ſi dicatur, quod eo ipſo probatur † quod eſt dominus totius
territorij: quia uerum quantum ad iuriſdictionẽ, non quan
tum ad directum dominium, ca. nimis, de iureiur. ubi Pa-
nor. poſt Ioan.And. & alios dicit, nota, quod reges, & domi
ni terrarum non habent fundatam intentionem ſuam quo
ad directum dominium, uel utile prędiorum particulariũ
exiſtentium in ſuo territorio, niſi aliter oſtendat titulum,
quàm titulum iuriſdictionis. & idem dixit Panor. in ca.ſi di
4 ligenti, in 2.not.de præſcr.vbi adducit ſimile † Imperatoris,
qui eſt dominus totius orbis, l.deprecatio, ff. ad l.Rhod. de
iact. & tamen non habet aliquod dominium prędiorũ par-
ticularium, l.bene à Zenone, C.de quad.præſcrip. Quod ma
nifeſta ratione probatur. nam ſi prędia non ſunt emphyteu
tica, nec cenſualia, dominus non poteſt prętendere habere
dominium directum ipſorum prędiorum, niſi dicat prædia
eſſe feudalia, is autem, qui dicit prædia feudalia, id pro-
bare tenetur, quia quòd prędia ſint feudalia, eſt quædam
ſeruitus, ſecundum gloſ. in l.ſi uſusfructus legatus ſit, in
uerbo oportet, ff. de uſufruct.& no. Bald. in cap. primo, co-
5 lum.fina.de contro. inueſt. † quę ſeruitus non pręſumitur,
niſi probetur, cum omnis terra, omniſq; perſona libera ab
exordio naturę ſit conſtituta, cap. ius autem gentiũ, prima
diſtinct. Cuius exordij ratio facit, ut omnis res pręſumatur
allodialis, & non feudalis, uel emphyteutica, ca.1.§.ſi uaſal-
lus feudum, in tit.ſi de feud. ſuer. controuer.inter dom. &
agn.uaſ.ca.1.& ibi notatur, de controuer. inter do. & alium
de beneficio, not.Iac.Alua.in cap.1.§.1. de feud.guar. Ioan.
And. in add. Spec.tit.de feu.§.quoniam. Bal.in l.libertas, ff.
de ſtat.hom.firmat d.Ale.conſi.129.ponderatis ijs, li.1. ubi
oẽs uno ore teſtantur Dñm, qui dicit rem eſſe feudalem, ab
intẽtione ſua repellendũ, niſi probet.quod aſſeuerat.l.actor,
C.de prob.& quia qui dicit rem feudalem, uel emphyteuti-
cã.dicit rẽ eſſe ſeruituti obnoxiã, quæ ſeruitus nõ pſumitur,
niſi probetur, l.altius, C.de ſeruit.& aq.& l.fina.§.pen.ff.eod.

&l.fina.§.penul.ff.quod vi aut clam. quæ præſumptio liber-
tatis transfert onus probandi in allegantem ſeruitutem, ſe-
cundum Bart.in l.ſi prius, in 4. char. verſ. venio ad primam
partem.ff.de nou.oper.nunc.& in l.ſicuti,§. ſed ſi quæratur,
ff.ſi ſeru.uend.& Curt. qui alia addidit, conſi. 76. dominus
Ludouicus Rotarius. & idem, & clarius concludit d.Iaco
bus de Sancto Georgio in tracta. feud. In verſ. dictique va-
ſalli promiſerunt recognoſcere, colum.3.verſ.ſubſequenter
quæro.

Non etiam obſtat, ſi dicatur Dominum exegiſſe à pluri-
mis emptoribus talium prædiorum laudemium, quia non
ſequitur propterea, quod ex hoc ſit inducta conſuetudo, uel
præſcriptio contra eos, qui nunquam ſoluerunt, tum quia al
teri per alterum non debet iniqua conditio afferri, reg. non
6 debet, de reg.iur.li.6. † tum quia ex multis particularibus ni
hil ſequitur, ca.in Geneſi, de electio.& ex ſeparatis non infer
tur.l.fina.ff.de calum.l.Papin.exuli,ff.de minor.& ſi dicatur
valere conſuetudinem, quod quilibet teneatur ſoluere lau-
demium pro terris franchis, iſtud non negauerim. Sed di-
co quod eſt difficile, imo quaſi impoſſibile probare talē con
ſuetudinem, vt in propoſito dicit Raph.Fulgo. conſi.6. qui-
7 dam emphyteuta. † oportet enim quod probetur, quod par
ticulares ſoluerunt animo inducendi conſuetudinem, ſe-
cundum Panor. poſt alios in ca.fina. colum. 4. & colum. 9.
de conſuet. d.Anto. in ca.1.de reſcrip. Item quod ſoluerint
ſciente & conſentiente vniuerſo populo, uel maiore parte
populi, ſecundum Cyn.in l.ſecunda, C. quæ ſit long.conſu.
Bartol.& communiter legiſtæ, in l.de quibus, ff. de leg. Pa-
nor.& Canon.in d.c.fin.Soc.conſi.7. col.penul.lib.1. & alia
plura probanda erunt neceſſaria ad inducendam conſuetu-
dinem, quæ plura ſunt, ut in locis prædictis latius habetur. &
ideo Raph. Fulgo. in dicto conſi. 7. dixit dominum ſe fun-
dantem in conſuetudinem non facile poſſe obtinere pro-
pter difficultatem probandi conſuetudinem. & idem di-
cunt glo.Hoſtien. & Ioan. Andr. in d. cap.fina. & Panor. in
conſi.53.prædicta cauſa, lib. 2. vbi dicit aduertendum eſſe,
quia multi credunt poſſe probare conſuetudinem, & longè
aberrant.

8 Quæritur ſecundo, † an ij, qui aliquando ſoluerunt ca-
nonem uti emphyteutæ ignorantes pro qua re ſoluerint, poſ
ſint compellere dominum, ut oſtendat pro quibus rebus ſol
uerint, per retentionem canonis, vel alio remedio? iſtam
quæſtio. format Spec.tit. de loc.§.nunc aliqua, uerſ. 63. Re-
ſpondet quòd dominus eſt in ſua quaſi poſſeſſione tuendus,
cap. querelam, de elect. & penſione ſoluta ſi emphyteuta re
ferat quæſtionem dominij, & proprietatis negando ſe tene-
re rem ullam in emphyteuſim, abſoluendus erit emphyteu-
ta, niſi dominus doceat emphyteuticum ius, quod habet,
quia cenſus ignorantiæ, &c. ca.peruenit.de cenſ.niſi ſoluerit
penſionem tanto tempore, quo cauſata ſit legitima præſcri-
ptio: quia tūc emphyteutæ obſtabit præſcriptionis exceptio,
l.linbus, C.de agr.& cenſ.lib 11. Idem tenet Albet.de Roſ.
in l.ſi certis annis, C.de pact. & in l.plures apochis, C.de fid.
inſtru.ſed d.Iaſ.in l.2.col.82.verſ.13.C.de iure emphy.aliter
concludit. Inquit, ſi dominus dicat quod emphyteuta ſoluit
penſionem pro omnibus rebus, quas poſſidet, transfertur
onus probandi in ipſum emphyteutam, pro qua re ſoluit:
aliàs præſumitur, quod omnes res ſuæ ſint emphyteuticæ.
Idem in uaſallo concludunt Bald.& Iac.Alu. in ca.1.§.ſi va-
ſallus, ſi de feu.ſuer.controu.inter dom. & agn.vaſ.ego uero
multum referre puto, quis agat. nam ſi dominus agat con-
tra emphyteutam, qui aliquando ſoluit, vt ſoluat penſionē,
& tunc ſi agat poſſeſſorio, tuendus eſt in ſua quaſi poſſeſſio-
ne. dicto ca.querelam. Si uero agat petitorio, & tunc ipſe do
minus tenetur oſtendere rem, pro qua agit, & cauſam qua
9 agit. † aliàs ipſo non probante abſoluendus eſt reus, l.qui ac
cuſare, de eden.cap.primo, ut eccl. benef. ſine diſ.confer. &
10 per reg.quæ eſt, quod aſſerenti † incumbit onus probandi,
l. ei qui, ff. de probatio. l. actor, C. eod. & ita concludit
Bald. in cap. primo, colum.1. de vaſ. qui contra conſt. feud.
alien. Aut agit emphyteuta, & refert, generaliter agat. Aut
enim agit negatoria aſſerendo ſe non eſſe emphyteutam,
& dominus tenebitur probare ius ſuum: aliàs abſoluetur
11 emphyteuta, ut dicit Bartol.in d.l.ſi plus. † Sed cautus de-
bet eſſe emphyteuta, quia ſi dominus poſſit probare, priua-
retur iure emphyteutico propter negationem, ſecundum
Ang.in l.fina. ff. de rei uendica. ſi uero aſſerat ſe emphyteu-
tam, ſed agat contra dominum, ut oſtēdat ſibi rem, pro qua
ſoluit: & tunc poteſt dominus dicere quod omnes res ip-
ſius emphyteutæ ſunt de directo dominio ipſius domini, &
hoc modo eludat intentionem emphyteutæ. & ſi dixeris ue
rum, ſi dominus probet quod aſſerit, reſpondetur, quod con
fitente emphyteuta ſe eſſe emphyteutam, præſumptio ſtat ꝓ
domino, quod omnia bona confitentis ſint emphyteutica,
ſecundum Alber.de Roſ.in l.Titius Sempronij, ff. de actio.
empti. arg. l. pluribus ff.de accept.& l.forma, §.ſecundo, de
tranſa.& hanc diſtinctionem colligo ex mēte Doct. & max.
ex ijs quæ ſuper hac quæſtio. ſcripſit d.Iaco.de Sancto Geor-
gio in loco prællegato, colum.6.verſ. nunc quæro de quo-
tidiana quæſt. Aduertant ergo quærentes conſilium, an do-
minus poſſit probare, pro quibus rebus ſoluerit, & hoc caſu
habentes probabilem ignorantiam, dicant ſeparatos ſol-
uere penſionem pro aliquo uiliſſimo prædio. & ſi domi-
nus neget aſſerendo ſoluere pro alijs, tenebitur ipſe proba-
re, ſecundum Spec.tit.prællegato. §.nunc aliqua, uerſ.62.
ſi uero confidatur dominum nō poſſe probare titulum, nec
poſſeſſionem exigendi, tempus triginta annorum, quo
præſcriptio iuris emphyteutici præſcribitur, agere pote-
runt actione negatoria, & niſi dominus probet, abſol-
uentur.

Quæritur tertio, an vnica recognitio probet intentio-
nem domini agentis ad præſtationem penſionis, & ad re-
nouationem ipſius recognitionis? iſta quæſtio poteſt mul-
tipliciter intelligi.

Primo an probet contra tertium, qui non recognouit, nec
ſucceſſit recognoſcenti.

Secundo an probet cōtra recognoſcentē, & eius hęredes.

Tertiò an probet contra ſingularem ſucceſſorem. Primo
12 caſu reſpondeo intrepidè, † quod non facit ullam fidem cō-
tra tertium, quicquid dixerit dominus Guido Papæ deciſio.
272.quia ſine lege & ratione ac authoritate loquitur. & ꝙ
recognitiones non probent contra tertium, oſtenditur ex
pluribus, primo per text. in l. ſi functiones, C. de donatio.
per quem ita concludit Bal. C.eo. ut. Secundo ex regu
la generali fundata in naturali ratione, C. res inter alios
act.&c. per totum, & reg. non debet alteri, de reg. iur. & l. ſi
vnus, §. ante omnia, ff. de pact. Tertiò per tex. in l. nam &
13 poſtea.§.fina.ff.de iureiuran. † vbi confeſſio vnius etiam iu-
rata non nocet alij, & probatur in c.1.de confeſſ. & in cap.ſi-
gnificaſti, de adulter. in cap.quam ſit graue, de exceſſ. præ-
lat. in l. fina. C. de accuſat. Quarto, quia inueſtitura, quæ
plus iuris tribuit quàm ſimplex recognitio, ſecundum Bald.
in cap.primo, de cap. qui cur. vend. non probat contra ter-
tios poſſeſſores, ſecundum Spec. tit. de loc.§. nunc aliqua,
verſ.57.gloſ. Panor.& alios in cap.inter dilectos, per illum
text.de fide inſtrum.ergo non etiam probabit recognitio. &
conſuluit Socyn.conſi.266.in cauſa quæ vertitur, colum. 5.
14 lib.2. vbi ampliat, † vt etiam inueſtitura in antiquis nō pro-
bet dominium contra tertium, imo nō etiam probatur poſ-
ſeſſio, quando tertius eſt in poſſeſſione, ſecundum d.Phyl.
Come.conſi.24.licet in themate, col. pen. lib.4.& ita etiam
conſuluit Bald.conſi.377. Otho prætendit, lib.1.

Secundò caſu refert, qua actione agatur contra recogno-
15 ſcentem, uel eius hæredes. † nam ſi agatur actione perſona-
li ad penſionem ſeu cenſum, recognitio probat, d.l.cenſua-
lis, C.de donatio. aut actione reali ad dominium, & nō pro-
bat ſecundum glo.& communiter canon.in d.ca.inter dile-
ctos, Bar.in l.legata inutiliter, ff.de adi.leg. Ale.conſi.12. vi-
ſo proceſſu, li.4.& conſi.43.viſis & ponderatis.eo.lib.

Tertio caſu ſunt qui uelint ꝙ nullam fidem faciat contra
ſingularem ſucceſſorem, etiā ſi agatur actione perſonali ad
16 penſionem, † quia actio perſonalis, quæ ex recognitione cō
petit, non tranſit in ſingularem ſucceſſorem, l.1.§.ſi hæres, ff.
ad Treb.l.fina.ff.de contrah.empt. ſed tamen contraria opi-
nio præualuit. & hoc modo poteſt procedere opinio domi-
ni Guidonis in deci.272.& ita tenet Salyc. in l.fina.col.fina.
C.de iure emphy.per tex.in auth.qui res iam dictas, C.de ſa-
croſanct.eccl.& Iac.Butrig. in l.ſcripturas, C.qui pot.in pig.
hab.ſequitur Soc.conſi.50.ſubtiliter & copioſe, col.2.li.4. &
conſi.68.viſa & diligenter conſiderata, col.3.eod.lib.

Quartò quæritur, an ij, qui longo tempore nō ſoluerunt,
præſcripſerint liberationem? iſta etiam quæſtio pōt multipli
17 citer intelligi. Primo pōt intelligi † in emphyteuta, cui res
fuit data ad nouum acapitum, uel qui recognouit, & hic nū-
quam præſcribit propter malam fidem, l.malè agitur, C. de
præſcrip.30.uel 40.ann.ca.fina.de præſcrip. Secundò poteſt
intelligi in hærede emphyteutæ; & hic etiam nō præſcribit,
tum quia tenetur releuare animam defuncti, ca.ſi.de ſepult.
tum quia in ea tantū poſſeſſione ſuccedit, in qua erat defun
ctus, qui dño deſecto poſſidebat. ergo contra ipſum non
poteſt

poteſt præſcribere, d. l. comperit, & voluit Paul. de Caſt. in l.
neque, C. de procur. Tertio poteſt intelligi in ſingulari ſuc-
ceſſore. & refert, an ſciuerit rem eſſe emphyteuticam, & per
malam fidem impediretur præſcriptio. d. c. fin. & reg. malę fi
dei, de reg. iur. lib. 6. An ignorauerit, quod præſumitur, niſi
probetur ſcientia, reg. præſumitur, de reg. iur. eo. lib. & tunc
poteſt præſcribere directum dominium cum tit. & bona fi-
de ſpatio 10. annorum inter præſentes, & 20. inter abſentes.
Idem dico in quolibet tertio poſſeſſore, ſine tit. uerò 30. vel
40. ann. l. ſi quis emptionis, §. 1. C. de pręſcrip. ita Com. conſ.
142. videtur prima facie, colum. pen. verſ. accidit, li. 3. & Bal.
18 in tracta. præſcrip. in 4. parte, 4. partis principalis q. 8. † etiam
contra eccleſiam ſpatio 40. ann. ut in Authen. de eccleſ. ut,
§. primo, Bald. conſi. 215. punctus, quicquid donauit, lib. 5.

Laus Deo Optimo Maximo.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis eccleſiæ non poteſt conſiſcari. nu. 9.*
2 *Dominium ex ſola hypotheca non conſequitur, niſi ſecuta impe-
tratione.*
3 *Filius dicitur continuare in poſſeſſione patris defuncti.*
4 *Nemo plus iuris in alium poteſt transferre, quàm ipſe ha-
bet.*
5 *Prior tempore eſt potior iure.*
6 *Fiſcus non retinet bona, niſi quæ ſuperſunt deducto ære alieno.*
7 *Soror de iure communi ſuccedit æqualiter ſimul cum fratre.*
8 *Viuere quis præſumitur uſque ad centum annos.*

RESPONSVM XXXI.

Qui ueritas eſt, me dirigat in ſemitam ueritatis.

Onſiderata facti ſerie, & inſpe-
ctis ac di-
ligenter perlectis documentis mihi exhibitis: Re
ſpôdeo paucis more Vlpiani in l. prima, de præſ.
1 verb. † nullum ius competere fiſco in bonis em-
phyteuticis eccleſiæ, vt eſt caſus in Auth. de alie. & emp. §. 1.
& ita firmant Bar. & omnes in l. ſi finita, §. ſi de vectigalibus,
ff. de damn. infect. cum côcord. ibidem per Alexan. & alios.
ſed ubi non eſſent emphyteutica eccleſiæ, nec eſſet conſoli-
datum utile dominium cum directo, ob delictum Porrelli,
adhuc Reſpondeo Frâciſcum de Ambrixijs nepotem, & hę-
redem Specioſæ de Origia. & Bartholomęi de Ambrixijs in
galiû habere potiora & anteriora iura in dictis bonis, quàm
vnquàm habuerit Porrellus, & modo habeat fiſcus ex perſo
na dicti Porrelli.

In primis conſiderandum eſt, ꝙ Margarita vxor quond.
Franciſci Origiæ uirtute dotis ſuę nunquam habuit niſi ſpe-
cialem hypothecam. Nam inſtrumentum mihi exhibitum
ſignatum B. ſolum continet cautionem dotis confeſſatæ.
Ibi enim legitur quod Franciſcus maritus confitetur habuiſ
ſe in dotem libras 520. pro quibus obligauit, & obligat bo-
2 na ibidem deſignata. † Ex ſola autem hypotheca nô poteſt
uxor prætendere habuiſſe, uel habere ullum dominium niſi
ſecuta impetratione ipſius dominij, l. 1. C. de iure dot. Quo
ſic ſtante conſequens eſt, ut ad filios dicti Franciſci & hære-
des ſuos tranſierit dominium dictorum bonorum, imo ue
3 rius † in ipſos filios hęredes ſuos continuatum, iux. l. in ſuis,
ff. de libe. & poſthu. & Inſti. de hæred. qual. & differ. §. ſui. Non
4 potuerunt igitur † Margarita uxor dicti Franciſci, & Clarina
filia in Porrellum plus iuris cedere, quàm ipſę haberêt, l. tra-
ditio, ff. de acqu. rer. dom. Videndum itaque reſtat quod ius
haberet dicta Margarita, & quod ipſa Clarina. Si de domi-
nio quęratur, Margarita nullum unquam habuit dominiû,
vt dictum eſt: ſi de iuribus hypothecæ, uel actionibus perſo-
nalibus competentibus ipſi Margaritæ vigore dotis contra
hæredes dicti Franciſci, & in bonis & hæreditate eiuſdem,
certum eſt ipſa iura non tranſiuiſſe in Porrellum ſtante do-
natione & ceſſione iurium facta prius per dictam Margari-
tam Bartholomęo de Ambrixijs, cuius eſt hæres dictus Frâ-
ciſcus eius nepos pro ſumma 300. Florenorum, pro quibus
5 dictus Franciſcus, † tanquàm prior tempore ex perſona Bar-
tholomęi habet potiora & anteriora iura, quàm Fiſcus ex p-
ſona Porrelli, reg. qui prior, de reg. iur. l. potior, & l. qui bal-
6 neum, ff. qui pot. in pig. hab. † Nec fiſcus iure poteſt retinere
niſi ea bona, quæ deducto ęre alieno ſuperſunt, l. nô poſſunt,
ff. de iure fiſc.

Sed quâtum, deductis Florenis 300. Ceſſis Bartholomęo,
ſupereſt, non negauerim fiſcum poſſe ius pretêdere in dictis
bonis ex perſona Porrelli ultimi ceſſionarij iurium dictæ
Margaritæ, & etiam poſſe ius pręrendere in dictis bonis ex
perſona Porrelli ceſſionarij iurium dictæ Clarinę filię dicti
Franciſci, ſi quę habebat in bonis dicti Franciſci. Quare vi-
7 dendum, † utrum dicta Clarina fuerit hæres Franciſci pa-
tris pro tertia, prout eſt de iure communi, ſimul cum Cęſare
& Specioſa, l. maximum uitium, C. de lib. pręt. Inſt. de hęred.
quę ab inteſt. §. 1. & §. ſequenti. & ſi ita ſit pro tertia. fiſcus ha-
beret dominium dictorum bonorum. Si uero Cæſar filius
ex forma ſtatuti ſolus fuit, & eſt hęres excluſis ſororibus, ꝗ ut
ſunt ſtatuta communiter per Italiam, videndum erit, utrum
8 Cęſar viuat, uel mortuus ſit. †, & in dubio pręſumitur viuere
vſque ad centum annos, l. fina. C. de ſacroſan. eccle. niſi pro-
betur mors, l. 1. §. ſi quis neget, ff. quemad. teſtam. aper. Nul-
lum igitur ius uiuente Cęſare potuiſſet Clarina transferre
in Porrellum, nec Porrellus in fiſcum.

Ex quibus concluditur quod quantum ad dominium fi-
ſcus non habet ius ex perſona Porrelli ceſſionarij Margari-
tę: nec quantum ad hypothecam pro ſumma 300. Flor. prius
ceſſam Bartholomęo. Concluditur etiâ, quod ſi Clarina non
fuit hęres Franciſci patris, fiſcum nullum ius habere ex per-
ſona Porrelli ceſſionarij dictę Clarinę: ſi uerò Clarina fuit
hęres patris, fiſcus haberet pro portione hęreditaria dictæ
Clarinæ ius in dictis bonis, quatenus eccleſia directa domi-
na conſentiat. quòd ipſa bona tranſeant in fiſcum. Sed qua-
tenus contradicat, certum eſt emphyteutica bona eccleſiæ
non contineri in confiſcatione, d. §. 1. in Authent. de alien.
& emphy.

Ita iuris eſſe reſpondeo ego Ioan. Franciſ. de Sancto Na-
zario vulgo Ripæ, Iuris interpres, Saluo iure &c.

Laus Deo Optimo Maximo.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione interpoſita, & ante diffinitiuam ſententiam at-
tentata, an & quando ueniant reſtituenda, antequam conſti
terit cauſam appellationis eſſe uerã. & quid ſi facta eſſet inhi
bitio. nu. 5. 6. & 8.*
2 *Iudex, cui nihil conſtat, nihil poteſt diſcernere.*
3 *Attentatum fuiſſe non uidetur, niſi conſtat de poſſeſſione tem-
pore appellationis, & inhibitionis, ac de ſpolio.*
4 *Argumentum ab antecedenti deſtructo.*
7 *Spoliatus ſi permiſerit probari dominium ante reſtitutionem,
non uenit reſtituendus.*
9 *Voluntatis declaratio non poteſt fieri per procuratorem.*
10 *Voluntas & uerbo, & ſcripto declaratur.*
11 *Intimatio ad inducendam notitiam fieri poteſt tam per actum
extraiudicialem, quàm iudicialem.*
13 *Scriptum manu præſumitur ſcriptum à recognoſcente.*
14 *Scribens aut ſcribi faciens dicitur loqui ac uelle côtenta in ſcri
ptura. Idem eam producende.*
15 *Notarius poteſt & in primam, & in tertiam perſonam inſtru-
mentum conficere.*
16 *Animi declaratio cum ſit perſonaliſſima, in alium non tranſit,
niſi ſit iam declarata.*
17 *Mandatum habere præſumitur habens inſtrumentum, uel lite
ras ad cauſam facientia.*
18 *Ratihabitio æquiparatur mandato etiam in expulſione, & ap-
prehenſione poſſeſſionis.*
19 *Lex futuris dat formam negotijs.*
20 *Argumentum de legibus ad contractus ualet.*
21 *Caducitatem dominus remittit acceptando recognitionem, &
paciſcendo cum emphyteuta.*
22 *Triennium ad cauſandam caducitatem debet eſſe continuum.
num. 26.*
23 *Emphyteuta non cenſetur liberatus à fictis præteritis, per li-
centiam de alienando, ac per pactum de ingrediendo propria
authoritate, ſi in futurum non ſoluerit ficta.*

24 *Induƈta ad unum effeƈtum non debent operari contrarium.*
25 *Emphyteuta poſt nouam recognitionem non ſoluens ſtƈta præte-*
rita, de nouo cadit à iure ſuo, & tempus præteritum cum fu-
turo coniungitur.
27 *Dubitatio quando excuſat à caducitate.*
28 *Ad conſuetudinem inducendam non creduntur fieri aƈtus non*
voluntarij.
29 *Ex conſuetudine non inducitur ius uniuerſale ſed præſcriptione.*
30 *Dubitatio iuris clari non excuſat, & imperitia, ac fatuitati*
aſcribitur.
31 *Dubitare, ac ſcire ea quæ facile ſciri poſſunt, paria ſunt.*
32 *Dubitans & ignorans quando æquiparentur.*
33 *Emphyteuta ruſticus, qui potuit conſulere peritiores, non excu-*
ſatur à commiſſo propter iuris ignorantiam.
34 *Emphyteuta quando à caducitate ob non ſolutionem penſionis*
excuſari poteſt mediante compenſatione.
35 *Impeditus in integrum reſtituitur, ſi probauerit impedimen-*
tum fuiſſe cauſam immediatam.
36 *Compenſatio in dubio uidetur facta pro antiquiori debito.*
37 *Poſſidere etiam naturaliter non dicuntur precario rem deti-*
nentes, colonus, & inquilinus.
38 *Precario poſſidens poſt eius reuocationem dicitur ui poſſidere.*

RESPONSVM XXXII.

PRo reſolutione dubiorum,
quæ ex proceſſu cauſæ uertentis inter Sinfredũ
Motæ appellantem, & Magn. D. Vicecomitem
appellatũ ſapienter elicita fuere, paucis agam,
quia ex prioribus allegationibus ferè omnia reſoluta uidẽ-
tur. & quia non credo pro parte Sinfredi eſſe ſufficientẽ pro
bationem factam, ex quo poſſunt reſultare omnia præmiſſa
dubia.

Primum dubium mouet diſpoſitio tex. Canonis non ſo-
1 lum, §. illa de appell. li. 6. ubi deciditur, † quod attentata poſt
appellationem interpoſitam ante diffinitiuam ſententiam
non ueniunt reuocanda antequam cõſtiterit cauſam appel-
lationis ueram eſſe, attentata uero poſt inhibitionem redu-
cenda ſunt in priſtinum per iudicem appellationis, etiam
quod de veritate cauſæ appellationis non appareat. & quia
huiuſmodi conſtitutio loquitur in attentatis poſt appellatio
nem iudicialem, hæſitari poteſt. an etiam procedat in atten
tatis poſt appellationem extraiudicialem.

Quantum ad primum reſponſum in attentatis poſt appel
lationem. & ante inhibitionem reſpectu domini Vicecomi
tis appellati, dubitatio eſt inutilis, quia eſt in caſu victoriæ,
quia etiam quod ſit locus illi conſtitutioni, cum non cõſtet
de veritate cauſæ. de qua conſtare debet, antequam poſſint
reuocari attentata poſt appellationem, & ante inhibitio-
nem.

Quantum vero attinet ad ſecundum reſpõſum, videlicet
in attentatis poſt appellationem & inhibitionem. etiam nõ
videtur dubitatio probabilis, quia dubitatio procedere poſ-
ſet, quando appareret iudici attentatum fuiſſe poſt inhibi-
tionem. ita loquuntur omnia iura de attentatis loquentia.

Non enim iudex poteſt reuocare attentata. niſi ſibi de attẽ-
2 tatis conſtiterit, † quia iudex, cui nihil conſtat, nihil decer-
nere poteſt, l. hac autem. §. 1. ff. ex quibus cauſ. in poſſ. eat. &
firmat gl. in d. c. non ſolum, in verbo ante omnia, & in verb.
reducendum. quæ dicit duo probanda eſſe, videlicet atten-
tatum fuiſſe, & poſt appellationem, & inhibitionem attenta
3 tum. † Non poteſt autem conſtare in caſu noſtro attentatum
fuiſſe poſt appellationem, & inhibitionem, niſi cõſtet quod
Sinfredus appellãs tẽpore appellationis & inhibitionis poſ
ſideret. quia ipſe prætendit ſe deiectum à poſſeſſione poſt ap
pellationem, & inhibitionẽ. & propter huiuſmodi deiectio-
nem fuiſſe attentatum. Niſi ergo appareat quod eo tpe poſ
ſederit. non poteſt dici deiectus, ca. conſultationibus, de off.
deleg. l. 3. §. hoc interdictum. ff. de vi & vi arm. Sed non po-
teſt conſtare ipſum Sinfredum deiectum poſt inhibitionẽ,
niſi conſtet quod tunc poſſederit: ergo non poteſt conſtare
fuiſſe attentatum, niſi conſtet de poſſeſſione. & deiectione
4 † arguendo ab antecedenti deſtructo, l. apud antiquos, C. de
furt.

Non obſtat ergo diſpoſitio illius Canonis in verſ. niſi iu-
dex, quia fateor quòd attentata poſt appellationem & inhi-
bitionem veniunt reuocanda. etiam quod non appareat de
veritate cauſæ. quæ iuſtificet appellationem. & ita procedit
ille text. ſed bene debet apparere de veritate cauſæ attenta-
torum, id eſt de facto ſeu expulſione, propter quam dicitur
fuiſſe attentatum, & hic eſt punctus noſtræ quæſtionis, & ita
vult, & declarat Peruſ. in c. bonæ, col. 6. verſ. aliquando appel
latio. de appellationibus. vbi diſtinguit inter poſſeſſionem
& iuſtitiam poſſeſſionis: dicendo quod etiam in remedio
attentatorum appellans tenetur probare poſſeſſionem, licèt
non teneatur probare titulum & iuſtitiam poſſeſſionis. In-
ſuper alia ratione præſens dubitatio nõ uidetur probabilis,
poſtquam ex actis conſtat Sinfredum fuiſſe deiectum a poſ-
ſeſſione non ſolum ante inhibitionem, ſed etiam ante ap-
pellationem, quo caſu ceſſat remedium attentatorum, nec
refert quod poſt appellationem & inhibitionem Vicecomes
5 perceperit fructus: † quia ſicut appellatio maximè extraiudi
cialis non ſuſpendit apprehenſionem poſſeſſionis factam an-
te ipſam appellationem, ita non ſuſpendit conſecutionem,
& ſic fructuum perceptionem, vt dictum fuit in primis alle-
gationibus, per tex. in ca. conſtitutus, de appell. quem dicunt
ſingularem ad hoc Imo. ibi col. 7. & Peruſ. in d. ca. bonæ. col.
10. & dicam latius in pen. dubio. Cæterum vbi eſſet atten-
tatum poſt appellationem & inhibitionẽ, dico non eſſe am-
6 plius reuocanda attentata, † quia factæ ſunt probationes in
cauſa appellationis pro parte appellati taliter, quod conſtat
de iniuſtitia appellationis. vbi aũt factis ꝓbationibus cõſtat
de iuſtitia appellati, non ſunt attentata retractanda. ſm Ge-
min. poſt Ioan. Andr. in d. cap. non ſolum, §. illa. colum. 3.
7 † ſicut nõ eſt ſpoliatus reſtituendus, ſi paſſus ſit ſpoliatorem
probare dominium ante reſtitutionem, c. 3. de teſt. ſpol. vnũ
8 etiam non omiſerim, † quod vbi appellationi reſiſtit ius cõ
mune, quod tunc non retractantur attentata niſi aliqualiter
conſtito de veritate cauſæ iuſtificantis appellationem, ſecũ-
dum Rotam deciſ. 234. licet rector. in caſu præſenti appella-
tio interpoſita per Sinfredum ab expulſione futura ſtante ca
ducitate eſt contra ius commune, & contra legem conuen-
tionalem, vt probatum fuit in alijs allegationibus, ergo &c.
Et ubi ille, contra quem petuntur attentata reuocari, præſu-
mitur poſſidere ex cauſa veriſimili, non reuocantur attenta-
ta, niſi is, contra quem dicitur attẽtatum, probet ſe uerè poſ-
ſidere tempore attentatorum, vt determinat Rota in antiqs
deciſ. 89. quã allegat Innoc. in d. c. bonæ. ſtante autem diſpo-
ſitione iuris cõmunis, & lege conuentionali de ingrediẽdo
propria authoritate rem emphyteuticam, ſi ceciderit in cõ-
miſſum, ſatis ex veriſimili cauſa apparet ante appellationẽ
poſſeſſionem adeptam. ergo attentata poſt non uidentur re
uocanda, niſi appareat de poſſeſſione, contra quem dicitur
attentatum. Cæterum aduertendum eſt, quod in noſtro ca-
ſu non poteſt dici attentatum contra inhibitionem, niſi ap-
pareat de ueritate cauſæ iuſtificantis appellationem, quia
inhibitiones nõ fuerunt relaxatæ purè & ſimpliciter, ſed ſub
conditione, ſi grauamina talia eſſent, qualiter exponebant.
ergo niſi appareat de veritate grauaminum, nihil poteſt di-
ci attentatum contra inhibitiones conditionales, quæ non
poſſunt effectum operari, niſi purificata conditione, ſub qua
decretæ fuerunt, l. quæ ſub conditione. ff. de condi. inſtitu. &
l. Mæuius, ff. de condi. & demon. cum ſimilibus.

Circa tertium in ordine, quod eſt in effectu ſecũdum, an
ex productione dictæ cedulæ conſtet dominum Vicecomi-
tem declaraſſe ſuam voluntatem, quod voluerit Sinfredum
cecidiſſe ab vtili dominio ob non ſolutionem Canonis, &
reuocaſſe præmium. iſtud dubium ſi benè percipio, naſcitur
ex tenore mandati procuratoris prædicti domini Vicecomi
tis, cui, ut præſupponitur, non legitur data poteſtas produ
cendi dictam cedulam, ſed ſolum declarandi animum do
mini, quod poſſeſſiones quæcunque emphyteuticæ ob ceſ-
ſationem ſolutionis Canonis cecidiſſent in commiſſum.
Ego & ſi nequiuerim nunc uidere mandatum, tamen ſe-
cundum propoſitam quæſtionem puto ex productione dictæ
cedulæ à domino recognitæ eius voluntatem, & precarij re-
uocationem manifeſte probari. Et pro clariori reſolutio-
ne habenda præſuppono, quod mandatum ſpeciale ad de-
clarandum caducitatem, aut non ualeat, quia ſtatim in ip-
ſo actu uoluntas oſtenditur, & mandatum conſumatur,
l. Paulus reſpondet per procuratorem, & ibi not. ff. de ac-
9 quirenda hæreditate, qua ratione concluditur, † quod
proteſtatio declaratoria uoluntatis non poteſt fieri per pro-
curatorem habentem ſpeciale mandatum. Ita Bartol. &
alij in l. non ſolum, §. morte, in prima ſpecie proteſta-
tionis,

tionis, ff. de nou.ope.nun. & ſcripſi in ca.eſt M. Ferra. char.
19.in 8.q.princ.de conſt. Aut ſi valet mandatum, ualet ad fi-
nem deducendi uoluntatem domini ad notitiam emphy-
teutæ, l.pro hærede, §.Papin.ff.de acq.hæred.

Quibus ſic præſuppoſitis, aut aduerſarius fatetur, quod di
cta Cedula fuit ſcripta manu Domini Vicecomitis, aut
negat.

Primo caſu ex ipſa ſcriptura, quæ & ante exhibitionem,
& eo tempore, & nunc loquitur, l. Arriani, C.de hæret.mani-
10 feſte conſtat de uoluntate domini, † quæ non ſolum uerbo,
ſed etiam ſcripto declaratur, l.ſi.C.de negoc.geſt.auth.hanc
autem querelam, C.de non nu.pecu.

Nec refert, quod procurator domini non habeat poteſta-
tem illam exhibendi, quia dato quod productio non uale-
ret ut iudicialis, ualet ſaltem tamquam actus extraiudicia-
lis ad finem deducendi uolũtatem domini ad notitiam ip-
ſius Sinfredi, l.ſi filiusfam.ff.ad Maced.

11 † Nec enim refert ad inducendam notitiam, an fiat certio
ratio per actum iudicialem, uel extraiudicialem, l.quidam
decedens, §.fi.& ibi Bar.ff.de adm.tu.l.1.§.denunciare, ff.de
vent. inſpic.& d.l.ſi mandaſſem.

Nec etiam refert, quod dominus declarauerit caducita-
12 tem per talem Cedulam abſente Sinfredo, † quia declaratio
caducitatis pendet à ſola domini uoluntate, leg.2.C.de iure
emphy. ea autem, quę conſiſtunt in ſola uoluntate domini,
declarari poſſunt parte abſente, l.Neſennius, ff.de nego.geſt.
l.qui in aliena, §.fin.ff.de acq.hæred.& d.l. & ſi quis, §. plerã
que, ſufficit ergo, quod appareat per dictam Cedulam de vo
luntate domini Vicecomitis, dato quod procurator non ha
buiſſet mandatum exhibendi. Aut Sinfredus negat Cedulã
13 fuiſſe ſcriptã manu domini, quod probare debuiſſet, † quia
cum loquatur in perſona domini, & ab eo recognita, alio
non probato præſumitur ſcripta à recognoſcente, ut not. in
auth. contra qui proprium, C.de non numer. pecun.& in l.
plures apochis, C.de fi. inſtrumen. Et tunc ſi non ſit ſcripta
manu domini, oportet fateri, quod procurator, qui eam pro
duxit, aut ipſe ſcripſerit, aut ab alio ſcribi fecerit. Quod ſi
ita ſit, neceſſario ſequitur, quod ipſe procurator per exhibi-
tionem talis Cedulæ ab eo, ſeu eius mãdato ſcriptæ dicatur,
14 ipſe declaraſſe caducitatem, & non dominus, † tum quia ita
ſcribendo, vel ſcribi faciẽdo dicitur ipſe loqui, & uelle idẽ
quod continetur in ſcriptura, l.fideiuſſor, ſecunda. §. pater,
ff.de pigno.l.ſciendum, cum gl.ff.de uerbo.obligat. Spec.in
rit.de inſtrum.edit.§.nono, uerſi.nota. Bart. in l.ex ſententia,
ff.de teſtamen.tut.tum quia producendo ſcripturam cenſe-
tur loqui, & affirmare ea, quæ continentur in illa, ut notatus
per glo.& Bal.in l.cum precum, C.de liber.cauſa, & per Bar.
in l.poſt legatum, ff. de his, quibus ut ind. ſi ergo Procurator
declarauit, talis declaratio debet ualere, ac ſi eſſet facta à do
mino, l.1.ff.de proc.& ſi dicatur uerum eſſe, ſi uerba cedulæ
eſſent concepta in perſonam Procuratoris: ſecus videtur,
ſi ſint concepta in perſonam domini. Reſpondetur, quòd ni
hil refert, qualiter uerba ſint concepta poſtquam productio
ſuit facta procuratorio nomine domini, ad quem hic actus
ſolum pertinet, l.poſt mortem §.1.ff. quan. ex fact. tut.tradi-
tur per Bar.in l.1.§.nunciario, ff.de nou.oper nunc.maximè
in caſu præſenti, in quo procurator ad declarandum caduci
tatem ſolum conſtitutus videtur ad notificandum animum
domini, qui mandato ſatis uoluntatem ſuam declarauit, d.
15 l.Paulus reſpondit. & ad hoc etiam facit, † quia non refert,
an notarius conficiat inſtrumentum in primam perſonam,
puta, ego Titius confiteor &c. vel in tertiam perſonam, pu-
ta, Titius confeſſus eſt, &c.c.pen.ubi Abb.& alij, de conuerſ.
coniug.in l.lecta.ibi, ego Lucius, & ibi Pau.de Caſt.ff.ſi cert.
pet.& idem in ſententia iudicis, & in libello firmat Domin.
Iaſ.in l.diuortio, in princ.columna 8.ubi alia adducit, ff.ſol.
matrim.

Circa quartum, an mandatum procuratoris ad apprehen
dendum poſſeſſionem prædiorum, quæ in commiſſum ce-
cidiſſent, intelligendum ſit de prædijs, quæ ipſe procurator
declaraſſet cecidiſſe, an etiam de prædijs, quæ declaraſſet do
minus, ut dixi, ego non uidi nunc uerba mandati, ideo non
poſſum certum reſponſum dare. Tamen ex præmiſſis ſatis
conſtat, quòd intelligendum eſt de prædijs, quæ dominus
declarauit, quia ut dictum eſt, procurator conſtitutus ad de-
clarandum animum domini eſſe, quod emphyteuta, qui nõ
ſoluit, ceciderit ab utili ſuo dominio, non eſt ipſe, qui decla
rat, ſed eſt dominus, tum quia declaratio animi ipſius domi
ni exprimitur mandando, & tunc conſumatur effectus man
16 dati: tum † quia declaratio animi eſt perſonaliſſima, nec in
alium tranſit, niſi ſit iam declarata, l. vnica, §. nec autem, de
cad.toll. l. Papinianus ſcribit, ſi furtum, §.fi.ff.de rei uendi.c.
cum ueniſſent, vbi Fel.de iud. Et ubi intelligeretur manda-
tum de prædijs, quæ procurator declaraſſet, ſatis dicitur ipſe
declaraſſe producendo cedulam, ut ſupra oſtenſum fuit, &
dominus dando ſibi mandatum generale, & poſtea traden-
do ſibi illam cedulam ſua manu ſcriptam cenſetur dediſſe
mandatum declarandi, & declarationem notificandi dicto
Sinfredo, iuxta not.per gl.& Scriben.in clemen.1.de procur.
& per Bar.in l.2.§.duæ cauſæ, ff.de Carb.edict. ubi concludi
17 nit, † quod habens inſtrumenta, vel litteras ad cauſam faciẽ-
tia, præſumitur habuiſſe mandatum & traditur per Panor.
& alios in c.coram.de offic.deleg. & per Bal. in auth. ſi qua
per calumniam, ad fin. C.de Epiſcop.& cler. ergo magis præ
ſumendum mandatum in caſu noſtro, in quo conſtat de ge
nerali poteſtate, & de ſpecialibus litteris domini declarãtis
caducitatem apud procuratorem generaliter conſtitutũ ad
apprehendendum poſſeſſionem prædiorum ob ceſſationẽ
ſolutionis domino deuolutorum.

18 Præterea ex proceſſu exiſtimo apparere de † ratihabitio-
ne domini, quæ mandato æquiparatur, l.fi.C.ad Maced.cap.
ratihabitionem.de reg.iur.in ſexto quod procedit etiam in
expulſione, & deiectione ſeu apprehenſione poſſeſſionis, l.e.
hoc iure. §.deiecit, ff.de vi, & ui armat.ca. cum ad ſedem, de
reſtit.ſpol.

Circa quintum non videtur inſiſtendũ, ſi verum ſit, quòd
poſt recognitionem ceſſatum ſit per triennium, uel ſi ſequi
uoluerimus opinionem Bal.in c.querella, quæ eſt ut dixi, cõ
munis, quod propter penuriam cadat emphyteuta propter
moram unius anni: vt tamen omnis dubitatio reſoluatur, li
bet parumper inſiſtere: nam pulchra, & ſubtilis eſt huiuſmo-
di quæſtio. & prima facie uidetur dicendum non eſſe locũ
pacto, niſi poſt pactum ceſſatum fuerit per triennium a ſolu
tione canonis ex plurib.

19 Primo, † quia natura legis eſt futuris dare formam nego-
tijs, c.fin.de conſt.l.fi.C.de leg.ergo dicendum eſt, ut eadem
20 natura ſit legis conuentionalis, † argumento de legib. ad cõ
tractus, ut docet Bar.in l.omnes populi colum.8.ff.de iuſtit.
& iur.& glo.in rub.de decur.per tex.in l.fi.C.de fideicom.

Secundo, quia per interruptionẽ præſcriptionis coæquaſ-
ſantur priora tempora, & ex integro requiritur curſus tem-
poris præfinitum ad præſcribendum, c.illud, & ibi Panormit.&
alij, & in capitulo ex tranſmiſſa, de præſcription.

21 † Per pactum autem, aut per recognitionem interrupta vi
detur, & remiſſa caducitas, ſi quæ ante cauſata erat, quia ac-
ceptando recognitionem, & paciſcendo cum emphyteuta ſa
tis conſtare videtur de mente domini, quod non uult, quod
uſque ad eum diem emphyteuta ceciderit, ut probat Dom.
Iaſ.poſt Alber.in l.2.colum.67.uerſic.2. C.de iure emphyt.
ergo ex integro videtur neceſſarius curſus triennij præfixi
ad cauſandam caducitatem. & bene facit, quia ſi dominus
acceptauerit penſionem unius anni, quia videtur per talem
acceptationem remiſiſſe caducitatem. non poteſt poſtea cõ
iungere præterita tempora, quibus ceſſatum eſt, cum tempo
22 re futuro, † quia triennium debet eſſe continuum, ſecũdum
Bal.& Sali.in d.l.2.Spe.rit.de loc.§.nũc aliqua uerſ.27.Soci.
conſ.127.circa præſentem, lib.4.

Tertio, quia verba pacti, quia ſi propter Canonem non ſo
lutum, & per tempus à iure præfinitum caderent in commiſ
ſum: ſunt futuri temporis, ergo de futura ceſſatione intelli-
genda ſunt & inchoanda a die pacti, l.cum qui, in prin.ff.de
uerb.oblig.& bene facit quod uult Bar.in l.quod ſenatus, §.
fi.ff.ad Turpil.

Præmiſſis non obſtantibus, contraria ſententia mihi ve-
23 rior videtur ratione, ut arbitror, incõuincibili, † per nouam
recognitionem, & per pactum de ingrediendo propria au-
thoritate, ſi ceſſatum fuerit à ſolutione canonis per tempus
à iure præſcriptum, non poſſunt videri remiſſi præteriti Ca-
nones, qui areragia ijs in regionibus nominantur, argumẽ.
auth. qui rem, C.de ſacr.ſanct.eccleſ. ſicut non etiam remiſ-
ſa dicitur per licentiam de alienando rem emphyteuticam,
ut traditur per Iaſ.in d.l.2.colum. 67. nam pactum de ingre-
diendo propria authoritate, ſi ceſſatum fuerit, conſtat appo-
24 ſitum fuiſſe ad agrauandum puniendumque moram, ſ ergo
non debet operari liberationem, & contrarium effectum, l.
rem legatam, ff.de adi.leg.l.legata inutiliter, ff de leg.1. & ad
hoc faciunt plura congeſta per Felin. in c.intelleximus, col.
2.de iud.hoc ſtante, quod non fuerint remiſſi Canones præ-
25 teriti, ſequitur, † quod ſi emphyteuta Sinfredus poſt pactũ, &
renunciationem nõ ſoluit canones ante pactum, ꝙ dicatur
nouam

nouam fuiſſe moram, quæ ſibi debet eſſe nociua, reg. mora,
de reg. iur. lib. 6. & licet per pactum, & renunciationem fuiſ-
ſet purgata mora præcedens iuxta tradita in leg. ſi rem, ff. de
nouat. & in l. & paruꝫ, ff. de cond. furt. tamen quod poſtea nõ
ſoluit, noua fuit contracta mora, quæ cum ſit ultima, magis
debet ei eſſe nociua, l. illud, ff. de peri. & commod. rei uend.
& ſic Sinfredus ex renouata mora non ſoluẽdo Canones triũ
annorum cecidiſſe videtur, l. ſi per emptorem, §. finali, ff. de
actio. empti. l. Celſus, ad fin. cum l. ſequen. ff. de arbitr. ubi ſi
condemnatus ibi non ſoluit ſua die, quia noluiſti, pœna nõ
committitur. ſed ſi poſtea non ſoluat, pœna ex noua mora
committitur, quia certum eſt eum non antea ſoluiſſe. ſic in
caſu noſtro ſi poſt recognitionẽ, & pactum emphyteuta non
ſoluat, quia verum eſt nec antea ſoluiſſe, pœna caducitatis
commiſſa erit.

Non obſtat, quòd pactum loquatur per uerba futuri tem-
poris ſic, quod intelligatur de caducitate futura, quia iſtud
conceditur, ſed dicitur, quod ex mora non ſoluendi Cano-
nem debitum ante pactum, & etiam poſt cauſata fuit cadu-
citas poſt pactum, & de hac caducitate agitur, non de cauſa
ta ex mora præcedente pactum.

Non etiam obſtat, quod per recognitionem fuerit remiſ-
ſa caducitas, ſi quæ antea cauſata fuiſſet, quia & iſtud admit-
titur, ſed quia non fuerunt remiſſa arreragia, & Canones præ
teriti, dicitur quod ex renouata mora poſt pactum commiſ-
ſa fuit pœna caducitatis, quia nec antea, nec poſt emphyteu
ta ſoluit, d. l. Celſus, §. fi.

Nec obſtat, quod tempora non coniungantur ad inducẽ-
dam pœnam caducitatis, ut conſuluit Soci. in d. conſi. 127.
26 quia uerum quantum ad interpollata tempora. † illa enim
non coniunguntur. ita loquitur Soc. poſt Bal. Salic. & Specu.
nam triennium debet eſſe continuum, non interpollatum.
Nos autem loquimur de triennio continuo ante pactum,
& finito poſt pactum: vnde materia coniũgendi tempora nõ
videtur bene adduci poſſe in propoſito.

Circa ſextum, ſeptimum, & octauum non expedit inſiſte-
re, quia ex primis allegationibus reſoluta clariſſimè ap-
parent.

Circa octauum poſita parte negatiua ſexti, & ſeptimi du-
bij, quod non ſit probata aliqua conſuetudo, prout non fuit,
27 non opus eſt quærere, † an dubietas conſuetudinis excuſet à
commiſſo: vt tamen omnia diſcutiantur, mihi videt̃, quod
non habeat excuſare, eo quia dubitatio non eſt probabilis.
nam ex eo ſolum, quod dominus longiſſimo tempore mi-
ſerit ad domum emphyteutæ pro recipiendo canone, nõ po
teſt probabiliter dici inductam eſſe conſuetudinem, non ex
28 parte domini, † quia actus voluntarij nõ creduntur facti ad
inducendam conſuetudinem ſecundum gl. in ca. conſuetu-
do, prima diſtinct. & c. fin. de conſuetud. nec ex parte emphy-
teutæ, quia non portare ad domum domini eſt actus negati
nus, qui non poteſt cauſare conſuetudinem, niſi præceſſerit
negatio, cui dominus aſſenſerit, ut not. in l. qui luminibus,
ff. de ſeruit. urba. præd. & quia inter emphyteutam, & domi-
29 num non cauſatur † conſuetudo, quia acquiritur ius in uni-
uerſo, ſed præſcriptio, quæ particularibus quibuſdam acqui-
ritur, vel præiudicatur, ut plene dictum fuit in prioribus al-
legationibus.

30 † Dubitatio autem non probabilis aſcribitur imperitiæ,
& fatuitati, l. antiqui, ff. ſi pars hæred. pet. ca. cum in iure peri-
tus, ubi Panorm. not. de offic. delegat. & ideo Bal. in l. 3. C. ſi
quis ignorem triin. eſſe, dicit quod dubitatio iuris clari nõ
eſt tolerabilis, tum quia huiuſmodi dubitatio facilime po-
terat reſolui à peritis, ſi cum eis tractatum habuiſſet, ut dici-
tur in l. ſi auia, C. de ing. & manum. Ergo talis dubitatio, cu
ius reſolutio facile haberi poterat, nõ excuſabit Sinfredum
toties à domino excitatum, ut ad domum ſuum deferret ca
31 nonem, † cum paria ſint ſcire, vel dubitare de eo, quod de fa
cili ſciri poteſt. l. ſi duo, ubi Ang. & Mod. ff. de aqu. hæredi.
32 † & licèt dubitans, & ignorans aliquando æquiparentur, ta-
men quantum ad ea, quæ de facili ſciri poſſunt, nunquã du-
bius æquiparatur ignoranti, ita firmant Dom. Alexan. & D.
Iaſ. in l. quamdiu, C. qui admit. & ratio diuerſitatis eſt, quia
dubitanti eſt, quod magis imputetur, ſi non fuit diligens in
deponenda, & reſoluenda dubitatione, quæ faciliter reſolui
poterat, quàm erranti, ſecundum gl. in l. locus, ff. de acq. poſ.
per quam ita concludit Bal. in l. manifeſtiſſimi, colum. 3. C.
de furt. & Do. Iaſ. in l. ſi per errorem, in 3. colum. ff. de iuriſd.
omn. iud. & ſi propter dubitationem excuſaretur à commiſ-
33 ſo, magis deberet excuſari propter ignorantiam iuris, † & ta-
men etiam ruſticus, qui potuit conſulere peritiores, non ex-
cuſat̃ à commiſſo propter errorem iuris, ut firmat Iaſ. in d. l.
2. col. 86. uerſ. nunquid autem in terminis, C. de iure emph.
Nec eo prætextu, quod reſolutio huius dubij remiſſa fuerit
domino Vicecomiti: excuſandus eſt dictus Sinfredus.

Imo, quia remiſit, & dominus declarauit caducitatem, ſa
tis dicitur declaraſſe dubitationem non debere prodeſſe di-
cto Sinfredo, quia qui uult unũ, uult etiam õmne neceſſa-
rium antecedens ad illud, l. ad rem mobilem, l. ad legatum,
ff. de procur. l. illud. ff. de acquiren. hæredit.

Et idem Sinfredus, qui remiſit conſcientiæ domini, non
debet uariare, & ab arbitrio diſcedere, l. 1. ff. de leg. ſecundo,
l. fi. C. de contrah. empt. cum ſuis concor.

Ad decimum reſpondet Specu. & alij communiter, quos
34 refert Dom. Iaſ. in d. l. 2. colum. 40. verſi. 19. quæro, † quod nõ
excuſatur emphyteuta à commiſſo, niſi id quod ſibi debe-
tur, ſit compenſabile cum debito emphyteutico: nã ex quo
dubitatur, an debitum compenſabile excuſet, ſatis uolunt,
quòd compenſabile nõ excuſet, & quòd ita uelit, patet, quia
dum reprehendunt Spec. uolentem, quòd ita demum excu-
ſetur emphyteuta, ſi ante triennium oppoſuerit exceptionẽ
compenſationis ea ratione, quia ad euitandam pœnam fit
compenſatio ipſo iure, etiam quod non fuerit oppoſita ſecũ
dum gloſ. in l. ſi conſtat, C. de compenſ. ergo ſi non fit com-
penſatio ipſo iure, uera eſt ſententia Specul. quod ſi ante tri-
ennium non fuerit petita compenſatio, quod non excuſabi
tur emphyteuta. ſed non poteſt uideri facta compenſatio
à lege, ſeu ipſo iure eius, quod non eſt compenſabile: er-
gu, & cætera.

Ad vndecimum, an propter dubietatem conſuetudinis,
& debitum non compenſabile ſaltem ſit reſtituendus em-
phyteuta aduerſus commiſſum, ſicut reſtituitur hæres em-
phyteutæ propter canonem non ſolutum ex capite ignoran
tiæ? Reſpondetur reſtituendum non eſſe, quia nulla ſubeſt
cauſa, quæ iuſta videri debeat ad concedendam reſtitutio-
nem in integrum maiori, iuxta l. primam, ff. ex quibus cau.
maior. Nam dubietas conſuetudinis non eſt iuſta cauſa pe-
tendi reſtitutionem, quia non eſt dubietas probabilis, & qa
à tali dubio facillime potuit ſe reſoluere, ut ſupra dictum
fuit in reſolutione octauæ dubitationis. Nam ſi iuris igno-
rantia non eſt iuſta cauſa reſtitutionis ob licentiam, minus
erit iuſta cauſa dubietas conſuetudinis.

Non etiam debitum non compenſabile præſtat iuſtã cau
ſam, quia, ut ſupra dictum eſt, tale debitum compenſari nõ
poteſt cum debito emphyteutico, maximè ſtante iuramen-
to, quod impedit compenſationem, ut in alijs allegationib.
probatum fuit. Etſi dicatur, quod Sinfredus fuit impeditus
facto domini, qui ſibi non ſoluit debitam pecuniam, debi-
tamque farinam, ex qua pecunia, & farina potuiſſet habere
frumentum, & in triennio ſoluere Canonem, reſpondetur,
35 † quod ad hoc ut impeditus ueniat reſtituendus in integrũ,
oportet, quòd probet impedimentum fuiſſe cauſam imme-
diatam, quare debitor ſoluere non potuerit, ita Bartol. in l.
qui commeatus, in princ. ff. de re milit. & in l. quibus dieb.
ff. de cond. & demonſt. & in l. præſens, C. de appel. Felin. poſt
Panormit. in c. plerumque, de reſcript. & in cap. cum inter,
col. 9. verſ. limita primo, de except.

Non fuit autem probatum, quod Sinfredus negauerit ſol
uere tam modicum Canonem propter moram ſibi factam
à domino in ſoluendo ſibi debitum non compenſabile, nec
probari poſſet, cum idem Sinfredus ſit diues, & potẽs, ex quo
apparet, quod mora domini non fuit cauſa immediata, nec
talis, quæ habuerit impedire, quominus Sinfredus ſoluere
potuerit Canonem, ſi voluiſſet. Et quod mora domini non
fuerit cauſa, quia ſoluere non potuerit conſtat ex oblatione
Canonis facta per ipſum Sinfredum de ſoluendo. ſi ad eius
domum mitteretur, qui ſolutionem reciperet. ex hac obla-
tione conſtat ipſum habuiſſe modum ſoluendi, non obſtan-
te mora domini, l. ſi reus paratus. ff. de procura. Ergo cum
mora domini non fuerit cauſa immediata, quia non ſolue-
rit, & portauerit debitum Canonem ad domum domini,
non debet Prætori ſeu uobis domino iudici uideri iuſta cau
ſa concedendi reſtitutionem in integrum, & maxime cũ nõ
appareat Sinfredum cõſtituiſſe in mora dominum Viceco-
mitem per illam interpellationem, de qua conſtare debuit,
ad hoc ut poſſit allegare ſe fuiſſe impeditum facto domini,
ſecundum Imo. in c. ad noſtram, de iureiur.

Ad duodecimum patet reſolutio ex his, quæ in prioribus
allegationibus deducta fuere, videlicet quod ſi uirtute com-
penſationis, uel reſtitutionis in integrum propter debitum
nõ compenſabile ueniat excuſandus Sinfredus, quod nõ eſt
excu-

excuſandus à commiſſo horum prædiorum,ſed potius à cō-
36 miſſo aliorum prædiorum vetuſtiori, † quia in dubio com-
penſatio ſiue ſolutio creditur facta pro uetuſtiori debito, l.
in 1.15,ff.de ſolut.

Ad decimum tertium,præſuppoſito commiſſo,& declara
tione domini,reuocatione precarij, & apprehenſione poſ-
ſeſſioois per procuratorē domini, Sinfredus deſierit natura
liter poſſidere, antequam fuerit ſuſpectus ſe poſſe repelli:
pro reſolutione aduertendum puto, qualiter uerba precarij
fuerint concepta:nam ſi in euentum commiſſi Sinfredus cō
ſtituit ſe tenere precario dictam poſſeſ. videtur quod eo ca-
ſu apud ipſum nulla remanſerit poſſeſſio idest ciuilis, non
quia in eum,qui rogatur,transferatur,l.& haber,§.fina. ff.de
37 prec. † naturaliter nō,quia is, qui rogat,ut precario detineat
ſeu moretur in fundo, non poſſidet etiam naturaliter,ſicut
colonus,& inquilinus,l.certe, §. is qui rogauit, & ibi glo.ff.
eod.ſi ergo conſtituit ſolum ſe tenere, quod de detentatio-
ne intelligendum eſt,l.ſtipulatio iſta hiccre, §. hoc quoque,
ff. de verbor.obligat.patet clare reſolutio, quod non ſolum
poſt reuocationem precarij. ſed etiam ante ſecuto commiſ-
ſo Sinfredus deſijt poſſidere ciuiliter,& naturaliter propter
precarium, quod de ſola detentatione loquitur.ſi uero uer-
ba precarij de poſſeſſione loquātur,ut ſi Sinfredus in euentū
commiſſi conſtituit ſe tenere, & poſſidere precario nomine
& cætera. tunc dubitatio erit probabilior,quia apud Sinfre-
dum remanſit naturalis poſſeſſio, & ſola ciuilis tranſlata in
dominum,d.l.& habet,§.pen. & fin. ſed tamen adhuc dico,
quòd poſt reuocationem precarij deſijt Sinfredus poſſidere
naturaliter, cum amplius non habeat precariam poſſeſſ. l.
cum precario, ff.de prec.c.ſi.extra eod.tit.& ſi dicatur, quod
non poteſt uidere deſijſſe naturaliter poſſidere,& corporali-
ter inſiſtere,reſpōdeo,quod in puncto præſupponitur, quod
poſſeſſio corporalis erat apprehenſa per procuratorem do-
mini,& ex hoc ſequitur,quod ratione corporalis detentatio
nis non poteſt Sinfredus prætendere apud ipſum remanſiſſe
poſſeſſionem naturalem. ſed ubi Sinfredus contendere ve-
lit ſe poſt reuocatiooem precarij remanſiſſe io corporali de
38 tentatione prædiorum,adhuc ſtat noſtrum propoſitu, † quia
precario poſſidens ſi poſt reuocationem precarij contendat
inuito eo, cuius precario nomine poſſidebat uelle perſiſte-
re in corporali poſſeſſione,ui poſſidere incipit, cum preca-
rio poſſidere deſierit, ſecundum Bart.in l.1. C.de vi, & io l.ſi
creditores,in 4.quæſt.princ.C. de pig.& probatur arg.l.clam
poſſidere,§.qui ad nundinas,ff.de acquiren. poſſ. ſi ergo in-
cipit habere poſſeſſionem naturalem uiolenter,bene ſequi-
tur,quod amiſit illam,quam prius habebat,videlicet preca-
riam. & ſic uera eſt noſtra reſolutio, quod poſt reuocatio-
nem precarij deſijt Sinfredus poſſidere naturaliter. ſed attē-
ta apprehenſione corporalis poſſeſſionis non uidetur proba
bilis iſta dubitatio,quia poſt reuocationē precarij, & a pro-
curatore domini adeptam poſſeſſionem corporalem non
potuit Sinfredus incipere ui poſſidere,niſi deiecto domino,
ſeu eius procuratore a corporali poſſeſſione,quia poſt reuo-
cationem precarij deſijt habere poſſeſſionem precariam.
Aliā autem ui ſibi acquirere non potuit, niſi dominum vo-
lentem ingredi non admiſerit, uel admiſſum deiecerit. er-
go ſi dominus ingreſſus ſit.nec fuerit deiectus,ut in caſu prę
ſenti,conſtat apud Sinfredum nullam remanſiſſe poſſeſſio-
nem. Et ſi dicatur eum potuiſſe retinere animo poſſeſſio-
nem,reſpōdetur,quod ea quæ retinetur animo, eſt poſſeſſio
ciuilis,non naturalis,d.§.qui ad nundinas,quæ ciuilis eſt pe
nes dominum, à quo Sinfredus precario poſſidebat, d. l. &
habet,§.fi.& quia emphyteuta,noo ſolum inſiſtens, poſſidet
domino,& non ſibi,l.male agitur,& ibi not.C.de præſcr.30.
uel 40.annot. Cæterum non poteſt Sinfredus prætendere ſe
retinuiſſe poſſeſſionem naturalem animo, quia appellādo
oſtendat ſe timuiſſe, & ad iudicem recurrendo ſuſpicatus
uidetur ſe poſſe repelli. quo caſu deſijſſe dicitur totaliter
poſſidere,l.de pupillo,§.meminiſſe,ff.de nou.oper.nunc.

Ad ultimum non expedit reſpoodere, quia ex præmiſſis
reſultat clara reſolutio, quod dominus non debuit abſtine-
re à perceptione,& collectione fructuum:nam cū ante inhi
bitiones,& appellationem dominus ciuiliter.& naturaliter
poſſideret,non dicitur attentaſſe, ſi ſuæ poſſeſſioni inſiſtere
uoluit,l.ſi reus,§.fi. ff. de mun.& honor. iuncta. l. 1.§. a.ff.nil
non.app.pend.firmat Rota in dicta deciſ. 89. dicitur autem
ſuæ poſſeſſioni incumbere,qui fructus colligit: nam poſſeſ-
ſio cauſat perceptionem,& apprehēſionem fructuum, l.3.§.
ex contrario,ff.de acquir. poſſe. & ibi not.& ſicut appellatio
extraiudicialis non ſuſpendit apprehenſionem poſſeſſionis
habitæ ante appellationem,& inhibitionem,non etiam de-
bet ſuſpendere perceptionem fructuum,quæ eſt de conſecu
tis,d.c.conſtitutus,de appell.maxime cum inhibitiones ſint
ſub conditiooe laxatæ,ſi grauamina talia ſint &c.quæ ante-
quam fuerint purificatæ,non poſſunt ullum operari effectū,
ut ſupra dictum fuit.Ex quibus mihi videtur nihil fuiſſe at-
tentatum,quod ueniat reparandum in præiudicium domi-
ni Vicecomitis.

Laus Deo Optimo Maximo.

Reſponſum primum fuit impreſſum ſub reſponſo 190. Incipien. dubia,quæ proponuntur, ſecundum impreſſionem Lugdunen. anni 1564.

S V M M A R I V M.

1 Filius naturalis ſuſceptus ex muliere in domo retenta in ſchemate concubinæ,& non ex furtiuo coitu,ſuccedit patri in duabus uncijs,non extante prole legitima,quo caſu niſi de iure canonico habet alimenta,etiam ſi eſſet ſpurius.

2 Spurium alere tenetur pater de iure Canonico.

3 Argumentum de alimentis ad dotem.

4 Spuriam filiam etiam de iure ciuili pater tenetur alere,ac dotare,niſi habeat aliquid filia, unde ſe alat, & dotet. & numero 6.& 7.

5 Dotans ab eo dotādam,præſumitur de ſuo proprio dotare: aliàs de bonis dotatæ, ſi eam dotare non tenetur.

7 Spuria à patre dotata in plus,quàm important alimenta, patris hæredes repetere poterunt illud ſupra plus,uiuente marito,& totum mortua filia,ut uitium paternum refrenetur.

8 Spurio nepoti non poteſt auus plus relinquere, quam poſſet pater,& an donare poßit inter uiuos.

9 Argumentum de contractibus ad ultimas uoluntates, & numero 17.

10 Verbum, relinquo, ad morientes tantum refertur.

11 Correctorium ius non eſt extendendum ultra ſuos terminos, etiam ex identitate rationis. nu. 15 & 19.

12 Odioſa cum ſit cōſtitutio tam ex parte aui,quàm nepotis, quid auus non poßit diſponere de bonis ſuis in nepotes, eſt reſtringenda.

13 Statutum, quòd maritus non poßit aliquid uxori relinquere, non habet locum in donatione cauſa mortis.

14 Libertus in præiuditium quarta debitæ patrono prohibetur in ultima uoluntate relinquere etiam amicis benemerentibus, donare verò inter uiuos poterit.

16 Vltimarum uoluntatum iura non habent locum in contractib. nec econtra regulariter,niſi expreſſe dicatur.

18 Donare cauſa mortis quàm inter uiuos,quis facilius mouetur, quia primo caſu ſibi non præiudicat, ſed hæredi: ſecundo caſu ambobus,cum non poßit pro arbitrio reuocari.

20 Maſculinum an concipiat fœmininum in odioſis rationabilibus:& quid ubi aliquis puniuntur ob delictum, & vitium paternum?

21 Pœna eſt priuatio diſponendi de bonis ſuis in aliquem.

22 Minus licere debet, cui licet,quod eſt plus.

23 Spuriam filiam poteſt mater hæredem inſtituere extante prole legitima,niſi mater ſit Illuſtris.

24 Coitus cum ſanticellis uolentibus in foro fori non eſt punibilis.

DE SECVNDIS NVPTIIS,

RESPONSVM II.

Qui ueritas eſt, me in viam dirigat ueritatis.

SIno. Nicolaus Florbini
ſuſcepit matronam ex Ioanna Boſſeta eius
ancilla uti ex concubina, ut quia eam in
domo retinebat in ſchemate concubinæ,
& non furtiuo acceſſu eam generaſſet,cla-
1 riſſimi iuris eſſet, † quod matrona filia na-
turalis prædicto Nicolao eius patri defuncto ſine prole le-
gitima

gitima ſuccederet in dnabus vncijs, auth. licèt, & in corpo-
re, vnde ſumitur, C. de nat.lib. Sed quia matrona nata
proponitur ex furtiuo acceſſu, & ex Ioãna vti Ancilla, & fan-
ticella, & quia proponitur extare prolem legitimam, videli-
cet Margaritam filiam d. Catherinæ, tunc certum eſt, quod
patri in aliquo non ſuccedit, d. auth. licèt, & §. fin. in Auth.
quib. mod. nat. effic. ſui.

Sed tunc inſurgit prima dubitatio, de qua in themate, an
hæredes dicti Nicolai teneantur eam dotare? de iure cano-
2 nico dicendum eſt, quod ſic, † quia pater tenetur alere filiã
ſpuriam, c. cum hæc, de eo, qui ducit in matri. quam pol. per
3 adult. ergo etiam dotare, argumẽ. de alimen. ad dotem, † ut
arg. Bar. in l. fin ff. de his. quib. ut ind. & Bal. in l. fin. C. de dot.
prom. ſed de iure ciuili videtur contrarium dicendum per
tex. in d. auth ex complexu.

4 † Et quod de iure ciuili pater non teneatur alere, nec do-
tare filiam natam non in ſchemate matrimonij, uel concu-
binatus, tenuit Imo. in l. ex facto, §. ſi quis rogatus, ff. ad Tre.
Ang. in §. ius naturale, inſt. de iur. nat. gent. & ciuil. Feli. in c.
eccleſia ſanctæ Mariæ, colum. 16. de conſt. Dom. Iac. Buing.
In c. 1. in 6o. differentia inter ius ciuile, & Canon. de accuſa.
& ſequuntur plures alij, qui in hoc communiter reproban-
tur. Nam ſecundum commonem doctorum ſententiam pa
ter tenetur etiam de iure ciuili alere & dotare filiam etiam
ſpuriam, ſecundum Bar. in l. Mæuius, §. duobus, in 3. quæſti.
ff. de his, quib. indig. & in d. l. fin. §. ſi à ſocero, ff. de his, quib.
infra cred. Bal. in l neque mater, C. de iure dot. Ludo. Rom.
& Moder. in l. 1. ff. ſolu. matrimo. Nicol. de Crib. in tracta. de
ſucceſſ. ab inteſt. colum. 18. & ſequen. vbi dixit, quod iſta eſt
communis opinio. Idem tenet Bald. conſi. 456. recolo. lib. 5.
& Dom. Iaſ. in auth. res, quæ. colum. pen. vbi allegat Alex. &
Aret. idem conſuluiſſe, C. communia de leg. ſequitur Bald.
Nouel. in tractatu de dote, in 6. parte, priuilegio 16. ſicut er-
go Dom. Nicolaus teneretur eam dotare, ſi uiueret, pari mo
do debent teneri hæredes, ad quos tranſit obligatio defun-
cti, ut in proprijs terminis tenent Bar. & alij communiter, in
l. ſi marito, §. ſi uoluntate, ff. ſol. matr. Alex. conſ. 139. viſo the
mate, col. fi. lib. 2.

Verum præmiſſis non obſtantibus ſecundum ea, quæ pro
ponuntur, non credo hæredes patris teneri dotare dictã ma-
tronam neque de iure canonico, neque de iure ciuili, quia
matrona habet, unde ſe dotet: habet etiam quàmplura bona
ſatis notæ æſtimationis ſibi donata ab auia paterna, quæ do
natio ualet, ut in ſequenti dubitatione clariſſimè demõſtra-
bo. Filia autem naturalis habens unde ſe dotet, non eſt do-
tanda à patre, nec à patris hæredibus, ut eſt caſus ſecundum
communem intellectum in l. vxorem, §. pater naturalis, ff.
de leg. 2. Nam ideo pater naturalis ibi non cenſetur dotaſſe
filiam de ſuo proprio, quia filia habebat bona ſibi relicta p
5 primum maritum: † vnde quia pater non tenebatur dotare,
præſumitur dotaſſe animo compenſandi, uel repetendi: nã
ſi fuiſſet obligatus dotare, cenſeretur dediſſe dotem de pro-
prio, animo ſe liberandi ab obligatione dotandi. l. fina. C. de
dot. prom. & ita tenent Imo. Alex. & alij in d. l. 1. ff. ſol. matri.
& ratio eſt, quia pater naturalis ex æquitate Canonica aſtrin
gitur ad dotandum filiam naturalem, ut filia uiuere poſſit,
& ſic loco alimentorum ſuccedit ipſa dos, ſecundum Bar. in
d. §. ſi à ſocero, Panormit. conſi. 115. punctus quæſtionis, li. 2.
6 † vnde ſicut pater naturalis non tenetur ad alimenta, quan-
do filia habet unde ſe alat, l. ſi quis a liberis, §. idè reſcripſit.
ff. de lib. agnoſc. & d. c. cum haberet, in verbo neceſſaria, &c.
Ita etiam non tenebitur dare dotem ſecundum Doct. in lo-
cis præallegatis maximè ſecundum Panorm. in d. cõſi. 115.
7 vbi plus uoluit, † quòd ſi pater naturalis dederit in dotem
pluſquam ſufficiat ad alimenta, quod hæredes eius poterũt
in vita mariti exceſſum, & mortua filia totũ repetere, & idẽ
firmat Panor. conſ. 50. videtur primò. eod. lib. & ex iſtis reſo-
luta remanet prima dubitatio.

Venio modo ad ſecundam, in qua quæritur, an donatio
Inter viuos, & contemplatione matrimonij facta per Cathe
rinam auiam paternam poſt mortem patris eidem matro-
næ de iure ſubſiſtat? videretur dicendum, quod non per text.
8 in l. fi. C. de natur. lib. vbi eſt caſus, † quod auus extante pro-
le legitima, ut in caſu noſtro, in quo extat Margarita filia ip-
ſius Catherinæ, nõ poteſt relinquere nepti ex filio legitimo
defuncto pluſquam potuiſſet eius pater. Nicolaus autem pa
ter Matronæ nihil potuiſſet relinquere, §. fi. inſti. quib. mod.
nat. effic. ſui. ergo nec auia paterna potuit donare. iſta eſt dif
ficilis, & pulchra dubitatio, pro cuius reſolutione duo ſunt
videnda: primo, an diſpoſitio d. l. fi. habeat locum in donatio-
ne inter viuos. Secundo, an procedat tam in auia paterna, quàm
in auo. ad primum videtur reſpondendum, quod etiam pro
9 cedat in donatione inter viuos, † argumento de vltimis vo-
luntatibus ad contractus, l. ita ſtipulatus, magna, & in l. ſi di-
uortio, ff. de verborum oblig. l. quæ de legato, l. ſi ſeruus, §. &
cui, ff. de leg. 1. maximè, quia ratio eiuſdem legis, ut vitium
paternum reſtrœnetur, etiam in donationib. militare vide-
tur, ergo etiam militabit diſpoſitio l. à Titio, ff. de verb. obl.
l. ita vulneratus ff. ad leg. Aquil.

Sed prædictis & ſimilibus non attentis, contrariam ſentẽ-
tiam amplectendam puto infraſcriptis rationib. & pro ma-
iori intelligentia eorum, quæ dicturus ſum, præmitto, quod
l. fin. loquitur in vltimis uoluntatibus, ſecundum Angel. &
Scribentes ibi, & probatur in uerbo, relinquere, & in uerbo,
10 relinquendi neceſſitas. † Nam verbum, relinquo, ad moriẽ-
tes tantum refertur, l. 1. §. fin. ff. de tab. exhib. not. glo. in §. fin.
inſt. quib. ex cau. manum. non licet. Hinc dixit Dyn. quòd ſi
aliquis reliquerit baſtitam ſuam Titio, quod cenſetur do-
naſſe cauſa mortis, quia uerbum Relinquo, ad morientes
adaptatur. ita Dyn. in l. 1. C. de reuoc. dnn. & ſequitur Dom.
Guido Papæ ſing. 457. incipien. ſi quis dicat.

Secundo præmitto, ꝙ ante illam legem auus poterat ne-
potibus etiam ſpurijs ex filio max. legitimo donationem fa
cere, & eos hæredes inſtituere, ſalua legitima filiorum legiti
morum. & probatur in d. l. fi. in uerbo Extendimus ad nepo-
tes, nam uerbum, extendimus, eſt noui iuris promulgatiuũ.
c. fi. & ibi not. ne cler. vel Monach. & ita tenent omnes Scri.
ibi, & l. Gallus, §. quod ſi hi, ff. de liber. & poſthum. quia ratio
iuris antiqui, ut vitiũ paternum reſtrœnetur, ceſſabit in auo,
cui circa perſonam nepotis nullum vitium competit. Iſtis
ſic præmiſſis dico, quòd diſpoſitio d. l. fi. prohibens, ne auus
poſſit inſtituere, uel in ultima voluntate plus relinquere ne-
poti naturali, quàm poſſit pater, non videtur prohibere, ne
poſſit inter viuos donare ex plurib.

11 Primo, † quia illa conſtitutio, ut patet, eſt correctoria iuris
antiqui, ergo non extendenda ultra terminos ſuos etiam ex
identitate rationis, auth. quas actiones, & ibi late Moder C.
de ſacroſ. eccleſ.

12 Secundò, † quia conſtitutio illa, quæ prohibet, ne auus poſ-
ſit diſponere de bonis ſuis in nepotes, eſt odioſa tam ex par-
te aui, quàm nepotum, ergo reſtringenda eſt, & ſtricte in-
terpretanda, reg. odia, de reg. iur. cum uulgarib.

Tertio facit. quod decidit Alexand. in fortioribus termi-
13 nis. † dicit ſtatutum, quòd maritus non poſſit aliquid relin-
quere vxori, an etiam maritus cenſeatur prohibitus donare
cauſa mortis? videtur, quod ſic, quia donatio cauſa mortis
accedit vltimæ voluntati, ut per gl. & Scrib. in l. a, ff. de leg. 1.
& in l. a. ff. de dot. præleg.

Contrarium determinat Dom. Alexan. conſi. 26. viſo, &
conſiderato, lib. 2. quia tale ſtatutum uti odioſum loquens
in relicto nõ debet habere locum in donatione cauſa mor-
tis, & multo minus in donatione inter viuos & idem tenet
ipſe Alex. in d. l. 2. & conſi. 116. animaduerſis, colum. 4. li. 2.
& conſi. 76. viſis dubitationibus, & conſi. 43. lib. 5. & pleniſſi-
mè Decius comprobauit conſ. 196. in caſu præſuppoſito.

Quarto adduco tex. qui uidetur optime facere ad quæſtio
14 nem noſtram in l. unus libertus, ff. ſi quid in fraud. patr. † ubi
libertus prohibetur relinquere in ultima volunrate, & ami-
cis benemerentibus in præiuditium quartæ debitæ patro-
no: & tamen non intelligitur prohibitus donare amicis be
nemerentibus inter uiuos. ecce, quod lex prohibens relictũ
non cenſetur prohibere donationem inter uiuos non enim
donatio etiam cauſa mortis propriè dicitur relictum, ſecun
dum glo. communiter approbatam in auth. ex teſtamento,
15 C. de collat. † vnde iura exhorbitantia loquentia in relictis,
quia ſunt proprie intelligenda, l. quicquid aſtringendæ, ff. de
uerbo. oblig. l. 3. §. hæc uerba. ff. de nego. geſt. non ſunt exten
denda ad donationes, l. ius ſingulare, l. quod vero contra, ff.
16 de leg. reg. ea quæ, de reg. iur. † Imo regulariter iura loquen
tia de vltimis voluntatibus non habent locum in contracti-
bus, neque econtra, niſi expreſſe dicatur, l. teſtamentum non
ideo, & ibi glo. Bald. & alij, C. de teſtam. l. verba competunt,
17 ff. de verbo. ſignifi. † & ex iſtis apparet non obſtare argumen
tum de ultimis uoluntatibus ad contractus, quia non proce
dit in materia odioſa exorbitanti, aut correctoria, ut patet
ex præmiſſis.

Præterea non militat tanta ratio prohibendi donationes
18 inter uiuos, ſicut relicta. † nam auus facilius mouetur ad re-
linquendum in ultima uoluntate in præiuditium prolis le-
gitimæ, quia ſibi in uita nõ præiudicat in aliquo, quàm mo-
ueatur

neatur ad donandum inter uiuos, per quam donationem
ſibi auſertur dominium rerum donatarum, & quam nō po-
teſt pro arbitrio reuocare ſicut relicta, l. perfectam, C. de do
nat. quæ ſub mod. l. ſi uelles, C. de reuoc. donat. vnde cū non
19 ſit tanta ratio prohibendi donationes, ſicut relicta, † diſpoſi-
tio d. l. ſic probibitiua, & exhorbitans loquens in relictis, nul
lo modo extendi poteſt ad donationes, etiam ſi eſſemus in
caſu, in quo ex identitate rationis licita foret extēſio, quia
vt poſſit fieri extenſio, oportet ꝙ tanta, vel maior ſubſit ratio:
ſecus ſi minor, ut declarant Porc. & Do. Iaſ. inſt. quib. mod.
ius pat. pot. ſol. col. 1. & ſeq.
Circa ſecundum, an procedat in auia paterna, videtur, ꝙ
20 ſic, quia licet illa lex ſit odioſa, † tamen quia odium eſt ratio
nabile, ſcilicet ut in prole legitima conſeruetur hæreditas,
videtur, quòd maſculinum concipiat fœmininum, l. ſi quis
id quod, ff. de iuriſd. omn. iud. per quam ita concludit Bart.
in l. 1. ff. de verbo. ſignifi. Illa ergo l. ſi. loquitur in auo, ut pa-
tet ibi in uerbo, nepotem habet auus, habebit & locum in
auia. & ita in terminis tenuit Dom. Franciſcus de Aret. in l.
Gallus, §. ſi is cui, colum. 3. ff. de libe. & poſthum. & Franciſc.
Accur. in d. l. fin. quam fecit ad gl.
Sed prædictis non obſtantibus, cōtrarium ſuaderi poteſt,
quia vbi propter delictum, & vitium paternum alij puniun-
tur, nunquam maſculinum concipit fœmininum, l. quiſqs,
C. ad leg. Iul. maieſta. tunc enim non poteſt dici odium eſſe
rationabile, ſecundum Bar. in d. l. 1. ff. de verbor. ſignific. per
quem tex. dicit idem Franciſcus de Aret. conſ. 38. in facto di
citur contingiſſe, quod ſi cōſtitutio puniat rebelles, & ſilios,
non comprehenduntur filiæ fœminæ. ſequitur Domi. Iaſ. in
d. l. ſi id. quod in propoſito noſtro diſpoſitio d. l. ſi. punit auū
pro uitio ſui filij, & nepotem pro uitio patris, vt dicit ibi glo.
21 in uerbo extendimus. † Nam priuare auum facultate diſpo
nēdi de bonis ſuis pro culpa filij, pœna eſt. l. deportatorum.
C. de pœn. & l. 2. C. de bon. proſcript. & capit. quamquam, de
vſu. lib. 6. cum ſimilibus, & ex hoc tollitur fundamentū Are-
tini.
Secundo, quòd non habeat locum in auia, probatur ra-
22 tione, † cui conceditur, quod eſt plus, utique conceditur qđ
eſt minus. non debet, ff. de regu. iur. l. Marcellus, ff. de donati.
cau. mor. c. per uenerabilem, qui fil. ſint leg. cap. cum in cun-
ctis. in princip. de elect. ſed auiæ paternæ conceditur, quod
poſſit filiam propriam modo natam ex non accuſabili coi-
tu inſtituere hæredem, etiam extante prole legitima, niſi ip-
ſa auia eſſet illuſtris perſona, l. ſi qua illuſtris & ibi glo. C. ad
Orf. firmat Spec. in tit. de ſucceſſ. ab inteſt. uerſic. ſed nūquid
ſpurij, & ita omnes concludunt. ergo debet ſibi multo ma-
gis concedi, quod poſſit inſtituere nepotem naturalem ex fi-
lio legitimo, in cuius nepotis conceptione nullam contra-
xit maculam, nec aliquid eſt, quod ei poſſit imputari, ſicut
in conceptione proprij filij: matrona autem nata ex Nicolao
ſoluto, & Catherina ſoluta ancilla, & Fanócella eiuſdem Ni
colaij non dicitur nata ex coitu punibili. Nam coitus cum
iſtis fanticellis, & Ancillaſtris volentibus non puniuntur de cō
ſuetudine, nec etiam de iure in foro fori, ut in terminis de-
cidit Ang. in l. ſi vxor, in princ. ff. de adult. & comprobat Do.
Soc. per plura in d. §. quod ſi his, colum. fin. & conſi. 148. me-
mini, lib. 1. per tot. vnde ſicut Catherina potuiſſet inſtituere
hæredem dictam matronam, ſi eam generaſſet ex patrono
ſuo, dicendum eſt, quod multo magis potuerit ſibi donatio
nem certorum bonorum facere, cum ſit nata ex filio ipſius
Catherinæ ſine aliquo eius Catherinæ vitio. iſta ratio ceſſat
in auo, qui non potuiſſet dictam matronam inſtituere, ſi cā
generaſſet ex ancilla, d. § ſi. quib. mod. nat. effi. legi. ergo de
auo ad auiam non ualeliat argumentum, nec de uno ad al-
terum potuit iuridice fieri extenſio. & iſta ſit alia ſecunda
reſponſio ad deciſionem Aret. & Franciſci Accur. tenentiū
contrarium, vt ſua deciſio procedat, quando auia inſtituit
nepotem ſpurium, qui ſibi ſuccedere non potuiſſet, ſi eo mo
do natus fuiſſet ex ea, quo natus eſt ex matre ſua. & iſtam di
ſtinctionem reperio feciſſe Ang. licet non ita clare, & reſo-
lute, in d. l. fin. in fin. & hoc modo intelligo loqui Paulū, de
Caſt. in d. §. quod ſi is, uerſic. ego habui caſum. ubi formali-
ter, & in proprijs terminis decidit quæſtionem in fauorem
neptis baſtardæ, contra filiam legitimam. & hoc modo con-
cordantur Paul. & Aret. qui videntur aduerſari.
Sed ſi recte intelligantur, uterque bene loquitur diſtin-
guendo, ut ſupra dixi, & voluit Alexand. conſil. 139. elegan-
ter, lib. primo.

Laus Deo Opt. Max.

S V M M A R I V M.

1 Actor ſine actione experiens repellitur.
2 Mulieri non competit actio ex promiſſione dotis facta marito abſente muliere ſtipulanti: ſecus ſi notario, aut mulier eſſet præſens.
3 Actio qualibet tollitur ſpatio 30. vel 40. annor.
4 Actio etiam paſſiua dicitur inter hæredes pro portionibus hæreditarijs
6 Notarius poteſt alteri ſtipulari.
7 Dos poteſt mulieri per quemlibet ſtipulari.
9 Pactum nudum etiam de iure ciuili fauore dotis parit actionem in terris imperij, eccleſiæ verò indiſtincte, uel de iure canonico.
10 Pollicitatio fauore dotis an pariat actionem, & ſit abſenti, pactum verò nudum præſenti.
11 Contractus requirit præſentiam, & conſenſum.
13 Præſcriptio etiam actionum perſonalium non procedit cum mala fide.
14 Hæredi nocet mala fides defuncti.
15 Emptor ſponte ſuſcipiens in ſe actiones paſſiuas poteſt à creditoribus hæreditarijs conueniri, etiā hærede exiſtente ſoluendo: aliàs ſecus, niſi in ſubſidium.

R E S P O N S V M III.

PEtit Ioannes Agaffini uti hæres Ca-
therinæ Nonarinæ flor. 600. pro reſto dotis dictę
Catherinæ a Bartholamæo Nauarino vti hære-
de Antonij Nauarini, qui conſtituit, dedit, & aſſi
gnauit in dotem nomineque eius ex cauſa dotis dictæ Ca-
therinæ Guilelmo Buſaphi præſenti & ſtipulanti pro ſe, ſuiſ-
que hæredibus, ac notario ſtipulanti ad opus ipſius Buſaphi,
& ominum, quorum intereſt, & intererit quomodolibet flo.
1800. &c. ut apparet ex inſtrumento exhibito confecto de
anno 1427.
1 Opponitur † contra actorem, quòd experitur ſine actio-
ne, ideo repellendus, lege ſi pupilli, §. videamus, ff. de ne-
goc. geſt. quod agat ſine actione, probatur duplici funda-
mento.
Primo, quia actio ex ſtipulatu intentata contra Bartholo-
mæum nullo modo competit ipſi actori uti hæredi Catheri
næ, pro qua Antonius promiſit dotem Guilielmo Buſaphi.
2 † Nam ex promiſſione dotis facta marito ſtipulanti non
competit actio mulieri, pro qua dos promiſſa fuit, ut eſt ca-
ſus in l. ſi pro te, C. de dot. prom.
Secundo, quia ſi qua actio ex conſtitutione dictæ dotis
olim competijſſet Catherinæ, hodie tamen ſublata foret, &
3 extincta per lapſum 90. annorum: † omnis enim actio ſpacio
30. vel 40. annor. tollitur, l. omnes, & l. ſicuti, C. de præſcr. 30.
vel 40. annor.
Tertio ſaltem pro medietate dictorum flor. 600. male age
re videtur contra ipſum Bartholomæum, cum non ſit hæres
d. Antonij niſi pro parte, & pro alia parte ſit hæres Alema-
4 nus eius frater. † conſtat autem actiones etiam paſſiuas di-
uidi inter hæredes pro portionibus hæreditarijs, l. pro hære-
ditarijs. C. de hæred. act.
Præmiſſis non obſtantibus, arbitror Ioannem experiri bo
na, & competenti actione ex ſtipulam.
5 Non obſtat tex. in d. l. ſi pro te, † quia uerum eſt, quòd vxor
non agit ex promiſſione facta marito, ſed bene agere poteſt
ex promiſſione facta Notario ſtipulanti nomine omnium,
quorum intereſt.
6 † Notarius. n. poteſt alteri ſtipulari, l. 3. ff. rem pup. ſal. fore.
7 & maximè pro dote, † pro qua quilibet poteſt in fauorē mu-
lieris ſtipulari, l. Gaius, ff. ſolut. matrim. traditur per D. Iaſ. in
l. ſtipulatio iſta habere licere, §. alteri, ff. de uerborum oblig.
In caſu præſenti Antonius conſtituit dotem pro Catherina
marito ſtipulanti pro ſe, & ſuis, ac Notario ſtipulanti nomi-
ne omnium. quorum intereſt, & intererit. Conſtat autem de
intereſſe Catherinæ, & hæredum, ergo ex ſtipulatione Nota-
rij illis competit actio.
8 † Secundo reſpondetur, quòd diſpoſitio d. l. ſi pro te, pro-
cedit, quando pater, vel extraneus promittit dotem marito
pro vxore abſente, tunc ei non cōpetit actio ex ſtipulatione
mariti:

mariti·ſectis autem ſi pater,uel alius conſtituat dotem marito pro uxore præſente,& conſentiente, quia tunc agit etiã
vxor,non ex ſtipulatione mariti,ſed ex pacto nudo,quod inter conſtituentem dotem,& ipſam mulierem præſentem, &
9 conſentientem initum fuit. † fauore enim dotis etiam in
foro Cæſaris ex pacto nudo oritur actio, ſecundum gl.in l.
legitima,ff.de pact per tex.in l.ad exactionẽ,C.de dot.prom.
& ſequuntur communiter Scribentes in l. iuriſgentium. §.
[illegible] nuda,ff.de pact.& in terris eccleſiæ,vt in hac Ciuitate,
indiſtincte ex pacto nudo actio oritur,c.1. de pact. & ibi Panor & Felin.dicunt de iure Canon. ſecundum communem
10 [illegible]ſententiam dari actionem ex nudo pacto.†Imo ſunt qui ve[illegible] ex pollicitatione ſola fauore dotis actionem oriri per
[illegible] in l.ſi.C.ad Vellei.ibi, dotem pollicitus ſit, vel ſpopon[illegible] quod non diſſentio, quia pollicitatio dicitur promiſ[illegible] facta abſenti.

Pactum verò nudum dicitur,quando dos promittitur præſenti,vt declarant Alex.Iaſ.& Moder.in rub. ff. de verb. obli.
In caſu autem noſtro agitur de pacto nudo, & non de pollicitatione.Ideo quę de pollicitatione dici poſſunt,omittam:
& ideo Bal.in d.l.ſi pro te,in prima ratione dubitandi dicit
ex legato dotis facto marito competere actionem uxori, l.
Titio legato,§.ſi teſtator,ff.de leg.1.&l.Tino centum, §.Titio genero,ff de cond.& demonſtr.quia legatum poteſt fieri
abſenti,& non requiritur partis præſentia,vel conſenſus,ſed
11 ex promiſſione facta marito nõ poteſt agere uxor,† quia cõtractus requirunt præſentiam & conſenſum. Ideo uxor nõ
agit.d.l.ſi pro te.ergo Bal.expreſsè uult, quod ſi uxor ſit præſens.& conſentiat,quia tunc ſibi actio competit, nõ dico ex
ſtipulatione mariti.ſed ex pacto nudo inito inter conſtituentem dotem,& ipſam vxorem.

Tertio reſpondeo, ꝙ hodie ſecundũ ius Iuſtiniani nouiſ-
12 ſimum,†ſi pater vel alius promittat dotem marito pro uxore abſente.fauore mulieris lex fingit interueniſſe ſtipulationem, ex qua poſſit ipſa mulier agere contra promittentem,
l.1.§.ſed vt plenius.ibi,ſi dos detur,uel promittatur,C.de rei
uxor.act.quem tex.et dicit procedere in caſu iſto Bal. Nou.
in d.tract.de dot.in 6.parte, priuilegio 23.char.19. illud tamen non pono pro conſtanti,quia tex.in d.§. ſed ut plenius,
fingit ſtipulationem in fauorem mariti contra vxorẽ,& promittentem pro ea non autem in fauorem vxoris contra ipſam promittentem, Et ipſemet Bal.Nouel.ſentit etiam contrarium.

Secunda exceptio præſcriptionis nihil etiam obſtat, & ex
iis quæ Clariſſimus Dom. Bardini dixit in ſua cedula exordiente.non debet ſuffragari flor.65.remanet ſublata.vera.n.
& communis eſt ſententia,quod diſpoſitio c.fi.de præſc.quæ
13 vult..quòd præſcribere nemo poſſit cũ mala fide, procedat
etiam in præſcriptione actionum perſonalium, ſecundũ gl.
Innoc.& communiter Canon.in d.c.fi.vbi Felin.poſt multa
atteſtatur,ꝙ iſta eſt communis,quicquid dixerit Bar. in l.ſequitur §.ſi viam,ff.de uſucap.& ita etiã tenent Theologi,quos
refert.& ſequitur D.Alex.conſi.51.lib.5.vbi lato ore fatetur,
ꝙ iſta eſt communis & vera opinio, à qua nullatenus eſt recedendum in iudicando,& ita conſuluerunt vterque Raph.
& plures alii,quos refert Balb.in tract.præſcrip.q.13.3.par. &
vltra adducta per eum ita conſuluit Bal. conſi. 39. quæritur,
an ſcitus.lib.1.Panormi.conſi.14.colum.3.lib.2.Imo.conſi.
46.in caſu præmiſſo. non potuit ergo Antonius Nauatini,
qui dotem ſorori ſuæ conſtituit, & quam iurauerat ſoluere
terminis expreſſis, & contentis in inſtrumento, obſtante
mala fide,& ſcientia debiti præſcribere ergo nec etiam eius
14 hæredes præſcribere potuerunt. † quia mala fides defuncti
nocet hæredibus ut etiam in actionib. perſonalibus nõ poſſunt inchoare præſcriptionẽ ex perſona propria,ſecũdum D.
Ant.de Butr.Imo. Panor.& Canon.in ca.ſi diligenti.de præſcrip.& ibi Fel.dixit ita ab omnib.teneri,& dicit Do.Iaſ.in l.
Pomponius,§.cum quis,quod iſta eſt communis opinio,ſecundum quam infinita reperiuntur doctorum conſi. relicta
prædictum D.Iaſ.ibi,& Baldum in d.tract.præſcript.&vltra
eos reperio,quod nouiſſime ita conſuluit Soc.conſi.106.libro vltimo,li.3.& ita ſuperioribus annis conſului, & tunc
reſpondi quibuſdam. quæ in contrarium adducuntur per
ſubtilem Aret. quæ nunc ſilentio inuoluam, tum quia res
agitur coram peritiſſimo iudice, tum quia iſta eſt communis. & vera, à qua ſecundum Socin. in dicto conſilio 106.
non debent iudices in iudicando diſcedere. Poſſem etiam
reſpondere alijs modis. Sed quia præcedens eſt clara, & veriſſima,Ideo quoad alias reſponſiones me remitto ad cedulam D.Bordini.

Tertia exceptio, quòd male agatur contra Bartholomæũ
inſolidum,cum ſit hæres tãtum pro parte, nihil etiam facit,
quia ipſe Bartholomæus certo cõuento pretio emit ab Alemano portionem ipſius, & promiſit ſuſcipere, & in ſe ſuſcepit omnes actiones tam actiuas,quàm paſſiuas,ut conſtat in-
15 ſtrumento inſerto in proceſſu 141.& ſequenti. † quando autem ſponte emptor in ſe ſuſcepit actiones paſſiuas, tunc poteſt à creditorib.hæreditarijs conueniri,ſecundum gl.in l.2.
in ultimis verbis,C.de hær.vel act.ven. & probatur in l. poſt
venditionem,C.de pact.& vbi alias ſponte non accepiſſet in
ſe actiones,ſi tamen Alemanus ſoluendo non eſſet, potuiſſet,& poſſet ipſe Bartholomæus emptor,& ceſſionarius conueniri,l.fi.in prin.ff.de eo per quem fact.erit, l.planè, §. qui
rogatus,ff.de leg.1.& in ſpecie ita.declarat D. Iaſ. in d.l.poſt
uenditionem.col.1.& ante eum idem tenent gl. & Scriben.
in d.l.2.

Laus Deo Optimo Maximo.

SVMMARIVM.

1 Lex hac edictali,C.de ſec.nup.non habet locum in filia excluſa à ſtatuto exantibus maſculis, & regulariter in his, quibus non datur querela inofficioſi,nec non in filio ingrato. & num. 3.& 6.

2 Lex generaliter loquens, & ſi generaliter intelligatur, tamen recipit interpretationem reſtrictiuam à ratione ipſius l. & numero 10.

4 Inofficioſi teſtamenti querela non competit filia excluſa per ſtatutum, ſed ſolum his,qui poſſunt ab inteſt. ſuccedere, & aſſignatur ratio. & nu.7.

5 Filios non extare,ac excluſos eſſe à ſtatuto paria ſunt.

8 Lex hac edictali,de ſecun nup.fuit facta propter iniuriam illatam à patre filijs,nec habet locum in filia bonis paternis cum iuramento renunciante,ac in filijs conſentientibus,quod pater nubat,& pro libito teſtetur,

9 Iniuria non fit nolenti,nec conſentienti.

11 Nouerca an ſtante l.hac edictali, poßit conſequi tantum quantum habuerunt priuigni pro ſupplemento legitima.& nu.13.

12 Teſtatoris uoluntas in dubio præſumitur conformis cum uoluntate legis.

14 Filio prohibito petere ſupplementũ legitima nõ competit actio ex teſtamento, ſed condictio ex lege.

RESPONSVM IIII.

STante prouinciali ſtatuto, quòd extantib.maſculis
filiæ fœminæ non ſuccedant &c. & ſtante renunciatione facta per filias primi matrimonij cũ iuramento de bonis paternis. quæritur, ſi pater inſtituat hæredes duos filios maſculos, unũ ſcilicet ex primis
nuptijs,alterum ex ſecundis,& uxori ſecũdæ leget mille ducatos,filiabus ſuis primi matrimonij titulo inſtitutionis qd
1 modicum relinquat,†an ſit locus diſpoſitioni l. hac edictali,in princ.C.de ſecund.nupt.qua cauetur,id,quod plus relictum eſt nouercæ,quàm uni ex filijs primi matrimonij, cui
minus relictum ſit, applicetur liberis primi matrimonij inter eos æqualiter diuidendum? & prima conſideratione dicendum videtur,quòd etiam hoc caſu procedat d.l.hac edi-
2 ctali,†quia generaliter loquitur; ergo generaliter eſt interpretanda,l.1.§.& generaliter,ff.de leg.præſt.l.de pretio, ff.de
public.& hac ratione determinat Salic.in l.fœminæ, C.eod.
titu. quod licèt filia excludatur à ſucceſſione per ſtatutum,
tamen admittitur ad bona,quæ deferuntur filijs primi matrimonii in pœnam parentis tranſeuntis ad ſecunda uota,
iuxta diſpoſitionem dictæ l.fœminæ.ſequitur Soci.conſi.34.
proſequendo ordinem, lib. primo, & conſi.263. capio primum,columna prima,lib.2.& Dec.conſi.87. pro reſolutione,colum.3. Sed hoc non obſtante contrariam ſententiam
amplectendam arbitror.

3 Primo,†quia diſpoſitio d. l. hac edictali, non procedit in
filijs primi matrimonii,quibus non competit querela inoffi-
4 cioſi teſtamenti,vt probatur ibi in verſi.niſi ex iis cauſis.†ſed
filiæ excluſæ per ſtatutum non habent querelam innof. teſt.
ſecundum Bar.in l.fi.verſi.quæro,filia,ff.ad Tert. in l.Gallus,
§.& quid ſi tantum,ff.de lib.& poſth.ubi Alexand. atteſtatur

ita communiter tenere Docto. & idem firmant Alex. & Moder. in l. filiæ, C. de collat. quia illis competit ius querelandi, & contratabulandi, qui poſſunt ab inteſtato ſuccedere: alias non, l. prima, §. primo, ff. de bonorum poſſeſſ. contratab. filiæ autem non poſſunt ab inteſtato ſuccedere ſtante prædicto ſtatuto, ergo non habent ius contratabulandi, nec querelandi. Non habent ius querelandi; ergo nec dicendi id quod plus relictum fuit nouercæ, ſibi deberi.

5 Secundò, † quia paria ſunt non extare filios, vel à lege ſiue ſtatuto excluſos eſſe, l. & ſi ex modica, §. ſi filius, ff. de bo. libe. & inſt. eod. tit. §. ſed noſtra. clarum autem eſt, quod ſi dictæ filiæ non extarent, quod legatum factum uxori ſecundæ valeret, nec aliquid detraheretur. Idem ergo ſi extant, & ſuccedere non poſſint.

6 Tertio, † quia filij ingrati excluduntur ab iſto lucro, quod aufertur nouercæ fauore filiorum primi matrimonij, ut eſt caſus in l. cum apertiſſimi, C. de ſecund. nupt. & in §. ſoluto, in Auth. de nupt. quod nulla alia ratione ſtatutum videtur, niſi quia propter ingratitudinem à ſucceſſione parentum remouentur, quæ ratio etiam hoc caſu militat, ergo etiam militabit diſpoſitio l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patr.

7 Quarto, † filiæ excluſæ à ſtatuto non poſſunt prætendere ſe fuiſſe aliqua iniuria affectas à patre, cum ab inteſtato nihil

8 fuiſſent habituræ, l. ſi præteritus, ff. de inoffic. teſtam. † quod autem aufertur nouercæ, & applicatur filijs primi matrimonij, id aufertur propter iniuriam illatam ipſis filijs, d. l. cum apertiſſimi, §. fin. quæ iniuria ceſſat hoc caſu. ergo etiam ceſſabit diſpoſitio.

Quinto huiuſmodi filiæ renunciando bonis paternis cum iuramento cenſentur feciſſe pactum de non contraueniendo teſtamento paterno, & videntur conſenſiſſe, quòd pater poſſit de ſuis bonis pro arbitrio diſponere, cap. quamuis, de pact. lib. 6. Ex hoc infero, quòd nõ poſſunt petere contra uoluntatem patris id quod plus fuit relictum nouercæ, quia id plus applicatur filijs primi matrimonij in pœnam teſtatoris, qui tranſiuit ad ſecunda uota, & non curauit tantum de filijs, quantum de vxore, d. l. hac edictali, quæ pœna locum non habet, quando filij conſentiunt, quod pater poſſit ſecũdo nubere, & teſtari ſuo arbitrio, ut dicit in ſimili gl. in §. 1. in uerbo, copulentur, in Auth. de nupt. quam dicit ſingularem Ludouic. Rom. ſing. 249. exordien. tu ſcis, quod mulier tranſiens ad ſecunda uota, &c. & in conſi. 219. ex themate, colum. 1. & Dec. conſi. 265. quæritur an. ubi extendit d. gloſ. ut procedat etiam ſi filij tacitè conſentiant, & iſta eſt urgẽs ra-

9 tio, † quia volenti, & conſentienti non fit iniuria, l. prima, §. uſque adeo, ff. de iureiuran. & ne conſultationi noſtræ deſit authoritas, adduco authoritatem Ang. qui ita in terminis declarat tex. in d. l. hac edictali, ut non procedat eo caſu, quo filiæ primi matrimonij reperiuntur excluſæ per ſtatutum, vel renunciationem ſponte factam, ſicut non procedit eo caſu, quo eſſent ingratæ. ita Ange. in Authen. de nupt. in §. optimè, & bene facit, quod decidit Pau. de Caſt. conſi. 312. viſo puncto, ubi conſuluit filiam, quæ renunciauit hæreditati paternæ, excludi à lucro, quod ei defertur in pœnam patris trãſeuntis ad ſecunda uota.

Non obſtat, quod tex. in d. l. hac edictali, loquatur generaliter, quia ut ex præmiſſis apparet, reſtringi debet ad filios primi matrimonij, qui ab inteſtato eſſent ſucceſſuri.

10 † Nam lex quantumcunque generaliſſima recipit interpretationem reſtrictiuam à ratione ipſius legis, l. cum pater, §. dulciſſimis, ff. de leg. 2.

Non obſtat deciſio Salic. in l. fœminæ, tum quia loquitur in diuerſis terminis: nam illud ſtatutum fuit propter iniuriã factam defuncto coniugi per tranſitum ad ſecunda vota, §. ſoluto, in Auth. de nupt. quæ ratio non ceſſat ſtante ſtatuto prædicto. Id autem quod diſponitur in l. hac edictali, ſtatutum fuit propter iniuriam factã ſolis filijs relinquendo plus nouercæ, quàm ipſis: quæ ratio ceſſat ſtante dicto ſtatuto, vel renunciatione, ut patet ex prædictis. ſtante hac reſolutione,

11 fruſtratoria eſt ſecunda dubitatio, † an ſaltem nouercæ debeatur tantum quantum ſuppletur à lege ipſis filiabus pro ſua legitima, iuxta legẽ omnimodo. & le. quoniam in prioribus, C. de inofficio. teſtamen. tamen ut quærenti mos geratur, paucioribus quibus fieri poterit, reſpondebo. iſta eſt profunda, & ſubtilis quæſtio, ſuper qua inter Doctor. eſt maxima diſcordia. Salice. in dicta lege, hac edictali, tenet quod nouerca debeat habere tantum quantum relictum eſt uni ex filijs primi matrimonij, cui minus relictum fuit, nulla habita ratione ſupplementi legitimæ, quia id quod ſuppletur à lege, non dicitur relictum filio in teſtamento, leg. omnimodo, & leg. ſcimus, C. de inoffic. teſtamento, & ibi gloſ. & alij dicunt, quod ſi filius petat relictum in teſtamento, non cenſetur petere ſupplementum legitimæ, quia ſupplementum non dicitur relictum. etiam hac ratione motus idem tenet Corn. conſ. 33. & conſ. 118. lib. 1. Dicens ita conſuluiſſe Dom. Mattheum de Vbal. & Bart. de Barto. & plures alios.

Contrariam ſententiam tenent Cyn. & Bald. in dicta leg. hac edictali, & idem Bald. in l. prima, columna finali, C. de inofficio. donat. Ioan. de Anania, conſi. 67. viſo puncto, & Ludouic. Bolo. conſi ſecundo, Aret. in l. ex facto, in ultima char. ff. de uulgari, & pupilla. & Decius in l. humanitatis, columna pen. C. de impube. & alijs ſubſtit. & Salic. ſibi contrarius in l. ſi quis filium, C. de inoffic. teſtamento, quia filius dicitur conſequi ſupplementum legitimæ ex quodam iure accreſcendi. quod ius accreſcere debet ex tacito iuditio teſtatoris, l. ſi Titio, §. Iulianus, ff. de leg. ſecundo, l. ex parte, ff. de acquir. hæred. Nam teſtator ſciens ſuppleri per legem, quod minus legitimæ relictum fuit, & non prohibens, tacitè velle videtur, quod integra legitima debeatur, quia talis præſumitur uoluntas teſtatoris, qualis eſſe debet de iure, l. ex fa-

12 cto, ff. de uulgar. & pupil. † & in dubio præſumitur teſtator conformare uoluntatem ſuam cum uoluntate legis ſecundum Barto. in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebel. ſecundo, quia text. in dicta l. hac edictali, non tantum conſiderat quantum fuerit relictum, ſed quantum ad unum ex filijs primi matrimonij minus peruenerit. ita probat text. ibi, quantum ad unumquenque peruenerit. & ſic etiam conſiderat, quod ex lege peruenerit ad unumquenque, iuxta l. obuenire, ff. de uerborum ſignifi. nec obſtant illa uerba, cui minor portio ultima uoluntate relicta, aut donata, quia reſpondet Bologninus, quòd illa uerba non regulant uoluntatem teſtatoris ſimpliciter, ſed cum præcedenti uerbo, peruenerit.

Tertiò, quia tex. in l. quoniam parte, C. eodem tit. in illis uerbis, Danda uel relinquenda, non ſolum animaduertit & conſiderat factum, & relictum, ſed etiam quod fieri, & relinqui debuit. & iſta opinio melior, & æquior uidetur: ac de mente legiſlatoris, qui poſtquam diſpoſuit id quod plus relictum eſt nouercæ, quàm vni cui minus relictum ſit, ſubdit, ita tamen quòd quarta, quæ eiſdem debetur, nullo modo à teſtatore minuatur: quaſi dicat, dum tamen quarta relicta ſit. quod clarius probatur in d. §. optime, iuncto uer. quippe dudum olim quarta, nunc tertia, uel dimidia omnino relinquenda eſt, aut danda.

Non obſtant itaque illa uerba, cui minor portio relicta, aut donata &c. quia intelligenda ſunt, dum tamen non ſit minor ſua legitima, quæ omnino relinquenda erat. ita ſonant illa uerba, ita tamen, quæ limitant, & reſtringunt diſpoſitionem præcedentem, l. ita tamen, ff. ad Trebellian. & ſi quis uellet ſaluare contrariam opinionem, & hanc doctorum diſcordiam ſedare, poſſet probabiliter ſic diſtinguere.

13 † Aut teſtator quid modicum reliquit uni ex filijs primi matrimonij non prohibendo petitionem ſupplementi, & tunc procedat noſtra conſultatio, quaſi tacitè ſupplementum relictum cenſeatur per rationes præallegatas.

Aut prohibuit, ne plus peteretur, & tunc procedat contraria ſententia, quia nullo modo poteſt ſupplementum dici relictum, cum fuerit petitio eiuſdem expreſſe prohibi-

14 ta. & pro hac concordia facit, † quia ſi filius non ſit prohibitus plus petere, poteſt agere ad ſupplementum actione ex teſtamento.

Si uero ſit prohibitus plus petere, non datur ſibi actio ex teſtamento, ſed condictio ex lege, ſecundum Salic. in d. l. ſcimus, C. de inoffi. teſtam.

Laus Deo Opt. Maximo.

S V M M A R I V M.

1 *Nepotes ſublato patre ſuccedunt auo in gradum ſuitatis.*

2 *Renunciatio matris habet in ſe conditionem tacitam, ſi ei deferatur hæreditas, & an noceat filio, ſi præcedat ante eius patrem. & nu. 7.*

3 *Filia iurans ſe tacitam, & contentam, perinde eſt ac ſi totam legitimam habuiſſet.*

4 *Defuncti factum cenſetur factum hæredis, qui ideo ei contrave-*

iure non poteſt.
5 *Confeßio iudicialis non eſt reuocabilis prætextu erroris, niſi probetur ueritas in contrarium.*
6 *Ignorantia excuſatio non admittitur in iuditio, quod per peritos præſumitur agitatum, & eos conſulere potuit ſe excuſans.*
8 *Pater tranſiens ad ſecunda uota, an priuetur filij ſucceßione, ſicut priuatur mater.*
9 *Priuari quis non debet iure ſuo, niſi lex hoc expreſſe dicat.*
10 *Pœna ſecundo nubentium infra annum an hodie locum habeãt. & nu. 18.*
13 *Pœna ſecundo nubentium an habeant locum in uiro, ſicut in uxore, cum ſint correlatiui.*
14 *Correlatiuorum eadem eſt diſpoſitio, & in pœnalibus.*
15 *Priuatio præſupponit habitum.*
16 *Parentes ambo ſuccedunt ſimul cum fratribus.*
17 *Iniuria maior fit filijs tranſeunte patre ad ſecundas nuptias, quàm matre.*
20 *Nepotes ſuccedunt in legitimam ex matris perſona per ſtirpes, & non per capita.*
21 *Profectitium quid dicatur.*
22 *Vſufructuarius non eſt pater portionis filij, cum quo ſucceßit.*
23 *Notarius accuſatus ut ſuſpectus non poteſt ſuſcipere acta.*

RESPONSVM V.

IN cauſa Ioannis Angleſij, & filiorum contra Gualterios plura dubia ſunt diſcutienda.

Primo ſtante renunciatione Catherinæ Gualteriæ matris, quæ renunciauit cum iuramento bonis maternis. & paternis, poſſint eius filij ex perſona propria petere legitimam in bonis aui materni. & ratio dubitãdi ſtat in hoc, quia Catherina filia mortua fuit uiuo patre, & in locũ eius ſucceſſerunt nepotes.

Secunda dubitatio, quia pendente lite duo nepotes deceſſerunt relicta ſorore, quæ tranſegit cum reis conuentis, an in partem legitimæ ſpectantis duob. nepotib. prædefunctis, pater dicatur priuatus eorum ſucceſſione, quia tranſierat ante eius mortem ad ſecunda vota.

Tertio poſito, quod non ſit priuatus, an ſaltem ualeat trãſactio pro parte ſpectante ipſi ſorori, non obſtante, quod pater prætendat ſibi nullum generari præiudiciũ in uſufructu.

Quarto, an proceſſus poſſit dici nullus rationibus, de quibus in quadam narratione mihi pro facti contingentia exhibita.

Circa primum dubium, quod certe profundiſſimum eſſe videtur, dicendum nepotibus legitimam deberi, non obſtã-
1 te renunciatione matris ex † eo, quia mortua matre, & ſuperſtite auo materno nepotes aui ſuccedunt in gradum ſuitatis, & in primum locum ex perſona propria, l. ſecunda, ubi Bar. & Moder. C. de liber. præter. Bar. in l. 1. §. ſi ſit nepos, ff. de coll. dot. & ſic iſtud ius ſucceſſionis, quod nepotes habent ex ſe ipſis, & ex legis diſpoſitione, non autem à matre, ergo factum matris non potuit tale ius debitum nepotibus ab eis auferre, l. ſi mater. C. de rei uend. l. ſi arrogator, ff. de adopt. & per hanc rationem ita in ſpecie determinat Barto. quem alij communiter ſequuntur in l. qui ſuperſtitis, ff. de acquit. hær. & ſequitur Alex. conſ. 75. viſis, & diligenter perſpectis, col. fi.
2 lib. 1. & † quia renunciatio matris habet in ſe tacitam conditionem, ſi ſibi deferratur hæreditas paterna, uel materna, arg. l. quotiens, §. fi. ff. de nouation.

Cum igitur non fuerit ſibi delata, cum prædeceſſerit, ſequitur, quod non præiudicabit filiis, tanquam defecerit cõditio, ſub qua facta erat dicta renunciatio. Et iſta eſt communis opinio ſecundum Alex. in l. pactum, C. de coll. & D. Georg. Natã in repetitione c. quamuis, char. 6. de pact. lib. 6. Soc. conſ. 181. col. 1. lib. 1.

Verum præmiſſis non obſtantibus, contrarium ſecũdum ea quæ proponuntur, videtur concludendum, quia opinio prædicta, quod renunciatio matris non noceat filiis, ea mortua ante patrem, procedit, quando mater ſimpliciter renunciauit. ſecus, ſi accepit dotem, & ſe tacitam & contentam
conſtituit, & vocauit pro parte ſibi ſpectante, & pro ſua legitima ſecundum Lud. Rom. in d. l. qui ſuperſtitis, quẽ ſequitur Dec. conſ. 181. ſatis nota eſt quæſt. col. 4. & ſeq. & in iſtis terminis poteſt gl. fi. procedere in d. ca. quãuis, quæ uult matris renunciationem præiudicare filiis. & in iſtis terminis poteſt ſaluari opinio Oldr. qui etiam tenuit renunciationẽ matris defunctæ ante patrem nocere filiis, conſ. 40. breuiter vide, & idem Decius firmat in l. pactum, quod dotale, C. de colla. col. pen. in caſu autem noſtro, ut apparet ex inſtrumento re-
3 nũciationis, † Catherina mater ſe tacitam, & contentam dote uocauit cum iuramento. mouetur, quia ſi iurauit mater ſe tacitam, & contentã pro integra ſua legitima, eſt perinde, ac ſi totam legitimã in uita habuiſſet, per ea, quæ dicit Bart. in l. 1. §. pen. in 4. q. ff. de bonor. poſſ. contra tab. quo caſu filij eius non deberent plus habere, ne idem bis conſequantur. Et licet etiam iſto caſu Pau. de Caſt. in d. l. qui ſuperſtitis, & Alex. in d. l. pactum. teneant contra Ludo. Ro. & contra eum etiam teneat D. Geor. in d. c. quamuis. rationib. quib. ſupra: tamẽ iſta opinio Lud. Ro. mihi videtur vera in caſu noſtro, in quo filij ſunt hæredes matris, quo caſu cum mater fuerit
4 ꝯfeſſa habuiſſe ſuam legitimam, & ea eſſe contentam, † non pñt facto matris ꝯuenire, cum factũ defuncti cenſeatur factum hr̃dis, in Auth. de iureiur. à mor. præſt. in prin. & d. l. cũ à matre, C. de rei uend. ſi n. filij fuiſſent confeſſi cum iur̃o habuiſſe iſtam legitimam, non poſſent aliquid ultra petere. ergo non poterunt & petere aliud, qñ defuncta mater, cuius ſunt hr̃des, fuit cum iur̃o ꝯfeſſa ſe ꝯtẽtam pro tali legitima: & ſi dicatur, ꝙ iſti filij non petunt legitimã tanquam hr̃des, quo caſu admittenda eſſet rõ mea, ſed petũt ex perſona propria, tñ ideo, eſto ꝙ ita ſit, dico tñ ꝙ eam habuerunt. quia mater eam integre dĩ habuiſſe, & ad eos peruenit. vnde non debent eam iterum habere. facit quod conſuluit Fulg. cõſ. 67. pater familias. conſtat aũt filios d. Ioannis eſſe hr̃des Catherinę, ut ex rñſionib. datis ad 14. & 15. articulos dictorum Galteriorum apparet.

Non obſtat, dum poſtea in proceſſu reuocarunt ꝯfeſſionẽ & rñſionem datam ad 14. articulum prætextu erroris. & prætextu, ꝙ Notarius interrogans non ſibi planè, & intelligibili-
5 ter explanauerit intellectum dicti articuli, quia dico, ꝙ † confeſſio facta in iuditio non poteſt reuocari prætextu erroris, niſi probetur, ꝙ aliter res ſe habeat. l. cum de indebito, ff. de prob. l. ſi poſt, C. de iur. & fact. igno. Bar. in l. non fatetur, ff. de confeſſ. Corn. conſ. 229. lib. 2. nec ſufficit dicere, ꝙ non intel-
6 lexerint articulum, † quia in iudicio non admittitur excuſatio ignorantiæ ex eo, quod præſumitur iuditium agitari per peritos, & quia potuerunt conſulere peritiores, ſecundũ Bal. in c. fi. colum. 5. de conſe. Felin. in ca. imputari, col. 2. de fid. inſtrum. nec eſt credendum, quod ſi meli Notarius recuſatus ſuſpectus per Gualterios, qui ut ex proceſſu apparet, etiã teſtificatus fuit pro Ioanne & filiis, non intellexerit articulum, cum ipſe ſit peritus, & quod articulum non explanauerit ipſi Ioanni, & filijs, cum cauſam ipſam ut propriam ſollicitet, & procuret quantum poteſt pro dictis Ioanne, & filijs. præterea & ſi teneret reuocatio confeſſionis, & reſponſionis tradita ad 14. articulum, tamen non reperitur reuocata reſponſio data ad 15. articulum, ex qua etiam apparet, quod dicti filij ſunt hæredes matris. Dicunt enim in reſponſione ſua, quod legitimam imputarunt in dotem dictæ Catherinæ, ſeu deduxerunt de tota legitima. ergo ſunt hæredes,
7 † quia filij ita demum tenentur imputare dotem datam matri mortuæ ante patrem in legitimam ſibi debitam ex perſona propria, ſi ſint hæredes: aliàs non, ſecundum Pau. de Caſt. conſ. 251. & conſ. ſeq. Raph. Cum. conſ. 10. videtur d. Pau. Pl enim in repetitione l. in quartam, char. 22. colu. 3. ff. ad leg. Falc. aliàs ſi ipſi filij non ſint hæredes, dos reuerſa eſſet de iure communi ad patrem, nec imputaretur in legitimam nepotum, & eſt pluſquam notorium, & uult Barto. in dicta l. in quartam.

Circa ſecundam dubitationem, quæ etiam admodũ ar-
8 dua eſt, vr̃ intrepide dicendum † Ioannem Angleſij propter tranſitum ad ſecunda uota non eſſe priuatum ſucceſſione filiorum, & ideo debere ſuccedere in hæreditate eorũ ſimul cum filia ſuperſtite, & ſorore dictorũ filiorũ, iuxta auth. defuncto, C. ad Tertu. tribus maxime rationibus.

Primò, quia licèt tex. in l. fœminæ, §. illud. C. de ſec. nupt. velit matrem propter tranſitum ad ſecundas nuptias priuari ſucceſſione filiorum, extantibus fratribus quantum ad proprietatem: tamen in patre non reperitur iure cautum,
9 vnde ſuccedit regu. uulgata, † quod non debet quis priuari iure ſuo, niſi lex hoc expreſſe dicat, l. at ſi quis, §. ſi diuus, ff. de

ff. de relig. & ſum. funer, c. ſi quis inuentũ, 16. q. 7. gl. in c fi. de
iure patr. & ad terminos nr̃s eſt tex. in Auth. de nõ eli. ſecũdo
nub. §. optimũ. vbi imperator corrigẽdo tex. in d. §. illud. in-
quit, ſi parentes non priuantur ſucceſſione filiorum, licet ſe-
cundas contraxerint nuptias, nec eſt lex, quæ hoc dicat, eadẽ
ratione nec etiam matres priuari debẽt, & licet Iuſtinianus
in Auth. de nu. §. hinc nos alia euocat ratio, corrigat, quod
dixerat in d. §. optimum, & remittat nos ad diſpoſitionem
d. §. illud: tamen loquitur in matribus. Vnde quantum ad
patres iura antiqua diſponentia, quod pater ſuccederet, & ſi
ſi tranſiret ad ſecunda uota, in aliquo non reperiuntur corre
cta per iura nouiſſima. quod ergo non mutatur, cur ſtare
prohibetur, l. præcipimus, C. de appellatio. ſecundo, quia
10 pœnæ ſecundo † nubentium videntur hodie ſecũdum Chri
ſtianam religionem abolitæ propter dictum Apoſtoli 7. ad
Corinthios. Mulier inquit Apoſtolus, uiro ſoluta nubat in
domino. Ideo ſecundum legem Chriſti non incurrit tran-
ſiens ad ſecunda uota infra annum luctus aliquam infamiã,
c. pen. & fin. de ſecund. nupt. & ibi Panorm. expreſſe tenet, ne
inhimidetur matrimoniũ, quòd pœna d. l. fœminæ, §. illud,
hodie locum non habeat. & iſtam opinionẽ ſequitur Abb.
& Felin. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ, de cõſtitut. & plures alij,
quos breuitatis cauſa non refero.
11 Tertiò, † quia poſito, quod pater ita priuetur ſucceſſione filij
quantum ad proprietatem, ſicut mater: tamen reſtringitur
ut priuetur ſolum ſucceſſione filij quoad bona, quæ ex ſuc-
ceſſione materna ad filios peruenerunt d. §. hinc nos, & in
auth. ex teſtamento, C. de ſecund. nupt. ſed legitima, de qua
contenditur, non peruenit ad filios ex ſubſtantia materna,
cum deceſſerit ante patrem, ſed peruenit ad filios ex perſo-
na propria, ut ſupra concluſum fuit, & ſic iſta ſunt bona, quæ
peruenerunt ad nepotes ex ſubſtantia aui, & non matris, in
quibus pater ſuccedit filijs nedum quoad vſumfructum, ſed
etiam quoad proprietatem, dicto §. hinc nos, in Authen. de
nupt.

Sed prædictis non obſtantibus, prout uere non obſtant, re
12 ſpondeo ſequendo communes Doct. ſententias, † patrem
tranſeuntem ad ſecunda uota ita priuatum eſſe ſucceſſione
filiorum, ſicut mater, & eam deberi ſorori ſuperſtiti, ſaluo
uſufructu ipſi patri. ita determinat glo. Bar. & Sali. in d. §. il-
lud, ubi Salicet. iſtud firmat in fortioribus terminis. Idem
conſuluit Socin. conſi. 34. proſequendo ordinem. quarto vr̃.
dicendum, lib. 1. & conſi. 114. præſens conſultatio, lib. 4. Azo.
in ſumma tituli de ſecun. nup. circa fi. Matthæus in tractatu
ſucceſ. ab inteſtat. in quinta char. & Petr. de Vbal. in tractatu
etiam de ſucceſſio. ab inteſtato, in ſecunda parte, in quinta
quæſtione. Oldrad. conſilio 33. quidam habuit uxorem, Lu-
douic. Roman. conſilio 182. in caſu propoſito. Aret. conſiliò
72. præſupponitur in facto. Deci. conſilio 87. pro reſolu-
13 tione caſus. colum. tertia, mouentur omnes, † quia pœnæ
ſecundo nubentium debent eſſe communes viro, & vxori,
§. & hoc communis mulieris & uiri mutata ſit. in Auth. de
nupt. & l. generaliter, C. de ſecunp. nupt. & hac ratione utitur
14 imperator in dicto §. optimum, † & quia in correllatiuis
diſpoſitum in uno, habet locum in altero etiam in pœnali-
bus, l. unica, C. de cupreſſ. l. finali, C. de ind. uid. tollen. & ita
etiam conſuluit Dominus Stephan. Bertrand. conſi. 119. lib.
ſecundo, Com. conſilio 242. lib. ſecundo.

Non obſtat primum fundamentum, quòd in patre hoc
ſtatutum non reperiatur, ut dicit Iuſtinianus in d. §. optimũ,
quia reſpondent Salice. & prædicti Doctor. quòd imperator
antea non diſpoſuerat de patre, quia talis pœna in eo cade-
re non poterat, quia ante Auth. de hæreditate quæ ab inteſt.
fratres, & ſorores excludebant patrem à ſucceſſione filij, &
non matrem, lege finali, C. ad Tertul. l. ſancimus, C. commu
nia de ſucceſſ. Ideo non poterat dici, quòd pater priuaretur,
15 eo quod habere non poterat: † priuatio enim præſupponit
habitum, l. decem, ff. de uerb. oblig.
16 † Sed cum hodie ita pater ſicut mater ſuccedant ſimul cũ
fratribus, auth. defuncto, C. ad Tertul. debemus dicere, quòd
ita pater priuetur, ſicut mater, cum non ſubſit ratio ulla di
uerſitatis. Imò ſecundum Aret. in dicto conſi. 72. magis de
17 bet priuari † pater, cum magis iniurietur filijs primi matri-
monii, quàm mater. quod magis iniurietur, non probo ali-
ter, quia experientia hoc edocet.

Non obſtat ſecundum fundamentum de dicto Apoſtoli,
18 & capit. finali, de ſecund. nupt. † quia uerum eſt, quòd
pœnæ ſecundò nubẽtium per ius ciuile appoſitæ in odium
contractus ſecundi matrimonij, ut pœna infamiæ, & ſimiles
ſunt ſublatæ per ius Canonicum: & ita procedit textus in
dicto capitulo finali, ſed pœnæ appoſitæ in fauorem filiorũ
primi matrimonij, ut eſt iſta, quod alij fratres, & ſorores ex
primo matrimonio ſoli ſuccedant, remanent incorrectæ ſe
cundum Innocen. Hoſtien Card. & communiter omnes Ca
non. in dicto capitulo finali, & ibi Panormi. ipſemet atteſta-
tur, quod opinio Innoc. communiter tenetur, licèt ipſe con-
trarium uelit, & ita etiam concludunt Doctor. in locis, &
conſilijs ſupra allegatis, & Socin. conſilio 39. colum. quin-
ta, lib. primo, Roman. ſingu. 249. Curt. conſi. 27. columna 2.
Ioannes de Anaoia conſi. 12. Alexand. conſ. 136. lib. quarto,
Bart. in l. 1. C. de ſecund. nupt. Ludoui. Rom. conſi. 182. cum
alijs auctoritatibus adductis per Felin. in d. c. eccleſia ſanctæ
Mariæ, col. 18. de conſt.

Ad tertium, quod magis urget, reſpondeo, quòd diſpoſi-
19 tio dictæ auth. ex teſtamento, in ea parte, in qua uult, † quòd
pater tranſiens ad ſecunda uota, non ſuccedat in bonis, quæ
ex ſubſtantia materna ad filios peruenerunt, niſi in uſufru-
ctu, procedit etiam in bonis, quæ ad filios peruenerunt ex
bonis aui materni cõtemplatione matris, ſeu propter ipſam
matrem, ſecundũ Bar. ibi per tex. in l. dedit dotem, ibi, quip-
pe officium aui erga nepotem ex officio patris pendet. In ca
ſu autem noſtro legitima, de qua contenditur, prouenit ad
filios Ioannis ex bonis aui materni propter mortem matris,
ergo &c.

Præterea dico, quòd Ius conſequendi hanc legitimam di-
citur proueniſſe ad nepotes aui materni ex perſona matris
quoad quid: nam ideo debetur nepotibus legitima, quia
ſucceſſerunt in locum matris, §. cum filius, inſt. de hæredita.
20 quæ ab inteſta. hinc eſt, † quod ex perſona matris ſuccedun
nepotes in legitima in ſtirpes pro una perſona tantum, ac ſi
ſi uiua mater eſſet, & non in capita, & tamen ſi ex perſona
propria ipſorum nepotum, & non ex perſona matris legiti-
ma ſibi deberetur, ſucceſſiſſent in capita, ſecundum Pau. de
Caſtr. in d. l. qui ſuperſtitis.

Cum igitur contemplatione matris, & propter eius mor-
tem, & ex perſona ipſius nepotes conſecuti fuerint hanc le-
gitimam, certè habebit locum diſpoſitio dictæ auth. facit,
quod decidit Barto. in lege ſed ſi plures, §. in arrogato, ff. de
21 uulgari, & pupillari, per illum tex. † vbi ex ſubſtantia mea
profectum dicitur, quod mei contemplatione, & pro-
pter me ad te peruenit. & ſequitur Roman. conſilio cen-
teſimo ſeptuageſimo ſecũdo, in ꝓpoſito themate, in 5. dub.
ponunt latè Moder. in d. §. in arrogato, & in l. & liberis, C. de
collatio.

Circa tertium poſito, quòd Ioannes ſimul ſuccedat cum
22 filia, nec ſit priuatus: dico, † quod reſpectu portionis, quæ
obuenit filiæ ſuperſtiti ex hæreditate fratrum defunctorum,
nullus uſusfructus debetur ipſi Ioanni, auth. ita hæreditas,
& in corpo. vnde ſumitur, C. de bon. quæ liber. cuius deci-
ſionis ratio fuit, quia imperator per legem nouam damni-
ficauit fratres, & ſorores admittendo patrem ad ſucceſſio-
nem filij defuncti unà cum eis, ubi antea ſoli admitteban-
tur. Ideo in recompenſationem ſtatuit, quod portio ipſo-
rum filiorum ſuperſtitum ſit ſua cum uſufructu, §. ſi uerò,
in Auth. de hæred. quæ ab inteſt. def. col. 9.

Cum igitur Ioãni nullus uſusfructus debeatur, male agit
contra Guaterios ratione uſusfructus ad ſe nullo iure ſpe-
ctantis.

Circa quartum non expedit inſiſtere, poſtquam conſtat de
23 bono iure reorum. tamen aduertendum puto, † quod ſtan-
te recuſatione Iamelli Notarij tamquam ſuſpecti, & de cu-
ius ſuſpitione ſatis apparet ex proceſſu, & qui potuit recu-
ſari, ſecundum gloſ. in §. quod ſæpè, in auth. de trien. & ſe-
mis. & Felin. in capitulo quoniam contra falſam, colum.
3. de probat.

Commiſſio de recipiendo reſponſiones actorum, & rece-
ptio ipſarum reſponſionum non ualuerunt, nec iuridice fie
ri potuerunt ſecundum glo. in l. apertiſſimi, C. de iud. Barto.
in l. quia poterat, ff. ad Trebel. cum alijs plenè deductis per
Alexand. conſilio octauo, & nono, diligenter conſideratis,
libro primo. & tanto magis, ubi agitur de interrogando par
tem, cui ipſe Notarius pandit, quia potuit eam inſtruxiſſe an
generaliter debeat reſpondere, & reſpõſiones datas in fauo-
rem reorum pandit reis, ſecũdum Panor. in c. ſuper quæſtio-
num, §. 1. col. 2. de off. deleg.

Laus Deo Opt. Max.

SVMMARIVM.

1 *Priuari nemo debet iure ſuo, niſi expreſſe à iure cautum ſit.*
2 *Pœnæ ſecundò nubentium an hodie locum habeant. & nu. 7.*
3 *Pater ſecundò nubens priuatur filij ſucceſſione, ſaluo tamen ſibi uſufructu. & nu. 6.*
4 *Correlatiuorum eadem eſt diſpoſitio etiam in pœnalibus.*
5 *Pater olim indiſtinctè à fratribus excludebatur, hodie cum illis ſuccedit ſimul etiam cum matre.*
8 *Tranſmittitur ius adeundi ad deſcendentes.*
9 *Maritus tranſiens ad ſecunda uota ita priuatur donatione propter nuptias, ſicut mulier.*
10 *Nouercæ plus relictum contra l. hac edictali, C. de ſecun. nupt. in totum pertinet ad filios primi matrimonij, etiam ſi non eſſet acceptatum à nouerca, & ei ſubſtituti eſſent eius filij.*
11 *Subſtituti tacitè intelliguntur ſuccedentes per ius accreſcendi.*

RESPONSVM VI.

AD primum dubium videt quòd Domi. Stephanus Tertuli propter tranſitum ad ſecunda vota non fuerit priuatus iure ſuccedendi in bonis Franciſci, & Margaritæ filiorum, & conſequenter quòd debeat ſuccedere ſimul cum Saureta filia ſua ſuperſtite, & ſorore dictorum Franciſci, & Margaritæ iuxta diſpoſitionem auth. defuncto, C. ad Tertul.

Et quod non priuetur pater iure ſuccedendi in bonis filiorum propter tranſitum ad ſecunda uota, ſuadetur.

1 Primo, quia nulla lex eſt hoc tale dicens: † vnde non eſt dicendum patrem priuatum iure ſuo, quo nemo priuari debet, niſi expreſſe iure caueatur, l. & ſi quis, §. diuus, ff. de relig. & ſump. funer. c. ſi quis inuentum, 16. q. 7. ſolet allegari etiam glo. in c. fi. de iure patro. & in terminis noſtræ quæſtionis uidetur tex. in §. optimum, in Auth. de non elig. ſec. nub. vbi inquit imperator. patres non priuantur ſucceſſione filiorum, licet ſecundas contraxerint nuptias, eadem ratione nec etiã matres priuari debent.

2 Secundo, pro iſta parte facit, quia videtur, † quòd pœnæ ſecundo nubentium ſecundum Chriſtianam religionem hodie ſunt abolitæ propter dictum Apoſtoli ſeptimo ad Corinthios, mulier, inquit Apoſtolus, viro ſoluta nubat in domino. facit tex. in c. fin. de ſecund. nupt. vbi dicitur, quòd nubẽs intra annum luctus nullam incurrit infamiam, & ibi Pano. expreſſe tenet, quod hodie ceſſat diſpoſitio l. fœminæ. §. illud, C. de ſecun. nupt. quæ uult matrem priuari ſucceſſione filiorum propter tranſitum ad ſecunda uota, & hoc ne infimidetur matrimonium: ſequuntur Panor. & Feli. in c. eccleſia S. Mariæ, de conſtitut. ſequuntur plures alij, quos breuitatis gratia non refero.

Præmiſſis non obſtantibus, amplector contrariam ſenten-
3 tiam, † quod pater fuerit priuatus ſucceſſione, & conſequenter quod hæreditas dictorum Franciſci, & Margaritæ pleno iure fuerit deuoluta ad Sauretam ſororem ſuperſtitem, ſaluo uſuſfructu patri pro tempore eius uitæ, per text. in l. fœminæ, §. illud, C. de ſecund. nupt. & per text. in Auth. de nupt. §. hinc nos alia euocat ratio, & licèt hæc iura loquantur in matre tranſeunte ad ſecunda uota, tamen Doct. communiter extendunt, ut procedãt etiam in patre, per tex. in §. & hæc communis mulieri, & viri mutata ſit, in Auth. de nupt. qua ratione utebatur imperator in §. optimum. corrigendo text. in d. §. illud, ſed poſtea imperator in d. §. hinc nos alia, mutauit ſentẽtiam, & remiſit nos ad diſpoſitionem dicti §. illud.
4 & † ideo cum ſimus in correlatiuis, diſpoſitum in uno, habet etiam locũ in altero etiam in pœnalibus, l. vnica, C. de cupreſ. lib. 10. l. fi. C. de ind. uid. tol. & ita tenet glo. Barto. & Sali. in d. §. illud, Azo in ſumma de ſecun. nupt. cap. fin. Matthæus in tract. ſucc. ab int. in 5. char. Petr. de Vbal. in eo. tract. in ſecunda parte, quæſt. 5. Oldr. conſi. 33. quidam habuit vxorem, Ludouic. Roman. conſil. 182. in caſu propoſito, Areti. conſi. 72. præſupponitur, Socin. conſi. 34. perſequendo ordinem, lib. 1. & conſi. 114. præſens conſultatio, lib. 4. Dec. cõnſ. 87. pro reſolutione, colum. 3.

Non obſtant contraria, & primo non obſtat primum fundamentum, quòd in patre non reperiatur lex, quę hoc dicat, vt dicit Iuſtinianus in d. §. optimum. quia reſpondent Doct. & maximè Salicet. quod ante diſpoſitionem dictæ auth. defuncto. uerum erat, quod non priuabatur pater ſucceſſione filiorum extantibus ſororibus, quia ſuccedere tunc non po-
5 terat, † imo ab inteſtato excludebatur indiſtinctè à fratrib. & ſororibus defuncti, non autem excludebatur mater, l. fin. C. ad Tertu. l. ſcimus, C. communia de ſucceſſ. & ideo nulla lex poterat patrem priuare propter tranſitum ad ſecunda vota ſucceſſione, qua carebat, l. decem, ff. de uerb. obliga. ſed cũ hodie ita pater, ſicut mater ſimul ſuccedant cum fratribus,
6 & ſororibus, d. auth. defuncto, † debemus dicere, quòd ita pater ſicut mater priuetur, cum non ſubſit ulla ratio diuerſitatis. imo ſecundum Aret. in allegato conſi. 72. magis debet priuari pater, cũ magis iniurietur filijs primi matrimonij, quàm mater, vt patet ab effectu.

7 Non obſtat dictum Apoſtoli, & tex. in d. c. fi. † quia uerũ, quod pœnæ ſecundo nuben. appoſitæ per ius ciuile in odiũ ſecundi matrimonij ſunt ſublatæ per ius Canonicum, ut pœna infamiæ, & ſimiles, ſed pœnæ appoſitæ in fauorem filiorum primi matrimonij firmæ permanſerunt, ſecundum Innocen. Hoſt. Card. & communiter Canon. in d. c. fin. & ibi Panorm. atteſtatur iſtam eſſe communem, licet ab ea diſſentiat, ut ita etiam concludunt Doct. in conſilijs ſupra allegatis, & Soc. conſi. 39. colum. 5. lib. 1. Ludouic. Roman. ſingu. 249. Curt. conſ. 27, colum. 2. Io. de Anania conſi. 102. Alex. conſi. 236. lib. quarto, Ludouic. Roman. conſi. 182, cum alijs allegans, & reductis per Felin. in dicto capit. eccleſia ſanctæ. Mariæ, col. 18.

8 Ad ſecundum reſpondeo, † quod Saureta tranſmiſit ius. adeundi ad Genebram filiam, & Gabrielem nepotem: deſcendentes ſuos beneficio l. vnicæ, C. de his, qui ante apert. tab. & ibi caſus clarus.

9 Ad tertium dico, † ꝙ ſicut uxor tranſiens ad ſecunda uota priuatur donatione propter nuptias quo ad proprietatẽ, quæ applicatur filijs primi matrimonij, d. l. fœminæ, in princ. ita etiam maritus per ea, quę dixi in 1. dub.

Ad quartum dubium omiſſa diſputatione, quia ſuper hoc varij uaria dicunt, amplector opinionem Iac. Butr. in l. hac edictali, C. de ſecund. nup. quam ſequuntur omnes Modet.
10 † ꝙ id totum, quod plus reliquit D. Stephanus ſecundæ vxori, applicetur filijs primi matrimonij, nõ aũt diuidatur inter filios primi matrimonij, & ſecundam vxorẽ, ut tenuit Sign. cuius ſniam deridet D. Flor. de S. Pau. ibidem. & hanc opinionem Iac. Butr. ſequitur Azo in ſum. Bal. ſibi ↄ̃rius in d. l. hac edictali, §. hanc obſeruationem, in fin. idem ibi firmat Raph. Fulg. ſenſit ẽt Sali. licet uariet, & ſm opinionem Iaco. Butri. conſuluerunt Mari. Soc. D. Matth. de Vbal. & D. Phil. Corn. & idem D. Philip. atteſtatur conſ. 33. & conſ. 34. & cõſi. 118. lib. 1. & pro iſta opinione adducuntur duo iura, quæ nõ poſſent eſſe magis clara. & propterea Dom. Flor. deridebat Sign. adducit primo tex. in l. hac edictali, ibi, ſi uero pluſquã ſtatutum eſt, aliquid nouercæ, uel uitrico relictũ, aut datũ fuerit, id quod plus relictum aut datum fuerit, tamquã non ſcriptum, neque derelictum, nec datum ad perſonas liberorum defuncti, & inter eos diuidi iubemus, ſi. n. id, quod plus eſt relictum nouercæ quam uni ex filijs primi matrimonij, cui minus relictum fuit, diuideretur inter filios primi matrimonij, & nouercam, ita ꝙ inter eos eſſet ęqualitas, ut tenebat Sig. malè pronunciaſſet legiſlator dicendo, ꝙ id totum, quod plus eſt relictum, habeatur pro non ſcripto, ſi. n. pars remaneret penes nouercam, iam totum nõ haberetur pro nõ ſcripto, & pro non relicto. ad idem adducitur text. clarius in l. quoniam. C. eod. iuncta auth. ſequen. quæ nos remittit ad jus antiquum relatum in principio d. l. qm̃, ubi dr̃ ad ſolos filios primi matrimonij pertinere omnia, q̃ ampliore quocumque modo dederit. Ponderanda ſunt illa uerba ultima omnia. Item illa uerba, Ad ſolos filios primi matrimonij, quæ excludunt omnes alios, & ſic nouercam, & filios ſecundi matrimonij. & iſta opinio eſt uerior, quàm poſſem à conſiderationibus aduerſantium ampliſſimo tractatu tueri. ſed quia prædicti Doctor. ſupra allegati reſpondent, nõ curabo implere chartas.

Ad vltimum dubium reſpondeo, etiã quòd Giletta uxor teſtatoris repudiaret ſuam portionem, non tamen præiudicaret filijs primi matrimonij, quib. à lege defertur id, quod ei plus eſt relictum, quàm uni ex filijs primi matrimonij, cui minus relictum fuit: nam id applicatur filijs primi matrimonij. quia relictum, non quia acceptatum, ut dicitur in d. l. hac edictali. Item eo ipſo, ꝙ eſt relictum, illico habetur ꝓ non ſcripto, vnde etiam ſi uxor uellet acceptare, non poſſet.

vnde

vnde bene ſequitur, quòd eius uoluntas non eſt habenda in conſideratione, cum eius debeat eſſe nolle, qui poteſt & velle, l. eius. ff. de reg. iur.

Præterea ubi nouerca, uel victricus doloſè repudiant ſibi relictum, ut id acquiratur filijs ſecundi matrimonij, eo ipſo repudiatio præſumitur fraudulenta, & ideo non nocet filijs primi matrimonij. ita ſingulariter conſuluit Bal. conſi. 336. amplius ſciendum eſt, lib. 3. ubi uult, quod ſi inſtituatur nouerca, & ſi hæres non erit, ſubſtituantur filij ſecundi matrimonij, etiam quod nouerca nollet eſſe hæres, tamen filij ſecundi matrimonij non erunt hæredes ex vulgari ſubſtitutione, ſed totum applicabitur filijs primi matrimonij, eo quia præſumitur, quod nouerca in fraudē legis noluit hæres eſſe, & pro iſta deciſione Bald. ego adduco text. in l. Iulianus, ff. ſi quis omiſſa cauſa teſtamen. in princi. ſic ergo dicendum in caſu noſtro, vbi ſi nouerca hæres eſſe noluerit, portio ſua repudiata accreſceret filijs ſecundi matrimonij cohæredibus, iuxta, l. vnicam, C. quando non per. par. talis enim repudiatio fraudulenta ita debet præſumi, ſicut ſi filij ſecundi matri
11 monij eſſent ſubſtituti per vulgarem, † cum ſuccedentes per ius accreſcendi tacitè ſubſtituti intelligantur, leg. ſi Titio, & Mæuio, ff. de legat. 2. l. in teſtamento, ubi Moder. ff. de vulga. & pupil.

Laus Deo Opt. Maximo.

SVMMARIVM.

1 *Dos quando dicatur profectitia.*
2 *Mater propter tranſitum ad ſecunda uota, an priuetur filij ſucceſſione, non extantibus alijs filijs, & quid ſi eorum conſenſus interuenerit. nu. 6. & 7.*
3 *Ceſſante cauſa non ceſſat effectus conſummatus.*
4 *Hæreditas, & ſucceſſio uiuentis non datur.*
5 *Iniuria ſola diſſimulatione remiſſa cenſetur.*
Mater ſecundo nubens iniuriam filijs inferre dicitur, ſed priuatur eorum ſucceſſione.
8 *Iniuria non fit uolenti, & conſentienti.*
9 *Auus an excludatur à matre in uſufructu.*
10 *Vſusfructus dotis aduentitia, an ſpectet ad auum.*
11 *Vſusfructus bonorum aduentitiorum pertinet ad parentes habentes filium in poteſtate, & aſſignatur ratio.*
12 *Dos aduentitia iure ſſorum acquirebatur in totum filia, ac nepti.*
13 *Vſusfructus morte uſufructuarij, & non proprietarij expirat.*

RESPONSVM VII.

TRia addidit reſponſis meis Reuerēdiſſimus, & Clariſſimus iureconſultus Hieronymus in ſua affluenti conſultatione, quæ ueriſſima ſunt, & à me prætermiſſa tāquam nō neceſſaria, vel paruam dubitationem habentia

Veriſſima enim eſt concluſio prima, quòd dos data Giletæ à Galecrando auo non eſt profectitia, quia ex lectura inſtrumenti dotalis apparet, quod Giletta dotata fuit de bonis paternis ex ſucceſſione ipſi Giletæ aduentitia, & ſic dotata fuit de bonis propriis. cantat ſic inſtrumentum.

Noſrius aſſignauit ac in dotem dedit dictæ Gilettæ ſcut. duo mille quingentos de bonis paternis &c. ergo non erit
1 dos profectitia, † quia ad hoc ut dos dicatur profectitia reſpectu aui, oportet quòd auus, uel alius aui cōtemplatione de bonis proprlis neptem dotauerit, l. profectitia, ff. de iure dot. l. ſecunda, §. quod ſi in patris, in uerſicu. & ab eo profecta ſit, ff. ſoluto matrimonio. fortius dico, quod ſi Gileta dotata fuiſſet de bonis aui, quia tamen eam dotaſſet propter renunciationem, & reſutationem, quam fecit Giletta de bonis paternis, & maternis, quòd non diceretur dos profectitia, imò cenſeretur dotata de bonis proprijs ipſius Gilettæ. quam conſiderationem animaduertit præfatus Domi. conſultor, qui nihil ad hoc allegauit. potuiſſet enim adducere deciſionem in terminis Socin. in l. prima, columna ſeptima, & Domin. Iaſ. ibi columna ſexta, ff. ſoluto matrimonio. & Corn. conſilio 16 in præſenti conſultatione, columna finali, lib. tertio, & licet Bald. Nouel. in tractatu de dot. priuil. 6. ſexta part. uideatur aduerſari: tamen ſua deciſio nihil facit ad caſum noſtrum, quia loquitur, quando filia nō cōſenſit patri, uel auo dotanti, & proteſtanti. quod eam dotem dabat computato omni eo, quod deberetur ipſi filiæ in bonis maternis: ſecus, ſi filia proteſtationi conſenſiſſet, ſeu nūquam contradixiſſet, ut in caſu noſtro, ut declarat notabiliter Aret. in dicta lege prima, columna quarta. Iuridica eſt
2 etiam ſecunda concluſio, † quod Aldonſa mater per tranſitum ad ſecunda uota non perdiderit ius ſuccedendi Giletæ filiæ rationibus deductis in primis meis reſponſis. nec quicquam faciunt, quæ præſtantiſſimus Domin. Conſultor in medium deduxit, & quæ omitto, ne uerboſa foret mea conſultatio: nam gloſſ. in dicta Authent. ex teſtamento. expreſsè tenet, quod mater priuetur ſucceſſione filiæ etiā nullo ſuperſtite alio filio, ſed ego omiſi referre auctoritatem gloſ. & ſequatium, & max. Com. conſilio 242. Circa quod uidetur, libro ſecundo, ubi alia adduxit pro opinione dict. gloſ. quia communis opinio eſt illa, quam tenui, & quam firmant Barto. Angelus, & Bald. ibi, qui adducunt fundamenta domini mei Hieronymi, & reſpondent. & ideo ſatis mihi uiſum fuit allegare communem ſententiam, quæ probatur expreſſe in §. illud, in Authen. de non elig. ſecun. nuben. ubi videtur caſus pro communi ſententia.

Et ad argumentum, quod mater tranſeundo iniuriata fuerit Giletæ, & conſequenter ſtatim commiſſa iniuria fuit, & commiſſa pœna, quæ ceſſare non debet, licet mortua filia ceſſet cauſa, propter quam fuit commiſſa, quia vltra reſponſiones Bald. relatas in allegato conſilio domini
3 Hieronymi, reſpondetur clariſſimè. † nam licet ceſſante cauſa non ceſſet effectus conſummatus, ut eſt tex. in l. finali, ff. vnde liber. quem ad hoc notant Barto. & alij in lege ex facto, ff. de uulgari. & pupillar. tamen iſtud ad propoſitum quicquam non confert, quia per tranſitum ad ſecunda uota non poteſt dici mater priuata ſucceſſione filiæ uiuentis
4 nondum delata. † Viuentis enim ſucceſſio nulla eſt, lege qui ſuperſtitis, ff. de acquirenda hæreditate, & eius, quod non eſt, nemo priuari poteſt, capitulo ad diſſoluendum, de deſpon. impub. l. decem, ff. de uerborum obligatio. oportet ergo, quod mater priuetur ſucceſſione, poſtquam fuerit delata, & ſic poſt mortem filiæ. ante ergo mortem effectus nō eſt conſummatus, poſt mortem autem filiæ non poteſt conſummari, quia quantum ad ipſam filiam mortuam ceſſat
5 † iniuria, quæ etiam ſola diſſimulatione remiſſa videtur, l. ſi
6 non conuitijs, C. de iniurijs. † merito requiritur, quòd ſuperſint alij filij iniuriari, qui ratione iniuriæ eiſdem illatæ prætendant matrem eſſe priuatam portione ſucceſſionis ſibi contingenti, & in eos conſolidata, & iſta eſt clariſſima, & aperta ratio, qua mediante defenſatur communis opinio ab omnibus obiectis, quam ultra allegata per me, & dominum poſtea conſulentem tenuerunt Angel. de Gab. in tractat. de teſtamen. columna 23. & Nicol. de Vbal. in tractatu ſucceſſio. ab inteſtato, in ſecunda parte, columna quinta, vbi allegat rationem parum diſtantem ab ea, quam ſupra dixi: inquit enim, quod mater priuatur ſucceſſione defuncti filij fauore filiorum ſuperſtitum. quæ ratio ceſſat, quando nulli ſuperuiuunt, & hac etiam ratione attenta ceſſant adducta in contrarium. & idem dicit Cor. conſilio 113. circa primum, columna prima, lib. quarto, alia etiam reſponſio per me da-
7 ta, quod † mater non priuetur ſucceſſione filiæ in tranſeundo ad ſecunda uota de conſenſu ipſius, prout in caſu iſto, tollit omnem ambiguitatem, pro qua dominus conſultor adduxit gloſ. in §. priore, in uerbo copulantur, & ibi Ange. in Authen. de nuptiis, quam etiam ad hoc pōderauit Dom. Nicol. de Vbald. in loco præallegato, & Ludouic. Roman. in ſing. ſuo 249. in ſcis, quod mul. & conſilio 219. ex theorate, columna prima, ubi etiam adduxit eam rationem, quam
8 aſſignaui in primis meis reſponſis, † ſed quia uolentibus, & conſentientibus non fit iniuria, quæ ratio magis debet nos mouere quàm auctoritas gloſ. uel cuiuſlibet alterius. & idē conſuluit Dec. conſilio 205. quæritur an diuiſio, & eſt conſilium primum, lib. ſecundo, vbi ampliat, ut ſufficiat facilius conſenſus.

9 Iuridica eſt etiam tertia concluſio, quòd † Gallitrandus auus excludatur per matrem etiam ab uſufructu rationibus adductis per dominum conſulentem: & quia, vt dixi in prima concluſione, dos Giletæ non eſt profectitia quantum
10 ad Gallitrandum, ſed aduentitia. † in dote aduentitia eſt cōmunis Doct. ſententia, quod auus non habet vſumfructum. ita concludunt Aret. Soci. & D. Iaſ. in l. 2. §. quod ſi in patris, ff. ſolutu matri. Iaſ. & Dec. in auth. quod locum. C. de colla. & Bald. Nou. in tract. de dote, in 6. parte, priuil. 33. & in nona

parte,priuil.8.qui optima ratione mouentur.nam iura Co-
dicis,l.cum oportet,& l,quod ſcitis,cum ſimilibus,C.de bo.
11 quæ lib.quæ uoluerunt, † parentes eſſe uſufructuarios om-
nium bonorum aduentitiorum liberorum in poteſtate, fue
runt condita in fauorem liberorum.

Nam iure ſtorũ liberi in poteſtate quicquid acquirebãt,
acquirebant parentibus,l.placet,ff.de acqui.hæred.iura autẽ
Codicis parentibus abſtulerunt proprietatem,quam uolue-
runt eſſe liberorũ,i.nil.per quas perſ. nob.ius acquir. in prin.
vnde talia iura Codicis, quæ uoluerunt parentibus deberi
uſumfructum bonorum aduentitiorum,ſunt neceſſario in-
telligenda de illis bonis aduentitijs,in quibus ante illa iura
ipſis parentibus per liberos acquirebantur bona aduentitia
tam quoad proprietatem,quàm quoad uſumfructum,& nõ
de illis bonis aduentitiis, in quibus ante iura Codicis libe-
ri in poteſtate acquirebant ſibi proprietatem & uſumfructũ,
alias iura C. inducta in fauorem liberorum retorquerentur
in odium contra leg.quod fauore,C.de legib. Sed ante iu-
12 ra Codicis, † dos aduentitia pleno iure acquirebatur fi-
lijs, uel nepti, vt eſt caſus in lege Gaius,ff. ſoluto matrimo-
nio,ergo etiam hodie, quia in illis, in quibus liberi ſibi ac-
quirebant, nihil fuit per iura C. immutatum, & ita etiam
conſuluit Bal.conſilio 7.punctus quæſtionis, à filioſam.lib.
tertio,ubi allegat Iacob.de Bel.in Auth.de æqua.dot.§. pen.
Nec l.quod ſcitis,& l.quacunque, faciunt ad caſum noſtrũ,
quia quando moritur neptis ſuperſtitibus patre, & auo, lo-
quuntur.nam tunc auus habet uſumfructum ex perſona fi-
lij ſuperſtitis patris, & hæredis ipſius neptis. ſed in caſu no-
ſtro non supereſt perſona patris ipſius Gilettæ neptis, ex qua
auus poſſit pretendere uſumfructum ad ſe ſpectare,ergo &c.
13 †Et licet uſusfructus non expiret per mortem proprietarij,
l.finali, C.de uſufruct. quam allegat Dominus Benedictus
Capra in allegato conſi.149.tamen illud intelligitur,ſi tem-
pore mortis proprietarij uſusfructus ad alium non pertine-
bat, ut in caſu noſtro, in quo tempore uitæ ipſius Gilletæ
auus nullum habebat uſumfructum, ſed uſusfructus erat
conſolidatus cum proprietate. vnde Gilletta ad matrem hę
redem tranſmiſiſſet omne ius ſuum,lege hæreditas, ff.de re-
gul.iur. & ſic tranſmiſiſſ proprietatem cum uſufructu cauſa-
li: nam formalis nulli tempore eius mortis debebatur. &
iſta eſt ipſa ueritas, quam poſſem ex pluribus alijs compro-
bare, quæ conſulto ſtatui prætermittere, quia ex prædictis
patet rem non habere in ſe probabilem dubitationem.

Laus Deo Opt.Max.

SVMMARIVM.

1 *Mater propter tranſitum ad ſecunda uota priuatur ſucceſſione filij defuncti, extantibus fratribus: alias ſecus, & quid ſi non petijſſet tutorem dari Titio impuberi,uel non reddiderit rationes tutelæ par eam adminiſtratæ?*
2 *Tutor non datur habenti tutorem.*
3 *Mater in tutela præfertur omnibus agnatis ſecundum ius nouiſſimum.*
4 *In pœnis non eſt licita extenſio.*
5 *Ruſticus an excuſetur à pœna propter ignorantiam iuris.*

RESPONSVM VIII.

QVæritur, an Margarita Barſache p-
diderit ius ſuccedendi unico filio propter tranſi
tum ad ſecunda uota, & ſi non perdidit propter
ſolum tranſitum, an illud perdiderit propter nõ
petitum tutorem.& non redditam rationem adminiſtratio-
nis.ſuper quibus duobus dubijs multa dicenda ſe offerunt,
ſed reſecatis ſuperfluis paucis,ut conſulentem decet,propo-
ſita dubia reſoluere tentabo.

Ad primum videtur, ꝙ Margarita ſit priuata per text. in
auth.ex teſtamento,C.de ſecun.nup. iuncta glo. in uerbo,fi-
1 lij.quæ expreſſe uult,quod† mater priuetur iure ſuccedendi,
etiam ſi nullus alius defuncti filius ſuperſit,& pro hac parte
multa fundamenta adducit Corn.conſi.242. quod uidetur,
lib.2.ſed in contrarium eſt tex.in l.fœminę,in fi.C.de ſecun.
nup.qui non corrigitur per auth.ex teſtamẽto. eo caſu, quo
non ſuperſint fratres,uel ſorores defuncti filii,ſecũdum Bart.
Bal.Raph.Salic.& communiter Doct. in auth. ex teſtamen-
to,& quia iſta eſt communis ſententia, ut etiam teſtatur idẽ
Com.in d.conſ.242.& conſi.113.circa primum, col.1.lib.4.
vlterius non inſiſtam.& hanc partem ſequuntur etiam Ang.
de Gãb.in tract.de teſta.colum.23.& Nicol.de Vbal.in trac.
de ſucce.ab inteſt.in 2.parte,col.5.& Soc.conſi.34.proſequẽ-
do ordinem,col.6.lib.1.& Io.de Anna.conſi.101.viſis,& pon
deratis,in fine,ubi dicit quod tex.in l.mater,C.ad Tertu.de-
bet intelligi, quando ſuperſunt fratres,uel ſorores defuncti
filij,alioquin mater ſuccedit pleno iure,dicta lege fœminæ,
in fine.

Ad ſecundum uideretur, quod mater non debeat ſucce-
dere filio tanquam indigna, uel quia intra annũ à die mor-
tis non petijt tutorem dari filio,iux.tex.in l.2.& ſequẽ.ff.qui
pet.tut.& l.2.§.mater,ff.ad Tertu.l.ſciant,C.de legitimis hę-
redi. uel ſi ipſa fuit tutrix, & non depoſita tutela, & ratione
reddita, & alio non facto tutore ad ſecundas conuolauerit
nuptias,lege omnem,C.ad Tertu.auth.eiſdem pœnis, C.de
ſecund.nupt.

Sed ſecundum ea.quæ proponuntur, mater hoc loco non
poteſt dici priuata ſucceſſione filij,nec ex eo,quod nõ petie-
rit tutorem dari filio intra annum,iux.d.l.ſciãt, quia illa lex
non procedit, quando fuit petitum prouideri de tutore per
alium,& fuit ſecuta prouiſio,ſecundum glo.ab omnibus re-
ceptam in l.matres,C.ad Tert.

Conſtat autem per inſtrumentum in actis productum pe
titum fuiſſe tutorem dari d.filio per Benedictum Bem. Cla-
uarium,& fuiſſe decretam tutelam Petro,& Stephano Rigã-
di,qui eam acceptarunt,iurauerunt,& alia fecerunt. quæ in
aſſumptione tutelæ requiruntur. vnde non eſt, quod matri
poſſit imputari, ſi alium tutorem dari filio poſtea nõ petijt,
2 † quia tutorem habenti, tutor dari non poteſt, l. licèt, & per
totum,C.in quib.caſ.tut.habenti tut.dar.poſſ.vel aliter & ſe-
cundo reſpondetur,quod mater non priuatur ſucceſſione fi-
lij propter non petitum tutorem, quando filius habebat tu-
torem legitimum,ſecundum gl.in d.l.matres.quam ſequũ-
tur ibi Cy.Sali.& plures alij,& ſi dicatur,quod Bar.in l.2.ff.q
pet.tut.dixit illam glo.procedere ſecundum diſpoſitionem
iuris antiqui, quo tempore agnati in tutela præferebantur
3 matri,non ſecundum diſpoſitionem iuris nouiſſimi, † quo
mater in tutela pręfertur omnib.agnatis,auth.matri,& auię,
C.quando mul.tut.offi.fung. Reſpondetur, quod mater ho-
die præfertur,ſi uelit. & ideo ſi appareat eam non uelle, eſt
locus legitimæ:& ideo ſi ante annum datum matri ad petẽ-
dum tutorẽ appareat eã eam non uelle,ſtatim locus eſt legi-
timæ tutelæ,& ſic priuari non poteſt, quia non petierit intra
annum,cum ante lapſum anni locus fuerit legitimæ.qua ra
tione dicebat Ang.in d.l.matres, quod ſi ante annum ma-
ter tranſiuit ad ſecunda uota, non priuatur ſucceſſione filij
ex eo, quòd intra annum non petierit tutorem, quia pro-
pter tranſitum ad ſecunda uota ante lapſum anni locus fuit
legitimæ. & eadem ratione dixit Barto. in dicta l. ſecunda,
quod ſi antequam prætereat annus, mater renunciauerit
tutelæ, non priuabitur ſucceſſione filij, ex eo, quod non
petijt tutorem ante annum, cum ſucceſſerit tutor legiti-
mus.In propoſito noſtro mater Citata ad videndum proui-
deri de tutore legitimo,uidelicet de patruis, prout proui-
ſum fuit,non contradixit. Quo fit,ut ſe non uelle tutorem
aſſumere tacite declarauerit,l.qui tacet, ff. de reg.iur.leg.cũ
oſtendimus,§ primo,ff.de fideiuſ.tutor.cum ſimilibus,ergo
illico fuit locus legitimæ, & conſequenter hoc caſu ſtat ra-
tio iuris antiqui, ut mater non priuetur propter non peti-
tum tutorem,quia filius legitimum tutorem habebat.

Nec quicquam facit,quod ipſa mater adminiſtrauerit, &
non ipſi tutores,quia mater non priuatur ſucceſſione ex eo,
quod non petierit tutores compelli ad adminiſtrationem,
ſecundum Barto.in dicta leg.ſecunda, columna ſecunda, ff.
qui pet.tut.& Salic.in dicta lege matres. Ex quibus liqui-
de conſtat ipſam non eſſe priuatam ſucceſſione, quia non
petierit intra annum tutores dari filio iuxta diſpoſitionem
d.l.ſciant,& aliorum iurium concordantium.

Non etiam poteſt dici priuata, quia tranſiuerit ad ſecun-
da uota non petito tutore,& non reddita ratione tutelæ,iu-
xta diſpoſitionem dictæ leg.omnem, & auth. eiſdem pœ-
nis, quia illa iura procedunt in matre, quæ ſuſcepta tute-
la liberorum tranſiuit ad ſecunda uota,non prius petito pro
uideri de alio tutore, & ratione tutelæ adminiſtratæ prius
non reddita, ut licet intueri ex lectura ipſorum legum. vn-
de non ſunt extendenda ad caſum noſtrum, in quo mater
nunquam tutelam ſuſcepit, neque ut tutrix adminiſtrauit,
4 † quia in pœnis non eſt licita extenſio,leg.cum quidam, ff.
de

de lib.& poſthum. & regu.odia, de regul.iur.lib.ſexto. nam
cum duraret tutela Petri,ſiue Stephani,non expediebat. ne-
que dari poterat alius tutor, ut ſupra dixi. & vbi poſſet hæc
5 mater argui in aliquo de negligentia non petiti tutoris,ſi qua
tamen ruralis eſt, & imperitia excuſanda foret propter ruſti-
citatem, & iuris ignorantiam à pœna priuationis luctuoſæ
hæreditatis filij ſui, vt ſignanter conſuluit Soc.conſi.39.in ſe
cundo dubio,lib.1.

Laus Deo Opt. Max.

SVMMARIVM.

1 Lex hac edictali, C.de ſecun.nup. habet locum tàm in vitrico, quàm in nouerca, nec non ſiue agatur de ſucceſſione ab inteſto,ſiue ex teſtamento.

2 Nouerca donatio à patre facta,an ſaltem defendi poſsit pro legitima filij primi matrimonij,cui nihil,aut minus legitima fuit relictum in teſtamento, & quid ſi pater deceſsit ab inteſtato?

3 Teſtati & inteſtati cauſa ſimul non poſſunt concurrere.

4 Legitima ſupplementum an dicatur relictum in teſtamento ad hoc, ut nouerca non ſolum filio relictum conſequatur, ſed etiā ſupplementum ipſum,quod petitur condictione ex lege.

5 Vitricus an nihil, an verò tantum, quantum conſequi poteſt priuignus à matre,prateritus habere debeat.

6 Trebellianica non poteſt detrahi à ſuccedente per fideicommiſſum, niſi hares ei Trebellianicam remiſiſſet.

7 Filij vocati cum parentibus, an ordine ſucceſsiuo,an verò ſimul & ſemel cenſeantur vocati. nu.12.

8 Anus maternus non cogitur nepotes inſtituere, ſed eos ſilentio praterire poteſt.

9 Liberorum nomen eſt collectiuum plurium graduum.

10 Dictio, ex, denotat cauſam immediatam.

11 Copula,etiam, aqualiter copulat.

13 Dictio,pro, compoſita denotat cauſam mediatam.

14 Dos in legitima computatur.

RESPONSVM IX.

1 CErtum eſt † matrem non poſſe vitrico plus donare, quàm vni ex li-
beris primi matrimonij, cui minus donauit, l.
hac edictali, C.de ſecun. nupt. Sed dubium eſt,
ſi mater, quæ nihil dederat alicui filio ex primo
matrimonio,donauerit vitrico tantum,quātum de iure po-
tuit,an huiuſmodi donatio viribus ſubſiſtat,& vbi valida ſit,
quid donatum cenſeatur. ſi ad tempus factæ donationis re-
ſpectus habeatur,donatio inutilis videtur, cum tunc nihil
datum fuiſſet liberis primi matrimonij,nec legitima ipſis li
beris deberetur,cū mater viueret, l.1.§. ſed nec impuberis,
ff.de colla.bon.eum ergo nil datum liberis, donatu & obla-
tum vitrico videretur,quia etiam cum nihil relinquitur,uel
datur,minus datum intelligitur,l.2.ff.de hæred.inſti.& ff.ad
Trebel. l.illud,§.minus. Si vero ad tempus fuit relatio,ideſt
ad id quod per matrem dandum uel relinquendum ſit in fu
turum liberis primi matrimonij, donatio incerta videtur,
ergo inualida,l.triticum, ff.de verb.obliga. Sed poſito quod
ad futurum tempus relatio ſit habenda, ſenſus ſit ꝙ mater
tātum donauerit vitrico, quantum dabit,vel relinquet vni
ex liberis primi matrimonij, cui minus dabitur, uel relin-
quetur,quod uerius puto,l.quoniam præteritæ, C.de ſecun.
2 nupt. quæritur quinto,an † ſi nihil relinquitur liberis primi
matrimonij, vel minus legitima: An ſaltem defendi poſſit
donatio pro rata legitimæ debitæ vni ex filijs primi matri-
monij? Pro reſolutione diſtinguendum puto. Aut mater,
quæ nihil dedit, vel reliquit, deceſſit inteſtata: & tunc quia
tacitè cenſetur uoluiſſe bona ſua peruenire ad filios vtriuſ-
que matrimonij,l.conficiuntur, ff. de iure codic. Reſpōdeo
tantum cenſeri donatum vitrico,quantum aſcendit portio,
quæ ab inteſtato ad vnum ex liberis primi matrimonij ſpe-
ctare dignoſcitur,§.optimè,in Auth.de nup.& in iſtis termi
nis loquitur glo.in d.l.hac edictali, quæ ita intellecta à Do-
ctoribus communiter recipitur,quicquid Bar.ibi in aduer-
ſum pugnat.Si verò deceſſit teſtata, & tūc ſi minus legitima
reliquit uni ex filijs primi matrimonij,an ſaltem vitrico de
beatur id duntaxat,quod relictum legitur, non etiam id qđ
ſuppletur à lege pro ſupplemento legitimæ, iuxta tex.in l.ſci
mus,§.repletionem,C.de inoffic. teſtam. Iſtud ambiguum
eſt,& inter Doctores non parua eſt altercatio. Quidam vo-
lunt non ſolum tantum quantum relictum legitur, ſed etiā
quantum ſuppletur, & ſic quod vitrico donari potuerit tan-
tum quantum aſcendit integra legitima: quia licèt ſuppleat
quod deeſt à lege, tamen filius ſupplementum conſequitur
ex teſtamento iure quoddam accreſcendi,ſecundum Bal.in
d.l.hac edictali. & quod ſupplementum filius conſequar ex
3 teſtamento,patet † quia ſi aliter diceremus, concurreret ne-
ceſſario cauſa teſtati,& inteſtati ſimul & ſemel,quod ius no-
ſtrum non patitur,reg.ius noſtrum,de reg.iur. ſecundū Soc.
conſi.30.quamuis,colum.10.lib.1. Cum ergo ſupplementū
petatur actione ex teſtamento, ſequitur, quod dicatur reli-
ctum. ergo tantumdem habebit vitricus,ſecundum Bal. in
d.l.hac edictali,in 2.lect.ſequitur Aret. in l. ex facto, ff. de
vul.& pup.in vlt.char.Dec.in l.humanitatis, C.de impub. &
alijs ſubſtit.& in l.fina.colum.7.C.de edict.diui Adr.tollen.
& Ioan.de Anan.conſi.67.viſo puncto, & ibi comprobat Bo
logninus per plura.

Sed prædictis non obſtantibus recolo iā bis me conſulu-
iſſe contrarium per tex. in d. l.hac edictali,per quem ita ibi
firmat Sal.vbi ſolum vult legiſlator tantum deberi vitrico,
4 quantum fuit relictum vni ex liberis primi matrimonij:† ve
rum id quod ſuppletur à lege,nō dicitur relictum, l. omni-
no,& d.l.ſcimus,C.de inoffi. teſt. ergo &c. Quod non dicat
relictum ſupplemētum legitimæ,patet, quia ſi agatur ad re-
lictum in teſtamento per filium, non dicitur actum ad ſup-
plementum ſecundum gl.& alios in d.l.ſcimus, & d.l.oīno,
& hanc ſententiam quod vitricus non debeat habere niſi tā
tum quantum relictum legitur,non etiam quod ſuppletur,
tenuit Bald.ſibi contrarius in l.1.in 4.q.C.de inof.donat. &
ita etiam conſuluit Com.conſi.33.& conſi. 118.in hac, li. 1.
Ad contrariam rationem reſpondetur, primo ꝙ non eſt ex-
peditum, ꝙ ſupplementum petatur actione ex teſtamento,
imo petatur condictione ex lege,ſecundū Sal.in d.l.ſcimus,
vel vbi petatur actione ex teſtamento, non ſequitur tamen
ꝙ fuerit relictum, ſed lex pro conſeruatione teſtamenti vult
poſſe peti, præter tamen uel contra intentionem defuncti,
ſicut petitur Falcidia,& Trebellianica,contra tamen volun
tatem l.Titia,ff.ad l.Falc.ca.Raynaldus, de teſta. in fi. Quod
maximè verum erit,ſi mater ultra relictum prohibuiſſet, nè
plus peteretur,per ea quæ traduntur in l.quoties,ff.de hæred.
5 inſti. † Si uerò mater vnum filium primi matrimonij in te-
ſtamento prętęrijſſet, quia talis præteritio materna pro exhę
redatione habetur, an vitricus debeat habere tantum, quan
tum poteſt filius præteritus conſequi per viam querelæ,varię
ſunt opiniones, de quibus in d.l.hac edictali,& in l.filiæ præ
teritę,C.eod.tit. Ego ſtatutibus his, quę in pręcedentibus di-
cta ſunt, adhæreo opinioni glo. in d.l.filiæ, quam ibi Sal. &
alij ſequuntur.

Circa ſecundam dubitationem, an d. Franciſca poſſit di-
ſponere de duabus quartis, & ſic de dimidia parte bonorū,
quæ fuerunt quond.Marg. domini Claudij de Monteſalco-
ne eius patris ad eam peruenta in vim ſubſtitutionis fidei-
commiſſariæ factæ Petro hæredi inſtituto, & poſthumo, ſi
decederet ſine liberis, iſta dubitatio habet lōgam caudam.
Refert enim,an liberi d. Frāciſcę fuerint ſubſtituti ipſi Fran-
6 ciſcę ordine ſucceſſiuo, an ſimul cum ea vocati. † Primo
caſu non putarem dominam Franciſcam poſſe diſponere
de Trebellianica,quia non ſucceſſit directo,ſed per fideicō-
miſſum, fideicommiſſarius autem nō poteſt detrahere Tre-
bellianicam, niſi hęres ipſi fideicommiſſario Trebellianicā
remiſerit,volens ei gratiam facere,l.1. §.inde Neratius,ff.ad
Trebel.& l. ſi patroni,§.qui fideicommiſſariam,ff.eod.tit. Si
vero ſimul & ſemel fuerint vocati, poterit mater de ſua por-
tione diſponere, videlicet de dimidia diſponere ꝓ arbitrio,
7 cum tunc non habeat ſubſtitutos liberos,ſed cohæredes.† vi
dendum itaque eſt, an liberi cenſeantur vocati ordine ſuc-
ceſſiuo,aut ſimul & ſemel. & prima conſideratione videtur
dicendum liberos fuiſſe vocatos ordine ſucceſſiuo tribus
rationibus. Primò quia ſubſtitutio copulatiua plurī per-
ſonarum, inter quas cadit ordo neceſſitatis, vt quando ſub-
ſtituitur filius,& eius liberi, cenſetur facta ordine ſucceſſiuo
ſecundum conſi.Galli,in l.Gallus, in princ.& §.1. ff. de libe.
& poſthu. Secundò, quia ſubſtitutio plurium perſonarum,
inter quas cadit ordo charitatis,& affectionis, & ſi copulati-
uè facta ſit,ordine tamen ſucceſſiuo creditur facta,ſecundū
Bar.in d.§.quidam rectè. Cuius opinionem dicit eſſe com-
munem Soc.conſi.49.circa primum,colum.1.lib.1. Tertiò
quia vocantur copulatiuè Franciſca,& eius liberi,& ſic non
ſolum

ſolum filij ipſius Franciſcæ, ſed etiam nepotes, pronepotes, & deinceps. quo caſu ordine ſucceſſiuo cenſentur uocati, ſecundum Raph. Com. Aret. Socy. & Iaſ. in d. §. quidam recte, poſt Ang. conſi. 37. & ſeq. & Decius conſi. 205. col. 2.

Pro contraria parte, quod ſint uocati ſimul & ſemel, facit, quia cum ordine charitatis non concurrit ratio neceſſitatis reſpectu diſpoſitionis, de qua agitur, ſi inſtituatur uel ſubſtituatur, mater & filij cenſentur ſimul, & ſemel uocati, non ordine ſucceſſiuo ſecundum Bald. Ang. Imo. & Senen. in d. l. Gallus, §. 1. per tex. in c. Raynutius, de teſtam. ubi erant ſubſtituti frater & eius filij, & in c. Raynaldus, co. tit. ubi erãt ſubſtituti filia, & proles, quam geſtabat in utero, & ibi dicitur, quod cenſentur ſimul & ſemel ſubſtituti. & ibi Hoſtien. Card. Petr. de Ancha. Abb. & alij Canoniſtæ communiter ita concludunt. & hæc eſt communis ſententia ſecundum Do. Alexan. Socyn. & Iaſ. in d. §. quidam recte, quicquid dicat Socyn. in d. conſi. 49. Ista concluſio applicata ad propoſitum decidit dubitationem propoſitam, quia in caſu noſtro cum or-
8 dine charitatis non concurrit ratio neceſſitatis, † quia auus maternus nõ neceſſitatur inſtituere nepotes ex filia, nec prætentione nepotum ex filia teſtamentum irritatur, ſecundum glo. & Doc. communiter in l. certani, §. filia, ff. de iniuſt. rup. irrit. que fact. teſta. l. 3. in prin. ff. eod. & probatur in l. Gallus, §. nunc de lege Velleia, ff. de lib. & poſthu. Et ex hoc patet, ꝙ prima ratio in contrarium adducta non facit ad rem nſam, quia in caſu occurrenti nullus ſubeſt ordo neceſſitatis. & licet militet ordo charitatis, quia tamen non eſt coniunctus cum ordine neceſſitatis, ſolus non operatur, & cenſentur uocati filia, & filij ordine ſucceſſiuo, non obſtante ſentẽtia Bar. ſupra in ſecunda ratione contraria: quia ſententia Bar. communiter damnatur, vt dixi, per text. in ca. Raynutius, & in d. cap. Raynaldus. & ita conſuluit Soc. conſi. 113. ſuprascripti inſignes Iureconſulti, lib. 2. Difficultas itaque reducitur ad tertiam rationem in oppoſitum adducta, videlicet quia in
9 caſu iſto non fuerunt cum matre ſubſtituti filij, † ſed liberi, quod eſt nomen collectiuum plurium graduum, quos impoſſibile eſt ſimul vocare cum matre, propter quod cenſent ſubſtituti ordine ſucceſſiuo: quia ad iſtud, in quo conſiſtit ſumma rõnis dubitationis reſpõderi poteſt, quod hoc loco verbum liberos, non comprehendit niſi filios dictæ Franciſcæ propter verba adducta, quæ reſtringunt propriam ſignificationem verbi Liberos, ad filios duntaxat. Inquit enim teſtator, in eum caſum ſubſtituo Franciſcam, & ſuos liberos ex ſuo legitimo matrimonio procreatos.

Quę verba, ex ſuo matrimonio procreatos, ad filios ipſius Franc. duntaxat referuntur, non ad nepotes, quia nepotes ex filio non dicuntur procreati ex matrimonio ipſius Franciſcæ. l. nam, ff. de his qui ſunt ſui uel alien. iur. & inſti. de pat. poteſt. §. fina. per quæ iura ita dixit Bar. conſi. 133. licèt in quęſtione. quod etiam probatur ex illa dictione, ex matrimo-
10 nio. † quæ dictio, ex. denotat cauſam immediatam, l. 1. §. ex incendio. ff. de incen. ruin. naufr. & id uoluit Bar. in d. l. Liberorum, colum. 5. verſ. præterea, ff. de verb. ſign. & in l. Gallus, §. inſtituens. ff. de lib. & poſth. Ang. in §. nec illo, in Auth. de trien. & ſemiſ. Cons. conſi. 299. in præſenti, col. 12. lib. 2. Guido Papæ. q. 353. teſtator tres habens filios. & ſtante hac reſolutione ſequuntur plura. Primũ quod illi tantum filij cẽſentur ſubſtituti, qui tempore, quo uenit & ceſſit dies fideicommiſſi, erant in rerum natura, ut cõcludit Ioan. And. in add. Spec. in rub. de teſtam. colum. 3. verſ. item. Ludo. Rom. conſil. 438. in caſu conſultationis, & Soc. in d. conſi. 113. col. 3. ſequitur ſecundo, quod ipſa Franciſca. & filij cenſentur æqualiter ſubſtituti. videlicet ipſa Franciſca pro dimidia, & filij
11 pro alia dimidia, † quia copula copulat æqualiter, & uocat Franciſcam ad unam dimidiam, & filios ad alteram, l. ſi qs Titio. ff. de uſuſr. accreſ. & l. ſi pater, ff. de uulg. & pupil. ſequitur tertio, ꝙ ſi tempore quo venit & ceſſit dies fideicõmiſſi, nulli forent filij procreati, quod ipſa Franciſca ſola admittatur ad fideicommiſſum, ſolaq; ſuccedet? Quid igitur tenẽdum in ſtricta diſpoſitione? Defendi facilè poterit hæc ſententia, quòd fuerint liberi ſimul & ſemel uocati cum ma-
12 tre. † Tamen puto mentem teſtatoris fuiſſe vocare liberos ordine ſucceſſiuo, tum quia vocauit per nomen collectiuũ plurium graduum, vt ſupra dictum eſt, tum quia grauauit ſolam d. Franciſcam ad ſoluendum legata, ex quo grauamine arguitur eam ſolam ſubſtituiſſe. arg. l. interdum. ff. de pen. leg. & quia ordo charitatis & affectionis ita ſuadet, ut dicit Bar. qui licèt reprobetur communiter, tamen ſua ratio iuncta cum præcedentibus efficatius intentionem teſtatoris oſtendit. ſolum ſupereſt, vt reſpondeatur ad illa verba, ex ſuo matrimonio procreatos. quæ uolunt reſtringere ſignificationem verbi Liberos. & aduertendum eſt, quod nepotes & pronepotes, licet non dicantur nati ex matrimonio auiæ, & aui immediatè, dicuntur tamen procreati mediatè ex eati.
13 † Nam dictio, pro, compoſita denotat cauſam mediatam. hinc Progenitores, Proaui, Progene, Progenies, & ſimilia ſecundum Bar. in l. Gallus, §. inſtituens, ff. de lib. & poſthu. Vnde non obſtant contraria, quia loquuntur de natis ex matrimonio. nos loquimur de procreatis. Item contraria procedunt, niſi appareat de contraria intentione ex alijs verbis, vt in caſu præſenti, in quo verbum Liberos, & verbum Procreatos, & onus ſoluendi legata ſolum iniunctum Franciſcę contrariam mentem demonſtrant. ut in ſimili concludit Salic. in auth. ſed ſi quis. colum. 2. C. de ſecun. nupt. Socin. conſil. 51. viſa facti narratione, lib. 4. d. Alexan. in l. ex facto, §. ſi. colum. 1. ff. ad Treb. & ſtante hac reſolutione, quam credo veriorem, ſequitur, quòd domina Franciſca tanquam grauata per fideicommiſſum reſtituere hæreditatem ſuis liberis,
14 non poterit † diſponere niſi de ſua legitima, in qua dos cõputabitur, iuxta doct. Bar. in l. in quartam. ff. ad l. Falci. Nam Trebellianicam non poteſt de iure detrahere, niſi hæres inſtitutus eam ſibi remiſerit, vt ſupra dictum eſt.

Laus Deo Optimo Maximo.

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium iam contractum licèt nondum conſummatũ nõ dirimitur ex cognatione ſpirituali, uel affinitate ſuperuenien te, cum ſit de iure diuino, & utrũ impedietur eius conſummatio, & debiti exactio.*

2 *Sponſa licitè poteſt ſponſum cogere ad conſummationẽ matrimonij, non obſtante affinitate contracta poſt ſponſalia.*

3 *Confeſſio coniugum an probet matrimonium fuiſſe contractum ante cognationem ſpiritualem, & quid ſi mater ſponſa hoc deponat? num. 6.*

4 *Matrimonium clandeſtinum coniuges propalantes an ſint audiendi.*

5 *Malitijs eſt obuiandum.*

6 *Matrimonia clandeſtina à coniugibus propalata ſunt ab eccleſia confirmanda, niſi agatur de præiudicio alterius matrimonij.*

7 *Vir & fœmina reperti in commiſtione excuſantur à delicto, ſi fateantur prius inter ſe contraxiſſe matrimonium, niſi ſigna in contrarium appareant.*

8 *Confeſſioni contrahentium ſtandum eſt in his, quæ à ſolo conſenſu eorum dependent.*

9 *Mater an ſit idonea teſtis ad probandum matrimonium cõtra utrum, & quid de alijs conſanguineis?*

10 *Teſtes in cauſa matrimonij quando ſunt idonei conſanguinei.*

11 *Legitimatio probatur per matrimonium præſumptiuum ac clãdeſtinum. num. 13.*

12 *Matrimonium, de quo principaliter agitur, non probatur ſola cohabitatione, ac dotis inſtrumento: ſecus ſi incidenter, quia tunc qualibet probatio ſufficit.*

14 *Dotis inſtrumentum plenè probat filios fore legitimos, non matrimonium, ſi de eo principaliter agatur. num. 21.*

15 *Dominium ex poſſeſſione præſumitur, ſi de eo incidenter agatur: ſecus ſi principaliter.*

16 *Coniugum dicto quòd ignoranter contraxerunt in gradu prohibito, creditur ad hoc, ut filij dicantur legitimi.*

17 *Ius acquirendum facilius impeditur, quam acquiſitum tollatur.*

18 *Legitimari poteſt filius à patre non citatis uenientibus ab inteſtato: ſecus ſi filius petat ſe legitimari, mortuo patre.*

19 *Prohibendus non eſt actus, qui ita ad bonum, ſicut ad malum haberi poteſt.*

20 *Delinquere nemo præſumitur in dubio, nec ſalutis æternæ immemor. num. 21.*

22 *Matrimonium clandeſtinum ratione affinitatis an poſſit approbari ad effectum, ut filij nati dicantur legitimi.*

33 *Ratificatio requirit extrema habilia.*

24 *Papa non poteſt mortuos baptizare, nec à peccatis abſoluere quo*

ad

ad eccleſiam triumphantem : ſecus quo ad militantem . num. 30.
25 *Rex Francia neminem recognoſcit .*
26 *Legitimandi poteſtatem non habent Principes extra eorum territorium, nec Papa niſi per indirectum, puta approbando matrimonium prohibitum . num. 31.*
28 *Matrimonium contra prohibitionem canonicam poteſt Papa approbare non ſolum ut ex nunc, ſed etiam ut ex tunc.*
29 *Papa poteſt ſupplere probationem imperfectam .*

RESPONSVM X.

Qui ueritas eſt, me in viam dirigat ueritatis .

DVbia propoſita forẽt fruſtratoria, ſi cognatio ſpiritualis
contracta inter Titium, & Bertam ex confirmatione ſchiſmatis non dirimeret matrimonium
iam contractum, licet nondum carnali copula
1 cõſumatum. vnde quæro, † an cognatio ſpiritualis dirimat
matrimonium iam contractũ, nondum tamen conſummatum? Ad hoc reſpondeo, quod non dirimit, ca. veniens, ca. ſi
vir, vel mulier, de cogn. ſpirit. ſic & affinitas ſuperueniens
non dirimit, neque diſſoluit ſponſalia de præſenti, ca. diſcretionem, de eo qui cogn. conſang. vxo. ſuæ. nam matrimonium ſolo conſenſu contractum etiam nondũ conſummatum, eſt de iure diuino ſm Pan. in ca. ex publico, de conuer.
coniug. ſed dubium eſt, an impediat conſummationẽ & exactionem non debito. In hoc puncto Doct. ſunt multum uarij, & inter ſe diſſidentes. Communis tamen opinio eſt, ꝙ
cognatio ſpiritualis non impedit, per tex. in d. ca. ſi uir, ibi,
nec alter alteri debitum debet ſubtrahere, & ibi gl. Vincent.
Goff. Hoſt. & Card. concordant in hoc, quod ſi vterq; ſciẽter
contraxit cognationem ſpiritualem poſt matrimoniũ, tunc
neuter perdit facultatem exigendi debitum. quod etiã uoluit glo. in ca. noſter, 30. q. 1. vbi Archi. idem tenuit, & facit
2 tex. in d. ca. diſcretionem. † vbi ſponſa licitè poteſt cogere
ſponſum ad conſummandum matrimoniũ, licet obſtet impedimentum affinitatis contractæ poſt ſponſalia, ſtante hac
concluſione ꝙ compaternitas non dirimat matrimonium
contractum ante compaternitatem, etiam quod ante non
eſſet carnali copula conſummatũ, d. c. ueniens, ſtante etiam,
quod non impediat conſummationẽ, bene ſequitur quod filiæ natæ ex huiuſmodi matrimonio erunt legitimæ. Sed
3 dubium eſt, nunquid † confeſſio coniugum iuncta depoſitione matris ipſius Bertæ ſufficiat ad probandum matrimonium fuiſſe contractum ante compaternitatem cauſatã ex
confirmatione chriſmatis. In foro pœnitentiali clarum eſt,
quòd talis confeſſio plene probet ſecundum glo. in c. ſignificaſti, de homicid. & in c. placuit, de præſentat. diſt. a. Sed in
foro fori & in præiuditium venientium ab inteſtato, & ſubſtitutorum non uidetur probare, ca. a. de cland. deſponſ. vbi
4 deciditur, † ꝙ non ſunt audiendi coniuges propalantes clãdeſtina matrimonia, ubi rationabilis cauſa ſubeſt. & dicit
glo. ſubeſſe legitimam cauſam, quando ſubeſt impedimentum affinitatis carnalis, uel ſpiritualis. & illam gl. intelligũt
Vincent. Card. Panor. & alii ſaltem procedere, quando agitur de prẹiuditio alterius matrimonij, & conſequenter ſi
agatur de præiuditio tertij. Ergo in caſu noſtro, in quo agitur de præiuditio uenientium ab inteſtato, & ſubſtitutorũ,
huiuſmodi confeſſio nõ probabitur. facit quia ſi diceremus
5 ſtandum eſſe confeſſioni ipſorum coniugum, † eſſet aperta
uia malitijs, contra l. contrauenire, ff. de pact. dotal. & ca. ſedes, de reſcrip. Daretur enim occaſio coniugibus, qui contraxerũt matrimonium cum cognatis ſpiritualibus permanendi in matrimonio prohibito, & ſemper perſeuerarent in
peccato, quia ſemper poterunt allegare, ꝙ contraxerunt ante affinitatem ſpiritualem. & quòd confeſſio coniugum in
præiuditium tertij non probet matrimonium, tenet Socyn.
conſi. 39. viſis & inſpectis. colum. 5. lib. 1. allegat tex. cum ibi
not. per Innoc. Card. Panor. & alios in c. Illud, de præſumpt.
vbi concluditur ꝙ inſtrumentum dotis, in quo enunciatur
matrimonium, non probat matrimonium.
6 Præmiſſis non obſtantibus, reſpondeo. † ꝙ confeſſio coniugum maximè iuncta depoſitione matris plenè probat matrimonium fuiſſe contractum ante cõfirmationem, per text.
in cap. a. de cland. deſpon. ubi eſt tex. clarus, ꝙ matrimonia
clandeſtina à coniugibus propalata, ſunt ab eccleſia cõprobanda. & per illum tex. Panor. & alij ibi, & in c. ſuper eo. de
eo qui cogn. conſang. ux. ſuæ, concludunt ꝙ confeſſio coniugum plene probat matrimonium, niſi agatur de præiuditio
alterius matrimonij. Idem tenet Hoſt. in ſumma de ſponſ.
& matr. §. qualiter contrahatur, verſ. quid ſi ambo, & Ludo.
Roma. ſing. 619. incipiente, tu audiuiſti : Dicunt enim iſti ꝙ
ſi confeſſio coniugum tendat ad validitatem matrimonij,
7 quòd plenè probat. Hinc eſt † quod ſi vir & fœmina reperti
in actu commixtionis confiteantur, ꝙ prius inter ſe contraxerunt matrimonium, excuſantur à delicto, niſi appareant
ſigna in contrarium, vt quia fœmina ſit inuenta plorans, vel
capillis lacerata, ſecundum Bald. in l. fina. C. de fideiuſſ. & in
l. 1. C. de colluſ. deteg. & in c. 1. §. iniuria. de pac. iuramento
fir. Alex. conſi. 24. animaduerſis, col. 5. lib. 2. & conſ. 1. col. 5.
lib. 3. Et quod confeſſio coniugum probet matrimonium,
quando agitur de contracto matrimonio conualidando, tenet Dec. conſi. 133. viſo proceſſu, colum. 2. & fin. ubi aſſignat
rationem, quia matrimonium ſolo conſenſu contrahitur,
l. nuptias, ff. de reg. iur. ca. cum locum, de ſponſ. 27. q. 2, cap.
8 ſufficit, † & in his, quæ a ſolo conſenſu contrahentium depẽdent, ſtandum eſt eorum confeſſioni, ſecundum Bar. in l. ſi
ſone, ff. de caſtr. pecu. & in auth. ſi quis in aliquo, C. de eden.
& pro hoc adducitur tex in l. cum te, ibi, ſi de fide contractus
confeſſione tua conſtet, ſcriptura non eſt neceſſaria, C. de trãſact. Accedat teſtimonium matris ipſius Bertæ, † quæ licet
9 ſit mater, tamen in cauſa matrimoniali etiam cõtra uirum
negantem teſtis eſt idonea eo caſu, quo contrahentes eſſent
paris conditionis, uel eo caſu, quo filia eſſet dignior & no-
10 bilior, c. ſuper eo, vbi glo. & Doct. de teſtib. † Nam cum filia
excedat virum, vel ſit æqualis, nulla ſuſpitio eſt in patre, matre, uel fratribus deponentibus pro matrimonio, vt ibi declarant Scribentes, & conſuluit Dec. conſi. 163. in cauſa matrimoniali, col. 11. Et ſi confeſſio coniugum probat matrimonium, vbi principaliter agitur de matrimonio, multo magis
probabit matrimonium, vbi agitur de matrimonio incidẽter, vt in caſu noſtro, ubi agitur de legitimitate filiarum, ad
quam legitimitatem probandam incidenter deducitur matrimonium. iſta conſequentia probatur in ca. cauſam quę,
11 qui filij ſint legitimi, † vbi ad probandum filios fore legitimos ſufficit probare, ꝙ mater & pater ſimul commoraban-
12 tur, & ſic probare matrimonium præſumptiuè. † & tamen ſi
principaliter agitur de matrimonio, ſola cohabitatio non
probat, ca. illud. de præſump. & hoc firmant gl. Panor. & alij
13 in ca. lator, qui filij ſint legitimi, vbi concludunt † quod clandeſtinè contrahentes quantum ad probandum filios eſſe legitimos, præſumuntur ueri coniuges. & per prædicta dixit
Gemi. Maximus Canon. conſi. 27. ſuper dubijs, quod ad finẽ
legitimitatis filiorum quælibet probatio videtur ſufficiens
ad probandum matrimonium, de quo quæritur incidenter.
& dixit d. Anto. de Butr. in c. a. eod. tit. in 5. no. quòd colorata opinio, & quaſi poſſeſſio maritalis ſufficit ad probandum
filios etiam legitimos, excluſa proprietate ueri matrimonij
per illum tex. & ita probat Decius conſi. 153. in effectu quæ-
14 ritur, colum. a. Confirmantur præmiſſa, † quia inſtrumentũ
dotis, in quo enunciatur matrimonium, quando de matrimonio incidenter quæritur ad effectum probandi filios fore legitimos, plenè probat ſecundum Bal. in l. filium definimus, ff. de his qui ſunt ſui, uel alien. iur. & ita intelligit tex. in
Auth. ut fratrum filij, §. 1. ſecus ſi principaliter agatur de probando matrimonio, & ita procedunt notata in ca. illud, de
præſumpt. bene facit quod decidit Bar. quem Doct. communiter ſequuntur in l. quidam in ſuo, ff. de cõdi. inſti. ubi uult
15 † quòd ex poſſeſſione præſumatur dominium, ſi de eo incidenter agatur, ſecus ſi principaliter. Et pro comprobatione
facit, quia creditur dicto coniugum, qui contraxerunt cum
affine in gradu prohibito, ſi aſſerant ſe ignoraſſe affinitatem
ad effectum, vt proles ex tali matrimonio putatiuo dicatur
legitima, iuxta tex. in ca. a. qui filij ſint legitimi, & in ca. ex tenore, de teſtib. ſecundum Gem. conſi. 66. pro declaratione,
col. 3. in 3. dubio, & Panor. in ca. peruenit, qui filij ſint legitimi. Ex iſtis patet, quod cõtraria ſupra adducta nihil obſtãt.
& ſpecialius reſpondendo, non obſtat, dum dicitur quòd cõfeſſio coniugum non probat matrimonium clandeſtinum
in præiuditium alterius matrimonij contracti in faciem eccleſiæ : ergo etiam non debet probare in præiuditium uenientium ab inteſtato, & ſubſtitutorum, quia reſpõdeo multipliciter. Et Primo ꝙ non probat in præiuditium alterius
matrimonij, eo quia tunc agitur principaliter de probando
matrimonio, ideo non plenè probat. ſed in caſu noſtro quęritur, an cõfeſſio probet matrimonium clandeſtinũ, de quo
agitur

agitur incidenter. Ideo plenè probat, per ea quæ abundè ſu
pra dixi. Secundo reſpondeo ꝙ confeſſio coniugum non
probat clãdeſtinum matrimonium in præiuditium alterius
matrimonij, quia coniuges non poſſunt tunc contrahendo
nouum matrimonium, præiudicare aliquo modo alteri ma
trimonio. Vnde ſicut non poſſunt præiudicare faciendo,
ita nec etiam confitendo: ſed venientibus ab inteſtato & ſub
ſtitutis poſſunt coniuges per nouum matrimonium legiti-
mè contrahendum præiudicare pro libito: ergo etiam poſ-
ſunt præiudicare confitendo ſe contraxiſſe legitimum ma-
trimonium. Tertio reſpondetur, quod coniuges non poſ-
ſunt præiudicare alteri matrimonio confitendo, quia agitur
de auferẽdo ius iam acquiſitum alteri, ſed bene poſſunt præ
iudicare venientibus ab inteſtato & ſubſtitutis, quia non agi
tur de auferendo eis ius acquiſitum, ſed acquirendum. Cuius
iure acquirendo facilius præiudicatur, c. fin. de conceſſ. præb.
17 † facilius enim impeditur ius acquirendum, quam acquiſi-
tum tollatur, l. fina. C. de nup. l. patre furioſo, cum ſimilibus,
18 ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur. vnde facit, † quia parẽtes,
dum viuunt, poſſunt legitimari facere filios non citatis ve-
nientibus ab inteſtato, quia eis nondum eſt ius acquiſitum:
ſecus, ſi filij mortuis parentibus petant ſe legitimari. tunc. n.
vocandi ſunt venientes ab inteſtato, quia eis eſt iam ius ac-
quiſitum ſecũdum Bar. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum, ff. de
lib. & poſthu. cuius opinio eſt communiter approbata, ſecũ-
dum Alex. & Moder. ibi, Alex. conſi. 157. & 158. lib. 5. Bald.
conſi. 173. caſus quæſtionis, lib. 1. Ang. conſi. 87. pro deciſio-
ne puncti. Non obſtat, dum dicitur ꝙ hoc modo coniuges
habebunt occaſionem peccandi, & in matrimonio illicito
19 permanendi, quia reſpondetur, † ꝙ vbi actus poteſt ſe habe-
re ita ad bonum, ſicut ad malum, non eſt prohibendus eo re
20 ſpectu, quod poſſit ſequi malum, eo quia † in dubio nemo
præſumitur delinquere, l. 1. C. ſi ſer. exter. l. merito, ff. pro ſo-
cio, & nemo præſumitur immemor ſalutis æternæ.
21 † Non obſtat ꝙ confeſſio coniugum facta in inſtrumento
dotis non probet, quia reſpondetur, ꝙ non probat, quando
principaliter agitur de ipſo matrimonio: ſecus ſi incidẽter
agatur, ſecundum Bald. in d. l. filium diffinimus.
Secundò reſpondetur, ꝙ confeſſio facta in inſtrumento
dotis non probat, quia facta enunciatione & propter aliud,
l. ex his verbis, C. de teſtam. milit. & l. ex hac ſcriptura, ff. de
donat. ſecus quando confeſſio coniugum facta fuit per ver-
ba diſpoſitiua, & principaliter propter probationem matri-
monij clandeſtini, d. c. 2. de cland. deſponſ. Non obſtat glo.
in d. ca. 2. de cland. deſpon. dum declarando tex. dicit ꝙ ſuf-
ficiens eſt rationabilis cauſa, quia non ſit probatum matri-
monium clandeſtinum, quia bene dicit, ſi affinitas obſtet
matrimonio, vt ſi tempore contracti matrimonij erat affini
tatis impedimentum. & ita intelligitur illa glo. vt patet ex
iuribus allegatis per eam.
Præmiſſis veris exiſtentibus, prout ego veriſſima etiam ar
bitror, non expediret intrare dubia mihi propoſita: ut tamẽ
quærenti conſilium plenè ſatisfaciam, aggredior illam q. an
Papa poſſit clandeſtinum matrimonium prohibitum rõne
affinitatis poſt diſſolutionem approbare, vt ſic eius appro-
batio retrotrahatur ad effectum, ꝙ filij nati dicantur legiti-
mi? Et prima facie vnicuique videretur dicendum, ꝙ non,
22 † quia licèt Papa poſſit approbare matrimonium clandeſti-
num, & diſpenſare ſuper impedimento affinitatis, & quo ad
effectum, vt filij nati dicantur legitimi, ca. pro nobis, qui filij
ſint legitimi: non tamen videtur poſſe approbare matrimo
nium iam diſſolutum per mortem alterius coniugis, tum
23 quia † approbatio, & ratificatio requirit extrema eſſe habi-
lia, l. fina. & l. bonorum, ff. rem rat. haberi, tum quia poteſtas
24 Petri non ſe extendit quo ad mortuos, † cum Papa non poſ
ſit mortuos baptizare, nec à peccatis abſoluere, ca. à nobis,
de ſententia excommunicat. ca. qualis, 25. diſtin. item Papa
ad effectum legitimãdi ſpurios & inceſtuoſos, vt poſſint ſuc-
25 cedere, non uidetur habere poteſtatem in terris † Regis Frã-
ciæ, qui eſt Imperator in regno ſuo, & neminẽ recognoſcit,
cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi, & ibi communi-
26 ter Scribentes ita concludunt. ſicut econtra † Imperator
non habet poteſtatem legitimandi in terris eccleſiæ, ſecun-
dum Bald. in l. 1. verſ. item quæro, C. de iur. aur. annul. & in l.
cam quam, col. 8. C. de fideicom. cuius opinio eſt communi
ter approbata ſecundum Dec. conſi. 55. verſ. 3. difficultatem
facit, & conſi. 150. col. 3. vbi allegat plura conſilia, & auctori-
tates Doct.
Præmiſſis non obſtantibus ſecundum ea quæ proponunt̃,
27 teneo, † quod Papa poſſit approbare dictum matrimoniũ,
etiam quod obſtaret impedimentum cognationis ſpiritua-
lis, etiam quod ſit iam diſſolutum, & conſequenter poſſit le
gitimare filios natos ex dicto matrimonio. Pro eius verita-
28 te declaranda ſubijcio hanc concluſionem. † Papa poteſt
approbare matrimonium contra prohibitionem Canoni-
cam non ſolum vt ex nunc, ſed etiam vt ex tunc, ideſt non ſo
lum à die approbationis, ſed etiam à die, quo fuit matrimo
nium celebratum, ſecundum Ioan. And. Hoſt. Car. Panor. &
alios in d. c. per venerabilem, & Fely. in cap. quæ in eccleſia-
rum, colum. 6. de conſti. & Anch. in conſi. ſtatim allegando.
Nam Papa eſt ſupra ius poſitiuum, cap. propoſuit, de cõceſſ.
præben. Ideo indubitati iuris eſt, ꝙ ipſe poteſt comprobare
matrimonia contracta contra legem poſitiuam. Cum igitũ
non reperiatur prohibitum matrimonium inter ſuſcipien-
tem, & matrem confirmati, ſed ſolum prohibeatur lege Ca-
nonica, per tex. in ca. 1. §. fina. de cog. ſpirit. lib. 6. bene ſequitũ
cõcludendum, quòd Papa poterit huiuſmodi matrimoniũ
conualidare.
Secundo retento themate noſtræ dubitationis, iſtud con-
firmo clarius, ſi dicamus quod confeſſio coniugum iuncta
matris depoſitione plenè probet matrimonium fuiſſe cele-
bratum ante confirmationem, res eſt clara quòd filiæ dicun
tur legitimæ. Si dicamus quòd plenè non probet, tunc dico,
29 † quòd Papa poterit talem probationem imperfectam ſup-
plere, & perficere, ca. cum dilectus, de fi. inſtrum. firmat Ioã.
Andr. Panor. & alij in c. ſicut conſuetudo, de probat. Panor.
& Moder. in c. 1. de appell. Poterit ergo Papa ſtante confeſ-
ſione coniugum, & dicto matris declarare dictum matri-
monium eſſe legitimum, & impedimentum ſpiritualis co-
gnationis minimè obſtitiſſe. & hoc modo ceſſabunt omnia
in contrarium ſupra deducta. Sed dato quod impedimen-
tum cognationis ſpiritualis obſtitiſſet, dico quòd nihilomi-
nus poterit matrimonium conualidare non obſtantibus al-
legatis in contrarium. Et primò non obſtat, quòd ratifica-
tio requirat extrema habilia, quia Papa non ratificat matri-
monium, ita quod velit valere nunc, quia hoc eſt impoſſibi
le: ſed ratificat ita, ꝙ valuerit eo tempore, quo durauit, &
eo tunc erant extrema habilia, cum eſſet tunc inter virum
& vxorem matrimonium in figura. Ita reſpondet Petr. de
Ancha qui in terminis noſtris ita conſuluit, conſi. 409. viſo
& diligenter inſpecto, per totum, quem ſequitur Fely. in d.
30 ca. quæ in eccleſiarum, col. 6. Non obſtat † quod Papa non
poſſit exercere ſuam poteſtatem quoad mortuos, quia verũ
quo ad eccleſiam triumphantem: ſecus quo ad eccleſiã mi-
litantem, vt per Panor. in d. c. à nobis.
31 Non obſtat, † quod Papa non poſſit legitimare in terris
Imperij quoad ſucceſſiones, & honores temporales, quia ve
rum in directa legitimatione, vt ſi directò & principaliter
Papa legitimare vellet filios genitos ex coitu non matrimo
niali. nam cum Papa non poſsit ſupplere conſenſum ma-
trimonialem, nec etiam legitimare poterit: ſecus ſi Papa ve-
lit legitimare indirectè filios natos ex coitu matrimoniali,
vt quia velit comprobare illud matrimonium, & illum coi-
tum habitum ex effectu matrimoniali tolendo impedimen
tum, quod obſtabat. quo ſublato remanet matrimonium
validum, & in conſequentiam filij dicuntur legitimi pro-
pter virtutem matrimonij validi, c. tanta, qui filij ſint legiti-
mi. Ita reſpondet Anch. in d. conſi. 409. & Panor. poſt Ioan.
Andr. in d. ca. per venerabilem, colum. 4. vbi intelligit iſtud
eſſe verum, ſi Papa conualidet matrimonium vt ex tũc, ideſt
ac ſi à principio fuiſſet legitimè contractum. nam hoc ca-
ſu filij nati ante approbationem erunt legitimi: ſecus ſi ſim-
pliciter approbaret. aduertat ergo pater hactenus filiarum
ad formam impetrationis faciendæ, &c.

Laus Deo Optimo Maximo.

SVMMARIVM.

1 *Legitimam petens probare debet valorem bonorum, aliàs ſuc-cumbit.*
2 *Legata an computentur in legitimam. nu. 6.*
3 *Proœmium inſtrumenti probat finalem cauſam diſpoſitionis.*
4 *Libellans cenſetur fateri omnia in libello narrata.*
5 *Promiſſio quantitatis collectiuè facta pro pluribus rebus, pro omnibus ſimul, & non pro qualibet debetur.*
7 *Legitima ſicut pacto ceditur, ita conuentio quòad legata imputetur in legitimam, valet.*
8 *Filius poteſt agere ad ſupplementum legitimæ in corporibus hæreditarijs,*

reditarijs, legataq́, recuſare, niſi ea ſemel ſibi pro legitima acceptauerit.

9 *Tranſactione receditur ab actione.*
10 *Actio dignoſcitur ex medio concluſionis libelli.*
11 *Fidem non ſeruanti, non eſt fides ſeruanda.*
12 *In legitima imputatur, quicquid iudicio teſtatoris percipitur.*
13 *Legata litigioſa an computentur in legitimam*
14 *Negatio extraiudicialis non facit legatum litigioſum*
15 *Negatio debitorum legatorum non facit legata dubia, quando de debito conſtat per inſtrumentum.*
16 *Negatio non facit rem dubiam, quando præſumptio, & probatio eſt pro affirmante.*
17 *Inſtrumentum facit rem indubitatam, donec probetur contrarium.*
19 *Legatario pro legatis nominibus datur utilis actio contra debitores, à quibus hæres non cogitur exigere debitum: ſed ſufficit contra eos cedere legatario actionem, quã tenetur ſuo ſumptu proſequi legatarius, qui ab hærede tunc conſequitur æſtimationem, ubi ſine ipſius legatarij culpa non poterit debitum conſequi.*
20 *Legatario, niſi ſit filius, non datur actio de euictione pro legato euicto, ſed ſolum poteſt agere ad æſtimationem.*

DE TRIEN. ET SEMISS.

RESPONSVM I.

QVia Domina Anna agit ad ſummã quatuor
millium ſcutorum, quos ſibi deberi prætendit ꝑ
legitima ſibi debita in bonis, & hæreditate eius
patris, ut ex tenore libelli apparet, & recuſat in dictam ſummam
imputare legata ſibi à patre in teſtamento relict: a duo
pro clara deciſione habenda ſunt neceſſario diſcutienda.
Primum, an ex productis & deductis per ipſam d. Annam
fuerit ſufficienter uerificata intentio ipſius, videlicet ꝙ eius
legitima aſcẽdat ad ſummam quatuor millium ſcutorum.
1 † Tenetur enim agens ad certam ſummam ꝑ legitima probare
bona paterna eſſe tanti ualoris, & quod facta computatione
valor legitimæ aſcendat ad eam ſummam, ut docet
Bart. conſi. 17. modus &c. & ſi agens deficit in probatione,
reus eſt abſoluendus, l. qui accuſare, C. de eden. ca. cum eccleſia,
de cauſa poſſ. & propriet.
2 Secundum, † an legata in libello deſcripta ueniant imputanda
in dictam ſummam 4000. ſcutorum.
Ad primum, ego ex deductis & productis non uideo probatum
legitimam aſcendere ad ſummam petitam, nec ad
aliquam aliam certam ſummam. Nec obſtat, ſi dicatur ex
tenore inſtrumenti tranſactionis apparere eam ſummã fuiſ
ſe ipſi d. Annæ promiſſam, prius facta calculatione ſeu æſtimatione
bonorum paternorum & maternorum.
Secundo reſpondetur, quod ſi dicta ſumma quatuor milliũ
ſcut. fuiſſet eidem promiſſa pro ſola legitima, fundata
eſſet intentio ipſius d. Annæ, ꝙ valor legitimæ, facta prius, vt
dicitur, æſtimatione bonorum paternorum, aſcenderet ad
dictam ſummam. Sed in hoc fallitur d. Anna, quia d. ſumma
quatuor milliũ ſcutorum non fuit eidem promiſſa pro
ſola legitima. ſed etiam pro ſua portione hæreditatis paternæ,
quæ ab Inteſtato ſibi deberi prætendebat. nam tranſactio
etiam facta fuit ſuper differẽtia, quæ vertebatur inter ipſam
d. Annam. & conſortes ex vna, & d. dominam Franciſcam
hæredem inſtitutã ſuper inualiditate & nullitate teſtamenti
paterni, & etiam ſuper hæreditate uniuerſali dominæ Ioãnæ
ipſarum partium matris, ut ex proœmio tranſactionis dilucidè
conſtat, ibi, ad cauſam omniũ & ſingulorum bonorum
mobilium & immobilium, iuraq; & actiones hæreditatis
præfatorum quondam nobiliũ Franciſci Mayandi & Ioã-
3 næ coniugum. † Cuius proœmij tenor probat cauſam ſutalis
diſpoſitionis, l. fin. ff. de hæred. inſti. l. Titia, §. 1. ff. de uerbor.
obliga. & fatetur etiam ipſa domina Anna in ſuo libel-
4 lo, artic. quarto. † Nam libellans omnia fateri cenſetur, quæ
in ipſo libello narrauit, ſecundum glo. uulgatam in l. cum
precum, C. de lib. cauſa, & traditur per Bar. in l. poſt legatum,
ff. de his quib. vt indi. ac etiam dicta ſumma promiſſa fuit ꝑ
omni alio, & quocunque iure ex quacunque cauſa excogitata,
vel in poſterum excogitanda ſibi competenti, & in futurum
quolibet competituro ſuper bonis paternis & maternis,
vt probant illa uerba tranſactionis ibi, occaſione legitimæ
& ſupplementi illius, ac alio quocunque iure &c. & ſic
pro quocunque fideicommiſſo, ſi quod ſibi de præſenti, uel
in futurũ ex cauſa de præſenti deberetur, l. qui Romæ, §. duo
fratres, ff. de verb. oblig. & l. 1. & l. de fideicommiſſo, C. de trãſact.
Ac etiam fuit dicta ſumma ſibi promiſſa pro omni iure,
quod ſibi ex quacunque cauſa compeint, vel competeret
in & ſuper bonis & hæreditate quondam d. Martoriæ Cabaſonæ,
& quondam eius mariti, ut cantant uerba trãſactionis
ibi, nec non quondam dominæ Martoriæ &c. Cum igitur
dicta ſumma quatuor milliũ ſcutorum fuerit promiſſa tã ꝑ
portione debita ſibi ab inteſtato in hæreditate patris, ac etiam
hæreditate matris, quàm hæreditate dictorum quondã
dominæ Martoriæ, & eius mariti, & pro legitima, & ſupplemento
eiuſdem, & omni alio iure ex quacunque cauſa
debito vel debendo; non poteſt dici quod ea integra ſumma
ſibi debeatur pro ſola legitima. Imo neceſſariò ſequit̃,
5 ꝙ legitima non aſcendat ad totalem ſummam, † quia quãtitas,
quæ pro pluribus rebus conſtituitur, collectiue promittitur,
ut in caſu noſtro, pro omnibus ſimul, & non pro qualibet
tota debetur, l. ſi ex tota, §. fin. ff. de leg. 1. l. ſi duorũ fund.
ff. de contrahen. emptio. & ꝙ legitima non aſcendat ad tantam
ſummam, conſtat ex uerbis dictæ tranſactionis ibi, &
eo caſu tenebuntur in parte & portione hæreditatis maternæ,
ſi reperiatur aſcendere valorem quatuor lib. auri. imputare
id, quod eę, & quælibet ipſarum reperitur habere de bonis
paternis vltra legitimam, quæ eis debebatur. Ecce tex.
tranſactionis clarũ. quod dicta ſumma quatuor milliũ ſcutorum
aſcendet ultra legitimam bonorum paternorum, &
detractis 14000. lib. quibus æſtimata fuit hæreditas materna.
Non iure ergo d. Anna petit integram ſummam 4000.
ſcut. pro ſua legitima, cum ad eam ſummam non aſcendat
valor legitimæ, nec ex tenore tranſactionis apparet ad quantam
ſummam poſſit aſcendere, cum non exprimatur valor
bonorum paternorum, licèt in genere proponatur factã fuiſ
ſe æſtimationem illorum.
6 Circa ſecundum, † an d. Anna teneatur imputare dicta legata
in ſummam dictorum 4000. ſcu. ſibi dari conuenta, ſtãte
præcedenti ueriſſima reſolutione, quod dicta ſumma nõ
poſſit dici debita pro ſola legitima. Iſtud quæſitum nullam
vel modicam habet dubitabilem rationem, quia lege conuentionali
cautum eſt, quod legata prædicta imputari debeant
in dictam ſummam, vt cantat conuentio ibi, in qua
quidem ſumma &c. Non obſtat, quòd aliqua legata ſint in
diem, aliqua ſint obſcura. quæ, ut prætenditur, filia non tenetur
acceptare pro ſua legitima: quia dicta ſumma non debetur
pro ſola legitima, vt ſupra probatum fuit. Et ubi pro legitima
deberetur, reſpondeo in eam ſummam imputanda
etiam dicta legata. rationibus quàmpluribus. Et primo,
7 quia ita conuentum eſt. † Quæ conuentio abſque dubio ualet,
maximè cum iuramento, ca. quamuis, de pact. lib. 6, nam
ſi valet pactum, quo legitima ceditur in totum, ut per Bal. &
Moder. in l. generale, §. ſi quando, C. de inoffi. teſtam. per illum
tex. cur non etiam debet valere pactum, quod legata
imputantur in legitimam, etiam quòd per talem imputationem
durior & deterior fieret conditio legitimæ, quia legata
8 eſſent in diem, vel difficilia ad exigẽdum? † Et dato quod
domina Anna de iure potuiſſet condictione ex lege agere
ad ſupplementum legitimæ in corporibus hæreditarijs facien.
l. ſcimus. §. repletionem, C. de inoſ. teſt. & non acceptare
legata: attamen quod ſemel placuit, amplius diſplicere
non poteſt, reg. ſemel, de reg. iur. in 6. l. ſicut. C. de act. & obliga.
cum ſimilibus. Et quia d. Anna acceptauit d. legata, &
ea voluit imputari in legitimam, non poteſt amplius illa
refutare, ſecundum d. Alexan. qui ita ſpecialiter determinat,
conſi. 8. viſis ſubtiliſſimis, colum. 5. in fi. & ſeq. lib. 3.
Secundo reſpondetur, tranſactione nouatam eſſe actio-
9 nem, quæ olim competebat ipſi d. Annæ ad legitimã. † Nam
per tranſactionem fit ab actione tranſitus, l. 1. ff. de tranſact.
& per tranſactionem perempta eſt actio, quæ ad legitimam
competebat, l. ſi diuerſa, vbi glo. & Scrib. C. de tranſact. &
Bar. in l. pupilli, §. 1. ff. de ſolut. Et ſic non amplius poteſt d.
Anna agere condictione ex lege ad ſupplementum legitimæ.
Sed ſolum ſibi competit actio ex ſtipulatu, quæ ex contractu
tranſactionis ſtipulatione vallato ſuboritur. quam
actionem intentauit ipſa domina Anna, ut ex medio concludendi
ſui l. belli ibi, nob. Franciſcam condemnandã ad
obſeruandum conuentiones & in earum obſeruantiam ad
10 dandum &c. euidentiſſimè apparet. † Ex medio autem cõ-
cludendi

cludendi cognoſcitur, quę actio fuerit intentata, ſecundum
Bartol. in l. certi condictio. in princ. ff. ſi cer. pet. & l. ſi prius,
ff. de nou. oper. nunc. Tranſactione nouata ſunt iura legiti-
mæ, etiam patet, quia ex alijs cauſis promiſſa fuit ſumma di
ctorum quatuor millium ſcut. quoties autem obligationi
additur noua cauſa, tunc intelligitur nouata obligatio, ſe-
cundum Bald. conſi. 128. factum tale, lib. 2. vbi reſpondet ad
l. fina. C. de nouat. vt procedat eadem forma ſeruata, & cau-
ſa non variata. In caſu autem huius tranſactionis fuit mu
tata forma, quia de corporibus hæreditarijs, & non in ſola
pecunia erat facienda repletio, d. §. repletionem. Item varia-
ta & adiecta fuit noua cauſa, quia etiam ex cauſa hæredita-
tis paternæ & maternæ, & hæreditatis dictæ quond. Marto-
riæ, & eius mariti, ac ex cauſa alterius cuiuſcunque iuris be
ne ſequitur nouata fuiſſe iura legitimæ. Cum igitur d. An-
na agat ex tranſactione, ſeu ex ſtipulatu ad obſeruationem
conuentorum, nec amplius ſibi competat actio, ſeu condi-
ctio ex lege ad legitimam, & illius ſupplementum, reſtat
concludendū, quod etiam ipſa teneatur adimplere promiſ
ſa & conuenta, & ſic imputare legata in dictam ſummam,
11 quia ita legitur conuentum & tranſactum. † Et ſi fidem da
tam ſeruare non uult, nec ſibi ſeruandam putet, l. cum pro-
ponas, C. de pact. cum uulgaribus.

Tertio reſpondetur, quod etiam citra pactum ipſa domi-
na Anna tenetur legata prædicta imputare in dictam ſum-
12 mam, etiam ſi pro ſola legitima foret promiſſa, † quia quid
quid iuditio teſtatoris percipitur, in legitimam venit impu
tandum, l. quoniam in nouella, C. de inoffi. teſtam. ff. l. etiam,
§. pen. & fina. ff. de bon. liber. & docet Bart. in l. in quartam,
colum. antepen. ff. ad l. Falc. legata autem iuditio teſtatoris
capiuntur; ergo imputanda ſunt in legitimam, vt etiā con-
ſuluit Com. conſi. 303. plura quæſita, lib. 1. & iſtud eſt certiſſi
mum, & authoritates, & iura abundant. Nec obſtat inquan-
13 tum d. Anna prætendit, † quod legata litigioſa non ſunt
imputanda in legitimam, & propterea non teneatur impu-
tare legata deſcripta in libello, quorum 4. dicuntur litigio
ſa. quia ad iſtud, in quo ſolo videtur conſiſtere omnis ſpes,
& omne fundamentum dominæ Annæ, reſpondetur tripli-
citer. Primo quia ex actis non conſtat talia legata fore liti
gioſa. nec ſola negatione debitorum, quorum nomina le-
14 gata ſunt, dici poſſunt legata litigioſa, † cum talis negatio
non fuerit facta in iuditio, l. 1. cū auth. litigioſa, C. de litig.
Imo negatio extraiudicialis non facit quod legata nominū
dicantur eſſe dubia & incerta, ſecundum Innoc. & d. Anto.
in c. uenerabili, de cenſibus.

15 Secundo reſpondetur, † quòd negatio debitorum non fa
cit legata videri dubia, quando per inſtrumentum conſtat
de iure teſtatoris, qui legata fecit, ſecundum Bald. in ca. ad
noſtram, ante fin. per illum tex. de probat. & Fely. in ca. ſuper
eo, de teſti. cog. & in ca. ſi clericus laicum, col. 1. de for. com
16 pet. vbi dicit † quod ubi præſumptio uel probatio eſt pro af
firmante, negatio non facit rem dubiam. In caſu noſtro ex-
hibita fuerunt inſtrumēta uerificantia ipſa legata; ergo &c.
17 † inſtrumenta. n. faciunt rem certam, & indubitatā, niſi con
trarium probetur, c. cum olim, de verb. ſignifica. & traditur
ampliſſimè per d. Iaſ. in l. 1. §. 1. ff. de oper. nou. nunc.

Tertiò reſpondetur, quod legata ſemel agnita imputant
in legitimam, & repletionem fieri impediūt, donec fuerint
euicta, ut eſt caſus in l. ſcimus, in verſ. quęrebatur, C. de inoſ.
teſtam. & ibi not. Doct. maximè d. Iaſ. quod filius poteſt inſti
tui in re aliena, & ualet inſtitutio, quia ſi res euincatur, de-
18 bebitur æſtimatio. ergo ibi eſt clara deciſio, † quod legatū
etiam rei alienæ in legitimam imputatur. nec poteſt filia,
quæ ea agnouit, ante euictionem petere illorum æſtimatio-
nem. Fruſtra itaque d. Anna, quę legata ipſa acceptauit, &
conſenſit, quod in legitimam imputarentur, vt conſtat in-
ſtrumento prędictæ tranſactionis, ante illorum euictionem
nititur excipere, quod ſunt legata dubia, & litigioſa. Nec
ſuffragatur eidem dominæ Annæ illa exceptio, quod ipſa
non tenetur agere ad nomina debitorum ſibi legata, quia
19 iſtud eſt à iuris ratione alienum. † Nam legatarius, cui le
gata ſunt nomina, habet utilem actionem cōtra debitores,
l. ex legato nominis, C. de lega. & ſimiliter tenetur agere cō
tra occupatores domus ſibi legatæ, & ſufficit ipſi d. Franci-
ſcę heredi cedere actiones contra tenentes ipſam domum,
l. apud Iulianum, §. idem Iulianus, alias eſt idem Iulianus, ff.
de leg. 1. Quas quidem actiones ſuo ſumptu proſequi de-
bet ipſa domina Anna. l. ſeruum filii, §. eum qui chirogra-
phum, ff. eod. & ibi d. Iaſ. in vlt. notabili dicit, quod licèt hæ-
res teneatur inſtrumenta ſubminiſtrare legatario: tamen
non tenetur ſumptibus ſuis, ſed ipſius legatarij. & ita dicit
intelligendam deciſionem Bald. in l. inſtrumenta, C. de fi-
deicom. Et ſi ſine culpa ſua domina Anna conſequi nō po-
terit legata ſibi facta, tunc petere poterit æſtimationem, &
20 repletionem ſuę legitimæ, ſi quicquam ſibi deerit, † quia li-
cèt pro legato non competat legatario actio de euictione,
l. cum pater, §. euictis, ff. de leg. 2. tamen fallit in legatis filio,
vel filiæ pro ſua legitima, quę ſi euincatur, competit ipſis fi-
lijs actio de euictione contra hæredem pro repletione ſuæ
legitimę facienda; & iſte eſt caſus in d. l. ſcimus, uerſ. quæ-
rebatur.

Laus Deo Optimo Maximo.

SVMMARIVM.

1 Legitima debetur nepotibus, præmortuis filijs & omnibus his, quibus competit querela inoff.

2 Renunciatio filiæ an noceat nepoti.

3 Viuentis nulla eſt hæreditas.

4 Conditionalis diſpoſitio non obſeruatur, niſi de conditione purificata.

5 Dos data filiæ, cuius nepos eſt hæres, an computetur in legitimam nepotis mortua filia.

6 Filia poteſt teſtari quo ad dotem.

7 Legitima conſideratur ſecundum numerum filiorum, & non nepotum.

8 Nepotes ab inteſtato ſuccedunt in ſtirpes.

9 Legitimæ fructus debentur à die mortis aui, aut patris, de cuius ſucceſſione agitur.

RESPONSVM II.

FActi exemplum tale eſt,
Magnificus & potens vir Do. Himbertus de Ber
tenay dominus de Baſagio, duos habuit filios le
gitimos & naturales, videlicet Franciſcum, &
Ioannam Domino de Sancto Valerio nuptam viginti au-
reorum millibus in dote conſtitutis. Qui Franciſcus & Ioā
na relictis pluribus liberis, videlicet ipſe Frāciſcus duobus,
ſcilicet Raynaldo, & Anna, & dicta Ioanna quatuor liberis,
uno filio maſculo, & tribus filiabus, ante patrem Aimbertū
diem ſuum obierunt. Modo Franciſca vna ex filiabus di-
ctę dominæ Ioannæ, & de Sancto Valerio coniugum præ-
tendit ſibi deberi legitimam iure naturę debitam in bonis,
& hæreditate prædicti domini Aimberti aui materni. Con-
trarium prætendit dictus Ray. nepos & hęres prędicti domi
ni Aimberti. ſtante prędicta dote viginti millium conſtitu-
ta & ſoluta Ioannæ, ac renunciatione & quitatione in am-
pliſſima forma, ut prępponitur, facta per dictam Ioānam
de omnibus bonis paternis, & maternis &c. Ideo de pluri-
bus hęſitatur, ſuper quibus petitur reſponſum iuris &c.

Primò dubitatur, utrum prędictę dominæ Franciſcę com
petat ius petendi legitimam.

Secundo, vtrum teneatur imputare dotem matri traditā
in ſua legitima.

Tertio quanta ſit huiuſmodi legitima.

Quartò utrum debeantur fructus legitimæ, & à quo tem-
pore.

1 Circa primum † certiſſimi iuris eſt, prę mortuis filijs legi-
timam deberi nepotibus in bonis aui, tàm paternis, quàm
maternis, §. prohibemus, in Auth. de trien. & ſemiſ. l. is qui,
ff. de inoff. teſtam. his enim competit ius legitimæ, quibus
competit ius querelæ inoffi. teſtamenti, l. pater filium. eod.
tit. & hi ſunt, qui primum locum tenent, l. Gallus, §. & quid
ſi tantum. & §. 1. ff. de lib. & poſthu. Pręmortuo autem filio,
uel filia, nepotes incipiunt primum locum tenere, §. ſui. In
ſti. de hęred. qual. & diff. & iſtud planum foret, niſi domina
Ioanna mater renunciaſſet bonis paternis cum iuramento.
Renunciatio hoc loco quæſtionem mouere videtur. Pro re
ſolutione huius quęſtionis, quia verba renunciationis mi-
hi non exhibentur, non poſſum diuinare, tamen a ſufficien
2 ti partium enumeratione oſtendam † renunciationem nō
poſſe præiudicare nepotibus, neptibuſve. Aut enim renun-
ciatio fuit ſimplex facta; & omnes conſentiunt non nocere
nepotibus, per tex. in l. ſi quis filio exhęredato, in princ. ff. de
iniuſt. rupt. irritoque teſtamento, l. ſi ex patroni, §. ſi. de bon.
liber.

liber. & ſi talis renunciario fuerit iuramento vallata: aliàs fruſtra dubitaretur, quia renunciario non ualeret, l. pactum quod dotali, C. de pact. l. pactum, quod dotale, C. de coll.

Ant renunciatio non fuit ſimplex, ſed additum, quod ipſa Domina Ioanna erat dote contenta pro parte ſua; & tunc Doctor. uariant. Ludouic. Roman. in lege qui ſuperſtitis, ff. de acquiren. hæredit. fuit in ea ſenrentia, quod talis renunciatio noceat nepotibus, quia perinde eſt, ac ſi ipſa filia, quæ renunciauit, & confeſſa fuit habuiſſe partem ſuam, ſucceſſiſſet patri, argum. eius, quod not. Barto. in l. prima, §. penulti. columna finali, ff. de bonorum poſſ. & dicit Ludouic. Rom. quod ita etiam renet Bald. in d. l. pactum, quod dotale, in ſecunda, quæſtione, ſecutus fuit Decius conſi. 181. ſatis nota eſt quæſtio.

Contrariam ſententiam, quod etiam hoc caſu renunciatio non noceat neporibus, tenent Ioan. de Imo. Pau. de Caſt. & Franciſcus de Aret. in dicta l. qui ſuperſtitis, Domi. Alex. & Philip. Corn. in dicta l. pactum, quod dotali Dom. Georg. Nata in repet. capitu. quamuis, columna 24. uerſic. quæſtio iſta ardna eſt, de pact. lib. ſexto, & ita conſuluit Dominus Stephanus Bertrand. Doctor ueriſſimus, dicens iſtam eſſo communem Doct. ſentenriam, conſi. 226. viſo caſu, lib. a. & conſi. 77. Rennnciario, lib. tertio. ſundamentum huius communis ſententiæ euidens eſt, & ſolidiſſimum, quia renuncia tio filiæ, quæ renunciauit hæreditati paternæ, & maternæ, ac legirimæ, & eius ſupplemento, recipit tacitam condinonē, ſi ſibi deſeratur, quæ non poreſt dici delata niſi poſt mortē patris, ut eſt text. in dicta l. ſi quis filio, uerſic. non ſuiſſe filio delatam, ff. de iniuſt. rupt. vnde cum filia præmortua ſit, con-
3 ſtat conditionem ſuiſſe deſectam, † quia uiuentis nulla eſt hæreditas, dicta l. qui ſuperſtitis, & nulla filio prædefuncto fuit unquam deuolura legitima, l. prima, §. ſed nec impuberis, ff. de collat. bono. ergo bene ſequitur, quod renunciatio habetur pro non facta.

4 Eſt enim trita concluſio, † quòd niſi purificetur conditio, nō eſt obſeruanda conditionalis diſpoſitio, l. iubemus, §. ſin autem, C. ad Trebelli. ſic uidemus in ſtipulatione facta animo nouandi obligationem conditionalem, quia ſtipulatio habet tacitam conditionem, ſi ueniar conditio obligationis nouandæ. Ideo ſi deficiat illa cōditio, ſtipulatio habetur pro non facta, l. quoties, ad fin. ff. de nouat. Qua ratione etiā utitur in propoſito Socin. conſi. 183. eleganrer, lib. 2.

Non obſtat, quòd filia confeſſa fuerit habuiſſe partem. & ſe tacitam, & contentam uocauerit, quia uerum ſub conditione, ſi ad eam hæreditas, & legitima deſerantur pro eius rata. Quæ condirio non euenit, cum ſit præmortua.

Vel aliter reſpondet Pau. de Caſtro, quòd filia ſi uiueret, non excluderetur, quia ſuiſſet confeſſa habuiſſe partem ſuā, ſed quia renunciaſſet cum iuramento, dicta capit. quamuis, de pact.

Conſtat autem iuramentum filiæ non nocere nepotibus petentibus legitimam ex perſona ſua, & non ex perſona matris, l. tertia. §. finali, cum l. ſequen. ff. de iuretur. ſed forſan dicetur prædicta procedere, niſi nepotes ſint hęredes filiæ corū matris, quaſi tunc cenſeantur habuiſſe corum legitimam ex perſona matris, cuius ſunt hæredes.

Ad iſtud reſpondetur, quod iſta ratio procederet, ſi nepotes agerent ad legitimam tamquam hæredes filiæ corū matris, quia tunc forent repellendi, per reg. ex qua perſona, ff. de regu. iur. quod eſſet, ſi pater idemque auus fuiſſet mortuus ante filiam: nam tunc nepotes excluduntur ui ſucceſſionis, quia cum filia ſuperuixerit, & habuerit dotem pro ſua parte, excluduntur nepotes ui ſucceſſionis, non ui renunciationis. Ita ſe ipſum declarat Bald. in dicta lege pactum, quod dotale. in ſecunda quæſtione, qui loquitur in iſtis terminis, ſcilicet quando filia, quæ fuit contenta dote pro parte ſua, ſuperuixit eius patri poſt mortem patris, & poſtea deceſſit relictis nepotibus hæredibus. & ita declarat Imola. & Pau. in dicta lege qui ſuperſtitis, Alexand. Corn. & ipſe Decius in dicta l. pactum, ex quo patet, quod Ludouic. Roma. remanet ſolus in opinione contraria, & Decius in d. l. pactum, ſe excuſando dicit, quod in conſultatione ſua, uidelicet in d. conſi. 181. alia concurrebant.

Non ergo recedendum eſt à communi capitulo, ne innitaris, de conſtit.

Sed iterum aliquis poterit dicere prædicta procedere, niſi filiæ promiſerit, quod nec ipſa, nec eius filij, & hæredes aliquid petent: quia reſpondetur, quòd talis promiſſio debet intelligi, quòd filij nihil petent, ſcilicet vt hæredes. iſta dicunt Barto. & alij in dicta l. qui ſuperſtitis, non alio iure, ut per Barto. in l. iuriſiuran. §. ſi liberi, ff. de oper. liber.

Cæterum ubi aliquo caſu dici poſſit, quod renunciatio filiæ noceret nepotibus, id ſanè uenit reſtringendum, ut ita demum verum ſit, ſi oporteat, quod nepotes utantur iure repñtationis, ideſt quod repręſentēt perſonam matris, ut quia uelint concurrere in legitimam cum patruis, §. cum filius, inſt. de hæred. quæ ab inteſt. ſecus, quando concurrunt cum alijs nepotibus, quia tunc unuſquiſque ex propria perſona, & ex proprio gradu agit. ita concordat opiniones Sali. in d. l. pactum, C. de pact. ſed in caſu præſenti ceſſat ius repręſentationis, quia nepotes cum nepotibus cōcurrunt, igitur, &c.

Vlterius non conſtat prædictam Dominā Franciſcam eſſe hæredem Dominæ Ioannæ eius matris, licet enim pater ei promiſerit 11. milia aureorum in dotem pro omni iure hæreditario patris, & matris, non propterea cenſetur adiuiſſe hæreditatem patris, uel matris, ut uult D. Alex. in l. ſicut, C. de repud. hęred. & ubi cenſeretur adiuiſſe, non eſt dubiū aduerſus aditionem ipſam uti læſam in integrum reſtituendā, cum ſit intra tempora, lege prima, C. ſi min. ab hæred. ſe abſtin.

Circa ſecundum plura ſcribunt Doctor. in l. illam, C. de collatio. & in lege in quartam, ff. ad leg. Falci. Reſolutè procedendo, ubi Domina Franciſca non ſit hæres matris ſuæ, fruſtra quæritur, an teneatur imputare dotem datam matri pro rata, cum nihil habeat nec à matre, nec ab auo materno de dicta dote. ſed poſito, quòd ſit hæres Dominę Ioannę eius matris pro rata, videndum ergo eſt, an ipſa Domi. Franciſca dicatur habuiſſe ratam d. dotis ab auo materno, an à matre ut hæres ipſius matris.

5 Primo caſu communis opinio eſt, quòd † teneatur imputare talem dotem in legitimam ſibi debitam in bonis aui, cū illam hăbeat iuditio aui, ſecundum Bart. in d. l. in quartam, & conſ. 190. Giſbertus, Alex. conſi. 24. viſis dubijs, lib. 1. & in d. l. illam, ubi dicit hanc eſſe communem, & idem dicit Decius d. conſi. 181.

An uero dicatur habuiſſe à matre: & tunc non tenetur imputare in legitimam in bonis aui materni, cuius iuditio
6 nihil habuit. ſed à matre, † quę poterat de dote ipſa teſtari, & non teſtari, prout uoluit. ita in effectu uult Bart. in d. l. in quartam, & clarius in l. poſt dotem, ff. ſoluto matrimo. & in l. quoniam, C. de inoffic. teſtam. per text. in l. inter ſocerum, §. cum inter, ff. de pact. dot. & ita concludunt Alexand. & omnes Moderni in d. l. illam, & in iſtis terminis conſuluerunt Imo. conſi. 63. in caſu præmiſſo, Raph. Cuman. conſ. 86. circa princip. Bened. Capr. conſilin 53. punctus Dominæ Aluiſiæ, Corn. conſi. 190. pro deciſione, lib. ſecundo, & conſ. 148. circa princ. & conſi. 168. pro præſentis, lib. quarto. inſpicienda igitur ſunt verba inſtrumenti dotalis, quæ clariſſima hoc loco ſunt. quod Dominus de Boſagnes ſtipulatus fuit dotem reddi filiæ, & eius hæredibus, & ſucceſſoribus: ergo nepotes dicuntur dotem habere à matre, non ab auo, ut patet ad oculum, ut in terminis decidit Petr. de Anch. conſil. 50. viſis diligenter, & conſ. 315. duæ, Bat. &c. Concludendū igitur eſt, quod talis dos non uenit nepotib. imputanda.

Circa tertium, ſi habeatur reſpectus ad numerum filiorū, qui fuerunt duo, certum eſt legitimam non excedere trientem. Si uero habeatur reſpectus ad numerum nepotum, qui ſunt ſex, conſtat legitimam capere ſemiſſem, iuxta taxam authen. nouiſſima, C. de inoffic. teſtamen. Vtrum autem hoc loco ſit habenda ratio ſecundum numerum filiorum, uel ſecundum numerum nepotum? Dubium eſt quæſtionē mouere, quia nepotes ſimul concurrunt ſecundum ſuum gradum, & non ſecundum gradum eorum parentum: nam ſi nepotes concurrerent in legitimam cū patruis, quia oporteret ipſos nepotes ſubintrare in locum matris, & uti iure repręſentationis, tunc ſuccederent in ſtirpes, & fieret computatio iuxta numerum filiorum, & non nepotum.

7 † Sed quia hoc loco ceſſat repræſentatio, uidetur computatio facienda ſecundum numerum ipſorum nepotum. & ita determinat Bal. conſ. 342. caſus ſuper quo. ſed quia contrarium determinat D. Fab. Biochus in d. auth. nouiſima, in quinta quæſt. quartæ quæſt princ. Et quia licet iſti nepotes
8 ſimul concurrant. † quia tamen ab inteſtato ſuccederent in ſtirpes, l. 2. C. de ſuis, & legitimis, & in Auth. de hæred. quæ ab inteſt. §. ſi quis igitur. Idem dico in legitima, quæ eſt quota bonorum, quam filij uel nepotes habituri ſunt ab inteſtato, l. Papinianus, §. quarta, ff. de inoffic. teſtam. & l. cum quęrimur, C. eod.

Ad quartum, utrum legitima debeatur cum fructibus:
9 Reſpondetur paucis, † fructus deberi à die mortis aui, ut eſt

tex.in d.l.Papin. §.vnde ſi quis. & ita conſuluerunt Cardin. Floren.conſi.80.præſuppoſito ſtatuto, in fin.Bald.conſi.222. ſuper primo,lib.4.Alex.conſi.69.ſuper primo. lib.primo,So cyn.conſi.57.col.8.lib.4.Corn.conſi.265.circa primũ,col.1. lib.1.& conſi.265.in hac,col.fin.lib.3.

Laus Deo Optimo Maximo.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio filiæ defunctæ quando noceat nepotibus quo ad legitimam.*

2 *Statutum non extenditur ad forenſes, quos poteſt excludere ab acquiſitione bonorum in territorio ſtatuentium ſitorum, quãdo in rem loquitur: ſecus ſi in perſonam, niſi agatur de ſucceſſione ſuppoſiti iuriſdictioni ſtatuentium.*

RESPONSVM III.

Titius habet domicilium in ciuitate Auinionenſi, & in ciuitate Aquenſi,deceſſit relictis pluribus filiabus, & nepotibus ex matre prædefunctæ filiæ. Dubitatur, an 1 renunciatio filiæ defunctæ, quæ cum iurã renunciauit oĩbus bonis paternis,præiudicet nepotibus,vt non poſſit petere ſupplementum legitimę contra prohibitionem Titij aui, & diſpoſitionem ſtatuti prouincialis.

Si ad ius cõe quæſtio referatur,dubitatio erit non parua. ſunt enim Doct.ſuper hoc varij & contrarij, ut patet ex his, quæ traduntur per Alex.in l.pactũ quod dotale, C.de coll.& per Io.ã. de Imo. & Aret. in l.qui ſuperſtitis, ff.de acq.hæred. Mihi autem ſemper placuit opinio Lud.Roma.& ſequatiũ, quod renunciatio filiæ noceat nepotibus eo caſu, quo ſunt hæredes filiæ,quæ recepit à patre legitimam, ſeu dotem loco legitimæ,quia hoc caſu nepotes, cum ex perſona matris eius ſunt hæredes,dicuntur habuiſſe legitimam, ut latè probaui reſponſorum li.1.c.6.Nec iſto caſu obſtat,quod nepotes agant ex perſona propria,& non perſona matris, quia reſpondetur dupliciter. Primo ꝙ licèt renunciatio matris nõ noceat nepotibus, quominus agere poſſint ad legitimã ſibi debitam ex perſona propria. dato quod ſint hæredes matris, iuxta l.fina.C.de euict.cum ſimilibus,& licèt mater quæ recepit legitimam,non teneatur de euictione, attamen contra nepotes agentes obſtat exceptio eatenus, quatenus peruenit ad eos de legitima recepta per matrem,arg.l.ſi ſeruo, cum gl.& l.filium,ff.de lib.cauſa.& l.ſi ab eo, C.eo. & docet Bar.in l.cum uir, verſ. quæro quid è conuerſo, ff. de vſucap.

Secundo reſpondetur, ꝙ nepotes hoc caſu excluduntur ex perſona matris,quæ recepit legitimam ſibi debitã poſt mortem patris,& non antea,l.1.§.ſed nec impuberis,ff.de colla. bonorũ,& ſic recepit in uita, quod erat habitura poſt mortem patris,ſi ſuperuixiſſet. ſi aũt ſuperuixiſſet, ex eius perſona excluderẽtur nepotes,adeo ꝙ et per ſucceſſoriũ edictum non admitterentur,ſm Bal.Ale.d.Iaſ.& Dec. in d.l.pactum, reprobata ſententia Imo. in d.l.qui ſuperſtitis, motos quia filia,quę aliquid habet pro dote ſua,vel legitima ſua, dicitur patri ſucceſſiſſe in legitima,licèt patris hæres non ſit. ergo eadem rõne idem dicendum,ſi ſit pręmortua,quia cum receperit in uita ſuam legitimam, quam erat habitura poſt mortem patris, dicitur effectualiter ſucceſſiſſe in ipſa legitima. Et ideo nepotes,& ſi non propter renunciationem, ſaltem propter ſucceſſionẽ puto ab actione legitimæ ſeu eius ſupplemento repellendos. Et ſi inſtetur,ꝙ filia recipiendo in uita ſua legitimam non potuit per talem receptionem præiudicare nepotibus in legitima eis debita iure proprio, iſtud admitterem,ſi non eſſent hęredes matris.ſed quia ſunt hæredes ipſius matris, quæ recepit in uita id,quod erat habitura poſt mortem, dico quod nepotes eius hæredes non poſſunt improbare factum defunctæ matris, excipiendo quod matri pręmortuę nihil debetur, l.cum à matre,C. de rei uẽdica.l.ex qua perſona,ff de reg.iur.iſtud eſt quod voluit dicere Old.conſi.40. breuiter videtur.& iſtud eſt quod dixi in allegato meo reſpon. dum dixi,quod exceptionis ſubrogatum fuit loco temporis mortis ſecundum Bald.in l.quamuis,C.de fideicom.ergo debet ſapere naturam eius mortis, in cuius loco ſubrogatur,l.ſuperuacaneam,C.de tempor.in integ.reſt.cum ſimilibus, &c.

Si verò ad ius municipale quæſtio reſtringatur, probabi-
2 lis etiam videtur dubitatio, 1 quia ſtatutum prouinciale nõ videtur porrigendum ad hos nepotes forenſes,l.omnes populi,ff.de iuſt.& iu.l.ſi non ſpeciali,& l.fin.C.de reſtam.& eo maximè,quia dicti nepotes præſupponuntur etiam non habitare in prouincia,l.2. ff.quemad. teſt. aper. & traditur per Bar.in l.cunctos populos, in 3.q. C.de ſumma trinit. & fide cath. In contrarium,quod quantum ad bona ſita in prouintia ſeruandum ſit ſtatutum prouinciale excludens nepotes à ſupplemento legitimæ eo caſu, quo mater illi cum iuramento renunciauerit.probatur, quia ſtatutum poteſt excludere forenſes ab acquiſitione bonorum in territorio ſtatuẽtium,l.certa forma,C.de iure fiſ.& C. de commercijs,& mercator. per totum, & iſtud in propoſito caſu uidetur verius, per id quod decidit Bar.in d.l.cunctos populos, in 7. quæſt. verſ.licèt poteſt dubitari de tali quæſtione. Conſuetudo eſt in Anglia,ubi tenet quod ſtatutum Angliæ excludens ſecũdo genitum à ſucceſſione patris ligat ſecundogenitum forẽſem quantum ad bona ſita in Anglia, ſiue ſtatutum loquatur in rem,ſiue in perſonam, ſi pater, de cuius ſucceſſione agitur,erat ſubiectus ſtatutis Angliæ. ſequuntur Pau. de Ca. Saly.& alij communiter,vt teſtatur d.Iaſ.ibi.Idem ergo dicẽdum in caſu noſtro, in quo præſupponitur auum eſſe ſuppoſitum ratione domicilij legibus prouinciæ. & ita in propoſito noſtro determinat d.Ale.conſi.128. conſideratis uerbis,lib.1.Non obſtant iura contraria,quia procedunt, quando is, de cuius bonis agitur, non erat ſuppoſitus ſtatutis:tũc diſtinguendum eſt,utrum ſtatutum loquatur in rem, uel in perſonam,ut etiam traditur per Alex. conſi.16. lib.1. & per Panor.& alios,in c.quod clericus.de fo. compe. Sed ubi is, de cuius bonis agitur, erat ſubditus ſtatutis, tunc abſque diſtinctione ligantur nepotes, & filij forenſes. Quia tamen non uidi uerba ſtatuti, non ingredior illam difficultatem, an loquatur in rem, uel in perſonam. Sed ſi emergat ſuper hoc controuerſia, viſis uerbis ipſius ſtatuti latius diſcuti poterit punctus huius controuerſiæ.

Laus Deo Optimo Maximo.

Hic addi poſſet Reſponſum 5. incipiens, in cauſa Ioannis Anglesy, & filiorum, ſupra de ſecun. nupt.

SVMMARIVM.

1 *Patronatus iuris ſeruitutem non poteſt epiſcopus imponere eccleſia libera, nec facere patronum eum, qui non fundauit, conſtruxit, uel dotauit, præcipuè eccleſiam conſecratam: poteſt tamen antiquam ſeruitutem renouare. & nu.4.*

2 *Sententia uerba, niſi teſtibus, & inſtrumentis, nullam fidem faciunt, niſi tranſiuerint in iudicatum. & nu.13.*

3 *Sententia lata non citata parte, nec emanato peremptorio nulla exiſtit, & an tranſeat in iudicatum.*

5 *Epiſcopus & ſi non poſſit nouum cenſum eccleſia imponere, poteſt tamen antiquum renouare.*

6 *Patronatus ius non acquiritur, ſed iam amiſſum reacquiritur ex reædificatione eccleſia ſine licentia epiſcopi.*

7 *Declarans nihil addit.*

8 *Enunciatiua uerba planè probant, ſi totus tenor enunciati inſeratur.*

9 *Antiquum tempus decennium dicitur in ſententia, & an ſit arbitrarium, uel 40. ann. aut 100. ann. faciant tempus antiquum.*

10 *Amiſſionem inſtrumentorum allegantiꝰ an ſit credendum ſaltem cum iuramento.*

11 *Patronatus ius conſtituitur ex ſententia, quæ tranſiuit in rẽ iudicatam.*

12 *Res iudicata pro ueritate habetur, facitque de nigro album, etiam quo ad ius patronatus eccleſia.*

15 *Citatio in antiquis præſumitur.*

16 *Nullitatis dicenda facultas tollitur triginta annis.*

17 *Præſentandi tempus, uidelicet quatuor menſes currunt à die ſcientia uacationis.*

18 *Beneficij renunciatio qualiter ſit facienda.*

DE

DE IVRE PATRONATVS.

RESPONSVM I.

IN caſu, de quo quæritur, tria du-
bia ueniunt diſcutienda.
Primò,an ſententia reſtitutionis & con-
firmationis iuris patronatus lata per Epi-
ſcopum Cremonenſem conſtituat no. de
Cataneis patronos.
Secũdo,poſito quòd ſint patroni, an pro
pter negligentiam in non præſentando infra quatuor men-
ſes dicatur ius conferendi deuolutum ordinario.
Tertiò, an collatio facta per Papam de huiuſmodi benefi
cio tanquàm reſeruato propter vacationem in curia,præiu-
dicare habeat iuſpatronatus horum de Cataneis.
Circa primum videtur quòd non valeat,† quia epiſcopus
1 non poteſt imponere hanc ſeruitutem † iuris patronatus ec
cleſiæ liberæ,& ſic non poteſt facere patronum eum, qui nõ
fundauit,conſtruxit,uel dotauit. ita in terminis decidit Pa-
nor.conſi.106.incipien.caſus,ſuper quo,circa fi. uolu.2. Et
iſtud maximè procedit, quando eccleſia eſſet iam conſecra
ta,ſecundum glo.in c.piæ mentis,16.q.7. Pan.in ca.quoniã,
de iure patron.Iſta autem eccleſia tempore ſententiæ erat li
bera. Quod eo ipſo probatur, ex quo non conſtat, quòd
tunc eſſet ſub iugo patronorum,ſecundum Panor.in c.que-
relam,colum.2.de elect.& erat cõſecrata, ut præſupponitur
in themate, ergo &c. Nec huic fundamento obſtare uide-
tur,ſi dicatur quòd conſtitit tunc epiſcopo, quòd erat iuris
patronatus dictorum de Cataneis, vt patet ex teſtibus rece-
ptis in inſtrumentis exhibitis, de quibus fit mentio in ipſa
2 ſententia:quia reſpondetur, † quòd illa uerba,viſis teſtibus,
& inſtrumentis:poſita in ſentẽtia nullam faciunt fidem,niſi
aliter de ipſis conſtet,ſecundum Bar.& alios in auth. ſi quis
in aliquo,C. de eden.per Alex.in l.ſciendum,ff.de verb.obl.
cum ſimilibus &c.
3 Secundo videtur, † quòd dicta ſententia non conſtituat
Cataneos patronos,quia nulla,tanquàm lata fuerit nõ cita-
ta parte,videlicet presbytero Firmo, cui erat facta collatio
per ordinarium, & qui erat in poſſeſſione beneficij, & de eu
ius intereſſe etiã tractabatur, clemen. paſtoralis, de re iudi.
cum ſuis concord & non emanato peremptorio, c.conſu-
luit, de offic.deleg.l.properandum.§. & ſi quid,C.de iud.
Præmiſſis tñ non obſtantib.credo contrarium fore de iu-
4 re verius. & ad hoc oſtendendum conſidero primo, † quod
epiſcopus, licèt non poſſit creare aliquem patronum, qui
non ſit, & ſic de nouo creare ius patronatus: poteſt tamen
creatum ius reſtaurare, reficere, & renouare. Aliud enim
eſt eccleſiam ſeruituti ſubijcere, aliud ſeruitutem antiquã
renouare,l.3.§.fina.ff.de itin.actuque priu.c.Iudæi,de Iudæ.
& ad terminos noſtros facit quod dixit Ioã.Andr.poſt Hoſt.
5 in cap.ſignificauit, de cenſ. vbi decidunt, † quod licet epi-
ſcopus non poſſit nouum cenſum imponere eccleſiæ: po-
teſt tamen antiquum renouare, quia non uidetur facta de-
terior conditio eccleſiæ,ſi ad id quod ab initio eccleſiæ im-
poſitum fuerat,reuertitur,argumen. l.ſi unus,§.pactus,ff.de
pact.& ita etiam tenent Ant. & Felyn. in c.cum acceſſiſſent,
colum. penul. de conſtit. & ibi etiam Gemi.ad propoſitum
6 decidit, † quod licèt aliquis non poſſit eccleſiam reędifica-
re ſine licentia epiſcopi ad finem, ut acquirat ius patrona-
tus: tamen ille, qui aliàs erat patronus, poterit reædificare
ſine licentia,& reacquirere ius patronatus ſine licentia epi-
ſcopi. Potuit ergo epiſcopus nob. Cataneos, etiam ſi pa-
troni eſſe deſijſſent. ad eorum antiquum ius patronatus re-
mittere,licèt ius ipſum ipſi Catanei ad hue haberent, & re-
tinerent,ut infra oſtendã.Secundo licèt epiſcopus nõ poſſit
de nouo facere patronum,qui non ſit; poteſt tamen decla-
rare ex probationibus aſſumptis alicui competere ius pa-
7 tronatus. † Nam qui declarat, nihil noui facit, l. hæredes
palam,ff.de teſtam.c.ex parte,de conſu.ſententia autem, de
qua agitur, eſt declaratoria, igitur &c. ex iſtis apparet pri-
mum fundamentum pro contraria parte nihil obſtare. Et ſi
dicatur, fatemur ꝙ epiſcopus potuit confirmare,renouare,
& etiam declarare ius patronatus Cataneis pertinere, dum-
modo conſtiterit eidem de iure patronatus antiquo ipſorũ
de Cataneis. ſed non conſtat de aliquo eorum iure, quia
illa verba poſita in ſententia, viſis dictis & teſtimonijs, non
probant, niſi denuo exhibeãtur, iuxta plene tradita in d. au
then.ſi quis in aliquo. & in hoc præcipuè ſe fundare uiden-
tur aduerſantes, ut ex lectura proceſſus percipere potui. ſed
iudicio meo debile eſt, & faciliter reſolubile iſtud funda-
8 mentum, † quia ubi notarius exprimit locum & tempus,
ac tenorem actorum geſtorum,& in ſubſcriptione aſſerit ſe
omnibus interfuiſſe, tunc talia uerba plenè probant,acta in
ſententia enunciata præceſſiſſe,ſecũdum Spec. tit. de ſenten.
§.nunc autem,verſ.& nota. & clarius hoc voluit Bald.in l.iu
riſiurandi, in fine princ. C. de teſta. & firmant Cano. Hoſt.
d.Ant.Imol.Panor.in ca. quoniam contra, de proba. in in-
ſtrumento autem ſententiæ notarius atteſtatur plures teſtes
depoſuiſſe, quòd dicti de Cataneis fuerunt & erant patroni
dictæ eccleſiæ de Vindelago, & quòd depoſuerunt in loco
Carauatij, & tempore, quo dominus Ioan. Steph. Butigella
epiſcopus erat in uiſitatione, & poſtea in ſubſcriptione idẽ
notarius aſſerens ſe ſcribam, & cancellarium prædicti do-
mini epiſcopi,atteſtatur omnibus,de quibus in ſentẽtia, in-
terfuiſſe. ergo talia verba plenè probabunt.
Accedat ſecundo,quòd iam ſunt 45.anni,quòd lata eſt di
9 cta ſententia, quo caſu dicitur de antiquo.† ſententia enim
dicitur de antiquo per decennium,ſecundum Aret. conſi.
35.caſus talis eſt,colum.2.vel ſaltem,vt ipſe refert, eſt arbi-
trarium. ſed quis negabit, quod tempus 45.ann.non dica-
tur de antiquo? certè nullus,hodierno ſaltem tempore quo
& menta, & corpora defecerunt, ca.fraternitatis, 34.diſtin.
Nam licèt in alia materia communis opinio videatur eſſe,
quod requiratur ætas centum annorum, vt dicatur eſſe de
antiquo: tamen in ſententia aliter tenet Aret. & illa opinio
hodie attenta diminutione ætatis hominum nõ poteſt pro-
cedere. Ideo tenendum eſt,quod hodie res dicatur de anti-
quo, ſi ſit de annis 40.vt tenet Alex. conſi.4.in 2.volu.col.9.
ubi alia allegat. in his autem, quæ ſunt de antiquo, uerba
enunciatiua in inſtrumento plenè probant abſque eo ꝙ in-
ſtrumentũ enunciatũ exhibeatur,ſm d.Ant.in c. fi.de ſucc.
ab inteſt.& in c.quoniam contra,de prob. & per Moder.in l.
ſciendum, ff.de verb. obliga. Tertio ex quo per inſtrm præ-
ſentationis & inſtitutionis ſecutæ de anno 1419.apparet hãc
eccleſiam eſſe iuris patronatus, & ſic non liberam: certè nõ
poteſt cum ueritate affirmare, quod epiſcopus nouum ius
patronatus conſtituerit. Hoc ſic ſtante ꝙ aliqualiter conſtet
hanc eccleſiam fuiſſe ſemel iuris patronatus, debuit epiſco-
pus credere Cataneis allegantibus & iurantibus ſe perdidiſ
ſe iura facientia fidem de iure patronatus ipſorum, ex quo
deducebant caſus fortuitos bellorum, & malorum tempo-
rum. ita Bal.in l.fi.ad fi.C.de eden.ſequitur Felyn.in c.ſicut,
10 col.6.ad fi. de re iud.vbi dicunt, † ꝙ ſi allegans amiſſionem
inſtrumentorum eſt perſona honeſta, & alleget veriſimilia,
puta incendium domus,vel guerram,tunc eius iuro creden
dum eſt. facit bonus tex.in l.ſi ad ſuum, C. de fide inſtrum.
11 Quartò,† hæc ſententia in pręiudicium eccleſiæ tranſiuit in
rem iudicatam, cum fuerit & ſit lata, & approbata ab ipſo
epiſcopo. Vnde ẽt ꝙ non fuiſſent verè patroni,tñ ꝑꝑ tranſi-
12 tum in rem iudicatam effecti ſunt veri patroni. † res enim
iudicata ꝓ ueritate habetur, l.rei iudicatæ,ff.de reg.iur.l.in-
genuum,ff.de ſta.hom.c.cum inter,de re iud.& ut ſæpe dixit
Bal.facit de nigro album. & quòd ſñia lata ſuper iure patro
natus tranſeat in rem iudicatam, & faciat ius, tàm pro, ꝗ 9̃,
13 tenet Alex.in conſi.75.col.5.vol.4. † & ex hoc infertur, ꝙ ſi
tranſiuit in rem iudicatam, ꝙ probat narrata in ea præceſſiſ
ſe,abſque eo quod exhibeantur acta,ut per Fel.in d.c.qm 9̃.
in hoc etiã eſt aduertendum, ꝙ uirtute allegatæ ſñię Cata-
nei dicũtur in quaſi poſſeſſione iuris patronatus, & ſic dicti
Catanei habent tit.& quaſi poſſeſſionem. vnde ſequitur, ꝙ
dñs Dauid ab eis præſentatus,eſt inſtituendus:aliàs dicti Ca
tanei dicerentur ſpoliari ſua quaſi poſſeſſione, ut eſt caſus
in c.querelam,de elect.Notat Innoc.in c.in literis,de reſtit.
ſpol.Quod aũt Catanei ſint in quaſi poſſeſſione, oſtenditur
in ipſa ſentẽtia, ubi adeſt pactũ ꝙ presbyter Firmus, cui erat
facta collatio authoritate ordinaria, & quæ nulla dicebat̃
tanquàm facta ſine conſenſu patronorum, c.illud,c.ex inſi-
nuatione,de iu.patr.ſit legitimus curator eccleſiæ prædictę,
& ſic Catanei paciſcendo dicuntur conſentire collationi iã
factæ,l.1.ff.de pact.ibi, pactum eſt duorum vel plurium con
ſenſus. & epiſcopus talem conſenſum admiſit. vnde ex hoc
ipſi dicũtur præſentaſſe dictum presbyterum Firmum,& col
lationem conualidaſſe ſua ratificatione, ſecundum Ioan.
And.in ca.per noſtras,de iure patr. & Gemin.in conſ.45.col.
fina.in conſilijs nouiter impreſſis.
Ex præmiſſis etiam apparet, ꝙ non obſtat defectus nullita-
tis oppoſitus contra ſñiam, quia lata non citato presbytero
14 Firmo. † Attamen aliter rñdetur, ꝙ ex quo nunquàm fuit

appellatum à dicta ſententia, eſt præſumendum, quod fue-
rit ritè & rectè lata, c. hanc, de elect. d. Auton. & alij in d. cap.
quoniam contra, & in terminis de defectu citationis, Alex.
conſi. aa. viſo proceſſu, volu. 2.
15 Secundo, † ex quo eſt de antiquo, citatio præſumitur in-
teruenisse, ſecundum Lud. Roma. & Moder. in l. ſciendum,
ff. de uerb. obliga. Bal. in c. 1. de mili. vaſſa. qui. d. Iaſ. in l. nec
quicquam, §. ubi decretum, colum. 9. vbi ponit iſta duo, ff.
de offic. procon.ſ.
16 Tertio, † quia ſpatio triginta annorum tollitur facultas
dicendi de nullitate, inſtitu. de perpet. & temp. act. & ita in
terminis Prat. Pap. in forma appell. a differentia, in uerſ. &
in quantum ſit aliqua. Secundum dubium non expedit
17 diſputare, † quia quatuor menſes ſtatuti ad præſentandum
incipiunt currere à die ſcientiæ vacationis ſecũdum Ioan.
Andr. & Panor. in c. fina. de iure patr. & in c. cum propter. eo-
dem tit. & Fede. de Sen. conſi. 124. quod etiam allegat Pan.
in ca. quia propter. in vltimo not. de teſtamen. & in cap. nos
quidem, cum glo. 3. de teſtam. Modo non fuit probatum,
quod Cataneī habuerint notitiam de renunciatione, pro-
pter quam dicitur uacaſſe iſtud beneficium, igitur &c. & ſi
dicatur quod fuit facta intimatio generalis in terra Catana-
tij dictę renunciationis, & prouiſionis factæ d. Ioan. France-
ſio aduerſario, reſpondetur, quod à die talis intimationis
non dicuntur lapſi quatuor menſes, & fruſtra oppugnatur
negligentia. Secundo adducitur, quòd ſtantibus præmiſſis,
quod dicta ſentẽtia renouauerit ius patronatus & quod Ca-
tanei dicantur vigore cõſenſus præſtiti per ipſos collationi
factę dicto presbytero Firmo in quaſi poſſeſſione, ut ſupra
probatum fuit; Non poteſt dici, quod beneficium uacaue-
18 rit per talẽ renunciationem, † quia renunciatio facta ſine
conſenſu patroni non tenet, nec facit quòd beneficium ua-
cet, quantum ſit reſpectu patroni, & epiſcopi, ſed ſolum dici-
tur vacare quo ad ipſum renunciãtem, quem epiſcopus po-
terit, ſi voluerit, priuare tali beneficio. Ita Panor. in ca. quod
in dubijs, & in c. admonet, de renun. & in ca. ſignificatum, &
in c. multa, de præben.

Laus Deo Optimo Maximo.

SVMMARIVM.

1 Patronatus iuris ceſſio an & quando fieri poſſit, ac in diuiſione uni ſoli adiudicari.

2 Patronatus ius pro temporali cedens, illud amittit.

3 Patronatus ius eſt indiuiduum in ſubſtãtia, & diuiduum quo ad ius præſentandi, & in eo ſuccedītur in ſtirpes, & non per capita.

4 Patronatus ius tranſit cum uniuerſitate bonorum.

5 Patronatus ius cum ſit indiuiduum quo ad ſubſtantiam, eſt etiam penes quemlibet ex compatronis inſolidum, nec continetur in diuiſione bonorum.

6 Patronatus ius acquiritur fundatione, & dotatione.

7 Præſentare & eligere ſe ipſum nemo poteſt, uox tamen eius cõputatur in numero.

8 Præſentatus ab habente maiorem partem iuris patronatus eſt præferendus.

9 Simonia diffinitio.

10 Argumentum à diffinitione.

11 Simoniæ uitium quis contrahere dicitur, etiam ſi eo ignorante pro ipſo aliquid datum fuerit non ſolum præſentato, ſed etiã eccleſiæ, niſi datum ſit ante promotionem abſque aliquo pacto, uel etiam poſt. & num. 14. & 19.

22 Teſtes duo in qualibet cauſa etiam criminali ſufficiunt.

13 Simoniæ crimen poteſt probari per probationes, quæ reijciũtur in aliquibus.

15 Simonia facilius committitur in dato ante, quàm poſt collationem.

16 Regula ſi de quo magis.

17 Simonia non contrahitur ex dotatione eccleſiæ facta ſub conditione, quòd Titio conferatur eccleſia.

18 Diffinitione remota remouetur & diffinitum.

19 Simoniam non contrahit, ſi poſt receptos ordines aliquid ſponte det collatori. & nu. 22.

20 Vſuram non contrahit recipiens aliquid à ſponte dante poſt diſſolutum mutuum

21 Iudex non prohibetur recipere ſibi poſt ſententiam ex liberalitate oblatum.

23 Conſuetudo quòd pro ſepultura aliquid ſoluatur, an ualeat?

24 Teſtes de auditu non faciunt fidem, & etiam ſunt ſingulares, & ſi non deponant, à quo audiuerint, non probant etiam in caſibus, in quibus contra iuris regulas admitterentur.

25 Teſtes deponentes ſuper fama publica abſque ratione non probant, etiam quòd de cauſa non ſint interrogati.

26 Fama nihil probat, niſi conſtet, unde originem habuerit, & dicitur potius uana populi uox, & an probetur ſimonia.

27 Interpretatio delicti excluſiua eſt ſumenda.

RESPONSVM II.

Qui ueritas eſt, me dirigat in ſemitam ueritatis.

EX longa facti narratione tria dubia principalia petitorium reſpicientia reſultare concipio.

Primum, an aliquod ius patronatus ſit penes Claudium Morem, & Ioannem Bachetti tutorio nomine filiorum ſuorum.

Secundum, poſita parte affirmatiua pręcedentis dubij, an Philibertus Cordini habeat potiorem & meliorem partem Iuris patronatus, quàm nominati Claudius, & Ioannes.

Tertium, poſito quod Philibertus ſolus ſit patronus, uel pro maiori parte, an præſentatio per ipſum facta de domino Petro Regis fuerit, & ſit ſimoniaca.

Ad primum breuibus agendo videtur, quod per ceſſionem
iuris patronatus titulo tranſactionis, & diuiſionis hæredita-
tis factam prędicto Philiberto non perdiderint ius patrona-
tus. nam Ioan. Andr. Goffr. & Panor. in c. querimoniã, con-
1 cludunt † talem ceſſionem & adiudicationem iuris patro-
natus factam vni ex cohęredibus compatronis nullius eſſe
momenti, quia ſi hęreditas ęqualiter diuiditur, non apparet
ratio, quia vni ſoli ius patronatus debeat adiudicari. Si ue-
rò adiudicatur illi, cui data fuit minor pars, quàm deberé-
tur, non valet talis adiudicatio, quia in recompenſationem
bonorum temporalium remiſſum videtur ius patronatus,
quod eſt ius ſpirituale, contra cap. de iure, de iur. patro. & ſe-
quitur pręceptor meus d. Ro. Curt. in ſuo tractatu de iure
patro. in verſ. vel is à quo cauſam habuit, in 12. quæſtio. &
Dec. conſi. 149. in cauſa iurispatronatus, col. 1. ſed pręmiſſis
non obſtantibus crederem pręedictos Morenum & Bachet-
tos per talem ceſſionem & remiſſionem perdidiſſe ius pa-
2 tronatus, quod ſibi competebat. Si enim dixerimus † remiſ-
ſionem non valere, quia ſimoniaca fuit remittendo ſpiritua-
le pro temporali, ut dicunt pręfati Doct. in d. cap. querimo-
niam, tunc clarè concludendum eſt cedentes perdidiſſe ius
patronatus, quanquàm ceſſionario ſuo acquiratur, ſecundũ
Ioan. Andr. & Panormitan. poſt alios communiter, repro-
bata glo. ibi in cap. quia clerici, de iure patronatus. Indignũ
enim eſt, ut patronus amplius fruatur iure patronatus,
quod pro re profana & temporali alienauit, ſecundum eos.
Si uerò dixerimus ceſſionem non ualere, non quia ceſſerint
ius ſuum patronatus pro aliquo temporali percipiendo,
3 † ſed quia illud ius Philiberto compatrono liberaliter re-
miſerunt abſque conſenſu epiſcopi. quo caſu donatio non
valet, vt per Panormit. & alios in cap. illud, eodem tit. Re-
ſpondebo, quod verum eſt, quando ius patronatus titulo do-
nationis alienatur in laycum extraneum: ſecus, ſi donetur
compatrono, quia valet ipſa donatio, ſecundum glo. in ca.
nemini. 16. quæſtio. ſeptima, & in clemen. ſi plures, in ver-
bo, liberè, de iure patro. quam ibi ſequuntur Imo. & Card.
& idem tenet d. Iaſ. in l. volun as, colum. 2. C. de fideicom.
& Felyn. in cap. quæ in eccleſiarum, colum. antep. de conſtit.
vbi ex pluribus ſimilibus iſtud comprobat, quę non refero,
ne fruſtra folia impleantur. & idem tenent glo. & d. Ancha.
in ca. ex inſinuatione. per illum tex. de iure patronatus, & li-
cèt Panor. ibi dicat, quod iſtud eſt æquius, licèt contrarium
ſecundum eũ eſt uerius. Præterea illud, quod dr̃, quod donatio
iuris

iuris patronatus facta ſine conſenſu epiſcopi non ualet,
ſanè debet intelligi, videlicet quantum ad translationem
iuris patronatus in donatarium. nam translatio fieri non
poteſt abſque diœceſani conſenſu, ſed in præiudicium do
nantis ualet, ſecundum dominos meos de Rota deciſio.
872. quidam laicus, in antiquis, inſerentes ꝙ conſenſus epi
ſcopi quandocunque ſuperueniens validat talem donatio-
nem in fauorem donatarij, ita quòd præſentatus ab eo de-
bet præferri à præſentato à donante.

3 Circa ſecundum ſciendum eſt, † quod licèt ius patrona-
tus ſit indiuiduum in ſubſtantia, eſt tamen diuiduum quò
ad ius præſentandi, cap. primo, de iure patro. Item ſciendũ
eſt, quod hæredes plurium patronorum ſuccedunt in iure
patronatus in ſtirpes, & non in capita, clemen. plures, de iu
re patro. Cum itaque tres fuerint fratres patroni, & funda-
tores huius capellæ, videlicet Ioannes presbyter, Guiliel-
mus, & alter Ioannes de Corditijs, & Philibertus fuerit &
ſit hæres vtriuſque Ioannis, & hæres dicti Guilielmi pro
duabus partibus, Morenus verò & Bachetti ſint hæredes
ſolum pro tertia parte dicti Guilielmi, reſultat clara con-
cluſio, quod Philibertus habet duas integras uoces, & ter-
tiam partem tertiæ vocis. Et Morenus, & Bacchetti ſolum
habent vnam tertiam partem vnius tertiæ uocis. Nec ob-
ſtat, ſi dicatur, quod Ioannes presbyter remiſit partem, &
portionem ſibi in domo, & bonis ſpectantem pro certa quã
4 titate bladi, & conſequenter etiam cenſetur remiſiſſe † ius
patronatus, quod tranſit cum vniuerſitate bonorum, cap. ex
literis, de iure patronatus, l. in modicis, cum gloſ. ff. de con
trahenda emptio. quia reſpondetur, quod in tali remiſſio-
ne non continetur ius patronatus, quia in iure patronatus
quo ad ſubſtantiam ipſius iuris, de qua nunc agitur, Ioan-
nes presbyter non habebat partem, ſed erat apud eum in-
5 ſolidum, † cum ius patronatus ſit quo ad ſubſtantiam in-
diuiduum, & penes quemlibet inſolidum, d. cap. primo. de
iure patronatus. Et propterea dicebat Bald. in l. ſi familię,
C. famil. erciſcun. quod in diuiſione omnium bonorum
non continetur ius patronatus, quod eſt penès quemlibet
inſolidum. Præterea huiuſmodi ceſſio non eſt vniuerſa-
lis, ſed particularis, vt de ſe patet, & tradit Bal. in l. fina. C.
de edict. diui Adria. tollen. & conſequenter non eſt exten-
denda ad ius patronatus. Non etiam obſtat, quod alter,
Ioannes & Guilielmus ſoli præſentauerint ipſum Ioãnem:
quia reſpondetur, quod licet Ioannes presbyter non præ-
ſentauerit ſe ipſum: tamen non propterea ſequitur, quod,
6 non ſit patronus. † Nam ius patronatus acquiritur funda-
tione, & dotatione, cap. piæ mentis, 16. quæſtio. ſeptima,
nec perditur ex eo, quod ſemel & pluries omiſerit patro-
nus pręſentare, cap. conſultationibus, de iure patronatus,
& ibi nota. Et forte non præſentauit ſe ipſum, exiſtimans
7 ſe ipſum non poſſe. vulgo enim dicitur, † quod nemo po-
teſt ſe ipſum eligere, per tex. in l. ſi mandauero, §. ſi tibi cen
tum, ff. manda. & nemo poteſt ſe ipſum præſentare, cap. per
veſtras, de iure patronatus, licèt veritas ſit, quod licet quis
non poſſit ſe ipſum eligere, poteſt tamen coeligere, & uox
ſua computabitur in numero, cap. cum in iure, de electio.
traditur etiam per Panormit. in cap. gratum, ſuper gloſ. pe-
nult. de poſtul. pręla. Sed poſito quod Ioannes presbyter
remiſiſſet ius ſuum patronatus alteri Ioanni, & Guilielmo,
quia tamen Morenus, & Bachetti non eſſent hæredes niſi
pro una tertia parte dictorum Guilielmi, & Ioannis. & Phi-
8 libertus eſt hęres pro duabus partibus, † & ſic habet maio-
rem partem iuris patronatus, bene ſequitur quod pręſenta-
tus ab ipſo Philiberto venit pręferendus, dicta clemen. plu-
res, & c. quoniam in quibuſdam, eo. tit. Et eo maximè, quia
p̃ſentatus à Philiberto fuit prius inſtitutus, & prius adeptus
poſſeſſionem, cap. ſi duobus, de reſcrip. ca. ſi à ſede, de prę-
ben. lib. 6.

Circa tertium, an pręſentatio facta per Philibertum de
dicto domino Petro Regis, dici poſſit ſimoniaca, pro intro-
9 ductione ſciendum eſt, † quod ſimonia nihil aliud eſt,
quàm ſtudioſa voluntas concedendi ſpirituale, aut ſpiri-
tuali annexum pro temporali ad actum emiſſa, ſecundum
ſummiſtas, & Panormitan. in rub. de ſimon. Ideo uiden-
dum eſt, an per inſtrumentum depoſitiones 50. Floreno-
rum penes dictum Philibertum, & per teſtes exhibitos pro-
betur ſimonia. Et prima facie videtur quòd ſic.

Nam inſtrumentum, quod Claudius Regis frater d. Pe-
tri præſentati contemplatione præſentationis factæ per di-
ctum Philibertum dedit & exburſauit eidem Philiberto
Florenos 50. pro una penſione ſolidorum quinquaginta ac-
quirenda ad opus, & vtilitatem dicti Petri Regis, & ſucceſ-
ſorum in dicta capella, & ſic conſtat, quod datum fuit tem
porale pro ſpirituali. ergo contractum fuit vitium ſimo-
10 nię, † arguendo à diffinitione, l. prima, §. dolum, ff. de
dolo.

Nec obſtat ſi dicatur, quòd Petrus Regis non dedit ali-
quid, & ſic ex parte ſui non poteſt dici contracta ſimonia:
11 † Quia ſufficit quod frater ſuus dederit etiam eo ignoran-
te, & conſequenter ſufficit, quod contracta ſit ſimonia ex
parte præſentantis, capit. ſicut tuis, de ſimon. Non etiam
obſtat, ſi dicatur, quod frater non dedit ipſos quinquagin-
ta Florenos Philiberto patrono. ſed capellæ, quia etiam
qui dat aliquid eccleſiæ, vt ad illam promoueatur, incur-
rit labem ſimoniæ, cap. tua nos, eodem titu. accedant
depoſitiones trium teſtium, qui deponunt fratrem dediſſe
Floren. quinquaginta dicto Philiberto occaſione præſenta-
tionis, & quod eſt publica uox, & fama de conſignatione,
12 & traditione dictorum Florenorum quinquaginta. † nam
ſi duo teſtes in alijs cauſis etiam criminalibus ſufficiunt, ca
pit. in omni negotio, de teſt. l. vbi numerus, ff. eodem
titu. multo magis in crimine ſimoniæ debeat ſufficere,
13 † quia in tali crimine admittuntur probationes odio crimi
nis, quæ in aliquibus reijciuntur, cap. tanta eſt labes, de
ſimonia.

Præmiſſis non obſtantibus, arbitror non poſſe dici, quòd
ex deductis & probatis fuerit contractatum aliquod vitium
ſimonię, ad quod demonſtrandum aſſumo pro fundamen-
to concluſionem, quam facit tex. in dicto cap. tua nos, in
ſecundo reſpon. ſi ſine pacto eccleſiæ, ad quam petat pro-
moueri, quid offertur, non eſt ſimonia: ergo donatio facta
ante promotionem abſque aliquo pacto pręcedente ab eo,
14 qui poſtea fuit promotus, non inducit ſimoniam. † Multo
minus inducet donatio facta a tertio poſt præſentationem:
nam facilius contrahitur ſimonia, ſi temporale datum ſit à
promoto, quàm à tertio, vt probatur in dicto cap. ſicut tuis,
15 † & facilius committitur, ſi temporale detur ante collata
ſpiritualia, quàm poſt, quia quod poſt datum fuit, non ita
ex ambientis petitione proceſſit, cap. ſicut epiſcopum, pri-
16 ma quæſt. ſecunda. † Nam ſi de quo magis non videtur ineſ
ſe, non ineſt ergo nec de quo minus, auth. multo magis, C.
de ſacroſ. eccleſ.

Secundo videtur quòd ſi frater, uel alius tertius det eccle
ſię aliquid, ut alteri eccleſię conferatur, quòd talis collatio
17 non dicatur ſimonia. † Nam ſi teſtator in teſtamento do-
tet unam capellam cum hoc, quod conferatur Titio: Col-
latio facta Titio in executione uoluntatis teſtatoris ualet,
nec dicitur ſimoniaca ſecundum Rotam Deciſione 662.
in titu. de teſtamen. in antiq. Nec enim huic caſui videtur
conuenire diffinitio ſimonię, quia ex parte præſentantis, ſeu
conferentis abeſt voluntas dandi temporale pro ſpirituali,
quia ſibi nihil acquiritur: nec etiam ex parte eius, qui præ-
ſentatur, uel cui confertur, quia ipſe nihil dedit pro ſpiri-
18 tuali obtinendo. † vnde ſi remouetur diffinitio, & diffi-
nitum remoueri neceſſe eſt, dicta l. prima, §. dolum, & pro
pterea tex. in dicto cap. tua nos, in primo reſponſo, loquitur
in eo, qui dedit bona temporalia eccleſię, vt ſibi confera-
tur. Nam iſto caſu eſt ſimonia ex parte dantis, qui habet
cupiditatem conferendi ſpirituale pro temporali: ſecus
videtur, quando tertius dat eccleſiæ ratione, de qua ſu-
pra.

Tertiò, quia ſi frater hos quinquaginta Florenos poſt fa-
ctam præſentationem ſponte, & liberaliter obtulit Phili-
berto patrono pro emenda una penſione quinquaginta ſo-
lidorum ipſi capellæ, non uidetur commiſſa ſimonia.
19 † Nam etiam in ſimoniacis, quia prohibitus, vt in ordini-
bus ordinatus, ſi poſt receptos ordines ſponte aliquid etiã
collatori donauerit, non contrahitur ſimonia, dicto cap.
20 ſicut Epiſcopum. prima quęſtio. ſecunda. Facit, † quia non
eſt vſura recipere aliquid a ſponte dante poſt diſſolutum
21 mutuum, ſecundum gloſ. in cap. conſuluit, de uſur. † Item
Iudex poſt latam ſententiam nõ prohibetur recipere, quod
ſibi liberaliter offertur, ſecundum Geminia. in capit. ſtatu-
tum, §. inſuper, de reſcrip. lib. ſexto.
22 † Nam abſque vitio ſimoniæ recipiuntur ſponte oblata,
cap. emendari, prima quæſtio. prima, cap. placuit, prima quę
ſtio. ſecunda, cap. & ſi quæſtiones, cap. dilectus, de ſimonia,
& dixit Panor. in cap. abolendę, de ſepul. & in cap. cum M.
23 Ferrarienſis, de conſt. † quòd licèt non ualeat conſuetudo,
quod pro ſepultura aliquid detur temporale Sacerdoti, ut
dicitur in dicto cap. abolendæ, tamen poſt ſepulturã licitè

recipitur, quod offertur: imò ſecundum eum poſſunt compelli hæredes defuncti ad obſeruandam conſuetudinem, quod communiter tenetur, licèt in hoc ultimo ego ꝯrium teuuerim.& verius credam, ut probaui in tractatu meo de peſte, char.65.verſ.96. Ex iſtis apparet quod per inſtrumentum depoſiti non probatur, quod huiuſmodi præſentatio ſit ſimoniaca. minus etiam probatur ex depoſitionibus te-
24 ſtium, quia duo ex eis deponunt de auditu: † Teſtes autem de auditu non faciunt fidem, ca. licèt ex quadam, de teſtib. l.teſtium, C. de teſt. nec deponũt a quibus audiuerint in ſpecie, & ſi deponunt a quibus audiuerint, vnus dicit audiuiſſe ab vno, alius ab alio, & ſunt ſingulares: vnde non probaret etiam in caſibus, in quibus contra regulas iuris admittitur teſtimonium de auditu, ſecundum gl. Ioan. Andr. & d. Ant. de Butr. in d.c. licet ex quadam. Tertius autem dixit uidiſſe inſtrumentum dicti depoſiti. vnde non plus probat ipſum inſtrumentum, quod conſtat non probare, vt ſupra deduxi, ergo &c. Nec obſtat, ſi dicatur, quod omnes tres teſtes concorditer deponunt, quod eſt fama publica, quod frater dicti domini Petri Regis dedit 50. Florenns dicto Philiberto, vt fratrem præſentaret: quia reſpondeo, licet non videre in
25 teſtes, quod non aſſignant rationem dicti ſui. † nam teſtes deponentes ſuper publica fama non probant, niſi aſſignent rationem concludentem per ſenſum corporis, ſecundn Bar. in l. de minore, §. tormenta, ff. de quæſt. Dicens quod teſtes, ſi deponant, quod eſt publica fama, quod Titius commiſit ſimoniam, quod talis teſtis nõ probar, niſi addat rationem, quia audiuit a maiori parte populi. & illud dictum Bartol. communiter recipitur ſecundum d. Alexan. conſi. 100. uerſ. ſextus, lib. 1. etiam quod non fuerit de cauſa interrogatus, ſecundum Innoc. in ca. cum oporteat, de accuſ. Panor. & Fel. in c. cum cauſam, de teſtibus, & in c. ueniens, colnm. fin. eo. tit. cum concord. adductis per Decium conſi. 37. in cauſa rigoroſa colum. 3.
26 Secundo reſpondetur, † quod iſta eſt nuda fama, cum nõ fuerit probatum, unde traxerit originẽ; quo caſu nihil probat, quia non dicitur fama, ſed vana vox populi. l. decurion. C. de pœn. c. a. de elect. Ita formaliter dixit Panor. in cap. ueniens, 1. de teſt. & dixit ibi Bal. quod diſcretus Iudex non ſolum debet interrogare de ſama, ſed de ratione ſamæ. & dixit Bal. in c. ſuborta, de re iud. quod nuda fama, quam non conſtat habuiſſe originem ex aliqua probabili cauſa, nõ eſt ponenda inter genera probationum. quanto magis ergo non erit recipienda fama, quam conſtat habuiſſe originem ex falſa cauſa, ut in caſu noſtro, in quo conſtat hanc famam ortum ſumpſiſſe ex illo depoſito Florenorum 50. quod, ut ſupra dixi, iuridicum fuit, neque ſimoniam inducit. nam teſtes, qui deponunt audiuiſſe dici, quod frater dederat Philiberto pro præſentatione eius fratris Flor. 50. concordari poſſunt cum inſtrumẽto, vt dicamus dediſſe, ſcilicet ex cauſa depoſiti, prout cantat inſtrumentum. nam cum ſit identitas ſummæ, & identitas cauſæ (contemplatione enim præſentationis frater depoſuit, vt dicitur in inſtrumento) de eiſdem 50. Flor. & teſtes, & ſcripturam loqui interpretãdum eſt, l. tritium, ubi Bar. ff. de verb. oblig. l. cum centum, ff. de
27 adim. leg. Et in caſu noſtro † hæc interpretatio ſumenda
28 eſt, quia eſt excluſiua delicti, l. merito, ff. pro ſocio. † Inſuper etiam quod eſſet probata publica fama: tamen talis fama non etiam probat ſemiplenè crimen ſimoniæ, ut eſt caſus in c. in ſimoniacũ. de ſimon. quod procedat, etiam ſi de crimine quæratur excipiendo, ut in terminis noſtris, c. tam litens. & ibi Bal. ad hoc extollit illum tex. de teſt. refert & ſequitur Fely. in d. c. ueniens, col. 4. eo. tit.

Laus Deo Optimo Maximo.

SVMMARIVM.

1 Patronorum conſenſu mediante poteſt epiſcopus ſemel inſtitue re præſentatum a patronis contra formam fundationis.
2 Vicarius epiſcopi non poteſt niſi ea quæ ſunt iuris, non quæ ſunt gratiæ, niſi hoc ſibi fuerit ab epiſcopo conceſſum, minus & alterare fundationem. nu. 5.
3 Regula, qui uult unum, uult pariter omne antecedens, & ſubſequens ad illud.
4 Præſentans præſumitur habere notitiam perſonæ præſentatæ.
6 Copula, &, eſt repetitiua qualitatum præcedentium.
7 Relatiuum, is, ea, id, eſt demonſtratiuum & reſtrictiuum.
8 Clauſula executiua an & quando operetur.

RESPONSVM III.

Qui veritas eſt, me dirigat in viam veritatis.

VIdetur, quòd inſtitutio facta per officialem Vaprent de Aſtoyno noo presbytero acta valeat, licèt contrarium diſponat teſtamẽtum fundatoris, quia communis opinio eſt,
1 † quòd epiſcopus cum cõſenſu patronorum poteſt pro vna vice inſtituere præſentatum à patronis contra formam fundationis, ſecundum d. Anton. Panor. & Felyn. in ca. cum acceſſiſſent, de conſtit. quos ſequitur Dec. cõſi. 121. col. 1. quicquid dixerit Rochus de Curte in tractatu ſuo de iure patro. in verſ. de diœceſani cõſenſu, q. 15. Nec huic concluſioni re-
2 fragari uidetur, ſi dicatur, † quod Vicarius epiſcopi non habet facultatem diſpenſandi, cum non poſſit niſi ea, quę ſunt iuris, & non ea quæ ſunt gratiæ, ſecundum Guil. in clemen. prima, de offic. vica. & Silu. in tractatu de beneficio, in 14. q. 2. par. quia ex inſpectione ſui vicariatus, & mandati apparet, quod d. Epiſcopus Vaprent dedit ſibi authoritatẽ faciendi quaſcunque diſpenſationes. Non etiam refragari uidetur, ſi obijciatur, quòd in caſu iſto non conſtat de conſenſu patronorum. Quia aduertendum eſt, quòd patroni dando mandatum procuratori ad præſentandum prædictum de Aſtoyno clericum, & non ſacerdotem, videntur etiam dediſſe mandatum, ut conſentiant derogationi neceſſariæ, &
3 etiam petendi diſpenſationem neceſſariam, per † regulam, qui vult vnum, vult omne antecedens, & omne conſequens neceſſarium ad illud, l. ad rem mobilem, ff. de procur. & ca. de cauſis, de offi. deleg. Præterea ipſi patroni præſentãdo medio procuratoris eorum ſcienter inhabilem contra formã fundationis uidentur conſentire derogationi, & contrauentioni illius formæ, l. Titius, ff. quib. mod. pig. uel hypoth. ſol. & ita in terminis noſtris decidit Dec. d. conſi. 121. iſta ſunt quę multum aduerſantur intentioni Bolgatelli. Et ideo eſſem huius opinionis, quòd iſta intimarentur domino Bernardo, qui reſponderi faciat. Non etiam videtur obſtare ſi diceretur, dato quod patroni conſtituant procuratorem ad præſentandum dictum de Aſtoyno clericum, per hoc noo infertur, quod ipſi habetent notitiam & ſcientiam, quod di-
4 ctus de Aſtoyno non eſſet presbyter, † quia præſentantes pręſumuntur habere notitiam & ſcientiam perſonæ pręſentatæ, & qualitatem ipſius, ſecundum Bart in l. ſi patronus, ff. de confir. tit. glo. & Canon. in ca. innotuit, de elect.

Iſtis non obſtantibus videtur determinandum contrariũ ex duobus. Primo conſidero defectum in inſtitutione ex parte Vicarij inſtituentis, qui licèt habeat de iure communi poteſtatem inſtituendi ex propria iuriſdictione, ca. ex fre-
5 quentibus, de inſti. tamen non † habet poteſtatem alterãdi formam fundationis, quia eſt actus grarioſus, & diſpenſatiuus Vicario interdictus, ſecundum Geminia. in conſi. 38. colum. 3.

Nec huic fundamento obſtat, ſi dicatur, quòd in mandato Vicarij eſt data in ſpecie facultas diſpenſandi, quia aduertendum eſt, quod in duobus locis in dicto Vicariatu fit mentio de dicta diſpenſatione. Primo datur poteſtas conferendi beneficia quibuſcunque perſonis, & eiſdem diſpenſandi &c. Quod intelligi debet ſuper collationibus, quod probo ex duobus.
6 † Primò ex copula, quæ repetit qualitates præcedentes, l. Seię, §. Gaio, ff. de fun. inſtru. & ſic verba illa, eiſdem diſpenſandi, quæ debeot intelligi eiſdem, ſcilicet quibus conferuntur beneficia.
7 Secundo † ex relatiuo, eiſdem, quod eſt demõſtratiuum, & reſtrictiuum, l. prima, C. de ſumma trini. & fi. cath. Secũdo fit mentio ibi; Quaslibet collationes, inſtitutiones, & diſpẽ-
8 ſationes ratas &c. Sed etiam iſtud nihil facit, † quia clauſula executiua non ampliat diſpoſitionem, in qua nulla eſt habita mentio de diſpenſatione, clementina prima, de præben. Cum ergo in mandato non ſit facta mentio niſi de diſpenſatione ſuper collationibus clauſulæ executiuæ, non operabuntur, ꝙ ẽt fiat extenſio ad diſpenſationes ſuper inſtitutionib. Secundo conſidero quod inſtitutio fuit ſaltẽ modalis, videlicet ꝙ ſe promoueri faceret infra ſex menſes ad

ad ſacerdotium iuxta formam fundationis,quo caſu elapſis
dictis ſex menſibus abſque eo, quod non fecerit ſe promo-
ueri,euanuit inſtitutio.
Nec obſtat diſpenſatio Vicarii, per quam cum Aſtoyno
9 diſpenſauit vſque ad quadriennium, † quia hoc non potuit
abſque conſenſu patronorum,ſecundum Abb.in cap.inno-
tuit,de elect. vel quia etiam poſt quadriennium elapſi ſunt
quatuor menſes, ita q iterum ius eſt deuolutum Epiſcopo,
quæ deuolutio ex eadem cauſa retrotrahitur, ut per Rotam
deciſ.508.tit.de iure patron.in Auth. licet collector teneat
oppoſitum, ut ibi, & ita tenuit Ioan.Ferra.cautel.55.ſcien-
dum eſt.

Laus Deo Opt. Max.

SVMMARIVM.

1 Eccleſia præſumitur libera, ubi non conſtat de iure patronat.
*2 Præſentandi ſolum quaſi poſſeſſio,& non ius patronatus acqui-
ritur ex unica inſtitutione facta ad præſentationem.*
*3 Patronatus ius ex fundatione,& dotatione acquiritur,& præ
ſcriptione 40.an.in præiuditium ueri patroni.*
*4 Patronatus ius præſcribitur 40.an.in præiuditium ueri patro
ni,non libertatis eccleſiæ.*
*5 Papa & Legatus de latere an poſſint apponere manum in præ
iuditium patronorum ex præſcriptione,uel priuilegio, uel fun
datione,& dotatione.& nu.7.*
*8 Patronatus ius in dubio præſumitur ex fundatione, uel dota-
tione,& non ex præſcriptione,& quare ſit Laycis conceſſum.*
9 Delinquere quis non præſumitur.
*10 Hæres præſumitur poſſidere rem hæreditariam,modo nõ neget,
nec appareat alius,hæredem ſe eſſe aſſerens.*
*11 Prior in data etiam unica hora,potior eſt in iure circa collatio
nes beneficij.*
*12 Præſentatum ab exiſtente in quaſi poſſeſſione ſufficit ad validi
tatem inſtitutionis,licet non ſit uerus patronus præſentans,
& à tali præſentatus præfertur præſentato à uero patrono.*
*13 Præuentio inter Epiſcopum & legatum habet locum in collatio
nib.beneficiorum.*

RESPONSVM IIII.

Qui ueritas eſt, me in ſemitam dirigat ueritatis.

VIdetur primo aſpectu dicendũ prouiſio
nem Domini Legati præualere inſtitutioni fa-
ctæ per ordinariũ ad præſentationem no. & ho.
1 neſtæ Matronæ D.Nicoletæ Cabaſolæ, † quia nõ
conſtat de aliquo iure patronatus prædictæ Dominæ Nico-
letæ,vnde eccleſia debet præſumi libera,ſecundum Inno.in
c.cum venerabilis,de excep.in fi.Arch.in c.decernimus,16.
q.7.Pann.in c.querelam,col.2.in 4.nnt.de elect.
Nec obſtat,ſi dicatur conſtare de iure patro. ex duab.ulti-
mis immediate præcedentibus inſtitutionibus factis ad præ
2 ſentationem prædictæ D.Nicoletę, † quia licet ex inſtitutio-
ne etiam vnica facta ad præſentationem etiam acquiratur
quaſi poſſeſſio præſentandi,c.conſultationib. de iure patro-
natus,not.Panot.in c.cum eccleſia Sutrina, de cauſa poſſ. &
propr.Innoc.in c.2.de in integ.reſt.Fed.conſ.234.pũcto &c.
3 † Nõ tamẽ acquiritur ipſum ius patronatus,ad quod acqui-
rendum opus eſt fundatione dotatione, uel conſtructione,
ſecundum glo.in c.piæ mentis,16.q.7. declarant Imo.& alij
in rub.de iur.patr.
Et ſi dicatur etiam præſcriptione acquiri ſecundum com
munem ſententiam Doct.ut per Gemi. conſi.123. Decium
conſ.124.126.& 134.& Feli.in c.cauſam quę de præſcri.& in
ſuo tractat.quomodo literę Apoſt.&c, Reſpondeo,q in ca-
ſu noſtro non ſunt decurſa legitima tempora ad præſcriben
4 dum. † Requiruntur enim 40.anni.ut dicitur in locis præal
legatis,qui nondum decurſi reperiuntur.
Præterea illa communis opinio procedit in præiudicium
ueri patroni: ſecus in præiuditium libertatis ipſius eccleſię,
ut eſt de mente Io.And.in reg.quod alicui,de reg.iur.lib.6.
& Spec.in tit.de iure patron.in fi.Aret.in rub.de iud, Gemi.
in c.1.ad fi.de iur.patr.lib.6. ſic conſuluit Alex. conſi.74.vi-
ſis,in fi.uol.4. Et poſito quod eſſet acquiſitum ius patron.ex
5 præſcriptione: † tamen Legatus de latere poteſt apponere
manum in præiuditium patronorum ex pręſcriptione, uel
priuilegio,ſecundum Feder.de Sen.conſ.63.D.Ant.Card.&
Panor.in c.dilectus,de offi.leg.Dec.conſi.149.in fi. & ſi dica
tur verum eſſe,ſi derogauerit, ſed in caſu iſto nõ derogauit,
dico legatum de latere præiudicare patronis ex præſcriptio-
ne,etiam ſi abſque derogatione conferat,ſecundum Car in
clem.1.in 5.col.iſt lit.pen.D.Ant.in d.c.dilectus, Alex.cõſi.
74.col.fi.aſſignans rationem, q licet patroni præſcripſerint
contra ordinarium,non tamen præſcripſerunt contra Papã,
uel eius legatum. Ideo de iure non quæſito contra eos non
eſt neceſſaria mentio,nec derogatio.
Verum pręmiſſis non obſtantib.iuxta ea, quæ proponun-
tur,contrarium arbitror fore verius. Et pro fundamento
intentionis prædictæ Dominæ Nicoletæ ſubijcio infraſcri-
ptas concluſiones.
6 Prima concluſio,ex unica præſentatione ſecuta inſtitutio
ne,& apprehenſione poſſeſſionis beneficij per inſtitutum ac
quiritur quaſi poſſeſſio iuris patronatus,d.c.conſultationib.
& d.c.cum eccleſia Sutrina,ubi Panor. cum alijs ſupra alle-
gatis.declarat Card conſi.1 a.tit.de iure patro.ſequitur Pan.
conſi.54.in primo.Oldra.conſ.312.thema quæſtionis. & iſta
eſt apud omnes indubitata concluſio. Cum ergo in caſu no
ſtro plures præſentationes,& inſtitutiones ſucceſſiuè, & im-
mediate prætendentes probatæ fuerint,remanet concluden
dum dictam D. Nicoletam eſſe in quaſi poſſeſſione præſen-
tandi.
7 † Secunda concluſio, Papa & legatus in dubio ſicut confe-
rendo beneficium ſimpliciter non intelliguntur derogare
iuri patronatus laicorum, niſi expreſſe ſit derogatum, & fa-
cta mentio iuris patr.gl.& Scrib.in c.a.de præb.lib.6.Pannr.
& alij in c.cum dilectus,in fi.de iur.patr.Lapus alleg.96.etiã
ſi conferant motu proprio,ut per Fel.in c.cauſam quæ, col.
2.de teſti.& in ſuo tract.quomodo litteræ Apoſt. &c,ita etiã
non præſumuntur uelle derogare quaſi poſſeſſioni iuris pa-
tronatus, ut pulchre conſuluit Dec.conſi.126. in cauſa Do-
mini Franciſci Gentilis,col.fi.ſubijciens, ibi col.a.
Quod ita ſeruat curia Romæ,& ita procedit opinio Imo.
in d.c.dilectus,de offic.leg.bene facit, quod eſt facienda mẽ
tio de colorata poſſeſſione alterius,alias prouiſio reputatur
ſubreptitia, c.cum noſtris de conceſ.præb.Rot.tit.de reſcri.
deciſ.32.& 72. in antiquis, cum ergo nulla ſit facta mentio
de quaſi poſſeſſione prædictæ D.Nicoletæ,nec illi derogatũ,
non pręiudicabit dicta prouiſio Do.Legati in aliquo iurib.
prædictę Dominæ Nicoletæ. Nec obſtant allegata ſupra in
contrarium tum quia non admittuntur per curiam, ſecun-
dum Dec.tum quia conceditur,quod legatus poteſt deroga
re iuri patronatus laicorum ex præſcriptione, ſi uelit, & ex-
preſſe derogat: ſecus,ſi ſimpliciter conferat, quia non præſu
mitur uoluiſſe, vel aliter, & iſta erit optima & uera concor-
dia.dico quod ſi in narratione prouiſionis d.Legati ſit facta
mentio de iure patro. ex præſcriptione, uel de quaſi poſſeſ-
ſione laicorum,legatus ſimpliciter conferendo intelligitur
illi derogaſſe: quod ſecus eſt, ſi in narratione non ſit facta
mẽtio de iure patronatus ex fundatione,uel dotatione,quia
nunquam per ſimplicem prouiſionem abſque ſpeciali dero
gatione præſumitur derogatum,ſecundum Fel.in c.cum in
ter,col.3.de exceptio. Dicẽs,quod tempore ſuo ſæpe ita fuit
pronunciatum in Rota. Et in iſtis terminis procedit opinio
contraria.ſed ubi in narratione prouiſionis nulla ſit mẽtio
de iure patronatus laicorum ex præſcriptione, uel de quaſi
poſſeſſione ipſorum.quia nunc non apparet Legatum cogi-
taſſe aliqualiter de iure patr. nec de quaſi poſſeſſione laico-
rum non præſumitur uoluiſſe derogare alicui iuri,nec quaſi
poſſeſſioni ipſorum laicorum,& ita procedit opinio Imo.&
Deci.facit c.ſuper eo de officio delegat.& l. nec auus, C.de
eman.liber.cum ſimilibus, & in iſtis terminis procedit the-
ma.quæſt.noſtræ.ex pręmiſſis itaque concludo inſtitutionẽ
ordinarij præualere prouiſioni Domini Legati, quia proui-
ſio Domini Legati facta abſque derogatione iuris patr. ſeu
quaſi poſſeſſionis in caſibus etiam in quibus poteſt,non ua-
let.c.decernimus,16.q.7.c.illud,ubi Abb.de iur.patro.Rota
de iure patr.deciſ.10.in antiq.& Cald.conſi.ultimo, de iure
patr.& alibi ſæpe.Et quantum ad propoſitum paria ſunt eſſe
patronum,uel in quaſi poſſeſſione, ſecundum Car. conſ.65.
incipi.quo ad primum. Dec.conſi.117.col.3. aliàs eſſet ſpo-
liare prædictam Dom.Nicoletam ſua quaſi poſſeſſione con
tra omnia iura,& contra omnem æquitatem. d.c. conſulta-
tionibus,

tionibus,& d.c.querelam.alia etiam uia inſtitutio præualet,
quia legatus non poteſt derogare iuri patronatus laicorum
ex fundatione,vel dotatione,d.c.dilectus,de offic.legat.& ſi
poſſet ex ſpeciali cõceſſione ſanctiſſimi D.Noſtri, ſaltem re
quireretur ſpecifica derogatio,ut ſupra dixi , quæ non inter-
uenit in caſu iſto,igitur &c.

Quod autem D. Nicoletæ cõpetat ius patronatus ex fun-
8 datione,vel dotatione,probatur ſic, † quia in dubio ius
patronat.præſumitur ex fundatione,uel dotatione,& non ex
præſcriptione. Eccleſia enim non naſcitur de ſe, neque dota
tur,ergo ab antiquo conſtructam,& dotatam fuiſſe neceſſa-
rio dicendum eſt.hinc de gratia conceſſum fuit ius patrona
tus laicis,vt ad conſtruendum,dotandum,& fundandum ec
cleſias inuitarentur,ſecundum glo.in c.cum dilecti, in gloſ.
magna,ad fin.de iur.patro.ab eo autẽ, qui reperitur in quaſi
poſſeſſione,vel ab anteceſſoribus ſuis conſtructam & dotatã
fuiſſe præſumendum eſt quia ſi aliter diceremus, præſume-
remus quaſi poſſeſſionis fuiſſe uſurpatorem, & ſic deliquiſ-
9 ſe,†quod non eſt dicendum,c.fi.de præſump.l.merito,ff.pro
ſocio. Et ita in terminis tenet Dec.in d.conſi.117. col.fi.&
conſi.146.colum.1. Et ſi dixeris, quòd Decius loquitur, qñ
conſtat de poſſeſſione antiqua,reſpondeo,quòd ratio prædi
cta concludit,etiam quod non ſit antiqua , dummodo non
appareat de contraria quaſi poſſeſſione libertatis. tamẽ eſto
quod ita ſit,dico etiam conſtare de antiqua,& antiquiſſima
quaſi poſſeſſione dictæ Dominæ Nicoletæ,mediante prima
quaſi poſſeſſione auctorum ſuorum,videlicet Bertiandæ, &
Berengariæ ſororum de Caluarijs. Et quartum medio iam
prope annos centum prædicta Domina Nicoleta eſt in qua
ſi poſſeſſione præſentandi .

Nec obſtat , ſi dicatur non conſtare , quòd ipſa habuerit
10 cauſam à dictis ſororibus: quia reſpondetur, † quod ex poſ-
ſeſſione rei hæreditariæ præſumitur,quod poſſeſſor ſit hęres,
quando ipſe non negat ſe hæredem,nec apparet alius,qui ſe
hæredem aſſeueret,l.1.& 2.C.de repud hæred.Bald. in l.non
hoc,C.unde legitimi,dum dicit,quod illa lex procedit,quã-
do poſſeſſor ſe negat hæredem,notatur in l.getit, & in l.pro
hærede,ff.de acquir.hæred.

Cum igitur. D.Nicoleta reperiatur in quaſi poſſeſſione iu
ris præſentandi,quod eſt quid hæreditarium dictarum ſoro
rum,clem. ſi plures , de iure patro. aſſeratque ſe quaſi poſſi-
dere iure hæreditario,ſatis concludenter probatur ipſam hę
redem fore dictarum ſororum.

Tertia ratione præferendus eſt inſtitutus ad præſentatio-
11 nem prædictæ D.Nicoletæ, †quia prior eſt in data , & conſe-
quenter potior in iure,cap.capitulum ſanctæ Crucis , de re-
ſcript.quod procedit , etiam ſi ſit prior ratione unius horæ ,
glo.in c.ſi à ſede,& ibi Gemi.de præben.lib.6. & in c.pen. de
reſcrip.col.16.Abb.& Fel.latè in c.paſtoralis, eo.tit.cum er-
go ordinarius prius per duas horas inſtituerit præſentatum
ante collationem dicti legati,optime ſequitur concluſio, ꝙ
potior erit inſtitutus per ordinarium,vt eſt caſus in d. ca. ſi à
12 ſede. Et pro iuſtificatione huius rationis ſciendum eſt, † ꝙ
ad ualiditatem inſtitutionis ſufficit, quod inſtitutus fuerit
præſentatus ab his,qui erant in quaſi poſſeſſione, licet patro
ni ueri non eſſent,cap.cõſultationibus,de iur.patr.Imo præ-
ſentatus à quaſi poſſeſſore præfertur præſentato à ueris patro
nis,ſecundum Panor.& communiter alios in d.c.cum eccle
ſia Sutrina,Rota de præb.deciſ.5.in antiq.Panorm. in d.cõſ.
54.Dec.conſ.129.dato ergo millies , quod non conſtaret de
ipſo iure patronatus,non tamen negari poteſt,quod inſtitu-
tio non fuerit legitima:ideo cõcludo inſtitutum habere po
tiora iura,quia per prouiſionem D.Legati ſubſecutam, etiã
quod potuiſſet derogare iuri patronatus,& quaſi poſſeſſioni
patronorum laicorum ; non tamen ſequitur ſublatum ius
iam acquiſitum ex inſtitutione priori,ut eſt caſus in d. c. ſi à
13 ſede . † Et ideo dicitur,quod in collationibus beneficiorũ
inter legatum,& Epiſcopum habet locum præuentio, ſecun
dum gl.approbatam ab omnib.in c.1.de offi.leg.lib.6.Ioan.
And.in c.paſtoralis,de offi.ord.eod.lib.

Laus Deo Opt. Max.

Reſponſum quintum incipiens,uiſum fuit prima cõſideratione, eſt impreſſum ſub reſpon. 59. ſecundum impreſſionem Lugdunen.1564.

SVMMARIVM.

1 Copula,&, poſita inter plures hæredes uocat eos æqualiter, & uniformiter copulat in contractibus : ſecus in ultimis uoluntatib. quia tunc ſtat diſcretiue. & nu.3. & 4.

2 Emphyteuſis conceſſa pro ſe, filijs,& hæredibus non uocat filios tantum,aut hæredes tantum, ſed filios,qui ſunt hæredes.

Subſtitutio facta de patre & filio , intelligitur ſeparatim uno poſt alium.

5 Copula,&,quando ſtat augmentatiue,& deſignat ordinem.

6 Hæredes plures uocati per copulam intelliguntur ſimul uocati, ſi inter eos non cadit ordo ſucceſſionis ab inteſtato.

7 Fundationi præualet authorizatio.

8 Patronatus iuris diffinitio remiſſiue.

9 Renunciatio omnium bonorum comprehendit etiam ius patronatus,& emphyteuſim.

10 Emphyteuſis continetur appellatione bonorum paternorum.

11 Patronatus iuris donatio an fieri poſſit ſine conſenſu Epiſcopi.

12 Patronatus ius tranſit cum uniuerſitate.

13 Patronus committẽs ſimoniam priuatur iure præſentandi ipſo iure,& facto.

14 Verbum excluditur,& ſpoliatur,denotat facti executionem.

15 Teſtis eſſe non poteſt in criminalibus ſocius criminis , & mulier.

RESPONSVM VI.

Qui ueritas eſt , me dirigat in ſemitam ueritatis

CIrca primum dubium , ſi ver-
ba fun
dationis reſpiciamus,ius patronatus,de quo agi
tur,videtur tam ad Antonium hæredem quàm
ad Margaritam ſororem propinquiorem ſpecta
re.Illa.n.verba,hæredib. & propinquiorib.in ſanguine . . . . .
1 †Nam illa copula,&,uocat hæredes, & propinquiores æqua-
liter,l.ſi hæredes,ff.de leg.1.ſi quis Titio,ff. de uſufr.accreſc.l.
reos,§.cum in tabulis, ff.de duob.reis, l. ſi pater, & ibi plenè
per D.Iaſ.de uulg. & pup.facit tex.in l.re coniuncti,cum ſua
materia,ff.de leg.3.

Nec obſtat,ſi dicatur,quòd copula debet vniformiter co-
pulare,& ſic debet intelligi de propinquiorib. hæredibus,l.
Seię,§.Gaio,ff.de fund.inſtr.ut etiam in ſimili dixit Bart. in
2 l.ut iuriſiurandi,§.ſi liberi,ff.de oper.liber.ubi uult,†quod ſi
quis recipiat emphyteuſim pro ſe,filijs,& hæredib. quod co-
pula non uocat filios tantum ,& hæredes tantum , ſed filios
ſolum,ſi ſunt hæredes.& illam deciſ.Bar.ſequitur Alex.in va
rijs conſilijs,quæ non refero breuitatis gratia,quia illa deci-
ſio procedit in contractib.& quando ultimo loco uocantur
3 hæredes . † nos loquimur in vltimis voluntatib. & in caſu ,
in quo primo nominati fuerunt hæredes. In ultimis autem
uoluntatib.etiam ꝙ hæredes per copulam uocentur ultimo
loco : tamen hæredes diſcretiue ſimul cum alijs uocati in-
telliguntur,ſecundum Bar.in l.Gallus, §.etiam ſi parentem,
ff.de liber.& poſth.ubi decidit, ꝙ ſi teſtator ſubſtituit Titiũ ,
& eius filios, & hæredes, ꝙ filij ſeparatim, & hæredes ſepara-
4 tim cenſeantur ſubſtituti,†quia copula poſita inter duo uer-
ba indeterminate poſita, & non reſpectu certæ ſubſtãtiæ ſtat
augmentatiuè,l.ea tamen adiectio,ff.de leg.3.
5 Non etiam obſtat,ſi dicatur,†quod copula deſignat ordi-
nem,& ſic ꝙ primo uocauerit hæredes , & ſucceſſiuè nullis
extantib.hæredibus uocauerit propinquiores de ſanguine ,
6 †quia quando plures vocantur per copulam , ſi inter eos nõ
cadit ordo ſucceſſionis ab inteſtato, intelliguntur ſimul vo-
cari,ut per Bar.in l.Gallus,§.quidam rectè, ff.de lib.& poſth.

Si uero reſpiciamus uerba,quib.fuit ius patronatus appro
batum,& authorizatum,tunc ordine ſucceſſiuo admiſſi fue-
runt propinquiores.Illa.n.verba, & demum propinquiorib.
in ſanguine,uocant ultimo loco propinquiores,c.tam litte
ris,extra de teſtib.Dubium ergo ſtat in hoc,an authorizatio
7 præualeat fundationi.†breuiter ſecundum ea, quæ proponũ
tur,arbitror,ꝙ authorizatio præualeat , & ꝙ propinquiorib.
non ſpectat ius patronatus, niſi deficientib.hęredib.quia ius
patronatus non acquiritur alicui niſi conſentiente Epiſco-
8 po,ut patet ex† diffinitione iuris patron.de qua per Panor. &
alios in rub.de iure patr.& probatur in c.nobis,de iure patr.
& in c.piæ mentis,& in c.Frigentius.16.q.7.Calde.conſi.ulti
mo,ſub rub.de iur.patr.& Rota deciſ.10.& 17.eo.tit.in anti-
quioribus.

quiorib. Fel. in c. ex parte, col. 1. de reſcrip. rationem aſſignat Panor in c. illud, de iure patr. bene facit, quod idem Panor. determinat in c. cum ſeculum, eod. tit. Cum itaque proponatur, ꝗ Epiſcopus noluit cōſentire, ꝗ propinquiores eſſent patroni, niſi ordine ſucceſſiuo, ergo ad eos non ſpectabit ius patronatus ſimul cum hæredibus.

Sed poſito, quod propinquiores eſſent uocati à teſtatore & Epiſcopo ſimul cum hæredibus, tamen ſtante ceſſione facta per dictam Margaritam prædicto Antonio in ea forma, in qua facta reperitur, adhuc ipſi Margaritæ nullum ius pat. competeret, quia illud donaſſet dicto Antonio hæredi, & cō patrono.

Ceſſit enim Margarita omnia iura, & omnes actiones ſibi competentes ſuper bonis & hæreditate dicti teſtatoris tā iure teſtamenti, legati, ſubſtitutionis, quàm ab inteſtato, &
9 tam iure proximitatis, quàm alia quauis cauſa. † vnde ſine dubio cenſetur remiſiſſe etiam ius patro. ſibi debitum ex teſtamento ratione proximitatis, ſicut dixit Spec. tit. de loca. §. nunc aliqua, uerſ. 158. quod ſi filius renunciauit hæreditati, & omnibus bonis paternis, cenſetur etiam renunciaſſe emphyteuſi, quæ ſibi ut filio, non ut hæredi ſpectabat, ut ſi pater recepiſſet emphyteuſim pro ſe, & filijs, iuxta tradita per Bar.
10 in l. iuriſiurandi, §. ſi liberi, eo † quia appellatione bonorum paternorum comprehenditur emphyteuſis, ſequitur, & multum commendat Dom. Iaſ. in l. ſi non ſortem, §. libertus, colum. fi. ff. de cond. inde. quanto fortius in caſu noſtro, in quo Margarita ſoror fundatoris inſtituta ceſſit, & donauit expreſſè non ſolum iura, actiones, & bona, quæ ſibi ſpectabant ex teſtamento, & ſic etiam ius patronatus, quod alia ratione ſibi non competit, quàm ex teſtamēto, ſed etiam expreſſe donauit omnia iura ſibi competentia ratione proximitatis: ſiue ergo Margaritæ ut hæredi, ſiue ut proximiori competat ius patronatus, amplius ad eam non attinet, quia illud donauit Antonio compatrono.
11 †Et ſi dicatur donationem non ualere, quia non interuenit conſenſus Epiſcopi, cap. illud, de iur. patron. Reſpondeo, uerum, ſi ſpecialiter donaſſet ius patronatus: ſecus, ſi donauit ius patronatus cum uniuerſitate bonorum, quia tunc nō requiritur conſenſus Epiſcopi, ſecundum Panor. & commu
12 niter alios ibidem, † quia cum uniuerſitate tranſit ius patronatus abſque conſenſu Epiſcopi, cap. ex literis, de iure patr. Item reſpondeo, quod quando patronus donat ius patronatus compatrono, non eſt neceſſarium, quod in ipſa donatione interueniat conſenſus Epiſcopi, clem. ſecunda, in uerbo, libere, de iure patro. quod expreſſius uoluit Fel. in ca. quæ in eccleſiarum, col. 28. de conſt.
13 Circa ſecundum, † an Margarita propter ſimoniam ſit priuata iure præſentandi, reſpondeo eam eſſe priuatam, capit. conſulete, de Simon. & uidetur, quod ſit priuata ipſo iure, quia tex. ille dixit, ementes & uendentes, iure excluduntur ab eccleſia, cui iniuriam intulerunt, conſtat autem emptorē eſſe priuatum ipſo iure, ſecundum Panorm. in c. cum clerici, de pact. ergo idem dicendum in uenditore, cum una determinatio plura determinās ęqualiter omnia determinet,
14 l. iam hoc iure, ff. de uulg. & pup. facit, † quia uerbum, excluduntur, eſt uerbum denotans executionem facti, vnde præſupponit priuationem iam factam, ut in uerbo, ſpolietur, dicunt Moderni in c. 2. de reſcrip. & per D. Iaſ. in l. rem quę nobis, ad finem, ff. de acq. poſſ. & per Feli. in c. Rodulphus, de reſcrip. & quod Simoniaci priuētur ipſo facto, tenet Hoſtiē. in ſumma de Simonia, §. qua pœna, uerſi. cum uerbo, ſi placet.

Ad tertium patet reſponſio ex prędictis.

Ad quartum reſpondeo, quod confeſſio Margaritę parū,
15 uel nihil nocet pręſentato per eam, † quia eſt conſocia criminis, quia mulier, quia ſola, ut eſt caſus in cap. ueniens, primo, de teſtibus.

Laus Deo Opt. Max.

S V M M A R I V M.

1 Patronatus ius acquiritur ex non modica dotatione eccleſiæ nōdum conſecratæ: ſecus ſi ſit iam conſecrata. quia tunc requiritur ſpecialis licentia Epiſcopi.

2 Altare eſt pars eccleſiæ.

3 Teſtatoris uoluntatis executio ad Epiſcopum deuoluitur, ſi hæredes fuerint negligentes in exequendo.

4 Dies pro homine interpellat, etiam ſi ſit appoſitum multiplicandæ obligationis gratia.

5 Patronis laicis non poteſt legatus præiudicare.

6 Legatus dicitur ordinarius totius prouinciæ, & concurrit cum quolibet ordinario, & locus eſt præuentioni.

7 Error non nocet, ubi de perſona conſtat.

R E S P O N S V M VII.

VIdendum eſt pro diſſolutione omnium difficultatum, quæ ſunt in cędula porrecta contra Dominum Ioannem Giraudi, an ex dotatione aſſignata altari ſancti Petri loci de foſſio de Florenis cētum pro celebranda vna miſſa ſingula hebdomada potuerit acquiri ius patronatus hæredib. ipſiꝰ. viſum fuit prima
1 facie, quòd ſic, † quia ex dotatione acquiritur ius patronatus, vt probatur ex diffinitione iuris patronatus in cap. filius, 16. q. 7. & in c. quoniam, de iure patro. cum ſimilibus.

Præmiſſis non obſtantibus, videtur concludendum contrarium, quia illud, quod dicitur, quòd dotatione ſola acquiritur ius patronatus, procedit, ſi dotetur eccleſia nondum cōſecrata: ſecus, ſi dotetur aliqua eccleſia iam conſecrata, ſecūdum gl. in c. piæ mentis. 16. q. 7. & ibi Arch. & Feder. Senen. conſi. 234. ſuper primo puncto, in fi. Feli. in c. cum venerabilis, col. 12. de excep. Gem. conſi. 32 pro examinatione prædictorum, colum. 4. quia dotans eccleſiam iam conſecratam non deducit rem de non eſſe ad eſſe ſicut facit patronus, & quia videretur imponi ſeruitus rei ſacræ. & iſta fuit ratio gl. in d. c. piæ mentis, & conceſſio iuris patronatus facta per prælatos in eccleſiis ſuis iam conſecratis ſine licentia ſpeciali eſt ipſo iure nulla, cap. hoc conſultiſſimo, de reb. eccl. non alien. lib. 6. & loquitur Gem. in conceſſione altaris, ſeu unius capellę. & poſito, quod alias de iure, uel ex conſuetudine poſſet ex dotatione eccleſiæ conſecratæ acquiri ius patronatus, illud uerum erit, ſi eccleſia conſecrata nullam dotem habeat, & iſtud tunc conceditur fauore eccleſiæ, ſecundum Card. & Panor. in c. quoniam, de iur. patr. Ioan. Andr. in ca. 1. eod. tit. ſic intelliges opinionem Inno. qui viſus fuit tenere contrariū, & ita tenet Panor. conſi. 27. in cauſa communis, lib. 2.

Nec obſtat ſi dicatur, quod altare ſitum in eccleſia S. Petri non habebat aliquam dotem, quia ſatis eſt, quod ipſa eccle-
2 ſia eſſet dotata, † cum altare ſit pars ipſius eccleſię, c. cum ſint, de eccle. ędifica. in terminis noſtris reſpondet Panor. in cōſ. 59. quidam dominus, lib. 2. non etiam ex tam modica dote, quæ uix ad luminaria ſufficiet, poteſt acquiri ius patronat. ſecundum glo. in c. quicunque, ſecundo, 16. q. 7. Iaſ. in auth. præterea, C. vnde vir & uxor. Iſto dubio ſic diſcuſſo tollūtur omnes difficultates de quibus in cędula.

Et primo ceſſat difficultas, an ualuerit præſentatio Dom. Ioannis, quia tempore impetrationis dicta capellania ad dictum altare erecta, & authorizata erat authoritate Reuerendiſſimi Domini.

Secundo ceſſat illa difficultas, an dicti hæredes fuerint negligentes, uel ne, & an quadrimeſtre datum patronis ad præſentandum, ut in d. c. quoniam, non incœperat currere, niſi à die erectionis, quia negatur ipſis hæredibus competere aliquod ius patronatus. Vel eſto, quòd incœpiſſent habere ius patronatus poſt erectionem, & non ante, reſpondetur, quòd ius patronatus fuit deuolutum Reuerendiſſimo Domino non ex eo, quia poſt erectionem fuerint hæredes negligen-
3 tes, † ſed quia fuerint negligentes in exequendo volūtatem defuncti, executio deuoluitur ad ordinarium, cap. nos quidem, & cap. ſi hæredes de teſtam. Nec dicatur, quod nō poſſunt heredes dici negligentes, niſi fuerint moniti, ut uoluit glo. & Scriben. in d. ca. nos quidem. quia reſpondetur, quòd ubi dies eſt præfixa in teſtamento, non requiritur alia moni-
4 tio, † quia dies interpellat pro homine, l. magnam, C. de cōtrah. uel commit. ſtipul. ſecundum Imo. in d. c. nos quidem. Sed in teſtamento eſt appoſita dies multiplicandæ obligationis gratia, videlicet qualibet hebdomada, quæ dies multiplicandæ obligationis gratia etiam interpellat, & cōſtituit in mora. ſecundum Bart. in l. tria ſtipulatus, magna, in 2. & 3. q. ff. de uerb. oblig. item non procedit, ſi eſſet factum edictū, uel ſtatutum generale, prout ſolet, quod quilibet debeat intra annum ſoluere legata ad pias cauſas, &c. ſecundum Panorm. in d. c. nos quidem, & in d. cap. ſi hæredes.
5 Ceſſat etiam alia difficultas dum dicitur, † quod dominus legatus non potuit præiudicare patronis laicis, ca. dilectus, de offic. leg. quia negatur iſtos eſſe patronos: uel procedit niſi ius fuerit deuolutum, c. ſi uero, de iur. patr. cum ſimilibus.

Non obſtat, dum dicitur, quod ius eſſet deuolutum ordinario,

6 nario,& ſic domino Archiepiſcopo Aquenſi, †quia Domi.
Legatus etiam dicitur ordinarius totius prouinoæ,ca.2.de
offic.leg.& concurrit cum quolibet ordinario in collationi
bus,prouiſionibus, & alijs ſpectantibus ad eius iuriſdictio-
nem,ita quòd locus fuit præuentioni,ſecundum Spec.tit.de
leg.§.nunc oſtendendum,verſi.Legatus, per Felin.in rub.de
offic.deleg.col.2.Rota deciſ.1 t 8.ſub rub.de offic.leg. Gem.
In c.1.de offi.leg.lib.6.

Ea autem,quæ nullitatem proceſſus reſpiciunt,non attin-
go,quia ex proceſſus lectura tolluntur,attento,quòd ſatis cō
ſtat de errore ſcriptoris, qui ſcripſit vticenſis, cum debuerit
7 ſcribere Verimacenſis.†Et colligitur error, quia conſtat de
corpore,& de perſona D.Archidiaconi delegati, l.ſi quis in
fundi uocabulo,cum concordantibus,ff.de leg.1.

Laus Deo Opt. Maximo.

S V M M A R I V M.

1 *Eccleſia uerbum prò redditibus exponi poteſt. & nu.5.*
2 *Patronatus ius legare cenſetur, relinquens eccleſiam ſuam alicui.*
3 *Contraria inuicem tolluntur, ſcilicet prius per poſterius,*
4 *Prohibitum quod non eſt, ſtare non prohibetur.*
6 *Interpretatio, per quam actus potius ualeat, quàm pereat, capi debet.*
7 *Teſtatoris uoluntas coadiuuanda eſt, quantum fieri poteſt, ut adimpleatur.*
8 *Eccleſiæ conceſſio facta ſine conſenſu Epiſcopi in ultima uoluntate non inter uiuos ualet.*
9 *Patronatus ius iam fundatum donari non poteſt ſine conſenſu Epiſcopi inter uiuos: ſed in ultima uoluntate, quam Epiſcopus tenetur in hoc confirmare.*
10 *Laicus non poteſt diſponere de rebus eccleſiæ iam donatis, ſed bene per eum donandis cum onere celebrandi miſſam etiam ſine conſenſu Epiſcopi, dummodo presbyteri cum laico ex pacto non ſe obligent.*
11 *Beneficij unius habentis titulum plures non poſſunt eſſe rectores.*
12 *In beneficijs ſimplicibus poteſt per Vicarium deſeruiri.*
13 *Teſtator non poteſt priuare ordinarium iure inſtituendi.*
14 *Ademptio fit tam per tranſlationem inualidam quam validā.*

R E S P O N S V M VIII.

NOn obſtantibus quę contra presby-
teros Malacenæ ad
ducuntur, iterum reſpondeo, & pro ueritate ac
abſque ſcrupulo conſcientiæ teneo poſteriorem
uoluntatem teſtatoris iuſte authorizatam & ap-
probatam fuiſſe per R. D. Legatum, & per dominos iudica-
re debentes confirmandam, & defendendam fore, ratio-
nibus aliàs per me allegatis,quæ ut clarius intelligantur, ad
uertendum eſt ad plura.

Primò, quid voluerit teſtatrix, dum diſpoſuit in codicil-
lis,quod capella ſit & eſſe debeat communis inter ipſos pre-
sbyteros,qui habeant per ordinem miſſam celebrare.

Secundo,utrum per talem poſteriorem uoluntatem fue-
rit ademptum ius patronatus relictum ſindicis in priori te-
ſtamento.

Tertiò, poſito quòd teſtatrix ademerit, an talis ademptio
habere debeat effectum,ita quod ſeruanda ſit ultima uolun
tas adimens,an prior adempta.

Circa primum dixi in primis reſponſis meis teſtatricem
noluiſſe reditus relictos capellæ eſſe inter ipſos presbyteros
1 communes,per tex.in c.fi.ne præl.vic.ſuas.†vbi apponiť ver-
bum,eccleſia, pro redditib. eccleſiæ, & hic fuit uerus ſenſus,
& uera mens teſtatricis,quæ uoluit, quòd presbyteri in com
muni haberēt redditus,& ratione horum reditum quilibet
presbyter ſuo ordine celebraret. Dixi etiam teſtatricem po-
tuiſſe habere alium intellectum videlicet. quòd uoluerit le
gare ius patro.capellæ ipſis presbyteris collegialiter,per tex.
in c.quod autem,& in c.illud,de iure patr.vbi Panorm.it. in
2 ſpecie not.†quod relinquens eccleſiam ſuam alicui, cēſetur
donaſſe ius patronatus eccleſię.

Circa ſecundum reſpōdeo,intrepide per hanc diſpoſit o-
nem poſteriorem fuiſſe ademptum ius patronatus relictum
ſyndicis in priori teſtamento. Nam ſi teneamus primum
intellectū, quod teſtatrix uoluerit redditus capellæ eſſe cō-
munes inter presbyteros,qui habeant ſuo ordine celebrare,
(quem ſine dubio tenere debemus) fateri cogimur adem-
ptum ius patronatus ipſis ſyndicis,qui ſi redditus debent eſ-
ſe presbyterorum collegialiter & in communi,ergo pertine
re non poſſunt ad aliquem rectorem præſentandum ab ip-
ſis ſyndicis, ſi teſtatrix uoluit, quòd deſeruiatur ipſi capellæ
per presbyteros ſuos ordine:ergo non uult,quod aliquis re-
ctor per ſyndicos pręſentetur pro ſeruitio ipſius capellę faciē
3 do,quia iſta ſunt oppoſita & repugnantia. † ergo per poſte-
riorem tollitur præcedens contraria,l.legatum, ff. de adim.
leg.cum uulgaribus. Idem fortius dicendum,ſi teneamus
ſecundum intellectum, quod teſtatrix voluerit relinquere
presbyteris ius patro. prius in teſtamento legatum ſyndicis,
per rationem prædictam.Prior tamen intellectus magis pla
cet,contra quem aduerſantes nihil opponunt.ſed dicunt,ꝙ
licèt teſtatrix ita uoluerit,quod tamen ita uelle non potuit,
de quo dicitur infra in ultimo dubio.

Et ſi placet tenere ſecundum intellectum, quòd teſtatrix
uoluerit legare ius patronatus ipſis presbyteris, ad allegata
in contrarium reſpondetur præmiſſa una uulgata concluſio
ne,quòd aliud ſunt uniuerſi,aliud ſinguli, l. ſed ſi hac. §.qui
manumittitur,ff.de in ius uoc.aliud.n.ſunt presbyteri vt vni
uerſi:aliud ut ſinguli. Dū teſtator uoluit, quod capella eſſet
communis inter ipſos presbyteros,uoluit, quod ipſi ut uni-
uerſi,& collegialiter haberent ius patronatus. Dum diſpo-
ſuit,ꝙ per ordinem celebrarent miſſam, uoluit, ꝙ quilibet
vt ſinguli, unus poſt alterum celebraret. & iſto modo ceſ-
ſat repugnantia,quia vt uniuerſi habent ius honorificum, vt
ſinguli habent onus deſeruiendi, nec iſtud repugnat hono-
ri,& naturæ iuris patronat.ut ex aduerſo pretenditur,& infra
clarius demonſtrabitur.

Circa tertium,utrum hæc poſterior voluntas codicillaris
ſit obſeruanda,aut prima teſtamentaria, domini allegantes
pro ſyndicis dicunt ultimam eſſe nullam. Ideo inferunt ob
ſeruandam primam.

Ego nec dictum,quòd ultima ſit nulla,nec illationem eſ-
ſe ueram puto, etiam quod ultima diſpoſitio nullius eſſet
momenti.

Quòd autem ultima diſpoſitio ſit ualida, potueritque te-
ſtatrix ita diſponere,quòd capella,ideſt redditus capellæ eſ-
ſent communes inter ipſos presbyteros, qui celebrare ha-
berent per ordinem ſecundum primum ſenſum, probatur,
4 †quia non legitur à iure improbatum; ideo ſtabitur reg. §.
diſponat,in Auth.de nupt.& in c.ultimo uoluntas, 16.q.1.

Non obſtant, quæ in contrarium allegantur. Et primo
non obſtat text. in capitulo illud, & in capit. quod autem,
de iur.patr.quatenus ibi dicitur,quod conceſſio eccleſiæ fa-
cta alicui per laicum ſine conſenſu Epiſcopi nullius eſt mo-
menti,quia reſpondetur multipliciter.

Primò,quòd loquitur in conceſſione eccleſiæ quantum
ad proprietatē,& titulum ipſius eccleſiæ:nos loquimur quā-
tum ad redditus relictos à teſtatrice, de quibus ipſa potuit
5 diſponere pro arbitrio:nam,ut dixi,†teſtatrix legando capel
lam presbyteris,cenſetur legaſſe redditus,d.c. fi.ne præla.ui.
ſu.quæ interpretatio conuenit uerbis ipſius teſtatricis, dum
dicit,quòd capella debeat eſſe communis,quod intelligen-
dum eſt quantum ad temporalia,ideſt redditus.

6 †Eſt.n.talis interpretatio in dubio admittenda, ut actus
potius ualeat,quàm pereat,l.quoties,de reg.iur.l.quoties,ff.
7 de reb.dub. † & ut adimpleatur uoluntas diſponentis,quæ
coadiuuanda eſt, quantum fieri poteſt, l.proxima, ff.de his,
quæ in teſtam.delen.

Secundo reſpondetur,quòd tex.in d.c.illud, & ſimiles lo-
quuntur † in conceſſione eccleſiæ inter uiuos,quæ non ua-
let,niſi interueniat conſenſus Epiſcopi à principio: ſecus in
conceſſione facta in ultima uoluntate per uiam legati, uel
inſtitutionis,quæ ualet,dato quòd à principio non interue-
nerit conſenſus Epiſcopi,cap.cum ſeculum,& ibi Panor. de
iur.patron. Et ſi dicatur, requiritur conſenſus ex poſt, non
negauerim,ꝙ ex poſt non debeat ius patr. relictum in teſta-
mento authorizari, ſed Epiſcopus tenetur authorizare: ibi
nulla ſubeſt legitima cauſa infringendi uoluntatem defun-
cti,meritò R.D.Legatus authorizauit. Item tenendo hunc
primum ſenſum,ꝙ teſtatrix reliquerit redditus cū onere ce-
lebrandi unam miſſam,ceſſaut oīa prædicta, quæ loquunť,
quando relinquitur eccleſia quantum ad proprietatem, vel
titulum,ſiue ius patronatus.

Nos

Nos quando certi redditus aſſignantur cum certo onere,
quos poteſt laicus legare,cui uult, abſque conſenſu Epiſco-
pi,ut infra dicetur,ex quibus patet,quod notata per Scribeu.
max.Imo.in c.de monachis,de præb.nihil faciunt in propo
ſito,quia procedunt,quando laici donant inter uiuos eccle-
9 ſiam iam conſtructam monachis †quantum ad proprietatē,
quia tunc nihil agunt ſine conſenſu Epiſcopi. Nos autem
loquimur in certis redditib. relictis pro miſſis celebrandis,
vel in iure patronatus relicto in codicillis per uiam ultimæ
uoluntatis, quod ius patron.iam fundatum,& in eſſe dedu-
ctum poteſt patronus donare monachis,uel presbyteris abſ-
que conſenſu Epiſcopi,ſecundum Imo.in d.c.de monachis,
col.5.uerſi.mihi videtur,& ubi opus eſt conſenſu, ſufficit ex
poſt, ut dictum eſt: hic autem interuenit conſenſus Reuer.
Domini,qui potuit authorizare,& probare huiuſmodi con
ceſſionem,ut per gl.in clem.1.de exceſſ.præl.ergo,&c.etiam
10 non facit ad rombum, † quòd non poſſit laicus diſponere
de rebus eccleſiæ,quia uerum in rebus iam eccleſiæ acquiſi-
tis,ſed bene poteſt diſponere de proprijs, & illa relinquere
presbyteris cum onere celebrandi per ordinem unam miſ-
ſam, dummodo presbyteri ex pacto non ſe obligent, ut in
caſu iſto,ſecundum Hoſt. Panor.Imo. & alios communiter
in c.ſignificatum,de præben.
11 Non quoque obſtat,dum dicitur,†quòd nō poſſunt eſſe plu-
res rectores eiuſdem capellæ,ſiue beneficii,c.maioribus, de
præben.quia uerum in rectoribus perpetuis habentibus titu
lum in beneficio.ita procedit concilium Turonen. ſecus in
Vicarijs temporalibus deputatis ad tempus pro celebrādis
miſſis,qui nullum titulum habent,clem.1.§.fi. de iure patr.
12 †Nam in ſimilib.beneficijs,ut eſt huiuſmodi,permiſſum eſt
deſeruiri per vicarios temporales,ut tradunt Gem. & Card.
Alex.in c.ſacerdotibus.31.diſtin.
13 Non denique obſtat,dum dicitur,† quòd non ualet huiuſ
modi diſpoſitio teſtatoris,per quam priuatur ordinarius iu-
re ſuo inſtituendi,vel deſtituendi,c.nullus,16.q.7.quia tenē

do primum intellectum, quòd teſtatrix non reliquerit aliquid ius patronatus presbyteris, ſed ſolum certos redditus pro miſſis celebrandis,iuxta not.in d.ca.ſignificatum.prædicta obiectio non ſeruit in propoſito. Tenendo ſecundum intellectum, quod uoluerit relinquere ius patronatus ipſis presbyteris collegialiter cum facultate prouidendi, qui habeant celebrare per ordinem.reſpondetur dupliciter.primo quòd teſtatrix noluit, quòd aliquis inſtitueretur, ſed quod prouideretur de Vicarijs temporalib. quo caſu non poteſt Epiſcopus prætēdere ſe læſum in iure inſtituendi, quod nulli fuit relictum,nec in eſſe formatū Nam ubi ſeruitio eccleſiæ prouidetur de Vicarijs temporalib. non læditur Epiſcopus in iure inſtituendi,quod nunquam competijt,nec competere potuit,d.clem.1.in fi.de iure patr. & notatur per Pan. & alios in c.extirpan.§.quia vero,de præb.

Secundo reſpondetur,quod ubi Epiſcopus prætendere potuiſſet ius inſtituendi ſibi ſaluum eſſe debere, debuiſſet approbare ius patronatus relictum presbyteris,ſaluo iure inſtituendi rectorem in dicta capella per ipſos presbyteros præſentandum,ut dicitur in d.clem.1.§.ſanè: non autem in totum reiicere piam voluntatem teſtatricis uolentis ius prouidendi de miſſis pertinere ad ipſos presbyteros,& non ad ſyndicos,à quib. cōſtitit teſtatricem ademiſſe ius patronat. per tranſlationem poſtea factam in presbyteros,ut ſupra probatum eſt. † Nam per tranſlationem quamuis inutilem, & inualidam utiliter fit ademptio ab eo,à quo tranſlatio facta eſt,ut eſt caſus in l. & ſi transferam, & l. legatum ſub conditione, §.fin. ff. de adim.leg. multo magis per tranſlationem ualidam,ut in caſu noſtro. Patet igitur poſteriorem uoluntatem huius teſtatricis,& authorizationem Reuerendiſſimi D.Legati confirmandas,& coadiuuandas, & dominos Syndicos ab eorum intentione repellendos cum victoria,& expenſarum condemnatione,&c.

Laus Deo Opt. Max.

FINIS.

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T.

Omnes ſunt Terniones.

VENETIIS,
M D LXXVI.

A. S.

REPERTORIVM IN RESPONSORVM VOLVMEN SECVNDVM

IOAN. FRANCISCI SANCTO NAZARII, VVLGO RIPÆ,

Tùm rerum, tùm uerborum memorabilium materias complectens, ordine Alphabetico digeſtum.

ABLATIVI abſoluti reſoluuntur in conditionem.reſp. 5.de pactis.nu.2. fol.10
Ablatiui abſoluti reſoluuntur in conditionem.reſp.21. de proba.& de irri.rup.teſta.nu.20 38
Abſurdus ſenſus omnino fugiendus.reſpon.1.de pactis. nu.10 8
Acquiſita ex bonis eccleſiæ quò ad uſum prælato ſucceſſori, quò ad proprietatem eccleſiæ reſeruantur.reſpon.6.de ſucceſſ. ab inteſta.nu.17 63
Acquiſita à prælato in dubio præſumuntur de bonis eccleſiæ. reſp.6.de ſucceſ.ab inteſta.nu.1.fol.62.& nu.8. ubi aſſignatur ratio.
Fallit in negotiorum geſtore,& adminiſtratore, cuius acquiſita cenſentur de bonis proprijs, & aliunde,non adminiſtrationis.ibid.nu.2.
Acquiſita per officiales fiſci præſumuntur acquiſita non de bonis fiſci, ſed aliunde.reſp.6.de ſucceſſio.ab inteſtu.nu.3. 62
Acquiſitu per negotiorum geſtorem, ex ſua induſtria præſumuntur acquiſita.ibid.num.4.
Acquiſita poſt ſolutam morte ſocietatem non communicantur hæredibus. reſp.13.de oblig.nu.8. 23
Acquiſita ex bonis eccleſiæ tranſeunt ad eccleſiam, non ad proximiores hæredes.reſp.5.de ſucceſſio.ab inteſta.nu.1. 61
Etiam ex reſeruatione fructuum poſt reſignationem.ibid.nu.2.
Et ſi fuerint acquiſita ex bonis diuerſarum eccleſiarum, ſit inter eas diſtributio ad ratam redditunm.ibid.nu.3 63
Nec non partim ex bonis eccleſiæ,& partim ex patrimonio,ſit eodem modo diuiſio inter eccleſiam & hæredem.ibid.nu.4.
Acquiſita per filium ex re paterna, & propria induſtria,an ueniant in collationē, quinque recitantur opiniones.reſp.11.de ſucceſſ.ab inteſt.nu.21 fol. 64
Acquiſita à die ſocietatis,communia efficiantur inter ſocios.reſp.11.de obliga.nu.8 22
Acquiſita ex induſtria filij,dicuntur aduentitia, & non ueniunt in collationem.reſp.11.de ſucceſſio.ab inteſta.nu.12 64
Acquiſitum ex re paterna per filiū dicitur peculium profectitium. reſp.11. de ſucceſſ.ab inteſta.nu.9.& 13. 64
Acquiſitum per filium à pueritia ex re paterna,aut ex induſtria filij, arbitrio boni uiri relinquitur.reſp.11 de ſucceſſ.ab inte.nu. 19 64
Attenta regionis conſuetudine,& induſtria filij.ibid.nu.20.
Acquiſitum partim ex induſtria,& partim ex re paterna, dicitur partim aduentitium, & partim profectitium.reſp.11.de ſucceſſ.ab inteſ.nu.15. fol. 64
Acta ſolenniter præſumuntur ex antiquitate temporis, etiam ſi non appareret.reſp.5.de proba.num.46 35
Actu ab eo, qui communiter reputabatur Vicarius,tenent.reſp.3.de proba. nu.5. 32
Actio dignoſcitur ex medio concluſionis libelli.reſpon.1.de trien. & ſemiſſ. num.10 108
Actio perſonalis tollitur 30.annis.reſp.12.de ſubſti.nu.24 51
Actio ex empto datur adimplenti contractum pro parte ſua. reſpon.20. de obliga.nu.11 27
Actio perſonalis non tranſit in ſingularem ſucceſſorem. reſpon.29.de oblig. num.3 31
Actio tranſmiſſibilis ad hæredes,eſt etiam ceſſibilis.reſp.11. de oblig.nu.5. fol. 22
Actio perſonalis non tranſit in ſingularem ſucceſſorem. reſp.30.de iure emphy.& de feu.nu.16. 78
Actio confeſſoria datur,tàm poſſidenti, quàm uendicanti iura incorporalia. reſpon.23.de interdicta poſ.& proprie.nu.3 76
Actio, & paſſio non cadūt in eodem ſubiecto.reſp.11.de interdictis. nu.15. fol. 69
Actio perſonalis ex pacto non tranſitoria ad hæredes, an fiat tranſitoria ex ſola libelli oblatione,an uerò requiratur litis conteſtatio. reſpon. 19. de oblig.num.1.& 7. 26
Actio perſonalis datur ſolùm contra promittentem. reſp.18.de interdictis. num.6 71
Actio confeſſoria an, & quando competat pro obligatione perſonali. ibid. num.7
Actio non naſcitur ex promiſſione conditionali,niſi prius conditio euenerit. reſp.5.de pactis.nu.1. 10
Actio intentata dignoſcitur ex medio concludendi. reſpon.24. de interdicta poſ.& proprie.nu.1. 76
Actio qualibet tollitur ſpatio 30.uel 40.ann.reſ.3. de ſecun.nup.nu.3. 102
Actio etiam paſſiua dicitur inter hæredes pro portionibus hæreditarijs. ibid.num.4.
Actio pluuiæ arcendæ an detur contra foſſas facientem cauſa exiccandi agrum,& quid de negatoria actione.reſp.7.de interdictis.nu.7. 67
Actione reali petita largo ſumpto uocabulo dicuntur debita. reſpon.10. de ſubſti.nu.12 48
Actione hypothecaria conuentus liberatur offerens ualorem rei detractis melioramentis, quorum imò donec ſibi ſoluantur poteſt uti retentione. reſpon.24.de oblig.nu.10 30
Actionem realem intentans ſufficit duo probare,dominium ipſius, & poſſeſſionem rei conuenti.reſp.8.de iure emph.& de feu.nu.1 86
Actiones ſuas remittentibus non datur ad eas regreſſus. reſp.19.de oblig. num.4 26
Actiones contra ſe ipſum nemo cedere cenſetur.reſp.11. de interd.nu.5. 68
Actiones, & ſi cohærent oſſibus creditoris, attamen ad hæredes tranſmittuntur.reſp.7.de legib.nu.12.& 21 5
Actiones computantur inter mobilia,aut immobilia ſecūdum bona, ad quæ competunt,niſi ſtent de per ſe,quo caſu faciunt tertiam ſpeciem. reſp. 7. de legibus.nu.13.& 22 5
Actor non poteſt agere ex pacto ultrò citroq; obligatorio, niſi prius ipſe adimpleuerit.reſp.18.de pactis.nu.6 14
Actor ſine actione experiens repellitur.reſp.3.de ſecun.nup.nu.1 102
Actore non probante quemadmodum reus abſoluitur,ita econtra actore probante reus,ſi ſuas non probauerit exceptiones,condemnatur. reſp.13.de proba.nu.1. 35
Actore non probante reus abſoluitur.reſp.30.de iu.emph.& de feu.n.9 98
Actores,& ſyndici uniuerſitatis,non habent authoritatem diſponendi de rebus particularium,quia aliud ſinguli, aliud uniuerſitas. reſp. 20. de interdicta poſſ. & proprie.nu.10 74
Actum principaliter eſt inſpiciendum in damnum,& odium agentium,non tertij.reſp.15.de iure emph.& de feu.nu.3.& 8 96
Actus ad pub. incantum factus uſque ad finem uenditionis,an poſſit reſcindi remedio l.2.C de reſcin.uend.reſp.1.de oblig.nu.19 17
Actus non migrat de ſubiecto in ſubiectum, quoties perſona eſt de eius forma.reſpon.15.de oblig.nu.3 24
Actus facilius fieri impeditur,quàm quòd factus tollatur. reſp.23. de obli. nu.4. 29
Actus multiplicabilis poteſt præſumi bis factus, ſi contentio ſit de tempore.reſp. 5.de proba.nu.42 34
Actus indifferens in præiudicialibus habetur pro diſſenſu. reſpon.12.de interdictis.num.22 70
Actus in non faciendo conſiſtentes multipliciter poſſunt intelligi. reſp. 22. de interdicta poſſeſ. & proprie.nu 8 75
Actus prohibendus non eſt,qui ita ad bonum,ſicut ad malum haberi poteſt. reſp.10.de ſecun.nup.nu.19 107
Actus non uoluntarij non creduntur fieri ad conſuetudinem inducendam. reſp.32.de iure emphy. & de feu.nu.28 100
Adminiſtrator reddendo rationem tollit omnem præſumptionem aliàs contra ſe exiſtentem.reſp.6.de ſucceſſ.ab inteſta.nu.9 62
Aduerſatiua ſolùm his,quæ ſunt eiuſdem generis,aduerſari poteſt. reſp. 19. de pactis.nu.7 14
Affectata nō proſunt,quæ nō affectata prodeſſent.reſp.10.de obl.nu.23. 22
Affectio duplex,ordinata,quæ admittitur; & inordinata, reddens teſtem ſuſpectum.reſp.23.de proba.& reſer.nu.25 41

Agens remedio can. reintegrãdę duo probare habet, uidelicet ſpoliũ ſeu, turbationem ac poſſeſſionem tempore turbationis. reſp. 5. de proba. nu. 1. 35
Agens ſine actione repellitur. reſp. 5. de proba. nu. 55 35
Agentium unio licita eſt pro tuenda poſſeſſione rei ſuæ. reſp. 6. de accuſa. num. 1. 2
Agere quis non poteſt ex contractu ultrò citroque obligatorio, niſi ſequuto prius ex eius latere adimplemento. reſp. 33. de oblig. nu. 6. & 18 29
Agnationis & cognationis differentia ſublata, admittuntur pares in gradu ad ſucceſſionem. reſp. 2. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 15. 60
Agnatus proximior priuatur ſucceſſione pupilli, ſi intra annum non petierit ſibi tutelam decerni facto inuentario, uel pupillo prouideri de tutore idoneo. reſp. 4. de ſucceſſ. ab inteſt. nu. 8 61
Etiam ſi ipſe agnatus geſſiſſet curam utiliter ſine fraude. ibid. nu. 9.
Alienare prohibitus ſi alienet, an poterit iuuari fideicommiſſo, quoad non alienata. reſp. 5. de ſubſtitu. nu. 10 45
Alienare prohibitus extra familiam, an poſſit alienare per uiam teſtamenti. ibidem. nu. 12
Alienare non dicitur, ſed tantum hypothecare legans penſionem ſuper aliquo fundo. reſpon. 5. de iure emphy. & de feu. nu. 1 85
Alienare dicitur imponens rei ſuæ ſeruitutem. reſp. 7. de interdic. num. 12. fol. 67
Alienare poteſt, qui habet facultatẽ liberè diſponendi, uel faciẽdi ea omnia, quæ poteſt dominus. reſp. 33. de iure emphy. & de feu. nu. 34 95
Alienari poteſt res, cum ſuo tamen onere, ſine conſenſu eccleſiæ, cui legata fuit annua penſio ſuper re prædicta, cum per hoc legatum non transferatur dominium. reſp. 4. de iure emphy. & de feu. nu. 10 85
Alienatio facta contra expreſſam prohibitionem teſtatoris eſt ipſo iure nulla. reſpon. 5. de iure emphy. & de feu. nu. 6 85
Allodialis, & libera in dubio qualibet res præſumitur. reſp. 28. de iure emphy. & de feu. nu. 4 97
Alluſio effectum rei deſignat. reſp. 19. de pactis. nu. 10 14
Alluſio uocabuli quid ſit. reſp. 18. de ſubſti. nu. 5. 55
Altare eſt pars eccleſiæ. reſp. 7. de iure patro. nu. 3. 113
Alteri per alterum non poteſt iniqua conditio inferri. reſpon. 18. de interdictis. num. 14 72
Alternatiuis alterum adimplere ſufficit. reſp. 13. de pactis. nu. 4 12
Alternatiuis quando duo ſunt promiſſa, & unum deficit, alterum tantum cenſetur promiſſum. Reſp. 22. de pactis. nu. 7 16
Amicus amicum cum ualiſia ſuſcipiens, non dicitur ſuſcepiſſe ualiſiæ cuſtodiam. reſp. 3. de obliga. nu. 6 18
Amiſſionem inſtrumentorum alleganti an ſit credendum ſaltem cum iuramento. reſp. 1. de iure patr. nu. 10 110
Animus occidendi ex quibus arguatur. reſp. 10. de accuſa. nu. 5 82
Animus cognoſcitur ex dictis extra iudicium, & ex præcedenti tractatu. reſpon. 10. de accuſa. nu. 7 82
Animus deliberatus tollitur ex ſola percuſſione. reſp. 10. de accuſa. num. 11. fol. 82
Animi deliberati pœna in dubio non habet locum. reſp. 10. de accuſa. nu. 12 fol. 82
Animi declaratio cum ſit perſonaliſſima in alium non tranſit, niſi ſit iam declarata. reſp. 32. de iure emphy. & de feu. nu. 16 100
Annui reditus inter immobilia computantur. reſp. 21. de iure emphy. & de feu. nu. 2 92
Antiquiori libro danda eſt fides, quando diſcordat cum nouo libro. reſp. 3. de accuſa. nu. 6 78
Antiquitas temporis excuſat ab ignorantia. reſp. 19. de ſubſti. nu. 41 5
Antiquum tempus quot annis dicebatur olim, & quot hodie. reſpon. 23. de proba. & reſcri. nu. 15 41
Appellare poteſt etiam lapſis decem diebus captiuus, cum quotidie grauetur donec detinetur. reſp. 10. de legibus. nu. 3 7
Appellatio contra notorium non admittitur. reſp. 22. de proba. & reſcri. nu. 12. 40
Appellatione interpoſita, & ante diffinitiuam ſententiam attentata an & quando ueniant reſtituenda, antequam conſtiterit cauſam appellationis eſſe ueram, & quid ſi facta eſſet inhibitio. reſp. 32. de iure emphy. & de feu. num. 1. 5. 6. & 8 99
Appellationem in dubio iudex debet admittere, & amplecti partem minus damnoſam partibus. reſp. 23. de interdicta poſſ. & proprie. nu. 14. 76
Aqua pluuialem non poteſt in fundum alienum ſine ſeruitute quis immittere, etiam ad inundationem fundi proprij euitandam. reſp. 6. de interdictis. num. 3 67
Aquariã recipere iure natura tenetur inferior, ita tamen quòd ſuperior aliquod opus non faciat, ut aliter aqua fluat, quàm ipſa natura ſolebat. reſpon. 7. de interdictis. nu. 4 67
Aquæductus in alieno, niſi iure ſeruitutis, fieri poteſt. reſp. 7. de interd. nu. 2. fol. 67
Aquæductus ac meatus, qui non poteſt fieri abſque impenſa, præſumitur factus ab eo, in cuius utilitatem fluit aqua. reſp. 21. de interdicta poſſ. & proprie. nu. 7 75
Aquæducenda poſſeſſorio agens, tenetur probare ſe anno proxima aquam duxiſſe, in petitorio uerò probanda eſt ſeruitus. reſp. 7. de interdictis. nu. 2. fol. 67
Aquæ ducendæ ſeruitus acquiritur ex foſſatis manu factis in fundo alterius per eum, qui ducit aquam tanto tempore, cuius initij non extat memoria, ſecus ſi per dominum fundi, pro eius commodo factum ſit, uel concauatio fuerit ex curſu aquarum. ibid. nu. 5.
Aqua pluuialis ſeruituti ſemper eſt damnoſa. ibidem. nu. 11.
Arbitrorum ſubſcriptio ſi non eſt neceſſaria, minus eſt teſtium. reſp. 5. de proba. nu. 49. 35
Arbores fructiferas ſuccidens cadit ab emphyteuſi. reſp. 27. de iure emph. & de feu. nu. 4 97
Argumentum ab experientia ualidum eſt. reſp. 21. de proba. & de irri. rup. teſta. nu. 11 38
Argumentum ab emphyteuſi ad uaſallum eſt ualidum. reſpon. 20. de iure emphy. & de feu nu. 3. 92
Argumentum à diffinitione. reſp. 2. de iure patro. nu. 10. 111
Argumentum de feudo ad emphyteuſim eſt ualidiſſimum. reſpon. 24. de iure emph. & de feu. nu. 8. 95
Argumentum de legibus ad contractus ualet. reſp. 32. de iure emphy. & de feu. nu. 20 100
Argumentum de alimentis ad dotem. reſp. 2. de ſecun. nup. nu. 3 102
Argumentum de contractibus ad ultimas uoluntates, reſp. 2. de ſecun. nuptijs. nu. 27 101
Argumentum ualet de feudo ad emphyteuſim. reſp. 27. de iure emphy. & de feu. nu. 6 97
Argumentum de feudo ad emphyteuſim tenet. reſp. 3. de pactis. nu. 5 9
Argumentũ ab abſurdo euitando ualet, dummodo inconueniens ſequi poſſit. reſp. 3. de ſubſtitu. nu. 17. 44
Argumentum ab antecedenti deſtructo. reſp. 32. de iure emphy. & de feu. nu. 4 99
Argumentum ualidum de ultimis uoluntatibus ad contractus. reſpon. 4. de oblig. nu. 4 18
Argumentum ab effectu eſt probabile. reſp. 5. de pactis. nu. 9 10
Argumentum ab experientia. reſp. 24. de proba. & reſcr. nu. 6 42
Argumentum à ſtatutis ad ultimas uoluntates eſt ualidiſſimum. reſp. 13. de ſubſti. nu. 13 52
Argenti decem libræ ualent libram auri. reſp. 5. de accuſ. nu. 23. 80
Arma ſumere pro defenſione, etiam rerum ſuarum, licitum eſt, homines conuocare, uim propulſare, cum moderamine tamen inculpatæ tutelæ. reſp. 4. de interdictis. nu. 2 67
Arma ad hoc ut quis dicatur habere, duo requiruntur, ut ſint offendibilia, & animo offendendi habeantur. reſp. 11. de accuſa. nu. 6 83
Articulum ſimpliciter negans, uidetur negare totum ſimul qualificatum, non autem ſingulas partes diuiſas. reſp. 4. de accu. nu. 6 79
Aſſertio uenditoris conſtituit emptorem in bona fide, cum ei debuit credere. reſp. 28. de iure emphy. & de feu. nu. 3 97
Attentatum fuiſſe non uidetur, niſi conſtat de poſſeſſione tempore appellationis, & inhibitionis, ac de ſpolio. reſpon. 32. de iure emphy. & de feu. num. 3 99
Auus paternus, & maternus, quomodo nepoti ſuccedunt. reſp. 1. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 2 59
Auus paternus præfertur auo materno in bonis peruentis ex linea paterna. reſp. 8. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 10 63
Auus maternus non cogitur nepotes inſtituere, ſed eos ſilentio præterire poteſt. reſp. 9. de ſecun. nup. nu. 8. 106
Auus an excludatur à matre in uſufructu, reſpon. 7. de ſecun. nup. num. 9. fol. 105

B

BArtoli in dictis ueritatis ſubſtantia conſiſtit. reſp. 11. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 18 64
Bartoli auctoritas magna in uſu practico. reſp. 7. de ſubſti. nu. 6 46
Bartoli cæteros præcellit æquitate, & ueritate. reſp. 1. de ſucceſſ. ab inteſta. num. 11 59
Et eſt Luminare maius Iuris ciuilis. ibidem. nu. 12
Abb. autem Iuris Canonici eſt maius Luminare. ibid. nu. 13.
Beneficij unius habentis titulum plures non poſſunt eſſe rectores, reſp. 8. de iure patro. nu. 11 114
Beneficij renunciatio qualiter ſit facienda. reſpon. 1. de iure patro. num. 18. fol. 110
Benigniora & æquiora in obſcuris ſunt præferenda. reſp. 21. de proba. & de irri. rup. teſta. nu. 60 40
Bona mobilia cenſentur eſſe in loco, ad quem ſunt traducenda. reſp. 7. de legi. nu. 14 5
Bona conſeruantur in familia per maſculos, per fœminas autem extinguuntur. reſp. 13. de ſubſti. nu. 17 52
Ideo uidetur maſculos poſitos in conditione fore uocatos, ibid. nu. 18.
Bona ſubiecta reſtitutioni in ære alieno computantur, & ex eis non deducitur legitima. reſp. 13. de ſubſti. nu. 19 52
Bona fides in dubio præſumitur, ubi allegatur, ac adeſt titulus, aliàs ſecus. reſp. 18. de interdictis. nu. 23. 72
Bonam fidem tangentia non dicuntur de apicibus iuris. reſpon. 4. de obliga. num. 12 17

Caducitas

Index.

C

CAducitas dicitur connexa non ſolutioni, à qua dependet, & ſine ea cauſari non poteſt, ſi emphyteuta bene uerſetur, & eſt quædam ſequela. reſp. 9. de legibus. nu. 6. & 7 — 6

Caducitas remiſſa cenſetur ex receptione penſionis debita. reſp. 2. de iure emph. & de ſeu. nu. 12. — 83

Caducitas ita facto, ſicut uerbo declaratur. reſp. 8. de iure emphy & de ſeu. num. 9. — 86

Caducitatem dominus remittit acceptando recognitionem, & paciſcendo cum emphyteuta. reſp. 32. de iure emphy. & de ſeu. nu. 21. — 100

Calumniantium pœna eſt ſimilitudo ſupplicij. reſp. 11. de accuſa. nu. 1. — 82

Can. reintegranda, non poteſt intentari contra poſſeſſorem cum titulo & bona fide cauſam habentem ab alio bona fidei poſſeſſore, ſecus ſi à uitioſo, datur tamen primo caſu condictio l. fina. C. de acq. poſſ. reſp. 17. de interdictis. nu. 1 — 71

Canonicorum numerus ob paupertatem diminutus, auct. facultatibus augetur. reſp. 3. de iure emph. & de ſeu. nu. 7 — 84

Capitula impertinentia ſunt reijcienda, & quando dicantur pertinentia. reſp. 23. de interdicta poſ. & proprie. nu. 1. & 12. — 25. & 76

Capitula, ſeu articuli impertinentes cenſentur reiecti, quando fuere admiſſi, ſaluo iure impertinentium. reſp. 13. de proba. nu. 7. — 36

Capitula dubia aliquid facientes ad cauſam, admitti debent cum clauſula, ſaluo iure impertinentium. reſp. 2. de legibus. nu. 13 — 3

Capitula in dubio ſunt admittenda cum clauſula; ſaluo iure impertinentium, &c. reſp. 23. de interdicta poſ. & proprie. nu. 13. — 76

Captu ab hoſtibus Ciuitate, incolæ in ea manentes non fiunt ſerui hoſtium; reſpon. 1 de accuſa. nu. 5 — 77

Capti ab hoſtibus non tenentur fidem ſeruare. reſp. 1 de accu. nu. 22 — 77

Fallit ſi non ſint captiui, ſed ſub fide retenti, exemplo Attilij Reguli. ibid. num. 23.

Captura prohibita, pariter eſt prohibita captiui detentio. reſpon. 10. de legibus. nu. 1 — 7

Captura minor eſt detentione. reſp. 10. de legibus. nu. 4 — 7

Carceris priuati crimine quis teneatur. reſp. 10. de legibus. num. 5. — 7

Caſtri diuiſio poteſt inter hæredes fieri. reſp. 22. de iure emphy. & de ſeu. nu. 7 — 92

Caſus omiſſus relinquitur diſpoſitioni iuris communis. reſp. 17. de ſubſti. num. 11 — 55

Caſus omiſſus cenſetur relictus diſpoſitioni iuris communis. Fallit in contractis. ibid. nu. 8.

Caſus omiſſus relinquitur in diſpoſitione iuris communis, uel generalis conſuetudinis, quæ etiam dicitur ius commune in loco, ubi adeſt. reſp. 8. de pactis. nu. 2 — 11

Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis. reſp. 6. de legibus. num. 1 — 4

Cauſa non expreſſa, præſumitur actus celebratus ex cauſa prius tractata & conuenta. reſp. 12. de oblig. nu. 2 — 23

Cauſa à cauſato non regulatur, nec ſpeciem recipit. reſp. 22. de oblig. nu. 9. fol. — 20

Cauſa finalis ex præfatione colligitur. reſp. 21. de oblig. num. 11. — 28

Cauſa cauſatũ debet præcedere. reſp. 14. de iure emph. & de ſeu. nu. 6. — 89

Cauſa ceſſante ceſſat effectus. reſp. 3. de iure emph. & de ſeu. nu. 9. — 84

Cauſa ceſſante, non ceſſat effectus iam conſumatus. reſp. 9. de iure emph. & de ſeu. nu. 6 — 87

Cauſa una ceſſante ex pluribus, non tamẽ ceſſat diſpoſitio. reſp. 22. de oblig. num. 6 — 23

Cauſa falſa uitiat ordinem. reſp. 15. de pactis. num. 6 — 13

Cauſa falſa uitiat quamlibet gratiam. reſp. 5. de proba. nu. 10. — 33

Cauſa teſtati & inteſtati ſimul non poſſunt concurrere. reſpon. 9. de ſecundis nuptijs. num. 3 — 106

Ceſſiones factæ inchoato iudicio præſumuntur ſimulatæ. reſp. 19. de oblig. num. 6 — 26

Citare ſufficit eos, de quorum intereſſe agebatur. reſpon. 12. de interdictis. nu. 18 — 70

Citatio in antiquis præſumitur. reſpon. 1. de iure patro. nu. 15. — 110

Ciuitate recuperata, incolæ recuperant bona & libertatem. reſp. 1. de accuſa. nu. 4 — 77

Clauium præſentatio ſapit quandam dominationem, & ſignoriam, & fit in recognitionem regaliorum. reſp. 19. de iure emphy. & de ſeu. nu. 5. — 91

Clauium traditione transfertur poſſeſſio. reſpon. 3. de interdictis. num. 7. fol. — 66

Clauſula, caſſans, & irritans, ſubintelligitur in contractibus. reſp. 23. de iure emph. & de ſeu nu. 16 — 94

Clauſula codicillaris, ſi non ualet &c. facit directam ſubſtit. trahi ad fideicommiſſariam. reſp. 10. de ſubſtitu. nu. 7. — 48

Clauſula codicillaris, an ſtatim rupto teſtamento natiuitate poſthumi præteriti operetur purum & ſimplex fideicommiſſum. reſp. 21. de probat. & irrito teſt. nu. 57 — 40

Clauſula codicillaris, an impediat detractionem legitimæ ac Trebellianicæ. reſp. 19. de ſubſti. nu. 9 — 56

Clauſula codicillaris operatur, quòd filius præteritus cogitur reſtituere hæreditatem ſcriptis hæredibus. ibid. nu. 10.

Clauſula, in omnibus & per omnia, generalem executionem facit. reſp. 9. de legibus. nu. 15 — 6

Clauſula in reſcripto appoſita, uocatis uocandis, facit delegatum ſumere debere partes iudicis. reſp. 22. de proba. nu. 5 — 40

Clauſula in inueſtitura appoſita, & renunciauit exceptioni doli, conditioni ſine cauſa, & omni auxilio, quod continet renunciationem caſus fortuiti. reſp. 14. de iure emphy. & de ſeu. nu. 12 — 89

Clauſula executiua an & quando operetur. reſpon. 3. de iure patro. num. 8. fol. — 111

Clauſula codicillaris ſemper ineſt in teſtamento militis, quamuis non ſit expreſſa. reſp. 21. de proba. nu. 39 — 39

Clauſula codicillaris an cenſeantur grauati liberi præteriti reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto. ibid. nu. 33. 37. & 40. — 39

Clauſula codicillari cenſentur grauati hæredes ab inteſtato adimplere uoluntatem defuncti, etiam teſtamento rupto natiuitate poſthumi. ibid. num 34. & 37.

Clauſula, & quibus dederit, facit ut emphyteuta poſſit alienare irrequiſito domino. reſp. 4. de iure emphy. & de ſeu. nu. 13. — 85

Clauſula, ius & iuſtitiam fieri, operatur, ut remedium utilius & uerius uideatur intentatum. reſp. 11. de accuſa. nu. 8. — 83

Clauſula codicillaris operatur, ut legata cenſeantur repetita uenientibus ab inteſtato, de quibus teſtator cogitauit. reſp. 21. nu. 47. — 39

Clauſula reſcripti, amotis quibuſcumque illicitis detentoribus, an tribuat cauſæ cognitionem. reſp. 22. de proba. & reſcr. nu. 3. — 40

Clauſula generalis quando includat maiora expreſſis. reſp. 27. de obl. nu. 5. fol. — 31

Clauſula, & ſucceſſoribus quibuſcunque, æquiparatur clauſulæ, & quibus dederit, quæ facit feudum alienabile tam per contractum, quàm per ultimam uoluntatem. reſp. 23. de iure emph. & de ſeu. nu. 25 — 94

Clauſula codicillaris potius ex Notariorum conſuetudine, quàm uoluntate teſtatoris ſolet apponi. reſp. 21. nu. 44. — 39

Clauſula codicillaris per uerbum futuri temporis, ſi non ualebit, intelligitur rebus ſic ſtantibus. reſp. 21. nu. 50 — 39

Clauſula pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus utriuſque ſexus, intelligitur in feudi materia de deſcendentibus tantum, niſi adſit quibuſcunque, quia tunc etiam extranei comprehenduntur. reſp. 23. de iure emph. & de ſeu. nu. 1. & 8. — 93

Clauſula, ſi ualere non poteſt, an differat à clauſula, ſi ualere non poterit. reſp. 21. de proba. & de irri. rup. teſta. nu. 30. — 39

Clericus beneficiatus dicitur uſuarius tantùm beneficij, cuius fructus deductis alimentis tenetur diſtribuere in pios uſus, aliàs committit ſacrilegium. reſp. 12. de oblig. nu. 17 — 23

Clericus coram quo in cauſa feudali agere debet. reſp. 18. de iure emph. & de ſeu. nu. 14 — 91

Clericus coram quo in cauſa feudali agere debet. reſp. 18. de iure emphy. & de ſeu. nu. 14. — 91

Clerici non poſſunt negotiari. reſp. 6. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 5. — 62

Tenentur eccleſiæ acquirere de eius bonis, nec non & ſeruire. ibid. nu. 6.

Codicilli rumpuntur rupto teſtamento poſthumi nati. reſp. 21. de proba. & de irri. rup. teſtam. nu. 43 — 39

Cognationis & agnationis differentia ſublata, admittuntur pares in gradu ad ſucceſſionem. reſp. 11. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 15. — 60

Cognatus præſumitur ſcire facta cognati. reſp. 5. de legibus. nu. 3. — 4

Cognatus præſumitur ſcire facta cognati. reſp. 9. de legibus. nu. 30 — 6

Cohærentiæ rem ipſam demonſtrant, etſi ſolum duæ antiquæ remanſerint. reſp. 9. de legib. nu. 20 — 6

Coitus cum fanticellis uolentibus in foro fori non eſt punibilis. reſpon. 2. de ſecun. nup. nu. 24 — 102

Colonia quid ſit. reſp. 24. de interdicta poſſ. & proprie. nu. 4 — 76

Colonus à colendo dicitur, ideo ipſe, non dominus colit. reſp. 19. de pactis. nu. 9 — 14

Colonus reſpectu culturæ, & ſuo proprio nomine, & ad eius utilitatem, non locatoris colit, etiam ſi nummis colat: Ideo eius pars culturæ, domini uero pars prædio aſcribitur. reſp. 19. de pactis. num. 12 — 14

Collatio fit officio iudicis medio æquitatis. reſp. 11. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 23 — 64

Collatio poſterior non derogat priori, de qua non eſt facta mentio. reſp. 5. de pactis. nu. 10. — 110

Collectiuo nomine uocati, an dicantur uocati ordine ſucceſſiuo, & quomodo intelligitur. reſp. 7. de ſubſtitu. nu. 3. — 46

Commoda ſequuntur, quem incommoda comitantur. reſp. 3. de iure emphy. & de ſeu. nu. 12 — 84

Communia quò ad partem dicuntur propria. reſp. 16. de oblig. nu. 7 — 35

Communia populo, primo occupanti ſolent concedi. ibid. nu. 8.

Communis uſus loquendi eſt attendendus, & præualet propriæ ſignificationi. reſp. 5. de obliga. nu. 6 — 19

Communis opinio doctorum ſequenda, etſi contraria uerior uideatur. reſpon. 1. ad Trebellianum. nu. 1 — 58

Communis res, poteſt propria appellari. reſp. 12. de obliga. nu. 13. — 23

Compromittere non poteſt uaſallus de feudo inalienabili ſine licentia domini, niſi in eius uaſalli præiudicium. reſp. 18. de iure emphy. & de ſeu. nu. 6. & 8. — 91

Index.

Conceſſa ad tempus,cenſentur poſt tempus prohibita. Reſpon.1.de vſufructu.nu.2. 16

Condemnatus habens bona in diuerſis territorijs, quilibet fiſcus capit bona ſita ſuper eius territorio.Reſp.5.de ſucceſſ.ab inteſt.nu.5. 63

Conditio nihil ponit Reſp.31.de prob.& de ret.rup.teſta.nu.29. 38

Conditio in eitum impedita non habetur pro impleta,dummodo tamen probet,omnem diligentiam adhibuiſſe pro remouendo impedimento. Reſp. 5.de pact.nu.5.& 11. 10

Conditio reſolutiua,quando poteſt in alterius voluntate committi. reſpon. 20.de obliga.nu.2. 27

Conditio reſolutiua quæ dicitur,& quæ inductiua.ibid.nu.3.

Conditio nihil ponit,vt quæ ſint in conditione non ſint in diſpoſitione. reſpon.15.de ſubſtitu.nu.8. 54

Conditio nihil ponit.reſpon.14.de ſubſtitu.nu.3. 52

Conditio nihil ponit,niſi aliàs eſſet ſuperflua,reſpon.13.de ſubſti. num.3.& 11. 51

Conditio de ſuſcipiendo nomen honeſtum,non adimplens, repetitur in fideicommiſſo ſibi ex eo cauſa relicto.reſp.12.de ſubſti.nu.8. 50

Conditio nihil ponit.reſpon.3.de ſubſtitu.num.15. 43

Conditione deficiente, non habet locum diſpoſitio.reſp.11. de ſubſti.nu.1. fol. 49

Conditioni viduitatis ſolùm in virgine requiritur.reſp.1.de vſufructu,nu.8. 16

Conductor bonorum eccleſiæ non poteſt conueniri coram laico. reſp.10.de oblig.nu.19. 22

Conditionalis diſpoſitio non obſeruatur, niſi de conditione purificata. reſp. 3.de trien.& ſemiſſ.nu.4. 109

Conductor animalium, quæ perierant eius negligentia, tenetur ad omnia damna & intereſſe.reſp.7.de pactis.num.4. 11

Conductor non poteſt retinere rem conductam iure pignoris, ſi ei offeratur ab emptore intereſſe,reſp.29.de oblig.nu.7. 31

Conductor non poſſidet, ſed locator, contra quem non poteſt quæſtionem dominij refricare,neque poſſeſſionis.reſp.11.de proba.nu.3. 35

Conductor ſoluens intruſo, à quo ſcienter conduxit, non liberatur; & ita limitatur communis opinio contrarium diſponens.reſpon.10.de obliga, nu.11.& 13. 21

Conductor non poſſidet.reſp.18.de oblig.nu.11. 25

Conductor poteſt ſemper inuito locatore inſiſtere rei locatæ. reſpon.29.de oblig.nu.11. 32

Conductor non poteſt uti pacto inito inter emptorem & locatorem, quòd non expellatur niſi ſibi ius pacti cedatur. ibid. num.12.

Conductori ad longum tempus ſit remiſſio propter bellum. reſp.13.de iure emph.& de feu. nu.3. 88

Conductori ſit remiſſio non ſolum, quando propter bellum non poteſt uti frui, ſed etiam propter belli timorem.ibid.num.3.

Conductori ſpectant fructus percepti tempore locationis. reſp.17. de iure emph.& de feu.nu.2. 90

Conductori quæ deductio mercedis ſit facienda tempore belli, quo non potuit uti frui.reſp.26.de obliga.nu.2. 30

Conferendum eſt acquiſitum ex re patris, niſi filius abſque licentia patris dediſſet pecunias ad vſuras, quia acquiſitum ex delicto non acquiritur patri.reſp.11.de ſucceſſ.ab inteſta.nu.13. 64

Confeſſio partis ſupplet omnem probationem.reſp.7.de oblig.nu.5. 21

Confeſſio eſt omnium probationum ſuperlatiua.reſp.24.de obliga. num.3. fol.30.

Confeſſio partis eſt omnium probationum ſuperlatiua.reſp.5.de proba.nu. 13. 33

Confeſſio accuſatoris facit fidem contra ſe,& talem, qualem probatur contra fiſcum.reſp.11.de accuſa.nu.10. 83

Confeſsio iudicialis non eſt reuocabilis prætextu erroris, niſi probetur veritas in contrarium.reſp.5.de ſecun.nup.num.5. 103

Confeſſio vnius etiam iurata,non nocet alteri. reſp.30.de iure emph.& de feu.nu.13. 98

Confeſsio coniugum an probet matrimonium fuiſſe contractum ante cognationem ſpiritualem, & quid ſi mater ſponſæ hoc deponat? reſp.10.de ſecun.nup.num.3.& 6. 107

Confeſſio abſente parte facta,an plenè probet. reſpon. 21.de oblig.num.7. fol. 27

Confeſſio vnius etiam iurata,alteri non nocet.reſp.2.de proba.nu.5. 32

Confeſſio eſt ſuperlatiua omnium probationum, & ſola ſufficit ad probandum ſimulationem.reſp.18.de oblig.nu.13. 25

Confeſsio rei eſt probationum ſuperlatiua.reſp.21.de oblig. nu.4. 27

Confeſsione actio non oritur, ſed ſolùm probatio reſultat. reſp.3. de legib. num.6. 3

Confeſsione licèt non transferatur dominium,probatur tamen, reſp. 2. de proba.nu.3. 32

Confeſſoria actio datur tàm poſſidenti, quàm vendicanti iura incorporalia.reſp.23.de interdicta poſſ.& proprie.nu.3. 76

Confeſsioni aduerſarij eſt ſtandum, nec tunc alibi eſt indagandum. reſp.9. de legibus.num.14. 6

Confeſsioni contrahentium ſtandum eſt in his, quæ à ſolo conſenſu eorum dependent.reſp.10.de ſecun.nup.nu.8. 107

Coniecturas, quibus res agitur, oportet eſſe neceſſarias & multum probabiles, & quòd eliciantur ex diſpoſitis. reſpon. 6. de ſubſtitu. num.3. fol. 46

Coniectura inducentes fideicommiſſum, debent eſſe neceſſariæ & probabiles,& quòd eliciantur ex diſpoſitione teſtatoris. reſp. 9. de ſubſtitu.nu. 8.f.l. 48

Coniecturis non eſt opus in claris.reſp.21.de oblig. nu.12. 28

Coniecturis in claris non eſt opus. reſp.11.de pactis. nu.12. 11

Coniecturis in claris non eſt opus.reſp.12.de oblig.nu.4. 23

Coniecturis in claris opus non eſt.reſp.22.de pactis.num.3. 16

Coniunctus præſumitur ſcire facta coniuncti, cum ſanguinis proximitas non patiatur ignorantiam. Reſp.23. de obli.nu.14. 29

Coniugum dicto quòd ignoranter contraxerunt in gradu prohibito, creditur ad hoc,vt filij dicantur legitimi.Reſp.10.de ſecun.nup.nu.16. 107

Coniuncti verbis dicuntur,qui vnico verborum complexu vocantur. Reſp. 7.de ſubſtitu.nu.2. 46

Coniunctis, ac vicinis non præſumuntur incognita ea, quæ omnium oculis ſunt expoſita.Reſp.5.de legib.nu.6. 4

Coniunctus,& familiaris præſumantur ſcire facta côiuncti & familiaris. Reſp.23.de iure emph.& de feu.nu.38. 95

Connexorum idem eſt iudicium, & diſpoſita in vno ex connexis cenſentur in cæteris diſpoſita.Reſp.9.de legib.nu.9. 6

Conſanguinitatis probationem ſufficit inchoare à germanis, & ſi de ſtirpe non doceatur.Reſp.33.de prob.& reſer.nu.29. 41

Conſanguinitatis gradus qualiter legitimè probetur. Reſp.23.de proba.& reſcrip.nu.1. 40

Conſenſus ſimultaneus in omnibus contractibus requiritur. Reſpon. 23.de obl.nu.16. 29

Conſtitutio cùm ſit odioſa, tam ex parte aui,quàm nepotis, quòd auus non poſſit diſponere de bonis ſuis in nepotes,eſt reſtringenda.Reſpon.2.de ſecun.nup.nu.12. 101

Conſtitutiones ſecundum rerum experientiam ſunt intelligendæ, Reſp.20. de pact.nu.13. 15

Conſtituens debitor ſe poſſidere omnia bona nomine creditoris,an poſſit aliqua bona ex prædictis vendere, & quid ſi nomine emptoris ſe dictam conſtituerit poſſidere.Reſp.3.de interd. num.3. 66

Conſtituto transfertur ficta traditio.Reſp.18.de oblig.nu.36. 26

Conſuetudo hoc obſeruat, vt incola Ciuitatis captæ valeat in ea habitare ſine crimine læſæ maieſtatis,cum excuſet à pœna.Reſpon.1.de accuſatio. nume.7. 77

Conſuetudo eſt probanda,cum ſit facti,& non extenditur de loco ad locum. cum ſit localis.Reſp.5.de prob.nu.25. 34

Conſuetudo poteſt facere,quòd inſtrumentum non ſolenne ſit ſolenne,& valet contra ius poſitiuum,& quòd credatur priuatæ ſcripturæ, ſicuti publicæ.ibidem nu.26.& 32.

Conſuetudo cum ſit ſtricti iuris,extra proprios terminos extendenda non venit.Reſp.2.de iure emph.& de feu.nu.18. 84

Conſuetudo ſtricti iuris eſt,vt præter vſum non comprehendatur. Reſp.7. de interd.nu.7. 67

Conſuetudo incidendi lapides,& marmora in prędijs aliorum valet. Reſp. 22.de iure emph.& de feu.nu.2. 92

Conſuetudo quòd pro ſepultura aliquid ſoluatur, an valeat? Reſp.2.de iure pat.nu.23. 3

Conſuetudo ſoluendi domino loci facta pro prædijs quomodo inducatur, & probetur. Reſp.30.de iure emph.& de feu.nu.7. 98

Conſuetudo eccleſiæ onerioſa,non tenet.Reſpon.3.de iure emphyt. & de feu. nume.3. 83

Conſuetudo tribuit iuriſdictionem.Reſp.16.de oblig.nu.4. 24

Conſuetudo,quæ fœminæ admittunt viros ad oſcula & amplexus, prout eſt in Gallia,valet & remouet omnem ſuſpitionem. Reſpon.4. de probatio. nume.4. 32

Conſuetudo tantum poteſt,quantum ex vſu recipit, & ex vnico actu diſcôtinuo non inducitur,ſecus ex continuo habente tamen effectum.Reſpon. 19.de iure emph.& de feu.nu.6. 92

Conſuetudo in remittendis ſolennitatibus habet vim ſupremi Principis. Reſp.5.de prob.nu.29. 34

Conſuetudo eſt ſupra ius poſitiuum,& illi derogat. Reſpon.1.de obligatio. nume.10. 17

Conſuetudo non inducitur ex actibus negatiuis conſiſtentibus in mero voluntate.Reſp.12.de iure emph.& de feu.nu.6. 88

Conſuetudo remouet ſuſpitionem falſitatis. Reſpon. 5.de probatio. numero 35. 34

Conſuetudo inducitur ex vſu particularium, per quam conſuetudinem ius omnibus acquiritur.Reſp.12.de interd.nu.36. 70

Conſuetudine tanti temporis, cuius initij memoria non extet, acquiritur ius colligendi gabellam.Reſp.11.de interd.nu.7. 69

Quæ talis conſuetudo habet poteſtatem principis, & vim priuilegij, ibidem.nu.8.

Contractus natura, & quidditas eſt inſpicienda,non verba. Reſp.24.de iure emphy.& de feu.nu.3. 95

Contractus talis in ſui eſſentia præſumitur,qualis in ſui figura apparet.Reſpon.1.de oblig.nu.2. 17

Con-

Index.

Contractus talis præſumitur, qualis demonſtratur ex uerborum proprietate. reſpon. 11. de iure emph. & de ſeu. nu.3 88
Contractus denominatur ab affectu,& non à uerbis, etiam ſi Notarius aliter uſſcurret. ibidem.num.4.
Contractus uenditionis,traditione perficitur. reſp. 29. de iure emph. & de ſeu. num.2 97
Contractus ſimulatio dignoſcitur ex coniecturis,puta ex pacto de retrouendendo,ac ex modicitate precij, & pacto de emendo rurſus. reſpon.6.de obliga.num.1 20
Contractus quilibet licitus præſumitur, niſi probetur uſurarius. reſpon. 22. de oblig.num. 2 28
Contractus an,& quando tenet,ſi in uoluntate alterius ex contrahentibus conferatur. reſpon. 20.de oblig.nu.1.4.12.& 14 27
Contractus emphyteutici natura eſt,ut melioretur res emphyteusica.reſp. 27.de iure emph. & de ſeu. num.3 97
Contractus natura eſt inſpicienda,& non uerba. reſp. 25. de iure emph. & de ſeu.num.5 96
Contractus emphyteuticus ſicut cæteri, conſenſu celebratur. reſpon. 7. de iure emph. & de ſeu.num.2 86
Contractus ab initio ſunt uoluntarij. ibidem. num.3.
Contractus propriè eſt ultro citroque obligatorius. reſpon. 2. de legibus. num.4 3
Contractus talis præſumitur, qualem verborum proprietas demonſtrat. reſpon. 25. de iure emph. & de ſeu. num. 1 96
Contractus talis in ſui eſſentia præſumitur, qualis in ſui figura apparet. reſpon. 23.de oblig.num.2 27
Contractus non debet claudicare. reſpon. 9.de legibus.num.35 6
Contractus talis in ſui eſſentia præſumitur, qualis in ſui figura apparet. reſpo. 24. de iure emph. & de ſeu. num. 1 95
Cõtractus requirit præſentiã,& cõſenſum.reſ.3.de ſecun.nup.nu.11.102
Contractus talis in ſui eſſentia præſumitur, qualis in ſui figura apparet. reſpon. 18.de oblig.num.1 25
Contractus libellarius quis dicatur.reſpon.3.de pactis.num.3 9
Contractus perfectus deſignatur ex perfectione inſtrumenti. reſpon. 5.nu. 11. de oblig. nu.5 19
Contractus à uerbis non eſt recedendum, cum ſint eius forma, & illi dent legem,& eſſe. reſpon.9.de pactis.num.13 11
Contractus ſuperficies finitur deſtructa ſuperficie. reſpon. 18. de iure emph. & de ſeu. num. 10 91
Contractum ſimulatum gerere aduerſus conſcientiam nemo creditur.reſp. 1.de obliga.num.3 17
Contractibus in innominatis re integra eſt locus pænitentiæ, aliàs ſecus. reſpon. 3. de iure emph. & de ſeu. num.3 84
Contractibus ueniunt conſuria. reſp.12.de iure emph.& de ſeu.nu.3. 88
Contractibus non ſubintelligitur perſona extranea. reſp. 20. de emph. & de ſeu.nu.4.& 5 92
Contractatio non fit uerbo ſolo.reſpon.5.de accuſa.nu.6. 79
Contrahentibus infra dimidiam iuſti precij licitum eſt ſe inuicem decipere, etiam de iure canonico,modo abſit dolus.reſp. 18.de oblig. num. 7. folio 25
Contrahentibus licitum eſt ſe decipere infra dimidiam, aliàs præſumitur contractus doloſus,aut ſimulatus.reſp.1.de obliga. nu.7 17
Contrahentes non præſumuntur gerere contractum deteriorum. reſp.12.de obliga.nu.16.23.
Contrahentes cenſentur conformare animum ſuum cum mente legis. reſp. 4. de legibus. nu.2 4
Contrahentes poſſunt permutationem agere, etſi pro æquiualentia tradatur pecunia.reſp.25.de iure emph. & de ſeu. nu.2 96
Contrahentium menti,ubi de ea conſtat,ſtatur & non uerbis, nec communi uſui loquendi.reſp.5.de oblig.nu.7 20
Contrahentium uerba tantum uerè, & propriè intelligenda. reſp. 19. de pactis.nu.15 14
Contrahentium uerba in dubio ſunt interpretanda ſecundum iuris diſpoſitionem.reſp.22.de pactis. nu.8 16
Contrahentium intentio alteri damnum afferre non debet. reſp. 24. de iure emph. & de ſeu.nu.5 95
Contrarij inuicem, & ſibi ipſis,non ſunt audiẽdi.reſp.22.de prob.& reſc. nu.10. 40
Contraria inuicem tolluntur, ſcilicet prius per poſterius.reſpon.8.de iure patro.nu.3. 113
Contrarietas & uariatio,quę ſaluari aliquo modo poteſt, non dicitur uariatio,nec contrarietas.reſp.4.de accuſa.num.2 78
Contrarietates inter cæleſtem & terreſtrem principem. reſp.1. de accuſa. num.21 77
Contumaces pro confeſſis habentur iuxta Mediolani decreta. reſp. 10. de accuſa. num.20 81
Contumacia & negligentia officialium, an noceat domino. reſpon. 12. de interdictis.nu.16 69
Conuentio non eſt trahenda ad iniquitatem, nec ad eum caſum, per quem altera pars enormiter læderetur.reſpon.19.de pactis. nu.4 14
Conuerſans cum inimico,nõ eſt idoneus teſtis. reſp.4.de accuſa. nu.12.79
Copula,&,denotat ordinem ſucceſſiuum, quando unum poſt alterum fieri poteſt, reſpon.9.de pactis.num.15 11
Copula,&, reſoluitur in alternatiuam, quando ponitur inter duo, quorum alterum ſolum poteſt eſſe uerum. reſp. 4. de pactis. nu.2 9
Copula,&,poſita inter duo impoſſibilia, reſoluitur in disiunctiuam. reſp. 9.de pactis. nu. 10 11
Copula,&,quando plura ſimul copulatiue requirit, non habet locum niſi omnia interueniant. reſp. 2. de legibus.nu.3 3
Copula,&,æqualiter copulat.reſp.9.de ſecun.nup.nu. 11 106
Copula,&,eſt repetitiua qualitatum præcedentium.reſp.3.de iure patro. nu.6 111
Copula,&,poſita inter plures hæredes uocat eos æqualiter,& uniformiter copulat in contractibus, ſecus in ultimis uoluntatib. quia tunc ſtat diſcretiue.reſp.6. de iure patro.num. 1.3.& 4 112
Copula,&, quando ſtat augmentatiue, deſignat ordinem. reſp. 6. de iure patro. nu.5. 112
Corporis infirmitate non grauatur ſpiritus uiri ſapientis.reſp.5.de ſubſtitu.nu.4 45
Correctio legum eſt euitanda.reſp.1.de ſucceſſ.ab inteſta.nu.3 59
Correctorium ius non eſt extendendũ ultra ſuos terminos, etiã ex identitate rationis.reſp.2.de ſecun.nup.nu.11.& 15.fo.101.& nu.19. 102
Correlatiuorum eadem eſt diſpoſitio, etiã in pænalibus. Reſp. 5.de ſecun. nuptijs. nu.14. 104
Correllatiuorum eadem eſt diſpoſitio etiam in pœnalibus. Reſp.6.de ſecun. nup. num.4. 104
Creditor,cuius pecunia debitor rem emit, in ea præfertur cæteris, etiam anterioribus creditoribus. Reſpon. 1. de ſucceſſ. ab inteſta.nu.9. 59
Creditor contra tertiũ non poteſt uti authoritate ſibi data à debitore apprehendendi bona ſibi hypothecata. reſp.3.de interdictis.nu.9. 67
Creditor petendo debitorem condemnari, quia non ſoluit,dicitur expreſſè iterum ſolutionem petere. Reſpon. 1. de interdictis.nu. 17 66
Creditor ſe cautum in pignore reddit citãdo alios per proclama,uel in ſpecie, ſi ſunt cogniti: qui ſi comparuerint, poterit uti iure offerendi, & in renitentiam facere depoſitum, quando ſunt anteriores. Reſpon. 10. de iure emph. & de ſeu. nu.7. 87
Creditor per ſimplicem hypothecam non dicitur poſſidere, niſi mediante conſtituto uel traditione. Reſpon. 3.de interdictis. nu.4. 66
Creditores poſſunt conſequi poſſeſſionem pro ſatisfactione, qua obtenta agitur,ut adiudicetur dominiũ.Reſp.10.de iure emph.& de ſeu.nu.6. 87
Crimen læſæ maieſtatis ſolùm aduerſus ſupremum principem cõmittitur. Reſp. 2. de accuſa. nu.2. 77
Culpa lata eſt non reparare domum, ne corruat, etiam ſi ſumus in dubio, niſi uitio ſoli eueniret. Reſpon. 27. de iure emph. & de ſeu.nu.9. 97
Cura,& protectio territorij ad officiales ſpectat. Reſpon.12.de interdictis. nu. 17. 69
Curator cenſetur datus uſque ad 20. annos, ſtante ſtatuto quòd talis ætatis exiſtens poſſit de rebus ſuis deponere.Reſp.4. de ſubſti.nu. 17. 44
Cuſtodia loci ſpectat ad dominum,qui ex cauſſa eam poteſt adimere ſubditis non obſtante conſuetudine in contrarium. Reſpon. 19. de iure emph. & de ſeu. nu. 4. 91

D

Damnum, quod quis ſua culpa ſentit,ſibi imputare debet. reſp. 13.de prob. num. 9. 36
Dare eſt dominium transferre. Reſpon. 9. de pactis. nu. 8. 11
Datio in ſolutũ actionis poteſt fieri, non obſtante L. per diuerſas,cum ſeq. C.mand. Reſp. 24. de oblig. nu. 1. & 9. 30
Datij uiui exactionem nullus inferior,etiam Comes,uel Baro,non habet de iure. Reſpon. 11. de interdictis. num. 11. 69
De dictio,auget uerbi ſignificationem. Reſp. 3. de obliga. nu. 5. 18
Debitor conſtituens ſe poſſidere omnia bona nomine creditoris, an poſſit aliqua bona ex prædictis uendere, & quid ſi nomine emptoris ſe etiam conſtituerit ſe poſſidere. Reſp. 3. de interdictis.nu. 3. 66
Debitor,cui poteſt imputari culpa,non excuſatur caſu fortuito.Reſp.10.de oblig. nu. 14. 21
Debitor ſoluens pecuniam alteri,quando liberatur. Reſp. 10. de oblig. nu. 6.fol. 21. & nu. 24. 22
Debitor quantitatis ſoluens hæredi putatiuo, non liberatur. Reſp. 10. de oblig. 10. 21
Debitori non nocet ſaltum in contumaciam creditoris.Reſpon.10.de oblig. num. 25. 22
Debitorum nomina habere minus eſt quàm rem, cum ſoleant minus uendi propter dubium litis euentum. Reſp. 24. de oblig. num. 2. 30
Decanato habenti certa bona ſeparata à capitulo applicantur acquiſita ex eius bonis,aliàs tranſeunt in capitulum. Reſpon. 4. de ſucceſſio. ab inteſta. nu. 7. 62
Decedit quis ſine hærede numquàm,vel rarò.Reſp. 10.de ſubſti.nu.5. 48
Decennium dicitur longum tempus. Reſp. 8. de iure emph. & de ſeu. nu. 12. 86
Decimam ſoluere eccleſiæ curatæ etiam religioſi tenentur de dote eorum eccleſiæ. Reſp. 25. de interdict a poſ. & proprie. nu.4. 76
Decimarum debitor non tenetur illas portare ad domum parochiani, minusq; poteſt deducere menſuram ſeminum,& meſſorum. Reſpon. 22. de pactis. nu. 9. 16

Decimarum non ſoluendarum priuilegia conceſſa religioſis fuerunt reuocata in Concilio Lateranenſi. reſpon. 25. de interdi.poſ. & proprie.nu.9. fol. 76

Declaratio animi cum ſit perſonaliſſima, in alium non tranſit, niſi ſit iam declarata. reſpon. 32. de iure emphy. & de feu. nu.16. 100

Declarans nihil addit. reſpon. 5. de iure patro.nu.7. 110

Defunctus,& hæres pro eodem reputantur. reſpon. 4. de iure emphy. & de feu. nu. 11. 85

Defuncti poſſeſſio continuatur in hæredem.reſp.6.de interdictis.nu.5. 67

Defuncti protocolla ad hæredem ſpectant. reſpon. 3. de accuſa. nu. 8. 78

Defuncti factum cenſetur factum hæredis,qui ideo ei contrauenire non poteſt. reſp. 5. de ſecun. nup. nu. 4. 103

Delati uariatio an ſit ſufficiens ad torturam. reſp. 4. de accuſa. nu.1. 78

Delicta puniri, ac non eſſe intereſt reipublicæ.reſp.1.de iniurijs.nu.1. 81

Delictum magis grauius in faciendo quàm in omittendo. reſp. 2. de iure emphy. & de feu. nu. 15. 84

Delinquere quis non præſumitur. reſpon.4. de iure patro. nu. 9. 112

Demonſtratio falſa nec nocet,nec prodeſt. reſpon. 4. de oblig. nu.2. 18

Denegandum non eſt,quod alteri prodeſt,& ſibi non nocet,dummodo non fiat aliquid in alieno. reſp. 7. de interdictiſ. nu. 10. fol.67.& nu.13. 68

Denominatio poteſt a uiliori fieri. reſp. 24. de iure emphy. & de feu.nume. 15. 95

Denunciatores falſi, accuſatores,ſubornatores,& inueſtigatores, incidunt in Turpillianum. reſp. 11. de accuſa. nu. 2. 83

Depoſitarius quando dolo dicitur uerſatus in re depoſita, & in quo dolus conſiſtat. reſpon. 3. de obliga. nu. 4. 18

Depoſitarius reſtituens furi ſcienter rem depoſitam, non liberatur. reſp. 10 de oblig. nu.3. 21

Depoſiti reſtitutionem recuſans, an furtum committat, & quæ requirantur ad hoc ut committatur. reſp.5. de accuſa. nu.1.& 7. 79

Depoſito utens depoſitarius inuito domino,furtum committit. reſpon.5.de accuſa. nu. 2. 79

Depoſitum negans non committit furtum. reſpon.5.de accuſa.nu.5. 79

Depoſitum non dicitur durare, quando retrahitur pecunia depoſita. reſp. 23. de oblign. nu. 19. 29

Depoſitum, & fideiuſſio, debent fieri & præſtari intra tempus ſolutionis. ibidem num. 21.

Depoſitum debiti non liquidi quomodo fieri debet. ibidem nu8.& 20.

Depoſitum ad hoc ut dicatur, debet agi ut eadem corpora reddantur,quòd pecunia deponatur ut ſpecies, non ut quantitas numerata,aut ponderata. reſpon. 5. de accuſa.nu. 9. 79

Depoſitum iudiciale uim ſolutionis habet, nec requiritur ante aliqua denunciatio, niſi ex urbanitate, uel quando agitur de intereſſe creditoris,ut alibi, & ei ſoluatur. reſp. 23. de oblig. nu.7. 29

Deſcendentes ex matre, non ſimpliciter, ſed ſecundum quid dicuntur ex genere matris. reſpon. 12. de ſubſtitu. nu.5. 50

Determinatio una reſpiciens plura determinabilia, debet ea uniformiter determinare. reſpon. 15. de ſubſti. nu. 12. 54

Detractio Trebellianicæ,an filius poſſit prohiberi.reſp.1.ad Trebell.nu.4. 58

Detractio Trebellianicæ non poteſt filijs primi gradus prohiberi. reſpon.2. ad Trebell. nu. 16. 59

Detractio Trebellianica nõ poteſt filijs prohiberi,ſicut nec ipſi in legitima grauari. reſpon. 13. de ſucceſſio. ab inteſta. nu.4. 65

Dictio,alia,eſt implicatiua ſimilium,& quandoque pluralitatum,& diuerſitatum. reſpon.15.de iure emphy. & de feu. nu. 2. 89

Dictio,totum,nihil excludit. reſpon. 16. de ſubſtitu. nu. 18. 53

Dictio,non ſolum, eſt implicatiua eiuſdem uoluntatis,& diſponens quo ad omnes. reſpon. 13. de ſubſt.nu.9. 51

Dictio, niſi,ſequens negatiuam, ponit & affirmat. reſpon. 18. de interdictis.nu.3. 71

Dictio,uel, ponitur inter diuerſa. reſp. 15. de iure emphy.& de feu. nume.9. 90

Dictio,ſeu uerbum,quicumque, adiectum legato,non facit in legato comprehendi quæ aliàs non comprehendebãtur.reſp.10. de ſubſti.nu.15. 48

Dictio,quibuſcunque, quid operetur.reſp.23. de iure emph. & de feu. nume.12 94

Dictio,ex,denotat cauſam immediatam. reſp. 14.de ſubſtitu.nu.15. 53

Dictio,ex,denotat cauſam immediatam. reſp.9.de ſecun.nup.nu.10. 106

Dictio,pro,compoſita, denotat cauſſam immediatam.ibidem.nu.13

Dictio uniuerſalis,quorumcunque,& quouis modo, eſt ampliatiua uerbi, cui adiicitur. reſpon. 10. de ſubſtitu.nu.13. 48

Dictione,ſiue,augetur generalitas,quandoque reſtringitur. reſpon. 11. de legibus.nu.2.& 4. 7

Dictum teſtis debet capi cum qualitate ſua. reſp. 10.de accuſ. nu. 17. 82

Dictum non debet eſſe idem cum ratione, nec ratio rationis. reſpon. 14. de iure emphy. & de feu.nu.5. 89

Dies tacita,ſicut expreſſa,interpellat pro homine, & eſt obſeruanda tanquam pars contractus, & ſubſtantia obligationis. reſpon. 12. de pactis. nu. 15. 12

Dies pro homine interpellat, etiam ſi ſit appoſitum multiplicandæ obligationis gratia. reſpon. 7.de iure patro. nu. 4. 113

Diffinitione remota,remouetur & diffinitum. reſp.2.de iure patro.nu.18. folio 111

Diffinitum non competit,cui non conuenit diffinitio. reſpon.13.de interdictis.nu.5. 70

Diffinitum non adaptatur,cui diffinitio non conuenit. reſpon.5. de accuſa. nu.4. 79

Diſpenſatus ad ſucceſſionem, ſi pater noluerit, non poteſt contratabulare. reſpon. 19. de ſubſti.nu.6. 56

Minus habet ius dicendi nullum, ſi fuerit præteritus,cũ ei non debeatur legitima, ibidem.nu. 7.14.& 17.

Diſpenſati præteritione non rumpitur teſtamentum. reſpon.19.de ſubſti. nu.3. 56

Diſpenſatio conualidat matrimonium & prolem legitimat. reſpon. 19.de ſubſti. nu.22. 57

Diſpenſatio quò ad ſucceſſionem ex teſtamento, non extenditur ad feuda. reſpon. 19. de ſubſti. nu. 5. 56

Diſponere de re propria quilibet ad libitum poteſt. reſpon.22.de iure emphy. de feu.nu.6. 92

Diſpoſita in principali cenſentur diſpoſita in acceſſoriis etiam in materia reſtringibili & odioſa. reſpon. 9. de legibus nu.10. 6

Diſpoſitio non trahitur ad caſus incogitatos. reſpon. 3. de ſucceſ. ab inteſta. nu. 14. 60

Diſpoſitio ſtatuti odioſa,ac contra ius,& exorbitans,eſt reſtringenda. reſpon. 12.de ſucceſſio. ab inteſta.nu.10. 65

Diſpoſitio concernens plures ut ſingulos & particulares, non comprehendit illos, ut uniuerſos,nec è contra. reſpon.3.de pactis.nu.2. 9

Diſpoſitionis uerbis non uerificatis,non poteſt ipſa diſpoſitio uerificari. reſpon. 19.de pactis. nu.8. 14

Diuerſitas non uitiat obligationem,quando illico placuit. reſpon.7.de iure emphy.& de feu.nu.7. 85

Diuiſio territorij & dominij comprehendit etiam ius depaſcendi pecora. reſpon. 12.de interdictis.nu.1. 69

Diuiſio iuſtri poteſt inter hæredes fieri. reſpon. 22. de iure emphy. & de feu. nu.7. 92

Doctor electus ad legendum,non poteſt legere per ſubſtitutum, quia electa eſt eius perſona induſtria. reſpon. 15.de oblig.nu.4. 24

Doctores malum dantes conſilium tenentur quod quiſque iuris penn,& retorquatio, tranſit ad eorum hæredes. reſp.9.de legib.nu.24 6

Doctori diſtinguenti,ac ſcripturas concordanti ſtatur,quando reperiuntur opiniones Doctorum uariæ,& contrariæ. reſp.5.de accuſ.nu.15.

Doctoris opinionem æquam & bene fundatam contra communem quis ſequendo,non peccat. reſpon. 13.de ſubſtitu. nu.15. 52

Doctoris authoritas non neceſſitat,ſicuti ſanctia legis. reſpon. 18.de ſubſtitu. nu.4. 55

Doctoribus diſcordantibus,amplecti debet ſententia, per quam opiniones ad concordiam reducuntur. reſpon. 18. de prob. nu.6. 36

Docto. a communi ſententia in iudicando,non eſt recedendum.reſp.20.de pactis.nu.5. 15

Doctorum communis opinio ſequenda, etſi contraria uerior uideatur. reſpon.1.ad Trebell.nu.1. 58

Dolus ex propoſito non ex enormi,ſed enormiſſima læſione præſumitur. reſpon. 13. de pactis. nu.6. 12

Dolus & metus præſumuntur ex enormiſſima læſione,ac non adeſſe conſenſum. reſp. 20.de pactis. nu.8.& 10 15

Dolus re ipſa,& ex propoſito,an æquiparetur. reſp.20.de pac.nu.9 15

Dolus præſumitur, ubi adeſt læſio enormis,ac magnus exceſſus,etiam ſi interuenerit iudicis decretum. reſp. 1.de oblig.nu.22 17

Domus dirui non poteſt,ut cæmenta,& alia plus uendantur. reſpon.20.de iure emphy. & de feu: nu.1 92

Domicilium incolas facit,& quilibet illud mutare poteſt ſuo arbitrio,niſi ex iuſta cauſa prohibeatur. reſp.16. de oblig. nu. 9 25

Dominium & poſſeſſio non transfertur ex contractu ſimulato,licet res tradatur. reſpon. 18.de oblig.nu.27 26

Dominium ex poſſeſſione præſumitur, ſi de eo incidẽter agatur:ſecus ſi principaliter. reſpon.10.de ſecun.nup.nu.15 107

Dominium ac probetur per inſtrumenta recognitionum. reſp. 2.de proba. nu.1.& 4 32

Dominium ſine traditione ſolo titulo transfertur fauore eccleſiæ. reſp. 2. de proba.nu.2 32

Dominium,& ius depaſcendi poſſunt eſſe penes diuerſos. reſp.22.de interdictu poſ. & proprie. nu.9 75

Dominium ex ſola hypotheca uxor non conſequitur, niſi ſecuta impetratione. reſpon. 30. de iure emphy. & de feu.nu.2 99

Domino utili & non directo pertinet æſtimatio damni. reſpon. 16. de oblig. nu.5 24

Dominus directus an poſſit cedere alteri ius prælationis abſque conceſſione directi domini. reſpon. 10. de iure emphy. & de feu.nu.3 87

Dominus loci dicitur dominus iuriſdictionis, non quò ad prædiorum directum dominium. reſp. 30. de iure emphy.& de feu.nu.3 98

Donans fructus ſimpliciter,intelligitur donaſſe fructus pendentes tempore donationis, niſi aliud appareat. reſpon. 3. de ſucceſſ.ab inteſta. nu. 17 folio 61

Donare cauſa mortis quàm inter uiuos, quis facilius mouetur, quia primo

caſu

caſu ſibi non præiudicat, ſed hæredi: ſecundo caſu ambobus, cum non poſſit pro arbitrio reuocari. Reſpon. 2 de ſecun. nup. nu. 18 101
Donare dicitur Epiſcopus alicui, conferẽdo ei beneficium, licèt illud conferre teneatur. Idem de patrono præſentante clericum. Reſpon. 13. de interdictis. nu. 7 70
Donatio facta a patre filio, non ualet; & aſſignatur ratio. Reſpon. 11. de ſucceſſio. ab inteſta. nu. 2 64
Morte tantum confirmatur. ibidem. num. 3.
Ideo confertur. ibidem. num. 4. & 8
Niſi ſit iurata, quia tunc ſtatim ualet, uti inter uiuos. ibid. nu. 5. & 7.
Donatio a patre facta nouercæ, an ſaltem defendi poſſit pro legitima filij primi matrimonij, cui nihil, aut minus legitima fuit relictum in teſtamento, & quid ſi pater deceſſit ab inteſtato? Reſp. 9. de ſecun. nup. nu. 2. folio 106
Donatio reuocatur per ſuperuenientiam filiorum, quamuis donans iurauerit eam non reuocare aliqua ratione, uel cauſa. Reſp. 21. de proba. & de irri. nup. teſt. 2. num. 41 32
Donatio perfecta non capit poſtea conditiones & alterationes. reſp. 9. de pactis. num. 18 11
Donatio ualida facta filio confertur, niſi aliter pater diſpoſuerit. reſpon. 11 de ſucceſſio. ab inteſta. nu. 8 64
Donec, dictio adiecta diſpoſitioni extinctiuæ, facit conditionem. reſpon. 1. de uſufructu. nu. 3 16
Dos quando dicatur profectitia. reſp. 7. de ſecun. nup. nu. 1 105
Dos poteſt mulieri per quemlibet ſtipulari. reſpon. 3. de ſecun. nup. nu. 7. folio 102
Dos à patre data filiæ, an conferatur filio. reſpon. 11. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 1 64
Dos aduentitia iure ſforum acquirebatur in totum filiæ, ac nepti. reſpon. 7. de ſecun. nup. nu. 12 105
Dos data filiæ, cuius nepos eſt hæres, an computetur in legitimam nepotis mortua filia. reſpon. 2. de trien. & ſemiſ. num. 5 109
Dos in legitima computatur. reſpon. 9. de ſecun. nup. nu. 14 106
Dos profectitia ad ſuos deuoluitur mortua uxore, extantibus liberis. reſp. 3. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 23 61
Dos data matri an conuertatur in legitimam à nepte. reſpon. 13. de ſubſtitu. nu. 26 52
Dotans ab eo dotandam, præſumitur de ſuo proprio dotare: aliàs de bonis dotatæ, ſi eam dotare non tenetur. reſpon. 2. de ſecun. nup. nu. 5 101
Dotem an amittat mulier propter oſculum. conuiſſiuè. reſpon. 4. de proba. nu. 5 32
Dotis exceptio non excludit poſſeſſorium recuperandæ, cùm concernat petitorium, quo iſtud non excluditur poſſeſſorium. reſpon. 3. de interdictis. nu. 1 66
Dotis inſtrumentum plenè probat filios fore legitimos, non matrimonium, ſi de eo principaliter agatur. reſpon. 10. de ſecun. nup. nume. 14. & 21. folio 107
Dotis confeſſio facta ex præambulo contractu dotis, non dicitur ſimulata, niſi in fraudem anteriorum creditorum, non futurorum, ubi non adſint ſigna in contrarium, & quid de in ſolutum datione eiuſdem dotis. reſp. 28. de oblig. nu. 1 31
Dubitans & ignorans quando æquiparentur. reſpon. 32. de iure emphy. & de ſeu. nu. 32 100
Dubitare, ac ſcire ea quæ facile ſciri poſſunt, paria ſunt. reſp. 32. de iure emphy. & de ſeu. nu. 32 100
Dubitatio iuris clari non excuſat, & imperitiæ, ac fatuitati aſcribitur. ibidem nu. 30
Dubitatio quando excuſat à caducitate. ibidem. nu. 27.
Dubium ius non dicitur, ubi adeſt caſus legis, uel communis Doct. ſententia. reſpon. 4. de obliga. nu. 13 19
Duo ſunt probanda in interdicto uti poſſidetis, uidelicet poſſeſſio tempore litis conteſtatæ, & turbatio. reſpon. 12. de interdictis. nu. 4 69

E

Ecceleſia debet gubernari ſecundũ leges diœceſis, cui ſubijcitur, licèt ſit in alia prouincia. reſp. 12. de legibus. nu. 1 8
Eccleſia rato manente pacto dicitur ineſſe tranſactioni iuratæ. reſp. 12. de pactis. nu. 8 12
Eccleſia, & cimiterium, in nullius bonis ſunt, cum ſint iuris diuini. reſpon. 1. de interdictis. nu. 11 66
Eccleſia Baſilica Dei, & non domus Laica, eſſe debet. reſpon. 10. de interdictis. nu. 3 68
Eccleſia poteſt dare res ſuas in emphyteuſim cum diminutione ſextæ partis ueri redditus propter caſus fortuitos ſpectantes ad emphyteutam. reſpon. 14. de iure emph. & de ſeu. nu 3 89
Eccleſia uaica uniuerſalis, cuius nomine omnia poſſidentur. reſpon. 22. de iure emphy. & de ſeu. nu. 13 93
Eccleſia præſumitur libera, ubi non conſtat de iure patronat. reſp. 4. de iure pat. nu. 1 112
Eccleſiam Dei non poteſt Princeps incaſtellare, nec aliquid in ea conſtruere, niſi propter neceſſitatem, ad tempus tamen, & cum licẽtia Epiſcopi. reſpon. 10. de interdictis. nu. 4 68
Eccleſiæ conditio à prælato fieri non poteſt deterior, neque res alienari non ſeruatis ſolennitatibus a iure requiſitis. reſp. 2. de iure emphy. & de ſeu. nu. 17 84
Eccleſiæ uerbum pro redditibus exponi poteſt. reſpon. 8. de iure patronat. nume. 1 113
Eccleſiæ bonorum fructus pendentes, aut percepti poſt mortem prælati, ad quem pertineant. reſpon. 16. de iure emphy. & de ſeu. nu. 1 90
Eccleſiæ conceſſio facta ſine conſenſu Epiſcopi in ultima uoluntate non inter uiuos ualet. reſpon. 8 de iure patro nu. 8 114
Edictum de teſtibus eſt prohibitorium. reſp. 14. de proba. nu. 2 36
Aedificia priuata non poſſunt fieri deſuper Eccleſiam ſine licentia Pontificis. reſpon. 10. de interdictis. nu. 1 68
Aedificium factum ante remiſſam nunciationem, eſt deſtruendum. reſp. 1. de interdictis. nu. 1. & 6 66
Electio in alternatiuis eſt debitoris, quando in eius fauorem fuit appoſita alternatiua: ſecus ſi creditorie, quia ad eum verba dirigantur, vel eius ſit acceptatio, in dubio tamen præſumitur debitoris. reſpon. 4. de pactis. nu. 1 9
Electio in alternatiua eſt creditoris, quando unum eſt in obligatione, & aliud exprimitur ad utilitatem & cautelam. reſp. 4. de pactis. nu. 5 10
Electio eſt debitoris in alternatiuis promiſſionibus. reſp. 9. de pactis. nume. 11 11
Electio datur debitori, quando verba ad eum referuntur. reſp. 22. de pact. nu. 6 16
Eligendi ius habentes, poſſunt per alium eligere. reſpon. 13. de interdictis. nu. 8 71
Eligentes ſcienter intruſum, puniuntur. reſp. 10. de oblig. nu. 4. 21
Eligere uiam, per quam iudicium ſuum impugnatur, nemo præſumitur. reſp. 23. de proba. & reſcrip. nu. 11 41
Eligere nemo præſumitur uiam, per quam impugnatur eius contractus. reſpon. 5. de oblig. nu. 13 20
Emancipato filio, an ſuccedant fratres ſimul cum patre in bonis donatis a patre in præmium emancipationis. reſpon. 3. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 2 folio 60
Emens ad tertij utilitatem, ſi tertio placuerit, curare tenetur habere tertij approbationem: aliàs ipſe tenetur ſtare contractui ſi uenditori placuerit. reſpon. 20. de oblig. nu. 13 27
Emere nomine alterius quis ſine mandato non poteſt, ubi uerba in perſonam alterius conferuntur, reſp. 20. de oblig. nu. 7. & 15 27
Emphyteuſi reſoluta, ſeruitus impoſita ſuper ipſa re emphyteutica extinguitur. reſpon. 5. de iure emph. & de ſeu. nu. 3 85
Emphyteuſim ſuſcipiens pro ſe, & fratre, filijſq;, & nepotibus, intelligitur ordine ſucceſſiuo ſuſcepiſſe reſpectu eiuſdem filiorum & nepotum, non eius fratris, cuius deſcendentes cum ſuis concurrunt. reſpon. 7. de ſubſtitu. nu. 4 46
Emphyteuſis conſtituitur abſque inueſtitura ex ſola confeſſione emphyteutæ hoc dicentis, ac cum ſolutione ficti. reſpon. 9. de legib. nu. 13 6
Emphyteuſis probatur ex ſolutionibus diſtinctis decem annorum continuorum. ibidem nu. 22.
Emphyteuſis, & locatio in multis conueniunt. reſpon. 9. de legibus. nu. 4. folio 5
Emphyteuſis eccleſiæ non poteſt confiſcari. reſpon. 31. de iure emph. & de ſeu. num 1 99
Emphyteuſis conceſſa pro ſe, filiis, & hæredibus non uocat filios tantum, aut hæredes tantum, ſed filios, qui ſunt hæredes. reſpon. 6. de iure patro. nu. 2 112
Emphyteuſis continetur appellatione bonorum paternorum. reſpon. 6. de iure patro. nu. 10 113
Emphyteuta moram purgare non poteſt facta declaratione caducitatis expreſſè, aut tacitè, uel quando interuenit iuramentum, uel poſt litem conteſtatam, ac per interuallum longi temporis. reſpon. 9. de iure emphy. & de ſeu. nu. 1. 2. 4. 7. & 9 87
Emphyteuta negans rem eſſe emphyteuticam conuictus de mendacio, iure ſuo priuatur. reſpon. 2. de iure emph. & de ſeu. nu. 7 83
Idem ſi res emphyteutica deterioretur. ibidem num. 8.
Emphyteuta ruſticus, qui potuit conſulere peritiores, non excuſatur à commiſſo propter iuris ignorantiam. reſpon. 32. de iure emp. ſeu. num. 33. folio 100
Emphyteuta quando a caducitate ob non ſolutionem penſionis excuſari poteſt mediante compenſatione. ibidem. num. 34.
Emphyteuta eccleſiæ ceſſans per biennium in ſolutione canonis, cadit à iure ſuo, layci uerò per triennium. reſpon. 2. de iure emphy. & de ſeu. nume. 4 83
Emphyteuta, & ſuperficiarius per alienationem, irrequiſito domino directo, cadunt ab eorum iuribus, etiam ſi extaret conſuetudo in contrariũ, ubi res uendita non ſit tanquàm emphyteutica, vel dominus fraudatur laudemio. reſpon. 2. de iure emph. & de ſeu. num. 1 83
Emphyteuta ſine conſenſu domini non poteſt rem emphyteuticam æſtimatam dare filia, ſed inæſtimatam. reſp. 11. de iure emph. & de ſeu. nu. 8. folio 88
Emphyteuta teſtator poteſt prohibere alienationem rei emphyteutæ inuito domino. reſpon. 5. de iure emphy. & de ſeu. nu. 8 85
Emphyteuta rei ſterilis cenſetur tacitè promittere, quòd eam fertilem faciet.

elet. reſpon. 8. de iure emph. & de ſeu. nu. 16 85

Emphyteuta ob canonem non ſolutum, reiq; etiam partis alienationem, cadit à iure ſuo, etiã totius, niſi ſit in probabili ignorãtia, quæ cauſatur ex aſſertione uenditoris. reſpon. 38. de iure emph. & de ſeu. nu. 1. 97

Emphyteuta poteſt donare irrequiſito domino rem emphyteuticam. reſpon. 17. de iure emph. & de ſeu. num. 2 90

Emphyteuta cadit à iure ſuo, rem ſterilem non redacens ad culturam, reſpon. 9. de iure emph. & de ſeu. nu. 14 87

Emphyteuta iurans ſoluere canonem, ſi tãtum per annum tantum non ſoluerit, cadit à iure ſuo, non expectato biennio, aut triennio. reſpon. 8. de iure emph. & de ſeu. num. 11 86

Emphyteuta non cadit à iure ſuo ob alienationem inualidam. reſpon. 4. de iure emph. & de ſeu. num. 12 85

Emphyteuta eccleſiæ, non priuati, poteſt moram purgare celeri ſatiſfactione, niſi dominus iam caducitatem declaraſſet ſiue expreſſè, ſiue tacitè. reſpon. 8. de iure emph. & de ſeu. nu. 7. & 9 86

Emphyteuta cadit à iure ſuo, & dominus poteſt rem emphyteuticam propria authoritate occupare, ſi emphyteuta eam deſertam dereliquerit. reſp. 8. de iure emph & de ſeu. nu. 14 86

Emphyteuta etiã priuati in terris eccleſiæ ceſſans per bienniũ, cadit à iure ſuo. reſp. 9. de iure emph. & de ſeu. nu. 5 87

Emphyteuta fingens permutare, ne dominus iure retenſionis utatur, cum uenderet, an priuetur iure ſuo. reſp. 24. de iure emph. & de ſeu. nu. 6. 95

Emphyteuta uendens ſub ficto tit. donationis rem emphyteuticam, priuatur reſp. 24. de iure emphy. & de ſeu. nu. 10 95

Emphyteuta cadens a iure ſuo, non poteſt expelli propria auctoritate, & non directè ante ſecutam declarationem, licèt poſſit alius inueſtiri. reſp. 3. de pactis. nu. 14 9

Emphyteuta priuatur iure ſuo, locando in perpetuum rem emphyteuticã, uel eam alienando, quamuis illam rem recuperauerit ex interuallo, perfecto tamen contractu mediante traditione, cuius loco non ſufficit ſi dictum ſit, Dedit & tradidit: nec ficta traditio per conſtitutum. reſp. 29. de iure emphy. & de ſeu. nu. 1. & 3. fol. 97. & nu. 6 98

Emphyteuta, qui iurauit ſoluere canonem quolibet anno, cadit ab emphyteuſi, ſi ceſſat in ſolutione per annum. reſp. 26. de iure emphy. & de ſeu. nu 4 96

Emphyteuta poſt nouam recognitionem non ſoluens ficta præterita, de nouo cadit à iure ſuo, & tempus præteritum cum futuro coniungitur. reſp. 32. de iure emphy. & de ſeu. nu. 25. 100

Emphyteuta, ac eius hæredes numquam præſcribunt, minus & ſingularis ſucceſſor, ſi ſciuerit, ſecus ſi ignorauerit. reſp. 30. de iure emphy. & de ſeu. nu. 17. 78

Emphyteuta non poteſt inuito domino rei emphyteuticæ ſubſtantiam mutare. reſp. 27. de iure emphy. & de ſeu. nu. 8 97

Emphyteuta non ſeruans conuenta cadit à iure ſuo. reſp. 9. de iure emphy. & de ſeu. nu. 17 87

Emphyteuta ad hoc, ut priuetur per deteriorationem, tria copulatiuè requiruntur, remiſſiuè, ibidem. nu. 18.

Emphyteuta, & uaſallus ædificia ab ipſis conſtructa tollere ac uendere nõ poſſunt inuitis domini, quod ſi fecerint, nihilominus debent laudemium ſoluere, etſi iure facere potuiſſent. reſp. 20. de iure emphy. & de ſeu. nu. 3. 92

Emphyteuta an poſſit hypothecare rem emphyteuticam ſtante pacto quòd non poſſit onus ſuper onere imponi. reſp. 5. de iure emphy. & de ſeu. nume. 4 85

Emphyteuta re emphyteutica priuatur, ſi eius culpa deterioretur res ipſa, tribus tamen copulatiuè concurrentibus. reſp. 27. de iure emphy. & de ſeu. nu. 1 97

Emphyteuta magis peccat deteriorando, cùm faciat contra naturam contractus, quàm alienando, ibidem. nu. 2

Emphyteuta alienans fructus, & melioramenta reſeruato utili dominio, non cadit à iure ſuo. reſp. 4. de iure emphy. & de ſeu. nu. 9. 85

Emphyteuta non curans uineam emphyteuticam, cadit à iure ſuo. reſp. 27 de iure emphy. & de ſeu. nu. 10 97

Emphyteuta negans rem eſſe emphyteuticam, ea priuatur, ſi conuincitur. reſp. 30. de iure emphy. & de ſeu. nu. 11 98

Emphyteuta non obſtante caducitate patiente domino, ſi remaneat in poſſeſſione intelligitur reinueſtitus. reſp. 9. de legib. nu. 3 5

Emphyteuta nunquam præſcribit. reſp. 9. de legibus. nu. 16. 6

Emphyteuta permutans rem emphyteuticam cum alia, tenetur ſoluere laudemium. reſp. 20. de iure emphy. & de ſeu. nu. 7 92

Emphyteuta in contractu permutationis, ſicut uenditionis, non tenetur domino denunciare permutationem, ac rem permutatam, & per bimeſtre expectare domini reſponſum. reſp. 11. de iure emphy. & de ſeu. nume. 1 88

Emphyteuta non cenſetur liberatus à fictis præteritis, per licentiam de alienando, ac per pactum de ingrediendo propria authoritate, ſi in futurum non ſoluerit ficta. reſp. 32. de iure emphy. & de ſeu. nu. 23 100

Emphyteutam ob non ſolutionem canonis non poteſt dominus poſſeſſione priuare, ſi reſiſtentem inuenerit. reſp. 8. de iure emphy. & de ſeu. nu. 3. & 6 86

Emphyteutæ bona non poſſunt transferri in uniuerſitatem, ibidem. nu. 5.

Emphyteuta ſi præiudicium afferatur, non poteſt dominus uti iure prælationis. reſp. 24. de iure emph. & de ſeu. nu. 22 96

Emphyteuta ſoluenti penſionem fructibus correſpondentẽ, an ſit facienda remiſſio, ſi fructus percipere non potuit ob bellum, & quid ſi res pereat. reſp. 14. de iure emph. & de ſeu. nu. 1 89

Emphyteutæ datur rei uendicatio etiam contra dominum, ei tamen ſoluendo canonem. reſp. 8. de iure emph. & de ſeu. nu. 2. & 5 86

Emphyteutæ hæres non ſoluens canonem, ignoranterque alienans, reſtituitur in integrum ex clauſula generali, ſi qua mihi, reſp. 2. de iure emph. & de ſeu. nu. 11 83

Emphyteutæ poſſunt inter ſe alienare irrequiſito domino. reſp. 5. de iure emph. & de ſeu. nu. 10 85

Emphyteutæ ſpectat commodum, & damnum. Ideo ei non poteſt fieri remiſſio, ſicut nec augetur penſio. reſp. 3. de iure emph. & de ſeu. num. 11 ſolio 84

Emphyteutæ ſoluenti penſionem æquiualentem perceptioni fructuum, eſt facienda remiſſio, ſi propter bellum fructus percipere non poterit, niſi adſit iuramentum. reſp. 13. de iure emph. & de ſeu. nu. 1. & 4. 88

Emphyteutæ an dominus teneatur oſtendere prædia emphyteutica, quando de eis non conſtat. reſp. 30. de iure emph. & de ſeu. nu. 8 98

Emphyteutica res non datur domino iure prælationis, quando non poteſt dominus offerre quod ab alio emphyteuta conſequi poteſt. reſp. 11. de iure emph. & de ſeu. nu. 2 88

Emphyteutica res poteſt pignorari ſine conſenſu domini directi, & quid ſi pignoretur pro tanta quantitate, quòd abſit ſpes luitionis? reſp. 4. de iure emph. & de ſeu. nu. 6 85

Emphyteutica res eccleſiæ perueniens ad eccleſiam poteſt denuò in emphyteuſim dari abſque ſolennitate requiſita. reſp. 2. de iure emph. & de ſeu. nu. 13. 83

Emphyteutica res poteſt cuilibet per fideicommiſſum relinqui, exceptis perſonis prohibitis. reſp. 5. de iure emph. & de ſeu. nu. 9 85

Emphyteutica res etiam eccleſiæ, poteſt dari in dotem filiæ ſine conſenſu domini directi. reſp. 2. de iure emph. & de ſeu. nu. 9 83

Emphyteutica res poteſt pignorari & hypothecari abſque conſenſu directi domini. reſp. 10. de iure emph. & de ſeu. nu. 5 87

Emphyteuticam rem emptor ingrediens non ſoluto laudemio, aut non recognito domino directo, aut habito eius conſenſu, cadit à iure ſuo, non obſtante clauſula appoſita in contractu, quod prius habeatur domini conſenſus. reſp. 2. de iure emph. & de ſeu. nu. 3 83

Emphyteuticam rem non poteſt dominus retinere, ut alij eam tradat, non ut pro ſe retineat. reſp. 5. de iure emph. & de ſeu. nu. 11 85

Emphyteuticam rem non poteſt dominus directus iure prælationis retinere, niſi quando uenditur, non quando legatur aut donatur. reſp. 4. de iure emph. & de ſeu. nu. 1 84

Emphyteuticam rem ſi dominus uult retinere, debet eam emere cum his qualitatibus, quibus alius uult emere. reſp. 5. de iure emph. & de ſeu. nu. 2 85

Emphyteuticas res non poteſt uniuerſitas acquirere, ubi conſuetudo non ſit in contrarium. reſp. 7. de iure emph. & de ſeu. nu. 1 86

Emphyteutica rei ad commiſſum dominus non poteſt agere contra tertium ignorantem, ac cauſam non habentem ab emphyteuta. reſp. 6. de iure emphy. & de ſeu. nu. 2 85

Emphyteuticæ rei directus dominus, qua actione agit contra eiuſdem rei emptorem. reſp. 28. de iure emph. & de ſeu. nu. 6 97

Emphyteutici contractus natura eſt, ut melioretur res emphyteutica. reſp. 27. de iure emph. & de ſeu. nu. 3 97

Emphyteuticus contractus ſicut cæteri, conſenſu celebratur. reſp. 7. de iure emph. & de ſeu. nu. 2. 86

Empti fructus certi & futuri dicuntur in fraudem uſurarum, quando locantur uenditori pro maiori, uel minori quantitate, uel etiam pro eadem quantitate quando eſt immoderata læſio emptionis fructuum, etiam ad uitam tantum factæ. reſp. 1. de obliga. nu. 8 17

Emptio fructuum incertorum, & ad incertum tempus, non eſt de uſura ſuſpecta ratione incertitudinis: aliàs ſecus, quando adeſt læſio ultra dimidiam ex parte uenditoris. reſp. 1. de obliga. nu. 9 17

Emptio non tenet perempta ante uenditionem perfectam una re ex pluribus unico precio uenditis. ibidem. nu. 21.

Emptio plurium rerum unico precio dicitur unica, nec poteſt pro una re acceptari, & pro alia recuſari. reſ. 24. de iure emph. & de ſeu. nu. 20. 96

Emptio rei propriæ fieri non poteſt. reſp. 6. de oblig. nu. 2 20

Emptio rei propriæ eſt nulla. reſp. 7. de oblig. nu. 4 20

Emptionis materia eſt quantitas. reſp. 24. de iure emph. & de ſeu. nu. 4. folio 95

Emptionis cauſa materialis eſt quantitas. reſp. 25. de iure emph. & de ſeu. nu. 6 96

Emptor ſponte ſuſcipiens in ſe actiones paſſiuas poteſt à creditoribus hæreditarijs conueniri etiam hærede exiſtente ſoluendo: aliàs ſecus, niſi in ſubſidium. reſp. 3. de ſecun. nup. nu. 15. 102

Enunciatiua uerba in antiquis probant. reſp. 23. de prob. & reſcr. num. 13. folio 41

Enunciatiua uerba plenè probãt, ſi totus tenor enunciati inferatur. reſp. 1. de iure patro. nu. 8 210

Enunciatiua uerba quando probant, & quando non. reſp. 18. de iure emph. & de feu. nu. 3. 91

Epiſcopus non poteſt ſine magna cauſa ius unius eccleſiæ alteri dare, nec etiam cum cauſa, ubi agitur de magno præiudicio, & ubi poſſit, non dicitur alienare. reſp. 22. de iure emphy. & de feu. nu. 12. 93

Epiſcopus non poteſt imponere ſeruitutem iuris patronatus eccleſiæ liberæ, nec facere patronum eum, qui non fundauit, conſtruxit, uel dotauit, præcipuè eccleſiam conſecratam: poteſt tamen antiquam ſeruitutem renouare. reſp. 1. de iure patro. nu. 1. & 4. 110

Epiſcopus & ſi non poſſit nouum cenſum eccleſiæ imponere, poteſt tamen antiquum renouare. reſp. 7. de iure patro. nu. 5. 110

Aequitas rigori præponitur. reſp. 1. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 10. 59

Aequitatem, non rigorem iuris, iudex ſequi debet, ac ob eam poteſt diſcedere à qualibet iuris regula. reſp. 1. de oblig. nu. 23. 17

Eremus, & Zerbida loca, ſunt domini territorij, in quo ſunt ſita, niſi contrarium probetur. Reſp. 18. de interdictis. nu. 13. 73

Eremus loca præſumuntur fore domini loci, & territorij. reſp. 22. de interdicta poſſ. & proprie. nu. 2. 75

Error circa circumſtantias negocij, non ſubſtantiales, ac circa non neceſſarias demonſtrationes, non uitiat inſtrumentum, nec actum. reſpon. 5. de probu. nu. 43. 34

Error nominis non conſideratur, quando conſtat de corpore. reſp. 24. de iure emphy. & de feu. nu. 7. 95

Error non uitiat, ubi de perſona conſtat. reſp. 7. de iure patro. nu. 7 113

Error iuris excuſat in his, quæ ſunt de apicibus iuris, etiamſi imperitus habuerit malum conſilium, dummodo non adſint alij conſulentes, & quæ dicantur de apicibus iuris. reſp. 4. de oblig. nu. 8. & 14. 12

Erroris prætextu non eſt reuocabilis confeſſio iudicialis, niſi probetur uerìtas in contrarium. reſp. 5. de ſecun. nup. nu. 5. 103

Erubeſcendum eſt ſine lege loqui, ac ſequi opinionem lege non comprobatam. reſp. 13. de iure emphy. & de feu. nu. 2. 9

Aes alienum pro rata à quolibet eſt ſoluendum. reſp. 10. de ſubſti. num. 9. fol. 48

Excuſatio ignorantiæ non admittitur in iudicio, quod per peritos præſumitur agitatum, & eos conſulere potuis ſe excuſans. reſpon. 5. de ſecun. nuptijs. nu. 6. 103

Exceptio, quæ obijci poterat defuncto, obſtat eius hæredib. & ex eorũ perſonis agentibus. reſp. 12. de ſubſti. nu. 17. 50

Exceptio repellit agentem, quem de euictione tenet actio. ibid. nu. 18

Exceptio defectus proprietatis, etiam ſi incipiens uelles incontinenti probare, non obſtat in iudicio poſſeſſoris retinendæ. reſpon. 6. de interdictis. nu. 2. 67

Exceptio firmat regulam in non exceptuatis. reſpon. 12. de obligat. num. 9. fol. 22

Exceptio firmat, & ampliat regulam in caſib. non exceptuatis. reſp. 15. de iure emphy. & de feu. nu. 5. fol. 89. & nu. 7. 90

Exceptio, quæ non competebat uenditori, non datur emptori. reſp. 8. de ſubſtitu. nu. 14. 47

Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptuatis. reſpon. 28. de iure emphy. & de feu. nu. 35 95

Exceptio prætenſa immunitatis concernis petitorium, & proprietatem nõ impedientem reſtitutionem fiendam ante cognitionem proprietatis. reſ. 25. de interdictu poſſ. & proprie. nu. 5. 76

Exceptio non ueriſimilis, quando admittatur. reſpon. 5. de probat. num. 19. fol. 34

Exceptio dotis non excludit poſſeſſorium recuperandæ, cùm concernat petitorium, quo iſtud non excluditur poſſeſſorium. reſpon. 3. de interdictis. num. 1. 66

Excluditur, uerbum, & ſpoliatur, denotat facti executionem. reſp. 6. de iure patro. nu. 13. 113

Excommunicationis pœna cæteris maior, cum liget animam cunctis anteponendam. reſp. 10. de oblig. nu. 16. 22

Excommunicati acta ſunt nulla, ac fidem non faciunt. reſp. 6. de accuſa. nu. 6. fol. 80

Executiuè agitur, quando petitur executio ſententiæ emologatæ, aut inſtrumenti iurati. reſp. 4. de oblig. nu. 16. 12

Executor merus quis dicatur, & quis mixtus uigore reſcripti. reſpon. 22. de prob. & reſcrip. nu. 1 40

Exigendi ius nemo à ſe ipſo habet. reſp. 11. de interdictis. nu. 2. 68

Expenſarum uictoria dependet à uictoria cauſæ. reſp. 27. de oblig. nu. 4. 31

Expreſſa demonſtratiuè nihil diſponunt, ſed tantum diſpoſitu declarant. reſpon. 19. de interdicta poſſ. & proprie. nu. 16. 73

Expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt, nihil operatur. reſp. 3. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 8. 60

Expreſſum facit ceſſare tacitum. reſp. 12. de oblig. nu. 3. 23

Expreſſum dicitur contentum ſub uerborum generalitate. reſp. 2. ad Trebe. nu. 14. 59

Expreſſum dicitur conceptum ex qualitate uerborum, teſtator filium Titij hæredem inſtituit, ipſum autem Titium uſufructuariũ bonorum eſſe uoluit, donec idem Titius in uiduitate permaneret, dubitatur an propter tranſitum ad ſecunda uota Titius deſinat eſſe uſufructuarius. reſp. 1. de uſufructu. nu. 15. 16

Extenſio non fit in materia correctoria etiam ex identitate rationis. reſp. 6. de legibus. nu. 5 4

Extrahi de eccleſia quis poteſt de iure ciuili pro quouis atroci delicto. ſecus de iure canonico, cui ſtandum eſt in hoc. ibid. num. 5. & 7. 78

F

FActi alieni promiſſio etiam cum iuramento non obligat promittentem. reſp. 29. de oblig. nu. 5. nu. 5

Factum merum in conditionibus attenditur, de quo tamen teſtator cogitauit. reſp. 4. de ſubſtitu. nu. 6. & 24. 44

Factum, lege permittente, pœnam non meretur. reſpon. 8. de accuſ. num. 9. fol. 81

Facultas, & ius immittendi animalia in fundo alieno, cauſa depaſcendi, acquiritur ex poſſeſſione immemorabili. reſp. 18. de interdictis. num. 9. fol. 71

Facultas uulnerandi non intelligitur comprehenſa ſub facultate caſtigandi, & uerberandi uxorem. reſp. 10. de accuſa. nu. 3. 82

Facultas nullitatis dicendæ tollitur triginta annis. reſp. 5. de iure patro. num. 16. 110

Facultatis iure non dicitur quis uti ſeruitute aquæ ducendæ, quando aqua labitur facto hominis. reſp. 21. de interdi. poſ. & propri. nu. 10. 75

Minus quãdo in fundo uicini aliquid eſt factum patiente uicinò. ibidem, num. 11.

Falcidia, & Trebellianica poſſunt prohiberi à teſtatore. reſpon. 2. ad Trebell. nu. 13. 59

Falcidia, & Trebellianica quando detrahantur ab hærede non conficiente inuentarium. ibid. num. 15.

Falſi pœna tenetur faciens aliquid procuratorio nomine cum non ſit. reſp. 9. de legibus. nu. 37. 6

Falſi pœnam ad hoc ut inquiſitus patiatur, tria copulatiuè requiruntur. reſp. 3. de accuſa. nu. 1. 78

Falſi accuſatores, denunciatores, ſubornatores, & inueſtigatores, incidunt in Turpillianum. reſp. 11. de accuſa. nu. 2. 83

Falſitas & error circa non neceſſaria, non uitiat nec ueritati nocet. reſp. 23. de proba. & reſcrip. nu. 28. & 30. 41

Falſum committit uſurpans officium ad ſe non ſpectans. reſp. 3. de accuſa. nu. 9. 78

Fama ſola non eſt ſufficiens ad probandum ea, quæ ſunt grauis præiudicij. reſp. 4. de proba. nu. 2. 32

Fama originem habeat ab aduerſario, non inducit credulitatem, nec ei iura deferunt. reſp. 21. de proba. & de tri. enp. teſta. nu. 23. 38

Fama publica ad hoc, ut per teſtes probetur, oportet, quod aſſignent rationem, cur ſciant de hoc eſſe famam publicam, et à quo audiuerint. reſp. 4. de accuſa. nu 9. 79

Fama publica aboletur per bonam famam delati. ibid. nu. 10.

Fama nihil probat, niſi conſtet, unde originem habuerit, & dicitur potius uana populi uox, & an probetur ſimonia. reſp. 2. de iure patro. 3

Familiaris, & coniunctus, præſumuntur ſcire facta coniuncti, & familiaris. reſp. 23. de iure emphy. & de feu. nu. 38. 95

Fauori pro ſe introducto quilibet poteſt renunciare. reſpon. 12. de legibus. num. 5. 85

Fœminarum excluſione uidetur teſtatorem uelle, quod bona in familia conſeruentur. reſp. 7. de ſubſtitu. nu. 10. 46

Fœminæ imponunt finem agnationi & familiæ. reſp. 4. de ſubſti. num. 14. fol. 44

Fœminis excluſis pariter & ipſi deſcendentes excluſi remanent. reſp. 12. de ſubſtitu. num. 2. 49

Fœminis excluſis pariter ex eis deſcendentes excluduntur. reſp. 13. 51

Fœnerator nemo præſumitur. reſp. 18. de oblig. nu. 2. 35

Feuda quo ad ius ſucceſſionis, & facultatem alienandi redacta ſunt hodie ad inſtar patrimoniorum. reſp. 3. de iure emphy. & de feu. nu. 23. 94

Feuda in Delphinatu redacta ſunt ad inſtar patrimonialium, idem ferè in tota Gallia. reſpon. 5. de proba. nu. 54. 35

Feudali fundo priuatur feudatarius ob deteriorationem. reſpon. 17. de feu. num. 5. 97

Feudi natura eſt, ne in eo extranei ſuccedant, minus & fœmina per quæuis uerba indeterminata. ibidem.

Feudi non ſunt legitimati habiles. reſp. 23. de iure emphy. & de feud. nu. 7. fol. 93. & nu. 13. 94

Feudi cum conſenſu domini uenditi iuriſdictio acquiritur emptori. reſpon. 18. de iure emphy. & de feu. nu. 2. 91

Feudo diuiſo ubi onera regia ſunt ſoluenda. reſp. 23. de iure emphy. nu. 17. fol. 93

Feudo conceſſo pro ſe, & deſcendentibus uidetur uocatus proximior ultimi decedentis. reſp. 23. de iure emphy. & de feu. nu. 28. 94

Feudum hæreditarium poteſt uni filiorum prælegari, ſicut qualibet alia res hæreditaria. reſp. 23. de iu. emphy. & de feu. nu. 26. 94

Feudum conceſſum pro ſe, & ſucceſſoribus quibuſcunque cuiuſuis ſexus, ac habentibus cauſam ab eo, tranſit ad hæredes extraneos, ac ad uxorẽ, & efficitur alienabile, legariq; poteſt. reſpon. 17. de iure emphy. & de feu. nu. 4. 90

Feudum francum poteſt uaſallus irrequiſito domino alienare. ibid. nu. 5.

Feudum ſine uniuerſitate uaſallus non poteſt in alium transferre contradicentibus

dicentibus ſubditis, nec illud ſeparare, etſi partem ſeparatam pro ſe retineat. reſp. 22. de iure emph. & de feu. nu. 9 93
Feudum antiquiſſimũ, ſi cadit in commiſſum, non domino, ſed agnatis uaſalis applicatur. reſp. 29. de iure emphy. & de feu. nu. 8. 98
Feudum conceſſum pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, hæreditarium ſimpliciter dicitur, aliàs dicitur ſecundum quid, vbi non adeſt uerbum quibuſcunque. ibidem. nu. 19. 22. & 24.
Feudum paternum alienari non poteſt in præiudicium deſcendentium etiã domino conſentiente. reſp. 23. de iure emph. & de feu. nu. 21 94
Feudum poteſt recuſare vaſallus, ſeu feudatarius primo loco inueſtitus in præiudicium filiorum, ac conſentiente domino penitus alienaré poterit: ſecus, ſi ſit feudum paternum. reſpon. 23. de iure emphy. & de feu. num. 18 94
Feudum, & iuriſdictio acquiritur & per tranſactionem, & per ſententiã arbitri, & arbitratoris. reſpon. 18. de iure emphy. & de feu. nu. 4. 91
Feudum non poteſt ſubinfeudari abſque conſenſu domini ſtante pacto de nõ alienando: alias ſecus. reſpon 29. de iure emphyten. & de feu. nume. 4. folio 97
Feudum an amittatur ob longiſſimam locationem. ibid. nu. 5
Feudum conceſſum cum clauſula, & quibus dederit, uel pro ſucceſſoribus quibuſcunque uendi poteſt. reſpon. 23. de iure emphy. & de feu. nume. 9. folio 93
Fictio tantum operatur, quantum ueritas. reſp. 5. de pactis. nu. 4 10
Fictiones duæ non poſſunt ſimul concurrere. reſpon. 7. de legib. nu. 5. & 23. folio 5
Fictorum exactionis ius eſt incorporale. reſpon. 9. de legib. nu. 18 6
Fidem non ſeruanti, non eſt fides ſeruanda. reſpon. 1. de trien. & ſemiſſ. nu. 11. 108
Fideicommiſſa conditionalia ante conditionis euentum non tranſmittuntur etiam ad ſuos deſcendentes, quamuis filij fuiſſent inuicem ſubſtituti. reſp. 6. de ſubſti. nu. 1 46
Fideicommiſſaria verò per uerba affirmatiua ſubſtitutio. reſp. 3. de ſubſti. nu. 6 43
Fideicommiſſi in reſtitutione, ac quota hæreditatis, non ueniunt niſi bona hæreditaria, ex quibus hæres poteſt deducere eius credita, licèt non confecerit inuentarium. reſp. 8. de ſubſt. nu. 5 47
Fideicommiſſarius dicitur ſuccedere teſtatori, & non hæredi. vel ſubſtituto grauato, reſp. 11. de ſubſt. nu. 5. & 12 49
Fideicommiſſo ſtatim reſtituendo, una tantum quarta eſt deducenda. reſp. 21. de prob. & de irri. rup teſta. nu. 56. & 59 39
Fideicommiſſum non agnitum, an tranſmittatur ad hæredes. reſpon. 12. de ſubſt. nu. 9 50
Fideicommiſſum an ueniat in generali tranſactione. reſp. 12. de ſubſti. nu. 19 50
Fideicommiſſum reciprocum inter plures inſtitutos, dicitur fundatum duobus concurrentibus, quod ultimus ſolus ſit grauatus, & in toto. reſp. 9. de ſubſtit. nu. 4. & 7 48
Fideicõmiſſum inducitur ex ſola prohibitione alienationis extra familiã, ut in ea bona conſeruentur. reſp. 14. de ſubſt. nu. 25 53
Fideicommiſſum inducitur tàm ex coniecturata mente teſtatoris, quàm ex eiuſdem uerbis expreſſis. reſp. 13. de ſubſti. nu. 5 51
Fideicommiſſum uniuerſale nutu factum ualet. reſp. 23. de iure emphy. & de feu. nu. 31 94
Fideicommiſſum tacitum, non inducitur ex alio tacito. reſp. 12. de ſubſtit. nu. 14 50
Fideiuſſores non facile inueniuntur. reſp. 15. de pactis. nu. 4 13
Filia non dicitur decepta, ſi poſt bonorum paternorum renunciationem remiſerit legitimæ ſupplementum. reſp. 16. de pactis. nu. 1 13
Filia minor cum iuramento renuncians fratrib. bona paterna, uel patruis, reſtituitur in integrum, petita abſolutione à iuramẽto, ſi enormiter fuerit læſa, ſecus ſi patri renunciauerit pro dote non aſcendente etiam ad decimam partem legitimæ. reſp. 20. de pactis. nu. 14 15
Filia excluſa à teſtamento, non rumpit teſtamentum, ſi ſit præterita, nec poteſt contratabulare. reſp. 19. de ſubſt. nu. 8 56
Filia poteſt teſtari quoad dotem reſpõ. 2. de trien. & ſemiß. nu. 6. 109
Filia iurans ſe tacitam, & contentam, perinde eſt ac ſi totam legitimam habuiſſet. reſp. 5. de ſecun. nup. nu. 3 103
Filia renunciando bona paterna ſi interueniat læſio enormiſſima, an teneat renunciatio, etiam quò ad legitimam. vſque ad finem. reſpon. 20. de pactis. nu. 6 15
Filia non poteſt contrahere matrimonium, niſi habeat. 12. annos in quorũ ultima die reperiatur. reſp. 19. de ſubſt. nu. 27 57
Filiam ſpuriam etiam de iure ciuili pater tenetur alere, ac dotare, niſi habeat aliquid filia, unde ſe alat, & dotet. reſp. 2. de ſecundis nuptus. nu. 4. 6. & 7 101
Filiam ſpuriam poteſt mater hæredem inſtituere extante prole legitima, niſi mater ſit Illuſtriſſima. ibid. nu. 23 102
Filias excludens pariter & neptes excludere uidetur. reſpon. 4. de ſubſt. nu. 8 44
Filiæ excluſæ maſculis inſtitutis, præſumuntur excluſæ propter ſexũ. reſp. 4. de ſubſt. nu. 11 44
Filiæ excluſæ per ſtatutum non competit querela inofficioſi teſtamẽti ſed ſolùm his qui poſſunt ab inteſtato ſuccedere, & aſſignatur ratio. reſp. 4. de ſecun. nup. nu. 4. fol. 122. & nu. 7 113
Filiatio qualiter probetur. reſpon. 23. de probat. & refer. num. 6. 9. & 17. folio 41
Filiationis poſſeſſio acquiritur ex tractatione & nominatione. reſp. 21. de prob. & de irri. rup. teſta. nu. 27 38
Filij non hæredes, an ſuccedant in feudis. reſp. 5. de prob. nu. 53 35
Filij in conditione poſiti an cenſeantur uocati, unde ſex coniecturas pro affirmatiua, poſt nu. 16. reſp. 13. de ſubſt. nu. 2 51
Filij mariti præſumuntur ex uxore nati in eius domo, nec parentibus contrarium dicentibus creditur, etiam ſi uxor ſtaret in proſtibulo. reſpon. 21. de prob. & de irri. rup. teſta. nu. 24. 28 38
Filij hæredes tranſmittunt ad quoſcunque hæreditatem non agnitam, cuius contrarium nullibi ſeruatur. reſp. 4. de ſucceſſ. ab inteſta. num. 4. & 6 61
Filij maſculi in conditione poſiti cenſentur ſubſtituti, quando ex uerbis teſtamenti, uel probabilibus coniecturis colligitur hanc eſſe mentem teſtatoris. reſp. 14. de ſubſt. nu. 1. & 4 52
Filij poſiti ſub conditione quando ſunt uocati an cenſeantur inuicem ſubſtituti. reſp. 14. de ſubſt. nu. 6 52
Filij cum dicantur domini bonorum paternorum, quæ communiter ſunt eis quaſi debita, non præſumuntur aliquid in præiudiciũ patris gerere ſine mandato, quod præſumitur, vbi pater patiatur eos publicè adminiſtrare. reſp. 9. de legibus. nu. 31 6
Filij maſculi poſiti ſub conditione cenſentur ſubſtituti, quando agitur de conſeruanda agnatione teſtatoris non extranei. reſp. 12. de ſubſt. nu. 12. folio 50
Filij ſi ſint præteriti, & cogantur ex clauſula codicillari reſtituere hæreditatem, an ex ea poſſint detrahere Trebellianicam, uel ſolùm legitimam iure naturæ debitum. reſp. 19. de ſubſt. nu. 12 56
Filij poſiti ſub conditione an & quando dicantur ſubſtituti. reſpon. 12. de ſubſt. num. 10 50
Filij uocati cum parentibus, an ordine ſucceſſiuo, an uerò ſimul & ſemel cẽſeantur uocati. reſp. 9. de ſecun. nup. nu. 7. & 12 106
Filij poſiti in conditione dicuntur inuicem ſubſtituti. reſp. 15. de ſubſt. nu. 14 54
Filij poſiti in conditione non cenſentur uocati etiam ſi ter fuerint poſiti. reſp. 6. de ſubſt. nu. 2 46
Filij poſiti in conditione dicuntur magis dilecti, quàm ſubſtituti, cum ad eorum excluſionem ſint poſiti. ibid. nu. 6.
Filij tacite poſiti in diſpoſitione, puta poſiti ſunt in conditione exiſtenti, ſi ſunt vocati an cenſeantur inuicem ſubſtituti. reſp. 14. de ſubſt. nu. 10. folio 53
Filij nati ex matrimonio putatiuo habentur pro uerè legitimis. reſp. 4. de proba. nu. 7 33
Filij poſiti in conditione an cenſeantur uocati etiam ſi ſint a teſtatore grauati. reſp. 15. de ſubſt. nu. 5. 9. & 10 54
Filij appellatione an contineantur nepotes, præſertim quando diſiunctiuè profertur, uel cum aliqua qualitate excludente nepotem, aut agitur de odio alterius. reſp. 18. de ſubſt. num. 1. & 7. fol. 55. & num. 12. & 13. folio 56
Filio emancipato an ſuccedant fratres ſimul cum patre in bonis donatis à patre in præmium emancipationis. reſp. 3. de ſucceſſ. ab inteſta. num. 1. fol. 60
Filio excluſo, non uti filio, ſed ratione alterius qualitatis, non cenſentur excluſi eius deſcendentes. reſp. 12. de ſucceſſi. ab inteſta. nu. 11 65
Filio prohibito petere ſupplementum legitimæ non competit actio ex teſtamento, ſed condictio ex lege. reſp. 4. de ſecun. nup. nu. 14 103
Filiorum appellatione maſculi tantum ueniunt ex præſumpta mente teſtatoris, quando filias præterijt. reſp. 17. de ſubſt. nu. 3 55
Filios non extare, ac excluſos eſſe à ſtatuto paria ſunt. reſpon. 4. de ſecun. nup. nu. 5 100
Filius poſitus in conditione quando cenſetur uocatus. reſp. 3. de ſubſti. nu. 14. & 16. vſque ad fi. 43
Filius recuſans ſuccedere, non tenetur conferre lucrum, & donationem, niſi lucrum proueniat ex re paterna. reſpon. 11. de ſucceß. ab inteſta. nu. 22. & 24 64
Filius ſubintrat locum patris, quando agitur de hæreditate patrui. reſp. 4. de ſucceß. ab inteſta. nu. 6 61
Filius non poteſt grauari in legitima, cum in ea dicatur creditor, impropriè tamen. reſp. 8. de ſubſt. nu. 2. & 10 47
Filius legitimari poteſt à patre non citatis uenientibus ab inteſtato: ſecus ſi filius petat ſe legitimari, mortuo patre. reſp. 10. de ſecun. nup. nu. 18 fol. 107
Filius pro legitima habet dominium cuiuſlibet rei. reſp. 10. de ſubſt. num. 17 49
Filius impubes in pupillari ætate tranſmittit ius adeundi ad eius hæredes, non autẽ portio ipſius accreſcit cohæredib. ſuis. reſp. 1. de ſubſt. nu. 3 43
Filius pro legitima poteſt agere tàm actione reali, quàm perſonali ex teſtamento. ibid. nu. 18
Filius uiuente patre legitimam certi valoris prætendere non poteſt. reſpon. 20. de pactis. nu. 16 15

Filius

Index.

Filius quando patrem repræſentat, in eiuſque locum ſubintrat in ſucceſſionibus.reſp.4.de ſucceſs.ab inteſta.nu.3 61

Filius poteſt agere ad ſupplementum legitimæ in corporibus hæreditarijs, legata que recuſare, niſi ea ſemel ſibi pro legitima acceptauerit.,reſp.1.de trien. & ſemiſſ.nu.8 108

Filius præſumitur ſcire matris conſanguinitatem.reſp.23.de prob. & reſtr. nu.7 41

Filius,& pater cenſentur una,& eadem perſona.reſpon.9.de legibus . num. 26 6

Filius naturalis ſuſceptus ex muliere in domo retenta in ſchemate concubinæ,& non ex furtiuo coitu, ſuccedit patri in duabus uncijs, non extante prole legitima, quo caſu niſi de iure canonico habet alimenta, etiam ſi eſſet ſpurius.reſp.2.de ſecun.nup.nu.1 101

Filius agens ad ſupplementum legitimæ, tria probare habet ; & ſi hæres nõ confecit inuentarium, quantitatem & ualorem bonorum,& relictum nõ ſufficere ad legitimam.reſp.8.de ſubſt.nu 9 47

Filius non propriè, ſed quaſi creditor legitimæ dicitur.ibidem.nu.10

Filius præteritus an tranſmittat ius dicendi nullum ad quoſcunque hæredes,& an ipſi hæredes, ſi non dixerint de nullitate idem ius tranſmittãt. reſp.1 .de acqui.hær.nu.4.& 9 42

Filius ſe immiſcens in hæreditate, uidetur eam adire.reſp.7.de ſucceſſ.ab inteſta.nu.4 62

Filius dicitur continuare in poſſeſſione patris defuncti. reſp.31. de iure emphy.& de ſeu.nu.3 99

Filius non obſtante fideicommiſſo paterno, poteſt teſtari quò ad legitimam, & Trebellianicam, etiam à patre prohibitam, cuius detractio filijs prohiberi non poteſt.reſp.5. de ſubſt.nu.9 45

Filius prius mortuus præſumitur fauore ſubſtitutionis fideicommiſſariæ. reſp.18.de proba.nu.2 36

Filius naſci poteſt in nono, uel ſeptimo menſe.reſpon.21.de prob. & de irri, rup.teſta.nu. 26 38

Filius an ſubintret locum patris in fideicommiſſo.reſp.7. de ſubſti. nume.1. fol. 46

Finis regulat actus agendi,& à fine res debet accipere nomen.reſpon.51. de iure emphy.& de ſeu.nu.9 88

Fiſcus eſt immunis ab omnibus uectigalib.licèt uendiderit gabellam alicui. reſp.11.de interdictis.nu.4 68

Fiſcus non retinet bona, niſi quæ ſuperſunt deducto ære alieno.reſp.31.de iure emphy.& de ſeu.nu.6 99

Forma libelli contra non obſeruantes tranſactionem.reſp.3.de pact.num.12 fol. 9

Forus ratione delicti nanciſcitur.reſp.22. de iure emph. & de ſeu. num. fol. 92

Frater maior non tenetur facere diuiſionem, & minor eligere.reſpon.13.de obli.nu.2 23

Frater, uel ſoror non poteſt eſſe teſtis in criminalibus.reſp.5.de accuſa.num. 18 80

Nec ſimulus, etiam in ciuilibus.ibid.nu.19

Minus ebrius.ibid.nu.20

Fratres otioſi non debent uenire ad menſam paratam labore aliorum fratrũ, reſp.11.de ſucceſſ.ab inteſt.nu.17 64

Fratres patris uterini admittuntur cum fratribus matris utrinque coniunctis.reſp.2.de ſucceſſ.ab inteſta.nu.14 60

Fratres paterni præferuntur uterinis; quò ad bona paterna, uterini uerò præferuntur paternis reſpectu bonorũ maternorum : circa autem aliorum bonorum ſucceſſionem, æqualiter ſuccedunt.reſp.1.de ſucceſſ.ab inteſt.nu.7. fol. 59

Idem in filijs primi,& ſecundi matrimonij.ibid.nu.8.

Fratris appellatione an ueniat ſoror.reſp.6.de legibus.nu.2. 3

Fraus non fit ſcienti, uel qui ſcire poteſt.reſp.24.de iure emphy.& de ſeu.nu. 11 95

Fraus de contractu ad contractum, eſt prohibita.reſp.25. de iure emphy. & de ſeu.nu.10 96

Fraus de contractu ad contractum non eſt permiſſa.reſp.24. de iure emphy. & de ſeu.nu.9 95

Fraus quando præſumatur in contractu ex retentione poſſeſſionis per uenditorem.reſp.18.de oblig.nu.10.& 25 25

Fraudari quis dicatur.reſp.24.de iure emphy.& de ſeu.nu.19 96

Fraudem non facit, qui iure ſuo utitur.reſpon.19.de pactis.nu.19 14

Fraudis præſumptio ceſſat, quando iudicis decretum interuenit. reſpon.1.de oblig.nu.20 17

Fructuum periculum pertinet ad fructuarium.reſp.14. de iure emph. & de feud.nu.7 89

Fructuum uenditio eſt à iure permiſſa.reſp.1.de oblig.nu.5 17

Fructus etiam pendentes pertinent ad emphyteutam. reſp.14. de iure emphy.& de ſeu.nu.8 89

Fructus rei hypothecatæ pertinent ad dominum.reſp. 18. de obliga.nu.30. fol. 26

Fructus rei ſimulatæ uenditæ computantur ipſo iure in ſortem principalẽ. ibid.nu. 31

Fructus in Trebellianica computantur iudicio teſtatoris percepti,& non extantes, ubi illos reſtituere uelit, nec non bona alienata ab hærede.reſpon. 2.ad Trebell.numero 17 59

Fructus,& uſusfructus, in ſe differunt. reſp.3. de ſucceſſ.ab inteſta. num. 16 61

Fructus ſeparati à ſolo pertinent ad conductorem, pendentes verò ad dominum, adeo primo caſu non fit remiſſio : ſecus autem hic.reſp. 14.de iure emphy.& de ſeu.nu.9.10.& 11 89

Fructus conſiſtunt in exemplatione actarum,& inſtrumentorum . reſpon. 26.de oblig.nu.2 30

Fructus hypothecæ percepti ſortem extenuant, niſi eſſet hypotheca pro dote facta marito,& non uxori repetenti dotem.reſpon.25.de oblig.nu.1 fol. 30

Fructus certarum rerum reſeruans, an tacitè dicatur renunciare uſumfructum aliarum rerum.reſp.3.de ſucceſſ.ab inteſt.nu.18 61

Frumenti reip.uendendi cauſa, quis poteſt compelli, ne ſuum uendat, imo quod publicum emat.reſp.15.de pactis.nu. 7 13

Frumenti extrahendi licentia, habet in ſe tacitam conditionem, ſi populus non indiget.reſp.15.de pactis.nu.8 13

Fundationi præualet authorizatio.reſp.6.de iure patron.num.7. 112

Funeris ſumptuum exceptio eſt iuſtiſſima.reſp.10.de ſubſti.nu.8 48

Furnum, uel molendinum alterius adire ad coquendum, uel macinandũ, eſt facultatis, unde hoc nunquam præſcribitur.reſpon.8. de interdictis. nu.3 68

Furtum eſt contrectatio rei alienæ inuito domino.reſpon.5.de accuſa.nu.3 fol. 79

G

Gabellæ precium augetur aucto comitatu, ſicuti econtra diminuitur. reſp.3.de iure emphy.& de ſeu.nu.8.& 10 84

Geminatio, & reiteratio arguit certam animi deliberationem . reſp.4.de ſubſti.nu.5.& 21 44

Geminatio aliquid importare debet.reſp.23.de iure emphy. & de ſeu.nu. 5.fol. 93

Generalis diſpoſitio non trahitur ad ſpecificata.reſp.1. de pactis.nume.9. fol. 8

Generalis promiſſio non trahitur ad ea, de quibus facta eſt ſpecialis promiſſio.reſp.1.ad Treb.nu.5 58

Generalitas non trahitur ad caſum uerisimiliter non cogitatum. reſp.21. de proba.& de irri.rup.teſta.nu.42.& 48 39

Generi per ſpeciem derogatur.reſp.1.de pactis.nu.8 8

Gloſſa ab opinione comprobata per aliquem Doctorem, non eſt in dubio iudicando recedendam.reſp.18.de oblig.nu.17 25

Glo.nauis tutiſſima, per quam nauigatur iuris pelagus,& ducit in portum ueritatis.ibid.nu.18

Glo.& Bar.tutiſſimæ naues ad iuris pelagus.reſp.21.de proba. & de irri. rup.teſta.nu.52 39

Gradu proximior cæteros excludit.reſpon.4.de ſucceſſi.ab inteſto.num.2. fol. 61

Gradu primo uocatus magis à teſtatore dicitur dilectus, quam in cæteris gradib. ſubſtitutus.reſp.14.de ſubſtit.nu.17 53

Grauari non poteſt, qui non fuit honoratus.reſp.15.de ſubſti.nu.6. 54

Grauatus reſtituere hæreditatem poſt eius mortem intelligitur ſi ſine liberis decedat, quando eſt de deſcendentibus, aliàs ſecus.reſp.13.de ſubſtit. nu.7 51

Grauatus reſtituere ſuam portionem hæreditatis, quo ad eum dicitur grauatus in tota hæreditate.reſp. 14.de ſubſt.nu.9 53

H

Habens conductor anteriorem hypothecam poteſt expelli à creditore habente poſteriorem, ſi ei offeratur intereſſe.reſp.29.de oblig. nu. 8.fol. 35

Habitatio legata pluribus accreſcit collegatarijs etiam poſt acquiſitionem. reſp.9.de ſubſti.nu.3 47

Habitatione continua præſumitur ſcientia.reſp. 23.de oblig.nu.15 29

Hæreditas non poteſt nec ad diem, nec ex die dari directò, niſi teſtator ſit miles.reſp.2.ad Trebell.nu.1.& 6.fol.58.& nu.9 59

Hæreditas quid ſit.reſp.1.de ſucceſſ.ab inteſta.nu.1 59

Hæreditas non adita non tranſmittitur.reſp.1.de acqui.hæred.nu 2 42

Hæreditas,& ſucceſſio uiuentis non datur.reſpon.7.de ſecun. nupt.num 4 fol. 105

Hæreditati uiuentis non poteſt renunciari. reſpon.3.de ſucceſſ. ab inteſta. nu.15 61

Hæreditatis meæ uerbum uerificatur in portione unius tantùm hæredis ex pluribus.reſp.9.de ſubſti.nu.6 48

Hæreditatis appellatione non continentur fideicommiſſa, nec legata. reſp. 9.de ſubſti.nu.9 48

Hæreditatis nomen eſt uniuerſale, continens uniuerſa, quæ teſtator habebat.ibidem.num.10

Hæres ab inteſtato ſucceſſurus præſumitur ignorare contenta in teſtamento : ſecus ſi ſit extraneus, uel foret teſtamentum nuncupatiuum domi coram omnibus factum.reſp.23.de iure emph.& de ſeu.nu.37.& 39. 95

Hæres non conficiens inuentarium tenetur ad omnia credita, & legata, etiam ſi hæreditas non ſufficeret.reſpon 8.de ſubſtit.nu.1 & 12 47

Hæres hæredis mei dicitur meus hæres.reſpo.23.de iure emphy. & de ſeu. nu.20 94

Hæres

Hæres particularis eſt loco legatarij, in cuius legato comprehenduntur ſolùm, ſi teſtatoris dominio exiſtent quando inſtitutio facta fuit in par e bonorum ſuorum, ſcilicet teſtatoris. reſp. 10. de ſubſti. nu. 14 48

Hæres tenetur approbare factum defuncti: fallit, quando eſſet hæres cum beneficio legis, & inuentarij, alienantis feudum conceſſum pre ſe, & deſcendentibus tantùm. reſpon. 23. de iure emphy. & de feu. nu. 29. fol. 94 & nu. 40. & 41 95

Hæres ſolùm temporaliter, non ſpiritualiter à defuncto poteſt obligari. reſp. 3. de pactis. nu. 9 9

Hæres ſemel, nunquam deſinere poteſt eſſe hæres directò, ſed bene utiliter, niſi miles ſit teſtator. reſp. 2. ad Trebell. num. 6. 58. & nu. 10 59

Hæres extraneus præſumitur habere notitiam teſtamenti. reſp. 12. de ſubſti. num. 16 50

Hæres præſumitur poſſidere rem hæreditariam, modò non neget, nec appareat alius, hæredem ſe eſſe aſſerens. reſpon. 4. de iure patrona. nume. 10. folio 112

Hæres, & defunctus pro eodem reputantur. reſpon. 4. de iure emphy. & de feu. nu. 12 85

Hæres contra factum defuncti uenire non po eſt pre ea parte, quo eſt hæres inſtitutus, niſi eſſet filius hæres quò ad legitimam tantùm. reſp. 9. de oblig. nu. 2 21

Hæres tenetur adimplere contenta in ſcriptura penes Guardianum fratrum Minorum exiſtente, ubi ita teſtator diſpoſuit, modò appareat fore teſtatoris ſcripturam, & teſtes audiuerint implicitè contenta in ea, ad quam teſtator ſe remiſit. reſp. 20. de probat. nu. 4. & 10 37

Hæres minoris, ex maioris perſona reſtituitur aduerſus omiſſam à minore hæreditatem. reſp. 4. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 5 61

Hæres uniuerſalis an & quando tenetur releuare animam defuncti, ut poſſit, vel non præſcribere. reſpon. 12. de ſubſti. nu. 28 51

Hæredes directò in ſolidum duo eſſe non poſſunt, ſed benè unus directò, alter vtiliter. reſpon. 2. ad Treb. nu. 3. fol. 58. & nu. 10. & 12. 59

Hæredes plures vocati per copulam intelliguntur ſimul uocati, ſi inter eos non cadit ordo ſucceſſionis ab inteſtato. reſpon. 6. de iure patron. num. 6. folio 112

Hæredi nocet mala fides defuncti. reſpon. 3. de ſecundis nupt. numero 14. fol. 102

Hæredis verbum non ſolùm ad proximũ, ſed etiam adulteriores refertur, etiam ſi ſingulariter proferatur. reſp. 14. de ſubſt. nu. 16 53

Hæredis inſtitutio, quæ à principio non ualet iure directo, trahitur in fideicommiſſum. reſp. 2. ad Trebell. nu. 4 58

Homiſidium neceſſarium ob defenſionem, non eſt punibile. reſp. 9. de accuſ. num. 1 81

Homicidium in dubio commiſſum præſumitur ad offenſam, & iniuſtè, niſi probetur contrarium ex coniecturis, ibidem. nu. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11 12. & 13.

Hominis uita centum annis durare præſumitur. reſpon. 4. de iure emph. & de feu. num. 4 85

Hypotheca nuda ſolùm conuentionem, pignus uerò traditionem requirit. reſp 3. de interdictis. nu. 5 66

Hypothecaria actio præſcribitur ſolum xxx. annis, niſi competat ad rem mobilem, vel niſi adſit titulus, & bona fides. reſpon. 24. de oblig. num. 5. & 11. 30

Hypothecatæ actionis præſcriptio an currat non facta excuſſione. reſp. 24. de oblig. nu. 6. & 12 30

Hypothecati fundi melioramenta pariter ſubijciũtur ipſi hypothecæ. reſp. 24. de oblig. nu. 4 30

I

IDentitate rationis licita eſt extenſio in exorbitantib. reſp. 3. de ſucceſſi. ab inteſt. nu. 4 60

Ignorantia iuris neminem excuſat etiam mulierem, niſi in caſibus expreſſis à iure, & niſi ſit probabilis, non craſſa, & non pecatur officio iudicis æquitate ſuadente. reſp. 19. de ſubſt. nu. 40 57

Ignorantia regulariter excuſat à pœna, & in dubio præſumitur, niſi ſcientia probetur. reſp. 28. de iure emph. & de feu. nu. 2 97

Ignorantia iuris non cauſat bonam fidem, nec præſumitur. reſp. 18. de interdictis. nu. 25 72

Ignorantia non prodeſt in lucris captandis. reſp. 5. de legibus. nu. 2. 4

Ignorantia in re propria non eſt probabilis. reſp. 1. de pactis. nu. 12 8

Ignorantia eorum, de quibus eſt publica fama, non præſumitur. reſp. 2. de iure emph. & de feu. nu. 16 84

Ignorantia præſumitur, ubi non probatur ſcientia. reſp. 6. de iure emph. & de feu. nu. 3 85

Ignorantia probabilis alterius ex coniugibus tollit uitium illegitimitatis. reſp. 19. de ſubſt. nu. 44 57

Ignorantiam non ueriſimilem allegans aduerſus præſcriptionem cauſatã ex lapſu temporis non eſt audiendus. reſp. 5. de legibus. nu. 5 4

Ignorantiæ excuſatio non admittitur in iudicio, quòd per peritos præſumitur agitatum, & eos conſulere potuit ſe excuſans. reſp. 5. de ſecund. nup. num. 6 103

Ignorare nemo præſumitur, quod publicè ſcitur. reſp. 5. de legib. nu. 8 4

Ignorans, & dubitans quando æquiparentur. reſp. 32. de iure emphy. & de feu. nu. 32 100

Ignorantes, & minores non reſtituuntur aduerſus geſta per eorum prædeceſſores ætate maiores. reſp. 9. de iure emphy. & de feu. nu. 11 87

Illatio non fit ex ſeparatis. reſp. 5. de prob. nu. 38 34

Illatio non fit ex ſeparatis, & ex diuerſis. reſp. 10. de iure emph. & de feu. nu. 1 87

Illatio non fit ex particularibus multis, nec ex ſeparatis. reſp. 30. de iure emphy. & de feu. nu. 6 98

Immunitas conceſſa uenientib. ad habitandum, nõ tranſit ad hæredes. reſp. 3. de iure emph. & de feu. nu. 14 84

Impedimentum non excuſat, niſi conſtet eſſe tale, cui reſiſti non poſſit. reſp. 10. de oblig. nu. 22 22

Impedimentum ad hoc vt excuſet obligatum, oportet eſſe tale quòd nullum poſſit adhiberi remedium. reſp. 7. de pactis. nu. 2 11

Impeditus in integrum reſtituitur, ſi probauerit impedimẽtum fuiſſe cauſam immediatam. reſp. 32. de iure emphy. & de feu. nu. 35 101

Imperator licèt ſit dominus totius mundi, non tamen habet dominium prædiorum particularium. reſp. 30. de iure emphy. & de feu. nu. 40 98

Imperium in parem par non habet. reſp. 8. de interdictis. nu. 7 68

Impubes quidquid uidet, ignorat. reſp. 19. de ſubſti. nu. 26 57

Nec poteſt contrahere matrimonium filia, niſi habeat 12. annos in quorũ vltima die reperiatur. reſp. 19. ibid. nu. 27

Impubes contrahens illicitum matrimonium, non punitur, etiam ſi ſit doli capax. reſp. 19. de ſubſ. nu. 29 57

Inceſtuoſi non poſſunt ſuccedere patri. reſp. 19. de ſubſt nu. 18 57

Incluſio unius eſt alterius excluſio. reſp. 1. de legib. nu. 11 3

Incluſio unius eſt alterius excluſio. reſpon. 25. de iure emphyte. & de feu. num. 6 89

Incognita vicinis ac coniunctis ea, quæ omnium oculis ſunt expoſita non præſumuntur. reſp. 5. de legi. nu. 6 4

Inconueniens non poteſt allegari, quãdo perſpici potuit. reſp. 19. de pactis. num. 18 14

Incorporalium poſſeſſio, puta iuris depaſcendi, acquiritur per uſum paſcendi, & patientia aduerſarij. reſpon. 19. de interdicta poſſ. & proprie. nu. 7. fol. 73

Indefinita æquipollet uniuerſali. reſp. 9. de ſubſt. nu. 5 48

Indefinita æquipollet uniuerſali. reſpon. 12. de iure emphyten. & de feu. num. 5 88

Indicia ad torturam ſunt arbitraria iudici, qui in dubio debet arbitrari non ſufficientia. reſp. 4. de accuſ. nu. 17 79

Indicia non ſufficientia, ac probationes imperfectæ non coniunguntur ad faciendum incriminalibus ſufficiens indicium ad torturam. ibid. nu. 13

Indiciorum duæ ſpecies, altera directa, altera uerò per indirectum reſpicit maleficium. reſp. 8. de accuſa. nu. 5 81

Indicium ad torturam fit ex duobus teſtib. conteſtib. ſuper indicio à remotis. reſp. 8. de accuſa. nu. 1 81

Indicium à remotis ſufficiens ad torturam, debet habere tres qualitates. reſpon. 8. de accuſ. nu. 7 81

Inducta ad unum effectum non debent operari contrarium. reſp. 32. de iure emphy. & de feu. num. 24 100

Induſtria perſona electa non receditur à perſona, & quando dicatur induſtria electa uſque ad finem. reſp. 15. de oblig. nu. 1 24

Inferior non tollit legem ſuperioris. reſp. 10. de oblig. nu. 20 22

Infinitas omnibus odioſa & ab omnibus fugienda. reſpon. 6. de pactis. nu. 4. fol. 10

Inhibitio iudicis cum clauſula, niſi, eſt ſententia interlocutoria. reſp. 12. de interdictis. nu. 13 69

Inhibitorium præceptum cum clauſula iuſtificatiua, remanet firmum, & uim rei iudicatæ habet, citato non comparente. reſp. 12. de interdictis. num. 14 69

Inimicitia, ſeu odium contractum propter litem, etiam lite finita præſumitur durare. reſp. 13. de proba. nu. 4 35

Inimicus reconciliatus poteſt ut ſuſpectus iudex recuſari. reſp. 13. de prob. num. 6 35

Iniuria maior fit filijs tranſeunte patre ad ſecundas nuptias, quàm matre. reſp. 5. de ſecun. nup. nu. 17 104

Iniuria non fit volenti, & conſentienti, reſp. 7. de ſecun. nup. nu. 8 105

Iniuria non fit uolenti, nec conſentienti. reſp. 4. de ſecun. nup. nu. 9 103

Iniuria ſola diſſimulatione remiſſa cenſetur, reſp. 7. de ſecun. nup. nu. 5. 105

Iniuria non ex uerbis, ſed ex effectu loquentis conſideratur. reſp. 1. de iniurijs. nu. 3 81

Iniuriam inferre dicitur detegens in rixa infamiam alicuius. reſpon. 1. de iniurijs. nu. 2 81

Iniuriam facit, dicens ſine rixa extra iudicium condemnato de falſo, me tædet, quòd fueris de falſo condemnatus. reſp. 1. de iniurijs. nu. 4 81

Inofficioſi querela tranſit ad hæredes per ſolam denunciationem, vel libelli oblationem. reſp. 19. de oblig. nu. 2 26

Inofficioſi teſtamenti querela non competit filiæ excluſæ per ſtatutum, ſed ſolùm his, qui poſſunt ab inteſt. ſuccedere, & aſſignatur ratio. reſp. 4. de ſecun. nup. nu. 4. fol. 102. & nu. 7 103

Inquiſitio ſine indicijs præcedentibus non formatur, vel ſaltem fama publica præcedente. reſpon. 6. de accuſa. nu. 8 80

Inquiſitionis copia tradenda eſt delato reo, aliàs non poteſt adulterius procedi.

Index.

procedi.reſpon.6.de accuſa.nu.2 80

Inſtitutio hæredis nominati filij nulla redditus, ſi hæres non eſſet teſtatoris filius.reſp.23.de prob.& reſcri.nu.10 41

Inſtitutus iure certa habetur loco legatarij,niſi ſit filius, qui loco hæredis habetur,& res certo ſtat loco quota hæreditatis.reſp.8. de ſubſti.num. 13 47

Inſtitutus particulariter in dimidia bonorū teſtatoris an teneatur ad æs alienū ſine eius onere,prout inſtitutus,& an teneatur ad legitimam filiorum pro rata.reſp.10.de ſubſtit.nu.11 48

Inſtrumenta ſi reduci poſſunt ad concordiam,tollitur omnis ſuſpitio falſitatis.reſp.5.de proba.nu.40 34

Inſtrumenta confecta minus ſolenniter per Notarios defunctos faciunt ſemiplenam probationem.reſp.5.de proba.nu.43 35

Inſtrumenta plura eiuſdem cauſæ,quantitatis,& obligationis ſemper loqui præſumuntur de una tantùm obligatione.reſpon.9. de legibus. num.21. folio 6

Inſtrumenti pars falſa non uitiat alias partes, ſi non ſit ſubſtantialis, nec formalis.reſp.5.de proba.nu.39 34

Inſtrumenti pars per aliam declaratur.reſpon.15.de iure emphyteu.& de feu.nu.3 89

Inſtrumenti pars per aliam declaratur.reſp.4.de pactis nu.3 10

Inſtrumenti contenta ſcitur quis,illud exhibendo; ac legiſſe præſumitur, ſi penès ſe repertum fuerit.reſp.5.de proba.num.8 33

Inſtrumento in ſupplementum probationis non eſt locus, quando teſtis non eſt omni exceptione maior,uel quando agitur de magno præiudicio,etiāſi teſtis foret omni exceptione maior,& ſic duo ſunt neceſſaria, quòd cauſa ſit leuis, & quòd ſit ſemiplenè probatum.reſpon.14.de probat.num.4 fol. 36

Inſtrumento actus non perficitur,ſed perpetuò probatur.reſp.5. de obliga. num.14 20

Inſtrumento ex originali ſcripto manu Notarij de eo rogati, poteſt exemplar extrahi, etſi de per ſe originale repertum fuerit.reſpon.5.de proba. nu.30 34

Inſtrumentorum contrariorum tollitur inuicem coram fides.reſp.5.de proba.nu.37 34

Inſtrumentorum probatio in antiquis melior eſt cæteris. reſp.23.de proba. & reſcr.nu.14 41

Inſtrumentorum amiſſionem alleganti an ſit credendum ſaltem cum iuramento.reſp.1.de iure patro.nu.10 110

Inſtrumentum publicum facit euidētiſſimam probationem,& dicitur probatio probata,& ex eo reſultant tres præſumptiones. reſp.5.de probat. nu.23 34

Inſtrumentum originale an ſit ſubſignandū, ſeu ſubſcribendum manu Notarij,qui illud recipit.ibid.nu.24

Inſtrumentum ad ſe retrahens,præſumitur ſcire in eo contenta.reſpon.5.de proba.nu.6 33

Inſtrumentum uitiatur ob omiſſionem indictionis,niſi aliter ex conſuetudine obſeruetur.reſp.5.de prob.nu.28 34

Inſtrumentum ſubſcriptione teſtium firmius robur ac maiorem auctoritatem & fidem ſuſcipit.reſp.5.de prob.nu 90 35

Inſtrumentum facit ius notorium,niſi contra illud aliquid opponatur, tūc enim requiritur pro eo pronunciatio.reſp.25.de interdicta poſſ.& proprie nu.2 3.6.& 7 76

Inſtrumentum dicitur probatio probata.reſponſo.5.de accuſat. numero 11 fol. 80

Inſtrumentum dicitur probatio probata.reſponſo.11.de accuſati. numero 4 fol. 83

Inſtrumentum inueſtituræ non probat contra tertium, qui non habet eam ab inueſtito.reſp.6.de iure emphy.& de feu.nu.1 85

Inſtrumentum facit rem indubitatam, donec probetur contrarium.reſp.1. de trien.& ſemiſſ.nu.17 108

Intentio coniecturata,& ueriſimilis,obſeruatur in fideicommiſſaria ſubſtitutione.reſp.15.de ſubſt.nu.4 54

Interdicta licèt ſint perſonalia,ſunt tamen in rem ſcripta.reſp.18.de iure emphy.& de feu.nu.15 91

Interdicta omnia ſunt in rem,& dantur contra quemlibet. reſp.18. de interdictis.nu.5 26

Interdicto retinendæ poſſeſſio antiquiſſima non prodeſt.reſpō.8.de interdictis.num.14 68

Interdicto retinendæ ille obtinet,qui probat ſuam poſſeſſionē meliori titulo. reſp.22.de interdicta poſſ.& proprie.nu.3 75

Interdicto uti poſſidetis,dato paritate probationum,ille obtinet qui ius cōmune,& iuſtum titulum pro ſe habet.reſp.12.de interdictis . nu.8. fol. 69.& nu.30 70

Interdicto retinendæ poſſeſſionis eſt probanda ab actore poſſeſſio tempore perturbationis,& litis conteſtatæ.reſpon.20.de interdicto poſſ. & proprie nu.1 74

Interdicto uti poſſidetis ille obtinet qui probat antiquiorem poſſeſſionem. reſpon.12.de interdictis.nu.12 69

Interdicto recuperandæ ſat eſt in iurib. incorporalibus ſpoliatum credidiſſe uſum fuiſſe iure ſuo,& ſi errauerit.reſp.21.de interdi.poſſ.& proprieto. num.5 75

Interdicto uti poſſidetis,duo ſunt probanda, uidelicet poſſeſſio tempore litis conteſtatæ,& turbatio.reſpon.12.de interdictis.nu.4 69

Interdicto uti poſſidetis ille obtinet qui poſſeſſionem probauit per teſtes numero plures.reſp.12.de interdictis.nu.6 69

Interdicto utili retinendæ poſſeſſionis duo ſunt ab actore probanda, quaſi uidelicet poſſeſſio,& turbatio tempore poſſeſſionis,reſp.19. de interdic. poſſeſſ.& proprie.nu.1.& 10 73

Interdicto retinendæ duo ſunt probanda ab actore, uidelicet poſſeſſio ſeu quaſi tempore litis conteſtatæ.& turbatio.reſp.22.de interdicta poſſ. & proprie.nu.1 75

Interdicto retinendæ ſufficit ſola poſſeſſio.reſp.22.de interdictis poſſeſſ.& proprie.nu.10 75

Interdictum retinendæ ita competit pro turbatione ciuilis, ſicut naturalis poſſeſſionis.reſp.6.de interdictis.nu.6 67

Interdictū aquæ quot. & æſtiuæ, uel remedium Can. reintegrandæ intentans debet probare poſſeſſionem & ſpolium.reſp.21.de interdicto poſſeſ. & proprie.nu.2 74

Intereſſe largo modo dicitur pœna,ideo etiam ſi ſoluatur dicitur contrauentum promiſſioni.reſp.12.de pactis.nu.14 12

Intereſſe probabile cauſari non poteſt ex his,quæ in fortunæ arbitrio conſiſtunt.reſp.21.de pactis.nu.8 16

Interlocutoria ſententia poteſt uſque ad diffinitiuam reuocari.reſpō.23.de interdicto poſſ.& proprie.nu.4 76

Interrogatoria ex libello extrahuntur,aliàs ſunt impertinentia. reſp. 6.de accuſa.nu.2 80

Interpretatio legis & ſtatuti capienda eſt,quam conſuetudo admiſit. reſp. 11.de legib.nu.5 8

Interpretatio inducens contrarietatem eſt in contractib.reijcienda.reſp.1. de pactis.nu.11 8

Interpretatio reddens actum nullum eſt reijcienda.reſp.19.de pactis.nu.3 fol. 14

Interpretatio in dubio fit contra eum, qui apertius legem dicere potuit, præſertim illius,cui fuit permiſſa ſeruitus.reſpon.19.de pactis.num.16 fol. 14

Interpretatio contractuum fienda eſt ſecundum obſeruatam conſuetudinē. reſp.19.de pactis.nu.11 14

Interpretatio minus lædens ius commune eſt capienda, ut etiam quæ fauet eccleſiæ.reſp.33.de pactis.nu.10 16

Interpretatio non admittitur,ubi uerba non ſunt ambigua, uel quando ex coniecturis diſcerni poteſt intentio loquentis.reſpon.5.de probat. nu.16 fol. 33

Interpretatio delicti excluſiua eſt ſumenda.reſpon.2.de iure patron. nu.27 fol. 111

Interpretatio,per quam actus potius ualeat,quàm pereat, capi debet. reſp. 2.de iure patro.nu.6 113

Intimatio ad inducēdam notitiam fieri poteſt tàm per actum extraiudicialem,quàm iudicialem.reſponſo.32.de iure emphyteu.& de feu. num.11 fol. 100

Intruſus malè adminiſtrare bona eccleſiæ præſumitur.reſp.10.de obligat. num.5 21

Inuentarij beneficium non habet locum inter plures cohæredes, minùſque prodeſt fideicommiſſ. ſi non fuerit confectum,quia omnes poſſunt probare bona eſſe hæreditaria,& ualent detrahere Treb.reſp.8.de ſubſt.num. 4.6.& 7 47

Inuentarij non confecti exceptio datur ſolùm his,quib.hæres ultra res hæreditarias obligatur.reſp.8.de ſubſti.nu.8 47

Inuentarij,& l.beneficium conſeruat,quæ habet hæres ex perſona propria. reſp.23.de iure emphy.& de feu.nu.42 95

Inuentarium an plenè probet contra illud facientem ita,ut non admittatur probatio in contrarium, niſi adſit proteſtatio, quòd non apponenda non appoſita cenſeantur. reſponſo.1.de obligation.num. 11.14. & 17 fol. 17

Inuentarium imperfectè coram iudice factum ualet ad euitandas pœnas. reſpon.12.de ſucceſſ.ab inteſta.nu.6 65

Inueſtire uerbum plura ſignificat,& regulatur ſecundum naturam uerbi, cui adiungitur.reſp.9.de pactis.nu.17 11

Inueſtitura tacita ſicut expreſſa,non habet executionem paratam. reſp.9. de legib.num.12 6

Inueſtitura etiam antiqua non probat dominium contra tertios poſſeſſores,ac nec poſſeſſionem,niſi tertius habuerit cauſam ab inueſtito,reſp.2. de proba.nu.7.& 9 33

Inueſtitura pro ſe,& filijs ex ſe natis non comprehendit nepotes. reſp.18. de ſubſt.nu.10 56

Inueſtitura non probat contra tertium etiam in antiquis.reſpon.30.de iure emphy.& de feu.nu.12.& 14 98

Inueſtitura probat contra inueſtitum, & eius hæredes, ac contra ſingularem, ſi agatur actione perſonali : ſecus ſi reali ad damna. reſp.30.de iure emphy.& de feu.nu.15 98

Inueſtituræ primæ per ſecundam nō derogatur,cum prima in feudis Principum conſideretur,quando ſecunda ſit aliæ perſonæ : ſecus ſi in eiuſdem perſonam facta reperiatur.reſpon.23.de iure emphyt.& de feu.num.14. & 17 94

Index.

Inueſtitus ſi quis ſit ad habendum iure proprio,in eum transfertur & utile,& directum dominium.reſp.9.de pactis.nu.14 11
Iudex non prohibetur recipere ſibi poſt ſententiam ex liberalitate oblatū.reſp.2.de iure patro.nu.31 111
Iudex in re dubia, ſequi poteſt eam ſententiam,quæ quibuſdam coniecturis probabilib.coadiuuatur.reſp.18.de proba.nu.8 37
Iudex ex officio debet repellere cauilloſas exceptiones ac fruſtratorias dilationes.reſp.22.de proba.& reſcrip.nu.13 40
Iudex,cui nihil conſtat,nihil poteſt diſcernere.reſp.32. de iure emphy. & de feu.nu.2 99
Iudices ſolent errare cum pluribus,quam ſanctè cum paucioribus.iudicare.reſp.13.de ſubſtit.nu.16 52
Iudices eorum officium non petenti concedere non debent , nec in integrum reſtitutionem reſp.9.de iure emphy.& de feu.nu.13 87
Iudici aſſerenti aliquid,non credendum,niſi probetur. reſp.10. de legibus.nu.11 7
Iudicio communi diuidundo uenium detrahenda precia rerum communiter emptarum,& expenſæ factæ,pro quibus non impeditur diuiſio , ſed dabitur retentio ubi nolens ui retentione tatum poſſideat. reſpon.2.de oblig.nu.1 18
Iudicis inhibitio cum clauſula,niſi,eſt ſententia inte. locutoria.reſpon.12.de interdictis.nu. 13 69
Iudicis factum dicitur factum poteſtatis.reſp.4.de oblig.nu.3 48
Iudicis partes in confeſſum nullæ ſunt quàm in condēnando, cùm nulla alia ſit receptior probatio , quàm partis confeſſio.reſpon.11.de accuſa.num.3.fol. 83
Iudicis incompetentis præceptum eſt ipſo iure nullum,& nō excuſat à culpa, ſed ſolum à dolo.reſp.10.de oblig.nu.18 22
Iudicandi officium non transmittitur ad hæredes,nec per alium iudicis nomine eo uiuente poteſt exerceri . reſponſor.15.de obligation.numero 5 fol. 24
Iudicandum eſt non multitudine auctorum, ſed ratione.reſp.21.de proba.& de irri.rup.teſt.nu.51 30
Iudicium non poteſt formari ſine reo,actore,& Iudice.reſp. 29.de iure emphy.& de feu.nu.9 98
Iura negatiua ullo tempore non præſcribuntur,ſecus uerò affirmatiua.reſp.20.de interdicta poſſ.& propric.nu.4 74
Iura negatiua nunquàm poſſidentur,uel quaſi.ibid.nu.5
Iura ultimarum uoluntatum non habent locum in contractibus , nec econtra regulariter,niſi expreſſè dicatur.reſp.2.de ſecundis.nuptijs.num.16 fol. 101
Iura omnibus ſunt notiſſima.reſpon.13.de iure emphyte.& de feu.num.7 fol. 89
Iura ſua remittentibus amplius non datur ad ea regreſſus . reſp.11.de interdictis.nu.13 69
Iuramenta deponentis non ſtatur,quando res depoſita eſt furto ſubtracta.reſp.3.de oblig.nu.10 18
Iuramenta ſpoliati an ſtetur quauis uiolentia facta,relinquitur iudicis arbitrio.reſponſorum 24.de probatio. & reſcript. numero ſecundo, & 12 fol. 42
Iuramento deponentis de rebus depoſitis quando ſtandum ſit. reſpon.3.de obliga.nu.1.3.& 10 18
Iuramenta fidelitatis tenentur ſubditi ad omnia contenta in eo.reſpon.19.nu.3 91
Iuramentum eſt perſonale,non tranſitorium ad hæredes.reſp.3. de pactis num.8 9
Iuramentum eſt perſonale,& non ligat hæredem.reſp.17.de iure emph. & de feu.nu.7 90
Iuramentum non trahitur ad incogitata.reſponſo.20. de pactis. numero 2.fol. 15
Iuramentum habet uim ſpecialis renunciationis.ibid.num.3
Iuramentum cenſetur præſtitum Deo,cuius præſentia ſupplet partis abſentiam.reſp.23.de oblig.nu.2 29
Iuramentum ſemper obligat ad obſeruantiam promiſſorum,quæ poſſunt obſeruari ſine interitu ſalutis æternæ.reſpon.13.de iure emphyt.& de feu.num.5 89
Iuramentum duplex,regulare,quod regulariter defertur in ſupplementum probationis;& irregulare,quod defertur etiam, ubi nihil eſt probatum in odium delinquentis ex delicto proprio,non alterius conuentis.reſp.24.de prob.& reſcr.nu.1.& 3 42
Iuramentum obligat preciſè ad factum,niſi ſit alienum.reſp.29. de oblig.nu 2.& 6 31
Iuramentum an minorem tāquam maiorem repræſentet, ſi enormis interuenerit læſio.reſp.13.de pact.nu.1.& 4 12
Iuramentum habet uim interpellationis,& litis conteſtationis. reſp.12.de pactis.nu.10 12
Iuramentum,cum ſit perſonale,licèt non tranſeat ad hæredes quò ad pœnā periurij,tranſit tamen quo ad reliqua.reſp.9.de iure emphyt. & de feu.nu.3 87
Iuramentum calumniæ ita demum eſt præſtandum, ſi à parte petatur. reſpon.1.de interdictis.nu.2 66
Iuramentum obligat præciſè locatorem,quamuis adſit hypotheca.reſpon.29.de obligatia.num.10 31
Iuramentum calumniæ tacitè & non expreſſè à patre poteſt remitti.reſpō.1.de interdictis.nu.15 66
Iuramentum calumniæ præſtandum eſt , non in actu nunciationis , ſed corā Prætore,quando petitur remiſſio.ibidem.nu.16
Iuramentum non uergēs in diſpendium ſalutis eternæ debet obſeruari.reſp.9.de pactis.nu.1 11
Iuramentum non obligat deficiente conſenſu,& interueniente dolo,& metu.reſp.30.de pactis.nu.7 15
Iuramentum non eſt deferendum ueriſimiliter deieraturo.reſp.17.de proba.num.7 36
Iuramentū facit ſilere patriam poteſtatem,cum ſit de iure Diuino et naturali,in quibus non attenditur patria poteſtas.reſpon. 11.de ſucceſſio.ab in teſta.num.6 64
Iuramentum excludit pœnitentiam in contractib.nominatis , & ſocietatis renunciationem.reſpon.23.de oblig.nu.4 29
Iuramentum fidelitatis non obligat uaſallum ad ſequēdum dominum. reſp.1.de accuſa.nu.3 77
Iuramentum ut deferatur in ſupplementum probationis , requiritur quod teſtis ſit omni exceptione maior.reſponſo.12. de interdictis.numero 31 fol. 70
Iuramentum non trahitur ad non cogitata.reſponſo.17.de pactis.numero 2 fol. 13
Iuramentum habet uim expreſſi conſenſus.ibidem.nu.3
Iuramentum non debet eſſe iniquitatis uinculum , & tria in eo requiruntur ueritas,iudicium,& iuſtitia.reſp. 30.de pactis.nu.11 15
Iuramentum fidelitatis non obſeruans,regulariter non priuatur re feudali.reſp.3.de pactis.nu.4 9
Iuramentum habet uim clauſulæ ſpecificæ.reſpon.13.de iure emphy.nu.& de feu.nu.9 89
Iuramentum facit ualere actum omni meliori modo . reſpon.9.de pactis.nu.6 11
Iuramentum habet uim interpellationis.reſp.23.de obli.nu.13 29
Iuramentum impedit moræ purgationem.reſp.26.de iure emph. & de feu.nu.5 96
Iurans ſponte ſe ſuſpectum facit,nec dolo caret iuſiurandum. reſpon.5.de proba.nu.22 34
Iure ſuo credens uti, non dicitur in mala fide.reſpon.12.de ſubſti. num.27 fol. 51
Iuris ignorantia non cauſat bonam fidem,nec præſumitur.reſpon.18.de interdictis.nu.25 72
Iuris depaſcendi poſſeſſio non datur abſenti iure,& nomine ſeruitutis. reſpon.12.de interdictis.nu.2 69
Iuris quod ipſe habet , nemo in alium plus transferre poteſt. reſpon.31.de iure emphy.& de feu.nu.4 99
Iuris paſcendi ſeruitus tollitur per rei mutationem ſciente, & patiente ſeruitutis domino , & non reclamante , quia tunc res mutari non poteſt. reſponſa 19.de interdicta poſſeſſione,& proprietate.num.18.& 19.73
Iuris patronatus poſſeſſio nō acquiritur,niſi præſentatus fuerit inſtitutus, & confirmatus, ac poſſeſſionem adeptus.reſp.22.de interdicta poſſeſ.& proprie.nu.6 75
Iuris patronatus ſeruitutem non poteſt Epiſcopus imponere eccleſiæ liberæ, nec facere patronum eum,qui non fundauit,conſtruxit,uel dotauit , præcipuè eccleſiam conſecratam : poteſt tamen antiquam ſeruitutem renouare.reſp.1.de iure patro.nu.1.& 4 110
Iuriſdictio condomini an poſſit ab altero condomino impediri . reſp. 11.de proba.nu.8 35
Iuriſdictio non concernit ut quis eat,uel non eat ad molendum in molendino domini.reſp.8.de interdictis.num.6 68
Iuriſdictio, et feudum acquiritur & per tranſactionem,& per ſententiam arbitri,& arbitratoris.reſp.18.de iure emphy.& de feu.nu.4 91
Iuriſdictionem Comes præſumitur habere omnium terrarum in ſuo comitatu.reſp.18.de iure emphy.& de feu.nu.1 91
Iuriſdictionis tuendæ remedia.reſp.18.de iure emphyt.& de feu.num.11 fol. 91
Iurium negatiuorum poſſeſſio,& natura,in actu prohibitiuo conſiſtit.reſp.20.de interdicta poſſ.& proprie.nu.8 74
Ius acquirendum facilius impeditur,quàm acquiſitum tollatur. reſpō.10.de ſec.nup.nu.17 107
Ius correctorium non eſt extendendum ultra ſuos terminos, etiam ex identitate rationis.reſp.2.de ſecun.nup.nu.11.& 15.fo.101.& nu.19.102
Ius plenū habens quid importet.reſp.23.de iure emph.& de feu.n.33.94
Ius adeundi transmittitur ad hæredem hæredis decedentis intra annum. reſp.10.de ſucceſſi.ab inteſta.nu.11 63
Ius accreſcendi non habet locum poſt acquiſitionem, ac nec in diuerſis ſpeciebus.reſp.6.de ſubſt.num.4 46
Ius adeundi tranſmittitur quando non poteſt repudiari.ibid.nu.5 46
Ius, & dominium depaſcendi poſſunt eſſe penès diuerſos reſp.22.de interdicta poſſeſ.& proprie.nu.9 75
Ius exigendi nemo à ſe ipſo habet.reſp.11.de interdict.nu.2 68
Ius accreſcendi trahit ad ſe ſubſtitutionem,ubi coniunctus eſt ſubſtitutus, uel magis à teſtatore dilectus.reſp.3.de ſubſtit.nu.4 43

Ius

Index.

Ius dicendi nullum ad hæredes tranſmittit hæreditatem.reſpõ.7. de ſucceſſ. ab inteſta.nu.1 62
Ius & facultas immittendi animalia in fundo alieno cauſa depaſcendi acquiritur ex poſſeſſione immemorabili.reſp.18.de interdictis.numero 9. fol. 71
Ius ciuile non derogatur immunitati ſemel eccleſiæ conceſſæ.reſpõ.2.de accuſa.nu.6 78
Ius licitationis & prælationis dicitur contra ius conceſſum domino directo,ex benignitate dicitur ei conceſſum.reſpon.10.de iure emphy. & de feu.nu.4 87
Ius patronatus non acquiritur, ſed iam amiſſum reacquiritur ex readificatione eccleſiæ ſine licentia epiſcopi.reſp.1.de iure patro.nu.6 110
Ius patronatus conſtituitur ex ſententia,quæ tranſiuit in rem iudicatam. ibid.nu.11
Ius uniuerſale non inducitur ex conſuetudine, ſed præſcriptione. reſpõ.32. de iure emphy.& de feu.nu.29 100
Iuſtitia ordinata dictat,ut ſibi, & ſuis poſtea extraneis abſque uitio quis benefaciat & beneuelit.reſpon.24.de proba.& reſcr.nu.26 41
Iuſtitia deficiente omnia corruunt.reſp.1.de accuſa.nu.13 77

L

LAbores ſum quis lugere non debet.reſpon.11.de ſucceſſio. ab inteſt.nu. 16 64
Laycus non poteſt diſponere de rebus eccleſiæ iam donatis,ſed benè per eum donandis cum onere celebrandi miſſam etiam ſine conſenſu Epiſcopi,dũmodò presbyteri cum layco ex pacto non ſe obligẽt.reſp.8.de iure patr. nu.10 114
Layci ſunt incapaces ſpiritualium. reſponſo. 1. de interdictis. numero 12 fol 66
Laudemium debetur domino pro conſenſu præſtito emphyteutæ alienanti non comprehenſo in inueſtitura.reſpon.17. de iure emphy. & de feu.nu. 1. fol. 90
Laudemium non tenentur ſoluere uaſalli filij pro inueſtitura, quam tenentur recipere.ibid.nu.6
Laudemium debetur domino pro renouatione ſeu conſenſu ab ipſo præſtito alienationi. reſponſo.30.de iure emphyteu.& de feu.numero ſecundo fol. 98
Laudemium non debetur pro re emphyteutica donata, ac ubi non requiritur domini conſenſus.reſp.17.de iure emphy.& de feu.nu.3 90
Laudemium dicitur rei fructus,ac continetur appellatione redditus & emolumenti.reſp.12.de iure emphy.& de feu.nu.1 88
Laudum dicitur tranſactio quædam.reſpon.18.de iure emphyte. & de feu. nu.5 91
Legata an computentur in legitimam.reſp.1.de trien.& ſemiſſ.nu.2.& 6 fol. 108
Legata in codicillis debentur à filijs,etiam poſteà natis.reſpon.21. de prob. & de irri.rup. teſt.nu.35 39
Legata litigioſa an computentur in legitimam. reſpõ.1.de trien.& ſemiſſ. nu.13 108
Legatario pro legatis nominibus datur utilis actio contra debitores, à quibus hæres non cogitur exigere debitum: ſed ſufficit contra eos cedere legatario actionem,quam tenetur ſuo ſumpto proſequi legatarius, qui ab hærede tunc conſequitur æſtimationem, ubi ſine ipſius legatarij culpa non poterit debitum conſequi.reſp.1.de trien.& ſemiſſ.nu.19 108
Legatario,niſi ſit filius,non datur actio de euictione pro legato euicto, ſed ſolùm poteſt agere ad æſtimationem.ibid.no.20
Legatum ſub conditione uidetur adeptum ſub contraria.reſp.1. de uſufructu.nu.4 16
Legatum reuocatur ob donationem,etiam legatario factam. reſpon. 18. de pac.nu.5 14
Legatus dicitur ordinarius totius prouinciæ,& concurrit cum quolibet ordinario,& locus eſt præuentioni.reſponſor.7. de iure patronat. nume.6 fol. 113
Legem non eſſe factam uel eſſe, ſed abrogatam,idem eſt.reſpon.15. de pac. num.2 13
Leges correctoriæ ſtrictè ſunt intelligendæ,& interpretandæ.reſp.3. de ſucceſſ.ab inteſta.nu.5 60
Leges cur ſint factæ.reſp.1.de legib nu.7 3
Legitima debetur aſcendentibus,non fratribus.reſp.3.de ſucceſſ. ab inteſta. num.2 60
Legitima debetur nepotibus, præmortuis filijs,& omnibus his,quib.competit querela inofficioſi.reſp.2.de trien.& ſemiſſ.nu.1. 108
Legitima conſideratur ſecundum numerum filiorum,& non nepotum.ibid. nu.7 109
Legitimam petens probare debet ualorem bonorum, aliàs ſuccumbit. reſp. 1.de trien.& ſemiſſ.nu.1 108
Legitima,& Trebellianica an detrahantur ex fideicommiſſo comprehenſo ſub reciproca admixta compendioſæ.reſp.1.de ſubſt.nu.7 43
Legitima ſicut pacto ceditur,ita conuentio quo ad legata imputetur in legitimam,ualet.reſp.1.de trien.& ſemiſſ.nu.7 108
Legitima non poteſt grauari,cum non comprehenditur in fideicommiſſo.reſpon.12.de ſubſtit.nu.20 50
Legitima prole extante,poteſt mater hæredem inſtituere filium ſpurium, niſi mater ſit Illuſtriſſima.reſp.2.de ſecun.nupt.nu.23 102
Legitima non comprehenditur ſub generali renunciatione bonorum paternorum, ſecus ſi in ſpecie eam renunciauit filius.reſp.27.de obliga. num. 9. fol. 31
Legitima,uel eius ſupplementum,non uenit in generali renunciatione bonorum paternorum ei facta a filia niſi interuenerit iuramentum.reſpõ. 17.de pactis.nu.1.& 4 13
Legitima & Trebellianica,& ſic duæ quartæ,detrahi poſſunt,ex eo teſtamento,diuerſis tamen temporibus non eodem.reſpõ.13.de ſucceſſ.ab inteſta.no.5 65
Legitimari poteſt filius à patre non citatis uenientibus ab inteſtato: ſecus ſi filius petat ſe legitimari,mortuo patre.reſp.10.de ſecund.nup.nu.18 fol. 107
Legitima non debetur illegitimo.reſp.19.de ſubſt.nu.16 57
Etiã ſi fuerit legitimatus quò ad ſucceſſionem ſi tamen patri placuit.ibid. nu.17
Legitima & Trebellianica eodem tempore non detrahuntur, ſed legitima ſtatim,Trebellianica uerò conditione purificata.reſp.19.de ſubſtitu.nu. 13 56
Legitimandi poteſtatem non habent Principes extra eorum territorium, Nec Papa niſi per indirectum,puta approbando matrimonium prohibitum.reſp.10.de ſec.nup.nu.26.& 11 107
Legitimati non ſunt ad feuda habiles.reſp.23.de iure emph.& de feu.num. 7.fol.93.& nu.13 94
Legitimatio probatur ex colorata poſſeſſione facti ſeu quaſi. reſpon.19. de ſubſtit.nu.36 57
Legitimatio probatur per matrimonium præſumptiuum ac clandeſtinum. reſp.10.de ſecun.nup.nu.11.& 13 107
Legitimatio perſona tam actoris,quàm rei eſt ante omnia in iudicio fienda. reſp.23.de interdicta poſſ.& proprie.nu.9 76
Legitimatio & diſpenſatio quomodo differunt inter ſe.reſp.19.de ſubſt.nu. 4. fol. 56
Legitima fructus debentur à die mortis aui,aut patris, de cuius ſucceſſione agitur.reſp.2.de trien.& ſemiſſ.nu.9 109
Legitimæ renunciatio ſpecialis eſſe debet,niſi adſit iuramentum.reſp.20.de pactis.nu.1.& 4 25
Legitima ſupplementum an dicatur relictum in teſtamento ad hoc, ut nouerca non ſolùm filio relictum conſequatur, ſed etiam ſupplementum ipſum,quod petitur conditione ex lege. reſp.9.de ſecundis nuptijs. num.4. fol. 106
Legitima imputatur quicquid indicio teſtatoris percipitur.reſp.1.de triẽ. & ſemiſſ.nu.12 108
Legitimi dicuntur etiam nati ex putatiuo matrimonio.reſp.19. de ſubſtit. no.37 57
Legum correctio eſt euitanda.reſp.1.de ſucceſſ.ab inteſt.nu.3 59
Lepra diffinitio.reſp.21.de prob.& de irri.rup.teſt.nu.8 38
Lepræ plures ſunt ſpecies.reſponſo.21.de probatio.& de irri. rup.teſta.nu. 14. fol. 38
Leproſi poſſunt contrahere matrimonium, & cõpellere uxores ad conſummationem matrimonij,& per conſequens generare.reſp.21.de proba.& de irri.rup.teſta.nu. 15.& 17 38
Leproſus in lepra confirmatus,etſi ſanari non poßit,generare tamen poteſt. reſp.21.de prob.& de irri.rup.teſt.nu.7.& 18 38
Leproſus non odorat,nec guſtat,& eſt inſenſibilis. reſp.21.de proba.num. 10 38
Læſio conſiderari non poteſt in iure quærendo, ſed quæſito.reſp.20. de pac. nu.15 25
Læſio conſiderari non poteſt in uenditione rei ſub futuro euentu conſiſtentis.reſp.9.de oblig.nu.3 21
Læſio enormis non habet locum in tranſactione iurata,ſed enormiſſima. reſpon.13.de pactis.nu.2.& 5 12
Læſio tertiæ partis dicitur magnus exceſſus,& enormis læſio.reſp.25.de iure emphy.& de feu.nu.12 96
Lex pœnalis eſt reſtringenda,nec habet locum in caſu præſumpto.reſp.4.de iure emphy.& de feu.nu.8 85
Lex generaliter loquens generaliter eſt intelligenda.reſp.11. de interdict. num.10 69
Lex noua trahitur ad antiquas, ſed per eas diſtinguitur. reſp.1. de ſucceſſ. ab inteſt.no.5 59
Lex futuris dat formam negotijs.reſp.32.de iure emphy. & de feu. nu.19 fol. 100
Lex quælibet ad terminos rationis etiam cõiecturatæ coarctatur.reſp.12. de legib.nu.4 8
Lex hac edictali,C.de ſecun.nup.habet locum tàm in uitrico,quàm in nouerca,nec non ſiue agatur de ſucceſſione ab inteſtato, ſiue ex teſtamento.reſp.9.de ſecun.nup.nu.1 106
Lex hac edictali,de ſecun.nup. fuit facta propter iniuriam illatam à patre filijs,nec habet locum in filia bonis paternis cum iuramento renunciante,ac in filijs conſentientibus, quod pater nubat, & pro libito teſtetur. reſp.4.de ſecun.nup.nu.8 103
Lex hac edictali, C.de ſecund.nup.non habet locum in filia excluſa à ſtatuto extantibus maſculis, & regulariter in his, quibus non datur querela

Index.

inofficioſi,nec non in filio ingrato.reſp.4.de ſec nup.nu.1.& 3.fol.103. & nu.6 103

Lex generaliter loquens, & ſi generaliter intelligatur, tamen recipit interpretationem reſtrictiuam à ratione ipſius l.ibidem.num.2.fol.103. & nu.10 103

Lex correctoria ita reſtringi debet,ut minus corrigatur quàm ſit poſſibile. reſp.1.de ſucceſ.ab inteſta.nu.4 59

Lex correctoria non comprehendit caſum improprium.reſp.8.de ſubſti.nu. 11.fol. 47

Lex & natura fruſtra nihil agunt.reſp.23.de proba.& reſcri.nu.9 40

Lex debet intelligi ſecundum titulum, ſub quo eſt ſituata.reſp.12.de oblig. num.10 23

Lex Iulia de ui pub.uel priuata, ad hoc ut habeat locum,requiritur ut res ſit in dominium auferentis eam.reſponſorum 11.de accuſationi.nume.9. folio 83

Lex imponenda rebus,non uerbis.reſp.20.de pactis.nu.12 15

Lex generaliter loquens,generaliter eſt intelligenda.reſp.8.de iure emphy. & de ſeu.nu.15 86

L. ſi quis maior.C.de tranſactio.habet locum in contractu emphyteutico, ac in quolibet alio contractu.reſponſo.27. de iure emphyten.& de ſeu. nu.11 97

L. ſi.C.de edic.diui.Adria.tollen.non habet locum ubi eſt probanda uoluntas defuncti.reſp.20.de ſubſt.nu.8 58

L.Curabit,C.de act.empt.habet locum de iure canonico.reſp.22. de obliga. num.13 28

Libellãs cenſetur fateri omnia in libello narrata.reſpon.1. de trien. & ſemiſſ.nu 4 108

Libellariam rem eſſe alleganti incumbit onus probandi,cum qualibet res præſumatur libera.reſp.3.de pactis.nu.11 9

Libelli forma in actione pro ſocio,remiſſiuè, reſponſo.12.de obligat. num. 13 22

Libello illegitimè ordinato nomen rei aboletur. reſpon.7. de accuſa. nu. 7.fol. 80

Libellus regulatur à concluſione.reſp.4.de accuſa.nu.14 79

Libellus non poteſt mutari poſt concluſionem in cauſa, nec error probari. reſp.6.de accuſ.nu.4 80

Liber probat pro ſcribente legali,bonoque mercatore. reſpon.5.de accuſa. nu.24 80

Libera & allodialis in dubio qualibet res præſumitur.reſp.28. de iure emphy.& de ſeu.nu.4 97

Libera præſumitur qualibet res.reſponſo. 18. de interdictis, numero 10. folio 71

Libera præſumitur qualibet res. reſpon.11. de iure emphy eu.numero 10 folio 83

Libera præſumitur omnis terra & perſona,niſi contrarium probetur.reſp. 30.de iure emphy.& de ſeu.nu.5 98

Liberatio generalis liberat generaliter, quando ſalua ratione recti ſermonis reſtringi non poteſt. reſponſo.primo de pactis. numero tertio, & 5. folio 8

Liberorum appellatione plures continentur gradus, inter quos cadit ordinis prælatio.reſp.14.de ſubſti.nu.11 53

Liberorum appellatione comprehenduntur etiam fœminæ, niſi ſimus in diſpoſitione fauore agnationis.reſpon.4. de ſubſtitut. num.3.& 13.44

Liberorum nomen eſt collectiuum plurium graduum. reſpon.9. de ſecundis nuptijs.nu.9 106

Liberorum appellatione omnes deſcendentes ueniunt.reſpon.3. de ſub. nu. 2.folio 43

Liberorum appellatione comprehenduntur omnes deſcendentes. reſpon.12. de ſubſtitu.nu.1 49

Libertas ineſtimabilis,ac fauorabilis eſt.reſpon.21.de pactis.nu.3 15

Libertatis poſſeſſio retinetur, & ſeruitutis, negatiua acquiritur per actus prohibitiuos,dummodò eis ſit acquietum,& ſortitus ſit plenus effectus. reſp.12.de interdictis.nu.5. fol.69.& nu. 20.& 23 70

Libertus in præiudicium quartæ debitæ patrono prohibetur in ultima uoluntate relinquere etiam amicis benemerentibus,donare uerò inter uiuos poterit.reſp. 2.de ſecun.nupt.nu.14 101

Libra auri olim ex 72.aureis,hodie ex 97.conficitur.reſpon.5. de accuſa. num.22 80

Libri inſcriptio refertur ad omnia & ſingula in libro contenta, quando liber habet ordinatam conſequentiam tàm ſcripturæ quàm temporis. reſpon.3.de accuſa.nu.10 78

Licentia conceſſa non dicitur,quæ non durauit.reſp.15.de pact.nu.3. 137

Litem proſequi tenetur quis & ſi non ſit tutus locus, ſed ſolùm cauſæ & procuratori.reſp.7.de pactis.nu.5 11

Literarum comparatio an ſufficiat ad probandum priuatam ſcripturã fuiſſe ſcriptam ab aliquo.reſp.20.de proba.nu.3.7.8.& 9. 37

Litis conteſtatio quando dicitur impedita culpa actoris, uel rei.reſpon.19. de oblig.nu.3 26

Liuellarius contractus quis ſit,& ſæpe emphyteuticus appellatur.reſp.16. de oblig.nu.10 25

Loca eremæ præſumuntur fore domini loci,& territorij.reſp.22.de in erdi. poſſ.& proprie.nu.2 75

Locata res uendi poteſt,niſi in contrarium adſit pactum cum ſpeciali hypotheca.reſp.29 de oblig.nu.4 31

Locatio retinet poſſeſſionem per conductorem.reſpon.7.de obligatio.nume.8 folio 20

Locatio omni iure licita.reſp.18.de oblig.nu.5 25

Locatio regulatur eiſdem regulis,quibus emptio.reſp.10.de obligat.num.2 fol. 21

Locatio ad longum tempus dicitur potius quàm emphyteuticus cõtractus, quando penſio fructibus correſpondet.reſp.13. de iure emphy. & de ſeu. num.2 88

Locatione non transfertur dominium in locantem,niſi præſumptiuè in præiudicium conductoris.reſp.7.de oblig.nu.7 20

Locationi an teneatur ſtare emptor, ſi iuramentum interuenerit. reſp.29. de oblig.nu.1.& 3 31

Locationi an teneatur ſtare prælatus ſucceſſor.reſp.16.de iure emphyt. & de ſeu.nu.3.& 7 90

Loci iudicij ius eſt ſeruandum quò ad litem ordinandam.reſp.7. de legibus. nu.19 5

Locorum ſtatuta non ſunt contra dominum interpretanda. reſp.11. de interdictis.nu.6 69

Locus ſolutionis,& exactionis attenditur.reſpon.7.de legibus. numero 20 folio 5

Loquentis perſona in generali ſermone non continetur. reſp.11. de interdictis.nu.3 68

M

MAieſtas quare ſic dicatur.reſp.2.de accuſ.nu.2 77

Maieſtatis leſæ crimen ſolùm aduerſus ſupremum Principem cõmittitur.reſp.2 de accuſa.nu.1 77

Mala fides defuncti nocet hæredi.reſp.3.de ſecun.nup.nu.14 102

Malitijs eſt obuiandum.reſp.25.de iure emphy.& de ſeu.nu.9 90

Malitijs eſt obuiandum.reſp.10.de ſec nup.nu.5 107

Malus ſemel, ſemper præſumitur malus.reſpon.18. de obligatio. nume. 11 fol. 26

Malum inchoatum principiò,malos ſolet parere exitus.reſpon.19. de ſubſtitu.nu.30 57

Mandatum an,& quando præſumatur. reſpon.9.de legibus.num.23.25.& 28. fol. 6

Mandatum habere præſumitur ſoluẽs procuratorio nomine pẽſionem.reſp. 9.de legib.nu.33 6

Mandatum non tranſit ad hæredem, ſed morte mãdatarij extinguitur, quia uidetur electa eius perſonæ induſtria.reſpon.15. de obligatio. nu.2. 24

Mandatum Vicarij poteſt probari non ſolùm per inſtrumentum, ſed etiam per teſtes.reſp.3.de prob.nu.2 32

Mandatum ſpeciale requiritur ad tranſigendum. reſpon. 18. de interdictis. num.11 71

Mandatum non præſumitur ex diuturnitate temporis.ibid.nu.12 72

Mandatum non præſumitur ex diuturnitate temporis, ſecundum communem Doct.opin.niſi fuerit in actu geſto per procuratorem enunciatum. reſp.19.de interdicta poſſ.& proprie.nu.14 73

Mandatum habere præſumitur habens inſtrumentum, uel literas ad cauſam facientia.reſp.32.de iure emphy.& de ſeu.nu.17 100

Manu ſcriptum præſumitur ſcriptum à recognoſcente.reſp.32.de iure emphy.& de ſeu.nu.13 100

Mare magnum ordinis prędicatorum.reſp.25.de interdicta poſſ.& proprie, num.10 77

Marito mortuo,poteſt mulier retinere bona ſibi hypothecata,nõ tamẽ apprehenſa per hæredem,donec ſibi ſoluatur dos, dummodò poſſeſſio uacua ad eam perueniat ſine uitio.reſp.3.de interdictis.nu.6 66

Maritus etſi ex cauſa poteſt uxorem uerberare, ac abſque homicidij pœna adulteram occidere, punitur tamen extra ordinem arbitrio Iudicis. reſpon.10.de accuſa.nu.1 83

Maritus ſine cauſa uulnerans uxorem,uel cauſa uerberans acrius punitur, quàm ſi extraneum uulneraſſet,aut uerberaſſet,pecuniariter tamẽ.ibid. nu.2.& 4

Maritus tranſiens ad ſecũda uota ita priuatur donatione propter nuptias, ſicut mulier.reſp.6.de ſecun.nup.nu.9 104

Maſculinum concipit fœmininum ex interpretatione iuris,non ex proprietate uocabuli.reſp.6.de legib.nu.3.& 6 4

Maſculinum an concipiat fœmininum in odioſis rationabilib. & quid ubi aliqui puniuntur ob delictum,& uiſum paternum? reſp.2.de ſecundis nup.nu.20 102

Mater tranſiens ad ſecunda uota ſuccedit filio in bonis aliunde peruentis, quam à patre.reſp.7.de legib.nu.9 5

Mater ſecundò nubens iniuriam filijs inferre dicitur, ſed priuatur eorum ſucceſſione.ibidem.

Mater una cum filia admittitur ad ſucceſſionem filia defunctæ. reſpõ.7.de ſucceſ.ab inteſta.nu.2 62

Mater excludit auum paternum,& in ſucceſſione filia etiam quò ad dotẽ, quæ peruenit ex linea ipſius.reſp.8.de ſucceſ.ab inteſt.nu.9 63

Mater excludit auum paternum.reſp.8.de ſuc.ab inteſt.n.1.fol.62.& nu. 11.fol. 63

Mater propter tranſitum ad ſecunda uota, non priuatur ſucceſſione filia,

non

non exiſtentibus fratribus, aut ſororibus utrinque coniunctis. ibidem. num. 2 — 62

Quo caſu ſolùm in uſufructu ſuccedit. ibidem. nu. 3

Niſi cum conſenſu filiorum, mater ad ſecunda uota tranſijſſet, tunc ſuccedit etiam in proprietate. ibid. nu. 4

Mater tranſiens ad ſecunda uota poſt annum luctus dicitur facere iniuriã filijs. ibid. nu. 5

Mater, dum manet in uiduitate, ſuccedit filio unà cum cæteris filijs ſuperſtitibus etiam in proprietate, quam amittit ad ſecunda uota tranſeundo, ſolumque uſumfructum retinet, niſi ſuperſtes eſſet uterinus, vel ſolùm ſupereſſent agnati, & quid de legitima. reſp. 12. de ſucceſſi. ab inteſta. nu. 1. & 2. fol. 64. & nu. 12 — 65

Mater etiam trãſiens ad ſecunda uota, ſuccedit filio non extantibus fratribus, vel extantibus, ſed uterinis. ibid. nu. 2 — 64

Mater priuatur ſucceſſione hæreditatis filij, cuius tutelam non confecto inuentario adminiſtrauit, & quid ſi inceptum non perfecerit. ibid. nu. 3. fol. 64. & nu. 5 — 65

Vel ſi petijt, alium in tutorem dari, quem non ſolicitauit, ut faceret inuẽtarium. ibidem. nu. 4 — 64

Mater propter tranſitum ad ſecunda uota priuatur ſucceſſione filij defuncti, extantib. fratribus: aliàs ſecus, & quid ſi non petijſſet tutorem dari Titio impuberi, vel non reddiderit rationes tutelæ per eam adminiſtratæ. reſp. 8. de ſecun. nup. nu. 1 — 105

Mater propter tranſitum ad ſecunda uota, an priuetur filij ſucceſſione non extantibus alijs filijs, & quid ſi eorum conſenſus interuenerit. reſp. 7. de ſecun. nup. nu. 2. 6. & 7 — 105

Mater in tutela præfertur omnibus agnatis ſecundum ius nouiſſimum. reſpon. 8. de ſecun. nup. nu. 3 — 105

Mater an ſit idonea teſtis ad probandum matrimonium contra virum, & quid de alijs conſanguineis? reſponſo. 10. de ſecundis nuptijs. numero 9 folio — 107

Mater non priuatur ſucceſſione hæreditatis filij, cui tutorem non petijt, dummodo ab alio præuenta fuerit. reſpon. 12. de ſucceſſio. ab inteſta. nu. 7. fol. — 65

Mater à priuatione ſucceſſionis hæreditatis filij excuſatur qualibet probabili cauſa. ibid. nu. 8

Matre excluſa, ex ipſa nati pariter excluduntur. reſpon. 15. de ſubſtit. nu. 1 folio — 54

Matre excluſa admittitur ſoror uterina uti proximior, etiam ſi extet ſtatutum, quòd excluſa matre cenſeantur excluſi eius deſcendentes. reſpõ. 12. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 9 — 65

Matrimonia clandeſtina à coniugib. propalata ſunt ab eccleſia confirmanda, niſi agatur de præiudicio alterius matrimonij. reſp. 10. de ſecundis nup. num. 6 — 107

Matrimonij contrahendi promiſſio ſub pœna ſi non ſeruetur, eſt locus pœnæ exactioni. reſp. 27. de oblig. nu. 7 — 31

Matrimonij concordia non eſt turbanda, etiam ſi de fauore patris agatur. reſp. 17. de proba. nu. 6 — 36

Matrimonio tria ſunt neceſſaria, ſaltem habitu & potentia. reſpon. 21. de proba. & de irri. nup. teſta. nu. 16 — 38

Matrimonium quando incidenter, non principaliter de eo agitur, probatur ex inſtrumento dotis. reſponſorum 19. de ſubſtitutio. numero 33. folio — 5

Nec non publica fama. ibid. nu. 34

Idem quando agitur de probando dominio ibid. nu. 35

Matrimonium an probetur per oſcula & tactus mammillarum, ac per publicam famam. reſp. 4. de proba. nu. 1 — 32

Matrimonium de iure canonico non probatur ex ſola cohabitatione, niſi fauore filiorum, ut præſumantur legitimi. reſpon. 4. de probatio. numero 6. folio — 33

Matrimonium antiquum quod dicatur, relinquitur iudicis arbitrio, conſiderata qualitate facti & temporis. reſponſo. 4. de probatio. numero 9 folio — 33

Matrimonium difficilius probatur inter ſuperſtites, cum agatur de impediendo alio matrimonio, quàm inter mortuos. ibid. num. 10

Matrimonium iam contractum licèt nondum conſummatum non dirimitur ex cognatione ſpirituali, uel affinitate ſuperueniente, cum ſit de iure diuino, & utrum impediatur eius conſummatio, & debiti exactio. reſp. 10. de ſecun. nup. nu. 1 — 107

Matrimonium clandeſtinum coniuges propalantes an ſint audiendi, reſpon. 10. de ſecun. nup. nu. 4 — 107

Matrimonium, de quo principaliter agitur, non probatur ſola cohabitatione, ac dotis inſtrumento: ſecus ſi incidenter, quia tunc qualibet probatio ſufficit. reſp. 10. de ſecun. nup. nu. 12 — 107

Matrimonium clandeſtinum ratione affinitatis an poßit approbari ad effectum, ut filij nati dicantur legitimi. reſpon. 10. de ſecun. nuptijs. num. 22 — 107

Matrimonium contra prohibitionem canonicam poteſt Papa approbare non ſolùm ut ex nunc, ſed etiam ut ex tunc. reſpon. 10. de ſecun. nup. nu. 28 — 107

Medicorum iudicio eſt ſtandum, ubi de morbo quæritur, & non aliorum, etiam numero plurium. reſp. 21. de prob. & de irri. nup. teſt. nu. 1 — 38

Memoria eſt uariabilis in ſenibus & decrepitis. reſp. 23. de prob. & reſer. num. 19 — 41

Mendacium ſolum non eſt ſufficiens inditium ad torturam. reſp. 4. de accuſ. num. 8 — 79

Mens potius quàm uerba eſt etiam in conditionalibus inſpicienda. reſp. 4. de ſubſtit. nu. 20 — 44

Menſuræ renunciatio an probetur per apprehenſionem poſſeßionis. reſpon. 4. de oblig. nu. 5 — 19

Mercator aliquot annis feliciter negotians, præſumitur plura feciſſe lucra. reſp. 24. de proba. & reſcrip. nu. 9 — 42

Mercatorum curia etſi ex bono, & æquo agatur reiectis apicibus iuris, attamen prætermitti non poſſunt, quæ veritatem negocij tangunt, & talis æquitas debet eſſe conformis iuri, & rationi. reſponſo. 1. de legibus. num. 1 — 3

Metus iudicis non excuſat, quando non fit debita reſiſtentia. reſpon. 16. de oblig. nu. 21 — 22

Metus carceris an excuſet. reſp. 10. de oblig. nu. 26 — 22

Metus mariti eſt iuſtus. reſp. 17. de proba. nu. 8 — 36

Miles poteſt habere unum hæredem in caſtrenſibus bonis, & alium in paganicis. reſp. 7. de legib. nu. 8 — 5

Milites coactè in domo ſuſcipiuntur reſp. 3. de oblig. nu. 7 — 18

Milites iurant non euitare mortem propter Principis ſalutem. reſpõ. 1. de accuſ. nu. 19 — 77

Minor eſt incapax curæ animarum. reſp. 13. de legib. nu. 7 — 8

Minor aduerſus dolum non habet beneficium iuris. reſpon. 4. de oblig. num. 10 — 19

Minor contrauenient ſocietati non excuſatur à pœna, cum eius dolo cõmiſſa dicatur. reſp. 27. de oblig. nu. 2 — 30

Minores & ignorantes non reſtituuntur aduerſus geſta per eorum prædeceſſores ætate maiores. reſpon. 9. de iure emphyteu. & de feu. nume. 11. folio — 87

Minor non reſtituitur aduerſus geſta per patrem, minor ætas non eſt cauſa læſionis, uel quando conſtat diligentiam non fuiſſe profuturam. reſp. 26. de iure emph. & de feu. nu. 6 — 96

Minus cui conceditur, quod eſt plus cenſetur etiam conceſſum. reſpõ. 15. de iure emphy. & de feu. nu. 4 — 89

Minus licere debet, cui licèt, quòd eſt plus. reſp. 2. de ſecun. nup. num. 22 folio — 102

Moneta antiqua continebat tantum in materia, quantum in forma. reſpõ. 5. de accuſa. nu. 21 — 80

Morbus Neapolitanus, ſeu Gallicus, eſt ſpecies lepræ. reſp. 21. de proba. & de irri. nup. teſt. nu. 13 — 38

Mora uenditoris in non denunciando intra tempus poteſt purgari, ſi pactũ redimendi ſub conditione, ſi intra aliquod tempus fuerit emptori denũciatum, incipiat à præcedenti diſpoſitione, ſecus de rigore tamen iuris non de æquitate, ſi formetur pactum à præcedenti conditione. reſpõ. 21. de pactis. nu. 5. & 7 — 15

Mora geminata eſt impurgabilis. reſpon. 9. de iure emph. & de feu. num. 8 folio — 87

Mora purgata infra duos menſes, dicitur purgata celeri ſatisfactione, ultra quos iudex non poteſt arbitrari. ibid. nu. 10

Mora quandoque poteſt purgari in foro pœnitentiali, uel ſubſiſtente cauſa. reſp. 26. de iure emphy. & de feu. nu. 2 — 96

Mora dicitur celeriter purgata intra duos menſes. ibid. nu. 3

Moram purgare non licet actori ad conſequendam actionem. reſpon. 21. de pactis. nu. 4 — 15

Moræ purgationem impedit defectus conditionis. reſpon. 21. de pactis. nu. 6. folio — 15

Moræ purgatio nõ admittitur, quando abſque ſententia lex facit executionem ipſo iure. reſponſorum. 8. de iure emphyteu. & de feu. numero 8 folio — 86

Moræ purgatio impeditur per litis conteſtationem, at per iuramentum appoſitum in contractu. reſpon. 8. de iure emphyteu. & de feu. numero 10 folio — 86

Moræ purgatio dicitur celeri ſatiſfactione facta, ſi fiat intra duos menſes. reſp. 8. de iure emphy. & de feu. nu. 13 — 86

Moræ purgatio de iure canonico eſt permiſſa ſolum celeri ſatisfactione, uoluti intra duos menſes. reſponſ. 26. de iure emphyteu. & de feu. nume. 1. folio — 96

Moroſus eſſe quis nõ dicitur, niſi prius aduerſarius adimpleat adimplenda reſp. 12. de pactis. nu. 6 — 12

Mors promptè probari poteſt. reſp. 20. de ſubſt. nu. 7 — 58

Mortis timor non excuſat à peccato & fidelitate Deo debita, & quæ in baptiſmo iuratur. reſp. 1. de accuſa. nu. 20 — 77

Mortuo marito mulier poteſt retinere bona ſibi hypothecata, non tamen apprehenſa per hæredem, donec ſibi ſoluatur dos, dummodò poſſeßio uacua ad eam perueniat ſine uitio. reſponſorum 3. de interdictis. num. 6. fol. — 66

Mulier habitans cum hæredibus in domo mariti, iure familiaritatis præſumitur habitare, ubi aliter de eius uoluntate non appareat. reſpõ. 3. de interdictis. nu. 8 — 66

Mulier habens hypothecam, non dicitur poſſidere, niſi adſit mariti conſtitu-

ſtitutum, quo caſa non dicitur habere plenam poſſeſſionem, ſed ſecundum quid ratione pignoris, reſp. 3. de interdictis. num. 2. folio 66. & num. 10 folio 67
Mulieri non competit actio ex promiſſione dotis facto marito abſente mulieri ſtipulanti, ſecus ſi notario, aut mulier eſſet præſens, reſpon. 3. de ſecun. nup. nu. 2 102
Mulieri poteſt per quemlibet dos ſtipulari. reſpon. 3. de ſecund. nup. nume. 7. folio 102
Mutuare offerens, in dubio præſumitur ſeriò & non iocò loqui, ac inimicum deludere, mendacioque uti. reſpon. 24. de prob. & reſcrip. num. 11 folio 42
Mutui reſtitutionem negans non tenetur furti. reſpon. 5. de accuſatio. num. 8. fol. 72

N

Natalium cauſa, etiam incidenter propoſita, ſpectat ad forum eccleſiaſticum. reſp. 19. de ſubſti. nu. 46 57
Negans ſimpliciter articulum, negare uidetur totum ſimul qualificatum, non autem ſingulas partes diuiſas. reſpon. 4. de accuſatio. nume. 6. 70
Negatio extraiudicialis non facit legatum litigioſum, reſp. 3. de trien. & ſemiſſ. nu. 14 108
Negatio debitorum legatorum non facit legata dubia, quando de debito cõſtat per inſtrumentum. ibid. nu. 15
Negatio non facit rem dubiam, quando præſumptio, & probatio eſt pro affirmante. ibid. nu. 16
Negatiua propoſita verbo, poteſt, importat præciſam neceſſitatem. reſp. 15. de pactis. nu. 10 13
Negligentia non obeſt, vbi diligentia non eſſet profutura. reſpõ. 5. de pact. nu. 3. & 6 10
Negligentia, & contumacia officialium an noceat domino. reſp. 12. de interdi. nu. 16 69
Negociorum geſtor obligatur erga ſe non contrahentem. reſp. 20. de obliga. nu. 10 27
Nemo plus iuris contra tertium in alium transferre poteſt. quàm ipſe habet. reſp. 11. de interdictis. nu. 1. fol. 68. & nu. 14 69
Nemo plus iuris in alium poteſt transferre, quam ipſe habet. reſp. 31. de iure emphy. & de feu. nu. 4 99
Nepos ſicut miles, fingitur habere diuerſa patrimonia. reſpon. 1. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 6 59
Nepos in fideicommiſſo ſuccedit cum patruo in locum patris, quando agitur de hæreditate aui, vel patrui, niſi repugnaret voluntas teſtatoris, & dicuntur gradatim ſuccedere, reſpon. 17. de ſubſtitut. nume. 5. 6. & 13 55
Nepotem eligere non poteſt grauatus reſtituere hæreditatem uni ex filijs, quem elegerit. reſp. 18. de ſubſti. nu. 14 56
Nepotes ſubſtituti cum filijs, an dicantur vocati ſimul, vel ordine ſucceſſiuo, aut neceſſitatis. reſpon. 3. de ſubſtitut. numero 1. 7. 9. & 12 43
Nepotes ex filia licèt deſcendant, non tamen proueniunt ex auo materno. reſp. 12. de ſubſtit. nu. 4 50
Nepotes concepti poſt mortem patrui, ei non ſuccedunt ab inteſtato. reſpon. 13. de ſubſtitu. nu. 8 51
Nepotes ex filia mortua, an decedente auo materno imputent dotem matris in legitimam. reſponſorum 3. de ſucceſſ. ab inteſta. num. 24 61
Nepotes ſublato patre ſuccedunt auo in gradum ſuitatis. reſp. 5. de ſecund. nup. nu. 1 103
Nepotes ſuccedant in legitimam ex matris perſona per ſtirpes, & non per capita. reſp. 5. de ſecun. nup. nu. 20 104
Nepotes ab inteſtato ſuccedunt in ſtirpes. reſpon. 2. de trien. & ſemiſſ. num. 8. fol. 109
Nepoti ſpurio non poteſt auus plus relinquere, quam poſſet pater, & an donare poſſit inter uiuos. reſponſorum. 2. de ſecundis nuptijs. numero 8. folio 108
Nepotis appellatione, an ueniat pronepos, & quid de deſcendentib. reſp. 7. de ſubſt. nu. 5. 8. & 11 46
Nomina debitorum an circunſcribantur loco creditorum, an verò debitorum, an verò deſtinatæ ſolutionis. reſponſorum 7. de legibus. num. 11. 16. & 18 5
Non entis nullæ ſunt qualitates. reſp. 22. de pactis. nu. 5 16
Non entis nullæ ſunt qualitates. reſpon. 19. de interdicta poſſ. & proprie. num. 9 73
Non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe. reſpon. 10. de accuſat. num. 14 82
Notarij ſtylus eſt attendendus. reſponſorum. quinto, de probatio. num. 27 folio 34
Notarij ſunt ut plurimum idiotæ & ignorantes ſenſum, & intellectum verborum. reſponſo. 21. de probat. & de irri. rup. teſtamen. numero 46. folio 39
Notarij excuſantur à falſitate, ac etiam teſtes per improprietatem, & largiſſimam ſignificationem. reſpon. 24. de iure emphyte. & de feu. num. 14 folio 95
Notarius non poteſt rogari, niſi de factis coram eo. reſpon. 5. de obligat. nu. 16 20
Notarius banchi debet eſſe maioris conſcientiæ, & diligentiæ quàm alij, ut reprehendere ualeat officiales delinquentes. reſpon. 15. de obligat. nu. 6. fol. 24
Notarius debet eſſe rogatus de inſtrumento, & in dubio præſumitur rogatus, ſi atteſtatur ſe publicaſſe inſtrumentum. reſp. 5. de proba. num. 36. folio 34
Notarius cenſetur rogatus. ut apponat clauſulas conſuetas. reſp. 21. de proba. & de irri. rup. teſt. nu. 45 39
Notarius præſumitur ſcire, quæ ad officium ſuum pertinent. reſpõ. 3. de accuſa. nu. 5 78
Notarius poteſt & in primam, & in tertiam perſonam inſtrumentum conficere. reſp. 32. de iure emphy. & de feu. nu. 15 100
Notarius poteſt alteri ſtipulari. reſponſo. 3. de ſecundis nuptijs. numero 6 folio 102
Notarius poteſt extendere clauſulas iuxta eius ſolitum, & quid de alio Notario, qui non fuit de inſtrumento rogatus. reſp. 21. de proba. & de irri. rup. teſt. nu. 29 38
Notarius accuſatus vt ſuſpectus non poteſt ſuſcipere acta. reſp. 5. de ſecund. nuptijs. nu. 23 104
Nouatio præſumitur, vbi poſt liberationem ſtatim ſequitur obligatio. reſpon. 23. de oblig. nu. 35 26
Nouerca an ſtante l. hac edictali, poſſit conſequi tantum quantum habuerunt priuigni pro ſupplemento legitimæ. reſp. 4. de ſecundis nuptijs. num. 11. & 13 103
Nouercæ plus relictum contra l. hac edictali, C. de ſecundis nuptijs in totum pertinet ad filios primi matrimonij, etiam ſi non eſſet acceptatum à nouerca, & ei ſubſtituti eſſent eius filij. reſp. 6. de ſecundis nuptijs. nu. 10. fol. 104
Nouercæ donatio à patre facta, an ſaltem defendi poſſit pro legitima filij primi matrimonij, cui nihil, aut minus legitima fuit relictum in teſtamento, & quid ſi pater deceſſit ab inteſtato? reſpon. 9. de ſecun. nup. num. 2 106
Nullitas ſententiæ pro matrimonio non reddit filios illegitimos. reſp. 19. de ſubſtit. nu. 39 57
Nullitas vbi principaliter, & non incidenter intentatur, debet ſeruari iuris ordo, aliàs ſecus. reſp. 1. de interdictis. nu. 18 66
Nullitatis dicendæ facultas tollitur triginta annis. reſp. 1. de iure patrona. num. 16 110
Numerus ſingularis in uno uerificatur. reſp. 15. de ſubſt. nu. 11 54
Nuncians dicitur actor, reus verò cui nunciatur. reſpon. 1. de interdictis. num. 19 66
Nunciante nihil intra trimeſtre probante, procedi poteſt in opere oblata fideiuſſione. reſp. 1. de interdictis. nu. 5. & 24 66
Nunciatio facta etiam nomine ſocij prodeſt, quo ad demoliendum non quo ad intereſſe. reſp. 1. de interdictis. nu. 4 66
Nunciatio inepta non impedit ædificium fiendum & poteſt ſperni. reſp. 1. de interdictis. nu. 7. & 20 66
Nunciatio non nomine proprio, ſed eccleſiæ, uel Reipub. fieri debet contra ædificantem in loco eccleſiæ, ſeu reip. ibid. nu. 8. & 14
Nunciatio nomine alterius ſine mandato fieri non poteſt, cum nemo ſine mandato admittatur ad agendum pro altero, etiam ſi promittat de rato. reſp. 1. de interdictis. nu. 21 66
Nunciatio iuris publici ſeruandi gratia remittitur per ſolam promiſſionem de opere demoliendo abſque ſatiſdatione. reſpon. 1. de interdictis. nu. 24. fol. 66
Nunciare ſolùm poteſt nomine proprio habens ius perpetuum in re, cuius præiudicio ædificatur. reſp. 1. de interdictis. nu. 9 66
Nunciare non poteſt uſufructuarius. ibid. nu. 10
Nunciare ſuo nomine non poteſt Laycus iuris ſui patronatus eccleſiæ conſeruandæ cauſa, cum non habeat ius in re, licèt habeat ius præſentandi. reſp. 1. de interdictis, nu. 13 66
Nunciare quilibet de populo poteſt uolenti ædificare ſuper Eccleſiam, nec non intentare contra eum interdictum, quod ui aut clam. reſp. 10. de interdictis. nu. 5 68

O

Obediendum eſt potius ſpiritui, quàm carni. reſpon. 10. de obligat. num. 15. fol. 22
Obediendum potius eſt Pontifici, quàm Regi. reſpon. 10. de obliga. nu. 17 folio 22
Oblatio ſine depoſitione non releuat, uel ſi non eſt integralis. reſpon. 24. de oblig. nu. 8 30
Obligatio dandi eſt præciſa. reſp. 9. de pactis. nu. 9 11
Obligatio poteſtatiua non neceſſitatiua, dicitur fruſtratoria. reſpon. 20. de oblig. nu. 6 27
Obligationem perſonalem ſingulorum concernit, quòd quilibet est ad coquendum uel molendum, in furno uel molendino alterius, non uniuerſitatis. reſponſo. 20. de interdictis. poſſeſſ. & proprie. numero 9. & 14 folio 74
Obligationes perſonales non ligant ſucceſſores. reſp. 20. de interdicta poſſeſſio. & proprie. nu. 14 74
Obligationis diuerſitas præſumitur ex temporum diuerſitate ac inſtrumentorum & ſummarum, niſi de prima fiat mentio. reſpon. 18. de obli. nu. 32. & 34 26

Obliga-

Obligatum licèt nemo ſe ipſum habeat, poteſt tamen ſe alteri obligare. reſp. 12. de interdictis. nu. 14 — 69

Obligatur nullus, niſi ex contractu uel quaſi, delicto uel quaſi. reſp. 1. de legibus. nu. 3 — 3

Obligatus ad factum non cogitur praeciſè facere, ſed ſoluendo intereſſe liberatur, niſi adſit iuramentum. reſp. 9. de pactis. nu. 7 — 11

Obligatus ille dicitur, in cuius perſonā collata ſunt uerba obligatiua, & executiua. reſp. 20. de oblig. nu. 9 — 27

Obligatus ad reddendum rationes, tenetur incipere à facto, & non à uerbis, ubi creditor dicat ſe paratum eas audire. reſp. 23. de obli. nu. 10 — 29

Occaſio ſequuta ex indirecto, non conſideratur. reſpon. 10. de legibus. nu. 10 fol. — 7

Occidendi animus ex quibus arguatur. reſp. 10. de accu. nu. 5 — 82

Occidendi animo deliberato coniecturae purgari poſſunt per torturam. ibid. num. 6

Occidendi tractatus conditionalis non eſt deliberatus, ideo nec punibilis, quando non peruenitur ad actum immediatum, puta uulnus. reſpon. 10. de accuſa. nu. 18 — 82

Occiſus praeſumitur aggrediens, cum dolus praeſumatur in inſultante. reſp. 9. de accu. nu. 4 — 81

Occurri ie in tempore, quàm poſt uulnus illatum remedium quaerere, melius eſt. reſp. 4. de interdictis. nu. 3 — 67

Odioſa cum ſit conſtitutio tàm ex parte aui, quàm nepotis, quòd auus non poſſit diſponere de bonis ſuis in nepotes, eſt reſtringenda. reſp. 2. de ſecun. nup. nu. 12 — 101

Odium non datur contra adhuc non natos. reſp. 4. de ſubſti. nu. 10 — 44

Offenſor in dubio non creditur defenſor. reſp. 9. de accu. nu. 3 — 81

Officia collata à Tyranno licitum eſt ſumere, nec ex hoc offenditur principis maieſtas. reſp. 1. de accu. nu. 10 — 77

Operarum mercedem tutor, uel curator, uel negociorum geſtor, aut mandatarius, conſequitur contraria actione. reſpon. 14. de obliga. nu. 5 — 24

Omnio ſanior anima in dubio eſt ſequenda. reſpon. 18. de oblig. nu. 16 — 25

Opinionibus hincinde exiſtentibus, eſt praeſumendum pro illa, pro qua conſaluit unum Collegium. reſp. 18. de oblig. nu. 19 — 25

Oppoſitorum eadem diſciplina. reſp. 18. de pactis. nu. 3 — 14

Oppoſitorum eadem eſt cenſura. reſp. 21. de oblig. nu. 14 — 28

Oppoſitorum oppoſita eſt reſolutio. reſp. 13. de proba. nu. 2 — 33

Ordinata à maioribus, reſcindere non licet ab inferiori, & habente auctoritatem reuocandi geſta ſui ſuperioris, niſi eſſent euidenter iniqua. reſp. 5. de pactis. nu. 7 — 10

P

PActa incontinenti appoſita, cenſentur ineſſe. reſpon. 9. de pactis. num. 4. fol. — 11

Pacta nouiſſima ſunt ſeruanda, & ultimae conuentiones praeualent. reſp. 23. de iure emph. & de feu. nu. 15 — 94

Pacta ſeruare naturale eſt, & criminoſum à tranſactione reſilire. reſp. 3. de iure emphy. & de feu. nu. 2 — 84

Pactis inſolitis oſtenditur contractus ſimulatus. reſpon. 18. de oblig. num. 29. fol. — 26

Pacto diſcedit faciens actum ipſi pacto contrarium. reſpon. 18. de pactis. num. 2 — 14

Pacto uti quis non poteſt, cui non ſatisfecit. reſp. 21. de pactis. nu. 1 — 15

Pacto de retrouendendo iuncto cum aliis coniecturis, puta precij modicitate, arguitur contractus ſimulatio. reſp. 7. de obliga. nu. 12 — 20

Pactum de certa quantitate ſoluenda pro intereſſe eſt licitum in contractu tranſactionis non mutui, niſi probetur tantum eſſe intereſſe, quantum eſt promiſſio. reſp. 22. de oblig. nu. 14 — 28

Pactum redimendi lapſis quibuſdam annis abſque alia coniectura non dicitur uſurarium, ſed requiritur laeſio ſaltem in tertia parte. reſpon. 22. de oblig. nu. 16. — 28

Pactum de futura ſucceſſione non ualet. reſp. 8. de ſucceſſ. ab inteſt. num. 6. fol. — 62

Niſi ſit iuramento firmatum. ibid. nu. 7

Aut ille conſenſerit ei, de cuius ſucceſſione agebatur. ibid. nu. 8

Pactum nudum non parit actionem. Fallit inter mercatores, & in contractibus iuriſgentiū, qui ſola perficiuntur conſenſu. reſp. 20. de oblig. nu. 8. & 17. — 27

Pactum redimendi eſt pars precij. reſp. 18. de oblig. nu. 9 — 25

Pactum conforme iuri communi, operatur quod ubi de iure communi eſſet caſus ſpecialis in contrarium, quòd talis caſus deciſio non haberet locum. reſp. 15. de oblig. nu. 12 — 24

Pactum quòd maritus praemoriente uxore lucretur partem dotis, non habet locum in uxore ſuperuiuente. reſp. 8. de pactis. nu. 1 — 11

Pactum de retrouendendo omni iure licitum. reſp. 18. de oblig. nu. 4 — 25

Pactum de reddendo plus quàm receptum fuit, facit contractum uſurarium. reſp. 18. de oblig. nu. 21 — 26

Pactum l. commiſſoriae ualet. reſp. 23. de oblig. nu. 22 — 29

Pactum luendi non mutat rei ſubſtantiam, iunctis tamen quibuſdam coniecturis reddit contractum ſuſpectum de uſura. reſpon. 21. de iure emphy. & de feu. nu. 3 — 92

Pactum nudum etiam de iure ciuili fauore dotis parit actionem in terris imperij, eccleſiae uerò indiſtinctè, uel de iure canonico. reſpon. 3. de ſecun. nupt. num. 9 — 102

Pactum de ſoluenda dote marito poſt diſſolutum matrimonium non ualet. reſp. 6. de pactis. nu. 5 — 10

Pactum de retrouendendo unà cum modicitate pretij arguunt contractus ſimulationem. reſp. 18. de oblig. nu. 15 — 25

Papa non poteſt mortuos baptizare, nec à peccatis abſoluere quia ad eccleſiā triumphantem: ſecus quo ad militantem. reſp. 10. de ſecun. nup. num. 24. & 30 — 107

Papa & Legatus de latere an poſſint apponere manum in praeiuditium patronorum ex praeſcriptione, uel priuilegio, uel fundatione, & dotatione. reſp. 4. de iure patro. nu. 5. & 7 — 112

Papa poteſt ſupplere probationem imperfectam. reſpon. 10. de ſecun. nup. num. 29 — 107

Papa poteſt approbare matrimonium contra prohibitionem canonicam, nō ſolum ex nunc, ſed etiam ut ex tunc. ibid. nu. 28

Parentes ambo ſuccedunt ſimul cum fratribus. reſp. 5. de ſecun. nup. nu. 16. fol. — 104

Parochia an diuidi ab Epiſcopo poſſit. reſpon. 22. de iure emphy. & de feu. nu. 5 — 92

Partes facientes ſimul ad partes admittuntur. reſp. 2. de ſubſti. nu. 2 — 43

Participium, primogenitum, reſoluitur in relatiuum & uerbum. reſpon. 18. de ſubſti. nu. 8 — 56

Paſcua loca conſiſtunt in ſola pecorum paſtione. reſpon. 18. de interdictis. num. 19 — 72

Paſcua loca in ſola paſtione conſiſtunt. reſp. 19. de interdicta poſſ. & proprie. num. 8 — 73

Paſſio & actio non cadūt in eodem ſubiecto. reſpon. 11. de interdictis. nu. 15 fol. — 69

Pater, & filius cenſentur una, & eadem perſona. reſp. 9. de legib. nu. 26 — 6

Pater eſt uſufructuarius omnium bonorum aduentitiorum filij emancipati propter remunerationem emancipationis, niſi expreſſè renunciet. reſp. 3. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 6 — 60

Pater non debet habere uſumfructum in parte filiorum cum eo ſuccedentiū, niſi ille alium titulum praetendat. reſp. 3. de ſucceſſ. ab inteſta. num. 22. fol. — 61

Pater retinendo dotem uxoris ſuae defunctae, cenſetur adire haereditatem pro filio infante. reſp. 9. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 1 — 63

Quod procedit à fortiori, ſi in inſtrumento dotis adeſſet iuramentum reſtituendae dotis, ut euitetur periurium in retinendo dotem. ibid. num. 2

Pater tenetur alere, ac dotare filiam ſpuriam, etiā de iure ciuili, niſi habeat aliquid filia, unde ſe alat, & dotet. reſpon. 2. de ſecun. nup. num. 4. 6. & 7. fol. — 101

Vel dotem retinuiſſet per decennium. ibid. nu. 3

Pater tenetur alere ſpurium de iure Canonico. reſpon. 2. de ſecun. nup. num. 2 — 101

Pater pro filio ſine mandato agit, dummodo de rato promittat. reſp. 1. de interdictis. nu. 23 — 66

Pater tranſiens ad ſecunda uota, an priuetur filij ſucceſſione, ſicut priuatur mater. reſp. 5. de ſecun. nup. nu. 8 — 103

Pater ſecundò nubens priuatur filij ſucceſſione, ſaluo tamen ſibi uſufructu. reſp. 6. de ſecun. nup. nu. 3. & 6 — 104

Pater olim indiſtinctè à fratribus excludebatur, hodie cum illis ſuccedit ſimul etiam cum matre. reſp. 6. de ſecun. nup. nu. 5 — 104

Paterni conſanguinei praeferuntur maternis in bonis prouenientis ad defunctū per lineam paternam, ſicut etiam de maternis dicitur. reſpon. 7. de legib. num. 10 — 5

Patris ſpes non eſt filium praemori. reſp. 3. de ſucc. ab inteſta. num. 12 — 60

Patiens ſine agente nihil poteſt. reſp. 13. de interdictis. nu. 6 — 70

Patronatus iuris diffinitio remiſſiuè. reſp. 6. de iure patro. nu. 8 — 112

Patronatus iuris ſeruitutem non poteſt epiſcopus imponere eccleſiae liberae, nec facere patronum eum, qui non fundauit, conſtruxit, uel dotauit, praecipuè eccleſiam conſecratam: poteſt tamen antiquam ſeruitutem renouare. reſp. 1. de iu. patr. nu. 1. & 4 — 110

Patronatus iuris ceſſio an & quando fieri poſſit, ac in diuiſione uni ſoli adiudicari. reſp. 2. de iure patro. nu. 1 — 110

Patronus ius pro temporali cedens, illud amittit. ibid. nu. 2.

Patronatus ius eſt indiuiduum in ſubſtantia, & diuiduum quo ad ius praeſentandi, & in eo ſuccedit ur in ſtirpes, & non per capita. ibid. nu. 3

Patronatus ius tranſit cum uniuerſitate bonorum. ibid. nu. 4 — 111

Patronatus ius cum ſit indiuiduum quo ad ſubſtantiam, eſt etiam penes quemlibet ex compatronis inſolidum, nec continetur in diuiſione bonorum. ibid. nu. 5

Patronatus ius acquiritur fundatione, & dotatione. ibid. nu. 6

Patronatus ius legare cenſetur, relinquens eccleſiam ſuam alicui. reſpon. 8. de iure patro. nu. 2 — 113

Patronatus ius acquiritur ex non modica dotatione eccleſiae nondum conſecratae: ſecus ſi ſit iam conſecrata, quia tunc requiritur ſpecialis licentia Epiſcopi. reſp. 7. de iu. patro. nu. 1 — 113

Patronatus ius ex fundatione, & dotatione acquiritur, & praeſcriptione 40. an. in praeiuditium ueri patroni. reſp. 4. de iu. patr. nu. 3 — 112

Patronatus ius praeſcribitur 40. an. in praeiuditium ueri patroni, non libertatis eccleſiae, ibid. nu. 4.

Index.

Patronatus ius in dubio præſumitur ex fundatione, uel dotatione, & non ex præſcriptione,& quare ſit Laycis conceſſum. ibid.nu.8

Patronatus iuris poſſeſſio non acquiritur,niſi præſentatus fuerit inſtitutus, & confirmatus,m poſſeſſionē adeptus.reſp.23.de interdi.poſ.& propric. num.6 75

Patronatus iuris donatio, an fieri poſſit ſine conſenſu epiſcopi. reſp.6.de iu. patro.nu.11 113

Patronatus ius tranſit cum uniuerſitate.ibid.nu.12

Patronatus ius iam fundatum donari non poteſt ſine conſenſu Epiſcopi inter uiuos, ſed in ultima uoluntate,quam Epiſcopus tenetur in hoc confirmare.reſp.8.de iu.patro.nu.9 114

Patronatus ius non acquiritur, ſed iam amiſſum reacquiritur ex reędificatione eccleſiæ ſine licentia epiſcopi.reſp.1.de iu.patr.nu.6 110

Patronatus ius conſtituitur ex ſententia, quæ tranſiuit in rem iudicatum. reſp.1.de iu.patro.nu.11 110

Patroni conſenſus non requiritur in alienatione rerum eccleſię,licèt contradicere poſſit ex cauſa.reſp.9.de pactis.nu.20 11

Patronis laicis non poteſt legatus præiudicare. reſp.7.de iure patro.num.5 fol. 113

Patronorum conſenſu mediante poteſt epiſcopus ſemel inſtituere præſentatum à patronis contra formam fundationis.reſp.3.de iure patro. num.1. fol. 111

Patronus committens ſimoniam priuatur iure præſentandi ipſo iure, & facto.reſp.6.de iure patro.nu.13 113

Patruus an excludat fratrem patruelem. reſp.4.de ſucceſſ. ab inteſta. nu.1. & 6. 61

Paupertata præcedente infertur ſiniſtra ſuſpicio.reſpon.18.de oblig.nu.24 fol. 26

Paupertate conceſſum auctis facultatibus amittitur. reſp.3. de iure emph. & de feu.num.5 84

Peculium recipit augumentum,& diminutionem.reſp.11.de ſucceſſio.ab inteſta.nu.11 64

Pecunia quantitas,cum non ſolet reuelari præſertim uiatoribus, eſt difficilis probationis.reſp.24.de proba.& reſcr.nu.7 42

Pœna calumniantium eſt ſimilitudo ſupplicij.reſpon.11.de accuſa. num.1. fol. 82

Pœna eſt tertia pars omnium bonorum,& habet locum legis Iuliæ de ui priuata.ibid.nu.7

Pœna ſtatuta per l.is, qui cum telo, C. de ſicar. delibeatis, licèt non habeat locum, ſi ad actum tantum remotum deuentum ſit, tamen pœna extra ordinem locum habet.reſp.10.de accu.nu.19 82

Pœna eſt priuatio diſponendi de bonis ſuis in aliquem. reſp.2. de ſecun.nup. num.31 102

Pœna remiſſa ob paupertatem non poteſt peti ceſſante paupertate. reſp. 3. de iure emph.& de feu.nu.4 84

Pœna l.ſi quis maior, C.de tranſ. habet locum in quolibet contractu iurato, reſp.12.de oblig.nu.11 23

Pœna legis de ui publica punitur, qui cum armis poſſeſſione ſui prædij alium deiecit.reſp.11.de accuſa.nu.5 83

Pœnalis lex nullam faciens mentionem de dolo habet locum etiam in culpa, ubi non agitur de pœna corporali.reſp.4.de oblig.nu.11 12

Pœnalis lex eſt reſtringenda,nec habet locum in caſu præſumpto. reſp.4.de iure emphy.& de feu.nu.8 85

Pœnæ ſecundò nubentium infra annum an hodie locum habeāt. reſp.5.de ſecun.nup.nu.10.& 18 104

Pœnæ ſecundò nubentium an habeant locum in uiro, ſicut in uxore,cum ſint correlatiua.ibid.nu.13

Pœnæ in materia eſt amplexanda benignior pars. reſp.10.de accuſa.nu.13 fol. 82

Pœnæ ſecundò nubentium an hodie locum habeant. reſp.6. de ſec. nup.nu.2. fol. 164

Penſio iuſta dicitur,quę in 20.annis non excedit ſortem principalē.reſp.18. de oblig,nu.14 25

Penſio conſtituitur etiam ſuper ſpiritualibus ceſſis. reſp.22. de oblig.nu.6. fol. 28

Penſio iuſta dicitur,quæ in 20.annis non excedit ſortem. reſp.22.de oblig. num.8 28

Penſio ſuccedit loco fructuum. reſp.16.de iure emph.& de feu. nu.4 90

Penſionis annuæ emptio eſt permiſſa, dummodo animo emendi, & ſecūdum iura fiat.reſp.31.de oblig.nu.1 27

Periculum rei uenditæ,& ſi per traditionem transferatur in emptorem,non tamen cenſetur renunciatiuo mēſuræ uenditæ rei, præſertim immobilis. reſpon.4.de oblig.nu.6 19

Periculum caſus fortuiti ſpectat ad debitorem quantitatis.reſp.10.de oblig. nu.8 25

Periculum fructuum pertinet ad fructuarium. reſp.14.de iure emphy.& de feu.nu.7 89

Peritorum dicto etſi ſtandum ſit, tamen admittitur probatio in contrariū, & Iudex ex officio poteſt inquirere de ueritate expertorum, & ſecundum eam debet iudicare.reſp.1.de legibus.nu.8 3

Permutatio dicitur, cum pro annua penſione præſtatur res immobilis, inter quam ipſa penſio commmeratur.reſp.21.de iu.emph.& de feu.nu.1 92

Permutatio dicitur emptio, & econtra, impropriè tamen, & habet maximam conformitatem inter ſe.reſp.24.de iu.emph.& de feu.nu.13.& 18 fol. 95

Permutatio diſcernitur ab emptione ex eo quod præualet,uelut ſi res præualeat pecunia,erit permutatio: aliàs dicetur uenditio.reſp. 25. de iure emph.& de feu.nu.4.7.& 11 96

Permutatio dicitur,quando genus pro genere,aut ſpecies pro ſpecie datur: ſecus,ſi pro quantitate, quia tunc dicitur uenditio.reſp.11. de iure emph. & de feu. nu.6 88

In permutatione nulla fit æſtimatio. ibid.nu.7.

Permutationem poſſunt contrahentes agere,& ſi pro æquiualentia tradatur pecunia.reſp.25.de iure emphy.& de feu.nu.2 96

Perſonæ extraneę non ſubintelliguntur in contractibus.reſp.19.de iure emphy.& de feu.nu.4.& 5 92

Perſonæ legitimatio tàm actoris, quàm rei eſt ante omnia in iudicio fienda. reſpon.23.de interdicta poſſeſ.& proprie.nu.9 76

Peſtilentiæ uigenti inter homines non ſubijciuntur animalia bruta. reſp.7. de pactis.nu.3 11

Peſtis excuſat ab omni mora, & ſic à pœna, & intereſſe cauſato. reſp.7.de pactis. nu.1 11

Pignorare eſt iuriſdictionis.reſp.16.de oblig.nu.3 24

Pignus poteſt extingui à quolibet habente ius in rem,offerēdo creditori debitum.reſp.29.de obli.nu.9 31

Pignus æquiparatur alienationi, quando eſt factum pro tanta quantitate, quòd abſit ſpes luitionis.reſp.4.de iure emph.& de feu.nu.7 85

Pluralis uocatio uerificatur in uno ſingulari,& econuerſo.reſp.3.de ſucceſſ. ab inteſta.nu.11 60

Pluralitas uinculorum ſolùm inter fratres, filioſq́; fratrum conſideratur. reſpon.2.de ſucceſſ.ab inteſta.nu.16 60

Pluuiæ arcendæ actio an detur contra foſſas facientem cauſa exiccandi agrum,& quid de negatoria actione.reſp.7.de interdictis.nu.9 67

Pollicitatio fauore dotis an pariat actionem,& ſit abſenti, pactum uerò audum præſenti.reſp.3.de ſecun.nup.nu.10 102

Populus ex uniuerſitatis conſilio repræſentatur.reſpon.2.de iure emphy.& de feu.nu.6 83

Portio confunditur ſolùm pro portione hæreditatis. reſpon.10.de ſubſtitu. num.10 48

Poſſe aliquid non dicitur quis, quod ſuperior fieri non uult.reſp.15. de pact. num.1 13

Poſſeſſio cauſata à iure & proprietate iuſtior dicitur. reſp.12.de interdictis.nu.9 69

Poſſeſſio efficacius oſtenditur ex fructuum perceptione, quàm ex alio actu. reſp.8.de interdictis.nu.10 68

Poſſeſſio ſpatio 10.annorum præſumitur deperdita.ibid.nu.12

Poſſeſſio libertatis retinetur, & ſeruitutis negatiua acquiritur per actus prohibitiuos, dummodò eis ſit acquietum, & ſortitus ſit plenus effectus. reſp.12.de interdictis.nu.5.fol.69.& nu.20.& 23 70

Poſſeſſio prohibendi nō acquiritur ex ſolis prohibitionibus,ſed oportet,quod prohibiti acquieuerint prohibitioni. reſp. 23. de interdicta poſ. & proprie.nu 4 75

Poſſeſſio nō acquiritur ex actu ſiue negatiuo, ſiue affirmatiuo,niſi appareat eum actum ſuum fuiſſe ſortitum effectum.ibid.nu.5.

Poſſeſſio immemorabilis temporis habet uim tituli, unde ex ea probatur petitorium.reſp.23.de interdicta poſ.& proprie.nu.10 76

Poſſeſſio præſentandi non acquiritur ex ſola pręſentatione,ſed ex inſtitutione,& ex poſſeſſione beneficiorum adepta ab electo.reſpon.12.de interdictis.nu.23 70

Poſſeſſio acquiritur uniuerſitati per particulares gerentes actū de eius, uel agentium uoluntate.reſp.19.de interdic.poſſ.& proprie.nu.2 73

Poſſeſſio ad hoc,ut acquiratur contra aliquem,requiritur eius ſcientia & patientia.reſp.19 de interdict.poſſeſ.& proprie.nu.3 73

Poſſeſſio obediendi,ſeu parendi non cauſatur ex obedientia in non faciendo, quia potuit non feciſſe alia intentione, quàm animo parendi. reſp. 22. de interdicta poſſ.& proprie.nu.7 75

Poſſeſſio ciuilis non admitteitur, niſi cum ciuilis poſſeſſor ſe poſſe repelli ſuſpicatur.reſp.11.de accuſa.nu.13 83

Poſſeſſio iunior alia poſſeſſione cum titulo præſumitur clandeſtina.reſp.11. de accuſa.nu.14 83

Poſſeſſio transfertur ex inualida ſententia executioni miſſa,ſicut ex contractu,& prodeſt præſcribenti.reſp.12.de interdictis.nu.19 70

Poſſeſſio contra alium nuda conuentione non acquiritur, nec dominium, ſed per apprehenſionem corporalem. reſp.19.de interdicta poſſeſ.& proprie. num.6 73

Poſſeſſio incorporalium, puta iuris depaſcendi,acquiritur per uſum paſcendi,& patientia aduerſarij.ibid.nu.7

Poſſeſſio centum annorum dicitur immemorabilis,& quādo communis opinio eſt,quòd non ſit contraria memoria.reſpon.18.de interdictis.nu.26. fol. 72

Interdicto uti poſſidetis agens duo probare debet, turbationē & poſſeſſionem tempore turbationis,& litis conteſtatæ. reſpon. 18. de interdictis. nu.27 72

Poſſeſſio ſine mandato non acquiritur uniuerſitati per particulares, licet retineatur.

Index.

retineatur. reſp. 18. de interdictis. nu. 21 — 72
Poſſeſſio iuris in præiuditium tertij ad hoc ut acquiratur, quæ requiratur. reſp. 19. de iure emphy. & de feu. nu. 7 — 93
Poſſeſſio non acquiritur per actus factos iure facultatis. reſpon. 8. de interdictis. num. 4 — 68
Poſſeſſio defuncti continuatur in hæredem. reſp. 6. de interdictis. nu. 5 — 67
Poſſeſſio iurium incorporalium non acquiritur per actus, qui fiunt iure facultatis, ut ire ad coquendum ad furnum, uel ad molendum in molendino alterius, ſed mediante prohibitione, & quòd ei acquieſcatur. reſp. 20. de interdicta poſſ. & proprie. nu. 2 — 7
Poſſeſſio de præſenti quando præſumatur ex poſſeſſione de præterito. reſp. 18. de interdictis. nu. 31 — 72
Poſſeſſio per particulares non acquiritur ſine mandato uniuerſitatis, hoc eſt pluribus ut uniuerſis, ſed bene ut ſingulis. reſpon. 12. de interdictis. nu. 11 fol. — 69
Poſſeſſio, & natura iurium negatiuorum, in actu prohibitiuo conſiſtit. reſpon. 20. de interdicta poſſ. & proprie. nu. 8. — 74
Poſſeſſio immemorabilis habet uim tituli. reſp. 22. de proba. & reſcri. nu. 2. fol. — 402
Poſſeſſio ſeruitutis acquiritur ex inhibitione, cui fuit paritum. reſp. 12. de interdictis. nu. 15 — 69
Poſſeſſio iuris depaſcendi non datur abſenti iure, & nomine ſeruitatis. reſp. 12. de interdictis. nu. 2 — 69
Poſſeſſio per particulares ad hoc, ut acquiratur uniuerſitati, requiritur ſcientia eius regentium. reſpon. 12. de interdictis. nu. 37 — 70
Poſſeſſio etſi per particulares ſine mandato non acquiratur uniuerſitati, tamen retinetur & conſeruatur. reſp. 12. de interdictis. nu. 38 — 70
Poſſeſſio obedientiæ prohibendi non acquiritur per actus negatiuos conſiſtentes in non faciendo, cum potuerit à facto deſiſti ocio, uel quia non expediebat. ibidem. nu. 31
Poſſeſſio non acquiritur ex uſu facultatis aut familiaritatis, minus & præſcriptiu. reſp. 21. de interdicta poſ. & proprie. nu. 4 — 75
Poſſeſſio ac titulus non acquiritur, nec probatur per præcepta negatiua, quamuis illis paritum ſit. reſp. 19. de interdicta poſſeſ. & proprie. nu. 12. & 17 — 73
Poſſeſſio ciuilis non admittitur, niſi cùm ciuilis poſſeſſor ſe poſſe repelli ſuſpicatur. reſp. 11. de accu. nu. 13 — 83
Poſſeſſione immemorabilis temporis probatur titulus, ſi allegetur. reſp. 22. de interdicta poſſ. & proprie. nu. 13 — 75
Poſſeſſione de præterito præſumitur præſens poſſeſſio, niſi contrarium probetur. reſp. 19. de interdicta poſſ. & proprie. nu. 11 — 73
Poſſeſſione tanti temporis, cuius non extat memoria in contrarium, præſumitur quilibet titulus, ſi allegetur, ac inueſtitura decimarum ante concilium Lateranenſe. reſp. 22. de iure emphy. & de feu. nu. 3 — 92
Poſſeſſionem retinet uniuerſitas per particulares. reſpon. 19. de interdicta poſſ. & proprie. nu. 5 — 73
Poſſeſſionem probans antiquiorem obtinet in poſſeſſorio retinendæ. reſp. 6. de interdictis. nu. 4. — 67
Poſſeſſionem non acquirunt contra non ſoluentes datiary exigentes pedagiũ ab aliquibus. reſp. 12. de interdictis. nu. 26 — 70
Poſſeſſionis turbatio an uerbis, ac iudiciali contradictione inferatur, ſicuti facto. reſp. 19. de interdicta poſſeſ. & proprie. nu. 20 — 73
Poſſeſſionis, & quaſi diffinitio. reſp. 13. de interdictis. nu. 4 — 70
Poſſeſſionis recuperandæ ſex remedia. reſpon. 18. de iure emphy. & de feu. num. 13 — 91
Poſſeſſor dicitur etiam turbari uerbis. reſp. 8. de interdictis. nu. 8 — 68
Poſſeſſores clandeſtinos, & uiolentos licitum eſt per uim eycere incontinenti. reſp. 11. de accuſa. nu. 11 — 83
Poſſeſſorio aquæ ducendæ agens tenetur probare ſe anno proximo aquam duxiſſe, in petitorio uerò probanda eſt ſeruitus. reſpon. 7. de interdictis. num. 1 — 67
Poſſeſſorio ille præfertur, qui antiquiorem probat poſſeſſionem, à decem annis tamen citra. reſp. 8 de interdictis. nu. 2. & 11 — 68
Poſſeſſorium nudum poteſt à laycis cognoſci. reſp. 6. de interdictis. num. 3. fol. — 67
Poſſeſſorium remedium eſt commodius. reſpon. 22. de iure emphy. & de feu. nu. 13 — 91
Poſſeſſorium recuperandi poteſt ab eodem cum petitorio prius intentato cumulari, cum non ſint contraria: utroque enim caſu ſupponitur reum poſſidere. reſp. 23. de interdicta poſ. & proprie. nu. 5 — 76
Poſſeſſorium retinendi non poteſt cum petitorio cumulari, cum ſint contraria, niſi quando agitur pro iuribus incorporalibus. reſp. 23. de interdicta poſ. & proprie. nu. 2. 6. & 7 — 76
Poſſeſſorius actus fit per refectionem nomine proprio. reſp. 8. de interdictis. num. 9 — 68
Poßidens non pati, ſed agere dicitur. reſp. 13. de interdictis. nu. 3 — 70
Poßidens una die, uel nocte aquam toto anno poſſediße præſumitur, niſi contrarium probetur. reſp. 21. de interdicta poſ. & proprie. nu. 3 — 74
Poſſidere etiam naturaliter non dicuntur precariò rem detinentes, colonus, & inquilinus. reſp. 32. de iure emphy. & de feu. nu. 3 — 45
Poſſidere quis dicitur ex titulo præcedenti. reſp. 11. de proba. nu. 9 — 35
Poßideri etſi non dicatur actio perſonalis, in ea tamen datur quidam ſtatus actiuus tantùm, non paßiuus, qui non poteſt poßideri. reſp. 13. de interdictis. nu. 2 — 70
Poßidetur etiam per actum uiolentum. reſpon. 8. de interdictis. num. 13. fol. — 68
Poſthumi præteritio operatur purum & ſimplex fideicõmiſſum. reſp. 21. de proba. & irri. teſt. nu. 57 — 40
Poſthumi præteriti & grauati propter clauſulam codicillarem duas detrahunt quartas. reſp. 21. de proba. & de irri. rup. teſta. nu. 58 — 40
Poſthumi natiuitate rumpitur teſtamentum ipſo iure tàm de iure prætorio, quàm de iure ciuili. reſp. 1. de acquir. hær. nu. 1 — 42
Poſthumi natiuitate rumpitur teſtamentum ipſo iure, non ſolùm de iure ciuili, ſed etiam de iure prætorio. reſp. 10. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 1. & 5. fol. — 63
Poſthumus an tranſmittat ad matrem hæreditatem paternam non agnitam. reſp. 10. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 2. & 4 — 63
Poſthumus ex potentia ſuitatis tranſmittit ad quoſcunque ius immiſcendi cum beneficio abſtinendi. reſp. 10. de ſucceſ. ab inteſta. nu. 5. & 8 — 63
Poteſt uerbum eſt liberę uoluntatis. reſp. 23. de oblig. nu. 9 — 29
Præbendæ debent eſſe pares. reſp. 11. de legibus. nu. 1 — 7
Precario poſſidens poſt eius reuocationem dicitur ui poſſidere. reſp. 32. de iure emphy. & de feu. nu. 38 — 101
Præcedentia declarantur ex ſequentibus. reſp. 17. nu. 9 — 55
Præcepta executiua, quando fieri poſſunt abſque clauſula iuſtificatiua. reſp. 3. de oblig. nu. 17 — 19
Pręcepta penalia caſui fortuito æquiparantur. reſp. 10. de oblig. nu. 9 — 21
Præceptum inhibitorium cum clauſula iuſtificatiua remanet firmũ & uim rei iudicatæ habet citato non comparente. reſpon. 12. de interdictis. num. 14. fol. — 69
Pretia rerum ex curſa decennij præſumuntur uariari. reſp. 13. de oblig. nu. 1. fol. — 23
Pretium ſuccedit loco rei in uniuerſalibus, præſertim quando res præſtari non poteſt, ſecus in ſingularibus. reſp. 18. de pac. nu. 1. & 7. — 14
Pretium ſoluens ſtipulator, cui eſt permiſſa uenditio, non obligatur emere. reſp. 5. de oblig. nu. 19 — 30
Prædium ruſticum dicitur domus in agro poſita, gratia tamen collectionis fructuum. reſp. 24. de interdicta poſſeſ. & proprie. nu. 5 — 76
Præfatio cauſam finalem denotat. reſp. 11. de iure emphy. & de feu. num. 10 fol. — 88
Pręlati ſtat perpetui, & nunquam reddunt rationes ita ſaltem exactè & diligenter, ſicut layci. reſp. 6. de ſucceſ. ab inteſta. nu. 10 — 62
Prælati aliquando ſunt auari, & ad unguem ſolent rationes exigere, & non prgſumuntur aliquid de ſuo dediße, etiam eorum conſanguineis. reſp. 6. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 12 — 62
Prælatus poteſt eius conſanguineis, qui ſibi ſeruierint, aliquid de bonis eccleſiæ donare, mediocriter tamen. reſp. 6. de ſucceſ. ab inteſta. nu. 13 — 62
Pręlatus non prgſumitur totum ex bonis eccleſiæ acquiſiuiße, ſi aliunde potuit acquirere. ibid. nu. 14
Sed partem aliunde, partẽ ex bonis eccleſiæ ſimul in omnibus atẽdo. ibid. num. 15
Prçlegata, quando non comprehendantur in fideicommiſſo uniuerſali. reſp. 23. de iure emphy. & de feu. nu. 32 — 94
Prçlegatum tranſit ad hęredes legatarij, quibus cenſetur factum. reſp. 23. de iure emphy. & de feu. nu. 27 — 94
Pręparatoria etiam non neceßaria ad additionem facta per eum, qui poteſt adire, inducunt additionem. reſp. 9. de ſucceſ. ab inteſta. nu. 4 — 63
Prgſcribens poteſt uendicare dominium, etiam contra dominum. reſp. 16. de interdictis. nu. 2 — 71
Præſcribi poteſt longo tempore res emphyteutica empta ab ignorante: ſecus à ſciente, niſi longiſſimo tempore. reſp. 28. de iure emphy. & de feu. nu. 7. fol. — 97
Præſcribitur ius immiſcendi 30. annis. reſp. 1. de acquir. hęr. nu. 6 — 42
Prgſcribitur qualibet ſeruitus etiam diſcontinua, ac ius ab uniuerſitate incidendi ligna in nemoribus priuatorum per poſſeßionem tanti temporis, cuius initij non extat memoria in contrarium, ac etiam Principi reſeruata, nec non ſubiectio alterius uniuerſitatis quo ad ſolutionẽ onerum realium, & perſonalium. reſp. 22. de iure emphy. & de feu. nu. 1 — 92
Præſcribitur ſpatio 40. annorum, etiam contra eccleſiam. reſp. 30. de iure emphy. & de feu. nu. 18 — 98
Prgſcribuntur incorporalia ſolùm ſpatio triginta, uel quadraginta annorũ. reſp. 9. de legibus. nu. 19 — 6
Prgſcribuntur immobilia cum titulo & bona fide, ſpatio decem annorum inter prgſentes, & 20. inter abſentes. reſp. 5. de proba. nu. 2 — 33
Præſcriptio longi temporis non niſi mediante titulo currit. reſp. 9. de legibus. nu. 27 — 6
Prgſcriptio non interrumpitur ex citatione incerta. reſp. 3. de legibus. num. 3. fol. — 4
Præſcriptio non currit non ualenti agere, niſi ſit in eius facultate facere, ut poſſit agere. reſp. 24. de oblig. nu. 13 — 30
Præſcriptio longi temporis requirit titulum: ſecus autem longiſſimi, quę ex ſola negligentia non petentis currit. reſp. 12. de ſubſti. nu. 26 — 51
Præſcriptio titulata difficilius tollitur, quàm non titulata, quia ſecunda eſt odioſa, prima autem mixta. reſp. 5. de proba. nu. 4 — 33

Præſcriptio

Index.

Præſcriptio etiam actionum perſonalium non procedit cum mala fide. reſp. 3. de ſecun. nup. nu. 13 — 102
Præſcriptio eſt ſtricti iuris, ut per eam tantum acquiratur, quantum poſſeſſum fuerit. reſp. 7. de interdictis. nu. 6 — 67
Præſcriptio ſine poſſeſſione non currit. reſp. 20. de interd. poſſeſ. & proprie. num. 6 — 74
Præſcriptio quare ſit introducta. reſp. 5. de proba. nu. 11 — 33
Præſcriptione iuris exigendi datium requiritur contra ſupremum Principẽ tantum tempus, cuius initij non extet memoria: contra verò inferiorem, ſufficiunt triginta, vel 40. anni. reſp. 11. de interdictis. nu. 17 — 60
Præſcriptione ſeruitutis requiritur poſſeſſio, ſeu quaſi, ſcientia & patientia domini prædij ſeruientis ac bona fides. reſp. 18. de interdictis. nu. 30 — 72
Præſcriptionis exceptio non obſtat agenti condictione can. reintegran. ſed in petitorio, vel poſſeſſorio adipiſcenda. reſp. 16. de interdictis. nu. 1 — 71
Præſentandi poſſeſſio non acquiritur ex ſola præſentatione, ſed ex inſtitutione, & ex poſſeſſione beneficiorum adepta ab electo. reſpon. 12. de interdictis. nu. 23 — 70
Præſentandi tempus, videlicet quatuor menſes currunt à die ſcientiæ vacationis. reſp. 2. de iure patro. nu. 17 — 110
Præſentandi ſolum quaſi poſſeſſio, & non ius patronatus acquiritur ex unica inſtitutione facta ad præſentationem. reſp. 4. de iure patro. nu. 3 — 112
Præſentare & eligere ſe ipſum nemo poteſt, vox tamen eius computatur in numero. reſp. 2. de iure patro. nu. 7. — 3
Præſentans præſumitur habere notitiam perſonæ præſentatæ. reſp. 3. de iure patro. nu. 4 — 3
Præſentatum ab exiſtente in quaſi poſſeſſione ſufficit ad validitatem inſtitutionis, licet non ſit verus patronus præſentans, & à tali præſentatus præfertur præſentato à vero patrono. reſp. 4. de iure patro. nu. 12 — 113
Præſentatus ab habente maiorem partem iuris patronatus eſt præferendus. reſp. 2. de iure patro. nu. 8 — 111
Præſumendum non eſt aliquem eligere viam, per quam ſuum iudicium ſubverti poteſt. reſp. 1. de accuſa. nu. 17 — 77
Præſumitur pro ſententia ſemper. reſp. 22. de oblig. nu. 3 — 28
Præſumitur patrem noluiſſe ſuæ ſoboli extraneum præferre, ac neminem velle facere actum fruſtratorium, nec eligere viam, per quam iudicium ſuũ ſubvertetur. reſp. 21. de proba. & de irri. rup. teſta. nu. 38 — 39
Præſumitur nemo velle alium ſibi præferre. reſpon. 3. de ſucceſſ. ab inteſta. num. 13 — 60
Præſumptio tollitur per aliam præſumptionem. reſp. 9. de legib. nu. 29 — 6
Præſumptio ſuper dubio & incerto ſolum cadit. reſp. 12. de oblig. nu. 5 — 23
Præſumptio præſumptione ita excluditur, ſicut clauus clauo truditur. reſpon. 21. de proba. & de irri. rup. teſta. nu. 49 — 39
Præſumptio eſt pro allegante ignorantiam. reſp. 19. de ſubſti. nu. 24. & 25. fol. — 57
Et quòd quis nolit facere actum fruſtratorium. ibidem.
Præſumptio eſt iudicium facere ſecundum formam mandati, & eſſe informatum de neceſſarijs. reſp. 19. de ſubſtitu. nu. 31 — 57
Præſumptio tollit alteram. reſp. 6. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 16 — 62
Præventio inter Epiſcopum & Legatum habet locum in collationib. beneficiorum. reſp. 4. de iure patr. nu. 13 — 111
Princeps etiam ſupremus tenetur ſeruare conuenta. reſp. 22. de iure emphy. & de ſen. nu. 16 — 93
Principes extra eorum territorium non habent poteſtatem legitimandi, nec Papa, niſi per indirectum, puta approbando matrimonium prohibitum. reſpon. 10. de ſecun. nup. nu. 26. & 31 — 107
Principi reſeruata in ſignum ſupremæ poteſtatis præſcribuntur per tempus, cuius initij memoria non extiſtat. reſp. 12. de ſubſti. nu. 25 — 51
Principijs ignoratis, omnia quæ ſequuntur, ignorantur. reſpon. 19. de ſubſti. nu. 28 — 57
Prior tempore eſt potior iure. reſp. 31. de iure emphy. & de ſen. nu. 5 — 99
Prior in data etiam unica hora, potior eſt in iure circa collationes beneficij. reſp. 4. de iure patro. nu. 11 — 112
Prius nec poſterius datur in his, quæ ſiunt in eodem contextu. reſpon. 3. de ſucceſſio. ab inteſta. nu. 19 — 61
Priuari quis non debet iure ſuo, niſi lex hoc expreſſè dicat. reſp. 5. de ſecun. nup. nu. 9 — 103
Priuari nemo debet iure ſuo, niſi expreſſè à iure cautum ſit. reſp. 6. de ſecun. nup. nu. 1 — 104
Priuata inſtrumenta iunctis aliquibus adminiculis probant. reſp. 5. de probа. nu. 45 — 35
Priuata ſcriptura ſcripta à teſtatore abſque ſubſcriptione teſtium probatur voluntas defuncti inter liberos, vel fauore piæ cauſæ. reſpon. 20. de proba. num. 1 — 37
Dummodo conſtet à defuncto fuiſſe ſcriptam, & quomodo probetur. ibidem. num. 2. 5. & 6 — 37
Priuatio præſupponit habitum. reſp. 5. de ſecun. nup. nu. 15 — 104
Priuatio præſupponit habitum. reſp. 13. de interdictis. nu. 1 — 70
Priuilegium ceſſat eius cauſa ceſſante. reſpon. 25. de interdi. poſſ. & proprie. num. 8 — 76
Priuilegium probatur & præſumitur ex poſſeſſione tanti temporis, cuius initij non extet memoria, nec hoc caſu requiritur Principis ſententia. reſpon. 11. de interdic. nu. 9 — 69
Probanda eſt cauſa excluſiua iuris, & alterius. reſp. 18. de proba. nu. 4 — 36
Probandi onus aſſerenti incumbit. reſpon. 30. de iure emphy. & de ſen. num. 10 — 98
Probare quis debet id, quod eſt ſuæ intentionis fundamentum. reſp. 18. de proba. nu. 3 — 36
Probare non tenetur habens intentionem fundatam iuris præſumptione, præſertim iuris ſcripti, ſi preces inueniuntur natura, vel qualitate facti. reſpon. 19. de ſubſti. nu. 23 — 57
Probatio ab effectu eſt optima. reſpon. 21. de proba. & de irri. rup. teſtam. num. 9 — 38
Probatio ſolius actus, quem requirit lex vel ſtatutum cum qualitate non ſufficit, niſi probetur qualitas. reſp. 2. de legibus. nu. 1 — 3
Probatio non releuans probantem eſt reijcienda tanquàm ſuperflua. reſp. 6. de accuſa. nu. 5 — 80
Probatio præſumptiua ſufficit ad probandum incidenter matrimonium. reſp. 19. de ſubſtitu. nu. 32 — 57
Probatio incerta non releuat probantem reſp. 13. de proba. nu. 10 — 36
Probatio in contrarium non admittitur contra præſumptionem iuris, & de iure, niſi per confeſſionem partis. reſp. 21. de proba. & de irri. rup. teſta. num. 25 — 38
Probatio ſuperflua non eſt admittenda. reſp. 22. de proba. et reſcri. nu. 7 — 40
Probatio per partis confeſſionem admittitur contra præſumptionem iuris & de iure. reſp. 5. de proba. nu. 52 — 35
Probatio in contrarium non admittitur, quando lex ſuper ab ea præſumpto ſtatuit. reſp. 5. de legibus. nu. 4 — 4
Probatio incerta non releuat probantem. reſp. 18. de interdictis. nu. 29 — 71
Probatio per iuramentum actoris eſt impropria & irregularis. reſp. 3. de obliga. nu. 2 — 18
Probatio præſumptiua non admittitur, ubi agitur de pœna priuationis iuris ſui. reſp. 4. de proba. nu. 8 — 33
Probationes contra notorium nõ ſunt admittendæ. reſp. 22. de proba. & reſcr. num. 11 — 40
Probationes in criminalibus luce meridiana clariores eſſe debent. reſp. 5. de accuſa. nu. 16 — 80
Probationes imperfectæ ac indicia non ſufficientia non coniunguntur ad faciendum in criminalibus indicium ſufficiens ad torturam. reſp. 4. de accuſa. num. 13 — 79
Probationes de domo rei ſumere nimis eſt graue. reſpon. 17. de probatio. num. 2 — 36
Probationes leuiores ſufficiunt in probando facto antiquo, quàm recenti probando. reſp. 23. de proba. & reſcrip. nu. 12 — 41
Probationes fruſtratoriæ & non neceſſariæ non ſunt extorquendæ, præſertim per torturam. reſp. 4. de accuſa. nu. 15 — 79
Probationes leuiores ſufficiunt ob antiquitatem. reſp. 5. de proba. num. 47 fol. — 35
Probationes debent eſſe communes. reſp. 9. de legibus. nu. 34 — 6
Probationes in criminalibus debent eſſe luce meridiana clariores. reſp. 10. de accuſa. nu. 15 — 82
Proceſſus non valet, lite non legitimè conteſtata, vel non interueniente cauſæ cognitione. reſp. 29. de iure emphy. & de ſen. nu. 10 — 98
Procuratores ad cauſas non poſſunt facere ea, quæ non concernunt lites, niſi ſpeciale habeant mandatum. reſp. 20. de interd. poſſ. & proprie. num. 11. fol. — 74
Producens inſtrumentum cum clauſula, in quibus &c. an dicatur contra ſe illud etiam produxiſſe. reſp. 1. de obliga. nu. 15 — 17
Proœmium inſtrumenti probat finalem cauſam diſpoſitionis. reſpon. 1. de trien. & ſemiſſ. nu. 3 — 108
Profectitia veniunt conferenda. reſp. 11. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 10 — 64
Profectitia filius reſtituere tenetur hæredibus paternis, cum dicantur hæreditaria. reſp. 11. de ſucceſſio. ab inteſta. nu. 24 — 64
Profectitium quis dicatur. reſp. 5. de ſecun. nup. nu. 21 — 104
Prohibendi poſſeſſio non acquiritur ex ſolis prohibitionibus, ſed oportet, quod prohibiti acquieuerint prohibitioni. reſp. 22. de interdicta poſſeſ. & proprie. nu. 4 — 75
Prohiberi non poſſunt ea, quæ ſunt facultatis. reſp. 8. de interdictis. nu. 5. fol. — 68
Prohibitio expreſſa teſtatoris an requiratur, ne uſufructus acquiratur patri legatarij. reſp. 1. de uſufructu. nu. 10. & 13 — 16
Prohibitio detractionis Trebellianicæ ad hoc ut facta dicatur, quæ verba requirantur. reſp. 1. ad Trebellianum. nu. 2 — 58
Prohibitio Trebellianicæ non uidetur facta, quando verba alium ſenſum recipere poſſunt. ibidem. nu. 3
Prohibitio collecta ex conceſſione ad tempus dicitur expreſſa tàm ex verbis, quàm ex mente. reſp. 1. de uſufructu. nu. 14 — 16
Prohibito uno ex correlatiuis, cenſetur & alterum prohibitum. reſp. 5. de iure emphy. & de ſen. nu. 7 — 85
Prohibito uno, & quæ ex iſto ſequuntur cenſentur prohibita. reſpon. 10. de legibus. nu. 2 — 7
Prohibitum quod non eſt ſtare non prohibetur. reſp. 8. de iure pat. num. 4. fol. — 113
Prolis appellatione liberi utriuſq; ſexus propriè cõtinentur, niſi ex coniecturis appareat teſtatorẽ vocaſſe maſculos tantũ. reſ. 15. de ſubſti. nu. 2 — 54

Promiſſio

Promiſſio de uendendo poteſt conferri in uoluntatē ementis. reſp.5. de obli. num. 18 20
Promiſſio quantitatis collectiuè facta pro pluribus rebus, pro omnibus ſimul, & non pro qualibet debetur. reſp. 1. de trien. & ſemiſſ. nu. 5 108
Promiſſor in mora dicitur eſſe, quando lapſum eſt tantum tempus quòd certum eſt eum non poſſe adimplere promiſſionem. reſp. 12. de pactis. num. 7. fol. 12
Promittens de rato tenetur abſque interpellatione quàm primum ratificari facere. reſp. 12. de pactis. nu. 9 12
Promittens factum alienum, puta ratihabitionem, quando obligetur. reſp. 14. de pactis. nu. 1 13
Pronunciatur in dubio pro matrimonio. reſp. 19. de ſubſti. nu. 38 57
Propoſitum in propoſito etiam operatur idem, ſicut & oppoſitum in oppoſito. reſp. 10. de accuſa. nu. 10 82
Proprietati uerborum ſemper ſtatur, ubi non conſtat de contraria uoluntate teſtantis. reſp. 18. de ſubſti. nu. 2. 55
Protectio, & cura territorij ad officiales ſpectat. reſpon. 12. de interdictis. num. 17 69
Proteſtatio ueſtita à cauſa metus habente tractum in futurum tollit mentem ab omni actu gerendo durante dicta cauſa. reſpon. 1. de accuſa. num. 15. fol. 77
Proteſtatio appoſita in inuentario, quòd non apponenda habeantur pro appoſitis, quid operetur. reſp. 1. de oblig. nu. 12. 13. & 16 17
Proteſtatio ſuper actu dependenti à conſenſu proteſtantis, & alterius expreſſè non conſentientis non nocet alteri proteſtatu. reſp. 7. de iure emphy. & de feu. nu. 6 86
Proteſtatio contraria facta praecedenti, uel contemporaneo non releuat proteſtantem, minus & fraudulenta. reſp. 5. de proba. nu. 15. 18 33
Proteſtatio contraria facta in dependentibus à uoluntate duorum non releuat. ibid. nu. 5
Proteſtationi conſentire dicitur tacens, quando proteſtans ultra procedit. reſp. 7. de iure emphy. & de feu. nu. 6 86
Protocolla defuncti ad heredem ſpectant. reſpon. 3. de accuſa. nu. 8 78
Protocollum Notarij ad hoc, ut fidem faciat, quid requiratur. reſp. 2. de accuſa. nu. 2 78
Protocollum componendi facultas delegari non poteſt, niſi delegans ſe ſubſcribat. ibidem. nu. 3
Prouincia poteſt à Principe diuidi, non autem ab inferiori. reſp. 22. de iure emphy. & de feu. nu. 4. fol. 92. & nu. 10 93
Prouiſio legis pinguior, quando tollatur per prouiſionem hominis. reſp. 1. de uſufructu. nu. 6 16
Prouiſio generalis non trahitur ad ea, de quibus facta eſt ſpecialis prouiſio. reſp. 1. ad Trebel. nu. 5 58
Proximior gradu caeteros excludit. reſpon. 4. de ſucceſſ. ab inteſta. num. 2. fol. 61
Pubes quamuis minor in beneficialibus poteſt ſtare in iudicio. reſpon. 12. de legibus. nu. 8 8
Pupillus quicquid uidet, ignorat. reſp. 1. de acquir. haere. num. 7 42
Pupillus non poteſt eſſe Tabellio. reſp. 15. de obli. nu. 9 24
Purgatio morae non admittitur, quando abſque ſententia lex facit executionem ipſo iure. reſp 8. de iure emphy. & de feu. nu. 8 86
Purgatio morae impeditur per litis conteſtationem, ac per iuramentum appoſitum in contractu. ibid. nu. 10.
Purgatio morae dicitur celeri ſatisfactione facta, ſi fiat intra duos menſes. ibidem. nu. 13.

Q

QValitas adiuncta uerbo debet intelligi ſecundum tempus uerbi. reſp. 7. de legibus. nu. 2 5
Qualitas ſine ſubiecto non requiritur. reſp. 1. de pactis. nu. 6 8
Qualitas non diuerſificat rem qualificatam, nec ſubiectum immutat, poteſtq; eſſe & abeſſe praeter ſubiecti corruptionem, nec cognoſcitur niſi prius cognoſcatur ſubſtantia. reſp. 10. de ſubſtitu. nu. 16 48
Qualitas, quae certo tempore debet adeſſe, eſt probanda quòd illo tempore adfuerit praeciſè reſpon. 18. de interdictis. nu. 30 72
Qualitas alterans delictum eſt probanda, alias inquiſiti ſunt abſoluendi. reſpon. 8. de accuſa. nu. 2 81
Qualitas in fine appoſita reſtringit praecedentia. reſp. 15. de iure emphy. & de feu. num. 1 89
Quarta duae, legitima ſcilicet & Trebellianica ex fideicommiſſo conditionali detrahuntur: ſecus ex puro, tunc enim ſolum legitima detrahitur. reſp. 9. de ſubſtitu. nu. 11. 48
Querela inofficioſi teſtamenti datur etiam fratri, turpi perſona inſtituta. reſpon. 3. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 3 60
Querela inofficioſi teſtamenti non competit filiae excluſo per ſtatutum, ſed ſolùm his, qui poſſunt ab inteſtato ſuccedere, & aſſignatur ratio. reſp. 4. de ſecun. nup. nu. 4. fol. 103. & nu. 7 103
Qui per alium facit, per ſe ipſum facere uidetur, impropriè tamen. reſp. 19. de pactis. nu. 1. & 13 14
Qui uult unum, cenſetur uelle omnia ad illud neceſſaria. reſp. 22. de iure emphy. & de feu. nu. 14 93
Qui uult unum, cenſetur uelle etiam neceſſarium ad illud. reſp. 11. de oblig. num. 6 22
Quod non eſt, deduci non poteſt. reſp. 22. de pactis. nu. 4 16

R

RAptum non committit, qui nō traxerit mulierem longè à loco rapt us. reſp. 8 de accuſa. nu. 3 81
Raptus poena non habet locum, quando mulier non fuit adducta longè à loco raptus, uel quando uiuit inhoneſtè, puta cum uno ſolo uiro. reſp. 4. de accuſa. nu. 16 79
Raptus inhoneſtae mulieris permittitur ex cōſuetudine, quae ualet in odium foeminarum malè uiuentium, ac etiam de iure communi. reſp. 8. de accuſa nu. 10 81
Rati promiſſio fit, ubi dubitatur de mandato, non quando certum eſt deficere. reſp. 1. de interdictis. nu. 22 66
Ratificari non poteſt ſemel improbatum, niſi parte uolente. reſp. 23. de oblig. nu. 17 29
Ratificari facere abſque interpellatione, & certiorare tenetur quàm primū promittens cum iuramento. reſp. 23. de oblig. nu. 12 29
Ratificatio infra paucos dies à die ſcientiae eſt fienda, aliter non admittitur. reſpon. 12. de pactis. nu. 11 12
Ratificatio requirit extrema habilia. reſp. 10 de ſecun. nup. nu. 33 107
Ratihabitio aequiparatur mandato etiam in expulſione, & apprehenſione poſſeſſionis. reſp. 32. de iure emphy. & de feu. nu. 18 100
Ratihabitionem alterius promittens, an uideatur promittere quòd ille non contrauenietur, & quid de ipſo. reſp. 12. de pactis. nu. 1. & 12 12
Ratihabitionem promittens uidetur promittere factum alienum. ibidem. num. 2
Ratihabitionis natura eſt, ut retrotrahatur, & habet in ſe tēporis interuallum. reſp. 12. de pactis. nu. 5 12
Rati promiſſione committitur ſtipulatio ad intereſſe. reſp. 12. de pact. nu. 3. fol. 12
Ratio, quae unica eſt & ſola, habetur pro expreſſa. reſp. 4. de ſubſti. num. 12, fol. 44
Ratio magis quàm lex attenditur, cum ipſa diſponat, & legem uiuificet. reſpon. 21. de oblig. nu. 13 28
Ratio ubi eſt eadem, idem eſt ſtatuendum. reſp. 5. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 6 fol. 62
Ratio generalis ampliat legem, ut generaliter intelligatur, ſicut ſpecialis ratio reſtringit eius dictum generale, cum lex reguletur à ratione, ſicut corpus ab anima. reſp. 9. de iure emphy. & de feu. nu. 16 87
Ratio legis debet eſſe generalis. reſpon. 14. de iure emphy. & de feu. num 4. fol. 89
Ratio declarat, & regulat diſpoſitionem. reſp. 4. de pactis. nu 4 10
Ratio ad eius limites omnem ſententiam ad diſpoſitionem reſtringit, ut ea ceſſante ceſſet diſpoſitio. reſpon. 25. de interdicta poſſeſ. & proprie. nu. 8. fol. 76
Ratio ſola ſufficit abſque lege, qua deficiente poteſt I.C. conſulere per unam rationem. reſp. 12. de pactis. nu. 17 12
Rationis identitatis idem ius cauſatur. reſp. 6. de ſubſti. nu. 7 46
Rationis identitate licita eſt extenſio in exorbitantibus. reſp. 3. de ſucceſ. ab inteſta. nu. 4 60
Realem actionem intentans ſufficit duo probare, dominium ipſius, & poſſeſſionem rei conuenti. reſp. 8. de iure emphy. & de feu. nu. 1 86
Rebelles inferiorum poena capitali damnantur, non autem eorum bona confiſcantur. reſp. 2. de accuſa. nu. 3 77
Rebellis inferiorum non poteſt extrahi de eccleſia, nec pro quocunque atroci delicto etiam capitali de iure canonico. reſp. 2. de accu. nu. 4 77
Recognitio probat contra recognoſcentem, non contra tertiū, ſi agatur actione perſonali: ſecus ſi reali. reſp. 2. de proba. nu. 6 32
Redditus iuſtus dicitur ille, qui in 20. annis aequiualet ſorti. reſp. 1. de ditt. num. 6 17
Regalia an praeſcribantur. reſp. 20. de interdicta poſſeſ. & proprie. num. 3. fol. 74
Regni lex non comprehendit eccleſiam in ipſo regno, niſi dicat. cui ſubijcitur eccleſia, ſit de regno. reſp. 12. de legib. nu. 2 8
Regula, quod potuit, &c. reſp. 18. de interdictis. nu. 17 72
Regula, ſi de quo magis, &c. reſpon. 20. de interd. poſſ. & proprie. num. 13. fol. 74
Regula qui per alium facit &c. reſp. 4. de accuſa. nu. 3 78
Regula, quod ſemel placuit, & ab initio eſt uoluntatis. reſp. 3. de iure emphy. & de feu. nu. 1 84
Regula, qui potuit, uoluit, quod uoluit, adimplere nequiuit. reſp. 29. de iure emphy. & de feu. nu. 11 98
Regula, qui uult unum, uult pariter omne antecedens, & ſubſequens ad illud. reſp. 3. de iure patro. nu. 3 111
Regula ſi de quo magis. reſp. 2. de iure patro. nu. 16 111
Relatio ad proxima fieri debet, ubi commoditas patitur. reſpon. 17. num. 8. fol. 55
Relatio fieri debet ad proxima. reſp. 15. de ſubſtitu. nu. 7 54
Relatiuum qui iunctum uerbo futuri temporis importat conditionem. reſpon. 12. de ſubſtitu. nu. 7 50
Relatiuum is ea, id, eſt demonſtratiuum & reſtrictiuum. reſpon. 3. de iure patro. nu. 7 111
Relicta ad unum pium uſum, non poſſunt in alium pium uſum conuerti ſine auctoritate

auctoritate ſummi Pontificis.reſp.9.de pactis.nu.9 11

Relictum animæ fauore præſumitur. reſpon. 13. de iure emphy. & de feu. num.10 89

Remedium Canonis reintegran. habet locum etiam in iuribus incorporalibus.reſp.21.de interdicta poſſ.& proprie.nu.1 74

Remittentibus iura ſua amplius non datur ad ea regreſſus. reſp.11.de interdictis.nu.13 69

Renuncians iuri,quod habere poteſt,cenſetur renunciare iuri de futuro. reſp. 21.de proba.& de irri.rup.reſta.nu.32 39

Renunciatio generalis non extenditur ad caſum fortuitum. reſp.13.de iure emphy.& de feu.nu 6 89

Renunciatio non comprehendit ius,quod renuntians ignorat.reſp.23.de iure emphy.& de feu.nu.36 95

Renunciatio matris habet in ſe conditionem tacitam,ſi ei deferatur hæreditas,& an noceat filio, ſi præcedat ante eius patrem. reſp.5.de ſecun.nup. nu.1.& 7 103

Renunciatio filiæ an noceat nepoti.reſp.2.de trien.& ſemiſ.nu.2 108

Renunciatio filiæ defunctæ quando noceat nepotibus quò ad legitimã. reſp. 3.de trien.& ſemiſ.nu.1 109

Renunciatio beneficij qualiter ſit facienda. reſpon.1.de iure patro.num.18. fol. 110

Renunciatio omnium bonorum comprehendit etiam ius patronatus,& emphyteuſim.reſp.6.de iure patro.nu.9 113

Res tanti ualet, quanti uendi poteſt.reſp.1.de oblig.nu.21 17

Res prohibita alienari an & quando præſcribantur. reſpon.12.de ſubſti. num.23 50

Res emphyteutica poteſt pignorari ſine conſenſu domini directi, & quid ſi pignoretur pro tanta quantitate,quòd ubſit ſpes laſionis? reſp.4.de iure emphy.& de feu.nu.6 85

Res emphyteuticas non poteſt uniuerſitas acquirere, ubi conſuetudo non ſit in contrarium.reſpon.7.de emphy. & de feu.nu.1 86

Res emphyteutica empta ab ignorante præſcribi poteſt, ſecus à ſciente, niſi longiſſimo tempore.reſp.28.de iure emphy.& de feu.nu.7 97

Res iudicata pro ueritate habetur,facitq; de nigro album, etiam quò ad ius patronatus eccleſiæ.reſp.1.de iure patro.nu.12 110

Reſcripto uti non poteſt mendax precator. reſp.15.de pac.nu.5 13

Reſcriptum ubi continet clauſulam ſi conſtiterit, intelligitur de probatione uera,non præſumpta.reſp.22 de proba.& reſcr.nu.4 40

Reſcriptum non poteſt dici obreptitium, ſi contineat clauſulam uocatis uocandis,uel amotis illicitis detentoribus.reſp.22.de proba. nu.6 40

Reſcriptum diſpenſationis an continere habeat in ſe tacitam clauſulam,ſi preces ueritate nituntur.reſp.19.de ſubſti.nu.20 57

Et ſi motu proprio ſit conceſſa, intelligitur ſi cauſæ motiuæ ſint ueræ, quòd ab impetrante eſt probandum.nu.21.ibid.

Reſeruatio uſusfructus aliquorum bonorum donatorum in præmium emancipationis operatur, ut ſit pater uſufructuarius in totum illorum bonorũ reſeruatorum iuxta l.cum oportet,§.cum autem.C.de bon.quæ liber.reſp. 3.de ſucceſſ.ab inteſta.nu.20 61

Reſponſio regulatur ab interrogatione, ſecundum quam intelligitur. reſp.2. de iure emphy.& de feu.nu.20 84

Reſponſio debet eſſe conformis interrogationi. reſp.30.de iure emphy.& de feu.nu.1 98

Reſtitutio Principis eſt reſtringenda.reſp.5.de proba.nu.3 33

Reſtitutio in integrum prætextu minoris ætatis non conceditur aduerſus præſcriptionem inchoatam contra defunctum maiorem, & completam contra effectum maiorem,nec tempora aliqua ſunt ſubducenda de medio. reſp.5. de proba.nu.5 33

Reſtitutio in integrum qualiter detur hæredi defuncti, qui defunctus omiſit adire hæreditatem.reſp.1.de acquir.hær. nu.8 42

Reſtitutio in integram aduerſus omiſſam aditionem datur hæredi minoris. reſp.10.de ſucceſſ.ab inteſta.nu.9 63

Ac etiam hæredi hæredis.ibid.nu.10

Reſtitutio in integrũ tanquàm præparatoria eſt prius obtinenda, antequam rei uendicatione agat minor, qui dominium amiſit facto ſuo.reſp.9.de iure emphy.& de feu.nu.13 87

Retentione uti poteſt habens rei uendicationem.reſp.10.de ſubſtitu.num.19 fol. 49

Reuerentia maior debetur ſuperiori, dum inferiori tribuit maiorem poteſtatem.reſp.5.de pactis.nu.8 10

Reus ex pluribus correis conuentus non poteſt excipere, quòd alij correi non fuerint conuenti.reſp.24.de oblig.nu.7 30

Rex Franciæ neminem recognoſcit.reſp.10.de ſecun.nup.nu.25 107

Ruſticus an excuſetur à pœna propter ignorantiam iuris. reſpon.8.de ſecun. nuptijs.nu.5 106

S

SAcro in loco nihil poteſt fieri,nec immitti,minus etiam ſuper portas murosuè ciuitatis.reſp.10.de interdictis.nu.2 68

Salus Principis anteponitur patriæ ſalus.reſp.1.de accuſa.nu.10 77

Sapiens non utitur cautionibus inutilibus,nec ſcribit ſibi nocitura. reſp.5. de proba.nu.21 34

Scholares conducentes domum uidentur contrahere ſocietatem. reſp.15.de oblig.nu.11 24

Scienti non fit dolus,neque fraus.reſp.18.de oblig.nu.8 25

Scientia, & patientia uniuerſitatis non perfectè probatur, niſi probetur maiorem partem populi ſenſiſſe,& paſſum fuiſſe. reſpon.19.de interdicta poſſeſ.& proprietate.nu.4 73

Scire,uel faciliter poſſe ſcire,paria exiſtunt.reſp.5.de legibus.nu.7 4

Scire,ac dubitare ea,quæ facilè ſciri poſſunt, paria ſunt.reſp.32.de iu.emph. & de feu.nu.31 100

Scribens aut ſcribi faciens dicitur loqui ac uelle contenta in ſcriptura. Idem eam producendo.reſp.32.de iure emphy.& de feu.nu.14 100

Scriptum manu præſumitur ſcriptum à recognoſcẽte.reſp.32.de iure emph. & de feu.nu.13 100

Scriptura in quibus caſibus requiratur. reſp.3.de proba.nu.3 32

Scriptura priuata recognita plenè probat contra ſcribentem, qui eam recognouit.reſp.5.de proba.num.13.& 17 33

Scriptura manu Notarij ſcripta dicitur publica & authentica; quamuis nõ reperiatur protocollum, ſi Notarius ſit legalis & approbatus. reſp.5.de proba. nu.31 34

Scripturæ præſumuntur apud eum eſſe,ad quem ſpectant. reſpon.3.de accuſ. num.7 78

Senſus à contrario,an potius ex mente quàm ex uerbis proueniat. reſp.1.de uſufructu.nu.12.& 16 16

Sententia declaratoria iudicis requiritur ante exequutionem pœnæ, in quã quis incurrit etiam ipſo iure.reſp.3.de pactis.num.13 9

Sententia retractatur per confeſſionem uictoris, licèt in iudicatum tranſierit.reſp.5.de proba.nu.51 35

Sententia lata poſt ſuſpitionem deductam, nulla ipſo iure remanet.reſp.4.de interdictis.nu.1 67

Sententia eſt ipſo iure nulla, ſi iudex ſe referat in ſpecie ad certos teſtes ſingulares,uel ad certa acta nulla: ſecus ſi dicat in genere, quia probatum fuit.reſp.12.de interdictis.nu.30 70

Sententia debet eſſe conformis libello. reſpon. 19. de interdicta poſſ. & proprie.nu.21 73

Sententia ſtans pro matrimonio uenit in dubio capienda. reſp.19.de ſubſtitu.nu.43 57

Sententia facit ius inter partes,& habetur res iudicata pro ueritate,quò ad partes ipſas, non quò ad tertium: at in petitorio, non in poſſeſſorio.reſp. 21.de interdi.poſ.& proprie.nu.9 71

Sententia acquiritur ius depaſcendi.reſp.18.de interdictis.nu.8 71

Sententia interlocutoria poteſt uſque ad diffinitiuam reuocari.reſpon.23.de interdicta poſ.& proprie.nu.4 76

Sententia in iuribus incorporalibus acquiritur plenum ius: idem in corporalibus apprehenſa poſſeſſione.reſp.23.de interdicta poſſeſ. & proprieta. num.11 76

Sententia in dubio præſumitur lata ex cauſa in acta, cum in ea iudex non teneatur cauſam exprimere.reſp.1.de accuſa.nu.16 77

Sententia lata non citata parte, nec emanato peremptorio nulla exiſtit, & an tranſeat in iudicatum.reſp.1.de iure patro.nu.3 110

Sententiarum trium conformium exequutio non poteſt impediri quanuis in integrum reſtitutione.reſp.12.de legibus.nu.6 8

Sententia cauſas exprimens,duas uidelicet iuſtas,& unam iniuſtam, non uidetur totaliter ſuper iniuſta ſe fundare.reſp.1.de accu.nu.18 77

Sententiæ uerba,niſi teſtibus,& inſtrumentis, nullam fidem faciunt, niſi tranſiuerint in iudicatum.reſp.1.de iure patro.nu.2.& 13 110

Sententiæ nullitas pro matrimonio non reddit filios illegitimos. reſp.19.de ſubſti.nu.4

Separatis non fit illatio.reſp.20.de interdi.poſſ.& proprie.nu.12 74

Serui non poſſunt ad libertatem uenire, ſi intra tempora conditioni reddendarum rationum, ſub qua legata eſt libertas,non paruerint. reſp.21. de pactis.nu.2 15

Seruitores,& domeſtici teſtes, nec non ſubditi non ſunt integri,nec omni exceptione maiores,ſed ſuſpecti.reſp.12.de interdictis. nu.32 70

Seruitus aquæ pluuialis ſemper eſt damnoſa. reſp. 7. de interdic. num. 11. fol. 67

Seruitus extinguitur mutatione rei. reſp.18.de interdic.nu.18 72

Seruitus iuris paſcendi tollitur per rei mutationem ſciente & patiente ſeruitutis domino, & non reclamante, quia tunc res mutari non poteſt. reſpon.19.de interdicta poſſ.& proprie.nu.18.19 73

Seruitus poteſt per ſententiam, ac per rem iudicatam conſtitui. reſp. 21. de interdicta poſſ.& proprie.nu.8 75

Seruitus aquæ ducendæ acquiritur ex foſſatis manu factis in fundo alterius per eum,qui ducit aquam tanto tempore,cuius initij non extet memoria: ſecus ſi per dominum fundi,pro eius commodo factum ſit, uel uacanatum fuerit ex curſu aquarum.reſp.7.de interdictis.nu.5 67

Seruitus non præſumitur,niſi probetur. reſpon.12.de interdic.nu.3 69

Seruitus iuris paſcendi pecora in fundo alieno poteſt eſſe realis, perſonalis, mixta & quoddam ius perſonale, ſeu actio perſonalis contra concedentẽ. reſp.18.de interdictis.au.1 71

Seruitus realis quæ dicatur quæue perſonalis, & quæ dicantur iura perſonalia.ibid.num.4

Seruitus ſeruitutis eſſe non poteſt. reſpon.18. de interdic.nu.15 72

Seruitus perſonalis non poteſt alteri cedi.ibid.nu.16

Seruitus habens cauſam continuam, præſcribitur ſpatio decennij abſque titulo.

Index.

titulo.reſp.21.de interdicta poſſ.& proprie. nu.6 75

Seruitutem aquaeductus habens non poteſt contra ſolitum quicquam inten tare,ut dilatare riuum, aut aliam aquam cum ſolita commiſcere. reſpon. 7.de interdictis.num.8 67

Seruitutem ducendi aquam habens tenetur ad refectionem, & purgationem foſſatorum & aggerum: dominus uerò praedij ſeruientis ad patientiam ſolùm cogitur, niſi teneatur ad ſeruitutem oneris ferendi, pro qua tenetur etiam ad refectionem.reſpon.7. de interdictis.num.14. fol. 68

Seruitutis poſſeſſio acquiritur ex inhibitione,cui fuit paritum . reſp.12.de interdictis.nu.15 69

Seruitutis iure faciens opus in alieno, tenetur ſolùm nuda cautione promittere,aliàs debet cauere de damno infecto,cum ſatiſdatione.reſp.7.de interdictis. num. 15 68

Sigilli non neceſſarij amiſſio,uel corruptio non uitiat inſtrumentū. reſp.5. de proba.nu.34 34

Syllaba qualibet debet cum myſterio operandi interpretari,ſi adiecta ſit in contractibus,uel reſcriptis,aut priuilegijs.reſpon.10.de legibus.num.8. fol. 7

Silua cadua dicitur terra fructifera. reſp.16.de oblig. nu.6 25

Simonia facilius committitur ex dato ante, quàm poſt collationē. reſp.2. de iure patro.nu.15 111

Simonia non contrahitur ex dotatione eccleſiae factaſub conditione, quòd Titio conferatur eccleſia.reſp.2.de iure patro.nu.17 111

Simonia non contrahitur, ſi poſt receptos ordines aliquid ſponte detur collatori.reſp.2.de iure patro.nu.19 111

Simonia diffinitio.reſp.2.de iure patro.nu.9 111

Simonia uitium quis contrahere dicitur,etiam ſi eo ignorante pro ipſo aliquid datum fuerit non ſolùm praeſentato,ſed etiam eccleſiae, niſi datum ſit ante promotionem abſque aliquo pacto, uel etiam poſt. reſp.2.de iure patro.nu.13.14.& 19 111

Simonia crimen poteſt probari per probationes, quae requiruntur in aliquibus.reſp.2.de iure patro. nu.13. 111

Simulatio contractus non arguitur ex iſtis duabus coniecturis tantùm, uelut ex pacto de retrouendendo,& ex locatione: ſecus ſi interueniat quoque laeſio.reſp.18.de obliga.nu.6.13.& 14 25

Simulatio contractus ex quibus coniecturis colligitur. reſpon.7.de obliga. nu.1.3.6.9.11.& 12 20

Simulatio cauſa praeſumitur,quando effectus cum ſua cauſa non conſonat. reſp.7.de oblig.nu.10 20

Simulatio non probatur ex ſola perſonarum coniunctione. reſp.6.de ſucceſ. ab inteſta.nu.11 62

Simulatio differt ab errore.reſp.24.de iure emphy.& de feu.num.16 95

Simulatio quid ſit.reſp.24.de iure emphy.& de feu. nu.12 95

Simulationem contractus allegans non auditur niſi ſpeciem ſimulationis alleget,quae in dubio non praeſumitur.reſp.18.de oblig.nu.3 25

Simulationis contractus coniectura.reſp.18.de oblig.nu.38 26

Syndici, & actores uniuerſitatis non habent authoritatem diſponendi de rebus particularium,quia aliud ſinguli,aliud uniuerſitas.reſp.20.de interdicta poſſeſ.& proprie.nu.10 74

Singula quae non proſunt,multa iuuant.reſp.5.de proba.nu.44 35

Singularis teſtis,uel ſocius criminis non probat.reſp.10.de accuſa.num.16. fol. 82

Socij ceſſionario quae actio competat.reſp.11.de oblig.nu.10 22

Societas dicitur quaedam fraternitas,& contractus fraternitatis ſecundum eius naturam regulantur.reſp.11.de oblig.nu.1 22

Societas arguitur ex unione omnium bonorum.reſp.11.de obligat.num.2. fol. 22

Societas morte diſſoluitur.reſp.11.de oblig.nu.11 22

Societas finitur alienatione omnium bonorum unius ſocij.reſp.12.de obli. num.12 23

Societas non tranſit ad haeredes, etſi à principio ita ſit conuentum, ac ſuccedant in emolumentū acquiſitionis ante mortem. reſp.13.de oblig. nu.3. 5.& 10 23

Societas morte ſoluitur, etiam ciuili.ibid.nu.4

Societas non poteſt contrahi cum incerta perſona.ibid.nu.6

Societas & tacitè & expreſſè poteſt cum haeredibus renouari,& quid ſi haeredes eſſent minores.reſp.13.de oblig. nu.9. 23

Societas ad haeredes tranſit tribus concurrentibus.ibid.nu.11.

Societas ualet ut unus ſit director ſocietatis, alter uerò directioni ſtare habeat.reſp.27.de oblig.nu.1. 30

Societas ſicuti morte unius ſocij extinguitur, ita quò ad omnes etiam ſi aliter pactum ſit.reſp.15.de oblig.nu.7 24

Societas uectigalium quando tranſit ad haeredes, intelligitur ſi haeres ſocij ſit aequè idoneus. ibidem.nu.8

Societas ſoluitur ex negociatione ſeparatim ad propriā utilitatem facta, & ex iudicio intentato,ubi non compatiatur cum ſocietate. reſp.12.de oblig.num.7 23

Societas conſiderato effectu dicitur contractus fraternitatis. reſpon.12.de oblig.nu.1 23

Societas morte diſſoluta poteſt cum haerede renouari, & tacitè.reſp.14. de oblig.nu.1 24

Societatis ex contractu naſcitur actio pro ſocio, & ex ſtipulatu ſi interuenerit ſtipulatio.reſp.11.de oblig.nu.3. 22

Societatis natura eſt,ut partes lucri & damni ſint aequales ad id, quod eſt poſitum in ſocietate,tàm quò ad operam,quàm quò ad pecuniā.reſp.14. de oblig.nu.3 24

Societatis expenſis ſunt fienda opera arbitrio iudicis,ubi non adeſt conſuetudo.ibid.nu 4

Societatem an poſſit ſocius pro libito renunciare. reſpon.23.de obli.num.3 fol. 29

Socius tenetur ad damnum per ſocium paſſum,quando ſocietatis negociatio eſt cauſa proxima damni,ſecus ſi remota. reſpon. 27. de obliga. num. 3. fol. 30

Socius non poteſt ceſſionem facere,nec ſubrogationem in ſui locum. reſp.15 de oblig.nu.10 24

Socius non poteſt de parte ſocij diſponere,& uolens inhabitare domum tūc praefertur conſocio uolenti eam locare.reſp.16.de oblig. nu.1 24

Socius uolens uti re communi ſecundum uſum deſtinatum praefertur ſocio aliter uti uolenti. ibid. nu. 2

Socius ſpolians alium ſocium omnibus bonis incidit in poenam, l. ſi quis in tantam.C.unde ui.& l.ſi quis maior.C.de tranſactio. ſi interuenerit iuramentum.reſp.12.de oblig.nu.8.& 9 23

Socius conuictus de negligentia tenetur ad damna lucraq; ceſſantia.reſp.27 de oblig.nu.6 31

Socius criminis, & mulier non poteſt eſſe teſtis in criminalibus. reſp.6.de iure patro. nu.15 113

Socius donando ſocio rem communem reſeruato ſibi uſufructu diſſoluit ſocietatem. reſp.12.de oblig.nu.14 23

Socius omnium bonorum quicquid acquirit, acquirit communioni.ibidem. num.15.

Solennitas probationis eſt iuris naturalis.reſp.1.de legib.nu.5 3

Solennitas extrinſeca conſumitur in actu geſto à patre pro filio, & econtra.reſp.9.de legibus.nu.27 6

Solennitas & conſenſus neceſſarij ad actum praeſumuntur ex temporis antiquitate.reſp.22.de pactis.nu.2 16

Solennitas non neceſſaria minus ſolemniter adhibita,non uitiat actum. reſpon.5.de proba.nu.33 34

Solo cadunt inaedificata & plantata.reſp.11.de oblig.nu.7 22

Soluens iuſſu Magiſtratus praeſumitur coactè ſoluere. reſp.10. de obligat. num.7 21

Soluens debitor quantitatis coactè priuato, non uero creditori non liberatur,etiamſi cedere actiones uerò creditori obtulerit. reſpon.10.de oblig. nu.11 21

Solutio quando poſſit alteri accumulari.reſp.6.de pactis.nu.2 10

Soror de iure communi ſuccedit aequaliter ſimul cum fratre. reſp.31.de iure emphy.& de feu.nu.7 99

Specificatum ſimpliciter,uel per relationem ad illud aequiparatur.reſp.13. de iure emphy.& de feu.nu.8 89

Spes patris non eſt filium praemori. reſp.3. de ſucceſ. ab inteſta. num.12. fol. 60

Spoliatus ante omnia eſt reſtituendus.reſp.3.de interdictis.nu.11 67

Spoliatus ante omnia eſt reſtituendus, niſi conſtet de notorio iure excipientis contra agentē hoc interdicto.reſp.25.de interdicta poſ.& proprietate num.1 76

Spoliatus ſi permiſerit probari dominium ante reſtitutionem non uenit reſtituendus.reſp.32.de iure emphy. & de feu.nu.7 99

Spoliatus etiam quaſi poſſeſſione iuris incorporalis eſt ante omnia reſtituendus.reſp.22.de iure emphy.& de feu.nu.20

Sponſa licitè poteſt ſponſum cogere ad conſummationem matrimonij, non obſtante affinitate contracta poſt ſponſalia. reſpon. 10. de ſecun. nup. num.2. 107

Sponſalia de futuro per oſcula & amplexus non tranſeunt in matrimoniū. reſp. 4.de proba.nu.3 32

Sponſalitiorum coena duplex eſſe ſolet,in domo ſcilicet ſponſae,& ſponſi. reſpon.23.de proba.& reſcrip.nu.21 41

Sponſae iocalia data quando non ſecuto matrimonio repeti poſſint.reſp.27. de oblig.nu.8 31

Spuria à patre dotata in plus, quàm importent alimenta, patris haeredes repetere poterunt illud ſupra plus, uiuente marito,& totum mortua filia,ut uitium paternum refrenetur.reſp.2.de ſecun.nup.nu.7 101

Spuriam filiam etiam de iure ciuili pater tenetur alere, ac dotare, niſi habeat aliquid filia,unde ſe alat,& dotet.reſp.2.de ſecun. nup. num.4.6. & 7. 101

Spuriam filiam poteſt mater haeredem inſtituere extāte prole legitima,niſi mater ſit Illuſtris.reſp.2.de ſecun.nup. nu.23 102

Spurio nepoti non pot auus plus relinquere,quàm poſſet pater,& an donare poſſit inter uiuos.reſp. 2.de ſecun.nup.nu.8 101

Spurium alere tenetur pater de iure Canonico. reſpon. 2. de ſecun. nup. num.2 101

Statuens de nouo dicitur confirmare ea, quae poteſt infirmare. reſpon. 14. de ſubſti.nu. 26 54

Statuentes non poſſunt tollere defenſiones,cum ſint iuris naturalis. reſp.1. de legibus.num.10 3

Index.

Statuentibus permiſſum eſt pro arbitrio ſtatuere de rebus, & perſonis eorum iuriſdictioni ſubiectis. reſp. 7. de legibus. nu. 2. 4
Statuta ſunt interpretanda, ut minus lædant ius commune quàm ſit poſſibile. reſp. 6. de legibus. num. 8 4
Statuta ſtrictè interpretantur. reſp. 9. de legib. nu. 11 6
Statuta locorum non ſunt contra dominum interpretanda. reſp. 11. de interdi. nu. 6 69
Statuti diſpoſitio dicitur ius commune ſtatuentium. reſpon. 4. de ſubſtitu. num. 23. 45
Statuti diſpoſitio odioſa, ac contra ius, & exorbitans eſt reſtringēda. reſp. 13. de ſucceſſio. ab inteſta. nu. 10 65
Statuto ſtante, quòd infra menſem à die venditionis admittatur proximior agnatus ad redimendam rem venditam, an intelligatur à die ſcientiæ? reſp. 5. de legibus. nu. 1. 4
Statutum excludens matrem à filij ſucceſſione non cenſetur eam excludere à ſucceſſione filiæ. reſp. 6. de legibus. nu. 7 4
Statutum diſponens, ſtandum eſſe relationi officialis uel mercatorum non habet locum, ubi contrarium probetur. reſpon. 1. de legibus. num. 6. fol. 3
Statutum diſponens circa rem afficit eam, etiam ſi ab aduena poſſideatur. reſp. 7. de legibus. num. 1. 4
Statutum non extenditur ad bona ſita extra territorium ſtatuentiū. ibid. num. 4.
Statutum eſt reſtringendum, ut minus lædat ius commune, quàm ſit poſſibile. reſpon. 11. de legibus. nu. 3 7
Statutum, quod non extantibus filijs maritus lucretur dotem, an habeat locum ſi extent nepotes & non filij, reſpon. 18. de ſubſti. num. 9. fol. 56
Statutum vocans matrem non extantibus agnatis habet non ſolùm virtutem excluſiuam, ſed etiam incluſiuam agnatorum. reſpon. 13. de ſubſtitu. nu. 12 52
Statutum quòd pro crimine, pro quo eſt imponenda pœna mortis, reus relaxetur fideiuſſori valet. reſp. 10. de legibus. nu. 9 7
Statutum remouens omnem exceptionem non cenſetur tollere exceptionem reſultantem ex alio ſtatuto, ac contrarietatis & repugnantiæ. reſp. 1. de legibus. num. 12 3
Statutum prohibens capi ciuem fideiubentem pariter intelligitur prohibere detentionem. reſp. 10. de legibus. nu. 6 7
Statutum tranſiens in contractum fortius & efficacius reputatur. ibidem. num. 7
Statutum excludens filias propter maſculos comprehendit etiam neptem ex filio, & eo caſu pater inſtituens filium non uidetur filias inſtituiſſe. reſp. 4. de ſubſti. nu. 9. 16. & ſeq. 44
Statutum quòd inſtrumenta in caſu caducitatis, & excuſſionis habeant executionem paratam non procedit contra tertios poſſeſſores. reſp. 9. de legibus. num. 1 5
Statutum quod mulier non poſſit contrahere ſine certa ſolennitate non habet locum in liberatione, quæ non eſt propriè contractus, minus & in ſtipulatione pœnali. reſp. 2. de legibus. nu. 5. 3
Statutum quamuis tribuens Iudicibus arbitrium procedendi iuris ordine, & ſolennitate non ſeruata, eſt tamen legitimè conſtandum de facto. reſp. 1. de legibus. num. 24. & 9 3
Statutum, quòd maritus non poſſit aliquid uxori relinquere, non habet locum in donatione cauſa mortis. reſp. 2. de ſecun. nup. nu. 13 101
Statutum non extenditur ad forenſes, quos poteſt excludere ab acquiſitione bonorum in territorio ſtatuentium ſitorum, quando in rem loquitur, ſecus ſi in perſonam, niſi agatur de ſucceſſione ſuppoſiti iuriſdictioni ſtatuentium. reſp. 3. de tricu. & ſemiſſ. nu. 2 109
Statutum quod contra inſtrumentum publicum non poſſit aliquid opponi, non intelligitur excludere exceptionem deficientis requiſiti, ueluti quòd rogatus de inſtrumento non erat Notarius. reſpon. 2. de legibus. num. 2. fol. 3
Sterilitas unius anni compenſatur cum fertilitate alterius anni. reſp. 3. de iure emphy. & de feu. nu. 6 84
Stipulari uel ſeri poteſt mediante iuramento, non tamen ei abſenti acquiritur ante ratificationem. reſp. 23. de oblig. nu. 1. & 11 29
Stipulatio ſoluendi partem debiti ſingulo anno, donec tota ſumma fuerit ſoluta, unica dicitur. reſpon. 6. de pactis. nu. 1 10
Stipulatio eſt ſtrictè interpretanda. reſp. 6. de pactis. nu. 3 10
Stipulatio in alterius utilitatem fieri poteſt, ſi fiat in perſona ſtipulantis ad alterius utilitatem. reſp. 20. de oblig. nu. 16 27
Stipulatio facta pro filia comprehendit hæredes. reſp. 3. de ſucceſſ. ab inteſta. num. 9 60
Stipulatio interpretatur ſecundum iuris, & ſtatutorum formam. reſp. 3. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 10 60
Stipulatio dotis reſtituendæ debet intelligi non extantibus liberis. reſp. 3. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 21 61
Stipulationis in interpretatione inſpici debent ante omnia eius uerba. reſpon. 19. de pactis. nu. 17 14
Stipulationis actio regulatur ſecundum naturam contractus, ſi per quē ſuit facta ſtipulatio. reſpon. 21. de obligatione. numero 4. fol. 22
Stultus quæ ignorat aſſeuerat. reſp. 5. de proba. nu. 20 34
Subditi non poſſunt de iure, data opportunitate, expellere tyrannum propria authoritate, nec occidere. reſp. 1. de accuſatio. nu. 24 77
Subditi tenentur ad omnia contenta in iuramento fidelitatis. reſpon. 19. de iure emphy. & de feu. nu. 3 91
Subditus non militans ſub Principis uexillo non tenetur ſequi Principem, & patriam ac reliqua deſerere, & ſi adſit iuramentum fidelitatis. reſp. 1. de accuſa. num. 1 77
Minuſque ad aliqua onera perſonalia, niſi lege conuentionali cautum ſit. ibid. nu. 2
Subditus in dubio præſumitur per metum paruiſſe tyranno. reſp. 1. de accuſa. nu. 14 77
Subreptio uitiat diſpenſationem matrimonij. reſp. 19. de ſubſti. nu. 19 57
Subrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur. reſp. 12. de iure emphy. & de feu. nu. 4 88
Subſcribens cenſetur totum ſcripſiſſe. reſpon. 3. de accuſa. nu. 4 78
Subſtituit uerbum eſt commune: nam ante pubertatem continet pupillarem, poſt uerò comprehendit fideicommiſſariam ſubſtitutionem. reſp. 11. de ſubſtis. nu. 4. & 11 49
Subſtituti tacitè intelliguntur ſuccedentes per ius accreſcendi. reſpon. 6. de ſecun. nup. nu. 11 105
Subſtituti copulatiuè an cenſeantur uocati ordine ſucceſſiuo, quando cadit ordo affectionis. reſp. 2. de ſubſt. nu. 1 43
Subſtituti dicuntur inuicem plures inſtituti, quorum ultimo moriente fuerit quis ſubſtitutus. reſp. 15. de ſubſti. nu. 13 54
Subſtitutio facta poſt mortem plurium inſtitutorum quando contineat inter ipſos inſtitutos reciprocam ſubſtit. ſeu fideicommiſſum. reſpon. 9. de ſubſtit. num 2 47
Subſtitutio agnatorum per nomen comprehenſiuum plurium graduum nūquam in primo gradu ſiſtitur, ſed unus in alium tranſit gradatim. reſp. 14. de ſubſti. nu. 16 53
Subſtitutio vulgaris fit per uerba negatiua, ſi hæres non erit, & expirat per hæreditatis aditionem. reſp. 3. de ſubſti. nu. 5 43
Subſtitutio reciproca fit ſub compendio temporum & perſonarum, compendioſa uerò ſub compendio temporum tantùm. reſp. 3. de ſubſtit. num. 10 fol. 43
Subſtitutio reciproca facta puberibus continet & uulgarem & fideicōmiſſariam, impuberibus uerò ſi fiat, comprehendit quoque tam ſimul pupillarem, ibid. nu. 11. & 13
Subſtitutio pupillaris fit liberis exiſtentib. in poteſtate, ac primum locum obtinentib. reſp. 10. de ſubſtit. nu. 1 48
Subſtitutio uulgaris expirat per aditionem hæreditatis. ibid. nu. 2
Subſtitutio reciproca non habet tractum temporis in futurum, & non cōprehendit fideicommiſſariam, & quando dicatur habere tractum futuri temporis ibid. nu. 3. & 4
Subſtitutio directa non defenditur ex tacita mente facit fideicommiſſ. reſp. 13. de ſubſtit. nu. 14 52
Subſtitutio compendioſa eſt quæ ſub uerborum compendio plures comprehendit ſubſtitutiones. reſpon. 13. de ſucceſſion. ab inteſtat. numer. primo fol. 65
Subſtitutio uulgaris expirat per aditionem, pupillaris uerò adueniēte pubertate. ibid. nu. 2
Subſtitutio, in qua filij fuere ſubſtituti, an in ipſis filijs cōſumatur, & quid de cognatis ſubſtitutis. reſpon. 14. de ſubſti. nu. 7. 11. & 13 53
Subſtitutio facta pluribus inſtitutis an dicatur facta ultimo morienti, ita ut ſubſtituti dicantur inuicem ſubſtituti, an uerò pluralitas reſoluatur in ſuas ſingularitates. ibid. nu. 8
Subſtitutio pupillaris dicitur teſtamentum filij, reſpon. 20. de ſubſtit. nu. 5 fol. 58
Subſtitutio pupillaris eſt probanda per ſeptem teſtes, ubi ex teſtamento de ea non apparet. ibid. nu. 6
Subſtitutio facta de patre & filio intelligitur ſeparatim uno poſt alium. reſp. 6. de iure patr. nu. 3. & 4 112
Subſtitutio compendioſa per uerbum quandocunque comprehendit fideicommiſſum. reſp. 5. de ſubſtit. nu. 8 45
Subſtitutio compendioſa continet fideicommiſſariam. reſp. 10. de ſubſtitu. nu. 6. 48
Subſtitutio caduca efficitur præmoriente ſubſtituto. reſpon. 11. de ſubſtitu. nu. 2 49
Subſtitutio compendioſa eſt, quæ fit ſub conditione, uel quæ plura tempora complectitur. ibid. nu. 3
Subſtitutio fideicommiſſaria facta de filio an comprehendat nepotem. reſp. 18. de ſubſti. nu. 15 56
Subſtitutio, quòd deueniat de uno ad alium ſuperſtitem, dicitur compendioſa, habens tractum temporis in futurum, & comprehendit fideicommiſſariam. reſp. 1. de ſubſtit. nu. 6 42
Subſtitutio reciproca admixta compendioſa continet fideicommiſſariam: aliàs ſecus, ſi ſit ſimplex reciproca. reſp. 1. de ſubſtit. nu. 1. 4. & 5 42
Subſtitutio reciproca facta in paribus non continet pupillarem, niſi in teſtis pupillaris ſit mentio. ibid. nu 2
Subſtitutio plurium facta collectiuè dicitur facta ordine ſucceſſiuo. reſp. 3. de ſubſtitu. nu. 3 41

Subſtitutio

Index.

Subſtitutio compendioſa continet uulgarem et ſideicommiſſariam.reſp.11. de ſubſtitu.num.10 49
Subſtitutio hæredum in conditione poſitorum, & expreſſè uocatorum, an conſummatur in primis hæredibus. reſp.14.de ſubſti.nu.14 53
Subſtitutio compendioſa facto per hæc uerba,caſu quo omnes filij mei decedant ſine filijs,continet pupillarem.reſp.20.de ſubſti.nu.2 58
Subſtitutio tacita pupillaris excludit matrem inimicam teſtatoris. ibidē. num.3
Subſtitutione facta ultimo morienti, an inſtituti intelligantur inuicem ſubſtituti.reſp.12.de ſubſti.nu.13.& 15 50
Subſtitutione facto pluribus inſtitutis in plurali, an reſoluatur in ſingularitatem.reſp.16.de ſubſti. nu.2. 55
Subſtitutionem per pupillarem ſucceditur pupillo. reſp.11.de ſubſti.nu.11 fol. 49
Subſtitutionis conditio ſi ſine liberis deceſſerit, an deficiat per exiſtentiam neptis,aut filiæ.reſp.4.de ſubſti.nu.14.& 7. 44
Subſtituta pupillariter competit remedium l.ſi.C.de edicto Diui Adria.tollen.reſp.20.de ſubſti.nu.1 58
Subſtituto pupillariter an incumbat onus probandi filium deceſſiſſe impuberem.reſp.18.de proba.nu.1.& 5. 36
Subſtituto filia excluduntur à matre, quò ad legitimam filiæ & Trebellianicam.reſp.13.de ſucceſſ.ab inteſta.nu.3 65
Subſtituto per fideicommiſſum non datur beneficiū l.ſi.C. de edicto Diui Adr.tollen.reſp.20.de ſubſtitu.nu.4 58
Subſtitutus ſubſtituti dicitur ſubſtitutus primi inſtituti . reſp.11.de ſubſtitu.num.6 49
Vnde ſubſtitutus, etiam milleſimus,dicitur ſecundo inſtitutus, & omnis ſubſtitutio ſecunda inſtitutio.ibid.nu.7
Subſtitutus in prioribus gradibus peremptis,remanet hæreditas penes grauatum cum ſuo onere reſtituendi ſequentibus ſubſtitutis. ibid.nu.8
Subſtitutus ſecundò,ex propria perſona,& non ex perſona ſubſtituti uenit. ibid.nu.9.
Subſtitutus pluribus , an & quando dicatur ſingularis ſubſtitutus ultimò tantùm morienti.reſp.16.de ſubſtitu.nu.1 55
Succeſſio, & hæreditas uiuentis non datur . reſpon.7.de ſecun.nup.num.4. fol. 105
Succeſſionis bonorum diſtinctio conſiderata inter aſcendentes non ſit inter patruum & materteram.reſp.2.de ſucceſſ.ab inteſta. nu.17 60
Auth. poſt fratres non extenditur ultra caſum ſuum. ibid.
Succeſſor alicuius eodem iure utitur.reſp.6.de interdictis.nu.7 67
Sui filij ſunt aut inſtituendi,aut exhæredandi,aliàs teſtamētum rumpitur. reſp.19.de ſubſtitu.num.2 56
Suus hæres efficitur filius legitimus.reſp.19.de ſubſti.nu.1. 56
Superficiei contractus finitur deſtructa ſuperficie . reſp.18. de iure emphy. & de feu.nu.10 91
Superfluitas in Papa non eſt præſumenda.reſp.5.de pactis.nu.12 10
Superfluis cautionibus non eſt utendum in præiudicium alterius. reſp.22. de proba.& reſcrip nu.8 40
Supplementum legitimæ an dicatur relictum in teſtamento ad hoc, ut nouerca non ſolùm filio relictum conſequatur, ſed etiam ſupplementum ipſum, quod petitur condictione ex lege. reſpon.9.de ſecun.nup. num.4. fol. 106
Supplicans fatetur omnia in precibus contenta. reſpon.5.de proba.num.9. fol. 33
Supremus Princeps tenetur etiam ſeruare conuenta. reſpon.22. de iure emphy.& de feu.nu.16 93

T

TEmporibus diſtinctis concordantur ſcripturæ.reſp.9.de pactis. nu.16. fol. 11
Temporis antiquitas excuſat ab ignorantia.reſpon.19.de ſubſtitu.num.41 fol. 57
Temporis diuturnitate,cuius memoria hominum non extat in cōtrarium, præſumitur interueniſſe conſenſum eius, ſine quo nō poteſt fieri alienatio, niſi ex poſt interueneri conſenſus.reſp.18.de iure emphy.& de feu. num.7 91
Tempus datum à prætore,uel à lege, à principio cenſetur utile.reſpon.6.de interdictis.nu.8. 67
Tempus antiquum decennium dicitur in ſententia, & an ſit arbitrarium, uel 40.ann aut 100.ann.faciant tempus antiquum . reſp.1. de iure patro.nu.9 110
Tempus præſentandi, uidelicet quatuor menſes currunt à die ſcientiæ uacationis.reſp.1.de iure patro.nu.17 110
Terræ eremæ dicuntur eſſe domini territarij . reſpon.18.de iure emphy.& de feu.num.9 91
Territorij,& dominij diuiſio comprehendit etiam ius depoſcendi pecora. reſpon.12.de interdictis.num.1 69
Territorij cura & protectio ad officiales ſpectat . reſpon. 12. de interdictis. num.17 69
Territorium cuiuslibet prouinciæ reſpicit iuriſdictionem temporalem, diœceſis uerò ſpiritualem . reſpon. 12. de legibus num.3 8
Teſtamenti ſcientiam, ſiue notitiam præſumitur habere habitans in domo teſtatoris.reſp.5.de proba.nu.7 33
Teſtamenti pars obſcura per aliam claram declaratur. reſpon.9.de ſubſtit. num.1 47
Teſtamenti pars per aliam declaratur.reſpon.14.de ſubſtitutione. num.5. fol. 52
Teſtamentum manu teſtatoris fuiſſe ſcriptum, quomodo probetur. reſp.20. de proba.nu.6 37
Teſtamentum ruptum poſthumi natiuitate , non conualeſcit niſi poſthumus præmoriatur ante teſtatorem, uel teſtator hoc dicat coram teſtibus. reſp.21.de proba.& de irri.rup.teſta. nu.54 39
Teſtamentum inter liberos factum coram duobus teſtibus non rogatis ualet.ibid.nu.55
Teſtamentum nullum dicitur filij præteritione, ſi filius nullum dixerit aut tacitè, aut expreſſè . reſpon. 1. de acquiren. hæred. num. 3. & 5. fol. 42
Teſtamentum minus ſolemne,& cum duobus teſtibus , etiam fœminis, ualet inter liberos reſpectu eorum inſtitutionis non ſubſtitutionis extranei, niſi quando ſolùm unicus adeſſet filius impubes. reſpon.5.de ſubſtitu.num.1. 45
Teſtamentum nullum dicens ratione præteritionis debet adire hæreditatē. reſpon.7.de ſucceſſ.ab inteſta.nu.3. 62
Teſtamentum nullum præteritione filij conualidatur ex tacita, aut expreſſa approbatione filij . reſpon. 10. de ſucceſſio. ab inteſta. num. 3. & 6. fol. 63
Teſtamentum nullum non cenſetur præteritus approbare per ſimplicem taciturnitatem,niſi tacuerit per 30.annos. reſp.10. de ſucceſſ. ab inteſta. num.7 63
Teſtamentum nutu factum inter liberos an ualeat , remiſſiuè , & quid ſi adſit clauſula codicillaris.reſpon.23.de iure emphy. & de feu. num.30. fol. 94
Teſtandi facultatis impedimentum eſt contra bonos mores . reſpon.13. de oblig.nu.7 23
Teſtandi priuilegium conceſſum prælato de penſionibus, & fructibus percipiendis intelligitur deductis debitis , & alijs neceſſarijs pro oneribus eccleſiæ ſuſtinendis.reſp.16.de iure emphy.& de feu.nu.6. 90
Teſtati & inteſtati cauſa ſimul non poſſunt concurrere.reſpon.9.de ſecun. nuptijs.nu.3. 106
Teſtator poteſt habere diuerſos hæredes, quando habet diuerſa patrimonia in diuerſis regionibus. reſp 7.de legibus.nu.6 5
Teſtator dicens, quòd eius uoluntas , quam expreſſit, redigatur in ſcriptis, ſi decedet ante ſcripturam,teſtamentum non ualet. reſpon. 5. de obliga. num.17 20
Teſtator poteſt iubere,ut detur fides priuatæ ſcripturæ. reſp. 20. de proba. num.11 37
Teſtator qui mutare potuit,& non mutauit teſtamentum ruptum natiuitate poſthumi, an præſumatur ipſum uoluiſſe cum eadem uoluntate decedere.reſp.21.de proba.& de irri.rup.teſta.nu.36.& 53 39
Teſtator uocando ordine ſucceſſiuo per nomen collectiuum liberos uidetur ue..e quòd bona in familia conſeruentur.reſp.3.de ſubſti.num.8 43
Teſtator non poteſt remittere confectionem inuentarij in præiudicium creditorum,nec legitimæ filij.reſp.8.de ſubſti.nu.3 4
Teſtator uocans liberos tantùm maſculos, fauore agnationis uidetur diſponere.reſp.12.de ſubſti. nu.3.& 6. 50
Teſtator uocando liberos , uel agnatos uidetur uoluiſſe in familia conſeruare bona.reſp.14.de ſubſti.nu.20 53
Teſtator ſubſtituendo hæredes maſculos, dicitur ſubſtituiſſe ſolùm liberos. reſp.14.de ſubſtitu.nu.22 53
Teſtator ſubſtituendo maſculos cenſetur habuiſſe affectionem ad familiā. ibidem. num.23
Teſtator non poteſt priuare ordinarium iure inſtituendi. reſp.8.de iure patro.num.13 114
Teſtatoris uoluntas cenſetur conformis cum diſpoſitione ſtatuti locorum, ubi eius bona ſunt ſita.reſp.7.de legibus.nu.4.7.& 17 5
Teſtatoris uoluntas, de quo legitimè conſtat per teſtes,non uitiatur ex inualido protocollo Natarij. reſp.5.de ſubſti.nu.6 45
Teſtatoris uoluntas eſt indiuidua,& eam impugnans in una parte, ipſa in totum priuatur.reſp.5.de ſubſti.nu.11. 45
Teſtatoris uoluntas non attenditur,quando non tranſiuit in diſpoſitionem. reſp.12.de ſubſti.nu.11 50
Teſtatoris uerba intelliguntur, ut non ſint fruſtratoria . reſp.13. de ſubſti. nu 6 51
Teſtatoris de uoluntate non curatur,quando non tranſiuit in diſpoſitionem. reſp.14 de ſubſtitu.nu.3 52
Teſtatoris uoluntas in fideicommiſſis tàm tacita, quàm expreſſa ſeruatur. reſp.14.de ſubſtitu.num.21 53
Teſtatoris uerba ſecundum communem uſum loquendi capiuntur. reſp.18. de ſubſtitu.nu.3 55
Teſtatoris à uoluntate recedere, eſt contra teſtatoris conſenſum facere. reſpon.17.de ſubſtitu.num 4 55
Teſtatoris uoluntas in dubio præſumitur conformis cum uoluntate legis. reſp.4.de ſecun.nup.nu.12 103
Teſtatoris uoluntatis executio ad Epiſcopum deuoluitur,ſi hæredes fuerint negligentes in exequendo.reſp. 7.de iure patro. nu.3 113

Teſtatoris uoluntas coadiuuanda eſt, quantum fieri poteſt, ut adimpleatur. reſp.8.de iure patro.nu 7 113

Teſtatorem inteſtabilem fore dicens tenetur probare, cum præſumptio ſit in contrarium.reſp.18.de proba.nu.7 36

Teſtes contrarij, ac de auditu producentes, & habentes ſimilẽ cauſam, inimici, negociorum geſtores, ſingulares, compatres, fideiuſſores in cauſa de qua deponunt, non probant.reſpon.10.de oblig.nu.27 22

Teſtes mille ſingulares non pluſquam unus probant.reſp.21.de oblig. num. 3.fol. 27

Teſtes tot ſufficiunt ad probandum errorem Notarij, quot ſufficiunt ad ſubſtantiam actus per errorem facti, uel omiſſi. reſpon.3. de probatio. num. 4. fol. 32

Teſtes ſubditi deponentes pro eorum domino ſunt ſuſpecti, at contra eum deponentes, contra quem habent litem ſuper re non modica, & eſt hoc arbitrarium iudici.reſp.11.de proba.nu.2.& 7 35

Teſtes ſubditi ratione iuriſdictionis tantùm ſunt idonei, niſi eis dominus eſſet terribilis, ut præſumatur ipſis inferre uiolentiam, ubi ſuo modo nõ deponant.reſp.11.de proba.nu.4 35

Teſtes examinati ſuper articulis non admiſſis nihil probant. reſpon.13. de proba.num 8 36

Teſtes idonei, an ſint famuli.reſp.24. de probatio. & reſcript.num.4.& 8. folio 42

Teſtes domeſtici, & familiares plenè probant in his, quæ ſunt difficilis probationis.ibid.nu.5

Teſtes examinati ad æternam rei memoriam, ſi uiuũt tempore litis motæ, ſunt iterum examinandi.reſp.5.de ſubſt.nu.7 45

Teſtes inimici non ſunt idonei, minus amici.reſpon.3.de interdictis.nume. 15 68

Teſtes ueriſimilia deponere dicuntur, quando eorum depoſitio concurrit cũ iure communi.reſp.12.de interdictis.nu.7 69

Teſtes in unam ſententiam tantùm concordantes non dicuntur ſingulares. reſp.12.de interdictis.num.27 70

Teſtes ſingulares admittuntur ad probãdum quaſi poſſeſſionem ſeruitutis. reſp.12. de interdictis.nu.29 70

Teſtes ſingulares faciunt ſemiplenam probationem, quando ſingularitas non eſt obſtatiua, ſed adminiculatiua.reſpon.12.de interdi. nu.31 70

Teſtes ſeruitores, & domeſtici, nec non ſubditi nõ ſunt integri, nec omni exceptione maiores, ſed ſuſpecti.ibid.nu.32

Teſtes duo conteſtes ſunt neceſſarij ad aliquem conuincendum in quolibet negotio.reſp.3.de accuſ.nu.4 78

Teſtes contrarij nullam faciunt fidem.reſp.4.de accuſa.nu.7 79

Teſtes reducendi ſunt in ciuilibus ad concordiam, ut probent, non in criminalibus.reſp.5.de accuſ.nu.13.& 16 80

Teſtes tractantes de ſe exonerando non probant, minus quando poſſunt redargui de mala cuſtodia, uel adminiſtratione.reſpon.5.de accuſat.nu. 17 80

Teſtes uiles & abiecti non faciunt indicium ad torturam. reſpon.8. de accuſat.nu.8 81

Teſtes excuſantur à falſitate, ut etiam Notarij per improprietatem, & largiſſimam ſignificationem.reſpon. 24.de iure emphyteu. & de feu. num. 14 95

Teſtes in cauſa matrimonij quando ſunt idonei conſanguinei. reſp. 10. de ſecun.nup.nu.10 107

Teſtes duo in qualibet cauſa etiam criminali ſufficiunt.reſp.2.de iure patr. num.12 111

Teſtes de auditu non faciunt fidem, & etiam ſunt ſingulares, & ſi non deponant, à quo audiuerint, non probant etiam in caſibus, in quib. contra iuris regulas admitterentur.reſp.2.de iure patro.nu.24 111

Teſtes deponentes ſuper fama publica abſque ratione non probant, etiam quòd de cauſa non ſint interrogati.ibid.nu.25

Teſtis deponenti in eius laudem, ut à culpa excuſetur, & ne ſe exoneret, nõ creditur.reſp.3.de oblig.nu.9 18

Teſti unico, quamuis peritiſſimo, non creditur, etiam ſi de arte ſua agatur, minus & abiectæ ac uili perſonæ.reſpon.21.de proba.& de irri.nup.teſtam.nu.22. 38

Teſti ob affectionem an fides adhibeatur.reſpon.23.de probat. & reſcript. nu.4.24.& 27 41

Teſtibus ſeruitoribus, familiaribus, ac domeſticis nõ creditur, niſi ad probandum quantitatem rerum ablatarum propter difficultatem probationis.reſp.3.de oblig.nu.8 18

Teſtibus peritis paucioribus, quando agitur de eorum arte, potius quàm cæteris eſt ſtandum, modò factum ſit certum.reſp.21.de prob. & de irri. nup.teſta.nu.2 38

Teſtibus affirmantibus, potiuſquam negantibus eſt credendum data inter eos paritate, niſi agatur de artis peritia.ibid.nu.3.& 12

Teſtibus contrarijs nulla adhibetur fides.ibid.nu.4.

Teſtibus ueriſimiliora deponentibus magis creditur.ibid.nu.5.

Teſtibus contrarijs & uarijs fides non adhibetur.reſp.5. de accuſa.num.12 fol. 80

Teſtimonium contra ſeipſum quis dicere non cogitur. reſp.17. de probatio. num.3 36

Teſtimonium dicere non cogitur uxor aduerſus maritum. ibid.num.9

Teſtis fidei non detrahitur in aliquo, per admonitionem producentis. ibid. num.32

Teſtis integer non dicitur, qui litem habuit, contra quem depoſuit ſuper non modica ſumma, etiam ſi lis eſſet finita.reſpon.13.de proba.num.3. fol. 35

Teſtis ſuſpectus confirmatur ex dictis non ſuſpectorum. reſp. 11.de proba. num.6 35

Teſtis quis non dicatur omni exceptione maior, qui aliqua affectione, aut amicitia coniungitur ei, pro quo depoſuit. reſp. 14. de proba. num.3. fol. 36

Teſtis uita approbata, & integra fides quando tollat ſuſpicionem ortam ex conſanguinitate & amicitia.reſp. 14.de proba.nu.5 36

Teſtis de ſingulari, non communi affectione & æſtimatione deponens non probat.reſp.13.de proba.nu.12 36

Teſtis unicus non probat. ibid.nu.13

Teſtis idoneus non eſt patruus, nec conſanguineus, niſi in probanda conſanguinitate, quibus hoc caſu magis creditur quàm extraneis. reſp.23. de proba.& reſcrip.nu.2.18.& 27. 40

Teſtis uarius reijciendus uenit, ac etiam contrarius. ibidem. num.3.& 5. fol. 41

Teſtis idoneus non eſt inimicus reconciliatus.reſpon. 13.de proba.num.5. fol. 35

Teſtis depoſitio intelligi debet ſecundum interrogationem. reſp.5.de ſubſtitu.nu.5 45

Teſtis deponens per xx.ann. alius per xxx.non dicuntur ſingulares.reſp.12 de interdictis.nu. 28 70

Teſtis non admittitur conſocius criminis.reſp.4.de accuſa.nu.5. 78

Teſtis ſenex dicens recordari, poſtea non recordari, non dicitur uarius, nec contrarius.reſp.23.de proba.& reſcr.nu.20.

Teſtis qualiſcunque inimicus etiam ex quauis cauſa non eſt idoneus, & recipi non poteſt, quando eſt capitalis inimicus.reſp.4. de accuſa.num.11 fol. 79

Teſtis conuerſans cum inimico non eſt idoneus.ibid.nu.12

Teſtis eſſe non poteſt frater, uel ſoror in criminalibus. reſp.5.de accuſatio. num.18 80

Nec famulus etiam in ciuilibus.ibid.nu.19

Minus ebrius.ibid.nu.20

Teſtis dicto concordanti teſtimonia eſt ſtandum. reſp.5.de accuſa. nu. 14. fol. 80

Teſtis unicus omni exceptione maior eſt ſufficiens ad torturam indicium reſpiciens directum maleficium, ſi uerò per indirectum, requiruntur duo teſtes integri.reſp.8.de accuſa.nu.6 81

Teſtis ſingularis, uel ſocius criminis non probat. reſp. 10. de accu. nu.16. fol. 82

Teſtis dictum debet capi cum qualitate ſua.reſpon. 10. de accuſa.num.17. fol. 82

Teſtis eſſe non poteſt in criminalibus ſocius criminis, & mulier.reſp.6.de iure patro.nu.15 113

Teſtis de auditu, uel ſingularis, aut ſine ratione deponens nõ probat.reſp.6. de iure emphy.& de feu.nu.4 86

Teſtium numerus ſupplet deficiente aliquo de fide. reſp.11.de proba.num. 5.fol. 35

Teſtium depoſitio intelligitur ſecundum articulum.reſp.13. de proba.nu. 11.fol. 36

Teſtium ſingularitas adminiculatiua pluſquàm ſemiplenè probat.reſp.21. de oblig.num 8 27

Tyranno, cui reſiſti non poteſt, eſt licitum ad effugiendum eius ſæuitiam obedire.reſp.1.de accuſa.nu.8.& 11 77

Titulo dutis nullus alius titulus iuſtior & efficacior reperitur ad præſcribendum.reſp.5.de proba.nu.1 33

Titulus coloratus, de quo non eſt adamuſſim diſputandum, ſufficit in poſſeſſorio iudicio.reſp.6.de interdictis.nu.1 67

Titulus, qui poteſt reprobari, non excuſat à mala fide. reſp. 18. de interdictis.num.24 72

Titulus, ac poſſeſſio non acquiritur, nec probatur per præcepta negatiua, quàmuis illis paritum ſit.reſp.19.de interdictu poſſeſ.& proprie.nu.12 & 17 73

Torturæ ut quis poſſit ſubijci, requiritur ſufficiens indicium, & quod dicatur ſufficiens. reſp.8.de accuſa.nu.4.& 6 81

Totum dicens nihil excludit. reſp. 11.de interdictis.nu.12 69

Traditione clauium transfertur poſſeſſio. reſpon.3. de interdictis. num.7. fol. 66

Tranſactio generalis impedit litis ingreſſum quò ad omnia in genere cogitata.reſp.1.de pactis.nu.4 8

Tranſactio generalis non continet doloſum caſum. reſpon. 1. de pactis.nu. 13.fol. 8

Tranſactio gratuita non ualet. ibid.nu.14

Tranſactio eſt contractus innominatus, & ex ea oritur actio præſcriptis uerbis. ibidem.nu.15 9

Tranſactio eſt tranſitus à lite.reſp.9.de pactis.nu.3 21

Tranſactio, quæ in uim tranſactionis non ſuſtinetur, ualet ut pactum, ſi ſit iurata.reſp.9.de pactis.nu.5. 21

Tranſactio

Index.

Tranſactio doloſa non eſt obſeruanda. reſp.23.de pact. nu.3 12

Tranſactio an & quando fieri poſſit ſuper decimis abſque ſummi Pontificis auctoritate. reſp. 22.de pact. nu.1 16

Tranſactio an infringatur ex læſione.reſp.22.de oblig. nu.4 28

Tranſactio fit aliquo dato. reſp.22.de obli. nu.6 28

Tranſactio non poteſt fieri per procuratorem, niſi habeat ſpeciale mandatum, & de eo conſtet. reſpon.19.de interdic.poſſ.& proprie.nume.13. fol. 73

Tranſactio in præiudicium tertij non tenet.reſpon.20.de iure emphy.& de feu.num.6 92

Tranſactione liberantur litigantes à paupertate.reſp.22.de obliga. nu.11. fol. 28

Tranſactione receditur ab actione. reſpon.1. de trien.& ſemiſſ.numero 9. fol. 108

Tranſactionem non adimplens non poteſt agere contra non adimplentem, quòd inciderit in pœnam,l.ſi quis maior. C.de tranſac. reſpon.1.de pact. nu.26 9

Tranſactionem non obſeruans incurrit pœnam periurij & infamiæ.reſpon. 9.de pactis. nu.2 11

Tranſactionem non obſeruans an incidat in pœnã,l.ſi quis maior. C.de tranſact.quando abeſt dolus, & quid ſi abſit præiudicium alterius, uel adſit culpa.reſp.4.de oblig.nu.7.9.& 15 19

Tranſactioni iuratæ ſyndicorum contrauenìens uniuerſitas, an incidat in pœnam periurij, & l.ſi quis maior.C.de tranſact.& quid de ipſis iurantibus,ac eorum hæredibus contrauenientibus.reſpon.3.de pactis.nume. 1.6.& 7 9

Tranſactionis vel ſtipulationis capitulis cõtrauenient cadit à commodo alterius connexi,& correſpectiui,ſecus ſeparati. reſpon.3.de pact.nu.10. fol. 9

Tranſactionis & emptionis differentia. reſpon.22.de obligatio. nume.10. fol. 28

Tranſactionis diffinitio. reſpon.19.de interdicta poſſ.& proprie. num.15. fol. 73

Trebellianica,& legitima non poſſunt detrahi ab eodem uno & eodem tempore, ſecus diuerſo tempore, vt quando fideicommiſſum eſt conditionale. reſp.12.de ſubſt.nu.22 50

Trebellianica, & legitima eodem tempore non detrahuntur, ſed legitima ſtatim,trebellianica verò conditione purificata. reſpon.19. de ſubſtitu. nu.13 56

Trebellianica detrahitur ex directa hæreditate pagani, non militis, vbi in pagano conuertatur in fideicommiſſ.reſp.2.ad Trebell.num.5.fol.58.& num.8 59

Trebellianica non detrahitur utiliter. reſpon.2. ad Trebellian. nume.11. fol. 59

Trebellianica & Falcidia poſſunt prohiberi à teſtatore. reſp.2. ad.Trebell. nu.13 59

Trebellianica & Falcidia quando detrahantur ab hærede non conficiente inuentarium. reſp.2.ad Treb.nu.15 59

Trebellianica non poteſt detrahi a ſuccedente per fideicommiſſum, niſi hæres ei Trebellianicam remiſiſſet.reſpon 9. de ſecund. nupt. numero 6. fol. 106

Trebellianicam non amittit hæres, licèt non confecerit inuentarium. reſp. 8.de ſubſtit.nu.7 47

Trebellianicæ detractio non poteſt filijs prohiberi.reſp.12.de ſubſtit. nu.2. fol. 50

Trebellianicæ detractio non poteſt prohiberi filijs primi gradus.reſp.19.de ſubſti.nu.11 56

Trebellianicæ detractionis prohibitio,ad hoc ut facta dicatur,quæ uerba requirantur.reſp.1.ad Treb.nu.2 58

Trebellianicæ prohibitio non uidetur facta,quando uerba alium ſenſum recipere poſſunt.ibidem.nu.3

Trebellianicæ detractio an filijs poſſit prohiberi.ibidem.nu.4

Trebellianicæ detractio non poteſt filijs primi gradus prohiberi. reſp.2.ad Trebel.nu.16 59

Trebellianicæ detractio non poteſt filijs prohiberi, ſicut nec ipſi in legitima grauari.reſp.13.de ſucceſſio.ab inteſta.nu.4 65

Tributum augetur & diminuitur ſecundum augmentum & diminutionem prædij, aut culturæ.reſpon.3.de iure emphyteuti. & de feud. nume.14. fol. 84

Triennium ad cauſandam caducitatem debet eſſe continuum. reſp.32.de iure emphy.& de feu.nu.22.& 26 100

Triumphus in victoria eſt,& in triumpho ſpolia opima. reſp.24.de proba. & reſcrip.nu.10 42

Turbatio poſſeſſionis an verbis ac iudiciali contradictione inferatur, ſiuti facto. reſpon.19.de interdi.poſſ.& proprie. nu.20 73

Turpitudo propria allegari poteſt, ac contrauenire contra propriam confeſſionem,in cauſa matrimonij propter periculum animæ.reſp.23.de prob. & reſcrip.nu.31 41

Turpitudinem propriam allegans non auditur. reſp.9. de legib. nume.36. folia 6

Tutor non poteſt uenire contra inuentarium à ſe confectum, & aſſignatur ratio fraudis euitandæ.reſp.1.de oblig.nu.18 17

Tutoris auctoritas in expreſſis ſolum uerbo poteſt imponi.reſp.14.de obli. nu.2 24

Tutor non datur habenti tutorem.reſp.8.de ſecun.nup. nu.2 105

V

Variatio concordari poteſt ex diuerſitate temporis. reſp.23.de proba. & reſcrip.nu.22 41

Variatia circa dicti circunſtantias,& non circa dictum non uariat dictum ipſum.ibid.nu.23

Variatio teſtium ſupra numerum examinatorum non attenditur quando teſtes requiſiti concordant.reſpon.5.de ſubſtit. nu.2 45

Variatio & contrarietas,quæ ſaluari aliquo modo poteſt,non dicitur variatio nec contrarietas.reſp.4.de accu.nu.2 78

Varietas teſtium in circunſtantijs,vel circa modum ſciendi nõ attenditur, dummodò conueniant circa ſubſtantiam,& effectum res.reſp.5.de ſubſt. nu.3 45

Vaſalli propter iuramẽtum fidelitatis tenentur exaltare dominum. reſp.8. de interd.nu.1 68

Vaſallus non poteſt compromittere de feudo inalienabili ſine licentia domini,niſi in eius vaſalli præiudicium. reſp.18.de iure emphyt. & de feud. nu.6.& 8 91

Vaſallus, & emphyteuta ædificia ab ipſis conſtructa tollere, ac uendere non poſſunt inuitis dominis,quòd ſi fecerint, nihilominus debent laudemium ſoluere,& ſi iure facere potuiſſent. reſpon.20.de iure emphyt. & de feu.nu.2 92

Vaſallus tenetur ſubditis ſeruare omnia contenta in inſtrumẽto fidelitatis, licet non teneatur iurare, prout tenentur ſubditi,nec poteſt ſubditis reclamantibus alterare naturam feudi, nec eius antiquam formam mutare.reſpon.22.de iure emphy.& de feu.nu.8 93

Vaſallus non poteſt feudum ſine uniuerſitate in alium transferre contradicentibus ſubditis,nec illud ſeparare, & ſi partem ſeparatam pro ſe retineat.reſp.22.de iure emph.& de feu.nu.9 93

Vaſallus ſub figmento ſubinfeudationis feudum uendens eo priuatur. reſp. 24.de iure emphy.& de feu.nu.7 95

Vaſallus propter propriam ſalutem dimittens dominum,nõ dicitur eum deſerere,nec ſalutem domini tenetur præponere ſuæ ſaluti.reſp.1.de accuſ. nu.9 77

Vendendi promiſſione nullum ius acquiritur in re, cuius fructus non facit ſuos ille,cui facta eſt talis promiſſio, etiam ſi pretium exburſaſſet. reſp. 5.de obli.nu.4 19

Vendens rem,quam alteri dare promiſit à promiſsione recedit. reſpon.18. de pactis.nu.4 14

Vendens unum ex duobus iuribus ſibi competentibus non cenſetur alterũ uendere.reſp.10.de iure emph.& de feu.nu.2 87

Venditio quando dicatur facta ad menſuram vel corpus.reſpon.1. de pact. nu.1 8

Venditio ad menſuram non dicitur perfecta, niſi ſecuta menſura.reſp.1. de pact.nu.7.& 17 8

Venditio fieri non poteſt nomine alicuius ſine ſpeciali mandato, aut generali cum libera.reſp.9.de legib.num.32 6

Venditio fructuum quando dicatur facta in fraudem uſurarum.reſp.1.de oblig.nu.1.vſque ad nu.10 17

Venditio quando dicatur facta ad corpus, & quando ad menſuram. reſp.4. de obli.nu.1.vſque ad nu.5 18

Venditio conſiſtit ex conſenſu,re,& pretio. reſpon.5. de obligatio. nume.1. fol. 19

Venditio arguitur ex arra receptione. reſpon.5.de obligatio.num.3.& 20. fol. 19

Venditio nulla redditur ex incertitudine,puta ſi uendatur ius, quod habet vendens in tali re.reſpon.5.de oblig.nu.10 20

Venditio ſcriptura perficitur,quando actum eſt,ut redigatur in ſcriptis.ibi. nu.11.& 15

Venditio collata in voluntatem vnius ex contrahentibus non valet, licèt valeat promiſſio de vendendo,ſi noluerit emptor.ibid.nu.12.& 18.

Venditio rei alienæ ualet in præiudicium uendentis, ac eius hæredum.reſp. 9.de oblig.nu.1 22

Venditio iudicatur præponderante pecunia rei ſimul datæ. reſp.24.de iure emphy.& feu.nu.2 95

Venditione cum conſtituto transfertur dominium & poſſeſsio. reſpon.7. de obliga.nu.2 20

Venditionis perfectio eſt triplex obligatiua, conuentionalis executiua,ſeu acquiſitiua.reſp.5.de oblig.nu.2 19

Venditionis contractus traditione perficitur. reſp.29. de iure emphy.& de feu.nu.2 97

Venditor redimens rem depoſitam penes ipſum non præiudicat deponenti in iure ſibi per alienationem acquiſito,minus & ſeruo cui acquiſita fuit libertas per alienationem, ac nec domino directo; quin utile dominium cum directo non ſit conſolidatum.reſp.3.de legibus.nu.1 3

Venditor poteſt rem redimere antequàm redimat proximior agnatus, cui competit ius redimendi ex ſtatuto vel conſuetudine. ibidem. num.2

Venditor pro emptore non poteſt eſſe teſtis, quando agitur de ſuo intereſſe.

quia

quia tenetur de euictione,niſi pariter teneretur ei, contra quem depo-ſuit.reſp.5.de oblig.nu.9 20
Venditoris hæres uti agnatus poteſt rem redimere uigore ſtatuti,quòd agnatus poſſit rem uenditam redimere.reſp.4.de legib.nu.11 4
Venditoris aſſertio conſtituit emptorem in bona fide, cum ei debuit credere.reſp. 28.de iure emphyt.& de feu.num.3 97
Verba indeterminata adaptãtur ad naturam feudi.reſp.23. de iure emph. & de feu.nu 2 93
Verba aliquid debent operari.ibid.nu.4
Verba generalia legis debent reſtringi ad habilia,ut euite ur iuriũ correctio,contractus uerò uerba capiuntur,prout ſonant.ibid.nu.6.fol.93. & nu.10 94
Verba generalia debent generaliter intelligi.reſp.1.de pactis.nu.2 8
Verba ſponſe,& ex certa ſcientia, excludunt præſumptionem fraudis, & ſimulationis.reſp.22.de oblig.nu.5 28
Verba enunciatiua plenè probant,ſi totus tenor enunciati inſeratur. reſp. 1.de iure patra.nu.8 110
Verba ſunt intelligenda ſecundum communem uſum loquendi.reſp.5.de iure emphy.& de feu.nu.5 85
Verba ita ſunt interpretanda,ut aliquid operentur,maxime in contractib. reſp.15.de iure emph.& de feu.nu.10 90
Verba ſubſtitutionis ubi non conueniunt,non debet eius diſpoſitio adaptari.reſp.17.de ſubſti.nu.10 55
Verba debent intelligi, ut aliquid operentur.reſp.29. de iure emphy. & de feu.nu.3 97
Verba ſtatuti ſunt ſtricti iuris,& propriè intelligenda.reſp.6. de legibus. nu.4 4
Verba ſunt ſigna paſſionum in animo exiſtentium.reſp.10.de accuſa.nu.8. folio 82
Verba intentioni,& non econtra, debent deſeruire.reſp.15. de ſubſtit.num. 3.fol. 54
Verba præcedẽtia declarãtur per ſequẽtia & econtra.reſp.7.de ſub.n. 46
Verba prolata per modum cauſæ enunciatiua plenè probant contra enunciantem ſuper eis ſe fundantem.reſp.21.de oblig.nu.5 27
Verba enunciatiua quando probant,& quando non.reſp.18. de iure emph. & de feu.nu 3 91
Verba teſtamenti debent latè interpretari,ut conueniant menti teſtatoris, ubi de ea apparet ex alijs teſtamenti uerbis.reſpon.7.de ſubſtit. num.7. fol. 46
Verborum à natura & proprietate non eſt in dubio recedendum,niſi de cõtraria mente ex coniecturis appareat.reſpon.4.de ſubſtit.num.2. & 19 fol. 44
Verborum a ſignificatione propria non eſt recedendum.reſp.2.de ſubſti.nu. 3.fol. 43
Verborum expreſſio non nocet ueritati.reſp.11.de iure emphyt. & de feu. nu.5 88
Verbum poteſt iunctum cum infinitiuo ad futura porrigitur.reſpon.21.de prob.& de irri.rup.teſta.nu.31 39
Verbum poſtea denotat longum interuallum.reſp.29.de iure emphy.& de feu.nu.7 98
Verbum factum poteſt exponi, ideſt fieri promiſſum.reſp.5.de proba.num. 41 34
Verbum habere intelligitur iure dominij, uel quaſi, uel iure paſſeſſionis. reſp.19.de pactis.nu.6 14
Verbum dummodo importat conditionem,ſi ponatur iuxta uerbum futuri temporis.reſp.19.de ſubſt.nu.15 57
Verbum fuiſſe ueritatem deſignat.reſp.5.de prob.nu.14 33
Verbum quodcunque etiam in ſingulari numero prolatum eſt uniuerſale. reſp.19.de pactis.nu.3 14
Verbum gradatim in ſubſtitutione ad decedentes,uel ſuperſtites refertur. reſp. 17.de ſubſtit.nu.7 55
Verbum plurale in duabus uicibus poteſt intelligi.reſp.13.de proba. num. 14 36
Verbum relinquo ad morientes tantùm refertur.reſp.12.de ſec.nup.nu.10 fol. 101
Verbum maſculis appoſitum in fideicommiſſo operatur ut bona conſeruẽtur in familia deſcendentium maſculorum.reſp.17.de ſubſt.nu.1. 55
Verbum quodlibet ſemper cum myſteria præſumitur appoſitum.ibid. nu.2
Via publica & priuata quæ nam dicatur, & quamodo probetur. reſp.24. de interdicta poſſ.& proprie.nu.2 76
Vicarij in ſpiritualibus auctoritas probari poteſt per duos teſtes inſtrumẽtarias,etſi in inſtrumento Vicariatus non ſit expreſſa. reſp.3. de probat. nu.1 32
Vicarius Epiſcopi non poteſt niſi ea,quæ ſunt iuris,non quæ ſunt gratiæ,niſi hoc ſibi fuerit ab Epiſcopo conceſſum,minus & alterare fundationem. reſp.3.de iure patro.nu.3.& 5 111
Vicinis,ac coniunctis non præſumuntur incognita ea, quæ omnium oculis ſunt expoſita.reſp.5.de legib.nu.6 4
Videtur uerbum fictionem importat. reſp.19.de pactis.nu.14 14
Vidua non ita honeſtè nubit ſicut uirgo, cum prima caſu dicatur fornicatio,licèt ſit impunita.reſp.1.de uſufructu.nu.9 16
Villa eſt collectio urbanarũ ędiorũ,reſp.24.de interd.poſſ.& prop.n.3. 76
Vinculorum pluralitas ſolùm inter fratres, filioſque fratrum cõſideratur. reſp.2.de ſucceſſ.ab inteſta.nu.16. 60
Vir & fœmina reperti in commiſtione excuſantur à delicto, ſi fateantur prius inter ſe contraxiſſe matrimonium, niſi ſigna in contrarium appareant.reſp.10.de ſecun.nup.nu.7 107
Vis triplex,quam licet contraria ui repellere.reſp.18.de iure emphy.& de feu.nu.12 91
Vita hominis centum annis durare præſumitur.reſp.4.de iure emph.& de feu.nu.4 85
Vitricus an nihil,an uerò tantùm,quantum conſequi poteſt priuignus à matre,præteritus habere debeat.reſp.9.de ſecun.nu.5 106
Viuentis nulla eſt hæreditas.reſp.2.de trien.& ſemiſſ.nu.3 109
Viuere quis præſumitur uſque ad centum annos.reſpon.31.de iure emphy. & de feu.nu.8 99
Vltimarum uoluntatum iura non habent locum in contractibus, nec econtra regulariter,niſi expreſſè dicatur.reſp.2.de ſecun. nup.num.16. 101
Vnia agentium licita eſt pro tuenda poſſeſſione rei ſua.reſp.6.de accuſa.nu. 1.fol. 80
Vnia non facta dolo malo,& ad aliquem aſcendendum non dicitur illicita. reſp.6.de accuſa.nu.9 80
Vnio ſine duce, ſeu principali,non dicitur illicita.ibid.nu.10
Vniuerſitas quando poſſit ex facto particularium conueniri.reſp.18.de interdi.nu.28 72
Vniuerſitas aliud eſt,aliud ſinguli.reſp.12.de interdictis.nu.10 69
Vniuerſitati non infertur præiudicium per particulares acquieſcentes prohibitiani,minuſque alijs particularibus, quibus non fuit prohibitum. reſp.12.de interdictis.nu.25.& 34.& 35 70
Vniuerſitatis ſcientia & patientia probatur per ſcientiam, & patientiam maioris partis.reſp.18.de interdictis.nu.22 72
Vniuerſitatis ſcientia & patientia non perfectè probatur, niſi probetur maiorem partem populi ſenſiſſe,& paſſum fuiſſe. reſp.19. de interdicta poſſ.& proprie.nu.4 73
Vniuerſitatis ſyndici, & actores non habent autoritatem diſponendi de rebus particularium,quia aliud ſinguli,aliud uniuerſitas. reſp.20.de interdicta poſſ.& proprie.nu.10 74
Voluntas teſtatoris talis cenſetur in ſubſtitutione,qualis fuit in inſtitutione.reſp.4.de ſubſtit.num.18 44
Voluntas teſtatoris tacita ſicut expreſſa in fideicommiſſarijs ſubſtitutionibus obſeruatur, & præſumitur conformis iuris & ſtatu arum diſpoſitioni.reſp.4.de ſubſt.nu.15.& 16.fol.44.& nu.22 45
Voluntas teſtatoris,ubi non tranſiuit in diſpoſitionem,non attenditur.reſp. 13.de ſubſtit.nu.4 51
Voluntas,& uerbo,et ſcripto declaratur.reſp.32.de iure emphy.& de feu. nu.10 100
Voluntas teſtatoris in dubia præſumitur conformis cum uoluntate legis. reſp.4.de ſecun.nup.num.12 103
Voluntas teſtatoris coadiuuanda eſt,quantum fieri poteſt,ut adimpleatur. reſp.8.de iure patro.nu.7 113
Voluntas ſemper ſtatur,quando poteſtas non eſt dubia.reſp.1.de uſufructu. nu.7 16
Voluntatis quæſtio in claris non admittitur.reſp.19.de pactis.nu.5 14
Voluntatis declaratio non poteſt fieri per procuratorem.reſpon.32.de iure emph.& de feu.nu.9 99
Vox unius uox nullius.reſp.5.de obli.nu.8 20
Vox unius uox nullius.reſp.21.de prob.& de irri.rup.teſt.nu.21 38
Vſque uerbum adiectum tempori excludit tempus tantùm, ſi quantitati quantitatem, ſi menſuræ menſuram, & inducit terminorum ſeparationem.reſp.15.de pactis.num.11 13
Vſufructuarij hæredibus debetur penſio fructuum perceptorum ante mortẽ uſufructuarij.reſp.16.de iure emphy.& de feu.nu.5 90
Vſufructuario,& non domino debetur laudemium.reſp.12. de iure emphy. & de feu.nu.2 88
Vſufructuarius non eſt pater portionis filij,cum quo ſucceſſit. reſp.5.de ſec. nup.nu.22 104
Vſura ex quibus præſumatur.reſp.21.de oblig.nu.10 27
Vſura eſt lucrum mutui.reſp.22.de oblig.nu.1 28
Vſuram non contrahit recipiens aliquod à ſponte dante poſt diſſolutũ mutuum.reſp.2.de iure patro.nu.20 111
Vſuræ probantur ex indicijs & coniecturis,& quandoque ſufficit ſemiplena probatio.reſp.21.de oblig.nu.6.& 9 27
Vſurarius contractus quando præſumatur.reſp.18.de oblig.nu.20 26
Vſurarium manifeſtum fama iuncta aliquibus coniecturis, ac tendens ad eundem effectum probat aliquem fore.reſp.18.de oblig.nu.23 26
Vſurarum ſimulatio non præſumitur in inſolutum datione propter pactum redimendi & precij modicitatem.reſp.22.de obli.nu.12.& 15 28
Vſusfructus relictus patri legatarij ſub conditione uiduitatis, an ſublata conditione debeatur.reſp.1.de uſufructu.nu.1 16
Vſusfructus legati poteſt à teſtatore prohiberi,ne acquiratur patri legatarij.reſp.1.de uſufructu.nu.5 16
Vſusfructus ſemel amiſſus uolente uſufructuario non reacquiritur per retroceſſionem.reſp.19.de oblig.nu.5 26
Vſusfructus,& fructus,in ſe differũt.reſp.3.de ſucceſſ. ab inteſt. nu.16.&

Index.

Vſusfructus reſeruatio aliquorum bonorum donatorum in præmium emãcipationis operatur ut ſit pater uſufructuarius in totum illorum bonorum reſeruatorum, iuxta l. cum oportet, §. cum autem, C. de bon. quæ lib. ibidem. nu. 31

Vſusfructus matri relictus extantibus filijs, reſtringitur ad alimenta, donec ipſi uixerint. reſponſor. 13. de ſucceſſion. ab inteſtat. numero ſexto fol. 65

Vſusfructus diffinitio. reſp. 4. de iure emph. & de feu. nu. 2 84

Vſusfructus ab emphyteuta poteſt inſcio domino quocunque titulo, cuilibet abſque pœna caducitatis relinqui. ibid. nu. 3

Vſusfructus relictus eccleſiæ, uel annuum legatum finitur centum annis. ibid. nu. 5

Vſusfructus dotis aduentitiæ an ſpectet ad anum. reſpon. 7. de ſecund. nupt. nu. 10 105

Vſusfructus bonorum aduentitiorum pertinet ad parentes habentes filium in poteſtate, & aſſignatur ratio. ibid. nu. 11

Vſusfructus morte uſufructuarij, & non proprietarij expirat. reſpon. 7. de ſecundis nuptijs. num. 13 105

Vtile per inutile non uitiatur. reſp. 1. de interdictis. nu. 3 66

Vtilitas publica conſiſtit pariter in agricultura. reſp. 9. de iure emphy. & de feu. nu. 15 87

Vulnerandi facultas non intelligitur comprehenſa ſub facultate caſtigandi, & uerberandi uxorem. reſp. 10. de accuſa. nu. 3 82

Vxor non cogitur teſtimonium dicere contra maritum, cùm ſit una caro, & unum corpus, & ſocia diuinæ domus, etiam uolente marito, niſi in ſubſidium. reſp. 17. de proba. nu. 1. & 4 36

Vxor eſt quaſi domina bonorum ſui mariti, & inter eos debent eſſe communia omnia infortunia, & proſpera. ibid. nu. 5

Vxor aduerſus maritum teſtimonium dicere non cogitur. ibid. nu. 9

Vxor ad euitandum turpitudinis quæſtum præſumitur acquiſiuiſſe de bonis mariti. reſp. 6. de ſucceſſ. ab inteſta. nu. 7 62

Z

Z*Erbidæ, & erema loca ſunt domini territorij, in quo ſunt ſita, niſi contrarium probetur. reſp. 18. de interdictis. num. 13* 72

F I N I S.

598243

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI